Cum priuilegio Pontificis maximi Leonis decimi: et Francisci christianissimi Francorum regis.

Omnia opera ysaac in hoc volumine contenta: cum quibusdam aliis opusculis:

Liber de definitionibus.
Liber de elementis.
Liber dietarũ vniuersaliũ: cum cõmẽto petri hispani.
Liber dietarum particularium: cum cõmento eiusdem.
Liber de vrinis cum commento eiusdem.
Liber de febribus.
Pantechni decem libri theorices: et decem practices: cum tractatu de gradibus medicinarum constantini.
Viaticum ysaac quod constantinus sibi attribuit.
Liber de oculis constantini.
Liber de stomacho constantini.
Liber virtutum de simplici medicina constantini.
Compendium megatechni Galeni a constantino compositum.

Cum tabula et repertorio omnium operum et questionum in cõmentis contentarum:

Lugduni 1515.

¶ Antonius de toledo medicine doctor prestantissimo regie salutis moderatori domino magistro Francisco dales: preceptori honorandissimo: Salutem.

Onsiderāti mihi magnifice ac generose doctor: quanam arte graue ⁊ exosum istud ocium: quo nostrates huc usq; egrotantium penuria cōlanguent: euitare valerem: ⁊ id maxime cum ignauum corrumpāt ocia corpus: et capiant vitium ni moueantur aque. Post inexplicabiles mentis mee cogitationes: cōsultum apud me extitit: vt quod temporis carie consumptum ferme erat volumen: noua forma ac (vt ita dicam) regeneratione innouarem. Idq; ad futuram reipublice cōmoditatem facere nō fui veritus. Quid em̄ suauius q̄ bene rem gerere bonopublico: Ad istud igitur subeundum: nolui in aliam procrastinare etatem. Nam si tardus eris: errabis: transiet etas: quam cito non segnis stat: remeatq; dies: Uidi iam iuuenem premeret cum serior etas: Merentem tardos preterijsse dies. Nec alia ad hoc peragendum me mouit occasio: nisi vt patris vestigia sectans: id me quod rarum est celare: mihiq; soli (vt plurium est dānata cōsuetudo) reseruare: ⁊ in eo voluptuari dicerer: quod ⁊ mihi simul ⁊ docte medicorum cohorti: ⁊ honori: ⁊ vtilitati esse nullus ibit inficias. Nec eo quidem spero me inuidorum latratus euasurum: quos tua fretus clementia: aspidis ad speculum intuitu similes fieri non dubito: ⁊ quicquid hi oblacterent: malo (Plauti consilio) inuideri q̄ inuidere. Nam inuidiam quod habet non solet esse diu. Dicebat em̄ Horat. Inuidia siculi non inuenere tyrāni: maius tormentū. Dedi igitur (vt paucis pstringam) hec domini ysaac opera etate ferme cōsumpta et corrosa calchographis litterarijs formulis subducenda: que per eximium doctorem magistrum Andream turinum pesciensem: cōpatrem meum prehonorādum: correcta (non magno sine labore) extitere. Opus profecto laudādum. Quod munus tue dicare reuerētie nō dubitaui: cū ppter ipsius dignitatem nā magnos magna decent: tum ppter visceralem quem erga patrem meum (dum aura frueretur etherea) pretetulisti amorem: quem post eius obitum in me reuiuiscere munusculūq; hoc quātūcūq; sit: equo acceptare animo: non dedignaberis obsecro. Quod nō recusaturum te credo: cum nihil tam exile quin gloriam posse parere existimaueris. Et licet id minus foret: tanta me tua consolatur humanitas: vt non pro munere: verū pro tui animi benignitate: suscipies. Uale felix discipuli tui non immemor. Ex lugduno hac. xv. decembris anni. M. cccccxv.

¶ Simphorianus Camperius illustrissimi principis domini ducis Lothoringie ⁊ Barri ⁊c. primarius medicus: clarissimo viro Andree turino de piscia phō ac medico meritissimo.

Mi Andrea non absone mihi pfecto sensisse visus est Aristoteles beneuolētiam principium amicitie esse: ⁊ eandem semp ppter nōnihil honestū cōtrahi solere. Enimuero postq̄ apud Lugdunū agnoui te in bonis studijs adeo feruēti indefessoq; aio desudare: precipue in ysaac operibus emendādis: ab eo certe tpe meipsum et rudem: ⁊ torpidum: atq; aulicis curialiū miserijs (vt nauis saburra) affluētem: accusaui: tue virtutis obseruatione ac beneuolentie raptus: quam in amicitiam quasi ex longa temporis cōsuetudine adoleuisse putes. Quapropter mi suauissime andrea amicitie legibus astringor: tibi protinus cōmunicare quicquid de auctore ysaac aliquādo legerim. Et ne tibi fastidio sim: loca tm̄ presertim cōciliatoris adducam: que ipsemet legere poteris. Differētijs enim. iij. xj. xxiiij. xxxj. xxxiij. ⁊. xliiij. facile nobis insinuauit duos fuisse ysaac. Alterum heben amaran: alterum israelitam. Primum phm: qui de definitionibus conscripsit. Alterum medicum: qui plura in medicina opera nobis tradidit: presertim Pantechni opus: quod esse ab ysaac compositum testis est liber febrium sine dubio ysaac ascriptus: in quo particula quarta: capi. vj. seipsum citat in pantechni. Et si quis eādem fere verborum ⁊ capitū seriem Halyabbatis ⁊ Pantechni inuenerit: non miretur. Nam liber qui cōplemētum medicine appellatus est: non Halyabbati attribuēdus erat: vt placuit Stephano phie discipulo friuolis rōnibus moto: sed ipsi ysaac: vt Rasi visum est sub ysaac titulo plura adducenti que in Halyabbate inueneris nullo mutato verbo ⁊ capite toto. Fecisti itaq; oibus studiosis rem nō ingratam talem in medicina virum curare vt ederetur. Debet tibi tota medicorum schola: totūq; genus hominum: quorum alteri vsui ⁊ honori: alteri vsui maximo hoc opus futurū erit. Ego itaq; quas possum ⁊ debeo gratias ago. Et vt ad alia optima ⁊ pficua opera edenda sequaris: oro atq; obsecro. Bene vale nostri memor: qui ⁊ nos ⁊ nostra omnia tuo dicauim⁹ arbitrio. Ex bibliotheca nostra Lothoringa vltima Julij. anno. M. cccccxv.

¶ Clarissimos phos ac medicos Jo. rosatum florentinum: atq; Jo. franciscum genarium burgi sancti sepulchri ciuem: preceptores suos. Andreas turinus pisciensis: Salutat.

Pereprecium me fecisse arbitror: si studiosis atq; doctis celebrem in medicina virum: ⁊ inter arabes facile principem ysaac: e tenebris in lucem dare curauerim. Nam quanti eum fecerit antiquitas: argumento sunt Mesues: serapio atq; rasis: quorum volumina eius testimonio plena sunt. Placuit insuper Pantechni opus sub ysaac titulo ponere: cum apud omnes liquido compertum sit id constantini furtum esse: et eundem Constantinum doctrine ysaac manifeste emulum. Cui communi hominum consensui: suffragatur qd ipsemet ysaac in suo de febribus citat se in Pātechni. Rasis quoq; in continētis opere: plura sub ysaac auctoritate adduxit: que in pantechni facile reperies. Addidimus multa Constātini opuscula: verentes ⁊ illa furta esse: vt de viatico manifeste patet. Nam si mesuen legeris ipsius ysaac remedia adducentem: plura eorum in viatico comperies. Compendium Megatechni placuit apponere: nō quia opus ysaac: sed qr vtile ⁊ proficuum: ⁊ quia auctor transferens perhibetur constantinus. Oramus itaq; studiosos omnes: vt hec volumina sepius reuoluant: ⁊ si que inuenerint mendosa (que tamen minimi valoris putamus) veniam dent ob codices tum mendis plenos: tum cariosos. Uos vero mei preceptores colendissimi ob eum qui vobis innatus est affectum: bonis litteris: ⁊ vestre virtutis excellentiam ipsum ysaac sub presidio vestro capiatis: ⁊ me solito amore diligatis. Ex Lugduno. iiij. kalen. decembris. anno. M. cccccxv.

¶ Celeberrimi et omnium: tum seniorum: tum recentiorum medicorum consensu viri eruditissimi ysaac israelite Salomonis Arabie regis filij adoptiui: preclarissima opera: humano quidem generi valde necessaria: et ab artis medice professoribus maxime desideranda: incipiunt.

¶ Incipit liber diffinitionum ysaac.

Collectiones ex dictis philosophorū de differentia inter descriptiões rerū ꝛ diffinitiones earum et quare philosophia fuit descripta ꝛ non diffinita: de quoꝝ aggregatiõe ꝛ ordinatiõe ysaac medicus filius Salomonis solicitus fuit. Unde ysaac.

Plures eorū qui antiquorū libros inspexerūt: ꝛ eorum viderūt diuersitates in diffinitionib⁹ rerū: estimauerūt illud esse per diuersas ipsorū intentiones. Reuera ita est: verum ipsi conati sunt perscrutari de diffinitionibus rerū: ꝛ inuenerūt earum interrogationes quattuor: ad quarum diffinitionū scientiam absq; eis nõ peruenit̃. Quarū vna est anitas: sicut si dicas an est hoc ꝛ hoc. Scḋa est quidditas: ac si dicas: quid est hoc ꝛ hoc. Tertia est qualitas: sicut si dicas quale est hoc ꝛ hoc. Quarta est quaritas sicut si dicas: quare est hoc ꝛ hoc. ¶ Usus aũt est ꝙ anitas inquirit de essentia rei quesite an sit rei inuẽtio an nõ: ꝛ rñsio in hoc q̃d est semp cũ vtiq; si respõdẽs cõfessus fuerit eius inuẽtionẽ aut cũ non fuerit: negat illud. Quidditas vo inq̃rit de natura rei ꝛ essentia ipsius q̃ ipsa est: ꝛ ꝑpter hoc cadit respõsio in ipsa cũ diffinitiõe rei declaratiua nature ꝛ substãtialitatis ei⁹. Sed qualitas inq̃rit de ꝓprietatib⁹ ꝛ cõcomitãtib⁹ inseparabilib⁹ ex vocis forma q̃d eorū fit: q̃ꝓpter necessarium est respõdenti vt questionẽ conuertat ad interrogationem: ꝛ dicat ei ꝓprietates rei: ꝛ ꝯcomitãtia ei⁹ sunt plura: q̃d ergo eorum vis: postq̃ q̃ manifestũ fuerit q̃d velis ꝛ intellexerit: rñdebit est vtiq;: aut nõ: ſm ꝙ demonstrauim⁹ ante: ꝛ ꝑpter hoc respõsio in anitate ꝛ qualitate nunq̃ cadit nisi cũ vtiq; aut est: aut nõ. Quaritas vo inq̃rit de cã rei finali necessaria generationi vel esse ipsius: quare fuit hoc. verbi gr̃a. sicut si aliq̃s dicat de hoĩe an est: responsio nunq̃ cadit in esse nisi cũ vtiq;. qm̃ oĩ homini inest veritas: cui aũt est veritas: est esse: ꝛ cui est eẽ: ꝓculdubio est rei inuẽtio necessario. Cũq; querens dicit quid est hõ: rñdebit̃ cũ diffinitione eius: ꝛ dicet̃: homo est vnũ aĩal rationale mortale. qm̃ vnũ est genus eius: ꝛ ipsius materia subiecta est forme ei⁹ ꝛ rationabilitas ꝛ mortalitas sunt eius differẽtie ꝛ complementũ sp̃ualitatis ipsi⁹: cũ nõ sit rationale ꝛ mortale nisi homo. Et si dixerit qualis est homo: dicat̃ ei qualitas nõ inq̃rit nisi de ꝓprietatib⁹ rei ꝛ cõcomitãtib⁹ ipaꝝ. Homini aũt insunt tres ꝓprietates: eaꝝ eñ est q̃ cõuenit homini oĩ ꝛ in oĩ tpe sicut risibilitas in hoĩe. ꝛ alia earũ est que cõuenit ei sed tẽpore vno ꝛ nõ alio: sicut canicies in hoĩe apud senectutem. ꝛ alia est ipsarũ q̃ reperit̃ in q̃busdã hoĩb⁹ ꝛ nõ in omi sicut patientia ꝛ sciẽtia ꝛ geometria ꝛ mẽsuratio ꝛ musica: ꝛ reliqua que homini sunt ꝓpria sed nõ omni. Et ergo harũ ꝑpetatuꝫ nisi postq̃ notũ fuerit quã velis ꝛ intellexerit. respondebit vtiq; aut est: aut non. Et si ergo querens interrogauerit quare homo fuerit rationalis: dicatur ei vt discat intelligere sciẽtia sua: ꝛ inuestiget cõsideratiõe sua ꝛ cognitione: ꝛ ꝑcipiat veritates reruꝫ: ꝛ faciat q̃d cõueniẽs est veritati ex iusticia ꝛ rectitudine: ꝛ inquirat bona ꝛ alienet̃ a malis: vt ꝓsequat̃ retributionẽ creatoris gl̃osi ꝛ sublimis. Postq̃ ergo nouerunt illud philosophi ꝛ v̓ificatũ est apud eos ꝙ diffinitiões non cõponunt̃ nisi ex generib⁹ ꝛ differẽtijs substãtialibus: ꝛ non inuenerũt philosophie genus ex quo ei⁹ diffinitio cõponeret̃: subtiliati sunt bonitate ꝯsiderationũ ꝛ cogitationũ ipsoꝝ ꝛ descripserũt eã descriptiõib⁹ trib⁹. Una eaꝝ est deriuata ex noĩe suo: ꝛ scḋa est assumpta ex ꝓprietate sua: ꝛ tertia ẽ accepta ex sciã in alio ex opatõe sua. ¶ Descptio aũt deriuata ex noĩe suo ẽ ꝙ p̄hia ẽ amor sapiẽtie: ꝛ hoc idẽ ratiocinat̃ ex noĩe p̄hi. Phus eñ cõpositus est ex philos ꝛ sophia. ꝛ dr̃ lingua greca philos. i. amator: sophia sapiẽtia. Cũq; ita sit: manifestum est ꝙ intentio philosophi est amator sapiẽtie: ꝛ cuꝫ intẽtio p̄hi est amator sapientie: tũc intẽtio p̄hie est amor sapiẽtie. ¶ Descriptio autem philosophie ex ꝓprietate eius est: ꝙ philosophia est assimilatio operib⁹ creatoris gloriosi ꝛ sublimis ſm virtutẽ humanitatis. Et intẽtio quidẽ sermonis mei sc; assimilatio operib⁹ creatoris est ꝑceptio veritatis rerũ. s. veritas cognitiõis earũ: ꝛ operatio eius que cõueniens veritati: et intẽtio sermonis mei. s. ꝑceptio veritatis rerũ: est perceptio ipsarũ ex causis earũ naturalib⁹ q̃ttuor: q̃ sunt cã naturalis: ꝛ est ſm duos modos. s. aut spiritualis aut corporalis. Spiritualis quidẽ est sicut diuersa gñia in species suas subiecta formis ipsaruꝫ cõpletiuis spiritualitatis earũ: sicut animal q̃d est genus hoĩs ꝛ equi ꝛ reliquarũ specierũ subiectũ formis earũ ꝯstitutiuis essentie ipius. ¶ Causa autem materialis corporea est sicut argentũ q̃d est materia denarij ꝛ annuli ꝛ subiectũ formis earuꝫ. ꝛ similiter aurum est materia drachme auri. s. ꝛ annuli subiectũ formis ipsaꝝ. ¶ Formalis aũt causa est ſm duos modos. alia nãq; est spiritualis: ꝛ alia corpea. Et forma quidẽ spiritualis est sicut forma substantialis existẽs in gñe in constitutiõe essentie speciei: sicut rationabilitas exñs in vno in ꝯstitutiõe eẽntie hominis: et hinibilitas existẽs ĩ vno in ꝯstitutiõe essentie eq;. ¶ Causa aũt efficiens est ſm duos modos. s. aut sp̃ualis aut corpea. Spiritualis est sicut v̓tus vel orbicularis celestis: quã ordinauit creator gloriosus ꝛ sublimis in natura: ꝛ ipsam in natura ea cõmensurauit sup impressiones que sunt in mundo minore corporeo gñationis ꝛ corruptiõis ꝛ augmenti: ꝛ vetustatis ꝛ sanitatis ꝛ egritudinis ꝛ reliquarũ operationuꝫ naturaliũ. Causa autẽ efficiẽs corporea est sicut ars artificis faciẽtis annuliũ: ꝛ forma picture formate in aere ꝛ opus fabricatoris dom⁹. ¶ Et similiter cã finalis est ſm duos modos. spiritualis ꝛ corporalis. Corporea autẽ est sicut forma domus ꝛ cõplementũ ei⁹ q̃d est necessariũ ad hoc vt in ea habitetur ꝛ ea sit tutamẽ: ꝛ forma annuli vt in eo fiat annulatus ꝛ sigillet̃ in ea. Causa vo spiritualis. s. finalis est sicut annexio aĩe cum corpore: vt homini appareant veritates rerũ spiritualiũ: vt discernat inter bonũ ꝛ malũ ꝛ laudabilia ꝛ illaudabilia: ꝛ faciat q̃d expedit v̓itati ex iusticia ꝛ rectitudine ꝛ sanctificatiõe creatoris ꝛ psalmodia laude ꝛ confessione oñationis eius: ꝛ alienatiõe ab operationib⁹ bestialibus et sordibus: vt ꝑ hoc amplificet vl̓ perueniat ad retributionẽ creatoris gloriosi et bñdicti: qui est cõtinuatio cum anima alta: ꝛ illuminatio splẽdoris intelligẽtie ꝛ pulchritudo sapiẽtie ꝛ lumen eius. Cũ ergo ꝑuenerit ad hoc: fiet spiritualis: ꝛ cõtinuabitur splẽdori creato ex virtute creatoris sine medio: ꝛ fiet laudãs ꝛ psallẽs creatori semp ĩ ꝑpetuũ. Illud ergo erit paradisus ipsius: ꝛ retributio eius: ꝛ suprema bonitas: ꝛ sublimitas integra: ꝛ pulchritudo ei⁹ perfecta. ꝛ ꝑpter hoc dixit plato: ꝙ philosophia est tediũ ꝛ cura ꝛ studiuꝫ ꝛ solicitudo mortis. Inquit ysaac: hec descriptio est magna: ꝛ longe ꝓfunditatis: ꝛ sublimis intentionis: sapiens nãq; voluit cum dixit: solicitudo mortis: intelligere solicitudinẽ cum mortificatiõe desideriorũ alta animaliũ et voluptatũ bestialiũ: qm̃ in mortificatiõe ipsorũ: ꝛ euasione ab eis ẽ refugiũ maximũ: ꝛ claritas alta: ꝛ applicatio ad curam veritatis ꝛ in viuificatiõe desideriorũ ꝛ voluptatũ bestialium. ꝛ in vigoratiõe ipsorum est ꝙ retrahit intellectuales ab eo q̃d oportet de veritatib⁹ dei: ꝛ obedientia eius: ꝛ mundicia eius: et inseparabilitatione orationum in horis suis constitutis: et sermo quidem philosophi significat illud: ꝛ intellectus testificat̃ eius sanitatẽ. Inquit eñ: de⁹ hꝫ precepta intellectualia: que ostendunt qui ex creatura sua sunt boni: per quos voluit intelligi ꝓphetas ꝛ nũcios ꝛ doctores veridicos perducẽtes creaturã suam ad veritatẽ: precipientes iusticiã ꝛ rectitudinẽ ꝛ acceptionẽ rerum ex licentia: ꝛ cõsecutiõe boni optimi ꝛ honesti: ꝛ separatione a malo: ꝛ calũnia ꝛ iniusticia ꝛ acceptione rerum absq; luxuria.

Qui ergo nō ferūt que ꝓ̄cepta rationabilia afferūt: q̄ deus demōstrauit bonis qui sunt ex creatura sua ⁊ sacerdotibus docētibꝰ: ⁊ ꝑseuerauerint in voluptate sua: ⁊ calūnia: ⁊ arrogātia: ⁊ malicia sui opis: sordidabūt eñ peccata sua coinquinatōibꝰ suis: ⁊ deprimēt ⁊ grauabūt ipm: ⁊ ꝓhibebūt ipm ab accessione ad relationē veritatis: ⁊ applicatōe splēdoris intelligentie: ⁊ pulchritudinis sapiētie: ⁊ remanebit cōprehensus sub orbe ineptꝰ sine lege resolutus resolutionibus orbis in flāma cruciatus. Illa ergo erunt gehēna et ignis ⁊ cruciatus ipius: q̄ preparauit deꝰ pessimis ⁊ rebellibꝰ ⁊ dissentiētibꝰ a preceptis intelligētie. ¶ Phie descriptio ex sciētia sua est: ꝙ phia est cognitio hoīs suꝑ̄ꝑius: vel est cognitio suꝑ̄ꝑsius ab hoīe: ⁊ hoc est etiā lōge ꝓfunditatis ⁊ sublimis intelligentie: hō eñ cū scit seipsum vera cognitione siue cū spūalitate ⁊ corporeitate sua: tunc iam comprehendit sciam totius: vel sciam sube spūalis ⁊ corporee. In hoīe eñ aggregata sunt suba ⁊ accidēs. ⁊ suba quidē est due substātie: quaꝝ vna est spūalis sicut anima ⁊ intelligētia: ⁊ altera est corporea sicut corpꝰ lōgū latū ꝓfundū. Et accidēs silr est ₛm duos modos. aliud eñ est spūale: ⁊ aliō corporeū. Spūale aūt est sicut patiētia: ⁊ scia: ⁊ reliqua accidētia spūalia existētia in aīa. Et corporeū quidē est sicut albedo: ⁊ nigredo: ⁊ rubedo: ⁊ citrinitas: spissitudo: ⁊ raritas: ⁊ reliqua accidētia existētia in corpore. Cū hoc ergo ita sit: manifestū est ꝙ cū hō scit seipꝫ cū spūalitate ⁊ corporeitate sua: tūc iam cōprehēdit sciaꝫ totiꝰ: ⁊ scit subam spūalē ⁊ subam coporalē. ⁊ sic subam primā creatā ex virtute creatoris absq̄ medio appropriatā subiectiōi diuersitatis: ⁊ ita scit accidēs primū generale diuisum in quātitatē: ⁊ qualitatem ⁊ relationē. ⁊ scit reliqua accidētia. i. cōposita ex cōpositione sube cū accidētibus tribus simplicibus. Cū ergo hō oia illa cōprehēdit: iam tūc cōprehēdit sciam totiꝰ: ⁊ meretur vocari phs. Cū ḡ puenimus ad descriptiōes phie tres: tūc seq̄mur illud loquēdo de q̄dditate sapiētie. Dico ḡ ꝙ sapiētia describitur duabꝰ descriptiōibꝰ: quaꝝ vna est assumpta ex ꝓprietate sua: ⁊ secūda est sumpta ex operatiōibꝰ suis. Eiꝰ aūt descriptio ex ꝓprietate: est ꝙ sapiētia est ṽitas scie rerū primarū: sempiternarū: ꝑpetuaꝝ. Partes aūt p̄mas sempiternas vult ꝓceptōem rerū āntiquaꝝ natura sic spēs: q̄ sunt postreme ḡnationis ⁊ cōplementū eiꝰ: ⁊ genera q̄ sunt eis superiora: ⁊ genera generū: donec illud perueniat ad genꝰ primū ₛm ṽitatē creatū ⁊ virtute creatoris sine medio. Accidētia ṽo sunt ḡnata vsq̄ ad infinitū. Ḡna autē dāt spebꝰ suis ⁊ indiuiduis nomina ⁊ diffinitiones suas: ⁊ eo est vnū quodq̄ indiuiduoꝝ id qō ipm est: ⁊ illud ideo ꝙ vnūquodq̄ indiuiduoꝝ noīatur suba: q: ipm per se existit subiectū diuersitati: ⁊ noīatur corpus: qm̄ ipm est longū latū ⁊ ꝓfundū: ⁊ noīatur augmētabile cū elongatione extremitatū dyametroꝝ ipius post ꝓpinquitatē: ⁊ noīatur viuū: q: ipm mobile sensibile permutabile in locis: ⁊ noīatur hō: qm̄ est aīal rationale mortale. Iam igitur manifestū est ⁊ notū ꝙ indiuidua recipiūt noīa specierū suaꝝ: ⁊ diffinitiōes earū: ⁊ recipiunt genera ipsarum: ⁊ genera generū ipsarum: ⁊ diffinitiones ipoꝝ: ⁊ ꝓpterea ꝙ recipiūt ea: factū ē vnūquodq̄ eoꝝ existēs eoꝝ qō est: scꝫ veritas. Diffinitio aūt veritatis vel falsitatis est ꝙ nō est aliq̄d: aut narratio rei absq̄ eo qō est. ¶ Sapientie aūt descriptio ex opatione sua est ꝙ sapiētia est cōpletiua virtutis intellectualis: ₛm exitū eius qō est in duabꝰ extremitatibꝰ ꝯtradictiōis de vero ⁊ falso: vt diuidat eiꝰ extremitates scꝫ verū ⁊ falsum simul in materijs tribꝰ: q̄ sunt materia necessitatis vel inuētiōis: ⁊ materia possibilitatis: ⁊ materia ꝓbationis. Conditio eñ contradictionis vel in contractione: est ꝙ sermo disputantis contradicit sermoni disputantis: et expellit ipsum: et euanescere facit postq̄ octo conditiones contradictor expleuit. Quarum vna est: vt sit nomen quod ponit disputator: ipsum illud quod contradictor expellit. Secunda est vt sit adiectum similitudo quā disputator occurrere facit: illa eadē similitudo quā ꝯ̄dictor expellit. Tertia est vt nō sit nomē subiectū ⁊ adiectū predicatum vtrisq̄ ꝓpositionibus simul ex nominibus similibus vel ambiguis: neq̄ ex similibus adiectiuis que sunt ita. Quarta est vt sit tempus quod vtreq̄ contradictiōes ponūt vnū tēpus. Quinta est vt sit pars quā disputator ponit: ipsa vel eadem pars quam contradictor expellit. Sexta est vt sit correlatio ad vnā ⁊ eandē rem. Septima est vt aggregētur simul aut potentia aut actu. Octaua vt cōueniant simul ₛm has cōditiones: quarū premisimus rememorationem: neq̄ dissentiant nisi predicte negationis causa ꝙ est non. Eius declaratio est: ꝙ cū disputator ponit ꝙ seruꝰ dei est scriba: ⁊ dicit ꝯtradictor: iophar non est scriba: ambo sunt ponentes non cōtradictores: ⁊ similiter cum disputator dicit seruus dei est artifex: ⁊ dicit contradictor: seruus dei non est carpētarius. ambo sunt ponētes nō contradicentes: ⁊ simul currit rōcinatio in nominibꝰ cōibus. disputator eñ cū dicit canis comedit ouem: ⁊ ꝯ̄dictor dicit canis nō comedit ouem: ⁊ vult canē audacem. s. siluestrem: alius canē depictū ex ere: ambo nō ꝯtradicūt. ⁊ similiter cū dicit oppositor: dei seruꝰ est dormiēs: ⁊ vult somnū naturalē: ⁊ dicit ꝯ̄dictor: seruꝰ dei nō dormit: ⁊ vult somnū accidētalē sicut obliuionē ⁊ somnietatē: ⁊ parue intelligētie ⁊ prudētie: nō ꝯ̄dicūt. ⁊ silr est ₛmo ī tēpore: cū eñ oppositor dicit abdala fuit peregrinus: ⁊ vult in anno presenti: ⁊ dicit ꝯtradictor: abdala nō fuit peregrinus: ⁊ vult ꝙ in anno preterito: non cōtradicunt: ⁊ similiter sermo in relatione: si eñ oppositor dicit mel sanat egritudines: ⁊ vult egritudines phlegmaticas: ⁊ dicit ꝯ̄dictor: mel nō curat: ⁊ vult egritudines cholericas: nō contradicunt. ⁊ similiter est sermo in parte: nā si oppositor dixerit: cecus non videt: ⁊ vult visum oculi: ⁊ dixerit ꝯtradictor: cecus videt: ⁊ vult visum cordis nō cōtradicunt: ⁊ similiter est cōtradictio in potētia ⁊ actu: cū eñ oppositor dicit abdala ē scriba: ⁊ vult potētia: ⁊ dicit contradictor: abdala nō est scriba: ⁊ vult scribam actu: non ꝯtradicūt. Iam ergo manifestū est ⁊ clarū ex eis que premisimus ⁊ exposuimus: ꝙ sapientia est cōpletiua virtutis intellectualis ₛm exitū eius qō est ex duabus extremitatibꝰ ꝯtradictionis de vero ⁊ falso simul. Et postq̄ iam peruenimus ₛm illud qō explanare volumus de quidditate phie ⁊ sapientie: tūc assequemur illud de quidditate intelligentie subiecte eis simul: cū nō sit phus neq̄ sapiens non intellectualis. Inq̄t phs: in intelligentia est specialitas rerum. ꝑ quod voluit intelligi ꝙ specialitas rerum sempiternarum: ⁊ perpetuarum sit semper apud eam presens. Tūcq̄ vult scire aliquam causarum: redit ad seipsam absq̄ cognitione: ⁊ consideratione: ⁊ illud quidē cōsideratur ex testimonio. Inuenimus eñ artificē in arte sua prudentem ⁊ ingeniosum: cum vult aliquid ex ea operari: redit ad seipsum: et inuenit illud apud se ꝑ̄sens: ⁊ scit ipsum ex ea quam inter magistros scit differentia manifesta: propterea ꝙ intelligētia scit ea que scit absq̄ cognitione et consideratione: propterea q: inuenit essentiā suam semꝑ ita ꝙ nō alteratur: neq̄ hesitat: neq̄ cōsequitur ipm additio: neq̄ diminutio: neq̄ aliqua dispositionū artificis: aut prudentis arte ipsa ꝓpter id qō cōsequitur ipam de hesitatiōe ⁊ obliuione ⁊ ꝯtrarietatibꝰ in cordibus in solicitudinibꝰ rerum. Diuiditur aūt eēntia ⁊ indiget cogitatione ⁊ consideratione: ⁊ perscrutatione: ⁊ descriptione ante applicationem sui ad desiderium et voluntatem suam. ¶ Or si quis cōtradixerit nobis in indiuiduis rerum similitudine illius: et dixerit: quare non dixisti in indiuiduis etiam que sunt presentia apud intelligentiam: et cum vult scire aliquid ex eis: redit ad essentiā suā: et scit illud ex ea. Dicemꝰ ei: opposuisti falso: et ratiocinatus est quod non ratiocinasti. equasti eñ species sempiternas perpetuas: quas non sequitur permutatio: neq̄ alteratio: neq̄ augmentum: neq̄ diminutio: neq̄ generatio: neq̄ corruptio in indiuiduis remouibilibus deficientibus paulatim ꝓpter illud quod consequitur semper de augmēto: ⁊ diminutione: et generatione: et corruptione assidue. Et manifestum est quidem ꝙ illud quod consequitur augmētum: ⁊ diminutio: ⁊ generatio ⁊ corruptio: non apprehendit numerus: neq̄ continet ipsum cogitatio: neq̄ comprehendit illud scientia. ex eo autem quod taliter est: intelligētia nil apprehendit nisi quod est presens: quod vero iam preterijt: aut futurum expectatur: scientia nō apprehēdit: ꝫ qō scia apprehēdit: nō est scitū neq̄ intellectū: ⁊ ꝓpter h̄

variãt philosophi intelligentiã tribus modis. Uno eoꝝ est
intelligẽtia que semꝑ est actu: ⁊ ea cuiꝰ ꝑmisimꝰ memoriã:
⁊ diximꝰ ꝙ specialitas rerũ est apud eã pñs ⁊ semꝑ. Et scḋo
est intelligẽtia q̄ est in aĩa potẽtia añ exitũ eiꝰ ad actũ. cũq̄
fit: egredit̃ qḋ in ipsa est de potẽtia ad effectum: ⁊ fit sciẽs.
Species autem tertia descripta est per intelligẽtiam scḋam
⁊ est assimilata sensui cũ aĩa inq̄rit cõprehensionẽ rerum ex
sensu. cũ em̃ virtꝰ sensibilis pñtat res sensibiliter: imprimit
formas reꝝ ĩ phãtasia q̄ est in anteriori ꝑte cerebri: ⁊ phãta
sia ꝑducit ad aĩam rõnalẽ: cũq̄ scit aĩa similitudinẽ: ⁊ ipsa
etiã res vna cũ intẽtiõe spũali: ⁊ ꝓpter hoc describit phus
hãc speciẽ intelligẽtie ꝑ intelligentiã scḋam: q̄ ipsa incipit a
sensu: ⁊ ascendit sensum paulatim ⁊ gradatim ⁊ ordinatim
quousq̄ ꝑueniat ad intelligẽtiã que egredit̃: deinde aĩa de
potẽtia ad effectũ. Inq̄t phs: aĩa ẽ substãtia cõplẽs corpus
naturale qḋ hꝫ vitã in potẽtia. ⁊ dixit plato: aĩa est substãtia
corpori. ⁊ ꝑ istã vnionẽ ꝯtinuat̃ corporibꝰ: ⁊ agit in eis. In-
quit ysaac: forsitã aliq̄s estimat ꝙ inter v̄ba duoꝝ sit diuersi
tas: nos añt faciemꝰ ipm̃ scire descriptionẽ illiꝰ: ꝓpterea ꝙ
plato intellexit in descriptiõe sua qua descripsit aĩaꝫ ex prin
cipio motꝰ eiꝰ in initio operis eius: dixit enim ꝙ aĩa in prin
cipio motꝰ sui vnit̃ corpi orbis: ⁊ ꝑuenit ad corpus ⁊ agit in
eo: illud iḋ qm̃ ordo orbis est mediꝰ inter ordinẽ aĩe ⁊ ordi-
nem corpis: ⁊ mediatione sua inter duos ordines: cõpletur
ordinatio aĩe cũ corporibꝰ. motu nãq̄ orbis generant̃ mate
rie quattuor: q̄ sunt elemẽta corpoꝝ. Phs añt cũ aĩam de-
scripsit: eiꝰ intẽtio fuit ex cõplemẽto motꝰ sui: ⁊ ꝑfectõe ope
ris sui. dicit em̃ ꝙ aĩa est substãtia cõplẽs corpꝰ naturale qḋ
hꝫ vitã in potẽtia. Docuit ḡ nos ꝙ corꝑa anteq̄ aĩa eis cõti
nuet̃: sunt hñtia vitã potẽtia. ⁊ postq̄ aĩa ad ea ꝑuenit: cõ-
plet ⁊ ꝑficit ea viua actu. Inq̄t ysaac. in sermone nr̃o. s. sunt
corꝑa in initio viua potẽtia: deĩde ingrediunt̃ ad actũ: nõ tñ
est differẽtia: neq̄ separatio: neq̄ spaciũ tẽporis: qm̃ res nõ
remouent̃ ab eo s̄m ꝙ ordinauit ea creator sublimis: ꝓpter
qḋ interp̄tatio corꝑea nõ põt eis essentiari ab intẽtiõibꝰ spi
ritualibꝰ: nisi cũ separationibꝰ ⁊ cõtinuatiõe: vt eis obuiet
intelligẽtia q̄ est in corporibꝰ copulatis cũ receptiõe. Et for
sitan aliq̄s estimat ꝙ intẽtio s̄monis. s. ꝙ aĩa vnit̃ corpori ꝑ
illã vnitionẽ aĩabꝰ ꝑuenit ad corꝑa: ⁊ agit ĩ eis: ⁊ ꝙ ipa ĩdu-
cat corꝑa: ⁊ ingrediat̃ corꝑa. ⁊ egrediat̃ ab eis. Nos v̄o illiꝰ
destructiões faciemꝰ ipm̃ scire ꝑ ea ꝙ plato s̄m locũ suuꝫ in
sapiẽtia: ⁊ ordinẽ suũ in phia: nõ fuit ꝙ lateret corruptio hu
ius sermonis: sed ipse locutꝰ sermone corꝑeo: in quo intẽtio
est spũalis. Continuatio em̃ aĩaꝝ cũ corporibꝰ: nõ est nisi vt
suꝑ ea infundat de splẽdore ⁊ lumine suo suꝑ mundũ: ⁊ fa-
cit eum splendidũ luminosum quẽ virtꝰ penetrat: ⁊ sic inter
splẽdorẽ solis ⁊ splendorẽ aĩe ⁊ lumẽ eoꝝ est dr̃ntia in aĩa:
ꝓpterea ꝙ splẽdor solis est corpulẽtus: quẽ visus apphẽdit
in suo subiecto qḋ est aer: ⁊ splẽdor aĩe est spũalis: quẽ non
apprehẽdit nisi intelligẽtia sempiterne sensibiliter. Iã igit̃
manifestũ est ꝙ cõtinuatio aĩaꝝ cũ corporibꝰ nõ est introitꝰ
ipsarũ in eis: neq̄ exitꝰ ipsarũ ab eis. Cũq̄ ita sit: tunc iã re
manet vt sciamꝰ ꝙ aĩarũ ordines tres sunt. Unꝰ eoꝝ est or
do aĩe rationalis: secũdus ordo est aĩe bestialis: tertiꝰ ordo
est aĩe vegetabilis. Sublimiore ergo aĩaꝝ gradu ⁊ meliore
ordinata est aĩa rõnalis: qm̃ ipsa est in oriẽte intelligentie: ⁊
ex vmbra eiꝰ gñatio est. ⁊ ꝓpter hoc factꝰ est hõ rõnalis: di
scernẽs ⁊ inquirẽs suscepti ⁊ sapiẽtie: separãs inter laudabi
lia ⁊ vituꝑabilia: ĩmorãs in bonitatibꝰ: alienãs se a malis. ⁊
ꝓpter h̄ factꝰ ẽ remũerabilis: dãnabilis: qm̃ discernit inter
illud qḋ nõ remũerat̃: ⁊ ꝑ qḋ dãnat̃. ⁊ ĩferior q̇dẽ aĩa rõnali
in claritate ⁊ sublimitate ordinis est aĩa bestialis: qm̃ ipa ex
aĩa rõnali gñata est: ⁊ ꝓpter hoc elongat̃ a splẽdore intelli-
gentie: ⁊ acq̄rit vmbrã ⁊ tenebras: ⁊ priuat̃ perscrutatiõe ⁊
discretiõe: ⁊ facta est estimatiua s̄m veritatẽ: ⁊ meditatiua
s̄m trãssumptionẽ. iudicat em̃ debite ex eo vbi est veritas:
⁊ ex ꝓprietate eiꝰ sunt sensus ⁊ motꝰ: ⁊ ꝑmutatio in locis:
⁊ ꝓpter hoc facte sunt bestie presumptuose: multe audacie
victoriã querẽtes ⁊ principatũ: sicut leo acq̄rit dominiũ suꝑ
alias bestias absq̄ inuestigatiõe ⁊ discretiõe ⁊ cognitione
eius qḋ facit. Significat añt ꝙ bestie sunt estimãtes ⁊ nõ di
scernẽtes id qḋ in asino inuenit̃. inuenimꝰ em̃ ꝙ cũ ipse vlti
me sitit: si ad aquã ducat̃: ⁊ videat formã suã in ea: aut for-
mã alterius: terret̃ ex ea ⁊ refugit: ⁊ aqua tñ existit eius vi-
ta ⁊ eiꝰ cõstructio: ⁊ cũ videt leonẽ: incedit ad eum: ⁊ querit
ipsum: ⁊ vadit ad ipsum: ⁊ ipsum tñ interficit ⁊ ꝑdit eum: ⁊
propter hoc non cõsequuntur bestie retributionẽ: neq̄ pe-
nam: qm̃ non discernũt: neq̄ sciũt illud qḋ remunerat̃ lꝫ fa-
ciant ipsum: ⁊ mereant̃ retributionẽ sibi: ⁊ faciãt contrariũ
ipsius ⁊ diuersum ab eo: ⁊ mereant̃ dãnationem sibi. illud
quidẽ ꝙ inuestigatiõe priuata ⁊ discretio ⁊ ꝑceptio veritatũ
⁊ q̄ appropriata sunt cũ estimatiõe ⁊ meditatiõe. Aĩa autẽ
que est desideratiua (aliter vegetatiua) est inferior alijs in
sublimatiõe ⁊ ordine: ⁊ illud ideo est: q: gñatio eius est ex
vmbra aĩe bestialis: ⁊ ꝓpter hoc obtenebrat̃ splẽdor eius a
splendore mũdo ⁊ puro: ⁊ ingrossat̃: ⁊ grauat̃: ⁊ priuata est
sensu ⁊ motu ⁊ ꝑmutatiõe in locis: ⁊ adheret loco suo ter-
re: ⁊ facta est singl̃aris cũ desiderio: ⁊ grauatiõe: ⁊ nutrimẽ
to: ⁊ augmẽto: ⁊ diminutiõe ⁊ aptione florũ: ⁊ oleorũ: ⁊ sa-
porũ: ⁊ odorũ s̄m locũ. Et postq̄ ꝑuenimꝰ ad qḋ volumꝰ de
q̇dditate spũalitatis alte siue ordinis eiꝰ: tunc certiores su
mus ad sequendũ id rememorando qḋ est verius: ⁊ propin-
quum ei in spiritualitate ⁊ sublimitate sui ordinis. ipse em̃
est sublimior substãtijs corporeis: ⁊ in ordine suꝑior est eis:
⁊ cõsequẽs ordinẽ aĩe: cũ non s̄m veritatẽ sit corpus: sꝫ eius
materia: ipse em̃ in orizõte aĩe vegetabilis ⁊ ipsiꝰ vmbra ge
neratus est. ⁊ ꝓpter hoc factꝰ est exitꝰ eius ex inuẽtione ad
inuẽtionẽ. Uolo autẽ cũ dico ad inuentionẽ ad remanẽs:
semꝑ tp̄s qḋ non cõsequet̃ additio: neq̄ diminutio: neq̄ re
motio: neq̄ finis: neq̄ ex: neq̄ ad. Et volo cũ dico ex inuen-
tione in aĩa vegetabili: cũ sit aĩa: ⁊ reliq̄ substãtie suꝑiores
spirituales absq̄ alteratiõe ⁊ remotiõe ab ordine s̄m queꝫ
ipsarũ creator ordinauit eas. Ipse igitur ꝓpter hoc nõ sunt
augmẽtande: neq̄ diminuⁱe ꝓpter exitũ eius qḋ ab eo na-
scatur. Corpora autẽ afflicta (al's affecta) qualitatibꝰ diuer-
sis cõtrarijs: sicut elemẽta materialia q̄ttuor. q̄ sunt ignis:
aer: aqua: terra: alterant̃ ⁊ minuuntur eius exitu qḋ ab eis
egredit̃: ⁊ gñat̃ ab eis ex corporibꝰ aĩaliũ et plãtis: corrum
pũtur ⁊ mutant̃ ad ea: qm̃ ex eis gñant̃ virtute celesti quã-
tum creator sublimis ⁊ gloriosus in natura ordinauit ⁊ de-
stinauit ea cũ ipsa suꝑ actionẽ gñatiõis ⁊ corruptiõis: vt ꝑ
illuđ cõpleat̃ mũdus gñationis ⁊ corruptiõis. Splendores
añt substãtiarũ suꝑmarũ. s. aĩaꝝ triũ: sunt nõ alterari: neq̄
augmẽtari: neq̄ diminui exitu. qḋ ab eis nascit̃ est ex vmbra
splẽdor ipsarũ: ex splẽdore ipsarũ in essentia ⁊ substãtialita-
te sua. Et manifestũ quidẽ est ꝙ splẽdor oĩs splẽdidi in essen
tia ⁊ substãtialitate sua: est fortiꝰ splẽdidus ⁊ vehemẽtiꝰ lu-
minosus splẽdore vmbre eiꝰ q̄ ex eo nascit̃. Cũq̄ ita sit: tũc
ꝓculdubio manifestũ est ꝙ splẽdor aĩe vegetabilis ẽ fortior
est splẽdidior ⁊ vehemẽtiꝰ lumẽ splẽdore orbis gñati ab eiꝰ
vmbra. et ꝓpter hoc factꝰ est orbis solidus: ⁊ acq̄siuit vm-
bram: ⁊ tegumentũ: et grossitiẽ: ⁊ corpulentiã: et apphen-
dit eã sensus visus: nõ aliꝰ tñ ex sensibꝰ: qm̃ q̄uis sit corpu-
lentus: tñ est in figura ⁊ spũalitate sua ꝓpinquꝰ ordini ani-
marũ sublimiũ: ⁊ ꝓpter h̄ mouet̃ motu cõpleto ⁊ integro. q̄
est motꝰ resolutiõis: integrior est motibꝰ: ⁊ ꝑfectior est eis
ab actiõe ⁊ alteratiõe. ⁊ ꝓpter hoc nõ ꝯsequit̃ ipm̃ additio:
neq̄ diminutio: neq̄ ex: neq̄ ad: neq̄ principiũ: neq̄ finis.
et illud quidẽ est ꝓpter simplicitatẽ eiꝰ quo mouet̃: ⁊ spiri
tualitatẽ: ⁊ sempiternitatẽ: ⁊ ꝑmanentiã: ⁊ ꝑpetuitatẽ eiꝰ:
cũ non sit eiꝰ gñatio ex rebꝰ diuersis. ⁊ possibile sit vt ꝑmu-
tetur ⁊ redeat ad illud ex quo generatũ est: imo est firmũ cõsi
stens ꝑpetuũ ⁊ sempiternũ. ⁊ ꝓpter hoc effudit intelligẽtia
suꝑ ipsum ex splẽdore suo: ⁊ lumine sapiẽtie sue: ⁊ subtilia-
uit ipsum: ⁊ factũ est ꝑ illud intellectꝰ rõnalis: nõ indigens
perscrutatiõe: ⁊ discretiõe: ⁊ cognitiõe: ⁊ ꝯsideratiõe: et co
gnitiõe dñi sui creatoris: ⁊ q̇d ei necessariũ sit de veritate ⁊
magnificatiõe eius: ⁊ sanctificatiõe eius: ⁊ psalmodia: ⁊ lau
de assidue ꝑpetim sine seꝑatiõe ⁊ intersecatiõe: ⁊ ꝓpter h̄
sublimauit ipsum creator gloriosissimus ⁊ exaltatus: ⁊ at-
tribuit ei ordinẽ a quo non remouet̃: neq̄ finitur: neq̄ in-
tersecat̃: ⁊ destinauit ipm̃ suꝑ distinctiões q̄ttuor tp̄ales: ⁊
suꝑ ꝓductionẽ tp̄is: ⁊ ãnoꝝ: ⁊ mẽsiũ: ⁊ dieꝝ: ⁊ horarũ: ⁊ fe
cit ipm̃ regnare suꝑ contingẽtia q̄ apparẽt in hoc mũdo de

impressionib⁹: ꝛ apparitiõe sectarũ: ꝛ mẽsuratiõe regni cu-iusdã regis. ꝛ qđ cõsequit̃ ipsum in spacio suo de fortuna ꝛ euentu: aut reliquis: ꝛ diuersis ab eis donec finiatur secta eius ſm ꝙ destinatũ est in scientia creatoris gloriosi ꝛ subli-mis. ꝛ postꝙ peruenim⁹ ad illud cui⁹ declarationẽ qđẽ de ordinib⁹ aĩaꝝ volum⁹: ꝛ applicatiõe cuiuſcꝫ earũ cũ illo qđ cõuenit opationi eius ex corporib⁹ ꝛ passioni ipsius et rece-ptioni impreſſiõi eius ꝛ appropinquatiõe orbis cũ eo quod effuderit super ipm intelligẽtia ex intelligẽtia ꝛ lumine spi-ritualitate sufficiũt: oportet vt inueniam⁹ tñ differẽtiã inter substantiã corporis ꝛ substantiã aĩe. Dico ergo ꝙ substãtia corporis gñatur ex materijs diuersis affectis qualitatibus cõtrarijs. ꝛ ꝓpter hoc cõsequunt̃ ipsum accidẽtia: ꝛ ingre-ditur sub gñatione ꝛ corruptiõe. Substãtia vo aĩe nõ est ge-nerata ex aliquo: neqꝫ ꝑmutat̃ ad aliud: neqꝫ afficit̃ aliqua qualitatũ. nã si affecta foret: impossibile esset qn eẽt aut ca. aut fri. aut hu. aut sic. ꝙ si eẽt ca. eleuaret̃ sursũ vsqꝫ ad infi-nitũ. et si eẽt frigida descẽderet inferi⁹ in cẽtro. ꝛ si esset hu-mida: nataret ꝛ manaret in quattuor partib⁹. ꝛ si eẽt sicca: induraret̃ ꝛ cõsolidaret̃ ꝛ priuaretur motu oĩno. Iã igitur manifestũ est ꝛ notum ꝙ non est affecta aliqua qualitatũ: ꝛ propter hoc non consequunt̃ ipsam accidentia: neqꝫ ingre-ditur sub generatione ꝛ corruptione.

Conuenerunt antiqui ꝙ spirit⁹ est corpus subtile procedẽs a corde in arterias ad totum corpus: ꝛ facit ipm habere vitã ꝛ anhelitũ per pulmonẽ: ꝛ pulsum ꝑ arterias: ꝛ ascẽdit sursum ad cerebrũ: ꝛ ꝑcedit ab eo in neruis ad totũ corpus: ꝛ facit ipm habere sensum ꝛ motũ. ❡ Qȝ si interrogati fuerimus de differentia inter spiritũ ꝛ aĩaꝫ. Dicendũ est ꝙ dñtia est inter spiritũ ꝛ aĩam duob⁹ modis. Unus eorũ est ꝙ spirit⁹ est substãtia corpea quã corpus circũdat ꝛ cõprehẽdit ꝛ cõ-tinet: ꝛ aĩa est substãtia spiritualis circũdãs corpus exteri⁹ ꝛ continẽs ipsum ꝛ mouẽs ipsuꝫ. Secũdus est modus: qm̃ spirit⁹ resoluit̃ cũ resolutiõe corpis: ꝛ destruit̃ eius destru-ctione. Aĩa eñ figit̃ ꝛ remanet post separationẽ ei⁹ a corpe: ꝛ ei⁹ opatio: in corpus tñ nõ penetrat: ꝓpterea q: priuatũ est spiritu acquirẽte ei vitã ꝛ sensum ꝛ motũ: cũqꝫ priuatur sensu ꝛ motu corpus fit mortuũ: ꝛ nõ penetrat in ipm actio aĩe oĩno. ❡ Qȝ si interrogati fuerim⁹ de dñtia inter venã ꝛ arteriã: dicem⁹ ꝙ vena est cõposita ex tunica vna ꝛ cana-li vno: in qua currit sanguis ab epate ad oĩa mẽbra corpis: qm̃ ex ipso est oĩm mẽbrorũ nutrimentũ ꝛ virtus ꝛ cõstitu-tio. Arteria aũt cõponit̃ ex duab⁹ tunicis ꝛ canalib⁹ duob⁹: in quoꝝ vno penetrat spũs ad totũ corp⁹: ꝛ acqrit ei vitã: ꝛ gñat in ipso anhelitũ per pulmonẽ: ꝛ pulsum ꝑ arterias vt expellat ꝑ hoc vapores calidos a corde: et attrahat ei aerem subtilẽ. In canali vo altero currit sanguis purus mũdus a sordib⁹: vt ex eo nutriat̃ spirit⁹ vitalis: queadmodũ nutrit̃ ignis exteri⁹ ex oleo. Cã aũt quare non est possibile vt spũs ꝛ sanguis icedãt in canali vno ꝛ cursu vno: est ꝙ spirit⁹ sub-tilitate sui currit in corpe subito: sicut currit splẽdor cãdele in domo subito absqꝫ spacio tẽporis. Sanguis grossitie sua ꝛ grauitate sui mot⁹ nõ currit nisi paulatim: sicut currit aq̃ in poris terre ꝛ canalib⁹ eius. ꝛ si fit sanguis grossior aqua: tardi⁹ incedet. Si ergo spũs ꝛ sanguis incederent in canali vno ꝛ cursu vno: vinceret sanguis spm̃: ꝛ ꝓhiberet ipsum ne curreret in corpe subito: ꝛ esset in hoc corruptio ordinis naturalis. ❡ Natura eñ nomẽ cõmune dictũ a creatura. ꝛ dicit̃ de oĩ hoĩe ꝙ hꝫ naturã sibi ꝓpriã: ꝛ dicit̃ de chimis. s. de humorib⁹ quattuor: q̃ sunt sanguis et vtraqꝫ cholera et phlegma: ꝛ dicit̃ de materijs q̃ttuor: q̃ sunt ignis: aer: aq̃: terra. et dicit̃ etiã de celo: et de virtute celesti quã ordinauit de⁹ gloriosus sublimis in natura: ꝛ destinauit eã cũ ipsa su-per impressiones gñationis ꝛ corruptiõis et augmẽti ꝛ di-minutionis ꝛ mot⁹ et quietis. et ꝓpter hoc diffinierũt eam antiqui ex ꝓprietate ipsi⁹: ꝛ dixerũt. Natura est mot⁹ a qe-te ꝛ quies a motu. Et phs diffiniuit eã ex essentia: ꝛ dixit ꝙ natura est virt⁹ corpea existẽs in corporib⁹ mediãte celo in-ter aĩam ꝛ corpa. Et voluit cũ dixit virtus corpea: virtutem celestẽ: qm̃ dixit virt⁹ corpea non virt⁹ corporis. Et quideꝫ plato diffiniuit descriptiõe assumpta ex corpe eius: ꝛ dixit ꝙ natura est substãtia faciẽs cũ artificio rerũ formataꝝ. Et optime in ea hippo. est sermo: quẽ dixit ostendẽs differen-tiam esse inter aĩam ꝛ naturã: ꝛ dixit. Natura est principiũ motus vigorãs corpa: ꝛ preparãs eis ꝑparatiões nutrimẽ-ti ꝛ reliquoꝝ: ꝛ expellẽs ab ipso impedimentũ ſm virtutẽ ꝛ possibilitatẽ. Et aĩa est ꝑncipiũ mot⁹ exteri⁹ ifluẽs corpib⁹ ex splẽdore ꝛ lumine suo quo fiunt mobilia simul viua ꝛ sen-sibilia. Inqt ysaac: voluit ꝑ hoc animalẽ aĩam: cum non sit mouẽs neqꝫ sentiẽs nisi ipsa. ❡ Rationabilitas est sciã ca-dens sup occulta cũ cõsideratiõe ꝛ cogitatiõe. ❡ Diffini-tio sciẽtie absolute. Sciã est absolute ab aĩa apprehensio ve-ritatis rerũ ꝑparatarũ ad sciendũ. ❡ Diffinitio sciẽtie ve-re. Sciã est cognitio vera quã ratiocinatio ꝛ demonstratio firmat. ❡ Diffinitio cognitiõis. Cognitio est sciã fixa non reuocabilis. ❡ Diffinitio sentẽtie. Sñia est credulitas ali-cuius rei. ❡ Diffinitio cogitatiõis. Cogitatio est virt⁹ in-telligibilis ꝑcedẽs in reb⁹. qm̃ cogitatio est vna de virtutib⁹ aĩe rationalis: ꝛ ꝓpter hoc fact⁹ est oĩs cogitãs rationalis. ❡ Diffinitio memorie. Memoria est apprehẽsio rerũ exi-stentiũ in aĩa cũ indagatiõe ꝛ inquisitiõe. ❡ Diffinitio re-cordationis. Recordatio est inquisitio aduẽtus rei iã oblite a virtute cogitatiua. ❡ Diffinitio cõsiderationis. Cõside-ratio est incessus ꝯsilij in ꝑcordijs. ❡ Diffinitio seruatõis. Seruatio est memoria cõtinua non indiscreta. ❡ Diffini-tio discretionis. Discretio est ꝯsecutio oĩs rei cũ similibus suis. ❡ Diffinitio ratiocinatiõis. Ratiocinatio est faciens causam currere in cãto. ꝛ diffinierũt eã quidam discretio-res. Dixerũt ꝙ ratiocinatio est sermo in quo cõponuntur res diuerse: ꝛ prouenit ex eis vna vera necessario. Inquit ysaac: hec diffinitio non existit ꝑ se: imo indiget aliquo quo fiat vera: impossibile est eñ vt ꝑueniat vna res vera ex re-bus diuersis: nisi cum explanatiõe ꝛ significatiõe veritatis eius: ꝛ sic non erũt sibi equales. ꝛ demõstratio non cõsistit nisi vt curreret cã in causato: cũ non sit cã nisi in cãto in cau-sante: ratiocinatio eñ firmat ꝯsideratiõeꝫ verã: ꝛ dirigit eã. ❡ Diffinitio manifestatiõis. Manifestatio est quies intel-lectus cum firmat̃ argumẽtatio cũ demõstratiõe. ❡ Dif-finitio demõstratiõis. Demõstratio est ratiocinatio ita vt non remoueat̃ subiectũ ꝛ ꝑdicatũ ꝛ ꝓpositio cui medium non est. ❡ Diffinitio veritatis. Ueritas est ꝙ res est. ꝛ diffi-nierunt eã discretiores: dixerũt eñ veritas est sermo quem firmat demõstratio aut sensibiliter aut intellectualiter. In-quit ysaac: sermo iste ꝯsistit sicut existit diffinitio: qua vtit̃ ille qui sup eã affert diffinitionẽ dialectice ꝛ intentionẽ phi-losophie: q: diffinitio est enunciatiua nature rei ꝛ essentie eius. Et sermo quidẽ dicẽtis ꝙ veritas est q̃ enũciatiua est nature veritatis ꝛ ei⁹ essentie: qm̃ illud ſm ꝙ res est: nõ est veritas: nisi ꝙ est sermo veridicus. veritas est id qđ firmat demõstratio aut sensibiliter aut intellectualiter. nõ est nisi enũciatio qualitatis ꝓpinquãs veritati ꝛ intellect⁹ insipiẽ-tium sermone corpeo ꝓpinquo intellectib⁹ ipsoꝝ. ❡ Diffi-nitio falsitatis. Falsitas est ꝙ nõ res est. et dicit̃ falsitas nar-ratio rei cum diuerso qđ est ipsa ꝛ ipsi⁹ contractio. ❡ Dif-finitio veri. Uerũ est affirmare rẽ rei: cui est ſm veritatẽ: aut expellere rem a re a qua vere remouet̃. ❡ Diffinitio falsi. Falsum est affirmare rem re q̃ ab ea remouet̃ vere: ꝛ remo-uere rẽ a re q̃ ei affirmat̃ ſm veritatẽ. ❡ Diffinitio necessa-rij. Necessariũ qđ impossibile est remoueri. ❡ Diffinitio impossibilis. Impossibile est cui⁹ impossibilis est inuentio. ❡ Diffinitio incõuenietis. Incõueniẽs est duoꝝ ꝯtrariorum in re vna ſm nomẽ vnũ: et ſm similitudinẽ vnã ꝛ partẽ vnã in tpe vno ꝛ relationẽ vnã: ſm ꝙ aũ ostẽdim⁹ in hoc nostro libro. ❡ Diffinitio possibilis. Possibile d: ſm duos mo-dos. aliud eñ est verũ: aliud est falsum. Uerũ autem est vt existat inter duas extremitates cõtradictiõis: in qua igno-ratur que ipsius extremitas appareat. Illud autẽ qđ nõ est verũ: est ſm duos modos. Unũ eoꝝ est possibile: cui⁹ existẽ-tia nondũ est necessaria ꝓculdubio: sicut ortus solis mane ab oriẽte: lꝫ eius nondũ ortus sit: tñ orit̃ cras ꝓculdubio. ꝛ sc͂dm possibile qđ verũ est vt existat actu: ꝛ exit⁹ ei⁹ nõ est interius natura: sicut venator regnãs in successione ꝛ muni-to: dux exercit⁹. ysaac. testifico: quidem me vidisse in egy-

pro huiusmodi. dominabatur em̄ eidē quidā ducu3 de filijs tolonis q̄ dicebat̄ filiꝰ ta.ir: ꝛ magnificatū est eius iperiū: et relarata est memoria eiꝰ: ꝛ terruerat ipsius exercitū: ꝛ erat dux exercitus eius quidā magister minutoꝛ nomine bidel. ❡ Diffinitio mētis. Mens est potētia incedens in possibiliū9 et vtēs ṽtute aīali. Illud ideo qm̄ formas rerū quas facit nos inuenire sensus in natura ꝛ materia eaꝝ: facit reperire virtus animalis sapiēter accōmodatas ex natura ꝛ materia ipsarum. ꝛ dicitur etiam mens de virtute quiescēte in re quesita an sit ei hoc ꝛ hoc ꝛ an non. ❡ Diffinitio estimationis. Estimatio est virtus incedēs in impossibilibꝰ. ꝛ dicit̄ ꝙ estimatio sit iudiciū de re ex apparitione: nō ex eo vbi est veritas. ꝛ ꝓpter hoc facte sunt bestie estimantes non meditantes nisi illud de eis ſm accōmodationē ꝛ trāsumptionē. ❡ Diffinitio sensus. Sensus est sigillatio impressionis sensati in sentiente. Sensatū em̄ sicut agens excitādo sentiēte3: ꝛ mouendo ipsum ad cognoscendū essentiam sui: sicut liber mouet lectorē excitādo ipsu3 ad cognoscendū qḋ ī libro est de scietijs ꝛ ꝓpositis. ꝛ sicut desideratu3 qḋ mouet ꝛ excitat ipsu3 ad cauendū sibi ꝛ cōsiderandū se an consoletur cū eo. ꝛ hoc etiā dicit̄ ecōuerso: ꝛ est vt fiat sentiens loco agentis: ꝛ sensatum loco patiētis: sed ad illud non inuenitur veritas: in plurimo em̄ huius sermonis ſm hunc modum nō inuenit̄ passio: propterea ꝙ inuenitur ſm veritate3: sed ſm transumptionē: noīe tamen non intētione. Ex hoc est ꝙ hō dicitur scire creatorē sublimē ꝛ gloriosum: ꝛ creatorem non cōsequitur passio aliquo modo: immo est factor oīs facti: et creator omnis creati. Cūq3 creatorē non sequatur omnis passio: non est homo ꝓpterea ꝙ sit ipsum agens. Actus aūt dicit̄ ſm duos modos: scilicet spiritualis ꝛ corporeus. Spiritualis etiā dicitur ſm duos modos. alius em̄ est quē agēs non pertransit: ꝛ non egreditur ab eo ad aliud. ille aūt quē agens non transit: nō egredit̄ ab eo ad aliud: est sicut cogitatio hominis: ꝛ est cōsideratio in se. scit em̄ ꝙ ipsum iuuat ab eo qḋ ei nocet: ꝛ ille quidē quē pertrāsit agens: egredit̄ ab eo non ad aliud: est sicut sensati in sentiēte. Sensatū em̄ transit actum suum: ꝛ egreditur ab eo ad sentiētem. ꝛ similiter actus desiderati in desiderante: ꝛ liber in legente. Et nullus quidem horum actuum ſm quē non trāsit agens ad aliud: ꝛ trāsit ad aliud: est contrarius subiecto suo: neq3 discordans ab eo sed est cōueniens ei: ꝛ accidens in ipso. homo nāq3 cogitās ꝛ cōsiderans in eo qḋ iuuat essentia3 suam ab eo quod ipsi nocet: non est cōtrarius sibi ipsi: neq3 discordās a sermo addit ī ea per id qḋ in ipsa imprimit. et similiter sensatum non est cōtrarium sensui: neq3 discordans ab eo: sed est ipsi conueniens: ꝛ in ipso addens cum eo qḋ imprimit in ipso. ꝛ excitat ad cognoscēdū se: ꝛ qḋ vult ex ipso. Actus aūt corporeus est actus existens in corporibus motis in seipsis ꝛ mouētibus aīalia: sicut animal quod mouetur in seipso: ꝛ mouetur motu ipsius molendini mola. ꝛ sicut aer: q̄ mouet̄ in seipso: ꝛ ingreditur in velum nauis: ꝛ mouet ipsum mouendo illud: ꝛ eius est species altera cōposita: sicut homo qui mouetur ꝛ mouet remos nauis: ꝛ mouetur nauis motu eorū simul. ❡ Diffinitio cōueniētie. Cōueniētia est inuentio diuersorum in re vna: sicut inuentio hominis ꝛ equi ꝛ reliquorum animaliū in vno: ꝛ ipsorum cōuenientia: ꝛ receptio nominis ipsius: ꝛ discretionis simul ab eis. ❡ Diffinitio cōiunctionis. Cōiūctio est ꝓprietas corporum ad inuicem. ❡ Diffinitio cōtactus. Contactus est ꝯiunctio extremitatum in loco. ❡ Diffinitio adherentie. Adherentia est continuatio corporis alicuius cum corpore altero. ❡ Diffinitio dilectionis. Dilectio est desideriū aīe ad illud quod querit cum cōplemēto cause cōiunctionis. ❡ Diffinitio cōcupiscentie. Cōcupiscētia est supfluitas dilectiōis. ❡ Diffinitio voluptatis. Voluptas est desideriu3 ꝛ inquisitio rei desiderate. ❡ Diffinitio cōditionis ꝛ creationis. Creatio est essentialitas entium ex non esse. ❡ Diffinitio cōditoris vel creatoris. Creator ē faciens esse ꝯ ssentia ꝛ non esse. Forsitan aliquis estimat ꝙ nō esse: est priuatio. Nos autē faciemus ipm̄ scire illius destructionē: ꝓpterea ꝙ priuatio non est nisi post inuentionē: sicut res que īuenitur postea priuatur ꝛ dicit priuatū per hoc ex hoc: sicut hō qui fuit videns: deinde passus est in visu suo: ꝛ dicitur: ille priuatus est visu. ꝛ similiter in omni quod est inuentu3 ꝛ postea priuatur: dicitur priuatū est hoc ꝛ hoc. ꝛ neq3 pōt aliquis de eo quod fuit inuētū: ꝛ postea priuatū: dicere ꝙ sit priuatū ex no esse nō ens em̄ nō habet formā in mēte ita vt dicat̄ priuatū aut mutatū. ❡ Diffinitio generatiōis. Generatio est exitꝰ corporee sube ex priuatiōe ad inuētionē. Gn̄atio nāq3 omnis gn̄ati naturalis ꝛ nature quidē non agūt aliq̄d ex non esse: sed ipse faciunt ꝛ generāt virtute celesti: quē ordinauit creator in eis. ꝛ destinauit eā actui gn̄ationis ꝛ corruptionis: sicut gn̄atio ab eis corporū animaliū ꝛ plantarū ex elemētis quattuor. actꝰ enim ipsoꝝ est actio: ꝛ gn̄atio non conditio: nec creatio: cum cōdito: ꝛ creator vere sit deus: cuius fama sublimis: ꝛ cuius noīa sanctificata: ꝛ nō est deus preter ipsū: neq3 adorādus nisi ipse. ❡ Diffinitio corruptiōis. Corruptio est ingressus ex inuentione ad priuationē: sicut resolutio corporꝝ animaliū ꝛ plantarū: ꝛ corruptio eoꝝ ꝛ permutatio eorum ad elemēta ex quibꝰ ipsa sunt gn̄ata. ❡ Diffinitio augmēti. Augmentū est elongatio finiū corporis post propinquitatē eorū. ❡ Diffinitio mutatiōis. Mutatio est permutatio in locis cū interpositiōe ꝛ distentiōe. ❡ Diffinitio tp̄is. Tēpus est spaciū qḋ separat motus celi. ❡ Diffinitio eternitatis. Eternitas est quod non separat motus. ❡ Diffinitio perpetuitatis. Perpetuitas est spaciū non separatū neq3 intersectū. ❡ Diffinitio arbitrij. Arbitrium est ꝑparatio receptiōis: ꝛ penetratiōis actus cū voluntate. ❡ Diffinitio tristicie. Tristicia est solicitudo ꝛ angustia ꝓpter priuationē amati ꝛ fugam quesiti. ❡ Diffinitio timoris. Timor est casus horribilis alicuius. ❡ Diffinitio creature. Creatura est gn̄atio rei ex re cum corruptōe forme eiꝰ ex qua generat̄: ꝛ permutatiōe eius ad forma3 alterā: sicut exitus corpis aīaliū ꝛ plātarū ex elemētis q̄ttuor cū corruptione forme elementorū: ꝛ permutatiōe eorū ad formā animalium ꝛ plantarū. ❡ Diffinitio artificij. Artificiū est operatio forme alicuiꝰ in materia aliqua preter corruptionē forme materie: ꝛ absq3 corruptione forme formati in materia post expletionē ab artifício operatiōis eius: sicut forma anuli ꝛ denarij in argento est absq3 corruptiōe argēti: ꝛ neq3 exitus eiꝰ est a natura ꝛ essentia sua: ꝛ neq3 corrūpit̄ forma anuli ꝛ denarij postq̄ artifex ea cōplet. Et similiter forma drachme ꝛ monilis: ꝛ reliquarū formarū in auro formataꝝ est preter corruptionem auri: neq3 egredit̄ ab essentia suā ꝛ natura: ꝛ neq3 corrūpitur forma drachme ꝛ reliquarū formarū post quietē operantis eas. ❡ Diffinitio operatiōis. Operatio est in qua euanescit forma operati: ꝛ corrumpit̄ post quietē faciētis eam: sicut ambulatio q̄ euanescit ꝛ priuat̄: ꝛ nō inuenit̄ eius vestigiū post quietē ambulātis. ꝛ similiter locutio: qm̄ euanescit ꝛ intersecat̄ post quietem loquētis. Et si ꝯtradixerit nobis aliq̄s: ꝛ dixerit quare dixisti ꝙ forma sermonis euanescit: ꝛ nō inuenit̄ eiꝰ vestigium post quietē loquentis: cū inueniamus ꝙ omne qḋ est dictū positū est in pectoribꝰ audiētiū: ꝛ scriptū: ī scriptꝭ. Dicemꝰ ei: hec tua sententia vana est. illud em̄ qḋ remanet in pectoribus audiētium: nō est nisi forma narrationis narrate: nec forma locutiōis: qm̄ locutio intersecat̄ p̄mo: ꝛ post destruit̄ finit̄ ꝛ abscindit̄: ꝛ nō audit̄ post quietem loquētis: ꝛ similiter ambulatio abscindit̄ primo ꝛ finit̄ ꝛ non auditur post quietem ambulātis: ꝛ ꝓpter hoc ambulās cū vehementer fatigatur: cedit ambulationi: ꝛ quiescit: ꝛ inuenit requiem ex ꝓpinquo. ꝙ si forma ambulātis esset fixa ꝛ māsiua post quietem ambulantis: esset fatigatio fixa ꝛ māsiua post quietem ambulantis. visus vero testificatur eius cōtrariū. Hic finiūtur collectiones ysaac Israelite medici in discriptionibus rerū: ꝛ diffinitionibus earum: ꝛ differentia inter descriptionem ꝛ diffinitionem.

Liber aggregatus ex dictis philosophoꝝ antiquoꝝ de elemētis ꝑm sñiam aristotelis ⁊ hippocratis ⁊ galieni: de quoꝝ aggregatione ⁊ appositione solicitus fuit ysaac salomōis filius israelita. Incipit tractatus.

Incipit prima pars (tres eñi partes sunt) libri de elementis ysaac filij salomonis regis arabie.

Philosophus in plerisq; suis libris diffiniuit elementū esse rē ex qua generatione prīa aliquid generat ⁊ existit in generato potētia et non actu. Et phs quidē dicēdo rem ex qua aliquid generatur: voluit intelligi rem cui forma ⁊ modus quo ipsa est: separatur ⁊ pmutat ad formā generati ex ea ⁊ ad eius essentiā: sicut terra cuius terreitas separatur ⁊ permutat ad lutositatē: ⁊ ex lutositate ad testeitatē. ⁊ illud est qm̄ cū tu permisces terrā cū aqua: fit lutū: assā igne fit testa ⁊ later. Et cū dixit generatione prima: voluit intelligi generationē primā ⁊ eoꝝ principiū. ⁊ illud ideo: qm̄ res fit ex rebus pluribus ex generatiōibus diuersis: quarū res quedam est post rem aliam: et generatio post generationē: ita tñ ꝙ res ille ex qbus fiunt: nō sunt ei elemēta: elementū nāq; est ꝑm intentionem phi illud ad qd mēte tua ascēdis ex corporeitate mūda pure cōpositiōis: ⁊ resoluis ipm cogitatiōe tua: ⁊ cōsideratione ad illud qd est simplicius ⁊ minus cōpositū eo. Deinde ponis illud ad id qd est plus simplex: ⁊ minus cōpositum: ⁊ assiduas illud vsquequo peruenias cogitatiōe tua ⁊ cōsideratiōe ad simplicissimū ꝑm veritatē: q: nihil precedit ex quo ipsum generet ⁊ fiat ꝓpter ipsum cōpositū. verbigratia. nam si tu meditatus fueris in rōne tua corpus hūanū in humanitate sua ⁊ perfectione: ⁊ de ipso cognoueris: inuenies ipm cōpositū ex mēbris instrumentalibus primo: qm̄ ex eis cōponitur. Et illud iam inuenio: qm̄ nemo ambigit quin corpus hominis sit factū ex cerebro ⁊ corde ⁊ epate ⁊ ex similib⁹ mēbris illis que instrm vl officiū nature hñt: quoꝝ vnūquodq; efficit qd est ei naturale. neq; etiā dubitat quin hēat etiā pedes ⁊ oculos et reliq eoꝝ que sunt instrumētū ⁊ officiale hōis: vnoquoq; quoꝝ agit qd est ei naturale. Deīde si cogitaueris de mēbris instrumētalib⁹: inuenies ea cōposita ex mēbris silium partiū sicut carne ⁊ neruis ⁊ ossib⁹ ⁊ venis ⁊ similibus eis: ex quibus hec mēbra instrumētalia cōponuntur. Postea si cogitaueris de mēbris similiū partiū: reperies ea generata ex spermate ex sanguīe: ⁊ illud ideo: qm̄ sperma est eoꝝ materia ⁊ ipsoꝝ yle. ⁊ sanguis in exteriorib⁹ eorum materia: ⁊ ipsoꝝ cibus in īteriorib⁹ sanguis: ⁊ vtraq; cholera ⁊ phlegma est ipsoꝝ materia ⁊ eoꝝ cibus. Et illud ideo: quoniam vtraq; cho. ⁊ phlegma in sanguinē vehūtur ⁊ existūt in ipo: et illud quidē demonstrabo in fine huius intētionis si deus voluerit. Deinde si cogitaueris de spermate et sanguine et vtraq; cholera ⁊ phlegmate: inuenies ipsa generata ex cibo hōis: ⁊ inuenies generatū cibū ex plantis ⁊ arboribus: ⁊ arbores ⁊ plantas generatas ex elemētis quattuor: s. terra: aqua: igne: aere. Et eis vo que significāt illud est: qm̄ tu nō inuenis aliquā plantarū ⁊ arboꝝ: cuius generatio cōpleat absq; terra in qua est ente ei loco vulue aīalibus: ⁊ humiditates ⁊ humores quibus nutritur: existūt ei loco sanguinis ⁊ reliquoꝝ hūoꝝ aīalibus. Et aer p̄flans eā est ei sicut inspiratio intra corpus aīalis extrinsecus: ex qua materia est spirit⁹ vitalis: ⁊ cibus ipius: ⁊ calor naturalis īterioꝝ ei⁹: ⁊ calor solis exterioꝝ ipius sunt caliditas ⁊ innata aīalibus. ꝙ si aliqd ex eis priuat: nō cōplet eius gñatio oino: s; si elemēta cōsideratione tua cōsideras: nihil ea p̄cedere inuenis: ex quo possibile sit ipsa gñari nisi virtutē dei gloriosi ⁊ exaltati Ipsa igit sunt p̄ma gñationū naturaliū ⁊ ipsarū principiu; ꝑm veritatē cum non p̄cedat gñatio prior eis. Et ꝓpter hoc simplicitatis nomē meretur: ⁊ ei⁹ intentionē ꝑm veritatē: sicut meret corpus hōis nomē cōpōnis ⁊ intētiōis ei⁹ ꝑm veritatē qño est postremū gñationū ⁊ ipsarū finis: cum nihil gñatur ex eo ad qd ipm sit simplex. Q si aliqs estimauerit de hōie: ꝙ ex eo gñatur hō qm̄ sp̄ma fit ex hōie: ⁊ hō gñatur ex spermate: erit estimatio hec erronea. sperma nāq; nō fit ex hōie nisi ꝑm semitā natiuitatis vel originis: ⁊ nō ꝑm semitā gñationis. Generatio eñi ꝑm tres existit modos: quorum vn⁹ est creabilis: ⁊ ali⁹ naturalis: ⁊ alius artificialis. Et creabilis quidē est gñatio eoꝝ q̄ sunt ex nihilo: qui ꝓprius est opationi diuine gloriosissime. Et naturalis quidē est ei⁹ cui⁹ forma separatur ⁊ resoluit ⁊ pmutat ex forma sua ad formā carnis ⁊ ossis ⁊ reliquoꝝ. Et artificialis quidē est q̄ acqrit formā accidētalē extraneā: ita ꝙ nō separatur ei⁹ forma naturalis de eius essentia ꝑm quē ipsu; existit sicut argentū: ⁊ acquirit formā ānuli: ita ꝙ nō separatur forma argenti ⁊ eius essentia. Modus vo quo sp̄ma fit ex hōie: egredit ab his generationib⁹ trib⁹. Patet etiā modus: nāq; quo ipsum fit: egredit a creabili. Creabilis nāq; est gñatio eoꝝ q̄ sunt ex nihilo. Sp̄ma aūt nō est ex nihilo: qm̄ ipm ex hōie orit. Modusq; quo ipm fit: nō est ꝑm semitā naturalē: qm̄ gñatio naturalis est forma cuius separatur ⁊ essentia ad formā gñati ex eo ⁊ ei⁹ essentia. hō vo nō est inquā ita: qm̄ seruat formā et naturā suā: etsi ab eo oriat sp̄ma. Q si aliqs dixerit an non gñatur sp̄ma ex hōie gñatione naturali? Dicemus ei: modus quo fit ipm est ꝑm semitā natiuitatis sicut natiuitatis fructuū ex arborib⁹: ⁊ nō ꝑm semitā gñationis: qm̄ gñatio nō fit nisi ī corruptiōe ei⁹ ex quo ē generatū. hō vo est absq; corruptiōe: cū fit sp̄ma ex eo. Mod⁹ q̄ quo ipm fit: nō est s; semitā artis ⁊ opis: qm̄ ars nō acqrit rei nisi formā accidentalē ex qua accōmodat ei nomē: hō vo non acquirit sp̄mati formā ex qua ei nomē accōmodat. Sperma igit nō est gñatum ex hōie gñatione artificiali: g sperma nō est factū ex homine nisi ꝑm semitā natiuitatis. Iam g manifestū est ꝙ corpus hūanū postremū est gñationū naturaliū ⁊ finis earū: ⁊ ꝓpter hoc meret nomē cōpōnis: ⁊ ei⁹ intētionē ꝑm vītatē. Cū id g ita sit: tūc nō est dubiū quin media q̄ sunt inter corpus hūanū ⁊ elemēta: sunt cōposita ⁊ simplicia ꝑm similem modū anime. Vnūquodq; eñi eoꝝ est simplex cōpatiōe sua ad illud qd factū est ex eo ⁊ cōpositū cōpatōe sui ad illud ex quo ipsum est gñatū: verbigr̄a. Mēbra instrumētalia simplicia sunt cōpatione sua ad corp⁹ factū ex eis: ⁊ composita cōparatiōe sua ad mēbra siliū partiū: qm̄ facta sunt ex eis. ⁊ mēbra partiū siliū sunt simplicia cōpatione sui ad mēbra instrumētalia fctā ex eis: ⁊ cōposita cōpatiōe sui ad sperma et sanguinē ⁊ vtraq; cho. ⁊ phlegma. Et sp̄ma ⁊ sanguis ⁊ reliqui hūores sunt simplices cōpatione sui ad cibū: ⁊ cibus est simplex cōpatione sui ad sperma ⁊ sanguinē ⁊ reliquos hūores: ⁊ cōpositus cōpatione sui ad plantas et arbores: et plante ⁊ arbores sunt simplices cōpatione sui ad cibum: ⁊ cōposite cōparatiōe sui ad elemēta. Elemēta vo sunt simplicia ꝑm veritatē: qm̄ nihil p̄cedit ea ex quo gñant nisi virtus diuina. Et postq̄ iam puenimus ad hūc locū nr̄i sermonis: tūc reuertamur ad illud qd p̄misim⁹ de cōstructiōe significatiōis: ꝙ vtraq; cho. ⁊ phlegma vehūtur in sanguinē ⁊ cōsistunt in ipso: ⁊ ꝓprie in sanguine q̄ est in venis quiet: quarū origo est ab epate. Dico g ꝙ sanguis duob⁹ modis est. Vno eoꝝ est sanguis purpureus: purus: mūdus: discretus ab vtraq; cholera ⁊ phlegmate cōsistēs in arteriis: quarum origo est a corde: ei⁹ pinguedine fit cib⁹ caloris innati: et ei⁹ materia. Et alio mō est sanguis cōmixtus vtraq; cho. ⁊ phlegmate: cōsistēs in venis quietis: quarū fons ⁊ origo est epar: ex quo est materia mēbroꝝ corpis ⁊ ipsoꝝ nutrimētum. Et eis aūt q̄ significāt ꝙ vtraq; cholera ⁊ phlegma p̄mixta sunt sanguini in venis ↄsistēti quietis: est illud qd inuenimus in sanguine post egressum eius a vena: nos nāq; inuenim⁹ ex eo ꝙ est purus subtilis substātie splēdide declinans a colore suo ad citrinitatē signās multitudinē cholere citrine ⁊ virtutē ipsi⁹ in sanguinē: ⁊ inuenim⁹ ex ipso nigrū turbidū signās multitudinē cho. nigre. ⁊ inuenimus ex ipo aliqd spissum: ex quo pueniūt fili albi subtiles significātes multitudinē phlegmatis ⁊ ei⁹ virtutē. Quapropter cū a corpore ex omnibus hūoribus euacuare volumus ꝓpter caritudinem aliquā: aperimus venā ⁊ deducimus ex ea sanguinem quo in ipso sunt hūores oēs delati: ⁊ deducunt egres-

ſtone eius: ⁊ cum a corpore humorem ſingularē euacuare ⁊
educere voluerimꝰ ad medicinā intēdimꝰ ꝓprietate cuiꝰ ſit
illū humorē euacuare. Significatio aūt ꝙ fili albi ſubtiles
molles in ſanguine ꝯſiſtūt ſignificātes phlegma: eſt ſermo
quē locutꝰ eſt phus in libro de aīalibꝰ ſup quā ſignificatio-
nem ſenſibilē ꝯſiſtunt: ⁊ illud eſt qm̄ dixit: oīs ſanguis in q̄
nō ſunt fili albi ſubtiles forťaſſe nō coagulať: qꝛ phlegmatꝭ
parū in ipō cōſiſtit: ⁊ ꝓpterea fit ne ſanguis cerui coagule-
tur forſitan: qm̄ parū phlegmatis ꝯſiſtit ī ipſa natura: ⁊ for-
ſitan ꝓpter hoc nō apparēt fili albi in ipſo oīno. ¶ Or ſi ali-
quis ꝯtradixerit nobis de elemētis cū qualitatibꝰ ſuis: que
ſunt frigiditas ⁊ caliditas ⁊ ſiccitas ⁊ humiditas: ⁊ eſtima-
uerit ꝙ elemēta ſūt gñata ex q̄litatibꝰ: qm̄ nō īuenimꝰ ignē
niſi calidū ⁊ ſiccū. neq̄ terrā niſi frigidā et ſiccā: neq̄ aquā
niſi frigi. ⁊ hu. ḡ etiā eſt ſignificatio ꝙ elemēta ſunt gñata ex
qualitatibꝰ: ⁊ cū ita ſit: tūc remoueť ab eis nomē ſimplicita-
tis: ⁊ eius intētio eſt ſcḋm veritatē. ¶ Dicemꝰ ei ꝯtradixiſti
falſo ⁊ conſecutus es contradictione tua corruptionem tri-
bus modis. Unus eoꝝ eſt ꝙ multotiēs declarauimꝰ ⁊ dixi-
mus ꝙ res ex qua aliq̄d gñatur gñatione naturali: reſoluiť
⁊ ſepatur eius eſſentia ⁊ forma: ⁊ pmutatur ad formā gña-
ti ex ea. Qualitates aūt non ſunt ita: qm̄ nō ſeparātur a na-
tura ſua ⁊ eſſentia: cū ſemp cōſiſtant actu in elemētis. Et ſe-
cūdus eſt: qm̄ qḋ gñatur gñatione prima naturali: reſoluiť
⁊ redit tota natura eius ad elementa ſua ⁊ ad eoꝝ eſſentiā.
Elemēta vō nō ſunt ita: qm̄ nō pmutātur nec reſoluūtur ad
qualitates ſimplices: cū falſum ſit inuenire qualitatē niſi in
quali. Qualitas nāq̄ accidēs eſt: ⁊ quale eſt ſubſtātia: ⁊ acci-
dens quidē nō exiſtit niſi in ſubſtātia. Et tertius eſt qm̄ res
ex qua aliquid gñatur gñatione pīa naturali: eſt ſicut fons
exiſtēs ante gñationē gñati ex ea: ſiue ſit exiſtens ſenſibiliť:
cum ſit corporea ſicut embrio: qm̄ ipſe fons exñs ante gña-
tionem aīalis ex eo: ſiue ſit intellectualis: cū ſit ſpūalis ſicut
materia prima ⁊ forma. prima qm̄ ipſe ſunt due ſubſtātie q̄
exiſtūt intellectui ante gñationē gñatoꝝ ex eis ¶ Or ſi aliq̄s
eſtimauerit ꝙ forma pīa ſit accidēs ⁊ nō ſubſtātia: fac. emꝰ
ipſum ſine corruptiōe ipſius ex hoīe: hō nāq̄ ex aīa ⁊ corpe
cōponiť: ⁊ corpꝰ eſt eiꝰ materia ⁊ yle. ⁊ aīa ipſius eſt eiꝰ for-
ma ⁊ eius ſpēs. Anima aūt nō eſt accidēs: qm̄ eſt ſubſtātia
intellectu nota. Si ḡ negauerit illud ⁊ dixerit ꝙ eſt accidēs
qm̄ ipſa ſepať a corpe: ⁊ eſtimauerit ꝙ omne qḋ ſepatur ab
aliquo ſit accidēs in ipſo: cū indiciū accidētis ſit ſepatio eiꝰ
a ſuo ſubiecto: imo nō ſit accidēs niſi corruptiōe ſui poſt ſe-
paratione a ſuo ſubiecto. Anima aūt non eſt ita: qm̄ ipſa eſt
māſiua ⁊ remanēs poſt ſepationē ſuā a corpe. Illud vō tri-
bus modis ſignificať. quoꝝ vnus eſt ꝙ ſi aīa eſſet accidens
pertrāſiret corpus aīalis ⁊ exiret ab eo ſicut egrediť nigre-
do ethiopis ad ebenū ⁊ picē. aīa autē nō eſt ita: qm̄ nō inue-
nitur niſi in aīali. Et ſcḋs modus eſt ꝙ ſi aīa eſſet accidens:
aut eſſet ſepabile: aut inſeparabile: ⁊ quodcūq̄ illoꝝ eſſet:
oporteret vt eſſet ſucceſſor accidēs ad eā: ⁊ qm̄ ipa eſſet ſub
gñe vno: ⁊ cōprehēderet ipſum genus: ⁊ diffinitio ipſius: et
caderent ambo in predicamēto vno. Nos vō non inuenimꝰ
animam ita: quoniā nō inuenimus ſucceſſorez deſcendentē
in corpus poſt ſeparationem ipſius ab eo. Et ſi aliquis pro-
teruiat dicens ꝙ mors ſuccedit ei: ⁊ eſtimauerit ꝙ ſit cōtra-
ria eius: dicemus ei ꝙ ſi mors eſſet cōtrarium anime: aggre-
gareť vtrūq̄ in predicamento vno ſub diffinitiōe vna: ⁊ re-
cipiet nomē eius vnū. aīa aūt nō eſt ita: qm̄ ipſa eſt ſubſtan-
tia cōplens corpus naturale hñs vitā potētia. Mors vō eſt
ſeparatio aīe a corpore: ḡ mors eſt cōtrariū inuentū vel exi-
ſtens aīe in corpe: non cōtrariū aīe. Tertius aūt modus eſt:
qm̄ nos inuenimus opationē aīe penetrantē corpus ſuū et
pertranſeuntē ipm̄ ad res ab eo elongatas. Eam nāq̄ inue-
nimus cogitantē ⁊ conſiderantē ⁊ ratiocināte res extrinſe-
cas a corpe ſuo: ita vt ipſarū veritatē cōprehendat ⁊ nō pre-
ſentet eas. Cūq̄ ergo eius preſentet operatio corpus ſuuz
et egrediatur ab eo ad aliud quod longinquū eſt ⁊ remotū
ab eo preter ꝙ corrūpatur: erit eius ſubſtantia dignior per
id accidēte ipſius: et ſic nō erit eius actio honorabilior ſub-
ſtantia ipſius. Falſum vō eſt ꝙ ſit actio honorabilior ſubſtā-
tia agentis. actio nāq̄ ab agēte apparet: nō agens ab actio-

ne: ſed ſubſtantia eſt ſublimior accidēte: anima ergo cum eſt
ſublimior operatione ſua: cūq̄ operatio eius ſit ptranſiēs
corpus ipſius ita ꝙ ipſa nō corrūpitur: tunc ipſa dignior eſt
per illud. Ipſa igitur eſt māſiua remanens poſt ſeparationez
ſuam a corpore. Iam ergo manifeſtum eſt ꝙ res ex qua ge-
neratur generatione naturali: eſt fons exiſtens ante genera-
tionē generati ex ea. Qualitates autē nō ſunt ita: ipſe nāq̄
penitus non reperiūtur ante generationē elementorum. nō
igitur ſunt fontes exiſtentes anteq̄ fiat ex eis generatum.
Iam igitur clarum eſt ꝙ elemēta nō ſunt generata ex quali-
tatibus. etſi ſunt ab eis inſeparabiles quaſi in eius eſſentia
naturalia ſunt ſimilia riſibilitati in homine. Riſibilitas eñ
etſi ſit inſeparabilis homini: quoniam. eſt eius principium:
homo tamē ex ea nō eſt generatus. Iam igitur apparet ex
eis que diximus: ⁊ quorum appellationē premiſimus: ꝙ ele-
menta ſunt prima generationum ſcḋm veritatē: ⁊ quoniam
ſunt ſimpliciora naturalibus propter ſuos fontes ⁊ ſuas eſ-
ſentias in cōparatione ſui ad alia: et ꝙ corpus humanum eſt
poſtremū generationū ſcḋm veritatem magis proprium na-
turalibus cōpoſitione per ſeipſum ⁊ eſſentia ſua: non com-
paratione ſui ad aliud. nam qḋ eſt ſimplex cōparatione ſui
ad aliquid: eſt compoſitū comparatione ſui ad aliud qḋ eſt
ſimplex comparatione ſui ad ipſum: ⁊ ſimiliter quod eſt cō-
poſitum comparatione ſui ad aliquid: eſt ſimplex compara-
tione ſui ad aliud quod eſt cōpoſitum comparatione ſui ad
ipſum: quēadmodum oſtendimus ⁊ expoſuimus ī his que
ſunt media inter elementa ⁊ corpus humanum: ⁊ diximus
ꝙ ſunt ſimplicia ⁊ compoſita ſimul. Unumquodq̄ eñ eoꝝ
comparatione ſui ad aliud ex quo ipſum eſt generatum: eſt
cōpoſitum. ⁊ propter illud nō eſt poſſibile vt aliquod ipſorū
ſit elementū corporis humani ſcḋm veritatē ⁊ naturā: niſi ſcḋm
ſemitam accōmodationis ⁊ tranſumptionis. licz eñ ita ſint
ſimplicia alio modo: ipſa ſunt cōpoſita altero modo. Cum
ḡ iam manifeſtū ſit illud: tūc ideo pz ꝙ elemēta ſunt elemē-
ta corpis hūani ſcḋm veritatē: cū ſint ſimpliciora naturalibꝰ
et prima generationū naturaliū. ¶ Or ſi fuerit aliquis eſti-
mans ꝙ ſperma ſit elementū corporis humani ſcḋm veritatē
quia ſperma eſt elementū propinquū: ⁊ elemēta ſunt elemē-
ta longinqua ꝓpterea quia inter corpus humanū ⁊ ſperma
nō ſunt tm̄ niſi duo ordines mediorum: ſcilicz ordo mēbroꝝ
ſimilium partiū: ⁊ ordo membrorum inſtrumētalium: ⁊ in-
ter elementa ⁊ corpus humanū ſunt ordines diuerſi et mul-
ta media cōmunia: tunc ſperma eſt elemētum corpis huma-
ni ſcḋm veritatē qm̄ eſt ꝓpinquū: tūc dicatur ei ꝙ qui hoc mo-
do cōtradicit ꝙ q̄uis ſit poſſibile niſi ſcḋm ſemitā accōmoda-
tionis ⁊ trāſumptionis: nō ſcḋm veritatē ⁊ naturā. phus eñ
iam cū dixit ꝙ elementū ex quo aliq̄d generať gñatione pri-
ma ⁊ exiſtit in gñato potētia ex eo eſt nō actu. ⁊ iam oſtēſuz
fuit ꝙ voluit per ſermonem ſuum generatione prima: pri-
mam generationum et ipſarum principium ſcḋm veritatem:
ſcz p illū. gñationē quā non precedit gñatio q̄ ſit ante ipām
ſed eſt pīa oīs gñationis poſſe ſicut granū qḋ eſt genꝰ oīs
gñationis poſſe. ⁊ voluit per illud ſuū verbū: ſcz exiſtens in
generato ex ipſo: vt diſcernat ipſuz ab illo a quo ſit aliquid:
et non eſt exiſtens in ipſa: ſicut ſcriba a quo ſunt ſcripture ⁊
non exiſtens in eis. ⁊ fabricator a quo ſit domus ⁊ eſt extrin-
ſecus ab ea: ⁊ dicendo potentia non actu: voluit intelligi ne
ſit res generata ex ea exiſtens cum ſua forma ⁊ eſſentia ſua
actu: ſed ſeparetur eius forma: et eſſentia permuteť ad for-
mam generati ex ea: ⁊ ſit forma ipſius a qua ſeparata eſt in
ipſa: vt ſi in potentia ſua ⁊ poſſibilitate ſua ⁊ reſolui ⁊ libera-
ri ⁊ redire ad naturam ſuam ſcḋm quā fuit ante generatuz ex
ea ſicut elementa. Quāuis enim proprie forme ſeparentur
et permutentur ad formas generatorum ex eis: tamen potē-
tia poſſibilitatis ipſoruz eſt reſolui ⁊ liberari ⁊ redire ad eſ-
ſentiam ſuam ⁊ naturam: ita vt cōuertatur caliditas innata
ad ignem naturalē: ⁊ ſpiritus ad aerem: ⁊ humores ad aquā
⁊ partes terre ad terram. In his ergo eſt manifeſta ſignifi-
catio ꝙ elementa exiſtūt in omni generato ex eis potētia. et
ſi illud nō eſſet: nō foret poſſibilitas ipſorum exitus ad actū
ꝓpter ꝓhibitionē exitꝰ rei ad actū ſi nō fuerit ante in potē-
tia. Sperma vō nō eſt ita. lz eñ ſpermatꝭ reſolutio ⁊ pmuta-

tio ad corpus humanū ex eo generatum sit possibilis: tamē eius cōuersio et reditus ipsius ad naturā suā īpossibilis est omnino: cū sperma nō sit in corpe hūano nisi sicut potus. verbigra. Mellis et aceti et radicum et seminū ex qbus consistit ordine cuius alteratio sit possibilis ad naturā suā: et cōuersio ad mel tamen in eis non est possibile: vt adinuicē decernantur et redeat vnūquodqꝫ eorū ad naturā suā et essentiā suā: cū natura sit in optimelle potētia. Jā igit manifestū est qꝫ sperma nō est elemētū corpis hūani sm veritatē et naturā: sꝫ sm semitā accōmodationis et trāsumptiōis. ¶ Et si aliqs dixerit: qꝫ tu fecerꝫ ptrāsire ī spmate qꝫ sit elemēta corpis hūani sꝫ semitā accōmodationis et trāsumptiōis: qre nō fecisti illud trāsire ī sanguine et reliqs hūoribus et ī mēbris similiū partiū: et nō posui ibi ea elemēta corpis hūani sꝫ accōmodationē et trāsumptiones. ¶ Dicemus ei qm sperma nō existit in corpe hūano actu: quia ipm ē derelicto: sue forme et essentie sue: et egredit ab eis ad formā gñati ex eo et ipsius essentiā. Mēbra aūt similiū partiū nō sunt ita: qm ipa existūt in gñato ex ipis semp actu cum suis seruātia formas suas: et sepabiles ab essentia sua et natura sua. et silr sanguis et vtraqꝫ cholera existūt in corpe hūano actu. ex his vō q significāt illud est qꝫ nos inuenimus sanguinē egredi ex hoīe fluxu narīū et alit absqꝫ cōuersione et alteratiōe: et inuenimus vtrāqꝫ cholerā et phlegma exire solutione vētris et vomitu. Jn hmōi aūt declaratio hec est: qꝫ si hō biberit medicinā solutiuā: cuius ꝓprietas sit aliquē hūorē euacuare: inuenis et medicinā cū fuerit subtilis. s. debilis opatiōis educere primitus supfluitatē q̄ est sibi ꝓpria: facile deinde quiescet. Et si fuerit fortis: et remāserit virtus eius in corpe post euacuationē hūoris: quē est sibi ꝓpriū euacuare: educet post ipm humorē q̄ eū sequit in leuitate et subtilitate. Jllud tn̄ nō fiet nisi cū difficultate: qm cū ipa euacuet eū: nō est nisi ꝓpter virtutē opationis medicine et laborē ipius: nō ꝓpterea qꝫ sit ei ꝓpriū euacuare ipm. Et si post illud remāserit virtus medicine in corpe: educet illum q̄ sequit hu morē secūdum in leuitate et subtilitate: nō ergo remouebit illud ita qꝫ pueniat ad spissiorē hūorē: et difficiliores motus: et in modis obediētie opationū medicine: et euacuabit ipm difficultate vehemētiori: et illud duobus modis: quorū vnus est qꝫ medicine nō est ꝓpriū euacuare illū hūorē: et qꝫ ipa nō euacuat ipm nisi fortitudine sue opatiōis et violētia sua supra naturam: et scdꝫ est difficultas elementum sui motus hūoris et grossities et longitudo obediētie sui ipsius. verbigra. si hō biberit medicinā cū subtilis fuerit. s. debilis opationis euacuabit cho. rubeā primitus facile: qm euacuationem primitus faciet ꝓpriā: deīde quiescet et ꝓpe cū fuerit tpe estatis ꝓpterea qꝫ necessariū est nature euacuare cho. ru. ex corpibus in estate: et cōseruare ipsam in eis in hyeme: et illud ꝓpter silitudinē cho. ru. estatis cōplexioni et caliditati et siccitati ipsius. Jn hyeme vō fortitudinē tribuit et ꝓpter diuersitatē ipsius a cōplexione hyemis: et q: resistit frigiditati et hūiditati ipsius. Et si medicina fortis fuerit: et māsiua fuerit virtus eius in corpe: postq euacuauerit cholerā ru. cuius euacuatio est ei ꝓpria: euacuabit post ipam phlegma: qm ipm est leuius hūorū post sanguinē: qꝫ sanguis est ī natura aeris: phlegma ī natura aque: sꝫ aer est leuior aq̄ et subtilior: et ꝓpter hoc eleuat sup ipam et natat. et sꝫ modus hic sit medicine euacuādi phlegma: erit tn̄ cū difficultate et precipue cum fuerit tps estatis: et illud erit ꝓpter duos modos. Unus eorū est: q: medicine cū nō sit ꝓpriū euacuare aliquē hūorē: deinde euacuat ipm: eductio eius nō fit nisi supfluitate virtutis medicine et violētia eius supra naturā: nō tn̄ sm ꝓprietatem opis medicine et naturā eius. Et secundus est: qm nature ꝓprietas est defendere ab vnoquoqꝫ humorum: et prohibere exitū eius a corpore tēpore diuerso a natura humoris et cōplexione eius: ꝓpterea qꝫ oportet ipam resistere cū eo qd ei est cōtrarium: et prohibet ob eius impedimentum. Jpsa ergo defendit ab exitu phlegmatis: et cōseruat ipsum in corporibus in estate: et fit exitus eius leuior in hyeme propterea quia necesse est ei resistere caliditati et siccitati estatis frigiditate phlegmatis et hūiditate ipsius. et similiter defendit ab exitu cho. ru. et cōseruat eam in hyeme: et facit eius exitum faciliorē in estate: ꝓpterea q: necessarium est ei in hyeme qꝫ calefaciat et desiccet: in estate qꝫ frigidet et humectet: et sm similitudinē huius operationis ab exitu sanguinis in autūno: ꝓpterea qꝫ oportet ipsam resistere frigiditati et siccitati autūni. Jn vere autē si fuerit naturale ī quo qualitas supra qualitatem non augmētatur: et necessariū nobis euacuare omnes humores viriliter et īcipiamus euacuare cum ipso omnes humores sunt delati et eius exitu egrediantur Et si tempus declinauerit ad naturam alicuius humoris: ponemus plurimum nostre intentionis et nostri studij ad euacuandum humorem illum ad quem tempus declinat. Si ergo virtus medicine remanserit in corpore postq euacuauerit phlegma: euacuabit post ipsum choleram nigram cum difficultate plurima: et erit illud per duos modos. Unus eorum est: quoniā medicine non est proprium educere choleram nigram: et neqꝫ educit eam nisi superfluitate virtutis sue et labore suo: et scdꝫ est grossitudo cholere nigre: et elongatio obedientie ipsius ab operatione medicine. Et si medicine fuerit proprium educere phlegma: et fuerit subtilis: scꝫ debilis operationis: euacuabit phlegma primitus facile: qm proprium est euacuare ipsum: postea quiescet et proprie cum fuerit tempus hyemis: propterea quia natura indiget paucitate phlegmatis in corporibus in hyeme propter similitudinem sui complexioni temporis: et quia fortitudinem ei tribuit. Et si medicine virtus fuerit superfluitas: et remāserit virtus eius in corpe: postq ipsa euacuauerit phlegma: educet post ipsum choleram rubeam laboriose: quoniā medicine non est ꝓprium euacuare ipsam. Et non educit eam nisi superfluitate virtutis sue et labore suo: et quia est subtilior cholera nigra. Si ergo remanserit virtus medicine in corpore: post illud scilicet postq euacuauerit choleram rubeam euacuabit choleram nigram difficultate plurima: quoniaꝫ medicine non est proprium euacuare ipsam. Si vō medicine proprium fuerit euacuare cholerā nigrā: euacuabit choleram nigram primo: q: est proprium. Et si virtus medicine remanserit post illud in corpore: euacuabit choleram rubeam propter leuitatē eius. Si ergo ꝑdurauerit virtus medicine ī corpore: euacuabit phlegma postremo. ¶ Et si medicina fuerit composita ex medicinis euacuatiuis omnium humorum vniuersaliter: prius euacuabit choleram rubeaꝫ quoniā ipsa est leuior humoribus et subtilior eis et velocioris motus: quoniā ipsa fluit propter similitudinem suaꝫ nature ignis: deinde post illud phlegma propter fluxibilitatē suam et aqueitatē et similitudinem suam nature aque: Deinde postremo cho. nigrā ꝓpter sui grossitudinē et grauitatē: et silitudinē nature terre. Et si remāserit vītus medicīe post illud in corpe: et fuerit ipsa tāte virtutis vt vincat naturam: et euacuet sanguinē: ꝓhibebit illud natura: et ꝑueniet inter eas luctamen et bellum: ita vt inde ꝑueniat sincopis et tristitia. Si ergo illud ꝑseuerauerit: nō erit fiducia in natura quin victa sit: et relinquat regnū: et pereat hō propinque ꝓpterea qꝫ natura defendit sanguinem semper: et non soluit eius exitum: nisi medicina vincat eam superfluitate virtutis sue: quoniā sanguis est custodia nature: et illud est ꝓpter duos modos. Unus saporositas eius ꝓpter eius dulcedinem vel suauitatem et bonitatem gustus eius: et ꝓpinquitatē ipsius complexioni hominis. Et secūdus est necessitas quā habet de eo ad nutriendum membra et creandum corpus. Nam si sanguis priuaretur: non inueniret natura in alijs humoribus eius vicarium: propter horribilitatem gustus eius: et abominationē ipsius: et elongationē suam a cōplexione corporis humani: et diuersitatem eius ab ea natura. etiaꝫ illud ideo: quoniā cho. rubea est cali. et sic. acuta adurens. Et cho. nigra est acetosa incisiua et desiccatiua nocitiua. Phlegma vō abominabile insipidum infrigidans mollificatiuum: cui non est gustus neqꝫ saporositas: et ꝓpter hoc vnicuiqꝫ ipsorum attribuit locum ꝓprium in quo ipsum comprehendit: et ꝓhibet ipsum perambulare in corpore: ne eat per mēbra: et nocumētum eis faciat: et impediat ea multitudine sue diuersitatis ab eis. Sanguis vō q: in vltio est eq̄litatis et dulcedinis et suauitatis: recipit a natura: et factus ē incedēs cū ea in toto corpe. ¶ Et si qs dixerit: an nō ꝓmissuꝫ ē iā ex sermone tuo: hūores delati sūt ī sanguīe: et existūt ī eo sp: qre enī

nunc dixisti q ipsi nō concedunt cū eo in toto corpore: cum ab eo separati nō sunt. Dicemus ei qm̄ humores q̄uis sint separabiles a sanguine: tm̄ in eo q sociatur ipsi ex eis: nō est quātitas virtutis q̄ sanguis naturā alteret: et recedat cū ei⁹ saporositate. Immo ex eis nō associat ipsi nisi quātitas q̄ natura indiget ꝑpter naturas virtutum naturaliū: q̄ sunt in vnoquoq; mēbrorum virtutes naturales: virtus scilicet attractiua contentiua digestiua et expulsiua: et illud ideo qm̄ vnūquodq; mēbrorum corpis indiget vtute attractiua ca. et sicca. conueniente virtuti cholere ru. q̄ sibi humiditatē desiccat: et eam ad ipm̄ trahit: sicut desiccat sol humiditatem mūdi caliditate et siccitate sua: et eleuat eam et ascēdere facit sursum. Et indiget etiā vtute retētiua frigida et sic. cōueniēte nature cho. ni. q̄re trahit cibū et seruat ipm̄ donec in ipo perficiat virtus digestiua: similis nature sanguinis opatio nem suā faciens caliditate et humiditate sua: et cōpleatur et perficiat ipius digestio. Et similiter est ei necessaria virtus lubricans frigida et humida: similis nature phlegmatis expellens sup̄fluitatem cibi et secernēs eā ab ipo: et illud ideo qm̄ humiditas lubricās et lenit exitū: et frigiditas coadunat et stringit et ꝓijcit sup̄fluitates ad exteriora. ¶ Qd̄ si aliqs dixerit: cū vnūquodq; mēbrorum corpis his q̄tuor indigeat virtutibus vt ei⁹ actio cōpleat: et ꝑficiat digestio cibi ipius: et he virtutes nō perueniāt ad vnūquodq; mēbrorum nisi ꝑ id qd̄ sanguini associat et admiscet ei vel reliquis humoribus ex paucitate humorum (aliter corum) cū vtutes iste sint ex eis Unde ergo virtutes iste ad cor perueniūt: cū tu iam estimaueris: q sanguis cordis sit purus et mūdus et nudus ab humoribus: qui dirigit ei ab epate vt nutriatur corpus eius Immo nō intēdimus nisi de sanguine ꝓcedente ex ipo in arterijs ad totū corpus: qui est vehiculū caloris innati: ex quo est eius materia et ipius nutrimētū. A sanguine aūt q̄ ei trāsmittit ab epate ad nutriēdū corp⁹ ipi⁹: nō sunt humores separati. Nā si illud eēt: indigeret cor et priuaret a naturalib⁹ opatiōib⁹. Cā aūt ꝑpter quā fit sanguis arteriarum pur⁹ et mūd⁹ nud⁹ ab h̄uorib⁹ et sordib⁹: et q ad cor nō vadit ex sanguīe nisi qd̄ ē meli⁹ et laudabili⁹: demū discernit ipm̄ et accipit ad nutrimētū sui: et nutrimētū caloris īnati qd̄ est in ipo meli⁹: et trāsmittit qd̄ de ipo supest post illud ad mēbra pectoris et pulmonis et caput vt eo nutriant: qm̄ cibus horum mēbrorum est ex sup̄fluitate cibi cordis: deinde cibat cū eo quo nutritur ex eo qd̄ ꝯtinet: qd̄ cōueniēs est nature et cōplexioni sue: postea remanet residuū et discernit ipm̄ ab vtraq; cholera et phlegmate et oībus sordib⁹ corpis: et trāsmittit ipm̄ in arterias vbi vehat eo calor innatus: vt ex ei⁹ pinguedine eo q nutrit et spargit cū eo in toto corpe subito absq; tēpore: sicut fert lumen solis in aere: et spargit in mūdo subito absq; tpe: s; sicut cū aer est mūdus et purus a nebulis et nubib⁹: est lumē solis spēdidū et pure luminosū; sic sanguis arteriarū ꝓcedēs a corde: cū sit purus mūdus discretus ab humorib⁹ et sordibus: est splēdor caliditatis innate purus mūdus clari luminis: qm̄ nihil ei admiscet qd̄ ipm̄ turbidet: et faciat ipm̄ acqrere vmbrā et tenebras. Cūq; taliter est ei⁹ radi⁹ est pinealis: et ascēdit ꝫm angulū acutū et erigit statura hoīs. Illud vō significat duobus modis. Unus eorum est sensus: et alter est ratio. Ex sensu quidē quia inuenim⁹ cū ignis accēdit in oleo puro: aut cera mūda: aut lignis siccis: est radi⁹ pinealis: et ascēdit ꝫm angulū acutū. Et cū accēdit in oleo turbido: aut cera sordida: aut lignis humidis: acqrit vmbrā et tenebras: et minorat lumē ei⁹: et ascendit ꝫm angulū expāsum. Et ex rōne quidem: qm̄ inuenimus hoīs cum existat: et caliditatē innatā fortē puram et mūdā ascendētem ꝫm angulū acutū: et erit ergo statura hominis: et cū ꝓcedit in etate et senescit: obtenebrat lumē caliditatis īnate: et acquirit vmbram et tenebras: et ascendit ꝫm angulū expāsum: et inclinat statura hoīs: et quāto plus caliditatis innate auget vmbra et vetustas: tāto plus auget stature hoīs inclinatio: ita vt extinguat caliditas innata: dilatetur statura et cadat ad terram. ¶ Qd̄ si quis dixerit: quare negasti q inclinatio dorsi senis sit propter debilitatem corporis eius ab erectione: et non sit propter grossitiem caloris innati: et multitudinem vmbre et tenebrarum ipsius. Dicemus ei q si res essent conualescentes ab egritudinibus non valentes stare propter debilitatem. et cum aliquis eorum sustentatur super aliquo: erigit staturā eius: etsi sit eius incessus debilis propter debilitatem corporis ei⁹. Senes autem non sunt ita: quia inuenimus eorum aliquē nō indigentem substentari super aliquid propter fortitudinem corporis sui: cuius tamen dorsum inclinatur: erigi valens. Et propter hāc causam inclinat statura animalium: et non erigitur penitus: etsi sint eorum corda duriora et fortiora q eorum calor innatus grossior: et vmbre plurium tenebrarum q calor hominis: et calor eorum propter hoc ascēdit ꝫm angulum expansum et dilatatur statura ipsorum. ¶ Qd̄ si aliquis dixerit: qualiter sanguis existens in arterijs factus est vehiculum caliditatis innate: cum natura in arterijs duas fecerit tunicas: quarum vna sit via sanguinis: et altera sit via spiritus vitalis. Dicemus per meam vitam iuro q natura iam fecit illud: et fecit spiritui vitali tunicam arterie vacuam: et ingreditur in ea ad totum corpus: et cū sit spiritus vitalis corpus sensibile simile essentie aeris: non indiguit substantia deferēte ipsum: sed cum caliditas innata sit qualitas: fuit necessaria materia deferens ipsum quapropter facit natura sanguinē arteriarū vehiculū ipi⁹ et ex ipso eius materia et ipsius nutrimētum. ¶ Qd̄ si dixerit: quare ergo factus est exitus sanguinis fluxu narium et menstruorum in pluribus egritudinibus laudabilis: et nunciatiuus salutis: cū eius exitus apud naturam sit vniuersaliter vituperabilis: quoniam ipsius est custoditiuus. Dicemus ei quoniam eius exitus fluxu narium: vel menstruorum: est ex operatione nature: cum multiplicatur super eam: et generat ipsam: et debilitat eam: non propter aliquid quia vincat ipam: et faciat eam egredi ab ea violenter: nisi quia necessarium est ei euacuare ipm̄. Et ex eis que significāt illud: est q nos inuenimus exitum eius cum fuerit in die cretico: significantem fortitudinem operationis nature: et laudabilis: et nunciat salutem. Et si affuerit exit⁹ eius in die non cretico: et ꝓpue in die egritudinis erit illaudabilis et nunciat timorem: quoniam significat q exitus eius est ab acuitate superfluitatis et prauitatis egritudinis et non a regimine nature: et ex ipsius excitatione. Ex eis vō que significant q eius exitus est fluxu narium et menstruorum est ex operatione nature: et q eius exitus non ab his locis: est egrediēs ab operatione nature est: q: inuenimus eius exitum fluxu nariū et menstruorum ex locis per que natura consueuit ipsum euacuare semper sine difficultate: et absq; dolore: et absq; causa precedente nisi necessitate nature vt ipm̄ educat. Ipsius aūt exitus ex alijs locis ab istis est ex locis per que non consueuit natura ipsum euacuare nisi cū difficultate et dolore et causis cogētibus ipsum egredi: ita q natura non indigeat. Causa autem in hoc est q natura preparauit vnicuiq; superfluitati corporis locum proprium per quem euacuet ipsum extra. Ex eis est quoniam ipsa preparauit superfluitati digestionis prime facte in stomacho exitum per anum cum solutione ventris. Et posuit superfluitati digestionis secūde facte in epate exitum per foramen vrine ꝫm q est in virga. Et posuit superfluitati digestionis tertie facte in reliquis mēbris exitum per poros corporis minimos vapore et sudore et menstruis et humiditatibus oculorum et palati: et sordibus aurium: et saliua in sputo semper et fluxu narium hora post horam cuius eius est necessitas. Et q̄uis generatio sanguinis fit operatione bonitatis digestionis secunde facte in epate: tamē eius augmentū in corpore: et multiplicatio in venis: non est nisi ex bonitate digestionis tertie facte in membris: quoniam est ex superfluitate cibi ipsorum cum non indigēt eo: et propter hoc fact⁹ est exitus fluxu narium et menstruorum melior et laudabilior: exitu eius solutione ventris et vrine; quoniam exitus eiusmodi fluxuum et menstruorum est ab operatiōe nature ex locis que natura iam parauit vt superfluitas digestionis egrediatur ex eis. Et exitus eius solutione ventris et vrina egreditur ab operatione nature: quoniam est ꝯtrarius loco suo naturali: et est exitus a locis q̄ natura iam parauit ad hoc vt superfluitatem digestiōis pri

me facte in stomacho: ⁊ scḋe facte in epate euacuet per ea. ⁊ ꝓpter hoc eius exitꝰ ab his duobus est calidus valde: qm̄ est extra cursum naturalē: queādmodū est exitꝰ ab ore vomitu calidus. s. valde ⁊ ꝑniciosus: qm̄ est extra cursum naturalē. ¶ Et si quis cōtradixerit nobis vel capl̄o ꝑ id quod dixit hippo. in libro aphorismoꝝ: nā ibi dixit. ꝙ quibꝰ exitꝰ sanguinis per superiora: est deterior: ⁊ ꝑ inferiora laudabilior: ⁊ ꝓprie cū est niger. Dicemus ei ꝙ hippo. non vituperauit exitū sanguinis superiꝰ cū est fluxu narium: neqꝫ laudauit ipsius exitū inferiꝰ cū est fluxu vētris ⁊ vrine. imo nō vituꝑauit ip̄m supius nisi cū est cū tussi ⁊ vomitu: ⁊ laudauit ip̄m inferius nisi cū est ex venis emorroydaꝝ. Ex his v̄o q̄ significāt illud: est id quod ipse dicit: ⁊ ꝓprie cum est niger sanguis. emorroydaꝝ forte nō ē niger nisi eiꝰ supfluat exitꝰ ⁊ subtilief: ⁊ colef: ⁊ fiat laudabilis: ⁊ exitꝰ eiꝰ ab eis sit diuersus a locis naturalibꝰ ꝑ que natura euacuare cōsueuit. Dicemꝰ ei qm̄ emorroydes nō sunt de mēbris naturalibꝰ q̄ natura preparauit ad hoc, vt supfluitas corporis ꝑ ea euacuef: imo nō sunt nisi loca accidētalia: qbꝰ natura ingeniauit cū eis indiget: vt ex eis disrūpat venas ⁊ euacuet ꝑ eas sanguinē nigrū spissum grauem: cuius ꝓprietas est descendere ⁊ redire ad inferiora: queādmodū ingeniauit ⁊ rupit in capite venas subtiles: ꝑ q̄s euacuet sanguinē citrinū subtilē: cuius ꝓprietas est ascēdere superiꝰ natura. ¶ Si aūt aliquis dixerit: cū natura nō euacuet sanguinē nisi per loca quoꝝ ꝓprietas est vt supfluitas digestionis tertie euacuef ꝑ ea: q̄re ergo nō euacuauit illū ꝑ poros cutis: ꝑ quos euacuātur supfluitates cū sudore ⁊ vapore: cū sunt nisi de supfluitate digestionis tertie. Dicemus ei qm̄ superfluitates q̄ egrediunf sudore ⁊ vapore: nō sunt nisi de supfluitate nutrimēti mēbroꝝ: q̄ iam exiuit ex venis ⁊ ꝯtinef in mēbris cū g̊ remanet sup ea: ⁊ expellit eā ab eis: ⁊ educit ip̄am ꝑ poros cutꝫ cū vapore ⁊ sudore, ꝓpterea ꝙ vicina ē exterioribꝰ corpis. Sāguis aūt augmētū est ex supfluitate ꝯtēta in venis ⁊ cōprehēsa in ip̄is. ⁊ nō egredif ab eis ad mēbra: neqꝫ mēbra recipiūt ip̄m ꝓpterea ꝙ ip̄o saciata sunt: ⁊ ꝓpter h̄ educit ip̄m natura ex venis ꝓpter elōgatiōeꝫ sui ab exterioribus corpibus. ¶ Et si aliq̄s dixerit: cū medicina apud te nō euacuet ex humoribꝰ corpis pˀmitꝰ nisi subtiliorē eius ⁊ velocioris motꝰ: deinde illū q̄ sequif ipꝫ ⁊ subtilitate ⁊ leuitate donec ꝑueniaf ad spissiorē supfluitatū ⁊ difficilioris motꝰ: q̄re ergo nō euacuat sanguinē post cholerā ru. ⁊ añ phlegma: cū sit leuior ⁊ subtilior phlegmate multū. Dicemus iam p̄fecis in eo qḋ p̄missum est de rn̄siōibus huiꝰ questionis. s. id in quo existit sufficientia ⁊ plenitudo ab iteratiōe ⁊ s̄monis in ip̄o: ⁊ ꝯstituimꝰ sup ip̄m demōstratiōes manifestas ex descriptiōibꝰ naturalibꝰ. ⁊ diximꝰ natura nō euacuat sanguinē solutiōe vētris. ⁊ nō euacuat ipꝫ etiā ꝑ locos ꝑ q̄s euacuare ꝯsueuit ip̄m nisi m̄tiplicef sup ip̄m ⁊ abhorreat eū: ⁊ eijciat eū a se: ⁊ educat eū apḋ se: queādmodū educit pater filiū cū irascaf cū ip̄o. fit ei t̄n magis dilectus reliquis humoribus: ⁊ sic ei magis ꝓprius ⁊ ꝓpinquior ꝙ ipi. ¶ Et si dixerit: q̄re ergo nō dixisti ꝙ caliditas frigi. sic. humi. sint elemēta corpis humani s̄m v̄itatē: cū sint simpliciores elemētis ⁊ remotiores a cōceptione. Dicemus ei ꝙ sermo tuꝰ cū dicis cali. frigi. sicci. humi. nō euacuaf ab vna duaꝝ rerū: aut vt velis per illud qualitates ip̄as: aut corpa deferētia qualitates. Et si volueris ꝑ sermonē tuū qualitates ip̄as: est sermo manifeste falsitatis: ⁊ apparētis vanitatis: qm̄ qualitates sunt accidētia delata egentia in fixione sue essentie deferētibus ip̄a. Elemēta v̄o sunt substātie deferentes opulente in fixione essentie sue ab eo qḋ est delatū sup eas. deferens v̄o nobilius est delato natura: quātū deferens est substātia fixa existens: ⁊ delatū est accidēs separabile. Substātia ergo est altior accidēte: ⁊ incōueniens quidē est vt nobilius natura ꝑficiaf ex eo qḋ est vilius natura: ⁊ neqꝫ ignobiliꝰ facit nobile. neqꝫ diminutū facit integrum: qm̄ si possibile esset: illud in hoīe esset possibile. nec pateref ex eo qḋ est viliꝰ eo ⁊ faceret qḋ ē nobiliꝰ ip̄o: donec faceret rōnale imortale. ⁊ q̇dē h̄ ē incōueniēs manifestiꝰ. ꝙ si illḋ possibile vt faceret sibi sile ad hoc vt expelleret ꝑmutatiōnē ⁊ finē a se: ⁊ eēt posterior ⁊ fortior: visus aūt euanesce

re facit illḋ. ¶ Et si dixerit cali. fri. sic. hūiditas sunt apḋ te accn̄tia: ⁊ accidētia sunt remouibilia absqꝫ remotiōe subiecti ⁊ corruptiōe ip̄oꝝ: q̄re g̊ nō remouisti caliditatē ab igne: ⁊ q̄re nō fecisti nos inuenire ignē nō calidū: terrā nō siccā: aquā nō frigidā: aerē nō humidū. Dicemꝰ ei: qm̄ accidētia sunt s̄m plures modos. Eoꝝ eīn q̄dā sunt leuia velociter remouibilia: sicut pallor q̇ est ex timore: ⁊ rubedo q̄ ē ex verecūdia: ⁊ eoꝝ q̄dā sunt māsiua tarde mobilia: sicut varietas ocli varij: ⁊ sanitas sani: et eoꝝ q̄dā sunt magis māsiua ⁊ fixiora: sicut risibilitas in hoīe: ⁊ eoꝝ sunt alia magis māsiua sicut cali. i igne: ⁊ frigiditas in aqua. Qḋ ergo ex eis est fortiter separabile sicut pallor: d: dispositio. ⁊ qḋ ex eis est tardius separabile. sicut varietas oculi varij. d: habitꝰ. ⁊ qḋ est ex eis māsiuū magis ⁊ fixū sicut risibilitas in hoīe: noiatur ꝓpriū: ⁊ qḋ ex eis māsiuū ⁊ fixū ⁊ magꝫ repif in oīni dispositiōe ⁊ oīni tp̄e sicut caliditas in igne: noiaf naturale. Naturale v̄o est s̄m duos modos. nā aliqḋ est qḋ existit in eo in quo est semp actu sicut caliditas: qm̄ ip̄a semp inuenitur in ip̄o actu: ⁊ ꝓpterea factus est agens in corpora nr̄a apḋ tactū. Et aliḋ qḋ existit i eo in q̇ est potētia: sicut caliditas i melle: ⁊ zinzibere ⁊ pipere. ip̄a nāqꝫ tactu ⁊ actu sunt frigida natura: ⁊ ptāte sunt calida vel potētia: ⁊ ꝓpt h̄ nō agūt in corpa nr̄a ꝑ tactū: qm̄ ip̄a nō agunt nisi post passionē suā a natura inter corpus ⁊ exitū eius qḋ est in eis ex potentia ad actū. Significatio aūt ip̄ius: ꝙ si nos accepimꝰ zinziber aut piper ⁊ cōtriuerimꝰ vnū ip̄oꝝ: ⁊ posuerimꝰ ip̄m super illud qḋ apparet de corpe exterius: nō ageret in ip̄o aliqd: nisi mutaref ab humiditate corpoꝝ nostroꝝ: et resolueref ⁊ appareret qualitas eiꝰ cū caliditate vaporis añq̄ in nobis appareret eius actio. In his ergo est significatio manifesta ꝙ ip̄a nō agūt nisi patiātur. caliditas g̊ i eis est potētia: nō actu. Iam igif manifestū ex eis q̄ declarauimꝰ: ꝙ q̄uis caliditas in igne sit separabilis ab eo: t̄n est i eo naturalis: nō substātialis. ¶ Et si dixerit: q̄ est g̊ drn̄tia inter rem existentem in alio naturaliter: ⁊ illḋ qḋ in ip̄o existit subaliter? Dicemus ei qm̄ est res cū in alio naturaliter inuenif: inuenitur in aliquo ab ip̄o accidentaliter: sicut caliditas. nam cum ip̄a sit in igne naturalis: possibile est ip̄am inueniri in febricitante: ferro candente: ⁊ aqua feruenti accidētaliter. Res v̄o q̄ in aliquo existit subaliter ⁊ actualiter: nullo modo inuenitur in alio ꝙ in eo in quo est: neqꝫ substantialiter: neqꝫ accidentaliter: neqꝫ potentia: neqꝫ actu: sicut est receptio mortis in homine ⁊ rōnalitas. Ip̄e cum sint due substantie in ip̄o: nō est possibile eas inueniri in alio ab ip̄o: neqꝫ subaliter: neqꝫ accn̄taliter. ¶ Et si q̄s ꝯdixerit inuētiōe rōnalitatis i indiuiduis supremis: ⁊ mortis in aīalibꝰ. Dicemus ei ꝙ illud nō repif nisi separatim: ⁊ nūq̄ cōiūctim. In indiuiduis eīn supremis in quibꝰ inuenif rōnalitas: nullo mō inuenif mors: ⁊ in reliquis aīalibꝰ q̄ sunt preter hoīem: in quibus inuenif mors: nulla inuenif rōnalitas. in hoīe eīn inuenif vtrunqꝫ simul. ¶ Et si aliquis dixerit. Nōne caliditas est cōstitutiua essentie ignis cum sit calidus oīs ignis: q̄re ergo nō dixisti ꝙ est in ip̄o subalis. Dicemꝰ ei qm̄ subale in aliquo est ꝯstitutiuū essentie ip̄ius cū cōuersiōe vniuscuiusqꝫ ip̄oꝝ sup cōparē suū: sicut cōuersio diffinitiōis sup diffinitū ⁊ ecōuerso: caliditatis aūt in igne nō est ita. q̄uis enim oīs ignis est calidus: non t̄n possibile esse est: vt dicas calidū est ignis: qm̄ quedā res sunt calide: q̄ nō sunt ignis: sicut est homo febricitans: ferrū candens: aqua feruens. Iam igif remouef caliditas a cōstitutiōe essentie ignis: cū inueniatur in alijs ab eo. ⁊ ꝓpter hoc ph̄s non fecit eā ingredi i diffinitiōe ignis declaratiua nature ip̄iꝰ. Diffinitio nāqꝫ ignis declaratiua nature eiꝰ est hec: ignis est corpꝰ leue subtile luminosum ascendens sursum. Iam igif manifestū est ⁊ clarū ꝙ qualitates sunt accidētalia naturalia delata in elementis: ⁊ sunt subē deferentes eas. ¶ Et si dixerit: q̄ ergo est drn̄tia inter rem existētē in alio naturaliter: ⁊ illud qḋ in ip̄o existit ꝓprie. Dicemus ei qm̄ naturalia h̄nt contraria agentia adinuicē: ⁊ patientia adinuicē: sicut caliditas ignis ⁊ siccitas eiꝰ. ⁊ frigiditas aque ⁊ humiditas eius. vnaq̄qꝫ eīn ip̄aꝝ agit in cōparem suā: ⁊ patif ab ea. Caliditas nāqꝫ agit in frigiditatē ⁊ patif ab ea: siccitas in humiditatem: ⁊

patitur ab ea. Propriū vō non est ita propter ea q: non habet cōtrariū qđ in ipsum agat ⁊ a quo patiat: risibilitati nō inuenit contrariū in ipsam agēs ⁊ a quo patiat. ¶ Si autē dixerit ꝙ tristicia est cōtraria risibilitati: ⁊ illud ideo qm̄ leticia agit ipsam ⁊ remouet eā ⁊ patit ab ea ⁊ remouet ab ea. Dicemus ei ꝙ tristicia non est ꝯtraria nisi gaudio ⁊ leticie: ⁊ non est ꝯtraria risibilitati: ⁊ illud ideo qm̄ leticia vel gaudium est motus ⁊ cursus naturalis sanguinis ⁊ caliditatis innate: ⁊ sparsio ipoꝝ in corpe cū inqetat aīa ⁊ mouet ad recipiendū illud quo gaudet ⁊ inqetat ⁊ delectat. tristicia vō est ꝯstrictio: ⁊ est quies ⁊ motus sanguinis ⁊ caliditatis innate: ⁊ eius cōstrictio est cū deponit inflatio aīe ꝓpter terrefactionē ipsius: q: ipsam contristauit. Risibilitas vō non est ei cōtraria: qm̄ ipsa non est nisi dispositio proueniēs ridēti ex gaudio ⁊ leticia cū consequit qđ vult. ¶ Qđ si dixerit que est ergo dispositio illa? Dicem⁹ ei ꝙ est tremor ⁊ sonus lacertorū pectoris cū feruet sanguis ⁊ eleuat ⁊ incedit cuꝫ lacertis pectoris ꝓpter inquietateꝫ nature motu aīe apud delectationē ipsius cū eo qđ facit ipsam gaudere. Cuꝫ ergo ꝓuenit ille tremor in lacertis pectoris: audit ille tremor: ⁊ cachinnus ⁊ sonit⁹: tristicia ergo nō est cōtraria risibilitati. ¶ Qđ si dixerit q̄ est differētia inter propriū in alio ⁊ accidens inseparabile: cuꝫ ambo sint inseparabilia in quo sunt. Dicem⁹ ei qm̄ inter ea sunt differētie triū modoꝝ. Un⁹ eoꝝ est ꝙ q̄uis accidēs sit inseparabile ab indiuiduo in quo est: non tn̄ in tota specie reperit in qua inuenit: ⁊ cū estimatus fueris ei⁹ remotiōeꝫ: inuenies ei successorē: qui ⁊ ipsum cōtinentur sub gn̄e vno: ⁊ cōueniunt in p̄dicamēto vno sicut nigredo ethiopis: q̄uis eīn ipa inseparabilis ethiopi: tn̄ nō toti speciei hoīs cōuenit: ⁊ cum estimaueris eius remotionē: inuenies albedinē succedere ei: et cōtinent ipse due sub predicamento qualitatis: ⁊ cōiungunt sub gn̄e coloris. Et secūdus est: qm̄ preter hoc ꝙ accidēs nō inuenit in tota specie: pertransit speciē: ⁊ egredit ab ea ad aliud sicut varietas oculoꝝ. Ipsa nāqꝫ propter hoc ꝙ nō inuenit in tota specie: pertransit hominē ⁊ egredit ab eo ad equū ⁊ asinum ⁊ ad similia. ¶ Et tertius est ꝙ q̄uis accidēs sit inseparabile homini: tn̄ est possibile facere similē ei arte ⁊ ingenio sicut est simitas. lꝫ eīn ipsa sit inseparabilis homini simo: est tn̄ homini possibile facere similem ei in formis ⁊ exēplis factis ex ere ⁊ ex argēto ⁊ alijs. ꝓprietas autē non est ita: qm̄ ipa reperitur in tota specie aut potentia aut actu: ⁊ neqꝫ transit a specie ad aliud: neqꝫ est possibile homini facere ei simile ingenio neqꝫ arte nec aliter. Verbi gratia. risibilitas reperit in specie hominū tota: ⁊ nō pertransit ipsaꝫ ad aliud: ⁊ neqꝫ possibile est homini facere ei simile aliquo modo. i. ingenio neqꝫ arte: et ꝓpter hoc ꝓprietas existit in eo cuius est proprietas sicut est diffinitio cū diffinito: ipsa enim cōuertit cū eo cuius ipsa est proprietas sicut conuertit diffinitio cū diffinito: dicis enim oīs homo est risibilis ⁊ ecōuerso: sicut dicis omnis homo est viuens rationale mortale: ⁊ econuerso. ¶ Qđ si dixerit cum accidēs apud te separatū sit a proprietate: qm̄ proprietas reperit in tota specie: accidēs vō non: ob quā rem igitur facta est scriptura proprietas homini: cū nō reperiat in oī hoīe oī tpe. Dicemus ei iam premissuꝫ est ex sermone nostro ꝙ ꝓprietas est ſꝫ duos modos: aut actu: aut potentia: que aūt est potētia: aut est in quadā parte speciei absqꝫ alia: aut est in tota specie in tempore vno absqꝫ tēpore alio. Causa autē illius est: qm̄ ꝓprietas in homine est ſm̄ tres modos. Unus eoꝝ est ex motu nature ⁊ eius operatione obuiante impressionib⁹ aīe. et scđs est ex actiōe nature obuiāte impressionib⁹ naturarū: et tertius est ex operatione aīe cum sensibus obuiante occasionib⁹ preparatis apparētib⁹ aduenietibus homini extrinsecus. Qđ ergo fuerit eorū ex operatiōe nature obuiāte impressionib⁹ anime: reperit in tota specie ⁊ in omni tēpore sicut risibilitas. nam cū ipsa ex inquietudine vel infestatiōe nature motu aīe propter saporositatē suā cum eo ipsum letificat: reperit in tota specie ⁊ in omni tēpore. qm̄ impressiones aīe reperiunt in tota specie omni tpe. Qđ autē fuerit eoꝝ ex operatiōe nature obuiāte impressionib⁹ naturarū: nō est possibile inueniri in hora inuentiōis cōpletionis ꝯuenietis gn̄atiōi ipsi⁹ sicut canicies apud senectutē: nā cum ipsa sit ex operatiōe nature obuiante impressionib⁹ naturaꝝ: nō opꝫ vt ipsa inueniat nisi in hora dn̄ij phlegmatis in cōpletione corpis hoīs. Et qđ ex ipsis fuerit ex operatiōe nature aīe cū sensib⁹ obuiāte causis aduenietib⁹ hoī extrinsecus: indigebit impssionibus sensibilib⁹ ⁊ descriptionib⁹ doctrinaꝝ vt faciāt ipꝫ egredi de potētia ad actū. ⁊ ꝓpter hoc non est possibile inueniri nisi in eo q iam exercitat⁹ est illis impssionib⁹ sensibilibus ⁊ descriptionib⁹ doctrinalib⁹ vt egrediat qđ est i ipso de potētia ⁊ actu sicut scriptura in hoīe. Nā cū ipa obuiet causis extrinsecis cū ꝯsuetudine sensuū ⁊ descriptionū doctrinalium: nō est possibile inueniri nisi cū exercitio ⁊ sanitate instrumēti. Eā autē vocās ad h̄ est diuersitas ꝓpetatuꝫ hoīs absqꝫ reliqs aīalib⁹. hoīs ei sūt ꝓpetates diuerse obuiātes aīe ⁊ naturis ⁊ sensib⁹ p̄paratis aduenientib⁹ extrinsecus. proprietas vō cuiusqꝫ animaliū obuiat nature sue ⁊ cōplexioni sue tm̄. Iā igit manifestū est ex eis quoꝝ p̄misim⁹ demonstratiōes manifestas ex descriptiōib⁹ apparētib⁹: ꝙ q̄litates sunt accidētia naturalia delata in elemētis: ⁊ ꝙ elemēta nō sunt gn̄ata ex eis: ⁊ postꝙ iā clarū est illud: sic iam patens est ꝙ elemēta sunt ꝓpria gn̄ato oīm naturaliū p̄cul dubio. ¶ Si aūt volueris p̄ ſmonē tuū cū dicis calidū fri. hu. sic. corpa deferētia has q̄litates: nō euacuabit sermo tu⁹ a trib⁹ modis. s. cū aut velis corpa in q̄b⁹ qualitates iste existunt ſm̄ vltimū finē paruitatis ⁊ debilitatis: aut corpa in quib⁹ sunt ſm̄ vltimū finē multitudinis ⁊ fortitudinis: aut corpora vbi sunt ſm̄ dispositionē mediā inter duos fines ⁊ duas extremitates. ¶ Qđ si vis ſm̄ vltimū finē puitatis ⁊ debilitatis: nō erit possibile ꝙ ex eis fiat gn̄atio vllo mō: qm̄ oēs virtutes diuerse ⁊ opposite cuꝫ cōponunt ⁊ p̄miscent adinuicē agūt alie in alias: ⁊ alterant ipsaꝝ q̄litates: ⁊ minuuntur ab eo in quo fuerūt cuꝫ essent simplices. Ex eis vō que significāt illud: est ꝙ si hō coniūgeret duas res: quarū vna esset in vltimo caliditatis: ⁊ altera in vltimo frigiditatis: inueniret qualitates ipsarū iā diminutas: ⁊ fieret vnūquodqꝫ ipsoꝝ. s. calidū frigidū min⁹ ⁊ debilius eo qđ fuit cū esset simplex. Et silr si ꝯiūgeret acetū vehemētis acetositatis: ⁊ mel vere dulcedinis: inueniret gustū ⁊ q̄litates ipsoꝝ iā alteratas ⁊ diminutas ⁊ quātitate in qua fuerūt cū eēnt simplices. Et silr si q̄s cōmisceat albedinē ⁊ nigredinē: ⁊ pmiscuerit eas: inueniet eas iā alteratas ⁊ diminutas ab eo in quo fuerūt in vltimū. In his ergo manifesta est significatio ꝙ virtutes diuerse cōposite cū cōponunt: minuunt ipaꝝ qualitates ⁊ debilitant. cūqꝫ illud ita sit: tūc manifestū est: ꝙ non est possibile vt generet ex vltima debilitate aliq̄d potentiā habēs. nā si possibile foret illud: esset possibile vt generaret in fine caliditatis ⁊ in fine siccitatis aliq̄d hn̄s caliditatē: h̄ autē est ex gn̄atione cōprehēsam quātū ad nos: et quātū ad naturā: vel egredit a naturis. ¶ Qđ si vis ſꝫ dispositionē melācholicā: tūc erūt elemēta ꝓpt possibilitatē alteratiōis ⁊ diuersitatꝫ i eis semp ſꝫ declinationē medioꝝ ad media duarū extremitatū: ⁊ nō ad aliā: aut mediationeꝫ ipsorū ad duas extremitates ſm̄ veritatē. ⁊ incōueniēs quidem est ne elemēta sint naturalia a naturis cōprehēsa: ⁊ nescia ea cōtineat. ¶ Qđ si vis ſm̄ vltimū finē multitudinis ⁊ fortitudinis existūt corpa: cogit te res ad h̄ vt dicas de elementis: ꝙ nihil in quo qualitates iste existūt ſm̄ finē fortitudinis nisi elemēta: qm̄ qualitates in eis sunt simplices. vnde puratū naturarū. In alijs vō sunt cōmixte cōposite: qrū alie iā sunt cōmixte alijs: ⁊ cōmiscent vnaquaqꝫ earū alij: ⁊ agit in eam ⁊ minuuntur ab ea ſm̄ ꝙ nuper declarauimus: ⁊ ex eis que significāt illud: est ꝙ non inuenis corpus calidius igne: nec frigidius aqua: nec humidius aere: nec sicci⁹ terra: qm̄ qualitates pure sunt in eis ⁊ nude: quia permiscetur eis qđ eas alteret: ⁊ neqꝫ adinuicem cōmiscentur ⁊ cōponuntur ipsarum virtutes ⁊ debilitantur. Et gloriosi quidem hippocratis in hac intentione est sermo in quo dixit ꝙ elementa corporum nostrorum sunt cali. frigi. sicci. humidi. per quē voluit intelligi corpora: in quibus qualitates iste sunt ſm̄ finem fortitudinis scꝫ ignem ⁊ aerem aquam ⁊ terram. Ex eis vō que significant illud: est ꝙ si ipse intēderet p̄ sermonē suū calidū fri. siccum ⁊ humidum sermone absolu

to: oporteret ꝙ elemēta essent infinita: cum cali. fri. sicci. hu midita tibus non sit finis absolute taliter generationi: nisi eam finiat deus gl'iosus ⁊ altus. In hoc ergo significatio manifesta ꝙ optimus nō intendit dicēdo cali. frigi. sicci. hu. nisi corpora in quibus qualitates iste sunt ſm finē vltimum fortitudinis ⁊ multitudinis. ipe vo nō finit taliter nisi in elementis ſm ꝙ declarauimus ⁊ exposuimꝰ. ¶ Et si qs dixerit: qualiter ergo facta est aqua in fine frigiditatis: cum sensus testificet̄ diuersum ab illo: qm̄ inuenimus psiliū vehementius infrigidare corpa nr̄a ꝙ aquā. ex eis q̄ significant illud: est ꝙ inuenimꝰ febriētē cū multiplicat̄ eius caliditas ⁊ fortior fit eius sitis: bibētē multā aquā: ⁊ nō quiescit eiꝰ caliditas: neqꝫ sedat̄ eiꝰ sitis: ⁊ bibit parū psilij: ⁊ in ipo illō fit: sedant̄ vtreqꝫ. ¶ Dicemus ei qm̄ aqua est simplex: et corpora nr̄a sunt cōposita: ⁊ psiliū etiā est cōpositū. cōpositū vo fortius agit in cōpositū ꝙ agit simplex in cōpositū: ⁊ illō ideo qm̄ simplex est subtiliꝰ cōposito: ⁊ velocioris resolutionis: lꝫ cōpositū est grossius ⁊ remotius a resolutione: ⁊ ꝓpter hoc nō est possibile rem simplicē resistere rei cōposite: ⁊ vt eius victoria sit ad hoc vt agat in cōpositū: ⁊ pmutet eam: essentiam suā: ⁊ naturā suā: composite vo possibile est resistere rei cōposite sibi silī ꝓpter grossiciem suā: ⁊ eiꝰ victoriā sup sibi similē: ita vt agat in ipam: ⁊ permutet eam ad naturā suā ⁊ essentiā: ⁊ ꝓpter hoc factū est psiliū vehemētiꝰ infrigidās ꝙ aq̄: ⁊ sicut aq̄ frigidior natura. ¶ Et si dixerit qūo ergo facta est aqua fortius humectās corpora nostra ꝙ aer: cum ipe humidior ꝙ aqua natura sua: Dicemus ei qm̄ aer est subtilior ⁊ longinquior a corpulentia ꝓpter homogeneitatē ignis cū qualitate agēte: maiore. s. caliditate. ⁊ aqua est spissior ⁊ ꝓpinquior corpulentie ꝓpter homogeneitatem terre cum qualitate agente: maiore scꝫ frigiditate: ⁊ ꝓpter hoc facta est opatio ipius in corpibus ipis fortior opatiōe aeris ⁊ plus imprimēs. ¶ Et si dixerit imo aqua ⁊ aer sunt simplices: qm̄ ipsi duo sunt elemēta. Dicemus ei ꝙ sermo de elementis: non sunt elementa ꝓpter sermonem de eis vn̄ sunt agentia et imprimentia: qm̄ sermo de eis vn̄ sunt elemēta: est simplex. qm̄ etiā ipa sunt simplicia nō sensu ꝑcepta: neqꝫ imprimētia. ⁊ ſmo vn̄ sunt agētia ⁊ imprimētia est cōpositꝰ: qm̄ ipa etiā sunt cōposita ⁊ sensibilia: cū nos nō seqmur ea sensibilr: ⁊ patiamur ab eis: ⁊ recipiamus ipoꝝ impressionē: ⁊ appareat coꝝ opatio in corpibꝰ nostris: nisi postꝙ alia cū alijs componūtur: ⁊ ad inuicē cōmiscētur. Tūcqꝫ ꝯsequit̄ ea cōpositio: est illud ex eis qō ꝓpinquiꝰ frigiditati plꝰ cōpletū: ⁊ fortiꝰ imprimēs ꝓpter ꝓpinquitatē suam spissitudini terre: ⁊ qō ex eis est longinquius a frigiditate: est subtiliꝰ ⁊ minus corpulētum et debiliꝰ imprimēs ꝓpter ꝓpinqtatē suā subtilitati ignis. et ꝓpter hoc facta est aqua vehemētius imprimēs in corporibus nostris ꝙ aer: ꝓpter ꝓpinquitatē aque terreitati et aeris igneitati. ¶ Et si dixerit: qualiter ergo possibile est ꝙ elemēta sint elemēta corpis humani: cū elemēta sint simplicia: ⁊ corpꝰ hoīs sit ꝯpositū: ⁊ qdē iam cū dixisti ꝙ simplex non agit in cōpositum: ⁊ ꝙ agit cōpositū in cōpositū: tunc dignius est vt non generet ex eo compositum. Dicemus ei. Iam declarauimꝰ in eo quod preterijt de sermone nr̄o: ꝙ simplex dignius est elementarietate ꝙ compositum: qm̄ omne compositum est cum paupertate indigens eo ex quo generet̄. Simplex est occultum opulentū non indigens aliquo ex quo generetur: nisi v̄tute diuina gloriosa ⁊ sublimi. ⁊ propter hoc non dicit̄ cōpositū ꝙ sit elementū ſm veritatem: sed ſm trāsumptionē: cū sit in seipso indigēs ex quo generetur: ipsum ergo ꝙuis sit simplex cōparatione sui ad illud quod ex eo generat̄: est tm̄ in seipso cōpositū: ipsuꝫ factū est ex alio. Elementū vo ꝙuis simplicius sit ꝓpria ipsorum essentia: tm̄ cōpositū non generat̄ cum eis: cū sint in dispositione simplicitatis sue: sed postꝙ componunt̄ aliqua specie cōpositionis: ⁊ ingrediunt̄ alia eorū cū alijs: ⁊ adinuicē cōponuntur. Ex eis vo q̄ testificant̄ ꝙ res cū cōponunt̄: agūt diuerso modo ꝙ agāt cum sint simplices: est ex medicinis tiriace. qm̄ cum ipse cōponunt̄ ⁊ permiscētur: agūt in venis diuerso modo ꝙ sit ipsarū operatio in eis: cum sint simplices ⁊ singulares. et similiter in calce ⁊ arsenico inuenimus operationē in abrasione piloꝝ: cū sint cōposita: quā nō inuenimus in eis: cum sint simplicia ⁊ singularia.

¶ Incipit secunda pars libri elementorum.

Et postꝙ peruenimus iam ad locum sermonis nostri: et ampliauimus ad illud quod voluimus de sermone pbi in essentia elemēti: ⁊ diffinitione ipsius declaratiua nature eius: ⁊ constituimus sup illud demōstratiōes manifestas ex descriptionibꝰ naturalibus: iam oportet vt afferamꝰ in hac parte secundā declarationē eius manifestā sup sermonem Gal. ⁊ inuentionē eius: ⁊ illud qm̄ Gal. diffiniuit elementum diffinitiōe artificiali cōueniente verbo pbi in intentione: ⁊ dixit ꝙ elementū est minima partiū rei: cui ipsa elementū. Cum autē dixit minima partium rei: voluit intelligi simpliciorē partibꝰ esse eiꝰ: ⁊ minoris cōpositiōis ꝙ ipsa natura nō cōparatiōe sui ad aliqd: quēadmodū declarauimꝰ illud multotiēs ex sermone pbi: ⁊ illud iō qm̄ minima partium dicit̄ ſm duas intentiōes: quarum vna est sensibilis: ⁊ altera intellectualis. Et sensibilis quidē est minima partiū rei in quas diuidit̄ diuisiōe sensibili. Et intellectualis quidem est simplicissima partiū rei: ⁊ remotissima ipsarū a cōpositione: sicut partes in quas resoluit̄ res resolutiōe naturali ⁊ cōponitur ex eis: similiter sicut elemēta corporis humani. Ipsa nāqꝫ sunt minima partiū eius subtilissima earū in quibꝰ magis ꝓpria est simplicitas ſm veritatē: ꝙ nō precedat ea aliquid ex quo fiant: ⁊ sint ꝓpter illud cōposita. et illud quidē multotiens ostēsum est in his que preterierūt. ¶ Et si qs dixerit: qre negasti Gal. cum dixit: elementum est minima partiū rei: nisi voluisset intelligi minima partiū corporis quam sensus comprehendit: vel consequit̄. Dicemus ei: qm̄ regula elementorū que sunt elementa vniuscuiusqꝫ corporū ſm veritatē ⁊ naturam non possibile esse sensum: qm̄ plurimaꝝ rerū v̄tutē nō ꝯsequit̄ sensus. ⁊ illō qdē est per duos modos: aut q: ipse occultant̄ sensui ꝓpter veritatem ipsarū: aut ꝓpter subtilitatē earū ⁊ permixtionem earū cū alijs: sicut partes medicine cōposite ex diuersis speciebꝰ iam adeo ꝯtritis donec facte sint puluis: ⁊ illud iō qm̄ facte partes sensibiles sunt ſm duos modos: aut partes in quas diuidit̄ corpus diuisione corporali: si diuisio corporis est in partes minutissimas: aut partes sensibiles composite ex corporibus diuersis: sicut medicina cōposita ex machire ⁊ ere adusto et scoria eris ⁊ cerusa plūbi: cū cōuertūtur et fiūt sicut puluis. ¶ Et si p ſmonē tuū volueris partes in quas diuidit̄ corpꝰ diuisione corporali: erūt elemēta nō cōprehensa neqꝫ scita: qm̄ inuentio ipoꝝ a sensu: est inuentio diuersa ſm diuersitatē sensus visus. In vna quaꝝ aspiciētiū fortitudinē ⁊ debilitatē ī eo qō ē inter illa de medijs que numerus nō cōputat. Ex eis vo que significant illud: est ꝙ nos inuenimus plures hominū nō cōsequētes vel apprehēdētes partes q̄ magne sunt: quātū ad alios qdē puissimas ꝓpter debilitatē sensuū ipsorū ab apprehēsione partium subtiliū quas non apprehendūt nisi alij. Et inuenimꝰ quosdam apprehendētes que sunt subtiles: apud alios ꝙ maximas propter fortitudinē sensuū ipsorū apprehendētes partes subtiles quas non cōsequunt̄ alij. Et Gal. quidē iā declarauit illō vbi dixit: ꝙ si dixerimꝰ elemēta oīm corporū vo qm̄ ipsa sunt partes sensus visibilis: erunt partes apud illū cuius sensus visus est in vltimo fortitudinis: sicut aquile et milui ex auibus. ⁊ hoīs famosi acuitate visus: alie a partibus apud aliū cuius sensus est in vltimo debilitatis. ⁊ similiter etiā erunt partes apud illuꝫ cuius sensus est in vltima debilitate: aut vltima fortitudine. Et inter oēs duas haruꝫ diuisionū etiā existūt media plurima: q̄ similitudo non comprehendit. Tūcqꝫ illud quidē sit: oportet vt sit cōclusio facta huius sermonis: ꝙ partes non sunt cōprehense: neqꝫ scite apud intellectū: nedū ꝙ apprehendat eas sensus. Et si vis per sermonē tuum scꝫ minima: partes subtilissimas cōpositas ex corporibꝰ diuersis: quorū contritio iam in vltimo facta est: sicut partes medicine cōposite ex machire ⁊ ere vsto ⁊ scoria eris ⁊ cerusa plumbi contritis vltime: ⁊ hoc etiam multo remotius ab apprehensione. nam si homo accipiat has medicinas ⁊ eorū simile: ⁊ cōuertat eas vsqꝫ in vltimā

contritionē donec fiant sicut puluis: deinde conetur discer-
nere eas sensu visus: nō ꝑcipiet nisi sicut ipse deus: cū sit cor-
pus vnum ⁊ res vna. Jam igitur manifestum est ꝙ regula
partiū que sunt minime partes rei: ⁊ earum perceptio: non
sunt sensus visus. ¶ Et si quis dixerit: ego non intendo cū
dico partes in quas diuidit' corpus diuisione corporali: neqꝫ
partes subtilissimas cōpositas ex corporibus diuersis con-
tritis sicut puluis: imo non intelligo cum dico partes illas
in quas diuiditur corpus diuisione naturali: et similiter ex
quibus cōponitur sicut diuisio corporis in superficies et li-
neas ⁊ linearum in puncta: ⁊ certificet' super illud sermone
democriti: quoniā democritus dixit ꝙ corpus est compositū
ex superficiebus: et superficies composite sunt ex lineis: ⁊ li-
nee ex punctis: et attulit inconuenientia abzac ordinatoris
⁊ sociorū eius: qui sunt desperati in hoc: quoniam ex dictis
ipsorum est compositum ex partibus indiuisibilibus: volēs
predicta. ¶ Dicemus ei: qđ autem narrasti de sermone de-
mocriti: ꝙ cum puncta componuntur: fit ex eis linea: est ser-
mo habens duas intentiones: scꝫ vt dicatur ꝙ puncto ꝑ eo
continuatur ei continuatione totius cum toto: aut partis
cum parte. si ergo dixerit ꝙ eius continuatio cum eo est con-
tinuatio cum toto: erunt duo puncta: punctum vnum: ⁊ erit
ipsorum locus: locus vnus: quoniā totū cuiusqꝫ ipsorū erit
totum alterius: cum nulli ipsorum sit diuisio: neqꝫ differen-
tia inter ea: similiter et ſm hanc similitudinem: ratiocinatio
etiā puncto tertio et quarto: et que sunt post illud vsqꝫ ad
infinitum. Et si fuerit continuatio puncti cum puncto parte
ipsius cū parte illius: sequitur ipsam diuisio ac peremptio:
et remouebitur alteratio ab eis: cum punctum sit cui pars
non est. ¶ Et si dixerit: ego non absoluo in puncto totum
nec partem: cum nō habeat partem. Dicemus ei: quoniam
illud quod non habet totum: neqꝫ habet cōtinuationē: neqꝫ
disgregationē: cōtinuatio neqꝫ fit ſm duos modos: scilicet
aut ſm semitam propinquitatis: aut ſm semitam cōmixtio-
nis. Continuatio propinquitatis aut est sicut continuatio su-
perficiei corporis alicuius et suꝑpsius cum superficie alte-
rius corporis: aut est ſm semitam vicinitatis: sicut continua-
tio olei cum aqua: ⁊ ossis in carne. Continuatio autem cō-
mixtionis sicut continuatio omnium partium corporis ali-
cuius cum omnibus partibus corporis alterius ſm semitā
introitus ⁊ cōmixtionis: sicut commixtio omnium partium
aque cum omnibus partibus vini donec fiat corpus ipsorū:
corpus vnum: et locus eorum: locus vnus: ergo continua-
tio ⁊ disgregatio non fiunt nisi aut toto: aut parte: sed quod
non habet totum neqꝫ partem: non habet continuationem:
neqꝫ disgregationē: ⁊ qđ non habet cōtinuationē: neqꝫ dis-
gregationē: non est possibile componi cum eo qđ nō habet
cōtinuationē: neqꝫ disgregationē: ⁊ fiat ex eis aliquid quod
habeat continuationē ⁊ disgregationē. ¶ Et si contradixe-
rit nobis per yle cui non est forma: ⁊ dixerit ꝙ yle nuda a for-
ma non habet continuationē neqꝫ disgregationē: ⁊ quando
recipit formā fit continuabilis ⁊ diuisibilis. Dicemus ei cō-
tradixisti duobus modis falso: quorum vnus est: quoniā cō-
tinuatio ⁊ disgregatio est qualitas consequens quantitatē.
Nam ⁊ continuatio ⁊ disgregatio non euacuant' quin sint
aut linea: aut superficies: aut corpus: aut locus: aut tēpus:
aut numerus: aut oratio. Cum ergo sit per yle quantitas cō-
tinua ⁊ disgregatio: fit per eas continuabilis ⁊ disgregabi-
lis: puncta autem non sunt ita: quoniā res que ex eis proue-
nit: non est quantitas qua continuetur ⁊ disgregetur ⁊ fiat
vt cōponatur cum alio ⁊ corpulenta sint cum ea: aut separē-
tur: aut interueniat inter ea aliquod punctū: igitur non est
continuū neqꝫ disgregatū: cum non sit ei quātitas: neqꝫ ae-
rea. Modus vō secundus est: quoniā etsi diuiserimus inter
yle ⁊ formā mente: non tamē poterimus separare inter eas
actu: cum ambe sint de capitulo relatiōis: quarum vna diffi-
nitio non precedit alterā: quoniā lutum non est nisi forme:
neqꝫ forma nisi luti. Si ergo separauerim⁹ inter eas ipis exi-
stentib⁹ in mēte: erit illud ſm semitā solutionis ⁊ ligatōis:
non ſm semitā diuidendi ⁊ partiendi: quemadmodū separa-
uimus inter lineam ⁊ punctum ſm semitā soluendi ⁊ ligan-
di: non ſm semitā diuisionis ⁊ separationis: cum sit diuisio
linee inspecta: ⁊ cōpositio ipsius ex ipsis: quoniā puncta nō
habent diuisionem: ⁊ cui non est dimidium: non est possibi-
le vt continuetur ei cui non est dimidiū: ⁊ fiat ex eis aliquid
cui sit dimensio. Et si concesserit illud ⁊ fecerit ipsum transi-
re: dicemus ei fac ipsum etiā pertransire vt generetur ex eo
cui non est existentia: aliquid cui sit existentia: ⁊ hoc est ma-
nifestioris erroris. Si autem non fecerit illud pertransire: ⁊
dixerit ⁊ illud quod non habet existētiā: est priuatio: ⁊ pri-
uatio nihil est: ⁊ non est possibile nihil cōtinuari cum nihilo
vt sit ex eis aliquid habens esse. Dicem⁹ ei similiter: cui non
est diuisio vel dimensio: in ipso est priuatio: cum ergo per-
transire feceris vt continuet' absqꝫ dimēsione: cum absqꝫ di-
mensione fiat ex eis aliquid: cum sit dimensio pertrāseat vt
continuetur absqꝫ esse cū absqꝫ esse: ⁊ fiat ex eis cui sit esse.
dicens autem homo resistit manifestissimo: cum ergo ita
sit: tunc iam manifestū est ꝙ non est possibile punctum con-
tinuari puncto alteri vt fiat ex eis linea. Sed nos dicimus:
ꝙ cum punctū alteri puncto opponatur ſm dimensionē ali-
quam: dimensio que est inter ea: est longitudo: ⁊ longitudo
cum linea que est habens dimensionē vnā: facte sunt ei due
extremitates ⁊ due partes scꝫ pars āterior ⁊ pars posterior:
⁊ punctū est extremitas linee ab omni parte: ⁊ inseparabile
est ei: quoniā finis inseparabilis est finito: ⁊ illud ideo: quo-
niam finis finiti finis: ⁊ finitū est finitum ex eo. Verbi gra-
tia: cum retulisti finitū nomine suo: ⁊ non retulisti ipsum cū
suo fine: ⁊ dixisti finem: tunc iam factū est in mente tua fini-
tum cum fine continente ipsum: quoniā finitum in fine con-
tentum: cum finis non sit nisi finiti: neqꝫ finitum nisi cum fi-
ne: sicut diffinitio nō est nisi diffiniti: ⁊ diffinitū nisi cū diffi-
nitione: quando eñ dicis hominē: iam significas viuum ra-
tionale ⁊ mortale nomine suo: ⁊ quando dicis viuum ratio-
nale mortale: tunc iam significas hominem diffinitione sua.
Diffinitio ergo non est aliquid absqꝫ diffinito nominatum:
quoniam nomen significat summā rei absqꝫ comprehensio-
ne ⁊ determinatiōe: et diffinitio significat expositionem in-
tentionis nominis rei: ⁊ declaratione nature ipsius. Jā igi-
tur manifestum est ꝙ cum puncta componuntur ſm dimen-
sionem aliquam que inter ea existit: est de dimēsione linee:
cum ergo ita illud sit: tunc dico ꝙ cum linee componuntur
adinuicem ſm dimensionem aliquam: illud qđ est inter oēs
duas lineas de dimensione: est latitudo: et cum aggregan-
tur longitudo ⁊ latitudo: consistit in natura superficiei: quo-
niam superficies est longa ⁊ lata: et propter hoc facte sunt ei
due dimensiones ⁊ due extremitates: scilicet due extremita-
tes longitudinis: et sunt pars anterioris et pars posterio-
ris: ⁊ due extremitates latitudinis: que sunt due partes: sci-
licet dextra ⁊ sinistra. Et linee quidem sunt extremitates su-
perficiei ab omni parte ⁊ inseparabiles ei: sicut ostendimus
in punctis: que sunt extremitates linearum ex omni parte.
Et ſm hanc similitudinem dicitur in superficiebus ꝙ cum
componuntur ſm dimensionē aliam: quod inter eas existit
de dimensione: est profunditas: et cum aggregantur longi-
tudo ⁊ latitudo ⁊ profunditas: existit natura corporis: quo-
niam corpus est latum: longum et profundū: ⁊ propter hoc
facte sunt ei dimensiones tres ⁊ sex partes: scilicet due par-
tes longitudinis: scꝫ anterior ⁊ posterior: et due partes lati-
tudinis scilicet dextra ⁊ sinistra: et due partes profundita-
tis: scilicet sursum ⁊ deorsum. Et superficies quidem sunt
extremitates corporis ab omni parte: quoniam ipse sunt in-
separabiles: sicut ostendimus in punctis: ꝙ sunt linearum:
et linee superficierum. Quapropter factum est vt cum ve-
limus resoluere corpus: meditemur remotionem profundi-
tatis: que est complementum forme corporis solum: et fin-
gamus in mente nostra superficies tm̄: scilicet longitudinē
et latitudinem absqꝫ profunditate. Et similiter cum volu-
mus resoluere superficies: meditamur remotionem latitu-
dinis: que est complemētum forme superficiei solum: et fin-
gimus in mente nostra lineam tm̄ scilꝫ longitudinis. Cum
volumus resoluere lineas: meditamur remotionem longi-
tudinis: ⁊ fingimus in mente nostra punctum ſm extremi-
tatem que non est dimensio: neqꝫ quātitas: sed quoniā pun-
cti non sunt forme in mente nostra existentes: non est possi-

bile vt meditemur eis extremitatem fixam post remotionē ipsius forme. Jam igitur manifestum est ꝙ corpus non diuiditur in corpus: sꝫ resoluitur in suas extremitates resolutione estimata: non veraci. Corpus nō est compositū ex pūctis: quoniā si esset possibile vt cōtinuaretur punctum puncto alij: et fieret ex eis non punctum: esset possibile etiam vt continuaretur linea linee: et fieret ex eis non linea: et continuaretur superficies cum superficie: et fieret ex eis aliquid non superficies. ꝛ si possibile esset illud: oporteret etiā vt corpus continuaretur corpori: ꝛ fieret ex eis non corpus: ꝛ visus facit hoc videri vanum. Ex eis autē que significant illud: est ꝙ si nos duxerimus circulum cum circino: et posuerimus ei quattuor partes. s. orientē: meridiē occidentē ꝛ septētrionē: deinde ꝑduxerimus lineā a centro circuli ad circūferentiā eius a parte orientis: postea protraxerimus lineā aliam continuā linee prime a centro circuli ad circūferentiaꝫ ipsius ex parte occidētis: non inueniemus aliquid proueniēs ex duabus lineis egrediēs a natura linee que est lōgitudo tm̄: deinde si redierimus et diuiserimus tm̄ lineā in dimidiā: nō inueniemus aliquid duarū sectionū remoueri a natura linee: et similiter si fecerimus aliā superficieꝫ secantē circulū: videmus eā vsqꝫ ad circūferentiā ei⁹ a parte septētriōis: deinde fecerimus superficiē alteram coniunctam superficiei prime ex linea secante circulū in ydromera vsqꝫ ad circūferentiam eius a parte meridiei: nec aliquid inuenimus proueniēs ex duabus superficiebus q̄ est latitudo tm̄: et similiter si redierimus ꝛ diuiserim⁹ illā superficiē in duo media: non inuenimus aliquid harū diuisionū a natura supficiei egressuꝫ. Jā igitur manifestū est ꝛ notū ꝙ linea nō diuidit̄ nisi in lineas: neqꝫ cōponitur nisi ex lineis: ꝛ similiter supficies nō diuiditur nisi in superficies: neqꝫ cōponit̄ nisi ex supficieb⁹: postꝙ igitur manifestū est illud: tunc iā firmatū est ꝙ corpus etiam non diuidit̄ nisi in corpora: neqꝫ cōponit̄ nisi ex corporibus. ¶ Qꝫ si dixerit: ego nolui cū dixi ꝙ linee qn̄ cōiūgunt̄ a parte anteriori ꝛ posteriori adinuicē: fiant ex eis supficies: imo non dixi nisi qn̄ continuant̄ a parte dextra ꝛ sinistra. ꝛ similiter in superficiebus: non dixi ꝙ quādo coniunguntur a parte dextra cū sinistra: fiāt ex eis corpora: immo nō dixi nisi qn̄ continuantur a parte superiore. Dicemus ei ꝙ in hac quidē scientia apparet manifesta destructio eius. Et qm̄ tu dixisti occultatas lineas ornamētis superficierū: ꝛ superficies ornamentis corporū propterea ꝙ tu posuisti cōtinuationē linearum ad inuicem a parte dextra et sinistra: que sunt extremitates latitudinis: ꝛ cū linee fuerit latitudo: fit supficies. Et similiter posuisti continuationē supficieruꝫ adinuicē a parte superiore ꝛ inferiore: que sunt due extremitates ꝓfunditatis: ꝛ cum latitudini fuerit profunditas: fit corpus: igitur quare nō dixisti ꝙ superficies nisi qn̄ coniungunt̄ cū superficiebus sibi similibus: fit superficies: ꝛ corpora qn̄ cōponunt̄ cū corporibus similibus: fit corpus: ꝛ hic quidē sermo est iustus. Jam igitur manifestū est ꝛ notū: ꝙ corpus nō diuidit̄ nisi in corpora: neqꝫ componitur nisi ex corporib⁹. Et simile est iudiciū in lineis ꝛ superficieb⁹. ¶ Qꝫ ante latrasti de cōueniētia separatorū secū in sententia per hoc qḋ dicūt ꝙ corpora sunt cōposita ex partibus indiuisibilibus: est hoc manifeste destructiōis: ꝓpterea ꝙ partes que nō diuidunt̄: non euacuant̄ quin sint aut habētes dimensionē ꝛ extremitatē: aut ne sit eis dimensio: neqꝫ extremitas. Qꝫ si dixerit ꝙ eis non est dimensio: tunc nō est possibilis eorꝫ cōbinatio: neqꝫ ipsarū cōpositio: qm̄ partes nō occurrūt nisi dimēsionibus suis. Cū igitur nō est dimēsio: nec extremitas: neqꝫ est ei cōtinuatio: neqꝫ cōbinatio. vñ si dicat̄ ꝙ est cōtinuatio totius cū toto: illud etiā erit incōueniens: nā cū dicis totuꝫ paruꝫ: tunc ponis duas partes vnam: ꝛ locus earū fit locus vnus: qm̄ totū cuiusqꝫ eorū: est totū alterius partis: cū nulli earuꝫ sit penit⁹ dimēsio. ¶ Qꝫ si dixerit ꝙ eis sunt dimēsiōes habentes extremitates: cōsequet̄ eis ꝓportio ꝛ dimēsio ꝑculdubio: qm̄ cū ipsarū dimēsiones obuiāt ꝛ continuant̄ adinuicem: quedā eorꝫ fient cōtinuate: ꝛ quedā nō cōtinuant̄ ꝛ comitant̄ ex eis sectio ꝛ partitio necessario. Ex eis autē que significant ꝙ omnis pars diuidit̄: est cum agas ꝛ paras non diuersas: quēadmodum memoratus es: ꝛ ponis lineas lineam vnā: deinde diuidis lineā que aggregata est ex eis: in duo media: diuidit̄ autem pars media necessario. ¶ Qꝫ si dixerit: quis ego dixerim ꝙ partes habent dimēsiones: tamen illud est eorū que non faciunt earū sectionē necessariā. Dicemus: non euacuat̄ dimēsio a trib⁹ modis: scꝫ quin aut sit longū: aut latū: aut profundū. Qꝫ si fuerit longum: erunt due extremitates. s. anterior ꝛ posterior. ꝛ anterior extremitas non est posterior ꝑculdubio: ꝛ sic non erūt due extremitates vna: ꝛ cū fuerint due extremitates: vna remouebitur: dicimus ideo: et si fuerit similiter latitudo: erūt ei due extremitates dextra ꝛ sinistra: ꝛ comitabitur ipsam qḋ comitatur longitudinē de diuersitate extremitatū. Et similiter si fuerit profunditas: erit extremitas superior ꝛ inferior: ꝛ comitabitur ipsam etiā qḋ longitudo: latitudoqꝫ de diuersitate extremitatū ipsarū. cū ita ergo sit illud: tunc iam manifestū est ꝙ partes obuiant cum dimēsionibus suis: oīs autem dimēsio diuidit̄: ergo oīs pars diuiditur. Jam ergo manifestū est ex propositionibus necessarijs: ꝛ conclusionibus demōstratiuis: ꝙ partes diuidunt̄: ꝛ ꝙ corpora non cōponunt̄ ex partibus indiuisibilibus ꝛ impartibilib⁹: qm̄ iudiciū cuiusqꝫ partium corporis: est iudiciū cuiusqꝫ totius in noīe ꝛ diffinitiōe simul: neqꝫ inter ea est differētia: nisi in quātitate tm̄: qm̄ totum est plus parte. ¶ Qꝫ si dixerit: an Hippo. piger fuerit in hoc vt diceret ꝙ elementa corporū nostrorꝫ sunt calidū ꝛ frigidum: humidū ꝛ siccū: ꝛ an Gal. piger fuerit in hoc vt diceret ꝙ elementū est minor partiū rei cuius est ipsum elementum. Dicemus ei: ergo voluit quidē nobis dicere essentiam elementi. s. quid ipsum sit: ꝛ narrauit ipsum nobis cum diffinitione sua discernēte ipsum: ꝛ declarāte naturā eius. Hippocra. vo in sermone suo similat⁹ est ꝯsuetudini phorꝫ ꝛ expositionibus suis. Et illud quidē est ex descriptiōe phorꝫ in suis expositionibus: vt id faciant qḋ appareat in sermonib⁹ suis diuersum ab eo qḋ est in eis occultū: vt magnificent sapientiam: ne aliquis presumat de ea nisi qui ex eis exercitatur in ea: sicut est illud qḋ fecit Hippo. in lib. apho. vbi dixit: Vita breuis: ars vo lōga. ꝛ ꝓcedūt cū eo: ꝛ incorporant sermones suos: qḋ apparens est in eis: et qḋ est ex eis ex parte sensus: ꝛ occultāt eorꝫ spiritualitatē: ꝛ qḋ ex eis est ex parte intelligētie. Et illud est ꝓpter duos modos. Unus eorꝫ obseruatio eorꝫ est in pullulatiōe intellectuū discipulorꝫ ꝛ exercitatio ipsorꝫ in inquisitiōe ingenij: in ꝑmissione ꝓpositionū necessariarū: vt appareat ꝯclusiones demōstratiue cū noticia spiritualitatis rerū ipsarū ꝛ pscrutatiōe ꝛ ratiocinatiōe. Et scḋs est cū sermo fuerit corporeus sumpt⁹ a sensu: imprimitur forma ipsius in phātasia velociter ꝓpter ꝓpinquitateꝫ phātasie sensui corporeo. Jllud nāqꝫ facili⁹ est insipiētib⁹: ꝛ cui⁹ intellect⁹ elōgatur: ꝓpterea ꝙ est ꝓpinqui⁹ ei qḋ est presens: ita vt cū loquat̄ forma ei⁹ in intētione illius ꝛ in mēte que taliter est ei imprimat̄: possibile fit mouere ipsum a corporeitate ad spiritualitatē cum similitudine ꝛ ꝓpinquitate. Et vbi quidem sermo habēs similitudinē huius: est qḋ narrauit de platone: existimauit qḋ ipse dixit: Nō moueas ignē cū cultello. Et intētio quidē platonis non fuit: neqꝫ consecutio sapientie eius vt ꝓhiberet ab illa motiōe ignis cum cultello: cum non intētio ea quidē appareat de hoc sermōe: qm̄ in motiōe ignis cū cultello: nō est adiūctus vltimitatis: neqꝫ expulsio nocumenti: immo ipse non intēdit sermone suo: nisi vt exhibeat ne id respōdeatur insipiētibus quo irascētur. assimilat igitur ignem insipiēti: ꝛ cultellum ferro accepto cōmouēti iram. Dicit ergo ne moueas ignem cū cultello. i. ne respondeas insipienti aliquid qḋ ipsum irasci faciat: ꝛ consequatur te ex insipientia eius: qḋ sequit̄ te ex igne cōmissuꝫ: cum moues ꝛ inflāmas ꝛ ei ꝓpinquas. Et antiqui quidē nō secuti sunt cum hac sua operatiōe nisi vestigia intelligentie in summo: ꝛ assimilati sunt operationi illius. Ipsi nāqꝫ inueniunt: ꝛ cum intelligentia volūt vt anime appareat aliquid eorum que acquisiuit a deo suo glorioso ꝛ sublimi: ꝛ exaltat eam super formas spirituales que sunt ei. Deus enim gloriosus ꝛ sublimis vult ꝙ aīa appareat sup aliqḋ quod ipse facit cōtingere. Jn hoc ergo mūdo intelligētia est media inter deū excelsuꝫ ꝛ aīam: sicut ꝓphete ꝛ expositiōes sunt medij inter deū excelsum ꝛ reliquos hoīes. Cū ergo vult intellectualis ratio

lectualis ratio vt appareat anime illud quod dedit illi de⁹ exaltat eam super formas ꝛ sermones spirituales qui sunt apud eam: ꝛ facit acquirere illas formas medias inter corporales ꝛ spirituales: vt rectificet in sensu cōmuni velociter cum non imprimātur in ipso nisi corporee forme: ꝛ similes harum propter victoriam sensus corporei super sensum communem: ꝛ propter vicinitatem sensus cōmunis quā habet cum sensu corporeo: cum sit medius inter sensuꝫ visibilem: scꝫ corporeum ꝛ informatum: qui est in anteriori parte cerebri nominatum phantasia: ꝛ ꝓpter hoc nominatur sensus cōmunis q: recipit a sensu corporeo visibiliū corporeitatē rerū: ꝛ ꝓcedit cū ea ad sensum spūalē. s. formatū in anteriori parte cerebri. Nos aūt nō dicim⁹ ꝙ forme quib⁹ intelligētia formas clarificat spūales: sint nisi forme medie inter corporeas ꝛ spūales: qm̄ ipe egresse sunt a silitudinibus formarū corporearū: ꝛ q̄ sunt presentes in vigiliꝭ plurium tenebrarum ꝛ corticum: q: sunt subtiliores ꝛ plus spirituales ꝛ luminose: ꝛ ꝓpter hoc assimilauerūt eas antiqui formis celestibus. Ex eis aūt q̄ significāt illud: est ꝙ videt ꝭm ipm̄ i somno ꝙ alas habeat quib⁹ volet inter celū ꝛ terrā: ꝛ ꝙ sit apertū: ꝛ sit ꝓuocās eū vt loquat̄ ei de seipso: ꝛ ꝙ ipe incedat sup aquā maris ꝛ magnoꝝ fluminū: ꝛ ꝙ aīalia sint rōnabilia ꝛ loquātur. Significat̄ ergo ex hoc ꝙ intētio harum formarū ꝛ figurarū est intētio spūalis subtilis egrediēs ab intētione: nec est diuersa ab eo qđ est presens in vigiliꝭ: qđ si ita nō esset: nō esset eis intentio: neqꝫ interpretatio: qm̄ egresse essent ab eo qđ est intelligētia: res aūt nō: qm̄ intendim⁹ eas significātes veritates reꝝ: ꝛ eaꝝ intētiōes cū fuerit ipaꝝ interpres natura reꝝ. ex eis q̄dē q̄ significant illđ. ꝛ iam manifestū est ꝙ nos īuenim⁹ ꝓbbas: qb⁹ addit sal⁹: cū voluerint discerni ab hoīb⁹: vt ipoꝝ appareāt ꝓprietates in diuinis formis spūalib⁹: facereqꝫ eas apparere vt sciāt hoīes ipoꝝ bonitatē: ꝛ ipoꝝ exitū ab intētione vulgari ad spūalitatē. Cū sit illud qđ ipsi apparere faciunt egrediēs ab intētiōe naturarū. Et in hac quidē parte cōuenit̄ q̄ libros scripsit: ꝛ i sect⁹ ꝑseuerat: vt iudei xpiāni ꝛ oēs q̄ ꝓphetizāt ꝯfitētur ꝙ somniū est vna partiū ꝓphie. Cūqꝫ iam declaratū sit illud ꝛ manifestū: tūc iam firmatū ꝙ cum sensus cōmunes subtiliātur in somno sup formas medias inter spūales ꝛ corporeas: quib⁹ intelligētia clarificauit formas spūales: fit ex eis corporeitas tm̄: cū nō sit in eis fortitudo vt sciat ex eis nisi ipaꝝ simulacra ꝛ eaꝝ silitudines ꝓpterea q: ꝓpinqu⁹ est sensu corporeo. s. sensu visibili. postꝙ g̃ scit corporeitatē eaꝝ. ducet eā sup formatiuū (als formatū) qđ ē i āteriori pte cerebri si phātasias formatiuas (als formatas) prim⁹. s. phātasia subtilior sensu cōi. ꝛ remotior a sensu corpeo. s. visibili: ꝛ cū formatū sit recipit ēt illđ a sensu cōi: ducit ipm̄ sup memoriā: ꝛ deponit apđ eā. Cūqꝫ excitat̄ hō a somno suo: reqrit illas formas a memoria ꝛ memoria reddit ei ipaꝝ descriptiōes ꝛ eaꝝ intentiōes ꝭm ꝙ recipit a formatiuo: ita vt cū hō recordat̄ coꝝ: inquirit eoꝝ spūalitatē a cogitatiōe. Cogitatiōis em̄ est ꝑscrutari ꝛ discernere ꝛ ꝯponere. Ipa nimirū discernit cortices rei a medulla ip⁹ postꝙ ergo discernit ipaꝫ ꝛ purificat reddit ipam memorie ꝛ memoria quidē recipit eā ꝛ cōprehēdit ipam sibi vsqꝫ quo requirat̄ ab ea. si g̃ fuerit cogitatio illius hoīs spūalis pura luminosa paucaꝝ corticū ꝛ tenebraꝝ supra quā intelligētia iam influit splēdorē ex lumīe suo: fecit ipam scire ꝓprietates suas: ꝛ figuras suas: ꝛ sermones spūales: ꝛ fecit eam cōuenire sup ꝓprietates anime etiā ꝛ figuras ei⁹ ꝛ ꝓprietates virtutū ei⁹: ꝛ discretionē figurarū ei⁹ spūaliū vt a corporeis discernāt cortices illaꝝ formarū ꝛ medullā sua discretione vaꝝ: ꝛ interpretabit̄ illud somniū interpretatiōe in qua nō erit error. ¶ Qꝫ si ei⁹ cogitatio fuerit multarū corticū: et tenebrarū sup quā intelligētia nō effudit aliqđ sui splendoris et luminis: neqꝫ fecit eā scire ꝓprietates suas: ꝛ proprietates aīe: ꝛ vtutes ei⁹: ꝛ neqꝫ sublimauit eā sup figuras spūales ꝛ intellectuales: ꝛ aīales: ꝛ nō erit discretio eius i corticib⁹ illarū formaꝝ a medulla sua q̄ ei similate fuerūt discretiōe vera: qm̄ ipe nō nouit spūalitatē eoꝝ: ꝛ discernit eā a corporeitate ipaꝝ: Cū res ita fuerit: ꝛ fiet vt interpretet̄ formas spūales: ꝛ sermōes spūales ex parte corporeitatis coꝝ: nō ex parte spūalitatis ipaꝝ ꝭm grossiciē cogitationis coꝝ: multitudinē corticū: ꝛ tenebrarū ipsius: ꝛ fiet vt ipe interpretet̄ somniū interpretatiōe corruptibili plurimi erroris: imo i qua nō sit penit⁹ rectificatio: tūc pauperabit̄ ꝛ erit ei necessariuꝫ recitare suū somniū interpreti prudēti ꝛ sup quē iam effudit intelligētia de splēdore ꝛ lumine suo ꝛ fecit eū noscere figuras formaꝝ: ꝛ sermones spūales: ꝛ discernere eas a corporeis: qm̄ si nō nouerit illud: nō erit ei interpretatio recta. Intelligētia qđē non sequit̄ hac sua opatione nisi vestigia creatoris gl'osi: ꝛ assimilatur opationi ei⁹ ꝭm formationē ꝛ potētiā suā. Creator nāqꝫ gl'osus ꝛ summus cū mūdū creare voluit: ꝛ facere vt sapiētia appareret: ꝛ qđ in ipa erat: exiret de potētia ad actū: creauit mūdū ingeniose ꝛ nouit ipm̄: nō ex alio: sꝫ ex quo genuit ipm̄: neqꝫ pꝫ exēplū: ꝭm qđ ꝓcesserit: neqꝫ ꝓpter necessitatē q̄ indiguerit vt iuuamētū afferret: aut nocumētū expelleret: aut exaltaret̄ ob hoc deus noster vehementer: imo nō fecit illud nisi bonitate ꝛ largitate sua. Et postꝙ larg⁹ fuit cū hoc: ꝛ fecit vt appareret sapiētia ꝛ bonitas ipi⁹: voluit iuuamētū creature ꝛ seruoꝝ suoꝝ: sꝫ postꝙ illđ voluit: nō fuit vtute hoīm ꝓuenire ad vltimitates ipoꝝ: nisi sciret ꝙ creator de eis vellet vt id facerēt: ꝛ mererēt ei⁹ miaꝫ ꝭm obediētiā quā ei exhiberet. ꝛ neqꝫ etiā fuit i possibilitate eoꝝ ꝓuēire ad volūtatē creatoris ipoꝝ gl'osi ꝛ sūmi: nisi p doctores ꝛ nūcios ab ipo ad eos missos: q̄ facerēt eos scire qđ de eis vellet: cū sapiētis nō sit loqui oībus hoīb⁹. Eoꝝ nāqꝫ est aliquis in quo aīalis aīa iam vicit: ꝛ qđā eoꝝ est in quo iam vicit aīa vegetabilis: ꝛ qđā ipoꝝ est in quo iam vicit aīa rōnalis cū rōnali: aut vegetabilis cum rōnali. Et est eoꝝ aliqs in quo existit singularis aīa rōnalis ꝛ irradiat ipam intelligētia cū hoc splēdore ꝛ lumīe suo. Ille ergo i quo vincit aīa aīalis: ē stolid⁹: van⁹: loquax: audax: querēs victoriā: sanguinis effusor: faciēs q̄ ꝓhibita sunt: silis aīalib⁹ minorib⁹ suis. Et in q̄cūqꝫ eoꝝ vincit aīa desideratiua vegetabilis: ē tristis: stultus: vilis: parue prudētie: exorator in desideriꝭ malis: plurime comestiōis ꝛ pot⁹ ꝛ coit⁹. silis in natura sua vegetabilibus. Et in quocūqꝫ ipoꝝ vincit aīa rōnalis: est prudēs: ꝛ discretor spūalitatis rerū a corporeitate sua: multe verecūdie exorator in veritatib⁹: et decorationib⁹: expulsor feditatū. Et in quocūqꝫ eoꝝ vincit aīa rōnalis cū aīali: cōponunt̄ mores ei⁹: ꝛ sic ꝓpter illud qđ in ipo est de vtutib⁹ aīe aīalis rōnalis: fit patiēs: ꝯstās: discretor: inq̄sitor: ꝯsiliator: nō audax in reb⁹ terribilibus. in sūmū est fatale ꝛ possibile. Et in quocūqꝫ ipoꝝ vincit aīa rōnalis cū aīa desideratiua: fit ꝓpter illud qđ in ipo est de virtute aīe desideratiue: festin⁹ ꝛ gloriosus: plurime comestionis ꝛ potus: ꝛ exorator in desideriꝭ naturalib⁹. Et ꝓpter illud qđ in ipo est de vtute aīe rōnalis: ꝯseruator suꝑi⁹: faciēs in occulto ꝛ inhonestē: in q̄ etiā singularis existit aīa rōnalis: et irradiat ipam intelligētia suo splendore et lumine: fit spūalis: diuin⁹: multe assilatiōis spūalitati angloꝝ ꝭm vtutē humanitatis. Regit igit̄ creator sublimis ꝛ gl'osus illū q̄ taliter est. fecit ipm̄ ꝓphetare: ꝛ fecit apparere sup ipm̄ mirabilia sua signa: ꝛ demōstrationes manifestas: ꝛ posuit doctorē ꝛ mediū inter se et creaturā suam: ꝛ fecit sup ipm̄ descēdere doctrinā suā veram et ꝓbiam naturalē rōnalem. et in ipo qđē sunt sermones veri existētes: p se diuites: non egētes expōne et interpretatiōe: ꝛ sermōes corpales ambigui: qb⁹ necessaria est interpretatio ꝛ expositio: nō ꝓpterea ꝙ creator gl'osus fuerit piger in ponēdo sermonē suū totū in scriptis suis veri existētē p se: sꝫ gl'osus excelsus ex creatura sua sciuit diuersitatē ipoꝝ intellectib⁹ eoꝝ ꝛ discretionib⁹ in rōnib⁹ eoꝝ: ꝛ lectionib⁹ ipoꝝ. ex eis nāqꝫ est aliqs stolid⁹ cū mēte cui⁹ nō ptrāsit neqꝫ ipi⁹ rōne infundit̄ nisi qđ sequit̄ sensus ꝛ testificat̄ visibilit̄. Et ex eis est prudēs inq̄sitor: sublimat⁹ sup vtates reꝝ: discretor spūalitatis reꝝ a corporeitate ipaꝝ: ꝛ ex eis ē habitudinis medie: cū eo qđ est inter illđ de mediꝭ q̄ interptatio nō cōprehēdit. Voluit g̃ creator gl'osus ꝛ sublimis aliqđ sermonis sui spūale integrū: vt sit dux et significator habētib⁹ prudētiā et sapiam: quatin⁹ eo ꝓueniāt ad spūalitatē sermonis sui: ambiguū stolidis ꝛ insipiētib⁹ ꝛ cui nō est sapiētia vt imprimat̄ phātasiꝭ ipoꝝ spissitudine ꝛ cor-

porꝛeitate sua ⁊ ꝓpinquitate sensui: cū nō similiter in vtuti bus eoꝝ ꝯsequit̄ qḋ nō est: nisi eis ꝓpinquū fiat: ⁊ pmutet̄ pmo a corporeitate pura ad spūalitatē paruā ꝓpinquā sen sib⁹ eoꝝ. Deinde etiā ex h̄ ad illud qḋ est plus spūale illa ⁊ sublimet̄ eis illud gaudiū gradatim: donec ꝑueniat̄ cum eis ad spūalitatē integrā simplicē. ⁊ ꝓpter hoc egēt qui ex hoīb⁹ insipiētes sunt: ⁊ cui nō ē ꝑceptio: neq̄ discretio: do ctorib⁹ ⁊ sapiētib⁹ inuestigatorib⁹ veritatē: vt reponāt oī homini q̄ ex eis est. vñ intelligat ⁊ ꝑcipiat ſm ꝙ ꝓpinquū est spūalitati: aut ꝑceptiōi: aut corporeitati: ⁊ interpretetur cum non sit impossibile scire spūalitatē dictionū spūaliū in libris: q̄ liber nō r̄ndet nisi a parte vna. ⁊ affert rē cū forma vna. si ergo elōgat̄ a ꝯsiderāte in libro sciētie illi⁹: remanet cū ignorātia sua vsq̄ quo ꝑueniat ad sapiētē: q̄ exēplificet ei rē cū formis diuersis: ⁊ afferat interp̄tatōes diuersas. Ipse em̄ proprie⁹ affert rem corporeā sensui ꝓpinquā. si g̊ videt ꝙ sit ei facil': ⁊ ꝑcipiat eā ꝓcedit: ⁊ si nō: augmētat corpulē tiā ⁊ sublevat ipm̄ gradatim donec perueniat ad locū quē iam noscat: ⁊ imprimat̄ forma ei⁹ ī suo sensu ⁊ reddit ⁊ exponit illi paulatim donec reducat sermōes ad spūalitatē integrā. Iam igit̄ manifestū ⁊ notū ꝙ intelligentia nō sequit̄ opa tione sua nisi vestigia creatoris gloriosi ⁊ sublimis: ⁊ simi lat̄ ei ſm vtutē suā: et ꝓpter hoc sequit̄ etiā ꝑbs vestigia intelligētie ⁊ assimilat̄ eis. Ex eis aūt qb⁹ significat̄ etiā ꝙ r̄nsio affert qḋ nō afferūt libri: est qḋ de platōe narrat̄ testi ficās vitatē intelligētie. Dicit̄ ei ꝙ cū appropinq̄sset obit⁹ platonis: vocauit discipulos suos ⁊ p̄cepit eis vt ostēderēt sapiētias suas. postq̄ g̊ ostēdeřt ei: ⁊ sciuit ꝙ nihil deerat eis de principiis ꝑbie: ⁊ vitatib⁹ sapiētie: imo iam ipam ꝑcepe rant: dixit eis. Adhuc remāserūt q̄dā apud nos q̄ nō mēsu rastis: ⁊ estimo ꝙ nō nouistis ea. Tacuerūt igit̄ ꝑiter ꝑsoli cite cogitationis: deinde redierūt ad eū: ⁊ rogauerūt eū vt doceret eos illud. dixit ergo eis: cogitate ⁊ ꝯsiderate ⁊ ve nite ad me post. iij. dies: ad me tn̄ nō redeatis nisi postq̄ ve niēdi licētiā impetraueritis. Recesserūt itaq̄ ab eo: ⁊ postq̄ rediit triduū: miserūt ad eum nūciū petētes licētiā eūdi ad ipm̄. Iuit g̊ nūcius ad ostiariū: ⁊ rogitauit ipm̄ vt impetra ret ei licentiā intrādi: q̄ impetrauit ei. postq̄ g̊ ingressus est ad eū: ꝯuertit faciē suā ad parietem: ⁊ neq̄ ꝓlocut⁹ est vbū dixit ei nūcius: discipuli tui salutāt te: ⁊ rogāt te vt des eis licētiā veniēdi. Ipse vo retraxit se ab eo: nec dedit ei r̄nsum: nūci⁹ aūt scd̄o nūciauit. Ipse etiā nihil r̄ndit ei: deinde nūcia uit tertio. Conuersus g̊ ad eū tristi facie allocut⁹ cū indigna tiōe ⁊ dixit: dic eis vt veniāt. Reuersus g̊ nūcius ad eos nū ciauit eis qḋ de eo habuerat ⁊ fecit eos scire ꝙ tribus vicibus ite rauit q̄stionē anteq̄ r̄nderet ei q̄cq̄. ⁊ cum r̄ndit ei: r̄ndit cū indignatiōe ⁊ facie tristi significante irā. ꝯtristati igit̄ sunt discipuli ⁊ iuerūt ad ipm̄ vltimā habētes angustiā: ⁊ ꝑuene rūt ad ostiariū: ⁊ rogauerūt ipm̄ vt impetraret eis licētiā in trādi. Postq̄ g̊ intrauerunt ad eū: assedit eis plato: ⁊ respe xit vultu placido ⁊ blādo: ⁊ gauisus est cū eis: ⁊ interroga uit eos sup̄ ꝓpōne ipoꝝ. Placuit g̊ eis qḋ appuit eis de ipo Et ꝯuersi ad nūciū: increpauerūt eū: vituperātes factum ei⁹. Dixit aūt plato eis. Quid (al's nihil) habetis vt reprehē datis nūciū vr̄m: qm̄ venit ad vos: ⁊ terruit vos ⁊ nūciauit vobis diuersum ab eo qḋ vidim⁹ de p̄re vr̄o. Dixit g̊ eis: nō reprhēdatis eū ī h̄ qḋ narrauit q: ipe nō narrauit nisi qḋ vidit ⁊ h̄ est qḋ dixi vobis de sapia deesse: totus em̄ sermo ab vno egredit̄ ⁊ exit: s3 ipsius forme diuersificātur. ei⁹ g̊ intētiōes diuersificātur ſm diuersitatē formarū ipius. Inter sermo nē em̄ cū egredit̄ suauiter ⁊ leniter ⁊ vultu placido ⁊ a r̄ndē te: ⁊ ipm̄ cū egredit̄ cū ira ⁊ tristi vultu: lōga existit drīa ⁊ ꝓpter hoc audiētia a magistro magis applicat intētioni bus rerū ⁊ veritatib⁹: q̄ ꝯsideratio in libris. liber em̄ non affert rē nisi cum forma vna: ⁊ r̄ndet ex parte vna: magister asserit formas plures: ⁊ r̄ndet ex partib⁹ diuersis.

¶ Incipit tertia pars libri elementorum.

In diuersitatib⁹ āntiq̄rū de quātitate elemētoꝝ qḋ voluit oīs secta eoꝝ ⁊ in ꝯdicēdo ei q̄ alienatus est a veritate: ⁊ diuersificat̄ a rectificatiōe inq̄t ysaac: diuersificati sunt antiqui ī quātitate elementoꝝ: ⁊ diuersitate gn̄aliter ſm duos modos. Sūt em̄ quidā eoꝝ q̄ dicunt ꝙ sunt plura. et quidā ꝙ est tm̄ vnū. Dicētes vero ꝙ est tm̄ vnū: diuersificati sunt dissentiūt em̄ ſm tres modos. q̄dā em̄ ipoꝝ dicūt ꝙ est vnū īmobile ⁊ infinitum: quidā ꝙ est imobile sed finitū: quidam aūt ꝙ est mobile ⁊ finitū. Qui aūt dicūt ꝙ est īmobile ⁊ infi nitū: estimāt ꝙ sit vt⁹ creatoris gloriosi ⁊ sublimis: q̄n crea tor exaltat⁹ ⁊ sanctificat⁹ ⁊ īmobilis ⁊ infinit⁹. mot⁹ em̄ nō euacuat̄ q̄n sit aut subalis: aut accidētalis. Subalis vo est sicut mot⁹ gn̄atiōis ⁊ corruptiōis. s3 accidētalis ē ſm duos modos. aut mot⁹ in quātitate sicut mot⁹ augmēti ⁊ diminu tionis: aut mot⁹ in qualitate: sicut alteratio ⁊ pmutatio in locis: a quo deus plurimū remot⁹ est. Illi aūt q̄ dicūt ꝙ est īmobile: sed finitū: estimāt ꝙ sit spēs: ꝙ spēs note ⁊ finite apud creatorē nostrū ⁊ nouatorē eius sublimis est fama. Eorum vo q̄ dicūt ꝙ elemētū est vnū mobile: quidā sunt q̄ dicūt ꝙ est ignis: s3 cū inspissat̄ fit aer: ⁊ cū augmētat̄ eius spissitudo fit aqua: ⁊ cū finiat̄ in spissitudine sua grauat̄ et fit terra. Et alii ipoꝝ sunt q̄ dicūt ꝙ est aer: et cū subtiliat̄ ⁊ rarificat̄: fit ignis: ⁊ cū inspissat̄ ingrossat̄ fit aqua: ⁊ cum finit̄ in spissitudine sua: grauatur ⁊ fit terra. Et alii ipoꝝ sunt q̄ dicūt ꝙ est aqua: ⁊ cū subtiliat̄ ⁊ alleuiat̄ fit aer: ꝙ si augmētet̄ ei⁹ subtilitas et rarificet̄: fit ignis: ⁊ cū inspissat̄ et grauat̄ fit terra. Et q̄dā eoꝝ sunt q̄ dicūt ꝙ est terra: s3 cū subtiliat̄ ⁊ currit: fit aqua: ⁊ cū augmētat̄ ei⁹ subtilitas et vndat: fit aer: et cū finit̄ ei⁹ subtilitas et rarificat̄: fit ignis.

¶ Illi vo q̄ dicūt elemēta eē plura: dissentiūt ſm tres mo dos. alii em̄ eoꝝ dicūt ꝙ sunt tres: s3 estimāt ꝙ ipa sunt ma teria ⁊ forma: ⁊ creator gl'iosus ⁊ sublimis. Et alii eoꝝ q̄ di cūt ꝙ ipa sunt tres: ⁊ sunt materia ⁊ forma ⁊ mot⁹. Et q̄dā eoꝝ sunt q̄ dicūt ꝙ sunt q̄ttuor. ⁊ sunt ignis: aq̄: aer: terra. Et alii eoꝝ sunt q̄ dicūt ꝙ sunt sex. ⁊ sunt elemēta q̄ttuor. ⁊ ꝯueniētia ⁊ discordātia. Et quidā eoꝝ sunt q̄ dicūt ꝙ eoꝝ numer⁹ denarius: qm̄ ipe est ꝑfectio numeri: ⁊ cōplemētū ipi⁹. Inq̄t ysaac: ei q̄ de hac ꝑteruitate ꝑteruit: ⁊ si elemē tū ē vnū: ⁊ est gn̄atio gn̄atoꝝ ex eo: nō euacuat̄ ipoꝝ gn̄atio ex ipo q̄d sit aut ꝓpter naturā elemēti ⁊ eius essentiā: aut ꝓpter factorē extra ipm̄. si g̊ illud est ꝓpter naturā ⁊ essen tiā ei⁹: nō ē possibile vt gn̄et ex eo nisi qḋ sile est nature ei⁹ ⁊ ꝯueniēs ei: qm̄ oīs forma naturalis seruat naturā suam ⁊ eēntiā suā in gn̄ato qḋ sibi sile est: ⁊ faciēs ī ipo augmētū sicut caliditas. inuenim⁹ namq̄ ipam seruārē naturā suam ⁊ faciē suā: ⁊ faciētē forte qḋ est ei sile: ⁊ augmētū in ipo fa cientē. Elemētū vo nō est ita. inuenim⁹ em̄ ipm̄ relinq̄re na turā suā: ⁊ essentia suā: ⁊ pmutari ad naturā gn̄ati ex eo. cū g̊ illḋ ita sit: tūc gn̄atio gn̄atorū ex elemēto nō ē ꝓpter natu rā vel essentiā ei⁹: īmo ꝓpter factorē extra ipm̄: ⁊ agētē in ipm̄. Elemētū igit̄ nō est vnū. Et optim⁹ q̄dē Hippo. iam ꝯdixit ei q̄ dixit ꝙ elemētū ē vnū artificiose: ⁊ dixit si elemē tū eēt vnū: hō nō doleret: neq̄ pateret̄: ⁊ si pateret̄ nō opor teret vt eēt ei⁹ passio sp̄ nisi vna: nec vt ei⁹ sanatio ⁊ reductio ad dispositionē primā: esset nisi regimine vno et medicina vna. Inq̄t Ysaac ꝓpterea ꝙ dolor nō est nisi sensus rei aīal' naturalis cū exitu a natura ⁊ eēntia sua: ad id qḋ diuersum est ab ea ⁊ sibi ꝯtrariū: tūc si elemētū est vnū: non erit ī corpib⁹ gn̄atis ex eo ꝯtrarietas: neq̄ discordia: neq̄ pmutatio de dispo sitione ad dispōnem a qua ꝑueniat dolor. ⁊ silr̄ nō oportet vt sit passio: qm̄ cū nō fiūt ille res q̄ ad inuicē opponūtur: ⁊ agāt ad inuicē: ⁊ patiāt̄ ad iuicē: nō oportet euenire passio nē. ⁊ si passio accidit ꝓpter cās nouas corpi extrinsec⁹ adue niētes: nō oportet vt silr̄ passio sit nisi vna sp̄: qm̄ ꝯtrariū vni⁹ rei vnū ē. ⁊ silr̄ nō o3 vt sit sanatio ⁊ sanitas nisi medicina ⁊ regimine vno. Nos aūt nō inuenim⁹ illud ita. inuenim⁹ eī hoīem pati passiōes plurimas: ⁊ pmutari ad res diuersas ⁊ ꝯtrias: sicut caliditas ⁊ fri. ⁊ hu. ⁊ sic. ⁊ iuenim⁹ ei⁹ sanationē ⁊ sanitatē existere medicinis diuersis ⁊ ꝯtriis. Iā igit̄ mani festū est ꝙ corp⁹ hoīs ē gn̄atū ex reb⁹ diuersis ⁊ oppositis. sc3 cali. fri. ⁊ hu. ⁊ sic. cū ipm̄ nō alteret̄ nisi eis: et nō pmute tur nisi ad eas: neq̄ sanet̄ ex passione nisi cū eis similib⁹. hō igit̄ cōposit⁹ est ex elemētis: cū elemēta nō sint absq̄ q̄lita te: vel ipa enūciata q̄litatib⁹ suis: neq̄ q̄litates aliq̄d absq̄ elemētis noīate noīb⁹ ipoꝝum. Cū em̄ ignē iam dicis: iam enūcias caliditatē: ⁊ q̄n dicis caliditatē ⁊ sic, enuncias ignē

cum vo sit calidum et siccu natura et actu simul. Qd si dixerit
qz cu corp9 humanu sit copositu ex elemetis quattuor: qua-
re eius nutrimentum no est ex eis. Dicemus ei qz illud est
qm ipa sunt in corpe huano coposita comixta, et simplex qui
dem nutrit copositu. neqz agit in ipso: sicut nutrit copositu
et agit in ipo. et illud quide est ppterea qz similat ei in copo-
sitione: et qm cu nos afferim9 corpi aliqd copositu ex eis: est
quasi nos afferam9 ei ipa eade: cu copositu ex eis no sit ex-
tra ipm. etsi nos multotiens vtamur eis: cum sint simplicia
sm semita iuuameti: no sm semita nutrimeti. potamus em
aqua frigida assidue aut infrigidante caliditate accidetale
mebris et vapore: et ad humectadu cibu ad h vt ei9 via et cur
sus fiant faciles in corpe. Et attrahim9 aere assidue ppter-
ea: q: indigem9 eo in expulsione vapor a corde: et in nutrie
do a corde spiritu vitale et teperado ipm. Et calefacim9 nos
ad igne vt expellam9 frigus a nobis. Et balneamus nos aq
calida ad lenieda corpa nra et humectada ipa. Et inuenim9
queda aialia q nutriuntur ex terra solumo: ppterea qz ipsa
sunt ppinq nature ei9 et silia. Qd si dixerit cu ho sm te no
fiat sentiens apprehedes dolore et delectatione: nisi q: ille est
copposit9 ex elemetis diuersaru naturar: quare vnaqueqz eo
qd sibi delectat similat et couenit: et refugit: et dolet ex eo qd
est sibi diuersum et ctriu. qre g no sunt arbores et plate etia
sitr: cu ipe sint copposite ex diuersis elemetis. Dicem9 ei: qm
sensus e sm tres modos. ipe em e naturalis: et aialis: et in-
tellectualis. Et sensus qde absolut9 e sensus rei absolute cu
dolore exit9 a natura et essentia sua ad diuersum sm qz ipa e
et ctriu eius. Et delectatio quide absoluta est sensus rei abso
lute: cu dilectione eius qd ptingit nature et eentie ei9. Si g
sentiens fuerit naturale: ei9 sensus erit naturalis: et si fuerit
aialis: erit ei9 sensus aialis. et si fuerit intellectualis: ei9 sen-
sus erit intellectualis. Et sensus quidem naturalis est qui
est ppri9 arborib9 et platis. et qm ipa sunt naturalia: ppter
hoc sentiut sensu naturali. Qd si nature et copletioi sue coue
nies e ex nutrimeto: et delectant eo: et recipiut ipm assidue.
Si vo diuersu sibi: et refugiut ab ipo eo qz diuersum e a na
tura et cplexioe ipor: et expellut ipm a se. Significatio aut
illi9 est qz ipa recipiut aqs dulces: et delectant aq pingui: ter
ra et aere teperato et caliditate leui: et refugiut ab aqs nitro
sis aluminosis et sulphureis: et terra calefacta et aere supflue
caliditatis et frigiditatis. Ex eis aut q significat illud: est qz
videm9 de augmeto et fructificatioe ipsaru in terra pingui: et
aqua dulci: et aere comesurato: et exiccatioe iparu penuria
nutrimeti extenuatione: et fructuositate in terra: et aquis et
aere diuersis ab alijs. Jam igit manifestu est qz arbores et
plante qmuis no sentiant sensu animali: tn sentiut sensu na-
turali: et delectant eo qd est eis coueniens ex nutrimeto: et re
fugiunt ab eo qd ab eis diuersum est. et illud quide signifi-
catur ex mebris nris. Inuenimus em ipsa delectatia eo qd
couenit coplexioni ipsor: et recipe ipm ad se: etsi no sentiat
illud: et refugere ab eo qd ab eis diuersu est: et expellere ipz
a se: etsi no sentiat illud sensu aiali. ¶ Qd si cotradixerit no
bis p elemeta ipa: et dixerit: qd g dicis de elemetis: sunt ipa
sentietia: aut no sentietia: qliter ergo est possibile vt fiat sen
tiens ex no sentiete? Dicemus ei: nos no dicimus qz sensus
insit corpib9 gnatis ex elemetis: et cosequat qd nos interro
gas: imo ex sermoe nro no est manifestu nisi qz sensus inest
aiabus trib9. s. aie vegetabili: aiali: et ronali. Et vegetabili
qde inest sensus naturalis: quo sentit i nutrimeto et augme
to suo. Et animali inest cum sensu naturali sensus anima-
lis quo sentit dolore corporeu: et mouet voluntarie. Et roni
inest cu sensu naturali et sensu aiali: intellectualis sensus: q
est interpretatio: et discretio: et pscrutatio: et solutio et liga-
tio et cognitio rerum sm veritate. Ex eis aut q significant il
lud: est qz inuenim9 a corpib9 cu ab eis separent aie: remoue
ri sensum. Sensus igitur inest aiali: no corpib9. aia no est ge
nerata ex elemetis: imo ex creatioe et nouatione: et ppter h
sunt facta vegetabilia ppterea qz in eis no est nisi aia vege-
tabilis tm: hntia sensum naturale solumodo: sicut nutrime
ti et eius quo fiunt fortia et masiua: et copletur motus natu-
ralis. s. augmentu. in aialibus vo cu sit cu aia desideratiua
aia aialis: aggregat in eis cu nutrimeto et augmeto et motu
naturali: mot9 voluntari9 et sensus corpore9 sicut visus audit9
et gust9: q sunt eis silia. In hoie aut ppterea qz e cu duab9
aiabus: aia ronalis aggregat in ipo cu nutrimeto et augme
to et sensu corporeo sensus spualis: et inuestigatio: et discretio.
et ppter hoc fact9 est cui cu precipit phibet remunerabilis
et danabilis. Qd si dixerit: ego no dico qz elemetu lz sit vnu:
sit mobile et passibile: qm ex sermone meo est qz est vnu tm
mobile et no patiens? Dicemus ei qz verbu hoc est manife-
stioris corruptionis qz primu: et illd est ppter duos modos
Unus eor qd demostrauim9 nup: et dixim9 qz dolor est p-
mutatio rei naturalis ad no naturale: et ois pmutatio dua-
bus indiget rebus: agete et patiete: vt fit ex agete actus: et
ex patiete sensus cu dolore. Si vo priuat vna duaru rerum
sc3 sensus et passio: no erit dolor penit9. Illud aut significat
ex corpibus celestib9: et corpibus mineralib9. Corpa naqz
celestia sentietia sunt: sed no sunt patietia: neqz permutabi
lia a natura et essentia sua: et ppter hoc no dolet. Corpa vo
mineralia patiunt: s3 no noscut passione quapropter no do
lent. Necessariu igit est qz sequat vt no fiat dolor: nisi sensu
et passione simul. Modus aut sensus est: qz si elementu esset
imobile: no esset potetialis gnatio gnator ex eo. Ens naqz
sm tres modos existit: sm qz declarauim9 an: aut creabilis
aut naturalis: aut artificialis. Si g dicis qz e sm semita crea
bilis et nouatiois: sermo manifeste destructiois. Creabilis
naqz est q pprius est actioni creatoris gloriosi et sublimis:
qm ipse generat causas ex nihilo: scilz generat generata. ex
priuatioe videlicet ex no existete. Sed priuatio no est fons
existes in mete ante gnatione gnator ex ea. Elementu aut
est fons et existes fixu an generatione generator ex ea. Ele-
mentu aut est ca: priuatio aut no est elementu alicuius. Cu
ergo illud ita sit: tuc iam remouet gnatio gnati ex elemeto
sic sm semita creationis et nouationis. Si aut dicis qz est
sm semita artis opis: est illud etia destruedu ex duab9 parti
bus: quaru vna est ex pte factoris: et altera ex pte actiois in
seipsa. Et ei9 quide destructio ex pte factoris est ppter illd
qd declarauim9 multoties de sermone pbi: et costituim9 de
monstrationes naturales: qz elementu existit in gnato ex eo
potetia et no actu: factor artificialis no existit ex eo neqz pote
tia: neqz actu. Scriptor em no existit i scriptura neqz potetia
neqz actu. Et carpetarius no existit in carpetaria neqz pote-
tia: neqz actu. Et ei9 quide destructio ex pte actionis i seipa:
est qz actio fit sm duos modos: aut sm semita opatiois: aut
sm semita artis. Factio quide opatiua est qua euanescit: et
finit cu quiete facietis ipsam: sicut sermo q est intersecatus
cu quiete loquetis. et sicut ambulatio q si fint cu quiete facien-
tis ipam: sicut sermo q finitur et intersecat cum quiete am-
bulatis. Et actio quide artificialis est cui9 forma fit masiua:
et pseuerat post quiete faciens ipam: sicut forma anuli i ar-
geto. Ipa naqz pmanet: et figit post fine opis artificis facie
tis ipam. Jam igit manifestu est qz actio artificialis est ad-
uet9 forme extranee i fonte existete no corrupto neqz altera
to nisi figura tm. Argentum em no est remotu: neqz altera-
tu a natura argeti postqz puenit ex eo anul9. Elemetu aut
no est ita: qm resoluit et alterat et separat ei9 forma: et per-
mutat ad forma gnati ex eo. g no est gnatio gnator ex ele
meto sm semita artis: neqz sm semita opis. Qd si dixeris qd
est sm semita actiois naturalis: et no est elemetu mobile: no
oportz vt sit elemetu: qm gnatio naturalis no fit nisi motu
et pmutatioe et exitu ei9 qd est in elemeto de potetia ad actu
sicut mot9 embrionis: et pmutatio ipi9: et exit9 ei9 qd est in
ipo de forma aiali de potetia ad actu: et exit9 nucleor: et p-
mutatio ipsius ad arbore: etsi no euanescunt naturalia: qm
actio naturar no est nisi pncipium mot9 et quietis. cu g re-
mouet mot9 et quies: et auferut naturalia et euanescat na-
tura. visus aut testificatur diuersum ab hoc: qm naturalia
sunt presentia coprehesa. ¶ Qd si dixerit: ego no volo cu di
co qz elementu est vnu imobile: nisi potetia creatoris gliosi
et sublimis: qm potetia creatoris cui9 sublimis est fama: no
est mobilis aliquo modor mot9: cu mot9 sm qz declarauī-
mus et diximus qz impossibile est quin mot9 sit aut in suba
sicut mot9 gnatiois et corruptiois: aut i quatitate sicut mo
tus augmeti et diminutiois: aut in qualitate sicut mot9 alte

rationis ꝛ pmutatiōis in locis. Mot⁹ aūt nō cōsequit̄ crea torē gl'iosū ꝛ sublimē. Potētia igit̄ creatoris est imobilis ꝛ elemētū est imobile. Dicem⁹ ei: iam preterijt de nobis ex nsione ad hoc in quo sufficiētia existit: ꝛ puenim⁹ ad ipm cū demōstrationib⁹ manifestis: ꝛ ostendim⁹ ꝙ elemētū est cui⁹ forma separat̄ ꝛ pmutat̄ ad formā gnati: ꝛ existit in ge nerato ex ipa potētia ꝛ nō actu. ꝛ subleuat̄ creator gl'iosus ꝛ excelsus ob hoc plurimū: qm̄ alteratio ꝛ corruptio nō cō sequūtur ipm: cū ipi sublimi ꝛ gl'ioso nō sit forma a qua p mutet̄ et figuret̄ aīa: neq₃ a qb⁹ remoueat̄: et pmutet̄ ad diuersam ab eis: neq₃ gl'ioso ꝛ excelso sit potētia ī aliq̄ rerū nisi ſm semitā nouatiōis ꝛ creatiōis ꝛ impressiōis: qm̄ im pressio ei⁹ bndicti ꝛ exaltati existit ī opib⁹ suis. Jam igr̄ pꝫ ꝙ potētia gl'iosi creatoris ꝛ sublimis nō ē elemētū: qm̄ ipa creat res: ꝛ nouat eas ex nihilo. ¶ Ei aūt q̄ dicit ꝙ elemētū est vnū finitū: spēm infinitā includens: d: ꝙ nō pōt esse qn̄ sit spēs aut indiuidua: aut nō indiuidua. Si ḡ ipa est indiui dua ꝛ est finita: sunt indiuidua vnde fiunt: etiā ipsa finita. ꝛ si ipa non est indiuidua: ꝛ est elemētum: nō sunt indiuidua intrātia in diffinitione elementorum: qm̄ ipa sunt species: ꝛ spēs ē elemētū. Jam ḡ euanescit ꝙ elemētum vnum specie sit: et plurimum indiuiduis: qm̄ indiuidua egressa sunt ab elementis. ¶ Qꝫ si dixerit: quia non dico ꝙ species est in diuidua ex parte qua ipsa est summa et vniuersalitas ipso rum: ꝛ non est ea apud diuisionem ipsorum ꝛ separationem sicut dicim⁹ denari⁹ est summa vnitatū ꝛ vniuersalitas ipa rū: ꝛ est nō ipe apud separatōem ꝛ diuisionē ipaꝝ. Dicem⁹ ei: cū ḡ spēs sunt vniuersalitas ipoꝝ: ꝛ summa indiuiduoꝝ ꝛ in seipa sunt finita ꝛ cōprehēsa ī scia: cū nō sit spēs aliq̄d nisi vniuersalitas indiuiduoꝝ. ꝛ silr̄ indiuidua cū sint infini ta vniuersalitate sua ipsa spēs: et sint in seipsis infinita: et nō cōprehēsa: erit ꝛ spēs infinita ꝛ nō cōprehēsa: cū non sit in summa nisi ꝛ vniuersalitas ipsorum. Et si illud cōceditur erit vnaqueq₃ species ꝛ vniuersalitas indiuiduorum finita ꝛ infinita simul. ꝛ hoc quidem est manifestius incōueniēs. ¶ Qꝫ si dixerit: ego nō dixi ꝙ indiuidua sint infinita nisi ꝓpter possibilitatem assidue additionis in eis. Dicem⁹ ei. Quid ḡ dices de eis quoꝝ exit⁹ ad gnatiōem futur⁹ est assi due: aut intrāt in spēm recipiētia nomē ꝛ diffinitiōem eius aut sunt extra ipam: facies oportere vt sint indiuidua q̄ non intrāt ī spēm: ꝛ tūc euanescat vt oib⁹ indiuiduis spēs. Et si dixeris et eo ꝙ ea quoꝝ exit⁹ ad gnatiōeꝫ futur⁹ ē de his q̄ nōdū exierūt: intrāt in specie recipiētia nomē ꝛ diffinitōem ei⁹: facies necessariā possibilitate additiōis in spēm semp: ꝛ erit infinita: ꝛ hec q̄dē erit diuersitas ab eo q̄d dicūt dialecti ci. ¶ Qꝫ si cōuerterit q̄stionē ad nos: ꝛ dixerit: ꝛ nō dicūt dialectici ꝙ spēs sunt cōprehēse ꝛ diffinite apud intellectū ꝛ indiuidua nō ꝯprehēsa ꝛ nō scita apd̄ intellectū: ꝛ ꝓpter hoc nō soliciti fuerūt pħi perscrutari de eis. Dicem⁹ ei ꝙ qn̄ pħs dixit ꝙ spēs sunt cōprehēse ꝛ diffinite apud intellectū: non innuit nisi ad diffinitiōes cōprehēdētes eas declarati uas nature earū reptas in vnoquoq₃ indiuiduoꝝ ipoꝝ. Et nō fuit intentio ad hoc ꝙ spēs sit fons existens ex quo fiant indiuidua: sꝫ vnaq̄q₃ spēs ē ꝯprehēsa ꝛ nota apd̄ intellectū diffinitiōe sua enūciatiua naturā ipi⁹. Indiuidua vō sunt ignorata ꝛ nō ꝯp̄hēsa ꝓpter possibilitatē additiōis in eis ꝛ q̄ ex eis egrediūt̄ ad gnationē: ex eis recipiūt nomē spēi sue ꝛ diffinitionē ei⁹: nō ſm ꝙ ea ex eis exeūt ad gnationē ex eis ī spē: ꝛ q̄ nō exeūt: minuūt de spē. spēs nāq₃ est antiq ꝛ cōsistit ei⁹ eēntia: ꝛ diffinitio enūciatiua nature ei⁹ apud intellectū. Jam ḡ ꝯsistūt demōstratōes: ꝙ spēs nō sunt ele mētū: qm̄ elemētū est fons ꝯsistēs: ꝛ resoluit̄ ꝛ separat̄ ei⁹ for ma ꝛ natura: ꝛ pmutat̄ ad formā gnati ex eo ꝛ naturā ipi⁹. spēs vō nō relinq̄t naturā ꝛ eēntiā suā: qm̄ est cōprehēsiua indiuiduoꝝ suoꝝ: sꝫ dās eis nomē ꝛ diffinitiōeꝫ suā. ¶ Qꝫ aūt dicūt ꝙ elemētū est vnū finitū mobile: ꝛ estimant ꝙ sit ignis tm̄: aut aer tm̄: aut aq̄ tm̄: aut terra tm̄: silr̄ est eoꝝ sermo manifeste destructionis. nā si corpa hoīm eēnt gnata ex igne tm̄: puarent̄ neruiꝛ ossa: ꝛ cartilagines: ꝛ q̄ sunt eis silia: ꝓpter ꝓhibitōeꝫ gnatiōis illoꝝ ex igne ꝓpter leuitatē ꝛ subtilitatē suā: ꝛ puarent̄ etiā sanguis ꝛ cholera nigra: ꝛ phlegma ꝛ nō eēt possible vt eis eēt vt⁹ digestiua ꝛ retētiua

neq₃ expulsiua: qm̄ vt⁹ digesti. ē ca. ꝛ hu. ꝛ retētiua fri. ꝛ sic. ꝛ expulsiua fri. ꝛ hu. Et de his q̄ ꝓhibet̄: ē vt sit gnatio illoꝝ ex natura singulari ca. ꝛ sic. ¶ Et ḡ si corpa aīaliū eēnt gna ta ex terra tm̄: puarēt̄ sanguis ꝛ reliq̄ hūores: ꝛ cholera ru bea. ꝛ si illō eēt possibile puarent̄ etiā vt⁹ attractiua: ꝛ dige stiua: ꝛ expl'siua ꝑꝑ ꝓhibitōeꝫ gnatiōis illoꝝ ex natura fri. ꝛ sic. Et si eēnt corpa aīaliū gnata ex aere tm̄: puarent̄ ossa: nerui: cartilagines: ꝛ nō eēt possibile vt ī eis eēt vt⁹ attracti ua: aut retētiua: aut expl'siua ꝑꝑ ꝓhibitiōeꝫ gnatiōis ipoꝝ ex aq̄ natura hūida ꝛ rara. Et si corpa eēnt gnata ex aq̄ tm̄: priuarentur nerui: ꝛ ossa: et reliqua membra dura et fortia et non esset possibile vt in eis esset virtus attractiua: nec re tentiua: nec degestiua ꝓpter ꝓhibitōnem gnationis illoꝝ ex aq̄: ꝛ ꝑꝑ cursuꝫ: ꝛ aq̄sitatē ei⁹ ꝛ fri. ꝛ hu. Qꝫ si dixerit: ego nō dico ꝙ corpa sint gnata ex igne gnatiōe absoluta: sꝫ dico ꝙ qn̄ ignis ispissat̄: fit aer: ꝛ qn̄ augmētat̄ spissitudo ei⁹: fit aq̄: ꝛ qn̄ finit̄ ī spissitudīe sua: fit terra. Cū ḡ pmutat̄ ad q̄li tates q̄ttuor gnant̄ ex eo spēs hoīm. Dicem⁹ ei: iste tu⁹ ser mo destruit̄ duob⁹ mōis. Vn⁹ ē ꝯfessio tua: ꝙ corpa gnant̄ ex materijs q̄ttuor. Et scd̄s ē: qm̄ ī sermone tuo. l. ignis cū inspissat̄: fit aer: est ꝙ facit necessariū vt sit ei passio: ꝛ cū sit passio indiget necessario agēte ꝛ mouēte vt exeat de rarita te sua naturali ad spissitudinē accidētalē ꝛ extraneā: ꝛ ita in h' etiā ē ꝙ remouet ab elemēto nomen vn⁹: qm̄ mouēs ꝛ motū nō sunt vnū. In ꝯdicēdo illis q̄ dicūt ꝙ elemēta sunt pauciora vel plura. Alij dixerūt ꝙ sunt duo: et sunt creator gl'iosus: ꝛ materia. ꝛ alij etiā dixerūt ꝙ sunt tria: ꝛ sunt ma teria ꝛ forma ꝛ mot⁹. ꝛ alij dixerūt ꝙ sunt sex: materie. iiij. ꝛ ꝯueniētia: ꝛ discordia. Alij sunt q̄ dixert̄ ꝙ ipa sunt sūma de narij: q: ipe est ꝯplementū numeri ꝛ pfectio ei⁹. Qui aūt di xert̄ ꝙ ipa sunt duo: ꝛ sunt creator sublimis ꝛ gl'iosus ꝛ ma teria. ꝛ q̄ dixert̄ ꝙ sunt tria: ꝛ sunt materia ꝛ forma ꝛ mot⁹ ꝯsecut⁹ ē error eos ꝑꝑ noīa. ipi vō noīant pncipia elemen ta. Drīa aūt inter pncipia ꝛ elemēta ē: ꝙ alterāt̄ elemēta ꝛ resoluūt̄ ꝛ separāt̄ ipoꝝ forme: ꝛ pmutāt̄ ad formā gnati ex eis: ꝛ existūt in gnato ex eis potētia. pncipia aūt nō sunt ita: qm̄ ipa volūt ptes facti ex eis: ꝛ neq₃ est possibile vt sint elemēta anq̄ ꝯponāt̄: ꝛ fiāt materie: ꝛ recipiant q̄litates: ꝛ fiāt post hec elemēta. ¶ Eoꝝ vō q̄ dixerūt ꝙ sunt sex: ꝛ esti mauerūt ꝙ sunt elementa q̄ttuor: ꝛ cōueniētia ꝛ discordia: sermo est manifesti erroris duob⁹ modis. Vn⁹ modus est: ꝙ cōueniētia ꝛ discordia sunt dispōnes ꝯueniētis ꝛ discor dātis: sꝫ dispōnes sunt accidētia: ꝛ factū est ꝙ accidēs sepa rabile fit: elemētū subē māsiue. Et ei⁹ q̄ dixit ꝙ ipa sunt sū ma denarij: qm̄ denari⁹ ē cōplemētū numeri: sermo ē mani feste destructiōis duob⁹ modis. Vn⁹ eoꝝ est: qm̄ denari⁹ nō est summa nūeri ſm vitatē: q: q̄uis est cōplemētū numero rū: tm̄ ꝯplemētū est cētenarioꝝ: ꝛ mille millenarioꝝ. Si dixe rit ꝙ denari⁹ nō est principiū decēnoꝝ nisi q: est denari⁹: sꝫ qm̄ ipe est vnus decēnoꝝ: sicut vn⁹ qui est vn⁹: q: est vnus ita vnoꝝ: ꝛ ex eis q̄ significāt illud: est ꝙ nos iuenim⁹ hoīeꝫ cū incipit ab vno: ꝛ multiplicat ipm: ascēdere semp donec p ueniat ad decē: deinde statimq₃ voluerit vt numeret decen nos: incipiet a decem: ꝛ faciet ipe vnum eis: et ascendit ex illo ad centum. Dicemus ei: ex sermone tuo afferat̄ respon sio super te. dixisti em̄ ꝙ quādo homo incipit ab vno nume rare: ascēdit sursum vsq₃ pueniat ad decē: deinde incipit nu merare. x. vsq₃ ad nonaginta: deinde a nonaginta vsq₃ ad nōgēta. Nō igit̄ nūeri cōplemētū denari⁹ imo principiū de cēnoꝝ: ipe igit̄ ē cōparatiōe sui ad vnos. elemētū nō est coꝝ qm̄ ipe est cōplemētū vnoꝝ: ꝛ cōpatiōe sui ad decēnos. est elemētū em̄ eoꝝ: qm̄ ipe primus decēnoꝝ. Ipe igit̄ est ele mētū: ꝛ nō est elemētū silr̄. ꝛ hoc quidē manifesti⁹ signū ꝛ notionis ꝛ destructiōis. Modus vō scd̄s est qm̄ elemētū ſm ꝙ declarauim⁹ sermōe pħi: est primū gnationū ſm vita tē: cū nihil precedat ipm ex quo ipm gnat̄: denarius vō est gnat⁹ ex vnis: cū nō sit nisi multiplicatio vni⁹ decē vicib⁹. ḡ vni sunt ei⁹ causa materialis: ꝛ multiplicatio vni⁹ decē vici bus est eius forma ꝛ ipsius cōplemētū. Jam ergo remouet̄ ab elemētarietate ꝓculdubio.

¶ Explicit liber elementorum ysaac.

¶ Commentarium singulare doctissimi viri Petri hispani olim pōtificis maximi Iohānis vicesimiprimi super librum dietarum vniuersalium Ysaac: Incipit.

Quoniā circa ɔseruationē corporis humani: tota medicine versatur intentio: sanitatē habitā per similiū administratiōem conseruans: et amissam per cōtraria eius impedimenta amouentia ad pristinū statū reducēs. Multa opa ad istam intentionem adimplēdā ab antiquis medicine patrib9 sunt edita. Inter que scia dietarū ab ysaac ad regimē corporis humani vtilissima est tradita: cui sciē insistentes: ad eius ingressus euidentiā quinqȝ pponimus enodare. Primum est de necessitate sciētie medicinalis. Secūdum est de ipsius distinctione. Tertium de necessitate scientie dietarum. Quartum de causis ipsius. Quintum: cui parti medicine supponatur.

¶ Circa primū igit̄ sic pcedimus. Sicut testat̄ Auicē. corpora aīata debili coagulatiōe sunt coagulata: et maxime inter corpa aīaliū: corp9 humanū. Nā cōponit̄ ex duplici principio. s. ex vtroqȝ spermate: viri et mulieris: cui9 vnū magis habet locū factoris: et alterū magis materie: et ex sanguine menstruo. Iste aūt sube sunt fluide et liquide: quāuis in principio maiorē sortiant̄ liquiditatē: et p digestionē coagulant̄ et ɔstant in figura: et statu determinato: nō tñ ad coagulationē et duriciē corpoꝝ coagulatoꝝ: corpus humanū puenit. sic em̄ indissolubile ɔstaret: sed pp̄ter debilem coagulationē natum est ɔtinue dissolui et eliquari: et ideo a causis intern9 et exterius occurentib9 ɔtinuā patit̄ dissolutiōem: in quam maxime calor interior ipsum resoluit. et siliter calor exterior continentis: et multe cause naturales et innaturales concurrunt ad ipius permutationem: que ipm̄ ad continuā passionem et mortē perducūt. de quibus in scripto superius Auicē. dicit̄. Cū ergo corpus humanū est permutabile nō seruās eā: quā a principio ɔtrahit cōstitutionē fm̄ Gal. in tegni. indiget arte cōseruāte ipm̄ et regente: et hec est medicina.

¶ Circa secundum pcedimus sic. Distinguūtur opera medicine fm̄ necessitatē corporis humani: qȝ corpus humanū subiacet duplici indigentie. s. conseruationi sanitatis: et curationi egritudinis: et ideo sunt due partes medicine. Una est cōseruatiua sanitatis in sanis: alia curatiua egritudinis in egris. hoc aūt exprimit̄ per diffinitionē medicine assignatā ab Auicē. in prin. Est em̄ medicina qua dispositiones humani corporis cognoscunt̄ a parte illa qua sanatur: et a sanitate remouet̄: vt habita sanitas conseruetur: et amissa recuperet̄. ¶ Conseruatiua aūt sanitatis tripliciter cōsiderat̄ vel distinguit̄. Primo modo rōne stat9 corporis hu. et dispōnū ipius circa q̄ pcedit: scđo rōne eoꝝ ex qbus pcedit: tertio rōne modi pcedendi. ¶ Corpus aūt sanū: cui competit sanitatis cōseruatio: est sex modis: quoꝝ quedā ad alios reducuntur. Primum est corpus sanū simpliciter in meliori formarum existens: et huic deseruit pars conseruatiua absolute per similia procedens. Secūdum est lapsum parū diminutū a sano simpliciter. et huic deseruit pars duplex. scilicet conseruatiua per similia: vel ɔtraria remissa. fm̄ Hali. pcedens. et melioratiua vt ad statum simpliciter sanū reducat̄: pcedens per contraria in eodem gradu eleuata. Tertiū est egrotatiuū fm̄ Hali. a pluribus causis nociuis leuibus natum de facili pati. et huic deseruit pars cōseruatiua et preseruatiua ipm̄ in sanitate cōseruās: et preseruatiua ipm̄ medicinalis a lapsu: et futurā egritudinē preseruans. Quartū est neutrū cōualescētie. quod ab egritudine cōsurgens: sanitatem sub debili confirmatione ingredit̄. et huic deseruit preseruatiua ipius debilitatem p deperditorum restaurationē cōfortans. et cōseruatiua ipm̄ in latitudine sanitatis conseruans: et preseruatiua ne in pristinā egritudinem vel aliam: pp̄ter sui fragilitatē incidat. Quintū est neutrū decadentie qđ a sanitate recedēs egritudinē sub debili ɔfirmatiōe ingredit̄: et huic deseruit sanitatis ɔseruatiua: neutralitat̄ curatiua: et ne egritudinē incidat pseruatiua. Sextū est neutrū debilitatis: qđ ad neutrū decidētie et ɔualescētie reducitur et hoc attēdit̄ fm̄ ɔstitutionē in pueris: senib9: fragilibus: et in sanitate instabilibus. et huic deseruit pars cōseruatiua melioratiua preseruatiua resumptiua: fm̄ diuersas necessitates: quāuis vna sola ei respondeat. Hec autem pars conseruatiua sanitatis ratione eorum ex quibus pcedit: recipit diuisionem fm̄ numerū. vj. rerū nō naturalium. q̄ fm̄ Auicē. sunt cause effectiue sanitatis: et conseruatiue: q̄ quāuis de corporis cōstitutione nō sunt: impossibile est tñ ipm̄ egredi ab eis in vita. He sunt: aer: dieta: exercitium: inanitio: repletio et hmōi. Hec igit̄ pars fm̄ ipsorum regimē: et administrationē diuersificat̄ fm̄ modū pcedendi. ¶ Distinguit̄ hec pars dupliciter. Nam quedā pars cōsiderat has res: et ipsarum naturas et effectus: altera considerat ipsarum exhibitionem. Sed vtraqȝ diuiditur dupliciter. Nā quedā pars cōsiderat ipsarum naturas: et earum administrationē modo vniuersali: nō applicādo intētionē ad particularia. Quedā considerat has res: et ipsarum administrationem modo particulari. et vtroqȝ modo ipsas: et earum regimen corpori fm̄ oēs sui modos. q̄nqȝ per similia: q̄nqȝ per contraria procedendo administrans. Pars autem secunda. s. curatiua egritudinis: diuisionem recipit similiter tribus modis. Primo rōne indigētie corporis circa quā pcedit: secundo rōne eoꝝ ex quibus procedit: tertio ratione modi pcedendi. Primo igit̄ modo distinguit̄ fm̄ indigentiam corporis: ipsum autē triplici subiacet passioni. s. continuo fluxui: et deperditioni membroꝝ humiditatū: humoꝝ et spirituū: et caloris naturalis. et huic incōmodo rñdet debita restauratio p nutrimētū. Secūdum incōmodum est corruptio humorum: et aliorum: et huic respōdet expulsio. Tertiū est membrorum corruptio et destitutio a regimine nature. et huic respondet correctio eius. vel eorum membrorum per operationem manualem remotio. Et ideo fm̄ Auicē. res medicaminis ex vna trium rerū complet̄. Una est modus regendi per nutrimēta. Alia est medicinarum exhibitio. Tertia est operatio manualis.

¶ Scientia igitur curatiua egritudinis continet tres partes. Prima est de regimine corporis egri p dietā. et hec cōpetit sanis et egris: sed sanis per similia: egris per contraria adaptat̄. Scđa est de modo pcedēdi circa medicinarū exhibitionem. Tertia est de manuali operatione: que dicitur chirurgia. Prima aūt diuersificat̄ fm̄ exhibitionē sex rerū nō naturaliū. Scđa diuidit̄ tripliciter. Primo fm̄ modos indigentie corporis. scđo fm̄ ea ex quibus pcedit. tertio fm̄ modum pcedendi. ¶ Humores ergo tripliciter excedunt cursum nature. s. fm̄ quātitatē: cum replēt et distēdunt vasa. et hec repletio dicitur quoad vasa fm̄ Hali. scđo fm̄ qualitatem: et tertio fm̄ substantiam. et hec repletio dicitur fm̄ virtutem. Excessui igitur quantitatis: respondet euacuatio p phlebotomiam. Unde dicit Gal. qꝫ si sanguis abundat aut omnes humores fm̄ quantitatem: aut intra vasa: competit phlebotomia. Excessui autem qualitatis: respondet alteratio per contraria procedens. ¶ Sed alteratio est duplex. quedam enim est permutatio faciens cessare putredinem manente substantia: et hec malas remouet qualitates. et tūc humor corruptus a natura conuertitur et fit membrum: vel pars membri. Alia est preparatio ad expulsionem: et procedit infrigidando: calefaciēdo: et fm̄ alias qualitates ad contrarium permutando: subtile ingrossando: grossum subtiliādo: viscosum incidendo: vt postea natura cōfortata: triplici motu vtens: scȝ motu diuisionis: expulsionis: et vt materiā a corpore educat. Cum autem peccatum fit in substantia: fit eius corruptio sicut putrefactio: cum iam ad naturam non possint humores redire: vt ad membra cōuertantur: sicut patet per exemplum Gal. in vino perfecte corrupto. et ei respondet euacuatio. de qua dicit Gal. qꝫ est a corpore totaliter educens substantiā. Scđm autē Gal. et Hali in tegni: in humorum corruptione sicut in febre: tria sunt necessaria: scilicet alteratio materie per digestionem. secundum est eius euacuatio que est causa morbi. tertium est alteratio male discrasie. que post materie febris expulsionem relinquitur: quia anteqȝ sit fluxus in corpore superfluus: mundificationis modus restrictiuus ei respondet. Secundo modo di-

stinguitur hec pars per ea ex quibus procedit. hec autem sunt syrupi alteratiui: ⁊ alias virtutes habentes: ⁊ medicine laxatiue: que differenter operantur comprimendo: lenificando: liquefaciendo: ⁊ a tota specie operando: secundum Gal. in libro de simplici medicina: ⁊ multa sunt alia instrumenta: que hec pars ministrat. eo quod secundum Gal. natura est omnium operatrix: medicus vero ministrat. Tertio modo distinguitur hec pars dupliciter. nam duas cōtinet partes. Prima autem cōsiderat naturas ⁊ virtutes medicinarum. Secunda autem antidota diuersis causis egritudinum cōpetentia: ⁊ simpliciū medicinarū virtutes. Altera autem virtutes compositarum: cuius opera sunt multa: scilicet virtutes simplicium discernere pondera ⁊ gradus: ⁊ modos cōficiendi tradere ⁊ reliqua huiusmodi que super antidotarium sunt dicenda. Utraque autem duplex est. Una est generalis: que tradit noticiam virtutum medicinarum simplicium in generali: sicut illa que in libro de simplici medicina traditur a Gal. Alia est: que tradit earum noticiam in speciali: sicut multi libri de specialibus medicinis simplicibus. ¶ Secundum eundē modum diuiditur illa que est de cōpositis medicinis. ¶ Illa autem pars que est de modo simpliciter cōtinet duas partes. Una est generalis: sicut in megategni a Gal. tradita. Alia particularis: causas: ⁊ signa: ⁊ morbos particulariter considerans: ⁊ eis particularia exhibēs antidota. et hec traditur in diuersis libris antiquorum ⁊ modernorum. ¶ Similiter pars illa que est de manuali operatiōe: scilicet cyrurgia distinguitur. Primo secundum necessitatem corporis: ⁊ partiū eius: et secundum operationes illius scientie. quedam enim pars operatur circa fracturam ossis. quedam circa p̄cturam nerui. quedam circa plagam ⁊ vlcus. quedam secundum simplices solutiones continuitatis: quedam circa cōpositas. opera enim eius sunt secundum que procedit: vnire: consolidare: superflua resecare: diminutum regenerare: dilatare: ducere: et similia. Secundo modo diuiditur in ratione eorum ex quibus procedit. ⁊ hec sunt antidota diuersa: sicut vnguēta: emplastra: ⁊ manualia instrumēta: et similia. Tertio modo diuersificatur ratiōe modi sue traditionis: quia quedam est vniuersalis: quedam particularis: et vtriusque generis quedam antidota simplicia: ⁊ quedam composita docet preparare: quedam diuersa antidota docet diuersis passionibus applicare.

¶ Circa tertiū sic p̄cedimus. Determinanda est necessitas huius scientie. Corpus igitur humanum continue resolutioni subiacet facte ab interiori: ⁊ exteriori calore. ⁊ ideo ei respondet continua restauratio. hec autem fit per nutrimentum: quod est simile in potentia in principio: et in fine simile actu. Nam secundum Gal. nutritio est perfecta assimilatio nutrientis cum nutrito: sed nutrimentum trahitur a terre nascentibus: et animalibus: que remota sunt a natura humana. Nam sicut dicit Auicē. in libro suo de anima: vita debetur corporibus propter distantiam a contrarietate. sicut implicita contrarietate vitā non participant velut elemēta in quibus est maxima contrarietas reperta: sed corpora superiora: cum ab ipsa maxime distant: precipue ⁊ primo vitam participant. vnde dicuntur causa omnis vite secundum philosophum: sed in mixtis nō est recessus a cōtrarietate omnino cū sint ex contrarijs composita. Natura eorum est secundum cōfractionem contrariorum: ⁊ equalitatem: ⁊ reductionē ad medium. quod medium nulli extremorum est contrarium. ⁊ ideo equalitas complexionis disponit ad recessum a cōtrarietate: recessus autem a contrarietate disponit ad vitam: et ideo viuentia corpora maxime contrariorum equalitatem participant: sed inter ipsa maxime corpus humanum est equale: ⁊ a contrarietate distans. nam sua complexio nobilior: et equalior est: ad nobilissimam vitam disponens. vnde dicit Auicē. et Algazel: quod cum cōplexio eius est pulcherrima: apparatur corpus eius ad receptionem anime rationalis. corpus igitur humanum maxime distat ab elementis: ⁊ ideo eis non nutritur: tum propter eorum simplicitatem: tum propter distantiā: ⁊ terre nascētia: ⁊ alia distāt ab ipso: neque ad eius equalitatem perueniunt. et ideo si per nutrimentum deperdita ab ipso restaurantur maxime indigent transmutatione: vt ad eius similitudinem: ⁊ equalitatē inducantur. sed necessarium est per ipsorum nutritionem eius deperditum restaurare: ⁊ cū ipsum eis nutriatur: et deperditum restauretur maxime laborandū est circa ipsorum electionem: vt corpori competentia eligantur: et disconuenientia abijciantur: et hec discretio habetur per hanc scientiam docentem que ciborum natura: quibus cōuenit corporibus: et quas actiones facit in eis. Est autem duplex necessitas in hac scientia Una conseruatio sanitatis cum dieta competēti. Alia est expulsio cause egritudinis: que est superfluitates aggregatas in corpore expellere. Unde dicit ysaac in principio huius sciētie: quod illud quod coegit antiquos disputare de naturis ciborum: fuit studium sanitatū custodiendarum: ⁊ egritudinū curandarum. ⁊ ad hoc studium due cause concurrunt. Una est nutrimenti cōuenientis exhibitio: ad deperditorum restaurationem. Alia superfluitatū expellendarum ⁊ nociuarum expulsio. Unde in hac scientia intenditur de dieta: non solū secundum quod est in ratione nutrimenti: sed secundum quod est in ratione medicine. Nā in ratione nutrimēti restaurat deperdita per similitudinē: in ratiōe autem medicine alterat morbū: causam morbi: ⁊ accidēs per cōtrarietatē remouens. dicit enim Gal. in libro de simplici medicina: quod de p̄prietate cibi est vt augmentet: et nutriat substātiā nostri corporis. de p̄prietate vero medicine est: vt alteret naturas nostras. Idē est igitur medicina secundum semitam actionis: ⁊ cibus secundum semitam passionis. Nam medicine est agere: cibi vero pati. Sub dieta igitur in hac scientia comprehenditur cibus aptus ratione nutrimenti: et ratione medicine.

¶ Circa quartum agendum est de causis huius scientie. Sunt autem quattuor cause eius: scilicet efficiens: materialis: finalis: et formalis. Causa autem efficiens est ipse ysaac arabs: natione iudeus: vir israelita: professione hanc scientiam in arabico sermone tradens. Causa efficiens trasferēs et disponens est Cōstantinus montis cassianensis monachus. Causa autem materialis est dieta. Nam circa ipsam versatur intentio scientie. Sicut autem dicit philosophus in libro posteriorum: vnius scientie vnum est subiectum. cuius partes ⁊ passiones per se considerat. Subiectum huius sciētie est dieta. Passiones vero que de ipsa queruntur: sunt dispositiones: proprietates: virtutes: et operationes: ⁊ impressiones quas facit in corpore humano. Nam sicut dicit Gal. in libro de simplici medicina: omnia terre nascentia: ⁊ animalia dupliciter considerantur. Uno modo secundum suas naturas: ⁊ sic ad philosophum spectat naturalis ipsorum consideratio. Alio modo per aspectum ad corpus humanum: secundum quod ipsum immutāt: et immutationem ab ipso recipiunt. Et sic eorum consideratio ad medicum spectat. Media autem per que iste proprietates probantur: ⁊ disponuntur: vel discernūtur circa dietam: sunt dispositiones eius naturales: sicut sapor: odor: compositio: ⁊ consimiles: determinantur in hac scientia diuersitates diete: et penes dispositiones recipientium. Nam secundum Isaac vtreque dispositiones conseruande sunt. Causa autem finalis est conseruatio sanitatis: ⁊ reductio eius a statu egritudinis: ad statum sanitatis perfectum: per effectus diete dissimiles: ⁊ contrarios. Causa autem formalis in modo procedendi consistit. Sed modus procedendi in quattuor attenditur. primum est genus doctrine ordinarie. secundum via procedendi. tertium processus inuestigationis. quartum est partium scientie distinctio: et ordinatio. Sunt autem sicut a Gal. habetur in tegni: tria genera doctrine ordinarie: scilicet resolutiuum: cōpositiuum: et diffinitiuum: vel diffinitionis dissolutiuū. ⁊ Constantinus in pantegni. addit genus descriptiuum: et diuisiuum. Hec scientia quandoque modo cōpositiuo: quandoque resolutiuo procedit. principalis tamen suus modus est compositiuus eo quod componendo ⁊ integrando totam sciētiam dietarum ex suis partibus procedit. Uia autem per quam procedit: est via experimēti: ⁊ via rationis. ⁊ hec via per illam fulcitur. vnde dicit ysaac: quod experimenta si suis careant rationibus: in ignorantiam ⁊ desipientiam cadunt Et via experimenti magis sensibiles impressiones considerat. Uia autem rōnis causas: et effectus magis a sensu eleuatos speculatur. Processus autem circa inuestigationem

interior est. v. generū. Primus est diffinitiuꝰ ⁊ descriptiuꝰ. secundus diuisiuus. tertius ratiocinatiuus probando et improbando procedens. quartus est exemplaris. quintus est narratiuus. et ſm omnes hos modos procedit in diuersis locis: ſm ꝙ sue competunt intentioni ⁊ materie sermonis. Modus autem procedendi circa partes scientie talis est. Ista enim scientia continet duas partes. Prima est de dietis vniuersalibus intitulata: agens de dieta ſm modum vniuersalem. Secunda de dietis particularibus intitulata: agens ſm modum particularem: ad particulares dietas sermonem applicando. Ex predictis autē patet titulus libri. dicitur enim liber dietarū: ⁊ quātum ad primam partem liber dietarum vniuersalium: quātum ad secundā liber dietarum particularium. ¶ Scientia autem dietarum vniuersalium viginti cōtinet capitula: ſm distinctionem auctoris: sicut in veteribus codicibus reperitur. In primo capitulo assignatur que necessitas dispositionis nature ciborum fuit apud antiquos. Secūdo assignatur quomodo inuestigatiōe inueniatur vniuscuiusqꝫ cibi natura. In tertio agitur de cibis eligendis ſm rationem. Consimilis est diuisio ceterorum capitulorum: sicut patet per auctorē. Nos autem cum ad substantiam scientie accesserimus: distinctionem ⁊ numerum partiū assignabimus.

¶ Circa quintum intendimus assignare cui parti medicine hec scientia supponatur. Hec autem scientia partim supponitur theorice: practice partim: sed modus suus practicus non est particularis: sed generalis. procedit autem quādoqꝫ practice diuisim: sicut in prohemio: ⁊ in vltimo capitulo: cum de regimento corporis per dietam in his partibus agat. coniunctim in multis locis cū assignatis diete actionibus: ipsam docet preparare: ⁊ modū exhibendi assignat. Uniuersaliter autem procedit theorice: quando naturas terrenascētium: ⁊ ipsorum dispositiones: ⁊ diuersitates inquirit: ex quibus dieta extrahitur. practice vero cum modū ⁊ regimen circa dietam docet attendere. sic autem patet intentio huius scientie. Nos autem ad ipsam accedentes: partium ipsius distinctiōes assignabimus: ⁊ singularum intentionem exponemus: ⁊ sub summa procedemus. Nam circa ipsam modus est leuissimus: ⁊ planissimus. vnde in eo Aristotel. aspera spineta discurrere non cogemur: ⁊ ideo solum quod obscurum est reserabimus: manifesta autem in textu lectoris industrie relinquentes (alꝰ relinquemus).

¶ De naturis ciborum.
Capitulum primum.

¶ Lectio prima.

Quod in primis coegit antiquos medicos disputare de naturis cibo⁊ et potuū: studiū fuit ⁊ inuestigatio cor⁊ sanitatum custodiēdarum vel curandarum egritudinum. Huic autem studio due cause fuerunt necessarie. Una in nutriendis corporibus: qua regantur: ⁊ restaurentur: ⁊ confortentur: que ab ipso calore interiori naturali: ⁊ aereo exteriori dissoluūtur. Unde fuit necesse supplere desideratiuam virtutem: cum cibis eisdem congruis. Altera quoqꝫ vt expellātur inconuenientia: que complexionibus corporum sunt cōtraria. Cum enim dissoluta omnino sibi similibus nequeant reparari: presertim cum non reperiantur ex toto similia naturis: quia cibaria non omnino corporibus humanis sunt similia. pars enim quedam corporibus humanis assimilatur. ⁊ hec in sanguinem mutata prius: postea transducitur in membra eorum nutritiua ⁊ assimilatiua. Pars aūt altera id est fex cibi: expellitur a corporibus natura: q: est superflua: neqꝫ est nutritiua. Cūqꝫ nature humane inequales sint in calore: frigiditate: humiditate: ⁊ siccitate: virtutis defectione: raritate: ⁊ spissitudine. Quibusdā enim sanguis dominaꝶ: alijs cholera: singulis singula. seu phlegma principaꝶ: alijs pori cutis sunt spissi in dissolutiōe duri: alijs rari ⁊ cito dissoluti: alijs oīa mēbra sana: alijs quedā infirma. Cum enim inquam omnia adeo sunt diuersa: cōpulit nos ratio ipsas diuersorum cibariorum cognoscere naturas: vt singulis possimus dare singula suis naturis conuenientia. sanis scilicet similia; extra vero naturam positis: dissimilia.

Sufficienter patuit ex predictis: circa quid est intentio in hac scientia: quoniam circa dietam cuius dispositiones ⁊ proprietates inquiruntur in ipsa. Nunc autem ad hanc scientiam familiariꝰ accedētes: partiū distinctiones ipsius assignemus: vt singularū intentio manifestius innotescat. Recipit ergo hec scientia diuisionē in duas partes. Nam consideratio circa cognitionem diete duplex est. Una vniuersalis in qua non applicatur sermo ad aliquam dietam particularem: sed circa genera: ⁊ species dietarum: ⁊ ipsarum proprietates procedit. Alia est particularis qua applicatur sermo ad particularem dietam: eius inquirens naturam. In prima eius igitur parte continente librum vnum: qui intitulatur de dietis vniuersalibus: determinatur de dieta ſm viam vniuersalem. In secunda continente vnum librum qui intitulatur de dietis particularibus: determinatur de dieta ſm viam particularem. ⁊ illa pars incipit ibi. Compleuimus in primo libro significationem generis ciborum. Pars autem prima: in qua determinatur de dieta ſm viam vniuersalem: de qua est intentio nostra: diuiditur in duas partes. In quarum prima ordinatur prohemium: in quo assignatur necessitas inuestigatiōis nature diete: circa quam est intentio huius scientie. In secunda: scilicet in hac Cōueniunt in hoc antiqui: quia cognitio ciborum fit duobus modis. prosequitur auctor intentionem huius scientie circa naturam ⁊ ꝓprietatem diete inquirens dispositiones ⁊ effectus eius ſm viam duplicem: scilicet experimenti ⁊ rationis: que scientie medicinali cōpetunt. Pars vero prohemialis diuiditur in quattuor partes. In quarum prima assignaꝶ necessitas inuestigationis nature diete circa quā cōsistit intentio huius sciētie. In secunda scilicet in hac: Intētio vero medicorum ⁊ perfectio actionis eo⁊ ⁊c. determinatur diuersitas diete a parte complexionum corporum recipientium in ōnio primarum qualitatum consistentium. In tertia scilicet in hac: Idem etiā in corporibus intelligimus ſm oppilationem pororum ⁊ raritatem eorum ⁊c. determinatur diuersitas diete a parte compositionum corporum recipientiū cum densitate ⁊ raritate consistentium. In quarta scilicet in hac: Intentio vero antiquorum in custodienda sanitate in sanis: et reddēda infirmis: determinat de necessitate cibi: ⁊ de eius operatione: ⁊ de diuersitate exhibitionis cibi: qui est subiectum huius scientie et medicine. Nos autem talem assignamus diuisionem. Hec enim pars prohemialis diuiditur in duas partes. In quarum prima assignatur necessitas inuestigatiōis nature diete ⁊ diuersitatis eius penes diuersitatem dispositionum corporum recipientium. In secunda scilicet in hac: Intentio vero antiquo⁊. daꝶ modus ſm quē sanitas in sanis cōseruaꝶ: ⁊ infirmis redditur: quia ꝓpter hoc est inuestigatio diete: ⁊ quia hoc fit per dietam: illud autem per medicinam: assignat diuersitatem intentionis circa actionem diete et medicine. Prima autem pars diuiditur in duas. In quarum prima tāgit auctor causam inuestigationis nature diete: sꝫ exhibitio diete diuersificaꝶ ſm diuersitatē dispositionum corporum recipientium: ideo in secunda scilicet in hac: Intentio vero medicorum et perfectio actionis eorum ⁊c. assignat

hanc diuersitatē. prima autem pars spectat ad presentem speculationem. Est igitur intentio huius partis assignare causam necessitatis circa inuestigationem nature diete. Diuiditur autem hec pars in duas partes. In quarum prima assignat necessitatem inuestigationis nature diete: que est conseruatio sanitatis in sanis: ⁊ eius redditio in infirmis. In secunda assignat duas causas que concurrunt ad predicta. Prima autem pars manet indiuisa. Secunda autem diuiditur in duas. In quarum prima assignat duas causas predictas: quarum vna est restauratio deperditi: altera est expulsio superfluitatum. Quia vero diuersificantur corpora: ad quorum diuersitatem sequitur diuersitas diete: ideo in secūda parte tāgit predictā diuersitatē: ⁊ concludit ex illa se compulsum ad traditionem scientie diete circa eius inuestigationem. Prima autem pars diuiditur in tres: in quarū prima assignatur prima causa: que est restauratio deperditi per dietam. In secunda assignatur causa secunda que est superfluitatum expulsio. In tertia tangit necessitatem illarum causarum ⁊ maxime prime. ¶ Sunt igit̄ in presenti lectione partes quinq;. In quarum prima assignat necessitatem circa inuestigationem nature diete. In secunda scilicet in hac. Huic aūt studio due fuerūt cause necessarie. subiungit duas causas ad illā necessitatē cōcurrētes: ⁊ primā assignat in textu illo: Una ī nutrientib⁹ ⁊c̄. In tertia. s. in hac Altera ꝙ vt expellant̄ incōuenientia. assignat causā secūdā In quarta scilicet in hac. Cū enī dissoluta omnino similib⁹ nequeant reparari ⁊c̄. tangit necessitatem illarum causarū: et maxime prime. In quinta scilicet in hac. Cumq; nature humane inequales sint ⁊c̄. assignat necessitatem diuersitatis diete propter diuersitatem corporum recipientium: et concludit ex illa se compulsum ad traditionem scientie de dieta. Hec autem est diuisio huius partis.

¶ Circa primam partem sic procedit: ⁊ dicit ꝙ studium circa custodiendam sanitatem in sanis: et curandam egritudinem in infirmis: fuit causa mouens antiquos inuestigare de naturalibus complexionibus ⁊ proprietatibus ciborum et potuum. Circa secundam partem sic procedit dicens: ⁊ huic studio due cause sunt necessarie. Una est circa nutrimētum corporum: vt deperdita restaurentur: quia ipsa resoluuntur continue a calore intrinseco ⁊ extrinseco: ⁊ ideo egēt regimine circa humores laudabiles generādos. restaurationem quātum ad membra. cōfortationem quātū ad spiritus ⁊ calorem. Sed melius est vt regimen respondeat exhibitioni diete fm competentes conditiones. restauratio quātum ad deperdita restituenda: confortatio quātū ad calorem spiritum ⁊ virtutem. Circa tertiā partē assignat aliam causam dicens: ꝙ alia causa est expulsio superfluitatum: que sunt contrarie et nociue nature corporū. ⁊ prima causa respondet conseruationi sanitatis: secunda curationi egritudinis. Circa quartam partem dicit ꝙ predicte cause sunt necessarie ⁊ maxime prima: eo ꝙ deperdita a corporibus nō inueniunt similia: quibus omnino possint restaurari: quia non possunt cibi omnino similes inueniri eis. Unde propter hoc quedam pars conuertitur in membra ⁊ eis assimilatur: quedam que est impura ⁊ cedit in superfluitates a natura expellandas cum corpus non nutriant. Circa quintam partem duo intendit. primo assignat diuersitatem corporum dicens: ꝙ nature corporum sunt diuerse in complexione: in fortitudine: ⁊ debilitate virtutis: ⁊ in raritate: ⁊ in spissitudine pororum. Nam in quibusdam abūdat sanguis purus: ī alijs cholera: in alijs phlegma: in alijs melācholia Iterum alijs inest raritas pororū: vt in illis cito cibus dissoluatur: alijs spissitudo in quib⁹ cibus tarde dissoluitur. Iterū in quibusdam sunt omnia membra salua: in quibusdam vero egra ⁊ debilia: in alijs autem quedam fortia: quedam debilia. ¶ Secundo autem cum dicit: Cumq; hec inquam sunt adeo diuersa ⁊c̄. concludit ex predictis se compulsum ad traditionem huius scientie dicēs: ꝙ cum tanta sit in corporibus diuersitas: cōpulit nos ratio tradere noticiam naturarū ciborum: ⁊ dare singulis cōuenientes. sanis similes ad conseruandum: egris cibos contrarios et medicinas ad permutandum. Sententia autem est hec. Ex predictis autem sex tales eliciuntur rationes. Prima: omnis conseruatio sanitatis in sanis ⁊ eius redditio in egris: procedit per inuestigationem diete: sed tota intentio medicine est conseruatio sanitatis in sanis: ⁊ eius redditio in egris: ergo tota intentio medicine procedit per inuestigationem diete. ⁊ oportet vt dieta sit similis: vel contraria sicut medicina. Alia ratio. Omnia ea a quibus fit continua resolutio ab vtroq; calore: egent continua restauratione: sed corpora humana sunt huiusmodi: ergo egent continua restauratione.

Alia ratio. Omnia corpora in quibus fit nociuorum aggregatio: egent expulsione ipsorum. Alia: omnis restauratio deperditorum fit per similia: sed non inueniuntur diete omnino similes corporibus humanis: ergo egent electione vt similes eligantur. Alia: ex illis que non omnino sunt similia: partim similia: partim dissimilia a corporibus: ad hoc vt assimilentur necesse est vt aliqua pars in corpus conuertatur: ⁊ aliqua in superflua redigatur: sed diete sunt huiusmodi: ergo necesse est vt ex illis q̄dā pars in corpora cōuertatur: altera in superflua redigatur. Alia: circa ea que sunt cause regentes et conseruantes corpora humana in sanitate conseruāda in sanis: et reddenda infirmis: in quibus fm diuersitatem corporum recipientium magna est diuersitas: compellit ratio scientiam tradere: sed diete sunt huiusmodi: ergo circa dietam compellit ratio artem tradere. ¶ Notandum ꝙ studium retorquetur ad vehementem applicatiōem: ad diete cognitionem. inuestigatio ad diligentem eius inquisitionem: ⁊ effectuā ipsius dispositionē fm viam rationis ⁊ experimenti: vel dicitur per endiadim studiosa inuestigatio. ¶ Notandum iterum ꝙ supplerio desideratiue virtutis non retorquetur solum ad appetitiuam stomachi: immo omniū membrorum que propter sui inanitionem attrahunt. Hec autem est intentio huius partis.

¶ Ad euidentiam predictorum quinq; principaliter sunt inquirenda. Primū est de resolutione facta in corpore humano a calore naturali interiori. Secundum est de retardatione istius resolutionis. Tertiū est de resolutione facta a calore exteriori. Quartū de necessitate nutrimēti huic resolutioni. Quintum est quod est magis necessarium: an aer: an cibus. ¶ Circa primum sic procedimus. Queritur vtrum calor nostri corporis resoluat et consumat humiditatem substātialem. Et videtur ꝙ non. Prima ratio talis est Nulla res vel qualitas que ordinatur ad conseruationem corporis et regimen humiditatis substantitalis ipsam corrumpit et consumit: sed calor naturalis ordinatur ad conseruandum et regendum corpus humanum et humiditatem substantialem: ergo ipsam non consumit nec resoluit. Minor: patet per Aristotelem dicentem ꝙ vita stat per calidum et humidum. Unde calor est principium vite: qui conseruatur in humiditate substantiali. Dicit etiam ysaac in libro febrium: ꝙ calor naturalis conseruat corpus ⁊ humores ⁊ regit: sed calor innaturalis corrumpit ⁊ putrefacit et in humoribus ebullitionem et putrefactionem inducit. Secunda ratio est hec. Nihil per naturam agit ad sui ipsius cōsumptionem ⁊ resolutionem: sed calor naturalis interior conseruatur in humiditate naturali: quia in ipsa fundatur: et ipsa resoluta calor extinguitur: ⁊ sic ad ipsius humiditatis consumptionem et resolutionem sequitur consumptio caloris naturalis: quare calor naturalis nō consumit illam humiditatem substātialē. Tertia ratio est hec. Nulla dispositio qua recedente corpus consumitur: et qua manente cōseruatur: est causa corruptionis substantialis humiditatis vel corporis: sed calor naturalis est huiusmodi: ergo nō est causa consumptionis substantialis humiditatis. Minor patet: quia dicit ysaac ꝙ quando calor naturalis manet in corpore non putrescit: quando separatur putrescit: et exiccatur: et ad vltimum incineratur sicut dicit phus. Quarta ratio talis est. differunt calor ignis ⁊ calor celestis: quia calor ignis operatur ad consumptionem animalium: calor autem celestis ad generationem: sed calor naturalis non assimilatur calori igneo sed calori celesti: ergo cum calor celestis non consumat nec resoluat: similiter nec calor natura-

lis resoluet nec consumet. ¶ Ad oppositum sunt rationes quarum prima talis est. Dicit Gal. in libro complexionū ꝙ creati sumus in vltimo limositatis ⁊ humiditatis, nec cessat calor nostri corporis quousq; totū depascat: ⁊ tunc aduenit mors que vnicuiq; indiuiduo dest: nata est per naturā. Similiter Aristo. in libro de morte ⁊ vita: ꝙ calor digestiuus in corpore resoluit humores ⁊ depascit sicut ignis ligna resoluit ⁊ cōsumit. Auicē. similiter dicit ꝙ calor naturalis assimilatur igni ⁊ lampadi: sed in lampade est triplex humiditas. Prima est oleum circunstans quo nutritur ignis. Secunda est qua imbibitur lichnus. Tertia est qua ligant̄ partes lichni: sed ignis in lampade primo consumit primā humiditatem: secūdo secundā: tertio tertiam: ergo cum similiter agat calor naturalis in humiditate substantiali: cōsumit ipsam. Secunda ratio est hec: quedā sunt dispositiones in corpore que habent virtutē actiuam corrūpendo materias in quibus sunt: sicut dicit ysaac: ⁊ Auicē. sicut febris: et de illis est calor nostri corporis: ergo cum calor nostri corporis sit actiuus: ⁊ continue agat in humiditatē substantialē in qua fundatur: ergo ipsam resoluit: quod cōcedimus. Unde continue resoluit humiditatem substantialem: ⁊ consumit. Nec dico sicut quidā dicūt ꝙ duplex est calor. Quidam radicalis qui est in omnibus mēbris: ⁊ hic non resoluit humiditatem: ⁊ de tali procedunt rationes ante oppositū. Alius est calor qui procedit ex membris principalibus sicut a corde ⁊ epate: ⁊ de isto dicunt ꝙ resoluit. Nos tamē dicimus ꝙ calor naturalis radicalis resoluit: ⁊ similiter influens. ¶ Ad primā rationē dicendū ꝙ in calore est duplex natura. Una per quā corpus viuificat: ⁊ sic non agit: nec corrūpit: et per istā habet obuiare nocumentis corporis sicut venenis. Alia est s̄m quā habet naturā caloris elemētaris: s̄m ꝙ describit̄ substātia calida ⁊ humida: ⁊ sic agit ⁊ humiditatē ipsam resoluendo ⁊ corrūpendo. Ad scdā rationē dicendū ꝙ dupliciter est loqui de actione caloris: per se scz: ⁊ hoc modo nihil corrūpit seipsū. secūdo modo per accidēs: ⁊ hoc modo corrumpit seipsum. Unde calor naturalis resoluendo humiditatem substantialem ⁊ consumendo seipsum cōsumit: sicut patet in igne ⁊ oleo in lampade. Ad tertiā dicendū ꝙ actio caloris duplex est: quedam est conseruatio subiecti sui: ⁊ sic ipsum non corrūpit. secūda est resolutio materie in qua est: quia sua actio nō est ociosa: ⁊ quantū ad hoc cōtinue depascit ⁊ consumit humiditatē substantialē. Ad quartam dicendum ꝙ calor naturalis assimilat̄ calori celesti illo modo quo habet naturam per quam corpus viuificat: quia hoc non resoluit nec consumit. Alio tamen modo nō sibi proportionantur: sed eius excedens humiditatem consumit.

¶ Secundo querit̄ a quo calore fiat huiusmodi resolutio: vtrum a calore qui consequit̄ complexionē radicalē: qui est insitus omnibus mēbris: aut a calore fundato supra cōplexionem fluentē a corde ⁊ ab alijs membris principalib⁹. Et ostenditur ꝙ fiat resolutio a calore procedente a cōplexione influente. ⁊ est ratio talis. Omne illud solum resoluit humiditatem nostri corporis qđ illam excellit et illi preualet s̄m actionem ⁊ virtutē: sed calor influens a corde ⁊ ab alijs mēbris principalibus solum excellit humiditatē substātialē: et non calor radicalis: ergo calor qui consequitur complexionem influentem: solum resoluit: ⁊ consumit substantialē humiditatem. Maior patet. dicit Gal. in libro de malicia complexionis diuerse: ad hoc vt agens agat supra aliud: oportet ꝙ sit magne quantitatis ⁊ virtutis respectu illius. Minor patet: dicit Constanti. in libro graduū: ꝙ complexio radicalis est temperata: ⁊ non est in gradu: sed cōplexio fluens est in secundo gradu: ⁊ eleuatur supra illam: ⁊ ideo illam corrūpit. Secunda ratio est hec: calor illius solius complexionis resoluit humiditatē nostri corporis: cui complexioni debetur actio: sed soli influenti debetur actio: q: radicalis manet fixa ⁊ quieta: ⁊ non mouet neq; mouetur: ergo solū calor qui sequitur complexionē influentē: resoluit humiditatem. ¶ Ad oppositū sunt quinq; rationes. Prima talis est: dicit Haly. ꝙ cuilibet membro est propria virtus insita qua conuertat nutrimentū ⁊ agit in ipsum. ⁊ dicit. H. ꝙ hec virtus est propria complexio membri vel virtus operans per ipsam: ergo necesse est vt complexio alicuius membri propria conuertat nutrimentū: sed huiusmodi cōplexio est caliditas membri: q: solius calidi est conuersio: ergo calor proprius ⁊ viuificus cuilibet membro agit in nutrimētū ⁊ ipm conuertit: sed remoto nutrimento calor agit in suum subiectum: sed possibile est vt nutrimentū remoueat̄: ergo radicale corrumpet: ⁊ consumet humiditatem substantialem in qua radicatur. Secunda ratio est hec. Omnis conuersio nutrimenti est a calore: sed calor qui fluit a corde ⁊ ab alijs mēbris: est cōmunis ad omnia membra: ⁊ non appropriat nutrimentum membris: ergo necesse est vt sit calor proprius insitus cuilibet membro: qui conuertat nutrimentū s̄m exigentiam membrorū: quia non omnia mēbra sunt eiusdem complexiōis: sed huiusmodi calor est radicalis: ergo huiusmodi conuertet nutrimentū: sed calor conuertens nutrimētum ille idem depascit humiditatē membrorū: ergo ab illo calore fiet predicta resolutio. Tertia ratio est hec: quantum potest forte agēs in paruo tēpore: tantū potest debile in magno: sed calor cordis ⁊ aliorum est fortis: sed calor radicalis qui est in oīb⁹ membris est debilis: ergo sicut calor fluēs in paruo tempore potest consumere: conuertere humiditatem nostri corporis: ⁊ calor radicalis in magno tempore: poterit ergo fieri huiusmodi resolutio a calore consequente cōplexionē fixā. Quarta ratio hec est: calor qui cōsequitur cōplexionē influentē a corde: operatur ad conseruationē sicut alius: sed a quo est conseruatio: ab eodē est corruptio ⁊ consumptio cum excedit: ⁊ subiectam humiditatē depascit: sed ab illo calore est conseruatio: ergo ⁊ cōsumptio ⁊ resolutio. Quinta ratio est hec: per consumptionē humiditatis substātialis sequitur extinctio in calore: sed ad extinctionē caloris sequitur mors. Mors autem naturalis habet ortū ab omnibus membris: sed ille idem calor qui extinguitur: consumit illam humiditatē ad cuius resolutionē sequitur extinctio illius caloris: sed ille est calor radicalis: nam cū sit mediū ad susceptionē vite ⁊ conseruationē eius: ideo est per suam extinctionem causa mortis: quare calor radicalis resoluit humiditatem substantialē corporis. ¶ Solutio dicim⁹ ꝙ duplex est complexio: quedā radicalis est ⁊ fixa: ⁊ s̄m quosdā illius calor non est principium resolutionis. Est autem alia fluens a membris principalibus: ⁊ calor illius agit in humiditatem ipsam resoluendo. Nos autem aliter dicimus: ꝙ ab vtroq; calore humiditas substantialis resoluitur. Nam vterq; in humiditate fundatur: ⁊ ea sustentatur: ⁊ ipsam cōtinue depascit. ¶ Ad primam rationē in contrarium dicendum ꝙ duplex est resolutio: quedā fortis ⁊ sensibilis: ⁊ huiusmodi fit a calore cordis ⁊ aliorum membrorum principaliū: alia est paulatina ⁊ occulta: ⁊ huiusmodi fit a calore insito in omnibus membris. Ad secundam dicendum ꝙ actio debetur calori naturali radicali sicut proximo principio et immediato ac proprio. Alij vō calori debetur tanq̄ excitanti ⁊ agenti ⁊ regenti ⁊ disponenti radicalem.

¶ Postea queritur vtrum huiusmodi resolutio possit fieri in corpore temperato. Et videtur ꝙ non. Ad hoc enim ꝙ aliquod agens agat in aliquam materiam ipsam resoluendo: oportet ꝙ sit maioris virtutis: ⁊ ꝙ preualeat ⁊ habeat dominium super illud subiectum: sed in corpore temperato calor proportionatur ⁊ adequatur humiditati: nec ipsam excellit: ergo in corpore temperato non est possibilis predicta consumptio. Secunda ratio est hec: resolutio fit a calore ꝑpter debilē nexum ⁊ excellentiā qualitatū: sed in corpore tēperato est fortissimus nexus: ergo non est possibilis resolutio in ipō a calore. ¶ Ad oppositū sunt rōnes: quarū prima talis est. In omni corpe in quo est trāsitus ad mortē ꝑ ꝓcessū etatū necesse est esse p̄dictā resolutionē: q: cōsumptio humiditatis ꝓcedit per processum etatū: sed corpus tēperatum non potest euitare quin ad mortem naturalem veniat: ergo necesse est vt in ipō sit predicta resolutio. Secunda ratio ad idē talis est. Omnis calor naturalis qui natus est agere in nutrimentū: remoto nutrimento agit in humiditatem substantialē: sed in corpore temperato possibile est

vt nutrimentū auferatur: ergo calor simul aget in humiditatem substantialē ipsam consumēdo: qd̄ cōcedim⁹. Deinde dicimus ꝙ in corpore tēperato est possibilis predicta resolutio: ⁊ etiam agendo in nutrimentū: necesse est ipsum in hanc humiditatē simul agere cum in ipsa sustentetur: ⁊ calor agit in humiditatē substantialē per se: ⁊ s̄m ꝙ excitatur ab alijs vt accidētibus anime: ⁊ ab extrinsecis permutationibus vel medicine vel aliquo alio. ¶ Ad rationes autē in contrariū: ⁊ primo ad primam dicendū ꝙ q̄uis qualitates sint in proportiōe: tamen qd̄ regit excellit ⁊ preualet illi qd̄ regitur: sed calor naturalis est regens corpus temperatum ⁊ humiditatē ⁊ preualendo ipsam consumit. Ad secundam dicendū ꝙ duplex est nexus: quidā qui est in cōcursu cōtrariarum qualitatū equaliter: ex quibus resurgit tēperamentum: ⁊ sic est fortis in corpore temperato nexus. est ⁊ alius nexus fortis: qui consistit in forti coagulatione: ⁊ sic in ipso non est fortis nexus: imo debilis: ⁊ hoc modo potest corrūpi ⁊ dissolui: ⁊ cum post dissolubilis est ꝑpter caloris regentis actionē continuam: ⁊ propter excitationē a causis concurrentibus intrinsecis ⁊ extrinsecis.

¶ Circa scd̄m principale sic procedimus: ⁊ queruntur quattuor. Primū est: vtrū hmōi resolutio possit prohiberi. Secundum est dato ꝙ non possit prohiberi: vtrum possit retardari. Tertiū est cum mors naturalis in hmōi naturalis humiditatis consumptiōe cōsistat: vtrū possit retardari mors naturalis. Quartū est vtrū illud quod deperditur a corpore possit restaurari.

¶ Circa primum sic procedimus: queritur vtrum resolutio huiusmodi possit prohiberi. Et videtur ꝙ sic: calor enim naturalis quando habet nutrimentum sibi proportionale: agit in ipsum. exhibetur enim nutrimentum vt calor naturalis ad ipsum conuertatur: ne humiditatē naturalem consumat: sicut apponitur oleum in lampade ne ignis consumat humiditatē substantialem lichni. nam actio eius super nutrimentum excusat consumptionē humiditatis: sed possibile est exhibere nutrimentū continuum: ⁊ continue calori satisfacere s̄m proportionalē ablationē: ergo possibile est vt huiusmodi resolutio prohibeatur. ¶ Ad oppositū est hec ratio: mors naturalis fundatur in hac resolutione: ergo si hmōi resolutio pōt ꝓhiberi ⁊ remoueri: ergo et mors naturalis: sȝ mors naturalis nō pōt ꝓhiberi: ergo nec p̄dicta resolutio. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ predicta resolutio nō pōt prohiberi q̄uis possit retardari. ¶ Ad rationē dicendū ꝙ possibile est nutrimentū exhiberi: sed nō propter hoc etiam prohibetur: q: calor naturalis agit in vtroqȝ: sed quando non inuenit nutrimentū proportionale: ꝯuertit se totaliter supra humiditatem ipsam: ⁊ ipsam citius consumit: sed quando habet nutrimentū proportionale sibi: non tamē ipsam consumit: sicut manifeste potest videri in lampade: in qua lucerna agens in oleum simul incendit lichnum cui adheret: sed oleo consumpto ad lichnū totaliter conuertitur consumendum: ⁊ q̄uis oleum non deficiat: tamen simultanea actione lichnum in determinato tēpore totum consumit: ad cuius actionis similitudinē calor naturalis in humiditatē substantialem ⁊ nutrimentalē agere indicatur.

¶ Circa secundū sic procedimus: queritur vtrū hmōi resolutio possit retardari. Et videtur ꝙ sic triplici ratiōe: quarum prima talis est. Dicit Auicē. caplo de etatibus: ꝙ ars medicine non est ars que nos securos a morte faciat: nec q̄ vnūquodqȝ corpus ad vltimā vite longitudinē perducat: sed de duabus rebus securitatē prebet: scȝ conseruat corpus a putrefactione humorū: ⁊ operatur ne cito humiditas naturalis consumatur. ⁊ sic patet ꝙ hmōi resolutio potest retardari. Secunda ratio est hec: omne qd̄ habet causam accelerationis: remota causa illa habet causam retardatiōis: sed cōsumptio humiditatis potest per causas intrinsecas ⁊ extrinsecas accelerari: ergo ꝑ causas cōtrarias pōt retardari. Tertia ratio est hec: calor deficit dupliciter: vel q: in se est debilis: vel q: humiditas que est pabulū sui: consumitur: sed possibile est inuenire res que calorem fortificent naturalē: ⁊ etiā inuenire causas que conseruant humiditatē: ne cito consumatur humiditas: ergo possibile est vt ista resolutio retardetur. Minor patet per Gal. in libro de simplici medicina: dicentem ꝙ quedā augent calorem naturalē s̄m quantitatē: ⁊ quedam s̄m qualitatē: ⁊ quedam vtroqȝ. et similiter sunt quedam que humiditatē conseruant ⁊ augent: ⁊ sunt quedam que humiditatē aquosam: que s̄m Auicē. calorem naturalem sua qualitate contraria: ⁊ sue quātitatis multitudine extinguunt: educunt a corpore: ⁊ his omnibus cōcurrentibus calor magis continuatur: ⁊ humiditas tardius resoluitur: ⁊ exemplū est s̄m Gal. dicentē ꝙ cibus augmentat calorem quantitatiue: ⁊ medicina calida qualitatiue. Item applicatio puellarū ad ventrem confortat quantitatiue calorē. Item additio nutrimenti proportionalis retardat consumptionis substantialis consumptionē: sicut additio olei retardat in lampade extinctionē ignis: ⁊ lichni consumptionē: ⁊ triphere humiditatis aquositatē purgāt. ¶ Ad oppositū sunt due ratiōes: quarum prima est hec: mors naturalis sequitur istam resolutionē: ergo si resolutio hec potest retardari: ergo ⁊ mors naturalis: sȝ hoc est impossibile: ergo nec predicta resolutio potest retardari. Secunda ratio est hec: nihil qd̄ s̄m cursum nature ordinatim ⁊ prefixim procedit: potest retardari: sed huiusmodi ꝯsumptio humiditatis procedit ordinate s̄m hmōi cursū nature: ergo non poterit retardari. ¶ Solutio dicēdū ꝙ hec resolutio potest retardari. Ad rationē primā in contrariū potest dici: ꝙ non est inconueniens ꝙ mors naturalis retardetur. Vel dicendum ꝙ duo sunt considerāda in morte naturali. Primū est resolutio humiditatis: ⁊ eius consumptio a calore. Secundū est velocitas vel tarditas huiusmodi resolutionis. Dicim⁹ ergo ꝙ illa resolutio non potest euitari que est naturalis: vel a natura ordinata: ⁊ sic ꝓcedit ratio: sed via resolutionis: ⁊ eius velocitas potest retardari. Ad illud dicendū ꝙ dupliciter est loqui de resolutione. Uno modo vt est innaturalis: nec est s̄m cursum nature ordinata. Vel est loqui de ipsa in respectu ad istas resolutiōes que fiunt ab accidentib⁹ exterioribus: vt ab aere exteriori: ⁊ sic hmōi resolutio est naturalis: ⁊ non potest retardari: q: natura nullo ordinatur ad consumptionem ⁊ corruptionem.

¶ Circa tertiū sic procedimus: queritur vtrū mors naturalis possit retardari: ⁊ ad hoc possunt adduci rationes predicti ꝓbleumatis: ⁊ iō ad hoc adducim⁹ duas rōes: quarum prima est hec. Sicut dicit Auicē. mors aduenit in senectute propter duas causas. Prima est extinctio caloris facta ab humiditatis resolutione. Secūda est multitudo humiditatis phlegmatice calorē naturalē extinguentis: sicut accidit in lampade extinctio ignis ꝑpter obuiationē humiditatis aquose: sed istam possibile est retardari: ergo similiter mortem. Secunda ratio est hec: via in mortē est senectus. vnde dicit Gal. ꝙ prima etas est calida ⁊ humida ꝑpter accessionem ad vtrūqȝ sperma ⁊ sanguinē menstruū: secunda est calida ⁊ sicca ꝑpter humiditatis consumptionē: tertia est frigida ⁊ sicca ꝑpter humiditatis resolutionē ⁊ humiditatis naturalis defectū. In ista em̄ quasi tota humiditas ꝯsumitur: sed senectutē possibile est retardare sicut ꝑ tripheras: ⁊ alias medicinas reducētes ad iuuentutē: ergo ⁊ mortē possibile est retardare. ¶ Ad oppositum est hec ratio: nihil qd̄ habet terminū prefixum a natura potest retardari. sed mors est hmōi s̄m Auicē. ergo mors nō pōt retardari. ¶ Solutio dicendū: ꝙ mors naturalis potest retardari: ⁊ concedimus rationes ad hanc partē adductas. Ad rationē in contrariū dicendū ꝙ terminus in natura duplex est. Unus qui debetur speciei: de quo dicim⁹ ꝙ tātū debet homo durare: ⁊ iste nō pōt differri. Alius qui debetur indiuiduo: ⁊ iste potest differri: q: nō est determinatus per naturā: imo sicut cōplexio sua potest variari: similiter terminus mortis.

¶ Circa quartum sic proceditur: ⁊ queritur: vtrum deperditum possit restaurari: ⁊ videtur ꝙ sic: duabus rationib⁹: quarum prima est hec: qd̄ per se deperditur: per se restauratur: sed qd̄ resoluitur deperditur: ergo quod resoluitur potest restaurari: eo ꝙ nutrimentū ad hoc ordinatur: vt deperditum restauretur: ergo substantialis humiditas potest restaurari. Secūda ratio est hec: illa humiditas restauratur: cuius calor nutrimentū ad sui similitudinē conuertit: sed ca

lor naturalis conuertit nutrimentū ad similitudinē humidi
tatis substantialis: ergo humiditas substantialis potest re-
staurari. ¶ Ad oppositū est hec ratio: nihil qđ generatur ex
primo spermate: si amittat pōt restaurari: sʒ humiditas na
turalis habetur ex primo spermate: ergo si deperdatur non
potest restaurari. Ad hoc dicendū: ꝙ humiditas substantia-
lis non potest restaurari. ¶ Ad rationē dicendū ꝙ duplex
est humiditas. Quedaʒ nutrimentalis: que habetur ex nu-
trimento: ⁊ hec potest restaurari. Alia est humiditas sper-
matica: ⁊ hec non potest restaurari. Unde est loqui de nutri
mento dupliciter. Uno modo cum calor agit in ipsum vt de
perditum restauret: ⁊ sic non potest restaurare humiditatē
substantialē: sed nutrimētalē. Alio modo calor agit in ipm:
non vt restauret: sed vt prohibeat resolutionē: ⁊ retardet. ⁊
per hoc patet solutio ad secundum.

¶ Circa tertiuʒ principale sic procedimus: ⁊ queritur cum
inducatur nocumentū ex resolutione caliditatis: vtrum si-
militer possit induci nocumentū ex resolutione frigiditatis:
⁊ videtur ꝙ sic: quoniā calor extinguitur a frigiditate: ergo
sicut calor resoluendo inducit nocumentū: ita frigiditas ex-
tinguendo inducit nocumentū: vel quare non? Secunda ra
tio est hec. Dicit Auicē. venena calida interficiunt resoluen
do: frigida vō spiritus ⁊ calorem congelando: sed sicut res
interiores inducunt nocumentuʒ: similiter exteriores: ⁊ ita
aer per suam frigiditatem poterit inducere nocumentum.
¶ Ad oppositū est hec ratio: qđ fortificat caloreʒ nostri cor
poris: non operatur ad resolutionē: sed frigiditas est hmōi:
ergo non operatur ad resolutionē. Minor patet per Auicē.
Dicit enī ꝙ homines in regionibus frigidis calorem habēt
fortem: in calidis vō econuerso. ¶ Solutio ad hoc dicendū
ꝙ frigiditas nō resoluit sicut caliditas propter tres causas.
Prima est: q: in aere nō est frigiditas tantū intēsa: sicut ca-
liditas. Est enī aer naturaliter calidus ⁊ non frigidus. Se-
cunda causa est: q: frigiditas non penetrat ad corpus sicut
caliditas: cuius signum est ꝙ caliditas sua similitudine con
gaudens refugit ad exteriora in estate. Ad secundū dicendū
ꝙ non est simile de frigiditate interiori ⁊ exteriori: q: frigidi
tas interior immediate obuiat calori: ⁊ ipsum extinguit: si-
cut patʒ in venenis frigidis: sed exterior hoc non potest face
re: q: nō pōt penetrare ad interiora ꝑpter pororū clausionē.

¶ Secundo queritur circa hoc: quare hmōi resolutio non
potest fieri in alijs rebus sicut in lapidibus ⁊ metallis ⁊ hu
iusmodi. Et dicendū ꝙ hoc est propter duas causas. Una
est dispositio cōpositionis: q: sunt forti coagulatione coagu
lata. Secunda est fortitudo caloris in animali: q: tota natu-
ra ordinatur ad opera: ⁊ hoc propter caliditatē naturalem.

¶ Tertio queritur vtruʒ aer possit preparari ne corpus hu
manum consumatur: ⁊ videtur ꝙ sic: duabus rationibus.
Prima est: q: possibile est aerem inducere ad temperamen
tum: sicut quādo rami virides sternuntur in domo: aer infri
gidatur: ⁊ non nocet. Secunda ratio est hec: fortius est effi
cere aerem vt non infrigidet: ꝙ̄ ipsum efficere ne resoluat:
sed possibile est vt efficiatur ne infrigidet: ergo possibile est
ipsum efficere ne resoluat: quod est falsum ⁊ inconueniens:
q: sic corpus esset impassibile. ¶ Solutio ad hoc dicenduʒ
ꝙ nō est possibile illud: q: ꝙ̄uis aer infrigidet: semper tamē
caliditas occulta resoluit: ⁊ ꝑ hoc patet solutio ad primā ra
tionē: q: ꝙ̄uis caliditas manifesta retardetur: occulta tamē
semper resoluit. per idem patet solutio ad secundū.

¶ Circa quartum principale sic procedimus: ⁊ queritur:
vtrum possit inueniri cibus equalis nature nostri corporis:
⁊ videtur ꝙ sic: q: cibaria cum dicuntur equalia ⁊ tempera
ta: non dicuntur equalia nisi respectu corporis: sed quedaʒ
cibaria dicuntur equalia ⁊ tēperata: sicut caro pullorum: et
huiusmodi: ergo possibile est inuenire cibum equalem na-
ture nostri corporis. ¶ Ad oppositum sunt tres rationes.
Prima est talis: impossibile est duo indiuidua associari vel
coniungi: ergo terrenascentia: ⁊ aīal nō possunt coniungi:
nec vniri. Secunda ratio est hec: nihil quod est in principio
contrariū: ⁊ in fine simile: est equale nature nostri corporis:
sed cibus est huiusmodi: ꝫm Aristote. ergo nullus cibus est
omnino similis. Tertia ratio est hec: nihil qđ distat ꝫm com
plexionem equalitatis a natura humana in complexione et
compositiōe ⁊ specie: est omnino equale nature humane:
sed omnis cibus est huiusmodi: ergo nullus cibus est oīno
similis nature nostri corporis: qđ cōcedimus. ¶ Ad ratio-
nem in cōtrariū dicendū ꝙ equale dicit̄ duob⁹ modis. Aut
q: omnino simile: ⁊ sic nullus cibus est equalis. Secundo
modo: q: non facit impressionē manifestaʒ in corpore: ⁊ hoc
modo quedam cibaria dicuntur equalia: sicut caro pulloꝝ.

¶ Secundo querit̄ vtrū caro huma. nutriat: cū nutrimen-
tum ꝓcedat per similia: ⁊ videtur ꝙ sic: q: dicit ysaac ꝙ ho-
mo non nutritur ab elementis: quoniā multū distat ab eis:
ergo illa caro que maxime vicina est nature humane: maxi-
me nutriet: sed hec est humana: ergo caro humana multuʒ
nutrit. Secunda ratio est hec: ex similibus procedit nutri-
mentum: vnde ex equali nutrimento equalis procedit com
plexio: sed complexio humana maxime tēperata est ⁊ equa-
lis: ergo indiget cibo temperato ⁊ equali: ⁊ hec est caro hu-
mana: quod concesserunt quidam. Nos tamen dicimus ꝙ
est pessimi nutrimenti propter duas causas. Una est passi-
bilitas sue substantie. Alia nimia vnctuositas. vnde sicut ca
ro per existentiam anime preualet in corpore: ita post reces-
sum anime caro remanet vilissima ⁊ fetidissima: ⁊ per hoc
patet solutio ad rationem: quoniā si sit temperata: hoc ha-
bet ab anima cum existit in corpore.

¶ Lectio secunda.

¶ Intentio vero medicorum: ⁊ perfectio actionis
eorum regimentū est: ⁊ augmentum naturaliū com-
plexionum: temperamentum in qualitatibus earum
cum similitudinib⁹ ciborū: ⁊ redditio earūdem cōple
xionum temperamentū exeuntium: cum dissimilitu-
dine earum: ⁊ minoratione malarum complexionuʒ.
Uerbi gratia. Quibus sanguis dominatur clarus ⁊
mundificatus: cibaria tēperata in qualitate ⁊ quan-
titate damus: vt materia generatiua sanguinis sub-
stantie assimiletur: ⁊ reliquū a corpore expellatur.
Quio⁹ vō cholera dominatur seu phlegma: danda
sunt cibaria cōplexionibus eoꝝ ⁊ naturis contraria
que mutēt ⁊ muniant complexionem malam super-
abundantē: ⁊ reducant ad temperamenti mediocri-
tatem. Uerbi gratia. Si cholera rubea dominatur:
damus cibaria refrigeratiua male complexionis hu
mectatiua. Si vō principatur phlegma: damus cale
factoria ⁊ desiccatiua. Si cholera nigra: calefacien-
tia ⁊ humectatiua damus. Sed tamē quātitatē qua
litatis dandorū cibariorum oportet oppositam esse
quantitati qualitatū malarum complexionuʒ domi-
nantium: non excedentē modum earum: nec subsistē-
tem infra. Si enim complexio extra temperamentū
caloris quasi gradus vnius sit: dictam⁹ frigidis: que
a temperamento vnum gradum exierint. Idem in
ceteris qualitatib⁹ ⁊ graduum ponderibus conside
rabitur: vt cuʒ temperamentū exierint: gradibus si-
bi congruis ad temperamenta reducantur mediocri
tatis. Palam ergo est intelligi inter duaruʒ comple
xionum extremitates intemperatas: vnam esse me-
diocrē temperatā. Inter duo quoqʒ cibaria intem-
perate opposita: vnum esse mediocre temperatum.
¶ Temperatis complexionibus cibaria tēperata:
⁊ omni mala qualitate carentia: necesse est vt dētur.
Malis vō cōplexionib⁹ ⁊ intēperatis substantia-
liter vel accidētaliter: cibaria tēperata ⁊ sibi dissimi
lia dari vtile est: cū male ille cōplexiōes meliores red
dēde sint ⁊ tēperatiores. ¶ Omnes vō mutatiōes

rebus contrarie oppositis fieri necesse est. Omne ergo temperamentū duobus modis est. Unum naturale ⁊ vniuersale: alterū accidentale ⁊ particulare. Uniuersale est ſm cursum naturalē: ⁊ inter ceteras mediocres extremitates: vt medium sit inter calorē ⁊ frigiditatem: siccitatē ⁊ humiditatē: lenitatē ⁊ asperitatem: ⁊ similia. Particulare quidem tēperamentum est ad cōparationē omniū cōplexionū que extra naturā sunt. Unde dicitur tēperatū quantū ad ea ad quorū reddendū est tēperamentū. Uerbi gratia. Si quis cholericus est cuius cōplexioni caliditas ⁊ siccitas domine͂tur: huic tēperamento cibariū est inutile calidum ⁊ siccum: et vtile est quod est frigidum ⁊ humidum: repugnās ⁊ refrigerans calorem accidentalem: ⁊ humectans siccitatē ad mediocritatē: ⁊ ad temperamentū cum reducens. Tēperamenta igitur cibariorum duobus modis dici: palam est intelligi. Aut enim conueniens est ⁊ assimilās sane cōplexioni vt augmentatū sit sui: aut contrariū ⁊ oppositum ei cuius complexio exiuit temperamentū: vt reuocet ad mediocritatē. Hunc autem modum intelligimus in etate: temporibus: regionibus: artificialibus consuetudinibus. Nullus enim physicus ambigit temperatum cibum alterum esse iuuenum ꝙ̄ seniorum. In vere vero alterum esse ꝙ̄ in autūno. In hyeme alterum ꝙ̄ in estate. In regione septentrionali aliū ꝙ̄ in australi. In exercitantibus quoqꝫ ⁊ laborantibus alium ꝙ̄ in quiete ⁊ silentio viuentibus. Laborantes enim ⁊ exercitantes expetunt cibum grossiorem: ad digerendum duriorem: atqꝫ dissoluendū tardiorē. Quietis ⁊ silentibꝰ ecōuerso dādus subtilior: ad digerendū velocior: ⁊ dissolutioni facilior.

¶ In parte precedenti assignauit auctor necessitatē inuestigationis nature diete: ⁊ ostēdit ꝙ diuersitas diete procedit ſm diuersitatē dispositionū corporū recipientiū: hec autem pars diuiditur in duas. In quarum prima assignat diuersitatem exhibitionis diete a parte cōplexionis corporꝫ recipientiū in dispositione quattuor qualitatꝫ consistētis. In secunda scꝫ in hac: Idē etiā in corporibus intelligimus ſm oppilationē pororū ⁊ raritatē eorūdem. assignat diuersitatem exhibitionis diete a parte cōplexionis corporum recipientium respectu cōpositionis ipsorum in raritate ⁊ densitate pororum consistentis. Prima autem harum partiū spectat ad presentem speculationē. Diuidit autē hec pars in duas partes: in quarum prima assignat diuersitatē exhibitionis diete cōplexionis essentialis corporū. In secunda assignat diuersitatē eius a parte cōplexionis accidentalis ex etatibus: regionibus: ⁊ tēporibus: ⁊ alijs rebus accidentalibus extrinsecis causate. Prima autē pars diuiditur in duas: in quarum prima tangit generalem intentionē circa exhibitionem diete. In secunda applicat diuersitatem eius ad diuersitatē complexionis corporum recipientiū. Prima autem pars remanet indiuisa. Secunda diuiditur in duas: in quarum prima dat modum regendi complexionē temperatam per dietam. In secūda dat modum regendi complexionem egredientē temperamentū per dietam. Prima autem remanet indiuisa. Secunda autē diuiditur in duas. In quarum prima docet attendere qualitatē diete circa cōplexionem inequalē: que est per contrariū procedēs. In secunda docet attendere eius quantitatē: que per contrariū eleuatum in eodē gradu cum cōplexione procedit. Prima manet indiuisa. Secunda diuidit̄ in duas. In quarū prima docet attendere predictā quantitatē in gradu diete. In secunda ostendit ꝙ sicut inter duas cōtrarias complexiones corporum inequales est dieta media: ⁊ tēperatā dietā temperatis: distemperatā distemperatis cōplexionibus adaptat. Prima autem pars manet indiuisa. Secunda vero diuiditur in duas. In quarū prima predictas cōplexiones distinguit in corporibus ⁊ dietis: ⁊ singulis dietas adaptat. In secunda distinguit cōplexionē temperatā in corporibus ⁊ dietis: cum eis maxime attendatur. Sunt igitur in presenti lectione partes septem. In quarum prima assignat vniuersalem intentionē circa dietam vel exhibitionē diete. In secūda scꝫ in hac. Quibus dominatur sanguis clarus ⁊ mūdificatus. dietā tēperate complexionis adaptat. In tertia scilꝫ in hac: Quibus vero cholera dominatur. dietaꝫ distēperate complexionis adaptat. In quarta scꝫ in hac. Sed tñ qualitatis quātitatem. docet attendere quantitatem eleuationis gradus diete circa complexionē distemperatā. In quinta scilicet in hac. Palam ergo est intelligi inter duarum complexionum extremitates, ostendit inter complexiones corporum inequales: ⁊ similiter dietarum aliquā esse equalem: ⁊ equalē equali: ⁊ inequali inequalē respondere. In sexta scꝫ in hac. Omne ergo temperamentū duobus modis est. distinguit temperamentū in cōplexionibus corporꝫ ⁊ dietarum. In septima scꝫ in hac. Hunc autē modū in etate intelligimꝰ tēporibus ⁊c. assignat diuersitatē exhibitionis diete a parte complexionis accidentalis corporū a rebus extrinsecis causate. hec autem est diuisio huius partis. ¶ Processus autē talis est: inquit ysaac: intentio medicorū in theorica vel practica docente operationē. ⁊ perfectio operationis vel actionis in practica operante est in duobus cōsistens. Primum est conseruatio dispositionis naturalis corporis: ⁊ confortatio caloris naturalis ⁊ spiritus: per dietam vniuersalē ⁊ similem. Secundū est reductio corporū lapsorum ad latitudinem sanitatis cum dieta contraria malam discrasiam reducente. ¶ Circa scdam partem sic procedimus: dicēdo ꝙ cum in corporibus abundat sanguis clarus propter venarū ⁊ epatis claritatē vel puritatē: ⁊ mundus propter virtutē splenis attrahentem melācholiam: ⁊ fellis cholerā: ⁊ renum aquositatē mundificantiū: tunc competit dieta temperata munda ⁊ equalis sanguinis generatiua: vt assimilentur corpori: ⁊ superfluitas residua expellatur. ¶ Circa tertiā partem dicit: ꝙ cum cholera vel melācholia in corporibus dominatur: contraria dieta est exhibenda: vt malam complexionem alteret: ⁊ ad equalitatē perducat. Nam cholericis frigida ⁊ humida cōpetunt: phlegmaticis et sicca ⁊ calida: melācholicis calida ⁊ humida dieta per cōtrariū competit. ¶ Circa quartā partē dicit ꝙ opꝫ vt dieta cōtraria eligatur in eodē gradu cū cōplexione: nec vltra: nec citra cōsistat: vt si cōplexio in caliditate eleuetur in primo gradu: dieta cōtraria in eodem gradu frigida exhibeatur: et similiter oportet intelligi in alijs qualitatibus ⁊ gradibus: ⁊ sic oportet per cōtraria in eodem gradu eleuata complexiones ad temperamentum reduci. ¶ Circa quintā vero assignat inter inequales cōplexiones corporū ⁊ dietarū esse aliquā equalē. dicit igitur ꝙ cum sint complexiones corporum inequales: manifestum est ꝙ inter duas inequales est equalis aliqua: similiter inter duo cibaria inequalia: est aliquod equale: ⁊ temperatis complexionibus: temperata cibaria competunt: distēperatis vero distēperata: vt per ipsa ad temperamentū reducantur: sed quedā sunt distēperata naturaliter a primis componentibus: quedam vero accidentaliter per inordinatū regimen. ¶ Hoc autem sic probatur: omnes enī permutationes fiunt per cōtraria: sed in cōplexionibꝰ distemperatis fiunt necessario permutationes vt reducātur: ergo ipse mutantur per contraria: sed mutantur per dietā: ergo ex eis cōpetit dieta contraria: ⁊ non equalis: neqꝫ similis. ¶ Circa sextam partem distinguit temperamentū primo in corporibus dicens: ꝙ omne temperamentū corporum est duplex. Unum vniuersale ⁊ naturale: alterum accidentale ⁊ speciale. Uniuersale autem quod est absolute inter omnes complexiones. ⁊ dicitur vniuersale: quia absolute super omnes equalitates: cum cōplexiones omnes in ipso equaliter cōcurrant: dicitur vniuersale: quia corpus in ipso ſm statum meliorē natura. Speciale ⁊ accidētale est: in quo non est equalitas simpliciter: sed in suo genere solum. ⁊ dicitur speciale: quia est

causatū in sua specie: accidentale v̈o q: habet lapsum a statu melioꝛi nature: ⁊ ſm tale cholericus dicitur temperatus in suo genere: ⁊ similiter de alijs: ⁊ illud multam habet latitudinem. ¶ Deinde assignat hic duplex temperamentum in cibis: dicens ꝙ similiter est in cibis duplex temperamentum: ⁊ sic patet ꝙ distēperatis cōplexionibus ſm primū tēperamentum competit dieta tēperata absolute: sed temperatis ſm scđm: non omnino: sed quodāmodo contraria: vt melioꝛentur: sicut habetur ex tegni Gal. ¶ Circa septimā partez dicit ꝙ sic diuersificatur diete exhibitio a parte etatum: tempoꝛū: ⁊ regionum: ⁊ artificialiū consuetudinū: hoc autem patet inducēdo: q: alius cibus competit iuuenibus ꝙ̄ senibus: q: subtilis. alius in hyeme: q: grossus calidus: alius in estate: q: subtilis frigidus: ⁊ sic de alijs tpib⁹. ali⁹ in regione septētrionali: q: calidus ⁊ grossus: alius in alijs ſm earum diuersitatē: alius competit quiescentibus: quia subtilis: alius exercitantibus: q: grossus. ꝓpter debilitatem caloꝛis ⁊ multā repletionē in quiescētibus: ꝓpter contraria in laboꝛantibus: ⁊ ꝓpter poꝛoꝛum raritatem. Hec autem est intentio huius partis.

¶ Ad expositionē littere duo sunt notanda. Primum est ꝙ intentio medicoꝛū retoꝛquetur ad theoꝛicam ⁊ practicam modum operandi docentis: perfectio actionis eoꝛū ad practicam: ad opus applicatur. Secundū est cognitio vel regimentum in coꝛpoꝛibus sanis aliquantulū lapsis duplex. sanis quantū ad ipsoꝝ conseruationē: lapsis quantū ad ipsoꝝ melioꝛationē: reditio egris per contrarium procedēs. inspiciatur autē tegni Gal. ⁊ cōmentū: ⁊ scriptū super locū istū.

¶ Circa partem istam quattuoꝛ queruntur. Primum est vtrum equalis complexio: quam tangit in littera: sit in rerū natura. Scđm est dato ꝙ sit: vtrum possit conseruari. Tertium de complexione distemperata: vtrum debeat conseruari per similia vel contraria. Quartum est: de comparatione diete ad illa que nutriunt coꝛpus sicut aerem ⁊ cibum.

¶ Circa primū sic procedimus: ⁊ queritur: vtrum equalis cōplexio sit in rerum natura: ⁊ videtur ꝙ sic: per septem rationes. Prima est hec: omne illud ad quod medicus intendit reducere omnes cōplexiones lapsas est vel potest esse in rerū natura: aliter eñ opus medici ⁊ eius intentio esset frustra: sed ſm Gal. medicus intendit reducere omnes cōplexiones ad temperatā ⁊ equalem: ergo equalis complexio: ⁊ tēperata est in rerū natura. Secunda ratio hec est: in quocunqꝫ genere inequaliū ⁊ incompletoꝝ: est ponere aliquod equale ⁊ cōpletū: ſm cui⁹ accessum ⁊ recessuꝫ denominent̄ eq̄lia: hoc patet in moꝛalibus ⁊ naturalib⁹: ergo necesse est in genere complexionū inequalium ponere complexionem equalem: ſm cuius accessum ⁊ recessum oẽs complexiones dicant̄ equales vel inequales. Tertia ratio hec est. Dicit Gal. in libꝛo comple. impꝛobando opinioneꝫ quoꝛūdam qui ponebāt complexioneꝫ calidam ⁊ humidā esse maxime nobilē ⁊ equalem. Pꝛimo sic: cōplexio equalis non habet contrariū: sed cōplexio calida ⁊ hu. habet contrariū: q: opponitur cōplexioni frigide ⁊ sicce: ergo cōplexio calida ⁊ hu. nō est equalis: sꝫ cōplexio equalis ⁊ tēperata nullū inducit lapsuꝫ: sed cōplexio ca. ⁊ hu. cū nimis excedit īducit lapsuꝫ: ergo non est equalis: sed natura intendit cōplexionē equalem q̄ non est ca. et hu. nec est frigida ⁊ sicca: ⁊ sic de alijs: ergo necesse est esse aliquam complexionē: que sit supꝛa illas. hec auteꝫ est cōplexio eq̄lis: g̃ necesse est esse cōplexionē equalem. Quarta ratio est hec. Dicit Auicē. in libꝛo suo de anima ꝙ in coꝛpoꝛibus viuentibus mixtis est ponere aliqđ equale qđ resultet ex cōtrarijs: ⁊ nulli est contrariuꝫ: sed in coꝛpoꝛe humano sunt cōplexiones diuersꝫ: ſm ꝙ sunt in diuersis mēbꝛis: ex quib⁹ cōplexioīb⁹ resultat vna cōplexio: que est supꝛa oẽs per recessum ab omni cōtrarietate: ergo cū hec sit equalis: necesse est in coꝛpoꝛe humano complexionē esse equalem. Quinta ratio hec est: in omnibus que adinuicem cōmiscentur: in quocunqꝫ genere eoꝛum est ponere mediū per confractiōes extremoꝛū: ergo cum in coꝛpoꝛibus mixtis sint extrema ⁊ miscibilia: ergo in coꝛpoꝛibus mixtis est ponere mediuꝫ ſm viam cōmixtionis: sed illud medium est equalis complexio que ex concursu extremoꝛuꝫ resultat: ergo in coꝛpoꝛibus mixtis est ponere complexionem equalem. Sexta ratio est hec: in quocunqꝫ gñe est ponere abundantiam ⁊ defectuꝫ: in eodem est ponere mediū inter abundantiam ⁊ defectum ſm viam nature: q: ex cōfractiōe abūdantie ⁊ defectus resultat mediū ꝓpoꝛtionale: ergo cum in genere complexionū contingat ponere abundantiā ⁊ defectum: ergo est ponere medium: sed illud mediū nō est nisi cōplexio equalis: ergo necesse est ponere cōplexionē equalem in coꝛpoꝛibus mixtis. Septima ratio est hec: sicut habetur in libꝛo de gñatione. Mixtio est miscibiliū alteratarū vnio: in mixtione v̈o non resoluūtur omnino species miscibilium: q: tunc esset generatio ⁊ non commixtio: sed excellētie frangūtur: vt dicitur in secūdo de generatione: quia eoꝛum excellentie coꝛrūpuntur adinuiceꝫ. Et mediū qđ resultat ex his: est mediuꝫ indifferens ab vtroqꝫ extremoꝛum: quia nō est aliquod contrarioꝛū: sed in eis in quibus est alteratio et refractio excellentiarum possibilis est equalitas que cōsistit in medio: ergo cum hec sit ī miscibilibus: possibile est vt deueniatur ad equalitatē in miscibilibus ⁊ mixtionibus: sꝫ ad equalē cōmixtionē sequitur equalitas cōplexionis: ergo in miscibilibus est equalitas cōplexionis: q: ſm Auicē. cōplexio est effectus ex cōmixtione: ⁊ ſm hoc equalis cōplexio est effectus derelictus ex mixtione elemētoꝛum equali: ergo ex mixtione elementoꝛū equali possibile est complexionē equalem resultare. ⁊ sic erit ponere in rerum natura complexionem equalem. ¶ Ad oppositum sunt due rationes: quarū prima est hec: sicut habetur in libꝛo de generatione. In mixto semper est pꝛedominium alicuius elementi. et in eo non equalitas miscibilium: ergo impossibile est ſm viam nature miscibilia misceri ſm equalitateꝫ: ergo equalis cōplexio nō est possibilis: cum sit effectus equalis mixtionis. Secunda est hec. dicit Aristo. in. iiij. metheoꝛoꝝ. Omnia coꝛpa que generantur circa mediū habent dominiū terre ⁊ aque. Hoc idem habetur in libꝛo de generatione in scđo tractatu. Itereꝫ coꝛpoꝛa miscibilia non constant in determinata figura: sed solum duo elementa contrahuntur ad determinatam figuram: sicut aqua ⁊ terra: ergo illoꝛum duoꝛum solum habent dominiū coꝛpoꝛa mixta generata circa medium: ergo in eis non est equalitas mixtionis: ergo nec equalitas cōplexionis que eam sequitur. Solutio ad hoc dicenduꝫ ꝙ in rebus mixtis est possibilis equalitas cōplexionis ⁊ mixtionis. que eā sequatur. ⁊ sic est in reruꝫ natura. ¶ Sed sciendū ꝙ duplex est equalitas. Quedaꝫ in quātitate: q̄ dicitur equalitas pōderis que est equalitas in virtute: ſm exigentiaꝫ indiuidui ⁊ speciei in melioꝛi foꝛmarum statu ⁊ conseruatione nature: ⁊ hec dicitur equalitas quoad iusticiā: ſm ꝙ natura dat vnicuiqꝫ qđ suum est: ſm ꝙ in genere suo ei melioꝛi modo competit. Sed equalitas ad pōdus est duplex: quedā que attenditur in quātitatibus ſm quam vnumquodqꝫ dicitur esse tantū. i. tante magnitudinis: ⁊ hec impossibilis est in rerum natura: in coꝛpoꝛib⁹ aīatis ⁊ in inanimatis: quia opoꝛtet vt elementa debilioꝛis actionis in maioꝛi sint quātitate et elementa maioꝛis actionis sint in minoꝛi. Aliter enim illa que sunt maioꝛis actionis excellerent illa q̄ sunt minoꝛis actionis. vnde ignis excelleret in virtute omnia alia. ⁊ coꝛrumperet: et in suam naturam conuerteret: ⁊ sic non esset mixtio: sed generatio. Est autem alia equalitas quo ad pōdus ratione virtutum ⁊ equalitatum: ſm quā dicitur vnūquodqꝫ equale esse: nō quātum est in magnitudine: sꝫ quātum potest: et ista equalitas in qualitatibus: ⁊ virtutibus eoꝛum est virtus omnium qualitatum: que refrangūtur in mixto. ⁊ tantum potest vna quātuꝫ ⁊ altera: ⁊ hec est possibilis in rebus mixtis inanimatis ſm cursum nature: ꝙ̄uis raro inueniatur. In rebus v̈o animatis non est possibilis. Dicitur tamen ꝙ vita in ipsis stet per calidum ⁊ humidum ſm dominiuꝫ. Equalitas v̈o quoad iusticiam est possibilis in omnibus rebus: ⁊ maxime in rebus animatis: ſm ꝙ vnicuiqꝫ dedit natura existentiam melioꝛem in genere suo ⁊ oꝛdinem. Hec aūt eq̄litas multā: ⁊ diuersam hꝫ latitudinē: ⁊ non est vnifoꝛmis in omnibus viuentibus: imo diuersificat̄ ſm gña ⁊ spēs viuētiū: ⁊ ſm diuersas cōplexiōes generum ⁊ specierū: ⁊ indiuiduoꝝ sicut postea patebit. ¶ Ad rōnes

primam in contrarium dicendũ ꝙ predominiũ alicuius est duplex: formaliter. s. vel materialiter: in mixto vo est predominiũ terre ⁊ aque materialiter. formaliter vero est ibi predñium ignis et aeris in aliquibus: et ex vtroqꝫ predominio resultat tẽperies: ⁊ equalitas cõplexionis: quoad q̃litates elemẽtoꝝ. Ad rationẽ scdaꝫ dicenduꝫ ꝙ in corporib⁹ gn̄atis circa medium: aqua ⁊ terra sunt in predominio: sed hoc predominiũ est ẜm quantitatẽ ⁊ materiã solis. Possunt autẽ dominari ignis ⁊ aer ẜm formam ⁊ qualitates: prout est in ipsis predominiũ ẜm formam ⁊ qualitates: in alijs vo ẜm materiam ⁊ quantitatẽ potest esse in mixto equalitas complexionis ẜm concursum qualitatũ resultans ex proportione miscibilium: ⁊ hoc non impedit: q̄n ipsum mixtum constet in debita quantitate ⁊ figura: ẜm exigentiam terre ⁊ aque dominantium: quantitatem ⁊ materialiter. ⁊ sic patet solutio istius questionis.

❡ Circa secundũ principale sic ꝓcedimus: ⁊ circa hoc duo queruntur. Primũ est vtrum complexio equalis possit conseruari per naturam. Scd̄m est vtrum hec complexio maxime conseruetur: aut maxime sit corruptibilis a causis 3rijs.

❡ Circa primũ sic procedimus ⁊ queritur: vtrum equalis cõplexio possit conseruari per naturam: et ostenditur ꝙ sic per duas rationes. prima talis est. Natura nihil facit frustra: nihil ergo facit qd̄ non cõseruat: qm̄ frustra fit per naturaꝫ: qd̄ non seruatur per naturam: sed hec cõplexio possibilis est ẜm cursum nature: ⁊ natura maxime intendit hoc facere: ergo hec complexio potest seruari per naturam. Secunda ratio hec est: in quocūqꝫ corpore est fortissimus nexus contrariorum cum difficultate dissoluitur: sicut patet in metallis ⁊ lapidib⁹: sed in hm̄oi corpore est fortissim⁹ nexus cõtrarietatum: sicut dicit Ha. ergo de facili nõ potest dissolui: sed diu conseruabitur. ❡ Ad oppositũ sunt quinqꝫ rationes. Prima talis est: omne excellens est corrũpens: sicut habetur in libro de sensu ⁊ sensato: sed hec cõplexio ab omni intrinseca re ⁊ extrinseca excellit: cum ipsa sit equalis: ⁊ oẽs alie res sunt inequales respectu ipsius: ergo omnes res corrũpent ipsam: ergo impossibile est ipsam conseruari. Secunda ratio est hec: accidẽtiũ quedam inducunt caliditatẽ: quedam frigiditatẽ: ⁊ hec non possunt euitari: nec etiã actiones corporales ⁊ animales possunt euitari: cum corpus sit propter operationes: sed hec omnia addunt in distemperantiã complexionis: ergo hm̄oi complexio non poterit conseruari: Tertia ratio hec est: nullum corpus viuens potest sine nutrimento conseruari: q: resoluitur continue a calore interiori ⁊ exteriori: et indiget continua restauratione deperditi: sed nutrimentũ in principio dissimile est: in fine vo simile: ergo in principio corpus permutat. Quarta ratio talis est: a reb⁹ non naturalib⁹ impossibile est corpus egredi in vita: ad hoc vt diu viuat: sicut ab aere: cibo ⁊c. sed complexiones illaruꝫ sunt excellentes ⁊ distẽperate respectu huius cõplexionis equalis: ergo ipsam corrumpent: ⁊ ad distemperantiã perducent: ergo hm̄oi complexio per naturã conseruari nõ potest: ergo. Ad hoc dicenduꝫ ꝙ hec cõplexio potest cõseruari per naturam. ❡ Ad rationes autem in contrariũ dicendũ ꝙ sua equalitas permutatur ẜm actualem existentiam: ⁊ cõseruatur ẜm essentialem.

❡ Circa secundũ huius questionis sic procedimus: ⁊ queritur: vtrum hec complexio maxime cõseruetur: an maxime sit vincibilis ab egris causis: ⁊ ostenditur ꝙ maxime egris causis resistat ꝑ duas rationes. Prima talis est. Dicit Ga. in tegni. corpus sanũ simpl'r est qd̄ hꝫ partes ꝑfectas operãtes: ⁊ qd̄ causis extrĩsecis egris potest fortiter resistere: hec complexio est illa in qua consistit corpus sanuꝫ simpliciter: ergo hec complexio fortiter causis egris resistit: ergo maxime hec complexio põt cõseruari. ❡ Ad oppositũ sunt due rationes. Prima talis est: mediuꝫ facilius patitur ab extremis ꝙ̄ extrema abinuicẽ propter maiorem similitudinẽ quã habet cum ipso: ergo cum hec cõplexio sit media per equalitatem: inter oẽs alias facilius patietur ꝙ̄ aliqua alia: ergo minus potest conseruari ꝙ̄ alia cõplexio distemperata. Secunda ratio est hec: cõplexio ab omnib⁹ excellitur: ⁊ omne qd̄ a pluribus vel omnibus excellitur: facilius transmutatur ⁊ frequẽtius cum ab omnibus alijs excellatur: ergo fortius ⁊ frequentius trahetur ad distemperantiã: ergo minus omnibus alijs conseruatur. ❡ Ex his igitur concluditur ꝙ ex quo corpus sanissimũ consistit in hac complexione hec complexio de facili leditur a causis egris: sed corpus qd̄ maxime leditur a causis egris: sicut dicit Gal. ⁊ Ha. est corpus egerrimũ: ergo ⁊c. Ad hoc dicendũ ꝙ hec cõplexio cõpetit corpori sanissimo: ⁊ nata est maxime effugere corruptiones egrarũ causarum. ❡ Ad rationem dicendũ ꝙ dupliciter est loqui de hac cõplexione: ⁊ de corpore in quo est. Uno modo a parte excellentiarũ causarum contrariaruꝫ: et sic maxime nata est permutari: ⁊ ad distemperantiam duci. Alio modo cõsideratur ratione sue equalitatis ⁊ fortis nexus contrarioꝝ: ⁊ fortitudinis virtutis que ipsam conseruat: ⁊ sic maxime causis ledentibus resistit.

❡ Circa tertium principale sic procedimus: ⁊ queritur de regimine corporũ lapsoꝝ naturalr: ⁊ loq̄mur gr̄a exẽpli de cholerico. vtrum possit regi ⁊ conseruari per similia: vel per contraria: ⁊ videtur ꝙ per similia hac ratione: dicit Gal. in tegni. ꝙ calidiora corpora calidioribus indigẽt adiutorijs: ⁊ loquitur de regimine per conseruationẽ: sed cum corpus cholericum naturaliter est calidũ: ergo calidis indiget adiutorijs ad sui regimen ⁊ conseruationẽ: ergo per similia debet regi ⁊ conseruari: ⁊ hoc modo intelligatur de alijs. Secunda ratio est hec. Dicit Ha. in cõmẽto super tegni: ꝙ mẽbrum existens in sua complexione ⁊ dispositiõe naturali appetit similia: quando vo consistit in innaturali dispositione appetit contraria: ⁊ causa huius est: q: natura intendit remouere innaturaleꝫ dispositionẽ per contraria: sicut patet in febre. Item dicit ꝙ si aliquis vult conseruare crasim: talia debet offerre: qualis crasis est: sed talis crasis est cholerica: ergo ad sui conseruationẽ ⁊ regimen calida ⁊ similia debent exhiberi ⁊ non contraria. Tertia ratio est hec: talia debet inuestigari: qualia a corpore deperdunt̄: sed a corpore cholerico: cholerica deperdunt̄: ergo cholerica debẽt restaurari: sed restauratio non est nisi per similia: ergo consimilia debent exhiberi. Quarta ratio est hec: nutritio ẜm Galenũ est perfecta assimilatio nutrientis cum nutrito: sed oẽ membrum per illud conseruatur: per qd̄ nutritur: ⁊ nutrimentũ nonpotest assimilari cholerico: nisi sit cholericũ: nec conseruari in natura cholerica: ergo necesse est nutrimentũ corporis cholerici esse cholericũ: ad hoc ꝙ conseruetur in genere cholericorum. ❡ Ad oppositum sunt tres rationes: quarum prima est hec: si corpus est temperatũ: temperata ⁊ similia debent exhiberi: sed distẽperatis, distemperata ⁊ dissimilia: sed corpus cholerici est distemperatũ q: lapsum: ergo contraria ⁊ dissimilia debent exhiberi ad sui conseruationẽ. Secunda ratio est hec. Dicit Gal. in tegni. ꝙ omne simile augmentat suum simile: ⁊ facit ipsum furere. idem dicit ꝑ aphorismos: sed tale nõ conseruat: sed corrũpit: ergo corpus cholericum non potest conseruari per calida cholerica: ergo nec potest conseruari per similia: sed per cõtraria. Tertia ratio est hec. Dicit Ha. ꝙ sola tẽperata complexio sua similitudine congaudet: ergo corpori talis cõplexionis soluꝫ debent offerri similia: non ergo corpus cholericũ similibus debet regi: sed contrarijs: ad hoc vt conseruetur in sua natura: ergo. Dicẽdũ ꝙ circa hoc est multiplex intentio: dicũt em̄ quidam ꝙ in temperatis debẽt offerri que sunt similia actualis potentie: distemperatis vero debent exhiberi que sunt ꝯtraria. in pñcipio. s. in fine vo similia vt cholericis lactuca que in principio est dissimilis ⁊ contraria: in fine vo fit similis per conuersionẽ sui in naturã membroruꝫ. Huic em̄ positioni non consentimus: q: omnia que tendunt in naturaꝫ nutrimẽti sunt talia: et ꝓpter hoc dicẽdũ est aliter ꝙ in genere cõseruatiuo debent exhiberi similia in codeꝫ gradu: vnde cholerico calida debent exhiberi in codẽ gradu: ⁊ hoc nõ dico vt corpus sit temperatũ: sed vt ꝯseruet̄ in statu cholericorum: in genere vo cause permutatiuo debent exhiberi cõtraria: contrariũ em̄ per contrariũ permutat̄: ⁊ reducit̄ ad tẽperamentũ. Dicim⁹ ergo ꝙ tale corp⁹ põt regi q̄ttuor modis. Uno mõ ad hoc vt in sui natura ꝯseruet̄: ⁊ hoc mõ ꝑ silia. Alio mõ vt ad tẽperantiã reducatur vel meliorem for

maruz: ⁊ hoc modo regitur per ɔ̃ria. Tertio modo regit᷑: vt non in ipso inducat᷑ febris cholerica: ⁊ hoc modo regitur ꝑ partim silia: ⁊ partim dissilia: sicut ꝑ illa q̃ sunt frigida citra gradū illū in qua est egritudo. Quarto mō regit᷑ corpus vt non fiat phlegmaticuz: ⁊ hoc modo regitur ꝑ frigida remissa sicut ꝑ calida ⁊ sicca. ¶ Ad rationē primā in ɔ̃riū dicēdū ꝙ cum dicit Gal. ꝙ corpori tēperato tēperata debent exhiberi. hoc intelligit in genere cause ɔseruatiuo: cū vō dicit ꝙ distēperatis distēperata ⁊c. hoc intelligit in gñe cāe ꝑmutatiuo. Dicimus ergo ꝙ in gñe cause cōseruatiuo silia debēt offerri. ⁊ de hoc genere loquimur hic. de alio autem non. Ad scd̄am rationem dicendū ꝙ in gñe cāe cōseruatiuo similia non exhibent᷑: vt crasis intendat᷑: ⁊ natura furiat: sed vt perditū a corpore per simile restauret᷑. Ad tertiū dicēdū ꝙ cōplexio tēperata est duplex. Una tēperata absolute ⁊ simpliciter: ⁊ hec est in meliori formarū. Alia vō est tēperata in suo gñe: fm ꝙ dicimus ꝙ iste cholericus est tēperatissimus in genere cholericoꝝ. Dicim⁹ ergo ꝙ corpus cholericū perfecte exercēs suas operatiōes temperatū est in suo gñe: per comparationē tñ ad corpus melioris formaruz dicitur esse lapsum ⁊ distemperatum.

¶ Circa quartum principale sic procedimus: ⁊ querit᷑: in regimento sanitatis quid sit magis necessarium: vtrum aer an cibus: ⁊ videtur ꝙ aer: quia radix vite consistit in calore naturali. Calor vero naturalis habet fundamentum in corde: a quo est vita tanq̃ ab influente: ergo illud quod facit maxime ad regimen caloris naturalis: maxime facit ad regimen vite: sed aer est hmōi cum ꝓhibeat extinctionē eiusdē ergo aer maxime necessarius est. Scd̄a ratio est hec: omne illud qd̄ natura humana magis incessanter ⁊ frequētius requirit: quo si priuetur: corrūpitur vita: maxime necessarium est ad regimē vite: sed aer est hmōi: ergo maxime necessari⁹ ad regimē vite. Tertia ratio hec est: Mors naturalis accidit propter ɔsumptiōez substātialis humiditatis factā a calore naturali: sed hec consumptio non ꝓcedit: nisi q: calor exhalat: ergo illud qd̄ imediate infrigidat calorē: vt humiditas substātialis cōseruet᷑: maxime exigitur ad vitam: sed aer est huiusmodi: ergo maxime exigit᷑ ad vitā. ¶ Ad oppositū est hec ratio: illd̄ maxime operat᷑ ad regimē ⁊ calorē naturalē: ⁊ spiritus qd̄ in mēbris integritatez restaurat: sed cibus est hmōi: cū conuertit᷑ in membrū vel naturā mēbri: ergo cibus est maxime necessarius ad regimē vite. Scd̄a ratio est hec: cōseruatio vite consistit in cōseruatione caloris naturalis ⁊ spūs: sed calor naturalis ⁊ spūs gñant᷑ ex cibo: ⁊ nutriunt᷑: sicut dicit Auicēna: ergo cibus ad conseruationē vite est necessarius. Ad hoc dicimus ꝙ inter oīa que tendūt ad cōseruationē vite: aer est maxime necessarius. Ad rationes in cōtrarium dicendū: ⁊ primo ad primā: ꝙ fundamentū vite est duplex: quoddā proximū: sicut temperamentū caloris naturalis. aliud remotuz: ⁊ illud est in mēbris ⁊ humiditatibus membrorū. Dicimus ergo ꝙ cibus restaurando deperditū subuenit fundamēto remoto existēti in mēbris: ⁊ humorib⁹ eorum: aer vō subuenit fundamēto ꝓximo: q: subuenit calori naturali ne extinguat᷑. Ad scd̄am rationē dicendū ꝙ quedam operātur ad conseruationē caloris naturalis ipsum restaurando: ⁊ hoc modo cibus cōseruat calorē naturalē. Alio modo ipsum regendo ⁊ prohibendo ab extinctione: et hoc modo aer operatur ad conseruationē vite: ⁊ non soluz ꝓhibet extinctionē: sed etiā resolutionē: q: ipsum calorē naturalem temperando prohibet resolutionem.

¶ Scd̄o queritur circa hoc: quid plus noceat an malus cibus an malus aer: ⁊ videt᷑ ꝙ malus aer: principiū vite est in corde: ergo qd̄ immediatius cor attigit suo nocumēto: ⁊ nutrimento magis iuuat ⁊ nocet: sed aer immediatius attingit cor q̃ cibus: ergo suo nocumento magis nocet q̃ cibus. Scd̄a ratio est talis: ab illo qd̄ sine trāsmutatiōe petit cor ⁊ calorē naturalē: maius nocumentū procedit q̃ ab illo: qd̄ cū transmutatione petit cor ⁊ calorē naturalē: cibus vō cū trāsmutatione petit cor: ergo maius nocumentū ꝓcedit ab aere malo q̃ cibo malo. ¶ Ad oppositū sunt due rōnes. Prima talis est: ab illo qd̄ maiorē morā facit in corpore: ⁊ cuius impressio fortior est: maius nocumentū procedit: sed cibus est hmōi respectu aeris: ergo cibus maius nocumentū facit q̃ aer. Secūda ratio hec est: ab illo magis procedit nocumētum qd̄ maxime natum est ɔuerti ad naturā membrorū: sed cibus est hmōi: ergo a cibo maius nocumentum venit q̃ ab aere. ergo ⁊c. Ad hoc dicēdū ꝙ malicia aeris magis nocet q̃ malicia cibi. Ad rationes aūt dicendū ꝙ duobus modis est loqui de nocumēto aeris ⁊ cibi. Primo modo absolute: et hoc modo nocumentū aeris maius est. Secundo modo fm ꝙ non concurrūt equali concursu: ⁊ hoc modo nocumentū cibi maius est: q: maiorem moram ⁊ maiorē impressionem facit in corpore q̃ aer.

¶ Tertio queritur circa hoc qd̄ magis exigit᷑ a corpore: ⁊ loquamur in tēperato: an cibus: an potus. et videtur ꝙ cibus: q: omne illud quod prohibet resolutionē humiditatis substantialis factā a calore naturali magis exigitur a natura humana: sed cibus facit hoc: ⁊ non potus: ergo cibus magis est necessarius q̃ potus. Secūda ratio est hec: dicit Rasis ꝙ aqua non nutrit nec restaurat deperdituz: sed dicit ꝙ cibus penetrat per totum corpus: cibus ergo operatur ad restaurationē deperditoꝝ: ⁊ omne tale magis requiritur a natura: ergo cibus magis requiritur a natura. Contrarium vero dicit Costantinus in pantegni: dicens ꝙ natura requirit tria. primo aerem. scd̄o potum. tertio cibum: ⁊ ponit exēplum in eunte a carcere: ⁊ in suspensis per collum: quare potus primo requiritur a natura: sed qd̄ primo appetit magis requiritur ad cōseruationē illius: ergo potus magis requiritur q̃ cibus. Secunda ratio talis est: illud magis appetit᷑ a natura: in cuius desiderio magis affligitur: sed natura humana magis affligitur in desiderio potus q̃ cibi: ergo magis requirit potum q̃ potum: quod cōcedimus: ⁊ causa huius est: q: desideriū ex potu est propter actionē caloris naturalis propter humiditatē substantialē corporis: ⁊ idō reqrit᷑ aliqd qd̄ excellentiā caloris ei⁹ mitiget cuiusmodi est pot⁹.

¶ Circa quintum principale sic procedimus: et queruntur quedam communia. Et primo queritur de eleuatione gradus. vtrum scz corpori calido in quarto gradu debeant offerri frigida in eodem gradu. et videtur ꝙ sic hac ratione: possibile est complexionē corporis humani eleuari ⁊ intendi in quarto gradu: sicut patet in febrib⁹ acutis cholericis: sed corpori distēperato distemperamēto sensibili contraria exhibenda sunt in eodem gradu fm omnes auctores: ergo corpori hu. calido in quarto gradu debent exhiberi frigida in eodem gradu. Secunda ratio talis est: omne quod reducitur ad temperamentū oportet vt per contrariū reducatur eleuatum in eodem gradu: sicut vult Gal. in tegni. ergo cuz corpus hu. eleuet᷑ in caliditate in quarto gradu: necesse est vt reducatur ad temperamentū per frigida in eodem gradu. Ad oppositū est hec ratio: ea que sunt frigida in quarto gradu sunt mortifera: sicut opium iusquiamus: ⁊ cōsimilia: sz nihil qd̄ corpus mortificat est exhibendū: ergo frigida in quarto gradu nullo modo sunt exhibēda. ¶ Solutio dicēdum ꝙ circa hoc duplex est intentio. Prima ꝙ frigida in eodem gradu debent exhiberi: sed non simul vel per vnam medicinā sed vicissiz: vt vnavice dent᷑ frigida i scd̄o gradu: ⁊ deīde frigida i codē gradu: ita vt qd̄ nō pōt facere ꝓpter necessitatē virtutis tēperet ꝓpter multitudinē. Scd̄a intētio est quā nos ponim⁹: ꝙ frigida in codez gradu debent exhiberi: nec dicimus sicut quidam dicentes ꝙ illa simplicia nō debent exhiberi: sed per admixtionē alicuius rei calide bene possunt. Ad rationem in contrariū dicendū ꝙ in corpore duo sunt consideranda: mala scz discrasia ⁊ tenor virtutis ⁊ calor naturalis ⁊ spiritus. Dicim⁹ ergo ꝙ primo contraria in codē gradu debent exhiberi: quantū tñ ad tenorez virtutis: non damus frigida in quarto gradu: q: timemus de extinctione caloris naturalis ⁊ spiritus.

¶ Secūdo queritur quare vtimur cibis calidis in quarto gradu ⁊ non frigidis in eodem. Ad hoc dicendū ꝙ vita stat per calidum ⁊ humidū: sed frigidū contrariatur vite: ⁊ maxime frigidum in quarto gradu: calidū vō non: ⁊ ꝓpter hoc vtimur calidis in quarto gradu: ⁊ non frigidis.

¶ Tertio qrit᷑ qre q̄daz plante in q̄rto gradu frigide sicut opiū ⁊ ɔsilia viuūt: cū frigiditas in q̄rto gradu sit ɔ̃ria vite,

¶ Ad hoc dicendũ ꝙ hmõi frigida considerant̃ dupliciter. Uno modo in se.s.ꝑm sui naturã: ⁊ sic habẽt in se ca.⁊ humi. sufficiẽs ad vitam. Alio modo considerantur per comparationem ad corpus huma. ⁊ sic frigida in quarto gradu sunt inimica nature hu.⁊ vite. ¶ Consequenter autẽ querit̃ de dieta exercitantiũ.s. vtrũ debeãt regi grossa dieta: an subtili: ⁊ videt̃ ꝙ subtili hac ratione. In exercitãtib⁹ resoluit̃ virtus ⁊ spiritus ⁊ calor naturalis: sed istis defectis ⁊ resolutis non cõpetit nisi subtilis dieta: ergo exercitãtib⁹ cõpetit subtilis dieta ⁊ nõ grossa. Scõa ratio talis est: grossa dieta non cõpetit nisi qñ calor naturalis ⁊ spiritus fortis est in loco decoctiõis: sed in exercitantib⁹ calor naturalis retrahit̃ a loco decoctiõis ad exteriora. vnde minorat̃: ⁊ fit debilis. et tunc nõ cõpetit grossa dieta: sed subtilis. ergo nec in exercitantibus cõpetit grossa dieta: sed subtilis. ¶ Ad oppositũ est auctoritas ysaac dicẽtis ꝙ exercitãtib⁹ cõpetit grossa dieta: ⁊ causa hui⁹ est triplex. Prima est deperditio ⁊ resolutio corpis: ⁊ fortitudo caloris naturalis. Alia ẽ exercitatio ⁊ fortitudo caloris naturalis. Tertia est nimia pororũ aptio. quibus de causis corpus indiget necessario multo ⁊ grosso nutrimento qd̃ cõcedim⁹. ¶ Ad rõnẽ in contrariũ dicendũ ꝙ exercitiũ est multiplex: quoddã tẽperatũ: ⁊ tale excitat calorem naturalẽ: ⁊ reddit fortẽ in loco decoctionis: ⁊ in qualibet parte corporis: ⁊ tunc corpus indiget grosso nutrimento. Aliud est superfluũ ⁊ excellẽs: ⁊ tale defectat virtutes: ⁊ tunc corpus indiget subtili nutrimẽto. Tertiũ est mediocre: ⁊ ꝑm hoc indiget mediocri nutrimento. ¶ Notandũ tñ ꝙ post exercitiũ non debet exhiberi cibus immediate: ⁊ causa hui⁹ est: q2 tũc calor naturalis mult⁹ est extra ⁊ pauc⁹ intra: sed cũ corpus quieuerit post exercitiũ per dimidiã horam diei: reuocat̃ calor naturalis ad interiora: ⁊ fit fortis in loco decoctionis: ⁊ tunc debet exhiberi cibus.

¶ Scõo queritur: qualis dieta cõpetat exercitãti exercitio aĩali sicut illis qui studẽt: ⁊ videt̃ ꝙ grossa. quãto maior resolutio facta est a corpe ⁊ extinctio caloris: tãto grossior cõpetit dieta: sed in studẽtibus ista duo concurrũt: ergo in eis cõpetit grossa dieta. Scõa ratio talis est: exercitiũ aĩe forti⁹ est ꝙ̃ corporale: sicut aĩe operatiões fortiores sunt ꝙ̃ corporis: sed in exercitio corporali grossa dieta cõpetit: ergo multo fortius in aĩali. Ad oppositũ est auctoritas ysaac dicẽtis ꝙ qescentib⁹ nõ debet dari grossa dieta. Scõa rõ hec est: laborantib⁹ debet dari grossa dieta: q2 exhalatio superfluitatũ fit in eis per sudorẽ: cũ pori sint largi: in quiescentib⁹ ṽo nõ est hmõi exhalatio: ergo non competit in eis grossa dieta. Tertia rõ est hec. dicit phs in.vi.de naturalib⁹: q2 vna virt⁹ retrahit aliã a suis operationib⁹. vnde si viget aĩalis virtus debilitat̃ naturalis: sed qñ virtus naturalis debilis est: competit subtilis dieta: ergo exercitãtibus exercitio aĩali cõpetit dieta subtilis: qd̃ cõcedimus. ¶ Ad rationẽ autẽ in contrariũ respõdemus: ꝙ tria in talib⁹ sunt consideranda. Primum est resolutio facta a calore ⁊ profunditate cogitationum: q2 aĩalis spiritus ⁊ caloris naturalis. consumit̃ eñ ⁊ debilitat̃ calor naturalis: ⁊ hoc modo indiget restauratiõe: ⁊ multitudine cibi. Scõm est debilitas virtutis naturalis: ⁊ hoc modo indiget pauca ⁊ subtili dieta: sed q2 resolutio fit magna: iõ tali corpori offerri d3 cibus subtilis: ⁊ frequẽter et paucus ad hoc vt fortificetur: ⁊ restauret̃ illa virtus debilitata. Tertiũ est: ꝙ est ibi remanẽtia superfluitatũ: ⁊ hoc modo indiget cibo subtili ⁊ pauco.

¶ Postea querit̃ de dieta ratione tẽporis: ⁊ querit̃ qualis dieta debeat exhiberi corpori hu. in estate: an subtilis: an grossa: ⁊ ꝙ grossa videtur. Dicit ysaac ꝙ habentib⁹ poros raros: ⁊ aptos cõpetit cibus grossus: sed in estate pori sunt aperti ⁊ rari ꝓpter calorẽ aeris continẽtis: ergo in estate cõpetit grossus cibus ⁊ non subtilis. Scõa ratio hec est: magne deperditioni ⁊ resolutioni multa ⁊ magna debet respõdere restauratio: sed in estate multis de causis est magna deperditio: q2 tunc multũ resoluit̃ de calore naturali ⁊ spiritu: ⁊ virtute: ergo in estate corpus hu. multo ⁊ grosso indiget nutrimẽto. ¶ Ad oppositũ est hippo. q. dicit. vẽtres hyeme ⁊ vere ⁊c. ꝓpter hoc in hyeme multus ⁊ grossus cibus cõpetit: q2 fortior est calor naturalis. ergo in estate cum sit tẽpus contrariũ: cõtrarius cibus debet exhiberi. huiusmodi ṽo cibus est cibus subtilis: ergo cibus subtilis debet exhiberi in estate: ⁊ non grossus: qd̃ cõcedimus. ¶ Ad primã autem rationem in contrariũ dicendum ꝙ apertio pororũ est duplex: quedã naturalis: ⁊ causatur a fortitudine: ⁊ in hac cõpetit cibus grossus: ⁊ de tali intelligit ysaac. Alia ṽo est accidẽtalis que causatur ꝓpter calorẽ exteriorẽ: ⁊ hec accidit in estate: ⁊ in hac cõpetit cibus subtilis ⁊ nõ grossus: eo ꝙ virt⁹ naturalis multũ est defecta in estate ꝓpter resolutionẽ spiritus ⁊ caloris naturalis. vñ non põt digeri cibus grossus. et de hac non intelligit ysaac. ¶ Ad scõam rationẽ dicendũ ꝙ in estate multa fit depditio in corpore: ⁊ huius causa est duplex vl' triplex. Prima est defectio ⁊ debilitas caloris: ⁊ huic respõdet cibus subtilis ⁊ paucus. Scõa causa est nimia resolutio a corpore: ⁊ huic respõdet multa restauratio per cibũ subtilem ⁊ paucũ: ⁊ freqũẽter exhibitũ. Un̄ non sequit̃ si resolutio ⁊ depditio est multa: ꝙ ꝓpter hoc cibus sit grossus ad suã restaurationẽ: q2 hoc idẽ facit cibus subtilis frequenter exhibitus in parua quãtitate. Tertia causa est fortis calor accidẽtalis acquisitus per calorẽ aeris exterioris: ⁊ hoc modo indiget cibo frigido ⁊ humido.

¶ Consequẽter queritur de regimine corporis lapsi a corpore tẽperato: vtrũ debeat cõseruari per dissimilia extra: ⁊ per siñia intra: ⁊ hoc est querere vtrũ illa opinio sit vera: et ostendit̃ ꝙ nõ multis rationib⁹: prima talis est. Dicit Gal. in lib. cõple. ꝙ omne qd̃ denominat̃ per impressionẽ factam in corpore: calidũ vel frigidũ denominat̃ ꝑm potentialẽ virtutem: ⁊ non ꝑm actualem. ideo dicit Gal. in tegni. ꝙ debemus inspicere potentialẽ virtutẽ ⁊ non actualẽ: sicut patet in pipere qd̃ ponimus calidũ: ꝙuis actualr̃ sit frigidũ: ergo similiter erit in cibarijs alijs: ꝙ per illud qd̃ habent in potentia operabunt̃: ⁊ sic nihil faciet virtus actualis. Secũda ratio talis est: illud quod est cõmune oĩbus: nulli appropriatur: sed omni cibo: in qualibet regione cõmune est vt sit simile in potẽtia intra: ⁊ dissimile extra: ergo nulli debet appropriari: ⁊ sic nihil est dictu ꝙ debeat cõseruari per cibaria dissimilia extra: ⁊ similia intra: imo semper ꝑm potentialem virtutẽ debẽt iudicari. Tertia ratio est hec: dicit Auicẽna. c. de eis que proueniũt ex eo qd̃ comedit̃ ⁊ bibit̃: ꝙ cib⁹ tria facit in corpore. Primo deperditũ restaurat ꝑ naturã per quam est cibus. Scõo calorem naturalẽ augmentat: augendo sanguinẽ. Tertio alterat corpus ꝑ qualitatẽ que sibi remansit: que fortior erat qualitate nostri corporis: ⁊ hoc est ꝑm potentialẽ virtutẽ: quare oĩa que recipiũtur in corpore si frigida sunt in potẽtia: infrigidabũt corpus. si calida: calefaciẽt: ⁊ sic nihil facit actualis virtus. Quarta ratio est hec: dicit Gal. in tegni. ꝙ genus conseruatiuũ contrariũ est generi permutatiuo. permutatiuũ eñ tãgit malas discrasias. cõseruatiuũ ṽo conseruat: sed in permutatiuo procedimus per cõtraria non extra: sed intra. Quinta ratio est hec. Unũquodq3 eo ꝙ est in potẽtia denominatur in actu: sed sicut dicit Auicẽ. triplex est potẽtia: quedã ꝓpinqua: ⁊ in ista sic h3 venenũ respectu corpis: q2 non eget nisi sola obuiatiõe. Et est alia potẽtia remota: ⁊ in ista ponim⁹ cibũ respectu corpis. propterea q2 multis indiget trãsmutatiõib⁹ ad hoc vt in naturam nostri corporis transmutet̃ cũ alia potentia media: ⁊ in hac ponimus medicinã que immutat corpus: sicut venenum: ⁊ imutatur a corpore sicut cibus: sed tam venenum ꝙ̃ medicina non denominat̃ ab illo qd̃ est in eis actu: sed ab illo qd̃ habent potẽtia. ergo similiter cibus dicetur operari: ⁊ denominabit̃ ab eo qd̃ est in potẽtia. Sexta ratio talis est in gñe cause conseruatiuo vtimur similib⁹: sed cibus nõ nutrit nisi cum inducit speciẽ alienã: ⁊ hoc modo operat̃ a tota specie: habet eñ in potẽtia speciem consimilẽ membris: per speciem ĩactualẽ non nutrit: sed per potẽtialẽ: quare per illam potentialẽ assimilatur membris: qd̃ concedimus.

¶ Sed ad oppositũ ducitur talis ratio: illa que competũt corpori lapso a meliori forma non debent oĩno esse dissimilia: q2 sic reducerent ipsum ad maiorẽ discrasiam: nec oĩno similia: q2 sic non permutarent: debent ergo esse partim similia: ⁊ partim contraria: sed hoc non potest esse in eodem tẽpore: quare oportet ꝙ extra sint dissimilia: intra ṽo siñia.

¶ Solutio

¶ Solutio dicẽdum ꝙ oppositio illa nulla est. vnde debet regi per oĩa similia intra. vñ qũcunqȝ cibus sit ille: deb et de nominari ab eo quod habet in potẽtia. Ad ratiõẽ in contrarium ptȝ solutio per distinctionẽ illã superius positã scȝ ꝙ corpus cholericũ.iiij. modis potest regi: sicut ibi fuit explanatũ. ⁊ ideo hic omittimus.

¶ Tertia lectio.

¶ Idem etiã in corporibus intelligim⁹ ſm oppilationem pororũ: ⁊ raritatẽ eorũ. Si enim pori corporis sint rari: ⁊ fumositatis facile dissolutiui: cibi in quãtitate sunt multi dãdi: in qualitate võ grossi ⁊ viscosi: vt p̃e multitudine sui impleãtur rari pori: ⁊ viscositate tardetur dissolutio cibi. Si enim cibus paruus sit ⁊ subtilis: pori võ largi atqȝ rari: non incerti sumus quin plurimũ dissoluantur: ⁊ per poros velociter egrediãtur: ⁊ ita mẽbra nutrimẽto depauperẽtur. Si autẽ cibi multi sunt ⁊ grossi: ⁊ implentur rari pori: ⁊ dissoluũtur tarde: neqȝ a corporibus egrediantur nisi qui a natura expelli cogũtur. Si võ corpora sint oppilata: ⁊ nõ dissolutiua: ex ɔsuetudĩe eis damus cibũ in quãtitate paruũ: subtilẽ in qualitate. Cibus enim multus ⁊ grossus in pororũ oppilatiõibus in corporibus coadunatur: ⁊ ex tertie digestiõis membrorꝫ superfluitatibus tãta generatur materia: vt nõ securi simus quin inde diuturni morbi generẽtur: ⁊ maxime neruorũ dolores ⁊ articulorꝫ. Si autẽ sit subtilis cib⁹: cito de strictis poris egreditur: neqȝ remanet in corporibus: nisi quãtũ in nutriendis mẽbris a natura expetitur: ⁊ corpa in sanitatis sue sunt statu cõstituta. Constat ergo antiquos medicos de natura ciborũ disputantes: sic intendẽtes vt cibi tales essent: qualis substãtia illa que de corporibus dissoluitur. Unde nõ tantũ intelligere naturas ciborũ in sanitate ɔ̃stãda ⁊ custodiẽda sufficit: nisi etiã ⁊ corporꝫ capiẽtiũ ea naturas intellexeris. Naturis eñ ciborũ solũ perfecte intellectis: corporũ võ suscipiẽtiũ neglectis: nihil proficit illũ prius exquisisse in cõplẽda intentiõe custodiẽde sanitatis in sanis: ⁊ reddende infirmis. Corpora enim multũ sunt sibi diuersa in cõplexiõe ⁊ cõpositione. Unde etiã ſm eorꝫ diuersitates danda sunt cibaria diuersa. Compulit ergo nos necessitas ad corporũ diuersitates exquirẽdas: vt intelligam⁹ qualia sint rara ⁊ larga: qualia sint oppilata ⁊ stricta. Complexiones quoqȝ cuiuslibet corporis sunt exquirende toti⁹: ⁊ mẽbrorꝫ singulorꝫ singulę: siue mẽbrorꝫ singulũ sit ſm qð expedit: fuerit: siue nõ fuerit: cũ aliquãdo totũ corpus calidius inueniatur: solus võ stomachus frigidus: et ecõuerso. sic ⁊ de ceteris mẽbris intelligendum est.

¶ Postq̃ assignauit diuersitatem exhibitionis diete ⁊ a parte complexiõis corporũ recipiẽtiũ: in hac parte assignat eius diuersitatẽ a parte cõpositionis ipsorꝫ. Sunt autẽ due partes in presenti lectione: in quarũ prima assignat diuersitatem diete. In scða ostẽdit vel cõcludit necessitatẽ inuestigationis nature diete. Prima aũt diuiditur in duas: in quarũ prima assignat diuersitatẽ diete a parte cõpositionis rare. In scða a parte spisse. Scða aũt principalis diuiditur in duas partes. In quarũ prima cõcludit necessitatẽ inuestigationis nature diete. In scða: q: cã hui⁹ est diuersitas corporũ: assignat ipsam. In tertia: q: adhuc ɔcurrit diuersitas membrorꝫ: ipsam assignat. Sunt igitur in presenti lectione partes quinqȝ. In quarꝫ prima assignat diuersitatẽ diete a parte rare cõpositionis corporis. In scða. s. in hac: Si vero corpora sint oppilata ⁊ nõ dissolutiua. assignat ei⁹ diuersitatẽ a parte spisse cõpositiõis. In tertia. s. in hac: Cõstat ergo antiquos de natura ciborũ disputasse. concludit necessitatẽ inuestigatiõis nature ciborꝫ. In quarta. s. in hac: Corpa eñ sunt multũ diuersa in cõplexione. gratia huius assignat corporũ diuersitatẽ. In quinta. s. in hac: Cõplexiones igĩt cuiuslibet corporis sunt inquirẽde. assignat diuersitatẽ dispositionũ membrorꝫ q̃ debet inquiri circa inuestigationẽ nature diete. ¶ Processus aũt talis est: dicit similiter ꝙ diuersatur diete exhibitio a parte cõpositionis corporũ: q: corpora raros poros habẽtia cibis multis viscosis indigẽt: vt diu poris immorẽt: ⁊ ex illis mẽbra perfecte nutriant̃: q: pauci subtiles cito exhalãt: vt mẽbra nutrimento viduata remaneant. ¶ Circa scðam partẽ dicit ꝙ corpora solidorũ pororũ paucis cibis subtilibus egent: vt cito resoluantur: quia grossi multi multũ immorantur: ⁊ grossos generãt humores: ex quib⁹ diuturne generant̃ egritudines. ¶ Circa tertiã partẽ sic procedit dicens ꝙ patet ex predictis antiquos inquisiuisse de natura ciborꝫ ꝑpter corpora: vt quale dissoluitur ab eis tale restaure̾: vnde oportet vt habea̾ corporꝫ noticia in regimẽto eorꝫ per dietã: ⁊ nõ solũ diete: q: habita perfecta noticia diete: ⁊ nõ corporũ: nihil ꝓficit diete noticia in operatione predicta. ¶ Circa quartã partẽ dicit ꝙ causa huius est: q: corpora multã habẽt diuersitatẽ in complexione ⁊ cõpositione: ⁊ ſm eorꝫ diuersitatẽ dieta diuersatur: ⁊ ideo rõ cogit nos ad hoc: vt ad habẽdũ diete noticiã diuersitates corporũ in cõplexione ⁊ cõpositione perquiremus. ¶ Circa quintã partẽ sic procedit dicens: ꝙ cõplexiones corporũ debẽt inquiri: ⁊ etiã mẽbrorꝫ: cũ multã habeãt diuersitatẽ: q: aliqñ totũ corpus est calidũ: ⁊ tamẽ stomachus est frigidus: ⁊ similiter est de alijs membris: ⁊ sic opꝫ diuersari dietã ſm diuersitatẽ mẽbrorꝫ ⁊ corporis. ⁊ sic terminatur intentio huius partis.

¶ Ad euidentiã autẽ predictorũ septẽ intẽdimus determinare. Primũ est de necessitate pororum. Scðm est q̃ dieta competat habentibus poros spissos. Tertium est que dieta competat corporibus stricte ⁊ spisse cõpositionis. Quartum est que dieta competat in iuuentute. Quintum est vtrum in corpore contingat ponere poros longitudinales ⁊ latitudinales. Sextũ est que corpora sint lõgioris vite: an habẽtia poros raros an spissos. Septimũ ⁊ vltimũ est vtrũ talia dñt restaurari: q̃lia sunt deꝑdita sicut vult ysaac in lra.

¶ Circa primum sic procedimus: ⁊ queritur vtrum pori sint necessarij: ⁊ vide̾ ꝙ sic per multas ratiões. Prima talis est: dicit pħs in lib. de vegetabilibus: ꝙ in plãtis sunt pori siue porositas necessaria: per quã recipiãt nutrimentum ⁊ penetrationẽ ad singulas partes: ergo cum in corpe humano hmõi receptio nutrimenti ⁊ penetratio ad singulas partes sit necessaria: manifestũ est ꝙ in corpore humano pori sunt necessarij. Hoc idẽ ɔ̃firma̾ per pħm in.iiij. metheorꝫ. dicentẽ ꝙ quedã sunt tensibilia sicut illa q̃ hñt poros distẽsos: ⁊ alia frangibilia sicut vitra: que nõ habẽt poros distensos. Idẽ dicit pħs ꝙ corpora rigabilia ⁊ imbibilia sunt que habent poros apertos ad humiditatis receptionẽ: sȝ in corpore humano est illud: ergo in corpore hũano sunt pori necessarij. Itẽ etiã in tegni dicit Gal. ꝙ qñqȝ alterant̃ mẽbra ex humiditate cõtenta in regionibus membrorꝫ. s. in poris. Ex oib⁹ igĩt his cõcludi̾ ꝙ necesse est poros eẽ ĩ omĩ corpe viuẽte. Scða ratio hec est. vnũquodqȝ viuẽs habet vias nutrimenti nutrimẽto delegato ad singulas partes membri: ergo necesse est in corpore esse vias per quas hmõi nutrimẽtum ad singulas partes delege̾: sed hmõi vie a neruo sunt vt pori: ergo in omni corpore viuente est necesse poros esse. Tertia ratio hec est: Superfluitates que ex nutrimento relinquunt̃ opꝫ a mẽbris euacuari: sed hmõi euacuatio est siue fit ꝑ poros: sicut dicit ysaac in vrinis: ergo in omĩ corpe viuẽte necesse est poros ponere. Quarta ratio est hec: Uidemus cõcauitates in omnibus membris: ꝑ quas nutrimẽtũ trãsit sicut venas: ergo in tertia digestiõe oportebit esse aliquas cõcauitates ⁊ hmõi sunt pori: g̃ necesse est in omni corpore viuente poros esse. Quinta ratio hec est. oẽ corpus

quod ſm ꝯtinētiā aeris in ſuis cōcauitatib⁹ inſpiſſat̄ ⁊ tu-
meſcit ⁊ augmētat̄ ⁊ decreſcit naturaliter vel accidētaliter
neceſſario habet poros: ſed oē corpus viuēs hmōi eſt: ergo in
omī corpe viuēte neceſſario ſunt pori. Sexta rō hec eſt: vi-
dem⁹ ſudorē exire ⁊ eliquare ex mēbris: ⁊ hoc nō fit niſi ꝑ
poros: ergo in omī corpe viuēte erūt pori. Septia rō hec eſt: oē
corp⁹ qḋ eſt cōtextū ex ptib⁹ ꝓportionalib⁹ filis ſecū ꝯpoſi
tis eſt habēs poros diſtinctos inter fila: ſꝫ omē corp⁹ viuēs
eſt hmōi: ergo in omī corpore viuente neceſſario ſunt pori.
¶ Ad oppoſitū ſunt due rōnes. Prima talis eſt: ſi pori ſunt
in corpe: ergo ꝗ rōne ſunt in vna pte: eadē rōne in ꝗlibet: ſꝫ
ſi pori ſunt in qualibet pte: ſic totū corp⁹ nō eſt niſi pori: ſꝫ
hoc eſt falſuꝫ ⁊ incōueniēs: ergo pori non ſunt in corpe. Ad
tale incōueniēs ducit Ariſtoteles in ſcḋo de generatiōe: re-
probās opinionē ponētiū poros: aſſerens poros non eſſe:
nec actionē ꝑ eos fieri. Secūda rō hec eſt. corpus ꝯtinuū eſt
in cui⁹ partib⁹ nō ſunt concauitates: ergo ſi in ꝗlibet parte
corporis ſunt pori: partes ille erūt diſcōtinue: ſꝫ concauita-
tes iſte nō ſunt niſi pori: ſꝫ incōueniēs eſt illas ptes eſſe di-
ſcōtinuas: ergo nō erit poſſibile poros eſſe in corpore. So-
lutio ad hoc dicendū ꝙ pori ſunt neceſſarij in omī corpe vi-
uente: ⁊ ꝯcedim⁹ oēs rōnes ad hoc inductas. Ad rōnē du-
ctā in cōtrariū: dicim⁹ ꝙ in corpe ſunt tria. Primū eſt ptes
que ꝯponunt̄: ⁊ iſte manēt integre: ⁊ nō ſunt ibi pori. Secū
dum eſt ꝯpoſitio ptiuꝫ: ⁊ in hac cōpoſitione ponim⁹ poros
eſſe: ſicut inter filuꝫ ⁊ filū: ⁊ hoc modo ꝯtingit in pāno po-
nere iſtā ꝯcauitatē. Similiter eſt in ptiū cōpoſitione. Ter-
tiuꝫ eſt poroꝝ concauitas. Ad aliud qḋ dicit Ariſtoteles dici
mus ꝙ Ariſto. nō negat poros eſſe: ſꝫ dicit actionē ꝑ poros
non poſſe fieri: q: ipē referebat actionē ad ꝗlitates primas:
nos vō referim⁹ actionē ad poros tanꝙ ad illos ꝑ quos fit
actio. vñ ſunt ibi tria. virt⁹ actiua: ⁊ illud ſup qḋ fit ſicut ter
minus. tertium eſt illud ꝑ qḋ fit illa actio.

¶ Circa ſcḋm ſic procedimus: ⁊ querit̄ qualis dieta compe-
tat habētibus poros raros: ⁊ videtur ꝙ ſubtilis tribus ra-
tiōib⁹. Prima talis eſt. In eſtate pori corpis ſunt apti pro
pter calorē aeris: ergo ſi poros raros habētib⁹ ꝯpetit groſ
ſa dieta: in eſtate cōpeteret groſſa dieta: ſꝫ hoc nō eſt verꝫ:
immo ſubtilis pauca: ergo habētibus poros raros ⁊ aptos
cōpetit ſubtilis dieta ⁊ non groſſa. Scḋa rō hec eſt: femine
habēt poros raros: ſunt em̄ rare ꝯpoſitionis: ſꝫ habētib⁹ po
ros raros cōpetit groſſa dieta: ergo mulierib⁹ competit groſ
ſa: ſed hoc non eſt veruꝫ: immo ſubtilis: ergo habētibus po
ros raros non competit groſſa dieta: immo ſubtilis. Tertia
rō hec eſt. corpus habēs poros raros dupliciter patit̄ detri
mentū. Primo q: calor naturalis exhalat ab eo. Scḋo quia
frigus penetrat ipſuꝫ vſqꝫ ad ꝓfunduꝫ ⁊ debilitat vtutē: ſꝫ
tali corpi nō ꝯpetit groſſa dieta ſꝫ ſubtilis: ergo corpib⁹ ha-
bētib⁹ poros raros ⁊ aptos nō ꝯpetit groſſa dieta: ſꝫ ſubti
lis. Ad oppoſitū ſunt ꝗtuor rōnes. Prima talis eſt. hmōi
corpis poris aptis nutrimētū ſubtile cito diſſoluit̄. vñ cor-
pus nō cōfortat̄ nec ꝺpditū reſtaurat̄: ſꝫ ꝑ cibaria groſſa
que mēbris īmorātur: fit ꝯfortatio in mēbris: ⁊ ꝺpditi re-
ſtauratio: ſed ea ꝗ vtutes corporis cōfortāt ⁊ ꝺpditum re
ſtaurāt: cōpetūt: ergo cuꝫ groſſa cibaria illud ꝯferāt corpo
ri habenti poros raros ⁊ nō ſubtilia: videtur ꝙ huiuſmodi
corpori habēti poros raros: groſſa ⁊ nō ſubtilis cōpetat die
ta. Scḋa rō talis eſt: raritas poroꝝ ſequit̄ fortitudinē calo-
ris natural̄: ⁊ huic cōpetit groſſus cib⁹ ſm yſaac: q: hmōi
cib⁹ ꝓportionat̄ forti actioni caloris natural̄ ⁊ nō cib⁹ ſub
tilis: ergo cibus groſſus cōpetit corpi rare cōpoſitiōis ⁊ nō
ſubtilis. Tertia rō hec eſt: in quocunqꝫ corpe maxia fit ꝺp-
ditio ⁊ inanitio ꝑ calorē naturalē: ⁊ ei maxima reſpondet re
ſtauratio: ſꝫ in corporibus rare cōpoſitionis naturaliter ca
lor naturalis maximā facit reſolutionē ⁊ inanitionē: ergo ei
maxima reſpōdet reſtauratio: ſꝫ hec reſtauratio non fit niſi
per cibos multos ⁊ groſſos: ergo in corpib⁹ raris ꝯpetit ci
bus groſſus ⁊ dieta groſſa ⁊ nō ſubtilis. Quarta rō eſt hec.
Similis ē pceſſus circa ꝯplexionē ineꝗlē ⁊ raritatē poroꝝ:
q: vtrunqꝫ pcedit ꝑ ꝯtraria: ſꝫ frigide ꝯplexioni diſtēpera-
te ꝯpetunt ꝯtraria: ergo ſimiliter poris aptis in corpore hu
mano ꝯpetunt cibaria groſſa ⁊ multa: vt oppilēt ⁊ claudāt
poros ⁊ in eis diu ꝯmorent̄. qḋ cōcedim⁹. Ad pmā rōnē ī cō
trariuꝫ dicēdum ꝙ duplex eſt poroꝝ raritas. Quedā em̄ eſt
que ſequit̄ fortitudinē caloris natural̄ ⁊ eſt natural̄: ⁊ huic
groſſa dieta ꝯpetit: ⁊ de iſta intēdim⁹. Alia ē raritas ꝗ cau
ſat̄ a calore accidētali ſicut ex calore eſtatꝭ: ⁊ de iſta etiā obij
cit̄: ⁊ de iſta raritate nō intendim⁹ hic. Ad ſcḋam rōnē dicē-
dum ꝙ raritas corporis eſt duplex. Quedā eſt ꝗ ſequit̄ for-
titudinem caloris naturalis ⁊ huic competit groſſa dieta: ⁊
de hac intendimus hic. Alia eſt ꝗ ſequit̄ debilem nexuꝫ cor-
poris vel coagulationē: ⁊ hec eſt in mulierib⁹: ⁊ huic ꝯpetit
ſubtilis dieta: ⁊ de iſta bene arguit̄: ſed de iſta non loqmur
hic. ⁊ ideo nō valet rō. Ad tertiā rōnē dicēduꝫ ꝙ eſt ꝗdā rari-
tas ſiue apertio poroꝝ que cauſat̄ ex fortitudine caloris na-
turalis: ⁊ ꝑ hāc non exhalat: ſꝫ euentat̄ ⁊ vigorat̄ calor na-
turalis. Alia eſt ꝗ ab extrinſeco hꝫ pncipiuꝫ: ſicut a calore ae
ris in eſtate: ⁊ ꝑ hāc aptionē poroꝝ defectat̄ virt⁹ ⁊ exha-
lat calor naturalis: ⁊ de hac obijcit̄: ſꝫ de tali nō intelligitur
hic: ſed de prima cui cōpetit groſſa dieta.

¶ Circa tertiū ſic ꝓcedim⁹: ⁊ ꝗrit̄ ꝗ dieta cōpetat corpori
bus ſtricte ⁊ ſpiſſe cōpoſitionis: ⁊ oſtendit̄ ꝙ groſſa hac rō-
ne. cum pori corpis ſunt ſtricti naturalis calor interius cō-
ſeruat̄: qñ vō ſunt apti ⁊ ampli calor naturalis exhalat ⁊ de
bilitat̄: ⁊ ſic in habentib⁹ poros ſtrictos calor naturalis vi-
get in ſtomacho vbi eſt locus decoctionis: ſꝫ huic forti calo
ri cibus groſſus ⁊ fortis cōpetit: habentibus ergo poros deſſos
⁊ ſtrictos groſſa dieta ꝯpetit. Ad oppoſitū ē qḋ dicit yſaac
in littera. ſ. ꝙ ſi cibi groſſi dent̄ hmōi corpib⁹: cibi illi coadu
nant̄ ⁊ cōculcant̄ ⁊ fiunt materia morbi: ſed talis cibus nul
lo modo ꝯpetit hmōi corpib⁹: ergo cib⁹ groſſus habentib⁹
poros ſtrictos nō ꝯpetit: ſꝫ ſubtilis: ſicut dicit auctor: qḋ cō
cedim⁹. Ad rōnē in ꝯtrariū dicenduꝫ: ꝙ oppilatio ſiue ſtri
ctura poroꝝ eſt duplex. Quedā ꝗ cauſatur a frigiditate exte
riori ſicut pꝫ in hyeme: ⁊ huic cōpetit groſſa dieta: ⁊ de iſta
bene obijcit̄: ⁊ de hac non intelligit hic auc. Alia eſt natura
lis ꝗ cauſat̄ ꝑpter defectuꝫ ⁊ debilitatē caloris naturalis: ⁊
huic cōpetit ſubtilis dieta: q: iſta non opat̄ ad fortitudinē
caloris naturalis ſꝫ ad debilitatē. ¶ Scḋo ꝗrit̄ circa hō ꝗ ſit
cauſa diuerſitatis diete circa raritatem ⁊ deſitatem poroꝝ.
Ad hoc dicenduꝫ ꝙ raritas poroꝝ accidētalis ſequit̄ calo-
rem accidentalem exteriorē: ꝗ poros aperiens ⁊ dilatās re-
ſoluit ſpūs ⁊ calorē naturalem ⁊ virtutem debilitat non po
tentem degerere cibos groſſos: ⁊ ꝑpter hoc ei cōpetit ſub
tilis dieta. Raritas vō naturalis ſeqtur fortitudinem calo
ris naturalis: ⁊ ideo ei ꝯpetūt groſſe diete: q: calor natura-
lis digerens valde eſt fortis. econuerſo vō ſtrictura poroꝝ
naturalis ſequit̄ debilitatem caloris naturalis non potētis
poros dilatare: ⁊ ideo ei ꝯpetit dieta ſubtilis ⁊ non groſſa:
quia calor naturalis cū ſit defectus non pōt eam degerere.
Oppilatio vō ſiue ſtrictura poroꝝ accidentalis ſeqtur fri-
giditatē exteriorem ꝗ claudens poros corporis calorē natu
ralē facit redire ad locū digeſtionis. vnde calor naturalis
circa centrū cōgregat̄ ⁊ vigorat̄: ⁊ ꝑpter hoc cōpetit ei die
ta groſſa.

¶ Circa quartū ſic ꝓcedimus: ⁊ ꝗrit̄ vtrū in etate iuuētu
tis competat ſubtilis dieta: ⁊ videt̄ ꝙ ſic hac ratione. Dicit
Gal. ꝙ ſimile eſt de etate: tpe: ⁊ regione: ſed in tpe calido
ſubtilis dieta cōpetit: ergo ſimiliter ⁊ in etate iuuētutis cū
ſit calida multū ſubtilis dieta competit. Scḋa rō hec eſt: in
etate iuuētutꝭ ꝯpoſitio eſt valde rara. vñ calor exhalat: ſꝫ qñ
calor naturalis exhalat: ſubtilis dieta cōpetit ⁊ nō groſſa:
ergo in etate iuuētutis ſubtilis dieta cōpetit ⁊ nō groſſa.
¶ Ad oppoſitū eſt hō rō. ī etate adoleſcētie ⁊ iuuētutꝭ calor
naturalis eſt fortis ⁊ magnus ſicut dicit Gal. ⁊ alij aucto-
res: ſꝫ forti calori naturali cibus groſſus dꝫ dari ſm yſaac:
ergo in etate iuuētutis cibus groſſus cōpetit: qḋ cōcedim⁹.
Ad primā rōnē in cōtrariū dicēdū ꝙ nō eſt ſimile de calore
etatis: tpis: ⁊ regiōis: q: calor eſtatis ⁊ regiōis accidētalis
eſt: ꝗ extrinſecus aduenies corpi poros ei⁹ dilatat: ⁊ reſoluit
calorē naturalē: ⁊ ideo corpi in eſtate vel calidiſſima regiōe
exiſtēti nō cōpetit niſi ſubtilis dieta: calor vō etatis natura-
lis eſt: ⁊ q: calor naturalis in etate iuuētutis fortis eſt: ideo
ei ꝯpetit cibus groſſus. Ad ſcḋm pꝫ ſolutio per pdicta: qm̄

raritas pororum in iuuentute est naturalis: et sequitur fortitudinē caloris naturalis: alia vero accidentalis: et de ista obijcit. ¶ Secūdo quęrit circa hoc: quā qualitatē sequitur pororum raritas: et ondit qꝫ caliditatē hac rōne: raritas sequitur illā qualitatē cuius ppriū est apire & dilatare poros: raritas enī p aptiōes & dilatationē pororum causatur: quia caliditatis ē apire & dilatare: ergo raritas sequtur caliditatē tanq̄ suā cām: & dēsitas cōtrium. s. frigiditatē. Secūda rō talis ē. dilatatio pororum & raritas causant p motū a cētro p circūferentiā: sed motus calidi ē hmōi: & motus frigidi econuerso. ergo raritas: & dilatatio pororum causant a calido: & dēsitas: & cōstrictio ipsorum a frigido. ¶ Ad oppositū est hec rō. spissitudo fortis sequtur fortē cōcatenationē corporū: raritas vero debilē: sed fortis cōcatenatio sequtur fortē calorem. fortis enī effectus a forti cā pducit: ergo dēsitas pororum sequtur caliditatē: & raritas p cōtrariū frigiditatē. Tertia rō hec est: dicit phs qꝫ cōcomitat rarū leni: & dēsum spisso: sed cā lenis est caliditas: & spissi frigiditas: sicut hr̄ in quarto methororum: ergo rarū causat a calido: & spissum a frigido. ¶ Ad hoc dicendū qꝫ duplex est raritas. Quedā est q̄ causat s̄m extensionē & dilatatiōem ptiū: & hec sequtur fortē caliditatē. Alia ē q̄ causat a debili coagulatione ptiū: & hoc sequit calorē remissum. Alia ē que causat a forti caliditate inata: & hoc sequtur fortem cōplexionē. Quarta est q̄ causatur ex defectu nutrimēti: et hoc sequtur inanitionē vt ī macilentis. Simr dēsitas vel spissitudo. Quedā est q̄ causat p viā digestiōis: vt pꝫ in zirbo: & sequtur caliditatē. Alia est q̄ causat p exhalationē calidi et forti cōsertione ptiū: vt pꝫ in ferro & hebeno: & hec sequtur frigiditatē immediate: & caliditatē mediate tanq̄ cām remotā. Tertia est q̄ causat ex supabundātia nutrimēti: & hec sequtur oppilatiōem & clausionē pororum: sicut pꝫ in pinguibus. & sic patet solutio ad obiectum.

¶ Circa quintū sic pcedimus: & quęrit: cū sint pori longitudinales & latitudinales: vtrū cōtingat vtrūqꝫ genus pororum ponere in corpe. & ondit qꝫ sic: necessitas pororum est propter penetrationē nutrimēti & caloris natural̄ & spūs ad oīa mēbra: sed qua rōne penetrat nutrimentū p poros lōgitudinales: eadē rōne p latitudinales: ergo vtrūqꝫ genus pororum cōtingit ponere in corpe. Secūda rō hoc est. oē corpus cōtextum ex filis et ex ptibus pportionalibus filis recipit dispōem pororum tā in longū q̄ in latū: sed corpus hūanū est hmōi: ergo corpus hūanū hꝫ poros lōgitudinales & latitudinales. ¶ Ad oppositū ē hec rō. natura scindibilitatis & frāgibilitatis cōsistit in poris: & iō corpus hn̄s poros disponit ad scindibilitatē & frāgibilitatē: ergo corpus hūanū eēt dispositū ad frāgibilitatē & scindibilitatē. qđ nō ē verū. ¶ Solō dicēdū qꝫ cōtigit vtrūqꝫ genus pororum eē ī corpe. lōgitudiales tn̄ maiores sunt. & cōsistūt ī situ ptiū: latitudiales vero parui sūt. Ad rōnē in cōtrariū dicēdū. qꝫ corpus dr̄ eē īobediēs scīdibilitati duobus mōis: aut quia oīno caret poris: aut quia ptes dirupte intercipiūt ī medio: & sunt ibi lōga fila & multa: ppter qđ resistit diuisioni: & iō nō valet illa obiectio. ¶ Secūdo quęrit circa hoc vtrū cibus veniat p vtrosqꝫ poros. & vr̄ qꝫ sic. Nutrimētū duo facit: restaurat enī deperditū: & phibet resolutiōem caloris natural̄: sed p vtrosqꝫ poros fit deperditio & resolutio a calore naturali: ergo p vtrosqꝫ poros transit nutrimentū. Secūda rō talis est: augmentū sequtur nutrimentū: ergo in quacūqꝫ pte est ponere augmentū: & nutrimentū: sed augmentū fit in omī pte: & in latū & in longū: ergo & nutrimentū simr fiet in oī pte: ergo nutrimētū trāsit p vtrosqꝫ poros. Tertia rō talis est: dicit Auicē. in lib. suo de aīa: qꝫ augmētū nō est quecūqꝫ additio: sed additio s̄m oēm ptē: & maxime s̄m lōgū: vn̄ pprie pinguedo nō facit augmētū: sed nutrimentū pcedit p easdem venas p quas augmentū: ergo cū augmentū fiat s̄m oēs ptes. & maxime in longū sicut dicit Auicē. ergo nutrimentū simr. Cōtrariū dicūt ponētes qꝫ spiritus ad mēbra trāseūt p poros lōgitudinales. Nutrimentū vero p poros latitudinales trāsit. pcedit enī nutrimentū p venas: q̄ trāsuerse sūt. & scđo trāsit p poros lōgitudiales. ¶ Solō dicēdū qꝫ pdicta positio falsa ē: dicimus ergo qꝫ p vtrosqꝫ poros trāsit nutrimentū. ¶ Ad rōnē dicēdū qꝫ vene nō trāseūt solū s̄m latū: sed etiā s̄m longū: sicut pꝫ in vena que orit ab epate: q̄ diuersimode furculat & ramificatur vt pori hauriant hūiditatē ab hmōi vena tā in latū q̄ in lōgū. & sic p vtrasqꝫ venas trāsit nutrimentū. ¶ Tertio quęrit circa hoc de pcessu spūs p poros: & quęrit vtrū spūs indigeat poris: p quos penetrat ad mēbra sicut nutrimētū. Solō dicendū qꝫ nō indiget poris: sed irradiatiōe solū sicut pꝫ in lumine trāseūte p vitrū. ¶ Notandū ergo qꝫ duplex est penetrabilitas cui opponit resistentia. Quedā est q̄ pcedit p viā irradiatiōis: & isti r̄ndet subm receptū. i. corpus trāspens vel diaphanū: sicut pꝫ in sole trāseūte p corpus diaphanū: sicut p vitrū & crystallū. Alia est penetrabilitas p viā subintrationis: & huic r̄ndet subm perforatū & porosum: sicut pꝫ ī aqua trāseūte p pānū. pme penetrationi resistit opacitas vel obscuritas: scđe vero soliditas. Dicimus ergo qꝫ cum spūs naturā lucis habeat s̄m Auicē. irradiatiōe solū penetrat & non p poros: & via sue penetratiōis ē neruus: q est hn̄s naturā lucidi tatis & diaphaneitatis. Nutrimētū vero cū habeat naturā solidi & dēsi: p porositates sicut p venas q̄ sunt porose.

¶ Circa septū sic pcedimus: & quęrit qui sunt longioris vite: an hn̄tes poros raros: an spissos. & ostēdit qꝫ hn̄tes poros raros minus viuāt. In hn̄tibus poros raros facilius expirat calor naturalis: & facilius penetrat frigus ad interiora. Itē dupliciter extinguit calor naturalis. Vno mō p fortē exufflationē: sicut pꝫ in cādela cū exufflat: sicut dicit Gali. Alio mō p aduentū hūidi aquosi ipm extinguētis: vn̄ causat mors. Sed iste cause extinctiōis caloris naturalis sunt magis in hn̄tibus poros raros: ergo tales sunt breuioris vite: q̄ hn̄tes poros spissos. Secūda rō hec est. Dicit Auicen. qꝫ corpa aīata faciliora sunt resolutiōis: & citius resoluūtur ppter raritatē pororum in illis: vn̄ citius mortē incurrūt: ergo hn̄tes poros raros citius incurrūt mortē q̄ hn̄tes spissos. ¶ Ad oppositū est hec rō. Mors aduenit aut quia calor naturalis exhalat: aut quia cōculcatur & nō euētat: vel quia extinguit ab humiditate aquosa: sed qn̄ calor clausus est & nō euentat: citius aduenit mors: sicut pꝫ in suffocatis: & in igne cū nō respirat: ergo quāto calor naturalis magis cōculcat & minus euētatur: citius aduenit mors: sed in hn̄tibus poros spissos calor naturalis magis cōculcatur & minus euētat: ergo in illis citius aduenit mors. Secūda rō hec est. dicit Auicē. qꝫ pingues citius moriunt. & etiā Hippo. ī apho. quia calor naturalis nō libere discurrit in eis ppt clausionem meatuū: sed in hn̄tibus poros spissos: hoc magis ē q̄ in hn̄tibus poros raros: ergo citius moriunt q̄ hn̄tes poros raros. Tertia rō hec ē: quāto calor naturalis debilior ē: tāto mors citius aduenit: sed in hn̄tibus poros spissos p naturā debilior est calor naturalis: quia si eēt fortis dilataret poros: ergo fortior ē in hn̄tibus poros raros. raritas ergo naturaliter sequtur fortitudinē caloris: ergo hn̄tes poros spissos citius moriunt q̄ hn̄tes poros raros. Quarta rō hec ē. Mors est duplex. Quedā q̄ causatur p cōsumptiōem humidi subalis: sicut in hn̄tibus magnū calorē: accipiētibus puā & subtilē dietā. Alia causatur ppt defectū virtutis: & extinctiōem caloris natural̄ ab humido aquoso: sicut pꝫ in senibus. Accidētalis vero causat ex putrefactiōe humorum: sed qn̄ pori sunt spissi humores cōculcātur & putrefiūt: cū nō euētantur: nec depurētur. In hn̄tibus vero poros raros econuerso est: quia depurātur & euētantur: q̄re habētes poros spissos citius moriūtur: qđ cōcedimus. Ad rōnes autē in cōtrarium dicēdū. qꝫ corpa rara naturaliter cōsiderātur dupliciter. Vno mō a pte sue cāe interioris: & sic raritas sequtur fortitudinē virtutis & caloris naturalis & fortē dispōnē mēbrorum: & s̄m hoc corpa rara magis resistūt cāis mortis q̄ corpa spissa: & diu cōseruātur in vita. Alio mō cōsiderātur ex pte cause exterioris q̄ est dispō aeris cōtinētis nos. & hoc dupliciter: quia aut aer est dispositus s̄m frigiditatē: aut s̄m caliditatē. Si pmo mō: diutius viuunt corpa rara q̄ spissa: quia calor naturalis & virtus fortiores sunt in eis. Si scđo mō: minus cōseruātur in vita: quia calor naturalis exhalat: & spūs & virtus plus deficiūt ppter cal. exteriorē ī hn̄tibus poros raros q̄ spissos. & hoc mō femine magis possunt cōseruari: quia spissiores habēt poros. ¶ Secūdo queritur circa hoc q̄re pori sunt ī viuētibus. Et dicendū est qꝫ ad hoc qꝫ nutrimētū cōuertatur & nutriat debet penetrare ad mēbra: sed hoc nō fit nisi mediātibus poris: et ppter hoc necesse ē in viuētibus eē poros. ¶ Tertio quęrit ppter quid corpus hūanū minus est pilosum & debilis cōpositionis q̄ bruta aīalia. & vr̄ cōtrariū: quia pili nascunt ex superfluitate

nutrimēti: ⁊ maioꝛ est sup̄fluitas nutrimēti in humano coꝛ
poꝛe ꝙ̄ in alijs: ergo plus deberet esse pilosum. Ad hoc dicē
dū ſm p̄hm ⁊ Cōitā. ꝙ tactus magꝭ viget in hoīe ꝙ̄ in alijs
aīalibus: q: magis recipit impꝛessiones sensibiliū: ⁊ magis
discernit ſm tactum: ſʒ pili impediunt tactū: q: exasperant
mēbꝛa: ⁊ tact⁹ dʒ hr̄e lenitatem ⁊ mollitiē: ⁊ ꝓpt̄ hoc cutis
in humano coꝛp̄e est lenioꝛ ⁊ mollioꝛ ⁊ magꝭ sine pilis ꝙ̄ in
alijs aīalibus. Ad rōem dicendū ꝙ natura ꝯuertit sup̄flui-
tates que debēt exhalare in pilos in brutis aīalibus: ⁊ hoc
est rōne finis. s. ad cooperimentū ⁊ defensionē ipoꝝ ab exte
rioꝛibus nocumēns. hoc aūt nō fuit necesse in hoīe: q: hō ꝑ
solertiam ⁊ artē sibi q̄rit coop̄imētū ⁊ defensionē. ¶ Quar
to queritur circa hoc: q̄ magis appetāt cibum: an hn̄tes po
ros raros: an hn̄tes poꝛos spissos. ⁊ vr̄ ꝙ habētes poꝛos ra
ros pl⁹ appetāt: q: in quolʒ coꝛp̄e restauratio respōdet de
perditioni ⁊ resolutioni: ſʒ in hn̄tib⁹ poꝛos raros maioꝛ est
deperditio ⁊ resolutio ꝙ̄ in hn̄tib⁹ spissos: ergo maioꝛ dʒ eē
restauratio: ⁊ hoc ꝑ cibū: quare hn̄tes poꝛos raros pl⁹ appe
tunt cibū. Scd̄a rō hec est. Dicit ysaac in lib. febꝛium: ꝙ cā
immediata appetit⁹ est inanitio. Itē vacuitas est causa at-
tractiōis: ergo cū maioꝛ sit vacuitas in hn̄tib⁹ poꝛos raros
ꝙ̄ in hn̄tib⁹ spissos: maioꝛ debet eē attractio: ⁊ sic maioꝛ ci-
bi appetitus. ¶ Ad oppositū est hec rō. Poꝛoꝝ raritas seq̄
tur caliditatē: dēsitas frigiditatē: ſʒ caliditas minuit appe-
titū: frigiditas ip̄m ꝯfoꝛtat: ergo hn̄tes poꝛos dēsos magis
appetūt cibum ꝙ̄ hn̄tes raros. Solutio dicēdū ꝙ hn̄tes po
ros raros magis appetunt. Ad rōem in ꝯriū dicendū ꝙ nō
est sile de appetitu stomachi: ⁊ appetitu alioꝝ mēbꝛoꝛum.
Appetit⁹ eīm stomachi cōponit̄ ex appetitu sensibili ⁊ natu
rali. Vn̄ cū ꝓp̄ie stomachus appetit: sentit suā inanitionē:
⁊ illa inanitio ꝓp̄ie viget per frigidū: q: tunc p̄tes eius coꝛ
rugant̄ ⁊ cōstringunt̄. Appetitus vō alioꝝ mēbꝛoꝝ est tn̄
naturalis. attrahūt eīm naturaliter cibū mēbꝛa: ⁊ hmōi at-
tractio viget ꝑ calidū. Est tn̄ notandū ꝙ hn̄tes stomachum
frigidū: tardius appetūt ꝙ̄ habētes calidū. Sʒ illi qui hn̄t
frigidū stomachuʒ tardius satiant̄: illi aūt qui hn̄t calidum
velocius appetūt ⁊ citius satiantur.

¶ Circa. vij. ⁊ vltimū sic ꝓcedim⁹: ⁊ q̄rit̄ vtrū talia debēt
restaurari: qualia sunt deperdita: ⁊ videtur ꝙ nō: quoniaʒ
calida resoluūtur a mēbꝛis calidis distemperatis cholericꝭ:
ergo cholerica debent eis dari: cui⁹ ꝯriū dixit sup̄ius ysaac
ſcʒ ꝙ temp̄ata temp̄atis: ⁊ distemperatis ꝯria sunt offeren
da. Scd̄a rō talis est. Dicit Gali ꝙ coꝛpus lapsum a melio
ri foꝛmarū dʒ regi ꝑ ꝯria citra gradū. Solo ad hoc dicendū.
ꝙ coꝛp⁹ dʒ regi dupl'r. Aut in via cōseruationis: ⁊ sic ꝑ silia:
⁊ hoc mō intelligit ysaac. Aut in via permutatiōis ⁊ redu-
ctionis. ⁊ sic ꝑ ꝯria: ⁊ hoc mō intellexit sup̄ius: ⁊ ita nō est
sibi ꝯri⁹. Et ꝑ hoc notādū est ꝙ q̄ttuoꝛ modis pōt regi coꝛ-
pus distemperatū sicut dictū est sup̄i⁹ in ꝓp̄ima lectiōe.

¶ Lectio quarta.

¶ Intentio vero antiquoꝝ in custodienda sanitate
in sanis: ⁊ reddēda infirmis: eadē fuit nisi in dietis.
In sanitate oīni p̄estāda infirmis hoc intendunt. i.
semꝑ esse reddēda ꝑ ꝯriū. siue de plenitudine inanie̅
do ⁊ ecōuerso. siue de caloꝛe refrigerando. ⁊ ecōuer
soꝛ ⁊ sic in ceteris. In dieta vō non silr. In dieta eīm
intendunt sile esse ⁊ ꝯuenibile temp̄ate cōplexioni:
ꝯrium vō cōplexioni: q̄ vltra naturā fuerit. Itē intē
dunt bn̄ ⁊ ꝑfecte vt cibaria p̄imū in stomacho: de-
inde in epate eēnt digestibilia: vt q̄ de his ad cetera
mēbꝛa ꝑueniūnt: ad penetrandum sint faciliōꝛa: ⁊ cō
uenibilia singuloꝝ mēbꝛoꝝ cōplexioni: cito q̄ꝫ tradu
cibilia in assimilatiōe vniuscuiusq̄ꝫ mēbꝛi. Oē eīm cō
uenibile nutrit: ⁊ augmētat. Contraria eīm coꝛrum-
punt ⁊ destruūt. Vn̄ qualiscunq̄ꝫ cib⁹ cuiuslibʒ aīa-
lis est ꝯrius: aut nunq̄ ab eo comedit̄: aut cum nulla
dilectatiōe comedit̄ si cogat̄. vn̄ Gal'. q̄liscunq̄ꝫ cib⁹
cuiuslibet aīalis: seu hoīs: seu arboꝛis: si sibi est cōue
nibilis: augmētatiuus ⁊ nutribilis: aliquā necesse
est habere cum affinitatē: ⁊ amicabilitate cum susci
piēte. vbi gratia: dulcis aq̄ naturis arboꝝ ⁊ herba-
rū assimilatiua. fenū ⁊ oꝛdeum equoꝝ ⁊ asinoꝝ assi-
milatiua. Caro cruda leonum: panis ꝑfecte coct⁹ et
caro: humane assilatur cōplexioni. Vn̄ ⁊ elleboꝛum
videm⁹ esse cibum coturnicū. iusquiamū: passerum.
oꝛobuʒ: boum sine aliquo nocumēto coꝝ. ꝓculdubio
autē hec oīb⁹ hoīb⁹ sunt nociua. ꝓpter hec autem
quosdam inuenim⁹ hoīes cibos bn̄ digerētes: alijs
plīmis indigestibiles. qd̄ consequit̄: q: cib⁹ ille natu
re suscipiētis amicatur: aut ex q̄buslibʒ stomachi ac
cidētib⁹ cibum non ꝓpter bonitatē sui digerere ad
iuuātibus: ſʒ ex aliq̄ occasione loco cōpetēti dicēda.
¶ Cū iam ostēdit necessitatē inuestigatiōis nature diete. ⁊
ostēdit diuersitatē exhibitiōis ei⁹ penes diuersitatē dispoſi
tionū coꝛpoꝝ suscipientiū. In hac p̄te assignat diuersitatē
intētiōis medicoꝝ circa oꝛdinationē diete ⁊ medicine. Hec
autē p̄s spectat ad p̄ntem lectionē. Diuidit̄ aūt in q̄nq̄ p̄-
tes. In quarū p̄ma oñdit quō ꝓcedit intentio medici circa
dietā: ⁊ quō circa medicinā: q: circa medicinā est intētio vni
foꝛmis: circa dietā diffoꝛmis. In scd̄a. s. in hac: In sanitate
p̄estāda infirmis ⁊c. ostendit quō circa sanitatē reddendā
ꝑ medicinā ē vna intētio. In tertia. s. i hac. In dieta vō nō
silr. ostēdit quō est diuersa intentio circa ꝯseruationem sa-
nitatis ꝑ dietā. In q̄rta. s. in hac. Itetū intendūt vt cibaria
bn̄ ⁊ ꝑfecte ⁊c. ostendit quō ꝓcedit intētio circa dietā p̄pa-
randā. In q̄nta. s. in hac. Oē eīm cōuenibile nutrit mēbꝛa.
oñdit ꝙ oīs cib⁹ nutrit silitudine ⁊ cōueniētia cū coꝛp̄e. hec
autē est diuisio hui⁹ p̄tis. ¶ Processus talis est. Dicit ꝙ
intētio medicoꝝ circa sanitatē reddēdā infirmis: ⁊ ꝯseruē-
dam in sanis differt: q: circa sanitatē reddēdā vna via sem-
per: circa sanitatē ꝯseruādā est diuersa. Quidā autē libꝛi ha
bēt negationē: ⁊ est vitiū expositoꝝ: ⁊ mouētur ꝓpter hoc:
q: dieta ꝓcedit ꝑ simile: medicina ꝑ ꝯrium. hoc aūt nō con-
coꝛdat menti auctoꝛis. ¶ Circa scd̄am vō p̄tē ostēdit quō
intētio circa sanitatē reddēdam est vna: dicens ꝙ vna est eo
ꝙ semꝑ ꝓcedit ꝑ ꝯrium: eo ꝙ ꝑ medicinā que est egritudi-
ni ꝯria: ⁊ cām eius remouenda. ¶ Circa vō tertiā ostendit
quō intētio est diuersa circa ꝯseruationem sanitatis: dicēs
ꝙ in dieta nō ꝓcedit silr: q: q̄nq̄ per simile: q̄nq̄ ꝑ ꝯriū: q:
coꝛp̄e existēte in cōplexiōe tēp̄ata similia competūt: in distē
perata ꝯria. ¶ Circa quartā p̄tē ostēdit que cibaria debēt
exhiberi: dicēs ꝙ talia debēt exhiberi vt ꝑfecte digerātur in
stomacho: ⁊ deinde in epate: ⁊ deinde facile penetrent ad
oīa mēbꝛa nutrienda: ⁊ cito ꝯuertant̄ in ipoꝛū naturā: ⁊ eis
assimilētur. ¶ Circa q̄ntā vō p̄tem grā hui⁹ ostēdit ꝙ oīs
cibus nutrit ꝑ sui silitudinē ⁊ ꝯueniētiam dicens: ꝙ cā est:
q: oē ꝯuenibile nutrit mēbꝛa: ⁊ auget: ſʒ ꝯrium coꝛrūpit: er
go ad hoc vt cib⁹ nutriat: dʒ vt sit silis ⁊ ꝯuenibilis. Dein-
de ꝓbat hoc dicēs ꝙ oīs cibus ꝯrius aīali: aut nō comedi-
tur: aut cū nulla delectatiōe comeditur. Deinde inducit ad
hoc auct. Ga. dicētis. ꝙ oīs cibus aīalis vel arboꝛis ꝯueni-
ens ei nutrit ⁊ auget: ⁊ iō hʒ aliquā ꝯuenientiā. Deinde ꝓ
bat hoc ꝑ experimēta: q: dulcis aqua nutrit plātas. fenum
⁊ oꝛdeū equos: caro cruda leones: caro cocta hoīes: ellebo-
rus coturnices ꝙ̄uis hoī noceat: Iusquiam⁹ passeres: ⁊ est
semen cassilaginis frigidū ⁊ siccū ⁊ interficit hoīeʒ. oꝛob⁹ q̄
semen est q̄ dr̄ nesse nutrit boues. Itetū quidā hoīes quos-
dā cibos cito digerūt: ⁊ alios tarde: ⁊ alios adurunt ꝓpter
diuersitatē stomachi. ⁊ de hoc dicet̄ in sequētib⁹. ¶ Notan
dū ꝙ in p̄mo sermone legitur negatio sic. Intētio antiquo
rū ⁊c. nō fuit eadē. quātū ad medicinā ꝑ quā sanitas reddit̄
nisi. i. p̄eterq̄ i dieta. hec nō est oīno eadē nisi rōne diete: ⁊
auctoꝛ exponit hoc dicēs. In sanitate ⁊c. Intēdit ꝙ in red
ditione sanitatis ꝓcedit̄ ꝑ ꝯria ſm cās egritudinis: ⁊ sic in-
tentio nō est eadem. In dieta vō ⁊c. hec intētio circa dietā
est eadē quātū ad nutrimētū ꝑ sile ꝓcedēs: ſʒ affirmatio ve
rius legitur sicut expositum est. ⁊ sic patet intentio partis

prohemialis.

¶ Circa ptem istā q̄ttuoꝛ sunt inq̄renda. Primū est vtrum intētio medicoꝝ circa dietā sit eadem sicut est circa medici-nā eadē. Scđm quō eadē res hꝫ naturā cibi ⁊ naturā medi-cine ⁊ veneni. Tertiū est quō quidā cibꝰ cuidā cōplexiōi est ꝯueniēs ⁊ cuidā nō. Quartū est quō cibꝰ nutriat: vtrū a to-ta specie: ⁊ q̄d sit tota spēs in cibo ꝑ quā nutriat.

¶ Circa pmū sic ꝓcedimꝰ: ⁊ ostēdit̃ ꝙ in dieta sit eadē in-tentio medicoꝛum ⁊ nō diuersa: ⁊ in medicina ꝯria. Ratio talis est. Differūt cibus ⁊ medicina: q꞉ dieta ꝓcedit ꝑ sili-tudinē eo ꝙ cibꝰ oꝛdinat̃ ad nutriendū. Vñ dicit Ga. ꝙ nu-tritio est ꝑfecta assimilatio nutriētis cū nutrito: sꝫ medicina ꝓcedit ꝑ ꝯrium: qm̄ alterat cōplexionē: ⁊ cām egritudinis ⁊ moꝛbū remouet. Sꝫ circa illud qđ ꝑ silitudinē ꝓcedit: est maxime vnifoꝛmis intētio: sꝫ circa illud qđ ꝓcedit ꝑ ꝯrium: est maxime diffoꝛmis ⁊ diuersa: qm̄ ꝯrium est diuersum: er-go circa dietā intētio dꝫ esse vna ⁊ eadē: circa medicinā ꝯria ⁊ diuersa. Scđa rō hec est. de ꝓprietate cibi est vel diete: vt augmentet caloꝛē ⁊ nutriat coꝛpꝰ: ⁊ de ꝓprietate medicine est vt alteret coꝛpꝰ: sꝫ maxime illđ est diffoꝛme quod alterat naturā nr̄i coꝛpis. illud aūt maxime sile qđ nutrit ⁊ qđ ꝯser-uat naturas nr̄as: sꝫ intētio medici seq̄tur intētiōes reꝝ: ḡ circa dietā dꝫ esse vnifoꝛmis intētio ⁊ eadē: sꝫ circa medici-nam diffoꝛmis ⁊ diuersa. Tertia rō talis est. Dicit G. super apho. ꝙ intentio circa nutrimentū vna sola est q̄ est ꝯserua-tio v̄tutis: sꝫ intētio medicine est duplex: q꞉ est vt alteret cō-plexionē ⁊ cām moꝛbi ⁊ moꝛbū auferat: ⁊ diuersificat̃ medi-cina ꝑ diuersos hūoꝛes ⁊ diuersitatē cōplexionū: ḡ intētio circa dietam dꝫ esse vna ⁊ vnifoꝛmis: ⁊ circa medicinā ꝯria. Quarta rō talis ē. q̄ñqꝫ dieta hꝫ naturā cibi: ⁊ sic nutrit ⁊ cō-uertit̃: q̄ñqꝫ naturā medicine: ⁊ sic alterat ⁊ ꝯriat̃ cōplexio-ni: sꝫ ꝑm ꝙ hꝫ naturā cibi ꝑ sile ꝓcedit: qm̄ non est intentio nisi ꝑ silitudinē. si vero alteret hoc est inquātū medicina ⁊ non inquātū cibꝰ: sed sicut ait auctoꝛ in textu: q̄ñqꝫ dat̃ die-ta silis: ⁊ hoc est q̄ñ coꝛpꝰ est tempatū: q̄ñqꝫ ꝯria q̄ñ cōple-xio est dissimilis ⁊ distēpata siue innaturalis: sꝫ hoc non hꝫ rōne diete: sed rōne medicine: ḡ diuersitas intētionis dꝫ re-ferri ad medicinā: ⁊ nō ad dietā. ¶ Ad oppositū sunt due rōnes. Prima talis est: intētio medicine est remouere egri-tudinē ⁊ cām egritudinis: sꝫ hmōi intētio est ꝑ ꝯrium: ergo intentio medicine est vna: quia semper ꝓcedit ꝑ ꝯriū. Sed intētio cibi est duplex: qm̄ nutrimētū est ad hoc vt ꝯseruet cōplexionē: sꝫ duplex est cōplexio. quedā est naturalis ⁊ tē-perata: ⁊ hec ꝯseruat̃ ꝑ silia: alia cōplexio est innaturalis la-psa. hanc autē intēdimus reducere ad melioꝛē: ⁊ hoc mō ꝓ-cedit dieta ꝑ ꝯtrariū: ergo q̄ñqꝫ damꝰ dietā silem: q̄ñqꝫ ꝯri-am: ergo intētio circa dietam est diuersa. Scđa rō hec ē. die-ta ⁊ medicina diuersificant̃ ꝑm coꝛpis exigētiā: sꝫ q̄ñ coꝛpꝰ existit in innaturali dispōne: tūc dat̃ medicina ꝯria: vt expel-lat̃ illā dispō innaturalis: sꝫ nutrimentū est ad coꝛpꝰ ꝯser-uandū. coꝛpꝰ v̄o est duplex: qđdā est tēpatū qđ ꝯseruat̃ ꝑ silia: quoddā vero lapsum qđ melioꝛat̃ ⁊ reducit̃ ꝑ dietam ꝯtrariā: ḡ circa dietā est intētio diuersa: circa v̄o medicinam est vna. ¶ Solō dicendū ꝙ circa hoc est multiplex intētio. Prima est qm̄ circa dietā est intētio vna ⁊ eadē q꞉ ꝓcedit ꝑ silia: sꝫ circa medicinā est diuersa: qm̄ ꝓcedit ꝑ ꝯria: ⁊ con-traria sunt diuersa: ⁊ isti legunt litteram ꝑm negationem. ¶ Scđa positio ē ꝙ intētio diete ē vna ꝓpterea: q꞉ intēdit vnū. s. ꝯseruationē virtutis ⁊ ꝯfoꝛtationē: sꝫ intētio medici est diuersa: qm̄ intendit remouere egritudinē ⁊ cām egritu-dinis. ¶ Tertia ē quā nos ponimꝰ. s. ꝙ circa medicinā est vna intētio: q꞉ semꝑ ꝓcedit ꝑ ꝯriū. Intētio vero diete ē di-uersa: qm̄ q̄ñqꝫ per sile: q̄ñqꝫ ꝑ ꝯtrariū ꝓcedit sicut dictum est opponēdo. ¶ Ad primā rōnē in ꝯtrariū dicendū ꝙ cir-ca dietā ⁊ medicinā duo sunt attēdenda. Primū est ea a q̄-bus ꝓcedūt cibus ⁊ medicina cū ꝓcedat ꝑ ꝯtrariū: ⁊ nō in dieta: q꞉ ꝓcedit ꝑ simile. Scđm est modꝰ ⁊ intētio ꝓcedēdi: ⁊ sic est diuersitas in dieta: q꞉ q̄ñ coꝛpꝰ est tempatū: intētio ⁊ modꝰ ꝓcedēdi ⁊ admīstrādi dietā est ꝑ silia: q̄ñ v̄o est la-psum: modꝰ ⁊ intētio ꝓcedēdi in dieta est ꝑ ꝯtrariā dietā: sed modꝰ ꝓcedēdi in medicina semꝑ est vnꝰ: qm̄ ꝑ ꝯtrari-um. Ad scđm dicendū ꝙ diuersificat̃ cibꝰ ⁊ medicina ꝑm di-uersitatē ⁊ exigentiā cōplexionū: sed duplex est cōplexio: q̄-dam est naturalis ⁊ tēpata: ⁊ huic cōpetit dieta silis: q̄dam est innaturalis: ⁊ huic cōpetit dieta ꝯtraria: vt ipam redu-cat: sed dieta nō semꝑ ꝑ silia ꝓcedit: ⁊ iō diuersa intētio cir-ca dietā: ⁊ eadē circa medicinā. Ad tertiū dicēdū ꝙ dieta cō-sideratur dupl̄r. Vno mō a pte illa qua ꝯseruat sanitatem: ⁊ sic est semꝑ vnifoꝛmis ⁊ eadē intētio circa ipam. ⁊ hoc mō intelligit G. Alio mō ꝯsiderat̃ a pte illa qua reducit ab in-naturali dispōne ad tēpamentū: ⁊ hoc mō est diuersa inten-tio circa dietā ꝑm diuersas discrasias. Ad q̄rtum dicendū ꝙ dieta vno mō hꝫ intētionē cibi solū: alio mō intentionē cibi ⁊ medicine. dieta v̄o accipit̃ ab ysaac nō solū ꝑm ꝙ hꝫ intē-tionem cibi: sꝫ ꝑm ꝙ hꝫ cibi ⁊ medicine: ⁊ iō diete debet̃ di-uersitas ⁊ hꝫ diuersam intētionē: sꝫ medicine debet̃ vna in-tētio. ¶ Scđo q̄rit̃ circa hoc ꝓpt q̄d natura sustinet multi-tudinē medicinaꝝ: ⁊ nō multitudinē ciboꝝ: ⁊ videt̃ ꝙ ma-gis deberet sustinere multitudinē cibi: q꞉ cibꝰ est silis natu-re: medicina v̄o ꝯtraria: ⁊ inimicat̃ nature: sꝫ natura magis sustinet multitudinem q̄ est amicabilis: q̄ȝ que est inimica-bilis: ergo magis sustinere dꝫ multitudinem cibi q̄ȝ medici-ne. Scđa rō talis est: multitudo medicinarū dat̃ ꝓpter di-uersas discrasias: sꝫ q̄ñ mēbrū ꝯsistit in naturali dispōne so-lū attrahit qđ est sibi sile: q̄ñ v̄o existit in innaturali attrahit cōtrariū vt ꝑ ipm expellatur mala discrasia: sꝫ multa coꝛpa sunt ꝯtraria: ⁊ mēbra m̄lta ⁊ diuersa: vt os: ⁊ caro: ⁊ ꝯsilia que diuerso nutrimēto indigent: ergo sicut mēbra diuersa ꝓpter diuersas discrasias attrahūt medicinas diuersas vt remoueatur egritudo: ḡ sil̄r mēbra diuersa debēt attrahe-re diuersa nutrimēta ꝓpter ipoꝝ diuersitatē. ¶ Ad oppo-situm est qđ dicit Auicē. ꝙ nihil deteriꝰ est q̄ȝ plura cibaria in eadē mensa sumere: ⁊ mēsā ꝓlōgare: ergo natura nō su-stinet multitudinē cibi: q̄ȝuis sustineat multitudinē medici-ne. ¶ Solō ad hoc dicendū ꝙ nutrimentū inducit̃ nature ꝓpter multitudinē ⁊ diuersitatē cibi: ⁊ nō medicine. Unde nō ē sile de dieta ⁊ medicina: qm̄ natura opat̃ differēter cir-ca medicinā ⁊ cibū: q꞉ natura circa cibū opat̃ alterādo ⁊ trās-mutādo multis trāsmutationibꝰ: ⁊ q꞉ multitudo impedit hmōi trāsmutationē: ꝓpter hoc multitudo cibi grauat na-turā. Circa v̄o medicinā opatur natura ipam excitādo ⁊ cō-mouēdo: ⁊ q꞉ medicina hꝫ in se virtutē actiuā: iō natura nō laboꝛat in multitudine medicine: sꝫ potiꝰ ꝓpter eoꝛum sub-tilitatē. Ad aliud dicendū ꝙ ex eodē chilo vel cibo gn̄antur oēs humoꝛes ⁊ hūiditates ⁊ ptes ꝓpoꝛtionales cibꝰ mē-bris. Vñ vnūq̄dqꝫ mēbrū attrahit de nutrimēto qđ est sibi ꝓpoꝛtionale: ⁊ ꝓpter h̄ indiget natura diuersitate cibi: sed etiā grauat̃. ¶ Tertio q̄rit̃ circa h̄ qđ dicit Auic. s. ꝙ intētio medicine semꝑ ē ꝑ ꝯtrariū: ⁊ videtur ꝙ h̄ non sit veꝝ. q̄dā eñ sunt medicine q̄ opant̃ a tota spē: ⁊ iste dicunt̃ opari ꝑ silitudinē: sicut dicit Ga. ḡ medicina nō semꝑ opat̃ ꝑ ꝯriū. Scđa rō talis est: mēbra ꝯfoꝛtant̃ ꝑ sibi silia: sꝫ mēbroꝝ cu-ratio ꝑ naturā est ꝑ silia sicut ꝯfoꝛtatio ipoꝝ: sꝫ ꝯfoꝛtatio ꝓ-cedit ꝑ silia: ḡ nō oīs medicina opat̃ ꝑ ꝯrium. ¶ Ad opposi-tū ē qđ dicit Ga. ꝙ curatio vnū hꝫ modū. ⁊ h̄ ꝓbat: q꞉ oīe immoderatū hꝫ reduci ad moderatū ꝑ imoderatū sibi ꝯriū. ¶ Solō ad h̄ dicēdū. qm̄ vna est intētio circa medicinā: qm̄ ꝑ ꝯriū. Ad pmū dicendū ꝙ q̄dā medicine opant̃ ꝑ silitudi-nē: sꝫ in illis est duplex opatio. pma attractiua qua attrahit hūoꝛē: ⁊ hec est ꝑ silitudinē. scđa est euacuare attractū ⁊ ex-pellere: ⁊ h̄ opatio ꝓcedit ꝑ ꝯriū. Ad aliud dicendū ꝙ circa cōfoꝛtationē mēbroꝝ debiliū duplex est intētio. pma est mē-broꝝ ꝯfoꝛtatio: ⁊ h̄ fit ꝑ sile. Scđa est ꝙ mēbra q̄ sunt debi-lia ꝯfoꝛtent̃: ⁊ h̄ fit ꝑ ꝯriū. ¶ Quarto q̄rit̃ circa h̄ ꝓpter q̄d cāe ꝯseruātes ꝓcedūt ꝑ silia: cāe v̄o efficientes ꝑ ꝯria: ⁊ vr̄ ꝯriū: qm̄ cāe ꝯseruatiue sunt ꝓpoꝛtionales efficientibꝰ: ḡ sicut efficiētes ꝑ ꝯria ꝓcedūt: ita vt vr̄ conseruātes ꝑ ꝯria. ¶ Solō ad h̄ dicēdū ꝙ cāe efficiētes inducūt sanitatē egri-tudinē remouendo: sꝫ remotio est ꝑ ꝯtrariū: ⁊ iō efficiētes ꝓcedūt ꝑ ꝯriū: sꝫ cāe ꝯseruātes sanitatē in natura custodi-unt. h̄ aūt est per sile. Ad rōnē v̄o dicendū ꝙ q̄dā est sanitas pma: ad hanc aūt recupandā nō vocat̃ medicꝰ: q꞉ ista semꝑ manet: sꝫ ad impedimēta eiꝰ remouenda: ⁊ ꝑm hanc quot sunt ꝯseruātes sanitatē: tot sunt efficiētes. Est alia sanitas

que hr̄ ⁊ ꝯsequit̄ post egritudinē: ⁊ quãtū ad hãc non sunt eedē cãe efficiētes ⁊ ꝯseruãtes sanitatē: ſ; alie ⁊ alie.

¶ Circa scd̄m ꝑncipale sic ꝓcedimꝰ: ⁊ q̄rit̄ quō eadē res habeat naturã cibi ⁊ medicine: ⁊ videtur ꝙ h̄ sit impossibile: q: ꝓprietas cibi est pati: ꝓp̄tas medicine est agere ⁊ alterare corpꝰ nr̄m: ſ; in eodē stomacho nō est virtꝰ actiua ⁊ virtꝰ passiua: ḡ eadē dieta nō põt hr̄e naturã cibi ⁊ medicine. Scd̄a rō talis est: q̄nq̧ opatur medicina a tota spē: ⁊ silr̄ q̄nq̧ cibꝰ nutrit a tota spē: ḡ si eadē res hr̄et naturã cibi et medicine: eadē res hr̄et duplicē totã spēm qd̄ ē; incōueniēs: q: vniꝰ vna ē tm̄ virtꝰ: siue tota spēs. ¶ Ad oppositū est qd̄ dicit Auicē. s. ꝙ est q̄dã cibꝰ q̄ est cibꝰ tm̄: aliꝰ est q̄ est cibus ⁊ medicina. Ad h̄ dicendū ꝙ in eadē re est natura cibi ⁊ medicine. Ad rōnē dicendū ꝙ in cibo duplex est virtꝰ. Quedã enī est materialis: ⁊ quãtū ad hãc h; naturã cibi: q̄m materie est pati. Alia virtꝰ formalis: ⁊ q: forme est agere: quãtū ad hãc h; virtutē medicine. Vel dicendū ꝙ ꝑ vtrãq̧ virtutē est cibꝰ in potētia: ſ; differēter: q̄m natura cibi est in potētia remota: ⁊ iō eget multis trãsmutatiōibꝰ ad h̄ vt fiat mēbrū vel ps mēbri. natura vō medicine est in potentia ꝓpinqua: ⁊ iō nō eget tot alterãtiōibꝰ: ſ; natura veneni est in potētia ꝓpinq̄ssima: ⁊ iō indiget sola obuiatione ad hoc vt in corpꝰ nostrū agat. Ad aliud dicendū ꝙ in re duplex est spēs. Quedã enī est ꝑ quã res est id qd̄ est: ⁊ ista est pncipiū essendi: ⁊ hec est vna. Scd̄a est ꝑ quã res ordinat̄ ad agendum ⁊ opandū: ⁊ hec est pncipiū opatiōis: ⁊ hec est duplex. q̄dam enī est actiua: ⁊ ꝑ hãc agit medicina a tota specie. alia ē passiua: ⁊ hec r̄ndet cibo. ¶ Scd̄o q̄rit̄ circa h̄ vtrū venenū ⁊ medicina possint nutrire: ⁊ ōndit̄ ꝙ nō. qd̄ nutrit assilat̄ nature. vn̄ nutritio est ꝑfecta assimilatio nutriētis cū nutrito: ſ; venenū ⁊ medicina īmutãt ⁊ ꝯtrãtur nature hūane: ḡ non pn̄t nutrire. Scd̄a rō talis ē. Nihil ducit ad actū nisi qd̄ prius erat in potētia in ipō: ſ; in veneno nō est potētia nutrimenti: ḡ nō põt duci ad actū nutrimēti: ergo venenū nō nutrit. Cōtrariū dicit Auicē. s. ꝙ napellus q̄nq̧ nutrit. sicut narrat de q̄dã puella q̄ nutrita fuit ex veneno: ita vt q̄cūq̧ tãgeret vel osculareť eã statim interficereť: ḡ venenum ⁊ medicina pn̄t nutrire. Scd̄a rō talis ē. dicit enī alibi Auicē. ꝙ medicina nō d; dari stomacho inanito: ⁊ cã est: q: natura ꝓpter famē validã attrahit medicinã ad sui nutrimētum: ⁊ ꝯuertit ipam ad naturã sui. Itē nec stomacho multū repleto d; exhiberi medicina: q̄m natura cū ꝯuertit̄ ad nutrimentū non ageret in ipam. Pz ergo ex p̄dictis ꝙ medicina ⁊ venenū possunt hr̄e virtutē nutrimēti. ¶ Solō ad hoc dicendū ꝙ res venenosa ⁊ medicina pn̄t nutrire. Ad rōnē dicēdū ꝙ in veneno est duplex natura. Quedã est latēs ⁊ in potentia remota: ⁊ quãtū ad hanc naturã cibi h;: q̄m natura est fortis. Alia est q̄ est in potētia ꝓxima: ⁊ quãtū ad hãc h; naturã veneni. si igit̄ natura p̄ualeat abiicit istã: ⁊ ꝯuertit ad se qd̄ ē sibi ꝓportionale. Ad aliud dicendū ꝙ silr̄ est in medicina et in veneno. Ad qōem aūt posset r̄nderi ⁊ dicēdū ꝙ per diuersas virtutes est cibꝰ ⁊ medicina ⁊ venenū ꝑ silitudinem. ſm enī ꝙ est in potētia remota: est cibꝰ. ſ; vō ꝙ ē in potētia media: est medicina. ſm vero ꝙ est in potentia ꝓxima: est venenū. ¶ Tertio q̄rit̄ cū iusquiamꝰ nutriat passeres: ꝓpter q̄d nō nutrit hoīes. ⁊ vr̄ ꝯtrariū: q̄m iusquiamꝰ est frigidissimꝰ: ſ; cor hoīs plꝰ est calidū q̄ȝ cor passeris: ḡ plꝰ h; resistere iusquiamo: ergo plꝰ h; nutrire hoīez q̄ȝ passerem. Ad hoc dicēdū ꝙ iusquiamꝰ nutrit passeres ⁊ nō hoīez: ⁊ cã huiꝰ est ſm Ga. venenū enī nō interficit nisi petat cor: sed in passeribꝰ vene sunt stricte: vn̄ multū in eis ꝯmorat̄ ⁊ nō petit cor: sed prius ꝯuertit̄ in nutrimentū: ſ; in hoīe vene sunt late: ⁊ iō cito petit cor: ⁊ interficit. S; aliam rationem ponit Auicē. dicit enī ꝙ iusquiamꝰ nutrit passeres a tota spē ⁊ nō hoīez.

¶ Quarto q̄rit̄ circa h̄. vtrū passeres comesti nutriti veneno: ⁊ silr̄ alia aīalia venenis nutrita: nutriãt corpꝰ hūanū: ⁊ vr̄ ꝙ sic. venena sicut dicit Ga. mēbra alterãt ſ; exigentiam hūiditatū receptarū in suis spōgiositatibꝰ: ḡ mēbra passeꝝ cōuertūtur ad naturã iusquiami: ergo passeres erunt venena respectu nr̄i corpis sicut iusquiamꝰ: ḡ nō nutrient. Scd̄a rō talis est. cibꝰ dat stomacho ꝓpriã naturã: ⁊ hoc intelligit̄ per frequētem vsum: q: trahit ⁊ ꝯuertit ipm̄ ad sui naturã: sed sicut est de stomacho: silr̄ est de aliis mēbris: ḡ venena cōcsta trahūt mēbra q̄ ex ipis nutriunt̄ ad sui naturã. Tertia rō talis ē. ysaac ponit diuersitates aīaliū penes nutrientia. vn̄ que nutriūtur dulcibꝰ sunt dulcia: ⁊ sic de aliis: ergo q̄ nutriūt̄ veneno sunt venenosa: ḡ nō nutriūt. Cōtrariū videmꝰ: q̄m aīalia q̄ nutriūtur venenis bene nutriūt. Scd̄a rō talis est: cibꝰ patit̄: ⁊ iō ꝯuertitur in subam mēbroꝝ: sed mēbra passerū sunt ꝓportionalia nature hūane: ḡ bn̄ nutriunt corpꝰ hūanū. ¶ Solō ad hoc dicendū ꝙ passeres quãdã maliciã ꝯtrahunt a iusquiamo: ⁊ silr̄ alia aīalia a venenis q̄bus nutriūtur: veruntn̄ nō sunt venenosa sicut iusqamꝰ: ⁊ iō nutrire aliq̄ mō possunt: ſ; tn̄ freq̄ns vsus ipoꝝ posset interficere. nec ē silē de femīa q̄ nutriebat̄ serpētibꝰ ⁊ de passeribꝰ: q: femīa nutriebat̄ ex cibo nō sibi ꝓportionali: ⁊ iō solo tactu interficiebat: ſ; passeres nutriunt̄ cibo sue nature ꝓportionali: ⁊ iō non sic interficiunt.

¶ De cognitione ciborum. Cap. ij. Lectio. v.

Conueniūt in hoc antiq̄ ꝙ cognitio nature ciboꝝ duobꝰ mōis fit: expimentis vel rōnibꝰ. Nulli enī dubiū q̄n expimēto sciatur velocitas digerendi seu tarditas. bonitas q̄ȝ cibi siue malignitas. si stomacho ꝯueniat vel nō: siue solubilis ventris sit seu nō. S; q̄uis expimentis hec sciantur: nō suis tn̄ carēt rōnibꝰ. alioq̄n in dubiū ⁊ in insipientiam eorum caderent.

¶ Terminata pte ꝓhemiali: in qua assignauit necessitatē inuestigationis nature diete: ⁊ tetigit ea q̄ circa ipam intēdunt̄. In hac pte ꝓseq̄tur traditiōem huiꝰ sciē. Recipit autē hec sciã diuisionē in duas ptes. In quaꝝ p̄ma determiat de natura diete mō gn̄ali. In scd̄a q̄ librū de dietis pticularibꝰ ꝯtinet: determiat de natura eiꝰ mō spāli. Prima aūt ps que de dieta gn̄ali mō determiat: diuidit̄ in duas ptes: In quaꝝ p̄ia determiat inuestigatōem nature diete ⁊ diuersitates eiꝰ. In scd̄a. s. i hac. Regimēta sanitatꝭ ⁊ custodia sui quattuor modis. determiat regimē corpis hūani per ordinationē diete. Nã rectꝰ ē ordo vt cōplete noticia habita circa dietã ⁊ diuersitatem opationū eiꝰ ad corpꝰ hūanū eiꝰ exhibitio ⁊ recta admīstratiōe ordinet̄. Prima aūt ps diuiditur in duas. In quaꝝ p̄ma assignat duplicē viã ſm quã circa diete inuestigationē ꝓcedēdū est. s. viã expimēti ⁊ rōnis In scd̄a. s. in hac. Ciboꝝ ḡ actiones siue passiones. ꝓseq̄tur de inuestigatiōe nature diete ſm vtrãq̧ viã. p̄ma aūt pars spectat ad p̄tem speculatōem. Est igit̄ intētio huiꝰ ptis assignare p̄dictã duplicē viã: ſm quã ꝓcedēdū est in hac sciã.

¶ Diuisio. Diuiditur aūt hec ps in tres pticulas. In quarū p̄ma distinguit p̄dictas vias. In scd̄a. s. in hac: Nulli enī dubiū est q̄n expimēto sciant̄ ⁊c. manifestat viã expimenti. In tertia. s. in hac. S; tn̄ si expimētis hec sciãtur: nō tn̄ suis carent rōnibꝰ. ostēdit viã expimēti rōnibꝰ eē ꝯfirmandam. Processus aūt talis ē. Dicit primo ꝙ apō antiq̄s due sunt vie cognoscēdi dietã. s. via expimenti: ⁊ via rōnis. Scd̄o manifestat viã expimēti dicēs. ꝙ certū est ꝙ dispōnes ciboꝝ in bonitate ⁊ malicia digestibilitate ⁊ indigestibilitate experimēto cognoscūtur. Tertio ōndit ꝯfirmationē expimēti per rōnes dicēs: ꝙ cū res sciunt̄ ꝑ expimēta: nō tn̄ rōnibus carēt suis. Qd̄ sic ꝓbat̄: oīa q̄ carēt rōnibꝰ in dubiū ⁊ in ignorantiã cadunt: ⁊ cū sciūtur nō carent rōnibꝰ: ſ; res scite ꝑ experimētū sunt hmōi: ḡ cū sciunt̄ ꝑ expimēta nō carent rōnibus. ⁊ sic p; ꝙ necesse ē expimēto ⁊ rōibꝰ fulciri. hec aūt est intētio huiꝰ ptis. ¶ Circa ptem istã q̄ttuor sunt inq̄renda. Primū est de dr̄ia inter viã expimēti ⁊ viã rōnis. Scd̄; est de via expimēti in se. Tertiū est de via rōnis: ⁊ de ꝯpatione vniꝰ ad alterū. Quartū ē de mediis ꝑ q̄ ꝓcedit̄ in vtrãq̧.

¶ Circa primū sic ꝓcedimꝰ: ⁊ q̄ritur vtrū via expimēti ⁊ via rōnis differant: ⁊ vr̄ ꝙ nō duabꝰ rōnibꝰ. p̄ma talis est. Oēs ille vie q̄ ꝓcedūt circa idē subm̄: ⁊ ad idē applicãtur: ⁊ per eadē media: ⁊ ꝑ easdē passiones ꝓbãt de eodē subō: nō differūt. Maior p; per se. Minor etiã p; ꝑ hoc ꝙ vtraq̧ via per dietã applicatã ad corpꝰ hūanū ꝓcedit. Item easdem passiōes ꝓbant vt cōplexiōes easdē vel diuersas: ⁊ de eodē

subiecto: ⁊ per eadē media: qm̄ ꝑ sapores. Scd̄a rō hec est. vie cognoscēdi differūt ꝑ applicationē sui ad virtutes aīe a quo⁹ ꝓcedūt: ſʒ via experimenti ⁊ rōnis ꝓcedunt a rōne. experientia em̄ nō sua caret rōne: sicut dicit̄ in lr̄a. Dicit etiā Ha. in pncipio meg ateg. ꝙ sicut expimētū sine rōne debile est: ita rō nō mixto sibi experimēto: ⁊ ita ab eadem ꝟtute ꝓcedūt: ḡ debēt eē eadē materia. ❡ Ad oppositum est qḋ dicit ysaac: ꝙ diuidūtur ex opposito. Scd̄a rō hec ē. Oēs vie qua rū vna ē certior: altera differūt: ſʒ p̄dicte vie sunt hmōi: qm̄ via rōnis est certior: ſm naturā: via expimēti est certior: quo ad nos: ⁊ ſm sensum: ḡ nō sunt eadem vie. Tertia rō talis est. Omne illḋ qḋ ordinat̄ ad cognitionē alteri⁹ certi⁹ est eo: nec est idē cū ipo. via em̄ notior: ē termīo: nec est eadē cum ipo: ſʒ ꝑ viā rōnis hr̄ expimētū. pus em̄ ꝗrim⁹ rōnē: postea expimur: ḡ via rōnis nō est eadē cū via expimēti. ❡ Solō dicēdū ꝙ circa h̄ est multiplex intētio. Prima ē ꝙ via expimēti ꝓcedit ꝑ effectus: via ꝟo rōnis ꝑ cās. Scd̄a intētio est ꝙ differūt in hoc ꝙ via expimēti est inductiua: via rōnis syllogistica. Tertia intētio ē: ꝙ vtraqꝫ ꝓcedit ꝑ effect⁹: sed duplex est effect⁹. quidā em̄ est interior ⁊ impssus in corp⁹ humanū: ali⁹ est exterior. Via ḡ expimēti ꝓcedit ꝑ effect⁹ interiores: vt si piper calefacit: ḡ medicina calida. Via aūt rōnis ꝑ effect⁹ exteriores: vt piper ē acuti saporꝭ: ḡ piper ē calidū. Quarta positio ē ꝙ via expimēti ꝓcedit ꝑ effect⁹ imediatos: via rōnis per effect⁹ mediatos. Nos aūt dicim⁹ ꝙ iste vie differūt q̄druplr̄. pma dr̄ia ē a ꝑte eoꝝ que ꝯsiderāt: vt via expimēti ꝯsiderat impssiōes relictas in corpe hūano: vt hoc calefacit: ḡ est calidū. Via ꝟo rōnis ꝯsiderat proprietates q̄ ducūt in has impssiōes: vt hoc est acuti saporis: ḡ est calidū. Scd̄a dr̄ia est a ꝑte eoꝝ ꝑ q̄ ꝓcedūt. vn̄ via expimēti nullo mō ꝯsiderat cās: ſʒ via rōnis cās ꝯsiderat ⁊ pncipia. Tertia dr̄ia est a ꝑte ꝟtutū q̄b⁹ deseruiūt: q: via expimenti sensui deseruit: ſʒ via rōnis intellectui. Quarta dr̄ia est a ꝑte modi ꝓcedēdi: q: via expimēti nō est argumētatiua: sed via rationis est argumentatiua.

❡ Circa scd̄ʒ sic ꝓcedim⁹: ⁊ q̄rit̄ de via expimēti vtrū sit de arte ⁊ in arte: an p̄cedat artē: ⁊ vr̄ ꝙ sit de arte. oīs via q̄ est ad principia cognoscēdi q̄ sunt aū artē: est aū artē: ſʒ via experimēti est hmōi: q: dicit pħs ꝙ via expimēti ē via ad principia: ḡ nō est de arte ſʒ aū artē. Scd̄a rō talis est: oīs via per quā ꝓcedit̄ circa cognitionē eoꝝ de q̄bus est scīa aū ꝯstitutionē scīe est aū scīam: sed cognitio oīum eoꝝ prius hr̄ ꝑ viam expimenti q̄ᵖ de illis ꝯstituat̄ scīa: sicut habet̄ in lib. posterioꝝ. s. ꝙ ex plurib⁹ sensib⁹ fit vna memoria ⁊c. ḡ via experimēti non est de scīa ſʒ aū scīam. Tertia rō talis est: sicut virtutes ordinant̄ adinuicē: sic ordinātur vie ꝓcedētes ab illis virtutibus: sed prius cadūt res in sensu q̄ᵖ in intellectu: ⁊ via expimēti sumit̄ a via sensitiua: via rōnis a via intellectiua: ſʒ sicut in appheīsiōe sensus p̄cedit intellectū: silr̄ via expimēti p̄cedit intellectum: ⁊ sic p̄cedit scīaʒ q̄ ꝑ intellectū hr̄. ❡ Ad oppositū sunt due rōnes. prima talis est. oīs via ꝑ quā intelligūtur ea q̄ sunt de suba scīe: est via q̄ est ps scīentie: ſʒ expimentum est hmōi: ḡ est ps scīe. Scd̄a rō talis est. oīs via que regulat̄ ꝑ scīam est via que est sub m: vel ꝯsequtur scīam: ſʒ via expimēti est hmōi: ḡ via expimēti vl̄ est de arte: vel post artē. ❡ Solō ad hoc dicēdū ꝙ expimētum est triplex. Quedā est via expimēti q̄ est via ad cognoscendum scīam: de qua agit̄ in libro posterioꝝ: ⁊ h̄ via p̄cedit oēm artē ⁊ scīam. Alia est q̄ est via notificādi ea q̄ in scīa inq̄rūtur: de qua agit ysaac: ⁊ h̄ est in scīa: ⁊ ps scientie. Et est alia ſm quā doctrina cum scīa dʒ applicari ad op⁹: ⁊ hec seq̄tur scīentiā. ❡ Scd̄o q̄rit̄ vtrū via expimēti sit fidei factiua: vel rōcinatiua: vl̄ syllogistica: ⁊ videt̄ ꝙ sic. Oīs via ꝑ quā ꝓbant̄ passiōes de subo ē rōcinatiua: ſʒ via expimēti est hmōi: ḡ est rōcinatiua. ❡ Ad oppositū ē rō talis. Oīs via cog̃scitiua cognoscit cās passionū ⁊ de subiectis ꝓbant̄: ſʒ hec nō ꝯsiderat nisi impssiōes factas in corpe: ḡ nō est rōcinatiua. Scd̄a rō talis ē. in oī via cognoscitiua cadit mediū inter extrema: sed in via expimēti idē cognoscit̄ per seipm̄: vt caliditas piperis ꝑ suā virtutē: ḡ nō ē rōcinatiua. Tertia rō talis ē. via expimēti nō exit sensuʒ: ſʒ dic̄ pħs i lib. de aīa: ꝙ sensus nō cōfert aliq̄d: nec ē aliq̄ collatio facta in sensu: ergo nō ē rōcinatiua nec fidei factiua. Quarta rō talis est. cōicam⁹ cū brutis in via expimēti: ſʒ in brutis in via expimēti nō est rōcinatio: ḡ nec silr̄ in nob̄ quātū ad hāc viā erit rōcinatio. ❡ Solutio ad hoc dicendū ꝙ nō est rōcinatiua sicut quidā dicūt sed tm̄ in ipa est via rōnis vl̄ rōnalis. Ad rōnē dicendū ꝙ in experimēto est duplex ꝓcessus. Primus scʒ ⁊ hic ꝓcedit regulariter ꝑ scīam ⁊ doctrinā: ⁊ hoc mō pōt esse rōcinatiua. Ali⁹ ē q̄ nō ꝓcedit regulariter ꝑ doctrinā: ⁊ h̄ mō nō ē hmōi via syllogistica. ❡ Tertio q̄rit̄ vtrū via expimēti sit ī brutꝭ ⁊ videtur ꝙ nō. q: cū intentio virtutū rerū: ⁊ earū effectuū inest tm̄ nature humane: ḡ in via expimēti cognitio effectuum rerū solū inest nature hūane: nō ergo inest brutꝭ. ❡ Ad oppositū est rō talis. In hoīe accipitur expimentum a brutis: sicut pʒ per Cōstan. dicentē in pāteg. ꝙ experimēta habent̄ a brutis. Serpēs em̄ sicut ipe dicit: cū obcecat⁹ fuerit in cauernis terre tpe hyemis ꝓpter bn̄ficiū tpis exit: ⁊ cuʒ comederit feniculū recipat visum. Scd̄a rō hec est: q̄buscūqꝫ inest cautela naturalis ad fugiendū nociuū: ⁊ ad sequendū iuuamētū inest via experimēti: ſʒ brutis inest hmōi cautela. vn̄ agnus sicut dicit Auic. naturalr̄ fugit lupū: q̄re illi inest via experimēti. ❡ Solutio ad hoc dicēdū ꝙ via experimēti est in brutis: ⁊ in nobis: ſʒ differēter: qm̄ in illis est a natura: in nobis ꝟo est ab acquisitiōe: ⁊ ab arte ꝯfirmata ratione. ❡ Quarto querit̄ vtrū via expimēti insit hoī a natura: vel ab acquisitiōe: sicut dictū est in via expimēti: ⁊c. ita inest brutis: sed via expimenti inest brutis a natura: ergo similiter inest nobis a natura. Scd̄a rō talis ē. via expimēti ē via in scīam: sed sicut dicit agazel: via in scīaʒ inest hoī a natura: ḡ via expimēti inest hoī a natura. ❡ Ad oppositū est rō talis. Illud qḋ habet̄ ꝑ artē ⁊ acq̄sitionē artis non est a natura: sed via experimēti est hmōi: ḡ via experimenti non inest a natura hoī. ❡ Solō dicendū ꝙ via experimēti inest hoī a natura. Ad rōnem in ꝯtrium dicendū ꝙ in experimēto sunt tria. primū est virt⁹ expienda: ⁊ hec est a natura. scd̄m est mod⁹ experiēdi. tertiū est inuestigatio rerū ſʒ viā experimēti: ⁊ hmōi inuestigatio hr̄ per applicatiōem ad opus: et hec nō sunt a natura. ❡ Quinto q̄rit̄ vtrū via rōnis insit brutis: ⁊ videtur ꝙ sic: q: dicit Auic. ꝙ virt⁹ sensitiua quedam apprehēdit rōnes pmas: vt colores: ⁊ figuras. Alia est q̄ apprehēdit bonitatē vel maliciā ei⁹: ⁊ he sunt scd̄e intētiōes ⁊ occulte sensui ⁊ vie expimēti: ḡ aliqua est via supra experimētū: q̄ apphendit hmōi intentiones. hec aūt non est nisi via rōnis: ergo via rōnis inest brutis. ❡ Ad oppositum est rō talis. Dicit Auic. in lib. suo de aīa. ꝙ in nullo ē via rōnis: in quo non est rō: ḡ in eis nō est via rōnis. Ad hoc dicendū ꝙ non est in eis via rōnis: sed aliquid loco rōnis sicut virt⁹ estimatiua: ⁊ hec nō est sepata a via experimēti in eis: in nobis vero illa virtus est sepata ⁊ distincta a via experimenti. ❡ Ad rōnē aūt in ꝯtrium dicendū ꝙ est quedam rō que deseruit aīe intellectiue: ⁊ hec est speculatiua: ⁊ nō est in brutis. Alia est rō que deseruit aīe sensitiue: ⁊ hec ſm Auic. est estimatiua siue ꝟtus estimatiua: ⁊ hec est cōmunis nobis ⁊ brutis. ❡ Sexto querit̄ quō differt via experimēti assignata a pħo ī lib. posterioꝝ: a via experimēti assignata in medicina. Ad hoc dicendū ꝙ est quedā via experimēti que notificat ea que in sciētia inq̄runt̄: ⁊ hec est medicina. Alia ē via experimēti que notificat principia ex q̄bus sciētia cōficitur: ⁊ hec ē cōis ad oēs scīas: ⁊ hec assignatur ab Arist. in libro posterioꝝ. ❡ Septimo q̄ritur circa hoc. quō differt via experimēti peritoꝝ: a via experimenti rusticoꝝ. Ad hoc dicendū ꝙ est qddā experimentū quod est cognitio sensibiliū impssionum que fiunt in corporibus a reb⁹ extra non regulatis a rōne. ⁊ hoc est in rusticis. Aliud est experimētum quod discernit impssiōes a reb⁹ ⁊ regulat̄ a rōne: et h̄ est in peritis.

❡ Circa tertiū principale sic ꝓcedimus: ⁊ querit̄ que via sit certior: an via experimēti: an via rōnis. ⁊ ostendit̄ ꝙ via rōnis hac rōne. omīs via que ꝓcedit per causas ⁊ principia certior est illa que ꝓcedit per effect⁹: sicut habetur a pħo: sed via rōnis procedit per cās ⁊ principia rei: via vero experimēti per effectus: sicut supius est ostensum: ergo via rationis certior est via experimēti. Scd̄a ratio hec est. omnis via que est causa certificatiōis alterius certior est ipa: ſʒ via

rationis certificat viam experimenti: q: experimenta nō ca
rent rōnibus suis: ⁊ vanū est experimētuꝫ qđ rōne non ful
citur: ergo via rōnis certior est via experimēti. Ad oppositū
est ratio talis. via experimēti nō trāscendit sensum: sed qđ
ꝓpinquū est sensui est certius nobis: ergo via experimenti
certior est via rationis. Scđa rō talis est. Sensus nō fallit
sicut dicit phs in lib. de anima: ſꝫ rō aliqn̄ fallitur ⁊ intelle
ctus: ergo cū via experimenti sit ſm sensus: ⁊ via rōnis ſm
intellectuꝫ: certior est via expimēti via rōnis. Tertia rō hec
est: experiētia facit artē: sicut dicit phs. ⁊ oīe tale certius:
ergo via experimēti certior est via rōnis. Quarta rō talis ē.
Dicit phs in tertio physicoꝝ. ꝙ intellectui nō semꝑ est cre
dendū: q: accipit illud qđ nō est in natura sicut infinitū: sed
sensus semꝑ accipit finitū ⁊ manifestū: ⁊ oīe tale ē certi⁹:
ergo cū via experimēti a sensu accipiat certior erit. ¶ Solu
tio ad h̄ dicēdū ꝙ via rōnis ē certior: q: vniuersalior: ⁊ certi
ficās viā experimenti. Ad rōnes in cōtrariū dicendū ꝙ pro
cessus medici circa dietam est duplex. Quidā est circa impꝛ
siones quas derelinquit in corpꝛe: ⁊ sic via experimēti certi
or est. Alius est qui ꝯsistit circa causas impꝛessionū: ⁊ sic via
rationis certior est.

¶ Circa quartū sic ꝓcedimus: ⁊ queritur cū sapor sit me
diū in via rōnis ⁊ experimēti: quō differenter. Ad hoc dicē
dum ꝙ sapor ꝯsideratur dupliciter. Uno modo a parte illa
qua facit impꝛessiones sensui: ⁊ sic cadit in via experimēti.
Alio mō cōsideratur ꝓut notificat cōplexionē subiecti cui⁹
est: ⁊ sic cadit in via rōnis. ¶ Scđo querit quare sapor ma
gis firmet spēm nutrimenti ꝙ̄ odor. Ad hoc dicendū ꝙ in
re sapida duo sunt. ſ. natura saporis ⁊ acumē: ⁊ a pte acumi
nis est via rōnis: a pte vero impꝛssionis quā relinquit in cor
pore est via experimēti: ⁊ ꝓpter h̄ ſm h̄ ꝯfirmat spēm ꝯple
xionis: q: immediate causat a cōplexione: odor vero non: ⁊
ideo nō firmat suam spēm. ¶ Tertio querit quare odor est
mediū in via rōnis ⁊ non in via experimenti. Ad hoc dicen
dū ꝙ sensus nō appꝛehēdit cōplexionē nutrimēti per impꝛs
sionē quaꝫ odor derelinquit in ipo: sed sola ratio illā cōple
xionē appꝛehēdit: ⁊ ꝓpter hoc odor est medium in via rō
nis: ⁊ non in via experimēti. ¶ Quarto q̄ritur quot condi
tiōes exigūtur ad viā experimēti. ¶ Solutio dicēdū ꝙ sex.
Prima est ꝙ medicina sit tuta ab oī qualitate ꝯplexionali
Scđa est vt accipiēs illā habeat morbū ad quē specialiter hꝫ
aspectum. Tertia est vt per se exhibeatur. Quarta est vt in
eodem gradu sit opposita morbo. Quinta est vt non tm̄ se
mel eam expiamur: ſꝫ multotiens. Sexta est vt in corpꝛe de
bito vt in corpꝛe hoīs: ⁊ non asini ipam expiamur.

Lectio sexta.

¶ Ciborum ergo actiones vel passiones in corpib⁹
tribus mōis diuersant. Un⁹ ex diuersis ciboꝝ qua
litatib⁹ in natura. Alter ex simplicitatib⁹ ⁊ eoꝝ com
positiōib⁹. Terti⁹ ex accipiētiū diuersitatib⁹ ⁊ quō
accipiant. Eundē em̄ cibū q̄busdā inuenim⁹ sepe cō
gruū: quibusdaꝫ vero non: q̄busdā ꝟo stipticū: alijs
ꝟo solutiuū. vn̄ Aristo. qđ ⁊ G. ꝯfirmat: q̄dā inquit
carnē vaccinā: ⁊ similia grossa ⁊ ad digerēdū tarda:
bn̄ digerunt ⁊ citi⁹ ꝙ̄ pdicum: ⁊ galline pulloꝝ siue
laudabiliū piscium. Silr̄ nos videm⁹ mel q̄busdam
laudabile: ⁊ ꝯuenibile īfirmātib⁹ ⁊ illō solutionē eis
facere: ⁊ ita sanitatē gn̄are atqꝫ custodire. Alijs ꝟo
ꝯtrario faciens dicentib⁹ sibi esse stipticū ⁊ nocitiuū
vtpote infirmitatis gn̄atiuum. Lentes qꝫ ⁊ caules
non oīb⁹ stiptica sunt: sed quibusdā aliqn̄ ꝯtria. Un̄
non absolute de quolibet est dicendum: nocitiuum
eū eē siue iuuatiuū: solubilē seu stipticū: amicum sto
macho seu inimicū: nisi pri⁹ trib⁹ modis inuestiget.
Un⁹ vt nature querātur corpoꝝ: cibū illū suscipien
tiū: cōplexiōes siue cōpositōes eoꝝ. Secūdus diuer
sitates ⁊ nature ciboꝝ: simplicitates qꝫ vl' cōpositio
nes eoꝝ. Terti⁹ quō cib⁹ ille sit mutabilis in suscipiē
te. Quib⁹ sufficienter inuestigatis quod querim⁹ fa
cile inueniri potest. quare cib⁹ alijs conueniat: alijs
noceat certificari possumus.

¶ Jam assignata est duplex via: scilicet via experimenti ⁊
rationis: per quam nature diete noticia ꝓcedit. In hac au
tem pte ꝓsequitur de inuestigatiōe diete ſm viam vtrāqꝫ.
Recipit autem hec scientia diuisionē in duas partes. In
quarum pꝛima agit de inuestigatione diete modo generali
ſm viam vtramqꝫ: tradens canones generales circa diete
noticiam. In secunda scilicet in hac. Fructus generaliter in
duo diuiduntur. agit de ipsa modo speciali: applicans noti
ciam diete ad specialia genera diete: sicut ad terrenascen
tia: ⁊ ipsorum ptes: ⁊ ad animalia ⁊ ipsoꝝ partes: ⁊ super
fluitates: non tamen descendit ad genera pticularia distin
cta: sicut in negocio dietarum particularium. Prima autē
pars diuiditur in duas. In quarum pꝛima ꝓcedit circa no
ticiam diete ſm viā experimenti. In secūda. ſ. in hac. Cōple
to quomodo virtutes cibariorum ſm experimentum inue
stigentur. prosequitur de ipsa ſm viam rationis. Prima au
tem pars diuiditur in duas. In quarum pꝛima tangit mo
dos ſm quos diuersatur dieta. In secunda scilicet in hac.
Omnium humanorum corporum. determinat de inuestiga
tione diete ſm viam experimenti: ⁊ de ei⁹ diuersitate iuxta
predictos modos. Prima autē pars spectat ad presentem
lectionē. Est igitur intētio huius ptis assignare modos ſm
q̄s diuersatur dieta. Diuisio. Diuidit hec pars in tres par
tes. In quarum pꝛima assignat tres modos ꝑ quos diuer
satur dieta. In scđa scilicet in hac. Eundē enim cibum qui
busdā contrarium sepe inuenim⁹. tertiū modum assignat.
In tertia: scꝫ in hac. Unde nō absolute de quolibet dicēdū
est. concludit ꝙ absqꝫ predictorum modoꝝ noticia: non po
test hri iudiciū de dieta: ⁊ modos illos diuersificat per ali
os supꝛadictos. Processus autem talis est. Inquit ysaac.
Impꝛessiōes ciboꝝ ſm actiones quātū ad medicinales: et
passiōes quātū ad veros cibos tribus modis diuersantur.
Primo a parte complexionis ciboꝝ. Secūdo a parte sim
plicitatis ⁊ cōpositionis: q: quidā est simplex in quo liquor
⁊ substātia sunt eiusdē effectus: sicut caro pullorum. quidā
cuius vtrūqꝫ diuersi sicut caulis. Tertio a parte dispositio
nis recipientium. Circa secundam partem manifestat hunc
modū dicens. ꝙ certū ē ꝙ quibusdā vnus cibus est iuuati
uus: q̄busdam nocitiuus: quibusdam soluit vētrē: q̄busdā
ꝯstipat. ⁊ īducit auct. Arist. ⁊ Ga. quoꝝ vterqꝫ hoc asserit: ⁊
pꝛimo ponit exemplum in carne sicut in bouina: que quibus
dam est vtilis ⁊ digestibilis: sicut habentibus stomachum
calidum vehementer: quibusdam indigestibilis: sicut habē
tibus stomachum frigidum: ⁊ de pullis ⁊ piscibus contra
rio. Secūdo patꝫ hoc in melle: nā quosdā laxat: ⁊ iuuat phle
gmaticos: quosdaꝫ nō sicut cholericos. Tertio patet hoc in
caulibus ⁊ lentibus ſm dispositionem stomachi. Circa ter
tiam partem concludit ꝙ predictis non obseruatis: non ha
betur certuꝫ iudicium diete: ⁊ pꝛimo concludit hoc dicens.
ꝙ cū predictis modis diuersatur dieta: non possumus iu
dicare de aliquo cibo vel potu: ꝙ sit bonus vel malus: no
ciuus vel iuuatiuus: solubilis vel stipticus: nisi habeatur
consideratio modorum horum: ⁊ assignat tres modos ſm
alium ordinem dicens. ꝙ pꝛimus modus est: vt complexio
nes ⁊ compositiones corporum recipiētiū considerent. Se
cūdus est vt ciboꝝ diuersitates in cōpositionib⁹ ⁊ simplici
tatibus ⁊ cōplexionib⁹ ipoꝝ cōsiderentur. Tertius est quō
cibus in natura nostri corporis cōuertatur. His auteꝫ per
fecte inuestigatis possumus certificari circa noticiam diete:
⁊ eius operationis. Notandum autem ꝙ ſm hunc moduꝫ
diuisiōis pdictoꝝ modoꝝ dirigit ꝓcessuꝫ circa inuestigatio
nem diete. Hec autem est intentio huius partis et senten
tia. ¶ Circa partem istam tria sunt inquirenda. Primum
est de simplicitate et compositione cibi ⁊ medicine. Secun
dū est vtrū diuersis ptibus respondeāt ⁊ diuerse virtutes.
Tertium de quibusdam questionibus circa litteram.

¶ Circa primū sic procedimus: ⁊ queritur vtrū sit aliqua medicina cōposita vel cibus: ⁊ ostēdit ꝙ non. Dicit Auicē. in primo lib. ꝙ cōplexio est qualitas ex actione ⁊ passiōe cōtrariarū qualitatum in aīali inuentarū redacta: vñ ex confractiōe q̄ttuor q̄litatū ī mixto resultat vna cōplexio q̄ nec est mixtū nec pars mixti: g̃ cū ī mixto sit cōfractio cōtrariarū q̄litatū resultabit vna cōplexio: ergo nō erit cōplexio cōposita sed vna cōplexio solū: g̃ non est aliqua medicina cōposita vel cibus cōposit⁹. Secūda ratio talis est. Dicit phs miscibilia sunt ī mixto ⁊ ibi cōfrāgunt: ⁊ ex illis resultat quoddā mediū qđ nō est aliqđ extremorū: g̃ in ipso mixto cōfrāgunt cōplexiōes pticulares: remanet igit ex his qđdā mediū ⁊ cōpositio vna q̄ est forma mixti: g̃ nō est cōpositio in cibo nec medicina. Tertia ratio talis est. Dicit ysaac in lib. de elemētis: ꝙ elemēta sunt in mixto: ⁊ sunt etiā miscibilia non actu sed potentia: sed ab eo qđ est in potentia nō eliciunt operationes: sed ab eo qđ est actu: g̃ res cōposita nō habet multitudinē cōplexionū a multitudine partiū: sed ab eo qđ est supra partes: ergo ex illis partibus nō resultat nisi vnū: et sic nō habebit nisi vnā cōplexionē: g̃ nō est cibus cōpositus vel medicina. Quarta ratio talis est: quedā opatio ꝓcedit a cōplexiōe: quedā a virtute cōsequēte spēm: ergo si res aliqua habeat plures operatiōes: aut hoc erit a cōplexione aut a tota specie. si hoc habeat a cōplexione: sed q̄libet operatio egreditur ab aliqua virtute: quelibet virtus a substātia vel cōplexione: g̃ si res vna habeat plures operatiōes: g̃ ⁊ plures cōplexiones: q: vnius cōplexionis vna est operatio. Itē nō sunt plures operatiōes a tota specie: q: in vnaquaqꝫ re est vna tota species: q: res est id qđ est: si ergo plures operationes egredientes ab illa specie: ergo plures species: qđ est incōueniens: ergo nō pōt esse aliqua medicina cōposita vel cib⁹ cōpositus. ¶ Ad oppositū sunt tres rationes: quarū prima hec est. Dicunt auctores ꝙ in multis rebus ⁊ mixtis sunt diuerse virtutes ⁊ operationes sicut in multis reb⁹ cōpositis. Secūda ratio hec est: opatio egredit ab aliqua v̄tute ⁊ virtus vel a qualitate vel a substātia egreditur: sed videmus rē eandē habere plures operatiōes: ergo necesse est ꝙ habeat aut plures substātias: aut plures cōplexiones: g̃ possibile est cibū vel medicinā esse cōpositā. Tertia rō talis est: oīa corpora inter quorū partes separat ars ⁊ natura ſm distinctionē sunt ↄposita: sed multa corpora sunt talia sicut lac: g̃ tale corpus est cōpositū. Solutio ad hoc dicendum: ꝙ quedā sunt cōposita cōpositiōe prima: sicut illa q̄ fiūt ex elemētis. quedā sunt cōposita cōpositione scđa sicut illa q̄ componunt ex cōpositis: ⁊ hoc dicit Auicē. Eorū v̄o q̄ sunt composita cōpositione scđa: quedā sunt cōposita a natura sicut lac ⁊ oleū: quedam v̄o ab arte vt syrupi. Et iterū eorū que cōponunt a natura quedā sunt in quibus est cōpositio fortis ⁊ fortis nexus: neqꝫ calor nostri corporis pōt partes ab inuicē separare: vt est in oleo ⁊ in alijs: sunt aūt alia q̄ sunt debilis nexus ⁊ cōpositiōis: in quib⁹ calor inter partes potest separare: vt patet in lacte vbi sunt tres substantie que possunt separari: vt substātia serosa butyrosa ⁊ caseata: et similiter in talibus. Illa v̄o in quib⁹ est fortis partiū nexus ⁊ cōpositio in quibus natura neqꝫ calor pōt separare ptes abinuicē sunt vnius virtutis ⁊ habent vnā cōplexionem: sꝫ illa in quibus natura vel calor potest separare in quibus est debilis nexus partiū: illa habent plures virtutes ⁊ plures operationes: ⁊ per hoc soluuntur duo prima argumenta. Ad aliud dicendū ꝙ in ↄplexionato est duplex ↄplexio: quedā est cōplexio vltima q̄ resultat ex cōmixtione partiū ⁊ hec est vna in quolibet mixto: sunt autē alie que sunt in potētia proxima: q̄dā in remota: ⁊ iste cōplexiōes particulares partiū ducuntur ad actū p calorē nostri corporis: ⁊ p has cōplexiones dicunt agere cibus ⁊ medicina. alia v̄o ↄplexio abijcit. Ad aliud dicēdū ꝙ vna res potest habere plures v̄tutes ⁊ operatiōes cōsequentes speciē. vñ vna est species vltima sed plures sunt potentie quibus respondet propria operatio quādo reducuntur ad actū. ¶ Secundo queritur vtrū sit aliquis cib⁹ simplex vel medicina: ⁊ videt ꝙ nō. In quolibet mixto sunt plures substātie miscibiles: sed non est substātia sine virtute neqꝫ virtus sine opere: g̃ in quolibet mixto sunt plures operationes ⁊ substantie ad min⁹ in potentia: sꝫ que sunt in potentia in aliquo possibile est ducere ad actū: g̃ possibile est ꝙ quodlibet mixtuꝫ ⁊ cibus habeat plures opatiōes: g̃ necesse est cibū vel medicinā esse cōpositā. Scđa rō talis est: elemēta sunt in maiori equalitate in corpore hūano: ꝙ in aliquo aīali: sꝫ elemēta in corpe hūano habēt plures opatiōes. qđdā em̄ facit ad rōnē als receptionē ptiū sicut terra ⁊ retētionē: qđdā ad receptionē figure ⁊ distēsionē sicut aqua: qđdā ad motū sicut ignis ⁊ aer: g̃ multo fortius elementa in cibo habebūt plures ꝓprias operatiōes: ⁊ similiter in alijs que cōponunt cōpositione scđa: g̃ necesse est oēm cibū esse cōpositū ⁊ medicinā. Tertia rō hec est: ars imitat naturā sicut dicit phs in quarto phy. sed ea que ab arte cōponunt habent diuersas operationes: g̃ similiter illa que fiūt a natura habebūt diuersas operationes: ergo necesse est cibū vel medicinā esse cōpositā. Ad oppositū est qđ dicūt. s. ꝙ quedā medicina est simplex: quedā composita. Solutio ad hoc dicendū sicut dicit Auicē. ꝙ ciborū ⁊ medicinarū: quedā habent cōtrarias virtutes ⁊ potētias ⁊ operationes: q̄dā habēt illa actu: q̄dā in potētia ⁊ quedā in potētia ꝓxima: quedā in potētia remota: ⁊ quādoqꝫ preualet vna virtus ⁊ alia succūbit: vnde in quibusdā vna virtus dominat alij vt patet in melle qđ phlegmaticos iuuat ⁊ laxat: sed cholericos cōstipat: ⁊ hoc est ſm diuersitatē corporū recipiētiū. Dicim⁹ ergo ꝙ medicina simplex est q̄ operatur per cōplexionē: vnā cōposita q̄ per diuersas. Ad rōnē primā dicēdū: ꝙ cōplexionū quedā sunt vniformes ⁊ fortis nexus: in quibus calor nō potest partes separare: ⁊ he sunt vnius virtutis. Sunt alia in quibus est debilis nexus: et hmōi habēt plures virtutes ⁊ operationes sicut dictum est prius. Ad hoc dicendū ꝙ elemēta nō habent primos actus: sed habent secundos remissos. ⁊ similiter est in cibis ⁊ in alijs. Sed nō per illos possunt imprimere: qm̄ fortis sunt nexus ⁊ fortiter sunt cōnexi: sꝫ per cōplexionē que resultat ex illis. Ad aliud dicendū ꝙ nō est simile: q: que cōponuntur a natura sunt fortis nexus: ⁊ habent vnā virtutē: sed illa que sunt ab arte sunt debilis nexus ⁊ natura potest separare: ⁊ ideo habent diuersas complexiones.

¶ Circa scđm ꝑncipale sic ꝓcedim⁹: ⁊ q̄rit cū eadē res vel medicina habeat diuersas virtutes ⁊ operationes: vtrū in eadem substantia vel in diuersis habeant esse: ⁊ videt ꝙ in vna. videtur em̄ vnam ⁊ eandem qualitatem exercere diuersas opationes in diuersis cōplexionibus: sicut patet in melle: ergo multo forti⁹ possibile est in eadem substantia plures virtutes esse ex quibus diuerse egrediuntur operationes. Secūda ratio talis est: ex illis que non sunt actu nō fit tertiū: neqꝫ ex illis quorū vtrūqꝫ est in potentia: vel quorum alterū est in potentia: alterū actu: sꝫ in mixto sunt partes: ⁊ ex partibus fit mixtū: ergo huiusmodi partes sunt in potētia: sed ab illis q̄ sunt in potentia operationes nō egrediuntur: g̃ operatio egredict ab eo qđ est ibi actu: hoc aūt est cōplexio vltima vel tota species: ergo ab vna cōplexiōe vel specie necesse est egredi plures operationes. Ad oppositū est qđ dicit Auicē. ꝙ hoc nō est possibile ꝙ cū sint diuerse virtutes: ꝙ sint in eadem complexione sed sint in diuersis. Item operatiōes a virtutibus: virtutes a substātijs egrediuntur ergo si in eadem parte sint contrarie operationes: ergo ⁊ cōtrarie complexiones ⁊ substantie quod est impossibile. Secunda ratio talis est. Dicit Cōstan. ꝙ in rosa sunt quattuor virtutes ⁊ fundant in diuersis substātijs. Prima virtus est substantia calida aromatica: ⁊ expanditur in superficie. Secunda est calida sicca ⁊ amara. Tertia est calida ⁊ humida: et hec est magis subtilis. Quarta est stiptica frigida et sicca. Ex predictis ergo patet ꝙ non est possibile diuersas operationes egredi ab eadem parte. Tertia ratio talis est. dicit Haly in commento supra tegni. ꝙ vniuscuiusqꝫ mēbri est vna propria virtus: que est propria complexio membri per quam opatur ⁊ attrahit nutrimentum: ⁊ conuertit ad sui naturā: g̃ in vna substātia nō sunt plures cōplexiōes: g̃ neqꝫ plures virtutes: q: vni cōplexioni vna respōdet v̄t⁹.

¶ Solutio: dicendū ꝙ cib⁹ nō dr̄ ↄposit⁹ q: habeat diuersas cōpositiones: sꝫ dr̄ cōpositus a diuersis partib⁹ in q̄bus

sunt diuerse op̄atiões ⁊ ṽtutes. Ad aliud dicēdū φ vno mō
ð: medicina cōposita q: plures hꝫ op̄atiões: ⁊ sic apud me
dicū nō ð: cōposita: q: sēp̄ habet vnam principalem: etsi
plures habeat ex cōsequenti. Sꝫ ð: medicina cōposita q̄ ex
diuersis virtutibus ꝯponit̄: ⁊ hec est duplex. quedā est p̄ro
pter diuersitatē partiū: quedā ṽo ꝓpter diuersitatē cōple-
xionū: quaꝝ vna facit aliā latere: vt est in aqua calida: sicut
dicit Gal. in lib. de simplici medicina. ⁊ sic ð: medicina cōpo
sita ꝓpter diuersas ṽtutes. Ad aliud dicendū φ partes ꝭm
se habēt plures virtutes ⁊ plures cōplexiões: ꝭm ṽo φ sunt
in mixto habēt vnā naturā cōmunē. ¶ Secūdo q̄rit̄ ꝓpter
quid q̄dā cibi ꝯpositi sint: ⁊ quidā nō: ⁊ quidā sunt in q̄bus
liquor est eiusdē virtutis cū substātia: in quibusdā habent
cōtrarias virtutes: vt pꝫ in caulib⁹: quoꝝ substātia est stipti
ca: liquor est laxatiuus: ⁊ videt̄ ꝯ̄riū: q: qđ descindit̄ ab aliq̄
attestat̄ ei a quo descindit̄: sꝫ liquor descindit̄ a substātia: ḡ
si substantia est stiptica ⁊ succus. Sc̄da rō hec est: oīa nutriū
tur cibo oīno simili in actu: q: ꝭm Gal. nutritio est perfecta
assimilatio nutrientis cū nutrito: ḡ necesse est vt substantia
caulis nutriat̄ oīno ex humiditate sibi simili: sꝫ ex illa humidi-
tate fit succus: ḡ oīno est sibi similis: ḡ si substātia est stipti-
ca ⁊ succus. Tertia ratio talis est: si plāta est salsa p̄ naturam
attrahit sibi simile a quo nutrit̄: ḡ cū caulis substātia sit sti
ptica: liq̄rē quē attrahit necesse est esse stipticū: nō ḡ liquor
caulis erit laxatiuus. Ad oppositū est qđ dicit auctor. s. φ li
quor est laxatiuus: substātia stiptica. Solutio ad hoc dicēdū
ꝭm quosdā φ cā hui⁹ est duplex. vna est a parte ṽtutis plā
te: alia est a parte substātie q̄ est in plāta. Dicūt igit̄ φ sunt
quedā plante q̄ habēt virtutē actiuā fortē: ⁊ multā attrahūt
humiditatē: ⁊ sunt debilis cōuersiōis: ⁊ remanet illa humi-
ditas in poris plāte. talis eñ est caulis: cū eñ radix eius sit
fortis fortiter attrahit humiditatē: que cū debiliter fit ꝯuer
sa ⁊ digesta: si virtute cōuersiua debili recipit acumē et salse
dinē per quā laxat. Aliter ṽo dicit Auicē. φ hoc est ꝓpter di
uersas substātias q̄ sunt in hmōi plāta. Est eñ q̄da substan
tia q̄ est subtilis: rōne sui acuminis mordicat intestina ⁊ pū-
git: ⁊ hec solū exit in iure. Alia substātia stiptica grossa q̄ re
manet: ⁊ hec cōstipat. Ad rōnes in ꝯ̄riū dicendū φ aliq̄d de
scindit̄ ab aliquo dupliciter. vno modo sicut pars ei⁹: ⁊ hoc
modo eiusdē nature est cū illo. alio modo descindit̄ aliq̄d ab
alio sicut cōtentū: ⁊ h̄ modo qđ descindit̄ ab alio nō est eius
dē nature cū illo: sed liquor a substātia caulis descindit̄ sicut
cōtētū: ⁊ nō sicut pars: ⁊ ꝓpter hoc nō est eiusdē nature cū
caule. Vel aliter dicendū φ liquor p̄ quē caulis laxat resolui
tur a substātia subtili q̄ est in sup̄ficie caulis: ⁊ huic attestat̄
⁊ nō substātie grosse terrestri q̄ obtusa est ⁊ stiptica. vñ be-
ne dicit Auicē. φ quāto plus lauant̄ caules tātomagis sunt
stiptici: q: cito substātia subtilis resoluit̄. Ad aliud dicendū
φ sicut est duplex substātia in caule: similiter est duplex vir
tus ⁊ op̄atio ⁊ duplex liquor. Est eñ liquor vnus subtilis
⁊ acutus: ex quo nutrit̄ subtilis substātia q̄ est in sup̄ficie.
Alius grossus terrestris: ex quo nutrit̄ substātia caulis gros
sa et terrestris: ⁊ primus assimilatur subtili substātie in vir
tute: et secundus grosse.

¶ Circa tertiū p̄ncipale sic ꝓcedim⁹: ⁊ q̄rit̄ quare raphan⁹
digerit ⁊ nō digerit̄: ⁊ videt̄ ꝯ̄riū: virtus p̄ quā cibus reci-
pit impressionē est passiua: sꝫ virt⁹ p̄ quā digerit est actiua
sed nihil habet duo: ḡ nō est verū φ raphan⁹ ⁊c. Ad h̄ dicē
dū q̄m̄ in raphano est quedā substātia calida subtilis: ⁊ per
hāc digestionē cōfortat ⁊ digerit: habet etiā quādā substā
tiā grossam ⁊ viscosam: ⁊ quātū ad hāc nō digerit̄. ¶ Sc̄do
querit̄ a quo habet hoc cibus φ quosdā iuuat: q̄busdā no-
cet: vtrū hoc habeat a parte cōplexionis: vel a tota specie: ⁊
videt̄ φ nō habeat a cōplexiōe. nā multi cibi sunt eiusdē cō
plexiōis: sicut caro bouina ⁊ caro vaccina ⁊ caprina: sꝫ q̄dam
a quibusdā comedit̄ ab alijs nō: ḡ hoc nō hꝫ a cōplexiōe cū
quibusdā noceat quosdā iuuet: ḡ hoc est ab aliq̄ qđ est supra
ꝯplexionē: hoc aūt nō est nisi spēs: ḡ a tota spē. Sc̄da rō ad
idē tal̄ est. Dicit Gal. i lib. ꝯplexionū: φ mēbra attrahūt nu
trimētū a tota spē: sꝫ mēbra nō attrahūt nutrimētū nisi qđ
est sile q̄n sunt in naturali dispositiōe: ḡ silr opꝫ φ in cibo est
aliq̄ silitudo p̄ quā mēbra ip̄m attrahūt: ⁊ ipso nutriant̄: sꝫ
aliq̄ nō delectant mēbra: nec̄ nocēt mēbris nisi ꝭm φ ipsa
nutriūt: ḡ hoc erit a tota spē ⁊ nō a cōplexiōe. Tertia rō ta-
lis est. rō medicine est agere ⁊ cibi pati: sꝫ medicinā quedaꝫ
mēbra respiciūt a tota spē ⁊ quasdā egritudines: ḡ silr in ci-
bo ꝭm naturā passiuā necesse ē vt habeāt aspectū ad mēbra
nutriēda a tota spē ⁊ nō a ꝯplexiōe. Ad oppositū est hec rō
cibus delectat vel nocet p̄ illud qđ nutrit ⁊ op̄at̄: sꝫ dicit aui
cē. φ cib⁹ nutrit a materia ⁊ operat̄: ḡ p̄ h̄ nocet mēbrꝭ vł de
lectat: ḡ nō a tota spē. Sc̄da rō ad hoc talis est. p̄ illud nocet
⁊ iuuat p̄ qđ hꝫ cōuerti ad mēbra: sꝫ tota spēs corrūpit̄ ⁊ nō
remanet: ḡ iuuamētū ⁊ nocumētū nō attēdit̄ a tota spē. So
lutio ad hoc dicendū φ q̄busdā est aliq̄s cib⁹ ꝯueniēs a tota
spē ⁊ cōplexiōe: ⁊ q̄busdā nocet. Dicēdū ḡ φ cib⁹ tria op̄at̄.
Primū est φ trāsmutat̄ a natura nr̄i corꝑis ⁊ spoliatur sua
spē: ⁊ sic cib⁹ nutrit a materia. ⁊ sic iduit spēꝫ mēbri. Sc̄dꝫ est
φ p̄ q̄litatē q̄ ei remansit q̄ fortior erat qualitate nostri cor-
poris imutat: ⁊ sic sua q̄litate op̄at̄. Tertiū est φ spēs quam
hꝫ in potētia ducit̄ ad actū: ⁊ sic nutrit a tota spē: ⁊ p̄ h̄ pꝫ
solo ad p̄mū. Ad aliud dicēdū φ tota spēs est duplex. ⁊ simi
liter ꝯplexio: q̄dā eñ est q̄ est i cibo actu p̄ quā panis hꝫ spe
ciē panis ⁊ caro carnis: ⁊ hec spoliat̄ ⁊ p̄ hāc cib⁹ nō nutrit.
Est alia spēs q̄ est in potētia q̄ ducit̄ ad actū: ⁊ p̄ hāc cib⁹ est
simile ⁊ nutrit: ⁊ quosdā iuuat ⁊ q̄busdā nocet. vñ cū p̄uat̄
cib⁹ p̄ma spē remanet materia cibi in patiēdo op̄at̄ ad susce
ptionē spēi ⁊ cōplexiōis p̄ quas assimilant̄ mēbro vel mem
bris: ⁊ ꝓpter hoc dicit Auicē. φ cibus op̄at̄ ⁊ nutrit. Per h̄
pꝫ solutio ad aliud: q: panis nō nutrit p̄ illā spēm q̄ est pa-
nis ⁊ hec spoliat̄ a corpe: sꝫ nutrit p̄ illā spēm qua est cibus
in potētia: ⁊ h̄ spēs reducit̄ in cibo de potētia ad actum.

¶ De natura humanoꝝ corporū. Capi. iij.

¶ Lectio. vij.

Omnium humanoꝝ corporū natura tripli
citer est diuisa: vel ex compositione: vel ex
cōplexione: vel ex accidētibus q̄ extra na-
turā aliquādo patit̄ stomachus. Ex ꝯposi
tiōe dupl'r. In oī eñ corpe duo surcula diuidunt̄ ex
fellis ore. vnū maius altero: alterū ṽo min⁹ altero.
Maius naturaliter ⁊ in pluribus ad intestina diri-
gitur. vñ ⁊ multa cholera a felle descendentia in ea
proijciunt̄: que necessitas expetit vt quicq̄d de feci-
bus ciboꝝ adunat̄: expellatur ab intestinis cholera
mordēte intestinoꝝ substantiā vt ad eijciendas feces
se moueāt. Minus ad os stomachi venit: cui mode-
rate cholerā inijcit q̄bus adiuuet̄ in digerēdis cibis
stomachus: ⁊ q̄cq̄d grosse humiditatis ibidē coadu-
nat̄ mundificet̄. Hec aūt in hoibus aliquādo diuer-
sant̄: vt minus ad intestina veniat portās eis paruā
cholerā. vñ actio cholerā deficiat in intestinis: ⁊ do
minet̄ in illis phlegma ⁊ ingrossetur ⁊ inalbās quod
digerit̄ ⁊ feces egredi velociter ꝓhibeant̄: ⁊ tēpore
excūdi discordent. vnde ⁊ plurimi incidūt in passio-
nes colicas: que ex grosso phlegmate nascunt̄: ⁊ ab-
undant in intestinis lumbrici ⁊ ascarides ⁊ similia.
¶ Maius aūt in stomacho veniēs multā sibi inijcit
cholere quātitatē: vt hāc habētes ciboꝝ subtiliū ⁊ ve
locit̄ digerēdoꝝ patiant̄ in stomacho corruptiōes: ⁊
grossa dure digerēda velocit̄ ⁊ p̄fecte digerant̄. Gros
sus eñ cib⁹ repugnat multis cholerib⁹: ⁊ ꝯ̄ ea indu-
rat̄ ⁊ inobediēs efficit̄: vt caloris naturalis actiōes in
eo ꝯpleant̄: vñ ⁊ p̄fecte digerit̄. Leuis ṽo cib⁹ ⁊ sub
tilis ꝓpter instabilitatē ⁊ velocitatē nō pōt ꝯ̄ repu-
gnare multoꝝ cholerū quātitati: ⁊ idcirco in illā mu
tat̄ ilico: ⁊ cholerib⁹ istis assimilat̄ eisq̄ vnit̄. vnde
quidā medicoꝝ cōplexionē cholericā: etsi phlegmati

ca sit arbitrant: q: possibile est vt cõplexio eorum sit phlegmatica: et multa de cholera quãtitate i stomacho adunant pmaius furculũ a felle ad os stomachi venies. Itẽ possibile est vt cõplexio corpis sit cholerica et calidissima: et q in stomacho coadunant: cholerica sunt pauca: q: os a felle veniẽs strictũ est et paruũ. ca loris eñ cõplexiõis corpis cã est multitudo cholere in stomacho sanguini cõmixte: q p toti⁹ corporis mẽbra diuisa est: et multitudinis cholere in stomacho cã est largitas oris maioris in stomacho a felle venientis: et paucitatis cholere i stomacho cã est angustia oris minoris in stomacho a felle venictis. Aliqñ vo os largũ est et cholera sanguini ɔmixta: q vo p corp⁹ diuidunt sunt parua. vñ ad stomachũ currẽtia sunt multa et cõplexiõis essentia parua: tñ cholerica. Est aliqñ cholera sanguini cõmixta multa: et os a felle veniẽs strictũ est: et quod cholericũ ad stomachũ venit paruum: vnde et cõplexio cholerica est et calidissima sed stomacho dissimilis.

¶ Assignatis modis fm quos diuersitas attẽdit in dieta. In hac parte psequit de inuestigatiõe diete fm viã experimẽti: et de diuersitate ei⁹ penes dictos modos. Diuisio. Diuidit aũt hec pars in duas ptes. In qrũ pma determinat de diuersitate diete a parte dispositionũ corpoꝝ recipiẽtiũ. In scda. s. in hac. Diuersitas ciboꝝ ex naturis ipsorũ. determinat de diuersitate diete a pte sue nature. Pma pars diuidit in duas. In qrũ pma tangit tres modos: penes quos diuersat dieta a pte corpoꝝ recipiẽtiũ. In scda. s. in hac. Ex ɔpositiõe duplr. psequit de diuersitate diete fm illos modos. Pma aũt est indiuisa. Scda vo in tres diuiditur. In qrũ pma assignat diuersitatẽ diete a pte ɔpositiõis corpoꝝ. In scda. s. i hac. Diuersitas corporis fm naturã. assignat ei⁹ diuersitatẽ a pte ɔplexiõis corpoꝝ. In tertia. s. in hac. Cib⁹ corrũpit. assignat ei⁹ diuersitatẽ a pte accidẽtiũ: q extra naturã patit stomachus. Pma aũt pars cum pma pte capli spectat ad psentẽ speculationẽ. Sũt igit i psenti lectõne due partes. In qrũ pma assignat illos tres modos. In scda pmũ ipsoꝝ psequit. Scda pars diuidit i duas ptes. In quarũ pma assignat naturalẽ cõpositionẽ corpoꝝ q in furculis a loculo fellis ad stomachũ et ad intestina delegatis ɔsistit. In scda. s. i hac. Hec aũt aliqñ i hoib⁹ diuersificant. assignat diuersitatẽ ipsoꝝ in corpib⁹ p quã actio diete diuersat. In tertia. s. in hac: vñ qdã coꝝ cholericã. assignat diuersitatẽ in cõplexione toti⁹ corpis penes officiũ furculoꝝ: in qua fit deceptio circa iudiciũ ɔplexionis. Sic igit sunt qttuor ptes in presenti lectione. ¶ Circa primã g pte assignat diuersitatẽ corpoꝝ dicẽs: q tripli diuersat dispositio corpoꝝ. primo a parte ɔplexiõis: scdo a pte cõpositiõis: tertio a pte accidẽtiũ stomacho aduenientium fm diete ordinationẽ. ¶ Circa scdam partẽ assignat diuersitatẽ ɔpositiõis q in pdictis furculis cõsistit. dicẽs q hec est diuersitas in ɔpositiõe q: a cisti fellis duo furcula delegant: et maius ad intestina delegat portãs eis cholerã: vt p ipsam supflua mũdificent: et p ei⁹ incitationẽ intestina excitata supflua expellãt. Min⁹ aũt ad infer⁹ os stomachi mãdat ad fundũ cholerã portãs vt p eã digestio cõfortet et supflua mũdent. ¶ Circa tertiã partẽ assignat diuersitatẽ hoꝝ furculoꝝ fm q min⁹ ad intestina: maius ad stomachũ delegat dicẽs: q in qbusdã hoibus ɔtrũ accidit: vt min⁹ ad intestina: et maius ad stomachũ delegat. Vñ in talib⁹ grosse et mĩte feces i intestinis coadunãtur et ex illis diuerse generant egritudines: sicut illa que est oppilatio magni intestini: et vermes lõgi. s. lũbrici et lati. s. cucurbitini. Scdo dicit de stomacho q cũ ad stomachum maius delegat: magnus fit calor in stomacho: vt cibi subtiles adurant: grossa aũt digerant. ¶ Circa quartã partẽ ostendit q diuersat dispositio corpis penes officiũ pdictoꝝ furculoꝝ: et in illa pte qttuor intẽdit. quõ complexio corporis apparet cholerica cũ sit phlegmatica dicens: q qñq hõ phlegmatic⁹ fm totũ corp⁹: appet cholericus pp ter maius furculũ multã cholerã ad stomachũ portãs. Scdo oñdit q qñq accidit ɔtrũ pp ter multã cholerã totius corporis et paucitatẽ ei⁹ in stomacho. Tertio assignat cãm mltitudinis cholere toti⁹ corpis et stomachi et paucitatẽ vtriusq dicẽs q cã mltitudinis cholere toti⁹ corpis ẽ mltitudo cholere cũ sanguine p totũ corp⁹ diffusa. cã vo cholerice cõplexiõis stomachi ẽ largitas furculi pp q mlta copia cholere ad ipm delegat. Quarto ostẽdit q ex hui⁹ rei diuersitate accidit diuersitas in hitudine toti⁹ corporꝫ et stomachi dicẽs: q qñq cholera cũ sanguĩe diffusa est pauca: et furculũ ad stomachũ delegatũ magnũ cũ q multa fluit cholera: et tunc tota habitudo phlegmatica apparet: et stomacho aliqñ accidit ɔtrium: et sic apparet habitudo corpis ɔtraria stomacho: et sic patet intẽtio huius partis.

¶ Circa partẽ istã tria inquirunt. Primum est de necessitate furculi delegati a cisti fellis. Scdm est de ordine et dispositiõe furculi hmõi. Tertiũ est de dispositione stomachi. ¶ Circa pmũ sic pcedit: et qrit de furculo delegato ad intestina: et videt q nullã vtilitatẽ exhibeat intestinis: q: in intestinis viget vt⁹ expulsiua p frigidũ et hũidũ: sicut dicit Ioã. tauicẽ. p calidũ i min⁹ et frigidũ in plus: g cũ cholera sit calida p cholerã nõ viget vt⁹ expulsiua: g furculũ p qd ad intestina delegat cholera: nullã vtilitatẽ ɔfert intestinis. Scda rõ talis est: ad expulsionẽ reqrit lubricatio intestinoꝝ et mollificatio fecũ: ꝫ phlegma lubricat et mollificat: cholera vo desiccat: g facit phlegma ad expulsionẽ: et cholera impedit. Tertia rõ talis est. videm⁹ q in febrib⁹ cholericis debilis est virtus expulsiua: et cã hui⁹ est qm cholera q delegat ad intestina desiccat feces et induresit: g cholera non adiuuat ad expulsionẽ: g nulla est vtilitas furculi delegati ad intestina: q: p ipsum cholera delegat. Ad oppositũ sunt rõnes. prima talis est: ois humor pũgẽs et mordicãs intestina et excitans ad expulsionẽ valet ad cõfortationẽ virtutis expulsiue in intestinis: ꝫ cholera est hmõi: g valet ad expulsionẽ. Scda rõ tal est: ois hũor excoriãs et mũdificãs intestina valet ad expulsionẽ: ꝫ cholera est hmõi. vñ mel iuuat expulsionẽ: q: couertit ad gen⁹ cholericũ: g cholera iuuat expulsionẽ. Tertia rõ talis est. Dicit Gal. in cõmento supra regimẽ acutoꝝ: q mel iuuat expulsiuã: et cã hui⁹ est: q: cõuertit ad gen⁹ cholericũ et mouet vẽtrẽ et mordicat intestina: g cholera iuuat ad expulsionẽ. Quarta rõ tal est. Dicit Gal. in ɔmẽto sup apho. sup aphorismũ illũ. Quibuscũq iuuenib⁹ existẽtib⁹ vẽtres sicci et c. q habẽtes vẽtres cõstipatos in iuuentute: hñt fluxibiles in senectute: et ecõuerso: et cã hui⁹ est: q: in iuuẽtute cholera delegat ad intestina et mordicat et excitat ad fluxũ: g cholera iuuat expulsiuã. Scdo ad hoc dicendũ: q cholera iuuat expulsiuã. Ad rõnes in ɔtrũ dicendũ q virt⁹ expulsiua ɔfortat sex modis. Primo mõ p lubricationẽ intestinoꝝ et fecũ: et sic iuuat a cibis hũidis. Scdo mõ iuuat a cibis cõprimentib⁹ feces: vt vter cõpressus effundit aquã: et sic iuuat p põtica: vt p pira et cõsilia: q: hmõi laxãt ɔprimẽdo. Tertio mõ iuuat a reb⁹ calefaciẽtib⁹: et sic iuuat a reb⁹ calidissimis. vñ euforbiũ sic ɔfortat: q: laxat liqfaciẽdo et diuidẽdo grossum phlegma. Quarto mõ iuuat a reb⁹ leniẽtib⁹ feces: et sic iuuat a violis et prunis et cõsimilib⁹. Quinto mõ iuuat a reb⁹ mũdificãtibus feces: et sic iuuat a melle. Sexto mõ a rebus excitantib⁹ et mordicãtib⁹ intestina ad expulsionem. et his duob⁹ modis vltimis iuuat expulsio p cholerã: et sic soluuntur duo pma. Ad tertiũ dicẽdũ q cholera ẽ duplex. qdã ẽ innaturalis: et hec desiccat et vrit feces. alia ẽ naturalis tñ parata: et hec mordicat intestina et pungit et mũdificat ea a fecibus et h nõ desiccat feces: ꝫ easdẽ diuidit et subtiliat: et eas reddit aptas ad expulsionẽ. ¶ Scdo qrit de furculo delegato ad stomachum: et queritur vtrũ appetitiua iuuetur vel digestiua vel oẽs virtutes que sunt in stomacho vniuersaliter: et ostendit q per choleram iuuetur appetitiua: quia virtus appetitiua stomachi est propter inanitionem stomachi et alioꝝ mẽbroꝝ: ꝫ cholera rõne sue caliditat ɔsumit et inanit stomachũ: ꝫ oẽ tale appetitiuã adiuuat: g chol. ɔfortat appetitiuã. Scda rõ tal ẽ. Dicit Cõst. et Auic. q vt⁹ appetitiua stomachi ɔposita ẽ ex sensibili et naturali: ꝫ sine calo

re nihil est sentire: sicut dicit phs: ergo cholera ratiõe sue caliditatis excitat sensuz: s; qñ sensitiua excitat᷑: appetitiua cõfortat᷑: ergo cholera cõfortat appetitiuã. ⁊ huius cã est: q: cõfortat v̄tutẽ sensibilẽ ex q̃ cõponit᷑ appetitiua. ¶ Ad oppositũ ẽ qd̄ dic̄ Gal. in tegni. ꝙ stomachus frigidus bon⁹ est appetere: ⁊ malus digerere: calidus v̄o bon⁹ digerere ⁊ mal⁹ appetere: ergo humor q̃ est calidus cõfortat digestiuã: ⁊ impedit appetitiuã: s; cholera ẽ hm̃oi: ergo nocet v̄tuti appetitiue. Scd̄a rõ talis est. Nihil qd̄ distẽdit ptes ⁊ dilatat stomachũ iuuat appetitiuã: ⁊ cã est q: resoluit ⁊ mouet cibũ ad omnes partes stomachi: ⁊ ita stomachus sentiens suã repletioneʒ nihil appetit: sed cholera existẽs in stomacho hec oĩa opat᷑: ergo nocet appetitiue: s; iuuet digestiuã. Tertia rõ hec est. Simile est de reb⁹ exteriorib⁹ ⁊ interiorib⁹: s; calida exhibita appetitũ defectãt: frigida v̄o appetitũ cõfortãt ⁊ excitãt: vt vua acerba ⁊ silia: ergo cholera cũ sit calida appetitũ nõ confortat. Solõ ad hoc dicendũ: ꝙ appetitiua p cholerã nõ cõfortat᷑: s; v̄t⁹ digestiua. ¶ Ad rõnes in ɔ̃riũ dicendũ: ꝙ appetit⁹ viget p inanitionẽ: q: sicut dicit Auicẽ. hec est immediata cã appetit⁹ ⁊ attractionis ipsius cibi: cholera non inanit. facit em̃ duo. Unũ ꝙ facit ad cõsũptionẽ ciboꝝ: ⁊ sic appetitiuã videt᷑ adiuuare. Scd̄m est ꝙ dilatat ⁊ distẽdit cibos p stomachũ ⁊ replet ipsuʒ phãtastica repletiõe: ⁊ sic impedit appetitiuã: vñ plus nocet q̃ iuuat. Ad scd̄m dicenduʒ ꝙ virt⁹ appetitiua stomachi cõposita est: s; sensus nõ facit ad appetitũ: sed facit ad hec ꝙ sentiat᷑ inanitio: s; pot⁹ impedit inanitionẽ: ⁊ ꝓpter hoc non adiuuat appetitiuam.

¶ Tertio q̃rit᷑ ꝓpter qd̄ in cholericis viget appetit⁹ coit⁹ ⁊ nõ appetit⁹ cibi. Itẽ q̃rit᷑ q̃re frigiditas adiuuat appetitũ stomachi ɔ̃hendo villos ipsius ⁊ corrugãdo: ad coitũ v̄o non adiuuat ɔ̃hendo virgã vel matricẽ: s; extendendo ⁊ dilatando. Ad hoc dicendũ ꝙ appetitiua cibi viget p inanitionem stomachi ⁊ alioꝝ mẽbroꝝ. vñ sentiens suã inanitionẽ appetat repleri: frigidũ v̄o inanit ⁊ coadunat ptes stomachi ⁊ cibi: calidũ v̄o dilatat ⁊ distendit cibũ p stomachũ: ideo stomachus nõ appetit: ⁊ iõ frigidũ iuuat appetitũ cibi ⁊ nõ calidũ. Sed ad appetitũ coit⁹ q̃tuor req̃runt᷑. Primũ est fortis imaginatio. Scd̄ʒ est mala cõplexio stimlãs. Tertiũ ẽ v̄tositas virgã erigẽs. Quartũ est multa repletio: ⁊ ad oĩa ista adiuuat calor: ⁊ iõ calor adiuuat appetitũ coit⁹: s; frigidũ nocet. p h̄ pʒ solutio ad scd̄m: q: appetitiua coit⁹ viget p extẽsionẽ v̄ge in viro. In matrice v̄o viget p attractionẽ: q: calidũ ad hoc iuuat. propter hoc caliduʒ iuuat appetitũ coitus: ⁊ per hoc soluitur ad tertium.

¶ Circa tertiũ principale ꝓcedit᷑ sic: q: q̃rit᷑ de necessitate furculi delegari ad cistim fellis: ⁊ q̃rit᷑ ꝓpter qd̄ maius naturaliter delegat᷑ ad intestina: minus ad stomachũ: ⁊ videt᷑ cõtrariũ. In stomacho vigẽt oẽs virtutes vniuersaliter: vt appetitiua ⁊ digestiua retẽtiua ⁊ expulsiua: ⁊ in intestinis vna est v̄t⁹ expulsiua: s; v̄t⁹ digestiua ⁊ expulsiua iuuant᷑ p cholerã: ergo maior est vicinitas cholere in stomacho q̃ ĩ intestinis: ergo maior pars cholere dʒ delegari ad stomachũ q̃ ad intestina: ergo maius furculũ dʒ ad stomachũ delegari: min⁹ ad intestina. min⁹ ꝓpter nimiã necessitatẽ. Scd̄a rõ talis ẽ: p̄ma digestio viget in stomacho: s; in p̄ma digestiõe terrenascẽs cõuertit᷑: ergo forti agẽte indiget ad h̄ vt ɔuertat᷑: ergo forti indiget calore: s; cholera p calorẽ stomachũ ɔfortat ⁊ digestionẽ ꝓcurat: ergo maior est necessitas cholere in stomacho q̃ in intestinis: ergo maior pars cholere dʒ delegari ad stomachum. ¶ Solõ ad h̄ dicẽdũ ꝙ min⁹ furculũ ad stomachũ delegat᷑: vñ q̃uis cholera ad stomachũ aliq̃ mõ iuuet p sui calorem: q̃uis em̃ sit mẽbrũ frigidũ: tñ hʒ calorẽ veniẽtẽ ab aliis mẽbris circũstãtib⁹: vt a corde: epate: ⁊ felle: ⁊ splene: ideo stomachus nõ indiget cholera in tãta quãtitate ad digerẽduʒ sed intestina sunt valde frigida ⁊ nõ habẽt ab aliis calorẽ: quia valde distant ab illis: ⁊ ideo egẽt cholera in maxima quãtitate ad expellendũ. Ad rõnẽ dicendũ ꝙ digestiua est possibilis in stomacho ⁊ nõ expulsiua: ⁊ hʒ stomachus calorẽ ab aliis mẽbris sibi venientẽ: ⁊ iõ nõ eget cholera in tãta quãtitate. Ad aliud dicendũ ꝙ q̃uis terrenascẽs sit indispositũ: tñ sufficit calor q̃ delegat᷑ ab aliis mẽbris absq; magna quãtitate cholere. ¶ Scd̄o q̃rit᷑ q̃re nõ mittatur furcula a splene ad itestina: vt melãcholia delegata ad ea cõfortet in eis v̄tutẽ retẽtiuã: ⁊ ad stomachũ cũ melãcholia p sui siccitatem cõfortet retentiuã p sui frigiditatẽ appetitiuã. Ad hoc dicẽdũ ꝙ splẽ nõ hʒ furculã notabilẽ: nec etiã illõ est necesse q: stomachus de sui natura est frigidus ⁊ os ei⁹ neruosum: ⁊ ideo in se hʒ ꝓpter qd̄ appetit: s; bñ ad stomachũ ⁊ intestina trãsmittit᷑ quedã pars melãcholie ad cõfortãdũ virtutẽ retentiuam ⁊ appetitiuã per quasdam venas meseraicas.

¶ Tertio q̃rit᷑ quare phlegma non habeat ꝓpriũ habitaculum sicut cholera vel melãcholia. Ad hoc dicendum ꝙ phlegma viã hʒ cũ sanguine: ⁊ cũ eo discurrit ad singula membra corpis: ⁊ cũ sanguis deficit a nutriendo natura ɔuertit᷑ ad phlegma: ⁊ cõuertit ipsuʒ in sanguinẽ: vt ex eo loco sanguis nutriat membra: ⁊ ꝓpter hoc natura nõ fecit ꝓprium receptaculũ phlegmati: s; diffundit᷑ p totũ corp⁹ qm̃ nutritio est p oĩa mẽbra corpis: nõ aũt est sic de cholera ⁊ melancholia: ⁊ ꝓpter hoc habẽt propria receptacula. ¶ Quarto q̃rit᷑ cũ splen sit cã risus mũdificãdo sanguinẽ a melãcholia. Itẽ cũ cholera attracta a cisti fellis ⁊ mũdificata a sanguine facit ad mitigationẽ ire: ⁊ ita ꝙ faciat aĩal mãsuetũ: vñ si h̄ nõ faciat nec splen cã risus. Cõtrariũ v̄o dicit vulgus p hũc v̄suʒ. Splen ridere facit cogit amare iecur. Ad h̄ dicendũ ꝙ aliud est officiũ cistis fellis: ⁊ aliud splenis: q: splẽ sanguinẽ mũdificat: ⁊ melãcholiã in se recludit: vñ natura gauisa excitat᷑ ad risuʒ. In cisti v̄o fellis non recludit᷑ cholera solũ: sed etiã ibi ebullit: vñ inflãmando cor ⁊ sanguinẽ: ⁊ sp̃us excitat ad irã ⁊ nõ ad mitigationẽ ire. De causis v̄iũ dicẽdũ ꝙ appetitus est duplex: cibi ⁊ coit⁹. prim⁹ viget in stomacho. secũdus aũt ab epate hʒ ortũ. Itẽ iecur est in aĩalib⁹ loco epatis: ⁊ iõ amor est in istis: q: epar est principiũ amoris coit⁹: pulmo v̄o q: facit ad vocẽ est cã vocis. splen v̄o ꝓpter mũdificationẽ sanguĩs a melãcholia cã est risus. cistis fellis propter ebullitionẽ cholere in ipa ⁊ inflãmationẽ sanguĩs ĩ corde ẽ cã ire. ¶ Quinto q̃rit᷑ q̃re egestio auiũ viuẽtiũ de rapina est alba: in aliis auib⁹ nõ. Ad h̄ dicẽdũ: ꝙ in auib⁹ de rapina tota cholera delegat᷑ p maius furculũ ad stomachum: ⁊ iõ in eis est fortissima digestiua ⁊ fortis appetit⁹. vñ comedũt carnes calidas: ⁊ illas digerũt: ad intestina v̄o parũ vel nihil trãsmittit᷑ de cholera: ⁊ iõ in eis egestiões nõ citrinant᷑: s; remanẽt albe ꝓpt᷑ frigiditatẽ itestinoꝝ. In aliis v̄o auib⁹ est ecõuerso: q: parũ de cholera mittit᷑ ad stomachũ: ⁊ maior pars cholere mittit᷑ ad itestina: ⁊ ꝓpter h̄ ĩ eis aduruntur egestiões ⁊ sunt nigre vel citrine. ¶ Sexto q̃rit᷑ q̃re in q̃busdã aĩalib⁹ bona fit digestio: s; in stomacho ipsoꝝ parũ fit de cholera: sicut pʒ in colũbis q̃ nõ habẽt fel in epate: s; in intestinis. vñ sterc⁹ habẽt nigrũ ⁊ calidũ valde. vñ s̄m Gal. quedã dom⁹ fuit ɔbusta ꝓpter stercus colũbinũ: ⁊ cũ ita forteʒ hñt digestiuã ꝙ etiã lapides digerũt. Ad h̄ dicẽdũ ꝙ stomachus colũbe calidus est a sua p̄ma creatiõe. vñ natura subtraxit ei cholerã: q: de se sufficit ad digestionẽ ⁊ trãsmutationẽ. Ad intestina v̄o delegat᷑ fel: vt ibi cõfortaret᷑ v̄tus expulsiua q: in eis est de stomacho p naturã. ¶ Septĩo queritur q̃re in q̃busdã aĩalib⁹ fel v̄uat᷑ in loco debito: vt in gallina: in q̃busdã v̄o nõ vt in colũba: ⁊ ad h̄ pʒ solõ p p̄dicta.

¶ Circa tertiũ p̄ncipale sic ꝓcedim⁹. ⁊ q̃rit᷑ p̄mo de creatiõe stomachi ⁊ oriũ ei⁹: q̃rit᷑ ergo q̃re stomachus a sua prima creatiõe fuit frigide cõplexionis cum in eo vigeat digestio que p calidũ ⁊ hũidũ celebrat᷑. Ad h̄ dicẽdũ ꝙ recipit terrenascẽtiã durã: ⁊ iõ creat⁹ ẽ sub dura ⁊ ɔpacta ⁊ melãcholica substãtia: vt eis resistat ne ledat᷑. Itẽ frigide est ɔplexionis: ⁊ sub ẽ ɔpacte: vt post receptionẽ caloris ipsʒ forti⁹ retineat ⁊ forti⁹ operet᷑ ad digestionẽ. ¶ Scd̄o q̃rit᷑ q̃re os stomachi ẽ frigidũ: fund⁹ v̄o calidus. Ad h̄ dicẽdũ ꝙ appetit⁹ q̃ est ĩ ore stomachi viget p frigidũ ⁊ siccũ: ⁊ iõ os stomachi est frigidũ ⁊ siccũ: fundus v̄o stomachi in q̃ viget digestio p calidũ ⁊ hũidũ hʒ calorẽ a vicinis mẽbris sibi suppositis. ⁊ iõ est calid⁹ ⁊ quodãmõ a se hʒ calorẽ: q: carnosus est. ¶ Tertio q̃rit᷑ q̃mõ a splene recipiat stomachus calorẽ: cũ splen sit frigidũ mẽbrũ. Hoc soluit Auic. dicẽs ꝙ stomachus hʒ calorẽ duob⁹ modis. Uno mõ a parte pulmonis circũstãt᷑ ipsuʒ Secundo a fecibus sanguinis q̃s attrahit splen: q̃ cholerice sunt actualiter p caliditatẽ quam attrahunt a sanguine.

¶ De diuersitate corporis extra naturā. Capi. iiij.
¶ Lectio. viij.

Diuersitas corpis extra naturā vel cōplexio nē est duplex. Quibusdā em̄ calor cōplexio nibus dn̄atur naturalis: siue accidentalis. Quorūdā ṽo cōplexiōib⁹ frigiditudo natura lis siue accidētalis dn̄atur. Sʒ qb⁹ calor dn̄atur ci bus subtilis ad stomachū corꝫ veniēs: a stomachi ca lore eijcit̄ ad stomachi supiora cā sue leuitatis: ꝛ per manet ibi natās circa ptē stomachi neruosam longe a loco coctiōis remotā. Locus em̄ coctiōis in stoma cho loc⁹ ē carnosus inferior: vicinās calori epatis ꝛ fel lis. Cū ergo cib⁹ ille aliquādiu in supiori loco pma net i stomacho calefit: ꝛ ebullit ꝑpter fumū ad ipm ab inferiori pte ascendentē: ꝛ mutat̄ in gen⁹ choleri cū: ꝛ incēdēs generat in ore stomachi morsurā dolo ris ꝛ sitim fortē ꝛ fumosam ructationē. Cū aūt hmōi naturā habētib⁹ ad stomachū veniat cib⁹ grossus ꝛ ad digerēdū dur⁹: grossitie sua repugnat calori descē dēs grauitate sua ad inferiora: ꝛ q̄escit in loco coctio nis stomachi: cōfortās i eo coctionē caloris natural̄ vt digerat ſm q̄ opportunū fuerit. Qr̄ si frigitudo corporū dn̄et̄ cōplexiōib⁹: eorꝫ cib⁹ veniēs in stoma chū duob⁹ modis corrūpit̄. Aut enim ex viscositate phlegmatis: ꝛ hūiditate lubricat: ꝛ anq̄ꝫ digerat̄ de scēdit ad itestina q̄ si hūorib⁹ mūda inueniat: velocit̄ exire est necesse: ꝛ nō q̄escat. Si aūt i intestinis quos dā hūores phlegmaticos inuenerit: imorans i eis ad digerēdū indurescit mutās se ꝛ corrūpēs: gn̄ans tor turā ꝛ dolorē ꝛ inflationē: ꝛ rugitū in intestinis: aut crudescit in stomacho ꝑpter defectionē calor̄ coquē tis: ꝛ mutat̄ i acredinē ꝛ putorē generās inflāmatio nē: ꝛ rugitū acetosuꝫ ꝛ putētem eructationē. Qū pu tor ructatiōi dn̄et̄: materia a melācholia significat̄. Qr̄ si acredo: phlegma principat̄. hec em̄ i oīb⁹ diuer sant̄: ſʒ spēs sunt diuerse phlegmatis. ¶ Phlegma em̄ quinq̄ꝫ modis diuidit̄. Est em̄ sine sapore: ꝛ hec naturalis est species hītās in oīb⁹ venis diuidēda to ti corpori ꝑpter sui vicinitatē ad naturā sanguinis. Unde ꝛ natura aliqñ opat̄ illud phlegma in corpo re nutrimēti cā: ꝑpter necessitates sibi imīnētes cū corp⁹ sanguine minorat̄. Iuuat̄ aūt ex hoc phlegma te corpus vt trāsglutiat facilius: ꝛ vt articuli ꝛ con catenatiōes facili⁹ cōmoueant̄: ꝛ cibus toto corpe ci to lubricet̄: ꝛ expellēda expellantur. ¶ Est ꝛ altera spēs phlegmatis q̄ dulcedini attinet calorem signifi cās naturalē ꝛ nō excedērē scd̄ꝫ gradū phlegmati do minātem: digerētē quoq̄ꝫ ꝛ mutantem in dulcedinē. ¶ Est tertia salsugini attinēs nitrositati significās nimiū calorē dominātē phlegmati: ꝛ mutās illud in salsuginē ꝛ nitrositatē. vñ hec spēs phlegmatica ge neratiua est sitis potāde aq̄: ꝛ cibor̄ minorās appe titū. ¶ Est ꝛ quarta ptinens acredini ꝛ cholere ni gre vicina: frigiditatē nimiā phlegmati dominantē significās excoquēdo ipsi phlegmati obuians: ꝛ in acredinē illud mutās: ꝛ ideo hec species phlegmati ca appetitū aq̄ est minoratiua ꝛ cibi augmētantiua. ¶ Est ꝛ quinta spēs q̄ cognominat̄ vitrea q̄ albo vi tro est assimulatiua: de qua disputare non expetit necessitas. Nō em̄ nutrit corpus neq̄ꝫ mutat succuꝫ sicut cetere spēs phlegmatice: neq̄ꝫ obedit alijs actio nib⁹ nature ꝑpt̄ grossitiē ꝛ frigitudinē suā. ¶ Silr̄ ꝛ cholera rubea multipliciter diuidit̄. Est em̄ vna q̄ vocat̄ rufa: cui⁹ color inter rubeū ꝛ citrinum: ꝛ hec naturalis est spēs cui⁹ inhabitatio est fellis sacculus. Natura em̄ hāc odio habuit ꝑpter amaritudinē et sui acumē. vñ in vnū reducit̄ locū: neq̄ꝫ mādat aliq̄d sui sanguini: nisi quātū necessitas appetit ad appeti tū cōfortādū in qualibet parte corpis: sicut ꝛ ipsa na tura melācholicos exhorruit hūores: ꝛ i splene ꝯclu sit: neq̄ꝫ cōmisceet sanguini: nisi quātū necesse fuerit ad cōfortandū cōtētiuā ṽtutē in quolibet mēbro cor poris. Est ꝛ scd̄a spēs extra naturā in stomacho sem per habitās: ꝛ hec diuidit̄ quadrifariā. Alia em̄ vitel lina q̄ vitello oui similis est colore. Alia citrina que in colore citro assimilat̄. Alia prassina q̄ colore prassio assimilat̄. Quarta est eruginosa: erea. Uitellina ṽo ꝛ citrina minoris est caloris ꝛ siccitatis q̄ꝫ naturalis q: cā eorꝫ ē hūiditas phlegmatica cholere mixta. Sʒ tn̄ citrina vel crocea fortior est calore q̄ꝫ vitellina. Tinctura em̄ ei⁹ significat q: hūiditas se ei ꝯmiscēs subtilis fuit ꝛ pura. vñ ꝛ calor cōfortat̄: ꝛ liquor subti liat̄. Prassina aūt ꝛ eruginosa calidiores ꝛ sicciores sunt naturalib⁹. Cā em̄ earꝫ extrane⁹ est calor: q̄ cum inueniat cholerам a stomacho descendērē: incendit cā ꝛ cōburit. vñ ꝛ vtraq̄ꝫ pessima ꝛ molestissima: sed tn̄ eruginosa peior ꝛ corruptibilior. vnde ꝛ veloci ter destruit ꝛ mortificat.

¶ Assignata diuersitate diete a pte ꝯpositiōis corporꝫ re cipientiū: assignat ei⁹ diuersitatē a pte ꝯplexiōis ipsorꝫ. Hec aūt pars spectat ad p̄ntē lectionē. Diuisio. Diuidit̄ aūt h̄ in q̄nq̄ꝫ ptes. In quarꝫ pma distiguit duplicē ꝯplexionē cor porꝫ: calidā. s. ꝛ frigidā. In scd̄a. s. in hac: Sʒ qb⁹ calor dn̄at̄ subtil̄ ad stomachū veniēs. assignat diuersitatē diete a pte calide cōplexiōis. In tertia. s. i hac: q̄ si frigitudo dn̄et̄ cui libet ꝯplexioni. assignat ei⁹ diuersitatē a pte ꝯplexiōis fri gide: Sʒ q: vtriusq̄ꝫ ꝯplexiōis diuersitas causat̄ ex ꝑncipatio ne hūor̄ frigidi: scꝫ phlegmat̄ ꝛ calide. s. cholere: ideo i q̄rta scꝫ i hac: Phlegma em̄ diuidit̄ q̄nq̄ꝫ modis. assignat distin ctionē spēꝫ phlegmat̄. In q̄nta. s. in hac. Silr̄ ꝛ cholera ru bea multiplr̄ diuidit̄. assignat distinctionē cholere rubee. Processus tal̄ est. Inq̄t ysaac. ꝯplexio corpis diuersat̄: q: q̄dā est calida a dn̄o: q̄dā aūt frigida. ¶ Circa scd̄am ptē de terminat de calida dicēs. q̄ cū cōplexio stomachi est calida cib⁹ subtil̄ supnatat ꝛ nō descēdit ad fundū in q̄ viget dige stio q̄ ē carnosus ꝛ calid⁹ ꝑpter calorē epat̄ ꝛ fell̄: ꝛ manet in ore stomachi: ꝛ p calorē fundi ꝯuertit̄ i fumū ꝛ choleram: ꝑpuncturā ꝛ dolorē in stomacho gn̄ans. Cib⁹ aūt grossus cuꝫ calori resistat ꝯriū opat̄. ¶ Circa tertiā ṽo ptē determiat de ꝯplexiōe frigida dicēs: q̄ cū stomach⁹ ē frigid⁹: cib⁹ in ipo dupl̄r corrūpit̄. Pmo q: lubricat̄ ꝛ descēdit ad intestina: ꝛ si ipa vacua inueniat exit p secessum: si ṽo plena grossis hūo rib⁹ eis inuiscat̄ ꝛ diuersas generat passiōes. Scd̄o q: q̄nq̄ꝫ remanet in stomacho crudus inflationem ꝛ rugitū facit: et in acetositatē ꝛ fetorē ꝯṽtit̄: ꝛ acetositas i ructu phlegmati: fe tor ꝛ putredo melācholie attestat̄: ꝛ h̄ puenit p̄ꝫ diuersitatē spērū phlegmat̄. ¶ Circa q̄rtā ptē rōne hui⁹ spēs phlegma tis distiguit: ꝛ in illa pte sunt sex ptes. In pma ponit pmā spēm phlegmat̄ q̄ ē phlegma insipidū. In scd̄a scd̄am q̄ est phlegma dulce. In tertia tertiā q̄ ē salsuꝫ. In q̄rta q̄rtā q̄d est acetosuꝫ. In q̄nta assignat necessitatē phlegmat̄ natu ral̄. In sexta q̄ntā spēm assignat q̄ est phlegma vitreū: ꝛ oīa plana sunt q̄ dicit. ¶ Circa q̄ntā ptē spēs cholere assignat ꝛ in illa parte sunt due partes. In quarꝫ pma assignat cho lerā naturalē dicēs q̄ vna spēs cholere naturalis est: ꝛ h̄ꝫ si

tū in cistis fellis sicut ĩ splene melācholia. In scđa tāgit cho
lerā innaturalē ⁊ maxie gñat in stomacho: ⁊ hec hꝫ q̃tuor
spēs. Prima est vitellina: scđa est citrina: tertia est prassina:
ad similitudinē succi porri: vel prassij quod est marrubiū al-
bū colorē hñs: quarta est eruginosa siłis erugini eris. h̃ aūt
oīa plana sunt ꝑ textū ⁊ ꝑ oēs libros medicine. ¶ Circa par
tē istā sex inquirunt̃. Primū est vtrū solus sanguis nutriat
mēbra: an alij hūores cū eo. Scđm est de varietate ⁊ multi
tudine humoꝝ. Tertiū est vtrū humores simul generent̃ an
successiue. Quartū de trāsmutatiōe hūoꝝ. Quintū specialiter
ter de phlegmate acetoso. Sextū de ꝯmixtiōe hūoꝝ.
¶ Circa ꝑmū sic ꝓcedit̃: ⁊ q̃rit̃ vtrū sol⁹ sanguis nutriat: ⁊
vr̃ q̄ nō: sꝫ etiā alij hūores q̄nq̧ rōnib⁹. Prima tal' ē. oē qđ
nutrit̃ nutrimēto sibi siłi nutrit̃: cū nutritio nihil aliud sit q̄
ꝑfecta assimilatio nutriētꝭ cū nutrito. Itē dicit haly in cō.
sup tegni. q̄ vnūquodq̧ membrū attrahit de nutrimēto qđ
sue nature est siłe: ⁊ sibi ꝯpetitꝫ mēbra ĩ corpe hūano sunt
diuersa: ḡ nutriunt̃ diuersis nutrimētis: ḡ ⁊ diuersis hūo-
rib⁹: vt mēbra melācholica melācholia ⁊ sic de alijs. nō ḡ mē
bra solo sanguine nutriunt̃. Scđa rō hec est: q̄lia deꝑdunt̃
a mēbris talia debēt restaurari: sꝫ a mēbris cholericis chole
rica deꝑdūt̃ ⁊ sic de alijs: ḡ ꝑ cholerica dñt restaurari: ⁊ me
lācholica ꝑ melācholica ⁊ sic de alijs: sꝫ ꝑ illō restaurant̃ ⁊ nu
triūt̃: ḡ nō oīa mēbra solo sanguie nutriunt̃. Si aūt dicat̃ q̄
alij hūores nō nutriūt nisi cū admiscent̃ sanguini: ḡ siłr nec
sanguis sine alijs hūorib⁹ nutriet. Tertia rō est talis: ex hu
morib⁹ generant̃ mēbra: ⁊ hūores ex terrenascētib⁹: terre
nascētia ex elemētis. Itē q̄libet humor ꝓportionat̃ alicui ele
mentoꝝ: vt phlegma aq̄: ⁊ sic de alijs. Itē singula mēbra in
sui cōstitutiōe hñt dñium alicui⁹ elemēti: ⁊ ex eis generant̃
ꝑ mediū tñ qđ est sperma: sꝫ cōstitutio ꝓportionalis est re-
staurationi: ḡ mēbrū in q̄ dñat̃ melācholia necesse est nutri-
ri ⁊ restaurari melācholico hūore. ⁊ sic q̄libet mēbrū nutrie
tur ab hūore q̄ hꝫ dñiuꝫ in sui cōstitutiōe. Quarta rō hec est
ex eisdē fit res ⁊ nutrit̃: sicut dicit phs ĩ lib. de gñatiōe: sꝫ ex
oībus hūorib⁹ fiūt oīa mēbra: ergo ex oīb⁹ hūorib⁹ nutriū
tur nō ḡ ex solo sanguie. Quinta rō h̃ est. Dicit Gal. q̄ q̄li
bet mēbrū patit̃ egritudinē ex sup̄fluitate ꝯsiłi hūori ex q̄
nutrit̃. vñ sicut dicit neruī nutriunt̃ hūorib⁹ grossis melā-
cholicis: ita ḡ patiūt̃ egritudines difficił curatiōis ex grossis
hūorib⁹: sic spasmū: paralysim ⁊ cōsimiles: nō ḡ oīa mēbra
solo sanguie nutriunt̃. ¶ Ad oppositū sunt sex rōnes. Pri-
ma talis est. Solū ille hūor nutrit q̄ ad hoc vt nutriat necesse
est ipsuꝫ spoliari alijs hūorib⁹: sꝫ sanguis est hmōi sicut vult
ysaac in vrinis dicēs q̄ sanguis nō nutrit nisi pri⁹ mūdifice
tur phlegmate ⁊ vtrisq̧ cholerīs: ergo sol⁹ sanguis nutrit.
Scđa rō h̃ est: vita stat ꝑ calidū ⁊ hūidū: sꝫ ꝑ eadē cōseruat̃
res ⁊ nutrit̃: sꝫ solus sanguis est calidus ⁊ hūidus: ergo per
solū sanguinē ꝯseruat̃ res ⁊ vita in aīali: ḡ ex solo sanguie
nutrit̃. Tertia rō est hec ꝑ calidū ⁊ humidū solū fit digestio
⁊ nutritio: sꝫ sol⁹ sanguis est calidus ⁊ hūidus: ergo ꝑ solū
sanguinē fiet nutritio. Quarta rō hec est. Dicit ysaac q̄ ni
hil nutrit nisi dulce: ⁊ nō intelligit delectabile: sꝫ hñs dulce-
dinē: sꝫ inter oēs hūores sanguis est dulcis: qđ pꝫ: q̄ phle-
gma est ĩsipidū: cholera amara: melācholia pōtica saporis:
ergo solus sanguis nutrit. Quinta rō hec est: oīa mēbra ha
bēt aliq̄đ cōe scꝫ vitā q̄ est natura cōis in eis: ⁊ huic oꝫ r̄ndē
re cōe nutrimētū qđ nutriat: sꝫ h̃ nō est nisi humor calidus ⁊
humidus: ergo solus humor q̄ est calidus ⁊ hūidus cōis est
ad nutrimētū: sꝫ sol⁹ sanguis est hmōi: ergo sol⁹ sanguis cō
munis est ad nutrimētū: ḡ sol⁹ sanguis nutrit. Sexta rō po
test esse aucto. ysaac q̄ dicit q̄ solus sanguis nutrit cū sit so
lus dulcis. ¶ Solō ad h̃ dicēdū: q̄ circa hoc duplex est inten
tio. Prima est quā q̄dā ponunt. s. q̄ sol⁹ sanguis nutrit. Alij
vō dicūt q̄ oēs hūores nutriūt ꝑ ꝯuersionē ipoꝝ in sangui
nē. Scđa est quā nos ponim⁹. s. q̄ oēs hūores nutriūt: sꝫ tñ
sanguis cū maxie sit amic⁹ nature maxie nutrit: nec alij hūo
res sunt sup̄fluitates sanguis: sꝫ vnusq̄sq̧ eoꝝ est duplex.
quidā eñ est necessari⁹: ⁊ q̄dā iuuatiu⁹. ⁊ necessari⁹ duplex
quidā eñ discurrit cū sanguie ad oīa mēbra nutriēda: ⁊ ali⁹
est ex quo nutrit̃ receptaculū in q̄ recōditur: ne cholera dis-
currat cū sanguie ad oīa mēbra: ⁊ ipa inficiat: ⁊ ex ꝑte ipsi⁹
cholere nutrit̃ cistis fellis: ⁊ ibi delegat̃ ad stomachū ⁊ in-
testina: ⁊ siłr est de melancholia. Iuuatiuus aūt hūor siłr
est duplex: q̄dā eñ mittit̃ ad stomachū ⁊ intestina ad cōfor-
tandū ṽtutē appetitiuā sic melācholia: ⁊ ꝯfortādū ṽtutē di
gestiuā in stomacho sicut cholera: ⁊ ṽtutē expulsiuā in inte
stinis. Ali⁹ est q̄ iuuat sanguinē penetrare ad mēbra ipsum
mūdificādo sicut phlegma liq̄dū ⁊ cholera. Cuꝫ igit̃ dixit
ysaac q̄ solus sanguis nutrit: intellexit sub sanguine alios
hūores inquātū sunt necessarij ⁊ iuuatiui. ¶ Ad primā rōnē
in ꝯriū dicēdū q̄ sanguis spoliat̃ alijs hūorib⁹: lꝫ quātū ad
dispositiōes accidētales: sic est horribilitas q̄ est in eis aū cō
uersionē: ⁊ nō quātuꝫ ad essentiales q̄ remanēt in eis post
ꝯuersionē sicut est delectatio vel siłitudo. ¶ Ad scđam rōnē
dicēdū q̄ calidū ⁊ hūidū ſm viā illā idē est qđ vniforme: q̄
ꝑ vniformitatē nutriētis cū nutrito stat ⁊ cōseruat̃ vita: vel
pōt dici q̄ cal. ⁊ humid. dupłr dñr: vel absolute vel ĩ gñe. pri
mo mō est verū q̄ sanguis est cal. ⁊ hūid. ⁊ h̃ mō nō ponim⁹
q̄ vita stat ꝑ cal. ⁊ hūidū: sꝫ ponim⁹ q̄ vita stat ꝑ cal. ⁊ hūidū
in gñe. Et ꝑ h̃ pꝫ solō ad tertiā rōnē. lꝫ eñ nutritio fiat ꝑ ca
lid. ⁊ humidū: diuersificat̃ tñ per calidū ⁊ humidū hmōi ſm
diuersitatē mēbroꝝ. Aliud eñ humidū ⁊ calidū mēbri chole
rici: ⁊ membri melancholici: ⁊ sic de alijs. Unde q̄libet mē
brū nō ex quolibet calido ⁊ hūido nutrit̃: sꝫ ex calido ⁊ hūi
do sibi siłib⁹. ¶ Ad aliud dicēdū q̄ in nutrimēto sunt quat
tuor. Primū est delectatio quā infert in gustu aīali: ⁊ h̃ mō
ꝯcedēdū est q̄ oē qđ nutrit ꝑ similitudinē nutrit: scđm est
ꝯplexio siłis: tertiū est ꝯplexio debilis: quartū est siłitudo
speciei. istis trib⁹ modis multa nutriūt sine dulcedine: res
eñ amarissima nutrit: pōt eñ fieri assimilatio nutrientis cū
nutrito: ⁊ ad hmōi assimilationē nō oꝫ q̄ sit actu in sapore.
¶ Circa scđm sic procedimus: ⁊ querit̃ vtrum vnus hu-
mor solus sufficiat ad nutriendū: ⁊ videt̃ q̄ sic ꝑ ꝑdictas rō-
nes. Prima talis est: in gñatiōe vnū est agens primū regu
lans sicut instrumentū sicut calor naturalis: ⁊ vna materia
sustinēs actionē sicut massa ptisanaria: sꝫ ex vno agēte ⁊ vna
materia vn⁹ effectus resultat: ḡ ex calore naturali agēte ⁊ il
la massa vn⁹ causabit̃ humor ⁊ nō plures. Scđa rō talis est
sicut plāta nutrit̃ ⁊ ꝑtes plāte simiłr nutriunt̃: ⁊ siłr aīal et
partes aīalis: anima eñ vegetabilis est ꝑncipiū nutriendi
in vtroq̧: sꝫ plāta nutrit̃ vna q̄dā humiditate aquosa: ergo
⁊ aīal vno hūore pōt nutriri: nō ergo multi hūores sunt ne
cessarij. ¶ Ad oppositū sunt due rationes. Prima talis est
humores sunt ꝓpter ꝯseruationē vite ⁊ restaurationem de
perditi: sꝫ mēbra a q̄b⁹ fit deꝑditio sunt diuerse cōplexiōis:
quare diuersis indigēt ad sui ꝯseruationē ⁊ restaurationē.
hoc aūt nō cōtingit nisi ꝑ hūores: ergo necesse est plures et
diuersos hūores esse ad nutriēdū corp⁹. Scđa rō talis est: si
cut calor exterior ex vna materia gñat diuersas substātias:
vt pꝫ in musto in quo ꝑ calorē exteriorē generat̃ spuma fex
vnctuositas ⁊ vinū: siłr est de calore interiori: q̄ ex vna ma-
teria gñant̃ diuersa. vnū qđ respōdet spume sicut cholera. ⁊
aliud qđ r̄ndet aq̄sitati sicut phlegma: ⁊ aliud qđ r̄ndet vn
ctuositati sicut sanguis: ⁊ q̄rtū qđ respondet feci sicut me-
lācholia: q̄ necesse est q̄ ex vna massa q̄ est in potētia ⁊ se hꝫ
ad ꝑlura: et diuersos humores generar. qđ concedimus.
Ad primā rōnē in cōtrariū dicendū q̄ lꝫ calor agēs sit vnus
ſm se: nō tñ vniformiter se hꝫ: q̄ si sit remissus gñat phle-
gma: si tēperat⁹ sanguinē: si excedat generat cholerā: ⁊ quā
dā grossam ⁊ terrestrē substātiā si sit adurēs. Siłr lꝫ mate-
ria ⁊ massa sit vna ſm se: nō tñ ꝑtes eius sunt vniformes: q̄
quādā ꝑtē hꝫ liq̄dā inosam ex q̄ gñat̃ phlegma: quādaꝫ vn-
ctuosaꝫ ex q̄ gñat̃ sanguis: quādā subtilē acutam ex q̄ gñat̃
cholera: ⁊ quādā grossā ex q̄ gñat̃ melēcholiā. Ad scđaꝫ rō-
nē dicēdū q̄ nō est siłe de plātis ⁊ de aīalib⁹: q̄m in plātis par
tes sunt vniformes: ⁊ iō vna hūiditate nutriūt̃. In aīalib⁹.
sunt ꝑtes difformes: ⁊ iō ex plurib⁹ humiditatib⁹ nutriunt̃.
¶ Circa tertium sic ꝓcedimus. ⁊ querit̃ vtrū oēs humo-
res simul generent̃ vel successiue. videt̃ q̄ generentur suc
cessiue duab⁹ rōnib⁹. Prima tal' est: in via gñatiōis pri⁹ est
incōpletū q̄ ꝯpletū: sꝫ phlegma incōpletū est respectu san-
guis: ḡ pri⁹ ē ei⁹ gñatio q̄ sanguis: ḡ humores generant̃ suc
cessiue. Scđa rō ē talis ⁊ accipit̃ a theophilo dicēte ĩ vrinis:

ꝙ phlegma pri⁹ fit sanguie: ſ; oē qḋ est pri⁹ altero nō simul generaṫ cū ipo: ğ humores nō simul generanṫ ſ; successiue. ¶ Ad oppositū sunt tres rōnes. Prima talis ē: oē agēs qḋ sit disponit materiā ſm quālibet ptē sui: simul pducit plures effect⁹ ab ea: si illa materia sit possibilis ad ipos: sed calor naturaľ disponit massā chili i epate: ſm quālibet ptē sui τ simul: τ illa massa possibilis est ad plures effect⁹: ergo calor naturalis ex ea simul pducit oēs humores. Scḋa rō talis est: natura siue virt⁹ naturalis diuidit simul massam ptisanariā p venas epatis: ſm pprias mineras: τ calor naturalis simul agit in quālibet ptē illius masse: ergo qua rōne calor naturalis generat vnū humorē ex vna pte illi⁹: eadē rōne pducit aliū ex alia pte: τ sic necesse est oēs humores simul generari. Tertia rō talis est: oē agēs vnū τ idē nō intensuz neq; remissuz: qḋ simul τ in eodē tpe agit in materiā vnicā simul pducit plures effect⁹ ab ea si plures intendat: ſ; calor naturalis est hmōi respectu illi⁹ masse: ğ sic pducit ab ea plures effect⁹, τ plures humores. τ hoc idē vult Gal. in lib. opleriōnū: ɔtrariū tn̄ dicūt qdā. Ad hoc dicēdū ꝙ oēs humores ſm Gal. simul generātur: q: natura nō pri⁹ intēdit vnū ꝙ alterū. Ad rōnes in ɔtrariū dicēdū ꝙ ğnatio humoꝝ est duplex. Una est ſm quā vn⁹ humor generaṫ ex altero: τ sic nō simul generanṫ. Alia est ſm quā oēs simul ex eadē massa generanṫ sub suis vltimis dispositionibus: τ hoc modo oēs humores simul generanṫ τ sic intellexit Gal. τ pmo modo theophilus: τ sic nō est cōtrarietas.

¶ Circa q̃rtū sic pcedim⁹: τ q̃riṫ vtrū cholera ɔuertaṫ i sanguinē ad h̄ vt nutriat mēbra sic possibile ē de phlegmate: τ ondiṫ ꝙ sic. possibile ē humores alterari p dietā vľ medicinā τ redire ad aliā naturā: vt si aliq̄s sit choleric⁹ fiet phlegmaticus per dietā phlegma inducētē: ğ est possibile cholerā spoliari suo acumine: τ sui nimia caliditate p dietā τ redire ad naturā sanguinis vel phlegmatis. Scḋa rō talis est: sic est de vino τ de humorib⁹: ſ; sicut dicit Gal. sup apho. vinum nō oīno corruptū pōt reduci ad naturalitatē: ſ; qñ est oīno corruptū non pōt reduci: ğ sir est de cholera: ğ cū cholera naturalis nō sit oīno extra regimē nature: pōt reduci ad humorē maxime naturalē: ſ; humor maxime naturalis est sanguis: ğ pōt reduci ad sanguinē. Tertia rō talis est: magis est possibile humorē naturalē reduci ad naturalē ꝙ innaturalem ad naturalē: ſ; humor innaturalis p alterantia reduciṫ ad naturalē: ğ cholera naturalis maxime poterit reduci ad humorē q̄ est maxime naturalis: ſ; hmōi est sanguis: ğ poterit reduci ad sanguinē. Quarta rō talis est. Silr ɔparanṫ humores inter se τ elemēta: humores em̄ filij sunt elemētoꝝ: sicut dicit Gal. ſ; in elemētis mutua τ circularis est generatio: ğ τ in humorib⁹ mutua est ğnatio: τ sic ex sanguine generaṫ cholera τ ecōuerso: ergo possibile est cholerā redire in naturā sanguis. Ad oppositū est auctoritas Cōstātini in pātegni in ca. de huorib⁹: q dicit ꝙ sanguis nō pōt cōuerti in phlegma: nec cholera in sanguinē: nec melācholia in cholerā. ſ; ecōuerso: τ cā hui⁹ est sicut ipe dicit ꝙ coctū non pōt incrudari: ſ; crudū pōt decoq. Ad hoc dicēdū ꝙ ɔuersio humoꝝ ē duplex. Quedā em̄ est p vlteriorē decoctionē: τ ſm hac viā phlegma ɔuertiṫ in sanguinē: τ sanguis in cholerā τ nō ecōuerso. Alia est ſm quā cōtingit humorē priuari a suis qualitatib⁹: τ qḋ potētia est in ipō de sanguine reduciṫ ad actū in naturā sanguinis: τ ſm hac viā cholera pōt redire ad naturā sanguinis: τ hoc mō nō intelligit cōstan. ſ; pmo mō τ p h̄ soluunṫ rōnes. ¶ Scḋo q̃riṫ circa h̄: vtrū humoꝝ aq̄sitas nutriat: τ dicēdū ꝙ nō. pp̄e q̃m aquositas multū distat a mēbris τ multū accedit ad naturā elemētoꝝ: sed tn̄ iuuat humores τ cōmisceṫ eis: τ reddit eos habiles vt penetrent ad membra nutrienda.

¶ Circa q̃ntū sic pcedim⁹: τ q̃riṫ vtrū phlegma acetosum generēṫ a frigiditate vel caliditate. et videtur ꝙ a caliditate: quia caliditas τ frigiditas interior proportionanṫ calori et frigiditati exteriori: sed videmus acetum generari per ebullitionem caloris in succis τ in humiditatibus. sicut patz in vino: ergo similiter per ebullitionē phlegmatis in stomacho phlegma fiet acetosum. Scḋa rō talis est. dicit Auic. ꝙ q̃nq; sanguis dulcis acescit in stomacho p ebullitionē: ğ silr phlegma: ſ; ebullitio semp fit per calorē: ğ phlegma acetosum p sui ebullitionē causaṫ a caliditate. Tertia rō talis est. τ est auct. ysaac in lib. febriū dicentis ꝙ phlegma acetosuz q̃nq; ğnaṫ ex frigiditate: q̃nq; ex caliditate. Quarta ratio talis est. Omne phlegma acetosum est corruptū τ putrefactū: ſ; oīs putrefactio fit mediante calore: ğ oīe acetosum ğnabiṫ mediāte calore. Ad oppositū est auct. ysaac dicēt: ꝙ phlegma acetosuz significat intēsaz frigiditatē: q: causaṫ a nimia frigiditate. ¶ Solo. ad hoc dicēdū ꝙ circa hoc duplex est intētio. Prima ꝙ phlegma acetosum nullo mō causaṫ a calore cū sit frigidū valde: τ nullū ɔ̃rium fit cā sui ɔ̃rij. Scḋa est quā nos ponim⁹: ſ; ꝙ q̃nq; ğnatur acetositas a caliditate: q̃nq; a frigiditate. Ad rōem in ɔ̃riū dicēdū ꝙ duplex est cā acetositatis. quedā est cā remota: τ sic calor cā est acetositatis: faciēdo ebullitionē in huorībus. est alia cā prima: τ sic frigiditas ē cā acetositatis: q: p ebullitionē quā facit calor induciṫ frigiditas in stomacho: sicut pʒ in vino. Calor em̄ p sui ebullitionē dissoluit ptes subtiles τ acutas vini: que sunt calide q̄bus exhalatis remanēt ptes aquose que sunt frigide: τ sic vltio introduciṫ ibi frigiditas q̄ ē in potētia: q̄ cū vniṫ ptib⁹ vini reddit ipas acetosas. ¶ Scḋo q̃riṫ circa hoc: vtrū aq̄sitas immediate sequiṫ frigiditatē vel caliditatē. Ad hoc dicēdū ꝙ aquositas ğnatur multis modis. Uno mō a stomachi frigiditate: sicut in renib⁹ τ in h̄ntibus digestionē debilē. Scḋo causaṫ ppř nimiā repletionē: τ sic pōt causari i hoīb⁹ h̄ntib⁹ stomachū cholericū ppter nimiā repletionē impedientē digestionē. Tertio mō ppter strictură τ siccitatē stomachi: vñ stomach⁹ etsi sit calid⁹: nō tn̄ multam cibi pōt recipe quantitatē. τ inde ğnaṫ aq̄sitas. Quarto mō ğnaṫ ppř raritatē poroꝝ. vñ penetrat frig⁹ ad interiora corpis: τ debilitat calorez: τ induciṫ aq̄sitas: acetositas. Quito mō causaṫ ppř nimiā resolutionē humidi substātialis factā a calore: τ inde exeūt huores: sicut aq̄ vľ saliua p os: τ est sic in lignis viridib⁹ ad ignē appositis a q̄b⁹ exit fum⁹: τ isto mō mel acescit i stomacho cholerico: τ pʒ h̄ acetositas seq̄ṫ caliditatē. ¶ Tertio q̃riṫ circa h̄ quō res dulcis acescit in stomacho: τ vr̄ ɔ̃riū: q: acetosum crudū ē respectu dulcis: τ natura pcedit i stomacho ſm vlteriorē decoctiōez τ nō pʒ incrudatiōez: τ sic vr̄ ꝙ res dulcis nō fiat acetosa in stomacho: ſ; res acetosa fiat dulcis. Ad h̄ dicēdū ꝙ dupľr ğnaṫ sapor vel huor in corpe. vno mō p vlteriorē decoctionem: τ sic res dulcis nō fit acetosa in stomacho. alio mō p corruptionē vľ exhalationē ptiū subtiliū siue p spoliationē sue pp̄ie cōplexiōis: τ sic dulce fit acetosum in stomacho.

¶ Circa sextū sic pcediṫ: τ q̃riṫ q̄re phlegma magis cōmisceaṫ cholere τ faciat vnā spēz phlegmatis q̄ est phlegma falsum: ꝙ cū alijs huorib⁹. τ vr̄ ꝙ h̄ nō sit vez: q: phlegma magis ɔ̃riaṫ cholere ꝙ alij huori: ğ cholere min⁹ dʒ ɔmisceri. ɔ̃rius vō dicūt auctores. Solo ad h̄ dicēdū ꝙ ɔmixtio ex ɔ̃rijs magis notabilis ē: si vō sic ɔmisceaṫ sili nō pʒ ɔmixtio. Itē phlegma nō ɔmisceṫ melācholie ppř grossitiē τ viscositatē vtriusq;. ¶ Scḋo q̃riṫ circa hoc quare q̄dā huores naturales h̄nt receptaculū sic epar. Innaturales vō nō h̄nt ppriū receptaculū sibi deputatū. Solo dicēdū ꝙ cā hui⁹ ē q̃m huores naturales sunt sub regimīe nature. τ iō natura deputauit eis mēbrū sic epar. Innaturales vō nō sūt sub regimīe nature: nec natura itēdit eos ɔ̃suare. Sʒ tūc q̃riṫ q̄re natura nō fecit receptaculū phlegmati sic cholere: τ melācholie: τ sanguini. Ad h̄ dicēdum: ꝙ natura incarcerauit melācholiā τ cholerā: quia nō ita pportionātur ad nutrimētū sicut phlegma: τ q: sunt horribiles nature: sed phlegma necessariū est: vt in sanguinē cōuertatur τ mēbra nutriat: τ ideo discurrit cū sanguine per venas ad oēs partes corporis nutriēdas: τ ideo natura nō fecit phlegmati ppriū receptaculū: sanguis vō cum sit amicus nature nō incarceratur in venis: sed libere discurrit ad oēs partes corpis vt eas nutriat τ cōseruet. ¶ Ultimo queriṫ quare humores innaturales magis generenṫ in stomacho. Ad hoc dicēdū ꝙ stomachus est sentina oīm superfluitatum corporis τ humoꝝ. vñ dicit Oribasius in cōmento sup apho. ꝙ stomachus se hʒ in corpore ad recipiendū oēs superfluitates corporis: sicut se hʒ cloaca in ciuitate ad recipiendū oēs feces: τ ideo humores

in stomacho cõmixte illis superfluitatibus corruptis maxie
corrumpuntur ꝛ fiunt innaturales.

¶ Nona lectio.

¶ Cibus vero corrũpit in stomacho ex accidẽtibꝰ q̃
extra naturã patit stomachus duobꝰ modis. Aliqñ
cũ manet cibꝰ i stomacho q̃ i digestiõe mediat prius
q̃ diuidat: digeratur ꝛ euacuetur. Aliquãdo scõs
cibus suscipitur priore subtilior: vel equalis prio-
ri. priore ergo iam decocto ꝛ a stomacho descenden
te: deponit secũ scõm cibũ: ꝛ necessario crudissimuꝫ.
Hic aũt cũ ita crudus ad epar deueniat: eparq; in
eadẽ cruditate ad cetera membra corporis dimittat
non, incerti sumus quin post longum tempus hy-
dropisis et hyposarca generentur. Unde neces-
se est nõ sumi cibũ nisi stomacho mũdificato priori bꝰ
cibis ꝛ rebus alijs. Secũdo cibus corrũpitur: ꝛ cuꝫ
cibus accipitur ab initio grossus: ꝛ ad digerendum
tardus. Post autẽ subit subtilior ꝛ digestiõi facilior
qui ex sui leuitate cito digestus: ꝛ exire incipiens:
a grauiori prohibetur egredi. Remanens ergo ibi
aliquãtulũ mutatur in fumositatẽ: ꝛ genꝰ cholericũ
quibꝰ stomachus naturaliter est calidus: vel in ace-
tosite ꝛ putredine: quibus stomachus est frigidus.
Unde oportet a cibis leuioribus incipi: ꝛ ad digerẽ
dũ facilioribus. Postea vero grossioribus ꝛ tardiori-
ribus dictare: vt cũ descendat subtilis digeratur: et
nõ offendat a quo retineatur. Reprehendimur ta-
mẽ a sophistis. Quare inquiunt negasti cũ incipiat
a subtili cibo ꝛ leuiori: post autẽ si grossior succedat
cibũ grossiorẽ nõdũ egredi: sicut ante asseruisti de ci
bo mediato in digestione: cui si superuenerit vel co
subtilior vel equalis sibi ambo insimul diffundũtur.
Respondendũ est his falsum opposuisse. Nos enim
ibi posuimꝰ si cibo priore sit subtilior: vel priori equa
lis in subtilitate: priore digesto exeũte: necesse est al-
terũ egredi ex sui subtilitate ꝛ lubricitate. Grossum
vero cibum leuiorẽ sequẽtẽ ꝛ eo digesto priorẽ expulsi
ua vtus q̃ in stomacho est: exire compellit: qui repu
gnat ex grossitie sua que nõ sue actioni obediat quo
ad digestionẽ expleat: ꝛ lubricus mollisq; fiat: quem
tũc eadem virtus expulsiua expelli adiuuat.

¶ Terminata diuersitate diete a parte cõlexionis ꝛ cõpo-
sitionis corpoꝝ recipientiũ: assignat diuersitatẽ eius a par-
te accidentiũ que extra naturã patit stomachus. Hec autẽ
pars spectat ad presentẽ lectionẽ. ¶ Diuisio. Diuidit aũt
hec pars in tres partes. In quarũ prima ostendit quomo-
do cibus in stomacho corrũpit post acceptionẽ cibi: in quo
post semidigestũ crudus accipit. In scõa scꝫ in hac. Secun-
do corrũpitur cibus ꝛ cũ cibus accipit ab initio grossus. ostẽ
dit quomodo per acceptionẽ grossi in principio: ꝛ subtilis
in fine cibus corrũpit. In tertia: scꝫ in hac. Reprehẽdimur
tamen a sophistis. mouet dubitationem circa predicta ꝛ ip-
sam soluit. ¶ Circa primã partẽ duo ꝓponit. Primo dat
primũ modũ corruptiõis cibi in stomacho dicẽs ꝙ duobus
modis cibus in stomacho corrumpit ex accidentibus cõtra
naturã. Primo q: accipit cibꝰ primꝰ q̃lscũq; ꝛ in media eiꝰ
digestiõe aliꝰ accipit: ꝛ tũc pmus labit ad epar cũ sit coctus
ꝛ secũ fert scõm crudũ: ꝛ inde oppilatiões generãtur: ꝛ gra
ues morbi: sicut ascites q̃ est spẽs hydropisis ex aq̃sitate cõ
tenta in vẽtre ꝓueniẽs: ꝛ hyposarca q̃ est alia spẽs ex ma-
teria inter cutẽ ꝛ carnẽ extra cõtẽta. Secũdo dat modũ ordi
nandi cibũ dicẽs: ꝙ ꝓprie nõ debet sequẽs cibus accipi nisi
stomacho a priore expedito. ¶ Circa scõam partẽ duo pro
ponit. Primo dat scõm modũ corruptiõis cibi in stomacho
dicẽs ꝙ scdo corrũpit cibus in stomacho cum grossus pri-
mo accipit: ꝛ deinde subtilis obstaculũ inueniẽs nõ põt exi
re ꝛ supnatat: ꝛ in fumum: ꝛ in malas qualitates cõuertit.
Scdo dat modũ ordinis cibi ꝯtra pdictã corruptionẽ dicẽs
ꝙ iõ dꝫ primꝰ cibus liq̃dus subtilis accipi: vt cito digestus
descẽdat: ꝛ grossus nõ inueniat obstaculũ: vt ad fundũ in q̃
viget digestio: descẽdat ꝛ pfecte digerat. ¶ Circa tertiam
partẽ ꝓcedit circa q̃stionẽ: ꝛ primo mouet eã dicẽs. ꝙ sophi
ste rephẽdũt nos. nã sicut nũc diximꝰ cibo subtili primo ac-
cepto ꝛ grosso sequẽte subtilẽ descẽdere ꝛ nõ grossum secũ
trahere: sed stomachũ primo expedire: vt grossus obstacu
lũ nõ inueniat in descẽsu. Querit ergo quare similiter non
est in his sicut in cibo mediate digesto ꝛ crudo: vt sicut semi
coctus secũ trahit cibũ crudũ: similiter subtilis grossuꝫ. Nã
semicocto subtilis: ꝛ crudo grossus assimilat. Secũdo vero sol
uit q̃stionẽ dicẽs: ꝙ falsa est oppositio. Nam dictum est pri-
mo: ꝙ cũ post cibũ semicoctũ sequat vel eque subtilis: vel
ampliꝰ aut minꝰ: lubricat cũ ipo facta eiꝰ coctiõe ex vi mate
rie: sꝫ cũ subtilis priꝰ accipit: cito digestꝰ descẽdit: ꝛ grossus
sequẽs retinet a natura: ꝛ virtꝰ expulsiua nõ expellit ipm
quousq; eiꝰ digestio cõpleat: ꝛ postq̃ est mollis ꝛ digestus
auxilio expulsiue expellitur. hec est intentio huius partis.
¶ Circa ptẽ istã q̃nq; sunt inq̃rẽda. Primũ est de ordinatio
ne ciboꝝ. Scõm est de cõtrarietate auctoꝝ circa ordinatio-
nẽ ciboꝝ. Tertiũ est de ordinatiõe potus ad cibũ. Quartum
de multitudine ciborũ diuersoꝝ in eadem mẽsa. Quintũ est
vtrũ repletio nimia plꝰ noceat post inanitionẽ q̃ ecõtrario.
Sextũ põt esse de tpe accipiẽdi dietã.

¶ Circa pmũ sic ꝓcedit: ꝛ ondit ꝙ grossa cibaria dñt priꝰ
accipi p. v. rões. Prima talis est. Dicit Auic. ꝛ ysaac ꝙ ci-
bi subtiles in stomacho calido multum siue naturaliter siue
accidẽtaliter adurunt de facili: ꝛ de facili ꝯuertunt in genꝰ
cholericũ. ꝛ cã huiꝰ est: q: nõ possunt resistere calori: sꝫ infe
rior pars stomachi calidior est q̃ superior: ergo si cibi subti
les prius assumant q̃ grossi: citius cõuertunt in genꝰ chole
ricũ q̃ si post grossos assumant: hoc aũt est incõueniẽs na-
ture: q: ꝑm h̃ de facili facerẽt febres cholericas: ergo neces
se est in comestione cibaria grossa prius accipi. Scõa ratio
talis est. materie grosse ꝛ indisposite duo sunt necessaria ad
hoc vt digeratur. s. mora ꝛ forte agens: ꝛ hec duo cibꝰ gros-
sus req̃rit necessario: ergo cũ in inferiori pte stomachi sit for
tior calor digerẽs naturalis q̃ in supiori: necesse est cibum
grossum ad hoc ꝙ digerat: vt cõuertat imediate ad fundũ
stomachi: hoc aũt nõ põt esse nisi priꝰ exhibeat: ergo neces
se est cibũ grossuꝫ pcedere cibum subtilẽ. Tertia rõ talis est
stomacho existẽte multum calido naturaliter vel accidẽtali
ter pcipiũt auctores dari frigida: sicut sunt fructus frigidi:
ꝛ etiã aqua frigida: vt calor vehemẽs in fundo possit tẽpe-
rari: sꝫ cibi grossi sunt frigidi: sicut caro bouina ꝛ cõsimilia
ergo prius dñt descẽdere ad fundũ stomachi vbi magnꝰ vi-
get calor q̃ cibi subtiles: sꝫ hoc non põt esse nisi exhibeant
priꝰ: g̃ cibaria grossa dñt pcedere subtilia. Quarta ratio ta
lis est: agẽs ꝛ materia debẽt ꝓportionari: vt si agẽs est for
te materia dꝫ esse fortis ꝛ grossa: ꝛ si agẽs est debile mate-
ria dꝫ esse subtilis ꝛ debilis. ex debita enĩ ꝓportione agẽtis
cũ patiẽte resultat debitus effectus: sed calor agẽs i infun-
do stomachi est fortior ꝛ superiꝰ debilior: ergo cibus gros-
sus ꝛ fortis dꝫ esse in fundo stomachi: ꝛ subtilis superiꝰ: sꝫ h̃
nõ põt esse nisi cibꝰ grossus pcedat subtilẽ: ergo necesse est
cibũ grossum pcedere subtilẽ. Quarta rõ talis est: si cibus
subtilis pordinet: cibus grossus supueniẽs cõprimit ipsum
ꝛ facit ipm exire a stomacho indigestũ: hoc aũt malũ est ꝑm
naturam: ergo subtilis cibus nõ dꝫ preordinari grosso in
mẽsa: sꝫ potius ecõtrario. ¶ Ad oppositũ sunt tres rõnes.
Prima talis est. Dicit enĩ Gal. i cõ. sup apho. ꝙ sicut ignis
ꝓpter multitudinẽ lignoꝝ extinguit: vel quia sunt fortia et
grossa ad cõuertendum: vel quia sunt viridia. Similiter ca
lor naturalis extiguit: vel quia cibi grossi: vel q: multi. Itẽ
calor naturalis in principio est debilis. vñ cibaria grossa ei
nõ cõueniũt nisi prius cõfortet per cibũ subtilẽ: quia extin
gueretur a grossis: et sic videtur ꝙ subtilis cibus semper
debet prius

debet prius accipi ꝙ̃ grossus. Scḋa rō talis est. Dicit ysaac ꝙ si cibus grossus primo accipiat: cibus subtilis supaduenie͂s cito digerit̃ cū sit facilis digestionis: ⁊ nō ꝑmittĩt egredi ꝓpter cibū grossiorē. vñ cōuertĩt i genꝰ cholericū i hn̄ibꝰ stomachū calidū: vel in acetositatem vel putredinē in habe͂tibꝰ stomachū frigidū: hoc aūt multū nocet nature: g̊ cibus grossus nō dꝫ preordinari subtili: sed ecōuerso. Tertia rō talis est: ⁊ ē aucto. Auicē. Raſ. ⁊ Cōstā. ⁊ Johes hispalēsis i epl̃a alexādri dicit: ꝙ cibaria subtilia prius debēt ordinari.

Solo. dicēdū ꝙ ꝯtrouersia ē inter aucto. solꝰ em̄ serap. ꝑcipit ꝙ grossus cibꝰ ꝑmo accipiat̃: ⁊ postea subtilis. Nos aūt dicimꝰ: ꝙ ſm qḋ oēs fere auctores supponūt: ꝙ subtilia priꝰ debēt dari: q: cito digerunt̃: ⁊ descendūt. ⁊ cito stomachus expedit se ab illis: ⁊ nō impediūt cibaria grossa: qm̄ cito ad locū digestiōis descēdūt. vñ possumꝰ dicere vniuersalr ꝙ cā huiꝰ ē triplex. Pria ē. ne natura ipediat̃ i sua opatōe: ⁊ vt cito se expediat a digestiōe cibi subtilis. Scḋa est ne cibus subtilis corrūpat̃ vt cito digestꝰ cito egrediat̃ a stomacho. Tertia est vt calor naturalis ꝯfortet̃ ꝑ cibū subtilē: ⁊ nō vigoret̃ ad cibū grossum digerēdū.

Ad rōnes insimul sic posset solui ꝙ calor stomachi dupli̇r ꝯsiderat̃. Uno mō ꝓut est excedēs valde tēperamētū in latitudine sanitatis: ⁊ tūc neqꝫ añ neqꝫ post ꝯpetūt cibaria subtilia: imo semꝑ grossa. Alio mō ꝯsiderat̃ ꝓut cōsistit in suo tēperamēto: ⁊ sic tria sunt ꝯsiderāda. Primū est ꝓportio cibi ad fortitudinē caloris ⁊ v̇tutis, ⁊ sic cibaria grossa dn̄t priꝰ accipi ꝓpter fortē calorē in fundo stomachi. ⁊ hꝫ mō intellexit serapiō. Scḋꝫ est ꝑmixtio cibi cū cibo vl̃ cōpatio vniꝰ ad alterū: ⁊ sic subtil̃ cōpetit ꝑmo: q: cito descēdit ⁊ nō impedit ne ad locū digestionis grossus descēdat. Tertiū est vtilitas cibi ad corpꝰ: ſm qḋ ꝑstat iuuamētū vl̃ nocumētū: ⁊ hoc mō subtilis dꝫ p̄cedere ⁊ grossus dꝫ seq. ⁊ sic itellexerīt auicē. Raſ. ⁊ ysaac.

Scḋo querit̃ circa hoc q̄ cibaria debeāt p̄cedere in calida cōplexione: ⁊ q̄ in frigida. ⁊ ostēdit̃ ꝙ grossa debeāt p̄cedere i calida cōplexione: ⁊ subtilia in frigida. Dicit Auicē. ꝙ in stomacho igneo cibaria grossa bn̄ cōuertūt̃ ⁊ subtilia adurunt̃. Et cā huiꝰ ē q: cibaria grossa fortis sunt resistētie: ⁊ ꝓportionant̃ fortissimo calori naturali. subtilia v̇o cito aduruntur ⁊ conuertunt̃ ad igneū calorē: ⁊ sic cibaria grossa magis ꝯpetūt huic cōplexioni ꝙ̃ subtilia: sꝫ qḋ magis cōpetit priꝰ dꝫ exhiberi: g̊ cibꝰ grossus in calida cōplexione priꝰ dꝫ exhiberi ꝙ̃ subtilis. ⁊ ꝑ oppositū arguit̃: in frigida cōplexiōe. q: ꝯtrioꝝ ꝯtrie sunt cause. Scḋa rō talis est: digestiua stomachi frigida non pōt sup digestiōeꝫ cibi grossi: q: oīe mēbrū supflue infrigidatū defectas hꝫ opationes: sicut dicit Gal. in cō. sup apho. sꝫ fortis digestiua stomachi potēs est sup cibū grossum digerēdū: q: ꝓportionat̃ ei: sed qḋ alicui ꝓportionat̃: prius ei cōuenit ꝙ̃ qḋ ei nō ꝓportionat̃: g̊ cibus grossus priꝰ dꝫ dari stomacho calide cōplexionis ꝙ̃ subtilis stomacho frigide cōplexionis ecōuerso.

Ad oppositū sunt due rōnes. Pria talis est: magno appetitui magnꝰ ⁊ grossus cibus cōpetit: forti em̄ agēti forte patiēs dꝫ respōdere. sꝫ in eis q̄ sunt frigide cōplexionis magnꝰ est appetitꝰ sicut dicit Gal. in tegni. ⁊ loquit̃ de appetitu naturali. g̊ ei prius cōpetit cibus grossus: ⁊ deinde subtilis: ⁊ ecōuerso in eis q̄ sunt calide cōplexionis cū in eis sit paruus appetitꝰ. Scḋa rō talis est. in stomacho frigido v̇tꝰ digestiua ē frigida. vñ magis indiget cōfortatōe: sꝫ i fundo hmōi stomachi calor naturalis maior est: ⁊ magis viget ꝙ̃ in ore stomachi. ⁊ maxīe cōfortat: sicut dicit ysaac. ⁊ qḋ est tale prius dꝫ exhiberi. g̊ in frigida cōplexione cibus grossus dꝫ exhiberi. Ad hoc dicēdū ꝙ in stomacho calido sicut cholerico naturali cibꝰ grossus dꝫ p̄cedere: ⁊ subtilis subsequi: ⁊ ecōuerso i stomacho frigido. ⁊ huic positioni videt̃ Auicē. ꝯsentire. Ad primā rōnem in ꝯtriū dicendū ꝙ i stomacho frigido calor naturalis i ꝑncipio sopitꝰ est. ⁊ appetitꝰ est magnꝰ ꝓpter inanitiōeꝫ mēbri. vñ quātū est de appetitu cibi: magnꝰ ⁊ grossus dꝫ prius exhiberi cibꝰ: sꝫ cito extinguit calorē naturalē: cū sit debilis ⁊ sopitꝰ in hmōi stomacho. hoc aūt summopere cauēdū est: ⁊ ideo cibus subtilis dꝫ precedere vt excitet calorē naturalē ⁊ cōfortet: ⁊ sit potēs supra cibū grossuꝫ digerēdū. In stomacho v̇o calido: q: fortis est ⁊ calor naturalis fortis: ideo cibꝰ semꝑ dꝫ p̄cedere grossus: ⁊ subtilis subsequi: licet appetitꝰ nō sit tantꝰ in ꝑncipio: cibꝰ em̄ magis r̄ndet calori ⁊ virtuti ꝙ̃ appetitui. Ad scḋam rōem dicēdū ꝙ licet calor naturalis sit fortior in fundo stomachi respectu partis supioris: i se tm̄ est debilis in ꝯparatōe ad cibū grossuꝫ: q̄ si priꝰ hmōi stomacho det̃: multū grauaret naturā. ⁊ si cibus subtilis supueniret grauaret̃ natura duplici grauatiōe: q: nō eēt potēs supra vnū: nec supra alterū: sꝫ cibꝰ subtilis cū sit facilis digestiōis ⁊ facilis cōuersiōis ei cōpetit: ⁊ nō aliꝰ. ⁊ iō solꝰ dꝫ ei exhiberi: sꝫ tm̄ si cibꝰ grossus ⁊ subtilis sunt administrādi hmōi stōacho: subtilis dꝫ semꝑ p̄cedere vt calorē naturalē excitet: ⁊ cōfortet. ita vt possit priꝰ cibū grossuꝫ digerere ⁊ trāsmutare.

Tertio q̄rit̃ circa hoc q̄ cibaria debēt prius dari in regione calida ⁊ in frigida. ⁊ videt̃ ꝙ in calida grossus cibꝰ prius cōpetit: q: sil̃e est de regione ⁊ cōplexiōe: sꝫ in cōplexione calida stomachi grossus cibꝰ cōpetit prius: g̊ sil̃r in regione calida grossus cibus ꝯpetit prius.

Ad oppositū est hec rō. in stomacho habēte calorē fortē cibaria grossa ꝯpetūt: sꝫ in regione calida sicut dicit Auicē. hoīes debilē hn̄t v̇tutē digestiuā ⁊ oēs v̇tutes sunt debiles. vñ sunt pusillanimes et apti ad studiū: g̊ cū in stomacho hn̄te debilē v̇tutē: cibaria subtilia cōpetant ⁊ nō grossa: g̊ in regione calida subtilia cibaria cōpetūt. ecōuerso in frigida.

Solutio ad hoc dicendū ꝙ in vtraqꝫ regiōe subtilia cibaria priꝰ dn̄t dari: tm̄ si grossus det̃ minꝰ nocumētū videt̃ in regiōe frigida ꝙ̃ i calida: q: hoīes in frigida regiōe v̇tutē ⁊ calorē naturalē hn̄t fortē. Ad rōnē dicēdū ꝙ nō est sil̃e de regione ⁊ cōplexione: q: cōplexio confortat v̇tutē digestiuā: sꝫ ꝯplexio calida regiōis debilitat eā.

Quarto q̄rit̃ circa hoc vtrū vnctuosa debēt ꝑus exhiberi. ⁊ ostēdit̃ ꝙ sic hac rōne. dicit Gal. i cōmento sup apho. ꝙ in forti appetitu canino vnctuosa prius sunt dāda: sꝫ in ꝑncipio comestiōis appetitꝰ fortis est ⁊ nimis excitatꝰ: ergo in ꝑncipio vnctuosa debēt dari: ⁊ nō post. Scḋa rō talis est illud qḋ calorē naturalē ꝯfortat ꝑus est exhibēdū: sꝫ vnctuosa sunt hmōi: eo ꝙ cito cōuertūtur ad calorē: ergo vnctuosa ꝑus sunt exhibēda. Ad oppositū est rō talis. si vnctuosa ꝑus dent̃ aut sequit̃ aliꝰ cibꝰ aut nō. si nō tūc stomachus replet̃ phātastica repletione. ⁊ sic mēbra remanēt inanita: q: nihil aut parū illis trāsmittit̃. hꝫ aūt nimis nocꝫ. Si v̇o sequit̃ aliꝰ cibꝰ aut est subtilis aut grossus. Si subtilis tūc vnctuosa faciūt ipm̄ eleuari ⁊ supnatare: ⁊ sic putrefiet: cū nō descēdat ad locū coctiōis. hꝫ aūt sil̃r multū nocꝫ. Si v̇o cibꝰ sit grossus: tūc facit ipm̄ lubricare cū sit grauis: ⁊ exire a stomacho indigestū. oīe aūt qḋ talia opat̃ nullo mō dꝫ preordinari: cū g̊ vnctuosa sint hmōi: nō dn̄t priꝰ exhiberi. Scḋa rō talis est nihil qḋ in regimīe sanitatꝫ fastidiū gn̄at: ē preordinādū: sꝫ vnctuosa sunt hmōi: dicit ysaac: nō g̊ debēt preordinari nec etiā post aliū cibū debēt accipi: q: generāt nauseā ⁊ vomitū qḋ cōcedimꝰ.

Ad rōnes in ꝯtriū dicēdū ꝙ in exhibitione cibi duo sunt ꝯsiderāda. Unū est sedatio appetitꝰ. ⁊ ſm hoc gulosis prius sunt vnctuosa offerēda. Scḋm est regimē sanitatis ⁊ cōseruatio corpis in v̇tute ⁊ vigore. ⁊ hoc mō vnctuosa nō dn̄t priꝰ exhiberi: nec etiā posteriꝰ. Itē appetitꝰ est duplex. vnꝰ est naturalis: ⁊ huic nō ꝯpetūt vnctuosa. aliꝰ est innaturalis ⁊ huic cōpetūt ⁊ prius debēt exhiberi. intelligit Gal. qui est caninꝰ appetitꝰ: de alio nō. Itē calor est duplex. quidā est naturalis: ⁊ istū nō cōfortāt vnctuosa: nec ad ipm̄ cōuertūtur. Aliꝰ innaturalis: ⁊ istū confortāt ⁊ ad ipm̄ cōuertūtur. Notādū tm̄ ꝙ si vētrē laxare voluerit: debet dare vnctuosa cū herbis laxatiuis: sicut est pinguedo porcina malua ⁊ mercurialis sine aliquo alio cibo subsequente: vel precedente in eadem mensa.

Circa secūdū sic ꝓcedimꝰ: ⁊ q̄rit̃ de ꝯrietate auctoꝝ in ordine ciboꝝ. Serapion em̄ ⁊ ꝯstāti. ponūt ꝙ grossa priꝰ debēt accipi ⁊ subtilia seq. Joh. hispalēsis i epl̃a missa magno alexādro: dicit ꝙ cibaria subtilia prius debēt exhiberi. Itē dicit Raſ. ꝙ causa corruptionis ciboꝝ est priꝰ accipe grossa cibaria ⁊ deinde subtilia. Itē dicit Auicē. ꝙ grossus cibꝰ añ subtilē nō dꝫ accipi: sed si aliqs comedat vnū: nō comedat reliquū in eadē mēsa. Itē dicunt magistri ꝙ si cibus sit subtilis ⁊ masticabilis: prius debent accipi: sicut sunt pruna: ficus: ⁊ hmōi. Si v̇o sint cibaria sorbilia debent subsequi: ⁊

grossa prius accipi: sȝ hoc ꝯtra auctores: q̄ dicūt ꝙ iura car-
niū prius debēt accipi ⁊ postea carnes. Nos aūt volētes cō
cordare auctores ⁊ magistros: dicimꝰ ꝙ ī dieta q̄ttuor sunt
ꝯsiderāda. Primū est tenor stomachi ⁊ v̓tꝰ. Secūdū est fa-
cilis vel difficilis exitus cibi a stomacho. Tertiū est regimen
⁊ ꝯseruatio sanitatꝭ. Quartū ē idētitas ⁊ diuersitas ciboꝝ.
Dicimꝰ ḡ ꝙ si tenor v̓tutis sit fortis: ⁊ calor naturalis silr:
tūc cibus grossius dȝ precedere ⁊ subtilis subsequi. ⁊ h̓ mō
intelligit Cōstātinꝰ ⁊ Serapiō. Si v̓o v̓tus sit debilis: ⁊ ca
lor naturalis silr: ecōuerso debēt ordinari: ⁊ hoc mō intelli-
git Johēs hispalēsis. Si v̓o exitꝰ vniꝰ cibi a stomacho sit fa
cilis ⁊ alterius difficilis: subtilis cibus dȝ prius accipi: ⁊ sic
intelligit Ras. Si v̓o ꝯseruet regimē ⁊ ꝯseruatio sanitatis
tūc nō dȝ dari nisi vnus solus cibꝰ in debita quātitate: ⁊ sic
intelligit Auicē. Si v̓o cibi sint diuersi generis: vt fructꝰ nō
stiptici ⁊ carnes: tūc fructꝰ debēt p̄cedere vt ficꝰ: vue: ⁊ pru
na: ⁊ carnes subseq̄. ⁊ sic intelligūt magistri ꝯsilr. Si v̓o cibi
sint eiusdem generis vt caro pullina ⁊ bouina: tūc est ꝯside
rāda v̓tus stomachi ⁊ sic oportet ordinare sicut predictū est
¶ Secūdo querit̄ circa hoc: vtrū subtilia masticabilia vel
sorbilia debēt prius accipi q̄ꝫ cibaria grossa. ⁊ videt̄ ꝙ sorbi
lia hac rōe. dicit ysaac: ꝙ cibaria sorbilia priꝰ sunt dāda q̄ sto
machū mūdāt vt cibꝰ grossus supnatās supueniēs stōachū
nō inueniat imūdū: sed cibꝰ subtilis sorbilis est hmōi: sicut
brodium: ḡ añ cibū grossum imediate dȝ ordinari. Scḋa rō
talis est. dicit Ras. ꝙ vnū de rebus qḋ maxime corrumpit
digestionē est accipere prius cibū grossum: ḡ ille cibus q̄ mi
nus accedit ad grossiciē prius dȝ acapi: sȝ cibus subtilis vel
sorbilis est hmōi respectu cibi subtilis masticabilis: ḡ prius
dȝ exhiberi q̄ꝫ masticabilis. ¶ Ad oppositū ē Cōstā. q̄ dicit
ꝙ masticabilia subtilia vt ficus: pruna: ⁊ ꝯsilia debēt prece-
dere. Ad hoc dicēdū ꝙ subtilia sorbilia priꝰ sunt danda ante
grossa cibaria q̄ꝫ subtilia masticabilia. Ad auct. ꝯstā. dicendū
ꝙ Constanti. non dicit ꝙ masticabilia prius ordinanda sunt
subtilibus in rōne qua masticabilia sunt subtilia: quia ꝯm
hoc sorbilia subtiliora sunt: sȝ hoc dicit in ratione qua masti
cabilia sunt sicut fructus.

¶ Circa tertiū principale sic ꝓcedimꝰ: ⁊ q̄rit̄ vtrū vinū de
beat exhiberi post cibū vel añ. ⁊ videt̄ ꝙ añ hac rōne. illud
prius dȝ exhiberi qḋ calori naturali ꝓportionat̄ ⁊ augmen
tat ipm nutrit ⁊ cōfortat: sed vinū est hmōi. vñ dicit ysaac
ꝙ debēt vti phlebotomati in prima die vino multo: ⁊ pauco
cibo: vt sanguis restauret̄: ergo vinū cōpetit añ comestionē
Scḋa ratio talis est. illa debēt prius exhiberi: a quibꝰ stoma
chus facilius se expedit: sȝ hmōi sunt liquida q̄ sunt facilis
penetratiōis q̄ a mēbris faciliꝰ attrahūtur: sȝ vinū est hmōi
q̄m ꝓpter delectationē attrahit̄ a mēbris: ergo añ cibū dȝ
exhiberi vinū. Tertia rō talis est. a facilioribꝰ ⁊ q̄ minus re-
plent est inchoandū: sicut dicit Hippo. ꝙ facilius est repleri
potu: q̄ꝫ cibo: ergo potꝰ ante cibū cōpetit. ¶ Ad oppositū
est qḋ dicit Gal. ꝙ vinū nō dȝ exhiberi ieiuno stomacho: eo
qḋ cerebrū ꝑcutit ⁊ v̓tutē defectat: sed nihil tale dȝ añ cibū
exhiberi: ergo vinū añ cibū nō cōpetit. Scḋa rō talis est. vi-
nū exhibet̄ in rōne potꝰ: sȝ potꝰ ad hoc exhibet̄ vt dicit Joh.
vt cibū p totū corpꝰ portet: ⁊ ipȝ penetrare faciat ad mēbra
ergo post cibū dȝ exhiberi vinū ⁊ nō añ: qḋ cōcedimꝰ. ¶ Ad
rōnē dicēdū ꝙ in vino sunt duo opa. Primū est cōfortatio
caloris ⁊ sic multū cōpetit. Secūdū est: q: cerebrū replet: ⁊
neruos ꝑcutit: ⁊ v̓tutē debilitat. ⁊ sic maius nocumētū in-
ducit q̄ꝫ iuuamētū. Tertiū posset eē repletio stomachi phā-
tastica: ⁊ hoc mō non cōpetit vinū. Ad scḋam rōnē dicendū
ꝙ ꝯstāti. nō intelligit hoc de potu: sȝ de liquido cibo. Itē ad
illud qḋ dicit Hispa. dicēdū ꝙ lȝ vinū cōfortet calorē. ⁊ facile
sit repleri vino: quia tñ nocumentū eiꝰ q̄ñ dat̄ stomacho ie-
iuno prepōderat iuuamēto eiꝰ: q: in ieiuno stomacho nullo
mō dȝ exhiberi. Et tertia rō soluit̄ p predicta. ¶ Secundo
queritur circa hoc: vtrum vinum debeat accipi imediate
post cibū: vel longe post: ⁊ videt̄ ꝙ nō debeat dari in ipa cō
estione. Nihil qḋ impedit digestionē cibi dȝ dari imediate
post cibū ⁊ multomagis nō dȝ dari in ipa comestione: q: de
portaret cibū indigestū ad mēbra: sȝ vinū hoc mō exhibitū
impedit digestiōeȝ ꝯm Auicē. ergo videt̄ ꝙ nullo mō debeat
dari in ipa comestione. Scḋa rō talis est. si aqua frigida vel
tepida ponat̄ ī aqua bulliēte cessat ebullitio: ⁊ impedit̄ car
niū decoctio: sȝ potꝰ vini sic opat̄ circa decoctionē cibi ī sto
macho: ⁊ nullū tale dȝ dari in comestiōe: q: incrudaret cibū
ergo vinū nō dȝ dari in comestiōe. Tertia rō talis est. Nihil
quod facit partes cibi distare a partibꝰ stomachi vbi viget
digestio: ē exhibēdū in comestiōe: q: corrūperet cū nō esset
in loco decoctionis: sȝ vinū exhibitū in comestiōe hoc facit
ꝯm Auicē. ḡ vinū nō est exhibēdū in comestiōe. Quarta rō
talis est. de deterioribꝰ rebꝰ est trahere cibū grossum ad mē
bra sicut dicit Ras. sȝ vinū sumptū ī comestiōe facit crudū
trahere ad mēbra ⁊ penetrare. hoc aūt magnū nocumentū
videt̄: ergo vinū in comestiōe nullo mō dȝ exhiberi. Quinta
rō talis est. dicit Auicē. ꝙ si aliq̄s comedat cibos suspectos
nō dȝ imediate bibere bonū vinū sȝ malū. ⁊ cā huiꝰ est: q̄m
bonū vinū cū mēbris amicabile attrahit̄ ab illis: ⁊ secum de
portat malū cibū ⁊ indigestū. ⁊ hoc est peius: si hmōi vinū
in comestiōe accipiat̄: ergo vinū in comestiōe nō dȝ exhibe-
ri. ¶ Ad oppositū est rō talis. Omē qḋ ꝯfortat calorē natu
ralē: ⁊ facit ad ꝯfortationē caloris naturalis cōpetit in acce-
ptione cibi: sȝ vinū est hmōi. dicit em̄ ysaac: ꝙ vinū maxime
ꝯfortat calorē naturalē ⁊ digestionē: ḡ cōpetit ī acceptiōe ci
bi. Scḋa rō talis est: qḋ in fame deꝑdit̄ dȝ restaurari: sȝ deꝑ
ditōi mēbroꝝ r̄ndet cibꝰ: ⁊ deꝑditōi spūs ⁊ caloris r̄ndet po
tus vini. Itē duplex est appetitꝰ. Vnꝰ est respectu cibi ī fa-
me. Aliꝰ est respectu potꝰ in siti: sȝ in eadē comestiōe est ap-
petitꝰ vtriusq̄ȝ: ḡ qua rōne satisfacimꝰ fami p multū cibū: de
bemꝰ satisfacere siti p multū potū ī comestiōe. ¶ Solutio
ad hoc dicēdū ꝯm Auicē. ꝙ nō dȝ dari potꝰ vini in ipa come
stiōe: sȝ lōge post comestionē. i. post primā digestionē. sicut
dicūt q̄dā. Nos aūt dicimꝰ ꝙ in exhibitiōe vini duo ꝯsiderā
tur. Primū est regimētū sanitatis. ⁊ ꝯm hoc nō dȝ vinū ex-
hiberi in comestiōe. Secūdū est satisfactio appetitꝰ v̓tutis
⁊ spūs restauratio: ⁊ caloris naturalis ꝯfortatio. ⁊ ꝯm hoc
ꝯpetit vinū ī acceptiōe cibi. ⁊ p̄mā viā tenēt auctores. ⁊ ꝯm
illā ꝓcedūt p̄me rōnes. Nos aūt tenemꝰ scḋaȝ viā cū vulgo.

¶ Tertio q̄rit̄ circa h̓: vtrū aqua magis cōpetat ī acceptiōe
cibi q̄ꝫ vinū: ⁊ videt̄ ꝙ nō hac rōne. Vinū sumptū ī comestiōe
impedit digestionē sicut dictū est: ⁊ ꝓpter hoc nō cōpetit ī
comestiōe: sȝ aqua multomagꝭ impedit digestionē: q: minꝰ
ꝯpetit in comestiōe q̄ꝫ vinū. Scḋa rō talis est. Nihil qḋ cibū
incrudat ⁊ reddit cōpactū ⁊ ineptū ad digerendū dȝ exhibe
ri in comestiōe: sȝ aqua ē hmōi: sicut dicūt oēs auct. ḡ aqua
nullo mō dȝ exhiberi ī comestiōe. ¶ Ad oppositū est auct.
Auicē. dicētꝭ ꝙ in media comestiōe cibi vinū nō dȝ exhiberi
sȝ aq̄ in parua quātitate: ⁊ nō ad satietatē: ḡ aq̄ magꝭ dȝ acci
pi in comestiōe q̄ꝫ vinū. Ad hoc dicēdū ꝙ potꝰ sumit̄ duplr.
Vno mō vt ꝯfortet digestiōeȝ vel calorē naturalē. ⁊ sic potꝰ
vini magis dȝ exhiberi q̄ꝫ potꝰ aq̄. Alio mō sumit̄ potus re-
spectu sitis sedāde. ⁊ ꝯm hoc potꝰ aq̄ potiꝰ dȝ exhiberi: q:
plus sedat sitim q̄ꝫ vinū: sicut dicit Auicē.

¶ Circa q̄rtū p̄ncipale sic ꝓcedimꝰ: ⁊ q̄rit̄ ꝓpter q̄d multi
tudo diuersoꝝ ciboꝝ in eadē mensa nocet corpi humano. vi
det̄ em̄ ꝯriū. q̄m mēbra corpis sunt diuersa: ḡ diuersis ciba
rijs debēt nutriri: ḡ multitudo diuersoꝝ ciboꝝ nō nocebit ī
eadē mēsa corpi humano. ꝯriū v̓o dicit Auicē. s. ꝙ m̄tis no-
cet. ⁊ cā huiꝰ est duplex ꝯm Auicē. Prima est q: natura nō
pōt se expedire a multitudine ciboꝝ. Scḋa q: vnꝰ cibꝰ diuer
sus corrūpit aliū. ⁊ iō cibi diuersi nō dn̄t exhiberi ī eadē mē
sa. Vñ notādū ꝙ ras. ī almāsore dicit: ꝙ q̄ttuor sunt q̄ corrū
pūt cibos in stomacho. Primū est acceptio multoꝝ ciboꝝ ⁊
diuersoꝝ in eadē mēsa. Scḋm ē q̄ñ cibꝰ grossius p̄us accipit̄
⁊ deinde subtilis. Tertiū: acceptio brodij cū multꝭ micis pa
nis. Quartū est: lōga mora in mēsa. Et q̄ntū pōt esse longa
distātia inter acceptiōem ciboꝝ. ¶ Ad rōnē in ꝯriū dicēdū
ꝙ in vno cibo multi cibi ⁊ diuersi sunt inpotētia. ⁊ ideo na-
tura non requirit multitudinem ciborum sed vnum solum.
¶ Scḋo q̄rit̄ circa hoc vtrū meliꝰ sit acciꝑe magnū prādiū
q̄ꝫ cenā. ⁊ ondit̄ ꝙ nō. In tp̄e illo cibꝰ dȝ sumi ī maiori quāti
tate in q̄ calor naturalis maior est ⁊ fortior in loco coctionis
sȝ ī tp̄e cene calor naturalis ē hmōi: q: calor reuocat̄ ꝓpter
somnū ad locū decoctiōis: ḡ in cena maior dȝ sumi cibꝰ q̄ꝫ in

prādio. Scḋa rō talis est: fortior est exercitatus ɔgregatus ꝙ dispersus ſm Auicē. ſ; in tpe cene calor naturalis cōgregat in loco coctionis: ⁊ dispgit in tēpore prādij ad exteriora corporis ꝑpter vigilias: ğ calor naturalis fortior est in tpe cene ꝙ in tpe prādij: ğ in tpe cene maior cibus dɜ accipi. Tertia ratio talis est: somnus est imobilitatio virtutū sensibiliū cū intēsione naturaliū: sed intēsio ꝟtutū ⁊ opationū ipsarū est ꝑpter fortitudinē ⁊ vigorē caloris naturalis: ſ; qn̄ ꝟtus naturalis fortior est ⁊ magis intensa: ei maior cibus cōpetit: ſ; in tepore cene: vel parū post cenā fit somnus: ⁊ virtus naturalis fortior efficitur ꝙ in tēpore prādij: ğ tpe cene maior cibus dɜ accipi ꝙ tpe prandij. ❡ Ad oppositū est talis rō: dicit ysaac ꝙ maior cibus ⁊ fortior cōpetit exercitātibus ꝙ quiescētibꝰ. ⁊ causa huiꝰ est: q: in exercitātibus calor naturalis excitatꝰ ⁊ intēsus est. In quiescētibus vero sopitus ⁊ remissus: ſ; in tpe prādij fiūt opationes ⁊ exercitia ⁊ in tēpore cene est oīno quies: ğ in tpe prādij cibꝰ dɜ accipi maior ꝙ in tpe cene. Scḋa rō talis est: nihil qḋ sepius inducit suffocationē in somno: cōpetit in cena: ſ; multꝰ cibus ⁊ magnꝰ sumptꝰ in cena inducit in somno suffocationē sicut patet in pinguibꝰ: ğ multꝰ cibꝰ ⁊ magnꝰ nullo mō cōpetit in cena: ſ; magis in prādio. Ad hoc dicēdū sicut dicit Cōstā. melior cena ꝙ prādiū: q: fortior calor naturalis ⁊ ad locū digestionis retrahiť in cena ⁊ nō in prādio: in cena tn̄ nocet q: inducit grauedinē capitis ⁊ obscuritatē oculoꝝ.

❡ Circa quintū sic ꝓcedimꝰ: ⁊ qriť vtrū repletio nimia plꝰ noceat post inanitionē ꝙ ecōuerso: ⁊ ostēdiť ꝙ indifferēter vtraqꝫ nocet: calor eī naturalis dupliciter extinguiť. Uno modo ꝑpter nimiā repletionē cibi. Scḋo ꝑpter defectū eiꝰ ſ; sicut in nimia repletione extinguiť calor naturalis ꝑpter cibi multitudinē: siłr extinguiť ꝑpter nimiā inanitionē: ğ q̄ rōne nocet nimia repletio post inanitionē: eadē rōne nocet nimia inanitio post repletionē. Scḋa rō talis ē: dicit Hippo. in aphoris. ꝙ repletio ad vltimū deducta fallax est ⁊ molesta siłr euacuatio ad vltimū facta fallax est: ⁊ sic videť ꝙ vtraqꝫ indifferēter nocet. Tertia ratio talis est: oīs mutatio subito facta est mala ⁊ ɔ̄ria nature sicut dicit Gal. sed in nimia repletione ⁊ in nimia inanitiōe fit subita mutatio: q: in vtraqꝫ statim deficit ꝟtus: ğ tam multa repletio ꝙ multa inanitio facta multū nocet: ⁊ sic vna nō magis nocet ꝙ altera. Ad oppositū est auctas Auicē. dicētis: ꝙ plus nocet repletio post famē ꝙ fames vel inanitio post repletionē. vñ dicit ꝙ nos vidimꝰ plures mori in tpe fertilitatis ꝙ in tpe famis ꝑpter hoc ꝙ multū replebāt se hoīes in tpe fertilitatis: ⁊ maxime qn̄ ɔsequiť tēpus famis ꝙ ecōuerso. Scḋa rō talis est: in repletione post famē subito extinguiť calor naturalis. ⁊ causa huius est: q: in fame calor est multū debilis: et ideo subito extinguiť ꝑpter repletionē cibi: sicut paruus ignis ꝑpter lignoꝝ multitudinē: ⁊ ignis in lampade plena oleo: nō aūt sic est in inanitiōe post repletionē: q: calor naturalis adhuc est fortis: ⁊ virtus mēbroꝝ. Tertia rō talis est: mēbra fortia sunt in repletione: ⁊ ideo bene sustinēt famē: in fame vero diuturna virtꝰ est debilis: ⁊ calor naturalis: ⁊ mēbra inanita sunt multū debilia: ergo minꝰ sustinēt repletionē ꝙ post repletionē inanitionē. Quarta ratio talis est: in fame diuturna appetitꝰ est magnus ⁊ calor naturalis debilis. vñ mēbra inanita si fiat repletio multū attrahūt: ⁊ parū digerunt: ğ cū nutrimētū fit indigestū in eis multas gn̄at egritudines. In repletione vero si fames vel inanitio fiat non tn̄ totꝰ fit recessus nutrimēti a mēbris: cū ꝟtus nutrimētiꝫ in eis sit fortis: ꝙ citi est attractio nutrimenti in fame: ⁊ ideo magis est periculū in repletione subito facta post inanitionē ꝙ ecōuerso: qḋ cōcedimus: ſ; vtraqꝫ sit mala si sit vltimata. Ad rōnem in ɔ̄rium dicēdū ꝙ sine dubio vtraqꝫ nocet: ſ; inanitiōe facta post repletionē ꝟtus paulatim deficit: q: membra adhuc sunt fortia. In repletiōe vo subito facta post inanitionē ꝟtus subito deficit ꝑpter extinctionē ⁊ suffocationē caloris naturalis a nimio cibo: ⁊ iō repletio post inanitionē subito facta magis timēda est: ⁊ magis nocet ꝙ econuerso: ⁊ sic patet solutio ad quesita.

❡ De diuersitate ciboꝝ ⁊ eoꝝ naturis. Cap. v.

❡ Lectio decima.

Diuersitas ciboꝝ ex naturis eoꝝ duobꝰ fit mōis. natura ei simplex aut ɔposita. Simplicē intēdo naturā sue substātie: ⁊ sui liquoris in coctiōe apparētē vnā. cōpositā cū due sunt nature ɔ̄rie: ⁊ opposite. i. vt natura substātie opposite repugnet liquoris sui nature. Simplex saporē sue substātie silēm hɜ sui liquoris i coctione apparētē. Sūt aūt sapores. viij. dulcis: vnctuosus salsus: amarꝰ: acutus: acetosus: pōticus: ⁊ abusiue sine sapore. Dulcis: si pure dulcis fuerit omī carēs macula acumis siue viscositatis: ⁊ saporosior oībus aliis cibis hūane nature erit: q: naturalr̄ sāguini vicinior: mūdificās ⁊ q̄si lauās nocumētū alis instrm gustꝰ ⁊ sensus: vētrē tēpate hūectās sine labore nature. Ań ⁊ actio eiꝰ tēpata ē digestiōe a stomacho vel ab itestinis egestiōe naturalr̄ ⁊ eētialr̄. penetrat aūt venas nō ex natura sua: ſ; accidētalr̄. Si eī mēbra corpis dulcorē nō cupierint: ⁊ sibi inuita traxerint: ⁊ natura dulcoris ex necessitate appetit intestina mouere: ⁊ festinare egredi ex colatiōe ⁊ lotura sua. Cū ergo mēbra semp sibi alliciāt qḋ i nutrimētū accipiūt: maiꝰ ē nutrimētū eīm saporꝫ alioꝝ. Q: si substātia sua cōiūcta sit ⁊ solida: maior erit mēbris confortatio sua: q: in eis plus morať: ⁊ tardiꝰ dissoluiť. Si aūt cū dulcore suo viscositatē hɜ: sicut dactyli velociter ex stōacho exit. ꝑpterea q: cū lotura sua adest sibi lubricitas qḋ aūt inde ad venas penetrat dure ⁊ tarde necesse ē digerať ꝑpter viscositatē ⁊ grossitatē suā. vñ ⁊ sepe gn̄ať oppilatio pororum ⁊ epatis ⁊ splenis: ⁊ mutatio i putredinē ⁊ corruptionē fit: gn̄ať inde diuturna febris ⁊ cetere cōmixtiōes dulcedinis cōposite ex pasta ⁊ oleo ⁊ melle siue frixa in oleo: sicut ɜipule ⁊ crispelle sūt ⁊ siłia. Qui dulcores naturalr̄ sūt sicci sicut mel apū: hūt acutā ꝟtutē ab aīalibꝰ illō gn̄antibꝰ sibi pstitā. vñ ⁊ lauatiuū ⁊ mūdificatiuū ⁊ grosse ⁊ viscose hūiditatꝭ fit colamētū. idqꝫ si vires patas vētrꝭ ad expellēdas feces ab īterioribꝰ ad exteriora iuenerit: ⁊ imbecilles ad preparādos cibos ad cetera mēbra corpis adiuuat expłsiuā ꝟtutē i expellēdis fecibꝰ illis: fitqꝫ cā fortis ad dissolutionē vētris. Si aūt ꝟtutē vētris ꝑparatā ad dādos cibos mēbris inuenerit ⁊ imbecillē ad expellendas feces ab interioribꝰ suis acumie sui ora venaꝝ apit pforās vsqꝫ ad cibū: vt adiuuet penetrare ipm desiccāsqꝫ hūiditatē fecū ⁊ phibens descēsum. vñ fit cā ad cōstipationem ventris. Mel ergo diuersas hɜ in hoībꝰ actiōes: q: i quibusdā salubre: ⁊ sanitatis custoditiuū: quibusdā vo stipticū: ⁊ morboꝝ gn̄atiuū. Qui aūt ciboꝝ sūt vnctuosi vt amygdale ⁊ siłia: ppriū hūt vt superiꝰ innatent sicut oleū. Cōmixti aūt cibi i ꝟtute ebullitōis ingrossant eos ɔ̄hētes digerēdo. Cūqꝫ cibi digeri incipiāt ⁊ villos stomachi amygdale sua vnctuositate emollescāt cibos lubricāt: ⁊ velociter elimināt. Sɜ cū cibi illi ad venas deueniūt: eas inflāt ⁊ igrossant ɔ̄trahētes desideriū ne aliqd appetāt. cibi aūt salsi quā hūt ꝟtutē penetrādi ad venas mordiuā ⁊ icisiuā itestinorū: morsu inpellētes vt q̄ cōtinēt expellāt velociter. Ań Gal. cibaria inquit salsa ⁊ nitrosa ꝓprietates

vn̄t istas: paruitatē penetrādi ad venas ⁊ velocitatē
exeūdi ad intestina. Sȝ tn̄ nitrosa ad hec agēda sunt
fortiora duab⁹ de cāis: vel ex salsedine sua ⁊ incisione
itestina mordētib⁹ ad expellēdū veloci⁹: ⁊ q: horribi
litas saporis ⁊ inimicitie suscipiētis corpis paruissi
mū sibi inde attrahūt nutrimētū: vn̄ ex multitudine
sua i intestinis remanēt grauātia ⁊ vt cito expellāt co
gētia. Sȝ cibi dulces nō idē sunt facientes. Mēbra
eīm ex delectatiōe sua eos attrahūt sibi plurimū: ⁊ in
intestinis remanet inde parū. vn̄ leui⁹ ferūt neqȝ ve
lociter expellūt. vn̄ Gal. Dulcedo inquit puas facit
feces: salsitudo vero multas. Intēdit q: de salsitudine
sua multa coadunātur in intestinis: cū penetret parū
inde venas ad nutriēda corpis mēbra. Cibi amari iu
dicātur sicut ⁊ salsi in oib⁹ actiōib⁹ suis: sed tn̄ min⁹
stomacho ex pōticitate sua sunt nociui. Acuta neces
se est sint incisiua sicut ⁊ laxatiua. vn̄ ⁊ Gal. inquit.
Que cibaria acuta sunt ⁊ nitrosa v̄tutib⁹ suis sunt in
cisiua ꝑpter qd̄ ⁊ laxatiua vētrē. s. cū impetu suo nō
sui volūtate soluētia. Ideoqȝ corpib⁹ non fm cibos
tn̄: sȝ fm medicinā operant: acuta tn̄ naturalr ꝙ nitro
sa sunt fortiora.

¶ De acetositate cibi. Cap. vj.

Acetosi cibi virib⁹ suis sunt incisiui sine ca
lefactiōe: sȝ tn̄ actio sua est binaria. Si eīm
i stomacho vel i intestinis humiditatē gros
sam acetositas cibor inuenerit: incidit eā ⁊
deponit. Si vero vētrē siccū ⁊ sine humiditate reperit
paulatim: desiccat feces ⁊ constipat vētrē ⁊ nō soluit
Cū hec actio sua sit naturalr hoc facit: cū acetositas
sua simplex sine admixtiōe cuiuslibet rei est: cōmixta
eīm viscositati sicut oxiphenitia ⁊ pruna semꝑ erūt la
xatiua.

¶ De ponticitate cibi. Cap. vij.

Cibi vero pōtici naturalr sūt stiptici: humidi
tatis ingrossatiui: ⁊ desiccatiui: idē faciētes
vētri qd̄ calr facit corijs ꝑparādis. vn̄ subti
liter dietare volētib⁹ sunt nociui: ꝓprietas
cor est cōfortare stomachū: neqȝ dimittere cibū a se
⁊ ita naturalr vētrē constipāt: aliqñ tn̄ laxatiui sunt
accidētaliter. Accepti eīm añ aliū cibū descēdētes ad
inferi⁹os stomachi ꝯfortāt ⁊ indurescunt: neqȝ pmit
tūt exire cibū: sicqȝ fit cā ad ꝯstipandū. Qr si accipiā
tur post cibū: inatāt superiori stomacho exprimētes
eū sicut torcular quodlibet sibi appositū: eijciūt int⁹
habita velociter. vn̄ dissoluit vēter. maxime si stoma
chi substātia in tenēdis cibis sit defecta: ⁊ anteriora
cibaria fuerint subtilia: sicut herba fenugreci ⁊ silia
cocta cū obsomogoro ⁊ oleo adaptata. hec eīm anteri⁹
accepta post pōtica adiuuāt ⁊ solōnē vētris confor
tāt. vn̄ Gal. de rhetore quodā dicit: sepe murmurāti
sibi q: cū mādūcaret pōtica sicut pira mala coctana
solōne soluit sibi fortissima vētrem. Qd̄ audiēs ad id
experimēter aīaduertit: ⁊ ratiōnē excogitauit: iuitās
cū semel ad prādiū vt videret quo tpe ⁊ quātū acci
peret illd̄ stipticū ꝑcipiēs ne qd̄ mutaret de assueta
dieta. neqȝ ipe fecit. Cū añt ad balneū assuetū acce
deret: bibit parū aque frigide. deinde herbā fenu
greci comedit sicut quidem cōsueuit añ prādiū. post
añt bibit parū dulcis vini: sicqȝ comedit molachiam
elixam cū obsomogoro oleo ⁊ pauco vino. Deinceps
vero accepit pullū colūbinū: ⁊ gallinaceū: ⁊ carnē por
cinam: bis bibēs vinum. post accepit mala stiptica:
vn̄ valde dissolui cepit: ⁊ fortiter magnū faciens sibi
ridiculū de medico hoc añt aspiciēs vt altera die secū
comederet rogauit. id qd̄ gaudēs fecit. Exiēs añt a
balneo sicut cōsueuerat apposuit sibi mala atqȝ pira
iubēs vt illa comederet prima. ⁊ ita fecit: sicqȝ postea
comedit sicut prius consueuit. Qd̄ cū ita fecisset non
solum solutione caruit: sed etiam ventrem constipa
tissimum habuit. Admiratus ergo fuit interrogans
vnde istud contingeret. Gal. autem sibi inquit: cum
cibaria acciperes stiptica ⁊ grossa: postea que vētris
mollitiua sunt: hec ꝯstipationis fuit causa. Itē Gal.
de quodā iuuene accipiēte scamoneā die q̄dā ⁊ etiā
post. v. horas ad dissoluēdū inducias. Deinde mur
murabat de stomacho: ex inflatione vētris dolor ylij
nat⁹ est acut⁹ adeo vt succurrerē ei ꝙ mihi inciperet
acclamare. Ego miseriā suā ꝯsiderās precepi vt ma
la atqȝ pira acciperet acetosa atqȝ stiptica. Qd̄ cum
explesset nimia succedēte solutione quieuit. Nūc añt
iuuenē rhetori illi presentaui: ⁊ qūo passus foret reci
taui. Dixi ergo rhetori: sic tibi ꝯtinget si post cibum
stipticū comederis. Causa añt hec ē defectio stoma
chi in retinēdis cibis. Cui⁹ superiora cū parū premā
tur: ꝯtēta facile reijciātur. Respōdit rhetor. Bene
dixisti sic stomachū meū fore defectū. Vn̄ ⁊ stipticū
post cibū non comedo nisi cū stomachus ad vomitū
moueat. Si eīm post prādiū mollia comedero sicut
molachiā maluam cū obsomogoro ⁊ oleo: citi⁹ subse
quet vomit⁹. Rn̄dit Gal. recte consuluisti. Res eīm
mollis q̄cūqȝ intra stomachū mouet: stipticū ꝯtinet
⁊ stomachū ꝯfortat. Vn̄ cū plurimū i stomacho abū
dat cholera ru. acetosa: precipim⁹ comedere stiptica
stomachi cōfortatiua: ⁊ ab inferioribus abundantiā
illā emittentia.

¶ De cibis sine sapore. Cap. viij.

Cibi vero sine sapore abusiue sicut cucurbi
ta ⁊ silia velociter penetrant venas: sed tn̄
ad vētris cōstipatiōes siue solutiones sunt
mediocres cū nec acumen habeāt neqȝ sal
suginē vnde faciant solutionē: neqȝ stipticitatē vnde
stiptica fierēt. vn̄ si v̄tutē vētris preparatam ad pe
netrādum cibum inuenerit in membris: mouetur cu
curbita cum cibo ꝑpter sui facilitatē ⁊ liquiditatem
⁊ velocitatem sue mobilitatis. Qr si virtus vētris ad
expellēdas feces interius preparata fuerit: lubricat
feces: sicqȝ solutionis causa. Si añt defectus fuerit
vt cibi neqȝ penetrare possint: neqȝ feces emitti ab
inferioribus: innatat stomacho ⁊ mutat in corruptio
nem: generans rugitū. Hec añt est ꝓprietas ⁊ actio
sua cū simplices fuerint non saporosi nullo alio sapo
re sibi cōmixto. Si eīm cōpositi fuerint viscosis sicut
crisolocāne: malue: molochie: acquirunt v̄tutē lubri
cātem ⁊ stomachum mollientem. Vnde ⁊ hec cibaria
facilius exeunt ꝙ alia nō saporosa ꝑpter humidita
tem suam ⁊ viscositatē. maxime si post accepta ambu
lent suscipiētes ea per loca declinia aut arenosa: aut
puluerea. Cū motu eīm exeunt veloci⁹ ꝙ si quiescāt
Digerūtur quoqȝ q̄scēdo meli⁹ ꝙ si ambulēt. Cibi
vero hāc naturā habētes sunt dulce vinū: mora: pru

na:cochima:persica si sint dulcia. Item melones:sed tamen alterius ꝓprietatis sunt:quam nō habēt illa cum sint diuretici ꝓpter paruam sui colationem vel calorē:saporosiores sunt omnibus cibarijs alijs omi carentes amaritudine ⁊ acumine. vnde ⁊ cutes mundificātur inde lote. Hec tn̄ oīa nō saporosa:neqꝫ odorifera in ꝓpatulo quasi dulcia ⁊ viscosa:inter stiptica ⁊ solubilia sunt mediocria:sicut diximus de melonibus:sic etiā de cucurbita:similes em̄ sunt sue actiones:vt si stomachum preparatum inueniant ad penetrandos cibos intra venas cito dissoluantur:⁊ vt ad hec facienda stomachus adiuuetur solubilibus. Q: si venter preparatus sit in fecibus eijciendis: lubricant eas cito dissoluendo. vnde subsequit̄ solutio vētris. Q: si ad vtrūqꝫ vēter sit defectꝰ:innatāt morātes:⁊ in corruptionē mutātur. Unde ad soluendum ventrem hec accepturi materiā videant si sit subtilis:feces liquide. Si em̄ materia grossa:⁊ feces dure fuerint:acetosa melius vident̄ competere. neqꝫ solū acetosa:sꝫ salsa ⁊ acuta ⁊ amara. vn̄ Gal. actiōes acetosoꝝ in subtiliandis grossis humoribꝰ actiōibꝰ acutoꝝ vicinant̄. Differūt tn̄:q: acuta subtiliāt ⁊ calefaciūt:acetosa subtiliāt ⁊ refrigerāt. Oportꝫ ergo dari acuta cum materia grossa sit ⁊ frigida: acetosa cum subtilis sit ⁊ calida. quorum dulcori si parum acetosi cōmiscetur muzum vocatur. muzorum autem .i. melonum actiones inter laxatiua ⁊ stiptica mediocres sunt. Sed tn̄ in his ꝓpria est vētositas ⁊ inflatio plꝰ q̄ ceteris que videntur esse insaporosa ꝓpter dn̄ationem aquose humiditatis eorum. post hec vnctuosa sunt ventositatem ⁊ inflationem faciētia. Muza vero lōge his diuersa ꝓpter paruas humiditates suas ⁊ mediocritates inter humida ⁊ sicca.

¶ Postq̄ assignauit ysaac diuersitatē diete a pte diuersitatis cōpositiōis corpoꝝ recipiētiū:⁊ a parte accidentiū q̄ ꝯ naturam patit̄ stomachus: In hac pte assignat diuersitatē diete a pte nature sue:sꝫ fm̄ primā duaꝝ diuersitatū ꝓcedit ⁊ fm̄ scd̄am primo ꝓcessit. Diuisio. Cū autē pria diuisio sit trimēbris: recipit hec pars diuisionē in tres ptes. In quarū prima assignat diuersitatē diete a pte cōplexionis simplicis. In scd̄a. s. in hac. Qm̄ aūt cibi ex duobꝰ oppositis sunt cōpositi ⁊c. assignat diuersitatē eius a pte cōpositiōis eiꝰ. In tertia. s. in hac: Mel aūt q̄busdā bonū. assignat eiꝰ diuersitatē a pte cōpositiōis diuerse quā facit in diuersis corpibꝰ fm̄ recipiētiū diuersitatē. Pria aūt pars spectat ad presentē speculationē. Diuidit̄ aūt hec pars in duas partes: i quarū prima assignat diuersitatē gn̄alē ciboꝝ fm̄ simplicitatē ⁊ ꝯpositionē. In scd̄a. s. i hac: Dulcis si pure dulcis fuerit ⁊c. q: p saporꝝ actiōes sit diuersitatis ciboꝝ noticia: exequit̄ in scd̄a de singuloꝝ saporꝝ opationibꝰ. Prima aūt diuidit̄ in duas ptes. In quaꝝ prima diuidit cibū p simplicē ⁊ cōpositum. In scd̄a. s. in hac: Sunt enim sapores octo ⁊c. distinguit spēs saporꝝ simplici cibo rn̄dērēs. Scd̄a pars principalis diuidit̄ in nouē vel octo ptes fm̄ naturā saporꝝ. In quarū pma agit de actiōibꝰ dulcis. In scd̄a. s. i hac: Qui aūt ciboꝝ sunt vnctuosi sic amygdale ⁊c. agit de actiōibꝰ vnctuosi. In tertia. s. i hac: Cibi aūt salsi vtutē hn̄t paruā ⁊c. agit de actionibꝰ salsi. In quarta. s. in hac: Cibi amari iudicātur sicut salsi. agit de actionibꝰ amari. In q̄nta. s. in hac: Acuta necesse est vt sint incisiua ⁊c. agit de actiōibus acuti. In sexta. s. in hac: Acetosi cibi. agit de actiōibꝰ acetosi. In. vij. s. i hac: Cibi vo pōtici naturalr̄ sunt stiptici ⁊c. agit de actiōibꝰ pōtici. In octaua pte. s. in hac: Stiptici ꝯtinet ⁊ stomachū cōfortat ⁊c. agit de actiōibꝰ stiptici: sꝫ fm̄ virtutē nō est pars distincta de stiptico: immo ad ponticum in hac via reducitur: differens ab ipso sola remissione: sed illa pars cōtinuatur pontico: et ideo non sunt nisi octo partes. sed in hac: Cibi vo sine sapore abusiue ⁊c. agit de actiōibꝰ insipidi. subdiuisiones aūt partiū in spālibꝰ locis assignabūtur. Pōt aūt diuisio sic assignari: vt hec ps de actionibꝰ saporꝝ in duas diuidat̄ ptes. In quarū prima agit de actiōibꝰ saporꝝ habētiū diuisionē caliditatis. In scd̄a. s. in hac: Acetosi cibi viribus suis sunt incisiui ⁊c. agit de actionibꝰ saporꝝ quibꝰ dn̄atur frigiditas. Pria aūt ps ꝯtinet q̄nqꝫ ptes: fm̄ numerū q̄nqꝫ saporꝝ. pma est de dulci. scd̄a est de vnctuoso. tertia de salso. quarta de amaro. q̄nta de acuto: ⁊ ptes assignate sunt. Circa primā dicit q̄ diuersitas ciboꝝ a pte sue nature duplex est. est em̄ simplex ⁊ composita. simplex cū liquor in cibo et sub̄a sunt eiusdem effectꝰ. cōposita cū ꝯꝰ: sed simplici cibo simplex respondet sapor. Circa scd̄am ptem assignat saporꝝ spēs: q̄ sunt nouē. s. dulcis: vnctuosus: ⁊ alij. sꝫ ipe dimittit stipticū ipm̄ ad pōticū reducēs. De dulci. Cōsequēter ꝓseq̄tur de actiōibꝰ singuloꝝ saporꝝ: ⁊ pmo de dulci. Hec aūt ps q̄ est de dulci diuidit̄ in duas ptes. In quaꝝ prima agit de actionibꝰ dulcis simplicis. In scd̄a. s. in hac: Si aūt cum dulcore viscositatē ⁊c. agit de actionibus dulcis cū alio cōmixti. De dulci igit̄ simplici dicit q̄ magis nutrit: mūdificat: lenit gustum: ventrē humectat. ⁊ hoc vel accidētaliter vel naturaliter. Accidētaliter cū a mēbris nō attrahit̄: ⁊ itestina penetrat: ⁊ excolando laxat. Essentaliter cū a mēbris cū magna auiditate trahitur: ⁊ sic q̄uis grossum sit multum penetrat magis aūt nutrit cū hēat naturā grossam ꝓpter maiorem morā. Deinde agit de dulci cōposito. Hec aūt pars diuidit̄ in duas. In quarū prima agit de dulci cōmixto viscositati. In scd̄a. s. in hac: Qui aūt dulcores naturaliter sunt sicci ⁊c. agit de dulci cōmixto acumini. Dicit igit̄ q̄ cū dulce viscoso admiscet̄: vt in dactyl. ⁊ oximelle: et melle ⁊ pastis digestis tarde digerit̄: stōachū lubricat: poros oppilat: ⁊ diuturnas inducit egritudines. De dulci aūt acumini cōmixto sicut de melle dicit q̄ mūdificat: ⁊ si ventrem paratum expulsioni inuenit expulsiuā iuuat. Si aūt expulsiuā inuenit defectam ⁊ attractiuā membroꝝ fortem: facit cibos penetrare ⁊ ventrem constipat: ⁊ ideo mel in diuersis differenter opat̄. De vnctuoso. Circa vnctuosum sic ꝓcedit dicens: q̄ supernatat stomacho ⁊ alios cibos eleuat: ⁊ digestionem impedit villos stomachi remollit: defectat appetitū. De salso. Circa salsum duo tāgit. Primo dicit q̄ virtutē hꝫ incisiuā ⁊ penetratiuā ⁊ intestinoꝝ motiuā ad expellēdū. Secūdo cū dicit Cibaria inq̄t salsa ⁊ nitrosa ⁊c. assignat opationem dulcis ⁊ salsi fm̄ Gal. dicens: q̄ vtrunqꝫ habet virtutē penetrandi ⁊ exeundi ab intestinis: sed differēter: quia salsum fortiꝰ est in hoc: ⁊ i hoc duplr̄ natura operat̄. Uno modo ꝓpter virtutē fecū incisiuā. Alio mō ꝓpter sui horribilitatē. Dulce vero ꝓpter multā actionē a membris: ⁊ paucas feces in intestinis: quibus ipa parū gn̄antur. De amaro. Circa amarū dicit q̄ hꝫ eandē virtutē cū salso: sed tn̄ ꝓpter ponticitatem admixtā minus stomacho nocet. De acuto. Circa acutū dicit q̄ acutum est incisiuuꝫ ⁊ laxatiuū. vn̄ fm̄ Gal. acutū et salsum laxant ⁊ incidūt: sed fortius est acutū: vn̄ nō dꝫ accipi fm̄ vsum cibi: sꝫ medicine. De acetoso. Acetosi viribus suis sunt incisiui ⁊c. tractat de actiōibus saporꝝ habētiū dn̄ium caliditatis. agit de actionibus saporꝝ habētiū dn̄ium frigiditatis. Hec aūt pars diuidit̄ in tres: fm̄ numerū triū saporꝝ frigidoꝝ: nam stipticuꝫ ad ponticum reducitur. Prima aūt est de actiōibus acetosi. Circa acetosum primo agit de simplici dicēs: q̄ habet vtutem incisiuā cū frigiditate: ⁊ si feces multas inuenit eas dissoluendo laxat: si aūt nō: ventrē desiccando constipat. Scd̄o agit de cōposito dicēs q̄ cōmixtū viscoso lubricando semp laxat: sicut patet in prunis: tamarindis: qui sunt fructꝰ ab vltramarinis partibꝰ ad nos trāsmissi: conquassati humores calidos purgātes. De pontico. Circa partem q̄ est de pontico sunt due partes. In quarum prima tangit actionē pontici q̄ est cōstipare per se. In scd̄a sꝫ in hac: Aliquādo etiā sunt laxatiui ⁊c. tangit actionē eiꝰ per accidēs q̄ est laxare. Dicit igit̄ q̄ ponticū cōstipat: ⁊ stomachum corrugat: sicut calx coria: ⁊ ideo nō competit sub

tilem dictā volentibus. Circa scḋm partem due sunt ptes In quarū prima ostēdit quō laxat. In scḋa. s. in hac: Unde Gal. de rhetore qdā dicit rc. cōfirmat intētionē suā p experimēta: dicit igitur ꝙ cum post cibos accipitur: r maxime post liqdos laxat cōprimēdo: sicut cum accipitur post fenugrecū: vel post oxomogarū: qḋ ē cōdimētū sardellorū ex pipere oleo r alijs cōfectū. Si aūt cib⁹ accipitur corrugādo cōstipat. Deinde duo inducit experimēta. Primū est de rhetore a Gal. inuitato: qui accipiens pontica cōstipat⁹ est: r hec post accipiēs laxatus est. Scḋm de iuuene q̄ scamoneā accipiens non potēs laxari: p pōtica liberat⁹ est: r ad rhetorē duct⁹: r rhetor concessit ꝙ stiptica laxant post cibū: r añ constipant. vnde restringunt vomitū os stomachi cōfortādo: r feces r cibos inferius deponendo: mollia vero ipm pvocant stomachum defectando. De stiptico. Circa stipticū dicit: ꝙ stomachum confortāt: vnde acetosa et pontica data stomachum confortant r feces expellunt. Notādum aūt ꝙ hic nō est distinctio de stiptico cū ad ponticū reducatur: sed cōtinuatur cum actionibus pōtici. de quib⁹ sunt verba predicta rhetoris r Gal. in qbus continetur ꝙ res mollis stomachū defectat r vomitū pvocat: pōtica r stiptica ipm cōfortāt r vomitū restringūt De insipido. Circa determinationē insipidi qnqꝫ sunt ptes In qrū pria tāgit actiōes insipidi simplicis. In scḋa. s. i hac: Si eñ compositi fuerint ex viscosis rc. tangit actiones insipidi admixti. In tertia. s. in hac: Tū non oīa saporosa neqꝫ in pparulo odorifera. oñdit qūo simplex insipidū r admixtū hꝫ indifferēter virtutem constipandi r laxandi ſm diuersas dispositiones recipientium. In quarta. s. in hac: Unde ad dissoluēdū ventrē. tāgit modū exhibēdi r accipiēdi insipidū r acetosum ſm diuersas naturas corpis. In qnta. s. in hac Quorū dulcor: parū acetosis cōmiscetur rc. tangit actionē saporis ex multis cōmixti. Circa primā partē dicit ꝙ insipidū velociter penetrat: tamen indifferens est ad laxandū r constipādum: quia si parata inuenit intestina ad expellendum ipsa iuuat lubricando. Si autem non: non laxat cum nō habeat virtutem mordicandi ipsa. Circa secundam partem dicit ꝙ insipidū viscositati admixtū magis laxat lubricando sicut crisolocāna: vł herbe dicte atriplices: malue: molochie scꝫ hortēses. maxime aūt laxāt in motu: r tales etiā sunt dulces: sicut vinū. r fruct⁹ dicti cochuma r melones: q̄ tamen habent alteram virtutem cum sint diuretica r abstersiua. Circa tertiam partem dicit ꝙ insipidū nō habēs acumē est indifferens ad laxādū r cōstipādū ſm ꝙ inuenit vētrē paratum r ipm iuuat: r ſm ꝙ nō r tunc nocet: r in malos cōuertitur morbos cū malos et grossos humores inuenit. Circa quartam partem dicit ꝙ si materia humorū sit grossa cōpetunt acetosa acuta: r salsa: frigide autem competunt salsa r acuta. Circa qntā partē dicit ꝙ illḋ in quo sapor dulcis cū acetoso cōmiscetur muzū dicitur: sicut patet ī prunis semimaturis: r hoc est mediū inter stipticū r laxatiuū: sed cū dulcedo abundat: inflationē generat: r simul cum insipiditas ppter aquositatis abundātiā: cum aūt viscosum abundat: maxime inflationē facit. Muzū aūt differt ab alijs: r ad hoc operatur purum ppter temperamētū inter humiditatē et siccitatē: r in his omnibus multa per se patent in textu. Cū autem nouē distinguantur sapores: de singulorū opationib⁹ differendum est per singulos ſm ordinem discurrēdo. r primo a dulcis saporis operationibus inchoandū est. Secūdo de vnctuoso. Tertio de amaro: Quarto de acuto. Quinto de salso. Sexto de acetoso. Septio de insipido. Octauo de pōtico. Nono est de stiptico determinādū. Scḋm hūc eñ ordinem pcedit ysaac in ipsorū opationib⁹. Breuiter aūt pcedēdum est r pauca media ad vtrāqꝫ partē inducēda: vt sine rationū palliatione veritas declaretur. Cū autem sit duplex dulcedo. s. simplex r alijs saporibus cōmixta: ideo de simplici pmo inquirēdū est. secūdo de cōmixta. ¶ Circa simplicē dulcedinē principaliter. v. inquiruntur. Primū est vtrū dulce nutrimētum multū nutriat an parū. Scḋm est vtrū multum nutriat naturaliter: an accidentaliter. Tertiū est vtrum omnes sapores ſm suas species nutriant: an solum nutriant p naturā quā hñt a participatiōe dulcedinis. Quartū est qūo vn⁹ sapor acquirat bonitatē p cōmixtionē cū alijs Quinto queritur de operationib⁹ dulcis ī via medicine.

¶ Circa primum vero proceditur hoc modo: queritur vtrū dulce multum nutriat: r ostenditur ꝙ sic. Complexio enim humana nutritur per simile: sed dulce maxime est simile cōplexioni humane: sicut testatur ysaac: r hoc in tēperantia r gradus eleuatione: quia vtraqꝫ est in medio secundi gradus: ergo dulci maxime nutritur cōplexio humana. Secūda ratio est talis: sicut testatur ysaac in principio huius sciētie sub auctoritate Gal. quicunqꝫ cib⁹ cuiuslibet aīalis siue arboris est sibi cōueniens: augmentatiuus r nutritiuus dicitur vnde sicut ante predixerat: cibus ille solū nutrit aīal in cui⁹ acceptiōe aīal delectatur: in opposito vero oppositū contingit: sicut aūt testatur ysaac. dulce maxime infert homini delectationem: r assimilatur aque tepide respectu tactus in sui temperantia: ergo dulce maxime nutrit. Tertia ratio talis est. illud maxime nutrit ſm cui⁹ accessum r recessium maiorem vel minorē omnia alia magis vel minus nutriunt: sꝫ dulce est hmōi: sicut vult ysaac dicēs ꝙ quilibet sapor quātū habet de dulci tantū nutrit: ergo dulce maxime nutrit. Ad oppositum est hec ratio: cōplexio humana ſm Cōstan. est inter veram temperantiam r primū gradum: sed dulce est ī secūdo gradu caliditatis: ġ ipsam excellit: r iterū calidū additū cholerico: semper addit in caliditatē: ergo cūꝫ cōplexio humana fluens fit in secūdo gradu: dulce addet in eius caliditatem: r aliam fixam excellet: nullū aūt tale multum nutrit: īmo addit in cōsumptionē humidi: ergo dulce non maxime nutrit. Scḋa ratio hec est: sicut testatur phūs in secundo de aīa: nutrimētū est omnino passiuū. r Gal. in principio de simplici medicina hᷓ idē testatur: ponēs differētiā nutrimēti r medicine ſm viam actionis r passionis: dulce vero non est omnino passiuū: q: habet caliditatem actiuā aliquo modo eleuatā: ergo dulce nō maxime nutrit: īmo plus nutriret insipidū cū sit magis passiuū. Ad hᷓ dicēdū ꝙ inter oīa saporosa maxime nutrit dulce ppter affinitatē cum cōplexione humana in temperantia r ppter delectationem quā infert omnibus membris in gustu. Ad primā aūt rōnē dicēdum ꝙ duplex est cōplexio. radicalis siue fixa: r fluens. Fixa autem ſm Cōstā. est inter veram tēperantiā r primū gradum: r respectu eius non assignatur gradus in saporibus. Fluēs aūt est in medio secūdi gradus: r respectu ipsius assignantur gradus. quicquid aūt contingat de gradu: dulce primā cōplexionē nō corrūpit: sꝫ ipsam eleuat ad maioris caloris fortitudinē. calor eñ in cōplexione humana vltra illū gradum dꝫ extendi p nutrimētū. Item cōplexionē humanam r maximā fluētem necesse est cōtinue deperditionem pati ppter dissolutiōem factam a calore interiori r exteriori: et sic non semper manet in eadem et equali caliditate et humiditate. ad hanc autem deperditionem restaurādam offertur ei nutrimentū: r sic dulce nō addit in caliditatē cōplexionis fluentis: sed ipsam deperditam restaurat. Ad secūdā rōnem dicēdū ꝙ nutrimētum est passiuū: r dulce de facili patitur a calore nostri corporis: ppter symbolū qḋ habet cū ipo. r iterū confortat ipm quodāmodo debilitatū r augmētat substātiā corporis nutriti: qḋ est de cibi pprietate: sicut testatur Gal. qḋ nō faciunt alij sapores in tanta quātitate: r q̄uis eleuetur dulce in sua caliditate: tamē est passiuum cum predictis cōditionibus: que obseruātur in cibo respectu cōplexionis humane. ¶ Scḋo queritur circa hoc vtrū maxime dulce maxime nutriat: r videtur ꝙ sic. q: dulce simpliciter nutrit: sicut testatur ysaac: ergo maxime dulce maxime nutrit Alia ratio est talis: quāto aliquid dulcius est: tanto est tēperatius: r delectabile sanū sensum habenti: r tāto similius humane complexioni temperate: oē aūt tale maxime nutrit: ergo quāto est dulcius: tanto magis nutrit. Ad oppositū est illud qḋ dicit Auicē. ꝙ non est necesse: ꝙ maxime dulcia nutriāt maxime. Itē ad oppositū est illud qḋ videm⁹ in zuccara: q̄ hꝫ purā dulcedinē r maximā: r tñ minime nutrit Itē dicit ysaac ꝙ dulcedo pmixta viscositati maxime nutrit sed illud qḋ sic est permixtū nō est maxime purū: neqꝫ maxime existens in genere illo: ergo hec dulcedo nō est maxime dulcedo: ġ illud qḋ maxime dulce est: nō maxime nutrit. Ad hoc dicēdū ꝙ sicut qbusdā placet: dulce nō p se nutrit: q: nu

trimētū nō nutrit ꝑ dulcedinē. Vñ dulcedo nō est cā nutri-
mēti: q: sic multa pure dulcia nutrirēt sicut zuccara ⁊ ꝯsilia
ſ; nutrimētū nutrit ꝑ suā substātiā ⁊ spēm: ⁊ ꝑ alias disposi
tiones ꝓportionales corpori nutriēdo. dulcedo aūt est vna
illaꝝ dispōnū: ⁊ sic rōnes nō ꝓcedūt. Alio aūt mō dicēdū est
ꝙ in nutrimēto sunt quattuor. cōplexio. s. cōsistēs ī ꝓpor-
tiōe q̄ttuor qualitatū. scōm est cōpositio consistēs in rarita
te ⁊ dēsitate ptiū: ⁊ consilib⁹ dispōnib⁹. ⁊ tertiū est sapor cō
sequēs cōplexionē: sicut effect⁹ ⁊ dispositio ipius: ⁊ etiam
odor q̄ est a cōplexione remotior: ⁊ min⁹ faciēs ad nutrimē
tū: q: ad solā cognitionē q̄ est alōge. ⁊ q̄rtū est spēs tota: ꝑ
quā nutrit ſm Auicē. Dicēdū igit̄ ꝙ quātū est a pte saporis
cōsequētis cōplexionē inferētis delectationē ⁊ tristiciā sen-
sui: maxime eit dispositio ad maxime nutriēdū sapor ꝓpter
sui delectationē ⁊ ꝓportionē ⁊ amicabilitatē cū natura hu-
mana: ⁊ si oēs alie cōditiōes ꝯcurrāt nutrimēti: dulce ma-
gis nutrit. quātū aūt ad causas alias: ⁊ dispositiōes nō est
necesse dulce maxime nutrire: ⁊ sic soluuntur vtreqꝫ rōnes.

¶ Tertio q̄rit̄ rōe hui⁹ ꝓpter q̄d zuccara ⁊ mel ⁊ q̄dā fruct⁹
cū sint dulces nō nutriāt maxīe: cū sint maxime dulcia. Ad
hoc dicēdū ꝙ hoc est q: purā hn̄t dulcedinē: etsi habeāt ad-
mixtā: nō hn̄t eā admixtā cōditiōib⁹ q̄ ad nutrimētū magis
cōcurrunt: sicut ptꝫ in zuccara: q̄ purā hꝫ dulcedinē: ⁊ ideo
plus valet in via medicine ꝙ̄ in via cibi. Mel vō hꝫ dulcedi-
nē cōmixtā acumini: qd̄ nō fac̄ ad mltū nutrimētū. opꝫ aūt
habere dulcia alias dispōnes: vt habeāt aliquātulā pingue
dinē: vt ptꝫ in carnib⁹. ⁊ dispositio est ad hoc vt de facili in
sanguinē cōuertātur ⁊ mēbris assilent̄: ipa cōfortant. ⁊ etiā
ꝯsiderāde sunt cōplexiōes recipiētiū q̄ sunt diuerse: vt q̄dā
dulcia quosdā nutriūt: ⁊ quosdam alia.

¶ Circa scōm ꝓcedit̄ h̄ mō: ⁊ q̄rit̄ vtrū dulce mltū nutriat
naturalr̄ vel accidētalr̄: aut vtroqꝫ mō. Dicunt̄ aūt multū
nutrire naturalr̄: q̄ cito ī sanguinē cōuertunt̄ sicut pulli gal
linacei. Multum aūt nutrire accidētaliter dicunt̄: q̄ ꝙ̄uis
tarde in sanguinē cōuertātur cū ꝓpter sui grossitiē multū
morātur in mēbris: ⁊ ipis multū dāt nutrimētū ꝑ lōgā mo-
rā: ⁊ nō cito ab ipis dissoluūt̄: ⁊ ita ipa mltū ꝯfortāt. videt̄
igit̄ ꝙ dulce multū nutriat vtroqꝫ mō. Illud eīm qd̄ est sile
maxime cōplexioni humane ⁊ sanguini q̄ ipa nutrit̄: cito in
sanguinē cōuertit̄: ⁊ cito ei assimilat̄: ⁊ oīe tale multū nu-
trit naturalr̄: g̊ dulce nutrit naturalr̄. Itē dulce fundat̄ in
grossa suba sicut ponūt oēs auctores. oīe aūt tale multū imo
rat̄ mēbris ⁊ nō cito dissoluit̄ ab eis: ⁊ sic ipa multū confor
tat: ⁊ sic multū nutriet accidētaliter: g̊ dulce multum nutrit
accidētaliter: g̊ multū nutrit vtroqꝫ mō. Alia rō est ad hoc:
q: sicut testat̄ ysaac: dulce ꝓpter suā amicabilitatē ⁊ dele-
ctationē cito a singulis attrahit̄ mēbris: q: mēbra ipm ma-
xime appetūt: oīe aūt tale de facili cōuertit̄ in sanguinē: et
cito membri recipit formā: ⁊ naturalr̄ multū nutrit: g̊ dulce
naturalr̄ multū nutrit. i. tñ cū fūdet̄ ī natura grossa multū
imorat̄ in mēbris: ⁊ multū ipa ꝯfortat: ⁊ sic multū nutrit ac
cidētaliter. Tertia rō ad hoc talis est: sicut testat̄ ysaac: dul
ce paucas hꝫ feces. ⁊ sic quasi totū vel ei⁹ pars cedit ī nutri
mētū ꝓpter sui puritatē: g̊ cito ⁊ de facili cōuertit̄ ad formā
sanguīs laudabilis. ⁊ iteꝝ multū dat nutrimētū: ⁊ multū cō
fortat mēbra: ⁊ iterū ꝓpter sui grossitiē ⁊ amicabilitatē mul
tū retinet̄ a mēbris. oē aūt tale multū nutrit naturalr̄ ⁊ accñ
talr̄: g̊ dulce vtroqꝫ mō multū nutrit. Ad oppositū ē hec rō:
illd̄ qd̄ est grosse sube sicut vult ysaac: tarde cōuertit̄ in san
guinē: ⁊ sic parū nutrit naturalr̄: ſ; postꝙ̄ ꝯuersum est mul
tū imorat̄ in mēbris: ⁊ nō cito ab eis dissoluit̄: ⁊ sic multum
nutrit accidētalr̄: sed dulce est hmōi: cū fundet̄ in grossa sub
stātia: g̊ dulce parū nutrit naturaliter: multū aūt accidētalr̄
Alia rō hec ē: si dulce multū nutriret vtroqꝫ mō: mel ⁊ zucca
ra ⁊ mlti fruct⁹ mltū dulces multū nutrirēt vtroqꝫ mō: cui⁹
ꝯriū videm⁹ ꝑ experiētiā. Ad h̄ aūt dicūt quidā ꝙ dulce mul
tū nutrit accidētalr̄: parū aūt naturalr̄ ꝓpter grossitiē sube
Nos aūt dicimus ꝙ dulce vtroqꝫ mō nutrit multū quantū
exigit saporis dispositio: maxīe tñ vtroqꝫ mō mltū nutrit: si
alie cōueniāt dispositiōes: q: ꝓpter suā puritatē multū san
guinē gñat: ⁊ ꝓpter sui cōueniētiā ⁊ silitudinē cū sanguine
cū in ipi⁹ formā trāsducat̄: ⁊ ꝓpter sui facilem coagulatio
nē cito recipit formā mēbri: ⁊ ꝓpter sui amicabilitatē cū mē
bris multū ab eis attrahit̄: ⁊ multū ab eis retinet̄: ⁊ ꝓpter
grossitiem sue sube multū in eis imorat̄: vt non cito ab eis
dissoluat̄. Ideo multum saturat: cum multū attrahat̄ reti-
neat̄ ⁊ in mēbris imoret̄. vñ multū mēbra ꝯfortat: ⁊ sic vtro
qꝫ mō multū nutrit. s. naturalr̄ ⁊ accidētalr̄. ⁊ cōcedēde sunt
rōnes inducte ad hāc partē. Ad primā aūt rōnē in ꝯriū dicē-
dū ꝙ d: aliq̄d multū nutrire duob⁹ mōis: accñtalr̄. s. ⁊ natu
ralr̄. accidētalr̄ aūt duplr̄. Vno mō d: aliq̄d nutrire multū
accidētalr̄ ꝓpter sube grossitiē: ſm quā ī mēbris lōgā facit
morā. ⁊ sic caro bouina multū nutrit accidētalr̄. Alio mō d:
aliq̄d multū nutrire accidentalr̄ ꝓpter nimiā attractionē et
retētionē ⁊ cōfortatiōem mēbris ꝓpter suā amicabilitatē: ⁊
vtroqꝫ istoꝝ modoꝝ multū nutrit dulce accidentalr̄: cū eīm
fundet̄ in grossa suba: ⁊ iterū a mēbris ꝓpter suā amicabi-
litatē multū attrahit̄ ⁊ retinet̄. Naturalr̄ aūt d: mltū nutri
re duob⁹ mōis. Vno mō ꝓpter sue sube subtilitatē: ⁊ sic ca
ro pullinacea multū nutrit naturalr̄: ⁊ q̄lꝫ caro facilis dige
stiōis. Alio aūt mō d: aliq̄d multū nutrire naturalr̄ ꝓpter
alias dispōnes. s. ꝓpter puritatē fecū ⁊ puritatē sue sube: vt
ex ipo mult⁹ ⁊ pur⁹ sanguis gñet̄: ⁊ ꝓpter naturalē ꝯueniē
tiā: ⁊ silitudinē cū hūana cōplexiōe ⁊ cū sanguīe: ꝓpter qd̄
de facili ī sanguinē ⁊ naturalē cōplexionē trāsducat̄ ⁊ ꝓpter
amicabilitatē cū humana natura ī silitudine ⁊ tēperamēto
⁊ sic dulce multū nutrit naturalr̄: cū oēs alias cōditiones
hēat respectu humane cōplexiōis. vñ est eiusdē cōplexiōis
cū ipa ⁊ cū sanguīe ⁊ in eodē gradu: vñ est in sili tēperamē
to cū ipa. Scōa vō rō soluit̄ per predicta.

¶ Circa tertiū vō ꝓcedit̄ hoc mō: ⁊ q̄rit̄ vtrū oīs sapor nu
triat ꝑ suā spēꝫ: an solū nutriat ꝑ participationē dulcedinis
⁊ videtur ꝙ per solam dulcedinis participationē. Dicit eīm
ysaac: ꝙ sapores horribiles nō nutriūt aliq̄ mō: q: recedūt
a dulci: vñ nō nutriūt nisi cū dulci cōponant̄: ⁊ signū hui⁹ ē
ꝙ antiqui machinati sunt facere cōmixtiōes ī alijs saporib⁹
vt in ipis fiat tēperamētū: vt possint nutrire: ⁊ sic oēs sapo-
res ꝑ soli⁹ dulcedinis ꝑticipatiōeꝫ nutriūt. Hoc etiā ꝯfirma
tur ꝑ ꝓhm dicētē ī lib. de sensu ⁊ sensato. ꝙ oīa aīalia nutriū
tur dulci ⁊ digesto. Scōa rō ad h̄ ē: ⁊ ē talis. nihil nutrit nisi
ꝑ silitudinē quā habet cū corpe hūano: ⁊ cū ipi⁹ cōplexione
⁊ sāguīe: ſ; null⁹ sapor hꝫ cōueniētiā cū ipo nisi dulcis ⁊ oēs
ꝑ dulcis ꝑticipationē: g̊ sol⁹ dulc' sapor nutrit ⁊ oēs ꝑ dulc'
ꝑticipationē. Tertia rō est hec. illud qd̄ nutrit redit ad san-
guīs ꝯplexionē: sic auctor testat̄ ī pnci. dietaꝝ vliū ī fine
ꝓhemij. oīs cib⁹ q̄ sine delectatiōe accipit̄ ab aīali: aut nō nu
trit ipꝫ: aut cū magna difficultate nutrit ipm: g̊ sol⁹ sanguis
saporis delectabilis nutrit: ſ; talis solū ē dulc' ⁊ alij ꝑ dulc'
ꝑticipationē: g̊ sol⁹ dulc' sapor nutrit: ⁊ alij ꝑ dulcis ꝑticipa
tionē. Quarta rō h̄ ē: illd̄ qd̄ nutrit redit ad sanguīs ꝑticipa
tionē ⁊ ꝯplexionē ⁊ naturā sāguīs: ſ; null⁹ sapor hꝫ naturā
sāguīs nisi dulcis: sic supi⁹ dictū est: g̊ oīs sapor nutriēs ē ꝑ
naturā dulcis. Ad oppositū vō inducit̄ he rōnes. ſm Auicē.
q̄lꝫ hꝫ ꝯplexionē ⁊ vtutē mēbri ſm quā nō cōicat cū alio.
ſ; oē qd̄ nutrit̄ sili nutrit̄: g̊ cū q̄dā mēbra sint sanguinea: q̄
dā melancholica: q̄dā cholerica: q̄dā phlegmatica: q̄dā mē-
bra diuersis saporib⁹ ad diuersas ptinētib⁹ cōplexiōes nu-
triūtur: ⁊ sic nō oīa mēbra dulci nutriūt̄: neqꝫ oīa sanguīe ſ;
etiā alijs saporib⁹. Hec aūt rō sic ꝯfirmat̄: q: ex eisdē sum⁹ ⁊
nutrimur: cū igit̄ ſm theophilū: ⁊ oēs auct. aīal fit ex. iiij.
hūorib⁹ ex illis q̄ttuor nutrit̄: ⁊ nō solo sanguine. ⁊ hoc etiā
ꝯfirmat̄ ꝑ Auicē. ī cap. de hūorib⁹ asserētē oēs hūores mē-
bra nutrire: g̊ eodē mō ē ī saporib⁹ ꝙ oēs nutriūt ſm tñ ma
gis ⁊ min⁹: ⁊ nō solū dulcis q̄ sanguini multū vicinat̄. Scōa
rō hec ē: cib⁹ nutrit cū delectabilis ē aīali recipiēti sic testat̄
ysaac: ſ; q̄busdā nō solū dulce ē delectabile: ſ; etiā alij sapo
res ⁊ etiā multomagis: g̊ nō solū dulcis sapor nutrit: ſ; alij.
Tertia rō hec ē: ponit ysaac dulcedinē cōmixtā multū nutri
re ⁊ ꝑcipue cōmixtā viscositati. Iterū videm⁹ dulcedinē vn
ctuositate ꝑticipātē magis nutrire sic pꝫ ī carnib⁹. Itē vide
mus ī fructib⁹ q̄busdā maturatis ꝑfecte minorē eē delecta
tionē ꝙ̄ ī illis q̄ hn̄t añ ꝑfectā maturationē mixtionē sapoꝝ
scꝫ saporē cōpositū ex dulci ⁊ acetoso ⁊ insipido: sic pꝫ ī pru-
nis ⁊ multis alijs. Iterū dicit Auicē. ꝙ ī oīm re nutriēte ſm

medicos ē aliq̄ dulcedo: nō tñ oꝫ vt oē dulcꝰ sit nutribiliꝰ: neqꝫ qḋ suauꝰ ē nutribiliꝰ sit: ⁊ nutrimētū indiget alijs ꝯdi tōibꝰ pter dulcedinē. Ad h̄ intelligēdū ē qḋ q̄dā dicūt ꝙ so lū dulce nutrit ĩ saporibꝰ exterioribꝰ: ⁊ etiā dicūt ꝙ solꝰ san guis nutrit ⁊ oēs alij hūores ꝑ sāguis ꝑticipatione nutriūt ⁊ dicūt ꝙ ad h̄ ꝙ cholera nutriat oꝫ vt ĩ sanguinē ꝯuertat: ⁊ silr phlegma ⁊ melācolia: sꝫ dn̄ter: q: phlegma ꝑ viā dige stiōis ⁊ decoctiōis ĩ sanguinē ꝯuertit: sꝫ cholera rubea ⁊ ni gra ꝑ viā ꝑuatiōis ⁊ sepatiōis sāguis ab ipis: vt ipaꝝ dispō nibꝰ remot̄ꝫ illḋ qḋ hꝫ de sāguie ĩ nutrimētū cedat mēbroꝝ: ⁊ sic h̄ positio ponit solū dulcē saporē nutrire: ⁊ etiā solū sā guinē vt dulce sit dispositio nutrimēti ex: ⁊ sanguis sit nutri mētū intra: ⁊ hec positio pōt sustineri: q: ĩ ea videtur auct. ꝯcordare. Alia vō positio asserit oēs sapores nutrire ſm ma gis ⁊ minꝰ: ⁊ nutriūt ꝑ suas spēs ⁊ nō solū dulce nutrit: vt alij a nutrimēto auferant̄: ⁊ sola dulcedo remaneat: ⁊ ꝑ illā solā nutriat nutrimētū: sic ceteri hūores sepant̄ vl̄ ꝑmutat̄ ⁊ solo sāguie aial nutriat̄. imo oēs ſm mag̃ ⁊ minꝰ nutriūt ⁊ tñ ꝓpter sui horribilitatē: q̄dā coꝝ impmixti nō nutriunt sꝫ ꝑmixti cū dulci: ⁊ prio ⁊ maxie debet nutrire dulci: ⁊ ꝑ po sterius ⁊ minꝰ alijs: ⁊ tñ q: ꝑmixta cū ipo nutriūt: nō tñ ipe solus nutrit. vñ dicit phs ĩ lib. de sensu ⁊ sensato: oia nutriū tur dulci: vel simplr vel cōmixte. ⁊ h̄ etiā dicit Auicē. ꝙ ſm medicos ĩ oī nutrimēto ē aliq̄d de dulci: ⁊ sic ē nutritio circa dulce ⁊ alios sapores: silr circa sanguinē ⁊ alios hūores. Ad pmā aūt rōnē dicēdū ꝙ neqꝫ ysaac neqꝫ aristo. solū dulce in telligūt nutrire: ⁊ alios sapores nullo modo nutrire: sed in telligūt maxie nutrire ꝓpter delectatōeꝫ ⁊ amicabilitatē: ⁊ ꝯueniētiā: ⁊ alios ꝑ admixtionē cū ipo ſm mag̃ ⁊ minꝰ ⁊ ꝑ accessuꝫ ⁊ recessuꝫ ab ipo. Ad scḋam ⁊ tertiā rōnē dicēdū ꝑ interēptionē: ꝙ aliq̄ alioꝝ sapoꝝ sunt delectabiles ⁊ amica biles hūane nature: ⁊ maxie ꝑ admixtiōeꝫ cū dulci: ⁊ sic hn̄t v̄tutē nutriēdi ſm mag̃ minꝰ. Ad q̄rtā rōnē dicēdū ꝙ duplr peccat illa rō. Uno mō q̄m nō solꝰ sanguis nutrit: ꝙuis ma xime nutriat: ⁊ plꝰ abūdet ĩ corpe: sꝫ etiā ceteri humores ſm plꝰ ⁊ minꝰ. ⁊ etiā in h̄: q: etiā oēs alij sapores hn̄t potētiā vt in sanguinē cōuertant̄ ſm plus ⁊ minꝰ. hec aūt q̄stio circa hūoꝝ nutrimētū: in alijs determinata est cōpletius.

¶ Circa q̄rtū ꝓcedit̄ h̄ mō: q̄rit̄ pmo quō vnꝰ sapor acq̄rit bonitatē ꝑ cōmixtionē cū alijs. videt̄ aūt oppositū: q: sapor firmat suā spēm sic vult ysaac: ğ ꝑ admixtionē eā non muta bit: ⁊ alterā assumet. Ad oppositū est qḋ dicit phs in lib. de sensu ⁊ sensato: ꝙ miscēt̄ sapores sic ⁊ colores: sꝫ ex coloribꝰ diuersis resultat vnꝰ color mediꝰ q̄ nullꝰ est extremoꝝ sꝫ di uersus spē a singulis: ğ ⁊ silr miscent̄ adinuicē: ⁊ ꝑ cōmixtio nē acq̄rūt nouā spēꝫ. Dicēdū est ad h̄ ꝙ sapores ꝑ cōmixtio nē cū dulci adinuicē acq̄rūt bonitatē saporis ⁊ aliā ꝯsequūt̄ spēꝫ: ⁊ ĩ toto ꝯmixto ꝑ ꝯmixtiōeꝫ sapoꝝ ꝓportionalis intro ducit̄ ex cōmixt̄ꝫ resultās repressis excellētijs extremoꝝ ad inuicē: ⁊ ꝑ dulc̄ꝫ bonitatē q̄si resultās ē delectabilis. ⁊ ē silr ĩ elemētis miscibilibꝰ ⁊ ĩ cōsilibꝰ. Ad rōnē aūt dicēdū ē ꝙ sa por dr̄ firmare suā spēm: nō q: nō eiꝰ spēs ꝑmutabilis sit: sꝫ q: seq̄t̄ cōplexionē corpis deferētis attestās nature eiꝰ: sic signū certū ⁊ firmū. ¶ Scḋo q̄rit̄ quō sapor dulcis sit cā nu trimēti: ⁊ quō nutrimētū ꝑ dulce nutrire dicat̄. Nutrimētū eñ nutrit a tota spē: sic vult Auicē. sꝫ ꝑ cōmixtionē cū dulci ⁊ trāsmutationē ĩ ipm nō mutat̄ spēs nutrimēti: ğ neqꝫ dul ce ē tota cā nutrimēti vl̄ spēs: ğ ꝑ dulce nō nutrit nutrimētū Ad oppositū aūt ē illḋ qḋ testat̄ ysa. et dicēdū ꝙ ꝑ ꝯmixtio nē ⁊ ꝑ trāsmutatiōeꝫ illḋ qḋ dulce ē ĩ nutrimēto trāsit de po tētia ad actū: ⁊ sic ꝑ dulce reddit̄ nutrimētū delectabile sen sui: ⁊ mēbris oibꝰ ⁊ magis ab ipis attrahit̄: sꝫ dulce nō ē cā nutrimēti: neqꝫ eiꝰ spēs tota: sꝫ est dispositio ipiꝰ: ꝑ quā ma gis delectat naturā: ⁊ ꝑ quā magis ⁊ minꝰ nutrit ꝑ delecta tionē nature ⁊ cōueniētiam cū cōplexione humana.

¶ Circa q̄ntū ꝓcedit̄ h̄ mō: q̄rit̄ quō dulce ĩ via medicine dissoluit hūores grossos ⁊ mūdificat: videt̄ eñ oppositū: q: dulce fūdat̄ ĩ grossa suba: ğ potiꝰ hūores grossos augmētat ꝙ dissoluit. Alia rō ē talis. Dicit eī ysaac: ꝙ dulce gn̄at oppi latiōes: sꝫ nullū tale grossos aufert hūores: cū oppilatiōes gn̄ent̄ ex grossis hūoribꝰ: ğ dulce nō aufert grossos hūores Ad oppositū est illḋ qḋ dicit ysaac: dulce inq̄t ſm medicinā hūores dissoluit ⁊ mūdificat. Ad h̄ dicēdū ꝙ ĩ dulci sunt q̄t tuor. pmū est grossities sue sube. secūdū est v̄tꝰ substātiatiua ꝑ naturā caloris. tertiū v̄tꝰ molitiua ꝑ naturā hūiditatis: sic ponit ysaac. q̄rtū est v̄tꝰ mūdificatiua ⁊ extersiua sic ipe te stat̄. grossitiē aūt sube vincit ꝑ alias cōditiones: ğ ꝙuis rō ne grossitiei hūores ingrosset: tñ rōne aliarū ꝯditionū ⁊ rō ne puritat̄ꝫ sube: cū paucas obtineat feces: hūores grossos dissoluit ⁊ mūdificat. Sciēdū aūt ꝙ Auicē. ponit quasdā ꝓ prietates cōes dulci ⁊ vnctuoso: ꝙ dulce ⁊ vnctuosuꝫ faciūt dilationē ĩ lingua: ⁊ lenificationē ⁊ auferūt impressionē cō gelatiōis factā ĩ ipa sicut a frigiditate a pōtico vl̄ stiptico sa pore: ⁊ lenificāt lingue aspitatē sine resolutiōe facta ĩ ipa. sꝫ tñ vnctuosuꝫ h̄ opat̄ sine excessu calefactiōis manifeste: dul ce vō cū maiori calefactiōe manifesta: ⁊ iō plꝰ digerit dulce nisi sit suaue q: h̄ mō abstergit grossitudinē post ipaꝫ aptat ⁊ lenificat eā: ⁊ remoueri facit eā: ⁊ remouet impedimētū ꝯgelatiōis eiꝰ absqꝫ incisiōe ⁊ sepatiōe ꝯtinuitatis: ⁊ obuia tiōe laboriosa: neqꝫ calefacit cale. actiōe nociua: imo delecta bili sicut est delectatio aq̄ tepide cū effundit̄ supra corpus. Per predicta aūt soluit̄ illud qḋ solet queri quō dulcedo q̄sdā res induret ⁊ q̄sdā mollificet: cū he opatiōes sint ꝯtre. Dicēdū eñ ꝙ mollia indurat sicut vult ysaac ꝑ suā caliditā tē cōsumēdo sup̄fluā coꝝ hūiditatē ⁊ grossitiē coꝝ subtiliā do: mollificādo aūt dura coꝝ duritiē sua humiditate dissol uēdo ⁊ tēperādo. multe vō alie opatiōes ⁊ ꝓprietates dulce dinis in via experiētie dignoscūtur.

¶ De opationibꝰ aūt vnctuosi saporis postea inq̄rēdū est sub ꝯpēdio trāseūdo: circa q̄s inq̄runt̄ q̄ōnes tres. Prima est vtrū sapor vnctuosus plꝰ nutriat oibus alijs ⁊ etiā dulci nutrimēto naturali. Scḋa ē vtrū nutriat plꝰ nutrimēto acci dētali. Tertia est vtrū multū satiet ⁊ magis ꝙ dulcis.

¶ Circa primā q̄ōnē ꝓcedit̄ h̄ mō: videt ꝙ cibꝰ vnctuosus nutriat maxime: q: maxime nutrit qḋ cōplexiōi hūane maxi me assimilat̄: ⁊ maxime est amicū humane nature: ⁊ qḋ cito in calorē cōuertit̄ naturalē: ⁊ qḋ cōuersum multū ĩ mēbris ĩmorat̄ ⁊ incorporat̄ ipa cōfortās. Iste eñ sunt dispōnes ꝑ q̄s aliq̄d multū nutrit ⁊ accñtalr ⁊ naturalr: sꝫ cibꝰ vnctuo sus est hmōi: sic pꝫ cōsiderādo eiꝰ dispōnes oēs ⁊ suā cōple xionē: ğ cibꝰ vnctuosus maxime nutrit. Scḋa rō est hec: ca lor eī naturalis sic testat̄ ysaac: nutrit̄ vnctuositate sāguis ğ qḋ maxie vnctuositati vicinat̄: maxie nutrit calorē natura lē: oē aūt vnctuosuꝫ maxie assimilat̄ sanguini: cū sit calidū ⁊ humidū: ⁊ cōseruās calorē naturalē: ⁊ ipm augēs: ğ vnctuo sus cibꝰ maxie nutrit. Ad oppositū ē auct. ysa. Alia aūt rō ad hoc inducit̄ talis. nihil qḋ de sui natura effugit locū dige stiōis: neqꝫ parat̄ ad digestionē ⁊ ꝯuersionē est maxie nutri mētū. nihil eñ nutrit nisi digestū: sꝫ vnctuosus cibꝰ est hmōi q: ſm ysaac supnatat stomacho: neqꝫ venit ad locū inferiorē q ē locꝰ digestiōis: ⁊ sic suā impedit digestionē: ⁊ etiā alioꝝ ciboꝝ: ipos lubricādo anq̄ digestiōeꝫ recipiāt: ğ cibꝰ vnctuo sus nō maxime est nutritiuꝰ. Ad h̄ dicēdū ꝙ cibꝰ vnctuosus minꝰ nutrit ꝙ dulcis: mag̃ tñ ceteris nutrit quātū est rōne saporis: si aūt minꝰ alijs a dulci nutriat: nō est rōne saporis sꝫ rōne aliaꝝ dispōnū ⁊ ꝯditionū. Cause aūt impediētes na turalē v̄tutem nutriēdi in cibo vnctuoso sunt due: q̄s ponit ysaac. q̄rū prima est: q: cibꝰ vnctuosus impedit digestionē triplr. Uno mō ĩ stomacho supnatādo cū nō patiat̄ descen dere ad locū digestiōis. Scḋo mō lubricādo villos stomachi qui per sui irrigidationē cibū retinēt. Tertio mō lubricando alios cibos anteq̄ digerant̄ ⁊ faciendo ipos indigestos ad epar ⁊ cetera mēbra delegari. de supnatatione vō pꝫ ĩ oleo ⁊ butyro in patella ⁊ cōsimilibus pinguibus. Alia causa est: q: facit phantasticam repletionem in stomacho ⁊ in mēbris alijs ⁊ oppilando ipa in ipis phantasticā generāt repletionē Alio modo remolliēdo villos stomachi: qui quādo non irri gidant̄: imo laxant̄ non viget appetitꝰ cibi: sicut cum virga non irrigidatur non viget appetitus coitus. Est autem alia causa impediens virtutem multum nutriendi accidētaliter ⁊ hec est: quia non est facilis coagulationis: ⁊ q: est facilis eliquationis ⁊ dissolutionis a membris. Ad primam autem rationē dicendū ꝙ cibus vnctuosus plus natꝰ est corpus re ficere ꝙ oēs alij cibi: pter dulcē q̄ oimodas hꝫ dispositiones

ad h̃ vt maxime nutriat: sed vnctuosus h̃z impedimētū ī vir
tute multū nutriēdi naturalr̃ ⁊ accidētaliter ꝓpter cās p̄di-
ctas: ⁊ iō min⁹ nutrit dulci: magis vō ceteris. Ad scḋaz rōnē
dicēdū ꝙ vnctuositas est duplex. Quedā est causata ꝑ viā di
gestiōis ⁊ subtiliatiōis intus facte in aīali: ⁊ ꝑ viā assilatio-
nis nature sanguinis ⁊ reliquoꝝ mēbroꝝ: ⁊ tali vnctuosita-
te sanguinis tēpate ⁊ amicabilis nature nutrit̃ caloꝛ natu-
ralis. Alia vō q̄ causat̃ in corꝑib⁹ exterioꝛib⁹ ꝑ opatiōes ex-
terioꝛes: sicut p̃z in piguedinib⁹ aīaliū q̄ est ipropoꝛtiōabil̃
calori naturali nō cedēs in digestionē neqꝫ ꝯuersionē: neqꝫ
assilatiōez ⁊ tal̃ nō ē illa q̄ nutrit̃ caloꝛ nisi ꝑ ꝯuersiōez ī reli-
quā. ¶ Circa scḋam q̄stionē ꝓcedit̃ h̃ mō: q̄rit̃ vtrū cib⁹
vnctuosus magis nutriat naturalr̃ an magis accidētaliter:
⁊ videt̃ ꝙ magis naturaliter: q: sicut testat̃ ysaac: ciboꝛum
quidā sunt mollis cōpositiōis: q̄dā aūt dure. q̄ vō sunt mol-
lis cōpositiōis: facilis sunt digestiōis cū cito in sanguinē cō-
uertant̃: sed oēs tales cibi magis nutriūt naturalr̃ ꝙ accidē
taliter: eo ꝙ cito ꝯuertunt̃: ⁊ tn̄ ꝓpter sui mollicie cito a mem
bris dissoluunt̃: sed cib⁹ vnctuosus est mollis ⁊ debilis cō-
positiōis: ğ cito in foꝛmā sanguinis trāsducit̃: ⁊ sic multū nu
trit naturalr̃: ⁊ facile a mēbris dissoluit̃: ⁊ sic parū nutrit ac
cidētalr̃. Alia rō ad h̃ talis ē: illō mltū nutrit naturalr̃ qḋ de
facili patit̃ a caloꝛe nr̄i corꝑis: ⁊ cito ad ip̄m cōuertit̃ ꝓpter
cōuenientiā cū eo: ⁊ ꝓpter facilitatē dissolutiōis: sed cibus
vnctuosus est h̃mōi. Uult enim ysaac sub aucto. Gal. ꝙ vn-
ctuosa excitāt caloꝛē ignis: ⁊ cito ī ip̄m ꝯuertūt sic p̃z ī oleo
⁊ pice: ergo cibus vnctuosus multū nutriet naturalr̃: cū aūt
cito a mēbris dissoluat̃ parū nutrit accidētaliter. Ad opposi
tum est hec ratio: illud em̄ parū nutrit naturalr̃ ⁊ multū acci
dentaliter qḋ est difficilis digestionis ⁊ cōuersionis: postq̄
autē digestū est multū in mēbro īmorat̃ ꝓpter sui grossitiē
⁊ aliquantulā viscositatē: sed cibus vnctuosus est h̃mōi: si-
cut habet̃ ex v̄bis ysaac: ğ cibus vnctuosus magis nutrit ac
cidētaliter ꝙ naturalr̃. Alia rō ad h̃ talis est: sicut vult ysaac
laboꝛātib⁹ ⁊ exercitātib⁹: ⁊ ī eis q̄ robur querūt corꝑis ma-
gis ꝙ custodiā sanitat̃: dāda sunt ea q̄ sunt dure digestiōis:
que. s. parū nutriūt naturaliter: ⁊ q̄ digesta nimiā faciūt mo
ram in mēbris: q̄. s. parū nutriūt naturalr̃ ⁊ multū accidēta-
liter: sed ysaac p̄cipit vnctuosum cibū ⁊ viscosum talib⁹ exhi
beri: ğ vnctuosus cibus multū nutrit accidētaliter ⁊ parum
naturalr̃. Ad hoc dicēdū ꝙ cib⁹ vnctuosus magis nutrit na-
turaliter ⁊ accidētaliter alijs quantū est de ratione sapoꝛis:
min⁹ aūt vtroqꝫ mō nutrit ꝙ dulcis. Nutrit autē magis ac-
cidentaliter ꝙ naturalr̃ ꝓpter sui viscositatē ⁊ moꝛā quā in
mēbris facit: ⁊ ꝓpter nimiā repletionē quā in ipsis operat̃:
vt nimiū dicat̃ impinguare: habētia em̄ grossitiē substantie
multā ⁊ repletionē ḡnantia multū accidētalr̃ nutriūt: ⁊ pa-
rum naturaliter. Ad rōnes autē ꝯrias dicēdū est ꝙ aliq̄d ꝯ:
parū nutrire vel multū dupl̄r: aut naturalr̃ aut accidētalr̃:
multū aūt accidētalr̃ ī respectu nutrit cib⁹ vnctuosus. Na-
turaliter aūt parū nutrire ē tripl̄r. Uno mō ꝓpter sube du
ritiē ⁊ partiū ei⁹: ⁊ sic carnes bouine ⁊ ꝯsiles parū nutriūt
naturalr̃. Alio mō ꝓpter oppositā dispositionē repugnātē
naturali: ⁊ sic frigida sicut multi fruct⁹ ⁊ herbe ḡnantes hu
moꝛes phlegmaticos nō trāsductos in foꝛmā sāguinis parū
nutriūt: ⁊ ƀm hoc vnctuosus cib⁹ nō ꝯ: parū naturalr̃ nutri
re. Alio mō aliq̄d parū naturalr̃ nutrit: q: ꝙuis habeat con
uenietiā cū caloꝛe naturali ⁊ etiā mollis sit cōpositiōis ⁊ fa-
cilis ꝯuersiōis: tn̄ stomacho supnatat in ei⁹ pte supma ⁊ nō
patit̃ descēsuz ad partē inferioꝛē: vt in ipsa cōplete digerat̃:
⁊ hoc mō cibus vnctuosus est difficilis digestiōis ⁊ conuer-
sionis: ⁊ sic parū nutrit naturaliter cū tarde assimilet̃: ⁊ con
formetur sanguini per digestionē ⁊ cōuersionē. ⁊ sic solu
tur ꝯrie rōnes. hec autē distinctio ex v̄bis ysaac pōt extrahi.
¶ Circa tertiā questionē ꝓcedit̃ hoc mō: querit̃ p̄imo ꝓ
pter quā causam cibus vnctuosus multū saturat: videt̃ em̄
oppositū: q: cib⁹ vnctuosus cito cōsumat̃ a caloꝛe sicut cito
ꝯsumit̃ ab epate pix ⁊ ꝯsilia ab igne: ⁊ iterū cū natura ip̄z
in mult̃ hoib⁹ multū appetit. Ad h̃ dicendū ꝙ mltū ꝓpter
tres cās satiat. Una ē: q: villos stomachi remollit ⁊ v̄tutē ap
petitiuā defectat. Scḋa ē: q: magnā ⁊ grauē facit repletionē
in stomacho ⁊ ī alijs mēbris: vn̄ etiā appetit⁹ debilitat̃ ma-
gnā sentiēs repletiōez in mēbr̃. Tertia ē ꝙ ꝑ caloꝛē dissoluū
tur ⁊ dilatant̃ ptes stomachi: ⁊ eleuāt̃ ꝑ ebullitionē phāta
sticā faciēs repletionē ⁊ extēsionē sicut p̃z ī butyro ⁊ oleo q̄
in pua quātitate ī patella posita magnā in patella faciūt ex-
tensionē ⁊ repletionē: ⁊ eodē mō ē de cibo vnctuoso ī corꝑe
hūano. ¶ Scḋo querit̃ ꝓpter quā cām dulcis cib⁹ multuz
saturat. videt̃ em̄ oppositū: q: quāto aliq̄d delectabili⁹ ē na
ture: tāto natura ip̄m pl⁹ appetit: ⁊ tāto in desiderio ei⁹ tar
dius fastidit̃ ⁊ ab eo tardi⁹ desistit: s̃ dulce ē h̃mōi: ğ natu-
ra erga ip̄m maxie p̄dicto mō se h̃z: s̃ tale parū satiat: ğ cib⁹
dulc̃ parū satiat. Ad oppositū est aucto. ysaac. Ad h̃ dicēdū
ꝙ differūt in cā nimie saturitatis cibus vnctuosus ⁊ dulcis:
q: cib⁹ vnctuosus est causa saturitatis nimie s̃ p̄dictos mo
dos. dulcis vō ꝓpter duas cās. Una est: q: sicut vult ysaac
est maximā delectationē inferēs nature: ⁊ iō cogit̃ appetit⁹
naturalis ad acceptionē ei⁹ ī maxima quātitate: vn̄ multā re
pletionē h̃nt ex ipso: ⁊ iō multū saturant̃ ex eo. Scḋa cā est:
grossities sue substātie ꝓpter quā nimiā facit repletionē et
appetitū sedat. vn̄ vnctuosus cib⁹ nimiū saturat ī pua quāti
tate appetitū defectādo: dulcis vō ī magna quātitate acce-
ptus appetitū sedādo ⁊ ꝯfoꝛtādo. ¶ Tertio q̄rit̃ q̄ satietas
citi⁹ aufert̃: an illa q̄ ex vnctuoso ꝓuenit: an illa q̄ ex dulci: ⁊
videt̃ ꝙ illa q̄ ex dulci: q: dulce satiat ꝓpt̃ magnā sui quāti
tatē acceptā: ⁊ iteꝝ verā facit repletiōez nō phātasticā: ⁊ ite
rum fundatur in grossa suba ⁊ tarde dissoluit̃ a membris: ⁊
mltū ip̄a ꝯfoꝛtat ⁊ appetitui satisfacit: satietas vō vnctuosi
oppositas h̃z ꝯditiōes: s̃ satietas p̄mo mō deficit: satietas
scḋo mō cito: ğ satietas ꝓueniēs ex dulci cibo tardi⁹ remo-
uetur ꝙ ꝓueniēs ex vnctuoso. Hoc aūt ꝯfirmat̃ hac rōne: si-
cut em̄ ē de cibo: ⁊ potu: s̃ sicut dicit ysaac: vinū grossū dul
ce tarde iebriat: s̃ postq̄ inebriat ex ipso ꝓueniēs tarde dis-
soluit̃: ğ eodē mō est a pte saturitat̃ ꝓueniēt̃ ex cibo dulci
grosse sube: ğ cib⁹ dulcis tarde saturat: ⁊ postq̄ saturat mul
tum manet saturatio eius: cib⁹ vō vnctuosus cōpetēte mō
se h̃z. Ad oppositū est hec rō: q: quāto aliq̄s cib⁹ ē mag̃ de-
lectabilis: tāto natura magis appetit ip̄m ⁊ tāto citi⁹ fugit
ei⁹ delectatiōis ībecillitas vt statiz natura ip̄m desideret: et
ei⁹ satietas parū duret: cib⁹ vō opposito mō se h̃z respectu
cōtrarie ꝯditiōis: s̃ cib⁹ dulcis h̃ mō se h̃z respectu vnctuosi
ğ dulcis saturatio citi⁹ recedit ⁊ ē breuioꝛ respectu vnctuosi.
Ad h̃ dicēdū ꝙ satiatio alicui⁹ cibi mlt̃ de causis citi⁹ vl̃ tar
di⁹ recedit. Uno mō ꝑꝑ nimiā repletiōez ⁊ attractionē a mē
bris: q̄ cū delectabilē cibū ī magna quātitate attrahāt mltā
ꝯhūt repletionē: ⁊ iō cito saturant̃: q: mēbroꝝ nimia manet
repletio ⁊ inanitio tardat̃: iō satiatio facta ī tali cibo nimiū
immoꝛat̃. Alia cā est ꝓpter grossitiē ⁊ soliditatē sube q̄ nō
cito dissoluit̃ a mēbr̃. Alia cā ē vera repletio: nō phātastica:
cū em̄ si vā repletio tarde recedit: ⁊ sil̃r tarde venit fames:
cū aūt in phātastica cito recedat ⁊ cito subit fames. ⁊ ist̃ tri
b⁹ modis satiatio q̄ causat̃ a cibi vnctuosi acceptōe min⁹ du
rat. Alia cā ē q̄ ex dulc̃ repletiōe multū durat. Alia cā ē defe
ctus appetit⁹ causat⁹ a nimia ībecillitate facta a cibo remol
liēte villos stomachi ⁊ v̄tutē defectāte. Alia cā est phātastica
repletio sine delectatiōe ꝓueniēs. ƀm istas tres cās vnctuosi
cibi satiatio mltū durat: s̃ ꝓpter h̃ distinguēdū est ꝙ satia-
tio ꝓueniēs a dulci quātū ad durationē momētanea ē ⁊ par
ua: quantū aūt ad diuturnā lōga ē: q: mltū durat: s̃ satiatio
ꝓueniēs ab vnctuoso in momēto paruo magna est: s̃ nō po
test per lōgam moꝛā durare: cum ex phantastica proueniat
repletiōe: q̄ cito recedit. ¶ Quarto q̄rit̃ q̄uo quedā vnctuo
sa sicut amygdale exhibent̃ in febrib⁹. ⁊ istā h̃ omittam⁹: q:
sufficiēter in dietis ꝑticularib⁹ in cap. de amygda. est discus-
sa. ¶ Scḋo querit̃ circa hoc quē humoꝛē generēt vnctuosa
an sanguineū an phlegmaticū: ⁊ videt̃ ꝙ sanguineū: quili-
bet cibus talē humoꝛē generat: cum quo potestatiuā habet
similitudinē cōplexiōe: sed vnctuosa habent potestatiuā si-
militudinē cuz sanguine: ergo sanguineū humoꝛē generāt.
Ad oppositū est aucto. Ras. dicentis ꝙ vnctuosum abhoꝛ-
ret ingenium ⁊ intellectus: ⁊ phlegma generat: qḋ concedi-
mus. Ad rationē in contrariū dicendū ꝙ duo sunt considerā
da circa vnctuosum. Primū est similitudo cōplexionis cuz
sanguine. Scḋm ē impedimētū digestiōis ꝓueniēs ex sube

sue grossitie ⁊ sui lubricatiõe ⁊ supnatatione in stomacho: ⁊ isto modo vltimo dʒ gñare illũ humorẽ: qui causat̃ ex impedimento digestionis: ⁊ iste est phlegma: g̃ ꝓprie gñat phlegma. Primo tñ modo dʒ generare humorẽ sanguineũ vel cholericum: q: illo modo natum est cito cõuerti.

¶ Circa tertiũ principale sic ꝓcedimus: ⁊ querit̃ de salso sapore: vtrũ habeat virtutẽ penetratiuã ad mẽbra: ⁊ videt̃ ꝙ sic: penetratio debet̃ calido ⁊ habẽti subtilẽ substãtiã vel mediocreʒ: sed salsa sunt hmõi: sunt eñ calida ⁊ fundant̃ in mediocri substãtia: g̃ salsa habẽt virtutẽ penetrãdi. Scðã ratio hec est: omne quod habet ṽtutẽ diuidẽdi partes grossas viscosas habet virtutẽ penetrãdi: sed salsa sunt hmõi: sicut ptʒ si sal ponat̃ cũ albumine oui tũc dissoluet vel subtiliabit ptes eiꝰ. Tertia ratio hec est: videmꝰ ꝙ carnes salsant̃ in supficie: ⁊ inueniunt̃ salse in ꝓfundo: hoc aũt nõ potuit esse nisi sal penetrasset ad ꝓfundũ: ergo necesse est salsa hr̃e virtutem penetrãdi. Ad oppositũ est illud qð dicit ysaac in lr̃a: scʒ ꝙ salsa nullã vl' paucã habẽt virtutẽ penetrãdi ad mẽbra. Ad hoc dicendũ est ꝙ difficultas penetrãdi est triplex. Prima est a parte obtusiõis q̃litatis sicut in aqua frigida. Scðã causat̃ a grossitie substãtie sicut est in opio: ⁊ sil'r in dulcibꝰ. Tertia causat̃ ab horribilitate saporis: ⁊ talis difficultas penetratiõis est in salsis: q: hñt in se naturã horribilitatis saporis: ⁊ iõ nõ attrahit̃ a mẽbris nec ipʒ venit ad mẽbra: ⁊ ideo non ponit̃ virtꝰ penetratiua in salsis. Ad sil'e qð ponit de sale dicẽdũ ꝙ salsedo est triplex. Quedã eñ causat̃ ꝑ admixtionem phlegmatis cũ humore adusto melãcholico sicut ptʒ in senibꝰ q̃ prius fuerũt nimis cholerici. Scðo mõ causat̃ salsedo ꝑ exhalationẽ calidi ⁊ introductiõeʒ frigidi in partibꝰ terrestribꝰ sicut ptʒ in cinere. Tertio modo causat̃ ꝑ actionẽ solis supra humidũ terre cõmixtũ sicut patet in sale ⁊ nitro: et quibusdã plãtis in qbꝰ dñat̃ terreũ ſm materiã ⁊ elemẽtuʒ ſm virtutẽ: ⁊ isto tertio modo intelligit hic ysaac de salsis.

¶ Scðo querit̃ circa hoc quõ salsa habẽt virtutẽ laxandi: ⁊ ꝑ quã viã iuuãt ṽtutẽ expulsiuã: q: vtꝰ expulsiua viget ꝑ frigidũ ⁊ hũidũ: sʒ salsa sunt ꝯ̃ria: q: sunt calida ⁊ sicca: g̃ magis impediũt virtutẽ expulsiuã ꝙ̃ iuuẽt. Scðã rõ hec est: qñ egestio est sicca ⁊ virtus debilis: tũc cõpetunt humectãtia: sed salsa nõ sunt hmõi: ergo virtuti expulsiue non cõpetũt. Ad oppositũ est hec ratio: in clysteribꝰ apponit̃ sal vel nitrũ vt virtus expulsiua iuuet̃: ⁊ feces facilius egrediant̃. Scðã ratio hec est: omne qð excitat virtutẽ ad expulsionẽ fecum iuuat ipsam: salsa eñ sunt hmõi: excitãt eñ virtutẽ mordicando intestina: ergo salsa iuuãt ipsam. Ad hoc dicenduʒ ꝙ virtus expulsiua multis modis iuuat̃. Vno mõ per relaxationẽ vẽtris ⁊ humoꝝ ⁊ sic iuuat̃ per humectãtia. Scðo modo per cõpressionẽ intestinoꝝ: ⁊ sic iuuat̃ ꝑ pontica. Tertio modo ꝑ mũdificationẽ: ⁊ sic per dulcia. Quarto per mordicationẽ intestinoꝝ ⁊ incisionẽ fecũ. Quinto per horribilitatẽ ꝓpter qð id qð exhibet̃ nõ retinet̃ in mẽbris: sed ipʒ abhorrent ⁊ expellũt a se: ⁊ istis tribꝰ modis vltimis salsa iuuant virtutẽ expulsiuã. Ad rationẽ in ꝯtrariũ dicendũ ꝙ actio salsi est q̃druplex. Prima est calefacere. Scðã est desiccare: ⁊ per has actiões salsa non iuuãt virtutẽ expulsiuã. Tertia est incidere feces. Quarta est mordicare intestina: ⁊ ꝑ has actiones iuuãt salsa virtutẽ expulsiuã: ⁊ primo modo ꝓcedũt rationes: tertio modo non.

¶ Circa quartũ ꝓcedit̃ hoc modo: ⁊ querit̃ de operationibus saporis amari: querit̃ ergo quomodo amara confortãt stomachũ: ⁊ ostẽditur ꝙ nõ hac ratiõe: virtꝰ stomachi cõponitur ex virtute sensibili ⁊ naturali sicut dicit Haly: sed amara nocẽt virtuti sensibili: sicut ꝑ gustũ ptʒ ⁊ eã ledũt: g̃ amara ledũt virtutẽ stomachi: cũ cõponat̃ ex sensibili ⁊ naturali: sed nihil qð ledit virtutẽ stomachi ꝯfortat stomachũ: g̃ amara nõ ꝯfortãt stomachũ. Scðã rõ hec ẽ: nihil qð abhorret natura ꝯfortat naturã ⁊ mẽbrũ in quo est: sed natura regitiua corporis abhorret amara: qð ptʒ ꝑ sensuʒ gustus: g̃ amara nõ confortãt naturã nec stomachũ: cum descẽdãt ad stomachũ. Ad oppositũ est hec rõ: põtica iuuãt ⁊ ꝯfortãt stomachũ: q: partes eiꝰ coadunãt ⁊ infrigidãt: sʒ amara sunt hmõi: sicut dicit ysaac: g̃ amara confortãt stomachũ. Ad h' dicendũ ꝙ in amaro sunt tria: sapor: cõplexio: ⁊ põticitas. ⁊ quãtũ ad primuʒ ea abhorret natura stomachi ⁊ non ꝯfortãt: ⁊ sic ꝓcedit ratio: quantũ v'o ad alia duo confortãt stomachũ: ⁊ magis ꝑ ponticitatẽ suã: q: partes stomachi laxatas cõprimũt ⁊ reducũt fortes eas coadunãdo. ¶ Sed tunc querit̃ scðo vtrũ põtica confortẽt stomachũ: ⁊ videt̃ ꝙ nõ: q: stomachus est multum neruosus ⁊ acetosa multũ nocẽt neruis ꝓpter suã frigiditatẽ: sed põtica sunt frigida ⁊ sicca sicut acetosa: ergo nocent stomacho: ergo nõ ꝯfortant stomachũ. Scðã ratio hec est: nihil qð debilitat calorẽ naturalẽ ⁊ digestioneʒ impedit confortat stomachũ nisi calor naturalis ⁊ digestio viget: sed põtica cũ sint frigida debilitãt calorẽ naturalẽ: cũ sint grosse substãtie impediũt digestionẽ: ergo nõ confortãt stomachũ. Ad oppositũ est aucto. ysaac dicẽtis: ꝙ põtica confortãt stomachũ ⁊ indurãt. Ad hoc dicendũ ꝙ membrũ cõfortat̃ quinq; modis. Primo mõ per restaurationẽ deꝑditi: ⁊ sic per cibũ ⁊ potũ. Scðo modo per retentionẽ spiritus: ⁊ sic ꝑ aromatica sicut per crocũ. Tertio per alterationẽ: ⁊ sic per calidũ et frigidũ. Quarto per depurationẽ superfluitatũ: ⁊ sic ꝑ medicinã laxatiuã. Quinto per constrictionẽ partiũ mẽbri relaxati ⁊ indurationẽ ipsarũ: ⁊ hoc vltimo modo põtica confortant stomachũ. Ad rationes in contrariũ dicendũ ꝙ in pontico tria sunt. s. cõplexio: substantia siue cõpositio: ⁊ sapor. ⁊ quantũ ad cõplexionẽ nocent stomacho: sed quantũ ad alia duo ponticum ⁊ stipticũ confortant stomachũ.

¶ Circa quintũ ꝓcedimꝰ hoc mõ: ⁊ querit̃ de operationibus acuti saporis: ⁊ querit̃ per quã viã acuta laxant sicut piper allia ⁊ ꝯsimilia: ⁊ videt̃ ꝙ nõ habeãt virtutẽ laxãdi: nihil qð habet virtutẽ subtilẽ cõsumẽdi ⁊ residuũ ingrossandi habet virtutẽ laxandi. laxatio eñ fit per humiditatẽ: sed acuta cũ sint valde calida sunt hmõi: ergo non habẽt virtutẽ laxandi. Scðã ratio hec est: expulsiua viget per frigidũ ⁊ humidum: sicut dicit Ioãnitiꝰ: ergo acuta cũ sint calida ⁊ sicca impediũt virtutẽ expulsiuã: sed nihil tale habet virtutem laxandi: ergo acuta non habẽt virtutẽ laxandi. Tertia ratio hec est: acuta calefaciũt mẽbra ⁊ inflãmant ⁊ desiccãt: q̃ totã humiditatẽ ⁊ siccitatẽ coꝝ trahũt ⁊ cõsumunt subtile: ⁊ sic residuũ ingrossat̃: ⁊ sic sunt deficiẽtia a vi expulsiõis ⁊ virtꝰ expulsiua debilitat̃: sed nullũ tale habet virtutẽ laxãdi: imo potiꝰ cõstringẽdi: ergo acuta nõ habẽt virtutẽ laxandi. Ad oppositũ est aucto. ysaac dicentis: ꝙ acuta incidũt grossos humores phlegmaticos. Scðã rõ hec est: oẽ qð habet virtutem diuidẽdi ⁊ subtiliãdi grossos humores ⁊ frigidos hʒ virtutem laxandi: q: facit eos habiles ad expulsionẽ: sed acuta sunt hmõi sicut vult ysaac: ergo habẽt virtutẽ laxãdi: qð cõcedimꝰ. Ad ratiões dicẽdũ ꝙ in acutis multiplex est actio. Prima est calefacere. Secunda est inflammare. Tertia est desiccare. Quarta incidere vel diuidere. Quinta est diuisa subtiliare ⁊ ea resoluere. Sexta est mordicare intestina ⁊ virtutem excitare: ⁊ quantũ ad tres primas actiones acuta nõ habẽt virtutẽ laxandi: ⁊ sic ꝓcedũt ratiões: acuta v'o habẽt virtutẽ laxãdi quãtuʒ ad alias ꝯsequẽtes: sed nõ quodlibet corpus: sicut est corpus cholericũ: sed corpus repletũ grossis ⁊ frigidis humoribꝰ sicut est phlegma vitreũ: ⁊ sic intelligit ysaac. ¶ Scðo querit̃ circa hoc: vtrũ acuta gñent choleram nigrã vel rubeã: ⁊ ostẽditur ꝙ semꝑ generẽt cholerã rubeã hac ratione. Illa q̃ de sui natura humores inflãmant ⁊ incendũt maxime generãt humorẽ calidũ acutũ ⁊ cholericum: ⁊ ꝓpter hoc ꝓhibent̃ in febribꝰ calidis: sed acuta sunt hmõi: sicut ptʒ in pipere: ergo maxime generãt humorẽ cholericum. Scðã ratio hec est: oẽ simile maxime gñat suũ sil'e: sed acuta maxime assilant̃ cholere: g̃ maxime gñant choleram. Tertia rõ hec est: dicit Auicẽ. cap. de humoribꝰ: ꝙ cholera fit ex humoribꝰ acutis ⁊ igneis ⁊ forti calore. humor v'o frigidꝰ fit ex grossis cibis ⁊ debili calore: g̃ cũ melãcholia sit humor frigidꝰ nõ gñabit̃ ex acutis ⁊ igneis hũoribꝰ: sʒ cholera solũ. Ad oppositũ est aucto. Ras. dicẽtis ꝙ acuta mutant sanguinẽ in choleram rubeam: deinde per adustionem in choleram nigram. Ad hoc dicendum ꝙ duplex est actio acuti. Vna est inflammare ⁊ subtiliare primo: et ſm hanc acuta generant choleram. Et eius secunda actio est consumere ⁊ resoluere subtile: quo resoluto manet grossuʒ adustum: et ſm hoc acuta generant melancholiam: et sic intelli-

git Raſ. ¶ Tertio querit̃ circa hoc quare acuta nõ habẽt virtutẽ conſeruãdi res a putrefactiõe: ⁊ oſtẽditur ꝙ ſic: cauſa putrefactiõis eſt humiditas ſm̃ Gal. vnde conſeruatio a putrefactiõe eſt per ea q̃ conſumũt ⁊ deſiccãt illã humiditatem: ſed in oĩbꝰ actionibꝰ vel effectibꝰ: q̃ a caliditate cauſantur: maiorẽ habẽt virtutẽ acuta q̃ amara ⁊ ſalſa: ergo maxime cõſeruabũt a putrefactiõe: cũ magis deſiccẽt ⁊ ꝯſumãt humiditatẽ q̃ ſalſa ⁊ amara. Scḋa ratio hec eſt: amara ſicut myrrha: ⁊ ſalſa ſicut ſal: cõſeruãt res a putrefactiõe ꝑ virtutem caliditatis: ꝑ quã cõſumũt ⁊ deſiccãt humiditatẽ q̃ eſt cauſa materialis putredinis: ſ3 acuta ſunt maioris virtutis q̃ myrrha ⁊ ſalſa: ergo magis cõſeruabũt a putrefactione. Ad oppoſitũ eſt hec ratio: dicit Gal. in lib. cõplexionũ ꝙ ſalſum ⁊ amarũ cõſeruãt res a putrefactiõe: acuta v̓o corrumpũt: q: faciũt partes diſtare poſt ꝯſumptionẽ humiditatis: ita ꝙ partim vertunt̃ in puluerem. Ad hoc dicendũ eſt ꝙ ad hoc ꝙ res cõſeruet̃ a putrefactiõe tria requirunt̃. Primũ eſt diſſolutio ſiue reſolutio hũiditatis ſupflue q̃ eſt cã materialis putrefactiõis. Scḋz eſt ꝯſumptio humiditatis eiuſdẽ. Tertiũ eſt clauſio poroꝝ ⁊ partiũ adunatio: q̃ cauſat̃ a põticitate rei cõſeruãtis: ⁊ iſte tres cauſe ſunt in ſale ⁊ myrrha: ⁊ ꝓpter hoc conſeruãt res a putrefactiõe. In acutis v̓o nõ ſunt due prime: ⁊ iõ nõ poſſunt res ꝯſeruare a putrefactiõe: q: deficit in eis cã potiſſima cõſeruãdi: ⁊ quarta cauſa ꝯſeruãdi eſt cõglutinatio ⁊ adherẽtia partiũ: ⁊ hec eſt in melle.

¶ Quarto querit̃ circa hoc: quare quedã acuta nõ habent virtutẽ ꝓuocãdi ſitim: ⁊ oſtẽdit̃ ꝙ ſic hac ratiõe: ſitis cauſatur ex inflãmatiõe ⁊ deſiccatiõe oris ſtomachi ⁊ ꝯſumptiõe humiditatis mẽbroꝝ: ſed oẽ acutũ deſiccat: ⁊ inflãmat ⁊ cõſumit hũiditates oris ſtomachi ⁊ alioꝝ mẽbrorũ. Hec enim ſunt de ꝓprietate acuti cuiuſlibet: g̊ oẽ acutũ deſiccat ⁊ ꝓuocat ſitim. Scḋa ratio hec eſt: cepe ſunt de gñe acutorũ: ⁊ minoris ſunt caliditatis: ⁊ plus habẽt humiditatis q̃ ſitim repmũt q̃ allia: ſed cepe ꝓuocãt ſitim ſicut pt3 ꝑ experimẽtum: g̊ allia cũ ſint magis calida ⁊ habẽtia minꝰ humiditatis: multo fortiꝰ cauſabũt ſitim. Ad oppoſitũ eſt aucto. Gal. in tegni. in cap. de colyrica paſſione dicẽtis: ꝙ allia nõ ꝓuocant ſitim: imo auferũt: qḋ cõcedimꝰ. Ad ratiões in ꝯ̃riũ dicẽdũ ꝙ in alliꝭ eſt duplex natura. Una eſt caliditatis ⁊ ſiccitatis: ⁊ ſm̃ hãc pñt ꝓuocare ſiti3. Alia eſt virtꝰ reſoluẽdi humores in hũiditatẽ ⁊ nõ cõſumẽdi eã: ⁊ ſic ꝑ actionẽ alliorũ cauſat̃ quedã humiditas ex groſſis humoribus: q̃ membra irrorat ⁊ os ſtomachi: ⁊ nõ conſumit̃: q: actio illoꝝ allioru3 non eſt ꝯſumptiua ſed reſolutiua ſicut piper: cepe: ⁊ hmõi: ⁊ propterea allia nõ generãt ſitim ſicut alia acuta: ſed hoc intellige in corporibus phlegmaticis: ⁊ non melãcholicis.

¶ Circa ſextũ de opatiõibꝰ acetoſi saporis: q̃rit̃ vtrũ acetũ plus infrigidet q̃ ſuccus vue acerbe. ſ. agreſta ⁊ hmõi vl' ecõuerſo: ⁊ oſtẽdit̃ ꝙ agreſta plus infrigidet: oẽ illud qḋ eſt purum a qualitate impediẽte frigiditatẽ magis eſt frigidum ⁊ plus infrigidat q̃ qḋ nõ eſt hmõi: ſed agreſta eſt plus ſeparata a qualitate q̃ frigiditatẽ impedit: qm̃ a caliditate q̃ frigiditatẽ vl' effectũ frigiditatis impedit: q̃ acetũ: ergo agreſta mag' infrigidat q̃ acetũ. Maior pt3 ꝑ ſe. Minor ꝓbat̃ ꝑ Gal. in li. de ſimplici medicina: vbi dicit ꝙ acetũ habet virtutem calefaciẽdi: agreſta v̓o nõ: ⁊ ſic agreſta magis ſeparat̃ a caliditate q̃ acetũ. Scḋa ratio hec eſt: oẽ illud qḋ emplaſtratur ad infrigidatiõe3 corpis ⁊ mẽbri: maiorẽ habet virtutem infrigidãdi q̃ qḋ nõ: ſed Raſ. ꝑcipit fieri emplaſtrũ de agreſta ſupra mẽbrũ calefactũ ⁊ nõ de aceto: g̊ per effectu3 ⁊ auctoritatẽ videt̃ ꝙ agreſta plus infrigidet q̃ acetũ. Tertia ratio hec eſt: frigida q̃ ſunt fundata in groſſa ſubſtantia maioris ſunt infrigidationis q̃ frigida q̃ fundant̃ in ſubtili ſubſtantia. vñ dicit Gal. ꝙ plus infrigidat pſilũ q̃ aqua ꝓpter groſſitiẽ ſue ſubſtãtie: ſed agreſta frigida eſt ⁊ fundat̃ in groſſa ſubſtãtia: acetũ in ſubtili: ergo agreſta multomagis infrigidabit q̃ acetũ. Ad oppoſitũ eſt hec ratio: acetoſu3 per ſui naturã infrigidat: ergo magis acetoſum magis infrigidabit: ſed acetũ eſt magis acetoſum q̃ agreſta: ergo magis infrigidat q̃ agreſta. Scḋa ratio hec eſt: dicit Auicen. ꝙ in aceto eſt caliditas: ⁊ hec facit ad maiorẽ infrigidatione3: q: facit ipm̃ penetrare ad mẽbra ⁊ ꝓfundari in illis: ſed oẽ tale plus ĩfrigidat q̃ qḋ nõ eſt hmõi: ergo acetũ cũ ſit hmõi plus infrigidat q̃ agreſta. Ad hoc dicendũ ꝙ aliquid infrigidat plus alio dupliciter. Uno modo q: virtus infrigidationis eius magis viget in exterioribus ⁊ non profundatur: ⁊ ſic agreſta magis infrigidat q̃ acetum. Alio modo q: virtus eiꝰ penetratiua eſt magis apertiua ⁊ inciſiua: ⁊ magis profundatur in mẽbris: ⁊ ſic acetũ magis infrigidat q̃ agreſta: vñ volẽtes corpus infrigidare exteriꝰ vtant̃ agreſta: volentes infrigidare interiꝰ vtant̃ aceto in cõfectionibꝰ ſm̃ ꝑcepta auctoꝝ.

¶ Scḋo querit̃ circa hoc: vtrũ acetoſum reprimat cho. ru. ſicut pt3 in aceto: videt̃ ꝙ nõ: oẽ illud qḋ eſt maioris ſiccitatis q̃ frigiditatis magis deſiccat ⁊ magis facit ad eſſe cholere q̃ ad eius repreſſionẽ: q: cholera calida eſt ⁊ ſicca: ſed acetũ eſt hmõi: q: frigidũ eſt in ſcḋo gradu: ſiccũ in tertio: ergo magis facit ad eſſe cholere: cũ ſiccitas nõ repugnet ſiccitati: q̃ ad eiꝰ repſſionẽ: cũ caliditas cholere multũ repugnet frigiditati aceti. Scḋa ratio hec eſt: illud qḋ eſt de ſui natura ſubtiliatiuũ ⁊ deſiccatiuũ ſubtilẽ gñat humorẽ ⁊ cholericũ. ſimile eñi gñat ſibi ⁊ augmẽtat: ſ3 acetũ eſt hmõi: ergo gñat humorẽ cholericũ: ſed qḋ alterũ gñat nõ repmit ipſum: ergo acetũ nõ reprimit cholerã rubeã. Ad oppoſitu3 eſt aucto. Raſ. qui dicit ꝙ acetoſu3 cholerã rubeã repmit. Scḋa ratio hec eſt: dicit yſaac in dietis particularibus ꝙ acetũ cholerã multã reprimit. Ad ratiões in contrariũ dicendum ꝙ duplex eſt cholera. Quedã eñi eſt groſſa: ⁊ hanc reprimit acetũ ipſam ſubtiliando: et de hac intelligit yſaac ⁊ Raſ. Alia eſt ſubtilis ⁊ huic cõferũt tamarindi ⁊ pruna acetoſa q̃ habẽt virtutẽ ingroſſandi ⁊ non acetũ. Uel aliter dicẽdum ꝙ q̃uis acetũ ſit magis ſiccũ q̃ frigidũ: tñ actio eiꝰ velocior eſt ſm̃ frigiditatẽ q̃ eſt qualitas actiua: q̃ ſm̃ virtutẽ que eſt qualitas paſſiua: ⁊ iõ magis reprimit cho. ru. q̃ faciat ad eius gñationẽ: vel eiꝰ eſſe: ⁊ ideo cõfert cuilibet cholere temperamentũ excedẽti.

¶ Tertio querit̃ per quã viã acetoſum extinguat ſitim: ⁊ oſtẽditur ꝙ hoc nõ poſſit eſſe. Sitis cauſat̃ ex vehemẽti deſiccatiõe humiditatis mẽbroꝝ ⁊ ꝓpter hoc ſitis eſt appetitꝰ humidi: ſed acetũ nimis deſiccat ſicut pt3 ꝑ eius effectũ: ⁊ oẽ tale gñat ſitim magis q̃ extinguit eã: ergo acetũ magis generat ſiti3 q̃ extinguat. Secunda ratio hec eſt: oẽ illud qḋ cõſumit humiditatẽ q̃ ſiti3 reprimit ⁊ ſedat gñat ſitim: ſed acetũ ꝯſumit humiditatẽ: q̃ eſt cauſa ſedatiua ſitis: ergo gñat ſitim: nõ ergo ſitim ſedat. Ad oppoſitũ eſt aucto. M. dicẽtis ꝙ acetũ ſedat ſitim: dicit tñ in lib. de ſimplici medicina: ꝙ ſitis cauſat̃ a caliditate vel ſiccitate: ſed acetũ calidũ eſt ⁊ ſiccum: ergo gñat ſitim ex ſui ſiccitate: nõ ergo ſitim ſedat. Ad hoc dicendũ ꝙ in aceto triplex eſt actio. Una eſt cõſumere ⁊ deſiccare. Alia ſubtiliare: incidere ⁊ diuidere. Tertia eſt infrigidare ⁊ alterare. ⁊ quãtum ad primã generat ſitim ſi ꝓlixa fuerit eius actio: quantum v̓o ad alias duas ſedat ſitim ⁊ ſubtiliat humorẽ ꝑ quẽ mẽbra irrorãt: ⁊ mẽbra ĩfrigidat a ſua ꝓprietate: ⁊ hec duo ſunt cauſa ſedatiõis ſitis: ⁊ quantũ ad hanc viã acetũ ſedat ſitim.

¶ Quarto querit̃ circa hoc: quare acetoſa magis nocent neruis q̃ alia: ⁊ videt̃ ꝙ põtica magis nocẽt eis q̃ alia: acetũ nocet neruis ꝓpter ſuã frigiditatẽ: ſed põtica magis ſunt frigida q̃ acetoſa: ſicut vult yſaac ⁊ Raſ. ergo magis debẽt eis nocere q̃ acetũ. Ad oppoſitũ eſt aucto. Hippo. ⁊ yſaac q̃ dicũt ꝙ acetu3 magis nocet neruis. Scḋa ratio hec eſt: dicit Auicẽ. ꝙ cauſa quare acetũ maxime nocet neruis eſt duplex. Una eſt q: facit materiã ꝓfundari in neruis. Scḋa eſt q: cito cõuertit eam in acetoſitatẽ: ⁊ iõ acetũ maxime nocet paralyticis: qḋ cõcedimꝰ. Ad ratiões in contrariũ dicendum ꝙ nerui ledunt̃ dupliciter. Uno mõ ꝓpter vehementẽ infrigidationẽ ⁊ ſeparationẽ ſubſtãtie coꝝ: ⁊ ſic eis maxime nocet acetũ ſicut auctores volũt.

¶ Quinto queritur circa hoc quomodo acetũ confert tuſſi: ⁊ videt̃ ꝙ non: nihil quod exaſperat membra ſpiritualia confert tuſſi: quia oẽ quod exaſperat cauſat punctionẽ: ſed acetum eſt huiuſmodi ſicut patet per eius effectũ: ergo acetum non confert tuſſi. Secũda ratio hec eſt: membra ſpiritualia ſunt valde neruoſa et oſſuoſa: ſed cuilibet tali acetum multũ nocet: ergo cũ tuſſis exiſtat in mẽbris ſpiritualibꝰ: ei nullo modo cõfert acetum. Tertia ratio hec eſt: tuſſis cauſat̃ ex frigiditate ⁊ ſiccitate: ſ3

oīe tale augmētat suū simile: ergo cū acetū sit frigidū ꝛ siccū magis augmētabit tussim ꝛ causas ei⁹: ꝙ ei ꝯferat ipam sedādo. Ad oppositū est aucto. ysaac dicētis ꝙ acetū valet cōtra tussim: q: ex grossis humorib⁹ ꝛ phlegmaticis gnāt. Ad hoc dicendum ꝙ acetum non valet contra quālibet tussim: sed cōtra illā que ex materia grossa ꝛ viscosa gnāt: q: illā materiā incidit ꝛ diuidit subtiliat ꝛ habilē facit ad expellendū: ꝛ per hoc soluuntur rationes.

¶ Circa septimū procedit hoc modo: ꝛ querit de operationibus saporis pōtici: querit ergo vtrū pōtica habeāt virtutem laxandi: ꝛ videt ꝙ nō: virtus retētiua confortat per frigidū ꝛ siccū: ꝛ expulsiua per cōtrariū: sed illud qd̄ ꝯfortat vnā virtutē impedit alterā: ergo pōtica impediūt virtutē laxatiuam: ergo nō laxāt. Scd̄a ratio hec est: nihil existēs vnū ꝛ idē est causa oppositoꝝ: sed pōtica mēbra contrahūt: ergo habēt virtutē cōtrahēdi: ergo nō habēt virtutē laxandi. Ad oppositū est aucto. ysaac dicēt̄ ꝙ pōtica sicut pira post cibū laxāt ꝛ añ cibū accepta cōstipāt. Ad h̄ dicēdū ꝙ in pōtico duplex est natura. Una p quā mēbra ꝯtrahūt: ꝛ p istā nō laxāt neqꝫ iuuāt virtutē expulsiuā. Alia est p quā mēbra cōprimūt ꝛ cōstringūt: ꝛ per hāc iuuāt virtutē expulsiuā ꝛ sic laxāt: vñ quedā laxant leniēdo: vt malua ꝛ viola: quedā mordicando vt salsa ꝛ acuta: quedā attrahēdo vt scamonea: quedā liquefaciendo: vt euforbiū: quedā comprimendo vt tamarindi: ꝛ oīa pōtica. ¶ Scd̄o querit circa hoc: vtrū pōtica laxant sua pōderositate: ꝛ videt ꝙ sic: cibus grossus pōderosius adueniens supra cibum liquidū laxat ꝛ facit ipm descēdere: ergo pōtica cū sint pōderosa magis laxāt sua pōderositate ꝙ̄ sua pōticitate. Contrariū videt q: ysaac facit mentionē de ponticitate ꝛ non de pōderositate. Ad hoc dicendū ꝙ pōtica laxant dupliciter. Uno mō corrugādo ꝛ ptorquēdo partes stomachi ꝛ itestinoꝝ: ꝛ hoc habēt a sua pōticitate. Alio mō desiccādo ꝛ cōprimēdo: ꝛ hoc habēt a sua pōderositate. ꝛ ysaac cōprehēdit vnū sub altero: ꝛ iō nō facit mentionē de ponderositate. ¶ Tertio querit circa hoc: per quā viā laxant myrobalani: aut per suā ponticitatē: aut p suā gūmositatē: q: oē laxatiuū laxat p illud quo ablato non laxat nisi valde debiliter: sed remota gūmositate a myrabol. non laxant nisi valde debiliter: sicut dicunt aucto. sed in myrobal. maxime requiritur ꝛ eligit gūmositas sicut dicūt oēs aucto. ad laxandū: ergo maxime laxāt per gūmositatē. Scd̄a ratio hec est: oīs gūmositas lenificat ꝛ lenificādo laxat nisi impediat: g̃ myrobal. cum sint gūmosi laxant lenificādo: qd̄ est cōtra oēs auctores dicētes ꝙ myrobal. sunt de gñe eoꝝ q̄ laxant cōprimendo ꝛ nō leniēdo. Ad hoc dicendū ꝙ in laxatiōe causata a myrobal. duo sunt ꝯsiderāda. Primū est natura attrahēdi: ꝛ ſm hoc myrobal. laxāt per gūmositatē: gūmositas eñ virtutē habet attrahēdi. Scd̄m est natura cōprimendi ꝛ expellendi: ꝛ ſm hoc myrobal. laxant per suam ponticitatē.

¶ Circa octauū ꝓcedit hoc modo: ꝛ querit de operationibus insipidi: querit ergo quō quedā insipida vt cucurbita atriplex ꝛ cōsilia valēt in febrib⁹ acutis: ꝛ videt ꝙ nō: ea q̄ sunt facilis cōuersiōis de facili ꝯuertunt ad humores innaturales: ꝛ nullū tale valet in febrib⁹ acutis: q: augmentat egritudinē: sed cucurbita ꝛ cōsimilia sunt hmōi: q: sunt subtilis substātie q̄ est valde passibilis ꝛ cōuertibilis: ergo non cōpetit in febrib⁹. Scd̄a rō hec est: pcipiūt auctores ꝙ in febribus nō detur aqua pura: ꝛ si detur debet dari in magna quātitate: sicut dicit Raſ. ꝛ cū ingrossantib⁹ ipsam sicut cū mica panis: vt resistat calori febrili: sed min⁹ resistit tale insipidū ꝙ̄ aqua: ergo min⁹ debet dari in febrib⁹ acutis ꝙ̄ aq̄: cum substātia eius sit facillime conuersionis ꝛ minime resistentie. Ad oppositū est qd̄ dicūt oēs auctores: pcipiūt eñ dari cucurbitā ꝛ cucumerē: ꝛ ꝯsilia in febrib⁹ calidis acutis: qd̄ cōcedim⁹. ¶ Ad ratiōes in contrariū dicendū ꝙ in cucurbita ꝛ in cōsimilib⁹ duplex est natura. Una est facilitas conuersionis que attendit a parte substātie siue cōpositiōis: ꝛ quantū ad hanc non valent in febrib⁹ acutis. Alia est natura cōtrarietatis que attēdit a parte cōplexionis p quā malam discrasiā remouēt: ꝛ quantū ad hoc valent ꝛ dant in febrib⁹ acutis: ꝛ primo mō ꝓcedūt ratiōes: scd̄o vo mō non.

¶ Scd̄o querit circa hoc: ꝓpter quid pisces nō dant in febribus acutis: ꝛ videt ꝙ debeāt dari: q: pisces sunt frigidi ꝛ humidi: ꝛ febris est morbus calidus ꝛ siccus: ꝛ ꝯtria ꝯtrarijs curant: ergo pisces cōpetunt in febrib⁹. Scd̄a ratio hec est: cucurbita est facilis ꝯuersionis: tñ dat in febrib⁹ rōne sue cōplexionis: ergo sint ꝛ pisces lꝫ sint facilis ꝯuersionis: pñt tñ dari ratiōe cōplexionis. Ad oppositū est ꝙ oēs auctores prohibēt pisces exhiberi in febribus acutis. Scd̄a ratio hec est: nihil qd̄ de facili putrescit in stomacho debet exhiberi in febribus: q: augmētat materiā putridā ipsius febris: sed pisces sunt hmōi sicut vult ysaac: ergo non debent dari in febribus acutis: qd̄ ꝯcedimus. Ad ratiōes in contrariū dicendum ꝙ in piscibus triplex est natura. Una per quā cito sunt in phlegma mutabiles. Scd̄a est facilitas patiēdi ꝛ cōuertēdi ad humores innaturales: p quā de facili cōuertunt in corruptionē. Tertia est cōplexio p quā cōtrariant febri: ꝛ quantum ad hoc tñ debent pisces dari in febribus: sed alia duo preualēt: q̄ maxime sunt cauēda: ꝛ ꝓpter h̄ pisces in febrib⁹ maxime sunt cauēdi ne ꝯuertant ad calorē inaturalē febris.

¶ Lectio vndecima.

¶ Qui autē cibi ex duob⁹ oppositis sunt cōpositi: vt substātia sua liquori suo sit cōtrarita. veluti si virtus substātie ei⁹ terrestris esset ꝛ stiptica: liquor acutus ꝛ subtiliatiu⁹: vtpote videt in lētib⁹: caulib⁹: terrenascētibus: ꝛ similiter in quibusdā volatilib⁹ vt in gallis ꝛ anseribus ꝛ anatib⁹: quoꝝ amboꝝ substātie est virtus stiptica: ꝛ ad digerendū dura. Iura vbi cocta sūt: acuta sunt ꝛ subtiliatiua ꝛ ad digerēdū velocia. Uñ si hec cū iurib⁹ suis accipiant insimul: iura sui acumine ꝛ subtilitate querūt exire: sed substātie ille obuiātes illis: ex sui duritia resistūt. Uñ in illis quedā generant repugnātia que maximoꝝ dolorum: torture: inflationis vētositatis sunt cause: iure ibi clauso hoc faciēte. Qr si virtus vētris ad deponēdum pparata sit: ꝛ iura cōfortāt: ꝛ substātias vincentia descendūt veloci⁹: sic quoqꝫ q̄escūt infirmi. Si vo virtus vētris apparata sit cōstipationi: confortātur substātie ꝛ vincētes iuscula augmētatis dolorib⁹ diu cōstipate morant substātie. Idcqꝫ lētes in q̄busdā laxatiue: in q̄busdā vo cōstipatiue ꝛ melācholice. Ubi eñ vtutē vētris pparatā solutioni inuenit: adiuuat illā ꝛ cito soluit vēter: vbi vo aliter econuerso. Accepturus ergo horū aliq̄d q̄libet coquat ante: ꝛ priori aqua piecta: altera coquat aqua: vt ius a suo acumine perdito in aliud transducatur esse: ꝛ sic cōstipatio nō sua careat vtilitate.

¶ De melle. Cap. ix.

Mel autē in quibusdā bonū laxatiuū est ꝛ sanitatis custoditiuū: in alijs vo non sic: sed poti⁹ cōstipatiuū: ꝛ morboꝝ gñatiuū cōueniēs est eñ naturis suscipientiū vl̄ cōtrariū. Ois eñ cibi natura augmētat suam similitudinem ꝛ confortat: dissimilitudinē vo minuit: immo destruit. Mel aūt in sua natura calidū est ꝛ siccū. calorem ergo ꝛ siccitatē suscipiētis calidi ꝛ sicci: necesse est augmētet vt suā cōpleat actionē: frigiditatem igit ꝛ hu. econuerso minuet. Cholera aūt ru. calida est ꝛ sic. Si ergo choleric⁹ mel comedat: necesse est mel faciat i eo qd̄ suū est: ꝯfortat eñ ꝛ augmētat cho. Si ergo calor ꝛ siccitas cholerico ꝯnent: mel susceptum vtrūqꝫ augmentās in cho. ru. trāsducit eiqꝫ vnitur: sicqꝫ fer desiccatur: ꝛ venter constipatur: nisi in intestinis inuenerit aliquam motionē quā mel acumine

suo mordēs excoriet ea: ⁊ ita solutiōis vel accidētalis
sit causa: que ex vulneratis fit intestinis. Si aūt mel
phlegmaticus accipiat: cuius cōplexiōi frigiditas ⁊
humi. dñetur: calefit ꝓpter mellis cōplexionē: ⁊ sup̄flui
tas desiccatur humiditatis. Sicq̄ʒ natura eius ad me-
diocritatē temperamēti reuocatur: ⁊ causa fit p̄stan-
de sanitatis. maxime si in stomacho humiditatem
coadunatā inuenerit: q: eā lauat: ⁊ intestina mūdifi-
cat: ea mouēs ad ciboꝝ feces expellēdas: adiuuās vir
tutem expulsiuā ad vētris solutionē. Vn̄ Gal. Cum
quidā de ore stomachi murmuraret: itēdit phlegma
coadunatū in ore stomachi: p̄cepit sibi siclā. i. bletam
saracenicam ⁊ porros coq̄re elixos ⁊ cum sinapi mā
ducare. qđ fecit: ⁊ inciderūt acuminibꝰ suis phlegma
deponētes nimias feces ad iferiora: illecq̄ʒ q̄euit: ergo
post paucos dies saturauit se vsq̄ʒ ad fastidiū de ciba
rijs acutis: ⁊ i stomacho morsurā sensit. arbitraꝰ aūt
hec accidētia bn̄ priorib9 curatis a gal. silīa māduca
uit ⁊ siclā cū sinapi sicut antea spe curādi accidentia
subsequētia: ⁊ hec fuit cā in cōfortāda ⁊ augmētāda
ardēti morsura stomachi. Palam ergo est intelligi
silīa similibꝰ ꝯfortari ⁊ augmētari. dissilīa vo cōrio.

¶ Pertractata diuersitate diete a parte sue nature ⁊ sim
plicitatis: de diuersitate diete a parte cōpositiōis ⁊ simplici
tatis determīat: ⁊ deīde aggredit̄ partē illā in q̄ determīat
de diuersitate diete p̄ ꝓportionē ad recipientiū corpoꝝ na-
turam penes exemplum in melle: ⁊ he due partes spectant
ad p̄ntē lectionē. Diuisio. Prima aūt pars diuidit̄ in tres.
In quarū prima assignat ciboꝝ diuersitatē p̄ simplicitatē ⁊
cōpositionē. In scđa. s. in hac: Vn̄ si hec cū viribꝰ suis acci-
piātur. assignat cōpositoꝝ actiōes. In tertia. s. in hac: Acce-
ptis g̃ quodlibet horuʒ ⁊c. assignat modū accipiendi ipsos.

¶ Circa primā partē dicit ꝙ cibi cōpositi sunt quoꝝ liquor
est ꝯrie virtutis substātie: sicut lentes: caules ⁊ q̄dā volati-
lia: ⁊ sicut gallus vetus quoꝝ substātia cōstipat ⁊ ius laxat.
Circa scđam partem dicit: ꝙ si hec cū iuribꝰ suis accipiant̄
virtute expulsiua dn̄ante ꝯfortat̄ iuris virtus ⁊ ventrē la-
xat. Si aūt virtꝰ expulsiua sit debilis accidit ꝯriū: ⁊ dolores
⁊ rugitꝰ ⁊ morbi generant̄: ꝓpter liquoris ⁊ substātie repu
gnātiā. Circa tertiā partē dicit ꝙ debet quodlibet hoꝝ acci
pi ad ꝯstipandū p̄ perfectā coctionē ⁊ aquaꝝ renouationē:
ia quibꝰ totuʒ acumē relinquit̄ habēs virtutē laxādi: ⁊ sic fit
stipticū residuū. ¶ Cōseq̄nter aggredit̄ alterā partē. Mel
autē quibusdā bonū ⁊c. In hac igit̄ parte determīat diuer
sitatē diete a parte ꝓportiōis ad corpus recipiēs ponēs exē
pluʒ in melle eo ꝙ ipm̄ penes diuersa corpa maxie diuersat̄.
Quidā aūt dicunt ꝙ mel descēdat inter cibos cōpositos: eo
ꝙ hʒ naturā ex dulci ⁊ aceto cōpositā. Diuisio. Diuidit̄ hec
pars in q̄nq̄ʒ partes. In quaꝝ prima determīat gn̄alē diuer
sitatē mellis s̄m diuersitatē corpoꝝ. In scđa. s. in hac: Omis
em̄ cibꝰ augmētat suā silitudinē ⁊c. ostēdit qm̄ s̄ʒ suā cōple-
xionē quedā corpa ledit: quedā iuuat: ⁊ specialr ostēdit quō
ledit calida. In tertia. s. in hac: Si vo mel phlegmaticus ac-
cipiat. ostēdit quō iuuat frigida. In q̄rta. s. in hac: Vn̄ Gal.
cū quidā de ore stomachi murmuraret ⁊c. manifestat inten-
tionem suā per experimentum. In q̄nta. s. in hac: Palā g̃
est intelligi ⁊c. cōcludit gn̄aliter ꝙ sile auget sile: ⁊ ꝯriū di
minuit ꝯriū. ¶ Circa primā partē ostēdit diuersam actionē
mellis dicēs ꝙ quosdā iuuat: q̄sdā ledit: s̄m diuersaʒ ipsoꝝ
cōplexionē. Circa scđam partē ostendit hoc dicēs: ꝙ cā hu-
ius est: q: cibus silīs cōplexionē silem auget: ⁊ iđ cū a chole
rico mel accipit̄ cholerā auget cuʒ sit caliduʒ ⁊ siccū: ⁊ feces
desiccādo ꝯstipat: tn̄ accidētalr laxat. s. mordicādo itestina.
Circa tertiam partē dn̄dit quō phlegmaticos iuuat dicens
ꝙ a phlegmatico acceptū eiꝰ cōplexionē alterādo reducit ⁊
abscidit phlegma ⁊ intestina mūdificat ⁊ laxādi dat virtutē.
Circa quartā partē cōfirmat intentionē p̄ experimentū di-
cens ꝙ s̄m Gal. cuidā cōquerenti de repletiōe oris stoma
machi ex phlegmate data sunt incisiua: ⁊ phlegma est eua
cuatū: ⁊ sanus factꝰ est: deinde hoc accepit ⁊ egritudinē in-
currit credēs se curari: cū tn̄ non esset passio de phlegmate
sicut ⁊ prima. Circa quintā partē concludēs dicit ꝙ ex his
ptʒ silīa similibꝰ augeri ⁊ ꝯraria ꝯrijs diminui. Sūma autē to
tius in hac ratiōe ꝯsistit. Oīs cibus silīs auget ⁊ distēperat
similē cōplexioneʒ ⁊ dissimilē alterat ⁊ reducit: sed mel est
calide ⁊ sicce cōplexionis: g̃ silem cōplexionē. s. cholericā au
get ⁊ distēpat: ⁊ cōtrariā. s. phlegmaticā alterat ⁊ reducit:
⁊ silr de q̄libet alio cibo: ⁊ sic actio cibi penes naturas cor-
poꝝ recipientiū diuersat̄. Sic aūt cōplet̄ hec pars q̄ est de
via experimēti. ¶ Circa partē istā duo sunt inq̄rēda. Primū
est de actiōibꝰ ciboꝝ cōpositoꝝ. Scđʒ est de actiōibꝰ mellis.

¶ Circa primū sic p̄cedimꝰ: ⁊ primo querit̄ vtrū natura di
uidat inter partes ciboꝝ cōpositoꝝ: ad hoc vt operent̄ suas
opatiōes sicut inter partes camomille ⁊ olei: ⁊ dn̄dit̄ ꝙ sic.
In oībꝰ illis in quibꝰ p̄ naturā est cōpositio: in oībꝰ illis p̄
naturā est resolutio: q: oē cōpositū sicut dicit phs: est resolu
bile in illa ex quibꝰ cōponit̄ per naturā: sed in cibis cōpositꝭ
est cōpositio p̄ naturā: g̃ in illis est possibilis resolutio p̄ na-
turā siue partiū sepatio: ergo natura pōt separe partes ca-
momille ⁊ olei. Scđa rō hec est: faciliꝰ est rē dissoluere q̄ cō-
ponere: q: plura req̄runt̄ ad cōpositionē q̄ ad resolutionē:
ergo ī illa re q̄ a natura est cōposita: facilior ē resolutio q̄ cō
positio: g̃ cū cōpositio ibi sit possibilis p̄ naturā multo fortiꝰ
separatio: ergo natura pōt separe partes camomille ⁊ olei.
Tertia ratio hec est: quāto res aliqua plus accedit ad simpli
citatē: tāto difficilior est in ea resolutio. Itē ea q̄ sunt mixta
prima cōmixtione minꝰ pn̄t separari: sed in aqua partes ter
restres ab aquosis sequestrant̄ p̄ actionē caloris: aqua vo
magis accedit ad simplicitatē q̄ cōposita p̄ naturā: g̃ multo
fortius partes in camomilla ⁊ oleo pn̄t sequestrari. ¶ Ad
oppositū est aucto. Auicē. dicētis ꝙ sunt quedā cōposita in
quibꝰ nō est possibilis sequestratio partiū: sicut in camomil
la ⁊ oleo. Scđa rō hec est: in eis in quibꝰ ē cōmixtio firma ⁊
nexꝰ partiū fortis: nō est possibilis partiū separatio: sʒ oleū
⁊ camomilla sunt hmōi: ergo in illis nō est possibilis partiū
sequestratio. Ad hoc dicendū ꝙ quedā sunt q̄ habēt fortem
nexū in suis partibꝰ: ⁊ in illis non est possibilis partiū sepa-
ratio: ⁊ sic est in camomilla ⁊ oleo. Sūt autē alia in q̄bꝰ est
debilis nexus partiū: ⁊ in talibꝰ est possibilis partiū seque-
stratio p̄ actionē caloris: vn̄ dicimꝰ ꝙ partes camomille pn̄t
corrūpi ⁊ annihilari: sed nō pn̄t separari. ¶ Ad rationē aūt
in cōtrariū dicendū ꝙ diuisio est duplex. Quedā est q̄ respō
det cōpositioni rei ex suis principijs: ⁊ talis est possibilis a
natura: ⁊ hec nō habet fortē nexū. Est autē alia q̄ est diuisio
partiū p̄ actionē caloris naturalis alicuiꝰ actionis: ⁊ hec est
in q̄busdā possibilis: vt in illis in quibus est nexus debilis:
sed in illis est impossibilis: in quibus est fortis nexus. Ad
aliud dicendū ꝙ faciliꝰ est destruere q̄ cōponere: hoc em̄ ve-
rum nō est in eisdē: sed in diuersis: vt in illis in quibꝰ est ne-
xus debilis facilior est resolutio: sed in illis in q̄bꝰ est nexus
fortis vt in aqua ⁊ vino si cōmisceant̄: nō est faciliꝰ resoluere
q̄ cōponere. Ad tertium dicēdū ꝙ non est sile de aqua ⁊ ca-
momilla ⁊ oleo: qm̄ aqua etsi sit cōposita prima cōpositiōe
sunt tn̄ partes terrestres cōmixte cū aquosis: et est debilis
cōmixtio: ⁊ iđ calor pōt ptes separe: sʒ in camomilla ⁊ oleo
est fortis nexꝰ ⁊ cōmixtio: ⁊ iđ calor nō pōt separare partes.

¶ Scđo q̄rit̄ circa hoc: vtrū in oleo sit maxima partiū sepa
tio. ⁊ ostēdit̄ ꝙ sic: q: in rebꝰ mollibꝰ ⁊ liq̄dis magis dʒ fieri
separatio partiū q̄ in rebꝰ solidis ⁊ duris: sed ptes olei sunt
hmōi: g̃ magis dʒ fieri sepatio partiū in oleo q̄ in rebꝰ alijs
Scđa rō hec est: in illo in quo cōmixtio cuʒ rebꝰ alijs est diffi
cilis est possibilis separatio: sed oleū non pōt cōmisceri cum
aqua: ergo facilis est separatio in partibus olei. Cōtrarium
dicit Auicē. ꝙ. s. in oleo ⁊ camomilla sunt partes nō potētes
separari. Ad hoc dicendū ꝙ in illis nō potest fieri separatio
partium: et causa huius est duplex. Prima est fortissimus
nexus. Scđa p̄ viscositatē q̄ facit partes adherere: vn̄ rō pri
ma iā soluta est: q: liq̄ditas nō est cā sepatiōis: sʒ fortis nexꝰ
vł debilis. Ad aliud dicēdū ꝙ duplex ē cōmixtio i oleo: q̄daʒ

est ꝓpria: ⁊ hec est fortis ⁊ nõ est possibilis sepatio in parti-
bus ei⁹. Alia est extranea ⁊ hec est debilis: ⁊ iõ cũ alijs nõ
põt cõponi. ¶ Tertio querit̃ vtrum in compositis ab arte
vt in medicina sit vna cõmixtio: ita ꝙ ex illa cõmixtiõe resul
tet quedã species sicut est in cõpositis a natura: ⁊ õndit̃ ꝙ
sic. cõplexio est dispositio ad totã speciẽ: sed in medicinis cõ
positis sit cõfectio ꝯriaꝝ ⁊ diuersaꝝ cõplexionũ: ⁊ ex illis re
sultat quedã cõplexio q̃ nõ est aliqua illarũ: g̃ silr̃ resultabit
species quedã q̃ sequit̃ cõplexionẽ q̃ est diuersa a specieb⁹
singularũ partium: ergo sicut in cõpositis a natura resultat
quedã species tota: silr̃ in medicinis cõpositis ab arte: q̃dã
tota spẽs resultabit ex cõmixtiõe illaꝝ partiũ. Scda rõ hec
est: dicit serapiõ ꝙ in tyriaca post cõpositionẽ primam resul
tat quedã spẽs q̃ est diuersa a specie quorũlibet alioꝝ. Ter-
tia rõ posset accipi ab Auicẽ. q̃ dicit hoc idẽ in cap. de ꝯstitu-
tionib⁹ medicine: ⁊ sic p3 ex his ꝙ resultat quedã spẽs ĩ me
dicinis cõpositis ab arte. ¶ Ad oppositũ. differũt actio na
ture: ⁊ actio artis: q: actio nature dat formã specificã ⁊ sub-
stantialẽ: sed actio artis nõ dat formã specificã neq3 substan
tialẽ: ergo nõ est possibile vt in medicinis cõpositis ꝑ artifi-
cium resultet forma substãtialis: sed solum accidentalis. Ad
hoc dicendũ ꝙ quidã ponũt ꝙ in medicina cõposita ꝑ artifi
cium nõ sit forma specifica. Nos v̽o dicim⁹ ꝙ in illis est for-
ma specifica q̃ resultat ex cõpositiõe partium ⁊ cõmixtione.
¶ Ad rationẽ dicendũ ꝙ in medicinis cõpositis duplex est
cõmixtio. Prima. s. q̃ fit ꝑ artẽ ⁊ rationẽ: ⁊ ex hac sequit̃ se-
cũda q̃ fit a natura ꝑ ꝯfractionẽ qualitatũ simpliciũ medici
narũ: ⁊ ex hac causat̃ forma cõis specifica diuersa a formis
singularib⁹ ex q̃b⁹ resultat in esse: ⁊ sic ars dat formã speci-
ficam tanq̃ cã ꝓpria disponẽs ⁊ ordinãs simplices medici-
nas ad formã illã. ¶ Quarto querit̃ circa hec: vtrũ medici
ne cõposite operent̃ a tota specie q̃ resultat ex eis: q̃ cõmi-
scent̃ ab arte: aut operent̃ ꝑ virtutẽ alicui⁹ partis: ⁊ ostẽdit̃
ꝙ operant̃ a tota specie: q̃libet substantia ad hoc nata est vt
ex illa eliciat̃ aliqua ꝓpria opatio. Nulla eñ substãtia ocio-
sa sicut dicit ph̃s: sed forma q̃ est tota spẽs rei est substãtia:
ergo tota medicina cõposita ꝑ formã q̃ est tota spẽs operat̃
Scda rõ hec est: forma subãlis tria facit. s. dat esse: separat: ⁊
distinguit: ⁊ est principiũ opatiõis: sicut dicit Algazel ⁊ Aui
cẽna supra. xj. metaphysice: g̃ forma q̃ est tota spẽs medici-
ne cõposite est principiũ opatiõis. Tertia rõ hec est: ab eodẽ
est opatio rei ⁊ esse: vt vult ph̃s: sed forma q̃ est tota species
medicine dat esse medicine: ⁊ q: medicina est illud qd̃ est in
gñe medicine: g̃ a tota specie erit opatio in medicina cõposi
ta. Quarta rõ hec est: ⁊ põt accipi a Ras. ⁊ Auicẽ. qui dicũt
ꝙ tyriaca non operat̃ gr̃a tyri ⁊ cinamomi vel alicuius qd̃
sit in cõpositiõe ipsi⁹: sed ꝑ virtutẽ forme cõis q̃ est tota spe
cies resultãs ex illis. ¶ Ad oppositum est hec ratio. Nihil
in quo fit opatio ꝑ virtutẽ partiũ ⁊ distinctionẽ earũ a natu
ra operat̃ a tota specie. ⁊ cã hui⁹ est: q: natura distinguit in-
ter medicinas: sed in medicina cõposita est hmõi: g̃ nõ opat̃
a tota specie medicina composita. Ad hoc dicendum ꝙ me-
dicina cõposita opat̃ ratiõe toti⁹ forme: ⁊ nõ ratiõe alicui⁹
partiũ. ¶ Ad rationẽ in ꝯriũ dicendũ ꝙ duplex est opatio:
quedã est rõne toti⁹: ⁊ hec ẽ gñalis ⁊ cõis: ⁊ talis opatio est
in tyriaca vt sic gñalr̃ liberet a veneno. Alia est rõne partis:
⁊ hec respicit speciale mẽbrũ: vel humorẽ specialẽ: sicut p3
in scamonea: s3 de hac nõ loq̃mur hic: s3 de ꝓpria. ¶ Quin
to querit̃ q̃ño in cõpositis ab arte: ⁊ in cõpositis a natura fit
opatio a parte cõpositi rõne partiũ: ⁊ videt̃ ꝙ hoc non pos-
sit esse. Nihil qd̃ in altero ꝯsistit potẽtia ⁊ nõ actu est princi
pium opatiõis ĩ ipso: oĩs eñ opatio alicui⁹ est ꝑ formã actu
existẽtẽ in ipso: sed partes in mixto ꝑ naturã ⁊ medicinã cõ-
positam ab arte sunt in potẽtia ⁊ nõ actu. Miscibilia eñ in
mixto sunt in potẽtia ⁊ nõ in actu: ergo mixtũ vel cõpositu3
nõ operat̃ ꝑ virtutẽ alicui⁹ partis existẽtis in ipso. ¶ Ad op
positũ est aucto. Auicẽ. q̃ dicit ꝙ in oĩb⁹ his fit opatio a par
tib⁹ diuersis: ⁊ natura nr̃i corpis respicit eas ⁊ distiguit. Se
cunda rõ hec est. Dicit Cõstãti. in lib. suo de elementis ꝙ in
quolibet mẽbro cõposito est aliq̃ pars q̃ primo ⁊ ꝑ se opat̃:
⁊ alie sibi deseruiũt sicut p3 in musculo ⁊ oclo: ergo silr̃ ĩ cõ-
positis ab arte est aliq̃ pars q̃ pricipaliter operatur. Tertia
ratio. scribit̃ in li. de celo ⁊ mũdo: ꝙ oẽ qd̃ mouet̃ ⁊ operat̃
per naturã mouet̃ ⁊ operat̃ s̃m p̃dominiũ alicui⁹ existẽt̃ in
ipso: sicut p3 in graui ⁊ leui: g̃ cũ in cõpositis ab arte aliqua
pars dñet̃ s̃m virtutẽ necesse est ipa3 operari in eis: qd̃ ꝯce
dimus. ¶ Ad rationẽ in ꝯtrariũ dicẽdũ ꝙ quedã partes in
toto cõposito sunt ĩ potẽtia: ita ꝙ nullo mõ actu: ⁊ hmõi nõ
habent operationẽ in ipso ⁊ sunt pure materiales: q̃da3 v̽o
sunt in mixto nõ solũ in potẽtia: sed in respectu ad aliquem
actũ: ⁊ tales hñt opationẽ in suo toto: sicut p3 in tyriaca et
cõsimilib⁹. ¶ Sexto querit̃ quare natura nr̃i corpis separat
inter partes medicine cõposite ab arte: ⁊ nõ inter partes cu
iuslibet mixti a natura. ¶ Ad hoc dicẽdũ ꝙ quedã cõponũ-
tur prima mixtiõe ⁊ cõpositiõe: ⁊ sunt duplicis gñis: quedã
eñ sunt fortis nexus ⁊ fortis cõpositiõis ⁊ vniõis: ⁊ inter ta
lia natura nõ põt separare. Alia sunt debilis nex⁹ ⁊ debil̃ cõ
positiõis: ⁊ inter partes taliũ natura sepationẽ põt facere.
Itẽ alia cõponunt̃ scda mixtiõe ⁊ hoc duplr̃: q: aut s3 natu
ram: aut s̃m artẽ. si s̃m naturã duplr̃: q: aut sunt debilis ne-
xus: ⁊ in talib⁹ natura põt separe inter partes: aut sunt for
tis ⁊ firmi: ⁊ in talib⁹ natura nõ põt separare. si s̃m artẽ hoc
erit duplr̃: aut q: sunt fortis nex⁹: aut debilis: ⁊ pmo mõ na
tura nõ põt separe inter partes. scdo modo põt sicut in me-
dicina cõposita. ¶ Septimo q̃rit̃ quare multi cibi cõpositi
nature nocẽt: ⁊ multe medicine nõ. videt̃ eñ ꝯriu3: q: dicit
Gal. in cõmẽto sup aphorismos ꝙ incõueniẽs est vna die di
uersas medicinas accipere. ⁊ cã hui⁹ est: q: aut scda medici-
na est silis priori: aut diuersa: aut ꝯria. Si diuersa ⁊ ꝯria tũc
ex operatiõe ꝯria fiet agitatio humoꝝ ⁊ rugit⁹ in vẽtre: ⁊ h̃
malũ. si sit silis tũc nimis laxat: ⁊ inducit debilitatẽ: ⁊ h̃ silr̃
malũ: g̃ medicine multe ⁊ cõposite nullo mõ debẽt exhiberi.
¶ Ad oppositũ est qd̃ aucto. dicũt ꝙ medicine diuerse ⁊ cõ
posite ⁊ iuuãt ⁊ ꝓsunt corpi hũano: si purgatione indiget:
qd̃ ꝯcedim⁹. ¶ Ad rationẽ in ꝯriũ dicendũ ꝙ aliter operat̃
natura in medicina: ⁊ aliter in cibo: q: in medicina intẽdit di
uidere partes diuersas q̃ in ea cõponunt̃: ⁊ ipsas mittit ad
diuersa mẽbra: vt ab eis remoueãt morbũ: vel materia3 pa-
ratam ad morbũ: ⁊ iõ medicina cõposita non nocet. In cibo
v̽o intẽdit natura assilare ⁊ nutrire ⁊ vnire nutrimentũ ipis
mẽbris: s3 si cibus cõposit⁹ det̃ ꝯfundet̃ digestio ⁊ assilatio:
⁊ ideo cibus cõposit⁹ nocet: medicina v̽o cõposita nõ. Itẽ l3
nõ sit bonũ vna die dare duas medicinas laxatiuas: damus
tñ electuariũ dulce ad remouẽdũ malitiã medicine. ¶ Octa
uo querit̃ circa hoc q̃ño ꝑ nimiã decoctionẽ q̃dã cibi stiptici
tate3 acq̃rãt ⁊ nõ laxationẽ. videt̃ eñ ꝯriũ: q: quãto magis
aliq̃ digerunt̃ ⁊ decoquunt̃: tãto coꝝ descẽsus est facilior et
magis obediẽs nature: ⁊ ita cibus quãto magis decoquit̃:
tãto magis laxat. ¶ Ad oppositũ est aucto. ysaac q̃ dicit in
lr̃a ꝙ cibus ꝑ nimiã decoctionẽ acq̃rit stipticitatẽ. ¶ Ad h̃
dicendũ est ꝙ quedã fortiter decocta cõstipãt: ⁊ cã hui⁹ est:
q: tota virt⁹ acuminis q̃ est in eis cã laxãdi mãdat̃ brodio ⁊
manet in eis stipticitas sola vt p3 in caule. ¶ Ad rationẽ in
cõtrariũ dicẽdũ ꝙ quedã remolliunt̃ ꝑ decoctionẽ sicut car
nes porcine anetine ⁊ cõsiles: quedam indurant̃ sicut oua:
quedã sunt in q̃b⁹ subtile exhalat sicut oleũ ⁊ mel: quedã in
quib⁹ acumẽ resoluit̃ ⁊ mãdat̃ brodio: ⁊ primo mõ decoctio
operat̃ ad laxationẽ: ⁊ alijs trib⁹ modis ad constipationẽ.
¶ Nono querit̃ circa hoc ꝓpter q̃d foliũ caulis crudu3 at-
trahit saniẽ apostematis: coctũ v̽o nõ. Ad hoc dicendum ꝙ
in caule vel in folio eius duplex est substãtia. Vna subtilis:
acuta ignea: ꝑ quã fit attractio: ⁊ hec exhalat in aqua ꝑ de-
coctionẽ. Alia est terrestris ⁊ stiptica ꝑ quã indurat ⁊ consti
pat: ⁊ hec remanet in ipso post decoctionẽ: ⁊ ꝓpter h̃ foliũ
crudũ ipsi⁹ caulis attrahit: q: tũc in eo natura acuminis re-
manet: s3 cũ decoq̃t̃ exhalat: ⁊ sic amittit virtutẽ attrahẽdi.
¶ Decimo q̃rit̃ circa hoc: q̃re q̃dã plãte in vetustate acqui
runt caliditatẽ ⁊ acumẽ cũ in iuuẽtute sint frigide ⁊ hũide ꝑ
naturã sicut p3 in lactuca. Et ratio hui⁹ est q: in senectute
fit amara: ⁊ omne amarũ calidũ. Videtur autẽ ꝙ calor in pri
ma etate vel in iuuentute fortior: sit q̃ in senio: ergo lactuca
calidior est vel debet esse per naturam in iuuentute q̃ in ve
tustate. ¶ Vndecimo querit̃ cu3 oẽ genus lactis sit dulce:
quare lac in lactuca est amarũ in senectute: cum eñ lactuca

est in sua nouitate: est insipidum: in senectute vo fit amarũ.
¶ Item duodecimo queriẽ quare lac ficus in principio est
amarũ: in fine vo maturatiõis cõuertiẽ in dulcedinẽ. ¶ Ad
primũ dicendũ ꝙ lactuca in iuuẽtute multã hꝫ humiditatẽ
a dño q̃ rescindit calorẽ: in senectute vo consumiẽ illa hũidi
tas accidẽtalis a calore extraneo sicut a calore solis: ꝛ acqrit
acumẽ cũ sit subtilis: ꝛ ꝓpter hoc lactuca in iuuẽtute est fri
gida nimis: in senectute calida ꝛ acuta. Per hoc pꝫ solutio
ad scđꝫ. Lac eñ lactuce in sui nouitate est aquosuꝫ. In sene
ctute vo ꝯsumiẽ illa hũiditas a calore exñeo ꝛ siccitate terre
a qua nutriẽ: recipit lac eiꝰ amaritudinẽ sicut a materia: et a
calore extraneo sicut ab efficiẽte. ¶ Ad tertiũ dicẽduꝫ ꝙ lac
ficus fit ex humiditate nutrimẽtali: q̃ in suo principio mul
tum habet acuminis: sed post digestioneꝫ a calore naturali
intrĩseco ꝛ exteriori recipit decoctionẽ ꝛ ꝯuertiẽ in nutrimẽ
tum ꝛ dulcedinẽ. ꝛ ꝓpter hoc non est simile de lacte ficus ꝛ
lactuce: q: lac ficus recipit dulcedinẽ ꝓpter digestioneꝫ: lac
vo lactuce fit amarum in senectute propter consumptioneꝫ
humidi ꝛ siccitatẽ ꝛ acumen ipsius. ¶ Decimotertio que
ritur quare brodium siue ius galli veteris plus laxat ꝙ̃ ius
galli noui: videtur eñ cõtrariũ q: naturalis humiditas per
quam fit laxatio: in iuuentute plus abũdat ꝙ̃ in senectute:
et siccitas per quã fit constipatio: plus abundat in senectu
te ꝙ̃ in iuuentute: ergo brodiũ galli noui plus est laxatiuũ
ꝙ̃ brodiũ galli veteris. ¶ Ad hoc dicendũ ꝙ caro galli in se
nectute acqrit quoddã acumẽ ꝛ salsedinẽ que ꝑ decoctionẽ
mandaẽ brodio. vñ hmõi brodiũ fit mordicatiuũ ꝛ incisiuũ:
ꝛ sic fit laxatiuũ mordicãdo intestina: ꝛ incidẽdo feces: h̃ aũt
nõ est in gallo iuuene: ꝛ ꝓpter hoc eiꝰ brodiũ nõ est laxati
uum: ꝛ si laxat hoc est valde parum.

¶ Circa scđm principale sic ꝓcedimꝰ: ꝛ queriẽ ꝓpter quid
zuccara diutiꝰ ꝯseruaẽ ꝙ̃ mel. videẽ eñ ꝯ̃riũ: q: confecta ex
melle diutiꝰ ꝯseruanẽ ꝙ̃ ꝯfecta ex zuccara. Ad hoc dicendũ
ꝙ substantia zuccare ꝓportionẽ hꝫ ꝛ eq̃litatẽ in caliditate ꝛ
humiditate in quadã puritate: ꝛ ideo nõ dissoluiẽ sed diu cõ
seruaẽ. in melle vo ẽ ecõuerso: ꝛ iõ nõ tã diu durat. Itẽ zuc
cara partes hꝫ raras: ꝛ qñ cõmisceẽ alijs: partes aliaꝝ subin
trant partes ipsiꝰ: ꝛ dominanẽ eideꝫ: ꝛ iõ nõ diu ꝯseruat ea.
Mel vo ꝑtes habet viscosas: ꝛ ꝑ viscositatẽ coadunat par
tes coꝝ q̃ ei cõmiscẽtur nec sinit ea resoluere: ꝛ iõ diu cõser
uãtur ea q̃ ex melle ꝯficiunẽ. Aliter dicũt alij: ꝙ zuccara est
sicca in substãtia lꝫ sit humida in cõplexione. Mel vo humi
dum in substãtia lꝫ sit siccũ in cõplexione: sed siccitas in sub
stantia cũ debili calore repugnat putrefactiõi. Hũiditas vo
in substãtia cũ forti calore vel debili dñantis est causa putre
factiõis: ꝛ zuccara ẽm se diutiꝰ conseruaẽ ꝙ̃ mel. cõmixta vo
alijs minꝰ cõseruaẽ ꝙ̃ mel: sicut modo superiꝰ patuit.

¶ Scđo queriẽ circa hoc: q̃re illud qđ subtilius est ꝛ puriꝰ
petit fundũ in melle: in oleo etiã ꝛ in vino ecõuerso illud qđ
purius: stat in medio. ¶ Ad hoc dicendũ ꝙ in melle dñaẽ
natura terre: in oleo vo aeris: in vino auteꝫ natura media: ꝛ
ideo qđ puruꝫ est in melle petit centrũ: ꝛ impurũ superna
tat: qđ vo in oleo est purũ ascẽdit ꝛ supnatat: fex vo descen
dit: vinũ vo mediũ est inter hec: ꝛ hꝫ quattuor substantias.
Prima est terrestris feculẽta: ꝛ h̃ est in fundo. Scđa est spu
mosa. Tertia est aquosa: ꝛ iste due sunt in summo: quidã tñ
dicũt ꝙ spumosa est in fundo. Quarta est pura vinosa: ꝛ hec
est in medio: q: partim habet naturã terre: partim aeris.

¶ Tertio ꝛ vltimo queriẽ ꝑ quã viã cõpetit mel ptysicis. vi
detur eñ cõtrariũ: q: qđ de facili cõuertiẽ in genꝰ cholericũ
non cõpetit ptysicis: q: calefacit ꝛ ꝯsumit: sed mel est hmõi
sicut dicit ysaac: g̃ mel nõ competit ptysicis. Scđa ratio hec
est: nihil quod attinet caliditati ꝛ siccitati excedẽti competit
ptysicis: sꝫ mel est hmõi: est eñ siccũ in secũdo gradu: ergo
mel nõ cõpetit ptysicis. ¶ Ad oppositũ est auctor. Rasis q̃
dicit ꝙ mel cõpetit ptysicis. ꝛ cã huiꝰ est q: mũdificat saniẽ
vlcerationis pulmonis q̃ est causa ptysis: ꝛ iõ ptysicis debet
exhiberi. ¶ Ad rationes in ꝯ̃riũ dicendũ ꝙ mel tria operaẽ.
primũ est calefacere. scđm est desiccare ꝛ cõsumere ꝛ mundi
ficare. tertiũ est inuiscare: ꝛ cõsolidare. ꝛ quantũ ad primum
non cõpetit ptysicis: nec eis debet dari. quantuꝫ vo ad alia
duo eis cõpetit ꝛ est valde vtile: ꝛ sic intelligit Rasis.

¶ De cibis ẽm rationẽ. Cap.x. ¶ Lectio.xij.

Expleto qño virtutes cibarioꝝ ẽm experimẽ
tum inuestigenẽ: qño ẽm rationeꝫ eligenda
sunt: dicere ꝯsequitur. Nõ eñ intẽtio nr̃a so
lis experimentis dꝫ ꝑfici. Cibaria ergo ẽm
rõneꝫ secernunẽ nũc tribꝰ modis. ex sapore vel odore
vel ex essentijs: ꝛ coꝝ cõpositionibꝰ vł cõplexionibꝰ.
Cõplexiões vel cõpositiões intelligo soliditatẽ: rari
tatẽ: leuitatẽ: grauitatẽ. Essentias: q̃litates chimoꝝ
ab eis genitoꝝ: viscosoꝝ: subtiliũ: leniũ: grossoꝝ: velo
citer seu tarde digerẽdoꝝ. Dẽ autẽ cibariũ duobus
modis diuidiẽ: aut eñ sensui ẽ passiuuꝫ: aut nihil sen
sui illatiuuꝫ. Nihil eñ inferẽs duplr̃ diuidiẽ: aut eñ
corpus cõpositũ: sicut albugo oui ꝛ silia: aut simplex
sicut aq̃ ꝛ cetera elemẽta. Q: si corpꝰ sit cõpositũ eq̃li
tatẽ ambaꝝ virtutũ significat faciẽtiũ: q̃ sunt calidũ:
ꝛ frigidũ. vñ ꝛ ip̃a albugo mediocritatẽ hꝫ quandã:
sꝫ tñ parũ frigiditati attinet. Passionẽ inferẽtes q̃li
tates diuerse sunt: ẽꝫ grossitudinẽ liquoris substãtie
ꝛ rei subtilitatẽ ꝛ eiusdẽ mediocritatẽ. Si eñ liquo
res substãtie terrestres sint ꝛ grossi natura rei sicca
est ꝛ desiccatiua: ꝛ res illa dr̃: frigida ꝛ sicca sicut tu
tia: ematites: cerusa ꝛ silia. Si aũt liquores subtiles
sint ꝛ aerei: natura rei vnctuosa erit inter qualitates
q̃ttuor mediocres sicut oleũ qđ vocaẽ omfacinũ. Q: si
liq̃res iter subtile ꝛ grossuꝫ mediocres sunt: fiet etiã
res inter strigere ꝛ mollescere mediocris: ꝛ vocabiẽ
frigida ꝛ hũida sicut albugo oui ꝛ recẽs caseꝰ. Aliqñ
etiã diuersanẽ ẽm motũ suũ in quorũlibet extremita
te. Si eñ sit vicinior grossitudini: res viscosa ꝛ laxati
ua ꝛ lenitiua erit sicut dragagantũ ꝛ amidũ. Si sub
tilitati attinuerit: res mollitiua erit sicut cera liq̃da
ꝛ caro pinguis. Nullã vo passionẽ gustui inferẽtes si
sunt simplices: nil erga sẽsus sũt operãtes cũ sint sim
plices. sẽsus eñ cõpositi. Simplicia vo nõ faciũt i cõ
positꝭ: qđ cõposita i cõpositꝭ. Dis ei actio naturalis
nõ opaẽ nisi in his q̃ꝝ silr̃itudĩes sunt i ꝑtãte vt casat
trahat i actũ: neq̃ patiẽ nisi silr̃. i. nõ recipit nisi q̃s
hꝫ ip̃a in ꝑtãte q̃litates. Simplex aũt sapor: neq̃ po
testate: neq̃ actu põt esse in cõpositis: ꝛ idcirco neq̃
sẽsus eũ recipit: neq̃ i eũ mutaẽ: sicut mutaẽ circa cõ
posita q̃ sibi sũt silia. Vñ psiliũ plus refrigerat ꝛ ex
tinguit sitiꝫ ꝙ̃ aq̃: etsi aq̃ sit naturalr̃ frigidior ꝙ̃ psi
lium: q: simplex ẽ aq̃. Iõq̃ ãtiq̃ ꝑhi ꝯcordanẽ q: ele
mẽta nõ nutriũt corpus: neq̃ mẽbris assil̃anẽ aliq̃ bꝰ
nisi cũ mediocritate terrenascẽtiũ ꝛ sanguinis. Ele
mẽta eñ ꝓpter vicinitatẽ sui ad terrenascẽtia assimi
lanẽ ꝛ mutanẽ in ea. Nascẽtia vo ex affinitate sui ad
sanguinẽ assil̃anẽ ꝛ mutanẽ in eum. Sanguis aũt q:
mẽbris aialiũ assil̃aẽ ꝛ vicinaẽ: ꝛ i ea mutaẽ. ex ip̃o eñ
ꝯfortaẽ ꝛ regunẽ. Cõstat ergo q: elã a nutrimẽtꝭ cor
poꝝ sunt remota cũ sint simplicia non saporosa. vñ ꝛ
oẽm recipiũt saporẽ i eis appropriãtẽ: sicuti colorem
nõ hñtia oẽꝫ colorẽ sũt recipiẽtia: ꝛ iõ crystollordos
q̃ videmꝰ colorẽ nõ hꝫ. Aqua ergo saporẽ nõ hꝫ: que
si haberet: nullũ aliũ reciperet. Sapor eñ suꝰ aliũ reci
piẽdo repugnaret: neq̃ suo eũ aliũ reciperet nisi cũ ex
traneꝰ ipꝫ vinceret. Testanẽ hoc q̃bꝰ cholera ru. dñaẽ.
Sentiunt igiẽ omnẽ saporẽ amaritudini vicinantẽ:

quibus phlegma salsum principatur: omnis suus sa
por: salsedini vicinat. Ideoq; aqua omnē recipit sapo
rem: omnēq; colorem: nullū tamē dans colorē vel sa-
porem: sed potius aufert vtrūq; cum dominat susci-
pientibus: q: dissoluit cōpositiones eoꝝ: ⁊ reducit in
simplicitatē. Nōne eñ vides aquā cōmixtā dulcedi-
ni minorare dulcorē suū: ⁊ si horribili misceas sapori
sicut salsedini acredini acumini: nōne eū debilitat et
minuit? Nō ergo elemēta sunt sensui passionē inferē
tia: cū sensus sint cōpositi ⁊ ipsa simplicia. ¶ Pas-
sionem sensui sunt inferētes duob⁹ modis: aut enim
delectatiōe; faciūt: aut quādā horribilitatē. Delecta
tionem inferūt cū molli tamē virtute humectatiua:
mollitiua: colatiua: mūdificatiua nocitiuorum sensui
grossoꝝ humorū. s. frigiditate congelatorum: sicut in
dulcedine videmus mūdificantē: mollificātē: lauātē
quoq; asperitatē lingue: post dulcedinē vero succedit
vnctuositas. vnde sensum ⁊ gustū videm⁹ delectan-
tem in dulcoribus: ⁊ in eis acquiescentē sicut tactus
acquiescit tēperate tepiditati aque propter similitu
dinem sui ad calorē humane cōplexiōis. cōplexio eñ
humana calida est tēperate ⁊ humida. Dulcedo er-
go tēperate calida est: ⁊ tēperate humida. ¶ Omnia
ergo facientia delectationē tactui ⁊ gustui tēperate
sunt calida ⁊ hūida. dulcedo aūt ca. et hu. est tēpate.
¶ Inferentes autē horrorē operantur cum virtute
sensus percussiua iūcturarū corporis separatiua. hec
autē corporis faciūt corrugationē: aut summā disso
lutionē. adunatio eñ modū excedēs lingue adunās
partes ⁊ incōculcās alterā alteri adeo vt separet iun
cturas: ⁊ dissoluat ligamēta. vnde Gal. Siccitas in-
quit si in quarto gradu sit actionē suam: actioni acu-
minis assimilat. ¶ Separatio est cum virtute incisi
ua dissoluente iuncturas ⁊ separante. fit autem hec
actio duobus modis: aut eñ separat ⁊ calefacit: sicut
acumen: amaritudo: salsimen: aut separat sine calefa
ctione sicut acetositas.

¶ In premissis circa diete inuestigationē ſm viam experi
menti pcessit: in hac parte circa ipsam ſm viā rationis pce-
dere intēdit. ¶ Diuisio. Recipit autē hec pars diuisionē
in duas partes. In quarū prima diuersitatē ciborū gñalem
assignat: penes diuersas cōditiones: iuxta quas pcedit ſm
viam rationis. In scda. s. in hac: Omne autē cibariū tribus
modis diuidit. psequit de diete diuersitate ſm pdictas cō
ditiōes. Scda autē diuidit in q̃ttuor: iuxta q̃ttuor pditiōes.
In quaꝝ prima assignat diuersitatē diete a pte saporis. In
secūda sc; in hac: In odorādis cibarijs ⁊c. assignat eius di-
uersitatē a parte odoris. In tertia. s. in hac: Cibaria ⁊c. assi-
gnat eius diuersitatē a parte cōpositiōis in raritate ⁊ spissi
tudine ⁊ mollitie ⁊ duritie consistentē. In quarta. s. in hac:
Diuersitas cibarioꝝ in substātijs ⁊ nutrimētis ⁊c. assignat
eius diuersitatē a parte substātie in grossitie ⁊ subtilitate ⁊
similibus dispositionib⁹ consistētē. Pars autē prima diui
ditur in duas. In quarū prima diuidit ea que in corpore no
stro recipiunt: per ea que passionē inferunt: ⁊ per ea q̃ non.
In secunda prosequēs de inferentib⁹ passionē: assignat di-
uersitatē sapoꝝ ⁊ eorum actiōes: per quos hec corpus im-
mutant. ⁊ hec pars incipit hic: Cibarioꝝ ergo diuersant sa-
pores pter suarū complexionū diuersitatē ⁊c. Prima aūt
harū partiū spectat ad presentē speculationē. Sunt igit in
presenti lectione partes due. In quarum prima assignat di
uersitatem ciborū ſm diuersas cōditiones ipsorū. In secū-
da demonstrat distinctionē receptoꝝ in corpore per inferen
tia passionē ⁊ non inferētia. Prima autem pars diuidit in
duas. In quarū prima proponit intentionē ⁊ ordinē ad pre
dicta. In scda sc; in hac: Cibaria ergo ſm rationem ⁊c. assi-
gnat predictā diuersitatē generalē diete. Scda vero principa
lis diuidit in sex. In quaꝝ prima assignat diuisionē recepto
rum in corpore: per inferētia ⁊ non inferentia passiones. In
secunda. s. in hac: Nihil inferens passionē dupliciter ⁊c. di-
uidit non inferentia passionē per simplicia ⁊ composita. In
tertia. s. in hac: Et si corpus sit compositū. prosequitur de
inferētibus passionē cōpositis. In quarta. s. in hac: Passio
nem inferentiū qualitates diuerse sunt ⁊c. assignat gñalem
diuersitatē inferentiū passionē a parte grossitiei ⁊ subtilita
tis. In quinta. s. in hac: Nullā vero passionē inferētes gustui
si sint simplices ⁊c. prosequit de non inferentibus passionē
simplicib⁹. In sexta. s. in hac: Passiones sensui inferētes ⁊c.
prosequitur diuersitatē inferentiū passionem a parte dele-
ctationis ⁊ horribilitatis. ¶ Circa primā particulā prime
partis dicit transeūdo ꝙ prius dictū est de virtutib⁹ ciboꝝ
ſm viam experimēti: dicendū est de ipsis per viam rationis.
¶ Circa secundā partē talem assignat diuersitatē ciborū:
inquit consistit differētia in sapore: odore: ⁊ substātia: ⁊ cō
positione: ⁊ hec exponit. Circa scdā partē scde partis prin
cipalis sic pcedit dicens: ꝙ illud qd in corpore recipitur est
duplex. Quoddā est sensui passionē inferens: quoddā non.
Circa scdam partem dicit ꝙ non inferens passionē quoddā
est simplex: sicut elementū: quoddā compositū sicut mixtū.
¶ Circa tertiā dicit ꝙ non inferēs compositū est tempera-
mentū sicut albumē oui qd tñ parum declinat ad frigidita
tem. ¶ Circa quartā assignat quadrimembrē diuersitatē
inferentiū passionē. Prima est ꝙ quedā sunt ad duritiē de-
clinantia sicut ematites. s. lapis sanguineus: ⁊ cerusa. s. pul
uis albus ex laminis plumbeis aceto dissolutis factus. Se-
cunda est ꝙ quedā sunt subtilia liquida: sicut oleum ex oli-
uis nouis seminaturis. Tertia est ꝙ sunt mediocria inter
hec: sicut albugo oui. Quarta est ꝙ mediocriū q̃dā declināt
ad duritiem sicut dragagātū: qd est gūmi quoddā liquidū:
sicut terra liquida. ¶ Circa quintā partē sex intēdit. Pri-
mo dicit ꝙ simplicia nullo modo inferunt passionē gustui.
Scdo probat hoc hac ratione. Omne agēs ⁊ immutās com
positum est cōpositū: sed elemēta sunt simplicia: organa cō
posita: ergo elemēta non immutāt organa. Et autē solū cō
positum imutet compositū sic pbatur: omne eñ agens na-
turale agit in illud qd h; potestatiuā similitudinē cū ipso:
vt ſm eam ipm ducat ad actū: sed simplex non habet hanc
similitudinē cum cōposito: ergo simplex nō immutat cōpo
situm: ⁊ sic elemēta nō immutāt organa sensuū. Tertio in-
ducit experimētū ad hoc in psilio: qd p sui cōpositiōe; plus
infrigidat ꝙ aqua. Quarto ad h' declarādū ostēdit ꝙ elemē-
ta pter sui simplicitatē ⁊ distantiā a corpore hūano nō nu
triūt aīal: plantā autē nutriūt pter sui vicinitatē ad ipas.
Quinto ostēdit ꝙ pter sui simplicitatē carent oñi sapore.
Sexto declarat hoc dicēs ꝙ hoc pz q: oēm saporē recipiūt
sicut patet in aqua. omne recipiēs caret eis que recipit sicut
patet in lingua ⁊ oculo: eo ꝙ vnū alterius impedit receptio-
nem: sed elemēta omnē saporē recipiūt: ergo omni carēt sa-
pore: ⁊ sic de alijs obiectis: a quib⁹ organa imutāt sensus.
¶ Circa sextā partem due sunt particule. In quarum pri-
ma determinat de inferētib⁹ passionē sensui cū delectatiōe
In secūda. s. in hac. Inferentes aūt horrorē ⁊c. determinat
de inferentib⁹ passionē cum horrore. Dicit igitur ꝙ inferen
tium passionē quedā inferūt eam cum delectatiōe: quedam
cum horrore. Cum delectatione sicut vnctuosa ⁊ dulcia: que
sensum ⁊ organum leniūt. vnde dulcedo pter sui tēpera-
mentū delectat gustū sicut aqua tepida tactū. Nā omne si-
mile delectat: sed cōplexio humana est calida ⁊ humida in
secūdo gradu: ergo ipsam delectat aqua tepida. ⁊ dulce qd
est calidū ⁊ humidū in eodē gradu. Deinde determinat de
inferētib⁹ horrorē. Hec aūt sūt duplicia. quedā eñ inducūt
horrorē corrugādo partes: sicut pontica: quedā separando
⁊ hec sunt duplicia: q̃dā eñ separāt calefaciēdo: sicut ama-
ra: salsa: ⁊ acuta: q̃dā infrigidādo sicut acetosa. Et ad voca
buloꝝ habendā noticiā: notandū ꝙ tutia est lapis valēs in
collyrijs: est autē abstersiuus. ematites est lapis sanguine⁹
ad sanguinis

ad sanguinis restrictiõem valens. Oleũ omfacinũ est ex ĩmaturis oliuis quoddã aquosis factũ. Psiliũ est semẽ frigidũ ꝛ humidum: ita ꝙ aquã musilaginosam reddit ꝛ grossam. Natura ẽ: virtus eius qđ retinet in corpore a quo opatio elicit. Essentia est dispositio per quam ad naturam humanam cibus ꝓportionem habet. hec autem est intentio huius partis. ¶ Circa partem istam sex sunt inquirẽda. Primũ est vtrum elemẽta nutriãt. Scđm est ꝑ cuiꝰ elemẽti dñium fiat nutritio ex mixtis. Tertium est: dato ꝙ elementa nõ nutriant nisi plantas: que est causa quare non nutriant animalia. Quartum est: vtrum elementa immutent sensus. Quintum est vtrũ organa sensuum careãt natura suorum obiectorum. Sextũ est de his q̃ inferunt passionẽ sensui cũ delectatiõe.

¶ Circa primum ꝓceditur hoc modo: et ostenditur ꝙ elementa nõ nutriunt neqꝫ plantas neqꝫ aliud. oĩe qđ nutrit alterũ cõuertitur in ipm: cum nutritio sit per cõuersionem nutriẽtis cũ nutrito: sed sicut habet in quarto metheororum: nullum simplex conuertitur in mixtum: ergo cum omne elementum sit simplex: ꝛ omne viuens sit mixtũ: nullũ elementum in mixtum cõuertetur: sed quod non conuertitur in alterum nõ nutrit ipm: ergo nullum viuens ab elementis nutritur. Scđa ratio est hec: quale deperditur a membris tale debet restaurari: sed hoc non potest esse nisi per mixtum ergo elemẽtum cum sit simplex non poterit nutrire. Tertia ratio hec est. Nutrimẽtum fit per simile. nutritio eñ est perfecta assimilatio nutriẽtis cum nutrito. sicut dicit Gal. sed nullum elemẽtum est simile membris actu vel potentia cũ sit simplex: ergo nullum elementum nutrire potest aliquod viuens. ꝛ sic non nutriet plantã. Quarta ratio hec est. omne nutriens habet vicinitatẽ cum eo quod nutrit primam vel remotam. Nutrimẽtum vero in principio est dissimile: in fine vero simile: ꝛ vicinum membro: sed nullum elementum est huiõi: ergo nullum elementum est nutriens. Quinta ratio hec est. dicit Auicẽ. in libro suo de anima: ꝙ corpora viuẽtia equalitatem habent complexionis: ꝛ maxime corpus humanum. vnde magis accedit ad mediam cõplexionem que magis recedit a contrarietate: ꝛ ideo quod ipm nutrit: debet habere fractionem excellentie sue qualitatis: sed elementa habent vltimatas qualitates ꝛ complexiones ꝭm se. ergo elemẽta ꝭm se adinuicẽ nihil possunt nutrire: nec aliquod viuens. ¶ Ad oppositum est hec ratio: ex eisdem fit res ꝛ nutritur: sicut dicit Arist. in libro de generatione: sed omne viuens cõpositum est ex quattuor elemẽtis sicut scribitur in. iiij. metheororum: ergo omne viuens nutritur ex elementis: ꝛ sic elementa nutriunt. Secunda ratio hec est: dicitur enim cõmuniter ꝙ salamandra viuit in igne: ꝛ nutrit ex eo. talpa ĩ terra. ꝛ alec ex aqua. Tertia ratio hec est aucto. ysaac qui dicit in littera ꝙ aqua dulcis cibus est plantarum sed aqua est elemẽtum: ergo elementum nutrit. Quarta rõ hec est: eo modo quo animal componitur habet restaurari: quod a compositione eius deperditur: sed elementa cedũt in compositionem ipsius animalis sicut partes eius: ergo si aliquid deperditur de cõpositione partium animalis: põt restaurari per elementum: sed hoc elementum nutrit: ergo elemẽtũ põt nutrire. ¶ Ad hoc dicẽdum ꝙ elementa nõ nutriunt. ꝛ causa dicet inferius: neqꝫ plantas: neqꝫ aliquod viuens. Ad rõnem primam dicendum ꝙ elementa dupliciter ꝯsiderant. Vno mõ ꝭm se: ꝛ sic nõ nutriũt. Alio modo put veniunt in mixtionem: ꝛ tunc aliquod mixtum resultat ex illa mixtiõe quod nutrit plantas ipsas: ꝛ est humiditas vel limositas terrestris. Ad secundam que est opinio vulgaris dicendum ꝙ est falsa: quia illa quattuor animalia non nutriunt ex elementis puris: sed quedam eorum viuũt a dñio in eis: vt salamandra in igne: ꝓpter vehementem frigiditatem. Ad tertiam rationem dicendum ꝙ aqua dulcis non est simplex sed composita vel mixta quodam modo: ꝛ propter hoc nutrit plantas: sed licet nutriat plantam que ĩmediate ex cõmixtione elementorum resultat: ꝛ ab eis simul ĩmediate cõmixtis nutritur: nõ ꝓpter hoc ĩmediate nutritur corpus humanũ: sed per multa media. Ad quartam dicẽdum ꝙ duplex est compositio in corpore hominis: ꝛ similiter duplex resolutio. Prima compositio est ex elementis: ꝛ huic respõdet restauratio ex elementis: sed hec est impossibilis. Alia est compositio ex membris: vel membrorum ex elementis mixtis. i. ex eis que resultant ex elementis mixtis: ꝛ huiõi resolutioni compositionis respondet restauratio ꝛ nutritio ex mixtis.

¶ Circa secundum sic proceditur: queritur per cuiusmodi elemẽti dñium fiat nutritio ex mixtis: ꝛ ostendit ꝙ per dominiũ terre ꝛ aque: quia animalia constant ex aqua ꝛ terra a dominio sicut habet in quarto metheororum: ergo ex aqua ꝛ terra nutriuntur a dominio. Secũda ratio hec est: omnia animalia maxime nutriuntur a dominio illius elementi: in quo habitant: sed omnia animalia maxime habitant in terra ꝛ aqua: quod per se patet: ergo omnia animalia maxime nutriuntur ex aqua ꝛ terra a dominio. Tertia ratio hec est: omne nutrimentum est passiuum ꝛ habet qualitates passiuas ꝛ potestatiuam similitudinem sicut dicit Gal. sed qualitates terre ꝛ aque sunt maxime passibiles: ergo maxime cedunt a dominio in nutrimentum. Quarta ratio est hec: omne nutrimentum cedit ad materialem constitutionem membrorum ꝛ non formalem: sed solum terra ꝛ aqua cedũt ad materialem causam membrorum: ex igne vero ꝛ aere est spiritus ꝛ motꝰ ꝛ opatio potius: sicut dicit Auicẽ. ergo terra ꝛ aqua maxime cedunt in nutrimentum. ¶ Ad oppositum est hec ratio: vita stat per calidum et humidum: ꝭm phm: et immediate per calidum: ꝛ vita enim est in corde tanqꝫ in radice: quod est fons caloris: sed elementa superiora calida sunt inferiora vero frigida: ergo magis cedunt in nutrimentum ꝙ aqua ꝛ terra. Secunda ratio hec est: humores sunt filij elementorum ꝭm Gal. ꝛ omnes humores nutriunt. hoc supponimus. Item omnes variantur ꝭm variationem elementorum ꝛ eis ꝓportionantur: vt phlegma aque ꝛc. cum ergo in omni humore sit dñium alicuius elementi existẽtis in ipso: videtur ꝙ omne corpus nutriatur ex aliquo elemẽto a dominio. Tertia ratio talis est: dicit ysaac ꝙ inter omnes humores sanguis maxime nutrit: sed huic ꝓportionatur aer: ergo aer maxime cedit in nutrimentum Ad hoc dicendum: ꝙ omne nutrimentum habet dñium terre ꝛ aq̃ sicut preostensum est. ¶ Ad rõne pmã dicẽdum ꝙ duplex est caliditas ꝛ humiditas. quedam est elementaris: ꝛ in ista non stat vita: nec est radix vite: est ꝛ alia que resultat ex concursu elementorum ꝛ ꝓportione eorum: ꝛ hec est radix vite. Vel posset dici ꝙ ad vitam duo requiruntur: scꝫ principium materiale ꝛ formale: ꝛ omnia elementa cedunt in principiũ. in principiũ materiale tñ terra ꝛ aqua a dñio. ignis vero ꝛ aer in principium formale: ꝛ quia nutrimentũ non fit respectu eius quod est formale: sed respectu eius qđ est materiale tñ: ideo terra et aqua cedunt in nutrimentum a dominio. Ad secundam rõnem dicendum ꝙ dñium est duplex. Vnũ est a virtute: ꝛ aliud ẽ a materia. Dicimus ergo ꝙ ignis proportiatur cholere: ꝛ aer sanguini: ꝛ in eis dñantur ꝭm virtutem: ꝛ non ꝭm materiam per quam terra ꝛ aqua cedũt in nutrimentum a dñio. Ad quartam rõnem dicendum ꝙ calor naturalis ꝛ spiritus nutriũtur a dñio terre ꝛ aque. sed in terra ꝛ aqua duplex est pars: subtilis ꝛ grossa. ꝛ ex subtilibus partibus eorum igneis: siue ignitis. propter cõmixtionem ignis ꝛ aeris cum ipsis nutriuntur spũs ꝛ calor naturalis: ex grossis ꝟo membra: sicut dicit Auicẽ.

¶ Circa tertium ꝓceditur hoc modo: queritur que est causa quare elementa non nutriunt: vtrum scilicet sit causa simplicitas: an distantia ipsorum a corporibus nostris: ꝛ ostendit ꝙ simplicitas non est causa: si eñ simplicitas esset cã elementa nutrirent aĩal sicut nutriunt plantam: quod falsum est: ergo simplicitas non est causa. Item hoc patet per experimentum: quia si simplicitas sit causa: remota simplicitate cõmixta nutrient: ergo bufo nutriret: ꝛ cetera animalia venenosa: quod falsum est. Secunda ratio hec est. Nutritio est perfecta assimilatio nutrientis cum nutrito: ꝛ hec similitudo est in potentia in nutriente: et ducitur ad actum per actionẽ virtutis nostri corporis: sed omne quod nutritur est mixtum: ergo ad hoc ꝙ elementa nutriant: oportet ipsa remoueri a simplicitate ꝛ cõmisceri adinuicẽ: ꝛ fieri mixta: vt habeãt similitudinem in rebus nutriendis. ¶ Ad oppo

situm est hec ratio: per illud priuatur res a nutrimento per quod recedit a similitudine nutriendi membra: sed elementum per simplicitatem recedit a similitudine nutriendi mēbra: ergo per simplicitatē priuatur a nutrimento: ergo simplicitas est causa quare elementa non nutriunt. Ad hoc dicendum ꝙ elementa non nutriunt ꝓpter tres causas. Prima est simplicitas: quia simplicia non nutriunt. Secūda autem est vltimata contrarietas elementorum: ⁊ qualitas corporis mixti: ⁊ ideo quia in vltimo sunt contrarietatis nō nutriunt. Tertia est distantia elementorum a mixtis: vnde que accedunt ad elementa: ⁊ immediate ex eis cōponunť ex elemētis mixtis nutriunť: sicut plāte ⁊ vermis ex terra: nō aūt sic est in homine: non eñ ex elementis īmediate componiť sȝ ꝑ multa media: ⁊ ꝑ magnam distantiam ab eis distat: et ideo ex elementis non nutritur homo immediate. ⁊ per hoc patet solutio ad rationes.

¶ Circa quartum ꝓceditur hoc modo: ⁊ queritur vtrum elementa simplicia immutēt sensum tactus: ⁊ ostēditur ꝙ sic. tactus cognoscit excellentias elementorum: sicut dicit phus: sed in elemētis est excellentia qualitatū per quas sensus tactus immutatur: ergo elementa immutant tactum. Secūda ratio hec est: dicit Auicē. ꝙ sensus tactus diffusus est per omnes partes corporis ne animal patiatur ignorās vt discernat q̄ iuuant ⁊ que nocent ſm sui mutationem: sed elementa corrumpunt animal ꝓpter excellentias suarum qualitatum: sicut patet in igne: ergo sensus tactus aīalis mutať ab elementis. Tertia ratio hec est: omne contrarium ⁊ excellens natum est corrumpere ⁊ immutare illud quod excellitur ab eo: sed elementa cum sint in vltimo cōtrarietatis excellūt sensum tactus: cum sit valde temperatus: ergo elementa corrumpunt sensum tactus ⁊ immutant. Quarta ratio hec est: ad hoc ꝙ aliqua excellent ⁊ corrumpant organa sensuum oportet ꝙ habeant contrarietatem ⁊ similitudinem cum ipsis sicut patet in quibusdam obiectis: vt in lumine solis: sed omnia organa corporis similitudinem habēt quodam modo cum elementis: ⁊ excelluntur ⁊ īmutantur ab eis: ergo ⁊ tactus cum sit in omnibus organis per consequens īmutať ab elemētis. Quinta rō talis est: quilibȝ sensus natus pati est ⁊ immutari a suis ꝓprijs obiectis: put est in sua radice: sȝ quattuor qualitates prime sunt obiectū sensus tactus: ⁊ eius radix est in toto corpore: sed quelibet pars corporis īmutatur a qualitatibus illis: ergo ⁊ sensus tactus cum sit in qualibet parte corporis īmutatur ab eis. Sexta ratio hec est: ꝓpter qō vnūquodqȝ est ⁊ illud magis sed mixta īmutant sensum tactum: per qualitates ipsorum elementorum: ergo elemēta multofortius īmutant sensum tactum. ¶ Ad oppositū est hec ratio: dicit ysaac: ꝙ simplicia non immutant corpus: sed elemēta sunt simplicia: ergo non immutant corpus. Hoc autem confirmatur per eius rōnem: dicit enim ꝙ nullum simplex agit in mixtum: sed elementa sunt simplicia: corpus animalis est mixtum: ergo elementa non agunt in mixtum: ergo nec immutāt ipm. Secūda ratio hec est: nihil qō non habet potestatiuam similitudinem cum organis īmutat ipa: eadem eñ natura organi medij ⁊ obiecti: sed elementa non habent similitudinem potestatiuam cum organis corporis: ergo non immutant organa sensuum. Tertia ratio hec est: dicit Auicē. in libro suo de anima: ꝙ elementa non immutant sensum ꝓpter cōmixtionem ⁊ cōpositionē organoꝝ ⁊ ꝓpter simplicitatem ipsoruȝ elemētorum: sȝ inter eius sensus maxime cōpositꝰ est tactꝰ ergo minime immutabitur ab elemētis. Ad hoc dicendum ꝙ elementa īmutāt tactum sicut ostensum est: non tñ immutant ipm sicut mixtū: sed vt simplicē. ¶ Ad primā rōnē dicendū ꝙ corpus siue organū consideratur dupliciter. Uno modo inquantū est quid mixtū ⁊ cōpositū: ⁊ hoc modo non īmutatur ab elemētis. Alio modo consideratur put est medium sentiendi in equalitate cōsistens a parte sue virtutis ⁊ sic quodā modo habet naturā simplicis: ⁊ sic natū est pati ⁊ īmutari ab elementis: et primo modo intelligit ysaac. Ad scd̃am rōnem dicēdū ꝙ quedā obiectoꝝ sequūtur mixtū sicut sapor: quedā simplicē sicut color sonus ⁊ odor: quedā vero vtrunqȝ vt calor: ⁊ similiter est de sensibus ⁊ organis

Dicimus ergo ꝙ tactus a parte illa qua simplex est īmutať ab elementis: ⁊ non a parte illius qua est cōpositus: ⁊ sic intelligit Auicē.

¶ Secūdo queriť circa hoc vtrū elemēta īmutēt gustū. ⁊ videť ꝙ nō: q: ex nō substātijs nō fit substātia: silr ex nō saporatis nō fit saporatū: ergo ecōuerso: illa ex quibꝰ fit saporatū sunt saporata ⁊ talia īmutāt gustū: sed ex elemētis causatur mixtū saporatū: ergo elemēta sunt saporata: ergo īmutant gustum. Secūda rō hec est: sapor sequitur cōplexionē est eñ sequela cōplexionis: vnde radicať in cōplexione sicut in sua causa: sed in elementis est complexio: quia quoddam est calidū: siccū ⁊ sic de alijs: ergo sapor cū sequať cōplexionem: ⁊ que saporē habēt īmutāt gustū: ergo elementa īmutant gustū. Tertia ratio hec est: virtus est actio vel passio: tā in causa ꝙ in effectu. verius eñ est calor in igne ꝙ in pipere: ergo cum sapor sit in mixto qō est effectus elemētoꝝ: verius est in eis: sed qō verius est in aliquo verius īmutat: ergo elementa verius īmutāt gustum ꝙ mixta. ¶ Ad oppositū est hec ratio: omne illud quod indifferenter recipit omnē saporē nō habet saporē determinatū per quē īmutet sensuȝ sed elementa sunt hmōi: sicut patet in aqua aere ⁊ terra. indifferenter eñ recipiūt quēlibet saporē: ergo nō habent saporem. Secunda ratio hec est: sapor est virtus nutrimenti: ꝑ saporē eñ intelligimꝰ vtrū nutrimētum sit cōueniēs vel incōueniēs: ḡ qō caret ṽtute nutrimēti caret sapore: sed elementa carēt virtute nutrimenti sicut preostensum est: ergo carēt sapore: sed quod caret sapore non īmutat gustū: ergo elemēta nō īmutāt gustū. Ad hoc dicūt qdā ꝙ sapor est duplex. quidā est simplex: ⁊ talis est in elemētis: alius est cōpositus ⁊ talis est in mixtis: ⁊ simplex nō īmutat gustū: sed cōpositus. Nos aūt dicimus ꝙ neqȝ simplex neqȝ cōpositus sapor est in elemētis: ⁊ ꝓpter hoc nō īmutant gustū. ¶ Ad primā rōnem in ꝯtrium dicēdū ꝙ sapor est duplex: quidā eñ est actu: ⁊ quidam potētia. Dicimus ergo ꝙ elementa non sunt saporata in actu: sed potentia: sicut eñ ex illis mixtis resultat quedā forma mixta quā prius non habebāt in se: similiter sapor qui prius non fuit in eis: resultat ex mixtione qualitatū ipsorum in mixto: ⁊ iste natus est īmutare gustū solum. Ad secundā rōnem dicendū ꝙ sapor non est in cōplexione simplici: sed in cōposita: ⁊ de prima non tenet ratio: sȝ de secūda composita. Ad tertiam rōnem dicendū ꝙ sapor ē in aliquo dupliciter: aut potestatiue ⁊ causaliter ⁊ sic verꝰ est in elementis: aut effectiue ⁊ actualiter: ⁊ sic verius est in mixtis: ⁊ pmo mō nō est sapor natꝰ īmutare gustū sȝ scd̃o.

¶ Tertio queritur circa hoc vtrum elementa possint īmutare organū visus: ⁊ videtur ꝙ sic: illud in quo est obiectum visus natū est īmutare visum: ⁊ organa visus: sed in omnibus elementis est color qui est obiectū visus per se: ergo elemētū natū est īmutare visum. Secūda ratio hec est: ad hoc ꝙ fiat īmutatio visus actu requiriť duplex lux: vna elemētaris: ⁊ hec est intra: alia supcelestis ⁊ hec est extra: ꝑ quā elementaris duciť de potētia ad actū: est eñ color īmutatiuū visus ſm actum lucidi: dicit phs: cum ergo lux elemētaris sit in elementis tanꝙ in radice: ⁊ lux celestis potēs sit supra istā: ⁊ ipam ducat de potētia ad actū: manifestū ꝙ elementa possunt īmutare visum. Ad oppositū est hec rō: ⁊ est ysaac Nullū simplex agit in compositū: sed elementa sunt simplicia: ⁊ organū visus est cōpositum: ergo nullū elementū pōt agere vel īmutare organū visus: ergo per cōsequens neqȝ sensus visus. Ad hoc dicendum ꝙ elementa immutant visum: ⁊ causa huius est: quia habent naturā coloris: licet nō veri sed perspicui. Item obiectū visus est triplex: quoddā est corporale irradians ⁊ illuminans: ⁊ hmōi est in corporibus superioribus. aliud est color causatꝰ ex cōmixtiōe quattuor qualitatū: ⁊ talis est in corporibꝰ mixtis. tertiū obiectū est puietas: ⁊ hmōi est in elementis ⁊ in quibusdam mixtis ſm magis ⁊ minus. ¶ Ad rōnem in ꝯtrium dicēdū ꝙ organū visus dupliciter ꝯsideratur. Uno modo a parte illa qua est compositum: ⁊ sic nō īmutatur ab elemētis. Alio modo consideratur a parte illa qua habet naturā perspicuitatis ⁊ luciditatis: ⁊ per naturā istoꝝ est simplex ⁊ īmutať ab elementis. ¶ Cōsequēter pōt q̄ri de quadā opinione q̄ ponit

ꝙ om̄e qđ alterum imutat: potestatiuā habet similitudinē cū eo: ⁊ videt̄ ꝙ nō. scribit̄ in libro physicoꝝ ꝙ nullū contingēs patit̄ a suo contingente: nec simile a silī: ergo cū sensus patiant̄ ab obiectis impossibile est ꝙ assimilent̄ eisdē. Secunda rō hec est: omnis actio ⁊ mutatio naturalis est ꝑ contactū: sicut habetur in libro de gñatione ⁊ corruptione: sed imutatio sensuū a suis obiectis est hmōi: sensus em̄ naturaliter imutat̄ a suo obiecto: ꝗ necesse est sensus ⁊ obiecta eē ꝯria ⁊ nō silia. ¶ Ad oppositū ē hec rō: om̄e qđ imutat alterum ducit ip̄m de potētia ad actum: om̄e patiens tale est in potētia quale est agens actu: sed obiectū est agens: ⁊ organū sensus est patiēs ⁊ mediū ipsius: ergo organū sensus hꝫ potestatiuā silitudinē cū obiecto qđ agit in ip̄m: ⁊ ip̄m imutat. Scđa rō hec est: dicit phus in libro de anima: ꝙ eadē natura sensus medij ⁊ obiecti: ſꝫ quorūcūqꝫ natura est eadem inter se habēt potestatiuā silitudinē: vl̄ actualē: ergo est necesse organū sensus habere silitudinē cū obiecto a quo imutat̄: qđ ꝯcedimꝰ. ¶ Ad primū in ꝯrium dicēdū ꝙ passio debet̄ alicui vt ꝯriū. ⁊ sic patiēs nō hꝫ silitudinē cū agēte. alio modo debet̄ passio alicui ꝓut est recipiens ab agēte ⁊ ꝓut habet naturā patiēdi ab agente: ⁊ sic patiēs habet similitudinem cum agente. ⁊ hoc vltimo modo se habet organum visus ad obiectum.

¶ Circa quintū ꝓceditur hoc modo: querit̄ vtrum organa sensuū careāt natura suoꝝ obiectoꝝ: ⁊ ostēdit̄ ꝙ nō: om̄e ꝯplexionatū hꝫ dispōnes q̄ naturaliter sequūtur ad ꝯplexionem: sed omnia organa sensuū sunt ꝯplexionata: qđ per se patet: ⁊ sapor ⁊ odor naturaliter sequūtur ꝯplexionē: ergo in omnibus organis necesse est saporē ⁊ odorē esse: ergo nō carent natura obiectoꝝ. Secūda ratio hec est: om̄e quod est imutatiuū alicuiꝰ sensus participat obiecto illius sensus: ſꝫ lingua est imutatiua gustus: ⁊ oculus visus ⁊ sic de alijs: ergo in lingua est sapor: ⁊ in oclo color: ⁊ sic de alijs. Tertia rō hec est: om̄e qđ distinguitur ꝑ colores ab alio: non caret colore cū in ip̄o existat: sed phs in libro de aīalibus distinguit quosdā oculos ab alijs ꝑ colores existentes in ip̄is: ergo nō carēt colore qui est ꝓpriū obiectū visus. Quarta rō hec ē: dicit phs in libro de sensu ⁊ sensato: ꝙ om̄e corpus colore participat: ſꝫ om̄e organū sensus est corpus ⁊ mixtū: ergo om̄e organū sensus colore participat: ꝗ nullum organū caret natura obiecti. ¶ Ad oppositum est hec rō: om̄e recipiēs est denudatū a natura recepta quā natum est recipere: ſꝫ om̄e organū sensus receptiuum est sui ꝓprij obiecti. hoc constat ꝑ phm̄ in libro de aīa: vbi dicit ꝙ sensus est receptiuus specierū in materia ⁊ preter materiā: ergo om̄e organū est denudatū a natura sui ꝓprij obiecti. Scđa rō hec est: om̄e qđ per indifferentiā se habet ad multa: qua ratione participat vnū ⁊ reliqua: ⁊ qua rōne priuat̄ ab vno ⁊ a reliquis: sed ab vno priuant̄: q: nō oīa obiecta habēt ī se: ꝗ ab omnibꝰ alijs priuantur: ⁊ sic non habent naturā alicuius obiecti. Tertia rō hec est: om̄e ꝯriū existens in aliquo impedit impressionē sui contrarij in ipso: ergo si in oculo est aliquod obiectū determinatū sicut nigredo: impedit impressionē ⁊ obiectum alterius coloris sibi oppositi: ⁊ ita v̄tus visiua ⁊ essentialis non discerneret inter colores qđ falsum est: ꝗ ⁊ primū. s. ꝙ color determinatꝰ sit in oculo. Quarta rō habet̄ a pho in libro de sensu ⁊ sensato: ꝙ om̄e obiectū participat naturā eiꝰ sensus cuiꝰ est: ⁊ hoc sic intelligit̄ ꝙ illa natura cōmunis est determinate in obiecto ⁊ ꝯfuse in organo sensus: sed qđ ꝯfuse est in aliquo nō est determinate in ip̄o: ergo nullū organū sensus habet determinate naturā sui obiecti. Quinta rō hec est: om̄e qđ imutatur simile est in potētia: ⁊ nō in actu imutanti: ſꝫ organa sensus imutant̄ ab obiectis: ergo eis sunt silia in potētia solū: ſꝫ qđ alteri est simile in potētia solū nō habet ip̄m actu neqꝫ naturā eius: ergo nullū organū hꝫ actu naturam sui obiecti. Sexta ratio hec est: organa sensuum habēt naturā cōmunē cū suis obiectis: eadē em̄ est natura medij organi ad oīa sua obiecta: sed om̄e tale habet in se naturam cōmunē radicalē ⁊ fixam ⁊ indifferentē ad oēs species sui obiecti ⁊ nō determinatā: qđ ꝯcedimus. ¶ Ad rationes in ꝯrium dicimus ꝙ organa sensuū considerantur dupliciter. Vno modo a parte sue ꝯplexionis ⁊ ꝯpositiōis ⁊ inquātū sunt corpora mixta: ⁊ sic habēt colorē ⁊ saporem. Alio modo ꝯsiderant̄ a parte opationū v̄tutū sensibilium inquātū sunt media sentiendi: ⁊ sic nullū habēt saporē: nec colorem: nec possunt imutare sensum. ⁊ ꝑ hoc patet solutio ad duas primas rōnes. Ad alias duas dicendum ꝙ duplex est color ⁊ sapor. Quidā em̄ est determinatꝰ: vt albꝰ ⁊ niger ⁊ talis non est in oculo inquātum est ordinatus ad receptionem coloꝝ. Alius est indeterminatus vt perspicuus qui est radix receptiua oīm coloꝝ. ⁊ hmōi color est ī oculo inquātū oculus est instrm̄ recipiens siue organū indifferenter se habens ad oēs species coloris: ⁊ silr̄ est de alijs organis.

¶ Secūdo querit̄ circa hoc vtrū quattuor prime qualitates sint obiecta oīm sensuū: ⁊ ostendit̄ ꝙ sic: tactus est per totū corpus diffusus: sicut dicit Auicē. vt aīal fm̄ quālibet partem cognoscat quid iuuatiuū ⁊ nociuū. Itē quattuor prime qualitates apprehēdunt̄ a tactu: ergo cū tactus sit in organo cuiuslibꝫ sensus: necesse est quēlibet sensuꝫ quattuor primas q̄litates sentire: ⁊ sic quattuor prime q̄litates sunt obiecta oīm sensuū. Ad oppositū est hec rō: qđ ē ꝓpriū obiectū viniꝰ sensus: nō pōt esse obiectū alteriꝰ sensus: sicut patet in sono ⁊ colore: sed quattuor prime qualitates sunt obiecta ipsius tactus: ergo nullo modo erūt obiecta aliorū sensuū: qđ ꝯcedimus. ¶ Ad rōnem in ꝯrium dicendū ꝙ in quolibet organo duplex est natura: cōis ⁊ ꝓpria. Cōis est qualitas siue complexio tēperata q̄ consistit in carne ⁊ neruis: ⁊ per hanc sentiūt primas qualitates quattuor omnia organa. Propria ē fm̄ quā vnusqꝫqꝫ ordinat̄ ad suū ꝓpriū obiectum: ⁊ quantum ad hanc quattuor prime qualitates non sunt obiecta aliorum sensuum. ¶ Tertio queritur circa hoc vtrū organū tactus careat qualitatibꝰ: ⁊ ostenditur ꝙ non: nullum mixtum ex quattuor elementis caret quattuor qualitatibus: sed organum tactus est hmōi: vt neruus caro ⁊ silia: ergo nō carent quattuor qualitatibus. ¶ Ad oppositū est hec ratio: om̄e organū qđ ꝑ indifferentiā se habet ad quattuor qualitates nullā illarum habet determinate: sed organum tactus est hmōi: ergo nullā habet qualitatem. Ad hoc dicendum ꝙ organū tactus đr carere qualitatibus nō q: ip̄is careat omnino: sed q: caret eaꝝ excellentijs. Ad rōnē in ꝯriū dicēdū est ꝑ predictā distinctionē organoꝝ.

¶ Quarto querit̄ que sit natura medij organi ⁊ obiecti: ⁊ videt̄ ꝙ nulla sit natura cōis inter organū tactus ⁊ primas qualitates: nulla natura est cōis rei corporali ⁊ incorporali nihil em̄ mediū cōmune inter priuatiue opposita: sed elemēta ⁊ prime qualitates sunt incorporalia: nihil em̄ qđ exiuit in esse ꝑ creationē est corporale: sed organū tactus est corporale: cū sit cōpositum ex ꝯrijs: ergo nulla est natura cōis inter organū tactus ⁊ primas q̄litates. ¶ Ad oppositū est auctor. phi. s. ꝙ eadē est natura cōis medij organi ⁊ obiecti: qđ ꝯcedimus dicētes ꝙ natura cōis primis qualitatibus ⁊ organo tactus est qualitas equalis radicata fm̄ essentiam in neruis ⁊ carne. Itē natura cōis in oculo est perspicuū. in lingua v̄o humor salinalis: in olfactu v̄o siue caruūculis nariū siccitas: in auditu v̄o ⁊ sono est natura cōis aer rectificatus in aure circa neruū petrosum: ⁊ hmōi natura cōis est ꝓporcionabilis cuilibet organo ⁊ suo ꝓprio obiecto. Ad rōnē in ꝯriuꝫ dicēdū ꝙ qualitas elemēti ꝯsiderat̄ q̄druplicıter fm̄ quadruplicē naturā elemētoꝝ. Pōt em̄ elemētū ꝯsiderari a parte illa q̄ est pars vniuersi ⁊ appropriat̄ ibi ꝑ naturā. Secūdo modo pōt ꝯsiderari a parte illa qua est multiplicatiuū sui in alio ꝑ naturā. Tertio modo ꝯsiderat̄ a parte illa qua est agens ⁊ patiēs ꝑ naturā. Quarto modo ꝯsiderat̄ a parte illa qua ordinat̄ ⁊ inclinat̄ ad ꝯpositionē mixti. Primo modo est qualitas elementi incorporalis: alijs tribus modis est corporalis: ⁊ quarto modo est obiectū sensus: ⁊ habet naturam cōem cum organo sensus qđ imutat.

¶ Circa sextū principale ꝓcedit̄ hoc modo: ⁊ querit̄ vtrū delectatio ⁊ dolor cōicent omnibꝰ sensibꝰ: an soli tactui vel gustui. ⁊ ostēdit̄ ꝙ omnibꝰ. In apprehensione obiectoꝝ illarum virtutū quarū est excellētia ⁊ defectus causat̄ dolor ⁊ tristicia. excellentia em̄ obiectoꝝ corrumpit sensum: sicut dicit phs in libro de aīa: ⁊ in eadē causat̄ delectatio ex debita ꝓportione ⁊ mediocritate: ſꝫ obiecti oīm sensuū vel virtu

rum sensibiliū est excellētia τ defectus τ debita ꝓportio ad
oēs sensus: ergo in apprehēsiōe oim sensuū pōt esse dolor
vel delectatio. Scđa rō hec est: omnis substātia ad hoc crea
ta est vt ex ipa eliciat̄ sua opatio: nulla em̄ substātia est ocio
sa sicut dicit phs. Itē quelibet virtus delectat̄ in suis opa-
tionibus ſm Comitā. in pñtegni: τ hoc si sint moderate: τ tri
statur si sint excellētes: ergo cū quelibet v̄tus suā hēat ope
rōnē necesse est ipam tristari τ delectari in sua opatiōe: ḡ in
quolibet sensu est dolor τ delectatio. Tertia ratio hec est:
videmus p experimētū q visus tristatur in excellētia lucis
τ tenebrarū: τ gustus in excellētia saporis: τ audit9 in excel
lentia soni τ sic de alijs: ḡ p inductionē oīs sensus hȝ ꝓpriā
delectationē vel tristiciā circa suū ꝓpriū obiectū. Quarta
rō hec est. appetitus v̄tutis sensitiue habet ortū a delecta
tione anime: nisi em̄ aīa delectet̄ nullus sensus appetet nec
delectabit̄: sed anima delectat̄ vel tristat̄ in apprehensione
cuiuslibet obiecti: ergo necesse est quēlibet sensum delecta-
ri vel tristari in apprehēsione sui ꝓprij obiecti. Ad opposi-
tum est auctoritas Auicē. qui dicit in libro suo de aīa: q de-
lectatio vel tristicia circa obiecta nulli sensui competit nisi
tactus. Scđa ratio hec est: illius solius sensus est sentire de
lectationē τ tristiciam cui9 ꝓprium est sentire ea a quibus
ꝓcedūt delectatio τ dolor: sȝ dolor causat̄ ex solutiōe ɔtinui
tatis vel ex mala cōplexiōe subito facta: q̄ circa tactū ꝓprie
habent fieri: ergo solus tactus apprehendit dolorē vel tri-
sticiam: ergo τ delectationē: q2 contraria nata sunt fieri cir-
ca idē. Ad hoc dicēdū q duplex est delectatio τ dolor. Que
dam est ꝓpria: τ hec soli tactui cōpetit per se. Alia est impro
pria τ per accidēs: τ hec cōpetit omnibus sensibus. Alia est
que consistit in dissolutione machine nostri corporis: vt in
mala τ subita mutatione cōplexionis τ solutiōe cōtinuita-
tis: τ hec solū competit tactui: qui est custos totius machi-
ne corporis ſm Auicē. τ hoc modo considerās medicus do-
lorem τ delectationē: dicit q circa tactū solū est dolor vel de
lectatio: τ distinguit̄ dolor sicut delectatio. ¶ Scđo querit̄
circa hoc vtrum dolor qui causat̄ ex inferētibus passionem
sentiatur a sensibus: τ videtur q non. cuiuslibet sensus par
ticularis potentia est coarctata τ determinata ad vnā ꝓprie
tatem siue ad vnū ꝓprium sensibile vt visus ad colorē τ sic
de alijs: sed dolor vel delectatio nō est aliquod sensibilium
ergo non sentietur ab aliquo sensu. Secunda ratio hec est
nihil qđ non cadit in sensum particularē apprehēdit̄ a sensu
particulari: sed dolor vel delectatio non cadit in aliquē sen-
sum particularem: sed in sensum cōmunē: nullus em̄ sensus
sentit se sentire nisi solus sensus cōmunis: ergo dolor vel de
lectatio nō cadit in sensum particularē. Tertia ratio hec est
qđ plus distat ab obiecto alicui9 sensus minus sentit̄ ab eo
dem sensu: sed plus distat dolor vel delectatio a calore q̄ est
ꝓprium obiectū tactus q̄ odor: q2 calor τ odor simul sunt
in eadē substātia: dolor v̄o vel delectatio nō est in ipa actu
in aliquo illoꝝ nisi sola potentia: τ sic de alijs sensibus: sed
odor non sentit̄ a tactu vel a visu: ergo multofortius nec do-
lor nec delectatio sicut preostensum est. Ad hoc dicēdum q
quilibet sensus particularis sentit suam delectationem vel
tristiciam causatam in ipo a suo sensibili vel obiecto. Ad rō-
nes in ɔ̄rium dicēdum q eorū q̄ apprehēdūtur a sensibus
quedā sunt obiecta per se vt color in visu: τ quattuor quali-
tates in tactu τ sic de alijs. Alia apprehēdūtur ex cōsequēti
vt delectatio τ dolor qui causat̄ ex obiectis sensibilib9: τ ita
sunt obiecta p accidēs: τ ita patet solutio ad duas primas
rationes. Ad tertiā rationē dicēdū q delectatio vel tristicia
que causat̄ ab obiecto causatur dupliciter. Uno modo ꝓut
species obiecti separata a virtute sensibili: τ sic est ī potētia
solū. Alio modo cōsiderat̄ ꝓut species obiecti separata vni
ta est virtuti apprehensiue: τ sic simul est actu cum suo sub-
iecto: τ minus distat ab eo q̄ aliud obiectum: q2 ab eodem
sensu apprehenditur cum suo obiecto a quo causatur: τ nō
facit diuersum obiectum. ¶ Tertio queritur quomodo do
lor sentitur a tactu solum: τ nō ab alijs sensibus: τ vtrū do-
lor sit obiectum tactus per se: τ ostēditur q nō: nihil qđ est
cōmune omnibus sensibus est ꝓpriū vni: sed dolor est cōis
oībus sensibus sicut ꝓbatum est: ergo dolor non est ꝓpriū
tactui. Scđa ratio hec est: qđ ab omnib9 sensibus apprehē
ditur ab illa virtute apprehenditur que omnibus sensibus
est cōmunis: sed dolor cadit in omni sensu sicut dictum est:
ergo apprehenditur ab illa que est cōmunis omnibus sensi
bus: hec est autem virtus sensus cōmunis: ergo apprehen-
dit̄ a v̄tute sensus cōmunis τ nō tactu. Tertia ratio hec est:
qđ ab aliquibus sensibus apprehenditur ex consequenti et
ab aliquo per se: magis est ꝓpriū illi sensui a quo per se ap-
prehenditur: sed dolor a sensu cōi per se apprehenditur τ
ab alijs sensibus ex cōsequēti: quia per se cadit dolor vel de
lectatio in sensum cōmunē: per accidens vero in alijs: ergo
dolor vel delectatio magis est ꝓpriū ipsi sensui cōmuni q̄
tactui: ergo ab ipso magis apprehenditur. ¶ Ad oppositū
est auctoritas Auicē. qui dicit in libro suo de anima: q dolor
τ delectatio soli tactui competunt. Ad hoc dicendum sicut
prius dictum est q dupliciter causatur dolor. Uno modo ex
dissolutione machine corporis: vel ex solutione cōtinuitatis
τ hmōi dolor solum competit tactui: τ similiter ille qui cau-
satur ex mutatione complexionis subito facta. Alio modo
causatur ex apprehensione excellētie alicuius obiecti: τ iste
competit omnibus sensibus. Itē in dolore duo sunt: scilicet
tristicia siue penalitas. Secundum est iudicium doloris: et
cōuersio ipsius supra sensum: τ quātum ad primum dolor
est magis ꝓprium tactui: τ quātum ad secūdum magis est
ꝓprium sensui communi: τ sic procedit obiectio. ¶ Quar
to queritur vtrum idolum rei corrumpit sensum: τ osten-
ditur q non: omnis qualitas corrumpens substantiam cor-
poralem existit vel in materia corporali vel in suba: sed spe-
cies siue idola obiectorum consequūtur ad virtutes: τ non
existunt in substantia vel materia corporali: sensus em̄ acce
ptiuus specierum in materia preter materiā: sicut dicit phs
in libro de anima: ergo non inferunt dolorem sensui nec cor
rumpunt ipm. Secunda ratio hec est: omne quod recipitur
in altero recipitur ſm naturam τ exigentiam recipientis: sȝ
natura sensuum exigit species recipi obiectorum in corpora
li substantia: vel in materia: sicut dicit phs: ergo necesse est
ipas recipi a sensibus sine materia corporali: sed nullum ta-
le corrumpit sensum: ergo idolum rei non corrūpit sensum
¶ Ad oppositum est auctoritas phi in libro de anima dicen
tis: q excellentie obiectoꝝ corrumpunt sensum: sed in omī
sensu potest esse excellentia obiecti: ergo possunt corrumpe
re sensum: τ inducere dolorem in eis. Ad hoc dicendum q
dupliciter est loq̄ de sensu. Uno modo a parte sui organi in
quātum corpus est: τ sic recipit obiectū materialiter. Alio
modo consideratur a parte sue virtutis: τ sic recipit ipsum
spiritualiter: τ cum v̄tus non sit separata ab organo: simul
recipit delectationē vel tristiciā cū suo organo: sed virt9 for-
maliter τ organum materialiter: τ ita obiectum potest cor-
rumpere sensum. ¶ Ad rationes in contrarium dicendum
q materia obiecti est triplex. Una est vt ī qua radicatur ſm
suum primū esse. Alia est deferens: τ tertia recipiens: τ hec
est duplex: quia quedam est corporalis sicut organum: que
dam est spiritualis vt virtus: omnes alie sunt corporales.
Dicimus ergo q idolum siue species obiecti recipitur in
organo preter primam materiam τ de hac intelligit phus:
τ non de secunda.

¶ Lectio. xiij.

¶ Libarioꝝ ergo diuersantur sapores ꝓpter suarū
cōplexionū diuersitates τ ꝓpter diuersas qualitatū
actiōes facientiū. i. caliditatis τ frigiditatis: in qua-
litatibus passiuis. i. siccitate τ hūiditate: q2 inuenim9
calorē in humiditatē τ siccitatē facientē vt diuersum
generet in eis saporem. Testatur antē hoc in eis: q2
omnis saporis initiū duplex est. Unum humidum et
aquosum. alterū terrestre τ siccū. Exēpla. fructus in
initio inueniuntur humidi τ aquosi. sicut cucume-
meres: melones τ similia: aut terrestres τ sicci: sicut
glandes: mala granata: mala persica τ similia: cū tū
antiquiora fiant de substātia terre τ de humiditate

aque: subtilitatem aeris in se recipiant: ⁊ calores naturales ea intus excoquant: calore vero aeris exteri⁹ dilatantur ⁊ augmentantur: ⁊ terrestria mollificantur: humiditates ↄstringũtur: ⁊ in diuersas naturas introducuntur ſm diuersas naturas rerum principalium vnde conficiũtur: ⁊ quantitates calorum ⁊ frigiditates earum inde nascuntur: ⁊ qualitates substantialium humiditatum suarum in grossitiem subtilitate mediocritate.

¶ Diuisiõe rerũ in corpe receptarũ assignata: quarũ q̃dã sensui passionem inferunt: quedam autem non. In hac parte de sapoꝝ diuersitate determinat penes quas actiones dicte diuersantur. nam per ipsas res imutantes que imutant gustum: ⁊ per ipsos discernitur ipsa discretio. Hec autẽ pars diuiditur in duas. In quarum prima agit de causa saporum: ⁊ de modo generationis ⁊ de distinctione ipsorum. In secunda scꝫ in hac: Uniuersaliter autem quicunq; sapor acutus est: aut stipticus. agit de dispositionibus specierum saporum a parte substantie ⁊ cõplexionis: ⁊ de actionibus ipsoꝝ. Prima autem pars in duas diuiditur. In quarum prima assignat causas saporum: per quas generationes ⁊ species ipsorum diuersant. In secunda scꝫ in hac: Ideoq; mutationes fructuum diuerse sunt ⁊c. determinat de modo generationis eoꝝ ⁊ de diuersitate eius: ⁊ de trãsmutatione eoꝝ adinuicem. Prima autem pars spectat ad presentem speculationem: cuius est intentio determinare causas generationis sapoꝝ. Diuiditur aũt hec pars in tres partes. In quarũ prima assignat causas sapoꝝ effectiuas: que sunt .iiij. q̃litates. In scda. s. in hac: Testat aũt hoc ꝙ initiũ oĩm saporũ est duplex. assignat principia materialia initialia ꝓpriorum. In tertia. s. in hac: Cũ tamen antiquiora fiãt ⁊c. assignat generalem diuersitatem saporum ⁊ generationis ipsorum penes diuersum concursum causarũ. ¶ Circa primam partem dicit ꝙ sapores diuersantur in cibis ſm diuersitatem complexionũ ⁊ qualitatũ primarũ actionum ⁊ passionũ. Circa scdam partem dicit: diuersitas sapoꝝ pꝫ quia ipsoꝝ duplex est initium scꝫ ponticũ vt in glandibus: ⁊ insipidum sicut in cucumeribus: quia quidã fructus habẽt in initio põticũ: ⁊ quidã insipidũ. Circa tertiam partẽ dicit ꝙ cum ista duo sunt initialia disponuntur fructus sub eis a primis qualitatibus ⁊ ab humiditatibus terrestribus nutrimentalibus ⁊ in diuersos sapores transducuntur. De diuersitate aũt huius transumptionis in sequẽti parte intenditur: q; cũ hac hꝫ cõnexionẽ. ¶ Notãdũ aũt ꝙ glans ⁊ cucumeris ⁊ silia antiquiora ſm tẽporis maturationis ꝓcessum de substantia terre: hoc est facta transmutatione in ipsis. de substãtia terre quãtum ad pontica: ⁊ humiditate aque quãtũ ad insipida: ita ꝙ hec ꝓpositio de terminũ notet initialis mot⁹. Suscipiunt subtilitatẽ aeris. s. humiditatem substantialem ꝑ maturationem agente calore interiori ⁊ exteriori ſm diuersas materie dispositiones: ſm quosdã substãtia aeris in subtilitate penetrat fructuũ substantiã. Sciẽdũ aũt ꝙ dura mollificãtur in maturatione ꝓpter dissolutionẽ congelati ⁊ humidi infusionem. mollia indurant per humidi exhalationem: ⁊ residui necessarij constantiam. hec est intentio huius partis.

¶ Circa partem istam sex sunt querenda de initijs sapoꝝ. Item queritur primo vtrũ ponticus sapor ⁊ insipidus sint duo principia initialia omniũ saporum. ⁊ ostendit ꝙ nõ: sed ponticus tñ. dicit Gal. in libro de simplici medicina ꝙ omnis fructus quẽ inuenimus in sui maturatiõe dulcem: in initio est similis arbori a qua decidit: ⁊ est ponticus sicut ipse dicit. vnde prius est ponticus: ⁊ deinde per digestionem et maturationem recipit alios sapores supra se: sed omne tale est principium initiale omniũ saporum. Secunda ratio talis est: dicit phs in libro metheororum ⁊ in libro de generatione: ꝙ omnia terrenascentia generantur per dominium terre et aque: et maxime per dominium terre. vnde omnes fructus generantur per dominium ex humiditate terrestri: sed huiusmodi humiditas est frigida et sicca et pontica: ergo omnis fructus in sui initio debet representare ponticum saporem: cum humiditate pontica generetur. ¶ Ad oppositũ est auctoritas ysaac: q̃ dicit sub auctoritate Gal. ꝙ duplex est initium saporum: humidum ⁊ aquosum qđ est insipidum: ⁊ terrestre qđ est ponticum: non ergo vnum est principiũ oĩm sapoꝝ: imo duo. Secũda ratio hec est: fruct⁹ in sui principio representant humiditatem ex qua nutritur arbor vel planta ex qua nascit: sed in quibusdã plantis dñatur substantia aquosa vel humiditas aquosa insipida sicut patet in cucurbitis. In quibusdam vero terrestris pontica sicut patet in gall. citonijs imaturis: ergo in quibusdaꝫ fructibus insipidũ est principium initiale: in quibusdam ponticum: ⁊ sic ponticum non est principium omniũ sapoꝝ. Ad hoc dicendum ꝙ circa hoc multiplex in intentio. Prima est ꝙ duplex est principiũ saporum in fructibus. vnũ est actuale ⁊ hoc est ponticum: aliud est potentiale ⁊ hoc est insipidũ ⁊ reperit in quibusdam fructibus. ⁊ de hoc intelligit ysaac. Secunda positio est: ꝙ duplex est initium saporum in fructibus. quoddam est ante rei formationem: ⁊ aliud est post rei formationem. ⁊ primum principium est sapor ponticus qui sequitur humiditatem terrestrem; et est in omnibus fructibus in principio ante rei formationem. Secũdum est sapor insipidus: qui sequitur humiditatem aquosam: ⁊ iste sapor non est in principio in omnibus fructibus: sed in quibusdam ante ipsorum formationem: vt in melonibus ⁊ consimilibus. Tertia positio est: ꝙ initium saporum quoddã est remotum: ⁊ hoc est ponticum. quoddam ꝓpinquum: ⁊ hoc diuersat ſm diuersitatem aliorum saporum. ⁊ primũ reperitur in principio: in omnibus fructibus. secũdũ vero nõ sed in quibusdam. Quarta positio est: ꝙ Gal. non intelligit de omnibus fructib⁹: sed de illis qui prius sunt põtici: deinde post ponticitatem fiunt dulces: sed hoc est falsum: quia potius loquitur de omni fructu. Quinta positio est: ꝙ sunt quidam fructus magnarum arborum qui sunt in principio saporis põtici: ⁊ de talibus intelligit Gal. alij võ sunt fruct⁹ paruarum plantarum qui in principio sunt insipidi: ⁊ de talibus nõ intelligit Gal. sꝫ ysaac intelligit de vtrisq;: ⁊ ideo inter illos non est ↄrietas. Nos autem dicimus: ꝙ oĩs fructus in principio est ponticus. ⁊ causa huius est quia in terrenascentibus maxime dñatur ſm Auicẽ. terra. Sed ponticũ est duplex. quoddam est magnum ⁊ manifestum: vt in piris ⁊ cõsilib⁹. quoddã est paruũ ⁊ occultũ: vt in cucumerib⁹ ⁊ cucurbitis in quibus ponticum latet ꝓpter nimiam aquositatem: cum hmõi fructus in principio sunt põtici respectu sue maturationis. ¶ Ad rõnes in contrarium dicẽdum ꝙ sicut dicit ysaac in libro de elementis: aliquid est in alio tripliciter. Uno modo potẽtialiter sicut ignis est in aqua: vel vnum elementum in alio. Secũdo modo actualiter sicut caliditas in aqua bulliente. Tertio modo essentialiter sicut frigiditas est in aqua calida: ⁊ hoc mõ põticũ est initium essentiale in omnibus fructibus: loquendo tamen actualiter et sensibiliter nõ est initium ponticum: imo insipidum in quibusdã. q̃ñq; enim est in illis tanta aquositas actualis a dominio ꝙ latet ponticitas sicut in cucurbitis ⁊ cõsimilib⁹: et hoc vltimo modo intelligit Gal. Secũdo vero modo: ⁊ primo intelligit ysaac. ¶ Supposito igit ꝙ sapor põticus ⁊ insipidus sunt duo principia sapoꝝ: queritur vtrum sint eque principia prima: vel quis eorum sit prius per naturam: ⁊ videtur ꝙ sapor insipidus sit prior: dicit phs in libro de sensu ⁊ sensato: ꝙ aqua naturaliter est insipida: ⁊ initium cõmune omnium saporum. vnde dicit ꝙ aqua est sperma omniũ saporũ: ergo qđ magis accedit ad naturã aque: magis est post ipam initiale principium: sed inter oẽs sapores insipidus est magis tale: ergo est primum principium in fructibus. Secunda ratio hec est: omne illud quod in aliquo genere nil habet determinatum a natura in suo genere: est principium materiale in genere suo. hoc enim maxime cõuenit materie. tale autem est insipidum aquosum. est enim receptiuum omniũ saporum: ergo insipidum est maxime principium omniũ saporum. Tertia ratio hec est: in quolibet genere obiectorum sensibilium est quedam radix in qua fundantur omnia que sunt in genere illo: sicut in genere visi-

bilium est prima radix perspicuum: in genere odorū fumus in genere vero saporum principium initiale et radicale est humidum: ergo qđ magis accedit ad naturam humidi magis est principium initiale sapoꝝ: hoc aūt est insipidū: ergo insipidū est principiū initiale oīm sapoꝝ. ❡ Ad oppositum est hec ratio: sapor in fructibus primo sequit̄ naturā humidi terrestris ex quo nutritur planta: q: ex eius sup̄fluitate nutritur fructus ⁊ nascitur: sed illud humidū h̄z naturā ponticitatis ī principio generatiōis fruct⁹: ergo oīs fructus in principio est ponticus: ergo ponticū est principium omniū sapoꝝ in fructibus. Scđa ratio: dicit ph̄s in libro vegetabilium: ꝙ planta nutrit̄ nutrimēto grosso ⁊ terrestri ⁊ duro: sed fructus attestat̄ in principio alimēto plante: eo ꝙ ex eodem nutritur: hoc aūt est terrestre grossum ⁊ ponticum: ergo omnis fructus in principio est terrestris grossus ⁊ ponticus. Ad hoc dicendum s̄m quosdam ꝙ duplex est generatio saporum. Prima est vniuersalis s̄m viam nature ꝓcedens s̄m quā ꝓcedūt genera sapoꝝ ex cōmixtiōe elemētoꝝ: ⁊ istā intēdit ph̄s: ⁊ sic humidū aquosum ⁊ insipidū est initiū materiale oīm sapoꝝ. Alia est ḡnatio sapoꝝ ꝯtra ad ꝑticularia vt ad terrenascētia: put in eis est nutritio ab humido terrestri s̄m dominiū: ⁊ in hac via ponticus sapor est initiū materiale omniū sapoꝝ. Siīr duplex est generatio in colore. Una est generalis q̄ causat̄ ex perspicuo ⁊ nigro aduenien te aere: ⁊ in ista generatione principium est perspicuū. Alia est generatio particularis: ⁊ in ista est perspicuū albedinis principiū prohibens adustionē aque ab igne. Secūda solutio est hec. s. ꝙ sapores generant̄ tripliciter. Uno modo per viam cōmixtionis elementoꝝ ad se inuicē: vt patet in sapore aque colate per diuersos meatus terre: q̄ aqua s̄m diuersitatē terre diuersas recipit impressiones saporis. Dicim⁹ ergo ꝙ s̄m viā mixtionis elemētorum quattuor qualitates sunt initiale principium omnium saporum. ❡ Tertio queritur vtrum in via vere digestionis ponticum est initiale principium ⁊ materiale omniū sapoꝝ. vñ q̄rto querit̄ vtrū hos sapores ponticum ⁊ insipidū precedat alius sapor per naturam: ⁊ videt̄ ꝙ sic: in omni transmutatione necesse est ponere principium cōmune qđ differat ab omnibus: ⁊ subiaceat omnib⁹: q̄ adinuicem trāsmutant̄: sicut patet in transmutatione elementoꝝ in qua subiacet prima materia tanq̄ radix prima ⁊ cōis natura omnib⁹ elemētis: s̄z sapores ad inuicē transmutantur sicut vult ysaac: ergo necesse est ponere aliquam naturā cōmunē saporis: que differat ab omnibus saporibus: ⁊ omnibus illis subiaceat tanq̄ primū principium. Secunda ratio hec est: oīs ꝯrietas reducit̄ ad vnū primum gen⁹: sicut habet̄ in libro physicoꝝ: ⁊ in metaphysice nono ⁊ nō solū ad vnū primū genus predicabile: s̄z etiā materiale sed sapores oēs adinuicē ꝯriant̄: ergo necesse est ipsos ad vnū principiū ⁊ primū gen⁹ materiale qđ per naturā precedit ipsos reduci. Tertia ratio hec est: sicut se h̄z in obiectis visus: ita se habet in obiectis gustus: sed inter albū ⁊ nigrū ⁊ alios colores qui sunt obiecta visus est ponere vnā naturam cōmunē q̄ subiaceat omnib⁹ illis ⁊ eos precedat s̄m naturā: querit̄ ergo q̄ sit illa natura cōis: si dicat̄ ꝙ sit ponticū cōtradicit ysaac qui ponit aliud principium quod est insipidum: ⁊ si dicatur ꝙ sit insipiditas: cōtradicit Gal. qui non ponit nisi pōticum. Ad hoc dicēdum ꝙ duplex est humidū aquosum. Quoddā qđ causat̄ per viam cōmixtionis in plātis: vel mixtis ꝓut cōmixtio est vniuersalis: ⁊ tale humidū subiacet oībus saporibus: ⁊ antecedit eos. Aliud est humidum qđ causat̄ ꝑ viam attractionis ⁊ digestionis in plantis ⁊ tale humidū consequitur sapores: ⁊ tale non est principiū initiale omniū saporum. Similiter duplex est ponticū. Unū quod causatur per viam cōmixtionis elementorum. Aliud ꝓut contrahitur ad particularia: vt ad plantas ⁊ fructus: ⁊ cōsistit in humiditate terrestri: et tale est initiale principiū omniū saporum antecedens ipsos per naturam: sicut natura cōmunis ⁊ materialis subiacens illis. Aliud pōticum est quod causatur per viam digestionis ⁊ nutritionis: ⁊ hoc sequitur sapores: ⁊ non antecedit ipsos: ⁊ sic patet que sit natura cōmunis subiacēs omnib⁹ saporibus. ❡ Quinto queritur vtrum omnes sapores fiant per viam cōmixtionis elementoꝝ: ⁊ videtur ꝙ sic: dicit ysaac ꝙ sapor est sequela cōplexionis: ergo resultat ex his ex quibus causatur complexio: sed complexio causatur ex cōmixtione elementorum mediantibus quattuor primis qualitatibus: ergo sapores generantur ex elementis per viam cōmixtionis. ❡ Ad oppositum est hec ratio: ex non substantijs non fit substantia sicut dicit ph̄us: ergo similiter ex non saporibus non fit sapor: vel saporatū: sed elemēta non sunt saporata: sicut vult ysaac: ergo ex cōmixtione elementorum nullus sapor generatur. Secunda ratio hec est: illud quod fit ex aliquo potentia est in ipso: sed elementa nec actu nec potentia habent saporem: ergo ex elementis non fit sapor. Ad hoc dicendum ꝙ ex cōmixtione quattuor qualitatum generantur omnes sapores. Ad rationes in contrarium dicendum ꝙ duplex est sapor. quidam est simplex: ⁊ hic est ex elementis. alius est cōpositus: ⁊ istū nō habent elementa: ⁊ ideo non īmutant gustum. Uel aliter dicendū ꝙ ex elemētis fiunt sapores q̄uis non habeant saporem: ⁊ ex nō saporatis fit sapor: sicut cū ex cōmixtione qualitatum primarum resultat aliquid quod nulli eorum est simile: nec est alterum illorū: ⁊ hoc est sapor qui consequitur complexionem mixti. Ad tertium dicēdum ꝙ elementa s̄m se non habent saporem: sed s̄m ꝙ sunt in mixto habent saporem. ❡ Sexto queritur vtrum omnes sapores generentur in fructibus per viam digestionis: ⁊ videtur ꝙ sic. sapor generatur in fructibus ex superfluitate humiditatis nutrimētalis in planta: sed hec humiditas trahitur a terra ⁊ cedit in nutrimētum plantarum per viam digestionis. vnde humor digestus transmittitur ad omnes ramos: ⁊ ex ipso nutriuntur: sed ex superfluitate illius humiditatis digerente generātur fructus ⁊ sapor in eis: ergo necesse est fructus ⁊ sapores eorum generari per viam digestionis. Secunda ratio hec est: ex leuiori ⁊ subtiliori humiditate generantur fructus: ⁊ etiam digestiori: q: fructus generantur in ramis ad quos humiditas nutrimentalis subtilior ⁊ purior ⁊ digestibilior ascendit. ex cuius subtiliori parte fructus generantur: ⁊ sic fortis digestio precedit fructuꝫ ⁊ saporem eius: quia necesse est fructum ⁊ saporem eius ꝑ digestionem generari. Tertia ratio hec est: in planta multe sunt operationes similes digestioni. Prima est attractio humidi terrestris ad radicem ⁊ medullam plante. Secūda est separatio puri ab impuro per viam digestionis. Tertia est distributio humidi nutrimentalis ad omnes partes plante. Quarta est separatio humidi nutrimentalis a seminario. Quinta est conuersio humidi nutrimentalis in substantiam ad flores ⁊ folia. Sexta est expulsio superfluitatum ad exteriora. Septima est ꝓductio florum ⁊ fructuum. Octaua est maturatio fructuū ⁊ digestio per quam fit trāsmutatio ab vno sapore in alium: ergo sapor in fructibus per multas generatur digestiones. ❡ Ad oppositum est hec ratio: sapor ponticus ⁊ insipidus generantur per viam cōmixtionis: sicut preostensum est: non ergo omnes sapores generantur per viam digestionis. Ad hoc dicunt quidam ꝙ omnes sapores generantur per viam digestionis: sed ponticum ⁊ insipidum s̄m ꝙ sunt principia initialia: generātur per viam commixtionis: s̄m vero ꝙ sunt principia nutritionis generantur per viam degestionis. Nos autem dicimus ꝙ omnes sapores fructuum quotquot sunt: generātur per viam digestionis: et ponticus et insipidus. ❡ Ad rationes vero in contrariū dicēdum ꝙ duplex est cōmixtio. Quedā que antecedit ad generationem plante: ⁊ hanc non respicit fructus: nisi valde a remotis. Alia est que est humida terrestris qua planta nutritur ⁊ fructus: ⁊ hoc est per viam digestionis. Similiter digestio est duplex: quedam est ante generationem fructus: ⁊ hec non est causa saporis in fructibus: nisi valde remota. Alia est post generationem fructus: ⁊ dicit̄ maturatio: ⁊ hac digestione generātur omnes sapores qui non sunt initiales.

❡ Lectio. xiiij.

❡ Ideoq̄ mutationes fructuum diuerse sunt: quia quidam a ponticitate mutantur in dulcedinem sine mediatore aliquo altero sapore sicut dactyli ⁊ similia

Dactyli vero mutātur a ponticitate in dulcedinem
sine mediatore. quidam alij non similiter sunt sicut
vue que non ponticitatem suam mutant in dulcedi-
nē sine acetositate mediāte vel stipticitate. ¶ Mu
tantia aūt sine mediatore duobus fiunt modis. aut
enim mutantur in dulcedinem ꝛ dura tñ sicut prius
permanent sicut castanee ꝛ similia: aut dura mutan-
tur cum sapore: sicut pira malagranata et similia.
¶ Cause eorum he sunt: quia cum ponticitas na-
turaliter terrestris ꝛ frigida sit ꝛ sicca: non necessa-
rio mutaꝛ nisi ex qualitatibꝰ sue cōplexioni repugnā
tibꝰ idest cal. ꝛ humiditate: sed tñ aliquando mutaꝛ
ex actione caloris solius: ꝛ aliquādo ex humiditatis
dominatione cum sua multitudine: ꝛ aliquando ex
actiōe caloris ꝛ multitudine humiditatis. ¶ Nec
arbitreris me dicere ex actione solius caloris: vel ex
humiditatis solius multitudine: ac si sit possibile in
aliquibus fructibus de pōticitate in alium saporem
se mutare sine humiditate eum nutriēte: ꝛ calore nu
trimētum coquente: cum tamē calorem in quibusdā
defectissimū ꝛ paruissimū sicut in papauere ꝛ psilio:
ꝛ similibus est videre. In alijs vero est fortissimus si
cut in pipere: ꝛ alijs similibus: ꝛ in alijs videmꝰ me-
diocrē sicut ī vuis ꝛ ficubꝰ ꝛ similibꝰ. Defectissimū ꝛ
paruissimū ī calore dicimꝰ esse: cū multa ꝛ sola humi
ditate: et multum in calore dicimus: multum esse in
calore solo. Temperatum vero in calore dicimus
esse in actione virtutis caloris ꝛ multitudine humi-
ditatis. Idem in humiditate est intelligi. Cum enim
in quibusdam nascentibus multam videmus humi-
ditatem: sicut cucumeribus mellonibus. In quibus-
dam paruam: sicut in castaneis ꝛ iuglandibus. ꝛ in
alijs moderatā sicut in malisgranatis ꝛ citonijs. vbi
multa est humiditas: sola dicitur humiditas: vbi
vero parua: solus calor dicitur: vbi mediocris: mode
ratus vtrūq; dicitur. Qd cum ita sit: necesse est quo
modo hoc fiat dici. ¶ Cū inquā fructus a sua ponti
citate mutantur ꝑpter solum calorem: permanet cor
poris sicut fuit duricies ꝑpter paruitatem sue humi
ditatis: ꝛ illa humiditas in saporositatem mutatur:
ꝑpter actionem caloris sicut videtur in castaneis.
¶ Cum aūt sua ponticitas mutatur ꝑpter multitu
dinem humiditatis tres: sapores generātur. Unus
est ponticus: alter parum pōticus vel stipticus: ter-
tius acetosus. Humores eñ terrenascentia nutrien
tes essentialiter tribꝰ diuidūtur modis: aut eñ gros-
sus terrestris: aut substātialis in quibusdam ꝛ aquo
sus: ꝛ in quibusdam aereus: aut viscosus mediocris
inter grossum ꝛ subtilem. ¶ Cuius autem humidi-
tas est grossa ꝛ terrestris: permanet durities substā
tie sue: ꝛ sua ponticitas sicut galla fulful: ꝛ similia.
Cuius autem humiditas est viscosa ānter grossum ꝛ
subtilem mediocris substātia sua aliquātulum emol
lit: ꝛ ponticitas minoraꝛ: ꝛ quasi glans efficitur. Si
aūt humiditas sit subtilis: naturali actiōi obedit: et
emollita ī acetosum fit mutabilis. Sz tñ hoc duobꝰ
modis: aut eñ cum subtilitate liq̄dissima. vñ aliquā
tulum fit ponticitas: ꝛ fit res stiptica: sicut coctana
mala punica: aut subtilitate aerea. vnde ꝛ cū subti-
litate caloris vincitur ponticitas. fitq; res viscosa et
parū acuta. vnde ꝛ sapor osior: vel asperior: ꝛ ventris
mollitiua: sicut oxiphenitia: tamarindi: pruna: ꝛ silia.
Ideoq; acetositas est subtilior: ꝛ porꝝ penetrabi-
lior. Humores eñ sui subtilissimi sunt ꝛ liquidissimi
cito porꝝ penetratiui. vnde actio sua talis est inte-
rius: qualis exterius: stiptica vero non similiter: cū
humores sui grossi sint ꝛ viscosi: atq; terrestribus vi
cini porꝝ non penetratiui. Actiones ergo fortiores
sunt in exterioribus q̄ intrinsecus. ꝛ quo modo res
acetosa subtilior ꝛ penetrabilior est stiptica: q2 hu-
mores sui subtilissimi sunt et liquidissimi: silr et sti-
ptica subtiliora ꝛ ponticis sunt penetrabiliora. Hu-
mores eñ stipticorꝝ inter subtiles ꝛ grossos medio-
cres sunt. ponticorꝝ ꝑprie terrestres ꝛ grossi sunt: vn
de actiones eorꝝ non penetrāt extremitates corporꝝ.
¶ Si aūt ponticitas mutatur ꝑpter fortē calorem
ꝛ multā humiditatē: quinq; sapores cōficiunt: id est
dulcor: vnctuositas: salsitas: amaritudo: acumē. Cau
se horꝝ fortitudo est caloris vel debilitas seu medio-
critas. Multitudo quoq; humiditatis: paruitas:
grossities: seu subtilitas: vel inter multum ꝛ paruū:
grossum ꝛ subtile mediocritas. Si eñ calor est me-
diocris ꝛ tēperatus: ꝛ humiditas similiter: complet
natura actionē suā in fructibꝰ ꝛ perfecte ꝛ tempera-
rate eadem actione digeritur: atq; in dulcedinē mu-
tatur: sed tñ duobus modis. aut cum mediante alte-
ro sapore: aut nō mediāte. Cause: quia si humores vi
scosi sint ꝛ grossi: cito coagulantur: ꝛ sine mediatore
in dulcedinem mutātur: sicut videmus in dactylis
moris ꝛ ficubus ꝛ silibꝰ. ¶ Si autē humores sub-
tiles sint ꝛ liquidissimi: coctiones eorꝝ diutius morā
tur: ꝛ inde in acetositatē mutātur. Spissati vero in
dulcedinem transducuntur: sicut videtur in prunis:
vuis: coctanis ꝛ silibꝰ. vnde ꝛ dactylj musa ꝛ ficus
viscosiores sunt vuis ꝛ grossiores. Possunt autem
hec intelligi ex his que fiūt exteriꝰ. Si eñ quilibet
succi accipiantur ꝛ sole excoquantur: Si succi subti
lissimi sint: ꝛ liquidissimi carentes omni grossitie: et
viscositate: coagulationes retardantur: ꝛ in acetosi-
tatē mutantur. Si aūt grossi ꝛ viscosi: velociter coa-
gulantur ꝛ dulcorantur. Si aūt calor tēperamētum
excesserit: ꝛ in fine secundi gradus deuenerit: humo
res aūt subtiles sunt ꝛ aerei: mutātur res in vnctuo
sitatē: sicut amygdale: nuces: ꝛ similia. Si autem
humores pauci sint: ꝛ inter grossum ꝛ subtile medio
cres: calor autem in eadem quantitate fuerit: mutā-
tur res in salsitudinē. Unde omis res salsa terrestris
cali. ꝛ sic. in secundo gradu. Si aūt calor hunc modū
excesserit: ꝛ in tertium gradum deuenerit: humores
aūt parui grossi ꝛ terrestres sint: mutantur in amari
tudinem. Unde omnia amara calida ꝛ sicca sunt in
tertio gradu ꝛ terrestria. Q: si calor ad quartū gra-
dū deuenerit: ꝛ hu. subtilissimi sint: res mutantur in
nimiū calorē igneū: vnde ꝛ sapor fit acutus. Ideoq;
oīa acuta calida ꝛ sicca sunt in quarto gradu. Pa
lā ergo est intelligi: quia salsa ꝛ amara dulcibꝰ ꝛ vn-
ctuosis sunt calidiora: acuta autem calidiora ꝛ sic-
ciora sunt ceteris saporibꝰ: qd dupliciter intelligiꝛ

vel ex actionibꝰ suis: vel ex passionibꝰ. Actionibꝰ q: dulcia inueniũtur moderate mũdificatiua: ⁊ excola-tiua sine horribilitate nature vel iũcture separatiõe. Manifestat̃ hoc ex cõdelectatiõe sensus ⁊ acquieta-tione nature. Salsa ⁊ amara ⁊ acuta nõ, sic̃ excolãt eũ ⁊ mũdificãt nõ moderate: sꝫ cũ nimia fatigatiõe nature. Testatur hoc horror nature ad ipsa acuta: ⁊ sua ab eis fuga: propterea q: iũcturas eius separat. ¶ Acuta aũt fortiora sunt ceteris: quia calor eorũ igneo est similis. Salsa q: calida sunt in secũdo gra-du: minus horrorẽ operãtur: ⁊ natura minꝰ fugit vel abhorret ea. Amara aũt q: in tertio gradu sunt cali-da: in actionibus suis inter salsum ⁊ acutum sunt me-diocria. Sensus ergo plus fugit ea ꝙ̃ salsa: ⁊ minus ꝙ̃ acuta. ¶ De passionem vero inferentibus ita est sicut actionẽ ignis in melle inuenimus. Mel eñ cũ igne excoquatur: ⁊ igne in ideꝫ cõfortat̃ vt caloris tẽ-peramẽtum transgrediatur: sua humiditas minuit̃: ⁊ dulcedo mutat̃: ⁊ salsitudo sibi datur. Q: si actio ignis in illud augmẽtet̃: ⁊ ad vltimitatẽ accedat: plu-rimũ sua humiditas desiccatur: ⁊ in amaritudinem mutatur. Q: si plurimũ adhuc actio augmẽtet̃ ignis in illud: ⁊ humectatio sua substãtialis ꝓpe finiatur acutum efficitur.

¶ Cum per diuersitatem concursus principiorũ ⁊ causaꝝ transmutationes sapoꝝ diuersant̃: positꝙ̃ de causis dictum est ipsoꝝ: de diuersitate gñationis ipsarum ⁊ transmutatio-nis determinat: q: oĩa que in hac parte determinantur hñt difficilẽ distinctionẽ ꝓpter ipsoꝝ cõceptionẽ: ideo, vt sine in-tricatione ꝓcedamus: partẽ istã in decem distiguimus di-stinctiones. In quarũ prima assignat primã diuersitatẽ ge-nerationis sapoꝝ fm quãꝰ quidã generat̃ ex pontico sapo-re alio intercedente medio. In secunda .s. in hac: Mutantia sine mediatore. determinat diuersitatẽ eoꝝ que sine medio generant̃. determinat ⁊ distinguit: fm ꝙ quidã manent in sua duricie: quidã ad molliciem transducunt̃. In tertia .s. in hac: Cause eoꝝ q: cũ põticitas naturaliter sit terrestris ⁊c̃. assignat causas huiꝰ diuersitatis. In quarta .s. ĩ hac: Neqꝫ arbitreris me dicere ex actiõe solius caloris ⁊c̃. remouet du-bitationem ex dictis incidẽtẽ. In quinta .s. in hac: Qḋ cum ita sit, necesse est qũo fiat dici ⁊c̃. redit ad intẽtionẽ ⁊ deter-minat diuersitatẽ sapoꝝ qui generant̃ sine medio: ⁊ manẽt in duricie vel ad molliciẽ transmutãtur: qui ex multo calore ⁊ pauca humiditate ꝑcreantur. In sexta .s. in hac: Cum aũt põticitas sua mutat̃ ꝓpter multitudinẽ humiditatis ⁊c̃. de-terminat diuersitatem illoꝝ qui a multa humiditate ⁊ debi-li calore ꝓcreantur: in quo expresse assignat cãm ꝓpter quã non est eadem duricies: neqꝫ sapor manet: imo vtrũqꝫ trãs-mutatur. In septima .s. in hac: Humores eñ terrenascẽtia nutriẽtes ⁊c̃. assignat huiꝰ diuersitatis causas penes quas diuersitatẽ in saporibꝰ assignat. In octaua .s. in hac: Si aũt ponticitas ꝑ fortem calorẽ ⁊ multã humiditatẽ ⁊c̃. determi-nat distinctionẽ sapoꝝ qui ex multo calore ⁊ multa humidi-tate ꝓcreãtur. In nona .s. in hac: Possunt aũt intelligi hec ex his que fiũt exterius ⁊c̃. manifestat diuersitatẽ gñatiõis specierũ sapoꝝ ꝑ exẽplum in actione caloris in rebus extrin-secas fm cuius actionẽ intensam ⁊ remissam fm diuersas materierũ dispositiones diuerse sapoꝝ species ꝓcreantur. In decima .s. in hac: De passionẽ inferentibus ita est sicut actionẽ ignis ⁊c̃. manifestat diuersitatẽ gñationis sapoꝝ: fm quã ex vno multi generant̃ per intẽsam actionẽ caloris ponens exẽplũ in igne ⁊ melle. ¶ Circa primã ptẽ dicit ꝙ cum diuersantur cause ⁊ initia sapoꝝ ⁊ substantie fm liqui-ditatem ⁊ grossiciem ⁊ mediocritatem penes que causat̃ di-uersitas in ipsis: ideo transmutatiões sapoꝝ sunt diuerse: quia quidã transmutant̃ ex pontico in aliũ saporem alio in-tercidẽte: sicut vue acetoso interueniẽte: quidã nullo sicut galla. Circa scḋam dicit ꝙ eoꝝ que sine medio transmutant̃ quidam manent in sua duricie: sicut glans. quidã cũ sapore duriciem transmutant sicut pirũ malum. Circa tertiam di-cit ꝙ causa huiꝰ est q: põtica frigiditas et siccitas permutat̃ a caliditate ⁊ humiditate. Cũ ḡ pauca est humiditas trãs-mutatio fiet sine medio: cum autem multa acetosum inter-cadit medium humiditatem sequens. Similiter est de duri-cie que sequitur paruitatem humiditatis: ⁊ molliciem que eius multitudinem sequitur: et fm dominium in calido et humido in vtroqꝫ diuerse resultãt spẽs sicut postea dicetur et hunc modum tangit in quarto de simplici medicina. Circa quartam partem quia dicit solum calorem et solam humiditatem ne credatur quod a sola caliditate vel humi-tate causetur hec diuersitas: remouet hoc dicens. ꝙ non credatur hoc: quia non dictũ est nisi in respectu: eo ꝙ in qui-busdam calor intẽditur sicut in pipere: ⁊ in quibusdam par-uus est: sicut in psilio. similiter est de humiditate. vnde so-lus calor vel humiditas a dominio dicitur: et non absolute. Circa quintam partem dicit ꝙ redeamus ⁊ dicamus ꝙ cũ calor dominatur: ⁊ humiditas reprimitur: causatur sapor sine medio: quoniam mollis quando aliquantula est humi-ditas: quandoqꝫ durus quando pauca. Circa sextam par-tem dicit ꝙ cum ponticum a multa humiditate mutatur et pauca caliditate: tres generantur species: scilicet pon-ticum sequens stipticum ⁊ acetosum. Circa septimam par-tem quattuor intendit: primo dicit ꝙ cum mutatur pon-ticũ ꝓpter humidi dñium, tres generãtur sapores: sꝫ pon-ticus stipticus ⁊ acetosus. Secundo ad significandum cau-sam predicte diuersitatis diuidit humiditatem ex qua gene-rantur sapores per grossam subtilem ⁊ mediocrem. Tertio dicit ꝙ ex grossa ponticum ⁊ stipticum generantur: sicut patet in fulful: qḋ est pomũ quercinũ: deinde dicit ꝙ ex me-diocri generatur ponticum molle sicut glans: deinde dicit ꝙ ex liquida subtili generatur acetosum: sed differenter: q: aut habet admixtam põticitatẽ: ⁊ sic generatur sapor com-positus sicut ĩ coctanis: aut est subtilis admixta viscositate: ⁊ sic alius cõpositꝰ sapor ⁊ lapatiuus generat̃ sicut in tama-rindis ⁊ prunis. Quarto assignat iuxta predicta differen-tiam inter actionem pontici ⁊ acetosi dicens: ꝙ stipticum grossum est paruum penetratiuum: ⁊ sua actio magis viget in superficie: acetosum vero est contrarium. Circa octauam partem sic procedit. dicit primo ꝙ cum mutatur ponticum ex multitudine humiditatis ⁊ caliditatis: quinqꝫ generãtur species saporis: scilicet dulcis: vnctuosus: salsus: amarus: ⁊ acutus. Secundo assignat causas huius diuersitatis fm quas fit trasmutatio ꝑ mediũ: ⁊ sine medio: ⁊ quidã manẽt in duricie: ⁊ quidã non: ⁊ cause proueniunt propter diuersi-tatem actionis caloris: ⁊ dispositionem humiditatis in mul-titudine ⁊ paucitate ⁊ subtilitate. Circa nonã partem tria ꝓponit. Primo ponit exemplum in frigidis per actionem diuersam caloris exterioris ad diuersos sapores transmu-tantis. Secundo ostendit quomodo per actionem caloris intensam ⁊ remissam diuersi generentur sapores in diuer-sis gradibus positi ⁊ constituti. Tertio comparat quasdam species adinuicem ratione intensionis maioris et minoris ⁊ actionis ipsorum: ⁊ totus sermo est planus. Circa decimã partem ponit exemplum in actione ignis in melle: cum eñ est eius actio fortis cõuertitur ad salsum: cũ aũt fortior con-uertit̃ ad amarũ: cũ aũt fortissima ad acutũ. cũ .s. humidum finit̃: ⁊ siliter est in alijs rebꝰ. Hec est intẽtio huiꝰ partis.

¶ Circa partẽ istã multa remanẽt dubitabilia de initijs et causis gñatiõis sapoꝝ. Inter q̃ pmo q̃rit̃ vtrũ nouẽ gñent̃ sapores ꝑ viã cõmixtiõis sicut nouẽ gñant̃ ꝑ viã digestiõis: ⁊ ondit̃ ꝙ sic: sapores sequũt̃ ꝯplexiões siue cõmixtiões: sꝫ cõmixtiões sunt nouẽ sicut dicit Cõstã. ĩ pãtegni: ḡ tot mo-dis erũt sapores: qḋ eñ alterũ sequit̃ multiplicat̃ fm multi-plicitatẽ illiꝰ ad qḋ sequit̃: ḡ nouẽ generant̃ sapores ꝑ viã cõmixtiõis. Scḋa rõ hec est: sapor est seq̃la cõplexiõis vñ se-quit̃ naturã ⁊ diuersitatẽ cõplexiõis: sꝫ cõplexiões sunt no-uem: ⁊ causant̃ nouẽ ⁊ diuersificant̃ fm viam cõmixtionis: ergo necesse est .ix. sapores causari ⁊ diuersificari fm viã cõ-

mixtionis. Tertia ratio hec est: sapor nō tm̄ reperitur in fructibus: sed etiā in alijs rebus que generantur per viam cōmixtionis sicut patet in planta: que potius generat̄ per viā cōmixtionis ꝙ per viam digestionis: sed plante multas habent cōplexiones ⁊ diuersas ſm viam cōmixtionis: ergo necesse est ipsas sapores habere multos: ad minus nouē per viam cōmixtionis: cum plures in eis reperiantur sapores. Quarta ratio hec est: colores ⁊ sapores in natura causantur a primis qualitatibus: ⁊ ſm eandem viam generantur: sed infiniti colores generātur ex primis qualitatibus per viam cōmixtionis: ergo infiniti sapores generant̄ ex primis qualitatibus ſm viam cōmixtionis. ¶ Ad oppositū est hec ratio: duo sunt sapores initiales tm̄. i. ponticus ⁊ insipidus: ⁊ antecedunt generationē fructus. Alij vō omnes sapores sequuntur: ⁊ ideo generantur per viam digestionis ⁊ initiales per aliam viam: sed non est alia via nisi cōmixtionis: ergo generantur per viam cōmixtionis: non ergo omnes sapores generantur per viam commixtionis siue digestionis. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ sapores generant̄ per viam digestionis. Sed notandū ꝙ dupliciter est loqui de generatiōe saporum. Uno modo in gn̄ali ſm ꝙ sapor est in omnibus mixtis saporatis: ⁊ sic tot generantur sapores per viam cōmixtionis: quot per viam digestionis. Alio modo est loqui de ipso in speciali ⁊ particulari vt in fructibus: ⁊ sic tm̄ duo sapores initiales generantur per viam cōmixtionis: ⁊ dicitur hec cōmixtio generatio prima ſm quam res procedit in esse: ⁊ digestio dicitur mutatio ſm quā diuerse generant̄ species saporum post exitum rei in esse.

¶ Secūdo queritur ex quibus qualitatibus generent̄ sapores a dominio: vtrum ab actiuis: an a passiuis. Et supposito ꝙ a passiuis: queritur scd̄o ex cuius dominio qualitatis passiue generētur. Tertio queritur propter quid quedā sensibilia habent dominiū qualitatū actiuarū: quedā vō passiuarum. ¶ Ad primū dicendū ꝙ duplex est causa diuersitatis obiectorum sensibiliū. Prima causa est a parte intentionis sensuum. Secunda est a parte immutationis obiectorū: quedam em̄ sunt obiecta ꝑpter cōmutationē: quedā vō ꝑpter nutrimētū. Obiecta q̄ sunt ꝑpter cōmutationē sunt vt color sonus: q: ergo hmōi obiecta sunt ꝑpter cōmutationē vt immutent sensum: ideo habent naturam qualitatū actiuarum sicut color. Sonus autē non habet dominiū qualitatum: sed est impressio facta in aere. Organum vō tactus est compositū ex quattuor qualitatibꝰ: ⁊ propter hoc obiectū tactus sunt quattuor qualitates. Sapor vō ⁊ odor sunt sequele cōplexionis ⁊ nutrimēti: ⁊ q: nutrimentū est passiuū: propter hoc habent dominiū passiuarū qualitatū: sed sapor est grossus ⁊ magis passiuꝰ ꝙ odor: quia īmediatius sequitur nutrimentū: ⁊ ideo habet dominiū magis passiuarum qualitatū. Hec autem qualitas est humida: ⁊ ideo obiectū gustus habet naturam humidi. Secunda causa est proportio organi ad obiectū: q: oportet ꝙ sit dominiū illius nature que est in organo ⁊ obiecto ꝓportionalis: q: eadem est organi medij ⁊ obiecti. Natura vō que est proportionalis in organo tactus est dominiū quattuor qualitatū: ⁊ ideo eius obiectum habet dominiū perspicuū. In organo vero auditus est natura cōmunis proportionalis aer mobilis in auribus: ⁊ ideo eius obiectum est vox formata in aere. In organo vō gustus est dominiū humidi saliualis: ⁊ ideo oportet ꝙ in suo obiecto sit dominiū humiditatis. In organo vero olfactus est dominiū sicci: ⁊ ideo dominiū in suo obiecto est siccitas. Ad scd̄m dicendum ꝙ dominium in saporibus est a qualitatibus passiuis materialiter: q: sapor sequitur naturam nutrimenti: ⁊ omne nutrimentū habet naturam humidi ⁊ sicci per dominium: ⁊ ideo in saporibus est dominiū a qualitatibus passiuis. Ad aliud dicendū ꝙ duplex est causa diuersitatis obiectorū. Prima est a parte mutationis sensuum. Secunda est propter mutationē organorū. Item sapor ⁊ odor ad nutrimentū ordinantur: sed sapor de prope: ⁊ odor de longe: ⁊ ideo habent naturam ⁊ dominiū qualitatum passiuarum. Item sapor grossior est: ⁊ in humido fundatur: ⁊ ideo magis habet naturam ⁊ dominiū sicci. Item in organo tactus est dominiū quattuor qualitatum per indifferentiam: ⁊ ideo eius obiectum consistit in cōmixtione omnium qualitatū a dominio.

¶ Tertio queritur quomodo in omnibus fructibus reperitur vnus sapor cōmunis in principio. s. ponticus: ⁊ videt̄ ꝙ hoc non possit esse. Dicit ysaac ꝙ sapor sequitur complexionem ⁊ firmat suam speciē: sed fructus diuersarū sunt cōplexionum: ergo cum sapor sequatur complexionē necesse est ipsum diuersificari ſm diuersitatē quattuor complexionum: ergo cum complexio non sit vna ⁊ eadem in omnibus fructibus sed diuersa: nec sapor erit in omnibus fructibus vnus: nec vnius nature in principio: sed diuerse. Secunda ratio hec est: fructus generātur ex superfluitate humiditatis nutrimentalis ipsius plante: ⁊ omnes fructus in principio assimilant̄ sue plāte in natura ⁊ complexione: simile em̄ gn̄at suū sile: sed plāte sunt diuerse nature ⁊ cōplexionis: ergo fructus in sui principio habēt diuersas naturas ⁊ complexiones: ergo ⁊ diuersos sapores qm̄ sequunt̄ cōplexiones. ¶ Ad oppositū est auctor. Gal. qui dicit in lib. de simplici medicina: ꝙ fructus omnis in sui principio reperit̄ pōtici saporis ꝑpter naturā hūidi terrestris dominātis in eo: quod concedimus. Ad primā rationē in contrariū dicendū ꝙ cōplexio duplex est. Quedā est cōmunis que sequit̄ naturam terrestrē: ⁊ hanc participāt oēs fructus in sui principio: ⁊ propter hoc oēs habent naturā siccā in principio: ⁊ sapor sequens hanc cōplexionē cōmuniter est ponticus sapor in omnibus fructibus in principio. Alia est cōplexio ꝓpria que additur supra complexionē cōmunem: ⁊ diuersificat̄ ſm diuersas naturas fructuū: ⁊ hanc sequunt̄ diuersi sapores et eius diuersitatē. Ad secundā rationem dicendū ꝙ duplex est complexio in plantis. Una est fixa radicalis: per quā stat vita in eis: ⁊ hec diuersificat̄ ſm diuersas naturas plātarū: ⁊ hanc non sequunt̄ sapores. Alia est fluens nutrimentalis: ⁊ hec est eadē in omnibus plantis: q: causatur ex humiditate nutrimētali terrestri ex qua omnes plante generant̄ ⁊ nutriuntur: ⁊ ex cuius superfluitate fructus nutriuntur ⁊ generantur. Et hec complexio fluens cōsideratur dupliciter. Uno modo prout est in fructibus ante sui digestionē ⁊ maturationem ⁊ mutationē vnius saporis in aliū: ⁊ hoc modo est vna ⁊ eadem cōmunis in omnibus fructibus: q: frigida ⁊ sicca materialiter: ⁊ tunc omnia sequit̄ vnus sapor solum scʒ ponticus. Alio modo consideratur post fructuū digestionem siue completā siue initiatā: ⁊ tūc non est vna sed diuersa: ⁊ hoc modo sequunt̄ plures sapores ⁊ diuersi: ⁊ non vnꝰ solus. ¶ Scd̄o querit̄ de diuersitate ⁊ ꝯrietate inter Gal. ⁊ ph̄m. Ponit em̄ Gal. ꝙ oēs fructus in principio sunt pontici saporis ⁊ postea fiūt dulces vel alteriꝰ saporis. Phs vō ponit in lib. vegetabiliū ꝙ myrobal. primo sunt dulces: et postea fiunt pontici. Ad hoc dicunt quidā ꝙ cum dicit Galienus ꝙ omnes fructus in principio sunt pontici: ⁊ philosophus dulces: nō intelligit ꝙ sint dulces simplr̄ ⁊ absolute: sʒ ꝙ sunt pontici remissi in principio: ⁊ attinent dulcedini remisse: ⁊ causa huiꝰ est q: myrobal. in principio habēt quandam humiditatē ⁊ mollitiem: q: cōpositio ipsorū est valde rara: ⁊ multā attrahunt humiditatē: ⁊ aer est calidus ⁊ humidus: ex quo recipiunt ponticitatē valde remissam: sed calor exterior conualescens in estate contrahit humidū substātiale ab eis ⁊ remanet terrestre ⁊ fiūt pontici: ⁊ sic soluitur contrarietas. Nos vō dicimus ꝙ in myrabalanis est in principio pōticitas essentialis latens: ⁊ dulcedo est in eis actualis a parte humiditatis actualis ⁊ generositatis que dominantur in eis actualiter: sed post consumitur illa humiditas a calore exteriori: ⁊ introducitur pōticitas actualis que prius latebat.

¶ Quarto q̄rit̄ quō idē fructꝰ trāsmutat̄ ad diuersos sapores manēte eadē suba ⁊ eadē specie: ⁊ videt̄ ꝙ hoc nō possit esse: sapor firmat suam speciē: sicut vult ysaac: ergo si sapor varietur vel transmutet̄: necesse est speciē variari ⁊ transmutari. Secunda ratio hec est: vnus sapor diuersus est ab alio ſm speciē: sed impossibile est vnam speciem in aliam transmutari: sicut habetur in fine metheororū: ergo impossibile est vnum saporem in alium transmutari. ¶ Ad oppositū est auctor. ysaac dicētis ꝙ vnus sapor in alium transmutatur

manēte eadem substantia: quod concedimus. ¶ Ad primā rationem in contrarium dicendum ꝙ duplex est complexio. Una fixa per quā fructus stat ⁊ cōseruat suam speciē: ⁊ hec non mutatur mutato sapore: ⁊ hanc nō sequitur sapor: nec firmat ipsam. Alia est fluens que contrahitur per actionem caloris quā sequitur sapor ⁊ confirmat: ⁊ hec variat̄ varia- to sapore ⁊ nutrimēto. vnde q: possibile est sic eundē fructū sic habere diuersas cōplexiones: ideo possibile est vt trans- mutetur fm diuersos sapores. Ad secundam rationē dicen dum ꝙ duplex est species. Una est in rebus siccis ⁊ intrans- mutabilibus sicut in metallis: ⁊ talis species non mutatur in aliā fm virtutē: ⁊ de hac intelligit phus. Alia est in rebus transmutabilib⁹: ⁊ talis species mutatur in aliā: sicut patet in saporib⁹ ⁊ consimilibus: et de hac intelligit ysaac.

¶ Hoc habito querit̄ de causis ⁊ principijs generatiōis sa porum: ⁊ queritur vtrum calidū vel frigidū sit principium effectiuū saporum: ⁊ ostenditur ꝙ frigidū: sapor causat̄ per viam digestiōis sicut supra dictū est: sicut dicit phs in libro metheororū: ꝙ in rebus digestis oportet partes constare ⁊ indurari adinuicē: sed frigidū maxime partes facit constare in vnum que sunt diuerse nature: ergo est maxime principiū digestionis: sed qđ est principiū digestionis est principiū ge nerationis saporis: ergo frigidū est principiū effectiuū sapo ris. Scđa ratio hec est: sapores sequunt̄ naturā eorū quorū sunt: sed illa q̄n͡ꝗ sunt calida: quandoꝗ frigida: ergo sapo- res q̄n͡ꝗ generātur a calido: quandoꝗ a frigido. Tertia ra- tio hec est: quidā sapor est acutus ⁊ attestatur caliditati: et quidā acetosus: ⁊ attestatur frigiditati: ergo cum acutus sa por causetur a caliditate per contrariū acetosus causabitur a frigiditate: contrariorū enī contrarie sunt cause. ¶ Ad op- positum est hec ratio: digestio fit per calidū ⁊ humidū: ergo cum sapores generētur per viā digestionis: necesse est ipos generari a calido ⁊ non a frigido: cum sit principiū incruda- tionis. Et sicut fit digestio in aīalibus: similiter ⁊ in plātis: sed in aīalibus fit digestio a calido: ergo similiter in plantis: quod cōcedim⁹. ¶ Ad primā rationē in contrariū dicendū ꝙ constātia ⁊ vnio partiū fit dupliciter. Uno modo per com pressionē ⁊ constrictionē: ⁊ hec fit per frigidū: ⁊ hanc nō se- quitur sapor. Alia est que fit per coherentiā humidi aquosi cum sicco terreo: ⁊ hec fit per actionē calidi: ⁊ hanc sequitur sapor sicut effectus suam causam: et hec est in fructib⁹. Ad scđam rationē dicendū ꝙ fructus calidi ⁊ humidi ⁊ frigidi ⁊ ea que saporē habent reducunt̄ ad naturā caloris intēsi vel remissi vel mediocris: sapor enī cum fiat in fructibus p viā digestionis: necesse est ipm fieri per aliquē calorem cōmuni ter vel proprie dictū. Ad tertiam dicendū ꝙ sapor acetosus consideratur dupliciter. Uno modo prout est in via ⁊ in fieri sue generatiōis. Alio modo put est in termino sue genera- tionis: ⁊ sic frigidū est eius causa sicut occasio. In gn̄e enī saporis acetosi calor digerēs cōsumit humiditatē aeream: qua consumpta calor euanescit: q: non inuenit pabulum in quo saluet̄: ⁊ introducit̄ frigidū aquosū ⁊ cōmiscetur par tibus siccis terreis ignitis ⁊ acutis ⁊ fit sapor acetosus.

¶ Supposito ꝙ sapor generet̄ per actionē caloris: querit̄ vtrū generetur per actionē caloris exterioris: ⁊ videt̄ ꝙ nō: nihil qđ impedit digestionē per quā sapor exit in esse specifi cum est causa gn̄ationis saporis: sed calor exterior est hmōi: retrahit enī calorē naturalē a loco decoctiōis aīli vbi fit di- gestio sicut pȝ in estate: ergo calor exterior nō est causa ge- neratiōis saporū. ¶ Ad oppositū est qđ videmus ꝙ in hye- me plante non producunt fructus sicut in estate: ergo calor exterior confert ad gn̄ationē fructuū ⁊ eorū saporem p viam digestionis. Scđa ratio hec est: dicit phs in lib. de vegetabi libus ꝙ sol est pater plantarū ⁊ earū fructuū: ⁊ terra mater: sed sol non posset gn̄are fructus vel herbas nisi mediāte ca lore exteriori: ergo ad generationē fructuū ⁊ saporū in eis necessarius est calor exterior: qđ cōcedimus. Unde digestio ⁊ generatio fructuū fit mediāte calore interiori ⁊ exteriori: ⁊ confortat̄ interior per exteriorē. ¶ Ad rationem primam in cōtrariū dicendū ꝙ duplex est operatio caloris naturalis in plantis. Una est cōuersio humidi nutrimētalis in substā- tiam plante: ⁊ hec viget in hyeme: nec exigit adiuuari a ca- lore extrinseco. Alia est opatio que est exhalatio humidi ad ramos producēdos ⁊ fructus ⁊ folia: ⁊ hec iuuatur a calore extrinseco aperiente poros: qui calor attrahit humiditatem superfluam ad exteriora ⁊ cōuertit in fructus. ¶ Itē que- ritur quare calor exterior nō operat̄ ad digestionē in aīali: ⁊ hoc videt̄. Hippo. dicit ꝙ calor naturalis est in estate debi lis: ⁊ ideo illo tēpore digerimus male: in hyeme vo fortis: ⁊ tunc bene digerimus: ⁊ hoc nō esset nisi calor exterior impe diret digestionem. Secūda ratio hec est: dicit Gal. ꝙ simile applaudēs suo simili pcedit ad illud. Dicit etiam oribasius ꝙ in estate debilitat̄ calor naturalis duab⁹ de causis. Una est q: calor naturalis applaudens suo simili. s. calori exterio ri retrahit se ad exteriora. Secunda est: q: calor exterior in- tendit calorem interiorē ad exteriora reducere: ⁊ ita intēdit calorem interiorē exterius reducere: sed hoc modo operat̄ calor naturalis ad impediendū digestionē: ergo calor exte- rior impedit digestionē tam in planta ꝙ in animali. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ calor exterior impedit digestionē in animali quadruplici de causa: ⁊ non in plantis. Prima est accessus plantarum ad elementa ⁊ distantia animaliū ab elementis. Secunda causa est: q: calor debilis est in planta: ⁊ fortis in animali: ideo planta indiget calore exteriori ad sui digestio- nem. Tertia causa est nutrimēti grossities in planta: ⁊ sub- tilitas nutrimenti in animalibus fm Aristo. Quarta causa est: q: pori plante sunt cōpacti: ⁊ ideo oportet ꝙ aperiantur in productione fructuū: ⁊ ideo egēt calore exteriori. ¶ Itē queritur quare calor exterior impedit digestionē in anima- li: expedit autem materiam morbi: sicut patet in estate. Ad hoc dicendū ꝙ differēter operatur calor naturalis supra nu trimentum ⁊ supra materiā morbi: q: supra materiā nutri- menti operatur intendēs ipsam cōuertere ⁊ digerere ⁊ assi milare corpori. vnde ipsam intēdit retinere. supra materiā morbi operatur intendēs ipsā expellere. Calor vo exterior intendit supra materiā nutrimēti ad exteriora retrahere: et sic operatur contrarium cum calore naturali: vnde impedit actionem caloris naturalis supra materiā nutrimenti. Ca- lor vo agēs naturalis supra materiā morbi intēdit ipām ex- pellere: ⁊ calor exterior intendit eandē ad exteriora retrahe re. vnde idem circa materiā morbi intendit: ⁊ ideo calor ex- terior expedit actionē caloris naturalis circā materiā mor- bi: non autem supra materiā nutrimenti: īmo ipsam impe- dit. ¶ Scđo queritur quod sit principiū formale saporū: ⁊ ostenditur ꝙ humidū. eadē est natura organi medij ⁊ obie- cti fm speciem ⁊ formā: ergo eadē est natura organi gustus ⁊ saporis ⁊ medij saliualis: sed hec natura cōmunis est hu- midum: ergo humidū est principiū formale saporū. Secūda ratio hec est: omne illud qđ per alterū transmutatur ⁊ redu citur de potētia ad actum est principiū formale ipsius: sed organū gustus immutatur per humidū ab obiecto: et per ipsum obiectū reducitur de potētia ad actū: ergo humidū est principium formale organi ⁊ obiecti. ¶ Ad oppositū est hec ratio: principiū materiale ⁊ formale non cedunt in idē: sicut habet̄ in quarto physicorū: sed pricipiū materiale oīm saporū est humidū: est enī humidū receptiuū omniū saporū: sicut materia oīm formarū: ergo humidū non est principiū formale saporū. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ humidum est duplex. Quoddā est qđ caret oīni sapore: ⁊ oīs sapores recipit: ⁊ tale est principiū materiale oīs saporū. Aliud est humidū qđ consequit̄ ad istud: ⁊ comitat̄ saporē sicut sua perfectio per quod humidū proportionat̄ gustui ipse sapor: ⁊ hoc humi- dum est diuersum in diuersis saporibus: ⁊ est principiū for- male saporum. ¶ Tertio queritur de multiplicatione sapo rum ex suis causis: ⁊ vtrum species saporum procedunt in infinitum: ⁊ ostēditur ꝙ sic: dicit phs in libro de sensu ⁊ sen- sato: ꝙ quot modis cōtingit misceri extrema: tot modis cō tingit esse media: sed in infinitum cōtingit misceri extrema saporum: ergo infinitos contingit esse sapores. Secunda ra tio hec est: quotiens cōtingit calores multiplicari per com- mixtionem suorum extremorum cōtingit sapores multipli- cari. similis enī est ipsorum proportio ad extrema: sed in infi nitū cōtingit multiplicari species colorū p cōmixtiōes ipsorū extremorū: sicut dicit phs: ergo eadē ratione contingit mul

tiplicari species sapoꝝ ꝑ cōmixtionē suoꝝ extremoꝝ in infi-
nitum. Tertia ratio hec est: sapores sunt ab arte ⁊ natura: sꝫ
ab arte ꝓcedūt in infinitū: ꝗ gñatio sapoꝝ ſm artē ⁊ naturā
procedit in infinitū. ¶ Ad oppositū est hec rō: nihil qḋ de-
terminaṫ in arte ꝓcedit in infinitū: sciētia eñ nō est de infi-
nitis: sꝫ in arte ⁊ sciā determinaṫ de speciebꝰ sapoꝝ ⁊ de gña
tione ipsoꝝ: ergo nō ꝓcedūt in īfinitū. Scḋa rō hec est: phs
non ponit nisi septē species saporis: ⁊ ysaac nouem: quare
species saporis sunt finite. ¶ Ad hoc dicenduꝫ ꝙ dupliciter
est loqui de saporibꝰ. Uno modo a parte suoꝝ principioꝝ
naturaliū ⁊ formaliū: ⁊ sic sapores sunt finiti: q: sua princi-
pia sunt finita. Scḋo modo est loqui a parte modoꝝ sue ge-
nerationis: ⁊ sic pñt esse infiniti ſm voluntatē facientiū: q:
infinitꝰ est modus gñationis ipsoꝝ. Tertio modo est loqui
de ipsis a parte illa qua oēs reducunṫ ad septē sapores capi
tales ſm phm: vel ad nouē ſm ysaac: ⁊ sic finiti sunt: q: capi
tales eoꝝ sunt sub numero finito. Quarto modo est loq̄ de
ipsis a parte sensus a quo apprehendunṫ: ⁊ sic siłr sunt fini-
ti: q: sensus nō discernit infinita: sed reducit eos ad amaruꝫ
vł ad dulce tanꝗ̄ ad extrema: ⁊ sic pꝫ qualiter sapores sunt
finiti: ⁊ qualiter infiniti. Et notandū ꝙ eodem modo distin-
guendum est de coloribus: sicut ⁊ de saporibus.

¶ Circa autē partē istam q̄ hic incipit. Si aūt pōticus ⁊c.

¶ Circa partē istā querūtur quattuor. Inter q̄ primo que
riṫ de multiplicatione ⁊ gñatione illorum quinq̄ saporum
quos assignat in lr̄a: ⁊ videṫ ꝙ nō possint generari nec mul-
tiplicari ex pōtico sapore. Oē agēs vnum naturale vnicā in-
ueniens materiā ad sui actionē nō inducit plures effectꝰ di
uersos ⁊ distinctos ſm speciē: sed vnū primo solū: sicut pa-
tet in igne ⁊ aqua: sed in gñatiōe illoꝝ quinq̄ saporū vnum
est agens. s. calor ⁊ vna materia. s. humiditas terrestris: sicut
dicit auctor in littera: ergo calor nō gñabit ex illa hūiditate
nisi vnum saporē. Scḋa ratio hec est: diuersitas in rebꝰ non
est nisi a parte agētis: vel a parte materie: ⁊ maxime a parte
agētis cum det formā rei: sed agēs nō diuersificaṫ ſm spēm
in generatiōe sapoꝝ: ergo nō diuersificabiṫ effectus: sed fiet
vnus ⁊ idē: ⁊ ita calor nō generabit plures sapores ex pon-
tico: sed vnum solū. Itē oīe agens semꝑ manēs in sua ope
ratione semꝑ facit idē: sed calor in generatiōe hmōi saporū
semꝑ manet idē: ergo semꝑ faciet vnū ⁊ idē ⁊ eundē saporē
⁊ nō plures. ¶ Itē sapores diuersificanṫ penes cām efficiē
tem ⁊ principiū initiale: sed ſm Gal. principiuꝫ initiale oīm
sapoꝝ est ponticū: ⁊ sic vnū ſm ysaac ponticū ⁊ insipidū: er-
go aut duo erūt sapores: aut vnꝰ tm̄. ¶ Ad oppositū quot
modis cōtingit diuersificari humiditatē ſm multitudinē et
paucitatē subtilitateꝫ ⁊ grossitiem ⁊ actionē caloris: siłr tot
modis cōtingit fieri: ⁊ multiplicari sapores: qḋ cōcedimus.

¶ Ad hoc dicēdū ꝙ. ix. sunt sapores. Unde dicēdū ꝙ ad ge
nerationē sapoꝝ exiguntṫ duo. primū est agēs. scḋm est ma-
teria: sꝫ a parte materie sunt duo. s. substātia materie: ⁊ quā
tum ad hoc nō prouenit diuersitas in saporibus. scḋm est di
uersitas dispositionū ad diuersas species sapoꝝ adaptātiū:
⁊ ſm hoc prouenit diuersitas in saporibꝰ. Similiter a parte
agentis sunt duo. primū est actio agētis: ⁊ sic cum nō sit nisi
vnum agēs nō generātur diuersi sapores. Scḋm est intēsio
vel remissio sue actiōis circa illā materiā: ⁊ ſm hoc ꝓducun
tur diuersi sapores ꝑ actionē illius. ¶ Scḋo queriṫ vtrum
oēs sapores generenṫ ex humiditate eadē prima: ⁊ videṫ ꝙ
non: singuli sapores diuersas habēt cōpositiōes ⁊ cōplexio
nes: quidā eñ causantur a cōplexione calida vel frigida: et
humiditate subtili vel grossa: ⁊ ita cōtrahunt sapores ex di-
uersa natura cōponentiū: sed sapores sic ex diuersis hūori-
bus generanṫ: non ergo ex eadē. Scḋa ratio hec est: ille sa-
por qui sequiṫ dominiū aquosi: ⁊ cuius initiū est humidum
aquosum: nō generatur ex eadē humiditate cum eo sapore
cuius est initiū humidū terrestre: sed sapor īsipidus sequiṫ
dominiū aquosi humidi: ponticū ṽo dominiū humidi terre
stris: ergo non ex eadē humiditate generantur sed diuersa.

¶ Ad oppositū est hec ratio: sicut natura ꝓcedit in genera
tione humoꝝ. similiter in generatione sapoꝝ. In vtrisq̄ eñ
ꝓcedit materiā digerēdo ex qua generaṫ: sed natura ex vno
⁊ eodē chilo oēs humores generat ꝑ digestionē: ergo simi-
liter ex vna humiditate generat oēs sapores ꝑ digestioneꝫ.
Scḋa ratio hec est: dicit ysaac in cap̄. de fructibꝰ: ꝙ humidi-
tas est materia oīm fructuū: ⁊ per diuersam actionē caloris
in eandē diuersi generanṫ sapores. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ ex
eadē humiditate possibile est diuersos sapores generari: sꝫ
ad hoc duo requirunṫ. Primū est substantia humiditatis.
Scḋm est dispositio eius q̄ diuersificaṫ per actionē caloris:
ſm diuersas species sapoꝝ: ⁊ hoc vltimo modo humiditas
est vna in substātia: diuersa tamē ſm diuersas dispositiōes
inductas a calore agēte in ipsam. ¶ Ad ratiōes in contra-
rium dicēdū ꝙ duplex est initiū sapoꝝ. Unū est actuale: ⁊ h̄
est humidū aquosuꝫ vel pōticū ꝯsequēs digestionē: ⁊ ex ali-
quo istorum non fiūt omnes sapores. Aliud est principium
essentiale latēs: quod est humidū terreum: ⁊ consequiṫ im-
mediate mixtionē elementoꝝ: ⁊ ex hoc possibile est fieri oēs
sapores ſm diuersas dispositiōes aduenientes ei per actio-
nem caloris. ¶ Tertio queriṫ de generatione singuloꝝ sa-
porum ⁊ transmutatione ipsoꝝ adinuicē: queritur ergo pri
mo. Utruꝫ dulce possit generari ex amaro: ⁊ videtur ꝙ nō:
ordo eñ est in generatione saporū: q: ex minus digesto ge-
neratur magis digestum: ⁊ non ecōuerso: q: coctum nō po-
test incrudari ſm ysaac ⁊ cōstanti. sed amarus sapor magis
est coctus ꝗ̄ dulcis: q: per vlteriorē fit digestionē: ergo dul-
cis sapor non generabitur ex amaro: sed magis econuerso.
Secūda ratio hec est: sicut generanṫ humores in aīalibus:
similiter sapores in fructibus per viā digestionis: sed ita est
in humoribus ꝙ ex cocto non generaṫ crudū: vt ex cholera
phlegma: sicut vult Constāti. ergo ex amaro cum sit magis
calidū ⁊ coctū ꝗ̄ dulce non generabiṫ dulce. ¶ Ad oppositū
est qḋ videmꝰ: ficus amarissime sunt in principio: ⁊ deinde
amarus sapor eaꝝ trāsmutaṫ ad dulcedinē per coctionē ca-
loris agentis: ergo ex amaro possibile est fieri dulce: qḋ con
cedimus. Unde notandū ꝙ multis modis fit dulce ex ama-
ro. Uno modo per exhalationē superflue humiditatis cru-
de: ⁊ ingrossationē residui per digestionē a calore digerēte
⁊ coherentiaꝫ humidi superflui cum sicco terreo: hoc modo
fit dulce ex amaro in pomis matianis. Scḋo modo fit ꝑ dis-
solutionē humidi congelati sicuti a calore dissoluente: ⁊ sic
fit dulcis sapor in fructibus post amaruꝫ. Tertio modo fit ꝑ
cōmixtionē humidi aquosi ferentis amaritudinē: ⁊ sic fit in
quibusdam cucumeribꝰ ⁊ melonibꝰ. Quarto mō fit per viā
sequestrationis partiū ferentiū amaritudinem: ⁊ expolia-
tione ipsius: ⁊ sic fit ex cholera sanguis dulcis ꝑ exhalatio-
nem amaritudinis. et ex eodē possibile est oēs humores ge
nerari. Quinto modo fit per mutationē vnius in alterū ſm
intensionē caloris ⁊ vlteriorem decoctioneꝫ: ⁊ per maiorem
adustionē a calore: ⁊ sic ex amaro non causaṫ dulce: sed ma-
gis ecōuerso: ⁊ sic ꝓcedunt ratiōes in contrariū. ¶ Itē no
tandū est ꝙ in ficu dulce causaṫ ex amaro ꝑ mediū: q: ibi est
duplex subā. Una lactea: ⁊ altera pōtica. ⁊ substātia lactea
est ferens amaritudinē: cum sit subtilis exhalat per actionē
caloris dissoluentis: ⁊ substātia pontica remanēs reducitur
ad dulcedinē suam ſm viā alterationis vel trāsmutatiōis: ⁊
sic ex amaro pōt gñari dulce. ¶ Ad ratiōes in ꝯtrariū dicē
dum ꝙ in gñatione humoꝝ in aīalibus ⁊ saporū in fructibꝰ
duplex est via. Una q̄ procedit ſm viā decoctionis ⁊ dige
stionis vlterioris. Alia via est q̄ ꝓcedit ſm seq̄strationē par
tium ⁊ exhalationeꝫ. ⁊ hoc modo causatur dulce ex amaro:
primo ṽo modo non. ¶ Scḋo ṽo queriṫ circa hoc quare in
quibusdam fructibꝰ amaritudo est prius: deinde dulcedo
sicut pꝫ in ficubus. Itē quare in quibusdā est insipiditas
in principio: ⁊ deinde amaritudo vt in lactuca. ¶ Ad hoc di
cendum ꝙ in ficubus est substantia lactea in principio: que
sequitur naturam plante calidam que fundatur in substan-
tia grossa terrestri viscosa vnde acquirit amaritudineꝫ. Sed
postea per actionem caloris digerentis illam humiditatem
grossam ⁊ subtiliantis conuertitur in dulcedinem. In lactu
ca vero substantia est subtilis: calor debilis et humiditas
aquosa multam inducens insipiditatem: sed postea calidiꝰ
conualescens contrahit subtile et consumit humiditatem:
ita ꝙ in ea dominatur grossium terrestre acuīū qḋ inducit
amaritudinē in ipsa. ¶ Tertio queriṫ quomō ſm Gal. oēs

fructꝰ sunt pōtici in principio: videt̃ hoc esse falsum: q: inuenimus quosdã fructꝰ amaros in principio sicut sunt ficus: mala ⁊ hmōi. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ in hmōi fructibꝰ duplex est natura in pricipio. Una est pōticitas acuta actualis: que radix est amaritudinis. Alia est pōticitas essentialis q̃ cōsequitur īmediate primã cōmixtionē nutrimēti ex quo gñat̃ fructꝰ: ⁊ hec latet actualr̃: ⁊ de hac intelligit Gal. ⁊ fm hãc oēs fructꝰ in principio sunt pōtici. ¶ Quarto querit̃ circa hoc: vtrum ex insipido possit fieri dulce: ⁊ videt̃ ꝙ sic: sapor dulcis generat̃ per viã coagulatiōis ⁊ digestionis ⁊ inspissatiōis a calore mediocri: ꝫ possibile est saporē insipidū coagulari ⁊ inspissari ꝑ digestionē a calore mediocri: sicut videmꝰ fieri in melonibꝰ: g̃ ex sapore insipido pōt fieri sapor dulcis. ¶ Ad oppositū est hec ratio: sapor dulcis sequit̃ substãtiã grossam ⁊ coagulataꝫ: sicut dicit ysaac: sed sapor insipidus fundat̃ in subtili substãtia: ⁊ subtile nō pōt ingrossari: ꝫ potius ecōuerso: ergo ex sapore insipido nō pōt fieri dulcis cū fundet̃ in grossa substãtia. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ ex insipido pōt gñari dulce: ꝫ hmōi gñatio fit tripl̃r. Uno modo ꝑ cōdēsationē ⁊ coagulationē partiū a calore digerēte. vt pꝫ in cucumeribꝰ ⁊ melonibꝰ. Scđo mō fit ꝑ cōmixtionē partium terrestriū cū aquosis. vnde ingrossat̃ substãtia ⁊ disponitur ꝑ actionē caloris digerētis ad dulcedinē: ⁊ sic gñatur dulcedo in piris. Tertio mō gñatur ꝑ ɔsumptionē ⁊ exhalationē humidi supflui liquidi: ⁊ hoc modo gñat̃ in melle cocto: q: qñ mel aquosuꝫ liquidū fluidū coquit̃ fm modū dulcoratur. Dicimꝰ ergo ꝙ dulcis sapor nō generat̃ ex insipido nisi interueniēte grossitie substãtie sicut pꝫ in scđo modo p̃dicto. ¶ Quinto querit̃ vtrū quilibet sapor gñetur ex quolibet: ⁊ videt̃ ꝙ sic: q̃cūqꝫ cōueniūt in eadē materia subiecta eorum adinuicē transmutatio est possibilis: sicut scribitur in libro de generatiōe: sed humiditas aquosa est cōis materia oīꝫ saporꝝ: sicut scribit̃ in lib. de sensu ⁊ sensato: ergo possibile est oēs sapores adinuicē trãsmutari. Scđa ratio hec est: sapor causat̃ ex dominio humidi vel sicci vel calidi vel frigidi subtilis vel grossi: ⁊ sic de alijs: ergo et sapores oēs: cū per hmōi cãs trãsmutent̃: possibile est adinuicē trãsmutari. ¶ Ad oppositūꝫ est q: ysaac distincte assignat ordinē gñatiōis saporꝝ: q: quidã sapores ex pōtico ⁊ nō ecōuerso: ⁊ quidã ex insipido ⁊ nō ecōuerso: ⁊ ita nō oēs sapores possunt adinuicē trãsmutari. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ duplex est gñatio saporꝝ: sicut humorꝝ. Quedã est ꝑ viam digestionis: fm ꝙ vnus sapor est dispositio ad alterū: ⁊ ita sapor digestus pōt gñari ex crudo ⁊ indigesto ad quē habet ordinem: ⁊ nō ecōuerso. Alia est ꝑ viã trãsmutatiōis ⁊ subtiliationis qualitatis a materia: ⁊ sic quilibet sapor pōt gñari a quolibet ⁊ ecōuerso. ¶ Sexto querit̃ de hoc qđ dicit ysaac ꝙ isti qnqꝫ sapores. s. dulcis: vnctuosus: salsus: amarus: acutus: generant̃ ex dñio calidi ⁊ humidi: ⁊ ostēditur ꝙ nō possit esse: oīs sapor generat̃ ex dominio cōplexionis quã representat fm naturã: sed isti sapores. s. acutꝰ: salsus: ⁊ amarus: nō representãt humiditatē: sed siccitatē: qđ per se pꝫ: ergo nō generãtur ex dominio humiditatis: sed siccitatis. Scđa ratio hec est: nihil qđ generat̃ a calore intēso: ⁊ pauca humiditate habet dominiū humidi: sed acutū amarū ⁊ salsuꝫ generãtur a forti calore ⁊ intēso ⁊ pauca humiditate: ergo nō habēt dominiū humidi: ⁊ sic nō generant̃ ex dominio humidi. Tertia ratio hec est. In quocūqꝫ calor dominat̃ semper calor cōsumit humidū. Unde quidã posuerūt ꝙ cōplexio calida non pōt stare cū humida: q: calor intēsus ɔsumit humidum: sed in sapore acuto salso ⁊ amaro calor dominat̃ fm dominiū humidi. Quarta ratio hec est: oīs impssio ⁊ dispositio ꝑ se attestatur ei a quo per se causat̃: sed caliditas ⁊ siccitas ꝑ se causantur in corporibꝰ nostris: ⁊ imprimūtur a salso: acuto ⁊ amaro: ergo salsum: acutū: amarū erunt calida ⁊ sicca a dominio ⁊ non humida: sed oē tale gñatur a dñio sicci: ergo hmōi sapores magis generãtur a dñio sicci q̃ humidi. Quinta ratio hec est: omē qđ immutat alteruꝫ ⁊ reducit ipsum de potētia ad actū: habet potestatiuã similitudinē cū ipso: sed isti sapores immutãt gustū ⁊ ducūt ipsuꝫ ad actualem caliditatē ⁊ siccitatē a dominio: ergo magis causat̃ a dominio sicci q̃ humidi. ¶ Ad oppositū est qđ dicit auctor in littera. s. ꝙ isti quinqꝫ sapores generãtur a dñio calidi ⁊ humidi. Ad hoc dicūt quidã ꝙ ysaac nō intēdit dicere ꝙ isti sapores generant̃ a dñio calidi ⁊ humidi: sed dicūt ꝙ littera sit truncata ⁊ deficit ⁊ debet pfici ⁊ cōpleri hoc modo: quidã a forti caliditate ⁊ multa humiditate generant̃: quidã a forti calore ⁊ pauca hũiditate: quidã a mediocri calore ⁊ mediocri humiditate. ¶ Alij v̄o dicūt ꝙ fortitudo caloris est multiplex. Uno mō đ: calor fortis ī digerēdo: ⁊ debilis in resoluēdo ⁊ cōsumendo: sicut calor naturalis vel ecōuerso. Dicimꝰ ergo ꝙ fortitudo siue dominiū in digerēdo conuenit dulci. Fortitudo v̄o in resoluēdo ⁊ cōsumēdo cōuenit acuto: amaro ⁊ salso. Similiter multitudo siue dominiuꝫ humiditatis dicit̃ dupliciter. Uno modo đ: multa in resistendo: ⁊ pauca vel debilis in seipsa. Alio modo đ: multa in principio ⁊ pauca in fine: vel ecōuerso. et primo modo sumitur hic humiditas. Alij v̄o dicunt ꝙ calor fortis vel debilis ⁊ hũiditas multa vel pauca đ: dupliciter. Uno modo simpliciter. Alio modo respectu aliorū: vt in respectu acetosi ⁊ pōtici ⁊ non simpliciter. ¶ Alij aūt aliter dicūt ꝙ fortitudo caloris ⁊ multitudo humiditatis non dicitur vniformiter: sed difformiter. Unde đ: fortitudo caloris ⁊ multitudo hũiditatis rōne cōi: ⁊ est vnus calor fortis ⁊ mediocris: et silr̃ vna ⁊ eadē humiditas ⁊ multa ⁊ pauca ⁊ mediocris. Primo modo đ: fortis calor in digerēdo ⁊ debilis est in resoluēdo: scđo modo dicit̃ fortis in resoluēdo: ⁊ debilis in cōsumēdo. tertio modo dicitur fortis calor in cōsumēdo ⁊ resoluēdo. quarto modo dicit̃ fortis in principio ⁊ debilis in fine. Eodē modo đ: hũiditas multa vel pauca in resistēdo resolutiōi. Scđo dicit̃ pauca in resistēdo cōsumptioni ⁊ resolutiōi. Tertio modo dicitur ꝙ calor est fortis vl̃ debilis: q: humiditas est multa vel pauca. Quarto q: est multa in principio: in fine v̄o pauca. ⁊ hoc modo dicimus ꝙ illi sapores generãtur a dominio caliditatis ⁊ humiditatis. ¶ Uel aliter dicendū ꝙ aliqđ dicitur natura tale dupliciter: vl̃ simpliciter vel in respectu. Unde debēt generari a dñio hũiditatis ⁊ caliditatis simpliciter: ꝫ in respectu vñ debent generari a multa caliditate respectu eorū que generãtur a multa humiditate ⁊ pauca vel debili caliditate. Debēt ergo generari a multa hũiditate respectu eorū que generãtur a forti calore ⁊ multa humiditate: vnde hoc non dicitur simpliciter: sed in respectu: ⁊ ꝑ hoc soluunt̃ due prime ratiōes. ¶ Ad hoc autem quo obijcit̃ ꝙ ɔ̃dicit ysaac hic ⁊ in superioribꝰ: dicendū ꝙ hec multitudo humiditatis dicta est in respectu: ⁊ habet multã latitudinē: ⁊ iō potest dici multa pauca vel mediocris. Uñ si dicat superiꝰ ꝙ a pauca humiditate generētur. hic v̄o a dñio humiditatis. hoc dictū est in respectu: ⁊ iō non est cōtradictio. ¶ Septimo querit̃ de generatōe diuersorꝝ saporꝝ in melle: qño. s. sapor salsus ⁊ acutus in melle gñantur: ⁊ ostēdit̃ ꝙ nō possit generari: sapor dulcis fundat̃ in grossa substãtia. sapor v̄o acutus ⁊ salsus in subtili sicut dicit ysaac. Iteꝫ calor naturalis ignis in melle ꝓcedit ingrossando. resoluit eñ subtile ⁊ grossuꝫ ⁊ relinquit cōpactū: ergo sapor salsus ⁊ acutus ꝑ actionē ignis in melle nō possunt gñari. Secūda ratio hec est: dicit Auicēna ꝙ ex cōmixtione partiū aquosarū cū partibꝰ terrestribꝰ adustis generatur sapor salsus: sed in melle nō sunt hmōi partes: q: mel terrestre grossum est nihil habēs insipiditatis ⁊ aquositatis: ergo sapor salsus in melle nō potest generari. ¶ Ad oppositū est qđ dicit auctor ī littera. s. ꝙ salsedo ⁊ amaritudo per actionē caloris ignis pñt in melle generari. ¶ Ad hoc dicenduꝫ ꝙ in melle duplex est substãtia. Una grossa terrestris manifesta: ⁊ hanc sequit̃ dulcedo añ ignis actionem. Alia subtilis occulta ⁊ acuta: ⁊ hanc sequitur salsedo ⁊ acumen post actionē ignis in melle. Aliter dicunt alij ꝙ in melle non introducitur salsedo vel acumen ratione partium eius: sed ratione ignis agentis in ipsum: quandoqꝫ enim generatur salsedo in substantia humida aquosa: vt est in mari: quandoqꝫ in dura sicca vt in terra: ⁊ silr̃ acumen est in pipere ⁊ aceto. ¶ Octauo querit̃ supra litterã cuꝫ duplex sit initiū saporꝝ. s. ponticū ⁊ insipidū: quare nō assignat generatiōes saporꝝ ex insipido: sicut docet ex pōtico. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ ponticū est primū principiū in fructibꝰ. Insipidum v̄o in fructibꝰ ⁊ in alijs: ⁊ ysaac non determinat hic

nisi de saporib⁹ fructuū: ⁊ ideo nō docet gñationes saporū ex insipido. Itē dicit ꝙ sapor dulcis gñatur ex calido ⁊ humido mediocriter. Prius autē dixit ꝙ gñat̃ ex forti calido ⁊ humido pauco: vel hic mentit̃ vel superius. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ duplex est sapor dulcis. s. purus: sicut in zuccara ⁊ talis generat̃ ex calido ⁊ humido mediocri: ⁊ de hoc loquitur hic. Alius est ꝯmixtus pōticitati: qui gñatur ex forti calido ⁊ pauco humido: ⁊ de tali intelligit superi⁹. Vel aliter dicendū ꝙ prius determinatū est de dulci ꝓut gñatur a forti calido ⁊ paruo humido manente duritie substātie: q2 paruum humidū de quo loquit̃ vel locut⁹ fuit prius nō sufficit ad mollitiē fruct⁹. Hic vō loquit̃ de dulci ꝓut humidū sufficit ad ei⁹ molliciē nō manēte duritie substātie. ¶ Itē pri⁹ determinatū est de gñatione sapoꝝ ex pōtico cū medio vel fine: hic vō loquit̃ de eodē: ergo est superfluus. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ superius determinatū est de saporib⁹ ſm distinctionem ꝑ viā positionis: hic vō ſm gñationē suā ex causis suis ⁊ ꝑ viam cōmunē. ¶ Itē dicit ꝙ salsa calida sunt in secundo gradu. Constāti. vō in lib. graduū dicit ꝙ sunt calida in tertio gradu. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ dupl'r est loqui de salso. Uno modo ſm impressionē quā facit in corpe nostro. Alio modo est loqui de ipso ſm sui naturā: ⁊ primo mō sunt calida salsa in scdo gradu: ⁊ sic loquit̃ auctor. Scdo mō sunt calida in tertio gradu: ⁊ sic intelligit Cōstāti. ¶ Itē dicit ꝙ sal est calidū in scdo gradu ⁊ vnctuosū sil'r: sed fortior est imp̄ssio ⁊ calidior facta a sale ꝙ ab vnctuoso. ¶ Sil'r substātia salis sicca est: ⁊ siccitas est lima caloris: ſʒ Gal. substātia vō vnctuosa humida. humidū vō obtūdit calorē: ergo salsū calidius est ꝙ vnctuosum. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ quātū ad impressionē quā facit in corpore nostro salsum est calidius: quantū vō ad suā ꝓpriā vel naturā. ¶ Itē que mag' ledūt naturā ⁊ maiorē inferūt ei horribilitatē min⁹ debēt comedi: sed acuta magis faciūt hoc ꝙ amara: ergo min⁹ debēt comedi. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ dupl'r est loqui de amaro ⁊ acuto: Uno mō a parte suaꝝ substātiarū: ⁊ sic amara minus nocēt q2 mag' morant̃ in corpore ꝓpter grossitiē substātie: ꝙ acuta. Alio mō est loqui de ipsis a parte sue cōplexionis ⁊ sic acuta: q2 impressio facta a cōplexiōe consequit̃ tactū ⁊ ledit oīa membra. sapor vō sequit̃ solum gustū. vñ amarus sapor plus ledit linguā: acuta vō plus ledūt totum corpus. Item hic ꝓcedit circa sapores via experimēti: inferm⁹ vō per viā rationis: sed rō est ante experimentū: ergo peruertit ordinem. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ non tm̄ procedit hic per viā experimenti: sed etiam per viam rationis.

¶ Lectio decimaquinta.

¶ Uniuersaliter autē quicūq3 sapor acutus est aut amarus siue salsus: cōplexiones sue calide necesse est vt intelligant̃. Quicūq3 ponticus aut stipticus siue acetosus: cōplexiones coꝝ frigide erunt. Dulces vō vel vnctuosi vel abusiue nō saporosi moderate erunt cōplexionis. ¶ Quoꝝ autē subtiles sunt substantie vel vnctuose: seu acetose vel acute erūt. Quoꝝ vero grosse: vel dulces erūt seu pōtice vel amare. Quoꝝ vō inter subtile ⁊ grossum sunt moderate coꝝ substantie: erunt vel stiptice: vel salse: vel sine sapore. ¶ Cū autē grossitatis ⁊ subtilitatis substātie diuersitates ⁊ earum moderatiōes componātur in calorū diuersitate. ix. species sapoꝝ ꝯstituunt̃. Dulcedo eñ prima ex calido cū grossa substātia cōposita. Scda vnctuositas ex cōplexione calida cum substātia subtili cōposita. Tertia species nō saporosa ex moderata cōplexiōe cū moderata substātia cōposita. Quarta acetositas ex cōplexione frigide substātie cū subtili substātia cōposita. Quinta stipticitas ex cōplexione frigide substātie cum substātia moderata. Sexta ponticitas ex cōplexione frigida cum grossa substantia cōposita. Septima acuitas ex calida cōplexione cum subtili substātia cōposita. Octaua salsitudo ex calida cōplexione cum moderata substātia cōposita. ¶ Cum autē calidā substantiā aut frigidā siccā vel humidā dico subtilem vel grossam: ad cōparationē tēperate complexionis intelligo. Ceteri eñ antiqui omnē saporē inuestigātes cōpererunt aut saporatū: aut non saporatum. Saporata certificauerunt esse moderata ⁊ tēperata cōplexioni humane assimilata cum non ea sensus abhorruerit: et non abominatus fuerit sicut aqua tepida delectare habet tactū. Que autē his nō assimilant̃: sed quoquo mō sensus ꝑ ea patit̃ sicut aq̄ teporē excedēs ꝯtria sensib⁹ est: ⁊ si parū humane cōplexioni dissil'ia cōtraria comprehenduntur: ⁊ hmōi in gradu primo ponunt̃. Augmētata vō plus sicut aqua calida: in scdo gradu constituuntur. Rursum modū excedētia adeo vt ea sensus abhorreat: neq3 ea nisi inuit⁹ tāgat tertio gradui ea attribuunt̃. Itē adhuc superātia vt incēdāt ⁊ separēt iūcturas ⁊ cōplexiones destruant: in quarto sunt locāda. Itē sic intelligendū de frigiditate: sic. ⁊ hu. Cum ergo antiqui graduū aliquē in iuncture separatione non inueniunt transilientē in his tandem terminis subtiterunt: ⁊ gradus quattuor esse cōfirmauerunt. In his ꝙ non inueniētes nisi occultas ⁊ incōprehēsibiles diuisiones: neq3 nomē eis imponere valētes vnicuiq3 gradui tres attribuūt partes: initiū: mediū ⁊ finē. ¶ Cōstat ergo saporosissimā esse cōplexioni humane vicinantem sicut dulcedinem cui vnctuositas est scdaria: tertia sunt nō saporosa. vnctuositas eñ tēperamento vicinat̃ in calore. vñ ⁊ calor suus in scdo gradu ponit̃. Non saporosa vō vicinant̃ in frigitudine tēperamento: ideo hec frigida in primo gradu sunt ponēda. Horribila vō humane complexioni sunt ꝯtria: quoꝝ actiones sunt duplices: aut eñ cum multa adunatione sicut ponticitatis ⁊ stipticitatis: aut cum multa separatiōe sue iuncture. Hoc autem duobus modis fit: aut separatione sine calore sicut sunt acetosa: aut cum calore sicut acuta: amara: ⁊ salsa. Cōstat ergo ꝙ vnctuositas ⁊ dulcedo eiusdē sunt gñis in calore: sed tm̄ differūt: q2 humores dulcedinis viscosi ⁊ grossi tēperamēto vicini humiditati substātiali corpis humani assimilatiui. Humores autē vnctuositatis subtiles sunt ⁊ aeris humiditati sil'es. vñ ⁊ calorē naturalē ꝓprie vel priuatim sunt nutriētes: qd̓ palā fit in his q̄ de oleo vel de pinguedine extrinsecus est vider: iq ꝓprie sunt nutrimēta ignis. Horū eñ humores humiditati aeris sunt sil'es ꝑ colligantiam faciētis qualitatis. i. caloris. ¶ Salsa vō ⁊ acuta ⁊ amara eiusdē sunt gñis in calore ⁊ siccitate: sed differūt: q2 hu. acuti subtiles sunt ⁊ ignei. Salsi iter grossos ⁊ subtiles. sunt mediocres terrestrib⁹ vicinātes. Amari grossi sunt ⁊ terrestres stipticitatē in se habētes. vñ non sunt stomacho nocitiui sicut salsi ⁊ acuti. ¶ Stiptici pontici ⁊ acetosi eiusdē in frigitudine ⁊ siccitate sunt gñis: ſʒ differūt q2 humores pōtici paruissimi sūt terrestres ⁊ grossi. hūores stiptici multi ⁊ tēpamēto vicini. acetosi plurimi ⁊ dissolutiui ⁊ subtilissimi. duob⁹ tm̄ modis sūt aq̄si: sicut mala granata ⁊ poma citrina. sūt ⁊ viscosi sapor' ⁊ acrei si

cut oxiphenicie ⁊ silia. Sine sapore vero: et si sint frigi di sicut acetosi ⁊ stiptici: differũt tñ q: acetosi ⁊ stipti ci semp siccitatis sunt significatiui. Sine sapore vero aliqñ sunt humiditatis assignatiui: q: sapores sui aq sapori sunt vicini. Aqua vero frigida est ⁊ humida. omne ergo frigidũ ⁊ humidum: aut sine sapore: aut inter sine sapore ⁊ dulcedinẽ mediocre. ¶ Simplices ergo sapores octo sũt: neq; habẽt numerũ excedẽtes: neq; infra subsistẽtes. s. dulcedo: vnctuositas: salsitudo: amaritudo: acumen: acetositas: stipticitas: ⁊ põticitas. Quidam tñ ponticitatẽ exceperũt: ⁊ vice sua sine sapore posuerunt: dicentes se ponticitatem inuenire de stiptici esse gñe: neq; a seinuicem differre nisi in fortitudine ⁊ debilitate. Si autẽ necesse sit põticitatẽ in gñe sapoꝝ nũerari: ⁊ si de speciebꝰ sit stipticitatis ſm eos: ergo a simili necesse quoq; erit sine sapore acceptabiliora: etsi de speciebus sunt dulcedinis: inter sapores hos esse computãda.

¶ Actũ est de diuersitate ⁊ gñatione saporũ. In hac parte agit de dispositionibꝰ ipsorũ a parte substãtie ⁊ cõplexiõis: ⁊ de ipsorum virtutibus ⁊ operationibꝰ. ¶ Diuisio. Hec autẽ pars diuidit in duas partes. In quaꝝ prima determinat de dispositionibꝰ ipsoꝝ a parte substãtie ⁊ cõplexionis. In scda. s. in hac: Palã ergo sit rationi ꝙ dulcedo mediocritatẽ ⁊ tẽperamẽtũ significat. determinat de virtutibꝰ ⁊ actionibꝰ ipsoꝝ: ⁊ de diuersitate eoꝝ. Pria autẽ pars spectat ad presentẽ speculatiõem. Diuidit aũt hec pars ĩ duas partes. In quarũ prima assignat distinctionẽ sapoꝝ ratione cõplexionis ⁊ substãtie in qua fundãtur. In scda. s. in hac. Cũ aũt calidã substantiã ⁊ frigidã humidã ⁊c. Cum oĩa denoĩent respectu cõplexionis humane: iõ reducit omnẽ diuersitatẽ in ipsis ad respectũ huiꝰ cõplexionis: ⁊ respectu eiꝰ gradus in ipsis distinguit. Prima aũt pars diuidit in tres. In quarũ prima diuersitatẽ sapoꝝ assignat a parte cõplexionis. In secunda. s. in hac: Quoꝝ autẽ substãtie subtiles sunt. assignat eoꝝ diuersitatẽ a pte substãtie in q̃ fundant. In tertia. s. in hac: Cũ autẽ grossitatis ⁊ subtilitatis substantie diuersitatis ⁊c. assignat numerũ ⁊ distinctionẽ specierũ sapoꝝ ipsoꝝ penes obuiatiões specierũ substãtie ⁊ cõplexionis. Secunda pars principalis diuidit in duas. In quaꝝ prima ostẽdit ꝙ oẽs sapores ⁊ oĩa immutãtia denominant respectu complexionis humane tẽperate: ⁊ respectu eius gradus in ipsis distinguunt. In scda. s. in hac: Cõstat ergo rẽ saporosiuam humane cõplexioni vicinantẽ ⁊c. cõparat saporũ spẽs adinuicem a parte maioris delectatiõis: ⁊ minoris: innuit in suis actionibꝰ. Hec aũt pars diuidit in duas. In quarum prima assignat pdictã sapoꝝ cõparationẽ. In scda. s. in hac: Simplices vero sapores octo sunt ⁊c. ex pdictis operationibꝰ saporum numerũ ꝯcludit octonariũ ⁊ inducit dubitationẽ circa pontici exceptionẽ. Sũt enĩ in lectiõe pñti partes qnq;. In quarũ prima assignat saporũ diuersitatẽ a parte cõplexionis. In scda assignat eoꝝ diuersitatẽ a parte substantie. In tertia assignat distinctionẽ specierũ ipsoꝝ a parte cõbinationum specierũ ipsaꝝ a parte cõplexionis ⁊ substantie. In quarta ostẽdit oĩa imutãtia corpus respectu cõplexiõis humane tẽperate denoĩari: ⁊ respectu eius gradus in ipsis distinguit. In quinta cõparat actiões sapoꝝ adinuicẽ rõne sue delectatiõis maioris ⁊ minoris. In sexta ostẽdit ex oĩbꝰ predictis sapoꝝ numerũ octonariũ: ⁊ inducit dubitationem circa exceptionẽ pontici ſm quorũdam opinionẽ. ¶ Circa primã igitur partem primo distinguit sapores sequẽtes cõplexionem calidã: ⁊ isti sunt acutus: amarus: salsus. Secundo distinguit sequentes frigidã complexionẽ: ⁊ sunt ponticus stipticus ⁊ acetosus. Tertio distinguit sequentes cõplexionem temperatam: ⁊ sunt dulcis: vnctuosus. ⁊ insipidus. ¶ Circa secundã partem primo distinguit sapores sequentes subtilem complexionẽ: ⁊ sunt vnctuosus: acutus: ⁊ acetosus. Secundo sequentes grossam: ⁊ sunt dulcis: põticus amarus. Tertio sequentes mediocrẽ. ⁊ sunt ponticus ⁊ salsus ⁊ insipidus. ¶ Circa tertiã partem primo dicit ꝙ ex cõiunctione diuersarũ specierũ cõplexionis cum diuersis substantijs. ix. sapores resultãt. Scdo has species enumerat: q̃ distinguunt per combinationem cõplexionũ calide: frigide: ⁊ temperate: cum substantia subtili grossa ⁊ mediocri.

¶ Circa quartã partem dicit ꝙ oĩa immutãtia denominãtur respectu tẽperate cõplexionis. Versus. Primus dicat quando sensus dominat. Sensibꝰ equato gaudet natura secũdo. Tertius excedit cuius tolerantia ledit. Destructor sensus nescit pcedere quartus. Scdo distinguit gradus dicens ꝙ cum aliquid delectat sensum temperatũ dicit: si parum excedens est in primo gradu: notabilr in scdo: ledẽs in tertio: corrũpens in quarto. Tertio distinguit mansiones in gradibus dicens: ꝙ cum non sit pcessus vltra ipsos: in quolibet eorum sunt initium: mediũ: ⁊ finis. ¶ Circa quintam partẽ sunt due partes. In quarũ prima distinguit sapores a parte delectatiõis ⁊ horribilitatis ipsoꝝ. In secũda scz in hac: Constat ergo vnctuositas ⁊ dulcedo. cõparat actiões eoꝝ adinuicẽ. ¶ Circa primã partẽ primo tãgit delectationem inferẽtes: ⁊ sunt tẽperati. s. dulcis vnctuosus ⁊ insipidꝰ. Scdo tãgit iferẽtes horribilitatẽ quoꝝ qdã operant corrugãdo ptes. s. põticus ⁊ stipticus. quidã separãdo ⁊ hoꝝ vnꝰ calefaciendo. scilz acutus. quidam infrigidãdo vt acetosus.

¶ Circa secundã partem quattuor pponit. Primo cõparat dulcem ⁊ vnctuosum adinuicem: quoꝝ vterq; cõmunicat in tẽperie ⁊ delectatione: sed tñ grossior est dulcis: subtilior vnctuosus ⁊ cito ad calorẽ conuertibilis. ¶ Secundo comparat salsum: acutũ ⁊ amarũ: adinuicẽ qui cõmunicãt in calore: differunt aũt ſm intensionẽ ⁊ remissionẽ: ⁊ amarus pter põticitatẽ admixtã minus nocet stomacho. Tertio cõparat stipticũ: ponticum: acetosum adinuicẽ: qui cõmunicãt in frigiditate. differunt tamẽ eo ꝙ ponticus grossior: stipticus minus acetosus subtilis: ⁊ quidã acetosus cõmiscet aquositati: que est subtilior: quidam viscositati qui est grossior.

¶ Quarto cõparat insipidũ ad predictos a quibus differt: q: illi attinent siccitati insipidus humiditati: ⁊ mediocriter est subtilis. ¶ Circa sextam partẽ primo enũerat. ix. species saporum. Scdo tangit opinionẽ ponentiũ ⁊ excipientiũ põticum dicens ꝙ quidã exceperũt ponticũ cum non differat a stiptico nisi in intẽsione ⁊ remissione: solũ enumerauerũt insipidũ: vt ipsoꝝ sapor octonarius cõpleretur. Hoc aũt sic cõfirmauerũt. sicut acceptabilia se habẽt ad dulce: similiter ponticũ ad stipticũ vel ecõtrario. nam oĩa acceptabilia dulcis naturã obtinẽt. Hec autẽ sunt vel cibi delectabiles sicut pulli ⁊ similia: aut sapores sicut vnctuosi ⁊ dulcia cõmixta cũ alijs non pura sed acceptabilia: que humane complexioni sunt vicina non distinguunt inter sapores: imo ad stipticum reduci vel econtrario: q: hoc non refert. Quidã autẽ dicunt ꝙ hanc questionẽ tanq̃ friuolã insolutam relinquit. Alij dicunt ꝙ in sequẽti soluit eam expresse dicens: ꝙ dulce habet oĩno complexionẽ corpori humano vicinã: sed oĩa acceptabilia hoc habẽt: ⁊ ideo oĩno ad naturã dulcis reducunt: ⁊ etiã oẽs alij sapores p naturã ⁊ cõmixtionẽ eius nutriũt: sed põticum non oĩno hz naturã dulcis: ⁊ isti non dicũt ꝙ sequens pars de actionibꝰ sit sapoꝝ ⁊ post dulcis: sed illa: Dulcedo autẽ quadrupliciter diuidit ⁊c. Alij aũt soluunt dicentes ꝙ cibi acceptabiles non sunt vnius simplicis saporis: ⁊ ideo ad dulcedinẽ ⁊ ad alios reducunt. Nos autẽ dicimus ꝙ acceptabilitas non est sapor: sed cõditio cõmunis saporẽ consequens delectabilem: ⁊ ideo non facit numerũ cum saporibus. Sequens autem pars est principaliter prima de operationibus dulcis: q̃uis etiã questionis solutio ex dictis circa ipsam haberi possit. hec autem est intentio huius partis.

¶ Circa partem istã decem sunt inquirenda. Primũ est de diffinitione gradus. Scdm est respectu cuiꝰ cõplexionis gradus denominet. vtrum gradus dicatur respectu radicalis: an respectu influentis. Tertium est de distinctione graduũ. Quartum est de distinctione partium in gradibus. Quintum vtrum sint alie dispositiones in gradibus: sicut quattuor prime qualitates. Sextum vtrum obiecta aliorum sensuum sint in gradu. Septimum vtrum passiones sint in gra

du ſicut ⁊ qualitates actiue. Octauū de cōparatiōe ſapoꝛū adinuicem ſm quattuoꝛ gradus: ⁊ quis pꝛimus accedit ad quartum gradū. Nonum vtrum omnes iſti gradus debeāt eſſe ſupꝛa complexionē: vel quidā debeāt illi adequari. quidam illā excellere. Decimū eſt de hiis q̄ ſunt circa lectionē.

¶ Circa pꝛimū procedit̄ hoc mō: ⁊ querit̄ pꝛimo: vtrū diffinitio gradus valeat que talis eſt. Gradus eſt exceſſus qualitatis ſenſui perceptibilis. ⁊ oſtenditur ꝙ non ſit bona: q: ſi gradus eſt exceſſus qualitatis ⁊c. ſed pꝛimus gradus nō percipit̄ ſenſu: vel ea q̄ ſunt in pꝛimo gradu: ergo pꝛimꝰ gradus nō eſt gradus. ꝓbatio minoꝛis: dicit Gal. in lib. cōplexionum ꝙ pꝛimus gradus eſt in quo res nō percipit̄ ſenſu: ſed ad hoc ꝙ cognoſcat̄ indiget demōſtratiōe ⁊ ratiōe dialectica. Scd̄a ratio hec eſt: oīs gradus eſt exceſſus qualitatis: pꝛimus nō eſt exceſſus qualitatis: ergo non eſt gradus. pꝛobatio minoꝛis: q: in pꝛimo gradu nō dn̄at̄ res ſupꝛa ſenſum: ſed ſuccūbit ſenſui: ergo nō eſt exceſſus. Tertia rō hec eſt: omne qḋ īmutat alterū: ⁊ in ipſo facit impꝛeſſionē: excedit aliquo modo ipſum: q: ſi ſuccūbat nō pōt īmutare: ſed ea que ſunt in pꝛimo gradu nō excedunt ſenſum: ergo non poſſunt ipſum īmutare: ſed talia nō ſunt perceptiua ſenſu: ergo illa ſenſu nō percipiunt̄: ſed illa q̄ non percipiunt̄ non ſunt in gradu: ergo illa q̄ ſunt in pꝛimo gradu: nō ſunt ī gradu: ergo pꝛimꝰ gradus nō eſt gradus. Quarta rō hec eſt. Dicit phs in lib. de aīa: ꝙ tactus cognoſcit excellētias quattuoꝛ qualitatū: ſed quattuoꝛ gradus retoꝛquent̄ ad q̄ttuoꝛ qualitates: qualitates vō q̄ttuoꝛ ſunt obiecta ſoliꝰ tactꝰ: ergo ſolus tactꝰ diſcernit ea q̄ ſunt in gradibꝰ: ſed nō cognoſcit niſi qualitates excellētes: ergo neceſſe eſt oēs q̄litates excedere tactū: ſed ea q̄ ſunt in pꝛimo gradu nō excedūt tactū: ergo pꝛimꝰ gradus nō eſt gradꝰ. Quinta rō hec eſt: nullū eq̄le eſt excedēs: ſed ſcd̄s gradus eſt eq̄lis cōplexioni hūane: ḡ ipam nō excellit: ergo in ſcd̄o gradu nō eſt exceſſus: ergo ſcd̄s gradus nō eſt gradus. ¶ Ad oppoſitū eſt qḋ ponunt oēs ſcꝫ ꝙ q̄ttuoꝛ ſunt gradus: ⁊ ꝙ gradus nihil aliud eſt q̄ꝫ exceſſus qualitatis ꝑceptibilis. Scd̄a rō hec eſt: oīa quecūq̄ dn̄ant̄ ſm impꝛeſſionē quā faciūt ī coꝛpe humano: denoīant̄ ſm illam impꝛeſſionē: ſed q̄drupler eſt impꝛ̄ſſio quā faciunt res in coꝛpus. pꝛima ē ſm ꝙ parū excedit. ſcd̄a ſm ꝙ iā magis. tertia ſm ꝙ ipm ledit. quarta ſm ꝙ abijcit vel coꝛrūpit: ſed in oībus illis eſt exceſſus: ergo oībus illis debet̄ gradus: ḡ in oī gradu eſt exceſſus. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ gradus ē exceſſus qualitatis ꝑceptibilis. ¶ Ad pꝛimā rationē dicendū ꝙ in pꝛimo gradu duo ſunt. pꝛimū eſt exceſſus abſolutꝰ. ſcd̄m eſt exceſſus cōparatꝰ ad vlterioꝛes gradus. Dicimꝰ ergo ꝙ exceſſus abſolutꝰ in pꝛimo gradu diſcernit̄ ⁊ ꝑcipit̄ a ſenſu tactꝰ: ſed exceſſus cōparatꝰ ad excellentiā aliaꝝ qualitatū nō ꝑcipit̄ a ſenſu: vn̄ nō cognoſcit tactꝰ: ꝙ ea q̄ ſunt in pᷝmo gradu ledāt vel coꝛrumpāt: ſed hoc diſcernit ratio dialectica. ¶ Ad alias ratiōes dicendū ꝙ ſtatꝰ ſiue gradus hꝫ duplicem reſpectū. vnū ad ſenſū q̄ immutat̄ ab eis q̄ ſunt in illo gradu: aliū ad cōplexionē humanā ſuꝑ quā facit impꝛ̄ſſionem: q̄n̄q̄ excedēdo ⁊ q̄n̄q̄ nō excedēdo. pᷝmo mō loquēdo oēs gradus excedūt ſenſum ⁊ a ſenſu percipiunt̄: ⁊ non eſt hec ꝑceptio vel exceſſus eq̄lis. ſcd̄o modo loquēdo nō eſt neceſſe: vt q̄libet gradus excedat cōplexionē humanā: ſed quidā ſunt ꝓpoꝛtiōales cōplexioni hūane: quidā impꝛopoꝛtionales. vn̄ accipit̄ hec diſtinctio ꝙ duplex ē exceſſus. q̄dā eſt exceſſus īmutatiōis. aliꝰ eſt exceſſus leſionis ⁊ coꝛruptiōis. Quātū ḡ ad exceſſū īmutatiōis: in oī gradu eſt exceſſus: q: excedūt ſenſum ⁊ cōplexiōē: ſed quantū ad exceſſum coꝛruptiōis vl̄ leſionis non oēs gradus excellunt. ¶ Scd̄o querit̄ de illa diffinitiōe quā ponit iacobus allkindi ī lib. graduū q̄ talis ē. gradus ē ſexdecupla ⁊c. vl̄ aliaꝝ reꝝ ſubnumerataꝝ cōtinue ꝓpoꝛtionataꝝ ⁊ ſequētiū ꝓpoꝛtionē: q: in pᷝmo gradu fit additio binarij ad vnitatē. In ſcd̄o gradu eſt dupla ꝓpoꝛtio. vt additio binarij ad binariū. In tertio additio q̄ternarij ad quaternariū. In quarto octonarij ad octonariū: ⁊ ita fit ꝓceſſus vſq̄ ad ſexdecim. Sꝫ videt̄ ꝙ illa diffinitio nō valeat: q: ſicut ſe habet ſcd̄s gradus ad tertiū: ita ſe habet pꝛimꝰ ad ſcd̄m: ⁊ ſcd̄s ad tertiū: ⁊ tertius ad quartū: ſed ſic ſe habet pꝛimꝰ ad ſcd̄m ꝙ ipm nō excedit niſi ꝑ binarium: ergo ſilr̄ tertiꝰ nō ſuperabit ſcd̄m: niſi ꝑ binariū: neq̄ q̄rtus tertium: ſed ſic nō fit ꝓceſſus vſq̄ ad ſedecim: ergo nō valet illa diffinitio. ¶ Ad oppoſitū eſt aucto. iacobi al. Ad hoc dicendum ꝙ oēs gradus ꝓcedunt ſm duplā ꝓpoꝛtionē: ſꝫ in hac ꝓpoꝛtiōe vnū eſt indiuiſibile vt vnitas: ⁊ alia cōſequuntur ipſam. vnde fit in pꝛimo gradu exceſſus vnitatis per binarium. In alijs vō ſempꝛ fit exceſſus ſm duplā ꝓpoꝛtionē ꝓcedēdo vſq̄ ad ſexdecim. ¶ Ad rōnē dicendū ꝙ in gradu duo ſunt cōſiderāda. Pꝛimū ē quātitas nūeroꝝ ⁊ limitatū: ⁊ ſm hoc nulla eſt cōparatio: ⁊ hmōi limitas ⁊ numerꝰ ſunt: vnū: duo: tria: quattuoꝛ: octo: ⁊ ſm hoc non debēt diſtīgui gradus. Scd̄m eſt ꝓpoꝛtio q̄ ꝓcedit ſꝫ duplā ꝓpoꝛtionē in gradibꝰ: ⁊ ſm hoc dꝫ eſſe ꝓpoꝛtio: ⁊ etiam debet eſſe maioꝛ exceſſus in illis gradibus.

¶ Circa ſcd̄m ꝓcedit̄ hoc mō: querit̄ reſpectu cuiꝰ cōplexionis determinent̄ gradus: aut reſpectu radicalis: aut reſpectu influētis. Cōplexio radicalis eſt illa q̄ influit̄ ab oībꝰ mēbꝛis ex cōcurſu mēbꝛoꝝ pꝛīcipaliū. vt ex influētia coꝛdis ⁊ epatis ⁊ alioꝝ: ſed cōplexio radicalis eſt pꝛioꝛ ſm naturam. vnde cōplexionē radicalē pꝛimo ponimꝰ eſſe fundamentū ſenſus ⁊ vite ⁊ motꝰ: q: hec eſt illa a qua eſt vita: ergo in ipa fundat̄ quilibet ſenſus: ergo ⁊ tactus: q: cum tactus ſit cuſtos totius cōplexionis: ⁊ maxime erit cuſtos cōplexiōis radicalis: ſed oīa q̄ ſunt in gradu dicunt̄ reſpectu cōplexiōis: ſed tactꝰ eſt maxime cuſtos illius cōplexionis: ergo oīa que ſunt in gradu ſunt vel debēt denoīari reſpectu cōplexionis radicalis. Scd̄a ratio hec eſt: oīa que ſunt in gradu excedūt cōplexionē: ſicut dicit yſaac: ergo reſpectu illius cōplexiōis debent dici q̄ eſt citra gradū: ſed radicalis cōplexio eſt citra gradū: q: eſt inter verā temperantiā ⁊ pꝛimū gradū. Cōplexio vō influēs eſt in pꝛincipio ſcd̄i gradus: ⁊ hoc eſt ſm Cōſtanti. ergo debēt dici reſpectu radicalis: oīa q̄cūq̄ dicūtur reſpectu cōplexionis tēperate: ſed cōplexio tēperata nō eſt in gradu: ſed influēs ſicut in pᷝncipio ſcd̄i gradus: ergo oēs debēt dici reſpectu radicalis ⁊ nō influētis. Tertia ratio hec eſt: ſicut eſt ꝓpoꝛtio in rebꝰ a pte graduū: ſic eſt ꝓpoꝛtio in rebꝰ a pte cōplexionū: ſed ea q̄ ſunt ī rebꝰ extra tēperamēta nō ſunt in gradu: ſed citra gradū: ſed oīa q̄ ſunt citra gradū excedūt temperamētū: ḡ ⁊ illud reſpectu cuius dicunt̄ iſta temperata: debent eſſe mediū temperatū citra gradū: ſꝫ cōplexio radicalis ē citra gradū ⁊ mediū: cōplexio vō influēs non: ergo debent dici reſpectu cōplexionis radicalis: ⁊ non influētis. Quarta ratio hec eſt: ponit Auicē. ⁊ Ariſt. ꝙ tactꝰ cognoſcit excellētias qualitatū. vn̄ oꝛganū tactꝰ debet eſſe mediū inter quattuoꝛ qualitates: ⁊ quāto in ipſo eſt maioꝛ equalitas: tanto viget in ipſo maioꝛ tactus: ⁊ ideo in cōplexione humana q̄ eſt magis tēperata: magis viget tactus: ⁊ magis in vola manꝰ ⁊ in ſummitatibꝰ digitoꝝ: ſed illa que ſunt ī gradu denoīant̄ reſpectu medij reſpectu cuiꝰ dicunt̄ oīa excellere: ſꝫ h̄ eſt cōplexio media q̄ nō eſt in gradu: ⁊ hec eſt radicalis ⁊ nō influēs: ergo reſpectu radicalis debēt oīa dici q̄ ſunt in gradu ⁊ nō reſpectu influentis. ¶ Ad oppoſitum eſt qḋ dicūt oēs: gradus eñ retoꝛquent̄ ad influentē ⁊ non ad radicalē. Scd̄a ratio hec eſt: reſpectu eius debēt dici illa reſpectu cuius operatiōes coꝛpoꝛis cōſiſtūt: ſed operatio coꝛpis cōſiſtit in cōplexione influēte ⁊ nō radicali: q: illa nō eſt pꝛincipiū operatiōis: ergo debēt dici reſpectu influētis ⁊ nō radicalis. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ duplex eſt cōplexio radicalis ⁊ influēs: ⁊ ſm quoſdā nō diſtinguunt̄ gradus reſpectu cōplexionis radicalis: ſꝫ ſolū reſpectu influētis. Nos aūt dicimꝰ ꝙ reſpectu radicalis ⁊ influentis diſtinguunt̄: ⁊ hec eſt rei vitas: ꝙ duplex eſt cōplexio radicalis ⁊ influēs: radicalis autē eſt duplex: q̄dā eſt cuiuſlibet mēbꝛi: ⁊ hec eſt diuerſa ī diuerſis mēbꝛis. alia ē totiꝰ coꝛpis. Silr̄ influēs eſt duplex: quedā eſt q̄ influit a quolibet mēbꝛo: ⁊ ſicut mēbꝛa ſunt diuerſa: ⁊ ita hec influēs eſt diuerſa ī diuerſis mēbꝛis. Alia eſt q̄ reſultat ex cōcurſu mēbꝛoꝝ oīm: ⁊ hec dꝛ ꝓpꝛie influēs: ⁊ ꝑ hāc cōſiſtit in hoīe tēpamētū totiꝰ coꝛpis. Dicimꝰ ḡ ꝙ gradꝰ diuerſificant̄ reſpectu huiꝰ vltime cōplexiōis aggregate cū ꝓcedentibꝰ. vn̄ illi tēpamēto qḋ reſultat ex oībꝰ rn̄dēt oēs gradꝰ: ⁊ hec cōplexio tēpata eſt ⁊ nō eſt in gradu.

¶ Circa tertiū ſic ꝓcedimus: queritur de diſtinctiōe gra-

duum: ⁊ queri̅t vtruꝫ ꝓcedāt in infinitum: ⁊ videtur ꝙ sic: q: quot modis contingit esse ꝓportiōes in numeris sm duplam proportionē procedētes: tot cōtingit esse gradus: sed sm duplā proportionē ꝓcedunt numeri in infinitū: ⁊ ergo gradus: ergo infiniti erūt gradus. Scd̄a ratio hec est: quot modis cōtingit .iiij. qualitates cōmisceri: tot modis contingit cōplexiōes variari: sed infinitis modis cōtingit misceri qualitates q̄ttuor: ꝗ ꝯtingit esse infinitos gradus. Tertia ratio hec est: omnes gradus dicunt̄ in cōparatione ad corpus viuens: sed nō est possibile duas species vel duo indiuidua eiusdē speciei in eadem cōplexione simul associari: ergo sicut res sunt diuerse: ita ⁊ cōplexiones diuerse: sm rerū diuersitatem: ergo ⁊ gradus illarū debent esse diuersi sm diuersas cōplexiones: sed cōplexiones rerūꝫ ꝓcedunt in infinitū: ergo ⁊ gradus procedunt in infinitū. ¶ Ad oppositum est auctoritas oīꝫ auctoꝝ. s. ꝙ sunt tm̄ quattuor gradus. Secūda ratio hec est: quot modis cōtingit esse excessum in qualitatibus imutantibꝰ cōplexionē: tot modis cōtingit esse gradus: sed excessus qualitatū est quattuor modis: vt predictū est: ꝗ tm̄ quattuor sunt gradus: q: quidaꝫ est excessus debilis impressionis: ⁊ quedā est impressio fortis: quidaꝫ est excessus qui ledit: quidā vō qui corrūpit. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ gradus nō possunt excedere quaternariū numerū: qm̄ solum quadruplex est impressio. ¶ Ad rationē in contrariuꝫ dicendū ꝙ dupliciter est loqui de ꝓportionibꝰ duplis. Uno modo in se sm ꝙ abstrahūt a rebus naturalibꝰ: ⁊ sic ꝓcedūt in infinitū. Scd̄o modo sm ꝙ applicant̄ ad res naturales ⁊ cōplexiones ⁊ ipsarū immutationē: ⁊ sic sunt gradus finiti. ¶ Ad scd̄ꝫ dicendū ꝙ dupliciter est loqui de gradibꝰ. Uno modo ꝑ cōparationē ad res: ⁊ q: res ⁊ cōplexiones sunt innumerabiles: hoc modo ⁊ gradus sunt innumerabiles. Secundo modo per comparationem ad res viuentes quas immutāt ea que sunt in gradu: ⁊ sic adhuc sunt innumerabiles. Tertio modo per comparationem ad sensus quos imutant: ⁊ hoc modo cum discretio sensuū non procedat in infinitum: relinquunt̄ ad finitatē ⁊ ad certum numeruꝫ. Quarto modo per aspectū ad modū excessus sm ꝙ diuersificant̄: ⁊ q: excessus sunt in certo numero sm speciē: similiter gradus sunt certi ⁊ finiti.

¶ Postea queritur de distinctione partiū in gradibus: ⁊ queritur vtrum partes in gradibus procedāt in infinitū: et videtur ꝙ sic: quot modis cōtingit esse latitudinē sm intensionem ⁊ remissioneꝫ impressionū que sunt in cōplexione in rebus q̄ sunt in gradu: tot modis contingit esse partes eorū que sunt in gradu: sed intēsiones ⁊ remissiones eoꝝ q̄ sunt in gradu: sunt innumerabiles: ꝗ ⁊ partes eoꝝ sunt innumerabiles. Secunda ratio hec est: tot modis cōtingit esse gradus: quot contingit esse numeros inter principiū ⁊ finē: sed inter principiū ⁊ finē sunt infinite partes medie: ergo ⁊ infiniti gradus: ergo ꝓcessus partium est infinitus. ¶ Ad oppositum est qd̄ ponūt omnes: ꝙ ꝓcessus partiū est finitus. Ad hoc dicendū ꝙ hec questio soluitur per predicta. ¶ Ad rationē in contrariū dicēdum ꝙ de partibus graduū est loqui dupliciter. Uno modo a parte intensionis ⁊ remissiōis impressionū. ⁊ sic possunt partes eorum esse infinite. Secūdo modo ꝓut ille partes sunt notabiles multā habētes latitudinē: ⁊ q: sic ad tres reducuntur: ideo hoc modo partes eorum que sunt in gradu sunt finite: ⁊ sic ad certum numerum reducuntur.

¶ Circa quartum proceditur hoc modo: queritur vtrum alie qualitates vt asperum ⁊ lene: molle: durum: grossum: subtile sint in gradu: sicut ⁊ prime qualitates: ⁊ videtur ꝙ sic: omnes dispositiones per quas res imutātes corpus sensum corrumpūt sunt in gradu: q: gradus est excessus qualitatum: que sensu percipiunt̄: sed ille qualitates sunt hmōi: ergo sunt in gradu. Scd̄a ratio hec est: in corpore humano est triplex dispositio sicut cōplexio ⁊ huic respondent quattuor qualitates: ⁊ cōpositio partium quantū ad lenitatē et asperitatatē: ⁊ substātia quantum ad grossitiē ⁊ subtilitatē: sed sicut cōplexio imutat̄ a qualitatibꝰ q̄ immutāt ipsam vel alterant: sic cōpositio dispositionibus immutat̄ que ipsam immutant ⁊ alterāt: ergo sicut alie qualitates prime ponuntur in gradu: q: plus excedūt complexionē vel minus: ergo eadem ratione cum iste dispositiones asperum ⁊ lene plus vel minus excedant cōpositionē debēt esse in gradu. ¶ Ad oppositum est hec ratio: qualitatibꝰ debetur ꝑ prius ⁊ maxime esse in gradu: quibus debetur actio primo ⁊ per se: q: gradus est excessus actionis ⁊ immutationis: sed quattuor qualitates sunt hmōi: q: per se agunt ⁊ imprimunt in corpus ⁊ non alie: q: non ordinant̄ primo ⁊ per se ad agenduꝫ: sed ad alias operatiōes: ⁊ ad patiendū: ergo nō per se sunt in gradu. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ omnes qualitates possunt esse in gradu: tamē gradus competit notabiliter quattuor primis qualitatibus ⁊ nō alijs. vnde qualitates ille nō sunt primo ⁊ per se in gradu: sed ex consequenti vt asperum ⁊ lene: ⁊ sm metaphoram.

¶ Postea queritur vtrum obiecta aliorum sensuū sint in gradu: ⁊ videtur ꝙ sic: q: in quibus qualitatibꝰ est excessus maior vel minor respectu sensus sm quem sensum delectāt vel corrumpūt vel debetur esse in gradu: sed obiecta aliorū sensuū sunt hmōi: q: sm maiorē excessum vel minorē immutant suos sensus: ⁊ delectāt sensus vel corrumpūt: ergo obiecta aliorum sensuū sunt in gradu. Secunda ratio hec est: saporibus debet̄ actio ⁊ horribilitas: ⁊ hmōi attestant̄ delectatiōi ⁊ horribilitati cōplexiōis: ⁊ ꝑ excessum in saporibꝰ denotat̄ maior excessus vel minor in complexiōe: sed sapor quādoqꝫ gustum delectat: qn̄qꝫ ipsuꝫ corrūpit: ⁊ hoc est qn̄ maior excessus vel minor: ergo cum cōplexio ponat̄ in gradu eadē ratione sapor: sed qd̄ est obiectū gustus debet esse in gradu: cum ipsuꝫ qn̄qꝫ magis excedat: qn̄qꝫ minꝰ. ¶ Ad oppositum est hec ratio: rebus debetur gradus sm impressionem quā faciunt in corpus: ⁊ hec impressio ad sensum retorquetur: ⁊ solus tactus debet cognoscere illa per que suā impressionē inferunt delectatiōi vel corruptioni cōplexiōis: q: est custos cōplexiōis: ergo ille sole qualitates debēt esse in gradu que sunt obiecta tactus ⁊ inferunt in ipso delectationē vel tristiciā: sed hmōi sunt quattuor qualitates soluꝫ: ergo debent esse in gradu ⁊ non obiecta aliorū sensuū ꝑ se. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ quidā ponunt ꝙ nulla in gradu sint nisi solū quattuor prime qualitates: sed nos dicimꝰ ꝙ quot modis delectatio ⁊ corruptio tot modis cōtingit esse in gradu: sed distinguēdū est ꝙ duplex est delectatio ⁊ corruptio: quedā que debetur corpori a parte cōstitutionis sm quam conseruat̄ in sua constitutione: ⁊ hec delectatio ⁊ corruptio tactui debetur. Alia est aīalis que debetur ratione cōmutationis aīalis: sm quā sensus delectant̄ ⁊ contristātur in apprehensione suorum obiectoꝝ: ⁊ quantum ad hanc obiecta aliorum possunt esse in gradu: ⁊ non primo modo: ⁊ q: solū considerat illam delectationē vel corruptionē que tactui respondet. ideo ponit quattuor qualitates sm quas fit impressio in complexione in gradu: ⁊ nō obiecta aliorum sensuum primo ⁊ per se.

¶ Consequenter queritur vtrum dolor vel delectatio sint in gradu. Scd̄o vtrū tota species et virtus cōsequens speciem sint in gradu: ad minus sm suas operationes. ¶ Ad primum dicendū ꝙ in qualitatibus que sunt in gradu: duo sunt considerāda. Primū est operationes que immediate ab illis eliciunt̄: ⁊ sm hoc qualitates prime primo ⁊ per se sunt in gradu. Sunt autem alia que sunt sequele illarū qualitatum. vt dolor ⁊ similia: ⁊ hmōi non sunt primo ⁊ per se in gradu: sed per accidens ⁊ ex consequenti. ¶ Ad scd̄m dicendum ꝙ virtus consequēs speciē non est per se in gradu: ⁊ causa huius est: q: non habet excellentiam sensu perceptibilem. ⁊ hoc soluꝫ primo ⁊ per se debet̄ primis qualitatibꝰ.

¶ Consequēter queritur vtrum qualitates passiue sint in gradu sicut ⁊ actiue: ⁊ ostenditur ꝙ non: dicit Auicēna ꝙ qualitates passiue sunt ad hoc vt recipiant impressiōes actiuarum: ⁊ non ad hoc vt imprimant: sed nulla qualitas que non imprimit in sensu: non est in gradu: ergo q̄litates passiue non sunt in gradu. Scd̄a ratio: omnis qualitas que per se est in gradu: per se confert delectationē vel dolorem: ⁊ si per accidens sit in gradu per accidēs confert delectationē ⁊ dolorem: sed humidum sm Auicē. neqꝫ per se: neqꝫ per accidens infert delectationē ⁊ dolorem: ergo nullo modo est in gradu.

gradu. Ad hoc dicēdū q qualitates passiue sunt in gradu: sicut ⁊ actiue. Ad rationem dicendū q dupliciter est loqui de illis. Uno modo per cōparationē ad qualitates actiuas: ⁊ sic dicūtur passiue: ⁊ tunc sic agunt per resistentiam. Alio mō possunt cōsiderari p cōparationē ad corpus humanum quod immutāt: ⁊ sic dicitur actiue: vñ omnes dicūtur actiue: ⁊ omnes immutant corpus humanū. ¶ Consequenter queritur vtrū res cōposite sint in gradu: vt medicine cōposite per artem: vel per naturam vt tyriaca: ⁊ filia: ⁊ ostēdit q sic. Eorū que cōponuntur quedā cōponūtur cōpositiōe prima: vt illa q̄ cōponuntur ex elemētis. quedā cōpositiōe secūda: vt illa q̄ cōponuntur ex mixtis: ⁊ in hoc nō consistit tempamētū absolute: sed est cōplexio eleuata vltra temperamentū: quia fit ex influentia caloris ⁊ sanguinis ⁊ spūum a corde: ⁊ ideo hec complexio fluens est in gradu. ¶ Consequēter q̄ritur ꝓpter q̄d poti⁹ ponimus cōplexionē in secūdo gradu fluentem q̄ in alio: ⁊ videtur q nō sit in gradu: aut q sit in pmo: q: sicut vult haly fortis virt⁹ sequit̄ equalitatem cōplexionis ⁊ fortitudinē virtutis elicit̄ fortis operatio: sed fortes opationes habēt elici a cōplexione fluēte: ergo illa cōplexio nō dꝫ esse excedens: sed equalis ⁊ temperata: ergo cū illa cōplexio sit equalis vel declinans ad equalitatem: vel non debet esse in gradu: vel est in illo qui plus declinat ad equalitatem: sed hic est pmus gradus: ergo vel nō est in gradu: vel est in primo gradu. Ad oppositū est hec ratio. cōplexio fundatur in calore ⁊ sanguine et spiritibus qui exeūt ab oībus mēbris principalib⁹ supra totum corp⁹: sed ista sunt excedentia in caliditate vltra primū gradū: ergo sunt in alio gradu q̄ in primo: sꝫ nō in tertio: quia sic corpus lederet: neq̄ in q̄rto: quia sic ipm corrumperēt: igit̄ in scdo. Secūda ratio hec est. ab ista complexione operatiōes eliciuntur ⁊ naturales ⁊ vitales ⁊ aīales: ⁊ hmōi ꝯsistūt in calore: q: opatio naturalis ⁊ vital̄ fit p cal̄. ⁊ etiā aīalis: q: sine calore nihil est sentire: ergo h̄ cōplexio debet excedere in caliditate: ergo debet eleuari supra primū gradum: ergo non est in pmo gradu. Ad hoc dicendū q hmōi cōplexio est in fine secūdi gradus: quia secūdus gradus est excessus tēperatus. primus vero gradus est excessus remissus. quartus ⁊ tertius est excessus intensus: sed in hac cōplexione nō est excessus remissus neq̄ intensus: ⁊ ideo ponitur in secundo gradu. Itē ponitur in medio: q: in scdo gradu sunt tres partes. principiū: medium: ⁊ finis: ⁊ in principio ē excessus debilis ⁊ remissus: ⁊ in fine est intensus: sed in medio est tēperatus: ⁊ ideo ponitur in medio secūdi gradus. Ponitur vero in gradu: q: operationes eius non fiunt mediāte temperamento absolute: sed mediāte cōplexione declināte ad caliditatem: sed si esset calidū in primo gradu nō sufficeret ad opatiōes: neq̄ est cal̄. in tertio: q: lederet: neq̄ in q̄rto: quia corrūperet. Ad tertiū dicendū q excessus est duplex: quidā est naturalis: quidam innaturalis. excessus innaturalis debilitat virtutem: sed excessus naturalis facit temperamentū: ⁊ talis excessus est in cōplexione fluente: ⁊ ideo fortis est ad opationes. ¶ Consequenter queritur vtrū q̄libet grad⁹ posset eē in quolꝫ gradu: ⁊ ostēdit̄ q sic. ea q̄ sunt in pmo gradu calida pñt administrari in magna quantitate: ⁊ itez possunt magnā morā in corpe facere: sed om̄e agens debile operās in magno tēpore ⁊ multā morā faciēs tm̄ potest cōplere quātū forte agens in paruo tempore: ergo si ea que sunt in paruo gradu exhibeantur in multa quātitate ⁊ multo tempore: tantā poterunt facere impressionē quātā illa que sunt in q̄rto gradu: ergo possibile est vt habeāt eandē impressionem: sed q̄cunq̄ habēt eandem impressionem facere sunt in eodem gradu: ergo ea que sunt in primo gradu pñt esse in quarto. Item eadem ratione. ea q̄ sunt in quarto gradu pñt administrari in parua quātitate: ergo facient debilē impressionē: sicut illa q̄ sunt in primo: ergo illa que sunt in gradu q̄rto pñt eē in primo. Scda rō hec ē. aut gradus debetur reb⁹ a pte virtutis: aut a pte substātie: aut a pte vtriusq̄. a parte substātie nō: q: opatio nō sequit̄ substātiā: ⁊ ꝓpterea ea q̄ darent̄ in maiori quātitate sub eēnt in maiori gradu qđ est falsum: si a pte virtutis vel vtriusq̄: ergo ea q̄ hñt eandē v̄tutem ⁊ naturā debēt poni in eodem gradu: ergo eadē est natura ptis mīme ⁊ toti⁹: vt totius piperis ⁊ partis pipis: ergo sicut totū calefacit corp⁹ ⁊ ps similiter: ⁊ in eodē gradu: g̃ in eodē gradu ē totū ⁊ ps: sed q̄ sunt in eodē gradu eq̄liter calefaciūt: ergo eq̄liter calefaciunt ps piperis ⁊ totū pipis qđ est falsum: g̃ nō sunt in eodē gradu. Tertia rō hec ē. idē ē calor ī pncipio: in medio: ⁊ in fine: sꝫ qđ est idē est in eodē gradu: g̃ aliq̄ res pontica vł agresta est in eodē gradu: in principio: in medio: ⁊ in fine: g̃ ea q̄ sunt in pmo gradu pñt eē in scdo ⁊ tertio ⁊ q̄rto. ¶ Ad oppositū est hec rō: nihil excedit suā virtutē: neq̄ sua actio excludit̄ extra suā virtutē: ⁊ quāta est virt⁹ tanta ē sua actio: sed ea q̄ sunt pue quātitat⁹ pñt eē magne virtutis: opatio ergo dꝫ semp retorq̄ri ad virtutē ⁊ nō ad quātitatē: g̃ cōplexio dꝫ retorq̄ri ad virtutē ⁊ nō ad quātitatē: g̃ q̄uis administrātur in magna quātitate: non ꝓpter hoc erunt in gradu maiori. Ad hoc dicendū q id qđ est in vno gradu nō est in alio. Ad rōnē dicendū q tria sunt in opatione eorū q̄ sunt in gradu: quātitas ⁊ tēpus: ⁊ hec duo sunt accidētalia. tertiū est virt⁹ quā seq̄tur cōplexio: ⁊ hoc principiū essentiale dicim⁹: g̃ aliq̄d non ponitur in gradu ꝓpter hoc q dat̄ in magna quantitate: vel ꝓpter hoc q p longū vel puum temp⁹ opet̄: sꝫ ꝓpter virtutē suā. cū ergo tu obijcis de quantitate ⁊ tpe: tu obijcis a pte accidētis. Ad scdm dicendū q totum ⁊ ps sunt in eodē gradu: q: hñt eandē virtutē: sꝫ tm̄ omnis actio denoīatur respectu materie supra quā fit: ⁊ sicut totū pōt calefacere totū corp⁹ rōne caliditatis q̄ est in q̄rto gradu: sic ⁊ ps: sꝫ tm̄ q tm̄ nō calefacit est defect⁹ a pte materie supra quam agit. vñ idē ē calor in igne ⁊ in qualꝫ pte ignis. ⁊ sicut pōt totū aerem calefacere: sił mīma ps ignis ptē sibi ꝓportionalē pōt cōburere: ⁊ siłi mō est a pte ista: ⁊ per hoc duo prima soluūtur. Ad tertiū dicendū q q̄uis sit idē calor in principio: medio: ⁊ in fine: tm̄ opationes differūt pꝫ maiorē intensionē ⁊ remissionē in calefaciēdo ⁊ in infrigidādo: ⁊ iō diuersificatur opatio in principio medio ⁊ in fine: ⁊ iō ponitur in alio gradu. ¶ Postea querit̄ q̄litates actiue in q̄bus gradibus sint: ⁊ siłr q̄litates passiue. ⁊ pmo q̄ritur vtrū sint frigida in q̄rto gradu: ⁊ vr̄ q sic: q: vita stat per calidū: sꝫ q̄dā res inueniūtur q̄ calidū corrūpunt. quedā enim ipm corrūpunt extinguēdo vt frigida. q̄dā resoluēdo vt calida: sꝫ om̄e corrūpēs calidū per frigiditatē est frigidum in q̄rto gradu: ergo aliq̄ pñt esse frigida in q̄rto gradu. Scda rō hec est. In eo in quo est frigiditas vltimata: est in eo gradu vltra quē nō ꝯtingit hoc procedere: sꝫ in aqua est frigiditas vltimata: ergo est in eo gradu vltra quē non cōtingit ꝓcedere: sed hic est gradus q̄rtus: ergo aqua est frigida in q̄rto gradu: sꝫ oīa q̄ dicuntur in gradu denoīantur respectu impressionū quas faciunt in corpus: sed aq̄ ⁊ psiliū ⁊ opiū. et hmōi maximā inducūt impressionem in corpus p sui frigiditatē: ergo maxime frigida: ergo sunt in q̄rto gradu vltra quē nō ꝯtingit ꝓcedere. ¶ Ad oppositū est hec rō: vita stat per calidum ⁊ humidū: sꝫ oē viuens ⁊ terrenascens est calidum ⁊ humidum a dñio: ergo in nullo viuente inuenit̄ frigiditas a dñio. frigidū a dñio est in q̄rto gradu: ergo nō aliqua viuētia frigida in quarto gradu. Secunda ratio hec est. In omni viuēte est digestio: sed digestio est a calido: et digestio est in omni viuēte a dñio: ergo nullū viuēs est frigidū in quarto gradu. Tertia rō hec est. cōplexio humana est maxie calida: g̃ illud q̄ vtitur cōplexio illa nō dꝫ carere caliditate: ergo illis nō debet vti cōplexio hūana: sed illa quib⁹ non vtimur nō debent poni in gradu: ergo nō debēt eē aliqua frigida in quarto gradu. Ad hoc dicendū q frigidū est in q̄rto gradu. Ad rōnē dicendum q dupliciter est loq̄ de rebus ⁊ de terrenascētib⁹. Primo mō a pte sue nature qua viuūt: ⁊ sic sunt calida ⁊ humida a dñio. Alio mō est loq̄ de ipsis respectu cōplexionis humane: ⁊ sic dicuntur frigida: q: sua caliditas non est tanta vt sufficiat ad cōplexionē humanam: ⁊ nihil dꝫ denoīari nisi respectu cōplexionis hūane: ⁊ sic dicitur frigida. Ad tertiū dicendū q vsus rerū frigidarum est duplex: vel in via cibi: ⁊ sic non vtimur frigidis in natura: sed in via medicine eis vtimur: sed vita stat per calidum: et ita vtimur in natura calidis in via cibi ⁊ nō frigidis. ¶ Consequenter queritur vtrū sit aliq̄d siccum in q̄r

to gradu: ⁊ ostenditur ꝙ sic. sicut dicit Cōstan. terra habet siccitatem a se ⁊ nō frigiditatē. vñ est sicca in summo: sed nō est frigida in summo: ꝫ terra pōt dare alicui viuenti frigiditatem in quarto: ergo magis siccitatem: ꝗ̄ si sint frigida in quarto: ita erunt sicca in q̄rto. Ad oppositū. digestio viget per humidū: sed siccū impedit digestionē: ꝗ̄ in nullo eleuaṫ vsq̄ ad quartū gradum. Scd̄a rō hec est: ea que sunt in eodē gradu sunt eq̄lis virtutis: ergo si siccitas eleuatur in eodem gradu cū caliditate: ergo qualitas passiua est in eodē gradu cū actiua: ꝗ̄ tātū pōt agere qualitas passiua quātum actiua: qd̄ falsum est: ergo nō eleuatur in eodē gradu cū caliditate: ergo q̄uis sint calida in quarto: nō tn̄ opꝫ ꝙ sint sicca in q̄rto. Tertia rō hec est. In q̄bus inueniūtur due qualitates vna succūbit ⁊ alia dn̄atur: ꝫ qd̄ excedit aliud non est in eodē gradu cum illo: ꝗ̄ vt prius. Ad hoc dicendū ꝺm opinionē quorūdā ꝙ nō est siccū in quarto gradu. Nos auteꝫ huic opinioni nō consentiētes: dicim⁹ ꝙ aliquid est siccū in quarto gradu. Ad rōnē p̄mā dicendū ꝙ dupl'r est loqui de sicco: vl' in se: vel ī relatiōe ad corpus hūanū. loquēdo ergo de sicco ꝺm se: sic nō est siccum a dn̄io: sed hꝫ hūiditatē qua innuit: sed in relatione ad corpus humanum pōt aliq̄d esse siccū in q̄rto gradu. Ad scd̄am rōnem dicēdū ꝙ dupl'r est loqui de sicco. Uno mō in cōpatiōe ad calidū: ⁊ sic nō pōt siccū eleuari in eodē gradu cū calido. Alio mō pōt considerari ꝑ cōparationē ad sui gn̄is res: ⁊ sic pōt esse aliq̄d siccum in quarto. ¶ Postea q̄ritur de hūido vtrū sit in quarto: ⁊ videṫ ꝙ sic: q: vita ꝯstat per calidū ⁊ hūidū: ꝗ̄ siccitas pl⁹ opponiṫ vite q̄ hūiditas: ꝫ est repire siccū in quarto: ꝗ̄ sil'r humidū est repire in quarto. Scd̄a ratio hec est: frigidū pl⁹ est cōtrarium vite q̄ humidū: q: humidū est materiale p̄ncipium ad vitā: calidū vero efficiens ⁊c. sed est frigidū in quarto: ergo humidū. Ad oppositū est hec ratio: siccitas est luna caloris: humidū vero obtundit calorē: sed qn̄ hūidū augmētatur calor extinguitur: sed nihil qd̄ extinguit caḷ. est possibile vt vltimetur in viuente: sed qd̄ est in quarto vltimatur: ergo impossibile est humidū esse in quarto gradu. Ad hoc dicūt quidā ꝙ hūidū non pōt eleuari vltra scd̄m gradū: q: extingueret calidū. Sꝫ dicim⁹ ꝙ inueniūtur quedā hūida in quarto: sed tn̄ pauca sunt ꝑpter debilitatem passiue. Ad rōnem dicendū ꝙ de humiditate est loqui dupliciter: vel in se: ⁊ sic est sibi ꝓportionalis: vel in cōparatione ad corp⁹: et sic aliquid potest esse humidū: vel magis vel minus.

¶ Lectio decimasexta.

¶ Palam ergo fit rōni: q: dulcedo mediocritatem ⁊ tempamentū significet inter calorē ⁊ humiditatē. vnde etiā antiq̄ aque tepide assimilauerunt: q: complexio hūano corpori assimilatur. Ideoq̄ ꝺm nutrimentū nutrit multum. scd̄m vero materiam grossos humores dissoluit ⁊ mūdificat: diuersas res tempat: dura eñ mollificat cū humiditate sua. Mollia indurat cū caloris sui subtilitate: nō ergo nocet sensui: neq̄ abhorret ab eo: neq̄ natura sibi repugnat: ⁊ ideo plusq̄ ceterorū saporum aliquis corpus nutrit: maxime si substātia sua aliquātulū viscosa sit. Uñ Ga. oē inq̄t nutribile aliquā dulcedinis quantitatē maiorē vel minorem opꝫ hr̄e ꝺm ꝙ nutrimēto approximat vel elōgatur ab eo. Nō nutribile autē caret omī dulcedine. Multa adhuc ⁊ alia dulcedini sunt propria. Alicui⁹ enim assimilatiua cum assimilatis solent esse semper vna. qd̄ etiam in dulcedine contingit cui nihil assiḷatur nisi qd̄ sapori suo vicinaṫ: ⁊ contra multos sapores est sicut cōtra salsa: amara: acuta: acetosa: ⁊ alia. Uñ ⁊ ꝺm nutrimenta eorum dulcedini iudicantur contraria. quedā plus: quedā vero min⁹: ꝺm ꝙ dulcedini vicinantur ⁊ elōganṫ. Sil'r q̄ intelligimus de omnibus dulcedini obuiantibus: q: nullius sunt nutrimenti: nisi cū cuilibet cōponantur rei dulci. vnde Ga. Omē amarū: salsuꝫ: acutū: stipticū: paruissimū corpib⁹ dat nutrimētū. sine sapore aūt mixto plus nutrire videntur: q: sapori acceptabili vicinantur. ꝓprius ergo nutrimenti sapor est dulcedo. maxime si substātia sua aliquā viscositatē habeat. Stabilis eñ est ī mēbris: ⁊ tarde inde dissoluitur. Forsan ne arbitratus ē Ga. cum dixit q̄ cibaria acuta sunt: salsa vel amara: paruissima corporibus dāt nutrimēta dare tn̄ ea aliquantula: absit. Non eniꝫ intellexit simplicia: sed potius cōposita. Ioq̄ et si non appareat dulcedo: tamē in eis latitat nutritiua ꝺm quantitatē dulcedinis ibi occultate. Dicit eñ iam nō habere nutrimenta quecunq̄ nō sunt dulcedinē habētia. A nutrimētis autē corporum remotiora sunt elemēta: q: sicut diximus sunt simplicia. Uñ ergo oēs sapores dulcedini contrarij nullius sunt nutrimēti: ꝑpter horribilitatē sui ⁊ ꝯtrarietatē hūane ꝯplexioni. Ideoq̄ machinati sunt antiq̄ saporibus ad scinuicem componēdis eorū horribilitatem auferre ⁊ saporositatem prestare moliētes. vñ Ga. Non mirandum si duo sapores inter se horribiles cū adinuicem misceātur: bonus sapor inde generet. Item non est impossibile cibū quendā in se non saporosum alteri⁹ rei cibo admixtū ab eo impetrare saporē bonū: verbi grā: cucurbita est abominabilis ⁊ non saporosa: q̄ tn̄ obsomogaro ⁊ piperi commixta ⁊ aqua. licet eñ hec nō sint cibaria bonū saporē ei dātia: bonū tamē cibum eā faciunt. Potest ⁊ alia silitudo aduocari q̄ sensualis erit. Aqua enim calidissima ⁊ incendētissima: ⁊ aqua frigidissima singula sunt horribilia ⁊ sensui sunt nocitiua: hec tamē cōmixta temperiem generāt sensui amicā ⁊ ꝯdelectabilē. Reph̄ēdimur tn̄ a sophistis obijcientibus nobis. Quomodo inquiunt dicit Ga. oēm cibū ꝯtrarium dulcedini nullius esse nutrimēti: cū dicat alibi: q: cucurbita ⁊ sicla ⁊ herbaria cetera elixa ⁊ dulcore carentia si obsomogaro piperi ⁊ aceto similibusve sint mixta: cibaria sint apta ⁊ delectabilia. Quibus respondemus Ga. dicentē cibaria dulcedini obuiantia non esse nutritiua: nō ꝓhibuisse quin cōmixta essent bene sapora. Nō enim est necesse omnem cibū boni saporis nutribilem eē. Solus enim ille est nutribilis: quē sibi membra alliciunt ⁊ suis assimilāt naturis. Sapor aūt nihil aliud est q̄ quidā sensualis sensui gust⁹ quē natura abhorret vel delectaṫ. Elixe vō herbe nō ab obsomogaro acceperunt nutrimentū: sed quiddam hn̄t poti⁹ qualitatiuum: vnde sensum delectant: neq̄ nisi ex paruissimo nutriūt dulcore: licet sensui id nō appareat pre nimia sui paruitate. Constat ergo ex eisdem dulcedinem ceteris saporibus delectabilem: ⁊ complexionibus nutriendis viciniorem esse propter humane cōplexionis naturalē similitudinem. Omnis enim sapor sicut diximus: duobus est modis sensui accommodatus siue non. Non accommodatus: sine sapore vocatur. Accommodatus autē tripliciter diuiditur: aut enim gustui abominabilis ⁊ repugnans ⁊ iuncturarū separatiuus: ⁊ aque calidissime tactui assimilatur. hi vero sunt acutus: amarus: salsus: quibus

sensus propter sui incisionem ⁊ iuncturarum separationem corrumpitur: aut sensui nociuus propter nimias constrictiones: ⁊ aque frigidissime similis est. Is autem est ponticus sensui ex nimia constrictione nocitiuus: aut sensui iocundissimus ex sui temperamentis: et sensus mollificationibus: omnimodam etiam nocitiuã superfluitatem ab eo remouẽtibus: qui suis actionibus aque tepide assimilatur. Hi autem sunt dulcis vnctuosus.

¶ Distinctio specierũ saporũ superi⁹ ẽ assignata: que cõsistit in diuersitate cõplexionũ ⁊ substantiarũ: ⁊ assignata est diuersitas actionum ipsorum: ⁊ cõparatio ipoꝝ facta est in suis virtutibus ⁊ actiõibus: ⁊ sic in generali tacte sunt ipsorum virtutes ⁊ actiones. In hac autẽ pte specialiter determinat de singuloꝝ virtutibus ⁊ actionib⁹: quas exercẽt in corpe humano. ¶ Diuisio. Diuiditur autem hec ps in nouem partes: ꝭm nouenarium numerũ saporum. In quarũ prima determinat de actionib⁹ dulcis. In secũda scʒ in hac Unctuositas q̃ parum nutritiua est corpis ⁊c. determinat de actionibus vnctuosi. In tertia scʒ in hac: Amaritudo autem calorem suũ naturalem in tertio gradu denunciat ⁊c. determinat de actionibus amari. In quarta scʒ in hac: Acutus sapor calidus est in q̃rto gradu ⁊c. determinat de actionibus acuti. In quinta.s.in hac: Salsus significat calorem suum in siccitate esse in secũdo gradu. determinat de actionibus salsi. In sexta.s.in hac: Acetosus frigiditatem ⁊ siccitatem in scđo gradu esse denũciat ⁊c. agit de actiõibus acetosi. In septia.s.in hac: Sine sapore cũ saporẽ aque habeat ⁊c. determinat de actiõib⁹ insipidi. In octaua.s.in hac: Põticitas tamẽ humores sui pure terrestres ⁊c. determinat de actionibus põtici. In nona.s.in hac: Stipticorũ vero actio ⁊ passio est eadem ⁊c. agit de actiõibus stiptici. Prima autem pars de actionibus dulcis spectat ad presentem speculationem. Diuiditur aũt hec ps in duas. In quarum pma agit de actionibus dulcis in gñali. In scđa ibi. Dulcedo autem quadrupliciter ⁊c. determinat de actionibus specierũ dulcis specialiter. Pria pars diuiditur in septẽ partes. In quarum prima determinat de actionibus dulcis gñaliter. In secũda ibi. Omne nutribile cõuenientẽ qualitatẽ. ostẽdit oẽʒ cibũ nutrire per dulcis participationẽ. In tertia scʒ in hac. Unde inquit Gal. omne amarũ. cõfirmat per auct. Ga. intentionem suam. In quarta.s.in hac. Ne arbitreris Ga. ⁊ Diascoridem. exponit dic.m̃ G. In quinta.s.in hac Unde Ga. nõ est mirandũ. ostendit per auct. Ga. ex diuersis saporibus in cibis saporem delectabilẽ resultare. In sexta scilicʒ in hac. Reprehendimur tamẽ. soluit questionem sophistarum incidentẽ. In septima.s.in hac. Cõstat ex his dulcis. cõcludit ex predictis dulce maxime nutrire: ⁊ cũ hoc diffinitionẽ saporum assignat. ¶ Circa primã partẽ dicit ꝙ dulce tẽperatum est ⁊ hũane complexioni temperate sic.i. valet ꝭm cibũ. similiter autẽ ꝭm medicinam mundificãdo ⁊ mollia indurando ⁊ dura mollificando. Circa scđam partẽ dicit ꝙ cũ dulce sit maxime delectabile: omnia nutriunt per accessum ad ipm ꝭm magis ⁊ minus. Circa tertiã ptẽ dicit ꝙ ꝑpter hoc dicit Ga. ꝙ sapores distantes a dulci parũ nutriunt. Insipidũ aũt magis nutrit ꝑpter vicinitatẽ ad ipm: ⁊ ideo dulce maxĩe nutrit ⁊ maxĩe cum viscoso admiscet ꝑpter moram in membris. Circa quartam partem dicit ꝙ cũ dicit Ga. alios sapores nõ nutrire: non est intelligendũ per hoc ꝙ aliquãtulum: immo ꝙ sine dulci nihil nutriant: ⁊ si ipsi nutriãt hoc est ꝑpter dulcedinẽ: quã ipsi hñt admixtã que quãdoqʒ latet. ⁊ ideo ipsi non nutriunt ꝑpter sui horrorem: nisi ꝑpter dulce. Secũdo dicit ꝙ propter hoc antiq sunt moliti horrorem sapoꝝ in cibis vt bonus in ipsis sapor generetur. Circa quintam partẽ primo dicit ꝙ ꝑpter hoc ꝭm Ga. ex duobus saporibus cõmixtis: vnus resultat delectabilis. secũdo ponit exemplũ in cucurbita cõdita. tertio in aqua feruente frigide cõmixta. Circa sextam partem mouet prio qõnẽ dicẽs. ꝙ q̃dã sophiste reprehendũt Ga. dictũ dicẽtis: solũ dulce nutrire: cum dicat cucurbitas insipidas conditas: non tamẽ cum dulcibus rebus: nutrire. Secũdo soluit dicẽs ꝙ Ga. non contradicit quin alia condita nutriant. non enim est necesse vt omne nutriens sit omnis boni saporis: sed solum id qđ alliciunt membra sibi. Herbe autẽ elixe cũ condimentis accipiunt nutrimenti virtutem: ⁊ delectant sensum per quandam dulcedinem in eis occultam nutrientes. vnde cibi horribiles ex condimentis contrahunt delectationem gustui inferendã ex dulcedine habente amicabilitatem cum membris. Sciendum autem ꝙ absomogarus est condimentum sartellorum ⁊ aliorum piscium et carnium ex oleo ⁊ aceto ⁊ aromatib⁹ conditum. Circa octauam partem concludit ꝙ sola dulcis natura habet virtutem nutriendi maxĩe. Diuiditur autem hec pars in duas. In quarũ prima cõcludit ex predictis dulce maxĩe nutrire propter vicinitatem ad corpus humanum. In secunda scʒ in hac. Omnis enim sapor. assignat distinctionem actionum saporum dicens. ꝙ sapor quidam est sensui accõmodatus immutãdo: quidã nõ. Accõmodatus aũt triplex est. quicaʒ enim infert horrorem separando partes sicut acutus: salsus: ⁊ amarus: ⁊ acetosus. quidam corrugando sicut stipticus: ponticus: ⁊ acetosus. quidam infert sensui iocunditatem sicut dulcis: ⁊ vnctuosus. Nõ accõmodatus autem insipidus ipsum immutat sensum. In hoc terminatur sentẽtia huius partis. ¶ Circa partem istam duo sunt inquirenda. Primũ est de dulcedine pura. Secundũ est de saporibus fructuum arborum.

¶ Circa primum proceditur hoc modo: queritur vtrũ alij sapores nutriant per suas proprias species: an per naturã dulcedinis: ⁊ ostenditur ꝙ nutriant per suas proprias species. Omne qđ nutritur: nutritur per illud quod est sibi simile: quia sicut dicit Gal. nutritio est perfecta assimilatio nutrientis cum nutrito: sed quedam membra sunt sanguinea: quedam cholerica: quedam calida: quedam frigida: ergo nutriuntur per illud qđ est sibi simile: ergo calida ex calidis frigida ex frigidis nutriuntur: ergo ⁊ membra habẽt nutriri saporibus sibi ꝓportionalibus: sicut membra sanguinea dulcibus: cholerica amaris. ⁊ sic de alijs: ergo sapores nutriunt per suas proprias species. Ad oppositum est hec ratio. vita stat per calidum ⁊ humidum: ergo membra debẽt nutriri per ea que maxime assimilantur principijs vite: sed hmõi est sapor dulcis qui est calidus ⁊ humidus: ergo membra nutriuntur solo dulci: ergo alij sapores non nutriunt per suas proprias species: sed per naturã dulcis. Ad hoc dicunt quidam ꝙ solus sapor dulcis nutrit: sicut dicit ysaac. ⁊ nihil nutrit nisi ꝑ naturam dulcedinis. Sʒ nos dicimus ꝙ in nutrimẽto sunt quattuor. Primum est tota species per quam cibus habet nutrire: ⁊ hec est in potentia vt ad actum reducatur per calorem nostri corporis. Secũdũ est complexio proportionalis cõplexioni membrorum. Tertium est cõpositio in raritate ⁊ densitate. Quartum est dispositio per quam allicitur gustus qui est porta nutrimẽti: ⁊ hec dispositio est sapor. vnde cum solum dulce gustũ hoc modo alliciat: hoc mõ dicim⁹ ꝙ omnis cibus nutrit per naturam dulcedinis: sic ergo dulcedo non est causa sufficiens nutritionis: quia quandoqʒ repugnat tota species: quãdoqʒ complexio: quandoqʒ cõpositio: vt in coctione ⁊ zuccara: quãdoqʒ natura passibilitatis: vt in medicinis: quia medicina est vt alteret corpus: cibus ad hoc vt patiatur: qꝛ dulcedo est dispositio alliciens gustum: vt alia membra ad se attrahant nutrimentũ. Concedimus ergo ꝙ alij sapores per proprias species possunt nutrire: sed gustum alliciunt per naturam dulcedinis. ¶ Secũdo queritur vtrum sapor sit per se causa nutrimẽti: ⁊ ostenditur ꝙ non: quia sicut dicit Ga. Nutritio ẽ ꝑfecta assimilatio nutriẽt⁹ cũ nutrito: ergo ꝑ illđ nutrit̃ ꝑ qđ nutrimẽtũ singuli̾ mẽbris assimilat̃: sʒ in mẽbro tota est species ⁊ cõplexio per quã membris assimilatur: sed a parte speciei ⁊ cõplexionis consistit perfecta assimilatio: ergo sapor per se non est causa nutritiõis: quia per illud per qđ vnumqđqʒ assimilatur per illđ nutritur. Secũda ratio hec est: dicit ꝙ membra attrahunt nutrimentum a tota specie: ⁊ hec attractio per similitudinẽ fit. Sed illđ per

qꝺ cibus ad mēbrū attrahitur per illud nutrit: ergo cibus nō nutrit per saporem. Tertia ratio hec est. sapor est sequela cōplexionis. vnde ꝓpria operatio plus debetur cōplexioni ꝙ̄ sapori: sed dicit Auicen. ꝙ cibus nutrit per complexionē: ergo pmo ⁊ per se nutrimentū attribuitur cōplexioni: sapori vo ꝯsequenter: ergo sapor nō est proprium medium nutriendi. Quarta ratio hec est. sapor est dispositio mouens gustum ad hoc vt membra attrahāt ipm: sed nutrimētum nō debetur virtuti aīali: quia illa mēbra in quibus nō est virtus sensibilis attrahunt nutrimentū: ⁊ in ipo delectātur: ⁊ hoc est a virtute naturali: sed complexio respondet virtuti naturali ⁊ non sapori: ergo sapor per se nō est causa nutrimēti in cibo. Ad oppositum est hec ratio. Omne illud qꝺ se nutrit per cuius accessum ⁊ recessum habent omnia nutrire maxime nutrit: sed dulce est hmōi: sicut dicit ysaac: ergo dulce maxime nutrit: sed dulce est saporatū: ergo saporatū per se ⁊ maxime nutrit. Scḋa ratio hec est. omne qꝺ nutrit: nutrit ꝓpter delectationem ⁊ vicinitatem ad complexionem humanam: sed delectatio ⁊ vicinitas ad complexionem cōsistit in dulcedine fm ysaac. ergo maxime dulce nutrit: ergo ⁊ sapor est maxime causa nutriendi. Ad hoc dicendum ꝙ sapor per se non operatur ad nutrimētū: sed per cōsequēs: q: sapor allicit gustum vt cibus attrahatur a membris. Ad rationem primaꝫ dicendum ꝙ dulce per se non facit ad nutrimentum: sed allicit gustum. Ad aliud dicendum ꝙ actio est duplex: aīalis ⁊ naturalis. delectatio vero actionis animalis per se cōsistit in sapore: sed delectatio actiōis naturalis per se ꝯsistit in cōplexione sibi proportionali cui9 sapor est sequela: ⁊ non nutrit cibus ꝑ aspectum quē habet ad virtutem aīalem: sed per aspectum quem habet ad virtutem naturalem. ¶ Tertio queritur quomodo cholera rubea nutriat: ⁊ videtur ꝙ nutriat: quia membra ex sibi similibus nutriūtur: quia dicit Galy. ꝙ vnūquodq; membrum attrahit de nutrimento qꝺ est sibi proportionale: ergo mēbra cholerica nutriuntur ex humore cholerico. Secūda ratio hec est: ex quibus sumus ex eisdem nutrimur: sed membra consistunt ex quattuor humoribus: ergo nutriuntur ex quattuor humoribus. Itez istꝺ patet per hoc: qm̄ cistis fellis que attrahit choleram nutritur ex cholera. Ad oppositū est hec ratio. nihil nutrit nisi dulce: sed cholera est amara et non dulcis: ergo non nutrit. Si dicatur ꝙ cholera non nutrit nisi fm ꝙ per vlteriorem digestionem dulcoratur: ⁊ in naturam sanguineam conuertitur. cōtra dicit Costā. ꝙ crudum potest decoqui: coctū vero non potest incrudari: ergo cum cholera sit magis cocta ꝙ̄ sanguis: per digestionem vlteriorem non potest transduci ad naturam sanguinis: quia dulcedo est calida ⁊ humida sicut sanguis. Ad hoc dicendū qꝺ quidaꝫ ponūt ꝙ cholera nō nutrit. alij vt Auic. ponūt ꝙ nutrit: alij dicunt ꝙ non nutrit nisi fm ꝙ dulcoratur. Ad rationem dicendū ꝙ vlteriori decoctione cholere non est nisi duplex via. vna est via vlterioris decoctiōis. alia est via. seq̄strationis ⁊ sepatiōis ⁊ exhalatiōis ptiū improportionaliū: ⁊ sic potest conuerti ad dulcedinem ⁊ sic potest nutrire. Sed ostenditur ꝙ cholera nutriat ratione sui saporis: q: in quolibet membro est virtus que nutrimentum assimilat: ⁊ hec assimilatio cum sit perfecta fit in complexione: colore: ⁊ sapore: ergo est in illa dispositione que maxime sequitur choleram vel complexionem suam: ergo ⁊ cholera assimilatur in sua complexiōe: ⁊ eodem modo debet esse assimilatio in sapore: sed per illud per qꝺ assimilatur membris: per illud nutrit: ergo cholera sub suo sapore nutrit. Ad hoc dicendū ꝙ cholera nutrit: ⁊ sicut sapor dulcis est ꝓportionalis mēbris sanguineis: sic cholera ꝓportionalis est membris cholericis. ¶ Quarto queritur quomodo dulcedo sit temperata: cum sit in secundo gradu: ⁊ quomō sit ꝓportionalis cōplexioni humane: cum cōplexio humana sit citra gradum: sicut dicit Constan. ⁊ ostenditur ꝙ dulcedo non sit sibi vicina nec ꝓportionalis: quia illꝺ respectu cuius gradus distinguūtur est maxime temperatū: ⁊ equale: quia est sicut medium ⁊ vnitas respectu cuius omnia dicuntur excedere: sed complexio humana est hmōi: ergo non est in gradu: cum sit maxime tēperata: sed dulce est in secūdo gradu: ergo nō est sibi proportionalis neq; vicina. Ad oppositum est hec ratio Illud in quo maxime est delectatio cōplexioni humane est illi vicinum ⁊ equale: sed dulce est hmōi: sicut dicit ysaac: ergo est maxime vicinū ⁊ equale cōplexioni humane. Ad hoc dicendū sicut quidā dicūt: ꝙ aliqd dicit᷑ vicinū complexioni humane dupliciter. Uel quia sit in codē gradu cū illo: ⁊ sic dulce vicinat᷑ cōplexioni humane. Secundo modo dicit᷑ aliqd alicui vicinū: quia ipm tolerat complexio hūana absq; lesione ⁊ corruptione: ⁊ sic dulce: ⁊ illꝺ quod est in secūdo gradu potest esse vicinum cōplexioni humane: ⁊ tamē excedit ipaꝫ: cū sit in scḋo. cōplexio vero temperata est materia temperatiua. Alij dicūt ꝙ duplex est complexio. quedā est fixa: ⁊ hec est citra gradū: ⁊ huic dulce nō est ꝓportionale neq; vicinum: ⁊ alia que est currens: ⁊ hec est in medio scḋi gradus: ⁊ huic est ꝓportionalis dulcedo. ¶ Sꝫ post qrit᷑ vtrū dulce dicatur temperatū respectu complexionis fluentis: ⁊ ostēditur ꝙ non: quia respectu illius cōplexionis dicitur sapor temperatus vel non temperat9 ratione cui9 gradus in saporibus distinguitur: sꝫ hmōi est radical' q̄ ab omnib9 exceditur: ⁊ est sicut vnitas ⁊ nō complexio fluens: ergo dulce non dicitur tēperatū respectu cōplexionis currentis. Secunda ratio hec est. nihil quod est improportiōale alicui est illi vicinum: sed potest ipm corrumpere: ergo si dulce qꝺ est in secūdo gradu non proportionatur cōplexioni radicali: ꝗ potest ipam corrūpere: sed cōplexio radical' est in quolibet membro: ⁊ in illa fundatur vita: ergo dulce potest corrumpere mēbra: sed nihil qꝺ potest corrumpe membra a membris allicit᷑: neq; mēbra illꝺ attrahunt: ergo dulce a mēbris non allicit᷑: ergo dulce nō est vicinū cōplexioni fluēti cuius est fm medicos opari: ⁊ attrahere nutrimētū. Ad oppositū est qꝺ dicit ysaac: ꝙ dulce est in secundo gradu sicut complexio humana: ⁊ ideo sibi est vicinū et proportionale. Ad hoc dicendum ꝙ dulcedo pōt retorqueri ad cōplexionem radicalem: vel fluentem. si primo modo: sic non dicitur vicina cōplexioni quia sit in eodem gradu: sed quia tolerat᷑ ab ea sine lesione. si vero dicatur dulce tēperatuꝫ respectu currentis: sic dicendū ꝙ respectu alterius cōplexionis dicitur dulce temperatum: quia distinguūtur gradus respectu radical': ⁊ respectu alteri9 dicitur vicinū ⁊ delectabile: ⁊ quia dulce non est delectabile nisi fm ꝙ facit delectationem in nutrimēto: sed cōplexionis fluētis primo ⁊ per se est operari circa nutrimentū: ⁊ ideo sic respectu ipsius dicitur dulce vicinum ⁊ proportionale.

¶ Circa scḋm proceditur hoc modo: ⁊ queritur quomodo fructus arboris remote a terra sunt dulciores ꝙ̄ fructus arboris proxime. videtur eniꝫ oppositum hac rōne. dulce eīn fundatur in grossa substātia: sed humiditates plante sunt grossiores circa terram ꝙ̄ per remotionem a terra: ergo fructus arboris proximioris terre: dulciores sunt ꝙ̄ remotioris ab ipsa. Secunda ratio hec est. dulce generatur ex pontico in fructibus mediante acetoso per vlteriorem digestionem factaꝫ a cal. exteriori precipue ⁊ a calore interiori ab exteriore confortato: sed calor exterior maior est circa terram propter reflexionem radiorum solis ad terram: ⁊ iterum calor interior maior est circa radicem ⁊ truncum: que sunt sicut fons caloris in planta: ergo circa parteꝫ illam maior est dulcedo: ergo in fructibus proximis terre maior est dulcedo per viam digestionis ꝙ̄ in remotis a terra. Hoc autem confirmat᷑ per experimentum in vua: que quāto terre proximior existit: tanto dulcedo maior in ipsa inuenit᷑: ⁊ quanto a terra remotior est: tanto minorem dulcedinē sortitur. Ad oppositum est auct. ysaac dicētis fructus arboris a terra remotioris dulciores esse. proximiores autē fructus min9 dulces esse. Alia autem ratio ad hoc talis est. humiditas eīn impedit dulcedinem: sicut testatur ysaac propter suam insipiditatem. vnde dulcedo insipide humiditati admixta minoratur. sicut patet in melle aque mixto: sed in plātis circa terram maior est humiditas ⁊ insipiditas siue etiā ponticitas in quibusdā plantis: igit᷑ in fructibus minoratur dulcedo ꝑ propinquitatem ad terram: ⁊ intendit᷑ per distantiam a terra. Alia ratio hec est. dulcedo enim sequitur cōplexionē humiditatis temperatam puram digestaꝫ: sed hūiditas eleua

ta a terra habet has dispositiones: q: depuratur: et digerit per ramos secundum diuersos transitus. et iterum si non esset dig sta non ascenderet: vnde purior pars ascendit: vnde etiam in ramis generantur fructus ex subtiliori parte nutrimenti ad ramos ascendente. In parte vero propinqua terre: humiditas terre habet oppositas dispositiones: ergo dulciores sunt fructus arboris remoti a terra quam proximi. Ad hoc dicendum quod circa hoc diuersi diuersa sentiunt. Quidam enim dicunt quod cum reflexio radiorum fit maior circa terram: ideo ex illa reflexione generatur dulcedo in fructu maior: quam per remotionem a terra: et ideo fructus dulcior est in ea circa terram. Alij vero alteram assignant causam dicentes remouendo instantiam in vite: vitis enim est porosa: et ideo propter compositionem porosam ipsius exhalatur calor naturalis ab ipsa: et frigus penetrat ipsam extinguens: cum hoc etiam exhalatur humidum subtile ex quo vua generatur: et in longa magis contingit quam in curta propter longitudinem spacij: et ideo in vite terre proximiori fortior est calor: et ideo maior est dulcedo in fructu eius: in vite a terra remota est minor: et fructus eius est minus dulcis. Alij autem excludentes vitem dicunt quod natura status vitis est vt sit parua secundum quantitatem et proxima terre secundum suum statum: vnaquaque autem res in suo statu naturali existens completius exercet suam operationem: et ideo vitis terre proximior completius producit fructus maturos et in dulcedine perfectos: remota autem propter oppositam causam fructus producit in dulcedine diminutos. Alij autem dicunt quod due vites eiusdem speciei eodem nutrimento nutrite si adinuicem comparentur longior fructus producit dulciores: remotior enim a terra: breuior autem et terre proximior minus dulces generat et hoc est secundum cursum naturalem: si autem econtrario contingat hoc est per accidens: et contra naturam. Vitis enim remota a terra obumbratur a terra ramis proprijs et ramis alijs: vt alicuius arboris cui est connexa: et ideo non fit tanta reflexio radiorum ad ipsam: neque tantus calor fructus ad dulcedinem producens: et iterum hoc accidit: quia distat ab humiditate aliquantulum grossa: que prope terram existit in qua fundatur dulce. Alij autem dicunt quod in quibusdam regionibus contingit vnum et in quibusdam alterum. In calidis enim terris vites propinque terre generant vinum grossum ponticum nigrum propter humiditatem grossam non potentem subtiliari: et in illis vue generantur minus dulces: in vitibus terre propinquis propter humiditatum grossitiem. In remotis autem a terra generantur dulciores vue propter maiorem depurationem humiditatum: ideo etiam ex talibus vuis producitur vinum dulcius et purius. In terris autem minus calidis est contrario modo: et ideo hec diuersitas non accidit essentialiter: sed per viam accidentis. Alio autem modo potest dici ad hoc quod in fructus dispositione sunt due vie considerande. Una scilicet naturalis que procedit secundum humiditatum depurationem maiorem vel minorem secundum quam dulcedo efficitur in ipsis purior: et minus pura: et secundum hanc viam fructus arboris remote a terra dulciores sunt et puriores quam humores sint ex quibus generantur: et minus aquosi: et sic dulcedo ipsorum purior est. In fructibus autem terre arboris viciniores oppositum contingit propter oppositam causam et hanc viam considerauit ysaac in omnibus fructibus. Alia vero est via per quam procedit diuersitas plantarum: vt quedam sunt que propter suum calorem exteriorem vehementem sufficiunt ad fructuum digestionem: et adiuuat ad hoc loci dispositio: sicut patet in illis que sunt in terris calidis: sicut videmus in ficubus et vuis: et in talibus quanto fit plus eleuatio in eis: tanto minor est eorum dulcedo. quia remouentur a maiori calore: et grossitie humiditatis: quanto vero proximiores sunt terre: tanto dulciores efficiuntur fructus. In oppositis vero plantis oppositum contingit: sicut patet in illis que in terris crescunt in calore deficientibus. Alio modo potest dici quod aliquid habere maiorem dulcedinem dicitur dupliciter. Uno modo quia eius dulcedo est purior: et minus permixta insipiditati vel ponticitati: et hoc modo fructus arboris remote a terra sunt dulciores: et sic intelligit ysaac. Alio modo aliquid dicitur habere maiorem dulcedinem: quia eius dulcedo est magis materialis et grossior: et magis sensibilis propter sui grossitiem: et hoc modo fructus arboris terre propinque maiorem participant dulcedinem propter approximationem ad grossitiem humiditatis: vnde hec dulcedo non est multum pura: immo quodammodo commixta in quibusdam fructibus aquosis insipiditati: et in quibusdam terrestribus ponticitati: et de his in alijs certius determinabitur: cum de fructuum saporibus pertractabitur. ¶ Secundo queritur quare alij sapores non diuidantur per species ratione puritatis et commixtionis sicut dulcis: cum puritatem et commixtionem similiter obtineant. Ad hoc dicendum quod hoc est propter duas causas: et vna est: quia commixtio aliorum insensibilis est propter excellentem impressionem quam faciunt in sensu. Alia est quia omnes dicuntur commixtiones in delectatione et tristicia obtinere propter accessum et recessum a dulci secundum ysaac: et propter ipsius participationem: et ideo hec diuisio maxime accidit dulci. ¶ Tertio queritur cum dulcedo commisceatur cum alijs saporibus sicut cum insipido et vnctuoso: quare non recipit dulcedo commixta diuersitatem per ipsorum commixtionem sicut per commixtionem cum alijs. Ad hoc dicendum quod cum in omnibus nata est dulcedo commisceri: sed cum alij ab his sint excellentes: occultant ipsius virtutem: vt sapor a dulcedine nequeat denominari. Sed cum istis habet dulcedo in sua commixtione temperamentum propter illorum proportionem ad ipsam: et ideo hec commixtio consideratur in scientia. ¶ Quarto solet queri quare non diuidatur dulcedo pura sicut commixta. Ad hoc dicendum est quod hoc est: quia puritas est vniformis in specie habens denominationem a dulcoris dominio: et ideo non diuiditur commixta vero propter commixtorum diuersitatem in specie diuersatur: et ideo diuisionem recipit. ¶ Quinto solet queri cuius sit diuisio dulcedinis per species predictas. Ad hoc dicendum est quod est equiuoci in suas significationes: vel vt verius dicatur: analogi in suas significationes. et de sapore dulci hec pertractata sufficiant.

¶ Lectio. xvij.

¶ Dulcedo enim quadrupliciter diuiditur. Aut enim dulcedo est pura qualitatum quattuor contentiua mediocriter. i. calido. frigido. sicco. et humido. Hec enim dulcedo inuenitur in zuccara. Aut grossitudini et viscositati commixta. hec autem in dactylis et quibus subest ex melle et pasta confectis inuenienda est. Aut non sapori commixta: cuius humorum grossities est in temperamentum mutata: et ex paruitate in sui multitudinem redacta. vnde fit ea puritas caloris et puritatis dulcedinis sicut in malisgranatis. Ideoque minus calida et magis est humida dulcedine pura. Aut acumini commixta: cuius humores grossi in subtilitate et ex multitudine in paruam siccitatem sunt mutati. vnde et dulcedo sui acuminis est prestita sicut in melle apum. Hec igitur dulcedo est calidior et ceteris minus humida. Dulcedo pura acumine et viscositate expedita: mediocritatem et temperamentum significat: et hec humane complexioni est assimilanda. ¶ Humana autem complexio temperate est calida et humida in secundo gradu. similiter pura dulcedo: vnde et membra quodammodo sunt affectantia et plusquam digerere possunt recipientia. Ideoque aliquando quedam dulcia superflua circa subtiles venas remanentia: que a magnis diuiduntur venis a gibbo procedentibus epatis quod concauum vocatur ab anatomicis: et ab altera vena epatis in sima que vocatur porta: vbi earum iunguntur extrema: in eisdem subtilibus grossities constipationis generatur. maxime si ibidem antiquam inuenerit duritiem: et dulcedo aliquid habuerit viscositatis sicut ex dactylis in melle et pasta confectis. Dulcedo enim viscosa epati et spleni maxime est nociua duplici ex causa. Una quia eius oppilatio durior est et grossior. Altera quia eius putredini est vicinosa: vnde augmentata inflationis et rugitus est causa: et

interpolatiōis febris ꝯmotiua facilis: ꝛ naturaliter in fumositatē cholericā cōuersiua accidentaliter ꝛ in putredinem ꝛ oppilationē. vnde Gal'. Cum epar et splen habent grossitiem: percussio ꝛ nocumentū maxime fiūt per cibi ꝛ potus dulcedinē: maxime si i his mēbris duritiesꝛ grossities fuerit ꝛ ora stricta sunt. testatur qḋ in melle apū videm⁹ ꝙ subtiliatione ꝛ acumine sui nocitiuū est oppilatiōi splenisꝛ epatis: nisi cum dulcedinē suam minuimus incisiuis ꝛ subtilitatis rebus sicut forti aceto ꝛ similib⁹. vnde etiā oximel grossitiei epatis ꝛ venarum splenis valde iuuatiuū est. sicut Gal'. oximel q: non tantū habet horribilitatē saporis quātū cetera incisiua. In ħ etiā ꝙ neqꝫ stomachū iuuat vel nocet: nisi cū ipsi stomacho sit nimia siccitas: ꝛ in humoribus subtiliandis ꝛ mūdificādis aptissimum est: maxime si ex squillitico fiat ideoqꝫ oppilatiōibus splenis vtili⁹ squilliticū oximel q: splen plus patit̄ ꝑpter dulcedinē ꝙ epar duabus ex causis. Una q: vene splenis sūt strictiores: ꝛ actiones sue naturales i eo sunt debiliores: qm̄ in epate he actiones sint inhabitantes ꝛ inde procedentes. In splene vō adunate superfluitates: cū sue strictiores sint vie: ꝛ he actiones sibi defectissime: dulcedo plus sibi noceat necesse est. Secūda q: cū splen naturaliter trahat sanguinis feces: fit vitium in grossitie oppilatiōis. Cōstat ergo esse necessariū oximel squilliticū. Gal'. grossis humorib⁹ in corpore coadunatis vtilissimū est nō euitare squilliticū acetū vel oximel suū: ꝙ experimētis testat̄ q̄ ipse se probasse fatetur. Multi inquit pfecte fuerūt sanati ꝛ a doloribus soluti arteticis cā squillitici aceti ꝛ sui oximellis: pfecte tm̄ sanos esse volētes vti tēperato opꝫ exercitio: ꝛ cōuenienti dietaꝛ silib⁹. Dulcedo si sit isipiditati mixta: ꝛ suis hūorib⁹ multū dominet̄ subtilitas: fit minor caliditasꝛ maior ei⁹ hūiditas ꝙ in dulcedine pura. vn̄ ꝛ dulcedo est minorataꝛ aq̄ sapori ꝓpinq. Cōfirmat̄ hoc: q: oīs humor dulcis mixt⁹ aq̄ minorat̄ sua dulcedine. Et inde fruct⁹ arboris breuissime terre vicine minor est in dulcedine: ꝙ ꝓcere ꝛ a terra remote: q: hūores a terra ascēdētes pri⁹ veniūt ad fruct⁹ ꝓpinqtate vie ꝙ digerant̄ ꝛ coagulent̄ ꝛ i dulcedinē transducant̄. procere aūt arboris humores sibi a terra veniētes nō pertingūt ad fruct⁹ nisi cū lōgitudine vie digerant̄ ꝛ coagulent̄ ꝛ in dulcedinē deducant̄. Dulcedo vō aquosa minor ē ꝙ pura: ꝛ oppilatio quam generat facili⁹ dissoluit̄ ꝙ q̄ fit ex pura. Si aūt aliquā rē inueniat cui⁹ substātia dura sit: ꝛ viscosa sicut dragagan̄. citius inuiscat̄ ꝛ solidat̄ q: mēbris assimilat̄ ꝑpter grossitiem viscositatis ꝛ dulcedinis. Dulcedo vō acumini cōmixta cū ei⁹ hūores sint paruissimi ꝛ acuti: ꝙ pura erit maior caloꝛ ꝛ hūiditaꝫ minor: vn̄ cal'. est ꝛ sic. i fine scōi grad⁹: q: vicina est mediocritati ꝛ tēperamēto: mūdificādi ꝛ lauādi subtiliādi grossas stomachi hūiditates virtuosior ē: mūdificat em̄ grossos hūoresꝛ putridos: ex siccitate autē sua q: acumini est ꝓpinq: pūgit intestina ꝛ mouet ad cibi feces expellēdas. vn̄ ꝛ in his fecib⁹ est ꝓnior emittēdis ꝙ i cibis pforādis. oppilatiōes aūt minores facit ꝙ puritas dulcedinis. Dulcedo vnctuosa caloreꝫ ꝛ mollitiē i fine scōi gradus sigt ꝛ inde vicinat̄ dulcedini i saporositate: ideo est mūdificatiua ꝛ mollificatiua: hūores sui tm̄ multū fiūt grossi: vn̄ ꝛ sensuū sunt grauatiui tardi in poris pforādisꝛ duri ad digerēdū ꝛ a mēbris dissoluendū. grauissimi cā vnctuositatis sue ꝛ viscositatis ꝛ suoꝝ hūorū grossitiei: vn̄ et maxie oppilāt̄ poriꝛ fumi claudunt̄ in interioribus venis ꝛ membris ꝯcauis. ideoqꝫ ebulliūt fumi dolorum generatiui ꝛ pungitiui.

¶ In hac pte descēdit ad actiōes dulcedinis specialesꝛ spērū ei⁹ tactꝫ opatiōib⁹ dulcedinis: sīliter dicēdū est de opationib⁹ dulcedinis pure vl aliis saporib⁹ ꝯmixte. Diuisio. Diuidit̄ ħ pars i duas ptes: i qrū pma diuidit spēs dulcedinis q̄ ꝯsistūt i simplicitateꝛ mixtiōe. In scōa. s. in hac: Dulcedo vō pura acumine ꝛ viscositate expedita ꝛc. agit de actiōib⁹ spērūꝫ eius. Prima autē est indiuisa. Secunda autē diuidit̄ in quinqꝫ partes ſm numerū specierū eius. In quarū pma agit de actionibus dulcis puri. In scōa. s. in hac: Dulcedo viscosa epati ꝛ spleni. agit de actionibus dulcis viscoso cōmixti. In tertia. s. in hac: Dulcedo insipiditati cōmixta ꝛc. agit de actionibus dulcis insipido cōmixti. In quarta. s. in hac: Dulcedo acumini attinēs ꝛc. agit de actionibus dulcis acuto admixti. In quinta. s. in hac: Dulcedo vnctuosa calorē ꝛ mollitiē in fine secūdi gradus significat ꝛc. agit de actionibus dulcis vnctuoso cōmixti. ꝛ sic sunt sex partes in psenti speculatiōe. Circa pmā partē talē assigt diuisionē dulcis. quoddā est purū: qddā viscositati ꝯmixtū: qddā insipido in quo est multa humiditas ꝛ frigiditas: quoddā acuto. Circa pmā partē scōe partis agit de actionibus puri dulcis dicēs: dulce purū tēperatū est nutrimētū multū inferēs: ꝛ iō cū sit delectabile attrahit̄ in magna q̄ntitate a mēbris: ꝛ iō replet ꝛ oppilat venas epatis: ꝛ hoc maxie operat̄ cū hꝫ aliquā viscositatē. Circa scōam partē agit de actiōib⁹ dulcis viscoso admixti: ꝛ quinqꝫ ꝓponit. Primo dicit ꝙ dulce viscosum oppilat epar ꝛ splenē ꝑpter grossitiē ꝛ putredinē: vnde generat fumū putridū ꝛ febres interpolatas de materia grossa. Secūdo ostēdit p aucto. Gal'. ꝙ maxime circa epar ꝛ splenē maxima fit oppilatio p dulce: ꝛ maxie cū vene sunt clause: ꝛ in eis sunt supfluitates dure: ꝛ hoc operat̄ mel durū. Tertio ōndit ꝙ ꝯfectio oximel' hāc oppilationē remouet ꝑpter subtilitatē aceti ꝛ maxie squilliticū in cuius aceto ponit̄ squilla q̄ est cepe marinū. Quarto ostēdit ꝙ magꝭ accidit oppilatio spleni ꝙ epati: ꝛ ideo pl⁹ cōpetit ei oximel ꝛ maxime squilliticū. ꝛ huius oppilationis due sunt cause. Pria est strictura venaꝝ ꝛ debilitas virtutis splenis maior. Secūda est officiū splenis in fecibus sanguinis attrahēdis. Circa tertiā partē agit de actiōibus dulcis insipido admixti: et in illa parte tria ꝓponit. Primo dicit ꝙ hoc dulce pl⁹ hꝫ frigiditatē ꝛ hūiditatē ꝙ purū. Secūdo hoc cōfirmat p experimētū in aqua: q̄ oē dulce diminuit: ꝛ in arbore q̄ cū est proxima terre fruct⁹ min⁹ dulces ꝓducit ꝑpter breuitatē vie cuꝫ nutrimētū qḋ est materia fructuū nō cōplete digerit̄: cū aūt est eleuata dulciores ꝓducit ꝑpter digestionē nutrimenti in via longinqua. Tertio cōcludit actiones hui⁹ dulcis dicēs ꝙ ħ dulce min⁹ hꝫ dulcedinis ꝛ oppilationē facit magꝭ dissolubilē: sꝫ inuēta i corpore dura ei inuiscat̄ ꝛ mēbris adheret. Circa quartā ptē agit de actiōib⁹ dulcis acuto mixti: dicēs ꝙ est hn̄s dn̄ium caliditatis ꝛ siccitatis: operatur ergo ad mundificationē fecū ꝛ grossoꝝ humoꝝ: ꝛ pūgendo mouet intestina ad feces emittēdas: ꝛ iō plus est iuuās ad expulsionē fecū ꝙ ad ciboꝝ penetrationē: ꝛ paucas facit oppillationes. Circa quintā partē agit de actiōib⁹ dulcis vnctuoso admixti: cuius opatiōes sunt mūdificare mollificare grossos hūores gn̄are: qui sensus grauāt: ꝛ de facili dissoluunt̄ ꝛ pori claudunt̄ ꝛ fumis retentis ebulliunt ꝛ morbos gn̄ant ꝛ puncturasꝛ febres. ꝛ in hoc terminat̄ hec pars. ¶ Circa hanc dulcedinē qnqꝫ inquirūtur. Primum est de dulcedine pura. Scōm est de dulcedine viscositati cōmixta. Tertium est de dulcedīe insipiditati admixta. Quartum est de dulcedine acumini commixta. Quintū est de dul

cedine vnctuositati commixta.

¶ Circa primū pcedit̄ hoc mō: q̄rit̄ de dulcedine pura de qua primo q̄ritur: vtrū maxime nutriat: ꝛ videt̄ ꝙ sic: q: s̄m ysaac maxie tēperata est: ꝛ maxime silis humane cōplexioni: sed oē tale multū nutrit: g̃ dulcedo pura multum nutrit. Ad oppositū est illud qd̄ videmus in zuccara ꝛ multis alijs q̄ cū habeāt dulcedinē purā nō multū nutriūt. Ad hoc etiā est illud qd̄ dicit Auicē. ꝙ non op3 maxime dulce maxie nutrire. Ad oppositū est etiā hoc qd̄ ponit ysaac, dulcedinē3 viscositati admixtā maxime nutrire. Ad hoc aūt p3 solutio p̄ p̄dicta. Quantū eñ est ex parte dispositionis nutrimenti q̄ in sapo:is natura ꝯsistit: dulcedo pura multū nutrit: s3 quātū est a parte aliarū ꝯditionū q̄ in nutrimento sunt obseruāde: ꝛ a parte recipientiu3: non est necesse multū nutrire nisi alie conditiōes ꝯcurrant. ¶ Scd̄o q̄ritur quō dulcedo oppilationes gñat: videtur eñ oppositū: q: sicut vult ysaac humores grossos ꝛ viscosos dissoluit ꝛ mundificat: sed oppilationes ex talibus gñantur: ergo multo magis oppilationes remouet ꝙ ipsas generet. Ad oppositū est aucto. ysaac ꝛ ratio: q: dulcedo pura h3 substantiam grossam ꝛ multum attrahitur ꝛ a mēbris retinet̄: g̃ cū oē tale oppilationū gñatiuū sit: dulcedo pura oppilationū est gñatiua. Ad hoc dicēdum ꝙ in dulcedine est dispositionum diuersitas. Est enim primū in dulci puro substātie grossities. Scd̄m est dispositio amicabilitatis ꝛ delectationis: p quā multū a membris attrahitur vltra eoꝝ virtutē ꝛ necessitatē: vt p nimiā mora3 ipsa repleat: ꝛ rōne hoꝝ est cā oppilationum sicut testatur ysaac: ꝛ maxime dulce cui ꝯnatur viscositas. Sunt aūt alie dispositiones in puro dulci s3 virtus cal. diuisiua ꝛ subtiliatiua: ꝛ virtus mollitiua p naturam sue humiditatis: et per has dispositiones oppilationes nō generat neq3 humores grossos: immo potius generationē eoꝝ aufert. ¶ Tertio q̄ritur quō dulce purum assimiletur humane complexioni et sit in eodem gradu: videtur eñ falsum: cōplexio eñ humana est temperata. ꝛ iterū s̄m cōstantinū est inter veram tēperantiā ꝛ primū gradū: dulcedo aūt pura caliditati attinet ꝛ sic ipsam excellit. Ad hoc dicēdum est ꝙ est in scd̄o gradu Est eñ cōplexio duplex: fixa ꝛ radicalis: ꝛ fluens. ꝛ fixa est inter verā tēperantiā ꝛ primū gradū: fluēs aūt ē in scd̄o gradu: ꝛ huic d: dulcedo assimilari: ꝛ tñ vtriq3 est ꝓportionalis s̄m prius ꝛ posterius. ¶ Quarto queritur vtrum puru3 dulce assimiletur cōplexioni humane: videtur eñ ꝙ ei non assimilet̄, q: s̄m Auicē. impossibile est duo indiuidua eiusdē speciei associari in eadem cōplexione punctali: vel etiā duo diuersa membra: ergo multofortius neq3 dulce in nutrimēto cum sit diuerse speciei ab humana cōplexione. Ad hoc dicendū ꝙ assimilatio est duplex. Una est s̄m similes cōplexiones s̄m quā assimilat̄ vnius hoīs corpus corpori alterius: ꝛ hoc mō non est assimilatio dulcis ad corp⁹ humanū. Est autem alia in via nutrimēti s̄m quā nutrimētū d: sile qd̄ exñs tēperatū respectu humane cōplexiōis: nō extrahit ipsam a suo tēperamēto: immo ipām in eo ꝯseruat: sicut p3 in carne pulloꝝ: ꝛ hoc mō dulce purum d: esse sile cōplexioni huma ne. oēs aūt hmōi questiones cōes sunt ꝛ volatiles.

¶ Circa scd̄m pceditur hoc mō: queritur de dulci cōmixto viscositati: de quo q̄ritur primo vtrū multū nutriat: ꝛ videt̄ ꝙ nō. Illud parū nutrit naturalr̄ qd̄ cu3 difficultate trāsducit̄ in formā sanguinis: sed oīa grossa viscosa sunt hmōi: et etiā plura mala faciūt q̄ ponit ysaac: q: oppilant lubricant alios cibos ꝛ faciūt indigestos a stomacho recedere ꝛ intestina lubricāt: ergo dulce admixtū viscositati minime nutrit Ad oppositū est auctoritas ysaac dicētis: ꝙ dulce multū nutrit: ꝛ maxie si sit substātia sua aliquātulū viscosa. Ad hoc dicendū ꝙ dulce aliquātulū admixtū viscositati multū nutrit ꝛ cā huius est: q: rōne dulcedinis ꝛ amicabilitatis cum mēbris ꝛ assimilationis cū natura humana: ꝛ rōne sue puritatis multū nutrit naturalr̄. rōne vo sue grossitiei ꝛ viscositatis multū immoratur in mēbris ipa confortans: ꝛ sic multo plus nutrit accidentaliter: ꝛ ideo plus videtur in ꝯfortatione ꝛ fortitudine mēbroꝝ generanda ꝙ in custodia sanitatis exhibendū. Ad rōnem aūt in ꝯtrarium dicendum ꝙ illa impedimenta nō insunt dulci viscoso quātū ad nutrimētū accidentale: sed quātū ad naturale: ꝛ iteꝝ grossitiē sua3 reperiūt puritas ꝛ caliditas ꝛ tēperātia: ꝛ alie ꝯditiōes dulcedinis. tale aūt dulce sanis exhibēdū est ꝛ virtutē forte hñtib⁹

¶ Scd̄o q̄rit̄ quō dulce viscosum gñet oppilationes cū sit lubricatiuū: ꝛ quō succurrere possumus nocumēto ei⁹. Ad hoc dicendū ꝙ vna cā est a parte recipientiū sicut duricies cōpositionis ꝛ meatuū strictura ꝛ venaꝝ: sicut p3 in venis paruis epat̄. Alia cā est a pte ipsius dulcis viscosi: ꝛ hec est multiplex. Una ē a pte dulcedis: ꝛ hec est q: sua delectatione ꝛ amicabilicatiōe multū attrahitur ꝛ retinet̄ a mēbris: ꝛ replet mēbra vltra naturalem eoꝝ exigentiam. ꝛ iterū cum dulce fundetur in grossa substantia rōnem h3 oppillandi. A parte vero viscositatis est alia cā rōne grossitiei substantie ꝛ adherentie cum mēbris: sicut eni3 testat̄ phs: viscosu3 est cuius partes coherent adinuicem vt catene. Succurrendū est aūt talibus sicut testatur ysaac cum aceto in cibis apposito: cum oximelle bibendo: ꝛ cum aceto squillitico: ꝛ cū oximelle squillitico: ꝛ cum talibus que sine vehementi calefactione diuretica existētia sunt incisiua ꝛ subtiliatiua ꝛ grossorum humorum remotiua. ¶ Tertio queritur propter qd̄ dulce viscosum potius generat oppilationes circa venas epatis ꝛ splenis magis: ꝛ non circa pulmonem ꝛ eius venas. Ad hoc dicendum ꝙ huius solutio habetur in dietis particularibus: ꝛ in commento supra regimen acutoꝝ. Vene enim epatis ꝛ splenis sunt ample in pncipio ꝛ stricte i fine: ꝛ iō cum p amplitudinē principij multū recipiat̄: ꝛ in fine multū claudat̄: sunt habiles ad oppilatiōes. Addit̄ etiā huic cāe ꝙ nō tāta nutrimēti quātitas ad pulmonē ꝛ ei⁹ venas puenit: quāta ad epar ꝛ splenē ꝛ ipoꝝ venas: cū ad epar oēs humores ꝯcurrāt cū sit eoꝝ gñatiuū epar: ad splenē vo oēs feces ꝯgregant̄. ꝛ in ipo colantur oēs feces sanguinis.

¶ Quarto q̄ritur quō oppilatiōes a dulci puenientes fiūt multū in splene: videtur eñ oppositū: q: egritudines puenientes in mēbro ex nutrimēto maxime pueniant ex illo q̄ illud mēbrū naturalr̄ nutritur s̄m similitudinē sue cōplexionis: s3 splē est mēbrū melācholicū: ꝛ ei⁹ nutrimētū est sile: g̃ cū tale sit oppositū dulci: dulce eñ est calidū ꝛ humidū temperate: ex dulci nutrimēto nō ꝯn̄t oppilationes in splene generari. Ad oppositū est illud qd̄ testat̄ ysaac. Ad hoc dicēdū ꝙ sicut testat̄ ysaac: hoc ꝯtingit pper duas cās: vna ē strictura venarū splenis ꝛ debilitas sue virtutis: alia cā est: q: splē recipit oēs sanguis feces: ꝛ iō grossiori nutrit̄ nutrimēto: cui⁹ adunatio gñat in ipso oppilationes. ¶ Quinto q̄rit̄ quō dulcedo talis est gñatiua febris interpolate: videt̄ eni3 oppositū: febris eñ interpolata fit de materia ꝯtenta extra venas: continua vero de materia in venis ꝯtēta: hec autem materia nutrimēti dulcis viscosi intra venas ꝯtinet̄: in qb⁹ facit oppilationes: g̃ poti⁹ videt̄ gñare febrē ꝯtinuā ꝙ interpolatā. Ad hoc dicūt qdā ꝙ hec materia nō est cā febris interpolate: s3 est cā recidiuationis ei⁹. Alij aūt dicūt ꝙ febris ꝯtinua fit ex materia ꝯtēta in venis puis: ꝛ iō poti⁹ gñat interpolatā ꝙ ꝯtinuā. Alr̄ aūt dicēdū est ꝙ pper ꝯtinētiā in venis nō d: hec materia gñare febrē: sed pper sui exuberātiā ꝛ grossitiē ꝛ viscositatem: exuberat eñ in venis ꝛ extra venas ꝛ putrescit: ꝛ est dura grossa ꝛ viscosa: ꝛ iō est longe more ꝛ tardi motus: ꝛ iō ex ipsa febris interpolata gñatur: q̄ ex materia tardi motus generari solet: ex ipsa etiam materia eleuantur fumi cholerici ad caput: ꝛ ideo sentitur dolor in capite ꝛ incendium.

¶ Circa tertiū aūt q̄rit̄ de dulcedine insipiditati admixta de q̄ primo q̄rit̄ pper qd̄ maxie diminuit̄ dulce p admixtionē sui cū insipido: videt̄ eñ oppositū. Insipiditas enim est maxime passibilis ꝛ maxime materialis: g̃ min⁹ vincit̄ dulcedo ab ipā ꝙ ab alijs sapori⁹: g̃ dulcedo pmixta alijs saporibus debilior erit in sua specie ꝙ pmixta insipiditati. Ad oppositū est illud qd̄ testat̄ ysaac. Ad hoc dicēdū ꝙ cū insipiditas habeat materiā hũiditatis ꝛ frigiditatis aq̃se p admixtionē dulcedinis cū ipā retudit̄ caliditas et spissitudo dulcedinis ꝛ tēdit ad saporē aquosum: ꝛ sic dulcedo debilitat̄ et liqdior ꝛ aquosior efficitur: sicut p3 in melle ꝛ in ꝯsilib⁹ dulcedinem habētibus. Ad rōnem dicēdū ꝙ dulcedo admixta alij sapori sicut amaro min⁹ h3 de sua specie: si in equali quā

titate fit mixtio vtrobiq̄: sed tm̄ dulcedo talis est maioris actionis: et magis mouet sensum ꝓpter cōmixtionē cū alio sapore qui hꝫ plus de actione: sed dulcedo insipiditati commixta efficit sensibilis et debilis actionis in sua specie: et in specie alicuius saporis: q: insipiditas eiꝰ actionē debilitat: et nō dat ei maiorē virtutē al teriꝰ speciei: sed ꝑmixta aliȷ sapori cōuis ꝑ ip̄m sua retūdit virtus: tm̄ hꝫ virtutem intensam actiuā a specie alteriꝰ saporis sibi cōmixti. Itē peccat h rō q: nō cōparat ysaac dulcedinē insipiditati admixtā, eidem admixte aliȷs saporibꝰ: sed soli pure dulcedini. ¶ Scdō q̄ritur ꝓpter qd oppilatio quam gn̄at dulcedo insipiditati admixta est facilioris dissolutionis cū sit frigidior: frigiditatis aūt est multū oppilare et cōprimere. Ad hoc dicēdum ꝙ hec dulcedo est liq̄dior et subtilior dulcedine pura: et iō citiꝰ fluit et dissoluitur a mēbris et venis in q̄bus facit oppilationē. Ad rōnem aūt dicēdū ꝙ frigiditas nō ꝯprimit et oppilat nisi cū inuenit materiam ꝑparatam sicut materiam grossam viscosam habilem ad compressionem et oppilationem.

¶ Circa quartū q̄rit de dulcedine acumini admixta: de q̄ q̄rit primo ꝑ quā viā adiuuat virtutē expulsiuā: videt em̄ oppositū: q: ſm Auicen. et alios auctores expulsiua viget ꝑ frigidū et hūidū: ſꝫ h dulcedo sicut ysaac testat: attinet siccitati et caliditati: ḡ nō iuuat virtutē expulsiuā. Scda ratio ad idē hec est: cū em̄ feces in visceribus desiccātur: durescūt et generāt tenasmō et fiunt inhabiles ad expulsionē: sed ꝑ talē dulcedinē sicut ꝑ dulcedinem mellis: sicut testatur ysaac: feces desiccantur: ḡ ꝑ ipꝫ fiunt inhabiles ad expulsionē: ergo hec dulcedo potius ipedit virtutē expulsiuā q̄ ipsam iuuet. Ad oppositū est aucto. ysaac. Ad hoc dicēdū ꝙ cā expulsionis fecū: et iuuās expulsiuā est m̄tiplex. Una est humiditas feces dissoluēs et mollificās et liq̄das reddens et lubricas et habiles ad expulsionē: et ſm hāc cām nō est dulcedo acumini admixta adiuuās ad fecū expulsionē. Scda cā est mordicatio intestinorū: ꝑ quā ip̄a intestina excitātur ad expulsionē et fecū depositionē. Tertia est mūdificatio et abstersio et excolatio hūorū et fecū: et ꝑ has duas dispositiones dulcedo acumini admixta est cā expulsionis fecū: et etiā cā adiuuans expulsiuā v̄tutē. ¶ Scdō q̄rit quō hec dulcedo est minꝰ ꝓpria ad oppilatiōes gn̄andas q̄ dulcedo pura: videt em̄ oppositū cū hec dulcedo durior fit: et iterū penetrabilior: venarū igitur venas in principio latas et in fine strictas q̄ sunt in splene et epate penetrauerit: in magna quātitate in ipsis recipiet ꝓpter sui duriciē et multā quātitatē oppilationes in ipsis maxime gn̄at. Ad oppositū est aucto. ysaac. Ad hoc dicēdū ꝙ dulcedo ꝓpter suū acumē acq̄rit sibi subtilitatē per quā nō tm̄ in mēbris imorat ip̄a replēs et oppilās: et iō propter suū acumē mēbra ad expulsionē mordicādo excitat: et iterū multū est mūdificatiua et excolatiua et fecū grossarum dissolutiua: et sic oppilatiōis cām remouet: et iterū dissoluit hūores et subtiliat ne ad oppilationē gn̄andā aggregent: et sic minus est cā oppilatiōis q̄ dulcedo pura. Rō aūt soluit ꝑ h ꝙ sicut est subtilis hec dulcedo ad penetrādū: sic et ad exeūdū: q̄uis nō tm̄ ꝑ ꝑ venarū dispōnē: subtiliat tm̄ in ipsis ꝑ digestionē et sic cito exit vel in mēbrorū ꝯuertit nutrimētū.

¶ Circa q̄ntū q̄rit de dulcedine vnctuositati ꝑmixta: de q̄ q̄rit primo vtrū sit calidior q̄ dulcedo pura: et videt ꝙ nō: q: humidū retūdit virtutē caloris: sicut vō est lima cal. ei acumen ꝑstās: ḡ cū hec dulcedo sit humidior q̄ dulcedo pura minoris est caliditatis. Ad oppositū est aucto. ysaac ponentis ip̄am esse in fine scdi gradus in caliditate: pura vō est in medio scdi. Ad h dicēdū ꝙ dulcedo ꝑmixta vnctuositati est calidior dulcedine pura: q: duplex est humidū. s. aquosum et hoc ꝑ ꝯrietatem suā hebetat virtutē caloris. Aliud aūt est vnctuosum: et hoc suscitat virtutē calidi et incendit ip̄am sicut pꝫ in oleo et adipe et pice et ꝯsilibus. et sic soluit rō. ¶ Scdō querit vtrū hec dulcedo multū nutriat et magis q̄ oēs alie et videtur ꝙ sic: q: soli duo sapores maxime nutriūt. s. dulcis et vnctuosus: ḡ illa dulcedo maxime nutrit in qua vtrūq̄ ꝯiūgit. Hoc idē videt hac rōne: q: sicut testat ysaac: dulcedo ꝑmixta viscositati maxime nutrit: sed talis est hec q̄ vnctuositati ꝑmiscet: ḡ hec dulcedo maxīe nutrit. Ad oppositū est hec rō: illud em̄ maxime nutrit qd maxīe habile est ad hoc vt in sanguinē ꝯuertat: sed dulcedo talis sicut testatur ysaac: nō est habilis ad ꝯuersionē in sanguinē: neq̄ sanguinē gn̄at laudabilē imo in putredinē ꝯuertitur: ḡ hec dulcedo nō multū nutrit. Ad hoc dicēdū ꝙ hec dulcedo multū nutrit accidētalr: q: ꝓpter suā grossitiem multū immorat in mēbris ip̄sa cōfortans: parum aūt naturaliter nutrit: q: tarde conuertitur in formam sanguinis: vnde confortat in fortitudine corporis perquirenda: et habentibus virtutē fortē et non in sanitate custodienda: et habentibus virtutem debilem. ¶ Tertio queritur ꝓpter quam causam hec dulcedo maxime parata est putrefactioni: videtur em̄ oppositū cum sit calida: et calidū ſm ph̄m i quarto metheororū: resistat putrefactioni. Ad hoc dicēdum ꝙ hec dulcedo maxime parat putrefactioni propter tres causas. Una accipitur a dispositionibus qualitatū suarū. est em̄ calida et humida: et putrefactio viget per calidum et humidū: nisi calidum fit excellēs et sic soluitur rō. Alia cā accipitur a natura substantie sue: est enim substantie grosse viscose: et ideo remanet in concauitatibus membrorū et non euentatur neq̄ depuratur ꝑ fumorū exhalationem: et concipit ſm hanc viam calorem innaturalem putredinalem. Alia causa accipitur a parte indigestibilitatis sue: ratione cuius non depuratur neq̄ subtiliatur: immo indigesta manens putredini apparatur. et de saporibus istis dicta sufficiant.

Lectio. xviij.

¶ Unctuositas ergo parum est nutritiua corporis q: parua quātitas sui inflat: saturat: moraturq̄ ibi et crescit. Parua ḡ quātitas vnctuositatis tātū iplet: quantū et multi aliȷ cibi. vnde et oppilationes sue ad sanandū sunt dure. Inde Hippo. Cibi dulces et vnctuosi cito saturāt. Unctuosi duabus ex causis. Una causa sue vnctuositatis et oleositatis cibis innatantis: et digerere ꝓhibentis: q̄ cū incipiunt digeri: mollificant villos stomachi et lubricant cibi anteq̄ sint digesti. Scda: q: qd tātillū inde ad venas earū venit: earū ꝯcauitates implet et crescere facit: et claudēs illum ibi appetitiuam virtutē detrahit ab aliȷs appetendis. Ideoq̄ appetitus auferunt desideria. Dulces cito saturant: q: cum mēbra delectent: cogūt ea multo plus de eis sibi attrahere: vnde venas et cōcauitates eorū membrorū cito implent. Non ergo delectantur mēbra ad alia inquirenda. Amaritudo autē calorē suū in tertio gradu denunciat esse. siccitatē vero in scdō. vnde in suis humoribus terrestria et grossities dn̄antur. Ideoq̄ ponticitatem quandam hꝫ: sed cum fortitudine sui caloris incisiua et desiccatiua est grossi humoris qui in epate est et venis: vn̄ et amaritudo eius diuretica est. menstrua prouocat: exteriora corporis mundificat a scabie et morphea: et parum corporis est nutritiua: quia a sapore et dulcedine remota est. Appetitum tamen excitat duplici de causa. Una quia virtus sua incisiua venarum aperit ora: et subtiliat cibos perplurimumq̄ desiccat. Scda quia est stiptica: et substantiam ciborum adunat euacuās concauitatem membrorum cum cibos in vnum contrahat. Ideoq̄ in replendo illam vacuitatem prouocat appetitum.

¶ De acuto sapore. Capi. xj.

Acutus sapor calidus est in quarto gradu: quia sua incensio est ignea: vnde est corrodens incidens et subtilians magis ceteris saporibus. Est ergo subtilis et excitatiuus appetendi: quia cum incisione et subtilitate sua ora

venarum mundificat: ⁊ humiditates eorū desiccat. Qꝫ autem corpus nutriat paruissimum est: et ideo plus medicinis ꝙ̄ cibis solis attinet.

¶ De salso. Capi. xij.

Salsus significat calorem ⁊ siccitatem suam esse in secūdo gradu in fine: qꝫ sui humores inter grossos ⁊ subtiles sunt mediocres ter restribus vicinātes. vnde virtutē habēt pū gitiuam: lauantem: et corporis asperitatem mundi ficantem: et humiditatem in primis dissoluētem de inde desiccantem. Molles ergo carnes indurat et desiccat.

¶ De acetoso. Capi. xiij.

Acetosus frigiditatem ⁊ siccitatem in secū do gradu esse denūciat: qꝫ humores sui sub tiles sunt ⁊ penetrabiles: parū tamē terre stres: ideoqꝫ perforat ⁊ incidit grossos hūo res: ⁊ appetitū cōmouet. hoc autē facit trib⁹ de cau sis. Una: qꝫ sua frigiditate ⁊ stipticitate adunat sub stantiam ciborum vt quantitatē faciat paruam: ⁊ ita locus vacuus remanet venarū: ⁊ cōcauitates mēbro rum: vnde fuit necesse nature cibū aliū appetere: vt loca vacua valeat implere. Altera qꝫ cū humores sui in natura ⁊ sapore similes sint melācholicis humori bus appetitū generāt. augmētaꝛ ⁊ cōfortaꝛ appeti tus acetosis his humoribus. Tertia qꝫ incisiōe ⁊ sub tilitate sua dissoluiꝛ ciborū grossities: ⁊ ita venarum ⁊ membrorū emūdātur feces. Ideoqꝫ fuit causa in di gestiua virtute cōfortanda: ⁊ appetitiua restaurāda. Habēt ⁊ aliud propriū subtiliādo grossos humores: in stomacho inuētos dissoluit eos: sicqꝫ venter fit so lubilis. Si autē stomachum humoribus superfluis inuenerint inanitum: desiccant eū ⁊ constipant.

¶ De insipido. Capi. xiiij.

Sine sapore cibus est cū saporē sicut aqua habet. nulla actio vel qualitas sua inueni tur aptior ꝙ̄ stomachi humectatio: ⁊ sitis mitigatio: ⁊ propter hoc ad digerendū ve locior: ⁊ min⁹ nutribilis ꝙ̄ cibi alij saporosiores. Quā titas autem sui nutrimenti in grossitie vel subtilita te: velocitate vel tarditate cōsideratur ex subiecti sui spissitudine ⁊ raritate: mollitie siue duricie: viscosi tate ⁊ similibus. Exinde nutrimēta fungorū grossio ra ⁊ duriora sunt ad digerendum: ꝙ̄ cucurbitarum. Cucurbitarum vero nutrimenta nutrimentis criso locanne sunt grossiora. fungorum propter soliditatē ⁊ duriciem. crisolocanne: propter mollitiem ⁊ subtili tatem. cucurbitarum: propter inter vtrūqꝫ mediocri tatem. Unde Gal. omnis res non sapora naturali ter sicut fungi: siue artificialiter sicut lupini: tantum hꝫ nutrimenti ⁊ digestibilitatis in velocitate ⁊ tar ditate: quāta est diuersitas sui subiecti ī duricie siue mollicie: grossitie: siue subtilitate. Si em̄ subiectū vi scosum sit ⁊ molle sicut crisolocāna: subsequitur dige stionis velocitas ⁊ expulsionis non tarditas. Si au tem durū ⁊ grossum sicut lupini: durius est nutrimē tum: et tardius ad expellendum. Si autem medio cre sicut cucurbita: mediocria sunt nutrimēta.

¶ De pontico. Capi. xv.

Ponticitas est cum humores sui pure ter restres sunt vt frigidi sint ⁊ sicci: necesse est in fine tertij gradus quarto sint vicini vnde ⁊ sua nutrimēta sunt paruissima et grossos hūores faciētia: ⁊ subtili diete illaudabilia: sed tñ virtutis appetitiue excitatiua ꝓpter coaduna tionē ciborū in vnū: ⁊ inanitionē locorū. Uerū cum ponticitas virtutē habet desiccatiuā ⁊ cōstrictiuā: in ueniens stomachum cibis exinanitum: constringit ⁊ confortat foramina sua inferiora: vnde nimie consti pationis fit causa. Si autem inuenerit stomachuꝫ ci bis plenum: tunc his supernatat ex grossitie sua: ⁊ su periorem stomachum coadunat exprimens sicut tor cular a superiori oliuas. vnde sua foramina dilatan tur inferiora: ⁊ emittuntur intus habita. Sicqꝫ fit so lutionis ventris accidentalis causa. maxime si virtu tem stomachi defectam vel mollem inuenerit in reti nendis cibarijs: ⁊ cibaria natura sui mollitiua sunt. Unde Gal. ponticitas desiderium cibi excitat: quia in primis stomachi cōstringit superiora eijciens con tenta. vnde pauperatur in alliciendis cibis alijs sibi stomachus. Perueniens ergo eadē ponticitas vsqꝫ ad venas suas succos ciborum coadunat: ⁊ loca mem brorum euacuat cogens membra appetere alia. Itē Hip. dicit: amara: acuta: acetosa: pōtica: omnia sunt appetitus excitatiua. Amara ⁊ acuta: qꝫ venarum aperiūt ora: ⁊ grossa subtiliant cibaria plurimum de siccantia ⁊ loca exinanientia. Pontica: qꝫ substātiā ciborū coadunant vt stomachū euacuēt ⁊ venas. Un de sequitur vt exinanita satagant in explēdis suis va cuitatibus. Acetosa propter vtrūqꝫ faciunt hec.

¶ De stipticis. Capi. xvj.

Stipticorū actio siue passio eadem est que ⁊ ponticorum: sed tamen subtiliora sunt: quia sui humores inter subtiles ⁊ grossos sunt mediocres. vnde ⁊ poros penetrant. ponticorum humores: quia sunt terrestres dure in teriora corporis sunt penetrantes: extrinsecus autē tantum operantes.

¶ Post actiones dulcis agit de actionibus aliorum: ⁊ di uiditur hec pars ſm numerū alioruꝫ saporꝝ in octo partes. In prima ergo agit de vnctuoso. In hac aūt parte duo pro ponit. Primo assignat actiones eius dicens: ꝙ parū nutrit ⁊ multū inflat: ⁊ parua eius quantitas tantum satiat quan tum magna aliorū: ⁊ oppilationes difficilis cure facit. Se cūdo sub aut. Gal. cōparat eius actiones ad actiones dul cis dicēs ꝙ vtrūqꝫ multum satiat: sꝫ vnctuosum cito satiat ⁊ multū ꝓpter duas causas. Una est innatatio in stomacho ⁊ impedimētū digestiōis: ⁊ lubricatio añ digestionē. scda ē re pletio mēbrorꝫ: ꝑ quā cessat appetit⁹. Dulce autem multuꝫ satiat ꝓpter magne quātitatis eius attractionē a mēbris fa ctā propter eius delectationem. Circa amaruꝫ sic procedit: ⁊ dicit ꝙ est calidū in tertio: siccū in scdo: ⁊ habet quandam siccitatem terrestrē: ⁊ fluxum menstruorum ꝓuocat: ⁊ cor pus mundificat ab exterioribus infectionib⁹. Secūdo dicit ꝙ parum nutrit propter remotionem a dulci: sed confortat appetitum propter duas causas. vna est ꝓpter virtutē inci siua. alia est ꝓpter stipticitatē constringente ⁊ inanitione fa ciente. Circa acutū dicit ꝙ est calidū in quarto gradu: cor rodit: diuidit: subtiliat: aperit: appetitū excitat aperiendo: incidendo: mundificando nutrit: ⁊ plus competit in via me dicine ꝙ̄ cibi. Circa salsum dicit ꝙ est calidum ⁊ siccum in se

cando gradu: pūgit: lauat: aspera mūdificat. p̄mo dissoluit: deinde desiccat: molles carnes indurat. Circa acetosuꝫ tria proponit: p̄mo dicit ꝙ est frigidū ꝛ siccuꝫ in tertio. subtiliat penetrat ꝛ incidit. Secūdo dicit ꝙ appetitū cōfortat ꝓpter tres causas. Prima est coadunatio partiuꝫ stomachi et cibi faciēs inanitionē. Secūda est vicinitas ad melācholiā q̄ appetitū mouet. Tertia est incisio humorū grossorū ꝛ viarum apertio. Tertio ostendit ꝙ humores grossos a stomacho diuidit: ꝛ si plenū ventrē eis inueniat: diuidendo laxat: si autē vacuū: desiccādo cōstipat. Circa insipidū etiā tria ꝓponit. Primo dicit ꝙ ꝓpter humiditatē stomachū humectat: sitim aufert: velociter digeritur: ꝛ parū nutrit. Secundo tāgit diuersitatē sui nutrimenti: que consistit in substantia subtili ꝛ grossa: ꝛ alijs conditionibus: ꝛ hoc declarat per exemplum in fungis: qui sunt in terra nascētes quasi plante rotunde figure: ꝛ dicuntur cōpinelli: ꝛ sunt grossi nutrimenti. atriplices subtilis. cucurbite mediocris. Tertio intētionem per Gal. ɔfirmat ſm quā insipidū habet diuersitatē in quātitate nutrimenti ꝛ digestionis: ꝛ duritiem ꝛ mollitiē: subtilitatē ꝛ grossitiē: sicut patet in fungis naturaliter insipidis: ꝛ lupinis q̄ sunt semina amara silia fabis: ꝛ dulcorant̄ per diuturnā aque dulcis infusionē: ꝛ in atriplice que naturaliter est subtilis: ꝛ in cucurbita q̄ est mediocris. Circa ponticum autem quinq̄ proponit. Primo dicit ꝙ est frigidū et siccū in fine tertij: grossos generat humores: ꝛ vtentibꝰ dieta subtili non competit. Secundo dicit ꝙ cōfortat appetitū propter coadunationē a qua inanitio ꝓuenit. Tertio dicit ꝙ constipat os inferius stomachi claudēdo cū stomachus est repletus: ꝛ maxime liquidis: laxat cōprimendo. Quarto cōfirmat intentionē p Gal. dicentē ꝙ ponticū cōfortat appetitū ꝓpter inanitionē quā facit corrugando. Quinto ostendit quomodo pōticū ꝛ acetosum ꝛ amarū inducunt differēter vigorem appetitus dicēs ꝙ appetitū cōfortant: sed differēter ſm Hippo. ꝛ amarū ꝛ acutū excitat appetitū aperiēdo ꝛ incidendo: ponticū coadunando: acetosum vtroq̄ modo. Circa stipticū dicit ꝙ eandem virtutē habet cū pontico: sed tamē subtilius est: ꝓpter qđ magis penetrat: ꝛ ideo sua actio minus viget. ꝛ sic terminatur pars de saporibus.

¶ In hac pte octo sunt ingrēda ſm numerū saporū: et primo queritur vtrū vnctuosum multum nutriat: ꝛ videtur ꝙ sic. Nutrimentū est propter conseruationē vite. sed dicit phs in libro de morte ꝛ vita: ꝙ illud qđ est causa vite est humidū vnctuosum aereū nō valde siccabile: sed vnctuosuꝫ est hmōi aereum ꝛc. ergo maxime conseruat vitā: sed omne qđ maxime conseruat vitā maxime nutrit: ergo vnctuosum maxime nutrit. Ad oppositum est hec ratio. Nihil quod tarde digeritur ꝛ locū digestionis refugit maxime nutrit: sed minime: sed vnctuosum est hmōi: q: supernatat stomacho: ergo vnctuosum minime nutrit. Ad hoc dicendū ꝙ sapor dulcis maxime nutrit. ꝛ post omnibꝰ alijs magis nutrit vnctuosus: sed minus q̄ sapor dulcis. Ad rationem dicenduꝫ ꝙ duplex est vnctuosum. Quoddā est proportionale nature humane: ꝛ sic est vnctuosum in sanguine: ꝛ tale corpus humanum cōseruat. Est aliud vnctuosum quod est in cibo qđ natum est conuerti ad humorē aquosuꝫ calorem extinguentē: ꝛ nō est illud in quo potissime vita conseruatur. ¶ Secūdo supposito ꝙ vnctuosum maxime nutriat post dulce: queritur vtrum magis nutriat naturaliter vel accidentaliter (et dr̄ multuꝫ nutrire naturaliter qđ cito conuertitur ad nutrimentū ꝛ formam sanguinis: ꝛ paruꝫ immoratur in mēbris: multum autē nutrit accidentaliter quod non cito conuertitur: ꝛ multum in membris immoratur) ꝛ ostenditur ꝙ multū nutriat naturaliter: q: oīe quod est calidū ꝛ subtilis substātie: ꝛ passiuum maxime: ꝛ maxime cōuertibile: multū nutrit naturaliter: sed vnctuosum est hmōi: q: de facili patitur a calore naturali: ꝑ multū nutrit naturaliter. Ad oppositū dicit ysaac ꝙ vsus vnctuosorum cōpetit nō volentibus custodire sanitatem: sed volētibus fortitudinē ꝛ vigorem mēbrorum adipisci: ꝑ vnctuosum multuꝫ nutrit accidentaliter. Ad hoc dicendū ꝙ vnctuosum multū nutrit accidentaliter. Ad rationem dicendū ꝙ aliquid dicit̄ multū nutrire vel parū tripliciter. Uno mō ꝓpter grossitiem sue substantie tarde conuersionis ad sanguinem: vt carnes bouine ꝛ cōsimilia. Scđo modo propter sui qualitatē: q̄ multum repugnat calori: ꝛ sic res frigide tarde conuertuntur: ꝛ parū nutriunt naturaliter. ꝛ his duobus modis non parū nutrit vnctuosum. Tertio modo ꝙ propter fugā a loco digestionis tarde digeritur: ꝛ sic sapor vnctuosus tarde ꝛ parū nutrit naturaliter. ¶ Tertio queritur quod plus saturat: an vnctuosuꝫ an dulce: ꝛ ostenditur ꝙ dulce: quia omne illud plus satiat cuius maior quantitas attrahitur a mēbris: ꝛ qđ plus imorat̄ plus replet: sed dulce est huiusmodi: ergo dulce plus satiat q̄ vnctuosum. Ad oppositum est hec ratio. omne illud qđ plus satiat: cius parua quantitas plus replet ꝛ virtutē appetitiuam plus defectat: q: tunc est perfecta saturatio quādo non viget amplius appetitus. Ad hoc dicenduꝫ ꝙ aliqđ dicitur saturare plus dupliciter. Primo modo: quia plus satiat replēdo phātastica repletiōe: ꝛ sic vnctuosum plus satiat. Alio modo: q: tarde satiat ꝛ multū replet ꝓpter sui delectationē: sed tamen multū immoratur sua satiatio ꝛ tarde recedit: ꝛ sic dulce multum satiat. ¶ Quarto querit̄ quod sit magis proportionale cōplexioni hūane: an vnctuosuꝫ an dulce: ꝛ videtur ꝙ vnctuosuꝫ. maior est tēperātia in complexione ꝛ substātia: q̄ in substātia tantū: sed in vnctuoso est tēperantia in complexione ꝛ substantia: quia fundatur in substantia subtili vel mediocri: in dulci vō est temperamentum in complexione solum: q: fundatur in grossa substantia: sed propter maiorem vel minorem temperantiam dicitur aliqđ plus vel minus esse proportionale ꝛ vicinum complexioni humane: ergo vnctuosum plus proportionatur illi q̄ dulce. Ad oppositum est auctoritas ysaac dicentis ꝙ dulce maxime nutrit propter vicinitatem complexiōi humane. Ad hoc dicendum ꝙ dulce plus vicinatur complexioni humane. Ad rationem dicendum ꝙ complexio vnctuosi non est ita temperata sicut complexio dulcis: q: eius cōplexio est in fine secūdi gradus: complexio vō dulcis in medio secūdi gradus. Item q̄uis fundetur in grossa substantia: tamen grossities nutrimēti nature humane nō repugnat: quia oportet vt nutrimentum sit grossum ꝛ conuertibile: ex quo debet cōplexio humana nutriri. ¶ Quinto queritur quomodo vnctuosum dicatur grossuꝫ ꝛ nutrimentū facere grossum: q: nihil qđ fundat̄ in substātia subtili vel mediocri dat grossum nutrimentum: sed vnctuosum est hmōi: ergo nō dat nutrimētum grossum. Ad oppositum est qđ dicit ysaac. Ad hoc dicēdum ꝙ grossum dicitur multipliciter. primo modo aliquid dicitur grossum: quod est grossuꝫ in actione vt est ponticū: ꝛ est grossum in passiōe vt qđ de difficili patitur: ꝛ est grossum in substantia qđ ad sanguinē grossum conuertitur. vnctuosum autem dicit̄ facere nutrimentū grossum: quia conuertitur in sanguinē grossum indigestum. ¶ Sexto queritur quomodo vnctuosuꝫ cito cōuertitur ad calorē exteriorem: ꝛ nō cito ad calorem interiorem: vt oleū ro. ꝛ similia. ꝛ videtur contrarium: q: Auicen. docet ꝓbare medicinas per comparationem ad res exteriores: vt medicina que cito exterius inflammatur calida debet dici: sed vnctuosa de facili conuertuntur ad calorem exteriorem: ꝛ de facili inflammantur: ergo de facili debent conuerti ad calorem nostri corporis interiorem. Secunda ratio hec est: dicit ysaac ꝙ sicut pix ꝛ oleuꝫ ꝛ similia cito conuertuntur ad calorem exteriorem: sic vnctuosa cito cōuertūtur ad calorem naturalem vel innaturalem nostri corporis. Tertia ratio hec est: dicit ysaac in libro febrium: ꝙ illud qđ forte agens facit in paruo tempore ꝛ calore forti: hoc idem facit calor debilis in magno: ſꝫ calor nostri corporis est debilis respectu ignis: ergo quod potest calor ignis in paruo tempore: potest calor nostri corporis in magno: ergo cū calor ignis potest vnctuosum conuertere in paruo tēpore: ꝛ calor nostri corporis poterit ipsum cōuertere in magno: ergo vnctuosum poterit per longū tēpus conuerti ad calorem nostri corporis. Ad oppositum est qđ dicit Ga. ꝙ q̄uis oleum cito inflāmetur a calore ignis: nō tamē necesse est ꝙ inflāmetur a calore nostri corporis. Ad hoc dicendum ꝙ Cōstan. ꝛ Ga. disputant de hac qōne: ꝛ dicūt ꝙ non est verum. s. ꝙ illud cito conuertitur ad calorem ignis: quod cito conuertitur ad calorē nostri corporis: q: sic pili ꝛ

festuce dicerent calida: ⁊ cito cõuerterentur ad calorem no
stri corporis qđ falsum est. Silr est de vnctuosis: ⁊ soluit Ha.
ꝙ calor nostri corporis debilis est ⁊ grossus: ⁊ ideo non hꝫ il
la cõuertere ⁊ diuidere ꝓpter sui grossitiem: neq̧ inflam
mare ꝓpter sui debilitatem: sed calor ignis fortis est ⁊ sub
tilis: ⁊ ideo potest illa diuidere ⁊ cõuertere. Ad secundam
rationem dicendū ꝙ si agẽs forte ⁊ debile sint eiusdem vir
tutis: verū est ꝙ illud qđ potest forte agẽs in paruo tempo
re ⁊c. dūmodo illud super qđ agit possit conuerti ad vtrun
q̧: ⁊ sic non est de oleo. Unde dicimus ꝙ si calor nostri cor
poris fuerit debilis alteratur ꝑ oleū: si fuerit fortis calor nõ
immutabitur: sed conuertet oleum ad sui naturam. Unde
nõ est bonum ponere oleum supra erisipilã: quia cito inflã
matur propter calorem fortem. ¶ Septimo queritur pro
pter quid vnctuosum cum sit calidum ⁊ humidum: conuer
tatur potius in humorem phlegmaticū ꝙ̃ sanguineum. vi
detur enim contrarium: vnum qđ est quale in potẽtia: tale
est quando ducitur de potẽtia ad actum: ⁊ omne qđ immu
tatur habet potestatiuam similitudinem cum eo qđ ipsum
immutat: sed vnctuosum est calidum ⁊ humidum in poten
tia ⁊ etiam actu: ergo quando ducitur ad actuꝫ: debet esse
calidum ⁊ humidum: ergo ex ipso debet generari humor ca
lidus ⁊ hũidus ⁊ nõ phlegmaticus. Contrarium dicunt au
ctores ꝙ vetetes vnctuosis phlegmatici fiunt. Ad hoc dicen
dū ꝙ frequentius in phlegma conuertitur. Ad rationem di
cẽdum ꝙ in vnctuoso est vna natura calida ⁊ humida: ⁊ ſm
hanc potest conuerti ad sanguinem. alia est natura ſm ꝙ lo
cum digestionis refugit: ⁊ ideo cõuertitur in humorẽ phle
gmaticum indigestum.

¶ Circa scđm ꝓcedit hoc mõ: ⁊ queritur de amaro: ⁊ que
ritur de contrarietate inter phm ⁊ medicos. Dicit phs in
libro de sensu ⁊ sensato: ꝙ dulce ⁊ amarum sunt extrema sa
porꝫ ⁊ sapores medij cõficiuntur ex illis. medici vero ponũt
ꝙ sunt duo saporꝫ principia: põticum: ⁊ insipidū: ⁊ videtur
ꝙ sapor dulcis ⁊ amarus sint principia. In vnoquoq̧ obie
ctorum est vna prima cõtrarietas: vt in genere colorũ: albũ
⁊ nigrum: ergo in genere saporum est vna prima contrarie
tas: ⁊ erunt duo extrema ex quibus medij sapores conficiũ
tur: sed illa maxime sunt cõtraria que maxime a se differũt.
talia vero sunt dulce ⁊ amarum: ergo debẽt esse principia:
quia que sunt extrema in illo genere sunt principia. Secun
da ratio hec est. in quolibet genere obiectoruꝫ est vnū sicut
natura aliqua: ⁊ alterum sicut priuatio: vt album est habit⁹
⁊ nigrum nihil aliud est ꝙ̃ priuatio albi: ergo in genere ob
iectorum gustus vnum est sicut habitus ⁊ natura: ⁊ alterū
priuatio: sed illa que sunt principia in genere obiectorũ quo
rum vnum est natura: alteruꝫ ꝑuatio sicut dicit philosoph⁹
ꝙ sicut se habet album ad nigrũ: ita se habet dulce ad ama
rum: sed album ⁊ nigrum sunt pncipia in genere coloruꝫ:
ergo dulce et amarum erunt principia in genere saporum.
Tertia ratio hec est. dicit philosophus in eodẽ libro: ꝙ sicut
se habẽt res ſm ordinem nature: similiter se habent ſm or
dinem ad virtutes anime: sed apud virtutes anime sensi
biles dulce ⁊ amarum sunt principia: ⁊ alij ab illis conficiũ
tur sicut ex extremis: similiter ergo apud rerū naturã: sed
illa extrema sunt principia: ergo dulce ⁊ amarum sunt prin
cipia omniū saporum. Ad oppositū: dicit Ha. ꝙ sapor dul
cis nõ est principiū. ⁊ ysaac q̃ ponit ꝙ ponticus ⁊ insipidus
sunt duo initia saporum. Ad hoc soluũt quidã dicẽdo ꝙ sa
pores dupliciter cõsiderãtur. Uno mõ ſm viã nature: ⁊ sic
sapor pontic⁹ ⁊ insipidus sunt principia saporū. Alio mõ ꝑ
cõparationẽ ad sensus: ⁊ sic amaruꝫ ⁊ dulce sunt principia.
Nos aũt dicim⁹ aliter: ꝙ duplex est ꝯsideratio in saporib⁹:
Una est ſꝫ quã habẽt sapores statū in gñe suo ꝯtrarietatis
naturalis: ⁊ q: in omni ꝯrietate sunt duo extrema maxime
adinuicem distãtia: ⁊ oĩa alia ex his cõficiuntur: sic sunt pn
cipia dulce ⁊ amarū. Alio mõ possunt cõsiderari a parte sue
generatiõis: non ſm ꝙ media ex extremis generantur: sed
ſm ꝙ ex natura sua originaliter generãtur: ⁊ sic illi sapores
qui plus accedunt ad naturam suam: sunt principia: ⁊ quia
materia omnium saporum est aqua vel terra: ideo pontic⁹
⁊ insipidus cum plus accedũt ad naturam suaꝫ: sunt prnci
pia: ⁊ hoc modo soluendum est de colore. ¶ Scđo queritur
vtrū amarū plus habeat caliditatẽ intensam ꝙ̃ siccitatẽ: et
videtur ꝙ magis habeat siccitatẽ intẽsam: q: omnis quali
tas que non habet resistentiã plus intenditur ꝙ̃ illa que ha
bet resistentiã: sed ex pontico generatur sapor amarus: sed
caliditas habet magnã resistentiam vt frigiditatem que est
a pte materie: sed siccitas nullam habet resistẽtiã: ergo pl⁹
debet esse in amaro ex pontico siccitas ꝙ̃ caliditas. Secun
da ratio hec est. illa dispositio magis debet intendi ad quã
plures cõcurrunt cause intensionis: sed ad amarū gñatum
ex pontico cõcurrunt siccitas põtici ⁊ siccitas agẽtis: sꝫ a ꝑ
te caliditatꝭ ꝯcurrit vnū solū: vt caliditas agẽtis: g̃ siccitas
magis dꝫ intẽdi ⁊ maior eẽ in amaro ꝙ̃ caliditas. Cõtrariū
vero dicit ysaac. s. ꝙ amarū plus est calidū ꝙ̃ siccū: q: est ca
lidū in tertio: in scđo siccū. Ad rõnes dicendū ꝙ ꝓcessus nõ
est talis: sicut ꝓbãt rõnes: sꝫ põtic⁹ hꝫ naturã grossam ꝯge
latã: ⁊ tamẽ põt dissolui ⁊ mollificari: qñ vo ꝯdit ad amarū
dissoluit ꝯtinue. siccitas vero causat ꝓpter duriciem ⁊ põ
ticitatẽ: ⁊ tñ illa dissoluitur: ⁊ iõ siccitas remittitur: ⁊ calidi
tas intẽditur. Si vo cū illa caliditate introducat siccitas: iã
est a pte ponticitatis ⁊ nõ amaritudinis. ¶ Tertio queritur
quõ in amaro est ponticū: ⁊ vr ꝙ nõ. põticus seqtur naturã
frigidã: sed amarū hꝫ naturã calidã ⁊ siccã: g̃ sapor simplex
nõ cõponit ex amaro. Scđa rõ hec est. Ois sapor in quo cõ
currũt duo est ꝯposit⁹ ⁊ nõ simplex: sꝫ sapor amar⁹ est sim
plex: g̃ nõ cõponit ex põtico. Cõtrariū dicit ysaac. ꝙ sapor
amarus stomachū ꝯfortat ꝓpter põticitatẽ sibi admixtam.
Ad hoc dicendū ꝙ sapor põticus amarū nõ seqt: ⁊ est simi
lis cū amaro: q: amarum fundat in grossa suba q̃ est põtica
vel stiptica: sꝫ nõ puenit ad tantã põticitatẽ: quãta est in põ
tico. vñ hꝫ naturã incisiuã: neq̧ ad tãtã siccitatẽ: sꝫ ad illã q̃
est necessaria: ⁊ hec est stiptica: ⁊ ideo ad naturã stipticã ve
nit. Ad rõnes dicendū ꝙ stiptic⁹ dupr consideraẽ. vno mõ
vt est vn⁹ sapor ꝯ alios diuisus: ⁊ sic nõ ꝯcurrit cū amaro:
alio mõ dr dispõ que est in eo siccitate ⁊ humiditate terre
stri ꝯsistens: ⁊ hoc mõ nõ repugnat cū amaro.

¶ Circa tertiū principale sic ꝓceditur: ⁊ q̃ritur de acuto:
⁊ pmo querit qđ min⁹ cedat ĩ nutrimẽtū: an amarū: an acu
tū: ⁊ ꝓpter qđ plus infestat gustū amarū ꝙ̃ acutū: ⁊ osten
dit ꝙ sapor amar⁹ min⁹ molestet ⁊ min⁹ deficiat a nutrimẽ
to ꝙ̃ acut⁹. ille eñ sapor min⁹ molestat ⁊ a nutrimẽto defi
cit q̃ min⁹ recedit a tẽpamento: sꝫ sapor amarus min⁹ rece
dit a tempamẽto ꝙ̃ sapor acut⁹: ergo min⁹ infestat gustū ⁊
magis nutrit. Ad oppositum est hec rõ: sapor q̃ maxime nu
trit est dulcis: ergo suū ꝯrium magis infestat ⁊ min⁹ nutrit.
sꝫ hic est sapor amar⁹: g̃ magis infestat ⁊ min⁹ nutrit: ⁊ ideo
querit quare in saporibus amaris nõ delectat natura: sꝫ tñ
in acutis delectatur: ⁊ illis vtimur in salsamẽtis: ⁊ nõ alijs.
Ad hoc dicendum ꝙ in saporato duo sunt ꝯsiderãda. sapor
⁊ complexio. A parte vero saporis sapor amarus est in vlte
riori gradu ꝙ̃ acutus: quia est in quarto: sed a parte cõple
xionis econtrario. Uel aliter dicendum ꝙ in sapore amaro
est calor cum grossa substãtia: ⁊ ideo maiorem ⁊ fortiorem
facit impressionem: sed sapor acutus fundat in subtili suba.
iõ nõ tm infestat. Uel aliter dicim⁹ ꝙ in sapore amaro est ca
lor cū grossa substãtia feculẽta: calor aũt nõ depurat illam:
⁊ ideo concipit quandam horribilitatem: ⁊ ideo multum in
festat: sed in acuto est substantia pura subtilis: ⁊ calor ma
ior et acumen: ⁊ ideo concipit quandam aromaticitatem ꝑ
quam allicit gustum qđ non contingit in amaro: et ideo ma
gis nocet sapor amarus ꝙ̃ acutus. ¶ Quarto queritur
vtrum sit verum quod dicunt ꝙ a parte saporis sapor ama
rus magis infestat ꝙ̃ sapor acutus: sed a parte complexio
nis contrario: ⁊ videtur ꝙ hoc sit falsum: quia sapor est se
quela cõplexiõis: ⁊ ideo firmat suã speciẽ ⁊ intẽsio cõplexio
nis est causa intensionis saporis: g̃ per effectū si sapor est in
tensus ⁊ cõplexio: g̃ sicut intendit a parte saporis: ita a par
te cõplexiõis. Ad oppositū est qđ videm⁹ ꝙ horror est mul
tum excedens: cõplexio vo minus. Ad hoc dicendū ꝙ sapor
sequit cõplexionẽ: ⁊ ad intẽsionẽ cõplexionis sequit intẽsio
saporis: sed in sapore sunt duo. Primū est virtus per quã
infestat gustū: ⁊ sic amarū plus infestat ꝙ̃ acutū. Est autem

aliud per qḋ cōpletionē ledit ⁊ suā impressionē figit: ⁊ sic plus excedit sapor acutus ꝙ̄ amarus: q: soluit cōtinuitatem lingue: gradus vō distinguūtur a parte lesionis: ⁊ q: acutū plus ledit ꝙ̄ amarū: ideo in vlteriori gradu ponitur ꝙ̄ amarum, ⁊ sic patet solutio ad quesita.

¶ Lectio.xix.

¶ De odore ciborum. Capi. xvij.

In odorādis cibis discordati sunt antiqui. Quidam enim dicūt his itidem discerni sicut ⁊ saporibus predictis. Alij nullā in odorandis discretionē esse iudicāt. Alij cōfirmāt aliquā esse significantiā etiā si nō possumus per eā aliquando certificari. Quidā itidē odoratu testātur ꝑcipi sicut ex predictis saporib⁹: ⁊ dicūt se videre tantūdē odoratum in his odorandis facere: quātum sapores in gustandis. Non enim acuta ⁊ acetosa minus odoratu ꝙ̄ gustu percipiuntur: vnde ⁊ certificauerūt suū ad vtrūqꝫ intellectū. Obuiātes his taliter videntur refragari. Fundamētū inquiūt quo innititur hec ratio non est solidū: ⁊ ꝓpositio qua fulciri debuit questio: falsificatur hoc modo. Cum enim cibaria acetositati ⁊ acumini assimilaretis: ⁊ diceretis ea odoratu percipi sicut acetosa: ⁊ acuta affirmaretis: neqꝫ negare possitis quin actiōes acetositatis et acuminis nihil aliud ꝙ̄ punctura quedam ⁊ incisio in sensu sint. hec autē odoratui nō attinēt: sed potius tactui. Omnis enim sensus suū habet propriū actum sibi: sicut videmus: q: visus discretionē colorū ⁊ figurarum habet: auditus vocū et sonorū: odoratus fumosorū odoratoꝝ: tactus incisionū punctionum ⁊ similia. Unusquisqꝫ vō horū sensuum mēbra habet suis officijs destinata excepto tactu: qui in omnibus est mēbris officialibus: vnde ⁊ oculus sentit colores ⁊ formas naturaliter ⁊ substantialiter. sentit ⁊ morsuras et incisuras propter virtutē tactualē neruoꝝ in se habitoꝝ. Constat ergo ꝙ vnde sentit colores ⁊ formas: non sentit morsuras ⁊ incisuras. Colores eñ ⁊ figuras ex virtute sua visuali cōcipit. Incisurā vō ⁊ morsurā ex sensibilibus suis neruis: videmus eñ morsuram collyrij oculū sentire: etsi clausus sit neqꝫ videat: sed potius tactu sentit q̇d sit. itidē ⁊ lingua aures ⁊ nares hoꝝ quodlibet sentiūt: id est quoddā ꝓpriū ad qḋ posita sunt. Sētiūt etiā ⁊ ꝑter id calidū frigidū morsurā pūcturā ⁊ similia tactib⁹ neruoꝝ suoꝝ sensibiliū. Palā ergo sit ꝙ si nares acumina senserit ⁊ acetositates: nō ex proprio suo sensu naturali sentiūt: sꝫ potius ex tactu neruorū in eis cōtētorū: vñ ꝓpositio nostra eneruat̄ q̄ nō attribuēda dat naribus.

¶ Expleto mō ꝑm quē sit inuestigatio diete per sapores ⁊ ipsoꝝ virtutes ⁊ actiones: In hac parte agit de inuestigatiōe diete ꝑ odores ⁊ ipsoꝝ ꝟtutes ⁊ actiōes. Diuisio. Hec aūt pars diuidit̄ in duas: in quaꝝ prima agit de natura istorum odoꝝ ⁊ actionibus ipsoꝝ: ⁊ de natura fumi. In scd̄a vō scꝫ in hac: Signa vō vniuscuiusqꝫ ostēsa. tāgit quasdā dubitatiōes incidētes. Prima aūt diuidit̄ in duas: in quaꝝ ꝑma agit de natura odoꝝ. In scd̄a. s. in hac: Fum⁹ generaliter diuidit̄ tripliciter ⁊c. agit de actiōib⁹ fumi qui est substātia ferēs odores. Prima aūt pars diuidit̄ in duas. In quaꝝ prima tāgit tres opiniones antiquoꝝ circa actiones odoꝝ. In scd̄a. s. in hac: Quidā itidē odoratu testant̄ ꝑcipi sicut ex predictis ⁊c. ꝓsequit̄ duas ipsaꝝ: primā ⁊ tertiā: ⁊ secundā prosequi negligit ꝓpter manifestationē improbabilitatis. Prima aūt pars nō diuidit̄. Scd̄a aūt diuidit̄ in duas: in quaꝝ prima ꝓsequit̄ vnā opinionē. In scd̄a. s. in hac: Qui aūt dantes significationē dicūt ꝙ odorat⁹ ⁊c. ꝓsequit̄ scd̄am. Prima aūt pars cū ꝑma parte capituli spectat ad presentē speculationē: ⁊ sic in ꝑsenti lectione sunt due partes. In quaꝝ prima assignant̄ tres opiniōes circa actiones odorū. In secūda ꝓsequit̄ ꝓpriā. Scd̄a aūt pars diuidit̄ in duas: in quarum prima ꝓsequit̄ illā opinionē ipsam confirmando. In secunda: scꝫ in hac. Obuiantibus taliter videntur refragari. prosequit̄ ipsam eā rationibus cōtrarijs improbando.

¶ Circa primā partē sic ꝓcedit: dicit ꝙ circa odorādos cibos diuersificati sunt antiqui: ⁊ tres fuerūt opiniōes. Prima ꝙ cibi per odores discernuntur sub tanta certitudine sicut per sapores. Secūda ꝙ ad discretionē saporū nullo modo cōferūt odores. Tertia ꝙ ad eorū discretionē cōferūt: sed tamē nō habēt tātā virtutē quātā sapores ꝓpter incertitudinē odorat⁹ in nobis. ⁊ h̄ opinio est certa siue vera. ¶ Circa primā partē scd̄e partis ꝑmā opinionē ꝓsequit̄ cōfirmando dicēs ꝙ ponētes illā opinionē talē habet rōnē: sicut ꝑ gustū differētias ciborū per sapores discernim⁹: sic per odoratuꝫ differētias eoꝝ ꝑ odores discernim⁹: sed ꝑ gustū mediātib⁹ speciebus sapoꝝ cibos sub certitudine discernim⁹: ꝫ silr̄ speciebus odoꝝ cibos sub certitudine discernim⁹. Nā acutū ⁊ acetosum in cibis nō minus odoratu ꝙ̄ gustu percipimus.

¶ Circa scd̄am partē inducit īprobationē huius opiniōis ⁊ tria intendit. Primo intendit ꝙ ex falsa intētiōe ꝓcedūt dicēs ꝙ ꝯdicētes illi opiniōi sic improbāt ipsam dicētes fundamentū ei⁹ esse falsuꝫ. Nā cū dispositiōes ciboꝝ sicut acutū ⁊ cōsimiles debēt olfactu percipi sicut acetosa: ⁊ alie ad gustū ꝑtinētes gustu: sꝫ nō possunt negare quin actiōes harū dispositionū ad tactū ꝑtineāt ⁊ nō ad olfactū. Incisio eñ in morsura q̄ ab ipsis ꝓcedit ad eū ꝑtinet. Scd̄o ꝓbat hoc dicens ꝙ vnicuiqꝫ sensui respōdet ꝓpria alteratio: actio: et ꝓpriū obiectū in vna ꝯuetate cōsistēs: ⁊ ꝓpriū organū preter tactū q̄ in qualibet ꝑte corpis mediātib⁹ neruis expāsus est: sꝫ olfactus est vnus sensus: ꝫ ei hoc respōdet ꝙ solū odorē participet ⁊ nō ꝑdictas actiōes: sꝫ incisionē morsuram ⁊ cibos ⁊ cōsimilia. hoc aūt pꝫ in visu. Nā oculus cognoscit colores ⁊ figuras per visum: morsurā autē collyrij cū sentiat clausus existens cognoscit per tactū. ⁊ similiter est de quolibet alio sensu ⁊ organo. Tertio ꝯcludit intētionē dicēs ꝙ ex his pꝫ ꝙ illa opinio attribuit olfactui dispositiōes q̄ ei non cōpetūt: sꝫ tactui. Ex his aūt talis elicit̄ ratio. Nullius obiectū qḋ nō cōuenit sensui alicui opatur ad discretionē cibi ꝑ sensuꝫ illū: sꝫ actiōes acuti ⁊ acetosi q̄ sunt punctura ⁊ mordicatio ⁊ cōsimiles nō ꝯueniūt olfactui sꝫ tactui: ꝫ nō operantur ad discretionem cibi per olfactum: sed illud quod ad discretionē cibi opat̄ nō est olfactui respōdēs: sed alia dispositio tactui respōdēs. Pōt aūt dici ꝙ īprobatio hui⁹ opiniōis cū sit ꝯria ꝑme opinioni sit opinio scd̄a ponēs: ꝙ nullo modo odores ad discretionē ciborū opent̄: q̄ oīno ꝑme est ꝯria. Tertia aūt est media īter illas. ¶ Circa ꝑtē istā sex inq̄runt̄. Primū est q̇d sit odor. Scd̄m est vtrū aīal possit nutriri ex odorib⁹. Tertiū ē vtrū spūs aīal' nutriat̄ odore. Quartū quō spūs vitalis ⁊ calor naturalis possunt nutriri aere attracto. Quītū quō odor īmutet sensuꝫ. Sextū de his q̄ dicunt̄ ī lr̄a.

¶ Circa primū ꝓcedit̄ hoc mō: q̄rit̄ q̇d est odor: ⁊ videt̄ ꝙ odor sit fumosa substātia corporea: q: in cibo sunt due substātie. Una est substātia hūida: de q̄ dicit phs ꝙ sapor ē hūidi. Alia aūt est substātia vaporosa sicca: de qua dicit phs ꝙ odor est sicci. odor vō nihil aliud est ꝙ̄ substantia vaporosa: sꝫ oīs talis substātia est fumus: ꝫ odor est substātia fumosa corporea ⁊ nō est q̄litas. Scd̄a rō hec est: odor nihil aliud est ꝙ̄ euaporatio fumosa: sicut dicit phs in lib. de sensu ⁊ sensato: ꝫ ⁊c. Tertia rō hec est: oē illud ꝑ cui⁹ actionē calor euaporātis recipit maiorē subtiliationē vel minorē ⁊ puritatem a calore ꝑ euaporationē resolutā est subā fumosa: sꝫ odor est hmōi: ꝫ est substātia fumosa. Quarta rō h̄ est: oē illud qḋ nutrit substātiā corporeā subtilem: est substātia corporalis subtilis: sꝫ odor est hmōi: sicut dicit Gale. ꝙ odor nutrit spiritū animalē: ergo est substātia subtilis ⁊ nō qualitas sola. Ad oppositum est hec ratio: omne inferēs passionem sensibus est passio vel passibilis qualitas: sed odor est huiusmo

di:ǵ est passio vel passibilis q̄litas. Secūda rō hec est: dicit Auicē. ꝙ ea que sensu percipiuntur sunt de genere acciden tiū: q: substātia solo intellectu cognoscitur: vel illa sunt de genere quātitatis: ⁊ sic spectant ad sensus omnes: vel sunt de genere qualitatis: ⁊ sic spectāt ad sensus particulares: sed odor est tale quid qđ est qualitas. Ad hoc dicendū ꝙ lo quendo ꝑ se odor est qualitas. Ad rōnes dicendū ꝙ dupl'r est loqui de odore. Uno modo a parte sue nature formalis: ⁊ sic est qualitas: q: sic immutat sensum. Alio modo a parte substantie deferentis odorē: ⁊ sic odor đ: fumus substātie il lā qualitatē deferēs. Ad scđm dicēdū sicut dicit Gal. in cō mēto sup apho. ꝙ calor naturalis vno modo đ: q̄litas. Alio modo đ: substātia subtil' calida: ꝭm ꝙ dicit Hali. ꝙ a corde procedunt due substantie: quarum vna est calida ⁊ sicca: et hec est spūs. alia est calida ⁊ hūida: ⁊ hec ē calor naturalis. Similiter spūs est substantia calida: odor vō rōne caldita tis spiritum ꝯfortat: rōne vō substātie subtilis ipsuꝫ nutrit.

¶ Circa scđm sic ꝓceditur: ⁊ querit' vtrū odor nutriat vel nō: ⁊ loqm̄ur de odore ꝭm ꝙ est substātia deferens odorē: ⁊ videt' ꝙ odor nutriat sic. nutrimētū fit ꝑ similitudinē nutrie tis cū nutrito ꝭm Gal. sed sunt quedā membra que sunt ca lida ⁊ sicca sicut odor: ǵ odor maximā habet similitudinem ⁊ proportionē cū illis mēbris: sed om̄e tale hꝫ nutrire: ergo odor habet nutrire illa mēbra cum quibus habet similitudi nē. Secūda ratio hec est: due sunt cause propter quid aliq̄d non habet nutrire. Prima est simplicitas sicut est in elemē tis. Secūda est distantia ad corpus humanum: sicut est in mixtis: ǵ qđ caret his pōt nutrire: sed odor caret simplici tate: q: cōponitur ex quattuor elemētis. Similiter multum appropinquat ad corpus humanū: q: est fumus resolut⁹ a nutrimento: ǵ odor nat⁹ est nutrire. Tertia rō hec est: in nu trimēto est q̄dā substantia ferens saporē: ⁊ hec est humida: ⁊ est alia ferens odorē: ⁊ hec est sicca: ⁊ vtraqꝫ est passio nu trimenti: sed illa substātia q̄ defert saporē nutrit: ǵ sil'r illa que defert odorē potest nutrire. Ad oppositū est hec rō: oē nutrimētū aīalis ꝭm pħm dꝫ esse grossuꝫ solidū ⁊ imbibile: eo ꝙ membra sunt solida: sꝫ nullus odor est hmōi: ergo per odorē nō possunt nutriri: ⁊ hec ratio est pħi. Secunda ratio hec est: odor si nutriat aut hoc est ꝑ se: aut ex cōmixtione sui cū aere: sꝫ qđ per se nō nutriat videt': q: om̄e qđ nutrit vlte rius digestū subtiliat' plus: ǵ ꝑ vlteriorē digestionē odor de uenit ad tantā subtilitatē ꝙ ꝓportionē nō hēbit in natu ra humana: ǵ cū in ꝑncipio ꝓpter sui subtilitatē non possit cōuerti multofortius in fine nō habebit ꝯuerti ad membra. Itē ꝙ mediāte aere nutriat videt' hoc esse falsum: q: nulluꝫ simplex hꝫ sufficiētē cōpositionē ⁊ grossitiē neqꝫ sufficientē vicinitatē cū hūana natura ad h' ꝙ nutrire sufficiat: sꝫ odor est simplex: ǵ odor ꝑ naturā aeris nō nutriet. Tertia ratio hec est: odor ad mēbra nutritiua nō fertur: sed fert' cum aere ad cor vel attrahit' a cerebro: sꝫ nihil qđ nō fert' ad mēbra nu tritiua habet nutrire: sed odor est hmōi: ǵ odor nō habet nu trire: ⁊ hoc etiā dicit pħs ꝙ impossibile est aīalia odorib⁹ nu triri: saporib⁹ tñ nutriunt'. Ad rationes dicendū: ꝙ ad h' ꝙ res nutriāt nō solū requirit' proportio quātū ad cōplexionē sed etiā substantia ꝓportionalis: sed odor nō est substantia grossa: ꝙuis ǵ vicinet' a parte cōplexionis: nō tñ a parte sue substātie ꝓpter sui subtilitatē. Ad aliā rōnē dicendū ꝙ defe ctus nutrimēti est duplex cā: prima: vt ꝑuatio cōditionuꝫ nutrimēti respectu cōplexiōis hūanal' ⁊ substātie habil' ꝑua tio: ⁊ in odore deficit compositio ⁊ habilitas substātie. Ad aliud dicenduꝫ ꝙ sapor nutrit: q: est substantia grossa q̄ est proportionalis membris: sed odor est subtilis ⁊ nō ꝓportio nalis mēbris: et ideo non nutrit.

¶ Circa tertium proceditur hoc mō: querit' vtrū spūs ani malis in cerebro existens odoribus nutriat': ⁊ ostēdit' ꝙ nō. om̄e illud quo nutrit' spūs est ex solum prius digesto ⁊ con uerso in naturā sanguinis: q: sicut ex grossiorib⁹ partib⁹ san guis ⁊ nutrimēti fit mēbrū vel pars mēbri: ita ex subtiliori bus gn̄ant' spūs: sꝫ odor nūqꝫ pōt cedere ī partes nutrimēti vel nutriri sicut ꝓbatū est: ǵ nō potest spūs aīalis odorib⁹ nutriri: ǵ si nutrit': nutrit' ex tali re que resoluit' ex massa san guinis: sed talis nō est ille q̄ attrahit' extra ad cerebrum: er go ex aere attracto nō potest nutriri. Scđa ratio hec est: oē qđ nutrit fertur ad locū digestiōis: sꝫ odor q̄ est extra imme diate attrahit' ad cerebrū ⁊ nō ad locū digestiōis: ǵ odor ex tra attract⁹ nō potest nutrire. Tertia ratio hec est: ex eisdem est vnūquodqꝫ ex quibus nutritur: ǵ ex illo ex quo nō habet spūs generari ex illo nō pōt nutriri: sed spūs ex odorib⁹ non pōt generari: ǵ neqꝫ nutriri. Probatio minoris: q: spirit⁹ ex nullo nutrit' nisi ex illo quod est in corde per vlteriorē sub tiliationē: sed odor nō est in corde: sed attrahit' ad cerebrū: ergo ex odore extra attracto nō pōt spūs aīalis nutriri. Ad oppositū est hec ratio: dicit Gal. in megategni. in. xj. parti cula: ꝙ spūs aīalis qui est in cerebro nutrit' ⁊ augmētatur odoratu: spūs vō vitalis nutritur ex aere attracto ꝑ poros ad ipsum: ǵ odor est cā nutrimēti. Scđa rō hec est: qđ nutrit nutrit' ꝑ ꝓportionē ⁊ similitudinē: ⁊ est similitudo in cōplexio ne ⁊ substantia: sꝫ odor multū spūi vicinat': q: est substantia calida vaporosa: ergo habet ipsum nutrire. Tertia ratio hec est: quod attrahit' ab aliquo ꝓpter sui similitudinē natum est nutrire. sed sicut dicit Auicē. spūs gaudēs odoribus tra hit ad se odores ꝓpter similitudinē quā hꝫ cū illis: ǵ spūs natus est nutriri ex odoribus. Quarta ratio hec est: q: sicut se habet fumus ignis ad fumū cādele semiextincte: sic se hꝫ spūs ad odorem: sꝫ ignis descendit ad candelam semiextin ctam: vt fumo illo nutriatur sicut patet: ǵ spūs similiter de scendit ad odorē vt ex illo nutriatur: ǵ spiritus odoribus nu tritur. Quinta ratio hec est: tria sunt in corpore: membra soli da: spūs ⁊ calor. mēbra vō ex grossiorib⁹ partib⁹ nutrimenti nutriunt' que sunt ꝑtes solide calide ⁊ sicce: ǵ calor similiter ex partib⁹ sibi proportionalibus habet nutriri: vt vnctuosi tate sanguinis q̄ est calida ⁊ hūida: ǵ spūs similiter nutrit' ex partib⁹ sibi ꝓportionalib⁹: sꝫ illud qđ est in nutrimēto sibi ꝓportionale est substantia subtilis vaporosa: sed hmōi est odor: ergo cū spūs sit hmōi: ex odore habet nutriri. Ad hoc dicendū ꝙ spūs aīalis ex odoribus attractis nutrit' ⁊ cōfor tatur. Ad rationes in cōtrariū dicendū: ꝙ nutrimentum est duplex. quoddā est ꝑ cōuersionē in humorem ⁊ sanguinē ⁊ hūiditatē: ⁊ sic ex grossis partibus nutrimēti mēbra nutriū tur ⁊ generant'. ⁊ ex subtilioribus partibus nutrimēti spūs ⁊ sic nō dicimus ꝙ spūs nutriat' odore. Est aūt aliud qđ est cōfortatio ⁊ refocillatio: vt precedente digestione ⁊ conuer sione que ordinantur ad grossum nutrimentū: ⁊ sic spiritus aīalis habet nutriri odoribus.

¶ Circa quartū proceditur hoc mō: querit' vtrū calor natu ralis ⁊ spūs vitalis nutriant' aere attracto ad cor: ⁊ ostendit' ꝙ nō. nullū simplex cōuertit' in mixtū: ⁊ ꝓpter hoc nō potest ipsum nutrire: sed calor ⁊ spūs vitalis est substantia mixta calida ⁊ humida vel sicca: sed aer est simplex: ǵ nō potest il la nutrire. Scđa ratio hec est. dicit Auicē. oē qđ nutrit est inī tiū reb⁹ nutriēdis: sꝫ elemēta maxime distāt a natura hūana q: habēt q̄litates vltimatas: cōplexio vō hūana est tempe rata: cū ǵ aer sit elemētū nō ꝓportionabit' ꝯplexiōi hūane: ergo nō nutrit calorē neqꝫ spm̄ vitalē. Ad oppositū est hec rō: dicit Auicē. ꝙ calor naturalis ⁊ spūs nutriuntur: ⁊ dicit Gal. ꝙ spūs vitalis nutrit' ex aere ꝑ poros ad ipm̄ ingrediē te: ergo calor ⁊ spiritus vitalis aere nutriuntur. Secunda ratio hec est: dicit ysaac ꝙ sicut calor exterior nutrit': ita inte rior: sed calor exterior nutritur ⁊ sustentatur aere calido: er go ⁊ calor interior nutritur aere ⁊ sustentatur aere calido si cut pabulo suo. Tertia ratio hec est: omne illud ꝑ cui⁹ remo tionē calor extinguit' est pabulū ⁊ sustētamētū caloris natu ralis: sꝫ aer attract⁹ est hmōi: ǵ est pabulū calor'. Quarta rō hec est: dicit pħs in lib. de somno ⁊ vigilia: ꝙ ꝑseuerātia spi rituū vigore inducit ⁊ attractio aeris facit ad ꝑseuerātiam spirituū: sꝫ oē tale qđ facit ad cōseruationē spūuꝫ est sicut pa bulū ⁊ sustētamentū spūum: ǵ aer pōt nutrire spm̄ vitalē. Ad h' dicendū ꝙ calor ⁊ spūs vitalis ex aere nō nutriuntur. Ad rōnes dicēdū ꝙ duplex est nutrimētū. quoddā est veruꝫ quod fit per ꝯuersionē: ⁊ sic qđ nutrit dꝫ esse mixtū ⁊ sic aer nō nutrit: sꝫ fum⁹ sanguine⁹ a sanguine resolutus ꝭm Gal. Est autē aliud qđ est ꝯfortatio ⁊ regimē cal. naturalis: ⁊ sic dicitur aer nutrire calorē naturalē ⁊ spiritum vitalē.

¶ Circa quintum proceditur hoc modo: querit' de mō ꝭm

quem odor organum olfactus immutet: et querit primo utrum odor immutet ipsum prout existit in proprio fumo et propria materia vel prout est extra propriam materiam: sicut similitudo vel organum vel idolum odoris immutet organum prout non existit in fumo sicut in materia: et est questio Avice. et ostendit quod in propria materia fertur ad ipsum: quia omnis dispositio per sui excellentiam corrumpens organum corporale existit in propria materia: sed odor est huiusmodi quia corrumpit organum olfactus per sui excellentiam: ergo existit in propria materia: ergo in propria materia fertur ad ipsum: et ipsum immutat. Secunda ratio hec est: omne illud quod sanat et confortat existit in propria materia: sed odores confortant et sanant cerebrum: ergo existunt in propria materia: ergo immutant organum secundum quod existunt in propria materia. Tertia ratio hec est: omne illud quod nutrit substantiam corpoream quamvis sit subtile existit in propria materia: sed odor est huiusmodi: ergo existit in propria materia. Quarta ratio hec est: omne illud quod per inspirationem sui et medii deferentis ad locum sensus defertur: fertur ad sensum in propria materia: sed odor est huiusmodi quia animalia que non inspirant non odorant: ergo ad sensum fertur odor in propria materia. Quinta ratio hec est: omne illud quod immutat sensum et organum per resolutionem factam a calore per cuius resolutionem videmus res deficere et marcescere fertur ad organum in propria materia: sed odor est huiusmodi: quia per resolutionem factam a calore fumus resolvitur a corpore odorifero: ergo fertur ad sensum in propria materia: et iterum quando multum odoratur: ut rosa marcescit. Item videmus corpora congelata: ut lapides et cetera que non habent resolutionem: et ideo non habent odorem: ergo a corpore odorifero resolvitur fumus per quem immutat organum olfactus. Ad oppositum est auctoritas Aristote. dicentis quod sensus accipit species rerum in materia preter materiam: cum ergo olfactus accipit odorem in materia preter materiam tamen: ergo necesse est ut terminetur odor in fumo vel materia ad organum immutandum. Secunda ratio hec est: in omni eo quod immutat sensum est aliqua natura proportionalis secundum quam sensum immutat: sed res odorabiles immutant sensum: ergo est natura proportionalis in ea organo et sensui: et similiter in omnibus sensibus: sed virtus sensibilis est virtus spiritualis: substantie vero semper corporali coniuncta. unde non est spiritualis simplex: ergo similiter oportet quod in natura odorabili sit substantia spiritualis substantie cum corpore unita: per quam nata est sensum immutare: huiusmodi autem est odor: ergo non est necesse quod feratur ad sensum in propria materia: sed secundum quod est idolum vel similitudo. Tertia ratio hec est: impossibile est aliquod corpus ita rarefieri: ut possit pervenire a subtilitatem et proportionem ignis: ergo corpus odoriferum non potest intantum rarefieri quod possit devenire ad subtilitatem et proportionem ignis: ergo corpus odoriferum non potest: sed minima pars alicuius corporis odoriferi: ut cerusa vel alicuius alterius sentitur a multis et per longum spacium: sed fumus resolutus non posset tantum spacium replere: quia etiam ignis non posset: ergo non sentitur corpus odorabile per fumum: quia non sentitur fumus per tantum spacium: ergo odor non immutat sensum in propria materia que non sentitur usque ad iactum lapidis sicut dicit Avicē. Quarta ratio hec est: omne illud quod procedit a corpore absque resolutione corporis: fit corpore existente integro: sed odor est huiusmodi: ergo potest fieri corpore existente integro: ergo non fit per resolutionem corporis: ergo non fertur ad sensum in propria materia. Quinta ratio hec est: omne illud quod immutat sensum per delectationem sui in substantia ad quod non potest attingere substantia: neque ad locum: sed substantia simul non potest deferri usque ad longum spacium: ergo neque odor defertur cum tali substantia: ergo non fertur ad sensum in propria materia. Contrarium vero videmus: quia vultures senserunt per multa miliaria excidium troie: et cadavera mortuorum: ergo odor non defertur cum fumo ad sensum immutandum. Secunda ratio hec est: omne illud quod simul attingit diversos situs et extra materiam corporalem immutat sensus absque sui delatione: sed odor unus et idem est in diversis olfactibus: ergo est extra materiam corporalem: ergo immutat sensum absque sui delatione. Ad hoc dicendum quod quidam ponunt quod odor fertur extra propriam naturam. Alii dicunt quod odor fertur in fumo: et huic positioni consentit Avicen. et dicit quod venti portaverunt fumum usque ad locum illum. Sed nos dicimus quod non est necesse quod in fumo feratur odor ad hoc ut immutet sensum: sed sufficit dispositio et similitudo medii. quod autem sentiatur in fumo hoc accidit: ut distinguamus quod odor uno modo facit immutationem corporalem secundum quod concitat cerebrum: et sic fertur cum fumo: alio modo facit quod immutat virtutem animalem: et sic non fertur in fumo: sed in idolo et sua similitudine: et sic patet responsio ad ista.

Lectio. xx.

Qui autem dat eis significantiam sed non facile certificandam: dicunt quia odoratus: etsi significet ciborum naturas: non tamen itidem ut gustus. ad linguam enim ser lacerti veniunt a cerebro quibus sensus carent ceteri quibus lingua confortatur in discernendis sibi venientibus: unde et gustus non solum sapores discretos intelligit: sed sibi congrua et incongrua percipit. Odoratus autem non similiter: cum a cerebro solus unus nervus veniat sibi per quem certificare solum sibi sensualia nequat: neque comprehendere secundum quod oportet: nisi tantum generalia aromatica et fetida. Specialia vero que sunt mediocria in his non potest certificare: unde eis ratio non posuit nomina. Sensus enim ex debilitate sua grossa non potuit rationabilitati deferre: ut certa possit imponere nomina. Generaliter ergo nominavit ea ponens eis saporum nomina: bonumque hunc malum odorem dicitat. Mediocria caruerunt nominibus cum nullatenus certificentur. A subiectis ergo suis tantum ea nominat sicut diximus odorem dicens camphore ambre et similia. Ideoque ex diversis non potuit compositos discernere odores sicut visus compositos discernit colores. Comprehendit ergo solos simplices quorum substantia simplex est. Causa eius: quia odoratus sensus in ventriculis cerebri habetur longe ab instrumento suo remotus: Certificamus hoc: quia si quamlibet substantiam fortis odoris sumpserimus: id est in naribus sive vicinius apposuerimus: nil inde discernere possumus nisi cum aer motus odorem cerebro ferat cum flatu: unde sensui odoratus nil de substantia illa aliud venit nisi solus illius fumus qui sibi inde ascendit: quia aerem qualibet circuntegens substantieque fumose commiscens ex in ea se traducens ad cerebrum cum flatu eundem defert: qui cum spiritui animato reddatur qui in cerebro continetur ex simplicis substantie: fit simplex bonique odoris habetur: convenienter et assimilanter ab eodem spiritu suscipitur. Si autem odor sit horribilis: velit nolit inde patiens cum suscipit: sicut violentiam ignis prevalere videmus in aquam frigidam. verbigratia. Si duos lichnos acceperimus accensos: unusque extinguatur: calore tamen et rubore manente ignis: si duobus digitis extinctus remotus ardenti subiiciatur: ignis ardens visualiter ad extinctum redit: et commixtus calori et rubori extinctum eundem accendit. Sed si rubor et calor ab extincto recesserit: non ad eundem redeunt: nisi realiter reaccendatur: et quasi quandam vim ab ardente acceperit: sicut ab hoste quilibet victor hostis excipiatur. Palam igitur est intelligere odoratum convenientiam: et quasi quadam assimilatione bonum odorem capere: malum vero et quadam passibilitate victorie. unde et de composito odore ex diversis

odoratis in ventriculis cerebri simplex tãtũ quidam
venit. maxime si ex bono odore et malo composi-
tus sit. Bonus enim in virtute sua anteq̃ malus pe
netrat duplici de causa. vna quia substãtia boni odo
ris virtutem caloris in se significat continere natu-
ralem q̃ grossitiem eius mũdificauit ⁊ subtiliauit vt
leuitate sui facilis soluta flatu aeris ad spiritum aia-
tũ cito valeat penetrare. Alia: q: odor bonus conue
nientiam habet cum spiritu animali in caliditate et
siccitate. De malo vero odore non similiter cõtingit.
Actio em̃ nature in eo deficit; vñ superfluitas eius
grossa necesse est in eo coagulata remaneat. Ideoq̃
nõ tã facile: sʒ dure potuit cum fumo dissolui. Nõ er
go ad spiritũ animatũ valuit penetrare: q: spiritus
hic subtilis est: ⁊ longe remotus in ventriculis cere-
bri. ⁊ idcirco nõ nisi subtilia sunt odorẽ pertingentia
solaq̃ rerũ spiritualitas; non earũ corporeitas cum
perforat. Gustus nõ sic: q: ex sue substãtie corpora
litate ⁊ rerũ corporalitatem ⁊ spiritualitatẽ tangit
discernẽs sibi cõgrua ⁊ incõgrua: similia ⁊ dissimilia
certificãs sensualiter earũ actiones anteq̃ ad anima
tum sensũ: qui est in ventriculis cerebri perforẽt. vn
de gustui plurimũ occultanł cõueniẽtia: si cõuenien
tia cũ inconuenientibus sint admixta. Sensus enim
lingue etsi conueniẽtia recipiat: citissime tñ patił ex
cõtrarijs inconuenientibus admixtis anteq̃ ad spi-
ritum animatũ cõuenientia ab eo mãdenł. Ideoq̃
res ecõtrario apparẽt odoratui ⁊ aliter gustui; cum
odoratui solus veniat odor in aerẽ dissolutus ⁊ spiri
tui aniato tñ mittatur subtilissimus: maximeq̃ sibi
cõgru⁹; in quo acquiescẽs ⁊ tacite delectał. Gustus
vero cum sensatorũ corporeitates diuersorũ in sub-
stantijs cõprehendat: cõtrariorũ actiões preualẽt il
lis cõuenientibus: q: sensus acquiescit ex suis inuicẽ
assimilationibus. Cõtra aũt incõuenientia tota vis
sua mouetur: ⁊ disturbatur; vt eis reluctetur. testa-
tur hoc rosa que etsi odoratui conueniat: gustui ta-
mẽ est incõgrua; de qua nõ dissoluũtur nisi cõueniẽ
tia: vt ad odoratũ perueniãt subtiliora ⁊ cõueniẽtio-
ra. Grossities ꝟo substantie sue horribilitas atq̃ pũ
ticitas que insunt quasi terrestria ad dissoluendum
in odoratũ cũ fumi sunt difficilia: nisi cũ gustus totã
suã substãtiã cõprehendit. Aristo. in lib. de aĩa. Odo
rat⁹ inq̃t nõ sensib⁹ assimilał ceteris: cũ certã cete
ri delectationẽ ⁊ horribilitatẽ ⁊ rerũ mediocritatẽ ca
piãt: sicut visus albedinẽ ⁊ nigredinẽ ⁊ eorũ medio-
critatẽ. Gust⁹ similiter dulcedinẽ ⁊ amaritudinẽ ⁊ eo
rũ mediocritatem. Odoratus nõ similiter: q: nõ nisi
subtilẽ suscipit. i. delectabilẽ odorẽ ⁊ fetentẽ: nõ eorũ
mediũ. vnde non discernit inter muscum ⁊ aloen nisi
q̃ istud sibi conuenibile: illud ꝟo inconuenibile. me-
diũ vero horũ nõ potest discernere. Cũ in ꝓhẽdẽ
do deficiat nõ põt notare ea neq̃ cognoscere: ⁊ cum
non cognoscit: neq̃ rõ nominare potest: nisi q̃ bonũ
⁊ malũ odorẽ vocitet. qd̃ percipitur ex aĩalibus pal
pebris caretib⁹: quorũ oculi non clauduntur vt spũs
visibilis coadunatus cõfortetur ⁊ quiescens renoue
tur: vnde ⁊ paruus eorum visus: quia oculi sepissime
aperiuntur ⁊ foras emittitur: spũs ꝟo visibilis val-
de dissoluitur cũ splendori solis immittił: qd̃ in mari
nis bestijs apparet carẽtibus vt diximus palpebris.
Itidẽ odoratus nõ discernit: cum nares patule ⁊ ab
odoratu longe remote sint. Reprehendimur tamen
a sophistis dicentibus odoratum minime comprehẽ
di nisi aeris tractu. Quomodo ergo odorant quecã
aĩalia cũ nares nõ habẽt? Respõdem⁹. Nares q̃cã
non habentia nulla ad cerebri sui ventriculos habẽt
obstacula. vnde ⁊ sine vero aeris tractu habent odo
ramẽta. Naribus necnon carentia tamẽ in supremis
narium habent pelliculas: que aerem sine flatu non
permittunt intrare: ad quas aer odoratum ferẽs pe
netrat vt ad animatũ perferat spiritũ. Ideoq̃ que-
cunq̃ animalia palpebras habent: oculos claudẽtia
non vident nisi oculos aperiant ⁊ palpebras erigãt.
Non habentibus palpebras hec minime sunt neces
saria: quia oculos apertos semper habent. deficit er
go in eis visibilis spiritus; neq̃ colores vident nisi
tantum albedinem ⁊ nigredinem: eorumq̃ extrema
decernunt; media nulla discretione separãt propter
colorum subtilitatem ⁊ visus sui defectionem. Sci-
mus tamẽ nos reprehẽdendos. Si inquiũt spiritus
visibilis in palpebras non habentibus est defectus
quare non similiter deficiat odoratus in naribus ca-
rentib⁹. Respõdem⁹ debiliter obijcił: splendor em̃ visi
bilis cum palpebras exierit in aerem extenditur et
videnda comprehendit. ideoq̃ cum in pluribus di-
uiditur maior est defectus: sed spiritus odoratum fa
ciens non exiens neq̃ a quiete se mouens: in ventri
culis cerebri moratur expectans q̃ ad sensus afferã
tur sibi deforis. non ergo deficere eum oportet. Cũ
ad hoc deuenerimus: vt inter gustũ ⁊ odoratum dif-
ferentiam fecerimus: oportet vt fumorum species in
quiramus ⁊ virtutes actionesq̃ eorum inuestigem⁹.

¶ Facta ꝓsecutione ⁊ improbatiõe prime opiniõis: cui se
cũda est cõtraria: ipsam improbans; in hac parte prosequi
tur secũdã. Diuisio. Diuidił aũt hec pars in. vij. partes ad
inuicẽ cõnexionẽ habẽtes. In quarũ prima assignat causã
ꝓpter quã certa discretio saporũ est per gustũ; ⁊ est ꝓpter
dispositionẽ multitudinis neruorũ a cerebro ad linguam ve
nientiũ. In secũda: scʒ in hac: Odoratus nõ similiter est cũ
vnus neruus a cerebro solus veniat sibi. assignat cãm indi
scretiõis odorũ per olfactũ que est ꝓpter paucitatẽ neruorũ
ad eius organũ venientiũ. In tertia. s. in hac: Causa q: in vẽ
triculis cerebri odores sensus. assignat causam incertitudi-
nis olfactus propter distãtiã ab obiecto: cũ versus cerebrũ
eius organũ sit profundatũ: ⁊ rõne huius assignat modum
deueniendi ad ipsum odorem. In quarta. s. in hac: Gustus
autem non similiter q: ex corporeitate substantie. comparat
modum apprehensionis olfactus ad modum apprehensio
nis gustus. In quinta: scʒ in hac: Aristo. in libro de anima
odoratus inquit nõ sensibus assimilatur. comparat olfactũ
ad alios sensus sub aucto. Aristote. In sexta. s. in hac: Re-
prehendimur tamen ab obijcientibus odoratũ minime ap
prehendi nisi aeris tractu. mouet vnam dubitationem inci
dẽtem circa quedam dicta in solutione prime. ¶ Circa pri
mam igitur partem dicit q̃ illi qui dicunt cibos ꝑ odores di
scerni non sub tanta certitudine sicut per gustum: talem assi
gnãt causam. a cerebro enim sex musculi ad linguam veniũt
⁊ cum per neruos fiat motus ⁊ sensus: per illos vigoratur
discretio gustus in lingua: ⁊ magis q̃ alij sensus suis orga
nis vigorantur: ⁊ ideo gustus non solum discernit sapores
sʒ etiã cõueniens ⁊ disconueniens in cibo. ¶ Circa secundã
partẽ dicit: q̃ nõ est simile de olfactu eo q̃ vn⁹ solus neruus

venit ad organū eius. vnde incertū est: ⁊ ideo nō cōprehen
dit speciales odorū differētias: sed solū generales: sicut aro
maticū ⁊ fetens: neq̧ cognoscit medias sed extremas pro-
pter earꝫ excellētiā: ⁊ ꝓpter eius defectū ratio nō ponit cer
tum nomē odoribus cū olfactus non ministret ei certitudi-
nem. Nominat autē eos per nomen subiectorꝫ sicut odores
camphore rose. Est autē camphora succus herbe frigidus:
ambra vero sperma balene. ¶ Circa tertiā partē sunt septem
particule. Primo enī assigñt causam incertitudinis olfactꝰ
a parte situs organi dicēs: quia causa huiꝰ est: quia iste sen-
sus situs in anteriori parte cerebri lōge a naribus que sunt
eius organū ꝑ qđ odor ad ipsum defert. Secūdo ad manife
stationē intētionis assignat modū ſm quē odores ad ipsum
veniunt: ⁊ primo ostēdit hoc in odore horribili dicens: ꝙ cū
fortis odor accipitur ⁊ naribus apponit: non discernitur: q:
distat a sensu ⁊ non percipit nisi cū aer attrahit ipsum de-
ferens ad cerebrū cū quadā vioeltia attractus. Tertio osten
dit ꝙ odor suauis cito deuenit ad cerebrū ꝓpter sui dele-
ctationē ⁊ similitudinem cū spiritu aīali. Quarto redit ad
horribilē causam huius dicens ꝙ cū violentia venit ꝓpter
sui discōueniētiā cū spiritu sicut ignis violētia ꝯuertit aquā.
Quinto declarat hoc per exemplum in lichno: qui cum reti-
net fumū ⁊ rubore ꝓpter cōuenientiā ignis candele suppo
site ad ipsum accendēdū descendit: sed cū hec non sunt cum
violētia ipsum incendit. Similiter est de odore suaui ⁊ hor-
ribili respectu spūs animalis. Sexto ꝯcludit ex his ꝙ odor
bonus velocius penetrat ad olfactū propter sui subtilitatē
⁊ suauitatē: malus autē tardius ꝓpter cōtraria. Septimo
ostendit ratione huius cum aliquid ex suaui ⁊ horribili cō-
ponitur odore ⁊ olfactui offert: subtilis ⁊ suauis cito ad ip
sum transit: grossus aūt ⁊ horribilis tarde. Nam olfactus
nō recipit grossitiem obiectorū: sed subtilitatem ⁊ speciem.
¶ Circa quartā partē quattuor proponit. Primo assignat
diuersum modū apprehensiōis olfactus et gustus dicēs ꝙ
nō similiter gustus apphēdit: q: corporeitates rerū recipit
⁊ cū ipse sit ꝓprimꝰ ante imutat: ꝯgrua ⁊ incōgrua in cibis
ante discernit ꝙ̄ immutatio ad spm̄ animalē penetret in vē-
triculis cerebri existentē. Secūdo ostendit ꝙ horribilia ⁊ de
lectabilia cōmixta latent apud gustum q: simul attingunt
linguā: sed in olfactu suauia citius penetrāt ⁊ gustus citius
patitur ab horribili. Tertio ostendit diuersum modū appre
hensiōis olfactus circa horribilium ⁊ suauiū apprehensio-
nē ⁊ eam dicens: ꝙ olfactus suauia prius accipit ꝓpter sui
cōformitatē cū spirituali aīali ⁊ eorꝫ penetrationē cū solus
fumus ad organum eius subtilissimus penetret: sed cōtra-
rium est in gustu quē attingunt partes grosse ⁊ cōuenienti-
bus acqescit eorꝫ imutationē parū sentiens: horribilia vero
ꝑturbāt hūc ⁊ cū magna violētia ipm̄ imutāt. Quarto decla
rat intentionē per exemplum in rosa: in qua odor suauis sui
subtilitate cito penetrat ad olfactum cum delectatione: to-
ta vero substantia grossa suo sapore horribili infestat gustū.
¶ Circa q̄ntā partē duo proponit. Primo dicit ꝙ Aristo.
in libro de anima ⁊ in libro de sensu ⁊ sensato dicit ꝙ diffe-
rens est olfactus in nobis ⁊ alij sensus: q: alij sensus agno-
scunt extrema ꝓpter ipsorū excellentiā. Secundo declarat
hoc per similitudinē in oculis aīalium: dicens ꝙ hoc paret
in aīalibus carentibus palpebris: que sunt create vt ꝑ clau-
sionē quiescat spiritus ⁊ nō corrumpitur q̄ ab excellentia lu
minis leditur. hec autē aīalia vident debiliter ⁊ non discer-
nūt colores nisi cū perturbatione propter duriciem oculorꝫ.
Similiter ⁊ genus hominū debiliter sentit odores ꝓpter re
motionē nariū ⁊ odoris a cerebro: ⁊ ſm Arist. sicut aīalia ha
bentia palpebras non vident nisi palpebris amotis: simili-
ter neq̧ homo olfacit nisi coopertorio organi olfactus ꝑ in-
spirationē ablato. ¶ Circa sextā partē ꝑmo mouet dubita
tionē ex predictis incidētē dicēs: ꝙ cū nō fiat olfactio nisi ꝑ
aeris attractionē: quō aīalia carētia naribus per q̄s aer pe
netrat olfaciunt. ⁊ hec questio ab Arist. mouetur in piscibus
quomodo olfaciūt cū nō respirent attrahendo aerē. Secun
do vero soluit dicēs ꝙ carentia naribus ⁊ nō respirantia non
habent coopertoriū obstans: ⁊ ideo aer ⁊ odor fumo seipso
ad organum solū penetrat: sed habentia nares ⁊ respirātia
habent coopertoriū obstans ⁊ nō olfaciunt nisi illo eleuato
⁊ aere inspirato: ⁊ est simile in animalibus carentibus pal-
pebris ⁊ eas habētibus. ¶ Circa septimā partē ꝑmo mo-
uet dubitationē alterā ortā ex predictis: dicēs ꝙ questio est
sophistarꝫ quomō carētia palpebrarꝫ est causa defectꝰ spūs
visibilis: carētia aūt nariū nō est cā defectꝰ spūs odorabilis.
Secundo soluit dicens ꝙ nō est simile de vtroq̧ spiritu: eo
ꝙ spiritus visibilis ꝓpe est ꝓpter situm oculi: ⁊ diffundit
per aerem: ⁊ ideo ꝓpter dispersionē minoratur cū est caren
tia palpebrarū: ⁊ ad eius collectionē facientiū: sꝫ spiritꝰ odo
rabilis manet in profundo quietus: ⁊ ideo carentia nariū
nō impedit: cū nares nō sint ad eius collectionem necessa-
rie. In fine vero ꝯtinuat dicta dicēdis dicēs ꝙ postq̄ assigna
ta est differētia inter olfactū ⁊ gustū dicēdū est de speciebꝰ
virtutibꝰ ⁊ actionibꝰ fumorū. Hec est intētio huiꝰ partis.
¶ Circa partem istam inquirenda sunt sex. Primū est de
certitudine ⁊ incertitudine sensuū in nobis. Secundū est de
modo odorandi. Tertiū est de similitudine specierū odorū.
Quartū est vtrū distinguant penes species saporum sicut
vult phs: ⁊ de diuersitate instrumentorum olfactus ⁊ alio-
rū sensuum. Quintū de spiritu visibili ⁊ suo organo. Sextū
de his que dicuntur in littera.
¶ Circa primum ꝓceditur hoc modo: queritur primo ſm
quā viā olfactus est in nobis maxime incertus: ⁊ ostēditur
cōtrariū: certitudo ⁊ discretio sensus sequitur puritatem ⁊
claritatem ⁊ peruietatē spiritus ⁊ mūdiciam organi: vnde
dicit phs in lib. de aīalibus: ꝙ sensus sunt maxime certi in
nobis: ⁊ causa huius est subtilitas ⁊ peruietas spirituum et
mūdicia organi: sed cū spūs q̄ sunt in nobis sunt subtiles ⁊
clariores ⁊ organa sunt maxime pura ⁊ subtilia ⁊ mūda: cer
tior ⁊ discretior debet esse olfactus in nobis q̄ in alijs aīali-
bus. Secunda ratio hec est: aīal habens tenuē carnē ⁊ sub
tilem ⁊ mollē optimi est sensus ſm Aristo. q: molles carne
apti sunt mente: sꝫ organū olfactus est maxime tenue ⁊ sub
tile in habētibus carnem subtiliorē q̄ in alijs: g̊ maxime or-
ganū olfactus viget in hoīe cum habeat carnes molles et
subtiles. Tertia ratio hec est. dicit phs in lib. de aīalibus ꝙ
omēs sensus differenter sunt in nobis ⁊ in alijs aīalibus: q:
in nobis discretiores sunt. hoc est ꝓper subtilitatē ⁊ purita
tē spirituū ⁊ organorꝫ: ⁊ etiā dicit ꝙ olfactꝰ certior est in no-
bis q̄ in alijs: ergo cū sensus sequatur fortitudinē organi ol
factus erit in nobis certior ⁊ discretior. ¶ Ad oppositū est
hec rō. sensus fit discretior ꝓpter multitudinē neruorꝫ ſm
ysaac: sꝫ in organo olfactus in nobis nō est multitudo ner-
uorum ſm ysaac: sed ibi est vnus solus neruus: ⁊ etiā valde
est debilis: g̊ olfactus nō maxime viget in nobis: ergo nō est
certior in nobis. Secūda ratio hec est: oīs sensus q̄ remotꝰ
est a suo obiecto est incertꝰ: ⁊ quāto plus distat tāto magis
est incertus: sꝫ organū olfactus multū est in nobis remotū
a suo obiecto: q: in nobis multū profundatur in cerebro: er
go in nobis non est certior. Tertia ratio hec est: oīs sensus
cuius organū est improportionale obiecto vel ꝯriū est incer
tus: sed organū olfactꝰ in hoīe est hmōi: q: in hoīe organum
olfactus viget in cerebro: sꝫ cerebrū hoīs maxime est humi-
dū inter oīa aīalia: ⁊ illud replet multa humiditate reuma-
tis: ⁊ oppilat ita ꝙ nō possit sufficere vt spūs ad organū pe
netret: odor autē est sicci: g̊ hūiditas sicci impedit receptio
nē odoris: g̊ in nob minime viget olfactꝰ. Quarta rō hec est.
Oīs sensus q̄ nō discernit media sꝫ extrema: neq̧ dat cām
certificatiōis suorꝫ obiectorꝫ est maxīe incertꝰ: sꝫ olfactꝰ ī no
bis est hmōi: ergo in nobis maxime est incertꝰ: ⁊ hoc dicunt
Aristo. ⁊ Auic. ꝙ olfactꝰ incertior est in nobis q̄ alij sensus
⁊ in nobis incertior q̄ in alijs aīalibus. Ad hoc dicendum ꝙ
olfactꝰ incertior est in nobis q̄ in alijs aīalibꝰ: cuius triplex
est causa. Una est paucitas neruorū peruenientiū ad ipsum.
Scđa est remotio organi ab obiecto. Tertia est cōtrarietas
obiecti ⁊ organi. Ad ꝑmā rōnē dicēdū ꝙ causa certitudinis
sensus est duplex. Una est cōmunis: vt puritas ⁊ peruietas
⁊ subtilitas instrumentorꝫ ⁊ spūs: ⁊ hec non deficit in olfa-
ctu. Est autē alia causa propria: vt proportio organi ad obie
ctū: ⁊ hec in hoīe repugnat olfactui ratione iam visa: ⁊ ideo
tactus in eo est certior. Ad scđm dicendū ꝙ organū olfactꝰ
in hoīe

in homine per se est multū subtile: & facilis impressionis: sȝ per viam accidentis multum est grossum: quia humores cerebri veniunt ad organum & impediunt apprehensionē sui obiecti. Ad tertiū dicēdū ꝙ Arist. loquitur de quibusdā sensib9 particulariter: & sic loquitur de gustu & de tactu: qui isti magis vigent in homine ꝙ̄ in alijs. Si vero loquatur de omnibus sic dicendum ꝙ in sensu sunt duo: scȝ receptio obiecti: & hoc modo olfactus est in nobis debilis. Secūdum est discretio & iudicium ꝑpter apprehensionem que est interior: & est in ratione & virtute estimatiua: & hoc modo potest esse olfact9 certior in nobis ꝙ̄ in alijs. ¶ Secundo queritur vtrum tact9 sit certior in nobis: & ostēditur ꝙ sic: organū tactus est caro vel neruus: & est mixtum: & debet esse eque distans ab omnibus qualitatib9 tāgibilib9: quia si magis declinaret ad vnā ꝙ̄ ad alteram: impediretur eius iudicium: ideo oportet organum tactus esse equale: ergo in animali in quo est maxime equalitas magis viget tactus: sed in homine caro & neruus est maxime tēperat9 respectu aliorum: ergo in homine tactus est maxime discretiuus. Secūda ratio hec est: mollicies carnis & subtilitas inducit discretionē in tactu: quia quāto caro est mollior: tāto facilioris est impressionis: sed in homine caro est mollior: & detecta: in animalibus alijs pilis cooperta: ergo in homine viget maxime tactus. Tertia ratio hec est: dicit Auicē. organū tactus est duplex. organum irradians siue mandans & hoc est neruus: & organū recipiens vt caro. organum aūt irradiās viget ꝑ naturā peruietatis: & claritatis & perspicuitatis: sed organum recipiens viget per equalitatem complexionis & subtilitatem: sed in homine omnia illa maxime reperiuntur: ergo organum tactus maxime viget in homine: ergo & tactus. Et hoc cōfirmatur per Aristo. & per Auicē. quia tactus magis viget in homine ꝑpter equalitatem complexionis: & maxime in vola manus & in summitatibus digitorum: quia caro est ibi maxime temperata. Ad oppositum est hec ratio: in quolibet organo est dominiū alicuius elementorum: sed ponit pl9 ꝙ in organo tactus est dominiū terre. in organo visus est dñium aque: ergo illa alia que maxime habent dominiū terre maxime vigent in tactu: sed alia aīalia ab homine multa sunt hmōi: ergo in eis maxime viget tactus. Ad hoc dicendum ꝙ inter omnes sensus tactus est discretior in homine: & est magis certus in eo ꝙ̄ in alijs. Ad rōnem dicendum ꝙ dominiū elementorū est duplex. Quoddā facit ad discretionē. Aliud facit ad fixionem organi. Est ergo terre dominiū ꝑpter fixionem & permanentiā organi tactus. vnde terra non facit ad eius discretionem & certitudinem: sed ad eius fixionem: sicut exponit Auicē. supra librū de aīa. ¶ Postea queritur de discretiōe gustus: vtrum maxime sit discretiuus: & videtur ꝙ sic: gustus est quidam tactus: sed tactus maxime viget in nobis: ergo & gustus. Secūda ratio hec est: ille sensus maxime viget in nobis cuius organum multos habet neruos: ꝑ quos in ipo inducitur certitudo: sed gustus in homine est hmōi: ergo est in nobis maxime certus. Tertia ratio hec est: in illo animali in quo maxime fit distinctio saporis vel nutrimēti ꝑ saporē maxime viget gustus: sed in homine est hmōi: ergo in homine maxime viget gustus. Iterum gustus viget per molliciē & subtilitatem carnis: sȝ in homine est maxime caro mollis: ergo in homine gustus est maxime discretiuus. Ad oppositum est quod dicūt cōmuniter loquentes. s. ꝙ gustus maxime viget in symia: tactus in aranea: olfactus in vulture: auditus in lupo: visus in lince. Unde versus. Nos lupus auditu: linx visu: symia gustu: Uultur odoratu: precellit aranea tactu. Ad hoc dicendum ꝙ gustus maxime viget in nobis: plusꝙ̄ in alijs: similiter & tactus. sed alij vt olfactus & audit9 sunt in nobis defecti. vnde tactus viget dupliciter. Uno modo per molliciem & subtilitatē instrumentorum: & equalitatem: & sic maxime viget in homine. Alio modo ꝑpter subtilitatem instrumentorum tm̄: & sic in aranea viget. Similiter dicēdum est de gustu: ꝙ illa discretio q̄ est in symia: non est naturalis sed v̄tus estimatiue. ¶ Quarto queritur de visu & auditu: vtrum sint in nobis certiores: & ostenditur ꝙ sic: illi sensus maxime debent vigere in homine qui ordinantur ad scientiā & cōtēplationē: sed auditus & visus sunt hmōi in hoīe: ergo maxime sunt certi in ipso. Ad oppositum est auct. Aristo. dicentis ꝙ tactum & gustum inter omnia alia animalia habemus maxime vigentes: sed inter omnia alia animalia habemus alios defectus. Ad hoc dicendum ꝙ in homine tactus & gustus maxime vigent. alij vero sunt defect9 ꝑpter debilitatem organorum. Ad rōnem dicendū ꝙ duplex est discretio. Quedam est naturalis: & non oportet ꝙ hec maxime vigeat in homine. Est alia discretio que cōtrahitur & regulatur a ratione & virtute estimatiua: & hec est certior in homine. ¶ Quinto queritur. ysaac ponit incertitudinē in olfactu ꝑpter ꝑfunditatem organi: & videtur ꝙ hoc non sit verū. Dicit Aristo. ꝙ habentes oculos paruos: & non multum eminentes sed positos in ꝑfundo: multum vigent in visu. & causa huius est: quia spiritus visibilis nō multū dispergitur neqꝫ fit magna irradiatio: ergo a simili organum ꝑfundatū in olfactu maxime in homine debet vigere: sȝ in homine est hmōi: ergo in homine maxime fortificatur olfactus cum fortitudinem sui organi consequatur. Secūda ratio hec est: dicit Aristo. ꝙ animalia habentia nares longas maxime odorant: & ideo dicit ꝙ leoparti maxime odorant: quia spiritus in ipsis colligitur: & nō dispergitur: sed habentes nares longas plus habent organum profundatum: ergo profundatio organi olfactus in hominibus est causa certitudinis: & non incertitudinis. Tertia ratio hec est: vnaqueqꝫ virtus quanto propinquior est suo fonti tanto fortior est: sed frons et maxime pars anterior cerebri est fons omniū sensuum: ergo quanto magis appropinquat fronti fortius est eius organum: quia est in tali situ fortior: ergo profundatio organi nō arguit incertitudinē in olfactu. Ad oppositū est ratio ysaac: quia vnusquisqꝫ sensus quanto organum suum remoti9 est ab obiecto suo: tanto minus discernit: sed quāto magis ꝑfundatur: tāto magis distat a suo obiecto: ergo quāto organū sensus magis ꝑfundatur: tāto min9 discernit: ergo ꝑpter ꝑfundationem olfactus est incertus in hominibus. Ad hoc dicendum ꝙ ꝑfundatio est causa incertitudinis. Ad rōnem dicendum ꝙ non est simile de organo olfactus & visus: quia naturaliter organum olfactus ponitur interius: sed organum visus est maxime expositū: quando vero maxime eminet fit dispersio spirituum & maxima reflexio radiorum & irradiatio: & ideo visus debilitatur: sed quia organum olfactus naturaliter ponitur interius: si parum profundetur adhuc in profundo sufficiet: sed quādo multum profundatur maxime elongatur a suo obiecto. & ideo olfactus debilitatur. Ad aliud dicendum ꝙ in homine organum olfactus est humidū maxime. humidum vero impedit transitum fumi odorabilis: quando vero ꝑfundatur habet duplex impedimentum. Unum est ꝑpter ꝑfundationem. Aliud est ꝑpter humiditatem infundentem: sed leoparti maxime habent cerebrum siccum: spiritus subtiles: neqꝫ deperduntur in via: sȝ bene penetrant vsqꝫ ad organū. ¶ Item q̄ritur ꝑpter quid in catulo in prima etate debilitatur visus: quia nō videt ante nonum diem: sed non debilitatur olfactus. Ad hoc dicendū ꝙ cerebrum canis est maxime siccum. siccitas vero est dispositio in organo ad meliorem receptionem odoris: et ideo maxime viget in illis olfactus. Aliter autem est in visu: quia duo nerui intricati veniunt ad visum et oculos: & oppilantur in prima etate ꝑpter debilitatem virtutis naturalis non potentis depurare illas superfluitates: & ille superfluitates veniunt ad neruos: & non ad organum olfactus. ¶ Sexto queritur de modo deueniendi odorū ad olfactū: & queritur: cum quidam sit odor suauis: quidam horribilis: vtrum simul deueniant ad olfactum: et videtur ꝙ sic: cuiuslibet sensus est discernere inter contraria: sed sensus cōmunis est discernere inter obiecta sensuum particulariū. sed om̄ia que simul discernunt ab eodē sensu simul accipiūtur: sed fetidum & suaue simul discernūtur ab olfactu: ergo simul ab ipso apprehendūtur. Secūda ratio hec est: illi odores aut sunt in eadem materia: aut in diuersis. si in eadem: ergo fumus deferens vnum deferet alterum: ergo si vnum imutat organum & alterum. si sint in materia alia & alia: tūc arguo: quia illi mouentur ꝑ aerē mediū: sed omnia que simul veniūt per mediū: simul possunt attingere illud medium: sed

fetidũ ⁊ suaue veniũt per illud mediũ: ergo simul possunt penetrare ad organũ. Ad oppositum est hec ratio: om̃e qḋ subtilius est velociꝰ venit ad terminũ: ⁊ velocius penetrat: sed odor suauis fundatur in subtili substantia: horribilis in grossa: ergo velocius penetrabit ad organum ꝙ̃ horribilis odor. Scḋa ratio hec est: odor ad quē citiꝰ mouet̃ spũs ad attrahēdum velocius penetrat: sed odor suauis est hm̃oi: ꝰ velocius penetrabit. Ad hoc dicendum ꝙ odor suauis velocius penetrat. Ad rõnes dicendum ꝙ concurrunt duo circa operationem obiectoꝝ sensibilium. Primũ est receptio: ⁊ ſm hoc sensus non simul apprehendit duo contraria. Secũdũ est discretio ⁊ collatio vnius ad alterum post apprehensionem: ⁊ sic simul mouet̃ sensus ad vtrunq̃. Ad secundũ dicēdum ꝙ cũ ꝑ idem mediũ mouent̃: dicimus tñ ꝙ ille qui est subtilis subie prius venit ad organũ ⁊ citius põt ad ipm penetrare. ¶ Septimo queritur vtrum duo odores contrarij simul moueant̃ per idē mediũ: ⁊ videt̃ ꝙ nõ: q: aut odor est in fumo sicut in materia: aut est q̃litas. Si vo odor sit in fumo: sic duo corpa sunt in eadē parte aeris: quod est impossibile. Si vero odor sit qualitas: sed illius odoris ↄ̃rij: ꝰ ↄ̃ria erunt in eodem. Si vero dicat̃ ꝙ ex illis fiat vnũ: contra sensus iudicat ex illis ex quibus fit vnũ sicut mediũ ⁊ nõ sicut extrema: ꝰ sensus non iudicabit inter odorem suauē ⁊ fetidum sicut inter extrema qḋ est falsum: ꝰ simul non possunt transire per idem medium. Ad oppositũ est hec ratio: qḋ ꝑ indifferētiā se habet ad receptionē pluriũ: qua rõne recipit vnũ eadē rõne recipit alterũ: sed aer siue illud mediũ per indifferētiā se habet ad illos odores: ꝰ qua rõne recipit vnum eadē rõne recipit aliũ: ꝰ simul recipiet vtrũq̃ vel alterũ vel nullum. Ad hoc dicēdũ ꝙ possibile est simul vtrũq̃ recipere ⁊ esse in eadē parte aeris. Ad rõnes dicendum ꝙ aliquid est in alio dupliciter. Vno modo ſm veritatē: ⁊ sic non sunt simul in aere. Alio modo ſm similitudinē: siliitudines vero nõ opponunt̃: ⁊ sic simul esse possunt in aere. Vel aliter dicēdũ ꝙ in eadē parte aeris possunt esse ſm veritatē: q: sunt subtilia: ⁊ cum simul possunt esse cum alio corpore p̃cedētia partes illius. Ad rõnem dicendũ ꝙ duplex est passio. quedā est fixa ⁊ hec non patit̃ ↄ̃ria. est alia passio q̃ est influens: ⁊ hec patit̃ simul ↄ̃ria: ⁊ sic sunt in eodem.

FUmus generaliter tribꝰ modis diuidit̃ Vnus est quietus nulliꝰ odoris neq̃ motus. Secundus velociter mouet̃ fortis odoris et aeris passiuus. Tertius inter duos hos est mediocris. Si eñ mouetur: ⁊ alicuius odoratꝰ sit: ⁊ aeris passiuus: tēperamēto est vicinus. Qui autē est quietus ⁊ nullius odoris neq̃ motus substantiam terrestrem et grossam et aeream grauiter significat dissoluendam: ⁊ in eo tarde formandā. In quo hm̃oi neq̃ calor neq̃ frigiditas certificari possunt: sed tamen ex se licet nihil significat neq̃ naturā suam demonstrat: ꝑpter sui tamen motus defectiones: ⁊ nullius aeris passiones: grossitiem suã necesse est ꝑpalet. vnde nõ ab eo dissoluitur qḋ in aerē diffundatur velociter se mouens fortis odoratus et aeris passiuus: substantiam suam monstrat esse subtilissimā penetratiuā: ⁊ ad perforandum poros velocissimā ⁊ calidissimā. Omnis eñ fumus velox in motu fortiter aeris passiuus: in dissolutiõe ⁊ subtiliatione sui calorē hr̃e significat. Qui fumꝰ in duo diuidit̃ Quidam enim fumus sua virtute ⁊ aeris perforatione complexionis est tēperate: ⁊ animato spiritui est cõuenibilis. quidā intēperate ⁊ aiato spiritui incõuenibilis. Hic malorum humorũ corruptorũ significat multitudinem habere substãtiã: eo ꝙ naturales exierit qualitates: ⁊ cõplexiõibus humidi corporis repugnat: ⁊ porrēdit odoris horribilitates: ⁊ substātie sue corruptiones: q̃ contingunt aut propter calorem non naturalem: aut ꝑpter putrefactam humiditatem. Si ꝑpter calorē nõ naturalē: erit fetēs odor. Calor eñ in humiditate ebullitionem facit: vnde fit causa putoris. Hoc nutrimēta corrupta sunt ⁊ pessima putredinem in stomacho generātia: ⁊ pessimitatem fumoꝝ caput ascēdentiũ. Probatur hoc ꝙ tale quid fit non naturali calore: cum animalia calorē naturalē amittāt: ⁊ a motu suo cessēt: sueq̃ putredinis mundificationē perdant. Si autem ꝑpter putridā humiditatē nõ odorē reddant fetētē: sed grauē: quorum tñ nutrimenta sunt pessima: sicut Gal'. inquit. Quicunq̃ cibus est grauis in odore: siue abominabilis in sapore: nutrimenti est pessimi: minoris tñ est nocumenti ꝙ̃ q̃ fetēs fuerit. Inuenit̃ hoc in piscibꝰ qui si recentes sunt: ⁊ calor adhuc naturalis: grauis sunt odoris. Ablato aũt calore naturali erũt fetētes nutrimenti tñ melioris sunt in odore graui ꝙ̃ fetēti. Si aũt fumꝰ cõplexioni aĩalis fuerit silis ⁊ cõpetēs: tēperamētũ sue substātie porrēdit: ⁊ ṽtutē ĩ ea naturalis caloris ⁊ mundificationē de fecibus suis. testat̃ hoc aromaticus odor sui ⁊ delectabilis sapor spũi aĩali. vñ Gal'. Quecunq̃ aromaticũ odorem siue saporem habent: substātia coꝝ ꝑculdubio calidissima ⁊ subtilissima: sed tñ inter horribilem odorem ⁊ delectabilem minꝰ calida: ⁊ minus acuta tactu moderata sunt omnia. Ideoq̃ sensus sibi acquiescit ⁊ delectatur. De horribili vero se remouens conturbatur. Si vero illa aromaticitas quandam siccitatē habet est meliuscula et est confortantior odore aromatico: atq̃ spiritui animato cõueniētior: duabus ex causis Vna q: humiditas fumũ suũ ingrossat retrahens ne ad spiritũ aĩalē velociter trāseat. Secũda: q: natura spũs aĩalis attinet siccitati. vñ etsi cāphora sit frigidissima: ex siccitate tñ sua est aromatissima. Tertia spēs q̃ inter has duas ē media: licet motu sit defecta et actione odoris pauca: mediocritatē tñ inter subtilem ⁊ grossam significat. Si enim humiditas humores imoderatos hꝫ ⁊ superfluos: odore fit horrida: ⁊ substātie sue corruptionē ⁊ defectionē actiõis nature in ea significat: sed tñ parũ est calida. testat̃ hoc motus sui puitas ⁊ actio sua in odore parua. Si aũt humores temperatos habuerit: ⁊ superfluitate caruerit: odore aromatico erit temperamentum sui ⁊ virtutem actiõis in se ostēdit naturalis. Est tamē duobus modis: aut eñ frigida est ⁊ parue actionis in aere sicut viola: sandali et similia: aut temperata sicut camomilla et similia. Reprehendimur tamen a sophistis nobis obijcientibus. Quare harũ specierum aromatice sunt frigide: horribiles vero calide: cum inter subtilem ⁊ grossaꝫ mediocres sint vtreq̃: Respõdemꝰ horribilitatem odoris esse ex calore nõ naturali superfluitates rerum non mũdificante per motum: aut humiditatem putrefactam deturbante. Quorum qualecũq̃ fuerit calorem significat: quia frigiditas non potest esse dominans nisi ebullitio et cõmotio intercedit: cũ nũq̃ inueniatur nisi vbi q̃es est ⁊ nullus motus. Uniuersaliter ergo odor duobꝰ modis diuidit̃. Aut enim nullius motus neq̃ ex se

alicuius odoris: et significat substantiam suam esse terrestrem ⁊ grossam: ⁊ in aerẽ dissolui durã. vnde a se neqꝫ calorem: neqꝫ frigiditatẽ monstrat se habere. Aut alicuius motiõis est. ⁊ aliquid in aerem agit Qꝛ si non fortiter fecerit: temperamentum sue actionis significat. Si aũt fortiter: caloris sui virtutẽ denotat ⁊ fortitudinem. Qꝛ si odor temperatus sit: sue substãtie temperantia monstratur. Si autem horribilis: fetidus erit seu grauis. Si fetidus: defectio caloris naturalis ⁊ virtutis caloris innaturalis significatur. Si grauis: ebullitio ⁊ putrefactio humoris denotat̃. Obijciunt tamẽ sophiste. Quomodo inquiũt in quibusdam rebus calor extraneus dñabitur semꝑ cũ omnis res calorem naturalem habeat substãtialiter: ⁊ substãtialia accidẽtalibꝰ sint antiquiora; ⁊ ex necessitate omnis substãtia fetida calorem substantialẽ habet quo aromatica fiat. vnde consequitur vt calorem prius habuerit naturalem; quo remoto extraneus subintrauerit calor; quo successit sibi fetor sicut in animalibus videt̃: quorũ complexio si sit tẽperata: ⁊ calorem naturalem fortem habẽt: eorũ substantia bona est: non fetida. Calore autem naturali amisso: corruptio succedit atqꝫ fetor. Rñdemus his Diximꝰ in initio nostri verbi tẽperamentum duobꝰ modis intelligi. aut enim naturale: ⁊ inter duo extrema mediocre: qꝛ in neutram partẽ extremorũ perseuerat. aut priuatũ non huic simile. sicut videmꝰ res quaslibet temperamẽta sua habere. etsi naturaliter non sint temperate. verbigratia. Piper: zinziber: piretrũ ⁊ silia: etsi naturaliter sint intẽperata ꝓpter caloris sui fortitudinem ⁊ siccitatem; phlegmaticis sunt temperata. quia adeo eis conuenientia sunt vt restaurentur per ea. Similiter calor fetentium: etsi naturaliter transierit temperamentum: in se tñ tẽperata sunt: ⁊ non substantialiter differunt. ¶ Signa hucusqꝫ ostẽsa de odoratis quibuslibet sufficere possunt: q̃ nõ nisi extrema ostendere possunt: vnde neqꝫ ratio medijs sicut diximus nomina ponere potuit. nec ꝓprietates subiectorũ suorum monstrare: sapores non similiter: etsi tñ sunt accidentales. Item sophiste de coloribꝰ obijciunt. Quare inquiũt colores non ostendũt naturas rerum cũ sensus visualis sit subtilior ⁊ penetrabilior cunctis. Testatur autẽ hoc quia colores discernit medios: ⁊ eorum certitudinẽ rõni detulit: vt nomina eis imponeret. Ideoqꝫ horũ media non perdiderũt nomina. Respondemꝰ visus etsi sit subtilior et perforatior cũctis vt dixistis sensibus: non tamen comprehendit rerum substantiam: nisi colorem tñ et figuras. Colores autem et figure separabilia sunt accidentia sine subiecti corruptela. Nõ enĩ naturalia sunt neqꝫ substantialia. Qđ cũ ita sit: naturas rerũ ostẽdere impossibile erit. Probat̃ hoc qꝛ eãdem rẽ diuersi coloris inuenimus ⁊ diuerse forme ⁊ figure: que tamẽ vna eadem est naturaliter sicut rosa que rubea est ⁊ alba. vtraqꝫ tamen frigida est ⁊ sicca ⁊ hmõi multa. Itidem ⁊ de forma: videmus enim eandem rem forme diuerse: sicut vua que longa est ⁊ rotunda ⁊ pineata: que tamen sunt calida et humida. Color ergo et forma accidentales sunt qualitates non valentes naturas subiectorum suorum monstrare. Sapores non similiter: etsi enĩ accidẽtales sunt: vnusquisqꝫ tamen subiectum suum custodit conformans suas species: sicut ⁊ calor ignis naturam: frigitudo niuis naturam: humiditas aeris naturam: siccitas naturam terre. sicut Gal. dicit in libro de elementis. Cõfirmatur illud: quia in duabꝰ rebus naturaliter diuersantibꝰ: vnus sapor nõ inuenitur: nec eadem res diuersorum saporum est. Non duorꝫ dulciũ simpliciter alterũ calidũ: alterum frigidũ: neqꝫ duorꝫ frigidorꝫ: alterũ põticũ: alterũ salsũ. Itidẽ ratiocinamur in ceteris saporibꝰ: licet item sophiste obijciant. Nonne dulcedo in malisgranatis et melle apum inuenitur ⁊ naturaliter diuersantur? Mel enim calidum ⁊ siccum in secũdo gradu. Mala granata in primo gradu cal'. in secũdo humi. Respondemus. Male intentioni nostre obiecistis: firmitas verborum nostrorum innuit nos ostẽdisse qꝫ per essentias rerũ sapores firmentur. Dulcedo enĩ simplex semper signum est qꝫ calor ⁊ humiditas sint temperate vbicunqꝫ fuerint. Diuersitas ergo rerũ dulcium ex sola cõmixtione est ceterorum saporum. Mel enim ⁊ malagranata etsi in siccitate dissident in dulcedine tamẽ vnum sunt: nisi qꝫ alterum altero minus habet dulcedinis.

¶ Postqꝫ actum est de actionibus ⁊ virtutibꝰ odorꝫ ⁊ de differẽtia inter olfactũ ⁊ gustũ rõne modi apprehẽdẽdi: In hac parte intendit determinare de speciebus virtutibus et actionibꝰ fumi. Diuisio. Hec aũt pars diuidit̃ in duas: In quarũ prima agit de natura fumi. In scđa ibi: Signa vero huc. scꝫ ostẽsa de odoratis q̃buslꝫ sufficere pñt. ostẽdit sufficientia tactus: circa ea mouet dubitationes q̃ dicta sunt de odoribus. Prima autem diuiditur in duas. In quarum prima assignat distinctionẽ fumi. In secunda scilicet in hac: Qui autem quietus ⁊ nullius odoris neqꝫ motus ⁊c. ꝓsequit̃ de singulis eius spẽbus. Prima aũt indiuisa est. Secũda aũt diuidit̃ in tres ſm numerũ triũ specierũ fumi. In quarũ prima ꝓsequitur de fumo quieto. In secunda scꝫ in hac: Velociter se mouẽs fortis odoratu ⁊ aeris passiuus ⁊c. prosequit̃ de fumo fortis odoris. In tertia. s. in hac: Tertia spẽs q̃ inter duas est media ⁊c. ꝓsequit̃ de tertia specie: q̃ est fumus mediocris virtutis. Hec tertia pars diuiditur in duas. In quarũ prima agit de illa tertia specie. In secũda scꝫ in hac: Reprehendimur tñ. mouet quãdam dubitationẽ ex predictis incidentem. Scđa pars diuiditur in duas. In quarꝫ pma mouet dubitationẽ q̃ incidit circa naturã odoris horribilis. In scđa. s. i hac: Obijciũt tñ sophiste. mouet aliã dubitationẽ circa calorẽ accidẽtalẽ q̃ in mẽbris existẽs odorem putridum inducit. Pars secunda diuidit̃ in duas. In quarũ pma mouet pmã dubitationẽ. q̃ est de calore quõ nõ est mediũ inuestigationis diete sicut odor ⁊ sapor. In scđa s. in hac: Sed ad idem sophiste obijciunt. mouet aliã dubitationẽ ⁊ inferentiã firmatiõis speciei saporis in melle ⁊ malogranato dulci. Sunt igit̃ in presenti lectiõe partes octo. In quarum prima distinguit fumi species. In secunda prosequitur de prima. In tertia de secunda. In quarta de tertia. In quinta mouet vnam dubitationem de fumo ⁊ odore horribili. In sexta aliam de calore innaturali putredinẽ ⁊ fetorem inducente. In septima mouet dubitationẽ circa colorem: cuꝫ sit mediũ in cognoscẽda dieta. In octaua mouet aliã de instantia circa firmatiõem speciei saporis. ¶ Circa primam partem diuidit fumũ per tres differentias. Est enĩ fumus quietus nullius odoris. Alius est fortis odoris. Aliꝰ est medius. Circa primam partem prosequit̃ de prima specie dicens: qꝫ fumus quietus ꝓtendit subãm grossam terrestrem dure dissolutionis: ⁊ difficilis sensibilis. Quis autem

hic fumus nō manifestet suam naturā ꝓpter difficultatem motus sui: ꝛ mutationis aeris: tñ necesse est vt suam grossitiem frigiditate ostendat per aliquid ab eo in aerē resolutū ꝛ maxime hoc patet: cum ab igne resoluitur eius odor ad actum reducente. Circa tertiam partem ꝓsequitur de secūda specie: que est fumus fortis odoris. Hec aūt pars diuiditur in duas. In quarū prima assignat huius fumi naturā. In scḋa diuidit ipm: ꝛ differentiarū eius virtutes assignat Dicit igitur ꝙ talis fumus pretendit substātiam subtilem: ꝛ penetratiuā aeris: ꝛ calidissimā. Deinde diuidit hunc fumū. Hec aūt pars diuidit̄ in duas. In quarū pma assignat diuisionem. In secunda de speciebus prosequitur. Dicit igitur ꝙ hic fumus fortis odoris est duplex. quidam enim est delectabilis: quidā horribilis. deinde ꝓsequitur de his duabus differentijs. Hec aūt pars diuidit̄ in duas. In quarum prima ꝓsequitur de horribili dicens ꝙ a duplici causa ꝓuenit. Primo ꝓpter calorem innaturalē. Secūdo ꝓpter putridam humiditatē: ꝛ tunc habet grauem odorem. In secunda particula confirmat intentionem p Gal. dicētē: ꝙ cibus ferens vel grauis odoris nō est iuuatiu⁹: tamen minor est malicia in graui ꝙ̄ in fetente. Deinde determinat de suaui: ꝛ primo de ipsius natura ꝓsequitur dicens: ꝙ substantiā temperatā ꝛ purā significat. vnde spūs aīalis in ipso delectatur. Secūdo affirmat hoc p Gal. dicentē: ꝙ talis substantia ferēs bonū odorē calida ē ꝛ subtilis. Tertio aūt dicit: ꝙ moderatis sensus acquiescit: horribilib⁹ vero tristat̄ ꝛ ea fugit Quarto dicit: ꝙ aromatica sicca cōuenientiora sunt ꝙ̄ humida ꝓpter duas causas. Una est q: humiditas impedit subtilitatē penetrationū ad olfactum. Alia est cōformitas cum spū aīali qui est ad siccitatem declinans: ꝛ ideo camphora ꝓpter siccitatem est aromatica: ꝙuis frigiditas impediat. Circa tertiam partē ꝓsequit̄ de secunda parte: ꝛ duo intendit. Primo dicit ꝙ fum⁹ mediocris significat mediū inter subtilitatem ꝛ grossitiem subē: ꝛ si habeat humores imoderatos hꝫ crudelitatē odoris ꝛ defectionē caloris: ꝙuis eius habeat aliquā portionē: sed si humores moderatos habeat habet odorē aromaticū ꝛ ꝟtutē aliquātulam in actione naturali. Secundo diuidit hūc fumū dicens: ꝙ quidā pertinet frigiditati sicut in viola ꝛ sandalis: que sunt ligna triplicis generis: rubea: alba: citrina: frigida ꝛ sicca in secundo. Circa quintam partem mouet primo hanc dubitationē dicens: ꝙ q̄stio est q̄re in fumis species aromatice sunt horribiles caliditate: cū in ipa oēs species sint mediocres. Scḋo soluit ꝙ hoc est q: horribiles causant̄ ꝓpter putrefactionem vel calorē innaturalē: ꝛ ebullitionē ꝛ motionē: hec aūt nō sunt cum frigiditate sed cum calore: quia frigiditas venit cū quiete: ꝛ ideo nō inducit horribilitatē in odoribus. Tertio distinguit fumū ꝑm viā predictā. s. in quietē ꝛ passionē inferētem ꝛ hūc p fortē ꝛ mediocrē. ꝛ hoꝝ spēs distinguit. Circa sextā partem primo ponit talem dubitatiōem: q̄mo possit esse in reb⁹ calor innaturalis fetorē inducēs absq꜄ naturali. nō em̄ hoc videtur: quia naturalis prior est innaturali: ergo ipm precedit sicut pꝫ in aīalibus mortuis: ꝗ̄ in nullo viuēte pōt esse fetor a calore innaturali absq꜄ calore naturali ꝓcedēte: a quo cū destituit̄ incurrit fetorē calore īnaturali introducto: cōtrarium videmus in multis: que naturaliter fetent sicut in multis herbis fetidis. Scḋo aūt soluit dicens: ꝙ duplex est tēperamentū. Unū absolutū: ꝛ tali rn̄det calor naturalis tēperat⁹. Aliud est in genere sicut in genere caloris viuētis ꝛ tali suus calor respōdet. Pōt igitur ei esse calor naturalis in quo eius vita obseruetur: ꝛ tñ poterit fetorem inducere. Circa septimam partem primo dicit ꝙ per predicta patent singula circa odores que solum extrema scire faciunt: media em̄ sunt incerta. ꝛ rō eis nomina non imponit. Secundo autem ꝓcedit circa dubitationem de colore: ꝛ primo mouet eam dicens ꝙ questio est. Nam visus in colore cognoscit medias species ꝛ extremas. vnde medie habēt nomina. quare ergo color medium non est ad cognoscēdum dictam sicut sapor. Secundo autem soluit dicens: ꝙ visus subtilior est ꝛ discretior in apprehensione: sed tñ color non est mediū in hac via: eo ꝙ non firmat suam speciem: cū idem in diuersis subiectis possit reperiri: ꝛ ideo color non certificat sicut sapor. Circa octauā partē primo mouet dubitationē circa predicta. Nam videtur ꝙ per predicta idem sapor est in predictis complexionatis. Nam dulce reperitur in melle ꝛ malisgranatis dulcibus: cum tamen mel sit calidum ꝛ siccum: ꝛ alia calida ꝛ humida. Secundo autem soluit dicens: ꝙ nō intendimus per cōmunem substantiam ꝛ cōplexionem eundem saporem diuersis inesse. dulce autem simplex sequit̄ complexionem calidam ꝛ humidam temperate: sed potest esse composita sequens diuersam complexionem: mel ergo ꝛ malagranata ratione dulcedinis tandem cōmunicant cōplexionem: ꝙuis in ipsis differat dulcedo: eo ꝙ in melle est intensior: mel autem differt ab his in siccitate: ꝛ hec non est radix dulcedinis sed acuminis: qḋ ab apibus contrahit vnde vult sapor mellis ꝙ sit compositus. sic autem completur hec pars: que est de odore ꝛ fumo. ¶ Circa partē istā sex sunt querenda. Primū est de natura substantie ferētis odorem. Secundum est de diuersitate rerū odoriferarum ꝛ actionibus earum. Tertium est de modo ꝑm quē fumus immutet sensus. Quartum est quomodo in rebus viuentibus operatur: inducens horribilitatem ꝛ odorem fetidum Quintum est ꝓpter quid sapor firmat suā speciem. Sextū est de his que dicuntur in littera.

¶ Circa primum proceditur hoc modo: ꝛ queritur vtrum a corpore temperato exeat odor aut non: ꝛ videtur ꝙ non. odor sequitur complexionem calidam ꝛ siccam a dn̄o ꝛ subtile resolubile de facili in fumū: vel vaporem: sed in corpore temperato est complexio temperata ratiōe omniū qualitatum: ꝛ est substantia mediocris: ergo corpori equali nō cōpetit odor nec exit ab eo. Secunda ratio hec est: ad hoc ꝙ odor sensum immutet exigitur calor excellens fumū resoluens per medium deferens vt ad sensum immutādum perueniat: sꝫ in corpore temperato non est calor excellens: quia in ipso sunt omnia temperata: ergo nec꜄ odor est resolutus ab hmōi corpore: ergo a tali corpore non exit odor. Ad oppositum dicit phus in libro de anima. odor est sicci: sapor est humidi: sed in corpore temperato nō est reperire humidum in quo radicatur sapor immutans gustum: ergo eodem modo in ipso erit siccum reperire: in quo radicat̄ odor ad sensum olfactus immutandum: ergo odor exit a corpore temperato. Secunda ratio hec: magis distat ab effectu extremi extremum aliquod ꝙ̄ medium: sed odor est sicci: sed res frigide ꝛ humide impediunt odorem ne fumus resoluatur: ꝛ inuenimus res frigidas ꝛ humidas habentes odorē ergo multofortius inuenimus in complexione temperata odorem: ergo a corpore temperato exit odor. Tertia ratio hec est: odor sequitur naturalem complexionem sicut ꝛ color: sed tamen firmat suam speciem: sed in corpore temperato inuenitur calor temperatus: ergo ꝛ in ipso inuenitur odor consequēs hmōi complexionē: ergo ab ipso exit odor: Ad hoc dixerunt quidam ꝙ a corpore temperato non exit odor: ꝓpter rationes predictas. Sed nos dicim⁹ ꝙ potest. Ad rationem primam dicimus ꝙ corpus temperatum componit̄ ex diuersis principijs rerū: ꝛ diuerse qualitates sunt in corpore tēperato: ꝛ a diuersitate illarum qualitatum causatur odor: ꝙuis ergo hmōi corpus temperatum sit: est tñ reperire in ipso diuersas dispositiones complexionis: quaꝝ vnam sequitur sapor: ꝛ alteraꝫ sequitur odor. Ad aliud dicēdum ꝙ duplex est calor: interior ꝛ exterior. Calor vero interior nō est sufficiēs causa resolutionis odoris: sed calor exterior. ꝙuis ꝗ̄ in corpore tēperato calor interior nō sit sufficiēs ad resolutionem odoris: tñ calor exterior quē habet ab aere exteriori sufficit ad resolutionem odoris. ¶ Secūdo q̄rit̄ vtrum odor resolutus a corpore temperato sit suauior: an odor resolut⁹ a corpore distēperato sit suauior: q: odor seq̄tur cōplexionē: sicut ꝛ sapor: sed ꝓpter temperamentū cōplexionum reperit̄ odor suauis: vnde sapor suauis velut dulcis causatur a temperamento complexionis: ergo in corpore temperato est odor suauior ꝙ̄ in distēperato. ꝛ similiter arguitur de colore: quia complexionem temperatam sequitur calor temperatus: ergo similiter a parte odoris. Secunda ratio hec est: dicit ysaac ꝙ horribilitas odoris causatur a forti calore ebullitioneꝫ faciēte: ergo per oppositum odor

suauis causatur a calore naturali non excedente temperamentum: ergo odor suauis sequitur temperamentum complexionis; ergo odor sequitur equalitatem complexionis: ergo odor resolutus a corpore temperato erit suauior. Tertia ratio hec est: dicit Ma. ꝙ fortitudo virtutis sequitur equalitatem complexionis: ergo cum hoc corpus sit temperatum fortis est virtutis: sed quādo fortis est virtus potest depurare humiditates: ⁊ superfluitates abijcere: et partes impuras subtiliare: sed tunc est odor suauis: ergo cōplexionē temperatam sequitur odor suauis. Ad oppositum est hec ratio: odor sequitur dominiū caliditatis ⁊ siccitatis ergo odor suauis maxime sequitur dominiū caliditatis et siccitatis: sicut est in acutis: vt in pipere ⁊ in consimilibus. sed in corpore temperato non est dominiū caliditatis ⁊ siccitatis: ergo equalitas cōplexionis resistit odori suaui: ergo odor suauis non sequitur complexionem temperatam. Secunda ratio hec est: sapor immediatius sequitur complexionem ꝙ̄ odor: sed sapor suauis ⁊ equalis sequitur complexionem equalem: vt sapor dulcis complexionem calidam ⁊ humidam: ergo si odor sequitur complexionem ꝙ̄uis mediate debet tādē complexionem sequi quā ⁊ sapor: sed sapor suauis sequitur complexionem calidam ⁊ humidam temperatam. ⁊ sic hoc necesse est ꝙ omne dulce sit suauis saporis: et ꝙ nullum excellens sit suauis odoris: quod falsum est: quia mel est dulce nō tamen est suauis odoris ⁊ multa alia. Tertia ratio hec est: omne receptiuum quod est impotens ad recipiendum ⁊ quod habet contrarias dispositiones rei recipiēde: ad hoc vt immutetur forti indiget immutatione: sed in homine organum olfactus est hmōi: quia valde est humidum: ergo ad hoc ꝙ īmutetur ab odore forti indiget odore: ergo oportet ꝙ odores īmutantes olfactum excellentes sint: ꝫ talis est odor corporis inequalis tēperati: ergo odor suauis: cū immutet sensum non sequitur corpus equale: ꝫ potius aliud. Ad hoc dicendum ꝙ non est necesse: ꝙ odor suauis sequatur complexionem equalem ⁊ tēperatam. Sꝫ nos dicim⁹ ꝙ suaue dicit̄ dupliciter. Uno modo qḋ infert multam delectationem in sensu: ⁊ sic odor suauis est in rebus calidis ⁊ siccis. Alio modo dicitur etsi non ostendit cōplexionem equalem et temperatam: non tamen sufficit ad hoc vt inferat delectationē in sensu: q: oportet vt sit calor excellens ⁊ resoluens: ⁊ sic odor suauis sequitur complexionem temperatam: ⁊ non primo modo. Ad aliud dicendum ꝙ complexio temperata dicitur dupliciter. Uno modo dicitur temperatum absolute ⁊ simpliciter. Alio modo dicitur temperatum respectu odorum. odor vero non sequitur primam complexionem temperatam: quia non est calor sufficiens ad resoluendum: sed sequitur complexionem temperatam alio modo: ⁊ nō oportet ꝙ hmōi complexio excellat in caliditate ⁊ siccitate: ⁊ ideo nō est simile de sapore: ⁊ odore: quia sapor suauis sequitur temperamentum omniū qualitatū ⁊ non odor suauis: sed excessum in caliditate: ⁊ siccitate. Ad secundum dicendum ꝙ calor temperatus sequitur ad vitam: non tamen sequitur ad generationem odoris suauis: quia magnā infert delectationem in sensu. Est autem alius calor excellens: ⁊ hic est duplex: quia quidam est naturalis: et talis operatur ad odorem suauem: et est alius innaturalis: ⁊ talis sequitur ⁊ facit odorem horribilē. Ad aliud dicendum ꝙ virtus dicitur fortis dupliciter. Uno modo simpliciter. alio modo ī respectu. Dicim⁹ ergo ꝙ ad odorem suauem non requiritur virtus fortis simpliciter: ꝫ in respectu. vnde ꝙ̄uis in corpore temperato sit virtus fortis: ⁊ sufficiat ad quasdam operationes vt ad illas que ordinantur ad conseruationem vite ⁊ rei: non tamen sufficit ad quasdam operationes: vt ad generationem odoris.

¶ Circa secūdū ꝑcedit̄ hoc modo: ⁊ querit̄ quomodo rosa est suauis odoris: ⁊ videtur ꝙ non: quia omnis substantia ferens odorem: est calida ⁊ sicca: ⁊ calide ⁊ sicce complexionis. et subtilis substantie: sed rosa est frigida et sicca ⁊ grosse substantie: ergo nō est odoris suauis. Ad hoc soluit Galienus. ꝙ rosa non est vnius nature: sed est partium diuersarum. vnde dicit Constantinus: ꝙ in rosa sunt quattuor substantie. Prima est subtilis calida ⁊ sicca expansa in superficie: ⁊ hec est deferens odorem. Secunda est calida ⁊ sicca: ⁊ hec est amara grossa. Alia est dulcis calida ⁊ humida: ⁊ est iam grossior alijs. Quarta ē stiptica: frigida: ⁊ sicca. Dicim⁹ ḡ ꝙ substantia q̄ fert odorem est calida ⁊ sicca ⁊ subtilis.

¶ Secūdo querit̄ circa hoc de rosa: an sit magis calida: ꝙ̄ frigida: ⁊ videt̄ ꝙ sit calida: cōplexio dꝫ denominari a dn̄io partiū: ergo partes que dominantur in rosa debent cōplexionem denominare: sed plures partes sunt calide ꝙ̄ frigide: quia tres substantie sunt calide: ⁊ vna est frigida: ergo magis debet esse calida ꝙ̄ frigida. contrarium ponunt auc. qui ponunt eā esse frigidā ⁊ siccam. Ad hoc dicendū ꝙ rosa est frigida. Ad rōnem dicendum ꝙ tres substantie non sunt omnino de constitutione rose: sed quarta: ⁊ ista preterea remanet ⁊ alie exhalant ⁊ marcescunt: preterea quarta est maioris qualitatis ꝙ̄ alie. ⁊ ab ipsa ideo denominatur complexio rose frigida ⁊ sicca. vnde quia alie sunt subtiles cito exhalant: sed alia est fixa ⁊ manens: ⁊ ideo figit suum effectum. ¶ Tertio queritur ꝑpter quid omnes ille substantie cognoscuntur per gustū: sed vna sola per olfactum. Ad hoc dicendum ꝙ sola substantia subtilis resoluitur in fumū: vt veniat ad organum olfactus. ⁊ ideo solum de illa iudicat olfactus: sed rosa equaliter ꝑ omnes alias fertur ad gustum ⁊ immediate gustum attingit ⁊ ideo de illis iudicat gustus ¶ Quarto querit̄ quomodo est diuersarum substātiarum quia vnius rei vna est complexio: ⁊ vnius cōplexionis vna est substantia: ergo cum rosa sit vna: dꝫ habere vnā substantiam. Item videmus ꝙ rosa per artificium dealbatur: vt si fumo sulphuris supponatur: ergo substantia que fert odorem expirat. Ad hoc dicendum ꝙ rosa non est vnius nature sed diuersarum. Ad rōnem dicendum ꝙ duplex est complexio. Quedam est totius: ⁊ hec vna. Alia est que debetur cuilibet parti ⁊ hec nō est vna: ꝫ plures. ¶ Quinto querit̄ circa hoc: quomodo cōfectiones ex rosa constipant: ⁊ videtur ꝙ non: quia quando res aliqua est diuersarum complexionum ⁊ substantiarum: ratione vnius laxat: ⁊ ratione alteri⁹ constipat: quāto plus decoquitur tanto plus natura laxandi mandatur iuri: sed rosa est diuersarum substantiarum: et natura laxandi mandat̄ iuri: ⁊ remanet stipticitas in substātia rose: ergo non constipabit syrupus factus ex aqua decoctionis rose: sed potius laxabit̄. Ad hoc dicendum ꝙ quedam sunt debilis compositionis, quedam sunt fortis. Dicimus ergo ꝙ in quibusdā iura laxant: sed ſm vlteriorem decoctionem magna est diuersitas. ⁊ hoc non est in rosa: ꝫ virtus stiptica mandatur aque: ⁊ substantia subtilis expirat: et ideo fit aqua eius cōstipatiua. ¶ Sexto querit̄ de camphora per cōtrarium que remouet coitum ⁊ canitiem inducit: ⁊ videtur contrarium: quia omnis substantia que fert odorem est calida ⁊ sicca ⁊ subtilis: ergo in cāphora illa substantia que fert odorem est calida ⁊ sicca subtilis: sed illa fertur ad olfactum: ergo calida substātia fertur ad olfactum ⁊ non frigida: sed ꝑpter frigiditatem remouet coitum: ergo cum non feratur substantia frigida: sed calida ad olfactum nō habebit cāphora per odorem suū remouere coitum. Secunda ratio hec est: fumus resolutus ferens odorem debet esse subtilis et calidus: ⁊ hmōi fert odorem: ergo non debet inducere suffumigiū ex ea canitiem. Ad hoc dicēdum ꝙ dicunt quidam ꝙ camphora aufert coitum non per naturam frigiditatꝫ ⁊ siccitatis: quia ad coitū exigit̄ multitudo spermatis: ⁊ caliditas ⁊ ventositas. Nos autem dicimus: ꝙ ꝑ frigiditatem aufert coitum: quia infrigidat spiritus ⁊ cerebrum: ⁊ reprimit malam complexionem animam stimulantem. Ad rōnes dicendum ꝙ ꝙ̄uis fumus subtilis resoluat̄ ⁊ inquātū fert odorē est calidus: quia omne qḋ ab alio descinditur illi attestatur. ideo cum a camphora resoluatur fumus: ideo sue complexioni attestatur. ⁊ ideo est frigidus ⁊ ideo coitū aufert ⁊ canitiem inducit. ¶ Septimo querit̄ de violis. substantia que fert odorem est calida: sed nullum tale infrigidat et humectat: ergo quod fertur de violis ad cerebrum: ipsum non infrigidabit nec humectabit. Ad hoc dicunt quidam ꝙ fumus qui resoluit̄ cum sit calidus inquātum fert odorem: cum veniat ad locum condēsatur: ⁊ cōuertit̄ in aqueā subam: ⁊ ideo infrigidat ⁊ humectat. Uel sol-

uendũ est sicut prius: q̃ q̃uis sit calidus ⁊ siccus: habet tñ v̄tutẽ humectãdi ab aquea sub̃a: ⁊ f̃m hoc nata ẽ humectare ⁊ infrigidare cerebrũ. ¶ Octauo querit̃ vtrũ hmõi aromatica cito cerebrum iuuent: ⁊ videtur q̃ sic. dicit Aristote. in lib. de sensu ⁊ sensato: q̃ cerebrum leditur ex cibis: ⁊ iuuatur ex odoribus: ⁊ maxime cerebrũ humanũ: quia frigidissimũ est. ⁊ sic per põm ptз q̃ fumus aromaticoꝝ iuuat cerebrum. Secunda ratio hec est. odorifera confortant calorẽ naturalẽ: ⁊ confortando calorem naturalem mẽbra confortantur. vnde cor aromaticis confortatur: sicut patet in sincopi: ⁊ sic potest concludi idẽ q̃d prius. Tertia ratio hec est dicit Gal. in libro interioꝝ: q̃ sicut sp̃us qui est in corde nutrit̃ ex aere attracto: similiter sp̃us qui est in cerebro nutrit̃ ex odoribus: sed membrum confortatur ꝓpter confortationem spirituũ: ergo cum sp̃us aromaticis confortet̃: ergo et cerebrum aromaticis confortatur. Ad oppositum est aucto. Hippo. in aphoris. dicentis q̃ aromatica in omnibus bona sunt preterq̃ in dolore capitis. Ad hoc dicendũ q̃ multum iuuant ⁊ maxĩe cerebrũ frigidũ sicut humanũ: ⁊ cor ꝯfortãt. Ad aucto. Hippo. dicẽdũ q̃ aromaticoꝝ quattuor sunt operationes. Prima est alteratio membri frigidi ⁊ humidi per suam caliditatem ⁊ siccitatem. Scd̃a est cõfortatio membri per calorem naturalẽ. sunt em̃ aromatica multũ similia calori naturali. Tertia est confortatio membri p̃ confortationẽ sp̃us animalis: quia sunt quasi mẽbri refocillatiua. istis tribus modis iuuant ⁊ ponunt delectationem. Quarta est repletio capitis ⁊ cerebri: ⁊ hoc modo cum ascendunt ad cerebrum nocent. ⁊ nota tamen q̃ istam viam nõ habent nisi in cerebro distemperato caliditate.

¶ De cognoscendis granis: fructibus: et eorum differentijs. Cap. xix.

Lectio. xvij.

Cibaria tribus modis diuiduntur. Aut em̃ sunt mollia tenera atq̃ liquida: sicut melones: mora ⁊ similia. aut sicca: ⁊ dura: sicut miliũ: lentes. aut mediocria: sicut panes p̃fecte cocti: ⁊ carnes bene cocte. Mollia ⁊ tenera digestibilia sunt facile: et in sanguinẽ conuertibilia et mẽbris facile assimilãda: sed in corruptionẽ trãsduci leuissima: ⁊ nõ diu in mẽbris permanentia. ideoq̃ virtus parua inde corpori attribuit̃. Qualiscũq̃ est cibus subtilis: paruissimũ ⁊ debilissimũ nutrimentũ tribuit. Cibaria vero dura ad digerendum sunt grauia: ⁊ in sanguinem trãsduci: ⁊ mẽbris assimilari tardiora. vnde non sunt corpus nutrientia: nisi cũ v̄tus naturalis superet ea ꝓpter grossitiẽ ad terrestria vicinãtẽ. Sз tñ cũ v̄tus naturalis ea superet ⁊ p̃fecte in stomacho ⁊ in epate digerant̃: grossum sanguinem pariunt: ⁊ multum dant nutrimentũ. vnde Gal. cib⁹ durus et grossitie sua terrestrib⁹ vicinat̃. Unde si natura eũ vincat: plurima et grossiora q̃ subtilis cibus dant nutrimẽta. Itẽ grossus ⁊ durus cibus post longitudinem sue digestionis grossum sanguinem generat: subtilis vero ⁊ mollis subtilem gignit. q̃d eñ de eo corpori datur: nõ multum a natura sua elongatur q: natura nil aliud de qualibet re mutat: nisi q̃d sue similitudini adaptat ⁊ vicinat. Unde ex lentibus et carne vaccina impossibile est subtilẽ generari sanguinem: etiã optime digeratur et perfecte excoquatur. Neq̃ em̃ ex melonibus ⁊ piscibus grossum ⁊ terrestre generatur nutrimẽtũ. Sed hec est vtilitas intelligendi que cibaria grossa: ⁊ que subtilia dant nutrimenta. Si aũt cibus viscosus sit ⁊ grossus: ⁊ saporosissimus: fit consolidatiuus et magis nutritiuus: ad dissoluendũ de mẽbris durus perfecte cõfortans cũ substãtia eius substãtie mẽbroꝝ assimilet̃: q̃d ex saporitate sua mõstrat̃. Unde Gal. Qui cibus durum hз corpus: nõ acut⁹ neq̃ põticus: sed etiã saporissimus necesse est virtute sua sit consolidatiuus: asperitatis mẽbroꝝ mollitiuus: q: substãtia sua de mẽbroꝝ generib⁹ est. ¶ Si aũt grossus cibus durus est ⁊ siccus fit pessimus: ⁊ omnibus que diximus cõtrarius. Unñ Gal. illaudabilis inquit est cib⁹ qui durus et siccus carẽs viscositate ⁊ vnctuositate: q: substãtia sua mẽbroꝝ substãtijs est cõtraria. Qui inter duritiẽ ⁊ mollitiẽ mediocris est cib⁹: laudabilior est omnibus alijs cũ sua digestibilitas ⁊ assimilatio ad mẽbra f̃m suam tẽperãtiã sint tẽperata. Unde inter duo cõtraria cibus mediocris vnus extat: qui cũ ad neutrã extremitatem se iũgat: melior est q̃ si in alterutrã declinet. Unñ cibi q̃ sunt inter ca. ⁊ fri. sic. ⁊ hu. subtile ⁊ grossũ molle ⁊ durũ medij: tẽperatissimi ⁊ iuuatissimi sunt maxime si saporiti sunt. faciliores em̃ sunt ad digerẽdũ ⁊ vtiliores ĩ sanitate custodiẽda ⁊ infirmis reddẽda. Non saporitos abhorret natura. vñ nõ digestibiles sunt stomacho nocẽtes: quos ꝓpter suas horribilitates neq̃ digerit: neq̃ retinet: sed cum horribilitate leuiores sunt: ⁊ in stomacho natantes vomitũ faciunt: ⁊ abominationes. Si graues velocius petant inferiora: ⁊ exeunt indigesti: q: stomachus vñ põt facili⁹ ⁊ ꝓpinquius nocẽtia expellit a superiorib⁹ siue inferioribus. vñ Gal. Si duo cibaria in natura sua vel qualitatibus equalia sunt: saporosiora stomacho sunt vtiliora: ⁊ ad digerendũ velociora. Silr̃ nõ saporita quãto min⁹ saporita: tãto min⁹ vtiliora ⁊ econuerso. Itẽ si duo cibaria equalia sunt in sanitate custodienda et infirmis reddenda: stomacho delectabiliora sunt et vtiliora.

¶ Postq̃ cõpleuit auctor sermonẽ suum circa diuersitatẽ ⁊ inuestigationẽ in dieta rõne saporis ⁊ odoris: In hac parte ꝓsequit̃ de eius diuersitate rõne cõpositiõis in mollicie ⁊ duricie ⁊ mediocritate cõsistentis. Diuisio. Hec aũt pars diuidit̃ in duas. In quarũ prima assignat diuersitatẽ cõpositionis ciboꝝ. In secũda de singulis mẽbris ꝓsequit̃. Prima aũt indiuisa manet. Scd̃a aũt diuidit̃ in tres. In quarũ prima agit de actõibus ciboꝝ molliũ. In scd̃a de actõibus grossoꝝ ⁊ duroꝝ. In tertia de actionibus mediocriũ. Scd̃a aũt pars diuidit̃ in duas. In quaꝝ prima determinat actiones grossoꝝ simplr̃. In scd̃a grossoꝝ viscosoꝝ: grossa dura grossa viscosa adinuicẽ cõparans. Sũt igit̃ in p̃nti lectione partes quinq̃. In quarũ prima assignat distinctionẽ ciboꝝ a parte mollicici ⁊ duricici ⁊ mediocritat̃. In scd̃a. s. in hac: Mollia ⁊ tenera facile sunt digestibilia ⁊c. agit de actionib⁹ molliũ subtiliũ. In tertia. s. in hac: Cibaria vero dura ad digerendũ grauia ⁊c. ꝓsequit̃ de actionibus grossoꝝ simpliciter. In quarta. s. ĩ hac: Si aũt cib⁹ grossus sit viscosus. agit de actionibus grossoꝝ et viscosorum cõparans grossa dura ad grossa viscosa. In quinta. s. ĩ hac: Qui inter mollicĩẽ ⁊ duriciem mediocris est cibus. agit de actionibus mediocrium. Circa p̃mã partẽ assignat talẽ diuisionẽ. Ciboꝝ quidã sunt molles sicut melones: quidã duri sicut lẽtes: quidã mediocres sicut panis perfecte coct⁹. Circa scd̃am partẽ assignat molliũ actiones dicens: q̃ sunt facile digestibiles cõuertibiles mẽbris assimilabiles: cito putrefactibiles: paruũ dãtes nutrimẽtũ: ꝓpter paruã morã ĩ mẽbris. Circa tertiã partẽ ꝓsequit̃ de actionibus duroꝝ ⁊ grossoꝝ. Primo dicit q̃ tarde sunt cõuertibiles ⁊ digestibiles nisi virtus sit fortis: cum aũt a v̄tute forti cõuertuntur: multũ dant nutrimẽtũ ꝓpter

longā morā in mēbris. Scđo hoc cōfirmat per Gal. dicētē ci
bos grossos ⁊ duros esse terrestres ⁊ tarde cōuertibiles: ſꝫ
post cōuersionē grossuꝫ dāt nutrimētū: ſꝫ subtiles sunt ꝯ̃ꝫ.
vñ grossi sp̄ dāt grossuꝫ nutrimētū. de oī eñ cibo natura sibi
cōueniēs attrahit: sed de grossis impossibile est subtilē gnā
ri sanguinē ꝗ̄uis magna fiat digestio: q2 nō ducit ad actum
natura nisi qđ est in potētia in cibo. Silr̄ de subtilibus gros
sus sanguis gnāri non pōt. Tertio dicit ꝙ vtilitas huꝰ gros-
sitiei est: vt sciat̄ qui cibi subtilē ⁊ qui grossum dāt nutrimē
tū. Circa q̄tā partē primo dicit ꝙ cibi grossi viscosi ⁊ sapidi:
sicut carnes magis nutriūt: q2 ꝓpter saporē alliciūt mebra
⁊ ꝓpter grossiciē ⁊ viscositatē ī eis manēt ⁊ eis adherēt. Se
cundo cōfirmat hoc ꝑ Gal. dicētem ꝙ non habētes sicci[illegible]
tem ⁊ asperitatē: ſꝫ qui sunt viscosi ⁊ sapidi multū nutriūt.
Tertio dicit ꝙ grossi duri pessimi sunt: ⁊ hoc per Gal. con-
firmat qui dicit cibos esse illaudabiles siccos duros vnctuo
sitate ⁊ viscositate carentes sicut panis milij. Circa quintā
partē agit de actionibus mediocriū ciboꝝ. Primo aūt dicit
ꝙ isti laudabiliores sunt ⁊ digestibiliores et mēbris magis
assimilabiles. Scđo confirmat hoc per Gal. ꝙ s̄m ip̄m cibi
medij inter oēs cōditiōes maxime nutriūt: ⁊ maxie sunt iu
uatiui: ſꝫ extremi sunt ꝯ̃ꝫ vñ si sunt horribiles faciūt abom
tionē: ſꝫ grauiores citius ꝑ egestiones expellūtur. Tertio rō
ne huiꝰ dicit ꝙ cibaria equalia in bonitate: qđ sapidiꝰ est pꝰ
iuuat. Silr̄ insipidoꝝ ⁊ horribilium minus horribile magis
nutrit ⁊ econtrario. Itē equaliū ad sanitatē custodiendā in
sanis: ⁊ reddēdā infirmis: qđ est stomacho delectabiliꝰ vti
liꝰ est ad sanitatē custodiēdā ⁊ reddēdam. In his aūt ꝯplet̄
intentio huius partis.

¶ Circa partem istam primo queritur de cibis mollibus:
⁊ primo vtrum sint bene digestibiles in tertia digestione: ⁊
ostēdit̄ ꝙ sic: digestiōes adinuicē sunt ordinate: ſꝫ cibus est
minus dispositus in ꝑma digestiōe ꝙ̄ in secūda: ⁊ in scđa
minꝰ ꝙ̄ in tertia. magis ergo resistit cibus in prima digestio
ne ꝙ̄ in tertia: q2 aliquātulū preparat̄ in prima digestione:
ergo multomagis in tertia: g̃ cito cōuertūtur in tertia dige-
stione. Scđa ratio hec est: triplex est cibus. cibus futurus: ⁊
cibus cibans in effectu: ⁊ cibus silis cibo. sed magis distat
a natura mēbroꝝ cibus primus ꝙ̄ secūdus: ⁊ secūdus ꝙ̄ ter
tius. ⁊ p̄mꝰ cibꝰ r̄ndet p̄me digestioni ⁊ tertiꝰ tertie: ſꝫ cibꝰ
mollis est habilis vt cōuertat̄ in p̄ma digestiōe: g̃ multofor
tius pōt digeri: ⁊ cōuerti in tertia digestione. Ad oppositū
est hec ratio: tertia digestio ꝓcedit coagulādo: ſꝫ cibus mol
lis difficilis est ad coagulandū: ergo difficilis est cōuersiōis
in tertia digestione. Ad hoc dicēdū ꝙ cibus mollis cito con
uertit̄ in tertia digestione. Ad rōnem dicēdū ꝙ opus qđ fit
in tertia digestiōe est duplex. Quoddā est digerere ⁊ cōuer
tere. ⁊ hoc modo cibus mollis cito conuertit̄ in tertia dige-
stione. Secūdū opus est coagulare ⁊ mēbris informare: et
hoc modo nō cito digerit̄: ſꝫ contrariatur tertie digestioni.

¶ Secundo queritur vtrū cibus mollis citius cōuertatur
ad mēbra ꝙ̄ cibus durus: ⁊ ostēdit̄ ꝙ cibus mollis nō citiꝰ
cōuertitur: dicit ysaac ꝙ differunt cibaria mollia et grossa:
⁊ dura: ⁊ subtilia: q2 dura ⁊ grossa cito assimilātur mēbris. ⁊
causa huius est: q2 cito coagulātur: sed mollia ⁊ liquida nō
cito cōuertunt̄. remanēt eñ liquida: ſꝫ oē qđ ē liquidū nō
cito coagulat̄: nec cito assimilat̄ membris: ſꝫ cibaria mollia
sunt hmōi: ergo non ita cito assimilātur mēbris sicut ⁊ dura
Scđa ratio hec est: dicit Cōstā. ꝙ membrū est firma ⁊ solida
pars corporis: ergo oportꝫ ꝙ illud qđ cito assimilat̄ mēbris
sit solidum ⁊ coagulatū: sed cibus mollis nō est hmōi: ſꝫ po
tius cibus durus. ergo cibus mollis nō cito cōuertit̄ in ter-
tia digestione. Tertia rō hec est: nihil qđ a mēbris effluit: et
in ipsis nō diu ꝑmanet pōt mēbris assimilari: sed cibus sub
tilis est hmōi: ergo minus pōt membris assimilari ꝙ̄ cibus
grossus ⁊ durus. Ad oppositū est qđ dicit ysaac: ꝙ cibaria
mollia cito cōuertūtur ad sanguinē ⁊ membris assimilātur.
Scđa ratio hec est: oē qđ cito cōuertit̄: qñ est indigestum
⁊ minus dispositū vt cōuertatur: qñ est dispositum citius
cōuertitur: sed cibus mollis est hmōi: ergo cito cōuertitur
⁊ mēbris assimilatur. Ad hoc dicendū ꝙ cibus mollis nō ci-
to assimilat̄ mēbris simplr̄. Ad rōnem dicēdū ꝙ cibus dicit̄
dupliciter citiꝰ assimilari. Aut quia citius preparat̄ ad hoc
vt mēbris assimilet̄: ⁊ sic cibus subtilis cito ꝯuertit̄ ⁊ assimi
latur. Scđo modo quia cito conuertitur ad sanguinē ⁊ hu-
morē ⁊ humiditatē: ex qua debet fieri membrū. ⁊ sic cibus
mollis dicit̄ cito cōuerti. Tertio modo q2 cito coagulat̄ ⁊ fi-
git̄ in membris ⁊ manet: ⁊ hoc modo cibus durus dicit̄ ci-
tius mēbris assimilari: ⁊ cibus mollis tarde. ¶ Tertio q̄rit̄
ꝓpter quid res liquide: vt oleagine cito cōuertūtur ⁊ patiā
tur a calore exteriore: ⁊ nō cito cōuertātur ad calorē nostri
corporis. ⁊ hec questio superius est discussa. ¶ Scđo pōt q̄
ri principaliter de cibis grossis: ⁊ primo querit̄ vtrū ex illis
possit sanguis subtilis generari: ⁊ ostendit̄ ꝙ sic. possibile
est calorē intēdi ⁊ fortificari ī stomacho: ſꝫ qñ calor ē fortis
cibaria subtilia adurit: et grossa perfecte digerit: sed quādo
grossa cibaria perfecte digerūtur cōuertūtur in sanguinem
subtilē: ergo possibile est vt ex cibis grossis subtilis sanguis
generet̄. Scđa ratio hec est: cibus in potentia est humor: et
quidā est in potētia prima: quidā in remota: ⁊ sic ad idem
agens pōt ducere illud qđ est in potentia prima ad actum
sed calor debilis pōt cibos subtiles in sanguinē subtilē con-
uertere: ergo calor fortis potest cōuertere cibos grossos in
sanguinē subtilem: ergo ex grossis cibis potest subtilis san-
guis gnāri. Ad oppositum est aucto. ysaac: qui dicit ꝙ nūꝙ̄
ex cibo subtili pōt grossus sanguis generari: neqꝫ ex gros-
sis sanguis subtilis ꝗ̄uis perfecte digerantur. Secunda
ratio hec est: nihil ducit aliud ad actū nisi qđ habet potesta-
tiuam similitudinē cum ip̄o qđ de potētia ducitur ad actū:
sed in cibo grosso nō est potestatiua similitudo cum subtili:
vñ subtilitas nō est in potētia in cibo grosso: ergo nō pōt ci-
bus grossus cōuerti in sanguinē subtilem. Tertia ratio hec
est: dicit Auicē. ꝙ cibus tria facit. Primo restaurat deperdi
tum. Scđo augmētat calorē augmētando sanguinē. Tertio
corpus alterat ꝑ qualitatē dn̄antem cōplexioni que sibi re-
mansit: sed in cibo frigido sua remanet frigiditas: ergo si-
militer in cibo grosso remanebit sua grossities: ergo cibus
grossus non pōt cōuerti in sanguinē subtilē. Ad hoc dicēdū
ꝙ ex cibo grosso sanguis grossus gnātur. Ad rōnem dicēdū
ꝙ in stomacho calido subtilis cibus adurit̄: ⁊ cibꝰ grossus
perfecte digerit̄: sed non dicit̄ fieri illa cōuersio in humorē
subtilē simplr̄: sed solū respectu humoris in quē cōuertitur
in stomacho frigido. Ad aliud dicendū ꝙ in cibo grosso non
est subtilitas in potentia: ⁊ ꝓpter hoc non potest ad actum
duci: q2 ꝓportio subtilitatis sibi deficit. ¶ Tertio querit̄
vtruꝫ ex cibo subtili gnētur sanguis subtilis: sicut ex grosso
gnāt̄ sanguis grossus: ⁊ videt̄ ꝙ sic: q2 sicut in cibo grosso
non est in potentia subtilitas: silr̄ in cibo subtili nō est pote
statiua grossities: ergo sicut ex cibo grosso perfecte gnātur
sanguis grossus: silr̄ ex cibo subtili semper hꝫ generari san
guis subtilis: ⁊ hoc dicit ysaac: ꝙ nunꝙ̄ ex cibo grosso gnāt̄
sanguis subtilis: neqꝫ ex subtili gnāt̄ sanguis grossus. Se-
cunda ratio hec est: cibus subtilis maiorem habet ꝓportio-
nē cū calore nostri corporis ꝙ̄ cibꝰ grossus: g̃ sicut grossus
migrat per calorē in grossuꝫ sanguinē: multofortius cibus
subtilis cōuertet̄ in sanguinē subtilem ꝑ calorem nostri cor-
poris. Ad oppositū est hec ratio: possibile est calorē deficere
respectu ciboꝝ subtiliū in digestione: sed qñ calor deficit in
digerendo cibi subtiles cōuertūtur ad humores indigestos
⁊ grossos: ergo possibile est vt ex cibo subtili gnēt̄ sanguis
grossus. Secunda ratio hec est: dicit Gal. in cōmēto super
apho. ꝙ crudū vno mō idē ē qđ indigestū. alio modo dicitur
idem quod imperfecte coctū vt phlegma. tertio mō qđ est
adustū. ſꝫ si calor fuerit fortis cōuertet̄ cibus per adustionē
in hūores grossos: g̃ cū h̃ sit possibile: possibile ē ex cibo sub-
tili grossum sanguinē generari. Ad hoc dicūt quidā ꝙ semꝑ
cibaria grossa cōuertūtur in humorem grossum: ⁊ subtilia
in humorē subtilē: q2 in opatiōibꝰ nature faciliꝰ ē destruere
ꝙ̄ ꝯstruere. Sꝫ nos dicimꝰ ꝙ subtilia p̄nt ingrossari: ſꝫ gros
sa nō p̄nt subtiliari. Vñ subtilitas ⁊ grossities p̄nt cōparari
ad duo. respiciūt eñ dispositiōeꝫ materie: ⁊ dispositionē agē
tis. In cibo vero grosso est semper in potentia grossities:
ideo semꝑ ad actum ducit̄: siue calor sit fortis: siue sit debi-
lis. Sꝫ in cibo subtili licet subtilitas sit in potētia: tñ a parte

caloris impeditur: q: nõ semper ducitur ad actũ: q2 si calor sit debilis cõuertit ad humorē indigestũ ⁊ grossum. Si vero sit fortis: ꝯuertit in humorē adustum: ⁊ per hoc patet solutio ad aliud quod a parte materie semper ex subtili habet sanguis subtilis generari: sed a parte agentis põt impediri ❡ Quarto querit vtrum si cibus male digeratur in prima digestione: vtrũ possit corrigi in secunda: ⁊ videt ꝙ non: q: digestiones sunt ordinate adinuicem sicut et operationes earum: sed facta corruptione in prima actione fit ⁊ in secunda: ergo si cibus corrũpit in prima digestione: nõ põt corrigi ab operatione scđe digestionis. Ad oppositũ est hec ratio membrũ maioris caloris põt corrigere materiam aliquãtulum dispositam: supra quã nõ potest membrum qđ est minoris caloris: sed epar est hmõi respectu stomachi: ergo põt cibum male digestũ in stomacho suo calore corrigere. Ad hoc dicẽdum ꝙ verum est ꝙ ab epate oẽs oriunt virtutes naturales ⁊ cõplemẽtũ digestionis. Ad rõnem dicendũ ꝙ est aliquid prius dupliciter. Uno modo in via influẽtie: ⁊ sic epar est prius quia influit calorem in stomacho ad digerendum et sic verũ est: ꝙ si sit corruptio in actione prioris: est ⁊ in actione posterioris. Alio modo est prius in via operationis ⁊ seruitutis ⁊ officij: ⁊ sic stomachus est prior q̃ epar: sed tñ non sic est verum ꝙ si fiat corruptio in prima digestione ꝙ non possit corrigi in secunda.

❡ De diuersitate ciborum in substantijs et nutrimentis. Cap. xx.

❡ Lectio. xxiij.

Diuersitas vero ciborum in substantijs et nutrimentis triplex est. Aut enim subtilia sunt: aut grossa: aut mediocria. Subtilia sunt triplicia. Aut in actiõibus subtilia ⁊ in substantia sua illaudabilia: sicut rapa agrestis: radix ⁊ similia. Aut in passionibus suis subtilia ⁊ in actionibus nature inobedientia: licet in substantia sint illaudabilia: sicut crisolocãna: cucurbita: blitis: ⁊ silia. Aut in passione ⁊ substantia subtilia: sicut panis de grano bene coctus: ⁊ carnes perdicum: ⁊ pullorum: propterea quia actioni nature obedientia: ⁊ laudabilissimus sanguis est: quem generant: et similiter nutrimenta. Ideoq3 hoc cibarium vtilissimũ est in sanitate in sanis custodienda: ⁊ infirmis reddẽda. Sed tñ quia de membris facilius q̃ alia dissoluunt cibaria grossa sicut caro vitulina: hircina: porcina: pecorina: minorē ꝟtutē dãt mẽbris q̃ grossa. vnde Gal. Dieta subtilis: etsi sanitati custodiende conueniat: non tamen membris fortitudinem vel grossitiem prestat: ⁊ idcirco cum aliqui exercitantes carnibus pullorum se dietẽt vel perdicũ: cito dissolute generant debilitates. ❡ Subtilia in actione sola sunt que grossitiem subtiliant humorum: ⁊ feces ciborũ dissoluunt: hoc vero cum virtute sua faciũt incensiua vel cõtraria. Intelliguntur autem in odore: sapore: vel vtroq3: sicut in radicibus inuenitur ⁊ similibus. Hec etsi ꝟtutem habeant subtiliandorum humorũ ⁊ oppilationes aperiãt epatis ⁊ splenis: grossos humores ⁊ viscosos pectoris mundificant ⁊ pulmonis: tamẽ has actiones transiliunt: vt sanguinem incendant et corrumpant. ideoq3 corpora non sufferunt nisi cum phlegmaticis humoribus grossis ⁊ viscosis plena sunt. Gal. Cibaria inquit non iuuant a domino acuta: nisi quibus phlegmatici humores abundant viscosi et grossi et similes vitreis. vnde semper sunt cauenda: neq3 frequentanda: ne sanguinem incẽdãt: neq3 accipiant nisi elixa ⁊ priori aqua eiecta excoquãtur in alia vt sua acumina perdãt ⁊ sue actiones deficiant: neq3 etiam ita accipiantur: nisi ordinatim sumere sciãt fm etatē: tẽpora: ⁊ cõplexiones. Quod si negligas: non sim⁹ incerti quin cibi naturã exeant ⁊ noceant: quia in primis sanguinem subtiliant. ⁊ aquosum faciunt parum membrorum nutritiuum: ⁊ ita virtutes deficiunt: sicq3 tandem sanguinē incendunt: ⁊ in cholerам rubeam transducũt. Que si sepius insequaris: maxime consumit humiditas ⁊ subtilitas sanguinis: ⁊ desiccatur: atq3 in melancholicam naturam acutam mutatur. Si autem in renibus humores grossos inueniant ⁊ viscosos: incendũt ⁊ putrificãt eos. Ideoq3 natura hec refutat: neq3 vt cibũ recipit: sed medicinam eam esse dijudicat. Hec quoq3 multũ calide complexioni sunt nociuia ⁊ maxime iuuenum. Subtilia sine incensione quatuor modis fiunt: dulcia: aut odorifera ⁊ aromatica: aut acetosa: aut salsa. Dulcia mundificant: lauant: dissoluunt: ⁊ nocumentum sensui auferunt. diuersa tamen sunt in calefactione: refrigeratione: humectatione. Unde mel apum ex fortitudine sui caloris: ⁊ vicinitate siccitatis desiccat ⁊ calefacit. Ordeum ex defectione dulcedinis ⁊ vicinitate humiditatis: refrigerat: ⁊ humectat. Sic etiam intelligendum est in ficub⁹: malisgranatis: ⁊ ĩ silr dulcib⁹. Aromatica ĩ duo sunt diuisa. aut sola aromatica: aut vinosa. Sola aromatica humorꝫ superfluitates desiccant: oppilationes splenis et epatis aperiunt: stomachum confortant: cibaria penetrabilia faciunt: appetitum excitant: humiditate enim ciborum exiccata minoratur quantitas. vnde ⁊ loca remanent vacua: sed tamen propria virtus sua confortat stomachum aromaticitate sua. Gal. aromatica perfecte stomachum cõfortant et non debilitant. Uinosa ⁊ aromatica lauant: mundificant stomachum et confortant: virtutem digestiuam adiuuant: cordi audaciam prestant: calorem naturalem excitant: virtutem suam augmentant: sicut videmus in albi vini actiõibus ⁊ rubei maxime si clara ⁊ odorifera sunt. ❡ Ideoq3 antiqui elegerũt post sanguinis minutionem potum augmentare: ⁊ cibum minorare: quia cum sanguis calori naturali subiectum sit: necesse est exiens calorē minuat naturalem. vnde ⁊ virtus deficit eis in corporum interiorib⁹: ⁊ ad restaurandũ pauperat. Oportꝫ ergo vt potus multiplicetur: ⁊ cibus minuatur: q: vinũ calorē auget ⁊ confortat: cibus vero fatigat. ❡ Acetosa subtiliãt: ⁊ incidunt atq3 refrigerãt: sicut in malisgra. acetosis videmus: ⁊ pomis citrinis acetosis et silibus. Unñ ⁊ acetositas calide cõplexioni est bona Salsa dissoluunt subtiliant calefaciũt. Ideoq3 actiones sue in iuuamneto et nocumento acutis sunt vicine: ꝫ modum nõ excedunt sicut acuta: quapropter actiones sue in stomachi mũdificatione: intestinorũ lotione: ventris emollitione: leuiores ⁊ temperatiores sunt acutis: quod contingit ex vicinitate caloris ⁊ tẽperamẽto sui: ⁊ inde oĩs cib⁹ condit⁹ cũ obsomo garo ⁊ aceto mũdificãtior est ⁊ laudabilior q̃ que cõ

diuntur cum oleo ⁊ aceto: q: obsomogarus multum adiuuat in subtilandis grossis humoribus: oleuȝ vero non solum non dissoluit: veruetiam viscositate sua ⁊ vnctuositate virtutē dissoluēdi debilitat. ¶ Subtilia in passionibus velocia sunt ad obediendū naturalibus actionibus in digestione: ⁊ in sanguinē mutationis velocitate: sicut spinachie: atriplices: maluc: sed tamē sanguis quem generant subtilissimus est ⁊ aquosus illaudabilis: ⁊ ideo paruissime nutriunt: velociter dissoluuntur a mēbris: parum confortāt. Vnde Gal. omnia subtilia cibaria parū nutriunt: cito a mēbris dissoluunt. Ideoqȝ frequentia sua virtus debilitatur. Quidā tamen arbitrati sunt ꝙ isti cibi subtiles sint in suis actiōib⁹: q: sanguis generat⁹ grossus ab alijs ab his subtiliat: sed male arbitrati sunt. Si eñ omnia aquosa cibaria grossum sanguinē subtiliantia sunt in actionibus suis subtilia: tunc ex necessitate grossum sanguinē gignentia vocabunt actiue subtiliātia: sanguis eñ generatus inuentus subtilis ⁊ aquosus ingrossatur: ⁊ ad temperamentū reducit. Q: si fuerint cibaria grossa ⁊ subtilia in suis passionibus vnam actionē faciunt. Hec eñ arbitrati in stultorū delipiētia crūt. qḋ eñ actio videt: cōmixtio est potius; q: oē qḋ patit agit in rem a qua patit.

¶ Assignata diuersitate diete a parte cōplexionis ⁊ nature saporis: odoris ⁊ cōpositionis: In hac quarta parte assignat diuersitatē eius a parte substantie ⁊ ꝯditionibus que in substantia attendunt. Hec autem pars spectat ad presentem speculationem. Diuiditur autem hec pars in duas partes. In quarum prima assignat distinctionē ciborum a parte dispositionū substantie diuersaruȝ. In secunda de singulis speciebus distinctionis prosequitur. Prima auteȝ pars remanet indiuisa. Secūda autē diuiditur in duas. In quarum prima determinat de actionibus ciborum subtiliū. In secunda de actionibus ciborum grossorum: ⁊ illa ad sequentia reseruetur: ⁊ sic incipit. Quod cum ita sit oportet vt dicamus. Prima autem diuiditur in duas. In quarum prima assignat distinctionē ciborum subtilium ratione subtilitatis. In secunda de differentijs ipsorum prosequitur. Prima autem pars non diuiditur. Secunda auteȝ diuiditur in tres. In quarum prima determinat de actionibus ciborum subtilium in substantia. In secunda de actionibus ciborum subtilium in actiōe. In tertia de actionibus subtiliū in passione. Secunda autem pars diuiditur in duas. In quarum prima determinat de actionibus subtilium in actione cū incensione operantium. In secunda agit de actionibus subtilium cum non incensione operantium. Sunt igitur in presenti lectione partes sex. In quarum prima assignat distinctionem ratione subtilitatis ⁊ grossiciei. In secunda scilȝ in hac: Subtilia sunt triplicia in actiōibus subtilia ⁊c. assignat subdiuisionem specialem subtiliū bimembrē. In tertia scilȝ in hac. Ideoqȝ hoc cibarium vtilissimū est in sanitate sanis custodienda ⁊c. agit de actionibus subtiliuȝ specialiter. In quarta scȝ in hac: Subtilia in actione sunt sola: que grossiciem subtiliant humorū ⁊c. premissa diuisione subtilium in actione per cibos operantes cum incensione ⁊ operantes sine incensione: agit de actionibus operantium cum incensione. In quinta scȝ in hac: Subtilia in passionibus velocia ad obediendum ⁊c. agit de actionibus subtilium in passionibus. Particulares autem subdiuisiones in expositione patebunt. ¶ Circa primam parteȝ dicit ꝙ cibi ratione substātie diuersantur. Quidā eñ sunt subtiles: quidaȝ grossi: quidam mediocres. Circa secundā partem diuidit subtiles dicens: ꝙ dicunt tripliciter subtiles. s. in substantia ⁊ in actiōe ⁊ in passione. sunt eñ quidā in actionibus subtiles ⁊ in substantia illaudabiles sicut raphanus; quidaȝ in passionibus subtiles ⁊ in actionibus nature obediētes: in substātia autē illaudabiles sicut atriplices: quidā in actiōe ⁊ substātia subtiles sicut panis perfecte coct⁹: ⁊ caro pullina. ¶ Circa tertiam partem determinat de actionib⁹ subtiliū in substātia ⁊ passione. Primo igitur dicit ꝙ cum laudabilē generēt sanguinem: sunt vtiles in sanitate custodiēda ⁊ reddenda. Secundo dicit ꝙ cito dissoluuntur a mēbris: nō magnum dant nutrimentū sicut cibi grossi multū in eis immorantes. Tertio confirmat hoc per Gal. idē dicentē. ¶ Circa quartā partem determinat de actionib⁹ ciborū subtiliū in actiōe. Hec autem pars diuidit in duas vt dictum est. In quarū prima agit de actionibus subtiliū in actione cum incensiōe operātium. In scđa. s. in hac: Subtilia sine incensione quattuor modis sunt ⁊c. agit de actionibus subtilium operantiū sine incensione. In scđa autē parte nouem ꝓponit. Primo dicit ꝙ cibi in actione subtiles grossos incidunt humores: ⁊ quidam hoc operant cum incensione: quidam sine. Secūdo dicit ꝙ per saporem ⁊ odorem discernunt. Tertio actiōes eorꝫ tangit que sunt incisio humorū grossorꝫ ⁊ remotio oppilationum ⁊ mūdificatio mēbrorū ab eis. Quarto dicit ꝙ non cōpetunt nisi corporibus grossis ⁊ phlegmaticis humorib⁹ plenis. Quinto hoc per Gal. dicentē confirmat. Sexto concludit ꝙ non debent accipi nisi cū deliberatiōe ⁊ ꝑparatiōe. Septimo ostēdit nocumēta que ex eis accidūt. Nam cū frequentantur sanguinem subtiliant: facientes ipsum subtilē ⁊ aquosum: ⁊ in fine in melancholiā materialē conuertunt. Octauo eoruȝ iuuamenta tangit: que sunt circa humorum grossorū incisionē. Nono concludit ꝙ non competūt ſm viā cibi: sed medicine. ¶ Circa quintā partem agit de actionib⁹ subtilium in actione sine incensione operantiū. Hec autem pars diuiditur in duas. In quarum prima assignat ipsoruȝ distinctionem. In secunda scȝ in hac: Dulcia mūdificāt ⁊c. agit de actionibus singulorū. Dicit igitur ꝙ subtiles cibi in actione sine incensione sunt quattuor modis. Quidam eñ sunt dulces: quidam aromatici: quidaȝ acetosi: quidā salsi. Pars autem illa in qua de actionibus singulorum prosequitur: diuidit in quattuor ſm numerū ipsorum. In prima agit de actionibus dulcium. In secunda de actionibus aromaticorū. In tertia de actionibus acetosorꝫ. In quarta de actionibus salsorꝫ. ¶ Circa dulces cibos primo dicit ꝙ ipsi mundificant lenificant sensus: ⁊ lingue nocumentum remouent. Secundo assignat eorum diuersitatem ratione actionum caliditatis: frigiditatis: humiditatis: siccitatis: sicut patet in melle: ordeo: ficub⁹: ⁊ malisgranatis. ¶ Circa aromatica sic procedit. Primo ipsa diuidit dicens ꝙ quedam sunt pura: quedam vinosa. Secundo prosequitur de his: ⁊ primo de puris. secundo de vinosis. De puris autem dicit: ꝙ remouent superfluitates ⁊ oppilationes ⁊ stomachum confortant ⁊ appetitum prouocant: ⁊ hoc per Gal. confirmat. De vinosis primo dicit ꝙ stomachuȝ ⁊ membra ⁊ calorē naturalem confortant. Secundo hoc confirmans dicit ꝙ propter hoc post phlebotomiā antiqui elegerunt plus vinum ꝙ cibum ad confortationē caloris naturalis. De acetosis dicit ꝙ incidunt ⁊ desiccant infrigidādo. ¶ Circa salsa sic ꝓcedit dicens ꝙ calefaciunt ⁊ subtiliant sicut acuta: non tamē ad tantam veniunt actionem propter paruitatem caloris.

¶ Circa partem illam que est de actionibus subtilium in passione sunt tres partes. In quarum prima assignat ipsorꝫ actiones. In secunda intētionē confirmat per Galie. dicentem idem. In tertia scilȝ in hac: Quidam tamen arbitrati sunt ⁊c. dubitationem incidentem remouet. Dicit igitur ꝙ hec actionibus nature obediunt: sed tamē in aquosuȝ ⁊ subtilem sanguinē conuertuntur: ⁊ ideo paruum dant nutrimentum. Hec autem secundo cōfirmat per Gal. idē dicentem. Deinde tertio dubitationem inducat dicens: ꝙ quidā crediderunt hec esse subtilia in actione eo ꝙ sanguinem efficiunt subtilem: ergo sunt agentia subtiliando: ergo sunt in actione subtilia. Secūdo vero remouet dicēs: sicut neqȝ grossa cum sanguinem subtilem ad temperamentum reducunt dicuntur actiua: similiter neqȝ subtilia in passione ipsum subtiliando dicunt actiua: sed ꝙ sanguis ꝑ hec subtiliet: ꝑ illa autē ingrosset: nō est ꝑ viā actiōis ipsorꝫ: sed ꝑ viaȝ com-

mixtionis: eo ꝙ cum sanguine cōmixta ipsum sic disponūt.
¶ Circa partē istā querit̄ primo de dieta subtili in actione ꝛ passiōe quibꝰ cōpetit: ꝛ queritur vtrū dieta mediocris vt pisces ꝛ pulli debeant in febribꝰ exhiberi sicut fructus exhi bentur: ꝛ videtur ꝙ sic: illud enim debet dari in febribus qḋ est facilis conuersionis: ꝛ qḋ transmutatur in sanguinē laudabilem: sed cibaria mediocria que sunt subtilia in actione ꝛ passione sunt huiusmodi: ergo talia competunt in febribus: sed fructus generant sanguinem aquosum: ergo talia non competunt. Ad hoc dicendū ꝙ duplex est causa propter quā cibi subtiles non cōpetunt in febribꝰ: ꝛ tamē fructus quidā cōpetunt. Prima causa huius est: q: cibus in talibus febribꝰ debet esse ꝛ in ratiōe cibi: ꝛ in ratiōe medicine: sed cibaria subtilia solū sunt in ratiōe cibi: ꝛ iō nō competūt: vñ q: cito ꝯuertunt̄ a calore innaturali: ideo non debēt dari: et ideo addūt in morbū: fructus vō etsi cito conuertātur: tñ ratione cōplexionis iuuant naturā ꝛ morbū malā discrasiā alterando: ꝛ ideo competūt. Item alia est causa: q: talia sunt vnctuosa: vnde calor innaturalis illis nutritur: ꝛ ideo addūt in febrē: sed fructus ratione sue cōplexionis repugnāt: eo ꝙ sunt frigidi. ¶ Scḋo queritur vtrū cibaria subtilia competant conualescentibus ab egritudine an grossa: ꝛ videtur ꝙ subtilia non cōpetāt: q: sicut dicit ysaac: cibaria subtilia non fortificāt virtutē: neq̧ multū restaurāt deperditū: sed in conualescentibus est virtus multū debilis: ꝛ etiā multa facta est deperditio: ergo egent multa restauratione. Cibus autem grossus virtutē fortificat. iterum iam morbus transijt ꝛ nō est timēdū de additiōe in morbū: ergo non cōpetūt cibi subtiles sed grossi. Ad oppositū est qḋ dicit Gal. ꝙ conualescētes debēt regi ꝑ triduū sicut regebātur in egritudine. Preterea in ipsis virtus est debilis: ꝛ non potest supra cibaria grossa: ergo cōpetunt subtilia ꝛ nō grossa. Ad hoc dicendū ꝙ eis cōpetunt subtilia. Ad rationē dicendū ꝙ in regimine cōualescentiū est duplex aspectus. Unus est ad virtutē: ꝛ q: virtus est debilis nō potest supra grossa cibaria: et iō debēt subtilia exhiberi. Alius aspectus est ad inanitionē ꝛ deperditionem: ꝛ ꝺm hoc debēt grossa exhibere: sed q: aspectus ad virtutē prepōderat ꝛ preualet. ꝛ vt satisfaciamus virtuti et inanitioni debēt exhiberi subtilia: ꝛ vt satisfaciamꝰ deperditioni debent exhiberi frequēter. ¶ Tertio querit̄: vtrū sit verum qḋ dicit ysaac ꝙ in phlebotomatis oportet ꝙ cibus minuatur ꝛ potus augmētetur: ꝛ videtur ꝙ cibus plus cōpetit ꝙ potꝰ vini: q: dicit Gal. ꝙ vinū nocet inanitis ꝛ ieiunis: q: mentē percutit ꝛ neruos debilitat. ꝛ causa huius est propter virtutē debilē: sed phlebotomati sunt inaniti ꝛ habent virtutes debiles: ergo ipsis nō cōpetit potus vini: sed potius cibus. Scḋa ratio hec est: magne inanitioni respondet magna restauratio: sed phlebotomati sunt multū inaniti: q: ibi est multa deperditio sanguinis ꝛ caloris ꝛ spirituū: ergo ipsis cōpetit magna restauratio: sed hec est per cibum ꝛ non per vinū: ergo phlebotomatis non cōpetit potus vini: sed potius cibus. Ad oppositū est hec ratio: illud qḋ citiꝰ cōuertit̄ in sanguinē ꝛ restaurat calorē ꝛ spiritus debet eis exhiberi: sed vinū est hmōi: ergo debet eis exhiberi vinum. Ad hoc dicendū ꝙ vinū debet exhiberi in principio in maiori quātitate ꝙ cibus. Ad rationē dicendū ꝙ vinū non cōpetit in phlebotomatis stomacho inanito ꝛ ieiuno: sed cum cibo: ꝛ ideo non nocet. Ad scḋm dicendum ꝙ in phlebotomia duo sunt considerāda. Primū est inanitio: ꝛ ꝺm hoc magis indiget repletiōe ꝛ cibo. Scḋm est tenor virtutis: ꝛ q: virtꝰ in ipsis est debilis: ideo non possunt multā sustinere repletionem neq̧ multum cibū: ꝛ ideo cibus non cōpetit: sed potius cibus ad confortādū: ꝛ calorē naturalē augmētandū: ꝛ hmōi est vinū. ¶ Quarto querit̄ vtrum phlebotomatis cōpetat vinū limphatū vel non: ꝛ videt̄ ꝙ limphatū: q: virtute existente debili vinum limphatū debet exhiberi: sed in phlebotomatis est virtus debilis: ergo eis debet exhiberi vinum limphatū ꝛ non purum. Ad oppositū: vinum purū datur ad confortandū calorē naturalē ꝛ stomachū: ꝛ ad spiritꝰ recreandos: sed vinum limphatū nocet stomacho: ꝛ spiritꝰ non recreat sed impedit digestionem: ergo phlebotomatis non cōpetit vinum limphatū sed purum: quod cōcedimus.

Ad rationē dicendū ꝙ duplex est debilitas. Quedā est propter magnā discrasiā febrilē: ꝛ ꝑpter talem debilitatē nō cōpetit vinum purū. Est ꝛ alia que causatur ꝑpter magnam inanitionē ꝛ solutionē spirituū: ꝛ in hac parte cōpetit vinū purum: q: cito cōuertit̄: ꝛ hec est in phlebotomatis: ꝛ ideo ibi competit vinum purū. ¶ Quinto queritur ꝑpter quid potionato non damus vinum purum: cum demus phlebotomato: cum tñ vtrobiq̧ sit debilitas virtutis: q: sicut in phlebotomia fit multa euacuatio sanguinis ꝛ humorū similiter vt per medicinā: ergo sicut in phlebotomia cōpetit vinū purum ad restaurationē: similiter in potionato. Ad hoc dicendum ꝙ non debet vinum purū exhiberi potionato: ꝛ causa huius est: q: virtus est debilis: ꝛ est mala discrasia relicta ex medicina: q: ꝑpter acumē medicine corpus efficit̄ calidū: ꝛ q: vinū purū addit in caliditatē: iō eis nō damꝰ vinū purū: sed limphatū: ꝛ cū aqua calida ne fiat indigestio: sed in phlebotomia nō est mala discrasia sed multa inanitio ꝛ spirituū deperditio: ꝛ ideo non negamus illis vinum purum.
¶ Consequēter pōt queri vtrū subtilitas ꝛ grossities causentur a cōplexione vel a quattuor qualitatibus: cū sit subtile ꝛ grossum in substātia ꝛ in actione: ꝛ ostendit̄ ꝙ sic: quia oēs qualitates posteriores causant̄ a primis: sed subtilitas ꝛ grossities sunt hmōi: ergo causant̄ a qualitatibus primis. Scḋa ratio hec est: subtilitas ꝛ grossities sequunt̄ cōgregationem ꝛ disgregationē partiū ꝛ coagulationē maiorē ꝛ minorem: sed coagulatio ꝛ congregatio ꝛ hmōi causant̄ a calido ꝛ frigido: sicut habet̄ in quarto metheororū: ꝗ subtilitas ꝛ grossities causant̄ ab illis qualitatibꝰ. Tertia ratio hec est subtilitas ꝛ grossities sequūtur densitatē ꝛ raritatē: sed hec causantur a calido ꝛ frigido: ergo ꝛ subtilitas ꝛ grossities. Ad oppositū. subtilitas ꝛ grossities sunt dispositiōes naturales ꝛ antecedūt cōplexionē: ergo nō causantur a complexione nec a primis qualitatibus. Secūda ratio hec est: dicit phs in libro physicorū: ꝙ raritas ꝛ dēsitas ꝑcedūt quattuor qualitates: sed subtile ꝛ grossum sequūtur raritatē ꝛ densitatem: ergo non causant̄ a quattuor qualitatibꝰ. Ad hoc dicendū ꝙ duplex est subtilitas ꝛ grossities. Quedā ꝗ causat̄ a dispositiōe partiū in toto: quedā ꝗ cōsistit in raritate ꝛ dēsitate: ꝛ sic non causant̄ a cōplexione: ꝛ per hoc soluunt̄ oīa.
¶ Consequēter queritur quomodo ignis agit in aquam ipsam subtiliādo: q: calidū partes subtiles exhalat ꝛ alie ingrossant̄: ergo aqua non subtiliatur per calorem ignis. Secunda ratio hec est: qñ ex aqua fit aer: partes subtiliores cōuertunt̄ ad naturā aeris ꝛ alie ingrossant̄: vnde oportet ꝙ illa aqua ex qua generat̄ aer sit multū subtilis fumosa ꝛ vaporosa: ergo similiter partes subtiles ad naturā ignis conuertunt̄ ꝛ corrūpunt̄ ꝛ alie ingrossant̄: ꝗ ingrossat̄ ꝑ calorē ignis. Ad oppositū ē hec rō: ignis facit ebullitionē in ptibꝰ aque: sed ꝑ ebullitionē fit partiū terrestriū separatio a subtilibus: vnde partes terrestres residēt: subtiles vō ascēdūt: ergo aqua pōt subtiliari per calorē ignis. Ad hoc dicendū ꝙ ignis vel calor tres habēt operationes. Prima est calefacere: ꝛ sic partes subtiles exhalāt ꝛ residuū ingrossatur: ꝛ sic aquā non subtiliat. Scḋa est q: facit ebullitionē in partibus ꝛ sequestrationē in partibus separādo partes subtiles a terrestribus: ꝛ sic aquā subtiliat. Tertia est: q: facit corruptionē in partibꝰ sicut in aceto partes calide ꝛ vinose corrūpunt̄ ꝛ infrigidāt̄ ptes aquose sicut dicit Gal. ꝛ sic fit aceti gñatio.
¶ Consequenter querit̄ quomodo res frigide grosse agūt in corpus nostrū: vtrū ducantur ad actū per calorem nostri corporis: q: nihil agit in corpus nisi ducatur de potentia ad actum: ꝛ omne qḋ ducitur de potētia ad actum ducitur ꝺm dispositionē ꝛ exigentiā agentis: ergo medicina frigida operabitur ꝺm exigentiā caliditatis: ergo non infrigidabit. Ad hoc dicēdū ꝙ triplex est opinio. Quidā dicūt ꝙ res frigide habent suum actū extra: ꝛ ideo non ducunt̄ ad actū per calorem: sed res calide non habēt suum actū extra: sed sunt in potentia ꝛ recipiūt actum suū per calorem corporis: ꝛ hoc videtur velle Gal. dicēdo ꝙ res frigide habēt suū actū deforis: sed res calide intus. Alia positio est ꝙ ducunt̄ ad actū per calorē: sed tñ non calefaciūt. Alia positio est ꝙ ducuntur de potentia ad actum: ꝛ habent frigiditatē non simpliciter:

sed proportionale corpori humano: sed post actionē caloris redeūt ad frigiditatē pristinā: et sic nō infrigidant.

¶ Lectio.xxiiij.

¶ Nō cū ita sit: oportet grossa cibaria trib⁹ modis diuidi. Aut eñ grossa sunt in actionib⁹ suis: et tñ non grossam sanguinē generāt. Aut grossa in passionib⁹ a quib⁹ nō illaudabilis sanguis gñat. Aut grossa in suis substātijs et ab eis gñatis. ¶ Que autē grossa sunt in actionib⁹ suis: sed nō grossus ab eis generat sanguis: nature sunt triplicis. Aut eñ frigida et cōgelatiua sunt caloris naturalis: et repugnātia digestioni sicut papauer: cucumeres: citruli et similia. Aut pōtica humectatiōes ciboꝝ desiccātia: et actiōi naturali inobediētia et cōtradicētia sicut palmarꝝ flores: dactyli nō maturi et similia. Aut vnctuosa cibis innatātia: quib⁹ cōmixta et eos ingrossantia digestionē sunt prohibētia sicut pinguedo et similia. ¶ Grossoꝝ in passionib⁹ suis duo sunt modi. Aut eñ dura et sicca: et ad digerendū tarda sicut miliū et similia. Aut viscosa et actioni naturali obedire grauia: sicut panis azymus: lactētes porcelli et agni: pisces nō petrosi. Nec eñ cibaria ꝑpter viscositatē sunt ad digerendū dura: sed tñ si natura preualeat: et ꝑfecte digerat in stomacho et epate: cibaria laudabilia sunt. Hec tarde a mēbris dissoluēda exercitātib⁹ sunt optima: et sanis visceribus salubria. Alterius nature hominibus viscera naturaliter defecta vel accidētaliter habētib⁹: hmōi cibaria semꝑ sunt vitāda. Nō eñ si sepe comedant incerti sumus q̄n meseraice et pori epatis oppilentur. ista eñ loca naturaliter sunt stricta. Iteꝫ aliquando hec eadē generāt in renibus grossuꝫ et viscosum humorē. Si aūt renū naturā naturaliter inuenerint calidā: calefaciūt et desiccāt et in lapidē vertunt. sicut calores estiui solis lutum desiccare est videre. Si aūt meseraice sint opilate: diarrie ꝑsanarie fiūt cā: et cibi succū cū fece significāt descēdere et non ad epar ꝑuenire. Si pori epatis sunt oppilati: grauitatem ipsius lateris generāt epatis: et aliq̄n ex eis cibis crudi humores generant et adunant in his locis quos nō certi sumus nō putrefieri: et ita per eos mala apostemata gñari. Oēs eñ humores crudi in corpore adunati: nō hos duos effugiūt modos. Aut calor naturalis eos vincit: et in sanguinē trāsducit: q̄ vice grossi humoris et viscosi nutrimēti corpus nutrit: qđ nutrimētū tñ cōfortat mēbra. Aut natura deficit in eis digerēdis: vñ immorātia ebulliūt ex calore corporis et putrefiūt: et in corruptionē se vertunt. et confirmāt istud ex hoc qđ videm⁹: q: oīs humor grossus sed si in calidis imoret locis ebulliens fit putridus. Ideoq molliti sunt antiq̄ in medicinis sanitatis custoditiuis vti diureticis: dissolutiuis: mūdificatiuis meseraice splenis et epatis et ceteroꝝ poroꝝ corꝑis: sicut oximelle marie squillitico: et ceteris antidotꝭ diureticꝭ mesaraicas et poros epatis et splenis mūdificatiuis: imo toti⁹ corꝑis mūdificaturꝭ de huiusmōi humorib⁹ his: et de hmōi gñatis cibarijs. Accipiētes tñ hec medicamina non sepe oportet frequentare ea: Si eñ sepe et inordinate ea sumpseris: non securi sumus q̄n humectatio sanguinis dissoluat in phlegmaticis presertim humorib⁹: et fiat aquosus: deniqꝫ paulatim desiccat: et in melācholicos humores cōuertitur: aut calefit in cholericos ductus: desiccās et dissoluēs humectationes substātiales corporis: et fit causa consumptionis sui. Aut si inuenit in renibus grosses humores: desiccat eos et facit eos lapides. ¶ Cibaria vero grossa (al's crassa) in substātia sua sunt triplicia. Quedam melancholicū et grossum sanguinē generāt: sicut caprine carnes: et vaccine vetuste: et ceruine. Quedā durum et siccum generāt nutrimentū: sicut miliū et lentes. Quedā viscosum sicut fungus et panis azymus.

¶ Melancholicū sanguinē generātia sanitati in sanis custodiēde: et infirmis reddēde sunt illaudabilia cum ad digerendum dura sint: nature laboriosa: ad assimilādū mēbris dura: q: sanguis ab hmōi gñat⁹: pessimus est et incēsus. Si tñ bene digerant et membris assimilent: multū nutriūt: et tarde a mēbris dissoluuntur: et idcirco ista nō sunt laudabilia quietis et nō habētibus exercitia. In his eñ calore a quiete cōgelato talia nō digeruntur. ideoqꝫ caueant: cum tamen hominum volūtates diuerse sunt: vtpote quorūdam crassitiem querentiū et fortitudinē: instāt vti his cibarijs: sed ab his caueant sibi: neqꝫ accipiāt nisi cum crassitie et fortitudine careāt vel vtraqꝫ: neqꝫ corpus curādū negligāt ꝓm q̄ dicturi sum⁹ i. xx. ca. de subtili dieta: de regimēto sanitatꝭ ītitulato vtilissima. Sicca ꝟo cibaria sunt pessima: q: cū duritie digerēdi nutrimēta faciūt sicca. vñ sꝫ medicinā nō sꝫ nutrimēta dāda sunt: lꝫ minoris nocumenti sint q̄ p̄ia. sanguis eñ his gñat⁹ minus est corrupt⁹ ex grossitiei et viscositatis ablationib⁹. ¶ Si q̄s aūt inter grossitiē et viscositatē differentiā querat: cū vtraqꝫ sint grossa: differre tñ respōdemus: etsi vtraqꝫ in digerendo dura et tarda sint in coctiōe: sanguis tñ quē generant grosse siccitati ptinet: vnde et cito mēbris assimilant: q: siccitas sua coagulatiōi est vicina. Viscosa lꝫ sint grossa: sanguis tñ quē generant: phlegmaticus est: dure tñ mēbris assimilat ꝑpter longitudinē sui ad coagulatiōnē. Grossities ergo viscositate vniuersalior est: etsi eñ oē viscosum grossum: grossuꝫ tñ nō omē viscosuꝫ. Obijcit tamē quare inter eas differētias posuisti: cū Gal. sanguinē quē vtraqꝫ generāt: equalē in grossitie posuerit dicēs. Cibarioꝝ viscosoꝝ grossum tñ sanguinem generātiū sicut fungi: grossoꝝ nō viscosoꝝ grossum tñ sanguinē gñantiū sicut miliū et cetera. ex his ꝟbis suis innuit q: grossa viscosa: et viscosa grossa habentur: lꝫ quedā inueniātur grossa et nō viscosa: et quedā viscosa et nō grossa. Nos aūt dicem⁹ econtra. Si inuestigās Gal. intentionē cōsiderares: etsi sanguineꝫ ab vtrisqꝫ generatū equalē in grossitie noiaret: nō tñ in grossitiei substantia equalē: neqꝫ primā grossitiē in subiecto suo dictitat. Cib⁹ eñ viscosus cū grossus d': humoꝝ suoꝝ grossitiē et viscositatē intendim⁹: et q: tarde cōuertant et in mēbris assimilent. In grossis grossities ītelligit siccitas: et substātie sue duritia et obediētie nature lōginq̄tas: lꝫ ex siccitate sua velociter sit mēbris assimilāda. Viscosa ergo ī humorib⁹ sunt grossa et nutrimēti cētia: grossa ꝟo ī corꝑib⁹ ex siccitate sua sunt dura: quoꝝ nutrimēta ī substā

tia sunt subtilia. Palā ergo est q: subiectū grossiciei in grosso nō est vt subiectū viscositatis in viscoso.

¶ Post actiōes subtiliū agit de actionib⁹ grossoꝝ. Diuisio. Hec aūt pars diuidit̃ in duas. In quaꝝ prima assignat ipsoꝝ distinctionē. In scđa de actionib⁹ singularū differentiarū prosequit̃. Prima aūt pars est indiuisa. Scđa diuidit̃ in tres. In quarū prima agit de actionib⁹ grossoꝝ in actiōe: τ nō in generato. In scđa de actionib⁹ grossoꝝ in passione: τ nō in gñato. In tertia de actionib⁹ grossoꝝ in substātia τ in gñato. Tertia pars diuidit̃ in duas. In quarū prima assignat diuersitatē grossoꝝ in substātia τ in gñato. In scđa remouet quasdā dubitatiões incidētes circa quasdā differentias. Sunt igit̃ in p̄nti lectiōe partes q̄nq₃. In quarū prima distinctionē grossoꝝ trimembrē assignat. In scđa. s. in hac: Que aūt sunt grossa in suis actionib⁹ τ nō grossum sanguinem generāt τc. prosequit̃ de actionib⁹ grossoꝝ in actione τ nō in generato. In tertia. s. in hac: Grossoꝝ in passionib⁹ sunt duo modi τc. determinat de actiōib⁹ grossoꝝ in passione τ gñato. In quarta. s. in hac: Cibaria vo grossa in substātia sunt triplicia. determinat de actionib⁹ grossoꝝ in substātia τ gñato. In quinta. s. in hac: Si q̄s aūt q̄d inter grossitiē τ viscositatē differat querat τc. remouet dubitatiões super quibusdā differētijs incidētes. Circa primā partē hanc assignat distinctionē: dicēs ꝙ ex quo sic predicto respondemus erroꝛi dicimus: grossoꝝ quedā sunt grossa in actiōe τ nō in gñato: cū ex illis bonus generet̃ sanguis sicut carnes vituline: quedā sunt grossa in passione: τ nō in generato: cū ex illis sanguis bon⁹ generet̃: sicut carnes agnoꝝ: quedā grossa in passione τ in generato: cū ex illis malus sanguis generet̃ sicut carnes caprine. Circa scđam partē agit de actionibus grossoꝝ in actiōe τ in gñato: et diuidit ipsa. Quedā eñ sunt frigida caloꝛē extinguētia sicut papauer. Quedam pontica sicca sicut dactyli immaturi. Quedam vnctuosa sicut adeps. Circa tertiam partē agit de actionibus grossoꝝ in passione τ nō in generato. Hec autē pars diuidit̃ in duas. In quaꝝ prima agit de hmōi grossis τ siccis τ duris. In secunda. s. in hac: Aut viscosa τ naturali actioni obedire grauia τc. agit de hmōi grossis τ viscosis. Diuisionē igit̃ talē p̄mittit. hoꝝ grossoꝝ quedā sunt viscosa: quedā aūt non viscosa. non viscosa vo sunt valde dura ad digerendū. Hec autē pars que est de hmōi grossis viscosis diuidit̃ in q̄nq₃. In quarum prima ostēdit iuuamēta viscosoꝝ τ quib⁹ coꝛpoꝛib⁹ cōpetunt. Nam ipsa multū nutriūt accidētaliter ꝓpter moꝛā in membꝛis. In scđa. s. in hac: Alterius nature hoībus τ viscera naturaliter defecta vel accidētaliter habētibus τc. determinat de illis quib⁹ nō cōpetūt ꝓpter oppilatiōes quas gñant cū male digerant̃. In tertia. s. in hac: Oēs eñ humoꝛes in coꝛpe adunati τc. tangit modū ꝑm quē ex humoꝛib⁹ ex ipsis generatis moꝛbi ꝑcreant̃: dicens ꝙ cum humoꝛ a caloꝛe naturali conuertit̃: ꝙ ex illis fit nutrimentu₃ dat grossum mēbꝛis: cum autē non cōuertit̃ inculcatur τ putrescit τ moꝛbos generat. In quarta sc₃ in hac: Ideoq₃ moliti sunt antiqui. dat modū vitādi eoꝝ nocumēta per medicinas diureticas sicut per oximel diureticū τ squilliticū. In quinta. s. in hac: Accipiētes tñ hec medicamina τc. dat modū vitādi nocumentū hoꝛū medicaminū: dicēs ꝙ non sit eoꝛū frequēs vsus: q: sanguinē incendūt τ subtiliāt humiditatē: subtile resoluūt: τ in fine ad melancholiā ꝑducunt τ ex humoꝛib⁹ grossis lapidē₃ subtilē partē resoluēdo τ residuum cōpꝛimendo inducunt.

¶ Circa quartā partē ꝓsequit̃ de actionib⁹ grossoꝛu₃ in substātia τ generato. Hec aute₃ pars diuidit̃ in duas ptes. In quarū prima assignat ipsoꝝ distinctionē trimembꝛē dicens: ꝙ quedā sunt melancholica sicut carnes vaccine veteres: quedā dura sicut miliū: quedā viscosa sicut carnes poꝛcelli τ panis azymus. In secūda. s. in hac: Melancholicū sanguinē generātia τc. ꝓsequit̃ de illoꝝ actiōib⁹. Hec aūt diuidit̃ in duas. In quarū pꝛia agit de actionib⁹ melāchólicoꝝ. In scđa sc₃ in hac: Sicca vo cibaria sunt pessima τc. agit de actionib⁹ siccoꝝ duroꝝ. ¶ Circa melāchólica quattuoꝛ ꝓponit. Primo dicit ꝙ sunt mala in sanitate custodiēda τ reddenda ꝓpter indigestionē τ sanguinis grossitiē. Scđo dicit ꝙ si digerant̃ multū dant nutrimentū ꝓpter longam moꝛā in mēbꝛis. Tertio dicit ꝙ cōpetunt exercitātib⁹ τ nō q̄escētibus. Quarto dicit ꝙ foꝛtitudinē coꝛpoꝛis volentib⁹ competunt: sanitatis custodiā amātib⁹ nō. De grossis duris dicit ꝙ pessima sunt grossu₃ dātia nutrimentū: sed tñ min⁹ nocēt q̄ pessima τ viscosa ꝓpter remotionē viscositatis. ¶ Circa quintā partem soluit quasdā dubitatiōes. Hec aūt pars diuidit̃ in duas. In quaꝝ p̄ma pꝛimā verificat dubitationē de differētia inter grossum τ viscosum: in qua pt₃ actio viscosorum. In scđa sc₃ in hac: Obijcit̃ quare inter ea posuisti differentiam. remouet dubitationē apparēter cōtrariantē Gal. dicit eñ ꝙ si queratur differētia inter grossum τ viscosum: dicatur ꝙ grossum cito coagulat̃: viscosum tarde ꝓpter humiditatē τ naturā phlegmatis. Itez grossu₃ cōis est visco so: q: omne grossum viscosum: non autē cōuertitur. Est eñ quoddā grossum nō viscosum nō adherens vt panis milij. Est aūt aliud viscosum cuius partes adinuicē adherēt vt castene sicut caro poꝛcelli. ¶ Cōsequēter ꝓcedit circa scđa₃ dubitationē ex dictis incidentē. Primo aūt ipam ꝓponit ꝙ cū nos dixerim⁹ viscosa grossioꝛa dare nutrimēta q̄ grossa sicca: contrariū obijcitur. Nā Gal. dicit in lib. de simplici medicina ꝙ vtraq₃ grossum sanguinem generāt: sub his verbis: Cibis quedā grossa: quedā viscosa sint: tñ vtraq₃ sanguinē grossum generāt. Scđo autē soluit dicens ꝙ vba Gal. sunt diligēter attendēda. Nā grossa sicca: τ grossa viscosa cōmunicant in hoc ꝙ vtraq₃ sanguinē grossu₃ equaliter generāt: sed tamē sanguis ille nō est equaliter grossus ꝑm grossitie₃ substātie. Hoc autē dicit q: viscosa dant nutrimentu₃ grossum ꝓpter grossitiē τ viscositatē humoꝛū generatoꝛū ex illis: τ q: tarde conuertunt̃ τ tarde mēbꝛis assimilantur: sed grossa sicca dant grossum nutrimentū ꝓpter duritiē τ difficultatem digestionis: tñ velociter mēbꝛis assimilant̃. Ex hoc autē cōcludit ꝙ viscosa in humoꝛib⁹ sunt grossa a parte substantie grossu₃ dantia nutrimentū: grossa sicca a parte grossiciei τ obediētie: sunt tamē subtilia quantū ad substantiam nutrimenti. Ex his autē vlterius cōcludit ꝙ subiectū grossiciei in grosso sicco: τ in viscoso est differenter: q: subiectū in grosso sicco qđ grossiciei substat est subtile: τ in viscoso est grossum. Sūma autē intētiōis hec est: grossu₃ siccū τ grossum viscosum in hoc cōmunicāt: ꝙ vtrūq₃ dat nutrimentum grossum ꝓpter difficultatē digestionis. Est aute₃ inter ipsa differētia: q: grossum siccum nō dat substantiā nutrimenti grossam: sed viscosum ipsam grossam efficit: τ ideo substantia in viscoso que est subiectū grossiciei est grossa. In grosso sicco subtile. Hec est intentio huius partis q̄ cōpleta est.

¶ Circa partē ista₃ pꝛimo queritur de natura ciboꝝ grossorum τ subtilium: τ queritur quid est grossum: τ quid est subtile: vtru₃ subtile sit illud qđ diuidit̃ in minimas partes: τ grossum qđ diuiditur in grossas partes: sicut dicit Gal. in lib. de simplici medicina: τ videt̃ ꝙ nō triplici ratione. Nihil qđ foꝛti coagulatione τ impꝛessione coagulatu₃ est: potest diuidi in partes paruas: sed multa subtilia sunt hmōi: sicut patet in pipere τ in gariophi. ergo non est verum generale verbum Gal. ꝙ subtile est τc. Secunda ratio hec est. Nihil quod est viscosu₃ τ cuius partes sunt omnino in magna coꝛpulentia constitute potest diuidi in partes paruas: sed oleū petroleum est huiusmodi: ergo non potest diuidi in partes paruas: τ tamē est subtile. Minoꝛ patet: quia oleum petroleum si ponatur in palma penetrat ipsam. Tertia ratio hec est: oñe illud dicitur subtile naturaliter: qđ aptū natum est ad facile penetrandū: sed multa de facili penetrāt q̄ nō sunt nata diuidi in partes paruas: g̃ subtile nō est τc. Ad oppositum est aucto. Gal. Scđa ratio hec est: τ est quasi demonstratio. Subtile est illud qđ de facili penetrādo discurrit: s₃ penetratio fit per partes coꝛpoꝛis: τ quātomagis penetrat poꝛos tāto subtilius dicit̃. vnde quādo poꝛi sunt aperti non dicitur subtile: quia tunc etiam grossum penetrat: s₃ quando sunt densi τ stricti tunc dicitur subtile: τ sic ad hoc vt per poꝛos penetret: opoꝛtet ꝙ diuidatur ꝑ minima: τ sic est necessarium verbū Gal. ꝙ subtile est qđ in partes paruas diuiditur: qđ cōcedimus. Ad rationes in 3ūm r̄ndemus τ pꝛimo ad pꝛimā: ꝙ eoꝝ que sunt quedam recipiunt actionem:

dum manent in sua integritate sicut aqua: q: de sui natura
penetrat. Alia vero egent diuisione ⁊ resolutione ad hoc
vt penetrẽt sicut piper: ⁊ sic soluitur prima ratio. Ad scd̃am
dicẽdũ ꝙ subtile dicit̃ duob⁹ modis. Uno modo subtile: q:
tenue: ⁊ hoc modo ð: aqua subtilis. Alio modo dicit̃ subti-
le q: penetrat tm̃ per poros: ⁊ hoc est subtile in actiõe: ⁊ isto
mõ oleuꝫ petroleuꝫ est subtile. Per hoc põt solui tertia rõ:
q: aliqd põt diuidi in partes paruas dupl̃r: vel in sui resolu
tione sicut aqua: vel penetratione sicut illud qð poros ape-
rit virtute substãtie sicut oleũ petroleũ. ¶ Scd̃o querit̃ cir-
ca hoc: cũ in medicina quedã grossa ⁊ corpulẽta dicant̃ sub
tilia: ⁊ quedã sil̃r liqda ⁊ tenuia dicant̃ subtilia: quomodo
differt subtilitas vtrobiqꝫ. Ad hoc dicẽdũ ꝙ subtile est duo
bus modis. Primo mõ ð: subtile in cõplexione: et alio mõ
in substãtia. Subtile ꝑmo mõ sicut acuta sicut piper gario-
phili. Subtile scd̃o modo in subã est tribus modis. Primo
modo subtile ĩ substãtia ꝓpter tenuitatẽ partiũ sicut aqua
Scd̃o modo dicitur subtile in substantia ꝓpter penetrabili
tatẽ: ⁊ hoc modo acetũ dicit̃ subtile. vñ sequit̃ agitationem
partiũ ꝑ quã quidẽ terrã penetrat. Tertio modo ð: subtile
in substãtia ꝓpter perspicuitatẽ: ⁊ hoc modo vitrũ dicitur
subtile ⁊ crystallus: ⁊ sequit̃ partiũ puritatẽ. ⁊ hoc sil̃r repe
ries in fine lectionis de alto in dietis particularibus pleni⁹
notatũ. ¶ Tertio querit̃ quomodo diuersas causas habẽt
in medicina iste cõditiones: rarũ: densum: subtile: grossum:
acutũ: obtusum: velox: ⁊ tardũ: Ad hoc dicendũ ꝙ rarum ⁊
densum cõsistũt in distãtia partiũ ⁊ approximatiõe: cuius si
gnum est: ꝙ rarũ est: cuius partes sunt adinuicẽ coagulate
⁊ approximate. Subtile ⁊ grossuꝫ ɔsistũt in partiũ textura:
q: subtile est: cui⁹ partes quib⁹ cõtexit̃ sunt in se subtiles. ⁊
grossum est cuius partes quib⁹ contexit̃ sunt grosse. Acu-
tum ⁊ obtusum sequunt̃ cõplexionẽ ⁊ substantiã: ⁊ ſm hoc
acetũ dicit̃ subtile: q: penetrat: ⁊ acutũ: q: aperit. ⁊ q: oĩb⁹
istis debet̃ penetratio in magno tp̄e vel paruo: ideo sequit̃
velox ⁊ tardũ. ¶ Quarto querit̃ de oleo puro: vtrũ ꝑ com-
mixtionẽ rosarũ fiat subtile an grossum: ⁊ videt̃ ꝙ grossuꝫ:
q: rose sunt frigide ⁊ sicce: ⁊ ita si addant̃ oleo faciunt ipsuꝫ
grossum. Scd̃a ratio hec est: dicit Gal. in lib. de simplici me
dicina: ꝙ oleũ cõmune scꝫ oliue temperatũ est: ⁊ hoc ptꝫ si-
cut ipse dicit: q: semꝑ attrahit̃ ad naturã eoꝝ cum quib⁹ mi
scetur: ergo cũ reb⁹ grossis fiet grossum: ⁊ cũ subtilibus sub
tile: sed rose grosse sunt cũ sunt frigide ⁊ sicce: ergo oleuꝫ ex
eis factum est grossuꝫ. Ad oppositũ est aucto. practicoꝝ. Ad
hoc dicendũ ꝙ est frigide ⁊ grosse substãtie ſm quosdã: ⁊ di
cit Gal. ꝙ calefacit calefactiõe magna. verũ est per accidẽs:
q: ꝓpter sui grossitiẽ claudit poros: ita ꝙ calor nõ possit exi
re: ⁊ sic mẽbra calefiũt: qm̃ tñ nolumus resistere cõmuni opi
nioni ponenti ꝙ est subtile ⁊ calidũ: dicim⁹ ꝙ est subtile ⁊ ca
lidum. Ad rationẽ ṽo soluendũ est ꝑ distinctioneꝫ quattuor
partiũ in rosa in multis locis superi⁹ positã. Dicendũ igit̃
ꝙ oleũ rosaceũ ratiõe substãtie calide subtilis ipsius rose in
supficie expãse est aperitiuũ ⁊ subtile: ratione ṽo frigide est
grossum. ¶ Quinto querit̃ cui subtilitati debet̃ penetratio
an subtilitati cõplexionis: an subtilitati substãtie: ⁊ videt̃ ꝙ
subtilitati substãtie nõ debeatur: quia actio debet̃ quali-
tatibus: vñ in mixtis nõ est actio nisi ratiõe qualitatis: ergo
in mixtis nõ est penetratio vel actio nisi ratiõe cõplexionis:
⁊ sic nõ ratione substãtie. Contrariũ tñ videm⁹ q: quedam
res sicut solatrũ penetrãt nõ tamẽ ratiõe cõplexionis: q: fri-
gide nature est: g̃ ratiõe substãtie. Ad hoc dicendũ ꝙ pene-
tratio substãtie debet̃. Ad rationẽ dicendũ ꝙ substantia est
duob⁹ modis. Uno mõ substãtia est subiectũ rei q̃ substẽtat
cõplexioni: ⁊ huic nõ debet̃ penetratio. Scd̃o modo ð: sub-
stãtia qualitas naturalis q̃ cõsistit ĩ grossitie ⁊ subtilitate: ⁊
isti debet̃ penetratio. Sed tunc querit̃ si vtrũqꝫ debet̃ pene
tratio: quomodo differẽter. Ad hoc dicẽdũ ꝙ penetratio cõ
sistit in duob⁹. Primũ est in quo ɔsistit apertio vie. Scd̃m
est subintratio partiũ. Dicim⁹ ergo ꝙ aceto debet̃ penetra
tio rõne cõplexionis: q: habet partes calidas acutas. ratiõe
substãtie debet̃ ei subintratio partiũ. ¶ Sexto queritur de
subtili in actiõe: vtrũ sit in natura cibi vel medicine: q: dicit
Gal. in li. de simplici medicina: ꝙ de ꝓprietate medicine est
vt alteret corpus ⁊ cibi vt nutriat: sed subtile in actiõe imu-
tat corpus: g̃ nõ habet virtutẽ cibi: sed potius medicine. Ad
oppositũ: illud qð in substantiã humiditatis ⁊ sanguinem
transmutat̃ nutrit ⁊ nõ immutat: sꝫ subtile in actiõe cõuer
titur in humiditatẽ ⁊ sanguinẽ ⁊ nutrit: g̃ non ĩmutat: ergo
habet virtutẽ cibi ⁊ nõ medicine. Ad hoc dicendũ ꝙ hꝫ vir-
tutem nutrimẽti. Ad rationẽ dicendũ ꝙ in talib⁹ reb⁹ est na
tura duplex. Una cõplexio quedã ꝓpria actualis: q̃ non frã
gitur: ⁊ per istam alterat. ⁊ est alia q̃ est in potẽtia remota: ⁊
hec est illa ꝑ quã ponim⁹ ꝙ habet potentiã vt fiat sanguis si
cut in alijs. ¶ Ultimo queritur quod magis confortet calo
rem naturalẽ: an vinum: an cibus: ⁊ dicit ysaac ꝙ vinũ ma-
gis cõfortet q̃ cibus: qð cõcedimus. Distinguim⁹ tñ ꝙ con
fortare calorẽ naturalẽ est duob⁹ modis: aut qualitatiue ita
ꝙ ipsam intẽdat ⁊ fortificet nõ tñ addat in substantiã: ⁊ hoc
modo vinũ magis cõfortat calorẽ naturalẽ. Scd̃o modo ð:
aliqd magis cõfortare calorẽ naturalẽ quãtitatiue: ita ꝙ nõ
solũ intẽdat ipsum: sed etiã addat in substantiã ipsi⁹: et hoc
modo cibus magis cõfortat calorẽ naturalẽ q̃ vinũ.

¶ De fructibus. Cap. xvj. Lectio. xxv.

Fructus gñaliter in duo diuidunt̃: Aut eñ
terrestres sunt cõtinui: duri: sicci: diu ꝑma-
nentes postq̃ separati fuerint ab origini-
bus suis sicut triticũ: ordeũ: ⁊ silia q̃cunqꝫ
grana vocant̃. Aut molles ⁊ teneri: q̃ postq̃ ab origi
ne sua segregant̃ nõ durãt: quin putrefiãt: sicut me-
lones: coctana: mora ⁊ silia. Hec aũt ꝓprie dicuntur
fructus: quorũ ṽo qui molles sunt et nõ diu perma-
nent postq̃ sunt collecti: parũ dant nutrimentũ cor-
porib⁹: nõ eñ diu permanẽt in membris nisi tãtillo
tẽpore quo dissoluant̃ ⁊ eijciãtur cum sudorib⁹: ⁊ vri
na ⁊ similibus. vnde velocius a corporibus q̃ grana
emittuntur: maxime si sint perforatiua: aut sapore ni
trosa: hmõi peiora sunt q̃ nõ sapora. Saporem eniꝫ
nõ habẽtia in hũorib⁹ sunt subtilissima: vñ fit causa
vt velociter penetrãt venas ⁊ cetera mẽbra ex sua na
tura lauatiua. In sapore nitrosa humorib⁹ sunt gros
siora: ⁊ ad penetrãdũ venas duriora. Intestina sunt
mordẽtia: cogũt ea expelli anteq̃ ꝑueniãt ad venas.
¶ Ceteri aũt fruct⁹ etsi mala nutrimẽta largiãtur:
q: cito ĩ corruptionẽ mutant̃: ⁊ putredinẽ: ⁊ inflatio-
nem: ⁊ rugit⁹ generãt: maxime si ad digerendũ mo-
rentur: vñ nõ sunt nutritiua vel iuuatiua nisi laborã-
tibus in nimio estu ⁊ lõga via: tunc eñ infundũt cor-
pus ⁊ refrigerãt: ⁊ tẽperate humectãt. maxime si an
teq̃ accipiãt̃ cũ aqua frigidissima refrigerent̃ q: hu-
mectationẽ habẽt naturaliter: refrigerationẽ ṽo pro
prie nõ habent tantam vt forti calori repugnare va-
leant. Ideoqꝫ refrigerãda sunt extrinsecus cuꝫ aqua
frigidissima vel niue: vt calori stomachi ⁊ epatis re-
pugnẽt ⁊ refrigerẽt. ¶ Qui aũt fructuũ terrestres
cõtinui super originẽ suã desiccati ⁊ diu permanen-
tes postq̃ sunt collecti: sunt duob⁹ modis. Quidam
eñ colligunt̃ recẽtes nõ ꝑfecte siccati sicut fabe: cice
ra ⁊ similia. Quidã eñ in sua origine exiccari per-
mittuntur ꝑfecte: sed collecti nõ bene sicci in digerẽ-
do ⁊ egerẽdo sunt citi: inter velocitatẽ fructuũ recen
tium ⁊ granorum perfecte siccorũ sunt medij: qð cõ-
tingit: q: adhuc quandã humiditatẽ aque retinent:
ideoqꝫ generãt in stomacho hũores supfluos: ⁊ inte
stinis ad dissoluendũ duri: faciẽtes inflationẽ ⁊ rugi
tus: ⁊ si sepe accipiant̃ lũbrici ascarides ⁊ silia gñan

tur. Si aũt in stomacho ꝑfecte digerant̃: nõ tñ mẽ
bris corpoꝝ virtus ꝑfecta ab eis tribuit̃: neqȝ bonũ
sanguinẽ gñant: sȝ phlegmaticũ ⁊ viscosuȝ. ¶ Qui
aute perfecte ⁊ ſm ꝙ oportet siccati sunt ⁊ duri: me
liores sunt ⁊ laudabiliores: q: natura qđ artificiali
ter facturi eramꝰ: industria facit: cũ adhuc in origine
sua fuerũt: ꝑfecte exiccãdo ⁊ excoquẽdo. ⁊ hũiditatis
⁊ grossiciei sup̄fluitatẽ quã hr̃e nõ debuerãt: auferen
do: ⁊ idcirco sunt velociores in sanguinis mutationẽ
⁊ mẽbroꝝ assĩlationẽ: tñ ventositatẽ naturalr̃ habẽt
inseꝑabilẽ: vñ artificialiter auferẽda est: aut ꝑfecte
maturãdo: fermentãdo ⁊ excoriãdo ac elixãdo: vel
assando: qđ ꝑfecte explanabit̃ i. xxiiij. cap. huiꝰ libri.
¶ In eis que in tota parte p̄cedẽti determinata sunt: pro
cessit circa inuestigationẽ nature diete ſm viã experimẽti ⁊
ratiõis modo gñali dãs canones gñales circa ip̄am. In hac
aũt parte ꝓcedit circa eius noticiã via speciali canones co
gnoscendi diuersis gñibus diete adaptãs: non tñ ad parti
cularium naturã descẽdẽs. Diuisio. Hec aũt pars diuidit̃ in
duas. In quarũ prima determinat de natura diete ꝓut in
diuersis existit rebꝰ. In scđa. s. in hac: Cibaria ĩ duo diuidũ
tur: vnũ est ꝙ natura adeo excoxit ⁊c. agit de modo appara
tus ciboꝝ: ⁊ de noticia ipsoꝝ q̄ ad ipsorũ cedũt apparatum.
Prima aũt pars diuidit̃ in duas. In quarũ prima determi
nat de natura diete: ꝓut ꝯsistit in terrenasc̃etibꝰ. In scđa. s.
in hac: Aĩalia tribꝰ modis diuersant̃ ⁊c. agit de natura eius
prout ꝯsistit in aĩalibꝰ ⁊ ipsoꝝ sup̄fluitatibꝰ. Prima auteȝ
pars q̄ est de natura diete ꝓut a terrenasc̃etibꝰ accipit̃ diui
dit̃ in duas partes. In quaꝝ p̄ia agit de natura fructuũ: ⁊
eoꝝ q̄ in quibusdã plãtis naturã fructuũ obtinẽt sicut sunt
grana. In scđa. s. In hac: Herbe gñalr̃ ĩ duo diuidunt̃. agit
de natura herbaꝝ. Prima autẽ pars diuidit̃ in duas: in quaꝝ
prima agit de natura fructuũ. In scđa. s. in hac: Oportet in
comedẽdis fructibꝰ mala cibaria ⁊c. agit de nocumẽto ⁊ iu
uamẽto fructuũ: ⁊ de modo exhibitiõis apparatꝰ eoꝝ. Pri
ma autẽ diuidit̃ in duas. In quaꝝ prima agit de natura fru
ctuũ a parte dispositionũ substantialiũ: quas habent a suis
substãtialibꝰ. In scđa. s. in hac: Fructꝰ ĩ duo gñaliter diuidũ
tur ⁊c. agit de natura ipsorũ ratiõe dispositionũ accidẽtaliũ
quas cõtrahũt a locis in quibꝰ nascunt̃ plãte. Prima auteȝ
pars diuidit̃ in duas. In quarũ prima agit de natura ⁊ di
uersitate fructuũ gñaliter. In scđa. s. ĩ hac: Concordati sunt
antiqui phi. agit de gñatione fructuuȝ ⁊ causis ⁊ diuersita
te sue gñatiõis ⁊ partiũ eoꝝ. Prima aũt pars ad p̄ns discu
tiet̃. Diuidit̃ aũt hec pars in duas partes. In quaꝝ prima
diuisionẽ fructuũ gñalẽ assignat ratiõe duriciei ⁊ molliciei.
In scđa de natura vtriusqȝ gñis specialiter agit. Prima aũt
pars nõ diuidit̃. Scđa vo diuidit̃ in duas. In quarũ prima
agit de natura fructuũ mollium. In scđa de natura duroꝝ.
Prima aũt pars nõ diuidit̃. Scđa vo diuidit̃ in duas. In
quarũ prima assignat distinctionẽ siccoꝝ durorũ: ⁊ ꝑ eos q̄
in sua origine ꝑfecte sunt siccati: ⁊ ꝑ eos qui sunt imꝑfecti.
In scđa agit de natura vtriusqȝ gñis. Prima aũt pars non
diuidit̃. Scđa aũt diuidit̃ in duas. In quarũ prima agit de
natura imꝑfecte in sua origine siccoꝝ. In scđa de natura ꝑ
fecte siccorũ. ¶ Sunt igit̃ in presenti lectiõe partes q̄nqȝ.
In quarũ prima diuidit fructꝰ ꝑ molles ⁊ duros. In scđa. s.
in hac: Quoꝝ vo qui molles fuerint ⁊ teneri ⁊c. agit de na
tura molliũ. In tertia. s. in hac: Qui autem fructꝰ terrestres
sunt cõtinui ⁊c. agẽs de duris assignat ipsoꝝ diuisionẽ. In
quarta. s. in hac: Sed collecti nõ bene sicci ⁊c. agit de natura
fructuũ non bñ in sua origine siccorũ. In q̄nta. s. in hac. Qui
autẽ perfecte ⁊ ſm ꝙ opȝ siccati sunt ⁊c. agit de natura ꝑfe
cte siccatoꝝ. Circa primã partẽ diuidit fructꝰ: dicẽs ꝙ quidã
sunt duri siccati sicut grana ⁊ legumina: quidã molles sicut
melones. ⁊ primi bene cõseruant̃ post collectionẽ: scđi vero
non. Circa scđam partẽ de mollibꝰ tria agit. Primo dicit ꝙ
paruũ dant corpori nutrimentũ ꝓpter paruã morã in mem
bris. Scđo dicit ꝙ minꝰ nutriũt q̄n habẽt insipidũ saporẽ:
vel aliquẽ non dulcẽ vt nõ habeãt virtutẽ venas penetrãdi:
sed mordicãdi ⁊ mouẽdi intestina. Scđo dicit ꝙ fructꝰ mol
les nocẽt ꝓpter grossitiẽ humoꝝ ⁊ inflationẽ quã generãt: ⁊
non competũt nisi exercitãtibꝰ: ⁊ debẽt aqua frigida ⁊ niue
perfundi. s. vt per frigiditatẽ repugnẽt calori corporis ⁊ mẽ
brorum. Circa tertiã parteȝ duroꝝ assignat diuisionẽ ꝑ eos
qui in origine perfecte siccant̃ sicut frumentũ: ⁊ ꝑ eos q̄ im
perfecte sicut sunt fabe ⁊ cicera. Circa quartaȝ partẽ de im
perfecte siccatis dicit ꝙ sunt veloces ad digerendũ ⁊ expel
lendũ ꝓpter suam aliquantulã humiditatẽ humores gros
sos si non digerant̃ generãt: digesti vo nõ bonũ dant nutri
mentũ: sȝ in humores phlegmaticos cõuertunt̃. Circa quin
tam partem de actionibꝰ perfecte siccatorũ dicit ꝙ meliores
sunt: q: natura cõpleuit in ip̄is qđ ars ĩ alijs cõplere laborat
⁊ grossitiẽ humiditatis ab eis abstulit desiccãdo: ⁊ iđ citius
mẽbris per coagulationẽ assimilant̃: tñ ventositatem gñant
que debet per apparatuȝ artificialẽ remoueri. hec est inten
tio huius partis. ¶ Circa partẽ istam tria dubitant̃. Pri
mum est de vsu fructuũ in regimẽto sanitatis. Scđm est de
administratiõe fructuũ ſm ꝙ cõpetũt exercitãtibus. Tertiũ
est de administratiõe eorũdem ſm ꝙ cõpetunt infirmis.
¶ Circa primũ ꝓcedit̃ hoc modo: querit̃ vtrũ fructꝰ aliqui
possint ꝑfecte nutrire corpus humanũ: ⁊ videt̃ ꝙ nõ: q: di
cit ysaac: om̄e qđ nutrit corpus nutrit ip̄m per approxima
tionem ⁊ cõuenientiã ad ip̄m: ⁊ ideo elemẽta non nutriunt
corpus humanũ: q: multũ distãt ab eo: nutriũt tñ plãtas q:
proxima sunt eis: sed fructus ⁊ plãte multũ distãt a corpore
hũano: ergo non possunt ipsum nutrire. Scđa ratio hec est:
natura humana est in tẽperamẽto ꝯsistens: ⁊ corpus eiꝰ est
in magna puritate: q: elemẽta maxie cõfracta sunt ⁊ in ma
gna puritate ĩ corpe humano: vñ inter oĩa corpa corpus hu
manũ ex purioribꝰ constituit̃: g̃ ex purioribꝰ debet nutriri:
sed in plãtis ⁊ fructibus sunt partes grosse ⁊ impure: q: ex
grosso nutrimẽto nutriuntur: sicut dicit phs: ergo non p̄nt
nutrire corpus humanũ. Tertia ratio hec est: illud maxie nu
trit corpus qđ maxime assimilat̃ sanguini: sed fructꝰ multũ
distant a sanguine: ergo nõ nutriũt. Ad hoc dicenduȝ ꝙ fru
ctus nullũ dant nutrimentũ bonũ. Ad rationem dicendũ ꝙ
fructꝰ duobꝰ modis considerant̃. Uno mõ per cõparationẽ
ad naturã humanã: ⁊ hoc modo parũ nutriũt. Alio modo cõ
siderant̃ vt in gñe fructuũ: ⁊ hoc mõ est ibi ponere gradus:
q: si dicat̃ ꝙ aliq̄s fructꝰ nutriat: hoc nõ est intelligendũ sim
pliciter: sed in respectu ad alios fructꝰ. ¶ Scđo querit̃ cir
ca hoc: vtrũ fructꝰ cõpetãt in regimẽto sanitatis: ⁊ videt̃ ꝙ
non: ea q̄ aquosum sanguinẽ gnerãt nõ cõpetũt in regimen
to sanitatis: hoc enĩ modo calor naturalis extinguit̃ ꝑ ob
uiationẽ humidi aquosi sicut ptȝ ꝑ simile in lãpade: sed fru
ctus humores aquosos generãt sicut dicit Ras. vñ faciunt
capillos albos ⁊ senectutẽ accelerãt sicut ip̄emet Ras. testa
tur: ergo nõ cõpetũt in regimẽto sanitatis. Scđa ratio hec
est: ea q̄ inducũt egritudines ꝑniciosas per sui vsum ⁊ calo
rem naturalẽ fatigãt nõ cõpetũt in regimẽto sanitatis: sed
fructus hec faciũt: ergo nõ cõpetũt in regimento sanitatis.
Tertia rõ hec est: dicit Gal. in quadã glosa sup Ras. ꝙ ha
bebat patrẽ qui nunq̄ comederat fructꝰ ⁊ semꝑ fuerat sanꝰ:
postq̄ vo comedit infirmꝰ fuit: quare relinquit̃ ꝙ fructꝰ nõ
cõpetũt in sanitate custodiẽda. Contrariũ videt̃. ea q̄ discra
siam cõplexionis reducũt ad tẽperamentũ cõpetũt in regi
mento sanitatis: q: sicut dicit Ras. corpa tẽperata tẽpera
tis indigẽt: ⁊ distẽperata distẽperatis: sed fructꝰ discrasiam
cõplexiõis reducũt ad tẽperamentũ: ergo competũt in regi
mẽto sanitatis. Scđa rõ hec est: si fructus nõ cõpetũt: ergo
neqȝ ꝯfecta cõpetũt: hoc aũt falsuȝ: q: ẽ p̄atis vtimur ĩ egri
tudinibus: g̃ illud est falsum ex quo sequit̃. s. ꝙ fructus non
cõpetũt in regimẽto sanitatis. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ nõ cõpetãt in
regimẽto sanitatꝭ: ⁊ si abstineret aliq̄s eis plus iuuaret. Ad
rationẽ primã dicẽdũ ꝙ sicut dicit Auicẽ. ꝙ duplex est cibꝰ:
quidã est cibus: qui est cibus tñ vt pulli: alius est cibus qui
est cibꝰ ⁊ medicina: vt lactuca: ⁊ hec diuisio sumit̃ ꝑ actionẽ:
q: cibus inquantũ patit̃ nõ agit: ⁊ qđ tñ patit̃ est cibus tñ
sicut caro pulloꝝ: sed lactuca nõ tñ patit̃: imo etiã agit cor
pus alterãdo. Dicimꝰ ergo ꝙ cibo q̄ est cibus tñ vtimur in

regimēto sanitatꝭ: ⁊ de alio cauere debemꝰ ſm Auicē. fructꝰ ṽo nō danť nisi in ratiōe medicine: ⁊ ꝓpter hoc in sanitate custodiēda nō cōpetūt. ¶ Tertio querit circa hoc quare in hoc cōicant oēs fructꝰ ꝙ ad humores aquosos cōuertunť: ⁊ videť ꝯ̃riū: q: quale est vnūquodq̧ in potētia cū nascať: tale est in actu cū ad nutrimentū reducať: sed multa sunt gn̄a fructuū frigida vel sicca vt pira: ⁊ calida ⁊ hūida sicut ficus: g̊ fructꝰ nō semꝑ debēt ꝯuerti ad vnū hūorē: sed ad sanguinē qn̄q̧: ⁊ qn̄q̧ ad phlegma: ⁊ sic de alijs. Cōtrariū dicit rasi. ꝙ oēs fructꝰ ⁊ herbe phlegmaticū humorē frigidū generāt. Ad hoc dicendū ꝙ oēs fructꝰ gn̄ant phlegmaticū humorē. Ad rationē dicēdū ꝙ in fructibꝰ sunt duo. Primū est cōplexio: ⁊ hoc mō quidā sunt frigidi: quidā sunt calidi. Scōm est ꝙ oēs cōicant in hoc ꝙ distāt a calore naturali ⁊ sanguine: ⁊ nō pōt calor naturalis eos ꝯuertere ad sanguinē: ⁊ iō cōuertunť ad illud qđ est circa sanguinē: ⁊ h̄ est hūor aq̄sus.

¶ Circa scōm ꝓcediť h̄ mō. q̄riť vtrū exercitantibꝰ cōpetant fructꝰ: ⁊ videť ꝙ non: q: in ipsis calor fortis est ⁊ exercitatus: ergo illa q̄ de facili ꝯuertunť ad calorē accidētalē nō debēt exhiberi exercitantibꝰ: sed talia sunt fructꝰ: g̊ nō debent exhiberi exercitantibꝰ. Cōtrariū dicit ysaac ꝙ nō debent exhiberi nisi exercitantibꝰ. Ad hoc dicendū ꝙ illis exhibentur. Ad rationē in ꝯ̃riū dicendū ꝙ aliq̄d d̾ de facili ꝯuertibile dupl̄r. Primo mō ꝓpter cōplexionē silēm sicut res calide a calore. Scđo mō ꝓpter cōplexionē habilē: ⁊ hoc mō fructꝰ de facili ꝯuertunť tn̄ rōne cōplexionis resistūt ⁊ alterāt cōplexionē. ¶ Scđo queriť circa h̄: vtrū oēs fructꝰ exercitātibꝰ cōpetāt: ⁊ si nō: queriť q̄ cōpetāt: ⁊ videť ꝙ nō oēs: solū illi cōpetūt q̄ cōplexionē calidā alterāt: ſȝ illi sunt solū fructꝰ frigidi sicut pruna ⁊ cerasa: g̊ isti solū exercitātibꝰ cōpetūt. Ad oppositū: exercitātes ꝓpter nimiā dissolutionem magna indigēt restauratiōe: ſȝ ficus in gn̄e fructuū magne sunt restaurātiōis: g̊ ficus maxime cōpetūt exercitātibꝰ. Ad hoc dicendū ꝙ nō oēs exhibēdi sunt exercitātibꝰ. Ad rōnem dicendū ꝙ aliq̄d dať illis duplici de causa. Prima est ad restaurandū deꝑditū. Scđa est ad alterandū excessuȝ caloris. Quātū ad primā cām illis nō cōpetūt fructꝰ aliq: ſȝ potiꝰ cibaria grossa sicut carnes bouine: ⁊ panis azymꝰ. Quātū ṽo ad scđaȝ cōpetūt cibaria frigida: ⁊ h̄ mō solū eis cōpetūt cerasa ⁊ pruna. ¶ Tertio queriť vtrū exercitātes indigeant fructibꝰ infrigidatis in aqua: ⁊ videť ꝙ nō: exercitiū ⁊ labor inducūt resolutionē caloris naturalis ⁊ sanguinis: ⁊ hec inducunt debilitatē caloris naturalis: sed qn̄ hoc est nō debēt dari fructꝰ infrigidati: q: calor naturalis debilitať: ergo eis nō debēt dari fructꝰ infrigidati. Ad hoc dicēdū ꝙ debēt dari infrigidati in aq̄ fontis, vł niue. Ad rationē dicēdū ꝙ in exercitio est duplex calor: actualis acquisitus ex exercitio vel labore: ⁊ calor naturalis: ⁊ iste vltimus calor in ipsis debilitatur: calor ṽo accidētalis multū intēsus ē in illis: vn̄ fit quasi febrilis: ⁊ refrenatur per vsum fructuum.

¶ Circa tertiū ꝓcediť h̄ mō: queriť vtrū i apostematibꝰ pectoris vł pulmonis sicut habēti pleuresim vel periplemoniā cōpetāt gn̄a quedā fructuū sicut pira: ⁊ videť ꝙ nō, pira sua pōticitate stringūt vias ⁊ iterum exasperāt eas: ⁊ signū huius est: q: qui pira comedūt vocis asperitatē incurrūt: sed in apostematibꝰ pectoris ⁊ pulmōis pessimū est clausio viaꝝ ⁊ asperitas: g̊ in talibꝰ apostematibꝰ nō cōpetūt pira. Scđa ratio hec est: dicit Gal. in cōmēto supra regimē acutoꝝ. In talibꝰ aqua frigida nō cōpetit: q: materiaȝ crudā reddit. vn̄ dicit Alexā. ꝙ patiēti erisipilam dedit aquā ⁊ fere eū interfecit: ſȝ fructꝰ hoc faciūt: incrudāt enī materiam: ergo in hmōi nō cōpetunt. Cōtrariū faciūt practici. Ad hoc dicendū ꝙ nō debēt exhiberi: ⁊ tn̄ si exhibeanť minꝰ pira ꝙ̄ poma debent exhiberi: q: pira exasperāt vias ⁊ corrugāt sicut dicit Gal. in cōmēto supra regimē acu. ⁊ illi q̄ dant mouenť ꝑ hoc: q: illa apostemata fiūt cū febre acuta: ⁊ q: i febre acuta dent frigida ⁊ humida: ⁊ iō dāt illis in apostematibꝰ fructꝰ: q̄ sunt frigidi ⁊ humidi: tn̄ dicimꝰ ꝙ nō debēt dari. ⁊ r̄ndemꝰ ad rationē: q: duo sunt in morbo ꝯsiderāda. Primū est ꝯsideratio morbi: scōm est regimē coꝝ ꝙ abijciūt morbū. Primo mō nō debēt exhiberi: dantur aūt ꝓpter accidētia sicut ꝓpter mollificationē vētris: vel ꝓpter depositionē cibi. Ad hoc qđ obijciť de febre dicendū ꝙ̄ qn̄ febris est morbꝰ ꝑ se: cōpetūt fructus: sed qn̄ est accidēs nō: q: augent morbum.

¶ De diuersitate saporū in fructibus. Cap. xxij.

¶ Lectio. xxvj.

Quare quidā fructus sunt dulces: quidam amari: quidā acuti: quidā duri: hi molles ⁊ similia. ¶ Concordati sunt antiqui philosophi q: oēs fructus nascentiū terre: ex subtiliori sunt substātia humorū ad eos venientiuȝ. Dicūt enī oīa spermata in terrā cadētia humiditatē aque atq̧ essentiā terre sibi sunt trahētia: que. s. sue cōplectioni sunt similia. vnde sui constitutio fit nutrimenti. Infusa autē ⁊ inflata funduntur que terre infiguntur: a quibus quedā radix egrediť que quasi os cuiuslibet aīalis eidē arbori esse perhibetur: quo materia sui nutrimēti a terra exugať. Cōfortatis aūt ⁊ augmentatis: calor solis sibi attrahit subtilissimos humores ad nutrimentū illi venientes: ⁊ sursum venientes euocat. Quanto autem magis calor solis in eis augmentatur ⁊ cōfortatur: humiditas illa desiccatur: vn̄ ⁊ quāto magis attrahiť tāto plus exiccať qđ in ꝑte terrestri fit ⁊ in parte aereū magis. Quanto aūt hūores augmentātur calore naturali interiꝰ ⁊ aereo exterius excoquunť: ⁊ ascendēdo alligantur ⁊ ramificanť ⁊ frondescunt: ⁊ quāto plus caloris actio confortať rami ꝯfortanť ⁊ indurātur: ⁊ foramina vn̄ cibus trahitur dilatanť atq̧ florescūt atq̧ fructuant sicut ⁊ in aīalibꝰ videť: cum in pueritia cōpleanť: mēbrorum enī cōpago perficiť: ⁊ pori dilatātur: ⁊ spermatis perfectio cōpletur. tunc enī nature actiōes in eis sunt cōpletiores diuina potestate hoc operante. Jtidē ⁊ oībus terrenascētibus. ¶ Cū autē fructus terre cōpleantur humorū subtiliationibꝰ in cibū eis veniētibus: tandē excocta a terrestri ponticitate mutantur in multis saporibꝰ ⁊ diuersis ſm naturas diuersorum generū sicut iā diximus in fructibꝰ: q: que de terrenascētibus infra caloris tēperamentū trāsierunt: ⁊ quasi ad frigitudinē paruaȝ peruenīūt: si humores sint subtiles ⁊ aquosi: a pōticitate ⁊ sine sapore in aque saporē mutanť. Si autē calor sit hmōi: ⁊ humores sint viscosi inter grossum ⁊ subtilē medij: fructus inde cōfecti in aliquantulā saporitateȝ sunt mutandi vt persica. Si autē calor naturalis augeať ⁊ cōforteť ⁊ in mediocritatē ⁊ tēperamentū deducātur: quasi calescat i scđo gradu habere: ⁊ hūores sui inter grossum ⁊ subtilē medianť: ⁊ in dulcedinē mutantur. Si ṽo calor supgrediať quasi in finē scđi gradus: ⁊ humores sint subtiles ⁊ aerei: in vnctuositatē sunt trāsducēdi. Quod si calor plꝰ trāscēderit ⁊ hūiditas sit parua: inter grossuȝ ⁊ subtilē sunt medij: ſȝ tn̄ terrestri nature vicini. hūores hmōi fructuū calesūt et in viscositatē ⁊ salsedinē trāseūt calore: iterū trāscendente: ⁊ ad tertiū gradū tandē ꝑtingēte: humiditate aut parua grossa ⁊ terrestri existēte: fructꝰ in amaritudinem mutanť. Si autem adhuc plus transierit ⁊ vsq̧ ad igneam incensionē peruenerit quasi in quarto gradu: humiditas autem paruissima ⁊ siccissima: fructus in acumine incensionū extransducuntur: et morsuram. Frigiditate autē terrenascētibꝰ dominā

te ⁊ in pꝛimo gradu permanēte: humiditate autē inter ſubtilē ⁊ groſſum medioc͡ri ⁊ quandā viſcoſitatē habente: fructus in ſapoꝛitatē .i. ſine ſapoꝛe ⁊ dulcedinem tranſducūtur medij. Qꝛ ſi frigiditas trāſierit ⁊ vſqꝫ ad mediū ſecūdi gradus ꝑtigerit: humiditas ꝟo multa ſubtilis ⁊ aquoſa fuerit: ſed tm̄ aliquātulū terreſtris: fructus in acetoſitatē mutabunt̄. Si vero tranſiēs in fine ſecūdi gradus peruenerit: ⁊ humiditas paruiſſima inter ſubtilē ⁊ groſſum media: fruct⁹ in ſtipticitatē mutant̄. Qꝛ ſi frigiditas ad finē tertij gradus ꝑueniat: ⁊ humiditas groſſa vel parua terreſtriſqꝫ fiat: permanēt fruct⁹ in terreſtreitate ſua et ſua ponticitate: ⁊ ſue oꝛiginis appꝛopinquāt ſapoꝛi: vt glandes amittētes pōticitatē ⁊ ceteros ſapoꝛes: pꝛeter ſue oꝛiginis ſapoꝛitatē: vnde ⁊ canna mellis ⁊ alia ſimilia dulciſſima nō in terra naſcunt̄ frigidiſſima: qꝛ dulcedinibus caloꝛ foꝛtis in ſcd̄o gradu eſt neceſſarius: vt ſuum nutrimentū .i. humoꝛes excoquantur ⁊ congelētur. ¶ Palā ergo eſt qꝛ virtutes fructuum oꝛiginibus ſuis vicine ſunt: ſed tm̄ calidiuſcule ⁊ ſicciuſcule ſunt. vnde et ſubtilioꝛes oꝛiginibus ſuis erunt. Teſtatur hoc nutrimēti ſubtilitas: nō em̄ alimentū ſuū eſt aliud ꝙ qd̄ de terra ſibi venit ſubtilius: caloꝛqꝫ ⁊ ſiccitas ſua cauſa ſunt ꝙ ab humiditate terre elongātur: ⁊ caloꝛ magis eis dominat̄ aeris. Ideoqꝫ omne ſemē fructuum ſubtiliat magis ⁊ mūdificat: ⁊ aperit plus ꝙ ſua oꝛigo vn̄ naſcit̄. Hoc aūt intelligit̄ ex ſemie papaueris: qꝛ frigidū min⁹ inuenitur ꝙ illud vn̄ oꝛit̄. Non em̄ tantā doꝛmitationē tātūqꝫ ſomnū adducit quantū ſua oꝛigo. vn̄ ⁊ lac qd̄ ab oꝛigine ſua educit̄ opiū vocat̄: foꝛtioꝛis eſt actionis in ſomno faciēdo. Itidē de lactucis ⁊ ſimilibus. Que autē de ramuſculis plātātur cum ligna illa terre infiguntur ⁊ inſerūtur: infuſa ⁊ inflata finduntur: atqꝫ humectationibus inde fluentibus iuncta terre radicantur: q radices tantū eis pꝛeſtāt: quātū ⁊ oꝛa in nutriendis animalibus. per eas em̄ nutriunt̄. Cū aūt humoꝛes lignis illis augmētant̄: ⁊ caloꝛe naturali intrinſecus ⁊ aereo extrinſecus excoquunt̄: inflantur: poꝛiqꝫ ſui dilatantur: vn̄ ⁊ frondeſcunt floꝛeſcūt ⁊ fructificāt. Que autē dure fructificāt ſicut oliue: ebenus ⁊ ſimilia: diutius in terra durāt nō marcētia qꝛ de humoꝛibus terreſtribus groſſis continuis ad diſſoluendū ⁊ ad ramificādū duris ſunt nata. Ideoqꝫ ebenus diu in aqua durat vt nō marceſcat. Que ꝟo velociter creſcunt ⁊ fructificant: ſicut perſica: mala ⁊ ſimilia: parum durant in terra: qꝛ de humoꝛibus ſubtilibus ⁊ raris ad diſſoluendum citius ſunt oꝛta.

¶ Si autem interrogemur quare quidā fructuum duri ꝯtinui: quidā molles ⁊ tenues: quidā ꝟo mediocres ſunt: dicimus qꝛ humoꝛes fructus nutriētes diuerſi ſunt ſicut dixim⁹: quidā em̄ terreſtres ſunt et groſſi: quidā ſubtiles ⁊ aquoſi: alij leues ⁊ aerei: alij medij hoꝛum. Quibus ergo fructibus terreſtres dominantur humoꝛes fructus nutrientes diuerſi ſunt: dure ⁊ ſicce ſunt eoꝛum congelationes vel coagulationes: ſicut coagulatiōes oſſium in animalibus: qd̄ in fulful fructibus inuenitur ⁊ ſimilibus. Si aūt terreſtribus aquoſitas admiſceatur: ⁊ aquoſitas paruū modum excedat: coagulū fructuum fit mediocriter: ſicut in animalibus hoc eſt videre: in malis coctanis ⁊ ſimilibus. Si aūt terreſtreitate minuta aquoſitas abundet: coagulationes fructuū melioꝛes ſunt: ſicut pinguedines animaliū: ſicut ficuum ⁊ ſimiliū. Qꝛ ſi terreſtreitatis plus minuatur quantitas: ⁊ ſubſtantialis humiditas ſubtilis ſit ⁊ aquoſa: ſed tm̄ aliquātulū viſcoſa: ꝯtinuatur fruct⁹: ⁊ qſi humiditas coagulata efficitur: ſicut videmus in moꝛis ⁊ ſimilib⁹: Humiditas autē ſi fuerit viſcoſa ⁊ inter ſubtilitatē ⁊ groſſitudinē media: a terreſtribus elōgata effluit ⁊ pꝛolongatur ſicut muſa ⁊ ſimilia: ⁊ ideo muſa elongatur: qꝛ humoꝛes in groſſitie mediocres effluentes inferius ſunt deſcendentes. Sed ſi humoꝛibus viſcoſis iungatur aerea pars: Ibitur leuitate aeris ſuperius: viſcoſitate ergo cogitur deſcēdere inferi⁹: ⁊ ab omnibus ſuis partib⁹ equaliter mouetur: vnde cauſa rotunditatis efficitur. Repꝛehēdimur tm̄ ab obijcientibus: quare inquiunt galla eſt rotunda ⁊ glans oblonga cū humoꝛes vtriuſqꝫ ſint groſſi ⁊ tereſtres: Reſpōdemus humoꝛes galle pure terreſtres ſunt ⁊ groſſi: ⁊ ideo adunant̄ partes ſue ⁊ continuantur et rotundatur. Glandis ꝟo humoꝛes inter ſubtilem et groſſum ſunt medij: qd̄ eius monſtrant ſapoꝛitates, vnde ⁊ humoꝛes ſui effluentes eam elongant.

¶ In parte pꝛecedēti determinauit auctoꝛ de diuerſitate nature fructuū. In hac parte agit de modo ⁊ cauſis generationis ipſoꝛū ⁊ partium eoꝛū. Diuiſio. Hec autē pars diuiditur in duas. In quarū pꝛima agit de modo generationis ipſoꝛum ⁊ cauſis ſue generatiōis. In ſecunda .ſ. in hac Conſtat ex verbis noſtri libꝛi ⁊c. agit de modo ⁊ cauſis generationis partiū ipſoꝛū. Pꝛima autē pars ſpectat ad pꝛeſentem ſpeculationē. Diuidit̄ autem hec pars in qnqꝫ partes. In quarū pꝛima aſſignat modū generatiōis plantarū ⁊ partiū ipſarū ⁊ fructuū per modū pullulationis ⁊ pꝛoductionis. In ſcd̄a ſcꝫ in hac: Cum autē fructus cōpleant̄ humoꝛum ſubtilitatibus ⁊c. aſſignat modū ⁊ cauſas generationis ſpecierū ſapoꝛū in fructibus. In tertia .ſ. in hac: Palam ē ꝙ virtutes fructuū oꝛiginib⁹ ſuis vicine ſunt ⁊c. aſſignat comparationē nature fructuū ad naturā ſuarū oꝛiginū In quarta .ſ. in hac: Que autem de ramuſculis plātant̄ ⁊c. aſſignat modū generationis plantarū per viam plantationis ⁊ inſertionis ⁊ modū ꝓductionis ipſoꝛum poſt ſuū oꝛtum: ⁊ diuerſitatē ipſoꝛū ſm̄ velocem vel tardam pꝛoductionem. In quinta .ſ. in hac: Si aūt interrogemur: quare quidam fructus ſunt duri continui ⁊c. aſſignat diuerſitatē fructuū ratione ſubſtātie ⁊ figure penes diuerſitatē ſuarū cauſarum naturaliū cum ipſis concurrētibus. Particularū aūt ſubdiuiſiones in expoſitiōe patebunt. ¶ Circa pꝛimā partem de fructuū gn̄atiōe ſex tāgit. Pꝛio dicit ꝙ materia fructuū in plātis eſt humiditas ſubtilis ex materia illa qua nutriuntur. Scd̄o tangit modū attractionis nutrimentalis a terra: dicens ꝙ plante ſibi ſimile ab illa attrahunt. Tertio tāgit modū generationis radicis que eſt attractiōis pꝛincipiū dicens ꝙ cū plantatio vel ſeminatio fit: findit̄ ſemē vel ramus: ⁊ generata radix erit ⁊ nutrimentū attrahit. Quarto dicit ꝙ confoꝛtato caloꝛe naturali tunc maius attrahit̄ nutrimentū: ⁊ deinde dicit ꝙ per actionē caloꝛis ⁊ attractionē humiditatis generant̄ rami per materie eleuationē. Quinto dicit ꝙ cum creſcit planta ⁊ caloꝛ apertis poꝛis fiunt rami groſſioꝛes ⁊ durioꝛes. Sexto inducit exemplū in animalib⁹ de ſpermatis emiſſione. ¶ Circa ſecundā partē que eſt de ſapoꝛū generatione in fructibus ſunt vndecim partes. In pꝛima dat modū ſm̄ quē fructus a ponticitate in om̄s trāſmutantur ſapoꝛes per actionē caloꝛis: ⁊ attractionē diuerſe humiditatis. In ſcd̄a dat modū generatiōis dulcis ſapoꝛis: qui eſt

q̇ est a calore tẽperato: ⁊ ex materia mediocri ad grossitiem
declinãs. In tertia dat modũ gñatiõis vnctuosi a calore ma
iori ⁊ ex humiditate subtili gñati. In quarta dat modũ gña
tionis salsi a calore plus excedẽte ⁊ ex suba mediocri gñati.
In septima dat gñationẽ parũ insipidi q̇ a frigiditate ⁊ hu-
miditate mediocri ⁊ subtili gñat. In octaua dat gñationeʒ
acetosi q̇ a frigiditate ⁊ subtili humiditate gñat. In nona
dat gñationeʒ stiptici q̇ ex frigiditate ⁊ pauca humiditate
gñat. In decima dat gñationẽ põtici q̇ ex dẽsa humiditate
⁊ frigiditate sicca terrestri gñat. In vndecima dicit ꝙ cuʒ in
põticis regnet frigiditas: ad dulcedinem calor reqrit. vt hu
miditatẽ digerat ⁊ ꝯuertat ⁊ coagulet sicut in cãna mellis
vel zuccare. ¶ Circa tertiã partẽ tria tãgit. Primo dicit ꝙ
nature fructuũ sunt siles naturis suarũ originũ plantarum
sed tñ fructuũ nature ipsaꝝ naturis aliquãtulũ calidiores ⁊
sicciores sunt. Scđo ꝓbat hoc ꝑ effectũ ꝙ alimẽtũ ipsoꝝ fru
ctuũ subtilius est. ⁊ cã huius est ꝓpter coagulationẽ a terra
a qua prouenit frigiditas: ⁊ iõ semẽ est magis subtiliatiuũ
⁊ aptiuum. Tertio ꝓbat hoc ꝑ exẽplũ in papauere: cuius se
mẽ est min⁹ frigidũ ⁊ somniferũ: lac aũt aut succus ex quo
fit opiũ magis ꝓpter maiorẽ frigiditatẽ. Silr hoc pꝫ in la-
ctucis ⁊ ipsarũ semine. ¶ Circa quartã partẽ declarans mo
dos gñatiõis plantaꝝ ꝑ viã plãtatiõis tria intẽdit. Primo
tãgit modũ gñationis hui⁹ dicẽs ꝙ rami plãtant ⁊ findunt
⁊ exit radix humiditates attrahẽs nutrimẽtales. Scđo dat
modũ ꝓductiõis ramoꝝ ⁊ folioꝝ dicẽs ꝙ ꝑ actionẽ caloris
ꝯfortati ex humiditate diffusa poris aptis folia ⁊ rami ge-
nerant. Tertio dat diuersitatẽ plantarũ rõne ꝓductiõis di-
cẽs ꝙ plante tarde ꝓducẽtes diu ꝯseruant ꝓpter duriciẽʒ
sicut oliua: q̇ aũt cito ꝓducunt cito dissoluuntur ꝓpter hu-
miditatem ⁊ molliciem sicut persica. ¶ Circa quintã partẽ
sunt due partes. In quarũ pria determinat de diuersitate
fructuũ rõne substantie. In scđa. s. in hac: Ideoq; musa elõ
gant ⁊c. determinat de diuersitate ipsoꝝ rõne figure. In p̃
ma aũt parte duo intẽdit. Primo assignat diuersitatẽ qua
drimẽbrẽ nutrimẽtalis humiditatis: ex qua fructus gñant
dicẽs ꝙ q̄dam est terrestris grossa: q̄dam subtilis aquosa:
quedam leuis aerea: q̄dam media. Scđo iuxta p̄dictã diuer
sitatem determinat diuersitatem fructuum ẜm q̈nq; gña.
Si eñ materia fit terrestris gñantur fructus duri sicut po-
mũ quercinũ. Si aquosa aliquãtulũ gñant aliquatulũ mol-
les sicut coctana. si multũ aquosa gñant magis molles sicut
ficus: si aquosa ⁊ paruʒ viscosa gñantur tales fructus sicut
mora: si media: gñantur fructus muzi sicut sunt pruna ⁊ q̄-
dam poma. Consequenter assignat fructuũ diuersitatẽ rõ-
ne figure. hec aũt pars duas continet partes. In quarũ pri
ma tangit hanc diuersitatẽ. In scđa remouet dubitationeʒ
incidẽteʒ. Dicit igitur primo de figura oblonga: ꝙ in fructi
bus viscosis aliquantulum humidis sicut in prunis: figu-
ra hec fit propter effluentiam ⁊ elongationem partiũ ⁊ de-
scensum deorsum. Scđo dicit de rotũda: cũ viscose materie
iungit aerea viscositate ꝯhitur: ⁊ partibus vndiq; a circun
ferentia ad centrum concurrentibus fit figura rotũda. De
inde ꝓcedens circa dubitationem primo mouet eam dicẽs
propter quid glans est oblonga: rotunda aũt est galla: cum
humiditates vtriusq; sint grosse terrestres: ⁊ ideo propter
partium equalem congregationem rotũdatur: materia ve-
ro glandis est media inter grossam ⁊ subtilẽ: ⁊ signũ eius
est sapor ⁊ aliquantula humiditas: ⁊ ideo propter partiu̾
fluxum fit oblonga. hec est intentio huius partis. ¶ Circa
partem istam tria inquiritur. Primũ est de generatiõe fru
ctuum in plantis. Secundum est de generatione sapoꝝ in
eis. Tertiũ est de generatione plantarum ẜm viam planta-
tionis ⁊ insertionis.

¶ Circa primũ ꝓcedit hoc mõ: q̄ritur quare quibusdã plã
tis debet ꝓductio fructuũ ⁊ q̇busdã non: videt ꝙ cuilibet
plante debeatur ꝓductio fructuũ: q: in quocũq; viuente cõ
pleto est nutrimentũ: in eodem est sup̱fluitas nutrimenti:
sed ex superfluitate nutrimenti in plantis generant fruct⁹
ergo omni plante debetur productio fructus: videmus tñ
contrarium. Ad hoc dicendũ ꝙ quattuor sunt cause propter
quas plante non producũt fructus. Prima causa est pauci-
tas humiditatis a terra attracte: q: qñ humiditas est pau-
ca: tunc planta conuertit totum nutrimentum i sui vsum: ⁊
sic nihil superfluit ex quo generetur fructus. Scđa cã est for
titudo caloris ⁊ siccitatis plante humiditates consumẽtis
sicut pꝫ in oleastro: vnde cum humiditas consumatur que
debet esse sufficiens nutrimentum: ⁊ similiter sup̱fluitates
nutrimenti consumuntur. Tertia est humiditatũ terrestriũ
grossicies: q: ita sunt grosse ꝙ non possunt subtiliari ad fru
ctus producendos. Quarta causa est quam ponit Arist. liq-
ditas humiditatum: que cum sint multum liquide non pos-
sunt extra duci: immo fluũt per poros omnes sicut patet in
salice. Per hoc patet solutio ad aliud: q: ꝗuis sit humidi-
tas in qualibet planta: vel nutrimentum: deficit tamẽ quia
pauca vel quia nimis grossa ⁊ huiusmodi. ¶ Scđo querit
quare in quibusdam plantis est productio fructuuʒ bis in
anno sicut in ficu. Ad hoc dicendum ꝙ plantarum quedam
sunt que ex humiditate terrestri in magna copia attrahunt
ad suum nutrimentum: habent ⁊ multam nutrimenti sup̱-
fluitatem sicut ficus: ⁊ ideo ex vna parte superfluitatis nu
trimenti producit fructus primos: aliam vero partem reti
net ad fructus alios producendos. ¶ Tertio potest queri
quare hoc non est possibile in omni regione. Ad hoc dicen-
dum ꝙ hoc non contingit nisi in calida regiõe: q: in regione
frigida humiditas nutrimentalis non potest digeri: cum fri
giditas digestionem impediat: in calida vero hoc est possi-
bile q: calor iuuat digestionem. ¶ Quarto queritur cũ fru
ctus in planta generetur: vtrum ex operatione prime dige-
stionis vel scđe vel tertie: ⁊ videtur ꝙ ex operatione tertie
digestionis: q: dicit ysaac sicut se habet semen in animalib⁹
ita se hꝫ fructus in plantis: sed in animalibus semen fit ex
operatione tertie digestionis: ergo in plãtis generant fru
ctus ex operatione tertie digestiõis. Scđa rõ põt accipi ex
dictis ysaac I de vrinis dicentis ꝙ ex tertia digestiõe gene
rantur folia in plantis ⁊ rami ⁊ fructus. Tertia rõ hec est: di
cit pħs ꝙ partes plante sunt proportionales partibus aĩa-
lium: vnde dicit ꝙ radix assimilatur ori ⁊c. ergo in radice fit
prima digestio: in trunco scđa: necesse est ꝙ in oĩbus parti-
bus tertia celebretur: sed fructus generatur ex digestione
ceterarum partium: ergo generatur ex operatione tertie di
gestionis. Ad oppositum est hec rõ: in quo non est tertia di-
gestio non est effectus tertie digestionis: sed in planta non
est tertia digestio sicut dicit pħs: ergo neq; effectus tertie
digestionis: ergo fructus in planta non operabitur ex ope-
ratione tertie digestionis. Ad hoc dicendum ꝙ fruct⁹ in plã
ta generatur ex operatione tertie digestionis. Ad auct. pħi
respondeo ꝙ tertia digestio ad duo ordinatur. Primum
est conuersio nutrimenti ad singulas partes corporis. Se-
cundũ est ad qđ ordinatur gñatio seminũ ⁊ fructuum ex pu
ra superfluitate: q: sicut ex superfluitate nutrimenti gene-
ratur semen: ita fructus. ⁊ hoc modo est ibi tertia digestio.
Tertiũ est ad qđ ordinatur diuersitas partiuʒ: ⁊ hoc modo
tertia digestio conuenit animali: q: partes animalis diuer-
se sunt: partes vero plante similes sunt: q: folium folio ⁊ ra
mus ramo: ⁊ quãtum ad hoc deficit in eis virtus digestiua
tertia: ⁊ tertia digestio. ¶ Quinto q̄ritur quare in q̇busdã
plantis sicut in persico folia sunt dura ⁊ amara ⁊ fruct⁹ dul-
ces. Ad hoc dicendum ẜm Arist. ꝙ folia in ipso generant ex
humiditate grossa ⁊ indigesta: vnde retinent amaritudinẽ
sed fructus generantur ex humiditate pauca pura ⁊ digesta
que depuratur in via: ⁊ ex ista digestione acquirunt dulce-
dinem. De secundo vero nihil dicimus: sed supponimus ex
capitulo de saporibus.

¶ Circa tertiũ ꝓcedit hoc mõ: q̄ritur quare propriũ est plã
te vt ramus decisus terre applicatus viuat. hoc autem non
contingit in animali. Ad hoc dicendum ẜm Auerro. ⁊ Ari.
in libro de morte ⁊ vita: differt plantatio partiuʒ animalis
⁊ plante: quia partes animalis sunt diuerse ⁊ non soluʒ situ
⁊ cõpositione sed etiã virtute: sed partes plante sunt simi-
les: quia sicut dicit Arist. in qualibet parte est potentia ger
men ⁊ fructus: ⁊ iõ si plantet pars germinat sicut totũ. In
aĩali pars est diuersa a toto: ⁊ ideo si plantetur non viuit.
¶ Secundo queritur quare mixtio possit fieri in plantis

⁊ nõ in animalibus. Ad hoc dicẽdum ꝙ hoc est ꝑpter duas causas. Prima est a parte rei site: quia quedã est materia terminata sicut in homine: alia est materia interminata sicut illa q̃ fluit: ⁊ hec est in planta: quia fluit per multa sicut in folia ⁊ ramos. Sed materia terminata non potest reperire aliam materiã supra se: ⁊ ideo non potest recipere insertionem: ⁊ hec est in animali: ⁊ ideo in animali non potest fieri commixtio. In planta vero est materia interminata: ⁊ ideo põt recipere potentiam alterius materie. ¶ Tertio q̃ritur quare in insertione fructus seq̃tur naturam rei inserte. Ad hoc dicendum ꝙ fructus sequitur naturam plante q̃ inseritur: quia proprium est fructui vt in ramo generetur truncus vero generat nutrimentũ: rami vero recipiunt huiusmodi nutrimentum: ⁊ sicut dictũ est: ex superfluitate nutrimenti fructus generantur: ⁊ ideo sequitur superfluitatẽ nutrimẽti ramoꝝ: ⁊ hoc est a parte rei inserte: ideo fructus naturam rei inserte debent sequi.

¶ De nutrimentis arborum ⁊ ceteroꝝ terre nascentium. Capi. xxiij.

Lectio. xxvij.

Constat ex verbis huius nostri libri: q: nutrimenta arboꝝ ⁊ ceteroꝝ terrenascẽtium ex quattuor sunt elemẽtis. humores enim ea nutrientes aut terrestris sunt grauitatis ⁊ aquositatis effluentis: ⁊ aeree leuitatis igneeq; subtilitatis nõ sunt expertes. Quarũ essentie aliq̃n sunt equales in humoribus fructus nutrientibus: Aliq̃n vero diuersant᷑. Si ergo fructibus terrestris ⁊ grossa substãtia dñetur: humores ṽo subtiles ⁊ aquosi inueniant᷑: grauitate sui prioris humores penetrãt interius: ⁊ ibidẽ coangulant᷑ ⁊ ossa ꝯficiuntur. Cũ aũt nulla nutrimenta vnctuositate ⁊ spiritualitate sint carẽtia: vñ q̃ nutrienda nutriũt: si sunt gignenda gignunt: penetrãda penetrant: et vnctuositas ⁊ spiritualitas cũ parte terrestri adunant᷑: ⁊ in medio eiusdem partis terrestris: q̃ locus ꝓprius est coꝝ custodiendoꝝ: sicut in animalibus videmus: quoꝝ medulle iter ossa cõtinent᷑. ¶ Vnde ⁊ oĩa nascẽtia que ossa sunt habẽtia: ex ossibus suis possunt gñari: pars enĩ vnctuosa ⁊ spũalis q̃ interius ꝯtinet᷑: idem in eis qḋ sperma in animalibus gñandis facit. hec est cã ossiũ ⁊ coꝝ q̃ ab ossibus sunt gñanda. Ossibus carentia partim terrestris: partim aeree substãtie cõmixtionẽ hñt: q̃ leuia facit ea ⁊ natatilia. Cum autẽ humores grossi ⁊ viscosi inueniunt᷑: grossitie ⁊ viscositate penetrare ꝓhibẽt partẽ terrestrẽ: ideoq; supinnatat et in extremitatibꝫ se dilatat: ⁊ calore solis desiccata corticem facit ⁊ gñat. pars vero vnctuosa ⁊ spũalis: q̃bus fructus gñatur: cũ ossa vbi lateant nõ repiant: ꝑ totũ corpus interius se diffundũt. Vñ cuꝫ oĩs fructꝰ ossa hñs ex ossibus suis gñetur: q̃ vero nõ hꝫ ex radicibus ⁊ ramis necesse est arborizet. ¶ Licet nobis obijci possit quare quedã arbores caducas hñt frondes: q̃dã ṽo nõ: q̃dã rotũditas: q̃dã oblõgas: ⁊ q̃daꝫ fissas: q̃dã ṽo nõ. Dicimus frondiũ ab arboribus cadentiũ cã est ablatio ciboꝝ. Cũ enĩ frigus in hyemali tpe extrinsecus arboribus dñetur: calor fugiens sibi contrarium: latitat in radicibus. Qui cum ibi augmẽtetur: a superioribus ramis ⁊ extremitatibꝫ humorem sibi trahit funditus: vt multitudo sui caloris temperetur ne inferiora incendantur. a superioribus ergo cibo illo fugiente necesse est frondes cadere. dicũt ergo illi hic vt calor inferiora petat omĩbꝫ est vniuersale arboribus. Sed quare quibusdam cadant: quibusdaꝫ non. Dicendum est ꝙ duobus modis specialiter fit. Vno q: radices sue naturaliter forteꝫ virtutem habent trahendi sibi sepe humorem a terra: ⁊ tante sunt multitudinis ⁊ grossitiei: vt multã humectatiõis quãtitateꝫ ⁊ grossaꝫ quã a terra sumpserũt seruare possint: quare ad refrigerandum caloreꝫ illũ sufficit: nec oportet vt a superioribus auferant ramis Ideoq; frondes non cadunt: q: non eis auferũt suuꝫ nutrimentum sicut frondes palmarũ. Sunt etiã arbores que rarissimas habent radices: quibus cũ nõ sufficiat qḋ eis terra administrat: ꝙ ita pauperãtur vt velint nolint ad refrigerandum calorem expetãt a superioribus: ⁊ sic fiunt causa casuris frondibus. Secundo vero modo (quẽ iam diximus) q: quedaꝫ arbores oriuntur vel fiũt ex humoribꝫ subtilibꝫ ⁊ cito dissoluentibus. sicut malagranata ⁊ similia: q̃daꝫ de humoribus grossis ⁊ terrestribus ⁊ similibus cõtinuis: ⁊ ad dissoluendum duris. Que aũt de subtilibus fiunt ⁊ cito dissoluentibus: virtus appetitiua que in radicibus est: quicquid a ramis trahit: facile sibi obedit propter subtilitateꝫ sui ⁊ leuitatẽ. Quia ergo sepe sibi fugiunt: facile frondes inde coguntur cadere: vñ ⁊ huiusmodi arbores parum in terra sunt durantes. Que ṽo hũoꝝ sunt grossoꝝ ⁊ terrestriũ iũctoꝝ: virtuti appetitiue in radicibus manenti ab huiusmodi non obeditur humoribus: qui in ramorum sunt extremitatibus propter grossitiem ⁊ sui terrestreitateꝫ resistentem: neq; potest virtus trahere nisi qḋ in eis est subtile: maior autem pars remanens nutrimentum frondibus prebet ne cadant. Ideoq; arbores iste diu in terra sunt duratiue sicut oliue: ebenus ⁊ similia: qḋ sic potest visui certificari: pannus enim per medium fissus si partim subtili aqua: partim grossa infundatur: ⁊ vtraq; pars soli exiccanda exponatur: subtili aqua infusa citiꝰ desiccabit᷑. Quare aũt quedam rotunda: quedam longa habent folia: elemẽta frõdiũ: ⁊ humoreas eos nutriẽtes sũt cãe q: elementa aliq̃n subtilia sunt ⁊ leuia: aliq̃n grossa ⁊ grauia: ⁊ humores similiter aliq̃n liquidi: ⁊ aliq̃n fluidi: aliq̃n leues ⁊ aerei. Si ergo materia subtilis sit ⁊ leuis: humores vero liquidi ⁊ fluidi: mouetur materia sursum leuitate: humores vero deorsum liq̃ditate: sicq; frondes dilatãtur ⁊ elongantur. Si aũt materia grossa: humores vero subtiles: grauat᷑ materia et grossitie sua ne sursuꝫ ascendat: humores autem circũfunduntur subtilitate sua per eas: ⁊ ita rotunditatis fit causa. Quare autem fissa sunt vel integra: siccitas ⁊ humiditas est causa. vbi enim frondibus siccitas dñat᷑ calore solis magis de siccitate finduntur: vbi humiditas superest calori repugnat: et ideo integre remanent frondes.

¶ Assignatis modo ⁊ causis generationis plantarũ ⁊ fructuum ⁊ aliarum partium: In hac parte assignat generationem partium fructuum ⁊ foliorum ⁊ dispositionum ipsoꝝ hec autem pars spectat ad presentem speculationem. Diuisio. Diuiditur autem ista lectio in duas partes. In quaruꝫ prima assignat causas generationis diuersarum partiũ fructuum. In secunda soluit quasdam questiones circa dispo-

stitiones foliorum diuersas. Prima autem pars diuidit in duas. In quarum prima tangit causas materiales partiuz fructuum: per quarum diuersitatem causatur diuersitas in eorum partibus. In secunda determinat generationem diuersarum partium ex diuersis causis. Secunda pars q̄ est de questionibus diuiditur in duas. In quarum prima mouet eas. In secunda eas soluit. Prima aūt ps non diuidit. Secunda autez diuiditur in tres. In quarum prima soluit primam que est de casu ꝛ conseruatione foliorum. In scd̄a soluit secundam que est de figura foliorum. In tertia soluit tertiam que est de integritate ꝛ fissura foliorum. ¶ Sūt igitur in presenti lectione partes sex. In quaꝝ prima assignat causas materiales partium fructuum. In secunda. s. in hac Si igitur fructui terrestris ꝛ grossa dnetur substantia ꝛc. ꝑm diuersitatē illarum causarum assignat diuersam generationē partiū ipsoꝝ. In tertia. s. in hac. Et nobis possit obijci ꝛc. mouet tres questiones circa dispositiones foliorum. In quarta. s. in hac: Dicimus frondium ab arboribus cadētiuz ꝛc. soluit primaz questionez. In quinta. s. in hac: Quare aūt q̄dā rotunda: quedā vero oblonga ꝛc. soluit secūdā. In sexta. s. in hac: Quare autem fixa sunt vel integra ꝛc. soluit tertiam. ¶ Circa primam partē assignat diuersitatez materie nutrimentalis plantarum dicens ꝙ nutrimentum plantaꝝ constat ex quattuor elementis: vnde hꝫ grauitatem ex natura terrestri: fluxibilitatem ex aquosa: leuitatem ex aerea subtilitatem ex ignea: ꝛ ideo nature fructuum ratione nutrimenti ꝛ materie qn̄qꝫ habent equalitatem: qn̄qꝫ diuersitatem. ¶ Circa secundam partem sex intendit. Primo assignat cām ossiū in circūferentia fructuum generatoꝝ. dicēs ꝙ qn̄ in eis sunt partes: quedam terrestres: quedam subtiles: aquose. ꝑpter grauitatem terrestrium non potentiū penetrare: subtiles penetrāt: ꝛ terrestres constantes remanēt ꝛ per coagulationē in ossa conuertuntur. Scd̄o tangit cām generationis medulle in medio: que est propter humorem vnctuosum subtilē penetrantem: qui circunstat terrestris grossus penetrare non potens: ꝛ est simile in ossibus ꝛ medulla aīalium. Tertio concludit ꝙ ex fructibus habentibus ossa cum medulla sit semen potest simile generare: q: pars que cedit in medulla est sicut sperma in animalibus. Quarto ostendit causam carentie ossium que est propter equalē commixtionem partium subtilium cum grossis. Quinto assignat causam generationis corticis in fructibus: que est ꝑpter contrarium partium viscosarum ꝛ terrestrium: q: tamen terrestres propter viscosos penetrare non possunt: circūstant ꝛ in cortices per desiccationem conuertuntur. Sexto concludit ꝙ omnis fructus habens ossa ex illis simile ꝓducit: alie plante ossa in fructibus non habentes generant ex ramis ꝛ radicibus. Circa tertiam partem mouet tres q̄stiones: quarū prima est de casu folioꝝ ꝛ permanētia. Scd̄a de rotunditate ꝛ lōgitudine ipsoꝝ. Tertia de integritate ꝛ fixura ipsoꝝ. ¶ Circa quartam partem soluit primā q̄stionez: ꝛ in hac parte sunt due partes. In quarū prima soluit cām generalē assignās circa casum folioꝝ. In scd̄a assignat cām specialē circa casum eoꝝ in quibusdam plantis ꝛ conseruatione in alijs. Dicit igitur ꝙ cā ꝑpter quā in hyeme cadūt folia est fuga caloris ab extremis ad radicem propter frigus temporis: ꝛ attractio humiditatis que est fundamētum folioꝝ ad radicem. Deinde assignat cām specialē. Primo em̄ dicit ꝙ cā predicta est cōis: sed specialis est inquirenda. Scd̄o assignat vnam cām specialem q̄ est ꝑpter debilitatem caloris qui partem humiditatis q̄ est materia folioꝝ tarde resoluit vt folia conseruentur: ꝛ ꝑpter eius fortitudinem hec humiditas cito resoluitur ꝛ ideo cadunt: ꝛ ad hoc concurrunt raritas ꝛ densitas plante: ꝛ fortitudo: ꝛ debilitas attractiue ꝛ multitudo ꝛ paucitas humiditatis. Ergo tertio assignat secundam cām q̄ est ꝑpter subtilitatē ꝛ grossitiem humiditatis que cito vel tarde attrahitur vel dissoluitur: exempla autē sunt in oliua ꝛ hebeno: ꝛ in panno subtili: ꝛ grossa aqua infuso: i quo cito subtilis: tarde grossa desiccatur. ¶ Circa quintam partem soluit aliam questionez que est de figura folioꝝ. Cā autem longitudinis est subtilitas humiditatis ꝛ leuitas sursum mote quātum ad vnam partem: ꝛ liquiditas alterius que deorsum mouetur. Causa autem rotunditatis est grossities cum humiditatis subtilitate ꝑpter quam partes ad centrum mote secum trahunt liquidas circunstantes. ¶ Circa sextam partez soluit alteram questionem assignans causam fixure folioꝝ. dicēs siccitatem causam fixure: integritatis humiditatem. Nam siccitas partium discoherentiam diuidendo operatur: humiditas autem coherentiam vniendo. hec autē est intentio huius partis.

¶ Circa partem istam duo querunt̄. Primum est de renouatione plantarum. Scd̄m est de casu folioꝝ ꝛ regeneratione eorundem.

¶ Circa primū ꝓceditur hoc modo: queritur. vtruz aliqua pars plante principalis ꝛ fixa sit que non possit regenerari ꝛ videtur ꝙ sic. dicit Auicē. ꝙ aīa cum sit vna requirit vnuz membrum cui primo inhereat: ꝛ a quo primo depēdeat qd̄ sit primū ꝛ ꝑncipale. g̃ sil̄r in plāta aīa requirit membrū principale ꝛ fixum a quo dependeat: sed constat ꝙ talis ps nō pōt renouari: ergo in planta est aliqua pars que non potest renouari. ¶ Secunda ratio hec est: sicut vita debetur aīalibus ita ꝛ plantis: sed differenter: q: vita debetur aīalib' manifeste: plantis vero occulte: sed vita in aīalibus emanat ab aliquo membro ad omnia membra: ergo sil̄r in plātis vita emanat ab aliquo ramo ad omnes ramos: sed constat ꝙ illud a q̄ emanat vita ad alia est fixū ꝛ pricipale ꝛ non regenerabile: ergo in plantis quedam est pars q̄ non potest regenerari. Tertia ratio hec est: vita in plantis consistit mediāte calore naturali ꝛ conseruatur mediāte nutrimēto: sed in quocunqꝫ est calor naturalis ꝛ nutrimentū: est aliqua pars in qua cōsistit ꝛ que sit minera caloris naturalis: ergo in plāta est huiusmodi pars: ꝛ talis pars nō potest regenerari: ergo in plantis est aliqua pars que non potest regenerari. Ad oppositum est auct. ha. in cōmento supra tegni dicētis q: omnes partes que habentur ex humiditate nutrimentali regenerari p̄nt: ꝛ non ille que generantur ex primo spermate: sed partes plante ex humiditate nutrimentali generantur: ergo possunt regenerari. Scd̄a ratio hec est. dicit ph̄s ꝙ partes plante sunt homogenee: ꝛ ideo sicut ipe dicit quelibet pars plante per se viuere potest: sed qua rōne vna talis potest regenerari: eadem ratione ꝛ alie: ergo nulla est ita fixa quin possit regenerari. Ad hoc dicendum ꝙ aliqua pars est in planta que est fixa: et hec non est regenerabilis. Ad rationem dicendum ꝙ in grano frumenti cuz putrescit est aliqua pars fixa que non potest regenerari: ꝛ huic assistatur humiditas terrestris: tn̄ partes que generantur ex humiditate nutrimenti sicut folia ꝛ rami possunt regenerari. Ad scd̄m dicendum ꝙ partes plante duobus modis considerant̄. Uno mō in se: ꝛ sic non sunt simplices: q: sic h̄nt officia. ꝑm ꝙ dicit ph̄s q: radix assimilatur ori. Alio mō accipiūtur prout cōparantur ad partes animalis: ꝛ sic partes plante dicuntur simplices ꝛ vniformes. ¶ Secundo querit̄ circa hoc. vtrum hec pars fixa ꝛ principalis sit radix: ꝛ videt̄ ꝙ non. Simile est de animali ꝛ planta: sed membrum in aīali qd̄ est principium nutrimēti nō est primū sicut epar: g̃ similiter in planta non est illud membrū primum qd̄ est ꝑncipiū nutrimenti: sed illud est radix: ergo radix non est illa pars fixa principalis. Ad oppositū. Illud membrum est principiū in planta qd̄ in ea prius generat̄: sed hoc est radix ꝑm ysaac: ergo radix est illa pars fixa. Secunda ratio hec est: illā pars est prima in plantis ad cuius corruptionem sequitur in toto corruptio: sed radix in planta est huiusmodi: q: ipa desiccata totum corpus desiccatur: ergo radix est prima pars fixa in planta. Ad hoc dicendum ꝙ hec pars est radix. Ad rōnem dicendum ꝙ non est simile de animali ꝛ planta: q: plāta semper est coniuncta nutrimento: animal v̄o non. Illud ergo mēbrum in aīali qd̄ est principium nutrimenti non est principale: sed in plāta mēbrū qd̄ est principiū nutrimēti est principale: cū semꝑ ɔiūcta sit nutrimēto: ꝛ tota vita plante in nutrimēto ɔsistit: iō radix est principale in plāta cū sit ꝑncipiū nutrimēti. ¶ Tertio q̄ritur quare non fiunt renouationes in aīalibus sicut in plātis. Ad hoc dicendū ꝙ hoc est ꝑpter duas causas. Prima est sicut dicit ph̄s: in plātis m'

ta effluētia nutrimēti: est em̄ planta semꝑ ꝯiūcta nutrimē-to:iō plāta semꝑ multiplicat ꝑtes. In aīali vo nō est effluē-tia nutrimēti:iō nō multiplicat partes. Scd̄a est diuersitas partiū in aīali. In plāta vo sunt ꝑtes homogenee: ⁊ ita q: partes aīalis ex humiditate spermatica generātur: ex tale nō pōt renouari sicut dicit Gal. ⁊ iō ꝑtes in aīali nō pñt re-nouari:sed partes plāte ex humiditate terrestri gñantur: ⁊ iō renouari possunt. Et ꝑ hoc pꝫ solutio:q: ꝑtes i aīali sunt determinate:in planta vo infinite. ⁊ cā huius est:q: partes plāte ex humiditate terrestri gñanꝫ: ⁊ etiā in illis est super-fluū nutrimentū:iō partes infinite pñt generari. In anima-li vo nō est affluentia nutrimēti. ⁊ ꝑterea ꝑtes aīalis ex hu-miditate spermatica gñantur: ⁊ ideo sunt finite.

¶ Circa scd̄m ꝓcedit hoc mō: q̄ritur quare in q̄busdā plā-tis ꝯseruanꝫ folia: ⁊ in q̄busdā nō. Ad hoc dicēdū ꝙ h̄ est ꝓ-pter duas causas. Prima est ꝓpter humidū vnctuosuꝫ:qd̄ non est de facili coagulabile: ⁊ etiā siccabile sicut in oliua et lauro: ⁊ ꝓpter naturā olei ⁊ pinguedinis q̄ ꝯseruat humi-ditatē. Scd̄a cā ꝓpter ꝑtes duras ⁊ siccas: ⁊ hoc mō mirtus semꝑ conseruat folia. ¶ Scd̄o q̄ritur quare plante haben-tes folia lata parum conseruant illa:hn̄tes vero folia stricta multū sicut pꝫ in oliua ⁊ lauro. Ad hoc dicendū ꝙ folia stri-cta sicut vult ysaac: causanꝫ ex parua humiditate liq̄da que parum potest liquidari: ⁊ ideo de facili desiccari habent: ex hoc est ꝙ non tātū conseruant folia. ¶ Tertio q̄ritur cū sic-se habeant capilli in aīalibus sicut se habent folia in plātis: sed capilli ꝑ humiditatem ꝯseruanꝫ: ⁊ iō femine non fiunt calue ꝓpter magnam humiditatē ꝯseruantē capillos neq̄ eunuchi:ergo eodē mō dꝫ esse in plāta: ⁊ sic plante humide magis debēt ꝯseruare folia q̄ alie:hoc aūt falsum sicut po-nunt ph̄i. Ad hoc dicendū ꝙ sine dubio in hoc ꝯueniūt fo-lia ⁊ capilli in aīalibus:ꝙ tam capilli q̄ folia ex sup̄fluitate nutrimēti gñanꝫ:sed differūt i h ꝙ capilli magne sūt siccita-tis:q: sicut dicit Auicē. si ossa in quodā poto cōprimanꝫ plꝰ exibit de humiditate q̄ de capillis cōpressis in quodam ꝑpo-to: ⁊ iō signū est ꝙ sunt magne siccitatis:folia vo sunt mul-te humiditatis: ⁊ iō cū capilli sicci sint indigent magna co-herentia q̄ fit ꝑ humiditatem. ⁊ ideo humiditas in aīalibꝰ facit ad ꝯseruationem capilloꝝ:non em̄ in q̄libet cute fiunt capilli:sed in humida:vñ ꝯchilij nō hñt capillos:sed q: folia sunt maxie hūiditatis:iō hūiditas nocet ad conseruanduꝫ

¶ Ultimo q̄riꝫ q̄re plāte frigide ⁊ sicce diu ꝯseruāꝫ sicut diximus: ⁊ nimirū aīalia frigida ⁊ sicca nō ꝯseruanꝫ diu. Ad hoc dicēdū ꝙ principiū ꝯseruatiōis vite est duplex. Primū est fortitudo pricipioꝝ.s.calidū ⁊ hūidū: ⁊ ꝑ tale aīal diu cō-seruaꝫ. Per oppositū vo aīal frigidū ⁊ siccū parū ꝯseruaꝫ. Scd̄m ē fortꝫ nexꝰ ꝑtiū. vñ dicit Auic. ꝙ aīal paratū ē corru-ptiōi q: hꝫ debilē coagulationē. Sic etiā dicimꝰ de plāta ꝙ illa q̄ hꝫ fortē nexū partiuꝫ diu ꝯseruaꝫ sicut mirtus. Silr̄ oliua ꝯseruatur diu q: est calida ⁊ humida.

¶ Que grana generentur: ⁊ bene vel male secernantur. Capi. xxiiij.

¶ Lectio. xxviij.

GRana duobꝰ modis ꝓbātur:aut ex sub-stātia forme:aut ex artificiali passiōe. Ex substātia tripl'r. q̄dā em̄ ꝯiūcta solida:gra-uia:farine multuꝫ hñtia ⁊ pauca furfura. quedā tenera:rara:in farina pauca:in furfure vero multa: ⁊ sunt alia q̄ sunt mediocria. Que vo sunt cō-iūcta solida ⁊ grauia multū farinosa: ⁊ paꝝ furfurea calorē naturalē significāt traxisse coctionē quantum oportebat: ⁊ humiditatē accidētalē fugisse :substan-tialē vo ꝑari cepisse. Ideoq̄ nutrimētū huiꝰ speciei est multe quātitatis:forte:durū a membris dissolui. Ad cōfortāda ḡ membra hec spēs est optima plusq̄ in sanitate regēda ⁊ custodiēda. Mēbris em̄ cōfor-tādis cibi sunt necessarij:grossi:ad dissoluēduꝫ duri. Regimento vo custodiēde sanitatis leues cibi faci-les actioni nature obediētes quātū oporteat dissolu-biles. Que aūt grana vltra tēperamētū sunt grādia rara:tenera:in farina pauca:in furfure multa signifi-cāt humiditateꝫ sup̄fluā. vñ calor naturalis coctionē nō expleuit suā. Ideoq̄ cauēdū nec dū nouellū est ac-cipiēdū:nisi aliquantulū sup̄fluitatē habitā amittat calore aeris hoc faciēte: humidiora em̄ ⁊ viscosiora priorib' sunt. Intellige aūt qñ calor aeris hoc exple-re possit: si calores imperfectas citrinitates muta-rēt: ⁊ ꝯtinua sint ⁊ iuncta. qd̄ q̄dā in septē mensibus quedā in anno integro operanꝫ. Vñ antiquus athe-niēsis dixit qd̄ Gal. ꝯfirmauit. Granoꝝ nouoꝝ inq̄t añ septeꝫ meses nutrimēta grossa sunt ⁊ viscosa : ad dissoluendū dura:sed tñ cū bene sunt digesta:multū dāt nutrimētū: ⁊ a mēbris dissolui sunt dura:vñ coꝝ nutrimēta ad ꝯfortāda mēbra q̄ in sanitate regēda sunt meliora ⁊ custodiēda. Inueterata vo sꝫ nō cor-rupta in nutrimēto sunt minora:ad digerēdū ⁊ a mē-bris dissoluēda faciliora:iōq̄ in sanitate custodiēda meliora sūt q̄ ad mēbra cōfortāda. Inueterata adeo vt humiditatis sue substātialis ꝑs defecerit:cū siccio-ra sunt q̄ oporteat: ⁊ idcirco illaudabilia hūc auteꝫ vetustatis modū excedētia:vt ⁊ saporē ⁊ odorē amit-tant naturalē: suā humiditatē substātialē maxime si-gnificāt esse finitā: ⁊ peiora inde fiūt q̄ nouella: etiā sunt inflatiora ⁊ viscosiora:sed tñ nō oībꝰ laudabilio-ra hoībus:ꝑsertim humidis cū desiccētur. Si aūt ꝑ nimietatē vetustatis tota deficiat humectatio substā-tialis: ⁊ calore ⁊ sapore ⁊ odore grauia fiūt. Cū autē frāganꝫ: ⁊ quasi puluis cōficianꝫ terreꝰ pessima sūt oībꝰ modis aīalibus. Sicut Gal'. q̄cūq̄ inq̄t grana in odore pessima ⁊ in sapore semper abominabilia: nutrimēta eoꝝ duobꝰ modis sunt abhorrēda:vel q: natura ex grauitate sui saporis recusat ea digerere: ⁊ cruda remanēt ⁊ corruptibilia:vel q: sanguis q̄ ex eis gñatur:siccus est ⁊ pessimꝰ:melācholicus: ⁊ vene-nosus. vñ Gal'. q̄ inq̄t grana per tā longa durant tē-pora vt suas exeāt naturas:nutrimēto ⁊ regēde sani-tati sunt grauiora:contraria aūt cōtrarie. Que autē inter duo sunt extrema:in sua actioneq̄ ⁊ passiōe sunt tēperamēto ⁊ mediocritate ꝑfecta:inter subtilitateꝫ ⁊ grossitiē digerēdi velocitatē ⁊ tarditatē se habētia ⁊ idcirco laudabilia sunt: ⁊ optima in cōfortādis mē-bris ⁊ sanitate custodienda:q: non velociter nature obediunt:vt dissoluātur añ cibi digestionē: neq̄ na-turā in tarditate digerendi fatigāt:sed potius actio-nem suā ⁊ passionem mediocres faciunt. Inde Ga. Que inquit naturaliter grana sunt magna vel par-ua:sed tñ grauia ⁊ ad maturandū dura:magis sunt farinosa q̄ furfurea ⁊ nutribiliora ⁊ mēbroꝝ confor-tantiora:vtpote ad digerendum dura: ⁊ ad dissoluē-dum tarda:rara:tenera: ⁊ leuia in farina pauca: fur-furibus multa:paruꝫ nutriunt:sed sanitati custodiē-de bona sunt:facilius eniꝫ digeruntur: ⁊ a membris cito dissoluuntur. Media vtrorūq̄ ⁊ membris con-fortandis: ⁊ sanitati custodiende optima sunt. In suis ergo actionibus grana taliter temperentur.

¶ Si grana vel semina vel quelibet sicca probare volueris:infunde infundenda aq̄s:elixa elixāda:assa

assanda: q̄ velociter inflāt: ⁊ duriciem amittūt suam:
laudabiliora sunt non obedientibus: ⁊ in duricie vel
siccitate pmanentibus. ¶ Velocitas eñ mutatiōis
signū est perfecte actiōis naturalis caloris in coctio
ne sui: dum in origine sua fuerint: ⁊ mundificata sint
de oīb⁹ accidētalib⁹ superfluitatib⁹ suis. vñ ⁊ rarifi
cantur: ⁊ vsq ad interiora sui calor ⁊ aqua penetrāt
hmōi grana digestiōis sunt in stomacho ⁊ epate ve-
locioris: ⁊ mutatōis in sanguinē: ⁊ mēbroꝝ ad assimi
lationes facilioris: neq solū in his bona sunt: sȝ etiā
coꝝ laudabile est nutrimentum.: q: quecunq facile
digeruntur: sanguis est laudabilis qui inde gñatur.
vnde Gal. Nullus cibus est vtilior in laudabili san-
guine generando q̄ qui perfecte digeritur in stoma
cho. Ubi si bene digeritur: in epate q̄ silr digeritur
qd si fit: restat q i ceteris mēbris perfecte digeritur
⁊ membris velociter assimilatur. Sile est intelligē-
dum de his q̄ extra corpus p artificium fiunt: coctio
ne: elixatione: assatione. Si enim bene ⁊ perfecte or
dinentur: facile dētibus masticantur: ⁊ in stomacho
digeruntur. hec vero pbantur ex his que in actione
materie videntur. Multa eñ natura preparat: que
aliter apparare non oportet: sicut lac in mamillis: ⁊
fructus in arborib⁹. Que grana in sua duricie: ⁊ sic-
citate cocta: elixa: assata ⁊ infusa in aq̄ pmāserint: su-
perfluitates humoꝝ grossoꝝ ⁊ viscosoꝝ se habere in
nuunt. in quibus subtiliandis ⁊ digerendis natu-
ra deficit: ⁊ ideo coꝝ substātie terrestres sunt ⁊ gros
se: sicut panis azymus frigidus ⁊ coria nondū prepa
rata. vnde neq calor neq aqua penetrare pōt. hu-
iusmodi sunt illaudabilia. Non eniȝ in sanguinē nisi
difficile sunt mutabilia: sed anteq̄ natura i eis actio
nē suam expleat: sunt corruptibilia ⁊ in grossuȝ phle
gma cōuertibilia: que post multoꝝ ⁊ diuersoꝝ morbo
rum sunt materia. accepta maxime ab his quoꝝ cor-
pora sunt defecta: sicut senioꝝ ⁊ ex egritudine exeū-
tium. Jñ Gal. de granis assandis ⁊ elixandis coquē
dis: de ordeo siue tritico dixit. Cum sint apparanda
vascula vbi coquūtur oppila cū pasta: ⁊ etiā suaui fo
co coq̄: neq moueas donec fuerint bñ cocta. Si eñ
ante moueas: extrema eorum calefacis ⁊ incēdis an-
teq̄ cocta sint. Jnde Gal. omnia grana assata ven-
tositates ⁊ inflationes amiserunt suas. Sed tamen
dure sunt digerenda ⁊ grossi sunt nutrimenti. Obij
cient forsan sophiste. Quare Gal. in hoc loco iterat
cum alibi iam dixisset grana elixa vel assa que veloci
ter digerūtur: ⁊ multum fuerint inflatiua: ⁊ nō post
ea sunt inflantia: ⁊ in stomacho ⁊ in epate digestibi-
riora. Rñdem⁹ Gal. hoc loco grana assata ⁊ inflati
ua cōparat his que sunt dura al's elixa dicēs. Assa-
ta etsi sint non inflatiua: ad comparationē tñ elixo-
rum ad digerendum duriora sunt. Jn alio vero loco
assata etsi sint inflatiua: assatis ⁊ inflatiuis sunt ve-
lociora ad digerendum. Aliquando enim vnū quod
dam duabus diuersis rebus comparatur: ⁊ cū com
paratuȝ non mutetur ad que comparatur: tamen di
uersantur. verbi gratia homo relatus ad patrem est
filius: ad filium vero pater: neq tamen vnum est pa
ter ⁊ filius: neq est filius ⁊ pater. Jtideȝ ⁊ in hoc lo
co non est necesse: vt si assata ⁊ inflatiua cōparemus
elixis ⁊ duriora inueniantur assata ⁊ non inflatiua:
assatis ⁊ inflatiuis duriora dicantur.

¶ Executus est de natura fructuum: Jn hac pte agit de
natura granoꝝ. hec aūt pars spectat ad p̄tem speculatio-
nem. Diuidit aūt hec pars in duas ptes. Jn quarū prima
agit de natura granoꝝ. Jn scd̄a. s. in hac: Cortices granoꝝ
ad pparationem ⁊c. agit de natura partiū ipsoꝝ: q̄ sunt fur
fur: farina. Prima pars exponat primo. Diuiditur aūt hec
pars in duas partes. Jn quarū prima assignat diuersitateȝ
granoꝝ. Jn scd̄a determinat de natura ipsoꝝ f̄m illā diuer-
sitatem. Prima aūt pars non diuiditur. Scd̄a aūt diuidit
in duas. Jn quarū prima agit de natura granoꝝ a parte di
uersitatis substātie. Jn scd̄a agit de ipsoꝝ natura a pte di-
uersitatis artificialis pbationis p mollificationem veloceȝ
vel tardam ex aque infusione. Prima aūt pars diuidit in
quattuor. Jn quarū prima agit de natura granoꝝ multe fa
rine ⁊ paucorum furfurum. Jn secunda agit de natura gra
norum sub his contentorum. Jn tertia confirmat intentio
nem per dicta Gal. Jn quarta agit de natura granorū me
diorum inter grana predicta. Secunda pars que est de di-
uersitate granorum per artificialem pbationem: diuiditur
in duas. Jn quarum prima agit de diuersitate granoꝝ ra-
tione artificialis probatiōis. Jn scd̄a sub auct. Gal. dat mo
dum preparandi grana artificialiter. Prima aūt ps diuidit
in duas. Jn quarum prima agit de natura granorum p aq̄
infusionem velocem molliciem recipientium. Jn scd̄a agit
de natura granorum contrariorum. Secunda autem pars
diuiditur in duas. Jn quarum prima agit de granis secūdi
generis. Jn secunda mouet dubitationem circa verba Ga
le. inducta prius ⁊ eam soluit. ¶ Sunt igitur in presenti le
ctione partes nouē. Jn quarū prima bimēbrem diuersitatē
granoꝝ assignat ratione substantie ⁊ artificialis probatio-
nis. Jn scd̄a. s. in hac: Que vō coniuncta solida ⁊ grauia ⁊c.
agit de natura granoꝝ siccoꝝ solidoꝝ multe farine ⁊ pauco
rum furfurum. Jn tertia. s. in hac: Que grana vltra tempe-
ram: etū sūt grandia rara ⁊c. agit de natura granoꝝ contra-
riorum. Jn quarta. s. in hac: Jnde Gal. inquit: naturaliter
grana sunt magna vel parua ⁊c. confirmat intentionem per
Gal. circa naturā vtriusq generis. Jn quinta. s. in hac: Me
dia vtrorūq ⁊ mēbris confortandis ⁊c. agit de natura gra
norum contrariorum inter duo genera predicta. Jn sexta. s.
in hac: Jn suis actionibus grana taliter tenentur ⁊c. agit
de natura granorum ratione suarum actionum f̄m quas
per aque infusionem velocem vel tardam recipiunt mollifi-
cationem determinans de velocem mollificationem reci-
pientibus. Jn septima. s. in hac: Que grana in sui duricie ⁊
siccitate ⁊c. agit de natura granorum tardam mollificatio-
nem recipientium. Jn octaua. s. in hac: Jnde Gal. de gra-
nis assandis ⁊ elixandis ⁊c. sub auct. Gal. assignat modum
preparandi grana ⁊ ostendit repressionem malitie per ap-
paratum in eis acquisitum. Jn nona. s. in hac. Obijcient for
tasse sophiste. mouet dubitationem circa cōtradictionē ap-
parentem in verbis Gal. Circa primam partem duas assi-
gnat diuisiones. Prima est q grana tripliciter probantur.
substantia natura ⁊ artificio. Scd̄a subdiuisio est q substan
tia differunt: quedam enim sunt dura multam farinā ⁊ pau
cum furfur habentia: quedam contraria: quedā media. Cir
ca secundam partem agit de proprietatibus granorum pri
mi generis. hec autem pretendunt fortitudinem caloris na
turalis accidentalem humiditatem deiecisse vt subtilis re
maneret. Sunt autē duri nutrimenti. Sed si conuertantur
nutriunt multum accidentaliter pter nimiam moram in
membris: ⁊ ideo plus valent ad vigorem corporis obtinen
dum q̄ ad sanitatem custodiendam: ad quam cibi cito con-
uertibiles requiruntur. ¶ Circa tertiam partem determi-
nat de proprietatibus secundi generis. Hec autem pars di
uiditur in quinq. Jn quarum prima determinat de granis
multe humiditatis multa furfura ⁊ paucam farinam habē
tibus. Jn secunda. s. in hac: Jnueterata sed non corrupta
in nutrimentum sunt minora. agit de illis prout sua humi-

ditas aliquātulum per remotionem temperatur. In tertia
s. in hac: Inueterata adeo vt sue humiditatis substātialis
⁊c. agit de illis que per vetustatem magnam partem humi
ditatis amiserunt. In quarta. s. in hac: Si autē per nimie
tatem vetustatis ⁊c. agit de illis in quib⁹ tota naturalis cō
sumitur humiditas. In q̄nta. s. in hac: Vñ Gal. q̄cūq̄ in
quit grana ⁊c. intentionem per Gal. confirmat. Agens aūt
de proprietatibus hoꝝ granorum prout in ipsis superflua
humiditas abundat: quattuor ꝓponit. Primo dicit ꝙ cū
multum furfur: paucam autem farinam habeant: multā hu
miditatem ⁊ calorem defectum pretendunt. Secundo di
cit ꝙ non debent accipi nisi post humiditatis consumptio
nem temperatam propter sue viscositatis nocumentū. Ter
tio dat signum perfecte consumptionis ⁊ temperate super
flue humiditatis qḋ est coloris citrinitas ⁊ substātie conti
nuitas propter superflue humiditatis consumptionem: et
conuersionem aliquātulam partium aquosarum: ⁊ hoc cō
pletur in septem mensibus. Quarto confirmat hoc p̄ auct.
hoc idem attestantem ⁊ dicentem ipsa magis ad vigorē mē
brorum competere q̄ȝ ad custodiam sanitatis. Deinde scḋo
agit de inueteratis sed non corruptis dicens ꝙ ipsa meliora
sunt: sed non cito a membris dissoluuntur: vnde parum nu
triunt: ⁊ ideo plus in custodia sanitatis q̄ȝ in vigore corpo
ris sunt competentia. Deīde agit tertio de illis q̄ āpli⁹ hn̄t
siccitatem dicens ꝙ hn̄t humiditatis consumptionem sub
stātialis: ⁊ iō magis sunt illaudabilia: non tn̄ omnibus ho
minibus: q: aliquantulū humidis competunt. Deinde q̄r
to agit de illis que pre nimia vetustate totam humiditatē
fere amiserūt: que habent graues qualitates: ⁊ fracta ī pul
uerem reducuntur ⁊ conuertuntur: hec autem sunt omni
bus animalibus pessima. Deinde confirmat hoc per Ga. di
centem hec grana vltima esse mala ⁊ horribiliora animali
bus propter duas causas. s. propter negligēciam nature nō
conuertentis ipsa propter malitiam: vnde remanent corru
pta: vel propter suas malas qualitates propter quas ī ma
los hūores melācolicos nata sunt ꝯuerti. ¶ Circa quartā
partem suam intentionem confirmat: idem de omnibus p̄
dictis tribus generibus dicentem ⁊ concordantem cū suis
dictis. Circa quintam partē agit de proprietatibus grano
rum mediocrium dicens ꝙ ipsa laudabilia sunt in vigore
membrorum acquirendo: ⁊ in sanitate custodienda: pro
pter multum nutrimentum ⁊ longam moram in membris
⁊ propter digestionis obedientiam. Circa sextam partem
agit de proprietatibus granorum que per artificiū cito mol
lescunt: de quibus dicit ꝙ cum per aque infusionē cito mo
lescunt: pretendunt digestionis obedientiam ⁊ caloris forti
tudinem superfluam humiditatem ⁊ viscosam amouētem
vnde bonam pretendunt digestionem in stomacho ⁊ omni
bus membris: ⁊ in laudabilis sanguinis conuersionē. Cir
ca septimam partem agit de proprietatibus granorum que
post aque infusionem in sua permanent duricie: dicens ꝙ
ipsa viscositatem ⁊ indigestionem pretendunt: ⁊ in malos
hūores nata sunt conuerti. Circa octauā partē dat primo
modū preparandi ipsa vt viscositas ⁊ ventositas ab eis re
moueantur: ⁊ hoc dȝ fieri p̄ decoctionem. Scḋo dicit ꝙ per
apparatum acquirunt ventositatis remotionem: sed tn̄
sunt dure digestionis ⁊ grossi nutrimenti. Circa nonā ptē
inducit primo dubitationē circa verba p̄dicta Ga. Nā Ga.
nunc dicit grana assata ventositatem ⁊ inflationem per as
sationem amittere tamen esse dure digestionis: alibi autē
videtur dicere ꝯtrariū dicēs ꝙ grana q̄ naturaliter sunt in
flatiua ⁊ ventosa p̄ assationem ⁊ elixationem non solū amit
tunt ventositatem ⁊ inflationē naturalē: sed etiā fiunt ma
gis digestibilia: cū de illis dicat prius ꝙ sunt min⁹ digesti
bilia. Scḋo aūt soluit dicēs ꝙ hic Gal. cōparat grana infla
tiua naturalr̄ ad assata ⁊ elixa. Nā q̄uis p̄ assationē vētosi
tatē ⁊ inflationē amittāt cū sint idigestibilia respectu elixoꝝ.
Sed alibi ꝯparat grana assata ⁊ nō inflatiua naturalr̄ ad as
sata ⁊ inflatiua naturalr̄: dicēs ꝙ hec q̄ naturalr̄ carēt infla
tione cum assant̄ magis digestibilia sunt habentibus na
turalē inflationē q̄uis ipsaȝ p̄ assationē amittāt: ⁊ causa est
grossities ⁊ durities substātie. Hoc aūt declarat̄. Naȝ vna

res nō mutata q̄nq̄ȝ ad diuersa cōparatur sicut vnus hō est
filius alterius: ⁊ ideȝ est pater alterius: ⁊ alius est pater ei⁹
⁊ alius filius in substātia: ipse tn̄ est idem. Silr̄ aūt grana nō
inflatiua naturalr̄ assata cōparata ad elixa sunt dure dige
stionis cōparata ad naturalr̄ inflatiua ⁊ assata sunt facilis di
gestionis: ⁊ ideo nō sequit̄ vt cū sint elixa duriora: ꝙ ꝓpter
hoc ⁊ assatis ⁊ inflatiuis naturalr̄ sunt duriora. Naȝ ad di
uersa coꝝ fit cōparatio sicut ostensuȝ est in patre ⁊ filio. Hec
aūt est intētio huius ptis. ¶ In hac pte pauca sunt inq̄rē
da: q: sufficiēter de granis in dictis p̄ticularibus est discus
sum: p̄nt aūt hic duo q̄ri. Primū est de natura corticum et
virtute coꝝ. Scḋm est de diuersitate rerū cōpositarum.
¶ Circa primū ꝓcedit̄ hoc mō: q̄ritur vtrū possint esse di
uerse nature in substātia grani: q: sicut dicit Auic. in caplo
de eo qḋ comedit̄ ⁊ bibit̄: cōplexio ad totā spēm ordinat̄: er
go in illis in q̄bus est spēs vna: necesse est vnā esse cōplexio
neȝ: sed in grano ⁊ cortice est vna spēs: ergo ⁊ vna cōplexio
⁊ sic eiusdem cōplexionis erunt granū ⁊ cortex. Ad opposi
tū: in rebus operātibus a cōplexiōe si opationes sunt diuer
se ⁊ ꝯtrarie: necesse est cōplexiōes esse diuersas ⁊ cōtrarias
sed grana hn̄t diuersas opationes: cuius signū est q: substā
tia restringit cū sit frigida ⁊ sicca: cortex vō cum sit calidus
acutus laxat: ergo in grano ⁊ cortice erunt diuerse cōple
xiones. qḋ concedimus. Ad rōneȝ in ꝯtrariū dicēduȝ ꝙ du
plex est cōplexio in grano. q̄dam est q̄ debet̄ toti p̄ cōpara
tionē ad spēm: qua est id qḋ est: ⁊ hec est vna in grano: alia
est cōplexio in grano q̄ debetur parti: ⁊ hec pōt esse diuersa
in qualibet parte. ¶ Scḋo q̄ritur cui magis attribuit̄ cali
ditas: an cortici an medulle: ⁊ videt̄ ꝙ medulle: q: in plātis
partes terrestres in cortices cedunt: partes vero in quibus
conseruatur calor naturalis cedunt in medullā: ergo medul
la poti⁹ laxat q̄ȝ cortex cū laxatio fiat p̄ calorē. Ad oppositū
humidū calorē hebetat: siccū est lima caloris: sed ī medulla
est multa humiditas ⁊ in cortice est multa caliditas: ergo cū
laxatio vigeat p̄ calidū: ⁊ humidū calor hebetat: relinquit̄ ꝙ
medulla nō iuuabit laxationē: sed potius cortex cū sit calid⁹
Scḋa rō hec est. In partibus ptes subtiles ⁊ facilis resolu
tiōis cedūt ad circūferētiā: g̊ ⁊ ī granis ptes subtiles cedūt
ad circunferentiā: sȝ in partibus subtilib⁹ acumē acquiritur
ergo necesse est in cortice esse acumen ⁊ caliditatē p̄ quā fit
laxatio ⁊ nō ī medulla. Ad hoc dicēdū ꝙ cortex hȝ acumē ⁊
caliditatē ⁊ non medulla. Ad rōnem in ꝯtrariū dicēdū ꝙ hu
mores ptis sunt in medulla: sȝ ī cortice exteriori est duplex
natura: q: q̄dā natura ē ibi terrestris: ⁊ hec est stiptica: alia
est natura in cortice q̄ est natura acuminis p̄ effectū caloris
exterioris inflāmātis partes interiores ⁊ expellētꝭ ptes inte
riores ad exteriora: ⁊ p̄ hanc naturaȝ hȝ acumen: iō p̄ hanc
laxat. ¶ Tertio q̄rit̄ ī q̄b⁹ granis est hec diuersitas ⁊ ī q̄b⁹
nō. Ad hoc dicēdū ꝙ sunt quedā plāte in quibus humores
sunt oīno vniformiter subtiles eiusmodi sūt cicera: sunt eīn
subtiles vniformiter in caliditate ⁊ humiditate: ⁊ in talib⁹
rebus necesse est medullā esse eiusdē nature cū cortice: vñ
hn̄t nutrimētū homogeneū. Sūt alie plāte q̄ nutriuntur ex
partibus terrestribus: ⁊ in talibus nō est eadē natura me
dulle cū cortice. ptes eī terrestres ad ꝓfundū tendūt. ptes
vero subtiles ad sup̄ficiē eleuant̄: vñ ⁊ iste ptes ad sup̄ficiē
eleuate hn̄t acumē: ⁊ iō manifestū est ꝙ laxant p̄ viam istā.
¶ Quarto q̄ritur: quare cōtrarium est in folio ꝙ cortex fri
gidus est: medulla calida vnde psillum plus infridat q̄ȝ aqua
Ad hoc dicēdū ꝙ psiliū hȝ viscosissimā humiditatē quādā q̄
porositate caret: vñ caliditas in ꝓfūdo retinet̄ ⁊ nō tota me
dulla efficit̄ calida: cortex vō exterior sicut pȝ remanet frigi
dus: ⁊ iō cortex cōtrarius est folio. ¶ Quinto q̄ritur q̄re nō
inuenit̄ aliqḋ legumē cui⁹ ius restrigat: ⁊ substātia laxet sic
inuenimus ꝙ aliqḋ facit ecōtrario. Ad hoc dicūt quidam ꝙ
hoc pōt reperiri in pisis. Nos tn̄ dicim⁹ ꝙ ī aliquo grano nō
est possibile ꝙ substantia laxet ⁊ ius cōstipet. ⁊ cā huius est
q: laxāt cū ptes subtiles mādant̄ aq̄: tales eīn ptes hn̄t vir
tutem laxādi: q: sicut dicit Ga. in libro de malitia cōplexio
nis: oē subtile ⁊ tenue facilis est resolutionis: ptes vō terre
stres in substātia remanēt: ⁊ iō impossibile est sicut credim⁹
ꝙ substātia alicuius leguminis laxet. ¶ Sexto q̄ritur qua

re in q̃busdã auibus sicut in alauda paleali est hoc possibile scꝫ φ substãtia laxet ⁊ ius cõstipet. Causa huius est φ in poris huius aialis ptinet humiditas q̃dam carẽs acumine: ⁊ illa humiditas mandat aq̃. ⁊ iõ cũ hec humiditas nõ iuuet laxationẽ effectiue cũ nõ habeat acumẽ: relinq̃tur φ aq̃ non laxat: carnis võ substãtia est acuta ⁊ sicca: ⁊ iõ hꝫ virtutẽ excolandi feces: ↄtrariũ vero est in granis quia acumen mandatur cortici.

¶ Circa scõm ꝓcedit hoc mõ: q̃ritur de caule rõne cuius laxet ⁊ cõstipet: ⁊ q: hoc plene discussum est: iõ ad p̃ns supsedeam us. Cũ dicũt quidã φ caulis laxat p succũ in porontatibus substãtie eius ⁊ nõ p acumẽ: iõ q̃rimus verificationẽ huius: ⁊ videt φ tãtum habeat laxare p substãtiã subtilẽ siue acumen: q: in rebus diuersarũ naturarũ: q̃dã ptes sunt grosse: alie vero ptes sunt subtiles in supficie expanse: acute ⁊ ignee: in talib⁹ igit rebus acumẽ est in supficie: cuꝫ acumẽ sequat substãtiã subtilẽ. Sed p substãtiã subtilẽ fit laxatio: ergo caulis laxat p substãtiã subtilẽ: ⁊ in hoc concordat etiã ysaac dicens φ caulis laxat rõne acuminis. Scõa ratio hec est: illud p cuius remotionẽ amittit caulis acumẽ est pncipiũ laxationis: sed p remotionẽ illarũ partium subtilium remouet a caule acumẽ: cuius signũ est: pcipit eñ φ non lauet: q: sic acumẽ remouet ⁊ mãdat aq̃: g pars subtilis siue acumen est cã laxationis. Tertia rõ hec est. Sil'r est de granis ⁊ herbis: sed oĩa grana fere hñt virtutẽ laxandi ꝓpter acumẽ corticũ: ergo sil'r est in herbis: quare caulis laxat rõne substantie subtilis. Qð concedimus.

¶ De differentia corticũ: medullarũ: et granorum ipsorum. Capi. xxv.

¶ Lectio xxix.

Cortices granorũ ad comparationẽ farine duri sunt ad digerẽduꝫ: doloris ⁊ inflationis gñatiui: qð fit causa finite humiditatis dominatiõe terrestris ptis ⁊ siccitatis. Unde corũ nutrimẽta illaudabilia: sed tamẽ diuersa. Quidam enim sue assimilantur farine: sicut ordei tritici. Quidam nature farinaꝝ cõtrarij sunt sicut sunt lentiũ et fabarũ: cortices enim lentiũ acumine sui solubiles sunt. Medulle autẽ siccitate sua stiptice sunt: cortices vero fabaꝝ stiptici: medulle vero solutiue causa saporitatis ⁊ lauationis sue. Qui autẽ cortices medullaꝝ naturis sunt similes: sunt laudabiliores: contrarij auteꝫ illaudabiles ⁊ pessimi: cũ ad generãdam torturã et inflationes sunt ꝓprij: q: discordãt medullaꝝ ⁊ corticũ nature. Alterum enim laborat vt dissoluat et exeat: alterũ obuiat vt stringat. Farinaruꝫ natura in duo diuidit. Alia eñ viscosa ⁊ grossa naturaliter. Alia etiã artificial'r: q: oĩs farina m'ltũ ⁊ vltimitate malassata: etsi a viscositate sit remota sicut milij farina: et arte tñ sibi viscositatam cõparat. Farina vero natural'r viscosa m'ltũ est nutritiua ⁊ viscosi sanguinis gñatiua. Artificial'r viscosa: minus nutrit: ⁊ siccũ gñat sanguinẽ: pfecte vero molita ⁊ furfure: ⁊ corticibus munda: melior ẽ ad mutãduꝫ in stomacho ⁊ ad venas totũq̃ corpus penetrandũ facilior: ⁊ mẽbroꝝ totius corporis nutribilior. Que vero nõ bene molit: neq̃ mũdatur: non similiter sicut videmus: q: vt aque non cito admiscetur: sic nec in stomacho facile digeritur: vnde est dura ad penetrandũ venas et tarda: velociter tñ erit sicut fuerat indigesta duplici et cã: q: non digerit nec venas meseraicas penetrat Ideoq̃ in intestinis permanens grauat ea cõpellẽs vt pellãt foras. Altera q: furfura cũ sint colatiua: monent vt ea expellant intestina.

¶ In hac pte agit de ptibus granoꝝ q̃ sunt cortices ⁊ farina. Diuisio. Hec aũt pars diuidit i duas. In quarũ pma agit de natura corticũ. In scõa de natura farine. Prima aũtem pars diuidit in duas. In quarũ prima agit de natura corticũ. In scõa assignat ipoꝝ diuersitatẽ p cõparationem ad naturã farine. Scõa ps q̃ est de farina diuidit in q̃nq̃ ptes In quaꝝ prima assignat diuisionẽ farine. In scõa determinat de natura farine viscose natural'r. In tertia determiat de natura farie viscose accidẽtal'r. In quarta determinat de natura farine bene molite. In q̃nta de natura male molite.

¶ Sunt igit in hac pte septẽ ptes. In quaꝝ prima agit de natura furfurũ. In scõa. s. in hac: Eñ nutrimẽta eoꝝ illaudabilia sunt: sed tñ diuersa sunt. agit de eius diuersitate p respectũ ad farinã. In tertia. s. i hac. Farinarũ due sunt nature ⁊c. agens de farina naturã eius diuidit. In quarta scꝫ in hac. Farina natural'r viscosa. agit de natura farie natural'r viscose. In quinta. s. in hac. Artificial'r viscosa min⁹ nutrit ⁊c. agit de natura viscose artificialiter non naturaliter. In sexta. s. in hac. Perfecte vero molita ⁊c. agit de natura farine molite. In septima. s. in hac. Que võ non bene molit ⁊c. agit de natura nõ bene molite. ¶ Circa primã pte dicit: furfura in respectu farine dure sunt digestionis ⁊ multe inflationis propter paucitatem humiditatis: ⁊ multitudinem siccitatis ⁊ grossitiei. Circa secundam partem dicit φ nutrimentum dant grossum: sed sunt diuersa: quia in quibus est eadẽ natura cũ farina sicut in tritico ⁊ ordeo pꝫ: in q̃busdã diuersa: ⁊ hoc duobus modis: q: in q̃busdã granis sũba cõstipat ⁊ furfura laxãt sicut in lẽtibus. in q̃busdã econtrario sicut in fabis. hec aũt grana q̃ habẽt eandẽ naturam cũ furfuribus ⁊ faria magis sunt laudabilia: alia võ nõ ꝓpter cõtrarietatẽ effectuũ. Circa tertiã partẽ diuidit farinam dicẽs φ quedã est viscosa natural'r ⁊ grossa: quedã nõ naturaliter sed artificialiter. Circa quartam partẽ agit de naturaliter viscosis dicẽs φ multũ nutrit cũ viscosum gñat sanguinẽ. Circa quintã partẽ agit de viscosis artificialiter. s. ꝓpter molitionem: ⁊ dicit φ ipsa sicca est sicut patꝫ in farina milij Circa sextã ptẽ agit de natura pfecte molite dicẽs φ ipa est laudãda: q: bonũ dat nutrimẽtũ ⁊ cito penetrat ad mẽbra. Circa septimã ptẽ agit de natura nõ pfecte molite dicẽs φ mali ⁊ duri est nutrimẽti ⁊ tarde penetrat: ⁊ tarde digeritur tñ velocis est exitus propter grauamẽ qð facit intestinis ⁊ ꝓpter colationẽ factã a multitudine furfuris. hec est intentio huius partis. ¶ Circa ptẽ istã duo sunt dubitanda. Primum est de maturatione ⁊ immaturatione fructuũ. Scõm est de collationem eorũdem.

¶ Circa primũ ꝓceditur hoc modo: ⁊ q̃ritur vtrũ quanto fructus sunt maturiores tanto sint meliores: ⁊ videt φ sic: q: sicut dicit ysaac cibarioꝝ q̃dã sũt q̃ natura p̃parauit vt nõ indigeãt p̃paratione sicut lac ⁊ cerasa: fructus võ a natura p̃parant vt non indigeãt artificio: sed quãto plus fructus digerunt in arbore tanto plus p̃parãtur: ⁊ quãto plus p̃parantur vt ad naturã corporis conuertãtur tãto meliores: ergo quãto maturiores tanto meliores. Scõa rõ hec est: dicit pbs: duplex est digestio: q̃dã est naturalis: q̃daꝫ artificialis ⁊ fit artificialis ab igne vel ab alio hmõi: digestio aũt naturalis ꝓportionalis est artificiali: sed in artificio quanto res plus coquunt tãto ad naturã nostri corporis citius ↄuertũtur: ergo similiter erit in naturali maturatiõe siue digestione: g cũ in fructibus fiat digestio naturalis: quanto plus digerent ⁊ maturabunt tãto meliores ⁊ citi⁹ ad naturam nostri corporis transmutabiles. Tertia rõ hec est: dicit Hal. φ hũiditates fructuũ ex qb⁹ in pricipio gñant sunt grosse terrestres: sed quãto grossiores tãto natura magis fatigatur ad eoꝝ cõuersionẽ: sed p digestionẽ ⁊ depurationeꝫ magis maturant ⁊ depurant ab illa humiditate terrestri ⁊ etiam aquositate insipida si habeãt sicut vue: ⁊ sic manifestuꝫ est φ sunt meliores. ergo fructus quãto maturiores tãto laudabiliores. Ad oppositũ: nullus fructus qui in sua maturatione incomestibilis est: illaudabilis est in sua maturatiõe: sed multi fructus sunt huiusmodi sicut cucumeres ⁊ cucurbite: ergo fructus non sunt meliores quãto maturiores Ad hoc dicendum φ fructus in sua maturitate sunt melio-

res. Ad rationem dicēdum ꝙ fructuum quidā sunt quoꝝ maturitas ꝯsistit ī tarditate sicut illi q̄ gn̄antur ex terrestri materia: ⁊ tales multa mollificatiōe indigēt sicut fic9. Sūt alij q̄ ex materia aquosa grossa gn̄anť: ⁊ sic isti simul oriuntur ⁊ maturanť. Vñ in talibus sua mūditas est sua maturatio: ⁊ qñ hmōi fructus veniūt vltra maturationē suā vel mūdicitatē duri efficiunť ⁊ illaudabilis nutrimenti sicut cucumeres cucurbite. de talibus verū est ꝙ nō debēt accipi in sua maturatione nisi accipiať sua maturatio sua munditas. ¶ Scđo q̄ritur de illis fructib9 q̄ ex humiditate aquosa generanť: quare sunt q̄dā q̄ ex humiditate aquosa gn̄antur sicut melones: ⁊ expectāt maturationē. Alij sunt q̄ ex humiditate aquosa gn̄anť: ⁊ tñ non expectant maturationē sicut cucumeres ⁊ cucurbite. Ad hoc dicendū ꝙ quidam sunt fructus qui oīno sunt aquosi sicut cucurbita: ⁊ de talibus verū est ꝙ maturationē nō expectāt: alij vero sunt qui nō tātum sunt aquosi: sed cū aquositate hñt humiditatē terrestrem sicut melones: ⁊ iō maturationē expectāt: cuius cā est humiditas terrestris. ¶ Tertio q̄ritur cū eodē modo se habeat fructus in plantis sicut se hꝫ sperma in aīalibus: q̄ritur quare mollicies in aīalibus est in prima etate: in fructibus vero ecōtrario. Ad hoc dicēdū ꝙ hoc est ꝓpter diuersitatē materie ex qua aīalia gn̄anť ⁊ fruct9: fructus em̄ gn̄antur ex materia terrestri frigida ⁊ humida: ⁊ iō necesse est vt ꝯtrahat frigiditatem humiditatē ⁊ mollicieī: ⁊ efficiunť duri: materia vero aīalis sicut dicit Auicē. est fluida ⁊ liq̄da: ⁊ iō in prima etate materia fetus est mollis multuꝫ: postea vero natura ꝯfortata ꝑ coagulationē incipit indurare membra.

¶ Circa scđm ꝓcediť hoc mō: q̄ritur de collectione seminū in fructibus: q̄ritur ergo vtrū semia in cucumerib9 debeāt accipi in ꝑfecta maturatione vel citra: ⁊ videtur ꝙ citra maturationem. Sicut est de fructibus ⁊ de seminibus: sꝫ hmōi fructus colligūtur ante maturationeꝫ: ergo et semina. Ad oppositū est qđ dicit Aui. ꝙ qñ sunt ꝑfecte matura debem9 ea colligere. ⁊ hoc probat q: debemus colligere qñ sunt formata: sed hoc est in ꝑfecta maturatione: ḡ in ꝑfecta maturatione debent colligi. Scđa rō hec est: dicit Auicē. ꝙ tunc semina ꝑfecta sunt: qñ arbor deponit fructus: sed hoc est in ꝑfecta maturatione: ergo semina sunt ꝑfecta in ꝑfecta maturatione: ergo ⁊ tunc debent colligi. Qđ concedimus. Ad rōnem dicēdum ꝙ nō est sicut de fructu ⁊ semine: q: fructus ad nutrimentū ordinanť: ⁊ ideo q: in prima etate consistūt in humiditate: ⁊ ideo āte maturationem possunt colligi: sꝫ semen ad nutrimentū nō ordinatur: ⁊ ideo semen non est ꝑfectum nisi qñ fructus est quasi siccus: tunc em̄ semen est ꝑfectum: q: tunc vnūq̄dq꜡ ꝑfectuꝫ est qñ potest ꝓducere quale ipsum est. ¶ Scđo q̄ritur: quare quidā fructus maioreꝫ dulcedineꝫ acq̄runt extra arborē q̄ in arbore: ⁊ hec questio fit ꝓpter hoc ꝙ quidaꝫ dicūt ꝙ in ficubus ponitur mel. Ad hoc dicēdū ꝙ mel non est in ficubus nec in racemis. Vñ sciēdum ꝙ ficus ⁊ vue cum sint in planta habent quandam humiditatem aquosaꝫ: que quidē aquositas insipida impedit dulcedinem: ⁊ ideo in arbore non habent multam dulcedinem: postea vero cuꝫ ad solem ponuntur illa humiditas aq̄sa insipida per solem remouetur ⁊ redeant ad naturam propriam ꝑmā. s. ad dulcedineꝫ: ⁊ ita inducitur maior dulcedo.

¶ De speciebus fructuum ⁊ diuersitatibus eorum. Capi. xxvj.

¶ Lectio. xxx.

Fructus in duo generaliter diuidūť. Aut enim siluestres: aut domestici sunt. Quorum singuli in alios duos modos sunt diuidēdi. Aut enim boni perfecte maturati in arbore sua. Aut immaturati: ideo collecti. ¶ Priores vero ⁊ ad nutrimentum illaudabiliores sūt: qui in arbore sua non maturescunt: maxime si siluestres sunt: pessimi sunt. Cruditas enim dat eis siccitatem: ⁊ grossitudineꝫ. Gal'. fructus inquit crudi ⁊ immaturati sunt pessimi ⁊ illaudabiles: maxime siluestres. Qui vero meliores ⁊ maturiores maxime domestici sunt laudabiles. Constat ergo q: fructus laudabiliores domestici sunt: quorum cortices subtiles sunt et molles: humiditatem enim substātialem monstrant subtiliorem et leuiorem cito penetranteꝫ venas: et actioni nature obedientem. Ideoq꜡ ficus laudabiliores sunt ceteris fructibus cortices habētib9: vue sunt his secunde. Unde Gal'. quorum fructuum cortices sunt molliores: cortices duros habētibus sunt laudabiliores: ⁊ idcirco qui fructus bene maturati sunt: non bene naturatis meliores erunt: q: facillime digeruntur ⁊ a ventre cito dissoluuntur. Nō maturi sunt ꝯtrarij ⁊ stiptici: maxime si siluestres fuerit. Tamen omnes fructus parum nutriunt: propterea ⁊ illaudabiles sunt in nutrimento. Paruꝫ quidē nutriūt ꝓpter tenuitatē ⁊ molliciē: ⁊ a mēbrꝭ cito dissoluuntur. Non laudabilis nutrimenti propter velocē conuersionem in corruptionem putredinis. Vñ Ga. omnes fructus ꝑuissimū ⁊ malū dāt nutrimentum. Cum enim digeruntur: ⁊ sanguis generatur qui facilis est corruptioni putredinis adiungi: vnde inflant: ⁊ grossum humoreꝫ generant. Ideoq꜡ duri in stomacho ⁊ intestinis dissolui difficiles: ⁊ maxime si cito nō sunt digesti. Si enim non digeruntur: in malas qualitates mutantur. Qui venenis vicinantur precipue si post cibum accipiātur. Qui vero fructuum grossorum: ⁊ siccorū: durorūq꜡ corticum sunt: cortices molles ⁊ teneros habentibus peiores sunt: quia duricies ⁊ grossities corticis substantiam grossam terrestrem ostendunt in stomacho durā digeri: velociter ad fumositatem conuertibiles in stomacho sicce cōplexionis ⁊ exinanito cibo. Cito quoq꜡ ꝯuertitur in putredinē ⁊ ventositateꝫ in stomacho frigido maxie existēte cibo pleno. Omnis fructus corticis grossi: terrestris nō caret oleositate ⁊ vnctuositate naturaliter: vnctuositas aūt ⁊ oleositas ad cōuertenduꝫ in fumositatē: ⁊ genera cholerica procliuia sunt: ⁊ ī putredinē ⁊ gn̄a venenosa rōne supradicta. Inde Ga. Qui fructuū inq̄t cortices hñt duros ⁊ siccos peioꝝ sunt nutrimēti: sicut amygdale ⁊ nuces ⁊ auellane ⁊ silia: maxie si sint siluestres: q: sunt sicciores: ⁊ ad digerēdū duriores ꝓpter acumē suū a calore aereo mutatū: ꝑcipue si nō ī suis arborib9 bñ maturati fuerit.

¶ Post ea q̄ de fructuum natura determinata sunt: agit in hac pte de diuersitate nature fructuum rōne conditionum quas contrahunt a locoꝝ dispositiōibus. Deinde aggreditur partem illam in qua de fructuum nocumentis ⁊ apparatu determinat. Iste igiť due partes spectāt ad p̄nteꝫ lectionem. Prima aūt pars discutiať ad p̄ns. Diuiditur aūt hec pars in duas. In quaꝝ prima assignat fructuū distictiones In scđa de singuloꝝ fructuū natura determīat. Prima autem pars nō diuidiť. Scđa aūt diuiditur in duas. In quaꝝ prima agit de diuersitate fructuum ratione subtilitatis vel grossitiei substātie que per subtilitateꝫ ⁊ grossitiem corticis designatur. Prima aūt pars non diuiditur. Secunda autē diuiditur in duas. In quarū prima agit de natura fructuuꝫ subtilis substātie cuius subtilitas ꝑ corticis subtilitatē designatur. In secunda agit de natura fructuum grosse substātie cuius grossities per grossitiem corticis designať. ¶ Sūt igitur in presenti lectione partes quattuor. In quarum prima assignat fructuū distinctiōes. In scđa. s. in hac: Peiores vo ad nutriendū illaudabiliores ⁊c. agit de diuersitate fructuū ratione maturatiōis ꝑfecte ⁊ imperfecte. In ter

tia. s. i hac. Cōstat ꝙ fruct⁹ laudabiliores sunt domestici ⁊c. determinat de diuersitate fructuū rōne diuersitatis substātie agēs de natura fructuū subtil substantie: cui⁹ subtilitas per subtilitatem corticis designaꝛ. In quarta. s. in hac: Qui vero fructuū grossoꝝ siccoꝝ ⁊ duroꝝ. agit de natura cōtrarioꝝ predictis. ⁊ in omnib⁹ generibus siluestriū ⁊ domesticoꝝ intelligūtur predicte diuersitates ⁊ cōditiones. Circa primā partē duas assignat fructuū diuisiones. Prima est ꝙ quidā sunt domestici: quidā autē siluestres. Secunda est ꝙ quidā sunt perfecte maturi in arboꝛe: quidā nō. Circa secūdā partē agit de natura perfecte ⁊ impfecte maturoꝝ. Primo dicit ꝙ non maturi sunt illaudabiles maxime siluestres propter cruditatē ⁊ grossitiē. Secūdo cōfirmat hoc p Gal. Tertio de maturis dicit ꝙ sunt laudabiles ⁊ maxime domestici. Circa tertiā partē agit de natura fructuū subtilis substantie que per corticis subtilitatē designaꝛ: ⁊ quattuoꝛ intendit. Primo dicit ꝙ fructus habentes tenues cortices domestici meliores sunt propter substantie molliciē ⁊ facilē penetrationē ⁊ digestionē: sicut patet in ficubus ⁊ vuis. Secūdo cōfirmat hoc p Gal. h' dicētē ⁊ addētē maturos immaturis magis esse laudādos ⁊ maxime domesticos siluestribus propter facilē digestionē ⁊ exitū in his: ⁊ cōtrarium in illis. Tertio dicit ꝙ cū hoc dicaꝛ in respectu: tn̄ oēs fructus paruꝝ nutriūt ⁊ malū dāt nutrimētū. Paruū aūt nutriūt ꝑpter malitiā ⁊ citā resolutionē a mēbris. malū dāt nutrimentū ꝑpter citā cōuersionē in putredinē ⁊ malos humores. Quarto cōfirmat h' p Gal. idē dicentē. Nā ꝓm ipsum cū digeruntꝛ in malos humores cōuertuntꝛ. Nō digesti ꝟo in malas ⁊ venenosas q̄litates: maxime post cibū accepti cū ipsum corrumpūt. Circa quartā partē agit de natura fructuū grossam habentiū substantiā q̄ per corticē substātiā designaꝛ: ⁊ tria intendit. Primo dicit de illis ꝙ sunt minus laudabiles predictis propter substātie grossitiē ⁊ tardā in stomacho digestionem ⁊ cōuersionē in malas qualitates. Secundo dicit ꝙ tales habēt oleaginitatē ꝑpter quā in fumos cholericos putredinē ⁊ malas q̄litates cōuertuntur. Tertio cōfirmat hoc per Gal. dicētē ipsos esse mali nutrimēti: sicut patet in nucibus ⁊ auellanis: ⁊ maxime siluestres propter siccitatē a caloꝛe aeris ꝯtractā: ⁊ maxime cū post maturitatē in arboꝛib⁹ manent diu: tunc enim amplius cōtrahunt siccitatem ⁊ acumen. hec est intentio huius partis.

¶ Quales fructus cū aqua: quales cū niue refrigerari debeant. Capi. xxvij.

¶ Lectio. xxxj.

Oportet in comedendis fructibus mala cibaria intermixta caueanꝛ oībus tēporibus nisi cum magnus laboꝛ comitaꝛ: vel itinere nimio vel estu fatigetur. Tunc eñ necesse est tēperari caloꝛē coꝛpoꝛis: ⁊ siccitatē sui refrigerari: que cū affuerit bonū est hūidiores dari sicut moꝛa pruna vuas ficus p̄sica cucumeres citrolos melones ⁊ ceteros humidos fructus: nō tamē nisi cum exterius refrigeratione apparenꝛ: vt. s. aqua frigida multotiens lauenꝛ: ⁊ aliq̄n diu aqua infundanꝛ: quia tūc caloꝛi repugnāt tēpoꝛis. Nō eñ habēt naturaliter ꝙ caloꝛē stomachi ⁊ epatꝭ refrigerēt: quātomin⁹ ergo toti⁹ coꝛpis partes. vñ opoꝛtet aqua frigidissima siue niue refrigerenꝛ fructus ipsi. humectatio ꝟo omni tempoꝛe bona est in eis: etsi eoꝝ sit naturalis sed tn̄ cōsiderari cōuenit tēpus ⁊ ꝯsuetudinē cuiuscꝫ hominis: vt si cui consuetudini fuerit: nix in niue: si aqua frigida: i aqua frigida. Cui eñ nō fuerit nix cōsuetudinaria: multū est fugienda: etsi in coꝛpoꝛib⁹ iuuenū nō appareāt: tn̄ nocumentū niuis paulatim se adunat: lꝫ ipsi nō sentiāt. Exeuntes aūt a iuuentute ⁊ subeuntes senectutē: multos ⁊ diuersos moꝛbos incidūt: qui incurabiles sunt: ⁊ duri in viscerib⁹ articulis neruis. nix enim semper mēbra percutit debilia ⁊ multum sensibilia.

¶ In hac parte agit de modo exhibitiōis fructuū ꝓm cōpetentē administrationē ⁊ apparatū. Diuisio. Hec aūt pars diuiditur in tres. In quaꝝ prima ostendit quomodo fruct⁹ competunt ⁊ quomodo nō. In secūda. s. in hac. Nō tamen nisi cū exteri⁹ refrigeratiōe appenꝛ ⁊c. dat modū apparat⁹ eoꝝ. In tertia. s. in hac: Sed tn̄ cōsiderari cōuenit tp̄s ⁊c. dat cōditiones que attendūtur circa dispositiones recipientiū. Circa primā partē dicit primo ꝙ opoꝛtet vt in omi tempoꝛe fructus cū malis cibis nō comedantur: q2 ad malitiam ipsoꝝ conuertuntur. Secūdo dicit ꝙ solū cōpetūt coꝛporibus multū calidis ꝑpter estū ⁊ exercitiū indigentibus sui humiditate ⁊ refrigeratione. Circa secūdā partē dicit ꝙ talib⁹ dādi sunt pri⁹ refrigerati cū aq̄ vel niue vt sufficiētē frigiditatē hēāt ⁊ humiditatē. Circa tertiā partē dicit pmo ꝙ virt⁹ ⁊ cōsuetudo coꝛpoꝝ est attēdēda. qb⁹ eñ est niuis infrigidatio cōsueta in niue infrigidenꝛ: qb⁹ aq̄ in aq̄. Scd̄o dicit ꝙ nix nō ꝯsueta est cauēda: q2 mltū nocet. ꝙuis aūt in iuuenū coꝛpoꝛib⁹ ꝑpter ꝟtutꝭ ⁊ caloꝛꝭ ei⁹ foꝛtitudinē nō apparet nocumētū: in sequēti tn̄ appebit etate: ⁊ graues inducit moꝛbos ⁊ mēbra semper debilia ⁊ sensibilia q̄ sunt frigida neruosa sua frigiditate ledit: q2 sic̄ marie patiꝛ a simili sicut dicit Gal. in tegni. sic autē terminaꝛ h' pars.

¶ De herbaꝝ gn̄ib⁹ ⁊ eaꝝ diuersitatib⁹. Ca. xxviij.

¶ Lectio. xxxij.

Herbe generaliter in duo diuiduntꝛ: aut eñ siluestres i altis locis nascētes ⁊ siccis: aut domestice in hoꝛtis oꝛiētes vel locis aquosis ⁊ hūidis. Domesticoꝝ nutrimenta melioꝛa ⁊ citius digestibilia: facile penetrāt venas: ſꝫ tn̄ mēbris assimilanda tardioꝛa: q2 cito mēbris assimilāda quādā naturam siccitatis habere debēt: vt facile coagulētur. Siluestres in cōparatiōe domesticoꝝ siccioꝛes sunt. ideocꝫ ad digerēdū durioꝛes: ⁊ ad penetrādū venas durioꝛes: sed tamē si bene digerunꝛ: cito mēbris assimilanꝛ: ⁊ siccitati ad coagulādū vicinanꝛ. vnde Gal. Siluestres herbe in nutrimēto sunt male: ex acuminis ⁊ siccitatis foꝛtitudine. vnde herbe ⁊ aīalia q̄ in siccis sunt locis ⁊ calidis: nutrimenti sunt sicci: ad digerendū duri: ad venas penetrādum tardi: ſꝫ tn̄ causa siccitatis sue vicina sunt in mēbroꝝ assimilatione. In locis hūidis ⁊ terra crassa īmoꝛantia: ad digerēdū ⁊ penetrādū venas sunt facilioꝛa: ſꝫ tn̄ hūiditatꝭ cā ad assimilādū mēbra dura ⁊ sanguis quē generāt vtracꝫ subtil' ⁊ aq̄sus est: ⁊ cito a mēbrꝭ dissoluēdus. vñ hoꝝ nutrimēta pua sunt ⁊ illaudabilia: ⁊ vtracꝫ siluestria. s. ⁊ domestica inflatiōs ⁊ rugit⁹ sūt ꝑpria: marie si i intestinis: ⁊ stomacho hūido īmorenꝛ. itē gal. De nutrimēto herbaꝝ pauca i coꝛp⁹ veniūt: laudabilioꝛes ꝟo herbe i bono gn̄ando sanguīe i. malue. Lactuce eñ sāguinē generāt vicinū naturali. scd̄o loco a lactucꝭ sunt molochie. tertio atriplices blites poꝛtulace herbe acetose. Inde gal. herbe q̄ naturalr̄ sunt dure ⁊ mollescūt excocte: faciles sunt ad digerēdū. Naturaliter tenere cū coquanꝛ fiūt dure ⁊ ad digerēdū tarde: fiūtcꝫ sicut coꝛrigie qd̄ in poꝛrꝭ est videre. Adhuc aliter diuidūꝛ herbe. Sūt eñ quarū tota substātia sup terrā eminēs est ad māducādū bona. i. frōdes ⁊ rami sicut lactuce scariole cauliū ⁊ similiū. haꝝ radices nō i terra fixe sunt foꝛtiter. Sunt etiā q̄rū tota substātia est bona: sed tn̄ tota sua nutrimēta in radicibus sunt in terra: sicut banece radices

colcaſſie rapuloꝝ ⁊ ſimiliū. Cauſa q: natura ſolos ra
mos ⁊ frondes nutrire ſtudet: ꝗ confoꝛtat: vt faciāt
bonū nutrimentū. Radices vo ſuperfluos humoꝛes
retinēt: vt mittat ad ſuperfluitates faciendas: in qui
bus rami ſunt maioꝛes ⁊ lōgioꝛes: fructus vo mult⁹.
Aliquādo in ſolis radicibus nutriēdis laboꝛat natu
ra: quas cōfoꝛtat ad melioꝛa ⁊ maioꝛa cibaria ſumen
da: frondibus ⁊ ramis mittit ſuperflua: ſicut in aīali
bus natura que ſuperfluitates ciboꝝ expellit ad ex-
terioꝛa ⁊ quaſi ſuperflua generat ſicut coꝛnua: lanas:
pilos: pennas: in piſcibus ſquamas ⁊ ſimilia. vñ etiā
nutrimenta piſciū ſquamas habentiū melioꝛa ⁊ lau-
dabilioꝛa ſquamas nō habētibus ſunt. ſuperflua eñ
ad ſquamas expellit natura: ⁊ ita cibos de ipſis mū-
dificat. Ideoq herbe nō omni durāt tēpoꝛe etſi ſunt
magne. Rami vo ⁊ frondes in vere tantū creſcūt cū
cetere arboꝛes creſcūt atq floꝛēt. Oēs ergo herbe
quarū radices ſunt nutribiles: ſpermata nō habent
nutrientia. Quoꝛū vo ſperma nutrit: radices nō nu
tritiue ſunt. ſicut dicit Gal. Nō inquit radices om
niū comedūtur herbaꝝ: ſicut nec frondes nec ramos
comedim⁹ omniū radicū. Similiter mithiſeus athe
nienſis. Omnis inquit herba cuius radices comedū
tur: ſpermata habēt nutrimēti nulli⁹: ⁊ quaꝝ ſperma
māducatur radices nō ſimiliter. vnde ſingulas her-
bas guſtu ⁊ odoꝛatu opoꝛtet experiamur: quatenus
cōplexiones earū certificemus: ⁊ bonas a nō bonis
ſecernamus. verbi gratia. Si acuta naſcētia inuene-
rimus illaudabilia eſſe intelligamus. Sicut dixim⁹
acuta ſanguinē phlegmaticū ſubtiliare ⁊ aquoſuꝫ fa
cere: cholericum vero deſiccare et melancholicum fa
cere: ⁊ humoꝛes in renibus ⁊ in veſica petrificāt: vt
lapidē faciāt. Nō ſapoꝛa ſunt illaudabilia: humoꝛes
eñ phlegmaticos generāt ⁊ crudos: ſtomachū emol
liunt: abominationē faciūt. viſcoſa intelliguntꝰ groſ-
ſa ⁊ ad digerēdū dura. Cū cū fiat: oīa acuta herbaꝝ
naſcētia conſtat eſſe illaudabilia: ⁊ radices eoꝛū pe-
ioꝛes fiunt. Radices omnium calidioꝛes ⁊ ſiccioꝛes
ad digerendū ſuis fructibus ſunt durioꝛes. Sūt au-
tem diuerſa acuta in paruitate ⁊ magnitudine coꝛru
ptionis ſue ſm magnitudinē ⁊ paruitatē in mollitiē
⁊ duritiē ſuā: q: quedā ſunt in augmentū adhuc: que
dā vero augmentata: ſed tamē adhuc tenera: quedā
iam deſiccari ⁊ decreſcere incipiūt: tñ adhuc frondes
melioꝛes ſunt multo: frondes eñ omniū naſcentiuꝫ:
ꝗ adhuc augmentantur virtutis ſunt debilioꝛis cuꝫ
aqua dominetur in eis. ideoq non ſunt ſubtiliantia
ſicut cetera acuta: ſunt tamē naturaliter oībus radi-
cibus ſuis min⁹ acuta ⁊ ſicca. Que in augmēto ſunt
perfecta: ſed tamen adhuc tenera: hūiditatis ſue cau
ſa pꝛioꝛis virtute ſunt foꝛtioꝛa: ⁊ a ſubtiliatione mu
tata calefaciūt ⁊ deſiccāt. Unde nō cōuenit ea acci-
pere niſi in maioꝛi neceſſitate medicina cogēte ad in
cidendos groſſos humoꝛes in coꝛpoꝛe. Sumātur eli
xa cū aceto ⁊ aqua mixta: vt ſua mitigentꝰ acumina.
Que iam omnia deſiccata indurauere: a cibis ⁊ me
dicina remoue. Ad calefactionē enim ⁊ incenſionem:
⁊ iuncture ſeparationem deuenerunt. vnde neq ra-
dices neq frondes ſunt tollende. Naſcentia eñ nō
ſapoꝛita humiditatem ſibi dominantem ſignificāt.
Ideoq frondes eoꝛum peioꝛes: q: humiditas natu-
raliter frondibus dominatꝰ. Inde ſtomachum emol
liūt: abominationē replendo faciūt: humoꝛes phle-
gmaticos generāt. Eſt ꝗ neceſſe in generādis hoꝛuꝫ
(al's hūoꝝ) naturis: vt bonus ſapoꝛ inſapoꝛetur ob
ſomogaro ⁊ foꝛti miripſio. i. commixtione cimini de
ſiccati admixtis carui ⁊ ſimilibus: quatenus abomi-
natio ⁊ faſtidiū auferantur. Item naſcētia aliter duo
bus modis ſunt diuidēda. Aut eñ in terra ſicciſſima
et inaquoſa: ſicut eheme ſiue ſaxifraga et ſimilia.
Aut in terra molli hūida aquoſa ⁊ putrida ſicut fun
gi ⁊ ſimilia. Que in terra ſicca ⁊ inaquoſa naſcuntur
melioꝛa ⁊ laudabilioꝛa ceteris in terra humida naſcē
tibus. Ideoq melioꝛa ⁊ a coꝛruptione remotioꝛa ꝙ
fungi: q: in terra ſicca nata ⁊ pluuiali aqua nutrita.
fungi in terra molli naſcuntur: ⁊ aqua ꝗeta putrida
nutriuntꝰ. vnde Gal. Omnia inquit naſcentia in ſa-
poꝛe ⁊ acumine nō apparentia: neq moꝛſura: vel ali-
quo alio ſapoꝛe naturaliter ſunt peioꝛa. his aūt fun-
gi ſunt peioꝛes pꝛopter malignitatē ⁊ coꝛruptionem
humoꝛū quibus nutriuntur. Sunt ergo peſſimi: ma
xime ſi iuxta oliuam nati fuerint. Oliua enim groſſi-
tiem ⁊ viſcoſitatē dat eis: ⁊ ad ſoluendum tarditatē:
qui cum ab oliua humectentur: ex ſui parte fiūt ma
li: quāto peioꝛes ſunt dicendi. Ideoq fiunt cā acuto
rum moꝛboꝛum: ⁊ moꝛtiferi ſunt.

¶ Terminato ſermone circa viā fructuū: In hac parte agit
de natura herbarū ⁊ partiū ipſaꝝ. Hec aūt pars ſpectat ad
pꝛeſentem ſpeculationē. Diuiſio. Diuiditꝰ aūt hec pars in
quinq partes. In quarū pꝛima aſſignat diuerſitatē herba
rū a pte locoꝝ domeſticoꝝ ⁊ ſilueſtriū vtriuſq generis na-
turā aſſignās. In ſcda. ſ. in hac: Laudabiles vo herbe in bo
no generādo ⁊c. cōparat herbas adinuicē ratione bonitatis
⁊ malitie. In tertia. ſ. in hac: Adhuc aliter diuiduntꝰ herbe
⁊c. aſſignat diuerſitatē herbarū rōne diſpoſitionū partium.
ſcꝫ ramoꝝ ⁊ radicū. In ꝗrta. ſ. in hac: Uñ ſingulas herbas
opoꝛtet guſtu ⁊ odoꝛatu experiamur ⁊c. dat modū inueſti-
gandi naturā herbaꝝ p ſenſitiuā cognitionē ſm eaꝝ diſpoſi
tiones. In quīta ſcꝫ in hac: Item naſcētia aliter duob⁹ mo-
dis ſunt diuidēda ⁊c. aſſignat diuerſitatē herbaꝝ ratiōe cō-
plexionis locoꝝ in humiditate et ſiccitate cōſiſtētis. In pꝛīa
autē pte due particule cōtinētꝰ. In quaꝝ pꝛīa aſſignat diui-
ſionē herbaꝝ. In ſecūda ſcꝫ in hac. Domeſticoꝝ nutrimēta
melioꝛa ⁊c. pſequitꝰ de natura vtriuſq gñis. Dicit igitur ꝙ
quedā herbaꝝ in ſilueſtribus ⁊ ſiccis creſcūt locis: quedā in
hoꝛtēſib⁹ ⁊ humidis. Pars autē illa in ꝗ de vtroq pſequitꝰ
gñe diuiditꝰ ī tres ptes. In quaꝝ pꝛīa agit de natura dome
ſticoꝝ dicens ꝙ cito ſunt digeſtibiles: tarde tamē ppter ſui
ſupfluā hūiditatē ⁊ tardā coagulationē mēbꝛis aſſimilantꝰ.
In ſecunda. ſ. in hac: Silueſtres ad comparationem dome-
ſticoꝛuꝫ ⁊c. determinat de natura ſilueſtrium dicens ꝙ ſunt
dure penetrationis ⁊ digeſtionis: cito tamen membꝛis aſſi-
milabiles ppter totā coagulationē. In tertia. ſ. ī hac. Inde
Gal. Silueſtres herbe ⁊c. confirmat intētionem per Gal.
⁊ Hippo. circa naturā vtriuſq generis: ⁊ tria intēdit. Pꝛi-
mo dicit ꝙ ſicut dicit Gal. ſilueſtres ſunt mali ⁊ duri ⁊ ſic-
ci ⁊ acuti nutrimenti ſm Hippo. Dicit ſecundo ꝙ ipſe ſunt
tarde penetrationis ⁊ dure digeſtionis tñ cite ſunt aſſimila
tionis: ſed domeſtice cōtrario ⁊ ſanguinē ſubtilē generant
⁊ aquoſum ⁊ ſimiliter alia. Tertio dicit de vtroq genere ꝙ
inflationem ⁊ rugitum generant: ⁊ maxime cum diu mo-
rantur in ſtomacho: ⁊ hoc confirmat per Gal. Uel dicendū
ꝙ intendit de vtroq genere animaliuꝫ que ſunt in locis hu
midis et herbarum hoc dicere. Circa ſecundam partem que
a fine pcedentis oꝛitur cōparat herbas adinuicē rōne hūidi

tatis ⁊ malitie. Primo igit̄ dicit ꝙ quedā sunt magis lau-
dabiles: quedā minus, lactuca aūt primo: malua hortēsis se-
cundo: atriplices blitis portulaca acedula tertio sunt lau-
dande. Scḋo sub aucto. Gal. dicit ꝙ herbe naturaliter dure
que in decoctiōe mollescūt fiūt facilis cōuersionis. Natura
liter tenere ꝑ decoctionē dure fiūt ⁊ subtiles ductiles sicut
corrigie vt pꝫ ī porris. ¶ Circa tertiā partē assigt̄ diuersitatē
herbarū ratione dispositionū partiū. In hac parte septem
sunt partes. In quarū prima p̄missa diuisione herbaꝝ: q:
quedā sunt q̄ habēt substātiā eminētē sup terrā: quedā sub
terra ꝓfundatā: sicut est pastinaca. agit de natura primaruꝫ
dicens ꝙ ipse habēt ramos ⁊ folia laudabilia: radices autē
illaudabiles nō oīno terre infixas. In scḋa. s. in hac: Et quruꝫ
substantia est tota bona ⁊c. agit de natura earū que habēt
substātiā sub terra profundatā: sicut est pastinaca: de quib⁹
dicit ꝙ ipsarū radices sunt bone: rami ⁊ frondes mali. In
tertia. s. in hac: Q: natura solos ramos ⁊ frondes ⁊c. dat cau
sam huius diuersitatis a parte primi generis: dicens ꝙ na-
tura totam curā habet circa ramos ⁊ frondes in talibus: et
ideo paruū ⁊ bonū dat eis nutrimentū. Radices aūt sunt su-
perfluitates: ⁊ ex supfluitatibus nutriūt̄. In q̄rta. s. in hac:
Aliquando in solis radicibus nutriendis laborat natura ⁊c.
dat cām secūde diuersitatis q̄ est ꝓpter scḋā intētionē natu
re radices magis intendēs ꝙ alia nutrire: ⁊ ideo rami ⁊ frō
des sunt sicut superfluitates: ⁊ ideo radices remanēt pure:
⁊ est simile in supfluitatibus aīaliū: sicut in cornib⁹ et alijs:
⁊ in squamis pisciū: in quas supfluitates cedunt: tn̄ pisces
squamis sunt melioris nutrimēti. In q̄nta. s. ī hac: Ideoq̄
herbe nō oī durāt tpe. cōcludit ex predictis causis paruam
herbarū durationē dicens: ꝙ nō omī tpe durāt: ⁊ q̄ multuꝫ
durāt sunt magne ꝓpter magnā resistētiā cōtra resolutio-
nē ⁊ ortum ramorū ⁊ frondiū ⁊ florū in vere ꝓpter humidi
tatis emissionē ad extremitates beneficio caloris temporis
hoc operāte. In sexta. s. in hac: Omnes ergo herbe quarum
radices sunt nutribiles. cōcludit diuersitatē herbarū ratio
ne radicum ⁊ seminum iuxta causas predictas dicēs: ꝙ oēs
herbe quarū semina bene nutriūt radices nō nutriūt: qua
rū autem radices bn̄ nutriūt semina non nutriūt ꝓpter cau
sam predictam: q: in his sunt semina principalia apud natu
ram: in illis radices. In septima. s. in hac: Sicut. Gal. nō in
quit radices oīm ⁊c. cōfirmat intentionē per Gal. ⁊ mithi-
seū atticū. ¶ Circa q̄rtā partē agit de mō discernēdi her-
bas per ipsarū dispositiones. Hec aūt pars continet septē
partes. In quarū prima dat modū discretiōis huius dicēs
ꝙ oportet herbas gustu experiri ꝑ saporē: ⁊ olfactu ꝑ odo-
rem. In secunda. s. in hac. Verbi gratia si acuta inuenerim⁹
nascentia ⁊c. specialiter descēdit ad iudicium herbaruꝫ que
sunt acute dicēs: ꝙ cū acute inueniunt̄ male sunt: q: sangui
nē grossum subtilem aquosuꝫ faciūt diuidēdo: cholericum
siccum melancholicū inflammādo ⁊ desiccādo: ⁊ ex grossis
humoribus lapidē generant ⁊c. In tertia. s. in hac: Non sa
pora sunt illaudabilia. descēdit ad herbas isipidas dicēs ꝙ
grossos ⁊ crudos humores gignūt ⁊ stomachū defectāt. In
quarta. s. in hac: Viscosa intelliguntur grossa ⁊c. descendit
ad viscosa dicens ꝙ sunt grossi nutrimenti. In quinta. s. in
hac: Qḋ cū fiat oīa acuta herbarū ⁊c. concludit ꝙ acute sunt
peiores ⁊ maxime ipsarū radices: eo ꝙ radices omnib⁹ alijs
partibus calidiores sunt ⁊ sicciores. In sexta. s. in hac. Sūt
autē acuta diuersa in paruitate ⁊ magnitudine ⁊c. assignat
acutarū differētiā dicēs ꝙ differunt in acumine ꝑm proces-
suꝫ etatis ꝑm tres gradus: quedā eīn sunt adhuc in augmē
to: quedā iam ipsum cōpleuerūt: quedā in desiccatiōe ⁊ de
cremento. Prime minus acute sunt propter humiditatē.
Secūde magis: tamen adhuc ꝓpter humiditatē nō habēt
acumē excedens. Tertie maxime sunt acute: ⁊ ideo maxime
subtiliāt calefaciūt ⁊ desiccāt. In septima pte. s. in hac: Na
scētia nō saporita ⁊c. specialiter tāgit ꝓprietates insipido
rū ⁊ apparatū dicēs ꝙ habēt multā hūiditatē: ⁊ maxime in
folijs: stomachū defectāt ⁊ nauseā ꝓuocāt ⁊ in phlegma cō
uertuntur. Debent aūt preparari cū rebus calidis sicut cuꝫ
cimino carui ⁊ obsomogaro ⁊ similibus. Circa quintā par-
tē agit de diuersitate herbarū rōne aquositatis ⁊ siccitatis
hortorꝫ. In hac autē parte q̄ttuor intendit. Primo assignat
hāc diuersitatē dicēs ꝙ quedā herbe nascunt̄ in locis siccis
quedā in humidis. Scḋo assignat naturas vtriusq̄ generis
dicens ꝙ nascētes in locis siccis meliores sunt nascentibus
in humidis: sicut pꝫ in fungis. Tertio cōfirmat hoc ꝑ Gal.
dicentē ꝙ herbe acetose aquose que ꝓpter aquositatē neq̄
saporē neq̄ aliquā qualitatē habere apparēt: sunt peiores.
Quarto dicit ꝙ fungi inter has sunt peiores maxīe ꝓpter ter
re maliciā. peiores aūt sunt iuxta oliuā nati propter grossi
tiē ⁊ acumē ab oliua contractā. vnde in putredinē ⁊ malos
morbos ꝯuertunt̄. Notandū ꝙ chemē sunt genus fungoꝝ
qḋ ḋ: sica: ⁊ nascit̄ ī locis siccioribus: vel sunt tuberes. Sic
autem terminatur intentio huius partis.

¶ Circa partē istā primo querit̄ generaliter vtruꝫ omis ci
bus calefaciat corpus: ⁊ videt̄ ꝙ sic: quecunq̄ ad eadē natu
ra in fine cōuertunt̄: ⁊ equalē ⁊ vniformē ꝑm similitudinem
equalē habēt operationē ⁊ in cōplexiōe ⁊ in specie: cū nō iā
maneāt in sua specie: q: trāsmutati sunt: sed omnis cibus in
fine transmutatus est ad vnā naturā cōem ⁊ equalē. s. ad na
turā nr̄i corporis ⁊ calorē naturalē: ğ oīs cib⁹ in fine amissi-
latiōis equaliter operat̄: ⁊ nō hꝫ ineq̄lē: cōstat operari ni-
si per calorē: ergo oīs cibus in fine calefacit. Secūda rō hec
est: eorū que recipiunt actū ⁊ operationē: quedā recipiūt ab
extriseco sicut illa q̄ habēt operationē promptā sicut piper:
quedā ab intrinseco sicut cibus: sed oē qḋ actū recipit ab al
tero sequit̄ naturā illius a quo recipit: sed cibus actū ⁊ ope-
rationē recipit a natura nostri corporis: ğ sequit̄ naturā illi⁹
sed natura nostri corporis est vna ⁊ equalis: q: habet equa
litatē v̄tutis: ſꝫ hoc nō est nisi calefacere: ğ oīs cibus in fine
calefacit: hoc aūt cōfirmat̄ per simile in igne q̄ cū diuersas
res naturas ad se conuertit: oēs equaliter efficiunt̄ calide:
quare similiter est de natura nostri corporis ⁊ caloris q̄ con
uertit diuersos cibos equaliter. cū ergo illi cibi equaliter cō
uertent̄ ⁊ equaliter operabunt̄. Ad oppositū. q̄cūq̄ in fine
operatiōis in diuersa cōplexione nominant̄: nō sunt vnius
cōplexiōis ⁊ equalis: ſꝫ diuerse ⁊ inequalis: vnūquodq̄ eīn
eodē mō quo est eodē modo ḋ: ⁊ narrat̄: ſꝫ cibi diuersi nar-
rant̄ in cōplexione in fine cōuersionis: qḋ pꝫ per ysaac dicē
tē. ꝙ q̄dā cibi infrigidāt: quidā calefaciūt: ğ nō oīs cibus eq̄
liter operat̄. Scḋa rō hec est: vnūquodq̄ ꝑm ꝙ est in poten
tia eodē modo opat̄ cū ad actū ꝓducit̄: sed cibus quidā est
in potentia frigidus ⁊ quidā calidus: ğ ꝑm hmōi potentiam
operabunt̄: ⁊ quidā infrigidāt ⁊ quidā calefaciūt. Tertia ra
tio hec est: de ꝓprietate cōtrarioꝝ est vt cōmixtio vni⁹ dimi
nuat alterū ⁊ operationē alterius: ſꝫ aliq̄s cibus est in quo
in fine assimilationis aliq̄ remanet frigiditas q̄ a natura nr̄i
corpis vinci nō pōt: sicut ponit Auicē. in lactuca: habet etiā
idē cibus aliquā caliditatē quā acq̄rit a natura nostri corpis
⁊ sic pꝫ ꝙ in eodē cibo est cōmixtio duoꝝ ꝯrarioꝝ. s. caliditatꝫ
⁊ frigiditatis. ğ talis cib⁹ min⁹ calefaciet ꝙ cibus calidus: ⁊
sic nō oīs cib⁹ eq̄liter opat̄. Ad hoc dicendū ꝙ nō oīs cibus
eq̄liter calefacit in fine quātū est de rōne cibi. Ad p̄mā rōnē
dicēdū ꝙ tripliciter recipit aliq̄d frigiditatē ab altero. Primo
modo sicut ab agente sicut lignū recipit caliditatē ab igne.
Scḋo mō sicut a patiēte ⁊ materia resistēte: sicut ignis agēs
in ligna viridia ab illis recipit ignis quādā frigiditatē q: re
sistūt ei aliq̄ mō. Tertio mō sicut a materia sustētāte naturā
agētis sicut ignis in diuersis lignis diuersas recipit disposi
tiones quas cōsequit̄ ꝑ naturā diuersaꝝ rerū quibus sustē
tat̄: ita vō dicēdū ē de calore cōplexiōali ⁊ cū ꝯuertit̄ ad na
turā cibi: ⁊ seq̄tur naturā eoꝝ q̄bus sustētat̄: cui⁹ signū est
illud eīn qḋ ex illis generat̄ ḋ: frigidū sicut si nutriat̄ rebus
frigidis: sicut lactuca fiet sanguis frigidus: ⁊ etiā mēbra fri
gida similiter nutriant̄ reb⁹ calidis efficiet̄ calidus. Ad se-
cūdā dicēdū ꝙ duo ꝯcurrūt ad actionē caloris in cibo natu-
ralis. s. actio caloris naturalis agētꝫ ⁊ potētia cibi. dicim⁹ er
go ꝙ quantū ad actionē caloris agentis omnis cibus cale-
facit: per istam tamē viā cibus nō ḋ: operari: sed per sui po
tentiā: q: vnūquodq̄ eo modo quo est in potētia operat̄: ſꝫ
potētia triplex est sicut dicit. Auicē. remota: ⁊ hec est in cibo
q̄ṁ multis trāsmutatiōib⁹ indiget ad hoc vt cōuertat̄ ad na
turā nostri corporis; et prima; sicut in veneno; quia non

indiget nisi sola obuiatione. tertia potentia est media sicut
est in medicina. ¶ Secundo querit̃ circa hoc quomõ in ci-
bo frigido: sicut in lactuca remanet frigiditas ꝑ quã corpus
ĩmutat: ⁊ videtur ꝙ oĩno debeatur in fine assimilatiõis. Di
cit Auicen. ꝙ corũ q̃ operantur: quedã operantur a cõplexio
ne: quedã a tota specie: quedã a materia: ⁊ hoc vltimo modo
operatur cibus cũ spoliatur sua specie ⁊ induit spẽm ⁊ for-
mã membri: ⁊ hoc in fine assimilationis: sꝫ qḋ induit formã
membri in fine assimilationis operatur ꝑ cõplexionem pro
priã qm̃ ea spoliatur: g̃ in lactuca aut in alio cibo in fine as-
similationis nõ est operatio per cõplexionẽ cũ nõ remaneat
in eo qualitas ꝑ quã possit operari. Secũda rõ hec est. Im
possibile est vnũ ⁊ idem in termino ⁊ cõplemento duo cõtra
ria obtinere: sicut autẽ lignũ cũ cõuertit̃ ad ignẽ nõ põt esse
in fine calidũ ⁊ frigidũ: g̃ cibus frigidus a natura nostri cor
poris caliditatẽ acquirit: sicut vult Auicen. relinquit̃ ꝙ non
poterit retinere frigiditatẽ: g̃ in fine assimilationis cibꝰ non
immutat corpus per propriã cõplexionẽ. Tertia rõ hec est:
dicit Auicẽ. capi. de eo qḋ comedit̃ ⁊ bibit̃: ꝙ cõplexio est di
spositio ad totã speciẽ: que species rei debet̃ ſm ꝙ meret̃
res in genere suo: g̃ specie ista deleta ⁊ corrupta necesse est
cõplexionẽ deleri: sꝫ in cibo in fine assimilatiõis delet̃ ⁊ cor-
rũpitur tota spẽs: g̃ ⁊ cõplexio deletur: g̃ in cibo nõ rema-
nebit aliqua cõplexio ꝑ quã possit corpus immutare. Quar
ta ratio hec est: cibus in principio dissimilis est: in fine vͦo si
milis est speciei corporis ⁊ cõplexioni: sed nõ põt in fine assi
milari: nisi existat cõtrariũ corpori: sed species cibi actualis
cõtraria est speciei corporis: ⁊ cõplexio similiter ipsius cibi
cõplexioni corporis cõtrariatur: sed sua dissimilitudine quã
prius habebat oĩno cibus priuat̃ cũ assimilat̃. mẽbris ⁊ sua
specie spoliatur: quare similiter cõplexiõe spoliabitur: sꝫ qḋ
cõplexione spoliatur nõ agit ꝑ cõplexionẽ: g̃ cibꝰ in fine assi
milatiõis nõ agit per cõplexionẽ: ⁊ maxime cũ oĩno similis
sit corpori. Ad oppositũ. oẽ qḋ in fine cõuersiõis habet qua-
litatẽ per quã natura nostri corporis trãsmutat̃ alterat cor-
pus per ipsum: sꝫ frigiduꝫ est hmõi: sicut lactuca: g̃ in fine al
terat corpus per sui qualitatẽ. Minor pꝫ per Auicen. dicen
tẽ ꝙ cibꝰ tria facit in corpore. Primo deperditũ restaurat.
Secũdo calorẽ naturalẽ augmentat augmentando sangui
nẽ. Tertio ꝑ qualitatẽ q̃ sibi remãsit corpus alterat infrigi-
dando. Ad hoc dicẽdũ ꝙ in fine cõuersionis cibus habet q̃li
tatẽ per quã alterat corpus. vnde q̃nq; remanet caliditas si
cut in cibis calidis: sicut in allio ⁊ pipere: aliquãdo remanet
frigiditas sicut in lactuca. Ad rõnem primã dicendũ in con
trariũ ꝙ in cibo duo cõcurrũt. Primũ est materia que nata
est recipere formã ⁊ speciẽ membri cũ fit sua specie actuali
spoliata: ⁊ hoc modo cibus alteratur ⁊ nõ alterat. Secũdũ
est qualitas q̃ in materia cõsistit in potẽtia vel oĩno: vel quo
dãmodo actu. Dicimꝰ g̃ ꝙ cibus sicut lactuca a parte mate-
rie ita patitur ꝙ nullo modo alterat: sed recipit formã ⁊ spe
ciẽ membrorꝫ: a parte qualitatis que est ibi in potẽtia alte-
rare dicitur. bene g̃ obijcit̃ quãtũ est a parte spoliationis et
non qualitatis. Ad sc̃dm dicendum ꝙ multis modis sunt
cõtraria in eodem. Primo modo cum vnũ in potentia: al-
terũ in actu existat: sicut in aqua calida: caliditas est actu:
frigiditas in potẽtia. Secundo modo cũ vnum est agens ⁊
alterum patiẽs. Tertio modo cum vnum est essentialiter et
alterũ actualiter: vt in aqua frigida: ⁊ istis duobus modis
vltimis sunt cõtraria in lactuca. q: frigiditas est in ea essen-
tialiter: caliditas actualiter quã acquirit a natura nostri cor
poris: ⁊ iterum contraria sunt in lactuca: cum calor sit sicut
agens: ⁊ ipsa sicut patiens. Ad tertiam rationem dicendum
ꝙ in cibo est duplex species. vnde in lactuca est quedã spe-
cies qua lactuca est lactuca. Alia est in lactuca qua ipsa est ci
bus. Similiter duplex est in ea ꝯplexio. vnã adaptat ad spe
ciem qua lactuca est lactuca: alia est que adaptat ad speciẽ
qua lactuca est cibus. Dicimꝰ g̃ ꝙ species lactuce qua lactu
ca est cibus: acquiritur a natura membrorꝫ: ⁊ reducitur ad
actũ: ⁊ similiter cõplexio: ⁊ sicut species qua est lactuca nõ
acquirit̃ a membris: sic nec cõplexio. vnde nõ potest rema-
nere cõplexio in summo: sꝫ fracta: cum adhuc remaneat ali-
qua portio frigiditatis: qḋ patet per simile cum aqua cõuer
titur ad ignem in fumum: ⁊ fumus non est aqua: tamen ali
quam dispositionem aque retinet. Similiter est in lactuca
que q̃uis nõ remaneat frigiditas in sua integritate siue in
summo remanet tamẽ aliqua portio eius. ¶ Tertio querit̃
cum cibus frigidus adueniat corpori: vtrum augmentet ca
lorem naturalem: ⁊ videtur ꝙ non: calidum remissum addi
tũ calido ipsum diminuit: sicut pꝫ ꝑ simile si aque calide ap
ponatur aqua tepida immutat ipsam ⁊ facit minus calidã:
sed sanguis generatus ex lactuca est minus calidus: ⁊ etiã
humiditas ex qua fit membrum minus calida q̃ꝫ complexio
corporis. qḋ patet: quia sicut dicit Auicen. aliquid non dici
tur frigidum nisi quia est minus calidum q̃ꝫ natura nostri
corporis: ergo cibus frigidus calorẽ nostri corporis non au-
gmentat ideo diminuit. Secunda ratio hec est: magis con-
trarium est ei quod est minus. vnde magis calidũ contraria
tur minꝰ calido: nõ q: calidum: sed q: minꝰ calidũ habet pro
portionẽ frigidi: ergo multo fortius minus qḋ habet associa
tum magis est contrariuꝫ magis ei: sed sanguis generatus
ex lactuca minus est calidus q̃ꝫ caliditas corporis: ergo con
trarius est caliditati corporis: si ergo cõplexioni corporis ad
uenier ille sanguis diminuet calorẽ minorẽ: ergo non oĩs ci
bus augmentat calorem nostri corporis. Ad oppositum est
auctoritas Auicen. predicta: ꝙ lactuca calorem augmẽtat.
Secunda ratio hec est: corpus dicitur calidius ex comple-
xionali calore ⁊ nature: sed caliditas corporis ⁊ cõplexiõis
sustentantur ex cõplexione cibi: arguitur igitur sic: omne
suscitãs calorem naturalem per sui similitudinẽ ⁊ cõuersio-
nem ad ipsum augmentat ipsum: sed omnis cibus hoc facit
ergo omnis cibus augmẽtat calorem naturalem. Tertia rõ
hec est. Simile augmẽtat suũ simile: sꝫ oĩs cibꝰ in fine est si
milis calori: ergo omnis cibus augmẽtat calorem nostri cor
poris. Ad hoc dicendum ꝙ non omnis cibus augmentat ca
lorem nostri corporis. vnde sanguis generatꝰ ex lactuca nõ
intendit calorẽ nostri corporis: sed potius remittit. Ad ra-
tionẽ primã in contrarium dicẽdũ ꝙ duplex est calor in cor-
pore. Quidã est ꝯplexionalis mẽbrorꝫ ⁊ totiꝰ corpis sicut cũ
dicimus: iste hõ est frigidus ⁊ iste calidus. Secũdus est ca-
lor naturalis q̃ est principiũ vite. Dicimꝰ g̃ ꝙ aliq̃d dr̃ calefa
cere corpꝰ duplr̃. Vno mõ q: sua caliditate intẽdit calorẽ nr̃i
corpis: sicut piper alliũ. Alio mõ q: restaurat deꝑditũ a calo
re naturali: ⁊ iõ h̃ mõ cibꝰ addẽdo ĩ subiectũ sꝫ sit frigidꝰ ca
lorẽ naturalẽ augmẽtat: nec h̃ est incõueniẽs: ⁊ h̃ mõ cibꝰ fri
gidus dicitur augmẽtare calorem naturalem: nec hoc est in
tendere calorem naturalem.

¶ De animalibus ⁊ eorum diuersitatibus: ⁊ qua
re quedam mortifera: quedã nociua: quedam nu-
tritiua. Capitu. xxix.

¶ Lectio. xxxiij.

ANimalia tribus modis diuidũtur. sunt em̃
alia terrestria: alia aerea: alia aq̃tica. Nulli
enim ph̃ici dubitauerũt: q: quattuor elemẽ
ta omnium animalium arborũ herbarũ sunt
exordia. Quorum duo sunt leuia ⁊ sursum sunt se mo
uentia. i. ignis aer: ⁊ duo grauia ⁊ deorsum descẽden
tia. i. terra aqua. Vnũquodq; vero horum duo extre
ma habet. vnum superius ⁊ alterum inferius. vnum
inter mediũ habetur. Superiora vͦo vt extrema duo
rum leuium subtiliora ⁊ digniora ⁊ motu velociora
sunt sursum. Inferiora vero minus subtilia ⁊ minus
digna ad mouendum tarda. Media horum ab vno
quoq; extremorꝫ qualitates sibi sumunt. Superio
ra vero duorum grauium: etsi leuiora sint ad comple
mentum motus sui substãtialis: naturaliter sunt tar
diora. subtilitas em̃ sua atq; leuitas cohibẽt ea ne ve
lociter descẽdãt. vñ ⁊ dicũtur grauia: q: ad mouẽdũ
tarda. Inferiora vͦo extrema: etsi ꝗuiora sint ⁊ grossio
ra: tñ ad ꝯplemẽtũ sui motꝰ substãtial' sunt velociora

quia grauitas cogit ea cito descēdere: τ ideo dicunt̄
digniora superioribꝰ extremis: q: velociter motū suū
cōplent naturalē. horū media ab vnaquaqꝫ extremi-
tate sua accipiunt sibi cōpetētia. Cū ergo sibi inuicē
commisceantur: τ digniora indignioribus interserū-
tur: grauiaqꝫ leuibꝰ: frigidis calida: humida siccis: in
de creant̄ q̄cūqꝫ creāda sunt: diuersantur diuersanda
s̄m quātitates cōmixtorum in temperamentis τ nō tē
peramentis eorum: τ multiplicitate seu paucitate par
tiū. verbi gratia. Que cōponunt̄ ex materia cui gra-
uia dominant̄ duo elemēta: inde illa fiunt que in ter
ra sunt stabilia sicut arbores herbe. Que vō ex mate
ria cui pr̄icipātur ambo leuia: fiūt inde mobilia τ mo
tu localia sicut aīalia a loco in locum mobilia. Que
autē ex materia cui equaliter quattuor elementa do
minātur: inde grauia τ leuia cōmixta aīalia ad mo-
uendum dura: sicut testudines τ sīlia. vnde in testu-
dine q̄ddā sensibile: q̄ddā insensibile habet̄. Itē ani-
malia ad seinuicē sunt diuersa in grauitate τ leuita-
te: sicut loca destinata vnicuiqꝫ supioribꝰ vel inferio-
ribus extremitatibus leuiū siue grauiū elementorum
contigua. Que em̄ aīaliū fiunt de materia cui domi-
nātur supiora leuiū τ extrema: leuiora sunt τ subtilio
ra volātia τ aerē ihabitātia. Que vō de materia cui
dominant̄ inferiora eorūdē leuiū extrema: debiliter
sunt mobilia: τ sunt reptilia. Que vō de materia cui
leuiū insunt media: erūt inde mediocriter mouentia:
τ sunt animalia ambulātia. Que vō de materia fiūt
cui superiora principantur grauium extrema: leuium
inferiora: ihabitāt aq̄s τ flumina τ sunt natatilia qui
bus dn̄atur aqua. Quorū aīaliū cōplexiones quibꝰ
nascētibus siue animalibus sunt vicinātes de eisdē
se nutriunt atqꝫ regunt. Que vō nascētia seu aīalia
quorū aīaliū sunt cōplexionibꝰ cōtraria: fiunt eis ini
mica nocitiua vel interficientia. Reprehendemur a
sophistis nobis obijcientibꝰ. Quomō inq̄unt aīali-
um cōplexiones nascentibus sunt similes: cum aīalia
sicut diximus: de materia fiāt cui leuia elemēta domi
nātur. nascētia vō de materia cui dominātur grauia.
Respōdemꝰ de suis etiā eos cōfutātes q̄stionibus.
Cū enim vos dixeritis dixisse leuia vel grauia domi
nari: nō negastis quin aliq̄ dominātium contrario-
rum in eis essent. Si enim materia vnde fiūt aīalia a
grauibus elementis essent aliena: vnde eis essent
ossa quibus dominantur terrestria: τ quomō forent
humida: quibus principatur aqua: τ quomodo virtu
tem haberent cōtentiuā frigidā τ siccā terre assimi-
landā: τ expulsiuā frigidā τ humidā aque representā
tem naturam. Cū ergo dominari diximus: nō tamē
opposita in eis omnino negamꝰ inesse. Nō ergo du
biū est quin insit animalibus qd̄ naturis nascentium
assimiletur: τ quod eis noceat τ repugnet. Ideoqꝫ
quedā animalia seu nascentia hoīm sunt nutrimēta:
quedā vō mortifera: quedā nocitiua. Unde concor-
dantur antiqui q: aīalia generaliter in duo diuidun
tur. Aut enim corporū humanorum sunt nutritiua:
aut nō nutritiua. Nō nutritiua vel contraria τ repu
gnantia cū calore nimio sicut tyrie serpentes: vel fri-
gore magno sicut aranee scorpiōes τ similia. Aut na
ture humane nō similia: sed repugnantia sicut yriciꝰ
vulpes lepus τ similia. quorū nutrimenta sunt pessi
ma: sed tamen nō mortifera: hoc testat̄ grauitas odo
ris sue carnis τ vicinitas fetoris. Inde Hal. Quorum
animalium carnes sunt graues vel fetētes: humanis
cōplexionibus sunt desistentes vel dissidentes. Quo
rū nō similiter: naturis hūanis sunt viciniores. Car
nes ergo quedam humanam nutriunt naturam: que
complexioni sue sunt vicine sicut porcine agnine he-
duline. Quedā sunt mortifere sicut supradicte. Que
dam sunt medicine refrigerantes vel calefacientes
vltra temperamentum: sicut yricine leporine: τ simi-
les. Nutrientes in duo diuiduntur: vel enim siluati-
ce vel domestice. Siluatice calidiores sunt τ siccio-
res: sed tamen quattuor habent proprietates: quas
dam laudabiles: quasdā vero non. Una ex calore ae-
ris inhabitati: τ dominatione siccitatis sue comple-
xiōis: desiccat τ calefacit: subtiliat sanguinem τ alle
niat. Secunda ex paupertate herbe τ aque parum
comedit τ bibit: vnde fit eius pinguedo parua ex su
perfluis humoribus minuta. Tertia ex nutrimēti sui
siccitate fit durities carnis: τ aufertur grauitas odo
ris. testatur diuturna sui permanentia: ne postq̄ ani
mal occidit̄: caro eiꝰ cito putrescat. Quarta ex mul-
titudine sui motus τ laboris: vnde corpus rarifica-
tur: et plurima sua humiditas substantialis amittit̄:
fit ergo caro sicca τ dura: τ ad penetrandum venas
dura. vnde nutrimenta sua partim sunt bona lauda-
bilia: partim illaudabilia. Laudabilia duobꝰ modis
sunt. Uno q: si bn̄ in stomacho τ in epate digerant̄:
generant nutrimenta mundificata malis humoribꝰ:
que cito assimilantur: τ tarde ab ipsis dissoluuntur.
Mundificantur malis humoribus propter paruita
tem pinguedinis sue: quia causa laboris τ motus dis
solute sunt superfluitates sue. Uelociter mēbris assimi
lantur: τ tarde ab eis dissoluuntur propter paruita-
tatem humiditatis sue τ duritiem carnis. Inde Hip
po. Quecunqꝫ animaliū τ nascentium in calidis τ sic
cis innascūtur: calidiora τ sicciora sunt: τ ad assimilā
dum membris velociora: sed ad digerendum τ ad pe
netrandum corpus dura. vnde sunt illaudabilia: q:
caro est dura τ sicca: τ nutrimēta facit sicca. vnde mi-
nus sunt saporita q̄ domestica. Gale. Omīa aīalia
siluatica nō saporita neqꝫ nutribilia sunt sicut dome
stica preter capreolos: qui cum sint siluatici sunt sa
poriores et laudabiliores et nutribiliores. ex nimio
enim motu τ labore subtiliatur sanguis: corpus rari
ficatur: pori aperiūtur: humores qui sunt causa gra
uitatis et odoris dissoluuntur: et saporitatem quan-
dam habent quam non inuenies in domesticis. Itē
Hippo. Caro caprina illaudabilis est que nutrimen
to neqꝫ digestioni habilis. maxime si masculinum ani
mal sit. sanguis em̄ qui generatur calidior est τ siccior
temperamento: nisi cum castratus vel lactens fue-
rit siue siluaticus: quia in castrato acumen minui-
tur: caro humectat̄ τ attenuat̄ saporosiorqꝫ efficit̄. La
ctens em̄ q: nōdū ablactat̄: calorē naturalē τ substā-
tialem humiditatem laudabilem nācīscitur: adeo vt
sua siccitas temperetur: et saporositas acquiratur.

vnde ꝛ bene digerit: ꝛ conuenit calide ꝛ sicce coplexioni. Siluatici ex nimio labore ꝛ sepissimo motu ꝛ aeris sui subtilitate sanguis suus subtiliat: corpus attenuat: pori aperiunt: de humorū superfluitate: ex quibus grauitas odorꝫ est: mūdificat. Hippo. has inq̄t proprietates habet capreolus nō habitas a ceteris aīalib⁹. ¶ Domestica aūt aīalia saporosissima ꝛ nutribiliora sunt siluaticis exceptis capreolis: sed minoris sunt caloris ꝛ maioris humiditatis siluaticis: et inde laudabiliora: cū quattuor proprietates habēt: Unā q: ꝑpter defectionē sui aeris inhabitati: ꝛ multitudinem sue humiditatis cū vmbre a calore solis ea operientis sub arboribus seu in casis. Calor em̄ eorū minuit: ꝛ humiditas augmētat. vnde et viscositatis ꝛ grossitici carnis causa conficitur: ꝛ ad actionē nature in stomachi ꝛ epatis digestione indurat. Secūdā q: ex nimia quiete pori sui claudūtur: neq̄ꝫ grossa sua humiditas dissoluit. vnde caro mollescit ꝛ attenuatur: sicq̄ꝫ nutrimētis eorum facile vene penetrantur. Tertiam: q: cū nimiuꝫ comedāt atq̄ꝫ bibant: pinguedines crescunt ꝛ multiplicantur: sicq̄ꝫ superfluitates humorū augmentant. Quartā: q: propter humiditatem cibariorꝫ ꝛ aquositatū eorꝫ: carnes emollescunt. Testatur hoc ꝙ occisorꝫ carnes paulo putresiūt que proprietates partim laudabilia partim faciunt illaudabilia. Laudabilia: q: digesti in stomacho ꝛ epate multum nutriūt ꝛ saporita fiunt: facile venas ꝛ totū corpus penetrant. Illaudabilia que ex multitudine viscositatis ꝛ humiditatis sup̄fluos humores generātia: in stomacho ꝛ epate ad digerēdū dura: ad mēbris assimilandum tarda vel dura: ad dissoluendū facilia: mēbris tarde assimilantur ex nimia humiditate sua. Omnia enim humida ad coagulandū dura ꝛ indurandū: q: natura in desiccando diu laborat: facile a membris dissoluuntur: quia mollis sunt nutrimēti. vnde antiqui domestica animalia accidētaliter dicunt pertinere ad pauca nutrimenta: siluatica accidentaliter ad multa. domestica em̄ etsi multum nutriunt naturaliter: q: cito a mēbris dissoluūtur: mēbra semp inaniunt: ꝛ alius cibus ad explemētū queritur: ꝛ sic paruū nutrimentū acquirit inde. Siluatica vō etsi parū nutriant naturalr: q: dura a mēbris dissoluendum tarda: sufficiunt tn̄ mēbris vt nō pauperent in alijs cibis querendis: ꝛ inde antiqui multū nutritiua dixerūt. Siluatica ergo animalia bona ad confortandū membra: domestica ad sanitatem custodiēdā vel regēdā. Que tripliciter diuidenda sunt. Quedam enim in humidis locis ꝛ aquosis pascētia. quedam in montanis atq̄ꝫ siccis: quedā in domib⁹ nutriunt ꝛ incrassant. In humidis ꝛ aquosis pasta habēt omnia sup̄radicta: multū nutriunt: ꝛ in stomacho ꝛ in epate digerunt velociter: citius dissoluūtur. In mōtanis ꝛ siccis locis nascētia vel imorātia sunt mediocria in omnibus predictis inter siluatica ꝛ domestica. Ideoq̄ꝫ carnes eorꝫ ceteris laudabiliores ꝛ cōuenietiores sunt: ꝛ perfectiores in custodiēda ꝛ regenda sanitate ꝛ cōfortatione: ꝛ ad mēbris assimilationē. Que in domib⁹ nutriunt ꝛ incrassant: carnes habēt grossiores ꝛ viscosiores ꝑpter multas comestiones ꝛ sui cibi corruptiōes ꝛ grossities. vnde ꝛ du-

riores in stomacho vel in epate ad digerendū tardio-

res. Si tn̄ bene digerant; multū nutriūt; mēbra co-

fortant: ad dissoluendū de membris indurant ꝑpter

grossitiem suā ꝛ viscositatē. vn̄ Hippo. Nō solū na-

turas quorūdam aīalium sufficit scire: sed ꝛ quātita-

tes nutrimēti ꝛ qualitates digestionis in quibus. ibe-

specieb⁹ suis; nisi etiā inuestigemus loca ꝛ pascua ꝛ

aerem: humidus an sit aut siccus: ꝛ quātitatē sui mo-

tus atq̄ꝫ quietis. De aīalibus ꝛ eorꝫ diuersitatibus

ꝛ quare quedā mortifera: quedā nutritiua sint satis

dictum est. Quare aīalium nutrimenta bona sint vel

mala in digestione velociora vel tarda dicemus.

¶ Cum dieta ex duplici genere viuētiū extrahat: scꝫ ex ge-

nere terrenascētiū: ꝛ ex genere aīaliū: postq̄ꝫ determinauit

de diuersitate diete s̄m ꝙ consistit in terrenascentibus: h-

agit de diuersitate diete s̄m ꝙ cōsistit in aīalibus. Diuisio

Hec aūt pars diuidit in duas. In quarꝫ prima determina-

in generali de diuersitate generali aīalium ratione suorū

principiorū: ꝛ ratione cōuenientie ꝛ discōuenientie cū natu-

ra humana. In scōa. s. in hac: Nutrientes in duo diuidun-

tur ꝛc. agit in speciali de specialibus aīaliū diuersitatibus:

de diuersitate speciali diete iuxta ipsorꝫ diuersitatē. Prim-

aūt pars spectat ad presentē speculationē. Hec aūt pars d-

uiditur in duas. In quarū prima assignat diuersitatē aīali-

in se ratione suorū principiorꝫ. s. ratione dominij elemento-

ꝛ partiū ipsorū. In secūda assignat ipsorꝫ diuersitatē p cō-

parationē ad naturā humanā rōne cōuenientie ꝛ disconu-

nientie ad ipsam. Prima aūt pars diuidit in duas. In qu-

rū prima assignat distinctionē elementorū ratione suarꝫ pa-

tiū. In scōa iuxta diuersitatē cōmixtionis: ꝛ dominij parti-

elemētorū animantiū diuersitatē assignat. Secūda autem

pars principalis diuidit in duas. In quarū prima assigna-

generalē diuersitatē animātiū ratione cōuenientie ꝛ discō-

uenietie cū natura hūana. In scōa cōcludit ex hac diuersita-

te distinctionē carniū animaliū per nutrientes mortificāte-

ꝛ permutantes. Sunt igit in presenti lectione partes qua-

tuor. In quarū prima assignat distinctionē partiū elemēto-

rum. In scōa. s. in hac: Cum igitur inuicem cōmiscētur. iux-

ta partiū elemētorū diuersam cōmixtionem ꝛ dn̄ium diuer-

sitatem animantiū assignat. In tertia. s. in hac: Ideoq̄ꝫ que-

dā aīalia seu nascentia hominū sunt nutrimēta. assignat ani-

mantiū diuersitatē ratione cōuenientie ꝛ discōuenientie c-

natura humana. In quarta. s. in hac: Carnes ergo quedam

humanā nutriūt naturā. iuxta predictā diuersitatem cōclu-

dit distinctionē carniū animaliū per nutrientes mortifica-

tes ꝛ permutantes. Iste ergo partes habent adinuicem co-

nexionē: vt ex fine precedentis pars sequens contrahat or-

tum. ¶ Circa primā partē sic ꝓcedit. Primo ꝓponit tri-

Primo enim animantiū generalē distinctionē assignat di-

cens: ꝙ quedam sunt terrestria: quedā aerea: quedā aqua-

tica. Secundo ostendit causam huius dicens: ꝙ hoc est q-

quattuor elementa cōmunia animantiū sunt naturalia prin-

cipia. Tertio assignat elementorū diuersitatē. Primo aut-

assignat distinctionē ipsorū totorū ratione situs dicens q-

quedā sunt sursum: vt ignis ꝛ aer: duo autē deorsum vt ter-

ra et aqua. Secundo assignat ipsorum distinctionem ratio-

ne partium dicens ꝙ in vnoquoq̄ꝫ leuium et grauium sun-

tres partes: scꝫ suprema: infima: ꝛ media. Tertio assigna-

partium distinctiones seu conditiones in vtrisq̄ꝫ generibu-

dicens ꝙ in leuibus partes supreme velociores sunt ad mo-

uendum sursum: in fine vero min⁹: medie autem procedū-

s̄m extremorum participationem; ꝛ causa est maior puri-

tas et leuitas vel minor. In grauib⁹ partes supreme q̄uis

sint subtiles minus veloces sunt ad descendendū deorsum

q: sunt minus graues: sed in fine cum sint grosse: velociores

sunt in descēsu ꝑpter maiorē grauitatē: medie vō s̄m parti-

cipationē extremorū diuersantur. Circa scōam partē qu-

est de animantiū diuersitate iuxta elementorū ꝛ partiuꝫ ip-

foꝝ cõmixtionẽ ⁊ dominiũ: sunt partes due. In quarũ pri
ma assignat generalẽ diuersitatẽ animantiũ iuxta hãc diuer
sam cõmixtionẽ. In scda.s. in hac: Verbi gratia que compo
nuntur ex materia cui grauia dominanť. iuxta hoc diuersuꝫ
dominiũ elementoꝝ assignat diuersitatẽ generaliũ animan
tium ratione motus. Dicit igitur ꝙ cũ elementa cõmiscenť
⁊ partes nobiles subtiles ignobilibus grossis permiscētur
ex illis oĩa miscibilia ⁊ animantia generanť ⁊ diuersanť ꝑm
ipsoꝝ quantitatẽ ⁊ dominium ⁊ qualitatũ temperantiã.
Cõsequenter assignat diuersitatẽ generalẽ specierũ animã
tium iuxta predictã cõmixtionẽ ⁊ dominiũ partiũ elemento
rum. Hec aũt pars diuidiť in duas. In q̃rũ prima assignat
predictã diuersitatẽ. In secunda.s. in hac: Reprehendimur
tamen a sophistis obijcientibus nobis. remouet dubitatio
nẽ sophistarũ. In prima autẽ parte tria intendit. Primo di
stinguit animãtia iuxta diuersitatẽ elemẽtoꝝ dicẽs: ꝙ que
dam habent dominiũ grauium sicut terrenascentia: quedã
leuiũ sicut aĩalia ꝑm locũ mutabilia: quedã aũt eq̃liter vtro
rũqꝫ sicut grauiter mobilia: vt testudines. Secundo tangit
animantiũ distinctionẽ iuxta diuersum dominiũ partiũ ele
mentoꝝ. quedã eñ habent dominiũ inferioꝝ partiũ leuiũ:
sicut volatilia supremũ locũ habentia: quedã vo dominium
inferiorũ partiũ leuiũ: sicut grauiter mobilia sicut reptilia.
quedã habẽt dominiũ mediarũ leuiũ que mediocriter mo
uentur sicut gressibilia: quedã dominiũ superioꝝ grauium
⁊ leuiũ sicut natatilia. Dimittit aũt duas diuisiões: ⁊ ꝑma
est: q: quedã habent dominiũ inferiorũ grauiũ sicut plãte.
quedã mediorum grauiũ sicut cochilia: ⁊ forte hec humidi
tas nõ reperiť in viuentibus: q: inferiora grauium ⁊ media
propter sui frigiditatẽ ⁊ grossitiẽ recedũt a vita. Tertio aũt
ostendit cõparationẽ animantiũ ad ea que nutriũt dicens:
ꝙ ea que similia sunt animalibus ipsa nutriunt: contraria
vero ipsa corrumpũt. Deinde procedit circa dubitationem
⁊ ꝑmo mouet eã dicẽs: ꝙ questio est quomõ terrenascẽtia
sunt similia animalibus ipsa nutrientia: cũ in animalib9 ele
menta leuia in terrenascentibus grauia dñentur. Secun
do aũt soluit dicens ꝙ cũ dictũ sit in terrenascentibus gra
uia dominari non excluduntur leuia. similiter cũ dictũ sit in
animalibus leuia dominari nõ excludiť dñium grauiũ cum
ex ipsis grossa alia generenť. Tertio dicit cõcludẽdo ꝙ simi
lia aĩalia nutriũt: cõtraria corrumpunt. ¶ Circa tertiã par
tem agens de diuersitate generali animantium per relatio
nem ad naturã hũanã tria intendit. Primo diuidit hec di
cens: ꝙ quedã sunt nutritiua: quedã mortificatiua: quedã
nocitiua. Secũdo hãc diuisionẽ trimẽbrẽ ad bimẽbrem re
ducit dicens: ꝙ ꝑm antiquos quedã animaliũ sunt nutriti
ua: quedã nõ nutritiua. que aũt nõ nutritiua: quedam sunt
oĩno cõtraria: quedam sunt repugnantia: cõtraria aũt inter
ficiũt: quedã aũt operanť per caloꝛẽ sicut venena calida re
soluendo caloꝛẽ naturalẽ ⁊ spũs. quedã per frigus: sicut fri
gida congelando ⁊ extinguẽdo. Repugnãtia autẽ sunt que
q̃uis nõ interficiãt: nõ tamen bene nutriũt: sicut eritius ⁊
similia: sicut patet in fetore carniũ suarum denotante corru
ptionem. Tertio hoc per Gal. cõfirmat dicentẽ carnes fetẽ
tes a nutrimento separari: ⁊ nõ sunt vicine nature humane
nõ tñ habẽt eundẽ gradum distãtie ⁊ vicinitatis: imo diffe
runt in hoc ꝑm maius ⁊ minus. Circa quartã partẽ carniuꝫ
animaliũ iuxta predictã diuersitatẽ hãc assignat diuisionẽ:
quedam sunt nutritiue: quedã mortificatiue: quedã repu
gnatiue: sicut que cadũt in via medicine: ⁊ quedã operanť
per caliditatẽ sicut caro eritij ⁊ leonis: quedã ꝑ frigiditatẽ
sicut caro leporis ⁊ consimilia.

¶ Circa partẽ istã q̃nqꝫ sunt inquirenda. Primũ est de con
cursu elementoꝝ ⁊ cõstitutione in corporibus aĩaliũ. Secũ
dũ est de modo ꝑm quẽ dominiũ elementorũ consistit in aĩa
libus. Tertiũ est de distinctione partium elementorũ. Quar
tum de nutrimẽto ex quo animalia nutriũtur. Quintum de
natura rerum vicinarum et viuentium.

¶ Circa primũ ꝓcediť hoc mõ: q̃riť vtrũ elemẽta leuia a
dñio veniãt ad cõstitutionẽ aĩaliũ: ⁊ videť ꝙ nõ q̃tuor rõni
bus. Prima talis est. Dicit phs in q̃rto metheoꝝ. q̃cũqꝫ cor
pora sunt cõstituta ex aqua ⁊ terra habẽt dñiũ in ꝯstitutiõe
ex aq̃ ⁊ terra. Dicit etiã in scdo de gñatiõe: quecũqꝫ gñanť
circa mediũ qd est terra sunt gñata est aqua ⁊ terra a dñio
ſꝫ oĩa corpora sunt hmõi: g̃ oĩa corpora habẽt dñiũ terre et
aque. Scda rõ hec est: q̃cunqꝫ habẽt plures partes aq̃ ⁊ ter
re ꝓportionales: ⁊ etiã ꝑm maioꝛẽ ptẽ machine: habẽt dñiũ
aque ⁊ terre: ſꝫ oĩa aĩalia plures habẽt partes ꝓportiona
les aq̃ ⁊ terre: q: sicut dicit Cõstã. partes huiꝰ de aq̃ ꝓportio
nanť: pauce vo ptes ad naturã ignis ꝓportionanť: q: nõ nisi
spũs: g̃ in corporib9 oĩm aĩaliũ est dñiũ terre ⁊ aq̃. Tertia rõ ħ
est: ad ꝯstitutionẽ aĩaliũ necessaria est pfecta ptiũ cõstãtia q̃
in coagulatiõe cõsistit. g̃ ista ꝯstitutio dꝫ fieri ex illis elemẽtꝭ
que ad determinatas figuras ⁊ fixas cedũt: ſꝫ talia nõ sunt
ignis ⁊ aer ꝓpter sui subtilitatẽ: g̃ corpoꝝ aĩaliũ ꝯstãtia nõ
poterit cõstitui ex aere ⁊ igne a dñio: ⁊ sic relinquiť ꝙ sem
per dꝫ esse in eis dñiũ aque ⁊ terre. Quarta rõ ħ ẽ: ⁊ est phi.
ex illis elemẽtis cõstant aĩalia ex qb9 sustentanť: ⁊ in qb9
habitãt: ſꝫ oĩa aĩalia sustẽtanť ⁊ habitãt in terra ⁊ aq̃: g̃ oĩa
corpa aĩaliũ ꝯstãt a dñio ex aqua ⁊ terra. Ad oppositũ est au
cto. ysaac dicẽtis in lra: ꝙ q̃dã aĩalia sicut volatilia habent
dñiũ supmaꝝ ptiũ leuiũ elemẽtoꝝ. Hoc etiã ꝓbať rõne: sic
elemẽta ordinata sunt ꝑ sitũ ⁊ motũ sic aĩalia ordinanť ꝑm
suos mot9: mot9 eñ aĩaliũ sequiť motũ elemẽtoꝝ: ſꝫ elemẽ
ta sunt ordinata ĩ motu suo: q: q̃dã moueť sursuꝫ: q̃dã deor
sũ: g̃ sic mot9 aĩaliũ ordinabiť: ſꝫ nõ ordinať mot9 aĩaliũ ꝑm
motũ elemẽtoꝝ: nisi q: ex ipsis aĩalia ꝯstãt a dñio: g̃ aĩalia q̃
moueñť sursuꝫ ꝯstãt a dñio ex elemẽtis leuib9 sicut ex igne
⁊ aere: ⁊ aĩalia q̃ deorsuꝫ moueñť sunt ex elemẽtis gũib9 q̃
sunt aq̃ ⁊ terra. Ad ħ dicẽdũ ꝑm ysaac: ꝙ q̃dã aĩalia ꝯstãt a
dñio ex elemẽtis leuib9 sicut ex igne ⁊ ex supmis elementis
quedã ex inferiorib9. Nos tñ dicim9 ꝙ oĩa aĩalia hñt dñiuꝫ
elemẽtoꝝ grauiũ: ⁊ ꝯcedim9 illas q̃tuor rõnes: q: veritatẽ
cõcludũt. Ad rõnẽ respõdem9 ꝙ in aĩali est q̃druplex dñiuꝫ
elementoꝝ. Primo quãtũ ad naturalẽ cõstitutionẽ corpis
aĩaliũ ⁊ ptiũ eoꝝ. Scdo quãtũ ad dispositionẽ partiũ aĩaliũ
in duritie ⁊ mollitie ⁊ subtilitate ⁊c. Tertio quãtũ ad motũ
⁊ opatiões caloꝛꝭ naturaľ ⁊ spũ q̃ ad motũ ordinanť. Quar
to quãtũ ad vtutẽ impressiuã ⁊ ordinẽ quẽ faciũt aliq̃ in cor
pore. ꝑmo istoꝝ modoꝝ ponim9 ꝙ in lapidib9 est dñiũ terre
⁊ sic de alijs. dicim9 g̃ ꝙ quãtũ ad cõstitutionẽ naturalẽ cor
pora aĩaliũ nõ ꝯstãt ex aq̃ ⁊ igne: ſꝫ quãtũ ad scdm istoꝝ mo
doꝝ. s. dispositionẽ ptiũ aĩaliũ in duritie ⁊c. possum9 ponere
ꝙ cõstant aliq̃ aĩalia a dñio ex elemẽtis supmis sicut natabi
lia: non ꝙ sint sibi materialiter: ſꝫ poti9 formaliter: ħ est ꝑm
ꝓportionẽ. aliqua enim aĩalia agilia sunt ad motum: ⁊ ideo
leuibus elementis proportionatur.

¶ Circa scdm ꝓcediť ħ mõ: q̃riť vtrum aĩalia sequãtur in
suo motu motũ elemẽtoꝝ: vt volatilia moueanť sursuꝫ per
motũ elemẽtoꝝ leuiũ: ⁊ videť ꝙ nõ hac rõne. Oẽ qd moueť
moueť ꝑm dñiũ vincẽtis in ipo: ⁊ dico vincẽtis materiali cõ
stitutiõe: qd ptꝫ in pipere qd moueť deorsuꝫ ꝓpter dñiũ vin
cẽtꝭ. s. terre ĩ ipso: ſꝫ oĩa volatilia ⁊ aĩalia sunt cõstituta natu
raliter ex aqua ⁊ terra: g̃ oĩa volatilia moueñť deorsuꝫ. ⁊ hoc
etiã ptꝫ: mot9 eñ in corporib9 volatiliũ est oĩno deorsum a
pte elemẽtoꝝ: cui9 signũ est si aĩa amoueať volatilia moueñ
tur deorsuꝫ: ⁊ etiã plumis remotis: ⁊ sic pꝫ ꝙ sequunť natu
rã grauiũ elemẽtoꝝ. Scda rõ ħ est: q̃dã sunt q̃litates que ve
niũt a pte cõplexiõis. scꝫ cali. fri. hu. sic. q̃dã alie sunt conse
quẽtes materiã ⁊ põdus ⁊ corpulẽtiã: sicut moueri sursuꝫ
⁊ deorsum: mot9 g̃ sursum ⁊ deorsum nõ sequiť cõplexionẽ
qd ptꝫ in pipere cũ sit calidũ in quarto moueť tñ deorsuꝫ: g̃
hmõi q̃litates sequunť motũ grauiũ: q̃ q̃dẽ in grossitie par
tiũ ꝯsistit. grossities vo ptiũ sequiť ꝯstitutionẽ materialẽ: g̃
cũ in volatilib9 sit ꝯstitutio grauiũ elemẽtoꝝ: g̃ volatilia dñt
seq motũ elemẽtoꝝ gũiũ ⁊ iste est deorsum: g̃ volatilia semꝑ
moueñť deorsuꝫ. Tertia rõ ħ est: aut elemẽta dñanť ꝑm quã
titatẽ ĩ aĩali volatili: aut ꝑm q̃litatẽ. nõ ꝑm quãtitatẽ: q: qñ
cũqꝫ aliq̃ ꝯcurrũt ĩ aliq̃ quãtitatiue: si illa q̃ sũt maior' vtutꝭ
dñanť supra alia quãtitatiue oĩno ea corrũperẽt ⁊ sic fieret
gñatio: ħ aũt nõ ẽ veꝝ: q̃re nõ dñanť ꝑm quãtitatẽ. neqꝫ ꝑm
q̃litatẽ: q: nihil a pte quãtitatis est cã mot9: ſꝫ solũ impssio
nis qd ptꝫ in pipere qd ꝓpter qualitatẽ nõ moueť: deorsuꝫ
neqꝫ sursum: sed moueť deorsum ratione grauitatis: ergo

nullo modo est ponere: nec sm quantitatē nec sm q̄litatē ꝙ corpora volatilia sequantur motū elementoꝝ leuiū. Ad oppositū est auctoritas ysaac dicētis: ꝙ illa in quibus dominātur suprema leuiuz mouent sursum: hoc etiam videt innuere Auicē. dicēs ꝙ duo sunt elemēta. s. aqua ꝛ terra: q̄ faciunt ad constitutionem partiū animalium: alia vero duo faciunt ad motū ꝛ gñationē spirituū. Nos aūt dicimus ꝙ elementa grauia dominant in eis quātū ad motū: cui⁹ signū est ꝙ remota aīa mouent deorsuz ꝓpter dñiū aq̄ ꝛ terre. Ad auctoritatē ysaac dicēdū ꝙ dñiū quātū ad motū duplex ē. Quoddā est dominiū a parte cōstitutiōis elemēti dominātis: de quo dictū est. Nā oīe qd̄ mouet mouet per dominiū elemēti excedentis in ipso. Est aliud dominiū qd̄ ɔsistit in ꝓprietate partiū ꝛ spūuz: ꝛ hoc mō dicit ysaac ꝙ volatilia sequunt motū elementorum leuiū: ꝛ hoc est verū sm dispositionē ꝛ ꝓportionē ꝓprietatū volatiliū cum ipsis elementis leuibus. hñt enim ipsa volatilia partes raras ꝛ ꝓptas ad motū ꝛ spūs agitabiles: nec intelligas vnq̄ ꝙ in ipsis sit dñium elementoruz quātū ad naturalē cōstitutionē: sed solū sm proportionem proprietatū sm ꝙ ponit ysaac. Ad auctoritatē Auicen. dicendū ꝙ ea que sunt in corporibus animaliū ex aqua ꝛ terra constant a dñio: dicimus tñ ꝙ sanguis est aeree nature: ꝛ calor naturalis ꝛ spūs ignee. Notādū tñ ꝙ a liq̄d đ: ignee nature dupliciter. Primo modo q: habet dñium ignis ꝛ aeris: ꝛ hoc modo nihil est ignee vel aeree nature propter proprietates ignis ꝛ aeris. Alio modo đ: aliquid ignee nature vel aeree ꝓpter proprietates ignis ꝛ aeris quas cōtrarit ex digestiōe per operationē nature: ꝛ hoc modo sanguis est aeree nature: ꝛ calor naturalis q: per opertionē nature acquirūt qualitatē aeris vel naturā. s. calidā ꝛ humidā. spiritus similiter naturā acquirit propter subtilitatē ꝛ lucidita tē: ꝛ h̄ mō intelligēdū est ꝙ hec sunt ignee nature vel aeree.

¶ Circa tertiū procedit hoc mō: ꝛ q̄rit q̄ pars aque sit verior: aq̄: an infima: an summa: an media: ꝛ videt ꝙ infima: q: vnūquodq̄ elementū quāto plus accedit ad suum situm tanto perfectius est: cū ergo ꝓprius situs aque sit ire deorsum: aqua q̄ magis accedit ad istū situ: erit pfectior ꝛ verior ꝛ hec est infima: ergo pars aque infima est verior. h̄ patet p ysaac q: infima grauiorū sunt pfectiora. Ad oppositū. illud perfectius est in genere aque qd̄ minus mixtū est alteri omnino: sed media pars est hmōi: ḡ media pars aque est perfectior: ꝛ verior. Ad hoc dicendū ꝙ media perfectior est. Ad rationē dicendū ꝙ veritas nature elemēti in duobus saluatur sc; in appropinq̄tiōe ad locum: ꝛ hoc modo infima verior est ꝛ sic procedit ratio. Alio modo q: minus mixta ꝛ ratiōe speciei: ꝛ hoc modo media verior est: ḡ similiter terra media verior est. Contrariū tamen dicit Algazel dicens: ꝙ terra tres habet partes: ꝛ terra cōsistens in centro vera terra dicitur. Ad hoc dicendū ꝙ cum dicit Algazel ꝙ vera species terre in centro consistit: nō est simile de aqua ꝛ terra. aqua eñ se habet inter terrā ꝛ aerem: ꝛ ideo media verior: nō tñ ita est de terra: vna enim pars terre aque cōmiscet: ꝛ ideo non dicit pura: inferior pars terre cōsistens in centro vera pars dicit terre ꝛ veram speciem terre habens.

¶ Circa quartum sic ꝓcedimus: queritur de dominio nutrimenti: ꝛ queritur vtrū nutrimētū in aīalibus habeat dominiū aque ꝛ terre prout accipit ex terrenascētibus: ꝛ videtur ꝙ sic. dicit phs ꝙ oīa animalia ex illis nutriunt ex quib⁹ constant: sed omnia animalia maxime cōstant a dominio ex terra ꝛ aqua: ḡ nutrimentū in ipsis cōstat ex dominio terre ꝛ aque. Secunda ratio hec est: nutrimentū debet esse passiuum natū conuerti: vt grossum ad grossam machinā cōuertatur: ḡ habet dominiū elementorū que sunt corpulenta: ḡ dominiū terre ꝛ aque dz esse nutrimentū. Ad oppositū. vita stat per calidū ꝛ humidū: ḡ qd̄ est principiū vite debet esse calidū ꝛ humidū. hoc aūt est nutrimentū: ḡ nutrimentū debet esse calidū ꝛ humidū: ḡ dz habere naturā ignis ꝛ aeris a dominio. Secunda ratio hec est: aquosum ꝛ siccum terrestre extinguūt caliditatem: humidū vo aereū est pabulum ignis. calor vo naturalis assimilatur calori ignis: ergo sicut calor ignis extinguit ab humido aquoso: similiter calor naturalis ab eodē extinguit: ꝛ sic videtur ꝙ nutrimentuz debet habere dñium ignis ꝛ aeris. Ad hoc dicendū ꝙ in nutrimento dominat humidū aquosuz ꝛ siccū terrestre. Ad rationē dicēdum ꝙ duplex est dispositio in nutrimēto. Quedam est dispositio cōstitutiōis materialis: ꝛ hoc mō in nutrimento ponimus dominiū terre ꝛ aque. Alia est dispositio formalis: ꝛ hec est in nutrimēto post cōuersionē: ꝛ hoc modo proportionaliter dicimus ꝙ in nutrimēto est dominiū aque et aeris: acquirit eñ in ipso p operationē nature: hoc est per digestionem: sz natura calida ꝛ humida cum ex ipso nutrimento fiat sanguis.

¶ Circa quintum procedit hoc modo: queritur vtrū animalia plus nutriantur ex animalibus q̄ ex aliis: ꝛ videtur ꝙ ex animalib⁹: q: vnūquodq̄ maxime nutrit ex illo cui maxime vicinatur. vnde hō nō nutrit ex elementis: q: maxime distat ab eis: sz aīal ꝓxim⁹ est aīali q̄ planta: ḡ quodlibet plus habet nutriri animali q̄ planta: ꝛ sic ex reptilib⁹ sicut bufonibus serpentibus ꝛ hmōi poti⁹ nutrit homo q̄ ex plātis. Secunda ratio hec est: complexio temperata ꝛ equalis maxime homini debetur: sz cōplexio tēperatior est in reptilibus q̄ in planta: ḡ nutrimentū ex reptilibus magis accedit ad naturā corporis humani q̄ nutrimētū ex planta. Cōtrarium tñ videtur cum illa reptilia corpus humanū interficiant. Ad hoc dicendū ꝙ corpus humanū magis nutritur ex plātis. Ad rationem dicendū ꝙ duplex est vicinitas. Quedam est conformitate generis ꝛ communitatis: ꝛ hoc modo dicimus ꝙ magis vicinantur ad seinuicē reptilia ꝛ animal: cū vtrumq̄ sit animal: hoc tñ natura facit ad nutrimētū. Alia est vicinitas in cōformitate nature sm quam vnū natū est cōuerti ad alterū ꝛ ecōtrario: ꝛ hoc modo maior est vicinitas inter plantas ꝛ aīal q̄ inter reptilia ꝛ hominem.

¶ Scđo queritur vtrū testudo sit maxime cibus temperatus: ꝛ videtur ꝙ sic: quia illa in quo cōcurrūt elementa per equalitatem sunt maxime temperata: sz testudo est hmōi sicut dicit ysaac: ḡ testudo est cibus temperatus. Ad hoc dicēdū ꝙ equalitas elemētoꝝ tripliciter fit. Primo modo quātum ad cōplexionē: ꝛ hoc modo in hoīe est equalitas cōplexionis. Est alia quātū ad dispositionē: ita ꝙ sunt quedā dure q̄dā molles: ꝛ hoc mō in testudine est equalitas elementoꝝ. Alia est in motu ꝛ secūdū simile. in testitudine silr̄ reperitur ꝙ vna pars testitudinis nō mouet magis q̄ alia: ꝛ assimilant plāte sicut testa: ꝛ sic ptz solutio ad quesita.

¶ De diuersitate nutrimētorū animaliū bonorū ꝛ malorum. Capi. xx.

¶ Lectio. xxiiij.

Diuersitas nutrimēti de animalibus boni vel mali vel velociter vel tarde digerendi: diuiditur sex modis. Primus ex natura sua. Secūdus ex etate. Terti⁹ ex natura cibořū suořū ꝛ pascuoꝝ. Quartus ex grossitie seu macie. Quintus ex anni tēporibus quale in quolibet hořū comedat. Sextus ex artificio apparandorum. Ante tamē q̄ de singulis hoꝝ disputemus: de differentiis maris ꝛ femine: ꝛ neutri ꝛ castrati dicamus. Non dubitauerūt phi quin hořū mascul⁹ calidior ꝛ siccior sit: minusq̄ viscosi humoris et subtilioris q̄ femina nutrimēti. Femina vo cōtrario. Ideoq̄ omnis masculina caro laudabilior est ꝛ digestibilior: nisi sola caro caprina: q̄ in feminis melior est q̄ in maribus: ꝛ hoc naturaliter: qd̄ fit q: caprina est naturaliter sicca. Masculina autē oīm animaliū caro est siccior. In caprina ergo trib⁹ ex causis siccitas adunatur. Una ex sua natura. Altera ex sui specie. Tertia q: masculina. Ideoq̄ caro sua quasi decrepiti aīalis est humida. Femina vo q: naturaliter est humidior: tēperatur sua siccitas specialis cū hūiditate sua propria feminali. ꝛ idcirco laudabilior est: ꝛ ad digerendum

dum melior. Sed tñ si lactēs mascul⁹ fuerit: nō pōt dici illaudabilis: ꝓpter laudabilē humiditatem lactis. femine ergo hoꝝ meliores multo sunt. Si eñ laus simpla lactis masculos bonos facit: multomagis feminas: ⁊ laus lactis: ⁊ laus femine: tales bonas factura erit. ¶ De vaccis. Cap. xxvj.

Edarguemur tamen de vaccis dicentes: Quare femine in bobus meliores non fuerūt suis maribus: cū vaccine naturaliter caprinis sunt sicciores. Rñdem⁹ carnem vaccinā duriorem in digestione esse tardiorem: ⁊ actioni nature inobedientiorē. Cū ergo femine omniū animaliū similiter se habeāt: ⁊ vacce q: femine: in grossitie: ⁊ in digestibilitate duplici ex causa erunt male. Masculi aūt quāto plus naturali calore in oībus aīalibus in corporali sua specie meliores sunt in digestione: tanto plus masculus bos femina erit leuior: tñ in bonitate nutrimenti nō melior erit: q: humiditas femine naturaliter siccitatem temperat in sua specie. Unde ⁊ masculus bos lactēs melior ⁊ laudabilior est nō lactente: q: humiditas lactis cōplexionē suā tēperat. Castrata vero aīalia inter cōplexionē sunt maris ⁊ femine mediocria in specie sua tñ. Ideoq: actiōes sue ⁊ passiones feminis sunt vicinantes: quia etsi masculus nascatur: nobilissima tñ mēbra q̄ naturalis caloris sunt fundamēta: amisit: et inde calor deficit: et complexio sua atq: actio femine appropriauit: q: min⁹ calefacit mascul⁹ plus feminis: tardius maribus: velocius feminis digeritur. Sanguis aūt quē generat: melior est q̄ quē femine: peior q̄ quem masculi: nisi tñ in capris sicut dixi. Castrata aūt minoris sunt in masculis nutrimēti: ⁊ feminis minoris bonitatis. ¶ Expletis aūt differentijs mariū ⁊ fe. insuper ⁊ neutroꝝ: redeamus ad ꝓmissa: ⁊ incipiamus a complexione naturaliter antiquiore. Aīaliū ergo triplex est cōplexio. Aut eñ mediocris ī humiditate ⁊ siccitate: ⁊ hec duplex est. frigida sicut lactentiū capreoloꝝ carniū est: ⁊ calida sicut agnoꝝ aīalium: aut est cui siccitas dñatur: que iterum dupliciter diuiditur: vel enim calida sicut vetus pecorina: vł frigida sicut iuuenis caprina: aut est cui dñatur humiditas. Iterum dupliciter diuidit̄ aut calida sicut agnina annalis: aut frigida sicut porcina. Cōcordāt aūt antiqui q̄ nulla animalia ambulabilia ⁊ humani corpis nutritiua porcinis sunt frigidiora. Que aūt aīaliū inter humida ⁊ sicca mediocria sunt in velocitate digerēdi: ⁊ bonitate nutrimēti: multo meliora sunt ceteris: maxime si iuuencula fuerint nō vetera neq: lactētia. vetera eñ sunt sicca ⁊ macra: ⁊ caro eis est durissima. Lactētia humida sunt ad digerendū dura viscosa: ⁊ grossi phlegmatis generatiua: nisi cū naturaliter aīalia sint siccissima: sicut caprina et bouina. Hec eñ in vicinitate lactis vel laudabilis sunt humiditatis: q: sua tēperat̄ siccitas: q: quecūq: sunt siccissima naturalr̄: pessimi sunt nutrimēti: nisi cū in lacte sint: vel in vicinitate lactis Ideoq: caprina vel bouina lactentia: et iuuenculis ⁊ veterib⁹ sunt laudabiliora: q: natura sua sicca ⁊ iuuēcula erit dupl'r grossa ⁊ sicca: ⁊ melācholici sanguinis generatiua. Si tamen frigida sint animalia: sicut caprina: ⁊ bouina: in corruptione erunt minora. Siccitas enim calori iuncta incendit: et velociter desiccat cito in corruptionem mutanda. Naturaliter in carnibus sunt mollia tenera in stomacho ⁊ intestinis cito descēdentia. ⁊ ideo viscosi phlegmatis ꝓpria. Si tñ calidiora sunt animalia sicut iuuencula pecorina frigidioribus sicut porcinis sunt meliora: quia porcina ceteris animalibus minus sunt calida et humidiora. vnde omfacino oleo antiqui assimilauerunt in frigiditate. Ideoq: sunt grossa: ad digerendum dura: ⁊ ad penetrandū venas tarda. Multam eñ hu. necesse est penetrare: calorem adiuuat. Sinautem: oportet vt coaguletur: ⁊ ad digerendum (vel penetrandum) induret.

¶ Postq̄ assignauit diuersitatem aīalium domesticorum ⁊ siluaticorum ⁊ nature ipsoꝝ: In hac parte agit diuersitatem nutrimenti ipsorum rōne cōditionū in ipo accidētium: ꝑ quas laudabilitatē vel illaudabilitatē acquirit. Diuisio. Diuidit̄ aūt hec pars in duas partes. In quarum prima assignat conditiones per quas procedit diuersitas nutrimēti in animalibus. In secunda. s. in hac: Ante tñ q̄ de singulis horum disputem⁹. determinat de nutrimēti diuersitate fm singulas illarū conditionū. Prima pars nō diuidit̄. Scđa aūt diuiditur in sex fm numerū illarū cōditionū. In prima igitur assignat diuersitatē nutrimēti aīalium a parte cōplexionis. In scđa. s. in hac. Diuersitas nutrimenti ex etate ⁊c. assignat diuersitatē eius a parte etatis. In tertia. s. in hac. Diuersitates in aīaliū nutrimentis iam diximus ⁊c. assignat eius diuersitatē a parte nutrimēti quo animalia nutriunt̄. In quarta. s. in hac: Diuersitas animalium in macilencia ⁊ crassicie ⁊c. assignat eius diuersitatem a parte habitudinis in macie ⁊ pinguedine consistentis. In quinta. s. in hac: Diuersitates nutrientiū aīaliū diximus ex temporibus anni ⁊c. assignat eius diuersitatē a parte tēpoꝝ anni. In sexta. s. in hac: Diuersitates nutrientium animaliū artificialiter sunt tres ⁊c. assignat eius diuersitatem a parte artificialis apparatus. Due aūt ptes prime cū prima parte capituli spectāt ad presentē speculationē. Sunt igitur in presenti lectione partes tres. In quarū prima diuersas cōditiones nutrimēti aīaliū assignat. In secūda de ei⁹ diuersitate rōne complexionis ꝓsequit̄. In tertia eius diuersitatē rōne etatis assignat. Singularū aūt partiū diuisionē ⁊ expositionē diuisim ꝓsequitur. ¶ Circa primā partē dicit q̄ nutrimentum ex animalibus acceptum in bonitate ⁊ malicia sex diuersas̄ modis. Prim⁹ est ex natura. scđus ex etate. terti⁹ ex pascuis quartus ex humiditate. quintus ex anni temporibus. sext⁹ ex artificio. In scđa. s. ī hac: Ante tñ q̄ de singulis hoꝝ disputemus ⁊c. agit de diuersitate aīalium rōne cōplexiōis. Sed quia complexio in animalibus diuersatur penes discretionē sexus: ideo agit de animalium diuersitate a parte discretionis sexus. Diuisio. Diuiditur aūt hec pars in duas partes In quarum prima assignat diuersitatē nutrimēti ex aīalib⁹ a parte discretionis sexus. In secunda eius assignat diuersitatem a parte cōplexionis. Prima aūt pars diuiditur in duas. In quarū prima assignat diuersitatem nutrimenti ex animalib⁹ a parte sexus masculini ⁊ femini. In scđa assignat eius diuersitatē a parte sexus nutrientis: sicut in castratis Secunda pars principalis diuidit̄ in duas. In quarum prima assignat diuersitatem complexionis in animalibus. In secunda assignat diuersitatē nutrimenti ex aīalibus a parte differētiarū complexionis. Sunt igitur in pn̄ti lectione partes quattuor. In quarū prima assignat diuersitatem nutrimēti ex aīalib⁹ a parte masculini sexus ⁊ feminini. In scđa scz in hac: Castrata vero aīalia ⁊c. assignat diuersitatē eius a parte sexus nutrientis. In tertia. s. in hac: Expletis autez differentijs mariū ⁊c. assignat diuersitatem cōplexionis in animalibus. In quarta. s. in hac: Que aūt aīalium inter humida ⁊ sicca sunt mediocria ⁊c. assignat diuersitatem nutri-

menti ex animalibus a parte differentiarum cōplexionis.
¶ Circa primā partem septem sunt particule. Primo ꝓpo
nit intentionem dicens: ꝙ ante cōplexionem dicendum est de
sexu. Scḋo tāgit naturā carniū masculoꝝ ⁊ feminarū: dicēs
ꝙ iste sunt magis subtiles ⁊ minus viscose: ille aūt magis.
Tertio tāgit diuersitatē nutrimēti ex vtrisqꝫ dicēs: ꝙ mascu
line sunt laudabiliores femininis. Quarto excipit caprinā
que in sexu feminino melior est ⁊ mollior: eo ꝙ masculina rō
ne specici sexus ⁊ cōplexiōe siccior est ⁊ durior. Quinto dicit
ꝙ caper lactēs bonitatē hꝫ ꝓpter etatē ⁊ ꝓpter lac: sed femi
na lactēs melior: cum enī ex lacte ꝓcedat bonitas in mascu
lo: multomagis ī femina ꝓcedit. Sexto remouet dubitatio
nē circa ea q̄ dicta sunt. Nam cū femine in capris meliores
sint ꝓpter tēperamentū siccitatis a parte sexus: sic videt̃
ꝙ in bobus femine sint meliores: cū boues sint naturaliter
sicce. Soluit aūt dicēs: ꝙ caro bouina est sicca ⁊ dura ⁊ indi
gestibilis: femine aūt ꝓpter duas cās sunt male. ⁊ ꝓpter
maliciā spēi ⁊ sexꝰ. Nā calor ipaꝝ debilis nō est potēs carnē
ipaꝝ subtiliare ⁊ depurare: sꝫ in masculis accidit ↄ̄triū ꝓ
pter ↄfortationē caloris: ⁊ ideo masculus femina est leuior
nō tn̄ eius nutrimētū est magis laudabile: q: in femina mol
lior est caro. vnde ⁊ vitulus lactens ꝓpter etatē ⁊ lac est me
lior. Sūma aūt intētionis hec est: femina in bobus laudabi
lior est rōne sexus ⁊ temperamēti siccitatis ⁊ duriciei: ma
sculus autem propter confortationem caloris ⁊ leuitatem
carnis. Circa secundam partem agit de carnibus castrato
rum. tria aūt intendit. Primo dicit: ꝙ castrata sunt media
inter masculina ⁊ feminina: ⁊ hñt vꝫtutē feminis vicinātē. Se
cūdo reddit causam huius que est ablatio testiculoꝝ: qui to
ti corpori calorē prestant. Tertio dicit: ꝙ sanguis ex illis gn̄a
tus: melior est q̄ ex feminis gn̄atus: peior est q̄ ex masculis
⁊ ideo tenent mediū: vt meliora sint feminis: peiora aūt ma
sculis. Circa tertiam partē talē cōplexionis distinctionem
assignat. Quedā est cōplexio media inter siccā ⁊ humidam
quedā extrema. media q̄dā declinat ad frigidā: sicut ī hedo
quedā ad calidā sicut in agno. Extrema quedā est sicca: que
dam humida. sicca quedā declinat ad frigidā sicut in capra:
quedā ad calidā sicut in ariete veteri. humida quedā ad fri
gidā declinat: sicut in porco: quedā ad calidā: sicut in agno
annali. sed inter oīa comestibilia porcus est frigidior. Cir
ca tertiā partē assignat diuersitatem nutrimēti ex aīalibus
a parte complexionis ipoꝝum. Hec aūt pars duas continet
particulas. Primo enī assignat diuersitatem nutrimēti ex
aīalibus a parte cōplexionis medie dicens: ꝙ aīalia calide
cōplexiōis laudabilis sunt nutrimēti: ⁊ maxime cū sunt eta
tis medie: q: in prima etate multū abūdat humiditas: nisi
in aīalibus siccis: que in hac etate preualent: ⁊ cū sunt gros
sa in maiori etate multū sunt sicca. Scḋo dat diuersitatē nu
trimenti rōne cōplexionis sicce ad frigidā declinātis: dicēs
ꝙ aīalia illius cōplexionis tardius corrūpūtur: q: frigidū ⁊
siccum a corruptiōe preseruat: sed calidum ad ipam mouet
Circa quartam partē primo dat nutrimēti diuersitatem a
parte humide cōplexionis dicens: ꝙ aīalia huiꝰ cōplexionis
carnes habēt teneras: cito digestibiles ⁊ penetrabiles. Se
cundo dat eius diuersitatē rōne cōplexionis humide ad ca
lidā declinātis dicēs: ꝙ aīalia huius cōplexionis sunt melio
ra alijs: sicut patet in pecore cuius caro calida est ⁊ humida
sꝫ porcina est frigida ⁊ humida oīno silis de facili penetrabi
lis ⁊ tarde coagulationis. Oīm aūt cōplexionū differētias
assignat: sꝫ intricate: sꝫ ex dictis ipaꝝ diuersitas pꝫ. ¶ Cir
ca partē istā tria q̄runtur. Primū est de diuersitate aīaliū rō
ne sexus. Scḋm est de bonitate aīaliū rōne sexus. Tertium
est de diuersitate animalium a parte cōplexionis.
¶ Circa primū ꝓcedit̃ hoc modo: q̄rit̃ vtrū carnes mascu
lorum naturaliter sint meliores: ⁊ videt̃ ꝙ sic: qñcūqꝫ enī in
aīalibus calor naturalis fortior est vt superfluitates expel
lat: carnes efficiūtur mundiores ⁊ meliores: ⁊ etiā sanguis
in illis gn̄atꝰ melior est: sed in aīalibꝰ masculini sexus calor
naturalis depurās fortis ē: ⁊ humiditates mūdiores: ⁊ lau
dabiliores redduntur: g̊ carnes in aīalibus masculini sexus
meliores sunt. Secūda ratio hec est: dicit ysaac ꝙ aīalia que
sunt nature humide generant sanguinē aquosum ⁊ putri

factibilē ⁊ illaudabilē ꝓpter multā humiditatē ⁊ molliciem
sed carnes feminarū sunt hmōi: g̊ sanguinē aquosum gene
rant: ergo carnes masculoꝝ sunt meliores. Ad oppositum
q̄cūqꝫ aīalia sunt sicce nature: ⁊ dure cōpositiōis indigent
tēperamēto in cōplexione ⁊ cōpositione: sed aīalia mascul
ni sexus sunt hmōi: g̊ carnes illoꝝ aīaliū meliores sunt in il
lo sexu in quo molliores sunt ⁊ humidiores: ⁊ subtilis cōpo
sitionis: sꝫ hoc est in feminis: ergo carnes feminarū mollio
res sunt. Ad hoc dicēdū: ꝙ meliores sunt carnes masculorū
aīaliū q̄ feminarū. Ad rōnem in ↄ̄triū dicēdū: ꝙ duplex est
cōplexio. s. naturalis ⁊ accidētalis. Naturalis est illa: quam
hꝫ aīal de sui natura. Accidētalis est illa quā cōtrahit aīal ex
etate vel sexu. Dicimus igit̃ ꝙ aīalia rōne cōplexionis que
debetur sexui carnes habēt meliores masculi q̄ femine: lo
quēdo tn̄ de naturali complexione: dicimꝰ ꝙ qñqꝫ pōt esse
peior: qñqꝫ melior. Vñ caro masculi peior ē q̄ femine quan
tum ad naturalē cōplexionē. ¶ Scḋo querit̃ circa hoc de
vacca: ⁊ querit̃ vtrū bos in feminino sexu sit laudabilioris
nutrimēti q̄ in masculino: ⁊ videt̃ ꝙ sic: qm̄ aīalia sicca fm̄
naturalē cōplexionē indigēt humectatiōe carnis ⁊ mollicie
sꝫ vacca est aīal frigidū ⁊ siccū naturaliter: ergo indiget hu
mectatiōe carnis ⁊ mollicie: sed hoc est in femina: ergo caro
vacce melior q̄ bouis. Scḋa rō hec est: silitudo est inter sexū
⁊ etatē ↄformē: sexꝰ enī femininꝰ assimilat̃ etati puericie cū
teneritas vtroqꝫ acquirat̃ in carne. masculinꝰ enī sexus etati
iuuētutis assimilat̃: sed bos in iuuētute est laudabilis nutri
mēti: g̊ siliter bos in sexu cōsili isti etati erit bonꝰ: sed hic est
sexꝰ femineꝰ: g̊ in sexu femineo melior est. Ad oppositū ē qd
dicit ysaac: q: masculi sunt laudabilioris nutrimēti q̄ femi
ne excepta capra. Ad h̄ dicēdū ꝙ bos laudabilioris est nutri
mēti q̄ femina: ⁊ cā est hec: q: inter oīa aīalia in specie huiꝰ
aīalis maior supfluitas aggregat̃: sicut dicit Ras. ⁊ in ma
sculo supfluitates iste cōsumūtur ꝓpter fortitudinē caloris
⁊ ideo carnes remanēt mūde. In femina vō cū nō sit calor
fortis et supfluitas abūdet ⁊ plus q̄ in masculo: supfluitas
remanet: ideo feminarum carnes nō sunt ita bone sicut ma
sculoꝝ. Ad rōnem in ↄ̄trium dicendū ꝙ in carne bouina duo
sunt cōsideranda. Primū est dispositio cōplexionis ⁊ cōpo
sitionis. Secūdū est carnis mūdificatio. Dicimꝰ igit̃ ꝙ fe
mine nō sunt mūdiores: imo indigent maiori mūdificatiōe.
Ad secūdū dicēdū ꝙ non est simile de sexu ⁊ etate: q: prima
etas nō est causa habēdi plures superfluitates: nec etiā hꝫ
imo est causa mūdiciei carnium: ⁊ ideo aīalia in prima etate
sunt laudabilis nutrimēti. sexus vero imundiciā inducit in
carnibus: ⁊ ideo nō est simile. ¶ Tertio queritur circa hoc
quare vacce sunt laudabiliores in quibusdam regionibꝰ si
cut in hispania q̄ bos. Ad hoc dicendum ꝙ hoc est ꝓpter
duas causas. Prima ⁊ principalis est diuersitas regionis
q̄dā enī regiones declinant ad caliditatē ⁊ humiditatē: q
dā vero oīno ad siccitatē. In regionibꝰ g̊ humidis carnes
ī masculo mūdificātur ꝓpter tēperamētū regionis ⁊ ꝓpter
pascua: ⁊ ideo carnes vituli in talibꝰ regionibus sunt lauda
bilis nutrimenti ⁊ boni. In siccis vero ⁊ calidis regionibus
valde sunt sicce carnes ⁊ dure ꝓpter siccitatem regionis: ⁊
ideo carnes bouis in tali regione non sunt laudabiles. Alia
causa pōt esse labor in vna terra magis q̄ in alia: ⁊ ideo ex
labore siccitatē acquirūt. ¶ Quarto querit̃ circa hoc quare
cū vacca sit frigide ⁊ sicce cōplexionis sicut capra: quare se
xus acq̄rit bonitatē in capra: in vacca vō nō. Ad hoc dicēdū
ꝙ differt cōplexio ī vacca: ⁊ in capra. Caro enī capre peccat
ī multa siccitate ⁊ non multa supfluitate: cuius signū est: q
lac eius optimum est: cum per femineum sexum humiditas
acq̄rat̃: manifestū est ꝙ ī capra sexus femineus bonitatē a
quirit: vacca vō in siccitate nō multum peccat: imo illa caro
multū humida est: ⁊ hec peccat in supfluitate: cuius signū
est ꝙ lac eius nō multum est bonū: sed sexus humiditatem
inducit: qua nō indiget caro vacce. ⁊ ideo nullā acquirit bo
nitatē sexus ī vacca. ¶ Quinto querit̃ circa hoc: dicit ysaac
ꝙ carnes ī femineo sexu sunt humidiores ⁊ molliores: ergo
caro porcina in femi. sexu erit mollior ⁊ tenerior ⁊ humidior
q̄ caro porcina in sexu masculino. Ad hoc dicendū ꝙ hoc est
fm̄ viam accidētis. Unde dicimus ꝙ si in eadē etate cōpar

tur femineus sexus ad sexum: in masculino durior: est caro masculi ꝙ femine: sed post conceptionem ɔ̃triū est: q: tunc caro porci efficitur dura ⁊ sicca: iuxta illud phi in libro de aīalibus: qđ aīal maxime macrescit ⁊ durat multū. ⁊ cā ē q: primo añ conceptionē habebat carnes molles ⁊ de facili eliquabiles: post conceptionē vero tota humiditas dissoluit ⁊ remanet dura. Scđa causa est: multiplicatio filiorum. porci em̄ multotiens octo vel plures filios pereāt: ⁊ ita nutrimētū quod dʒ cōuerti ad hūiditatē ⁊ subām corporis mittitur ad fetū nutriēdum: ⁊ ita nō remanet nisi cutis q̄ corrugat. ¶ Sexto querit̄ circa hoc quare aīalia bruta fetent cū sint in coitu: ⁊ quare hoc maxime accidit in capro. Ad hoc respōdet Auicē. ꝙ fetor accidit in coitu: q: humores cōmouētur in corpore ⁊ fit agitatio illoꝝ humoꝝ. In coitu vō non euacuat̄ nisi puritas humoꝝ: que cedit in sperma: ⁊ ideo cū humor euētet̄ fetet: sicut pʒ ī sterquilinio: cū est in quiete nō fetet: cū aūt euētat̄ cōmouet̄ ⁊ fetet. Silr̄ ē de humorib⁹ cum p coitum agitent̄: ⁊ hoc maxime in capro accidit. habet em̄ sanguinē multū acutū: quasi putrefactū: ⁊ in coitu agitatur ⁊ cōmouet̄ ille humor quasi putrefactus.

¶ Circa secūdū ꝑcedit̄ hoc modo: querit̄ vtrū aīal castratum sit laudabilius nō castrato: ⁊ videt̄ ꝙ nō: aīalia em̄ masculini sexus laudabilis sunt nutrimēti: ergo aīal femini sexus: relinquit̄ ergo ꝙ caro aīalis non castrati melior est ꝙ̄ castrati. Secūda ratio hec ē: calor naturalis regit humores corporis: ⁊ carnes mūdificat: ⁊ depurat sup̄fluitates: ergo ablato fūdamēto caloris naturalis minime fit depuratio superfluitatis: sed in castratis fundamētū caloris remouetur remotis testiculis qui sunt fundamentū eiusdē: ergo in castratis non pōt esse tanta mundificatio sup̄fluitatis quāta est in nō castratis: ꝗ carnes nō castratoꝝ meliores sunt. Ad oppositū est qđ videmus cōiter. Ad hoc dicēdū ꝙ animalia nō castrata melioris sunt nutrimēti excepto capro. Ad rōnē in ɔ̃triū dicēdū ꝙ in aīali quocūqȝ sunt tria. sexus: etas: ⁊ cōplexio. a parte etatis ⁊ sexus caro in masculis melior est: q: calidior redditur: a parte vero etatis accidit vt complexio melioret̄: sicut patet in leuib⁹ aīalibus q̄ hn̄t carnes mūdiores si castrata fuerint humiditas in corpore retinet̄ ⁊ non exit: ⁊ ideo caro mollior.

¶ Circa tertium ꝑcedit̄ hoc modo: querit̄ quare in genere aīaliū: hoc est ꝙ oīa aīalia bruta eiusdē cōplexionis iudicant̄: in gn̄e hoīm nō sʒ variat̄: videt̄ em̄ ɔ̃triū: dicit Auicē. ꝙ impossibile est duo indiuidua in vna pūctali cōplexiōe associari: sed sicut est cōplexio in hoīe: silr̄ in brutis: ergo si in genere hominū cōplexio variatur: silr̄ in genere brutoꝝ. Scđa rō hec est: sicut variat̄ cōplexio hominis penes regiones et nutrimētū: cū eodē modo bruta nutriūtur sicut hoīes: videtur ꝙ sicut in hoībus est diuersitas cōplexionū: ꝙ silr̄ sit in aīalibus brutis. Ad oppositū est illud qđ fit cōiter. Ad hoc dicūt quidā: ꝙ sicut est variatio cōplexionis in hoīe: silr̄ in brutis: sʒ medic⁹ cā assignat in genere hoīm ⁊ nō in brutis: qm̄ sua intentio est principalr̄ circa corpus humanū: ⁊ non circa alioꝝ aīaliū. Nos tn̄ dicimus ꝙ nō est tāta diuersitas cōplexionis in aīalib⁹ sicut in homine: ⁊ cā est: q: homo mollioris cōpositiōis est: ⁊ ideo habet carnē magis agitabilem alia vō aīalia respectu hoīs hn̄t carnes duras ⁊ min⁹ agitabiles. Silr̄ in hoīe magis saluat̄ silitudo speciei: in alijs vō nō saluat̄ ita species: sed cōplexio. Unde in hoīe silitudo cōplexiōis variat̄: spēs vō manet fixa. ¶ Scđo q̄rit̄ circa hoc: q̄re bos ⁊ aīalia melācholica sicut bos ⁊ ceruus ⁊ hmōi si in domo in senectute nutriūtur efficiūtur carnes tenere ⁊ pingues. Ad hoc dicendū ꝙ in carne bouis sunt duo. s. suba carnis ⁊ humiditas cōtenta: vnde hoc est ꝑpriū bouis ꝙ caro eius sit dura sine suba⁊ etiam sicca. hʒ vō poros multum latos: humiditas tn̄ ipsius bouis subtilis est. vn̄ aqua eius est salua: sicut dicit̄ cōiter: cū humiditas bona subtilis aque cōmisceat̄: caro vero ecōtrario se habet: in senectute tota illa humiditas perit: ⁊ tūc si in domo nutriat̄ cū poros habeat latos illa humiditas recuperabitur: vnde tota caro tenera efficitur. ⁊ sic patet solutio ad quesita.

¶ De diuersitate nutrientium. Cap. xxiij.

¶ Lectio. xxxv.

Diuersitas nutrientiū ex etate est quadruplex. sunt em̄ paruissima sicut natiuitati vicina: vel a natiuitate remota tn̄ adhuc crescentia: sicut animalia vel iuuencula iam cōpleta vel decrepita. lactentium carnes sunt humidiores ⁊ iō a stomacho lubriciores: veterū solubiliores sanguinē phlegmaticū ⁊ multas superfluitates generantes: nisi sicce sint naturaliter sicut bouīne ⁊ caprine: quorum nutrimenta ceteris sunt laudabiliora: maxime bonum lac sugentia. Inde. Hal. que animalium sunt lactentia: ⁊ bono lacte nutrita: laudabilia faciunt nutrimenta. Mirthiseus atheniēsis. hedulina ⁊ vitulina cum laudabili lacte nutrita: carnes habēt laudabiliores ⁊ saporosiores: diutius aūt lactentiū carnes in saporositate: digestione sunt meliores: heduline tamē omnibus laudabiliores quas diximus. vnde ⁊ sanguis quem generāt: subtilior est ⁊ nutribilior: ⁊ omnibus hominibus cōueniētior: maxime euadentibus ab egritudine. Vitule non similiter. q̄ em̄ sanguinē generant grossiorem faciunt: q: boues grossiores: ⁊ duriores sunt naturaliter. Unde vituline carnes: etsi sint laudabiles: non tn̄ cōueniūt exeuntibus egritudines: cum mēbra eorum in grosso cibo digerēdo deficiunt. Si autem lactētia naturaliter sunt hūidiora: sunt pessima: q: humiditas naturalis ⁊ humiditas etatis in eodē se colligūt: ⁊ inde fiūt grossa ⁊ viscosa ad digerendum dura: corruptum nutrimentū facientia. ¶ Humide autem cōplexiones phlegmaticos generant humores ⁊ grossos: ⁊ solidos fumosos et corruptos. Unde lactentia porcina et agnina sunt pessima: sed plus porcina et naturalis caloris paruitate: ⁊ viscositatis ⁊ humiditatis dominatione: ⁊ idcirco cauenda. Inde mirthiseus atheniensis. porcina nullam bonitatem habēt nutrimēti: maxime si sint lactentia. Hippo. lactentia porcina dura ⁊ ad digerendum grossa potius ꝙ̄ iuuencula. Hec em̄ animalia naturaliter venas habent strictissimas: sanguinem paruissimū: pinguedinem multam ergo lactentibus phlegma dominatur. ⁊ ideo nimiū caueant̄: nisi cū necessitate cogant̄ comedētes ea: si calidas ⁊ siccas hn̄t cōplexiones bn̄ fortes existētes ⁊ laborantes frequēter: bene frequētāt eas. In etate secūda. i. adhuc crescentia minoris sunt humiditatis ⁊ viscositats ꝙ̄ lactentia: quia a vulua matris et lacte sunt remota: vnde sunt duriora: min⁹ superflua ⁊ nutrimēto temperata: ad digerēdū velocia: ad nutriēdū dura: ad dissoluēdū a mēbris dura: maxime si aīalia vniuersaliter sint humida sicut porcina: q: nutrimēta sua inter hūiditatē ⁊ siccitatē sunt tēperata: cū sue cōplexiōis humiditatē siccitas tēperet etatis: ⁊ iō nō iuuenib⁹: neqȝ fortib⁹ nō laboriosis ⁊ nō exercitātib⁹ icōuenibilis. Inde mirthise⁹. Cōueniētiores porcine ⁊ pecorine carnes atqȝ laudabiliores sunt et quo a lacte separata sunt quoadusqȝ ꝑueniāt ad nubēdū aīalia. ¶ Si autē aīalia naturaliter sint sicca carne sunt duriora: ⁊ ad digerēdū tardiora: q: in eis augetur siccitas. Ideoqȝ bouina et caprina in hac etate sunt illaudabilia. In etate vero tertia. i. iuuencula: siccitas dn̄atur nimia. Ideoqȝ carnes duriores

grossiores: ad digerendum tardiores: sed tñ in stoma
cho ⁊ epate bene digesta: nutrimẽta dant fortiora ⁊
multa ⁊ superfluitatib⁹ mũdificata: a mẽbris tarde
dissoluẽda ex paruitate sue humiditatis ⁊ viscosita
tis. Inde si aĩalia naturaliter sunt humidiora: bene
digerẽtiũ sunt nutritiua: sicut iuuenũ exercitantium
Ideoq; carnes porcine ⁊ pecorine iuuẽcule: etsi hũi-
ditates sint grosse: bene tñ digeste: laudabiles in mẽ
broꝝ cõfortatione ⁊ in duratione: plus q̃ in regẽda
sanitate. Si aũt aĩalia naturaliter sint sicca: nutrimẽ
ta sua sunt pessima, ex siccitate duplici sua. Iuuẽcula
ergo caprina bouina sunt pessima: carne dura: ĩ dige
stione tarda: digesta grossum generãt sanguinẽ ⁊ me
lãcholicũ. In etate q̃rta. i. decrepita oĩa aĩalia dupli
ci de cã sunt pessima. Una q: caloris naturalis extin
ctioni sunt ꝓpinqua. Altera q: ceteris carnibus sunt
sicciora ex humiditate sua vicinius finienda. vñ ad
digerẽdũ durissima: q: carne sunt neruosa ⁊ fere nũq̃
digesta. maxime si aĩalia naturaliter sint sicca: sicut
bouina ⁊ caprina: q̃ dupliciter pessima sunt: ex natu
rali siccitate ⁊ etate sua. vñ Gal. Que aĩaliũ natura
liter sicca sunt: paruoꝝ carnes sunt meliores ⁊ nutri
mẽto laudabiliores erunt. Que vero humidiora sicut
porcina ⁊ pecorina: quãto perfectiora: tãto meliora.
Itẽ Gal. q̃ maxime sunt annosa: mẽbris sunt siccio-
ra ⁊ ad digerẽdũ duriora. Quãto minora tanto mẽ-
bris sunt tenuiora: ⁊ ad digerẽdũ sunt velociora. Si
vero lactentia erũt phlegmatica. maxime si naturali
ter sint humida. Ideo oĩa aĩalia volatilia vel ambu-
labilia dũ sunt crescentia: carne sunt laudabiliora: q̃
q̃ sunt iam declinata. Media inter hec duo extrema
laudabilia sunt: vel illaudabilia ẜm extremũ ad q̃d
magis sunt pendentia.

¶ Post diuersitatẽ nutrimẽti ex aĩalib⁹ a parte ꝯplexiõis
agit de eius diuersitate a parte etatis. Diuisio. Hec autem
pars diuidit̃ in duas. In quarũ prima distinctionẽ etatũ as-
signat in aĩalibus. In scda, s. in hac: Lactẽtiũ carnes humi-
diores sunt ⁊c. assignat diuersitatẽ nutrimẽti ĩ aĩalib⁹ a pte
omniũ etatum. Prima autem non diuiditur. Secunda au
tem diuiditur in quattuor ẜm numerum quattuor etatum
In quarum prima assignat diuersitatẽ nutrimenti noui-
ter genite etatis. In scda, s. ĩ hac: In etate scda. i. adhuc cre
scentia maioris sunt humiditatis ⁊c. a parte adolescẽtie. In
tertia. s. ĩ hac: In etate tertia. i. iuuẽcula siccitas nimia dñat̃
⁊c. a parte iuuẽtutis. In quarta. s. in hac: In etate quarta
i. decrepita ⁊c. a parte senectutis. ⁊ sic sunt q̃nq; ptes in pre
senti lectione. ¶ Circa primã partẽ distinguit etates quat
tuor. sunt eñ quedã aĩalia in prima etate, quedã ĩ adolescẽ-
tia, quedã in iuuentute ⁊ statu, quedã in senectute ⁊ senio.
Circa scdam partẽ septẽ intẽdit. Primo dicit ꝙ aĩalia lactẽ
tia multã habẽt humiditatẽ ⁊ liquiditatẽ. Scdo excipit aĩa-
lia sicca: q̃ ĩ hac etate ꝓpter lac sunt laudabilia: ⁊ introducit
Gal. dicẽtẽ aĩalia lacte nutrita bene esse laudãda. Idẽ autẽ
dicit mithise⁹ de hedis. Quarto dicit de hedis ꝙ ĩ hac etate
multũ sunt laudabiles ⁊ eas ad vitulinas ꝯparat. nã he sub
tilẽ: ille grossum sanguinẽ generãt. Quinto dicit ꝙ cũ q̃dã
lactẽtiũ sint humida. q̃dã sicca: cũ iam de siccis dictũ sit: di
cit de humidis ꝙ grossa sunt: ⁊ viscosum generãt sanguinẽ
sicut ĩ porcellis patet. Sexto cõfirmat intẽtionẽ ꝑ mithisẽũ
⁊ ꝑ Hippo. Septimo ostẽdit quib⁹ cõpetãt dicẽs: ꝙ haben
tibus calidas ⁊ siccas cõplexiones: ⁊ exercitantibus. Circa
tertiã partem assignãs diuersitatẽ nutrimenti ex aĩalibus a
parte etatis secunde quattuor intẽdit. Primo dicit ꝙ in ta
li etate aĩalia sunt temperate humiditatis nutrimẽti lauda

bilis. Scdo ꝙ hoc aĩalibus humidis maxime cõpetit: q: sua
humiditas per etatem reprimit̃. Tertio cõfirmat per mithi-
seum. Quarto dicit ꝙ sunt in hac etate minus laudãdi. Cir-
ca quartam partem assignãs diuersitatẽ nutrimẽti in aĩali
bus rõne tertie etatis quinq; intẽdit. Primo dicit ꝙ ea aĩa
lia sunt dure digestiõis: si tamẽ bene digerant̃ multũ dãt
nutrimentum ꝓpter moram in membris: ⁊ purũ ꝓpter ca-
loris confortationem. Scdo dicit: ꝙ humida magis sunt in
ea laudabilia ⁊ iuuenibus ⁊ exercitantibus cõpetunt. Ter-
tio descendit ad porcum ⁊ pecus: qui laudandi sunt in ipa.
Quarto dicit ꝙ aĩalia sicca contrario modo se habẽt in ipsa
ꝓpter siccitatem cõplexionis ⁊ etatis. Quinto dicit ꝙ ideo
in hac etate capra ⁊ bos maliciam habent. Circa quintam
partem assignans diuersitatem nutrimenti ex aĩalibus rõ-
ne vltime etatis tria intendit. Primo dicit ꝙ in ipa aĩalia
sunt mala in vltimo ꝓpter caloris naturalis extinctionem
⁊ ꝓpter siccitatem nimiã: vnde sunt dure digestionis. Se-
cũdo dicit: ꝙ maxime accidit hec malicia siccis aĩalibus ꝓ-
pter siccitatem cõplexionis ⁊ etatis. Tertio cõfirmat inten-
tionem per Gal. dicentem: aĩalia humida in etate perfecta
meliora: in prima mala: sicca econtrario. Et dicit ꝙ aĩalia
sicca in senectute sunt dure digestionis. in noua etate sunt
laudanda. Sed tamen lactentia sunt phlegmatica ⁊ maxi-
me naturaliter humida. Omnia autem aĩalia dum crescunt
sunt meliora q̃ cum declinant. Que aũt sunt in medio laudẽ
ꝑticipãt ẜm maiorẽ ⁊ minorẽ accessum ad extrema. ¶ Cir-
ca partem istam tria dubitantur. Primũ est de mutatione
etatis a parte cõplexionis. Secundum est de temperamẽto
complexionis ex etate. Tertium de comparatione aĩalium
ratione etatis.

¶ Circa primum ꝓceditur hoc modo: queritur in qua eta
te animalia complexionaliter sunt calidiora: ⁊ videtur ꝙ in
iuuentute. In quacũq; etate minus abundat qualitas com
plexionis caliditatem hebetans ⁊ obfuscans ipsam calidi-
tatem in eadem fortior est calor complexionalis: sed in eta-
te iuuẽtutis humiditas que caliditatẽ obfuscat complexio-
nalẽ minor est q̃ in tẽpore lactentie: g̃ calor maior est in eta-
te iuuẽtutis q̃ in etate puericie. vnde ꝓportionãtur etates
complexionibus: et complexiones humoribus: vnde etas
iuuentutis comparatur complexioni calide ⁊ sicce. Secũda
ratio hec est: egritudines ⁊ dispositiones accidẽtales q̃ acci
dunt in aĩalibus fiunt ẜm dispositionẽ corporis: sed acciden
talia que sequunt̃ in iuuentute aĩalium sunt vt febris acu-
ta ⁊ hmõi: ergo ⁊ dispositio corpis ĩ hac etate debet esse ta-
lis: ⁊ sic maior erit calor ꝯplexionalis in iuuẽtute q̃ in lactẽ
tia. Ad oppositũ. vita stat ꝑ calidũ ⁊ hu. vñ stat in calido si
cut in agẽte ⁊ humido sicut in patiẽte: sed etas prima plus
approquinquat vite: ergo in illa etate est maior calor cõple-
xionalis. Scda ratio hec est: caliditas fundata in grossiori
suba fortior ẽ. fortior eĩ est ignis ĩ ferro q̃ ĩ stipula: sꝫ in pria
etate calor fundatur in grossa suba vel materia: quia supra
humiditatem que multa est: in secunda vero etate. s. iuuen-
tute non fundatur supra ita grossam materiam. fundat̃ eñ
supra siccitatem: ergo caliditas prime etatis maior est q̃ se-
cunde. Ad hoc dicẽdũ ꝙ calor cõplexionalis fortior ⁊ maior
est ĩ etate iuuẽtutis q̃ lactẽtie. sec⁹ tñ est de calore natura. i.
⁊ voco complexionalem calorem illum qui inest omnibus
membris a natura: nec est distinguendum quantitatiue vel
qualitatiue: sed quãtitatiue solũ: q: calor naturalis innatus
est membris quasi fumus quidã mulcebris existens. Ad rõ-
nem in ꝯtrium dicendũ ꝙ q̃uis vita stet per calidũ ⁊ humi-
dum: in prima tñ etate humidũ est multũ ⁊ obfuscat calorẽ
complexionalem. In etate vero iuuentutis calidum iam
dñatur humido: ⁊ ideo est ibi maior calor q̃ in etate lactẽtie
Ad aliud dicendũ ꝙ calor in materia grossa fortior est dum-
modo sit fortior in se: sed si sit debilis debilitat̃ vt paruus
ignis in ferro ⁊ stipula: vnde q̃uis in prima etate materia
sit grossa: q: tñ calorẽ ipm non põt cõuertere ad sui naturã
ideo calor ille dicit̃ debilis. In iuuentute vero põt ipm ad
sui naturam conuertere: ideo in iuuentute respectu etatis
lactentie dicitur esse fortior. ¶ Secundo queritur de ca-
lore naturali vtrũ fortior sit in etate lactentie q̃ iuuentutis-

et voco nihil aliud esse calorē naturalem nisi quēdam fumū vel mulcebrem vel substantiam calidam ꝛ humidam influ pā a corde. vñ sicut dicit Gali. ꝙ a corde oriuntur due substātie. s. calor naturalis ꝛ hec est calida ꝛ humida: ꝛ spūs: ꝛ hec est calida ꝛ sicca: ꝛ videt̃ ꝙ in etate iuuētutis. Omē ꝓcedēs ꝯtinue augmētādo ad terminū ꝑfixū semꝑ intēdit̃ vsqꝫ ad terminū: ꝛ in termino est stat⁹: sꝫ calor naturalis ē hmōi ergo calor naturalis est minor in prima etate ꝙ in secunda in scđa ꝙ in tertia: ꝛ sic in iuuētute erit maior ꝙ in etate lactētie. Scđa rō est hec. oīa quecunqꝫ sunt ab aīali ꝓcedunt fm augmentū. s. membra virtutes ꝛ operationes. membra enī augmentantur vsqꝫ ad statum viuētis: ꝛ tunc incipiunt debilitari: sed fortitudinem membroꝝ sequit̃ fortitudo caloris naturalis: ergo fortior erit calor in etate iuuentutis ꝙ in etate lactētie. Hec autem ratio cōfirmat̃ per auctoritatem di. ꝙ instrumētum omniū operationū naturaliū est calor naturalis: sed fortiores sunt operationes in iuuentute ꝙ in prima etate: ergo ꝛ calor naturalis fortior est. Tertia ratio est hec: augmentum ꝓcedit fm eleuationē caloris naturalis qui eleuat⁹ eleuare facit: ꝛ declinatus declinare: sicut patet per simile in calore solis: qui eleuatus fortior est: ꝛ declinatus debilior: sed in prima etate parū eleuat̃: in secunda magis: ergo tunc calor naturalis fortior est. Quarta ratio est hec: sed q: de ista materia supra aphorif. disputauimus ideo ad presens supersedemus.

¶ De diuersitate animalium. Cap. xxxiij.

¶ Lectio. xxxvj.

Diuersitates tamen aīaliū in nutrimentis iam diximus fm ꝙ pascerentur: oportet tamen ad memoriā reducamus. aīalium q: quedā siluatica: quedā q̄ iam diximus domestica. Siluaticoꝝ vero sanguis subtilior ꝛ acutior est: quia minus comedentia: ꝛ sunt sicciora ex nimio motu ꝛ calore aeris vbi aluntur. semper enī sole operiuntur. vnde pori rarificantur: superfluitates humoꝝ dissoluuntur: ꝛ q: parū comedūt atqꝫ bibūt. Sanguis quoqꝫ domesticus datus est contrarius: q: durior et grossior et viscosior: atqꝫ mutabilior ex paruitate aeris: defectione mouendi: ꝛ multitudine comedendi ꝛ bibendi: vnde pori oppilantur: ꝛ nutrimenta sua ingrossantur. Diuiduntur autem in tria. Quedam enī maiores herbas pascentia sicut boues ꝛ silia. Quedā parua ꝛ minora: sicut pecudes. Quedam tñ ramoꝝ extrema sicut capre. Pascētiū tantū maiores herbas pessima sunt: ꝛ macilenta ꝛ ex corruptione sui nutrimēti in hyeme sunt: ꝛ vsqꝫ ad medium veris: quibus in temporibus macra sunt: cum bona sibi non inueniant pascua. a medio veris in antea: cum iam sibi pascua inueniant conuenientia: ingrossantur augmentant̃: ꝛ saporitatē nācīscuntur: et laudabile nutrimentum faciunt. Inde Gal. omnia inquit aīalia si cibos sue complexioni competentes vnde saturentur inueniūt: carne saporosiora ꝛ laudabiliora fiunt. nō inuenientia his cōtraria. Paruas ꝛ minutas herbas pascētia sunt bonitate carnis laudabilia ab initio veris vsqꝫ ad medium estatis. his enī temporibus sibi cōpetentes cibi inueniuntur. vñ ꝛ in his temporibus grossiora teneriora inueniūtur: ꝛ laudabilis nutrimenti vident̃. Extrema ramorum pascentia ab initio estatis vsqꝫ ad medium hyemis sunt bona. tunc enī rami arborum teneriores sunt et humidi. Hippo. Que inquit aīalia in pratis ꝛ cāpis pascuntur: carne sunt leuiora: ꝛ facilia ad digerendū plus ꝙ ea q̄ī domibus nutriuntur: ex frequentia sui exercitij atqꝫ motus: ꝛ subtilior ꝛ siccior aer ab eis trahitur. vnde superfluitates humoꝝ minuuntur: et sue complexiones temperantur. Que herbis parum siccis ꝛ minutis pascuntur: meliora sunt ꝙ q̄ herbis humidissimis nutriūtur. Que ramos comedūt teneros ꝛ frondes: meliora sunt ꝙ que domi fructibus aluntur eoꝝ. Que aūt parū comedentia ꝛ bibentia multum comedentibus sunt meliora.

¶ De diuersitate aīaliū in nutrimētis. Cap. xxxiiij.

Diuersitas aīalium in macilencia ꝛ crassicie ē triplex. aut enī crassissima: aut macerrima: aut media. Crassissima sunt pessima: q: pinguedinis ꝓprietas ꝛ stomacho et digestioni est nociuua plurimum. primū enī innatat: ꝛ facit cibos inflātes: ꝛ cito saturantes: cū alteri cibo admisceatur sua viscositate: ille alter ingrossat̃ ꝛ digestioni cōtrariat̃. digeri incipiens: villos stomachi emollit: ꝛ viscositatem ꝛ lubricitatem eis tribuit. vnde contentiua deficit ꝛ expulsiua cōfortat̃: ꝛ inde plurimū lienteria generatur: quibus stomachus est humidus: quib⁹ calidus: fumositas fit calida de cholericis generibus: q: calor stomachi ex pinguedine interius incēsiuus fit: sicut exterius calor ignis pinguedine ꝛ oleo accendit̃. Ideoqꝫ studuere antiqui artificialiter adaptare cum multo sale assari forti et carbonoso igne: vt mali humores sui plus sint deficcati: ꝛ vt accedant temperamentis: ꝓhibuere inungi carnes exterius oleo vel alijs cum assentur: ne forte pori clausi malos humores exire ꝓhibeant. Item iniungere ne de crassissimis aīalib⁹ nisi sola rubea caro comedatur. Caro enī sola ꝛ pinguedine nuda: etiā de crassissimo aīali sit: melior ꝛ laudabilior est ꝙ que cōmixta est pinguedini: licet sit de crassissimo aīali duabus ex causis. Una q: caro pinguedine nuda etsi naturaliter sit crassa ꝛ vnctuosa: non tñ habet de pinguedinis crassitie qđ stomachū possit inuiscari: ꝛ lubricare: mutare quoqꝫ vel corrūpere: quia adeo subtilis: ꝛ ad digerēdum est facilis vt temperata sit. vnde multum habet nutrimenti ꝛ fortitudinis. ꝛ tā tarde dissoluitur a mēbris vt corporibus inde bona virtus prestet̃ humanis. Scđa: q: tātū habet vnctuose subtilitatis cōmixte carni: quo prestet̃ inde sanguini nutrimentum: ꝛ calori naturali: ꝛ augmentatio sui. Calor enī naturalis nō nutritur nisi ex vnctuositate sanguinis. vnde ꝛ vnctuositas semper nutrimētum ꝛ fundamentum caloris est naturaliter. ꝛ ideo ꝓhibuerūt antiqui infirmos febricitantes carnibus nutriri vel alijs vnctuosis: que causa augmentādi febris sint ꝛ eas confortandi. Inde Gal. sicut oleum ꝛ alia vnctuosa exterius sunt alimenta ignis: sic ꝛ interiori calori pinguedo et alia vnctuosa. Animalia vero macerrima carne sunt neruosa: ꝛ parum sanguinis habentia: ꝛ parum humida: parui nutrimenti: sꝫ tñ causa sue parue vnctuositatis digeri velocia sunt: ꝛ venas penetrare magis ꝙ carnes crasse: ꝛ longe sunt remote a stomachi ꝛ intestinoꝝ lubricatione: ꝛ lōge a cōuersiōe i gña cholerica: ꝛ minus calefactorie. A lubricatiōe stōachi ꝛ intestinoꝝ lōge sunt remota

duplici ex causa. Una q: neq; lubricitatē hn̄t: neq; viscositatē stomachi villos emollientē: cum siccitas sibi dn̄cetur. vnde antiqui ⁊ maxime rufus precepit vt carnes macre nullam pinguedinem hn̄tes accipianꝰ elixe vel in iusculo cocte: quatenus ab aqua fiāt humide: vnde siccitates sue temperētur. Scd̄a vero q: ex perforatiōis venarū velocitate nō diu ī intestinis permanēnt vt ea grauent ad expellenda velociter. Parū calefactoria in stomacho: ⁊ tarde mutanꝰ in genera cholerica ex ablatiōe sue vnctuositatis ⁊ pinguedinis: que materia sunt cholerice incensionis.

¶ Que aīaliū sunt inter crassitiē ⁊ maciē media: in natura actionis ⁊ passiōis sue sunt mediocria: ⁊ quātū carnes pinguissimoꝝ aīaliū ⁊ pinguedine nuda valentia. Ideoq; ceteroꝝ carnibꝰ sunt tēperantiora ⁊ laudabiliora: cum non tantū pinguedinis habeāt que calorem incendat atq; pilos stomachi lubricet: neq; adeo macra vt carne fiant neruosa ⁊ sanguinis pauperrima: ⁊ idcirco antiqui instituerunt: non tm̄ sal adhibēdū vn̄ sua desiccetꝰ humiditas: neq; tantꝰ focꝰ ei preualeat vt sua desiccetꝰ vnctuositas. Exteriora ergo cum oleo vngantur ⁊ sale ⁊ assenꝰ tēperato igne: quatenus oleo oppiletꝰ cutis: ⁊ humor custodiatur substātialis. Sic ergo fiat in carne pinguedine nuda: ⁊ de pinguissimis aīalibꝰ facta: macerrime tm̄ carni hoc soli cōueniet causa sue siccitatis. Paulꝰ Caro inquit cuiuslibet animalis in pinguedine tēperata melior est ꝙ pinguissima siue macerrima. Nutrita cibarijs cito digestibilibus melior est ꝙ que contrarijs nutritur. Que aūt naturaliter sunt humida masculina ꝙ feminina meliora sunt: ⁊ in etate perfecta meliora ꝙ imꝑfecta. Sicca naturaliter feminina masculinis sunt meliora. Etate imperfecta sunt meliora ꝙ etate perfecta.

¶ Hic aggreditꝰ auctor assignare de diuersitate nutrimēti ex aīalibus a parte pascuoꝝ: ⁊ deinde aggreditur partē de diuersitate eius a parte habitudinis. iste due partes ad presentem spectant lectionē. Diuisio. Sunt igiꝰ in presenti lectione partes due. In prima assignat diuersitatē nutrimenti ex aīalibus a parte pascuoꝝ. In secunda eius diuersitatē assignat a pte habitudinis. Prima ps prio exponatꝰ Diuiditꝰ aūt hec pars in duas partes. In prima assignat diuersitatē nutrimenti ex aīalibus a parte locoꝝ siluestrium ⁊ domesticoꝝ. In secunda eius diuersitatē assignat a parte pascuoꝝ. Pria in duas diuiditꝰ. In pma diuidit aīalia ꝑ siluatica ⁊ domestica. In scd̄a determinat de natura vtriusq; generis. Scd̄a pars q̄ est de diuersitate pascuoꝝ diuiditꝰ in duas. In quarū prima assignat trimēbrem diuisionem pascuoꝝ aīalium. In scd̄a determinat diuersitatē nutrimenti ex illis iuxta pascuoꝝ differentias. Sunt igiꝰ in hac parte quattuor partes. In prima distinguit aīalia per siluatica ⁊ domestica. In scd̄a scȝ in hac: Siluaticoꝝ vero sanguis ⁊c̄. assignat diuersitatē vtriusq; generis. In tertia. s. in hac: Diuiditꝰ aūt in tria. assignat trimēbrē pascuoꝝ distinctionem. In quarta vero parte. s. in hac: Pascētia aūt herbas maiores ⁊c̄. nutrimēti ex aīalibus diuersitatē assignat iuxta pascuoꝝ differentias. ¶ Circa primā partē dicit ꝙ dictum est de diuersitate rōne pascuoꝝ in scd̄a lectione: caplo de aīalibus: sed nūc repetamus dicentes: ꝙ aīalium quedam sunt siluatica: quedam domestica. Circa partē scd̄am sunt particule due. In prima agit de natura siluestriū: di. ꝙ sanguinē generant subtilē ⁊ acutū ꝓpter paucitatē humiditatis. In secunda agit de natura domesticorum: que sanguinē cōtrarium generant ꝓpter multam humiditatē ⁊ alias causas.

Circa tertiā partē talē assignat diuisionem. Aīaliū quedā pascūtur herbis magnis: quedā paruis: quedā ramis. Circa quartā partem sunt quattuor particule. In quaꝝ prima determinat naturā pascentiū herbas magnas sicut boues dicēs: ꝙ in hyeme vsq; ad mediū veris sunt mala ꝓpter pascuorum carentiā: sed a medio veris vsq; ad hyemem sunt bona ꝓpter copiam pascuorum. Hoc aūt patet per Gal. dicēte. Oīa aīalia esse laudāda cū nutrimēto competenti nutriūtur: ↄtraria aūt non. In scd̄a determinat naturā pascentiū herbas minutas: q̄ ab initio veris vsq; ad mediū estatis sunt bona ꝓpter pascuoꝝ copiam: in alijs tēporibus mala ꝓpter ipoꝝ inopiā. In tertia determinat naturā pascentiū ramos extremos: q̄ ab initio estatis vsq; ad mediū hyemis sunt bona: in alijs tēporibus mala ꝓpter causas predictas. In quarta inducit auctor. Hippo. aīalia adinuicē cōparantis: qui dicit ꝙ aīalia in campis pascētia meliora sunt domesticis ꝓpter causas predictas. Pascentia siccas herbas meliora sunt ꝙ pascētia humidissimas. Pascētia ramos ⁊ frōdes meliora sunt domesticis. parū comedentia multū comedētibꝰ sunt meliora. ¶ Diuersitates aīalium in crassicie ⁊c̄. In hac parte determinat diuersitatē nutrimēti ex aīalibus a parte habitudinis in pinguedine ⁊ macie ↄsistentis. Hec aūt pars diuiditꝰ in duas. In prima assignat distinctionem aīaliū penes triplicē habitudinē. In scd̄a. s. in hac: Crassissima sunt pessima ⁊c̄. assignat diuersitatē nutrimēti ex illis penes differentias habitudinis. Prima pars nō diuiditꝰ: sed secūda diuiditꝰ in tres. In quaꝝ prima determinat de diuersitate nutrimenti ex aīalibus a parte crassiciei. In scd̄a. s. in hac: Aīalia neruosa sunt illa q̄ hn̄t carnē macerrimā ⁊c̄. a parte macici. In tertia. s. in hac: Que aūt aīaliū inter crassiciē ⁊ maciē sunt media. a pte habitudinis. Et sic sunt q̄ttuor partes in presenti lectiōe. Circa primā partē dicit ꝙ aīaliū q̄dā sunt crassissima: quedā macerrima: quedā mediocria. Circa scd̄am partē tria intendit. Primo dicit ꝙ aīalia crassissima pessima sunt ꝓpter nocumenta q̄ inferūt stomacho supnatando ⁊ appetitiuā retentiuā digestiuā virtutē defectando Ideo dicit ꝙ nō debēt accipi nisi ꝑperata per artificiū: cuȝ sale ⁊ alijs cōdimētis. Tertio dicit ꝙ de aīalibus crassis carnes macre sunt bone ꝓpter remotionē nociue piguedinis: ⁊ ꝓpter aliquā vnctuositatis portionē q̄ in nutrimentū cedit caloris naturalis. Nā vnctuosis calor nutritꝰ naturalis: sicut ⁊ calor exterior. hoc aūt cōfirmat ꝑ Gal. Circa tertiā partē quattuor intendit. Primo dicit ꝙ aīalia macerrima pauci sunt nutrimenti ⁊ sanguinis. Scd̄o dicit ꝙ velociter digerunꝰ ꝓpter paucitatē viscositatis: ⁊ pauca nocumēta intestinis ⁊ stomacho ingerūt. Tertio duas causas assignat Una est remotio lubricitatis. vn̄ ꝓpter suam siccitatē antiqui maxime rufus elixa suscipi preceperunt. Alia est ꝓpter sui penetrationē nō diu ꝑmanent in intestinis vt ad expellēdū cogant. Quarto dicit ꝙ parū inferūt caloris ꝓpter priuationē vnctuositatis: ⁊ ideo nō mutanꝰ facile in genꝰ cholericū. Circa quartā partē due sunt partes. In quarum prima assignat naturā mediocriū aīaliū. ⁊ primo dicit ꝙ sunt medie ⁊ temperate virtutis inter extrema. talia aūt sunt q̄ nō sunt tm̄ pinguia: vt stomacho noceant: neq; tm̄ macra: vt nutrimēto careāt. Scd̄o docet ꝯm antiquos ea ꝑ artificiū preparare: ⁊ fiūt pinguia ⁊ macra. In scd̄a parte q̄ principaliter pōt poni sub auctoritate pauli: aīalia adinuicē cōparat dicens: ꝙ tēperata in habitudine sunt meliora. Nutrita cibis digestibilibus sunt meliora. Itē humida masculina sunt meliora. ⁊ iō etate pfecta inter sicca est ↄriū. ¶ Circa ptē istā tria dubitanꝰ. Primū est de diuersitate aīaliū a parte locoꝝ in quibus oriuntur. Secūdū est de diuersitate aīaliū a parte nutrimēti. Tertiū est de diuersitate aīalium a parte potus aque.

¶ Circa pmū ꝓceditꝰ hoc mō: q̄ritꝰ vtrū aīalia hūida sint melioris nutrimenti an sicca: ⁊ hoc est q̄rere: qō sit melioris nutrimēti: an porcus habitans in loco siluestri sit melior domestico: ⁊ videtur ꝙ siluestris sit melioris nutrimenti: dicit ysaac: animalia siluatica sunt minoris humiditatis ⁊ superfluitatis ꝓpter paucitatē nutrimēti: ⁊ desiccationē solis: ꝗ aīal maxime humidū indiget locis siluestribus: ergo cū por:

cus sit maxime tale indiget loco siluestri. humidū em̄ p siccū
tēperat: ergo porcus siluestris melioris est nutrimēti ꝙ dome
sticus. Scda ratio hec est: dicit ysaac sub aucto. Hippo. aīa
lia q̄ in pratis pascunt leuiora sunt ad digerēdū ꝙ ea q̄ ī do
mibꝰ pascūtur siue nutriūtur: q: exercitiū iuuat ⁊ subtilitas
aeris: talia vero sunt siluestria: ergo aīal maxime humidum
acquiret in talibus locis temperātiā humidi p siccū: ergo idem
qḋ prius. Tertia ratio hec est: de filiis simile est iudicium.
sꝫ hedus agrestis melioris est nutrimēti ꝙ domesticꝰ: sicut
vult Ysaac: depuratur em̄ sanguis in eo ꝓpter motū: ergo multo
fortius in porco: qui maxime humidus est: acquirit locus sil
uestris humiditatē p motū: ⁊ subtilitatē aeris: ⁊ sic porcus
siluestris melioris nutrimenti videt esse ꝙ domesticus. Ad
oppositū est: illud aīal est laudabilioris nutrimenti cuiꝰ car
nes sunt grossiores ⁊ viscosiores: sꝫ aper agrestis est hmōi:
ergo aper agrestis peioris est nutrimēti ꝙ domesticꝰ. Hoc
cōfirmatur p ysaac dicentē ꝙ aīalia domestica meliora sunt
agrestibꝰ preter capreolū. Ad hoc dicēdū ꝙ siluestris illau
dabilioris est nutrimenti ꝙ domesticus. Nos aūt huic opi
nioni nō consentientes dicimus ꝙ porcus siluestris melio
ris est nutrimenti ꝙ domesticus: sicut videt velle Ras. in
almāsore di. ꝙ porcus domesticꝰ peior est siluestri. ⁊ Auicē.
similiter. xp̄iani porcū domesticū comedunt q̄ habet carnes
viscosas: aper em̄ domesticus melior est cū carnes habeat
meliores et subtiliores propter motum et subtiliationem
ꝓpter hoc sicut ipse dicit siluestris est melior. Ad rōnem in
ꝯriū dicēdū: ꝙ duplex est dispositio in porco: q̄dā est quā cō
trahit a loco siluatico: ⁊ hoc modo dicimꝰ ꝙ siluaticꝰ melior
est. Alia est dispositio quā ꝯtrahit ex etate: ⁊ sic domesticus
melior est: porci em̄ agrestis a parte etatis carnes multū in
grossantur: q: nō sunt ablati testiculi. Ad aucto. ysaac dicen
dū ꝙ in istis aīalibꝰ tria acquiruntur. Primū est subtilitas
carnis ⁊ sanguis. Scdm est tēperamentū carnis. Tertiū est
teneritas carnis. Dicimꝰ ꝙ rōne teneritatis solū meliores
sunt carnes domestici porci ꝙ siluatici: rōne tn̄ imūdicie: et
tēperamenti carnes siluatici sunt meliores. Vn̄ dicit Auicē.
ꝙ oēs fere acquirūt bonitatē in silua. ¶ Scdo q̄rit quis est
melioris nutrimēti: aut siluestris lactens aut domesticus: ⁊
videt ꝙ agrestis. dicit ysaac: ꝙ fetꝰ sicce matris quāto ꝓxi
ꝓpinquior: tāto melior. humidū em̄ quātū plus distat a par
tu tanto melius: sed inter oīa aīalia caro porcelli magis est
humida: sꝫ in siluatico refrenat hmōi humiditas multis de
causis vt dictū est: ergo agrestis lactēs est melior. ⁊ hoc con
firmat p simile in capreolo. acquirit em̄ bonitas ī eo ꝓpter
motū: ⁊ subtilitatē aeris: sꝫ porcus est humidior ipo capreo
lo: ergo plus indiget huiusmodi mūdificatiōe: ergo porcus
agrestis lactens melior est. Ad oppositū: dicit ysaac: oīa aīa
lia ī quacūqꝫ etate sic se hn̄t: ꝙ laudabilioris nutrimēti sunt
domestica: ꝙ siluestria excepto capreolo. Ad hoc dicendū ꝙ
agrestis melior est ꝙ domesticꝰ: q: tēperatꝰ est ꝓpter motū
⁊ subtilitatē aeris carnē depurantē: sicut dicit Auicē. porcel
lus domesticꝰ pessimi est nutrimēti: ⁊ capreolus domesticꝰ
melior agresti sicut videt velle ysaac ⁊ Auicē. Ad auctori.
ysaac r̄ndemꝰ: ꝙ bonitas in nutrimēto est duplex. Vna quā
tū ad teneritatē carnis: ⁊ sic domestica est melior agresti. q:
facilius conuertitur: sed quātū ad mūdiciā melior est agre
stis: ⁊ sic intelligit Auicē. ⁊ Ras. ¶ Tertio querit in quo
maior bonitas in silua acquirit: an in apro: an in capreolo: ⁊
videt ꝙ in apro. dicit ysaac: cōplexio aīalis tēperat ex regio
ne ⁊ aere: ergo aīal qḋ est sicce carnis indiget aere humido: et
aīal humidū aere sicco: sed hedus agrestis est sicce nature:
ergo indiget humido aere: porcus vero agrestis ecōuerso: ergo cū
habitatio in locis domesticis reddat carnes humidiores: ⁊
habitatio ī loco siluestri reddat carnes sicciores: manifestū
est ꝙ hedꝰ bonitatē acq̄rit ex loco domestico: ⁊ aper ex silue
stri. hoc aūt cōfirmat p simile de nutrimēto ⁊ loco: sꝫ carnes
porcine laudabiliores iudicātur: cū porci ex granis sicut ex
ordeo vel huiusmodi et humidis nutriantur: pessimi sunt
nutrimenti. hedus vero ecōuerso: sꝫ ꝓpter bonitatē lactis
efficit aīal bonū: ⁊ malū ꝓpter maliciā alimēti: ergo ⁊c. Hoc
ꝯfirmat p Auicē. dicētē: ꝙ inter oīa quadrupedia caro hedi
domestici melior: post agni ānualis: inter agrestia caro hedi
melior est. vn̄ Ras. caro algazel. i. hedi siluestris melior est:
tn̄ sanguinē melancholicū gn̄at: ergo cū bonitas absoluta me
lior sit respectiua: ergo ⁊c. Ad oppositū: dicit ysaac: oīa domesti
ca melioris sunt nutrimēti ꝙ siluestria: excepto capreolo qui
subtiliat p motū: ⁊ pori aperiunt. Ad hoc dicēdū ꝙ porcellꝰ
domesticꝰ peior est siluestri. ecōuerso est in capreolo: ⁊ hoc
vult Ras. ⁊ Auicē. in caplo de carnibꝰ. Ad rōnem in ꝯrium
dicēdū ꝙ simplr loquēdo capreolus domesticꝰ melior est: sꝫ
in vno casu siluestris melior iudicat. s. quātū ad subtiliatio
nē sanguinis: ⁊ mūdificationē ꝓpter motū: ⁊ apertionē po
rorꝫ: q: cū aīal sit imūdū: ⁊ sanguis putridus p poros euen
tat. ¶ Quarto querit vtrꝫ in boue acq̄rat bonitas in silua
sicut ī capreolo: ⁊ videt ꝙ sic: sanguis vituli grossior est omi
genere sanguinis: ⁊ caro bouis grossior est omi genere car
nis qua vtimur. vn̄ ysaac ipsam comparat asinine: sed caro
hedi p motū subtiliat: ergo multo fortiꝰ caro bouina. Ad oppo
sitū est aucto. ysaac q̄ solū capreolū excludit. Ad hoc dicēdū
ꝙ vitulus agrestis nō est laudabilis nutrimēti respectu do
mestici. Ad rōnem in ꝯriū dicēdū ꝙ nō est sile de istis: q: si
cut dicit Auicē. inter oēs carnes caro bouina siccior est. post
vo caprina. ouina caro dicitur tēperata: ⁊ q: caro bouina sic
cior est imoderate: imoderatā acq̄rit siccitatē ex silua: sꝫ imū
da mūdificat p motū in silua: ⁊ ideo acquirit capreolus bo
nitatē in silua: bos aūt nō. ¶ Quinto q̄rit quare in regio
nibꝰ calidis bruta aīalia sunt magna: hoīes vo parui: in fri
gidis aūt ecōuerso sicut patet in ethiopia: ⁊ videtur ꝯrium
dicit Auicē. caliditas est causa augmēti. vn̄ errauerūt qui po
suerūt augmētū multū esse in pueris ꝓpter humiditatē: q:
nō est sic: sꝫ caliditas est cā: sed in regionibꝰ calidis magis
viget caliditas: ergo magis dꝫ vigere simplr extēsio: ⁊ augmē
tū tam in hoībus ꝙ in alijs aīalibus. Ad oppositū est qḋ vi
demus. Ad hoc dicēdū ꝙ in regionibꝰ calidis bruta magna
sunt: hoīes vero parui. ⁊ cā huiꝰ est: q: materia hoīs valde
calida est: ⁊ debilis coagulatiōis: et ideo materia cito resol
uit a calore. ⁊ ideo hoīes in tali regione sunt debiles ⁊ ma
cri: ⁊ parui. cōsumit em̄ vtus spermatis ꝓpter fortitudinē
caloris: cū sit liquidū. In frigidis vero regionibꝰ nō est ca
lor cōsumēs spma. nec etiā calor naturalis resoluit: iō sunt
hoīes magni: q: retinet in eis calor fortificatus in interiori
bus: bruta vo ecōuerso se hn̄t. sunt em̄ multū frigida respe
ctu hoīs. vnde indigēt multo calore ad digerendū sperma:
⁊ ideo cū in regionibꝰ frigidis nō sit calor sufficiēs ad hmōi
spermata frigida digerendū: sed in regionibus calidis: ideo
sunt bruta parua in regionibꝰ frigidis: ⁊ magna in calidis.
Ad rōnem dicēdū ꝙ caliditas magna vel parua dr̄ duplici
ter: vel ī se: vel in cōparatiōe ad materiā. In cōparatiōe ad
materiā sufficit calor regionis frigide: q: multus calor est in
tra: sed phs dicit ꝙ hoc est ꝓpter nutrimētū: q: in regioni
bus frigidis nō īuenit sufficiēs nutrimētū brutis: ideo s̄m
phm debēt bruta esse pua in illis regionibꝰ: hoībus vo nūꝙ
deficit nutrimentum.

¶ Circa secūdū ꝓcedimꝰ hoc modo: q̄rit de carne bouina
vtrū ius eiꝰ laxet: ⁊ suba constipet: ⁊ videt ꝙ ius nō laxet.
aīalia sunt duplicis generis: q: quedā sunt in quibꝰ est pin
guedo vera: sicut porcus. alia sunt in quibꝰ est zirbus: vel
sepū sicut bos: ⁊ caro taliū aīaliū sicca est. caro humida ha
bens verā pinguedinē sicut porcus laxat: ergo p cōsequēs caro
sicca nō habēs pinguedinē verā nō laxabit: sed talis caro est
caro bouis: ergo nō laxabit. Scda rō est hec: si ī aliq̄bꝰ carnibꝰ
est restrictio rōne siccitatis multo fortiꝰ qḋicciꝰ est restrin
get: sed sic comparat caro bouina: q: siccior est caprina: ⁊ ca
prina arietina: ⁊ ius arietine restringit: ergo multo fortius qḋ
siccius est restringet: sꝫ sic comparat caro bouina: q: siccior
est caprina: et caprina arietina: et ius arietine restringit:
ergo multo fortius caro bouina restringet: ⁊ ius ipius. Ter
tia ratio est hec: hmōi res que laxāt nō laxant nisi duobus
modis: aut ꝓpter lenificationē quā faciūt in corpore: sicut
patet in aqua carnis porcine: aut acumine sicut ptꝫ in aqua
cicerū: sed aqua bouis nō laxat leniendo: sicut nec eius pin
guedo: nec acumine suo: q: oē tale habet quasdam partes
stipticas ⁊ quasdā acutas: vt patet in caule ⁊ cicere: sꝫ aqua
bouis nō habꝫ hmōi partes: ergo nō laxat: nec lenificatiōe nec

acumine suo: ergo nō laxat. Ad oppositū est illud quod dicit vulgus: q ius carnis bouine laxat: et suba stringit. Ad hoc dicendū q aqua bouis nō laxat neq suba stringit: et dicimus q visus peccat. vñ dicit Auicē. q aqua bouina cōfert cholyrico fluxui ventris cū aceto. vñ dicimus q ius bouis restringit plus: et ius carnis caprine minus: et ius arietine minime restringit. ¶ Secūdo querit circa hoc vtrū aīalia q̄ pascunt ex herbis laxatiuis habeāt virtutē laxandi: et videt q nō: de pprietate cibi est vt nutriat: et augmētet: medicine vero vt alteret. vñ cibus et medicina differūt in hoc fm Auicē. q cibus habet virtutē passiuā: medicina vero actiuā: ergo cum cibus tantū patiatur: manifestum est q non poterit laxare animal tali nutrimento nutritum: q: sic cibus iam haberet virtutem actiuā: qđ est incōueniēs vt visum est. Ad oppositū est quod dicit ysaac: q animalia que nutriuntur ex herbis laxatiuis habent virtutem laxatiuam. Quod concedimus. Ad rōnem in 3ium dicēdum q cibus habet virtutem passiuam. Sed notādū q diuersitas complexionis est duplex. Quedam est a calore naturali: et hec est quasi formalis. Alia est materialis: vt illud quod nutritur conuertatur ad carnē. Et vero illud quod generatur sequitur naturam illius ex quo generatur: ideo si ex laxatiuis est generatum laxat: sicut ignis diuersificat fm materias diuersas: vt stupa et ligno. Similiter panis diuersificatur fm diuersitatem farinarum ex quibus fit: similiter est de animali quod nutritur cibo laxatiuo vel constipatiuo. nec hoc est pter hoc q cibus immutet: sed quod generatum sequitur naturam illorum ex quibus est. ¶ Tertio queritur circa hoc vtrum fructus plante possint fieri laxatiui: vt si scindantur rami: et apponatur scamonea sicut dicunt practici: videtur q non medicina non efficit corpus alicuius laxatiuum: neq cōuertitur conuersione naturali: vt fit laxatiuum sicut si titimallus ponatur super carnē capre: nō reddet carnem laxatiuā sed oportet q conuertatur in humiditatē carnis. Preterea ad hoc q laxet scamonea: oportet q conuertatur ad naturā plante: sed nihil cōuertitur in plātam nisi quod per radices recipitur: ergo per appositionem laxatiui in ramis nō efficitur fructus laxatiuus. Hoc confirmatur per simile in animalibus: quia si apponatur laxatiuum super carnes animaliū non laxant. Secunda ratio hec est: fructus non efficitur laxatiuus: nisi quia humidus: sed illa humiditas est extracta a terra: per quā laxat: non ergo fiet laxatio per scamoneam appositam ad ramos. Ad hoc dicendum q verum dicunt practici licet sit dubiū. vnde fit fructus dupliciter laxatiuus Uno modo fm exigentiā nutrimēti: sicut carnes capre sunt laxatiue: si diu comedat capra de titimallo. Alio modo rōne medicine addite: vt si descindant apponat scamonea. vnde dicimus q laxat ex appositione scamonee. Si aūt laxatio fiat per conuersionem: oportet q addatur radici.

¶ De diuersitate animalium a parte temporum anni. Cap. xxxv.

¶ Lectio. xxxvij.

Diuersitates nutrientium animalium diximus ex temporibus anni: cum quedam animalia diximus esse quibus siccitas et calor dominarentur sicut camelina et similia. Sunt etiam quibus calor et humiditas sicut pecorina. Sūt frigida et humida sicut porcina. Sūt frigida et sicca sicut bouina et caprina. Sūt et tēperata sicut hedulina lactētia et vitulina: et ānuales agni. Que vero calida et sicca illaudabilia sunt in estate: sed hyemi competentia. Que calida et humida in vere sunt bona: et in autumno congrua: frigida sicca illaudabilia: tamen a principio estatis vsq in medio bona. Adhuc enī aer tātū hz humiditatis q temperet siccitatem sue complexionis. Que aūt frigida et humida: a medio estatis vsq in finē sunt optima. In hyeme vero sunt pessima: in vere et autumno mediocria. Que temperata in vere bona sunt: in estate secunda. Hippo. Caro inquit pecorina in vere et hyeme: autumno non est laudanda. In estate ergo tm̄ bona. Caprina in estate bona: pecorina in vere: bouina i fine veris: et i initio estatis erit laudabilis.

¶ De diuersitate eorūdē a parte apparatuū artificialium. Cap. xxxvj.

Diuersitates nutrimenti animaliū artificialiter sunt tres. aut enī assantur et subfritātur: aut cum aqua et sale elixantur: aut in iusculis cum aceto miripsio et alijs coquūtur. Assata et subfrita in nutriendo sunt grossiora: et ad digerendum duriora et siccissima: quia humiditatem suam amiserunt: quia sine mediocritate ab igne tacta sunt. vnde Gal. qui assare carnes volunt quarū humores illaudabiles sunt sicut carnes nimie pinguedinis: oportet multū salari et diu igni apponi vt sua humiditas illaudabilis finiatur. Carnes ergo laudabilis humiditatis assande: sicut animaliū mediocriū: aut crassitie vel pinguedine nude: nō forti foco neq diu sunt aponēde: ne consumātur a sua laudabili humiditate. Oportet ergo deforis vngi: et ita poros oppilari: vt sua humiditas valeat contineri. Non ergo caro pinguis debet comedi: nisi assata cū multo sale super carbones ignis: vt plurima sua humiditas queat exiccari. Si enī humiditas illa remaneat: lubricandi in stomacho: et intestinis erit causa. Si autem in stomacho calorem superfluum inueniat et fortis fuerit virtus cōtentiua: exuritur et in fumositatem cholericam conuertitur. Si autem carnes cuz sale et aqua elixantur: ex aqua humectantur et tenerātur et facile digeruntur. vnde antiqui preceperūt ne caro macra nisi elixa comedat: quia aqua humectat eam et temperat cum naturaliter sit neruosa et siccissima. In iusculis vo cocta inter has duas ē media. Et si enī ex aqua humectatur: ex cōdimentis tm̄ desiccat et ideo in iusculis nō sunt coquināde: nisi que de animalibus inter macra et crassa coquinantur mediocribus: aut que ex pinguibus sicut diximus denudētur Iura enī si collaudabiliter fuerint: custodiunt laudabilē humiditatem: sed tm̄ in iuribus coquināde multum diuersantur fm q condiuntur. Sunt condimēta que carnes custodiunt in natura et bonitate sua: Quedā vero educunt a natura sua: Quedā autem cocta cum aqua et sale et oleo coriādris cepis cymino Quedam autem cū aceto et obsomogaro vino et acuto miripsio. Quedam cum aceto vue acerbe et cum acerbo aceto pomi citrini vel mali gra. Quedaz cum aqua et sale et oleo et alijs elixis vicinantur: quia humiditas earum custoditur. Que cum aceto et obsomogaro. vino acuto miripsio subfritis in calore et siccitate sunt vicine. Medie inter hec sunt temperate Sed que cum aceto et zuccaro: et malorum succo. vel que cum aceto mali grana. vel malorum succo coquinantur: mediocres sunt et temperate inter ca. fri.

siccas ⁊ humidas. Que vero cum viuis acerbis vel aceto pomi citrini vel maligranati: frigidiores sunt ⁊ sicciores: ⁊ stomachi confortantiores: ⁊ inde colicam et diarriam iuuantes que ex defectiõe est cõtentiue in stomacho et epate. Que cum aceto et obsomogaro vino ⁊ acuto miripsio: calidiores sunt. subfrixis cum acuto miripsio vicine: ⁊ ideo oportet vt quedam carnes ſm ꝙ oportet preparande sint.

¶ Quedam animalia diximus esse sicca: quedã humida: quedam frigida: quedaꝫ vero calida. Que vero naturaliter sicca ⁊ macra: cum sale ⁊ aqua sunt elixãda: aut cum aqua sale ⁊ oleo coriandro vino ⁊ cepis coquinãda: vt artificio sua tẽperetur siccitas. Que humide assentur ⁊ subfrixentur: ⁊ cũ oleo miripsio cõdiãtur: ⁊ sua humiditas tẽperetur ⁊ desiccetur: maxime si pingues fuerint. Que calida cũ vua acerba ⁊ aceto pomi citrini vel maligranati: ramis portulace. Si natura accipientis sicca fuerit: cum aceto ⁊ cum cucurbite succo cucumerum: citrulorum coriandri ⁊ lactucarum ⁊ similiũ suum calorem temperantiũ. Que frigida: cum succo mẽte: apij: rute: obsomogaro: ⁊ calido miripsio: vino. Que tẽperata: sic custodiẽda erit: aut cum aceto: zuccaro: ⁊ malorũ succo: aqua ro. coriandro recenti ⁊ sicco: paucis cepis: croco: pauco pipere: cymino: aut cuꝫ succo maligra. dulcis vel succis maloruꝫ ⁊ aqua ro. Dandẽ autẽ carnes ſm cõplexionem accipientis: si sunt calide: cum aceto maligrana. succo: ⁊ similiter sunt accipiẽde: frigide cum obsomogaro: vino: ruta: apio: menta: frondibus citri: zinzibere: pipere longo. Si ventres solubiles sint: assate et cum odorifero vino condite. Si cõplexiones temperate: sicut in artificio de apparandis diximus: erunt carnes dande.

¶ De comparatione animalium adinuicem. Cap. xxxvij.

Sufficit nobis disputasse quomodo carnes artificialiter sunt dande: ⁊ que cum calidis humidis: frigidis: siccis: sunt medie apparãde: ⁊ ideo duorum diuersorũ animaliũ: non eodẽ modo sunt apparande: cum non sint equaliter laudãde: vel non laudãde. Aliqñ eñi cũ laudabile sit vnum: alterũ illaudabile erit: ⁊ econuerso. Verbi gratia. Si pecorinã assatã ⁊ caprinã elixatam comparemus equaliter: artificiali laude sunt offerende: porcinam eñi ex sua humiditate est bonum assare: ⁊ caprinam ex sua siccitate elixare. Item si comparemus bouinam assatam ⁊ porcinã elixatam: equaliter illaudadabiles: quia bouina ex sua siccitate nimia assata est mala: porcina ex nimia sua humiditate: mala est elixa. vnde Gal. Non sunt comparanda assata quorũdam animaliũ cum elixis aliorum: sicut nec conferenda sunt crassa eiusdẽ gñis cum alterius generis macris. Non enim expetit comparatio neq ratio. Conferenda ergo duorum animaliuꝫ diuersorum cum in eadem quantitate crassiciei ⁊ maciei est in eadẽ specie artificiali vt meliora eligi possint. Verbi gratia. Si pecorina ⁊ caprina sint conferenda: ⁊ ambo crassa: caprina erunt meliora. Humiditas eñi sue pinguedinis temperat siccitatem propriam sue complexionis: ⁊ carnem humectat. Humiditas enim pecorina laudabilior est assata. Siccitas caprina melior est elixa. Similiter si comparentur vaccina assata ⁊ porcina elixa: inueniuntur vtraq pessima equaliter: quia vaccina ex nimia siccitate sua ad assandum illaudabilis. porcina ex nimia humiditate sua illaudabilis elixa. Inde Galie. carnes animaliũ alterius elixe ⁊ alterius asse non sunt comparande: sicut nec crassiorum aliorum comparande erunt. Duorum eñi animaliuꝫ carnes diuersorum cõparande non sunt: nisi eiusdeꝫ quantitatis sint crassitiei maciei: ⁊ eiusdem qualitatis artificialis. Verbi gratia. Si comparãtur porcina ⁊ caprina: vtraq elixa: caprina erit melior: quia caprine ab aqua temperatur siccitas. Humiditas vero pecorine in grossitatem mutatur ⁊ viscositateꝫ: vnde fit illaudabilis. Similiter pecorina ⁊ caprina si comparantur assate: pecorina erunt meliora: quia humiditas desiccatur: siccitas vero caprina augetur. Ita ergo comparatio facienda est. Si pecorina elixa ⁊ assa cõparantur: assata erit melior elixa. Si vero caprina assata ⁊ elixa cõparẽtur: elixa melior inuenietur.

¶ Dictis diuersitatibus nutrimẽti ex animalibus penes predictas cõditiões: hic assignat eius diuersitatẽ penes tẽpora anni. Deĩde aggreditur partẽ illã: in qua assignat diuersitatẽ nutrimẽti penes apparatũ artificialẽ: ⁊ iste due partes spectãt ad presentẽ lectionẽ. Primã aũt partẽ ipsaꝝ primitus cõsequamur. Diuiditur autẽ hec pars in tres. In prima assignat aĩaliũ cõplexiones. In scda. s. in hac: Que vero calida ⁊ sicca in estate illaudabilia sunt ⁊c. ostẽdit que aĩalia in quibus tẽporibus laudabilis ⁊ illaudabilis sint nutrimẽti. In tertia scꝫ ibi: hac: Hippocrates caro inqt porcina ⁊c. inducit auctoritatem hippocratis. ¶ Circa primam partem dicit ꝙ hec est diuersitas animaliũ ex anni tẽporibus. Animaliuꝫ enim quedam sunt calida a dominio: quedam frigida: quedam humida: quedam sicca: ⁊ diuersificãtur ſm complexiones simplices ⁊ compositas. Circa secundã partem dicit ꝙ animalia in temporibus contrarijs sue complexioni laudabilia sunt: q: simile auget simile: ⁊ facit furere: contrarium autem intemperatum ad temperatũ reducit. Unde calida ⁊ sicca in hyeme sunt laudabilia. In estate vero frigida ⁊ humida. Econtrario frigida ⁊ humida bona sunt a principio estatis vsq ad medium propter humiditatis retẽtionẽ. Calida ⁊ humida in autũno bona sunt: tẽperata in vere bona sunt primo: in estate secundo. Circa tertiam partem dicit ſm Hippocratem: ꝙ caro porcina in estate est bona: in vere ⁊ hyeme ⁊ autũno mala. Caprina in estate est bona. In vere vero pecorina. Bouina in fine veris: ⁊ in principio estatis: ad hoc autem discurrit dispositio pascuorum ſm temporum diuersitatem sicut dicit.

¶ Diuersitates nutrimenti animalium artificialiter ⁊c. Ultimo circa predictas diuersitates assignat diuersitatem nutrimenti ex animalibus a parte apparatuũ artificialiuꝫ. In secunda cõparat adinuiceꝫ. Diuiditur autem hec pars in duas partes. In quarum prima assignat diuersitatẽ nutrimenti ex animalibus a parte apparatuum. In secũda cõparat animalia adinuicẽ a parte apparatus in laude maiori ⁊ minori. Prima diuiditur in duas. In prima assignat diuersitatẽ nutrimẽti ex aĩalibꝰ ratione apparatuũ. In scda ostẽdit quibꝰ aĩalibꝰ q apparatus cõpetãt: ſm cõplexionuꝫ aĩaliũ dñiaꝫ ⁊ corpoꝝ suscipiẽtiũ. Pria in duas. In pria distinguit triplicẽ modũ apparatuũ. In scda iuxta illũ modũ triplicẽ diuersitatẽ nutrimẽti ex aĩalibꝰ assignat. Pria aũt indiuisa est. Scda vero diuiditur in tres ſm illos tres modos apparatꝰ. In quarũ prima assignat diuersitatẽ nutrimenti

ex aĩalibꝰ a parte assatiõis ⁊ frixure. In scḋa assignat diuer
sitatē nutrimēti ex aĩalibꝰ a parte elixationis in aqua ⁊ sale.
In tertia assignat eiꝰ diuersitatē a parte dispositiõis corpo
rum suscipientiũ. Scḋa aũt pars pncipalis q̄ est de cõparatio
ne aĩaliũ adinuicē ratiõe apparatuũ diuidit̄ in duas. In q̄ꝝ
prima assignat cõparationē predictã. In scḋa inducit aucto
ritatē Ga. circa ꝓpositũ. Sũt igit̄ partes octo in hac parte.
In quaꝝ prima assignat trimēbrē distinctionē apparatuũ.
In scḋa. s. i hac: Assata ⁊ subfrixa in nutrimēto sunt grossio-
ra. assignat diuersitatē nutrimēti ex aĩalibꝰ a parte p̄mi mo
di. s. assatiõis ⁊ subfrixionis. In tertia. s. in hac: Si autē car-
nes cũ aqua ⁊ sale elixent̄. assignat eiꝰ diuersitatē a p̄te scḋi
modi. s. elixatiõis in aqua ⁊ sale. In q̄rta. s. in hac: In iuscu-
lis v̄o cocta ⁊c. assignat eiꝰ diuersitates a parte elixatiõis in
iusculis ⁊ ꝯdimētis. In q̄nta. s. in hac: Nos aũt q̄dã aĩalia
diximꝰ esse sicca ⁊c. ostēdit q̄ apparatꝰ quibꝰ aĩalibꝰ cõpe-
tunt. In sexta. s. i hac: Dãde aũt sunt carnes ꝺm cõplexiões
accipiētiũ. ōndit q̄ apparatꝰ quoꝝ aĩaliũ q̄bꝰ corporibꝰ susci
pientibꝰ cõpetũt. In septima. s. in hac: Sufficit disputasse
q̄nō carnes artificialiter sunt dãde. cõparat aĩalia adinuicē
ratiõe apparatuũ in laudabilitate maiori ⁊ minori. In octa-
ua. s. i hac: Inde Ga. nõ sunt cõparãda assata ⁊c. inducit au-
ctoritatē Ga. circa ꝓpositũ. ¶ Circa p̄mã partē dicit ꝙ nu
trimentũ ex aĩalibꝰ rõne apparatuũ artificialiũ triplr̄ diuer
satur. Primo ꝑ assationē ⁊ frixurã. Scḋo ꝑ elixationē in aq̄
⁊ sale. Tertio ꝑ elixationē in iuribꝰ ⁊ cõdimētis. ¶ Circa se-
cundã partē quattuor intēdit. Primo dicit ꝙ carnes asse et
frixe sunt dure ⁊ sicce ꝓpter hũiditatis ꝯsumptionē. Scḋo
sub auctoritate Gal. dicit ꝙ carnes ille assande sunt q̄ sunt
multũ pingues ⁊ hũide: vt ꝑ sal ⁊ assationē hũiditas super
flua tēperet̄. Tertio dicit ꝙ carnes tēperate cũ assant̄ debēt
custodiri ne in ipsis hũiditas multũ exiccet̄. vñ exteriꝰ sunt
vngēde. Quarto redit ⁊ dicit ꝙ pingues debēt assari cã hu-
miditatis supfiue minorãde: q: aliter vel intestina lubricãt
si nõ digerant̄: vl̄ in fumos cholericos ꝯuertunt̄ si in stoma
cho morent̄. ¶ Circa tertiã partē dicit p̄mo ꝙ carnes elixe
in aqua ⁊ sale sũt humide ⁊ tenere ⁊ facile digestibiles. Se
cũdo dicit ꝙ ꝺm antiquos caro vaccina elixãda est vt hume-
ctationē acq̄rat. ¶ Circa partē quartã due sunt partes. In
quaꝝ p̄ma assignat diuersitatē carniũ rõne iuriũ ⁊ ꝯdimēto
rum. In scḋa. s. in hac: Sed tñ in iuribꝰ coq̄nãdis multũ di-
uersat̄ ⁊c. assignat iuriũ ⁊ ꝯdimētoꝝ diuersitatē. Dicit igit̄
ꝙ carnes in iuribꝰ ⁊ cõdimētis cocte sunt mediocres inter
p̄dictas: cũ hũiditatē ab aq̄: a ꝯdimētis aũt ꝯ̄hãt siccitatē:
⁊ iõ carnes habitudinis mediocris sic sunt p̄parãde: q: ꝑ iu
ra suã custodiũt hũiditatē. In scḋa parte q̄ est de ꝯdimētoꝝ
diuersitate due ꝑticule cõtinent̄. In quaꝝ p̄ma ꝯdimētoꝝ
diuersitatē assignat: dicēs ꝙ quedã carnes coquunt̄ cũ illis
que naturã ipoꝝ nõ ꝑmutãt: quedã aũt cũ illis q̄ eaꝝ ꝑmu-
tant naturã: ⁊ quedã cõdiunt̄ cũ aqua ⁊ sale coriãdro oleo:
cepis: cimino: ⁊ silr̄ de aliis: ⁊ q̄dã cũ ꝯdimētis calidis: q̄dã
cũ frigidis cõdiunt̄. In scḋa assignat carniũ diuersitatē ꝺm
diuersas ꝯdimētorũ sp̄es: ⁊ multiplicat̄ intētio ꝺm ipsas: ⁊
ꝺmo est intellectꝰ. ¶ Circa q̄ntã partē sunt due ꝑtes silr̄.
In quaꝝ p̄ma distiguit cõplexiões aĩaliũ ⁊ habitudīes. In
scḋa ostēdit q̄ apparatꝰ cui cõplexiõi ⁊ habitudini cõpetãt
⁊ multiplicat̄ intētio ꝺm q̄ttuor cõplexiões distēperatas ⁊
vnã tēperatã: ⁊ in oĩbꝰ distēperatis cõpetũt ꝯdimēta ꝯ̄ria:
tēperate cõpetũt ea q̄ ipas custodiũt. ⁊ oĩa reliq̄ plana sunt.
¶ Circa sextã p̄tē dicit ꝙ cõplexiõibꝰ corpoꝝ distēperatoꝝ
ꝯ̄ria cõpetũt ꝯdimēta sicut calide frigidũ ⁊ frigide calidũ: ⁊
silr̄ de aliis: ⁊ vētri cõstipato solubilia: sꝫ laxo stiptica: tēpera
tis aũt cõplexionibꝰ cõpetũt tēꝑata. ¶ Circa septimã p̄teꝫ
dicit ꝙ iã dictũ est de diuersitate carniũ rõne apparatꝰ suffi
ciēter: sed diuersa cibaria nõ sunt eodeꝫ mõ apparãda: neq̄
eandē habēt laudeꝫ vel vituperiũ: sicut p̄ꝫ in carne porcina
assata ⁊ caprina elixa: q̄ eq̄liter sunt laudãde: ꝓpter humi-
ditatis repssionē in hac ⁊ siccitatis in illa: sed porcina elixa ⁊
bouina assata eq̄liter sunt vituperãde: ꝓpter excessuꝫ hũidi
tatis ī hac: ⁊ siccitatis in illa. ¶ Circa octauã partē tria intē
dit. Prĩo dicit sub auctoritate Ga. ꝙ carnes asse quorũcũq̄
aĩaliũ nõ sunt diuersis cõparãde q̄ sunt elixe: sicut neq̄ ma

cre vniꝰ gñis pinguibꝰ alteriꝰ gñis sunt ꝯferende: sed ille q̄
sunt eiusdē gñis ⁊ eiusdē apparatꝰ sunt cõferēde: ⁊ q̄ sunt
diuersi gñis ꝺm eq̄lē habitudinē ⁊ apparatũ ꝯferēde sunt:
nã cũ pecorina nõ in macie ⁊ ecõtrario ꝓpter hũiditatē por
cine ⁊ siccitatē capne. Silr̄ a parte apparatꝰ cũ porcina vac-
cine comparat̄: porcina melior est q̄ vaccina: elixa aũt eꝯ̄rio
propter humiditatē huiꝰ ⁊ siccitatē illiꝰ. Scḋo ostendit sub
auctoritate Ga. ꝙ nõ debēt diuerse carnes cõparari in eodē
apparatu q̄ diuerse sunt in cõplexiõe specie: ⁊ habitudīe nõ
eq̄les: q: hec cõparatio nõ cõpetit: ⁊ exēpla sunt in porcina
⁊ caprina elixatis ⁊ assatis. Tertio dat rectã cõparatõeꝫ q̄ dꝫ
esse ⁊ fieri sub eisdē cõditionibꝰ vt si pecorina vel porcina ad
eandē speciē cõparet̄ ꝺm habitudinē assa melior est. caprina
aũt ecõtrario. oĩa aũt plana sunt: sed quedaꝫ vocabula sunt
exponenda. Notandum igitur ꝙ diarria est simplex fluxus
vētris sine excoriatiõe intestinoꝝ. ⁊ inter causas eius est de-
fectatio cõtentiue stomachi epatis ⁊ intestinoꝝ ⁊ lubricatio
ipsorũ. Miripsum est salsamētũ ex aromaticis conditũ: ⁊ dr̄
quasi mitrũ. Piperis tres sunt sp̄es: nigrũ calidũ ⁊ siccũ
in quarto: albũ in tertio: longũ in tertio calidũ: in principio
primi humidũ. sic aũt terminat̄ hec pars. ¶ Circa partem
istã querunt̄ sex. Primũ est quibꝰ aĩalibꝰ magis debeat̄ pin
guedo ⁊ quibꝰ minꝰ. Scḋm de nutrimēto carniũ pinguiuꝫ
⁊ macrarũ. Tertiũ q̄nō calor naturalis ex vnctuositate san-
guinis nutrit̄. Quartũ de cõparatiõe carnis aĩalis rõne se-
xus. Quintum de diuersitate nutrimenti carnis animalis a
parte tēpoꝝ anni. Sextũ de auctoritate hippocratis.
¶ Circa primũ ꝓcedit̄ hoc mõ: ⁊ querit̄ q̄bꝰ aĩalibꝰ magis
debeat̄ piguedo: an calidis an frigidis: ⁊ videt̄ ꝙ aĩalibꝰ ca
lidis magis debeat̄ pinguedo: q: dicit ph̄s in li. de naturis
aĩaliũ ꝙ piguedo causat̄ ex fortitudine caloris ⁊ bonitate ⁊
vigore eiusdē: ḡ in illis aĩalibꝰ magꝭ erit piguedo in q̄bꝰ ē ca
lor fortis ⁊ vigorosus: sed h̄ est in calidis aĩalibꝰ: ḡ pingue-
do aĩalibꝰ calidis magis debet̄. Scḋa rõ hec est: sicut res vn
ctuose de facili ꝯuertunt̄ ad naturã caloris: silr̄ ex actiõe ca-
loris: sed oĩa vnctuosa de facili ꝯuertunt̄ ad naturã caloris:
ergo silr̄ ex actiõe eiusdē gñabunt̄: ḡ in aĩalibꝰ calidis magꝭ
dꝫ esse pinguedo ⁊ vnctuositas. Ad oppositũ: in calidis aĩa-
libus calor supabundat: vñ cõsumunt̄ hũiditates ⁊ sanguis
cõuertit̄ in carnē: ergo in talibꝰ piguedo nõ poterit gñari:
sed potiꝰ carnositas. Scḋa rõ hec est: dicit ph̄s in lib. de aĩa
libus: ꝙ cũ in aĩalibꝰ piguedo aggregat̄ caro minuit̄ ⁊ sper
ma ⁊ sanguis: sꝫ in calidis aĩalibꝰ sanguis est multꝰ ⁊ sper-
ma multũ: ḡ in ipsis pinguedo nõ poterit gñari. Ad h̄ dicen
dum ꝙ pinguedo est quadruplex. q̄dã est frigida ⁊ humida
aquosa sicut in porco ⁊ piscibꝰ: ⁊ hec frigiditatē sequit̄. Est
alia q̄ est vnctuosa q̄ zirbus dr̄: ⁊ hec in aĩalibꝰ siccis reperit̄
sicut in boue. Tertia est q̄ est aggregatio carnis ⁊ est calida
⁊ hũida. Quarta est intercepta inter p̄tes carnis. Dicimꝰ ḡ
ꝙ iste tres sp̄es pinguedinis vltime magis debent̄ calidis
aĩalibꝰ q̄ frigidis. Ad rationē dicēdũ ꝙ calor pōt eē magnꝰ
duplr̄. vel in se: vel in respectu. Fortis eñ est cũ ꝯuertit san-
guinē in pinguedinē. Debilis v̄o est in ꝯuersiõe piguedīs
ad carnē. ¶ Scḋo q̄rit̄ circa h̄ vnde est ꝙ quedã aĩalia sicut
alauda in t̄pe estatis plꝰ inueniũt nutrimētũ: ⁊ tñ in estate
macerrime sunt: in hyeme v̄o valde pingues. Ad h̄ dicēduꝫ
ꝙ hmõi aĩal subtilis est cõpositiõis: ⁊ iõ calor estatis hũidi-
tates ipoꝝ ꝯsumit ⁊ desiccat: vñ nutrimētũ ipoꝝ quasi totũ
resoluit̄: silr̄ in estate multũ intendũt coitui. vnde dicit ph̄s
lib. de naturis aĩaliũ: ꝙ passeres masculi minus viuũt q̄ fe-
mine: ⁊ hoc nõ est nisi ꝓpter coitũ. Dicimus ḡ ꝙ tũ ꝓpter
calorē: tũ ꝓpt̄ coitũ nutrimētũ ⁊ hũiditates desiccant̄: sũt
ergo ista aĩalia macra ī estate q̄uis habeãt nutrimētũ maiꝰ.
¶ Tertio querit̄ circa hoc de ansere quare impinguat̄ pro-
pter ablationē potꝰ ⁊ exhibitionē cibi. Ad hoc dicendũ sicut
vult ph̄s. iiij. metheoroꝝ. Impinguatio fit calido ⁊ humido
abeũte ⁊ arido ꝯstãte: q: ergo potꝰ exhibet̄ multũ humidũ
gñatur q̄d est ꝯ̄ naturã impinguatiõis: iõ sine potu impin-
guatur. ¶ Quarto querit̄ de boue quare cũ nutrit̄ in domo
ad statũ iuuētutis redit. Ad hoc dicēdũ ꝙ caro bouina duas
habet naturas. Prima est natura substãtie sicce ⁊ dure: se-
cunda est natura hũiditatis cõtente. Dicimꝰ ergo ꝙ natu-

ra substãcie multũ sicca est ⁊ dura: cui⁹ signũ est q: cũ multũ
coquit̃ nũc fit quidã: vñ dicit̃ cõiter ꝙ ius bouinũ laxat. qñ
igitur caro habẽs substantiã durã ⁊ siccã ad statũ senectutis
peruenit tota humiditas ↄsumit̃ ⁊ remanet substãtia sicca:
postea võ si cibarijs bonis nutriat̃: redit ad humiditatẽ: q:
poꝛ tenerant̃. ¶ Quinto querit̃ circa hoc de carne hũana
vtrũ maioꝛẽ pinguedinẽ habeat ꝙ̃ aliud aĩal: ⁊ videt̃ ꝙ sic:
q: ex foꝛtitudine caloꝛis digerẽtis gñat̃ pĩguedo in aĩalib⁹
sicut cinis a foꝛti igne: sed inter oĩa aĩalia hõ maximũ caloꝛem
hʒ: ergo maioꝛẽ pinguedinẽ dʒ habere. Ad oppositũ est
qđ dicũt auctoꝛes ꝙ inter oĩa aĩalia hõ maxie in tẽperamẽto
ↄsistit. Dicẽdũ igit̃ ꝙ inter oẽs carnes caro hũana maxime
hʒ vnctuositatẽ vnde ponit̃ illaudabilis nutrimẽti: tum
propter nimiã vnctuositatẽ: tum ꝓpter coꝛruptionẽ ad quã
perducitur ĩmediate cum aĩa exit a coꝛpoꝛe. Ad rationẽ patet
solutio: q: sicut dicit ysaac in coꝛpoꝛe hũano est caloꝛ naturalis
q̃ est substãtia calida aerea: cũ igit̃ caloꝛ sit magnus
indiget nutrimẽto multo: ⁊ hoc est vnctuositas sanguinis:
⁊ ideo multa vnctuositas debet esse in homine.

¶ Circa scđm proceditur hoc modo: ⁊ queritur vtrum sit
melius nutrimentum ex carne habẽte pinguedinẽ intercep-
tam: an ex carne sine pinguedine: ⁊ videtur ꝙ ex carne sine
pinguedine: q: illa caro melioꝛis est nutrimenti q̃ paucioꝛes
efficit superfluitates: sed hec est illa sine pinguedine
fm Ras. quia sanguinẽ generat ⁊ paucas superfluitates:
quare caro sine pinguedine melioꝛis est nutrimẽti ꝙ̃ cũ pinguedine.
Ad oppositũ. totũ nutrimẽtũ immediate oꝛdinat̃
ad ↄseruationẽ caloꝛis naturalis: ſʒ caloꝛ naturalis fʒ ysaac
cõiũctus est humiditati q: vnctuositati: ḡ melioꝛis est nutrimenti
caro habẽs pinguedinẽ vel vnctuositatẽ ꝙ̃ macra. Ad
hoc dicendũ ꝙ bonitas nutrimẽti in trib⁹ ↄsistit. Primũ est
multitudo nutrimẽti. Scđm est bonitas sanguinis. Tertiuʒ
est paucitas supfluitatũ. Dicim⁹ ḡ ꝙ caro habẽs pinguedinem
mixtã quantũ ad multitudinẽ nutrimẽti ⁊ etiã quãtuʒ
ad bonitatẽ sanguinis melioꝛẽ sanguinẽ gñat ꝙ̃ macra: sed
nõ quantũ ad tertiũ. ¶ Scđo querit̃ ad quẽ humoꝛẽ caro
pinguis cõuertat̃: ⁊ videt̃ ꝙ ad sanguineũ q: vnusq̃sq; cib⁹
cõuertit̃ ad illũ humoꝛẽ ad quẽ hʒ potestatiuã sĩlitudinẽ et
virtutẽ: sed caro pinguis est calida ⁊ humida sicut sanguis:
ergo poti⁹ ad sanguineũ cõuertit̃. Scđa ratio hec est: cibaria
q̃ de facili ad caloꝛẽ naturalẽ ↄuertunt̃: ad cholerã vł sanguinẽ
conuertunt̃: sed vnctuosa sunt hmõi: ḡ ad cholerã vel
sanguineũ humoꝛẽ ↄuertunt̃. Ad oppositũ est qđ dicit ysa.
ꝙ ex pinguedine phlegmatici ⁊ crudi humoꝛes gñant̃. Ad
hoc dicendũ ꝙ vt in plurib⁹ ad phlegmaticũ hũoꝛẽ ↄuertit̃
caro pinguis. Ad rationẽ primã in ↄtrariũ dicendũ ꝙ duo sunt
ibi cõsiderãda. Primũ est aptitudo vel sĩlitudo cõplexionis
ei⁹ cũ sanguine: ⁊ hoc mõ ad sanguinẽ magis ꝙ̃ ad aliũ humoꝛẽ
habet ↄuerti. Scđm est priuatio digestionis ei⁹: ⁊ hoc
modo nõ ↄuertit̃ ad sanguinẽ nisi prius digerat̃: ⁊ iõ pinguedo
semꝑ cruda fit ⁊ non cõuertit̃ ad sanguinẽ: sed poti⁹
ad phlegmaticũ humoꝛẽ. Ad scđm dicendũ ꝙ cũ res vnctuosa
venit ad stomachũ sicut vult Gal. aut inuenit caloꝛẽ temperatũ:
⁊ tũc nõ põt ad cholerã ſʒ ad sanguinẽ ↄuerti: ſʒ qñ
inuenit caloꝛẽ ardentẽ sicut in febꝛicitãte: tũc ad gen⁹ cholericum
cõuertit̃: si debilẽ inueniat tũc cõuertit̃ ad phlegma.

¶ Tertio q̃rit̃ circa hoc qũo res vnctuosa debeat exhiberi:
⁊ videt̃ ꝙ nõ in pꝛĩcipio: sup oĩa in regimẽto sanitatis fastidiũ
maxie fugiẽdũ est: ⁊ maxie illud qđ appetitũ remouet a
coꝛꝑe inanito: ſʒ pĩguedo fastidiũ gñat sicut ipe dicit: ḡ pinguedo
in pꝛĩcipio nõ dʒ dari. Scđa rõ hec est: nihil qđ impedit
digestionẽ alioꝝ ciboꝝ ipos remouẽdo a loco digestiõis
cõpetit: sed caro pinguis est hmõi: ḡ caro pinguis in pꝛincipio
non cõpetit. Ad hoc dicendũ ꝙ nõ dʒ dari cibus vnctuosus
in pꝛincipio. Ad rõnẽ dicendũ ꝙ duo sunt cõsiderãda in
hmõi administratione. Primum est regimentũ sanitatis.
Scđʒ ẽ suffocatio appetit⁹. Primo mõ res vnctuosa nõ cõpetit.
Scđo etiã mõ nõ cõpetit nisi quodã modo. ¶ Sed tũc
querit̃ vtrũ debeat exhiberi ⁊ qñ plus nocet. Ad hoc dicendum
ꝙ nõ debet dari neq; ante neq; post: q: cib⁹ vnctuosus
nunꝙ̃ dʒ dari cũ alijs cibarijs sicut vult Auicẽ. sed ante ꝑ magnam
moꝛã: ⁊ iõ dicit Ras. ꝙ fruct⁹ molles sicut ficus ⁊ racemi
⁊ hmõi ꝑ magnã moꝛã ante debẽt dari: ⁊ pontici ꝑ magnã
moꝛã post: ⁊ hec patẽt plenarie ca. de fructib⁹. ¶ Quarto
querit̃ qũo caro mollis appetitũ remouet: q: appetit⁹ caninus
frigiditatẽ stomachi sequit̃: q: coꝛrugant̃ partes stomachi:
⁊ tũc sentit stomachus suã inanitionẽ: sed pinguedo
ad hũoꝛes frigidos ↄuertit̃: ḡ stomachũ infrigidat: ḡ appetitum
caninũ auget ⁊ nõ remouet. Ad oppositũ est illud qđ
dicit Ga. in cõmento sup apho. ꝙ pinguedo caninũ appetitum
sedat. ¶ Querit̃ etiã rõne hui⁹: q̃ pinguedo magꝭ cõpetat
an poꝛci an bouis. Ad hoc dicendũ ꝙ canin⁹ appetit⁹ ꝓuenit
ex nimia frigiditate stomachi inanitionẽ faciente ⁊ appetit
repleri: res võ vnctuosa cũ datur diffundit̃ ꝑ totũ stomachũ
sicut butyrũ vel oleũ in patella calida: ⁊ ita multũ replet
stomachũ repletiõe phãtastica: sĩlr vinũ grossuʒ rubeũ
hoc idẽ facit: sed nõ quodcũq;: q: vinũ ponticũ ⁊ rubeũ non
cõpetit: sed vinũ rubeũ grossum dulce sicut vinũ rubeuʒ de
hispania. Ad hãc questionẽ dicendũ ꝙ pinguedo poꝛci maxime
valet ↄ appetituʒ caninũ: q̃ ꝙ̃uis frigida sit: tñ mollis
est ⁊ remollit infrigidãdo stomachũ. Ad rõnẽ pʒ solutio: q:
ꝙ̃uis ĩfrigidet nõ tñ dat̃ ꝓpt̃ frigiditatẽ ſʒ ꝓpter repletiõeʒ.

¶ Circa tertiũ ꝓcedit̃ hoc mõ: ⁊ querit̃ qũo caloꝛ naturalis
ex reb⁹ vnctuosis nutriat̃: ⁊ videt̃ ꝙ hoc sit falsum: caloꝛ
naturalis ĩmediate ex sanguine nutrit̃: sed res vnctuose ad
foꝛmã sanguinis cũ difficultate cõuertunt̃: ergo ex eis non
nutrit̃ caloꝛ naturalis. Cõtrariũ dꝛ in ifra. ¶ Ratiõe huius
querit̃: cũ sint due substãtie in coꝛꝑe q̃ sunt pꝛincipia vite. s.
caloꝛ naturalis ⁊ spirit⁹: cũ ex vnctuositate sanguinis caloꝛ
nutriat̃ naturał: querit̃ ex quo nutriat̃ spũs. Dicẽdũ ꝙ ex
reb⁹ vnctuosis nutrit̃ caloꝛ naturalis ⁊ etiã innaturalis: vel
ex vnctuositate sanguinis: sed hec vnctuositas est duplex:
quedã est nõ ↄuersa ad sanguinẽ: ⁊ ex hac non nutrit̃ caloꝛ
naturalis. Est alia iã cõuersa ad naturã sanguinis: ⁊ hec dꝛ
vnctuositas [illegible]guinis: ⁊ ista nutrit̃ caloꝛ naturalis. Ad questionẽ
dicẽdũ ꝙ in sanguine sunt quedã partes calide ⁊ humide
aeree: ⁊ ex istis nutrit̃ caloꝛ naturał. Alie sunt partes
sanguinis pure subtiles ignee: ⁊ ex talibus nutrit̃ spiritus.
¶ Scđo querit̃ de quadã ↄtrarietate: q: dicit ysaac ꝙ in aĩalibus
humidis caro masculi melioꝛ est: in siccis caro femine
melioꝛ: superi⁹ tñ dixit ꝙ vłr caro masculi melioꝛ est: vñ dixit
ꝙ vacca peioꝛis est nutrimẽti ꝙ̃ bos. Ad hoc dicendũ ꝙ bonitas
nutrimẽti ↄsistit in duob⁹. in puritate carnis ⁊ tẽperamẽto
cõplexiõis. Primo mõ caro masculi melioꝛ est: q: caloꝛ
foꝛtꝭ ẽ q̃ carnẽ a supfluitatib⁹ depurat. Scđo mõ caro femine
est melioꝛ: q: hũoꝛes magꝭ tẽꝑatos gñat: sic itellexit hoc ysa.

¶ Circa quartũ sic ꝓcedim⁹: querit̃ qũo res cali. ⁊ hu. sint
bone in autũno ⁊ in vere: ⁊ videt̃ ꝙ nõ. Idẽ respectu ↄtrariꝝ
nõ est bonũ: sed ver ⁊ autũnus sunt tẽpoꝛa ↄtraria: ḡ si carnes
sunt bone in vno: nõ erũt bone in alio. Cõtrariũ dicit ysaac
Ad hoc dicẽdũ ꝙ carnes calide sunt bone in vere ⁊ autũno:
vñ dicendũ fm Ga. ꝙ ver nõ est tẽpus calidũ ⁊ humidũ: ſʒ
tẽpus tẽperatũ. autũnus võ tp̃s distẽperatũ: ⁊ iõ in vere cõpetũt:
q: sĩles sunt isti. in autũno võ cõpetũt ꝓpter ↄtrariũ: q:
autũn⁹ frigidus est ⁊ siccus. Ad rõnẽ dicẽdũ ꝙ nõ est sĩle de
vere ⁊ alijs tempoꝛib⁹: q: alia tp̃a inequalia sunt.

¶ Circa quintũ ꝓcedit̃ hoc mõ: querit̃ vtrũ caro poꝛcina
sit melioꝛ in estate: ⁊ videt̃ ꝙ sic: q: caro frigida ⁊ hũida in
estate cõpetit: sed caro poꝛci est hmõi: ḡ caro poꝛci in estate
cõpetit. Scđa rõ hec est: in illo tp̃e caro est laudabilioꝛ ĩ quo
est tẽperatioꝛ in se ⁊ respectu coꝛꝑis humani: sed caro poꝛci
frigidissima est: ḡ tẽperat̃ ꝑ caloꝛẽ estatis: ḡ cõpetit plus in
estate ꝙ̃ in alio tp̃e. Ad hoc dicẽdũ quicquid dicat vulgus:
ꝙ plus cõpetit in estate. Quidã tñ volẽtes vulgus sustinere
dicũt ꝙ caro poꝛcina multum nutrit ⁊ est dure digestionis:
⁊ ideo debet exhiberi in tẽpoꝛe illo in quo caloꝛ est foꝛtis: ⁊
hoc est in hyeme: ⁊ ideo in hyeme competit. In estate vero
non cum caloꝛ sit debilis: hoc tamen videtur mihi esse falsum:
q: dicimus ꝙ caro poꝛci leuioꝛ est ꝙ̃ alie carnes.

¶ Diuersitates nutrimẽti aĩaliũ artificialiter sunt tres ⁊c.

¶ Circa partẽ istã quattuoꝛ dubitant̃. Primũ est in q̃bus
sit maioꝛ humiditas: an in elixis carnib⁹: an in assatis. Scđʒ
est de vsu carniũ assatarũ. Tertiũ est de vsu carniũ elixataꝝ.
Quartũ de malicia ⁊ nocumẽto carnium.

¶ Circa pꝛimum pꝛoceditur hoc modo: videtur ꝙ̄ in elixis maioꝛ ſit humiditas: carnes que aſſantur recipiũt decoctionem ab igne abſqꝫ humido aquoſo: tunc eñ ignis multũ calefacit: ſed cum calefacit cum humido aquoſo medio non ita vehemẽter calefacit neqꝫ tanta fit ibi deſiccatio ab igne: ſed carnes elixe decoctionẽ recipiũt ab igne humido aquoſo mediãte. Aſſate vͦ decoctionẽ recipiũt abſqꝫ hũido aqͦſo: ergo in elixis eſt maioꝛ humiditas ꝙ̄ in aſſatis. Sc̄da rõ hec eſt: ille apparatus carnes ſiccioꝛes efficit in quo carniũ maioꝛ cõſumit᷑ humiditas: ſed aſſatio eſt hmõi apparatꝰ ſicut vult yſaac. aſſe eñ cõſumptionẽ humiditatis recipiũt ſicut teſtat᷑. vñ pingues debẽt aſſari ⁊ macre elixari: ergo in aſſatis minoꝛ eſt humiditas ꝙ̄ in elixis. Ad oppoſitũ eſt qḋ dicit phus quarto metheoꝛoꝝ. ſ. ꝙ in elixis eſt maioꝛ ſiccitas: in aſſatis vͦ maioꝛ humiditas. vñ dicit ꝙ in elixis eſt hũiditas in pꝛofundo pauca: multa vͦ in ſupficie: in aſſatis vͦ econuerſo. Ad hoc dicendũ ꝙ elixe maioꝛẽ habẽt humiditatẽ ꝙ̄ aſſate. Notandũ tñ ſm quoſdã ꝙ partes in carne ſunt duplices: q: quedã ſunt partes in ſupficie: ⁊ h̓ mõ ſicut dicũt elixe maioꝛẽ habẽt humiditatẽ ꝙ̄ aſſate. Alie ſunt partes in ꝓfundo: ⁊ hoc mõ elixe ponunt᷑ minꝰ humide ꝙ̄ aſſate: q: tota humiditas tẽdit ad ſupficiẽ. In aſſatis vͦ cũ ignis ſupficiem ĩmediate attingat deſiccat illam ⁊ claudunt᷑ poꝛi ita ꝙ tota humiditas in ꝓfundo recludit᷑: ⁊ iõ hoc modo ponunt᷑ humidioꝛes ꝙ̄ elixe. Iſta tñ poſitio mihi videt᷑ eē erronea in medicina. vñ dicimꝰ ꝙ elixe aſſatis ſunt hũidioꝛes: nõ ſm pꝛofunditatẽ caloꝛis in ſingulis partibꝰ: ſꝫ penetratio caloꝛis vſqꝫ ad ꝓfundũ magis deſiccat ſine aqua ꝙ̄ cũ aqua: et hoc nõ eſt dubiũ: ꝗ cuꝫ in aſſatis fiat penetratio caloꝛis vſqꝫ ad ꝓfundũ ſine aqua media: in elixis vͦ cũ mixtiõe aque: ꝗ aſſate ſimplr̃ ſiccioꝛes ſunt ꝙ̄ elixe. Sc̄da ratio hec eſt: dicit phs ſupflua aſſatio toꝛrefactio eſt: ſed elixe nõ pñt elixari ꝙ toꝛreãt: ergo nõ ſunt ita ſicce ſicut aſſate. Tertia ratio hec eſt: dicit yſaac. carnes aſſate ſicce: elixe hũide: iuſcellate medie: ſed vnũquodqꝫ extremũ magis participat diſpoſitionẽ ꝙ̄ mediũ: ſed iuſcellate ſunt medie: ꝗ multo foꝛtiꝰ elixe humidioꝛes ſunt ꝙ̄ aſſate. Hoc etiã pꝫ experimẽto: q: ſi alicui dent᷑ partes ꝓfunde elixoꝛũ inueniunt᷑ molles: humide et apte ad digerendũ: aſſate vͦ nõ. vñ medicus elixas pꝛecipit ⁊ aſſatas ꝓhibet infirmo: ⁊ ſic tã experimẽto ꝙ̄ rationibꝰ patet ꝙ aſſate ſiccioꝛes ſunt ꝙ̄ elixe. Contrariũ tñ dicit phs in quarto metheoꝛoꝝ. Ad hoc dicendũ ꝙ hũiditas eſt duplex: quedã eſt eſſentialis: quedã accidẽtalis: ꝗ̄ ex aqua ꝯtrahit᷑. Dicit᷑ igitur ꝙ in aſſatis humiditas magna eſt in ꝓfundo in ſupficie vͦ pauca: q: poꝛi claudunt᷑: cũ ſupficies ĩmediate ab igne attingit᷑: ⁊ humiditas ſubſtãtialis interiꝰ retinetur. Hec vͦ poſitio nulla eſt: q: in elixis nõ ſolũ aqua elixãs dat humiditatẽ: ſed etiã ſubſtãtialẽ ꝯſeruat. Falſificat᷑ etiaꝫ hoc modo: q: humiditas ſubſtãtialis que in carnibꝰ ꝯtinet᷑ plus deſiccat᷑ in aſſatis ꝙ̄ in elixis: q: iſte ĩmediate ab igne attingunt᷑: dicimꝰ igit᷑ aſſertiue ꝙ loquẽdo de vtraqꝫ humiditate. ſ. accidẽtali ⁊ ſubſtãtiali: elixe ſunt hũidioꝛes ꝙ̄ aſſate: nec credo phõ in hoc: tñ ſuſtinẽdo dico ꝙ ipſe non cõparat carnes aſſatas ad elixas qñ dixit ꝙ elixe ſunt ſiccioꝛes: ſed elixas ad ſeipſas cõparat: ⁊ ſilr̃ aſſatas: vñ aſſate humidioꝛes ſunt in pꝛofundo ſeipſis in ſuperficie: ⁊ ita intellexit phs in quarto metheoꝛoꝛum.

¶ Circa ſc̄dꝫ ꝓcedit᷑ hoc mõ: querit᷑ vtruꝫ caro aſſata cõpetat in paralyſi: ⁊ videt᷑ ꝙ nõ: dicit Raſ. in almãſo. caro aſſata vix digerit᷑: ⁊ ſi digerit᷑ vix aut tarde tota digerit᷑: ſꝫ talis cibus nõ cõpetit in paralyſi: ergo caro aſſata non cõpetit in paralyſi. Ad oppoſitũ eſt auctoꝛitas Raſ. cap. de paralyſi: vbi dicit ꝙ paralyticis cõpetit caro in ſartagine frixa. Ad h̓ dicẽdũ ꝙ caro frixa paralyticis cõpetit. Ad rõnem dicẽdũ ꝙ duo ſunt cõſiderãda circa hmõi egritudines. Pꝛimũ eſt tenoꝛ virtutis digeſtiue foꝛtis vl̓ debilis. Sc̄m eſt virtꝰ deſiccatiua. Pꝛimo modo nõ cõpetit caro aſſata paralyticis niſi multũ foꝛtis virtus reperiat᷑: quantũ tñ ad virtutẽ deſiccatiuam cõpetit caro frixa paralyticis. Illa ergo via qua nõ cõpetunt ꝓpter digeſtionis debilitatẽ apponant᷑ aliqua ꝗ̄ iuuent digeſtiuã ſicut piper: ꝫinꝫiber ⁊ hmõi. ¶ Sc̄do querit᷑ circa hoc ꝗ̄ magis cõpetit in diſſinteria: an elixa an aſſata: ⁊ videt᷑ ꝙ̄ elixa: in fluxu ventris ſequit᷑ debilitas ſtomachi et epatis: ſed in tali moꝛbo cõpetit caro facilis digeſtiõis: ſꝫ talis eſt elixa ſm raſ. ⁊ nõ aſſata: ergo in diſſinteria elixa cõpetit. Contrariũ faciũt pꝛactici. pꝛecipiũt dari aſſatas ⁊ elixas ꝓhibẽt. Ad hoc dicẽdũ ꝙ aſſata cõpetit in dyarria. Sed circa hmõi egritudinẽ duo ſunt ꝯſiderãda. Pꝛimũ eſt tenoꝛ virtutis digeſtiue: ſc̄m eſt fluxus. Dicimꝰ igit᷑ ꝙ ſi virtꝰ eſt foꝛtis aſſate debẽt exhiberi: ſi debilis elixe: quãtũ tñ ad fluxũ aſſate cõpetũt. ¶ Tertio q̄rit᷑ vtrũ caro frixa in hydrope debeat exhiberi ſicut in paralyſi. Ad hoc dicendũ ꝙ nõ cõpetũt frixe in hydrope ſicut in paralyſi. vñ nõ eſt ſil̓e de paralyſi ⁊ hydrope: q: ĩ paralyſi ẽ materia frigida groſſa imbibẽs neruos: ⁊ hic moꝛbus eſt extra mẽbꝛa nutritiua: non eñ in paralyſi mẽbꝛa nutritiua ledunt᷑: ſed ſolũ nerui: ⁊ iõ q: epar eſt ſaluũ: ideo cibaria groſſa bñ cõpetũt: ſꝫ in hydrope virtꝰ digeſtiua eſt debilis: ⁊ iõ carnes aſſate nõ debent exhiberi: cũ digeſtionẽ impediãt. ¶ Quarto querit᷑ vtrũ cum carne aſſata debeat alia caro exhiberi: ⁊ videt᷑ ꝙ ſic: q: ſicut dicit Auicẽ. cibaria qñqꝫ contẽperãda ſunt: q: cũ ſunt ſicca humida aliqñ accipiunt᷑ vt vnũ contẽperet reliquũ: ſed caro aſſata eſt valde ſicca: ergo debet dari cũ alijs hũidis. Contrariũ tñ dicit Raſ. ꝙ poſt aliũ cibũ nõ eſt accipiẽda: neqꝫ cuꝫ alio cibo. Ad hoc dicendũ ꝙ nõ dꝫ accipi cũ alio cibo: q: iſta caro dure digeſtiõis eſt: vñ ſi admiſceret᷑ cũ alio cibo penetraret indigeſta ⁊ cruda cum illo cibo ad epar: ⁊ ſic gñaret malas egritudines: ⁊ hoc eſt qḋ dicit auicẽ. ꝙ cibꝰ ſubtilis cũ groſſo nõ debet accipi. ¶ Quinto querit᷑ vtrũ poſt carnẽ aſſatam debeat potus exhiberi: ⁊ videt᷑ ꝙ ſic: q: potus humiditates coꝛpoꝛis reſtaurat ⁊ maxime vinũ: ſed ꝓpter carnes aſſatas coꝛpus multũ ꝯſumit᷑: ergo poſt eas potus dꝫ exhiberi. Ad oppoſitũ eſt illud qḋ dicit ꝙ poſt ipſarũ acceptionẽ potꝰ nõ eſt ſumẽdus niſi in magna neceſſitate. Ad h̓ dicendũ ꝙ poſt carnẽ iſtã potꝰ non debet accipi quouſqꝫ ꝯſtet rectoꝛi ſanitatis ꝙ cibus ſit digeſtꝰ: ⁊ hoc maxime cũ carnibꝰ: potus eñ ⁊ maxime vinũ facit cibũ penetrare ad mẽbꝛa: ⁊ iõ ſi potus anteqꝫ̄ cibus ſit digeſtꝰ accipiat᷑: cibus crudus ⁊ indigeſtus ad mẽbꝛa trahet᷑: ⁊ ſic egritudines gñabunt᷑. Ad rationẽ dicendũ ꝙ duo ſunt ꝯſiderãda in hmõi exhibitiõe. Pꝛimum eſt cõfoꝛtatio caloꝛis naturalis: ⁊ hoc mõ vinuꝫ dꝫ exhiberi cũ caloꝛẽ naturalẽ multũ cõfoꝛtet. Sc̄m eſt penetratio ad mẽbꝛa: ⁊ hoc modo nõ debet dari potꝰ niſi poſt ꝑ magnam moꝛã qñ ꝯſtat rectoꝛi ſanitatis de oĩmoda digeſtiõe carnis. ¶ Sexto querit᷑ de carne cocta in paſta: ⁊ videt᷑ ꝙ talis caro nõ ſit bona: q: caro in qua retinent᷑ ſupfluitates ⁊ fumoſitates eſt mala: ſed tales ſunt carnes in paſta cocte: ꝗ hmõi carnes male ſunt. Hoc etiã patet ꝑ Auicẽ. ꝙ caro cocta ĩ paſta tẽdit ad naturã veneni ⁊ quaſi venenũ eſt. Cõtrariũ facit vulgus. Pꝛeterea dicit Raſ. ꝙ caro cocta cum frumẽto bona eſt: ꝗ ſimiliter cocta in paſta eſt bona. Ad hoc dicendũ ꝙ caro cocta in paſta peſſima eſt. vñ ab Auicẽ. reputat᷑ quaſi venenũ: nec eſt ſil̓e de carne cocta cũ frumẽto: q: illa habet reſpiraculũ per qḋ fumi exhalãt: caro vͦ cocta in paſta hoc nõ hꝫ: ⁊ iõ fumi non exhalãt nec euitant᷑: ⁊ ideo mala.

¶ Circa tertiũ querit᷑ de vſu elixarũ: ⁊ querit᷑ ꝗ̄ caro debeat ante dari an elixa an aſſata: videt᷑ ꝙ elixa: q: ſicut dicit yſaac ille cibus pꝛimo dꝫ exhiberi ꝗ pꝛimo habet virtutẽ extẽdi a ſtomacho ita ꝙ receſſerit cũ alius cibus aduenerit q: aliter ambo lubꝛicarent᷑: ꝗ elixa cũ ſit hmõi reſpectu aſſate debet pꝛiꝰ exhiberi. Ad oppoſitũ eſt ratio Cõſtã. Duplex eſt pars in ſtomacho: ſuperioꝛ ⁊ inferioꝛ. Pars aũt que eſt in ꝓfundo calidiſſima eſt reſpectu partis ſuperioꝛis: cibus vͦ groſſus indiget foꝛtioꝛi digeſtione ꝙ̄ ſubtilis: ꝗ indiget foꝛtioꝛi caloꝛe: caro vͦ aſſata cibus groſſus eſt reſpectu elixe: ergo foꝛtioꝛi indiget digeſtiõe: ⁊ ſilr̃ foꝛtioꝛi caloꝛe: ſꝫ huiuſmodi caloꝛ eſt in parte inferioꝛi ſtomachi: ꝗ pꝛius dꝫ oꝛdinari ꝙ̄ elixa. Ad hoc dicendũ ꝙ neqꝫ ante neqꝫ poſt cuꝫ alio cibo dꝫ accipi: ⁊ ſi accipiat᷑ ſubtile pꝛiꝰ dꝫ accipi. Ad rationeꝫ dicendũ ꝙ in regimẽto ſanitatis duo ſunt conſiderãda. Pꝛimũ eſt digeſtio nutrimẽti perfecta ⁊ imperfecta. Sc̄m eſt oꝛdo ciboꝝ. Pꝛimo mõ groſſa cibaria in ꝓfundo ſtomachi debẽt poni ⁊ pꝛiꝰ accipi: quantũ vͦ ad oꝛdinẽ ciboꝛum ſubtilis debet pꝛecedere.

Circa quartū, pcedit hoc modo: querit vtrū malicia carnis vel nocumentū possit remoueri p aliqua alia. Ad h dicēdū ꝙ sic: qđ patet: cū eīm carnes dant febricitātib' caliditas carū ꝺƺ reprimi: ⁊ iō ad reprimendū caliditatē illā coquunt cum ramis portulace ⁊ hmōi herbis frigidis ⁊ cū succo vue acerbe ⁊ cū aceto ⁊ cū succo pomi citrini: sic eīm ius infrigidatur propter frigiditatē hmōi herbarū: ⁊ ideo hoc modo caro potest exhiberi: ⁊ sic patet ꝙ malicia vel nocumentum carnis potest remoueri per aliqua alia.

De diuersitate mēbrorū animaliū. Cap. xxxviij.

Lectio. xxxviij.

Animaliū mēbra tripliciter sunt diuersa. primum ex cōplexione sua: scđo ex locis: tertio ex quiete ⁊ motu suo. Cōplexio est triplex. alia dura ⁊ neruosa sicut vēter ⁊ cutis: nerui: intestina vł cartilagines ⁊ silīa. Alia mollis ⁊ tenera sicut piguedo: medulle: cerebrū: nucha ⁊ silīa. Alia media sicut caro musculoꝝ ⁊ lacertoꝝ: ⁊ carnes ceterē pinguedine nude. maxime si de aīalibus sint in crassitie tēperatis. Que mēbroꝝ sicca sunt ⁊ neruosa frigitudo dñat ⁊ siccitas. vñ ad digerendū dura: stomacho laboriosa: in sanguinē diu ⁊ tarde ꝯuertibilia Cibus naturalr siccus parū sanguinis ⁊ hūiditatis habēs: diu in stomacho morat ⁊ tarde excoquit: ⁊ iō ad nutrimentum paruus. maxime si de macris siccis veterib' sit aīalib' sicut bouinis caprinis. Si aūt de iunioṙib' vel de humidioṙib' paruis crassis vel naturaliter hūidis: sicut pecorinis: ⁊ porcinis: si bn̄ possūt digeri: multū dant nutrimentū: ad dissoluēdū de mēbris durū: q: siccitas cōplexionis coꝝ mēbroꝝ hūiditate ⁊ crassitie tēperat. Que mēbrorū mollia ⁊ tenera sunt: calor ⁊ hu. eis dñat: hūiditas vo pl': q̄ in tria diuiditur. Alia eīm liquida sicut pinguedo inter carnez admixtā q̄ est vnctuosa. Alia coagulata sicut pinguedo zirbi: renū: dorsorū: locoꝝ suminosoꝝ: ⁊ silīa. Alia media sicut cerebrū: medulla: nucha. Liq̄da: ex liq̄ditate sua nutrimētū suū inter subtilē ⁊ grossuz significāt. Coagulata ex coagulatiōe ⁊ grossicie nutrimētū suū esse mōstrāt. Inde. H. piguedo est duplex. Alia eīm mollis ⁊ liq̄da: calore aūt ignis dissoluta: ⁊ īfrigidata q̄si oleū ver' remanet coagulata. Alia igni dissoluta cito infrigidat ⁊ coagulat: q̄ in duo diuidūtur. Aut eīm sunt de aquosis aīalib' sicut piscib': Aut de terrestrib'. Que de aquosis cito dissoluunt: neq̄ tā cito coagulant. Que de terrestrib': nō cito dissoluunt ⁊ cito coagulant: vñ aquosoꝝ aīaliū pinguedo pl' est ꝙ vnctuositas. Terrestriū vo maior ē vnctuositas ꝙ piguedo: q̄ duob' modis itelligit. ex sēsu ⁊ ratiōe. Sēsu: q: si tāgim' pinguedinē terrestriū aīaliū: manib' vnctuositas sua inuiscat q̄si oleuz. Si saporem' vnctuositatē cū sapore multū sentim'. In aquosis non silr. Si eīm tangant: nulla vnctuositas manibus inuiscat: neq̄ in sapore sicut terrestriuz vnctuositas sentitur. Ideoq̄ de aquosorū pinguedine plus comedit ꝙ de pinguedine terrestriū: q: terrestria ex nimia vnctuositate sua cito saturāt. Ex ratiōe: quia aquosa naturaliter sunt humidiora. Humiditas aūt sua in corpe augmētata postꝙ mēbra inde nutriunt: quedā supfluitas remanet quā mēbra expellunt ad corpis interiora. vbi est locus ad quē supflua expellūtur: in quo coadunent ⁊ augmētent: ⁊ a natura scđo excoquātur: ⁊ ex illis ingrossatis pinguedo quedā cōficit. De terrestrib' nō silr: q: hūiditas ad cōpositionem humidoꝝ. i. aquosorū minor est: q̄ cuz parua sit: mēbra pauperiora fiūt nutrimētis: ⁊ nō ab eis separatur humiditas: sed ⁊ p totā carnē diuidit: in q̄ calor naturalis eā dissoluit: ⁊ vnctuositatē liquidā facit Ideoq̄ oīa aīalia naturalr hūida sunt pinguiora ⁊ minus vnctuosa. Que aūt naturaliter sicca vnctuosiora ⁊ min' pinguia. Ideo q̄ in porcis auget piguedo: q: cōplexiōi sue naturalis hūiditas dñat. Unctuositas aūt in bob' crescit: q: siccitas pricipat sue cōplexiōi. Facile ḡ intelligit vnctuositatē esse calidiorē ⁊ humidiorē ꝙ pinguedinē: q: calorē naturalē hƺ peruicinū sibi. Carnis piguedo frigidior est vnctuositate ⁊ siccior: q: a calore ē remota ⁊ hūiditate. Si aūt piguedo ⁊ vnctuositas insilr sunt: parū nutriūt: ⁊ illaudabiliter. vnde nō ad cibū: sed solū ad cōdimentū danda sunt. Unūquoq̄ eīm hoꝝ primū stomachi est inflatiuum: saturās cito ⁊ corripens quicq̄d ciboꝝ inuenit in stomacho: supinnatās: imitta vo illis inuiscat ⁊ ingrossat illos: et ad digerēdū ꝯtit: sicq̄ stomacho immoratur: nec alios cibos stomachus appetit. Cū aūt incipiat cib' ille digeri: asperitatē stomachi emollit: lubricās ergo fit ⁊ cito emittit. Cū ergo ad intestina deuenit: subtilitas cibi īgrossat: ⁊ penetratio epatis p meseraicas cōtrahit: vñ mēbra paruissimū ⁊ pessimum attrahūt nutrimētū. pessimū: q: oppilationē facit ⁊ in grossumvel subtile phlegma fm̄ q̄litatē sui se traducit. Si eīm grossus est ⁊ coagulat' sicut zirbū ⁊ piguedo renū: phlegma gñat grossuz. Si vnctuosus liq̄dū sicut carni admixt' subtile phlegma gñat. Inde ruffus: mēbra inq̄t nō de piguedine vel vnctuositate accipiūt tantū nutrimentū: quantū plenitudinē ⁊ saturitatē faciūt. Intēdit aūt q: saturitas sua maior fit ꝙ mēbroꝝ nutrimēta. Ad stomachū eīm venientia inflāt: implēt: ⁊ cito saturant: cū digeri incipiāt: cito eijciunt ab intestinis: sicq̄ vene inde parū accipiunt nutrimēti. Itē. H. Que mēbroꝝ crassiora sunt: plus saturant: magis exinaniūt: que vo min' grossa sunt min' saturātia tarde exinanientia. Diuersitas aūt pinguedinis nutrimētorū ⁊ sue actiōis est: q: pinguedo calefacit ⁊ humectat: sed in multū ⁊ min' diuersant quiq̄ ex reb'. Una ex aīaliū gñib'. Scđa ex naturis ⁊ cōplexiōib'. Tertia ex etatib'. Quarta ex nouitatibus ⁊ pinguedinis vetustatib'. Quinta ex artificialib'. Ex gñib' triplr. Aut eīm masculina: aut feminina: aut neutra. Masculina calidior ⁊ siccior ad cōparationē sui gñis. Feminina min' calida ⁊ mag' humida ad masculina sui gñis cōparata. Castrorū mediocris. Inde. H. piguedo femine oīm aīaliū min' calida ⁊ hūidior. masculina calidior ē ⁊ siccior: castroꝝ.

De diuersitate aīaliū ex naturis. Cap. xxxix.

Diuersitas ex naturis sex ꝯsideratur modis q: cū oīs pinguedo assimulat naturali complexioni aīalis sui generis: si natura est calidior plus calefacit. si frigidior min'. si mediocris mediocriter adauget. Silr de hūiditate dƺ intelligi. si humidior mag' humectat. si siccior min'. mediocris mediocriter. vnde pinguedo porcina ma

gis ceteris humectat: corpa: nulla calefactione appa
rēte. Pinguedo leonina plus calefacit ꝙ̃ cetere ꝛ mi
nus humectat. Humidior enī porcus naturalr̄ cete-
ris aīalib⁹ est: ꝛ calor ē ei tēperat⁹ sicut naturali calo
ri. vicin⁹ est enī sicut saporissimū oleū in calore solū: in
hūiditate aūt non: pīguedo enī porcina hūida: oleū
autē siccū. Vn̄ vnctuosa porcina liq̄da est: fluida pin
guedo: iuuatiua forti tenasino in intestinis ꝛ nimie
morsure. Sua enī subtilitate ꝛ liquore: poros mēbro
rum penetrat: ꝛ mordentiū nocumentū humoꝝ miti
gat: lȝ aūt hec eadē humiditas (al's ꝓprietas) hume
ctat: in pinguedīne inueniť anserina ex nimia hūidi-
tate sua: leonina naturalr̄ ceteris calidior ē ꝛ siccior.
Ideoqȝ pinguedo sua dissolutissima ꝛ inflatissima:
sicqȝ torturis neruoꝝ iuuatissima: ad durū ꝛ ad diu-
turnū valet apostema: bouina mediocris est iter por-
cinā ꝛ leoninā. Caprina etsi sit min⁹ calida ꝙ̃ bouina
calidior ē tn̄ ꝙ̃ porcina: q: caprina etsi ceteris ambu
lātib⁹ sit frigidior: tn̄ ad cōparationē cōplexiōis tē-
perate calidior ꝛ siccior. siccitas sua testať: ꝙ postꝙ̃
dissolniť: cito ꝯsolidať ꝛ coagulať. vn̄ vulnerib⁹ in in-
testinis ē iuuatiua: si clystere inde fiat q: cito coagu
lat ꝛ ꝯsolidat. Iuuat ꝙ̃ȝ si cū ptisano coquať: vulnera
pulmonis ꝛ ītestinoꝝ silr̄ mūdificat in oī passiōe cui
op⁹ ē solidatiōe. pecorina etsi porcina ꝛ caprina cali
dior sit: tn̄ siccior porcina: ꝛ caprina hūidior erit: ꝛ iō
magis in intestino iuuat: qd̄ colō vocať: passiōes ma
las: q: pinguedo porcina q: est siccior ea: porcina enī
ex liq̄ditate fluida est: ꝛ nō manet sup vulnera: peco-
rina ex mediocri hūiditate sua melior est: etsi tardi⁹
ꝙ̃ caprina coaguletur naturalr̄. Inde Gal'. de pingue-
dine. Pinguedo inquit leonina siccior est ꝛ calidior.
Canina siccior bouina: bouina siccior caprina: capri-
na siccior pecorina: pecorina siccior porcina: porcina
siluatica calidior ꝛ siccior domestica est.

¶ De diuersitate pīguedinis ex etate aīaliū. Ca. xl.

Diuersitas pinguedinis ex aīaliū etatibus
quattuor modis diuersať. Est enī pīguedo
parui ꝛ lactentis: est ꝛ vicina lactenti: est ꝛ
aīalis iuuenis: est ꝛ decrepiti. Que lactētis
aut vicina lactēti: tēperata in calore erit: in hūidita-
te erit multa. Iunioris calidior ꝛ min⁹ humida. De-
crepiti pinguedo frigidior est ꝛ siccior ceteris: mascu
lina calidior ꝛ siccior feminina: tn̄ iunioris calidior est
ꝛ siccior veteris.

¶ De diuersitate pin
guedinis ex nouitate ꝛ vetustate. Cap. xlj.

Diuersitas pinguedinis ex nouitate ꝛ ve-
tustate erit duplex. est enī recēs vicinitus
ab aīali separata: est vetus iā diu semota.
¶ Recēs min⁹ calida ꝛ magis humida.
Vetus calidior ꝛ min⁹ hūida: ꝛ quāto vetustior: tan
to calidior ꝛ min⁹ hūida: q: in ea pinguedo vetustissi
ma: q: ī calore aeris: quāto plus elongať: tāto sibi ca
lor magis ꝑstať: ꝛ hūiditas desiccať. Vn̄. Ga. Pin-
guedo vetustissima magis est calida: ꝛ multo minus
humida: ꝛ iō magis ꝙ̃ recēs dissolutiua erit. Euris-
phoridus: oīs inq̄t pinguedo siue zirbū vetustissima
hūiditate minorať ꝛ calore maioratur. Testať hoc vi
num: mel: acetum: que quanto sunt vetera: tāto plus
confortantia ꝛ acutiora.

¶ De diuersitate pinguedinis ex artificijs. Ca. xlij.

Diuersitas pinguedinis ex artificijs duplex
erit. aut enī simplex: aut cōposita. Simplex
ex nature cōplexione ꝛ ceteris cōsiderāda.
Cōposita ex admixtis aliā nāciscať naturā.
vnde pinguedo salsa calidior ꝛ siccior non salsa: q:
sal calorem prestat.

¶ Diuersitas nutrimēti aīaliū a parte ipsoꝝ ꝛ coꝝ dispo
sitionū assignata est. In hac parte determinat de ei⁹ diuer-
sitate a parte mēbroꝝ aīaliū assignās naturas ꝛ dispositio-
nes singuloꝝ ꝛ nutrimēti qd̄ ex ipsis accipitur. Diuidiť aūt
hec pars in duas partes. In quaꝝ prima assignat distīctio-
nem trimembrē ꝭm quā mēbroꝝ ꝓcedit diuersitas. In scd̄a
scȝ ibi: Cōplexio est triplex: alia est dura ꝛ neruosa. assignat
diuersitatē iuxta differētias ꝑdicte distinctiōis. Prima non
diuidiť: sed scd̄a diuidiť in tres ꝭm numerū triū differētiaꝝ
mēbroꝝ. In prima assignat diuersitatē mēbroꝝ a parte cō-
positiōis in mollicie ꝛ duricie ꝛ mediocritate cōsistētis. In
scd̄a. s. ī hac: Diuersitas mēbroꝝ ex motu ꝛ q̄ete ꝛc. assignat
eoꝝ diuersitatē a parte mot⁹ ꝛ quietis. In tertia. s. in hac:
Diuersitas mēbrorū ex loco suo duob⁹ est modis. assignat
ipsoꝝ diuersitatē a parte locoꝝ. Ut autē cōpetētius ꝓceda
mus diuisionē exponēdo assignem⁹. ¶ Circa igiť primam
partē dicit ꝙ mēbra triplr̄ diuersanť: cōplexione: loco: motu
ꝛ quiete. Consequēter ꝓsequiť de ipsorū diuersitate iuxta
predictas differētias: ꝛ primo iuxta cōpositionē ꝛ cōplexio-
nem. Hec aūt pars diuidiť in duas. In quaꝝ pma assignat
distinctionē cōplexionis mēbroꝝ q̄ in habitudine ꝛ cōposi-
tione ꝯsistit. In scd̄a. s. in hac: Mēbra sicca sunt neruosa ꝛc.
assignat diuersitatē mēbroꝝ iuxta ei⁹ dr̄ias. ¶ Circa pmā
partē dicit ꝙ cōplexio mēbroꝝ est triplex. quedā dura sicca.
quedā mollis humida. quedā mediocris. ¶ Scd̄a aūt pars
que est de hac diuersitate mēbrorū iuxta ꝑdictas dr̄ias diui
ditur in tres. In quarū prima assignat diuersitatē mēbro-
rum a parte cōplexiōis dure. In scd̄a. s. in hac: Que mēbroꝝ
mollia tenera sunt ꝛc. assignat eoꝝ diuersitatē a parte cōple
xionis mollis. In tertia. s. in hac: Mēbra inter durū ꝛ mol-
le media. assignat eoꝝ diuersitatē iuxta cōplexionē mediā.
¶ Circa primā partē dicit ꝙ mēbra dura frigida sunt ꝛ sic-
ca sicut nerui ꝛ silia: ꝛ dure sunt digestiōis ꝛ pauci nutrimē
ti: maxime cū sint de macris ꝛ veterio⁹ aīalib⁹ ꝛ siccis natu
raliter. Si aūt de pinguib⁹ ꝛ humidis plus cōpetūt: q: sicci
tas sua per cōplexionē ꝛ habitudinē tēperať. ¶ Circa scd̄aȝ
partē assignat diuersitatē mēbroꝝ molliū. Hec aūt pars di-
uiditur in duas. In quarū prima assignat trimembrē distin
ctionē mollicici mēbrorū. In scd̄a. s. in hac: Liquida ex liq̄di
tate inter subtile ꝛ grossuȝ ꝛc. assignat distinctionē mēbroꝝ
iuxta illi⁹ distinctiōis dr̄ias. In tertia dicit ꝙ mēbra liquida
sunt calida ꝛ hūida: ꝛ sunt triplicis gn̄is. quedāȝ sunt liq̄da
sicut pīguedo carnis intercepta. quedā coagulata sicut pin-
guedo zirbi: ꝛ est zirbus pars cōposita ex carne ꝛ pinguedi-
ne. quedā sunt nerui sicut circa costas ꝛ renes. quedam sunt
media sicut spinalis medulla ꝛ cerebrū. ¶ Circa scd̄am par-
tem ꝓsequiť de his differētijs. Hec autē ps diuidiť in tres
ꝭm nūerū ipsarū. In pria agit de diuersitate mēbroꝝ molli
ciei liq̄de. In scd̄a. s. in hac: Pīguedo frigidior ē vnctuosita
te. agit de diuersitate mēbroꝝ mollicici coagulate. In ter-
tia. s. in hac: Medulla ossiuȝ saporosior est ꝛc. agit de diuersi
tate mēbroꝝ mollicici mediocris: ꝛ simul interserit molliciē
coagulatā cum liquida in quibusdā. Prima pars diuiditur
in duas. In quarū prima agit de diuersitate pinguiū mem
brorum liquidoꝝ ꝛ coagulatoꝝ. In scd̄a. s. in hac: Que duo-
bus modis diuiduntur ꝛc. pinguedinis diuersitatē assignat a
parte nature animaliū. Primo igitur dicit ꝙ mēbra liquida
sunt nutrimēti mediocris sicut coagulata duri ꝛ grossi. Se-
cundo ꝭm Gal'. pinguedinē distinguit per mollē liquidā ꝛ li
quefactibilē ab igne sicut oleū: ꝛ coagulatā q̄ cito ab igne eli
quatur ꝛ cito coagulať. ¶ Cōsequēter assignat diuersitatē
pinguedinis a parte nature aīaliū: q: q̄dā sunt aīalia aquo-
sa: quedā terrestria. Pīguedo aūt aquosoꝝ est liquida cito

dissolubilis: tarde coagulationis: sed pinguedo terrestriū est cōtraria: vñ pinguedo terrestriū magis accedit ad vnctuositatem ꝓpter eoꝝ siccitatē. Hec aūt pars dupliciter ꝓbaꝛ: sensu ꝛ rōne. Sensu tactu ꝛ gustu: vñ ꝛ pinguedo terrestriū plus satiat. Ratiōe q: ꝑ frigiditatē aquosoꝝ multa supfluitas humiditatis nō ꝯuerse circa carnē aggregaꝛ: que in pinguedinē ꝯuertiꝛ: sed in terrestrib⁹ minoꝛ fit hmōi aggregatio ꝓpter caloꝛē cōuertentē ꝛ cōsumentē: ꝛ ideo in aquosis pinguedo ꝓpter humiditatē multiplicaꝛ: in terrestrib⁹ vnctuositas ꝓpter caloꝛē ꝛ siccitatē. ¶ Consequēter aggreditur partē illā in qua diuersitatē assignat membroꝝ a parte molliciei coagulate: ꝛ in illa parte de natura pinguedinis et eius diuersitate ꝓsequiꝛ. Hec aūt pars diuidiꝛ in duas. In quarū prima cōparat pinguedinē ad vnctuositatē ꝛ vtriusq̄ conditiōes assignat. In scđa. s. in hac: Diuersitas pinguedinis nutrimentoꝝ ꝛ sue actiōis ꝛc. assignat pinguedinis diuersitatē. Circa partē primā decē ꝓponit. Pmo cōparat pinguedinē ad vnctuositatē dicēs ꝙ frigidioꝛ est ꝛ siccioꝛ. Scđo vtriusq̄ conditiōes assignat q̄ consistūt in nocumēto stomachi ꝛ intestinoꝝ ꝛ virtutū naturaliū eoꝝ: ꝛ in multa repletione ꝛ pauco nutrimēto mēbroꝝ. Tertio īducit ad hoc auctoritatē Ruffi dicētis vtrāq̄ mltū satiare ꝛ parū nutrire. Quarto inducit auctoritatē Gal. consequēter pinguedinis assignat diuersitatē. Hec aūt pars diuidiꝛ in duas. In quarum prima assignat quinq̄mēbrem diuisionē cōditionū ꝼm quas pinguedo diuersaꝛ. In scđa. s. in hac: Ex generib⁹ tripliciter: aut enim masculina ꝛc. assignat ei⁹ diuersitatē a parte illarum conditionū. Dicit ergo ꝙ pinguedo in sua cōplexione ꝛ actiōe quinq̄ modis diuersaꝛ. Primo ex sexu animalis. scđo ex natura. tertio ex etate. quarto ex nouitate ꝛ vetustate. quinto ex artificijs. Cōsequēter iuxta pdictas cōditiones pinguedinis diuersitatē assignat. Hec autez pars ꝼm naturā earū in quinq̄ diuidiꝛ. In quarū prima assignat eius diuersitatē a parte sexus. In scđa. s. in hac: Diuersitas ex naturis sex modis ꝛc. a parte nature animaliū. In tertia scꝫ in hac: Diuersitas pinguedinis ex animaliū etatib⁹ ꝛc. a parte etatis animaliū. In quarta. s. in hac: Diuersitas pinguedinis in nouitate ꝛ vetustate. a parte nouitatis ꝛ vetustatis eius. In quinta. s. in hac: Diuersitas pinguedinis ex artificijs duplex est. a parte artificij. Circa primā partē dicit femininoꝝ aīaliū pinguedo est frigida ꝛ humida: masculorum calida ꝛ sicca: castratoꝝ media. ¶ Circa scđam partē assignat pinguedinis diuersitatē a parte nature aīaliū. Hec aūt pars diuidiꝛ in duas. In quarū prima in gñali distinguit aīaliū cōplexiōes. In scđa. s. in hac: Vñ pinguedo porcina magis ceteris humectat. assignat cōparationē generū pinguedinis diuersoꝝ aīaliū adinuicē ratiōe cōplexionis aīaliū ¶ Circa primā partē dicit ꝙ pinguedo aīaliū ex cōplexionibus diuersaꝛ sex modis ꝼm cōplexiones sex: calidā: frigidā: ꝛ tēperatā: humidā: siccā ꝛ tēperatā. ¶ Circa scđaꝫ partē cōparat pinguedines aīaliū diuersoꝝ adinuicē. Pmo autez facit hanc cōparationē. Scđo intentionē ꝯfirmat ꝑ Gal. et multoꝝ aīaliū ꝛ pinguedinū ipsoꝝ exēpla inducit: ꝛ in oīb⁹ sermo ei⁹ est planus. ¶ Circa tertiā partē assignat diuersitatem pinguedinis ratiōe etatis aīaliū dicēs ꝙ cū qttuoꝛ sint etates: pinguedo aīalis lactētis est multū hūida in caloꝛe tēperata: iuuenis calida ꝛ sicca: senis ꝛ decrepiti frigida ꝛ humida: sꝫ masculi calida ꝛ sicca: femine ꝯria: ꝛ bñ ꝓportionaꝛ sexus etati. ¶ Circa primā partē primo dicit ꝙ cū sit quedā pinguedo noua: quedā vetustissima: quāto nouioꝛ est: tāto frigidioꝛ ꝛ humidioꝛ: quāto vetustioꝛ: tāto calidioꝛ ꝛ siccioꝛ: propter caloꝛē aeris continētis desiccātis. Scđo intentionem cōfirmat ꝑ Ga. Tertio ꝑ simile in vino: melle ꝛ aceto. ¶ Circa qntā partē assignat pinguedinis diuersitatē a parte artificij dicēs ꝙ quedā est simplex: ꝛ hec diuersaꝛ ꝼꝫ naturā suā ꝛ pdictas ꝯditōes: alia cōposita ꝛ hec sequiꝛ naturā eoꝝ cū quib⁹ cōponiꝛ: vñ cū sale cōposita calida est ꝓpter caliditatē salis. Ex pdictꝭ igiꝛ pōt diuisio hui⁹ lectiōis sic haberi. nā in ipsa decē partes ꝯtinenꝛ. In quaꝝ prima assignat distinctionē trimēbrē mēbroꝝ: mollis: dure: ꝛ mediocris. In scđa scꝫ in hac: Cōplexio est triplex ꝛc. ꝓsequiꝛ de mēbris distinctionis: ꝛ determinat de membroꝝ diuersitate a parte duriciei. In tertia. s. i hac: Liquida ex liqditate ꝛc. assignat ipoꝝ diuersitatē a parte molliciei q̄ in pinguedine ꝛ vnctuositate cōsistit. In qrta. s. in hac: Pinguedo frigidioꝛ est vnctuositate. assignat naturā pinguedinis ꝛ vnctuositatis. In qnta. s. in hac: Diuersitas aūt pinguedinis ꝛc. ꝓsequēs de ei⁹ diuersitate penes illas ꝯditiōes assignat ei⁹ diuersitatē rōne sexus aīaliū. In sexta. s. in hac: Diuersitas in naturis sex cōsideraꝛ modis. assignat ei⁹ diuersitatē rōne cōplexiōis aīalium. In septima. s. in hac: Diuersitas pinguedinis ex nouitate ꝛ vetustate. rōne etatis. In nona. s. in hac: Diuersitas pinguedīs ex artificijs ꝛc. rōne artificij. reliq̄ seqntia patet.

¶ Circa partē istā tria qruntꝛ. Primū est de cōplexiōe carnis aīaliū. Scđm ē de cōplexiōe pīguedīs. Tertiū ē de cōparatiōe carnis macre ꝛ pīguedīs ī maiori nutrimēto ꝛ minori.

¶ Circa primū ꝓcedit hoc mō: queriꝛ vtrū oīs caro sit calida: ꝛ videꝛ ꝙ sic: oē illud qđ de natura sua ꝓportionale est ꝛ natū ꝯuerti ad caloꝛē naturalē ē calide nature: sꝫ caro oīs est hmōi: ergo oīs caro est calida ꝛ humida. ¶ Scđa rō hec est: dicit Gal. in lib. de simplici medicina ꝙ illud dꝛ esse calidum qđ caloꝛē nostri corꝑis īmutat ꝛ ipm augmētat: sed illud qđ caloꝛē nostri corꝑis augmentat est triplex: q: quedā augmētant qualitatiue vt medicine calide. quedā quātitatiue vt applicatio puellarū ad ventrē. quedā vtroq̄ mō sicut cibus: sꝫ oīs caro est hmōi respectu corꝑis: ğ oīs caro est calida. Tertia ratio hec est: oē illud qđ ꝑ sui vicinitatē ꝛ ꝓportionē ad caloꝛē naturalē ꝛ naturā nrī corꝑis maxime nutriꝛ est calide nature: sed oīs caro est hmōi sicut dicit Raꝭ. ergo oīs caro est calida. Hoc etiā sic ꝯfirmaꝛ: q: illud qđ ad calidū humoꝛē ꝯuertiꝛ est calidū: sed caro oīs ꝯuertiꝛ ad humoꝛez calidū: q: ad sanguinē ꝼm Raꝭ. q: mltū addit in ipm: ğ oīs caro calida. Quarta rō hec est: oē illud qđ corpus nostrū calefacit naturaliꝛ: ꝛ patiētib⁹ nocet q: caloꝛē icēdit: est calidū: sed oīs caro est hmōi: sicut vult Raꝭ. ğ oīs caro est calida. Ad oppositū: dicit phs qrto metheoroꝝ: ꝛ etiā libro de gñatione: oīa aīalia ꝛ terrenascentia ꝯstāt a dñio ex hūido aquoso ꝛ sicco terreo: ꝛ isto maxime nutriunꝛ: sed vnūquodq̄ hꝫ dñiū elementoꝝ q̄ in eo dominanꝛ: ğ cū terra ꝛ aqua dñenꝛ in aīali: necesse est ꝙ habeat qlitates ipsoꝝ: sꝫ hmōi qlitas est frigiditas: ğ necesse est ꝙ oīs caro sit frigida. Hec rō sic cōfirmaꝛ: qm̄ carnes iudicari debēt ꝼm materialē existētiā: q: cū iudicam⁹ carnē calidā vl frigidā hoc nō est nisi in rōne cibi: sed nō est in rōne cibi nisi mortua: ꝛ ꝓpter h̄ nō iudicaꝛ nisi mortua: ꝛ sic ꝼꝫ materialē existētiā: sed tūc est in carnib⁹ dñiū elemētoꝝ frigidoꝝ ꝛ nō calidoꝝ: ğ oīs caro dꝫ iudicari frigida. Preterea si oīs caro esset calida: caro porci eēt cali. hoc aūt falsū: ğ primū. Tertia rō hec est: nihil qđ sanguinē diminuit est calidū: sed carnes quedā sunt q̄ sanguinē diminuūt sicut bouine: ꝛ si ipm gñant generāt grossum ꝛ melancholicū: ğ nō oīs caro est calida. Ad hoc dicendū ꝙ oīs caro est ca. ꝛ hūida. Ad ratiōnē dicēdū ꝙ cuilibet aīali debeꝛ duplex cōplexio. Vna ꝑ naturā illā ꝑ quā ē mixtū. Alia vo sibi debeꝛ ꝑ naturā illā ꝑ quā est viuēs: ꝛ hoc vltimo mō quodlibet aīal calidū est ꝛ hūidū: ꝛ hac via nō accipiꝛ a medico in via cibi. Prima per quā est corpus mixtū est duplex: quia quedā est materialis: ꝛ quedā cōplexio formalis sicut videꝛ in pipere in quo est duplex cōplexio: q: qdā est materialis quā hꝫ a dñio elementoꝝ vincentiū in ipso: ꝛ sic terra vincit ꝛ dñaꝛ in eo: ꝛ ab ista nō denoīaꝛ piper. Alia est cōplexio formalis in pipere q̄ est principiū operādi: ꝛ hoc mō in pipere est dñiū partiū igneaꝝ: ꝛ ab ista iudicaꝛ calidū. Eodē mō ponim⁹ in carne eē duplex dñiū: materiale ꝛ formale siue cōplexionale. vñ rōne cōplexiōis iudicanꝛ calide: rōne vo materie nō. Ad scđaꝫ ratiōnē dicendū ꝙ cōplexio carnis est duplex. Quedā que debeꝛ aīali in gñe suo. Est alia q̄ debetur aīali in hac specie. Dico igiꝛ ꝙ cōplexio carnis ē calida ꝛ humida in gñe carnis: in specie tñ ista caro pōt esse calida ꝛ sicca vel frigida: sicut caro porci inquantū caro calida est ꝛ humida: in hac tñ specie frigida est: ꝛ sic de alijs. Et h̄ est fere qđ dicit Gal. ꝙ nūq̄ dꝛ caro ca. ꝛ hu. nisi respectu sanguis

¶ Scđo qriꝛ circa h̄: vtrū vinū magꝭ debeat accipi post carnes ꝙ post pisces: vl ecōuerso: ꝛ vr ꝙ magꝭ noceat cū carnibus: egritudīes ex vsu carnis sunt calide ꝛ maxie sanguinee

sed vinū acceptū post carnes maxime addit in sanguinē: sicut dicit Ras. vnde qui multū vtitur carnibus sepe indiget minutione: maxime qñ vinū bibitur: ergo vinum acceptū post carnes nocet magis ꝙ post pisces. Scd̄a ratio hec est: vinum calorem naturalē confortat ⁊ acuit ad digestionē. vo carniū minor calor requirit ꝙ ad digestionē piscium: ergo cū vinum calorē naturalē confortat per quē fit digestio: post pisces magis cōpetit vinū ꝙ post carnes. Ad oppositū pisces indigestibiliores sunt ꝙ carnes: vinū vo facit cibū penetrare ad membra. vnde Auicē. precipit ꝙ si cibus est putridus quousqȝ sit digestus non debet dari bonū vinum: qr cibum infectū faceret ad membra penetrare ⁊ inficeret ipsa: pisces vo sunt hmōi: qr declināt a bonitate respectu carnium: ergo post pisces non debet accipi vinū. Ad hoc dicendū ꝙ magis cōpetit post pisces ꝙ post carnes. Ad rationē dicendum ꝙ vinum duo efficit. Primū est ꝙ calorem naturalē confortat. Secundū est ꝙ cibū ad mēbra corporis delegat ⁊ pfundat. Vinum ergo primo modo magis cōpetit post expiditionē piscium ꝙ carniū cum indigestibiliores sint ꝙ carnes. Secundo modo non cōpetit vinum post pisces quousqȝ cibus digestus fuerit. ¶ Tertio queritur circa hoc qd̄ plus calefacit corpus an vinum an carnes: ⁊ videt ꝙ carnes. Dicit Auicē. ꝙ cibus tria opera facit. Primo deperditū restaurat. Secūdo calorem naturalē augmētat sanguinē augmentādo. Tertio alterat corpus per qualitatē que ei remansit: sed caro maius augmentū facit in calorē naturalē ꝙ vinū: cū ab ea plures humiditates generent: ergo caro plus calefacit corpus ꝙ vinum. Secunda ratio hec est: dicit ysaac ꝙ calor naturalis nutritur ex rebus vnctuosis sicut ex vnctuositate sanguinis ⁊ similiter innaturalis: ergo illud in quo est maior vnctuositas magis nutrit: sed hoc est calor respectu vini: ergo caro plus augmētat calorē naturalē et sanguinē ꝙ vinū. Ad oppositū: illud maxime habet conformitatē cū calore naturali: qd̄ maxime ipsum cōfortat: ⁊ maxime calefacit: sed vinū est hmōi fm ysaac: ergo vinum magis calefacit ꝙ caro. Secūda ratio hec est: illud magis calefacit corpus qd̄ citius cōuertitur ad calorē naturalē: sed hoc est vinum: ergo magis calefacit ꝙ caro. quod concedimus. Caro em̄ multū restaurat deperditū: vinū vo non tantū restaurat: sed calorē naturalē plus confortat: vnde qr in conualescentib⁹ intendimus deperditum restaurare: ideo exhibent carnes magis ꝙ vinum. Ad rationē dicendū ꝙ aliqd dicit addere in calorē naturalē duobus modis. Uno modo quantitatiue et hoc modo plus addit caro in calorē naturalē ꝙ vinū ⁊ in sanguinē: qr maior humiditas ex illa generat. Alio modo qualitatiue ⁊ hoc modo plus addit vinum in calorē naturalē: qr ipsum magis incendit. Ad aliud dicendū ꝙ illud qd̄ augmentat calorē naturalem est duplex. Sunt em̄ res que augēt calorē naturalem que de facili patiunt a calore naturali sicut res vnctuose: vñ lac ꝙuis sit frigidū: auget tñ calorē naturalē: qr de facili patitur ab eo. Secundo modo auget aliquid calorē naturalē ppter sui similitudinē cum eo sicut res calide. Tertio mō propter qualitates acutas calidas. Dicim⁹ ergo ꝙ res vnctuose addunt in calorem naturalem primo modo: vinum vo alijs duobus modis.

¶ Circa secundū procedit hoc modo: querit de pinguedine: vtrum oīs pinguedo sit calida: videtur ꝙ sic: dicit Auicē. illud dicitur esse calidū qd̄ cito conuertitur in naturā ignis: neqȝ ponitur instātia in festuca ⁊ pilo: que cito conuertunt ad naturā ignis: ⁊ tñ non iudicantur calida. Calor em̄ ignis subtilis ⁊ acutus est: ⁊ ideo potest penetrare cito ⁊ conuertere festucam ⁊ pilum ad sui similitudinem cum sint subtilis substantie. Calor vero nostri corporis grossus ⁊ obtusus est: ⁊ ideo non est simile: illud ergo qd̄ de facili conuertit ad calorem est calidū: pinguedo oīs est hmōi: ergo pinguedo omnis est calida. Scd̄a ratio hec est: omne qd̄ habet naturā maturatiui ⁊ putrefactiui est calide nature ⁊ humide: talia em̄ addunt in calorē naturalē: sed ista sunt de gñe pinguedinum ⁊ rerum vnctuosarū: ergo oīs pinguedo est calida ⁊ humida. Tertia ratio hec est: phs in libro de aīalibus cōparat pinguedinē ad medullā ossium: ⁊ dicit ꝙ sicut se habet pinguedo ad carnem: ita se habet medulla ad ossa: sed medulla est calida ⁊ humida: ergo similiter pinguedo est calida ⁊ humida. Quarta rō hec est: in gñe viuentiū maior est caliditas in aīalibus ꝙ in planta: ⁊ sicut vnctuositas in aīalibus: similiter in plantis: sed vnctuositas in plātis est calida: ergo pinguedo in animali est calida. Quinta ratio hec est: omē illud quod maximū calorē augmētat sui quātitate: potest etiam augmentare debilem: sed pinguedo porci calorem herisipile augmētat: qui magnus est respectu caloris nostri corporis: ergo multofortius calorē nostri corporis augmentat: sed oē tale est calidū: ergo oīs pinguedo est calida. Ad oppositum: oē illud qd̄ appositū corpori calorem naturalē diminuit est nature frigide: sed pinguedo est hmōi: ergo oīs pinguedo est frigida. Minor patet: oleū em̄ remouet calorē accidentalem: vnde si facies alicui⁹ ardētis ex alio inungat mitigat. Secūda ratio hec est: vnūquodqȝ in ratiōe cibi dicit frigidū qd̄ ad humores frigidos cōuertitur: sed pinguedo ad humores frigidos cōuertit: ⁊ maxime ad phlegmaticos: ergo pinguedo in ratiōe cibi debet iudicari frigida. Tertia ratio hec est: si oīs pinguedo esset calida porcina esset calida quod est falsum. Ad hoc dicunt quidam ꝙ pinguedo omnis est frigida. Nos tñ dicimus ꝙ pinguedo oīs est calida. Ad rationē primā in cōtrariū dicendū ꝙ calor naturalis est in statu triplici: in primo est remissus: in scd̄o cum est corporeus: in tertio cum est intēsus. Dicimus ergo ꝙ pinguedo scd̄o modo calorem naturalē infrigidat. Unde notandū ꝙ sunt quedam res que dicunt calide qr calorem recipiūt: alie dicunt calide qr calorem imprimunt: ⁊ iste res semp dicunt calide siue calor sit fortis siue debilis: qr effectiue calefaciūt sicut cepe: allia: piper. Res vo vnctuose dicunt calide patiēdo de facili a calore nisi qñ ipse calor est fortis sicut in herisipila: vñ tūc pinguedo dicit esse calida. Ad scd̄am rationē dicendū ꝙ aliquid dicatur cōuerti ad frigidos humores dupliciter. Primo modo per similitudinē rei frigide. Alio modo per viam accidentis: qr locum digestionis refugit: ⁊ ideo conuertitur ad humorē qui circa locum digestiōis existit. s. ad phlegma: ⁊ hoc modo pinguedo ad phlegma cōuertit: fugit em̄ locum digestionis. Ad aliud dicendum ꝙ cōplexio pinguedinis est duplex. Una quam habet ratione ppria qua est pinguedo. Alia quā habet rōne animalis cuius est. Primo modo oīs pinguedo est calida. scd̄o modo nō: imo quedā frigida sicut pinguedo porci. Post predicta possunt tria dubitari de pinguedine. Primū est de natura ⁊ cōparatiōe eius ad carnem ⁊ oleum. Scd̄m est de diuersitate eius a parte animaliū. Tertium est de diuersitate eius a parte cōplexionis animaliū.

¶ Circa tertiū proceditur hoc modo: ⁊ querit que sit calidior: an caro: an pinguedo: ⁊ videtur ꝙ caro: digestio in corpore animalis fit a calore naturali: vnde perfecta digestio a perfecto calore: ⁊ debilis a debili: sed quāto aliqua res digestibilior: tanto habet fortiorē calorē: sed caro est hmōi respectu pinguedinis: ergo caro calidior est pinguedine. Secunda ratio hec est: oīs pars animalis cui calor imediati⁹ adheret calidior est illa cui non adheret īmediate: sed caro est huius pars respectu pinguedinis: in ipsa em̄ carne radicat calor: ergo caro calidior est pinguedine. Ad oppositum: partes que in animali facilius ad naturam caloris conuertunt propter cōuenientiam cum calore calidiores iudicātur: sed pinguedo est hmōi respectu carnis: ergo pinguedo est calidior carne. Hec autem ratio cōfirmatur per hoc qr partes ille in quibus calidū dominat aereū: calide sunt ⁊ de facili ad naturam ignis conuertunt: sed pinguedo est talis pars: ergo est calidior carne. Scd̄a ratio hec est: dicit Gal. super aphorismos: ꝙ sanguis calidior est lacte: ⁊ causa hui⁹ est: qr sanguis generat in epate: lac vo in mamillis: ⁊ qr epar calidius est mamillis: ideo sanguis calidior est lacte: ⁊ est fonti caloris. i. cordi propinquior: sed illud quod sanguini est propinquius est calidius: sed pinguedo est proximior sanguini ꝙ caro: ergo pinguedo est magis calida. Hoc etiā cōfirmatur per hoc ꝙ pinguedo ex partibus calidioribus generatur ꝙ caro. Ad hoc dicēdū ꝙ pinguedo calidior est carne: licet qdā dicant contrariū. Ad rationē primā in contrariū dicendū ꝙ aliquid dicitur esse calidius duob⁹ modis. Primo modo qr impressio caloris est fortior in ipo: ⁊ hoc modo ferrū candēs

dicitur calidius

dr calidius alio. Scđo mō q: facilius ad ignē ꝯuertit̃ sicut sulphur. Tertio modo q: cōplementum actionis caloris for-tius recipit siue decoctione: ⁊ hoc mō caro ꝑfecte cocta ca-lidior est ꝙ̄ semicocta q: fortiorē effectū caloris recipit. Pri-mo igitur ⁊ scđo mō calidior est pinguedo carne: tertio tñ modo caro est calidior: q: cōplementū actiōis caloris qđ est digestio: in carne est maius ꝙ̄ in pinguedine. facilius eñ ⁊ melius digerit̃ ꝙ̄ pinguedo. idem iudiciū est de lacte ⁊ san-guine. ¶ Scđo querit̃ qđ magis calefacit corpus: an pingue-do an caro: ⁊ videtur ꝙ pinguedo. illđ magis calefacit cor-pus: qđ facilius ad calorē sanguinis transmutat̃: q: calidi⁹ est: sed pīguedo est hmōi respectu carnis cū ex vnctuosis ca-lor naturalis nutriat̃: ergo pinguedo magis calefacit corp⁹ ꝙ̄ caro. Scđa rō hec est: dicit rasis. Uniuersalr oīs caro cale-facit q̃ febricitantibus icōgrua iudicat̃: negatur eñ caro fe-bricitāti: ꝓpterea q: de facili ad calorē naturalē ⁊ innatura-lem ꝯuertitur: ergo illa q̃ febricitātibus plus ꝓhibetur ca-lidior est: sed caro pinguis plus ꝓhibet̃ febricitāti ꝙ̄ macra ergo pinguedo calidior est ꝙ̄ caro. ¶ Ad oppositum: illud qđ hūidissimū sanguinē gñat ⁊ phlegmaticū calorē natura-lē reprimit: sed pinguedo est hmōi ſm ysaac: q: ꝯuertitur si-cut ipse dicit ad phlegma grossuȝ vel subtile: ergo pīguedo est frigidior carne. Ad hoc dicēdū ꝙ pinguedo respectu cor-poris humani calidior est. ¶ Ad rōnem dicendū ꝙ aliqđ dr ꝯuerti ad hūorē frigidū duplr. Primo mō q: hȝ potestati-uā similitudinē cū humore: ⁊ hoc mō pinguedo nō ꝯuertit̃ ad illū humorē. Alio mō ꝑ viam accidentis videlȝ q: locū di-gestionis refugit: ⁊ hoc mō pinguedo ꝯuertit̃ ad illum hu-morē. s. phlegma: q: est citra locū digestionis. ¶ Tertio q̄rit̃ quid plus nutrit an caro cū pinguedine: an sine pinguedi-ne. ⁊ videtur ꝙ caro cui admixta est pinguedo: illud eñ ma-xime nutrit qđ hȝ maxime ꝓportionē cū calore naturali ipȝ sustētans ⁊ augmētans: sed caro cui admixta est pinguedo est hmōi: ergo illa maxime nutrit. Hoc etiā confirmat̃ ꝑ hoc qđ dicit ysaac ꝙ caro q̃ aliquantulā pinguedinē hȝ tēpera-ta est ad digerēdū: ⁊ oē tale plus nutrit: ergo caro aliquātu-lū pinguis plus nutrit. Ad oppositū est auctoritas raſ. dicē-tis ꝙ caro sine pinguedine rubea sicci sanguinis est gñati-ua paucas sup̄fluitates faciēs: magis eñ nutrit adipe. i. pi-guedine: ⁊ sic videt̃ ꝑ rasiȝ. ꝙ caro cū pinguedine minus nu-trit. Ad hoc dicēdū ꝙ caro sine pinguedine magis nutrit ꝙ̄ cū pinguedine: ⁊ etiā sanguinē optimū gñat. Raſ. vo dicit ꝙ caro variata hoc est cū pinguedine intercepta sanguineȝ tēperatū gñat. Ad rōnē in ꝯriū dicēdū ꝙ pinguedo est du-plex. q̃dā est a carne segregata: ⁊ hec minime nutrit ⁊ nutri-mentū liqdū facit. Alia est pīguedo q̃ est ꝯiūcta carni: ⁊ hec est duplex: q: q̃dā est intercepta de qua dicit Raſ. ꝙ vocat̃ caro variata: ⁊ hec est media inter pinguedinē ⁊ carnē ma-cram: ⁊ hec minus nutrit ꝙ̄ macra. Alia est pīguedo que est humiditas ventosa irrorās carneȝ: ⁊ hec est in carne aīalis pinguis: ⁊ hec multuȝ nutrit. ¶ Quarto q̄rit̃ circa hoc qđ est calidius an oleū: an pinguedo: ⁊ loquor de pinguedine in gñe: ⁊ videt̃ ꝙ pinguedo: q: sicut ordinant̃ viuētia ita et vnctuositates q̃ ex viuētib⁹ extrahūt̃: g̃ sicut ordināt̃ aīal ⁊ plāta: silr pinguedo ⁊ oleū: sed aīal calidius est plāta: g̃ pin-guedo calidior est oleo cū oleū ex planta ꝓueniat. Hoc aūt confirmat̃ ꝑ ysaac dicentē ꝙ pinguedo in aīalibus calidis calidior est: ⁊ in aīalibus frigidis frigidior: vñ leonina pin-guedo calidior est pinguedine porci: sed sicut aīal calidi⁹ est alio aīali: silr aīal calidius est plāta: g̃ pinguedo calidior est oleo. Scđa rō hec est: dicit Ga. in libro cōplexionū de sim-plici medicina: ꝙ oleū cōe nō est calidū sȝ tēꝑatū: sȝ oēqđ de-clinat ad lat⁹ caliditatis calidi⁹ est ꝙ̄ tēperatū: sed oīs pin-guedo sicut ꝓbatū est superius est calida: oleū vero tēpera-tū: ergo pinguedo calidior est oleo. ¶ Ad oppositū: oē illud qđ facilius ad naturā ignis ꝯuertit̃ calidius est inter res vn-ctuosas: sed oleū est hmōi respectu pinguedinis: oleū enim frigidissimū cito ⁊ bene ardet ⁊ ad naturā ignis ꝯuertitur: ergo oleū calidi⁹ est pinguedine. Ad hoc dicēdū ꝙ oleū ca-lidius est pinguedine. Ad rōnē in ꝯriū dicēdū ꝙ plāta in ge-nere plāte frigidior est aīali: tñ oleū calidius est pinguedīe q: in pinguedine aīalis nō est oīno depuratio sup̄fluitatis

immo hȝ admixtionē partiū terrestriū. in pinguedine vero plāte sicut in oleo totū humidū vnctuosum purū est: humi-dū eñ aquosum penitus ablatū est: ⁊ ideo aptius est ad ca-lorem ⁊ naturam ignis: ⁊ ideo calidius est pinguedine. Ad scđȝ dicēdū ꝙ oleū duobus modis ꝯsiderat̃. Primo mō in se ⁊ hoc mō ponit̃ eē calidū: scđo mō ꝯsiderat ī respectu ad aīal: ⁊ hoc duobus modis. Primo mō immutādo corpus: alio mō in recipiēdo. Primo igit̃ istoꝝ duoꝝ modoꝝ oleuȝ tēperatū est: nō eñ īmutat corpus nec facit ipm calidi⁹ aut frigidius. Scđo mō oleū calidū est: q: cū ꝯuertit̃ ad naturā nostri corporis: recipit fortē imp̄ssionē vel caliditatē: ⁊ ideo hoc mō ponit̃ calidū: multū eñ calefacit. ¶ Quinto q̄ritur vtrū oleū sit siccū: ⁊ videt̃ ꝙ nō: q: in oleo est humidū aereū ꝑ qđ hȝ sup̄natare sicut dicit phs in q̄rto: sed nulluȝ tale est siccū: ergo oleū nō est siccū. Hoc aūt ꝯfirmat̃ ꝑ Ga. dicēteȝ ꝙ oleū est tēperatū: sed nihil qđ est tēperatum declinat ad aliquas qualitates: ergo oleū non declinat ad siccitatē. Ad hoc dicēdū ꝙ oleū plus declinat ad humiditatē ꝙ̄ ad siccita-tē. Ad auctoritatē ysaac dicēdū ꝙ aliqđ dr corpus desiccare duob⁹ modis. Primo mō ꝓpter siccitatē potestatiuā quaȝ hȝ ⁊ hoc mō pip corp⁹ desiccat: scđo mō ꝓpter effectū quē acq̄rit qñ ꝯuersum est ad naturā corporis: ⁊ hoc mō oleū dr desiccare corp⁹ vl' cutē: nō q: sit siccū: sȝ q: fit ꝯfricatio cū cu-te ⁊ aggñatur q̃dā incensio ⁊ inflāmatio vel caliditas: ⁊ ꝑ istaȝ desiccat cutē ⁊ corium. ¶ Sexto q̄rit̃ circa hoc vtrum pinguedo siccior sit oleo: ⁊ videt̃ ꝙ sic: illud qđ hȝ ptes ter-restres ⁊ grossiores siccius est: sed pinguedo est hmōi respe-ctu olei: cui⁹ signū est ꝙ nō sup̄natat sicut oleū ꝓpter ptes sui terrestres: ergo pinguedo est siccior oleo. Ad oppositū est illud qđ dicit ysa. ꝙ pinguedo est humidior oleo. Ad hoc dicēdū ꝙ pinguedo humidior est oleo. Ad rōnē dicēdum ꝙ siccū dr multis modis. Primo mō ī substātia sicut ȝinȝiber Scđo mō in cōplexiōe sicut cholera. Tertio mō qđ ad mate-riā siccā ꝯuertit̃: ⁊ hoc mō oē oleagineū est siccum. Quarto mō in trāsmutatione p̄dicta ꝓpter cui⁹ trāsmutationē vlte-rius desiccat. Dicim⁹ ergo ꝙ oleū ⁊ pinguedo ita se hñt ꝙ pinguedo in substātia ⁊ cōplexione siccior est: oleū vero hu-midius: in gñato tñ oleū siccius est: q: cū ꝯuersum est ad na-turā corporꝫ magnā imp̄ssionē ⁊ siccitatē recipit.

¶ Circa scđȝ sic ꝓcedit̃: q̄rit̃ vtrū pīguedo canina sit calida ⁊ videt̃ ꝙ nō: pīguedo eñ seq̄t̃ naturā aīalis cui⁹ ē: sȝ corp⁹ canis frigidū est ⁊ siccū: ergo ⁊ pinguedo sua dȝ esse frigida ⁊ sicca. Ad oppositū est qđ dicit ysa. ꝙ post pinguedinē leo-ninā calidior est canina ⁊ post caninā bouina. Ad hoc dicen-dū ꝙ pinguedo canina frigida est: ⁊ cū ordinat ysaac caninā post leoninā nō facit rōne caliditatis: sȝ rōne siccitatis. Uel possumus dicere ꝙ in carne canis duplex est natura. natura s. carnis: ⁊ hec est frigida ⁊ sicca: ⁊ natura sanguinis ⁊ hec ē calida. Pōt ergo dici ꝙ pinguedo nō seq̄tur naturā carnis sed naturā sanguinis. ¶ Scđo q̄ritur circa hoc vtruȝ pin-guedo alicui⁹ aīalis sit calidior sanguine eiusdē aīalis: ⁊ vi-det̃ ꝙ sic: dicit Aui. ꝙ res dicūtur calide q̃ cito ad ignē ꝯuer-tunt̃: ⁊ q̃ citius ꝯuertunt̃ ad calorē calidiores sunt: sed pin-guedo est hmōi respectu sanguinis: ergo pīguedo calidior est sanguine. Ad oppositū illud qđ magis accedit ad fonteȝ caloꝛꝫ. s. cordis est calidi⁹: sȝ sanguis ē hmōi respectu pīgue-dinis: ergo est calidior ꝙ̄ pinguedo. Scđa rō hͣ est: dicit phs libro de aīalibus. ꝙ aīalia hñtia sanguinē calidiora sunt: vñ subiungit: quāto pinguiora tāto frigidiora: ⁊ quāto pīguio-ra tāto minus hñt de sanguine. Ex his ergo ꝯcludit̃ ꝙ san-guis calidior est pinguedine. Ad hoc dicēdū ꝙ sanguis cali-dior est pīguedine. Ad rōnē dicēdū ꝙ aliqđ dr calidi⁹ duob⁹ modis. Primo mō participatiōe: q: magꝫ imprimit ⁊ partici-pat caliditatē: ⁊ etiā q: ꝓximius est fonti caloris. i. cordi: et hoc mō sanguis calidior est pinguedine. Scđo mō in patiē-do ⁊ recipiēdo caloris imp̄ssionē: ⁊ hoc mō pīguedo calidior est sanguine: sicut videmus ꝙ pip calidius est q: magis im-primit caliditatē: cera tñ calidior est pipe in patiēdo ⁊ recipiē-do: q: citius recipit imp̄ssionē caliditatis. eodē mō notādū de pinguedine ⁊ sanguine. ¶ Tertio q̄ritur circa hoc de se-po hircino quare cōpetit in dissinteria. Ad hoc dicendū ꝙ hͣ est q: hmōi sepū hȝ in se vnctuositatē ⁊ stipticitatē: rōne

stipticitatis restringit: rōne vnctuositatis ꝯsolidat: ⁊ h̄ duo in dissintera reqrunt: vñ optimū est ꝙ hmōi sepū in clysteribus apponatur.

¶ Circa tertiū q̄ritur quare hoc est ꝙ piguedo vinū ⁊ acetū quāto plus inueterascūt: tāto plus calidiora sunt: in aīalibus vero est ecōtrario: aīal em̄ quāto plus ꝓcedit in etate tāto frigidius ⁊ siccius est. Ad hoc dicendū ꝙ cā huiꝰ est q: in pinguedine noua ꝓpter sui nouitatē est multa humiditas aquosa: ⁊ hec calorē suffocat ⁊ debilē reddit: ꝑ ꝓcessuȝ vero tpis illa humiditas ꝯsumit̄ ⁊ fit calida: ⁊ hoc est qđ dixerunt antiq ꝙ ꝑ ꝓcessum tpis ptes aquose in aereas: et aeree in igneas ꝯuertunt̄: ⁊ sic fit vino tota calida: ⁊ ita ponit̄ de vino ⁊ aceto. In aīali vero quāto plus in etate ꝓcedit: tanto plus resoluitur calor naturalis ⁊ consumitur: ⁊ ideo fit animal frigidius ⁊ siccius.

¶ De medullis. Capi. xliij.

¶ Lectio. xxxix.

Medulla ossiū saporosior ⁊ melior pinguedine ⁊ vnctuositate: q: media īter grossaȝ pinguedinē ⁊ subtilē vnctuositatē: ⁊ ideo actio sua inter pinguedinem ⁊ vnctuositatem media.

¶ De cerebro. Capi. xliiij.

Cerebrū etsi naturalr̄ sit calidū ⁊ humidū q: ex gn̄ibus est piguedinū ⁊ medullaꝝ: tm̄ accidētaliter est frigidū ꝓpter multuȝ aerē frigidū caput circūdantē: ⁊ propter puitatē carnis ⁊ piguedis suꝑ caput existētē. Vñ q̄daȝ arbitrati sunt cerebrū naturalr̄ esse frigidum: dicētes illud sicut phlegma eē grossiuȝ ⁊ viscosum: testātes hoc ex accidētibꝰ suis ⁊ passioibꝰ. Inueniūꝰ inq̄unt cerebrū aggrauās stomachū: in digestione durū cibi debilitās appetitū. vñ intelligit̄ eē frigidū. Cōprobāt ex verbis Ga. putātes suā intētionē inde iuuari. Ga. em̄ dicit. Si cōmouere vis vomitū: da post cibū cerebrū. vñ etiā nō est dandū: cū appetitus deficit ciboꝝ. ¶ Ex actionibus vero cōfirmāt in cerebris esse sensuū ⁊ motus fundamētū. vñ frigidū mōstrat̄ esse ⁊ humidū. Si em̄ calidū: cū motus suus sepissimus calefaceret: incideret aīal ꝙ periret. Quorū intētio duplr̄ falsificat̄: artificialr̄ ⁊ rōnabilr̄. Artificialiter q: cerebrū etsi durū sit in stomacho ad digerendū: ⁊ corrūpēs appetitū: nō ex frigiditate: sed potius facit hoc ex humiditate ⁊ viscositate inter pinguedinem ⁊ vnctuositatē mediocritate. Si aūt hec essent ex frigiditate cerebri: tunc dupl' accederet piguedini: q̄ ꝓprie appetitū corrūpit: digestionē ꝯfundit sicut ante dixi. Qđ aūt ex verbis ꝯfirmant Gal'. Si velis vomitū mouere da post cibū cerebrū comedere dicētis. Si bene hoc intellexerint: certificabūt intētionē fuisse Ga. nō ex hoc ꝙ fuerat frigitudo: sȝ potius humiditas ⁊ viscositas operent̄ hec. Immo magis humiditati attinēt: q: frigitudo naturalr̄ adunat: cōtinuat ⁊ appetitū cōfortat: vñ ⁊ aqua appetitū auget cū vinū minuat: humiditas ⁊ viscositas cibo admixta incrassant eū: ⁊ vehemēter ꝓhibēt ad digerēdū. Si aūt calorē habeat cibus vel vētositatem innatat stomacho: ⁊ cogit exire sursum. Si frigꝰ: aggrauat̄ ⁊ inferius eijcit̄ sicut in aqua ⁊ aere videmꝰ. Aqua em̄ frigida aggrauata descēdit infra. Aer q: calidus leuis fit ⁊ ascēdit sursum. Ex rōne cōtrahit̄ sicut Arist. in libro de naturis aīaliū testat̄. Cerebrū cū fundamētū sit sensuū ⁊ motuū: sensus aūt ⁊ motꝰ ex virtute caloris naturalis sint: īpossibile est eē frigidū: q: frigitudo humiditatē naturalr̄ claudit ⁊ igrossat: soporat sensuȝ ⁊ motui repugnat. Itē si cerebrū frigidū sit: auferūt̄ mēoria: phantasia: rō hoi: q̄ cū frigitudie īpossibile ē eē: qđ mōstrat̄ ex his q̄ palā vidēt̄. Cuiꝰ cerebro phlegma dn̄atur: vel frigitudo ꝯure ē memorie: turbide discretionis ⁊ inordinate rōnis. Ex verbis ergo Arist. bene pōt intelligi q: cerebrū calidū ⁊ humidū sit tempate: natura tm̄ studuit ⁊ accidētalr̄ frigidorē ei ꝑstare ne sepissimꝰ cū incēderet motꝰ. Denudauit autē supiorē suā testā de pinguedine ⁊ carne: vt exterior aer subtilis ad cerebrū posset penetrare: ⁊ accidentalē calorē ex nimio motu refrigerare: sicut cordi studuit ex pulmonis anhelitu ꝑ quē grossam ⁊ calidā a se expelleret fumositatem et naturali redderet̄ tēperamento: ne suffocaret̄ calore naturali. Nucha vero q̄ medulla est spōdiliū: est sicut cerebruȝ: vñ ⁊ de substātia cerebri d; eē: est tm̄ durior ⁊ maxime pars caude vicina inferior. Quāto magis em̄ a cerebro remouet̄: tāto plus indurat̄: ⁊ iō nō nutrit sicut cerebrū ⁊ medulle ossiū: ⁊ pinguedo: cū minus humiditatis hȝ ⁊ vnctuositatis. Si tm̄ bene digeratur: non parum nutrit.

¶ De membris inter durū ⁊ molle. Capi. xlv.

Membra inter durū ⁊ molle media: sunt lacerti ⁊ caro pinguedine nuda: sunt tēperatissima in quattuor qualitatibus: ⁊ ideo ceteris mēbris tēperātiora: ⁊ ad digerenduȝ velociora: ⁊ ad penetrādas venas faciliora: ⁊ ad confortādū corpus laudabiliora. Que in duo diuidūtur. Aut em̄ pura ⁊ eadē ꝑfecta sicut coꝝ laterū media ⁊ silia: aut sunt quasi caro glandosa sicut vbera: testiculi: guttura: ⁊ colla ⁊ silia. Que pura caro sunt: sanguinea eis substātia dn̄at̄. cū sit coctus coagulatus lacertis: venis: neruis: ⁊ arterijs: subtilibus ⁊ sensui incōprehēsibilibꝰ delatus. ¶ Que ḡ sanguinolētiora: ceteris mēbris tēperantiora ⁊ a viscositate ⁊ grossitie remotiora. Nō ergo innatāt cibo: nec inflāt stomachū: cito saturāt sicut vnctuositas ⁊ piguedo. Descēdūt igit̄ grauitate sua in locū coctionis stomachi quibꝰ cū calor naturalis dn̄et̄: sua actio cōplet̄ i eis. vñ pōt de ipsis comedi plusq̄ saturitas expetierit. Scđo q: nō tm̄ hȝ vnctuositatis vt lubricet: ⁊ eijciat̄ de intestinis priusq̄ venas penetrare possit: sȝ ꝑ leuitatē ⁊ facilitatē morant̄ in intestinis quousq; epar sibi traxerit: quātū sue nature suffecerit: ⁊ iō viciniꝰ in ꝑfectū sanguinē mutant̄: q̄ ad sanitatē custodiēdā ⁊ cōfortanda mēbra vtilissimus est. Que quasi caro sunt: minus sanguinolēta erūt: ⁊ in carne teneriores q: iā scđo coctus est sanguis: ⁊ natura sua inter carnē ⁊ piguedinē mediocris. Ideoq; minus hȝ sanguinis q̄ carnis: maioris vnctuositatis ⁊ viscositatis: ⁊ plus sanguinis q̄ pinguedinis: ⁊ minoris vnctuositatis ⁊ viscositatis: ⁊ iō mediocris caloris inter piguedinē ⁊ carnē: sed tm̄ magis pinguedini attinētis. Ad cōparationē ergo substātie pinguedinis subtilior ⁊ nutribilior fit: grossior ⁊ viscosior fit ad cōparationē carnis. Diuidunt̄ aūt in duo. Sunt em̄ quas natura

parauit ad gñandaȝ hũiditatẽ: vñ actio cõpleat̃ vir
tutis gñatiue sicut vbera lactis: ⁊ testiculos sperma
tis. Sũt ⁊ alij quos ita pauit vt gñet̃ humiditas ad
humectandum membra sibi vicina sicut eos q̃ sunt
in lingua: ⁊ in testiculis: ⁊ in alijs locis.

¶ De diuersitate mẽbroꝝ ex motu ⁊ q̃ete. Ca. xlvj.

Diuersitas mẽbroꝝ ex motu ⁊ q̃ete ẽ duplex
Aut ẽm semꝑ q̃escẽtia sicut vẽter: cor: epar:
et ea circũdãtia: aut semꝑ mouẽtia et hec
duplicia: aut ẽm naturalia: aut accidẽtalia.
Naturalia q̃ ꝑ se nõ ꝑ aliud mouẽtur sicut labra: au
ricule: pedes: ꝑ aliud sicut carnes collo vicine: dor
sum coxe. Bene g̃ pȝ q: q̃dã carnes ꝑ se semꝑ mouẽ
tes: q̃da nõ mouẽtes: q̃dã ꝑ aliũ mediocriter. Semꝑ
mouẽtes ad digerẽdũ faciliores. saporosiores venaꝝ
sunt penetrabiliores. Motu ẽm humores subtilian
tur: caro leuigat̃: calor tẽꝑatur. Semꝑ q̃escẽtes sunt
his ꝯtrarie. Quies ẽm refrigerat: carnes grauat: et
ad digerẽdũ indurat. Per aliud se mouẽtes medio
criter: inter has sunt mediocres.

¶ De diuersitate eoꝝ ex loco. Capi. xlvij.

Diuersitates mẽbroꝝ ex loco suo duob⁹ mo
dis sunt: aut ẽm sunt q̃ in sup̃ficie sunt exte
riori vel interiori. Que exterius duob⁹ mo
dis sunt: aut ossibus vicine: sicut ossa dorsi
⁊ colli. Aut nõ vicine sicut vmbilicus ⁊ cetera exte
riora ventris. Ossibus vicine sunt diuisiões q̃nq; si
cut pectus circũdãtes: ⁊ cetera mẽbra inter cor ⁊ ca
put media. Quedã sunt in inferiori corpore sicut q̃
ab epate vsq; ad caudã. Quedã vo inter hec media
Quedã in dextera pte felli vicine: alie in sinistra pte
spleni ꝓpinque. Que exterius sunt in medio corpo
re: meliores sunt interioribus: q: ex vicinitate poroꝝ
corpoꝝ q̃bus fumus ⁊ sudor dissoluit̃: alleuiant̃ ⁊ sa
porant̃: ⁊ ad digerendũ faciles efficiunt̃. Interiores
ecõtrario. Que vo in pte dextra: vicine sunt funda
mẽto caloris naturalis. i. epati ⁊ felli: inde leuiores ⁊
ad digerẽdũ faciliores. De sinistra vo pte ꝯrie: quia
spleni vicine. Silr̃ anteriores posteriorib⁹ sunt me
liores ex tribus causis. Vna q: nutriunt̃ sanguie mũ
dificato in corde: ĩõq; pectus: ⁊ ipsum circundantia
ceteris mẽbris in cibo sunt meliora vel laudabiliora
Scd̃a q: pectus voce ⁊ flatu semꝑ mouet̃: ⁊ ĩõ caro
sua leuiat̃ ⁊ mũdificat̃: facile digerit̃. Tertia q: in pe
ctore cor mouet̃ vl' morat̃. Cor ãt fundamẽtũ ẽ caloris
natural'. ⁊ ĩde sup̃radicta carnib⁹ ꝯtingũt. In poste
riorib⁹ duab⁹ ex causis nõ silr̃. Vna q: sanguis vñ nu
triũt̃ ĩ corde nõ mũdificat̃. Alia q: lõge a fundamẽto
caloris naturalis: vñ actio ei⁹ in eis deficit. Non ẽm
boni sunt saporis neq; leues neq; cito digestibiles.
Media ĩter hec sunt mediocria: sȝ tñ posteriorib⁹ q̃
anteriorib⁹ viciniora sũt: deteriora. Etsi ẽm vicina fũ
damẽto sint caloris natural': sanguis vnde nutriũt̃:
nõ in corde scd̃o fuit mũdificatus: neq; sunt in via ca
loris naturalis ad cerebrũ a corde ascẽdẽtis: quo mũ
dificantur ⁊ subtiliantur.

¶ Membrorum mollium ⁊ durorum assignata est natu
ra ⁊ diuersitas: in hac autem parte agit de natura ⁊ diuer
sitate membrorum mediocrium inter liquida ⁊ coagulata:
hec auteȝ sunt medulla ⁊ cerebrũ: ⁊ deide aggreditur par
tes illas in q̃bus assignat alioꝝ membrorum differentias.
Sunt aũt in p̃nti lectione ptes quattuor. In quarũ prima
assignat diuersitatẽ mẽbroꝝ rõne mediocris dispositiõis in
ter mollẽ: liq̃dã ⁊ coagulatã. In scd̃a. s. in hac: Mẽbra inter
durũ ⁊ molle sunt media. assignat eoꝝ diuersitatẽ rõne me
diocritatis inter mollicie ⁊ duricie. In tertia. s. ĩ hac. Diuer
sitas mẽbroꝝ ex motu ⁊ q̃ete ⁊c. assignat ipsoꝝ diuersitatẽ
rõne motus ⁊ q̃etis. In quarta. s. in hac: Diuersitas mem
broꝝ ex loco suo duobus modis. assignat ipoꝝ diuersitateȝ
rõne locoꝝ. Nos aũt singulas distincte exponamus. Prima
aũt ps q̃ est de mẽbroꝝ medioꝝ inter mollicie: liq̃dã ⁊ coa
gulatã diuersitate: in ptes duas diuidit̃. In quaruȝ prima
assignat naturã medulle ossiũ. In scd̃a. s. in hac: Cerebrum
etsi naturalr̃ calidũ sit ⁊ humidũ ⁊c. assignat naturã cere
bri ⁊ nuche. Circa primã partẽ dicit ꝙ medulla ossiũ sapo
sior est oĩ pinguedine ⁊ vnctuositate ꝓpter naturã mediã.
Circa scd̃am partẽ q̃ est de natura cerebri ⁊ nuche sunt due
ptes. In quaruȝ prima agit de natura cerebri. In scd̃a. s. in
hac: Nucha g̃ q̃ medulla est spõdiliũ ⁊c. agit de natura nu
che. Prima ps diuidit̃ ĩ duas. In q̃rũ pma agit de natura
cerebri. In scd̃a. s. ĩ hac: Vñ q̃dã arbitrati sũt ⁊c. inducit dis
putationẽ ꝯtra opinionẽ de cõplexiõe cerebri. Dicit ergo ꝙ
cerebrũ calidũ ẽ ⁊ humidũ cũ sit de gñe piguedinũ ⁊ medul
larũ: tñ accidẽtalẽ hȝ frigiditatẽ ꝓpter aerẽ circũstantẽ ⁊ ꝓ
pter paruitatẽ pinguedinis ⁊ carnis ĩ capite. Deinde indu
cit opinionẽ circa eius cõplexionẽ. Hec aũt pars diuidit̃ in
duas. In quarũ prima inducit opinionẽ ponẽtẽ cerebrum
esse frigidũ ⁊ humidũ ⁊ rõnes eius. In scd̃a. s. in hac: Quo
rũ intẽtio duplr̃ falsificat̃ ⁊c. ipsam improbat: ⁊ probat ipm
esse calidũ ⁊ humidũ. Dicit ergo ꝙ quidã crediderunt cere
brũ eẽ frigidũ ⁊ hũidũ ꝓpter duas rõnes. Quarũ prima est
ex eius passiõib⁹. Oẽ mẽbrũ qd̃ stomachũ aggrauat appeti
tũ defectat ⁊ vomitũ ꝓuocat: est frigidũ ⁊ humidũ: sed cere
brũ est huiusmodi: ergo est frigidũ ⁊ humidũ: vñ Gal. ipm
dixit iuuare ad ꝓuocãdũ vomitũ. Scd̃a rõ ex actionibus ce
rebri sumpta est hec. oẽ mẽbrũ in quo est principiũ sensus ⁊
motus: qd̃ est in motu ꝯtinuo: ⁊ ꝓpter motũ ꝯtinuũ incẽdi
⁊ corrũpi natũ est: ⁊ ꝑ ꝯñs totũ aĩal perit: necesse est ad hoc
vt ꝯseruet̃ vt sit frigide cõplexionis ⁊ humide: sed cere brũ
est hmõi: ergo ad hoc vt ꝯseruet̃ necesse est vt sit frigide et
humide complexionis: vt per frigidã ⁊ humidã cõplexionẽ
obuiet calori ⁊ siccitati ex motu acq̃sitis. ¶ Consequenter
improbat hãc opinionẽ. Hec aũt ps diuidit̃ ĩ tres. In qua
rũ prima iprobat eã artificialr̃ soluẽdo rõnes eius. In scd̃a
s. in hac: Ex rõne ꝯbitur sicut Arist. in libro de naturis aĩa
liũ. improbat eã rõnabilr̃ ꝯriuȝ eius ꝓbando. In tertia. s.
in hac: Ex verbis g̃ Aristotelis bene põt intelligi. concludit
intẽtionẽ ⁊ naturã cerebri manifestat. Dicit igit̃ ꝙ hec opi
nio duplr̃ ꝓbat̃: artificialr̃ ⁊ rõnabilr̃. Primo aũt mõ q: cere
brũ nõ hȝ p̃dictas ꝯditiones cũ comeditur ꝓpter frigidita
tẽ ⁊ humiditatẽ: sed ꝓpter humiditatẽ ⁊ viscositatẽ. ⁊ cum
dicit Ga. ꝙ valȝ ad vomitũ ꝓuocãdũ: nõ est h' ex parte frigi
ditatis ⁊ humiditatis: sed ex pte hũiditatis ⁊ viscositatis: ⁊
ꝙ appetitũ defectat nõ est hoc ex frigiditate ⁊ humiditate
sȝ potius ex caliditate ⁊ humiditate: q: calidũ defectat ap
petitũ sicut pȝ ĩ calido vino: frigidũ aũt ꝓuocat sicut pȝ ĩ aq̃
frigida. Deinde iprobat rõnẽ hãc rõnabilr̃: ⁊ inducit duas
rõnes ab actiõib⁹ acceptas. Prima talis est: oẽ mẽbrũ qd̃
est fundamẽtũ sensus: hȝ dñiũ caloris ꝑ queȝ fit sensus: sed
cerebrũ est hmõi: ergo hȝ dñiuȝ caloris. Scd̃a rõ hec est: oẽ
mẽbrũ in quo vigẽt mẽoria ⁊ phãtasia hȝ cõplexionẽ calidã
ꝑ quã opationes harũ virtutũ vigẽt: ⁊ nõ frigidã q̃ eas de
struit: sed cerebrũ est hmõi: ergo hȝ cõplexionẽ calidã: nam
nos videmus ꝙ q̃ñ cerebrũ est fortiter infrigiditum sicut in
litargia patit̃ defectũ memoria. Deinde dicit ꝯcludẽdo ꝙ
sm Arist. cerebrũ est calidũ ⁊ humidũ naturalr̃: sed tñ natu
ra dat ei frigiditatẽ naturalr̃ ex aere exteriore: ⁊ ex priuatio
ne carnis ⁊ pinguedinis: ne p̃ nimio corrũpat̃ calore. ⁊ est si
mile in corde ⁊ pulmone. Consequẽter nuche naturam assi
gnat dicẽs ꝙ est eiusdẽ nature cũ cerebro: sed tñ durior est ⁊
quãto plus ab eo distat tãto durior est: cũ tñ digent̃ multũ

nutrit. Sunt igit͛ in hac p̄te septē p̄ticule. In quarū prima agit de natura medulle ossiū. In scd̄a de natura cerebri. In tertia inducit opinionē circa eiꝰ cōplexionē. In q̄rta opinio hec artificialr̄ iꝓbat͛. In q̄nta rōnabilr̄. In sexta assignat͛ intētio auctoris circa naturā cerebri. In septīa agit͛ de natura nuche. ¶ Mēbra īter durū ⁊ molle media ⁊c. In hac p̄te agit de mēbris medijs inter durū ⁊ molle. Diuidit͛ aūt hec ps in duas. In quarū prima agit de natura hoꝝ mēbrorū. In scd̄a assignat eoꝝ distictionē. Prima nō diuidit͛. Scd̄a diuidit͛ in duas. In quaꝝ prima ipsoꝝ distinctionē assignat In scd̄a iuxta differētias distinctiōis ipsoꝝ diuersitatē assignat. Prima non diuidit͛: sed scd̄a diuidit͛ in duas. In q̄rū prima agit de sanguineis carnosis. In scd̄a de membris quasi carnosis q̄ aliquātulū a natura carnis distāt. Prima nō diuidit͛: sed scd̄a diuidit͛ ī duas. In quarū prima agit de natura quasi carnosoꝝ. In scd̄a ipsoꝝ distinctionē assignat. Sunt igit͛ ī hac p̄te q̄nq̄ p̄ticule. In quarū prima mēbrorū medioꝝ inter durū ⁊ molle naturam assignat. In scd̄a. s. in hac: Que in duo diuidunt͛. diuidit ipa p carnosa pura ⁊ non pura sicut vberosa. In tertia. s. in hac: Que pura sunt carne sanguini. ⁊c. assignat naturā carnosoꝝ. In q̄rta. s. in hac: Que quasi caro sunt ⁊c. assignat naturā nō puroꝝ carnosoꝝ. In q̄nta. s. in hac: Diuiduntur g̃ in duo. ipsoꝝ distinctionē assignat. ¶ Circa primā p̄tē dicit ꝙ mēbra hec sunt sicut lacerti ⁊ caro: ⁊ sūt vltīate laudis ꝓpter sui tēperamētū Sūt aūt lacerti mēbra cōposita ex carne simplici ⁊ neruis ⁊ ligamētis ⁊ filis ligamētorum ossibus circūuoluti. Circa secundā p̄tē dicit ꝙ q̄dā ipsoꝝ sunt pura caro: q̄daꝫ non sicut vbera ⁊ testiculi. Circa tertiā partem dicit ꝙ ea q̄ sunt caro pura: meliora sunt in nutrimēto. Circa quartā p̄tē dicit de illis q̄ nō sunt pura caro: ꝙ sunt nutrimenti grossioris. Circa q̄ntā p̄tē distingunt ea: dicēs ꝙ quedā eoꝝ sunt ordinata ad humiditatē sp̄maticā ⁊ nutrimētū fetus sicut testiculi ⁊ mamille: q̄dā ad humiditatē talia mēbra sunt sicut p̄tes lingue ⁊ q̄ ei circūstāt ⁊ testiculus. ¶ Diuersitas mēbrorū ex motu ⁊ q̇ete ⁊c. In hac p̄te assignat diuersitateꝫ mēbroꝝ a p̄te motꝰ ⁊ q̇etis. Hec aūt ps diuidit͛ ī duas. In q̄rū p̄ma distinctioneꝫ rōne motus ⁊ q̇etis assignat. In scd̄a. s. in hac: Semp mouētes ad digerēdū faciliores. rōne distinctionis ipsoꝝ diuersitatē assignat. Prima nō diuidit͛. Scd̄a aūt diuidit͛ in tres. In quarū prima assignat naturā mēbroꝝ cōtinue mobiliū. In scd̄a. s. in hac: Semp q̇escētes his ꝯ̄rie ⁊c. ꝯtinue q̇escētiū. In tertia. s. ī hac: Per aliq̇d mediocriter se mouētes ⁊c. medioꝝ. ¶ Circa primā p̄tē dicit ꝙ q̄dā membra ꝯtinue mouent͛ sicut labia: ⁊ q̄dā ꝯtinue q̇escunt sicut ventris p̄tes: q̄daꝫ p alias mouentur sicut carnes colli. Circa scd̄am p̄tē dicit ꝙ mobiles sunt boni nutrimenti propter subtilitatē ex motu causatā. Circa tertiā partē dicit ꝙ q̇escentes sunt ꝯ̄ric. Circa quartam p̄tem dicit ꝙ mobiles mediocriter p alias sunt nature medie. ¶ Diuersitas mēbrorū ex loco suo duobus modis ⁊c. In hac p̄te assignat diuersitatē mēbroꝝ a p̄te locorū. Hec aūt ps diuidit͛ ī duas. In quarū prima assignat distinctionē locorū in mēbris aīaliuꝫ In scd̄a. s. in hac: Que exterius in medio sunt. diuersitateꝫ mēbrorū penes locorū differētias assignat. Circa primā p̄tē dicit ꝙ mēbrorū q̄dā sunt sita exterius: q̄daꝫ interius: q̄dā sunt media: sꝫ exteriorū q̄dā sunt ossibus vicina: q̄dā non: q̄dā media. Vicina ossibꝰ q̄dā sunt circa mēbra sp̄ūalia pectoris: q̄dā circa sensibilia capitis: q̄dā deorsum: q̄dā in medio q̄dā a sinistra p̄te: q̄dā a dextra locant͛. Circa scd̄am parteꝫ quattuor intēdit. Primo dicit ꝙ mēbra q̄ sunt in medio corporis meliora sunt: ⁊ q̄ exterius locant͛: q: mūdificātur ipsorum sup̄fluitates p poros exteriores: q̄ aūt interius peiora sunt. Scd̄o dicit ꝙ sita in dextra p̄te meliora sunt ꝓpter fortiorē calorē depurantē q̄ q̄ in sinistra. Tertio dicit ꝙ locata a p̄te anteriori sunt meliora ꝓpter tres cās. s. ꝓpter sanguinis mūdiciē: ꝓpter motū pectoris ⁊ mēbrorū sp̄ūaliū: ⁊ ꝓpter calorē cordis. In posteriori locata sunt peiora propter immūdiciē sanguinis: ⁊ ꝓpter distātiā a fōte caloris. Quarto dicit ꝙ media inter loca anteriora ⁊ posteriora hn̄t naturā mediā: ⁊ quāto ad p̄tē anteriorē plus accedūt: tāto sunt meliora ꝓpter sanguinis mūdiciē ⁊ vigorē caloris: ad posteriora accedētia sunt ꝯ̄ria. ⁊ sic terminat͛ hec ps. ¶ Circa p̄tē istaꝫ tria querūtur. Primū est de medulla ossium. Scd̄ꝫ de natura cerebri. Tertium de nucha.

¶ Circa primū ꝓcedit͛ hoc mō: querit͛ vtrū medulla sit calida vel frigida: ⁊ videt͛ ꝙ sit frigida: vnūq̄dq̄ mēbrū nutrit͛ ꝯtento in suis ꝯcauitatibus sibi sīli: sed illud qd̄ nutrit semper est eiusdē cōplexionis cū illo qd̄ nutrit͛: ergo medulla ē eiusdē cōplexionis cū ossibus: sed cōplexio ossiū est frigida ergo silr̄ ꝯplexio medulle est frigida. Scd̄a rō hec est: hmōi humiditates: sanguis: pinguedo ⁊ hmōi ꝯ̄hn̄t cōplexioneꝫ ab illis in q̄bus gn̄ant͛: vn̄ sicut dicit Ga. in cōmento super aphorismos: sanguis est calidior lacte: q: in calidiori mēbro gn̄at͛ q̄ lac: q: in epate. lac vero in mamillis: sed medulla in ossibꝰ gn̄at͛: ⁊ ossa sunt frigida: ergo medulla erit frigida. ¶ Ad oppositū est illud qd̄ dicit͛ cōiter: ꝙ oīa q̄ sunt de gn̄e vnctuositatis sunt calida: sed medulla est hmōi: ergo est calida. Ad hoc dicēdū ꝙ medulla nature calide est. Ad rōnem primā dicēdū ꝙ nutrimētū ossiū est duplex. Primū est q̄ immediate nutrit͛ os: ⁊ hec est humiditas frigida sicut os: aliud aūt est mediatū qd̄ est citra ꝯuersionē: ⁊ tale nō seq̇tur naturā ossis: sed potiꝰ naturā sanguinis: tale v̄o nutrimētum est medulla. Ad scd̄am dicēdū ꝙ caliditas in aliquo est quadruplex. Primo mō sicut materia ex q̄ gn̄at͛: ⁊ h̄ mō nerui sequūt͛ materiā ex qua gn̄ant͛. Scd̄o ex forti agēte: q: ex forti agēte fortis calor: ⁊ ex debili debilis gn̄at͛. Tertio mō ex ꝯtinēte sicut pꝫ de sanguine gn̄ato in epate: qui d̄r calidior ꝓpter ꝯtinēs. s. cor ⁊ epar. Quarto ex ꝯtento sicut vene ꝓpter sanguinē ꝯtentū. Dicimus g̃ ꝙ medulla ꝓpter materiā ex qua fit acq̇rit caliditatē: q: gn̄at͛ ex sanguie. ¶ Scd̄o q̄ritur circa hoc: vtrū pinguedo sit calidior medulla aut ecōtrario: ⁊ videt͛ ꝙ medulla sit calidior: q: qd̄ magꝭ accedit ad naturā sanguis ē calidius: sꝫ medulla ē hmōi respectu pinguedīs: g̃ medulla calidior ē. Minor pꝫ p p̄h̄m libro de aīa libꝰ dicentē ꝙ medulla in ossibꝰ pueroꝝ est verus sanguis. Ad oppositū: ī oī gn̄e illud qd̄ p̄ticipat magꝭ naturā extremi q̄ extremū: magis ē calidū: sꝫ dicit ysa. ꝙ mēbra tenera mollia: ⁊ calida: ⁊ liq̇da sūt media: pīguedo v̄o ⁊ vnctuositas sūt extrema: medulla v̄o est mediū: ergo pinguedo calidior. Ad hoc dicēdū ꝙ medulla ossiū minus est calida q̄ pinguedo. Ad rōnē dicēdū ꝙ in pinguedine ꝯcurrūt oēs cause q̄ ad caliditatē opant͛: In pinguedie em̄ ꝯcurrūt vnctuositas sanguinis ⁊ calor maior: ⁊ locus ꝯtinēs calidior: in medulla v̄o iste cāe caliditatis nō ꝯcurrūt. q̄uis g̃ medulla magis accedat ad naturā sanguinis q̄ pinguedo: tn̄ plures cāe caliditatis ꝯcurrūt in pinguedine. ¶ Tertio q̄rit͛ circa h̄: vtrū medulla ossiū sit nutrimētū eoꝝ vel sup̄fluitas: videt͛ ꝙ nō sit nutrimētū: q: dicit Arist. in libro de aīalibus: ꝙ eādē naturā hꝫ medulla in ossibꝰ quā hꝫ pinguedo in carne: vn̄ si pinguedo alicuiꝰ aīalis est liq̇da: ⁊ medulla erit liq̇da sicut pꝫ in porco: sꝫ pīguedo nō est nutrimētū carnis: g̃ neq̄ medulla ē nutrimētū ossis. Scd̄a rō hec est: vnūq̄dq̄ mēbrū ex nutrimēto sibi sīli nutrit͛: g̃ illud qd̄ est diuersum penitꝰ a natura ⁊ cōplexiōe alicuiꝰ nō erit nutrimētū illiꝰ: sꝫ medulla ē hmōi respectu ossiū: est em̄ nature calide: os vero frigide: g̃ medulla nō est nutrimētū ossiū. Tertia rō hec est: dicit p̄h̄s in libro de aīalibꝰ ꝙ sanguis est vltimꝰ cibus in oībꝰ mēbrꝭ ⁊ hic est cōis: ꝓprius v̄o est humiditas q̄ ꝯuertit͛ ad naturā mēbri: g̃ necesse est vt nutrimētū mēbroꝝ sit sanguis conuersus ad naturā mēbroꝝ: g̃ illud qd̄ cadit inter mēbruꝫ ⁊ humiditatē nō est nutrimētū: sꝫ medulla est inter os ⁊ hūiditatē ossis: g̃ medulla nō poterit eē nutrimētū ossiū. Ad oppositū: vnūq̄dq̄ mēbrū nutritur ex hūiditate ꝯtenta ī sua ꝯcauitate ⁊ spōgiositate: sed medulla ossiū est hmōi respectu ossiū: ⁊ hoc dicūt auctores ꝙ nutrimētū ossiū nihil aliud est q̄ sanguis q̄ descēdit ad mēbra: g̃ medulla est nutrimentū ossiū. Ad hoc dicēdū fm quosdā ꝙ medulla est nutrimētū ossiū. Nos tn̄ dicimus ꝙ nō est nutrimētū ossiū sicut pīguedo nō est nutrimētū carnis: sed solū irrorat ossa ⁊ calorē naturalē ꝯseruat in eis: vn̄ est q̄dā sup̄fluitas in ossibus aggregata nō potēs tantā coagulationē recipere vt ad naturā mēbri ꝯuertat͛ sicut pinguedo ad naturā carnis. Ad rōnē dicēdū ꝙ humiditas in mēbro duplex est, q̄dā em̄ est im-

mediate gñata ex sanguie: ꝛ ꝯtinet̃ i spõgiositate mẽbri ad quã ꝯuertit̃ sanguis ꝛ hec nutrit mẽbra. Alia est nõ ꝯtẽta in spõgiositate mẽbri: sed extra coagulata sicut pinguedo ꝛ hec nõ nutrit. Ad scõm dicẽdũ ꝙ duplex est supfluitas: q̃dã est oĩno ĩpuritatꝭ: vt egestio ꝛ vrina: q̃dã est residuitatis sicut lac: pinguedo. ꝛ hmõi est duplex. q̃dam est q̃ remanet in corporib⁹ aĩaliũ: ꝛ ordinat̃ ad ꝯseruationẽ corporis sicut pinguedo ꝛ medulla. Alia ad ꝯseruationẽ spẽi sicut spma. Alia vo ad ꝯseruationẽ spẽi nec corporis: sed ad ꝯseruationẽ fet⁹ cũ egressus fuerit ab vtero sicut lac. ❡ Quarto q̃rit̃ in q̃b⁹ ossib⁹ est medulla ꝛ in q̃bus nõ. Ad hoc dicẽdum ꝙ sunt q̃dã ossa ꝯcaua sicut vena: ꝛ iõ remanet ibi supfluitas medullaris: sũt alia ossa solida ꝑpter vigorẽ ꝛ robur corporis: ꝛ ideo nõ debent eẽ ꝯcaua. ꝛ in his nõ oꝫ esse medulla. ❡ Sed tũc q̃rit̃ quõ illa ossa nutriunt̃: in q̃bus nõ est medulla. Itẽ si ex sanguine nutriant̃: q̃rit̃ quõ sanguis perueniat ad ipa cũ nõ habeãt ꝯcauitates neq̃ venas. Ad hoc dicẽdũ ꝙ ista mẽbra nõ nutriunt̃ medulla: sed ex humiditate quadã: sanguis eñ ad illa ossa redũdat exiẽs ꝑ poros occultos in ossib⁹ sicut ĩ aliis mẽbris sicut dicit Auicẽ. porosa eñ sunt vt nutrimẽtũ recipiãt ꝛ etiã plãte. ❡ Sexto q̃rit̃ quare in ossib⁹ quorũdã aĩaliũ nõ ẽ medulla sicut in osse leonis ꝭm ysaac. Ad hoc dicẽdũ ꝙ duplex est cã hui⁹ ꝭm pħm. hoc eñ aĩal indiget magna fortitudine: ꝛ ita natura fecit ei ossa solida ꝛ nõ ꝯcaua. Scḋa cã est q: sicca sunt multũ: cui⁹ signũ est ꝙ qñ adinuicẽ ꝯtingũt exit ignis ꝭm pħm: ꝛ ideo nõ hñt medullã. ❡ Septimo querit̃ q̃re medulla in q̃busdã aĩalibus liq̃da est sicut in porco: in aliis vo solida sicut in vacca. Ad hoc dicẽdũ ꝭm pħm ꝙ q̃dã sunt aĩalia multũ liq̃da aq̃sa sicut porcus: ꝛ iõ pinguedo liq̃da: ꝛ iõ illud silr liq̃dũ q̃d ẽ silẽ pinguedini sicut medulla: in aĩalib⁹ siccis ecõtrario: et iõ in istis medulla est coagulata. ❡ Octauo querit̃ quare medulla nõ põt recipe inflãmationẽ ab igne sicut piguedo cũ vtrũq̃ sit de gñe vnctuositatis: ꝛ ꝑpter q̃d quedam pinguedo nõ inflãmat̃ sicut pinguedo porci: ꝛ quedaꝫ fic sicut pinguedo bouis. Ad hoc dicẽdũ ꝙ ille res recipiũt inflãmationẽ ab igne q̃ purã hñt vnctuositatẽ sicut pinguedo ꝛ sirbus: ꝫ medulla nõ hꝫ vnctuositatẽ purã. Itẽ quedã piguedo liq̃da est ꝛ aquosa: ꝛ hec nõ recipit inflãmationẽ ignis: immo poti⁹ ignẽ suffocat ꝛ extiguit: ꝛ talis est piguedo porci. Alia est pinguedo aerea ꝛ terrestris: ꝛ hec inflãmationeꝫ recipe põt sicut pꝫ in pinguedine bouis.

❡ Circa scḋm ꝓcedit̃ hoc mõ: ꝛ querit̃ cui⁹ cõplexionis sit cerebrũ: ꝛ videt̃ ꝙ calide: oẽ illud q̃d est de gñe vnctuositatꝭ ꝛ pinguedinis est nature calide sicut pꝫ in pinguedine: ꝫ cerebrũ est hmõi ꝭm ysa. ḡ cerebruꝫ est nature calide. Scḋa rõ est hec: oẽ mẽbrũ a quo est origo sensus ꝛ mot⁹ q̃ celebrant̃ ꝑ spm̃ aĩalẽ: hꝫ naturã ꝯformẽ illius illi q̃litati q̃ est pricipiũ sensus ꝛ mot⁹: sed cerebrũ est hmõi q: est fons ꝛ origo virtutis aĩalis ꝛ principiũ sensus: ḡ hꝫ naturã cõformẽ illi q̃litati ꝑ quã fit sensus ꝛ mot⁹: sed hec est caliditas: nihil eniꝫ sine calore est sentire: ḡ cerebrũ est calide nature. Ad oppositũ: oẽ mẽbrũ q̃d est creatũ ad excessum caliditatis alterius temperãdũ est nature frigide: sed cerebrũ est hmõi: q: sicut dicit pħs: creatũ est frigidũ ꝛ humidũ vt sua frigiditate ꝛ humiditate ꝯtẽperet caliditatẽ ꝛ siccitatẽ cordis: ergo cerebrũ est frigidum. Scḋa rõ est hec: dicit pħs libro de aĩalibus: ꝙ aĩalia sanguinẽ hñtia calida iudicant̃: ꝛ silr membrũ: sed cerebrũ sanguine priuat̃: ḡ frigidũ oꝫ iudicari ꝛ non calidum. Tertia rõ est hec: oẽ mẽbrũ q̃d est cã dispõnũ ꝛ ꝓprietatum corporis ꝯsequẽtiũ frigiditatẽ est frigidũ: sed cerebrum est hmõi: ḡ est frigidũ. Minor pꝫ q: somn⁹ causat̃ a frigiditate: causat̃ eñ ex eleuatione fumoꝝ ad cerebrũ: ꝛ seq̃tur frigiditas. sicut vapores eleuati ad aera ꝯuertunt̃ in aquaꝫ ꝑpter loci frigiditatẽ: silr fumi q̃ ascẽdũt sũt calidi ꝛ descẽdũt frigidi sicut dicit halv. q: infrigidant̃ in cerebro ꝛ ꝯdẽsant̃ in aquã ꝛ descẽdũt: ḡ cerebrũ est frigidũ. Qḋ ꝯcedim⁹ dicẽtes ꝙ cerebrũ est frigidũ ꝛ humidũ. Notãdũ ḡ ꝙ in cerebro sunt quattuor. Primũ est cõplexio naturalis ei⁹. Scḋm est cõplexio accidẽtalis quã ĩbit a spiritib⁹ ꝛ a calore naturali. Tertiũ est cõplexio accidẽtalis quã ꝯtrahit a fumis. Quartũ est accessus ad naturã pinguedinis. Dicim⁹ ḡ ꝙ quãtuꝫ est de natura cerebri ꝓpria frigidũ est ꝛ humidũ: cui⁹ signũ est. q: Arist. dicit libro de aĩalib⁹ ꝙ oĩa mẽbra q̃ sanguine carẽt ad frigiditatẽ declinãt: sed cerebrũ caret sanguine: et iõ naturalr̃ frigidũ ẽ sicut ꝓbauit ratio q̃dã: accidẽtalr̃ tñ calidũ est ꝭm ꝙ patebit in solutiõe cuiusdã rõnis. Primo ꝛ tertio mõ accipit cerebrũ Arist. Auicẽ. ꝛ Ras. Quarto tñ mõ ysa. accipit cerebrũ ꝭm. s. ꝙ est de gñe pinguedinum: ꝛ quia oĩs pinguedo ꝭm ysa. calida: iõ ysa. ponit cerebrũ calidum. Ad rõnẽ primã pꝫ solutio. q: cerebrũ hꝫ duo. s. cõplexionem ꝛ cõpositionẽ. quãtũ ad cõplexionẽ nõ sequit̃ naturã piguedinis: sed poti⁹ rõne cõpositiõis: ꝛ iõ nõ valet illa rõ. Ad secũdã dicẽdũ ꝙ q̃uis opationes ꝛ mot⁹ fiãt in cerebro: non fiũt tñ a calore ꝑ se: sed ꝑ spm̃ aĩalem.

❡ Circa tertiũ ꝓcedit̃ h̃ mõ: q̃rit̃ de nucha vl̃ de spinali medulla cui⁹ cõplexiõis sit: ꝛ videt̃ ꝙ frigide: oẽ mẽbrũ q̃d orit̃ a membro aliquo est eiusdẽ nature cũ illo: ꝛ maxime illud q̃d orit̃ sicut pꝫ: sed nucha a mẽbro frigido orit̃ sicut pꝫ: q: ex cerebro a pte posteriori: ḡ nucha est frigida sicut cerebrũ. Hoc ꝯfirmat̃ ꝑ hoc q: nucha orit̃ a cerebro: ꝛ silr nerui oriũtur a cerebro mediãte nucha: sed si extrema sunt frigida: et mediũ erit frigidũ: sed cerebrũ est frigidũ ꝛ nerui frigidi: ḡ silr nucha erit frigida. Scḋa rõ hec ẽ: mẽbra dura que a natura sanguinis distãt sunt frigida: sed nucha est hmõi: ḡ est frigida. Ad oppositũ: medulla ossiũ nature calide est: ꝫ nucha est medulla ossiũ: ḡ nature calide est. Hoc ꝯfirmat̃ per pħm dicẽtẽ ꝙ cerebrũ frigidũ est ꝛ nucha calida: vñ ponit ꝙ nucha tempat frigiditatẽ cerebri. Ad hoc dicẽdũ ꝙ nucha frigida est naturalr̃ sicut cerebrũ. Ad rõnẽ primã in ꝯtrariũ dicẽdũ ꝙ quedã est medulla ossiũ que gñat̃ ex sanguine ꝛ nõ ex quolibet: sed ex sanguine quãtũ ad humiditatẽ vnctuosam: ꝛ hec medulla calida est. Alia est q̃ nõ gñat̃ ex sanguine ꝛ h̃ nõ seq̃tur sanguinis naturã: neq̃ oꝫ dici calida ꝫ poti⁹ frigida: ꝛ talis est nucha ꝛ est gñata ex frigida portione spmatis sicut cerebrũ. ❡ Scḋo q̃rit̃ vtrũ nucha oriat̃ a cerebro: q: pħs ponit ꝙ nõ orit̃ a cerebro. preterea ponit pħus ipam eẽ calidã. Ad hoc dicẽdũ ꝙ nõ dicit verꝫ pħs. imo orit̃ a cerebro ꝛ frigida est ꝛ nõ calida. Sustinẽdo tñ ipm dicim⁹ ꝙ duplex est ort⁹: quidã est per ꝯformitateꝫ situs sicut nerui oriunt̃ a cerebro: est ali⁹ ortus ꝑ cõformitatẽ subẽ. ꝛ hoc mõ intelligit Aris. ꝙ nõ orit̃ a cerebro: q: cerebrũ est mollis subẽ ꝛ nucha dure: ꝛ iõ dicit ꝙ nõ orit̃ a cerebro. ❡ Itẽ querit̃ quare nucha cũ sit medulla ossiũ ex primo spmate gñat̃ alia vo medulla gñat̃ ex sanguie. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ nucha creata est ad hoc vt mediate oriat̃ a cerebro ꝛ nerui oriant̃ ab ipsa motiui sicut a cerebro oriunt̃ nerui sensibiles: ꝛ iõ sicut cerebrũ ex primo spmate gñat̃ silr ꝛ nucha. Alia vo medulla nõ est ad hoc creata: sed vt ꝯseruet humiditatẽ ꝛ caloreꝫ ossiũ. ❡ Consequẽter circa ptẽ istã q̃rũt̃ duo. Primũ est de diuersitate mẽbroꝝ a pte mot⁹ ꝛ q̃etis. Scḋm est de diuersitate mẽbroꝝ a pte sit⁹. ❡ Circa pmũ ꝓcedit̃ hoc mõ: ꝛ q̃rit̃ vtrũ mẽbra q̃ in motu ꝯtinuo sunt sicut pedes sint melioris nutrimẽti ꝙ caro pura: ꝛ videt̃ ꝙ nõ: mẽbra neruosa frigida sunt ꝛ sicca ꝛ dure digestiõis viscosum sanguinẽ gñant: sed pedes sunt hmõi q: natura ipa neruosa ꝯstituit ꝑpter motũ: ḡ nõ sunt laudabilioris nutrimẽti. Scḋa rõ hec est: mẽbra q̃ ex puriori sanguie gñant̃ laudabilioris sunt nutrimẽti: ꝫ mẽbra extrema nõ gñant̃ ex puriori sanguie: ꝫ alia ḡ nõ sunt laudabilis nutrimẽti: ḡ ꝛc. Ad oppositũ est illud q̃d dicit Ras. ꝙ mẽbra q̃ sunt in motu ꝯtinuo sunt laudabilis nutrimẽti: sed pedes ꝛ consiĩa sunt hmõi: ergo sunt laudabilis nutrimenti. Hoc etiã probat̃: q: mẽbra q̃ habẽt subtiliores humiditates laudabilioris sunt nutrimẽti: ꝫ mẽbra extrema sunt hmõi ꝑpter motũ sicut dicit ysa. ḡ sũt laudabilis nutrimẽti. ❡ Rõne huius q̃rit̃ si pedes viscosum sanguinẽ gñant sicut vult Ras. quõ cõpetunt infirmis. Ad hoc dicẽdũ ꝙ caro ĩ extremitatibus est laudabilis nutrimẽti ꝛ subtilioris ꝛ mũdioris: ꝛ hoc nõ est nisi ꝑpter motum. Ad rõnẽ primã in ꝯtrariũ dicendũ ꝙ mẽbra dicunt̃ esse laudabilis nutrimẽti multis modis. Primo modo q: maius inducũt nutrimentũ. ꝛ hoc modo caro porcina laudabilis est nutrimẽti teste Ras. q̃ dicit ꝙ caro porcina nuda nutrit magis oĩ carne. Scḋo mõ oꝫ laudabilis nutrimenti aliq̃d q: est

mollioris nutrimēti ⁊ minus viscosi: ⁊ hoc mō caro subtilis ⁊ mollis melioris est nutrimēti q: mollior: vt pulli ⁊ hmōi. Tertio mō q: purioris nutrimenti: ⁊ hoc mō extremitates laudabilis sunt nutrimēti: q: nutrimētū leuiꝰ ⁊ puriꝰ gñant Ad scđ; dicēdū ꝙ ꝗuis sāguis grossior mādeť extremitatibꝰ: tñ subtiliať ꝑpť motū eaꝝ ꝯtinuū ⁊ fit subtilis nutrimēti. Ad hoc qđ dicit Raſ de pedibꝰ: dicimꝰ ꝙ q̄da sunt ptes q̄ viscosum gñant sanguinē. s. neruose ⁊ nō danť nisi ꝓpter frigiditatē ⁊ leuitatē ipaꝝ. Ad hoc ğ vt viscositas remoueatur: coquātur multū vt fiāt molles ⁊ bñ digestibiles: cōualescenti ğ plus cōpetit caro pura pinguedine ꝙ̄ caro illaruꝫ extremitatū: q: faciliorꝫ sunt digestiōis. ¶ Scđo q̄riť de auriculis: vtrū sint laudabilis nutrimēti ⁊ videť ꝙ nō: carnes eñ cartilaginose duri sunt nutrimēti: ſꝫ auricule sunt hmōi ğ nō sunt laudabilis nutrimēti. Ad oppositū est illud qđ dicit ysa. ꝙ mēbra q̄ in motu sunt ꝯtinuo laudabilis sunt nutrimēti: ⁊ cā est manifesta: sed auris est hmōi: ğ est laudabilis nutrimēti. ¶ Rōne huius q̄riť quare auris ⁊ pes ī porco sunt laudabilis nutrimēti: nō tñ ita est in ariete. Ad h̄ dicēdū ꝙ rōne illa qua cartilaginose sunt grossum nutrimentū exhibent: sed rōne subtilitatis sube ⁊ sanguinis quā acq̄rūt in motu bonū sanguinē gñant: ⁊ hoc maxime in porco q̄ est aīal humidū: caro vͦ pedis ⁊ auriū dura est: ⁊ iđ tēperatur: tū ꝓpter humiditatē: tū ꝓpter motū. ¶ Quarto q̄riť circa hoc quare extremitates sunt de gñe neruosoꝝ ⁊ cartilaginosoꝝ. Ad hoc dicēdū ꝙ motꝰ ⁊ sensus ꝑ neruos fiūt Ad motū vero req̄runť nerui fortes ⁊ duri. Ad sensum vͦ mollicies ꝓpter fortē receptionē vel frequētē: ⁊ iđ cū extremitates sint ꝓpter motū ⁊ sensū: iđ natura creauit eas neruosas. ¶ Quinto q̄ritur circa hoc quare aures oīm aīaliū sunt in motu ꝯtinuo excepto hoīe ⁊ symia. Ad hoc dicēduꝫ ꝙ hoc est ꝓpter diuersum sitū auriū in aīalibus: dicit ph̄s in libro de aīalibꝰ: in q̄busdā eñ aīalibus aures sunt site in supiori pte capitis: sed tales ptes q̄ in tali situ ponunť hñt motū liberū: ⁊ iđ quasi ꝯtinue sūt in motu: aures vͦ ī hoīe ⁊ symia ponūtur in maxilla supiori: ⁊ iđ nō hñt motū liberꝝ ¶ Sexto q̄riť cū mēbra q̄ sunt in extremitatibus oīno sint pura: vtrū silr̄ extremitates aīaliū venenosoꝝ sint sane ⁊ pure sicut cauda: ⁊ videť ꝙ sic: q: ptes q̄ sunt in motu propter motū depuranť ⁊ sic sunt mūdiores alijs ptibꝰ: sed caput ⁊ cauda sunt quasi in motu ꝯtinuo: ğ ꝑ motū depuranť. Contrariū dicūt auctores ꝙ in capite ⁊ cauda est venenū. Ad h̄ dicēdū ꝙ venenū est in capite ⁊ cauda. ptes vͦ puriores et mūdiores sunt in medio: ⁊ cā est q: virtus veneni est substātialis illi aīali: vñ nō est venenū respectu aīalis in quo est: ſꝫ respectu corporis humani sicut dicit Auicē. mouenť eñ illa aīalia a medio ad extrema: ⁊ iđ tota humiditas defluit ad illa mēbra: ⁊ iđ est ibi venenū. Ad rōnē dicēdū ꝙ illud qđ in corpore ꝯtineť supfluitas est. vñ q: hmōi humiditas venenosa est essentialis: iđ ꝑ motū nō pōt eliquari neq; depurari. ¶ Septimo q̄ritur quare cauda cuiuslibet aīalis multe pinguedinis est: ⁊ videť ꝯ̄riū: q: mēbra q̄ in extremitatibus sunt: motui sunt deputata: mēbra vͦ motui deputata sunt neruosa: ğ cauda dꝫ eē neruosa. Ad h̄ dicēdū ꝙ cauda inter alia membra omnia hꝫ pinguedinē: q: maxie ē pīguedo cōgregata circa renes ⁊ ē ibi locꝰ pīguedīs. Scđa cā ē q: locꝰ ille ī q̄ cauda est situata a fonte caloꝝ ē remotꝰ: ⁊ iđ q: nō ē ibi calor hūiditatē ꝯsumēs: iđ ibi aggregať multa pīguedo ¶ Circa scđm ꝓcediť hoc mō: q̄riť an mēbra nobilia sint peioris nutrimēti ꝙ̄ ignobilia: sed q: hoc fuit discussuꝫ ī dictis pticularibꝰ ante capl̄m de cerebro: iđ ad p̄ns supsedeo. ¶ Sed q̄riť quare mēbra anteriora sunt peioris nutrimēti ꝙ̄ posteriora: ⁊ videtur ꝯ̄riū: q: ptes anteriores sunt proximiores fonti caloris depurātis supfluitates ꝙ̄ posteriores ğ melioris nutrimēti sunt ꝙ̄ posteriores. Scđa rō hec est: ex puriori sanguine gñanť anteriores ꝙ̄ posteriores cū ꝓpinquiores sint cordi: ergo melioris nutrimēti: cōtrariū tñ poniť in porco. ¶ Rōne huius pōt q̄ri quare in porco ps posterior est melioris nutrimēti: in ariete vͦ anterior ps. Ad h̄ dicēdū ꝙ nō est ita in porco sicut in alijs aīalibꝰ: q: porcꝰ est aīal ꝓnū: vñ q: anteriora sunt depssa ⁊ posteriora sunt eleuata: sordes ⁊ supfluitates veniūt ad ptes anteriores: ⁊ iđ sunt mali nutrimēti anteriora: ecōtrario est in alijs aīalibꝰ. Nos tñ dicimus ꝙ duo sunt ꝯsiderāda ad dispositionē partiū anterioꝝ ⁊ posterioꝝ. Primū ē depuratio carnis ⁊ subtilitas: ⁊ hoc mō anteriores sūt melioris nutrimēti. Alia cā q: anteriores ex calore naturali cordis depuranť ⁊ mūdificanť cū sint ei ꝓpinquiores ꝙ̄ posteriores. Scđm est admixtio pinguedinis. in pte vͦ anteriori pauca aut nulla est pinguedo. vñ q: inter oēm pinguedinē maxime abhorremꝰ pinguedinē porci: iđ cū in pte posteriori priueť: eligimꝰ ptē posteriorē porci. ⁊ ꝑ eādē rōnē ptē āteriorē arietis diligimꝰ cū sit subtilis ⁊ depurata a calore: ⁊ etiā priuata pinguedīe respectu ptis posterioris. ¶ Consequēter q̄riť de nutrimēto partiū ſm diuersitatē situs in pte dextera ⁊ sinistra: ſꝫ q: h̄ plenius discussum est in dictis pticularibꝰ: istud hic omittamus. ¶ Consequēter q̄riť de cute quare facta est tempata. Ad hoc dicēdū ꝙ cutis est tempata ⁊ nō nisi in hoīe: per cutē eñ tactus sensus celebrať: vñ opꝫ ꝙ sit tēperata: organū eñ sensus opꝫ carere excellentia quattuor qualitatū tāgibiliū: si eñ excelleret in aliqua nō posset discernere immo fictia iudicaret: ⁊ hoc maxime ꝯtingit in hoīe: q: in ipo maxime viget discretio sensus: ⁊ iđ cutis in hoīe est temperata. ¶ Consequēter q̄ritur quare caro circa ossa laudabilis est nutrimēti. Ad hoc dicēdū ꝙ hoc est q: ille carnes collidunť ad ossa: vñ q: nerui nō pñt motū suum exercere nisi fricenť ad ossa: iđ in illo motu ad ossa collidunť. ⁊ in collisione ista subtilianť. ¶ Itē si q̄rať q̄re in vētre ⁊ matrice nō est os: dicēdū ꝙ hoc est ꝓpť dilatationē ⁊ ꝯstrictioneꝫ. de ꝓprietate eñ matricis est vt ꝯstringať ⁊ dilateť: sed hoc nō posset facere si ibi eēt os cū os impediat dilatationē ⁊ ꝯstrictionē: ⁊ ideo non dꝫ os esse. silr̄ est de ventre.

¶ De spēbꝰ volatiliū ⁊ diuersitatibꝰ eoꝝ. Ca. xlviij.

¶ Lectio. xl.

Volatilia vniuersalr̄ ad ambulabilia cōparata: minora faciūt nutrimēta: ad digerēdū tamē subtiliora ⁊ faciliora: in mēbris paruꝫ immorātia. Que tñ nutrimēti bonitatibus ⁊ malignitatibꝰ quattuor modis diuersanť. Primꝰ ex cōplexionibꝰ ⁊ etatibꝰ. Scđs ex subtilitatibus ⁊ grossiciebꝰ. Tertius ex crassicie ⁊ macie. Quartꝰ ex locoꝝ mēbroꝝ positiōibus. Ex cōplexiōibus quiq; modis cōprehēdunť. Alia eñ tēperata sicut galline ⁊ galli: alia frigidior tēperamēto priuēs sicut sturni pulli ⁊ siles. Tēperata tñ dicimus hec: q: carnes eaꝝ naturalr̄ calide sint: harū quoq; calor debilis est et subtilis: ⁊ ad digerēdū sunt faciles: ⁊ ideo tēperata eoꝝ cōplexio dr̄. Alia calida ⁊ sicca corrūpēs stomachū ⁊ a tēperamēto lōge sicut passerū ⁊ iuuenū colūbarū: alia est cui dñať siccitas sicut turturū ⁊ ꝑdicū ⁊ siliū: alia cui dñať hūiditas sicut anatū: strutionū pulloꝝ colūbinorū ⁊ siliū. Que ī calore defecta: ⁊ tñ tēperamento sunt attinētia sicut sturni: pulli ⁊ silia: ad digerēdū velociora: aut facile venas penetrātia cito in sanguinē mutabilia: maxime si in crassicie sūt tēpata. Si eñ nō sint crassissima: stomachū sunt confortātia: laudabilē sanguinē gñantia: oī etate cōplexioni ꝯgrua: ſꝫ tñ ex subtilitate ⁊ dissolutiōis sue velocitate: nō multā virtutē mēbris p̄stant: vñ ad regēdā sanitatē sunt meliora ꝙ̄ ad mēbra ꝯfortāda. Meliora aūt huius gñis sunt: cū iā cantare incipiūt: maxime mascula quo in tpe calor eoꝝ ꝯfortať naturalr̄ ⁊ humores mūdanť. Itē si comedanť cocta cū aceto zaccara stomachi extiguūt incēsionē. Itē rufus. Si coquať cū blita ⁊ cicere ⁊ pauco cinnamomo soluūt ventrē. Gallina q: naturalr̄ siccior ē ꝙ̄ pulli: ꝯtraria

pullis agit: q: pulli ventrẽ humectãt: gallina aliquã tulũ stringit. Gallus q: nature calidioris est gallina atq; pullis: quãdã salsitudinẽ icitiuã caro sua acqrit vñ fit solubilis. maxime si vet⁹ sit ⁊ decrepitus. Inde Ga. galli veteres ⁊ decrepiti cũ sale forti cocti ⁊ cy⸗ mino: aneto: porris: semĩe croci hortulani: humores phlegmaticos deponunt: ⁊ colice passioni ꝓsunt: et ad dolorẽ stomachi de vẽtositate grossa inflati miti⸗ gat: dolorẽq; arteticũ ⁊ tremorẽ. Dicunt tñ quidã quare illud nõ est in iunioribus gallis: cũ calidiores sint naturalr: ⁊ calidiores sint salsiores. Dicim⁹ mo⸗ dis esse duobus. Cũ eñ calor ⁊ salsitudo horum sint fortiores: sicce digestionis sunt causa: quia carne du riora. decrepiti cum salsitudo non sit temperata: et caro mollior sit causa lubrice solutionis. Itẽ Ga. gal li decrepiti salsitudo leuis: nõ desiccatiua: caro mol⸗ lior: vñ facilior descensio ⁊ vẽtris emollitio: maxime si ficubus siccis nutriaẽ cũ lacte pistatis. Itẽ Gale. galli aliqñ ⁊ anseres si nutrianẽ siccis ⁊ pistatis ficu bus: inde saporitas paẽ: ⁊ velociter digerunẽ: ⁊ cij⸗ ciũtur. Que volatiliũ calida sunt ⁊ sicca: nõ sepe sũt accipiẽda: maxĩe passeres natura calefaciẽtes: ⁊ i fu⸗ mositatẽ ⁊ cholerã ru. transducẽtes: ꝑcipue siluati ci ⁊ macri: q: digestionẽ desiccant: ventrẽ cõstipant Ioq; nõ sunt accipiẽdi nisi domi nutriti ⁊ incrassati sint. Que cõplexionis sicce sunt: neq; calida nimiũ sunt sicut turtures: pauones: ꝑdices: ⁊ oĩa paludes inhabitãtia carne sunt neruosa: grossa: ad digerẽdũ dura: tñ bñ digesta multũ sunt nutritiua: ad dissoluẽ dũ dura de mẽbris: ⁊ iõ machinandũ est ad mollifi⸗ cãdum carnes eoꝝ: neq; annũ trãseũtiũ sũt comedẽ da: sed postq̃ sunt occisa ꝑ diẽ ⁊ noctẽ dimittãtur vt carnes emolliaẽ. Testaẽ h q: videm⁹ carnes occisas vna die estiua dimissas molliores ⁊ teneriores. Hec tñ carnes ad digerẽdũ veloces sunt: bone in creãdo bonũ sanguinẽ: cũ sanguis suus sit mutatus: sicut a calore naturali elõgaẽ caloris extranei ꝑcussionibus Quõ palã fit: q: carnes diu si dimittaẽ: putrefiunt: ⁊ mutanẽ. Cũ aũt hoc ex lõgo fiat tpe: ex paruo aliq̃d opeẽ est necesse. Ioq; illaudabiles sunt carnes iste si recẽtes sint: maxime si multũ carbonib⁹ assenẽ ⁊ te nerenẽ: q: lz inde mẽbra ꝯfortenẽ: tñ tarde ab eis dis soluunẽ: q: ex recẽtia fit sanguinis: ⁊ lõgiq̃tate putoris: ⁊ vicinitate caloꝝ naturaẽ. Inde Gal. q̃ aĩaliũ ⁊ terre nascẽtiũ recẽtiora q̃ oporteat sũt: aut nõ matu ra quãtũ cõueniat: aliquãdiu et seruata: sicca tene⸗ ranẽ: ⁊ molliora eoꝝ induranẽ ⁊ cruda maturanẽ sic⸗ q; digerunẽ. Obijciẽt tñ quidã Ga. dixisse carnẽ du ram dimissam emollescere ⁊ teneraři ex calore aeris neq; tñ de recenti aliq̃d indicasse: vt si moraręẽ quõ teneraręẽ. Dicimus Ga. dixisse vlr de aĩalib⁹ ⁊ terre nascẽtib⁹: cũ dicũt carnẽ durã diu dimissã calore ae ris emollescere: ⁊ post de nascẽtib⁹ subintulit. Qui fructuũ molles: teneriq; sunt: magis moranẽ indu⸗ rãtur: ⁊ desiccaẽ: ⁊ fiũt tẽperati. Qui aũt duri ⁊ sic ci ⁊ iuncti teneranẽ: ⁊ mollescẽtes tẽperãtur. hoc au tẽ ꝯstat q: si magis seruẽẽ: substãtialis sua hũiditas cõsumiẽ ⁊ in puluerẽ reducitur. Palam ẽ fit: non de bere nutriri carne naturalr dura ⁊ sicca: neq; inha⸗ bitãtibus paludosa: nisi cũ ante ꝑ duos dies sint oc⸗ cisa: vt carnes mollescãt ⁊ facile digeraẽ. Que autẽ volatiliũ sunt hũidiora sicut anates: pulli columbini strutiões: carne sunt duriora ⁊ grossiora ad nutrien dũ: ⁊ ad digerẽdũ duriora: ⁊ ceteris strutiones sunt peiores: q: plus stomachum fatigãtes. vnde sole ale ⁊ ceruices sunt dãde. Hec eñ in oĩm aĩaliũ gñibus teneriora sunt ꝓpter nimiũ motũ. Anates sunt subti liores strutõibus ⁊ saporiores. maxime si ficubus nu trianẽ: quoꝝ tñ ale meliores sũt. vñ hip. volatiliũ le uiores carnes q̃ ambulantiũ sunt ⁊ minus humide: leuiores q̃ min⁹ humide: ꝑdicũ: turturũ: starnoꝝum: humidiores domesticoꝝ carnes: anserũ paludib⁹ in habitãtiũ: anatũ: pulloꝝ. columbe subtiliores q̃ ana tũ: ⁊ ad digerẽdum faciliores sunt. qđ fit ex ꝑuitate humiditatis ⁊ teneritatis sue carnis: ex multo tamẽ suo calore sãguinẽ incẽdũt: maxĩe siluatici q: calidio res ⁊ min⁹ humidi. vñ facile in incẽsionẽ cõuertunẽ ⁊ i gñia cholerica. Ioq; antiq̃ cũ frigidis ꝑcipiũt da ri: sicut cũ aceto vue acerbe poni citri portulaca: la⸗ ctuca: coriandro: scariola ⁊ similibus.

¶ De diuersitate volatiliũ ex etatibus. Capi. xlix.

Diuersitates volatiliũ ex etatib⁹ hec sunt: q: siccorũ pulli iuniores leuiores sunt ⁊ subti⸗ liores: vtpote minoris humiditatꝭ: calidio⸗ rũ humoꝝ: maiores meliores sunt. maxime frigidorũ. Diuersitas ex grossitie ⁊ subtilitate qua⸗ druplex. aut subtilissima quasi in quarto gradu: aut quasi in tertio sicut starni: ꝑdices: pulli ⁊ silia. aut i se cundo: sicut turtures: coturnices: aut q̃si in pꝛĩo sicut pauones ⁊ grues. Que in quarto faciliora sunt ⁊ le uiora ⁊ minus nutritiua. Que quasi in pꝛĩo grossio⸗ ra ⁊ duriora sunt plusq̃ nutritiua. Que inter hec me diocria sunt media. Sed tñ q̃ in tertio gradu: leuio⸗ ra ⁊ subtiliora q̃ que in scdo: q: tertius quarto est vi cinior: ⁊ scđs pꝛimo. Coturnices vo ceteris sunt pe⸗ iores: sicut nec in nutrimẽto: nec in digestõe laudabi les. Dicũt tñ aliq̃ quare Gal. passeres ⁊ pullos assi⸗ milauit in nutrimẽto: cũ tñ sensus neget h: q: pulli humidiores crassiores et carnosiores. Que vo sunt hmõi: maioris debẽt eẽ nutrimẽti. Respõ. Ga. non mõstrasse multitudinẽ ⁊ ꝑuitatẽ nutrimẽti naturalẽ sed potius accidẽtalẽ. Intẽdit eñ oñdere grossiciẽ ⁊ subtilitatẽ: velocitatẽ digestiõis ⁊ tarditatẽ. Mõ strauit q̃ facilia ⁊ subtilia volatilia cito a mẽbris dis soluenda: Grossa vo ⁊ tarda ad dissoluẽdum dura. Que cũ certificauerit: intelligimus subtilia ⁊ a mem bris cito dissoluẽda: ⁊ si naturalr multũ nutritiua: ac cidẽtalr parũ erũt nutritiua. Si eñ cito a mẽbꝛ dis⸗ soluunẽ: velociter euacuãtur: ⁊ ad aliũ appetendũ ci bũ festinat: vñ parũ dant nutrimẽti. Grossa ⁊ a mẽ bris dissoluẽda tarde: etsi parũ nutriãt naturalr: tñ multũ nutriũt accidẽtaliter: q: duricies sue dissolu⸗ tionis a mẽbris nõ cito aliũ cibũ expetit: ⁊ iõ quasi multũ est nutribilis. ioq; grues: pauones nutribilio res sunt anatibus: ⁊ anates tñ sunt nutribiles pro⸗ pter sue humiditatis ⁊ sanguinis multã quãtitatẽ. ⁊ grues ꝓpter humiditatẽ minorẽ ⁊ sanguinis pau citatẽ nutribiliores: q: carnes sue neruose sicut ⁊ oĩs

volatiliū ale. Dicēt tñ aliqui: quare carnes gruū: pa
uonū: alis assimilasti oīm volatiliū: ⁊ grues tñ ⁊ pa-
uones grossa sint: ⁊ tarde digestiua cū gal. oīm vo-
latiliū subtiliora: ⁊ ad digerēdū faciliora alas ⁊ cer
uices eē dicat. Rñdem⁹. subtilitates mēbroꝝ sūt du
plices: aut naturales sicut carniū lacertoꝝ: aut acci-
dētales sicut carniū ossib⁹ vicinarū. Alarū aūt subti
litates sunt accidentales: cū neruose sint ⁊ dure car-
nes: qđ natura fecit: vt assiduū motum ⁊ laborē pos
sent pati: sed tñ ex nimio motu ⁊ labore subtiliat car
nes: ⁊ facit saporosiores: ⁊ ad digerendum faciliores
In se ergo qñ carnes grosse gruū sunt ⁊ dure: sed ex
nimij motus labore tenerantur: ⁊ quasi lacertorum
extremitates conficiuntur.

¶ De diuersitate nutrimentorum eorum ex
macie ⁊ crassitie. Capi. l.

Diuersitates nutrimētoꝝ volatiliū ex ma
cie ⁊ crassitie. Que volatiliū naturalr̄ sūt
humida: laudabilior est macies ꝙ crassi-
ties: q2 macies sua multā aufert humidi-
tatē: ⁊ suā tēperat cōplexionē. Que naturaliter sunt
sicciora: crassa macris sunt meliora: q2 crassities sicci
tatem macie tēperat iuuenū. Crassities etiā hoꝝ ⁊
nutrimēta diuersantur ſm anni tēpora. Quedā enī3
crassa in hyeme ⁊ vere: sunt laudabiliora: sicut star-
ni: turtures ⁊ silia. Quedā vō in autūno ⁊ estate.

¶ De diuersitate nutrimentoꝝ ex membroꝝ
diuersitate. Capi. lj.

Diuersitates nutrimētoꝝ hoꝝ ex diuersi
tatibus mēbroꝝ triplices sunt: aut ex cō
plexionibus siue ex cōpositionibus: aut
ex motionibus: aut locis. Complexiōes
iam diximus sicut neruosorū ⁊ cutis: ⁊ intestinorū:
molliū: ⁊ tenerorum sicut pinguedo ⁊ cerebrum. quę
dam temperata sicut lacertoꝝ carnes: ⁊ pinguedine
nuda: neruosa dura: ⁊ parum nutrientia. maxime si
aīalia macra fuerint: aut naturaliter sicca. Si enim
grossa ⁊ naturaliter humida: hec digesta multa dāt
nutrimēta: ⁊ ad dissoluendū dura. Mollia ⁊ tenera
sicut pinguedo ⁊ cerebrū: calida sunt ⁊ humida: ma-
xime de naturalr̄ humidis: vnde parum nutrientia
⁊ illaudabilia sicut supradictum est.

¶ De diuersitate pinguedinū volatilium. Capi. lij.

Diuersitates pinguedinum volatiliū ſm cō
plexiones eorum sunt. Si enim calidiora:
erit calida pīguedo: ⁊ apostemat̄ dissoluti
ua. Que frigidiora: eorum est temperatior
Que sicciora: eorum pinguedo minus humectat: hu
midorū magis humectat: maxime si de humido na
turaliter est animali. Ideo pinguedo anserum natu
raliter valet arsure stomachi ⁊ intestinorum: clystere
inde facto. Iunior pīguedo humidior: veteru3 est sic
cior. Nouiter interfectorum minus calida est ⁊ hu-
midior. Longe occisorū calidior ⁊ minus hūidior.

¶ Postꝙ premissus est sermo circa diuersitatem nutrimē
ti prout extrahitur ex animalibus ambulabilibus terrestri-
bus: In hac parte determinat de diuersitate eius prout ex
trahitur ex animalibus volatilibus aeris. Diuiditur aute3
hec pars in duas partes. In quarum prima agit de natura
volatilium: ⁊ de diuersitate nutrimenti ex ipsis. In secūda
.s. in hac: Diuersitates membrorum volatilium multiplices
sunt. agit de natura membrorum ipsorum: ⁊ de diuersitate
nutrimenti ex ipsis. Prima autem pars spectat ad presen-
tem lectionem. Diuiditur autem hec pars in duas partes.
In quarum prima cōparat volatilia ad ambulabilia ratio-
ne nutrimenti. In secunda de ipsoꝝ diuersitate ⁊ nutrimē
to ex ipsis determinat. Prima pars indiuisa est. Scđa aūt
diuiditur in duas. In quarum prima distinguit cōditiones
per quas volatilia diuersantur. In scđa ſm distinctiōis dif
ferentias ipsoꝝ diuersitates assignat. Scđa aūt ſm numeꝝ
conditionum diuiditur in quattuor. In quarum prima assi
gnat ipsorum diuersitatem a parte complexionis: ⁊ sīr a
parte etatis. In scđa a parte substātie in subtilitate ⁊ gros
sitie consistentis. In tertia a parte habitudinis in pingue-
dine ⁊ macie consistentis. In quarta a parte situs mēbroꝝ
Sunt igitur in presenti lectione partes sex. In quarum pri
ma comparat volatilia ad ambulabilia ratione nutrimenti.
In secunda. s. in hac: Que cum in bonitatibus ⁊ malignita
tibus ⁊c. distinguit quattuor conditiones ſm quas volati-
lia diuersantur. In tertia. s. in hac: Ex cōplexionibus quīqꝫ
modis deprehendūtur ⁊c. prosequens de ipsorum diuersita
te iuxta illas conditiones assignat ipsoꝝ diuersitate3 a par
te complexionis ⁊ etatis. In quarta. s. in hac: Diuersitas
volatilium ⁊ grossitie ⁊c. a parte substantie in subtilitate ⁊
grossitie consistentis. In quinta sc3 in hac: Diuersitates
volatilium ex macie ⁊ crassicie. a parte habitudinis in cras-
sicie ⁊ macie consistētis. In sexta. s. in hac: Diuersitates nu
trimentorum animalium volatilium ex diuersitatibus mē-
brorum ⁊c. a parte dispositionum membroꝝ. ¶ Circa pri-
mam igitur partem dicit ꝙ volatilia in suo genere minoris
sunt nutrimenti ꝙ ambulabilia in suo: ⁊ subtilioris ⁊ dige-
stibilioris. Circa secundam partem dicit et hanc assignat di
stinctionē. Volatilia in laude ⁊ vituperio quattuor modis
diuersantur. Primus consistit in complexionibus ⁊ etati-
bus ad cōplexiones reductis. Secundus in grossicie ⁊ sub
tilitate. Tertius in crassicie ⁊ macie. Quartus in dispositio
ne membrorum. Circa tertiam partem assignat distinctio-
nem siue diuersitatem volatilium a parte primi modi. Hec
autem pars diuiditur in duas. In quarum prima assignat
ipsorum diuersitatem a parte complexionis. In secunda. s.
in hac: Diuersitates volatilium ex etatibus ⁊c. a parte eta-
tis. Prima autem pars diuiditur in duas. In quarum pri-
ma distinguit complexiones ⁊ species complexionum ipso-
rum. In secunda. s. in hac: Que in calore sunt defecta: ⁊ tem
peramēto sunt attinētia ⁊c. iuxta species complexiōis ipsoꝝ
diuersitatem assignat. Dicit igitur pmo ꝙ ex complexione
volatilia quinqꝫ modis diuersantur. s. ſm cōplexionē tēpe-
ratam vnam ⁊ ſm quattuor distempatas. ¶ Consequēter
assignat ipsorum diuersitatem penes singulas complexio-
nis species. Hec autem pars diuiditur in quinqꝫ ſm nume
rum complexionu3. In quarum prima assignat ipsoꝝ diuer
sitatē rōne complexionis temperate. In scđa. s. in hac: Que
volatilium calida sunt ⁊ sicca. rōne cōplexionis distēperate
calide ⁊ sicce. In tertia. s. in hac: Que cōplexionis sicce neqꝫ
calide. a parte sicce nō calide sed frigide. In quarta. s. ī hac:
Que autem volatilium sunt humidiora ⁊c. a parte humide
calide vel frigide. De temperatis autem septem intendit.
Primo dicit ꝙ sunt maxime laudanda sicut pulli. Scđo di-
cit: non tamen magnum dāt nutrimentum: plus in regimē
to sanitatis ꝙ in corporis confortatione valentia. Tertio di
cit ꝙ maxie valēt cū cātare incipiūt ⁊ sunt masculina. Quar
to dicit ꝙ cū reb⁹ frigidis comesta extinguūt ardorē stoma
chi: cū calidis vētrē soluūt ſm rufū. Quīto dicit ꝙ pull⁹ hu
midior vt gallina magis laxat ventrem: gallus aūt est ma-
gis calidus ⁊ laxat incidendo: ⁊ maxime decrepitus. Sexto
inducit auctoritatem Ga. dicētis gallū veterē eē diureticū
⁊ cōditū ad multos morbos ex grossis materijs valere. Se
ptimo mouet sup hoc questionem quare. s. hec virtus non
sit in gallo iuuene sicut in sene cū sit minoris caloris. Soluit
autem dicens ꝙ hoc est propter duas causas. Una est ꝙ in
iuuene gallo est calor fortior: salsedo autem est fortior: simi
liter. ideo per ipsum egestio desiccatur: ⁊ venter cōstipatur

Aliā est: q: i sene caro est dura: ⁊ calor paucus ⁊ salsedo mi nor: ⁊ ideo magis mollificatur: ⁊ ventrē humectat ⁊ laxat. Octauo per Gal. hoc cōfirmat dicētē: ꝙ salsedo galli senis nō est desiccatiua: sed est caro eiꝰ mollior: ⁊ facilis descēsus: ⁊ ideo humectat ⁊ laxat ventrem: maxime si ficubus ⁊ lacte nutriat. vñ Gal. dicit ꝙ anseres ⁊ galli ꝑ hoc nutrimētū saporē ⁊ velocē cōtrahunt digestionem. In habētibus aūt calidā ⁊ siccā cōplexionē: dicit ꝙ in fumositatē ⁊ cholerā cōuertunt: ⁊ maxime siluatica ⁊ macra: ⁊ vētrē stringūt feces desiccār: ⁊ nō debēt sepe accipi: ⁊ accipiant in domo nutrita ⁊ crassa. In habētibꝰ autē siccā ꝯplexionē ⁊ nō calidā: ſʒ humidā: ⁊ oīa in locis paludosis degētia: dicit ꝙ sunt dura ad digerēdū: digesta tñ accidētaliter mltū nutriūt. Scḋo dat modū reprimēdi eoꝝ duritiē ꝑ morā aliquā post occisionē. nā sic carnes ipsorum teneranṫ: ⁊ hoc patet: per lōgā eñ morā putrescunt. Tertio hoc cōfirmat per Gal. dicētem terrena scentia ⁊ aīalia per moram digestionem cōtrahere: sicut cū sub aere post mortē vel decollationē seruantur. Quarto mouet questionem circa dicta Gal. dicens ꝙ potest queri quo modo Gal. de carne dura dicit ꝙ diu seruata fit mollior: et nihil dicit de carne recenti quomodo teneret: soluit autem intermēdo dicens ꝙ Gal. primo de carnibus aīaliū vniuersaliter dixit ꝙ diu seruate teneranṫ per aeris calorē: et ſm hoc dixit de fructibus ꝙ duri mollescunt: molles aūt desiccantur ⁊ indurantur. Quinto autē cōcludit ꝙ talia volatilia nō debent comedi nisi post longam morā postꝙ sunt interfecta. De habentibus aūt hūidā cōplexionē tria intendit. Primo dicit ꝙ sunt dure digestionis. Secundo dicit ꝙ ale ⁊ colla ex ipsis sunt comedenda propter sui teneritatem et puritatem a motu contractam. Tertio sub auctoritate Hippocra. volatilia adinuicē comparat ⁊ ambulabilia: nā leuiora sunt volatilia ambulabilibꝰ: ⁊ inter volatilia quedā sunt magis leuia: quedā minꝰ: ⁊ sermo eius in omnibus est planus. Cōsequēter assignat volatiliū diuersitatē ratione etatis dicens: ꝙ ea que sunt calide ⁊ sicce cōplexionis in prima etate sunt laudanda propter temperamentum cōplexiōis ab etate: que aūt frigide ⁊ humide cōtrario modo in maiori etate sunt laudanda. Circa quartam partem assignat volatiliū diuersitatem a parte substātie in subtilitate ⁊ grossitie consistentis. Hec aūt pars diuiditur in duas. In quaruʒ prima distinguit differētias substātie. In secunda. s. in hac: Que in quarto faciliora ⁊ leuiora. ipsorum diuersitatē iuxta distinctionis differētias assignat. Dicit ergo ꝙ volatilia diuersantur in subtilitate ⁊ grossitie ſm plus ⁊ minus ſm differētias quattuor graduuʒ. Deinde assignat diuersitatem iuxta illas. Hec aūt pars diuidiṫ in duas. In quaꝝ pma assignat hāc diuersitatē. In scḋa. s. in hac: Dicūt tñ alij quare anseres ⁊ pullos ⁊c. mouet duas questiones. Dicit ergo ꝙ subtilia in quarto leuiora sunt ⁊ minus nutrientia: subtilia in primo cōtraria: in tertio ⁊ secūdo media: sed in tertio plus accedunt ad virtutem quarti ꝙ in secundo. Inter hec autē coturnices sunt peioris cōditionis. Consequenter vo duas mouet q̄stiones. Hec autē pars diuidiṫ in duas ſm duas questiones. Dicit ergo ꝙ q̄stio est ꝑpter qḋ Gal. dixit pullos ⁊ passeres esse pauci nutrimenti cum sint carnosi humidi ⁊ multi nutrimēti. Soluit autem dicens ꝙ passeres naturaliter multum nutriūt: accidentaliter parū. Et in fine dicit ꝙ propter sui grossitiem grues ⁊ pauones multū nutriunt propter moram in membris: ⁊ assimilantur alis animaliū. Secunda questio est de vltimo verbo: quomō grues alis aīaliuʒ assimilanṫ: cū ſm Gal. ale sint subtilissimi nutrimēti ⁊ grues grossissimi. Soluit aūt dicēs ꝙ ale sunt grossi nutrimenti naturaliter cum sint ossose ⁊ neruose: subtilis autem accidentaliter propter motum cōtinuum. Circa q̄ntam partem assignat volatilium diuersitatem a parte habitudinis in pinguedine ⁊ macie existentis. Hec aūt pars diuiditur in duas. In prima assignat hāc diuersitatem dicēs ꝙ humida macra sunt laudanda: sicca pinguia. In secūda assignat diuersitatem habitudinis ratiōe nutrimenti qḋ tēporum sequitur diuersitatem dicens: ꝙ ſm copiam ⁊ inopiam nutrimenti in diuersis temporibus ipsa sunt pinguia vel macra: ⁊ hoc intendit cum dicit: Crassities ⁊ horum nutrimenta ⁊c. Circa sextam partem assignat volatiliū diuersitatē a parte dispositionū mēbroꝝ. Hec autem pars diuidiṫ in duas. In quaruʒ prima distinguit mēbroꝝ dispositiōes. In secunda. s. in hac: Cōparationes iam diximus ⁊c. iuxta illas dispositiones volatilium diuersitates assignat. Dicit igiṫ ꝙ mēbroꝝ diuersitas est cā diuersitatis volatiliū triplicater. rōne cōpositiōis: motꝰ: q̄etis ⁊ loci. Cōsequēter iuxta cōpositionē assignat mēbroꝝ diuersitatē ⁊ volatiliū ꝑ ipsa. Hec aūt pars diuidiṫ in tres. In q̄rū pma assigt mēbrorū distinctionē ratione cōpositionis. In secūda. s. in hac: Neruosa dura ⁊ parum nutrientia. iuxta distinctionis differentias in membris diuersitatem assignat. In tertia. s. in hac: Diuersitates mediorū volatiliū ⁊c. Dicit ꝙ membrorum compositio quedam est dura: quedam mollis: quedam media. Deinde dicit ꝙ membra dura multū nutriūt accidentaliter: parum naturaliter: ⁊ dure sunt digestiōis: mollia male nutriūt: media bene. Deinde pinguedinisque est mollis cōpositionis diuersitatem assignat: cuius diuersitas attenditur penes cōplexiones ⁊ species animaliū ⁊ penes ipsorū etates ⁊ pinguedines. De motu autē ⁊ loco postea determinabit. ¶ Circa partē istā queruntur quattuor. Primuʒ est de cōparatione aīaliū volatiliū ad ambulabilia. Secundum de ipsis volatilibus: ⁊ comparatione eorūdem adinuicem. Tertium est de natura pullorum ⁊ cōparatione eorū adinuicem. Quartum est de gallo.

¶ Circa primum proceditur hoc modo: queritur que aīalia maiorē impressionem caliditatis corpori inducāt: an volatilia an ambulabilia: ⁊ videṫ ꝙ volatilia. impressiones eñ quas faciunt terrenascētia ⁊ aīalia in corpore humano: procedūt ſm diuersitatem elementorū: ergo aīalia in quibꝰ dominantur elementa calida magis participāt caliditatē: ſʒ volatilia sunt hmōi: q: in ipsis dominanṫ suprema leuiū: sicut dicit ysaac: g̃ ipsa maiorē impressionem caliditatis faciūt in corpore hūano ꝙ āmbulabilia: ⁊ sic plus calefaciūt corpꝰ hūanū ꝙ ambulabilia. Scḋa ratio hec est: dicit pħs aīalia illoꝝ elementoꝝ dominiū habēt in q̄bus cohabitāt: g̃ illa elementa q̄ plus tendūt in habitatiōe sua ad elemēta leuia maiorē caliditatem participāt: sed volatilia sunt hmōi respectu ambulabiliū: g̃ cū volatilia habeāt dominiū elemētoꝝ leuium plus habent calefacere corpus ꝙ ambulabilia. Ad oppositū: dicit ysaac ⁊ pħs ꝙ caliditas in materia grossa maiorem efficit caliditatē ⁊ impressionē caliditatis ꝙ in materia subtili: ſʒ materia in volatilibus respectu ambulabiliū subtilis est: g̃ minorē impressionē caliditatis faciūt volatilia ꝙ ambulabilia: ⁊ sic āmbulabilia magis calefaciūt corpus ꝙ volatilia. Hec rō ꝯfirmaṫ ꝑ hoc ꝙ aīalia ꝯhūt caliditatē a locis in quibꝰ habitāt: ſʒ ambulabilia habitāt in locis calidioribus ꝙ volatilia. Aer eñ cōtingens terrā calidior est ꝑpter reuerberationē radioꝝ solis ad terrā. Scḋa rō h̄ est. dicit Auicen. nihil dr̄ calidū vel frigidū nisi respectu impr̄ssionis quā facit in corpe: ⁊ hoc vel addēdo in calorē naturalē vel imutādo: sed āmbulabilia magis addūt in calorē naturalē ꝙ volatilia: ergo plus calefaciūt corpus ꝙ volatilia. Et hoc cōfirmatur experimēto: q: in cōualescētibus ab egritudine ꝑcipimꝰ dare volatilia: ꝓhibemꝰ aūt āmbulabilia: ⁊ hoc nō facimꝰ nisi q: credimꝰ volatilia esse frigidiora āmbulabilibꝰ: g̃ āmbulabilia calidiora sunt. Ad hoc dicendū ꝙ āmbulabilia maioris sunt caliditatis ꝙ volatilia. Ad rōnem primā in contrariū dicēdū ꝙ dominiū est quadruplex: sicut dicūt expositiōes antiquoꝝ. Primū est quātū ad ip̄ssionē qualitatū effectiue: ſm ꝙ piper dr̄ calidū effectiue: hʒ eñ dñium pñū igneaꝝ: ⁊ tñ est terrestre pōderosum deorsum descēdens. Scḋm dñium est quātū ad motū localē: ſm ꝙ dicimus ꝙ illa q̄ sursum mouētur habēt dñium leuiū. Tertiū quātū ad dispositionē spirituū ⁊ caloris naturalis. ſm ꝙ dicit Cōstātinus ꝙ spūs ⁊ calor naturalis igni ⁊ aeri assimilanṫ. ⁊ haly: ꝙ calor naturalis aeri ⁊ spūs igni. Quartū dñiū est quātū ad dispositionē pñū in raritate densitate grossitie subtilitate. Et istis tribꝰ modis dicunṫ supma leuiū habere dñiū i volatilibꝰ: ſʒ istud dñiū nō facit ꝙ aliq̄d dicaṫ frigidū vel calidū: ſʒ dñiū primo modo. s. impressionis effectiue: sicut in pipere pʒ: ⁊ ꝑpter hoc volatilia nō debēt dici calida vel frigida ab hmōi dominio. ¶ Secundo q̄riṫ circa hoc ſm glosam: si volatilia sunt minoris nutrimenti ⁊ facilioris digestionis ꝙ ambulabilia

sm q ponit ysaac: g̃ anser est faciliozis digestiõis q̃ hedus. Ad hoc dicẽdũ q hec rõ deficit in duob⁹: q: duplex est ꝯparatio. qdã eñ ẽ rõne gñis: qdã rõne spẽi. quãtũ ad pmã nõ debem⁹ descẽdere ad spẽm: ⁊ hoc mõ intelligit ysaac. Scõo mõ deficit: q: nõ debem⁹ cõparare grossum ad subtile neq ecõtrario: s; grossuz ad grossũ: sicut carnẽ gruis ad carnẽ bouinã: ⁊ subtile ad subtile: sicut carnẽ pulloꝝ ad carnẽ hedi. ¶ Circa scõm ꝓcedit hoc mõ: ⁊ q̃rit de aĩalib⁹ volatilibus viuẽtib⁹ de rapina: vtrũ sint laudabilis nutrimẽti: ⁊ videt q sic. Dicit ysaac q mẽbꝛa q̃ sunt in motu cõtinuo sunt laudabilis nutrimẽti: q: ꝓpter motũ carnes depurant ⁊ subtiliant: g̃ aĩalia q̃ sunt velocissimi mot⁹ hñt carnes puriores ⁊ mũdiores: s; talia sunt volatilia viuẽtia de rapina: g̃ sunt laudabilis nutrimẽti. Scõa ratio hec est: aĩalia q̃ ex laudabili nutrimẽto nutriunt sunt laudabilis nutrimẽti: s; aĩalia de rapina viuẽtia ex laudabili nutrimẽto nutriunt: q: ex carne: g̃ laudabilis sunt nutrimẽti. Ad oppositũ est qõ videm⁹: q: d: q eoꝝ carnes sunt incẽsiue ⁊ sicce multũ. Ad b̃ dicẽdũ q nõ sunt laudabilis nutrimẽti: q: sunt aĩalia cholerica valde calida ⁊ sicca: ⁊ iõ caro ipsoꝝ ẽ durissima ⁊ amara. Dicit tñ q subtile d: trib⁹ modis: in actione: in passiõe: in generato. Primo modo sicut lac cameli qõ mẽbꝛa subtiliat. Scõo mõ qõ ad formã sanguinis de facili ꝯuertit sicut gña oleꝝ. Tertio mõ qõ ad subtilẽ sanguinẽ cõuertit sicut carnes pulloꝝ. Carnes g̃ volatiliũ subtiles sunt in actiõe: q: ꝓpter subtilitatẽ suã subtiliãt hũiditates. Ad rõnẽ dicẽdũ q nõ est simile de parte ⁊ de toto: q: ptes q̃ sunt in motu cõtinuo sunt laudabilis nutrimẽti: si sint de aĩali laudabilis nutrimẽti: si tñ de aĩali illaudabililis nutrimẽti nõ est verũ. vñ q: in aĩalibus volatilib⁹ de rapina viuẽtib⁹ cõplexio est inepta ad motũ: ideo mot⁹ cõtinuus nõ iuuat cõplexionẽ. Ad scõm dicendũ q cõplexio istoꝝ aĩaliũ duplex est: essentialis ⁊ accidẽtalis. vñ q: essentialis illaudabilis est: nõ põt reduci nutrimẽtũ ad cõpletũ: q: tũc nutrimentũ cedit in cholerã sicut ⁊ ipa cholerica sunt. ¶ Scõo q̃rit circa hoc qs sit melioꝛ ad delẽdã maculã ocli: an sanguis aĩalis viuẽtis de rapina: an sanguis pulli colũbini: ⁊ videt q sanguis aĩalis viuẽtis de rapina: q: sanguis volatilis delet maculã oculi ꝓpter caliditatẽ ⁊ subtilitatẽ: ⁊ nõ qlibet sanguis: s; solũ sanguis q̃ est sub alis: q: ille subtilioꝛ fit ⁊ purioꝛ ꝓpter motũ ꝯtinuũ: sed sanguis aĩalis viuẽtis de rapina volatilis est in maiori motu: g̃ sanguis hoꝝ mag; delet maculã ocli q̃ ali⁹ sanguis. Scõa rõ hec est: si hoc facit sanguis colũbin⁹: q: subtilis est ⁊ acutus: g̃ sanguis q̃ magis subtilioꝛ est ⁊ acutioꝛ magis hoc faciet: s; hmõi sanguis est sanguis aĩaliũ viuentiũ de rapina: g̃ hmõi sanguis magis delet maculã oculi q̃ alius sanguis. Ad oppositũ est qõ dicũt practici: q sanguis colũbinus non quilibet: s; extractus ab alis colũboꝝ delet maculã. Ad hoc dicendũ q sanguis aĩaliũ viuentiũ de rapina magis cõpetit in hoc q̃ alius sanguis excepto vno: nã ad remotionem macule duo exigunt. Primũ est remollitio. Secũdũ est dissolutio macule: sanguis ergo q̃ maculã remouet: d; esse hũidus ꝓpter remollitionẽ. vñ tunc rebus hũidis vtendũ est: ⁊ hoc modo sanguis colũbinus cõpetit. in via tñ dissolutiõis sanguis aĩaliũ viuentiũ de rapina cõpetit: q: acutissimus est: ⁊ super oẽs sanguis humanus ab extremitatibus extractus maxime cõpetit ⁊ iuuat si instillet sup oculũ. ¶ Tunc q̃rit de carne coturnicis: vtrũ sit laudabilis nutrimenti: et videt q sic: q: sicut dic Ras. boni sanguis est gñatiua ⁊ spmatis augmentatiua. Scõa ratio hec est: oĩs caro q̃ excellit duo genera carniũ: est caro q̃ est pꝛͤpue in gradu bonitatis: sed coturnix est hmõi: q: excellit vtrũq sm Ras. dicentẽ q melioꝛ est carne pulloꝝ ⁊ carne starni: ⁊ meliozis sanguinis generatiua ⁊ spermatis augmẽtatiua: g̃ est multũ laudabilis nutrimenti. Cõtrariũ dicit ysaac ⁊ vulgus. Nos tñ dicimus q caro coturnicis est laudabilissimi nutrimenti ⁊ alijs carnibus pferẽda: sm Ras. tamen in carne coturnicis est quedã vnctuositas respectu starni ⁊ pulli: rõne cui⁹ videt nocere febꝛicitãti ⁊ etiã cõualescẽti ab egritudine: ⁊ p istã non videt esse boni nutrimẽti: s; sperma augmentare: hoc tamẽ potes refrenare apponẽdo cũ ipsa frigida quãdo decoquit. ¶ Quarto q̃rit de cõtrarietate Ras. ad ysaac in bonitate hmõi carniũ: ⁊ q: in dictis particularibus capitulo de volatilibus plen⁹ est discussum: iõ ad pñs omitto. ¶ Quinto q̃rit qs sit meliozis nutrimẽti: an pullus nouiter genit⁹: an pꝛouectus: ⁊ videt q paruus: q: dicit Ras. q caro pullorum est tẽperata: tñ declinat ad frigiditatẽ ⁊ hũiditatẽ: s; fet⁹ humide matris quãto appꝛopinq̃t ꝑtui peioris est nutrimẽti: fetus ṽo sicce boni est nutrimẽti: g̃ cũ caro pulli sit hũida, vel ad hũiditatẽ declinãs: g̃ fetus suus pessimi erit nutrimẽti. Scõa ratio hec est: pullus ille laudabilis est nutrimẽti: in q̃ superfluitates carnis depurant: sed in etate pꝛima carnes nõ sunt mũdificate: q: caloꝛ sopit⁹ est: g̃ fetus est pessimi nutrimenti. Hoc cõfirmat p ysaac: q: tũc sunt boni nutrimẽti qñ cãtare incipiũt. Ad oppositũ: carnes ad hũiditatẽ ⁊ teneritatẽ declinãtes meliores sunt sm Ras. s; in illa etate hñt carnes humidiores ⁊ teneriores: g̃ meliores sunt in illa etate. Ad hoc dicẽdũ q nõ sunt laudabilis nutrimẽti. Silr dicimus q anser cu; sit maxime humidus: non ꝯpetit qñ est ita iuuenis ⁊ tener: si tñ accipiant volatilia in tali etate accipiatur fet⁹ sicce matris: sicut pullus pdicis: q: declinat ad siccitatẽ: illaudabilis ṽo est nutrimẽti pullus anatis. Ad rõnẽ dicendũ q mollicies carnis q̃ caret viscositate ⁊ superfluitate laudabilis est nutrimẽti: ⁊ hec est in pullo ꝓuecto. Alia est mollicies cũ quadã viscositate ⁊ supfluitate: ⁊ hec est in volatili nouiter genito. ¶ Sexto q̃rit qs pull⁹ mag; debeat eligi: an pullus masculus an femina: ⁊ q: istud sufficienter discussuz est in dictis particularib⁹ iõ hic omitto. ¶ Septio q̃ritur de gallo veteri: ⁊ q̃rit vtrũ ius ei⁹ laxet: ⁊ videt q nõ immo poti⁹ iuuenis: in senectute eñ cõplexio declinat ad frigiditatẽ ⁊ siccitatẽ: in iuuenibus ṽo ad caliditatẽ ⁊ siccitatẽ: s; hũiditates frigide ⁊ sicce acumine ꝑuant: calide ṽo ⁊ sicce nõ: g̃ si aqua veteris h; virtutẽ laxãdi: multo foꝛti⁹ aq̃ iuuenis laxabit. Cõtrariũ tñ dicit ysaac q aqua veteris laxat ⁊ iuuenis cõstipat. Ad hoc dicendũ q aqua galli veteris laxat. Vñ dicimus q duplex est hũiditas in gallo veteri: qdã est q̃ nutrit: ⁊ hec nõ laxat: est ⁊ alia nõdũ cõuersa: ⁊ hec nitrosa ⁊ salsa est ⁊ iuri mãdat: ⁊ hec laxat moꝛdicãdo. ⁊ b̃ silr in dictis particularib⁹ meli⁹ est discussum. ¶ Vltimo q̃rit: vtrũ gall⁹ vet⁹ laxet rõne maior; acuminis: aut rõne altera. Gal. dicebat q in iuuene caliditas aq̃ mãdat: ⁊ b̃ foꝛtis est ⁊ feces desiccat: ⁊ iõ poti⁹ ꝯstipat q̃ laxet: in veteri ṽo nõ est caliditas multa: ⁊ si est: ẽ acuta. vñ est nitrosa ⁊ salsa. Dicim⁹ g̃ q si mag; haberet acuminẽ magis laxaret. Vñ de ꝓpꝛietate istoꝝ aĩaliũ est q in tẽpoꝛe senectutis multe hũiditates aggregent q̃ in tẽpoꝛe iuuentutis ꝓpter caloꝛẽ foꝛtẽ oĩno dissoluunt: ideo ṽo humiditates in senectute nõ ꝯuertunt: cuius signũ est q gallus vetus habet nodũ in pedib⁹. Alia ṽo humiditas que in coꝛpoꝛe remanet: ad nitrositatẽ ꝯuertit ⁊ salsedinẽ: sicut pt; in hoĩbus senibus q̃ sunt pleni phlegmate: iuuenes ṽo pꝛopter foꝛtitudinẽ caloꝛis totũ depurant: ⁊ ideo ius galli iuuenis constipat.

¶ De diuersitate mẽbꝛoꝝ volatiliũ. Capi. liij.

¶ Lectio. xlj.

Diuersitates mẽbꝛoꝝ volatiliũ sũt mltiplices. Quedã eñ mẽbꝛa sẽp mouẽtia naturalr vt sunt ale colla pedes. Quedã q̃eta sicut vẽtres. Quedã mediocria: sicut ventri vicina ⁊ ossibus doꝛsi. Nobilia semp sunt teneriora: saporosiora: ad digerẽdũ velocioꝛa: sicut sepe iam diximus. Ale tñ volatiliũ saporosiores sũt gallinaꝝ: scõo anseꝝ. Alioꝝ etsi bõi sint sapor; tñ nulli⁹ sũt nutrimẽti. Vicine spatul' ⁊ coste ptes ex motu suo saporosiores ⁊ digestibiliores. pectora ⁊ caloꝛ; natural' fũdamẽto vicina. Caro tñ sine pinguedine nulli⁹ saporitat; q: caloꝛ natural' desiccat plurimã ptẽ sue vnctuositatis ĩ nutrimẽtũ suũ. vñ puitas est saporitat; ⁊ vnctuositatis. Obijciet tñ aliq: quare carnes costaꝝ vicine alis nõ silr se habẽt: q: caloꝛi naturali vicinant. Ad idẽ dicem⁹: costaꝝ carnes: ⁊ alaꝝ fundamẽtũ paruã car

nem sunt habentia: adeo autē sunt concaua: vt vn-
ctuositas ibi colligatur maxima: que calori naturali
carnes facere sufficiat. Ossa vero pectoris subtilio-
ra sunt et nō adeo cōcaua: que vnctuositatē nō reci
piūt calori naturali sufficiētē. ideoqꝫ in nutrimētum
sui caloris naturalis oportet vnctuositates aliaꝝ car
niū attrahi: sꝫ tn̄ bn̄ nutriūt ꝓpter vicinitatē caloris
et bonam mūdificationē sui. Carnes natiuꝫ saporite
et vnctuose sunt duplici ex causa. Una ex sui remotio
ne a naturali calore suā vnctuositatē nō sibi auferen
te. vn̄ sunt vnctuose. Alia cū ossa sint cōcaua in pin-
guedine: multa recipiēda sunt idonea. Carnes cota
rū saporite: laudabilis nutrimēti: et cito digestibiles
sunt duplici ex cā. Una ex nimio motu et largitate cō
cauitatis ossiū multā vnctuositatē recipientiū. Alia
q2 caro lacertosa: et cū subtilissimis neruis celata. La
certoꝝ aūt carnes: et maxie extremitates cuꝫ ceteris
carnibus laudabiliores ꝓpter nimiū motū. Cerebra
etsi ad cōparationē ceteroꝝ ambulabiliū minꝰ nutri
tiua sunt: tn̄ laudabilē hn̄t cibū: q2 minꝰ humida. ma
xime siluaticoꝝ. Inde Gal. q̄ inq2 volatiliū mōtes in
habitāt: cerebra et ceteras carnes laudabiliores hn̄t
cibi. Castrata volatilia ad cōparationē ambulātiuꝫ
sunt meliora: maxie ficubus et lacte nutrita: laudabi-
lē em̄ sanguinē generātia: incertum tn̄ est si solubilia
sint aut stiptica. Gallus aūt caponatus plus est lau
dandus: q2 cōplexio sua in q̄ttuor q̄litatibꝰ est tēpe-
rata: et inde nutribilior et coitus augmētatior. Ieco-
rū cortices interiores non comeduntur: sed statim de-
siccati et puluerati: ad dolorem valēt stomachi calidi
et sicci: vesice ꝯfortatiui: dissurie adiutiui: carnes coꝝ
dure ad digerēdū: sꝫ digeste bn̄ nutriūt. Anserina au
tē et gallinacea meliora: maxie si ficubꝰ et lacte nutri-
ta. Ficatū aūt oīm aīaliū durū ē et nō laudādū. anse
rinū et gallinaceū meliusculū. Intestina a pluribꝰ nō
comedūtur nisi anserū et gallinaꝝ. Inde Gal. Inte-
stina gallinarū et anserū et anatū cū farina ficubus et
lacte nutritoꝝ tantūdē quantū et porcina valēt. Qui
dā tn̄ et strutionū laudāt intestina. linguas et rostra:
vulgus nouit parū esse valētia. Sanguis eoꝝ durus
est ad digerēdū: sꝫ tn̄ gallinaꝝ et galloꝝ et columbaꝝ
saporitꝰ est sicut et porcoꝝ. vn̄ Gal. Sāguis gallina
ruꝫ et colūbarū nō minus laudabilis est q̄ porcorū.

¶ Diuersitate volatiliū assignata: mēbroꝝ ipsoꝝ diuersita
tē assignat. Hec aūt pars spectat ad presentē speculationē.
Diuidit̄ aūt hec pars in duas partes. In quaꝝ prīa assigāt
generalē distinctionē dispositionū mēbroꝝ. In scđa. s. ī hac:
Ale em̄ volatiliū et c. descēdit ad diuersas species mēbrorum
ipsorū diuersitates et naturas assignās. Prima indiuisa ma
net. Scđa aūt diuidit̄ in multas ſm mēbroꝝ spēs: sicut pꝫ.
¶ Circa primā partē talē distinctionē assignat. mēbroꝝ que
dā sunt in motu cōtinuo: q̄dā in q̄ete: q̄dā sunt media. Hec
aūt distinctio cadit sup oēs diuersitates specierū membro-
rū. nō tn̄ ſm seriē ꝓcedit de ipsa. Deinde dicit ꝙ mēbra que
sunt in motu cōtinuo sicut ale sunt boni nutrimēti. ¶ Cir-
ca scđam partē descēdit ad species mēbroꝝ. Hec aūt diuidit̄
ſm numerū ipsoꝝ in. xiij. ptes. In quarū prima agit de na-
tura alaꝝ dicēs ꝙ sunt saporosi et boni nutrimēti maxie gal
line et anseris. In scđa. s. ī hac: Uicine spatulis et costis. agit
de partibus his ꝓximis q̄ sunt prope costas et spatulas di-
cens ꝙ ꝓpter motū bonitatē et saporē acq̄rūt. In tertia: scꝫ
in hac: Pectora etsi caloris naturalis fundamēto et c. agit de
partibus pectoris: dicēs primo ꝙ ille carnes sunt sicce pro-
pter calorē cordis pinguedinē et humiditatē cōsumētē. Se-
cūdo mouet q̄stionē dicēs: q̄rit̄ ꝓpter qđ carnes costaꝝ alis
vicine nō sunt sicce: sicut carnes pectoris cū sit sint cordi vi
cine sicut et ille. Soluit aūt dicēs ꝙ hoc est ꝓpter cōcauita-
tē q̄ est ī ossibus costaꝝ in qua pinguedo aggregat̄ q̄ nō est
in ossibus pectoris: tamē carnes pectoris ꝓpter mūdifica-
tionē a calore ꝯtractā bonū dāt nutrimētū. In q̄rta pte. s. in
hac: Carnes natiū saporosiores et c. agit de carnibus natiuꝫ
dicēs ꝙ sunt saporose pingues ꝓpter distantiā a fonte calo-
ris humiditatē cōsumētis: et ꝓpter cōcauitatē loci pingue-
dinē colligentē. In quinta. s. in hac: Carnes costaꝝ cetera-
rū et c. dicit ꝙ sunt saporite ꝓpter duas causas. Una est mo-
tus cōtinuus subtiliās et largitas cōcauitatū ossiū multā re
tinēs pinguedinē. Alia est q2 sunt lacertose neruis subtilissi
mis subcelte ad modū picture. In sexta. s. in hac: Lacerto-
rū carnes et c. agit de carnibꝰ lacertosis dicēs ꝙ maxie sunt
laudabiles ꝓpter sui mediocritatē. In septia. s. in hac: Cere
brū etsi ad cōparationē reliquoꝝ. agit de cerebro volatiliuꝫ
dicēs ꝙ minꝰ nutrit cerebro ābulabiliū: tn̄ boni est nutrimē
ti: et inducit auctoritatē Gal. dicētis ꝙ volatiliū mōtanoruꝫ
carnes et cerebrū sunt meliora. In octaua. s. in hac: Castrata
volatilia ad cōparationē ābulabiliū et c. introducit naturā vo
latiliū castratoꝝ dicēs ꝙ castrata volatilia meliora sunt ābu
labilibꝰ: et maxie si cū ficubus nutriant̄ et lacte: q2 tūc impin
guant̄ et tenerant̄: tn̄ de eoꝝ stipticitate vel solutiōe nō ē cer
tū. Sciēdū tn̄ ꝙ rōne castratiōis laxatiua sunt: sꝫ diuersant̄
ſm naturas ipoꝝ. gallus aūt castratus optimꝰ est ꝓpter tē
peramētū: et multū nutrit et coitū auget multiplicādo sper-
ma. In nona. s. in hac: Iecoꝝ cortices interiores non come-
dunt̄ et c. agit de mēbris interioribꝰ: et primo de iecore qđ est
stomachus volatiliū: dicēs ꝙ cortex eiꝰ interior est durus et
nō comedit̄ ꝓpter duritiē et imūdiciē: si aūt desiccet̄ et pul-
uerizet̄ potatꝰ et comestus sicut puluis: valet ad dolorē sto-
machi calidi et sicci ꝯfortādo: vesicā cōfortat ad expellendū
cū sit diureticus: et curat strāguriā q̄ est difficultas mīgendi
si cū vino vel decoctiōe diuretica potet̄: carnes eiꝰ dure sunt
digestiōis: tn̄ digeste bn̄ et multū nutriūt. Iecur aūt galline
et anseris aliis ꝑualet. In decīa. s. ī hac: Epar aūt oīm aīaliū
durū est et c. agit de epate dicēs ꝙ est dure digestionis: epar
aūt galline et anseris aliis ꝑualet. In vndecīa. s. in hac: Inte
stina a pluribꝰ nō comedunt̄ et c. agit de intestinis dicens ꝙ
raro comedunt̄ nisi sint anserū et gallinaꝝ ꝓpter ipsoꝝ mol
liciē. Gal. aūt dicit ꝙ hoꝝ intestina bona sunt maxie si cū fi-
cubꝰ et lacte nutriant̄: tn̄ a q̄busdā strutionūītestina laudāt̄
ꝓpter sui puritatem a forti calore causatā nā dr̄ a vulgo ꝙ
hec auis ferrū digerit. In duodecīa. s. in hac: Linguas et ro
stra et c. agit de lingua et rostro dicēs ꝙ nō laudant̄: q2 nulliꝰ
sunt nutrimēti. In tredecīa. s. in hac: Sāguis eoꝝ durus est
ad digerēdū. agit de sanguīe dicēs ꝙ est dure digestiōis: sed
tn̄ sanguis gallinaꝝ et galloꝝ et colūbaꝝ laudat̄: sicut et por-
coꝝ: h aūt pꝫ p Gal. Pēdet aūt pars de diuersitate mēbroꝝ
a pte preeūte imediate. In oībꝰ aūt his mēbris sunt q̄dā in
motu: q̄dā in q̄ete: q̄dā medio mō. diuersitas aūt loci hꝫ ex
mēbroꝝ distinctiōe: in qua sitꝰ discernit̄. sic aūt terminat̄ h
pars. ¶ Circa ptē istā q̄ttuor q̄runt̄. Primū ē de diuersitate
volatiliū a pte etatis. Scđꝫ de diuersitate volatiliū a pte sbti
litatis et grossitiei. Tertiū de diuersitate volatiliū a pte hitu-
dinis. Quartū de generatiōe pinguedinis in aīalibus.

¶ Circa pmū ꝓcedit̄ h mō: et q̄rit̄ cū gallus et gallina ad se
nectutē ꝑuenerit qs sit laudabilioris nutrimēti: et videt̄ ꝙ gal
lina decrepita sit laudabilioris nutrimēti: q2 hꝫ carnes hūidio
res et teneriores. Ad oppositū: dicit Raß. ꝙ carnes volatiliū q̄
sunt duriores: et vniuersalr̄ ingreditnē hn̄tes illaudabil' sunt
nutrimēti: sꝫ in gallinis decrepitis hoc videmꝰ: ergo carnes ta-
liū vniuersaliter mali sunt nutrimēti. Secunda ratio hec est
in etate prima pulli masculi laudabilioris sunt nutrimēti q̄
femine: ergo in etate ꝯria ꝯriū erit: sꝫ illa etas est senectus: ergo in
senectute melioris est nutrimenti femina q̄ masculus. Ad
hoc dicendum ꝙ in etate decrepita peioris est nutrimenti
masculus q̄ femina: q2 carnes habet duriores et sicciores. vn̄
masculi in etate decrepita veniūt ad tātū acumē: ꝙ gn̄at̄ in
carnibꝰ eoꝝ nitrositas q̄dā et salsedo p quā hn̄t laxare. Ad

rōnē dicendū ꝙ duo sunt cōsiderāda in carnibus volatiliū: subtilitas carnis cū veloci digestiōe: ⁊ puritas. quātū ģ ad puritatē absolute caro masculi melioꝛ est: nō tū in etate decrepita: immo femina melioꝛ est tūc: q: in senectute carnes masculi indurant̄ ⁊ desiccant̄: ⁊ generat̄ in eis nitrositas ⁊ salsedo sicut dictū est. ¶ Scdo q̄rit̄ circa hoc: q̄re ius galline veteris nō laxet sicut ius galli veteris: ⁊ videtur ꝙ sic debeat esse. dicit ysaac ꝙ ius galli veteris laxat ꝓpter acumen qđ feces dissoluit: in iuuētute vo nō est hmōi acumen: ⁊ iō nō laxat: ſ; in iure galline veteris maioꝛ est lubꝛicitas: ģ si hͦ est rōne lubꝛicitatis ius galline maxime laxabit. Ad hoc dicēdū ꝙ nō laxat: ⁊ cā huius est: q: iura ista: ⁊ etiā oēs plante q̄ habēt naturā laxandi: habēt hoc rōne nitrositatis ⁊ acuminis q̄ mandat̄ aque siue iuri ex pte substātie: vñ ius galli veteris laxat dissoluēdo feces ⁊ moꝛdicādo ⁊ nō lubꝛicando. In gallina vo nō est acumē aliqđ: ⁊ iō nō laxat. ¶ Tertio q̄ritur quis est melioꝛis nutrimēti: an gallus caponat⁹ an gallina: ⁊ videt̄ ꝙ gallina. Pulli dicūtur laudabilis nutrimenti in etate cōpleta ꝓpter humiditatē cōpletā: ī senectute vo mali nutrimēti ꝓpter siccitatē: ſ; hūiditas naturalis est melioꝛ ꝙ accidētalis: ſ; naturalis est in gallina: accidētalis vo in gallo caponato: ģ caro galline melioꝛis est nutrimenti ꝙ caro galli caponati. Cōtrariū dicit ysaac. ꝙ mas melioꝛ ē femina: castrata vo media sunt: ſ; cōpata ad masculos peioꝛis sunt nutrimēti: ꝯparata ad feminas melioꝛ. Ad hoc dicēdū ꝙ gallus caponat⁹ melioꝛis est nutrimēti ꝙ gallina: q: gallus caponatus rōne ablatiōis testiculoꝝ h; caliditatē multā ⁊ humiditatē: rōne vo sexus h; puritatē quā non h; gallina: ⁊ ideo gallina nō est ita boni nutrimēti. ¶ Quarto q̄rit̄ q̄s est melioꝛis nutrimēti: an gallus castratus an nō castratus: ⁊ videt̄ ꝙ castratus peioꝛis sit nutrimēti: q: gallus caponatus ad masculos cōparat⁹ est mali nutrimēti: ad feminas boni: sicut dicit ysaac. ⁊ sic caponat⁹ peioꝛis erit nutrimēti. Ad hoc dicendū ꝙ nō castratus laudabilioꝛ est nutrimēti ꝙ castrat⁹. Ad rōnē dicēdū ꝙ bonitas est duplex. Quedā est ex sexu: ⁊ hoc mō nō caponatus melioꝛ est ꝙ caponatus: vt si ponat̄ in etate pꝛima. Alia est bonitas ratione etatis: ⁊ tūc caponatus est melioꝛ: tenerant̄ eñ carnes ratione ablatiōis testiculoꝝ: sicut pꝫ in ariete veteri castrato q̄ melioꝛ est nō castrato: cū in nō castrato carnes indurent̄ ⁊ desiccent̄: ⁊ ideo peioꝛis nutrimēti. vñ ģnaliter in pma etate non castratus melioꝛ est castrato: post tres ānos ecōtrario: ⁊ hoc p accidēs: q: p ablationē testiculoꝛū refrenat̄ malitia etatꝫ.
¶ Quinto q̄rit̄ cū potionatis sit exhibēdū ius galline: vtrū veteris an iuuenis: ⁊ videt̄ ꝙ iuuenis: q: in illis caloꝛ debilis est: ⁊ hūiditas pauca ⁊ depurata. vñ nutrimētū exhibēdū est facilis digestionis: vt caloꝛē nō impugnet: ⁊ facilis cōuersiōis: vt cito cōuertat̄ ad hūiditatē: ⁊ tale est ius galline noue: ģ potionatis cōpetit ius galline iuuenis. Cōtrarium pꝛecipiūt pꝛactici. Ad hoc dicendū ꝙ ius galli noui vel galline exhibēdū est. Vñ notādū ꝙ medicus tres h; cautelas in exhibitiōe istoꝝ potionatis. Pꝛima est digestibilitas: et hoc mō caro pulloꝝ ⁊ ius debet eis exhiberi. Scda est maioꝛ cōfoꝛtatio mēbꝛoꝝ. Et tertia est restrictio vētris. ⁊ istis duob⁹ modis vltimis exhibēdū est ius galline veteris: q: magis cōfoꝛtat: ſ; medicus pꝛimū d; magis respicere. vnde nō d; vti cōfoꝛtatiuis: nisi foꝛte cōfoꝛtatiuis medicinalibus sicut aq̄ rosacea. ¶ Sexto q̄rit̄: cū aliq̄s īmediate duct⁹ est qđ magis cōpetit: an ius galline an ptisana. Ad hoc dicēdū ꝙ ptisana nō quelibet sed calida: nā hmōi pot⁹ mūdificat intestina ⁊ reliquias humoꝝ in pectoꝛe ex medicina euacuat: nā ipsa multū abstersiua est: abstergit eñ infectionē ⁊ hūoꝛes infectos ex medicina: ⁊ ideo cōpetit ius galline cū aliq̄s immediate ductus est. Ius vo nō tantū est mundificatiuū sed cōfoꝛtatiuū: ⁊ ideo nō solū cōpetit ius galline tantū: sed etiam ptisana.
¶ Circa scđm ꝓceditur hoc modo: ⁊ q̄ritur vtrum passeres sint exhibendi in febꝛibus: ⁊ videt̄ ꝙ sic: q: in febꝛibus magis cōpetūt carnes volatiliū ꝙ alie: q: sunt subtilioꝛes: sed passeres subtiles sunt multū: ģ exhibēdi sunt ī febꝛib⁹. Ad oppositum: dicit Ras. ꝙ passeres calidissimi sunt: ⁊ sanguinē incendūt ⁊ libidinē excitāt: ⁊ nihil tale cōpetit in febꝛibus: q: ad caloꝛē innaturalē cōuerteret̄: ģ passeres nō cōpetūt in febꝛibus. Ad hͦ dicēdū ꝙ passeres in febꝛibus sanguineis ⁊ cholericis nō ꝯpetūt. Ad rōnē dicendū ꝙ duo sunt cōsiderāda in febꝛib⁹. Pꝛimū est cōpositio. Scđm est ꝯplexio rōne ģ cōpositiōis passeres subtilissimi sunt: ⁊ hͦ mō cōpetūt in febꝛib⁹: rōne tū cōplexionis cū sint calidissimi: sicut dicit Ras. nō cōpetūt. Et nota ꝙ si dicant̄ subtiles: nō dicunt̄ subtiles q: sint subtiles in ģnato: ſ; q: sunt subtiles in actione: subtiliāt eñ sanguinē ⁊ cholericū reddūt. ¶ Scdo q̄rit̄ vtrū passeres in quibusdā febꝛib⁹: sicut in quartanis ⁊ quotidianis cōpetāt: ⁊ videt̄ ꝙ sic. In quartanis cōpetūt illa q̄ sunt facil̄ cōuersiōis: ⁊ q̄ hūoꝛes calefaciūt: ſ; passeres multū sunt facilis ꝯuersiōis: ⁊ etiā sunt calidissimi: ģ in quartanis cōpetūt. Cōtrariū dicūt pꝛactici: q: incendūt sanguinē ⁊ caloꝛē innaturalē augmētant. Ad hoc dicendū ꝙ cōpetūt in quartanis ⁊ quotidianis. Ad rationē dicendū ꝙ in quartanis ⁊ quotidianis cibaria calida competūt: vnde pꝛecipimus vinū dari. S; nota ꝙ q̄dā est febꝛis ex melācholia naturali: ⁊ ī ista ꝯpetūt passeres ⁊ oīno cibaria calida. Alia est febꝛis q̄ generat̄ ex melācholia innaturali ⁊ adustione hūoꝛū: ⁊ hoc vel hūoꝝ frigidoꝝ: sicut phlegmatis ⁊ melācholie: vel ex adustiōe hūoꝝ calidoꝝ: sicut cholere ⁊ sanguinis: ⁊ in hac passeres nō ꝯpetūt. ¶ Tertio q̄rit̄ q̄re passeres epilepsiā curāt cū sint ipsi epileptici. Ad hoc dicēdū ꝙ in passerib⁹ fumi mali eleuātur. vñ carnes eoꝝ sunt fumose: sicut dicit ysaac. ⁊ cū hmōi fumi mali ad cerebꝛū veniūt inimicant̄ cerebꝛo ⁊ retrahit̄ cerebꝛū ⁊ cadūt passeres: ⁊ sic fiūt epileptici: curāt tū epilepsiā: q: sunt multū calidi ⁊ sicci: ⁊ cōsumūt hūoꝛes vel vapoꝛes faciētes epilepsiā. ¶ Quarto q̄rit̄ q̄liter coitū ꝓuocāt. Ad hͦ dicēdū ꝙ quātū sufficit ad p̄sens: ꝙ ea q̄ ꝓuocāt coitū quattuoꝛ modis sunt. Vno mō p imaginationē: ⁊ hoc mō nō ꝓuocat̄ coit⁹ nisi ex ꝓfundatiōe imaginatiōis ⁊ cogitationis. Scdo mō p excitationē caloꝛis naturalis: ⁊ hͦ mō passeres coitū ꝓuocāt: excitāt eñ caloꝛē naturalē: ⁊ stimulāt ad hoc. Tertio mō eleuando virgā: ⁊ hoc mō cicera ⁊ fabe ⁊ pisa ꝓuocāt coitū. Quarto mō p m̄ltiplicationē spermatis: ⁊ hoc modo gallus caponatus ⁊ coturnices ꝓuocāt coitū. Ad hoc al's dicēdū ꝙ hͦ nō facit in quolibet hoīe: ſ; qñ caloꝛ naturalis est sopitus: tūc ꝯpetūt ad excitandū ipsum.
¶ Quinto q̄rit̄ cū passeres ex malo nutriant̄ sicut ex iusq̄amo: vtrū noceāt coꝛpi: ⁊ videt̄ ꝙ sic: q: hūiditas ģnata ī coꝛpoꝛe ex nutrimēto ipsi nutrimēto attestat̄: ſ; nutrimētū est malū: ģ humiditas mala: ģ passeres coꝛpi nocēt ⁊ ipꝫ ledūt. Ad hoc dicēdū ꝙ cū carnes ex malis granis nutriunt̄: nō oīno nocēt hūane nature: q: nihil d; venenū nisi in respectu ad coꝛpus hūanū. vñ illud qđ est venenū hoī nō est venenū passeri: sicut dicit Auicē. vñ natura opat̄ sup iusq̄amū p cōuersionē cū electiōe: ⁊ iō qđ inuenit sibi sil'e cōuertit ī sui naturā: ⁊ sic caro nō nocet nature hūane: silr nec illa hūiditas q: cōuertit̄ ad naturā carnis ⁊ sua malitia spoliat̄: maxie cū in rōne cibi solū patiat̄ nō immutādo coꝛp⁹. ¶ Sexto q̄rit̄ cū gallina accipiat nutrimētū illaudabile: q̄re nō ē caro illaudabilis. Ad hͦ dicēdū ꝙ natura galline seq̄strat illud qđ ē purū ⁊ cōuertit in sui naturā: ⁊ sic caro galline ꝓpoꝛtionat̄ est nature hūane. ¶ Septimo querit̄: quare gallina nutrita ex ficubus ⁊ lacte dicitur esse laudabilis nutrimēti. Ad hoc dicendū ꝙ hoc est: q: tā ficus ꝙ lac habēt multā virtutē humectādi. p̄terea sicut dicit Auicē. ficus hñt potestatē generādi bonū coloꝛē: q: sanguinē trahunt ad exterioꝛa.
¶ Circa tertiū ꝓcedit̄ hͦ mō: q̄rit̄ q̄re in aīalib⁹ āmbulātib⁹ pinguedo cōgregat̄ circa pect⁹: in volatilib⁹ minime. Ad hͦ dicendū ꝙ partes anterioꝛes in vtrisq; non sunt multe pinguedinis: q: caloꝛ coꝛdis existens in pectoꝛe hūiditates consumit: ſ; refert in volatilibus ⁊ āmbulabilibus: q: in āmbulabilibus in pectoꝛe sunt magne cōcauitates: ⁊ in talib⁹ locis magna pinguedo aggregat̄: ſ; in volatilibus nō sunt hmōi cōcauitates: immo sunt stricta: ⁊ ideo sunt macra in partibus illis. ¶ Secūdo q̄rit̄ quare in natibus volatiliū multa pinguedo aggregat̄: in ambulabilibus nō. Ad hoc dicēdum ꝙ hoc est ꝓpter duas causas. Pꝛima est: q: in ambulabilibus nates sunt carne plene ⁊ caro illa solida est ⁊ dura: ⁊ in tali parte pinguedo nō generat̄. vñ dicit phs ꝙ in carne natiū

pinguedo nō aggregatꝛ ꝓpter sui duriciē: q: volatilibus vero pauca est caro in partibus illis: ꝛ sunt cōcauitates carnevacue: ꝛ iō pinguedo ibi generatꝛ. Secūda cā est: q: ābulabilia ꝛ volatilia in hoc differūt: eo ꝙ in ābulabilibus sunt renes: vt aquositates sanguinis depurent: in volatilibus vero non sunt renes q: nō habēt aquositatē: ꝛ ideo cū in volatilibus non sint renes: in locis natiuꝫ aggregatꝛ pinguedo.

¶ Circa quartū ꝓcedit hoc modo: ꝛ querit vtrū pinguedo generetur ex forti calore vel debili: ꝛ videtur ꝙ a forti: q: dicit phs lib. de animalibus. ꝙ pinguedo in aīalibꝰ generatur ex calore bone digestionis: sꝫ talis calor est fortis: ꝗ pinguedo generatꝛ a forti calore. Hoc cōfirmatꝛ ꝑ phm: q: sicut ex adustione lignorum aliqđ supfluū relinquit: sicut cinis similiter ex digestione sanguinis a calore naturali aliqđ supfluū relinquit: sed hoc nihil aliud est ꝙ̄ pinguedo: ꝗ pinguedo gn̄atꝛ a forti calore: cinis em̄ generatꝛ a forti calore: quare similiter pinguedo. Ad oppositū: nihil qđ in aīalibꝰ gn̄atur in mēbris a fonte caloris distātibus gn̄atꝛ a forti calore. vnde in pectore nō est pinguedo multa ꝓpter fortitudinem caloris ipsius cordis pinguedinē cōsumētē ꝛ hūiditatē: sed pinguedo hoc modo generatꝛ: ꝛ in talibus mēbris remotis a fonte caloris: q: in renibꝰ: ꝗ nō gn̄atꝛ a forti calore. Secunda ratio hec est: galli caponati sunt debilis caloris respectu nō castratoꝝ: sed pinguedo maior generatꝛ in castratis ꝙ̄ in nō castratis: ꝗ pinguedo nō generatꝛ a forti calore. Ad hoc dicēdū ꝙ nō generatꝛ pinguedo neqꝫ zirbus a forti calore. Ad auctoritatē phi respōdeo ꝙ fortitudo caloris multis modis dicitꝛ. vn̄ calor generās pinguedinē vno mō dr̄ fortis: alio modo debilis. Calor em̄ naturalis tria facit. Primum est digestio sanguinis. Scđm est cōuersio eius ad dispositionē carnis. Tertiū est cōsumptio sanguinis ꝛ hūiditatis eiꝰ. Quartū digestionis cōuersio ad illud qđ est mediū. Calor igitꝛ naturalis a quo generatꝛ pinguedo: est fortis primo mō ꝛ quarto: q: fortis est in digerēdo ad mediū inter carnē ꝛ sanguinē qđ est pinguedo: sꝫ nō est fortis scđo ꝛ tertio mō. ¶ Itē querit vtrū pinguedo generetꝛ an̄ cōuersionē sanguinis ad carnē. Dicendū ꝙ an̄ cōuersionē generatꝛ. Sꝫ sciēdū ꝙ duplex est piguedo: quedā q̄ est extra carnē: alia est implicita: ꝛ hec vltima generationē carnis sequitꝛ ꝛ nō p̄ia. ¶ Vltimo queritur quare inter aīalia ambulabilia intestina porci sunt meliora: ꝛ inter volatilia intestina anseris. Ad hoc dicēdū ꝙ in oībꝰ aīalibꝰ naturaliter intestina ꝛ stomachus sunt nature frigide ꝛ sicce: ꝛ plus declināt ad siccitatē ꝙ̄ ad frigiditatē: in aīalibus aūt humidis temperatꝛ hmōi siccitas: ꝛ q: inter ambulabilia aīal maxime humidū est porcus: adeo hꝫ intestina bona. Similiter inter volatilia āser est maxime hūidus: ꝛ ideo siccitas intestinorū temperatur: ꝛ ideo sunt bona intestina anseris magis ꝙ̄ alterius volatilis.

¶ De ouis. Capi. liiij.

¶ Lectio. xlij.

Oua generaliter ī octo diuiduntꝛ. Aut enim de temperatis ꝛ sanis animalibus: aut ecōtrario: aut de crassis siue de macris: aut de masculos habētibus siue non coeuntibus: aut de veteribus siue iunioribꝰ. Si de sanis: nutrimēti sunt laudabilioris. Et iterum de crassis maioris et saporosioris. Similiter de coeūtibus cū masculis: cū calorē naturalē maiorē habēt coeūtia ꝙ̄ nō coeūtia. Similiter de iunioribꝰ: q: plus caloris in eis habetꝛ. Quorū aūt nature vniuersaliter temperate sunt mediocres: cōplexioni hūane vicinantes: sed tn̄ albugines frigidiores ad vitellorū cōparationē quasi in primo gra. Testatꝛ quasi aq̄ eoꝝ saporitas: ꝛ ideo ad digerendū velociora moderate: vitelli grauiores: q: indigestibiliores maxime de veteribꝰ volatilibus: aut masculis nō coeuntibus vitella sunt tēperata ꝛ calori viciniora: ꝛ ideo ad digerēdū velociora ꝛ faciliora. maxime si de iunioribus sint volatilibus masculos habentibꝰ. hoꝝ em̄ cōfortāt mēbra ab eis tarde dissoluēda: ꝛ si hoc toti ouo attineat: q: materia est ꝛ nutrimentū volatiliū oim. Inde Hippo. spermati ꝛ lacti assimilauit q̄ materia ꝛ nutrimētū ābulabiliū aīaliū. Qua inquit cū materia ꝛ nutrimētū sint ambulabiliū aīaliū: necesse est fortissimi ꝛ multi sint nutrimēti. Multi q: toti assimilantꝛ sanguini: ꝯfortāt mēbra: q: quāto plus calor naturalis in eis opatꝛ: tanto plus magis indurantꝛ: sicut cū extraneo calore magis coquuntꝛ tanto duriora efficiuntꝛ: ꝛ ideo duriꝰ a mēbris dissoluuntꝛ ꝛ cōfortant. Quinqꝫ tn̄ modis in nutrimēto suo diuersantꝛ. Vno ex diuersitate sui aīal. Alio ex etate. Tertio ex crassitie ꝛ macie. Quarto ex nouitate ꝛ vetustate sui. Quinto ex artificijs. Ex generibꝰ aīalis: q: si de subtili sint aīali ꝛ tēperato: sicut perdice gallina laudabile nutrimentū facile est digestiuū: ꝛ maxime de iunioribus vel masculos habētibus: a mēbris tn̄ facilius dissoluūtur. vnde ad regimina sanitatis custodiēde meliora ꝙ̄ ad mēbra cōfortāda. Que de grossis sunt aīalibus ad digerendū duris: ꝛ nutrimenti illaudabilis sicut struciōis anseris mali sunt nutrimēti: ad digerēdū duri: grauis odoris: maxime de veteribus vel de masculis carētibꝰ cū tarde dissoluūtꝛ meliora sunt ad cōfortādū ꝙ̄ ad sanitatis regimina.

¶ De natura ouoꝝ fm diuersitatē aīaliū. Ca. lv.

Ex etatibꝰ oua tripliciter diuiduntꝛ. Aut em̄ de puis: aut de veteribꝰ: aut hoꝝ mediocribus. leuiora de iunioribus: grauiora de veteribꝰ: tēperātiora de mediocribꝰ: q: calorꝫ sunt pfecti ꝛ minoris. puis hūiditatis ꝛ duriora veteranis: ꝛ inde ad sanitatis regimēta ꝛ mēbra cōfortāda valētia. Sic etiā intelligēdū de crassis ꝛ masculos habētibus. Crassa em̄ ꝛ alia masculos habētia caloris maioris naturalis ꝛ hūiditatis substātialis. Silr ꝛ de veteribꝰ ꝛ nouiter ouis exeūtibꝰ intelligatꝛ. Inde Gal. oua gallinaꝝ ꝑdicū tēperatiora ꝛ laudabiliora ceteris sunt: maxime masculos habētiū: bn̄ nutriūt. Juniora enim meliora ꝙ̄ veterū: crassorū ꝙ̄ macroꝝ: vicinius factorum ꝙ̄ veterum.

¶ Cū nutrimētū corpis hūani accipiatꝛ ex volatilibꝰ ꝛ ipoꝝ supfluitatibꝰ nutritiuis: postꝙ̄ egit de natura nutrimenti put ex aīalibꝰ accipitꝛ: agit de ipsiꝰ nutrimēti natura put ab ipsoꝝ accipitꝛ supfluitatibꝰ nutritiuis. Hec aūt pars diuiditꝛ in duas. In q̄rū pma agit de natura supfluitatū volatiliū. In scđa. s. in hac: Lac gn̄aliter diuiditꝛ ꝛc. agit de natura supfluitatū ābulabiliū. s. de generibꝰ lactis. Agit aūt primo de natura supfluitatū volatiliū eo ꝙ magis accedūt ad naturā carnis ꝛ nutrimēti. Hec aūt pars q̄ de ouis ē spectat ad presentē lectionē. Diuiditꝛ aūt hec pars ī duas. In q̄ꝝ pma agit de natura ouoꝝ ꝛ partiū ipsoꝝ: ꝛ de diuersitate ipsoꝝ rōne aīaliū. In scđa agit de modis diuersitatū ouoꝝ penes suas cōditiōes. Pria aūt pars diuiditꝛ in duas. In q̄rū pma assignat distinctionē ouoꝝ penes suas naturas ꝛ aīaliū. In secūda iuxta illas differētias singuloꝝ assignat naturā. Pria nō diuiditꝛ: sꝫ scđa diuiditꝛ ī duas. In quaꝝ pma assigt̄ diuersitatē ouoꝝ iuxta illas differētias. In scđa agit de natura ꝛ virtute ouoꝝ ꝛ ptiū eiꝰ. Scđa aūt pars pncipalis diuiditꝛ in duas. In quaꝝ pma assignat distinctionē modoꝝ qnqꝫ per quos diuersantꝛ. In scđa iuxta singulos modos ipsoꝝ diuersitatē assignat. Prima est indiuisa: sꝫ scđa diuiditꝛ ī duas. In quarū p̄ia assignat ouoꝝ diuersitatē rōne quinqꝫ modoꝝ qui in ouis attēduntur. In secunda ipsorum diuersitatem assignat ratione membrorū artificialis apparatus. Prima

diuidit in duas. In quarum prima iuxta illos modos quattuor: ipsorum diuersitatem assignat. In secunda sub auctoritate Gal. oua iuxta illos modos adinuicem comparat. Tertia vero diuidit in decem secundum numerum illorum decem modorum. Sunt igitur in presenti lectione partes .xj. In quarum prima assignat distinctionem ouorum penes naturas animalium. In secunda.s. ibi hac: Si de sanis nutrimenti sunt laudabilioris etc. assignat differentiarum distinctionis naturas. In tertia.s. ibi hac: Quorum autem nature vniuersaliter temperate sunt. assignat naturam et virtutem ouorum et partium ipsorum. In quarta.s. in hac: Quinque tamen modis in nutrimento etc. In quinta.s. in hac: Ex generibus animalis: quia si de subtili etc. prosequitur de ipsorum diuersitate a parte generum animalium. In sexta.s. in hac. Ex etatibus tripliciter diuiduntur etc. a parte etatum. In septima.s. in hac: Sic etiam intelligendum de crassis etc. a parte habitudinis animalium in pinguedine et macie consistentis. In octaua.s. in hac: Similiter de veteribus et nouiter ouis exeuntibus. a parte nouitatis et vetustatis ipsorum. In nona.s. in hac: Inde Gal. oua gallinacea et perdicum etc. sub auctoritate Gal. oua adinuicem in maiori laude comparat et minori. In decima.s. ibi hac: Ex artificijs quadrupliciter etc. assignat ipsorum diuersitatem a parte artificialis apparatus. illa autem pars ad sequentem spectat lectionem.

¶ Circa primam partem dicit quod oua octo modis distinguuntur. Primo: quia quedam sunt de sanis animalibus. Secundo: quia quedam sunt de egris. Tertio: quia quedam sunt de crassis. Quarto: quia quedam sunt de macris. Quinto: quia quedam sunt de habentibus masculos. Sexto: quia quedam sunt de non habentibus masculos. Septimo: quia quedam sunt de veteribus. Octauo: quia quedam sunt de iunioribus.

¶ Circa secundam partem dicit quod inter hec meliora sunt ex sanis animalibus producta: ex crassis maioris nutrimenti et saporosioris: ex coeuntibus propter confortationem caloris naturalis purificantur. ex iunioribus quam que ex contrarijs animalibus procedunt.

¶ Circa tertiam partem tria intendit. Primo assignat naturam ouorum dicens quod sunt temperata. Secundo partes eorum adinuicem comparat. s. vitellum et albumen: dicens quod albumen parum attinet frigiditati: et hoc patet per saporem et odorem grauem. Vitellum autem maioris et melioris est nutrimenti: maxime cum est de animali laudabilium conditionum: et multum nutrit naturaliter propter citam conuersionem et assimilationem: multum accidentaliter propter moram in membris. Tertio hippo. inducit auctoritatem dicentis quod oua similia sunt spermati et lacti: eo quod sunt materia et nutrimentum volatilium: sicut illa animalium: sunt autem multi nutrimenti propter similitudinem cum sanguine: sunt autem fortis: quia membra confortant: et quanto plus digeruntur plus indurantur et membris immorantur: sicut patet in induratione quam ab exteriori patiuntur calore.

Circa quartam partem dicit quod oua ex animalibus subtilibus multum nutriunt naturaliter. et valent in custodienda sanitate: ex grossis multum nutriunt accidentaliter et valent in vigore membrorum.

Circa sextam partem dicit quod oua iuuenum animalium sunt leuia: magnorum grauia animalium etatis medie mediocria: et causa huius est maior duricies vel mollities et fortitudo caloris vel debilitas.

Circa septimam partem dicit quod eadem est diuersitas a parte habitudinis animalium.

Circa octauam partem dicit quod similiter est a parte nouitatis et vetustatis exitus eorum. nam semper in his extrema excedunt et medium est temperatum.

Circa nonam partem comparando dicit quod secundum Gal. oua gallinarum et perdicum sunt meliora maxime coeuntium et maxime iuuenum crassorum et recentia quam aliorum animalium: et contraria contrariorum habentium peiora.

¶ Circa partem istam sex inquiruntur. Primum est de productione ex animalibus producentibus oua. Secundum est de multiplicatione et paucitate ouorum in animalibus. Tertium de partibus oui. Quartum de exitu oui ab vtero. Quintum de comparatione partium illarum adinuicem. Sextum de comparatione ouorum ad lac.

¶ Circa primum proceditur hoc modo: queritur quibus animalibus competat ouatio: et videtur quod non competat volatilibus: quia inter omnia animalia volatilia sunt agilioris motus et ipsis dominantur suprema leuium: sicut dicit ysaac: sed in talibus non producitur fetus per medium: sed sine medio: sed productio fetus per ouationem est producere per medium: ergo in volatilibus non potest esse ouatio. Secunda ratio hec est: dicit phus in lib. de naturis animalium: quod natura operatur breuiori via qua potest. vnde quod potest natura facere per vnam viam non facit per duas: sed productio fetus sine ouatione est sine medio et per vnam viam: productio cum ouatione per duas vias: ergo natura in illis debet producere fetum non per medium: et ita non per ouationem: et sic ouatio ad productionem fetus non competit in volatilibus.

Ad oppositum dicat phus quod animalia generant ex se fetum sine medio vt perfecta: quedam vero per medium: vt volatilia et reptilia: sed omne tale committit illi medio et materiam fetus et nutrimentum et defendens. materia vero albumen est: vitellum vero nutrimentum: testa vero defendens: et huiusmodi medium est ouum: ergo aliqua animalia ouant naturaliter.

Ad hoc dicendum quod animalibus quibusdam debetur ouatio: et causa huius est: quia animalium quedam sunt animalia in quibus humiditas spermatica multiplicatur in matrice et ante formationem fetus ex vna materia producitur reliqua: et hoc est in eis propter bonitatem materie que cito traducitur: matrix vero stricta est: et ideo non posset continere formationem fetuum: dedit ergo natura aliquid in quo formaretur fetus extra: et hoc est ouum: et ideo in talibus animalibus naturaliter possibilis est ouatio. Alia sunt animalia in quibus materia aggregata est et matrix lata est: et ideo possibilis est ibi formatio fetus cum matrix lata sit et potens continere et in tali animali productio fetus est immediate ex vtero: sicut patet in alijs animalibus a volatilibus fere: et sic patet quod ouatio competit volatilibus et reptilibus: et sic patet causa generationis ouorum.

Ad primam rationem dicendum quod velocitas generationis est duplex: quedam est velocitas in motu: et quedam est velocitas in generatione. In quibus autem est velocitas in motu: in generatione non: immo potius in eis est tarditas generationis. oportet enim expectare tempus in quo perfecte fetus formetur: in matrice enim perfecte formari non potest sicut dictum est. Ad secundum dicendum quod vbi natura potest operari per vnam viam non eligit duas: et hoc est in perfectis animalibus: in imperfectis vero due sunt vie.

¶ Secundo queritur vtrum animalibus competat ouatio ratione complexionis: quia si sic: aut hoc est ratione complexionis calide aut frigide. si ratione calide: ergo tantum animalibus calidis competeret ouatio. hoc autem falsum: competit enim piscibus et alijs que sunt frigida. si ratione complexionis frigide: sed multe aues sunt calide in quibus est ouatio: ergo non conuenit ratione complexionis frigide. similiter potest obijci de sicca. Ad oppositum. sicut habemus in alia facultate: omnes operationes in istis inferioribus sunt mediantibus primis qualitatibus quattuor: sed ex eis resultat complexio: ergo cum ouatio sit quedam actio in mixto sit mediante complexione. Ad hoc dicendum quod ouatio non fit ratione complexionis: sed ratione multiplicationis materie fetus in matrice absque completa formatione pulli: vt quod natura non potest intra formare formet extra. Ad rationem dicendum quod ad hanc actionem que est ouatio: concurrunt duo. Primum est finis vel necessitas que dicta est. Secundum est medium vel instrumentum operandi: et hoc est proprie complexio calida: quia calor in qualibet operatione est instrumentum: sed de ista non loquimur.

¶ Tertio queritur: vtrum ex ouo debeat produci fetus intra vterum magis quam extra: et videtur quod in vtero magis: quia quanto aliqua virtus propinquior est suo principio tanto fortius operatur: et quanto plus distat a principio tanto debilius operatur: sed virtus formatiua pulli primior est suo principio in vtero quam extra: ergo si natura ex ouo extra fetus producit: multo fortius in vtero hoc faciet. Secunda ratio hec est: dicit phus li. de naturis animalium: ad generationem fetus concurrit vt istis vis cum sperma tibus commixta ex triplici spiritu seu virtute. s. vitali naturali animali: et hoc ab anima parentum. s. patris et matris influit. et dicit Nico. quod si primum committat virtutes secundo operabitur sicut et primum: sed virtus emanans ab anima fortior est in sua radice: vt in anima quam extra: ergo si extra potest produci fetus ab hac virtute ex ouo: multo fortius intra. Ad oppositum est illud quod dictat experimentum. Ad hoc dicendum quod ex ouo extra pullus producitur et non intra: et hoc est quia fetus in ouo non exhibit necessitatem formationis in vtero: ideo expectat tempus formationis extra.

Ad rationem primam dicendum: quod virtus naturalis generatiua duo efficit opera. Primum est constitutio seminis et nutrimenti fetus: et hoc spectat ad virtutem seminariam. Secundum est formatio membrorum et totius corporis. Virtus igitur naturalis fortior est in vtero quam extra quantum ad primum opus: et non quantum ad secundum: expectat enim tempus formationis extra: quia intra non posset complere propter paruitatem matricis: et per hoc soluitur secunda ratio: quia illa virtus emanat ab anima et committitur ouo: et hec fortis est in generatione materie fetus: non autem fortis est in organizatione et formatione fetus.

¶ Circa secundum proceditur hoc modo: queritur quare quedam aues multa oua producunt sicut gallina: quedam autem pauca sicut animalia

viuentia de rapina. Ad hoc dicendũ ẜm pħm ꝙ hoc est pro-
pter tres causas. Prima est multa humiditas. vnde q: galli
na multã humiditatẽ habet siue participat multa oua pro-
ducit. aĩal vo viuẽs de rapina multã siccitatẽ habet: ⁊ ideo
humiditas spermatica est pauca: ⁊ ideo oua pauca ꝓducit.
Scḋa cã est necessitas pẽnaꝝ. vnde q: tale aĩal multũ indi-
get pẽnis: materiã spermatis in pẽnas redigit: ⁊ ideo oua
pauca producit. Tertia causa est de nutrimento pulloꝝ con
fidentia vel diffidẽtia. Aĩalia eñ viuẽtia de rapina de sui nu
trimẽto ⁊ pulloꝝ diffidũt: ⁊ ideo ex industria naturali pau
ca oua producũt. ¶ Secũdo q̃rit̃ quare colũbe multotiens
generãt in anno: ⁊ producũt pauca oua simul in generatiõe
gallina vo tardius generat: ⁊ multa oua ꝓducit. Ad hoc di
cendũ ꝙ colũba multe est hũiditatis nutrimẽtalis: ⁊ iõ mul
te humiditatis spermatice: ⁊ ideo frequẽter ouat: domesti
ca maxime: q: melioris sunt nutrimenti ⁊ maioris humidita
tis. Viuentia vero de rapina semel in ãno ꝓducũt oua pro
pter duas causas. Vna est: q: aĩalia alia multa ꝓducunt: vt
anser ⁊ gallina: q: sunt grauis corporis: ⁊ sunt multe humi
ditatis spermatice ⁊ simul sunt mali volatꝰ. Alia vo boni vo
latus frequenter coeunt: vt colũbe: ⁊ producũt pauca oua:
multotiẽs tñ: q: ista hũiditas ita frequẽter nõ sufficeret ad
multa oua. ¶ Tertio q̃rit̃ quare gallina parui corporis mul
ta oua ꝓducit: sicut dicit pħs: plura etiã ꝙ magni corporis.
Ad h̃ dicẽdũ ꝙ ĩ gallina magni corpis supfluitates ĩ neces-
sitatẽ corpis totaliter ꝯuertunt̃: ⁊ iõ pauca oua ꝓducit. gal
lina vo parui corpis hʒ supfluitates mltas: nec opʒ ꝙ ĩ ne-
cessitates corpis inducat vel trãsducat: ⁊ ideo eas trãsducit
in oua: ⁊ ideo oua multa producit. ¶ Quarto q̃ritur q̃re gal
line multũ ouantes cito moriuntur: vt bis in die ouantes.
Ad hoc dicendũ ꝙ ouatio fit ex materia humiditatis nutri
mentalis: ⁊ ideo q: in multũ ouãtibus humiditas nutrimẽ
talis multũ cõsumit̃: q: cedit in oua: ideo calor naturalis q̃
per ipsam sustentatur deficit: ⁊ ideo parũ viuit: ⁊ exemplũ
est in arboribus que multũ fructificãt q̃ cito moriũtur. Hu
miditas eñ naturalis cedit in fructus: ⁊ ideo calor viuificus
diminuit̃. ¶ Quinto q̃ritur q̃re in piscibꝰ plura oua sunt q̃si
infinita respectu ouoꝝ auiũ: ⁊ quare in auibus sunt distin-
cta: in piscibꝰ indistincta. Ad hoc dicẽdũ ꝙ pisces sunt mul-
tũ frigidi ⁊ humidi: ⁊ ideo eoꝝ superfluitates sunt frigide
⁊ humide: sʒ ex talibꝰ plura oua ꝓduci debẽt: ⁊ ideo plura
oua ꝓducunt ⁊ indistincta: q: calorẽ habẽt paucũ: ⁊ caloris
est distinguere ⁊ segregare: ⁊ iõ nõ hñt pisces oua distícta.
¶ Sexto q̃rit̃ q̃re in ouis piscíũ est vnꝰ color: in ouis auiũ
duplex est color. Ad hoc dicẽdũ ẜm pħm ꝙ in ouis auiũ est
color a calore perfecto q̃ calor perfectꝰ humiditatẽ sperma-
ticã dealbat: nutrimẽtalẽ sanguineã vlterius digerit: ⁊ sic ci
trinat: in piscibꝰ vo est calor debilis: ⁊ ideo nõ põt dealba-
re: ⁊ ideo nõ facit colorẽ q̃si mixtũ. ¶ Septio q̃rit̃ an ex quo
libet ouo debeat piscis generari. Ad hoc dicendũ ꝙ ex ouo
totus piscis fit: ⁊ quot sunt oua tot sunt pisces in potẽtia si
cut dicit pħs: sʒ nõ fit piscis ex ouo nisi sperma masculini at
tingat: ⁊ si oĩa attingeret ex oĩbus fierẽt pisces: sʒ mul
ta in aqua deperduntur.

¶ Circa tertiũ ꝓcedit̃ sic: q̃rit̃ ex qua materia vitellũ gene
ret̃: vtrũ ex sanguine mẽstruo: ⁊ videt̃ ꝙ sic. dicit ysaac sub
auctoritate Hippo. in ouo est materia fetꝰ ⁊ nutrimẽtũ: al-
bumẽ est materia fetꝰ: nutrimẽtũ vo fetus est vitellũ: sʒ in
aĩalibꝰ materia fetꝰ generat̃ ex hũiditate spermatica. nutri
mentũ vo eiusdẽ ex sanguine mẽstruo: ğ vitellũ cũ sit nutri-
mentũ pulli generat̃ ex sanguine mẽstruoso. Hoc ꝯfirmat̃
per hoc ꝙ sperma in aĩalibꝰ est albumẽ in volatilibꝰ: ⁊ qḋ est
lac in aĩalibꝰ est vitellũ in volatilibꝰ: sʒ in aĩalibꝰ sperma ex
hũiditate tertia generat̃: ⁊ lac ex sanguine mẽstruo: ğ in vo
latilibus albumẽ est ex humiditate tertia: ⁊ vitellũ ex san-
guine mẽstruo. Scḋa rõ hec est: ex volatili ouo ꝓcedũt: ma
teria cõstitutionis fetꝰ: ⁊ materia nutrimẽti: ⁊ vtrũq; est in
ouo: sʒ sicut ordinant̃ fetus ⁊ nutrimẽtũ: siľr ordinant̃ ma-
teria fetus ⁊ materia nutrimẽti: sʒ fetꝰ assimilat̃ substãtie pa
rẽtũ: ⁊ nutrimẽtũ eiꝰ nutrimẽto eoꝝ: ğ ita dʒ esse ex pte ma
terie fetꝰ ⁊ nutrimẽti: ꝙ materia fetꝰ filis dʒ esse materie pa
rentũ: ğ ⁊ nutrimẽtũ nutrimẽto eoꝝ: ⁊ h̃ fuit sanguis men-
struus: ğ cũ nutrimẽtũ fetꝰ sit vitellũ ex sanguine mẽstruo
generat̃. Ad oppositũ: nihil qḋ ex sanguine mẽstruo genera
tur: est in illis aĩalibꝰ ĩ qbꝰ nõ est sanguis mẽstruus: sʒ ĩ vo
latilibus nõ est sanguis mẽstruus sicut dicũt auctores: ğ vi
tellũ nõ generat̃ ex sanguĩe mẽstruo. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ ex san-
guĩe mẽstruo fit vitellũ. Sʒ notãdũ sic dicit Auic. ꝙ sanguis
mẽstruus diuidit̃ in tres ptes. Prima pars tẽdit ad matri-
cẽ: altera tẽdit ad mamillas: tertia cedit in supfluitates et
exit in exitu fetus: sed illa pars q̃ ad matricẽ tẽdit diuiditur
in duas ptes: q: q̃dã cedit in cõstitutiõe mẽbroꝝ ⁊ carnis: ⁊
ex ea fit secũdina. Alia pars cedit in nutrimẽtũ fetꝰ: ⁊ hec ꝑ
vmbilicũ. pars aũt q̃ ad mamillas mittit̃ in lactis materiã
cõuertit̃. vñ sicut fetus in vtero ex sanguine mẽstruo nutrit̃
sic extra nutrit̃ ex illo qḋ ex sanguine mẽstruo generat̃. s. ex
lacte. Dicimꝰ ğ ꝙ oĩbꝰ istis modis est sanguis mẽstruus in
natura hũana: in alijs vo aĩalibꝰ sunt due prime: ⁊ nõ illa q̃
emittit̃: q: cedit in vngues. in ouãtibꝰ vo est solũ pars qua
generat̃ fetꝰ extra vterũ. vñ intelligendũ ꝙ aues nõ hñt mẽ
struũ q̃ est supfluitas. ¶ Scḋo q̃rit̃ cũ ouũ cõponat̃ ex du-
plici pte. s. albumine ⁊ vitello: qḋ eoꝝ plus cedat in materiã
fetꝰ: ⁊ ꝙ vitellũ videt̃: sicut fetꝰ ẽ in matrice: ita est in ouo: sʒ
fetꝰ est in matrice sicut ĩ medio: nutrimẽtũ vo circũstat: ğ in
ouo: qḋ est in medio dʒ esse materia fetus: sʒ vitellũ est ĩ me
dio qḋ circũstat est albumẽ: ğ vitellũ dʒ esse materia fetus ⁊
albumen nutrimentũ. Ad oppositũ est illud qḋ dicit pħs ꝙ
vitellũ est nutrimentũ fetus albumẽ materia. Hoc etiã ꝓba
tur rõne: illud qḋ cedit ad hũiditatẽ spermaticam dʒ esse al
bũ ⁊ materia fetꝰ ⁊ constitutio: sed hoc est albumẽ: ğ ex illo
tanq̃ ex materia generat̃ fetꝰ. qḋ concedimus. Vnde notã-
dũ ꝙ duplex est status oui. primus generatiõis: ⁊ secũdus
formationis ⁊ magnificationis. In primo ğ statu prius ve-
nit vitellũ ad matricẽ ꝙ albumẽ vel sperma: q: menstruum
priꝰ venit ad matricẽ: sed in statu formationis fetus est ecõ
trario: q: albumen est extra: ⁊ vitellũ in medio. ¶ Tertio q̃ri
tur vtrũ in ouo req̃rat̃ tertia materia: q̃ est semen siue ger-
men: ⁊ videt̃ ꝙ sic. oua sunt ꝓpter generationẽ: sʒ gñatio fit
a virtute spermatis masculi. vñ dicit pħs ꝙ sicut se habet ar
tifex ad scãnũ: ita se habet sperma viri ad sperma femine: et
dicit Cõstã. ꝙ sicut se hʒ coagulũ ad lac: sic se hʒ sperma vi-
ri ad sperma femine: sed albumen est a femina: ğ aliq̃d est a
mare: sʒ h̃ non est nisi semẽtiuũ: ğ in ouo est tertia materia.
Ad oppositũ: volatilia ꝓducũt oua sine cõtactu masculi: ğ
nõ est necesse ꝙ aliqua materia sit a masculo decisa. Ad hec
dicẽdũ ꝙ ouoꝝ q̃dã sunt apta ad gñationẽ: ⁊ in talibꝰ q̃nq;
substãtie distinguunt̃. Prima est substãtia albuginea a fe-
mina. Scḋa ẽ substãtia cõglobata adherẽs albumini q̃ dr̃ se
mẽtiua: ⁊ hec est a masculo. Tertia est q̃ nutrit fetũ vt vitel
lũ. Quarta pellicula subtilis loco secũdine. Quinta est testa
exterior: q̃ facit ad defensionẽ. sunt alia oua q̃ sunt inepta ad
gñationẽ: vt oua vẽti: ⁊ in talibꝰ nõ est semẽtiuũ. ¶ Quarto
q̃rit̃ de ouo vẽti: sicut dicit Aristo. femina nõ spermatizat: ğ
albumẽ oui vẽti nõ est ex spermate cũ sit solũ ex femina: ğ in
illo nõ dʒ esse nisi vitellũ: ⁊ si in illo fit albumẽ ⁊ sperma ⁊ sic
spermatizat mulier qḋ est ꝯ pħm. Ad oppositũ ẽ auctoritas
pħi. dicit eñ ꝙ q̃dã dixerũt ꝙ nõ est ĩ ouo vẽti albumẽ ⁊ mẽ
titi sunt: vñ dicit pħs ꝙ albumẽ ⁊ vitellũ ex femina ꝓcedũt.
Ad h̃ dicẽdũ ꝙ in ouo vẽti est albumẽ ⁊ vitellũ q̃ duo a femi
na ꝓcedũt. Ad rõnẽ in ꝯtrariũ dicẽdũ ꝙ hũitas spermatica est
duplex: q̃dã ĩcõplete digesta: ⁊ h̃ est spma femine. vñ h̃ est ci
tra terminũ pfecte digestionis. vñ nõ meret̃ dici sperma: iõ
dicit Arist. ꝙ mulier nõ spermatizat. ¶ Quĩto q̃rit̃ vtrũ oua
vẽti possint gñari sine ꝯtactu masculi: natura eñ ꝓpter ne-
cessitatẽ gñationis cõstituit masculum ⁊ feminã: ita ꝙ vnuʒ
esset agẽs: ⁊ reliquũ patiẽs: sʒ nõ põt materia moueri absq;
agẽte: ⁊ sic femina nõ poterit ꝑ se oua ꝓducere absq; mare.
Cõtrariũ tñ videt̃. Ad hoc dicẽdũ ꝙ possibile est feminam
oua ꝓducere absq; masculo: ⁊ h̃ multis de causis. vel q: ima-
ginat̃ marẽ: vl' q: adheret ei: vel q: se adinuicẽ osculant̃: mo
uet̃ eñ tũc desiderio: sicut patet de hoĩe cogitãte de aliqua
muliere vel alienã respiciẽte: sic femina ex forti desiderio et
cõmotione emittit sperma ad collũ matricis: ⁊ post nõ inue
niens quẽ diligit: retrahitur interius ad matricẽ ⁊ miscetur

vitello ⁊ fit ouū venti: ⁊ ita nūcupatur: q: ineptū est gene-
rationi. vnde nō est ꝓpter generationē: sed ad purgādum
superfluā in matrice: ⁊ per hoc soluit̄ ratio. ¶ Sexto querit̄
cū hoc sit possibile in auib⁹: q̄re ī natura hūana h̄ nō sit pos-
sibile: ita ꝙ femina faceret aliquid proportionale ouo ven
ti. Ad hoc dicendū ꝙ multo magis est hoc in homine: sicut
dicit pħs: generat enim femina aliquid proportionale ouo
venti qḋ dicit̄ mola carnis q̄ nō pōt organizari. vnde cum fe
mina imaginat̄ virū natura delectat̄ ⁊ mouet̄ machina cor-
poris ⁊ spūs ⁊ calor naturat̄ ⁊ matrix: ita ꝙ sperma exit ad
collum matricis: ⁊ q: ibi non inuenit amicū suū: sperma re
dit ad fundum: ⁊ generatur mola carnis: nec potest organi
zari: q: deficit agens. s. sperma viri. ¶ Septimo q̄rit̄ vtrum
ouū venti generetur ex spermate coitus: ⁊ videtur ꝙ sic: q:
ex spermate generationi inepto generatur ouū venti: sed su
perfluitas que est residuitas coitus est inepta generationi: g̃
ex illa generat̄ ouum venti. Cōtrariū dicit pħs ꝙ ex residui
tate coitus nō generat̄ ouū venti. Ad hoc dicendū ꝙ nō ge-
neratur ex superfluitate coitus. Ad rationē dicēdū ꝙ super
fluitas illa non conuertitur ad ouum: sed remanet sicut que
dam sarcina vel mola.

¶ Circa quartum ꝓceditur hoc modo: querit̄ quare in exi
tu oui ab vtero fit exitus a parte grossa lata: ⁊ nō a parte
acuta: sicut dicit pħs: cū videat̄ cōtrariū: quia pars acutior
aptior est in motu ⁊ exitu q̄ grossa ⁊ lata: ⁊ sic videt̄ ꝙ po-
tius deberet exire a parte acuta. Ad hoc dicendū ſm pħm
ꝙ in omni aīali generato qḋ est volatile caput est maius to-
to corpore. vnde pull⁹ in ouo caput tenet inter alas: ⁊ gros-
sa pars attribuit̄ capiti; sunt alia mēbra: ⁊ ꝑ illa adheret ma
trici: ⁊ ideo q: caput prius exire debet: prius exit pars lata
⁊ grossa q̄ capiti deputat̄. ¶ Itē queritur vtrū duricies oui
veniat in ouo in matrice an post. duricies enim lesionem
infert in partu: g̃ debet esse molle in exitu: cōtrariū videm⁹
ꝙ ouū in vtero molle est: ⁊ cū exit induratur a frigore sicut di
cit Aristo. Nos aūt dicimus ꝙ ouū in vtero durū ⁊ coagula
tū est: ratio tamen perfecte coagulat̄: sed perfecte desiccat̄
⁊ coagulat̄ ab aere cōtinēte. ¶ Postea q̄rit̄ de dispositio
ne oui in exitu pulli: vtrū debeat apparere liquidū: digestio
enim procedit coagulando: ⁊ maxime illa q̄ generationi re-
spōdet: q: hūiditatē ad mēbra cōuertit: g̃ ouū tūc debet ap
parere coagulatū. Ad hoc dicēdū ꝙ liquidū apparet intra:
q: virtus formatiua dissoluit albumen: ⁊ vitellū separat ab
albumine: vt albumē in lineationem mēbrorū cōuertat: et
vt vitellū aptū sit ad nutrimētū. vnde duplex est status oui.
Prim⁹ in quo distinguit natura partes: secūdus in quo for-
mat mēbra. ¶ Itē querit̄ per quā viā fit exit⁹ fetus ab ouo
vtrū per calorē ignis aut per calorē aeris ⁊ solis. Ad hoc di-
cēdū ꝙ ouū cōponitur ex duplici ꝓncipio. Intrinseco: vt est
virtus informatiua cōmixta ouo q̄ operat̄ per calorē ⁊ spm̄:
⁊ extrinseco qḋ est virtus extra ⁊ calor eiusdē aīalis vel alte
rius: ⁊ sic fit fetus ⁊ rūpit testā ⁊ exit sicut exit fetus ab vte
ro: querit nutrimentū cōpletū: ⁊ nō inuenit: aerē liberum ⁊
nō inuenit: q̄rit lucē ⁊ inuenit tenebras: ⁊ ideo rūpit ⁊ exit.

¶ Circa quintū querit̄ de cōparatione istarū partiū que
sunt vitellū ⁊ albumē: querit̄ g̃ qḋ sit melioris nutrimēti: ⁊
videt̄ ꝙ albumē: q: pars digestibilior est melioris nutrimēti
ſ; albumē ē hmōi cū ex suꝑfluitate tertie digestiōis generet̄
vitellū ex superfluitate secūde: g̃ albumē est melioris nutri
menti. Contrariū dicit ysaac. ⁊ dicendū ꝙ vitellū laudabilis
est nutrimenti. Ad rationē dicendū ꝙ aliquid dicitur dige-
stibilius duobus modis. Uno modo in via generationis: ⁊
hoc modo albumen digestibilius est: vel in via nutrimēti: ⁊
hoc modo vitellum digestibilius est. ¶ Itē querit̄ cui istoꝝ
fit velocior putrefactio an albumini an vitello: ⁊ videt̄ ꝙ al
bumini: q: illa pars est magis putrefactibilis q̄ hūidior est: ⁊
minus habet caloris: sed albumen est hmōi: g̃ albumini ma
gis debetur putrefactio. Cōtrariū dicit pħs: ꝙ ouū corrūpi-
tur nō ꝓpter albumē: sed propter vitellū. Ad hoc dicendu;
ꝙ vitellū citius putrescit. Ad rationem dicendū ꝙ duplex est
humidū: quoddā est humidū viscosum: ⁊ hoc diutissime cō
seruatur: ⁊ tale est albumen: vitellū vo est humidū nō visco
sum: ⁊ ideo cito putrescit.

¶ Circa sextū ꝓceditur hoc modo: sicut se habet lac in aīa
libus: ita se habet ouū in volatilibus: sed lac semꝑ est bonū
cuiuscunq; aīalis sit: g̃ ouū semper est bonū cuiuscunq; vo-
latilis sit. Cōtrariū dicit ysaac. ꝙ nūq̄ ex bono aīali bonum
lac generatur: sed ex animalibus male carnis bonū lac gene
ratur vt asine: ⁊ ex oue malū: licet sit bona caro. Ad hoc dicē
dū ꝙ nō est simile de lacte ⁊ ouo: lac eñ generat̄ pure ex su
perfluitate aīalis: oua vo ex nutrimēto proximo nature ani
maliū. Ideo oua bonitatē vel malitiā animalis cōsequunt̄.
lac vo qḋ ex superfluitate generatur: potest esse ꝙ animal il
lud qḋ est grossum cōuertat in sui substātiā: ⁊ purū in lac et
tūc erit lac bonū q̄uis caro mala: sicut patet in lacte capre:
aut purum in sui substantiam: ⁊ impuru; in lac: sicut in oue
⁊ tunc lac malum est ⁊ caro bona.

¶ De preparatione ouorū. Capi. lvj.

¶ Lectio. xliij.

Ex artificijs quadrupliciter: aut eñ assata:
aut elixa: aut frixa: aut in iure cocta. Assata
elixis grossiora: ⁊ ad digerendū duriora: q:
focus substātialem eoꝝ humiditatem desic
cat. vnde desiccatoria ⁊ minus refrigerantia. Re-
frigeratoria tamen duobus modis fiunt. Aut eñ cū
corticibus inter calidos cineres ponunt̄: aut in testis
frangūtur. In testis fracta peiora. Calor enim testa
rū cōsumit ⁊ desiccat substātialē humiditatē: ⁊ a na-
tura cibi extrahit anteq̄ vndiq; cocta sint. ad ꝯpara
tionē ī calidos cineres positoꝝ hec peiora sunt. Que
in cineribus laudabiliora prioribus: modis fiūt duo
bus. Aut eñ inter cineres ponunt̄ tota. Aut suꝑ car
bones ꝑtim discooperta. Que in cinerib⁹ tota sunt
peiora: q: cū calor foci circūeat fumositatem suā exi-
re ꝓhibet. Super carbones posita: fumositatē emit
tunt ⁊ mūda sunt. Elixa in aqua meliora sunt q̄ assa
quia aque humiditas calori foci in desiccanda humi
ditate sua repugnat: ⁊ inde sunt minus desiccatiua ⁊
caloris refrigeratiua. Fiunt autem duobus modis:
aut enim cū corticibus elixantur: aut in aqua frangū
tur. Cum corticibus peiora: q: fumositati ⁊ grossitiei
cortices repugnāt exterius: q: qui sepe comedūt: vē
tositatem inflatiuā ⁊ grauitatē patiunt̄ stomachi et
totius ventris. In aqua fracta calor aque penetrat
⁊ grossitiem suā subtiliat: ⁊ aufert sibi grauitatē sui
odoris. hmōi laudabiliora ceteris. Sed tamē sola vi
tella plus sunt desiccatiua ⁊ minus solidatiua: sed cū
albumine min⁹ desiccāt ⁊ magis solidant. Aliqñ elixa
siue assata multū coquunt̄ vt indurent̄: ⁊ aliqñ parū
foco calefiūt. Duriora desiccatoria sunt: ⁊ a stoma-
cho dure exeūtia: venasq; tarde penetrātia: parū q̄
grossa tarde ad mēbra veniūt: bene tamē cōferūt: ſ;
cum digeruntur dure dissoluuntur: ⁊ ideo stomachū
grauant ⁊ intestina: parū coagulata minus sunt de-
siccatiua cito digestibilia ⁊ venas penetrātia: pect⁹
humectantia: parū tamē membra confortantia. In-
ter dura ⁊ mollia media in actionibus suis ⁊ passio-
nibus sunt mediocria. Inde Gal. Ad excoquēdum
dura sunt illaudabilia: cum grossa ⁊ parua dant nu
trimenta: tū mēbra confortantia. Cito cocta ⁊ paꝝ
facile digerūtur: ⁊ venas penetrāt: maxime in aq̄ fra
cta: q: grauitatē odoris amittentia sunt in aqua: ta
men asperitatem membrorum proprie emolliunt. vn
de ⁊ iuuatissima sunt asperitati gutturis: ⁊ meri: pe

ctoris: mitigatoria caloris cataractarum a capite ad pulmonē descendētiū: vulnera pulmonis solidant: et emolliunt. Item ceterorum membrorum maxime vesice stomachi et intestinorum: q: eis inuiscantur. et qđ vnguentum cū oleo et cera et apparatū eis faciunt. ideoq; solidatissima sunt. vñ quidā antiqui dixerūt Si non grauis sunt odoris: tantū valēt quātū ptisanum solum: vel parum plus: calida nō adeo sunt laudabilia: q: in odore grauia. idē tñ qđ et prima preter odoris grauitatē. Faciūt frixa ceteris peiora: q: paruissime in stomacho morantia in fumositatē et corruptionē mutabilia. quicqđ ibi ciborū inueniunt corrūpētia: grauitatē stomacho generātia: fastidia peiora ꝙ alia quelibet faciūt oua maxime frixa. In iuscellis cocta inter assata et in aqua fracta sunt mediocria: tñ in iure odoris remanet grauitas: et inter cetera grauant condimenta. Inde Gal. ꝙ inter cinerē calefiunt grauiora sunt ꝙ in aqua elixa. frixa generāt chimos pessimos et fastidia. In aqua elixa laudabiliora mediocria cocta: q: ex toto cocta mutātur in assatorū naturam: et ideo nō danda nisi cū digestiuis sicut obsomo garo: oleo: forti vino.

¶ Nunc determinat de diuersitate ouorū a parte apparatuū artificialium. Hec aūt pars spectat ad presentem lectionem. Diuiditur autem hec pars in duas partes. In quarū pⁱma assignat diuersitatē ouorū a pte appatuū. In scđa sub auctori. Gal. oua rōne modorū apparatuū adinuicē comparat. Prima diuidit in duas. In quarū prima assignat distinctionem modorum apparatuū. In scđa iuxta illos modos ipsorū diuersitatem assignat. Prima nō diuidit. Scđa vo diuidit in quattuor ẜm numerū quattuor modorū. In quarū prima agit de natura ouorū assatorum. In secūda de natura elixorū. In tertia de natura frixorū. In q̃rta de natura ī iuribus coctorū. Sunt igitur in presenti lectione partes sex. In quarum prima distinguit modos apparatuum ouorū quattuor. In secunda. s. in hac: Assata elixis et c. ꝓsequens diuersitatē eorū rōne illorū modorū agit de natura assatorū. In tertia. s. in hac: Elixa in aqua melioris sunt nutrimenti et c. agit de natura elixorum. In quarta. s. in hac: Frixa ceteris sunt peiora. agit de natura frixorū. In quinta. s. in hac: In iuscullis cocta et c. agit de natura coctorū in iuribus. In sexta. s. in hac: Inde Gal. et c. cōparat oua adinuicē rōne modorū apparatuū. ¶ Circa primā partem dicit ꝙ quadrupliciter apparantur oua. Assantur eñ: elixātur: frixantur: et in iuribus coquūtur. Circa scđam agens de assatis: primo dicit ꝙ minus valent elixis ꝓpter sui caliditatem et siccitatem. Scđo distinguit ipsorum apparatus dicens: ꝙ duplex est eorū modus. Quedam eñ assantur in corticibus suis. Quedā fracta assantur expansa in testis calidis: et hec secunda sunt peiora ꝓpter consumptionem humiditatis a calore. Nam ipsorum suba immediate corticibus nō defendentibus igni exponūtur: cum corticibus posita sunt meliora: sed hec duob⁹ modis assantur. quedam eñ sub cinere ponunť. quedā sup vel ꝓpe carbones. Prima horū peiora sunt ꝓpter fumorū retētionem. Circa tertiā partem agens de elixis: primo ipsorum naturam assignat dicens: ꝙ preualent assatis ꝓpter humiditatem ex aqua contractā et frigiditatē: que in ipsis albuminibus cōseruať per aquam. Secundo distinguit apparat⁹ eorum dicens: ꝙ quedam cum corticibus in aqua coquūtur quedam in ipsa franguntur. prima autem sunt peiora ꝓpter fumorū retentionem. secunda aūt ceteris preualent ꝓpter subtilitatē et temperamentum ab aqua contractū. Tertio dicit ꝙ vitella plus desiccant ꝙ albumina et minus cōsolidāt. albumē eñ humectat sua humiditate: et cōsolidat sua glutinositate: astringit sua frigiditate. Quarto distiguit apparatū ouorū elixorū et assorū rōne maioris excoctiōis et minoris dicens: ꝙ quedam sunt multum cocta: quedā parum: quedā mediocriter: sed multū cocta sunt dure digestionis multū nutrientia accidentaliter: et vigorem mēbris prestantia: sed mollia sunt contraria: mediocria aūt in actionibus media. Quinto inducit auctoritatē Gal. idē de illis dicentē. Sexto dicit ꝙ mollia valent in passionibus membrorum spūalium lenificādo. ī vulnerib⁹ igiť pectoris: et pulmonis: et meri: et gutturis: et intestinorū: et vesice valent lenïēdo et consolidando: valent ad oculorū cataractas que sunt vie occulte ꝑ quas humor reumatizans a capite siue a cerebro fluit ad oculos: nam mitigāt et restringūt fluxum: confortant et alterāt rōne albuminis et vitelli. vnde etiam albumen ponitur in restrictorijs ex rebus restrictiuis factis fronti appositis: et pōt ex illis fieri vnguētū cū cera et oleo cōi et rosaceo. Quidā etiā dixerūt ī causis pectoris tātū valere quātū ptisanā. hoc aūt verum est de mollibus non de duris aliquātulū ꝙ magis recipiunt actionem caloris: que tñ eandem virtutē habent cū mollibus preter odoris grauitatē: nā ipsa plus fetent ꝓpter calorē resoluentē multū et non oīno cōsumentem. nam sicut ptisana mitigat asperitatē lenit et confortat abstergit remollit et humectat: sic et oua mollia. Circa quartam partē agēs de frixis: dicit ꝙ reliquis sunt peiora et in putredinem et corruptionem in stomacho conuertūtur et alios cibos corrumpunt: stomachum grauant: et fastidiū generant. Circa quintam partem agens de coctis in iuribus. dicit ꝙ sunt medie virtutis inter assata et in aqua fracta. causa aūt est quia a iure contrahunt humiditatē maiorē ꝙ habeant assata: et caliditatem et siccitatē maiorem ꝙ elixa sicut patet in conditis cum pipere et cymino: grauitas tñ odoris q̃nq; est in iure: et tunc condimentū est grauis odoris. Circa sextam partē ẜm Gal. comparat oua adinuicem: dicēs sub cinere assata peiora sunt elixis: frixa pessima: elixa mollia soluunt et bona sunt cum mediocriter coquūtur. Nam multū cocta indurantur et assatorū habēt naturam: et ideo cū rebus subtiliātibus accipiātur. et sic terminať ista pars. ¶ Circa partem istā querūtur tria. Primū est de natura ouorū et cōplexiōe ipsorum. Secūdū est de vsu ouorū. Tertiū de diuersitate ouorū a parte apparatus: sed istud tertium satis discussum est in dietis particularibus.

¶ Circa primū ꝓcedit hoc modo: queritur vtrum ouum calidius sit carne eiusdē aīalis qđ ab ouo generať vt pulli: vel vtrum caro pulli sit calidior: et videtur ꝙ ouū sit calidius dicit Gal. in cōmento super aphoris. ꝙ sanguis calidior est lacte: q: in calidiori loco generať. s. in epate: lac vero in mamillis: et epar calidi⁹ est mamillis: ergo illud qđ plus appropinquat nature sanguinis plus est calidū: sed ouū plus appropinquat nature sanguinis ꝙ caro: ergo calidius est carne Scđa ratio hec est: pullus generať ex albumine et semētino et nutriť ex vitello: ergo cū vitellū sit nutrimentū pulli acceptum ab ouo: et albumen ex quo gñať ipullus est frigidū respectu vitelli oui: ergo pullus similiter est frigidior ipso ouo. Tertia ratio hec est: sicut dicit Auicē. aliquid diciť calidius in corpore: q: in corpore calorē augmētat: sed ouū plus calefacit corpus. cuius signū est: q: febricitātibus ꝓhibemus: et nō nisi q: calorē innaturalē intēdūt: ergo ouū calidi⁹ est carne pulli. Ad oppositū: dicit ph̃s. iiij. metheororū: ꝙ digestibiliora calidiora sunt: q: semꝑ vlterius et vlteri⁹ ꝓcedit: sed caro pulli digestibilior est ꝙ ouū: ergo caro pulli calidior est ouo. Ad hoc dicendum ꝙ ouū calidius est carne pulli. Ad rationem dicendum ꝙ calidius dicatur quattuor modis. vel duobus. Uno modo dicitur aliquid calidius: quia actum caloris magis participat ad quē sequiť maior impressio caloris: et hoc modo sanguis calidior est humiditate tertia. Secūdo modo dicitur aliquid calidius: q: dispositionē cōsequētem calorē plus participat sicut coagulatiōem vel mollicīe: et hoc modo humiditas tertia maiorē caliditatē participat ꝙ sanguis: ouū igiť primo modo calidius est: q: ebullitionē sanguinis habet facere: scđo tñ modo caro pulli est calidior: magis eñ participat dispositionē cōsequētē calorē q: mollicie: ſ; quātū ad istū modū non iudicať res aliqua calida: sed quātū ad primū. Ad secūdū dicēdū ꝙ calor duplex est. quidā est cōplexionalis materialis qui sequiť rem a parte qua est mixta ẜm ꝙ dicim⁹ ꝙ caro bouis frigida ē et sicca. Ali⁹ est ca

lo: qui inest rei a parte qua est in genere viuentis: ſm ꝙ dicim⁹ ꝙ oē viuēs est calidū: cū calo: sit pncipiū vite. Pri mo igit̄ mō ouū calidius est carne. scdo mō pullus calidio: est: ſʒ isto mō nō debem⁹ iudicare de ipo: q: de re viuēte nō iudicam⁹ in via nutrimēti: ſʒ de re mortua. Quāuis igit̄ ca ro pulli sit calidio: quātū ad calorē vitalē: simplr̄ tn̄ ouū ca lidi⁹ est: q: ē calidi⁹ quātū ad calorē cōplexionalē q̄ attēdit̄ i via nutrimēti. ¶ Scdo q̄rit̄ circa hoc vtrū albumen sit cali dius vitello: ꝛ videt̄ ꝙ sic. dicit pħus opoꝛtet digeribilioꝛa esse calidioꝛa: digestio em̄ ꝓcedit vlterius ꝛ vlterius digerē do: sed albumē oui se hʒ ad vitellū sicut ſpma ad sanguinem vel ad lac: ſʒ ſpma digeribili⁹ est lacte ꝛ sanguine: g̊ silr̄ albu men vitello: g̊ calidi⁹ erit vitello. Scda rō hec est: vitellū est nutrimētū pulli: albumē vō est materia pulli: ſʒ nutrimētū frigidi⁹ est coꝛpoꝛe qd̄ nutrit: q: nōdū induit formā caloꝛis g̊ silr̄ nutrimētū est frigidi⁹ materia coꝛpis: ſʒ materia est al bumē: g̊ cū nutrimētū sit vitellū: erit frigidi⁹ albumīe qd̄ est materia pulli. Ad oppositū est aucto. Raſ. dicētis ꝙ vitellū tēperatū est ad caliditatē declinans: albumē vō ad frigidita tē. Ad hoc dicēdū ꝙ albumen frigidi⁹ est vitello. Ad rōnē di cēdū ꝙ digestio duplex est. Quedā est q̄ ad nutrimēta oꝛdi nat̄: ꝛ hec est in sanguine. Alia est q̄ ad gn̄atiōnē oꝛdinat̄: et hec est in ſpmate. In albumine g̊ est digestio q̄ ad gn̄atiōnē oꝛdinat̄. i vitello vō est digestio q̄ ad nutrimētū oꝛdinat̄. Et sic dicere possum⁹ ꝙ albumē ſm ꝙ ad gn̄atiōnē oꝛdinat̄ ca lidi⁹ est: q: digeribili⁹: ſm tn̄ istā viā nō dʒ medic⁹ iudicare aliq̄d calidū mag̃: ſʒ ſm digestionē q̄ ad nutrimētū oꝛdinat̄ vitellū calidi⁹ est: ꝛ de ista digestiōe debem⁹ loq̄ ꝛ iudicare Ad secūdū dicendū ꝙ de vitello est loq̄ duob⁹ modis. Uno mō in se: ꝛ hoc mō vitellū calidi⁹ est: q: plus calefacit. Alio mō in cōpatiōe ad pullū quē nutrit: ꝛ hoc mō ponim⁹ ꝙ vi tellū frigidi⁹ est q̄ albumē: nec intelligas ꝙ dicat̄ frigidū ꝓ pter frigiditatē: ſʒ q: ē dissile ꝛ distat a natura: nec adhuc ē ꝯuersuʒ ad naturā pulli: cū sit nutrimētū eiusdē. ¶ Tertio q̄rit̄ q̄ oua sint melioꝛis sapoꝛis: an oua vēti: an alia. ꝛ si illa dicātur eē mali sapoꝛis q̄re hoc est. Ad hoc dicēdū ꝙ in ouo venti solū est albumē ꝛ vitellū qd̄ venit ex femina: ꝛ nō v̄tus semētiua maris: caliditas vō ꝛ v̄tus maris digerit materiā ouoꝝ: iō oua q̄ habēt v̄tutē seu admixtionē v̄tutis semētiue materiam digerentis boni sapoꝛis dicunt̄. Oua venti ſm pħm dicunt̄ insipida: q: carēt v̄tute semētiua maris digerē te. ¶ Quarto q̄rit̄ qd̄ pl⁹ nutrit an caro: an ouū: ꝛ videt̄ ꝙ ouū. illa dicūtur magis nutrire in qb⁹ est vterq̄ꝫ modus nu triēdi. s. naturalis ꝛ accidētalis: ſʒ in ouis vterq̄ꝫ mod⁹ cōcur rit ſm ysaac. q: cito cōuertūtur ꝛ multū moꝛant̄ in mēbꝛis g̊ ouū magis nutrit q̄ caro. Ad oppositū est qd̄ dicit Raſ. ꝙ caro īter oīa nutriētia maxīe nutrit. ꝛ h̄ ꝓbat̄. illd̄ magis nutrit ex cui⁹ nutrimēto maioꝛ copia sanguīs gn̄at̄: ſʒ caro ē hmōi respectu ouoꝛū: g̊ caro magis nutrit. mīoꝛ pʒ p Raſ. dicit em̄ ꝙ vtētes multū ꝛ sepe carnib⁹ opʒ phlebotomari ꝛ hoc nō est nisi q: magna copia sanguinis gn̄at̄. Ad hoc di cēdū ꝙ carnes magis nutriūt q̄ oua. Ad rōnē dicēdū ꝙ ali q̄d dicit̄ magis nutrire naturalr̄ ꝛ accidētaliter duob⁹ mōis Pꝛio mō ꝓpter facilē sui ꝯuersionē ꝛ ꝓpter magnā morā ī mēbꝛis. vn̄ lac ꝛ ius pulli naturalr̄ dicuntur nutrire: q: cito ꝯuertūt̄. Alio mō dicit̄ aliq̄d magis nutrire naturalr̄ ꝛ acci dētalr̄: q: vicinissimū ē cū sanguine cū hēat potestatiuā silī tudinē cū eo: ꝛ hoc mō caro dicit̄ magis nutrire accidētalr̄ q̄ oua. pmo tn̄ mō oua dicūtur magis nutrire naturalr̄: q: multū sunt ꝯuertibilia: ſʒ tale nō dꝫ multū nutrire naturalr̄ ſʒ illud qd̄ vicinissimū cū sanguine ꝛ hʒ potestatiuā virtutē cū mēbꝛis sicut caro. ¶ Quinto q̄rit̄ q̄d magis ꝓuocet coi tū: an caro: an oua: ꝛ videt̄ ꝙ caro. illd̄ ī via nutrimēti mag̃ ꝓuocat coitū ex cui⁹ subā maioꝛ mlt̄iplicatio seminis gn̄at̄: ſʒ multiplicatio ſpmatis fit ex multiplicatiōe sanguīs: g̊ illd̄ qd̄ magis multiplicat sanguinē magis multiplicat ſpma ꝛ coitū ꝓuocat: ſʒ caro magis multiplicat sanguinē q̄ ouū: g̊ magis ꝓuocat coitū q̄ ouū. Ad oppositū est auct. Raſ. ꝙ oua multū ꝓuocāt coitū. Hic dicēdū ꝙ oua pl⁹ ꝓuocāt coi tū q̄ carnes. Ad rōnē dicēdū ꝙ ad coitū q̄ttuoꝛ req̄rūtur sic dictū est sup⁹ in. iij. lctōne p̄cedēti ꝑtia: ꝛ iō h̄ omitto: ſʒ vnū illoꝛū q̄ttuoꝛ accipio. s. caliditatē stimulātē v̄tutē ꝛ vētositatē virgā eleuantē: ꝛ hoc mō oua coitū ꝓuocāt. vn̄ q̄uis in via gn̄tionis ſpmatis carnes plus ꝓuocēt coitū q̄ oua: tn̄ supꝛa carnē addūt oua caliditatē stimulātē v̄tutē ꝛ etiā vētositatē vētosa em̄ sunt: cuius signū est ꝙ ructuosa sunt.

¶ Circa secūdū ꝓcedit̄ h̄ mō: q̄rit̄ vtrū ꝯualescēti a febꝛe cōpetat vitellū: ꝛ videt̄ ꝙ sic: quia in cōualescēti sicut dicit Gal. sanguis est paucus ꝛ bon⁹: resolut⁹ em̄ est i febꝛe ꝛ cō sumpt⁹. ille g̊ cib⁹ cōpetit q̄ de facili digerit̄ ꝛ cōuertit̄: sed talia sunt oua: g̊ cōualescētib⁹ cōpetūt. Hoc etiā cōfirmat̄ p Gal. in ꝯmēto supꝛa regimē acutoꝛū. dicit ꝙ cōualescēti a febꝛe exhibēdi sunt testiculi galloꝛū ꝛ vitella ouoꝝ. Cōtrariū facit vulgus. Ad hoc dicēdū ꝙ vitella ouoꝛū cōpetūt cōua lescēti ab egritudine. Dicim⁹ tn̄ ꝙ in cōualescēti duo sunt. Pꝛimū est deꝑditio subē ꝛ ſpūs ꝛ caloꝛis: ꝛ hoc mō vitella ouoꝛū cōpetūt. Secūdū est mala discrasia q̄ relicta est ex fe bꝛe: ꝛ hoc mō nō ꝯpetūt. ¶ Scdo q̄rit̄ circa hoc q̄d magis cōpetat an oua an carnes cōualescētib⁹. Ad hoc dicendū ꝙ carnes plus cōpetūt: carnes em̄ multū restaurāt deꝑditū: ꝛ paucā hn̄t caliditatē respectu ouoꝛū. ¶ Tertio q̄rit̄ q̄d pl⁹ cōpetat phlebotomat̃: an caro pulloꝝ an oua: ꝛ videt̄ ꝙ car nes mag̃ cōpetāt. dixit ysaac sup⁹ ꝙ phlebotomatis i pꝛia die dʒ cibus minui ꝛ nō vinū: q: vinū multū restaurat deꝑdi tū: g̊ illd̄ qd̄ ad meliorē sanguinē cōuertit̄ plus cōpetit: ſʒ ca ro est hmōi: g̊ caro pl⁹ cōpetit. Ad oppositū ē qd̄ facit vulg⁹ Ad hoc dicēdū ꝙ carnes plus cōpetūt q̄ oua: faciliōꝛis em̄ sunt cōuersionis ꝓpter maioꝛem silitudinē cum sanguine. ¶ Quarto q̄rit̄ q̄uo albumē oui fluxū sanguinis restringat ē em̄ multū lubꝛicū ꝛ viscosuʒ ꝛ nihil tale restringit: g̊ fluxū sanguinis nō restringit. Ad hoc dicēdū ꝙ albumē hʒ restrin gere: ſʒ restringētia sicut dicit Auicē. sunt duob⁹ mōis. q̄dā em̄ sua stipticitate restringūt: vt bol⁹ armenic⁹. q̄dā sua cau terizatiōe venas ꝯburēdo ꝛ restringēdo: vt succ⁹ vitice. q̄dā sui frigiditate: vt succ⁹ lactuce: barbaiouis. q̄dā sui cōgluti natione vt puluis thuris ꝛ ablumē oui. q̄dā a tota ſpē sicut ster⁹ poꝛcinū appositū narib⁹. ¶ Quinto q̄rit̄ q̄re i vulne rib⁹ apponat̄ albumē. Ad hoc dicēdū ꝙ ablumē ī vulnerib⁹ tria facit opa. Pꝛimū est mitigatio doloꝛis. Secūdū est re strictio sanguinis. Tertium est clarificatio atq̄ꝫ mūdificatio vulneris: soꝛdes em̄ adherent albumini: cū sit viscosum.

¶ De lacte in generali. Cap. lvij. ¶ Lectio. xliiij.

Lac generalr̄ diuidit̄ triplr̄. Aut em̄ dulce vicinit⁹ mamillis exiēs: aut acidū iam diu mulsuʒ: aut hoꝝ est mediū. Dulce est cali dū q̄si i medio pꝛimi gradus ꝛ i īitio scdi qd̄ mōstrat sapoꝛitas sua ꝛ sanguīs sapo ri vicinitas: ꝛ facilis i eū mutabilitas. vn̄ ꝛ min⁹ hu midū q̄ pisces: ꝛ a phlegmate longe remotū. ideoq̄ꝫ laudabile ē suū nutrimētū: ꝛ carni ceterisq̄ꝫ mēbꝛis facile assimilādū: ex trib⁹ tn̄ substātijs cōpositū i vir tute ꝛ actione diuersis. Una subtiliatiua mūdificati ua. Altera grossa ꝛ oppilatiua. Tertia mollificatiua ꝛ extenuatiua: ſʒ serū: q: est aquosum acutū ꝛ subti liatiuū. Caseata substātia frigida grossa ē ꝛ oppila tiua. butyꝛata: mollitiua ꝛ vnctuosa. vn̄ cū substātia sua aquosa ꝛ acuta incidit grossos humoꝛes: ꝛ subti liat: lauat viscera: moꝛdet intestina ꝛ mouet adhibi ta velociter expellēda. iōq̄ꝫ vētris solutiuū. ꝛ aquosi tas lactis ē laudabilis ī his q̄ suauiter vis mūdifica ri: sicuti nobiles: maxime si in coꝛpe interioꝛe vel cu te exterioꝛi humoꝛes sint putridi ꝛ coꝛrupti vel acuti melācholici de incēsiōe cholere ru. vl̄ sanguinis. Itē valet putrido phlegmati sicut pustulis cutē excoꝛiā tib⁹. Diuersitas actiōis sue aquositatis ex diuersita tib⁹ est aīaliū vn̄ exit. Si ei ex calidis sicut ex camelo in pustulis cutis ꝛ oppilationib⁹ epatis ꝛ splenis: ꝛ humoꝛib⁹ grossis i meseraica subtiliādis ꝛ poꝛis vena

rū ⁊ epatis pfecte ⁊ ,ppe valebit. vñ lac camelinū ꝑpe hydropicoꝝ ē iuuatiuū: si hydropisis ex oppilatioib⁹ sit epatis ⁊ splenis: cū mlta sit aquositas ⁊ acuta: qd̄ ex animalib⁹ tēperatioib⁹ sicuti caprinū aliquatulū cū frigidioib⁹ valet melācholicis de cholere ru. incēsiōe: ⁊ sanguis. vñ serū de lacte caprino est iuuatiuū scabiei: morphee: impetiginis: lētiginis: cataractaꝝ ī oculis: si fm̄ q̄ opꝫ datū fuerit. Si ḡ clystere fiat: intestina lauat ⁊ mūdificat de putredine pessima: ⁊ vulnera intestinoꝝ de sanie mūdificat. vñ Gal. si vulnera corrupta pessima sint saniosa: cū sero laua. bibēdo si fuerint superiora sicut in pectore: cum clysteri si sint in intestinis inferiora. Cuiuscunq̄ ergo lactis maior est aquositas: salubri⁹ ē alioꝝ minoris nocumēti etiā si sepe accipiat̄: q: a grosso sanguie gn̄ando remouet̄. Inde Gal. Qd̄cūq̄ lac subtile ē ⁊ aquosum sicut asininū: ⁊ caballinū: sanguinē gn̄at nō grossum Qd̄ ꝟo pl⁹ abūdat ad caseū: sicut vaccinū ⁊ pecorinū sanguinē facit grossum: tn̄ naturalr̄ pl⁹ vaccinū. Qd̄ cūq̄ ī suis trib⁹ substātijs ē tēperatū: sicut est feminīnū hūanū ⁊ caprinū: pfectū gn̄at nutrimentū: ⁊ tēperatū. vñ antiq̄ elegerūt serū caprinū. In artificijs tn̄ diuersant̄ sera. Aliud em̄ cū orizaccara: aliud cū medullis se. croci hortulani: aliud cū aq̄ calida: aliud sup calidos cineres: aliud cū orisenitia. Cū orizaccara: ī subtilitate augmētat̄: ⁊ mūdificatōe. Adiuuat ḡ ad aperiēdū oppilatōes splenis ⁊ epatis: ⁊ mūdificatōe cutis a scabie ⁊ pustulis de icēsiōe sanguis. iuuat ad oculoꝝ cataractas. Qd̄ de medullis semi. croci hortulani: colorē sibi acq̄rit ⁊ acumē; adiuuat ḡ in putrido phlegmate mūdificādo. valꝫ etiā feb. phlegma. ⁊ diuturnis: mūdificat etiā exteriora a pustulis salsi phlegma. Qd̄ cū aq̄ fit calida: frigiditatē ⁊ hūiditatē mutuat ab ea. vñ calorē ⁊ incēsionē stomachi extinguit: sitim de acumine cholere ru. tollit. Silr̄ facit qd̄ cū orisenitia parat̄: pl⁹ tn̄ hoc incidit ⁊ mundificat: ⁊ vētrē soluit: stomachū ⁊ intestina lauat ex q̄litatib⁹ sumptis cū orisenitia. Qd̄ sup calidos cineres apparat̄: ei qd̄ cū aq̄ calida fit vicinat̄: pl⁹ tn̄ desiccat: neq̄ sitim aufert. Butyrosa substantia naturalr̄ calida ⁊ humida viscosa ⁊ vnctuosa cōplexiōi hūane ē vicina q̄si ver⁹ oleū ī calore nō ī siccitate: q: oleū siccū est maxime vetus. Butyrū ꝟo humidū maxime recēs. vñ si sepe cōederis stomachū humectat: vētrē soluit: ⁊ iō assimilauerūt antiq̄ cū oleo mixto piguedini dicētes: q: si q̄s accepit valet screatui de pectore ⁊ pulmoni. maxime si apostemata ibi fuerint vel in costarū pelliculis: q: ꝑprie maturat: ⁊ hūores dissoluit: ſꝫ tn̄ solū acceptū maturat ⁊ parū screare facit: sicut cū melle ⁊ zuccaro minus maturat: ⁊ pl⁹ screatū adiuuat. Substātia ꝟo caseata frigida ē ⁊ grossa: ad digerēdū dura: tarde descēdit a stomacho: magis attinēs stipticitati q̄ solutioni. Bn̄ aūt digesta grauis ē in stomacho: ⁊ dura ī epate: ⁊ iō illaudabilis: ꝑprie ī gn̄anda oppilatiōe epatis ⁊ splenis: ⁊ renū vitijs: maxie si loca ista inuenerit oppilatiōi ꝑparata: sicut si vie ei⁹ stricte naturaliter fuerint: ⁊ maxie si accipiat̄ cū melle; q: mel sibi saporitatē pstat. ideoq̄ mēbra sibi sumūt plus q̄ digerere pn̄t: ⁊ sic calorē ī renib⁹ vltra tēperamentū naturalr̄ vel accidētalr̄ augmētat: ⁊ lapidē gn̄at. Palā ergo est intelligi lac in quodā laudabile esse: in quodā ꝟo illaudabile. Laudabile duob⁹ mōis. Si ꝟo digerat̄ ī stomacho ⁊ epate; intestina lauat aquositate sua ⁊ mūdificat. Butyrositate venenosis repugnat: mēbra humectat: asp̄itatē oculoꝝ inde lotā emollit: apostemata ibi dissoluit crassitate sua: vulnera pectoris iuuat: ⁊ pulmonis: gutturis: renū q̄ ⁊ itestinoꝝ ⁊ vesice: morsurā acutoꝝ morboꝝ ī itestinis mitigat: q̄ ī cinerib⁹ iuiscat̄: hoꝝ ꝓhibet morsuꝫ. vñ cū stipticis datū tenasmon fiet medicamē pfectū ⁊ diarrie. maxime assatū cū lapide vt pdat aquositatē suā; ⁊ adhuc pl⁹ pdest si calefactū ē cū ferro indaico: ⁊ si lacti tātūdē apponat̄ aq̄: deinde fiat vstura ferri calidi: vt aq̄ exinanita soluꝫ lac remaneat. Scd̄a laus lactis erit: cū materia nutrimēti ambulabilis aialis sit pfecta ī nutrimēto sui: ⁊ vicina mutationi sanguis: ⁊ velox in assimilatiōe carnis ⁊ ceteroꝝ mēbroꝝ accepta fm̄ q̄ oporteat. i. stomacho mūdificato: cōplexiōe tēperata tpe naturali sicut vere naturali. Cū em̄ ver naturale est in q̄ttuor q̄litatib⁹ ē mediocre. Gal. differētiā facit inter ver naturale ⁊ nō naturale ī libro suo de cōplexiōe. Or si q̄s accipiat stōacho nō mūdificato siue corpe nō mūdificato: vl' tpe nō moderato: cito mutat̄ ī fumositatē: cholerāq̄ nigrā gn̄at ī calida ꝯplexiōe: vel in frigida acetositatē ac putredinē. Hoc aūt sepe vel raro ꝯtingit. Si em̄ ꝯplexionē stōachi totā mutatā inuenerit: ⁊ extra naturā: sepe mutat̄: q: si accn̄talr̄ ꝑpter cibum vel qualibet occasionem fit raro. Inde Gal. lac etsi in substātia sit laudabile cā lenitatis. i. subtilitatis: ⁊ digestibilitatis sue: aliq̄n vel sp ex mutatis q̄litatib⁹ stomachi coagulat̄: ⁊ mutat̄ in fumositatē ⁊ cholerica gn̄a: aut aliq̄n vel sp in acetositatē ⁊ phlegmatis putredinē fm̄ accidētia hoc faciētia. Cā em̄ acetositatis sp ē minim⁹ calor: ⁊ maxia hūiditas: fumositatis ꝟo minima hūiditas ⁊ maximus calor: vt lac mutet̄ ī hec duo ꝯtraria. Iam dictū ē de cōplexione sua. s. aquosa: butyrosa: subtili ⁊ caseata grossa Cū ḡ sua substātia butyrosa in fumositatē mutat̄ ⁊ gn̄a cholerica: q: butyꝝ naturalr̄ ē nutrimētū caloris grossities ꝟo casei: ī acetositatē mutat̄ ⁊ pinguedinē vñ nō ē lac accipiēdū nisi corp⁹ sit tēperatū: ⁊ stomachus exinanit⁹ de cholericis ⁊ phlegmaticis hūorib⁹ Corp⁹ ei⁹ si his sit mūdū: ⁊ lac bn̄ digestū: multū dat nutrimētū: laudabilē sāguinē gn̄at: carnē augmētat totū corp⁹ laudabilr̄ humectat: exteriora tenerat: ⁊ facit pulchra. Inde rufus. lac bibētes ieiunos eē opꝫ ⁊ bibat̄ calidū cū exeat vbera: neq̄ aliq̄d comedat̄ quousq̄ digerat̄: ⁊ labor ⁊ nimi⁹ mot⁹ caueat̄. Si ei cū nimio motu stomachi inuenerit defectionē: eijcit̄ lac anq̄ digerat̄. si ꝟo fortitudinē: mutat̄ ī corruptionē: nō tn̄ q̄escēdū a deambulatiōe: ſꝫ deābulet suauiter quoadusq̄ in stomachi fundamētū descēdisse sentiat. Digesto aūt illo: scd̄o accipiat: ⁊ tertio inde: sic em̄ faciēti solutionē pstat vētris cū aquositate sua: ꝟtute autē aquosa deficiente: incipit caseata laborare stringēs solutionē: ⁊ corpus nutriēs: augens quoq̄ carnē: q: sanguinē amicicissimū nature generat.

¶ Postq̄ egit de gn̄e nutrimētoꝝ supfluitatū volatiliū. s.

de ouis: agit de gn̄e nutrimēti sup̄fluitatis ābulātiū. s. de lacte. Diuidit̄ aūt hec ps ī duas ptes. In q̄rū p̄ma agit de natura lactis. In scda. s. ī hac: Caseꝯ ex tribꝯ substā. ⁊c. agit de caseo q̄ ē suba a lacte extracta. Pria aūt ps diuidit̄ ī duas. ī q̄rū pria agit de lacte. In scda. s. ī hac: Coagula ex grossicie ⁊c. agit d̄ coagulo qđ hꝫ lactꝭ naturā. pria ps diuidit̄ ī duas in q̄rū pria agit de natura ⁊ v̄tute lactis ⁊ actiōe lactis. In scda. s. ī hac: Aliter adhuc lac q̄ttuor diuersat̄. agit de diuersitate lactis rōne suarū p̄ticulariū differētiarū ⁊ cōditionū. Pria aūt ps diuidit̄ ī duas. ī q̄rū pria agit de natura lactꝭ ⁊ de diuersitate sua ⁊ suaꝝ triū subaꝝ. In scda. s. in hac: Electū ḡ lac q̄ttuor hꝫ ⁊c. agit de lactis electiōe: ⁊ gn̄a lactis ſm ipaꝫ adiuicē ꝯparat. pria aūt ps spectat ad p̄ntē lcōnē. Est igit̄ ītētio huiꝯ ptis agere de natura ⁊ de diuersitate lactꝭ ⁊ triū subaꝝ eiꝯ. In scda assigt actiōes ī qbꝯ laus ⁊ vituperiū eiꝯ ꝯsistit. Pria aūt ps diuidit̄ ī duas. ī q̄rū pria agit de p̄dicta lactꝭ natura ⁊ de diuersitate subaꝝ eiꝯ. In scda inducit Gal. ⁊ rufū circa lactis actiōes ⁊ modū exhibēdi. Pria aūt ps diuidit̄ ī duas. ī q̄rū pria distinguit lac p nouū vetꝯ ⁊ mediū: ⁊ agit de natura noui: q: de veteri ⁊ medio ī sequētibꝯ aget. In scda distinguit lac ī tres subas: ⁊ de singulis naturis agit. Scda aūt ps q̄ ē de auctoritate Gal. ⁊ rufi diuidit̄ ī duas. In q̄rū pria inducit Gal. loquētē circa lactis actōes In scda iducit rufū loquētē circa eiꝯ exhibitionē. Sūt igit̄ ī lectōe p̄nti ptes q̄nq̄. In q̄rū pria assignat distictionē lactꝭ p nouū vetꝯ ⁊ mediū. In scda. s. ī hac. Ex tribꝯ tn̄ ꝯponit̄ substātijs ⁊c. agit de distictōe eiꝯ p tres subas. s. serosā butyrosā ⁊ caseatā: ⁊ de natura singuloꝝ ꝓsequit̄. In tertia. s. in hac: Palā ḡ est intelligi lac ī q̄dā laudabile eē ⁊c. assignat ꝯditiones ⁊ actiōes lactis ī qbꝯ cōsistit laus ⁊ vituperiū. In q̄rta. s. in hac: Inde Gal. lac etsi in suba sit laudabile ⁊c. inducit Gal. circa lactis actiōes. In q̄nta. s. ī hac: Inde rufus. Lac bibētes ⁊c. iducit rufū circa lactꝭ actiōes. Partiū aūt subdiuisiōes ī expōne patebūt. ¶ Circa p̄mā ptē due sunt p̄ticule. In q̄rū pria distinguit lac: ⁊ dicit ꝙ lac tripl̄r diuersat̄. nā quoddā est nouiter emulsum: quoddā diu: quoddā mediū. In scda. s. ī hac: Dulce minꝯ ē calidū ⁊c. ꝓsequēs de lacte nouo de ipo dicit ꝙ ē tēperatū inter mediū p̄mi gradus ⁊ initiū scdi: ⁊ h̄ ptꝫ p dulcedinē saporis: ⁊ maioris ē humiditatis ꝙ pisces: ⁊ iđ minꝯ in phlegma ꝯuertit̄: multū nutrit ꝓpter citā ꝯuersionē ad sanguinē ⁊ ad mēbra ⁊ citā assimilationē. Est aūt lac minꝯ calidū sanguine qđ est ī scdo gradu calidius piscibꝯ q̄ oīno sūt phlegmatici. Circa scdam ptē due sunt partes. ī q̄ꝝ pria distinguit tres subas lactꝭ siue ī lacte. In scda s. ī hac: Vn̄ cū suba aquosa ⁊c. de singularū ꝓsequit̄ natura Scda aūt ps diuidit̄ in tres. ī q̄rū pria agit de natura lactis rōne sube serose. In scda. s. ī hac: Butyrosa suba vl̄r calida ⁊c. rōne sube butyrose. In tertia. s. ī hac: Suba v̄o caseata frigida ē ⁊c. rōne caseate sube. Diuidit̄ ḡ lac in tres subas. Pria est subtiliatiua ⁊ mūdificatiua: ⁊ hec ē serosa aquea. Scda est grossa oppilatiua terrea: ⁊ hec ē caseata. Tertia est mollitiua aerea: ⁊ hec ē butyrosa. subiacet aūt acuta ignea q̄ latet sensuꝫ: ⁊ forte in serosa adheret q̄ hꝫ duplices ptes aq̄sas ⁊ subtiles acutas. Cōsequēter ꝓsequēs de his substātijs agit de natura lactꝭ rōe serose sube. Hec aūt ps diuidit̄ ī duas. in q̄rū pria agit de actiōibꝯ lactis quātū ad serosam subam. In. scda. s. ī hac: Diuersitas actiōis sue aquositatis ⁊c. diuersitatē lactꝭ rōne huiꝯ assignat. Dicit igit̄ ꝙ lac rōne seri aquosum ē: ⁊ acumē hꝫ quoddā sic habet̄ a Gal. ī q̄rto de simplici medicina: serū ē aq̄suꝫ frigidū ⁊ hūidū: ē tn̄ subtiliatiuū p illđ qđ hꝫ admixtū: ⁊ hec ē suba subtilis acuta. sicut lixiuiū ē calidū ex admixtiōe cinerū vel aliaꝝ ptiū igneaꝝ abstersiuū ⁊ acutū: ⁊ sil̄r serū ex admixtiōe coaguli. Serū aūt mouet vētrē ⁊ laxat: putridos hūores intra ⁊ extra expellit: ⁊ infectiōes cutis remouet: ⁊ oppilatiōes mēbroꝝ aufert. ⁊ hoc facit p v̄tutē mūdificatiuā: abstersiuā: penetratiuā: apertiuā ⁊ icisiuā. Cōsequēter assignat seri diuersitatē. hec aūt ps diuidit̄ ī duas. in q̄rū pria assignat eiꝯ diuersitatē a pte nature aīaliū. In scda. s. ī hac: In artificijs tn̄ diuersat̄ serū ⁊c. a pte artificioꝝ. Dicit ḡ p̄mo ꝙ serū diuersificat̄ penes naturas aīaliū. nā serū qđ ē ex aīalibꝯ calidis sicut ex camelo ē acutū ⁊ apitiuū oppilationū remotiuū: ⁊ valet infectiōibꝯ cutis ⁊ hydropisi p se exhibitū: vl̄ cū alijs ꝯfectiōibꝯ. Serū aūt de aīalibꝯ tēpatꝭ ē aliquātulū tēpatū: cholerā vtrāq̄ reprimit. vn̄ caprinū infectiōes cutꝭ remouet sic morphea q̄ ē maculosa cutis defedatio: ⁊ ē alba ⁊ nigra: cataractas ocloꝝ curat si tepidū bibat̄: vel si ocli ī eo lauent̄: hꝫ eī v̄tutē apitiuā p quā vias apit spūs visibilis: ⁊ mūdificat hūores ⁊ abscīdit intestina clysterizatū lauat. Scdo inducit Gal. dicētē de v̄tute seri ꝙ bibitū vulnera mēbroꝝ sup̄ioꝝ mūdat: ⁊ curat clysterizatū inferioꝝ: ⁊ ꝙ lac aq̄sum saniꝯ est ⁊ subtilior: ē gn̄at sanguinē: magis caseatū grossior ē. Tertio inducit ipm cōparātē lactis gn̄a ⁊ dicētē ꝙ lac subtile ⁊ aquosuꝫ sicut asininū ⁊ caballinū nō gn̄at grossum sanguinē: sed pecorinū ⁊ vaccinū: cū magis ad caseū accedāt: grossū gn̄ant: ſꝫ vaccinū plꝯ sed tēperatū in tribꝯ substātijs: sicut femininū ⁊ caprinū tēperatū est: ⁊ iđ medici eligūt caprinū. Cōseq̄nter agit de diuersitate seri rōe artificij: ⁊ prio hāc distictionē appatꝯ assignat. quoddā dat̄ cū orizaccara: q̄ ē ꝯfecta ex vino maloꝝ gra. ⁊ zuccara. quoddā cū medulla croci hortēsis: crocꝯ aūt q̄dā est hortēsis q̄dā orietalis ⁊ h̄ vtimur. p̄mū vētrē laxat: aliđ cū aq̄ calida: aliđ sup calidos cineres: aliđ cū tamaridis. Scdo cuiusq̄ hoꝝ naturā assignat dicēs: ꝙ datū cū orizaccara apit ⁊ mūdificat īcēsionē sanguis ⁊ cholerā reprimit subtilitate sua ⁊ ꝯplexiōe: ⁊ curat ocloꝝ cataractas. vn̄ ī pasta coctū ⁊ oclis instillatū serū ipos curat ⁊ yctericiā ocloꝝ. datū cū medulla croci hortensis purgat grossos hūores. datū cū aq̄ calida ardorē stomachi ⁊ sitim aufert. datū cū tamarindis idē facit ſꝫ tn̄ fortiꝯ opat̄. Cōseq̄nter assignat naturā lactis rōne sube butyrose: dicēs ꝙ ē calida ⁊ humida cū sit aerea ⁊ assimilat̄ oleo: ſꝫ oleū ē siccꝯ eo ⁊ maxie vetꝯ: butyrū vētrē ⁊ stomachū humectat ⁊ sup̄natādo sua vnctuositate stomachū grauat: ⁊ nauseā ꝓuocat: ſꝫ valet ꝯ cām mēbroꝝ spūaliū ⁊ ꝯ apostemata ⁊ saniē: ⁊ intꝯ datū ⁊ exteriꝯ iunctū p se vt dyaltea: ſꝫ caueat̄ ī febre acuta nisi ī declinatiōe: p se acceptū plꝯ maturat: cū zuccara plꝯ saniē purgat ꝓpter zuccare dulcedinē mūdificatiuā. Cōsequēter agit de natura lactꝭ rōne caseate substātie: dicēs ꝙ hec suba dura ē: malas oppilatiōes gn̄at mēbroꝝ inferioꝝ maxie cū melle comesta ꝓpter attractionē mēbroꝝ rōne mellis: ipam ī magna quātitate attrahētiū: gn̄at lapidē forti ꝯcurrēte calore. sciēdū aūt ꝙ caseꝯ pinguior est et tēperatior ꝓpter butyrū. ¶ Circa tertiā ptē assignat lactis actiōes ī qbꝯ laus vel vituperiū eiꝯ ꝯsistit. Hec aūt ps diuidit̄ ī duas. In q̄rū pria assignat p̄mū modū actiōis: ī q̄ pria laus eiꝯ ꝯsistit: ⁊ h̄ modꝯ plꝯ spectat ad viā medicine. In scda s. ī hac: Scda laus lactis erit. assignat secūdū modū q̄ potiꝯ spectat ad viā cibi. Dic̄ igit̄ ꝙ lac quātū ad suas actōes p̄dictas q̄dā ē laudabile ⁊ q̄dā nō. dupl̄r aūt laudabile. p̄mꝯ modꝯ laudis ē ꝙ m̄ltas facit opatōes ſꝫ diuersos appatꝯ q̄ patēt ī l̄ra. Sciēdū aūt ꝙ ad refrigēdū vētrē apponit̄ aq̄ cū lacte ī q̄ ferrū ē extinctū vt eiꝯ adustionē ꝓhibeat. Sciēdū ꝙ lac sua serositate mūdificat: butyrositate lenit ⁊ remollit: caseita te ꝯfortat ⁊ restrigit. Cōseq̄nt̄ scdꝫ modū lactꝭ assignat dicēs ꝙ lactꝭ scda laus ē q̄n ꝯditōibꝯ lactꝭ ⁊ alioꝝ p̄ticulariū obſuatis accipit̄: ⁊ tūc bn̄ degerit ⁊ bonū dat nutrimentū ⁊ cito cōuertit̄ ī sanguinē ⁊ in mēbra: si aūt ecōtrario fit: vt cū īuenit stōachū corruptū ad malas cōuertit̄ q̄litates. ¶ Circa q̄rtā ptē inducit Gal. loquētē de actiōibꝯ lactis: dicētē ꝙ ꝯuertit̄ ī malos hūores stomacho inatural̄r se hn̄te: vt si sit frigidꝯ ⁊ hūidꝯ ad acetosos: si calidus ⁊ siccꝯ ad fumositates ⁊ ex h̄ ꝯcludit ꝙ nō dꝫ accipi nisi stomacho ⁊ corpe a malis hūoribꝯ mūdatis. ¶ Circa q̄ntā ptē determinat modū accipiēdi lac ī potu ſm rufū. ⁊ modꝯ h̄ ē: vt accipiat̄ recēs ⁊ iūgat̄ postea motꝯ moderatꝯ. nā quies remouet digestionē: ⁊ motꝯ fortꝭ lubricat ⁊ facit ne ī stōacho imorādo digerat̄: accipiat̄ aūt sic sepe: nā tūc vētrē laxat p suā hūiditatē: ⁊ postea strigit p naturā caseatā ⁊ trestrē: ⁊ ē sile ī myrobalāis. sic aūt bonū dat nutrimētū ⁊ nō nocꝫ. ¶ Circa ptē istā duo dubitat̄ p̄mū ē de necessitate lactis ī aīali. scdꝫ ē de mō sue gn̄atiōis. ¶ Circa p̄mū ꝓcedit̄ h̄ mō: q̄rit̄ q̄ necessitate lac gn̄et̄ ī aīalibꝯ ⁊ qbꝯ aīalibꝯ debeat̄ lac ⁊ qbꝯ duatio: ⁊ necessitas ōndit̄ h̄ mō: res aīate nō p̄nt absq̄ nutrimēto ꝯseruari: eo ꝙ calor naturalis hūiditatē ꝯsumit ⁊ resoluit: ⁊ iđ ꝯtinua idigēt restauratiōe. vn̄ ab initio ſpmatis v̄tꝯ nutritiua necessaria est

vsq; ad finem vite: et i vtero vo est qd fetui rñdet vt nutrimẽtũ videlz sanguis: g silr extra vterũ aliqd dz a natura ɔstitui ꝓportionale sanguini qd fit nutrimẽtũ fet⁹ ex vterũ: sz hoc nõ põt eẽ nisi supfluitas ex sanguine gñata q ẽ lac: g fet⁹ ex vterũ naturalr nutrit ex lacte: et sic põt ɔcludi vlteri⁹ necessitas lactis. Scda rõ hec ẽ: dicit phs li. de aialib⁹: q natura in oib⁹ suis opatiõib⁹ gradatim ꝓcedit: et nõ solũ i gñatiõe: sz etiã i nutrimẽto: sz natura nutrit fetũ i vtero ex sanguie mẽstruo: cũ vo ẽ ex vterũ imediate ex terrenascẽtib⁹ nõ pt nutriri: g necesse ẽ q nutriat aliq qd sit mediũ inter trenascẽs et sãguinẽ: sz h nõ ẽ nisi lac: g necesse ẽ q fet⁹ ex vterũ ex lacte nutriat. Ad oppositũ: dicit ysaac sub auc. Hip. q idẽ ẽ ouũ i volatilib⁹: qd ẽ spma et lac i ãbl'abilib⁹: sz i ãbl'abilib⁹ spma ẽ ad gñationẽ: lac vo ad nutrimẽtũ: sz i exitu fet⁹ ab ouo i volatilib⁹ pullꝰ nõ nutrit ex ouo nec ex aliq qd ex eo gñet: sz ex trenascẽti: g silr i aialib⁹ i exitu fet⁹ ab vtero nõ nutriet fet⁹ ex lacte ex vterũ: sz poti⁹ ex trenascẽtib⁹. Ad h dicẽdũ q necesse ẽ q sit lac ex q nutriat fet⁹ ex vterũ. vñ sic i vtero ex sanguie nutrit: silr ex vterũ nutrit ex aliq gñato ex sanguie et h ẽ lac. Ad rõnẽ dicẽdũ q nõ ẽ sile de volatilib⁹ et ãbulabilib⁹. volatilia eñ mai⁹ ɔplementũ recipiũt ab ouo q ãbl'abilia in exitu ab vtero: cui⁹ signũ ẽ q ãbulabilia nõ statim vadũt: iõ ãbulabile dz hr̃e nutrimẽtũ a natura ɔstitutũ. ¶ Scdo qrit̃ ĩre aialib⁹ ãbl'abilib⁹ debet̃ lac: volatilib⁹ vo n. et v r̃ q vtrisq; debeat lac. natura nõ solũ ꝓducit ɔstõnẽ fet⁹: sz etiã nutrimẽtũ: sz i volatilib⁹ ꝓducit natura fetũ: q: pullũ: g silr dz ꝓducere nutrimẽtũ fet⁹: et ita vt videt̃ lac hz eẽ i volatilib⁹ sic in ambulabilib⁹. Ad hoc dicẽdũ q lac debet̃ ambulabilib⁹ volatilibus vero ouatio debet̃. et qras necessitatẽ in p͞a q stiõe capl'i de ouis vbi h plenarie discussim⁹. ¶ Tertio qrit̃ vtrũ i marib⁹ sit lac: et videt̃ q sic: nullũ instrm fecit natura ociose: sz mamillas ꝓpter lac ɔposuit: sz in marib⁹ sunt mamille: g i marib⁹ ẽ lac. Ad h dicẽdũ q femine debet̃ lac: et cã hui⁹ ẽ: materia fet⁹ venit ex mr̃e: p͞ncipiũ vo efficiẽs a pr̃e. vñ spma viri ponit̃ loco efficiẽtis: spma vo fe. loco materie forñatio vo nõ ẽ i mare: sz i fe. q: vt⁹ forñatiua nõ opat̃ i mare sz i fe. ad vtutẽ vo forñatiuã sequit̃ nutrimẽtũ: et iõ nutrimẽtũ ex fe. ꝓcedit et nõ ex mare. vñ dicit Cõstã. q sic se hz terra ad plãtã: ita se hz mr̃ ad fetũ: sic ẽ i terra dat nutrimẽtũ plãte q: hũiditatẽ terrestrẽ sic mr̃ dat nutrimẽtũ fetui. vñ sic nutrimẽtũ q nutrit̃ puer i vtero ẽ a mr̃e sãguis mẽstru⁹: silr nutrimẽtũ q nutrit̃ puer ex vterũ ẽ a mr̃e: et iõ lac a mr̃e et nõ a viro vẽit. ad rõnẽ dicẽdũ q qdã dicũt q mamille vno mõ sũt ꝓpter necessitatẽ vt lac i eis gñet̃. Alio mõ ꝓpter decoratiõnẽ: et h mõ sunt in viris: p͞io mõ i mulierib⁹. Nos tñ dicim⁹ q i viro et i fe. sunt mamille ꝓpter necessitatẽ. i viro eñ sunt vt retineãt quãdã hũiditatẽ q ẽ materia hũiditatis spmatice. cui⁹ signũ ẽ q mamille inflãtur puero cũ p͞imo incipit coire et multa capit. vñ i fe. sunt mamille ad h vt i ipis nutrimẽtũ fet⁹ ex vterũ gñet̃: i viris vo ad recipiendũ hũiditatẽ spermaticã. et sic pz q in viris sunt ꝓpter necessitatem.

¶ Circa secũdũ ꝓcedit h mõ: qrit̃ vtrũ lac ex sanguine mẽstruo gñet̃ vel ex alio: et videt̃ q ex sanguie mẽstruo: ex eadẽ materia gñat̃ nutrimẽtũ fet⁹ ex vterũ nutriti ex q i vtero nutrit̃: sz in vtero nutrit̃ fet⁹ ex sanguie mẽstruo: g ex illo codẽ gñat̃ nutrimentũ fet⁹ nutriti ex: et h est lac: g lac gñat̃ ex sanguie mẽstruo. et h põt ɔfirmari p diuisionẽ mẽstrui positã superi⁹ ca. de ouis. Scda rõ hec ẽ: duplex ẽ materia. ẽ eñ materia fet⁹: et h ẽ i magna appꝛoximatõe sube parẽtũ. Alia ẽ materia q ẽ nutrimẽtũ fet⁹: et h sic distat a fetu ita distat a suba parẽtũ. P͞ia materia est sicut spma vel hũiditas tertia: g cũ nutrimẽtũ sit remotũ et distãs a fetu et suba parẽtũ: g dz gñari ex illa materia q ẽ citra appꝛoꝑatiõnẽ illã: istõ aũt nutrimẽtũ ẽ lac: g dz gñari ex illo qd ẽ citra appꝛoꝑatiõnẽ et illõ ẽ sanguis mẽstru⁹: g lac ex sanguie mẽstruo dz gñari. Ad oppositũ: i illis aialib⁹ nihil ex sanguie mẽstruo gñat̃ i qb⁹ nõ ẽ sanguis mẽstru⁹: sz in sola femĩa hũana ẽ sanguis mẽstru⁹ alia eñ aialia femĩe sic vacce et hmõi cõuertũt ipm i vngues et cornua et hmõi: sic dicit phs li. de aialib⁹: g cũ i ipis sit lac et nõ sanguis mẽstru⁹: relinqtur q lac nõ gñat̃ ex sãguie mẽstruo. Ad hoc dicẽdũ q lac gñat̃ ex sãguie mẽstruo. Ad rõnẽ dicẽdũ q sanguis mẽstru⁹ diuidit̃. P͞ia ps ẽ q ad matricẽ delegat̃: et hec cedit ad ɔstõnẽ qrũdã ptiũ fetus. alia vo ps cedit i nutrimentũ fet⁹. tertia delegatur ad mamillas et hec i lac ɔuertit̃. qrta i supfluitates corpis delegat̃ sic i vngues et h mõ põt eẽ sanguis mẽstru⁹ i oib⁹ gressibilib⁹ vt i vacca et asina et hmõi. qnta vo ps sanguis mẽstrui cedit i supfluitatẽ: et h tñ hz esse i muliere: et h exit de mense i mẽsem ꝓpter magnã hũiditatẽ q ẽ i muliere: et iõ supabũdat supfluitas. alia vo aialia istã ptẽ sanguis menstrui nõ hñt. ¶ Itẽ qrit̃ ex cui⁹ digestiue ope lac relinqtur: et videt̃ q ex supfluitate tertie digestiõis dz gñari. materia cõtẽta ex venas i spõgiositate mẽbroꝝ gñat̃ ex ope tertie digestiue: sz lac ẽ hmõi cũ i spõgiositate carnis mamillaꝝ gñet̃: g ex ope tertie digestiue gñat̃. Hoc ɔfirmat̃ p h q ꝓpriũ est tertie digestiue materias dealbare: sz i scda rubiciũde fiũt ꝓpter naturã sanguis: lac vo albũ est ꝓpter albedinẽ sube carnis mamillarũ: oẽ vo tale sequitur tertiã digestionem: ergo lac ex opere tertie digestiue generatur. Ad oppositũ: illud quod ex opere tertie digestiue relinqtur: coagulatũ est et maiori coagulatione q illõ qd ex ope scde digestiue relinqt̃ sicut pz in suba sanguinea: sz suba lact⁹ nõ iueni t̃ ita grossa sicut suba sanguis mẽstrui: imo lac liqdi⁹ ẽ: g ex ope tertie digestiue nõ relinquit̃ Ad h dicẽdũ q lac relinqtur ex ope tertie digestiue. Ad rationẽ dicẽdũ q tertia digestio ꝓcedit coagulando et segregãdo. vñ ptes grossiores coagulãdo ɔuertit i ptes mamillarũ ptes vo liqdiores segregãs cõuertit i lac. ¶ Itẽ qrit̃ vtrũ lac sit superfluitas nutrimẽti mamillarũ: q relinqtur ex residuo sue hũiditatis: et h est qrere vtrũ ex residuitate illi⁹ sanguis q ad mamillas delegat̃ ad h vt ipas nutriat gñet̃ lac: et videt̃ q sic: dic ysaac i de febri. q vnũqdq; mẽbrũ ex nutrimẽto qd attrahit pri⁹ nutrit̃: et supfluitatẽ mãdat alijs mẽbris. vñ stõach⁹ pri⁹ nutrit̃ massa ptisanaria: et residuũ mãdat epati g mamilla silr pri⁹ nutrit̃ sãguie sibi delegato et residuũ mãdat lacti: et sic ex residuitate illi⁹ sãguis relinqt̃ lac. Scda rõ hec ẽ: sicut spma gñat̃ i toto corpe: silr lac gñat̃ i mamillis: sz spma gñat̃ ex supfluitate pura: g silr et lac: g ex residuitate sanguis gñat̃ lac. Ad hoc dicẽdũ q lac nõ gñat̃ sicut supfluitas nutrimẽti mamillarũ. Ad rõnẽ dicendũ q illõ qd mãdat̃ alijs mẽbris nõ est pura supfluitas: sz est supfluitas respectu nutrimẽti a q nutrit̃: sz sec⁹ ẽ i mamillis: q: in ipis est duplex supfluitas. qdã ẽ q seqtur nutrimẽtũ mamillarũ vt sudor. alia est q officiũ mamillarũ seqtur: et ad aliõ cedit: et gñat̃ alia digestiõe. hmõi est lac. Ad aliõ dicẽdũ q nõ est sile de spmate et lacte: q: spma ẽ valde p͞imũ mẽbris: ideo gñatur ex hũiditate viciña mẽbris: lac aũt nõ sic: imo ex sanguine nõ cõuerso q est citra humiditatẽ generatur.

¶ Lectio. xlv.

¶ Electũ aũt lac qttuor hz qlitates. colorẽ: odorẽ: liquorẽ: saporẽ. Colorẽ albissimum darũ a citrinitate rubore et liuiditate remotũ. odorẽ odoriferũ: ab horrore et grauitate alienũ. liquorẽ inter subtilẽ et grossum mediũ. Si gutta sup vnguẽ vel aliõ solidũ corp⁹ pꝓiciat̃: remanet ɔtinua nõ liqda inferi⁹ lata superi⁹ acuta. Saporẽ acceptabilẽ ab amaritudine: salsitate acetositate libera. Oim aũt ẽ laudabiliũ lac qdcũq; subtilissimũ ẽ femineũ. Scdo nõ tñ adeo i subtilitate viciñũ asininũ. grossissimũ et pl⁹ nutritiuũ vaccinũ: de hinc vo pecorinũ: magl' vo caseatũ pecorinũ: inde vaccinũ: pl⁹ aqticũ porcinũ: post hoc camelinũ: tertio caballinũ et asininũ tẽperatũ: et i trib⁹ substãtijs medio cre femininum. scdo caprinũ. Cã: q: oñe lac naturã et cõplexionẽ aialis cui⁹ ẽ imitat̃. Si g de grosso aiali grossũ erit: si de subtili subtile vñ lac. vaccinũ grossi⁹ et nutribili⁹ ẽ et vnctuosius. mẽbroꝝ q̃s ɔfortabilius et frigidi⁹: camelinũ subtili⁹: et min⁹ vnctuosum: et pei⁹ nutrit: magis calefactiuũ et diureticũ: q: cameli natu ralr calidissimi: calor ei⁹ totã vnctuositatẽ trahit sanguis: iõq; sine vnctuositate remanet. Lac aũt nihil

aliud est quam sanguis secundo coctus: et idcirco sapor huius lactis salsus est et acutus. unde incisiuum humorum: subtiliat grossitiem corporis: cuius vaccinum est contrarium. Cum enim vacca non tantum caloris habeat ut unctuositatem sanguinis trahat: fit eius lac unctuosissimum et nutribilissimum. Obijcitur tamen nobis de lacte porcino. quare inquiunt non similiter vel etiam unctuositatis plus lac porcinum habet: cum porci ceteris animalibus ambulabilibus frigidiores sint. Respondemus. Si minus calidi sint ceteris naturaliter lacti ideo auferent coctiones: unctuositatis autem coctio causa et digestio sunt completa. Si igitur adeo est subtilis inquiunt ut fateris: quare camelino in actione diuretica et mundificatione similia non sunt. Dicimus. subtilitas lactis porcini propter frigiditatem ab actione longe est coctionis camelini ex nimietate caloris: et fortitudine coctionis. Dicunt iterum quare pecorinum caseatius est quam vaccinum: vaccinum vero grossius et unctuosius. Respondemus. quia cum pecorinum sit calidius: calore suo dat nutrimentum maius. unde plurima unctuositas sibi diminuitur: et siccitas augmentatur. vaccinum non tantam habet: propter quam tamen sibi sufficit unctuositas. unde in lacte remanet tota et ista unctuositas caseitatem excupat: et magis nutrit: quia substantia unctuosa nutribilior est caseata: utpote calidior et humidior: calori et sanguinis vicinior: et in mutationem sanguinis facilior. Concordati sunt autem omnes antiqui et rone restantur nulla re melius nutriri corpus quam que facile in sanguinem mutatur. Tamen de pinguedine nobis obijcietur. quare inquiunt pinguedo non his citius in sanguinem mutabilior: et lacte nutribilior: cum sit unctuosior. Dicimus. pinguedo: etsi unctuosior ceteris sit nutrientibus: non tamen habet aquositatem subtiliantem liquidam et corpus penetrantem. unde grauat et cum cibis innatat: et cito coagulat et indurat. lac non similiter: cum aquosum sit liquidum penetratiuum. Testatur illud quod in caseo et butyro videtur: quod cum ab aquositate separentur aggrauant et tarde digeruntur. Quando igitur lac bibitur ut caro augmentetur: cum tribus suis substantijs ebibatur. vaccinum caprinum siue pecorinum. quod bibitur ad refrigerationem caloris et restaurationem caloris epatis: auferatur butyrositas sua: et cum caseitate bibatur aquositas: et solum accipiatur vaccinum. Qui autem mundificare vult humores: auferantur duo illa: et bibatur sola aquositas. Si autem frigidi sunt: accipiatur camelinum. si calidi caprinum. Lac enim in subtilitate et grossitie diuiditur. v. modis. Est enim subtilissimum: et minus subtilissimo: est et grossissimum: et minus grosso: est et horum medium. Subtilitas autem lactis dupliciter intenditur. aut in substantia: aut in actione. In substantia sicut quod complexioni assimilatur humane naturaliter utpote femine: secundo caprinum. Inde femininum temperatius est et nutribilius ceteris: et mortiferis succurrens venenis dolori quam dyafragmatis: vulneribus pulmonis: renum et vesice: maxime si exugatur a mamillis et immulsum. melius enim quam si mulsum aerem tangat: et mutatio caloris naturalem auferat. Subtilitas in actione est cum butyrositas et caseitas auferentur: et aquositas et acumen augeantur: sicut camelinum esse videtur. unde minus nutritiuum: et tamen iuuatissimum hydropicis de corruptione epatis: de frigiditate et humiditate. quidam medicorum asserunt quod corruptionem epatis et splenis de calore adiuuat: quod ex subtilitate sua dicunt illud facere et aquositate. est autem possibile si salsitudine caret et acumine. Lac grossissimum a temperamento est remotum longe: sicut vaccinum: quod minus ceteris est aquosum et magis butyrosum: sed tamen pecorinum sicut diximus: magis est caseatum. Monstrat autem et grauitate sui odoris. Inde Gal. lac pecorinum grauius est in odore quam vaccinum: et ideo magis phlegmaticum. Idem. lac vaccinum minus est aquosum et acutum: et ideo magis nutrit: stomacho conuenit: membra confortat: epar et stomachum refrigerat. est etiam bonum ad alia. Butyrositate ablata et ad bibendum data morsuram calidorum humorum mitigat: calorem naturalem confortat et temperat: carnem augmentat: dyarriam cholericam aufert: tenasmon cholericum vulnera intestinorum vesice et matricis adiuuat. Est autem sic dandum et optime: ut tantum aque frigide apponatur quantum lactis et tamdiu coquatur: donec aqua auferatur: et quoties feceris tanto melius his actionibus erit. Si autem aquam non apposueris: lapidem siue ferrum indaicum calefactum toties erit apponendum: donec sua sibi demanatur aquositas. Lac igitur horum est medium: quod in tribus substantijs suis erit temperatum sicut caprinum: et ideo post femininum magis est horum temperatum. Si igitur coquatur ad medium: et cum zuccaro sit ebibitum: vulneribus valet pulmonis vesice renum. Si autem butyrositas abstrahatur: et quantum lactis tantumdem aque frigide apponatur: et cum lapide seu ferro excoquatur quo ad aque consumptionem deueniat: valet cholericis egestionibus et intestinorum vulneribus: plurimum autem una libra detur. sed caueant accipere ne in stomacho coaguletur. Coagulatum enim grauitatem generat stomacho: fumositatem mittit capiti unde suffocatio et angustia generatur. Cui igitur coadunabitur ℥.j. mellis siue ℥.j.ß. et parum salis gemme accipiat. Lac minus subtile inter subtile temperatum: sicut asininum et caballinum quod est medium inter camelinum et caprinum: sed tamen caballinum et asininum differunt: quia caballinum est calidius: et camelino vicinius: asininum temperatius: et caprino propinquius. unde si detur asininum ad bibendum calidum: non adeo coagulatur in stomacho ut caprinum. Si autem mel et parum salis apponatur nunquam coagulabitur: ideo caprino et feminino est subtilius. in subtilitate non temperamento est vicinius: quia caprinum laudabilius dat nutrimentum: et feminei temperamento est vicinum. unde lac asininum solubile est ventris: et molle neruosis membris calore et siccitate induratis. mitigat igitur anhelitum: orthomiam: tussim cuius causa cataracta est acuta. Item iuuat pectoris: renum et vesice vulnera. Caballinum propter vicinitatem ad camelinum in subtilitate et acumine est iuuatiuum in apostematibus matricis aperiendis: et menstruis prouocandis: si causa eorum sint calor et siccitas: quoniam proprietatem habet istud ab omni lacte remotam. Lac minus grossum inter grossissimum et temperatum sicut pecorinum quod est inter vaccinum et caprinum. unde nutribilius quam caprinum: et fortioris actionis in egestis stringendis: et vulneribus pulmonis: renum: vesice: et dissinterie: sed tamen minus nutrit quam vaccinum: et stringit ventrem. Inde Gal. Lac vaccinum fortius est omni lacte in stringendo: maxime ablata butyrositate: et excoquatur cum ferro vel lapide. Secundum est huic caprinum. porcinum est subtile et aquosum: quia ex frigiditate sua est incoctum. ideo si secundum medicinam accipiatur: est piruissimum suum iuuamentum: et corporis humectatiuum.

¶ Actum est de natura et diuersitate lactis et substantiarum eius: et de actionibus et de modo exhibendi ipsum. In hac autem parte agit de electione lactis laudabilis: et ratione maioris laudabilitatis vel minoris genera lactis adinuicem comparat. hec autem pars spectat ad presentem lectionem. Diuiditur autem hec pars in .xj. partes. In quarum prima assignat conditiones in quibus electio lactis attenditur. In secunda ratione maioris lau-

dabilitatis et minoris genera lactis adinuicem comparat. Prima remanet indiuisa. Scd̄a aūt diuidit in duas. In quarū prima gn̄a lactis adinuicē comparat. In scd̄a generū diuersitatē rōne subtilitatis grossitiei ⁊ mediocritatis sub̄e assignat. Prima adhuc diuidit ī duas. In quarū prima gn̄a lactis adinuicē ꝯpat. In scd̄a quattuor q̄ōnes īcidētes mouet ⁊ soluit. Pars aūt illa q̄ ē de generū lactis diuersitate rōne dispōnū sub̄e: ī duas diuidit. In quarū prima assignat distictionē dr̄iaꝝ harū dispōnū. in scd̄a rōe singlaꝝ de lactis diuersitate ꝓseqt̄. Prima nō diuidit: sꝫ scd̄a diuidit ī sex. In quarū prima agit de lacte subtili. ī scd̄a de grosso. ī tertia inducit Gal. circa diuersitatē lactis rōne sub̄e ⁊ circa apparatū ei9. ī quarta agit de mediocri simplr. ī quinta de medio inter subtilissimū ⁊ tēperatū. ī sexta de medio inter grossissimū ⁊ tēpatū. Sūt igit̄ ī p̄nti lectōe ptes xj. In quarū prima assignat ꝯditiōes ī qb9 ꝯsistit lactis electio. In scd̄a. s. in hac: Omni aūt lacte laudabilissimū ⁊c̄. gn̄a lactis adinuicē ꝯpat rōe maioris laudis ⁊ mioris. In tertia. s. ī hac Causa qr̄ omne lac ⁊c̄. assignat cām diuersitatis ī hac ꝯparatōe. In quarta. s. ī hac: Obijcient tn̄ nob ⁊c̄. mouet ⁊ soluit quattuor q̄ōes īcidētes. In. v. s. ī hac. Lactis vo ī subtilitate ⁊c̄. assignās lactis diuersitatē rōe dispōnū sub̄e: haꝝ dispōnū dr̄ias assignat ⁊ distiguit. In. vj. s. ī hac: Subtilitas aūt lactis ⁊c̄. ꝓseq̄ns de singlis sꝫ ordinē agit de lacte subtili. In. vij. s. ī hac Lac grossissimū a tpamēto ⁊c̄. agit de grosso. In. viij. s. ī hac Inde Gal. lac porcinū ⁊c̄. iducit Gal. circa hāc diuersitatē ⁊ circa lactis apparatū. In. ix. s. ī hac: Lac hoꝝ mediū ⁊c̄. agit de lacte medio absolute. In. x. s. ī hac. Lac min9 subtile ⁊c̄. agit lacte medio inter subtilissimū ⁊ tēperatū. In xj. s. ī hac: Lac min9 grossum ⁊c̄. agit de medio inter grossissimū ⁊ tēperatū. ¶ Circa p̄mā partē dicit ꝙ electio lactis in quattuor consistit. colore. s. odore: sapore: ⁊ sub̄a. Color autē lactis dꝫ esse albissim9: ꝑ quē signat̄ pfecta digestio ⁊ puritas. odor suauis: ꝑ quē denotat̄ oīs corruptōis ablatio. liquor mediocris ⁊ tenax ī ptib9 vnguis vel marmoris: ꝑ quē denotat̄ pfecta digestio ⁊ tēpamētū ⁊ pfectā triū sub̄aꝝ ꝯmixtio: latius ī fundo: ī sup̄ficie pineat9: ꝑ qđ denotat̄ pfecta positio ptiū sic ī ypostasi vrine. sapor placid9 ꝑ quē natural̄ ꝯplexio designat̄. Circa scd̄am ptē ꝯpat gn̄a lactis adinuicē dicēs ꝙ inter oīa pfert̄ femineū hūanū ꝓpter subtilitatē ⁊ tēpamētū: post ipꝫ grossissimū. ē aūt grossissimū vaccinū ⁊ post pecorinū ⁊ hoc magis caseatū ē vaccino. Liqdū aūt ⁊ aqsūꝫ ē porcinū ⁊ post caballinū. tēpatū in sub̄a ē femineū: post vo ipꝫ caprinū. Circa tertiā ptē reddit cām hui9 diuersitatis: q̄ ē qr̄ lac sequit̄ ī ꝯplexiōe ⁊ sub̄a naturā sui aīalis. vn̄ ex grosso grossū: ex subtili subtile: ⁊ iō lac camelinū subtile ē ⁊ min9 vnctuosum: qr̄ calor cameli totā vnctuositatē ꝯsumit. lac aūt ē sanguis scd̄o coct9 ī mamillis: ⁊ iō calorē ⁊ acumē accipit ī camelo a calore aīalis. Circa quartā ptē mouet aliq̄s q̄ōnes. ⁊ prima talis est: cū calor aīalis auferat vnctuositatē: igit̄ in lacte porcino erit multū vnctuositatis: cū sit in suo aīali pauc9 calor ꝯsumēs. Soluit aūt dicēs ꝙ vnctuositas cāt̄ a calore dn̄ante: sꝫ ī hoc aīali ē pauc9 calor: ⁊ iō vnctuositas pauca. Scd̄a q̄ō ex dictis oriēs hec est: cū lac porcinū sit aqsūꝫ sic camelinū: quare nō est diureticū. Soluit aūt dicēs ꝙ cā hui9 ē: qr̄ ī camelino ē hec vt9 a calore: ī porcino nō: qr̄ non est calor dās acumē. Tertia q̄ō ē h: ꝓpter qđ lac pecorinū caseati9 ē vaccino: cū tn̄ vaccinū grossi9 ⁊ vnctuosi9 sit. Soluit aūt dicēs ꝙ magn9 calor ī corpe vnctuositatē lactis ꝯsumit ⁊ sub̄am caseatā dimittit ī vacca paruus calor vnctuositatē dimittit. Nā sm̄ antiq̄s illud maxie nutrit qđ ad sāguinē maxie cōuertit̄: h aūt ē vnctuosū: ⁊ iō maxie nutrit: ⁊ iō cū a calore ꝯuertat̄ ī pecore ī suo lacte puat̄ vnctuositas: ī lacte vaccio manet. Quarta aūt q̄ō oriēs ex dictis ē: cū vnctuosum maxie nutriat: ⁊ cito ad calorē cōuertat̄: quō pinguedo parū nutrit. Soluit aūt prio dicēs ꝙ cā huius est: ꝙ nō penetrat ad mēbra: imo supnatat ī stomacho fugiēs digestionis locū. Scd̄o aūt dicit ꝙ cū lac cā nutrimēti bibit̄: cū trib9 substātijs bibat̄: cū aūt ad cōfortādū ⁊ refrigerādū: cū sub̄a serosa ⁊ caseata: qn̄ ad mūdificādū cū serosa solū. Circa quintā ptē gn̄alē lactis diuersitatē assigt penes subtilitatē ⁊ grossitiē: prio dicēs ꝙ lac diuersat̄ ī grossitie ⁊ subtilitate sub̄e. ē eñ qđdā subtile: qđdā grossum: qđdā mediocre. Scd̄o distinguit subtile. vnū est subtile ī sub̄a ⁊ actiōe. Circa sextā partē ꝓsequēs de his differētijs: prio agit de subtili in sub̄a sicut ē femineū: qđ multū ⁊ laudabilr nutrit: ⁊ ad multas valet passiōes maxime nouiter extractū. Scd̄o agit de subtili ī actiōe sicut ē camelinū: qđ est diureticū ⁊ deoppilatiuū. Circa septimā ptē agit de grosso sicut ē vaccinū q̄ tn̄ pecorinū est caseatius sicut ꝑ odoris patet grauitatē. Circa octauā ptē prio ꝯparat gn̄a lactis adinucē sm̄ Gal. ⁊ scd̄o dat modū apparādi ⁊ exhibēdi lac. ⁊ sermo ē planus. Circa nonā ptē agēs prio de lacte mediocri qđ est sicut caprinū: p̄mo tāgit ei9 cōditiōes. scd̄o modū apparādi ⁊ exhibēdi ipm̄ ⁊ modū succurrēdi suis nocumētis. Circa decimā ptē agit de lacte medio inter subtilissimū ⁊ tēperatū: dicens prio ꝙ tale ē asininū ⁊ caballinū qđ ē mediū inter camelinū ⁊ caprinū: sꝫ vtrūqꝫ differt: qr̄ caballinū excēdit̄ ī caliditate ⁊ camelino vicinat̄. asininū tēperatū est ⁊ caprino vicinat̄: ⁊ ideo caballinū min9 in stomacho coagulat̄: maxie cū dat̄ cū melle ⁊ sale ꝓpter suū calorē dissoluētē: ⁊ ideo subtili9 est caprino: ⁊ vaccinū femineo in subtilitate nō in cōplexionis tēperamēto. caprinū aūt bonū dat nutrimētū ⁊ vicinat̄ ī tēperamēto cōplexionis femineo. Scd̄o assignat actiōes ⁊ ꝓprietates hmōi gn̄is q̄ plane sunt. Circa vndecimā ptē agit de lacte medio inter grossissimū ⁊ tēperatū sicut est pecorinū inter vaccinū ⁊ caprinū: prio dicēs ꝙ multū nutrit ⁊ stringit. Scd̄o inducit Gal. ⁊ ei9 actionē declarat. ⁊ plana sunt oīa. Notādū aūt ꝙ orthomia est difficultas inspirādi ⁊ respirandi. anhelit9 expirādi: singlt̄ inspirādi: asma cū cantu: disnia sine cantu. Catarrus est humor ad mēbra spūalia a capite.

¶ Circa ptē istā q̄runt̄ tria. Primū ē de cōplexiōe lactis ⁊ natura ei9. Scd̄m ē de distictiōe ptiū ei9. Tertiū ē de vsu lactis.

¶ Circa p̄mū ꝓcedit̄ hoc mō: q̄rit̄ vtrū lac sit calidi9 ouo ⁊ videt̄ ꝙ sic. supfluitates quāto plus accedūt ad formā sanguinis tāto calidiores sunt: sꝫ lac est hmōi: g̃ lac calidius est ouo. Ad oppositū: omē illud in q̄ plures ptes caliditati attinent: calidius est eo: in quo plures partes frigiditati attinēt: sꝫ ī lacte ps serosa ⁊ caseata frigiditati attinēt: in ouo albumē solū: g̃ ouū ē calidius lacte. Scd̄a rō hec est: sicut vult Gal. sanguis calidior ē lacte: qr̄ in loco calidiori gn̄at̄: g̃ silr cū ouū ī loco calidiori gn̄et̄ q̄ lac: g̃ ouū calidi9 est lacte. minor patet: gn̄at̄ eñ ouū ī matrice: lac vo ī mamillis: matrix vo calidior ē mamillis. Ad h dicēdū ꝙ oua calidiora sunt lacte. Ad rōnē dicēdū ꝙ quis lac ad formā sanguinis plus accedat q̄ oua: tn̄ qr̄ in calidiori loco gn̄at̄ q̄ lac: qr̄ in matrice iō oua sunt calidiora. ¶ Scd̄o q̄rit̄: quō sanguis ī lac pōt trāsmutari: ⁊ videt̄ ꝙ nō sit possibile: humores eñ ordinate ꝓcedūt. vn̄ crudū ad digestū ꝯuertit̄ ⁊ nūq̄ ecōuerso: crudū eñ pōt decoq̄ ⁊ coctū nō pōt incrudari sicut dicit Costā. g̃ cū lac sit crudū respectu sanguis: manifestū est ꝙ sanguis ad lac nō poterit ꝯuerti: sic eñ coctū incrudaret̄ qđ est incōueniēs. Cōtrariū tn̄ videm9: ⁊ ꝓbat̄ h mō. pinguedo frigidior ē sanguie: ⁊ silr caro: ⁊ tn̄ ex sanguine caro ⁊ pinguedo gn̄ant̄: g̃ silr ex sanguie lac poterit gn̄ari. qđ concedim9. Ad rōnē dicēdū ꝙ duplex est ꝓcessus ī humorib9. Prim9 ꝑ viā digestionis ⁊ sm̄ hunc ex phlegmate crudo gn̄atur sanguis: ⁊ h mō loqtur Costā. ꝙ coctū nō pōt incrudari: sꝫ poti9 ecōuerso. Scd̄s ꝓcessus est ꝑ viā seqstratiōis: ⁊ h mō ponim9 ꝙ ex sanguie pōt gn̄ari phlegma: qr̄ natura pōt separare ptes calidas sanguis: ⁊ tūc relinqtur phlegma acetosūꝫ. Tertius ē ꝓcessus ꝑ viā ꝯuersiōis ⁊ h mō humores ꝯuertūtur ad carnē: ⁊ h mō ponim9 ꝙ ex calido gn̄at̄ frigidū: ⁊ h mō ex sāguie lac gn̄at̄. ¶ Tertio q̄rit̄ quō lac possit ī sanguiem mutari. natura eī nō facit ī sua opatiōe circulū: g̃ lac nō redibit ī sanguinē. Ad oppositū: nihil ex aliq̄ pt nutriri nisi illđ ad sanguinē cōuertit̄: sꝫ lac nutrit fetū: g̃ necesse ē ꝙ ad sanguinē ꝯuertat̄. Ad h dicēdū ꝙ lac ī sanguinē mutat̄: ⁊ gn̄at̄ ex sanguine mr̄is delegato ad mamillas: ⁊ cōuertit̄ ī sub̄am fetus ⁊ eius sanguinē ⁊ nutrimētū. Ad rōnē dicēdū ꝙ silr est de lacte ⁊ pinguedine ⁊ carne: qr̄ caro gn̄at̄ ex sanguine q̄uis sit frigidior ipō. silr dicēdum est de lacte: nec ē ibi circulus: qr̄ nō mutat̄ in eūdē sanguinē ex quo gn̄atū est sicut dictū est. ¶ Quarto q̄rit̄: cū fetus ī vtero ex sanguie mēstruo nutriat̄: vtrū silr in vtero ex lacte possit nutriri: ⁊ videt̄ ꝙ sic qr̄ sicut dicit ysaac. lac est sanguis scd̄o coct9. ⁊ sic lac est ma

gis cortũ ꝙ̃ sanguis ⁊ magis digestũ: ergo ex lacte põt fetꝰ nutriri i vtero sicut ex lacte mẽstruo. Ad hoc dicẽdũ ꝙ nõ põt nutriri ex lacte. vñ fetꝰ q: approximat nature mr̃is: ideo nutrit̃ nutrimẽto ꝓprio nature mr̃is. s. sanguie mẽstruo. ex vo q: distat a natura matris nutrit̃ nutrimẽto distãti a natura mr̃is. s. lacte. Ad rõnẽ i ↄ̃riũ dicẽdũ ꝙ ꝗuis lac sit digestibiliꝰ sanguie mẽstruo: nõ tñ ordinat̃ ad nutrimẽtũ fetꝰ intra sicut neqꝫ sanguis mẽstruꝰ ext: sꝫ lac. ¶ Quito q̃rit̃ de colore lact̃ q̃re sit albũ i termio: sꝫ sicut dicit Cõstã. ea q̃ ex sanguie gn̄ant̃ colorẽ hñt rubeũ sicut ptꝫ i epate qð ex sanguie gn̄at: ergo silr sup̱fluitates q̃ ex sanguie gn̄ant̃ debent esse rubicũde: sꝫ lac est hmõi ſm ysaac: cũ sit sanguis scðo coctꝰ: ergo lac dꝫ eẽ potiꝰ rubeũ ꝙ̃ albũ. Cõtrariũ tñ videmꝰ. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ lac naturaliter albũ est: ⁊ cã huiꝰ est: q: caro mamillaꝝ suo calore ↄuertit sanguinẽ in lac: sꝫ caro mamillaꝝ ẽ alba spõgiosa ⁊ glãdulosa. Addo etiã ꝙ tertia digestio ex cuiꝰ ope relinquitur lac: materias coagulat ⁊ dealbat: ⁊ ideo tũ ꝓpter carnẽ albã suo calore ↄuertẽtẽ sanguinẽ in lac: tum ꝓpter eius digestionẽ ex cuiꝰ ope relinqtur dealbãtẽ materias necesse ẽ ꝙ lac albũ colorẽ hẽat intẽsum. Ad rõnem dicẽdũ ꝙ coꝝ q̃ ex sanguine gn̄ant̃: q̃dã retinẽt formã sanguis sicut epar: q̃dã non sicut caro sanguie spoliata: ⁊ h̃ mõ ex sanguie gn̄at̃ lac. ¶ Sexto q̃rit̃: cũ lac ex sãguie gn̄et̃: q̃re potiꝰ retinet saporẽ sanguis s. dulcedinẽ ꝙ̃ colorẽ. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ sanguis ↄuertit̃ in lac ꝓpter calorẽ mamillaꝝ: q̃ q̃dẽ calor ꝑ vlteriorẽ digestioẽꝫ ꝓcedit. ⁊ q: digestio addit i dulcedinẽ ⁊ nõ remouet ipaꝫ: ꝓpter h̃ lac retinet dulcedinẽ sicut sanguis ⁊ cõuertẽdo sanguinẽ ad lac ſm exigẽtiã hũoꝝ cõtẽtoꝝ i mamillis: sꝫ illa hũiditas ẽ alba: ⁊ ideo lac sp̄ remanet albũ ¶ Itẽ q̃rit̃ qð lac sit laudabiliꝰ an lac femĩe albe an lac femĩe nigre: ⁊ vr̃ ꝙ femĩe albe q: sicut dicit Auicẽ. matrix dꝫ esse coloris albi ꝑmixti rubedini. vñ lac ex aĩalibꝰ tẽperatis bonũ est ⁊ laudabile: sꝫ nigredo nõ attestat̃ tẽperamẽto sꝫ albedo: ergo lac femĩe albe laudabiliꝰ ẽ: ꝙ̃ nigre. Scðã rõ: lac laudabiliꝰ ẽ qð ꝑfectiꝰ ⁊ digestibiliꝰ ẽ: sꝫ i feminis nigris calor defectꝰ ẽ. cuiꝰ signũ ẽ q: sicut dicit Auicẽ. i ethiopioꝰ calor interior defectꝰ ẽ ꝓpter calorẽ exteriꝰ resoluẽtẽ. vñ fiũt senes i. xxx. annis: ergo in nigris mulieribus est calor defectꝰ: sꝫ q: calor est defectꝰ nõ põt lac ꝑfecte digeri: igit̃ i feminis nigr̃ lac illaudabiliꝰ ẽ ꝙ̃ i albis. Ad oppositũ ẽ qð dicit pħs lib. de aĩalibꝰ: ꝙ lac femine nigre pliꝰ valet ⁊ laudabiliꝰ est. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ lac femine nigre laudabiliꝰ est. i alba eñ femĩa multa aquositas aggregat̃: ⁊ ideo lac aq̃suin ẽ. i fe. nigra illa aq̃sitas ↄsumit̃ cũ sit calor fortis ⁊ ideo lac magis coagulatũ est: ⁊ tunc meliꝰ est ⁊ laudabiliꝰ. Ad rõnẽ dicẽdũ ꝙ i fe. alba ꝑfusa rubore lac digestibiliꝰ ẽ ⁊ meliꝰ vñ pħs ↄꝑat lac fe. itẽ se i albedie cũ rubore: rubor eñ ꝑmixtꝰ albedini tẽpamẽti signũ ẽ. Ad aliã ptꝫ rñsio: q: nigredo hꝫ duplicẽ cãm: exteriorẽ ⁊ interiorẽ: vñ si nigredo sit cãta a calore extiori: tñc cũ calor intior sit debil̃ tñc lac ẽ illaudabile. si tñ sit cãta nigredo a calore intiori forti sic est laudabile lac.

¶ Circa scðm ꝓcedit̃ h̃ mõ: ⁊ q̃rit̃ vtrũ lac cõpõat̃ ex diuersis substãtijs: ⁊ vr̃ ꝙ nõ: nihil qð est hñs vnã speꝫ plures cõplexiões ⁊ ↄpõnes ꝑticipat: ad formã eñ specificã dispõit̃ cõplexio: sꝫ lac ẽ hmõi: q: hꝫ vnã speꝫ sicut sãguis: ergo nõ pt hr̃e diuersas cõplones: ⁊ sic nec diuersas ptes diuersaꝝ ↄplonũ. Ad oppositũ ẽ qð dicit Auicẽ. ꝙ coꝝ q̃ sũt ↄposita scðã ↄpõne ẽ lac. dic etiã ꝙ lac tale ↄpositũ ẽ ita ꝙ ꝑtes ipiꝰ pñt seq̃strari: sꝫ tale marie ẽ ↄpositũ: ergo lac marie ↄpositũ est. qð ↄcedimꝰ. Ad rõnẽ dicẽdũ ꝙ i lacte ẽ ↄplexio duplex. q̃dã est q̃ dr̃ cõplexio totiꝰ ⁊ h̃ toti attribuit̃ ⁊ nõ ꝑtibꝰ. alia ẽ ↄplexio ꝑticlaris ⁊ h̃ nõ debet̃ toti sꝫ ꝑtibꝰ. ¶ Scðo q̃rit̃ vtrũ sint plures sube i lacte ꝙ̃ tres: ⁊ vr̃ ꝙ plures debeãt eẽ: q: q̃ttuor sũt elemẽta q̃rũ naturã gerũt ea q̃ sũt i corꝑe mixto: sꝫ i lacte ẽ q̃dã ꝑs q̃ assimilat̃ t̃re sicut suba caseata: ⁊ q̃dã q̃ assimilat̃ aeri sicut butyrosa: ⁊ q̃dã q̃ assimilat̃ aq̃ sicut serosa: ergo dꝫ eẽ ꝑs q̃rta q̃ igni assimilet̃. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ i materia hoꝝ corpoꝝ mixtoꝝ natura ignis naturalr̃ pauca ẽ ⁊ natura t̃re mlt̃a: ⁊ ideo nõ appet natura ignis: ⁊ ideo põt poni q̃rta suba ferẽs acumẽ rõne ꝑtiũ serosaꝝ. ¶ Tertio q̃rit̃ vtꝝ iste sube i lacte sequãt̃ hũores: ⁊ videt̃ ꝙ sic: q: ille sube ↄficiũt̃ ex materiali ↄstõnẽ masse sanguinee: sꝫ ꝑtes illiꝰ masse sũt hũores q̃ttuor: ergo ille ꝑtes lactis sequẽt̃ subas hoꝝ hũoꝝ. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ hmõi ↄstitutio ꝑtiũ nõ seq̃t̃ hũores: imo i q̃libꝫ ꝑte ẽ natura oĩm hũoꝝ. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ i natura lact̃ ẽ duplex genꝰ ꝑtiũ: q: q̃dã sũt ꝑtes q̃ sũt i potẽtia remota sicut ponimꝰ elemẽta i corꝑe mixto ⁊ h̃ mõ q̃ttuor hũores sũt ꝑtes lact̃: alie sũt ꝑtes integrãtes ⁊ sũt i potẽtia ꝓxĩa ad seq̃strationẽ ⁊ hmõi ꝑtes sũt butyrosa: serosa: ⁊ caseata. alio mõ ꝑtes sequestrari nõ pñt. ¶ Quarto q̃rit̃ qd sit serũ vtꝝ sit aq̃sitas sanguis eiusdẽ nature cũ vrina: ⁊ vr̃ ꝙ sic. Dicit Haly i tegni ꝙ i massa hũoꝝ sũt q̃nqꝫ: q̃ttuor hũores ⁊ aq̃sitas q̃ spẽm hũoꝝ nõ induit: ⁊ h̃ duobꝰ mõis diuidit̃. vna cedit i vrinã: alia currit ꝑ venas: ex sãguie vo gn̄at̃ lac: ergo ex aq̃sitate sãguis gn̄at̃ aq̃sitas lact̃ ⁊ h̃ ẽ serũ: ergo serũ nihil alið ẽ ꝙ̃ aq̃sitas sanguis sicut vrina. Ad oppm̃: lac ⁊ oẽs ꝑtes lact̃ sũt sup̱fluitates puritatis: sꝫ aq̃sitas ẽ sup̱fluitas ipuritat̃: ergo nec lac nec eiꝰ ꝑtes ẽ aq̃sitas sanguis. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ serũ gn̄at̃ ex aq̃sitate currẽte cũ sãguie vñ si veniret ad renes fieret vrina. Ad rõnẽ i ↄ̃riũ dicẽdũ ꝙ tres sũt ꝑtes hmõi aq̃sitat̃. vna cedit i sup̱fluitatẽ ⁊ exit cũ vrina. alia fluit cũ sãguie vt sãguinẽ reddat claꝝ ⁊ ꝓuiũ penetrãtẽ. alia fluit ad mamillas cũ sãguie: media purior ẽ ⁊ subtilior. ¶ Quito q̃rit̃ cuiꝰ ↄplexiõis sit sexꝫ: ⁊ vr̃ ꝙ sit cali. q: qð hꝫ effectũ caliditat̃ calidũ ẽ: sꝫ serũ ẽ hmõi: laxat eñ ⁊ mordicat: ergo ẽ calidũ. ↄ̃riũ dic ysaac. nihil qð hũores cholericos reꝑmit ẽ calide nature sꝫ potiꝰ frigide: sꝫ serũ ẽ hmõi ſm ysaac: ergo ẽ frigidũ ⁊ nõ calidũ. qð ↄcedimꝰ. Ad rõnẽ dicẽdũ ꝙ isti effectꝰ q̃ sunt mordicare laxare duplici via cãnt̃. pria cã ẽ caliditas ⁊ ꝑ hãc viã nõ põit̃ i sero. scðã cã ẽ subtilitas ⁊ penetrabilitas ⁊ h̃ mõ hꝫ serũ hmõi effectꝰ sicut ponimꝰ i aceto. ¶ Vltio q̃rit̃ vñ hꝫ acumẽ serũ q: ꝑtes ille q̃ minꝰ assimilãt̃ acumini sũt serose. sũt eñ aq̃se: ergo nõ vr̃ hr̃e acumẽ. ↄ̃riũ vr̃: silr̃ ẽ de aceto ⁊ sero: sꝫ i aceto adiũgit̃ acumẽ cũ liquore: ergo silr̃ i sero. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ ẽ ibi acumẽ: q: sicut i aceto a calore putrefaciẽte acumẽ relinquit̃: silr̃ in sero a calore oꝑante supra naturã relinquit̃ acumen.

¶ Lectio. xlvj.

¶ Aliter aũt lac q̃ttuor mõis diuersat̃. aut ſm naturã aĩalis: aut pascue sue: aut ex tẽporibꝰ: aut ex nouitate sui ⁊ vetustate. Ex natura aĩalis mult̃ mõis. vel eñ ex tẽpamẽto aĩalis bñ carnosi: ⁊ eiꝰ lac meliꝰ. marie si ab vberibꝰ nouiter emulgeat̃. vl' ex aĩalibꝰ male ↄplexiõis: infirmo q̃ꝫ ⁊ macro lac peiꝰ erit ⁊ illaudabilẽ sãguinẽ gn̄abit si diu mulsũ fuerit Ex pascuis multis diuersant̃ mõis. Alia eñ teneris ⁊ recẽtibꝰ ꝑ a scũt herbis. Alia ex siccis ramoꝝ extremitatibꝰ. Alia herbis stipticis. Alia laxatiuis: sicut ẽ scamonea: titimallus: cucumeres siluatici. Que teneris ⁊ recẽtibꝰ herbis aquosuꝫ subtile lac hñt: ⁊ stomacho nociuũ. Siccis ramoꝝ extremis pastoꝝ: minꝰ ẽ aquosuꝫ nõ solutiuũ: ⁊ stomacho ẽ cõgruũ. Inde caprinũ magis stomacho ẽ cõgruũ: q: capre siluaticis herbis pascunt̃ ⁊ ramoꝝ extremitatibꝰ. Cõstat ergo q: q̃ ramoꝝ extremitatibꝰ stiptic̃ vl' frõdibꝰ pascũt̃: lac hñt stõachi cõfortatiuũ ⁊ stipticũ q̃ laxatiuis herbis pascũt̃ lac suũ nocet stomacho mordẽdo sui neruos, ⁊ est laxatiuũ. Nõ ergo lac est dãdũ nisi aĩalis qð laudabili cibo sit pastũ: ne cito i corruptionẽ stõachi mutet̃. Inde Gal'. Lac malũ non solũ corpus corrũpit: sꝫ etiã oẽs laudabiles chimos cõfundit. Dixit ipe se vidisse puerũ lactentẽ: cuiꝰ nutrice mortua successit altera pessimũ lac hñs q: siluaticis vtebat̃ herbis: fames eñ in vere fuit i illa ciuitate: corpꝰ ergo pueri repletũ ẽ pessimis pustulis. h̃ inde Gal'. certificauit ꝙ quoscũqꝫ eisdẽ herbis comedẽtes repit postulatos cẽvidit. aliq̃ñ aũt capre frõdes glãdiũ ⁊ silũa stiptica pascũt: ⁊ ita fit stõachi cõfortatiuũ ⁊ stipticũ. aliq̃ñ laxatiua ⁊ acuta: ideo lac laxatiuũ ⁊ nocitiuũ stomacho. Ex tpibus aũt lac diuersat̃ mõis multis: q: lac in vere subtiliꝰ ẽ: i initio ⁊ aque assĩlat̃: in fine veris ⁊ i initio estatis tẽperantior ⁊ laudabilior cibus erit. in fine estatis ⁊ in initio

autũni grossio: ⁊ minꝰ aquosus fit. Cã ꝙ in initio veris aĩalia sunt vicina parturitiõi: ⁊ iõ subtiliꝰ ⁊ aquosius: q: aquosi hũores adunant̃ i aĩalibꝰ tpe ptꝰ: qm̃ os matricis claudit̃: qd̃ cũ fit ⁊ vicinat̃ iã partui: necesse ẽ lac hũoribꝰ his cõmisceat̃: ⁊ iõ aquosuʒ ẽ hoc i tpe nocitiuũ stomacho fastidiũ mouẽs: ⁊ nocumẽtũ stomachi emolliẽs asperitatẽ ⁊ lubricãs: ⁊ tñ ventrẽ laxãs. Sed post dies. xl. vsq; in fine veris i initio estatis: illa hũiditas grossa cõsumit̃ ⁊ obediens tẽperat̃ actiõi nature: pfecte eñ i mamillis digerit̃: ⁊ laudabilis ⁊ nutribilis efficit̃. In fine vero estatis: ⁊ i initio autũni calor augmẽtat̃ aeris: ⁊ pars substãtialis desiccatur hũiditatis: sic hũiditas minorat̃ ⁊ ingrossat̃ lactis tẽperamentũ exeũtis: fit eñ grossum ⁊ durũ ad digerendũ ⁊ stipticũ: vñ hmõi lactis spẽs in stomacho maxime coagulat̃: ⁊ pessime infirmitates gñant̃: q: fumo caput ascendẽte fiũt suffocatiõis anhelitꝰ: ⁊ doloris capitis cãe. Si aũt ad finẽ deuenerit autũni hũiditas sua substãtialis ꝓpria ꝯsumit̃ ⁊ ingrossat̃: neq; ita iã liqdũ efficit̃. Inde hermes ait: lac tñ ẽ humidũ cuʒ parturit̃: ⁊ post paulatim indurat̃ ⁊ igrossatur ⁊ qsi coagulat̃. Dicet tñ aliq: quare coagulatũ ⁊ grossiꝰ ẽ parturiẽtibꝰ aĩalibꝰ vicinũ: cũ ante dixisset subtiliꝰ eẽ qd̃ ẽ vicinũ partui. Dicimꝰ coagulatũ i mamillis tãdiu imorat̃ donec calor naturalis ꝯfortet̃ intus ⁊ calore aeris hũiditas ꝯsumit̃. Si eñ cũ ad mamillas venerit: vel post diẽ vnũ emulgeat̃: liqdiꝰ alio lacte inuenit̃: ſʒ tãdiu in mamillis imorat̃ quo ab humiditate sua ꝯsumpta grossiꝰ efficiat̃. Ex nouitate et vetustate lac diuersat̃ tripl̃r: aut nouiter mulsuʒ: aut iã diu: aut mediũ. Nouiter mulsum magis ẽ calidũ: ⁊ tẽperatũ cũ nature sãguinis sit vicinũ. ad cõparationẽ g̃ alteriꝰ lactis laudabilior nutribilior cibꝰ erit maxie acceptũ ſʒ ꝙ opʒ. Lac eñ iã diu mulsũ ⁊ naturã lactis dulcis egressuʒ ad frigiditatẽ accessit iã ⁊ siccitatẽ naturalẽ sicut acetũ erit vinuʒ. Ad qd̃ lac cũ deuenerit: ad digerẽdũ stomacho calido durũ erit. Quãto g̃ duriꝰ frigido calido tñ stomacho ſʒ medicinã paꝝ ꝓdest. Mixtũ eñ acceptũ grossũ ⁊ malũ dat nutrimẽtũ: i renibꝰ etiã ⁊ vesica arenã lapidis gñat. maxie si stomachus cibis nõ mũdificatꝰ fit: nõ tñ sicut dulce coagulat̃ i stõacho: q: iã due q̃litates sibi ablate sunt hũiditas ⁊ caliditas vñ auferĩ coagulatio. Lac iter h̃ duo mediũ tardiꝰ q̃ dulce ad digerẽdũ ⁊ velociꝰ q̃ acidũ. Ablata g̃ butyrositate nutribiliꝰ erit alio lacte: ⁊ maxime vaccino. Coagula ex grossitie sua ad digerẽduʒ dura ⁊ peioris cibi aliqñ grossos hũores gñant: cito faciũt fastidia. maxime sine melle vel aliq dulcedine comesta: ad itestina eñ veniẽtia grauãt ex g̃ssicie sua ⁊ cogit̃ expl̃tiua ad expellẽdũ ea velocit̃: ⁊ inde accidẽtalr̃ fit licterie cã. Que aũt i aq̃ sunt cali. meliora sũt ⁊ hũidiora q̃ p fociũ idurata: ꝙ si aliq̃s aliquãtulũ cõederit vl̃ q̃lit cũq; vsꝰ fuerit pessimũ dat nutrimẽtũ.

¶ Iã egit de natura lactis ⁊ de diuersitate subaꝝ eiꝰ ⁊ de electiõe eiꝰ ⁊ de cõpatiõe genep eiꝰ: ⁊ de diuersitate eiꝰ rõne dispositionũ subē. Agit aũt i hac pte de lactis diuersitate rõne particulariũ ꝯditionũ eiꝰ: ⁊ deĩde accedit ad determinatiõeʒ nature coaguli. Sũt igit̃ i pñti lectiõe due ptes. In q̃ꝝ pria agit de lactis q̃dã diuersitate penes pticulares ꝯditiões. In scd̃a agit de natura coaguli. Pria aũt pars in duas diuidit̃. In q̃ꝝ pria assignat distĩctiõeʒ ꝯditionũ penes q̃s lac diuersat̃. In scd̃a ꝓsequit̃ de eius diuersitate iuxta singulas ipsaꝝ. Pria aũt ps ẽ indiuisa: ſʒ scd̃a diuidit̃ in q̃tuor: ſʒ ipaꝝ numeꝝ. In quaꝝ pria agit de diuersitate lactis a pte nature aĩaliũ. In scd̃a a pte pascuoꝝ. In tertia a pte tẽpoꝝ anni. In q̃rta a parte nouitatis ⁊ vetustatis. Sũt igit̃ in pñti lectiõe ptes sex. In q̃ꝝ pria distĩguit q̃tuor ꝯditiões penes q̃s diuersificat̃ lac. In scd̃a s. in hac: Ex natura aĩalis ⁊c. ꝓsequẽs de eiꝰ diuersitate penes eas agit de eiꝰ diuersitate a pte nature aĩaliũ. In tertia. s. i hac: Ex pascuis mris ⁊c. a pte pascuoꝝ. In q̃rta. s. i hac: Ex tpibus anni ⁊c. a pte tẽpoꝝ ãni. In q̃nta. s. i hac: Ex nouitate ⁊ vetu. ⁊c. a pte nouitatis. In sexta. s. in hac: Coagula ex grossitie ⁊c. agit de natura coaguli: q: lactis hʒ naturã ⁊ in lacte opationẽ efficit. ¶ Circa pmã ptẽ dicit ꝙ lac diuersat̃ q̃drupl̃r. ex natura aĩalis ex pascuis: ex etate aĩal̃: ex sua nouitate ⁊ vetustate. Circa scd̃aʒ ptẽ agẽs de pria diuersitate dicit ꝙ lac sequit̃ naturã aĩalis i cõplexiõe ⁊ sua bonitate ⁊ malicia. Circa tertiã ptẽ agit de eiꝰ diuersitate rõne pascuoꝝ. Hec aũt ps diuidit̃ i duas. In q̃ꝝ pma assignat pascuoꝝ differẽtias. In scd̃a. s. in hac: Que teneris ⁊c. assignat eiꝰ diuersitatẽ iuxta illas dr̃ntias. Dicit g̃ ꝙ q̃dã aĩalia pascũt̃ herbis teneris: quedã siccis: quedam ramis extremis: quedã herbis laxatiuis sicut titinallo ⁊ filibꝰ: q̃dã stipticis. Scd̃a aũt ps diuidit̃ in q̃nq;. Pmo eñ assignat naturã lactis ratione herbaꝝ teneraꝝ: ⁊ h̃ est aquosum. Scd̃o rõne siccaꝝ ⁊ ramoꝝ: ⁊ h̃ est minꝰ aq̃sum: ⁊ h̃ ptʒ i capno. Tertio rõne stipticoꝝ: ⁊ ẽ siccũ stomachũ ꝯfortãs. Quarto rõne laxatiuaꝝ q̃ stomachũ defectãt ⁊ lediũt. Quĩto inducit. H. de his loquentẽ: ⁊ dantẽ experimentũ in puero ꝓuo lacte nutrito. Circa q̃rtã partẽ assignat eiꝰ diuersitatẽ a pte tẽpoꝝ anni. Hec aũt ps diuidit̃ in duas. In q̃ꝝ pria assignat diuersitatẽ. In scd̃a. s. i hac: Cã q: i initio ⁊c. assigt eiꝰ cãm. Dicit igit̃ ꝙ in pncipio veris ẽ lac aq̃sum: i fine vero bñ digestũ: in pncipio estatis grossuʒ: in autũno grossiꝰ. Deĩde assignat cãʒ. Hec aũt ps diuidit̃ i duas. In q̃ꝝ pria assignat hãc cãʒ. In scd̃a. s. i hac: Dicet tñ aliq. mouet q̃stionẽ. tota aũt sñia cãe ẽ maior vl̃ minor calor ſʒ tpis diuersitatẽ. Hec aũt eadẽ cã est a pte tpis ptui ꝓpĩquioris vl̃ remotioris: qd̃ aũt talis ẽ cũ coagulũ qd̃ ẽ ex lacte qd̃ est colustrũ fit ꝓximũ ptui ⁊ lac qd̃ ẽ ꝓximiꝰ ptui liquidius est sicut dictũ ẽ prio: q̃re ipʒ fit coagulantꝰ ⁊ spissiꝰ. Soluit aũt dicẽs ꝙ cã huiꝰ ẽ: q: ꝓpt̃ magnã morã i mamillis diu excoquitur ⁊ ispissat̃: si aũt stati postq̃ ad mamillas de nouo venit ab illis extrahat̃ liqdiꝰ iuenit̃. Circa q̃ntã ptẽ agit de lactis diuersitate a pte nouitatis ⁊ vetustatis distĩguẽs eiꝰ dr̃ias. quoddã eñ est nouũ: quoddã est vetꝰ: ⁊ quoddã mediũ. Pmo agit de nouo dicẽs ꝙ calidiꝰ ẽ ⁊ magis nutrit. Scd̃o de veteri qd̃ frigidiꝰ est ⁊ minꝰ nutriẽs calidis corpibꝰ cõpetẽs. Tertio de medio qd̃ hʒ virtutes diuersas ſʒ ꝙ plꝰ vl̃ minꝰ ad extremitates accedit. Circa sextã ptẽ agit de coagulo ⁊ duo itẽdit. Pmo dic̃ ꝙ ẽ dure digestiõis stomachũ ⁊ intestina lubricãs. Scd̃o dicit de ipsiꝰ appatu ꝙ suspensuʒ sup aquã calidã meliꝰ ẽ suspẽso ad ignẽ ꝓpter hũiditatẽ acq̃sitã: nã h̃ dat pessimũ nutrimẽtũ. ¶ Circa partẽ istã tria inquirunt̃. Primũ est de substãtijs lactis. Scd̃m ẽ de opatione lactis. Tertiũ de cõparatiõe lactis ⁊ specierũ adinuicẽ.

¶ Circa pmũ ꝓcedit̃ h̃ mõ: q̃rit̃ de sero vtrũ sit cõplexionis sicce an hũide: ⁊ vr̃ ꝙ sicce: sicut eñ ex defectu caloris naturalis i aceto ꝓducit̃ acetositas sil̃r i sero: ſʒ i aceto aduenit sil̃ siccitas cũ frigiditate: g̃ serũ ẽ sicce nature. Scd̃a rõ h̃ ẽ: sicut dictũ ẽ materia seri est aq̃sitas: q: currit cũ sãguine ad mamillas ⁊ fieret vrina si vias tales teneret: ſʒ aq̃sitas q̃ cũ sãguine currit ẽ multũ sicca: g̃ cũ serũ gñet̃ ex hmõi aq̃sitate manifestũ ẽ ꝙ ẽ sicce nature. Tertia rõ h̃ ẽ: oẽ acetosũ seq̃t̃ frigi. ⁊ sic. sicut pʒ i vua acerba: ſʒ serũ est acetosũ: g̃ seq̃t̃ frigi. ⁊ sicca. g̃ ẽ frigidũ ⁊ siccũ. Ad oppositũ: nihil qd̃ laxat lubricãdo ẽ nature sicce: ſʒ potiꝰ hũide: ſʒ serũ laxat lubricãdo feces: g̃ ẽ nature hu. Scd̃a rõ h̃ est: nihil qd̃ gñat̃ p seq̃strationẽ ptiũ hũidaꝝ a ptibꝰ siccis stipticis ẽ nature sicce: ſʒ potiꝰ hũide: ſʒ serũ ẽ hmõi: q: aq̃a separant̃ a terrestribꝰ in q̃bꝰ est stipticitas ⁊ sicci. g̃ serũ est nature hu. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ seruʒ ẽ frigi. ⁊ hu. ⁊ nõ sic. tñ cũ ptibꝰ aq̃sis sil̃ hʒ v̄tutẽ quandã ptiũ calidaꝝ ⁊ siccaꝝ ⁊ acutaꝝ. Ad rõnẽ pmã i ꝯriũ dicẽdũ ꝙ nõ ẽ sil̃e de aceto ⁊ de sero: differt eñ gñatio seri ⁊ aceti. In gñatiõe eñ aceti ẽ corpꝰ calidũ naturalr̃ ⁊ cõmixtio ptiũ cũ ebullitiõe vñ redit ad pstinũ statũ quẽ habuit i vua acerba ⁊ iõ cõcipit quãdã acetositatẽ: vñ i ista ebullitiõe fit ptiũ terrestr. cõmixtio cũ ptibꝰ aq̃sis ⁊ iõ valde sic. ẽ. Alr̃ eñ ẽ de sero: gñat̃ eñ p seq̃stratiõeʒ ptiũ terrest. cũ ptibꝰ aq̃sis: ⁊ iõ nõ accidit ei natura stipticitatis neq; siccitatis.

Ad scdm dicendū φ q̄uis serū gn̄af ex aq̄ q̄ cū sanguine currit: illa tn̄ aqua in mamillis colatur: vn̄ non remanet terrestre: et sic non est siccum. Tertia ratio soluit: q: acetositas duplex est. Que dam eni est q̄ admiscet stipticitati sicut in vua acerba et aceto: et talis est cū vehemēti siccitate. Est alia q̄ nō cōmiscet stipticitati sicut in succo maligranati: et hmōi acetositas nō est cū siccitate: talis vo acetositas est in sero: et ideo est humidū et non siccum ¶ Scdo querit vtrū serū sit subtiliꝰ in suba φ acetū: et vr φ sic: illud ꝓpter est subtiliꝰ in suba qd̄ p maiorē seqstrationē partiū terreiriū ab aqsis gn̄af: sȝ serū gn̄af p seqstrationē partiū terrestriū ab aquosis maiorē φ acetū: ḡ serū subtiliꝰ est aceto. Ad oppositū: qd̄ ex subtiliori materia gn̄af subtiliꝰ ē: sȝ acetū ex sub tiliori materia gn̄af: ḡ subtiliꝰ est. Scda rō hec est: dicit. G. i lib. de simplici medicina: illud ē subtile qd̄ diuidit in partes paruas et de facili penetrat: sed acetū est hmōi respectu seri: ḡ est subtiliꝰ sero. Ad h̄ dicendū φ acetū est subtiliꝰ sero. Ad rōne dicendū φ q̄uis serū p seqstrationē gn̄af et acetū p cōmixtionez: dicimꝰ tn̄ φ in gn̄atiōe aceti duplex ē motꝰ. Primꝰ motꝰ est motꝰ ebullitionis: et h̄ mō est pmixtio partiū impurarū cū puris. Scds motus est motꝰ seqstratiōis in quo ptes ipure residēt: et h̄ mō sub tiliꝰ est acetū φ serū. Vn̄ notādū φ triplex ē subtilitas. Pria est nimia tenuitas: et h̄ mō aq̄ dr̄ subtilis. Scda est peruietas: et hoc mō serū subtiliꝰ ē aceto: et h̄ mō sic vinū subtiliꝰ ē aceto. Tertia est penetrabilitas: et h̄ mō acetū subtiliꝰ est sero: q: magis penetrat: et h̄ mō accipit medicus. ¶ Tertio q̄rit cū acetū ex vino generet sicut serū ex lacte: q̄re acetū turbidiꝰ ē vino: serū vo clariꝰ lacte. Ad h̄ dicēdū φ differt gn̄atio seri et aceti: q: in gn̄atiōe aceti ɔcurrit ebullitio partiū a calore putrefaciēte: et ebullitio hec permiscet partes ipuras cū puris: et iō totū grossiꝰ et turbidius efficit: et iō acetū turbidiꝰ est vino: serū vo gn̄af p solaȝ seqstrationē partiū subtiliū a grossis: et iō clarū remanet et iō clariꝰ est lacte. ¶ Quarto q̄rit vtrū serū habeat virtutē laxādi: querit ḡ vtrū laxet vel restringat indifferēter in aliq̄ casu: et vr φ nō laxat absolute: silis est actio aceti et seri: sed tn̄ differt fm magis et minus: sed acetū q̄n inuenit ventrē inanitū fecibꝰ ɔstipat fȝ ysaac q̄n inuenit plenū laxat: ḡ silr serū aliq̄n restringet. Ad oppositū est qd̄ dicit auctores. s. φ semp laxat. Ad hoc dicēdū φ semp hȝ virtutē laxādi essentialē: sed acetū hȝ virtutē laxādi accidentalē: et cā huiꝰ est: q: serū est nature frigide et hūide: et iō leniēdo semper laxat: acetū vo hȝ virtutē stipticā: et iō naturaliter restrigit: tn̄ q: est subtilis sube, et penetratiōis: diuidit hūores quos inuenit et diuidēdo laxat: sȝ hoc est p accidēs: nō eni hoc facit nisi q̄n est multitudo humoꝝ in corpe. ¶ Quīto q̄rit de suba caseata: et videt φ ysaac ɔdicat sibipsi: dicit eni in dictis particularibꝰ φ oīs caseꝰ vel malus est: sed hic dicat q̄n accipit cū tribꝰ substantijs: tūc incipit suba caseata nutrire: et dat bonū nutrimētū et auget carnē et sanguinē laudabilē gn̄at: ḡ ɔdicit sibipsi. Ad h̄ dicēdum φ substātia caseata ē in duplici statu. Primꝰ est q̄n in lacte cū substātia butyrosa et serosa hoc mō caseꝰ recipit teneritatē et ponit laudabilis nutrimenti: et hoc mō intelligit ysa. in lib. isto. Scdus statꝰ est q̄n extractꝰ est caseꝰ a substātia butyrosa et serosa: et hoc mō illaudabilis est nutrimēti: q̄m nature terrestris est. ¶ Circa scdm pcedit hoc mō: querit cū lac ethicis cōpetat vtrū cōpetat eis īmediate emulsum: ysa. eni docet remouere acumē lactis q̄n dȝ eis exhiberi: et sic pȝ φ nō cōpetit eis nouū. Ad oppositū est qd̄ dicit Auicē. φ nouiter mulsuȝ dȝ eis exhiberi: vn̄ sub iūgit φ si posset patiēs sugere ex vberibꝰ meliꝰ eēt. Dicit etiā ysa. φ ita recēs dȝ eis exhiberi φ ab aere nō tāgaf. Itē tale lac dȝ exhiberi qd̄ hūectet et hūiditatē acqrat in corpe: sed nouiter mulsuȝ est hmōi fm Rasis: ḡ nouiter mulsuȝ dȝ eis exhiberi. qd̄ cōcedimꝰ. Ad rōnem in ɔriū dicendū φ duplex est calor in lacte. Quidā est naturalis mulcebris suauis ɔseruās dulcedinē: et hic dȝ retineri: et hūc habet in sua nouitate: cū hmōi lac est nouiter emulsum: et tale dȝ exhiberi. Est alius calor acutꝰ mordicatiuꝰ q̄ adheret sero: et hūc docet auctores remouere. ¶ Scdo q̄rit de lacte exhibito in fluxu vētris: q: dȝ cōmisceri cuȝ aq̄: et postea debet poni lapis ardēs vt aqua remoueaf: et videt ɔriū: calidū educit partes extra q̄ calidiores existunt: ḡ cū partes lactis sint aptiores ad caliditatē φ partes aque: potiꝰ dȝ exhiberi ps lactis φ aque. Ad h̄ dicēdū φ cū dȝ dari in fluxu vētris: dȝ dari cū substātia caseata et butyrosa: q: butyrosa sua glutinositate claudit poros et oppilat ne magna fiat resolutio: caseata vo nutrit: serosa vo remoueri debet: et cum serosa dȝ poni aqua vt totū educaf. Ad rationez dicendū φ in lacte sunt due ptes: quedam subtiles: et quedaȝ grosse, et subtiles resoluunf: q: subtile et tenue de facili resoluitur: sicut habetur in lib. de mali cia cōplexiōis. ¶ Tertio q̄rit per quā viā lac venenis cōpetat: q: nihil qd̄ de facili ɔuertit ad humores corruptos innaturales venenis cōpetit: sed lac est hmōi: q: conuertit ad oēm materiā quam inuenit in corpore: ergo lac non competit cōtra venenū. Contrariū dicunt auctores φ lac valet contra venenū et maxime butyrū: vnde dicit Ras. butyrū mortiferꝰ viperarū et venenis acutis ɔfert. Ad hoc dicēduȝ φ lac cōpetit ī venenis: sȝ ea q̄ cōpetūt in venenis sunt mltis modis: quedā ɔfortādo: quedā alterādo. sicut ɔ venena calida valent medicine frigide: et calide ɔ frigida: quedā ɔsumēdo sicut tyriaca ɔ venena calida: quedā oppilādo: et hoc mō nuces valēt ɔ venenū: q: vias p quas venenū natū est venire ad cor oppilāt: et hoc modo lac cōpetit in venenis. ¶ Quarto q̄rit q̄ūo lac cōpetit leproso: in ipso eni humores sunt corrupti et putrefacti: ergo cū lac de facili ɔuertaf ad humores quoscūq; in corpe repertos: ergo lac non cōpetit leprosis. Ad hoc dicendū φ in lepra sunt due nature. s. morbus et accidēs cōtra igitur morbū non cōpetit lac: q: de facili est cōuertibile ad humores putridos et corruptos: cōtra tn̄ accidēs cōpetit. sunt eni in leproso tria accidētia. strictura pectoris: et difficultas anhelitꝰ: hoc est raucedo vocis: et canetū. i. locutio cū naribꝰ: et q: oīa ista accidētia iuuat lac iō pcipit Auicē. dari. ¶ Circa tertiū pcedit hoc mō: et querunf duo. Primū est vtrū lac sequaf naturaȝ aīalis cuiꝰ est. Scdo de diuersitate lactis a parte nature pascuoꝝ. ¶ Circa primū pcedit hoc mō: querit vtrū lac sequit naturā aīalis cuiꝰ est: et videt φ sic. Dicit eni ysaac φ lac sequit naturā aīalis cuiꝰ est: sȝ natura aliq̄n est laudabilis: aliq̄n illaudabilis: ḡ silr lac ē aliq̄n laudabile: aliq̄n illaudabile. Hoc etiā ɔfirmaf p h̄ φ lac gn̄atur ex supfluitate nutrimēti aīalis: q: ex supfluitate sanguinis: sed sanguis sequit naturā aīalis cuiꝰ est: et ita si caro est laudabilis et lac laudabile: et si illaudabilis et illaudabile. Ad hoc diuersi diuersimode respōdent: dicūt eni quidam φ lac sequit naturā aīalis cuiꝰ est: sed hoc pōt eē duplr: q: vel sequitur naturā totiꝰ: vel partis sicut naturā mamillarū. dicūt ergo φ lac sequit naturā aīalis cuꝰ est rōne partis. Alij aliter dicūt φ lac sequit naturā aīalis fm quandā viā priuationis. hoc mō dicimꝰ φ aīalia male carnis ꝓducūt lac bonuȝ. nutrit eni caro eoꝝ ex terrestri grosso supfluo: vn̄ totū grossum et supfluū in nutrimentū carnis cedit: subtile vo in lac: et iō lac bonū. Nos aūt dicimꝰ φ duplex est natura in aīali illaudabilis carnis. Prima natura est substātialis et radicalis: et hec est melācholica et grossa. Scda est natura hūiditatis q̄ in ipso ɔtinef: et hec est pure nature: hec est in capra: et hāc mō ponimꝰ: cuiꝰ signū est φ agnꝰ cū est iuuenis illaudabilis est ꝓpter suā teneritatē et hūiditatē. ¶ Scdo q̄rit de lacte mulieris vtrū sit laudabilis nutrimēti: et videt φ non: oē eni aīal habēs carnē grossam lac laudabile ꝓducit: et causa est: q: grossum in nutrimentū ɔuertit et subtile in lac: et iō lac bonū: ergo aīal carnis subtilis: lac illaudabile et pessimū producet: sed caro mulieris est hmōi: ergo lac eius est illaudabile. Cōtrariū dicunt auctores φ est tēperatū in summo. Ad hoc dicendū φ diuersificatur natura animalis: est eni quoddā animal cuius substantia carnis et hūiditas est eiusdem tēperamenti: et tale animal est mulier: vnde q: humiditas tēperata est: illud qd̄ generaf ex hūiditate est tēperatū et illud est lac: et iō est tēperatū. Aliud ē aīal cuiꝰ hūiditas est subtilis tēperata: suba vo carnis est grossa sicut pȝ ī vacca et capra: et iō cū lac a carne nō gn̄ef: sȝ ab humiditate: et humiditas est subtilis et tēperata: ideo lac est bonū et temperatū. ¶ De lacte caprino querit vtrū sit subtile: et videt φ nō: q: ex aīali grosso ꝓducit: ergo nō est subtile: tamē ponit ysa. cōtrariū: q: ponit ipm post feminēū. Ad h̄ dicēdū φ subtile est. Ad rōnē dicendū φ ī capra sunt duo ɔsiderāda. Primū est natura carnis. Scdm est natura hūiditatis: et hec vltima bona est et laudabilis. cuiꝰ signū est φ hedus boni nutrimēti est: et q: ex ista hūiditate gn̄af lac: iō lac subtile est et bonuȝ. ¶ Scdo q̄rit vtrū hmōi lac acumē habeat: et videt φ sic: lac

sequit sanguinē ex q̄ gñat: sed sanguis capre est acut⁹: τ maxime capri: frāgit eni adamātē τ lapidē in vesica: g̃ hmōi lac est acutū: τ sic nō erit tēpatū i cōplexiōe. Cōtrariū dicit ysa. q̄ lac capre i cōplexiōe tēperatū est. Ad h̄ dicēdū q̄ sanguis capre est acut⁹: tñ cū venit ad mamillas p virtutē mamillaꝝ tēperat: vñ acumē remouet: sicut videmus in sero qd̄ fit ex eadē hũiditate τ aquositate ex q̄ gñat vrina: τ tñ nō est tāti acuminis sicut vrina cū in mamillis tēperet. ❡ Tertio q̄rit de cōparatiōe hui⁹ lactis ad alia gña lactꝭ: q: ysa. laudat lac caprinū post lac hũanū: τ postea ordinat lac asininū post humanū: g̃ videt sibiipsi ꝯdicere. Ad h̄ dicēdū q̄ laudabilitas lactis est duplex: q: quedā est i tēperamēto triū substātiaꝝ: τ hec in lacte humano: τ post ipm in caprino: nō eni multū h̄z de caseo neq̄ multū de butyro: s; totū tēperatū est. Alia est laudabilitas lactis i subtilitate substātie: τ h̄ mō asininū preponit caprino. ❡ Quarto querit: in eadē lrā ordinat post humanū asininū: τ postea pponit ipm alijs oib⁹: τ sic ꝯdicit sibiipsi. Ad hoc dicendū q̄ in subtilitate substātie duo attendunt. Primū est paucitas caseate sube vł multitudo. Secd̄ est subtilitas triū substātiarū τ vniformitas. A pte igit substātie caseate asininū vltimo ordinat post alia gña lactis: q: min⁹ h̄z de substātia caseata τ plus de aquosa: a pte tñ subtilitatis in trib⁹ substantijs humanū d; pponi: hmōi enim partes sunt eq̄les in illo. ❡ Quinto querit dicit ysa. q̄ hũanum est pmo subtile: post hũanū asininū: τ post cū diuidit a parte sube dicēs lac subtilissimū est hũanū: post camelinū post vo lac caprinū: τ inter caprinū τ camelinū ponit asininū: ergo ꝯdicit sibiipsi. Ad h̄ dicēdū q̄ subtile d: tripl'r. Primo mō in suba τ actiōe: scdo i passiōe: tertio i gñato. S; loquēdo de subtili i actiōe lac camelinū subtili⁹ est: h̄z eni aq̄litatē valde acutā q̄ subtiliat hũores. si loq̄mur i passiōe τ i gñato sic subtili⁹ ē lac asine: q: citi⁹ ꝯuertit in nutrimētū. ❡ Sexto q̄rit de h̄ qd̄ dicit ras. q̄ lac asininū subtili⁹ ē oī lacte: hic vo dicit ysa. ꝯtrā. Ad h̄ dicēdū q̄ ras. nō cōpat ip̄z ad lac hũanū.

❡ Circa scōm q̄rit de diuersitate lactis a parte nature pascuoꝝ: τ q̄rit vtrū pascua possint efficere lac laxatiuū vel restrictiuū: τ vr̄ q̄ nō: dicit Ga. i li. de simplici medicina: de pprietate cibi est vt nutriat mēbra: de pprietate medicine vt alteret naturā nr̄i corpis: nihil igit qd̄ tñ h̄z virtutē passiuā h̄z virtutē actiuā: s; cib⁹ est hmōi: nunq̄ eni agit s; semp patitur: g̃ cib⁹ nō poterit dare lacti vtutē laxādi. Preterea idē videt: q: q̄dā herba sicut titimall⁹ nō laxat aīal brutū sicut caprā: g̃ neq̄ hoīes laxabit: vel si laxat hoīes τ nō brutū: vñ hoc est. Ad h̄ dicēdū q̄ cib⁹ in rōne cibi pōt reddere lac τ carnes laxatiuā. Dicim⁹ g̃ q̄ dispositio dupl'r recipit. Uno mō a natura vtutis agētis. Alio mō recipit a materia in agēte. Primo aūt mō agēs imprimit se materie sicut p; in igne agēte sup ligna. Scdo mō recipit dispositio i igne a materia supra quā agit: sequit eni ignis naturā lignoꝝ: vñ alia ē natura ignis agētis in ligna viridia τ agētis in ligna sicca: τ alia est natura ipsi⁹ agētis in stipulā τ alia in carbonē: cū igit in capra τ in quolibet aīali gñet sanguis p naturā caloris: seq̄t naturā herbaꝝ ex q̄b⁹ gñat sicut agēs dispositionē materie sequit. Ad aliud dicendū q̄ herba nō laxat brutū: s; hoīem: q: sicut dicit Auicē. q̄dā sunt q̄ sunt hoī venenū: τ ab⁹ alij: sicut iusquiam⁹ est cib⁹ passerū: τ iō nō est silē. ❡ Scdo q̄ritur vtrū sal ouib⁹ exhibitū augmētet lac: τ vr̄ q̄ nō: q: nihil qd̄ hũiditatē ꝯsumit augmētat lac: s; poti⁹ destruit ip̄z: sed sal ꝯsumit hũiditatē corpis: g̃ nō augmētat lac. Cōtrariū dicit Arist. i li. de aīalib⁹: q̄ sal exhibitū ouib⁹ τ vaccis augmētat lac. Ad h̄ dicendū q̄ sal augmētat lac. S; notādū q̄ ea q̄ augmētāt lac duob⁹ modis sūt. Uno mō augēdo sāguinē vt cib⁹. Alio mō augmētāt lac diuidēdo τ subtiliādo: τ supfluū cōsumēdo: τ residuū saluādo: τ hoc mō sal augmētat lac.

❡ De caseo. Capi. lviij. ❡ Lectio. xlvij.

Caseus ex trib⁹ substātijs cōponit. Una est lactea. Altera coagulatio. Tertia ex sale. Lac q̄ sicut diximus: ex trib⁹ cōponit: caseitate: butyrositate: aq̄sitate: pter quā ēt i diuisionē case⁹ icidit triplicitatē. Aut eni recēs τ aquosus: aut parū aquosus: τ vetus. Coagulū virtute sui acuminis τ caloris atq̄ siccitatis sibi ꝯnat: q̄b⁹ sua hũiditas finitur: etsi eni coagulatio insepabiliter caseo cuilibet insit: recēti tñ insensibiliter per multitudinē sue hũiditatis: aut sicut inter hũiditatē recētis τ siccitatē veteris medi⁹. Expleta aūt casei diuisiōe de singuloꝝ singula op; r̄ndere parte. ❡ Recēs humores nō malos gñat: cū mediocris iter lac vt caseū sit: retinet eni partim dulcedinē τ aquositatē lactis: τ iō ad digerēdū facilior: τ ad nutriēdū laudabilior: τ vētris solutiu⁹: marīe si sale caruerit multo: qd̄ τ saporositatē sibi auferat τ dulcedinē. vñ. hip. Quicūq̄ caseus tñ saporositatē habuerit: laudabilior erit eo cui salsitudo τ acumē ꝯnat. Salsus eni est nimis desiccatiu⁹ stomacho nociu⁹. Carēs sale ē nutribilior: τ hũectās corp⁹ magis: carnis augmētatiu⁹ τ nō tñ stomacho nocēs nisi mutet stomachi cōplexione ex caliditate in fumositates: vł in acetositates si stomachus fuerit frigid⁹. Si aūt tñ fuerit salsus vt saporositas lactis nō mutet: erit meliusculus τ min⁹ stomacho nocens. Inde. G. case⁹ fit saporosus oī malo sapore carens laudabilior est. Qui aūt case⁹ tñ salis h̄z vt nō mutet saporē: melior est nō salso τ multo sale referto. Salē eni habēs in acetositatē mutari suspicabitur. Multū salis habens fit siccus τ mordēs stomachū: incēdēs sanguinē. Parū salis habēs neq̄ lactꝭ amittens saporē subtilis est: neq̄ facile mutabilis: τ cito est digestibilis. Adhuc recēs case⁹ aut sale carēs aliā h̄z diuersitatē ſm lactis aquositatē. Si eni aquosior: min⁹ est nutritiu⁹ τ velociter egredēs: τ marīe si sine melle sit comest⁹. Parū aquosus magꝭ est nutritiuus: τ marīe sine melle fit ad digerēdū durus. Uet⁹ aūt caseus est acutus τ siccissimus: vñ ad nutriēdum est grossus τ corruptibilis: ad exeundū stomacho durus est: q: lactis aquositas sibi est ablata: acumē aūt τ siccitas coaguli ei ꝯnat: vñ τ subtilitatē exijt: τ incensionē subijt. Ideoq̄ supfluitas corpis nō ita inde subtiliat: sicuti q̄busūbet alijs subtiliātib⁹: duob⁹ tñ modis ei nocet. Uno q: corruptio τ grossicies nutrimēti supfluitatē suā ingrossat τ corrūpit. scdo: q: acumen coaguli repugnat oib⁹ alijs iuuātib⁹: τ in nocumentū peius ipsa iuuātia ꝯducūtur. Uñ si in grosso corpe inueniunt hũores in renib⁹ τ i vesica pariūt lapides. Ca eni lapidū adunatio est grossoꝝ humorū calidoꝝ τ incēsoꝝ: q̄ duo case⁹ i se h̄z. quāto magis g̃ nocebit si aliā grossitudinē habuerit apparentē. Est ergo case⁹ vitādus ita vet⁹: nullū eni affert iuuamentum: neq̄ est nutritiu⁹: neq̄ cito digestibilis: neq̄ bonū sanguinē gñans: neq̄ ventrē humectās: neq̄ naturā puocās: sed plurimū hũiditatē desiccās: strigēs naturā: cito in incēsionē se mutās: τ humores corpis incēdēs: τ reb⁹ subtiliātib⁹ ꝯrāās. Case⁹ inter veterē τ nouū medi⁹: est mltū τ fortiter nutriēs. Multū q: grossicies lactꝭ facit caseū. fortiter q: calore naturali idurat⁹ velocit: cui tñ magꝭ calor ꝯnat naturalꝭ: tāto pl⁹ durescit. diuersitas tñ ſm noui τ veterꝭ mediocritatē τ cui attinet extremitatū. Inde hipp. case⁹ inq̄t tripl'r est diuersus: dur⁹ est τ grossus. est τ adeo siccus: vt cito in puluerē redigat: τ est pre siccitate sua spōgiosus: peior ceteris q̄ facile frāgitur: sue eni vnctuositatis substātialis humiditatis cōsumptiones significant. Secūdus i malignitate est durus. Sed

tm̄ vnctus multā vnctuositatē hr̄e se testaꝶ. Laudabi
lioꝛ caseꝰ vnctuosus: ꝫ tm̄ rarus ⁊ spōgiosus: si tm̄ sit
recēs. Inde Diasco. Recēs humectat ventrē: vetus
stringit: maxie elixatꝰ: ⁊ si ab aq̄ extractꝰ asseꝶ. Ga.
Caseꝰ mollis subtilioꝛ ⁊ ad digerēdū ceteris facilioꝛ.
Durꝰ atq̃ grossius tardiꝰ digeriꝶ. Intelligimꝰ ex ru
ctuationibꝰ: cuiꝰ eīm ructus paulatī ⁊ cito inde ꝓij-
citur: ⁊ cito digestibilis: ⁊ exire velociter significaꝶ.
Qui durꝰ est ⁊ ructu dissoluiꝶ: grossiciē significat: et
tardā digestionē. Vetus ergo caseus naturaliter du-
rus est: ⁊ ad digerendū tardus.

¶ Cū lac cōponaꝶ ex substātijs serosa: butyrosa: ⁊ caseata.
Iste tres substātie ab ipso extrahunꝶ ꝑ artificiū. Agit ergo
de illis ꝓut sunt in lacte: in hac parte agit de caseata extra-
cta ab ipso. Agit igiꝶ in hac parte de natura casei. Hec autē
pars spectat ad p̄ntē lectionē. Diuidiꝶ aūt hec ps ī duas.
In quarū prima assignat casei diuersitatē a parte suaꝝ sub
stantiarū ex qbꝰ cōponiꝶ. In scd̄a assignat eiꝰ diuersitatē a
parte nouitatis ⁊ vetustatis. Pꝛīa nō diuidiꝶ. Scd̄a aūt di
uiditur in duas. In quaꝝ p̄ma assignat distinctionē casei ꝑ
nouū: veterē ⁊ mediū: ⁊ deīde de singulaꝝ drīaꝝ natura ꝓ-
sequiꝶ. In scd̄a inducit auctoꝛitates circa casei naturā. Pꝛi
ma aūt pars diuidiꝶ in duas. In quaꝝ p̄ma distinguit casei
drn̄tias ratiōe nouitatis ⁊ vetustatis ⁊ mediocritatis. In
scd̄a de singulaꝝ drn̄tiaꝝ natura ꝓseqtur. Pꝛīa nō diuidiꝶ:
sed scd̄a diuidiꝶ in tres ſm̄ tres drīas. In pꝛīa agit de natu
ra casei noui. In scd̄a de natura veteris. In tertia de natu-
ra mediocris. Sūt igiꝶ in p̄nti lectiōe partes sex. In quarū
prima assignat casei diuersitatē rōne triū suarū substātiaꝝ.
In scd̄a. s. i hac: Preter quā etiā diuisionē caseꝰ ⁊c. assignat
casei diuersitatē penes nouitatē: ⁊ vetustatē ⁊ distīguit eiꝰ
drīas. In tertia. s. in hac: Recēs hūoꝛes nō malos ⁊c. pꝛo-
seq̄ns de singularū natura differētiaꝝ: agit de natura recē
tis. In q̄rta. s. i hac: Vetꝰ aūt caseꝰ est acutus ⁊c. agit de na
tura veteris. In q̄nta. s. in hac: Caseꝰ inter veterē ⁊ nouum
mediꝰ ⁊c. agit de natura medij inter nouū ⁊ veterē. In se-
xta. s. i hac: Inde hippocrates caseꝰ inq̄t ⁊c. inducit auctoꝛi-
tates circa naturā casei. pꝛīo hippo. scd̄o ruffi. tertio ga. Cir-
ca pꝛimā partē dicit ꝙ tres sunt substātie in caseo. Pꝛīa est
ex parte lactis. Scd̄a ex parte coaguli. Tertia ex parte salis.
Scd̄o diuidēs substantiā lacteā: dicit ꝙ cōponiꝶ ex tribꝰ: ex
caseata: serosa: ⁊ butyrosa. Circa scd̄aꝫ partē diuidit caseuꝫ
in recentē aquosum: veterē: durū: ⁊ mediū. Circa tertiā par
tem agēs de recēti q̄nq̃ intēdit. Pꝛimo dicit ꝙ laudabilio-
ris est nutrimēti cū tēperatꝰ sit. Scd̄o inducit hippo. dicētē
ip̄m salito esse melioꝛē: ⁊ minꝰ stomacho nocere: nisi ꝓpꝶ ca-
loꝛē stomachi in stomachū resoluentē ꝓpter frigꝰ in acetosi
tatē ꝯuertaꝶ. Tertio dicit ꝙ parū salitꝰ ē melioꝛ. Quarto in-
ducit gal. dicētē hoc. Q̄uīto assignat casei recētis diuersita
tem rōne maioꝛis aquositatis ⁊ minoꝛis ſm̄ quā magis vel
minꝰ digeriꝶ comestꝰ cū melle vel sine ipso. Circa q̄rtā par-
tem agēs de natura casei veteris tria intēdit. Pꝛīo dicit ꝙ
siccus ⁊ acutꝰ est mali nutrimēti ꝓpter v̄tutē coaguli ⁊ hūi-
ditatis ꝯsumptionē. Scd̄o inducit eiꝰ duo nocumēta. Pꝛi-
mum est q: ꝓpter sui grossiciē supfluitates intestinoꝝ ⁊ mē
broꝝ ingrossat. Tertio ostēdit ꝙ ꝓpꝶ sui nocumentū ⁊ inu-
tilitatē eiꝰ euitari dꝫ. Circa quintā partē agēs de caseo me-
dio: pꝛimo dicit ꝙ multū nutrit ꝓpter suā grossiciē: foꝛtiter
ꝓpter eiꝰ foꝛtē coagulatiōeꝫ a caloꝛe ī mēbꝛis. Scd̄o dicit ꝙ
diuersaꝶ ſm̄ maioꝛē ⁊ minoꝛē accessum ad extrema. Circa se
xtam partē q̄ est de auctoꝛitatibꝰ sunt tres ptes. In quarū
pꝛīa inducit hippo. dicentē ꝙ cū caseꝰ quidā sit durꝰ: quidā
minꝰ durus: quidā mollis. durus puluerizabilis ꝓpter hu-
miditatis cōsumptionē est peioꝛ. alius minꝰ durꝰ est malus
laudabilioꝛ est mollis rarus ꝓpter humiditatē ⁊ molliciem.
In scd̄a inducit diasco. dicentē de recēti ꝙ ventrē hūectat
vetꝰ restringit cū elixaꝶ ⁊ deinde assaꝶ: q: tūc humiditate cō
sumpta fit stipticus. In tertia inducit ga. dicētē ꝙ caseꝰ re-
cens magis subtilis ⁊ digestibilis est: durꝰ minꝰ: ⁊ hoc pꝫ ꝑ
ructatū citiꝰ vel tardius resolutū ⁊ dissolutū per quē maioꝛ
vel minoꝛ grossicies vel subtilitas designaꝶ: vetus autē in-
digestibilis est. ¶ Circa partē istā q: relictū est superius in-
discussum: q̄riꝶ pꝛimo de coagulo: ⁊ q̄riꝶ de necessitate coa-
guli quibꝰ aīalibus debeaꝶ coagulū. Scd̄m de gn̄atiōe coa
guli. Tertiū est de operationibꝰ eius ⁊ effectibus.

¶ Circa pꝛimū queriꝶ vtꝝ oī aīali debeaꝶ coagulū: ⁊ videꝶ
ꝙ sic: coagulū est lac coagulatū in stomacho aīalis lactātis:
sed lac sitr recipit coagulationē in mamillis a caloꝛe natura
li mamillarū: sed in oī aīali possibile est lac coagulari in ma-
millis: ḡ sitr possibile est ꝙ in oī aīali coaguleꝶ in stomacho:
⁊ sic in oī aīali poterit eē coagulū. Ad oppositū est qđ dicit
pħs lib. de aīalibꝰ ꝙ coagulū solū debeꝶ aīalibꝰ rumināntibꝰ.
Ad hoc dicendū ꝙ coagulū nihil aliud est ꝙ̄ lac coagulatuꝫ
in stomacho aīalis lactātis anteꝙ̄ lactet vel anteꝙ̄ nutrimē
tum recipiat. Ad rationē dicendū ꝙ duplex est genꝰ aīaliuꝫ.
Quedā eīm sunt aīalia in qbꝰ sunt hūiditates frigide liq̄de:
sicut aīalia nō rumināntia vt poꝛcus equꝰ ⁊ silia: ⁊ ī talibꝰ est
medulla frigida ⁊ hūida ⁊ sitr pinguedo: ⁊ iō cū in talibꝰ nō
sit hūiditas apta ad coagulationē: iō in talibꝰ aīalibꝰ nō est
coagulū. Alia v̄o sunt aīalia in qbꝰ hūiditates sunt sicce vt
rumināntia vt vacca ⁊ ꝯsilia: ⁊ ī istis pīguedo est sicca: ⁊ me-
dulla coagulata: ⁊ ꝓpter h̄ lac qđ gn̄aꝶ ex tali hūiditate sicca
aptū est ad coagulationē: hꝫ eīm mltū de natura casei: vn̄ cū
ad stomachū ꝑuenit statim coagulaꝶ cū nō inueniat caloꝛeꝫ
sufficientē ad digerendū. Ad rōnē dicendū ꝙ lac duobꝰ mo
dis coagulaꝶ. Pꝛimꝰ est a virtute caloꝛis ꝓpter longā moꝛā
⁊ hoc mō nō est lactis coagulatio: sed potiꝰ īgrossatio. Alia
est ex nimia subā caseata: ⁊ h̄ coagulū dꝛ. Dicimꝰ igiꝶ ꝙ pꝛi
ma coagulatio pōt esse in aīalibꝰ oībꝰ. Scd̄a aūt nō nisi in
aīali rumināti sicut dictū est. ¶ Scd̄o q̄riꝶ cū coagulū solis
aīalibꝰ rumināntibꝰ debeaꝶ: ḡ cū lepus sit aīal nō rumināns:
lepoꝛi nō debeꝶ coagulū: hoc aūt nō est verū. Ad h̄ dicēduꝫ
ꝙ lepus inter oīa aīalia est maxime sicce hūiditatis: est eīm
aīal frigidū ⁊ siccū melācholicū: cū hoc etiā hꝫ acumē in san
guine. cuiꝰ signū est ꝙ frāgit lapidē sicut dicit Auicē. cā aūt
coagulatiōis est siccitas lactis: ⁊ iō in lepoꝛe maxie hꝫ fieri
coagulū. ¶ Tertio q̄riꝶ quare ista se cōcomitanꝶ adinuicē
habitꝰ magnoꝝ ventriū ⁊ latoꝝ: ruminatio ⁊ carētia dentiū
in mādibula supioꝛi: ⁊ lactis coagulatio ⁊ hr̄e coꝛnua. Ad h̄
dicendū sicut dicit serapiō ꝙ dētes sunt mēbꝛa gn̄ata ex sup
fluitate ossiū maxillarū: vn̄ affixi sunt ipsis ossibꝰ: sed maxil
le sunt dure: ⁊ iō ab ossibꝰ in vtrisq̃ gn̄anꝶ dētes: motꝰ aūt
dentiū magis attinet ad maxillā inferioꝛē ꝙ̄ supioꝛē. Infe-
rioꝛ eīm moueꝶ ꝓpter nutrimētū ⁊ masticationē: cū ꝑ ipsaꝫ
pꝛīcipaliter hmōi opus exerceaꝶ ⁊ nō ꝑ supioꝛē. In aīalibꝰ
v̄o habētibꝰ coꝛnua supfluitates q̄ ad dētes deberēt cōuer
ti ꝯuertūtur ad coꝛnua: ⁊ ꝓpter h̄ talia aīalia carēt dētibꝰ in
mādibula supioꝛi: iō nō p̄nt ꝑfecte cibū masticare: ⁊ iō neces
se est vt cibꝰ veniat ad ventrē. Sꝫ notādū ꝙ natura dedit ta
li aīali q̄ttuoꝛ vētres ꝑ quos quidē opꝫ cibū trāsire anꝙ̄ ad
mēbꝛa delegeꝶ. Pꝛimꝰ vēter est in quo fit receptio cibi imꝑ
fecte masticati. Scd̄s est a quo delegaꝶ cibꝰ ad os vt masti-
cetur. Tertiꝰ in q̄ venit cibꝰ ꝑfecte masticatꝰ. Quartꝰ in quo
cibꝰ ꝑfecte coctꝰ ⁊ masticatꝰ iā nutriēs ꝓcedit ad epar ⁊ ad
alia mēbꝛa. Ex his igiꝶ pꝫ qualiter in tali aīali vēter latꝰ est
q: sicut dictū est: necesse est eē plures vētres: ⁊ h̄ non posset
esse nisi vēter esset latus. Est etiā ibi ruminatio sicut pꝫ in
distinctiōe ventriū. Per h̄ etiā pꝫ solo istiꝰ q̄stionis quare
coagulū ponꝰ in tertio vētre gn̄aꝶ ꝙ̄ in alio teste pħo: q: si-
cut dictū est: plures sunt ibi vētres ⁊ singuli singlis officijs
deputātur sicut visuꝫ est. Dicimꝰ ḡ ꝙ lac nō indiget mastica
tiōe ſꝫ sola suctione. Aīal v̄o nō ruminat nisi res masticabi
les: ⁊ iō lac descēdit ad ventrē q̄ est finis masticatiōis: ⁊ hic
est tertiꝰ: ⁊ ideo in illo fit coagulū sicut dicit pħs.

¶ Circa scd̄ꝫ ꝓcediꝶ hoc mō: queriꝶ a quo lac coaguleꝶ an
a frigiditate: an a caliditate: ⁊ videꝶ ꝙ a frigiditate: q: coa-
gulatio est motꝰ a circūferētia ad centrū: ḡ fit ab illa q̄litate
que est pꝛincipiū huiꝰ motꝰ: sed sicut dicit ysaac in febꝛibus
motꝰ calidi est a cētro ad circūferentiā: frigidi v̄o a circūferē
tia ad centrū: ergo cū in coagulatiōe sit hmōi motꝰ: coagu-
luꝫ fiet a frigido. Ad oppositū est qđ dicūt auctoꝛes: ꝙ a ca-
liditate coagulū gn̄aꝶ. Ad hoc dicēdū ꝙ gn̄aꝶ a v̄tute calidi
tatis. Ad rōnē dicēdū ꝙ opatio calidi est duplex. Quedā est
ꝑ viā rarefactiōis ⁊ extēsionis. Calidū eīm extēdit ⁊ dilatat:

⁊ in hac operatione ꝯdicit sibi frigidū qđ restringit natura-
liter: ⁊ ab hac operatōe nō gñat coagulū. Est alia opatio ca
lidi q̄ est cōsumptio humidi supfluí ⁊ residui inspissatio: et
ab ista virtute gñatur coagulū: nec est motꝰ a circūferētia ad
centrū: sed potiꝰ ecōuerso: ⁊ sic fit gñatio coaguli: ⁊ hoc mō
generat ex lacte caseꝰ. ¶ Scđo q̄rit vtꝝ lac coagulatū in sto
macho aīalis lactātis coaguletur primo in stomacho: an ī ma-
millis p̄mo aliquā coagulationē receperit anteꝙ̄ veniat ad
stomachū: ⁊ videt ꝙ primo fuerit aliquātulū coagulatū: nō
eīm quodcūqȝ lac coagulat sed lac nouiter emulsum: sȝ sicut
dicit ysaac: lac nouiter emulsum grossum est: ⁊ sic aliquātu
lum coagulatū: ⁊ etiā in mamillis quādā coagulationē reci-
pit: ḡ anteꝙ̄ veniat ad stomachū coagulatū est. Ad oppositū
nihil qđ a virtute stomachi coagulat in mamillis priꝰ coagu
latū est. Probat etiā: q: ponat ꝙ colustrū remoueat a ma-
millis ⁊ postea reliquū lac sugat: valde inuenit liquiduȝ ⁊
aquosum: ḡ nō coagulatū est in mamillis. Ad h̄ dicēduȝ ꝙ in
stomacho coagulat: ⁊ a mamillis liquidū sugit. Ad rationē
in ꝯtrariū dicendū ꝙ coagulatio est duplex. Quedā q̄ fit ex ma-
gna mora in mamillis: ⁊ h̄ nō facit coagulationē lactis: sed
grossiciē. Alia est ex caliditate lactis ⁊ stomachi: ⁊ hec in sto-
macho dȝ fieri. ¶ Tertio q̄rit vtrū in aīalibꝰ melancholicis
debeat lac ī stomacho coagulari: ⁊ vr ꝙ nō: q: coagulatio fit
a calore: sed illa aīalia paucū habēt calorē: ḡ in illis lac in sto
macho nō pōt coagulari. Ad oppositū est qđ dicit pħs li. de
aīalibꝰ. Ad hoc dicēdū ꝙ duo sunt ꝯsiderāda in gñatiōe coa
guli. primū est agēs: scđm est materia. Agēs v̄o debile est. s.
calor. Est tñ fortē respectu materie: q: materia in talibꝰ apta
est ⁊ disposita ad coagulationē: habet eīm multū de substan
tia caseata ⁊ terrestri: ⁊ iđ cito coagulat: ⁊ in talibꝰ aīalibus
nō fit a calore stomachi principaliter: sed ꝑpter multiplica-
tionē partiū terrestriū siccarū. ¶ Quarto querit vtrū in sto
macho aīalis ꝓuecti lac coaguletur: ⁊ videt ꝙ sic: coagulatio
fit a calore: ḡ cū in ꝓuecto aīali maior fit calor ꝙ̄ in lactente
plus dȝ coagulari lac in stomacho aīalis ꝓuecti ꝙ̄ in stoma
cho aīalis lactētis. Ad hoc dicēdū ꝙ coagulū nō gñat: in sto
macho nisi aīalis qđ nondū cibū recepit. Ad rōnē dicēdū ꝙ
coagulū gñat ex solo puro lacte cū quo aliq̄ substātia nutri-
menti nō cōmiscet: ⁊ hoc est in aīali lactēte: sed in aīali ꝓue
cto lac cōmiscet cū aliq̄ substātia nutrimēti: ⁊ iđ virtꝰ lactis
perit vñ nō coagulat. ¶ Quīto q̄rit cū sit lac in p̄ma etate
quare ī initio p̄mo lactis fit coagulū ⁊ nō in alio. Dicēdū ꝙ
cā huiꝰ est duplex. Prima est: q: lac primū qđ est in mamillis
grossum est ꝓpriū ad coagulationē: ⁊ iđ de facili ꝑpter ni-
miā morā coagulat: hoc tñ aliqñ fallit. Scđa cā est: q: virtꝰ
stomachi in principio defecta est: ⁊ iđ lac qđ recipit nō pōt cō-
uertere: ⁊ sic lac ī stomacho remanet indigestū ⁊ coagulatū
a calore ꝓprio. ¶ Sexto q̄rit cū duplex calor ꝯcurrat ī sto-
macho. s. calor lactis ⁊ calor naturalis stomachi: ex cuiꝰ actio
ne ꝓcedat gñatio coaguli: ⁊ videt ꝙ nō a virtute stomachi:
calor eīm stomachi nutrimentū ꝯuertere intēdit: ꝯuersio v̄o
nutrimēti repugnat coagulationi: ḡ a calore stomachi non
ꝓcedit coagulatio. Ad oppositū: calor interior lactis insuffi
ciens est ad coagulationē lactis. cuiꝰ signū est: q: si extra cor-
pus poneret nō coagularet: ḡ coagulatio nō fit a calore la-
ctis. Ad hoc dicēdū ꝙ coagulatio fit a calore lactis: calore tñ
stomachi coadiuuāte. ⁊ est silr in lacte ⁊ coagulo extra: coa-
gulat eīm qñ apponit coagulū: iuuat aūt calor aeris ꝯtinen
tis. Eodē mō coagulatio gñat a calore lactis: calor tñ stoma
chi tanꝙ̄ ꝯtinēs iuuat: ⁊ hoc est qñ lac est aptū ad coagula-
tionē. ¶ Septimo q̄rit vtrū coagulū vel aliq̄d loco coaguli
debeat reperiri in aīali abortiuo: ⁊ videt ꝙ sic: q: sicut fetus
extra nutrit ex lacte: silr intra nutrit ex sanguine in stoma-
cho: sed extra aliq̄d coagulat: ḡ silr intra. Ad hoc dicendū ꝙ
coagulū nō est nisi in aīali lactāti: ⁊ cā est q: coagulū non fit
nisi ex nutrimēto qđ ex lacte recipit ꝑ os: sed in fetu hoc nō
est: q: cū est in vtero nutrimētū intrat in ip̄m ꝑ vmbiculū: ⁊
iđ nō est silr. ¶ Octauo q̄rit in q̄d cedit coagulū postea in
aīali ꝓuecto: ⁊ vtꝝ deseruiat alicui opatiōi nature. Ad h̄ di-
cendū ꝙ coagulū in aīali viuēte fm ꝓcessum tpis nō rema-
net ī stomacho: ⁊ cā est q: cū calor stomachi ⁊ ceteroꝝ mem
broꝝ incipit ꝯfortari resoluit totā substātiā coaguli: qua re
soluta tota secedit. ⁊ est silr si aliq̄s cibꝰ indigestꝰ in stoma-
cho remaneat efficit durus: postea v̄o cū calor naturalis for-
tificat illud digerit: ⁊ aptū ad ꝯuersionē reddit: ⁊ silr a par
te ista sicut visum est. ¶ Nono querit vñ accidit folliculus
in coagulo ꝯtinēs ip̄m: ⁊ vr ꝙ nō debeat esse: q: sicut lac ex-
terius coagulat silr interiꝰ: sed extra ista pellicula nō ꝓcre-
atur: ḡ nec intra dȝ esse. Cōtrariū tñ dictat experimētū. Ad
hoc dicēdū ꝙ in coagulo gñat folliculus q̄dā silis stomacho
aīalis. Sȝ notādū ꝙ duplex est calor: q̄dā coagulās nihil tñ
generās: ⁊ talis calor est extra: est alius calor coagulās ⁊ ge
nerās aliq̄d: ⁊ hic est viuificus: ⁊ hic est intra gñans folliculū
cōtinētē coagulū. ⁊ h̄ pȝ ꝑ silr sicut ex supfluitate spmatis ī
matrice gñat quoddā corpꝰ valde grossū qđ mola appellat
a pħo: silr ē a pte ista: calor eīm viuificꝰ coagulat ⁊ aliq̄d gñat.
¶ Circa tertiū ꝓcedit hoc mō: querit de opationibꝰ coagu
li: ⁊ querit q̄liō coagulū valeat ad coagulationē lactis: ⁊ vi
detur ꝙ non valeat: q: passio illata ⁊ coagulo rōne lactis in
stomacho ad h̄ vt curet indiget dissolutione: sȝ nulliꝰ cuiꝰ est
dissoluere est coagulare nec ecōuerso: ḡ cū coagulū coagu-
let nō dissoluet. Cōtrariū tñ ponit ꝙ ad coagulatiōeȝ lactis
in stomacho coagulū est medicina. Ad hoc dicēdū ꝙ lac ī du
plici dispositiōe ꝯsistit. Prima in illa dispositiōe in q̄ nōduȝ
est coagulatū: ⁊ tūc coagulū appositū ip̄m īgrossat ⁊ coagu
lat seq̄strādo ptes aquosas ⁊ ꝯiungēdo ptes caseatas ⁊ bu
tyrosas: sed qñ coagulū inuenit ip̄m coagulatū: tūc partes
seq̄strat ⁊ segregat: ⁊ tūc efficit lac dissolutū: ⁊ hoc mō poni
mus ꝙ coagulū valet ad lactis coagulationē. ¶ Scđo q̄rit
quare quoddā genꝰ lactis citꝰ in stomacho coagulat sicut
vaccinū ꝙ̄ aliud. Ad hoc dicēdū fm ysa. ꝙ genꝰ lactis ē mul-
tiplex. Quoddā eīm ē lac qđ multā hȝ aquositatē ⁊ parū hȝ
de substātia caseata ⁊ butyrosa: ⁊ hoc lac nō pōt coagulari:
q: pars aquosa repugnat coagulationi. Est aliud qđ mltuȝ
hȝ de caseata substātia sicut lac vaccinū ⁊ ouinū: ⁊ tale coagu
lari pōt ꝑpter mltitudinē partiū terrestriū siccarū. ¶ Ter-
tio q̄rit vtrū hoc fiat in stomacho calido an in frigido: ⁊ vr
ꝙ in frigido. stomachꝰ calidus ꝯuertit nutrimētū ⁊ digerit:
sed qñ lac digerit nō coagulat: ḡ in stomacho calido nō coa-
gulat sed in frigido. Ad oppositū: coagulatio fit a calore: ḡ
in stomacho in quo magis abūdat calor: magis dȝ fieri coa-
gulatio: sed hoc est in stomacho calido: ḡ in illo magis dȝ fie
ri lactis coagulatio ꝙ̄ in frigido. Ad hoc dicendū ꝙ in calido
magis coagulat: ⁊ in stomacho frigido acescit. Ad rōneȝ di
cendū ꝙ̄ fortitudo caloris est duplex. Quedā est ī resoluēdo
⁊ ꝯsumēdo: ⁊ h̄ efficit calor qñ nutrimētū paratū est ad ꝯuer
sionē. Alia est fortitudo caloris in coagulādo ⁊ inspissando
suū nutrimētū: ⁊ hoc vel ꝑpter sui mltitudinē vel ꝑpter sui
grossiciē. ¶ Quarto querit ꝑ quā viā sal in coagulatiōe cō-
petit. Ad hoc dicenduȝ ꝙ sal cū liquoribꝰ hȝ virtutē dissolu-
tiuā: ⁊ partiū dissolutio ⁊ seq̄stratio repugnat coagulatiōi:
iđ apponit vt defendat coagulationē lactis. ¶ Quinto q̄ri
tur q̄ est virtꝰ in coagulo vt lac coagulet: ⁊ ꝑ quā viā coagu
let vtrū a calido an a frigido. Dicēdū ꝙ coaguluȝ est q̄si lac
coagulatū in stomacho a calore naturali: ⁊ iđ virtutē caloris
naturalis quā hȝ imprimit in lac. Impssio v̄o caloris natura
lis q̄ fit ī lacte nihil est aliud ꝙ̄ coagulatio: ⁊ sic pȝ q̄ est illa
virtꝰ. ¶ Sexto q̄rit quare lac coagulatū acescit tardiꝰ: sine
coagulo ad aceti virtutē statiȝ ꝯuertit. Ad hoc dicēdū ꝙ ace
tositas ꝓuenit in lacte ex defectu caloris naturalis lactis si-
cut in aceto: q: cū vincit calor naturalis ab aeris calore ꝯti-
nente deficit dulcedo ⁊ inducit acetositas. Eodē mō a par-
te ista: vñ q: virtꝰ coaguli calorē naturalē ꝯseruat ꝑpter hoc
cōseruat dulcedinē: ⁊ qñ deficit ⁊ dulcedo deficit. ¶ Septi
mo querit ꝑ quā viā in lacte ficuū coagulū existit. Ad hoc di
cendū ꝙ lac ficuū caliditatē habet ⁊ acumē vñ habet v̄tutē li
q̄factiuā. cuius signū est si ponat hmōi lac in albumine oui
liquefacit ipsum ꝑpter virtutē sui acuminis: ad coagulū v̄o
lactis nihil aliud exigitur nisi sequestratio aquositatis a la-
cte: ⁊ q: lac ficuū hoc facit: qñ admiscet inducit coagulatio-
nem. ¶ Octauo q̄rit ꝑ quā viā valet ī fluxu vētris coagulū:
⁊ vr ꝯtrariū: q: ea q̄ acumē habēt mouēt ventrē: sed coaguluȝ
acumē hȝ: ḡ potiꝰ nocebit in fluxu vētris ꝙ̄ iuuabit. Ad op-
positum est quod dicit pħs lib. de animalibus: ꝙ coaguluȝ

multū valet in fluxu vētris: ꝛ maxime coagulū leporis parui ꝛ cerui. Ad hoc dicendū ꝙ valet in fluxu vētris: sed illud qḋ valet in fluxu vētris est duplicis nature. Quedā eñ valent sua stipticitate mēbra ꝯstrigēdo ꝛ vias: ꝛ h̄ mō res pontice ꝛ stiptice valēt. Alia valēt ingrossando ꝛ inspissādo sup fluitates fluētes ad vētrē: ꝛ q: coagulū hꝫ virtutē coagulādi lac: iō coagulat feces: ꝛ sic valet ꝯ fluxum cōstringendo.

¶ Consequēter querunt̃ quinq;. Primū est de natura et gñatiōe casei. Scḋꝫ ē de vsu ipsi9. Tertiū est de natura coaguli qḋ cedit ī ꝯstitutionē ipsi9. Quartū est de natura seri. Quintū est de natura butyri. ¶ Circa pmū pcedit̃ hoc mō: querit̃ ex cui9 aīalis lacte sit maior quātitas casei: ꝛ videt̃ ꝙ ex lacte capre. lac gñat̃ ex sanguine aīalis ex quo puenit: sꝫ ille sanguis sequit̃ naturā aīalis cui9 ē: ġ seqt̃ naturā capre: sed capra est aīal terrestre melācholicū ꝛ dure sub̄e: ġ lac ei9 erit grossum: ꝛ ex tali lacte maior quātitas casei gñat̃: ergo ex lacte capre maior quātitas casei gñat̃ ꝙ alicui9 aīalis. Ad oppositū: ex lacte tēpato ī trib9 substātijs minima quātitas casei gñat̃: qñ eñ est tēperatū in trib9 substātijs nō dñatur pars caseata supra aquosam: sꝫ lac capre tēperatū est ī trib9 substātijs: vñ post femininū cōmēdat ipm ysa. ġ ex lacte capre maior quātitas casei nō gñat̃. Hoc etiā ꝯfirmat̃ p ras. ponentē ipm mediū inter vaccinū ꝛ asininū. Ad h̄ dicēdūꝫ ꝙ ex ipso efficit̃ case9 paucus cū sit tēperatū nec in ipso dñetur pars caseata. Ad rōnē dicendū ꝙ ꝗuis humiditas capre sit grossa terrestris: grossum tñ cōuertit ad sui naturā: cui9 signū est ꝙ est grossa ꝛ dura ꝛ sicca: ꝛ iō illud qḋ in lacte remanet ē subtile ꝛ lac bonū: ꝗuis sub̄a mala: nec magna quātitas casei gñat̃ ex ipō cū sit subtile sicut dictū est. Alia cā pōt esse q: in carne capre duo sunt. Primū est natura carnis dure ꝛ melācholice: ꝛ ex hac nō efficit̃ lac. Scḋꝫ est hūiditas nutrimētalis: ꝛ hec subtilis est ꝛ nō grossa: cui9 signū est ꝙ fetus ex illa hūiditate gñat9 laudabilis ē nutrimēti sicut agn9 paru9: ꝛ ex ista lac generat̃. ¶ Scḋo q̄rit̃ circa h̄: ex quo lacte maior quātitas casei gñat̃: an ex vaccino: an ex ouino: et videt̃ ꝙ ex vaccino. dicit phs lib. de aīalib9: ꝙ ex illo lacte qḋ grossi9 est maior quātitas casei gñat̃: ꝛ quāto fuerit grossi9: tāto caseati9 erit: sꝫ sicut vult ras. vaccinū inter oē lac grossi9 est: ergo ex illo maior quātitas casei gñabit̃ ꝙ alicui9 lactis. Hoc etiā cōfirmat̃ p phm dicentē ꝙ case9 gñat9 ex lacte est in sexq̄drupla pportione ad aliud lac. Scḋa rō hec est: dicit phs ꝙ lac aquosius cū minorē habeat substātiā terrestrē ꝙ aliud tardi9 coagulat̃: ergo p oppositū lac qḋ citi9 coagulat̃ ꝙ aliud lac maiorē quātitatē terrestrē hꝫ: sed vaccinū citius coagulat̃ ꝙ aliud lac: ġ inter oē lac vaccinū maiorē hꝫ quātitatē casei. Ad oppositū est qḋ dicit ysaac: ꝙ lac ouiū caseati9 est oī lacte: ꝛ pbat hoc ysaac: q: lac caseati9 est ex cuius substātia maior pars hūidi aquosi seq̄strat̃: sꝫ pecorinū ē hmōi ḃm ysa. ouis eñ est aīal calidū: vñ ꝯsumit hūiditatē ꝛ remanet substātia terrestris caseata: ġ lac pecorinū maiorē quātitatē casei gñabit ꝙ aliud lac. Ad hoc dicendū ꝙ ex lacte vaccino maior quātitas casei gñat̃ ꝙ ex aliquo alio: grossi9 eñ est omī lacte. Ad auctoritatē ysa. video ꝙ quātitas casei ponit̃ esse maior duob9 modis. Primo mō q: materia ex qua gñatur case9 in lacte maior est: ꝛ hoc mō ponim9 ꝙ maior quātitas casei gñet̃ ex lacte vaccino ꝙ ex alio. materia eñ casei maior ē in eo. Scḋo mō q: pars caseata purior est ꝛ magꝭ seq̄strata est a substātia seri ꝛ butyri: ꝛ h̄ mō dicim9 ꝙ ex lacte ouino maior quātitas casei generat̃: seq̄stratio eñ maior fit ibi ꝙ in lacte vaccino: ꝛ sic materia purior. ¶ Tertio q̄rit̃ in quo caseo sit maior pinguedo an in vaccino: an in ouino: et videt̃ ꝙ in ouino: butyrū eñ seq̄tur naturā calidā ꝛ hūidā: lac vō sequit̃ naturā aīalis cui9 est: sed ouis est aīal calidi9 ꝛ humidius ꝙ vacca: ergo silr̃ lac ei9 calidi9 est ꝛ humidius: ergo est butyrosius: ergo pingui9. Scḋa ratio hec est: ponit phs pportionē in aīalib9 inter pinguedinē medullā ossiū ꝛ lac: vñ dicit ꝙ si pinguedo alicui9 aīalis est dura ꝛ coagulata: ꝛ medulla est dura ꝛ coagulata ꝛ nō liq̄da sicut ptꝫ in boue: ꝛ si pinguedo nō est coagulata neq; medulla sicut ptꝫ in porco: ꝛ si pinguedo est multū coagulata: ꝛ lac silr̃: sed pinguedo ouis magis attinet ad pinguedinē ꝙ pinguedo vacce: ergo silr̃ lac ei9 erit pinguius ꝛ butyrosius: ꝛ sic poterit

cōdudi ꝙ case9 silr̃ ouis erit pinguior. Ad oppositū: in illo lacte in quo est maior quātitas substātie caseate: minor est quātitas substantie butyrose: sed lac pecorinū est hmōi ḃm ysaac dicentē ꝙ caseati9 est omī lacte: ergo case9 fact9 ex tali lacte nō erit pinguior. minor etiā ptꝫ p Ras. dicētē ꝙ lac ouinū plures sup̄fluitates pcreat ꝙ aliud lac. Ad hoc dicendum ꝙ in vaccino butyrū magis abūdat: ꝛ cā est q: substātia butyrosa nō cōsumit̃ a substātia aīalis cui9 est: sed in lacte ouino ꝯsumit̃ humiditas butyrosa pper calorē aīalis. Ad rationē dicendū ꝙ ea q̄ causantur in corpe aīalis duob9 modis sunt. Primo mō per viā cōmixtionis: ꝛ sic qñ vrina exit ꝛ humores exeūt cū vrina. si humores sint grossi ꝛ vrina erit grossa: ꝛ si subtiles ꝛ vrina subtilis. Alio mō: alia causantur in corpore p viā priuatiōis: sicut qñ vrina clara exit ꝛ feces in corpe remanēt. Eodē mō a parte ista: q: in lacte vacce magna ps sub̄e butyrose cōmiscet̃ cū sub̄a caseata: ꝛ iō est ibi via cōmixtionis: vñ si fiat case9 fiet butyrosus: ꝛ silr̃ est in ouino via priuatiōis: si eñ fiat case9 substātia butyrosa ꝛ serosa quasi penit9 priuant̃. Scḋa rō soluit̃: q: vnctuositas magis aggregat̃ in oue ꝙ in vacca: in caseo tñ ex lacte ouis minor est vnctuositas: q: vnctuositas que debet cedere ad caseū cedit in vsum corpis cū calor sit magn9 in illo aīali: sed in vacca calor nō est ita magn9 ꝛ ita nō ꝯuertit vnctuositatē penit9 in sui vsum: imo cedit in lac ꝛ p ꝯñs in caseū. ¶ Quarto querit̃ quare caseus ouinus melior est in q̄busdā regionibus ꝙ vaccinus. Ad hoc dicendū ꝙ in quadā regione vacca est aīal siccū valde pper caliditatē ꝛ siccitatē regionis resoluentem ꝛ consumentē humiditatē vacce: ꝛ iō lac qḋ pducit multū habet de substātia dura sicca terrestri: ꝛ pper hoc caseus malus ꝛ illaudabilis: oues aūt tēperate sunt cōplexionis: ꝛ iō in illa regiōe calida tēperat̃ q: multū hūide sunt: ꝛ substātia butyrosa augetur. Alia cā pōt esse q: in illis regionibus extrahit̃ butyrū de lacte vaccino: ꝛ iō remanet substātia caseata dura sicca ꝛ terrestris: ab ouino vō butyrum nō extrahit̃: ꝛ ideo caseus ex illo factus est melior. ¶ Quinto queritur quare in gñatiōe casei fit sequestratio partis serose ꝛ coherentia aliarū duarū. Ad hoc dicendū ꝙ caseus generatur p viā sequestratiōis a caliditate ꝛ non a frigiditate vt partes liquide ab alijs sequestrent̃: ꝛ tunc fit vnio partiū calidarū: cū igit̃ coagulū istā operationē faciat sequestrādo partē aquosam q̄ gñationi vl̄ coagulatiōi casei repugnat: ꝛ alie due partes fortiter coherēt patet ꝙ aquosa debet remoueri ꝛ nō alia: qñ vō butyrū gñatur: separat̃ caseata pars p se: ꝛ butyrosa p se remanet.

¶ Circa scḋꝫ pcedit̃ hoc mō: querit̃ cū exhibet̃ case9: vtrū plus cōpetat coctus ꝙ crudus: ꝛ vtrū elixus ꝙ assat9: ꝛ videtur ꝙ coct9 elixus: substātia casei grossa est ꝛ sicca ꝛ dure digestionis: sed ista p artificiū debēt reddi facilis digestionis: ergo cū hoc acquirat caseus p elixationē: caseus elixat9 melior est. Ad oppositū: quāto caseus maiorē viscositatē acquirit: tāto peior est ꝛ illaudabilioris nutrimēti: sꝫ quāto plus excoquit̃ tāto viscosior fit. cuius signū est: q: cū elixat̃ fit q̄si glutē: ġ case9 assatus vel elixus illaudabilis est nutrimenti. Scḋa rō hec est: dicit ysaac ꝙ case9 ille melior est in quo est maior hūiditas naturalis: ꝛ iō recēs ponit̃ eē bon9: sꝫ p decoctionē humiditas ꝯsumit̃ ꝛ maxīe p assationē ꝛ remanet substātia terrestris: ġ case9 coct9 peior est crudo. Ad h̄ dicēdum ꝙ crudus melior est ꝙ assat9 vl̄ elixus ꝛ magꝭ cōpetit. Ad rōnē dicēdū ꝙ decoctio duo efficit in caseo. Primū est ꝙ ptes casei digerit: ꝛ h̄ mō aliquā bonitatē acq̄rit. Scḋꝫ est ꝙ ptes hūidas resoluit ꝛ reliquū viscosuꝫ reddit: ꝛ h̄ mō mai9 nocumētū iducit: q: fiūt q̄si q̄dā corrigie. ¶ Scḋo q̄rit̃ ī q̄ sit maior caliditas: an ī caseo veteri an in nouo: ꝛ videt̃ ꝙ ī veteri sit minor caliditas: q: in illo est minor: caliditas in q̄ maior caliditatis sit resolutio: sꝫ hoc est in veteri: ergo vet9 caseus est min9 calidus. Ad oppositū est qḋ dicit ysaac: ꝙ vet9 acumen maius habet ꝙ nouū. Pōt etiā pbari: q: in veteri partes aquose ꝯsumunt̃ ꝛ cōcipit acumē: ergo est calidius. Ad hoc dicēdū ꝙ in veteri est maior caliditas: ꝛ cā hui9 est: q: in veteri virt9 coaguli cōfortat̃ ꝛ ꝯsumit substantiā aquosā ꝛ cōuertit butyrosaꝫ ꝛ inducit acumē. Alia cā potest esse quia acquirit caliditatē ab aere cōtinēte ꝯsumēte humiditatē in

caseo ꝛ excitat calorē interiorē. Ad ratione dicendū ꝙ caliditas est duplex. Quedā eñ est naturalis quā sortit a substātia aialis: sicut ptz in lacte nouiter mulso qḋ habet quandā caliditatē suauē: ꝛ hec caliditas minor est in veteri. Alia est caliditas quā cōtrahit a coagulo ꝛ ab aere ptinēte: ꝛ hec caliditas maior est in veteri. ¶ Tertio querit quare in caseo partes extreme citrinant: in medio vo albꝰ est. Ad hoc dicendū ꝙ hoc est q: caliditas coaguli ꝛ aeris ꝯuertit ptes aquosas ꝛ cōsumit: ꝛ partes butyrosas reducit ad igneas: sed mediātibus partibꝰ aquosis datur albedo: p partes vo butyrosas citrinitas ꝛ maxime i extremis: q: hmōi ꝯuersio in extremis fortꝰ efficit: cuz imediate ab aere attingat. ¶ Quarto qrit p quā viā valet i fluxu vētris caseꝰ ꝛ maxime assatꝰ: ꝛ videt ꝯtrariū: q: caseꝰ acumē hz: ꝛ oē tale mouet ventrē: ḡ nō cōpetit cōtra fluxū. Ad oppositū est qḋ facit vulgus. Ad hoc dicēdū ꝙ nō cōpetit in fluxu vētris. Notandū tñ ꝙ in caseo veteri sunt duo. Primū est acumē: scḋm stipticitas. quantū ḡ ad stipticitatē quā hz a vtute coaguli qḋ est stipticū fm pħm cōpetit i fluxu vētris: quātū tñ ad acumē posset nocere: sed tñ q: stipticitas supabundat acumini: iō acumē nocere nō pōt.

¶ Circa tertiū pcedit hoc mō: querit cuius cōplexiōis sit coagulū: q: coagulū nihil aliud est ꝙ lac coagulatū in stomacho aialis ruminātis: sed lac coagulatū est nature frigide ꝛ sicce: ḡ ꝛ coagulū erit nature frigide ꝛ sicce. Scḋa ratio hec est: oē qḋ in via nutrimēti est stipticū ꝛ dure digestionis stringēs ventrē est frigidū ꝛ siccū: sed coagulū est hmōi fm ysaac ꝛ pħm dicentē ꝙ valet ꝯ fluxū vētris: ḡ est frigidū ꝛ siccū. Ad oppositū est qḋ dicit ysaac: ꝛ pbat sic: oē illḋ qḋ effectū caliditatꝭ pprīū inducit est calidū: sz coagulū coagulat lac ꝛ hmōi effectꝰ est caliditatis: ḡ est calidū. Ad hoc dicendum ꝙ in coagulo est duplex natura. Prima est natura terrestris quā sortit a natura lactis terrestri. s. caseata: ꝛ hoc modo est frigidū ꝛ siccū sicut caseꝰ. Scḋa natura est quā sortit a stomacho aialis: cuiꝰ quidē caliditas ipm coagulat ꝛ est etiā cā coagulatiōis lactis: ꝛ hoc mō calidū iudicat. ¶ Scḋo qrit cuiusmodi coagulū fortiꝰ opet an nouū: an vetꝰ: ꝛ videt ꝙ nouū: q: sicut dictū est: coagulū hz vtutē coagulādi lac p calorē quez sortit a stomacho ꝛ etiā a lacte: sz i coagulo veteri expirat iste calor: in nouo vo magꝭ abundat ppter accessum ad suā originē: ergo nouū magis operat ꝙ vetus. Contrarium tamē videmus. Ad hoc dicendū ꝙ coagulū vetus fortius coagulat lac ꝙ nouū. Ad rationē dicendū ꝙ in coagulo nouo caliditas magna est quā sortit ex lacte ꝛ stomacho aialis: sz hūiditas serosa multa est ꝛ illa reprimit calorē: sed in veteri hūiditas illa expirauit: ꝛ iō caliditas suffocatur.

¶ Circa quartū pcedit hoc mō: querit cū serū sicut lac conuertat ad acetositatē: vtꝝ hoc sit rōne frigiditatis an caliditatis: ꝛ videt ꝙ rōne frigiditatis: acetositas eñ in vino ꝛ lacte fit ppterea q: calor naturalis q̄ est pncipiū ꝯseruādi dulcedinē corrūpit: sed sicut caliditas interior a calore corrūpit exteriori tanꝙ a vincēte: silr a frigiditate corrūpit tāꝙ ab extiguēte: ꝛ sic vr ꝙ serū ꝯuertat ad acetositatē a frigiditate sicut a caliditate. Ad oppositū: sicut acetositas gñat cū ex vino gñat: silr in sero cū ex lacte gñat: sz in aceto nō gñat acetositas nisi ab actiōe caloris vincētis: ḡ silr in sero nō gñat acetositas nisi ab actiōe caloris. Ad hoc dicendum ꝙ lac nō acescit nisi a calore: silr nec vinū. Ad rōnē primā soluit. R. ꝙ nō gñat acetositas in sero calore oīno corrupto: sz qñ calor frāgit ꝛ debilitat ꝛ aliq pars caloris remanet. ꝛ est sile: cuz cibi sunt in stomacho nondū digesti nō sentit acetositas: sz qñ incipiūt digeri tūc sentit: eodē mō est. nā acetositas non pōt gñari a calore mltū debilitato: frigiditas vo puat calorē nullū calorē inducēdo: ꝛ iō a frigiditate nō pōt cāri acetositas: sic eñ oporteret ꝙ aliquē calorē induceret. Sed ꝯ hoc sic obijcit: q: sicut est acetositas in corpe hūano: silr in exterioribꝰ: sz sicut dicit ysaac in febribꝰ: acetositas in stomacho aliqñ est a frigiditate: aliqñ a caliditate: ḡ silr erit in exteriori bus: ꝛ sic nō semp erit a caliditate acetositas. Ad hoc dicēduz ꝙ nunꝙ acetositas i stomacho pure acqrit a frigiditate: q: in stomacho hūano durāte vita semp calor aliqs remanet: ꝛ qñ fortis est hmōi calor non sentit acetositas: qñ tñ debilis est sentit. Cuz igit d: ꝙ acetositas in stomacho gñat a frigiditate: hoc est exponēdū a calore debili: ꝛ nunꝙ a frigiditate pura: in sero vo ꝛ aceto acqrit p modū digestiōis incōplete: ꝛ hoc venit a debili calore: ꝛ sic semp restat ꝙ acetositas gñat a calore ꝛ nō a frigiditate. ¶ Scḋo qrit cū lac corrūpit q̄re acetositas pn̄o attribuit hoc serose magis ꝙ alicui aliaꝝ. et cā huius est q: sicut dicit ysa. acetositas substantiā liquidā semper sequitur ꝛ serosa est talis.

¶ Circa qntū pcedit hoc mō: querit vtrū butyrū sit calidiꝰ oleo: ꝛ videt ꝙ butyrū sit minꝰ calidū. nā oē vnctuosum qḋ hz plures partes aquosas pmixtas reddit minꝰ calidū: sz in butyro est hoc cū subē serose vniat: oleū vo nulli subē aqse cōiūgit: ḡ oleū est calidiꝰ butyro. Scḋa rō hec ē: dicit Cōst. medicine q̄ de facili ad naturā ignis ꝯuertūt calide iudicat: sz oleū citiꝰ ꝯuertit ad naturā ignis ꝙ butyrū: cuiꝰ signū ē ꝙ lāpas ardet ppter oleū ꝛ nō ppter butyrū: ḡ oleū calidiꝰ ē butyro. Ad oppositū: oē qḋ ad atꝰ alicuiꝰ caliditatis declinat calidiꝰ ē ꝙ qḋ nō est hmōi: sz butyrū declinat ad latꝰ caliditatis: oleū aūt nō: imo tēperatū est in q̄ttuor q̄litatibꝰ sicut dicit Ra. ḡ butyrū calidiꝰ ē oleo: qḋ ꝯcedimꝰ. Ad rōnē dicēdū ꝙ ꝙuis in butyro sint ptes aquose cū serosa cōmixte: tñ ad caliditatē ꝛ hūiditatē declinat: in oleo vo hmōi ptes nō sunt cōmixte. pterea nō hz aliquā qualitatē oleaginā cū sit tēperatum sicut dictū est. Ad scḋm dicēdū ꝙ nō est sile de calore ignis ꝛ calore nr̄i corpis: calor eñ ignis fortis est subtilis et acutꝰ: ꝛ iō ꝯuertit pilos festucas ꝛ hmōi ꝛ oleū: calor vo nr̄i corpis respectu caloris ignis paruꝰ est ꝛ obtusus: ꝛ iō oleuz nō pōt ꝯuertere sz potiꝰ econuerso cū corpus infrigidet: ꝛ iō ꝙuis oleū ꝯuertat a calore ignis nō ppter hoc cōuertitur a calore nostri corpis. ¶ Ultimo querit quare ex butyro nō fiunt cōfectiōes sicut ex oleo: et dicūt practici ꝙ posset fieri si nō inueniret oleū. Nos tñ dicimus ꝙ hoc est ppter duas cās. Pria est q: hmōi res in butyro nō pñt ꝯseruari: imo putrescūt. Scḋa ratio est q: butyrū est grosse subē ꝛ nō pōt penetrare. Oleū vo pfundat vtutē alioꝝ cū sit penetratiuū.

¶ De piscibꝰ in gñali. Cap. lix. ¶ Lectio. xlviij.

Pisces vniuersaliter parū nutriunt: ꝛ cito dissoluunt: ꝛ subtilis sunt sanguinis phlegmati ptinentis. Subtilis ad cōparationem ambulantiū. Qḋ aūt ad cōpatione dixi absolute dico a subtili: licz subtile segregaui: sicut R. cum subtiliorē grossiciē duriciē absolute dicā subtiliorē ad tēperamenti cōparationē: ꝛ iō dixi ego ad cōparationē ambulantiū subtilis: vt absolute differre facerē. Sāguis eñ duo hz extrema ꝛ vnū mediū. Est eñ grossissimus sicut pix vt est ille q̄ ex camelina carne gñat vl' ceruina: caprina: ac vetere vaccina. Est ꝛ subtilissimꝰ aquosus ab herbis ꝛ fructibꝰ gñatus. ꝛ hoꝝ mediꝰ: sicut q̄ a perfecta carne: pane: ꝛ carnibus perdicū: starnoꝝ: pulloꝝ ꝯficitur: ꝛ heduloꝝ ꝙ lactentiū carnibꝰ. Est ꝛ inter singulū extremorum ꝛ pxꝰ mediū: alterū mediū sicut inter grossissimū ꝛ certum prius mediū. Alterū mediū sicut sanguis aialis agni iuuenis lactētis. Itē inter subtilissimū ꝛ ceterū inter mediū: alterū sicut sanguis quē gñant pisces ex pelago: ꝛ de claro fluuio ꝛ petroso. hec enim duo gña pisciū: etsi sanguinē generēt tēperatum: subtilitate tñ pertinēt ad albedinē ppter frigiditatē ꝛ humiditatē ad ceteroꝝ piscium cōplexionē. ¶ Pisces eñ gñaliter diuiduntur multipliciter. Quidā eñ in dulci aqua habitātes vocatur fluuiales. Quidaz in salsa ꝛ dicunt marini. Qui aūt in salsa multotiēs ad dulces cōfugiūt aquas: q: delectant in saporositate sua. Dulces inhabitātes aquas raro se cōmutāt ad salsas ppter horribilitatez salsi saporis. vñ non eas intrāt nisi q̄ littoribꝰ maris vicinant: nimiꝰ ipetꝰ flu-

minis cogat eos intrare mare. Discernūtur auteꝫ ex odore ⁊ spinis suis ꝙ marini: qui fluuiales sunt. Ex odore ⁊ spinis suis q: minus: ꝙ marini grauioris sunt odoris: ⁊ paucio:es habent spinas ⁊ grauiores scilꝫ grossiores. De aqua dulci grauioris sunt odoris: et plurimas habent spinas ⁊ subtilissimas. In natura cōplexione differunt: q: marini calidiores: minus humidi ⁊ minus viscosi sunt. Salsitudo enī in habitante aqua calefacit eos incidens humiditateꝫ ⁊ grossiciem: vnde ⁊ pinguedo sui minoraꝛ: paruiqꝫ sunt nutrimenti: sed tñ laudabilis: dureqꝫ descendunt a stomacho ⁊ intestinis. Causa saporis sui paruitas est pinguedinis: paruitas nutrimēti: facilitas descensionis a membris. Dure descendūt a stomacho ⁊ intestinis duabꝰ de causis. Una q: nō tantū humiditatis ⁊ viscositatis habēt vt lubricare: ⁊ cito descēdere possint. Altera: q: non tantū grauitatis habent ⁊ grossiciei ꝙ venas penetrare possint: ⁊ non adeo grauant stomachū ⁊ intestina vt cogantur ad expellendum. Pisces fluminū in actione ⁊ passione contrarij sunt marinis: q: fluens aqua frigidior ⁊ humidior: vñ pisces fluuiales sunt grossiores ⁊ viscosiores ⁊ pinguiores: ⁊ idō nutriētes plus: mali tñ ⁊ ad digerendū duri: sunt minus saporis: ⁊ ad penetrandū venas duri: ⁊ ab ipsis dissoluendū tardi: a stomacho velociter descendunt ⁊ intestinis. Causa mali nutrimēti est multitudo viscositatis ⁊ duricies digerendi: paruum saporeꝫ facit grauitas odoris: pinguedo quoqꝫ ⁊ teneritas sui multū nutriunt: q: ad dissoluendū a mēbris duri sunt: qui nō cogūt mēbra ad alia appetēda. Velocitas exeundi a stomacho ⁊ intestinis duobus fit modis. Uno q: ex multitudine humiditatis ⁊ viscositatis emolliunꝛ villi ⁊ pili stomachi ⁊ ita emittūt eos lubricanti. Altera q: cū venas tarde penetrant: grauitate sua cogunt stomachū ⁊ intestina ad expellendum. Unde Gal. oēs inquit pisces fluuiales ⁊ lacuales: etsi teneras habent carnes: cito tamē corrūpentes: stomachū nocētes: humores crudos generātes. Rufus. Si eiusdē sunt pisces speciei fluminei ⁊ marini: marini tñ minꝰ grauis odoris: faciliores digeri: minꝰ nutritiui: cito in sanguinē cōuersiui: velociter a mēbris dissolutiui: ⁊ ad exeundū tñ tardiores ⁊ a stomacho ⁊ intestinis. ¶ Singule auteꝫ species marine inquaꝫ ⁊ fluminales multas habēt diuersitates. Marini enī principaliter diuidunꝛ duobus modis. Alij enī inhabitant pelagus ⁊ maris fundū. Alij semꝑ littora maris petūt ⁊ planitiē. Pelagus inhabitātium: alij petrosa ⁊ dura loca. Alij mollia lutuosa inhabitant ⁊ arenosa. Littoriꝰ insistentiū: alij claras mundas aquas a fluminibus remotas. Alij fluminis putridi petunt vicinas: fluminibus etenī ciuitatum influūt balnearū lauature: lini infusiones: ꝙ fiūt cause corruptorū fluminū. Alij horū morātur medio ⁊ qualitates mutuāt ab vtroqꝫ. Dulces aquas inhabitantes diuidunꝛ tripliciter. Alij enī fluminibꝰ: alij in lacubus ⁊ similibus fluminibꝰ imoranꝛ. In fluminibus immorantiū: alij in maioribꝰ spaciosis currentibus longe a ciuitatibꝰ: ⁊ ideo aquis claris ⁊ mūdificatis existentibus: alij in paruis fluminibus tarde fluentibus vicinis ciuitatibus: immundi ciuitatum predictis putredinibꝰ. Insistētes lacubus dupliciter diuidunꝛ. Alij enī in lacubus quibus flumina illabūtur: ⁊ quorū aque ad mare ingrediunꝛ: licꝫ fluminibus in eo currentibꝰ eleuanꝛ. Alij in lacubus paludosis: ⁊ lōge a mari remotis lutosis ⁊ putridis. Expletis piscīū diuisionibus gñalibus ⁊ specialibꝰ: oportet singulorꝫ diuersorꝫ naturas explicemus. ¶ Marinos ergo pisces cibo dixīmꝰ aptiores ꝙ fluuiales: salsitatē enī habentes aque viscositates: humiditates auferuut: maxime si loca fuerint petrosa. Assiduo enī motu sui ⁊ collisionibꝰ saxosis carnes emolliunꝛ ⁊ tenerātur: pinguedo minoraꝛ: viscositas quoqꝫ dimittitur: vñ ad aliorꝫ cōparationē isti sunt saporosiores: ⁊ a corruptionibus remotiores: ideoqꝫ antiqui assimilauerūt hos cōplexioni hūane. sanguinis quē generant est tēperatissimus: non grossus neqꝫ turbidus neqꝫ subtilis neqꝫ aquosus: sed tñ subtili aquoso vicinus: q: sanguis vocaꝛ tēperatus ꝙ diu duas extremitates nō egrediꝛ: aliū tñ ordinē nanciscitur: vel enī duabꝰ mediatur equaliter extremitatibꝰ: vel vni plus parū vicinaꝛ. Sanguis igitur qui a piscibꝰ petrosis generatur: etsi sit tēperatus: naturaliter tñ subtiliāti pertinet: ⁊ velociter a mēbris dissoluitur: est ergo melior in regēda sanitate ꝙ in mēbrorꝫ confortatione. Pisces de pelago vicini sunt petrosis: q: aqua in salsitudine bona equaliter est clara: vñ nihil differūt nisi ꝙ qui de pelago pinguiores ⁊ carne sunt duriores. Ideoqꝫ sanguis quē generāt: etsi sit tēperatus: ad cōparationē petrosorꝫ tñ grossior ⁊ sanguini quē starni ⁊ ꝑdices faciunt ⁊ pulli vicinior: tñ in liquore nō in nutrimēti laudabilitate: q: quē gñant pisces naturalr̄ est phlegmaticus: quem starni atqꝫ pulli perdices: naturaliter tēperatus est. Monstraꝛ hoc: q: piscīū natura frigidior ⁊ humidior ē: ideo pisces plus nutriunt: tarde a mēbris dissoluunꝛ. Ambulabiliuꝫ vero siue volatiliū: calidior ⁊ humidior est: q: oīs cibꝰ cui duricies dñaꝛ ꝑtinet terrestribus: vñ nutribilior ⁊ ad dissoluenduꝫ durior: maxime si temperatus sit ⁊ conueniēs nutrimento. Littorales pisces multas habent diuersitates: ſm diuersorū locorum discretiones. Quidā enī loca incolūt clara atqꝫ mūda qui pelaginis sunt assimilādi: molliores tamē carnes ⁊ ad digerendū sunt faciliores. Quidā littoribus sunt vicini ⁊ estu mouētur maris: in turbida ⁊ īmūda morātes aqua ⁊ putridis fluminibꝰ ciuitatū putredines ferētibꝰ vicina: viscosiores ⁊ alijs piscibꝰ marinis grossiores: ⁊ ad digerendū tardiores: vicini naturalr̄ fluminibꝰ: cū nihil aliud comedāt ꝙ qđ flumina de putredinibus ciuitatū eis afferūt. Unde pisces marini thuscie peiores sunt ceteris marinis: q: aqua est īmūda ⁊ multa flumina intrātia ipm̄ putredines ciuitatū eis inferūt. In medio horuꝫ locorum inhabitātes vtrinqꝫ mutuātur qualitates: ⁊ dicunꝛ mediocres: inter hos fluminei pisces maiora ⁊ cito currentia clara atqꝫ munda flumina inhabitātes: ad comparationē ceterorꝫ fluminū sunt laudabiliores: q: claritas aque aufert eis grauitatem odoris fortis fluminis impetu carnes teneranꝛ ⁊ grossicies auferrtur: maxime

tur: maxime si supra petrosa currāt: petre enim plus carnes tenerant: ⁊ piscibus littoreis: ⁊ in aquis claris nutritis assimilātur: sed tamē littorei ex salsitate aque minus sunt viscosi. Qui in paruis stant fluminibus parū fluentibus immundis ⁊ vicinis ciuitatibus: pinguiores sunt ⁊ grossiores ⁊ viscosiores: ⁊ ad digerenduʒ duriores: mali saporis: q: defectio aque motus vnctuosas carnes ⁊ viscosas facit. Immūduʒ vero nutrimentuʒ grauioris odoris eos reddit. Qd probatur: q: extracti ab aquis cito putresiunt: quos sepe comedentes multos pessimos ⁊ phlegmaticos corporibus suis aggrauant humores. Pisces de lacubus viscosiores grauiores sunt odorib⁹: q̄ꝑ qui fluminibus innascuntur: q: aqua lacuum lutuosior est ⁊ pinguis nec mouetur: ⁊ ideo pisces sunt vnctuosiores: minus saporosiores: grauioris odoris ⁊ mali nutrimenti: ⁊ ad digerendum duri: ⁊ in corruptione velociter mutandi: nisi qui fluminibus eis intrātibus ⁊ ad mare currentib⁹ eleuantur. Pisces lacunarū: sicut piscariorum ⁊ paludū peiores ceteris sunt: grossiores: ⁊ in odore grauiores: ⁊ in corruptiōe mutabiliores velociter: ad digerendum duriores: q: quieta est ⁊ nimiuʒ lutosa. vnde maxime sunt cauendi. Ga. dicit hmōi pisces se vidisse cuiusdam piscarij: trecentis cubitis longi: lati ducentis. Aqua autem illa ibi immorata fuit tribus annis: ſʒ tamē singulis tribus siue q̄ttuor mēsib⁹: illa auferebat: ⁊ altera inducebat. Caruit autem luto ⁊ putredine: post tres vel quattuor annos aqua ablata est omnino. Inuēti sunt auteʒ pisces ibi: qui pre viscositate sua teneri manibus non poterant: ⁊ extracti ilico sunt mortui. Fissorum alias carnes inuente sunt viscose ⁊ putrede: pinguedo ventriū mollis: ⁊ non coagulata: calore cinericiosa. Pisces dulcium aquarum ⁊ ad salsam transeuntes: ⁊ a salsis ad dulcia se mutantes: inter littoreos ⁊ fluuiales sunt mediocres. Sunt eñ hi in duo diuidēdi: alij enim maioribus ⁊ multuʒ fluentibus mare ingrediūt: aut de mari in maiora flumina atqʒ mūda transducunt: alij de puis ⁊ imūdis fluminibus mare illabunt: siue a mari eadē relabunt. Qui de maiorib⁹ ꝟo ⁊ multū fluētibus: mare: siue a mari eadā flumia ingrediunt: meliores sunt multo oppositis piscibus. Pisces a mari aquas dulces subeūtes: illis q̄ de dulcibus ad mare recurrunt sunt meliores. Minus eñ sunt viscosi ⁊ littoribus assimilandi: quia in salsis natis salsitudo hūores desiccat naturaliter. Qui a dulcibus aquis in salsa sunt transducti: ⁊ viscosiores: et grossiores: q: aqua dulcis humectat ⁊ emollit. Bene ergo ex predictis intelligitur: quia marini pisces minus viscositatis habēt ⁊ humiditatis: maxime in petrosis immorantes locis: post hos illi qui sunt de pelago: tertio loco erūt littorei. Si aque clare ⁊ mūde fuerint: minus laudandi his: maioribus ⁊ currentibus innatantes fluminibus peiores: etiam his qui in fluminibus paruis ⁊ ciuitatibus vicinis. Omnibus auteʒ peiores viscosiores ⁊ grossiores: qui in lacubus piscarijs ⁊ paludibus nascuntur.

¶ Inuestigatio diete prout accipitur ex animalibus volatilibus ⁊ ambulabilibus iam facta est. In hac autem parte inuestigat naturam diete: q̄ ex genere natatilium accipitur. Diuiditur autem hec pars in duas. In quarum prima agit de natura piscium. In scđa. s. in hac: Palam ergo est intelligi ⁊c. q: in fine huius capituli fecit mētionē de salis actione quo pisces conduntur ⁊ conseruantur: ostendit quibus animalibus competit sal ⁊ quibus non. Prima aūt pars diuiditur in duas. In quarum prima cōparat pisces ad aīalia alia generaliter rōne maioris ⁊ minoris nutrimenti. In secunda. s. in hac: Pisces generaliter diuiduntur multipliciter ⁊c. determinat de piscium diuersitate. Prima non diuiditur: sed secunda diuiditur in duas. In quarum prima assignat ipsoꝝ diuersitatem a parte aquarum ⁊ locoꝝ: a q̄bus maxime diuersantur. In scđa. s. in hac: His ergo precedentibus gn̄a piscium ⁊c. assignat ipsoꝝ diuersitatē a parte aliarū. xj. particularium conditionum: inter quas aqua ⁊ loca attenduntur. Prima aūt istarū partiū cū parte p̄dicta que est de piscium cōparatione ad alia aīalia: spectat ad presentem lectionē. Sunt igit̄ in p̄nti lectione partes due. In quarum prima comparat pisces ad alia aīalia. In scđa assignat ipsoꝝ diuersitatem rōne locoꝝ ⁊ aquarū. Prima aūt pars nō diuidit̄. Scđa diuiditur in duas. In quarū prima agit de pisciuʒ p̄dicta diuersitate. In scđa genera piscīū ad inuicē cōparat. Prima diuiditur in duas. In quarū prima gn̄alem diuersitatem piscīū rōne aquarū ⁊ locoꝝ assignat. In scđa de singuloꝝ natura ꝓsequitur. Prima aūt diuiditur in duas. In quarū prima predictam diuersitatem gn̄alē assignat. In scđa: q: q̄dā sunt pisces marini: q̄dam fluminei: ⁊ quidā a mari ad flumina transferunt: ideo assignat diuersitatē inter marinos ⁊ fluuiales. Prima aūt ps q̄ est de generū singuloꝝ ꝓprietatibus: diuiditur in duas. In quarum prima agit de ꝓprietatib⁹ marinoꝝ ⁊ flumineoꝝ. In scđa agit de ꝓprietatibus transeuntiū a marinis ad dulces aquas ⁊ ecōtrario. Prima aūt diuiditur in duas. In quaꝝ prima ꝯparat fluuiales ⁊ marinos adinuicē. In scđa inducit aucto. Gal. ⁊ rufi. Pars aūt illa que est de diuersitatibus vtriusqʒ gn̄is diuiditur in duas ptes. In quaruʒ p̄ma assignat diuersitatem marinoꝝ. In scđa flumineorū. Scđa autem pars que est de singuloꝝ generum ꝓprietatibus: diuiditur in duas. In quarū prima agit de proprietatib⁹ marinorum. In scđa de proprietatibus flumineoꝝ. Sunt igit̄ in presenti lectione partes. xj. In quarū prima comparat pisces ad alia ambulabilia ratione maioris nutrimenti ⁊ minoris. In secūda. s. in hac: Pisces aūt generaliter ⁊c. agēs de piscium proprietatibus ⁊ diuersitatibus: ipsos distiguit per marinos ⁊ fluuiales: ⁊ ab aquis marinis ad dulces: ⁊ a dulcibus ad marinas transmissos. In tertia. s. in hac: Discernuntur aūt ex odore ⁊c. assignat diuersitatem inter marinos ⁊ fluuiales. In quarta. s. in hac: Pisces fluminum in actione ⁊ passione ⁊c. agit de proprietatibus marinorum ⁊ flumineoꝝ simul eo ꝙ cōtrarie sunt. In quinta. s. in hac. Vn̄ Ga. inquit pisces fluuiales ⁊c. circa eoꝝ ꝓprietates Ga. et rufum īducit. In sexta. s. in hac: Singula aūt spēs ⁊c. marinoꝝ generalem distinctionem assignat. In septima. s. ī hac: Dulces aquas inhabitantes ⁊c. assignat generalem distinctionem dulcium. In octaua. s. in hac: Expletis piscium diuisionibus ⁊c. prosequit̄ de ꝓprietatibus marinoꝝ. In nona. s. in hac: Fluminei pisces ⁊c. ꝓsequitur de ꝓprietatibus flumineoꝝ. In decima. s. in hac: Pisces dulcium aquarum ⁊ ad salsas ⁊c. agit de ꝓprietatibus transeuntiū a marinis ad aquas dulces: ⁊ a dulcibus ad marinas. In vndecima. s. in hac: Bene ergo ex predictis intelligitur ⁊c. comparat piscium genera adinuiceʒ. ¶ Circa primā partē duo intēdit. Primo dicit ꝙ pisces generaliter respectu animalium ambulabilium paruʒ nutriunt: ⁊ subtilem ⁊ aquosum generāt sanguinem: ⁊ cito dissoluuntur a membris. hoc autem non d: simpliciter sed in respectu: ⁊ hoc pʒ per Ga. dicenteʒ oīa respectu tēperati denominari. Scđo diuidit sanguinē q̄ ex cibis gn̄atur: p grossum subtilē ⁊ mediocrem: ⁊ mediuʒ est duplex in sanguine ſm maiorē accessuʒ ad alterū extremoꝝ ⁊ sermo plan⁹ est. Circa scđam partem hanc diuersitateʒ piscium assignat: quidā eñ in aqua dulci habitant: q̄dā in salsa: quidā a salsa ad dulcem transferunt: sed translatio eoruʒ

contraria raro accidit ꝓpter aque dulcis delectationem et horrorem salse: nisi fiat ꝑ coactionē ab aque impetu. Circa tertiam partē assignat diuersitatē inter pisces flumineos ⁊ marinos. nā marini hn̄t minus grauē odorē ꝓpter puritatem: paucas spinas ꝓpter duriciē carnis q̄ non eget sustentatiōe ꝑ spinas: boni tn̄ ⁊ pauci sunt nutrimenti: ⁊ tarde descendūt: q: non sunt viscosi lubricantes: neqꝫ graues stomacho: fluuiales aūt sunt ꝯtrarij ꝓpter causas ꝯtrarias. Circa quartā ptē ꝓprietates fluuiicoꝝ assignat q̄ ꝑdictis sunt ꝯtrarie ꝓpter aque frigiditatem ⁊ humiditatem: ⁊ ꝓpter viscositatē in eis acq̄sitam. ⁊ sermo planus est. Circa q̄ntaꝫ partem primo inducit Ga. dicentem pisces fluminū ⁊ maxime lacuum cito putrescere. Scđo inducit rufum dicētem: pisces marinos cū eiusdem spēi sunt cū flumineis: eis ꝑualere: ꝙuis illi sint maioris nutrimenti. Circa sextā partē assignat primo piscium distinctiones: primo marinoꝝ: scđo fluuiorum. Pisces aūt marini sic distinguunt̃: q̄dā em̄ īhabitant pelag⁹: quidā maris littora: ⁊ vtriqꝫ diuersantur ꝫm locoꝝ diuersitatē ⁊ sitū. Circa septimaꝫ partē fluuiicoꝝ assignat distinctionē dicēs: ꝙ sim̄r fluminei diuersant̃ rōne aquarū ⁊ ꝓpter sitū ipsarū: ⁊ sordiciē: ⁊ mūditatē ipsaꝝ: sicut pꝫ ī textu. Circa octauā partē sunt tres partes. Primo agit de piscibus marinis petrosa loca pelagi habitantibus: q̄ melioris sunt nutrimenti ꝓpter motuꝫ ⁊ collisionē carnem subtiliantē: multū tn̄ nutriūt naturalr̄ ⁊ parum accidētaliter: ⁊ assimilantur q̄busdam volatilibus: ꝙuis magis aquosum sanguinē generent. Scđo cū dicit: Littorales pisces habēt multas diuersitates ⁊c. agit de habitātibus littora q̄ diuersantur ꝑ aque diuersitatē: nō habitātes aquā mundaꝫ sunt vicini ꝑdictis ⁊ laudabiles: habitantes turbidā ⁊ sordidam sunt siles fluminēis ⁊ illaudabiles. Tertio cū dicit: Unde pisces maris ⁊c. concludit ꝙ pessimi sunt illi qui in sordida aq̄ sordes a vicinitate ciuitatū contrahente habitant: habitantes in medio sunt medij in malicia: habitantes aquā mūdā ⁊ currentem sunt ꝑualentes. Circa nonam partem sunt sex partes. Primo em̄ agit de piscibus flumineis habitantib⁹ aquas laudabiles: dicēs ꝙ habitātes aquas mūdas cū impetu currētes: ⁊ maxime sup̄ loca petrosa maxime sunt laudabiles ꝓpter carnis mundiciē. Scđo cū dicit: Littorei ex salsitate aque ⁊c. agit de littoreis dicens ꝙ sunt viscosi. Tertio de habitantib⁹ ꝑuas aquas ciuitatibus vicinas: cum dicit: Qui in ꝑuis sunt fluminibus ⁊c. dicēs ꝙ illi mali sunt ꝓpter sordiciē carniū: pauci ⁊ aquosi sunt nutrimenti. Quarto cū dicit: Pisces de lacubus viscosiores sunt ⁊c. agit de habitantibus in lacubus q̄ magni sunt viscosi ⁊ peiores ꝓpter aque sordiciem ⁊ grossitiem nutrimenti. Quinto cū dicit: Pisces lacunaꝝ ⁊ piscarioꝝ. agit de piscibus in lacunis ⁊ piscarijs habitātib⁹ sicut in viuarijs: q̄ alijs peiores sunt in odore ⁊ nutrimento ꝓpter impuritatē carniū ⁊ viscositatem a loco cōtractā. Sexto cū dicit: Ga. dicit pisces se vidisse ⁊c. inducit experimentū Ga. in piscibus cuiusdā lacune in malicia abundantibus. Circa decimā partē agit de piscibus a dulcibus aquis ad salsas vel ecōtrario se transferentibus. In hac aūt parte due sunt partes. In prima assignat eoꝝ naturam: dicēs ꝙ sunt medij inter flumineos et marinos littoreos. In scđa eoꝝ assignat diuersitatem cum dicit: Sed tn̄ hi ī duo sunt diuidendi. Hec aūt pars diuiditur in duas. In quarū prima ipsoꝝ assignat diuersitatem: dicens ꝙ quidā a magnis fluminibus ad mare transferuntur: alij de flumine magno ad aliud magnū: alij a paruis ⁊ sordidis ad mare: alij ecōtrario transferūtur. In scđa. s. in hac: Qui de maioribus ⁊c. de singuloꝝ natura ꝓsequit̃: dicēs ꝙ primi reliquis sunt meliores: pisces aūt a mari ad aquas dulces translati ꝯ̄trarijs sunt meliores ꝓpter humectationem aq̄ dulcis ⁊ carentiaꝫ viscositatis. Circa. xi. partem cōparat pisces adinuicē dicens ꝙ marini petrosa loca habitātes sunt meliores: post hos scđo habitantes pelagus: tertio littorei aquarū mundarū: mali sunt habitantes flumina ꝑua vicina sordibus ciuitatum: pessimi sunt habitantes lacus ⁊ piscarias: ⁊ in his omnibus aque ⁊ loci dispositio debet attendi. ¶ Circa partē istam tria dubitantur. Primum est de natura nutrimenti piscium. Secundum de administratione piscium ⁊ vsu ipsoꝝ. Tertium de diuersitate piscium marinoꝝ ⁊ fluminum: ⁊ eorum qui a mari ad flumina transferūtur.

¶ Circa primum ꝓceditur hoc modo: q̄ritur vtrum pisces sint dure digestionis: ⁊ videtur ꝙ non: nullus cibus cito cōuertibilis ad quoslibet humores ꝓpter sue substantie passibilitatem est digestionis dure: sed pisces sunt hmōi: ergo non sunt dure digestionis. minor pꝫ q: ista tria genera rerū sicut dicit ysa. de facili patiūtur: oua lac ⁊ pisces. Ad oppositū: oē illud qđ tarde ad formā sanguinis conuertitur est dure digestionis. sed pisces ad naturam sanguinis tarde ꝯuertuntur cuꝫ sint phlegmatici: ergo pisces non sunt facilis cōuersionis ⁊ digestionis. Hoc etiaꝫ cōfirmatur per hoc: q: dicit Ras. oēs pisces ad digerendū sunt duri. Ad hoc dicēdū ꝙ pisces sunt dure digestionis. Ad rōnem in contrarium dicendū ꝙ digestibilitas cibi in duobus consistit. Primuꝫ est facilis passibilitas cibi ꝓpter molliciēꝫ sue substantie: ⁊ hoc mō lac iura carniū. et breuiter oīa cibaria subtilia in passione dicuntur digestibilia ⁊ facilis conuersionis ad sanguinē ⁊ hoc modo non dicimus ꝙ pisces sint facilis cōuersionis q: cuꝫ sint phlegmatici ⁊ frigidi: tarde ad naturā sanguinis conuertūtur. Scđo modo đ: digestibilitas facilis quātū ad facilē conuersionē ⁊ coagulationē ad carnē ⁊ ad mēbra: ⁊ hͦ mō etiā pisces non de facili conuertuntur: cum sint aquosi phlegmatici: ⁊ hoc mō intellexit Ras. ¶ Scđo q̄ritur circa hͦ: vtrū oēs pisces naturaliter sint frigidiores aīalib⁹ ambulabilibus: q: si hoc esset verum: ergo stincus esset frigidior oī aīali ambulabili: hoc autēꝫ est falsum ergo primum. s. ꝙ pisces sint frigidiores aīalibus ambulabilibus. Ad oppositum est qđ dicit ysa. ꝙ oēs pisces sunt frigidi ⁊ humidi respectu ambulabiliū. Ad hoc dicendū ꝙ pisces sunt frigidiores aīalibus ambulabilibus. Ad rōnem in contrariū dicendū ꝙ rō in duobus peccat. Primum est ꝙ in aīalibus ⁊ piscib⁹ duplex est cōplexio. Quedaꝫ rōne generis vt pisces inquātum pisces: ⁊ aīalia inquātū aīalia: ⁊ hoc mō pisces frigidi ⁊ humidi sunt respectu ambulabiliū. Est alia cōplexio rōne spēi: ⁊ hoc mō aliq̄ spēs piscis calidior est et siccior aliq̄ aīali sicut stinc⁹ calidior ē carne porcina. Scđo mō peccat rō in cōparatione: non em̄ ysa. cōparat q̄libet pisces: sꝫ intendit cōparare pisces frigidissimos aīali frigidissimo: ⁊ calidiores calidissimo sicut stincū ad carnē hericij: ⁊ non frigidissimū ad calidissimum aīal. ¶ Tertio q̄ritur vtrū pisces recentes faciant magnā moram in stomacho: ⁊ videt̃ ꝙ non nullus cibus lubricosus magnā morā facit in stomacho: sed piscis est hmōi cibus: ergo magnā morā non facit in stomacho. Ad oppositū est qđ dicit Ras. ꝙ pisces sunt duri et in stomacho magnā morā faciunt. Qđ concedimus. Ad rationē in cōtrariū dicendū, ꝙ aliquid đ: magnā morā facere in stomacho tripl̄r. Primo mō ꝓpter duriciē sue substantie sicut panis ⁊ castanee ⁊ hmōi. Scđo mō qđ cū difficultate cōuertitur ad chilū: ⁊ a chilo in chimum. Tertio mō propter viscositatē ꝫm quā cibaria adherēt ꝑietibus stomachi. pisces igit̃ istis duobus modis vltimis magnā morā faciūt in stomacho: ⁊ hoc mō intellexit Ras. ¶ Quarto q̄ritur quō pisces recentes sitim ḡnant: q: sitis q̄ in stomacho cām hꝫ causat̃ a caliditate ⁊ siccitate stomachi: sed pisces sunt ꝯtrarij caliditati ⁊ siccitati: frigidi em̄ sunt ⁊ multū irrorant stomachū: ergo pisces recentes sitim nō ḡnabunt. Ad oppositū est qđ dicit Ras. ꝙ sitim ḡnant. Dicit etiā Ras caplo de viatore: ꝙ caueat viator vel iter agens pisces recentes q̄m sitim inducunt. Qđ concedimus. Ad rōnem in contrariū dicendum ꝙ tripliciter aliquis cibus generat sitim. Primo modo ꝓpter caliditatem ⁊ siccitatem: tunc enim sitis sequitur q̄ est effectus caliditatis ⁊ siccitatis sicut res calide. Secundo modo ꝓpter nimiā morā in stomacho. Tertio modo ꝓpter facilem sui conuersionem ad corruptos humores et putridos. Dicimus igitur ꝙ istis duobus modis vltimis pisces generant sitim: de facili em̄ ꝯuertuntur ad naturā sitis: vn̄ dicit ysa. ꝙ q̄n ī febre phlegmatica ḡnatur sitis: hoc est q: inflāmat̃ phlegma. ¶ Quinto q̄ritur ꝑ quā viam ex piscib⁹ lepra ḡnetur. ⁊ videtur ꝙ hoc non sit verū. lepra generat̃ ex adustione humoꝝ ⁊ incineratione: sicut dicit Aui. sed natura piscū repugnat adustioni humoꝝ cū sint frigidi

⁊ aquosi: ergo ex piscibus lepra nō poterit gñari. Ad oppositū est qđ dicit Auicē. ꝙ vsus nimius piscū lepram inducit qđ concedo. Ad rōnem in ↄtrariū dicēdum ꝙ aliquis cibus d: inducere leprā quattuor de causis. Primo mō sicut ille cibus qui humores adustos multiplicat sicut cibi calidi: qui prius humores incendūt ⁊ postea adurūt. Scđo mō d: cib⁹ leprā inducere humores melācholicos gñando sicut pisa: lētes: fabe ⁊ silia. Tertio mō ꝓpter sui immundiciē: q: humores immūdos gñat sicut caro caballoꝝ ⁊ asinorū. Quarto mō ꝓpter facilē sui cōuersionē. Pisces ergo tertio modo ⁊ quarto leprā gñant: habēt eñ facilē conuersionē: ⁊ ad immūdos humores ↄuertūr. ¶ Sexto qr̄itur quare pisces leprā gñant: maxime cū lacte comesti: sicut dicit Aui. vel cū caseo Dicēdū ꝙ lac comestū cū piscibus inducit lepraꝫ: ⁊ cā hui⁹ est: q: sicut inest piscibus ꝙ de facili conuertant̄ ad humores malos ⁊ putridos: silr̄ hec est ꝓprietas lactis ꝙ cito cōuertatur ad humores quos inuenit: ⁊ q: pisces ad malos humores ⁊ putridos cōuertūtur: ⁊ sanguinē crudū ⁊ immundum generant: ⁊ etiā magnā morā in stomacho faciunt: ⁊ lac similiter de facili conuertitur: ideo conuersio pisciuꝫ ad humores putridos augmentatur.

¶ Circa scđm ꝓceditur hoc mō: queritur vtrū in febribus competant pisces ⁊ videtur ꝙ sic: febris est calida ⁊ sicca discrasia: sed dieta in sanis exhibet̄ ꝑ silitudinem: egris vero ꝑ ↄtrarietatem: sed pisces sunt frigidi ⁊ humidi: ergo febricitantibus ⁊ ↄualescentibus cōpetunt. Scđa rō hec est: non ꝓhibentur pisces exhiberi nisi ꝓpter facilē cōuersionē sed in via cibi nos damus quasdā res frigidas cito cōuertibiles: sicut aquā frigidā ⁊ cucurbitas: ergo silr̄ pisces debēt exhiberi. Ad hoc dicēdū ꝙ non cōpetunt. Ad rōnem dicēdū ꝙ pisces cū h̄ ꝙ sunt frigidi ⁊ hūidi: sūt de facili ↄuertibiles ad hūores immūdos ⁊ corruptos: ⁊ q: in febribus tales humores inueniūt̄: iō eis nō cōpetunt pisces: ⁊ etiā in eis ē natura magna vnctuositatis: vnde calorē inaturalē incendunt Ad scđm dicendū ꝙ res quasdam frigidas exhibemus: pisces tñ non: q: in piscibus est vnctuositatis natura: cū in oī aīali tā ambulabili: q̄ natatili sit magna vnctuositas: et q: res vnctuosa de facili ad calorē innaturalē conuertit̄: sicut dicit ysa. iō pisces non cōpetūt. ¶ Scđo qr̄itur q̄ mai⁹ nocumētū inducūt: an pisces: an amygdale: cū in amygdalis sit natura vnctuositatis sicut in piscibus. Ad hoc dicendum ꝙ ꝭm Auic. exhibitio amygdalaꝝ plus nocet q̄ exhibitio piscū ꝓpter cām p̄dictam. s. ꝓpter vnctuositatem: nos tñ dicim⁹ ꝙ plus nocet exhibitio piscīū. ⁊ cā huius est: q: differt vnctuositas pisciū ⁊ amygdalarum: ⁊ etiā caliditas causata ab eis: q: pisces exhibiti plus calefaciunt corpus qualitate vel caliditate nutrimenti q̄ amygdale: ⁊ magis nutriunt ⁊ maior est ieis vnctuositas: q̄cq̄d eñ nutrit calorē naturalē: nutrit innaturalē: sed pisces magis nutriūt calorē naturalē q̄ amygdale: eo ꝙ magis nutriūt corpus. vñ citius conuertunt̄ ad calorē inaturalē: ⁊ ideo non debēt exhiberi: et plus nocet exhibitio piscīū q̄ amygdalarū. ¶ Tertio qr̄it̄ vtrūꝫ ↄualescenti ab egritudine magis ↄpetat exhibitio piscium q̄ carniū: ⁊ videt̄ ꝙ plus cōpetāt pisces. In ↄualescēti eñ a febre remanet aliqđ vestigiū ex egritudine: cuius signum est ꝙ Ga. in regimine acutoꝝ p̄cipit ꝙ ↄualescētes ab egritudine ꝑ tres dies regant̄ eadē dieta q̄ regebant̄ in egritudine: sed pisces minus augmētāt calorē innaturalem q̄ carnes: ergo pisces plus cōpetunt. Contrariū tñ facimus. Ad hoc dicēdū ꝙ neq̧ iste cibus neq̧ ille cōpetit. Ad rōnē dicēdum ꝙ in conualescēte duo sunt ↄsideranda. Primum est mala discrasia a febre relicta. Scđꝫ cōfortatio virtutis. quātū ergo ad discrasiam nō cōpetunt: neq̧ pisces: neq̧ caro: sed quātū ad ↄfortationē damus hmōi cibos ⁊ plus cibum carniū q̄ pisciū cū sanguinē meliorē gñant q̄ pisces.

¶ Circa tertiū ꝓcedit̄ hoc mō: qr̄it̄ in q̄bus piscib⁹ sit maior grauitas odoris: an in flumineis: an in marinis: ⁊ videt̄ ꝙ in marinis: q: dispōnes odoris ↄtrahunt̄ ab aq̄s: sed aq̄ salsa grauis est odoris respectu dulcis: g̃ pisces aq̄ salse grauis sunt odoris respectu dulcis. Hoc etiā videm⁹ experimento. Ad oppositū est qđ dicit ysa. ꝙ pisces aq̄ dulcis grauioris sunt odoris q̄ aq̄ salse. Qđ cōcedimus: ⁊ cā huius est q: grauitas odoris in piscib⁹ est aggregatio supfluitatū immūdarū in corpore: sed aqua salsa depurat supfluitates: ⁊ mūdificat carnes: ⁊ ideo pisces aq̄ dulc̄ dicunt̄ grauioris odoris: cū multe supfluitates immūde sint aggregate in ipsis: ⁊ nō sit ibi aliqđ ꝑ qđ depurent̄. Ad rōnē in ↄtrariū dicēdū ꝙ cā grauioris odoris est duplex: q̄dā intrinseca q̄ ↄsistit in immundicie supfluitatū aggregatarū in corpore: est alia extrinseca quā habēt pisces ab aqua ↄtinēte. Primo igit̄ mō grauioris sunt odoris pisces aq̄ dulcis. Scđo mō pisces aq̄ salse. vñ interi⁹ habēt bonū odorē: malū vero extra. ¶ Scđo queritur quare pisces aque salse non habent carnes salsas q: sicut dicit pħs libro de aīalibus: cibus in piscibus in ore non diu manet: q: lubricat̄ ꝓpter aquā: sed aliq̄d penetrās cū cibo dat ꝓpriā naturā illius cuius est cibus: g̃ aqua dat ꝓpriaꝫ naturam piscibus: et sic pisces aq̄ salse erunt salsi. Ad hoc dicēdū ꝙ carnes eoꝝ nō debēt eē salse: ⁊ huius cā ē q: pisces nō recipiunt aquā salsam in sui nutrimētū. Unde notādū ꝙ in aqua salsa sunt q̄dā ptes grosse: ⁊ iste sunt salse: alie vero sunt subtiles: qđ pꝫ cū colatur: remanēt eñ partes grosse in pāno: ⁊ post tota alia aqua fit subtilis ⁊ dulcis piscis vero nō attrahit de aqua nisi illud qđ est sibi dulce et delectabile: ⁊ totū aliud dimittit: ⁊ ꝓpter hoc cū illud qđ accipit̄ dulce ⁊ delectabile in carnē piscis cōuertat̄: iō caro piscis marini dꝫ eē dulcis. ¶ Tertio qr̄itur qui pisces sunt meliores: an illi q̄ trāsferunt̄ ab aquis salsis ad dulces: an illi q̄ econtrario: ⁊ videt̄ ꝙ illi q̄ transferuntur a dulcibus ad salsas: q: pisces aq̄ salse laudabiliores sunt q̄ pisces aq̄ dulcis sicut dicit ysa. cū ꝑ salsedinē carnes depurent̄: g̃ pisces qui ad aquā illā trāsferunt̄ meliores sunt. Contrariū dicit ysa. Ad hoc dicēdū ꝙ illi q̄ transferuntur ab aquis dulcibus ad salsas peiores sunt: ⁊ cā hui⁹ est q: pisces aq̄ dulcis sūt multum humidi ⁊ cōpositionis mollis: ⁊ iō in aqua salsa eliquātur ⁊ tabefiunt: vñ sunt grossi ⁊ viscosi ⁊ sic illaudabiles: in illis vero piscibus q̄ sunt in aquis salsis ⁊ transferuntur ad dulces: carnes sunt mūde ⁊ depurate: nec indigēt nisi nutrimento laudabili: illud aūt repeniūt in aqua dulci: ⁊ iō boni ⁊ laudabiles sunt. Ad rationem dicendum ꝙ bene tenet in diuersis generibus.

¶ Lectio. xlix.

¶ His ergo causis precedētibus gña pisciū multis modis diuersantur: qui tñ. xj. eē videntur. Alij enim ex diuersitatib⁹ suorum generū. Alij ex diuersis naturis aquarum suarum. Tertium ex mundicia earum. Quartum ex motu ⁊ q̄ete ipsoꝝ. Quintū de exitu piscium. Sextum de naturis ventoꝝ ⁊ eoꝝ q̄ sec̄ ventī ferunt. Septimum ex cibarijs eoꝝ. Octauum ex etatibus eoꝝ. Nonum ex anni tēporibus. Decimuꝫ ex suoꝝ mēbroꝝ diuersitatibus. Undecimum ex artificijs apparandoꝝ. Diuersitates generum due sunt: aut eñ molliū carniū: aut duraꝝ grossaruꝫ. Molles carnib⁹: aut viscosi sunt littorei ⁊ marini dure cutis: aut nō viscosi neq̧ grossi sicut petrosi: ⁊ qui q̄ subtilis sunt cutis. Duri vō carnibus aut viscosi ⁊ grossi qui de fluminibus ciuitatibus vicinis ⁊ de lacubus ⁊ paludosis sunt locis: aut duri sed nō viscosi sicut q̄ de pelago ⁊ littoribus sunt claris. In nutrimento ⁊ tēperamento laudabiliores oī sunt cōplexione: ⁊ ad digerendum faciliores q̄ carnes hñt molles nulli⁹ viscositatꝫ neq̧ grossitiei: neq̧ grauis odoris sicut q̄ de pelago ⁊ petrosis locis. sanguis queꝫ gñant tēperamēto est vicinus: ⁊ ideo nō minus exercitatis est cōgruus ⁊ defectis: sicut senioribus egritudines crescētibus: ⁊ sanitatē custodire magis q̄ mēbroꝝ fortitudinē amantibus. Nihil eñ melius ad sanitatē custodiēdā q̄ sanguis bonus ⁊ laudabilis. Qui molliū

sunt carniũ viscosarum grossarum' sicut littorei qui-
bus flumina influunt:magis nutribiliores ⁊ vnctuo
siores:sed tñ illaudabiles:vtpote ad digerendũ du
riores:⁊ malum sanguinẽ gñando viciniores:vñ nõ
sunt comedẽdi nisi ex necessitate cũ sinapi ⁊ siĩibus
Qui duras habẽt carnes:sed tñ viscosas sicut pisces
magnoꝝ fluminum ⁊ cito currẽtiũ:ad cõparationẽ
petrosarum illaudabiles:q꞉ grossiores:⁊ ad digeren
dum duriores:⁊ ad dissoluendum tardiores atqꝫ nu-
tribiliores:ad cõparationẽ littoreoꝝ meliores cum
sint minoris viscositatis. Sanguis ergo quẽ gñant
est vicinus sanguini quẽ gñant pisces pelagi ⁊ tamẽ
grossior. Ideoqꝫ ꝯuenibilis ⁊ exercitantibus ⁊ calo
rem naturalẽ hñtibus fortẽ:confortationẽqꝫ mẽbro
rum magis ꝙ sanitatẽ custodire amãtibus. Duras ⁊
viscosas ⁊ grossas carnes hñtes grauiterqꝫ olentes
sicut fluminum puoꝝ pisces ciuitatibus vicinorum
minus sunt sapori ⁊ magis nutritiui: ad digerendũ
duri:insipidi sunt ex grauitatibus odorum. Dure di
geruntur duobus modis:vel q꞉ carnes hñt duras:
vel q꞉ pĩgues ⁊ viscosas. ¶ Diuersitates pisciũ ex
naturis aquarum iã diximus:cũ quosdã in salsa:q̃s
dã in dulci habitare diceremus. Qui in salsa:minus
sunt viscosi:⁊ minus grauis odoris a corruptõibus
lõgi:ad digerẽdũ citi:minus in stomacho nociui:q꞉
aqua quã incolunt calidior ⁊ minus naturalr hũida
est. Qui dulci aqua viscosiores:odore grauiores ĩ cor
ruptiones cito se vertentes:dure digestibiles stoma
cho nocentes. vñ eoꝝ nutrimẽtum malum est. Gale.
Omnes pisces fluuiales ⁊ lacuales:etsi carne mol-
liores sunt:grossiores tñ ⁊ in stomacho sunt nocen-
tes:in corruptiõẽ cito ꝯuertibiles. Diuersitates pi
scium ex turbida ⁊ clara aqua:q꞉ de clara laudabilio
res:⁊ longe minus corruptibiles:maxime petrosa in
colẽtes:vel si aqua salsa est:q꞉ odore minus graues.
In turbida aq̃ morãtes peiores sunt:⁊ magis corru
ptibiles:maxĩe si sint in q̃eta ⁊ lutuosa:q꞉ hi grauio
ris odoꝛ sũt:si sint in fortiter currẽtibꝰ meliores sunt
ꝙ quiescentibus. Silr q̃ inhabitant vbi venti flant
melioris carnis ꝙ si nullus vẽtꝰ ibi sufflauerit:maxi-
me si septẽtrioni loca illa sint opposita:q꞉ ventus se-
ptẽtrionalis naturaliter siccus: est ⁊ secũ odorifera
hꝫ. ideoqꝫ piscibus grauitatem odoris aufert. Qui
ꝟo inhabitãt loca ventis occulta:peiores sunt:quia
venti ablatio motum aque tollit ⁊ quietem reddit.
Silr pisces vbi austri flant: illaudabiles sunt: cum
austri naturaliter humidi sint:⁊ qd̃ secum ferunt ab
ominabilis ⁊ grauis est odoris. vnde piscibus au-
gmẽtatur grauitas odoꝛ. ¶ De exercitijs:pisces se
semꝑ mouẽtes ⁊ laborantes ꝓxĩj sunt medriocribus
q꞉ multus motꝰ ⁊ exercitia eoꝝ rarificant corpora:
emolliunt carnes:viscositatem ⁊ grossitieꝫ auferunt
Scd̃m diuersitates nutrimentoꝝ:q꞉ pascentes her-
bas recẽtes ⁊ radices laudabiles:oppositis sibi me
liores:maxime si aq̃ fuerit clare. Diuersitates pisciũ
ex etate ⁊ magnitudine:q꞉ meliores inter paruos et
maiores sunt his magis laudabiles:q꞉ parui etsi in
vno laudandi:in altero tñ nõ efferendi. maiores non
laudãtur in hoc vnde paruus magnificatur. efferun

tur:vnde paruus deprimitur: q꞉ paruus etsi in par-
uitate viscositatis grossitiei efferatur:⁊ ꝙ velociter
digeratur in stomacho sit nocens:in hoc tñ nõ laudã
dus:q꞉ cito in corruptionẽ mutatur. Maiores etiã
nõ laudandi:q꞉ grossi ⁊ viscosi stomacho nociturĩ:tñ
boni:q꞉ non corruptibiles sunt. Mediocres ġ lau-
dabiliores vtpote inter vtrãqꝫ extremitatẽ se haben
tes:qui tñ tripliciter diuiduntur. Alij enim carne du
riores:alij in genere suo molliores: alij mediocres.
Qui in genere suo fiunt duriores:parui erunt lauda
biliores:q꞉ paruitas etatis siccitatẽ tẽperat carnis.
Qui vero molliores maiores erunt meliores: q꞉ ma
ioritas etatis mollicieꝫ eoꝝ tẽperabit. Qui medio-
cres in mediocritate maiores. Inde Gal. pisces qui
melioris sunt carnis ad digerẽdũ faciliores: ⁊ minꝰ
stomacho nocturi:ſꝫ cito ĩ corruptionẽ mutãdi. Ma
iores carne sũt grossiores:⁊ ad digerẽdũ faciles:sto-
macho nocẽtes:sed nõ cito corruptibiles:hoꝝ mediĩ
sũt laudãdi:q꞉ ab extremitate vtraqꝫ sibi sumũt qd̃
magꝭ ẽ laudãdũ. Diuersitates pisciũ ex anni tpibus
⁊ eoꝝ grossicie:⁊ macie intelliguntur:q꞉ mediocres
in crassitie laudabiliores sunt:cũ nimium grossi sint:
⁊ ad digerendũ duri:stomachi emollitiui:grossũ ge
nerantes phlegma ⁊ viscosum. Si macri sunt ad di
gerendum duri:⁊ id̃ vtriqꝫ de vtroqꝫ malo non lau
dãdi. Mediocres ergo sunt meliores tẽperatiores
⁊ laudabiliores sunt cũ oua facere incipiunt: q꞉ qui-
dam ouis pleni incrassantur:⁊ cum iam ouauerunt:
macie afficiuntur. Quidam vero cum oua emiserint
incrassantur:⁊ cũ inceperint sunt macri. Ambo tñ
non laudandi cũ ouare inceperint. Incrassantes cũ
ouis pleni illaudabiles sunt propter multitudinem
sue pinguedinis:silr ⁊ nõ laudandi cum oua emise
rint ex nimietate sue maciei:qui etiam si incrassan-
tur cũ oua emiserint ex multitudine pinguedinis il-
laudabiles sunt. Qui vero macrescunt ouis pleni nõ
sunt amãdi ex quãtitate maciei. meliores hoꝝ medij
¶ Diuersitates pisciũ ex suis membris multe sunt:
alia eñ naturaliter sunt pinguia sicut vmbilici auri-
cule oculi. Alia minus crassa sicut latera ⁊ ossa dor-
sum circũdantia. Alia eñ naturalr viscosa sicut capi
ta. Alia eñ naturalr mobilia sicut cauda: dorsi ossa:
ala. Alia ĩ motu rariora sicut vmbilicus ⁊ coste. Pin
guiora:ad nutriendũ illaudabiliora:q꞉ pinguedo fa-
cit ea viscosa:⁊ a stomacho ⁊ intestinis lubrica ad pe
netrandum venas dura cito corruptibilia. maxime si
pisces crassi fiunt naturalr. Que enim macri piscis
naturaliter mẽbra pinguia sunt:minoris nocumenti
q꞉ macies naturalr pinguedinẽ tẽperat illius mẽbri.
Que aũt mẽbra nõ sunt naturalr crassa sicut latera
ad exeũdũ a stomacho ⁊ intestinis sunt tarda ꝓ par
uitate sue viscositatis:sed tñ ad digerendũ velocio-
ra:⁊ non cito conuertibilia:nutrimento laudabilia.
maxime si pisces crassi fuerint:piscis enim ꝓprie pin
guedineꝫ nutrit:⁊ in vẽtre adunat:⁊ ideo dorsa ⁊ la
tera minus sunt pinguia. Cum hec membra tñ pin-
guis piscis fuerit:teneriora ⁊ saporosiora ⁊ vnctuo-
siora. Cum macri fuerit:dura ⁊ grossa ad digerendũ
tarda. Que aũt membra horũ sunt mobiliora:sicut

cauda ⁊ dorsa: ⁊ ala: carne sunt peiora: et minus pinguia: ad digerendum velociora: nutrimento laudabiliora: maxime si piscis crassus fuerit. Que minꝰ mobilia sicut vmbilicꝰ: ⁊ costa vel viscosiora sicut capita sunt grossiora: ⁊ ad digerēdū duriora: ⁊ ad nutriēdū corruptibiliora. Inde Ga. Caro vmbilici ⁊ capitis oīm piscium illaudabilis est: q: stomacho innatat ꝓpter viscositatē ⁊ vnctuositatē suā: vnde ⁊ dure digeritur. In fundum aūt stomachi descendentia pilos suos emolliunt: qui lubrici facti velociter ejiciūtur. vñ plurima gñatur lienteria. Caro caude: ale: ⁊ ossa dorsi a capite ad caudā circundās tenerior: ⁊ ad digerendū est velocior: ⁊ nutrimēto melior ex nimio motu suo: ⁊ ossium fricatio carnē tenerat: ⁊ molliciē atq; saporitatē pstat sibi. Latera vero ⁊ coste ad cōparationē caude ⁊ ale: parū sunt dura: q: minus mobilia: ad cōparationē vmbilici molliora ⁊ minus viscosa: ⁊ iō ad vmbilicū cōparata sunt saporosiora: ad digerendum velociora: ⁊ nutrimēto laudabiliora.

¶ Proprietatibus pisciū ⁊ diuersitatibus rōne locoꝝ assignatis: ꝓprietates ⁊ diuersitates rōne aliarū pticularium ꝯditionū assignat: inter q̄s indispositio aq̄ꝝ ⁊ locoꝝ attēditur. Diuiditur aūt hec ps in duas ptes. In quarū prima .xj. cōditiones enumerat penes quas ꝓprietates pisciū diuersantur. In scd̄a .s. in hac: Diuersitates generꝝ due sunt ⁊c. prosequitur de ipsoꝝ diuersitate: fm singulas illarū cōditionū. Prima nō diuiditur. Scd̄a diuidit̄ in .xj. fm numerꝝ illarū conditionū. In quarū prima assignat ꝓprietatū piscium diuersitates a pte suoꝝ generꝝ: q̄ cōsistunt in qualitatibus et habitudinibus ipsoꝝ. In scd̄a .s. in hac: Diuersitates pisciū ex naturis. expedit se de ipsoꝝ diuersitate: q: superius est assignata. In tertia .s. in hac: Diuersitates pisciū ex turbida aqua ⁊c. assignat eorum diuersitatē a parte puritatis ⁊ impuritatis aquarū. In q̄rta .s. in hac: Ex aq̄ motu diximꝰ ⁊c. a pte motus ⁊ q̄etis aquarū. In q̄nta .s. in hac. Sili qui inhabitāt vbi vēti ⁊c. a pte flatus ventoꝝ ⁊ priuationis eius ⁊ ipsoꝝ diuersitate: eo ꝙ aq̄ motū a vētis ꝯhunt. In sexta .s. in hac: De exercitijs pisces se mouētes. a parte motus et quietis pisciū. In septima .s. in hac: Scd̄m diuersitatem nutrimentoꝝ ⁊c. a pte nutrimentoꝝ. In octaua .s. in hac: Diuersitates pisciū ex etate ⁊c. a pte etatis ⁊ magnitudinis: ⁊ paruitatis ad ipsas ꝯsequentiū. In nona .s. in hac: Diuersitates pisciū ex anni tēporibus ⁊c. ex tēporibus anni. In decima .s. in hac: Diuersitates pisciū ex mēbris suis ⁊c. a parte mēbroꝝ. In vndecima .s. in hac: Diuersitates piscium ex artificijs ⁊c. a parte artificaliū apparatuum. Ista aūt ps ad sequentē spectat lectionem. Sunt igitur in lectione p̄senti partes .xj. ¶ Circa primā partē dicit ꝙ post p̄dictas diuersitates assignande sunt diuersitates piscium fm modos .xj. ⁊ ipsos fm ordinē assignat manifeste. Circa primā partē scd̄e partis due sunt ptes. In quarū prima distinguit modos et diuersitates pisciū a pte ipsoꝝ generꝝ. In scd̄a .s. in hac: Duri vero carnibꝰ ⁊ viscosi. de modis diuersitatis ꝓsequit̄. Dicit igit̄ ꝙ pisces rōne suoꝝ generū multiplr̄ diuersant̄ fm molliciē ⁊ duriciē: subtilitatē ⁊ partiū grossitiē: nā q̄dā sunt molles: q̄dam duri: molliū aūt quidā sunt viscosi: q̄dam nō viscosi. Consequēter de singulis ꝓsequit̄ gñibus. Hec aūt ps diuidit̄ in tres. In quaꝝ prima agit de duris nō viscosis In scd̄a .s. in hac: Qui mollium sunt carniū viscosaꝝ ⁊c. agit de mollibus grossis ⁊ viscosis. In tertia .s. in hac: Duras et viscosas ⁊ grossas carnes habentes. agit de duris viscosis ⁊ grossis. Agēs igit̄ de duris nō viscosis: dicit ꝙ tales sunt littorei: ⁊ in pelago habitantes: ⁊ sunt boni nutrimēti: cōpetūt exercitātibus ⁊ q̄escentibus: bonū sanguinē generant ⁊ multū dant nutrimentū. De mollibus viscosis dicit ꝙ prauū dant nutrimētū ⁊ grossum: ⁊ iō cū aliq̄bus diureticis sunt comedēdi: multū aūt accidentalr̄ nutriūt. De duris viscosis dicit ꝙ tales sunt in magnis fluminibꝰ cito fluētibus: et respectu petrosoꝝ sunt dure digestionis: multū nutrientes accidētaliter respectu littoreoꝝ molliū sunt laudādi in oībus De duris viscosis ⁊ grossis: dicit ꝙ mali sūt nutrimēti: multū tñ nutriūt accidētalr̄: ⁊ mali sunt saporꝭ ⁊ horribilis odoris. Circa secundam ptem primo expedit se de diuersitate pisciū rōne aquarū: dicens ꝙ sicut dictū est: pisces aq̄ salse meliores sunt ꝓpter carniū subtilitatē. Scd̄o fm Ga. cōparat pisces adinuicē dicēs fluminales ⁊ lacunales q̄uis habeant carnes molles: tñ sunt graues stomacho nocētes cito ad putredinē ꝯuertibiles. Circa tertiā partem assignat piscium diuersitatē rōne puritatis aquarū ⁊ turbulentie dicens ꝙ habitantes in pura maxime in locis petrosis meliores sunt ꝓpter carniū puritatē: turbidā aquā habitātes peiores. Circa quartā partē assignat diuersitatē piscium ex pte motus ⁊ q̄etis aquaꝝ: dicēs ꝙ qui sunt in aqua ꝯtinue fluente cū magno impetu sunt meliores. Circa quintā ptē assignat eoꝝ diuersitatē a pte ventoꝝ: dicēs ꝙ vētis expositi sunt meliores: ⁊ expositi boree meliores q̄ expositi austro quia hic carnes depurat ⁊ odorē bonū reddit: auster autem contrariū inducit. Circa sextā ptē assignat pisciū diuersitatē rōne suoꝝ exercitioꝝ ⁊ q̄etis: dicēs ꝙ exercitātes sunt meliores ꝓpter carniū subtilitatē. Circa septimā partem assignat eoꝝ diuersitatē rōne nutrimēti: dicēs ꝙ pascētes herbas ⁊ radices sunt meliores ꝓpter nutrimēti puritatē. Circa octauā ptē sunt tres ptes. In quarū prima assignat pisciū diuersitatē rōne etatis: dicēs ꝙ pui sunt vituperandi ꝓpter citā ꝯuersionē in corruptionē: ⁊ inde magni sunt laudādi: sunt aūt laudandi ꝓpter velocē digestionē: ⁊ inde sunt magni vitupandi: mediocres aūt sunt pfecte laudandi. In scd̄a .s. in hac: Que tñ diuersant̄ triplr̄ ⁊c. ipsoꝝ distinctionē assignat dicēs ꝙ q̄ sunt molles sunt mali in prima etate: in prouecta boni: q̄ aūt duri ecōtrario: medij in media. In tertia .s. in hac: Inde Ga. pisces parui ⁊c. ꝯfirmat intentionē suā p Ga. idem ꝯcorditer dicētē. Circa nonā ptē duo intendit. Primo dicit ꝙ pisces in quocūq; tēpore sunt mediocris habitudinis sunt laudādi. In quo aūt pingues multū sunt illaudabiles ꝓpter viscositatē: in q̄ multū macri sunt illaudabiles ꝓpter duriciē. Scd̄o assignat eoꝝ bonitatē ⁊ maliciā rōne ouoꝝ: dicēs ꝙ pisces mediocris hītudinis sunt meliores cū facere oua incipiunt: nā quidā pisces cū ouis sunt pleni fiunt pingues: post ouationē macri: q̄dā post ouorum emissionē fiūt crassi: in inceptione ouationis macri: ⁊ vtriq; hoꝝ in ouatione sunt illaudabiles: sed crassi cū pleni sunt ouis sūt laudādi: q: tunc diminuit̄ crassicies: post ouationē illaudabiles: q: tunc intēdit̄ crassities: macri nō sunt laudabiles in emissione ouorū ꝓpter nimiā maciē: q̄ fiūt crassi in emissione ouorū non sunt laudabiles ꝓpter crassitiei intēsionē: q̄ fiūt mediocres igit̄ sunt laudabiles. Circa decimā partē ꝓsequit̄ de pisciū diuersitate a pte mēbroꝝ: hec autē ps diuidit̄ in duas. In quarū prima assignat distinctionē diuersitatis mēbroꝝ. In scd̄a .s. in hac: Pinguiora ad nutriēdū sunt illaudabiliora ⁊c. ꝓsequit̄ de singulorū diuersitate mēbroꝝ. Prima nō diuidit̄. Scd̄a aūt diuidit̄ in q̄nq;. In quarū prima agit de mēbris pinguibus. In scd̄a .s. in hac: Que aūt mēbra nō naturalr̄ sunt crassa ⁊c. agit de macris. In tertia .s. in hac: Que aūt mēbra hoꝝ ⁊c. agit de magis mobilibus. In q̄rta .s. in hac: Que minus mobilia sunt ⁊c. agit de minꝰ mobilibꝰ. In q̄nta .s. in hac: Inde Ga. vmbilici ⁊ capitis caro ⁊c. inducit auctoritatē Ga. mēbra adinuicē cōparantis fm maiorē laudē ⁊ minorē: q̄ in p̄dictis ꝯditionibus attēdit̄. Circa primā ptē assignat mēbroꝝ diuisionē quadrimēbrē: q̄dā em̄ sunt minꝰ pinguia: q̄dā magis: q̄dā viscosa: q̄dā magis mobilia: q̄dā minꝰ. Circa primā ptē scd̄e partis agit de mēbris pinguibꝰ sub ipsis viscosa cōprehēdēs: ⁊ dicit ꝙ sunt laudabilia ꝓpter lubricationē a stomacho ⁊ difficilē penetrationē. q̄dā tñ pinguiū sunt ex piscibus pīguibꝰ ⁊ hec sunt peiora: q̄dā aūt ex macris: ⁊ hec p̄ualēt. Circa secundā partē agit de macris: dicēs ꝙ sunt mala ꝓpter duriciē: de piscibus aūt macris accepta sunt peiora: de pinguibus meliora. Circa tertiā partē agit de magis mobilibꝰ dicēs ꝙ sunt meliora ꝓpter puritatē ⁊ subtilitatē a motu contractā. Circa quartā ptē agit de minꝰ mobilibꝰ: dicēs ꝙ ma

la sunt ꝑpter cā3 ꝯtrariā. Circa q̄ntā ptē inducit Ga. cōpa rantē mēbra adinuicē3 ꝭm maiorē laudē ꝛ minorē. ꝛ sermo eius planꝰ est: ꝛ sic terminaṫ hec ps. ❡ Circa ptē istā q̄nq3 dubitanṫ. Primū est de diuersitate piscīū a pte gn̄is ipoꝝ. Scōm est de diuersitate piscīū a pte dispōnis aquarū in q̄bus habitāt. Tertiū est de diuersitate pisciū a pte ventoꝝ. Quartū est de diuersitate eoꝝ a pte nutrimēti. Quintu3 de diuersitate eoꝝ ꝑpter ouationem.

❡ Circa p̄mū ꝓcediṫ hoc mō: q̄riṫ cū sint pisces squamosi ꝛ q̄ iā nō: q̄ sunt melioris nutrimēti: ꝛ videṫ ꝙ nō squamosi sint melioris nutrimēti: q: sīle est in aīalibus ꝛ piscibꝰ: vn̄ sicut in aīalibus pili ꝛ vngues gn̄anṫ ex sup̄fluitate nutrimē ti: sīlr in piscibus sq̄me ex sup̄fluitate nutrimēti gn̄anṫ: et ex hoc p3 ꝙ in natura humana est pauca generatio p̄dictoꝝ q: sup̄fluitas pauca: sq̄me ḡ gn̄anṫ ex sup̄fluitate: ḡ i illis piscibus in q̄bus erūt plures sq̄me: maior est sup̄fluitas: ꝛ in carētibꝰ sq̄mis minor: s3 illa in q̄bus est minor sup̄fluitas melioris sunt nutrimenti: ḡ pisces nō sq̄mosi melioris sunt nutrimēti. Ad oppositū est illud qd̄ dicit ysaac. s. ꝙ habētes sq̄mas melioris sunt nutrimēti: qd̄ ꝯcedimus. Et cā huius est: q: in piscibꝰ sq̄mis carētibus humiditates sunt multe ꝛ interius retinēṫ: ꝛ nihil cedit ad exteriora. q: cutis exterior grossa est: ꝛ iō sup̄fluitates nō p̄nt exhalare nec ꝯuerti in sq̄ mas: ꝛ iō fiunt mali nutrimēti. In hn̄tibꝰ vo sq̄mas super fluitates ad exteriora ꝓpellūt ꝑpter naturā sq̄marū: vnde hn̄t etiā cutē exteriorē valde subtilē: vn̄ carnes interiꝰ mun de remanēt. Ad rōnē in ꝯ̄riū p3 solutio: q: de ꝓprietate pi sciū est vt in ipsis multa sup̄fluitas genereṫ ꝑpter magna3 frigiditatē quā hn̄t: ꝛ iō cū hmōi sup̄fluitas interius rema net: fiūt mali nutrimēti: sicut nō hn̄tes sq̄mas: q̄n vo exteriꝰ transmittiṫ boni nutrimēti fiūt. ❡ Scōo q̄riṫ cū sint q̄dam pisces hn̄tes sq̄mas puas ꝛ minimas: q̄dā sint hn̄tes gros sas ꝛ multas: q̄ sunt melioris nutrimēti: ꝛ videṫ ꝙ habētes sq̄mas grossas: ꝑpter eni multitudinē sq̄marū mūdificantur carnes interius: ḡ quāto maior est multitudo sq̄maru3 tāto maior est puritas carnis: ḡ pisces hn̄tes squamas gros sas ꝛ multas mūdiores ꝛ meliores sunt. Cōtrariū dictat ex perimētū: sicut videmꝰ in soleis q̄ hn̄t carnes mūdas ꝛ squa mas minutas. Ad hoc dicēdū ꝙ in piscibꝰ hn̄tibus sq̄mas minutas: maior est laus: ꝛ cā huius est: q: sq̄ma ꝓuenit ex humiditate interiori: vn̄ ab humiditate grossa ꝓuenit sq̄ ma grossa: ꝛ ex subtili humiditate subtilis sq̄ma: vn̄ sicut videmꝰ in natura humana ꝭm ꝙ dicit Ga. ꝙ hō qui h3 vn gues tenues: subtilis ingenij d3 eē: q: attestanṫ sup̄fluitati cordis: sīlr ḡ grossities sq̄marū attestaṫ grossitiei humidita tis: ꝛ subtilitas earū subtilitati humiditatis: p3 igiṫ ex his ꝙ hn̄tes minutas sq̄mas ꝛ subtiles sunt meliores: q: atte stanṫ bonitati humiditatis: ꝛ hn̄tes grossas peiores: eo ꝙ attestanṫ grossitiei humiditatis. ❡ Tertio q̄riṫ qd̄ genꝰ pi sciū sit melius: an marinū: an aliud: ꝛ videṫ ꝙ marinū: dicit eni Raſ ꝙ inter oīa nutriētia caro maxime nutrit ꝛ sangui nē multiplicat: ꝛ iō multū vtētes carne sepe phlebotomēṫ ḡ pisces illi q̄ maxime naturā carnis hn̄t: debēt maxime nu trire: sed q̄dā pisces marini sunt hmōi sicut hn̄tes virtute3 respirationis sicut delphini ꝛ balena: ḡ isti pisces inter oīa gn̄a pisciu3 magis nutriūt. Scōa rō hec est: calor naturalis maxie nutriṫ illo nutrimēto qd̄ est sibi ꝯueniens: ꝛ qd̄ natū est ꝯuerti ad natura3 sanguinis: vn̄ qd̄ magis ad naturam sanguinis ꝯuertiṫ magis nutrit: sed pisces sanguine carēt sicut dicit phs: ḡ pisces q̄ magis accedūt ad naturā sangui nis magis nutriūt: sed q̄dā pisces marini sūt hmōi sicut del phini: balena: ḡ isti pisces maxime nutriūt. Ad oppositū: illi pisces minoris sunt nutrimēti q̄ ad naturā sanguinis ꝛ mē broꝝ cū magna difficultate ꝑpter sui grossitiē trāsducūtur sed marini p̄dicti sunt hmōi: ḡ peioris sunt nutrimēti ꝙ aq̄ dulcis pisces. Ad hoc dicēdū ꝙ pisces marini q̄ sunt respirā tes ꝛ hn̄tes naturā sanguinis ꝛ calorē maxime nutriūt. Ad rōnem dicendū ꝙ aliq̄d d3 nutrire magis duobꝰ modis: na turalr vel accidētalr: pisces igiṫ marini isti multū nutriunt accidētalr: q: magis moranṫ i mēbris: s3 naturalr: vno mō sic: alio mō nō: q: naturalr nutrire duobus modis est. Pri mo mō ꝑpter sui facilē passibilitatē: ꝛ hoc mō lac d3 multū nutrire naturalr: q: cito ꝯuertiṫ. Scōo mō ꝑpter sui ꝓpor tionem ad naturā sanguinis: pisces ḡ petrosi de aqua dulci multū nutriūt naturalr plus ꝙ marini: q: facilꝰ ꝯuertūtur. Scōo tn̄ mō pisces magis hn̄tes naturā sanguinis magis nu triūt. ❡ Quarto q̄riṫ cu3 cōe sit piscibus sanguine carere: q̄re q̄dā verū sanguinē hn̄t: sicut delphinus ꝛ balena: ꝛ alij nō: sed quādā humiditatē loco sanguinis. Ad hoc dicendū ꝭm auctores ꝙ fundamētū ꝛ origo sanguis emanat a forti tudie caloris naturalꝭ: nā calor naturalꝭ q̄n fortis est: tunc nu trimētū ꝯuertit ad ꝑfectionē3 digestōis: ꝛ sic ad naturā san guis: pisces vo frigidi sunt multū: ꝛ iō nutrimētū non valēt conuertere ꝑfecte: vn̄ remanet in corpore citra digestionē: ꝛ iō nō p̄nt nutrimentū ꝯuertere in sanguinē. Alij vo pisces sunt q̄ calorē magnū hn̄t in corde: ꝛ iō naturā hn̄t sanguis si cut respirātes. Vn̄ notandū ꝙ ista simul sunt in aliquo: ma gna caliditas cordis: habitꝰ pulmonis: respiratio: vox: pti cipatio sanguinis: ꝛ ista oīa sunt a fortitudine caloris natu ralis ꝛ cordis: ꝛ ista oīa in delphino repiuntur.

❡ Circa scōm ꝓcediṫ hoc mō: q̄riṫ cū aliq̄ pisces eiusdē ge neris sint in aqua salsa ꝛ aqua dulci sicut lucius aq̄ maris ꝛ lucius aq̄ dulcis: q̄s sit melioris nutrimēti: ꝛ videṫ ꝙ illi q̄ sunt in aq̄ salsa: q: dicit ysa. ꝙ pisces in aqua salsa laudabi lis nutrimēti sunt: q: depuranṫ sup̄fluitates ꝑpter salsedi nē. Ad oppositū est illud qd̄ videmus: ꝙ lucꝰ marinꝰ peior est ꝙ lucius aq̄ dulcis: ꝛ anguilla marina melior est ꝙ illa q̄ est aq̄ dulcis. Ad hoc dicendū ꝙ q̄dā sunt meliores: q̄dā nō: q: quidā sunt pisces hn̄tes carnes molles: viscosas: alij sūt qui hn̄t carnes duras aliquātulū: si igiṫ fuerint carnes mol les meliores sunt pisces aq̄ salse ꝙ aq̄ dulcis ꝑpter carniu3 depurationē: si tamē pisces aliq̄ fuerint illaudabilis nutri menti sicut anguilla: pessimi sunt in vtraq3 aqua: tn̄ minus sunt laudabiles in aq̄ salsa ꝙ in aqua dulci: q: aqua salsa car nes abstergit ꝛ mūdificat. Sīlr dicēdū de alea ꝙ si sit i vtra q3 aqua: minꝰ tn̄ illaudabilis est in aqua salsa ꝑpter causa3 p̄dictā: pisces vero mūdi ꝛ duri: aliquātulū ꝯtrariū habēt lucius eni in aqua dulci est naturalr mūdus: ꝛ cū est i aqua salsa acq̄riṫ in ipso magna siccitas ꝛ fit mali nutrimēti: q: cū dicit ysa. ꝙ marini meliores sunt: intellexit loquendo gn̄alr nihilominus tamen quidam in aqua dulci meliores sunt aliquibꝰ eiusdē generis in aqua salsa habitātibus. ❡ Se cundo q̄riṫ quare in marinis piscibꝰ sunt multe sq̄me: spi ne vero pauce: in dulcibus vo ecōtrario. Ad hoc dicēdu3 ꝙ spine in piscibus sunt loco ossiū: sicut dicit Raſ: deus in aīa li creauit os ad sustētamentū corporis: ꝛ iō cū spine sint lo co ossiū: paucas hn̄t spinas: q: tn̄ sup̄fluitates mittunṫ ex terius ꝑ sq̄mas: iō sq̄me multe. In piscibus vo aq̄ dulcis caro mollis est ꝛ subtilis: ꝛ iō egēt magno sustētamento: ꝛ sic egēt multis spinis: sq̄mas tn̄ hn̄t pauciores: q: sup̄flui tates in eis nō tantū mittunṫ exterius sicut in marinis: et iō paucas hn̄t sq̄mas. ❡ Tertio q̄ritur quare pisces maio res sunt in aqua salsa ꝙ in dulci: ꝛ videṫ ꝯ̄riū: q: aqua salsa desiccatiua est: ḡ minoris quātitatis debēt eē in aqua salsa ꝙ in dulci. Ad hoc dicēdū ꝙ maiores debēt esse in aqua sal sa duplici de cā. Prima est ꝑpter loci spaciositatē. Scōa cā est quā ponit phs libro de aīalibus: caliditas aque: vn̄ sub iungit ꝙ caliditas ꝛ humiditas sunt cā augmēti: q: q̄n ca lor est cū humiditate ptes distendūtur ꝛ fit augmentū. Ad rōnē dicēdū ꝙ ꝙuis aqua desiccet: tn̄ de sui ꝓprietate resi duū distēdit ꝛ ad augmentū ꝓparat. ❡ Quarto q̄riṫ de cō paratione pisciū ad ambulabilia in augmēto: phs eni dicit ꝙ caliditas est cā augmēti: vn̄ subiungit ꝙ carentia sangui ne minora sunt: q: carēt caloris fortitudine: q̄ enim habent sanguinē fortiorē habēt calorē: ꝛ magis habēt natura3 san guinis: ḡ maiora aīalia ambulabilia debemus habere ꝙ na tatilia. Ad hoc dicendū ꝙ ad augmentū duo requiruntur. Primū est agēs. Scōm est materia. In aīalibus ḡ ambula bilibus cā efficiēs augmēti siue agēs maior est ꝙ in aīalibꝰ natatilibus: in piscibus tn̄ humiditas est multa: cū hoc etiā est ibi calor magnus: tn̄ non loq̄mur nisi in habētibus respi rationē ꝛ calorē cordis magnū: ꝛ ideo cū talis humiditas ca lori adiuncta debeat extendi naturaliter: relinq̄tur ꝙ ista aīalia natatilia debent esse magna. ❡ Quinto q̄ritur q̄ pi

sces calidiores sint: an pisces aq̃ salse: an pisces aq̃ dulcis: ꝛ videt ꝙ pisces aq̃ dulcis: q: sicut aĩalia hñt habitationẽ in aere ꝯtinente: siĺr pisces hñt habitationẽ in aq̃: sed in aere frigido corpora calidiora sunt: ḡ siĺr pisces ĩ aqua dulci que frigida est respectu salse erunt calidiores, minor pꝫ p hippocratẽ in apho. dicentẽ: Ventres hyeme ꝛc. in estate vo frigidi. ꝛ etiã dicit Auic. ꝙ hoĩes in regionib⁹ calidis frigidissimi sunt: ꝛ in frigidis calidi. Ad oppositũ: in illis piscib⁹ maior est caliditas: in q̃bus est maior carnis mũdificatio: ſꝫ in marinis est maior carnis mũdificatio ſm ysa. ꝓpter salsedinem: ergo calidiores sunt. Hoc etiã ꝯfirmat p hoc: q: ĩ illis piscibus est maior caliditas: in q̃bus pinguedo magis declinat ad zirbũ: sed hoc est magis in piscibus marinis: in fluminεis vo ad aquositatẽ: ḡ pisces marini calidiores sunt. Ad hoc dicendũ ꝙ maior est caliditas in marinis ꝙ̃ in fluminεis. Ad rõnem dicẽdũ ꝙ caliditas est duplex: q̃dã cõplexionalis accidẽtalis: alia est naturalis, naturalis est illa de qua dicim⁹ ꝙ est suba q̃daꝫ viuifica calida ꝛ humida veniens ad oĩa mẽbra: ꝛ hec ad nutrimentũ nõ ꝺ: operari: q: ista recedẽte vita immediate expirat. In hoĩe tñ facit ad nutrimentum: q: ipm nutrit: sed frigiditas aeris calorẽ cõplexionalẽ minuit naturalẽ tñ augmentat ꝛ fortificat: q: ipm in centro corporis recludit: caliditas vo aeris ecõtrario: q: cõplexionalem augmentat: naturalem diminuit: ꝛ sic pꝫ ꝙ in piscibus aque dulcis: caliditas naturalis fortis est.

¶ Circa tertiuꝫ ꝓceditur hoc mõ: q̃ritur q̃ pisces meliores sint: an expositi vento austrino: an boreali. nam bonitas pisciũ causat a mũdificatione carniũ ꝛ leuitate ipoꝝ: sed ventus austrinus sup̃fluitates multas aggregat in membris ſm Aui. borealis vo depurat: ḡ pisces expositi vẽto boreali meliores sunt ꝙ̃ expositi austrino. Hoc etiã ꝯfirmat: q: qñ calor naturalis fortificatur ꝛ virtus: carnes mũdiores reddunt: sed sicut dicit Aui. virtus vẽti borealis virtutẽ naturalem ꝯfortat in suis actionibus: ḡ ꝛ carnes digestibiliores reddit. Scđa rõ hec est: oĩs vẽtus disponẽs aerẽ ad caliditatẽ ꝛ humiditatẽ disponit ipꝫ ad putrefactionẽ: sed vent⁹ austrinus hoc facit: cũ multitudinẽ pluuiarũ ꝛ vapoꝝ aggreget: borealis vo ecõtrario: ergo pisces austrini peiores sunt cũ pisces inter oĩa viuẽtia citius putrescant. Hoc etiã cõfirmatur p hoc ꝙ idẽ operatur vẽtus in aĩalibus ꝛ piscibus: ſꝫ carnes aĩaliũ ꝯsistentiũ in aere exposito vẽto boreali meliores sunt ꝙ̃ austrino: ḡ siĺr erit ĩ piscibus: ꝙ expositi boreali meliores erũt. Ad oppositũ est qđ dicit phs in libro de naturis aĩaliũ: ꝙ illi pisces sunt optimi q̃ sunt in aqua in qua fiat vẽtus austrinus: q: austrinus cũ sit calidus ꝛ humidus ꝓportionabilis est vite ꝛ ipam cõseruat: borealis vero cuꝫ sit frigidus ꝛ siccus vite ꝯtrariat. Ad hoc dicendũ ꝙ pisces expositi ventis septẽtrionalibus melioris sunt nutrimenti: sicut dicit ysa. Ad auctoritatẽ Aristote. respondeo ꝙ bonitas pisciũ in tribus consistit. Primũ est velocitas sui ortꝰ ꝛ multiplicatio. Scđm est mũdificatio carniũ ipoꝝ. Tertiuꝫ bonitas nutrimẽti maior vel minor. Primo mõ loquẽdo pisces expositi ventis austrinis meliores sunt: locus eñ austrinus est melior ad sui ortũ ꝛ multiplicationem: ꝛ hanc viaꝫ tenet phs. scđo ꝛ tertio mõ expositi vento boreali meliores sunt q: non aggregat sup̃fluitates immo depurat: ꝛ sic carnes reddũtur meliores ꝛ mũdiores. ¶ Sed tunc q̃ritur q̃re vẽtus borealis hꝫ virtutẽ depurandi: austrinus vero nõ: ꝛ videtur ꝯ̃ũ: q: frigiditatꝭ est ingrossare caliditatis subtiliare sed vẽti operantur p cõplexionẽ qualitatũ maxime p actiuas ergo vẽtus calidus magis depurabit: sed austrin⁹ est hmõi ergo magis depurabit ꝙ̃ borealis. Contrariũ dicunt auctores: qđ est concedẽdũ. Ad rõnem dicẽdũ ꝙ actio calidi ꝛ frigidi duplex ẽ. Prima fit p imp̃ssionẽ suã absq̃ medio intercidente: ꝛ hoc modo frigiditas ingrossat. Est alia actio per mediũ intercidẽs: ꝛ hoc mõ frigiditas subtiliat: ventus eñ austrinus dissoluit nubes ꝛ pluuias: ꝛ tunc totus aer inspissatur ꝛ ingrossatur: ventus vero borealis cõpingit hmõi superfluitates: ꝛ iõ aer purus relinquitur. ¶ Sed tunc queritur tertio q̃re caliditas ꝛ humiditas cõplexionis intrinseca operatur ad lõgitudinẽ vite sicut dicit haly. q: calida ꝛ humida cõplexio diutius durat: frigida ꝛ sicca minus. in vẽtis vero ecõtrario se hꝫ: vita eñ stat p calidũ ꝛ humidũ: ergo caliditas ꝛ humiditas aeris ꝛ ventoꝝ magis conseruat vitam ꝙ̃ corrũpit. Ad hoc soluit Ga. in libro cõplexionũ. dicendo ꝙ quedam est cõplexio naturalis: q̃dam accidentalis. caliditas vero ꝛ humiditas naturalis vitam conseruat: sed caliditas ꝛ humiditas exterior accidẽtalis est cã putrefactionis Cuius signum est sicut dicit Ga. ꝙ pisces tẽpore frigido ꝛ sicco diu conseruant: ꝛ q: caliditas ꝛ humiditas venti est accidentalis: ꝛ talis est cã putrefactionis: iõ hmõi caliditas et humiditas vitã nõ ꝯseruat: sed potius corrumpit.

¶ Circa quartũ ꝓcedit hoc mõ: querit cũ pisces in aq̃ nutriant: vtrũ ex sola aqua nutriantur. ꝛ videtur ꝙ nõ: q: nihil nutritur nisi ex eo qđ sibi ꝓximum est ꝛ natũ cõuerti ad naturam eius vt deꝑditum restauret: sed elementa maxie distant a natura aĩalis: ergo nullũ aĩal ex elemento põt nutriri ergo neq̃ ex aqua. Ad oppositũ est qđ dicit phs: ꝙ pisces ex aqua nutriuntur q̃ fertur ex vnda ꝛ penetrat in coꝝ substantiam. Vulgus etiam ponit ꝙ quattuor sunt aĩalia q̃ viuunt ex elementis sicut alec ex aq̃ sola: salamandra ex igne ꝛc. Ad hoc dicenduꝫ ꝙ impossibile est pisces ex aqua pura nutriri, nec etiam ex aqua salsa. sed nutriũtur ex muscilaginibus aquaꝝ: vel ex herbis: vel ex piscibus alijs Ad auctoritatem phi. respondeo ꝙ nunq̃ intellexit phs ꝙ aqua eẽt nutrimentum pisciũ: sed est vehiculum ferens illas humiditates ex quibus nutriuntur. ¶ Deinde q̃ritur cum pisces p leucã deferantur: vtrũ sint meliores ꝙ̃ recentes iuxta aquã ꝛ videt ꝙ non: inter oĩa viuẽtia pisces sunt maxime putrefactibiles: sed sicut dicit ysa. caliditas aeris putrefactiua est ergo quãto aeri plus exponunt tanto magis putrescũt. Contrarium tñ dicunt ꝙ pisces marini habent humiditatẽ grossam viscosam: ꝛ attenuatur ꝛ subtiliatur p ꝯtinentiã in aere Ad hoc dicendum ꝙ recentes iuxta aquam meliores sunt. Ad rationem dicendum ꝙ aer viscositatem nõ aufert: etsi videtur auferre: inducit tñ potius putredinem.

¶ Circa quitũ ꝓceditur hoc mõ: q̃rit q̃re oua in piscibus sunt multa ꝛ indistincta. Ad hoc dicendũ ꝙ cã huius est: q: in ip̃s est multa humiditas: ꝛ ideo superfluitas multa: oua vero sunt huiusmodi superfluitas: ꝛ ideo habent oua multa ꝛ indistincta. ¶ Vltimo queritur quare oua piscium masculorum sunt mollia: feminarum vero dura: q: in spermatibus animalium videmus contrarium: ꝙ sperma viri duruꝫ est ꝛ coagulatũ: sperma vero femine liquidum. Et cuꝫ hoc queritur quare oua femine habent grana indistincta. Ad hoc soluendum duobus modis. Primo modo ſm phm: q: in piscibus virtus feminarũ maioris est quãtitatis ꝙ̃ viri⁹ masculi: ꝛ ideo oua debent esse dura in femina.

¶ De diuersitate piscium ex artificio. Capi. lx.

¶ Lectio. I.

Diuersitates pisciũ ex artificijs in duo principaliter diuiduntur: aut recentium eñ piscium: aut siccorum. Recentium duo sunt modi: aut ex naturis piscium: aut ex qualitatibus accipientium. Ex naturis piscium quattuor sunt modi: aut enim carne molles sunt non viscosi: neq̃ grossi sicut petrosi: aut molles ꝛ viscosi: sicut maioꝝ fluminum ꝛ littoris: aut duri ꝛ parũ viscosi sicut de pelago: aut carne duri ꝛ nimium viscosi sicut de puis fluminib⁹: ꝛ lacubus piscarijs. Qui molles ꝛ nõ viscosi ad tẽperãdas eoꝝ carnes nihil erit necessariũ: ſꝫ laudabile hoꝝ artificiũ cũ aqua ꝛ sale ꝛ aneto paucis porr[illegible]: ꝛ oleo: ꝛ pipe paucissimo. Inde Gal. hmõi ꝯfectio tẽperatio: est ꝛ digestibilior: neq̃ nocens stomacho. hoc ergo modo pisces dari expetit ratio: maxime exeuntibus ab egritudine. Si tamen aliquid aliud sit faciendum: vt si cuꝫ mollicie sua piscis viscosus fuerit: ꝛ hũiditas ꝛ viscositas plurimũ sunt minuẽda. Piscis hmõi assat⁹: aut cum oleo fri-

xus dandus erit: focus enim et oleum calidum desiccant humiditatem et viscositatem auferunt: non tamen sine oleo comendendus est et obsomogaro ut facilitatem exeundi adiuuent et digestionem. Sed frixo parum olei est addendum: piscis enim cum oleo frixus stomachum emollit: et inde necesse est cum odorifero detur vino. Si autem mollicie stomachi et abominationem inde patiatur: oximel squilliticum detur: neque post nisi cum aceto obsomagaro et vino prebeatur: hec enim velociter eijciunt: neque stomachum emolliunt. Si autem piscis durus et non viscosus sit: cum aqua et sale: et aneto: et oleo: et porro: vino quoque fortissimo: et obsomogaro dandus erit. Si autem cum duricie viscositas et grossities affuerint: viscositas et grossities auferenda sunt: calido apponatur cineri: ut viscositatem et grauitatem amittat odoris. Deinde cum aceto detur et sinapi: et calamento: pipere quoque et zinzibere. Inde Ga. Si quilibet piscis coquinandus erit: iusculum suum cum aromatibus paruis decoqui debet: et calido: et bullienti apponatur piscis. hoc enim saporosiorem reddit: et sanguinem laudabiliorem facit.

De diuerso apparatu piscium. Capi. lxi.

Ex qualitatibus accipientium diuersa sunt artificia. Quidam enim sunt temperate qualitatis: quidam intemperate. Temperatis dentur assati cum oleo frixi: obsomogaro vino: meliores tamen assati. Non temperatis repugnetur qualitatibus dominantibus cum sibi oppositis Si calide nature fuerit: da iuscula frigidissima: vel elixa: eos condiens cum aceto et pauco obsomogaro. frigidis cum forti vino: adias sinapi et zinzibere: pipere calamento. Humidis assata dentur condienda cum aceto: sinapi obsomogaro: forti vino: origano: calamento et zinzibere. Siccis cum aqua et sale iuscula facies et aneto. Sal si pisces vel sumantur cum melle vel vino: siue cum aceto: seu sale seruantur. Qui cum melle: a melle calorem habent et siccitatem: a vino maiorem calorem et siccitatem quam a melle: ab aceto frigiditatem vice caloris a vino dati: et insimul habent siccitatem. Sal dat calorem maiorem vino: et siccitatem aceto fortiorem: non tamen sicut in aceto custodit: stringunt ventrem: sed potius solubiles sunt: neque sal custodita emollit semper et tenerat: sed aliquando plus indurat. Sal enim operatur in rebus secundum naturam rerum patientium: non secundum suam: sicut in actione ignis videtur: qui plumbum liquefacit: lutum vero indurat Causa quia cum corpora in siccitate: et humiditate: subtilitate: grossitie: et viscositate essent diuersa: sal autem ex diuersis virtutibus compositus sit: quidam calidus et subtiliatiuus: quidam siccus et induratiuus: necesse est ut in corporibus actiones sue diuersentur secundum essentias corporum: et passiones eorum: non secundum suam naturam et essentiam: et ideo idem quod focus facit in corporibus. Quia calidus et siccus est naturaliter: sed tamen cum color agit et fortior est. Manifestatur autem hoc: quia ut vulgus facile capit: tactus calorem liquido sentit: nescitur tamen esse siccum: quia siccitatis actio occultatur. Cum ergo fortior et dignior sit calor ignis: cum corpus aliquod sibi oppositum fuerit: prius calefacit: et post humiditatem dissoluit: et expulsa siccitate sua desiccat et destruit. Idem et sal facit: cum enim humiditatem liquidam alicubi inuenerit: dissoluit et liquefacit. Si autem corpus parue humiditatis fuerit continuatur et durescit. Sale ergo apparata si fuerit tenera: et subtiles et liquidos humores naturaliter habentia: dissoluuntur ab humiditate sua: vnde mollicies corporum illorum augmentatur: et cum magis sit subtilis humiditas tanto plus emollescit: et corpora tenerantur. Si autem parua sit humiditas et non naturalis in qua operatur: parue humiditati dominatur: et velociter desiccatur sicut in corijs videri potest vnde natura cibi aufertur. Si autem duri fuerint: tamen naturalis humiditatis et viscositatis: liquefit humiditas illa et dissoluitur: sicque corpus lene fit et temperatum. Vel si corpus molle sit: sed tamen parue humiditatis: ea dissoluitur et corpus desiccatur: et corpori duricies et temperamentum dantur.

In hac parte intendit de diuersitate piscium a parte artificialium apparatuum: et deinde aggreditur partem in qua auctor agit de natura salis: et de eius diuersitate a parte corporum recipientium: et ostendit quibus animalibus competit et quibus non. Iste autem due partes spectant ad presentem lectionem. Partem autem primam primo prosequamur. Diuiditur autem hec pars in duas partes. In quarum prima distinguit habitudines piscium: ut secundum diuersas habitudines diuersis singulos apparatus adaptet. In secunda s. in hac: Qui molles sunt et non viscosi etc. ostendit quod apparatus quibus piscibus conueniant. Prima pars non diuiditur. Secunda diuiditur in sex. In quarum prima agit de apparatu piscium mollium subtilium. In secunda s. in hac: Si aliquid aliud sit faciendum etc. agit de apparatu mollium viscosorum. In tertia s. in hac: Si autem piscis sit durus non viscosus. agit de apparatu durorum non viscosorum. In quarta. s. in hac: Si autem cum duricie grossities et viscositas etc. agit de apparatu durorum viscosorum. In quinta. s. in hac: Inde Gal. si quilibet piscis etc. inducit auctoritatem Ga. In sexta. s. in hac: Ex qualitatibus accipientium etc. agit de diuersitate apparatuum piscium a parte diuersitatis accipientium. Illa autem pars in qua agit de piscium siccorum apparatu: diuiditur in duas. In quarum prima agit de ipsorum apparatu. In secunda s. in hac: Sal enim operatur etc. ratione huius agit de natura et actionibus salis. Sunt igitur partes octo in presenti lectione. Circa primam partem principalem diuidit pisces per recentes et siccos. Recentes autem diuersificantur a parte sue nature: et a parte nature recipientium: a parte sue nature multipliciter: secundum mollicie: duriciem: et viscositatem Circa primam partem secunde partis agens de mollibus piscibus non viscosis: primo dicit quod non egent multo apparatu ad maliciam reprimendam cum sint temperati: sed cum quibusdam condimentis et acuminibus sunt preparandi. Secundo inducit Ga. Circa secundam partem agens de mollium viscosorum apparatu: dicit quod assandi vel frigendi sunt: et cum salsamentis comedendi causa remouende viscositatis. Circa tertiam agens de durorum non viscosorum apparatu: dicit quod cum salsamentis acutis sunt dandi. Circa quartam partem agens de durorum viscosorum apparatu dicit quod igni sunt exponendi: et cum acutis condimentis exhibendi. Circa quintam partem inducit Ga. docentem modum apparandi pisces. Circa sextam partem assignans apparatuum diuersitatem a parte recipientium: primo diuidit corpora temperata et distemperata. Secundo dat apparatum temperatis congruum. Tertio distemperatis: et hec diuersatur secundum distemperantias: quia debet fieri secundum contraria. Circa primam partem secunde partis que est de piscibus siccis dicit quod cum illi seruentur cum melle vino et aceto: diuersantur secundum diuersitatem istorum. Circa secundam partem ratione huius agit de sale cum quo pisces seruantur siccati: et de eo dicit quod diuersas facit operationes secundum diuersitatem corporum in que agit sicut ignis. et sermo est planus.

Lectio. li.

¶ Palã ergo intelligitur: q: omia aialia vbi cõue-
nientia adunantur extrema: id est mollities carnis ꝛ
multitudo humoꝝ: sicut lactentium porcoꝝ agno-
ꝝ: vel durities carnis ꝛ mediocritas: sicut veterum
boum ꝛ porcoꝝ: illaudabilia sunt ad saliendũ. Qui
buscunq; in corporibus due extremitates opposite
adunãt: sicut mollities carnis ꝛ paruitas hũoꝝ sicut
heduloꝝ lactentiũ: aut durities carnis ꝛ multitudo
hũoꝝ sicut iuuenũ porcoꝝ laudatas ad saliẽdũ. Cor
pora enim mollia ꝛ multũ hũoꝝ habẽtia: si eis acces
serit sal ad dissoluendũ: dissoluuntur huumoribus et
liquefiunt: ꝛ per totas partes diuiduntur corpora il
loꝝ: sicq; fit causa augmentande mollitiei sue: vnde
nutrimentũ dãt illaudabile: q: natura eoꝝ facta est
sicut salsuȝ phlegma incidens propter quantitatem
a sale habitã. Ideoq; duplici ex causa sunt pessima
Una q: sanguinis fiũt incensiua ex acumine suo. Se
cunda: q: ex mollitie sue carnis dure ꝛ tarde assimilã
tur mẽbris: maxime si humiditas sua subtilis sit ꝛ li-
quidã. Si autẽ in corporib⁹ durities ꝛ paruitas hu-
moꝝ adunẽtur ꝛ sal eis superueniat: neq; in humo-
ribus quid opereꝛ inueniat: reuertitur ad substãtia
les humiditates ꝛ cõsumit eas: ꝛ sic durities augmẽ
taꝛ carnis illi⁹: ꝛ a natura cibi eijciꝛ. Corporibus ṽo
vbi mollities ꝛ paruitas humoꝝ adunanꝛ: si sal eis
veniat: neq; naturalꝛ humorẽ vbi opereꝛ inueniat:
ad eosdẽ paruos humores reuertiꝛ: ꝛ plurima pars
eoꝝ desiccaꝛ: sicq; mollities corporibus ad tempera
mentũ reducitur. Similiter vbi durities ꝛ multitu-
do humoꝝ adunanꝛ: sal accedẽs ꝛ multos humores
inueniens dissoluit ꝛ liquefacit eos ꝛ desiccat quãtũ
potest. Si aũt in desiccãdis hũorib⁹ nõ preualet: ex
multitudine eoꝝ: necesse est pars remaneat exiccan
da: que pars autẽ remanet adunat corpus illud: vt
ad temperamẽtũ reducaꝛ. Palã ergo est intelligi la
ctentes porcos ꝛ agnos illaudabiles esse salsos. Iu
uenes ṽo ꝛ veteres vtriusq; generis esse bonos sal-
sos. Ueteres aũt bouine ꝛ caprine carnes salse sunt
illaudabiles: eoꝝ parui boni sunt salsi: q: oĩa parua
aialia ad comparationem veterũ molliora ꝛ tenerio
ra sunt. Si aũt de humidis naturaliter sint: porcine
carnes ꝛ agnine si fuerint salse: dissoluunꝛ hũores sui
cũ salis subtilitate: ꝛ virtus salis deficit ex illa pluri
ma desiccatione: ꝛ pre sua humoꝝ multitudine. vnde
oportet remanere: ꝛ fit causa molliende carnis ꝛ cor
rumpẽde: q: salis acumen accipit: vnde ꝛ sanguis in
cenditur ꝛ tarde mẽbris assimilaꝛ. Uetera aũt oĩm
aialiũ sicciora ad cõparationẽ sui generis: ꝛ duriora
sunt. Si aũt de aialib⁹ naturaliter fuerint hũidis: si
cut pecudibus ꝛ porcis: ꝛ sal eis venit: et tantũ natu
ralis humiditatis habẽt q sal coctũ desiccare nõ po
tuit: illud ergo qd remanet illoꝝ corpoꝝ tẽperat du-
ritiẽ. Si aũt de aialibus naturaliter siccis fuerint: si
cut bobus caprinis: ꝛ sal eis venerit: cito humiditas
eoꝝ desiccaꝛ ꝛ cõsumiꝛ: ꝛ durities et siccitas eis au
gmẽtaꝛ: ꝛ nutrimentũ corporis egrediuntur. Iunio-
ra aũt aialiũ duriora ꝛ minus hũida: q: parua sunt.
Si aũt de aialibus fuerint naturaliter hũidis sicut
pecudibus ꝛ porcis: ꝛ ad salẽ deuenerit: deficit sal in
eis desiccandis pre multitudine humiditatis: vñ ali
quantulũ remanet emollitũ: ꝛ duritiem illius corpo
ris in tẽperamẽtũ reducit. Si aũt de aialibus natu
raliter siccis fuerint: sicut bobus capris: ꝛ sal eis ve
nerit: neq; humiditatẽ in qua opereꝛ inuenerit: desic
catur corporis substantia ꝛ induratur plusq; fuerit
vnde fit vt naturã exeat cibi. Iuniora tamen bouina
ꝛ caprina ad saliendũ sunt meliora q̃ vetera: q: duri
ties suoꝝ corporũ: ex duritie est membroꝝ ꝛ fortitu
dine caloris naturalis. Dura ṽo corpora sunt veterũ
ex desiccatione substãtialis hũiditatis eoꝝ ꝛ appro-
pinquatiõe sue cõsumptionis. vñ sunt illaudabilio-
ra. Dicet tamen aliquis: quare veterũ oĩm aialiũ sic
ciora ꝛ min⁹ humida naturaliter: ꝛ sensus tñ ꝯria fa
teꝛ: q: seniores decrepiti molliores inueniunꝛ carnis
ꝛ teñoris cutis maioris hũiditatꝭ: qd ꝓbaꝛ ex semp
fluentibus saliuis ꝛ oculoꝝ lachrymis semp appara
tis: ꝛ humiditate nariũ ꝛ liquiditate. Respõdemus
verum dixisti: quia ita est vt asseris: nõ tamẽ eis est
naturalis: ȝ poti⁹ accidẽtalis: q: calor eoꝝ natura
lis defect⁹ in digerendo eoꝝ nutrimento deficit: ꝛ su
perfluitatibus suis dissoluendis: ꝛ per poros corpo-
ris emittendis: maxime in superfluitatibus tertie di
gestionis deficit. vnde hũiditas dominaꝛ eoꝝ corpo
rib⁹: ꝛ cutis emollit: saliue lachryme ꝛ mucositates
in eis augmentãtur semper. ꝛ adhuc plus dicturi su
mus. Calor suoꝝ cerebroꝝ naturalis deficit: vñ qd
sibi superest: suoꝝ nutrimentoꝝ subtiliare pigre-
scũt: ꝛ ideo remanẽtia in cõcauitatib⁹ suis sunt clau
sa. Que cum virtus expulsiua iã defecta ad remotio
ra nõ possit expellere loca ipa p se dissoluit: ꝛ locis sibi
cõgruẽtib⁹ ꝛ vicinis emittunꝛ sicut oclis ꝛ naribus.
Hal. Que aialia bona sunt ad saliẽdũ dixit nõ dura
neq; grossa bona si fuerit salsa: ꝛ bona dãt nutrimen
ta. Dura intendit sicut vetera cuiuslibet aialis. Cras
sa duob⁹ modis intellexit. Que autem sunt sicut la
ctẽtes agni ꝛ porcelli multe hũiditatis atq; multum
pinguia sint. Pinguedo eñ naturaliter grossa ꝛ visco
sa: q cũ ad sal veniat: fit inde acuta stomacho nociti-
ua: veniẽs aũt ad venas ꝛ sanguinẽ ingrossat ꝛ icẽdit
ꝛ corrũpit. Itidẽ intelligẽdũ est de piscibus: vbi eñ
mollities carnis ꝛ multitudo adunanꝛ hũiditatꝭ: aut
durities carnis ꝛ puitas hũoꝝ ad saliẽdũ nõ sunt bo
ni ex eisdẽ rõnib⁹ supradictꝭ: q aũt duri corpis ꝛ pui
hũoꝝ ad saliẽdũ sũt boni. Hal. aũt dicit. Quicũq; pi
sces mollis corpis sũt illaudabiles erũt salsi: siue mul
ti hũoris seu pauci sint: ȝ tñ pui hũoꝝ meliusculi sũt
salsi. In mollitie eñ corpis ꝛ hũorib⁹ multis deficit
virt⁹ salis in eis desiccãdis. qd aũt inde remanet: au
get mollitiẽ corpis ꝛ corrũpit: sicq; illaudabiles fa
cit. parui ṽo hũoris: etsi sale nõ ꝯsumanꝛ toti: qd tñ
remanet nõ auget mollitiẽ corpis. qd cũ sit nõ pisces
sunt saliẽdi nisi q corpis sunt sicci ꝛ hũidi: cũ adhuc
sint mobiles ꝛ recẽtes: q: corpa eoꝝ duriora vel cali
diora ꝛ calor naturalis fortior.

¶ Post apparatũ pisciũ ꝛ naturã salꝭ agit de natura ꝛ actio
nib⁹ salꝭ i diuersis aialib⁹ ostẽdẽs qb⁹ carnib⁹ sal cõpetat ꝛ
quib⁹ nõ. Hec aũt pars diuidiꝛ in duas. In quãꝝ prima ostẽ
dit quibus carnib⁹ cõpetat sal: ꝛ quibus nõ. In scda indu
cit Hal. ad cõfirmationẽ. Prima diuidiꝛ in duas. In quaꝝ
pma ostẽdit qbus carnibus ꝯpetat sal: ꝛ qb⁹ nõ. In scda de
scẽdit ad specialia aialia cõparãs ea adinuicẽ ratione maio-

ris ⁊ minoris cōuenientie salis. Prima diuiditur in duas. In quarū prima ostēdit quibus carnibus sal cōpetat: ⁊ quibus nō. In secūda reddit causam huius cōueniētie ⁊ discōueniētie. Pars aūt illa q̄ est de aīaliū specialiū cōparatiōe diuidit̄ in duas. In quarū prima assignat cōparationem. In secunda mouet questionē incidentē. Sunt igitur in lectione presenti partes quinq̄. In quarū prima ostēdit quibus carnib⁹ cōueniat sal: ⁊ quibus nō. In secūda. s. in hac: Corpora enim mollia ⁊c. reddit cām huius cōueniētie ⁊ discōueniētie. In tertia. s. in hac: Palā ergo est intelligi lactātes porcos ⁊c. descendit ad speciale cōparationē aīaliū ratione salis. In quarta. s. in hac: Dicet tamē aliq̄s ⁊c. mouet questionē incidentē. In quinta. s. in hac: Inde Gal. ⁊c. inducit auctoritatē Gal. ❡ Circa primā partem dicit q̄ animalia habētia humiditatis abundantiā ⁊ mollitiei nō sunt saliendi: neq̄ habētia duritiē ⁊ humoris paucitatē. Alia v̄o habentia mollitiē carnis ⁊ humoris paucitatē sunt saliēdi: similiter habentia duritiē ⁊ humoris multitudinē. Circa secundā partē adaptat triplicē causam triplici p̄dicte diuersitati. Corpora eīm hūida ⁊ mollia sale nō egent propter duas causas. Una est liquefactio absq̄ cōsumptiōe supflui. Alia est humiditatis intensio: dura sicca similiter eo nō egēt: q2 eorū cōsumit ⁊ finit humiditatē. Corpora dura vel mollia humida vel sicca eo nō egent ꝑpter causas cōtrarias. Circa tertiā ptē cōparat aīalia adinuicē rōne salis. Et summa sermonis sui est: vt in omni genere aīalia multū humida ⁊ mollia multū sicca ⁊ dura nō egent sale. Cōtraria indigent ipso. ⁊ diuersitas procedit fm cōplexionē habitudinē ⁊ etatē. Circa quartā partē primo mouet questionē incidentem ex eo q̄ prius dixit aīalia in senectute esse sicca: ⁊ tamen ipsa humiditate perfusa videmus. Secūdo soluit dicens q̄ sunt naturaliter sicca ꝑpter consumptionē substātialis hūiditatis. Sūt aūt accidentaliter humida ꝑpter supfluitatē ex indigestione a defectu caloris naturalis generatā. Circa quintā partē inducit Gal. circa p̄dicta. ⁊ primo ostendit fm ipsum quibus carnibus cōueniat sal: ⁊ quibus nō. Nā quedam ex sale laudabile: quedā illaudabile cōtrahūt nutrimētum. Secūdo aūt descēdit ad pisces fm Gal. ostendēs quibus cōueniat sal ⁊ quibus nō. nā quidā per ipsum cōsumūtur: quidā superflue dissoluunt̄: quidā temperati fiunt. Sic igitur terminatur hec pars de diuersitate diete ex aīalibus triplicis nature accepte. ❡ Circa partē istā quinq̄ q̄rūtur. Primū est de diuersitate membroꝝ pisciū. Secundū est de diuersitate apparatus pisciū recentiū. Tertiū est de diuersitate apparatus a parte nature recipiētiū. Quartū est de diuersitate pisciū salsoꝝ. Quintū de effectibus salis.

❡ Circa primū pceditur hoc modo: queritur de pinguedine piscium: vtrū sit saporosior pinguedine aīalis ambulabilis: ⁊ videtur q̄ nō. dicit ysaac: q̄ pinguedo aīalium aquosorum: sicut porci nō est boni saporis: siccorū v̄o aīaliū pinguedo bona est: sicut patet in pinguedine bouis: sed in piscibus est pinguedo aquosa: ḡ pinguedo piscium nō est saporosior pinguedine aīalis. Secunda rō hec est. dicit ysaac q̄ pinguedo sequitur naturā carnis animalis. vnde pinguedo aīalis sicci sicca est: ⁊ humidi humida: sed pisces maxime humidi sunt: ergo pinguedo pisciū multū est humida: ḡ sicut in porco pinguedo nō est laudabilis ꝑpter magnā hūiditatem ⁊ liquiditatem: similiter nec pinguedo pisciū erit bona neq̄ saporosior. Ad oppositū est qd̄ dicit ysaac: q̄ pinguedo piscium saporosior est: ⁊ maior quātitas ipsius sustinet̄ q̄ de alia pinguedine: nec est ita abominabilis. Ad hoc dicēdū q̄ pinguedo duplex est. Quedā est pinguedo aquosa liq̄da: sicut pinguedo porci. Alia est piguedo q̄ admixtionem habet siccitatis: ⁊ hec zirbus vocat̄: ⁊ hec est delectabilis saporis ad minus respectu alterius. nō enim tātū remollit stomachū sicut prima pinguedo: tamē prima duplex est: q2 quedā est aquosa viscosa ⁊ grossa: ⁊ hec oīno est horribilis: q2 sua vnctuositate remollit stomachū: sua viscositate adheret parietibus stomachi: sua grossitie facit morā in stomacho. Est aūt alia pinguedo liq̄da subtilis: ⁊ hec est piscium: hec vero est delectabilis: delectat enim gustū. ❡ Secundo queritur circa hoc in qua parte piscis maior pinguedo aggregat̄: ⁊ videtur q̄ in parte posteriori: simile est de aīalib⁹ ⁊ piscibus: sȝ in aīalibus in parte posteriori: sicut in renib⁹ maior pinguedo generat̄: ḡ similiter in piscib⁹ pinguedo in parte posteriori aggregat̄. Cōtrariū tamē videmus q̄ iuxta vmbilicū reperit̄ in piscibus pinguedo. qd̄ cōcedim⁹. Ad rationē in contrariū dicendū: q̄ nō est simile de aīalibus et piscibus. generatur eīm pinguedo in aīalibus fm diuersitatē: nā in volatilibus aggregatur pinguedo in parte anteriori duplici de causa. Prima est affinitas caloris cordis cōsumentis humiditates. Scđa est: quia partes pectoris stricte sunt multū: nec habēt cōcauitates q̄ requirūtur ad pinguedinē generādā. In renibus tū habēt: q2 sunt a fonte caloris remoti: habēt etiā cōcauitates. In aīalibus v̄o ambulabilibus pinguedo pōt esse in pectore: q2 habent pectora lata: ⁊ cōcauitates etiā sunt in renibus: tū maior est ibi pinguedo q2 magis sunt remoti a fonte caloris. In piscibus v̄o calor cordis paruus est: humiditates v̄o sunt multe: iō nō valet cōsumere hmōi hūiditates: ⁊ ideo iuxta vmbilicū in piscibus pinguedo magis aggregatur: sunt etiā ibi cōcauitates. Preterea ad pinguedinē requirit̄ calor plus q̄ in alio loco. Preterea ad pinguedinē requirit̄ calor: nō tū ad cōsumendū: ⁊ ideo ille calor sufficiēs ad cōuertendū: nō tū ad cōsumendū: ⁊ ideo ille calor sufficiat in cauda: nec nō in alijs locis extremis est pinguedo: q2 in hmōi extremis partibus est motus cōtinuus: ⁊ iō humiditas cōsumitur per motum illū. ❡ Tertio queritur: propter quid in quibusdā piscibus epar est membrum vnctuosum: sicut patet in marinis canibus: ⁊ videtur contrarium. In aīalibus epar nihil aliud est q̄ sanguis coagulat⁹ ergo similiter vt videtur debet esse in piscibus. Secunda ratio hec est calíditas cōsumens resistit pinguedini: sed epar inter omnia mēbra calidū est multū: ḡ nō debet habere pinguedinē: immo potius priuari pinguedine. Ad hoc dicēdū q̄ pinguedo in piscibus est circa epar: ⁊ totū epar est quasi pinguedo. Ad rationē dicendū q̄ in quibusdā piscib⁹ humiditas tota vnctuosa ad epar cōuertit̄: ⁊ maxie in illis in quibus est epar magnū. in ipso enim epate tota humiditas retinetur et non venit ad alia membra: nec est simile de epate aliorū animaliū: quia epar aliorū valde calidum est: ⁊ ideo humiditas consumitur: vnde non potest ibi pinguedo generari. In piscibus v̄o epar vnctuosum est: ⁊ ideo multuȝ pingue. ❡ Quarto queritur: quare hoc est in piscibus siccis solum: sicut in morna ⁊ cane marino: non autem in humidis: sicut in anguilla: et videtur contrarium: quia pinguedo sequitur naturam corporis ⁊ membroꝝ: ergo in pisce in quo sunt carnes humide debet esse maior pinguedo: sȝ talis piscis est anguilla: luci⁹ ⁊ huiusmodi: ergo epar in istis maxime debet esse vnctuosuȝ. Ad hoc dicendum q̄ sunt quidam pisces magni epatis: ⁊ q̄dam parui. pisces igitur habētes magnū epar habēt epar oleagineū ⁊ vnctuosum: q2 enim magnuȝ est retinetur in eo magna humiditas: ⁊ ibi magna pinguedo debet generari. ❡ Quinto queritur: quomodo ex hmōi epate fiat oleū: ⁊ videt̄ q̄ nō: pinguedo in piscibus est aq̄sa sicut piguedo porci: sȝ pinguedo talis nō recipit inflamationē: ḡ ex epate illo vnctuoso nō poterit oleum fieri. Cōtrariū tamen videmus. Ad hoc dicendū q̄ in hmōi epate pisciū aggregat̄ pinguedo pura absq̄ aquositate: ⁊ non in quolibet: sed in epate piscis in quo est siccitas aliqua: sicut in epate canis marini: ⁊ talis pinguedo siccitati attinēs quasi zirbus est. Quis igitur piscis sit aquosus: non est incōueniens si pinguedo in aliqua parte aggregatur: sicut videmus q̄ ex fructibus arboris oleum generatur: arbor tū terrestris est. ❡ Sexto q̄ritur: cū pars piscis iuxta vmbilicum sit saporosior: q̄ sit in cauda vel in alijs locis: ergo male dicit ysaac cū dicit oppositū. Ad hoc dicendum q̄ in cibo duplex est sapor. vnus est exterior: qui lingue imprimitur. alius v̄o qui naturā delectat. Prim⁹ dupliciter cōsiderat̄ primo modo quātū ad pncipiū. scđo mō quātū ad terminū. pars igit̄ vmbilici melior est ⁊ saporosior: quātū ad saporē exteriorem quoad sui principiū: si v̄o loquamur de sapore interiori maior est sapor in cauda ⁊ costis q̄ sunt pure ⁊ leuis digestiōis. ❡ Septimo q̄rit̄ de hoc qd̄ dicit ysaac: q̄ caro vmbilici dura inuenit̄: in alijs v̄o locis mollior: ⁊ oīū tū dictat experimētū. Ad hoc dicēdum q̄ durities ⁊ mollities est duobus modis.

Primo modo quantũ ad tactũ. Secũdo modo quantũ ad
cõuersionẽ per viã digestionis. Caro igit̃ mollior est quan
tum ad mollitiẽ que per tactũ celebratur: vnctuosa eñ inue
nitur ſm mollitiẽ ⁊ duritiẽ que in via digestionis attendit̃
caro vmbilici est dura. Caro vᵒ costarũ ⁊ caude ⁊ hmõi mol
lis ⁊ facilis digestionis. ¶ Octauo queritur quare partes
iuxta ventrem sunt dure ⁊ sine ossibus: in omnibus vᵒ ani
malibus partes pectoris habent ossa. Ad hoc dicendum ꝙ
hoc est propter duas causas. Prima est: q: venter indiget
dilatatione ⁊ constrictione ſm quantitatẽ maiorẽ ⁊ minorẽ
ipsius cibi: sicut matrix indiget dilatatiõe cũ est fetꝰ magnꝰ
⁊ cõstrictione cũ est fetꝰ paruus: ossa vᵒ dilatationẽ ⁊ cõstri
ctionẽ impediũt: ⁊ ideo natura nõ fecit ossa ĩ stomacho: nec
in matrice. Secunda causa est: q: ossa frigide nature sunt et
sicce: ⁊ ideo impediũt digestionẽ que in stomacho debet ce
lebrari per caliditatem: ⁊ ideo non debent ibi esse ossa.

¶ Circa secundum proceditur hoc modo: queritur qui pi
sces diutius conseruentur: an recentes marini: an flumi-
nei: ⁊ videt̃ ꝙ fluminei diutius conseruent̃: grossities atq̃
viscositas putredini resistit: q: viscositas partes colligat for
ti colligatione: sed in fluuialibus est viscositas magna: ergo
diutius cõseruãtur. Ad oppositũ: illi pisces minus cõseruã-
tur in quibus est maior humiditas: sicci enim non de facili
putresiũt: sicut dicit Gal. ſ; in piscibꝰ fluuialibus maior est
hũiditas: ġ citiꝰ putresiũt: ⁊ sic minꝰ cõseruant̃. Ad hᵒ dicen
dũ ꝙ cã putredinis est duplex vel triplex. Prima est passi-
bilitas substãtie. Scd̃a est multitudo hũiditatis. Tertia est
remotio viscositatis. Pisces igit̃ fluuiales nõ sunt cito putre
factibiles ꝓpter viscositatẽ: ſ; q: sunt passibilis substãtie sua
viscositas nõ potest resistere putrefactioni: q: viscositas est
cũ multa liquiditate ⁊ humiditate: ⁊ talis viscositas potius
apparat ad putrefactionẽ q̃ cõseruet a putredine. ¶ Secũ
do querit̃: vtrũ pisces fluuiales debeant in aceto decoq̃:
⁊ videtur ꝙ sic: q: in rebus in viscositate ⁊ humiditate exce
dentibus cõpetit apparatus cõtrarius qui viscositatem et
humiditatẽ reprimat: sed acetũ cũ sit diuisiuũ ⁊ acutũ facit
hoc: ergo acetũ cõpetit in apparatu illorum piscium. Ad op
positũ: acetũ addit in frigiditatem ⁊ digestionem impedit:
sed pisces frigidi sunt multũ: ġ nõ debent apparari cum ace
to. adderet enim in frigiditatem: sed potius cum rebus ca-
lefacientibus ad istã frigiditatẽ ⁊ viscositatem remouendã.
Ad hoc dicendum ꝙ in apparatu pisciũ paruorũ maxime
cõpetit acetũ: q: mediãte sua virtute incisiua diuidit visco-
sitatẽ ⁊ humiditatẽ magnã in ipsis existentẽ. Ad rationẽ di
cendũ ꝙ duo sunt consideranda in apparatu pisciũ. Primũ
est remotio viscositatis ⁊ humiditatis: ⁊ hoc modo acetum
competit: q: diuidit ⁊ incidit. Secũdũ est confortatio dige-
stionis a parte nostra: ⁊ hoc modo apparatus debet fieri ꝑ
allia ciminũ: ⁊ hmõi digerẽtia ⁊ cõfortatiua. ¶ Tertio que-
ritur: quare carnes pisciũ reddantur dure per acetum. Ad
hoc dicendũ ꝙ mollities in carnibus pisciũ cõsistit in viscosi
tate ⁊ humiditate nimia. acetũ vᵒ siccitate humiditatẽ de-
siccat: sua etiã virtute incisiua viscositatẽ diuidit: ⁊ ideo hu
miditate remota ⁊ viscositate diuisa remanet caro dura.

¶ Quarto queritur: vtrũ oleũ pisciũ viscositatem remo-
ueat: ⁊ videtur ꝙ non: nihil qđ oĩno est viscosum aufert ab
aliquo viscositatẽ: sed oleũ est hmõi: ġ nõ aufert viscositatẽ
piscium. Cõtrariũ dicit ysaac. ¶ Querit̃ etiã quomõ oleũ
det piscibus siccitatẽ cũ tẽperatũ sit sicut dicit Gal. ⁊ si de-
clinet ad aliquã qualitatem illa est magis hũiditas: sed ni-
hil hũidũ dat alij siccitatẽ: ġ oleum nullo modo piscibus po
terit dare siccitatẽ. Cõtrariũ tamen dicit ysaac. Ad hoc di-
cendũ ꝙ oleum in duplici statu consistit. Primꝰ est natura
eius absolute considerata: ⁊ hoc modo temperatũ est neq̃
dat siccitatẽ neq̃ hũiditatẽ. Secũdus status est ſm ꝙ igni
exponit̃ ⁊ calorẽ ⁊ inflammationẽ ab igne recipit quã indu
cit in piscibus: ⁊ q: oleum de facili inflammat̃: calorem ma-
gnũ inducit in piscibus: ⁊ hoc modo siccitatẽ inducit cũ ab
igne recipiat siccitatẽ ⁊ cõsumit humiditates. Oleum ergo
de sui natura siccitatem non dat rebus: sed propter inflam-
mationẽ quã ab igne recipit: ⁊ ideo dicit Gal. bonũ verbũ
ꝙ pisces ⁊ res q̃ oleo frixant̃: denigrant̃ nõ propter olei na
turã sed ꝓpter inflammationẽ. ¶ Quinto querit̃ vnde hoc
accidit ꝙ si pisces in oleo nõdũ cocto frixent̃: amittũt cutem
exteriorẽ neq̃ coquũtur perfecte: qñ tamẽ oleũ prius coctũ
est tunc cõtinue coquũtur: ⁊ nõ amittũt cutẽ. In aqua vero
⁊ aceto hoc non cõtingit. Ad hoc dicendũ ꝙ oleũ inter om
nes liquores maxime grossum ⁊ viscosum est: ⁊ ideo nõ po-
test penetrare pisces in profundũ qñ crudũ est: ⁊ ꝓpter hoc
partẽ exteriorẽ penetrat ⁊ adurit: vnde ꝓpter suã viscosita
tem adheret vasi in quo coquitur. partes vᵒ interiores du-
re remanẽt: sed quãdo oleũ primũ coctũ est viscositas remo
uet̃: ⁊ tũc oleũ potest penetrare ꝑ partes interiores ⁊ exte
riores: ⁊ tunc ꝓhibet adherentiã cutis vasculo: q: per visco
sitatẽ olei adherebat q̃ ꝑ decoctionẽ remouet̃. ¶ Sexto q̃ri
tur quare oleũ post perfectã decoctionem non ebullit: sicut
aqua ⁊ acetũ. Ad hoc dicendũ ꝙ oleũ est res q̃ cito inflam-
mationẽ recipit: ⁊ ita cito ebullitionẽ: in principio ergo cum
oleũ viscositatẽ retineat: calor ignis reperiens partes visco
sas illas eleuat ⁊ inducit ebullitionẽ quãdã. Post vᵒ hmõi
decoctionẽ viscositas illa remouet̃: ⁊ ideo non fit motus il-
larũ partiũ nec eleuatio nec ebullitio. ¶ Septimo querit̃:
vtrũ melior sit frixura pisciũ cũ appositione farine exterius
⁊ videt̃ ꝙ nõ: oleũ viscosũ est ⁊ ꝓpter inflãmationẽ quã re
cipit ab igne desiccat pisces: ⁊ hoc modo viscositatẽ remo
uet. hoc aũt non potest fieri nisi oleũ ad profundum pisciũ-
penetret: ġ illud qđ penetrationẽ olei ad profundũ ꝓhibet
⁊ viscositatẽ augmentat potius nocet q̃ ꝓficiat: sed farina
est hmõi: ꝓhibet eñ olei penetrationẽ: viscositatẽ etiã au-
gmentat: ġ nõ cõpetit in frixura pisciũ. Cõtrarium facit vul
gus. Ad hoc dicendũ ꝙ non cõpetit farina: immo pisces im
mediate oleo debent exponi. Sꝫ notãdũ sicut dicit ysaac ꝙ
quidã sunt pisces oĩno hũidi ⁊ tales debẽt frixari: ⁊ imme-
diate oleo exponi: vt eorũ viscositas remoueat̃: ⁊ hũiditas
superflua desiccet̃. Alius est piscis siccus ⁊ durus aliquan-
tulũ ⁊ purus: ⁊ ideo ne talis humiditas q̃ est ibi nõ sup̃flua
cõsumat̃ ſ; remaneat: iõ ponit̃ farina in tali frixura pisciũ.
¶ Octauo queritur cũ pisces paralyticis exhibent̃: vtrũ
frixi eis debeãt exhiberi: ⁊ videt̃ ꝙ nõ: q: paralysis ex gros
sis causat̃ hũoribus ⁊ viscosis: ſ; ex piscibꝰ frixis tales gene
rant̃ hũores: ġ pisces frixi nõ cõpetũt paralyticis. Contra-
riũ dicit Ras. dicit eñ ꝙ carnes frixe eis cõpetunt: ġ silr si
pisces eis exhibeant̃ frixi debẽt eis exhiberi. qđ cõcedimꝰ.
Ad rõnẽ dicẽdũ ꝙ in paralysi duo ꝯsiderant̃. Primũ ẽ gña
tio grossorũ hũorũ. Scd̃m est ipsorũ desiccatio. Notãdũ ġ ꝙ
grossi hũores nõ generant̃ nisi cũ mẽbra sunt debilia: ⁊ ista
via nõ cõpetũt pisces frixi: cũ tñ mẽbra fortia sunt: cõpetũt
eo ꝙ desiccẽt hũiditatẽ grossã faciẽtẽ paralysim. ¶ Nono
q̃rit̃: vtrũ ĩ hydrope cõpetãt. ĩ illis eñ multa hũiditas aq̃sa
generat̃ q̃ dꝫ cõsumi: ġ cũ pisces frixi desiccẽt videt̃ ꝙ ꝯpe-
tãt ĩ hydrope. Cõtrariũ tñ dicũt auctores ꝙ illa q̃ sũt diffici
lis digestiõis nõ ꝯpetũt. Ad hᵒ dicẽdũ ꝙ in hydrope non cõ
petũt pisces frixi: vñ differt in paralysi ⁊ hydrope: q: in pa
ralysi põt esse epar saluũ: ⁊ ideo pisces frixi bene possunt di
geri: ſ; in hydrope epar peccat: nec est in sua virtute: ⁊ ideo
q: tũc hmõi pisces nõ possunt digeri non debẽt exhiberi.

¶ Circa tertiũ ꝓcedit̃ hoc mõ: q̃rit̃ cũ pisces recẽtes exhi-
beant̃ vtrũ plꝰ cõpetãt assari q̃ elixi: ⁊ videt̃ ꝙ plus valeãt
assari: q: dicit ysaac de carnibꝰ ꝙ carnes hũide sicut porcine
dñt assari ad remouẽdũ sup̃fluã hũiditatẽ: carnes sicce sic
capne dñt elixari ad hoc vt hũiditas in ipsis acq̃rat̃: ġ cũ pi
sces sint hũidi manifestũ est ꝙ ꝯpetũt assari. Ad hᵒ dicẽdũ ꝙ
plus cõpetũt assari q̃ elixi: q: in elixis multa hũiditas extra
nea acq̃rit̃ ab aq̃. Ad rõnẽ dicẽdũ ꝙ apparatꝰ piscĩũ duo re
spicit. s. naturã pisciũ: ⁊ hᵒ mõ assati plꝰ cõpetũt: respicit etiã
naturã recipiẽtiũ: ⁊ hᵒ mõ qñq̃ frixi qñq̃ elixi ꝯpetũt: q: hoĩ
bus siccis elixati cõpetũt: hoĩbus vᵒ hũidis assati. ¶ Scd̃o
q̃rit̃ cũ q̃ magꝰ dñt ꝑparari: an cũ melle an cũ vino: ⁊ a q̃ ma
iorẽ caliditatẽ ꝯbãt: ⁊ videt̃ ꝙ a melle: q: mel vino calidius
est: ġ maiorẽ caliditatẽ a melle ꝯbũt q̃ a vino. Cõtrariũ di-
cit ysaac. s. ꝙ a vino ⁊ melle ꝯbũt caliditatẽ: sed tñ maiorẽ a
vino. Ad hᵒ dicẽdũ ꝙ mel calidius est vino: grossiꝰ tñ est vino:
⁊ iõ nõ põt penetrare ptes piscis. vinũ vᵒ subtiliꝰ: ⁊ iõ põt
penetrare ptes pisciũ: ⁊ ita maiorẽ inducit caliditatẽ q̃ mel.

¶ Circa quartum procedit hoc modo: queritur vtrū piscibus cōpetat appositio salis: ⁊ videt ꝙ sic: dicit ysaac ꝙ carnes aialiū in quibus est multa humiditas indigent multa cōsumptione: ⁊ ideo debent saliri: ergo similiter cum pisces sint multū humidi indigent consumptione humiditatis: ergo cū sal sit hmōi indigent sale. Cōtrariū dicit Ras. ꝙ pisces saliti pessimi sunt: vnde nō sunt comedendi nisi ex magna coactiōe. Ad hoc dicendū ꝙ nō cōpetit sal piscibus sed carnibus. Ad rationem dicendū ꝙ quedam sunt carnes sicce: ⁊ talibus sal nō competit: q: vlterius desiccaret. Alie sunt humide: ⁊ iste sunt duobus modis: q: quedā sunt humide que non habent humiditatem tītā: sed liquidā sicut carnes porcelli ⁊ agni: ⁊ talibus sal nō cōpetit: q: totā cōsumeret humiditatē: ⁊ hoc vltimo modo pisces sunt humidi: et ideo sal in eis non competit: quia totum fit quasi salsum ⁊ nihil remanet humiditatis.

¶ Consequenter tria queruntur. Primum est de vsu salis ⁊ eius operatione. Secundum: quibus cibarijs cōpetit appositio salis. Tertium est de effectibus salis ⁊ cibariorum salsorū in corpore humano. ¶ Circa primū ꝓcedit hoc modo: queritur cū sint plura alia calida ⁊ sicca: etiā calidiora ⁊ sicciora q̄ sal: sicut piper ⁊ hmōi acuta: quare nō habent virtutē conseruandi a putredine sicut sal: ⁊ videt ꝙ debeant habere: qm̄ si sal propter caliditatem suā ⁊ siccitatem virtutem conseruandi a putredine habet: g̊ cū acuta: sicut piper ⁊ hmōi maiorem caliditatem ⁊ siccitatem habeāt q̄ sal: ergo multofortius conseruant a putredine q̄ sal. Cōtrariū vo dictat experimentum. Ad hoc dicēdum ꝙ ad cōseruationē a putredine tria requirūtur. Primū est dissolutio humiditatis a calido. Secūdū est cōsumptio humiditatis supflue. Tertiū est penetratio rei efficiētis ꝑ singulas partes. Has enim oēs operationes habet sal: penetrat enim per partes vsq; ad profundū ⁊ resoluit ⁊ consumit: ideo virtutem habet cōseruādi a putredine. ⁊ per hoc soluit ratio in cōtrariū quia q̄uis acuta maiorem habeāt caliditatem ⁊ naturam acuminis: nō tamen tantā habent virtutē cōsumendi et resoluēdi: remanent etiā in superficie. ¶ Secundo queritur propter quid pōtica nō cōseruāt a putredine: ⁊ videt ꝙ sic debet esse. Putredo em̄ maxime viget ꝑ calidū ⁊ humidū ⁊ propter apertionē pororū: sꝫ pontica frigida sunt ⁊ sicca: ⁊ etiā inducūt clausionē pororū: g̊ pontica cōseruāt a putrefactione. Ad hoc dicendū ꝙ pontica nō cōseruāt a putrefactione: ⁊ causa huius est: q: ad hoc vt a putredine res cōseruetur: oportet vt humiditas oīno cōsumatur: pōtica vo virtutē cōsumendi nō habent: sed solū claudūt poros: vt calor exterior nō possit penetrare nec interior exhalare: nihilominus tamen remanet humiditas q̄ est cā putrefactiōis: ⁊ iō pontica non possunt esse causa sufficiēs cōseruādi rem a putredine. ¶ Tertio querit: cum sint genera alia rerum conseruantiū a putredine: sicut myrrha vernix: ꝑ quā naturā cōmunem hoc competit istis ⁊ sali: ⁊ si omibus istis competit quomodo differenter. Ad hoc dicendum ꝙ causa cōmunis omnibus his rebus cōseruās a putredine est defensio subiecti a causa putrefaciēte: sed hoc potest esse tribus modis. Primo modo dissoluendo ⁊ cōsumendo: ⁊ hoc modo sal cōseruat a putredine. Secūdo modo partes corporis cōfortādo eas in id ipsum coadunādo: ⁊ hoc mō myrrha cōseruat a putredine: cōfortat em̄ ptes: ⁊ in id ipsum reducit. Tertio modo poros corporis claudendo: ⁊ hoc modo vernix conseruat a putredine: sua em̄ viscositate claudit poros. ¶ Quarto queritur: cū acetū habeat virtutē penetrandi ad profundum sicut sal: quare nō habet virtutem conseruandi a putredine. Ad hoc dicendū ꝙ acetū istā virtutē nō habet: ⁊ causa huius est. Inter illa enim que virtutem habent cōseruandi a putredine: duo sunt maxime necessaria. Primū est humiditatis dissolutio. Secūdū est eiusdē cōsumptio: q: ergo acetum humidissimum est in substantia: q̄uis siccū sit in cōplexione: nō tamē potest habere virtutē cōseruandi: sua em̄ humiditas impedit cōsumptionē hūiditatis in altero. Sal vo siccū est ⁊ in substātia ⁊ in cōplexiōe: ⁊ ideo naturaliter virtutem consumendi habet: ⁊ ideo de natura sua cōseruat a putredine. ¶ Quinto q̄ritur de complexione salis: ⁊ videt ꝙ sit frigide nature: quia de natura rei terrestris est vt sit frigide ⁊ sicce nature: sed sal est nature terrestris pbo testāte ꝙ sal terra est: g̊ sal frigide nature est ⁊ nō calide. Ad hoc dicendū ꝙ in sale est duplex natura. quedā .s. natura materialis terrestris: ⁊ hoc modo sal frigide nature ponitur: ⁊ sic ꝓcedit obiectio. Alia est natura que est adustio cōtracta a calore generāte sal: ⁊ q: omne adustū calidū est: ideo in hac via ponitur calidū ⁊ siccum. ¶ Sexto queritur propter q̄d habet naturam terre cum ex aqua generetur sal. Ad hoc dicendum ꝙ in aqua ex qua sal generatur sunt partes duplices: quedā terrestres: quedā aquose. Sal autē nō generat nisi per adustionē partiū terrestriū ⁊ incinerationē a calore solis. Partes vo aquose nō aduruntur nisi per cōmixtionē partiū terrestriū: generatur igitur salsedo per adustionem partiū terrestriū: q: tamen in sale est dominiū terre: ideo sic cum efficitur ⁊ durū terrestre: q: sicut dictū est: cōsumit humiditas ⁊ remanet pars terrestris. ¶ Septimo queritur quare in aqua plus dissoluatur sal q̄ in alia re calida ⁊ sicca. Ad hoc dicendū ꝙ in natura terrestris non generatur salsedo nisi fuerint cōmixte valde partes aquose. vnde q: nō generatur salsedo nisi humido aquoso materia cōiungatur: ideo ab aqua cum sit humida: ⁊ in tempore humido dissoluitur: ⁊ cū tēpus est calidū coagulatur. ¶ Octauo q̄ritur vtrum sal sit substantie subtilis an grosse: ⁊ videt ꝙ grosse: omnis res terrestris q̄ per adustionē generatur: est substātie grosse: sicut videmus in ponticis: sed sal est hmōi: ergo est grosse substantie. Ad oppositum: omne illud est substantie subtilis qđ de facili penetrat ⁊ in partes paruas diuiditur: sꝫ sal vsq; ad profundū penetrat: ⁊ in partes paruas diuiditur: g̊ est subtilis substātie. Dicendū ꝙ sal grosse substātie est: dicendū tm̄ ꝙ subtilis est in actione: ⁊ diuisionē subtilis omitto: q: capitulo de oleo in dictis particularibꝰ est discussa. Sal em̄ penetrat de facili per dissolutionē factam ab humido. Imbibit em̄ partes: ⁊ partes imbibēdo penetrat ad profundum: ⁊ ideo piper nō penetrat ad profundum.

¶ Circa secundum ꝓceditur hoc modo: q̄rit cū panis saliatur ⁊ caro: cui magis competit sal: ⁊ videtur ꝙ pani: quia sal sm̄ Ras. est calidum. subtiliat enim partes ⁊ appetitum excitat: g̊ in illo cibo magis competit sal qui maiori subtiliatione indiget: sed panis grossior est ⁊ viscosior q̄ caro: ergo magis competit sal in pane q̄ in carnibus. Secunda ratio hec est: sal apponitur in cibarijs vt digestibiliora ⁊ saporosiora reddat: sed panis difficilioris est digestionis q̄ caro: sicut dicit Auicē. q: maius nocumentum inducitur in stomacho ex pane indigesto: q̄ ex carne: ergo sal plus competit in pane q̄ in carne. Ad oppositum est qđ vulgus facit: ⁊ hoc probatur: quia rebus abundantibus in humiditate apponit sal ad ipsam remouendā: sꝫ caro est res abundans in humiditate plus q̄ panis: ergo carni magis competit sal q̄ pani. Ad hoc dicendum ꝙ sal in pane plus competit q̄ in carne sm̄ ꝙ vult Ras. Ad rationē dicendum ꝙ sal propter duas causas apponitur. Prima est cōsumptio humiditatis supflue: ⁊ hoc modo competit in quibusdam carnibus. Secunda est grossior viscositas: ventositatis ⁊ grauitatis alleuiatio: ⁊ quia panis viscosior est ⁊ grossior q̄ caro: ideo plus cōpetit sal in pane. ¶ Secundo queritur: cum sal apponit in carnibus ⁊ piscibus: q̄bus magis cōpetat: ⁊ videtur ꝙ piscibus: res excellentes debent reduci ad temperamētum per contrarium: sed pisces frigidiores ⁊ humidiores sunt q̄ carnes: ergo piscibus sal magis competit: vt ad temperamentum reducatur. Ad oppositum est auctoritas Ras. scꝫ ꝙ nō debēt comedi saliti nisi ex magna coactione. Et ysaac ꝙ minime piscibus competit sal. qđ cōcedimus. Ad rationem dicendū ꝙ corporum quedam sunt sicca: quedam humida: siccis vero sal non competit quia superflue desiccaret: similiter carnibus humidis multū non cōpetit sal: sicut carnibus agni ⁊ porcelli: omnes enim humiditates eliquat: ⁊ totā carnē quasi in humiditatē redigit. pisces vo hoc modo humidi sunt: ⁊ ideo sicut carnibꝰ agni ⁊ porcelli sal nō cōpetit: sic neq; piscibus cōpetit. ¶ Tertio q̄rit: cuꝫ in gn̄e piscium quidā sint hūidi: qdā sicci: sicut in genere carniū: q̄re hoc est ꝙ carnibus hūidis: sicut porcinis cōpetat sal: piscibꝰ vo

hūidis nō cōpetit: ſʒ ſiccis vltima ſiccitate: ſicut batio ⁊ mor ne. Ad hꝰ dicēdū ꝙ differt natura piſciū ⁊ carniū: natura eñ piſciū oīno hūida eſt ⁊ multa hūiditate abundat: natura vo carniū eſt minus hūida: ſicut dicit yſaac: ſʒ ſal nō cōpetit niſi rebus habētibus hūiditatē mediocrē: hoc eſt ſixā ⁊ nō liq dā ſicut porcelline. Similiter nō oībus piſcibus cōpetit ſal vnde nō cōpetit abundātibus in humiditate ſicut generaliter piſcibus de dulci aqua: cōpetit tñ tēperatis in hūiditate ⁊ iſti ſunt ſicci: ⁊ ideo piſcibꝰ hūidis nō cōpetit ſal ſicut carnibus hūidis. ¶ Quarto q̄rit̃ vtrū pinguedo debeat ſaliri: ⁊ vtrū magis q̄ caro: ⁊ videt̃ ꝙ nō: q: dicit yſaac ꝙ carnes q̄ multā habēt humiditatē nō debēt ſaliri: q: totā in humiditatē redigit̃ ⁊ eliquat̃. vñ in phlegma ſalſuʒ redigit̃: ſʒ pinguedo eſt quaſi caro mollis ⁊ multe humiditatis: ḡ non debet ſaliri. Cōtrariū facit vſus. Ad hoc dicendū ſm yſaac ꝙ pinguedo nō debet ſaliri: peiores eñ hūores ex pinguedine ſalſa generant̃ q̄ ex carne ſalſa. Ad rationē pʒ ſolutio: q: nō quelibet hūiditas ſufficit ad ſal recipiēdū: ſʒ illa q̄ eſt cū duritie carnis: ⁊ hꝰ eſt in carne intercepta pinguedine: in pinguedine vero non eſt talis humiditas. ¶ Quinto queritur quare ſal non competit volatilibus. Ad hoc dicendum ꝙ hoc eſt quia humiditas volatilium eſt tenuis leuis ſubtilis: vnde vlteriore ſubtili actione non indiget: et ſi ſal adueniret ipſam humiditatem penitus conſumeret: ⁊ ſic carnes ſicce remanerēt ⁊ peſſimi nutrimēti. ¶ Sexto q̄rit̃ quare cū piſces hūidi ⁊ ſicci ſaliant̃ ſimul: quare plus ſentit̃ ſalſedo in humidis q̄ in ſiccis. Ad hoc dicēdū ſm yſaac: ꝙ ſal in corporibus humidis liquefacit liquefactione magna ⁊ cōmiſcet̃ cū partibꝰ hūidis ipſorū. vnde q: ibi eſt multa hūiditas ꝓpter hꝰ maior ſalſedo ſentit̃: ſicut pʒ p ſimile: q: in zinzibere eſt maior quātitas acuminis q̄ in pipere: q: in zinzibere ɔmiſcet̃ acumē hūiditati groſſe: in pipere vo nō cū nō ſit hūidū: ſimiliter in pinguedine q̄ñ ſalſedo ei cōmiſcet̃ maior ſentit̃ q̄ in carne. ¶ Septimo q̄rit̃ quare hoc nō eſt in pinguedine: ⁊ ipſa enim nō ſentit̃: ⁊ ſi ſentit̃ parū ſentit̃ reſpectu carnis macre. Ad hoc dicēdū ꝙ oīs pinguedo hʒ hūiditatē vnctuoſam: ⁊ hec cōtraria eſt ſalſedini ſm yſaac: ⁊ iō in ipſa nō ſentit̃ ſalſedo. In carne vo macra nō eſt illa hūiditas: ſed hūiditas ſufficiēs ad ſal recipiendū: ⁊ ideo in illa ſalſedo ſentit̃. ¶ Octauo q̄rit̃ quare piſces ſalſi appoſiti in aqua ſalſa amittunt ſalſedinē: videt̃ eñ oppoſitū cū ſimile augmētet ſuū ſimile: ḡ aqua ſalſa nō aufert piſciū ſalſedinē ſed potiꝰ auget. Ad hoc dicendū ꝙ de proprietate rei ſalſe eſt mūdificare diſſoluere cōſumere. vñ dicit phs ꝙ ſi veſtes ponātur in aqua ſalſa mūdificātur: ſi igitur piſcis ſalſus in aqua ſalſa ponat̃ abſtergit illas hūiditates deferētes ſalſedinē. ¶ Nono q̄rit̃ quare in dyſteribus ſemꝑ apponit̃ ſal quaſi acumen generale. Ad hoc dicendū ꝙ ſal habet duplicem virtutē. ſ. mordicatiuā: ⁊ ꝑ hāc mordicādo inteſtina cōmouet feces ad exitū: ⁊ propter hoc apponit̃ ſal: vt mordicet. Secūda virtus eſt mūdificare ⁊ excolare feces ⁊c.

¶ Circa tertiū proceditur hoc modo: queritur quare res ſalſe ſitim magis prouocent q̄ acute: ⁊ videt̃ cōtrariū: q: ſitis ꝓuenit ex caliditate ⁊ ſiccitate oris ſtomachi: ſed acuta maiorē habent caliditatem ⁊ ſiccitatem q̄ ſalſa: ergo magis debēt ſitim inducere. Cōtrarium tamen videmus. Ad hoc dicēdū ꝙ maior eſt caliditas ⁊ ſiccitas in acutis q̄ in ſalſis: ⁊ tamen maior ſitis ꝓuenit ex ſalſis. Vñ dicēdū ꝙ caliditas ⁊ ſiccitas eſt duplex. quedā eſt in ſubtili materia: ⁊ hec nō tantā impreſſionē ſenſibilē inducit: neq; tantā morā facit in ſtomacho ſicut ſi eſſet in materia groſſa: ⁊ talis caliditas ⁊ ſiccitas eſt in acutis: ſitis aūt ꝓuenit ex nimia mora in ſtomacho ⁊ ex impreſſiōe forti. Sal vo in groſſiori materia eſt ⁊ magis ſenſibilē impreſſionē facit: ⁊ etiā fortiorē caliditatē ⁊ ſiccitatē habet q̄ acuta: ⁊ iō maiorē ſitim inducit. ¶ Secūdo q̄ritur quare ecōtrario eſt in humoribus: q: humor acutus maiorē ſitim inducit q̄ ſalſus. Ad hoc dicendū ꝙ differt actio ciborum ⁊ humorum. Actio enim humorum intrinſeca eſt: ⁊ ideo multū permāſiua: ⁊ hoc modo dicimus ꝙ cholera ardens: q: maiorē habet caliditatē q̄ phlegma ſalſum: maiorē morā facit in ſtomacho: ⁊ ideo ſitis maior ex illa prouenit. Cōtrarium eſt in cibis: q: cibus ſalſus magnam moram facit in ſtomacho propter ſui groſſitiem ⁊ maiorem q̄ acutis: ⁊ ideo magis ſitim inducat.

¶ De diuiſione ciborū. Capi.lxij.

¶ Lectio.lij.

Cibaria in duo diuidūtur. Vnū eſt quod natura adeo excoxit: ⁊ apparauit: vt nullum aliud apparatū oporteat adhiberi: vt in lacte videtur ⁊ maturis fructibus. Aliud eſt in quo actiones ſuas nō expleuit: quibus artificialiter ſuccurrendū eſt: vt in bonos mali ſui mutētur ſapores odores: duriticſq; ⁊ aſperitates: quibus natura ea abhorret. Inde Gal. oportet inquit cibos nullos habere ſapores malos ſtomacho nocitiuos neq; odores horribiles vnde cerebro nocētes pariant̃ fumoſitates: neq; duriores ſtomachū fatigantes: neq; morſuras quibus neruos eius mordent. Quibꝰ curādis ⁊ nature amicādis ſtuderi cōuenit. Qui q̄nq; ſiunt modis: aut ſolo foco: aut aqua ſola: aut cū vtroq;: ſiue cū ſale: aut cū aceto vel oleo ⁊ alijs cōdimentis. Pauca ſunt cibaria quibus ſolus ignis ſufficiat de quo tripliciter intendimus. Aut enim ſubtilia in groſſitiē mutat ⁊ duritiem: ſicut oua aſſata: aut groſſa ⁊ cōtinua in tenuitatē ⁊ ſubtilitatē: vt aſſatā carnem ⁊ ſimilia: aut ſpiſſa ⁊ dura in raritatem ⁊ mollitiem: ſicut grana ⁊ legumina aſſata: vt deſinant eſſe ventoſa. Dura quoq; ⁊ ſpiſſa: vt ſi ignis ea faciat ſtiptica: ⁊ a ſtomacho ad ejiciendū dura: q: focus eorū humiditatē deſiccat ⁊ corpora ſua rarificat. vnde ſtomachi humiditatē deſiccare adiuuat ⁊ poros ſuos inferiores oppilat. Foci aūt duo modi ſunt. Alius eñ ad aſſandū ſit: ⁊ panificandum: alius ad elixandum ⁊ coquinandum. Focus panificij ⁊ aſſandi mollior ⁊ quietior ⁊ ſine flamma: in calore tēperatus bonus erit ne ad exteriora corpora preualeat ⁊ ſuā humiditatem conſumat, dura ⁊ ſicca faciat anteq̄ interiora ſint cocta. Si autem aſſatorum humiditas nō eſt laudanda: igni diutius immoretur: vt ſua humiditas conſumatur ⁊ ſiccitati ſuccedat. Focus elixandi et coquinandi calidior ſit ad comparationem aſſantis propter aquam que ineſt coquinandis ⁊ que foci repugnat actioni: non tamen multam habeat flammam: ſed potius carbonibus vicinā. Carbonum eñ focus ceteris habetur laudabilior: quia in calefaciēdo eſt eorum virtus equalis. vnde actio eorū in omnibus coquinandis rei partibus equaliter dominatur: flamma non ſimiliter: quia accenſio ſua pinea ⁊ acuta eſt: neq; vaſcula vndiq; ꝑcutit equaliter. vnde fit vt non coquinandorū ſit coctio equalis. Aque intētio duplex eſt: vt vel ſicca molliat: ſicut fabas ⁊ alia legumina que tenerantur: ⁊ ad comedendum infuſa aqua: vel vt fortiter ſapora ⁊ amara ſaporem amarū amittant: cum etiam infundantur aqua indulcorentur: ſicut lupini ⁊ ſimilia. Salis quoq; quadruplex eſt noſtra intentio. Aut eñ viſcoſa ⁊ groſſa: in viſcoſitate in groſſitie ſubtiliat et temperat ſicut piſces ⁊ ſimilia. Aut nō ſaporis ſicut cucurbitis ⁊ ſimilibus ſaporem dat: aut humida deſiccat: aut odore grauibꝰ grauitas ſua aufert̃. Groſſis vo et pinguibus plus oportet ſalis apponatur.

¶ De aceto. Cap. lxiij.

Aceti duplex est intentio. Aut enim abominabilibus ⁊ stomachũ corrũpentibus acetũ appositũ: abominationem aufert ⁊ sapora reddit: ⁊ stomachũ cõfortat. Aut cũ sine calefactione subtiliatiua facere velimus: sicut in ptisano aliquãdo facim⁹: aliquãtulũ aceti apponim⁹: vt subtilitas sine calore augmentetur.

¶ De oleo. Capi. lxiiij.

Olei triplex est nostra intentio. Aut enim saporem cibo dat: aut cui siccitas dominatur: mollitiẽ ⁊ lenitatẽ apparat: sicut milio lentibus ⁊ similibus: aut acutis ⁊ mordẽtibus ex sua viscositate ⁊ acumen ⁊ morsurã tẽperat.

¶ De moripsis id est salsamẽtis. Cap. lxv.

Moripsie triplex est intentio. Aut enim propter frigida ⁊ ad venas penetrandi naturaliter dura que necessario sunt subtilianda: vt facile penetrẽt corporis vias. Aut propter nõ sapora multũ humida abominabilia: quibus plus auferẽda est sua horribilitas: ⁊ in sua horribilitate danda est saporitas: Aut in odore grauibus repugnetur. Nõ autẽ multũ moripsie apponendũ: nisi quantũ sufficit ad malũ saporem mutandũ: quia sua multitudo hũiditatis cibo obuiat ⁊ ingrossat: ⁊ indigestionẽ apparat. vnde võ condimentũ solo herbarum succo apparandũ est cum grossi sint corporis et ad digerẽdũ duri. ¶ Intẽtio nostra expleta est quomodo cibaria sint apparãda: dicendũ restat q̃ ⁊ quomodo sint reficienda: ⁊ a saporibus incipiamus: quia antiquiores esse videntur. ¶ Sapores ergo nõ acceptabiles in temperamento sunt sex. Aquosi acetosi salsi pontici amari acuti. Si igitur cibus sit aquosus ⁊ insipidus: optime aceto ⁊ sale conuenienti moripsie condietur. Si acetosus: solũ sal sufficit: si salsus acetũ. Horũ enim duorũ sapores quasi cõtrarij sunt. Quorũ vnũquodq; alteri vim suã mutuat: cũ tñ qualitates sint fortissime singulorũ: neq; solo sibi opposito põt obuiari: siue cũ q̃litates alie interserunt̃ q̃ gustũ has sentire nõ patiunt̃: aq̃ pri⁹ mitigãda sunt: ⁊ post hoc inferẽdum ẽtiã. Dicet tñ aliquis: Si aqua harũ acumina mitigat: quare aqua sola nõ sufficit vt nõ alia apponantur cõtraria. Dicimus aqua insipida est. Si enim sola aqua velimus mitigare: sapor potius aufertur q̃ detur. Quilibet autẽ horũ saporũ cõmixti: saporẽ acceptabilẽ largiri vident̃. Si põticus est cibus: bonũ est vt aq̃ dulci innfundat̃ ⁊ emolliatur: ⁊ cũ altera aqua elixet̃. Si võ aliquãtulã põticitatẽ remanere velimus: nõ multũ coquinetur. Si oĩno auferẽda ẽ: excoquat̃ donec dissoluatur. Omĩa aũt elixa in aq̃ virtutẽ suã amittũt in ea. Inde Gal. oĩa inq̃t in aqua cocta virib⁹ suis debilitãtur ĩ ea. Q: si diu ĩ ipa excoq̃ moretur: tota virtus sua amittitur: marie si de aqua in aquã mutetur: iõ iuscula cũ in eis coq̃nẽtur salsa: ⁊ ipa efficiũtur salsa: q: focus subtilitatẽ cum fumo extrahit: grossities võ ⁊ salsitas remanẽt ĩ eis. Si aũt cibaria sint amara ⁊ talia sint q̃ fiãt elixa: cũ aq̃ sunt elixãda: ⁊ tracta ab aq̃ cũ aceto ⁊ sale ⁊ ceteris sibi cõuenientibus sunt dãda. Si võ non possint elixari sicut aquose oliue: in aqua frigida ⁊ sale sunt apponẽda: ⁊ sic suã amaritudinẽ amittũt: deinde in altera aqua ⁊ sale cũ aceto reducẽda sunt. Si aũt amara sunt ⁊ vnctuosa sicut oliue vñ oleũ conficitur solũ sal sufficit: q: suã humiditatẽ delicat: ⁊ ea ne pereãt indurat. Si acuta ⁊ simplicis acuminis sicut cepe ⁊ sinapis virides: rami aqua ⁊ sale infundãtur: paucũ etiã acetũ apponatur. Si aũt cũ acumine suo amaritudo ⁊ põticitas mixta sunt: cũ aqua ⁊ aceto equaliter positis elixẽtur: ⁊ post cũ oleo detur: vt acumina sua mitigent̃. Inde Gal. acuta ⁊ dura aspera nõ nisi cũ oleo sunt dãda: vel q̃libet alia re vnctuosa: vnctuositas eñ lenit acumẽ ⁊ mitigat: ⁊ viscositatẽ indurat ⁊ tẽperat. Ysiphiles ait apparẽtur cibaria ⁊ mũdificẽtur appositis rebus sibi cũ non bona sint nõ comedũtur. Añ legumina grana sic sunt apparãda: scz vt sint ad comedẽdũ idonea: q̃ vt postea sint sapora: apparẽtur sicut dixim⁹ dãda: vbi tñ oleũ est apponẽdũ sm̃ naturas apponat̃ suscipiẽtiũ ⁊ rei quã dãdã intẽdimus: aliq̃n eñ sapor dãdus: aliquãdo aspera leniũtur: aliquãdo dura emolliũtur: aliquãdo aperitiua efficiũtur: vrina puocatur: vẽtres mollificantur siue constipãtur vel somnus prestatur: sm̃ quas naturas oleũ diuersatur. Que coq̃nata cũ suis iusculis comedũtur: quo ad comedẽdũ in ipsis dimittantur. Que võ nõ extrahãtur. Si in estate caro coquit̃ multa aqua apponatur: ⁊ carbones superponantur neq; vasculũ cooperiat̃: vt grauitas sui odoris emittatur. Si aũt grauis odoris fuerit naturaliter: siue in grauẽ mutata sit: auferãtur ossa: q: illac prius putredo influit ad medullas: ⁊ ideo eijcienda sunt ne iuscula fiãt odoris mali. Si võ carnes siluatice coq̃nãde sunt: post occisionẽ vna die vel plurib⁹ dimittẽde vt sint tenere. Pisces võ recẽtes ⁊ adhuc mouẽtes sunt coquinandi: q: ex mollitie sue carnis nõ nisi salsi sunt seruãdi. Si aũt durorũ carnes sunt coq̃nãde aĩaliũ: añq; occidãtur multo fatigentur motu: vt ita carnes dure tenerẽtur. Indigestis võ ⁊ dure nature sicut senioribus: ⁊ egrotãtibus si carnes grosse dẽtur ad comedẽdũ verberẽtur: ⁊ cũ pauco sale thymo quoq; ⁊ calamẽto ĩ aq̃ apponãtur ⁊ aliquãdiu dimittãtur. sic tantũdem nimiũ lote coquinẽtur. Idẽ facit in piscibus: quia a sale humiditas ⁊ viscositas auferuntur: vñ sal oportet augmẽtetur in carniũ pinguedinib⁹: Sicut Gal. Que inq̃t carnes sũt pinguiores ⁊ hũidiores multũ sanguinẽ habẽtes multũ sunt saliẽde: ⁊ foco flãma careti pmittant̃. Si võ macre nõ hũide neq; sanguinolẽte pauco sale sunt saliẽde: ⁊ leui foco sunt pmittẽde ⁊ assande: ⁊ iuxta vascula sunt ponenda plena aqua: vt fumus earũ ascendẽs temperet siccitatem.

¶ Cõpleta est intẽtio circa naturã ⁊ diuersitatem diete ex oĩ genere viuẽtiũ accepte. In hac aũt pte agit de ciborum apparatu. Hec aũt pars spectat ad p̃sentẽ lectionẽ. Diuidit̃ aũt in duas ptes. In quarũ prima agit de modis apparat⁹ ciborũ: sz q: apparat⁹ in cibis diuersantur sm̃ saporũ diuersitatem: ideo in sc̃da agit de saporũ diuersitate diuersis cibis diuersorũ saporũ diuersa cõdimẽta adaptãs. Prima pars diuidit̃ in duas. In quarum prima assignat distinctionem ciborum propter eos qui non indigent apparatu et eos qui ipso indigẽt. In sc̃da agit de natura eorũ que cu-

boꝝ apparatũ ingrediunt᷑. Pͥma pars nõ diuidit᷑: ſ; ſcđa di
uidit᷑ in duas. In q̃rũ pͥma aſſignat generalẽ diſtinctionẽ
ciboꝝ apparatu indigẽtiũ a parte coꝝ que ad apparatum
frequẽtius concurrũt. Pͥma aũt pars nõ diuidit᷑: ſed ſe
cũda diuidit᷑ in ſex ſm numerũ coꝝ que frequẽtius ad cibo
rum apparatũ ingrediunt᷑. In quarũ pͥma agit de virtu
te ignis. In ſecũda de virtute aque. In tertia de virtute ſa
lis. In quarta de virtute aceti. In quinta de virtute olei.
In ſexta de virtute ſalſamenti. Secunda aũt pars pͥnci
palis diuidit᷑ in duas. In q̃rũ pͥma agit de diuerſitate ap
paratuũ ſm diuerſitatẽ ſapoꝝ. In ſecũda diuerſis cibis di
uerſos apparatꝰ adaptat. Pͥma diuidit᷑ in duas. In qua
rũ pͥma aſſignat diſtinctionẽ ſapoꝝ nõ delectabiliũ frequẽ
tius cadentiũ in cibis. In ſecũda oſtẽdit quibus cibis quo
rum ſapoꝝ quis cõpetat apparatus. Sunt igitur in lectiõe
pͥſenti partes vndecim. In quarũ pͥma aſſignat ciboꝝ
diuerſitatẽ ⁊ diſtinctionẽ per eos q̃ nõ egent: ⁊ eos q̃ egẽt
apparatu. In ſecunda. ſ. in hac: Quinq; modis fiet ⁊c. aſſi
gnat ea q̃ maxime ad ciboꝝ apparatũ cõcurrunt. In tertia
ſ; in hac: De quo tripliciter intendimus. ad ſinguloꝝ natu
rã deſcendẽs: ſpecialiter agit de virtute ignis. In quarta. ſ.
in hac: Aque intẽtio duplex eſt. agit de virtute aque. In q̃n
ta. ſ. in hac: Salis vͦo q̃druplex eſt nr̃a intẽtio ⁊c. de vͥtute ſa
lis. In ſexta. ſ. in hac: Aceti duplex ſit intentio ⁊c. de virtute
aceti. In ſeptima. ſ. in hac: Olei triplex eſt intentio ⁊c. de vir
tute olei. In octaua. ſ. in hac. Mozpſie vͦo triplex ⁊c. de vir
tute ſalſamenti. In nona. ſ. in hac: Intentio noſtra exple
ta eſt ⁊c. ſapoꝝ nõ delectabiliũ in cibis frequentius cõcur
rentiũ diſtinctionẽ aſſignat. In decima. ſ. in hac: Si cibꝰ eſt
põticus: bonũ eſt ⁊c. oſtẽdit quibus cibis quoꝝ ſapoꝝ que
cõpetãt cõdimẽta. In vndecima. ſ. in hac: Ideoq; Gal. ⁊c.
ad quoꝝdã ſpecialiũ apparatꝰ deſcẽdit. ¶ Circa pͥmã par
tem dicit ꝙ ciboꝝ quidã ſunt cocti a natura: vt nõ egeãt ar
tificiali pͥparatione: ſicut ficus. Alij vͦo indigent: vt eoꝝ
malitia repͥmatur. Scđo inducit Gal. idẽ dicentem. Circa
ſecundã partẽ dicit ꝙ ciboꝝ apparatus diuerſantur ratiõe
ignis aque ⁊ alioꝝ dicẽdoꝝ: ⁊ quidã indigent ſolo igne: qui
dã igne ⁊ aqua: quidã omibus alijs. Circa tertiam partem
agit de igne. Hec autẽ pars diuiditur in duas. In quarum
pͥma agit de virtute ignis. In ſecunda. ſ. in hac: Foci autẽ
ſunt duobus modis. agit de eiꝰ diuerſitate. Dicit igitur ꝙ
ignis actio triplex eſt. ſ. ſubtiliũ ingroſſatio ⁊ induratio ſi
cut ouoꝝ: groſſoꝝ ſubtiliatio ſicut carniũ: duroꝝ molli
ficatio ſicut leguminũ. Cõſequenter: agit de eius diuerſita
te. Hec aũt pars diuidit᷑ in duas. In quarũ pͥma agit de
diuerſitate ignis. In ſecunda. ſ. in hac: Carbonũ enĩ focus
⁊c. agit de diuerſitate ſuaꝝ partiũ. ſ. carbonis ⁊ flãme. Pͥ
ma aũt diuidit᷑ in duas. In quarũ pͥma agit de igne oꝛdi
nato ad aſſandũ. In ſecunda. ſ. in hac: Focus elixandi ⁊ co
quinandi ⁊c. de oꝛdinato ad elixandũ. Dicit igit᷑ ꝙ duplex
eſt ignis. vnꝰ ad aſſandũ: alius ad elixandũ oꝛdinatus. Pͥ
mus aũt leuioꝛ debet eſſe: ſecũdus foꝛtioꝛ. Deinde agit de
partibus ignis. Hec aũt pars diuiditur in duas. In quarũ
pͥma agit de carbone. In ſecunda. ſ. in hac: Flãma vͦo nõ ſi
militer ⁊c. agit de flãma. Dicit igitur ꝙ ignis carbonu; eſt
eq̃lis: actio flãme nõ cum ſit pineata: ⁊ ideo melioꝛ eſt actio
ignis in carbone q̃ in flãma. Circa quartã partem agit de
aqua cuius duplex eſt actio: dura remollire: ⁊ hoꝛribilia in
ſapoꝛe retundere ⁊ dulcoꝛare. Circa quintã partẽ agit de ſa
le cuius actio eſt quadruplex. groſſoꝝ ſubtiliatio: inſipidoꝝ
ſapoꝛatio: humidoꝝ deſiccatio: odoꝝ hoꝛribiliu; ablatio.
Circa ſextã partẽ agit de aceto: cuiꝰ eſt duplex actio. ſ. abo
minationis ablatio: groſſoꝝ ſine caloꝛe ſubtiliatio. Circa ſe
ptimã partẽ agit de oleo cuius triplex eſt actio. ſ. inſipido
rum ⁊ hoꝛrendoꝝ ſapoꝛatio: ſiccoꝝ humectatio: moꝛdican
tiũ mitigatio. Circa octauã partẽ agit de ſalſamẽto qđ muri
piliũ appellãt: qđ ex acuminibus cõficit᷑: qđ fit ꝑpter tria. ſ.
ꝑpter groſſoꝝ penetrationẽ: propter inſipidoꝝ ſapoꝛatio
nem: ꝑpter odoꝝ grauiũ ablationẽ: neq; debet multo vſu
accipi. Circa nonã partẽ dicit ꝙ poſt pͥdicta oſtendendum
eſt quibus cibis qui apparatus cõpetant: ⁊ incipiamus a ſa
poꝛibus qui debent per apparatum coꝛrigi: ⁊ ſunt ſex: inſi
pidus. ſ. ⁊ alij. Circa decimam partem agit de ſingulis oſtẽ
dens qui apparatus quibus cibis quoꝝ ſapoꝝ competãt.
Hec autem pars diuiditur in ſex. In quarũ pͥma agit de
apparatu ciboꝝ inſipidoꝝ. In ſecũda. ſ. in hac: Si ace
toſus ⁊c. de apparatu acetoſoꝝ. In tertia. ſ. in hac: Si ſal
ſus ⁊c. de apparatu ſalſoꝝ. In quarta. ſ. in hac: Si põticus
eſt cibus ⁊c. de apparatu ponticoꝝ. In quinta. ſ. in hac: Si
aũt cibaria ſint amara ⁊c. de apparatu amaroꝝ. In ſexta. ſ.
in hac: Si acuta ⁊ ſimplicis acuminis ⁊c. de apparatu acuto
rum. Inſipidi igitur cum ſale ⁊ aceto ⁊ miripſia cõdiantur:
acetoſi cum ſale: ſalſi cũ aceto. Dicit igitur ꝙ debent appa
ratus fieri per cõtraria: ⁊ ſi nõ ſufficiãt hec: ſapoꝛes mali pͥ
mo per aquam repͥmãtur: ⁊ deinde cõdimẽta apponãtur.
Mouet autẽ queſtionẽ quomodo aqua nõ ſufficit cum hoꝛ
roꝛem auferat. ⁊ ſoluit dicens: ꝙ aqua hoꝛroꝛem aufert: nõ
autem ſapoꝛem dat ſicut cõdimẽta. De ponticis pͥmo di
cit ꝙ pͥmo aqua debent remolliri: deinde condiri. Deinde
inducit Gal. docentem modũ apparatus per decoctionẽ in
aqua. Cũ autẽ ciboꝝ amaroꝝ q̃dam ſint amari ſimpli
ces: q̃dã vnctuoſitati admixti: de ſimplicibꝰ dicit ꝙ debent
per aquã frangi: ⁊ deinde cũ acetoſis coqui: ſi autẽ nõ poſ
ſint coqui ſicut oliue aquoſe: cũ ſale comedant᷑. De vnctuo
ſis dicit ꝙ debent ſale perfundi. Cũ autem acutoꝝ q̃dam
ſint ſimplices: quidã admixti amaritudini ⁊ põticitati: de
ſimplicibus dicit ꝙ ſale ⁊ aqua ⁊ aceto cõdiant᷑. de cõpoſitis
autem dicit ꝙ cum his elixentur ⁊ oleũ adiungatur. Circa
vndecimã partẽ ſub auctoꝛitate Gal. adaptat ſpecialibꝰ ci
bis ſpeciales apparatus. Hec autẽ pars diuiditur in duas.
In quarum pͥma oſtẽdit ꝙ ſm Gal. malicie ciboꝝ per
contrarios apparatus repͥmentur. In ſecunda. ſ. in hac:
Unde legumina grana ⁊ ſimilia ⁊c. deſcendit ad quoꝝdã
ciboꝝ ſpeciales apparatus. Dicit igitur ꝙ cibi hoꝛribiles
cõdimẽtis cõtrarijs temperant᷑: ſicut cum oleo ⁊ ſimilibus.
Secunda autem pars diuiditur in ſeptẽ. In quarum pͥma
agit de apparatu leguminũ q̃ pͥus mollificari per aquã de
bent: deinde oleo cõdiri. oleũ autẽ diuerſos facit effectus:
⁊ debet fieri aſpectus ad coꝛpoꝛa recipientia. In ſcđa. ſ. in
hac: Que coquinata cũ ſuis iuſculis ⁊c. agit de apparatu ci
boꝝ cum iuſculis: dicẽs ꝙ tales cum iuribus ſunt accipiẽ
di: ſi aũt extrahãtur vaſculum debet habere os apertum vt
fumi exeant: ſi autẽ in illis eſt grauis odoꝛ: medulle auferan
tur que cito putreſcũt. In tertia. ſ. in hac: Si vͦo carnes ſilua
tice ⁊c. agit de apparatu carniũ ſilueſtriũ q̃ debẽt ꝑ diẽ in
terſia: vt mollificent᷑. In quarta. ſ. in hac: Piſces vͦo recen
tes ⁊c. agit de apparatu piſciũ recentiũ: dicens ꝙ ſtatim in
exitu debent coqui cum cito putreſcãt: ⁊ non poſſint niſi ſa
le ſeruari. In quinta. ſ. in hac: Si autem quoꝛundam du
roꝝ carnes ⁊c. agit de apparatu carnium durarum: di
cens ꝙ debẽt multo motu fatigari. In ſexta. ſ. in hac: In
digeſtis vͦo ⁊ dure nature ⁊c. agit de apparatu carniũ dura
rum groſſarũ: maxime cũ debilibus exhibent᷑: que pͥꝰ ver
berari debẽt: ⁊ poſtea cũ ſale ⁊ herbis calidis cõmiſceri ⁊ ſer
uari ⁊ poſtea coq. ſal enĩ carnibus ⁊ piſcibus viſcoſitatẽ au
fert. In ſeptima. ſ. in hac: Sic Gal. q̃ inquit carnes ⁊c. agit
ſm Gal. de apparatu pinguiũ carnium ⁊ macrarũ: dicẽs ꝙ
pingues cum ſale multo debent pͥparari ⁊ foꝛti foco expo
ni: vt humiditas ſuperflua conſumatur: macre autẽ debent
vaſculis aqua calida plenis appꝛopinquare: vt eaꝝ ſiccitas
irroꝛetur: ⁊ leui foco coqui: ⁊ ſale pauco condiri. ⁊ ſic termi
natur pars de apparatibus. ¶ Circa partẽ iſtam ſeptem in
quirunt᷑. Pͥmũ eſt de illis cibis q̃ indigent apparatu: ⁊ de
illis qui non indigent. Secundum eſt de igne. Tertium de
aqua. Quartum de ſale. Quintum de aceto. Sextũ de oleo
Septimum de ſalſamento.

¶ Circa pͥmum proceditur hoc modo: queritur q̃s cibus
eget apparatu: an caro: an lac: ⁊ videtur ꝙ lac: apparatus
quantum ad decoctionem fit ideo vt cibus facilius digera
tur: ergo cibus ille qui minus digeſtus eſt: maioꝛi indiget
decoctione et apparatu: ſed huiuſmodi eſt lac reſpectu car
nium: g̃ lac magis eget apparatu q̃ caro: ergo ſi lac nõ eget:
multofoꝛtius neq; caro: ⁊ ſi caro eget multofoꝛtius lac. Ad
oppoſitum eſt quod dicit yſaac: ꝙ lac non eget apparatu.

Ad hoc dicēdū q̄ lac nō eget apparatu: ⁊ cā huius est: q: na
tura in vberib9 aīalis sanis excoquit lac: ⁊ ideo vlteriori de
coctione nō indiget. Preterea nō hz grossitiē neq̄ viscosi
tatē q̄ debeat per decoctionē remoueri: ⁊ ideo no indiget
apparatu. Ad rationē in cōtrariū dicendū q̄ duplex est dige
stio. Quedā enim est ordinata ad gnātionē mēbroꝝ: sicut il
la q̄ deseruit virtuti informatiue: ⁊ hec digestio maior est
in carne q̄ in lacte. Et alia digestio ordinata ad nutrimen
tū: ⁊ hec maior est in lacte: ⁊ de ista loq̄mur. ❡ Scdo querit̄
cū lac crudū comedat̄: q̄re ouū crudū nō comedit̄: ⁊ videt̄
q̄ ita debeat esse: dicit em̄ ysaac sub auctoritate Hippo. q̄
illud qd̄ est lac ⁊ sperma in aīalib9: in volatilib9 est ouū. vn̄
lac loco nutrimēti fetus: sperma v̄o loco materie: sz ouum in
volatilibus digestibili9 est q̄ lac: ⁊ est leui9: ḡ cū lac appara
tu nō indigeat: multo forti9 nec ouū. Ad oppositū est qd̄ fa
cit vulgus: comedit em̄ lac crudū: nō aūt ouū. Ad h̄ dicēdū
q̄ ouū apparatu indiget cū comedit̄: ⁊ cā hui9 est: q: viscosi
tatē habet magnā ⁊ hūiditatē q̄ decoctione indiget magna:
⁊ ideo indiget apparatu: lac v̄o hmōi viscositatē vel hūidita
tē nō hz: ⁊ ideo nō indiget vlteriori decoctione illa quā hz a
natura. Ad rōnē in cōtrariū dicēdū q̄ sicut prius dictū est su
perius p distinctionē digestiōis: q̄ digestio q̄ ad generatio
nē ⁊ cōstitutionē corporis ordinat̄: est maior in ouo. Illa v̄o
q̄ ad nutrimētū ordinat̄: minor est in eodē: ecōtrario est in la
cte: ⁊ ideo nō valet ratio. ❡ Tertio q̄rit̄ vtrū fructus egeāt
apparatu magis q̄ carnes: ⁊ videtur q̄ sic: ꝓpter hoc fiunt
apparatus in cibis vt fiāt ꝓximiora ⁊ similiora corpori: ⁊
facilius digerant̄: ḡ illa q̄ magis distāt a natura hūana ma
gis egēt apparatu: sz fruct9 sunt hmōi respectu carniū: ḡ ma
gis egēt apparatu q̄ carnes. Ad oppositū est qd̄ dicit ysaac
Ad hoc dicēdū q̄ apparatus nō cōpetit fructibus. Notādū
tamē q̄ quidā sunt fructus liquidi molles: ⁊ talibus nō cō
petit apparat9: sicut ficus ⁊ similes. Sunt alij duri: sicut ma
la ⁊ pira: ⁊ isti ꝓpter sui grossitiē apparatu indigent. Ad rō
nē in cōtrariū dicēdū q̄ in digestiōe ⁊ apparatu nō est mul
ta differētia cōsiderāda: sz cōpositio ⁊ cōplexio: ⁊ ideo ciba
ria que sunt mollia apparatu nō indigēt. ❡ Quarto querit̄
vtrū plus cōpetit lac crudū an coctū: ⁊ videt̄ q̄ plus cōpe
tat coctū: q: quāto digestio maior est in cibo: tanto laudabi
lior: ⁊ nature magis obediens: sz maior est digestio in lacte
cocto q̄ crudo: ḡ plus cōpetit coctū q̄ crudū. Cōtrariū dicit
Auicen. q̄ lac debet comedi tale quale ab vberibus extrahi
tur. qd̄ cōcedim9. Si em̄ attigeret aerē f̄m ysaac corruptio
nē acq̄reret: silr̄ si igni exponeret̄ ꝑmutaret̄. Ad rōnē in cō
trariū dicēdū f̄m ysaac: q̄ quedā cibaria sunt q̄ nō egēt de
coctione sicut lac: ⁊ talia debent accipi f̄m q̄ natura prepa
rauit. Alia sunt q̄ decoctione indigēt: sicut carnes: ⁊ ideo in
digent apparatu.

❡ Circa scdm̄ proceditur hoc modo: queritur q̄s ignis sit
fortior: an flāma an carbo: ⁊ videt̄ q̄ flāma sit fortior. vnum
quodq̄ enim fortioris est v̄tutis cū plus accedit ad suū prin
cipiū: sed ignis qui est flāma plus accedit ad suū principiū
q̄m ad ignem: ḡ fortior est ignis flāma q̄ carbo. Secūda ra
tio hec est: vnūquodq̄ quāto plus ꝑmiscet̄ suo cōtrario tā
to minorē habet virtutē: sz ignis carbo est in materia terre
stri que aliquātulū est sibi cōtraria: ḡ debiliorē habet virtu
tē eo q̄ nō admiscet̄ tali materie: ḡ fortior est ī flāma q̄ ī car
bone. Ad oppositū: ille ignis est fortior q̄ maiorē impressio
nē caloris inducit: sz ignis carbo est hmōi f̄m ysaac: ḡ ignis
qui est in carbone est fortior. Ad hoc dicendū q̄ fortior est ef
fectus ignis carbonis q̄ flāme ꝓpter duas causas. Prima
est: q: existit in materia grossiori: ⁊ ideo grossiorē effectū in
ducit ⁊ fortiorē. Alia cā est: q: ignis iste attingit oēs partes
equaliter carbonis f̄m sursum ⁊ deorsum. In flāma v̄o non
equaliter: sz f̄m pyramidalē ⁊ pineatā figurā solū. Ad rōnē
primam in cōtrarium dicēdū q̄ caliditas maior est duplex:
vel effectiue: ⁊ hoc modo caliditas maior est in flamma. ve
locius em̄ imp̄mit flāma. alio modo: q: fortiorē effectum im
primit caliditatis: ⁊ hoc modo maior est caliditas in carbo
ne. Ad scdam rōnem patet solutio: q: ignis in carbone est in
duplici statu. Prim9 est cū est ante ꝯuersionē substātie car
bonis ad ignē: ⁊ hoc mō caliditas in carbone debilis est: cū
sit ibi substātia terrestris magna. Scd̄s status est quē habet
ignis post accēsionē carbonis: ⁊ hoc modo fortiorē effectuz
impressiōis hz. ❡ Scdo querit̄ quare figura ignis q̄ est in
flāma est pyramidalis: de qua loquit̄ ysaac: q̄ nō attingit
equaliter extrema. vnde actio ei9 est acuta ⁊ pineata ⁊ lata
in fundo. Ad hoc dicendū q̄ ignis q̄ est flāma: partim adhe
ret materie terrestri. s. carboni: ⁊ partim materie aeree: q: ḡ
natura ignis est subtilis: ⁊ subtilius est ascēdere sursuz: iō cū
partes superius ascēdunt: subtiliant̄ ⁊ fiūt acute: ⁊ ideo hz
talē figurā: f̄m tm̄ basim: q: materie terrestri adheret: di
latat̄ f̄m dilatationē materie: ⁊ ideo fit lata figura in fundo
⁊ ideo tota figura est pineata. ❡ Tertio querit̄ cū sit duplex
calor. s. calor aeris cōtinētis: ⁊ calor ignis: q̄re calor aeris pu
tredinē procurat ⁊ nō calor ignis. Ad hoc dicēdū q̄ nō qui
libet calor est principiū putrefactionis: sed calor ille solum
q̄ extrahit hūidū absq̄ subita cōsumptiōe. hoc em̄ videmus
in aqua putrescēte. Primo em̄ hūidū subtile extrahitur: ⁊
postea ingrossat̄ residuū ⁊ fit putrefacta. Calor v̄o ignis to
tū hūidū cōsumptiōe subita cōsumit. vn̄ nō remanet mate
ria ad ingrossandū: ⁊ hoc oporteret si induceret putrefactio
nē. ❡ Quarto querit̄ quare calor solis est cā gnātiōis ver
miū ⁊ nō calor ignis. Ad hoc dicēdū q̄ duplex est calor. s. ca
lor aeris: ⁊ calor ignis: de quo dicit phs q̄ operat̄ ad cōsum
ptionē aīaliū: sicut calor ignis. vn̄ nō est viuificus nec simi
lis viuifico. Calor v̄o solis viuificus est: nec operat̄ ad con
sumptionē aīaliū: sicut calor ignis: sz potius operat̄ ad nu
trimentū aīaliū ⁊ ipsoꝝ generationē: ⁊ ideo est cā genera
tionis vermiū. ❡ Quinto queritur quare mēbrū mutilatuz
igni appositū nō recipit vlteriorē putredinē. Ad hoc dicen
dū q̄ hoc est q: putredo nō fit nisi in materia hūida. putre
do em̄ fit per calidū tanq̄ per agens: per humidū tanq̄ per
materiā: ⁊ q: ignis humiditatē in mēbro cōsumit: nō est ibi
materia putrefactibilis: ⁊ iō putredo nō pōt induci. ❡ Sex
to querit̄: vtruz paucis cibarijs sufficiat solus ignis absq̄
alijs. Ad hoc dicendū q̄ duo sunt considerāda circa hmōi di
gestionē. Primū est digestio: ⁊ hoc modo solus ignis suffi
ceret. Scdm̄ est repressio mali saporis: ⁊ hoc mō solus ignis
nō sufficit ad exhibitionē saporis laudabilis.

❡ Circa tertiū ꝓceditur hoc modo: querit̄ de aqua: ⁊ que
rit̄ primo quare nō possit amittere humiditatē sicut frigidi
tatē: potest enim fieri nō frigida: nō potest autē fieri nō hu
mida. Ad hoc dicendū q̄ humiditas duplex est. in substātia
⁊ in cōplexione. In substātia sicut cholera: nā f̄m substātiā
humida est. in cōplexiōe sicut zinziber: q: igitur humiditas
substātie ab ipsa aqua nō pōt remoueri q̄diu manet aqua:
q: sic priuaret̄ seipsa: cū humiditas insit omni liquori sub
stātialiter: ideo ab aqua nō potest remoueri humiditas: ⁊
etiā q: in ipsa radicat̄: frigiditas v̄o tantā radicationē nō ha
bet in ipsa. vnde humiditas hz actiuā sibi respondentē debi
lē. s. siccitatē: ideo cū difficultate patitur neq̄ remouet̄. fri
giditas v̄o actiuā fortē. s. caliditatem: ⁊ ideo facili9 eradica
tur ⁊ remouetur. ❡ Scdo queritur quare ignis nō potest
frigefieri: sicut aqua potest calefieri: ⁊ quia in particularib9
dictis plenius est discussum: ideo omittam9. ❡ Tertio que
ritur propter quid fontes in hyeme sunt calidi: in estate v̄o
frigidi. Ad hoc potest solui tribus modis. Primus modus
videt̄ innui a Gal. ⁊ est talis: fontes frigidiores sunt in hye
me: nobis tamē calidiores videntur: ⁊ causa huius est: quia
corpora nostra in hyeme frigida sunt exterius: ⁊ ideo cū fon
tes frigidi eis apponunt̄: sentiūtur calidi vel minus frigidi.
In estate v̄o corpora exterius calida sunt: ⁊ ideo aqua fon
tium eis exhibita frigida videtur vel sentit̄: ⁊ ponit exēplū
Gal. cū aliq̄s in balneo mingit: cū corp9 sit calidū videt̄ vri
na frigida. Alij dicūt q̄ in hyeme calor aeris cōtinētis. s. so
lis appropinquat inferiori parti aque. s. terre: ⁊ ideo aquas
calefacit. In estate v̄o multū eleuatur a terra: ⁊ ideo calor
non potest interius profundari: ⁊ ideo fontes in estate frigi
di sunt. Alij dicūt quoꝝ opinioni cōsentimus: q̄ in hyeme
fontes calidi sunt: ⁊ causa est: q: calor solis penetrātis p po
ros terre vsq̄ ad cauernas aquarū aquas calefacit: ī fundo
totus calor: ꝓpter hoc retinetur: quia pori clauduntur ⁊ nō
potest calor exhalare. In estate v̄o poris apertis calor exha

lat: ⁊ ideo fontes remanēt frigidi. ¶ Quarto querit̄ quare aqua a calore ignis subtiliatur: alia vero ingrossantur: ⁊ videtur ꝯtrium: quia calor ignis exhalationē efficiēs fumos resoluit subtiles: ⁊ totum residuum ingrossatur: ergo debet similiter esse ī aqua: ergo aqua debet ingrossari ab igne. Cōtrariū tn̄ dicit Auicē. ꝙ differēter operat̄ ignis supra cōposita ethcrogenea ⁊ supra corpa simplicia hōgenea. cōposita em̄ corpa ignis ingrossat: q: fumos subtiles resoluit et residuum ingrossat. corpora vero simplicia subtiliat: q: frigiditatem ingrossantem partes aque resoluit ⁊ separat: ⁊ hec pōt esse vna causa. scd̄a causa est: q: rarificat. tertia: q: ptes extraneas sicut terrestres separat ab aquosis: rōne quarum ingrossationem receperat.

¶ Circa quartū ꝓceditur hoc modo: querit̄ quare sal ponitur potius in cibarijs ꝙ̄ aliud condimentum. Ad hoc dicendum ꝙ cibaria quibus vtimur: habent insipiditatem ⁊ grossitiem ⁊ viscositatem siue grauitatem. fere enim oīa cibaria insipida sunt respectu gustus: sal vero omnes istas qualitates remouet.

¶ Circa quintū ꝓceditur hoc modo: querit̄ vtrū acetū sit siccū: ⁊ videt̄ ꝙ nō. caliditas ebullitionē inducens in aceto remouet calorem naturalem aceti: ⁊ naturā vinosam ⁊ dulcedinem: q: corrumpēdo calorem naturalē corrūpit dulcedinem: ideo q: calor naturalis dulcedinem cōseruat: sꝫ in complexione vini sunt duo: caliditas ⁊ siccitas: ergo si calor accidentalis inducens putredinem remouet calorem naturalem: ⁊ naturam vinosam: ergo ⁊ siccitatē: ⁊ sic relinquit̄ ꝙ acetum nō erit siccū. Ad oppositū est qd̄ dicunt auctores. Ad hoc dicendum ꝙ acetum siccū est. Ad rōnem dicēdū ꝙ acetū in ebullitione non amittit siccitatem: sed potius ipam acqrit: ⁊ cā huiꝰ est q: ī aceto sunt duplices partes. aquose ⁊ terrestres q̄ adinuicē cū aquosis inducunt siccitatē. vn̄ efficiūt ipm siccū ⁊ stipticū: caliditas v̄o ebullitionē inducens partes terrestres cū aquosis permiscet ⁊ sic dulcedinē remouet ⁊ sic acetum redditur ponticū ⁊ stipticū. ¶ Scd̄o q̄rit̄ vn̄ hꝫ tantā siccitatē acetū: ⁊ vtrū sit magis frigidū ꝙ̄ siccū: ⁊ videt̄ ꝙ sic q: calor accidētalis putrefaciēs ⁊ ebullitionē inducēs agens supra calorē naturalē vini ipm remouēdo ꝯtrium inducit in ipo. s. frigiditatē. scd̄o v̄o inducit siccitatē: ergo acetū magis est frigidum ꝙ̄ siccum. Scd̄a ratio hec est: vinū ad acetū cōuertitur ꝑ cōuersionem ad aquosam naturam: partes em̄ vinose corrupte sunt: partes vero aquose remanēt: sed a parte aquosarum venit frigiditas ⁊ humiditas: a parte vinosarū caliditas ⁊ siccitas: ergo cum partes aquose remaneant vinose vero corrūpātur: ergo acetū plus erit frigidū ꝙ̄ siccū. Tertia rō hec est: videt̄ em̄ ꝙ nō sit magis siccū. oīs qualitas cōmixta suo ꝯtrio debilior efficitur: sꝫ aceti frigiditas cōmiscet̄ caliditati: ⁊ silr̄ siccitas cōmiscet̄ partibus aquosis: ergo tam a parte frigiditatis ꝙ̄ a parte siccitatis ē debilitas: ⁊ sic nō erit magis frigidū ꝙ̄ siccū. Ad oppositū sunt quattuor rōnes. Prima talis est: sicut vult Gal. ī libro de simplici medicina: acetū gn̄at̄ ꝑ ebullitionē sicut patet in succis vbi sunt quattuor sub̄e. s. spumosa: aquosa: vinosa: ⁊ terrestris feculenta: sicut patet in vino ⁊ vua acerba: cū cōuertit̄ ad dulcedinē mediāte pōticitate q̄ est mediū: dulcedo v̄o illa sicut dicit ysaac: in grossa sub̄a fundat̄: sed vinū acescēs redit ad naturam pristinā quā habuit in vua acerba: ⁊ sic corrumpit̄ dulcedo ⁊ inducit̄ acetosas ⁊ pōticitas: sed succus in sua prima dispōne existens est nature frigide ⁊ sicce ⁊ plus sicce: ergo acetum erit magis siccū ꝙ̄ frigidū. Scd̄a ratio hec est: caliditas inducēs ebullitionē ī aceto caliditatē naturalē remouet ⁊ inducit accidentalem: sed a quocūqꝫ remouet̄ calor naturalis inducit̄ frigiditas. calor v̄o accidētalis ebullitionē faciēs partes terrestres cum aquosis permiscet: q: illas non remouet: sed in hac via maxime inducit̄ siccitas: ergo acetū maxime erit siccū. Tertia ratio hec est: caliditas ebullitionem faciens ex putredine habet v̄tutē desiccādi: sicut pluuia q̄ transit ꝑ aerem fit stiptica: sꝫ vinū penetrat̄ a caliditate ebullitionē inducēte ⁊ oē tale fit siccū ⁊ stipticū: ergo acetū est magis siccū ꝙ̄ frigidum. Quarta ratio hec est: desiccatio corporis duplex est. q̄dam per viā accidētis: q̄dā ꝑ viā naturalem. per viā accidētis sicut qn̄ corpus desiccatur ꝑ humorꝝ euacuationē. ꝑ viā essentialem: vt qn̄ a re desiccante siue sicca desiccat̄: sꝫ acetū vtraqꝫ via corpus desiccat: ergo acetū est maxime siccū. minor ptꝫ: acetū em̄ exhibitū phlegma dissoluit: diuidit ⁊ subtiliat ⁊ ipm expulsioni aptū reddit: ergo ꝑ viam accidentis desiccat. Itē essentialr̄ desiccat: q: restringit ventrē. Ad hoc dicēdū ꝙ plus ē siccū ꝙ̄ frigidū. ⁊ cā est: q: caliditas ebullitionē inducēs remouet caliditatē essentialē ⁊ imꝓmit accidētalē ⁊ est ibi frigiditas causata ex corruptione caliditatis: ista tn̄ frigiditas hꝫ caliditatē sibi cōmixtā: ⁊ ideo frigiditas est debilis: siccitas vero ex pluribus partibus est in aceto ⁊ quasi tribus modis. siccitas em̄ inducitur a siccitate vini q̄ nō habuit ꝯtrariū abijciēs. inducit̄ etiā siccitas ex cōmixtione ꝑtium terrestriū cū aquosis. inducit̄ etiā ex introductione caloris: q: calidi est desiccare: ⁊ sic ptꝫ ꝙ est magis siccū ꝙ̄ frigidum. Ad rōnē primā dicēdū ꝙ duplex est caliditas. essentialis. s. ⁊ accidētalis. essentialis in toto corrūpit̄: accidentalis vero acquirit̄: vn̄ simul inducit̄ siccitas cū caliditate: ⁊ iō frigiditas nō est oīno pura: imo admixta caliditati ⁊ debilis siccitati v̄o nō inducit ꝯtrariū: q: caliditas nō hꝫ humectare: ⁊ ideo siccitas nō admiscet̄ cōtrario: ⁊ sic remanet pura ⁊ sic acetum est magis siccū ꝙ̄ frigidū. Ad scd̄am ⁊ tertiā dicendū ꝙ duplex est humidū ⁊ siccū. in sub̄a. s. ⁊ cōplexione. ī sub̄a sicut oīs liquor: in cōplexiōe sicut zinziber qd̄ putrescit ꝓpter sui humiditatē: ⁊ liquiricia humida est ī sui cōplexione sicca tn̄ in sub̄a. in aceto igit̄ partes aquose sunt humide in sub̄a ⁊ sicce in cōplexione. humidū v̄o in sub̄a nō est ꝯtrariū sicco in cōplexiōe: vn̄ pluuia sicca ē ⁊ stiptica: ⁊ ideo siccitas in aceto nō est cōmixta ꝯtrarietati: ⁊ sic remanet pura ⁊ fortis: ⁊ sic idem qd̄ prius. ¶ Tertio querit̄ circa hoc vtrū ex aceto possit fieri vinū: ⁊ videt̄ ꝙ sic. acetum em̄ fit per defectionē caloris naturalis: sed nos videmus in rebus alijs sicut in stomacho: ꝙ humores qui calorē naturalem amiserūt redeūt ad primū statū: ergo silr̄ cū acetū habeat defectionē caloris naturalis poterit redire ad pristinū statū vini. Ad oppositū: via gn̄atiōis ad corruptionē pōt ordinari ⁊ nō econuerso: q: res corrupta nō pōt iterū gn̄ari: sꝫ ex vino fit acetū ꝑ corruptionē: ergo nō poterit iterū fieri gn̄atio vini. Ad hoc dicēdū sicut vult Gal. in cōmēto sup aphoris. ꝙ ex aceto pōt fieri vinū: sed distinguit: q: sub̄a vini pōt esse ita ꝙ non sit corrupta: sed adhuc manet natura vini: ⁊ hec vt dicit pōt redire ad vinū: si tn̄ sit ꝯpleta corruptio nō pōt redire ad vinū sicut patet in humoribꝰ: q̄ qn̄ cōplete corrupti sunt nō pn̄t corrigi. Ad rōnem dicēdū ꝙ in aceto est duplex natura. natura. s. corruptibilis eius: ⁊ talis nō redit ad vinū. alia est sub̄a vinosa q̄ latebat ꝓpter actualem corruptionē: ⁊ talis redit ad statū suū. ¶ Quarto q̄rit̄ cū lac acescat sicut vinū: quare lac acetosum nō pōt redire ad statū suū sicut vinū: ⁊ videt̄ cōtrariū. nā maioris est dulcedinis lac ꝙ̄ vinū: sed dulcedo vini nō pōt oīno corrūpi quin redeat ad statū pristinū: ergo multo fortius lac acetosum idem poterit. Ad hoc dicendum ꝙ in lacte nō est regressus ad statū pristinū. ⁊ causa huiꝰ est duplex. Prima cā est dispositio caloris cōseruātis. Alia est dispositio partiū. In vino em̄ calor magnꝰ est: ⁊ ideo cū difficultate deuincit̄. In lacte v̄o calor est paruus: ⁊ nō tn̄ naturalis: sꝫ etiā calor ille q̄ gn̄atus est ab aīali. vn̄ iste debilis est: necꝫ istū pōt cōseruari. scd̄a cā pōt esse a pte dispositionis partiū ⁊ sub̄e. sub̄a em̄ lactis facilis est dissolutiōis: partes em̄ de facili sequestrātur. acetositas vero cū parte serosa adheret. ī vino vero sequestrari nec diuidi pn̄t ptes: ⁊ iō semper in aceto latet natura nisi penitus fuerit corrupta.

¶ Quinto queritur ex quo vino fiat acetū fortioris infrigidationis: an ex vino forti: an ex vino debili. ⁊ videtur ꝙ ex vino debili: quia frigiditas aceti ꝯsistit in partibus aquosis que sunt frigide que acetositatem recipiūt: sed partes plures aquose sunt in vino debili aquoso ꝙ̄ ī vino vinoso: ergo acetum generatum ex vino aquoso habebit plures partes aquosas ꝙ̄ generatum ex vino forti: ergo maiorem habebit frigiditatem ꝙ̄ generatum ex vino forti. Secūda ratio hec est: omne agens imprimēs magis imprimit in materiam dispositam: sed caliditas imprimit in partes aquosas ⁊ vinosas: aquose tn̄ magis disposite sunt ad recipiendū frigiditatem: ergo acetū quod habet plures partes tales: fortioris

erit infrigidatiōis: sed acetū gñatū ex vino debili est hmōi: ergo fortioris erit infrigidationis φ generatū ex vino forti. Ad oppositū est qđ dicit Gal. in libro de simplici medicina φ ptes aquose debili calore acescunt τ corrūpunt: vinū vero vinosum forte non acescit nisi a forti calore sicut patet in hominibus parui caloris: qui pro quolibet calore debili succūbunt: homines vero fortis caloris nō nisi a forti: ergo in aceto in quo est fortior caliditas fortior frigiditas imprimetur: sed hmōi est vinum vinosum: ergo fortioris erit frigiditatis φ aquosum. Secunda ratio hec est: acetum generatur per viam corruptionis: quia calor externo: calorem naturalē corrumpit: conseruat vero naturam vinosam: ergo quanto vinum magis vinosum: tanto maior erit corruptio: et sic maior frigiditas. Ad hoc dicendum φ acetum generatum ex vino vinoso fortioris est infrigidationis φ generatū ex vino debili. Ad rōnem in φtrariū dicēdū φ in aceto sunt partes duplices: vinose τ aquose: vinose vero calorem naturalem ferūt τ ideo calor putrefaciens illas partes vinosas corrumpens inducit frigiditatē magnā: vñ qñ ille partes sunt plures sicut in aceto vinoso: tunc magna est frigiditas. Ad secundam dicendum φ calor agens est duplex: quia quidā est agens: aliꝰ imprimēs. vñ calor accidētalis corrūpit calidū τ imprimit frigidū: τ iō imprimit ptibꝰ aquosis. Sexto qrit qđ acetū sit frigidius: an nouū an vetꝰ: τ videt φ vetus: caliditas naturalis aceti consistit in partibus vinosis: accidentalis in partibus putrefactis: sed quāto acetum est recētius tanto plus in ipso abundāt partes vinose τ sic calidius est. Contrarium dicit Gal. in libro de simplici medicina: τ Auicē. similiter. Ad hoc dicendū φ acetum nouū minoris est caliditatis: intelligas tñ φ acetum recens postφ complete corruptum est frigidius est φ vetus: cū tñ est in fieri corruptionis: minus frigidū est φ vetus. Ad rōnem in contrarium dicēdū φ in aceto duplex est natura caliditatis. Una est essentialis quā hʒ a natura vini. Altera est accidētalis quā cōtrahit ab ebullitiōe. τ ista postφ separat ab ebullitione φtinue augmētat. calor: cū infixus liquoribus ipsos acutos reddit: caliditas tñ essentialis nō augmētat. Septimo qrit qre acetū ponderosius est vino: cū videatur subtilius τ leuius vino. Ad hoc dicendū φ in vino partes terrestres sunt pauce q̄ deorsum tendunt: aeree vō multe: τ ideo vinū leuius efficitur. in aceto vero partes vinose leues exhalāt vel cōsumūtur: τ terrestres ex ebullitione acquirūtur τ cōmiscentur cū aquosis: τ sic totū fit pōderosum respectu vini. Octauo queritur: cū in aceto sint partes due: vinose. s. τ aquose: quibus debeatur infrigidatio. nā omne agēs corrūpens in illā partem quā corrūpit inducit effectū suū: sed caliditas accidentalis agit in calorem naturalē vini τ ipm corrumpēdo inducit frigiditatē: ergo imprimit accidentalis caliditas ptibus vini a quibus abijciebatur caliditas: ergo partes vinose calefiunt: aquose vero frigide remanent. Ad oppositū vero est illud quod dicit Gal. φ partes vinose infrigidātur aquose vero calefiunt. Ad hoc dicendum φ partes vinose infrigidantur τ aquose calefiunt sicut vult Gal. Ad rōnem dicendum φ caliditas duo efficit: abijcit eñ calorem naturalem vini τ imprimit accidentalem: in partibus vero vinosis est caliditas actualis: τ ideo ab illis abijcitur: τ tūc inducit frigiditas: sicut in hoīe mortuo inducit frigiditas abiecto calore naturali. ponimus igitur in partibus vinosis frigiditatē: caliditas vero accidentalis figitur in partibus aquosis: ptes eñ aquose nō recipiunt corruptionē: sʒ impressionem τ ideo calide remanent.

Circa textum pceditur hoc modo: queritur de oleo vtrū habeat feces: τ videtur φ sic: q: oleum est de genere liquorum sed in liquoribus sicut dicit Gal. est ponere multas subas scʒ spumā substātiam superiorem aquosam τ feces posterius: ergo similiter est in oleo: ergo oleum habebit feces. Ad oppositum est illud quod dicit Gal. in libro de simplici medicina: φ in oleo nō est fex. Ad hoc dicunt quidam φ in oleo nouo est fex: in veteri vero non. Nos autem dicamus φ in oleo non est fex. τ si est inveteri est. τ causa huius est: quia oleum non habet feces pter viscositatem segregatas: sed si fex est cum eo non separatur a substantia: vel est omnino extranea sicut ponit Gal. φ fex pōt ibi esse admixta oleo. Secundo queritur quare vinum quanto vetustius tanto minoris est fecis: in oleo vero est contrarium. Ad hoc dicendum φ aliter est de vino τ oleo. in vino eñ mundicies acquirit ex partium sequestratione: cum enim partes vini sequestrantur: tunc vinum remanet purum: in oleo vero non est hec sequestratio pter viscositatem. in oleo tamen veteri ponitur fex: quia calor cōuertit partes aereas ad terrestres τ ideo sunt ibi feces. Tertio queritur vtrum oleum putrefiat: τ videt φ sic: quia putrefactio est per calidum τ humidum τ maxime vnctuosum: sed oleum est huiusmodi: ergo oleum putrefit. Ad oppositū est qđ dicit Gal. φ oleum minime putrescit: qđ cōcedimus. Ad rōnem dicēdum φ in corporibus phibetur putrefactio tribus de causis. Prima est defectus caliditatis τ humiditatis: τ hoc modo lapides non putrescunt: nec aliquod corpus priuatum humiditate: zinziber vero hoc modo putrescit: quia habet in se humiditatem. Secunda causa est caliditatis fortitudo: τ hoc modo vina fortia a putrefactione phibentur: τ res in maximo motu caliditatem acquirentes fortem. Tertia est viscositas fortis partium resistens calido accidentali: τ hoc modo oleum a putrefactiōe phibet: τ hoc innuit Auicē. dicens φ in oleo est ita fortis nexus partium φ partes separari nō possunt. Ultimo queritur: quare oleum non acescit sicut lac τ vinum. Ad hoc dicendum φ ad acetositatem duo concurrunt primum est interceptio partium aquosarum cum terrestribus que ad acetositatem ordinantur. secundū est debilis nexus qui non potest calori repugnare: τ ideo inducitur acetositas. in oleo vero non est interceptio partium aquosarum: que ad acetositatem ordinantur. preterea nexus est ibi fortis partium. τ ita patet φ oleum non potest fieri acetosum sicut lac τ vinum.

De regimento sanitatis. Cap. lxvj.

Lectio. liij.

Regimēta sanitatis τ custodia sunt quatuor modis. Unꝰ vt dieta sit subtilis tēporibus suis τ quibus cōpetit sicut delicatis τ quietis: τ caueant in tēporibus nō suis: τ in his quibus nō cōuenit. Secūdus: actio grosse diete suo tēpore: τ cōplexione cōpetenti: sicut in exercitātibus τ laborātibus: q̄ etiā cuitetur in nō suis temporibus τ non congruis complexionibus: Tertius vt suis cibaria dētur temporibus: τ fm φ oportet ordinentur. Ne autem contraria his fiant fugiatur. Quartus: vt a cibis malos chimos generātibus: τ stomachum corrumpentibus custodiamus epar τ splenē oppilātibus. Restauremus etiā τ reficiamus cibis τ medicaminibus horum nocumenta remouentibus. Subtilis autem dieta triplex est. cū cibaria in actione τ passione: τ sua substantia sunt subtilia. Passiōe: sicut facilitate digerēdi τ veloci in sanguinē mutabilitate. Actiōe cū laudabilis ab eis generat sanguis: sicut pane cocto perfecte. carnibꝰ perdicum: τ similium lactentiū. hedulorum: τ petrosa incolētium pisciū. Secunda subtilis est in passione sola: etsi sanguinē illaudabilem generat sicut atriplices: τ spinachia: τ similes herbe que cito digeruntur: τ in sanguinem mutantur. Sāguis tamen q̄ ab eis generatur: subtilis τ aquosus: τ cito a membris dissoluitur. Tertia subtilis est in actione: in essentia tñ laudabilis: etsi eñ actio sit laudabilis: i humoribꝰ subtiliandis τ mundificādis: τ vijs aperiendis: sanguis tamen qui generatur ab eis: est acutus: τ in nutrimento nō laudandus: sicut aromaticis: salsis: acu

tis. Aromatica sunt sicut purũ ⁊ forte vinũ. Acuta si
cut radix sinapis ⁊ similia. Grossa quoq̃ dieta tripli
citer est diuidenda. Una grossa ĩ essentia ⁊ passione
sua. In passione quia ad digerendum dura: ⁊ in san
guinẽ mutari tarda. In essentia quia sanguis quem
generat grossus vt de camelinis carnibus: caprinis
hedulinis: vetere bouina. Secunda grossa est in
passione sola. In actione vero non laudanda vt pe
corine carnes: panis nõ bene fermẽtatus: q2 ista etsi
sint grossa ad digerendum dura: ex vẽtositate tamẽ
⁊ humiditate sanguinem generant non laudabilem
Tertia est grossa in actiõe ⁊ passione sua. In passio
ne sicut in digestionis duritie: ⁊ in sanguinem muta-
tionis tarditate. In actione quia quos inuenit hu-
mores ingrossat ⁊ coagulat: ⁊ facit crudos ⁊ indige-
stos. Est autem triplex. Aut enĩ incrudat ⁊ congelat
sicut cucumeres: citruli: lactuce ⁊ similia: aut vnctuo
sa est ⁊ viscosa sicut pingedo: aut vtrunq̃: sicut ge-
latina ex piscibus: maxime bestialibus vel duris car
nibus sine aceto vel aromatibus. Temperata ⁊ me-
diocris est dieta: sicut panis coctione perfectus: he-
duli lactãtes ⁊ vituli similiter. Mediocritas tamen
ciborum nõ est vnius modi. Sunt enĩ cibi inter duo
extrema mediocres sicut hic dicti. Sunt ⁊ alij tẽpe-
rati vni extremitati plus vicini sicut annuales agni.
Qui etsi sint temperati: aliquantulum tamen calori
attinẽt. Ptisana vero ⁊ medulle panis ter vel quater
in aqua frigida lote etsi tẽperata fuerint attinent ta
men frigiditati. Adhuc etiã mediocritas aliter esse
potest. Duo contraria cõmixta quedam generant ci
baria ad comparationem vnius solius mediocria vt
est cibus ex ordeo cum lentibus cocto cõpositus: q2
mollities ⁊ humiditas ordei temperant duritiem ⁊
siccitatem lentis. Simile faciunt lentes cum bletis
coquinate: quia frigiditatem ⁊ siccitatem lentium tẽ
perat calor ⁊ mollities blete. Dieta autem ex tempo
ribus anni ordinãda est vt in vere custodientes suas
actiões naturaliter: demus dietas similes tempera
tas ⁊ mediocres. hyeme: estate: ⁊ autũno naturalib9
opposita naturis eorũ dieta detur: ⁊ sm̃ ꝙ naturas
suas egrediẽtur: dieta opposita ascendamus siue de
scẽdam9. Si enĩ ver naturã suã nõ custodierit: ⁊ ad
extremũ quodlibet perpẽderit: silitudo fugiat: ⁊ ad
sibi opposita transeatur: ver si ad calorem transierit
temperata dieta debet vti: si tamen attineat frigidi-
tati: sicut perdices: vitellos: pisces petrosos: ptisanã
panem lotum. Si ad frigiditatem se mutauerit: tem
perata dieta danda: sed tñ calori attinẽtia vt annua-
les agnos. Si ad humiditatẽ tẽperatam: sꝫ tñ parũ
desiccatiua dabimus: vt obsomogarum: piper: zin-
ziber calamentum ⁊ similia. Si ad siccitatem: hume
ctatiua dent̃ sicut agni lactẽtes: ⁊ blete humide.

¶ Postꝙ compleuit sermonẽ suũ circa inuestigationem
nature diete ⁊ ꝓprietatem eius: ⁊ de ciborũ apparatibus
egit: sm̃ ordinem rõnabilem de sanitatis regimento qđ per
diete administrationẽ ꝓcedit: in hoc capitulo determinare
intendit. Diuiditur aũt hoc capitulum in duas partes. In
quarũ prima distinguit modos cõditionũ in quibus sanita
tatis consistit regimentum. In scđa. s. in hac: Subtilis autẽ
dieta triplex ⁊c. de regimento sanitatis iuxta illorũ modorũ
singulos ꝓceditur. Prima non diuidit̃: sed scđa diuidit̃ in
duas. In quarũ pma assignat ꝓprietates diete subtilis: et
grosse ⁊ mediocris: ⁊ de regimine diete rõne temporũ anni.
In scđa. s. in hac: Cõcordati sunt etiã antiqui ⁊c. agit de vsu
diete subtilis ⁊ grosse ⁊ mediocris: ⁊ de regimine sanitatis
put in ipsarũ vsu ꝯsistit. Prima aũt pars cũ prima parte ca-
pituli spectat ad presentẽ lectionẽ. Scđa aũt pars diuidit̃ in
duas. In quarum prima assignat ꝓprietates diete subtilis
grosse ⁊ mediocris. In scđa. s. i hac: Dieta ex tẽporib9 anni
ordinanda est. assignat ordinationẽ diete rõne tẽporũ anni.
Prima aũt diuidit̃ in tres. In quarũ prima assignat ꝓprie
tates ⁊ diuersitates diete subtilis. In scđa. s. in hac: Grossa
dieta triplr ẽ diuideda ⁊c. assignat ꝓprietates ⁊ diuersita
tes grosse. In tertia. s. in hac: Tẽperata vero ⁊ mediocris ⁊c.
mediocris. Sunt igit̃ in presenti lectiõe partes quinq̃. In
quarum prima distinguit modos attendendos in regimine
sanitatis per dietam. In scđa assignat diuersitates ⁊ ꝓprie
tates subtilis diete. In tertia grosse. In quarta modiocris
In quinta assignat ordinẽ diete rõne tẽporũ anni. ¶ Circa
primã partẽ distinguit quattuor modos in quibus regimẽ
tum sanitatis ꝯsistit. Prim9 est diete subtilis ordinatio ad
vsum quietorũ. scđs grosse ordinatio ad vsum exercitantiuꝫ.
tertius est consideratio temporũ anni. quartus custodia a ci
bis nociuis ⁊ bonorũ electio. Circa scđam partem agens de
diuersitate diete subtilis ipam ĩ tres differẽtias distinguit.
Primo agit de subtili in actiõe et passiõe. Dicit̃ autem in
passiõe subtilis cũ de facili a natura ꝑmutat̃. dr aũt ĩ actiõe
subtilis habẽs subtiliationẽ ĩ gñato cũ ex ipa sanguis subti
lis gñat̃. Scđo aũt de subtili ĩ sola passiõe: ⁊ ẽ illa q̃ cito cõ
uertit̃: malũ tñ sanguinẽ gñat. Tertio agit de subtili ĩ actiõe
⁊ eẽntia illaudabili ⁊ ẽ illa q̃ sanguinẽ subtiliat: ⁊ ex ipa san
guis acut9 ⁊ illaudabilis gñat̃. Dieta aũt pma ꝯpetit debili
tatis ⁊ debilibus magis: scđa minus. tertia cadit in vsuꝫ me
dicine. Circa tertiã partẽ diuidit grossam dietã triplici diffe
rentia. Deinde pmo agit de grossa in passione ⁊ subã: ⁊ hec
est illa que est dura ad cõuertendũ: ⁊ ex qua post ꝯuersionẽ
gñat̃ grossus humor. Scđo agit de grossa in passiõe sola: et
est illa q̃ ꝓpter grossitiẽ suã tarde ꝯuertit̃: ꝯuersa tñ nõ ma
lũ gñat humorẽ. Tertio agit de grossa in actione ⁊ passione
pmo aũt agit de ipa: ⁊ est illa q̃ tarde ꝯuertit̃: ⁊ ꝯuersa hũo
res grossos reddit. Scđo ipam diuidit rõne actiõis: q2 aut ĩ
grossat congelando sicut cumeres: aut supnatando sicut vn
ctuosa: aut vtroq̃ modo sicut gelatina q̃ est piscium vel car
niũ condimẽtũ ad hoc vt diu seruẽtur. Circa quartã partem
agit de dieta tẽperata: dicens ꝙ ipa est equalis. scđo dicit ꝙ
nõ est vniformis: cũ singule ad diuersas extremitates decli
nent q̃dã ad caliditatẽ: quedã frigiditatẽ ⁊ sic de alijs. Ter-
tio dicit ꝙ põt hoc tẽperamẽtũ fieri ꝑ cõmixtionẽ ciborũ ad-
inuicẽ. Sciẽdũ tñ ꝙ grossa dieta exercitãtibus cõpetit: sed
maxime prima. Circa quintã partẽ agit de regimẽto sanita-
tis sm̃ tẽpora anni. cõis aũt intẽtio est vt dieta ꝑ ꝯtriũ cõple
xioni corporis det̃ ⁊ sm̃ eleuationẽ discrasie tẽporis in ꝯtrio
eleuet̃. ¶ Circa partẽ istã quattuor queritur. Primũ est
de diuersitate regiminis diete a parte regionũ. Secũdũ de
diuersitate regiminis diete a parte tẽporũ anni. Tertiũ de
diuersitate diete a parte etatis. Quartũ est de diuersitate
diete a parte exercitantium.

¶ Circa primũ ꝓcedit̃ hoc mõ: querit̃ quib9 hoib9 qua-
lis regiõis dieta subtilis cõpetat: ⁊ videt̃ ꝙ hoibus calide
regionis: q2 cũ virtutis digestiue adest debilitas: tũc grossa
dieta nocet ⁊ subtilis iuuat. natura enĩ cũ sit debilis nõ põt
sustinere grossuꝫ. Dicit etiã Auicẽ. ꝙ ĩ hoibus calide regio
nis vtus digestiua debilis est. in hoibus frigide regiõis for-
tis est valde. cũ g̃ in hoibus calide regionis sit vtus debilis
g̃ dieta subtilis eis cõpetit. Scđa rõ hec est: calor naturalis
nature est instrumẽtũ: sꝫ in hoib9 calide regionis calor debi
lis est: g̃ dieta subtilis eis cõpetit. minor patet ꝑ Auicẽ. dicẽ
tem: ꝙ in hoibus calide regionis calor est debilis. vñ in tali
bus seniũ cito accelerat̃. Tertia rõ hec ẽ: regiões sunt ꝓpor
tionales temporib9 anni: sicut dicit Auicẽ. vñ calida regio
estati ꝓportionatur: frigida hyemi: sꝫ in hyeme ꝓpter forti
tudinẽ caloris cibaria multa ⁊ grossa offerẽda sunt. In esta-

re vō ꝓpter debilitatē eiusdē pauca ⁊ subtilia: ergo sic ho mini in regione calida existenti subtilis dieta cōpetit. Cōtrariū videt̄ ſm Gal. i cōmēto sup aphoris. omē sitie augmē tat suum sitie ⁊ facit ipm furere: ḡ calor exterior augmentat calorē interiorē: sed cū calor est fortis grossa dieta cōpetit: ḡ homini in regione calida existenti: cū calor in ipo augmētet cōpetit grossa dieta. Scḋa rō hec est: sicut dicit serapion. calor solis adiuuat calorē interiorē in opationibus suis: sed calor solis maior est in regione calida: ḡ in eadē regione calor solis fortificat calorē naturalē interiorē: ſ; cū calor est fortis grossa dieta cōpetit: ḡ homini in regione calida existēti grossa dieta cōpetit. Ad hoc dicēdū ꝙ in regimēto sanitatis hoi existēti in regione calida subtilis dieta cōpetit. Ad rōnē dicē dū ꝙ caloris actio est duplex: quedā eī est eēntialis: ⁊ q̄dā accidētalis. Accidentalis est q̄ addit ī calorē vt calor febrilis ⁊ hec corpus calefacit. Alia caloris est actio qua resoluit calorē naturalē ⁊ spūs: ⁊ istā sequit̄ infrigidatio: vñ ꝯsequūt̄ duo ꝓprie. s. frigiditas naturalis ꝓpter resolutionē caloris naturalis: ⁊ caliditas accidētalis ꝓpter impressionē factam a calore. Ad auctoritatē serapionis dicendū ꝙ ipe intelligit ī materijs subtiliādis: vt cū adest hydrops patiēs exponat̄ soli: vt materia aquosa depuret̄. ad digestionem tñ materie ⁊ nutrimēti nō ꝯpetit calor solis. Vel pōt dici aliter: ꝙ calor exterior aut est moderatus aut īmoderatus. si sit moderatus sic intelligendū ꝙ iuuat calorē naturalem ⁊ spūs. si sit tñ īmoderatus quasi igneus: hoc modo nocet corpori ipm inflāmando. ¶ Scḋo q̄rit̄ q̄lis dieta cōpetat predictis: ⁊ videt̄ ꝙ liq̄da ⁊ humida. In hoībus eī regionis calide est nimia caliditas mēbrorū ⁊ inanitio ꝓpter resolutionē factam a calore: cū hoc etiā debilitas virtutis digestiue: ſ; in talibus debēt dari hmōi cibaria q̄ iuuēt digestiuā ⁊ q̄ naturā nō infestēt: talia vero sunt liquida ⁊ humida: ergo cibaria liq̄da ⁊ humida eis cōpetunt. Scḋa ratio hec est: in hmōi hoībus stomach⁹ sicc⁹ est ⁊ corrugat⁹ ꝓpter siccitatē: ⁊ iō parue capacitatis: ergo talia cibaria eis cōpetūt q̄ multū nō replent ⁊ q̄ nō faciāt magnā morā in stomacho: sed hmōi sunt liquida ⁊ humida q̄ de facili lubricātur: ⁊ etiā sua humiditate stomachū remolliūt: ḡ cibaria liq̄da ⁊ humida eis cōpetūt. Ad oppositū: in talibus hoīb⁹ multa cholera in stomacho abundat: ſ; sicut dicit ysaac: habētib⁹ cholerā multā in stomacho cibaria liquida de facili ad gen⁹ cholericū cōuertūtur ꝓpter sui passibilitatē. grossa vero ꝑfecte digerūtur: sed nullū tale eis cōpetit: ergo cibaria liquida eis nō competūt: qḋ cōcedimus. Ad rōnem in ꝯtrariū dicēdū ꝙ cholera duob⁹ modis est in stomacho. quedā eī est naturalis cōsequēs fortitudinē caloris naturalis ꝓpter sui acumē ⁊ fortitudinē: ⁊ hec pcurat digestionē: ⁊ ad eam opat̄: ⁊ habētibus hmōi choleram in stomacho grossa cibaria cōpetūt: hec vero est in hoībus habitātib⁹ in regionib⁹ frigidis. Alia aūt est cholera ex actiōe caloris accidentalis acquisita: ⁊ habētibus hmōi cholerā in stomacho cibaria cōpetunt subtilia vt natura ex grossis nō infestetur.

¶ Circa secūdū ꝓcedit̄ hoc modo: querit̄ q̄lis dieta cōpetat in vere: ⁊ videt̄ ꝙ frigida ⁊ sicca: ſm eī quattuor cōplexiōes tēpora anni distinguūt̄: ḡ ver habebit cōplexionē propriā: hec aūt nō est nisi calida ⁊ humida: ſ; in alijs tēporib⁹ dant̄ cibaria ꝯtraria cōplexioni tēporis: ergo ⁊ in vere ꝯtraria debēt dari: sed ista sunt frigida ⁊ sicca vt acetosa: ḡ in vere acetosa cōpetūt. hoc cōfirmat̄ p Ras. dicētē ꝙ in vere magna est generatio sanguinis: iuxta illud pbi ꝙ sanguinei dementiores sunt in vere: q: tūc sanguis multū multiplicat̄: ḡ ea q̄ sanguinē reprimunt multū cōpetūt: sed talia sunt frigida ⁊ sicca sicut acetosa: ḡ acetosa in vere cōpetūt. Ad oppositum dicit Gal. in tegni: ꝙ in regimēto sanitatis oīa sequūtur naturā aeris. vñ si aer tēperat⁹ fuerit oīa tēperata debēt exhiberi: si aūt distēperat⁹ distēperata: ſ; ver est tēpus tēperatū sicut dicit Gal. in libro cōplexionū: ḡ tēperata nō declinātia ad aliquā extremitatē cōpetūt in vere. Hoc etiā cōfirmatur dicit Gal. in cōmēto sup aphoris. ꝙ tēperata cōplexio sola similitudine gaudet: ⁊ nō solū intēdit a parte cōplexionis: sed etiā a pte regiōis: ḡ silia ⁊ tēperata in vere cōpetūt. Ad hoc dicēdū ꝙ in vere tēperata cōpetūt. dicit etiā Gal. ꝙ ver nō est calidū ⁊ humidū: ſ; est tēperatū. Ad rōnē tñ distinguēdū est ꝙ caliditas ⁊ humiditas duplex est. Quedam eī est accidentalis ⁊ innaturalis que est causa putrefactionis: ⁊ in tali cibaria frigida ⁊ sicca competunt vt in tēpore pestilentiali. Alia est caliditas ⁊ humiditas p quā vita cōseruat̄: q: sicut vita viget p calidū ⁊ humidū: sic hec cōplexio vitā cōseruat ⁊ in tali cōplexione similia offerenda sunt. ¶ Scḋo querit̄ qualis dieta cōpetat in estate vtrū frigida ⁊ humida: ⁊ videtur ꝙ sic: q: ex calore estatis discrasia calida ⁊ sicca in corpe acquirit̄: sed in tali casu cōpetūt ꝯtraria: ḡ in estate cōpetit dieta ꝯtraria: hec aūt est frigida ⁊ humida: ḡ hec in estate cōpetit. Ad oppositū: in estate est calor debilis debilitate magna: ḡ dieta facilis conuersionis cōpetit: sed hec non est frigida et humida: q: ꝓpter suā frigiditatē digestioni repugnat: ḡ in estate ista nō cōpetit. Ad h̄ dicendū ꝙ in estate dieta frigida ⁊ humida cōpetit. hūida in cōplexione: in substātia subtilis vt facilis sit cōuersionis sicut iura carniū frigidarū ⁊ humidarū. Ad rōnem in ꝯtrariū dicēdū ꝙ debilitas caloris naturalis q̄ accidit in estate nō est ꝓpter qualibet cām: sed ꝓpter caloris tēporis excellētiā. ista eī debilitat calorē naturalem ⁊ ipm resoluit: vñ si velis contēperare calorē tēperabis per illud qḋ tēperate est frigidū: hoc aūt est frigidū ⁊ humidū ⁊ talis cibus in eis facile digerit̄. ¶ Tertio querit̄ qualis dieta cōpetat in autūno: ⁊ videt̄ ꝙ distēperata: quia sicut dicit Gal. i lib. ꝯplexionū: inter oīa tēpora marie autūn⁹ est inequalis ⁊ intēperat⁹: ḡ dieta ꝯtraria tali tēpore debet exhiberi co ꝙ cōplexio distēperata ꝯtrarie diete cōgaudet: sed hec est distēperata: ḡ in autūno cōpetit dieta distēperata. Cōtrarium tñ ponūt auctores. Ad hoc dicēdū ꝙ ī autūno dieta ꝯtraria est exhibenda. s. calida ⁊ humida. Ad rōnem dicēdū ꝙ in autūno duo sunt. Primū est inequalitas tēporis: ⁊ hoc modo dieta tēperata cōpetit. Secūdū est eleuatio discrasie ſm corpus in cōplexione frigida ⁊ sicca eleuat̄: ⁊ hoc modo dieta cōtraria cōpetit: q: remouet hmōi discrasias: vt si mēbrū sit valde calidū oꝫ dari valde frigidū p contrariū. ¶ Quarto querit̄ qualis dieta in hyeme cōpetat: ⁊ videt̄ ꝙ grossa frigida ⁊ humida: calor eī in hyeme fortis est: ſ; cū calor naturalis fortis est: tūc dieta grossa frigida ⁊ humida oꝫ exhiberi ꝓpter caloris fortitudinē: ⁊ hoc est in hyeme: ḡ dieta grossa frigida ⁊ humida in hyeme oꝫ exhiberi. Cōtrarium ponūt auctores ꝙ dieta ꝯtrāria cōplexioni tēporis cōpetit. Ad hoc dicēdū ꝙ dieta calida et sicca ī hyeme ꝯpetit. Ad rōnem dicēdū ꝙ duo sunt attendēda in tēpore. Primū est tenor v̄tutis. Secūdū est dispositio in corpore acq̄sita ex impressione facta a calore ipius tēporis. Ratiōe igit̄ tenoris v̄tutis grossa ⁊ frigida cibaria cōpetūt ī hyeme: rōne tñ dispōnis corporis q̄ a tēpore acq̄rit̄: dieta contraria cōpetit q̄ est frigida ⁊ sicca. ¶ Quinto querit̄ quare calori corpis r̄ndet suba diete: vt grossities eius vel subtilitas: cōplexioni vero tēporis r̄ndet ꝯplexio diete. Ad hoc dicēdū ꝙ causa hui⁹ est q: in cibo duo sunt. Primū est aptitudo ei⁹ ad cōuersionē. Secūdū ē alteratio discrasie. Aptitudo vō cibi ad ꝯuersiōē debet̄ sube cibi. alteratio debet̄ cōplexioni cōtrarie: vt si tēpus est calidū: dari⁹ frigida ⁊ ecōtrario: ⁊ si v̄tus sit debilis oꝫ dari subtile in suba: q: suba cibi quasi ꝯtraria est virtuti. ¶ Sexto querit̄ vtꝝ vinū mixtū multū debeat dari in estate: ⁊ videt̄ ꝙ nō: ſ; purū. ī estate eī calor naturalis debilis est: igit̄ illud qḋ ipm calorē cōfortat oꝫ in estate exhiberi: ſ; vinū purū est hmoi ſm Gal. i cōmēto sup aphoris. ḡ in estate magis cōpetit vinū purū q̄ mixtū. Ad oppositū: sic vinū de facili ꝯuertit̄ ad calorē naturalē: sic ad īnaturalē. Nā oē qḋ calorē naturalē nutrit: nutrit ⁊ īnaturalē: sic pꝫ ī oleo ⁊ alijs vnctuosis. vñ dicit Auicē. ꝙ dare vinū pueris ē addere ignē igni. sic si febricitāti det̄ ipm inflāmat: ſ; in estate tēp⁹ calidū est ⁊ vinū calidū: ⁊ oē sitie augmētet suū sitie et facit furere: ḡ vinū purū nō cōpetit. Ad hoc dicēdū ſm auctores ꝙ vinū multū mixtū aq̄ in estate oꝫ exhiberi. Ad rōnē dicēdū ꝙ debilitas caloris naturalis nō est ex quacūq; causa ī estate: sed ꝓuenit ab ineq̄litate ⁊ excellētia caliditatis tēporis vñ inequalis sit cōplexio ⁊ inequalitas debilitat v̄tutē: q: ḡ calor naturalis corporis a calore tēporis dissoluit̄ vel resoluitur: ideo si det̄ aliqḋ calidū vel aliq̄d addens in calorē: poti⁹

debilitabit calorẽ naturalẽ q̄ augmẽtet vel confortet: et iõ vinũ purũ in estate non debet exhiberi.

¶ Circa tertiũ pcedit hoc mõ: querit q̃ dieta senibus cõpetat: vtrũ cõpetat eis multus cibus grossus: et videt q̄ sic: dissolutioni rñdet restauratio: sꝫ in senibus magna fit dissolutio caliditatis et humiditatis naturalis: sed grossus cibus multum restaurat: subtilis vero non: ergo grossus cibus et in magna quãtitate cõpetit senib⁹. Scðã ratio hec est: dicit Gal. in cõmẽto sup aphoris. q̄ cibus grossus v̄tutẽ augmẽtat et addit in morbũ: cibus vero subtilis v̄tutẽ diminuit et nõ addit in morbũ: sed in senibus adest v̄tutis debilitas et sine morbo: g̃ cibus grossus et multus eis cõpetit. Ad oppositũ: v̄tute existẽte debili multitudo nutrimenti non cõpetit neq̄ grossus cib⁹ ne calor naturalis extinguat: sicut paru⁹ ignis a multitudine lignorũ extinguit: et lãpas a multitudine olei: sic aũt calor a multitudine cibi extinguit: sed in senibus calor multũ debilis est et v̄tus. vñ dicit ysaac q̄ calor in ipis est sicut lucerna parata extinctioni: g̃ in eis neq̄ cibus grossus neq̄ multus competit. Ad hoc dicendũ q̄ paucus cibus eis cõpetit et subtilis. Ad rõnẽ dicẽdũ q̄ duo sunt in senib⁹ cõsiderãda. Primũ ẽ multa dissolutio corpis in eis facta. Secũdũ est tenor v̄tutis. Quãtũ ad dissolutionẽ corpis et mẽbrorũ nutrimento multo et magno indigent: sꝫ q: tenor virtutis debilis est: ideo multũ cibũ et grossum nõ sustinent ne calor debilis extinguat. Dam⁹ igit subtilia et pauca vt satisfaciam⁹ tenori virtutis q̃ est debilis. dam⁹ etiã frequẽter et sepe vt magne dissolutiõi fiat satisfactio. et sic vtriq̄ satisfiet et tenori virtutis et dissolutiõi corpis. ¶ Scðo q̃rit q̃re ieiuniũ plus sustinet in senibus q̄ iuuenibus: et videt otrarium. in senib⁹ eñ est multa mẽbrorũ inanitio: sꝫ inanitio cã est famis et appetit⁹: g̃ in eis cũ sit maior inanitio q̄ in iuuenibus et maior appetitus: ergo in senibus minus dꝫ sustineri ieiuniũ q̄ in iuuenibus. Ad oppositũ est auctoritas Hip. dicẽtis q̄ senes facillime ferũt ieiuniũ: qð concedimus: et cã huius est: q: calor naturalis in eis debilis est. vnde nõ multum inanit. Itẽ mẽbra dura sunt in eis et cõpacta et solida: et ideo cũ difficultate dissoluuntur: et ideo nõ est in eis magn⁹ appetit⁹: et ideo facillime sustinẽt ieiuniũ. Iuuenes vero et pueri: q: fortẽ hñt calorẽ et etiã mẽbra mollia et tenera obedientia dissolutioni: ideo fit in eis magna dissolutio et inanitio: et ita magnus appetitus: et ideo minus sustinẽt famẽ et ieiuniũ. ¶ Tertio querit qui facili⁹ ferũt ieiuniũ: an senes an decrepiti: et videt q̄ decrepiti: in illis eñ minor est calor q̄ in senibus et v̄tus pstrata: tales vero facilius ferunt ieiuniũ cũ inanitionẽ nõ sentiat v̄t⁹: g̃ decrepiti facili⁹ ferũt ieiuniũ. Ad oppositũ est qð dicit Gal. sup aphoris. cũ eñ dixit Hippo. senes: nõ intellexit de senioribus existẽtib⁹ in senio quales sunt decrepiti q̃ cũ magna difficultate ferũt ieiuniũ. Ad hoc dicẽdũ q̄ decrepiti minus ferũt ieiuniũ. Ferre enim ieiunium non sequitur debilitatem caloris: sed dissolutionem maiorem vel minorem: sed in decrepitis maxima fit dissolutio: ideo multum appetunt: ideo vix sustinent ieiuniũ. in senibus v̄o nõ fit magna dissolutio: et ideo nõ multũ appetũt: et ideo leuiter famẽ sustinẽt. ¶ Quarto q̃rit q̃ dieta cõpetat pueris: et videt q̄ grossa et in magna quãtitate: calori forti et appetitui magno cibi cõpetit magnitudo: sed oĩa predicta in pueris reperiũt: g̃ in pueris cõpetit grossus cibus et mult⁹. Scðã ratio hec est: natura in pueris maxime indiget nutrimẽto et augmẽto: sed in iuuenibus nõ indiget nisi solo nutrimento: qm̃ iam sunt in augmẽto cõpleto: ergo plus indiget natura cibo i pueritia q̄ in iuuẽtute: qm̃ ppter nutrimẽtũ et augmentum: sed cibus multus et grossus ad ista operat: ergo grossior cibus cõpetit pueris. Hoc etiam cõfirmatur per Hippo. dicentem. Qui crescunt multo indigent nutrimẽto. Ad oppositum: virtuti incõplete et debili multitudo cibi neq̄ grossities cõpetit: sꝫ sic est in pueris: sicut dicit Auicẽ. g̃ in eis neq̄ multus cibus neq̄ grossus cõpetit. Ad hoc dicẽdum q̄ pueris nõ competit cibus grossus neq̄ multus. Habent enim membra debilia et calorẽ debilem. Ad rõnem dicendum q̄ ad digestionem fortem requiritur fortitudo caloris et organorum completio. hoc tamen nõ est in pueris: imo habent organa incõpleta. vñ dicit Auicẽ. q̄ habent pulsum debilem ppter imperfectionem organi. Ad aliud dicendũ q̄ eis cõpetũt cibaria liquida subtilia: q: debilis est in eis virtus. vnde debet exhiberi cibus frequenter et parum. ¶ Quinto q̃rit: cum sint diuerse etates: quomodo sm̃ diuersas etates diuersetur dieta. Ad hoc dicendũ q̄ pueris debet dari dieta in parua quantitate ppter virtutis et membrorum imperfectionẽ: tñ frequenter ppter indigentiam et necessitatẽ vt fiat nutrimentum et augmentum. In adolescentia et iuuentute dentur multa ppter nimiam necessitatẽ: calor eñ in ipis fortis est et membra pfecta: et q: fortis debent dari multa: quia vero mẽbra perfecta: non debent dari freque̅ter. In senectute vero duo sunt: fortis virtus et pauca deperditio. quia virtus fortis: ideo multus cibus competit: q: dissolutio pauca: non debet dari freque̅ter sed semel et multũ. In decrepitis v̄o paucus et frequenter in illis eñ calor est similis lucerne parate extinctioni: sed lucerna a multitudine olei extinguit: silr calor eorũ extingueretur a multitudine ciborũ: et ideo nõ damus decrepitis multum cibum: sed paucum et frequenter.

¶ Circa quartũ querit que dieta exercitantib⁹ cõpetat: an grossa an subtilis: et videtur q̄ subtilis: exercitiũ resoluit calorem naturalem et spũs: sed virtute existente debili cõpetit subtilis dieta et pauca: g̃ in exercitio competit dieta subtilis et pauca. Secunda ratio hec est: cum calor naturalis ad exteriora trahitur nõ cõplet actionẽ digestionis: sed in exercitãtibus trahit calor naturalis ab interioribus ad exteriora: g̃ in ipis calor naturalis nõ põt cõplere actionẽ suã: ergo eis exhibẽda est dieta talis vt calor debilis ipam digerere possit: hmõi v̄o est subtilis dieta: g̃ eis cõpetit dieta subtilis. Ad oppositũ: calor naturalis p exercitiũ fortificat: q: p ipm fit maxima dissolutio superfluitatum: sed quando calor fortis est grossus cibus competit: ergo exercitantibus grossus cibus competit. Ad hoc dicendum q̄ grossus cibus et multus et frequẽs eis competit. Ad rõnem dicendũ q̄ actio exercitij est duplex vel triplex. Una ẽ excitatio caloris naturalis. Secũda est dissolutio supfluorũ a corpore: et hoc modo dicim⁹ q̄ competit eis grossa dieta. Tertia actio est dissolutio caloris naturalis et spũs: sed hoc nõ est in exercitio: sed cõsequitur ad exercitiũ. Ad aliud dicẽdum q̄ status exercitij est duplex: qm̃ primus est put exercitiũ est in fieri: et hoc modo dicimus q̄ non competit grossa exercitantibus. Secũdus status est put exercitiũ est completũ et in facto: et tunc calor redit ad interiora et fortificatur: et sic grossa dieta exercitantibus competit.

¶ Lectio.liiij.

Concordati etiã sunt antiqui: q: q̃ cibaria sunt velociter descendentia: facile venas penetrantia: ante cibum primo danda. q̃ vero ad hoc tarda postremo Cibus eñ facile digerẽdus si extremus accipiatur et digerat: et exire festin⁹ sit: repugnat sibi grauis anterior cibus: et exire non permittit. Cum autẽ exire non possit: innatat ibi: a calore cibi grossi calefit: et ebulliens velociter corrumpitur. Si autem ante accipiatur et digerat: nihil sibi exeunti repugnat. Similiter solubilia aũ sunt accipiẽda: stiptica aũt postea et liquida antea. Subtilis aũt absoluta etsi corpori nec v̄tutẽ nec grossitiẽ tribuat sicut grossa. grossa tñ intendo que interviscosam et laudabilem habent substantiam: vtilis tñ est in custodienda sanitate: et facilitate digestiue: et velocitate a mẽbris dissoluẽdi et cã laudabilis sanguis: nõ solũ sanitatẽ custodit: sꝫ et sanitatem reuocat infirmis. multotiens diuturni morbi auferunt. quãto ergo magis acuti. aliqñ eñ sufficit sola ad infirmitatem sanandũ sine aliqua medicina. Unde oportet custodire medicum in morbis sanãdis subtilẽ dietã haberi: et medicinã raram et ex

maiori necessitate dari: quia antiqui dixerunt absti- nentie studiosis: et subtilem dietam habentibus ca lorem refrigerari: et siccitatem humectari: que ex nimio calore et forti fit in exercitātib⁹ labore. Estate primum intrare balneum in aere temperato: aqua tamen dulci exiſtēte: neq̄ ibi diu stare. Exiens vinū accipiat mixtum ⁊ bibat plus q̄ oportet: Deinde totū euomat: ⁊ aliquātulū q̄escat: paucas deinde ac cipiēs lactucas. herbe sint refrigeratissime sine aliq̄ crassitie: post ptisanā accipiat: et expectet quousq̄ a stomacho digeratur. Deinde comedat pullorum a- las: pedes quoq̄ hedulinos bene coctos: ⁊ cum pau co obsomogaro et aceto: ⁊ ouorum vitella elixa. De herbis accipiat que laudabilis sunt cibi: sicut molo- chia: atriplices: blites: vinum mixtum cum aqua fri- gidissima. Gal. Multotiens inquit mihi sufficit in temporibus calidis sola ptisana cum ordinamēto ta men ciborum ⁊ potuum ſm consuetudinem quorum libet hominum: vinum mixtum cum aqua frigida si- ue niue prout assueti sunt bibentes. Alij enim in estu laborantes: et nimium calorem sentientes: parum quiescentes: et aquam frigidam bibentes: solent euadere infirmitates. Subtilis vero dieta cū cibis in actione sua subtilibus: etsi essentia eorum illauda bilis sit: multum iuuat in corporibus suis habentes multos grossos crudos et viscosos humores: et eos qui habent oppilatiōes in epate: ⁊ splenis duriciem Inde Gal. subtilis inq̄t dieta oppilationes epatis aperit: ⁊ splenis duriciē soluit: ipsum quoq̄ minuit et in naturam suam reducit. Idē. Ego noui homi- nes anhelitum habentes se dietantes subtiliter: qui taliter adiuti sunt vt euaserint anhelitum: non post habuere nisi paruum ⁊ rarum. Idē. Scio multos ne freticos: arteticos: non tamen in articulis lapido- sis: passionē exisse: vel alleuiasse cum diete subtilita te. Intendit autem subtilem dietam grossos humo- res subtiliantem: sicut oximel: ⁊ radices et similia. Epileptia autē si sit parua: et aliquis ab initio sibi occurrerit cum abstinentia et subtili dieta: perfecte sanatur. Si autem indurata et elongata fuerit: etsi non sanetur: tamen multum ex dieta iuuatur. Sed non semper est frequentāda: si enim salsa sit vel ama ra: ⁊ acuta: etsi grossoꝝ humoꝝ sit subtiliatiua: maxi me si complexio sit cholerica. non enim hec dieta eos iuuat: nec aliquos etiam nisi in quorum corporibus phlegmatici humores adunātur. Calidis ē ergo no- citiua hec dieta: quia in primis subtiliat sanguinem ⁊ post humiditatem desiccat: ⁊ incendit: ⁊ melancho licum facit. Inde Gal. oportet cognoscere operantē acuta cibaria: ⁊ humorum grossorum subtilitiua: vt perfecte quātitatem dādi sapiat: ⁊ quo tempore qui bus de hominibus sint danda. Grossa vero dieta id est viscosa: et ad digerendum dura: licet perfectam non det sanitatem: tamen dat grossitiem ⁊ virtutem propter dissoluendi a membris longitudinē. Ideoq̄ solis exercitātibus sufficit et laborātibus: ne cito a membris dissoluatur: ⁊ ne eorū deficiat virtus. Cū quidam vero plus desiderent grossitiem ⁊ fortitudi nem: cum in perfecta sanitate sint: q̄ maciem: ⁊ cum membrorum carnositate perfectam salubritatem: ne cesse est hanc frequentare. neq̄ cum acceperint ocio sos esse ab exercitioꝝ tēpore anteq̄ cibū sumant. qd̄ facientes vti possunt grossis: maxime si viscera eoꝝ sana sint. Sic sana esse aperiant: si grossis ⁊ ad dige rendum duris vtantur: neq̄ grauitatem: neq̄ duri- tiem senserint in lateribus. Item oportet vt grossa sint ſm exercitia ⁊ labores. Sēp ei fortiter exercitati sicut athlete ⁊ silēs: viscosissimā ⁊ grossissimā erūt pa tiētes. min⁹ laborātes ecōuerso. Sic ḡ ascendendū ⁊ descendēdū ſm quantitatem exercitiorum. Qui non possunt exerceri: quia neq̄ etas patitur: neq̄ consue tudinis fuerit sibi: grossam ⁊ viscosam fugiant die- tam: nisi cum prius caballizauerint: vel pedites iue- rint: vt tantūdē valeāt quātū exercitia vel exerceri. Nihil enim inimicabili⁹ est regēde sanitati q̄ ociosi tas et quies, maxime grossa vtētib⁹ ⁊ viscosa dieta. Ideoq̄ non patiēb⁹ neq̄ exerceri valētib⁹: dieta in passiōe subtilis: ⁊ i cētia accipiat laudabilis: grossā ⁊ viscosam caueāt quāto plus possunt: neq̄ solū hec faciēda: sed ⁊ corpora sunt mundificanda cōuenibili pharmacia: et tēperanea: et sepe accipiēda digerere adiuuantia ⁊ sanitatē custodiētia: sicut oximel squil liticum. Quibus grossi humores ⁊ viscosi sunt: neq̄ negligant electuaria humiditatem stomachi mundi ficātia: ⁊ epatis et splenis oppilationes aperientia: qd̄ si neglexerint: cito incident morbos diuturnos: quorum causa humorum erit multitudo. Exercitan- tes aūt ⁊ laborantes his opposita erunt facientes: quia in magnis exercitijs si dieta accipiatur subtilis et cito solubilis: velociter deficiunt et consumuntur carnes: ⁊ in ptysim cadunt. Multi ergo hominum studijs alijs occupati: cum dietam ⁊ exercitia ſm q̄ oportet ordinare non possunt: cibaria non accipiant nisi q̄ digerere valeāt: neq̄ mundificare corpus cum catarticis: electuarijs ⁊ similibus negligāt. Sic igi- tur exercitia ante cibum ad regēdam sanitatem opti ma sunt. Que post cibum erunt: maxime sanitatem impediunt: quia antecedentem cibum calefaciunt: et ebullientem anteq̄ excoquatur eijciunt. Qui cū ad epar crudus ⁊ indigestus veniat: in venis epatis humores adunantur grossi. diuersorum morborum ⁊ dure dissoluēdorum cause futuri morbi. Si autem calor stomachi ⁊ epatis virtuosus fuerit: mutātur in sanguinē: non tū laudabilē: quia de grosso phlegma te existentē: vnde plurimi dolores artetticos inci- dunt: ⁊ similes alios dolores. Inde Gal. Oportet inquit post cibū exercitia ⁊ labores vitari: ⁊ sicut re quies aū cibū fugiēda erit: q: exercitia humectatio- nem exinaniūt carnis: ⁊ corpora dissoluūt cum fumo et sudore. Sanguine autem minuto carnem hume- ctante: trahitur cibus e stomacho crudus: ⁊ indige- stus. Ideoq̄ ⁊ infirmitates incidunt. vnde ante se- nectutem moriuntur. Idem inquit: multi se sanos esse stomacho confidunt: et ad digerendum gros- sam ⁊ duram sufficere ipsum estimant sicut citrules ⁊ cucumeres ⁊ similia. neq̄ sentiunt donec infirmi- tates subeāt duras nimis: ⁊ cito moriūtur. Inuenis enim sepe hec comedētium necesse est adunari gros-

sitiẽ ⁊ frigiditudinem humorum dure in sanguinem cõuertibilium: quia parua ex causa cito putrefiunt: et pessimarũ cã sunt febriũ: vel calorẽ naturalẽ epatis minuunt: ⁊ digestionem sibi auferunt ⁊ virtutem. vnde fit vt cito succedat hydropisis. Oportet ergo magis esse studium regende sanitatis: cibos dari laudabiles chimos generantes: siue subtiles sint siue grossi. Gal. inquit: omnes cibi in essentia sua non laudandi: sunt maximo studio euitãdi: subtiles seu grossi cũ morborum non sanitatis sint generatiui. Soli ergo exercitantes grossis indigent cibis. Gal. grossi cibi et ad digerendum duri: non tamen in essentia mali: non omnibus hominibus sunt fugiendi: q: exercitantibus fortiter ⁊ laborãtibus ⁊ perfectis in stomacho ⁊ epatis complexionibus non nocent. Sed sepe comedantur: tantum boni chimi generantur. Generaliter ergo diximus qui grossis vti debeant siue subtilib⁹. Restat dicere quomodo accipiant. Molles cibi ⁊ liquidi faciles sunt digestioni: ideoq; ante duros accipiendi. Si enim postea digerantur: a duris exire non permittũtur. In essentia mali ante bonos sunt sumendi. Si enim post: in stomacho immorantur: et boni eis corruptis corrumpuntur. Qui in essentia non laudandi: non tamen humidi vel viscosi neq; ante cibum neq; post cibum: tãtũmodo enim sunt sumendi in horum medio. Qui vero cibi non sunt illaudabiles: neq; tamen lubrici: neq; mũdificãtes: ⁊ hi neq; ante cibum neq; post: sed accipiantur medio. Qui neq; solubiles sunt neq; stiptici: sed tñ mundificatiui: neq; illaudandi sicut amygdale: ventribus siccis ante cibum sunt sumendi: mollibus vero post.

¶ Egit superius de distinctione diete subtilis et grosse et mediocris: et de eius diuersitate a parte temporum anni: In hac autem parte dietã subtilem et grossam corporibus adaptans: ostendit quibus vtraq; conueniat in regimento sanitatis. Hec autem pars spectat ad presentem lectionem Diuiditur autem in duas partes. In quarum prima agit de vsu vtriusq; diuersis vtranq; corporibus adaptans. In secunda: scilicet in hac: Generaliter ergo diximus qui grossis cibis ⁊c. redeundo determinat de vsu acceptionis ciborum subtilium et grossoꝝ. Prima pars diuiditur in duas. In quarum prima premittit ordinem ciborũ grossorum et subtilium. In secunda scilicet in hac. Subtiles autem cibi absolute ⁊c. agit de vsu diete subtilis ⁊ grosse. In secunda scilicet in hac: Oportet autẽ intelligi ⁊c. post vsum vtriusq; diete sub breuitate modum regiminis sanitatis circa vtrãq; concludit. Prima diuidit in duas. In quarum prima agit de vsu subtilis diete. In secunda: scilicet in hac: Grossa vero ⁊ viscosa dieta ⁊c. agit de vsu grosse diete. Et sic quinq; sunt partes in presenti lectione. In quarum prima tangit ordinem diete subtilis ⁊ grosse. In secunda determinat de vsu subtilis. In tertia de vsu grosse. In quarta regimen sanitatis circa vtriusq; vsum breuiter concludit. In quinta redit ad ciborum ordinem. ¶ Circa primam partem dicit ꝙ in multorum ciborum acceptione subtiles debent precedere: ⁊ deinde grossi: ne subtilium transitus impediatur ⁊ ipsorum fiat corruptio: debent igitur prius solubiles et liquidi accipi ꝙ̃ stiptici. Circa secũdam partem agit de vsu subtilis diete. Hec autem pars diuiditur in duas. In quarum prima agit de dieta subtili in passione et essentia. In secunda scilicet in hac: Subtilis vero dieta ⁊c. agit de dieta subtili in actione. De subtili autem dieta in passiõe ⁊ essentia tria intendit. Primo dicit ꝙ bonum generat sanguinem: ⁊ valet in custodienda et regenda sanitate. Unde medicus debet eam infirmis iniungere. Secundo sub auctoritate antiquorum docet modum regendi corpora debilia per ipsam dicens: ꝙ habentibus corpora calida ⁊ sicca propter etatem ⁊ laborem competit vsus balnei temperati et mora temperata in ipso: post exitum potus vini mixti: ⁊ post vomitus deinde quies: ⁊ post acceptio ptisane: post cuius digestionem accipiantur pulli ⁊ auium extremitates ⁊ herbe laudabiles frigide. Tertio dicit ꝙ sm Gal. multis in estate competit vsus ptisane et aque frigide et vini mixti: et per obseruationem diete liberati sunt a diuersis morbis. Pars autem illa que est de dieta subtili in actiõe in duas diuiditur. In quarum prima ostendit quibus competit vsus eius. In secunda scilicet in hac: Sed non semper est frequentanda ⁊c. quibus non competit ostendit. Dicit igitur ꝙ habentibus grossos humores competit. Secundo sm Gal. dicit ꝙ multi a diuersis morbis per ipsam liberati sunt. Deinde dicit ꝙ non debet semper frequentari: quia primo humores incendit: deinde ingrossat et infrigidat ⁊ hoc confirmat per Gal. Circa tertiam partem agit de vsu grosse diete. Hec autem pars diuiditur in duas. In quarum prima assignat proprietates grosse diete. In secunda scilicet in hac: Cum quidam vero desiderant plus ⁊c. determinat de vsu eius ostẽdẽs quib⁹ competit ⁊ quib⁹ non. Scða autem diuiditur in duas. In quarum prima de vsu eius determinat. In secunda scilicet in hac: Inde Gal. multi inquit sanos se ⁊c. ostendit nocumenta q̃ ex malo regimine accidunt sm Gal. Prima autem diuiditur in duas. In quarum prima vsum diete grosse determinat. In secũda: scilicet in hac. Sic igitur exercitia ante cibum ⁊c. de vsu exercitiorum interserit: et ostendit modum et horam vsus ipsorum. Secunda autem pars diuiditur in duas. In quarum prima vsum exercitiorũ assignat. In secunda: scilicet in hac: Inde Gal. oportet inquit post cibum ⁊c. intentionem per Gal. circa eorum vsum confirmat. Sunt igitur quinq; partes notabiles in parte illa. In quarum prima agit de proprietate grosse diete. Dicit igitur ꝙ dieta grossa est dure digestionis ⁊ penetrationis: tamen multum nutrit accidentaliter membra: et virtutes confortat propter longã moram in membris. Deinde secundo ostẽdit modum vtendi ea dicens ⁊ assignans quibus competat et quibus non: et dicit ꝙ illis qui vigorem corporis querunt: competit post multum exercitium. debiles et non exercitantes eam caueant nisi post exercitium: et in longo vsu eius accipiant diuretica: et multi euadunt egritudines per preseruationem cum medicinis laxatiuis et electuarijs et exercitijs. Deinde tertio dat modum vtendi exercitijs dicens: ꝙ iniungenda sunt ante cibum et non post: quia ante cibum confortant: sed post cibos lubricant digestiuam impediẽtes. Deinde quarto inducit Gal. circa exercitia idem dicentem. Deinde quinto sm Gal. tangit nocumenta ex vsu grosse diete: dicens ꝙ multi non sentiunt nocumenta ex malo prouenientia regimine in iuuentute cum virtus est fortis: in senectute virtute deficiente multas egritudines incurrentes. Circa quartam partem agit breuiter de regimine sanitatis per vtranq; dietam: ⁊ aggregat summã omnium predictorum: dicens primo ꝙ in sanitate custodienda oportet cibis laudabilibus vti: illaudabiles cauere siue sint grossi siue subtiles. Secundo hoc confirmat per Gal. Tertio sm Gal. dicit ꝙ grossi cibi non sunt omnino euitandi: quia fortibus exercitantibus ⁊ sanis competunt: sed tamen post longum vsum nocent: quia humores malos generant. Circa quintam partem agit de ciborũ ordinatiõe: et quinq; canones assignat. Primus est ꝙ molles cibi ⁊ subtiles ante grossos sunt accipiẽdi: quia per moram ipsorum post suam digestionem corrumpuntur. Secundus est ꝙ mali ante bonos debent accipi: quia aliter boni ipsoꝝ p cõmixtionem corrumpuntur. Tertius est ꝙ mali qui tamen non sunt humidi neq; viscosi: in medio sunt acci

piendi. Quartus est q̃ nõ mali: non autem lubrici sī nec mundificatiui: similiter in medio. Quintus est vt multum solubiles nec stiptici multū: sed mundificatiui: non aūt mali sicut amygdale ventre constipato ante cibum sunt accipiendi: et deinde molles cibi sequantur. ¶ Circa partem istam queruntur duo. Primum est de ordine ciborum adinuicem grossoꝝ et subtilium de quibus tractat. Secundum de ordine cibi ad potum: et administratione eius post cibum.

¶ Circa primum pceditur hoc modo: queritur vtrum in eadem mensa plura cibaria competant: an vno solo debeat homo esse cōtentus: et videtur q̃ plura cōpetant: cibus exhibetur ad deperditi restaurationem: sed ea que a membris deperduntur diuersorum sunt generum et diuersarum naturarum: ergo restaurantia debent esse diuersarum naturarum: sed hmõi sunt plura cibaria: ergo plura cibaria debent apponi et etiam competunt. Secunda ratio hec est: cibus exhibetur vt appetitui satisfiat: sed plura cibaria magis satisfaciunt appetitui q̃ vnum solum: ergo plura cibaria in eadem mensa competunt. Ad oppositum: si in eadem mensa plura cibaria exhibeantur: aut subtilia precedunt grossa aut econuerso: si grossa precedunt: ergo grossa prius sunt in fundo stomachi et non permittunt subtilia descendere: et sic subtilia supernatant et putrefiunt: maxime cū digesta prius non egrediuntur: quod quidem debet cauere conseruator sanitatis: ergo grossa non debent precedere. Preterea: subtilia non debent precedere. subtilia em̄ a stomacho descenderent: et sic traherent secum grossa cibaria cruda et indigesta: hoc etiam multum cauendum est in regimento sanitatis: ergo neq̃ subtilia ante grossa neq̃ grossa ante subtilia cōpetūt in eadē mēsa. hec est ratio Auicē. Tertia ratio hec est: exhibitio illarum rerum debet caueri et vitari: que calorem naturalem fatigat circa opationē digestiōis: sed multitudo cibarioꝝ calorē naturalē fatigat circa opationē digestionis: ḡ multitudo cibarioꝝ debet vitari. Minor patet p Auicē. dicētē q̃ calor non sufficit ad eorum diuersitatem conuertendam. Hoc etiam confirmatur per Auicē. dicētem q̃ de rebus deterioribus est multa cibaria in eadem mensa sumere propter causam supradictam. Dicit etiam Ras. q̃ inter impedientia regimentum sanitatis: vnum est in eadem mensa plura fercula recipere. Ad hoc dicendum q̃ plura fercula in eadem mensa impediunt sanitatem: et maxime illa que sunt diuersa sicut liquida et grossa: quia aut si precedūt grossa aut subtilia: semp sequit̄ incōueniens in regimento sanitatis. Ad rationem primam in contrarium dicendum q̃ membra sunt diuersa: et omne quod nutrit: nutrit per simile: vnde nutrientia similia sunt: sed similitudo illa duplex est: actualis et potentialis. Actualis vero in vno cibo non potest esse. et quātum ad istam non fit nutritio. Sed potentialis similitudo in vno cibo potest esse ad omnia membra. Ad secundam dicendum q̃ in regimento sanitatis duo sunt considerāda. Primum est satisfactio appetitus absq̃ fastidio: et huiusmodi satisfactio appetit⁹ plus fit ex vno cibo q̃ ex pluribus. Secundum est ordo ciborum exhibendorum sm̄ quod ipsorum corruptio debet euitari: et ideo quia grossum subtile impedit si precedat: et econuerso: dicimus q̃ plura cibaria non competunt. ¶ Secundo queritur: quare diuersitas ciborum sanitatem impedit et non multitudo medicinarum: et videtur contrarium: quia sicut dicit Auicē. medicina est odiosa nature et inimica. natura enim ipsam abhorret. cibus vero amicabilis est nature: ergo cum natura plus affligatur circa exhibitionem inimicabilium q̃ amicabilium: ergo natura plus affligitur circa multitudinem medicinarum q̃ ciborum: sed multitudo medicinarum non impedit sanitatem: sed potius efficit: ergo neq̃ multitudo ciborum sanitatem impediet. Secunda ratio hec est: sicut natura segregat partes cibi: similiter segregat partes medicine: sed quando multi cibi exhibentur affugitur natura in segregatione singulorum: ergo similiter natura affligitur in segregatione singularum medicinarum. Cōtrarium tamen videmus: quia natura grauatur in appositione multorum ciborum: non tamen in exhibitione multarum medicinarum. Ad hoc dicendum: sm̄ quod quidam dicunt: et bene q̃ natura multum affligitur in administratione multorum ciborum: et non in administratione multarum medicinarum: et causa huius est: differenter enim operatur natura circa cibum et medicinam. Circa cibum enim operatur spoliando ipsum a sua specie et induendo aliam speciem et complexionem membri super ipsum: et propter hoc natura multum laborat in eius conuersione cum multis transmutationibus indigeat ad hoc vt in naturam nostri corporis transmutetur: et fiat membrum. Est enim cibus in potentia remota: et ideo in multitudine ciborum valde fatigatur natura. Circa vero medicinam operatur natura solum ipsam excitando: non enim ipsam conuertit vel assimilat: et ideo non multum laborat natura circa medicinam: et ideo non grauatur in multitudine medicinarum: et ideo non est simile. Nos autem dicimus aliter: q̃ causa propter quam plura cibaria nocent nature: non est diuersitas eorum: sed ordo ipsorum impediens operationem nature circa ipsa sm̄ quod superius dictum est: quia si subtile precedat grossum aut econuerso: vtroq̃ modo affligitur natura circa ea: et ideo multa fercula non competunt: hoc autem modo non est in medicina. In diuersis enim medicinis non est ordo: immo aut simul exhibentur: vt turbith et scamonea: aut exhibetur secunda postq̃ prima suam compleuerit actionem. Ad primam rationem dicendum q̃ natura plus affligitur circa exhibitionem medicine q̃ circa exhibitionem cibi: tamen multitudo medicine non nocet nature sicut multitudo cibi: et causa dicta est. Ad secundam dicendum q̃ nõ est simile de cibo et medicina: quia in cibo fit separatio et conuersio: et non in medicina: et ideo natura circa multitudinem cibi multum laborat: in medicina vero est sola segregatio partium: tamē quia medicina: est immutabilis nature: plus infestatur natura ex medicina q̃ ex cibo. ¶ Tertio q̄rit̄ vtrum plus noceāt diuersa cibaria simul exhibita: an vnū post aliud: et videtur q̃ si exhibeant̄ simul debent exhiberi. dicit Auicē. q̃ subtile ante grossum non debet accipi: nec econuerso propter inconuenientia supradicta: ergo si plura dentur necesse est q̃ simul dentur. Secunda ratio hec est: dicit Auicē. q̃ de rebus deterioribus est mēsam prolongare in accipiendo plura fercula: quia quod prius coctum est trahitur ad epar et trahit secum cibum alium semicoctum: et quasi crudum: quod est cauendum in regimento sanitatis: et sic patet q̃ vnus post alium non debet exhiberi: sed potius insimul. Contrarium tamen facimus: quod probatur sic: si enim diuersa cibaria accipiūtur non participant equalem digestionem: vnde cum subtilis de facili digeratur: descendit a stomacho ad intestina: et secum trahit grossum semicoctum: et inde fit fluxus ptisanarius: quod est malum: ergo simul nõ debēt exhiberi. Ad hoc dicēdū q̃ meli⁹ est accipe plura fercula simul q̃ moram facere inter vnum et alterum. Ad rationem dicendum q̃ cum vterq̃ cibus accipitur simul vnus expectat digestionem alterius: cum enim grossus cum subtili venit ad fundum stomachi: grossus dat grossitiem subtili: et subtilis subtilitatem grosso: et sic fit quasi temperamentum et commixtio: quoniam in masticatione fiunt quasi vna massa: et ita ex his fit vnum: nec vnum coquit̄ sine altero; quando tamen vnus ante alterum accipitur: econtrario est. ¶ Quarto queritur cum plura cibaria administrātur: vtrum melius sit accipere grossa cum grossis: et subtilia cum subtilibus: q̃ grossa cum subtilibus: aut econuerso. Dicit enim Auicenna q̃ diuer

sitas ciborum diuersorum generum impedit regimen sani-
tatis: quia non sunt equalis conuersionis. et dicit Ras. ꝙ
duo cibi sanitatem impediunt: quorũ vnus est liquidus: al-
tero grossus: ergo tales cibi debẽt exhiberi q̄ sunt equalis
grossiciei ⁊ subtilitatis: ergo grossi cum grossis: et subti-
les cum subtilibus debent exhiberi. Contrariũ tamen faci-
mus. Ad hoc dicendum ꝙ melius est accipere grossa cum
grossis: ⁊ subtilia cum subtilibus q̄ alio modo: grossa enim
accepta cum subtilibus naturam impediunt cum sint diuer-
si descensus ⁊ inequalis digestionis. Ad rationem dicen-
dum ꝙ duo sunt consideranda in regimento sanitatis. Pri-
mum est virtutis tolerantia: ⁊ hec respicit substantiaꝫ cibo-
rum ⁊ quantitatem: ⁊ hoc modo subtilia cum grossis non
competunt. Secundũ est ordo ciborum qui deputantur pre-
seruationi a nocumento corruptionis: ⁊ hoc modo cibaria
vniformia debent accipi. ¶ Quinto queritur vtrum mice
panis cum iure carnium impediant regimentum sanitatis:
⁊ videtur ꝙ non: quia dicit Auicenna: maius nocumentum
accidit ex indigestione panis q̄ ex indigestione carnis: cum
panis grossior sit ⁊ maiorem moram faciat in stomacho: ma-
iori igitur mollificatione indiget panis q̄ caro: sed precipi-
mus dare carnes cum iuscellis conditis: ergo multofortius
precipiendum est dare panem cum iure carnium. Ad oppo-
situm est qđ dicit Rasis: ꝙ tria sunt impedientia sanitateꝫ.
Primum est appositio diuersorum ⁊ multorum ferculoruꝫ
in eadem mensa: quorum vnus cito descendit ⁊ alter de dif-
ficili. Secundum est magna mora cibi in stomacho. Tertiuꝫ
est exhibitio micarum panis cum iure. Hoc etiam probatur
hoc modo: exhibitio cibi subtilis cum grosso prohibetur: qꝛ
subtile facit grossum indigestum ad membra attrahi: sed
panis est cibus valde grossus: ergo aqua iuris cum sit sub-
tilis facit ipsum ad membra penetrare cruduꝫ: sed hoc mul-
tum debet cauere conseruator sanitatis: ergo panis cum iu-
re carniuꝫ non cõpetit. Scđa ratio hec est: indigestio panis
magis nocet q̄ indigestio carnis: ⁊ sic transitus panis indi-
gesti maius nocumentum inducit q̄ carnis: sed carnes sub-
tiles prohibentur exhiberi cum grossis ne faciant grossas
penetrare ad membra: ergo similiter a parte panis debet
prohiberi scilicet ꝙ cum iure non exhibeantur mice panis.
Ad hoc dicendum ꝙ panis cum iure acceptus regimẽtum
sanitatis impedit: et causa huius est quia panis dure dige-
stionis est ⁊ conuersionis multum replens ⁊ oppilans: et
ideo cum iuri admiscetur facit ipsum penetrare ad membra
⁊ sic dolores ⁊ oppilationes generantur. Ad rationem di-
cenduꝫ ꝙ panis infusus melior est q̄ siccus: sed in eius exhi-
bitione duo sunt attendenda. Primũ est facilis eius dige-
stio vel difficilis. Secundũ est transitus. Panis igitur infu-
sus quantum ad facilem digestionem melior est: quia faci-
lius digeritur: quantum tamen ad transitum peior: qꝛ cito
transit ad membra ⁊ non expectat digestionẽ: et hoc maxi-
me debet cauere conseruator sanitatis vt cibus imperfecte
digestus non transeat ad membra. ¶ Sexto queritur vtrũ
debeat esse mora inter duo fercula: ⁊ videtur ꝙ sic: vitandũ
est omĩno ne cibo primo semicocto alter subsequatur: quia
natura prius trahit primum: et ipse secum trahit alterum
indigestum. ingeniandũ est ergo vt primus ante digeratur
q̄ adueniat alter: sed hoc non potest fieri nisi per magnam
moram inter duo cibaria: ergo inter duo cibaria competit
magnam moram facere. Contrarium dicit Auicenna ꝙ de
rebus deterioribus est mensam prolongare inter duo fer-
cula: quia primus semicoctus est ⁊ secum attrahit crudum.
Ad hoc dicendum ꝙ non debet fieri mora inter duo fercula:
sed simul debent accipi propter causam predictã. Ad vtrãq;
rationem dicendum ꝙ mora duplex est. Quedam tanta est
in qua cibus primus omĩno digestus est ⁊ recessit a stoma-
cho: ⁊ hec mora non est nociua: sed tam non est vna mensa:
sed due. Est etiã alia mora cuꝫ cibus incipit digeri ⁊ super-
uenit crudus: ⁊ hec omnino nociua est ⁊ oĩno debet euita-
ri: sed quia incerti sumus vtrum cibus a stomacho descẽde
rit: ideo precipimus vt non fiat mora. ¶ Septimo queri-
tur qđ est melius in regimento sanitatis: an ꝙ carnes primo
accipiant ⁊ postea porreta: an econuerso: ⁊ videtur ꝙ simul:
inter omnia genera ciborum hec sunt magis lubrica: scilicet
ius carnium: porreta ⁊ huiusmodi: cito enim conuertuntur
⁊ cito descendunt: sed ſm Auicẽnam: ea que sunt facilis de-
scensus debent precedere grossa: quia aliter secum trahent
grossa: ergo necesse est ꝙ simul accipiantur carnes et porre-
ta. Si enim porreta prius acciperetur: lubricaret carnem in-
digestam: ⁊ si ecõuerso prius digereretur ⁊ secum traheret
carnem indigestam. Ad hoc dicendum ꝙ melius est ꝙ car-
nes cum porreta simul accipiantur: ita tamen ꝙ illud quod
est humidum non transeat ad fundum stomachi et postea
alterum consequatur. ¶ Octauo queritur quando non
obseruatur ordo cibariorum: vtrum debeant apponi medi-
cinalia remedia confortantia digestionem: sicut est zinzi-
ber ⁊ huiusmodi: ⁊ videtur ꝙ sic: quia carnes ita debent
preparari vt fiant apte ad digestionem: sed medicinalia
hoc faciunt: ergo competunt. Hoc etiam confirmatur per
ysaac dicentem ꝙ talia debent apponi que oppilationem
remoueant: sed talia sunt huiusmodi medicinalia: ergo com-
petunt. Contrarium dicit Auicenna: ꝙ conseruator sanita-
tis debet cauere ne aliquas res medicinales commisceat:
quia cibaria corrumpunt. Ad hoc dicendum ꝙ duplex est
status corporis. Nam quoddaꝫ est corpus in meliori forma
rum: et tali competit regimentum sanitatis: et de tali loqui
tur Auicenna. vnde in cibis hmõi corporis non sunt appo-
nenda medicinalia: cum solum cibo indigeat ⁊ conserua-
tione ⁊ non medicina. Alius est status corporis: quia quan-
doq; est in latitudine sanitatis multum tamen recedens
a meliori formarum: et tunc talia debent apponi que no-
cumenta remoueant sicut sunt medicinalia et sic loquitur
ysaac. ¶ Nono queritur vtrum carnes debeant dari cum
salsamento: et videtur ꝙ non: malum enim est vt cibaria
cruda ad membra ferantur: sed huiusmodi salsamenta sunt
facilis penetrationis: ⁊ cito faciunt cibaria penetrare ad
membra: ergo non debent cum carnibus exhiberi: quia sic
ipsas crudas facerent penetrare. Ad hoc dicendum ꝙ be-
ne possunt dari cum salsamento: nec huiusmodi salsamen-
ta faciunt penetrare carnes: quia cum simul accipiuntur si-
mul incorporantur ⁊ fiunt vnum: ⁊ figitur actio nature su-
pra vtrumq; genus: vnde salsamentum est quasi vehiculũ.
¶ Circa secundum proceditur hoc modo: queritur vtrum
potus cum cibo in eadem mensa debeat accipi simul: ⁊ vide
tur ꝙ sic. In comestione satisfacimus appetitui: sed duplex
est appetitus. Quidaꝫ est respectu calidi ⁊ sicci sicut fames:
⁊ iste est respectu cibi. Alius est respectu frigidi ⁊ humidi
sicut sitis: ⁊ iste est respectu potus: sed primo appetitui sa-
tisfacimus in mensa: ergo similiter alij appetitui debemus
satisfacere: ergo in eadem mensa cum cibo accipiendus est
potus. Hoc confirmatur per Constantinum in pantegni.
Dicit enim ꝙ maius desiderium est circa potum q̄ circa
cibum: et ponit exemplum in liberato a carcere: qui primo
appetit aerem: secundo potum: tertio cibum: ergo cum
magis sit necessarius potus q̄ cibus: cum in mensa accipi-
mus cibum: similiter ⁊ potum debemus accipere. Secun-
da ratio hec est: propter hoc damus cibum vt calor na-
turalis non resoluatur: nec consumat humiditates corpo-
ris substantiales: ⁊ vt humiditates corporis conseruentur:
ergo illud quod humiditatem corporis substantialem con-
seruat: magis debet exhiberi vel ita bene sicut cibus: sed
potus humiditatem substantialem corporis cõseruat: er-
go cum cibo debet exhiberi. Tertia ratio hec est: potus nõ
datur vt in stomacho maneat: sed vt ad membra cibum pe-
netrare faciat sua liquiditate: sed illud quod facit cibum
penetrare ad mẽbra debet exhiberi cũ cibo: ergo cũ potus
sit huiusmodi debet accipi cum cibo. Contrariũ dicit Auicẽ
na: ꝙ caueat conseruator sanitatis ne potum simul cum ci-
bo accipiat: sed post per magnã moram. Hoc etiam proba-
tur: penetratio cibi crudi ad membra pessima est: potus vo
facit penetrare cibũ ad membra: ergo potus debet dari cuꝫ

cibus est perfecte coctus: et hoc est per magnam morā post acceptionem cibi: ergo tunc debet accipi potus: et non cum cibo. Secunda ratio hec est: potus frigidus est vel actualiter vel potentialiter: sed hoc impedit digestionē et coctionem cibi: sicut aqua frigida proiecta in potum bullientem impedit bullitionē: ergo cum cibo potus non est accipiendus. Ad hoc dicendū q potus simul debet accipi cum cibo. Dicit tamen Auicē. q per magnam morā post debet accipi. Propter hoc distinguēdū q in hmōi exhibitiōe duo sunt attendenda. Primū est satisfactio appetitus. Secundū est ordo ciborū et trāsitus ad mēbra. Si loquamur primo mō simul damus cibum et potum: cum vtriq appetitui satisfaciendum sit: sed satisfactionem appetitus nō considerat cōseruator sanitatis in exhibitiōe potus. Quātū tñ ad ordinē non competunt simul sed post: faceret eñ cibum crudū ad membra penetrare. Ad aliud dicendū q potus facit cibum penetrare: sed nunq cibus debet penetrare nisi perfecte digestus: et hoc est per magnam morā post: et ideo tūc debet exhiberi potus. ¶ Secundo queritur qd magis competit in regimento sanitatis: an vinū an aqua: et videtur q vinū: quia digestionē plus iuuat q aqua: et sic vinum plus competit. Contrariū dicit Auicen. q aqua frigidissima plus competit. Secunda ratio hec est: nocumentū quod conseruator sanitatis debet euitare est delegatio cibi crudi ad membra: sed vinum facit ipsum transire ad mēbra crudum: cum propter suam dulcedinē ad membra trahatur: ergo vinum minus competit in regimento sanitatis q aqua. Ad hoc dicendum q aqua plus competit in regimento sanitatis q vinū: sicut dicit Auicē. Notandū tamen q tria sunt consideranda in regimento sanitatis. Primū est impedimentū digestionis. Secundū est satisfactio sitis. Tertiū est penetratio cibi crudi ad membra. Primo ergo modo vinum plus competit q aqua: q: minus digestionē impedit. Secūdo tamen et tertio modo plus competit aqua frigidissima: q: plus sedat sitim et cibum non facit penetrare crudum. Vinum vero facit: et ideo minus competit. ¶ Sed tūc queritur que aqua plus competat: an calida an frigida: et videtur q calida: eo q minus impedit digestionē. Contrariū tamen dicit Auicēna. s. q frigida: quod concedimus. calida eñ maxime remollit stomachū et appetitum defectat et nauseā prouocat: neq satisfacit siti. ¶ Sed tunc queritur: an in parua quantitate: an in magna debeat exhiberi: et videtur q in magna: conseruator sanitatis multum debet cauere de cōuersione aque in stomacho: sed quando datur in magna quātitate non de facili conuertit sicut dicit Gal. ergo aqua in magna quantitate competit. Contrariū tamen dicit Auicē. s. q in parua quantitate. Ad hoc dicendū q in minima quantitate debet dari: solum autem datur ad infrigidandū meri et os. Ad rationē dicendū q stomachus in duplici statu pōt esse: q: pōt esse in magno calore sicut in febrib9 colericis: vel pōt eē in temperamento. Primo modo aqua in magna quantitate cōpetit vt non cōuertatur propter sui magnam quantitatē sed in secundo statu stomachus nō excellit in caliditate: sed est temperatus: et ideo in parua quantitate competit. ¶ Vltimo queritur vtrum vinum post acceptionē rerū putridarum cōpetat: sed q: hoc sufficienter discussum est in dietis particularibus capitulo de vino: ideo ad presens supersedemus. ¶ Sed postea queritur de quibusdā questionibus et querunt sex. Primū est de ordine fructuū in eadem mensa. Secūdū de ordine cene et prandij. Tertiū de ordine somni. Quartū de dieta exercitantiū. Quintū de diuersitate exercitij. Sextum de ordinatione balnei.

¶ Circa primū proceditur hoc modo: queritur vtrum cum alijs cibarijs debeāt dari fructus: et videtur q non: cibaria que de facili corrūpuntur secum trahunt alia cibaria ad sui corruptionē: sed fructus de facili corrūpuntur: ergo non debent cum alijs cibarijs exhiberi. Potest etiam istud probari per hoc qd dicit Gal. patrem suū nunq fructus comedisse et tunc semper fuit sanus: et postea fructum comedisse et fuit eger. Dicit etiā Gal. in cōmento super aphorismis: q malicia autūni est propter fructus. Ex his omnibus potest concludi q non competūt cum alijs cibarijs. Sed contrariū videtur hoc modo: quandoq eñ discrasie sunt in corpe: et dantur contraria ad reprimendū vel alterandū discrasiā: sed fructus alterant discrasiam cum sint frigidi: vnde etiam ppter hoc dantur febricitantibus: ergo multofortius competunt sanis. Ad hoc dicendū q fructus nocent in regimento sanitatis. Ad rationem dicendū q differenter datur dieta in sanis et egris. Sanis enim datur tēperata et similis: egris vo competit dieta contraria que discrasiam et morbum alteret: et ideo non sequitur q si competant egris fructus frigidi: q: ad eorum discrasiam alterandū: q propter hoc competant sanis. ¶ Secundo queritur cum dantur fructus post cibū vel ante: vtrum debeat fieri mora inter ipsos et alia cibaria: et videtur q nō: q: dicit Auicē. de rebus deterioribus est in regimento sanitatis morā facere inter duo fercula. et causa dicta est superius. Cōmiscetur eñ coctum cum crudo: et non accidit nisi fiat mora: ergo mora nō debet esse inter fructus et alia cibaria. Ad oppositū est qd dicit Ras. q inter fructus molles et alia cibaria necesse est esse morā. facilis eñ sunt conuersionis: et ita si non esset mora corrumperent alia cibaria. Ad hoc dicendū q inter fructus molles debet intercidere mora: vnde debent accipi quasi in duabus mēsis. Ad rationē dicendū q mora inter duo fercula duplex est. Vna quando vnus cibus est semicoctus: et alius crudus: et si commisceantur fit corruptio et nocet nocumento magno: et hoc loquitur Auicēna. Alia est mora que non est nociua: vt vno complete digesto alter sequatur: et hoc modo intelligit Ras. ¶ Tertio queritur de fructibus pōticis sicut de piris et huiusmodi: vtrum immediate debeant accipi post cibum: aut post per magnam morā: et videtur q immediate. nō enim debet fieri mora inter cibaria dure digestionis: sed isti fructus dure digestionis sunt: ergo non debet fieri mora inter ipsos et alia cibaria. Contrariū dicit Ras. in almāsore q debent dari per magnam morā post: et causa huius est: q: fructus sua ponticitate constringit os stomachi et facit descendere cibaria: ergo tunc debent dari fructus cum cibus perfecte coctus est: sed hoc non est nisi per magnam morā post ergo debent dari per magnā morā post. Ad hoc dicendū q per magnam morā post debent dari fructus: sc cū digestus fuerit cibus. Ad rationem dicendū q quedam sunt cibaria ex quibus commixtis cum alijs: vnū debet fieri vt in generibus carnium et piscium: et inter talia non debet fieri mora. Alia sunt que non debent misceri alijs cibarijs vt fructus: corrumperent eñ totum si alijs miscerētur. ¶ Sed tunc queritur quare in alijs cibarijs auctores docent vitare morā: in fructibus vo precipiunt morā. Ad hoc dicendū q hoc est sm Ras. propter hoc q fructus inter omnia cibaria maxime ad putredinē conuertuntur: et ideo nunq debēt secum associare alia cibaria: et ideo vel post per magnā morā: vel ante debēt accipi. Alia vo cibaria ex eorum mixtione non inducunt putredinē in stomacho: et ideo neq nocumentum inducunt. ¶ Quinto querit vtrū fructus ante completam digestionē sicut cum cibaria sunt in ore stomachi cōpetant: et videtur q sic: q: sicut dicit ysaac: fructus exhibiti post cibū deponūt ipsū deorsū: ergo immediate post cibū cū adhuc nō descēderit ad fundū stomachi cōpetūt. Cōtrariū dicit Ras. Ad h dicēdū q duo sunt ibi respect9. Prim9 est depositio cibi ab ore stomachi ad fundū: et hoc mō competunt fructus: et hoc non est in regimento sanitatis: sed occasione. Secūdus est cōmixtio crudi cibi cū semicocto: et hoc modo fructus non debent dari immediate: sed post per magnam morā: quia de facili cōuertuntur: et hoc modo intelligunt ysaac et Ras.

¶ Circa secundum proceditur hoc modo: queritur in quo tempore cōpetūt grossiora cibaria in regimēto sanitatis: an in cena: an in prandio: et videt q in cena: in tēpore illo dz dari cib9 grossior: in quo calor naturalis fortior est: sz hoc est in nocte: g versus noctē plus cōpetūt grossa cibaria q in die: et sic in cena plus competunt q in prandio. minor patet per

ysaac libro vrinarū: ꝙ in nocte calor fortior est: ⁊ tunc digestio celebratur: quia tūc calor retrahitur ab exterioribus ad interiora. In die vero calor naturalis minus fortis est: q: trahitur ab interioribus ad exteriora. Secūda ratio hec est: hore diei assimilant̄ temporibus anni. vnde nox hyemi: ⁊ dies estati: calor vero in hyeme fortis est: vnde cibaria multa et grossa cōpetunt: quod innuit Hippo. dicēs. Uentres hyeme ⁊c. estate vero subtilia ⁊ pauca propter caloris debilitatem: ergo similiter in hora que hyemi assimilatur grossa cibaria competunt: ⁊ hoc est in hora cene vel noctis: ergo grossa cibaria in cena competunt: ⁊ in hora que estati assimilatur pauca ⁊ subtilia: hoc est in hora diei. Tertia ratio hec est: caliditas debilitatur tripliciter. Primo modo: cū calor a centro corporis extrahit̄ sicut accidit in die. Secūdo cum resoluit̄ vt in febre. Tertio modo cū extinguit̄ ab humiditate aquosa. ⁊ tribus modis istis oppositis fortificat̄ scʒ qn̄ retrahitur ad interiora in nocte: ergo in nocte fortior est: sed tunc competunt grossa cibaria: ergo in nocte vel in cena grossiora cibaria competūt q̄ in prandio. Hoc cōfirmatur per auctoritatem Auicē. dicit eñ ꝙ in habitātibus in regionibus calidis est calor debilis propter fortitudinē caloris exterioris resoluētis calorem interiorē: habitātes vero in frigidis habent calorem fortem: sed nox cōparatur regionibus frigidis: dies vero calidis: ergo sicut in regionibus frigidis grossa cibaria competūt: similiter in hora illa que proportionat̄ illi regioni cōpetunt grossa. hoc autē est in nocte: ergo in nocte grossiora cibaria cōpetūt. Quarta ratio hec est: dicit Auicē. li. suo de anima: ꝙ vna virtus retrahit aliam a suis operationibus: vnde prudēs in vna hora est fatuus in alia: ⁊ bonus in studio non est bonus in digestione: vnde vna trahit instrumentuʒ cōmune ad se: sed de die virtus animalis oīno viget per calorem naturalē ⁊ spiritus qui sunt nutrimentū omniuʒ virtutum: ergo retrahit virtutē naturalē a suis operationibus: econuerso vero est in nocte: q: naturalis retrahit animalē: oēs eñ virtutes animales scʒ sensibiles ⁊ motiue cessant: ⁊ sola naturalis in nutrimentū operatur in ipsum perfectam digestionem celebrando: sed tunc grossior cibus cōpetit: ergo de nocte cibus grossior cōpetit. Hoc cōfirmatur per hippocratem dicentē ꝙ ventres hyeme ⁊c. ⁊ cōcludat̄ vt prius. Dicit etiam Gal. ꝙ tunc cibaria multa offerant̄: q: tunc debet somnus sequi: ergo versus noctē grossa cibaria competunt. Quinta ratio hec est: somnus est reuocatio caloris ab exterioribus ad interiora: similiter somnus est quies virtutum animaliū cum intensione naturaliū: ergo quanto plus viget somnus: tāto calor est fortior: ⁊ virtus naturalis intensior: sed hoc est magis in nocte q̄ in die: sed cum calor est fortior cibaria grossiora cōpetunt: ergo plus competūt versus nocteʒ siue in cena q̄ in die. Sexta ratio hec est: dicit Auicē. capi. de somno. super oīa cauēdus est somnus diurnus: parat eñ corpus ad apoplexiā ⁊ epilepsiā ⁊ malū inducit colorem: somnus vero naturalis est nocturnus: ⁊ tūc dominatur calor: ergo tunc grossa cibaria debent dari: hoc autem est in cena: ergo ⁊c. Ad oppositū: nihil qd̄ grauitatē corporis inducit ⁊ multas egritudines: debet iniungi in regimēto sanitatis: sed acceptio grossorū ciborum in cena: sicut dicit Constātinus in lib. de regimēto sanitatis: hoc facit: inducit eñ grauitatem capitis ⁊ oculorū obscuritatē: ergo acceptio grossorum ciborum in cena non cōpetit. Ad hoc dicendū ꝙ in prandio debent accipi pauca ⁊ subtilia cibaria: in cena vero debent accipi grossa sicut dicit hippocrates in regimēto acutorū: ꝙ in cena cibus liq̄dus debet in soliduʒ mutari ⁊ grossum. Ad rationē dicendū ꝙ melior est cena q̄ prādiū nisi q: facit grauitateʒ capitis ⁊ oculorū obscuritatē. Unde notādū ꝙ duo sunt ibi attendēda. Primum est regimentū sanitatis: ⁊ hoc modo competūt grossa cibaria in cena. Scōm est incursus accidentiū: vt dolor capitis ⁊ oculorū obscuritas: ⁊ hoc modo subtilia debent dari in cena: in prandio grossa. Hoc autē conseruator sanitatis non debet inspicere: sed debet tardare ne cito dormiat donec cibus ad funduʒ stomachi venerit: ne predicta accidentia incurrat. ¶ Sed tūc querit̄ vtrum hoc debeat esse in egris: ⁊ videt̄ ꝙ nō: q: cum imminet incursus accidentiū ⁊ vehemētia infirmis attenuanda est dieta. vnde subtilia competunt. Natura eñ tunc multū intenta est morbo: ⁊ ideo intendere non potest cōuersioni nutrimenti: sed in nocte in infirmis intendunt̄ accidentia: plus eñ laborāt in nocte q̄ in die sicut dicit hippocra. Quibus crisis fit ⁊c. ergo versus noctem egris subtilior dieta debet exhiberi. Hoc autem confirmatur per Ras. qui dicit: qui patitur febrem debet cibari in illa hora in qua minus affligitur. hoc autem est in aurora: ⁊ si sit febris continua et in aurora magis affligatur quod parum contingit: debet cibari in hora in qua solebat cibari qn̄ sanus erat: sed quasi gn̄aliter magis affligitur patiēs versus noctē: ergo v̄sus noctē dʒ exhiberi subtilior dieta q̄ in die. Secūda ratio hec est: differt dieta in sanis ⁊ egris. In sanis eñ datur vt corpus confortet ⁊ addat in corpus. In egris vero datur vt non addat in morbū: scʒ in dolorem capitis ⁊ oculoruʒ obscuritatē ⁊ vt virtutem sustentet: ergo in tali hora in qua magis affligitur patiens non competunt cibaria grossa: hoc autem est versus noctē: ergo ⁊c. Ad oppositū: dicit hippocrates in regimēto acutorum: ꝙ in sero debet dari ptisana non colata: in die vero vel mane liquida: sed non colata grossior est q̄ liquida: ergo in egris grossior dieta in sero competit. ⁊ hoc probat q: qd̄ ledit fortes ledit debiles: sed sanis nocet multum cibuʒ dare de die: ergo multo fortius egro nocebit. Ad hoc dicendū ꝙ vt in pluribus egris debet exhiberi cibus solidus in prandio magis q̄ in cena duplici de causa. Prima est: q: incursus accidētiū in pluribus magis infestat de nocte q̄ de die: ⁊ ideo nō competunt grossa de nocte. Secunda causa est: q: egri de nocte parum dormiunt: ideo remaneret cibus crudus ⁊ indigestus: si grossa in cena reciperent ⁊ inquietudinē inducerēt: que maxime in egris vitāda est. In sanis vero ecōuerso est: nō eñ habent mala accidentia de nocte: vnde solum in illis intendimus digestioni que sufficiat de nocte mediante somno reuocante calorem naturalē ab exterioribus ad interiora. Dicimus tamen ꝙ quedā sunt egritudines que plus infestant de die q̄ de nocte vt cholerica febris interpolata. Quedam que continue affligūt vt cōtinua. In illa igit̄ que continue affligit: grossus cibus in mane: subtilis in sero debet exhiberi. In illa que de nocte plus affligit vt quotidiana: debet cibus solidus dari in die. In illa tn̄ que plus affligit debet dari grossus cibus de nocte. Ad auctoritatem hippocratis dicendū ꝙ intelligit cum egritudo incipit declinare. Ad aliud dicendum ꝙ non est simile de sanis ⁊ egris. In egris eñ vitatur malicia accidentiū: ideo cibus solidus debet dari de die. In sanis econtrario: q: in sanis solum intenditur digestio. Ad auctoritatē dicēdū ꝙ aliquid potest ledere sanos ⁊ iuuare infirmos vt fructus: tamen si intelligatur respectu eiusdem non est instantia: vt si aliquid noceret sanis debilitando calorem naturalē respectu eiusdem noceret infirmis: sed hoc non faciunt fructus: vnde bene teneret si idem facerēt vtrobiq;: debilitant eñ calorem in sanis: ⁊ fortificant in infirmis eo ꝙ reducunt ad temperamentū ⁊ alterant malam discrasiam. ¶ Tertio queritur quare mala accidentia vehementius grauant de nocte q̄ de die: ⁊ quare sequitur grauitas capitis ⁊ oculorum obscuritas acceptioneʒ grossorū ciborum in sero: sicut dicūt Constantinus ⁊ ysaac. Ad hoc dicendum ꝙ vehementia accidentium fit de nocte: virtus eñ naturalis multum intenta est digestioni materie morbi. Animalis vero virtus quiescit: de die vero ecōuerso est: q: animalis in die operationibus suis intenta est: vnde incursum accidentiū non sentit: in nocte vero sentit sicut dictum est: q: animalis virtus intenta est quieti: ⁊ ideo grauamen accidentiū plus sentit in hora in qua quiescere debet: si igitur virtus animalis non quiescat de nocte: sed grauetur: si diu fuerit sine dormitione signū est mortis. Ad aliud dicendum ꝙ digestio maxime de nocte celebratur: quando igitur multa fit repletio in sero: fumi resoluūtur qui eleuantur ad caput ⁊ oculos: ⁊ inducunt dolorem ⁊ grauitatē capitis: in die vero fumi diuertuntur a calore trahēte extra: plus nocet tamē q: cibus crudus remanet. ¶ Sed tūc querit̄ quomō debemus accipere cibum in estate ⁊ in hyeme: ⁊ videtur ꝙ plus nocet prandiū in estate q̄ in hyeme: prandiū prohibetur propter debilitatē caloris: ergo magis dʒ euitari in tpe

ſilo in quo caloꝛ debilis eſt: ſed hoc eſt in eſtate potius q̄ȝ in hyeme: ergo in eſtate plus nocet p̄ndiū q̄ȝ in hyeme. Pre-terea in illa hoꝛa debet accipi cibꝰ q̄ frigidioꝛ eſt: q꞉ caloꝛ ex-terioꝛ impedit digeſtionē: ſed hec eſt in mane: ergo in mane debet cibus accipi in eſtate. Cōtrariū tñ dictat experimētū. Ad hoc dicendū ꝙ in eſtate dȝ cibus accipi in mane: vt in au-roꝛa vel in fine diei. Notandū tñ ꝙ in eſtate noctes ſunt par-ue: ꝗd cibus cōplete de nocte nō pōt digeri. Debemꝰ igiť ac-celerare cenā: ita ꝙ pars diei in digeſtione ſuppleat: qḋ nox deberet facere. Sic bonū erit: ⁊ etiā melius ſi in ſero cibꝰ tar-de accipiatur ꝙ doꝛmitio ſuccedat vſq; ad tertiā. In hyeme vͦo q꞉ noctes ſunt magne ⁊ ſufficiētes ad cōpletam digeſtio-nem: ideo cibus in ſero poteſt accipi.

❡ Circa tertiū ꝓcediť hoc modo: queriť vtrū ſomnus im-mediate poſt cibū debeat ſequi: ⁊ videť ꝙ ſic: poſt receptio-nem ciboꝝ perfecta requiriť digeſtio: hec vͦo fit poſt reuoca-tionē caloꝛis naturalis ab exterioꝛibꝰ ad interioꝛa: hoc vͦo fa-cit ſomnus: ꝗ ſomnꝰ imediate poſt cibū neceſſariꝰ eſt. Scḋa ratio hec eſt: cum ſomnus non exerceť tunc vigilia induciť: ſed ſicut dicit Auicē. ſomnus ſimilis eſt quieti: vigilia vͦo ſi-milis motui: ſed poſt comeſtionē nocet motꝰ q꞉ reuocat ca-loꝛem ab interioꝛibus ad exterioꝛa: ergo ſimiliter nocebit vi-gilia poſt cibū: ⁊ ſic relinquiť per oppoſitū ꝙ ſomnus eſt ne-ceſſarius. Ad oppoſitū illud imediate poſt cibū non dȝ iniū-gi ex quo ſequiť malicia accidētiū vt inquietudo maxima ſin-copis doloꝛ capitis ⁊ grauitas oculoꝝ ⁊ ſimilia: vnde mul-ti poſt cibū ſtatim doꝛmiūt ⁊ ſuffocanť ⁊ ſubito moꝛiuntur: vel egritudines malas incurrūt: cibus enī remanet crudus: ſed oīa iſta ꝓpter ſomnū accidūt imediate poſt cibū: ꝗ non cōpetit ſomnus poſt cibū immediate in regimēto ſanitatis. Scḋa rō hec eſt: fundus ſtomachi locus digeſtionis eſt: eſt enī calidus: q꞉ circundať caloꝛe coꝛdis a ſiniſtris: caloꝛe epa-tis a dextris: ergo ante ſomnū debes attendere vt cibus ad fundū ſtomachi veniat. os enī eiꝰ frigidū eſt: ſȝ deſcēſus cibi ad frigidū fit per motū aliquantulū ſuauē: ergo poſt cibum immediate exercēdus eſt motus ſuauis: qui eſt deductio fa-ciens cibaria deſcēdere ad fundū ſtomachi. Hoc confirmať per pħm qui dicit ꝙ opoꝛtet poſt cibuȝ deābulare vt cibi in oꝛe ſtomachi non reſideāt: ſed ad fundū deſcendāt. Ad hoc dicendū ꝙ nō ſtatim poſt cibuȝ doꝛmiendū eſt: ſed poſt diu cū cibus deſcēderit ad fundū: ⁊ debet homo ſtare ⁊ non ſe-dere: ⁊ ſi motus exerceat ſit motus ſuauis. ſ. deductio que-dam: ⁊ non motus cū laboꝛe ſicut ludus pile ⁊ hmōi. Ad ra-tionē in contrariū dicendū ꝙ duplex eſt motus. Quidā qui eſt laboꝛ ſicut ludus pile: ⁊ talē non debet exercere cōſerua-toꝛ ſanitatis poſt cibū. Alius eſt qui eſt deductio quedam ⁊ talis ꝓdeſt. ❡ Sed tunc queriť vtrū ſomnus diurnus cō-petat accepto ciboꝛ ⁊ videť ꝙ ſic: ſi tēpus nō eſt naturale de-bemus artificialiter facere vt flabellū cōtra calidū: ergo ſi-militer in digeſtione exercēda faciēdus eſt ſomnus. Ad op-poſitū eſt illud qḋ dicit Auicē. p̄cipit enī vitare ſomnuȝ poſt p̄ndiū in die. Preparat enī ad paralyſim ⁊ apoplexiā ⁊ epi-lenſiā: ⁊ tale maliciam inducit. Ad hoc dicēdū ſm Auicē. ꝙ peſſimū eſt doꝛmire in die. ❡ Conſequēter queriť cū aliq̇s amiſit ſomnū de nocte vtruȝ debeat doꝛmire de die. Ad hoc dicendū ꝙ ſic ꝓpter neceſſitatē nature. ❡ Cōſequēter q̄ri-tur vtrū alicui q̇ accepit cibū vtrū ſit meliꝰ ei doꝛmire q̄ȝ nō: tam in hyeme q̄ȝ in eſtate. Ad hoc dicendū vt credo ꝙ doꝛmi-re plus ꝓdeſt: vigilia enī digeſtionem impedit. ❡ Dein-de queriť quod eſt melius: an ſtare: an quieſcere: ⁊ videť ꝙ quieſcere: q꞉ motꝰ caloꝛē ab interioꝛibꝰ ad exterioꝛa trahit: ⁊ hoc repugnat digeſtioni: ergo diſpoſitio que motui repu-gnat magis ⁊ eſt ei cōtraria eſt iniungēda. Ad oppoſitū eſt auctoꝛitas pħi ꝙ opoꝛtet deambulare ⁊c. Ad hoc dicenduȝ ꝙ melioꝛ eſt ſtatio ⁊ vt moueat ſe: ⁊ ſi eger ſit qui non poſſit ſe mouere erigatur coꝛpus ſuū cum puluinaribus retro ad ſpatulas appoſitis. ❡ Poſtea queriť cum motus iniunga-tur qñ melius eſt an poſt p̄ndiū: an poſt cenā: ⁊ videtur ꝙ poſt p̄ndiuȝ: q꞉ dies eſt tēpus pertinens ad motū: nox vͦo ad quietē: ſed res que fiunt tēpoꝛibus non ſuis maxime no-cent: ergo motus in nocte maxime nocet. Ad hoc dicendū ꝙ non eſt quieſcēdū ſtatim: ſed prius debet motus exerceri ⁊ magis poſt p̄ndiū q̄ȝ poſt cenā: ⁊ loquoꝛ de motu modera-to qui eſt deductio.

❡ Circa quartum pꝛoceditur hoc modo: queritur vtrum groſſa dieta an ſubtilis competat exercitantibus: ⁊ videtur ꝙ ſubtilis: exercitium reſoluit caloꝛem naturalem: maxime cum eſt immoderatum: ſed cum caloꝛ naturalis reſoluitur cibus ſubtilis competit: ergo cum in exercitanti caloꝛ natu-ralis reſoluatur ꝓpter exercitiū: relinquiť ꝙ eis ſubtilis die-ta cōpetit. Scḋa ratio hec eſt: ꝑ exercitiū caloꝛ naturalis ab interioꝛibus ad exterioꝛa trahitur: ſed in tali caſu cōpetunt ſemper ſubtilia cibaria: ergo exercitantibꝰ ſubtilis dieta cō-petit. Minoꝛ pȝ per ſimile in hoībꝰ exiſtētibus in regioni-bus in quibꝰ caloꝛ naturalis reſoluitur ab exterioꝛi caloꝛe ſi-cut dicit Auicē. qbꝰ cōpetit ſubtilis dieta: ergo a ſimili exer-citanti cum caloꝛ reſoluať: cōpetit cibus ſubtilis. Ad oppoſi-tum: vbi magna eſt indigētia reſtaurationis cum foꝛtitudine caloꝛis exigitur multa ⁊ groſſa dieta: ſed in exercitantibꝰ eſt foꝛtis caloꝛ. Item multa fit deperditio in eis ſm yſaac: er-go illis cōpetit groſſa dieta. Secūda ratio hec eſt: in haben-tibus poꝛos apertos exigitur groſſa dieta vt poꝛi repleanť ne cibus exhalet ſed retineať: ſed in exercitantibꝰ poꝛi ſunt aperti ꝓpter caloꝛē: ergo groſſa dieta eis cōpetit. Ad hoc di-cendum ꝙ in exercitantibꝰ cōpetit groſſa dieta. Notanduȝ tamen ꝙ in exercitio ſunt duo. Primum eſt extinctio calo-ris ⁊ humoꝛis incēſio: ⁊ hoc modo groſſa dieta eis cōpetit. Scḋm eſt reſolutio caloꝛis naturalis ⁊ virtutis: ſed hoc non facit ꝓpꝛie exercitiū: ſed eius quātitas ſcȝ qñ eſt immodera-tum: ⁊ hoc modo dieta ſubtilis eis cōpetit. Ad ratione dicē-dum ꝙ duplex eſt ſtatus exercitij. Poteſt enī exercitiū acci-pi in fieri: ⁊ tunc retrahitur caloꝛ naturalis ab interioꝛibus ad exterioꝛa: ⁊ ſic cōpetit cibus neq; groſſus neq; ſubtilis. Scḋs ſtatus eſt poſt factum eſſe. ⁊ hoc modo cōpetit cibus groſſus cum caloꝛ retrahatur ab exterioꝛibus ad interioꝛa.

❡ Deinde queriť que dieta cōpetat exercitantibꝰ in ani-ma: ſicut ſcholaribus ⁊ ſtudentibꝰ: ⁊ videtur ꝙ ſubtilis die-ta iſti exercitio cōpetat: groſſa dieta cōpetit ī eo exercitio in quo naturalis caloꝛ excitať excitatione magna: hoc aūt non eſt in exercitio animali cū ibi nō ſit motus: ergo in tali exer-citio nō cōpetit groſſa dieta: ſȝ ſubtilis. Scḋa ratio hec eſt: in illo exercitio cōpetit groſſa dieta in quo ſupflua a coꝛpo-re reſoluunť: ſic autē non eſt in ſcholaribꝰ: imo potius ſup-fluitates aggreganť: ꝗ eis nō cōpetit groſſa dieta: ſed ſub-tilis. Tertia ratio hec eſt: vna virtus retrahit aliā a ſuis ope-rationibus ſicut dicit Auicē. lib. ſuo de aīa: ſed virtus anima-lis in ſtudentibus multū laboꝛat: naturalis vͦo retrahiť: ſed qñ virtus naturalis retrahitur a ſuis operationibus: nō cō-petit groſſa dieta: ergo ſtudentibꝰ nō cōpetit groſſa dieta. Ad oppoſitū: videtur ꝙ illis competat groſſa dieta: q꞉ caloꝛ excitatur ⁊ humoꝛ minuitur. Ad hoc dicēdū ꝙ ſcholaribus non cōpetit groſſa dieta ſed ſubtilis. illud enī exercitiū eſt in quiete ⁊ non facit ſuperflua reſudare. Ad rationē dicenduȝ ꝙ in hoc exercitio tria concurrūt. Primū eſt reſolutio mul-ta facta a coꝛpe. Scḋm eſt debilitas virtutis q̄ quaſi moꝛtua eſt. Tertiū eſt aggregatio ſuperfluoꝝ in coꝛpoꝛe. Quātū ad primū debēt dari groſſa cibaria: quātū aūt ad alia duo ſub-tilia debēt dari: vñ eis cōpetit comedere freq̄nter ⁊ ſubtilia cibaria. ❡ Deīde q̄riť ꝑ quā viā ſtudiū aīe impꝛimit in coꝛ-pus reſolutionē ⁊ calefactionē ⁊ hmōi. Ad hoc dicēdū ꝙ vir-tutes aīales ratiōi deſeruiūt: virtutibꝰ vͦo animalibꝰ deſer-uiunt caloꝛ ⁊ ſpūs: ⁊ qñ excitanť inflāmanť ſpiritꝰ ⁊ caloꝛ ⁊ depaſcūt humoꝛes: ⁊ ſic extermināt coꝛpꝰ. ❡ Deinde q̄riť vtrū habētibꝰ ī coꝛpe mltas ſupfluitates cōpetat exercitiū aīale ſine coꝛpali. Ad h̄ dicēdū ꝙ nō: q꞉ illḋ reſoluit naturalē humidū. ⁊ reliq̇t accidētalē: vñ talibꝰ cōpetit exercitiū coꝛpale.

❡ Circa quintū ꝓcediť hoc modo: queriť vtrū quies infri-gidet ſicut motus calefacit: ⁊ videť ꝙ ſic: exercitiū excitat ca-loꝛem: quies nō: ergo ſicut exercitiū calefacit: ſic quies infri-gidat. Cōtrariū videť: ꝑ exercitiū caloꝛ ⁊ ſpūs reſoluunť: ꝑ quietē vͦo nō: imo potiꝰ cōſeruanť: ergo quies magis calefa-cit q̄ȝ motus. Cōtrariū dicit Auicē. ꝙ quies infrigidat ſemꝑ. Ad hoc dicendū ꝙ exercitiū ſemper calefacit: quies infrigi-dat: ⁊ quādo exercitium reſoluit caloꝛem ⁊ ſpiritū: calefacit

accidentaliter. Infrigidat vo ꝓpter hoc ꝙ resoluit calorem naturalē. Ad rationē dicēdū ꝙ duplex est caliditas. Quedā que aduenit ex additiōe addendo in calorē sicut p3 in exercitio: ⁊ de tali dicit̄ ꝙ calefacit: nā omne qđ addit in calorem calefacit. Alia est caliditas in conseruādo: ⁊ hoc modo quies calorē inducit: cōseruat em̄ calorē ⁊ cedit in ipsum: nō tñ dicit̄ calefacere si non addit in calorē. ¶ Consequēter querit̄ de hoc qđ dicit Cōstāti. sc3 ꝙ motus aliqñ infrigidat humores: ergo per oppositū quies aliqñ calefacit. Cōtrariū dicit Auicē. ꝙ quies neq3 per se neq3 per accidēs calefacit: s3 motus. Ad hoc dicendū ꝙ motus corpus infrigidat resoluēdo humores ⁊ excitando faciens penetrare ad mēbra. ⁊ non valet istud argumentū: non calefacit: ergo infrigidat: ⁊ ecōuerso non sequit̄ ꝙ si non excitat calorē non calefacit: sed quies calorē conseruādo calefacit ⁊ reducit in idipsum: ⁊ nō addit in calorē: ⁊ isto modo non dicit̄ calefacere neq3 per se neq3 ꝑ accidēs. ¶ Deinde querit̄ vtrū quies ⁊ exercitiū imprimāt in corpus mediātibus rebus naturalib9: ⁊ videt̄ ꝙ sic: motꝰ de se non calefacit nisi excitādo calorē ⁊ spirit9: sed hec sunt res naturales: ergo illis mediātib9 imprimit in corpus. S3 cōtra ille sunt res nō naturales que corpus non cōstituunt: tñ corpus non manet sine illis: ergo cum calor ⁊ spirit9 sint hmōi: g̊ si illis mediātib9 imprimit in corpus: nō imprimit mediantibus rebus naturalibus. Ad hoc dicendum ꝙ motus imprimit in corpus per res naturales inflāmando spūs ⁊ calorē: ⁊ ideo motus calefacit: vnde subiectū propinquu3 motus est calor: remotū vo corpus. ¶ Deinde querit̄ vtrū post cibū cōpetat exercitiū: ⁊ videtur ꝙ non. Ad hoc aūt ꝙ fiat digestio post cibū debet conari cōseruator sanitatis: vñ debet reuocare calorē exteriorē ad interius: sed hoc impedit exercitiū reuocādo calorē naturalē ab interiorib9 ad exteriora: ergo exercitiū post cibū non cōpetit. Scđa ratio hec est: illud qđ cibaria cruda ponit in fundo stomachi nocet in regimento sanitatis: s3 exercitiū est hmōi: q2 cōmouet cibaria ⁊ cōmota descendūt: g̊ in regimēto sanitatis nō cōpetit exercitium post prandiū. Tertia ratio hec est: dicit ysaac ⁊ raā. sicut exercitiū ante cibū summo iuuamēto iuuat: sic post cibū summo nocumēto nocet. Contrariū videt̄: ad digestionē requiritur excitatio caloris naturalis: hoc vo fit per exercitiū: ergo post cibū debet fieri exercitiū. Ad hoc dicēdū ꝙ post cibum nō debet fieri nisi quedā paulatina statio. Ad rationē dicendū ꝙ ad digestionē ⁊ calorē tria cōcurrunt. Primū est excitatio caloris: secundū est situs in quo debet excitari: tertium est situs materie debitus vt in fundo stomachi. Exercitiū vo trahit idebite calorē naturalē exteri9: ⁊ iđ nō iuuat. ¶ Circa sextū ꝓceditur hoc modo: querit̄ de balneo quare quibusdā cōpetit balneū ante cibum: quibusda3 post. Ad hoc dicendū ꝙ balneū administrat̄ quibusdam ad pinguedinem procreandā ⁊ humiditatē. talibus autem prodest post prādiū ⁊ cibū: q2 attrahit humiditatē ad exteriora corporis ⁊ replet sugficiē corporis: vnde apparet pingue. Alijs exhibetur ad remouendum pinguedinem: ⁊ talibus debet fieri balneu3 aque salse vt superflua multa resoluat ⁊ tarde post comedat. ¶ Vltimo querit̄ quare cibus non cōpetit in balneo macilentis cum indigeāt refectione. Ad hoc dicendū ꝙ non cōpetit macilētis in balneo cibus: q2 calor balnei trahit calorem naturalē ab interioribus ad exteriora: ⁊ ideo si det̄ cibus in balneo: nocet nocumēto magno: cum non sit calor sufficiens interius ad digerendum.

¶ Finiūtur diete vniuersales ysaac cū vberrimis commentarijs prestantissimi viri Petri hispani.

¶ Apollinee artis monarche ysaac filij adoptiui Salomonis regis Arabum: diete particulares: cum vberrimis excellentissimi viri Petri hispani: cōmentarijs.

¶ Prologus.

Compleuimus in libro primo vniuersalē significationē generis cibarij ⁊ specierū eius: oportet in secūdo singulariter de cibo vnoquoq3 tractare: Initiu3 libri huius ⁊ finis de granis ⁊ fructibus erit.

¶ De diuersis accidētib9 cibariorum in sua substantia.

Cum cibaria in sua substantia diuersis subiaceāt accidentib9: in qualitate bono ⁊ malo: in quātitate multo ⁊ paruo: in natura calido ⁊ frigido: humido ⁊ sicco: duro ⁊ molli spisso ⁊ raro. Necesse est granū tritici tot accidentia similiter acceptare: ideo maxime q2 precipuus est cibus ad humani corporis nutrimentū: ⁊ eius naturaliter simile cōplexiōi: proinde antiqui precipueq3 pythagorici consenserūt in sua substātia triticū diuersarum existere qualitatū: ⁊ quantitatū: quinq3 modis. Primo sm̄ genus suū: scđo propter terrā vbi nascit̄: tertio ꝓpter regionis naturam: quarto ꝓpter aeris qualitates tēpore sui incremēti: quinto pro sui nouitate ⁊ vetustate.

¶ De genere tritici.

Generis vo eiusmodi sunt duo. Vnum vo spissum ⁊ graue frāgi difficile: coloris exterius cerei: interius vo albi sugficie lucidum ⁊ lene. Alterū aridū ⁊ leue: frāgi facile: interiora ei9 albissima: sugficies vo nō lenis. Eius quidē qđ superius diximus spissum ⁊ graue farina ⁊ medulla exuberātia ex substantia sui corticē vincit ⁊ furfurē: meli9 est faciende simile q̄ farine: nutrimentum eius plus est: eiectio a stomacho tarda: digestio eius dura qm̄ inobediēs est actionib9 nature: ad cōfortationē mēbrorū ⁊ vires dādas q̄ ad sanitatis custodiā magis valet. Ad mēbrorū cōfortationē necessarius est cibus durus digeri: ⁊ tardus dissolui. Ad sanitatis vo custodiā necessari9 est cib9 leuis digeri ⁊ cito dissolui. Granū qđ lene est ⁊ facile frāgi pot: furfur ⁊ cortex farinā exuperat ⁊ medullam: et hmōi rei gratia ad corpis nutrimentū minus est: ⁊ ad dissolutionē facilius: ideo ad sanitatis custodiā q̄ ad membrorum confortationem preualet.

Sicut testatur Plato in Timeo: omnia composita resolubilia sunt in eis ex quibus componunt̄: ⁊ hoc tam celestia q̄ elementaria. Vnde Plato ibidem loquens in persona dei dicit. O dij deorū quorum ego sum pater ⁊ opifex: natura vestra dissolubiles estis: mea autē voluntate indissolubiles. Cum ergo celestia cum sint causa inferiorū: sint corruptibilia: multomagis ⁊ inferiora corpora. Vnde dicit Auicē. ꝙ corpora humana cōstituūtur ex corporibus liquidis ⁊ fluidis: vt ex spermate maris ⁊ femine: ⁊ ꝓpter hoc ad tantā coagulationē ꝑuenire nō potuerūt sicut lapides ⁊ metalla. Corpa ergo hmōi cū ex huiusmodi corporibus liquidis constituantur: passibilia sunt ⁊ dissolubilia tam a calore naturali intrinseco: q̄ accidentali

extrinseco. Qr̄ sint dissolubilia a calore naturali intrinseco hoc probatur per Gal. in de complexionibus: dicentem ꝙ nos creati sumus in fine limositatis ⁊ humiditatis: et calor naturalis non cessat depascere humidum radicale quousqꝫ adueniat mors: q̄ vnicuiqꝫ destinata est ꝑ naturā. Hoc idē innuit Auicē. ponēs exemplū de igne vl' lichno in lāpade: q: cōsumēdo oleū consumit; ⁊ extinguit seipsum. Itē a calore extraneo probatur experimento ⁊ ratione. Experimēto sic: q: abluas corpus mundissimū aqua mundissima semper in aqua remanebit aliqua labes sordicie. Ratiōe v̄o sic: quia Auicē. innuit ꝙ in calidis regionibus citius finitur iuuētus ⁊ accelerat̄ senectus q̄ꝫ in frigidis: ⁊ hoc ꝓpter calorē aeris exteriorē dissoluentē. Cum ergo corpus humanū continue dissoluit̄ ab vtroqꝫ dicto calore: indiguit restauratiōe vt cōseruetur: sed ista restauratio non potuit fieri nisi per nutrimentū ⁊ dietam: igitur necessaria fuit dieta: vnde Aristote. in topicis dicit: nutriunt̄ semper animalia: nō semper tamē augent̄. ysaac autē vidēs hmōi necessitatē diete: fecit scientiam de dietis. Sed q: vt dicit phs: scire aliquid contingit: aut in vniuersali aut in particulari: ꝓpter hoc fecit duplicē scientiā de dieta: in vniuersali scꝫ ⁊ in particulari. Sic ergo patet que sit causa materialis huius libri: q: dieta particularis. Causa v̄o efficiens est ipse ysaac. Causa formalis est modus agendi. Causa v̄o finalis fuit finis huius operis: q̄ est vt habita scientia de dieta particulari: possimus regere et conseruare corpus humanū in debita naturalitate. Trāsferens istā scientiā fuit constātinus. ¶ Titulus talis est. Incipiunt diete particulares ysaac filij adoptiui salomonis regis arabū. Cui parti phie supponit̄ in sequenti lectione declarabitur. ¶ His visis accedendū est ad formam tractatus. Iste liber a principio diuiditur in duas partes: quia primo vtitur transitu: secūdo ponit tractatum. Prima ibi. Cōpleuimus in primo libro. Secunda ibi: Cibaria in sua substātia diuersis. Prima istarū in tres: q: primo vtitur transitu recapitulando de predictis. Secundo epilogat ad dicenda ibi. Oportet in scdo. Tertio docet modū ꝓcedēdi ī isto libro ibi: In tertium huius libri. Tunc sequitur secunda pars: in qua ponit tractatū: ⁊ in illa primo determinat de dieta ꝓut respicit cibum. Scdo prout respicit potum. Secūda versus finem libri: ibi. Physici vlr' concordant esse maxime ⁊c. Et in prima primo determinat de dieta sumpta a terrenascenti Scdo ab animalibus ⁊ corū superfluitatibus: scda ibi. In prima licet particula de animaliū cōpetenter. Et in prima primo determinat de dieta sumpta a granis ⁊ fructib⁹. Secundo de sumpta ab herbis. secunda ibi: Quia cōpleuimus in hoc libro scdo. Et primo de dieta sumpta a granis: secundo a fructib⁹: scda ibi: Ficus ceteris fructibus. Et in primo determinat de dieta sumpta a granis ex quib⁹ fit panis. Secundo a granis ex quibus non fit panis. scda ibi ſm quosdā Fabe v̄o in natura. Sed q: in quibusdā regionib⁹ fit panis ex fabis: propter hoc ſm alios: secūda pars incipit ibi. Lenticula frigida est in primo gradu. Et in prima primo determinat de tritico vel frumēto quod idē est: Scdo de ordeo ibi: Ordeū frigidū ⁊ siccū. Tertio de milio: ibi. Miliū frigidum est. Quarto de panico. ibi: Panicū in farina. Quīto de fabis ibi: Fabe v̄o in natura. Et in prima primo determinat de vero tritico. Scdo de non vero: ibi: Zizania nascitur inter. Et in prima primo diuersificat triticū a parte sui totius. Secundo a parte suarū partium. ibi: Nature cortex triticeus. Tertio de confectis ex tritico. ibi: Panem tritici calidiorē. Et in prima primo determinat de tritico in via diete. Secūdo in via medicine: ibi: ſm suam naturalē substantiā. Et primo generaliter: secundo magis specialiter. ibi: Genera v̄o huius sunt duo. Et ista secunda diuidit̄: q: primo diuersificat triticum penes suum genus: vel penes suam cōpositionē. Scdo penes locū propriū vt penes terram vbi nascitur: ibi in fine presentis lectionis: Diuersitas grani ſm terram. Tertio penes locum cōmunem vt penes regionē: ibi: Diuersitatē tritici ex regione. Quarto penes tēpus. ibi: Diuersitatē tritici penes tempus. Quinto penes nouitatē ⁊ vetustatē. ibi: Diuersitatē tritici pro vetustate. Prima pars cū alijs precedentibus est presentis lectionis. Hec est diuisio ⁊ sententia lectionis in generali. ¶ Nota vnicum verbū q: oblitum fuit in precedenti narratiōe: ꝙ dieta qn̄qꝫ sumitur large pro administratione sex rerū non naturaliū: ⁊ tunc diffinit̄ sic. Dieta est certa regula viuendi ad vsum ⁊ vtilitatē humani corporis attributa. Quandoqꝫ v̄o sumitur dieta pro vsu cibi ⁊ potus solum: ⁊ sic stricte: ⁊ tunc diffinit̄ sic. Dieta est competens exhibitio cibi ⁊ potus: quantitate: qualitate: tempore: numero: ⁊ ordine varianda: ⁊ vltimo isto modo determinat de dieta hic auctor.

¶ Hic p̄mo dubitat̄ vtrū dieta sit necessaria corpori humano: videt̄ ꝙ nō: q: quāto aliq̄d est nobili⁹: tanto paucioribus indiget: vt patet de p̄ma causa: q: nullo alio indiget: sed ab omnibus indigetur. Hoc idē potest probari per Aristotelē in fine primi posteriorū. vbi dicit ꝙ demōstratio affirmatiua nobilior est negatiua: ⁊ hoc q: affirmatiua paucioribus indiget ad sui probationē. Sed quedā corpora vt metalla absqꝫ nutrimēto ⁊ dieta sustentant̄: que nō sunt ita nobilia: igit̄. ¶ Itē corruptio ⁊ dissolutio fit per accessum ad contrarietatem: sed corpus humanū cū sit temperatissimū: maxime recedit a contrarietate. Unde dicit phs in primo de animalibus: ꝙ sicut aurū inter omnia metalla est maxime tēperatum: ita corpus humanū inter cetera corpora. hoc idē vult Constantinus: minime ergo dissoluetur: sed dieta respondet dissolutioni: ergo nō est necessaria corpori humano. Cōtra: corpus humanū vt dict cum st: continue dissoluitur: sed restauratio respondet dissolutioni: ergo continue restauratur: sed hoc non potest fieri nisi per dietā: igitur. Itē phus in topicis dicit ꝙ nutriunt̄ semper animalia: non tamē semper augentur: si ergo semper nutriant̄: ergo semper dietantur: igit̄. qd̄ cōcedo propter causas istas: q: corpus vt dictū est: ⁊ hoc dicit Auicē. constituitur ex corporib⁹ liquidis fluidis vt ex spermatibus: qd̄ ad tantam coagulationē peruenire non potuit sicut lapides ⁊ metalla. Corpus ergo fuit rarū ⁊ molle ⁊ passibile: q: ad hoc ꝙ cōtinuet̄ in vita: oportet ꝙ ibi sit fluxus cōtinuus spirituū: ⁊ raritas disponit ad hmōi continuū fluxum: vnde phs dicit ꝙ mollicies carnis bonitatem cōplexionis ⁊ anime demōstrat. Ad primū argumentum in contrariū dico ꝙ aliquid indigere alio hoc est multipliciter. Uno modo ꝓpter sui nobilitatē: vt corpora celestia indigēt multitudine stellarū vt possint multos effectus inducere in inferioribus: ⁊ talis indigentia attestat̄ supra nobilitatem. talis inquā indigentia est in corpore humano respectu diete ⁊ aliorū ⁊ sic non obijcis. Alia est indigētia propter defectū vt claudus indiget pede: ⁊ talis arguit ignobilitatē: qua indigentia non indiget corpus humanū dieta nec alio. Ad secūdū dico ꝙ duplex est corruptio ⁊ dissolutio. Quedā a parte cōplexiōis: ⁊ tali nō corrūpit̄ corpus humanum: ⁊ sic obijcis. Est autē alia a parte cōpositionis: ⁊ tali cito corrūpitur cum cōstituitur ex fluidis ⁊c. ¶ Querit̄ vtrū de dieta possit esse scientia: videtur ꝙ non: quia omnis sciētia de difficili ⁊ ente: sed difficili⁹ est cognoscere dispositionem aeris vt dicit hippo. in pronosticis: ⁊ Gal. in cōmento: ⁊ tamen non habemus scientiā de dispositione aeris: ergo multominus de dieta cum sit facilior ad cognoscendū q̄ꝫ dispositio aeris. Item quanto res est magis necessaria: tanto de ea maior est necessitas: sed aer est necessarior dieta: igit̄. Probatio: q: dicit Constā. ꝙ si aliquis trahat̄ a carcere primo appetit aerē: scdo potū: tertio ⁊ vltimo cibū: ⁊ cōstat ꝙ primo appetit qd̄ est magis necessarium: ergo aer est nobis necessarius. Itē hoc idem dicit ysaac in viatico: ꝙ nō possumus viuere vno momēto sine attractione aeris: sed multo tēpore possumus sine cibo: igitur aer est nobis necessarius: sed de eo qd̄ magis d: esse sciētia: igitur magis erit scientia de aere q̄ꝫ de dieta: sed tn̄ non habemus scientiā distinctā ꝑ se de dispositione aeris: ergo nec de dieta. Itē tres sunt virtutes in corpore humano: aīalis: vitalis: naturalis: ⁊ radix aliarū est vitalis: ꝫ nō habemus scientiā separatā de aere: q̄ inquā respicit vitalē virtutē que est radix aliarū: multomin⁹ debem⁹ habere scientiā de dieta: igit̄. In ꝯ̄riū est iste auctor qui facit de dieta scientiā tam in vniuersali q̄ꝫ in particulari. Hoc idē ꝓbo ratiōe: q: sciā pōt esse de omī eo qd̄ diuidit̄ in plures dr̄ntias ⁊ maneries q̄ꝫ de eo qd̄ nō est hmōi: sed dieta

diuidit̃ in plures differentias ⁊ maneries: q: quandoq; ab animalibus: quandoq; a terrenascentibus: ⁊ multis modis: quia quandoq; a fructibus: quandoq; a granis ⁊c. ab animalibus: q̃nq; ab his quãdoq; ab illis: ⁊ istud difficilius est scire: et omnis scientia de difficili: non sic ṽo aer: igit̃ scientia põt esse de dieta: qd̕ ꝯcedo potius ꝙ̃ de aere. Una cã est: q: aer non attrahit̃ ad nutriendũ: q: nullo mõ nutrit: vt dicit ꝑbus: sed attrahit̃ ad alterandũ solũmõ: ſʒ cib⁹ attrahit̃ ad alterandũ ⁊ nutriẽdũ: igitur pot⁹ est sciẽtia de cibo siue de dieta ꝙ̃ de aere. Scd̕a causa est eius vniuersalitas: quia oẽ viuens recipit dietã ⁊ non aerẽ: imo solũmodo animalia degentia in aere recipiunt aerem: ⁊ nõ degentia in aquis: ⁊ oĩs scientia est de vniuersali. Tertia causa: q: dieta in plures differẽtias ⁊ maneries partitur ꝙ̃ aer: ⁊ ita difficilior est ad cognoscẽdũ ⁊ de difficilior est sciẽtia. Quarta causa: q: pluribus modis potest variari dieta ꝙ̃ aer: ⁊ varietas facit confusionem ⁊ difficultatẽ: igitur. Ad primũ argumẽtũ dico ꝙ procedit ab insufficiẽti: q: licet dispositio aeris sit difficilis ad cognoscendũ: tamen q: non possumus ita resistere nocumento aeris sicut diete ꝓpter hoc ⁊c. Uel dicẽdũ aliter per interemptionẽ: q: difficilius est cognoscere dietam ꝙ̃ aerẽ: cum dieta sit magis ꝯfusa: ⁊ confusio indiget cognitione ⁊ scientia. Et tu obijcis hippo. in ꝓnosticis in principio: ꝙ cognitio aeris est maxime difficilis ei: tamen dico ꝙ cognitio omniũ dietarũ non patẽs est nec manifesta: ⁊ ita de ipsa potest esse scientia: sed dispositio aeris est patens: vnde quilibet credit scire dispositionẽ aeris: ⁊ propter hoc ꝙ sciẽtia est de difficili non potuit esse scientia de aere ſʒ de dieta. Ad secundum ⁊ tertiũ argumentũ dico ꝙ aliquid esse magis necessariuʒ est dupl̕r. i. ꝙ plurib⁹ modis est necessariũ: ⁊ sic dieta est magis necessaria: igit̃ ⁊c. q: cibus est necessari⁹ ad nutriendum ⁊ ad alterandũ simul: sed aer solũ ad alterandũ.

¶ Queritur quare non habemus vnam scientiam egrorũ sicut sanorum. Una causa est confusio egritudinum: q: enĩ infinite sunt egritudines: ⁊ vnicuiq; respõdet sua dieta: et de infinitis non est ars nec scientia. Secũda causa est: quia qd̕ determinatũ est alibi non debet repeti in vna scientia: ⁊ q: in qualibet cura cuiuslibet egritudinis datur dieta propria. Tertia causa est: q: dieta proprie respicit sanitatẽ: medicina ṽo egritudinẽ. ¶ Tertio dato ꝙ de dieta possit esse scientia: queritur vtrum de dieta particulari: arguit̃ ꝙ non: q: diete particulares possunt aliter se habere: igitur. Item de infinitis non est scientia: sed diete particulares sunt infinite: igitur. In contrariũ est hic auctor. Et probatur ratiõe: q: dicit Ga. in tegni. ⁊ Haly in cõmẽto: ꝙ medicinalis sciẽtia non transcẽdit sensum: sed aristoteles dicit ꝙ vniuersale est dũ interrogat̃ particulare duʒ sentitur: ergo solũ de particulari dieta est scientia: ⁊ non de vniuersali. Item scientia de dieta est vt corpus restauret: sed vniuersalis non restaurat corpus humanũ: igitur. Ad hoc dico ꝙ est sciẽtia de vniuersali ⁊ particulari. Ad duo prima argumenta dico ꝙ duplex est particulare. Quoddam est sub quo non contingit subsumere: ⁊ de tali non est scientia. Aliud est sub quo contingit descendere ⁊ subsumere: ⁊ de tali est sciẽtia: vnde ibi determinat de grano: ⁊ inter grana determinat siue descendit ad triticum: nam non descendit ad hoc granum indiuiduuʒ tritici vel ordei: sed ad triticũ vel ordeũ ⁊c. Ad alia argumenta in contrariũ: ad primũ illorũ ꝙ scientia medicinalis non transcendit sensum. Ad hoc dicunt quidã ꝙ verũ est in cognitiõe signorũ: vnde dicunt ipsi ꝙ Gal. istud ꝓponit capi. de signis: sed hoc nihil est: q: sequeret̃ ꝙ nõ esset scientia de causis: quare aliter dicendũ ꝙ licet formaliter sensum non transcendat: tamen finaliter transcendit sensum: vnde omnia illa que in medicina determinant̃: finaliter sunt propter indiuiduũ. Ad secundũ dico ꝙ dieta vniuersalis inquãtum vniuersalis nõ nutrit: sed inquantũ aptat̃ corpori hũano.

¶ De diuersitate tritici ſm naturam terre.

Diuersitas grani ſm terrã vbi nascitur trifariam diuiditur. Est enim terra crassa et pinguis atq; putribilis: est macra ⁊ sicca naturaliter siue accidẽtaliter ꝓpter herbarum multitudinẽ: vnde a sua humiditate desiccatur ⁊ pingnedine destituitur. Est ⁊ naturaliter sicca et macra: hec quidẽ vstione herbarũ exiccat̃ dupliciter ⁊ marcescit: vñ nitrosa fit ⁊ salinaria. Quod in crassa igitur ⁊ pingui nascitur granum: crassum est et pingue: graueq; in põdere: nutribileq; existit. Quod in macra ⁊ sicca naturaliter siue accidentaliter: est macrum ⁊ siccum fit: leueq; in pondere minusq; nutrit. Macra vero naturaliter ⁊ incensa pene nunq̃ deinceps fructum ferens erit: si quos tunc ferat: siccissimi erunt ⁊ macerrimi ⁊ a frumẽti natura degeneres: medulle nihil habebunt: ⁊ zizania dicuntur. egressi de natura cibarij: ⁊ in naturã venenosam ingressi: vnde ⁊ corporibus humanis nocuissimi fiunt.

¶ De diuersitate eiusdẽ ex natura regionis.

Diuersitatum tritici ex natura regionis vbi nascit̃ quattuor modi sunt. Est enĩ regio nature calide ⁊ sicce vt meridionalis. Est calide ⁊ humide: vt orientalis. Est frigide ⁊ sicce vt septẽtrionalis. Est frigide ⁊ humide vt occidentalis. Eiusq; grani qd̕ in calida ⁊ sicca nascit̃: humores eius pauci sunt vnde parũ nutrit: calor illius est defectiuus: qm̃ regionũ calor substantialis eius desiccat humores: corpusq; rarificat: vnde caloris interioris minor est vis: ⁊ fit etiã siccũ ⁊ durum parũq; nutribile. Nati in calida ⁊ humida regione: humores multi sunt calidi ⁊ humidi: vnde causa fit defectionis caloris eius substantialis vel accidẽtalis: calor autẽ non substantialis ⁊ ex aere veniẽs: exterius eius humiditatem substantialẽ exurit: vñ ⁊ raruʒ ⁊ leue sit necesse est. Terra que frigida est: humideq; nature: necesse est vt vmbrosa sit vel lutulenta. hec multiplicãdorum humorũ causa est quibus triticũ nutriatur cũ hoc sit ⁊ aeris superaddatur frigiditas tenerescit vel tumescit granum atq; mollescit. Interiora eius exterioris aeris frigiditas perforans calorẽ naturalẽ extinguit. hoc medulle minuẽde causa est ⁊ furfuris augendi. Regionis frigide ⁊ sicce cũ niuis abundet et glaciei: aer densissimus ac frigidissimus in ea exorti tritici iteriora penetrat: q: exteriora claudit ⁊ spissat: ⁊ naturalis proinde calor clausus interius exire non sinitur: fitq; hoc causa vt coniunctũ ⁊ ponderosum: medulle sit plurime: corticis pauci: ⁊ ꝑfecte nutrit ⁊ cito digeritur.

¶ De diuersitate eiusdẽ ſm tempus.

Diuersitatũ tritici ſm tẽpus nascentie: eius duo sunt modi: aliquando quippe moderatum est tempus atq; vernale: equale etiam in calore ⁊ humiditate: aliquando ꝙ moderantia deficit in aliquas q̃litates egreditur: aliquando in initio moderatũ in intẽperantiã post in corruptionemq; mutatur. Si moderato triticuʒ nascatur in tempore: in quantitate ⁊ qualitate perfectum erit ⁊ crassuʒ medulle plurime: corticis pauci: si in immoderato exortum imperfectũ erit: ⁊ macrum nutriens male. Intelligim⁹ autẽ hec ex q̃litatib⁹ aeris quẽadmodũ ⁊ regionũ qualitatib⁹ diuersis. Nascit̃ aũt aliquando in tp̃e moderato: sed messis iã ex ꝓprimo tp̃e

graues culmi superuenientibus imbribus humectan-
tur: exterior qz aeris calor ingressus eius desiccat hu
miditatem: fit itaqz ex accidentalibus causis macrum
siccumqz z durum: z est minimū nutribile: ideo patitur
si eodē in tpe calidi venti z sicci flatibus attrectetur.

¶ De diuersitate eiusdē fm vetusta-
tem z nouitatem.

Diuersitatū tritici pro vetustate ac nouita
te sui modi sunt triplices. Vetustū siqdē
ac longi tēporis triticum siccum est z pa-
rum nutrit: ad digerendū etiam durum:
qm̄ cum accidentalē eius humiditatē aeris penitus
calor exhauriat: naturalē quoqz plurimū subtrahit.
Nouū econtra: breuisqz tēporis propter humiditatē
simul ac viscositatē terre humidū est atqz viscosum:
densum: digeri durum z inflatiuū: ventositatē z ru-
gitum faciens ventris. Si aūt sit mediū vt videlicet
neqz vetus sit neqz nouū: humiditas p tēpore inter
multā z paucam media est: exhausta enī humiditate
accidentali substantialē eius partē aeris desiccat ca
lor: propterea hec species media laudabilior existit z
melior: bene nāqz nutrit z cito digeritur: qm̄ qz lon-
ge est a viscositate terre pro tēpore densitatē viscosi-
tatemqz amittit. Aeris vo calor si accidentalē ei9 hu
miditatem exhauserit: substantialē prout expedit tē
perauit: sed tn̄ hoc plus minusve contingit fm quali
bet tēporū qualitatē. Pertractatis diuersitatib9 tri
tici extrinsecus accidentibus: vt de natura eius pro
pria z essentiali subsequamur oportet.

¶ De diuersitate tritici fm substan-
tialem naturam sui.

Secundū sui naturā substantialē triticū in
primo gradu calidū est z humidū z siccum
mediocre: panis ex eo factus calidior est:
calor eius in scdo gradu adipiscit id ex ca-
lore ignis z coctione: testatur hoc elementorū in re-
bus actio. Verbi gratia. Melones cum natura sint
frigidi z humidi in scdo gradu: eorum semen desicca
tum ad solem in fine secūdi gradus efficit siccum. or-
deum z faba in propria natura sue substātie frigida
z sicca est. Si coquant in aqua humiditatē assumūt.
Si igitur siccum ex aqua humiditatē: humidū ex so-
le suscipit siccitatē: necesse est vt calidū ex niue frige-
scat: z frigidū ex igne calescat. Habet preterea gra-
num tritici ppriētatē ab omnibus granis exceptā:
qz nutribilius z laudabilius est: propter similitudi-
nem cōplexionis nostri corporis. habet etiam cū ce-
teris cōmixtā ppriētatē atqz cōmunem: qz videlicet
colatiuū est: mūdificatiuū z lauatiuū: qd pateter de
eius actionibus fm medicinā apparet: ius enī de ei9
farina confectū purgatiuū est pectoris z pulmonis
eorūqz lenit asperitatē. Idē facit si ptisanā faciamus
sicut de ordeo fieri solet: z plus ordeaceo ad tussim
z sputū z fluxum sanguinis valet: z si coquat cū oleo
z duro superponitur apostemati dissoluetur: z si ace
to mixta z melle pustulis apponat q nascunt in facie
amouent. Cū aqua z ruta si coquat z mamille super
liniatur dure propter lactis coagulationē interius:
in mollitiē duricies cōmutabitur. Temperata cū suc
co iusquiami z cataplasmate ex ea super neruos fa
cto: humores nociuos descēdere phibet. Granū ma
sticatum cum saliua hominis apostemati qd ex rabi
di canis morsu contingit: superpositū morbū fugat.
De grano oleum factū ad impetiginē z serpiginem
auferendā valet: ante tn̄ eorum locus aspero fricetur
pāno: post oleo superungat. De tenuissimo pulue-
re qui ex molēdino eijcitur: ius si fiat: ad fluxum san
guinis z sanici per os eiectum z emptoicis valet.

¶ De propria z essentiali natura tritici.

Nature cortex triticeus calide z sicce z cola-
tiue ac mundificatiue: magis qz farina. nu-
trimentū tamē ei9 paruissimū est. In aqua
calida missus: z perfricatus atqz colatus z
coctus vt ius inde fiat: z pectora: z pulmones a visco
sis humoribus purgat: z si vice aque mittatur in la
nutribilior fit: z ex stomacho eijcitur cito. Si furfu
ris aceto mixti cataplasma calidum vulneribus z pu
stulis z scabici adhibeas: valet atqz mundificat. S
cum vino aque mixto coquitur: z cataplasma de e
mamille propter lactis coagulationem dure super-
ponitur dissoluit. valet idem ad serpentis morsum
Tritici recētis z noui nutrimentū paruum existit: z
crudū phlegmaticū z inflatiuū rugitū z dolorē late
ribus cōmouet: z in putredinē cito conuertitur. ma-
nifestat hoc qd videmus in lūbricorū z cucurbitino-
rum generatiōe: quare granū assatū ad ignē magis
nutrit: ventositatē minus facit z stipticū est: in aqu
coctum grauissimū est z inflatiuū: digestionē duram
z rugitū mouet: humores densissimos generat z vi-
scosos: maxime si granū est farine multum: furfuris
paruz habens: si tamen bene digeritur multū nutrit
z membra confortat z tarde egerit: ppterea opor-
tet dare eis qui magnis laborib9 exercitantur.

¶ De pane triticeo.

Panem triticeum calidiorem diximus esse
alijs: diuersa tamē eius sunt nutrimenta
quattuor modis. Vno propter farinam
vnde factus est. Secundo ex artificio sui
Tertio ex igne vbi coctus est. Quarto pro qualita-
te qua sumitur. Farina trib9 modis dispartitur: pri-
mus per essentiam suā: secūdus pro qualitate moli-
tionis sue: tertius fm breuitatē: aut fm longitudinē
tēporis ex quo mola cōtrita est. Essentie tritici mo-
dus in duos contrarios diuiditur modos: aut enī
viscosum z graue: z medulle multum: corticis pari
habēs: nutrimentū eius multū: egestio eius a stoma-
cho tarda: digestio ei9 dura est. Eius nutrimēti mul-
titudinum duplex est causa. Prima quidē qz mēbra
quantitatē multam ex eo recipiūt propter medulle
multitudinē. Secūda qz in eis ppter viscositatem z
duriciē suam diutius demorat. Tarditatis rursus
eiectionis a stomacho vel intestinis: duplex est cau-
sa. Vna quidē qz ex eo nō multā recipiūt quantitatē
intestina: mēbra quippe ei9 plurimū quātitatis assu-
munt: vnde necesse est ne intestina grauata cogatu
ad egerendū. Altera causa qr furfuris parum habet
qz pro sui natura excolet z purget: vnde Rufus: pa-
nis quanto mundior est: tanto pluris est nutrimenti
z durior

⁊ durioris egestionis tardiorisq; digestiõis. Leuis eñ farina ⁊ rara medulle pauce: cortici plurimi: paꝝ nutrit: egredit̃ facile: leuiterq; digerit̃. Paruitatis nutrimẽti ei⁹ duplex est causa;. Prima quidẽ ꝙ quãtitas ex ea parua membris accedit propter furfuris ⁊ corticis multitudinẽ. Secũda qm̃ mora eius in mẽbris parua est: farina leuitatis causa est: facilis autẽ eiectiõis ex intestinis bifaria ratio est: cũ enim membra parũ recipiãt: magna pars intestinis accedit: vnde grauata cito cogunt̃ egerere. Rursus cũ colatiue sit cortex nature: abundantiã ei⁹ facile intestina ejiciunt. Singuli eñ duoꝝ modi in quattuor diuidunt̃ modos. Est eñ cũ subtili simul adepto cortice: grossum ⁊ densum relinquitur quod simila appellatur. Est etiam cum grosso ⁊ tenui relicto solum abjicit̃ furfur. Est cum nimiũ grossum furfur ⁊ simila relinquunt̃. Est cum simila sola ablata: furfur remanet et subtile. Prim⁹ ṽo horũ ⁊ quartus cõtrarij sunt: primus enim est nutribilissimus ⁊ durus ⁊ ad digerendu; tardus. Quartus minime nutrit: leuis est: ad digerendũ facilis. Secundus ⁊ tertius medij.

¶ De diuersitate farine.

Diuersitates farine ex molitione bifariã diuidunt̃. Est mollis pfecte trita ⁊ tota equalis: huius in stomacho conuersio facilis est: nutrimentũ plus. Est cũ nõ perfecte trita: nec tota equalis: s; partim grossa partim tenuis. hec itaq; propter molitiones diuersas demorat̃ in stomacho: ⁊ est digeri dura ⁊ egeri tarda. Diuersitatũ farine ẽm tempus triplex est modus: aut vicinu; est moliticei: aut loginquũ: aut mediũ. Que vicini est tẽporis calefacit corpus: ventremq; cõstipat. Igneã autem naturã ex molendini volutione adepta est: vnde stomachũ calefacit: ⁊ egestiõis humiditatem exiccat. Que ṽo longinqui est temporis: epar calefacit ⁊ a stomacho ejicitur. Que eñ medij est temporis: prefatarum est media potestatum.

¶ Dubitat̃ vtrũ ista scientia sit theorica: aut practica. Dico ꝙ nec est pure theorica: nec pure practica: imo mixta de theorica ⁊ practica: q: ista sciẽtia de dieta inquãtũ docet cognitionẽ de hmõi dietis est theorica: inquãtum ṽo adaptat corpori hũano est practica. ¶ Querit̃ vtrũ triticũ sit cibus appropriatus homini sicut glans ⁊ fructus porco: videt̃ ꝙ sic: quia dicit Aristo. in ethicis: ꝙ homo nõ est aĩal pigrum: vnde nõ est peioris cõditionis ꝙ̃ alia aĩalia immo melioris ergo cũ alia aĩalia habeãt nutrimentum sibi appropriatu;: ergo ⁊ homo cũ sit nobilissimũ aĩal: habebit nobilissimũ nutrimentum ei appropriatum: sed hoc est triticum vt dicit auctor in littera: g̃ triticũ est cibus hoĩ appropriat⁹. Itẽ essentialius cõparatur cibus ad hoiem ꝙ̃ potus: sed potus sicut vinũ appropriat̃ hoĩ: igitur ⁊ multomagis cibus qđ est triticũ. Nã cibus attrahitur ad nutriendũ ⁊ alterandum: ⁊ potus solum ad alterãdũ. Itẽ duplex est appetitus in hoĩe. s. naturalis ⁊ aĩalis: sed dicit phs ꝙ potẽtie rationales se habent ad opposita: naturales ad vnũ solũ: g̃ appetitus naturalis se habet ad vnũ solũ cibũ ⁊ hoc erit triticũ. In contrariũ est auctor determinãs de infinitis dietis respectu corporis hũani. Itẽ dicit phs in libro de plãtis: ꝙ oĩs plãta ordinatur ad hoiem: ⁊ hoc quãtũ ad fructũ ⁊ folia ⁊ semen. et similiter omne aĩal ordinatur ad hoiem: igit̃. Itẽ dicit Auicen. ꝙ oĩa q̃ agũt a proprietate agunt occulte: vt scamonea attrahit choleram: ⁊ adamas ferrum: ⁊ hoc a virtute occulta: sed nutrimẽtũ nõ agit occulte in corpus humanũ: immo manifeste ipsu; augendo ⁊ alterãdo: g̃ nõ appropriat̃ homini cũ illa q̃ appropriant̃ agãt occulte. ¶ Querit̃ vlteri⁹ quare alia aĩalia sunt contenta vno cibo: hõ aũt omnes sibi appropriat. Respõdetur ad istud. Causa prima est: q: omĩa ordinant̃ ad hoiem ratione sue nobilitatis: non aũt sic alia ad aĩalia. Secunda cã est: q: distinctio ꝑ cõplexiones maxime est in hoĩe. vnde quidã est cholericus: quidã melãcholicus: quidã phlegmaticus ⁊c. nõ sic vero est de alijs aĩalibus: immo porcus semper est phlegmaticus: ⁊ omnis bos melancholicus: ideo fiũt diuersium nutrimentũ homini. Tertia cã est: q: homo sequit̃ appetitũ aĩalẽ qui est in hoĩe diuersus: q: mõ appetit cholericũ cibũ: modo phlegmaticũ: igit̃ sibi nullũ appropriauit. Nã potẽtie aĩales se habẽt ad opposita: ⁊ nõ naturales quibus solũmodo appetũt bruta: igitur. Ad questionẽ dico ꝙ homo nõ appropriauit sibi nutrimentũ. Ad primũ cõtrariũ dico ꝙ plus valet ad oppositũ ꝙ̃ ad propositũ: q: eñ homo est aĩal nobilissimũ ꝓpter hoc nullũ nutrimẽtũ sibi appropriauit. Ad scõm dico ꝙ nõ appropriauit sibi vinũ: immo sunt homines q̃ abhorrent vinũ: ⁊ multe sunt aues q̃ bibũt vinũ. ¶ Et si querat̃ quare quidã abhorrẽt vinũ. dico ꝙ h̃ est ꝓpter malã cõplexionẽ calidã ⁊ siccã stomachi: ⁊ distrasia naturalis appetit cõtraria: vt dicit Gal. que igitur appetit frigidũ ⁊ hũidũ. Secũda cã potest esse debilitas cõtexture ipsius stomachi: ⁊ cũ vinũ sit incisiuũ nocet stomacho debiliter cõtexto. Tertia causa est passibilitas capitis: q: aliqui habẽt caput adeo debile ⁊ passibile ꝙ statim ledit̃ a vino: igit̃ abhorrent vinũ: q: stomachus cõpatitur cerebro cũ habeat colligãtiã cũ eo. Quarta cã potest esse ꝯsuetudo: q: qdã nutriũtur in terra nõ vinosa: igit̃ Ad tertium argumentũ dico ꝙ quidã homines reguntur a natura sola: ⁊ tales nõ se habẽt ad opposita: sed quidã regũtur a natura ⁊ ab aĩa: ⁊ tales se habẽt ad plura ⁊ opposita.

¶ Tertio dubitat̃: vtrũ granũ nutriat corpus humanum: ⁊ apparet ꝙ nõ: q: nutritio sit per cõueniẽtiã ad naturã humanã: sed aĩalia maiorẽ habẽt cõuenientiã cum natura humana ꝙ̃ terrenascẽtia: ⁊ tamen quedã aĩalia nõ nutriũt homines: vt bufones: igit̃ nec granum. Item quedam generantur ad generationem ita ꝙ non ad nutritionem: vt sperma: ⁊ quedã ad nutritionẽ ⁊ nõ ad generationẽ vt lac: sed granum ordinatur ad generationẽ: ergo nõ ad nutritionẽ. In cõtrariũ est auctor in littera loquẽs de tritico. Ad primũ dico ꝙ quedã conueniũt cum natura humana in forma specifica: ⁊ talis cõuenientia nõ facit nutritionem: immo oportet ꝙ talia que sic cõueniũt spolientur sua forma anteq̃ nutriãt: ⁊ sic obijcis. Est alia cõuenientia in proprietate ⁊ substantia: ⁊ talis facit ad nutritionẽ: vt granum. Vel dicendũ ꝙ tu bene obijceres si tu cõparares optimũ in genere aĩalium ad optimũ in genere granorũ: sed q: tu cõparas pessimum in genere aĩaliũ ad optimũ in genere granoꝝ: ꝓpter hoc non valet. Ad secũdum dico ꝙ verum est respectu eiusdem: vnde granũ illud qđ ordinat̃ ad generationẽ alterius: non ordinat̃ ad nutritionẽ illius grani: sed tamẽ nihilominus potest ordinari ad nutritionẽ hoĩs. Vel dicẽdũ ꝙ quedam ordinantur ad generationem respectu diuersorum: vt vitellum. ¶ Et si tu queras quare illa que ordinãtur ad generationẽ possunt ordinari ad nutritionẽ: s; illa que ad nutritionẽ: nõ ordinãtur ad generationẽ. Solutio: q: plus est regenerare ꝙ̃ nutrire: ⁊ nõ ecõuerso: vnde si aliquid põt generare: ⁊ nutrire: ⁊ nõ ecõuerso. ¶ Quarto queritur: vtrũ granũ siue triticũ melius nutriat ꝙ̃ alia cibaria: videtur ꝙ nõ: imo peius: q: dicit ysaac: nutrimẽtũ bonũ vel malũ est ꝓpter approximationẽ ad naturã hũanã: sed multa cibaria magis approximant nature humane ꝙ̃ triticum: sicut sunt carnes: igit̃. Probatio minoris: q: ysaac in dietis vniuersalibus infert ꝙ elementum distat ab homine per quattuor conditiones: ⁊ terrenascens per tres: sed animal nõ distat ab homine nisi per vnã: igitur. Itẽ dicit Gal. ꝙ nutritio est pfecta assimilatio nutrientis cum nutrito: sed caro est calida ⁊ humida in secundo sicut ⁊ natura humana: triticum ṽo in primo: igitur. Contrarium videtur velle in littera ysaac. Ad hoc dico ꝙ sine dubio caro meli⁹ nutrit ꝙ̃ triticũ: quod concedo vt probant rationes. Ad auctoritatem dico ꝙ ipse loquit̃ respectu aliorũ granorum: quia ipsis melius nutrit.

¶ Quinto queritur: vtrū triticū melius nutriat alijs granis: videtur ꝙ nō: q: vt dicit Gal. nutritio est assimilatio nutriti cū nutrito perfecta: sed quedā grana melius assimilantur nature humane: vt ciceres qui sunt ca. ⁊ hu. in secundo gradu sicut ⁊ natura humana: triticū vo in pmo gradu: igitur. Itē qḋ magis augmentat coitū: melius nutrit. Probatio: q: dicit Auicen. ꝙ sperma est superfluitas cibi vltimi: ⁊ nō est superfluitas impuritatis: immo puritatis: vnde qḋ relinquitur nutritiue: mādatur generatiue: sꝫ ciceres magis augmētant coitū. ⁊ fabe similiter: vt volūt auctores: igitur. In contrariū. Itē triticū plus habet de farina ⁊ minus de cortice q̄ aliud granū: ⁊ ratione farine nutrit: ergo melius nutrit: qḋ cōcedo. Unde triticū meli⁹ nutrit q̄ alia grana: tū quia similius nature humane: tum q: plus habet de medulla ⁊ minus de cortice: idest plus de puro ⁊ minus de impuro: ⁊ ista faciūt ad nutritionem: q: nutritio nihil aliud est q̄ additio quanti ad quātū: ⁊ quantum nihil aliud est q̄ substantia. Ad argumentū dico ꝙ ciceres sunt similiores nature humane in cōplexione: ⁊ cōplexio nihil facit ad nutritionem: sed triticū plus assimilatur nature humane in proprietate ⁊ substantia: ⁊ ista faciunt ad nutritionē. Ad secundum dico ꝙ coitus multis modis augetᷣ. Quādoq; per virtualē impressionē: vt imaginatio alicuius puelle: ideo dicit phs in de aīalibus: ꝙ puelle de nouo coeuntes nō possunt abstinere a coitu: q: sunt bone memorie: ⁊ sepe recordātur delectationē quā habuerunt in coitu: vnde ardenter eū appetūt. Alio modo materiam coitus generando: vt cibaria cito digestibilia: vt pulli: perdices: oua sorbilia ⁊c. ⁊ isto modo verum est ꝙ illud quod plus augmentat coitū plus nutrit: ⁊ hoc modo triticū melius nutrit q̄ ciceres ⁊ fabe. Tertio modo augmentatur coitus propter malā cōplexionē calidā ⁊ siccā existentē in corpore ⁊ ipsum stimulātē: ⁊ hoc dicit Gal. in tegni. ꝙ cōplexio cali. ⁊ sic. maxime est venerea. Quarto modo augetur coitus ventositatem generando: ⁊ hoc modo legumina ⁊ omnia inflatiua: vt ciceres fabe: et hmōi augmentant coitum: et talis augmentatio coitus nihil facit ad nutritionem: q: erigit virgam solū. Quinto modo augetur coitus per humorum ebullitionem ⁊ per consequens fit titillatio: ⁊ ista nihil facit ad nutritionem.

¶ Secundū sui naturalē substantiam triticum ⁊c.

¶ Superi⁹ determinauit auctor de tritico in via diete: nunc in via medicine. ¶ Queritur vtrum grossum ⁊ densum: aut subtile vel rarum melius nutriat. videtur ꝙ rarum leue melius nutrit: q: habentiū symbolū facilior fit trāsitus: sed triticū subtile ⁊ rarum citius digeritur in stomacho: et maiorē habet conuenientiam cum corpore humano: vt volunt auctores: igitur melius nutrit. Item caro pulli melius nutrit q̄ caro bouis: igitur. In contrarium est auctor in littera dicens: ꝙ grossum melius nutrit q̄ leue. Item granum grossum plus habet de medulla. Ad hoc dico ꝙ subtile plus nutrit naturaliter: q: cito in substantiam aliti conuertitur: ⁊ dissoluitur cito a membris: grossum vo triticum plus nutrit ⁊ melius accidentaliter: q: tarde cōuertitur: et tarde a membris dissoluitᷣ: ⁊ istā distinctionē innuit auctor in littera. Unde caro bouina plus valet ad cōfortādū virtutē ⁊ sustenandū: sed caro pulli plus in regimine sanitatis ⁊ naturaliter. ¶ Queritur vtrū triticū subtile plus valeat in regimine sanitatis q̄ grossuꝫ: vt dicit ysaac in littera: sꝫ grossum plus in confortatione virtutis. Probatur ꝙ sic: quia ysaac inferius ⁊ in dietis vniuersalibus dicit ꝙ pisces squamosi plus valēt in regimine sanitatis q̄ nō squamosi: quia per squamas mundificantᷣ a supfluitatib⁹: igitᷣ. similiter ⁊ triticū subtile ⁊ leue plus habet de cortice: ⁊ minus de medulla: ⁊ magis depuratū est: q: in cortice cedit tota supfluitas: non sic est grossum. ¶ Et nota ꝙ triticū grossum min⁹ habet de superfluitate: vt de cortice: sꝫ illa superfluitas nō cedit in nutrimentum: ⁊ q: medulla grossi tritici magis est impura q̄ medulla subtilis: ideo minus valet in regimine sanitatis. ¶ Nota vlteri⁹ ꝙ aliqḋ resistit causis egritudinis dupliciter. Uno modo membra confortando: ⁊ sic grossum triticū plus resistit subtili: ⁊ hoc per accidēs. Alio modo cōfortādo calorē naturalē ⁊ spiritū qui sunt delatores virtutū: ⁊ virtus est illa que curat morbos: ⁊ hoc modo subtile plus resistit: q: cito conuertitur in substantiam mēbrorꝫ. ¶ Nota vlterius ꝙ animalia meliora sunt in illo tēpore in quo abūdat plus suū nutrimentū si illud sit bonū: vnde si in hyeme nutriantur bono nutrimento vt grano: meliora erunt q̄ in estate si nutriantur herbis: similiter licet grossum triticum plus in medulla abundet q̄ subtile: tamen medulla subtilis sanior est grossi. ¶ Nota ꝙ duplex est humiditas. quedā naturalis in terra: ⁊ talis est mater plantarꝫ. Alia est accidētalis ⁊ superflua sicut ex abundātia aquarū: ⁊ talis impedit plāte multiplicationē ⁊ de tali loquitᷣ palladi⁹. ¶ Nota ꝙ aīalia digerūt a calore naturali intrinseco: ⁊ talis fortis est in hyeme pp̄ter clausionē pororꝫ: sꝫ nutrimētū plāte digeritᷣ a calore extrinseco: vt a calore solis ⁊ celesti q̄ fortior est in estate. Dicit phs in de aīalibus: ꝙ aīalia rare cōpositiōis: vt homines in regiōe calida male degunt: vñ parui sunt ⁊ parū viuūt: sed aīalia dure cōpositiōis: vtpote melācholica vt asini: ⁊ mule magna sunt ⁊ diu viuunt. ¶ Queritᷣ quare segetes sunt ita breuis vite: q: nō durāt nisi p vnicū annū in vita sua supra terrā. Causa hui⁹ sm pbm: q: segetes inter ceteras plātas maxime fructificāt. vnde vnica palma bene defert centū grana ⁊c. ideo multū expendunt in sua fructificatione de humido radicali: ⁊ vita cōsumitᷣ per cōsumptionē hūidi radicalis. Item cōfirmatᷣ hoc per pbm in de aīalibus dicentē: ꝙ mulier multū generās vel pturiēs est breuioris vite q̄ nō generās: ⁊ similiter gallina multū ouās. Scḋa cā est q: seges est parue virtutis: vnde habet stipitē longum ⁊ gracilē: ⁊ hoc debilitati virtutis attestatur. vnde dicit phs in de aīalibus: ꝙ aīalia extremitates longas ⁊ graciles habētia semper habēt fluxū vētris: vt ardee ⁊ grues. Tertia cā est raritas ꝯpositiōis: vñ dicit phs ꝙ est lōgioris vite q̄ alia aīalia: q: est durioris ⁊ solidioris cōpositionis. Hoc idē vult giraudus: q̄ dicit ꝙ rustici diutius viuunt magnatibus: q: fabis glandibus ⁊ castaneis ⁊ carne bouina nutriuntur que sunt tardioris dissolutionis q̄ carnes faciles nutritionis quibus milites nutriuntᷣ. ¶ Queritur cui⁹ cōplexionis sit triticū: ptꝫ ꝙ frigide ⁊ sicce complexionis: q: vt dicit phs in de plantis. Oīs plāta generatᷣ ex humido aquoso et sicco terreo: sed ista sunt frigida: igitᷣ. Itē phs dicit. iiij. metheororꝫ: ꝙ in omni mixto generato citra mediū dominantᷣ elementa grauia: sed triticū est hmōi: igitᷣ. Sꝫ elemēta grauia sunt aqua ⁊ terra q̄ sunt frigida: igitᷣ. Et oē mixtū seq̄tur naturā dominātis in eo. In cōtrariū est ysaac ī littera. Itē oē maturatiuū est calidū: vt dicit Auicē. sed triticū valet in maturatiōe apostematū: vt vult Auicē. igitᷣ est calidū. Itē dicit ysaac in littera: ꝙ triticū habet similitudinē cū natura humana q̄ est calida: igitᷣ. Itē Gal. in de simplici medicina dicit: ꝙ oē oleaginosum est calidū: sꝫ frumētū est oleaginosum: q: in infra determinat de oleo facto ex tritico. igitur. Ad hoc dico ꝙ vno modo est calidū: ⁊ alio mō est frigidū. vñ de cōplexiōe distinguo. Q: q̄dā ē cōplexio rei materialis mixte q̄ ꝯsequitᷣ rē rōne suorꝫ ꝯponētiū materialiū: ⁊ sic quodlibet terrenascēs est frigide cōplexiōis: ⁊ pip qḋ est calidū in q̄rto quātū ad hᷣ ē frigidū. Itē ē alia ꝯplexio formalᷣ: q: q̄dā est cōplexio formalis q̄ debetᷣ mixto inquātū viuēs: ⁊ sic oē mixtū est cal. ⁊ hu. cū vita stet in cal. ⁊ hu. ⁊ de istis nō loq̄tᷣ medicus: sꝫ phs. Itē ē alia cōplexio formalᷣ q̄ debetᷣ mixto nō inquātū est viuēs: sꝫ inquātū est mixtū: ⁊ de tali loq̄tur medicus. ⁊ loquēdo de tali triticū est cal. ⁊ hu. q: sua medulla rōne cui⁹ nutrit: est ca. ⁊ hu. ⁊ vnūquodq; denoīatᷣ ab eo qḋ hꝫ in cētro: vñ a cētrali ꝯplexiōe dᷣ tale vel tale. Ad scḋm argumētū: q: obijcis de humido materiali: ⁊ tale hūidum nō ponit cōplexionē in mixto: sꝫ solūmō illud qḋ formaliter dñatur in eo inquātū est mixtū: ⁊ inquātū nutrit: ⁊ q: rōne medulle nutrit: igitᷣ. Et ista distinctio cōplexionū locū hꝫ in multis: igitur bonū est retinere eam.

¶ De diuersitate panis.

Diuersitatuꝫ panis ex artificio sui duo sunt modi: aut ex forma: aut ex artificio. forma aūt triplex est: aut magna: aut parua: aut media. Magna medulle plus habet corti

cē subtilioꝛē ⁊ durioꝛē: coꝛtex ꝓpterea parū nutrit: q: ad digerendū durus: humiditatē egestionis exiccat: vnde ⁊ vētrē constipat. Medulla grossa est viscosa ⁊ humida. vnde est inflatiua phlegma viscosū generās. Panis parui ⁊ subtilis interioꝛa ignis ꝑfoꝛat ⁊ humiditatē medulle exiccat: vnde parū nutrit ⁊ tarde egeritur: ⁊ ventrē ꝯstipat: pꝛecipue si frigidus sit ⁊ ex vno vel duobus diebus a coctiōe lōginquus. vnde Hippocrates: panis magnꝰ ⁊ grossus medulle est multe ⁊ nutrimenti pluris ventrē soluit. Panis paruus ⁊ tenuis medulle est pauce: nutrimēti pauci egestio eius tarda: ventrem constipat. Qui vo mensure medie: in foꝛma medie est potestatis.

De artificio panis.

Artificiū panis in quattuoꝛ diuiditur modos. Est panis quantū expedit fermēti habens ⁊ salis: ⁊ bene cōfectus: ⁊ sicut opoꝛtet coctus. Est parū fermentatus atqꜫ confectus: ⁊ in ceteris a necessaria temperātia imminutus. Est fermētū ⁊ sal vltraqꜫ satis est habēs. Est azymus panis ⁊ sale carens. Qui moderatus fit in omnibus supꝛadictis in stomacho ꝑfecte digeritur: ⁊ sanguinē in coꝛpoꝛe clarissimū generat: vnde nature cōfoꝛtat actionē: ꝓpterea cōmodus est eis: qui in quiete sunt ⁊ delitiarū delectatione: ⁊ eis quoꝝ digestio defectū patit: vt senioꝝ ⁊ egritudinē exeuntiū. Ars ei exhibita exterius sufficit nature interius laboꝛanti. Exercitantibus aūt ⁊ laboꝛātibus incōueniēs est pꝛopter suā subtilitatē ⁊ facilitatem dissolutionis ex membꝛis eoꝝ. Panis fermentatus ⁊ salis parū habens nec bene coctus: viscositatē creat ⁊ grossitiem: vnde durioꝛ est tardioꝛqꜫ pꝛioꝛe: propter hoc aptus est exercitantibus: abundātie caloꝛis eoꝝ est cū foꝛtitudinis digestiōisqꜫ. Qui fermēti supfluū salisqꜫ habuit: parū nutrit ⁊ nō cōfoꝛtat: virtus em̄ salis humiditatē eius exiccat: fermentū cōiunctionē eius rarificat. Azymꝰ minime nutrit ⁊ durissime digerit: pꝛopꝛietatē habet oppilationē ⁊ vētositatē generādi: id circo oībus naturis incōueniēs est: nisi raro eis qui maximis laboꝛibus exercentes sunt vt messoꝛes.

De diuersitate foci.

Focus duobꝰ modis ē diuersus. Aut ex natura sui: aut ex artificio cocti panis. Ex sui natura tripliciter: aut em̄ magnus est ⁊ foꝛtis: aut debilis ⁊ leuis: aut mediocris. Magnus ⁊ foꝛtis desiccat ⁊ indurat exterioꝛa panis. mica vo non bene cocta remanet: q: coꝛtex velociter induratus nō permittit focum penetrare ad interioꝛa. Inde duabus de causis est illaudādus: vel q: coꝛtex est durus ⁊ inde nō nutriēs interioꝛa: vt feruoꝛe incēsus: vel q: viscosa est ⁊ grossa mica: ⁊ ita vtrūqꜫ indigestum diuersoꝝ humoꝝ est generatiuū. Durities coꝛticis ex incēsiōe sui siccissimū sanguinē parit: ⁊ cōstipat vētrē. viscositas ⁊ grossities mice hūoꝛes crudos ⁊ phlegmaticos faciunt: ⁊ solutiones vētris adiuuant. Debilitas foci ex defectione sui penetrare interioꝛa pigrescit: vnde diutius habet immoꝛari. Si em̄ anteqꜫ coctus sit extraxeris: viscosus erit: foꝛtiter digerentibus ⁊ exercitantibus tantū necessarius: si vsqꜫ coquatur dimiseris: siccus ⁊ durus erit digestioni ⁊ stipticus. Mediocris temperatus focus: q: totum coꝛpus panis equaliter perfoꝛat: laudabilis est: vnde perfecte ⁊ fm̄ ꝙ opoꝛtet coquitur: hic autem vtilis est quietis ⁊ delicatis: ⁊ quoꝛum virtus deficit sicut in senibus ⁊ ex egritudine resurgentibus.

De artificio panis iterum.

Ex artificio duo modi sunt. Aut in furno: aut sub testis. In furno si sit ⁊ fm̄ ꝙ opoꝛtet decoctus: bene digeritur ⁊ penetrat: focus totū panis coꝛpus ⁊ mica cū coꝛtice excoquitur. Sub testis peioꝛ est: quia focus tantum in vna parte operatur: altera vo grossa ⁊ viscosa permanet: ⁊ ideo ad digerendū durus est. Si ergo sepe cōedatur: post multum tempus inflationem ⁊ doloꝛem lateris generat. Similiter aūt subtus carbones vel cineres coctus: velociter desiccatur extrinsecus. Intrinsecus vo grossus remanet ⁊ viscosus: ⁊ multum cineris ⁊ terre ei admiscetur: maxime autem si ligna mollia fuerint ⁊ cito incendantur: vnde inflationes membꝛoꝛum ⁊ grauitates ⁊ visus obscuritates faciunt.

De diuersitate panis ex qualitate ⁊c.

Diuersitates panis ex qualitate accipienda quattuoꝛ sunt. Alius calidus accipitur fm̄ ꝙ a foco egreditur. Alius frigidus si tamē eadem die comeditur. Alius post vnum vel duos dies. Alius postqꜫ siccissimus est. Calidus aūt magis nutritiuus digestiuus ventris penetratiuus: q: mollis est ⁊ cito dissoluitur: sed a stomacho ⁊ intestinis eijci durus accidentaliter: nō naturaliter a stomacho: q: nō descēdit inferius propter leuitatē suā. ab intestinis: quia tātum venas inde penetrat vt ad intestina parum transeat ⁊ grauet ea. Accidentaliter autem dico: quia naturaliter ventrem humectat: feces dissoluit. Qui autem eadem die comeditur: minꝰ est nutritiuus: velociter digeritur: tarde descēdit: q: intrinsecus infrigidat: ⁊ poꝛis clausis ⁊ caloꝛe reclusō: interius remanet fumus: ⁊ inde exire non potest poꝛoꝝ oppilatione: ⁊ reuertēs inuenit aliam fumositatem: quibus grossities vētositatis ⁊ inflatiōis conficitur: ⁊ inde durus ⁊ indigestus ⁊ inflatiuus stomacho reddit. Qui post pꝛimū diē vel secundū accipit intus ⁊ exterius frigiditas dominat: hic laudabilis est nutrimēti: ad cōparationem tamē calidi minoꝛis ⁊ velocius a stomacho dissoluitur: ⁊ intestinis cito eijcit a stomacho: q: neqꜫ grossus neqꜫ viscosus ab intestinis qm̄ dure penetrat venas: vnde adunatꝰ grauat intestina ⁊ eijcit. Siccissimus rarus est ⁊ leuis cū ablate hūiditatis: vñ humiditatē desiccat: dure a stomacho eijcit: cū diu opoꝛteat imoꝛari: vt infundatur cū sue siccitatis: ⁊ inde generatur sitis ꝓpter desiccationē stomachi: ⁊ multa humiditas vt infundat est necessaria: egestionem desiccat: vētrem cōstipat.

De fermento.

Fermentum diuersis compositum vtribꝰ existit: caloꝛē habet paruū ⁊ frigiditatem vnde subtilē habet virtutē humoꝛes coꝛpoꝛis ex interioꝛibus extrahendi: ⁊ si cum

sale τ oleo temperatū carbunculis apponatur: maturat τ aperit.

¶ De tri.

Tri grossuz est τ viscosuz: ad digerēdū durum: vētris cōstipatiuū: viā epatis τ splenis oppilat: lapidē in renibus generat et in vesica: qm̄ factum est ex massa azyma nec sal habēte nec cocta. Quādo tm̄ digerit: in corpe grossum sanguinē generat: sed ex aqua nisi coquat hūiditas adipiscit: vnde humi. τ cali. plus autē hu. Inde pectus humectat: τ valet ad tussim τ ad dolorem pulmonis qui ex paruo calore τ siccitate natus est: si cū portulaca coquatur: aut bleta: aut crisolocāna: aut cucurbita: emoptoicis valet: sanis aliquādo cū oleo comestū: aut cū amygdalis: aut cū carne galline: vel alia pecorina siue porcina multū nutrit: hūores tamen viscosos generat τ oppilationē facit. Qui vero ne sibi modo aliquo noceat: curā gerit: mentā origanū aut calamentū τ merū vinū bibat aut mellicratum: cum aromatibus vel zinzibere conditum.

¶ De zipulis.

Zipule grossus est cibus ex causis duabus: epati nocent splenīq ac renibus: vna propter viscositatē olei: altera propter viscositatem farine. Ideo phlegma grossum generāt τ viscosuz: τ venarū viam oppilāt: τ epatis. Qui aūt hec nocumenta pauent: eas cū melle māducent. Epatici autē τ splenetici ab eis se caueāt precipue.

¶ De grano fracto.

Granū fractū τ simila si cū lacte coquant: sāguinē laudabilē generāt τ nutrimentū multū: si tamē sepe sumant oppilationē epatis faciūt: τ duritiē splenis: lapidē i renib⁹ τ vesica: maxime si renes calidi inueniātur naturaliter siue accidentaliter.

¶ De amido.

Amidū siccū est τ frigidū: durū ad digerendū: digestū tamen nō malū generat sanguinē: sed viscositatē quandā habet ppterea asperitatē lenit pectoris τ pulmonis: τ solidatiuū est vulneris corꝫ. Et si cū aqua coquat τ zuccara τ amygdaleo: multū valet ad tussim siccam: τ ad humores qui tenues sunt: τ a capite in pulmonē pectusq descendunt. Aliquando coctuz cū simila bū nutrit: τ sanguinē gn̄at tēperatū: sepe tamen acceptum lapidem in renibus τ vesica creat pcipue si calidos inueniat renes naturaliter siue accidentaliter: valet autē ad reprimendos humores in oculos descendentes et ad vulnera in eis nascētia si oculorum mixtum sit medicine.

¶ Superius diuersificauit panem quantū ad suā substantiam: in ista a parte sui artificij. ¶ Queritur quod est calidius: aut triticum natum in regione calida aut frigida. Dico ꝙ triticū simpliciter natuz in frigida regione calidius est nato in calida: q: in calida regione aeris caliditas consumit humiditatē naturalē in qua radicatur calor naturalis ipsi⁹. Sed in tritico nato in frigida non ita cōsumitur humi. naturalis: immo pori clauduntur ratione frigiditatis regionis: τ per cōsequens fortificatur calor naturalis interius. Et p solutione argumentorū que possent fieri: nota ꝙ simile adueniens suo simili in puncto auget illud: sed si sit dissimile destruit τ corrūpit: τ sic intelligit Hippo. Et etiā cōfirmat p Aristotelem in lib. de generatione dicentem ꝙ maior flamma offuscat minorē. Idē Hippo. Duoꝝ dolorū maior denigrat alterū ꝛc. Similiter dico licet calor celestis sit similis calori naturali ipsius tritici: tn̄ q: est excedens diminuit humidū radicale ipsius tritici: τ per cōsequens calorē innatuꝫ. Aut aliter nota: ꝙ oē simile augmentat suū simile de p se nō tamen de per accidēs: immo destruit cōsumēdo humidū radicale. ¶ Nota vlterius ꝙ cortex tritici est calidior in calida regione ꝙ in frigida: q: cōtinens immutat contentū a suam crasim: τ cortex immediate exponit calori solis: vnde cortex in calida regione est magis absterfiuus: q: magis calidus τ siccus: sed nō est sic de medulla: q: nō exponitur aeri. ¶ Nota vlterius ꝙ calor celestis confortat naturalem si ille calor naturalis sit debilis: sed si sit fortis, nō. vnde agēs inueniens resistens fortius imprimit: τ hoc est qd̄ dicit phs in quarto metheororꝫ. ꝙ aqua calida citius cōgelat a frigiditate aeris. Et vltra nota ꝙ aliquid fortificat aliud dupliciter. Uno modo cōfortādo illud. Alio modo debilitādo eius cōtrariū. Isto secūdo mō cōfortat calor naturalis in hydrope a calore celesti: q: calor celestis diminuit hūiditatē aquosaꝫ ipsi⁹ hydropisis: cōtra quā pugnat calor naturalis. Aut aliter nota ꝙ calor naturalis confortatur a celesti quādo calor naturalis agit supra materiā morbi hydropisis: ſꝫ nō supra nutrimēti materiā: immo debilitatur citius. Et quia in tritico calor naturalis agit in materiā nutrimenti: propter hoc debilitat celesti: ſꝫ in hydrope calor naturalis agit i materiā morbi idō iuuatur a celesti. Et ratio huius est: q: cū digestio nihil aliud sit ꝙ preparatio male materie ad expulsionē: τ calor naturalis supra materiā morbi operās intendat ipsam digerere τ diuidere: τ postea eā expellere: cū calor celestis subtiliet eā τ habilitet eā ad expulsionē: propter hoc dico ꝙ confortat τ adiuuat naturalē supra materiā morbi: ſꝫ supra materiam nutrimenti impedit: q: aperit poros et facit calorem naturalem petere exteriora: vnde debilitatur interius τ remanet locus decoctiōis depauperatus calore naturali τ ita impedit digestio. ¶ Querit vtrum triticū antiquum sit calidius nouo. videt ꝙ antiquū: q: dicit Auicē. ꝙ siccitas est lima caloris: ſꝫ cū triticū sit cali. in pmo gradu vt ipse dicit: τ pcessu in tempore desiccetur: videt ꝛc. Idē dicit Gal. in de simplici medicina: ꝙ vinū τ oleū quāto antiquiora tanto calidiora. vnde probat ꝙ vinum vetustū est calidissimū: τ hoc de seruo notarij qui quando domin⁹ suus iuit ad balnea: bibit vnū haustū vini vetusti: τ statim incurrit instātias vigiliaꝝ τ per cōsequēs mortē. Sed calor celestis vniformiter agit supra vinū τ triticū τ alia terrenascentia: igit. In zrīū est auctor in littera. preterea pueritia τ iuuēt⁹ sunt etas cali. sed senectus est frigida: igit. Ad hoc dicūt quidā distinguēdo ꝙ triticū nouū calidius est quātitatiue: q: pl⁹ habet de humido radicali in quo radicatur calor naturalis τ circa quod expanditur: sed antiquū calidius est qualitatiue idest intēsiue: q: siccū est: τ in siccitate acuit calor: τ hoc est qd̄ dicit phs ꝙ cign⁹ quantitatiue albior est margarita: ſꝫ tamen qualitatiue magarita est albior. Possumus tamen concedere ꝙ triticū nouū calidius est simpliciter ꝙ antiquū τ hoc fm auctorē: q: in nouo humidū nō cōsumit: ſꝫ in antiquo cōsumitur. Ad primum patet solutio: quia licet in antiquo sit calor acutior: nō tamen maior quātitatiue. Ad secundū dico ꝙ nō est simile de tritico τ vino: q: in vino sunt plures partes aquose τ hūide: τ illa humiditas nō potest subito cōsumi: sed paulatine vsq ad septē annos consumitur: τ loquor de vino forti: τ tunc in fine remanent partes vinose ratione quarū vinū est cali. τ propter hoc quanto vetustius tanto calidius: sed in tritico est pauca humiditas accidentalis que cito consumitur: τ in pauco tempore: qua cōsumpta calor naturalis agit in humidum radicale ipsum cōsumendo: quo cōsumpto debilitatur calor naturalis: τ q: in nouo cito cōsumitur illa humiditas aquosa: τ remanet humiduꝫ radicale: propter hoc est calidius antiquo in quo cōsumitur accidentalis τ radicalis humiditas. ¶ Queritur de tritico a parte sue medicationis vtrū triticum masticatum habeat

apostemata maturare. Arguit̄ ꝙ nō: q: Gal. in de cōplexiōi
bus dicit ꝙ oē maturatiuū est simile cōplexioni humane: sꝫ
triticū est calidū in primo: ⁊ complexio humana in scdo: igi-
tur est nō simile. Igit̄ iuxta hoc querit̄ quare triticum ma-
sticatū maturat apostemata. Ad istud vltimū dico primo:
q: ratione saliue acquirit aliquod acumen: ⁊ omne acutum
incisiuū est ⁊ penetratiuū: ⁊ sic cū sua cōplexio sit cali. ⁊ hu.
maturat. Alij dicūt ꝙ saliua hoīs ieiuni est venenosa: q: in-
terficit bufonē vel araneā: vnde videmus sagittarios in bel
lo semper sagittas suas aspergere saliua sua. reddit igitur
cū tritico masticato materiā apostematis venenosam q̄ tūc
est sarcina nature: ⁊ sic natura expellere eā statim nitit̄: vn
de eā maturat ⁊ post expellit. Ad primū dico ꝙ Gal. non lo
quitur de simili in puncto: immo sufficit ꝙ sit in qualitate:
Vel dicendū ꝙ triticū masticatū est simile cōplexioni huma
ne: q: acqrit aliquā caliditatē vltra suū gradum a saliua seu
masticatione: ⁊ sic erit calidum in secundo sicut cōplexio hu
mana. Iuxta litterā nota ꝙ iusquiamꝰ cū farina tritici com
petit in dolore neruoꝝ: q̄uis iusquiamꝰ de se mortificet ner
uos cū sit narcoticū: q: iusquiamus ratione frigiditatis re-
percutit materiā ne fluat ad neruos: ⁊ triticū ratione sue ca
liditatis eos cōfortat: igitur. ¶ Postea dubitat̄ p hoc qđ
dicit postea ꝙ oleum tritici valet ad serpiginē ⁊ impetiginē
auferendā. Respondet̄ ꝙ valet: q: ratione sue humiditatis
remollit: ⁊ ratione sue caliditatis dissoluit. Ad argumento-
rū solutionē dicitur ꝙ vbi timeretur in apostematibus in-
flammatio nō cōpeteret tale oleum: nec etiā frigidū: sꝫ in im
petigine ⁊ serpigine nō timetur inflāmatio. ¶ Dubitat̄: q:
innuit littera ꝙ cortex tritici missus in aqua calida ⁊ perfrica
tus purgat pectus a viscosis humoribꝰ: vnde valet in apo-
stematibus pectoris ⁊ pulmonis si bibatur. Contra in tali-
bus apostematibus est febris: igit̄ cum triticū sit calidū nō
cōpetit eius cortex. Respondetur ꝙ in ratione alteratiōis
⁊ via non cōpetit: sed bene in via abstersionis ⁊ mundifica-
tionis materie viscose existētis in hmōi apostematibus: et
sic loquit̄ in littera. Sꝫ tu obijcies ꝙ cortex tritici nō est ab-
stersiuus cū sit frigidus ⁊ siccus naturaliter: ⁊ omne abster-
siuum est calidū ⁊ siccū. Dico ꝙ verū est: ꝙ omnis cortex na
turaliter est frigidus ⁊ siccus: sed q: est propinqua medulle
calide eius: ⁊ etiā ratione caloris celestis est calidus: qui ma
gis acquiritur in cortice ratione sue subtilitatis: ⁊ ideo ca-
lor magis ⁊ citius penetrat per eum. ¶ Queritur vtrū pa-
nis melius nutriat: aut caro. Dicendū ꝙ panis magis vel
melius nutrit accidentaliter: q: tarde conuertitur ⁊ multuꝫ
immoratur: vnde tarde dissoluit̄ a mēbris: sed caro magis
nutrit naturaliter: q: citius digeritur ⁊ citius dissoluitur a
membris: ⁊ istā solutionē innuit ysaac prius in prima pagi
na: ⁊ per hoc possunt solui multa argumenta. Vel dicendū
ꝙ caro magis nutrit naturaliter ⁊ accidentaliter: q: magis
⁊ citius cōuertitur in substātiā membroꝝ: ⁊ accidentaliter
quia tardius separatur a mēbris: ⁊ hoc patet q: natura ma
gis allicit nutrimētū carnis q̄ panis: ⁊ sicut plus allicit etiā
tardius sinit abire: ⁊ ita plus moratur in mēbris ⁊ sic plus
nutrit accidētaliter. Et si dicatur ꝙ in pane est cibus ⁊ po-
tus: vt aqua ⁊ farina. Dicēdū ꝙ verū est: sed illa humiditas
est aquosa vnde nō nutrit: sed in carne est humiditas aerea
calida ⁊ humida ratiōe cuius nutrit. Vel dicēdū ꝙ istud ar-
gumētū magis valet ad oppositū: q: panis artificialiter pre
paratur ꝓpter hoc priꝰ nutrit q̄ caro que habet cibū ⁊ po-
tū de sua cōplexione seu compositione naturali: omnia eīm
animalia viuentia accipiunt cibum: sed nō omnia mingunt
vel vrināt: vtpote volatilia. Vlterius nota ꝙ caro habet di-
gestionē in aīali: vnde qđ facit artificiuꝫ in pane: illud facit
natura in carne. Itē caro habet exteriorē digestionē: quia
vlterius decoquitur. Item decoquitur interiori digestione
scꝫ in stomacho ideo nutrit. ¶ Queritur que repletio plus
noceat aut panis aut carnis. videt̄ ꝙ panis: quia dicit Hip
po. ꝙ facilius est repleri potu q̄ cibo. Arguo igit̄ sic: quāto
aliquid minꝰ nutrit tanto eius repletio est minus timenda:
sed panis minus nutrit quia tardius ꝯuertitur in substātiā
mēbroꝝ respectu carnis: igitur. Itē in egris est virtus debi-
lis ⁊ ibi timetur repletio ad minus quo ad virtutem: ⁊ ta-
men egris conceditur panis ⁊ non caro: igitur repletio pa-
nis minus nocet. In cōtrariū est Ras. ⁊ Auicen. dicentes ꝙ
repletio panis est magis timenda: ⁊ plus nocet q̄ repletio
carnis. Item in febribus dicit ysaac ꝙ cum sanguis sit na-
ture amicus: citius corrigitur eius defectus q̄ alius humo
ris peccatū: ergo similiter cum caro assimiletur nature hūa
ne: ⁊ magis alliciatur a natura: minus nocebit repletio eiꝰ
q̄ panis. qđ cōcedo: ⁊ pono istud argumentū vltimum pro
causa. Ad primū argumentū dico ꝙ minꝰ nutrire intelligit̄
dupliciter: aut ratiōe substātie subtilitatis: aut ratione fecu
lentie ⁊ impuritatis substātie. Dico ergo ꝙ quāto aliquid
minꝰ nutrit ratione subtilitatis substātie: tanto eius reple
tio est minus timenda: ⁊ sic obijcis: sed quanto aliquid mi-
nus nutrit ratiōe sue feculentie ⁊ impuritatis subē tāto eiꝰ
repletio est magis timenda: ⁊ hoc modo repletio panis est
magis timēda: quia ratione sue impuritatis ⁊ viscositatis
minus nutrit q̄ caro. Ad secundū dico ꝙ non negatur caro
in febribus acutis propter timorem repletionis: sed ꝓpter
timorem inflammatiōis: quia in carne est quedam humidi-
tas aerea ⁊ vnctuosa parata inflammatiōi: sed panis habet
humiditatem aquosam illi inflāmationi oppositā ⁊ oīno
resistentem. ¶ Queritur quare conceditur panis in omni
morbo vbi conceditur caro: sed nō econtra. Respondeo ꝙ
q̄dā sunt egritudines frigide ⁊ lōge in qbꝰ timet̄ casus vir
tutis: vt in quartana: ⁊ in hmōi cōceditur ⁊ panis ⁊ caro ne
virtꝰ deficiat: quedā vō sunt breues acute ⁊ calide in quibꝰ
maxima est inflammatio: ⁊ in talibus nō cōceditur caro cuꝫ
sit vnctuosa ⁊ parata inflāmationi: ⁊ tamen conceditur pa-
nis qui habet humiditatē aquosam illi inflammationi con-
trariā. Secunda causa est cōsuetudo: etsi panis sit deterior:
tamen quia consuetus est comedi omni tempore: non sic ve
ro caro: igitur. vnde Hippo. in aphorismis: ⁊ in regimen-
to acutoꝝ. Parū detestabilior potꝰ ⁊ cibus: melior est me
lioribus: si sit consuetus. Tertia causa est: q: in egris time-
mus de repletione quoad virtutē. vñ in egris: vt dicit Ga.
est virtꝰ dimissiua: ⁊ q: caro magis allicit appetitū: ⁊ in ma
iori quantitate attrahitur q̄ panis ⁊ per consequēs magis
addit in virtutē: ⁊ virtus debet diminui: igitur. ¶ Queri-
tur vtrū in morbis acutis magis cōpetat panis lotus in aq̄
q̄ siccus. Ad hoc dicendū ꝙ abluitur panis: q: est cali. ⁊ sic.
Itē ratione decoctiōis acqrit caliditatē. Item ratione salis
vel fermenti ibi positi acquirit aliā caliditatem. vnde si ad-
ministretur siccus addit in discrasiam calidam febrilem: et
propter hoc abluit̄: q: eius caliditas per aquā reprimitur.
Secunda causa est: q: per decoctionem acquirit aliā calidi-
tatem que per aquā remouetur. Tertia causa est: quia talis
panis lotus administratur in via diete ⁊ in via medicine. in
via diete ratione mice ad sustentandum. in via medicine ra-
tione aque: in qua abluitur ad alterandū. Et dicit Gal. ꝙ il
la medicina est melior que fit per dietam q̄ per medicinam.
¶ Queritur quare homo citius inebriatur ex comestione
vipe posite in vino: q̄ per potum solum vini. Vna causa est
sm̄ phm̄: quia cum in vino sunt partes aquose: ⁊ quedam
vinose simul mixte: vipa ibi intincta attrahit partes vinosas
ratione quaruꝫ vinum habet inebriare: ⁊ dimittit aquosas
⁊ vinose in vipa penetrant vsq3 ad profundum mice: ideo
per hoc cognoscit̄ vinum forte a debili: q: quando vipa po
nitur in vino forti statim penetrant partes vinose que sunt
calide vsq3 ad profundū: non sic vero in debili ⁊ prauo. Alia
causa est: quia panis est calidus ratione decoctiōis ⁊ ratiōe
tritici: ⁊ attractio fit a simili ⁊ a calido. In vini vō residuita
te relicti: est quasi nullus valor: ideo ⁊c. Sed nō ita inebriat
vinum per se ratione partium aquosarum que sunt obtuse
non permittentium ita cito partes vinosas resolui: nec ca-
put petere: ⁊ per consequens nec ita ebrietatem inducere.
Sed alia causa potest esse maior mora vipe in stomacho q̄
vini: quare diutius effumat ad cerebrum vipa q̄ vinum
quia cito digeritur. ¶ Dubitatur quis magis nutrit aut
panis niger immundus et furfureus: vel panis mundus et
albus. videtur ꝙ niger ⁊ furfureus: quia quanto cibus est
grossior: tanto magis nutrit: vt caro bouina melius nutrit q̄
pullina ⁊ plus. Item dicit Hippo. in fine regimenti acuto-

rum ꝙ hydromel magis nutrit ꝙ̄ vinū dulce. ⁊ reddit cau- sam q: plures habet feces: sed panis niger magis habet fe ces: nā videmus stercorizare plus panem nigrū comedētes ꝙ̄ album: igitur. Ad cōtrariū arguitur: panis nutrit ratione medulle ⁊ non ratione furfuris ⁊ corticis: sed in albo est plꝰ de medulla ⁊ minus de cortice: igitur. vnde quasi conuer- titur totus in naturā membrorum ⁊ non niger. quod conce- do pro causa prima. Secunda causa quia magis attrahitur ad membra: quia est magis cōformis nature humane ratio ne caliditatis; non sic vero niger ratione furfuris qui est sic cus ⁊ frigidus. Tertia causa est: q: albus magis immoraẗ in membris: cum natura sit magis auida in eius retentione ꝙ̄ panis nigri. Ad primum argumentū dicitur ꝙ illud solū tenet in rebus eiusdem generis ⁊ eisdem cōditionibus ob- seruatis: nā si nutriret ratione furfuris bene obijceres: sed nō quia ratione medulle. Ad secundū respōdeẗ ꝙ Hippo. ibidem intelligit de nutritiōe naturali: hic autem intēdimꝰ de accidētali. Uel dicēdū ꝙ intelligit de hydromelle: vbi est plus de melle ꝙ̄ de aqua: ⁊ tale hȝ plꝰ de fecibꝰ ꝙ̄ hydromel in quo plus est de aqua ꝙ̄ de melle: sȝ non sic est de pane iō non est simile. ¶ Quarto queritur vtrum magis cōpetat panis niger ⁊ furfureus in regimine sanitatis: aut albus et mundus. videtur quia furfureus: quia citius digeritur: vt dicit littera: ⁊ omne tale magis competit. Itē dicit Auicen. ꝙ conseruator sanitatis studeat habere semper ventrem la xum: vnde dicit ꝙ est impossibile aliquem mori cū fluxu ven tris naturali; sed panis furfureus optime laxat vētrem: vt dicit littera: q: maiores habet feces respectu panis albi. tū quia plus habet de superfluo: tum quia plus habet de cor- tice ratione cuiꝰ est abstersiuus ⁊ mūdificatiuus. In cōtra rium est iste auctor ⁊ Rufus qui dicit ꝙ panis albus ⁊ mun dus plus valet in regimine sanitatis: ⁊ quāto purior ⁊ mun dior: tanto melior. qͦd cōcedo: q: minus habet de superfluo ⁊ magis amicatur membris: ⁊ natura eum magis appetit ⁊ eum auidius retinet ꝙ̄ nigrum. ¶ Ad primum dicitur ꝙ li cet quantum ad hoc ꝙ citius digeritur melius nutriat: ta- men quia plus habet de superfluo vnde nō bene obijcitur quia omnes conditiones non sunt eedē vtrobiqȝ. Ad secun- duȝ dico ꝙ panis albus naturaliter plus restringit: quia cō glutinatiuus ⁊ magis retineẗ a natura: sȝ furfureus minꝰ q: cito expellitur cū non ita retineatur cum multum habeat de superfluo. ¶ Quinto dubitatur quis magis competat in regimine sanitatis: aut panis lotus in aq̄: aut aliquo bro dio: aut panis siccus: videtur ꝙ lotus in aliquo liquore vel brodio; q: prima digestio ⁊ scd̄a requirūt rem mollē cū pro- cedant subtiliando: vn̄ qͦd citius digeriẗ ⁊ meliꝰ magis cōpe tit in regimine sanitatis: sȝ panis lotꝰ est hmōi: igiẗ. q: lotꝰ melior est sicco: igiẗ: quia qͦd melius in prima et secūda dige stiōe etiā ⁊ in tertia: cum due prime sint preparatorie ad ter tiam. Itē panis recedit a temperamento per siccitatē cū sit calidus ⁊ siccus: sed per loturam reducitur ad temperamē- tum: ⁊ omne tale est melius in regimine sanitatis ⁊c. In cō trariū est Raſ. dicens ꝙ conseruator sanitatis studeat vita- re prolongationem mense ne sumat panem lotum in aliquo liquore. ¶ Ad hoc dicunt quidā ꝙ panis lotus nō compe- tit in sanis: quia viscositatem acquirit ratione loture. vnde in magna quātitate sumitur in sanis: ⁊ attrahitur: vnde fa- cit oppilatiōes splenis ⁊ epatis. Sed in egris cōpetit cū in pauca quātitate deẗ: etsi parū ille panis moreẗ ī liquore: ita ꝙ non habeat multam viscositatem. Uel dicēdum ꝙ panis lotus cōpetit sanis in regimine sanitatis si sumatur in pau- ca quantitate: etsi non multū moreẗ in liquore ratiōe cuius non possit multam acquirere viscositatē. Et si queras qua- re competit medico ꝙ per loturam acquirit paucam viscosi tatem. Respōdeo q: abstergit et mūdificat superfluitates stomachi: ⁊ concedo duo prima argumenta. Ad secundum in contrarium dico ꝙ Raſ. intelligit in magna quantitate: vnde tunc sine dubio non cōpetit. ¶ Queriẗ vtrum fermē- tum sit calidius ꝙ̄ pasta: ⁊ videtur ꝙ nō: quia minus habet de humido radicali: ⁊ per consequens de calore. patet quia fermentum est pasta antiquata: ⁊ in processu temporis con sumitur humiditas radicalis: igitur. Itē eadē est compara

tio grani noui ad vetus ⁊ paste ad fermētū: sed granuȝ no- uum calidius est veteri: igitur. In contrarium est ratio: quia caliditas mouet a centro ad circunferentiam ebulliem do: ⁊ frigiditas ecōtrario: sed fermentū mouet a centro ad circunferētiam ebulliendo: igitur est calidius. Ad hoc dico ꝙ fermentum est calidius calore accidentali acquisito ab ae re extrinseco. Sed pasta calidior est calore naturali: q: plus habet de hūido radicali in quo radicatur calor naturalis: ⁊ hac via procedunt duo prima argumenta: ⁊ prima via vlti- mum argumentum. que simpliciter duo prima argumenta concedo. ¶ Queritur quare cooperitur pasta quando fer- mētatur. Causa est ne frigiditas aeris possit penetrare ad centrum ipsius paste: ⁊ eam extinguere: ⁊ per consequens eius calorem naturalem. ¶ Queritur de hoc qͦd dicit in lit tera ꝙ fermentum habet calorem paruum ⁊ frigiditatē: vn de videtur dicere ꝙ habeat simul duo contraria. Solutio ꝙ fermentum paruum habet calorem. i. accidētaliter acqui- situm ⁊ frigiditatē. i. calorē naturalem remissum: ⁊ hoc intē dit dicere. ¶ Queritur de tri qui est cibus iudeorum. Et primo vtrū cōpetat emopthoicis: ⁊ contra tussim cum hoc dicat littera. videtur ꝙ nō: quia in emopthoica passione est debilis digestiua: ⁊ tri: vt dicit littera difficulter digeritur: igitur. Itē emopthoica passio via est in ptysim: sed in ptysi nō cōpetit illud quod difficulter digeriẗ: igitur. In contra riuȝ est auctor in littera. Propterea oīe illud quod abscin dit causam emopthoice passionis competit in eius cura: sed tri est hmōi: igitur cū sit conglutinatiuū ⁊ abstersiuū: q: sanguinē subtilē inducētē emopthoicā passionē ingrossat: etiā grossum sanguinē generat. Itē aptionē viarū ⁊ venaꝝ solidat cū sit glutinatiuum: ergo cōpetit in passione emop- thoica qͦd concedo ⁊ hoc pono pro cā. Ad primum argumen tū dico ꝙ non datur in via diete: vt tu obijcis: sed in via me dicine: ⁊ medicina nō respicit digestionem citā vel tardam cū medicina nō patiatur: sed agat: ⁊ propter hoc patet solu- tio ad secundū argumentum. ¶ Queritur super hoc qͦd di cit in littera ꝙ tri comestū cū oleo valet sanis. Contra tri vi- tuperatur propter viscositatem quam habet: cū ergo oleuȝ addat in maiorē viscositatem adhuc minus competit. Ad hoc dico ꝙ cum oleo comestū allicit appetitū: vnde quantū ad hoc plus facit boni ꝙ̄ mali propter viscositatē suam. Et Haly dicit in tegni: ꝙ quādo aliquid ꝓdest ⁊ nocet: si plus valeat ꝙ̄ noceat deȝ admitti. ¶ Dubitaẗ de zipulis ꝙ gene rāt grossos humores ⁊ phlegmaticos vt dicit: ⁊ tamē dicit ꝙ qui vult cauere se ab hmōi grossis humoribus: comedat eas cum melle. Contra: mel addit in maiorem oppilationē igitur cum melle nō debent comedi. Dico ꝙ cū melle cōpe- tunt nō ratione substātie mellis cum sit oppilatiua: sed ra- tione acuminis eius acquisiti: ratione cuius subtiliat ⁊ diui dit: igitur dicit ꝙ cōpetunt sic contra oppilationē. ¶ Du- bitaẗ vtruȝ granū fractū generet sanguinē laudabilē: tamē dicit ꝙ si multū ⁊ assidue comedatur generat oppilationem ⁊ lapidē in renibus ⁊ vesica. Cōtra: Hippo. in apho. ⁊ in re gimēto acutoꝝ: dicit ꝙ parū detestabilior cibus si sit cōsue tus: melior est optimo cibo incōsueto: ergo propter assuetu dinē ⁊ assiduitatē nō generabit granū fractū oppilationem nec lapidē. Ad hoc dico ꝙ immo: q: sicut dicit Ysaac ī dietis vniuersalibus: ꝙ ex bouina carne quātūcūqȝ digeratur im possibile est bonū sanguinē generari. Sic dico de grano fra cto. vnde si vna vice sumatur licet sit grossus cibus: non ta men ꝓpter hoc generat lapidem: nisi frequēteẗ ⁊ assidueẗ. Et tu obijcis assiduus cibus minus nocet ⁊c. Dico ꝙ hoc verū est respectu alterius cibi non consueti: sic non est ibi. ¶ Dubitatur cuius complexionis sit amidum: videtur ꝙ calide: quia decisum ab aliquo attestatur ei a quo deciditur siue descinditur: sed amidū descinditur a tritico: igitur erit cali. sicut triticū. Itē panis q̄ ex farina seu medulla ⁊ cortice cōficiẗ diciẗ calidus: ergo magis amiduȝ cū ex sola medulla cōficiatur tritici. In cōtrarium est auctor in littera dicēs ꝙ est frigi. ⁊ sic. qͦd concedo. Et nota super hoc ꝙ illa que subi to ⁊ in pauco ⁊ breui tempore fiunt ex tritico: illa retinēt cō plexionē tritici: vt panis: quia subito fit: ⁊ in breui tempore de tritico sine eius corruptione substātie: sed illa que fiunt

ex tritico nō subito: sed paulatine ⁊ in longo tempore ⁊ eius corruptione substantie ⁊ putrefactione: illa nō retinet complexionem ipsius: immo magis contrariam. Et q: amidum fit ex tritico posito ⁊ putrefacto in aqua ⁊ corrupto ibi diu igitur acquirit frigi. ⁊ sic. Igitur soluit argumentū secūdū quia non est simile de pane ⁊ amido: quia panis fit subito ⁊ nō amidum. ¶ Queritur quare amidū oppilat mēbra nutritiua ⁊ adiuuat mēbra spiritualia. Una causa est: q: vene spiritualiū in principio sunt stricte: in fine vō late: vñ viscositas amidi subtiliatur ⁊ digeritur anteq̄ ad spūalia perueniat ⁊ cū amidū tunc habeat humiditatem lenit ea: econuerso est de membrorū nutritiuorum venis. Uel dicēdum q̄ immediatius venit ad membra nutritiua: ideo oppilat ea.

¶ De zizania.

Izania nascitur inter triticum siccis corruptisq̄ temporibus: vnde vim habet acutā ⁊ venenosam: aliquando mentem turbans ⁊ inebriat. si farine ordei misceatur myrrhe croco ⁊ thuri: ⁊ mulieribus exinde fumigetur vulua: aperit eam concipiendiq̄ fit causa. Mixta etiam sulphure vino ⁊ aceto ad impetiginē ⁊ serpiginem valet. cum vino cocta ⁊ stercore asinino ⁊ lini semine cataplasmate facto apostema soluit: ⁊ scrophulas: cocta aūt cū radice ⁊ cortice vrtice vulnerib⁹ iam putrefactis apposita sanat ⁊ mundificat.

¶ De ordeo.

Ordeū frigidum ⁊ siccum est in primo gradu: virtutē mundificatiuam habet ⁊ excolatiuam: ⁊ fabe similiter: pl⁹ tñ q̄ faba exiccat: ⁊ propterea nutrimentum eius ab inflatione est liberū: fabarū vō non similiter: plus tamen ordeo nutriunt accidentaliter non naturaliter. vnde Gal. ordeū ceteris granis nutribili⁹ est. Rufus vō triticum inquit ⁊ ordeum sunt nutribiliora ceteris ⁊ laudabiliora: nutribilius tamen est triticum. Nec arbitreris horum disputationes sibi esse cōtrarias. Galienus dixit accidentaliter: Rufus vō intellexit substātialiter ac naturaliter. verbi gratia: si nutrimentū risi ⁊ ordei pponam⁹: vñ est substātialiter ordeū nutribili⁹ inuenit: pl⁹ eīm substātie ⁊ medulle habet: si vero preponamus risi: vnde accidentaliter inuenimus vel reperimus risi maioris esse nutrimenti propter grossitudinem suam ⁊ morā in stomacho longiorem: ordeum accidētaliter minus nutribile videtur propter digestionē citam ⁊ facilē membri dissolutionem. Item Gal. de ordeo ⁊ faba f̄m medicinam dixit: ordeum ⁊ faba quoniam temperamentis membrorum vicina sunt: in multis locis f̄m medicinam in vsu habentur. Sed cum cera ⁊ oleo in vnguētis ⁊ cataplasmatibus fit de ordeo cōfectio talis: elixatur enim ordeum primum in aqua: deinde assatur: inde farina facta cum zuccaro conficitur sic: hoc in estiuo tempore ad stomachi refrigerium ⁊ epatis valet: ⁊ sitim aufert cum aqua temperatum siue coctum: et cum cocleario edatur: siue aliquantulum liquidum: vt si cum mulsa bibatur. Inde fit ptisanum hoc modo. Confligatur ordeum: vt cortex possit auferri: ⁊ mensura sumatur ordei vna et aque decem: ⁊ tamdiu coquatur donec redigatur ad vnam: deinde coletur ⁊ potui detur. hoc valet ad sanitatē custodiendam corpusq̄ humectanduz: si etiam refrigeriū et eo plus appetatur: aceti pars vel paruz admisceatur: ⁊ si calide nature fuerit: parum addatur seminis papaueris albi: ptisanum sanum cerebro visum clarificat: ⁊ perfectissimum in eorum corpore sanguinem generat: nec minus q̄ panis nutrit: hoc ptisanum sanis est dādum. Infirmis vero diuersis modis est dādum prout vnicuiq̄ expedit infirmitati: si vero statim velis epatis calorem extinguere: bibe vt supra diximus. Si etiam excolatiuum ⁊ mundificatiuum: et ptisanum esse volueris: cum cortice illud coque: si laxatiuum ⁊ refrigeratiuum cocto ptisano manna supponatur ⁊ mel violatum. si propter epatis constipationē illud velis accipere: coque simul radices feniculi et apij: et accipe illud cū orizaccara plurimum propter ventris solutionem. Galie. dicit. Risi accipe non tamen quantum ordeum opinatur valere. Non tamen stipticum est nisi eius cortex rubeus sit: propterea stipticum magis est albo risi rubeum. Natura risi calida est in primo gradu: sic. in secūdo. diuersis tamen modis homines accipiunt illud: ⁊ f̄m vnū quēq̄ modum actio eius in plus minusve mutatur. Aliquando nāq̄ illud mola terit: ⁊ farinam eius velut tritici coquunt: valet autem eis qui torsionem patiuntur in stomacho: ⁊ in testinis. sunt et qui integrum coquunt cum aqua: hoc valet ad cholericam diarriam. Idem alij cū lacte coquūt ⁊ amygdaleo: hoc modo amittit constipationem suam: ⁊ bene nutrit: ⁊ bonum sanguinem generat: sperma auget: habet etiam risi proprietatem q̄ si cum ipso: vel cum aqua ipsius lentiginē laues: aufert ipsam: ⁊ cutem mundificat.

¶ De milio.

Milium frigidum est in primo gradu: sic. in secundo. testatur hoc leuitas eius ⁊ concauitas viscositatis vnctuositatisq̄ absentia nutrit min⁹ q̄ grana cetera ex quib⁹ panis fit: sanguinem minimum nec laudabilem generat: tamen siccitatis sue gratia confortatiuū stomachi est aliorūq̄ membrorū corporis: proinde et ventrem cōstipat. Diascorides milium diureticū esse dixit. Assatum ad torsionem doloremq̄ ventris calidum superpositum valet: causa autem nutrimēti minimi est siccitas eius. Non ab eis accipiendum est qui carnes suas augmentari ⁊ pinguescere volunt: nec eis qui laudabilem sanguinem suo corpori cupiunt generari: sed eis solūmodo quibus stomachi refrigeratio ac cōfortatio: humorumq̄ eius superfluorum desiccatio appetitur.

¶ De panico.

Panicum in forma ⁊ natura est simile milio: minus tamen nutrit eo: ventrem magis constipat. Accipitur diuersis modis ⁊ pro eorum diuersitate immutat actionem suam. Quocunq̄ tamen modo preparato omni panico miliū melius est: coquitur autem sepe: aut cū pinguedine: aut cū oleo: sepe in lacte: aliquādo vō cum apozimate tritici corticis ⁊ amygdaleo. Cū pin

guedine coctũ: aut cum oleo laudabile est: quoniam
siccitatem suam amittit: saporitatem ab eis: et bonũ
nutrimẽtũ acquirit: cõstipatione autem sua priuatur
propter lubricitatẽ et mollitiẽ pinguedinis olei. Cuz
lacte simul vel apozimate supradicto coctuz laudabi
lius est eo qđ cum aqua coquitur sola. Coctionis au
tem cum aqua duo sunt modi: coquitur autem aut sa
nũ: aut mola confractum. Sanũ autem ablato corti
ce: et ad vnam milij vel panici mensuram: quinde-
cim apponantur ex aqua. ita coctũ grossum est et du
rum ad digerẽdum: nec est ventris constipatiuũ: gra
uat etiã stomachum: et ex eo integrum eijcitur ad in-
testina. Hoc etiã grauat: ideoq3 cito egredit̃ ab eis
hac ergo ratiõe stipticũ non est. Mola tritũ coquat̃
ita: farine mundate decies tantũ aque adiungatur:
et postq̃ bis vel ter bullierit: fricatum digitis excole
tur: colamẽtũ susceptũ donec durescat excoquat̃: sic
q3 comedere vtile est: et ceteris subtilius est digeriq3
facilius: minus v̾o stipticũ et durum est propter sub-
stantie absentiam.

De fabis.

Fabe in natura sua frigide: ĩ siccitate sunt
diuerse. Comedũtur autem sicce ac perfe
cte temporibus suis. Comedũtur virides
nondum messionis sue completo tempo
re. Virides frigide sunt et hũide in primo gradu: nu
trimentũ earum minus: quia humores generãt gros
sos et crudos. inflatiue: et vẽtositatem faciũt in supe
rioribus ventris: propterea valde nociue sunt. Sic-
ce v̾o suisq3 temporibus perfecte sunt frigide et sicce
in primo gradu: non laudabilẽ sanguinẽ creãt: ordeo
magis nutriũt accidẽtaliter: nõ naturaliter duabus
de causis. Vna propter substãtie grossitudinẽ et tar-
ditatem dissolutionis ex membris: subtilitatem v̾o
substantie ordei et dissolutionem ex membris citã su
perius diximus: vnde minus nutrit. Secunda pro-
pter sue multitudinis grossitatem et viscositatem ei⁹
vnde carnem inflãt et dilatant: et operantur in ea qđ
fermentum in farina vel pasta: propterea in superio
ribus ventris ventositatem plurimam grossam gene
rant et inflationem ex qua fumus incipit ascẽdere ce
rebro nocẽs: et somnia multa et corrupta inducit. Cũ
hoc ergo naturaliter hñt fabe: nõ eis aliquo coctio
nis modo possant auferri. vnde. Gal'. fabe si nimiuz
coquantur: ventositatem et inflationem suã sicut or-
deo auferre nequimus: minuere tamẽ possumus. Ex
perimento autem hoc probatur in eis qui fabis vtẽ
tes assidue thetinationẽ. i. indigestionem patiuntur
et inflationem: etsi sanissimi fuerint. Itẽ Gal'. fabe
fm cibum inflationem faciunt: et dure sunt ad dige-
rendum: et fm medicinã adiuuãt humores extreare
de pectore et pulmone: quoniam colamentum habẽt:
et ideo nõ morantur in stomacho: sicut alij grossi cibi.
Manifestat hoc colamentum earumq3 mundifica-
tio: qua cutem exterius mundificari cernimus: cũ ea
rum farina abluitur: idcirco ad lentiginẽ valet. Qui
ergo cutẽ corporis sui mundificari voluerit: ex farina
fabarum lauari assuescat. Apostemati in mamillis
vel in testiculis apposite ex farina cocta in aceto ca-
thaplasmate facto dissoluunt. Omĩa autem que dixi
mus earum insunt medulle tantũmodo: cortici autẽ
nihil: est enim stipticus et colamentuz nullũ habens:
vnde aliquãdo fabas decoquimus cũ cortice in ace-
to damusq3 diarriã patientibus propter defectionẽ
cõtẽtiue virtutis in stomacho et intestinis. Eligẽda
autem est magna alba nõ vetus: diuersisq3 coquitur
modis: vnde diuerse sunt eius in corpore actiones:
sunt nãq3 cocte in aqua: sunt autẽ assate igne. Aqua
cocte laudabiliores sunt: quoniam aqua eis plurimũ
aufert vẽtositatis et grossitatis: maxie si eiecta aqua
priori et altera adiũgat̃: hec q3 decoctio duob⁹ fit mo
dis: aliqñ cũ cortice: aliqñ sine. Cũ cortice cocte dure
sunt ad digerendũ et inflatiue: stipticitas cũ corticis
fabarũ egestionem prohibet vẽtris: mora eius diu-
turna in ventre necesse est vt inflationem et vento-
sitatem generet. Sine cortice minus sunt inflatiue
cito digeruntur. Et si ius fiat calefactiuis rebus ap
positis: vt pipere longo et zinziberee: et oleo amygda-
leo: pfecta est medicina ad coitus operationẽ. Sunt
qui eis vescantur elixis aliquando cũ cortice: aliquã
do sine. De elixis: idẽ qđ supradixim⁹ iudicam⁹. Cõ
este tamen aliquãdo cum menta origano et cymino et
similibus suã ventositatẽ et inflationem minuũt. As-
sate tamen ventositatis minus habent et inflationis
ad digerendum sunt autem durissime: veruntamen
si aqua infundãtur post assationem: et cuz cymino mẽ
ta et origano comedãtur partẽ duritici amittũt. Dia
scorides fabe inquit noue veteribus magis stoma-
cho nociue sũt. Fabe mixte farine fenugreci cataplas
mate facto apostemati retro auriculas valent. Ad li
uorem sub oculis similiter cum rosa myrrha et thure
ouiq3 albugine valent. Ad exiccationem lippitudi-
nis oculorũ cataplasmate facto valẽt. Masticate et
tonse temporib⁹ apposite humoribus a capite in ocu
los descendentibus resistunt. Cum vino cocte si ca-
taplasmata fiãt ex eis testiculorũ apostema dissoluũt:
Farina earuz puerorum apposita inguinibus libidi
nem constringit. Locis in quibus pili nascuntur su-
perposite: subtilẽ ac defectũ pilum faciunt. Scisse
quoq3 in duas partes: cataplasmate super hirundi-
num morsibus facto: sanguinem stringit. Mamillis
lactis coagulatione induratis apposite dissoluunt et
lactis adiuuant exitum: si cum alumine et oleo vete-
ri misceas scrophulas dissoluunt. Aqua earũ lanam
tingit.

Superi⁹ determinauit auctor de tritico vero: hic de nõ
vero: vt de zizania vel lolio qđ idem est: et diuiditur: q: pri-
mo ponit zizanie generationem: scđo eius iuuamenta: se-
cũda ibi: Si farine ordei admisceat̃. Tũc sequit̃ illud capl'm
in quo determinat de ordeo ibi: Ordeũ frigidũ et siccũ. Et
in isto primo determinat de ordeo absolute. Secũdo per cõ
parationem ad risi. secũda ibi versus finem capl'i. Gal'. di-
cit rizi. Queritur vtrum zizania possit generari ex triti-
co: videtur q͂ non: quia in elementis est generatio conuer-
siua et reciproca: vnde ex aere fit ignis &c. non vero sic de
aĩalibus: illa ergo que magis vicinant̃ elemẽtis magis ha-
bebunt generationem conuersiuã q͂ terre nascentia et q͂ ve
getabilia: s3 mineralia nõ hñt generationẽ reciprocã: nec
conuersiuam: q: dicit phs quarto metheororũ. sciant oẽs

artifices alkimie species metallorum transmutari non posse: ergo multomagis terrenascentia: vel vegetabilia nō habēt generationem conuersiuam. Sed ex tritico non pōt generari zizania nisi generatione conuersiua: igitur cū ista generatio non fit in vegetabilibus: non fiet in tritico et zizania. Itē dicit phūs in de aīalibus: q̄ si species ordinetur ad aliam: decēs est q̄ ad nobiliorem siue ad minus vilem: vnde musca generatur mediāte verme que est nobilior: ideo potius dz generari triticū ex zizania q̄ econtra. In contrarium est iste auctor. ¶ Ulterius queritur quare ex tritico magis generatur lolium q̄ ex alio grano. Ad istud vltimum dico: q̄ triticum est quasi granum existens in centro respectu aliorum granorum: et in medio bonitatis eorum. Et sicut dicit phūs in ethicis: difficile est inuenire medium: facile vero est diuerti a medio: vnde plura contrariantur tritico cum sit in medio bonitatis q̄ alijs granis cum sint in circunferentia: vel versus circūferentiam: propter quod etc. Scđa cā est: q: triticum est nobilissimū inter cetera grana vt dicit superius: et quanto aliquid est nobilius: tanto plura requiruntur ad eius generationem: et quanto plura requiruntur ad eius generationē: tanto magis accidit error in eius generatione: vt pz in homine in quo propter hanc causam potius accidit error: q̄ in generatiōe aliorum aīalium: vnde videmus plures hoīes cecos naturalr: et alios claudos: et etiā multa mōstra in natura humana cōtingunt: vt mola et aliorum multe figure et varie. Ad istud pōt adduci phūs in topicis: dicens q̄ facilius est destruere q̄ cōstruere diffinitionem. ratio q: plura requiruntur ad eius constructionem q̄ destructionem. Ad primam questionem dico q̄ possibilis est generatio zizanie ex tritico. Ad primum dico q̄ vnum minerale potest cōparari ad aliud eiusdem speciei vt istud aurum ad istud vel illud: aut possunt comparari metalla diuersarum specierum: et hoc dupliciter aut hec sunt eque nobilia: et sic est impossibile q̄ vnum in aliud mutetur: aut comparatur vnum ad aliud alterius speciei magis nobile et sic potest vnum mutari in aliud. Sed ego distinguo de potentia: aut de potentia nature aut artis: de potentia nature intelligo et non de potentia artis de qua loquitur philosophus in metheo. allegatus. Ad secundum dico q̄ quedam generantur a natura cum intentione nature et sic concedo. aut preter intentionem eius: et sic ex nobili fit vile. vt de tritico loliū: et ista via generantur vermes et apostemata ī corpore humano ex superfluo nutrimento. Uel dicendum q̄ zizania fit ex tritico citius per viam corruptiōis q̄ generationis: et sic non est transmutatio speciei in speciem: immo potius corruptio nobilis scz tritici. ¶ Queritur in qua regione plus generetur lolium ex tritico: an in humida vel sicca. Palladius dicit q̄ ī humida: dicēs in agricultura q̄ humiditas facit degenerare plantas: sed per degenerationem generat lolium ex tritico: igitur. Item dicit philosophus in libro de plantis: q̄ sol est pater plantarum: terra vo mr. In illa q̄ regiōe in q̄ sol influit recte: sunt radij solares vel calor solis sup plātas: in illa minus plāte degenerāt: sed h est in ca. et sic. igit. In ꝯriū est auctor in littera: q̄ plus fit ista generatio in siccis et corruptis temporibus. Item continens immutat contentum ad suam crasim: vt vult philaretus in libro pulsuum: ergo cum medulla lolij sit calida et sicca: generabitur in ca. et sic. similiter et medulla tritici erit cal. et sic ca: quod cōcedo. Unde dico q̄ plus fit generatio lolij ex tritico in regione ca. et sic. q̄ in hu. quia caliditas et siccitas consumunt humiditatē aeream que erat ca. et hu. in tritico: et cum hoc trahit calorem naturalem ipsius tritici ad exteriora. et facit ipsum exhalare. Item ipsam resoluit: et per consequens inducit ibi complexionem frigidam et siccam: et cōplexio via est in speciem: vt dicit philosophus: et per istam viam in ca. et sic. regione generatur lolium ex tritico. Ad primum argumentum dico q̄ duplex est humiditas: quedā accidētalis et supflua expāsa supra terram. et talis facit plātas degenerare: et de tali loqtur palladius. Est alia hūiditas essentialis q̄ est calida et humida aerea. et talis non facit degenerare plantas: et de ista loquitur auctor iste: et non palladius. Uel dicendum q̄ licet humiditas faciat degenerare triticū non tamen adeo vt faciat generare lolium. Ad secundum dico q̄ sol de perse facit ad generationem plantarum: tamē de per accidens facit ad degenerationem: scz humidū radicale consumendo: et calorem naturalem ipsius plante resoluendo: et hoc modo fit degeneratio in tritico a calore. ¶ Queritur vtrū zizania habeat somnum inducere et ebrietatem: videtur q̄ non inducat somnū: scz citius instantias vigiliarū quia dicit constantinus q̄ quidam est fumus suauis et mulcebris: et talis causat somnum: quidam vero est fumus caprinosus maliciosus pungitiuus causans vigilias: et non somnum: cum ergo ex zizania generetur fumus caprinus et pūgitiuus: igitur etc. Item narcotica que sunt frigida in quarto vt opium mandagora iusquiamus etc. inducunt somnum vt dicunt auctores: sed zizania non est sic frigida: igitur. In contrarium est auctor in littera: dicens q̄ mentem turbat et inebriat. Solutio q̄ questio est affirmatiua vera. Sz duplex est somnus: quidam naturalis qui fit ex fumo mulcebri: et talem non inducat zizania. Quidam vero est innaturalis: et fit duobus modis: quia aut fit per viā infrigidatiōis et mortificationis sensuum et spirituum: et istum facit narcoticum. Alio modo fit virtutem animalem retrahendo: et primo modo non: sed isto modo zizania inducit somnum innaturalē: q: ab ea resoluitur fumus maliciosus venenosus et pungitiuus: qui statim petit cerebrū: et puenit ad virtutem aīalem: et tunc virtus aīalis sentiens illū fumū venenosum retrahit se: et cū hac retrahunt spūs et influentia spirituum ad sensus pticulares: et tunc organa immobilitant: et h mō zizania inducit somnum et ebrietatē. Per ista pz solutio ad argumenta. ¶ Queritur vtrū panis calidus aut frigidus factus ex zizania inebriet plus: videtur q̄ calidus: q: magis vaporosus et euaporatiuus q̄ frigidus: igitur. Cōtrariū videmus ad sensum: q: narcotica frigida plus inebriant: et somnum inducunt q̄ calida: igitur. Ad hoc rñdet q̄ inebriare h est duplr: aut plus. i. citius: et sic dico q̄ plus ca. q̄ frigi. aut plus. i. tardius dissoluitur et plus durat eius inebriatio: et sic econtra: et p hoc pz solutio ad alia argumenta. ¶ Queritur cuius complexiōis sit ordeum. Et videtur q̄ calide et hu. q: dicit ysaac in dietis vniuersalibus q̄ duplex est dulcedo: q̄dam desiccans et talis subtilis est in actione: et talis est ī mel le. Est alia humectans vt dulcedo ordei: sed dulcedo humectans fundatur in calida substātia: ergo cum fm ysaac dul. humectans fundetur in substantia ca. et humida: igitur ca. et hu. erit ordeum. Item ptisana que est ca. et hu. decidit ab ordeo: sed omne decisum attestatur ei a quo deciditur: igit. In cōtrarium est auctor dicēs q̄ est fri. et sic. in primo gradu qđ concedo. Ad primū argumentū dicit quidā q̄ est cal. et hu. quantū ad medullā: sed quantū ad corticē et medullā simul est fri. et sic. Sed ista solutio non valet: q: iste auctor nō loquitur de ordeo nisi inquantū nutrit: et q: non nutrit nisi ratione medulle et non corticis: igitur. Dicas igit aliter q̄ medulla hz duplicē substantiā: quandā scz fri. et sic. in centro eius: et talis est ibi a dnio: et quātū ad istā ponitur in gradu Et aliam quandam aereā ca. et hu. et ista est subiectum dulcedinis: et quantū ad istā non ponit in gra. et de tali loquit ysaac in vniuersalibus. Ad scđm dico q̄ fm q̄ dicit auctor superius sicca p elixationem acquirunt humiditatem: et humida p assationē siccitatē. Silr dico de ptisana q̄ p elixatiōnē acqrit humiditatē: vñ nō est hu. p se: sz p artificiū: sz ordeū est siccū de se. ¶ Querit qđ magis nutrit aut triticū: aut ordeū. vr q̄ triticū: q: maiorē hz ꝯuenientiā cū natura hūana sz supius dicit ysaac in dietis vlibus: q̄ nutritio fit p ꝯueniētiā ad naturā humanā: igit. Itē granū nutrit rōne medulle: sz triticū plus hz de medulla: igit. In ꝯriuz est auctor ī lra dicēs auctoritate Ha. q̄ ordeū ceteris granis nutribilius est et laudabilius: et iō videt esse ꝯrietas inter Ha. et ruf. q: rufus dicit q̄ triticū nutribilius est ordeo. Et ysaac soluit in lra dicēs q̄ nō est ꝯrietas: q: Ha. intelligit accidētalr: q: tardius ꝯuertit et plus morat: et tardius a mēbris dissoluit. Sed rufus intelligit naturalr: q: citius ꝯuertit: et citius a mēbris dissoluit: et ita nulla ē ꝯrietas. Sz ista solutio ysaac videt pati calūniā: q: dicit q̄ fabe magis nutriūt accidētalr q̄ ordeū et nō naturalr: ppter hoc aliter dicendum q̄ Ha. intelligit respectu granorum determinandorum: vnde ordeum nutri-

bilius est granis determinãdis: ⁊ q: de tritico superius de-
terminatum est: igitur non comparat ordeum nisi ad triticũ
cum superius ea comparauerit: immo solum comparat or-
deum ad alia grana inferius determinanda: vt ad miliuꝫ ⁊
risum ⁊ panicum: quibus nutribilius est. ¶ Queritur qd̄ sit
meliꝰ in regimĩe sanitatis triticũ aut ordeũ: videt̄ ꝙ ordeuꝫ
q: illud qd̄ citius digeritur plus valet: hoc est ordeuꝫ: vt di-
cit in littera: igitur. Itẽ dicit hippo. in regimẽto acutoꝝ: qd̄
ledit sanos: ledit egros: ⁊ quod iuuat sanos iuuat egros: sꝫ
ptisana ordei plus iuuat egros ꝙ̃ facta ex tritico: igitur et
sanos: igitur cum decisum attestatur illi a quo decidit. In
contrarium est auctor superius vt patuit: q: plus habet de
medulla ⁊ maiorem conuenientiam cum natura humana.
quod concedo. Ad argumentum dico ꝙ illud solum tenet
quando fit comparatio vnius indiuidui ad aliud indiuiduũ
⁊ nõ speciei ad speciem: ⁊ q: ordeum ⁊ triticum sunt diuer-
sarum specierum: igitur non tenet. Ad secundum dico ꝙ se-
cus est de ptisana ⁊ de ordeo: quia ptisana melior est egris
in via medicine: quia datur ad alterandum: et alteratio fit
ꝑ cõtraria: sed panis ordei noceret illis: quia est fri. ⁊ siccus
⁊ nutritio fit per calida: ⁊ panis datur ad nutriendum. Sꝫ
ptisana tritici non potest alterare malam complexionẽ cal.
⁊ siccam: cuꝫ sit calida: igitur ⁊c. non est simile. ¶ Queritur
vtrum rizi sit stipticum: vt dicit ysaac. Contra dicit ysaac in
dietis vniuersalibus: q: sapor stipticus frig. est ⁊ siccus: sed
rizi est ca. ⁊ sic. igitur. Item rizum valet in dissinteria chole-
rica vt dicit. Contra: contraria contrarijs curantur: sed rizi
est ca. ⁊ sic. igitur. Item dicit in littera ꝙ rizi rubeum plus
valet in dissinteria cholerica ꝙ̃ albũ. Contra: quanto est ma-
gis rubeum: tanto est calidius: et ita magis augmentabit
dissinteriã cholericã. Ad primum dico ꝙ rizi est stipticũ. Sꝫ
duplex est stipticitas. Una est que est velut saporis species
⁊ ista fundatur in frigida ⁊ sicca substantia: ⁊ sic loquitur in
dietis vniuersalibus ⁊ non hic. Alio modo accipitur stipti-
citas: prout nominat speciem compositionis: ⁊ ista potest
esse in substantia calida ⁊ sicca: ⁊ sic sumitur hic: vnde rizuꝫ
stipticum est. i. viscosum conglutinatiuum: ⁊ constipatiuuꝫ
Ad secundum dico ꝙ non valet in dissinteria cholerica: ra-
tione sue complexionis cum sit ca. ⁊ sic. ⁊ ratione sue substã-
tie conglutinose: viscose ⁊ consolidatiue. Ad tertiuꝫ dico ꝙ
quia rubeum est grossius in substantia: ideo magis valꝫ in
dissinteria cho. nõ ratione sue cõplexionis. ¶ Querit̄ vtrũ
miliũ sit calide ⁊ humide complexionis: q: ꝼm ysaac ⁊ Aui-
cẽ. cortex cuiuslibet grani ⁊ cuiuslibet seminis est frigidus ⁊
siccus: ⁊ medulla calida ⁊ humida: ⁊ a complexione centra-
li denominatur vnũquodqꝫ: igitur cum medulla milij sit ca-
lida ⁊ humida sic ⁊ milium. Item omne euaporatiuum est
cali. ⁊ hu. sed milium est euaporatiuum: vnde hippo. in re-
gimine acutoꝝ docet in pleuresi facere euaporationem de
milio ⁊ sale: vnde dicit ꝙ tale euaporatiuũ est fortius: igit̄.
In contrariuꝫ est auctor in littera dicens ꝙ est fri. in primo
⁊ sic. in secundo. Ulterius dubitatur de hoc qd̄ dicit ysaac
ipsum esse diureticum ⁊ vrine prouocatiuum. Contra: om̄e
diureticum calidum est ⁊ siccum: sed milium est fri. ⁊ siccuꝫ:
igitur. Item omne diureticum est subtilis substantie: sꝫ mi-
lium est grosse substantie: vt dicit in lr̃a: igitur. Itẽ dubita-
tur de hoc qd̄ dicit in littera: ꝙ milium valet contra torsio-
nes ⁊ dolores ventris. Contra: torsio ventris generatur a
ventositate: ergo omne illud qd̄ ventositatem consumit cõ-
petit: sed milium est fri. ⁊ sic. igitur. Ad primum argumẽtũ
dico ꝙ comparando corticẽ cuiuslibet grani ad medullam
cuiuslibet: sic oĩs cortex est fri. ⁊ sic. ⁊ omnis medulla cal. et
hu. ⁊ isto modo non ponuntur in gra. Alio mõ fit cõparatio
medulle ad medullam: ⁊ hoc modo ponitur in gra. ⁊ sic ista
cõparatione medulla milij est fri. ⁊ sic. respectu medulle tri-
tici: ⁊ hoc modo loquitur auctor in littera: ⁊ alio modo Aui-
cẽ. ⁊ ysaac. Ad secundum dico ꝙ miliũ de se nõ est euapora-
tiuum: sed rõne torrefactionis ⁊ mixtionis cũ sale etiam ef-
ficitur plus. Uel dicendũ ꝙ hoc est ratione cuiusdam substã-
tie calide ⁊ humide existentis in superficie acquisite ab aere
extrinseco: ⁊ ratione istius non ponitur in gradu: ⁊ est pau-
ca talis substantia calida ⁊ humida: ⁊ nõ est ratione sue sub-
stantie centralis que est frigida ⁊ sicca: ⁊ ista distinctio ha-
bet locum in multis terrenascentibus: vt in caule ⁊ endiuia
ideo bonũ est eam habere pre manibus: quia per istud sol-
uitur aliud quesitum scꝫ ꝙ est diureticum ratione substãtie
superficialis ⁊ non ratione centralis. Uel dicendum ꝙ que-
dam sunt prouocantia vrinam per se: vtpote diuretica: alia
vero per accidens scꝫ retinendo feces in intestinis ratione
sue grossitiei: quia dicit ysaac in vrinis: ꝙ diminutio vnius
superfluitatis est causa augmentationis alterius vt patet.
Ad aliud dicit ꝙ valet ad torsiones ratione sue substantie
superficialis ⁊ nõ centralis: ⁊ etiam ratione sue torrefactio-
nis. ¶ Dubitat̄ de panico: dicit ysaac superius ꝙ milium
minus nutrit ꝙ̃ cetera grana: ergo minus nutrit ꝙ̃ panicũ.
Postea dicit in caplõ de panico: ꝙ panicum minus nutrit
eo. Dicendum ꝙ non est cõtrarietas: vnde credo ꝙ panicũ
simpliciter minus nutrit ꝙ̃ milium ⁊ ꝙ̃ cetera grana. Et di-
co ꝙ auctor comparat miliũ ad alia grana diuersa in specie:
⁊ panicum non est diuersum ab ipso milio: ideo non compa-
rat tunc ipsum milium ad panicum. ¶ Queritur de fabis in
via nutrimenti respectu ordei: videtur ꝙ ordeuꝫ magis nu-
triat ꝙ̃ faba: quia dicit superiꝰ ꝙ ordeuꝫ ceteris granis ma-
gis nutrit: sed faba est granum: igitur. Item ordeũ minus
habet de cortice ⁊ plus de medulla ꝙ̃ faba que habet corti-
cem duraꝫ magis ⁊ grossiorem: ⁊ in maiori quantitate. In
contrarium est auctor in littera. Preterea scd̄o ꝼm Aristo.
quale vero alterat: nutritio ergo fit ratione quantitatis: sꝫ
faba est maior ordeo: igitur. Ad hoc dicitur ꝙ duplex est nu-
tritio: quedam est phantastica: ⁊ ꝼm sensum: ⁊ de tali loquẽ-
do faba magis nutrit ordeo: vnde fabe magis ĩpinguãt ꝼm
apparentiam: quia ratione ventositatis fabarum cutis ex-
tenditur qua distensa videtur esse pinguis ꝼm sensum. Alia
est nutritio ꝼm veritatem: ⁊ tunc ordeum magis nutrit: q:
citius conuertitur in substantiam membrorum: et ponit
exemplum de furfure qd̄ magis impinguat equos: ⁊ in bre-
uiori tempore ꝙ̃ granum: ⁊ hoc phantastice ⁊ ꝼm sensuꝫ: q:
eos magis inflat: ⁊ cuteꝫ distendit. Uel dicendum meliꝰ cũ
isto auctore: ꝙ fabe magis nutriunt accidentaliter: sꝫ ordeũ
magis naturaliter. Sed contra istam solutionem: fabe sunt
lubricatiue vt dicit littera: non ergo plus nutriunt acciden-
taliter. Respondeo ꝙ intelligit littera de excorticatis: ⁊ si-
ue dubio fabe excorticate non magis nutriunt accidentali-
ter. sed non excorticate magis. Uel dicendum ꝙ licet fabe
sint lubricatiue in prima ⁊ secunda digestione: non tamen
in tertia: immo multum immorantur membris: ⁊ de ista ter-
tia digestione loquitur auctor in littera cum dicit: ꝙ magis
morantur in membris: ⁊ ita adhuc magis nutriunt fabe ac-
cidentaliter. his visis patet solutio. ¶ Queritur quod ma-
gis competit in regimine sani. aut faba vel ordeũ. Arguitur
ꝙ ordeum: q: magis assimilatur tritico: vt superius dicit au-
ctor: igitur. Iteꝫ illud qd̄ citius digeritur in stomacho ⁊ epa-
te magis in regimine sanitatis competit: cum natura tunc
minus laboret: sed ordeum est huiusmodi vt dicit superius
igitur. Contra: dicit auctor inferius hic: idem in dietis vni-
uersalibꝰ: ꝙ pisces squamosi meliores sunt nõ sq̃mosis cuꝫ
tota superfluitas cedat in squamas: ⁊ caro remanet pura.
sed illud quod facit squama in piscibus: facit cortex in gra-
nis ⁊ terrenascentibus: igitur que grana maiorem habent
corticeꝫ: erunt meliora in regimine sanitatis sicut fabe. Itẽ
dicit philosophus in topicis ꝙ idem est sanum simpliciter
⁊ sanum homini bene disposito. sanum ergo homini egro
est sanum ꝼm quid ⁊ non simpliciter: sed sanum ꝼm quid est
egrum simpliciter: ergo cum ordeũ sit sanum homini egro
erit ordeum egrum ⁊ malum simpliciter: sed nullum tale
competit in regimine sanitatis: igitur. Duo prima argumẽ-
ta teneo pro conclusione. Ad primum argumentum in con-
trarium dicendum ꝙ duplex est abundantia superfluitatis
Una que fit ab opere nature: vt in piscibus fiunt squame:
⁊ talis depurat nutrimentum. Alia est que non fit opere na-
ture: sed ex abundantia materie impure: ⁊ talis nõ facit ad
bonitatẽ nutrimẽti sicut in faba. Ad scd̄m dico ꝙ aliq̃ sana
sunt egra dupl̃r: aut rõne egritudis: ⁊ talia sũt sana ꝼm qd̄
et egra simpl̃r: q̃dã vͦo cõpetũt nõ rõne egritudis: sꝫ rõne

virtutis: ⁊ talia sunt sana simpliciter. ⁊ hoc modo competit ordeum egris scilicet ad sustentandum virtutem. ¶ Queritur vtrum omnes fabe tam sicce ꝙ̄ virides sint eiusdē complexionis. Arguitur ꝙ sic: q: dicit philosophus ꝙ cōplexio est via in spēm: sed sunt oēs fabe eiusdē spēi: igitur. Item que est comparatio corticis ad corticē: ita medulle ad medullam sed cortex fabarū tam viridium ꝙ̄ siccarū est vnius complexionis: scʒ fri. ⁊ sic. ergo ⁊ medulla tam viri. ꝙ̄ sic. erit ca. ⁊ humida. In contrarium est auctor in littera dicens ꝙ virides sunt frigide ⁊ humide in primo gradu: ⁊ sicce fri. ⁊ sic. in primo. Ad hoc dicendum ꝙ in fabis est duplex complexio: q̄dam est radicalis ⁊ fixa: ⁊ ista est eadem in viridibus ⁊ siccis ⁊ ista est via in speciem. Alia est complexio fluens q̄ diuersificatur fm̄ nutrimentum: ⁊ ista diuersa in viridibus ⁊ siccis reperitur. Ad hoc dicitur scōm argumentum ꝙ non est sic de cortice ⁊ medulla: q: cortex semꝑ in vtrisq; nutritur ex nutrimēto terreo ⁊ sicco: idō est semꝑ fri. ⁊ sic. sʒ medulla in viridibus nutritur ex humido aquoso: ideo frigi. ⁊ hu. est: sed cū in processu temporis illa humiditas aquosa digeratur ⁊ desiccetur: nutritur ex humiditate sicca: ideo est in siccis sicca ⁊ a medulla que est centrum denominatur cōplexio. ¶ Queritur que magis nutrit aut viridis: aut sicca: videtur ꝙ viridis: quia quāto aliquid est temperatius tāto melius nutrit ⁊ citius digeritur: sed faba a temperamento declinat ꝑ siccitatem: humiditas igitur eam reducat: igitur ⁊c. Itē dicit ysaac inferius, ꝙ omnis fetus sicce matris: quanto propinquior partui tanto melior: vnde vitulus melior est boue antiquo: ergo cum faba viridis sit quasi fetus sicce matris: sequitur ꝙ quāto vicinior terre: tāto melior: sed viridis est hmōi igitur. In contrarium est auctor in littera dicens ꝙ fabe sicce sanguinem generant laudabiliorē: ⁊ ita magis nutriunt viridibus. Item vnūquodq; digestum meliꝰ est indigesto: sed faba sicca digesta est: q: processu temporis sua humiditas aquosa digeritur. Ad hoc dicunt quidam: ꝙ in via diete sicce sunt meliores propter rationes statim dictas: sʒ in via medicine virides sunt meliores: q: magis alterant malam complexionem siccam ⁊ calidam. Uel dicēdū ꝙ comparando ipsas vniuersaliter respectu cuiuslibet tēporis sicce sunt meliores: sed comparando particulariter respectu estiui tēporis: virides sunt meliores: q: in estate calor est acutus: qui per humiditatem ⁊ fri. fabarum viridiū temperatur: sed sicce fabe adderent tunc in discrasiā: si comederentur. Uel dicendum ꝙ sicce meliores sunt absolute: q: sanguinem laudabiliorem generant respectu viridium. Ad primum dico ꝙ humiditas aerea meliorat nutrimentum: ⁊ talis reperitur in siccis. sed humiditas aquosa indigesta peiorat nutrimentum: que in viridibus reperitur. Ad secūdum dico ꝙ non est simile: q: bos in prima etate nutritur ex nutrimento meliori ⁊ magis digesto ꝙ̄ in vetustate: sed sic non est de fabis: q̄ idem hn̄t nutrimentum tam virides ꝙ̄ sicce. Secunda causa est: q: fabe digeruntur a calore naturali interiori: et exteriori: sed in animalibus solum digeritur nutrimentum a calore interiori: et q: in animalibus calor est acutior et fortior in iuuentute: igitur. ¶ Queritur vtrum fabe assate sint meliores elixatis: ⁊ videtur ꝙ elixate: q: dixit superius ꝙ necesse est calidum ex niue frigescat: ⁊ ꝙ frig. ex igne calescat: vnde oportet ꝙ siccum ꝑ humiditatem acquirat humiditatem: ⁊ econuerso: cum ergo fabe recedant a temperamento per siccitatem: ergo ⁊c. q: in elixatione acquirent humiditatem ab aqua: et in assatione maiorem siccitatē. Itē dicit phs in quarto metheororum ꝙ illa que elixantur vniformiter decoquuntur: sed vniformiter decoctū melius dissoluitur decocto: igitur. In contrarium est littera. Preterea fabe peccant per ventositatem: sed assatio eam remouet: igitur. Ad hoc dico ꝙ fabe diuersa inducunt nocumenta: sʒ illa debēt apparari. Dico ergo ꝙ fabe a parte sue complexiōis cum sint fri. ⁊ sic. inducunt constipationem ventris: que remouentur per elixationem: ⁊ sic procedunt prime rationes. Item fabe quādoq; inducunt nocumentum a parte sue cōpositionis cum sint ventose: ⁊ ventositatem generāt: ⁊ quātum ad istud nocumentum remouendum seu diminuendum debent assari: q: per hoc qd̄ dicit in littera remouetur ventositas: ⁊ procedunt vltima argumenta. Si igitur plus nocet torsio ꝙ̄ constipatio: assentur ⁊ econtra. Et si ille qui debet comedere fabas: nec sit constipatus: nec ventosus: cū ventositas plus noceat assentur. ¶ Secundo queritur de fabis a parte medicine: quare cortex fabarum est magis stipticus ꝙ̄ eius medulla: cum cortices aliorum granorum nō sint stiptici immo laxatiui: velut cortex tritici qui laxat ventrem. Ratio est quia cortex fabe inter cetera grana est durior: ⁊ spissior: ideo calor celestis non potest imprimere in eum caliditatem ⁊ humiditatem: ratione cuius haberet laxare: sed cortices aliorū granorum sunt rari: ratione cuius facile recipiunt impressionem: igitur. ¶ Queritur quātum ad textum: vtrum faba sit optima medicina ad coitus operationem. Arguitur ꝙ non: quia sunt fri. ⁊ sic. fabe igitur habent diminuere coitum. Item multi sunt audaces vel edaces: vnde multum appetunt: vt dicit Auic. sed augmētatio appetitus cibi diminuit appetitum coitus: ergo cū fabe sint melancholice nocent coitui. Item dicit phs in de animalibus ꝙ galline comedentes fabas non ouant: ergo a simili non augmentant coitum. Ad hoc dico ꝙ fabe prouocāt coitum ratione ventositatis sue erigentis virgam: ⁊ sic intelligit auctor: sed non ratione imaginatiōis que inductiua est coitus: vt dicit phs in de animalibꝰ: nec ratione materie calide ⁊ humide ꝑfundantis: nec ratiōe caliditatis ⁊ siccitatis stimulantis: q: dicit Ga. in tegni. ꝙ cōplexio cholerica est maxime venerea q: stimulatiua. ¶ Queritur sup hoc qd̄ in littera dicitur ꝙ fabe maturant apostemata mamillarum. Contra: omne maturatiuū est ca. ⁊ hu. sed fabe sunt fri. ⁊ sic. igitur. Dicendum ꝙ hoc faciunt ratione viui: ⁊ non rōne ipsarum: sed hoc nihil valet: q: ita bene faceret lignum vel lapis ideo melius dicendum ꝙ maturant: q: ratione sue frigiditatis oppilant meatus ⁊ poros: ratione cuius calor naturalis fortificatur interius qui digerit ⁊ maturat. Item cum mamille sint spongiose attrahunt humiditates ad seipsas ab omnibus membris: ⁊ fabe repercutiunt tales humiditatem: ideo maturant hac via. Et per hanc viam stringunt libidinē in pueris quando emplastrantur supra inguina: quia stringunt poros ⁊ meatus: nec permittunt materiam spermatis descendere ad membra generatiua. ¶ Item queritur de hoc qd̄ dicit littera ꝙ fabe emplastrate supra locum pilorum subtiliant ipsos. Contra: pilus nascitur ex fumo calido ⁊ sicco: sed fabe sunt fri. ⁊ sic. igitur habebunt citius ingrossare ꝙ̄ subtiliare. Dico ꝙ pilos subtiliant per accidens ratione oppilationis quam in poris inducunt: ⁊ non per se subtiliāt. Itē faba est abstersiua: ⁊ oē tale est depilatiuum. Uidetur ꝯtrouersia inter Auic. Ga. ⁊ ysaac: q: ysaac dicit auctoritate galeni. ꝙ fabe si ꝑ triduū decoquantur: nūq̄ amittunt ventositatem. Sed Auic. dicit ꝙ possunt eam amittere Ad hoc dico ꝙ ventositas fabarum potest impediri: non tamen ex toto auferri: et sic intelligit Gale. et ysaac: ⁊ Auicē. quando dicit ꝙ potest auferri intelligitur. i. impediri.

¶ De lenticula.

Lenticula frigida est in primo gradu: sicca in tertio. Inuestigata tamen eius natura ex duobus contrarijs composita inuenitur vno i medulla: altero in cortice. Cortex eiꝰ acuitatem habet: vnde ventrem ad solutionem mouet. Medulla stiptice est virtutis ⁊ confortatiue stomachi ⁊ intestinorum: vnde ad cholericam diarriam valet. Lenticule simul cocte cum cortice aquam tolle ⁊ cola: et oleum cum sale ⁊ aqua commisce: potū ꝙ stipticis dabis: ⁊ si aqua prior eiecta sit dum coquitur alteram adiungas: solutionem minuit: et si cum cortice ablato coquatur: et prima aqua abiecta: secunda addatur: melior fit ad digerendum: et ad egestionem cholericam refrigerandam fortis. Uniuersaliter dico: nutrimentum lentis grossum est: et ad digerēdum durum: melācholicū sanguinem gn̄at

maxime si cũ cortice comedatur: cerebrũ fumo gros
so implet ⁊ melãcholico: vñ cã est doloris ⁊ fallaciũ
formidolosorũ sõniorũ. Stomachũ ⁊ intestia vẽtosita
te iplet: ⁊ inflãmationẽ ⁊ constipationẽ facit: ꝑpter
ea ceteris granis stomacho plus nocet: ⁊ pulmoni
ac diafragmati ⁊ pelliculis cerebri: ceterisqꝫ nervis
pellicularũ: ꝑcipue nervis oculorũ: qm̃ hũiditatẽ eorũ
desiccat ⁊ distẽpat: sanis officit oculis: quãto magis
infirmis sue desiccationis cã: ventrẽ ⁊ mẽstrua costi
pat: ⁊ ingrossat vt exire nõ possint ex venis matricis.
Lens itaqꝫ cũ cortice cocta sicce est noxia cõplexio-
ni: ⁊ passionem melãcholicã in ea creat sicut nigram
morpheã ⁊ impetiginẽ: serpiginẽ cancrũ elephãtiã:
his tñ q̃ humide sunt cõplexionis aliqñ ꝓsunt: ideo
si sine cortice edantur hydropicis valet: cũ cortice ve
ro nocẽt: aut ꝑpter ventositatẽ ⁊ inflationem quam
creat. Lenticula laudabilis est grãdis ⁊ noua ⁊ co-
quibilis: accipitur ſm cibũ ⁊ medicinã. si ſm medici
nã ꝑpter cõtẽtiue virtutis cõfortationẽ ⁊ calefactio
nem: aut ꝑpter vẽtris solutionẽ. Qui ad cõfortandã
virtutẽ ꝯtẽtiuã accipiũt: ⁊ restringẽde cholerice ege
stiõis cã: a cortice eã mundẽt priorẽ: dũ coquitur eie
cta aqua: scdã addat: cocteqꝫ acetũ immisceat: ⁊ ar-
noglosse frõdes: ⁊ eius semina: ⁊ mala citonia: ⁊ ma-
la acria ⁊ mespila ⁊ sitia. Qui ꝑpter ꝯfortãdũ ⁊ cale
faciendũ stomachũ illã volũt accipere: aceti vice vinũ
rufum vel nigrũ: odoriferũqꝫ cõmisceãt. Propter vẽ
tris solutionẽ accipienda cum sicla: aut crisolocãna
aut cucurbita: siue molachia. Item ſm cibũ diuerse
accipitur: aliqñ solũ cũ oleo ⁊ aceto: aliqñ cũ carne
recẽti: aliqñ cũ sicca ⁊ salsa. Cũ aceto ⁊ oleo minoris
est nutrimẽti: cũ carne recẽti maioris. Que vero cũ
sicca ⁊ salsa pessim⁹ ac nociu⁹ est cibus. Natura nãqꝫ
carnis sicce: in se grossa est ad digerendũ dura. Mix
ta cum lente maliciã duplicat: vñ cã est calefactionis
incentionisqꝫ sanguis: cũ etiã in melãcholicos ꝯuer-
tit humores: iõ pessima est maxime si cum cortice fue
rit cocta. Item vt nõ noceat si aptare volueris: emẽ
da a cortice ⁊ in aqua elixa: prioreqꝫ eijciẽs aquã: se-
cundã aũt misce: ⁊ cũ aceto eã cõdi ⁊ origano: mẽta
pipere cymino ⁊ oleo vel amygdaleo: aut sisameleon
Diascorides: cũ melliloto ⁊ celidonia: oleo rosato ex
lente cataplasmate facto in oculis calidũ patiẽtibus
apostema dissoluit. Cũ malo granato cocta: et rosis
siccis: pustulis vel apostematibus in cruribus appo
sita valet. Valet itẽ ad cripisilas ⁊ fissurã in pedibus
ꝑpter frigus cũ aqua marina: si coq̃tur ⁊ mamillis
apponatur: lac coagulatũ valet habentibus.

De robellijs.

Robellie frigide sunt i primo gradu: medie
inter siccũ ⁊ hu. cortex earum stipticus est.
Cortice ergo mũdate laudabiles gñant ci
bos: nec inflationẽ aut ventositatẽ faciunt
sicut fabe. Ad vsum edẽdi bone sunt in estate. ⁊ in ca
lida regione. Cataplasma factũ ex eis mẽbris fract̃
appositũ solidat: ⁊ dolorẽ aufert maxime si cũ sapa
fuerit temperate. Itẽ ius ex illis velut ex faba factũ
valet ad corizã: ⁊ ad tussim doloreqꝫ in pectore. Co
cteqꝫ cũ ordeo ⁊ crisolocãna: aut bletis febrẽ patien
tibus ꝓsunt: q̃ ex sanguine nascũt ⁊ cholera ru. Qui
ꝑpter diarrie refrenationẽ illas volunt accipe: cocta
vna aqua eiecta ⁊ alia addita: admixtis portulace
ramis ⁊ succo malorũ punicorũ: acidosorum: ⁊ oleo ro
sarum sumant.

De cicere.

Cicer est plur̃ nutrimẽti: ventrẽ humectat:
vrinã mouet: mẽstrua ꝓuocat: ventositatẽ
tñ creat ⁊ inflationem. Idcirco sperma au
get: coitũqꝫ ꝯfortat. Est cicer viride nec cõ
pletũ: est siccũ ⁊ cõpletũ. viride ad fabarũ potes mẽ
surare cõparationẽ: eadẽ eñ q̃ fabarũ est siccarum ⁊
viridiũ: ciceris est viridis ⁊ sicci. Siccũ duob⁹ diui-
ditur modis. est eñ cicer albũ ⁊ nigrũ. Albũ calidũ
est in primo gradu hu. in medio: ꝑpterea nutrimẽtũ
eius q̃ fabarũ maius est: nõ tñ bonũ: sed ad digerẽ-
dũ durũ ventositatẽ ⁊ inflationẽ faciens: intantũ vt
carnẽ inflet ⁊ dilatet: ⁊ in ea idẽ faciet qđ acetum in
sicco luto: aut fermẽtũ in pasta: vñ q̃ eo vtũt pulchre
cutis fiũt: delatata eñ ⁊ extẽsa caro lucescit ⁊ clarifi
catur. Idẽ coitum adiuuat: q: tres hꝫ causas ad coi-
tũ ptinẽtes. i. calorẽ: nutrimentũ ⁊ inflationẽ. Unde
hippocrates: cicer̃ sunt potestates due diuerse atqꝫ
cõtrarie: cũ coq̃tur eas amittit: ⁊ in aq̃ vbi coq̃tur re
deũt. vnã dulcedinis: aliã salsuginis. altera cũ dulce
dine sua mundificat: ⁊ excolat: ⁊ nutrit nutrimento
bono: lac augmẽtat: humectat vẽtrẽ: apostemata dis
soluit ac minuit: ⁊ maxime q̃ in testiculis ⁊ retro au-
riculas sunt. Cũ salsugine sua grossos humores dis
soluit ac minuit: ⁊ vrinã ⁊ mẽstrua ꝓuocat: ventrem
humectat: valet ytericis: hydropicis. valet vlterius
ad totius corporis capitisqꝫ pruriginẽ. Si eius iure
lauẽtur: impetiginẽ: serpiginemqꝫ mundificat. Ga.
inquit. Cicer hꝫ quasdã amaritudines q̃bus aperi
tiuum est: mẽstrua ꝓuocat: facilitatẽ faciẽs ex vtero
pueri exeũdi: cucurbitinos lũbricosqꝫ educit: vẽtrẽ
humectat: ad ytericos de oppilatiõe epat̃ ⁊ fell̃ va
let: lapides eñ frãgit in renib⁹ ⁊ vesica: nociuũ est re
nũ ⁊ vesice vulnerib⁹. Nigrũ albo est calidi⁹: humi
dũ min⁹: ꝑpterea amaritudo ei⁹ dulcedĩe mãifestior
est: iõ plus albo in operatione epatis ⁊ splenis atqꝫ
lapidum fractura. cucurbitinis lũbricisqꝫ valet: ad
epatis oppilationẽ: ꝑcipue si cum apio coquatur et
radice eius: iusqꝫ bibatur ipsius. In augmentatiõe
eñ lactis: ⁊ spmatis ⁊ ꝓuocatione vrine albũ est me
lius sue dulcedinis saporitatisqꝫ causa.

Superius ysaac determinauit de granis ex quibus con
ficitur panis: hic autem de illis ex quibus non conficitur.
Dubitatur de complexiõe lenticule: nã auctor dicit q̃ est
frigi. ⁊ sicca. ⁊ Auic. q̃ est temperata in actiuis: tamen ma-
gis declinat ad calidum: vt dicit. iste auctor intelligit de
complexione centrali: sed Auicẽ. de superficiali. Que-
ritur quare auctores magis contrariantur in complexione
istorum leguminum q̃ in eorum compositione ⁊ operatio-
ne. Solutio est: quia ciborum quidam sunt compositi ex di
uersis substantijs: vtpote caulis ⁊ lenticula: ⁊ quidam po-
nunt quantum ad centralem: ⁊ quidam quantum ad supfi
cialem. Item ista legumina diuersificantur ratione regiõis
quantum ad complexionẽ: q: qñqꝫ nascunt in calida regio
ne: qñqꝫ in frigida. Item etiam diuersificantur rõne etatis
⁊ qñqꝫ a parte temporis sue collectionis: q: q̃dã colligũtur
in hyeme: quedam in estate ⁊c: sed sic non diuersificatur co

rum compositio ⁊ operatio: igitur. ¶ Queritur vtrum lenticula sit ventris solutiua. Solutio: est: nam ratione corticis habentis quoddaꝫ acumen est laxatiua: sed ratione medulle est constipatiua. Contra: cortex lenticule grossior est: medulla vero subtilis: igit. Dicendum ꝙ in cortice lenticule sunt due substantie: quedam superficialis calida ⁊ sicca et acuta: alia est centralis grossa constipatiua. ratione pme vero laxat. Sed videtur impossibile aliquid habere diuersas substantias: q: simile nutritur ex simili: sꝫ ius caulis nutrit substantiam eius: igitur si substantia sit stiptica ⁊ ius stipticum. Item omne decisum attestatur ei a quo deciditur: sed ius decidit a substantia: igitur. Antecedens patet p Gale. in tegni. Item qd est sanguis in animali est succus in planta: sed sanguis est eiusdem complexionis cum animali: igit ⁊ succus cum planta. In contrarium est auctor. ¶ Iuxta hoc queritur quare non reperitur in omnibus plantis: ꝙ succus laxet ⁊ substantia stringat. ¶ Item queritur quare nō est econuerso reperire ꝙ substantia laxet ⁊ succ⁹ stringat. Ad primum istorum dicendum ꝙ est possibile in aliquibus plantis reperire istas duas substantias diuersas ⁊ contrarias: ita ꝙ succus laxet ⁊ substantia stringat. ¶ Ad primum d: ꝙ illud est verum de simili in actu idest nutrimento in actu: sed antea non est verum: vnde dicit phs in libro de anima: ꝙ nutrimentuꝫ extra non est simile rei quā dꝫ nutrire. Et si arguitur contra nutrimentuꝫ attrahitur ⁊ attractio est a simili: ergo illud simile nutrit. Dico ꝙ ibi mutatur qd in quale: vnde verum ꝙ quicquid nutrit attrahitur: ⁊ attractio fit a simili: ergo illud simile nutrit fm illud quid quod attrahitur immo quale. Vel dicenduꝫ ꝙ in succo nutriente plantam est duplex substantia: quedam superficialis cal. et sicca: ⁊ ratione istius non nutrit sed laxat: est etiam alia substantia centralis: ratione cuius nutrit: ⁊ ista est frigida ⁊ sicca ⁊ constipat: ⁊ de ista vltima pcedit tuū argumētū. Ad secunduꝫ dico ꝙ aliquid deciditur dupliciter. Uno modo per viam contrarietatis ⁊ difformitatis: vt est medulla ab ossibus: q: ossa attrahunt nutrimentum melācholicum cuꝫ sint melācholica: ⁊ tunc remanet puritas nutrimenti que cōuertitur in medullā: ⁊ tale decisum non attestatur ei a quo deciditur: ⁊ sic succus deciditur a planta: ⁊ similiter aquositas in epate a quattuor humoribus: ⁊ hec proprie non est decisio: sed potius sequestratio. Alia est decisio per viam continuitatis vt cholera iuuatiua deciditur a necessaria cholera ⁊ tale decisum attestatur ei a quo deciditur: ⁊ sic tu obijcis Ad scōm argumentū pꝫ solutio. Ad quesitum scōm d: ꝙ in quibusdam plantis est fortior attractiua ꝙ̄ digestiua. partē igitur illius nutrimenti digerit planta talis: aliam vero repudiat seu respuit cū nō possit digerere: ⁊ tūc illa pars a calore celesti digeritur ⁊ subtiliatur: ⁊ concipit calorē ⁊ siccitatem: respectu illius partis laxat: hmōi est caulis et lenticula. Quedam vero sunt plante que equalem habent attractiuam ⁊ digestiuam: ⁊ sic totum illud quod attrahitur digeritur: vnde conuertitur totum in stipticam ⁊ fri. substantiam: ⁊ sic patet solutio ad argumēta. Item alia causa: quia cum ille plante que magis attrahunt ꝙ̄ digerant repudiāt aliquam partem: ⁊ repudiatio fiat per viam contrarietatis oportet ꝙ illud qd repudiatur: conuertatur in oppositas q̄litates: cum ergo illud qd digeritur in planta sit fri. illud qd repudiatur erit calidum ⁊ siccum ratione cuius fit laxatio. Ad tertium quesitum dico ꝙ digestio fit ingrossando ⁊ procedit ingrossando: cum ergo ex succo fit suba plante: ꝯstat ꝙ suba plante erit grossior succo: sꝫ oīs laxatio de pse fit p subtilitateꝫ: vñ subtile laxat. grossum vo comprimit et ingrossat: ⁊ quia omnis succus subtilior est suba seu planta: igitur ⁊c. ¶ Queritur vtrum lenticula confortet stomachum: videtur ꝙ sic: q: omne frigidum ⁊ siccum ꝯfortat stomachuꝫ: ⁊ hac de causa melācholia trāsmittit ad stomachi os: sed lenticula est fri. ⁊ sic. igitur. In contrariuꝫ est auctor ⁊ alij doctores. Respondeo in lēticula sunt duo: complexio ⁊ compositio: ratione vero complexionis confortat stomachum: sed non ratione compositionis cum sit inflatiua ⁊ vētris distensiua ⁊ rugituꝫ causans: ⁊ hoc modo loquunt auctores. ¶ Queritur vtrum robellia generet bonum nutrimentum. videtur ꝙ sic: q: hoc dicit auctor. Item dicit Ras ꝙ robellie cocte cū carne bonū pstant nutrimentū. Contra generant grossum nutrimentum cum sint melācholice: ergo nutrimentum earum peccat in substantia. Item frigide sunt: ergo peccāt in complexiōe: ⁊ sic generant nutrimētum pessimū. ¶ Item queritur super hoc qd dicit ꝙ valent in dolore pectoris. Contra: oīs cura fit per contrarium: pectus est frigiduꝫ: q: neruosum ⁊ ossuosum: ⁊ similiter robellie sunt frigide ⁊c. Iuxta hoc queritur quare omnia legumina nocent oculis. Iteꝫ queritur quare intus exhibita nocent neruis: ⁊ extra emplastrata prosunt ⁊ confortant. Ad primaꝫ questionem dico ꝙ robellie generant malum nutrimentum vt probat vltima ratio quā concedo. Ad auctoreꝫ ⁊ ad ras dico ꝙ intelligunt de robellia sine cortice cū medulla. Vel dicendū ꝙ nutrimentū d: bonum dupl'r: aut simpl'r ⁊ sic non generant bonū. aut respectu alioꝝ leguminū et sic intelligunt auctores. Vel dicenduꝫ ꝙ robellie quoad cōpositionem ⁊ substantiam generant malum nutrimentuꝫ: sed quoad complexionem ⁊ maxime in estate ⁊ cōplexione cholerica bonum q: frigide: quia acumen nutrimenti tūc temperatur quoad homineꝫ. Ad scdam questionē dico: ꝙ rōne membroꝝ adiacentium sepius membra pectoralia incurrūt morbum calidū. Ad tertiam questionem dico ꝙ oīa legumina generant grossum ⁊ melācholicū nutrimentum: ratione cuius fumus niger ⁊ offuscus tendit ad caput spirituꝫ visibilem ingrossando qui est clarus: igitur. Ad vltimam questioneꝫ dico ꝙ hoc est: q: vt dicit constantinus: phlegma cōtinue delegatur ad mēbra iuncturalia que sunt in continuo motu: irrorando ea ne per continuum motum desiccentur sicut videmus ꝙ aqua ꝯtinue delegatur ad rotam molendini ne per motum ꝯtinuū inflāmetur: ideo cum generant nutrimētū siccū ⁊ melācholicū desiccāt ea. Sed ista legumina extra ēplastrata ꝯfortant ratione desiccationis moderate: sed dicit Ga. ꝙ nerui quanto sicciores tanto meliores: nisi ad tantā siccitateꝫ perueniāt ꝙ rumpantur pre nimia siccitate. ¶ Queritur cicera cuius complexionis sunt: cuꝫ sint q̄dam maneries pisoꝝ. videtur ꝙ frig. ⁊ sic. q: sunt ventosa vt dicit littera: ⁊ ventositas in substātia grossa fundatur: vt dicit Aristoteles: sed grossities melācholie appropriatur: igitur erunt frigide ⁊ sicce complexionis. Item ex eis generatur nutrimentuꝫ melācholicū: igitur. In contrarium est auctor dicens ꝙ sunt ca. ⁊ hu. Sed Auice. dicit ꝙ sunt ca. ⁊ sic. Ad hoc dicendum ꝙ Auic. intelligit quoad substantiam superficialem que est cal. ⁊ sic. ⁊ iste auctor quoad centralem substantiam in qua fundatur dulcedo: ⁊ sic non est contrarietas. Ad argumentū dico ꝙ rōne sue cōpositionis gnant nutrimentum melācholicum: ⁊ non ratione sue complexionis: igitur non tenet argumentum. ¶ Nota vlterius ꝙ auctor dicit in littera ꝙ prima decoctio ciceꝝ laxat: ⁊ scda cōstipat: q: suba ciceꝝ supficialis q̄ est calida ⁊ sicca: subtilior est pter qd de faciliori dissoluitur ⁊ ratione istius laxat: sꝫ in secūda decoctione oīno dissoluitur ⁊ consumitur: ⁊ ideo non laxat: q: in scda decoctione cōmendatur aque substantia ciceris centralis calida ⁊ humida ratione cuius cōstipat Item secunda digestio procedit ingrossando: prima vero subtiliādo: vñ prima decoctio subtilior est scda: ⁊ q: liqdū laxat ⁊ grossum constipat: igitur. Et si arguit ꝙ quāto aliqd magis morat i aliquo: plus i illo imprimit ⁊ forti⁹. Respōdet ꝙ verū est si virtus laxandi remaneret: sed dissoluitur ⁊ resoluit ⁊ euaporat: igitur. ¶ Queritur vtrū pureta siue decoctio pisoꝝ vel ciceꝝ: q̄ idē sunt: cōpetat in febribus. Raꝫ sub ciceribus cōphēdit oīa gña pisoꝝ: videt ꝙ nō: q: oē pharmacū est ca. ⁊ sic. vt dicit Ga. i. oē laxatiuū: igit cū pureta laxet nō cōpetit. Itē dicit Ga. in tegni. ꝙ medic⁹ dꝫ hrē oculū dextrū ad vtutē: ⁊ sinistrū ad morbū. in cura vero egritudīs nō solū dꝫ hrē oculū ad virtutē: sed ad diminuēdū morbuꝫ: igit cū talis pureta sustētet virtutē ⁊ nō diminuat morbū nō valꝫ in fe. acut⁹. In ꝯtriū est auctor. Itē dicit hipo. in aphorismis ꝙ humide diete oīb⁹ febricitātib⁹ cōferūt: sꝫ pureta pisoꝝ est hūida: igit. Itē oē qd laxat cōpetit in fe. sꝫ pureta laxat vt dicunt auctores: igitur cōpetit cū venter vt plurimū sit ꝯstipat⁹ in febrib⁹. Ad hoc dicēdū ꝙ quātū ad febrē

formalem non competit: sed quantū ad materiale febris di stiguo: quia aut illa materia febris plus affligit suo acumine ꝙ̄ sua quantitate: vt in tertianis veris: ⁊ sic nō competit q: hmōi pureta magis subtiliat ⁊ addit in fluxū: ⁊ facit materiam hmōi magis furiosam ⁊ mobilem: quod est malum Si plus sua quātitate: tūc cōpetit sicut in quartanis ⁊ tertianis nothis ⁊ quotidianis: quia illā materiā grossam subtiliat ⁊ reddit habilem expulsioni: ⁊ incidit ⁊ cū hoc nutrit ⁊ est optima medicina: vt dicit Ga. q̄ fit cū cibis ⁊ potibus ꝑ hoc pꝫ soluno ad argu. q: tu obijcis de fe. formali. Uel dicēdū ꝙ Ga. itelligit de fortib⁹ pharmacis ⁊ nō de debilib⁹ vt est pureta. Ad scōm dico ꝙ lꝫ rōne sue cōplexionis pureta aliqd faciat mali in fe. tñ rōne sue cōpositionis ⁊ substantie plus facit boni: vt dixi: q: incidit diuidit materiā grossaꝫ ⁊ cōpactā. ❡ Queritꝰ vtrū cicer debeat admistrari cū suo iure sanis: videtꝰ ꝙ nō: q: dixit inferius ꝙ qñ aliqd est duplicis subē: ita ꝙ ꝑ vnā laxat ⁊ ꝑ aliā ꝯstipat vt caulis: nō dꝫ dari: sed cicer cū suo iure est hmōi. In cōtrariū est littera. ⁊ rōne pꝫ q: cicer ꝑ suā siccitatē recedit a tēperamento: ⁊ ꝑ humiditatē reducitꝰ ad tēperamētū: ⁊ dē tale cōpetit: igitur. qd concedo. Ad argumentū dico ꝙ valeret si virtus laxatiua ⁊ cōstipatiua essent equalis virtutis: q: tūc sine dubio operationes diuersas induceret in corpore: sed q: virtus diuersa in cicere vna dñatur alteri: iō virtus ꝯstipatiua reducitꝰ ad tēperamētū ꝑ humiditatē sui iuris. ❡ Queritꝰ vtrum caro magis coitum ꝓuocet: aut vinum: aut cicer: videtur ꝙ cicer q: tria q̄ reqruntꝰ ad coitū in ciceribꝰ reperiuntꝰ: vtpote materia cal. ⁊ hu. cōplexio naturam stimulās: ⁊ ventositas mēbrū eleuās: ⁊ nō sic in carne vel vino: igitꝰ. Dicēdū ꝙ cicerres magis ꝓuocāt coitū in via medicine: ⁊ sic loqtur auctor ⁊ oēs alij qui possent allegari. Sed nō in via diete: immo vinū ⁊ caro: q: pl⁹ de materia gñant. Et dico simplr ꝙ caro ⁊ vinū plus ꝓuocāt: ꝙ̄uis dici pōt ꝙ quātum ad plures cōditiones plus cicera ꝓuocāt: sed tñ quantū ad vni⁹ intēsioneꝫ ⁊ extensionē: scꝫ materie spmatice: caro ⁊ vinū plus prouocant: ⁊ etiā auctor cōparat cicera ad alia legumina ⁊ non ad carnē ⁊ vinū. Et nota vlterius ꝙ in egris vbi caret appetit⁹ coitus plus ꝓuocat cicer: sꝫ nō in sanis ⁊ via diete: ⁊ sic quātum ad plura: lꝫ ciceres ꝓuocent coitū: tñ illud solū in quo ꝓuocat caro vel vinum preponderat oībus alijs pluribus ❡ Queritur vtrū in ycticeria cōpetat cicer. Respondetꝰ ꝙ duplex est yteria. Quedā est q̄ causatꝰ ex calefactiōe epatis qd qñ est supcalefactū gñat plus de cholera ꝙ̄ deberet: q̄ delegata ad cutē gñat ytericiā ⁊ ꝯ istā nō valet cicer. Alia est q̄ generatꝰ ex oppilatione meatus illius q̄ delegatꝰ ab epate ad cistī fellis q̄ oppilatio non pōt cholerā delegare ad cistim fellis: immo ad oēs ptes cutis causans ytericiam: ⁊ cōtra istam ytericiam valet cicer: quia ratione sue ca. ⁊ sic aperit illos meatus.

❡ De fasceolis.

FAseoli calidi sunt in medio secundi gradu: humidi in fine. Testatur hoc ꝙ vt plurimū nō perfecte vt cetera grana pñt desiccari: ⁊ si desiccentur non multum tēporis seruari valent: ideoqꝫ humores gignunt grossos inflatiuāqꝫ ventositatem: fumūqꝫ plurimū caput implentem. somnia pessima ⁊ terribilia faciunt ⁊ corrupta. Tñ in duas diuidūtur partes: sunt eñ albi ⁊ subrufi. Albi minus calidi: humidi magis: vnde eorum grossius est nutrimentum: ⁊ ad digerenduꝫ duruꝫ: humores phlegmaticos faciūt ⁊ grossos. Attenuare volentes grossitudinem eorum eos elixent: et elixatos corticibus mundent: mundatos cum obsomogaro ⁊ oleo cymino ⁊ pipere comedāt. Uirides albi ablatis corticibus cum sale sunt assumendi: ⁊ sinapi origano ⁊ pipere: merum vinum ⁊ forte cum illis accipies. Rufi ca. plus ⁊ humiditatis ab albo minus habent: ideo ⁊ in suis fortiores sunt operibus. Ius eius ad mēstrua prouocanda volentes: tres accipiāt vncias: olei nardini. ℥. ij. galbani. ℈. j. ⁊ fm illud calidum bibāt.

❡ De orobo.

ORobum calidum est in primo gradu: siccuꝫ in secundo: vnde mundificatiuum est: excolatiuum ⁊ aperitiuum. Mundatuꝫ a corticibus: iureqꝫ de eius farina facto: ventrem humectat: vrinā ⁊ menstrua prouocat: cutēqꝫ clarificat: non tñ illo plurimum assuescāt ne forte sanguinē mingere faciat: ⁊ aliqñ ꝑ nares sanguinis efficit fluxum. Farina orobi cocta cum cepotis qd est species thuris hydropicis ytericisqꝫ valet: quib⁹ vtrisqꝫ ex epatis oppilatione infirmitas contingit. Temperata vero cum vino super rabiosi canis morsum valet apposita: Temperata cum melle lentiginem mundificat. Uulnerib⁹ ⁊ apostematibus similiter valet regenerando carnem.

❡ In ista parte determinat auctor de faseolis et orobo.
❡ Queritur quare faseoli comeduntur cum ficubus ⁊ castaneis: quia ficus sunt viscose: ⁊ castanee ventose: ⁊ similiter faseoli: ⁊ ita eoruꝫ malicia augetꝰ per ficus ⁊ castaneas. Responsio est quia sunt magis appetibiles ꝙ̄ per se cuꝫ sint insipidi: ⁊ castanea ⁊ ficus dulces: ⁊ quia melius sic appetuntur: ideo melius nutriunt. ❡ Queritur super hoc qd dicit in lra: ꝙ faseoli prouocant mēstrua. ꝯ prouocantia mēstrua sunt calida ⁊ sicca: vtpote diuretica: sed faseoli sunt frigidi ⁊ sicci: igitur. Item faseoli non prouocant vrinam: ergo nec mēstrua. Dicendū ꝙ q̄dam ꝓuocant mēstrua rōne subtilitatis subē: quedā vero ratione complexionis calide ⁊ sicce: ⁊ sicut diuretica: q̄dā vero lubricando ⁊ remolliendo sanguinē ⁊ subtiliādo: ⁊ hoc mō faseoli prouocāt mēstrua. ❡ Nota ꝙ in orobo est duplex substātia. Una superficialis calida ⁊ sicca: ⁊ sic cōpetit in via medicīe ⁊ nō diete: ⁊ sic loquitꝰ ysaac in littera. Alia est centralis frigida ⁊ sicca ratione cuius nutrit boues ⁊ pecudes: q: non est cibus hominis. Et si obijcis ꝙ hic debet poni in gradu ratione substantie centralis per quam nutrit cum hic loquitur de dietis. Respondetur ꝙ quia est cibus non congruus homini: ideo posuit hic solum graduationem ex parte: qua est medicina hominis.
❡ Nota ꝙ quedam regenerant carnem materialiter vt extremitates animalium ⁊ cibaria laudabilia: quia generant materiam carnis: ⁊ hoc modo orobum non regenerat carnē: quia non est cibus hominis: sed boū ⁊ equorꝫ: quedam vero regenerant carnem effectiue vt medicīe: ⁊ istorū quedam hoc faciūt abstergendo ⁊ mundificando: vt stupe ⁊ spōgie: vnde dicit halv. ꝙ vulnera non sanantur donec prius mundificentur. ⁊ hoc modo cum orobum sit abstersiuum ⁊ mundificatiū regenerat carnem: ⁊ sic loquitur auctor in littera: quedam vero regenerant carnem conglutinando ⁊ inuiscādo vt gumme: quedaꝫ vero desiccando vt caries lignorum ⁊ puluis stanni: quia consumunt humiditatem ⁊ desiccant: quedam vero vulneris labra coniungendo ⁊ restringendo: vt tela aranee.

❡ De lupinis.

LUpini in secundo gradu cal. sunt ⁊ sicci. Farina eorum cum melle temperata ⁊ potata lumbricos extinguit: ⁊ viscera putredine expurgat: si cum ruta bibatur ⁊ pipere valet spleneticis: aqua in qua cocti fuerint lote pustule auferuntur: si cū myrrha ⁊ melle cōficias ⁊ pessarium facias menstrua prouocat. Dulcorati: ū aqua nutrimentuꝫ grossum est: ⁊ ad digerendū duꝫ humores grossos generant: propterea nec vim hñt digestiuam sicut excolatiue: nec stipticam sicut con-

fortatiue: stiptice q̄ nature cibaria. Antiqui quidem inquiunt: farina lupini si pilorum nascentium locis apponatur eis euellendi cā: ⁊ natos adimit ⁊ exurgere illos non permittit: aqua vbi dulcorantur si loca cimicum abluas morientur.

De fenugreco.

Fenugrecū cal. est in scdo gra. sic. in primo. Farina in melle tēperata si potetur mobilitatem. desit fluxum ventris: facit a grossis intestina ⁊ viscosis humoribus purgat In aqua cocta ⁊ melle mixta idem facit: ⁊ cum ficubus ⁊ dactylis si coquantur donec spissetur: a ieiunis sumptū ad dolorē pectoris valet: ⁊ ad tussim diuturnam. Illam grossorum ac viscosorū: phlegmaticorumqꝫ humorum nocumento valet: ⁊ pectus expurgat. farine nigelle: ruteqꝫ. ʒ. quinqꝫ cum melle temperate: si cū fenugreci bibauꝛ apozimate matricis oppilationem aufert: a viscosis illam grossisqꝫ humoribus purgat: ⁊ eiꝰ apostema dissoluit.

De sisamo.

Sisamum cal. in primo gradu: in scdo hu. Aliud sisamum cum cortice: aliud sine cortice: qd̄ sine cortice vnctuosiꝰ est: iō grossius duriusqꝫ ad digerendum. Quaobrē officit stomacho: pśertiꝫ neruis eiusqꝫ villis. sua nāqꝫ viscositate emollit ac deficere cogit: virtutem item contētiuā digestiuāqꝫ defectat: in fumositates humoresqꝫ cholericos ꝯuertitur: cito sitiꝫ generat ⁊ fastidium: odorē oris bonū in fetorē cōmutat maxime si remaneat inter dentes: cū melle sumptuꝫ minus nocet: pcipue si assum comedatur. Qd̄ cū cortice est: quocūqꝫ modo acceptū minus nocet. Aqua vbi sisami coquuntur frondes: caput si ablueris crines elongantur: furfuresqꝫ mundificat. Apozima sisami menstrua prouocat. Antiq̄ quidā dicunt sisamū cōtra veneuꝫ esse: idqꝫ nō impossibile ego dico: sua eñ viscositate atqꝫ vnctuositate ⁊ ventositate: poros corporis oēs oppilat: nec ad cor venenum penetrare pmittit. Diascorides nullā inter sisameleon ⁊ misceleon differentiā facit: ⁊ sicut miseleon illud valere testatur: Galienus vero illud non affirmat.

De papauere.

Papaueris due sunt spēs. Una siluestris alia domestica. Domesticū duobus modis diuidiꝛ: est eñ albū ⁊ nigrū: vñ opiū fit. albū laudabilius ac nutribilius fit: nigrum vero minus est frigidum: frigiditas est in scdo gradu. Diascorides de papaueribꝰ ait: quidā papauere vescuntur: parū vero nutrit: ⁊ durius est digeri sed assuetis dormitionē obliuionēqꝫ gñat. Si aqua in qua coq̄tur caput abluas: tēperatum somnū in febribꝰ prestat. Faciūt de papauere electuariū ⁊ syropū: valent ad tussim q̄ ex calidis subtilibusqꝫ pcedit humoribus q̄ ex capite in pulmonē pectusqꝫ descendunt. Itē ad cholericā ⁊ diuturnā egestionē. Nigri virtus ecōuerso in potione est: nō cibo. frigiditas eiꝰ ⁊ siccitas in quarto gradu: ppterea vis eius in oībꝰ actionibus maior est albo: pśertim in somno. ventrisqꝫ cōstipationem maxime si syropum illius aque pluuiali cōmisceatur: ideoqꝫ cauendū ne sepe vtanꝛ: q̄m si sit assuefactuꝫ maxime cerebro stuporem infert: naturalis calor in eis extinguitur: succus aūt papaueris nigri ⁊ lac eius opium dr̄. Ex lacte tñ factū eo melius est qd̄ fit ex succo. Papauer siluaticū domestico in oībus fortius est.

De agnocasto.

Agnus castus ca. est ⁊ sic. in tertio gradu. pprietas eius est desectare ⁊ eneruare libidinem ⁊ concupiscentiā mortificare: inflationem aufert: spma desiccat: non solū si cibo assumatur vel potu: sed etiā si iacēti alicui supponaꝛ vñ Gal. athenięses suarum tempore festiuitatuꝫ agnū castū ante deos in suis oraculis pijciebant: vt omnē libidinem ab eis excluderent. hanc herbā greci pentafoliū appellant: nomen aūt supadictū: id est agnꝰ sirum est; ⁊ castitatem mundiciam ve significat.

De semine lini.

Lini semen ca. in primo gradu: sicci ꝟo humidiqꝫ est medium. paruꝫ nutrit: digeri est durū: inflatiuū ⁊ nociuū stomacho: tñ diureticum est: assum ⁊ cum melle acceptum est meliꝰ: ad tussiꝫ valet: pectusqꝫ phlegmatica collectione purificat: cum melle manducatum ⁊ pipere libidinem auget: ⁊ ex apozimate eius cū oleo rosarum clystere factū ad tenasmō morsionēqꝫ valet intestinorum: si apozimati eius calido mulieres insedeant apostemata vulue earum dissoluuntur.

Nota q̄ lupini multū nutriūt accidētaliter: vñ grossum gñant nutrimentū: quare multū moranꝛ in mēbris: ⁊ tarde ab eis dissoluunꝛ. Et q: vt dicit phs dulce solū nutrit: ideo lupini debent multū imorari in aqua: donec eorum amaritudo seu suba eorum amara q̄ est supficialis totaliꝛ remoueatur ⁊ ita dulcoranꝛ ⁊ tunc nutriunt: ⁊ sic intelligit ysaac in littera. Et nota q̄ cōparando medullā ad corticē eorum parum nutriūt: q: multū hn̄t de cortice respectu medulle. Sed cōparādo amaris multū nutriūt qñ sunt dulcorati. Nota vlteriꝰ q̄ lupini ⁊ oīa amara interficiūt a pprietate vermes ⁊ serpentes: q: vita stat p cal. ⁊ hu. ⁊ iō vita stat p dulcedinē: iō vita maxime impediꝛ pcipue in aīalibꝰ exanguibus: et in q̄bus vita est debilis: vt in vermibꝰ ⁊ serpentibus: vñ quāto plus est de sanguine tāto plus est de calore: spū ⁊ vita. Secunda cā est q: oīa amara fundanꝛ in subtili suba. vt dicit Gal. incisiua ⁊ diuisiua: ⁊ q: vermes sunt debilis coagulationis: cū nō habeant ossa neqꝫ sanguinē: iō oīa amara diuidūt: incidūt eos ⁊ p ꝯñs interimūt. Ulteriꝰ no. q̄ materia pilorum est vapor ca. ⁊ hu. vnctuosus s̄m serapionē: ⁊ quādiu durat hmōi vapor: tādiu ⁊ pili durant: ⁊ qñ consumiꝛ hmōi vapor ex toto nō pōt amplius reparari: vt in caluitio naturali: ⁊ q: lupini sunt amari ca. ⁊ sic. ⁊ consumptiui ꝯsumunt hmōi vaporē q̄ est materia pilorum. Item rōne sue calid. aperiūt poros ⁊ faciūt hmōi vaporē exhalare: iō euellunt capillos ⁊ pilos. Queriꝛ vtrū fenugrecū valeat ꝯ dolorem pectoris: vt in pleuresi. Rñdeꝛ q̄ valet in apostematibus pectoris: q: incidit ⁊ diuidit materiā apostematis: ⁊ eā pparat ad expulsionē ⁊ sic itelligit auctor. Et si obijciaꝛ q̄ oīs cura fit p ꝯriū: verum p ꝯriū in effectu: iō lꝫ nō sit ꝯriū fenugrecum in forma: q: ca. ⁊ sic. tñ cōpetit in effectu diuisiuo ⁊ incisiuo materie pleureś q̄uis sit ca. ⁊ sic. cholerica. Et si arguaꝛ q̄ febris ē accidēs insepabile pleuresis: tñ pleuresis ē morbꝰ principalis: iō lꝫ non cōpetat ꝯ febrē: tñ cōpetit ꝯ materiaꝫ apostematis: ⁊ principalr debemꝰ insistere ꝯ materiam apostematis. Et alr dicēdū q̄ nō daꝛ fenugrecū in pleuresi ad alterādū febrē: sꝫ ad incidēdū ⁊ diuidēdū materiā pleuresis vt plateariꝰ ordinat farinā fenugreci i sacello positā ⁊ decoctam in aceto cum succo malue; suppositam loco dolenti.

¶ Querit de sisamo: et primo de hoc: quod dicit in littera quod sisamum in fumositatem humorum cholericorum conuertit virtutem digestiuam. vnde innuit quod generat sisamus humorem cholericum. Contra videtur quod generet sanguinem: quia dicit aristoteles in topicis. quod habentium symbolum facilior est transitus: sed sisamum est calidum et humidum: vt dicit auctor in littera: igitur. Arguitur quod generet phlegma et non cholericos humores: quia Auic. dicit quod ex quolibet cibo phlegma per indigestionem generatur: sed sisamus eneruat et defectat digestiuam virtutem: vt dicit auctor in littera: igitur. ¶ Nota quod talis humor ex tali cibo quandoque generatur propter similitudinem vt ex carne caro: et ex osse os propter similitudinem in complexione: et sic vera est auctoritas phi allegata. Aliquando vero humor generatur ex cibo ratione sue quantitatis et non similitudinis: vt vinum si in nimia quantitate sumatur: generat humores phlegmaticos: et per consequens egritudines frigidas: quamuis vinum sit calidum et siccum. Aliquando vero generatur humor ex cibo ratione sue compositionis: et sic anser cum sit calidus et humidus non generat humores sanguineos: immo potius melancholicos ratione sue dure compositionis et solide et melancholice: et isto tertio modo dico quod sisamus generat humores cholericos: non ratione complexionis aut quantitatis: sed ratione sue compositionis rare et subtilis. vnde sicut cito extra in ignem conuertitur: et ita in choleram intra. Ad secundum argumentum dico quod verum est quod quedam peccant contra digestionem per defectum digestionis: et generant phlegma. vt loquitur Auic. et sic obijcis: quedam vero per excessum: et talia generant cholericos humores vt sisamum. ¶ Queritur super littera vtrum sisamum cum cortice melius digeratur quam sine cortice: cum cortex sit frigidus et siccus: et medulla calida et humida non digestioni repugnans sicut cortex. Respondetur quod sic: quia quamuis cortex sit fri. et sic. repugnans digestioni: tamen quia sisamum quantum ad medullam est maxime vnctuosum et supernatans: vnde subterfugit digestioni propter hoc cum cortex eius ipsam medullam vnctuosam deprimat ad fundum stomachi: in quo digestio celebratur: igitur Et hec causa est quare post carnes caseus comeditur: et post pisces nuces: scilicet ad deprimendum huiusmodi carnes et pisces ad fundum stomachi. Nota vlterius quod sisamum sua prima obuiatione sitim sedat: cum sit calidum et humidum: sed in fine sitim generat cum in choleram conuertatur et humores cholericos: et sic loquitur auctor in littera. ¶ Queritur quare sisamum appetitum eneruat et nocet officio stomachi. Causa vna est quia appetitus qui est in ore stomachi viget per irrigidationem villorum: vnde stiptica confortant appetitum irrigando villos stomachi: sed sisamum remollit villos ratione vnctuositatis et humiditatis sue. Secunda causa est: quia supnatat orificio stomachi: vnde os stomachi phantastice repletur: igitur. ¶ Nota vlterius quod ipsum sisamum dulcedinem in ore generat cum sit calidum et humidum: tamen generat oris fetorem non materialiter quidem: sed effectiue hoc modo: quia quando administratur stomacho repleto corruptis humoribus cito conuertitur in fumum cholericum: qui fumus cholericus cito petit os stomachi: et secum defert aliquem humorem fetidum a stomacho: igitur. Vel dicendum quod non datur in via cibi seu nutrimenti: cum sit vnctuosum inuiscatur supra gingiuas: et postea putrescit cum sit calidum et humidum. et caliditas et humiditas sunt principia putrefactionis: vnde cum ibi inuiscetur et retineatur preter naturam: putrescit et ita generat fetorem oris. ¶ Queritur vtrum sisamum addat seu habeat proprietatem in prolongatione capillorum: vt dicit auctor in littera. Respondetur quod materia capillorum est vapor aereus calidus et humidus et sisamum addit in huiusmodi vaporem. Item viscosum est cuius partes vt catene adherent: vt dicit phus in quarto metheororum. Nota iuxta textum quod sisamum valet contra venenum meatus oppilando ne venenum cito penetret ad cor: et hoc modo etiam nuces sicut sisamum valent. Item retinet cibum in stomacho donec digeratur: valet ergo contra venenum oppilando. Et de hoc dicit Ga. quod opium cum vino citius interficit quam sine vino: quia vinum est fortis penetratiui: et facit opium cito penetrare ad cor: et ita mortem inducere. ¶ Queritur cuius complexionis sit papauer: videtur quod calide et humide: quia omne viuens est cali. et humid. cum vita stet in cali. et humido: sed papauer viuit cum sit vegetatiuum: igitur. Item omne abstersiuum calidum est: sed succus papaueris est abstersiuus: quia delet in oculo maculam vt dicit in littera: igitur. In contrarium est auctor in littera dicens quod est fri. in secundo gradu. hoc idem volunt alij auctores. Item opium fit ex papauere: sed opium est fri. sic. ergo et papauer: quia omne quod decidit ab alio etc. Respondeo quod duplex est complexio: quedam est materialis: et de tali loquendo papauer est fri. quedam vero formalis: et ista est duplex: quia quedam est que debetur papaueri inquantum viuens: et sic est ca. et hu. Alia est que debetur ei non inquantum viuens: sed inquantum mixtum et sequitur ista nutrimentum: et hoc modo est fri. et sic. et de tali loquitur auctor in littera: et sic quando datur in nutrimentum cadit illa complexio que debetur ei inquantum viuens: et de hac non loquitur medicus: et per hoc patet solutio ad primum argumentum Ad alia duo argumenta: nota quod in papauere est quedam substantia superficialis que calida est: et ista est amara: et quantum ad istam non ponitur in gradu: est alia autem centralis frig. et sic. et ista est a dominio in papauere: et quantum ad istam ponitur in gradu. ¶ Queritur quod est melius: aut opium factum ex succo papaueris: aut eius lacte: videtur quod ex succo: quia opium quanto frigidius tanto melius: et quanto magis habet naturam veneni tanto melius: sed opium non habet venenum nisi a planta: sed succus magis vicinatur plante quam lac: vnde ex succo nutritur planta: igitur. Item quanto res plus habet de calore minus habet de frigiditate: sed lac plus habet de calore quam succus: quia dicit phus quarto metheororum quod digesta calidiora sunt indigestis: sed lac papaueris magis est digestum quam succus: cum per vlteriorem digestionem generetur: igitur. ¶ In contrarium sunt omnes auctores dicentes quod opium factum ex lacte melius est quam de succo et frigidius. Item dicit ysaac in dietis vniuersalibus quod psilium plus infrigidat quam aqua: et hoc quia quamuis frigiditas sit minor in psilio quam in aqua: tamen subiectatur in grossiori subiecto et fundatur in psilio quam in aqua. A simili dico quod lac papaueris grossius est succo eius: cum digestio procedat ingrossando. Ad hoc dico quod factum ex lacte melius est facto ex succo: et magis contrariatur nature humane: Sed tamen quidam dicunt quod quedam contrariantur nature humane ratione complexionis: quedam vero ratione aspectus: et dicunt quod venena non solum contrariantur nature humane ratione complexionis: sed etiam ratione aspectus: que contrarietas in aspectu maior est in opio lacteo quam succoso. Et dicit Auic. quod illa que contrariantur aspectu in eis non queratur ratio: sed soli experimento credatur: si autem venena ratione complexionis contrariantur nature humane: sic et elementa cum habeant qualitates vltimatas etc. Alij dicunt quod opium factum ex lacte est frigidius: quia eius frigiditas in grossiori subiecto: sed in succoso est frigiditas magis intensa. Vel dicendum quod actuali frigiditate opium factum ex succo est frigidius: non tamen essentiali et potentiali: quia factum ex lacte habet calorem acquisitum: ratione cuius cito penetrat et cito interficit. ¶ Nota vlterius quod factum ex papauere nigro: melius est facto ex papauere albo: et non administratur nisi via medicine. Et pro solutione multorum argumentorum: licet album plus habeat de substantia: et secundum phm in de celo et mundo: virtus a substantia egrediatur: et a virtute operatio: tamen minus habet de virtute: et propter hoc vituperabilius. Vnde dicit Gal. in tegni: quod capitis magnitudo cum gracili collo et debili virtute pessima est et vituperanda sed licet papauer sit nigrum: tamen habet plus de virtute: igitur laudabilius. ¶ Et nota quod est quedam nigredo que generatur per adustionem: et de ista dicit Gale. quod est filia caliditatis: et istam precedit viriditas. Est alia nigredo que generatur a frigiditate mortificante sicut in opio: et ista est filia frigiditatis et non caliditatis: Eodem modo est distinguendum de albedine. ¶ Nota de agnocasto quod reprimit coitum et eneruat illum vt dicit littera duobus modis: scilicet materiam spermaticam diminuendo: et desiccando cum sit ca. et sic. Alio modo ventositatem consumendo. ¶ Nota vlterius quod calor temperatus abscindit coitum et non calor excedens. Et nota quod agnuscastus sperma diminuit: quia sperma est ca. et humi. et omne tale maxime est passibile et consumptioni obediens: et

quia agnuscastus est cali. ꝛ humi. igitur consumit sperma ꝛ desiccat: ꝫ non lac cū sit frigi. ꝛ humi. ꝛ maxime cōsumptioni repugnans: et hec est ratio quare agnuscastus non augmentat sperma: imo diminuit: ꝛ tamen non diminuit lac imo potius augmentat. Alia causa potest esse: q: lac est in magna quātitate respectu spermatis. Vn̄ dicit phs in quarto metheoroꝝ ꝙ totū mare nō putrefit ꝑpter sui multitudinē: sed bene pars maris. Tertia cā pōt esse: q: gn̄atio lactis fit per penetrationē sanguinis mēstrui in mamillas: sed vt dicit phs: gn̄atio spmatis est quieta in qualibet pte corporis: ꝛ cū agnuscastus sit penetratiuus: igit̄ iuuat generationem lactis ꝛ nō spermatis. Nota concordantiā Auicē. et ysaac: q: Auicē. loquit̄ de agnocasto viridi ī quo est magna humiditas aquea reprimens caliditatem solis: ideo dicit ꝙ est frigi. in quarto: sed ysaac loquitur de antiquo in quo est cōsumpta humiditas aquea: ideo dicit ꝙ est cali. ī tertio. ¶ Querit̄ de se. lini de quo dicit littera ꝙ dat malum nutrimentū. cōtra est cali. ꝛ humi. ꝛ oīe tale dat bonū nutrimentum. Solutio ꝙ ad bonū nutrimētū non sufficit solū cōplexio: q: anser est calidus ꝛ humidus q̄ tn̄ generat malū sanguinē ꝛ melancholicū: ꝫ requirit̄ bona cōpositio: ꝛ q: se. lini est grosse cōpositionis sicut anser: ꝛ dure ꝛ solide: igitur.

¶ Inchoatur secunda particula de fructibus.

¶ De ficubus.

Ficus ceteris fructib⁹ laudabilior ē ac nutribilior: humiditatē tn̄ sue causa: grossos creat humores: natura ei⁹ calida ꝛ sicca est: quātitates in caliditate vel siccitate diuerse sunt ſm ipsius diuersitates. Est aūt ficus domestica ꝛ silvestris. Domestica in viridē bipartit̄ ꝛ siccā. Itē viridis duplex est modus: qm̄ perfecte maturata ꝛ non cruda: ꝛ nō perfecte maturata ꝛ cruda. Cruda nec perfecte matura est minus calida: magis grossa ꝑpter dn̄ationē terrestris partis in ea: hꝫ tn̄ humores latētes qui acuitatē ei prestant ꝛ siccitatē in scdo gradu: ideoqꝫ laudabilis est. vnde Hippo. ficus quāto lōginquior est a maturitate: tāto minus calida ē ꝛ grossa mag⁹. Valet hmōi ſm medicinā cocta ꝛ cataplasmate facto: scrophulas glādesqꝫ dissoluit. Nitro ꝛ aceto commixta pustulis ī capite valet. mixta cū melle: ad morsum canis rabidi: ꝛ pustulis que viscosos habent humores. papaueris agrestis frondibus mixta: ossa fracta ex vulneribus ejicit. Item cera adhibita apostema dissoluit: si pistata fornice vulneribus apponat̄: sanat. Perfecte maturata viridis ficus: sicca minus est calida. Calor ēm ī medio primi gra. hūiditas ꝛ siccitas ī eis tēperate sunt. Ex tribus itēqꝫ rebus cōpositio existit: corticibus videlicet semine ꝛ carne. seminis nutrimentum est nullum: natura vt arene vel lapidis: cortex siccus est vt cutis ꝑpterea durissim⁹ ad digerendū: caro nutribilior solubiliorqꝫ existit. Sup hoc diascorides: calorē inquit extinguit: sitim aufert: sudorē ꝓuocat. Sicca vero ficus calida est in secūdo gradu: sicca in medio primi: quāobrem calefacit ꝛ sitim creat: ꝛ in cholericos mutatur humores: ceteris tamen fructibus nutribilior est: minus inflatiōis habet: si superfluos humores in stomacho inueniat: dura fit ad digerēdum ad corruptionem mutatur ꝛ inflationem ventositatēqꝫ generat ꝛ pessimū sanguinem: in superficie aūt corporis pediculos creat: si aūt humores mundificatos inueniat: bene digeritur: ac sanguinem laudabilem facit: corpusqꝫ mundificat ab humoribus malis: vrinā ꝓuocat: pectusqꝫ purificat: ꝛ pulmones: renes atqꝫ vesicā humoribus grossis: non tamen inflatiōis ventositatisqꝫ libera est. Qui vero noxietates eius omnino vitat ieiunus accipiat: ꝛ post illam calamentum manducet aut ameos: siue isopum: vel piper: siue zinziber ꝛ similia. Cholericus post illam oxizaccaram accipiat. Qui maioris causa nutrimenti etiam velit accipere: vel ideo vt sanguinem laudabiliorem generet: nuces simul aut amygdalas manducet. Item ſm medicinam valet: si cum isopo coquatur pectus: pulmonēqꝫ mūdificat: ꝛ tussim diuturnā eneruat. Gargarisma cum apozimate eius in canalibus pulmonis apostema dissoluit: ꝛ ī lacertis q̄ sunt in latere lingue: cocta in vino si clystere fiat: valet ad dolorem vētris qui ex grossis humoribus. Rursus cocta cū ordeo ꝛ fenugreco cataplasmate facto apostema dissoluit: pistata ac sinapi commixta apozima ad tinnitum aurium valet.

¶ Superius auctor determauit de granis: hic aūt de fructib⁹. Et in isto primo determinat de mollib⁹ in toto. scdo de mollibus pro parte: vt de nucleos habētibus. ¶ Querit̄ vtrū sit possibile aliquā plātā bis fructificare in anno: vtpote ficus: vites: ꝛ roserra: videt̄ ꝙ nō: q: vniformis est gn̄atio fructus in ficu ꝛ alijs plantis: cū fructus ex residuo nutrimēti generētur vt dicit phus in libro de plantis: sed multe alie plante non sunt hmōi fructificātes bis: igitur nec ficus. Itē dicit phus in libro de plantis: ꝙ planta ad fructus ꝓductionem quattuor tēporibus indiget: que non possunt esse bis in anno. Item folia que ordinantur ad fructuum tuitionē non ꝓducuntur nisi semel in anno: ergo neqꝫ ꝛ fructus similiter. In contrarium est ysaac ꝛ phs in lib. de plantis: ꝛ palladius in agricultura. ¶ Iuxta hoc quero quare quedam plante bis in anno fructificant ꝛ quedā nō. Ad istud vltimū dico ꝙ quedā plante vt ficus bis in anno fructificant rōne fortis attractiue earum: vnde ex eodē nutrimento generantur hmōi plante ꝛ nutriuntur vt ex succo terreo: humido: aqueo: ꝛ sic multū attrahunt de nutrimēto: nec possunt totum illud conuertere in sui naturam: cōuertit̄ igit̄ in naturam seminatiuā: quia quod relinquit̄ nutritiue mandat̄ generatiue: vt dicit phus: igitur. Scda cā est a parte sue cōpositionis ꝛ subtilitatis: q: cito peruenit nutrimentū attractū vsqꝫ ad summitatē ipsius plante vnde fruct⁹ generat̄: ꝛ ibi nutrimētum subtiliat̄ ꝛ paratur generatiōi: igit̄. nō sic vō alie plante: quia sunt dure cōpositionis ꝛ solide: ꝛ non cito peruenit nutrimētum ad summitatem plante: in qua gn̄at̄ fructus: imo tempus longum exigit ad hoc sicut in quercu: igitur. Tertia causa est q: ſm Aristo. fruct⁹ ex subtiliori nutrimento respectu radicis vel plante generat̄: ꝛ quia quedam plante: vt quercus attrahunt nutrimentum grossum cū sint grosse et solide compositionis: multo tempore indigent ad hmōi subtiliationē ꝛ digestionē nutrimenti: ꝛ ita nō pn̄t nisi semel fructificare in anno. Et per hoc patet solutio ad duo prima argu. Ad tertiū dico ꝙ Arist. loquit̄ de gn̄atione fructus vniuersali ꝛ regulari: ꝛ nō particulari q̄ fit ex materie abūdantia. Ad quartū dico ꝙ finis imponit necessitatem eis que sunt ad finē: vnde fruct⁹ imponūt necessitatē folijs ꝛ non econuerso: vnde nō sequit̄. Vel dicēdū ꝑ interemptionem: q: ſm phm in de plantis: quedam plante ꝓducunt folia bis in anno. ¶ Querit̄ quare ista fructificatio bis in anno est in paruis plantis vt in ficubus: ꝛ non in magnis vt in quercub⁹. Causa ſm phm in libro de aīalib⁹ est: q: in aīalib⁹ magnis sunt magna mēbra: ad quorū sustētationem reqrit̄ magnū ꝛ multū nutrimētū: ꝛ in ꝑuis sufficit paruū nutrimētum: igitur plus est de residuo in paruis aīalibus quod mādatur gn̄atiue ꝙ in magnis: sic pariter est de arboribus. Et ista fructificatio in aīalibus est vnius fetus in anno: vt in vac

ca ⁊ equa vnus fetus: sed in paruis aīalibus est pluralitas fetuū sicut in cato ⁊ canicula ⁊c̄. Et nota ꝙ in regiōe calida plus fit gñatio bina fructuum in anno ꝙ̄ in frigida: quia sol est pater plantarū humiditas vō mater: ideo ī calida regione est calor celestis fortis: ⁊ fortius influit radios suos sup plantas: igit̄. ¶ Querit̄ quare ista fructificatio bis in anno plus fit in plātis iuuenibus ꝙ̄ antiquis. Una causa est fortitudo caloris ⁊ attractiue. Scđa causa est a parte cōpositionis: quia est rarior ⁊ subtilior compositio ꝙ̄ in antiquis. Itē quia ista fructificatio bis in anno maxime fit per decisionem vt patet in vite ⁊ rosario: videm⁹ eñ ꝙ qñ volumus ꝙ vites bñ fuctificent: tunc facimus decisionē in eis ī martio: ⁊ sitr in rosario: quia per decisionem quātitas eoꝝ minorat̄: vnde parū de nutrimēto attracto cedit in subam eoꝝ: multum vō in fructificationē. ¶ Queritur cuius complexionis sit lac plantarū vt ficus titimalli ⁊c̄. Dicūt oēs auctores ꝙ lac ficuū ē calidū ⁊ siccū. Iuxta hoc q̄ro quare lac aīaliū est fri. ⁊ hu. ⁊ plantarū calidū ⁊ siccū. Ad primū istoꝝ dico ꝙ nos possumus cōparare lac plantarū ad lac aīalium: ⁊ sic lac plātarū est calidū ⁊ siccū. Itē ad lac alicui⁹ plāte: ⁊ sic quoddā est calidū ⁊ quoddā frigidū. Distinguit tñ: q: q̄dā cōplexio materialis est in lacte plante: que debet̄ ei rōne cōponētiū materialiū: ⁊ talis est fri. quia ex humore frigido gñat̄. quedam vero est formalis que datur ei a calore agente: ⁊ sic est cali. ⁊ sic. ⁊ per hoc patet solutio ad multa argumēta. Scilꝫ si arguat̄ ꝙ decisum ab aliquo ei attestatur vt dicit Gal. in tegni: sed lac decidit̄ a planta: ergo cū quedam est ca. ⁊ q̄dā frigi. sic est pariter ⁊ lac quoddā ca. ⁊ quoddā frigi. Itē simile gñatur ex simili: sed dicit pħus quarto metheoroꝝ ꝙ humores in plantis sunt fri. igit̄ ⁊ lac quod ex eis gñatur. Itē dicit Gal. ꝙ calidum agens in materiā humidā denigrat: ⁊ in materiā siccam dealbat: ergo cuꝫ calor celestis generet lac ⁊ agat in materiā humidā denigrabit: sꝫ lac nō est nigrū ḡ nō gñat̄ a calore: ⁊ sic erit frigidū. Solutio patuit. Ad secūdum quesitū patet solutio: quia lac plantarū gñatur a calore agente scꝫ solis: sꝫ in aīalibus gñatur in mamillis q̄ sunt fri. ⁊ humide: ⁊ continens īmutat contentū ad suam crasim vt dicit philaretus. Uel ideo q: aīalia sunt humidiora plantis ⁊ maxime hō cū simus creati in fine limositatis: vt dicit Gal. ⁊ ita humidiora nutrimēta requirūt aīalia ꝙ̄ plante q̄ sunt sicce. Scđa causa: q: lac in aīalibus soluꝫ generatur in mamillis: in plantis vero in qualibet parte earum: ⁊ virtus vnita est fortior seipsa dispersa: igitur facilius desiccatur in plantis ꝙ̄ in animalibus. ¶ Queritur quare quercus ⁊ cetere plante nō habent lac sicut ficus. Ratio est: q: ꝫm pħm quedā aīalia que habent abundantiam nutrimenti habēt lac vt interius ⁊ exterius nutriāt fetus: vt femine: ⁊ quedā q̄ nō hñt abūdātiā nutrimēti nō hñt lac sicut aues. Scđa cā est: q: lac gñat̄ ex subtili nutrimēto: sꝫ q̄rc⁹ ⁊ mlte alie plāte attrahūt grossum nutrimētū et impurū ad lactis gñationē. Et per hoc posset questio solui: quare herbe plus abundāt in lacte ꝙ̄ arbores. ¶ Queritur cuius saporis sunt ficus immatura ⁊ noua ⁊ viridis: videt̄ ꝙ pōtici: q: dicit Gal. ꝙ oēs fructus in principio sunt pōtici saporis: ergo ficus immatura noua cum sit in principio sui erit pontici saporis. Itē dicit ysaac in dietꝭ vniuersalib⁹ ꝙ oēs fructus in sui pn̄cipio sunt similes suis plantis: ḡ cū planta ficus sit stiptica: sic ⁊ fructus. In ɔ̄trium est auctor in littera. Solutio ꝙ in ficu noua est duplex suba. quedā lactea subtilis in supficie expāsa: q̄ defert amaritudinē ⁊ quātū ad istā ē amara. Est aūt alia cētralis a dñio que est pōtica: qui sapor nō manifestat̄ in ficu immatura: imo occultatur ꝑ saporem amarum supficialem qui sicut fermētū totā massam paste corrūpit pōticū saporē. Uel dicēdū ꝙ est quidā sapor occultus: ⁊ talis est pōticus: quidā est detectus ⁊ est amarus. ¶ Queritur cuius saporis sit fic⁹ matura. Rñdeo ꝙ dulcis. Arguit̄: idē nō est causa ⁊ effectus respectu eiusdē: sed ex dulci sapore generatur amar⁹ vt pꝫ ī melle vlterius ī decoctiōe decocto. Itē dicit Cōstāti. ꝙ crudū pōt decoqui: sed coctū nō pōt incrudari: cum ḡ amara sint magis calida ꝙ̄ dulcia: videt̄ ꝙ amara nō possint fieri dulcia. In ɔ̄triū est auctor ī littera. Solutio ꝙ sapor amarus siue suba supficialis amara expirat adueniēte maturitate sube centralis pōtice: ideo ex amaro nūꝙ̄ fit dulce: sed bene ex pontico per digestionē. ¶ Queritur que ficus sit calidior: vtrū fic⁹ matura vel īmatura: videt̄ ꝙ matura q: est digesta: ⁊ digesta calidiora sunt indigestis: sed fic⁹ matura est digesta respectu īmature: igit̄. Itē dicit ysaac ī dietis vniuersalib⁹ ꝙ psiliū pl⁹ infrigidat ꝙ̄ aqua ꝓpter grossitiē in psilio ī qua fundat̄ frigi. cū ḡ digestio ꝓcedat ingrossando sequit̄ ⁊c̄. In ɔ̄trium est ysaac ī littera qui dicit ꝙ fic⁹ pfecte matura est minus calida. Preterea sapor amarus in calida suba fundat̄: vt dicit Gal. ⁊ ysaac: cū ḡ sapor amar⁹ sit in ficu īmatura ⁊ nō ī matura sic ꝓcedūt duo vltia argu. Sed loquēdo de calore formali acq̄sito a calore digerēte: sic matura calidior est īmatura: ⁊ sic ꝓcedūt duo prima argumēta. ¶ Querit̄ vtrū ficus cōpetūt in regimine sanitatis videt̄ ꝙ nō: q: cito in putredinē cōuertūtur: igit̄. Item cibi grossi peccantes ꝑ excessuꝫ in grossitie nō ɔ̄petūt ī regimīe sanitat⁹: vt caro bouina ⁊ vrsina: ḡ nec etiā peccātes ꝑ excessum in subtilitate quēadmodū sunt ficus: igit̄. Item ficus nō cōpetunt in stomacho imūdo: vt dicit lr̄a: sed ois stomachus est īmundus: q: dicit Gal. supra ꝓnostica: ꝙ vomitus dꝫ esse cōposit⁹ ex phlegmate ⁊ cholera: ⁊ ita ois stomach⁹ est replet⁹ humoribus. In ɔ̄trium est auctor in lr̄a dicēs ꝙ ficus inter ceteros fructus laudabilior ⁊ nutribilior ⁊ laudabilior ē sanguinē gñat: ⁊ oīe tale cōpetit ī regimine sanitatis: igit̄. Rñ. ꝙ duplex est regimē sanitatis: qddā formale: ⁊ qddā finale. Regit̄ igit̄ sanitas qñꝙ formalr: ⁊ sic choleric⁹ ꝑ cholerica regit̄ formalr ī eo statu in q̄ est ⁊ sic de alijs ⁊ quātū ad istud nō cōpetūt ficus. Sed qñ regit̄ finalr: vt scꝫ reducat̄ ad sanitatē ⁊ bonū statū: ⁊ sic ꝑ ɔ̄tria: ⁊ hoc mō cōpetūt ficus: q: alterant. Ad primū dico ꝙ ficus non sunt suspecte de putredine ī stomacho mūdo: sꝫ ī imūdo: ⁊ talis nō indiget regimīe cōseruatiuo: sꝫ potius curatiuo. Ad secūdū dico ꝙ nō est simile de cibo grosso ⁊ subtili: q: cib⁹ grossus est cibus tm̄: sed cibus subtilis est cibus ⁊ medicina. Ualet igit̄ ficus in via diete ⁊ medicine: ⁊ ꝑ ɔ̄sequēs in sanitatis regimine. Ad tertiū dico ꝙ licet in stomacho sint plures humores: nō tñ ꝓpter hoc dr̄ imūdus nisi illi humores a regimine nature destituant̄ ⁊ putrefiāt: imo dicit̄ replet⁹: ⁊ ꝓpter hoc nō valet argumētū. ¶ Querit̄ vtrū ficus debeāt administrari ante prandiū vel post: videt̄ ꝙ post: q: in oīni digestiōe dꝫ esse ꝓportio agentis ad passum: ergo cū in fundo stomachi maior fit calor ꝙ̄ in eius orificio: igit̄ in fundo debēt poni cibaria grossa ⁊ non subtilia: q: statim adurerēt̄ igit̄ cū ficus sint subtiles nō debent poni in fundo vbi viget digestio. In ɔ̄trium est auctor in lr̄a: qui dicit ꝙ debēt accipi ieiuno stomacho: ⁊ qui nocietatē eius oīno vitat: ieiun⁹ accipiat. Ad hoc dicēdū ꝙ quidā sunt fructus molles ⁊ rare cōpositiōis: vt cerasa: pruna ⁊ ficus: ⁊ tales ɔ̄petūt in pn̄cipio mense: q: cito digerunt̄ ⁊ cito expellūtur. Itē abstergūt et mūdificāt stomachū a suis supfluitatib⁹. Quidā vero sunt duri grossi ⁊ solidi vt mespila: pira: nuces. ⁊ tales debent sumi post prādiū. Una causa ē: q: rōe sue pōderositatis faciūt descēdere cibaria ad fundū stōachi vbi viget digestio. Scđa cā est: q: isti fruct⁹ duri sunt frigi. ⁊ sicci cōfortātes stomachi appetitum. Tertia cā est: q: rōne frigi. ⁊ sicci. vnctuositates supnatātes abstergūt in ore stomachi defectantes appetitū. Ad argumētū dico ꝙ ꝓcedit in illis q̄ administrātur in via diete ⁊ nō in via medicine. Uel dicēdū ꝙ bene obijceret si ficus remanerēt diu ī fundo stōachi: q: sine dubio adurerent̄ sed cito digerūtur ⁊ cito expellūtur cū sint mollis cōpōnis. ¶ Querit̄ vtrū cōpetat potus post ficus. videt̄ ꝙ nō: quia potus administrat̄ post cibū receptū ꝓpter tria. aut vt nutrimētū remolliat: aut vt sit vehiculū nutrimenti: ⁊ vt refrigeret mēbra tertie digestiue: sed ista tria est reperire in ficu remollit nutrimētū: q: cali. ⁊ hu. ⁊ ē vehiculū: q: hu. ⁊ refrigerat mēbra tertie digestiue: igit̄. Itē dicit Gal. ꝙ habentes v̄tutes innatas meli⁹ opant̄ habētib⁹ acquisitas: sed ficus de se hꝫ cibū: q: siccū terreū: ⁊ potū q: humidū aqueum ergo. In ɔ̄triū est vsus. semꝑ eñ potamus post comestionē ficus. Rñ. ꝙ cōsiderādo cōditionē cibi accepti non cōpetit potus: sꝫ cōsiderādo cōditionē accipiētis qui forte est cholericus hñs orificiū stomachi siccū: cōpetit pot⁹ post ficus: q:

remollit potus cibum in stomacho ⁊ os stomachi. Vel dicēdū ꝙ si melius appetātur ficus cū vino tūc pot⁹ est dādus q꞉ qđ melius appetit̃ meli⁹ digerit̃. Et ideo ptꝫ solutio alterius dubij scꝫ vtrum magis cōpetāt cū aqua aut cū vino: q꞉ si in via cibi plus ꝙ medicine dent̃: melius valēt cū vino: cū plus appetant̃: sꝫ si dent̃ magis ĩ via medicine ꝙ nutrimēti ad alterādū: tūc valēt cū aqua melius: q꞉ aq̄ reducit ad tēperamētū caliditatē eaꝝ quā vinū augmētat. ¶ Querit̃ vtrū ficus cōpetāt ĩ febrib⁹: videt̃ ꝙ nō: q꞉ cito cōuertūtur in putredinē vt dicit lr̃a. In ꝯtrium arguit̃: dicit lr̃a ꝙ ficus sicca calorē extinguit: sitim aufert: ⁊ sudorē ꝓuocat: ⁊ omē tale ꝯpetit in febrib⁹: igit̃. Rn̄. ꝙ qn̄ materia putrida feb. est in stomacho aut epate: nō ꝯpetūt ficus: quia cito ĩ putredinē cōuerterent̃: sꝫ si materia putrida ꝯtineat̃ in intestinis aut pectoralibus mēbris: tunc cōpetūt: q꞉ alterāt: abstergunt: ⁊ mundificant. ¶ Queritur vtrū ficus generēt pediculos: vt dicit littera. Cōtra: generāt sanguinem laudabilem: igit̃. Rn̄. ꝙ sanguinē subtilē laudabilē generāt in corpore mūdo qui cito prorūpit ad exteriora ⁊ secum defert humorē putridum qui est cā generationis pediculoꝝ: ⁊ per istā viā ficus impinguāt: q꞉ subtilis ei⁹ sanguis cito ad exteriora ꝓrūpit. Alr̃ etiā gn̄ant̃ pediculi: q꞉ in corpe nō mūdo cito ĩ putredinē cōuertūtur: ex qua pediculi gn̄ant̃. Et ꝑ istā viā nō valēt ꝯtra defedationem cutis: sed bene ꝑ primā viā: qn̄ scꝫ cutis est maculata a grossis hu. quos ficus subtiliant. Nota vlteri⁹ ꝙ ficus sicut alia dulcia nocēt nutritiuis: q꞉ oppilant ea cū habeant in ꝓncipio venas latas ⁊ in fine strictas: ⁊ hoc si capiant̃ in quātitate magna: sꝫ ĩ sp̄ualibus mēbris iuuant: q꞉ habent venas in principio strictas ⁊ in fine latas: ⁊ ita ficus subtiliantur anteꝙ veniant ad membra spiritualia: et ip̄a abstergunt.

¶ De vuis in genere.

Vua in duo diuidit̃. Est quippe acerba nec matura: ⁊ est matura in sua completa dulcedine. hec digna ē appellatiōe vue. Acerba frigida est in tertio gra. sicca in secūdo. substantias in se tres habet diuersas: granoꝝ vnam: corticum alterā: humoris tertiā. Granoꝝ natura sicca est ⁊ dura cōuersiōis nullius in digestione: sed ex stomacho integra egrediūtur cū sua forma: pistata ⁊ farina ex eis facta stomachū si bibat̃ ꝯfortat: cholericā stringit egestionē maxime si assetur. Cortex grossus est ⁊ neruosus nec cōuertit̃: ꝓpterea non nutrit. Humor ꝓpter suā stipticitatē ⁊ ponticitatē durus est digeri: confortatiuus tamē stomachi ⁊ epatis calorem extinguit: sitim aufert: cholerā rubeā mitigat: vomitū: egestionēqꝫ cholericā stomachi vel epatis ꝓpter ꝟtutis cōtentiue defectionē stringit: oculis appositus palpebrarum: grossos humores attenuat ⁊ desiccat. Valet itaqꝫ ad pruriginē oculoꝝ ⁊ asperitatem: Diascorides acerbe ꝑcepit: vue succū ante dies caniculares ad solem poni donec spissetur vt mel: hoc valet vulneribus et humoribus in gulam descendentibus: in gingiuas atqꝫ auriculas: si clystere facias valet vulneribus in intestinis diuturnisqꝫ humorib⁹ ex vulua descendētibus. ¶ Vua maturata sanguinē laudabilem facit: ceteris fructibus quēadmodū fic⁹ melior cibus est: plus tn̄ ficus ꝙ vua nutrit. Itē hec quattuor cōposita substātijs existit: ossa sunt frigida ⁊ stiptica: granis acerbe vue in duricie vicina: habēt aūt acumē quoddā ob qđ cito ex stomacho an̄ cōuersionē exit. Itē cortex est frigidus ⁊ sicc⁹ ad digestionē durus. Gal. cortices inq̄t vue ⁊ ficus sic̄cs sunt ad digestionē duri: ꝓpterea vua si cū cortice simul edat̃ ⁊ ossibus indurat egestionē ⁊ inflationem: ventositatēqꝫ generat ⁊ humores grossos a sanguine longinquos laudabili. Rursus Gal. ficus ⁊ vuas ceteris fructib⁹ asserit laudabiliores: nec em̄ dure sunt egestionis: sed potius cōuersionis facilis: maxime si in sua arbore perfecte sunt maturate. Testātur hoc hortolani: qm̄ ficus ⁊ vue tēporibus suis habētes penitus eis vtunt̃: vnde pingues ⁊ clare fiunt cutis: facilitate aūt earū digestionis: illarū desistētes ab vsu facile macrescunt. Caro quidem ficus ⁊ vue inflatiua est in sui substātia: ⁊ ideo comedētium carnes inflant. Accipitur aūt diuersis modis vua: vnde nutrimēta eius ⁊ actiones in corpore sunt diuersa: accipit̃ a quibusdā hora ipsa qua ex vite carpit̃: sunt qui eas suspēdunt donec humoris plurimū ex eis aer diciat: sunt q̄ eas in musto vel sapa reponāt. Hora sue carptionis accepte si stomachū malis ĩueniāt humorib⁹ vacuū ⁊ cibis: ⁊ fortis ē digestio: digerūt̃ bene ac bonū cōuertūtur in sanguinē: ⁊ ventris adiuuant solutionē corporaqꝫ malis purgāt humorib⁹. Ecōtra si stomachū humoꝝ aut escarum repererint plenū et digerere imbecillē: in eo morantur ⁊ inflationem generant ⁊ rugitū: in humores malos cōuertūtur: ⁊ fumū noxiū plurimū creāt. Appense ab aere humorū superfluū desiccante ceteris vuis sunt laudabiliores ⁊ subtilib⁹ dietis cōueniētes: ab inflatiōe longe sunt ⁊ vētositate ⁊ fumositate: nec stiptice tn̄ sunt nec solubiles. In musto vl' sapa grosse diete sunt ⁊ stomacho minus cōueniētes: ⁊ a tenui dieta longinqua: ventositatē inflationēqꝫ ꝓducūt: ꝓpter extraneos humores ex musto vel sapa prestitos

¶ De vuis sine carne.

Vue sine carne humores laudabiliores faciunt: minus tn̄ ꝙ he cum carne nutriunt ⁊ cito digerūt̃: idcirco vue q̄ carnis pluris sunt ꝙ humoris: nutribiliores durioresqꝫ existentes eis q̄ humoris ꝙ carnis plus habent. Itē vue modis alijs sunt diuerse: aut sapore: aut calore: aut subtilitate: aut grossitudine. Sapor alius est acetosus vicinus acerbitati: alius grossus ⁊ dulcis melliqꝫ vicinus: alius medius vinei qꝫ saporis. Grossus ac dulcis calidior ⁊ sitim generat: grossioris est nutrimēti: ad digerendum durior: inflationē faciens ac rugitū: oppilationē splenis ac epatis. Subtilis aquosusqꝫ frigidior ⁊ digeri leuior: cōfortatiu⁹ stomachi ⁊ mūdificatiu⁹ a cholericis humorib⁹: sitis mitigatiu⁹ ⁊ cōueniēs cōplexiōibus tēperatis. Melior est qui videlicet vinei est saporis: q̄ medi⁹ est inter grossum ⁊ subtilē: sicut em̄ medi⁹ est saporis: ita ⁊ potestatum Diuersitatū vue ex colore quadrifariā diuidunt̃. In albū q̄ clarus est ⁊ aquosus modicū carnis habens cortices subtiles: ossa exigua. In nigrū grosse carnis ⁊ corticis ⁊ humoris pauci ossiū ingētiū. In citrinū ⁊ rufum predictoꝝ medios. Vua alba leuiter nutrit facile digerit̃: venas cito perforat: ⁊ vrinam ꝓuocat. Nigra dura est digeri: sed cōfortatiua stomachi: vrinā nō ꝓuocat: tn̄ si bn̄ digerat̃: nutrimētū multū prestat. Rufa vel citrina media superioꝝ. vn̄ Arist. alba vua subtilis: min⁹ nutrit: ⁊ cito digerit̃: quāobrē vini

eius ebrietas cito venit ⁊ cito transit. Nigra grossa nutrimenti pluris: sed digestionis tarde: idcirco vini eius ebrietas sero discedit. Rufa vel citrina harū medie sunt: cuiuscūqꝫ vini ebrietas cito venit: cito trāsit. Rursus cuiuscūqꝫ tarde: diu ꝑmanet ⁊ tarde transit. Passa ad vue cōparationē: vt ficus est sic. ad cōparationē viridiū: leuior aūt est ficus. Passa diuersa est tribus modis: quē est dulce perfecte in dulcedine: est acerbitatē habēs: est ponticitatē continens ⁊ asperitatē: hoc ex duabꝰ ꝟtutibꝰ cōpositū existit. Una maturādi ⁊ dissoluēdi. altera cōstringēdi ⁊ cōfortādi Cōfortatio ꝓcedit ex ossibꝰ. Dulce calidiꝰ ē: ⁊ humidius: maxime si nigrū sit: ideo mediū inter constipatiuū ⁊ mollificatiuū. Si malos inuenerit humores in stomacho: temperat ⁊ mitigat morsionē stomachi presertim si carnosum sit ⁊ corticis tenuis. Exiguorū aūt ossiū hmōi valet ad dolorē pectoris ⁊ pulmonis ⁊ tussim mitigat: ⁊ renes mundificat ⁊ vesicā. Incōmodum est spleni ⁊ epati precipue si duriciē habent ⁊ grossitudinē. Passum aūt acerbitatē habēs minꝰ nutrit ⁊ dulci frigidius est: humidū aūt minus: maxime si albū sit: ideo stomachū confortat: calorē extinguit: vētrē cōstipat. Passuꝫ diuerse accipit̄: cū ossibꝰ videlicet suis ⁊ sine ossibꝰ. Sine ossibꝰ itaqꝫ acceptū cōmodū est tussientibus: ⁊ ad pectoris dolorē pulmonis renū ac vesice: vētrem dissoluit: sed epati nocet ⁊ spleni presertim si duriciem habeāt. Cū ossibus acceptū stomachū confortat: splenem ⁊ epar: maxime si acumen habēt ⁊ carnē paruā: ⁊ ossa magna.

¶ De moris celsi.

Mora celsi duobus modis sunt: aut cruda ⁊ acria nō matura frigida: aut matura ꝑfecte dulcia. Acria nec matura fri. sūt ⁊ sicca: vim habēt stipticā cōfortatiuā stōachi ⁊ intestinorū: ⁊ ventrē cōstipāt: ꝓpterea hmōi multū siccata valent ad diarriā ⁊ dissinteriam: maxime si cholerice sint. Itē corū succus ad gutturis dolorē vel faucium vel vue valet multū: maxime si coctus sit cū sapa et modico zuccari. Matura ⁊ dulcia ad calorē ꝑtinent ⁊ humiditatē: plus aūt ad humiditatem: quare ex stomacho eijciunt̄ cito: vētrē humectāt: vrinā ꝓuocāt: si tñ cibos in stomacho aū se acceptos inuenerint: ⁊ eis obsistētibus cōmorātur: ⁊ in corruptionē cōuertunt̄ ⁊ stomacho nocent ac capiti. Si aūt stomachū vacātē inuenerint: bene digerūtur: sꝫ modicū nutriūt. Ieiunis accepta refrigerata in aqua frigida: aut ī niue refrigeratiua sunt valde: sitim auferunt: ⁊ incēsionē caloris extinguūt. Radix mori cocta cū aqua ⁊ potata lumbricos necat ⁊ cucurbitinos. Si frōdes simul coquātur ⁊ radix: ⁊ aqua corū retineat̄ ī ore: ad dolorem dentiū valet. Si cum vino coquat̄ ⁊ gargarisma fiat: valet humoribus ad gulā descēdētibꝰ ⁊ guttur. Pistata mori radix ponat̄ ī aceto ⁊ ad solē quattuordecim diebꝰ relinquat̄: ⁊ desiccata ī puluerē redigat̄ hic dentes perforatos ⁊ putridos appositus euellit.

¶ Dubitat̄ vtrū vua acerba plus infrigidet aut acetū. Et videt̄ ꝙ agresta: q: dicit Gal. in megategni ꝙ res subtiles frigidas īuenire nō potuit. Et si tu obijcias de aceto: ipse dicit ꝙ tu nō obijcias: q: hꝫ quandā caliditatē: cū ḡ acetū sit in subtiliori suba ꝙ̄ agresta minus infrigidabit. Itē dicit ysaac in dietis vniuersalibꝰ: ꝙ psiliū plus infrigidat ꝙ̄ aqua: sicut ignis plus calefacit in ferro ꝙ̄ in stipula rōe grosse substātie igit̄. In ꝯrium sunt auctores. Itē dicit Hippo. in aphoris. ꝙ acetū inimicat̄ neruis: q: frigidū: ⁊ nō loquit̄ de agresta: igit̄. Rñ. ꝙ aliquid dicit̄ esse frigidius altero dupl'r. Uno modo formal'r: ⁊ sic agresta est frigidior: ⁊ rōne illius frigiditatis ponit̄ res ī gra. Siue effectiue: ⁊ hoc dupl'r. Aut q: effectū frigiditatis citius inducit: ⁊ sic acetū est frigidius agresta cū sit penetratiuū ⁊ subtilis sube. Aut q: suū effectum inducit in plures partes: ⁊ sic acetum est frigidius agresta: q: acetū ꝑtes remotas infrigidat cū ad eas penetret. Aut ꝙ infrigidet plus. i. fortius ⁊ tardius tñ: ⁊ tūc agresta plus infrigidat: q: tardius remanet eiꝰ frigiditas cū in suba grossiori fundet̄ eiꝰ frigiditas. Unde dicit Aristo. quarto metheo. ꝙ aq̄ calida citiꝰ ꝯgelat̄: ⁊ frigida tardiꝰ ꝓpter raritatē vniꝰ ⁊ grossiciē frigide. ¶ Nota ꝙ agresta confortat stomachū ⁊ nō acetū: q: nō infrigidat nisi partes exteriores stomachi recludēs calorē interius ⁊ vniens: sꝫ acetū ad partes interiores penetrat eas desiccans. Nā frigiditas circundās corpꝰ ꝟtutes naturales cōfortat: sed fri. ꝓfundās desiccat. vnde Hippo. dicit ꝙ cholerici iuuenes melius digerūt in hyeme ꝙ̄ in estate ꝓpter hāc rōnem. ¶ Querit̄ quare vna gutta agreste in oculo posita clarificat oculū ⁊ preseruat ipm a variolis. Causa est ſm Gal. ꝙ habētes ꝟtutes innatas meliꝰ opant̄. vñ dicit ꝙ melior ē illa medicina q̄ fit cū cibis ⁊ potibus. Et q: in agresta rōne caloris exterioris sunt partes subtiles: rōne quarū abstergit. Item in ea sunt partes grosse cētrales ⁊ pontice: rōne quarū repercutit materiā fluētē ad oculū: igit̄ preseruat a variolis que erant parate generari a tali materia repercussa. ¶ Querit̄ quare oīa pōtica stiptica frigida ⁊ acetosa cōfortāt stomachū. Rñ. ꝙ quedā cōfortāt stomachū deperditū restaurando vt nutrimētū cōfortat mēbra: q: in eis deperditū restaurat. Quedā vero refocillādo: ⁊ sic vipa in vino odorifero facta ⁊ naribus sincopizātis apposita releuat a sincopi: q: spūs refocillat. Quedā cōfortāt materiā malā euacuādo: vt medicina laxatiua. Quedā ꝟo malā discrasiā alterādo vt medicīa alteratiua: q̄dā ꝟo humores ⁊ spūs in corpore purificādo: vt aurū in lepra. Quedā vero mēbra desiccata quasi in vnū redigendo: ⁊ hoc mō aqua frigida cōpetit in estate: q: mēbra nutritiua desiccata ꝓpter calorē nimiū rōne sue frigiditatis: q̄si in vnū redigit. ⁊ isto vltio mō quasi oīa pōtica ⁊ acetosa cōfortāt stomachū relaxatū redigentia partes eius desiccatas ⁊ relaxatas in idipm. vnde infrigidāt villos stomachi ⁊ cōfortant appetitū qui appetitus viget per infrigidationē villorum. ¶ Nota ꝙ sunt maiores vue ī calida regione ꝙ̄ frigida: q: attractio fit a calido: ⁊ etiā digestio: ideo attractiua plante est fortior in calida regione ⁊c. Et non est simile de tritico: q: hꝫ subam subtilē rarā: q: a calore cōsumit̄ extrinseco ⁊ sic ⁊c. nō autē est sic de vua q̄ hꝫ grossam ⁊ durā subam ⁊ maiorē humiditatē resolutioni a calore resistētē. Exēplum ponit̄ de asinis equis ⁊ mulis: qui maiores sunt in calidis regionibus ꝙ̄ in frigidis: ⁊ hoc ꝓpter eorū duram cōpositionē. Et si dicas ꝙ mihiipsi cōtradico: q: dixerā prius vites esse rare cōpositionis. Rñ. ꝙ sunt rare respectu quercꝰ ⁊ aliarū arborū magnarum: sꝫ respectu tritici herbe sunt dure cōpositionis ⁊ respectu herbarū. vnde dicit Aristo. ꝙ vitis neqꝫ est planta neqꝫ herba: sed mediū inter vtrāqꝫ: ⁊ vocat̄ frutex. Nota ꝙ vue sunt dulciores in frigida regiōe: q: in frigida regiōe est moderata attractio nutrimēti in vite: vnde tātū attrahit vitis quātū digerere pōt: ⁊ illud nutrimētū optime digerit: ⁊ dulcedo ex bona digestione gñatur: sed in calida regione plus attrahit ꝙ̄ possit digerere. ¶ Queritur quare quidam fructus maturant̄ in arbore vt ficus pruna vua ⁊c. ⁊ quidā nō: vt poma castanee ⁊c. Ratio est quia primi fructus gñantur ex humido aquoso cito digestibili qd̄ est cito passibile ⁊ obediēs digestioni: sed castanee: mespila ⁊ pira gñant̄ ex sicco terreo qd̄ repugnat digestioni cite ⁊ veloci: igit̄. ¶ Querit̄ quare plante alte magis dulcorāt suos fructꝰ ꝙ̄ curte. Soluit ysaac in dietis vniuersalibus: q: in illo longo trāsitu per longum stipitē digerit̄ fructꝰ ⁊ subtiliat̄: ⁊ ꝓpter hoc dul

zorak: nō sicaūt in curta plāta. ❡ Querit̃ q̄re ex uuis paruis gñant̃ bonū vinū ⁊ ex magnis prauū ⁊ aquaticū. Rñ. q: magne vue attrahūt de nutrimēto plus ꝙ possint digerere sicut hoies gulosi non aūt sic parue vue. ❡ Querit̃ quare vrina humana vites fecundat: vt dicit palladius: nō sic vero egestio. Ecōuerso est de segetibus. Causa huius est q: vites fructificant ex humido aquoso: ⁊ q: vrina habet multum de humido aqueo: igit̃. Sȝ egestio hȝ multū de terreo ⁊ parū de aqueo: ⁊ segetes fructificant ex sicco terreo. ❡ Querit̃ vtrū vua matura sit melior statim comesta in sua recētia aut diu seruata. Videt̃ ꝙ statim comesta: q: cū sit calida ⁊ humida cito putrefieret: igit̃. Itē superius dixit ꝙ triticū nouū melius est antiquo: ergo ⁊ a simili vua noua. In oppositū est auctor in littera dicēs ꝙ vue suspēse in aere ⁊ reseruate sunt meliores ceteris. Rñ. ꝙ in via medicine ⁊ alterationis melior est noua: sȝ in via cibi est melior reseruata: q: nō tātū est ventosa rōne humiditatis accidentalis aquose exhalate Ad argumētū dico ꝙ bñ obijceres si illa humiditas ꝑ reseruationē destrueret̃ a regimie nature: q: tūc putrefieret: sȝ nō sic est. Ad secūdū dico ꝙ nō est simile de tritico: q: habet paucā humiditatē accidētalē q̄ in pauco tēpore cōsumit̃: et si diu reseruet̃ cōsumeret̃ subalis humiditas. Sȝ in vua est multū de humiditate accidētali que exigit magnū tēpus ad suā ↄsumptionē: igit̃ reseruata melior est noua: ⁊ ecōtra de tritico. ❡ Querit̃ quare racemi ⁊ mustū dulce nō inebriāt vinū vero ⁊ ceruisia inebriāt. Dicēdū ꝙ illi potus q̄ ꝑ ebullitionē gñant̃ inebriant: q: ab ipis resoluit̃ fumus acutus q̄ statim petit cerebrū ⁊ perturbat ipm: vt a vino ⁊ ceruisia: sȝ q: vua ⁊ mustū nō adhuc ebullitionē cōceperunt: igitur nō inebriant. ❡ Querit̃ vtrū vua passa cōpetat in feb. videt̃ ꝙ sic: q: humide diete febrib⁹ ↄferūt oib⁹: igit̃. Itē vua passa est deoppilatiua: vt dicit littera: igit̃ cōpetit. In ↄ̄rium est auctor in littera dicens ꝙ vua passa est calida ⁊ sic. sed nullū tale cōpetit: igit̃. q: augmentaret febrilē discrasiam. Ad hoc quidā dicunt ꝙ quedā est febris formalis: idest dū materia inflāmat̃ in corde vl' fumi ⁊ spargit̃ supra mēbra sensibilia: ⁊ sic nō cōpetit vua passa: q: tūc malā discrasiā augeret. Quedā est febris materialis: idest dū adhuc materia est quieta in minera putrefactiōis: ⁊ hec est duplex. aut est de materia calida ⁊ sicca: ⁊ sic vua passa cōpetit non quidē rōne primi actus qui est calefacere: sed rōne scdi qui est deoppilare. Si vo febris sit de materia frigida: tūc cōpetit rōne primi act⁹ ⁊ rōne secundi: q: rōne primi actus incidit ⁊ carminat materiā: ⁊ rōne secūdi actus qui est deoppilare meatus reddēdo materiā habilē expulsioni. Ego tñ credo ꝙ nō cōpetunt in febribus. Et ad argumenta possumus dicere ꝙ Hippo. intelligit de humiditate iuncta frigiditati ⁊ nō caliditati: ⁊ q: vua passa est calida ⁊ hūida: igit̃ ⁊c. ⁊ q̄uis deoppilet: tñ aliud nocumētum qđ facit ex parte sue caliditatis prepōderat iuuamēto apertionis. Videt̃ auctor sibi contradicere: q: in vno loco dicit ꝙ dulcia oppilant: et hic dicit ꝙ vua passa deoppilat. Ad hoc quidā dicūt ꝙ vua passa ꝑ se est oppilatiua: sȝ cū vino est deoppilatiua. Vel dicēdū meli⁹ ꝙ vua passa ꝑ se est deoppilatiua rōne cuiusdā sube subtilis ⁊ calide acquisite ꝑ morā quā fecit in tēpore: rōne quoꝝ deoppilat. vnde per accidens deoppilat cū sit dulcis alliciens multum appetitū: ⁊ in magna quantitate attrahit̃ rōne cuius oppilat deper accidens ita bene sicut faceret grossus cibus paucus per se: ⁊ hoc modo loquitur in alio loco. Nota ꝙ palladius docet facere in eadem vite racemos albos et rubeos: imponendo colorem rubeum in ꝓfundo rami vitis albe: aut inserendo de vite alba in rubea: ⁊ docet facere laxatiuos ꝑ appositionem scamonee: ⁊ stipticos per appositionem boli armeni. Et si facias trāsire ramū vitis circa cerasum plātate ꝑ foramen cerasi sine dubio fructificabit tēpore cerasi fructus dum abscindatur postea circa illud foramen post eius consolidationem. ❡ Queritur de moris vtrum sint frigida ⁊ humida: videtur ꝙ sic: quia reprimūt choleram vt dicit in littera: igitur. Sed contra: Auicē. dicit ꝙ sunt frigida ⁊ humida: sed Ras. ꝙ sunt cōplexiōis tēperate: sed ysaac ꝙ sunt calida ⁊ humida. Ad hoc dico ꝙ de moris possumus loqui quātum ad effectum quem inducunt in corpore: ⁊ in se ⁊ sic sunt frigida ⁊ humida: ⁊ sic loquitur Auicē. quia ratiōe sue humiditatis reprimunt choleram: vel possumus loqui quātū ad rationē sue cite ↄuersionis: sic tēperate sunt cōplexionis: et hoc modo loquit̃ Ras. vnde dicit Gal. ꝙ oleum est temperate complexionis cum cito conuertatur per naturam rei admixte. Vel possumus loqui de moris maturis respectu immaturorum: ⁊ sic sunt calida ⁊ humida: ⁊ immatura sunt frigida ⁊ sicca: ⁊ sic loquit̃ auctor in littera: ⁊ sic nulla est controuersia inter auctores. Et ideo nota ꝙ mora immatura stringunt: cum sint frigida ⁊ sicca: sed matura laxāt quia attinent calori vt dicit littera: plus tamen humiditati vnde ratione cuius etiam laxant. Item si velimus sustinere ꝙ mora matura sunt frigida: adhuc possum⁹ dicere ꝙ laxāt Et tu obijcis ꝙ frigidū constringit. Respondeo ꝙ verū est cum sicco non tamen cum humido. vnde dicit littera ꝙ plus attinent humiditati cuius est lubricare ⁊ laxare. ❡ Queritur vtrum competāt in febribus: videtur ꝙ sic: q: dicit Auicē. ꝙ sunt frigida ⁊ humida ⁊ omne tale competit in febrib⁹ quia Hippo. dicit. Humide diete omnibus febricitantibus conferunt. Item dicit littera ꝙ sitim amputant: vrinam ꝓuocant: choleram extinguūt: ⁊ officium ventris procurant: sed oīa talia cōpetunt in febribus: igit̃. Contra: cito conuertuntur in choleram: vt dicit: ⁊ nullum tale competit: igitur. Item Ras. ꝙ non competunt in immundo stomacho: sed stomachus febricitantis est immundus: igitur non competunt: q: cito in humorē putridum conuerterentur. Dicunt quidam ad hoc ꝙ mora per se sumpta nō cōpetunt in febribus: sed bene in aqua refrigerata. Alij dicunt ꝙ nullo modo competunt. Ad primum dicitur ꝙ ratione sue complexionis licet competunt: tamen ratione sue substantie cum conuertantur cito in choleram non competunt. Ad secundum dico ꝙ ysaac intelligit in sanis ⁊ non in egris. Vel dicendum ꝙ competunt ratione sue complexionis in feb. cum sint frig. ⁊ hu. non tamen ratione sue substantie: vt patuit. Dico tamen ꝙ si plus timemus de mala complexiōe ca. ⁊ sic. febrili q̄ de multiplicatiōe cholere: debemus ea administrare. Et per hoc patet solutio questionis: per quam sȝ viam mora habent sitim extinguere: quāuis substantialiter choleram generent. ❡ Queritur per quam viam mora habent choleram extinguere cum hoc dicat littera: et tamen cito in choleram conuertūtur. Solutio dicta est: quia ratione sue cōplexionis choleram extinguunt: sed non ratione sue cōpositionis. Aut dicēdum ꝙ extinguūt choleram generandam ⁊ non generatam: quia si inueniāt choleram in stomacho eā augmentant cum in ipsam cōuertantur: sed si in mundo stomacho dātur non est sic. ❡ Queritur vtrum diamoron debeat fieri ex moris maturis vel immaturis. Dicēdū ꝙ diamoron quandoꝙ fit ad repercutiendum humores fluentes a capite ad membra spiritualia aut alia inferiora: ⁊ tunc debet fieri ex immaturis: vel fit ad digerēdum materiam ⁊ consumēdā eam fluxam: ⁊ tunc debet fieri ex maturis: quia matura sunt magis consumptiua ⁊ digerētia. ❡ Queritur de cōtrouersia inter Auicē. et ysaac in dietis vniuersalibus: qui dicit ꝙ debent colligi fructus anteꝙ sint perfecte maturi et ysaac quando sunt perfecte maturi. Solutio ꝙ Auicē. intelligit in via medicine: et ysaac in via diete. ❡ Queritur de littera que dicit ꝙ radix celsi laxat ventrem. Contra: est frigida et sicca: et omne tale restringit. Item dicit ysaac ꝙ omnis fructus in sui principio assimilatur sue plāte: sed mora viridia sunt stiptica fri. ⁊ sicca: igitur ⁊ radix celsi. In contrarium est littera. Ad primum argumētum dico ꝙ quedam laxant leniendo ⁊ humectando: vt pruna: viole: ⁊ hmōi. Et quedam liquefaciendo: vt euforbium liquefacit humores. Et quedam attrahendo: vt scamonea ⁊ medicine ellebori: vnde attrahūt choleram ab hominis omnibus membris ⁊ postea expellunt. Quedam vero incidendo vt mel i stomacho repleto incidit ⁊ diuidit humores ⁊ facit habiles expulsioni: ⁊ quedam comprimendo vt sunt myrobalani: ⁊ omnes fructus pontici. ⁊ isto quinto modo radix celsi laxat: quia sue ponticitatis ⁊ frigiditatis comprimit os stomachi ⁊ constringit ⁊ facit fluxum per inferiora. per hoc patet solutio ad argumētum. ❡ Queritur quare radix cel-

si habet dentem euellere vt dicit littera. Respondeo q radix celsi per se data non euellit: sed cum vino superposita quia ratione caliditatis vini penetrat gingiuam: et ratione sue humiditatis remollit: et cum hoc fert virtutem radicis celsi ad interiora: vnde substantia radicis celsi ad interius delata constringit et comprimit gingiuam et eam constringendo cum euellit.

De prunis.

Pruna parum nutriunt. eorum duplex est modus. Sūt enim alba et nigra. Alba dura sunt digeri: nociua stomacho: exigue solutiua: hec qm̄ grossa sunt comedi non debent: nisi grandia et bene maturata fuerint. Item pruna nigra bifariam diuiduntur: in domesticum et agreste. Rursus domesticum triplex est. nigrum perfecte maturatum dulce: crudum durum viride ponticum: rufum mediū maturati et crudi in sapore quoddam habens acumen. Nigrum itaq perfecte maturatum et dulce minus est frigidū: magis humidū. frigiditas eius in primi gradus initio: humiditas in fine. stomachum humectat et mollit: ventrem dissoluit: choleram rubeam eijcit: si tamen sepe vtatur nimis stomacho nocet. Crudum et durum: viride et ponticum est pessimū in cibo et medicina: durū em̄ est stomacho et nociuum: minime nutrit atq fatigat. Rufum nigro frigidius est magis: minus humidū: ideo refrigerat min⁹. Optima sunt carnosa corticis subtilis: et in sapore acrorem quēdam cum ponticitate habētia: ante cibum sumpta nō nocent. Agrestia stiptica sunt: valēt ad diarriā et dissenteriam. Gummi eorum valere quidam dicūt ad lapidem in vesica: si cum vino accipiatur. Si autem cum aceto temperentur: ad impetiginem valent. De cerasis idem que de maturis prunis sentimus.

De crisonulis.

Crisonula frigida sunt et humida in secūdo gradu. facile in putredinem cōuertibilia. grossum phlegma generant et viscosum in cōcauitate epatis et splenis: idcirco diuturne sunt causa febris. hec omībus modis sunt pessima ideo ante cibū semper accipi debēt stomacho inanito: post cibum enim stomacho pleno in superioribus natant: et in aceditatem cito putredinēq conuertuntur. Si em̄ noxietates eorum cauere cupimus: ieiuni accipiamus: et post illa anisum masticem et vetus vinum ac odoriferū: oleum ex nucleis eius expressum valet emoroidis.

De persicis.

Persica frigida sunt et humida in secundo gradu: plurimū similia crisonulis: sed saporiora stomacho cōuenientia: non enim cōuertuntur vt crisonula: licet crisonulis sint similia: quia eodem modo phlegma generant. Persica ieiunis stomacho vacuo sunt edēda: et post vetus vinum odoriferum est bibendum. Persica in duo diuiduntur. Est enim grande album pilosum: ruboris quiddam habēs. Est paruum: lene: rufum: vel citrinum. Grāde saporis est dulcis: acrorisq cuiusdam humiditatis: humidius ac viscosius est: quare conuertibile in phlegma grossum atq putredinem. manifestatur hoc: quoniam si persicum fissum ferro post paululū naribus apponas: odorem quasi putredinis senties. Paruū odoratiuum et cōuersione longinquum: frondiū eius succus potatus lumbricos et cucurbitinos educit: idem facit si ex eo cataplasmata feceris vmbilico: si verminose apponas auricule vermes occidit.

Superius determinauit ysaac de fructib⁹ in toto mollib⁹: hic aūt de mollib⁹ in parte: et in parte duris: q: de illis q̄ habēt nucleos primo: et secundo de illis qui non habent nucleos: sicut poma. Queritur vtrum pruna competant in febribus: videtur q non: quia dicit Auicē. q calore naturali debili existente non competunt pruna: nec hmōi fruct⁹ humidi et frigidi: quia statim calorem naturalē extinguerēt sed in feb. calor naturalis est debilis et febrilis fortis: igitur. Item Auicē. cap. de eo quod comeditur et bibitur: dicit q ex omnibus fructibus generantur humores phlegmatici et corruptibiles: sz corruptibiles maxime in feb. timetur: igit. Item pruna non cōpetunt nisi in stomacho mundo: sed stomachus feb. est immundus: igit. In ōrium est vsus. Item practici dicunt q pruna debent refrigerari in aq: deinde febricitātibus administrari. Hoc idem pbo per rōnem: quia dicit in littera auctor: q pruna choleram rubeam proijciunt sed febres vt plurimū sunt de cholera: igitur. Item omnis cura fit per cōtrarium: igitur. Ad hoc dicit girardus supra vij. viatici: q in febribus nullus fructus competit cum generet putrefactionem que maxime debet caueri in feb. Alij dicunt q pruna ratione sue complexionis competunt: quia alterant malam complexionem calidam et siccam: sed ratione sue compositionis rare et mollis cito passibilis et parate putrefactioni non competunt. Alij dicunt et melius: q competunt ratione febris formalis: sed si febris sit materialis sub tilis cholerica adhuc competūt alterando illam et ingrossando et ventrem lubricando magnam partem cholere euacuādo: sed si materia febris sit phlegmatica: que indigeret subtiliatione et maturatione: et non ingrossatione: nō cōpetūt. Ad primū argumētū dicit q in calore debili absolute nō cōpetūt: sz in cōparatione ad materiam morbi debilis bene cōpetūt. Vel dicēdū q cōpetūt pruna in febrib⁹: q: natura sagax non transmittit pruna in febribus nisi ad alterationem materie et hoc dicit Auicē. capło de opiatis. Ad secundum dicitur q esset verum si diu manerent in corpore: sed cito expelluntur. Ad tertium dico q stomacho immundo non competunt cum distemperantia: et etiam ratione febris materialis: sed formalis. Queritur que magis competāt alba vel nigra: videtur q alba: quia sunt frigidiora: vt dicit littera. In ōrium est littera que dicit q nigrum perfecte maturatum est melius. Item nigrum est magis digestū: igitur. Solutio q in via medicine alba meliora sunt: sed in via diete nigra sunt meliora: quia magis digesta: et hic principaliter agit de dieta. Vel dicendum q nigra simpliciter sunt meliora: quia alba habēt quandam humiditatem phlegmaticam per quam repugnant digestioni: et cito putrefiunt: et illa humiditas est cōsumpta in egris p digestionē. Queritur que magis valeant in febrib⁹: aut magna aut parua. Arguitur q magna: quia vt dicit phus: magnitudo sequit complemētum rei: igitur: cum res completa sit melior incōpleta. In contrarium est ratio: q: videmus vuas maiores esse peiores in febribus: igit et pruna similiter. Solutio q magna non competunt q: fiunt ex abundātia materie q̄ ibi remanet indigesta. Item nec parua: q: fiunt ex defectu virtutis: sed mediocria valent: q: vtus est ibi sufficiēs et materia equaliter et moderate abundās. Tamen possumus dicere q parua in feb. sunt meliora: q: magis digesta et digestio ui obediētia: nec ē ibi tāta materia phlegmatica. Ad auctoritatē dicēdū q phus intelligit de magnitudine cū forti vtute q̄ nō est in magnis prunis: imo est debilis vtus. Queritur de controuersia inter auctores: q: Auicē. dicit q inter cetera pruna citrina sunt meliora: et ysaac dicit q nigra sunt meliora. Ad hoc dicendū q Auicē. laudat citrina nō vitupe-

rando nigra: imo cum hoc nigra cōmendat: ⁊ sic sub nigro
cōprehēdit citrinū: sed ysaac diuidit nigrum solūmodo con
tra albū: concipiēs citrinū sub nigro. ¶ Querit̄ q̄ pruna de
bent poni in syrupis factis ɔtra febres: aut pruna nostra vi
ridia: aut damascena que diu reseruant̄: videt̄ ꝙ nostra viri
dia: q: alterant malam cōplexionē: cū sint frigidiora ⁊ humi
diora ꝙ̄ damascena: vt dicit in littera. Itē pruna damascena
sunt calida: igit̄. In ɔtrium est vsus. Itē que est cōparatio
vue passe ad viridē: eadē est damascenorū ad viridia: s3 vue
passe semp in syrupis ponūtur: igit̄. Itē viridia pruna hn̄t
quādā humiditatē phlegmaticā digestioni repugnātē: sed
indigestionē maxime timem⁹ in febrib⁹: ⁊ damascena hn̄t
illā consumptā: igit̄. Solutio: ꝙ si patiēs plus molestet̄ ca
lore febrili tunc viridia debent poni: si aūt plus a debilitate
digestiue patiat̄: tūc damascena debēt poni. Aliter ꝙ si ma
teria febrilis sit in regione prime digestiue: vt in stomacho
tunc magis cōpetunt viridia: q: statim obuiant calori febrili
⁊ ipm̄ alterant. Si vero sit in regione tertie digestiue: tūc
damascena magis debent poni in syrupis: q: cum sint ca. ⁊
hu. attrahunt̄ a mēbris: ⁊ secum deferunt v̄tutes medicina
rum valētiū cōtra febrē: nō sic vero viridia cū sint stiptica et
frigida nec pn̄t ad mēbra tertie digestiue penetrare. S3 q:
raro materia febris ī stomacho ɔtinet̄: igit̄ raro apponim⁹
ī syrupis pruna viridia. Et si dicas ꝙ vsus semp ponit vuas
passas ⁊ non virides. Rn̄deo ꝙ hoc est q: semp inueniūtur
vue passe ⁊ damascena: nō aūt semp viridia pruna nec viri
des vue. ¶ Querit̄ vtrum pruna damascena laxent vētrē
Solutio: ꝙ pruna damascena rōne sue humiditatis laxant:
⁊ hoc per se: ⁊ sic loquit̄ ysaac hic: ⁊ Gal. sed tn̄ p accidens
restringunt: quia alliciunt mēbra: ⁊ mēbra auida sunt in eo
rum retentione: ⁊ sic loquit̄ Auicē. auctoritate diascoridis:
Uel dicēdū ꝙ Gal. ⁊ iste auctor loquūt̄ de viridib⁹: Auicē.
aūt ⁊ diascorides de damascenis. Nota gūmi pruni valet ɔ
lapidē: vt dicit littera: q: rōne sue humiditatis remollit: et
rōne caloris acquisiti ab exteriori cōsumit materiā ipius la
pidis ⁊ frangit. ¶ Querit̄ cuius complexionis sint cerasa
rubea ⁊ nigra. Pro quo nota ꝙ color datur multis modis.
Uno modo rōne finis: ⁊ sic tertia digestio dealbat q̄ d3 assi
milare mēbris nutrimentū ⁊ mēbra sunt alba. Scd̄o modo
rōne materie: ⁊ s̄m hoc dicit Auicē. ꝙ calor agens in mate
riam siccā dealbat: in humidā v̄o denigrat: ⁊ duo ɔtria ab eo
dem agēte gn̄ant̄. Tertio modo a modo actionis: ⁊ hoc mō
ignis a principio sue actionis denigrat: ⁊ in medio dealbat
⁊ in fine rubificat. Quarto modo a tota specie datur color: ⁊
sic oīs coruus est niger: ⁊ oīs cignus albus: ⁊ oīs pica varia
vt dicit pħs in de aīalib⁹: ⁊ non reddit̄ inde causa. Et sic ru
bedo in cerasis: vel nigredo dat̄ ab agente: vt posset obijci
ꝙ nigredo sit a calore adurente: aut frigido mortificāte: sed
in cerasis nigris nō est adustio: ergo si frigida: dat̄ igit̄ a to
ta specie: et sic ꝙ̄uis dicat Auicē. ꝙ rubedo inflāmationi
semp attestat̄: tn̄ in cerasis rubeis rubedo nō fit ab agente:
sed a tota specie: ⁊ etiā sic in rosis rubeis ⁊c. Et si arguatur
ꝙ cerasa rubea citius digerunt̄ ꝙ̄ nigra: vt dicit ysaac: ⁊ ci
bi qui citius digeruntur sunt calidiores: vt vult ysaac. Rn̄
detur ꝙ hoc nō fit rōne sue cōplexionis: sed cōpositionis: ⁊
sic sit cōclusio ꝙ cerasa nigra sunt dulciora: ⁊ p cōsequēs ca
lidiora rubeis cū crescūt in plantis altioribus. ¶ Queritur
q̄re cerasa siluestria tardi⁹ maturātur domesticis cū tn̄ sint
calidiora domesticis. Cā ē q: loc⁹ siluestris siccitatē imp̄mit
locus vero domesticus humiditatē ⁊ caliditatem. vnde vide
mus aīalia domestica hu. ⁊ ca. ⁊ siluestria sicca ⁊ melācholi
ca: cum ḡ cerasa domestica sint cali. ⁊ humi. citius recipiunt
digestionē ꝙ̄ siluestria: que sunt fri. ⁊ sicca. ¶ Querit̄ qua
re cerasa siluestria sunt pauce carnis: ⁊ multi nuclei: ⁊ econ
uerso domestica. Rn̄deo: q: cerasus siluestris cū sit altior
domestica: parum de humiditate attrahit ⁊ multū de sicco
terreo cū sit siccior domestica: ⁊ vnūquodq3 attrahit nutri
mentū sibi cōueniēs: ⁊ q: caro gn̄at̄ ex humido aquoso: qd̄
humidū aquosum in pauca quātitate attrahit̄ a siluestrib⁹.
Item cum cito ibi cōsumat̄ in lōgitudine itineris. S3 quia
ibi multū attrahit̄ de sicco: ⁊ nucleus fit gn̄atus ex sicco ter
reo: igitur nucleus est grossus: totum aūt est ecōtra in do
mesticis. ¶ Queritur de crisolocannis ⁊ persicis: ⁊ primo
vtrū crisolocāna generēt egritudines diuturnas: videtur ꝙ
sic: quia hoc littera innuit. Item dicit ꝙ generant grossum
phlegma ⁊ viscosum: sed om̄e tale gn̄at egritudines diutur
nas: igit̄. In ɔtriū est Auicē. dicēs ꝙ crisolocāna aromatica
subtilē ⁊ laudabilē generant sanguinē: ⁊ cito digerunt̄: sed
nullum tale generat egritudines diuturnas: igit̄. Ad argu
mētum istud dicit̄ ꝙ Auicē. intelligit nō simpliciter: sed re
spectu crisolocānoꝝ nō aromaticoꝝ: ideo generāt egritudi
nes diuturnas. ¶ Iuxta h̄ querit̄ quare crisolocāna ⁊ p̄sica
pessimi sunt nutrimenti: vn̄ dicit̄: persica sunt pessima esca.
Rn̄deo: quia gn̄ant hu. phlegmaticos p indigestionē: ideo
pessimi sunt nutrimenti. Una causa est: quia persica ⁊ criso
locāna hn̄t in se amarū saporē occultum: ⁊ hoc a natura sue
plāte: ⁊ q: fruct⁹ attestat̄ sue plāte: ⁊ sua plāta ē amari sapo
ris: sed omne quod nutrit: nutrit rōne sue dulcedinis: igit̄
cum recedant a dulcedine sunt pessimi nutrimenti. Secūda
causa est: q: s̄m Arist. caro iuxta ossa cito putrescit: ⁊ om̄e ta
le est pessimi nutrimēti: sed ista habēt carnē iuxta ossa: igit̄.
¶ Queritur: quomodo fiunt persica sine nucleo: ⁊ quare
potius fiunt per insertionem in salice ꝙ̄ in aliqua alia arbo
re. Rn̄deo q: salix inter omnes arbores s̄m pħm in libro
de plantis: est magis rara: ⁊ tantūmodo attrahit humidita
tem aquosam: vnde non ordinatur ad hoiem nisi quātum
ad folia sua: ergo cū nihil attrahit de sicco terreo: ⁊ nucleus
gn̄etur ex sicco terreo: ⁊ caro ex humido aquoso: igit̄. Et q:
salix plus h3 de humido aquoso: vt patet: quia qn̄ abscin
ditur adhuc floret: ideo soluit̄ scd̄a questio. ¶ Querit̄ que
sunt meliora aut persica cum nucleo aut sine eo. Probatur
ꝙ sine eo: q: os attestat̄ melācholie: caro vero sanguini: igit̄
Rn̄deo: ꝙ cum nucleo meliora sunt: q: tūc sunt in statu na
turali: ⁊ vnūquodq3 sic se habens melius est. Ad argumētū
dicit̄ ꝙ bene concluderet si nucleus cederet in nutrimentū:
sed imo potius attrahit impuritatē carnis ⁊ eam purificat.
¶ Queritur vtrum persica sint meliora cum musto aut cū
vino: videt̄ ꝙ cum vino: q: dicit littera ꝙ in vino forti debēt
comedi: ⁊ non dicit cum musto. Ad idem: quia persica gene
rant hu. phlegmaticū vt dicit littera: ⁊ per hoc recedunt a
tēperamēto: s3 talis generatio phlegmatis p mustū auget̄
per vinū vero corrigit̄: igit̄. In ɔtrium est vsus ⁊ isti v̄sus.
Persica cū musto vobis damus ordine iusto: Sic est sume
re mos in cibis sociādo racemos. In ɔtrium etiā est etymo
logia nominis: quia persica dicunt̄ s̄m quosdā quasi per se
iniqua: cū musto v̄o amica. Rn̄. ꝙ cū vino sunt meliora. Ad
argumenta in ɔtrium dico ꝙ vsus laudat rōne appetitus:
vnde vulgus magis seruit appetitui: s3 in via medicine pre
ualent in vino. Et nota ꝙ qn̄ auctor dicit ꝙ iuuant stoma
chū: intelligit respectu crisolocānoꝝ q: simpliciter nocent.

¶ De pomis.

Poma in duo diuidūtur. In completum
maturatum perfecte in sua arbore: et in
crudū ⁊ immaturatū durum ⁊ ligneum.
Crudū male nutrit: ⁊ stōacho nocet: do
lorē generat: laboreq3 stomacho efficit: ex quo cicctū
venas vt oportet non penetrat. assuefactio eorum
causa fit febris diuturne et dure dissolui: quod de
ceteris intelligendum est fructibus: qui non sunt in
suis arboribus perfecte maturati. Perfecte matu
ratū in sua arbore diuersum est suorum pro diuersita
te saporum. Est enim stipticū: est ponticum: rursus
est acetosum: est dulce: est sine sapore. Pontici sub
stantia frigida ⁊ sicca terrestris: conueniens eis quo
rum stomacho calor et humiditas dominatur: quo
niam ponticitate sua stomachum premit: ⁊ humidi
tatis eius plurimū in inferiora demittit. qd̄ remanet
desiccat: quare stomachum confortat ⁊ intestina: in
se tamen grossum est: durum digeri: ⁊ tarde penetra

re in venas: et ideo inflationē facit: et neruis nocet: hec enim natura est in corpore suo. Liquor vero ei⁹ laudabilior: subtilior: ac lenior est; idcirco stomachū confortat et intestina; valet ad sanguinis fluxū: dissinteriam: ad cholericā egestionē et vomitum: ppterea pomorum hmōi succum oportet mandendo exprimi carnem aūt pijci: aut ingeniari quomodo eorum duricia et asperitas auferantur. hoc itaq₃ tribus modis fit: aut illud elixādo in aqua: vt ex aqua humiditatē attrahat et molliciē: aut sup fumū aque calide suspēdēdo vt humectet aut maturetur: aut dissecta p medium granis interioribus duris proiectis eorum loco mel aut zuccarum reponendo fm naturam accipientium: ita cōmixtum: postea induendum pasta et in cinere calido aut prunis dimittendum donec pasta exteri⁹ excoquat. Ars hmōi molliciē sibi prestat ac saporitatem; et ad digerendum velocitatem: noxietatem eius in neruis aufert. Stiptici substantia terrestris et sicca humiditatem habet: ppterea frigiditatis est maioris q̄ siccitatis. liquor vero eius subtilior superiori et corpus est mollius quare conuenit quoq₃ stomacho cui non multa humiditas dominatur: vis nāq₃ eius debilis est humiditati plurime repugnare: idcirco actio eius ad ventris strictionem et stomachi confortationem et vomitum valet. Item appetitiue vel digestiue suauis est sine labore nature. Acetosi nature dominatur aquosa substantia cu₃ terrestri exiguo. hac de causa frigiditas eius et siccitas temperatiores sunt stiptico ppter vicinitatem liquoris aeree nature. inde humores generant frigidos tenuissimos penetrabiles. Actio eius composita est: qm̄ constringit et confortat stomachum et ventrem: et egestionem cholericam et vomitum inhibet: hec tamen sua stipticitate operantur. Cum frigiditate vero et tenuitate liquoris sitim extinguit: et acumen cholere urbee. cum acetositate cardiace cholerice vires aufert: et humores grossos qui calidi non sunt i stomacho destruit: et chimos dulces ac tenues quor dulcedo sine acumine existit: humores grossos diuidit: egestionem humectat et expellit: dulces vero chimos attenuat: vt totum corpus habeāt penetrare. hmōi poma et ante cibum et post bona sunt edi: preter pira sola: quēadmodum Diascorides asseruit quoniam pira ante cibum nociua sunt.

De citonijs et malisgranatis.

Citonia et malagranata aū cibū accepta: si sint pontica et stiptica: et similiter si sint acetosa stomachi confortant substātiam et intestinorum. egestionem cholericam auferūt: morsionemq₃ intestinorum. Post cibum autem et superioribus stomachi ad inferiora deponunt escas: et fumum salientem ad caput: vomitumq₃ cholericum reprimunt. Ex dulcium substantie natura et complexio aquosa et temperata: caloris aliquid obtinet: et ideo parum refrigerat: et stomachum confortat exigue: quare stomacho calido aut molli nō cōuenit. Nociua eis qui cholericā egestionē hn̄t et vomitum. Non sapora pessima sunt in omnibus qualitatib⁹: quia nature frigide sunt et humide: magis autem frigide q̄ humide: ppterea nec fm cibum valent: nec fm medicinam. quippe nec saporem habent vt expedit cibo: nec iuuamentum vt medicine: quoniam pontica nō sunt vt stomachum confortēt: egestionemq₃ inhibeāt: nec acida vt acumen cholere extinguāt et vomitum: nec dulcedinē habent vt nutriant: sed humores phlegmaticos crudos gignunt. Quoniam ergo de malis: piris: citonijs et granatis vniuersaliter dixim⁹: oportet vt de singulis particulariter dicamus.

De diuersitate malorum.

Cum in natura et substātia sui mala diuersa sunt: quoniam quedam pontica sunt terrestria: quedam stiptica ex terrestri cōposita: et aquosa. Item acida ex aquoso modicoq₃ terrestri composita. Rursus dulcia temperata inter quattuor qualitates media. Rursus insapora aquosa: necesse est vtique frondes et ramos corticesq₃ eorum pariter esse diuersa. Pontica et stiptica sunt frigidiora: et tardiora ad digerendū magis autem confortatiua sunt stomachi et cōstrictiua egestionis. Porro acetosa que ceteris minus sicca sunt: subtiliora sint necesse est ac penetrabiliora: quare acumē chole. ru. extinguūt: et defectionem cordis ex caliditate confortant: sitim mitigant: stomachum confortant: vim excitant appetitiuam: egestionem vomitumq₃ inhibent cholericum maxime si a ieiunis accipiūtur: quia cibi antea comesti prohibent ea ad locū decoctionis descendere: et ideo in superioribus natant: os enim stomachi superioris cōprimēdo inferius relaxando solutionem faciunt. In hmōi autem actionibus pontica stipticaq₃ sunt fortiora acidis. Habent tamen acida pprietatē a stipticis pōticisq₃ diuersam et discretam: si enim in stomacho humores grossos non frigidos inuenerint: diuidunt ac dissoluunt. et ad inferiora deponunt atq₃ expellunt. Rursus si chimos dulces: nec acutos reperierint: nec grossos acuunt: et viam faciunt per totum corpus penetrandi. Sirupus ex eis confectus itidem valet. Dulcia vero que temperata sunt: inter quattuor qualitates media: frigido stomacho minime nocent: ad strictionem siue laxationem ventris: in manifesto non sumantur. Sunt autem alia inter dulce et acidum media; huiusmodi appellantur. Actio eius media est dulcis et acidi: ad sitim tamen mitigandam: caloremq₃ extinguendum: cholereq₃ rubee acumen acido est vicinum. Cardiace vero qui ex calore contingit: palam prodest: propter vineum saporem quem habet. Insapora eo q̄ illis aquosa humiditas dominatur: nec saporitatem habēt nec iuuamentum. Idcirco abominabilia sunt et fastidium faciunt: nec stomachum confortant: nec vētrem dissoluūt. Frondes et rami corticesq₃ eorum stiptica sunt: et acida et confortatiua stomachi: vulnera solidant: humoresq₃ malos ad ea currentes inhibent.

¶ De citonijs.

Citonia generaliter diuiduntur in duo. In pfecte videlicet maturatū: ⁊ crudū ligneū. Crudū itaq; ⁊ ligneū pessimū est: q: grossū est ⁊ terrestre durum ad digerendū: humores generat crudos ac grossos: nil nutrit: idcirco ea vitare oportet. Maturatū vniuersaliter frigidū est in fine primi gradus: siccū in medio secundi: ppterea ponticitas ⁊ stipticitas maior est ꝙ in ceteris malis: ideo valet ad sanguinis fluxum ⁊ egestionē ⁊ vomitum: cōfortatiuū stomachi est: etsi moretur in eo: multum tamen acceptū fastidiū facit: presertim post cibum: ⁊ maxime si cibus grossus sit ac viscosus. Rursus citonia specialiter diuidunt in sex: in ponticum: stipticum: acetosum: muzum: dulce: aquosuz: vel insaporosum. Ponticū vō ceteris grossius est: ac terrestrius durius digeri membra comprimēs pcipue neruosa: quare caro ei⁹ pessima est. Multitudine quippe sue compressiōis diuidit membra: quasi acute rei acies: idcirco philosophi acutum illud accidētaliter asserunt: ppterea assuescentibus colicam passionez generat dolorēq; neruorum: verūtamen liquor eius non similiter: sʒ stomachū confortat: vrinā prouocat: egestionem vomitūq; cholericū stringit: ad fluxum sanguinis valet: hac de causa succum mandendo exprimi oportet: carnem autem proijci: aut ingeniari vt eius duricia ⁊ asperitas auferatur: aut elixando: aut supra aquam calidam apponendo: aut scisso mel reponendo durioribus eiectis sicut supradiximus. Stiptici vō natura ⁊ actio vicina est pontico: debilior tamē: tenuior: nāq; est liquor ipsius: idcirco illud pontico vt precipimus confecto plus contulit. Gal. ait acidum est subtilissimū ⁊ penetrabilius. ideo sitiz extinguit ⁊ acumen cholere rubee; cardiacis ex calore valet: egestionem vomitum cholericū vrinam prouocat: vim appetitiuam auget. odor cuius vomitum prohibet: succus post bibitū vinum fumum deponit vini salientem in caput: cōpressione autem sua dissoluit ventrem: vnde post cibum multū acceptum illaudabile est: stomachi enim superiora cōprimens indigestas escas crudasq; deponit. Dulce tamen temperamētum quiddā caloris habet: vnde vis ei maxima non est sitim aut calorem extinguendi. Muzum medium est acidi ⁊ dulcis vnde nec soluendi nec ventris constringendi virtutē habet. Differentia muzi ⁊ acidi est ea que pontici ⁊ stiptici cōparatio. De aquoso vel insaporo sufficiat superius in vniuersali dieta disputatio. Malorū differentia ac coctanorū proprietas duplex est. coctanorū vna ꝙ cum stipticitate sua est diureticū: altera ꝙ in corruptionē non mutant in stomacho: mala aūt ideo corrūpuntur: q: humiditatis supflue ⁊ crude sunt. Si coctana accipias mūdificato stomacho cibo ⁊ humoribus: ventrem cōstringūt: stomachū confortāt. vnde Rufus: coctana non cōuertunt in stomacho infirmorū: quātomagis in sanis: diuerse tamen sunt actiones eorum pro diuersis temporibus acceptionis: q: si stomacho cibo vacuo accipiantur: ⁊ confortant ⁊ prosunt solutiōi ad stringendum. ⁊ vomitū ⁊ sanguinis fluxum ⁊ vrinam prouocāt. Si vō in stomacho cibis pleno accipiant: permanent natātia superioribus stomachi: osq; eius cōfortant ⁊ exprimunt superiora eius: atq; ad inferiora deponunt cibum cito: magisq; ita accepta ad stringendum vomitum prosunt ppter oris stomachi confortationem. Propterea stiptica omnia post cibum accepta solutionem faciunt propter superiorum stomachi ōstrictionē ⁊ inferiorū dilatationē. Qui autē volunt coctana propter stomachū confortandum et egestionē stringendā accipere: ieiuni accipiant stomacho inanito. Qui vō propter egestionē laxandaz ⁊ stomachū vacuandū: post cibum accipiant: nō multum tamen quantitatis: qm̄ si multū accipiāt stomachum grauant ⁊ digestioni repugnant. Solent quidam reprehendere ⁊ contradicere ꝙ in ceteris malis non idem iudicauimus de eorum virtute iudiciū: quibus respondemus ꝙ mala superfluā humiditatē habent crudam nec bene digestaz. hoc eis prestat lubricitatem: nec sinit stomachū exprimere ⁊ ōfortare. Eligenda ergo sunt coctana parua bene rotunda ⁊ odorifera vt rufus dixit.

¶ Queritur de fructibus in parte mollib⁹ qui sunt eiusdē nature: vtrū competāt in regimine sanitatis: videtur ꝙ sic: q: Aristoteles dicit ꝙ plante mediante suo fructu ordinant̄ ad hominem: mediāte vō suo semine ad multiplicationē sui. Unde dicit Aristo. in quarto metheororū: ꝙ tunc est papauer perfectum quando potest generare sibi simile: igitur. Item dicit Gal. in tegni. ꝙ optima natura tantum appetit quantū digere potest. ⁊ Haly in cōmento dicit ꝙ discrasia naturalis appetit similia: ⁊ per illa conseruatur: innaturalis vō cōtraria ⁊ per illa leditur. Et dicit Aristoteles ꝙ naturam inquimus desiderare qđ melius est. ergo cum pueri habeant optimā naturam respectu aliarū etatum ⁊ appetant istos fructus: igitur. In contrariū est auicē. dicēs ꝙ caueat conseruator sanitatis ꝙ aliquod medicinale non accipiat: ergo cū isti fructus sint medicinales: igit̄. Ad hoc dicunt qdā ꝙ duplex est regimē sanitatis. quoddā est formale: ⁊ tale cōstat per similia. ⁊ isto regimine solū indiget cōplexio tēperata: ⁊ sic non competūt fructus. Est aliud regimen finale qđ fit per contraria: ⁊ hoc modo cōpetunt. Uel dicendū ꝙ in regimine conseruatiuo non cōpetunt: sed bene in permutatiuo. Ad auicen. dicendū ꝙ formaliter nullus fructus competit in regimine sanitatis. Ad primū argumentū dicit̄ ꝙ quedam ordinantur ad hominem immediate vt caro ⁊ alia huiusmodi cibaria ex quibus homo nutritur immediate: ⁊ sic non competunt fructus. Quedam vero mediate vt ordeū bus ordinatur ad hominē mediante boue: ⁊ sic fructus bene cōpetunt. Ad secundū dicitur ꝙ non appetuntur a pueris appetitu naturali de quo intelligit phus: sed appetitu aīali qui qn̄q; est ad bonū: qn̄q; ad malū. ¶ Querit̄ vtrū isti fructus cōpetāt in plongatiōe iuuētutis ⁊ retardatione senectutis: videt̄ ꝙ nō: q: iuuētus stat per cali. ⁊ hu. sicut vita: ğ oē qđ reprimit hmōi ca. ⁊ hu. abbreuiat iuuentutē: sed cū isti fruct⁹ sint fri. ⁊ hu. abbreuiāt iuuentutē reprimēdo calorem naturalē. Itē dicit Auicē. ꝙ ista tria cōsequunt̄ se adinuicē. s. hūiditas aquosa: canicies ⁊ senect⁹. vn̄ dicit ꝙ senes humidi sunt illa humiditate qua iuuenes sunt sicci. s. hūiditate accidētali: sed isti fruct⁹ sunt humidi ⁊ fri. igit̄. In ōriuz sunt practici. ⁊ idē pbat̄ ratiōe: q: inter oēs hoīes cholerici sunt min⁹ in iuuētute: ⁊ citius veniūt ad senectutē: ⁊ phlegmatici ecōuerso: igit̄ illđ qđ facit q̄si de cholerico phlegmaticū plongabit. Itē isti fruct⁹ cū sint fri. ⁊ hu. retardāt consumptiōez hūidi naturalis a calore naturali p quā accelerat̄ senect⁹: igit̄. Ad hoc dico ꝙ senect⁹ retardat̄ multis modis. Uno modo formaliter: sʒ per aliqua multiplicātia materiā humidā per quam stat iuuentus: ⁊ hoc modo omnis res calida ⁊ humida retardat senectutē. Scđo quedā retardāt se-

nectutem addendo in calorē naturalē: ⁊ hoc aut qualitatiue
sicut piper ⁊ allia que acuunt calorem naturalē: aut quanti
tatiue vt applicatio lane calide supra stomachū: vel puelle
vel viri iuuenis ad stomachū: aut quantatiue ⁊ qualitatiue
sicut bona cibaria. Aut per irrorationē aque calide supra mē
bra sicut balneum aque calide que irrorat membra tertie di
gestiue. Quarto modo humiditatē aquosam accidentalem
consumendo: ⁊ hoc modo opiate sicut omnis trifera vt dicit
Auicenna: retardat senectutē: quia consumit materiam hu
midam aquosam accidentalē ⁊ superfluam que faciebat ru-
gas in corpore: per quas rugas homo videbatur esse se-
nex. Quinto mō preseruādo ab egritudine accelerante sene
ctutem: ⁊ hoc modo fructus: quia sunt frigi. ⁊ humi. preser-
uant a morbo calido ⁊ sicco: pseruant a senectute cita: ⁊ etiā
reprimendo citam consumptionem humidi cal. reprimēdo.
¶ Queritur vtrum isti fructus debeant capi ante vel post
pastum. Solutio: ꝙ quidam fructus sunt in toto molles et
rare substantie: qui cito digeruntur ⁊ cito expelluntur: sicut
cerasa ⁊ pruna: ⁊ abluunt stomachum ⁊ abstergunt: ⁊ sicut
medicina ante cibum sumuntur. Quidam sunt solidi ⁊ du-
re cōpositionis sicut sunt poma: pira: coctana: mespila ⁊ hu
iusmodi: ⁊ tales post pastum debent sumi. Una causa est: q:
faciunt cibos supernatantes descendere ad fundum stoma-
chi vbi est locus coctionis. Secunda causa: q: isti fructus or
dinantur respectu oris stomachi cum habeant illud restrin-
gere ratione sue ponticitatis: ⁊ sic faciunt cibaria ad fundū
descendere ⁊ non ordinantur ad fundum: igitꝰ debent sumi
in illa hora in qua remaneant circa orificiuꝫ: ⁊ illa est in fine
pastus. Tertia causa est: quia ratione sue substantie grosse
remouent pinguedinem seu vnctuositatem supernatanteꝫ
in ore eius. Arguitꝰ sic: q: omnes auctores volunt ꝙ cibi sub
tiles prius debent sumi sicut pureta brodia ⁊c. sed huiusmo
di fructus sunt subtilis substantie: igitur. Secundo isti fru-
ctus incitant appetitū cum sint stiptici frigidi ⁊ sicci: sed ap-
petitus debet incitari ante ⁊ nō post: igitur. Itē isti fructus
sunt medicinales: q: competunt in via medicine vt ratione
sue stipticitatis ⁊ ratione sue substantie deprimant cibaria:
sed omnis medicina debet accipi ante cibum vel lōge a cibo
igitur. In contrariū est Ras. qui dicit ꝙ fructus amari soli
di ⁊ stiptici debent accipi post cibum: q: ipsum ad fundū sto
machi faciunt descendere. Ad ista argumenta patet solutio
per antedicta. Tamen ad primum dicitꝰ ꝙ quidam sunt cibi
subtiles ⁊ sorbiles: ⁊ quidam solidi quorum vnus ad alium
ordinatur non in via medicine: et de tali loquendo subtile
precedit solidū vt pureta carnes ⁊ sic obijcis. Quidam vero
sunt subtiles fructus qui ad cibos ordinantur non in via ci
bi sed medicine: ⁊ tales post cibum sumuntur. Ad secunduꝫ
dico ꝙ facere cibum descendere ad fundū stomachi prepon
derat huic qd̄ est incitare appetitū: igitur. Ad tertiū dicitur
ꝙ bene concludit de forti medicina laxatiua ⁊c. ¶ Queri-
tur vtrum isti fructus debeant sumi statim post cibum aut
longe. Arguitur ꝙ statim: q: dicit Auicenna ꝙ vnum de de-
terioribus in regimine sanitatis est prolōgare mensam: igi-
tur. Item sicut caseus datur statim post carnes: sic eadeꝫ ra
tione isti fructus post cibaria: igitur. In cōtrariū arguitꝰ: isti
fructus cito digeruntur respectu aliorum ciborum: ⁊ opor-
tet ꝙ cibaria vnius comestionis siue mense simul digeran-
tur: igitur debent sumi longe post. Solutio: quidā sunt ho-
mines qui gulose comedunt: ⁊ ad saturitatem: et nō come-
dunt vt viuant: sed ecōtra: ⁊ tales debent statim tales fru-
ctus comedere. Unde versus. Poma meri pleno nux est me
dicina veneno. vt illa cibaria superflua ad fundum stomachi
comprimantꝰ. Alij sunt qui sobrie comedunt ⁊ parce: ⁊ come
dunt vt viuant: vt habes in viatico: ⁊ tales debent comede-
re hmōi fructus longe a cibarijs vt tu obijcis. Ad primū ar-
gumentum dicitur ꝙ Auicen. intelligit de hora comestiōis.
vnde si aliquis consueuit comedere in prima vel tertia ⁊ p-
longet vsq3 ad vesperas vel nonam tūc malū est: ⁊ sic loqui
tur Auicē. ⁊ non loquitꝰ de diu sedere in mensa. Uel dicitꝰ ꝙ
Auicen. intelligit de prolongatione mense que est ciborum
tm̄: ⁊ non q̄ est ciborū ⁊ medicinarū vt sunt fructus. ¶ Du
bitatur cuius complexionis sunt poma: videtꝰ ꝙ fri. ⁊ sicce:
q: fructus attestatur sue plante sicut fetus matrici: sed plā-
ta est stiptica fri. ⁊ sicca: vt dicit Auicen. igitur. Item gene-
rantur ex residuo nutrimenti plante qd̄ est fri. ⁊ siccū: igitur.
In contrariū sunt auctores dicētes ꝙ sunt fri. ⁊ humi. Rn̄.
ꝙ in pomis est duplex cōplexio. Quedā materialis: ⁊ illa est
fri. ⁊ sicca: q: eorum cōponentia materialia sunt fri. ⁊ sicca:
scꝫ humidū aquosum: ⁊ siccum terreū. Alia est cōplexio for-
malis resultans a virtute agētis: ⁊ hoc modo poma possunt
cōparari ad alios fructus: ⁊ sic in principio sui sunt fri. ⁊ sic.
⁊ in fine efficiuntꝰ dulcia calida ⁊ humida. ¶ Queritur vtrū
poma domestica ⁊ siluestria competant in regimine sanita-
tis. Solutio ꝙ non in via nutrimenti: sed bene in via me-
dicine. Et si arguatꝰ ꝙ natura regulariter operās mittit me-
lancholiam a splene ad os stomachi ad confortandū appeti
tum: igitur ⁊ medicus cum sit minister nature debet mitte-
re ista poma fri. ⁊ sicca. Rn̄. ꝙ si natura indigeret medicus
tunc deberet administrare: sed si natura non indigeat: non
est regulariter operās: nec est in latitudine sanitatis: sed po
tius egritudinis: ⁊ sic tūc medicus administraret potiꝰ in cu
ra egritudinis ⁊ non in regimine sanitatis. Et si arguatur
ꝙ dicit phs in lib. posteriorū. ꝙ deambulatio post cenam est
causa sanitatis: ideo q: facit descendere cibum ad locū dige-
stionis: cū igitur isti fructus illud faciant: sequitꝰ ⁊c. Rn̄. ꝙ
non est simile: q: deambulatio nihil reale imprimit qd̄ gene
ret putredinē: sed bene fructus q: cito conuertuntꝰ in putre
dinem: igitur. ¶ Queritꝰ vtrū poma cōpetant in febribꝰ cuꝫ
de vsu cōmuni administrentꝰ. Solutio ꝙ in febre duo consi-
deramꝰ scꝫ cōditionē infirmi ⁊ naturā diete siue cibi: cū igi
tur cōditio infirmi sit fructꝰ tales ardēter desiderare: tūc cō
petunt poma. Unde versus. Quod natura petit q̄uis con-
traria dantꝰ: Nā potius natura viget cum vota replentꝰ. Et
hoc idē vult Hippo. in aphorismis ⁊ in regi. acu. Parū de-
terior cibus. Si igitꝰ consideremus naturā diete siue cibi vt
pomi tria sunt considerāda scꝫ eius cōplexio: eius composi
tio: ⁊ tertio ipsiꝰ pomi operatio. Rōne primi cōpetunt: q:
alterāt cū sint fri. ⁊ hu. ratiōe tertij cōpetunt: q: cōfortāt os
stomachi ⁊ appetitū q̄ maxime defectatꝰ in febribꝰ: ⁊ ventrē
laxāt: vn̄ maxima copia materie febris euacuatꝰ p secessum:
sed respectu scd̄i nō competunt: q: cito in putredinē cedunt
ratiōe sue substātie rare. Dico tn̄ ꝙ vbi plus de putredine
timemꝰ nō debemꝰ administrare: ⁊ vbi plꝰ de mala discrasia
⁊ cōstipatiōe vētris ecōtra. ¶ Queritꝰ vtrū cōpetūt in omi
feb. Rn̄. ꝙ nō ratiōe materie: sꝫ bene ratiōe forme feb. que
est calor: in materia tn̄ cholerica competūt. Et si arguas ꝙ
humide diete ⁊c. oībus fe. cōpetūt. Rn̄. ꝙ quedā est humi-
da ī actu sicut vinū ⁊ nō in eēntia. Quedā ecōtra vt lactuca
poma ⁊ hmōi. Quedā v̄o in actu ⁊ essentia vt aqua: vn̄ dico
ꝙ Hippo. intelligit de humido in actu solū. Uel dicas ꝙ po
ma ratiōe sue humiditatis cōpetūt in omni febre: non tn̄ ra-
tione sue substantie. ¶ Queritꝰ vtrū poma debeāt decoqui
aut nō in eoꝝ administratōe. Apparet ꝙ debeāt decoqui q:
vsus ita consueuit. Itē carnes q̄ sunt magis similes nature
humane q̄ poma anteq̄ comedantꝰ decoquuntꝰ: igitꝰ. In op
positū arguitꝰ: q: phs quarto metheororꝝ dicit ꝙ ars quātū-
cunq3 laboret nunq̄ ↄsequitꝰ naturā in sua operatiōe: ⁊ sic
natura meliꝰ operatꝰ q̄ ars in operationibꝰ cōibus nature
⁊ arti: cū ḡ cruda poma a natura digerantꝰ: sequitꝰ ⁊c. Item
dicit phs ꝙ naturā inq̄mꝰ desiderare qd̄ meliꝰ est: ergo illa
sunt meliora illo mō quo sunt ordinata a natura: igitꝰ. Solu-
tio ꝙ q̄dā sunt fructꝰ molles digestiōi obediētes q̄ cōplete
in sua arbore maturantꝰ cū generentꝰ ex hu. aq̄so vt cerasa:
pruna ⁊c. ⁊ tales nō indigēt artificiali decoctione. Quidam
v̄o sunt dure cōpositiōis ⁊ solide respectu illoꝝ: nec in sua ar
bore pn̄t maturari cōplete cū ex sicco generentꝰ: cuiusmodi
sunt poma: pira: ⁊ tales artificiali decoctione indigēt: vnde
in talibus ars supplet defectū nature. Un̄ dicit Auicēna ꝙ
quedā sunt pira lapidosa: ⁊ talia maxime artificiali decoctio
ne indigēt anteq̄ comedantꝰ: igitꝰ. Ad argumēta pꝫ solutio:
q: est verū ꝙ naturā nunq̄ ars ↄsequitꝰ in sua opatiōe nisi
natura deficiat: sed q̄nq3 deficit rōne materie inobediētis ⁊
illū defectū pōt ars supplere: vn̄ si natura nequit facere do-
mū tn̄ ars facit. Ad aliud verū est fm̄ ꝙ est nature possibile:

sed q: hoc nõ est ei possibile dictos fructus decoquere igit.
¶ Queritur que magis competant aut assata aut elixata.
Respon. ꝙ respectu hominis sani assata meliora sunt: quia per elixationem humiditas aquosa augetur que alterat: et sani non indigent tanta alteratiua humiditate: sed respectu infirmorũ elixata preualent: q: plus alterant ⁊ cum hoc magis vniformiter decoquunt ꝙ assata iuxta auctoritatẽ philosophi quarto metheororũ: ꝙ cibaria assata competunt laborantibus: in quibus est fortis calor cũ difformiter decoquãtur. Elixa vo quietis in quibus est calor debilis: q: cito ibi digerantur cum vniformiter per elixationẽ decoquantur: et in egrotis est calor debilis. Etiam potes dicere ꝙ in feb. de materia frigi. ⁊ hu. assata meliora sunt: sed in febre calida ⁊ sicca econtra. Et nota ꝙ ysaac ꝗuis dicat ꝙ caro humida debet assari: ⁊ sic poma cum sint humida ⁊c. hoc tamen intelligit ysaac de illis que ordinantur in via nutrimenti non tamen in via medicine. ¶ Queritur quare ex pomis fit vinũ seu quidã potus. Respon. vna causa est: q: sicut sunt quedã legumina in quibus homo maxime laborat: vt triticum: ⁊ talia ordinantur ad hominẽ in statu prosperitatis. Quedã vo sunt in quibus non multũ laborat sicut orobus: ⁊ hmõi ordinantur quando homo est in statu paupertatis: sic similiter de vuis respectu pomorũ fit vinum seu potus. de pomis quidẽ tempore paupertatis: ⁊ de vuis tempore prosperitatis: q: vites sunt magni sumpt⁹ ad cultiuandũ. Scda causa quia in pomis est multũ de humido aquoso. ¶ Queritur quare sicera diu conseruatur puta per annum: ⁊ poma cito putrefiunt. Respon. quia putrefactio fit propter permixtionem puri cũ impuro vt in pomis: sed in sicera fit depuratio impuri a puro: q: fit per ebullitionem: ⁊ in illa ebullitione partes pure sequestrantur ab impuris: ⁊ cedunt in naturaꝫ vini: sicut patet de vino qd diutius seruatur ꝙ vua. Nota ꝙ ysaac plus laudat poma dulcia ꝙ insaporosa per viam nutrimenti: et platearius econtra: sed hoc intelligit via medicine ⁊ etiam diutius conseruantur. ¶ Queritur cuius complexionis sunt coctana. Rñ. cum lra ꝙ sunt frigida in fine primi gra. ⁊ sicca in medio scdi. Et ꝗuis sint citrina: hoc tñ est ratione speciei ⁊ non ratione finis aut modi operatiõis fiunt talia ratione materie tñ: q: sicut omnis cera est citrina: ⁊ hoc ex apibus que vescuntur ex floribus citrinis: sic ⁊ in coctanis. Et si arguit ꝙ prouocant vrinam. Respon. patuit in multis locis ante: quia feces retinent. vel dic ꝙ intelligitur de succo eorum. ¶ Queritur vtrum coctana competant in regimine sanitatis. Respon. ꝙ quedam est sanitas in puncto: ⁊ sic non competunt: alia est lapsa ⁊ sic cõpetũt: ⁊ sic intelligit ysaac: etiam possunt fieri argumenta alia ⁊ similia ⁊ similes solutões sicut de alijs stipticis frigidis facta sunt superius. ¶ Queritur vtrum succus citoniorũ prouocat vrinam vt dicit littera. Respõ. ꝙ in succo est duplex portio. Quedaꝫ est grossa que nutrit substantiã citoniorũ: ⁊ talis per accidens prouocat vrinam: scꝫ feces constringendo. Alia est subtilis que non nutrit substantiã citoniorum: ⁊ talis per se prouocat vrinam poros aperiendo. ¶ Queritur que magis competant in regimine sanitatis: aut poma aut coctana cum auctor dicat ꝙ coctana. Respondeo ꝙ in via medicine competunt plus: sed in via cibi: hoc est dupliciter: aut in stomacho mũdo: ⁊ sic poma plus competũt: aut stomacho immundo: ⁊ sic coctana: quia licet tardius digerantur: non tamen ita faciliter conuertuntur in putredinem: igitur.

¶ De piris.

Pirorum frondes ⁊ rami stiptici sunt solũ modo: pomorũ vo stipticitas cum aquosa dulcedine cõmixta est. Pira diuiduntur in duo. Domesticum ⁊ siluestre. Siluestre quidem est crudum: ponticũ: et durum ⁊ grossum: nec prodest: nec boni saporis est: maturatum pirum domesticum in primo gradu frigi. in secundo sic. generat in stomacho humorẽ laudabiliorem ꝙ mala coctana propter temperamentũ suum. Est tamen diuersum fm saporem ⁊ fm complexiones suas: quoniã est ponticum terrestre ⁊ grossum: ⁊ est stipticũ compositũ ex aerea substantia ⁊ terrestri parua: et est dulce temperatũ ad calorem quendam pertinens: ⁊ est aquosum ⁊ insaporosum. Ponticum autem minus ceteris nutrit: sed plus egestionem facit: vomitũqꝫ cholericum stringit: magis stomachum ⁊ intestina confortat: pro sua tamen asperitate ⁊ grossitudine vel duricia nocet neruis stomachi: vnde oportet nos ingeniari vt mollescat ⁊ amittat asperitateꝫ: vt videlicet aut elixet: aut supra aque calide fumum suspendat vt maturatũ asperitatẽ suã duriciẽqꝫ deserat: aut opertum pasta asseratur: aut cuꝫ melle condiatur in frusta concisum fm complexionẽ accipiẽtis. Diascorides ait: diximus pira ieiunis nociua esse. nec quare nec quomodo exposuit: neqꝫ qd eorum genus. Nos autẽ dicimus: ꝙ diascorides vituperauit pira ieiunis accepta: si non fm necessitatẽ ⁊ medicinam accipiantur: sed fm gule appetitum ad saturitatem vsqꝫ sumantur: precipue si pontica sint: quorum proprietas: si multum a ieiunis accipiantur: colicam generat passionem duram incurabileꝫ: maxime si crebro assuescant. Sed fm medicinam ieiunis melius ꝙ saturis comedunt. Saturis enim solubiliora sunt: ⁊ stomachum debilitant: propter superiorum stomachi compressionem ⁊ contentiue virtutis inferiorũ debilitatem. Stiptica vero q: ex terrea ⁊ aquosa ⁊ aerea substantia composita sunt: subtiliora ⁊ tẽperatiora sunt: magisqꝫ nutriunt: ideoqꝫ stomacho minus nocent: neqꝫ his ingeniari necesse est sicut ponticis. ¶ Muzum vo quod ad aciditateꝫ pertinet: subtilius ac lenius: stomachoqꝫ ad digerendũ facilius: acumen etiam cholere rubee extinguit: ⁊ sitim aufert: proinde tam ad vomitũ ꝙ ad egestionem cohibendam laudabilius est. põticum plus illo stipticum est. Ex hoc sophiste argumentantur. cur põtica sitim nõ extinguũt cũ frigidiora sunt muzis: ⁊ natura sit frigoris sitim extinguere. Quibus respondemus tribus ex causis oriri sitim: aut ex siccitate in quibusdam membris a stomacho remotis ꝓpter multitudines caloris ignei in illis insertam: aut ex calore nimio in ipso stomacho: aut ex salso vitreo phlegmate. Ex quacũqꝫ causa hoꝝ exorta sit: muzũ vtilius est ⁊ laudabilius: quia liquor eius tenuis est ⁊ aereus: in sapore gratus. Si autẽ in membris procul a stomacho ex nimio calore nascatur sitis: liquor acidi tenuis aperit ⁊ perforat concaua membrorꝫ: et ad eum vsqꝫ locum subtilis liquor penetrat vbi calor latet vnde vim incendij extinguit: ⁊ sitiꝫ mitigat. Rursus si ex calore stomachi sitis inardescat: mouetur ⁊ dispertitur liquor acidi atqꝫ calorem vbicũqꝫ fuerit mitigat. Itẽ si ex salso phlegmate oriatur: per tenuitatem suam liquor acidi phlegma diuidit: eiqꝫ cõmixtus salsuginẽ diuidit: et sic fit causa sitis extinguende: qm̃ aciditas salsugini opposita est. Oppositorũ aũt interimẽtia sunt semp opposita sibi. sicut in prima huius libri particula ostẽdimus. põticũ vo nõ similiter: liquor cũ eius grauis est ⁊ dur⁹ digeri.

vnde perforare nequit ꝛ penetrare ad loci sitis: propterea si ex calore procul a stomacho in mēbris oriatur sitis: ꝛ eo liquor pontici nequeat peruenire: auget calorē ꝛ sitim: si autem in stomacho ex calore generetur: ponticitas fumū desiccat ꝛ cogit in vnū: vñ fit causa augēde sitis. Rursus si ex salso sit phlegmate: cogit pōticitas partē phlegmatis ꝛ solui ꝓhibet: et fit cā augēde phlegmatice actiōis. Pira dulcia tēperate complexionis sunt: q: minus ceteris frigida sunt: quapropter calefaciunt ꝛ augent digestionem: valentq; in his qui stomacho frigidi sunt ꝛ sicci. proprietas eis est hmōi: qm̄ si cum fungis coquantur omnē auferunt lesionē: precipue si siluestria sint propter ponticitatē suam: arboris eorum agrestis cinis bibitus in his qui fungorum comestione suffocati fiunt: valet multū. Insapora pira pessima sunt: qm̄ propter insaporitatē abhorrētur a natura: idcirco laboriosa ꝛ ꝯfusiua sunt stomacho.

¶ De malisgranatis.

Malagranata vtilia sunt esui: sꝫ vtiliora medicine: nutrimentū quippe eoꝝ etsi laudabile sit ꝛ bonū: tm̄ paruū est propter subtilitatem eorum facilemq; digestionē. Ex quattuor partibus cōposita sunt: que tamē oēs sunt stiptice: prima cortex est eius: secunda est caro: tertia est liquor: quarta grana. Liquor frigidus est: sed diuersis modis ꝑm suos sapores ꝛ liquiditates. Sūt nāq; pōtica: acida: muza: dulcia: ꝛ isapora. Similiter liquor tenuissimus ac aquosus: grossus: paruus ꝛ mediocris. Pontica aut stiptica impossibile est accipi ꝑm cibū: q: propter asperitatē ꝛ duriciam ea natura abhorret: nec recipit nisi ꝑm medicinā. Proinde huiusmodi granata si parūp in superficie excorticētur: ꝛ tritorū succus aut cum vino aut siropo potētur laxatiuo: inferiora stomachi exprimūt: ꝛ expellūt humiditatem putrefactā de inferioribus: precipue si calida causa sit: actio enī eorū in stomacho sicut myrobalanorum citrinorū: ꝛ post mundificationē stomachū confortant absq; lesione eius neruorū: idcirco valent ad febrem diuturnaꝫ que ex putrefactis humoribus procreatur. Pruriginē quoq; ꝛ scabiē de putredine salsi phlegmatis natam: extirpat. Acidorū etsi minꝰ ceteris sit nutrimentuꝫ: videlicet malis ꝛ piris ꝛ coctanis: propter tenuitatē tamē liquoris ꝛ aquositatis acceptabilis liquoris ꝛ tēperationis sunt nutrimēti: atq; facilia sunt esui: hmōi autem potestatis sunt propter paruitatē terrestris substantie: vnde in multis rebus melioris q̄ cetera sunt actionis: ꝛ sicut alijs cōmunis est potestas cho. ru. extinguende sitis egestionis ꝛ vomitus: proprietatē tamen habent extenuandi humores eosq; cum vrina eijciendi: caloreꝫ epatis extinguendi: membra confortāt ꝛ presertim os stomachi: epar ꝛ cor. vnde valent ad cholericā cardiacā: ꝛ ad dolorē qui nascit̄ in ore stomachi ex choleribus rubeis. vnde Hip. in secunda particula epidimiarum de muliere patiente in precordijs: veteres enī os stomachi precordia nuncupabant: patiebatur autem morsum ex cholera continuū ex acutis humoribus natum inherentibus villis stomachi: ꝛ nil repertū est qd ei quodlibet cōferret remediū: nisi farina ordei cū succo granati acetosi: ꝛ iure est id quidē: farine enī ꝓpriū est humores superfluos exiccare: mali ꝟo granati acetosi: humoris acumē extinguere: et stomachū cōfortare. Habet etiam propriū q in oculis ictericorū stillatus citrinum abijcit ab eis colorē: propterea ablato cortice maligranati omnia acetosa pistentur: ꝛ succus extractus cum melle coquatur: et quandā vnguenti similitudinē habeat. valet ad vnguium oculorū expulsionem: purificatq; aciē a grossis viscosisq; humoribus. q si naribus infundatur carnem superfluam corrodit: ꝛ si ex eo gingiue inungantur rosuram ꝛ omnē fetorem expellit. Maligranati ꝟo dulcis liquor grossior est ꝛ calidior ꝛ digestibilior: ꝛ ꝓpterea caloris aliquantulū stomacho ingerit: citoq; in cholerā rubeam mutatur: ꝛ hac de causa natura calidis inconueniens est: ꝛ maxime febricitantibus: humectat autem ventrem: pectoris lenit asperitatem: tussim mitigat. maxime si fuerit assatum cum oleo violarum. ꝛ sic agatur foramen in summitate maligranati: in similitudine latioris denarij et impleatur oleo violarum: ꝛ super prunas ponatur: quantum fuerit oleum in coctione minutum: tantum aliud semꝑ adhibeatur quousq; videatur nihil vltra posse suscipere: deinde ab igne tollatur: ꝛ ablato cortice: interior pars conterat̄: eiusq; succus tussientibus adhibendus est. Ista autem confectio ventrem humectat: vrinam prouocat: tussimq; ex calore mitigat. Et si dulcis succus cuꝫ acetoso succo misceatur: bibentibus ventrem humectat: ꝛ cholerā rubeā prohibet: calorē febris extinguit: sed etsi dulcia ꝛ acetosa malagranata insimul cū eoꝝ pulpis pistētur: ac succus bibat̄: fit ad stomachi cōfortationeꝫ vtilis: et cholericos humores atq; putrefactos expellit: tertianis febribus atq; hemitriteis succurrit. Muzū quod est inter dulce ꝛ acetosum medium: ad epatis calorem ꝛ stomachi non minus valet q̄ acetosuꝫ: sed vim vomitum cōpescendi: ꝛ ventrem constringendi non habet: pars enī sue acetositatis ventris solutionem aufert: dulcedinis quidē pars stipticum ventrē soluit: vnde fit q inter stipticum ꝛ solubilem constat medium. Insipidū quod est quasi aque sapor pro sui liquoris aquositatis copia ad frigiditatem pertinet: vnde inconueniēs est ꝑm cibum ꝛ ꝑm medicinaꝫ. ꝑm cibum: quia saporē cibi non habet: vt a membris corporis attrahatur. ꝑm medicinā: quia propter aquositatem nec stomachū confortat: nec solutionem inhibet: idcirco fastidiū facit: stomachum mollem reddit: cibum in stomacho digeri nō permittit: vnde fit causa rugitus ꝛ inflationis. Sed tamē malorū granatorum nuclei si a succo expressi sunt: vtiles sunt ad extinguendū cholericū vomitum ꝛ egestionem: precipue si assentur coriūq; puluis bibatur: calorem etiam stomachi atq; cholere rubee acumen extinguit. Eorꝟo cortices frigidi ac sicci sunt ꝛ terrestres: qui si cū aqua coquātur rizo ꝛ ordeo prius assatis: ꝛ ex oībus clystere fiat: dissintericis ꝛ diarricis commoda erunt. Similiter ꝛ ex corticibus eisdem apozima factū gingiuas ꝯfortat. Ano q̄ ex oleo loto emorroidarū san

guinē stringit: ⁊ sanguinis fluxū menstruoꝝ in mu
lieribus arctat. Cortex aūt maligranati cū radice in
vino coctus lūbricos ascarides ⁊ cucurbitinos edu-
cit de ventre mortuos. Nuclei quidem maligranati
stipticiores sunt succo; cortex ṽo stipticior ē nucleis:
flos autē oībus est stipticior: ⁊ siccior. Diascorides
flos inquit malorūgranatoꝝ aliquantulū ad solē de-
siccatus: ⁊ in vitreo vase cōditus: ⁊ vase ex oleo om-
phacino impleto: tribus diebus ad solem posito: va
let quantum oleum rosatum.

¶ Nunc auctor determinat de piris: ⁊ primo de istis que cō
petunt via nutrimenti plus ꝙ̄ via medicine. Scdo de illis q̄
plus via medicine ꝙ̄ nutrimenti, secūda ibi: Malagranata.
¶ Queritur vtrū pira competant ieiuno stomacho aut re-
pleto. i. ante cibum vel post. Et videtur ꝙ ante: q: Auicē. di
cit ꝙ isti fructus sunt cibi medicinales: igitur. In cōtrariū
est auctor iste dicens auctoritate Diascoridis: ꝙ pira ieiu-
no stomacho maxime ledunt stomachū. idem vult ras. Ad
hoc dico ſm auctorē istum ꝙ si pira dentur in via cibi vl' me-
dicine ad saturitatē: tunc non cōpetūt ieiuno stomacho: q:
multū replent stomachū ⁊ aggrauant. Itē ratione sue fri-
giditatis ⁊ hu. ledūt stomachū: vt dicit Diascori. Aut dant̄
ratione officij vētris denegādi: ⁊ ratiōe appetitus suscitan
di: ⁊ sic cōpetunt ante cibū: aut ratiōe appetitus cōseruādi
⁊ officij vētris procurādi: ⁊ sic competūt post cibū: q: repri
munt vnctuositates oris ad fundū: ⁊ faciūt cibum etiā descē
dere illuc. ¶ Querit̄ vtrū post pira cōpetat vinū aut aqua:
Arguit̄ ꝙ vinū iuxta illa metra: post pira presbyterū quere:
vel adde merū. Etiā hoc idē ꝓbat̄ auctoritate auctoris. Itē
dicit littera ꝙ pira in stomacho recepta causant colicam: q:
retinent in intestinis feces: sed vinum eas euacuat incisiue
aqua ṽo retinet obtuse: igitur. Ad hoc dicūt quidā ꝙ si pira
dentur ieiuno stomacho: tunc vinū non cōpetit sed aqua: q:
cum vinū sit essentialr ca. ⁊ sic, maxime ledit stomachū cū sit
neruosus. Si ṽo dent̄ pira stomacho repleto magis compe
tit vinū post pira: q: adiuuat ad digestionē eorū: ⁊ ea redu-
cit ad temperamentū cum sint frigida: ⁊ q: etiā dantur ad
appetitū confortandū: ⁊ vinū ad hoc adiuuat ⁊ aqua appe-
titū defeccat. Nota ꝓ solutione argumētoꝝ: ꝙ qn̄ pira dant̄
ad alterandū magis cōpetunt cū aqua: ⁊ sic intelligit Con-
stantin⁹: sed si dentur ad restringendū: aut ad appetitū ma
gis competūt cum vino. Et si arguit̄ ꝙ vinū est maxim⁹ pe-
netrator: igitur faciet penetrare pira cruda anteꝙ̄ digerant̄
⁊ causabūt oppilationes: igit̄. Rn̄. ꝙ sicut citat ad penetra-
tionem: ita etiā ad digestionē cum sit calidū. Nota ꝙ ꝙ̄uis
de natura frigidi sit mouere a circūferentia ad centrū: ⁊ sic
pira cum sint frigida per se habeāt restringere: siue sumant̄
ante cibū siue post: tñ de ꝑ accidēs laxant calorē naturalē cō
fortando per antiparistasim: q: vt dicit Aristote. quarto me-
theoroꝝ: licet fri. semꝑ infrigidet de per se: tñ de per accidēs
qnq̄ adurit: vt pꝫ in tonitruo. hoc ideꝫ vult Hippo. dicens
Vētres hyeme ⁊ vere calidissimi sunt natura. Nota ꝙ Aui
cenna dicit ꝙ si pira post cibū sumant̄ in magna quantitate
laxant: ⁊ si in modica constipāt. et hoc intellige sane: qm̄ di-
co ꝙ si in magna quātitate sumant̄ post pastum laxāt: dum
tñ non destituant̄ a regimine nature: q: si destituerentur re
stringerēt: etiā si sumātur in parua quātitate: ita ꝙ nō sint
sub regimine nature restringūt post cibū: q: remanēt seu re
uertantur ad naturā propriā: ⁊ sic indigesta remanēt in sto-
macho. Nota ꝙ pira fiūt lapidosa ratiōe siccitatis terre la-
pidose a qua nutrimentū suscipiūt. Et dicit palladi⁹ ꝙ si ter
ra mollis addat̄ radici: aut ꝙ arbor transplantet̄ ad terram
mollē efficient̄ mollia pira ⁊ non lapidosa. Nota ꝙ fex vini
apposita plante sterili faciet eā fructificare: hoc intelligēdo
si sit sterilis ꝓpter humiditatē grossam terreā frigidaꝫ non
potentē penetrare per minimas partes illius plāte: ⁊ fex vi
ni cum sit penetratiua facit penetrare: sed non esset verum
in sterili planta ꝓpter locum siccuꝫ ⁊ aridum. ¶ Queritur
que sint saniora aut pira aut poma. Solutio patuit in cōpa-
ratione pomorū ⁊ coctanorū. Vltra tamen nota ꝙ poma ci-
tius digeruntur in prima ⁊ secunda digestiua: ⁊ similiter ci-
bi molles respectu solidorū: sed in tertia digestiua est econ-
tra: q: tertia digestiua procedit ingrossando ⁊ liquidum est
tarde coagulationis: ideo poma tardius digeruntur in ter-
tia digestione ꝙ̄ pira. ¶ Queritur vtrum malagranata cō-
petant in fe. Solutio ꝙ fe. aut est ardentissima de materia
cholerica ⁊ in corpore iuuene ⁊ stomacho carnoso: ⁊ tūc cō-
petit succus malorūgrana. acidorū: q: tunc malā cōplexionē
alterat ⁊ cholerā euacuat vt dicit littera. Si autem in con-
ditionib⁹ contrarijs: contrariū fiat. Et nota ꝙ si timeamus
plus de inflāmatione feb. ꝙ dulcia minus competunt cum
non ita alterent. Sed si plus de difficultate anhelitus: tunc
acida seu acetosa minus competūt: cum causent difficulta-
tem anhelitus ⁊ offendant illuꝫ: ⁊ in omnibus febribus spi
ritus offendens malum vt dicit Hippocra. Et ꝙ̄uis adhuc
offendant anhelitū: tamē illa offensio non est ratione debili
tationis virtutis de qua intelligit Hippocra. Et ꝙ̄uis etiaꝫ
malagranata denigrent linguā: tamen talis denigratio cuꝫ
fit a natura cibi nō est mala: sed si esset a materia cholerica
ardente esset mala: ⁊ sit discretio istarum nigredinū: quia a
materia cholerica facta lingua ē aspera ⁊ sicca: ⁊ a succo ma-
ligranati est mollis ⁊ humida. ¶ Queritur quare succus
iste habet linguam denigrare ⁊ oculos clarificare. Solutio:
q: lingua est spongiosa ⁊ rara ratione cuius subtilitatis et
penetratiōis succi cito suum effectū demōstrat: sed oculus
est solidus ⁊ non spongiosus: ideo non potest substantiam
oculi penetrare: immo bene partes circundātes oculuꝫ ab-
stergere: igitur clarificat visum. ¶ Queritur an succus ma
lorūgranato. cōpetat ante cibū vl' post. Probat̄ ꝙ ante: q:
dicit Galie. ꝙ anteꝙ̄ medicus det aliquid egro: debet respi
cere presentialiter materiā morbi. Itē reprimere debet acu-
men siue ardorē illius materie siue ardorē stomachi: igitur.
In cōtrariū est Ras. dicens ꝙ fructus molles debent exhi
beri ante cibum: solidi ṽo post. Solutio ꝙ ras. intelligat de
solidis interius ⁊ exterius vt nuces ⁊ non de duris extra et
mollibus intra vt malagranata. ¶ Queritur vtrū malagra
na. dulcia cōpetant in febribus cuꝫ dulcedo fundet̄ in gros-
sa substantia: ⁊ omne dulce oppilet ⁊ calefaciat. Respō. ꝙ
licet sint calida: tamen habēt humiditatē ratione cui⁹ plus
prosunt ꝙ̄ nocent ratiōe sui caloris: igitur. ¶ Queritur de
hoc qd̄ dicit Auicen. ꝙ dulcia plus confortant stomachum ꝙ̄
acetosa. Concedo cum Auicen. et causa est q: cuꝫ dulcia sint
in grossa substantia: non ita penetrāt partes stomachi sicut
acetosa que sunt in subtili substantia. ⁊ etiam acetosa ratio-
ne sue frigiditatis nocent. Et si arguitur ꝙ magis vicinan-
tur acetosa ponticis ⁊ stipticis que habent stomachū confor
tare ꝙ̄ dulcia. Respondet̄ ꝙ q: sunt in subtiliori substantia
respectu dulciuꝫ magis confortant. ¶ Queritur quod est
magis restrictiuum ⁊ stipticuꝫ: aut flos granati: aut cortex
mali: aut fructus: aut planta. Respondet̄ ꝙ flos: ꝙ̄ fruct⁹.
Nota ꝙ quedam arbores sunt que ordinantur ad homineꝫ
mediante suo flore: vnde non habent alium fructum sicut
rosarij: quedam ṽo mediante suo fructu: quedam median-
te flore ⁊ fructu: et isti tales vltimi simul dāt florē ⁊ fruct⁹: ⁊
q: flos cadit ⁊ fructus maturatur: igitur fructus est minus
stipticus vt in malisgranatis: sed in illis qui prius florent ⁊
deinde fructificāt sicut pira: flores sunt minus stiptici ꝙ̄ fru
ctus sicut posset argui auctoritate philosophi in li. de plātis
dicentis ꝙ flos ex nutrimenti subtiliori parte nutrit̄: cum
igitur stipticum in grossa substantia fundetur: videtur flos
minime esse stipticus ⁊c.

¶ De mespilis.

MEspila frigida ⁊ sicca in primo gradu. pro-
prietatē habent stomachū confortādi: cho-
lericam egestionē ac vomitū auferūt: vrinā
prouocant: magis pertinēt ad medicinā ꝙ̄
ad cibum: parū eñ nutriunt ⁊ grossos faciūt chimos
meliora sunt ante cibū ꝙ̄ post cibum sumpta stoma-
cho: q: sunt confortatiua eiusq̄ neruis non nocētia.

¶ De xilocaractis.

Xilocaracta modicum habent dulcedinis multūq; stipticitatis: quorum substantia grossa ⁊ lignea: digestioniq; inobediens sed viridia meliora sunt atq; solubiliora: stomacho nociua. Sicca vero sunt stiptica ⁊ minꝰ nocētia hac de re: q: liquores eorū parū habēt acuminis: vñ viridia sunt vētris solutiua. Cū autē desiccātur: ⁊ liquorē cum acumine amittunt: fitq; eorū substantia terrestris ⁊ lignea: proinde fit constipationis causa ⁊ vrine prouocationis: est tamen eorum pessimitas: q: tardissime descendūt a stomacho: ꝓpterea sunt causa generāde colice passionis si assidue comedantur. vnde Galie. vtinam xilocaracta nō venissent in partes nostras a sirie regiōibꝰ: ibi eīm sunt solubiliora: ⁊ vt ad nos venīūt: sunt stiptica corpiq; nociua.

¶ De glandibus.

Glandes frigide sunt in primo gradu sicce in secundo: ideoq; sunt difficiles digestioniq; inobediētes: vētris constipatiue sunt: tamē vrinā prouocantes: ⁊ corporis nutritiue quasi quedā grana: tarde quoq; de stomacho descendūt: capitis dolorem faciunt: propter caz fumuz in stomacho atq; diafragmate clausum. Porro earum superficies multum est stiptica: vnde valet ad fluxum sanguinis: maxime mulieribus: apozima quidem eius valet intestinorū vulneribus: est etiam contra venenum. Glādes etiam si terantur ⁊ earum puluis in mulierum vulua mittatur: humores putridos de vulua fluentes exiccat.

¶ De castaneis.

Castanee calide sunt in medio primi gradus sicce in secundo. Significatio earū caloris est dulcedo: earumq; saporitas ⁊ pōticitas siccitatem innuit: sed tamen ad glandium comparationē sunt ad digerendum faciles ⁊ nutribiles: tussientibus ex phlegmate non multum nociue: nec multum stiptice: nec multū diuretice. Que tamē plerūq; non comedantur: q: cerebro esui date inflationem ⁊ capitis faciunt dolorē propter digestionis duriciem ⁊ fumum in stomacho clausum. Sed vt ab eis nocumentū auferatur ⁊ stipticiores fiant: assari eas oportet: vt earum corpus rarificetur: que siccitatem temperāt pectoris: ⁊ vrine difficultatē dissoluūt: ꝙ si aqua tepida infundātur: q: earum cōplexio temperatur ex aque mollicie ⁊ humiditate: proinde sunt boni chimi in corpore generatiue. Cholerici tamen cum zuccaro eas comedant: phlegmatici cum melle. Sm medicinam vero virtutem habent laudabilē: quia abominationis ⁊ vomitus sunt constrictiue: ieiuni quoq; stomachi cōfortatiue. Rursus si cum modico sale terantur: ⁊ melle temperentur: ad rabidi canis morsum seu humanuz prosunt: necnon cum vino aut sapa tēperate in magdalionis forma mulieribus supposite sanguinem stringunt. Cataplasma quoq; ex eis cum ordei farina ⁊ aceto sine vino factum: ⁊ super mamillas tumentes positum: potenter auxiliatur. Earū corticibus vstis ⁊ puluerizatis ⁊ cum sapa temperatis capiti adolescētis in modū cataplasmatis impositis eius capillos confortat ⁊ augmentat: ⁊ contra allopiciam valet.

¶ Queritur vtrum mespila sint frigida ⁊ sicca: arguitur ꝙ non: q: dicit philosophus in quarto physicorum: ꝙ omnis motus a contrario in contrarium est: ⁊ si fiat motus a medio ad extremum vtitur medio tanꝙ contrario: ergo cum mespila in principio sint frigi. ⁊ sicca: cum mouentur ad maturationem erunt calida ⁊ humida. Item dicit philosophꝰ ꝙ mater putredinis est hu. ⁊ pater calī. in q̄rto metheo. sed mespila cito putrefiunt: igitur. Item sunt diuretica: igitur ca. Solutio patuit in p̄cedentibꝰ a simili: vbi dictum est ꝙ quadruplex est cōplexio. Et ad argumenta dicendum ꝙ ratione cuiusdā substantie ca. supficialis prouocāt vrinā: et q: est pauca igitur non reponūtur in gra. mespila quantum ad hoc. Ad primū argumentū dico ꝙ quidā est motus qui fit a natura tm̄: ⁊ iste fit a contrario in contrariū: ⁊ de tali loquit̄ philosophus. Alius est qui fit a natura ⁊ ab anima simul vt in mespilis cum fit motus augmenti: ⁊ talis non fit a cōtrario in contrariū. Vel dicendum ꝙ quantū ad hoc ꝙ est esse maturū ⁊ immaturū contrariantur: non tamē quoad cōplexionem. Ad secundū dico ꝙ putrefiunt cito ratione sue rare cōpositionis ⁊ non ratione cōplexionis. ¶ Queritur vtruz mespila augeant appetitum: arguitur ꝙ non: quia duplex est appetitus scilicet coitus qui fit vt repletum inaniatur: ⁊ appetitus cibi qui fit vt inanitum repleatur: sed mespila cū sint grosse substātie replent stomachū: igit̄ destruunt appetitum. Item Galienus in de mor. ⁊ acci. dicit ꝙ appetitus nihil aliud est ꝙ̄ sensus inanitionis: omne igitur qd̄ destruit sensum: ⁊ appetitum: sed omne fri. est hmōi: ⁊ mespila sunt frigida: igitur. Itez philosophus dicit scd̄o de anima ꝙ esuries est respectu calidi ⁊ sicci: sed fri. cōtrariat̄ calido ⁊ sicco: igitur. In contrariū est iste auctor: ⁊ alij auctores. Ad primū dicitur ꝙ mespila principalius cōpetunt via medicine: ⁊ q: tunc sumunt̄ in pauca quantitate: igitur non replent stomachum. Ad secundū dico ꝙ mespila non sunt frigi. frigiditate narcotizante vt arguit̄. Ad tertiū dico ꝙ Aristoteles loquit̄ cōparatiue scilicet respectu appetitus potꝰ qui est respectu fri. ⁊ humidi: ⁊ nō simpliciter: q: simpliciter est respectu ca. ⁊ humidi. Alij dicunt ꝙ esuries est respectu calidi ⁊ sicci obiectiue ⁊ tanꝙ obiectuz: non tamē tanꝙ dispositiōis ⁊ principij motiui. Et q: mespila cum sint frigi. ⁊ sicca disponūt os stomachi ad appetēdū irrigidādo os stomachi. Vel dicēdū ꝙ aristoteles intelligit de appetitu naturali omniū mēbroz ⁊ talē non ꝯfortant mespila: ⁊ nō de appetitu aīali qui viget per fri. ⁊ sic. vt appetitus stomachi. Igitur nota ꝙ mespila confortāt appetitū tribꝰ modis. Uno modo stomachū relaxatū ꝓpter longā viā ⁊ longū exercitiū. Scd̄o modo ꝓpter remollitionē oris stomachi. Tertio modo ꝓpter phātasticā repletionē in ore stomachi: q: relaxatū ⁊ remollitū irrigidāt ratione sue fri. ⁊ sic. ⁊ corrugāt: ⁊ ratiōe sue grosse substātie phātasticā repletionē a fumis factā remouēdo appetitū confortāt. Sed sunt alie multe debilitatiōes appetitus in qbꝰ non valent mespila: sicut in debilitatiōe facta a nimia caliditate desiccante: q: tunc aqua frigida in panno super orificiū applicata valet: ⁊ in debilitatiōe inanitiua sicut post longas egritudines: sz ad h̄ valēt cibaria laudabilia: ⁊ sicut in facta ꝓpter paralysiz: q: tūc crocus ⁊ aromata: ⁊ sicut ī facta propter hu. grossos ⁊ viscosos: q: tunc cōpetūt incisiua ⁊ postea expulsiua. ¶ Querit̄ quare appetitus nō augmentat̄ in autūno cum dicat Hippo. ⁊ Gal. ꝙ simile est de etate: tēpore ⁊ cōplexione: ⁊ regione: vn̄ de melancholici sunt edaces: vt dicit Galienus: sed autūnus defectat appetitū. Causa est: q: non solum appetitus intenditur ratione cōplexionis fri. ⁊ sic. sed ratione etiam fortitudinis virtutis: ⁊ q: in autūno est virtus debilis quia tempus est inequale: igitur. ¶ Queritur quare cōplexio melancholica maxime excitat appetitū in homine: vnde videmus melāncholicos hoīes edaciores ꝙ̄ phlegmaticos ⁊ sanguineos vt dicit G. E cōuerso est in aīalibus brutis: q: videmꝰ animalia rapaciora vt leones: lupi: ⁊ canes edaciores boue ⁊ vacca ⁊c. Ratio huius est: q: licet

homo distinguit̃ phlegmaticus melãcholicus ⁊ sanguine⁹
⁊ cholericus: tñ respectu alioꝝ aĩaliũ est tẽperatio: vt dicit
Constã. ⁊ q: tẽperatio: igit̃ virtus est in hoĩe fortior: q: tẽpe
ramẽtũ cõplexionis sequit̃ fortitudo virtutis vt dicit Ga. ⁊
q: appetit⁹ excitat̃ a cõplexiõe fri. ⁊ sic. ⁊ de forti ṽtute: pro
pter ḋ cũ in hoĩe melancholico ↄcurrãt ista duo: nõ sic ṽo in
phlegmatico aut sanguineo: igit̃ magis excitat̃ ⁊c. Sꝫ alia
aĩalia bruta recedũt a tẽperamento respectu hoĩs: vñ debi
lior virt⁹ est in ipsis: iõ aĩalia rapacia cũ habeãt virtutẽ for
tiorem plus appetũt ratione virtutis: non tñ ratiõe comple
xionis. Sed in alijs q: virt⁹ est debilis: igitur ꝙuis sint me
lancholica tñ debiliter appetũt. ¶ Querit̃ vtrũ mespila cõ
petant ante cibum vel post. Rñ. ꝙ non cõpetunt principali
ter in via diete sed medicine: et ideo debẽt capi ante cibum.
Et si visus capiat post: hoc est q: plures conquerunt̃ de con
stipatione ventris ꝙ̃ laxatione: igitur. Et si obijcias de rasi
dicẽte ꝙ q: sunt dura cõpetũt post. Solutio ꝙ rasis loquit̃
de illis fructibus qui principaliter cõpetũt in via diete: sed
mespila principaliter cõpetunt in via medicine. Vel dicẽdũ
ꝙ qñ rasis dicit ꝙ solidi debent capi post pastũ: intel. igit de
remanentib⁹ solidis: sed mespila comedunt̃ mollia: igitur.
Nam si dentur parũ ante cibũ restringũt ⁊ confortant sto
machuꝫ: ⁊ sic ĩtelligit iste auctor. Si ṽo dent̃ in via diete tũc
magis cõpetunt post: q: faciunt cibum descẽdere. Vlterius
nota ꝙ in via diete matura ⁊ mollia sunt in via diete melio
ra: in via autẽ medicine econtra est de viridibus. ¶ Queri
tur quare mespila mollescunt extra arborẽ: nõ sic ṽo alij fru
ctus. Rñ. ꝙ est ratione finis: q: finaliter ordinant̃ ad visum
hominis: ⁊ aliquid est dandũ fini: ⁊ aliquid materie. Secũ
da causa: q: sunt plura ossa. i. nuclei. et caro circa ossa cito pu
trefit ⁊ mollescit vt dicit ysaac. Nota ꝙ mespila abundant
multũ in nucleis respectu alioꝝ propter terrestreitatẽ ⁊ du
riciem arboris ⁊ siccitatẽ: nam est arbor durior ceteris. Iteꝫ
aliq̃ nuclei ceteroꝝ fructuũ sunt in medio: q: mediãte nu
cleo fructificant ⁊ non in mespilis sunt in medio ꝓpter cau
sam contrariã: et plures nucleos habẽt: q: abundat planta
multũ in materia sicca dura: et generantur distincti: q: sicci
tas est causa distinctionis ⁊ separationis: ⁊ humiditas con
tinuitatis vt dicit ysaac in dietis vniuersalibus. ¶ Querit̃
que sunt meliora aut pilocarata viridia aut mollia. Recitat
ysaac in littera ꝙ Galienus vituperat sicca: cõmendat vero
viridia: ysaac vero vituperat viridia ⁊ cõmendat sicca: igit̃
contradicunt. Ad primum dico ꝙ pilocaratorum triplex est
status. Vnus qñ complete maturant̃ in arbore sua: ⁊ tũc vi
ridia sunt meliora siccis. Secundus est quãdo colligunt̃ ab
arbore sua: ⁊ sic sicca sunt meliora. Tertius est qñ diu reser
uantur: ⁊ sic adhuc sicca sunt meliora. Et ideo dico ꝙ ysaac
cõmendat pilocarata sicca in scđo statu: q: tunc non ita no
cent stomacho sicut dicit in littera: ⁊ Gal. ṽo vituperat sic
ca in tertio statu: q: per processum tẽporis fiũt stiptica ⁊ sto
macho nociua: vnde nota ꝙ sunt mespilis vicina. ¶ Queri
tur vtrum stomachũ confortẽt. contra: frigidũ non apponit
manũ in operibus nature: igitur. Item virtus naturalis vi
get per calidum ⁊ humidũ: igitur non confortãt digestiuaꝫ.
Ad primũ dico ꝙ frigidũ quoad primũ actũ quod est infrigi
dare non apponit manũ: sed bene quoad scđm actuꝫ qui est
restringere. Aut distingue ꝑ se aut per accidẽs. Aut distin
gue de frigido excellẽti aut de remisso: q: Auicen. intelligit
de excellenti. Ad scđm dico ꝙ hoc intelligit̃ de virtute regiti
ua naturali toti⁹ corporis: ⁊ non de virtute retentiua. Vel
dic ꝙ omnis virtus naturalis finaliter ordinat̃ ad digestio
nem ⁊ digestio viget per ca. ⁊ hu. sed formaliter ⁊ primo nõ
est sic. ¶ Queritur cuius cõplexionis sint glandes. Rñ. ꝙ
sunt fri. in primo ⁊ sicce in scđo. Nota ꝙ ꝙuis fructus atte
stetur sue plante in principio: nõ tamẽ in fine: ideo ꝙuis plã
ta sit ca. ⁊ sic. non tamẽ glans. Et nota ꝙ ignis factus ex li
gnis quercus non est calidior ratione cõplexionis: sed rõne
cõpositionis dure quercus. Et ꝙuis impinguẽt porcos ſm
apparentiã: non tamẽ ſm veritatẽ: imo inflãt eos quare vi
dentur pingues: ⁊ sic non impinguãt ratione cõplexionis:
sed ratione cõpositionis. Nota ꝙ cortex quercus cõbustus
remouet allopiciã: q: ratione sue stipticitatis poros claudit:
⁊ ratione sui acuminis acquisiti per adustionẽ amouet ma
lam materiã corrodentẽ materiã capilloꝝ. ¶ Dubitat̃ de
hoc qđ Aui. dicit ꝙ interior cortex glãdis est stipticior: ⁊ ta
men exterior est grossior in qua magis fundatur stipticitas.
Solutio ꝙ exterior est magis stipticus formaliter: interior
ṽo effectiue: ⁊ sic intelligit Auicenna. ¶ Queritur vtrum
castanee sint calide in primo gradu ⁊ sicce in secũdo. Cõtra
planta est fri. ⁊ sic. igitur. Item Auicẽ. simul determinat de
castaneis ⁊ glandib⁹ propter similitudinẽ seu cõuenientiã:
sed glandes sunt fri. ⁊ sic. igitur. Solutio ꝙ q: castanea ha
bet multa preputia et coria: nutrimentum solidum frigiduꝫ
et siccum cedit in coria illa: ⁊ purior pars illius nutrimen
ti cali. ⁊ hu. cedit in medullã: sed siccitas de difficili remouet̃
cum sit nobilior passiua: ꝓpter hoc denominant̃ a medulla
ca. ⁊ sic. Et ad argumenta que possent fieri: nota ꝙ fructus
sequitur cõplexionẽ plante materialẽ: sed ratione istius nõ
ponitur in gradu: sed nõ cõsequitur formalẽ que est a domi
nio que datur ab agente ratiõe cuius ponitur in gradu. Et
nota ꝙ Auicen. determinat sil' de eis q: sunt ventose: non ta
men q: sint eiusdẽ cõplexionis. Nota ꝙ castanee non dant
bonum nutrimentũ simpliciter: sed leue cõparatione ad glã
des: et sic loquitur ysaac. Item alliciũt appetitũ: ⁊ qđ bene
sapit bene nutrit sicut dicit ysaac. Et ꝙuis sint ventose de se
tamen per artificiũ ⁊ decoctionẽ coruꝫ ventositas remoue
tur: ⁊ sic adhuc dant bonum nutrimentũ absolute loquẽdo.
Nota vlterius ꝙ assate simpliciter sunt meliores elixatis:
q: assatio remouet maius nocumentũ scꝫ ventositatẽ: ꝙ̃ eli
xatio que remouet aut tẽperat siccitateꝫ. Nota ꝙ castanee
generant sonitũ in igne: q: quando ponunt̃ in igne medio
cri: tunc calor ille mediocris dissoluit ventositatẽ tantam ꝙ
oportet vt rumpat̃ cortex: ⁊ tunc illa ventositas subito cum
sonitu exit: sꝫ si in calore ignis debili aut fortissimo ponerẽt̃
nõ fieret illud: q: ſm Aristotelẽ quarto metheoroꝝ calor for
tis non generat ventũ: nec etiam debilis: q: fortis consumit
plusꝙ̃ resoluat: ⁊ debilis non est potens resoluere: sed non
rũpit̃ sic cortex in aqua: q: illa vẽtositas ↄsumit̃ paulatine.

¶ De oliuis.

OLiue duobus modis diuiduntur: sunt eñ
domestice ⁊ siluestres. Domestice ṽo trifa
riam diuidunt̃: vno cum sint põtice virides
⁊ nondũ mature: scđo cũ sint nigre ꝑfectaꝫ
habẽtes maturitatẽ: tertio cũ sint inter maturitateꝫ
⁊ ĩmaturitatẽ mediocres rubeũ habentes colorẽ q̃s
diascori. appellauit hyacinthinas. Virides q̃ sunt põ
tice ⁊ ĩmature ĩ duo diuidunt̃. in aquaticas: hoc noĩe
ꝓpterea funguntur: qm̃ nil vnctuositatis in eis repe
ritur nisi paruissimũ: qđ nullo modo ab eis põt ma
nare ꝓpter sui liquoris ⁊ aquositatis subtilitatem.
sunt ⁊ alie que abusiue vocant̃ aquatice de quib⁹ fit
oleum omphacinũ. Oliue ṽo que recte aquatice vo
cãtur: sunt terrestres: qđ põticitas sueqꝫ vnctuosita
tis testatur inopia: ⁊ ob hoc ad frigiditatẽ ⁊ siccita
tem pertinent: vnde stomachi sunt confortatiue ma
gis ceteris oliuis: ventris tamẽ cõstipatiue: ⁊ minus
omniũ corporum nutritiue: ⁊ ad digerenduꝫ tardio
res. Paruitas nutrimẽti fit ꝑ sue vnctuositatis ino
pia: ⁊ ob digestionis tarditatẽ ⁊ frigiditatẽ ⁊ duri
ciam: quas multi preparant cum sale ⁊ aceto: quidaꝫ
vero cum sale ⁊ aqua: nõnulli ṽo cum aceto: sed que
sunt cum sale ⁊ aqua condite: a sale accipiũt quandã
acuminis ⁊ siccitatis partem: vnde sanguini incen
dium prestãt: stomachi neruos mordẽt: sunt etiã diffi
ciles ad digerendũ ꝓpter grossitudinẽ ⁊ duriciẽ: eaꝝ
tñ acumẽ pũgit intestina: vñ citi⁹ egerunt̃. Que aũt
cũ aceto ꝑparate: sunt tenuiores: ꝑinde cho. ru. acu

men extinguūt: appetitum excitant: maxime si in me
dio prandij accipiantur: que si digestioni obediētes
sunt: optime stomachū confortant ⁊ ventrē stringūt.
Alie vero que abusiue dicūtur aquatice: prioribus sunt
nutribiliores: minusq̄ȝ stomachū confortant propter
eorum vnctuositates: vnde a stomacho facile descen
dunt. Nigre que ad maturitateȝ peruenerint: calide
sunt ⁊ mediocres inter siccum ⁊ humidū: quas tamē
diascorides dicit siccitati pertinere. Gal. vero testatur
eas habere hūiditatē. Possibile est enī qd dicit: earȝ
enī saporitas ac vnctuositas innuit illā humiditateȝ
habere. hac de causa: cibus earum multū nutribilis
⁊ grossus ⁊ mollificās stomachū: tardus ad digeren
dum: facilis ad egerendum. tarditas digestionis fit
propter vnctuositatē cibum facientē natare in sum-
mitate stomachi: ⁊ cohibentē ad locum decoctionis
descendere. facilitas egestionis fit ꝓpter vnctuosita
tem in stomacho lubricantem: vnde prius ꝙ digerat̄
descendit a stomacho: idcirco ad priorū ⁊ terrestriū
comparationeȝ sunt illaudabiles: que incōuenientē
⁊ illaudabilē generant chimū: presertim si sunt cū sa-
le condite: nonnunq̄ȝ enī in choleram conuertuntur.
Hyacinthine minus nigris sunt nocibiles ꝓpter vn-
ctuositatis sue pōticitatisq̄ȝ inopiā: proinde aliquan
tulum stomachū cōfortāt: chimus tamē quē iste siue
rubee generāt oliue: est sm̄ earum colores: de nigris
videlicet niger: de rubeis rubeus generatur cibus:
Rubee inquit Ga. oliue colorē faciunt quasi vitellū
oui. Itē idem. rubee oliue: nec nigredini nec maturi-
tati accedentes: stomachū confortāt ⁊ ventrē consti-
pant: sed nigre perfecte maturate cito in humorū cor
ruptioneȝ transducunt̄: stomachū molliunt ⁊ ventrē
humectant. De tn̄ sm̄ medicinā sunt vtiles: q: si terā
tur ⁊ super loca igne vel aqua calida vsta ponantur:
vesicam ibidem nasciturā reprimunt.

De oleis.

Oleum bifarie diuiditur: est enim recens de
oliuarū quideȝ fructib⁹ nouiter expressum:
est ⁊ vetus tarde de eisdē fructib⁹ manās.
Recēs vero si sit de oliuis ponticis ⁊ imma-
turis: vocatur oleum omphacinuȝ. Uniuersaliter tn̄
oleum cognoscitur laudabilius in odore si sit odorife
rum. in sapore si sit optimi saporis .s. cuius pōticitas
in lingua sentitur: acuminis indigēs. qualitate quia
quantū ponticitatis hȝ: tantuȝ frigiditati ⁊ siccitati
pertinet: ⁊ ob hoc stomachū confortat. proinde anti-
qui illud assimilauere oleo rosato: illudq̄ȝ in multis
passionibus vice rosati dederūt. Oleū quod recens
nouiter ab oliuis manatū nigris ⁊ maturis; caliduȝ
⁊ humidū mediocriter: stomachi mollificatiuū: ven-
trem humefaciens cito in cholerā ru. transformatur.
Oleū vero qd ab oliuis exijt diu residentibus: si ex oli
uis fiat immaturis; omni carebit malicia: nisi ꝙ ali-
quid retinebit ponticitatis: ⁊ ablata ponticitate pe-
nitus fit nocibile: citoq̄ȝ in malos humores conuerti
bile: atq̄ȝ mollē faciens stomachū: digestiuam tn̄ vim
non impedit. ꝙ si multomagis inueterauerit vt sapo
ris fiat asperioris ac horribilioris: inconueniens erit
esui: medicine tamen vtile.

Oliue sunt fri. ⁊ sic. sm̄ Auicen. q: restringūt fluxum vē
tris. Item oliue in sui principio sunt pontice: ergo fri. ⁊ sic.
quod concedo. Et q̄uis in regione calida generent̄: tamen
non immutant̄ ad crasim continētis aeris: q: continēs non
complete dominatur desuper: q: oliua non est obediens. Et
q̄uis sapor amarus attestetur caliditati: vt dicit ysaac in vni
uersalibus dietis ⁊c. tamē q̄uis oliue sunt amare non sunt
calide gradualiter: quia illa substātia cali. in qua fundatur
amaritudo est pauca superficialis: sed quantū ad substantiā
centralem reponunt̄ in gra. Et nota quoad istud ꝙ duplex
est amaritudo: quedā que fit a calore agentis vt pȝ in mel-
le qn̄ decoquitur ad ignem: ⁊ talis attestatur caliditati. Alia
est amaritudo que fit per admixtionem partium terrestriū
cum siccis sicut patet in mari quod est amarum. Et nota ꝙ
siccitas inducitur in oliuis a calore agētis ⁊ extraneo: ⁊ ta-
lis nō ponit i speciē nec cōplexionē. Querit̄ quare buxus
abies ⁊ laurus longo tēpore retinent folia sua ⁊ non sic alie
plante. Solutio ꝙ in buxo retinent̄ folia ratione dure cōpo
sitionis difficilis resolubilis. Et in abiete ratione viscosita-
tis ⁊ vnctuositatis. Et in lauro rōne materie nutrimētalis
cali. ⁊ humi. ⁊ per viam primā melācholici homines diuti⁹
viuunt: p scdam phlegmatici: ⁊ p tertiā sanguinei. Queri
tur quare folia sunt acuta in buxo lauro oliua ⁊c. in populo
⁊ alijs sunt lata. Causa est q: nutrimentū populi ⁊ similiuȝ
est humidū: fluidū: aquosum: ⁊ meatus sunt lati per quos
attrahitur: igitur expāditur in latum. Sed in alijs nutrimē-
tum est viscosum ⁊ vnctuosum transiēs per angustos mea-
tus. Querit̄ quare oliue tarde nutriunt̄ cum sint in cali-
da regione. Una causa est ꝓpter abūdantiā materie. Scda
causa est distantia fructus a sua planta. Tertia cā est ei⁹ no-
bilitas. nam homines tardius veniunt ad cōplementum q̄
animalia alia minus nobilia. Nota hic ꝙ omnis fructus in
principio attestat̄ sue plante excepta oliua que est amara: ⁊
fructus eius in principio dulcis: ⁊ amaritudo introducitur
tractu tēporis longo: ideo tardius maturatur. Nota ꝙ ista
planta maxime degit in calida regione. Primo ratione sue
magne attractionis in virtute attractiua nutritiua. Secun-
do ratione sue nobilitatis. Tertio q: nutritur ex nutrimēto
nobili scȝ ca. ⁊ humi. ⁊ omnia talia reperiunt̄ in calida regio
ne. Querit̄ vtrū oliua habeat stomachū cōfortare vt di-
cit littera: ⁊ intelligit de medie etatis ⁊ non viridi ⁊ prime
nec vltime etatis seu maturitatis; q: tales mediocres habēt
quandā vnctuositatē naturalē nō nimis aquosam sicut ha
bent virides: nec nimis desiccatā sicut habēt cōplete matu
re. ysaac dicit ꝙ debent sumi in medio prandij: quāuis ra-
tione molliciei deberēt sumi ante cibum ⁊ ratione siccitatis
post: vnde si ante sumerent̄ facerent abominationē ⁊ defe-
ctarent appetitū sicut faciūt brodia nimis pinguia: tamē in
principio sumunt̄ prandij: et si post sumerent̄ supernatarēt
stomacho ratione sue vnctuositatis: igitur debent capi in
medio vt ratione vnctuositatis mediocris faciant priora ci-
baria descendere ⁊ sequētia: ⁊ ista vnctuositas earū non re-
maneat in orificio faciens phantasticā repletionē. Que-
ritur cuius cōplexionis sit oleū a parte actiuarū. Gal. enim
multū diffuse determinat de eius cōplexione in lib. de sim-
plici medicina: videt̄ ꝙ sit cali. ⁊ sicce cōplexionis: ⁊ hoc per
rationem Ga. q: vt dicit omne vnctuosum est calidū ⁊ siccū.
Idē dicit phs in lib. de animalibus: sed oleū est vnctuosuȝ:
igitur. Iteȝ in habentibus symbolū facilior est transit⁹: sed
oleum cito inflāmatur: ergo habet cōuenientiam cum igne
qui est ca. ⁊ sic. Item dicit Auicen. ꝙ oleū supernatat omni
bus alijs liquoribus: cum ergo calidi ⁊ sicci sit supernatare
igitur. In cōtrariū est Gal. in de simplici medicina: probās
ꝙ est tēperatū hoc modo. Omne illud quod applicatū cor-
pori tēperato non distrahit illud ad aliquā qualitatē est tē-
peratum: oleū est hmōi: igitur. Item dicit phs scdo de aīa:
ꝙ susceptiuū coloris est noncolor: ⁊ soni absonuȝ. Item di-
cit ysaac in dietis vniuersalib⁹ ꝙ susceptiuū saporū est insa
poratum: ergo cum oleū omnes qualitates suscipiat erit de
se nullius qualitatis: ⁊ sic erit temperatū. Item dicit Gal.
in de simplici medicina: ꝙ omne illud quod corpora frigida
calefacit ⁊ calida refrigerat est temperatū: sed oleū est hmōi
igitur.

igitur. Ad hoc dico ꝙ Auicen. dicit ꝙ oleū est temperatum in caliditate tamen declinat ad humiditatē. Quidam distinguūt ꝙ aliquid dicitur esse tale vel tale per id quod habet in actu: ⁊ hoc mō aqua calida dicitˀ esse calida: licet sit essentialiter frigida: ⁊ zinziber calidū ⁊ siccum: licet essentialiter sit calidū ⁊ humidū. Item aliquid dicitur esse tale ab eo qđ habet in essentia: sicut aqua dicitur esse frigida: ⁊ ab ista cōplexione essentiali denominatˀ vnūquodqꝫ sicut dicit Gal. in tegni. Aut aliquid đr esse tale finaliter: vt lac dicitˀ esse calidū ⁊ humidū respectu nutrimenti: cuꝫ ad nutriendū ordinetur: ⁊ nutritio vigeat ꝑ calidum ⁊ humidū: licet lac essentialiter sit frigidū ⁊ hūidū. Uel đr esse tale formaliter: sicut caro est calida ⁊ humida formaliter cū assimiletur cōplexioni que calida est ⁊ sicca: ⁊ hoc modo dicitˀ ꝙ oleū est formaliter calidū ⁊ humidū. Aut effectiue dicitur esse aliquid tale: ⁊ hoc modo oleū est temperatū: q: nō distrahit corpus humanū ad aliquā qualitatē. istā solutionē videtur velle Gal. in de simplici medicina. Alij dicunt ꝙ oleuꝫ cōsideratum in se est calidū ⁊ humidū: ⁊ in cōparatione ad naturā humanā est temperatū. Sed dicamus ꝺm primā solutionē ⁊ melius ꝙ auctores qui dicunt oleum calidum ⁊ humidū loquūtur formaliter: illi vero qui dicūt esse temperatū loquuntˀ effectiue. Ad primū argumentū dicitur ꝙ vnctuositas a calido generatur: sicut patet in ficubus maturis: ⁊ talis attestatur caliditati. Alia est que non generatur a caliditate: sed a materie radice: ⁊ talis nō attestatur caliditati: ⁊ ista est in oleo. Ad secundum dico ꝙ quedam inflāmantur ratiōe sue complexionis ignite: ⁊ talia caliditati attestātur: quedam vo ratione sue substātie passibilis: sicut oleum cū sit temperatuꝫ patitur cito: ⁊ homo cū sit tēperatior: citius patitur lapsum ꝙ alia animalia. Ad tertium dico ꝙ oleum non supernatat alijs liquoribus ratione sue cōplexionis: sed ratione sue viscositatis. Ad aliud dico ꝙ aer nō est in oleo seu oleum non est plenum aere per viā cōpositionis ⁊ cōmixtionis partiuꝫ aerearū naturaliter: q: tunc talis plenitudo argueret calidū: sed est plenum aere per interceptionem: sicut patet de niue in qua intercipitur aer: ⁊ tamen non dicitur calida: igitur in oleo similiter intercipitur aer inter partes olei cū sint viscose. Alia argumenta que probant oleum esse temperatū: concedo cū Auicen. Sed ad alia argumēta sequētia probantia ipsum esse frigidū: dico ad primū ꝙ species vno modo sumitur prout supponitur generi: ⁊ sic obijcis. Alio modo sumitˀ ꝓut idē est qđ maneries ⁊ sic capit pħs: vñ nō loquitur quoad complexionem: sed quantum ad proprietatē scꝫ fluere. Uel dicēdū ꝙ in oleo est q̄dā pars aquosa: ⁊ quātum ad istam est sensus aque. Est alia vnctuosa: ⁊ talis non est sensus aque: ⁊ quantū ad istā reponitur in gradu. Sequitur argumentum solutum probans oleum esse frigidū. Arguitˀ sic: dicꝫ Aristo. ꝙ omnis aqua ⁊ eiꝰ sensus est frigidus: sed ꝺm Aristote. oleum est species aque: igitur solutum est. Aliud sequitur argumentum: de natura frigidi est condensare, ⁊ constringere ⁊ cōserere cū moueat a circūferentia ad centrum constringendo: sed partes olei cōserte sunt et condēsate: vnde nō possunt separari abinuicē: igitˀ. Itē Auicē. dicit ꝙ oleum refrigerat calida apostemata: igitur. Ad primum istorum duorum respondetˀ ꝙ talis insertio nō fit ratione frigiditatis: sed viscositatis ⁊ vnctuositatis materie quare non potest cū alijs rebus misceri. Ad aliud dicitur ꝙ nō refrigerat per contrarietatē: sicut aqua frigida: sed ꝑ remissionem: sicut aqua tepida refrigerat calidissimā: igitur cū oleum sit temperatū remissiue refrigerat. ¶ Queritˀ vtrū oleum sit siccum: patet ꝙ sic: q: dicit Auicen. ꝙ oleum cutē hominis desiccat: igitur. Item dicit ysaac inferiꝰ: ꝙ pisces qui peccant per humiditatem debent frixari in oleo: q: per oleum humiditas consumitur: igitur cū desiccet erit siccuꝫ. In oppositū ē ysaac q̄ dicit ꝙ est lubricatiuū ⁊ remollitiuū sed omne tale est humidū: vt dicit Hippo. in regimine sanitatis. Item Gal. super apho. dicit omne maturatiuum esse cali. ⁊ hu. sed oleum est hmōi: igitur. Item ibidem dicit ꝙ illud qđ ꝓcurat sanitē est simile nature humane: sed oleū vt dicit Auicē. ꝓcurat sanitē: igitˀ est ca. ⁊ hu. sicut natura hūana. Ad primū dicitˀ ꝙ hoc est ratione caloris naturalis acuti sub cute existentis: q̄ statim distrahit oleū cū sit temperatū a suo tēperamento: ⁊ nō ratione olei. Similiter ad scđm dico ꝙ hoc est ratione caloris ignis: qui distrahit oleū a suo tēperamento. Ad alia dico ꝙ licet oleū sit humi. in substātia nō tamē in cōplexiōe. Ad alia duo dico ꝙ hoc nō facit ratione sue cōplexionis: sed dūtaxat calorē naturalē cōfortando ⁊ digestionē materie morbi ꝓcurādo. ¶ Queritˀ qđ oleū sit melius aut factū ex vuis immaturis aut ex maturis: videtˀ ꝙ primū: q: dicit Auicē. ꝙ omphacinū est melius. Item primū vinū qđ exit ab vua spōte est melius illo qđ exit ꝑ torcular: igitur a simili prima gutta q̄ cadit ab oliuis erit melior: scđa: ⁊ sic primū oleū erit meliꝰ. In cōtrariū est ysaac dicēs: ꝙ oēs fructꝰ sunt meliores in sui cōplemēto. Ad argumētū primū dico ꝙ primū oleū est meliꝰ via medicine: q: magis ponticū: ⁊ minꝰ vnctuosum: ⁊ sic loquitur Auicē. Sed secūdū oleū est melius via nutrimēti: q: fit ex oliuis cōpletis. Ad secundū dico ꝙ nō est simile de vino: vt videbitˀ statim. ¶ Queritˀ qđ melius est oleū aut de oliuis maturis diu reseruatuꝫ aut nouiter factū. Dicūt oēs auctores ⁊ maxime Auicē. ꝙ oleū antiquū est multū cali. ⁊ si nouū vo tēperatū: vt dicit Gal. sed omne tēperatum est melius nō tēperato: igitˀ. Et causa huiꝰ est: q: oīs res tēperata ꝑ ꝓcessum tēporis peioratˀ: sed res nōdū existēs in tēperamēto: sicut vinū nouuꝫ nō peioratur ꝓcessu temporis: ſꝫ melioratˀ: ideo dicit ysaac ꝙ vinū antiquū est meliꝰ: q: in vino nouo sunt plures ptes aquose q̄ indigēt ꝓcessu temporis ad earū cōsumptionem: sed in oleo sunt pauce que in breui tēpore ↄsumuntˀ: igitur. Nota ꝙ oleū nūꝙ putrescit: q: eius substātia est viscosa ⁊ vnctuosa: ⁊ viscosuꝫ ē cuiꝰ ptes adherērēt catene: vt dicit pħs q̄rto metheo. igitˀ nō ꝑmiscetˀ cū alijs rebꝰ: ⁊ quia putrefactio est permixtio puri cū impuro: ideo maxime putrefactioni resistit ꝙuis sit cali. ⁊ hu. Itē est grosse substātie q̄ maxime repugnat calori extraneo. Uel dicēdū ꝙ cali. ⁊ hu. remanentia in statu naturali nō sunt principia putrefactiōis: igitˀ cum sint in oleo in statu naturali nō generāt putrefactionē. Nota vlterius ꝙ oleū supernatat alijs liquoribus ꝙuis sit ponderosum respectu aque: ⁊ tamē aqua nō supernatat: et etiā ꝙuis digestio ꝓcedat ingrossando: vt dicit Arist. ⁊ in de aīalibus dicat ꝙ sperma bñ digestū petit fundū: ⁊ ysaac in vrinis ꝙ ypostasis laudabilis bñ digesta petit fundū. Una cā est: q: est plenū aere ⁊ aer supernatet aq. Scđa cā est eiꝰ materie viscositas rōne cuius refugit cōmixtionē cū alia re. ⁊ differūt graue ⁊ pōderosuꝫ: q: pōderosuꝫ dicit diuiꝫ materiale: sed graue dicit molā: vñ ponderosum nō opponitˀ leui: sed graue: ideo si oleū sit pōderosum tamē nō est graue. Nā videmus ꝙ. xx. libre ligni supernatāt aque: ⁊ vna libra plūbi petit statim fundū. Et nota ꝙ q̄dā est digestio q̄ procedit ingrossando: vt in spermate ⁊ ypostasi: est aūt alia q̄ fit rarefiendo: sicut in oleo. Nota vlterius ꝙ oleum nō cōpetit in herisipila aut alijs apostematibus magne caliditatis: q: cū sit oleū cito passibile: distraheretˀ a suo tēperamento: et inflāmaretˀ: sed in alijs apostematibus calidis vbi nō est calor fortis: oleū confortat calorē illū per modū remissionis: sicut aqua tepida calidissimā refrigerat.

¶ De iuiubis.

Iiube calide sunt ⁊ hu. in primo gradu. parū nutriūt: ⁊ difficiles ad digerēdum sunt stomachoqꝫ nociue: ⁊ sanguis phlegmatici generatiue. Que tamē cū sunt pontice ⁊ immature: sanguinis acumen extinguūt: ⁊ si ad maturatiōis tempus peruenerint: pectoris ac pulmonis asperitatē humectāt. vnde Gal. Iuiube nec sanos custodiūt nec sanitatem egris restituunt.

¶ De myrtillis.

Mirtilli diuersis cōponuntur virtutibus: ſꝫ tñ eos frigiditati ⁊ siccitati ptinere dicimꝰ habent enim ponticitatē ⁊ modicū amaritudinis tenueqꝫ dulcedinē. Ideoqꝫ ꝑpter sue dulcedinis tenuitatem valēt ad tussim de calore ortā

absq; pectoris τ pulmonis nocumēto: τ propter suā ponticitatē cōtra sanguinis fluxum τ cholericā egestionē. stomachi τ vesice τ intestinorum sunt cōfortatiue. Rursus propter eorū pōticitatis τ dulcedinis cōmixtionē vrinā prouocāt: ventris dolorē mitigant: eorum succus nō minus fructibus valet. Myrtillorū tamē qui sunt nigri: ceteris sunt meliores.

¶ De pomis citrinis.

Poma citrina quattuor rebus sunt cōposita. prima est cortex. secunda est caro. tertia medulla. q̄rta semē. Cortex q̄dem calidus est in primo gradu: siccus in secundo: qđ acuminis ei⁹ odor ostendit: cuius tamē substātia est dura τ solida: ideo si pro cibo accipiaẗ: difficile digeritur: tarde a stomacho descēdit. Q: si ꝑpter eius acumen ac odoris suauitatē: exigua pars tamē pro medicina sumaẗ: stomachū cōfortat: τ vim digestiuā auget: bonūq; ori p̄stat odorē: eritq; cōtra venenū: qui siccus inter pānos missus: eos a tinea seruat incolumes. Diascorides cortex pomi citrini cū vino propinatus potenter mortiferū destruit venenū. Rursus idē: cortex pregnantibus datus esui: earū irrationabilē curat appetitum. Caro autē frigida τ humida in primo gradu: cui⁹ tamē frigiditas maior est humiditate: vnde ꝑpter sui frigiditatē stomachi est refrigeratiua: τ v̄tuti inobediēs digestiue: ad egerendū quoq; difficilis ob eius corporis duritiē: quapropter stomacho inanito necesse est vt ante omnem sumatur cibū: q: si in medio prādij aut in fine sumaẗ fit causa dure ac grosse febris: vñ bonū est ante oēm cibū cū melle: aut zuccara accipiatur. Medulla subtilis est τ aquosa omniq; caret nutrimēto: est etiā ad oīm liquorum cōparationē quasi simplex: duob⁹ tñ modis: est enim sine sapore: nōnūq̄ parū habens saporitatis: est τ acetosa. Insipida vero est frigida τ humida in primo gradu: magis tamen frigiditati q̄ humiditati ꝑtinet: vñ calorē refrigerat: sitis tribuit mitigationē. Acetosa v̄o frigida ē τ sicca in sc̄do gradu: virtutē habet incidentē extenuātē τ refrigerantē: idcirco fit epatis caloris mitigatiua: stomachiq; confortatiua: excitat enim appetitum: cholere rubee acumen obtundit: sitientibus perfecte subuenit. suspectionē atq; tristiciā de cholerica cardiaca procreatā remouet: egestionē vomitūq; cholericum sedat. Impetiginem τ lentigines cum ea fricatas destruit: qđ testificatur: q: si ipsa in pannū lincausto madefactū fricetur: ad pristinū reducit colorē. Semē autem cali. τ sic. est in secundo gradu: qđ sua testatur amaritudo: vnde ꝭm cibū est incōueniens: ꝭm medicinam est solubile: apostematū q̄ dissolutiuū suauisq; odoris est: τ contra venenū si cum vino propineẗ. Frōdes v̄o arborū pomorū citrinorū odorifere sunt: τ quodda habent acuminis: sunt corticibus pomorū citrinorum propinque in iuuamento.

¶ Queritur vtrū iuiube bñ nutriāt: cū auctor dicat auctoritate Gal. q̄ nec sanos custodiunt: nec sanitatē in egris curant seu restaurāt. Dico q̄ parū nutriūt: q: male digeruntẗ ratione sue viscositatis. Itē cito putresiunt ratione sue cōplexionis τ subtilitatis substātie sue: q̄uis ratione sue complexiōis cōuenire videanẗ digestioni cū sint cali. τ hu. τ etiā quia appetitū alliciūt. ¶ Queritur vtrū cōpetāt via medicine. Respōdeo q̄ nō ꝭm textū. Tamen dicendū q̄ non competunt corpori tēperato: q: tale nō indiget medicamine: sed corpori lapso. distingue: aut administranẗ cum alijs medicinis valentib⁹ ad morbū: τ sic valēt q: retinent medicinas ad locū infirmitatis ratione sue viscositatis. Sz per se distingue: aut respectu morbi formalis: τ sic cōpetunt q: leniunt asperitatē: aut respectu morbi materialis: τ sic nō cōpetunt q: ratione sue viscositatis τ indigestionis generant humores grossos phlegmaticos τ indigestos paratos facere morbum. ¶ Queritur vtrū iuiube generent phlegma vt dicit littera. Arguitur q̄ nō: q: sunt cali. τ hu. igitur generabunt similē hūorē: sc; sanguinē. Nota q̄ phlegma generaẗ q̄nq; propter similitudinē in substantia: et sic carnes porcine cū sint frigi. τ humi. generāt phlegma propter viscositatē τ sibi digestionē refugiētis. Etiā q̄dam generant phlegma sicut iuiube. Tertio modo generatur phlegma propter debilitatē virtutis τ claudicantis caloris: τ ꝭm hoc dicit p̄hs in topi. q̄ phlegma est primum hūidū a cibo indigestū. Quarto modo generatur phlegma ratione quātitatis: sicut quādo vinū sumitur in nimia quātitate in phlegma cōuertitur q̄uis sit cali. τ humi. q: virtus seu calor naturalis nō potest supra quantitatē tantā: ideo a suo regimine destituitur τc.

¶ Queritur vtrū iuiube cōfortēt τ humectēt sp̄ualia. videtur q̄ nō: q: sunt viscose: sed pectoralia indigēt humidis τ lenientibus. In cōtrariū est ysaac. Solutio q̄ quedā cōpetūt spiritualibus mēbris per viā fomētatiōis: τ sic aqua calida τ liquiritia competūt: q: dilatant vias τ humectant. Quedā v̄o alterādo: τ sic cali. τ hu. cū pectoralia sint frigida τ sicca: cuius signū est: q: multū molestanẗ in tempore frigido τ sicco: vt in autūno: tunc indigent alteratiuis: sc; cali. τ humi. τ tūc maxime cōpetit: vt dicit Auicen. pellis ouina pectori applicata: q: ca. τ humi. Quedā incidēdo τ diuidēdo humores phlegmaticos ibi existētes: τ tunc cōpetūt incisiua τ diuisiua: vt est ysopus. vnde versus. Ad pulmonis opus cū lacte coquaẗ ysopus. Quedā v̄o pectoralia lubricando τ leniendo: τ hoc modo ptisana cōpetit. τ isto vltimo modo cōpetunt iuiube in asperitatibus pectoraliū: τ sic loquitur ysaac. Nota vlteri⁹ q̄ iuiube cito putresiūt: q: sunt cali. τ humi. τ q: sunt passibilis substātie. ¶ Quereẗ cui⁹ cōplexiōis est myrtus siue plāta myrtillorū. Pro quo nota ꝭm Gal. in de simplici medicina distinguentē quadruplicē substātiam in rosa: dicit enī q̄ in rosa est quedā sup̄ficialis substantia cali. τ sic. τ in ista fundatur odor: τ ita statim exhalatur. est alia frigida τ humi. τ in ista fundaẗ insipiditas: vnde rosa est quasi insipida. Est ibi alia substantia cali. τ humi. aerea in qua fundatur dulcedo. Est alia centralis a dn̄io frigida τ sicca: τ quoad istam in gradu reponiẗ. Similiter dico q̄ in myrto est duplex substātia: quedā sup̄ficialis cali. τ sic. τ in ista fundaẗ aromaticitas: τ q: cito exhalat quoad istam nō poniẗ in gradu: est alia cētralis a dn̄io fri. τ sic. τ de tali loquiẗ Ras. eā graduās. Et rō est: q: sc̄di act⁹ fundanẗ in primis: τ sec̄de qualitates: in primis: igiẗ cū myrtilli habeāt restringere fluxum sanguinis τ egestionis: τ restrictio sit a frigi. τ sic. sequiẗ q̄ sunt fri. τ sic. Nota q̄ q̄dā est stipticitas q̄ est a radice materie: τ talis maior est in planta τ cortice q̄ in fructu τ semine: q̄dā est q̄ ꝑ digestionem acquiriẗ q̄ digestio inducit siccitatē τ ꝑ cōsequēs stipticitatē: τ sic fructus τ se. sunt magis stiptica q̄ planta aut cortex: τ sic loquunẗ auctores. ¶ Quereẗ vtrū folia myrti ꝯpetūt prostrata in cameris febricitantiū τ circa eorū lectos: vt dicit littera. Arguiẗ q̄ nō: q: Gal. dicit sup apho. q̄ oē aromaticū inducit dolorem capitis: q: ab ipso eleuanẗ fumi calidi τ sicci q̄ caput petentes inducūt dolorē. Itē etiā hūide diete oibus feb. cōferūt: sed myrtilli sunt frigi. τ sic. igiẗ. Pro solutione nota q̄ si administranẗ τ prosternanẗ respectu febris formalis: tunc nō cōpetūt. Si v̄o respectu v̄tutis τ caput sit mūdū a malis humoribus: tūc cōpetūt: q: sp̄us cōfortāt: τ sic loquunẗ practici: si v̄o sit imūdū tūc nō cōpetūt: q: rōne sue aromaticitatis resoluerēt fumū q̄ dolorē moueret capitis. ¶ Quereẗ vtrū myrtus vel myrtilli ꝑuocēt somnū. Respōdeo q̄ quedam prouocant somnū naturaliter: vt bona dieta τ cibi laudabi-

ies: a quibus resoluũtur fumi suaues ⁊ mulcebres q̄ veniũt in cerebrũ ⁊ ibi cõdensantur ⁊ interponũt se inter sensus et sua organa: vnde sensus nõ possunt delegare virtutes suas ad sua organa ꝑpter illuꝫ fumũ intermediũ: ⁊ tũc cadit aĩs dormit: ⁊ sic loquit̃ Aristo. Secũdo modo ꝓuocat̃ somnus virtutẽ aĩalẽ retrahẽdo: sicut cõtingit post longos labores q: tũc virtus aĩalis retrahit se cũ sit fatigata. Tertio modo post cibũ assumptũ: vt virtus naturalis in sua operatione fortificet̃. vnde mouet virtutẽ aĩalẽ vt cesset a sua operatione: q: intensio vnius est diminutio alterius: et ideo dicitur ꝙ virtus naturalis in somno fortificatur: ⁊ in die ⁊ vigilia debilitat̃. ecõtra est de aĩali: q: in die fortificat̃ ⁊ in somno quiescit. Quarto modo virtutẽ aĩalẽ ⁊ spiritus cõgelando mortificãdo ⁊ stupefaciendo vt sunt narcotica. ⁊ istud sciũt facere mali hospites qui dãt succũ iusquiami equis: vt p vili precio, derelicti habeãt illos: deĩde aceto distillato in aures eorum soluunt. Quinto modo virtutẽ leniẽdo: ⁊ aĩali virtuti delectationẽ inferẽdo: vt vetule fricant manus diuitũ in lectis suis qñ scal punt vt citius dormiãt: ⁊ hoc modo vltimo myrtilli somnũ ꝓuocãt: q: rõne sue aromaticitatꝫ delectationẽ faciũt in virtute aĩali: ⁊ tũc virt⁹ aĩalis retrahit se ⁊ quiescit: ⁊ hoc mõ loquunt̃ practici. ❡ Querit̃ q̄re pomũ citrinũ ⁊ cucurbite ⁊ isti ceteri fructus magis generant̃ in fruticibus ⁊ nõ in arboribus. Una cã est: q: isti frutices hñt magnã attractiuã: sicut ptꝫ in vua: ideo cũ generent̃ ex hũido aquoso dilatabili magnos fructus generãt. Scdã cã est: q: isti frutices nõ multũ distãt a terra a q̄ attrahũt nutrimentũ: ⁊ ita plus attrahũt ꝙ arbores. Et si q̄rat̃ quare faciunt magnos ⁊ paucos. Respõdeo q: sicut dicit Aristo. in lib. de aĩalibus ꝙ aĩalia magnos fetus generãtia paucos generãt sicut bos ⁊ equus: ⁊ hꝰ q: qđ natura diminuit in discretũ addit in cõtinuũ ⁊ ecõtra. Et hec est cã quare hoĩes hu⁹ tẽporis sunt parui ⁊ plures ꝙ antiquitus solebãt: q: quod natura diminuit in cõtinuũ addit ĩ discretũ. Et si querat̃ quare hmõi fruct⁹ sunt cõtinui ⁊ nõ discreti sicut racemi. Ratio est q: de ratione hũidi aquosi est facere cõtinuũ: ⁊ de rõne sicci discretũ seu distinctũ: vt dicit ysaac: vites aũt acquirũt calorẽ ⁊ siccitatẽ ab agẽte ⁊c. ❡ Querit̃ quare isti fructus volũt sepi⁹ irrorari aqua. Rñ. est q: attrahũt multũ de hũiditate aquosa a terra: ⁊ sic terra in qua plantant̃ remanet arida ⁊ desiccata. Et generant̃ magis in regiõe calida: q: attractio viget p calidũ: ⁊ etiã attractũ nõ possunt ita bene digerere in frigida sicut in calida. Nota ꝙ cortex pomi citri melioris est nutrimẽti ꝙ caro ⁊ medulla: q: hĩ fructus maxie peccãt per mollitiẽ: ⁊ caro ⁊ medulla maxime sunt hũide: ideo refugiũt actionẽ nature in digerendo: immo supernatant. Sed cortex durus est magis ⁊ accedit ad siccitatem ⁊ bene potest expectare digestionẽ nature ⁊ nõ subterfugit. Ulteri⁹ nota ꝙ ĩ pomo citri est duplex cortex: q̄dã exterior: melãcholicus durus: ⁊ talis cõpetit vi medicine: ⁊ de tali loquit̃ Auicen. Est alius interior minus durus exteriore: est tamen durus respectu medulle: ⁊ talis melius nutrit ꝙ medulla: ⁊ de tali loquit̃ ysaac. Et nota ꝙ valet contra venenum scorpionis: q: ipsum retinet in stomacho ⁊ nõ pmittit petere cor. ꝫ contra venenũ vipere valet alterando. Itẽ valet cõtra venenuꝫ scorpionis interi⁹ administratus: ⁊ vipere extra emplastratus. Pro solutiõe cuiusdã dietatis apparẽtis: nota ꝙ medulla pomi citri iam collecta ab arbore sua est cali. ⁊ humi. ⁊ sic loquitur Auicen. sed quãdo cõsideratur prout est adhuc in sua arbore est fri. ⁊ humi. ⁊ sic loquit̃ iste auctor: vel prout est maturata in arbore sua: ⁊ sic est frigida ⁊ sicca.

❡ De dactylis.

Dactyli calidi sunt ⁊ humidi in scdõ gradu grossi sanguinis generatiui et difficilis digestionis: ficubus tñ siccis digestibiliores magisq̄ diuretici: sed illis assuescẽtes epatis ⁊ splenis cõstipationẽ duritiẽ ⁊ tumorẽ incurrũt: gingiuis ⁊ dentibus sunt nociui: dolorẽ in ore stomachi faciũt: diuersas tamẽ habẽt actiões ẽm regionũ qualitates: quidã eñ in frigida: quidã in calida: q̄dã in mediocri nascunt̃ regiõe. In calida regiõe sũt dulcissime ⁊ viscosi: proinde paruꝫ nutriũt: ⁊ cito digerũtur: vẽtrẽ humectãt. plus etiã ceteris cõstipationem epatis ⁊ splenis: ⁊ nocumentũ capitis oris q̄ ftẽ machi faciũt. Rursus qui ĩ terra frigida nascunt̃: in sua cruditate ⁊ ponticitate ⁊ siccitate perdurãt: quare ceteris sunt sicciores ⁊ minus omnibus nutritiui: ac duri ad digerendũ: tardeq̄ a stomacho descendẽtes: ceteris tñ plus stomachũ cõfortãt. In mediocri nascẽtes regione: licet in perfecta cõstet maturitate: tamẽ illis abest siccitas vt in maturitate seruari nõ queãt quoniã in eis quedã liquoris superfluitas est: vñ corpora replẽt crudis humoribus: qui sunt materia diuturne ⁊ periodice febris: ad dissoluẽdũ inobediẽtes.

❡ De musa.

Musa calida est ĩ medio primi gradus hu. in eius fine. ventrẽ humectat: pectoris ac pulmonis lenit asperitatẽ: est ⁊ nutrimẽti multi ⁊ grossi: que assuefacta stomacho generat grauitatẽ: splenis epatisq̄ oppilationẽ: vñ necesse est post eius comestionẽ ꝫinꝫiber cõditũ accipiatur aut oximel: si mãducãtes frigide sunt nature: si calide oxiꝫaccara accipiatur.

❡ De canna mellis.

Canna vo mellis in natura est quasi musa: que magis cõuenit hũanis corporibus ꝙ musa: dulcior est eñ musa: ꝓinde vrine est prouocatiua: renes ⁊ vesicam mundificat: ventrẽ humectat: pectoris ac pulmonis lenit asperitatẽ: subtiliat humores ⁊ extenuat: inflationẽ tñ ventris facit: presertim post cibum sumpta: que si assata detur: fit melior aspitati pectoris ⁊ pulmonis: vẽtrẽ tamẽ aliquãtulũ inflat. Porro si multũ de cãna mellis ꝑpinetur: deinde aqua calida cũ modico sale potetur: vomitum irritat: ⁊ stomachũ de grossis humoribus mundificat: idcirco multũ vtilis ad creãdas febrium putredines si modo sumatur superiore.

❡ De ꝫaccara.

Zaccara calida est ĩ fine primi gradus hu. in medio: cholerã dissoluit: extenuat ⁊ vẽtreꝫ absq̄ vlla morsura sui humectat: ⁊ stomachum mundificat: q: passibilis substantia est: non nunq̄ tamen in choleram rubeã mutatur: si cholericis tribuatur ꝑpter eoꝝ dulcedinẽ. ⁊ sicut acetositas cholere acumẽ extinguit: sic dulcedo q̄ rei acetose est contraria: regit ⁊ auget cholerã rubeã.

❡ Queritur quare palma ferens dactylos non fructificat donec vixerit centuꝫ annos ẽm quosdã. Rñ. est: quia vt dicit phs in lib. de plantis: fructus generant̃ ex subtiliori parte nutrimẽti. ⁊ ista planta attrahit grossum nutrimentũ indigens magno tẽpore ad eius subtiliationẽ. Etiã dicit ysaac in dietis vniuersalibus ꝙ planta quanto vetustior: tãto succus eius subtilior: igitur. Secunda causa est ẽm aucto. quia planta q̄ cito crescat cito fructificat: vt persicus: ⁊ que tarde tarde vt palma. Nota ꝙ qñ auctor hic dicit ꝙ dactyli ficub⁹ siccis sunt digestibiliores: intendit dicere ꝙ sicut ficus virides laudabiliores sunt siccis: sic ⁊ dactyli virides siccis: nõ cõparãdo dactylos ad ficus: quia aĩs esset cõtradictio. Nota ꝙ dactyli nati in lapsa regione sunt meliores natis in regione temperata: q: in temperata propter eius cõpletã maturationem acquirunt minus de viscositate: ⁊ in lapsa minus. ⁊ adhuc in lapsa ad latus frigiditatis ꝙ in lapsa regiõe

ad latas caliditatis propter viscositatē generatā a calore ni
mio. Nota q̄ mus'e quantū ad complexionem deberet esse
boni nutrimenti: verūtamen quātū ad carū cōplexionē: q:
sunt substantie grosse viscose oppilatiue: sunt duri τ grossi
nutrimenti: vt dicit littera. ¶ Querit̄ cuius cōplexionis sit
zuccara: vtrū cali. in fine primi gradus: τ humi. in medio eiꝰ.
Respōdeo q̄ sicut de oleo est dictum: loquendo formaliter
est cali. τ humi. sed loquendo effectiue est temperate com-
plexionis. Nota q̄ quādo ysaac dicit in dietis vniuersalibꝰ:
q̄ zuccara est similis nature hūane q̄ cali. est ī scdo: hic dicat
q̄ zuccara est cali. in fine primi gradus: nō intelligit de simi
litudine punctuali: sed de nō punctuali. ¶ Queritur vtrum
zuccara competat in febre cū dicat littera q̄ eijcit choleram
apparet q̄ sic. Respōdeo q̄ nō: vt dicit auctor: q: cito in cho-
leram cōuertitur: τ sic in causam materialem adderet. Nā
cum zuccara sit temperata cito distrahitur a qualibet re sibi
admixta. Et q̄uis eijciat cholerā cui dominatur: cū tamen
quando est ecōtra scilicet quando cholera ei dominat̄. Et
si arguatur q̄ facit aquā penetrare que est obtuse substātie
igitur valet. Respōdeo q̄ nō sequitur cū plus noceat q̄ iu-
uet. ¶ Querit̄ vtrum zuccara habeat sitim sedare: vt dicit
Platearius. Respōdeo q̄ sitis causatur quādoq̄ ex malis
humoribus in spūalibus existētibus: τ tunc competūt ace-
tosa: quādoq̄ vo propter malā cōplexionē cali. τ siccā spūa
lium membrorum: τ sic competit aqua frigida: quādoq̄ vo
propter malā complexionem cali. τ sic. membrorum remoto
rum a spūalibus: τ sic cōpetit aqua frigida cum aceto: quia
acetū facit penetrare aquam ad partes remotas. Alio mo-
do causatur sitis ex desiccatione τ asperitate membrorū spi
ritualium: τ sic competit zuccara q: illa membra lenit τ hu-
mectat: sed quia talis sitis vltima raro causatur qn̄ sint ibi
mali humores: ideo nō competit in febre: cū in illos cito cō
uertat̄ hūores. ¶ Querit̄ qre est q̄ zuccara nō sedat sitim:
τ tn̄ candi quod fit ex zuccara sedat. Ratio est: q: candi est
grosse substantie: non cito ideo in choleram cōuertitur: si-
cut zuccara. Scda rō q: candi hūidū saliuale multiplicat: vt
volūt practici: τ ita sitim sedat nō sic vo zuccara. ¶ Querit̄
quare zuccara crescit in calida regiōe τ nō frigida. Ratio q:
sicut acetositas generatur a diminuto calore: ita dulcedo a
forti: igitur. ¶ Querit̄ quare generatur in cānis τ fistulis.
Ratio est q: vt dicit Arist. in lib. de plantis natura nihil ge
nerat quin conseruet illud: ideo cū zuccara sit quādo gene-
ratur liquor fluidus τ liquidus: nō posset conseruari nisi in
canna aut fistula. Secunda causa est a parte materie: q: em̄
natura semp ꝓcedit sequestrando sequestrat in generatiōe
zuccare partes puras calidas humi. τ aereas: ex quibus fit
zuccara a partibus solidis grossis τ impuris: que cū respuā
tur a natura cedunt in naturam canne que cōtinue indurāt
τ desiccantur a calore agente.

¶ De melle.

Mel calidū est τ siccū in secūdo gradu aliquā
tulū habens acuminis ab apum natura ac
quisitū: vnde cacochimiā corporū incidit τ
τ mundificat: malorūq̄ copiā humorū ab
interioribus corporis per poros excludit: venarūq̄
sordes optime digerit: ideoq̄ nature frigide τ humi
de cōuenit: precipue senioribus: cito em̄ in eis in san
guinē mutat̄. calidis vo incōueniēs est maxime si cō
plexio eorū sit sicca: acumē em̄ incendiosum largitur
τ in cholericum humorem cōuertitur. si vo in sangui
neū humorē vertatur: eū calidiorē reddit: τ nullū cor
poribus eorū dat nutrimentum. Mel tamen diuer
se est q̄litatis fm̄ temporis qualitates τ diuersitates
rerum apes nutrientiū. Est enim vernale: autūnale:
hyemale: quibus laudabilius est vernale: autumnale
vero peius: hyemale vo pessimum: grossum enim est.
vnde propter sue substantie duritiem: virtus in sua
deficit actione. Diuersitas rerum apes nutrientium
multiplex est: de q̄bꝰ est flos amygdalinꝰ τ huic simi
lia: τ est calamentū origanū thimus τ similia: absyn-
thiū ysopꝰ eupatorium prassium τ similia. Mel aūt
apū amygdalarū flores pascentiū ceteris temperatiꝰ
est τ saporosius humidius minusq̄ acutū: vnde mi
nus pectori stomachoq̄ nociuum: valet ad gule
fauciumq̄ dolores: τ ad suffocationem: si ex eo fiat
gargarismus: maxime si dispumetur τ cū amygdaleo
cōmisceatur: vtile est etiā suffocatis venenosis fungis
q̄ si calefactū cū oleo rosaceo misceatur: tussim miti-
gat: vrine difficultatē soluit: τ ventrem humectat: de
coctum loca impetiginosa mundificat superpositū.
Item cū farina fabe temperatum lentigines quecū-
q̄ fuerint abstergit. Mel q̄dē apū calamētū taliaq̄
edentium calidius ceteris: τ siccius est: ideo conue-
nit epilēticis paralyticis: τ putrefactos dissoluit hu-
mores. Vulnera saniosa mūdificat: maxīe si sit putre
do in auricula. Rursus apes absinthiū τ abrotanū τ
similia pascētes faciunt mel multomagis ceteris mū
dificatiuū et aperitiuū: maxime ꝯstipatiōis epatis τ
splenis τ stomachi: hydropicis idcirco fit iuuamētū:
si cū camelorū lacte seu sero caprino bibat̄: q̄ si dispu
matū potet̄: valet cōtra canis rabidi morsum. Pro-
terea mellis actio variatur fm̄ sumentium diuersi-
tates: quidā enim illud accipiunt crudum: quidā co
quunt cum multitudine aque: deinde spumam eiꝰ au
ferunt: illudq̄ ad prunas coquūt ad spissitudinē: qui
dam coquunt absq̄ aqua: τ dispumatum accipiunt.
Mel autem supradictum in sua permanens crudita
te manducantibus inflationem τ vētositatem gene-
rat: asperitatem pectoris augmentat propter sui acu
men: vomitum τ egestionē prouocat. Mel tamen cū
aqua multa sufficienter coctum: tenuius τ humidiꝰ
est: qua de re nihil acuminis ī eo reperit̄: deinde sua
virtus sua dulcedine minuitur: τ ventrem facit hu-
midum: ventris tamē non est inflatiuum: neq̄ vomi
tus prouocatiuum: sed edentium corpora cito perfo
rat ac velociter nutrit: pectorisq̄ lenit asperitatem: τ
vrinā adducit. Mel quidē coctū sine aqua: τ dispu-
matū: minꝰ ceteris habet acuminis: est tamē actio
eius vicina virtuti cocti mellis cum aqua: vrine tamē
nō dissoluit difficultatem.

¶ De amygdalis.

Amygdale dulces sunt cali. τ humi. in
medio primi gradus. Vnde Gal. habēt
inq̄t amygdale amaritudinē sensui occul
tam propter sui saporitatem. Verūtamē
amygdalarum amaritudo vetustati accedentiū palā
ostenditur: fit τ earum actio velut nuces corporū nu
tritiua: sunt dure tn̄ ac grosse substātie: digestiōi ino
bediētes ꝓ sue vnctuositatis egestate: proinde tandē
cholericis assimilātur humoribꝰ: neq̄ stomacho ceu
nuces sunt nociue. hac de causa virtus earum fm̄ me
dicinā est quasi virtus amararum amygdalarū. Pe
ctoris renumq̄ sordes mundificant: vrinam prouo-
cant: epatis oppilationē reserant: ideoq̄ amare dā
tur per medicinam: dulces vero pro cibo dātur: qua-
rum quippe oleū meliꝰ est quod ab eis extrahitur:
q: earum corpus durū est. Sz si superficietenus ex-

cortícent esuiq; detur: digestibiliores fiunt: marie si cũ melle aut zuccara accipiant. Amygdale aũt virides sunt tenuiores ⁊ laudabiliores ꝑpter earũ aquositatẽ idcirco si in aqua calida vna nocte iaceant excortica te: fiunt in actiõe viridibus vicine. Porro si virides priusq̃ cortices habeãt elixentur ⁊ edãtur: gingiuas confortabunt: stomachiq; calorem refrigerabunt.

¶ Amygdale amare cali. sunt ⁊ sic. in fine scdi gradus: extenuant perforant: ⁊ sunt diuretice: grossorũ ⁊ viscosorum humorũ dissolutiue: vnde pectus mundificant ⁊ pulmonem ex humore phlegmatico: oppilationem splenis ⁊ epatis aperiunt: grossam ventositatem habitam in colon intestino; dissoluunt: vrinã prouocãt: renum ac matricum sordes mundificant: ⁊ etiã cõstipationẽ aperiunt. Que quidẽ interiore cortice ablato si pistate in vuluam mittantur: menstrua potenter educũt. Rursus a corporibus putridos expellunt humores: ventris dolorem mitigant: somnũ inducũt. q̃bus etiã cũ amido et mẽta potui datis omni cũ celeritate sanguinis fluxum coarctant: et si cũ sapa potentur: vrine difficultatem dissoluunt: lapidẽ omnino frangunt: et si cum aceto temperẽtur: faciei lentigines abstergũt: potate etiam cum vino diuturne febri mitigationem prestant.

¶ Superius determinauit auctor de fructibꝰ generatis in plãtis: hic aũt de his q̃ relinquunt ex opere aĩalis. ¶ Queritur vtrũ mel fiat ex residuo nutrimenti apũ tanq̃ ex cã materiali: vel ex rore celesti: sicut dicunt auctores. Solutio ꝙ causa materialis ipsius mellis est ros celestis: qui est dulcis sicut mãna ⁊ labdanũ ex rore celesti supra barbas caprarũ in grecia cadẽte: ⁊ tũc ex puriori parte illius roris faciunt mãnã: ⁊ ex grossiori labdanũ. Similiter iste ros celestis q̃ dulcis est: cadit in vere super herbarũ ⁊ plantarũ flores: ⁊ apes nutriunt ex ista dulcedine: ⁊ inde mel generat. Dico ergo ꝙ mel generatur ex rore: ⁊ ros ex pluuia que marie est dulcis triplici de causa. Prima causa est: quia aqua pluuialis generatur ex alia aqua per sequestrationẽ partiũ aerearum cali. ⁊ humi. que cedũt in naturã aque pluuialis. Secunda causa: q: inter partes pluuie intercludũtur partes aeree cali. ⁊ humi. que sunt dulces. Tertia causa: quia magis decoq tur q̃ alia aqua: ⁊ digestio procedit dulcorãdo: igitur. generatur igitur materialiter a rore celesti: ⁊ ab apibus tanq̃ ab agẽte causa. Nota tamẽ ꝙ dulcedo in aliquo generatur ab agẽte: vt a calore degerẽte: ⁊ sic dicit Auicen. ꝙ sanguis naturalis dulcis est: q: est temperate digestus respectu aliorũ humorũ. Et nõ est simile de fructibus qui ordinãtur ad generationẽ sui similis: vnde ordinatur respectu sue speciei: ⁊ propter hoc ex residuo nutrimenti plãte generatur: sed mel nõ ordinatur ad generationẽ mellis vel apis: sed solũ ad nutritionẽ: igitur. Et nota vlterius sicut aranee telificant: ita apes nidificant: ⁊ est silitudo solũ quantũ ad oꝑationẽ ⁊ nõ quãtuʒ ad materiã neq; ad finẽ: q: tela aranearũ ordinat ad rapiendũ nutrimentũ scʒ muscas: sed mel ordinatur ad nutriendum: ⁊ propter hoc ex materia aliena potest mel generari. Et nota vlteriꝰ ꝙ eo modo quo mel deciditur ab apibꝰ eo mõ attestatur eis: ⁊ q: deciditur ab eis tanq̃ a causa agẽte ⁊ efficiente: ⁊ a rore tanq̃ a causa materiali: nota ꝙ apes ad hoĩem ordinant quantum ad suã operationem: ⁊ q: homini duo sunt necessaria: scʒ nutritio ⁊ cognitio: ideo faciũt mel ad nutriendũ ⁊ ceram ad intellectũ ⁊ cognitionẽ: ⁊ ista est prima causa quare ex animalibus ãnulosis istis generatur mel ⁊ cera. Secũda cã est a parte sue materie: q: sicut in lacte est triplex substãtia scʒ butyrosa: serosa: ⁊ caseata: sic in fauo quedã est cali. ⁊ humi. cedens ĩ cerã: quedã frigi. ⁊ humi. cedens in mel: ⁊ quedam frigi. ⁊ sic. cedens in mun. Nota ꝙ cera illuminat ignẽ ⁊ mel extinguit: q: aerea pars illiꝰ faui cedit in cerã: ⁊ aquosa fri. ⁊ humi. ĩ mel. Et nota ꝙ mel extinguit paruum ignem ratione sue fri. ⁊ humi. ⁊ magnuʒ ignem fortificat: q: in magno ig. ⁊ illa humiditas cito consumitur ⁊ relinquit siccitas que est causa caloris: igit. ¶ Queritur cũ omne animal carẽs sanguine sicut apes sit venenosum s̃m phm: quare tam nobilis operatio que est mellificare ⁊ texere fit ab istis aĩalibꝰ vilibus ⁊ venenosis. Causa est ratione diffidentie ⁊ timoris ne deficiat eis nutrimentuʒ: sicut videmꝰ timidos ⁊ melãcholicos multũ laborare pro bonis temporalibus: ⁊ esse auaros timẽtes ne eis veniat paupertas: ⁊ timor ⁊ diffidẽtia causatur a frigi. ⁊ sic. cum ergo ista aĩalia sint frigida ⁊ sicca cuʒ sint exanguia: ideo ista faciunt gregem ⁊ regem ⁊ cõitatem ⁊ opum cõmune: vt ⁊c. ¶ Queritur cuius cõplexiõis sit mel. Solutio: ꝙ in melle est duplex complexio. Quedam formalis que fit ab agẽte: ⁊ sic est cali. ⁊ sic. complexionis: q: apes in generatione mellis acquirũt per motũ cali. ⁊ sic. ⁊ ista est ibi a dominio: quare quantum ad istam ponitur ab ysaac cali. ⁊ sic. in secundo gradu. Quedam est complexio materialis: ⁊ quia materia mellis quedã est remotissima: vt aqua: ideo quãtum ad istã est frigi. ⁊ humi. Quedam est materia remota: vt pluuia: et sic est cali. ⁊ humi. Quedam est materia propinqua ⁊ sic cuʒ in fauo fiat sequestratio partium aerearum cali. ⁊ humi. q̃ cedunt in cerã a partibus terrestribus frigi. ⁊ sic. que cedũt in naturam mellis: ideo est quantum ad hoc fri. ⁊ sic. Nota ꝙ duplex est dulcedo: quedam pura: ⁊ ista est cali. ⁊ humi. quedam est admixta acumini: ⁊ ista est cali. ⁊ sic. vt in melle. Nota ꝙ sicut aliq̃d est frigidius formaliter: vt aqua respectu psilij: psiliũ vo frigidiꝰ effectiue: q: in substãtia grossiori fundat frigiditas in psilio. ita etiã mel est calidiꝰ zuccara effectiue: ⁊ zuccara calidior melle formaliter. etiã ratiõe acuminis mel in plures partes penetrat ⁊ dulcorat q̃ zuccara. Et si arguitur ꝙ digestio procedit dulcorando ⁊ digestiora erũt dulciora. verũ nisi inueniat resistẽs: sicut grossaʒ substãtiã mellis. Nota ꝙ dulcedo potius inuenitur in plantis q̃ in aĩalibus: q: plante nutriuntur ex frigi. et humi. aut sicco terreo: ⁊ cali. ⁊ humi. respuunt: quare cedit in dulcedinem: sed aĩalia nutriuntur ex cali. ⁊ humi. Item alia causa: quia plante sunt omogenee: ⁊ animalia sunt etherogenea habentia plura membra: quorum quedam attrahũt sanguinẽ: alia phlegma ⁊c. sed plante nõ attrahunt pro nutrimento nisi humi. aquo. aut sic. terreũ: respuentes cali. ⁊ humi. qd in dulcedinẽ cedit: ⁊ in aĩalibꝰ nihil respuit de nutrimẽto qd possit in dulcedinẽ cõuerti. Nota ꝙ mel vernale est meliꝰ autũnali: tum propter flores: tum propter rorem: tum propter operationem animalis: ⁊ ver virtutes confortat. Et si arguit ꝙ zuccara fit in autumno. Respõdetur ꝙ nõ est simile: quia tunc plante habent fructus maturiores: ⁊ fit ex plãta: sed mel fit ex apibus ⁊ floribus ⁊c. ¶ Queritur quod est melius aut mel coctum aut crudum: cum dicat Hippo. in regimine acutorũ: ꝙ non potest dicere aliquam bonitatem in qua coctũ ꝑferatur crudo. Respõdeo duplex est mel. quoddam purum: ⁊ istud melius est crudũ: ⁊ sic intelligit Hippo. aliud impurũ: ⁊ tale est melius coctum: ⁊ sic est de aqua pura aut impura cocta aut nõ cocta. ¶ Querit quare oleũ melius est in supremo: mel vo in fundo: vinum vo in medio dolij. Ratio: quia vnũquodq; melius est quando est in suo statu naturali: ⁊ quia olei proprietas est supnatare: igitur. ⁊ cuʒ natura mellis sit fundũ petere: igitur. Sed vinum hʒ plures partes quasdã aquosas supernatãtes: ⁊ quasdã terrestres fundum petentes: igitur partes vinose erunt in medio. ¶ Nota ꝙ amygdale competunt in febre: dum tamen amygdale ponantur in aqua frigida quousq; sua vnctuositas remoueatur anteq̃ ex eis fiat lac. Aut si lac factũ fuerit agitetur diu cum baculo: ⁊ spuma tunc supernatans moueatur: quia est vnctuositas ibi: et per hoc possunt solui argumẽta possibilia fieri. ¶ Querit qd meliꝰ est aut lac amygdalarum coctũ aut crudum. Respondeo ꝙ in via medicine crudum est melius: sed in via nutrimẽti coctum est melius. Tamen simpliciter loquendo crudum melius est cocto: quia in cocto partes aquose consumuntur ratione quarum habebat alterare. Item crudum dulcius est cocto. Item coctum

est grossum constipatiuum: non sic vero crudum: Itē a co
cto quidā fumi cali. resoluūtur qui petētes caput causant
dolorē capitis qđ est pessimū in febre. Nota ꝙ considerādo
febrem seu complexionem febrilem lac amygdalarū preua
let in fe. brodio seu colatura pulli: sȝ cōsiderādo virtutē cōn
tra est dicendum. ¶ Queritur vtrum lac amygdalarū com
petat in dolore capitis. Nota ꝙ dolor capitis quandoqȝ
causatur ex fumis malis: ⁊ hoc modo competit lac: quia ip-
sos fumos reprimit. Item etiam oppilat ratione sue vnctuo
sitatis quare impedit fumos ad caput ascendere. Quādoqȝ
vero causat dolor capitis ex strictura vētris: ⁊ tunc nō cō-
petūt: quia stricturam ventris augmentarent. Nota ꝙ dul
ces ratione sue dulcedinis sunt vnctuosiores amaris.

¶ De nucibus.

Nuces dupliciter diuiduntur: sunt enim viri
des ⁊ sicce. Virides sunt minꝰ siccis cali. ta
men habent aliquantulū hūiditatis ꝑpter
maturitatē imperfectā: vnde parū sunt sic-
ce: parūqȝ stomacho nociue. Que si a ieiunis come-
dātur cum obsomogaro ⁊ aceto: vētrem humectāt:
cum vtra māducate sunt contra venenum. Sicce vero
sunt tripliciter: quedam sunt tempori producēdi eas
vicine: quedā remote: talie sunt mediocres. Propin
que autē sunt humide parum vnctuositatis habētes
atqȝ quiddam pōticitatis inest eis: que quāto ab eo
dam elongantur tempore: tanto earum consumitur
humiditas: eisqȝ vnctuositas dominat: que tūc man-
ducate cito in humorē conuertuntur cholericū. Qui
bus itaqȝ vetustioribꝰ existētibꝰ ⁊ vnctuositate mul
tomagis dominante: fit earum sapor vt vetustissimū
oleum ⁊ cibi naturam amittunt. Cetere quidem nu-
ces corporibus nocent: quia difficulter digeruntur ⁊
stomacho nocēt: cholericis assimilātur humoribus:
calideqȝ inimicantur tussi. Qđ si nuces comparamus
auellanis: inuenimus auellanas nutrimenti maioris
ꝑpter sue substātie spissitudinem ⁊ viscositatis par-
uitatē. Nuces minus auellanis sunt nutribiles: pro-
pter suorū corporū raritatem: ⁊ sue vnctuositatis vi
scositatisqȝ copiā: vnde villis stomachi semper sunt
contrarie: nisi tamen stomachum inueniant tempera
tum: aut tantum habentem frigiditatis: quantū ca
lori nucum repugnare valet: idcirco tali fiunt stoma
cho nutrimenti boni boneqȝ digestiōis. Calidū vero
habentibus stomachum prestant vstionem: in chole
ricūqȝ mutātur humorē: ac fumos capitiqȝ dolorē fa
ciunt ⁊ in oculis vertiginem. Sed vt ab eis omne au-
feratur nocumentum: mundate in aqua calida ponā
tur per noctem: vt partem humiditatis ab aqua sibi
mutuēt: fiātqȝ virides. Scđm medicinā vero valent
qđ si ante cibum cum ficubus edantur: contra rem ve
nenosam corpus defendunt. Qđ si ex eo cataplasma
feceris cū cepe ⁊ sale ⁊ melle morsui rabidi canis pro
ficiet. Rursus ex eis cum melle ⁊ ruta cataplasmate
facto super apostemata melancholica vel phlegmati
ca imposita mire dissoluunt. Que etiam cū suis cor-
ticibus trite: et super vmbilicum imposite: destruūt
apostemata intrinsecus in corpore manentia. Corti-
cum vero siue frondiū siue arboris vnum exagiū cū
vino esui datum stranguric optime subuenit: et si cū
aceto potetur repugnat febribus rigorē habētibus.

¶ De auellanis.

Auellane nucibꝰ sunt frigidiores ⁊ pōti-
ciores: earū enī corpa sunt spissiora ⁊ soli-
diora vnctuositate carētia: hac de re plus
nucibꝰ sunt nutritiue: tardiores ad dige
rendum ⁊ ad descendendum de corpore: inflationē
in ventre generāt: maxime si cum interiori cortice cō
edantur: que interiori cortice ablato: fiunt digesti-
biliores: etiam vtiles antiquā habētibus tussim: pre
cipue si pistate vescātur cū melle. Quibus etiam cū
modico pipere assatis: reumatizātibꝰ cito subueniūt
que tamē nō asse a ieiunis sumpte fiunt contra vene
nū. Preterea si cum exteriori cortice pistentur cū ve
teri adipe vrsi vel suis allopitiosis sunt iuuatiue: lo
cisqȝ denudatis capillos reuocant.

¶ De fisticis.

Fistici calidi sunt ⁊ sicci in medio secun-
di gradus. bonū comedentibus prestāt
nutrimentum: quiddam tamen pontici-
tatis ⁊ amaritudinis habent: vnde sunt
epatis confortatiui: eius etiam constipationem ape
riūt. sunt pectus atqȝ pulmonē mūdificātes. Qui si
cum vino cocti potui dentur: fiunt contra venenum.
Ipsi quoqȝ fistici proprie epati conueniunt. Oleū
quidē eorū capiti dolēti valet: qđ Diascorides dicit
stomachi esse iuuatiuū. Gal. hoc nō affirmat: neqȝ
enī iuuamētū: neqȝ lesionē stomacho facere dicit: ne
qȝ ventrē soluere: nec cōstipare: sed tamen calidā ha
bentes complexionem modicum ex eis comedāt: qđ
si assi fuerint: comedentium stomachum confortant.

¶ De pineis.

Pinee sunt calide in fine scđi gradus: sic-
ce in eius initio: quarū due sunt species:
scȝ masculine q̄ parue sunt: ⁊ feminine qua
rū forma ē magna. Masculine vero sūt ca
lidiores ⁊ sicciores femininis: quarū calor ē quasi in initio
primi gradus: siccitasqȝ in fine eiusdē: q̄ si in aq̄ calida
fundant laudabile dāt nutrimētū: ⁊ collectionē habē
tibus in pulmone ⁊ pectore subueniūt: atqȝ tussienti
bus ex humorum putredine mitigationem prestant:
que cum seminibus date cucumeris renum ⁊ vesice
ardorē ⁊ dolorem vrinam prouocando auferunt. Fe
minine vero masculinis sunt nutribiliores: grossum ac
difficile faciunt ad dissoluendum nutrimentum: sed
tamē vtiles sunt secundum medicinā: sunt enim lenitiue mē
brorum asperitatis: humores putrefactos dissoluūt:
et extenuant: propter hoc sunt vtiles ad mundifican
dum pectoris saniem cum tussi expellendam: que cū
sapa propinate purificāt renes atqȝ vesicam ab om-
ni sanie: vrinam prouocant: lapidem expellūt.

¶ Queritur cuiꝰ cōplexionis sunt nuces. Rn. ꝙ quantū ad
suam complexionē materialem sunt frigide ⁊ sicce. Sed quā
tum ad formalem: hoc est dupliciter: vel loquimur de no-
uis seu nouiter maturatis: ⁊ sic sunt calide ⁊ hūide: ⁊ sic lo-
quitur Constantinus: aut de ipsis immaturis: ⁊ sic sunt fri
gide ⁊ sicce: aut de ipsis antiquatis: ⁊ sic sunt calide ⁊ sicce:
quia in antiquatis siccitas introducitur: ⁊ per cōsequēs ca
liditas: et sic loquitur Auicen. et ista imprimitur ab a gen-
ti aere extrinseco. Et nota ꝙ nuces valent contra venenum
quia oppilant. et valent cum ficubus quando venenum est

recens: et cū ruta quando est antiquatū: id est diu est quod fuit receptum. Nota quod iacere sub nuce causat dolorem capitis: quia a nuce resoluitur quedam substātia calida aerea et subtilis que in capite facit dissolutionem. Item quia nuces vt plurimum habēt maiorem vmbram: ideo citius fatigati ibi quiescunt: qui cum habeant humores in motu fit clausio pororum a frigiditate vmbre: et dicti humores magis cōmouentur: et causant fumositates ad caput. Nota quod duplex est motus: quidam a natura solum: et quidam a natura et anima simul: ideo sicut caro bouina que est grauis naturaliter tamē in corpore humano recepta petit superius et inferius: et omnes differentias positionis ratione anime mouentis ad plures differentias propter diuersos fines: sic etiam in fructibus quidam habent cortices extra: quidam nucleos intra etc. ratione finis: quia quamuis naturaliter res grosse et terrestres debeāt esse in centro rei: tamē ratiōe anime mouentis possunt esse in superficie ecōtrario. Et nota quod nuces habēt multa preputia propter passibilitatē nuclei seu medulle earum. ¶ Itē nota quod auellane habent imperfectum corticem exteriorem: vt calor exterior magis possit digerere medullam cum sit durioris digestionis quam nucis: et nux habet duos cortices perfectos: quia facilioris est digestiōis. Nota quod cum ysaac dicit quod auellane sunt magis nutritiue nucibus: intelligit accidētaliter et nō naturaliter: quia nuces naturaliter magis nutriūt: quia minus grosse substātie. Nota quod quamuis auellane magis alliciāt appetitū quam nuces: et sint minus oleagine quam nuces: tamen quia esse grossioris substātie preponderat quoad tardius digeri in corpore humano: nota quod nuces causant somnū et nō auellane: quia ab ipsis resoluitur fumus cum sint magis euaporabiles: et etiā sunt oleaginosiores: et oleum supernatat orificio stomachi: quod orificium habet maximam colligantiam cū capite: vnde pēdet a cerebro per duos neruos: sicut bursa pēdet per laqueos sed auellane sunt grosse stomachi fundum petentes: igitur: et ista de causa soluitur questio quare nuces ebrietatē inducunt et auellane destruunt. ¶ Querit̄ quare frequens vsus auellanarum secundum Auicen. oculos glaucos ad temperamentum reducit. Solutio quod Auicē. nō dicit istud propria auctoritate immo recitatiue. Vel dicamus si velimus quod ab ipsis resoluitur fumus qui nihil aliud est quam vapor adustus: et ita vapor niger ad ipsos oculos fertur: et quia glaucitas in oculis fit per recessum a nigredine et accessum ad albedinē: igit̄ fumus niger cōfortat spiritus visibiles qui distemperati erant per accessum ad albedinē. ¶ Nota quod oleum fisticorum nec iuuat nec nocet stomacho: sicut dicit Gal. quia habet stipticitatem in se ratione cuius iuuat: et oleaginitatē ratiōe cuius nocet: et hoc Gal. cōsiderans dicit quod nec iuuat nec nocet. Nota quod sexus in plantis secundum veritatē nullo modo potest distingui: vt dicit phs in libro de plantis: quod sexus in plantis est cōfusus: tamē secundum proprietatē potest distingui: et hoc modo distinguit phs in fine vegetabilium dicens quod proprium est plante que est masculus quod sit dura aspera et magna: femine vero parua rara mollis et fertilis: et hoc modo ysaac ponit sexū in pineis. ¶ Querit̄ quare pinus et abies maxime inflammantur. Ratio est: quia sicut de hominibus gulosis qui de nutrimento multum attrahunt nihil relinquunt familie: sed totū in suā naturā conuertūt. Similiter dico de istis plantis quod multū attrahunt de humido aqueo: et meliorem partem illius conuertūt in suā naturā: et propter hoc conuertunt vnctuositatē in suam naturam: et sic rami eorum cito inflammantur. Sed alie plante: vt nux etc. conuertunt grossum nutrimentum in suā naturam et aereum nutrimentum transmittunt ad suos fructus: et ideo videmus quod fructus nucis cito inflammatur ecōtrario est de fructu pini: quia eius planta citius inflammatur ratiōe iam dicta. ¶ Itē querit̄ quare pinus maxime inflammatur circa radicem: abies vero circa ramos. Causa iā patuit: quia pinus fortem habet attractionem: ideo multum attrahit de nutrimento aereo et huiusmodi maxime viget circa radicē. Aliud vero nutrimentū transmittit ad fructū: sed abies nō fructificat: ideo nutrimētum quod deberet in fructū cedere cedit in ramos. ¶ Querit̄ quare fructus pini maxime cōpetit in morbis spiritualium: et in augmētatione coitus. Causa est calidi. et humidi. ideo aperit meatus spiritualium et ipsos lenit. Et quia sunt diuretici: ideo calefaciūt renes et membra generatiua: et etiam aperiunt meatus corporis: quibus apertis descendit sperma ad membra generationis.

¶ Tertia particula de herbis.

Quia compleuimus in libro secundo de granis leguminibus et fructibus prout oportuit in custodiēda sanitate: et egrorum valitudine reddēda: oportet in tertio libro exequi ea que dimisimus: scilicet olera condimenta carnes et pisces et similia: scilicet aquam et vinum: ab herbis ergo incipiendum est.

¶ De melonibus.

Melones estiui duobus modis sunt: rotūdi et longi: vterque vero frigidus et humidus in medio secundi gradus. Rotundi vero viscosiores et grossiores sunt. Causa rotunditatis est hec: liquor eorum quia viscosus et grossus natando in superficie diuidit se circa latera. Longorum vero liquor: quia subtilis est et aquosus: effluit et discurrit in inferius: idcirco et ipsi elongantur quod testificatur hac ratione: sapor enim rotundi aliquantulum dulcedini vicinatur: longi vero sapor quasi aqua est: sapide aūt dulcisque rei grossitudo et viscositas dn̄atur vnde lōgus minus nocibilis est parumque colatiuus et mundificatiuus. Rotundus autē nocibilior: et magis colatiuus et vrine prouocatiuus: arenas et lapidē a renibus et vesica expellit: quod eius saporitas testatur: videmus eīm corpora ab eis fricata ab omni mūdari sordicie: vtrique tamen ad corruptionem parati sunt. Mutantur etiam in humorū qualitatem in stomacho existentium: siue cholerici siue phlegmatici sint: idcirco stomacho nocent eiusque neruos omnes mollificant: eisque lubricitatem prestant. Quod si cibum in stomacho inuenerint: miscentur cum eo: et causa lubricitatis cibus egreditur priusquam coquatur. In intestinis etiam rugitum et inflationem et vētositatem faciūt: nōnunquam vomitum et abominationem. ideoque comedantur ante omnem cibum stomacho ab humoribus inanito: nec alius accipiatur cibus quousque ipsi videantur esse digesti: si sic accipiantur digestioni obediunt: et bonis chimis assimilantur: licet eorum conuersio phlegmatica sit. Quibus econtra datis frigidi pessimique generant̄ humores: fiūtque causa malarum generandarum febrium: maxime cholericis et calidis naturaliter: quod fit ob sue velocitatē conuersiōis: et mutationem sui in cholericum humorem. Sed vt nocumentum eorum auferatur: dentur in fine eorum orizaccara: maratrū: mastix. Phlegmatice complexionis homines accipiāt oximel. detur zinziber conditum aut zinziberis succus et thuris masculi. ana ʒ. j. aut dyaciminum: et parum bibat vinum. Semen melonis et radix minus carne frigida sunt: sed cum siccantur fiunt sicca in fine secundi gradus: idcirco plus carne sunt colatiua: semen autem vrinā prouocat: et renes et vesicam ab arenis mundificat et lapidibus: maiorem tamen in renibus quam in vesica habet actionē: renes autem sunt carnosi: vnde lapides

⁊ arene in eis nascentes sunt molles: vesica q̄ est ner nosa duros generat lapides ⁊ arenas; qua de re ne-cesse est fortior sit medicina vesice q̄ renibus. Cortices autem melonum puluerizati oris fetorem tollūt: si ex aceto lauentur. Diascorides inquit: semen melonum superficietenus excorticatum ⁊ cum carne melonis ⁊ ciceris ⁊ fabe farina temperatum: ⁊ in modū trocisci cōpositū: ⁊ ad solē siccatū: valet ad faciē mundificandam ⁊ cutem extenuandam. Rursus radicum eorum puluis. ʒ. ij. cum oximelle bibitus vomitum irritat. Est ⁊ aliud melonum genus qui palestini vocantur: qui vulgariter dicuntur saraceni: humiditas istis minor est ceteris: frigidiores tn̄ illis sunt: proinde tardiores: duriq̄ʒ ad conuersionem. Dicimus etiā eos corruptioni esse inobedientes: vnde calorem habentibus in stomacho atq̄ʒ febricitātibus cōueniūt: quia grossities eorum ⁊ frigiditas repugnando febribus eorum ardorem extinguūt.

De cucumeribus.

Cucumeres frigidi sunt ⁊ humi. in secūdo gradu. grossi sunt ⁊ duri ad digerēdū: ⁊ tarde a stomacho descendūt: stomacho sunt nociui: neruositatē eius percutiūt: quia si cibum in stomacho aliquem inuenerint; cū sui frigiditate eum seruant crudum: nec sinunt a stomacho dissolui. Sed tamen minus stomacho nocent q̄ melones: quia cucumeres digestiue inobediētes virtuti faciunt in stomacho laborem. Melones v̄o stomachi substantiā molliunt; ⁊ conuertūtur in venenosos humores quibus stomachus percutitur: si melones bene digerantur: meliorē q̄ cucume. generāt chimum: quia cucumeris grossus est chim⁹ phlegmati vitreo vicinus. vnde Hippo. cucumeres sunt grossi ⁊ difficiles ad digerēdū ⁊ magis q̄ melones: vrinā prouocant: ventrem humectant.

De citrulis.

Citruli sunt frigidiores ⁊ grossiores ⁊ duriores ⁊ grauiores cucumerib⁹: frigiditas em̄ eorum est in fine secundi gradus; proinde grossum generant phlegma: ⁊ magis cucumeribus nocent neruositati stomachi. Rursus propter suam duritiem ⁊ frigiditatem sunt grossorū humorum ⁊ superfluorū generatiui; quod certificatur quia citruli in stomacho moram facientes corruptionem ⁊ venenosos humores faciunt. Citruli ergo magis stomacho nocent. Medulla tamen eorum perfectiorem generat chimum.

De cucurbita.

Cucurbita frigida ⁊ humida est in secundo gradu: phlegmaticum generat chimū; proinde cholerice nature cōuenit: econtra frigidis nocet: cholericis etiā melior est q̄ sanguineis: quia eius humiditas stomachum humectat: ⁊ sitim cholericorū humo. extinguit. Similiter debemus intelligere eam esse nociuā phlegmaticis plus q̄ melācholicis: que quidē melior est cholerico si hoc modo detur. coquatur in citoniorum ⁊ maligranati succo; aut vue agrestis: aut cum succo malorum citrinorum: aut oleo amygdalino; aut oleo omphacino cō diat. Phlegmaticis v̄o sic datur; elixa in aqua ⁊ ab aqua expressa: cum sinapi pipere apio ⁊ menta: vtili⁹ datur vt eorum caliditate cōdimentorū temperetur; chimum generat calidum: ⁊ cōdimentū eius sit cum coctanis ⁊ ceteris supradictis; vt tēperiem accipiat ad extinguendū calorem: ⁊ stomachum confortandū. Que etiā habet actionem medicine cōgruam: quia si inuoluatur pasta ⁊ assetur: ⁊ succus intrinsecus in pasta inuentus potui detur: calorem febris mitigat: sitim extinguit. Preterea si cū cassiafistula viola zuccara manna potui detur: purgat choleram. Porro si in aqua elixetur eiusq̄ʒ ius cum melle ⁊ modico nitro potui detur: eos quibus phlegma dominari videtur adiuuat ⁊ tuetur. Corticis eius succus cum oleo rosaceo mixt⁹ dolorē capitis ortū ex calida cōplexione amputat. Rursus si ex eo de succo in aure calidū apostema habēte distilleᵗ: mire dolorē mitigat ⁊ apostemati repugnat: sed tamē colice passioni nocet propter sue lubricitatis indigentiam.

¶ Iste liber in sui principio fuit diuisus in quattuor partes principales. In quarū prima determinaᵗ de dieta sumpta a granis. In secunda de sumpta a fructibus ⁊ plantis. In tertia de sumpta ab herbis. In q̄rta de sumpta ab aīalibus. Duab⁹ primis executꝫ incipit tertia: in q̄ p̄mo vtiᵗ trā situ: scd̄o tractatu. ¶ Queritur vtrū melones sint frigi. ⁊ humi. ī medio scd̄i gradus: vt dicit ysaac. Respōdeo q̄ sic: q: simile ex simili generatur: cū ergo phlegmatici hūores ex ipsis generenᵗ: vt dicit Auicē. igiᵗ. ¶ Nota q̄ rerū quedam sunt omogenee nature in toto et in pte: ⁊ acumen in istis arguit cali. ⁊ sic. ⁊ abstersionē. q̄dā sunt etherogenee nature ⁊ tales habēt duplicē substātiā: vt melones quādā supficialē cali. ⁊ sic. diureticā ⁊ abstersiuā: ⁊ istā habent ab agente: ⁊ quantū ad istam non ponuntur in gra. quādā v̄o habēt centralē a dominio frigidā ⁊ humidam: ⁊ quantum ad istā ponunᵗ in gra. vt dicit ysaac. etiā dicit Auicē. q̄ vnūquodq̄ʒ debet denominari a centrali complexione. Et q̄uis sint dulces nō sunt tamē cali. ⁊ humi. quia duplex est dulcedo. quedam pura: vt in zuccara: ⁊ talis arguit cali. ⁊ humi. quedam est impura: sed permixta: et hoc quandoq̄ʒ cum acumine: vt in melle: et talis arguit calidi. ⁊ siccita. aliquando cum insipiditate: vt in melonibus: ⁊ talis frigiditati ⁊ humiditati attestatur. ¶ Queritur quem humorem habeant generare melones. Nota q̄ duplex est generatio humorū: quedā naturalis ⁊ ista fit in epate: ⁊ sic om̄ino plus habet generare sanguinem q̄ alium humorem: q: epar est calidū. ⁊ humi. Alia est generatio humoris non naturalis: ⁊ talis fit in stomacho: ⁊ hoc modo d: q̄ si melones administrantur stomacho cholerico generant choleram: ⁊ in phlegmatico phlegma: ⁊ si in temperato plus adhuc generāt phlegma q̄ cholerā: q: phlegma abūdat plus q̄ cholera in stomacho. Simpliciter tamen dicendū est q̄ plus generant phlegma q̄ cholerā propter duas causas dictas: quia sunt frigi. ⁊ humi. et stomachus est phlegmate vt plurimum plenus seu abundans plus q̄ cholera. Ideo nota q̄ a parte saporis dicerentur calidi ⁊ humidi: non tamen quantum a parte abundantie humoris. ¶ Queritur vtrū melones cōpetant in febre. Respon. ysaac q̄ non: quia cito et de facili cōuertuntur in humores putridos cum sint passibilis substantie: et nullum tale competit in febre. Nota q̄ ratione formalis febris cōpetunt ⁊ non ratione materialis. Tamē dic aliter q̄ melones virides qui habent humiditatem accidentalē ratione cuius cito putrefiunt non cōpetunt. Sed melones maturi in quibus talis humiditas cōsumitur bene cōpetunt. ¶ Queriᵗ vtrum competant ante cibum vel post. Respōdeo q̄ si dentur via medicine competunt post: quia illa que dantur via medicine dantur in pauca quantitate; et tunc non habent inducere nauseam: et sic loquitur Auicen. quando dicit q̄

nocent stomacho ratione sue frigiditatis et neruis. Si vero dentur via nutrimenti: cum dentur in multa quantitate: et multum est timendum de nausea: tunc competunt ante cibum: quia tunc ponuntur in fundo: et sic loquitur iste auctor. ¶ Queritur vtrum cucumeres competant in fe. Respondeo sicut de melo. Dicas tamen quod competunt ratione sincopis sinthomatis febris: quia Auic. dicit quod releuant a sincopi: saltem in fe. acuta: quia in fe. chronica plus timendum est de fe. quam de sinthomate vt est quartana: sed in acuta plus timetur de sinthomate quam de febre vt de sincopi. Non tamen competunt ratione materialis feb. cum sint putrefactibiles et passibiles nec etiam propter rationem formalis: quia possumus dare aquam frigidam in sincopi febris: vbi non erit timendum de eius putrefactione sicut de putredine cucume. Et si arguitur quod secundum Ga. in tegni. naturalis discrasia appetit similia: innaturalis vero contraria: igitur cum cucume. sint frigid. et humi. et natura appetat talia in fe. competent. Respondeo quod tu obijcis de natura non coacta: sed natura coacta quandoque appetit contraria per morbum tamen: quia de facili patiuntur cucu. ideo melius est dare alia fri. et humi. non ita passibilia ratione sue substantie sicut aqua. ¶ Queritur qui sint meliores aut cucu. rugosi aut lenes. Respondeo quod asperi et rugosi sunt meliores: quia minus habent de mollicie: ratione cuius lenes vituperantur. Nota quod immaturi sunt meliores propter istam causam quia sunt minus molles. Et quamuis dicat ysaac: quod vnumquodque melius est: dum est in suo complemento: hoc intelligitur vt in pluribus et in non peccantibus in mollicie. Item natura non generat nec digerit melones propter nutritionem: aut propter carnem: sed propter pepaua vt magis sint apta ad multiplicationem sue speciei. Alterius nota quod bonitas istorum fructuum potest attendi in via medicine: et tunc virides meliores sunt: aut in via nutrimenti et perfectionis sui seminis: et sic maturi sunt meliores. Nota quod cucumeres confortant cor: et valent contra sincopim quia est in superficie quedam substantia subtilis aromatica. item ratione complexionis sue fri. et humi. alterat membrorum spiritualium sicci. et ca. ¶ Queritur vtrum citruli valeant in febribus. videtur quod sic: quia dicit Auicen. quod maxime ardores reprimunt: igitur. Solutio: Auicen. intelligit de extra applicatis et non intra. Nota quod non competunt in feb. cum apostemate: quia incrudarent materiam apostematis: et sic fe. cum sint accidens quamuis curarent: tamen apostema non. Nota quod Auicen. dicit quod cucurbita valet in passione colica: quia vt plurimum generatur a duricie fecum: quam cucu. habent remollire ratione sue humiditatis.

¶ De lactucis.

Lactuce duo genera sunt: domestica et siluestris. Domestica: licet frigida sit et humida: non tamen ei vltime dominatur: si he enim qualitates secundum quantitatem dominarentur: lactuca natura cibi careret: sed actio eius soli medicine conueniret: magis in fine sui temporis cum induratur. Ideoque antiqui dixerunt eam esse frigidam in secundo gradu: et aquis lacuum assimilauerunt: quarum complexio minus aquis fluminum frigida est: propter solis calorem: eam vsque ad profundum penetrantem: et terre vicinitatem: et commixtionem sui cum luto. Lactuca vero cum sit mediocriter frigida et humida: melior est ceteris herbis ad generandum bonum sanguinem in qualitate et quantitate: que si non lauetur aqua: melior est: aqua enim sue humiditati et frigiditati prebet augmentum. Lactuca cito digeritur: vrinam prouocat: morsionem stomachi de cholera ru. ortam extinguit: vnde tussim placans: sanguinis ebullitionem refrigerat: somnum vigilias habentibus prestat laudabilem: capitis dolorem de chol. vel sanguine factum amputat: cataplasma in temporibus ad supradicta valet: et cocta plus quam cruda esui est conueniens: quia eius lac calore ignis minuitur: propter quod somnum erat inducens: propter hoc ergo lactuca in suo exordio cum lacte indiget: fit vtilior stomacho: et ad augmentandum lac in mulieribus: et viris semen conuenientior. Causa stomachum iuuans est paruitas sui acuminis propter sui frigiditatis humiditatisque temperiem: sperma et lac augmentat: propter bonitatem sanguinis quem generat in qualitate et quantitatis perfectione. Rursus eius actio nec ventris est solutiua nec constipatiua: indiget etiam acumine et salsedine et dulcedine vnde fiat solubilis: et stipticitatem: et ponticitatem non habet: per quam constipatiua iudicetur: sed tamen cum induratur et lactis copiam habuerit eius humi. minuitur et fit amari saporis: vnde fit aperitiua: sanguinem tamen generat pessimum: idcirco eam assuescentibus fit nocitiua: quia tenebrositatem in corum oculis facit: spermatis materiam corrumpit. Causa visum obscurans est mortificatio sensus: vnde visibilis spiritus extinguitur: cum sua etiam ponticitate calorem extinguit naturalem: ideoque sperma coagulatur hac de causa semen lactuce pollutionem habentibus potui datum summa celeritate succurrit: cataplasma frondium earum erisipilam habentibus subuenit: calida etiam apostemata destruit. ¶ Lactuca siluestris in forma similis est domestice: rami tamen siluestris longiores sunt: frondes subtiliores et asperiores minusque virides propter humiditatis sue paruitatem: quod testatur sue amaritudinis et ponticitatis multitudo. Idcirco minoris est frigiditatis domestica: est enim quasi mediocris inter calidum et frigidum in primo gradu: cuius actio iuuatiua quasi eupatorium: lac eius est quasi papaueris nigri: minus tamen frigidum. vnde diascorides: lactis siluestris lactuce. 3. semis cum succo domestice et aceto mixto: et potui data: hu. crudos expellit. solum etiam lac bibitum somnum inducit: alij dicunt menstrua prouocare propter suam amaritudinem.

¶ De endiuia.

Endiuia duplex est: domestica et siluestris Domestica vero diuerse est virtutis: habet enim amaritudinem: ponticitatem et insipiditatem: que iterum in duas partes diuiditur. Est enim hyemalis et estiualis. Hyemalis autem insipida est propter sue amaritudinis paucitatem: et insipiditas eius propter temporis frigiditatem et hu. vnde frigida est in fine primi gradus: alij dicunt in principio secundi gradus: quidam autem dicunt eam esse hu. quod sensui non patet. eius enim siccitas palam est propter amaritudinem: suique ponticitatem. secundum medicinam vero vtilis est: quia cataplasma ex ea factum super stomachum positum mire confortat: in potu valet quam cholericis et cardiacis. Estiue autem amaritudo est maior: sed minoris frigiditatis: frigida enim in primo

gradu:sic.in medio eiusdem:proinde peiorem gene-
rat sanguinem Ga.endiuia siue lactuca que maioris
est amaritudinis:ipsa deteriorem sanguinem gene-
rat.Estiua vero ſm medicinā est mediocris: quoniā
plus est aperitiua maxime constipationis epatis: q̄
si elixa detur cum obsomogaro:⁊ oleo ad comedēdū
erit nocibilis:si vero cum aceto:stomachū confortat
⁊ vētrem constipat:succusq̄ꝫ eius coctus ⁊ despuma
tus cum orizaccara bibitus constipationem aperit:
⁊ humores putrefactos mundificat:fitq̄ꝫ conueniēs
diu febricitantib⁹.Siluestris frigida est in initio pri
mi gradus:sic.in fine eiusdem:ideoq̄ꝫ habet pontici
tatem stomachum confortantem. que si comedatur
aut succus eius potetur:morsui scorpionis subuenit
cataplasma eius idem operatur. Radix eius cōtra
venenum est:que cum myrrha mixta:⁊ in vuluā mis-
sa:menstrua proculdubio prouocat.

¶ Nota ꝙ lactuca si frequentetur generat caniciē:vt dicit
Auic.intelligendo in stomacho phlegmatico.Et nota ꝙ q̄-
uis ratione sue complexionis fri.⁊ hu.non generet bonum
sanguinem nec bonum nutrimentum:tn̄ ratione sui acumi
nis occulti in sapore:qua de re hꝫ caliditatem:⁊ ratiōe cen-
tralis substantie fri.ratione cuius hꝫ insipidum saporem:⁊ ꝑ
istis duobus temperatur ⁊ facit bonum nutrimentum ; nō
tamen bonum simpliciter:sed respectu alioꝝ olerū:⁊ sic in
telligit littera:⁊ etiā si detur stomacho temperato aut phle
gmatico non generat bonum sanguinem:sed bene si in sto-
macho cholerico ratione sue complexionis ⁊ etiam substan
tie. Nota vlterius ꝙ formaliter lactuca melius nutrit q̄ bo
rago:q: magis obedit digestiōi:sed effectiue borago cū pu
rificet sanguinē melius nutrit:nō tn̄ ratiōe cōplexionis sue
ca.⁊ hu. Nota ꝙ simpl'r lactuca non lota melior est lota : q:
ablutio inducit molliciē que est via in putrefactionē:⁊ sic in
via nutrimenti est melior:⁊ etiā in via medicine : q: lactuca
de se est fri.⁊ hu.quā virtuteꝫ fri.⁊ hu.faciūt penetrare par
tes superficiales calide ⁊ sicce vsq̄ꝫ ad centrū:⁊ sic effectiue
non lota magis infrigidat:formal'r tn̄ lota. ¶ Querit' vtrū
omnis cibus ⁊ maxime frigidus vt lactuca habeat corpus
calefacere.Solutio:calefacere est dupl'r:aut quātitatiue:et
sic questio est affirmatiua:q: addit in sanguineꝫ:aut forma
liter ⁊ qualitatiue:⁊ sic calidi cibi calefaciunt ⁊ frigidi non.
Et si arguitur sic.Omne qd̄ reducitur ab aliquo de poten-
tia in actuꝫ conuertitur in naturā illius:sed omnis cibus re
ceptus in corpore reducitur de potentia in actū ꝑ calorē na
turalem nostri corporis:ergo conuertitur in calorem natu-
ralem.Item quecūq̄ꝫ reducuntur ab eodem agente de po-
tentia ad actum:⁊ in idē conuertuntur: eundem effectū ha
bent inducere:sed oīs cibus in corpore receptus reducitur
de potentia ad actum a calore naturali:⁊ in eundē calorem
naturalem conuertitur : ergo eundem effectum inducet
cum calore naturali:sed calor naturalis calefacit corpus:er-
go ⁊c.aut eundeꝫ effectum inducent oēs cibi:sed quidā est
cibus scꝫ calidus qui calefacit:igitur ⁊ omnes cibi calefa-
cient.Item dicit ysaac in fe.ꝙ tantum potest debile agens
in magno tēpore quātū forte in pauco.hoc idē dicit philoso
phus in de celo ⁊ mūdo:ergo cum calor febri. sit forte agēs
in quemlibet humorem:⁊ potest in suam naturam conuer-
tere:⁊ ipsum calorem febrilem fortificare:videtur ꝙ simili-
ter calor naturalis cum sit debile agens.hoc ideꝫ dicit Ga.
in tertio de cōplexionibus ꝙ omnis cibus tam calidus q̄ fri
gidus addit in sanguinem:⁊ ita in cal'.q: dicit Aristotel'.in
de animalibus.ꝙ omnia animalia sanguine carentia frigi-
da sunt ⁊ venenosa:igitur.Contra: oē contrarium obuiās
suo contrario reprimit illud:igitur cibi frigidi alterabūt re-
primendo calorem naturalem ⁊ obuiando.Item dicit Ga.
ꝙ vnūquodq̄ꝫ tale vel tale dicitur ab eo qd̄ habet in poten-
tia ⁊ non ab eo quod habet in actu:quia aqua ca.diceretur
cal'.cum sit frigida:ergo cum cibi frigidi in corpore recepti
sint frigidi in potentia:⁊ in corpore reducantur in actum ꝑ
calorem naturalem infrigidabunt:⁊ si calefacerent corpus
iam haberent duos effectus contrarios quod est inconue-
niens:igitur.Ad primum dicitur ꝙ illa auctoritas habet in
stantiam:saltem in illis que reducunt excitando calorem so-
pitum in actum:sicut aqua frigida supra calcem proiecta: ⁊
tamen calor non conuertitur in naturam aque.Vel dicēdū
ꝙ est vera quando reducens complete dominatur supra il-
lud quod reducitur:sed non sic est in proposito:non eniꝫ ca-
lor naturalis complete dominatur supra cibum frigidum:
immo cibus frigidus agit quodammodo ratione sue mate
rie in calorem ipsum remittendo:⁊ hoc innuit Auicē. cap'lo
de eo qd̄ comeditur ⁊ bibitur.Ad secundum dico ꝙ verum
est si ab eodem agente:⁊ eodem modo se habente:⁊ si cōuer
terentur in idem eodem modo se habens: sed non sic est in
proposito:quia cibus calidus reducitur a calore naturali:
non eodem modo sicut cibus frigidus:nec econuerso.Iteꝫ
non conuertuntur eodem modo in calorem naturalem ci-
bus ca.⁊ fri.vt dictum est.Ad tertium dico ꝙ non est simile
de calore febrili ⁊ calore naturali:quia calor feb.semper do-
minatur:sed non sic naturalis.Ad contrarium de Gal'.dico
ꝙ ipse intelligit quantitatiue ⁊ non qualitatiue ⁊ formali-
ter.¶ Queritur vtrum omnis cibus tam ca.q̄ frigidus ha-
beat in fine corpus alterare.i.in tertia digestiua:videtur ꝙ
non:quia complexio via est in speciem : vt dicit ysaac:ergo
omnis cibus in secunda:aut saltem in tertia digestiua spo-
liatur sua complexione ergo ⁊ sua specie:igitur . Item hoc
faceret maxime cibus frigidus:quia ca.non alterat cum assi
miletur nature humane:sed hoc non:quia Ga.dicit ꝙ om-
nis cibus in fine calefacit:ergo faceret duo contraria : igi-
tur. Item dicit philosophus secūdo de anima.ꝙ omnis ci
bus in principio dissimilis est corpori: in fine vero similis:
igitur.Iteꝫ dicit Ga.ꝙ nutritio est perfecta assimilatio nu-
trimenti cum nutrito:igitur cum cibus fri.⁊ etiam cali.nu-
triat:igitur.Sed contra:que est comparatio prime digestio
nis ad secundam:eadem est secunde ad tertiam: sed prima
digestio non immutat cibum:ita quim alteret in secunda:
ita similiter non ita secunda immutabit quin in tertia alte-
ret.Item vt volunt auctores continuus vsus frigidorum
facit de cholerico phlegmaticum:⁊ econtra de cal'. respectu
phlegmatici:sed hoc nō fieret nisi cibus in tertia digestiua
alteraret:igitur.Ad hoc quidam dicunt ꝙ triplex est cibus:
quidam est cibus extra:⁊ quidam in via vt in scd̄a digestiōe
⁊ quidā cibus cibās effectu.Dicim⁹ ergo ꝙ cib⁹ extra et in
via alterat:sed non in effectu cibans : sed ista solutio non
valet:quia complexio est de cibante in effectu. Alij dicūt
ꝙ sine dubio cib⁹ cibans in effectu:in tertia digestiua cor-
pus alterat:sed ipsa alteratio vt ipsi dicunt nō debet' cibo ci
banti in effectu:immo potius calori naturali ⁊ spiritualib⁹
⁊ per hanc viam.dicunt enim ꝙ ex subtiliori parte nutrimē-
ti:siue cibi cibantis in effectu generatur calor naturalis e
spiritus qui calefaciunt membra:⁊ ita corpus alteratur:vn
de humiditas illius grossi cibi:in tertia digestiua non alte-
rat:sed solum pars aerea ⁊ subtilis que conuertitur in calo
rem naturalem ⁊ spiritus.Sed contra istam solutionem sic
possumus arguere:quia cum illa humiditas cibi in tertia di
gestiua grossa sit respectu illius que conuertitur in calore
naturalem ⁊ spiritus: videtur ꝙ illa humiditas grossa ma-
gis habeat corpus alterare q̄ subtilis:quia oīs qualitas
fundata in grossiori subiecto fortius operatur.vt patet de
caliditate ferri ⁊ stipule.Item cum illa pars subtilis que cō
uertitur in naturalem calorem:⁊ spiritus sit valde subtilis:
⁊ membra sint solida:nō posset membra alterare.Alij dicūt
ꝙ omnis cibus in fine alterat:distinguendo tamen ꝙ humi
ditas cibi in tertia digestiua potest considerari ratione ter
tie digestiue:⁊ sic non alterat:aut ratione vestigij:⁊ adhuc
retinet' a secunda digestiua:⁊ hoc modo habet alterare. Ta
men dicendum est simpliciter ꝙ omnis cibus maxime me-
dicinalis: vt lactuca ⁊ huiusmodi:in tertia digestiua corpus
alterat:q: aliter phlegmaticus nō fieret cholericus aut ecō
tra. Item tertio physi.dicit phs ꝙ oē agēs physice dū agit
patitur.hoc idem dicit Gal'.ponens exemplum de cultello

qui scindit rem mollem: ꝛ tamen aliqñ hebetatur. Silr di-
co ꝙ calor naturalis agens in cibum: in tertia digestiua pa-
titur ab ipso cibo. Ad primum argumentum dico ꝙ duplex
est species. quedã que inest rei inquantũ est res: ꝛ ista nõ est
via in speciez: est alia sensus q̃ debetur rei inquantũ est mix
tuz: ꝛ ista remanet in cibo in tertia digestiua: ꝛ ratione isti⁹
alterat. Ad scðm dico ꝙ frigidus cibus calefacit quantita-
tiue: ꝛ hoc modo loquitur Ga. sed tñ infrigidat qualitatiue
q: hu. gñat phlegmaticũ: vel saltẽ reprimit calorem natura
lem: ꝛ hoc non est incõueniẽs. Ad tertium ꝛ quartum dico
simul ꝙ cõplexio humana hz latitudinẽ vltra quã si pcedat
non erit naturalis: ꝛ silr si infra subsistat. Sed tñ in sua lati
tudine põt intẽdi ꝛ remitti: iõ oĩs cibus in fine est silis cõ-
plexioni humane existenti in latitudine sua. sed nõ existẽti
in puncto: q: cõplexio humana est ca. in scðo: ꝛ cibus erit ca.
forte in primo. Nota ꝙ lac in herbis est amarũ ꝛ nõ in aĩali
bus: q: in herbis gñatur ex humiditate terrestri q̃ est ama-
ra: ꝛ in aĩalibus ex sanguine q̃ est dulcis. Et est album sicut
in aĩalibus: q: vtrobiqꝫ gñatur a tertia digestiua que proce
dit dealbando. Nota vlterius ꝙ lac lactu. applicatũ exteri⁹
alterat repercutiendo materiã ca. venientẽ ad oculos: ꝛ visuz
turbantem ideo visum clarificat: sed administratum interi⁹
ledit: q: est maxime euaporatiuum: vnde dicit hippo. in am
pho. Lac dare caput dolentibus maluz. Nota ꝙ in endiuia
est duplex substantia: quedam subtilis in superficie expãsa
ca. ꝛ sic. impressa ab agente: ꝛ quãtum ad istam est ca. ꝛ sicca
Alia est cẽtralis frigida ꝛ sicca a dominio: ꝛ quantũ ad istaz
reponitur in gra. ꝛ sic loquitur ysaac. Uel nota ꝙ quedã est
amaritudo ab agente impressa: ꝛ quedam a radice materie
ꝛ eius dñio: ꝛ ista caliditati non attinet sicut in endiuia in q̃
generatur ab humido aquoso: aut sicco terreo. Et sic hac
de causa cum epar sit quasi sanguis coagulatus: habet en-
diuia ratione sue substantie centralis ipsum vnire ꝛ confor-
tare: ꝛ nõ permittit illud dissolui a sua diureticitate superfi
ciali: nec ab alijs medicinis diureticis cal.

De apio.

Apium duplicis est modi: domesticuz et
siluestre. Domesticũ in duas particulas
diuiditur: est enĩ quoddã in aqua nascẽs
ꝛ aliud in hortis. Aquatile aũt minus ce
teris ca. est ꝛ sic. pinde degestibile est et
minus stipticum: vnde cali. natura cõuenit. Ualet
ẜm medicinam: quia cataplasmatum cũ panis mica
super stomachum eius ardorem mitigat. Quod ve-
ro in hortis nascitur: ca. est in initio tertij gra. sic. in
medio: hoc testatur amaritudo eiusqꝫ actio. Jdqꝫ
coctum seu crudum esui datum oppilationem aperit
vrinam puocat: ventrem stringit: pprietatem etiam
hz constipationem soluendi: ꝛ viaz humoribus faciẽ
di: eosqꝫ ad stomachum vuluam ꝛ caput attrahendi:
vnde fit epilepticis nocumentum: maxime fetui i vul
ua existenti: vñ Ga. pregnantes inquit assidue apiũ
comedẽtes: fit cã generandi in corpore fetus aposte
mata ꝛ putridas pustulas. Rufus. Non debem⁹ ẜm
cibum apium laudare: q: humores totius corporis
ad stomachum coadunat: vnde generat vomitum.
Semen magis frondibus est diureticuz. Radix au
tem magis omnibus duretica: q̃ si cum lactuca com
edatur: non adeo corporibus nocet: quia de lactu-
carum humiditate temperiem aliquãtulam suscipit.
Nonnunqꝫ in medicinam mittitur semen: ꝛ doloris
prestat mitigationẽ: atqꝫ tussientibus remediũ: fitqꝫ
contra venenum. Sed tamen epileptie apiũ vniuer-
saliter nocet. Succus apij valet contra amphimeri-
nam febrem: si solus aut cum succo maratri mitt⁹ po
tetur. Est ꝛ aliud genus apij: quod vulgus cerfo
lium vocat. ca. in tertio gradu: sic. in secundo. Quod
potui datum cum mellicrato: vrinam ꝛ menstrua p-
uocat: laterum dolorem renum ac vesice placat. ven
tris dolorem de grossa ventositate mitigat: stomachi
ꝛ omnium viscerum ventositatem et oppilationem
dissoluit.

De petrosilino.

Petrosilinũ ẽ ca. ꝛ sic. i fine tertij gradus
ideoqꝫ diureticum est ꝛ incidens: vrinaz
ꝛ menstrua prouocat: ventositatem ꝛ in
flationem dissoluit: precipue hoc eius se
mẽ facit. vnde Ga. petrosilinum inquit cataplasma-
tum super pustulas scabiem ꝛ morpheam mire mun
dificat: vnde fit hydropicis iuuatiuum ꝛ periodicaz
febrem patientibus: renum ac vesice dolorem placat
quia corporis poros aperit ꝛ vias rarificat: ꝛ hu. ex
tenuando cum vrina ꝛ sudore proijcit: epar ꝛ vuluaz
mundificat: eorum oppilationem aperit: ꝛ apostema
ta eorum curat: maxime que sunt in renibus: ventosi
tatem colice passionis dissoluit. Quod pistatum et
in vuluam missum: secundinam ꝛ fetum mortuum ex
pellit: quo etiam potui dato: mundificat fetuz ab hu
moribus grossis ꝛ viscosis.

De eruca.

Eruca ẽ ca. in secũdo gradu: hũ. in primo:
sola comesta capitis dolorem generat: vẽ
tositatem ꝛ inflationem facit: que si man-
ducetur cocta spermati tribuit augmẽtuz
ꝛ veretruz erigit. Augmentatio spermatis fit ppter
calorem cum humiditate eius. veretri inflatio fit p-
pter calidaz ventositatẽ. Sed tamen quia capiti do
lorem facit: cholerici ꝛ sanguinei illam caueant. Dili
gentibus illam comedere detur cum endiuia: lactu-
ca: portulaca: sola enim accepta calorem generat: di-
gestionez corrũpit: ventrem constipat: spermatis de
siccat humiditatem in calidis: frigidis vero coitum
augmẽtat: ꝛ iõ naturalr frigidꝫ cõuenit: q: eor idige
stionẽ adiuuat: ventrem humectat: coitum ꝛ sperma
augmentat. Dias. vrinam prouocat. qð hippo. nega
uit: dixit enim ventrem eam humectare: vnde vrinaz
non prouocat: ꝛ bene dixit: non enim vim habet ape
riẽtẽ: sperma võ eius non inflationis generatiuum:
q: eget humiditate: sed cum calore suo coitũ augmẽ-
tat: sperma non facit crescere.

De porris.

Porrus ẽ ca. i medio tertij gra. sic. in fine
eiusdem: qð certum facit sua ponticitas:
vnde sanguinem manantem a naribus
stringit: sed ẜm cibum inutilis est: nocet
enim stomacho faciens inflationem ac ventositatem
ꝛ cum sui acumine neruos eius mordet: habet etiam
proprietatem faciendi fumum nigrum melancholie
pertinentem: qui ad caput saliens: visui tenebrosita
tem facit: atqꝫ somnia terribilia ac timorosa inducit.
vnde cauendum est ab omnibus naturas habenti-
bus aptas sue lesioni: maxime cholericis: maniacis
oppilationem in capite habentibus. Quem come-

dere diligẽtes: accipiant post cũ portula. lactu. endi-
uiã et similia: vt eius calor ab istis tẽperet̃: aut elire-
tur: deinde bis aut ter lauetur et esui priori mõ det̃.
qui tñ ẜm medicinã valet. crudus enim comest⁹ ꝛ arte-
rias a grossis hũorib⁹ mũdificat: ꝛ epatis oppilatio-
nẽ apit. hñtib⁹ oximeliã tribuit medelã. Succ⁹ ei⁹ cũ
aceto et oleo ros. et thure narib⁹ immissus: sanguinẽ
ab eis manãtẽ stringit. s. eis q̃ sũt frigide nature. In
aurẽ distillatus dolorẽ placat de frigiditate ꝛ hũidi-
tate. Crud⁹ cataplat⁹ sup morsuꝫ serpẽtis bñ ꝓdest
Elirus quoqꝫ si pistetur ꝛ sup emorrodas catapl'et̃
tumorẽ de hũiditate factũ dissoluit. Caput ei⁹ coctũ
et cũ sisameleo vel amygdaleo cõditũ venerẽ susci-
tat ꝛ ventrẽ hũectat: ꝛ valet ꝯ colicã passionẽ q̃ fit ex
grossis viscosisqꝫ hũorib⁹. Semẽ porri sicci⁹ est ꝛ for-
tioris actionis. de quo due. ʒ. potui date cũ totidẽ se-
minis myrte sanguinẽ ex pectore excreãtibus opitu-
latur: gule tñ et dẽtib⁹ nocet. Qd si asset̃ et cum na-
sturcij semie misceat̃: emorroides patiẽtib⁹ ꝓdest: vẽ-
tositatẽ intestinorũ dissoluit: ventrẽ tñ cõstipat. Sil-
uestris vero cal. est in. iiij. gra. ꝛ sic. in. iij. ꝓinde gros-
sos dissoluit hu. oppilationẽ apit: vrinã et mẽstrua ꝓ-
uocat. Succ⁹ eius in modũ pessarij vulue iposit⁹ mẽ-
strua educit.

¶ De feniculo.

FEniculus bifariã diuidit̃. est. n. siluestris
et domesticus. Domestic⁹ ca. est in medio
ij. gra. siccus in medio primi. inobediẽs ẽ
digestioni: ſꝫ tñ ẜm medicinã valet. Suc-
cus ei⁹ coctus et despumatus atqꝫ cũ oximelle potui
datus: valet cõtra diuturnas febres: et vrinã ꝓuocat
Qui desiccat⁹ et cũ collyrio mitt⁹ fit vtilis oculorꝫ lu-
mini. Semẽ eius calidum est in. ij. gra. sic. in fine pri-
mi: lactis est augmẽtatiuũ. oppilatiõis epatis: renũ:
vesice apitiuũ: lapidẽ frãgit: mẽstrua ꝓuocat: valetqꝫ
cõtra diuturnas febres. Siluestris aũt strãguriosos
iuuat: lapidẽ: vrinã: et menstrua pl⁹ domestico curat
Diasco. Radix feniculi cuꝫ suo semine potata cõtra
ytericiã valet ꝛ cõtra venenũ.

¶ De menta.

MEnta ca. ẽ ꝛ sic. in. ij. gra. hꝫ põticitatẽ et
aromaticũ odorẽ: vñ stomachũ ꝯfortat: ap-
petitũ irritat: abominationeꝫ de putridis
hu. amputat. Succus eius cũ malorũ gra-
natorũ succo cõmixtus: ꝛ cũ aceto pomi citrini: sin-
gultũ et vomitũ cholericũ sedat. liguã lenit asperã si
ex eo fricet̃. Cataplasmat⁹ sup mamillas lacte tumi-
das tumorẽ oẽꝫ dissoluit. Esui assueta coitũ suscitat.

¶ Querit̃ vtrũ apiũ sit ca. et sic. vt dicit auctor ꝛ etiã Auic.
Et videtur ꝙ nõ: q: dicit philaretus ꝙ cõtinẽs immutat cõ-
tentũ ad suã crasim: igitur cũ qdã cõtineat̃ in aq̃ vt aquati-
cũ: et quoddã in terra vt hortẽse: igitur vnũ erit fri. et humi-
dũ. et scdm frigidũ et siccũ. Itẽ dicit phũs in de aĩalibus ꝙ
oĩa habitantia in aq̃s sunt frigi. et humi. vt pisces rane ꝛc.
igit̃ et apiũ. Ad pmũ dico ꝙ philaret⁹ intelligit de immuta-
tione quãtũ ad cõplexionẽ fluentẽ ꝛ nõ radicalẽ: sed non po-
nitur in gra. quoad fluentẽ. Aut loquit̃ de immutatiõe ẜm
modũ ꝛ nõ ẜm veritatẽ: q: ẜm vnũ põt imutari a ꝯtinẽte q:
intẽdi ꝛ remitti: nõ tñ alterari in cõtrariũ toti⁹ latitudinis
sue. Ad scdm dico ꝙ phs itelligit de illis q̃ nutriunt̃ in aq̃s
sed apiũ nutritur in terra: q: ꝙuis sit in aqua: tñ radices ei⁹
sunt in terra. Et nota ꝙ apium viride est frigi. ꝛ humi. vt di-
cit rufus ꝛ macer: ſꝫ siccũ est cali. ꝛ siccũ: et sic intelligit au-
ctor. Aut dico ꝙ rufus ꝛ macer intelligũt quãtũ ad ei⁹ radi-
cẽ: et auctor iste ꝛ auic. quãtũ ad semẽ: sed quãtũ ad eius
folia est cali. ꝛ humi. Nota ꝙ apiũ qñqꝫ datur in via medici-
ne: ꝛ sic cõpetit añ cibũ: aut i vsu nutrimẽti et diete ꝛ sic post
et hoc mõ intelligit auic. Uel dic ꝙ qñqꝫ datur ꝑse ad incidẽ-
dũ et diuidẽdũ humo. phlegmaticos ꝛ tunc cõpetit añ cibũ
Aut datur cũ alio aliquo temꝑante suã cali. ꝛ sicci. vt cũ la-
ctu. et sic datur post ad ardorẽ stomachi reprimẽdũ ꝛ appe-
titũ cõfortandũ et sic loqtur Aui. ¶ Querit̃ vtrũ apiũ inci-
tet epileptiã vt dicit Auic. ꝛ iste auctor: rñdetur ꝙ sic. Pro
quo nota ꝙ a qbusdã dicit̃ epileptia minor appoplexia: q: i
appoplexia replent̃ oẽs ventriculi cerebri hũiditate melan-
colicã vel phlegmatica: i epileptia vero replet̃ ventricul⁹ an-
terior: ideo dicit̃ minor appoplexia. ꝛ q: apiũ ratione sue ca-
liditatis apit ꝛ facit fluere humores ad cerebrũ ꝓpter hoc
inducit epileptiã. Etiã q: sola abũdantia humorum non ge-
nerat epileptiã: ſꝫ etiã venenositas illi⁹. et q: ex apio resolui-
tur fum⁹ venenosus qui petens cerebrũ inficit materiã exi-
stentẽ i cerebro agit̃. ꝛ sic q: inducit venenositatẽ causat epi-
leptiã. Et etiã q: dissoluit causat effectiue ꝛ nõ materialiter
epilepsiã. Et ꝙuisquãtũ ad materiã añcedentẽ ꝓseruet ab
epilepsia q: vomitũ inducit: tamen quãtũ ad materiã cõiun-
ctam rõne sue aptionis aut venenositatis eã inducit. Et no-
ta ꝙ ꝙuis iuuet cerebrum quantum ad eius primũ actum:
qui est calescere: tamẽ nocet quantum ad secundum actuꝫ
qui est dissoluere. Et nota ꝙ ꝙuis nõ cõfortet stomachum
quoad stipticitatẽ et alios modos ꝯfortationis: tamẽ quã-
tũ ad abstersionẽ sorditierũ stomachi et incisionẽ confortat
stomachũ. Et licet inducat vomitũ qñ datur corpori immũ-
do: non tamẽ qñ datur mũdo. imo calefaciẽdo stomachũ cõ-
fortat. Et nota ꝙ apiũ generat bonũ colorem: quia effecti-
ue mouet hũorẽ a cẽtro corpis ad supficiẽ sicut stuphe: nõ
tñ hoc facit bonum sanguinẽ et clarũ gñando materialiter.
Nota causaꝫ quare semẽ apij in prima digestiua restringit ꝛ
in secũda laxat: q: vrinã ꝓuocat: et radix laxat i vtraqꝫ. Nõ
est q: semẽ apij diureticũ est: q̃re facit trãsire totã hũidita-
tem chili ad epar. et ratione etiam sue substantie grosse re-
manentia in stomacho indurat: sed in radice est diuretici-
tas quare vrinam prouocat et est humitas lubricans intesti-
na. Nota ꝙ generat apostemata aut pustulas in fetu quan-
do mulieres pregnantes comedunt: apium ratione dissolu-
tionis humorum quos facit fluere ad stomachum et ma-
tricẽ vbi est fet⁹. vnde dicit oribasi⁹ ꝙ stomachus et matrix
est quasi cloaca et sentina totius corporis: ideo fetus interfi-
ciuntur aut pustulantur. Ulterius nota ꝙ ratione sue diure-
ticitatis et dissolutionis humorũ quaꝫ facit: augmentat lac
ꝛ coitũ excitat: iõ facit delegationẽ materie spmatice ad te-
sticulos et sanguinee ad mamillas. Nota ꝙ quãdo vomit⁹
causatur ex humiditate villos stomachi remolliente: et vir-
tutẽ retentiuã ex frigiditate mortificante apiũ: tũc vomitũ
refugit: cuꝫ sit calidũ et siccũ: et sic intelligit macer. Sed qñ
causatur ex abundantia humoris existentis in ore stoma-
chi: tũc vomitũ procurat: quia tunc attrahit humores ad sto-
machũ et sic itelligit iste auctor. ¶ Querit̃ de tertio genere
apij scꝫ de cerfolio qualiter valet cõtra apostemata vt con-
tra cãcrum sicut dicunt auctores: et tamẽ cancer generat̃ ex
materia sicca: ꝛ apium est siccũ. Nota ꝙ quedã valent i apo-
stematib⁹ alterãdo vt succ⁹ plantaginis et herba roberti: cũ
in apostematib⁹ sint tria genera morborꝫ: quedã vero va-
lent corruptum illud quod est de materia remouẽdo vt suc-
cus chelidonie et alumẽ: quedã abstergẽdo et mundificãdo
et hoc modo valet apiũ contra cãcrum. Et nota ꝙ ꝙuis ge-
nus eius noceat capiti: tamen cerfoliũ iuuat cum sit aroma-
ticũ valde. Nota ꝙ petrosilinũ aut datur respectu phlegma-
tis solũ et quoad suã diureticitatẽ: et tunc semẽ est melius
aut respectu hũoris ꝯpositi ex phlegmate et cholera: et tũc
folia sũt meliora: q: rõe sui ꝯplexiõis valẽt ad phlegma ꝛ rõe
hũiditatꝭ actualis ad cholerã. Nota etiã ꝙ duplex ẽ calor. s.
naturalis ꝛ intrinsec⁹ ꝛ talis est maior in radice petrosilini
Ali⁹ est extrinsecus datus ab agẽte vt a calore celesti: et hoc
modo est maior in eius spermate seu semine. Uel dicas ꝙ

est maioꝛ caloꝛ vitalis in se. ⁊ maioꝛ naturalis in radice: sicut in vitello ꝙ̄ i albumie est maioꝛ caloꝛ vitalis. ¶ Queritur de eruca cuius sit complexionis. Nota ꝙ eruca quantū ad eius cōplexionem accidentalē est ca. ⁊ hu. ⁊ sic loquitur iste auctoꝛ: sed quantū ad eius cōplexionem radicalē est ca. et sic. ⁊ sic loquitur Auic. vnde sicut senes sicci sunt cali. radicali ⁊ humidi humiditate accidentali: iuuenes vero econtrario: q: sicci sunt humiditate accidentali: ⁊ humidi humiditate radicali: adeo sit in eruca. Vno modo loquitur iste: ⁊ alio modo Auicē. ¶ Nota ꝙ eruca augmentat coitū erigēdo virgā ꝑ ventositatē: ⁊ nō materialiter: ⁊ ꝙ̄uis pūgat linguam ⁊ nares: ⁊ per hoc videatur calida maxime: non tamē pungit linguam ratione acuminis: sicut poꝛri ⁊ allia: sed ratiōe multitudinis fumi ab ipsis eleuati: ⁊ ideo nō est multum calida. ¶ Queritur quare eruca poꝛrus ⁊ cepe generant fletum. Solo ꝙ fletus qñq̧ generatur ex dilatatiōe cerebꝛi vt in gaudio: q: tunc regitiua totius coꝛpoꝛis pꝛe nimia delectatione quā habet in gaudio: cerebꝛum dimittit abire: ⁊ tunc elinquant humiditates cerebꝛi ad oculos: ⁊ inde generatur flet⁹. sicut videmus ꝙ aliquis pꝛe nimio gaudio dimittit abire illud qđ tenet. Aliqñ causatur fletus per viam restrictionis ⁊ constrictiōis: ⁊ hoc multipliciter: ⁊ q̄dam constringunt virtualiter impꝛimendo: vt tristicia: angustia. ⁊ tunc humiditates eliquant sicut pꝫ in spongia madefacta ꝙ qñ compꝛimitur ⁊ constringitur aqua cadit. Quedam vero constringunt cerebꝛum extrinsecus impꝛimendo vt ventus boꝛealis: Quedam vero maluꝫ fumum ad caput mittendo vt eruca poꝛrus cepe ⁊ lignum qđ comburitur cū fumo: q: ab ipsis resoluitur fumus maliciosus ⁊ pungitiu⁹ qui statim petit caput cum caput sit caminū totius coꝛpoꝛis: ⁊ tunc virtus animalis existens in cerebꝛo: sentiēs illuꝫ fumum tanq̄ nociuum retrahit se ⁊ restringit cerebꝛum: ex qua restrictione hūoꝛes fluūt: ⁊ inde generat̄ flet⁹. ¶ Queritur vtrum poꝛrus sanguinem restringit. Solutio: ꝙ quādo applicatur abintra restringit in phlegmaticis ⁊ augmētat in cholericis: sed si abextra restringit cauterizando: aut ſm aliq̄s stipticādo: q: hꝫ vnā substantiā grossam frigidā ⁊ siccaꝫ per quam ⁊c. Vlterius nota ꝙ doloꝛem capitis sedat extra applicat⁹: q: rōne ca. ⁊ hu. sue humoꝛes subtiliat ⁊ exhalat: ⁊ sic intelligit Auic. sed intra applicatus doloꝛem augmentat. Et nota ꝙ valet contra ebꝛietatē fumos consumēdo ⁊ subtiliando. ¶ Queritur vtrum feniculus valeat in omni passione oculoꝛum. Respondeo ꝙ sic. Nam ratione sue complexionis valet in calida: ⁊ etiam in colerica subtiliando aperiendo ⁊ exhalando eam. Item valet a tota specie: etsi nō semper respectu complexiōis omni materie moꝛbi oculoꝛum: vnde sicut dicit Auicē. ꝙ cantarides competunt a tota specie passionibus vesice: sic feniculus passionibus oculoꝛum. ¶ Queritur quare serpens habet cautelā circa feniculum ipsum querendo ad acuendum eius visum ⁊ alia animalia circa plures herbas: vt canis ad herbam similem blado et non homo. Ratio est quia vna virtus retrahit aliā a sua operatione. vnde qui bonus est in foꝛo nō est bonus in theatro nec econuerso: ⁊ q: virtus regitiua hominis maxime impedita est circa plures res extrinsecas: iō minime solicita est circa regimen pꝛopꝛium: econuerso vero est de alijs animalibus. Vel aliter ⁊ melius dic ꝙ sicut dicit philosophus in libꝛo de animalibus: aīalia alia ab hoīe habent vnū genus armature: vt canis dentes: ceruus coꝛnua ⁊c. sed homo non hꝫ aliqđ sibi appꝛopꝛiatum. Et soluit pħs q: hō pōt sibi qđlibet genus armature attribuere ratione sue nobilitatis: nō aūt sic alia aīalia: iō non habēt aliquam medicinam innatā. Nota ꝙ feniculus valet ꝯtra venenum fri. alterādo ⁊ ꝯ calidū exhalando. ¶ Queritur vtrū feniculꝰ ⁊ alia diuretica valeant in cura lapidis: videtur ꝙ non: q: dicit pħs quarto metheo. ꝙ q̄ coagulantur a calido dissoluuntur a frigido: ⁊ econtrario: ergo cum lapis coaguletur a calido in coꝛpoꝛe humano: q: caloꝛ partes subtiles exhalat: et grosse remanent: igitur. In contrariū est auctoꝛ. Solutio ꝙ valēt in cura lapidis cum aliq̄bus remollitiuis mixta. Ad pħi auctoꝛitatē dico ꝙ habet calūniā in multis: quidam dicunt ꝙ pħs loquit̄ de generatis in maioꝛi mundo: ⁊ nō i minoꝛe. Vel dico ꝙ coagulantur a calido: nō tñ eodē modo se habente: nec ab eodem calido. vnde dico ꝙ caloꝛ generans lapidē est debilis: ⁊ diureticoꝝ istoꝝ est foꝛtis. Vel dicendū ꝙ hꝫ calūniam auctoꝛitas: q: lateres coagulant̄ a calido: et tñ non dissoluuntur a frigido: vnde tu bene obijceres si ista humiditas non consumatur: q: eñ in lateribus tota humiditas consumitur a caloꝛe: ꝑpter hoc nō possunt dissolui a frigido. Nota ꝙ menta q̄ est ca. ⁊ sicca confoꝛtat stomachuꝫ a tota natura. ⁊ etiam calefaciendo stomachum frigidū: cuꝫ sit neruosus: ⁊ frig. est inimicum neruis. Item ratione sue aromaticitatis. Nota lenit linguā non asperatam a humoꝛe choleríco: aut mala complexione ca. ⁊ sic. sed asperaꝫ ratione humiditatis viscose inuiscate in lingua quam habet dissoluere ⁊ consumere. ⁊ sic intelligit auctoꝛ. Nota ꝙ menta quantum est de complexione fluente est ca. ⁊ hu. ⁊ sic loquitur Auic. sed de complexione radicali: ratione cuius reponitur in gra. est ca. ⁊ sicca. ⁊ sic auctoꝛ loquitur. ¶ Queritur quare menta posita in lacte non sinit ipsum coagulari. Ratio: quia cū sit calida ⁊ sicca: icisiua: subtiliatiua: non ꝑmittit ipsum coagulari: quia lac coagulatur a frigido constringente.

¶ De boꝛagine.

Boꝛago ca. est ⁊ hu. in pꝛīo gra. hꝫ ꝓpꝛietatem leticiā generādi: si in vino missa potetur. coꝛ etiā confoꝛtat: ꝓinde antiq̄ miscebant eam medicinis cardiace passioni valentibus. Que quoq̧ cum aqua cocta ⁊ melle ac zuccaro potui data: canales pulmōis ⁊ gutturis optime curat.

¶ De poꝛtulaca.

Poꝛtulaca frigida est in tertio gra. hu. in scđo. Rami eius habēt aliquātulum pōticitatis: vñ ꝑpter frigiditatē frondium valet ad incesionem stomachi: matricis: renū: ⁊ vesice moꝛsionē: caloꝛē ⁊ febꝛium acumē extinguit: ꝑpter pōticitatē quā rami hñt stomachū ⁊ intestina ꝯfoꝛtat: ꝯ vulnera vel in eis vel in vesica nascētia valet. Sanguis fluxū vñ cunq̧ fuerit ꝯstringit. Succus eius bibitus cucurbitinos de vētre excludit. Qui si capiti: frōti: tēpoꝛibq̧ inūgat̄: doloreꝫ caloꝛēq̧ aufert. Ramoꝝ aūt eius comestio dissinteriā ⁊ cholericaꝫ egestionem habentibus sublenit. Preterea poꝛtulaca dentibus congelatis masticata occurrit. lenit eñ eos coꝛūq̧ asperitatē de acetosis natam humoꝛibus: Cataplasmata super emoꝛoidas earum sanguinem stringit.

¶ De atriplicibus.

Atriplex frigida ē i pꝛimo gra. hu. i scđo. parū nutrit: eius liquoꝛ est aquosus: cito eijcit̄: cōuenit medicine ꝑpter suā viscositatē cataplasmata super calidum apostema illud refrigerat: maxime si sit erispila: Semē eius mūdificatiuū est ⁊ colatiuū: ꝓinde vtilis est yctericiaꝫ: que de epatis est oppilatione hñtibus. de qua. ij. ʒ. cū melle ⁊ aqua potui datis: cholerico vomitus pꝛouocabitur.

¶ De spinachijs.

Spinachia fri. ē ⁊ hu. i scđo gra. vētrē humectat: ⁊ gule de sanguine ⁊ cholera ru. dolēti valet: ⁊ melioꝛ est stomacho ꝙ̄ atriplices.

¶ De blitis.

Blitus fri. ē ⁊ hu. in scđo gradu. laudabilem gñat chimū: vētrē humectat: ⁊ nature calide ꝯuenit: sitim extinguit: tussim calidā humectat.

¶ De maluis.

MAlua fri. ē in primo gradu: hu. in scdo. Ga. Malua inqt inter fri. ⁊ hu. est mediocris: qd testat᷑ ei⁹ actio q̄ phlegmonē dissoluit: ⁊ apostematis saniē digerit: cuius radix ⁊ semē hoc agit: apozima eius sanguinis fluxui valet: q̄d dam enī ponticitatis habet: que si cum vino potui detur: grossos soluit humores: renūq₃ lapides frangit: cataplasmata cum anserino adipe vulue apostemata dissoluit: ⁊ ad maturitatē saniem perducit.

De sicla.

SIcla quā vulgus blitam appellat: cal. et sic. in primo gradu. illaudabile p̄stat stomacho nutrimentum ꝑpter quandā sui acuminis ⁊ sue humiditatis multitudinē que tn̄ si in aqua coquatur: ⁊ condiatur cu₃ aceto et obsomagaro: carui: vel oleo omphacino: vel amygdaleo fit digestioni facilis: parū tamen nutrit: ⁊ ventrem humectat: epatis oppilationem aperit: maxime si sit de grossis humoribus ⁊ viscosis: cocta in aq̄ ⁊ sine aqua comesta fit stiptica: vnde hippo. apozima blitis laxatiuum est: corpus eius stipticum vel cōstipatiuum.

De caulibus.

CAulis frigidus ⁊ sicc⁹ in primo gradu: turbidū ⁊ melancholicum sanguinem generat horribilem odorem dātē₃. Qui duplex est. est q̄dā similis blitis: ⁊ est qui vocat᷑ canabit. Veri quide₃ caules duobus sunt modis: hyemales ⁊ estiuales. Estiuales vstiorem generant sanguinem cholere vste vicinum: qd eorum acumē mōstrat proinde sunt colatiui ⁊ mundificatiui. Hyemales vero nec tanti acuminis sunt: sed vis eorum ventre₃ humectat: ⁊ vrinam prouocat: eorum vero corpus siccum: vnde constipatiuum: Quorū ergo ius bibitum ventrē soluit: ⁊ sine iure comesti eundem constipat. Ideoq₃ vt ab eo₂ nocumento temperentur: elixent᷑: et aqua proiecta in alia coquātur cum pinguissima carne pecudis vel suis: ⁊ ꝯdiantur coriandro: pipere: cymino: ⁊ allio: ⁊ esui donentur. Similiter canabit eiusde₃ actionis sunt cuius ceteri caules: plus tamen duri ⁊ indigesti. Est etiam inconueniens oculis: dentibus: gule. et omnibus vulue doloribus s̄m medicinam non conuenit.

¶ Nota ꝙ borago generat leticiam: quia sanguinem clarificat ⁊ mundificat: ⁊ sic leticiam generat effectiue: ⁊ non materialiter. Etiam generat leticiā: quia cor confortat vt dicit littera: ⁊ cor confortatum confortat epar. et epar confortatum generat bonum sanguinem et laudabilem ex quo generat᷑ leticia. Et q̄uis borago per se data generet humid. phlegmaticum sanguinem: vt posset argui per Auic. dicētē ꝙ bleta generat sanguinem malum sicut alia olera: et cum borago sit de genere olerum: igitur. Tamen sumpta cum alijs herbis: aut cibarijs mundificat sanguinem. Nota ꝙ in via medicine flores sunt meliores folijs: sed in via nutrimenti ecōtra. flores inquam sunt meliores in virtute debili: quia subtiliores ⁊ digestibiliores. ⁊ sunt aromatici ratione cuius confortant. Sed in virtute forti folia p̄ualēt: quia plus accidētalr̄ nutriūt. Nota vlterius ꝙ si plus timemus de putrefactione debemus ponere folia in syrupis: q₂ plus resistunt putrefactioni. Sed si plus timemus de violentia sinthomatū: vt de sincopi: tunc est ecōtra: q₂ flores sunt aromatici. Vel nota ꝙ flores plus competunt in syrup̄: q₂ plus appetitum alliciunt ⁊ folia deijciunt: ⁊ non cito putrefiunt ratione zuccari aut aliorum mixtorum. ¶ Queritur de portulaca: ⁊ de istis huiusmodi oleribꝰ frigidis: vtrū ꝓsint emplastrata. Probat᷑ ꝙ sic: q₂ fe. acuta ⁊ frenesis ex eadē materia fiunt in spē sc₃ ex materia cholerica: sed in frenesi competunt huiusmodi emplastra frigida: saltē in principio: igitur ⁊ in paroxismis febrium. Solutio non est simile de frenesi: q₂ est morbus particularis ⁊ fe. vniuersalis ꝑ occupatione₃ in omni membro: ⁊ non indiget repercussiuis: immo resolutiuis: q₂ al's resolutio materie impediretur. Sed in frenesi particulari solum occupatio fit in parte anteriori cerebri: ideo in principio sine dubio competunt repercussiua: sed in confirmata frenesi competūt resolutiua ⁊ dissolutiua: sicut pulmo veruecis: vel gallus fissus per mediu₃ capiti appositus. Nota ꝙ portulaca h₃ ammouere verrucas: vt dicit Auicē. Uno modo ratione sue humiditatis radicē verruce remolliendo: ⁊ ratione sue frigiditatis cōstringentis poros: sic ꝙ non potest deferre nutrimentum ad radicē verruce: ⁊ sic cadit. Nota ꝙ ei⁹ succus bibitus eijcit a ventre cucurbitinos potius q̄ ascarides: quia ratione sue humiditatis lubricat intestina: que sic linita ⁊ lubricata expellūt cito feces: ⁊ per consequens cucurbitinos cū sint curti: sic per accidēs expellit: non tn̄ sic ascarides: q₂ sunt longi magis intestinis adherentes. Nota ꝙ portulaca occurrit dentibus congelatis et stupidis: quia est saporis insipidi: ⁊ stupor causatur ex sapore acetoso qui confunditur a sapore insipido. Item acetum inimicatur neruis: quia neruos restringit: qui restricti exasperant dentem: ⁊ portulaca lenit asperitatem: igitur. Item caseus ratione sue viscositatis valet hac via. Nota ꝙ in principio cure lapidis competunt remollitiua: ⁊ sic semē portulace competit: sed postea ꝯpetūt dissolutiua: ⁊ sic diuretica competunt: ⁊ q̄uis centraliter sit fri. ⁊ hu. tamen superficialiter est ca. ⁊ sic. ab agente. ¶ Queritur vtru₃ atriplex siue crisolocanna qd idem est: parum nutriat: q₂ eius nutrimentum est aquosum: vt dicit littera. et tamen rasis dicit ꝙ bonum dat nutrimētum. Solutio: quedam bene nutriūt quia in bonum sanguine₃ conuertuntur: ⁊ sic non bene nutrit. Alio modo bene nutriunt: quia cito conuertuntur ⁊ nō aggrauant naturam: ⁊ sic intelligit ras. Et nota ꝙ valet in euulsione vnguium radicem remolliendo. Alio modo radicem corrodēdo: ⁊ sic alliū pistatū valet ⁊ emplastratū: ⁊ sic loquitur Auicē. Nota vlterius ꝙ non valet contra causam ycteritie: sed bene contra sinthoma: nam ratione sue substātie centralis fri. ⁊ hu. est oppilatiuus: semen tamen ratiōe complexionis calide ⁊ sicce acquisite ab agente est deoppilatiuū. Et nota ꝙ spinargia min⁹ noc₃ stomacho q̄ atriplex: quia minus est humida: ⁊ minus vnctuosa: ⁊ nimia humiditas ⁊ vnctuositas stomachum defectant. Nota ꝙ blit⁹ generat laudabilem chimum ratione compositionis: sed non ratione complexionis: q₂ fri. ⁊ hu. compositio tamen ei⁹ nō est min⁹ subtilis nec min⁹ grossa. ¶ Querit᷑ de malua cuius complexionis: videt᷑ ꝙ cal. ⁊ sic. q₂ laxat: ⁊ omne pharmacū est ca. ⁊ sic. s̄m Gal. supra apho. Item omne dissolutiuum est ca. cū dissolutio fiat a calido: malua est hmōi: igit᷑. Itē₃ dicit Gale. ꝙ oē maturatiuū ē ꝯforme nature humane: s₃ malua est maturatiua: igit᷑ erit ca. ⁊ hu. In ꝯriū ē auctor in lr̄a dicēs ꝙ est fri. ⁊ hu. Qd ꝯcedo: tā rōne supficialis cōplexionis q̄ centralis. Ad primum dico ꝙ quedā laxāt ratione acuminis: ⁊ talia sunt ca. ⁊ sic. q̄dā v̄o rōne lubricitatis ⁊ humiditatis sicut malua. ⁊ talia nō oportet eē ca. Vel dicēdu₃ ꝙ Ga. intelligit de pharmaco forti ⁊ nō de debili sicut ē malua. Ad tertiū dicēdum ꝙ malua per se nō dissoluit. neq₃ maturat: s₃ rōne axūgie ca. ⁊ hu. ¶ Queritur de blito seu de sicla: dicit in lr̄a ꝙ vētrē humectat: ⁊ alibi dicit ꝙ ꝯstipat. Rñdeo ꝙ quātū ad succum laxat: ⁊ quātum ad sub̄am ꝯstipat. Nota ꝙ in caule est duplex sub̄a: q̄dā supficialis ca. ⁊ sic. et ista cito resoluitur in prima aqua: ⁊ etiam per ablutionem: vñ lotus nō maturat apostemata: ⁊ per istam viam est calida ⁊ sicca. et principalius competit in via medicine: quedam est complexio cētralis frigida ⁊ sicca: et per istā p̄ncipalius cōpetit in via cibi et diete. Et nota ꝙ h₃ amicabilē saporē rōne sui iur̄: ⁊ nō rōne grosse sue sub̄e. Vel dicēdū

ꝙ ratione sue caliditatis attrahit sapo:ositatem a pinguedi ne in qua decoquitur. Et nota ꝙ caulis silvestris est ca. ⁊ sic cus: ⁊ plus valet in via medicine ꝙ̄ domesticus. Nota vlte rius ꝙ quis macrobius seu macer inter omnia olera com mendet caulem in via diete: tn̄ non est ei credendum: q: san guinem melancholicum ⁊ turbidū generat. Uel dic ꝙ intel ligit quantum ad nutritionem: ⁊ nō quantum ad modū nu tritionis: immo sic vituperatur: q: sanguinem melancholi cum ⁊ turbidum generat. Nota vlterius ꝙ caules hyema les sunt meliores estiualibus: primo q: sunt completiores. Item ratione frigiditatis temporis pori constringuntur: ⁊ parū attrahūt de nutrimēto: ⁊ illud parū bene digerit a ca lore intrīseco qui maior est in hyeme ꝙ̄ in estate: in qua ca lor ab extrinsecus acquisitus maior est intrinseco: ꝫ iste nō meliorat nutrimentum. ¶ Ulterius nota ꝙ caules antiq sunt meliores in via nutrimenti iuuenibus: q: succus anti quorum est magis digestus: ⁊ etiam caules antiqui sunt perfectiores. ⁊ non est simile de fetu bouis: aut capre q̄ me lior est in iuuentute ꝙ̄ in senectute: q: non nutriuntur isti fe tus ex eodem nutrimento toto suo tempore durationis si cut caules: immo in iuuentute nutriūtur tales fetus ex pu riori nutrimento ⁊ magis digesto: in senectute vero nō. No ta vlterius ꝙ caules sunt meliores post gelu ꝙ̄ ante: q: ge lu ratione sue frigiditatis substantiam eoꝝ dilatat ⁊ remol lit ⁊ eos magis reddit aptos digestioni. Secūda causa est q: frigus debilitat eoꝝ attractiuam: ⁊ calor intus naturalis fortificatur: ⁊ sic completius digerit. Et nota ꝙ si frigus pe netraret vsqꝫ ad interiora caulis caulem mortificaret: ⁊ eius calorem naturalem: sed sic non est: immo poros claudit solū ⁊ circūdat caules: ⁊ sic p antiparistrasim calor intrinsecus di gerens fortificatur. Nota ꝙ auctor dicit ꝙ prima aqua cau lium debet abijci intelligendo via non medicine: sed nutri menti. Uel dicendum ꝙ simpliciter melius valent cum suo primo iure. ⁊ ysaac qn̄ dicit ꝙ debet remoueri: intelligit ad maiorem nutritionem. Nota ꝙ valēt contra ebrietatem fu mum ſcꝫ ingrossando. Et valent ad clarificandum visuꝫ: qn̄ succus eius applicatur ratione sue substantie superficialis ca. ⁊ sicce visum abstergendo: sed abintra visum obnubilāt ob scurando spiritum visibilem qui clarus est. Et hac de via va let in raucedine vocis causata ab humiditate inuiscata in spiritualibus: q: illaꝫ remouet ⁊ sic clarificat deperacidēs non tamen valet in raucedine causata a siccitate: ⁊ hac via maturat apostemata non lotus ratione sue ca. ⁊ sic. superfi cialis: ⁊ nō ratiōe centralis. ¶ Queritur quare caulis plus retinet sua folia ꝙ̄ cetera olera. Prima causa est rōne finis q: ordinatur ad hominem respectu aliorum olerum: ⁊ hoc respectu suorum foliorū. Secunda causa est a parte sue ma terie: quia fortem habet attractiuaꝫ: vnde plus attrahit de nutrimento ꝙ̄ alia olera: ⁊ propter hoc quidam dicunt ꝙ vi derunt caulem altiorem domo. Tertia causa est: quia agri cole maxime sunt intenti circa caulem apponendo terram vnctuosam: ⁊ vnctuositas est causa retentionis foliorum.

¶ De rapis.

Rapa calida ē in secūdo gradu: humida in primo: multum plus ceteris nutrit: dure tamen digeritur: mollem ⁊ inflatiuā facit carnē propter sui ventositatem ⁊ inflatio nem: coitum suscitat: que si in aqua coquatur: et illa eiecta in alia recoquatur: duricia sue substantie tem peratur: et mediocriter inter bonum ⁊ maluꝫ nutrit: que non bene cocta digeritur difficile: ventositatem generat: ⁊ in venis ⁊ poris oppilationem facit. Id circo vtilis est bis cocta ⁊ vtraqꝫ aqua proiecta: si co quatur cum pinguissima carne. Preterea ſm medi cinam est cōgrua: quia eius iure si pedes podagrico rum ⁊ artheticorum loti fuerint: dolori mitigamētuꝫ prestabit.

¶ De radice.

Radix ca. ē in tertio gradu: sic. ī ſcdo. min⁹ ꝙ̄ rapa nutrit ꝑpter suum acumen quod est fortius acumine rape. Nutrimentum eius grossum est ⁊ durum digestioni: sto macho est nociuū: est etiam inconueniēs oculis: dentibus: gule: et omnibus vulue doloribus: ſm medicinam vero cōuenit: est enim lauatiua renū vesice de grossis humoribus: vrinam prouocat: lapi dem frangit: ⁊ si cocta comedatur: tussi de humori bus facte conuenit. ſm cibum manducata: torsioneꝫ ⁊ inflationem generat: et stomacho fit illaudabilis: quod ructus eius putridus testatur: qui maxime fit ante cibum. Ieiunis esui data cibum eleuat: ⁊ descē dere prohibet ad locum decoctionis: vnde fit causa indurande digestionis: ⁊ naturalem virtutem inhi bet cibum in interiorem partem expellere: quare fit vomitus maxime eis qui ventositatem habēt in sto macho: que tamen post cibū accepta minorem agit ventositatem superius ascendentem: ⁊ cum sua gra uitate descendit inferius: ⁊ deponit cibuꝫ in loco de coctionis ⁊ digeritur vt oportet: vnde fit causa secū daꝫ digestionē cōfortandi: hec enim gratia sue actio nis: que non habentibus ventositatem impedit post cibum accepta. Proinde volentes eam propter vo mitum accipere: ante cibuꝫ sumant: sed propter sup plementum secunde tertieqꝫ digestionis post cibuꝫ manducent.

¶ De sparagis.

Sparagus ca. ⁊ hu. est in primo gradu: q̄ domesticus ⁊ silvestris est. Domesticus temperatior ē ⁊ ceteris nutribilior: proin de sperma augmentat: stomacho ꝯuenit vrinam prouocat. Silvestris vero calidior ⁊ siccior: ideoqꝫ plus est colatiuus: aperit epatis oppilatio nem ⁊ renum: ⁊ vrinam prouocat: atqꝫ ycteritiis va let: cuius radix ⁊ semen nimium valet: q: eorum apo ꝫima bibitum aranearum morsibus occurrit. Elixus autem datus ventrem humectat: valet enim contra dolorem dorsi de humida ventositate ortum: colico dolori prestat mitigationem. Bucca quoqꝫ eodem apoꝫimate lota dolorem dentium amputat. Quidā autem nouicij dicunt sparagum coitus esse augmen tatiuum: qđ Ha. ⁊ Dias. negant. Ego quoqꝫ dico ꝙ si coitum augmentaret: non esset nisi ex copia sui nu trimenti: nimium enim calorem non habet: nec vēto sitatem: vnde venerem suscitet.

¶ De baucis.

Baucia ca. est in medio ſcdi gradus: humi da in medio primi. Que duobus modis est. Est enim domestica et silvestris. duri grossiqꝫ nutrimenti est: minus ꝙ̄ rapa nu trit: ⁊ hꝫ quiddaꝫ acuminis: vnde est extenuās ⁊ dia foresim faciēs: atqꝫ vrinam ⁊ menstrua prouocat: ha bet etiam aliquantulum inflationis: vnde coitus est iuuatiua: q̄ assuefacta illaudabilē generat sanguinē: q̄ vt tēperetur: oportet eam elixari: ⁊ eiecta aqua ter tio coquatur cum lactuca coriando cepa: ⁊ condiat cum oleo omphacino: aceto: pipere ⁊ carui.

¶ De cucurbita.

Calcasia est radix plurimum in parte egypti nascens: aliquantulum ponticitatis habet cum acumine: vnde monstratur esse ca. ⁊ sic. Que si elixetur: acumen penit⁹ amittit: ⁊ viscositas quam prius habuerat latenter in ea patefiet. Ideoqꝫ duri grossiqꝫ nutrimẽti est generatiua: sed cum sui ponticitate stomachum confortat: ⁊ ventrem constipat: ⁊ tamen si ꝑmoderate comedatur: bonum generat sanguinem vel nutrimentum: valet dissintericis cuꝫ viscositate quam hꝫ ⁊ põticitate.

¶ De melongianis.

Melongiana ca. ⁊ sic. est in fi. secũdi gra. qḋ testificatur eius acumen ⁊ amaritudo et morsus quo lingua inficitur: idcirco conuertibilis in cholericam naturam. hec est ei⁹ ꝓprietas: vñ cutẽ corporis corrũpit: lentigines: ⁊ impetigines: cancrum: elephantiaꝫ: duritiẽqꝫ ad dissoluendum apostema generat ⁊ oppilationes: et similia facit. Que vt minoris fiat nocumenti: temperetur ⁊ findatur ⁊ sale impleatur: deinde diu post in aqua calida dimittatur: postea in aliã mittatur: ⁊ bis aut ter lauetur: vt aqua qua lauatur careat omni nigredine: deinde elixetur: ⁊ aqua eiecta cum pingui carne boũ seu pecuduꝫ: porcorũqꝫ: ⁊ similiũ recoquat̃. Illã aũt absqꝫ carne comedere volẽtes coquãt cuꝫ aceto: oleo omphacino: ⁊ obsomogaro ⁊ silibus.

¶ De fungis.

Fungi fri. sunt ⁊ humidi in tertio gradu. quod mollicie suiqꝫ humiditate testificant̃. Qui duplices sunt: mortiferi. s. ⁊ immortiferi. Immortiferi grossam habent ventositatem ⁊ humiditatem viscosam actioni nature ⁊ digestioni inobediẽtes: vnde illaudabiles sunt: vtpote tumorosi: ideoqꝫ bonũ est vt omnino caueãtur. Quos comedere volẽtes: eorũqꝫ nocumentũ nõ timentes: elixent atqꝫ piris aut calamento misceantur: quorꝫ primo iure expresso: in alia aq̃ recoquãtur: ⁊ cum pipere carui zinzibere calamẽto origano ⁊ similibus condiantur: ⁊ esui tribuantur: ⁊ in fine merum vetus potetur. Frigidi autẽ natura accipiant in fine eoruꝫ zinziber ꝯditũ: diaciminum: diatrionpipereon: socrugene: tyriacam magnam: vel aliud huiusmodi nature. Mortiferi vero sunt diuerse actionis ſm eorum diuersitates: sunt enim quidam mortẽ inferentes cum sui frigiditate ⁊ humiditate velut cum sint in quarto gradu: sunt etiam quidam occidentes cum nimia viscositate ⁊ oppilatione: quam in poris ⁊ venis faciunt: ⁊ propter humores eorum ad dissoluendum inobedientes: sunt etiam quidam cum mala occidentes qualitate quam de loco habent vbi nascuntur: sicut illi qui sunt iuxta eruginosum ferrũ aut pannos putridos: aut foramen reptilium: vel arbores grossos viscososqꝫ humores habentes. Mortiferorum signa hec sunt: mollicies. s. viscositas: humiditas ⁊ grossitudo. Qui si per mediuꝫ diuidant̃ ⁊ aliquantulum in aere dimittantur: putridi ꝓculdubio inueniuntur. Ignoranter eos comedentes: ita curentur: pira eis esui dentur: aut cinis cum aceto: et nitrum cum oleo potui detur: vel sal cum aceto: stercus galli siue galline cum aceto ⁊ melle. apozima etiam calamenti origani isopi ⁊ silium iuuat.

¶ Rapa calida est in secundo gradu: humida in primo. quod concedo: ⁊ causa est: quia mediante radice rapa ordinatur ad hoiem: sicut quedã plante mediante suo fructu vnde debet esse magna ⁊ multum attrahere de nutrimento: ⁊ q: attractio fit a calido: igitur est ca. ⁊ est humida: q: multum attrahit de humido aquoso. Et si arguitur ꝙ Aristoteles dicit: ꝙ ventositas in grossa substantia fundat̃: sed grossa substantia: vel est phlegmatica vel melancholica et vtraqꝫ frigida: igitur ⁊ rapa. Respondeo ꝙ conceditur de materia grossa absolute. Si autem comparatiue. i. respectu caloris degerentis materia grossa potest esse ca. Et si vlterius arguitur: dicit Ma. ꝙ calor debilis potens est resoluere ⁊ non consumere: calor vero fortis potens est resoluere ⁊ consumere: sed in rapa est calor resoluẽs ⁊ non consumens vñ ventosa est. Et dicit phs in quarto metheo. ꝙ calor debilis in viuentibus idem est qḋ frigiditas: vt pꝫ in reptilibus igit̃ cũ in rapa sit calor debilis: ⁊ frigiditas. Solo: ꝙ phs intelligit de calore debili nihil imprimente: ⁊ nihil resoluente sicut in reptilibus calor debilis nihil resoluit: sed in rapa calor debilis aliquid imprimit: q: resoluit ⁊ sic non valet. Vel dic ꝙ duplex ẽ calor: quidam qui debetur rei in genere viuẽtiũ: ⁊ sic loquitur phs: ⁊ quidam in genere mixti debitus: ⁊ sic loquitur auctor qui agit de ea inquantũ nutrit: ⁊ nutrit inquantum est mixtum iḋ est ca. Nota rapa loquendo materialiter minus nutrit borragine ⁊ lactuca: sed accidentaliter plus: quia plus tarde conuertitur in substantiam mẽbrorũ ⁊ plus immoratur in membris: ⁊ sic non est contrarietas apparens in diuersis passibus huius: ⁊ etiam auctor hic comparat ad sequendas herbas que cõpetunt ratione radicũ ⁊ non ratiõe foliorꝫ. Et nota ꝙ q̃uis dicat phs ꝙ radices sunt ori similes: ⁊ in ore est nutrimentum indigestum: ergo ⁊ in radice herbe: sed nutrimentum indigestum non nutrit: igit̃ neqꝫ rapa. Solutio: ꝙ q̃uis radices sint ori similes quãtuꝫ ad initium digestionis: ⁊ quantum ad hoc ꝙ sicut per os attrahitur nutrimentũ ita ꝑ radicem: tñ quantũ ad cõplementum digestionis non est simile: q: in ore non complete digeritur nutrimentum. Sed in radice q̃nqꝫ complete digeritur ⁊ propter hoc arguitur ab insufficienti diuisione. ¶ Queritur vtrũ rapa sit melior in hyeme q̃ in estate: videtur ꝙ nõ: q: dicit Aristo. ꝙ bonitas in planta sequitur bonitatem et irrorationem pluuie: vnde dicit ꝙ aqua pluuialis est cali. ⁊ hu. ⁊ plena vite: ⁊ valet ad multiplicationem ⁊ conseruationem plante: ergo cum illa irroratio plus sit in estate q̃ hyeme: sequitur oppositum vnde ros cadit in estate. In cõtrarium est vulgus: q: maxime in hyeme comeditur ⁊ post gelu. Et ratio est sicut de caule fuit dictum. Ad argumentum dico ꝙ tu bene obijcies eisdem conditionibus vtrobiqꝫ manentibus: sed non sic est: non eñ tantuꝫ attrahit in hyeme sicut in estate: ideo melius digeritur in hyeme. Nota ꝙ rapa excitat coitum: primo q: armat membrum ad coitũ ipm erigendo: scḋo q: quasdam partes habet ca. ⁊ sic. rõne quarum stimulat naturam ad coitum. Item est cal. ⁊ hu. ⁊ ita materiã spermatis augmẽtat. ¶ Queritur quare rape ⁊ huiusmodi radices sunt ventose. Vna causa est: q: latitãt sub terra ⁊ initiatur ibi digestio: ⁊ nunq̃ initiũ ⁊ cõplementum digestionis sunt simul: iḋ sunt vẽtose q: incõplete digeste. Scḋa cã est humiditatis abundantia ⁊ caloris naturalis debilitas impotentis supra tantã materiam: ideo remanẽt indigeste ⁊ per ꝯsequens ventose. Tertia cã est: q: nimis sunt in ꝓfundo terre ⁊ non possunt recipere digestionẽ a calore solis: ideo remanẽt indigeste ⁊ ventose. ¶ Querit̃ quare rapa ⁊ huiusmodi radices habent magnas et folia parua supra terram. Causa est attractiue multitudo siue fortitudo. Et dicit Aui. ꝙ fortitudo attractiue diminuit expulsiuã. Secunda causa est gratia finis: q: ordinãtur ad hominem mediante radice. Tertia causa est: q: dicit philosophus: natura quod addit in vna dimẽsiõe diminuit in altera: vnde qḋ addit in longitudinẽ diminuit in grossitiem: vnde videm⁹ nobiles: ⁊ maxime de sabaudia habentes tibias longas ⁊ graciles et

ciles et rusticos tibias grossas et breues. ¶ Queritur qualiter rapa valeat in podagra et artetica: cum hoc dicat littera. Dico quod ratione superficialis substantie cali. et sic. penetret ad membra remota: et ratione sue humiditatis lenit illa: et ratione sue caliditatis materiam podagre cõsumit et chiragre. ¶ Queritur de radice que gallice dicitur rabiz: cuius complexionis sit: videtur quod frigide: quia dicit Auicen. quod radix digerit et non digeritur: sed calida cito digeruntur: frigida vero digestioni repugnant: igitur erit frigida. Item dicit philaretus quod calidum cito mobile: frigidum vero de difficili mobile: ergo cum radix tarde descendat a stomacho erit frigida. In contrarium est auctor dicens eam esse calidam in tertio et siccam in secundo. Ad argumentum Auicen. dicitur quod Auicen. intelligit quantum ad corticem qui est calidus et siccus: et non quantum ad medullam que est frigi. et hu. Uel dic quod Auicen. intelligit ratione sue compositionis quod non digeritur: et non ratione sue complexionis. Nota vlterius quod ratione sui corticis confortat stomachum: sed non detur ante pastum: quia stomachum defectaret: sed detur post: quia tunc confortat retinendo cibaria in stomacho donec digerantur ratione sue caliditatis et rõne sue compositionis. Nota vlterius quod radix plus valet in via diete medicinalis et respectu partium propinquarum: tamen respectu longinquarum et in via medicine solum semen plus cõpetit: et sic loquitur Auicen. de semine. ¶ Queritur de spago cuius sit complexionis. Solutio: quod quantum ad suum semen est diureticum: et quantum ad radicem dupliciter potest considerari: aut prout nouiter extracta est a terra: et sic est ca. et hu. et sic loquitur auctor: aut prout aliquantulum reseruata est et desiccat et sic est temperata: et hoc modo loquitur Gal. Et nota quod quando dicit auctor quod plus nutrit ceteris herbis: intelligit naturaliter: quia subtilioris substantie quam rapa. Sed rapa accidentaliter plus nutrit: et sic superius intelligit auctor. Nota vlterius quod addendo in materiam spermatis spagus auget coitum. et sic loquitur iste auctor: sed ventositatem generando non augmentat: et hoc modo loquitur Gal. et Diascorides: et sic materialiter augmentat et non effectiue Arguitur: vrinam augmentat: ergo materiam spermatis diminuit: quia vt dicit ysaac in de vrinis: quod addit in vna superfluitatum diminuit in alia. Hoc soluitur: quia non est simile: quia sperma est superfluum residuitatis et vrina impuritatis. Et in hoc non valet ysaac auctoritas. Nota quod sparagus siluestris est melior domestico: sicut capreolus siluestris domestico plus exercitatur: et per motum sue carnes attenerantur: sic siluestris spagus minus attrahit de nutrimento quam domesticus et per consequens melius digerit. Et quando auctor iste dicit quod siluestris melior est domestico: quidam dicunt quod intelligit in via medicine et non nutrimenti. ¶ Queritur de baucia seu pastinaca quod idem est: vtrum sit grossi nutrimenti et dure digestionis: quod videtur contrarium cum sit ca. et hu. Solutio quod a parte cõplexionis est facilis digestionis et non a parte cõpositionis ¶ Queritur quid plus prouocat coitum aut cruda aut cocta. Responsio quod in via diete medicinalis et materialiter cocta plus prouocat coitum. Effectiue tamen et in via medicine cruda plus prouocat: quia magis ventosa cum minus digesta. ¶ Queritur cuius cõplexionis sit culcasia. Solutio est sicut de radice scilicet quod rõne corticis est ca. et sic. sed ratione medulle est frigi. et sic. et hoc attestatur ponticitati. Et si arguatur quod littera dicit quod aliquantulum habet ponticitatis cum acumine: vnde mirantur esse ca. et sic. et videtur quod male dicat: immo fri. quia ponticitas attestatur frigiditati. Responsio quod ly vnde non refertur ad ponticitatem sed ad acumen: ideo sic debet legi: quia habet acumen: ideo mirantur esse ca. et sic. ¶ Queritur quem humorem habeant generare melõgiana: vtrum melancholicum sicut dicit littera. Responsio quod sic: quamuis sint ca. et sicca: et viderentur potius choleram generare: tamen quia stomachum inflamant: quo inflammato hu. aduruntur: et sic in chol. nigram adustam conuertuntur: et sic loquitur iste auctor. Et si detur in magna quantitate vt in via diete: oppilant: sicut dicit auctor: tamen si in via medicine dentur: cum paucum de eis sumatur: oppilationem aperiunt quia ca. et sicca. ¶ Queritur de fungis vtrum sint plante aut medium inter terram et plantam. Et videtur quod plante: quia omne viuens est animal aut planta: sed fungi viuunt: et non sunt aialia: igitur. Item omne est quod allicit gustum et nutrit est animal vel planta: igitur. Item in principio huius auctor determinare promisit de vnoquoque quod nutrit hominem vel animal: sed terra non nutrit hominem: igitur erit animal vel planta. In contrarium est Auicen. dicens quod sunt medium inter terram et plantam. Nota quod duplex est medium. Unum secundum veritatem et sic non sunt medium. Aliud secundum proprietatem et sic sunt media: sicut dicit Aristo. quod puer non est vir: immo medium inter animal et brutum: non secundum veritatem: sed secundum proprietatem: quia magis proprietatem habet cum brutis: cum sit magis siue solum intentus circa comestionem et huiusmodi est brutum. Et vltra potes dicere quod sunt plante vilissime: quia nec faciunt fructum: nec florem: neque radicem: sicut cetere plante. vnde sunt sicut quedam vilissima animalia in rupibus adherentia: que non mouentur motu locali vel progressiuo et huiusmodi non merentur dici animalia: immo sunt media inter plantam et aial: sic et isti fungi sunt. ¶ Queritur quare fungi sunt venenosi. Una causa est distantia fungorum ad hominem qui est animal nobilissimum: et fungi sunt planta vilissima. Alia causa est: quia sicut melancholia generatur ex fece aliorum humorum et est venenosa et perniciosa: similiter fungi generantur ex fece terre que venenosa est. Et ideo illi qui crescunt in locis mineralibus a quibus attrahitur ferrum quod ex impuriori parte ipsius terre generatur: quia ex illa fece et impuritate: quoniam eorum nutrimentum transit per rubiginem que maxime est venenosa: ideo maxime sunt venenosi. Et etiam quia nutriuntur aliqui iuxta nucem: et oliuam attrahentes residuum nutrimenti vnctuosi quod est melancholicum: ideo tales sunt pessimi. ¶ Queritur quare fungi maxime crescunt post aquam tonitrui. Ratio est: quia illa aqua est subtilis substantie cali. et hu. vnde cito putrescit: et isti fungi ex putrefactiõe generantur: et ideo maxime de nocte crescunt: quia ros de nocte cadit qui cum sit cali. et humi. cito putrescit. Item quia sunt vilissime nature subito generantur: quia pauca requiruntur ad eorum generationem. ¶ Queritur quare fungi parui qui vocantur tubera sunt meliores quam magni. Causa est quia magni abundant in humiditate: que non potest in eis cito digeri: sed in paruis bene potest digeri: quia non tantum abundat. ¶ Queritur quare poma valent cõtra comestionem eorum: cum poma sint frigida: et ita non cõfortabunt digestiuam. Dico quod rõne sue frigiditatis confortant stomachum et appetitum alliciunt: qui stomachus cõfortatus potest supra digestionem seu maliciam illorum fungorum.

¶ De capparis.

Cappari sunt triplicis modi: scilicet radix: frondes fructus. omnes ca. sunt et sic. in secundo gradu: quod eorum testatur amaritudo: ponticitas et acumen: idcirco incidunt: dissoluunt et mundificant stomachum a superfluis: et menstrua prouocant: qui vtiliores sunt secundum medicinam quam secundum cibum quia illaudabilis sunt nutrimenti: vtpote cholerici: nigrique sanguinis generatiui: neruos stomachi percutiunt: vnde eliros oportet manducari ablata eis aqua et cõditos cum aceto et oleo. Qui si cum carne aut alia re comedi ab aliquo optantur: absque coriandro non manducentur: quia coriandri natura prestat tepe riem nocumento capparorum.

¶ De cepis allijs et porris.

Porum trium virtus acumen habet: quia de substantia acuta mixta cum grossa et terrestri: humida et aquosa: subtili et aerea cõponuntur. Que sic possunt intelligi. Si enim vnum horum pistetur et coletur: et aliquantulum in quodam vase dimittatur: in fundo calicis fex ter

restris acumen hũs inuenit: ⁊ succus liquorē hꝫ cũ paruo calore aereo. Que inter se differũt: quia cepe ca. est in. iiij. gradu hu. in. iij. Alliũ ca. ⁊ sic. in. iiij. gra. Porrus ca. in. iij. sic. in. ij. Proinde cepe comestũ cũ sui acumine ⁊ humiditate: malos in stomacho generat humores: sitim: inflationem: vētositatem: capitis dolorem: atq; insaniã facit fumo eius caput ascendē te: ⁊ cerebrũ percutiente. vnde assuescentes illud in maniã cadunt: ⁊ somnia terribilia ac melancholica cernunt: presertim si egritudinem exeuntes illud mā ducent. Si aũt sm medicinam moderate sm ꝙ oportet māducetur: calorem inducit: ⁊ extenuat: ⁊ incidit humores grossos ⁊ viscosos; ora venarũ apit: vrinã ⁊ menstrua ꝓuocat: oxiremiam mitigat: appetitum augmentat: superficiem rarefacit. Idcirco sudorem ⁊ egestionem ꝓuocat: vētrē cũ suo calore ⁊ siccitate irritat: sperma cũ sua humiditate augmentat: malũ tñ facit nutrimentum. Crudũ tñ comestũ: nihil nutrimenti corpori tribuit. Si elixetur: ⁊ aqua proiecta: in alia recoquatur: dat nutrimentũ bonũ ⁊ plurimũ: maxime si cum pinguissima comedat carne: ⁊ cũ bono condimēto ⁊ odorifero condiat. ¶ Allia vero parum nutriũt: sunt nociua cholericis: ⁊ calorē naturalem habentibus. Que comesta: frigidis ⁊ humidis naturaliter vrinã ꝓuocant: ventrēq; humectãt: econtrario siccis natura faciunt. Sed vt eoꝝ calor nihil comedentibus inferat nocumēti: bis elixentur: deinde condiantur cum aceto ⁊ obsomogaro. Sunt etiã sm medicinã: quia morsibus canis rabiosi remediũ prestant. Comesta quoq; forti vino superbibito: contra serpētinũ morsum valent: ⁊ veneno infectis: ⁊ fridas passiões habētibus: sicut tyriaca magna. Multi putant alliũ maiorem sitim ꝙ̃ cepe generare. vnde peccant: qm̃ non solum sitim minorem ꝙ̃ cepe generat: sed etiam nullã sitim comestũ impendit: proinde a quibusdã tyriaca rusticorum vocatur.

¶ De coriandro.

Coriandrũ diuerse virtutis est: qd̃ testantur varietates sui saporis: habet eñi amaritudinem ⁊ pōticitatem: ideoq; Hippo. dixit ipm habere calorem ꝓ sua amaritudine ⁊ pōticitate sua: dixit esse stipticũ: vnde dixit: coriandrum viride calidum est ⁊ constipans ventrem oxiremiã mitigãs: qd̃ post cibũ acceptũ somnũ ꝑstat Sꝫ diascorides intēdit illd̃ frigidũ esse dixitq; illud scrophulas dissoluere: qd̃ Gal. negauit dicēs impossibile esse scrophulas frigiditate curari: q̃ grossi sunt ⁊ duri humoris. Dixit iterũ Gal. intētione dias. intelligere nō valeo scrophulas frigiditate curari: ⁊ coriãdrũ frigidũ esse dicētis. sapor cuiꝰ amarus est: amaritudo aũt significat calorē extenuantem: sed sm cibum durus digestioniq; inobediens. Quod si miscetur cum aceto ⁊ maligranati agrestis succo: tēperiē sumit: vnde calorem extinguit stomachi: sm medicinam vero congruit: q: succus eius mixtus cum cerusa aceto: lithargyro ⁊ oleo ro. fit ꝯ cal. apostemata ⁊ cholericas pustulas. Qd̃ si misceatur cum mica panis ⁊ farina lentis: cōtra erisipilam de grossis humoribus ortã. vnde Diascorides qd̃ ⁊ Gal. affirmauit

Oportet huiusmodi inquit cataplasmatis confectionem in statu apostematis non in initio poni: quia in initio necessaria est res infrigidans ⁊ dolorem mitigans non dissoluens ⁊ vulnera aperiens.

¶ De ruta.

Ruta duplex est: domestica et siluestris. Siluestris ca. est ⁊ sic. in quarto gradu. domestica in tertio. vñ domestica melior est ad digerendum: q: ꝟtutē incidendi habet: et grossos viscososq; humores extenuandi: vētositatem ⁊ inflationem dissoluere: ventrē humectat; proinde iuuat inferiora intestina. Quod si coquat eiusq; apozima potui detur: torsionem tollit: ⁊ ventris dolorem de ventositate viscosisq; humoribus factum. Rursus si coquatur in oleo ⁊ clystere ex eo factum fuerit: grossam dissoluit ventositatem: grossisq; et globosis intestinis suspensam. In vino cocta potuiq; data; fit contra hyposarcam.

¶ Queritur cuius complexionis sunt cappares. Rñdeo: in cappare est duplex substantia. Quedam calida ⁊ sicca superficialis expansa per totum: ⁊ in cappare dñatur: ⁊ ideo quoad hanc ponitur in gradu ca. ⁊ sic. Est alia substantia centralis pauca ⁊ occulta frigi. ⁊ sic. ⁊ quoad hãc nō ponit i gra. Et ad hoc qd̃ dicit Auicē. ꝙ cappares fructificãt sicut cucu. sed idētitas fructifications sequitur illam naturam cōplexionis ⁊c. Rñdeo ꝙ duplex est similitudo. Quedam materialis ⁊ essentialis. Et quedam accidentalis ⁊ formalis. Dico ergo ꝙ cappares fructificãt sicut cucumer quãtũ ad formam exteriorem: quia habent fructus similes in forma ⁊ sic loquitur Auicē. nō tamen quãtum ad materiam nutrimentalem que est cali. ⁊ sic. respectu capparum. Nota ꝙ si capparis sumatur via cibi in magna quantitate tunc oppilat: quia operatur tunc ratione sue substantie: sed si sumatur in pauca quantitate: deoppilat: quia tunc operatur per suam complexionem calidã ⁊ siccam: ⁊ tunc datur via medicine: et non generat sanguinem melancholicum grossum. ¶ Queritur quare capparis habet ꝓprietatem in egritudinibus splenis: ⁊ ipsum proprie respicit: non sic vero alia membra sicut epar: vt dicunt isti versus. Gaudet epar spodio: mace cor: cerebrum quoq; musco. Pulmo liquiritia splen cappare: stomachusq; galanga. Membra quoq; veneris congaudent satirione. Ego dico ꝙ a tota specie respicit splenē: ⁊ in istis nō queratur ratio: vt dicit Auicē. sed soli experimento credatur. Secũda causa est: q: splen est frigidus ⁊ siccus: ⁊ capparis ca. ⁊ sic. ⁊ ideo splenē confortat: quia discrasia innaturalis appetit contraria: quia illis iuuatur ⁊ reducitur ad temperamentum. Item in splene est melancholia: vnde receptaculum est melancholie ipsum oppilantis: ⁊ capparis sua ca. ⁊ sic. deoppilat: ⁊ cum hoc alterat suam malã discrasiã fri. ⁊ sic. Sed non sic epar respicit: quia eius substantiam cito passibilem dissolueret ratione sue caliditatis ⁊ siccitatis. Tertia causa est: q: q̃dã sunt diuretica fundata in subtili substantia: vt flos geneste: ⁊ semen raphani: ⁊ ista respiciũt membra remota ⁊ deoppilant ea: quedã vero i grossa substantia vt radix raphani: ⁊ huiusmodi deoppilant mēbra propinqua ⁊ ipa respiciunt. Quedam vero in mediocri substantia vt cappares ⁊ ista respiciunt ⁊ deoppilãt mēbra media sicut est splen. Nota ꝙ radix capparis quantum ad partes ꝓpinquas est magis diuretica: sed quãtum ad longinquas semē est magis diureticũ: ⁊ sic nō capit Auicē. sed ꝑmo modo: ⁊ ideo radix est magis diuretica capiendo ꝓ fortius: sed non pro longius: imo semen. ¶ Queritur cuius complexionis sit cepe. Solutio: quantum ad complexionem essentialem ⁊ radicalem est ca. ⁊ sic. Sed quoad accidētalem ⁊ fluentem est cali. ⁊ humi. quia in cepa abundat humiditas nitrosa ⁊ salsa accidētaliter: sicut patet de senibus qui radicaliter sunt frigidi ⁊ sicci: tamen accidentaliter sunt humidi. ¶ Querit vtrum cepa generet hu. phlegmaticũ

sicut dicit Ras. Rñ. per se ⁊ materialiter generat cholerã effectiue tamen ⁊ accidentaliter generat phlegma hac via q: vt dicit lr̃a: cepa h3 acumen rõne cuius pũgit ⁊ mordicat intestina ⁊ stomachum: ⁊ facit cibaria cito exire ⁊ phlegma est pamũ humidũ a cibo indigestũ: vt dicit phus in topicis. ⁊ hoc modo loquit̃ Ras. Vel dic ꝙ materialr̃ h3 phlegma generare: quia vt dicit littera: cepa maxime est euaporabilis vnde per viam reumatismi fumi ab ea resoluti petunt caput Sed dicit Haly. ꝙ quando ascendũt reumata calida descẽdunt reumata frigida: ⁊ ita descendẽdo conuertũtur hmõi fumi in phlegma. Nota ꝙ cepa nocet cerebro. Vna cã est: q: vt dicit Gal. cepa habet proprietatem inficiendi cerebrum ⁊ ita nocendi. Secũda causa est quam tãgit littera: quia est maxime euoporatiua: ⁊ ita caput replet ⁊ eius miringas distendit. Item habet acumem ratione cuius ipm mordicat ⁊ pungit: sed ab extra administratũ non est ita euaporatiuũ ⁊ sic rõne complexionis non nocet: sed ratione sue substantie cito euaporabilis: ⁊ quando ab extra applicatur nõ euaporat: sed dissoluit. Et si arguas ꝙ Gal. dicit ꝙ illa que valent extra valent intra: vñ que cito putrefiunt extra ⁊ intra igitur si succus cepe exterius applicatus capiti dolorem eiꝰ mitigat: vt dicit Auicẽ. sequitur ꝙ ⁊ intra sumptꝰ. Solutio Gal. intelligit de illis que principaliter agunt: vt de medicinis: ⁊ non de illis que agunt ⁊ patiũtur vt cepa. ¶ Querit̃ q̃re cepa ⁊ alia hmõi acumĩa hñtia vt allia: exteriꝰ emplastrata faciunt rupturam: non autem interius quãdo comeduntur: cum tamen membra interiora sint passibiliora exterioribus. Vna causa est: quia sicut vult Auicẽ. medicine est agere: cibi vero pati. cũ ergo extra emplastrata administrant̃ in via medicine: igit̃. s3 intra administrant̃ via cibi ⁊ ꝓpter hoc non agunt: imo patiunt̃ ⁊ nutriũt. Item intus recepta multiplici digestione degerũtur: ⁊ a sua ꝓpria natura spoliantur ⁊ maxime alterantur. Secunda causa est quã tãgit Gal. sc3 abũdãtia phlegmatis ĩ stomacho que eis occurrit ipsa reprimendo: non autem sic quando extra applicantur. Tertia causa est: quia in stomacho vadunt per concauitatẽ eius: non tangẽdo substantiam eius: sicut tangunt cutem: quãdo extra emplastrant̃. ⁊ omnis actio fit per contactum vt dicit Arist. Quarta causa est quam tangit Gal. quia: diu ⁊ per magnum tempus morantur supra cutem: non autem in stomacho: ⁊ omne agens requirit tempus debitum ad suam operationẽ: igitur. Quinta causa est admixtio humorum cum eis in stomacho ⁊c. Nota ꝙ cepa valet in passionibus oculorum: quia est abstersiua: quia calida ⁊ sicca. Secũda causa est: quia sm Aristo. in de celo ⁊ mundo: in anteriori parte cerebri omnes sensus sunt situati: quia ergo cepa extra applicata ratione sui acuminis mundificat cerebri partẽ anteriorem per lachrymas iuuat oculos: sed abintra dicta euaporat: ⁊ ideo nocet. ¶ Queritur quare cepa valet in fetore oris. Rñdeo ꝙ fetor oris quandoq3 causat̃ vicio spũalium: vt in ptysicis ⁊ leprosis: ⁊ iste non potest curari. Aliqñ causatur ex mala complexione stomachi siue humoꝝ vicio: ⁊ iste fetor manifestatur ante cibum: ⁊ per potum vini odoriferi sedat̃. Tertio modo causatur vicio cerebri vt ꝓpter hu. corruptum existentem in cerebro: vnde quando aer attrahitur per nares vna portio currit ad cerebrum: ⁊ secũ defert aliquid de odore illius humoris putridi: quãdo expiratur alia vero pars aeris currit ad cor: ⁊ talis fetor curatur p medicinas ad hoc valentes: ⁊ per aromaticas species. Quarto modo causatur vicio gingiuarum putridarum: ⁊ hic sedat̃ per abstersiua odorifera vt per galangã. hoc modo causatur ꝓpter humores putridos existentes in stomacho: ⁊ hunc fetorem remouet cepa: quia incidit ⁊ diuidit rõne sue caliditatis ⁊ siccitatis illos humores: ⁊ pungit stomachum ad illos expellendum. Nota ꝙ cepa lubricat ventrem ratione sui acuminis: quo pungit ⁊ mordicat stomachum ⁊ stimulat: ⁊ ista de causa transmittit̃ cholera iuuatiua ad intestina ad excitandum expulsiuam: vt volunt auctores. Secunda causa est quia habet cepa humiditate3 nitrosam lubricatiuam: q: omne humidum lubricatiuum. Nota vlterius ꝙ cepa cruda plus imprimit via medicine ⁊ cocta via cibi. ¶ Querit̃ que allia sint calidiora: aut nata in regione calida aut frigida. Solutio ꝙ in frigida ratione constrictionis pororum et reclusionis ⁊ vnionis caloris naturalis: sed in calida regione fit exhalatio ⁊ tractio caloris naturalis ad exteriora. Et si arguatur ꝙ Serapion dicit ꝙ calor naturalis iuuatur a celesti: igitur. Distinguendũ est: quia intelligit quando calor naturalis est debilis: quia quando est fortis destruitur a calore celesti qui pius est non destruens debilem: sed fortem sibi resistẽtem calorem. Et causa huius est: quia quanto aliquid imprimens inuenit materiam magis resistentẽ tanto fortius imprimit: ⁊ ꝓpter hoc aqua calida citius cõgelatur q̃ frigida: igitur cum calor sit fortis in alliis: igitur eum debilitat: nõ sic vero in hydrope: quia est calor naturalis debilis. Vel dic ꝙ Serapiõ intelligit quãdo calor naturalis agit in materiem morbi ⁊ non cibi. Vel dic ꝙ deperacodẽs adiuuat debilitando suum cõtrarium: vt in hydrope: ⁊ nõ addendo in calorem naturalem de per se. ¶ Queritur vtrum allia valeant contra sitim: vt dicit Gal. in de simplici medicina. Respondeo ꝙ sitis causatur quandoq3 ex inanitione membrorum: vt patet in ieiunantibus: ⁊ ita sedatur per potum vini. Secũdo modo per calefactionem remotorum mẽbrorum: sicut renum: ⁊ ita non potest sedari nisi per potum aque frigide mixte cum aceto: quia acetum facit aquam penetrare vsq3 ad renes: que est obtuse substantie. Tertio modo causatur sitis ex mala complexione stomachi sine vicio humoꝝ: ⁊ ista per potum aque frigide curatur. Alio modo causatur sitis ꝓpter supercalefactionem aeris frigidi spũalium sine hu. vicio: ⁊ ista sedatur per attractionem aeris frigidi: vt dicit Constantinus. Quinto modo causatur ꝓpter abundantiam male materie in stomacho vel spiritualibus existentis: ⁊ sic causatur per alliũ: quia ratione sue caliditatis ⁊ siccitatis abstergit ⁊ mundificat ⁊ incidit huiusmodi malam materiam sitim causantem: ⁊ sic loquitur Gal. loco allegato: ⁊ sic non est incõueneins ꝙ allia causent sitim vno modo ⁊ sedent alio modo. Et sic allia magis habent sedare sitim q̃ cepa: quia magis abstersiua. ¶ Queritur vtrum valent contra venenum: cum Platearius dicat ꝙ sunt tyriaca rusticorum: ⁊ innuit ꝙ valet contra omnia venena. Respondeo ꝙ valent effectiue contra omnia venena: quia incidunt ⁊ consumunt: sed formaliter nõ: q: nõ valet hoc modo contra venena calida. ¶ Queritur cuius complexionis sint coriandra. Rñdeo ꝙ quãtum ad duplicem substantiam superficialem sunt calida ⁊ sicca: ⁊ in ista fundat̃ amaritudo quã habẽt: ⁊ ratione istius dissoluũt apostemata: sed quantum ad substantiam centralem sunt frigida et sicca. et quantum ad istam loquitur diascorides qui dicit ꝙ sunt stiptica. ¶ Nota ꝙ ruta valet contra fluxũ sanguinis ipm desiccando ⁊ consumendo: ⁊ etiam cauterizando cum sit calida et sicca: non autem valet condensando infrigidando ⁊c. Nota vlterius ꝙ valet contra sacrum ignem abstergendo ⁊ mundificãdo ratione ca. ⁊ sic. sue: ⁊ non valet alterando. Nota ꝙ domesticum eiusdem speciei est cali. siluestri: sed non est verum de illis que sunt diuerse speciei sicut ruta siluestris et domestica. ¶ Querit̃ q̃re: mustela querit rutam: ⁊ fricat se cum ruta quando vult pugnare cõtra serpentem. ⁊ quidã lupi inquirunt eam ad acuendum dentes: ⁊ bufo feniculũ ad recuperandum visum: vt dicit phus in libro de animalibus. Respondeo ꝙ sicut saliua hominis ieiuni est venenũ contra bufones: quia eis contrariatur a tota specie. Similiter ⁊ ruta est venenum contra serpentem: ⁊ ista animalia bruta habent cautelas innatas: ⁊ hoc ratione sue vilitatis respectu hominis qui non habet illas innatas: imo acquisitas. Vel dicendum quia ruta est dissolutiua: ⁊ serpens est debilis coagulationis quare serpẽtem interficit ratione sui horribilis odoris etiam quem serpentes fugiunt. ¶ Queritur quare dicitur: Ruta viris venerem minuit: mulieribꝰ auget. Ratio est quia coitus consistit in temperamento: ⁊ mulierũ frigiditatem ⁊ humiditatem distemperatam ruta reducit ad temperamentum: igitur. Vnde dicit phus ꝙ mulieres plus appetunt coitum in estate q̃ in hyeme: quia in estate tẽperantur per caliditatem ⁊ siccitatem estatis: sed viri sunt minime distemperati isto distemperamẽto.

De cymino.

Cyminū calidū est in tertio gradu: siccū in secūdo: vētositatem dissoluit: dolorem ventris et torsionem placat. coctum cum cibariis ventositatem generantibus eam tēperat. Simili modo hoc faciunt nigelle. habent autem nigelle aliam proprietatē: quia occidunt lumbricos si potentur.

De aneto.

Anetū cali. est in fi. secūdi gra. sic. in medio. ventositatem et inflationem et tumorem dissoluit. cuius rami si in oleo cocti fuerint: diureticevirtutis sunt: et inflationē dissoluūt: laboriosos mitigant: somnum prestant: humida apostemata ad sanitatem pducunt. Semen eius bibitū vrinam pvocat et lac augmentat: ventrem de humorum putredine mūdificat: dolorem et tumorem laborēq dissoluit: habet etiā pprietatē extinguēdi singultum de plenitudine. Quod si vratur fit cali. et sic. in tertio gradu. valet contra vulnera putrefacta et diuturna in veretro nata.

De carui.

Carui cali. est et sic. in tertio gra. hꝫ aliquantulum acuminis. vnde congruit frigidos humores habentibus: ventositatem expellit: digestiuam vim confortat: vrinam prouocat: lumbricos et cucurbitinos expellit.

De pipere.

Piper calidū est et siccū in quarto gra. valet frigidos et humidos habentib⁹ stomachos. adiuuat digestiuā virtutē: et est fm medicinā: quia si immiscet in electuario optimum fit cōtra diuturnam tussim: que de grossis humorib⁹ est. et pectus: pulmonē: et stomachum de viscoso phlegmate mundificat: ventris inflationem et ventositatem aufert: vrinam pvocat.

De zinzibere.

Zinziber ca. est in tertio gradu: humiditatem habet: licet sensui non appareat: quod testificatur: quia putredini apparatum est: vtile est frigidis: ventrem soluit: humiditatē desiccat: digestiuam virtutem adiuuat: ventrem humectat.

De cinamomo

Cinamomum calidum est in tertio gradu: stomachum confortat: quia aromaticum est: oppilationem epatis aperit: et mēstrua: et vrinam prouocat.

De croco.

Crocus ca. est et sic. in primo gradu: stomachum confortat: epatis oppilationem aperit: anhelosos iuuat: vrinam et menstrua pvocat: et membra debilia oīa confortat.

De mastice.

Mastix ca. est et sic. ī secūdo gradu: stomachū confortat: vrinam pvocat: et indigestionem adiuuat.

De sinapi.

Sinapis ca. ē et sic. ī medio quarti gradus humiditatē capitis et stomachi desiccat. Qr si cum blitis cibui detur: stomachum de grossis humoribus mundificat villis eius se adnectentibus.

Queritur cuius cōplexionis sit cyminum. Nota q quedam ponunt in gradu ratione sue compositionis formalis: et hoc mō aqua in altiori gradu ponit frigida q psiliū: q: frigidior est. Quedā ponūtur in gradu effectiue: idest per effectum quem inducunt: et hoc modo in altiori gradu ponitur psiluum q aqua: et istis modis nō ponit hic cyminū in gradu. Quedā ponūtur in gradu ratiōe etatis: et sic cū cyminū in sua prima etate sit humidū que humiditas reprimit caliditatem: sic est calidum inter tertium et secundum: et siccum inter primū et secūdum: et sic loquitur Auicē. aut ponitur in gradu ratione etatis complete: in qua abundans humiditas consumitur: nec suum calorem reprimit. et hoc modo ab isto auctore ponitur in gradu: et si in excedenti quātitate daretur lederet sensum: vt posset obijci: sed cyminum non datur in magna quantitate: qn permiscetur cum cibariis.

Queritur vtrū emplastratum super percussionem et liuorem habeat turpem et fedum colorem et sanguinem congelatum et mortificatū remouere: interius vero administratū ecōtra vt dicit platear⁹: q: hꝫ colorē fedū gnare. Nota q abstergēdo imūdicias et superfluitates cutis: vt breuiter oīa acuta calida et sicca valet ī maculis cutꝭ: et sanguinē mortuū consumendo et abstergendo. Item quia habet aliquam ponticitatem prohibet fluxum hu. et sic emplastratū valet cōtra liuorem: et sic loquitur Johānitius de bono colore quando dicit q cutis coloratur fm exigētiam humoris existētis sub cute. Et nota q cyminū comestū in parua quātitate et raro bonū colorē facit: in magna tamen quātitate et sepe non: q: cum sit ca. in tertio et sic. ī secundo cholerizat nimis sanguinē: qui cholerizatus penetrās ad cutem fedum colorem generat: et sic loquitur Auicē. et platearius.

Queritur vtrū anetum somnū prestet. Respondeo cum littera q sic qn scꝫ datur corpori distēperato patiente torsiones a ventositate in vētre cum ventositates cōsumat: in corpore tamen tēperato impediret somnū. Nota q anetum maturat apostemata remouendo: abstergendo: et consumendo humiditatem aquosam abundantem in apostemate: et sic intelligit auctor non tamen maturat: naturalem calorem qui in calido et humido fundatur confortando: sed lana succida et oleum et breuiter res calide et humide. Nec fluxum materie crude ad locum repercutiendo et constringendo poros membri apostemati: q: hoc modo repercussiua maturāt.

Queritur vtrū anetum augmentet lac. Solutio q quedā augmentant lac: et generant materialiter: sicut bona cibaria: quedam vero excitatiue: vt continua attractio mamille. Unde dicit phus: q per cōtinuam tractionem potest vir etiam puella habere lac: quia in illa cōtinua attractione fit dolor: et sicut fortis dolor prouocat reuma: vnde humores fluunt ad mamillas et ibi per naturam mamillarum in lac conuertuntur. Quedā generāt lac pungēdo mamillā: vt dicit Aristo. q fricatio mamillarum cū vrtica generat lac in mamillis. Quedam vero faciendo penetrare sanguinem ad mamillas: et sic ca. et sic. et omnia diuretica: sicut anetum augmentant lac. Item aliqn impedit trāsit⁹ sanguinis menstrui ad mamillas ppter ventositatem grossam existentem inter mamillas et matricem et illos meatus oppilantem: et hoc modo adhuc anetum generat siue augmentat lac: nō tamen sperma: imo diminuit quia est in pauca quantitate respectu lactis et magis passibilis: rōne cuius citius consumitur et desiccatur ab aneto.

Queritur quare anetum sedat singultum et tamen vomitū pcurat. Cā āhui⁹ est: q: singult⁹ causatur ex vētositate intercisa inter partes siue parietes stomachi quā natura intendit expellere: et sic curat singultū anetum consumēdo: et etiā potus. vnde dicit phus q pluuia abscindit magnū ventum per eandem viam: q: ventus est ex ventositate magna et pluuia ratione sue humiditatis habet illam abscindere. Sed vomitum habet anetum pcurare: quia datur stoma-

cho plectorico resoluit: et non potest cōsumere: cū nō sit tāte caliditatis ꝙ cōsumat: q: non est cali. nisi in secundo gradu: facit ergo qḋ pōt. dissoluit fumos qui resoluti faciūt phātasticā repletionē in ore stomachi: et stomachus tunc sentiens nocumētum euomit. Sed ventositatē consumit in singultu q: illa ventositas erat iam generata: et facilius est consumere tantūmodo ꝙ resoluere et consumere simul. Nota ꝙ vomitus prouocatur multis modis. Uno modo phantastice replendo os stomachi sicut anetum. Quedā vō retinendo in stomacho vt raphan⁹. Quedā faciendo supnatare in ore stomachi: vt omnia vnctuosa. Quedā rōne sue quantitatis. et sic docent practici doctores in stomacho forti et difficile vomenti, puocare vomitum post multa cibaria: quia tunc non est stomachus ita auidus in retinēdo cibum sicut ante cibū vnde post cibum facilius euomit. Quedā vero vomitū puocant attrahēdo humores siue superfluitates ad stomachū sicut sunt medicine vomice: et iste sunt fortes: q: tā a partib⁹ ppinqs ꝙ remotis attrahūt. Nota ꝙ ameos vt dicit auctor vētositatē expellit in corpore iam gñatā: nō tamen in corpore nōdum generatā: quia non est potens resoluere et consumere simul ppter suam debilem caliditatem: sed bene cōsumere iam generatā. ¶ Queritur vtrū piper cōpetat in regimine sanitatis. Itē queritur quare omnia frigida in quarto gradu sunt venena vt iusquiamus opiū: sed calida in quarto gradu non sicut piper. Solutio istius manifestabit solutionē alteri⁹: quare dico ꝙ vna causa est: q: calidū est amicū nature: frigidū vero nō. Secūda causa est: quia vt dicit Aristo. viuere est motus spūalis a centro ad circūferētiam: mori vero ecōtra. vnde dicit ꝙ vita est primo in corde: et postea diffunditur a corde ad alia mēbra. Item vltimo est vita in corde: q: vltimū qḋ moritur est cor: q: calor naturalis ī vltimo refugit ad cor tāꝙ ad suā minerā ꝑm qḋ recitat Gal. q: ipe posuit manū suā in aīali mortuo iuxta cor interius: et inuenit tantum calorem ꝙ mirū fuit: q: igitur calidum mouet motu vite: et frigidū econtra: igitur. Tertia causa est melior et subtilior: q: quedā est complexio humana radicalis: et ista est interuenū temperamētū et primū gradū. Quedā est complexio fluēs que est eleuata vsq; ad secūdū gradum. vñ est ca. et hu. in secūdo gradu. Unde dico ꝙ calida in quarto gradu non distant a cōplexione humana fluente nisi per duos gra. et ppter hoc non sunt venena. Sed frigida in quarto distāt a cōplexione humana fluēte ꝑ sex gra. quia ꝑ quattuor prima distant a cōplexione fluente. Itē a vero tēperamēto siue radicali: qui est inter tēperamentū et primū gra. distāt ꝑ vnū gra. et ecōuerso radicalis distat a fluente per vnū: et ita frigida in quarto maxime distant a cōplexione humana ppter quā maximam contrarietatem sunt venena respectu cōplexiōis humane. Et sic ad argumētū dicitur ꝙ piper et calida in quarto gra. sanis competūt in parua quātitate. et tu obiicis de magna quantitate qñ arguis ꝙ ca. in quarto destruūt sensum. Uel dic ꝙ ca. in quarto cōpetūt cū aliis cibariis et non per se. Et nō sic de euforbio: q: ē venenum a tota specie et non piper: sed solū rōne cōplexionis. Sed ista solutio nihil valet: q: litharg⁹rū et sulphur sunt venena a cōplexione et nō tamen a ꝓprietate: ergo et similiter piper. Ideo dicas ꝙ litharg⁹rū et sulphur sunt venena rōe sue substātie grosse que nō potest a natura corrigi sicut substātia piperis que est subtilis: et per cōsequens passibilis. Et de euforbio dic ꝙ ꝗuis fundetur in substantia subtili: dic tamen q: gñatur ex supfluitate arboris cū sit eius gūmi: ideo est venenū: nō aūt piper: q: nō gñatur ex supfluitate arboris cū sit fruct⁹ nutritus ex puriori parte nutrimenti arboris. Uel dic ꝙ euforbiū receptum in corpore cito penetrat: et non potest expectare actionē nature: sed piper multū moratur: igitur. ¶ Queritur vtrum oēs species piperis sicut leucopiper: macropiper: melanopiper sint cōplexionis eiusdē. videtur ꝙ sic: cū sint eiusdē arboris ꝑm Platearīū: ꝫ cōplexio est via ad speciē: igitur. In ɔ̈rium est Auicē. dicēs ꝙ piper albū et longū ca. et hu. est in secūdo gradu et nigrum in quarto. Rñdeo ꝙ quātum ad complexionē radicalē sunt eiusdē cōplexionis: et ista cōplexio radicalis est via in speciē. Sed quātum ad fluentē que quotidie diuersificatur non sunt eiusdē cōplexionis: q: album piper et longum colligunt viridia ab arbore: et ideo humiditatē hñt reprimētē caliditatē. Sed piper nigrū colligitur siccum et cōplete maturatū: non habet tantā humiditatem: imo nullā: ideo est calidū et siccū in quarto. est eñ rugosum quod attestatur defectui humiditatis vt patet ī senio. ¶ Queritur quare piper valet in tenebrositate oculorꝫ. Rñ. q: rōne sue ca. et sic. abstergit sordicies oculi: et oculus debet esse tersus et politus. Secunda causa est: q: ꝑm Aristo. cerebrū et oculus sunt eiusdē nature: cuius signū est: q: vtrunq; maxime debilitatur in coitu et patitur: vnde oculus cōpatitur cerebro: et dicit ꝙ cerebrū diues est in virtute aīali pauper vero in naturali. vnde est fri. et hu. q: ergo piper habet calorem siue virtutē naturalē confortare vt digestionē: q: ca. et sic. ideo digestionē cerebri cōfortat et ipm reducit ad tēperamentū: et per ɔ̄sequēs oculū cum sit eiusdem nature cum cerebro. vnde dicit phs ꝙ oculus est nature aquee: cui⁹ signū est quia si pungatur acu: cōuertitur in aqueā subām et in eam dissoluitur. et hoc dicit Aristo. in de sensu et sensato. Tertia causa est: quia cerebrum directe superponitur stomacho: et ideo cum piper confortet digestionē stomachi: similiter et cerebri: et per consequēs oculi. ¶ Queritur cuius cōplexionis sit zinziber: videtur ꝙ calide et sicce: q: Auicē. dicit ꝙ caliditas intensa et perseuerans associat sibi siccitatē: ergo cum in zinzibere sit caliditas excellēs: q: ca. in tertio vt dicit littera: videtur ꝙ sit siccū. Item dicit Auicē. ꝙ zinziber magis calefacit ꝙ piper: sed piper associat sibi siccitatē: ergo multomagis et zinziber. In ɔ̈rium est auctor dicens ꝙ est ca. et hu. Item cito putrescit. vt dicit lrā: ꝫ mater putredinis est humiditas: igitur. Solutio: q: radicaliter est ca. et sic. et sic intelligit Auicē. fluenter tamen est humidū: q: multū abundat in humiditate: cum sit radix latitans sub terra: nec possit ad plenū calor celestis digerens imprimere nec illā humiditatē cōsumere sicut facit in pipere quod exponitur aeri. Ad argumētū igitur dicitur ꝙ zinziber plus calefacit. i. tardius et forti⁹: sed zinziber plus calefacit. i. citius. Et possemus dicere ad argumentum in ɔ̈rium ꝙ illa humiditas non est naturalis: ideo cito putrescit. Nota ꝙ zinziber cōstipat si detur in magna quātitate: et sic intelligit Auicē. loquēs auctoritate Alcāne. et etiā si detur ventri constipato a fecibus duris. Sed cōstipato ab humoribus viscosis laxat eos incidendo et dissoluēdo. etiā rōne sue humiditatis lubricat: et rōne sui acuminis pungendo intestina etiā laxat et sic intelligit lrā. ¶ Queritur de hoc qḋ dicit Auicē. ꝙ piper laxat ecōtrario mō ꝙ scamonea: qḋ est hoc dictu. Rñdeo ꝙ scamonea in modica quantitate sumpta restringit: sicut narrat Gal. de quodā iuuene q̄ erat cōstipatus: et sumpsit parū de scamonea q̄ feces desiccauit: sed in senectute habuit ꝑpetuū et immoderatū fluxū. econuerso est de zinzibere: q: in modica quātitate sumptū laxat: quia tunc per humiditatē tēperatur: sed in magna quātitate sumptū desiccat et constipat rōne sue magne caliditatis Nota ꝙ zinziber rōne sue humiditatis remollit maculā oculorum: et rōne sue caliditatis abstergit: incidit et diuidit maculam. et dicit Gal. ꝙ q̄ habent ṽtutes innatas melius operātur: et zinziber habet istas duas innatas: igitur. ¶ Queritur quare cynamomū bonū odorē facit: gariofili vero generant fetorē in ore. Causa est: q: cynamomū boni odoris est: imprimit odorē in humido saliuali: vnde tantum consumit quantum resoluit: sed gariofili licet bonū odorē imprimāt in humido saliuali: cum tamen non tantū cōsumāt quātum resoluūt: illud quod resoluitur inuiscatur inter dentes et gingiuas: et ideo putrescit: et sic fetorē generāt. ¶ Itē queritur quare frequēs vsus et continuus istarum specierū aromaticarū generat fetorem anhelitus et tamen paucus et nō frequens generat bonū. Ratio est: q: que nimis frequētātur plus resoluunt ꝙ consumant: igitur. ¶ Queritur quare cortex subtilis cynamomi melior est grosso. Cā est: q: cynamomū est cortex arboris gñatus ex superfluitate nutrimēti arboris: et ita quāto grossior tantomagis attestatur impuritati et econtra. Secunda causa: q: cortex subtilis attestatur plante iuueni: grossus vero antique: ꝫ in iuuene plāta est maior calor: et ita subtilior et magis digeritur ꝙ grossus. ¶ Queritur quare cynamomū cito frangibile vituperatur. Ratio est: q:

significat priuationem humiditatis: rõne cuius laudabat.
¶ De croco quero vnicũ: quare desiccat stomachũ: tamẽ maxime confortat cor. Ad hoc dico sm Auicẽ. ꝙ crocus dirècte opponitur acetositati: ⁊ q: acetosa habẽt stomachũ confortare: igit. sed q: est aromaticus: ⁊ oĩa aromatica habẽt cor confortare: igit. Item penetratiuus est ⁊ diuisiuus per minima: ⁊ ꝑpter hoc recreando spũs confortat virtutem vitalem cuius domiciliũ est cor. ¶ Queritur quare mastix est frenũ scamonee. Causa est: q: sm Gal. sup ꝑnosticas: oĩs medicina scamoneata nocet stomacho: ⁊ mastix inter oĩa gũma stomachum confortat: ideo interponit se inter stomachũ ⁊ scamoneã ne ei noceat: ⁊ ideo scamonea debet grosso modo puluerizari: ⁊ mastix subtilissime hac de causa: ⁊ etiã q: meliꝰ attrahet a longinquis sic: nec ita poterit adherere villis stomachi: vt excoriet ipm. ¶ Nota ꝙ sinapis stringit vrinã ⁊ egestionẽ ꝓuocat: q: rõne caliditatis sue ⁊ acuminis pungit intestina: ⁊ cõsumit materiã vrine. Et nota ꝙ nocet cerebro: ⁊ scdo naribus rõne subẽ sue euaporabilis maxime ideo fumi acuti ab eo resoluti petũt caput mordicãdo: ⁊ cerebrũ sentiens suũ nocumentũ repellit eos ad nares: igitur caruncule enĩ nariũ maxime sunt sensibiles. ¶ Querit quare sinapis cerebrum iuuat: spũalia vero ledit: ecõtrario est de alliis ⁊ eruca: iuxta illũ vsum. Allia pectoribus prosunt: cerebroqꝫ sinapis. Causa est: q: sinapis est subtilis substantie ⁊ euaporabilis: vnde fumi ab eo resoluũtur calidi ⁊ sicci qui alterant malam discrasiam cerebri fri. ⁊ hu. ⁊ postea tũc põt caput cito se exonerare ab illis fumis: transmittẽdo ad nares: cũ sint subtiles. Sꝫ in stomacho nõ morant rõne sue subtilitatis: ⁊ ꝑpter hoc nõ possunt imprimere in spũalibꝰ ⁊ ꝑpter hoc iuuant cerebrũ: sinapis tñ nocet spũalibꝰ: sed ecõuerso est de alliis eruca ⁊ aliis acuminibus: q: dure sunt substãtie ⁊ grosse: ⁊ nõ cito euaporant: vnde diu morant in stomacho: ⁊ tunc imprimũt in spũalibus si tarde euaporant ad cerebrũ: ⁊ qñ ad ipm euaporãt: non potest se cito exonerare ab illis: ideo ledunt cerebrũ ⁊ iuuant spũalia.

¶ De aceto.

Acetum moderate infrigidat ⁊ fortiter desiccat causa desiccationis sue frigiditatis: q: de duabus componitur naturis. frigiditate videlicet essentiali que ꝑ sui acetositate est. et accidentali humiditate acquisita de ebullitione ⁊ putredine. omne enim acetum est in initio dulce: sed cum coquitur calore solis ⁊ aeris ⁊ ebulliens non habuerit vim qua custodiat: putrescit: ⁊ excoquitur eius liquor: ⁊ in acetositatem vertitur. ideoqꝫ acetũ infrigidat in primo gradu: et desiccat in tertio: vnde ꝑpter sue humiditatis ⁊ frigiditatis debilitatẽ perforat velociter corpus vsqꝫ ad loca remota: ⁊ facit ibi illũ qđ i vino iam fecerat. Cã subtilitatꝫ est calor quẽ acqsierat ab ebullitione. Ceteri vero liquores nõ habent illam subtilitatem simili modo: sicut vue agrestis liquor et maligranati: pomiqꝫ citrini ⁊ similium. horum actio plus in vicinis ꝙ̃ in longinquis operat locis. vnde Gal. volens stomachi refrigerare calorẽ aut membra sibi vicina: malorumgranatorum sucum: aut vue amare: aut pomi citrini accipiebat: vtile enim est: quia in stomacho morantur ꝑpter simplicitatem frigiditatis eorum. Volenti quidem refrigerare membra a stomacho remota: conueniens est acetum: habet enim vim viam facientem: qua ad loca longinqua dirigitur: idcirco est dissolutiuum ⁊ extenuatiuũ: quod calefactiuũ potui datũ: orthomiã habentibus subuenit: ⁊ sanguinem ⁊ lac coagulatum in stomacho dissoluit: fit contra venenosa ⁊ mortem inferentia: sicut est opium: iusquiamus: euforbium ⁊ similia: diuturne tussientibus et phlegmate occurrit: nocet tñ nouiter tussientibus: tussi maxime sicca exagitatis: ꝙ si coquatur cum cibis: vel aliqua re manducetur: erit stomachi confortatiuum: appetibilem vim excitat ⁊ augmentat: malisqꝫ repugnat humoribus ad stomachum venientibus.

¶ De obsomogaro.

Obsomogarus ca. est in primo gradu. virtutem habet mundantem ⁊ colantem: pectus enim purificat: pulmonẽ atqꝫ stomachum de grossis humoribus ⁊ putridis: saporem cibis prestat: ventrem humectat: in femore dolorem seu sciaticã habentibus mitigationem tribuit: siue manducetur: siue clysterizetur: ⁊ vulnera sordida de eo loto mundificant neqꝫ per sanas partes dilatant. Garus etiam de piscibus minoris est caloris ꝙ̃ obsomogarus: pisces enim frigidi sunt ⁊ humidi: ⁊ ideo garus eorum temperatus est.

¶ De sale.

Sal calefacit moderate multũqꝫ desiccat: q: cõpositum est ex duabus qualitatibus vna est colatiua et incisiua: altera vero est coadunatiua ⁊ cõstipatiua: queutreqꝫ desiccantes sunt. Ideoqꝫ sal desiccat in tertio gra. calefacit in secũdo. qđ tamen duobus modis est. Metallinũ videlicet ⁊ marinum. Marinũ autem fit in lacubus: quas salinas vulgus vocat: vel fit de aqua maris estiuo calore cocta. Metallinum laudabilius est maxime qđ caret lapidibꝰ: ⁊ ẽ clarum obtusum et equale. Marinum vero bonum est si sit candidũ: nõ tñ quale metallinũ. vñ Dia. Sal metallinũ fortiꝰ est marino. qđ Gal. negauit. dixit enĩ actionẽ illorꝫ fore equalẽ. In initio dissoluunt ⁊ mũdificant grossorꝫ superfluitatẽ ⁊ putridorꝫ humorum. deinde que ex eis remanent desiccant ⁊ consumunt: quibus finitis naturalem corporis coadunãt humiditatem: ⁊ constrictã conseruant: ⁊ poros cutis claudunt: vt illa humiditas putredini non appareat. sm medicinam non conferũt. dãt enĩ cibis condimentum: saporitatem atqꝫ acceptabilitatẽ digestiuã vim adiuuantem.

¶ Superius determinauit auctor de condimentis solidis siue de illis que habent suum esse a natura: hic autem de liquidis que habent suum esse ab arte vt aceto. ¶ Querit vtrum sapor in aqua salsa sit a ꝓpria natura ipsius: videt ꝙ non: q: dicit phus in libro de sensu ⁊ sensato: ꝙ aqua est materiale principium ad omnes sapores: sed nullum tale habet saporem a ꝓpria natura: quia indifferenter se habet ad omnes sapores: neqꝫ saporem habet sm phm: igitur. Secunda ratio: sapor est passio nutrimenti: vt dicit phus: ergo quod caret nutrimẽto caret sapore: quia propria passio nõ separatur a subiecto: sed aqua non nutrit cum sit simplex: vt dicit ysaac in dietis vniuersalibus circa principiũ: ergo aqua non habet saporem. Tertia causa est: quia omnia elementa carent sapore vt dicit phus. Quarta causa est: quia qualitates priores sunt in elementis: ⁊ in illis qualitatibus solum quibus elemẽta sunt contenta: posteriores vero qualitates sunt in mixtis et has sequitur sapor sicut effectus propriam causam: igitur. Quinta causa: aqua est materia ⁊ principium omniũ saporum: ergo habet saporem qui est principium omnium saporum: huiusmodi autem est sapor insipidus sm ysaac: ergo aqua salsa est insipida essentialiter ad minus: sed sapor insipidus non est sapor nisi abusiue ⁊ priuatiue cũ sit materia ad omnes sapores: ⁊ hic sapor

est in omni aqua: igitur. Ad oppositum: sapor est sequela cõplexionis et firmat suam speciem ẜm ysaac. vnde non derelinquit complexionem: sꝫ semper eam sequitur: aliter enim non cõfirmaret complexionis speciem: sed cõplexio frigida et humida materialiter est in aqua salsa: ergo in eadem erit sapor. Item color plus distat a complexione ꝙ̄ sapor vel ab elemẽtis: quia sapor firmat complexionem: nõ aũt color: sꝫ color ⁊ cõplexio est in elementis: ergo ⁊ sapor: igiẜ sapor est in aqua: ꝙ color fit in elemẽtis pꝫ: q: plato distinguebat elementa per sapores: ergo ẜm complexionem color est in elementis. Respondeo ꝙ aqua salsa non est alicuius saporis ẜm suam naturã. vnde dicit p̄hus ꝙ omnes aque in principio sui fuerunt dulces vel insalse. Ad primũ in contrarium dico ꝙ cõplexio est duplex. Una que est combinatio duarũ qualitatum: ⁊ hec in elemẽtis. Alia est que resultat ex commixtiõe qualitatum elementoꝝ in mixto: ⁊ hec est in mixtis ⁊ hanc complexionem sequitur sapor ⁊ non primam de qua arguit. Ad secundum dico ꝙ color vno modo dicitur extremitas perspicui cuiuslibet corporis sicut luminis: et hoc modo color est in elementis ⁊ in corporib⁹ supercelestib⁹. Alio modo dicitur extremitas perspicui in corpore terminato: ⁊ hoc modo est in mixtis: ⁊ hic color sequitur complexionem mixti: non autem elementorum. ¶ Queritur quomodo generetur salsedo in mari seu in aqua. Et videtur ꝙ non a calore solis: quia dicit p̄hus in libro de sensu ⁊ sensato: ꝙ nullus sapor potest generari ex actiõe caloris solis in aqua maris: ⁊ a nullo alio generatur salsedo in mari: sicut dicunt philosophi: ergo salsedo in mari a natura ꝓpria ⁊ non a calore solis causatur. Secundo: sapores fiunt per viam digestionis: sed aqua maris nullo modo digeritur a calore solis igitur. Tertio: dicit p̄hs in libro de sensu ⁊ sensato: ⁊ in libro vegetabilium: ꝙ corpora saporosa pinguia sunt ⁊ nutriunt sed aqua maris nec nutrit nec impinguat ẜm p̄hm: ergo non est saporosa: ergo non recipit salsedinem a calore solis. Contrarium dicit p̄hs: ⁊ Haly in cõmento: ꝙ salsedo est in mari ꝓpter adustionem factam in ipsa a calore solis. Solutio ẜm p̄hm ex actione caloris solis ⁊ reuerberatione radiorum ipsius supra mare resoluuntur partes subtiles maris ⁊ remanent terrestres que permixte cum aqua maris efficiunt ipsum salsum. Ad rationem in contrarium dico ꝙ non sufficit substãtia aque maris ad habendam salsedinem: sed adhuc requiriẜ ꝙ partes terrestres et aduste per calorem solis cõmisceantur cum ipsa aqua: ⁊ reducant ipãm salsedinem: sicut patet in cinere: qui cum misceẜ aque reducit eã ad naturam salsedinis: ⁊ hoc solũmodo non soluit rationes quia in nullo tangit eas. quare aliter dicendum ꝙ sapores dupliciter generantur. Uno modo per viam generationis ⁊ hoc modo actio caloris solis nullum saporem generat in aqua: ⁊ sic intelligit p̄hus. Alio modo per viam resolutiõis subtilis a grosso: ⁊ hoc modo actio solis efficit mare salsum. ¶ Queritur quare aqua maris non minuitur. Ratio est: quia sicut fit continua resolutio a calore solis: ita etiam continua restauratio per pluuias ⁊ continuum fluuiorum fluxum. Nota ꝙ aqua dulcis simpliciter et absolute subtilior est salsã: sicut vinũ aceto. Et scias ꝙ subtile diciẜ dupliciter Uno modo in complexione: et sic aqua salsa subtilior dulci Alio modo in substãtia ⁊ hoc dupliciter. Uno modo ꝓpter tenuitatem partium sicut crystallus et vitrum. Alio modo ꝓpter fortem penetrationem partium: ⁊ isto modo vltimo acetum est subtilius vino: ⁊ aqua salsa dulci: sed non simpliciter quoad compositionem: quia videmus pondus supernatare in mari ⁊ non in aqua dulci: igitur partes maris sunt grossiores. Nota ꝙ aqua salsa est magis calida ꝙ̄ frigida: q: ẜm Gal. partes aduste vincũt aquosas: igitur quia corpus calefacit ⁊ desiccat poniẜ calida ⁊ sicca. Nota ꝙ duplex est actio solis. Una est resoluere: et per hanc separat subtile a grosso. Alia est ingrossare ⁊ coagulare residuum: ⁊ sic sal generatur a calore solis. Nota ⁊ melius pro solutione quorũdam obiectoꝝ ꝙ aqua cõsiderata a parte sue cõplexionis et nature: per quã agit dissoluit sal: ⁊ ab ea non generatur hoc modo: sꝫ ꝯsiderata a parte sue substãtie siue nature materialis: ⁊ priuata frigiditate per actionem solis sal non dissoluit immo illud generat materialiter. Nota vlterius ꝙ ex aqua dulci potest fieri sal sicut ex salsa: ⁊ per calorem ignis sicut solis. Nota vlterius ꝙ calor solis vel ignis agens in humidum adurendo non tamen complete causat colorem nigrũ sicut patet in carbone: sed complete adurendo causat albũ vt patet in sale ⁊ ossibus combustis. ¶ Queritur quare sal prepõderat omnibus metallis dempto auro. Ratio est: q: ex partibus terrestribus valde generatur: ⁊ grauitas est de ꝓprietate terre. Nota ꝙ Constantinus considerat salis cõplexionẽ absolute: ⁊ ideo ponit ipm̃ in tertio gradu. ysaac autem per comparationem ad corpus humanum: quod vehementer desiccat ⁊ calefacit: ideo ponit ipsuꝫ in quarto gradu. Nota vlterius ꝙ sicut dicit Constantinus in libro gra. sal conseruat humiditates in carnibus: nec sinit putrescere ipsas. qđ cõcedimus. Et si arguatur ꝙ est cõsumptiuum humiditatum: ergo non conseruat. Respõdetur ꝙ dissolutio ⁊ consumptio vno modo fit per resolutionem humiditatis a rebus calidis ⁊ siccis: ⁊ hanc non cõseruat sal: sed dissoluit ⁊ consumit. Alio modo procedit per viam corruptionis humiditatis ⁊ putredinis: ⁊ hanc corruptionem humiditatis conseruat sal: ⁊ prohibet a putredine. Et per hanc prohibet dilatationem vulnerum: que dilatarentur ꝓpter corruptionem putredinis: quam sal consumit. etiam sal est stipticum ⁊ sic constrictiuum ⁊ vnitiuum: quod nõ habet per suam caliditatem: sed siccitatem. Nota ꝙ hac via ratione sue abstersionis conseruat colorem in auro ⁊ argento: sed si ponatur gladius ferruginosus etiam sal mundificat: sed nõ ferruginosi ingrossareẜ eius humiditas in superficie gladij: ⁊ ipm̃ redderet ferruginosum. ¶ Queritur quare sal conseruat carnes a putrefactione ⁊ non piper ẜm Constantinum: cum piper sit magis calidum: ⁊ calidi sit cõseruare. Solutio: quedam sunt calida habẽtia magnã virtutem resoluendi ⁊ cõsumendi humiditatem corporis sicut piper. Quedam que virtutem habent resoluendi ⁊ non consumẽdi sicut allia. Quedam calida que consumunt humiditates: non tamen penitus: ⁊ talia habent conseruandi carnes virtutem: sicut myrrha ratione sue caliditatis dissoluit humiditates: ⁊ ratiõe siccitatis cõsumit eas: ⁊ ratione stipticitatis consolidat corpus myrrhatum: piper aũt nõ ita se habet: ideo ⁊c̃. ¶ Queritur a quo causetur acetum: videtur ꝙ a frigido: quia dicit ysaac in dietis vniuersalibus ꝙ sapor acetosus attestaẜ frigiditati: igitur. Item ẜm Aristotelem simile generatur ex suo simili: igitur cum acetum sit frigidum a frigido generabitur. In contrarium est Gal. in de simplici medicina dicẽs ⁊c̃. Item omnis putrefactio a calido fit: sed acetum per putrefactionem generatur: igitur. Item vina in tempore calido cito conuertuntur in acetum: igitur a calido fit. Solutio: ꝙ prima causa generationis aceti innaturalis est debilitas caloris in vino: et defectus virtutis retentiue et regitiue illius. Sed secunda causa complens et perficiens est exterior calor istum calorem extra trahens: ⁊ quia calor nõ est nisi in humido extrahitur cum suo humido: ⁊ sic inducitur frigiditas ⁊ siccitas: ideo acetum est frigidũ ⁊ siccũ. Ad primum dico ꝙ attestatur frigido tanꝙ̄ pmo sufficienti: ⁊ nõ efficienti. Ad secundum ꝙ in generatione vniuoca verũ est sed in equiuoca nõ. Uel ꝑ se frigidũ est nõ ꝑ accidẽs: vel calor per accidens seipm̃ consumit consumendo suum humidum ⁊ intendens se multiplicare: sic est de calore in aceto. Sed vltra sic arguitur: sapor acetosus sequitur complexionem frigidam effectiue ⁊ conseruatiue vt dicit ysaac in vni. die. sed acetum est saporis acetosi: igitur generatur a frigido: ⁊ non a calido. Item Gal. de simplici medicina dicit ꝙ acetum generaẜ redeundo ad priorem statũ: vt ad statũ agreste: sed status primus agreste est frigidus: igitur acetum est a frigido ⁊ nõ calido. ¶ Queriẜ vlterius quare acetositas in stomacho fit a frigido: vnde humores acescunt propter phlegma: ⁊ similiter in lacte fit acetositas a frigido: sꝫ extra nõ sed a calido vt patet in vino. ¶ Postea queriẜ vtrũ generetẜ acetum per putrefactionem: videẜ ꝙ non: q: putrefactio fit per ca. ⁊ hu. sed resoluunẜ in generatione aceti. vnde remanet fri. ⁊ sic. igiẜ. Ad oppositũ est Gal. ꝙ acetũ nihil aliud est ꝙ̄ vinum mortuum. Ad primũ dicendũ ꝙ in gene

ratione aceti multa cōcurrūt. gñatur eñ acetū ꝑ cōsumptionem partium ca. ⁊ hu. ⁊ he partes sunt vinose: ⁊ remanent partes terrestres vna cum aquosis: ⁊ ex vtrisqꝫ hꝫ acetum qualitatē: actiuā ab aquosis: sed a terrestrib⁹ passiuā. Dico ḡ ꝙ illud qđ primo opaꝛ ad gñationē aceti est debilitas caloris naturalis ⁊ ꝑ ꝯsequēs vṫutis regitiue cōseruātis vitā in vino: ⁊ hoc modo corruptio vini naturalis est: q: a principio intra. ⁊ defect⁹ caloris nihil aliud est ꝙ̄ frigiditas: ideo prima causa gñationis aceti est frigiditas. Secunda causa est caliditas cōtinentis extra sicut in qualibet alia re: ⁊ ista caliditas dicit Gal. extrahit caliditatē interiorē ad exteriora quando calor intra debilis est: sed qñ est fortis non extrahit vt in vino forti: q: subiectum ei⁹ cal. est humidū: ideo calidū hauriēdo secū trahit humidū: ⁊ sic cā potestatiua gñationis aceti ē calor exterior. Ad argumētū dico ꝙ duplex est ꝑncipiū. Formale ⁊ hoc est frigidū: ⁊ huic ꝑncipio attestaꝛ sapor. Aliđ est principiū effectiuū vt caliditas exterior: q̄ nō imprimit ꝑ se: sꝫ ꝑ accidens extrahēdo calorē naturalē: ⁊ sic putrefactio facit ipm esse fri. ⁊ sic. Ad aliud dicēdū ꝙ acetositas agreste est naturalis: ⁊ ſm ordinē nature: sed in aceto est contra nature ordinē ⁊ ꝑ viā corruptionis. Item acetositas agreste est in substātia grossa ⁊ confortat stomachū: sed in aceto est in subtili substantia ⁊ penetrat neruos ⁊ nocet stomacho: licet gñatio agreste fit ꝑ caloris defectū: tñ non preter intentionē nature: sed natura ibi facit acetositatē vt ex hac fiat transitus in dulcedinē: sed in aceto est acetositas cōtra ordinē nature: ideo requirit illud qđ est contra naturā hoc aūt est putrefactio: igiꝛ. Ad aliud dico ꝙ eoꝝ que generāt. quedā per se generāt: ⁊ sic cali. a calore gñatur. Alia aūt generāt per accidēs sicut in omni putrefactione: ⁊ sic ꝑmo calefacit: secundo infrigidat: sed infrigidatio diutius durat ⁊ sapor sequiꝛ cōplexionē manentē nō fluentē: ideo dicitur sapor acetosus fri. ⁊ siccus. Ad aliđ q̄sitū dico ꝙ acetositas qñqꝫ generatur in lacte: q: calor naturalis extinguiꝛ: ⁊ partes frigide manifestātur. Secunda causa est: q: partes cali. ⁊ hu. sunt superius: ideo cito separanꝛ vt partes q̄ faciunt butyrū: ⁊ tūc remanēt partes caseate ⁊ serose. Scđo modo gñatur acetositas a calore digerente ⁊ tendēte ad dulcedinē: sicut sunt primo fructus pontici: secūdo acescunt: tertio dulcescunt. Tertio modo gñatur acetositas ꝑ defectū digestionis ⁊ regiminis vṫutis: sic gñaꝛ in stomacho: quia calor nō potest cibū digerere: ⁊ ideo sicut in fructibus debilis calor nō facit dulcedinē: sꝫ acetositaē: sic est in stomacho respectu cibi ⁊ caloris debilis. Itē sic seq̄reꝛ ꝙ agēs intēderet generare dulcedinē: quare esset dul. qđ non pōt esse ꝓpter defectū caloris nature primo modo: q: aliquātulū trāsmutaꝛ ab agēte: quare relinquiꝛ in dispositiōe media vt in acetositate. Et nota ꝙ sunt hydropisis vel fit a frigiditate excedēte ⁊ calorē naturalē mortificāte: vel a caliditate resoluente ⁊ frequētius fit primo modo: sic ⁊ acetositas dupliciter fit sed a caliditate frequētius. ¶ Queriꝛ q̄ partes in gñatione aceti infrigidanꝛ: vtrū partes vinose vel aquose aut terrestres. Et arguiꝛ sic: respectu eiusdē ē gñatio ⁊ corruptio: sꝫ corruptio caliditatis est in partibus vinosis: ḡ in illis est introductio frigiditatis. Itē dicit Gal. illud qđ putrefit in generatiōe aceti fit frigidū: hmōi sunt partes vinose: putrefiūt eñ: ergo sunt fri. Cōtra: dicit Gal. ꝙ ꝑtes vinose exhalātur ergo nō remanēt in aceto: igiꝛ nō sunt frigide. Solutio: ꝙ partes vinose putrefiūt: sed terrestres infrigidanꝛ: ⁊ huius vna cā est: q: partes aquose sunt ibi simplices ⁊ recipiūt elementa alteratione. Ad ħ dicēdū ꝙ vṫus vini remoueꝛ: sꝫ materia remanet: vñ partes vinose quātū ad materiā remanēt q: tātū implet doliū acetū sicut vinū. Sꝫ corruptio attribuiꝛ ꝑtib⁹ vinosis: q: vṫus eoꝝ corrūpiꝛ: frigiditas vō terrestrib⁹ q: ꝑmo infrigidātur: q: intra se habēt cām frigiditatis.

¶ Quarta particula de aīalibus.

IN prima licet particula competenter de animalium naturis diximus: ⁊ de complexionib⁹: iuuamento ⁊ nocumēto eoꝝ vniuersaliter scripserimus: Oportet tamen in hac particula specialiter de singulis aperte tractare: vt huius particule intentio cordibus legentium tenaciter infigaꝛ. Fit ergo nobis necesse quidam superioris particule repetere: idest de omnibus que sub elementis constāt disputare. Que videlicet aut sunt nascentia: aut animalia: vtraqꝫ scilicet humane nature repugnantia vtpote mortifera: veluti de animalibus sunt serpentes. de nascentibus terre lolium. Aut sunt humane nature competentia ⁊ nutritiua: sicut de animalibus caro pecudum et suum: de terrenascentibus grana. Aut sunt humane nature incongrua: nullam tamen lesionem inferentia: vt ericius ⁊ lepus. de nascentibus autem orobus ⁊ lupinus. Que autem sunt humane nature inutilia, eiqꝫ nocentia: aut non sunt bene nutribilia: sicut hec que diximus: aut nullum nutrimentum ministrantia: veluti coloquintida: scamonea: elleborus: anacardus: et similia: quoniam nostra est intentio de nutribilibus scribere: non oportet vt de alio dicatur.

¶ De diuisione animalium.

DIcimus ergo ꝙ omne animal generaliter bifarie diuiditur. Aut enim siluestre: aut domesticū. Siluestria vero animalia sunt calidiora ⁊ sicciora ⁊ digestibiliora: sed illaudabile nutrimentum generantia ꝓpter multitudinem motus ⁊ laboris eorū: ⁊ ꝓpter calorem ⁊ siccitatem sui inhabitati aeris: quod fit ꝓpter calorē solis ⁊ ꝓpter indigentiam vmbre ea a sole operientis Unde siluestria animalia minus boni sunt nutrimēti in quantitate ⁊ qualitate: nisi sola siluestria caprina: q: superfluitate caloris motus ⁊ laboris quē asseuerūt: eoꝝ naturalis temperaꝛ frigitudo. Ideoqꝫ nimio eorꝫ exercitio saporis carnium ⁊ odoris grauitas amputatur. adiutorium etiam digestiue virtuti datur vt facillime optimeqꝫ caro digeratur. Cetera vero animalia domestica ad siluestrium cōparationē calorem ⁊ siccitatē habent temperatiorem ꝓpter sue quietis et aeris tēperiē. proinde sunt nutribiliora et laudabiliora: grossiora tñ ⁊ duriora ad digerēdum. Rursus oīa siluestria vel domestica aīalia tripliciter diuiduꝛ. Aut eñ sunt masculina: aut feminina: aut castrata. Masculina vō oīa: feminis sunt calidiora ⁊ minoris humiditatis: sunt etiā laudabiliora ⁊ digestioni faciliora. Feminina vō q: minorē hñt calorē ⁊ humiditatē maiorē: ad digerendū sunt tardiora. Castrata vō ꝙ̄uis ꝓpter humiditatē feminis sunt vicina: in calore tñ est discordātia: q: calor eoꝝ inter vnūquēqꝫ sexū est mediocris. Castrata vō aīalia maiorē ꝙ̄ femina hñt calorē ⁊ minorem masculinis: idcirco digestibiliora feminis sunt. Rursus vnūquodqꝫ horū femininoꝝ simulqꝫ ac masculinoꝝ: aut est lactēs: aut adolescens: aut in iuuētute perfectū: aut decrepitū. Lactēs vō calidius ⁊ humidius aīalibus oībus: atqꝫ teneriorē hꝫ carnē ꝓpter sanguinē naturalr sue cōplexioni dñantē. ꝓpter hoc igiꝛ sunt q̄dā aīaliū in suo genere humida sicut porci ⁊ pecudes: q̄ necessario de duabus partibus habent humiditatē. ex etate scilicet ⁊ complexione: quare quod ab eis genera

tur est viscosum: digestioni difficile: facile tamen de stomacho descendit: sed difficillime a membris dissol uitur: viscosuз generās phlegma: maxime si nō sit ex masculinis aīalibꝰ. Qꝫ si fuerit aīalia ī suo gn̄e sicca: sicut caprina ⁊ bouina: suaruз complexionū siccitas cum humiditate etatis temperaꝛ: vnde sunt leuiora ⁊ digestioni competentia: maxime si masculina sunt. Ideoqꝫ lactentiū corpora caprina ⁊ bouina sunt laudabiliora porcinis ⁊ pecorinis: que quidē omnia penitus laude indigent. Animalia in iuuentute manentia calidiora sunt lactentibus in qualitate: in quantitate vero minime: est enī eorum caro siccior pro sue natiuitatis remotione: vnde animalia si sunt sicca: sicut boues ⁊ capre habent siccitatē ex duabus partibus: scꝫ etate ⁊ cōplexione: sunt ergo dura ac indigestibiliora: ad dissoluendū tarda: illaudabile quoqꝫ nutrimentum donātia. Qꝫ si sunt animalia genere suo humida: sicut pecudes: porci: naturalis eorum humiditas cum sua siccitate temperaꝛ: idcirco iuuenes porci ⁊ pecudes meliores sunt iuuenibus bobus: ⁊ capris. Animalia vero annualia inter lactentiū humiditatem ⁊ iuuētutis siccitatē temperata sunt: ideoqꝫ oīa ista vnum annū habentia sunt laudabiliora propter eorum humiditatis ⁊ siccitatis temperiē. Meliora tamen sunt animalia que naturaliter sunt calida: calor enī eoruз adiumentū sue digestioni dat: vnde laudabile nutrimentū generant. Propter hoc ergo animalia porcina: caprina: bouina: ceteris sunt meliora vel vtiliora: quoniā naturalis calor eorum vehementior est ⁊ dominātior. Decrepita quidem aīalia sunt sicciora ⁊ duriora: qꝛ naturalis calor eorum defectissimus est: extinctioniqꝫ ꝓpinquus: ⁊ eorum vicinitus humiditas finienda: ⁊ qꝛ virtus eorum digestiua est defecta: accidentaliter acquisiuerūt humiditatē crudam ⁊ innutribilē: ideoqꝫ ad digerendū difficilia: ⁊ ad dissoluendū tardissima: illaudabilē chimū: vtpote viscosum phlegma generātia: sed tamen si naturaliter fuerint calida minus nociua erunt. Econuerso si fuerint frigida pessimā inferunt lesionē. Hac de causa decrepite pecudes minus capris sunt nociue. Cōstat ergo sanguineз ꝙ de vetulis hircis: capris: agnis lactentibꝰ vel similibus ouibus vetulis generatur: pessimū esse: causa eius pessimitatis non est vna: sed diuersa. Hircorū vero ⁊ caprarum pessimitas: fit propter duriciem suarum carnium sueqꝫ tarditatē digestionis: ⁊ propter acutum sanguineз quem generāt. Hirci autem peioris sanguinis sunt generatiui ꝙ capre. Pessimitas agnorum lactentiū vel ouium vetularum fit propter humiditatis ⁊ viscositatis copiam ⁊ superfluitatem phlegmatis quam generant: vnde comesta priusꝙ sint digesta stomachū egrediuntur. Adolescentes quidez pecudes licet malignitati pertineant etatis: tamen siccitas humidā eorum temperat complexionē: vnde sunt laudabiles digestioniqꝫ faciles: ⁊ bonum chimū generant. Vitulorū non lactentes: ⁊ qui in augmento sunt: iuuentuti videlicet vicini sunt meliores ⁊ digestibiliores adolescentibꝰ pecudibus ⁊ lactentibus. Castrata vero bouina sunt meliora istis propter saporitatē ⁊ molliciem suarum carnium vnde facillime digeruntur. Boues autez ⁊ capre in ea qualitate sunt dure carnis ⁊ sicce: in qua porci ⁊ pecudes sunt viscosi ⁊ humidi: ⁊ propter hoc iuuenes porci ⁊ pecudes sunt meliores bobus ⁊ capris in iuuenture existentibus; licet boues ⁊ capre sunt deteriores. Idcirco lactentia hedulina sunt conuenientia multimodas habentibus complexiones propter temperiem quam habent. Sunt etiam commoda egritudinem exeuntibus. Simili modo caprina ⁊ pecorina bouinis ⁊ porcinis animalibus meliora esse fatentur. Sufficit illis disputatio de nutrimētis animaliū: oportet ergo nos particulariter quod restat subsequamur: ⁊ congruā deo fauente vniuscuiusqꝫ animalis naturam ⁊ nutrimentū dicamus.

¶ Superius determinauit ysaac de dieta sumpta a terre nascentibus sicut a granis: fructibus: herbis. Hic autem de sumpta ab aīalibus: ⁊ primo determinat de sumpta a gressibilibus: scđo a volatilibus: ibi. Volatilia. ¶ Primo querit de nutrientibus quantū ad potentiā nutritiuā: ⁊ primo vtrū quodlibet mixtum habeat hominem nutrire: videtur ꝙ sic: quia dicit Aristoteles secundo de generatione: ꝙ ex eisdem sumus ⁊ nutrimur. Itē ysa. in dietis vniuersalibꝰ dicit ꝙ nō agunt simplicia in cōposita: queadmodū composita in cōposita: ista ergo duo tangūt simplex non esse causam nutritionis: ergo cum quodlibet mixtū maxime recedat a simplicitate omne mixtū nutrit. Item dicit philosophus in de generatione ꝙ in elemētis qualitates sunt vltimate: in mixtis vero fracte: ergo est maior repugnantia elementi ad elementum ꝙ mixti ad mixtum: ⁊ tamen vnum elementum potest conuerti in aliud: vnde dicit philosophus ꝙ omnia elementa sunt materia igni: vnde omnia possunt conuerti in igneз: ergo multomagis mixtum quodlibet poterit nutrire hominem. In contrariū est auctor in littera dicens ꝙ sunt quedā terrenascentia que repugnant nature humane: nec habent nutrire hominē vt lolium: ⁊ quedam animalia: vt serpētes ⁊c. Ad hoc dicunt quidā ꝙ quodlibet mixtum non nutrit: qꝛ ad hoc ꝙ aliquid nutriat aliud: oportet ꝙ habeat aliquaз similitudineз potentialē cum illo quod nutrit: sed multa sunt non habentia cōuenientiā cum natura humana sicut metalla ⁊ similiter venena ⁊ huiusmodi: igitur. Ad primum argumentum soluūt per fallaciam consequētis: qꝛ non sequitur ꝙ si simplex non nutriat ꝙ propter hoc compositū non nutriat. Ad scđm dicunt ꝙ non est simile de elemētis ⁊ mixtis: quia elementa sunt propinqua materie: vnde ꝙcito vna forma remouetur ab vno elemento: tamcito ibi introducitur alia forma noua: sed non est sic in mixtis: qꝛ plura requiruntur ad gn̄ationē mixti ꝙ elemēti. Alij dicūt cōtrariū sustinentes ꝙ quodlibet mixtū hꝫ potentiā nutriēdi: ⁊ si nō nutriat defectus non prouenit a parte mixti: sed a parte caloris digerentis: ⁊ concedunt rationes hoc probantes. Ad rationē in contrarium quod obijcis ꝙ auctor dicit ꝙ multa ⁊c. ꝙ nō nutrire est dupliciter: aut nullo modo: ⁊ sic nō intelligit auctor: aut prauo nullo modo nutriunt: ⁊ sic intelligit auctor: ⁊ propter hoc talia dicit non nutrire: ⁊ hoc habetis a philosopho dicente ꝙ non geometricum hoc potest esse: aut nullo modo: aut prauo modo: vnde illa negatio potest esse in genere: ⁊ sic loquitur iste: aut extra genus: ⁊ sic tu obijcis.

¶ Queritur vtrum venenū habeat hominem nutrire: videtur ꝙ nō: qꝛ dicit Auicē. ⁊ Ga. ꝙ medicine est agere: cibi vero pati: sed venenū est medicina: igiꝛ. Itē magis repugnat venenuз nature humane ꝙ elementuз: cum elementum vt aerem quotidie respiremus: ⁊ aquā potemus: ⁊ tn̄ elementum vt volunt auctores nō nutrit: igiꝛ multomagis nec venenum. In cōtrariū est Auicē. auctoritate Rufi qui dicit ꝙ napellus nutrit: vnde dicit ꝙ quedam puella nutrita fuit ex napello qui est venenum: ⁊ est napellus radix cuiusdam plante in transmarinis partibus: in qua radice habitant plures mures maxime venenose: vnde est venenum. Et dicit Galienus ⁊ Auicen. ꝙ si datur aliqua medicina corpori

humano in tam parua quātitate ꝙ non agat in corpus conuertetur: ⁊ tamen omnis medicina est nature humane contraria ⁊ venenosa: igitur. Sed nota ꝙ si venenū def in magna quantitate non nutrit: sed interficit: sed in pauca bene nutrit. vnde dicit Galie. ꝙ anteꝙ̄ aliquod agens imprimat suum effectū in aliquid oportet ꝙ detur in decenti quantitate: ⁊ ꝙ habeat tempus debitū: ⁊ ponit exemplum de scintilla ignis: q: licet sit ignis: tamē non inflāmat q: est in nimis parua quantitate. Item q: statim extinguitur nō remanet sufficiēti tpe. Similiter dico ꝙ de napello ex quo fuit puella nutrita parum accepit nec ei nocuit: sed tamen ille multe vices in fine adunate fuerunt venenum. Primū est solutuꝫ per hoc. Ad primū dico ꝙ licet medicine sit agere: non tamē ita quinetiam eius sit pati: ⁊ similiter cibi non est ita pati quin sit etiam agere: q: omne agens physicuꝫ dum agit patitur: ⁊ dū mouet mouef: vt dicit philosophus: ꝙ̄uis principaliter eius sit agere. Ad secundū dico ꝙ non est simile de elemento ⁊ mixto: quia ex elemento non potest fieri mixtū: ⁊ q: venenum est mixtum: igitur potest nutrire vt dictū est.

¶ Queritur vtrum venenum spolietur sua propria forma quando nutrit hominē: videtur ꝙ non: quia dicit iste auctor inferius ꝙ lac recipit diuersitatē fm herbas ex quibus animal nutritur: ergo multomagis venenuꝫ spoliabitur a sua forma in tertia digestiua: nunc quando comedit animal herbas acetosas lac est acetosum: et quando dulces dulce. Item dicit Auicen. ꝙ impossibile est quin calidior sanguis generetur ex allio ꝙ̄ lactuca: ergo cum constat ꝙ alliū in tertia digestiua non omino spoliatur a sua forma: ergo nec venenum. Item dicit Auicēna ꝙ puella que fuit nutrita ex napello interficiebat milites solo oculo: ⁊ galline comedentes eius sputum statim moriebantur: ⁊ constat cum ꝙ hoc non esset si venenum spoliaref penitus a sua forma in tertia digestiua. In cōtrarium videmus: q: dicit Galie. ꝙ nutritio est perfecta assimilatio nutrimenti cum nutrito: igitur cum venenum assimiletur perfecte nature humane que non est venenosa: non erit plus venenosum. Item vnūquodqꝫ fortius agit in illud in quod imediate agit ⁊ continue ꝙ̄ in illud in qꝺ interrupte ⁊ mediate: ergo cum napellus ex quo nutrita fuit puella: immediate egerit in puellaꝫ et continue ⁊ tamen non eam interfecit: videtur ꝙ non interficiet alios respicientes: sed constat ꝙ ipām puellam interficeret si non spoliaref a sua forma ⁊ malicia: igitur cum nō interficiat est expoliatū a sua forma quādo nutrit. Ad hoc dicunt quidaꝫ ꝙ napellꝰ ex quo nutrita fuit illa puella: nō spoliabaf a sua forma nec malicia: cuius signum est interfectio militūꝫ solo oculo. Ad primū argumētū in cōtrariū ꝙ nutritio est perfecta assimilatio: responsūꝫ fuit superius capitu. de lactuca de siccitudine in pūcto, ⁊ latitudine: ⁊ ꝙ̄uis in fine ille minime partes fuerint in venenū conuerse: tñ nō interfecerūt puellam propter assuefactionē. Ad secundū patet solutio p̄ assuefactionem ⁊ insuefactionē: q: erat identicus cum puella: et contrarius maxime militibꝰ propter insuetudinē. Alij sustinent contrariū dicētes ꝙ spoliatur sua forma quādo nutrit. Ad duo prima argumenta iā patet solutio: q: licet lac ex herbis acutis sit aliquātulū acutū: ⁊ sanguis ex allijs calidior ex lactuca: tamen in secūda digestiua spoliati fuerunt a sua specie ⁊ forma: tamen possunt intēdi ⁊ remitti. Ad argumētum de puella dicitur ꝙ hoc erat quando napellus recipiebatur in stomacho puelle multo tempore remanebat in stomacho crudus ⁊ indigestus: ⁊ tunc ab illo crudo fumo resoluebaf fumus per os cum sit cōtinuū stomacho ⁊ interficiebat milites ⁊ non per oculos: vnde hoc non erat q: illud venenum esset conuersum.

¶ Queritur quare animalia reptilia carentia pedibus ⁊ super terram repētia sunt venena respectu hominis. Causa est multiplex. Vna est distātia a natura humana ⁊ habitāt in terra frigida ⁊ sicca: quod est elementum vile ⁊c. Secūda causa est contrarietas quam habent cū natura humana in cōplexiōe: q: huiusmodi sunt frigida ⁊ sanguine carentia vt dicit philosophus. Itē in essentia: quia homo est animal nobilissimū vnde comparatur ad alia animalia sicut aurum monetatū ad alia metalla: vt dicit philosophus: ⁊ ista animalia sunt vilissima. Item a parte cōpositionis: q: hmōi reptilia sunt vilia: mollia: ⁊ vniformia indistincta: homo vō non: ⁊ istam diuersitatē sequif diuersitas in aspectu: ⁊ propter hoc sunt venena respectu hominis.

¶ Queritur quare animalia pedibus carentia ⁊ in terris habitantia sunt venena homini: ⁊ non habitantia in aquis vt pisces. Vna causa est repugnātia cum natura humana: q: pisces ꝯueniūt in hu. ⁊ reptilia in vtraqꝫ qualitate cum sint fri. ⁊ sic. repugnāt. Secūda causa est: q: pisces per squamas ⁊ salsedinē maris purificanf: tamē tortuca habet conchā ⁊ nutrit sicut aliqui pisces cōchosi.

¶ Querif quare serpentes ⁊ huiusmodi animalia sunt venenosa respectu hominis ⁊ non respectu anserū: gallinarū ⁊c. Vna causa distātia est a natura humana. Scōa causa est: q: homo meatꝰ ad cor habet latiores ꝙ̄ anser: ⁊ ideo citius venenum petit cor ⁊ ledit. Item anser hꝫ calorem digestiuū fortioreꝫ quare spoliat venenosa animalia a veneno ⁊ nō homo.

¶ Queritur quare conficif tyriaca ex tyro cum sit animal maxime venenosum. Causa est fm Aristotelē: q: quidā sunt serpentes intra ouantes: ⁊ extra deponunt oua sua: ⁊ extra similiter generant vt tyrus: ⁊ isti fortiorem calorem habent: ideo eius venenum est magis penetratiuū: ideo citius penetrat cor ⁊ citius interficit: ideo fit tyriaca citius ex tyro ꝙ̄ ex alijs serpentibus.

¶ Queritur quare huiusmodi animalia curāt lepram. Causa est: q: in lepra caro remanet salua fm speciē: inficiatur tamen fm materiā: quādo ergo huiusmodi venena recipiuntur in corpore leprosi magis inficiunt carneꝫ fm materiā: ⁊ tūc redditur odiosa illa caro fm materiā nature: ⁊ expellitur cum destituaf a regimine eius. Item huiusmodi venena distendūt carnem fm materiaꝫ ⁊ inflant ⁊ ibi faciunt solutionē continui: ⁊ ita illa caro infecta ⁊ destituta a regimine nature expellif ⁊ cadit fm Serapionē et caro noua loco eius regeneraf: ⁊ per hanc viam curant lepram. Et fm Serapionē sicut membrū in naturalitate sua existēs attrahit nutrimentū vt per illud nutriatur: ita membrū lesum attrahit medicinā vt a morbo per hmōi medicinā aut venenum liberetur. Vnde dicit Serapio ꝙ carnes tyri maxime prouocant fluxum ventris: ⁊ in illo fluxu caro fm materiam que erat infecta expellitur: ⁊ alia noua regeneraf: ⁊ ita per huiusmodi venena lepra curatur. Sed nota ꝙ intelligif de lepra causata ex calefactione ⁊ errore epatis: q: ista frequēter curatur. Non tamen illa que venit a primis parentibus que est naturalis quoniā nunꝙ̄ curatur. Et ista via renouāt suam iuuentutē aquila ⁊ ceruus: ⁊ quedam alia animalia comedentia huiusmodi serpentes ex instinctu nature. Et quando ista animalia ceperūt ista venena currunt ad aquā: ⁊ bibunt tantū de illa aqua ꝙ caro illorum inflatur ⁊ extenditur ⁊ fit solutio cōtinui: ⁊ tunc cadit caro vetus ⁊ noua regeneratur.

¶ Queritur quare equus: mulus: asinus ⁊ ista hmōi aīalia non nutriūt hominem: nec ei nocēt si comedantur. Ratio est: q: natura ea ordinauit ad hominis seruitiū ⁊ nō ad nutrimentū: ⁊ non nocent q: nō sunt venenosa animalia.

¶ Querif vtrum animal siluestre sit melius via nutrimenti domestico: videtur ꝙ siluaticū: q: simile est de tēpore: loco ⁊ etate ⁊ hmōi: vt dicit Hippo. sed Hipp. dicit ꝙ cōstitutiōes anni sicciores saniores sunt pluuialibꝰ: igif cū locus siluestris sit siccior domestico sequif ꝙ ⁊c. Itē dicit ysaac in vniuersalibꝰ dicens: qꝺ bñ sapit bñ nutrit: ⁊ qꝺ meliꝰ melius: sꝫ aīalia siluatica meliꝰ sapiūt domesticis: igif. Itē dicit iste auctor ꝙ meliꝰ est aīal qñ abundat suo nutrimento naturali: sed aīalia siluestria sunt hmōi: q: suū nutrimētum naturale est in cāpis: igif. Itē dicit inferius auctor ꝙ ale in auibꝰ: ⁊ pedes in porcis meliores sunt: ⁊ cā est q: p̄ motum suū depuranf a suis sup̄fluitatibꝰ: ergo cū siluestria sint in maiori motu ꝙ̄ domestica magis depuranf: ergo meliora. In ꝯtrariū est iste auctor dicēs ꝙ aīalia siluestria minime sunt boni nutrimēti ⁊ in q̄litate ⁊ in quātitate. Itē nutrit p̄ dulcedinē: sꝫ domestica sunt ca. ⁊ hu. igif. Itē Arist. i li. de plāꝫ dicit ꝙ fructꝰ domestici meliores sunt siluestribꝰ: igitur sic ⁊ aīalia. Ad hoc dicunt quidaꝫ ꝙ bonitas nutrimēti pōt esse a parte cōplexiōis: ⁊ sic domestica meliora sunt: q: ca. ⁊ hu. et siluatica sunt sicca: vł a parte cōpositiōis ⁊ sic adhuc meliora sunt domestica: q: magis mollia in cōpositiōe ⁊ dige-

fibilio:a. Aut a parte puritatis nutrimenti ꝛ mundiciei: ꝛ sic siluestria melio:a sunt. Uel dic simpliciter ꝙ domestica sunt melio:a vt dicit aucto:: quia siluatica sunt in motu continuo et excedenti: quare sue carnes indurantur ꝛ peio:antur. Item continue sunt sub aere et sole: vt dicit littera. Item siluestria quandoq₃ nimis patiuntur famem: ꝛ sic impeio:atur caro eo:um: sed non sic de domesticis cum abundant in suo nutrimento. Ad primū dico ꝙ non est simile: q: siccitas aeris ꝛc. depurat co:pus a suis supfluitatibus: sed humiditas aeris non: immo facit eas abundare: sed siccitas nutrimenti facit ipsum inobediens digestioni. Ad scōm dic ꝙ non melius sapiunt absolute: sed q: omne rarum p:eciosum: ideo q: tardius ꝛ rarius habenṫ: igitur melius sapiūt: non tamē si ita vsitarentur sicut domestica. Ad tertiū dic ꝙ electio nutrimenti non facit bonitatē tm̄: sed cum hoc abundantia qua sepe carent siluatica respectu domestico:ū. Itē habent cum labo:e ꝛ pena: igitur sunt peio:a. Itē tu bene obijcis quantū est a parte nutrimenti: sed domestica melio:a quantū ad compositionē ꝛ cōplexionē. Itē domestica nutriunṫ ex nutrimento molli: siluestria vͦo non. imo ex sicco vt ex herbis siccis. Ad quartū dic ꝙ nō est simile: quia hmōi sunt in motu tēperato: non autē animalia siluestria: imo in excedēti desiccante nimis. Alij dicūt ꝙ ale ꝛ pedes porci melius nutriūt quātū ad modū nutriēdi: q: citiꝰ digerunṫ: nō tamen quantū ad quantitatē nutriendi: ꝛ sic ale melius nutriunt qualitatiue: ꝛ alie partes meliꝰ quantitatiue. Nota vlteriꝰ cū₃ aucto:e ꝙ cap:eolus siluaticus excipiṫ: q: melio: est domestico. Causa est: q: cap:a h₃ maxime co:iū solidum cū nutriatur nutrimēto valde melācholico: idō eius supfluitates interius retinenṫ nec possunt exhalare propter soliditatem cutis ꝛ clausionē po:o:ū. cuius signum est: q: valde fetet: q: ergo cap:eolus siluaticus est ī maio:i motu ꝙ̄ domesticus: aperiunṫ po:i cutis ꝛ supfluitates exhalanṫ: ꝛ sic magis depuratur. Et nota ꝙ plus facit boni ille excedens motus in depuratione carnis ꝙ̄ locus domesticus in humectādo eius siccitatē boni. Item plus facit boni motus excedēs in aperiendo ꝙ̄ locus siluestris mali in desiccādo. Et sic nō est melio: in etate lactenti ratione sue etatis humide solū₃: sed q: tunc nutritur ex nutrimēto puro digesto: vt ex lacte cap:e: sed in iuuentute ex herbis puris: ꝛ p:opter hoc tunc est peio:: sed siluaticus melio: domestico est: p:opter hoc ꝙ sue carnes melius depurantur ꝑpter motū excedente₃ qui in bonitate p:eponderat omnibus alijs.

De pecudibus.

PEcudes calidio:es sunt bobus: cap:is: ꝛ po:cis: humidio:es etiā bobus ꝛ cap:is: minus tamen po:cis humide: caro enim po:cina ceteris oībus aīalibus frigidio: est ꝛ humidio:: maxime domestica: q: siluestris po:cina ad domestice cōparationē calida est ꝛ sicca: vnde mino:is est nutrimēti. Domesticā po:cinā carne₃ non opo:tet accipi nisi raro: ꝛ solūmodo eius extremitates comedātur: sicut pedes: aures: ꝛ nares: hec eīn memb:a semper in motu sunt: decet enim p:iusꝙ̄ comedanṫ exercitari. Quiete vͦo viuentes caueāt siluestria: multomagis domestica. Item cauende sunt cap:e ꝛ boues: exceptis vitulis ꝛ hedulis cū fuerint lactentes. Causa cauēdi cap:as: po:cos: ꝛ boues nō est vna sed diuersa. Quiete eīn viuentibus ꝛ delectationem assuescentibus: modicus est calo: ꝛ copia humo:um frigido:ū ꝛ viscoso:ū: ꝛ caro po:cina frigi. est ꝛ hu. similiter ꝛ viscosa: vnde fit causa augmentādi in eis phlegma humidum ꝛ viscosum: calo: ergo co:ꝑ necessario fit defectus. Cap:e vͦo ꝛ boues cū habeāt carnes grossas digestioniq₃ inobedientes: ꝛ calo: quiete viuētibꝰ sicut dixīmꝰ sit imbecillis: necessario ab eis non digeruntur nisi cum sint lactentes: tunc eīn digestioni obediunt propter suarum carniū teneritatē ꝛ etatis paruitatem. Caro pecoꝛina calidio: ē ꝛ siccio: po:cina: bobus etiā ꝛ cap:is: calidio: humidio:: vnde tenerio: ꝛ ad digerendū facilio:: facillime de stomacho descendit: ventrem magis cap:ina ꝛ bouina humefacit: minus tamen ꝙ̄ po:cina humida est: non eīn habet humiditatē digestioni repugnatiuam sicut po:cina: neq₃ humiditatē lub:ifactiuam vt anteꝙ̄ coquatur stomachū egrediatur. Sed tamen nutrimentū eius diuersum est in bonitate et malignitate: digestiōis velocitate vł tarditate vł ꝺm etatis eiusdem cōplexionis diuersitate₃. Diuersitas nutrimenti ex etate quadruplex est: est enim lactens et sue natiuitati vicina: vel remota adhuc crescens: vel iuuencula iam cōpleta: ꝛ decrepita. Lactēs viscositate vicina est po:cis siluestribus. causa duobꝰ modis est: vnus vicinitas vulue: alter lactis est humiditas qua nutritur: p:oinde caro eius illaudabilis: q: indigestibilis: ꝛ sui lub:icitate de stomacho descendit indigesta: p:ecipue si comedētes stomachum humidum ꝛ defectiuū habuerint. Ideoq₃ Ga. vituperauit lactentes agnos ꝛ oues: q: viscosum generant phlegma: nisi manducātes sicce fuerint cōplexiōis.

De arietibus.

ARietes aūt in iuuentute manētes mino:is humiditatis ꝛ viscositatis sunt ꝑpter etatis siccitatē eo:ū cōplexioni dominātē: idcirco eo:um caro melio: est agnis ꝛ ouibus: que si bene digeratur bonu₃ multū q₃ sanguinē generat: maxime si sint castrati: q: caliditas eo:um ꝛ humiditas tēperata est: vnde boni sunt sapo:is nisi cū₃ sunt decrepiti: qui proculdubio sunt pessimi: qui vero nō castrati sunt eis melio:es: omnes eīn decrepiti in calo:e naturaliter sunt defecti. Quo:um calo:is defectio duobus modis est: ex etate sc₃: ꝛ testiculo:ū indigentia. Annualis autē mediocrē habet complexionē inter lactentiū humiditatē ꝛ iuuenū siccitatē: idcirco ceteris arietibus sunt melio:es: ꝛ ad digerendum facilio:es: sanguine₃ eīn mediocrē generant ꝛ iuuenes maxime iuuant calidas ꝛ siccas cōplexiones habentes: ꝛ habitantes in regione calida ꝛ sicca. Decrepiti vͦo sunt ceteris deterio:es. Oīa eīn decrepita sunt ꝺm generationem frigidio:a ꝛ siccio:a: sunt ergo lignea ꝛ insipida: sed tamen licet propter senectutem sunt illaudabilia: q: cum calida ꝛ humi. fuerint: naturaliter erunt ceteris decrepitis melio:a ꝛ laudabilio:a.

De carne hircina.

HIrci ad comparationē pecudū sunt frigidio:es ꝛ siccio:es: licet sanguinē generēt acutum: qui quanto pecudibus sunt frigidio:es ꝛ siccio:es: tanto sunt calidio:es ꝛ siccio:es omnibus temperatam complexionem habentibus: maxime si hirci sunt iuuenes: ideoq₃ non cito putredini sunt apparati. Castrati vero sunt melio:es: quia non sunt tanti acuminis: siccitas enim co:um est temperata. Sunt ergo

saporosiores: et ad digerendū faciliores: sed tñ nō vno modo sunt nutrientes: quidā autē bñ: quidam male nutriunt: quod fit propter etatis eorūq̧ cōplexionis diuersitatē. Sūt eīm lactētes: sunt et vicini sue natiuitati: sunt quoq̧ iuuenes et decrepiti. Lactentes vero sunt ceteris animalibꝰ laudabiliores in sapore et nutrimento: ac in digestione ad generandū bonum sanguinē. lac eīm naturalē eis prestat humiditatē: vnde carent omni acumine: eorum cōplexio tēperata est in calore et humiditate absq̧ sui corruptione: facilē ergo et subtilē dant dietā: vtiles ergo sunt calidis et siccis et egritudines exeuntibus: et quanto diutius lac sunt accepturi: tāto meliores ac teneriores sunt. Hi autē qui sue natiuitati sunt vicini: nutrimentū dant subtile: et laudabilē generant sanguinē: minus tamē lactētibꝰ vtiles sunt. Iuuenes vō sunt grossi: et ad digerendum duri: pessimū dant nutrimentū: sanguinē vero generant melancholicū. Idcirco Ga. vituperauit hircos et iuuenes capras: q: generant sanguinem melancholicū: hirci tamen capris sunt deteriores: q: femine minus masculis habent acumen et siccitatē: propter hoc ergo femine capre et hirci castrati sunt meliores non castratis: q: humidiorē et saporosiorem habent carnem: et laudabiliorē generant sanguinē. Sed videmur reprehendi a quibusdā: cur inquiunt hircos castratos non vituperasti: cum non castratis frigidiores sunt castrati. Quibus respondemus: superius audistis nos dixisse hircos non castratos acumen habere et intēperatos esse ad cōparationē temperate humane cōplexionis. Qui ergo cum fuerint castrati: priori carebūt acumine: fiūtq̧ temperati tēperatas complexiones habentibus: maxime si hirci sunt iuuenes: sed si sunt decrepiti pessimi erunt: quia propter frigiditatē etatis fiunt frigidissimi: eorumq̧ calor fere est defectus: humiditatē quoq̧ quā causa castrationis acquisierunt: propter siccitatem senectutis amiserunt.

De carne bouina.

Bouina caro ad comparationē carnis pecudum et porcorum siccissima est: siccior enim est caprina carne: ideo sanguinem generat grossum: turbidū et melancholicū: multūq̧ dat nutrimentū: inobediēs digestiōi: tardeq̧ de stomacho eijcitur: et a mēbris difficulter dissoluit: et ventrem constipat. q̄ si ea vescētes sunt melācholice cōplexionis: splenetici erunt: quartanā patiētur: cōplexiones eorum corrūpentur: et in hyposarcā incident: nōnunq̄ nascetur in eis scabies et impetigo: elephātia: lepra: cancer: serpigo: sm complexionē quam preparatā his morbis inuenit. Sed tamē diuersi est nutrimenti ꝓpter suarum etatū varietatē. Est enim lactens: adolescens: iuuenis: et decrepitus. Lactēs vō laudabile generat nutrimentū: facilis est digestioni: q: calor et humiditas eius in quātitate multa est propter vulue vicinitatē et lactis bibitionē. Idcirco bonum generat sanguinē: choleram etiam rubeā a stomacho expellit: maxime si comedentibus naturalis calor dominetur. Egritudinē exeuntibus licet nō noceat: ad digerendum tamen grauis est propter defectionem virtutis eorum. Adolescentes vō minus q̄ lactentes sunt humidi: duriusq̧ digerūtur. Sed qui ab eis generatur sanguis: non est illaudabilis ꝓpter fortitudinē sui caloris naturalis: et propter sui vicinitatem ad lactentē: sueq̧ carnis teneritatē: ideoq̧ si cum aceto ius eius condiatur et bibatur: stomachum confortat et intestina: est et vtilis cholericas egritudines habentibus. Iuuenis autē pro sue natiuitatis remotione calore et humiditate caret: quā de lactis et vulue vicinitate habuerat: quare sicce cōplexionis est et dure ad digerendū difficilis: humorē gñat melācholicū: maxime si comedētiū naturas apparatas melancholie inuenerit. Decrepitus quidē pessimus est propter nimiam sui caloris siccitatem et siccitatis augmentū in eo ex etate suiq̧ cōplexione generatā: vnde caro eius durissima ac lignea coctioni repugnatiua: nullum dat nutrimentū: nullūq̧ saporē. Sunt igitur omnibus saporiores et laudabiliores lactētes: secundo adolescentes precipue si fuerint iussellati et cum aceto conditi: menta: petrosil. coriandro: croco: et similibus: sicut cum pipere et cinamomo.

¶ Queritur super hoc qd̄ dicit in littera precedēti vtrū sit verū q̄ omnia aīalia sint calidiora masculina q̄ feminina: videtur q̄ nō: q: dicit Haly in cōmento super tegni. q̄ ad mēbrum simile ꝓperant egritudines similes: et ad cōplexiones siles pariter egritudines similes: ergo cū quedā mulieres incurrāt egritudines calidas: et quidā viri egritudines frigidas: igitur. Itē hippo. in aphorismis. Qui crescūt plurimū habent innatū calorē: vnde innuit: et hoc vult Gal. in cōmēto: q̄ nutrimētū fit a forti calore: g̃ cū quedā sunt mulieres quibusdā viris maiores: erunt calidiores. Itē dicit Gal. q̄ audacia et ira proueniūt a calore forti: ergo cum quedā mulieres sint iracundiores quibusdā viris: sequit̃ propositū. In contrarium est auctor in littera. Item dicit Haly: et hoc innuit etiā Aristote. q̄ mas in dextra parte generat̃: femina vō in sinistra: sed dextra est calidior sinistra: igitur cum continens immutet contentū ad suam crasim vt dicit philaretus: igitur. Ad hoc dicunt quidā q̄ triplex est comparatio. Quedā in genere: quedā in specie: et quedā in indiuiduo. et sic dicunt q̄ iste auctor intelligit in genere tm̄: et potest pati bene instātiam in particulari. Alij dicūt q̄ duplex est caliditas. Quedā respiciens totum: et de ista quedā mulieres sunt calidiores quibusdā viris: sed loquēdo de respiciente partē: ratione cuius reponit̃ animal in specie vtpote respectu testiculorum: sic omnes masculi sunt calidiores feminis: q: dicit phs q̄ habent suos testiculos intra: q: si essent extra non essent sufficiēter calidi ad digerendū suum sperma: et ꝓpter hoc reponuntur intra carnē testiculi. Alij dicunt q̄ ysaac intelligit omnibus cōditionibus remanentibꝰ eisdē vtrobiq̧ et q: sunt diuerse: igit̃. Alij dicūt q̄ q̄dā est caliditas causata ab influētia anime presentialiter supra membra: et sic intelligit ysaac: et hoc modo etiam cor est calidius ceteris mēbris. Aliā est causata a corpore elementari: et tali modo quedam mulier potest esse calidior viro: et cor fri. respectu aliorū mēbrorum: et sic pz solutio ad argumēta diuersa sm diuersas resolutiones. ¶ Querit̃ vtrum masculus sit digestibilior femella cum hoc innuat littera: videtur q̄ non: quia dictum est superius q̄ omne animal siluaticum est peius domestico propter peccatū in siccitate: sed omnis mas est siccior femella: igitur. Item dicit philosophus secundo de plantis: q̄ femine est pati: vnde debet esse mollis: patiēs et fertilis: masculi vō est agere: vnde debet esse durus: cum igitur cibi sit pati sm Galienū sequitur &c. Solutio q̄ bonitas nutrimenti attenditur quādoq̧ ex parte virtutis: et sic mas est melioris nutrimenti: quia virtuosior: aut a parte mundiciei et puritatis: et adhuc est melius nutrimentum maris: aut a parte compositionis: et sic femina est melioris nu-

trimenti. Ad argumentũ dico ꝙ non est simile q: animal do
mesticũ ca. est ⁊ humi. ⁊ siluaticũ ca. ⁊ siccũ. Et masculus est
ca. ⁊ siccus: ⁊ femella frigida ⁊ hu. igitur. Ad secũdũ dico ꝙ
equiuocat̃ de pati: q: phs intelligit respectu sui viri ⁊ nõ re
spectu alteri⁹: aut in via nutrimenti: aut dic respectu cõple
xionis ⁊ impuritatis: aut respectu cõpositionis. Sed tamẽ
dicamus cum auctore ꝙ mas simpliciter est melior: q: in bo
nitate prepõderat. Et pari passu soluitur questio que fit de
aĩalibus castratis respectu non castratorũ: q: nõ castrata cõ
parantur mari ⁊ castrata femine: tamen non castrata sunt
peiora tẽpore coitus: ideo q: certo tẽpore coeunt: debẽt tũc
vitari: sed in alio tẽpore sunt meliora: ⁊ quoad virtutem ⁊
quoad puritatẽ: sed castrata quoad cõpositionẽ: quia sunt
molliora ⁊c. ¶ Queritur quare castratio bruta meliorat in
moribus ⁊ homines peiorat quantum ad motus naturales:
⁊ etiam acquisitos. Una causa est: q: ſm Aristotelẽ homo est
animal nobilissimũ: ⁊ ideo maxime ordinatur ad generatio
nem: ⁊ quanto aliquid nobilius est ⁊ melius: tanto suipsi⁹
est diffusiuũ ⁊ multiplicatiuũ: ⁊ ideo maxime ad generatio
nem ordinatur ⁊ non ad nutritionem: cum non ordinetur ad
aliquod aliud animal: igitur. Secunda causa est: q: sicut di
cit Haly: a testiculis reuerberatur calor naturalis super oĩa
membra: qui calor totum corpus mũdificat a suis superflui
tatibus: nõ autem in castrato sed humorũ superfluitates re
manent: ⁊ dicit viaticus ꝙ anima insequitur corpus in suis
operationibus: igitur. Tertia causa est: q: castratio reducit
hominẽ ad naturam femine: sed dicit phs in principio octa
ui de animalibus: femina debilis est ⁊ tristis: inuida: iracun
da: ⁊ ponit ibi multas pessimitates: igitur. sed nõ sic anima
lia bruta cum ordinent̃ ad nutritionẽ ⁊ non principaliter ad
generationẽ. ¶ Queritur vtrum omne animal ruminans
sit melius in prima etate vt in lactenti q̃ in alijs etatibus se
quentibus excepto ariete: et animalia non ruminantia vt
porcus peiora q̃ in alijs. Rñ. est affirmatiua: q: virtus gene
ratiua viget per calidũ ⁊ humidũ: ⁊ maxime per humidum
tum q: hu. est pabulũ caloris: tum q: hu. est figurabile ⁊ di
stensibile ſm omnem figuram. Et quia animalia ruminan
tia sunt frigida ⁊ sicca: ⁊ maxime peccant per siccitatẽ: pro
pter hoc cum in etate lactẽti sua siccitas reducat̃ ad tempe
ramentum per etatem: ideo tunc meliora. Sed aries est ca.
⁊ hu. ⁊ peccat per humiditatẽ: ideo cum in prima etate au
getur sua humiditas: in adolescentia vero temperat̃: igitur.
Similiter dico de animalibus non ruminantib⁹ vt de por
co cum peccent per fri. ⁊ humi. ideo sunt meliora in iuuen
tutis etate. Secũda causa est: q: animalia ruminãtia in eta
te iuuentutis multũ comedunt herbas siccas: vnde ibi est
multum de superfluo: patet per multitudinẽ stercorũ eorum
sicut boues ⁊ vacce: ⁊ in etate lactenti habent nutrimentũ
purum sc3 lac: igitur. Sed animalia non ruminantia vt por
cus non nutriunt̃ in iuuentute sua ex herbis: sed ex granis:
ideo in iuuentute carnes sue meliores sunt. Tertia causa est
a parte digestionis: q: animalia ruminantia male digerunt
cum careant dentibus in superiori mandibula: cuius materia
dentiũ conuertatur in cornua: ⁊ cum hoc comedunt herbas
multas in iuuentute de difficili digestibiles: igitur nutrimẽ
tum eorum est melius in lactenti etate. Et si arguat̃ ꝙ ysa.
dicit ꝙ vnũquodq3 est meli⁹ in suo cõplemẽto. Respõdet̃
ꝙ intelligit in genere: tamen eius sermo potest pati instan
tiam in particulari. Et si arguat̃ ꝙ pisces sunt meliores in
sui cõplemento. non est simile: q: pisces peccant per hu. que
tractu tẽporis cõsumitur: ⁊ ruminãtia animalia per siccita
tem q̃ in etate lactenti temperat̃. ¶ Querit̃ que caro meli⁹
nutriat vtrum pecorina. i. arietina: aut porcina. Rñ. ꝙ aliqd
dr nutrire ratione cõplexionis ⁊ cõpositionis: aut ratione
aspectus ⁊ ꝓprietatis. Ratiõe vero cõplexionis ⁊ cõpositiõis
sicut pullina caro optime nutrit hominẽ: cum sit ca. ⁊ humi.
⁊ ratione cõpositionis est bñ digestibilis. Ratione vero aspe
ctus ⁊ ꝓprietatis sicut glans optime nutrit porcũ propter
aspectũ ⁊ proprietatẽ quem habet ad porcum: et ordeũ bo
uem: ⁊ porcus hominẽ: ⁊ sic intelligit Auicen. ⁊ alij arabes.
Uel dic ꝙ in genere ꝯseruatiuo pecorina melior est: sed in
genere ꝑseruatiuo porcina quia preseruat hominẽ a mor
bis calidis: ⁊ sic intelligit Auicen. ⁊ omnes arabes. Itẽ ca
ro porcina laxat ventrem. Et dicit Auicen. ꝙ in oĩm genere
preseruatiuo debemus tenere ventrem laxũ. Uel dic ꝙ por
cus est similior homini quoad figuram membrorũ: q: simi
lem habet anatomiã: non tamen in cõplexione ⁊ substantia
sicut aries: igitur dic ꝙ simpliciter aries est similior ⁊ me
lior: q: similitudo porci predicta talis non facit ad bonitatem
nutrimẽti. ¶ Querit̃ vtrũ caro pecorina laxet cũ sit ca. ⁊ hu.
Rñ. ꝙ per se laxat cum sit hu. tamen de peraccidens consti
pat: q: natura est auida in eius retentione cum alliciat mul
tum naturã plus q̃ porcina. Et propter hoc Ras. cõmen
dat pellem ouinã in regimine sanitatis: ⁊ vituperat pelles
varias in regimine sanitatis: q: ca. est ⁊ hu. cõformis nature
humane: ⁊ etiam q: habet pilorũ multitudinẽ vnde ordina
tur a natura ad cooperiendũ hominẽ: nõ sic vero pellis varia
abundat in pilis: nec est ita conformis nature humane. No
ta ꝙ pelles animaliũ ruminantiũ nõ ita comedunt̃ sicut nõ
ruminãtiũ ratione sue duriciei: ⁊ pellis porci est tenerior: q:
nutrit̃ ex meliori nutrimẽto q̃ pecus etatis ꝑfecte. ¶ Que
ritur quare pelles extremitatũ comedunt̃ vt pelles pedum:
non sic vero pelles dorsi. Causa est q: sunt tenues: qđ manife
stat pilorũ paucitas. Nam dicit phs ꝙ multitudo pilorum
indurat sicut videtis in dorso vbi pellis est durissima: ⁊ sunt
etiam ibi plures pili q̃ alibi ⁊ maiores. Secũda causa est: q:
extremitates sunt neruose ⁊ melãcholice: vnde attrahũt de
nutrimento qđ est melãcholicũ ⁊ in corio remanet ĩpuritas
nutrimẽti: igitur. ¶ Querit̃ quare pellis ouina maxime ge
nerat pediculos inter ceteras pelles. Causa est q: dicit ysa.
in febrib⁹: ⁊ Aristoteles in de animalibus: ꝙ duplex est ca
lor. Quidã est celestis ⁊ viuificus: ⁊ talis assimilat̃ calori na
turali: vnde talis calor est plenus vite. Est autem alius ca
lor elementalis ca. ⁊ siccus ⁊ corrũpens. ⁊ iste assimilat̃ calo
ri febrili: cum igitur pellis ouina sit ca. ⁊ humida similis ca
lori naturali: ideo est maxime viuificus: igit̃ generat pedicu
los. Nota ꝙ pulmo vervecis valet in frenesi ꝯfirmata q: est
attractiuus ratione sue spongiositatis ⁊ euaporatiuus: ⁊
etiam ratione actualis caliditatis. Nota ꝙ hircus peius nu
trit q̃ capra loquendo in etate vituperabili sc3 senectute: q:
habet tres siccitates. Unam ratione sexus: q: oĩs mas est
siccus respectu femine: vnã ratiõe etatis: ⁊ vnam ratiõe cõ
plexionis: sed femella sc3 capra non habet nisi duas. Et si ar
guatur ꝙ auctor dicit ꝙ oĩs masculus melior est femina:
ipse loquit̃ in parabola generali: ⁊ ꝓpter hoc nõ est ponẽda
instãtia in particulari. Et si arguat̃ ꝙ ratiõe mot⁹ ei⁹ ⁊ ma
ioris caloris pl⁹ depurat̃ hircus. Rñ. ꝙ nõ vituperat̃ ꝓpter
immũdiciẽ sed ꝓpter duriciẽ. Nota ꝙ q̃uis de decisum ab
alio ei attestet̃: ⁊ hircus sit fri. ⁊ sic. tñ sanguis ei⁹ ẽ ca. diure
ticus ꝑ accidẽs ratiõe sc3 adustionis facte a reuerberatione
corij sui duri ⁊ spissi: vñ habet coriũ ꝓ armatura cũ careat pi
lis multis. ¶ Querit̃ qualiter valeat sepum hirci contra
dissinteriã: cũ zirbus gñet̃ ex sanguine hircino: qui acut⁹ est
⁊ diureticus: ⁊ sic maxie vel magis haberet fluxũ cholericũ
augmẽtare. Ualet aũt q: zirbus finalr̃ coagulat⁹ est vt fiat
mẽbrũ vel pars mẽbri ⁊ nõ est liqdus: ⁊ q: oẽ coagulatum ⁊
crassum h3 constipare: igit̃. Itẽ scđa cã est: q: gñat̃ a calore
debili: vt dicit phs in de aĩalib⁹: ⁊ calor debilis gñat põtici
tatem: ⁊ oĩa põtica restringũt ſm ysaac: igit̃. Itẽ tertia cau
sa est: q: maxime coagulat̃ de facili vt pt3 qñ recipit̃ infra cly
stere: igit̃ cadẽs supra intestina cito coagulabit̃ ⁊ ꝑ ꝯñs ci
to restriget. Not. ꝙ bos domestic⁹ simplr̃ melior est q̃ silue
stris: q̃uis eñ siluestris magis sit depurat⁹ a supfluitatib⁹
q̃ domesticus: tñ q: domesticus est magis mollis ⁊ min⁹ sic
cus: igit̃ quoad cõplexionẽ ⁊ cõpositionẽ est melior. Et non
est sil̃e de hirco domestico ⁊ siluestri: q: bos arat quare sup
fluitas cõsumit̃: etiã est maioris v̇tutis quare forti⁹ digerit:
etiã h3 quasi ꝯtinue fluxũ vẽtris q̃re a supfluitatib⁹ mũdat̃
nõ aũt sic hircus laborat aut arat: nec h3 ventrẽ ita laxũ: nec
est tãte v̇tutis. ¶ Querit̃ vtrũ brodiũ carniũ bouinarum cõ
petat in regimine sani. videt̃ ꝙ nõ: q: brodiũ decidit̃ a carni
bus q̃ sunt pessime vt dicit lr̃a: ⁊ omne decisum est eiusdẽ na
ture ei a quo decidit̃ vt vult Haly: igitur. In ꝯriũ sunt pra
ctici. Item Aristoteles commendat anguiam anatis ⁊ bro

dium bouis. Item sicut videmus in herbis ꝙ quanto folia sunt magis melācholica: tāto earū succus est magis diureti cus: ergo similiter erit in carnib⁹ melācholicis ꝙ brodium ear erit magis diureticū ⁊ magis solutiuū. Item est optimum in regimine sanitatis tenere ventrē laxatiuū: vt dicit Auicē. cum igitur huiusmodi brodiū laxet: sequitur ⁊c. Item dicit ysaac qđ sapit bene nutrit bene: sed huiusmodi brodiū opti me sapit: igitur optime nutrit: quod concedo. Una causa est q: bene sapit. Scđa causa q: laxat ventrē. Tertia causa quia bos est melancholicus: ⁊ mēbra sua sunt melancholica: ⁊ at trahunt de nutrimēto illud qđ est melancholicū conuerten do in eorum substantiā: ⁊ illud quod est aereum respuunt: ⁊ illud transmittitur in spongiositatibus membrorū: qđ in brodio cōmēdatur: igitur est bonum in regimine sanitatis. Ad argumentū dico ꝙ verū est si decidatur per viam conti nuitatis ⁊ similitudinis sicut cholera iuuatiua a necessaria. Et non si decidatᷣ per viam contrarietatis ⁊ sequestrationis ⁊ repudij vt medulla ab ossibus: q: medulla est ca. ⁊ humi. ⁊ ossa sunt fri. ⁊ sic. ¶ Queritur vtrum bos sit melior aut vacca. Nam in dictis vniuersalibus ysaac mouet questionē: quare vacca nō est melior boue sicut capra hirco: ⁊ ibi diffu se soluit. Ad hoc dico ꝙ licet hircus peccet per fri. ⁊ siccum: tamen plus peccat per siccū: ⁊ lꝫ sexus femineus faciat ad siccitatē: tamē temperat eius siccitateꝫ: quare capra melior est hirco. Sed licet bos peccet per fri. ⁊ siccū: plus tamē per frigidū: ⁊ q: sexus femineus addit in frigi. ideo vacca peior boue: q: omnis femina frigidior est masculo. Et hac de cau sa vacca melior est in regionib⁹ calidis ꝙ̄ bos: q: eius frigi ditas remittitᷣ ⁊ in mare siccitas augetᷣ: sꝫ regio frigida ad dit in humiditatē: ideo meliorat bouē qui peccabat per sicci tatem magis. Alia causa: quare vacca est melior in regione calida: est q: vacce nō ordinantur ad laborē sicut ibi boues qui desiccātur amplius ratione laboris cū calore regionis: non autem vacce: q: non sunt fortes ad arandum.

¶ De carne ceruina.

Ceruina caro melancholica est ⁊ dura ad digerendū: sed tamē sicut supra diximus diuersa est fm̄ etates ⁊ cōplexiōes eius: sunt em̄ lactētes ceteris laudabiliores ⁊ vtiliores: scđo adolescētes. Iuuenes vo sunt his du riores: decrepiti vo omnium pessimi. Iuuenes vo si fuerint castrati: meliores erūt: qm̄ calor eorum ⁊ sic citas temperatur.

¶ De carne leporina.

Lepus lꝫ sit siccus ⁊ grossum ⁊ siccū sangui nem generās: est tn̄ melior iuuenib⁹ hircis ⁊ capris: proinde cōuenit siccas volētib⁹ hr̄e cōplexiones: hūi⁹ vo tenuē seruātib⁹ dietā.

¶ De carne ericina.

Ericius vim habet dissoluentē ⁊ desiccātē propric stomachū cōfortat: ventreꝫ soluit: ⁊ vrinam prouocat: vtilis quoq3 fit eis qui elephantico morbo sunt apparati.

¶ De carne porcina.

Porcina caro multū est nutribilis: bonū chimum generat: ventreꝫ humectat pro pter hūiditatis sucq3 viscositatis copiā: vrinā prouocat: ⁊ tenue dietantib⁹ est in conueniens: diuerse tn̄ quātitatis ⁊ qua litatis est, ꝓpter etatis sucq3 cōplexionis varietatē. Sunt em̄ quidā lactētes: quidā adolescentes: quidā iuuenes: quidā decrepiti. Lactentes sunt ceteris hu midiores: proinde sunt cōuertibiles in malos humo res ⁊ in putredinē: precipue si inuenerint stomachuꝫ preoccupatuꝫ malis humoribus. Sed stomachū for tem habētibus: ⁊ siccis calidisq3 cōplexionibus fiūt vtiles: bene em̄ digeruntur ⁊ perfectū multumq3 ge nerant nutrimentū. humidis vo naturis sunt pessi mi: precipue si stomachus eorum plenus sit putre dis ⁊ malis humoribus: phlegma em̄ generant visco sum. vnde sunt causa generās podagrā: ylij dolorē: sciaticū morbum: lapidem in renibus: paralysim: ⁊ si milia fm̄ cōplexiōes ⁊ naturas quas inueniūt. Ado lescentes sunt meliores ⁊ bene nutribiles: laudabilē em̄ generant sanguinē. Iuuenes autem ceteris sunt meliores: maxie castrati. Decrepiti vo pessimi sunt: sunt em̄ frigidi: ⁊ duram habent carnem ⁊ ligneam ⁊ insipidam. Quibus assuescentes cadunt in melācho liam ⁊ diuturnas febres sicut quartanā ⁊ hmōi.

¶ De asino: equo: camelo: ⁊ mulo.

Licet hec animalia vniuersaliter non man ducentur: eorꝫ tamen naturā dicamus. Omnia autem hec malum dant nutrimē tum: generātq3 pessimū sanguinē. Asin⁹ em̄ difficile digeritur: stomacho nocet: vomitū facit. Cetera etiam animalia similiter hec agunt asinus tn̄ subtilioris est nutrimenti ⁊ carnis ꝙ̄ equ⁹: equ⁹ autē subtilior est camelo: mulus aūt est ceteris deterior.

¶ De carne vrsina.

Ursina caro est viscosissima: digestiōi ino bediens: pessimūq3 dat nutrimētū: vnde plus pertinet medicine ꝙ̄ cibo.

¶ De carne leonina.

Leonina caro ceteris calidior est: grossa gra uis ⁊ difficilis ad digerendū: dolorē ⁊ tor sionem in ventre generat: et in ventosita tem conuertitur.

¶ Nota simpliciter ceruum domesticū esse meliorē in via diete siluestri sicut de boue dictū est. Et ꝙuis intestina cer ui feteāt vt dicit phs: cuius signū est q: canes nolunt come dere: imo respuunt vt dicit: ⁊ fetor debeat augeri in domes stico cū non tantū depuretᷣ quoad exercitiū sicut siluestris: tamē ille fetor maximus nō arguit pessimitatē in ceruo: im mo potius bonitatē: q: signū est ꝙ carnes sunt depurate a superfluitate melancholica transmissa ad intestina ratione cuius fetēt. Et vlterius nota ꝙ animalis bonitas potest at tēdi respectu suipsius scꝫ nature: ⁊ sic siluaticus melior est: q: melius degit in loco siluestri ⁊ longius ibi viuit: ⁊ sic in telligit Cōstātinus: tamen quoad bonitatis fineꝫ ad quā ordinatur scꝫ ad nutriendū hominē domesticus melior est. ¶ Queritur quare ceruus renouat iuuentutē inter cetera animalia gressibilia: comestibilia. Ratio est: q: est aīal val de solidum ⁊ durum: ⁊ quantomagis procedit in senectute tanto carnes magis indurantur: ⁊ tunc redduntᷣ odiose na ture: ⁊ ideo natura ingeniauit vt tūc deponeret: ⁊ ideo di cit philosophus ꝙ tūc querit serpentē ⁊c. vt supra de lepo ris. Et dicit philosophus ꝙ est simile ꝙ sunt quedam anima lia que habent membra ex radice nutrimēti generata: sicut sunt cornua: plumas: ⁊ spolia serpētū: ⁊ talia natura restau rare potest: q: habet materiam ex qua: non est autem sic de membris spermaticalibus. ¶ Queritᷣ quare ceruus depo nit cornua. Causa est q: est aīal valde melācholicū abundās in materia melancholica ex qua cornua generātur: ideo effi ciuntur ita magna ⁊ grauia ꝙ natura ingeniauit deponere vt melius fugeret: quia est animal valde timidum: ⁊ impe diunt ipsum ad fugam: igitur cum natura habeat satis de materia ex qua ad alia regenerandum: ideo deponit anti qua: et dicit philosophus in de animalibus: ꝙ quando de ponit cornua abscondit ea: et maxime dextrum ne possint

inueniri ⁊ eius impotentia percipiat ⁊ defectus: vñ est aīal
valde ingeniosuʒ. Et rōne abūdātie nutrimēti melācolici
generatur os seu cartilago in medio cordis ipsorū ex super
fluo nutrimento melancholico: ⁊ ibi ratiōe fortitudinis seu
fortioris virtutis existētis in corde. ¶ Querit quare os de
corde cerui valet in passionibꝰ cordis. Una causa est ſm Ari
stotelē: q: ceruus est valde ingeniosus ⁊ astutus: vñ come
dit herbas valentes ⁊ habentes aspectū ad cor: vt pulegiū
origanū ⁊c. ⁊ in hmōi imprimit nutrimentū: vnde dicit Ga.
ꝙ cibus dat propriam naturaʒ stomacho: q: ergo hmōi os
generatur ex herbis habētibus aspectū ad cor: propter hoc
valet in passionibus cordis. Scđa est causa auicēne: quia vt
dicit qñ aliqua medicina cōposita recipitur in corpore: natu
ra diuidit eam ⁊ aromatica transmittit ad cor: ⁊ ad membra
que eis indigent: ⁊ alia simplicia ad mēbra que talibus indi
gent. Similiter in medicinis cardiacis natura diuidit illas
⁊ transmittit ad cor os de corde cerui: vt illud cōfortet. Ter
tia causa est: q: ducit illas medicinas ad cor valentes: q: ha
bet aspectuʒ ad cor: sicut in fractura tibiarū dantur tibie ad
comedenduʒ: ita ⁊ in passionibus cordis os de corde cerui.
Nota ꝙ lepus generat sanguinē melancholicū: ⁊ ideo pessi
mum dat nutrimentum vt dicit littera. Et ꝗuis carnes sa
piāt bene ratione substantie aeree incluse in porositatibus
carnis eius ⁊ membrorū: tamen carnes ratione sue substan
tie non bene sapiūt: ideo non bene nutriunt. Nota vltra ꝙ
lepus domesticus peior est siluestri. Nam dicit phs ꝙ que
dam sunt animalia que non possunt domari vt aper: lepus:
⁊ vulpes: ideo non bene capiūt suum nutrimentū in domo:
nec audacter: imo cum timore ⁊ displicētia: ⁊ sic carnes eorū
desiccātur plus in domo ꝗ̄ si essent libere in cāpis. Nota ꝙ
ceruꝰ ⁊ lepus sunt valde mobiles: ꝗuis sint aīalia melācho
lica ⁊ nata in loco sicco terreo inepto ad motū: ⁊ hoc iō nō
habēt ratione sue cōplexionis radicalis: aut substātie gros
se melancholice: sed ratione fluentis cali. ⁊ hu. Aut hoc est
a natura: q: sicut videmus ꝙ natura dat genus armature
multipliciter aīalibus: vt apes habēt aculeū ⁊ equus pedes
posteriores ad recalcitrandū: aries ⁊ taurus cornua ⁊ canis
dentes: ⁊ sic de alijs. vt dicit Aristo. in de animalibus. Ita
cum lepus sit animal pauperrimū in virtute ⁊ maxime timi
dum: natura noluit ipsuʒ priuare omi bono: sed fecit pedes
ei veloces vt per hoc possit fugere ⁊ euadere. ¶ Queritur
cuius cōplexionis sit ericius. Rñ. ꝙ ca. ⁊ sic. vt dicit auctor.
nam vrinam prouocat: ⁊ omne diureticū est calidū ⁊ siccuʒ.
In contrariū est phs dicens ꝙ omne animal carens sangui
ne est frigidū. Solutio ꝙ quantū ad complexionē que debe
tur ei inquantū est mixtum est cali. ⁊ sic. ⁊ sic prouocat vri
nam: ⁊ sic loquit auctor: sed quoad cōplexionē que debet ei
inquantū est viuens. i. ex influentia anime supra membra sic
frigidus est cum careat sanguine: ⁊ sic loquit phs: ⁊ istā di
stinctioneʒ habetis a Gal. in de complexionibus: dicit ꝙ in
iusquiamo est frigida cōplexio quantū ad hoc qđ est mixtū:
⁊ ratione istius repercutit ⁊ narcotizat: sed quantū ad hoc
ꝙ est viuens est calidū: nam multū crescit ⁊ sit lōgus stipes
eius ⁊ loquitur respectiue. E conuerso est de saxifraga: quia
quantū ad cōplexionē que debetur ei inquantū mixtum est
multū ca. ⁊ sicca diuretica: ⁊ ratione istius frangit lapidem:
sed quantū ad cōplexionē que debet ei inquantū est viuēs
est frigida: vnde videtis ꝙ non multū crescit supra terram:
nec multū elongat stipitē: nec folia eius a terra. Et ponitur
exēplū de apibꝰ: q: inquantū apes sunt aīalia viuētia: sunt
multū frigida cū careāt sanguine: sed inquantū mixta sunt
ca. cum generēt ⁊ faciāt mel qđ est valde ca. ⁊ siccum. Nota
ꝙ caro ericij valet cōtra leprā epar confortādo: cū lepra pro
ueniat ex mala cōplexione epatis antiquata: item mūdificā
do splenē. ¶ Querit cuius cōplexiōis sit porcus: videt ꝙ
calide: q: pinguedo est cali. ⁊ humi. vt dicit auctor iste: sed
porcus maxime in pinguedine abundat: igitur. Item dicit
Auicen. ꝙ caro porcina inter ceteras maxime assimilat natu
re humane: igitur. nam dicit ꝙ quidā vendiderūt carneʒ hu
manā ꝑ carne porcina: igit. Itē dicit phs ī lib. de aīalibꝰ: ꝙ
porcꝰ ⁊ taurꝰ sunt aīalia fortis pugne ⁊ audacie magne. Sʒ
Ga. ⁊ Haly dicūt ꝙ ista attestant caliditati: igit. In cōriuʒ
est auctor dicens ꝙ porcus inter cetera aīalia est frigi. ⁊ hu.
Item dicit Gal. ꝙ stomachus fri. est bonꝰ appetere: malus
aūt digerere. Et Aristo. dicit ꝙ melācholici sunt edaces cuʒ
sint fri. ergo cū porcus maxime sit edax: vnde semper inten
dit comestioni: igit. Itē pinguedo in frigidis partibꝰ gñat:
vt dicit littera inferiꝰ: vt ī locis remotis a fonte caloris vt in
renibꝰ: igit cū porcus abundet in pinguedine erit maxime
frigidus: qđ cōcedo cū auctoribus. Ad primū dico ꝙ duplex
est pinguedo. Quedā aerea vnctuosa citrina ex sicco terreo
magis generata: ⁊ ista est in aīalibus ruminātibus ⁊ etiā in
volatilibꝰ: ⁊ ista est valde saporosa ⁊ attestat caliditati vt tu
obijcis. Est autē alia alba ex humido aquoso gñata: ⁊ sicut
humidū aquosum est insipidū: ita ⁊ ista pinguedo ⁊ nō atte
statur caliditati imo frigiditati: ⁊ talis reperit in porco. Ad
scđm dico ꝙ equiuocat de sititudine q: nō intelligit quoad
cōplexionē: sed quoad figurā de similitudine ⁊ cōpositione
q: mollis est sicut caro humana. Itē est organizata sicut hu
mana. Ad tertiū dico ꝙ quidā est calor elementaris qui de
betur aīali inquantū est mixtum: ⁊ talis facit ad bonitatem
nutrimēti: ⁊ de tali loquēdo porcus est frigidus: ⁊ de ista lo
quitur auctor. Alius est calor ab influentia aīe supra mēbra
⁊ talis non facit ad bonitatē nutrimenti: ⁊ de tali loquitur
Aristo. cū dicat ꝙ porcus est fortis pugne. ¶ Si querat ꝗs
est melior: aut porcus siluestris: aut domesticus. Rñ. ꝑ oīa
sicut de capreolo siluestri ⁊ domestico: aut de boue siluestri
et domestico. Et si dicas ꝙ porcus domesticus peccat per
hu. dicas ꝙ illud peccatū est minus ꝗ̄ peccatū per siccitateʒ
siluestris. Nota vlteriꝰ ꝙ porcus nutritus ex grano melior
est simpliciter loquēdo ꝗ̄ ex glande: et ꝗuis porcus peccet
per humidū ⁊ glans desiccet: tñ q: porcus siluestris nimio
motu laborat desiccante ⁊ multotiēs esurit: ideo plus pec
cat siccitate sua ꝗ̄ domesticus sua humiditate. Itē glās ha
bet maiorē impuritatē ꝗ̄ triticū: quare porcus siluestris nu
tritus ex eo est minus depuratus ꝗ̄ porcus domesticus nu
tritus ex tritico. Et si arguat ꝙ glans est ꝓpriū nutrimen
tum porcorū. Rñ. per interemptionē: cū dicat phs ꝙ diuersi
tas ciborū maxime impinguat porcos: ⁊ hoc bene sciunt illi
qui porcos impinguant. Et si arguat ꝙ glans impinguet
porcū plus ꝗ̄ granū. Rñ. ꝙ hoc est phātastice inflādo carnē
eiꝰ: ⁊ non realiter sicut triticū seu granū. Nota ꝙ porci sunt
meliores simpliciter loquendo in estate ꝗ̄ in hyeme cū pec
cent in humiditate que desiccat siue depuratur in estate:
et ꝗuis in hyeme sint calidiores ꝓpter caloris ad interiora
vnionē ⁊ pororū clausionē: tamen ille superfluitates detinē
tur interius: ⁊ in estate exhalant magis. Et ꝗuis porci in re
gione frigida sint maiores ⁊ ita de se meliores: tamē via nu
trimenti sunt peiores: q: plus superfluitatibus abundant.
¶ Querit quare porci ⁊ similia animalia phlegmatica sunt
ita pingues. Rñ. q: est ratione stricture meatuū vnde resu
dat sanguis extra venas: ⁊ a debili calore ibidem coagulat
eiꝰ vnctuositas ⁊ in pinguedinē cōuertitur: sed ista solutio
nihil valet: q: per istam viam melācholici essent pinguiores
cum habeant stricturā meatuū: ideo dicendū est ꝙ hoc non
sufficit: sed cum hoc abundantia humiditatū ⁊ calor debilis
⁊ ista tria sunt in porco qui est phlegmaticus: ⁊ non in ani
malibus melancholicis. ¶ Queritur quare in istis anima
libus vt in porco abundat maxime pinguedo exteriꝰ vt pro
pe cutem. Causa est strictura meatuū: ⁊ extra venas exit san
guis per resudationē ⁊ cadit in extremitatibus membrorū:
⁊ ibi a debili calore adunatur ⁊ in naturam pinguedinis cō
uertit. Scđa causa est: q: a calore debili ista pinguedo coa
gulatur: ⁊ talis calor debilis plus abundat extra.

¶ Quinta particula.

¶ De diuersitate membrorum animalium.

IN superiori particula diximus membra
animalium esse diuersa in compositione:
commixtione: loco: motu: quiete. Mem
brorum autem compositio triplex est.
Aut enim est pinguissima vijs vicina per

quas superfluitates humorũ excludunt: aut parum habet pinguedinis: et est remota a vijs humorũ fecẽ expellentibus: vel est inter hec duo mediocris sicut animaliũ sunt latera et similia. Pinguissima vero cõpositio est indigestibilis: cito de stomacho descẽdẽs: ventrẽ humectat: velociter in corruptionẽ conuertitur: phlegmatis viscosi est generatiua: magis si sit de humidis animalibus: vt sunt porci et pecudes. Mẽbra autem modicũ pinguedinis habẽtia: sunt digestibilia: et stomacho competẽtia: et bonũ sanguinẽ generantia. Mẽbra autẽ mediocria inter maciẽ et crassitiem habent qualitatẽ fm vicinitatẽ extremitatũ mẽbrorum sibi coadherẽtiũ. Diuersitas vo complexionum triplex est: aut eñ cõplexio est sicca naturaliter sicut neruus: cutis: et intestina: venter: vulua: et similia. Aut naturaliter humida: velut cerebrũ: spõdilia: ossium medulla: pinguedo et similia. Aut inter vtrũqz mediocris sicut est caro pinguedine nuda que est in ceruice: cordis et similib⁹. Mẽbra vo que naturaliter sicca sunt: dure digeruntur: tardeqz de stomacho eijciũtur: et minus ceteris sunt nutritiua: maxime si fuerint de animalibus naturaliter siccis sicut bobus: capris: que q̃uis bene sint masticata: in stomacho et epate bene digesta: siccum tamẽ generãt sanguinẽ et pessimum: sed tñ oĩbus membris siccitati naturaliter ptinentibus cutis et nerui sunt meliora: psertim si de lactentib⁹ et humidis naturaliter fuerint. Mẽbra vo naturaliter humida sicut cerebrũ: piguedo et similia sunt viscosa et lubricatiua: stomachi villos sua humiditate defectãt et corrũpunt: sunt etiam in malos humores conuertibilia: si materiã inuenerit. Membra mediocritatẽ habẽtia sicut caro piguedine nuda vel vacua sunt tẽperatiora et saporiora: et digestioni faciliora: et laudabilẽ sanguinẽ generãtia. maxime si fuerint de aĩalibus tẽpatas cõplexiões habentib⁹ sicut sunt hedulí: vituli lactentes et iuuenes porci: et pecudes iuuentutẽ habẽtes. Rursus inter vnãquãqz istarum extremitatũ habet aliud mediocre sicut cetera membra tenera inter pinguissimã carnem et pinguedine nudam mediocria veluti sunt mamille: testiculi: costarũ extremitates: fundamenta lingue et ceruicis teneritates: hec sunt inter pinguedinẽ et carnem mediocria. testatur hoc eorũ color qui est inter pinguedinis albedinẽ et carniũ ruborem: et eorũ teneritas q̃ est carne tenerior: pinguedine vo durior vel siccior: proinde sunt boni saporis: et si bene digerantur: nutrimentũ dabunt velut pinguis caro: si autem male digesta fuerint: liquidissimũ et viscosum phlegma generabunt p qualitate sue substantie suorũqz animaliũ. Diuersitas vo membrorũ fm locum vbi sunt multiplex est. Sunt eñ quedã a cute et ossibus lõginqua: sicut vẽter: stomachus et viscera: sunt quedã cerebro vicina: alia fundamento naturalis caloris vicina: alia vo ab eis remota. Sunt etiam quedã mediocria que cuti et ossibus vicinantur: et sunt tenerioris carnis minorisqz pinguedinis. sunt etiam sapidiora et digestibiliora duobus modis. Unus propter multã substantie eius dissolutionẽ: que egreditur per poros cutis cũ sudore. Alius propter collisionẽ que fit ex ossibus ea confricantib⁹. Mẽbra a cute et ossib⁹ remota grossiorẽ habẽt carnem: multeqz sunt pinguedinis: idcirco sunt indigestibilia et insipida et copiã malorũ chimorum gñantia, pter duas res. Una q vijs sunt vicina per quas humorum feces expelluntur: et pter longinquitatẽ pororũ cutis p quos sue humiditatis supfluitas nequit egredi. Alia pter ossiũ absentiã: vnde tenera fieri neqz collidi possunt: ideoqz venter et intestina et similia sunt grossiora et male nutribilia. Mẽbra quoqz inter cor et cerebrũ existẽtia calori vicina naturali: sunt boni saporis digestioniqz facilia et bonũ nutrimentũ generãtia pter duas res. Una pro vicinitate caloris naturalis supfluitates sui nutrimenti purificãtis. Secunda q: bene bonoqz sanguine cordis et epatis sunt nutrita. Membra vo q̃ caude sunt vicina et a calore naturali lõginqua: duriora sunt indigestibiliora minusqz sapora: quod fit duobus modis. Primo pter calorem naturalẽ ab eis remotũ. Secũdo q: fuerũt nutrita sanguine male in epate cocto. Membra vo inter hec mediocria sunt fm vtrasqz extremitates sibi vicinãtes: de eis eñ qualitates accipiunt. Mẽbra eñ dextre partis meliora sunt his que a sinistra sunt, pter vicinitatẽ epatis qd est naturalis caloris fundamentũ: fortiorẽ eñ actionẽ habet circa loca vicina q̃ circa remota. Mẽbrorum autem diuersitas fm motũ et quietẽ est multimoda: aut sunt mobilia et modicũ humiditatis habent: quare saporosiora facileqz sunt digestibilia: aut contraria et contrarie se habentia. Multum aũt mẽbra mobilia sunt lacerti: ideoqz parum humoris habent: sunt etiam digestibiles.

¶ Superius determinauit auctor de nutrimento siue de dieta sumpta a toto animali: hic autẽ a partibus animaliũ: et primo gñaliter: scdo autem specialiter: parũ post ibi. Membrorum triplex est causa. ¶ Queritur que membra sint melioris nutrimenti respectu corporis humani: vtrum pinguia vel media in pinguedine vel macilenta: videtur q pinguia: q: nutrimentũ stat per naturam dulcedinis: vnde solũ dulce nutrit. sed maxime pinguedo est dulcis et saporosa: igit. Item auctor dicit q pinguedo est ca. et hu. ergo maxime nutritiua: igitur. In contrariũ est iste auctor dicẽs q pinguissima cõpositio est indigestibilis etc. Sz membra mediũ pinguedinis habẽtia vt macilenta sunt digestibilia: ergo melioris nutrimenti: quod cõcedo. Una causa est: q: pinguia membra sunt viscosa: et in ore stomachi supernatãtia: et pter hoc indigestibilia et crudum humorẽ generãtia vt hu. phlegmaticum. Itẽ pinguia sunt mollia ratione cuius remolliunt villos stomachi: et ita defectant appetitũ et generãt abominationem: cum stomachi appetitus vigeat per irrigidationem villorũ. Ad argumenta dico q tu obijcis a parte cõplexiõis: tamen a parte cõpositionis: q: viscosa sunt et mollia: sunt magis indigestibilia. ¶ Queritur quare pinguedo maxime in renibus et non sic in alijs partibus generatur. Una causa est: q: a calore debili generatur: et renes habent debilẽ calorẽ cum sint remoti a fonte caloris. Scda causa est q: vrina continue defertur ad renes et secũ aliquã vnctuositatẽ sanguinis deportat. Tertia causa est: q: renes sunt membra mollia et tenera: situata supra os durũ: ne ergo ledãtur ab osse: natura ibi gñauit pinguedinẽ vt supra eam requiescant sicut supra culcitrã. Quarta causa est: q: vrina est vrens et semper secum defert aliquid hu. acuti: ne ergo renes ab acumine ledãtur natura gñauit pinguedinẽ illic. ¶ Queritur quare piguedo in animalib⁹ ruminantibus est inflãmabilis vt in boue et saporosa: et non in non ruminantib⁹ sicut in porco et insipida: Ratio est: q: in aĩalibus ruminãtibus gñatur pinguedo ex sicco terreo

sicco terreo: ⁊ per actionē caloris fit saporositas: ⁊ siccū terreum est inflāmabile. Sed in non ruminantibus generatur ex humido aquoso qđ est insipidū ⁊ albū ⁊ nō inflāmabile: sed potius extinctiuū. Et hac de causa pinguedo porci redditur sapida per appositionē salis cali. ⁊ sic. temperātis hūiditatē aquosam. ¶ Queritur que membra citius digerantur vtrū naturaliter humida vel sicca. Respōdeo ꝙ triplex est digestio: scʒ prima secūda ⁊ tertia. Respectu prime ⁊ secū de humida citius digeruntur: quia tales procedunt liquefaciendo: ⁊ eis magis assimilantur liquida siue humida. Sed quia tertia digestio procedit ingrossando: q: assimilat nutrimentum membris que sunt grossa ⁊ sicca: citius digerūtur: id est citius membris assimilantur. ¶ Queritur vtrum cutis siue corium sit boni nutrimēti. videtur ꝙ sic: q: dicit Cōstanti. ⁊ Aristo. ꝙ cutis maxime est tēperata: ⁊ maxime hominis: ⁊ maxime in pulpis digitorū sentimus pulsus cū cutis sit ibi maxime temperata: ergo cū bonitas nutrimenti ꝑ temperamentum consistat: ⁊ cutis sit maxime temperata: tunc erit boni nutrimenti. In cōtrariū est auctor in littera. innuens ꝙ cutis nerui ⁊ breuiter membra sicca pessimi sunt nutrimenti. Respon. ꝙ quedam sunt boni nutrimenti ratione cōplexionis ⁊ cōpositionis simul: sicut caro arietina: q: est rare cōpositionis ⁊ cali. ⁊ humi. cōplexionis: quedam vo ratione cōpositionis solū: sicut perdix qui est rare cōpositionis: ⁊ in cōplexione frigi. ⁊ sic. quedā vo econtrario: scʒ rōne cōplexiōis solū sicut anser: qui licet sit melancholicus in substantia: q: dure cōpositionis: tamen q: cali. ⁊ humi. cōplexionis nō bñ digeritur: ⁊ ideo cū nutrimētum magis respiciat cōpositionē ꝙ̄ cōplexionē: ideo cutis nō est boni nutrimenti cū sit dure substātie in cōpositione: ꝙ̄uis sit cali. ⁊ hu. cōplexione. ¶ Queritur quare cutis humana maxime est tēperata. Una causa est: q: est ibi vniuersalis cōcursus mēbrorum frigi. cali. humi. ⁊ sic. q: caro est cali. ⁊ humi. nerui vo frigi. ⁊ sic. ⁊ cutis ambit ossa ⁊ carnes ⁊ neruos: ideo ex ipsis resultat complexio temperata in cute. Secunda cā est equalis distantia membrorum fri. sic. humi. cali. q: cerebrū est frigi. ⁊ hu. ⁊ cor est cali. ⁊ sic. ⁊ cutis equaliter distat ab istis. Tertia causa est finalis: q: tactus ſm Arist. per temperamētum viget: vnde bonitatē intellectus sequitur bonitas tactus: vt dicit phs: ⁊ quia bonitas intellectus est in homine: ideo ⁊ in ipso est temperamentum cutis in qua viget tactus ⁊ sic illi versus sunt falsi. Nos ap auditu linx visu simia gustu: Uultur odoratu p̄cellit aranea tactu. cū tactus sit optimus in homine. ¶ Queritur vtrum caro glādulosa mollis: vt mamille ⁊ hmōi sint boni nutrimenti: videtur ꝙ sic: q: mollia membra sunt bene digestibilia: sed caro glandulosa est mollis: vt mamille: igitur. Item lac est optimi nutrimenti ⁊ puri: vñ dicit Gal. ꝙ aīalia in pueritia pulchriora sunt ꝙ̄ in alijs etatibus preter simiā: q: in pueritia nutriunt̄ ex lacte: sed omne decisum attestatur illi vnde decinditur: igitur mamille erūt ⁊c. In contrarium est auctor in littera dicens ꝙ sunt pessimi nutrimenti. Ad argumentū dico ꝙ duplex est mollities: quedam ratiōe cōpositionis ⁊ debilis coagulatiōis ⁊ talis est in mulierib⁹ viraginosis ⁊ nō facit ad bonitatem nutrimēti: ⁊ talis est in carne glandulosa: ⁊ sic obijcis. Est alia generata a calore quod idē est ꝙ teneritas ⁊ raritas: ⁊ talis est in viris. ⁊ arguit supra bonitatē nutrimēti: igit̄. Ad scđm dr ꝙ nō valet: q: lac decindit̄ a māmillis tāꝙ̄ a causa efficiente ⁊ nō tanꝙ̄ pars māmillaꝝ: igit̄. ¶ Queritur que mēbra sint meliora: vtrū interiora aut exteriora. videt̄ ꝙ interiora: q: dicit ysaac ꝙ sanguinea mēbra sunt meliora q: meliori nutrimento nutriunt̄. vñ sicut dicit ysaac in principio vrinaꝝ: sanguis nō nutrit nisi prius ab vtrisqʒ cholleribus mūdificetur ⁊ phlegmate: sed mēbra interiora sunt sanguinea respectu exterioꝝ: vt dicit phus: igit̄. Iteʒ dicit phus ꝙ illa aīalia meliora que meliori ex nutrimēto nutriūtur: ğ mēbra interiora cū sint hmōi ſm Aristotelē dicentē ꝙ cor ex meliori nutrimēto nutrit̄ sicut rex respectu sue familie: ergo interiora sunt meliora. Itē bonitas nutrimenti penes mūdiciem ⁊ puritatem attenditur sed: dicit Auicen. ꝙ mēbra interiora trāsmittūt suas supfluitates ad exteriora: ⁊ sic ab illis depurāt̄: igit̄. In ꝯtrariū ē auct. dicēs ꝙ exteriora

sunt meliora. Una causa est: q: exteriora ꝓpriе sunt ꝓpter hoiem: interiora aūt ꝓpter indiuiduū. vñ sicut sperma ⁊ germē vitelli sunt pessimi nutrimēti: similiter ⁊ membra interiora. Secunda causa est: q: interiora nō habent vias liberas ad expulsionē suaruʒ superfluitatū: sicut habēt exteriora. Tertia cā est: q: sunt ossuosa respectu interiorū vnde per collisionē suaꝝ carniū in ossibus depurantur ⁊ attenerant̄ sicut patet de piscib⁹ petrosis q̇ sunt meliores nō petrosis. Item ossa attrahunt nutrimentū melācholicū ⁊ couertunt in sui naturā: ⁊ respuūt nutrimētū bonū aereū cali. ⁊ hu. qđ cedit in naturā carniū. Ad primū dico ꝙ aliquod mēbrū pōt dici sanguineū: vel q: sit sanguineum de natura sua: ⁊ talia sunt meliora: aut q: ibi sanguis abundat sicut cor dicit̄ sanguineū: q: ibi abūdat sanguis plusꝙ̄ in alijs mēbris: ⁊ similiter in venis ⁊ arterijs: ⁊ tñ sunt frigi. ⁊ sic. ⁊ talis sanguis abundantia non facit ad bonitatē. Ad secundum dico ꝙ sicut dicit ysaac in vni. dietis. nō est aliq̇s cibus q̇ sit silis ex toto nature humane: immo omnis cibus quantuncunqʒ sit purus aliquid habet de superfluo: ⁊ illud nō potest exhalari nec mundificari. Dicēdū ğ ꝙ licet mēbra interiora nutriātur ex puriori nutrimēto: tamen aliq̇d habent de superfluo ⁊ illud nō pōt exhalari nec mūdificari: sicut in mēbris exterioribus: ⁊ propter hoc adhuc interiora sunt peiora. Ad tertium dico ꝙ mēbra interiora non mittunt suas superfluitates ad exteriora: vt ibi remaneāt: sʒ vt expellāt̄ extra corp⁹. Ad questionē vltimā dico ꝙ mēbra exteriora dantur cōualescentibus: q: magis sunt depurata ⁊ attenerata. ¶ Queritur que sint meliora: aut anteriora: aut posteriora: videt̄ ꝙ posteriora: q: virt⁹ naturalis pascit mēbrū: aīalis vo viuificat: sed posteriora sunt epati viciniora qđ est mēbrū nutriēs mēbra: igit̄. Itē dicit ysaac in vni. die. et etiā innuit Arist. ꝙ cali. ⁊ humi. ⁊ maxime dulcia nutriūt: sed pinguedo est cali. ⁊ humi. que generaliter plus generat̄ ī posterioribus: igit̄. In cōtrariū est auctor dicēs ꝙ mēbra caude vicina sunt deteriora. Ad h̄ dicēdū ꝙ verū est excepto porco: vt dicit ysaac. Una cā est: q: cor situatū ē in anteriori pte cuiuslibet aīalis rōne cui⁹ adiuuat̄ digestio ⁊ melioꝛat̄: ⁊ etiā rōne sui caloꝛ anteriora melius depurant̄. Scđa cā est a parte mot⁹: q: oē aīal est magis mobile a parte anteriori. vñ dicit Arist. ꝙ ale in auibus: ⁊ pedes anteriores in aīalibus: ⁊ manus in hoīe equipollēt in motu: vñ magis depurant̄ a suis supfluitatibus. Tertia cā ē: q: cū mēbra āteriora sint altiora posterioribus delegāt suas supfluitates ad posteriora: sicut videm⁹ in podagra. Quarta cā est: q: mēbra anteriora nutriunt̄ nutrimento magis puro ⁊ magis digesto: q: qñ sanguis generat̄ ī epate: q̄dā portio delegat̄ ad mēbra posteriora cū sint vilia: q̄dā vo ad cor: ⁊ ibi digerit̄ ⁊ depurat̄: postea a corde delegat̄ ad mēbra anteriora ex quo nutriunt̄. Ad primū dicit̄ ꝙ nō valet: q: ꝙ̄uis epar sit magis eis viciniū: tñ adiuuat̄ in sua digestiōe a calore cordis qđ est magis vicinū anterioribus membris. Ad scđm dico ꝙ pinguedo citrina ca. ⁊ hu. saporosa mag̃ generat̄ in añriorib⁹ ⁊ alba insipida fri. ⁊ hu. in posteriorib⁹: iō argumētū ctr⁹ ꝯcludit oppositū. ¶ Nota ꝙ ysaac excipit porcū a q̄stiōe: q: porcus superior est ⁊ altior in pte posteriori ꝙ̄ in anteriori: vt asinus: ideo supfluitates ad inferiora membra delegant̄. Nam porcus respiciat terrā glandem ⁊ nō quercū. Scđa cā: q: porcus in posteriori parte est fortior: sicut asinus: et in anteriori parte debilior: ⁊ membra fortia transmittunt suas superfluitates ad debiliora: igit̄. Tertia cā est: q: porcus maxime abūdat ī cerebro qđ est fri. ⁊ hu. vñ est aīal valde phlegmaticū ⁊ sic fri. cerebri propinq̇ anteriorib⁹ partib⁹: remittit calorē cordis in ipsis plusꝙ̄ in posteriorib⁹: ⁊ sic nō depurant̄ partes anteriores sicut posteriores. Aristo. etiā excipit posteriora feminarum. Una cā est: q: depurant̄ ꝑ mēstrua. Scđa cā est: q: maxime posteriora feminaꝝ mouentur in coitu: ⁊ sic magis depurātur. Et si arguit̄ ꝙ similiter et masculoꝝ. Respon. ꝙ nō est simile: q: ī feminis eleuant̄ ⁊ in masculis deprimunt̄. ¶ Queritur que sint meliora: aut dextra aut sinistra mēbra: videt̄ ꝙ sinistre ptis: q: ibi sanguis arterialis abūdat q̇ clarior est ⁊ purior: ⁊ sic ex puriori sanguine nutriunt̄: in dextra vo parte sanguis venalis abūdat q̇ nō ē ita clarus. Itē dicit Arist.

ꝙ sinistra pars proportionatur phlegmati: dextra vo chole rere: sed phlegma melius nutrit ꝙ cholera: q: tempore neces sitatis cōuertit̄ in sanguinē: igit̄ similiter sinistra melior erit. In contrariū est auctor in littera. Solutio ꝙ mēbra dextre partis sunt meliora. Una cā est: fm Arist. eni dextrū est for tius sinistro: vnde melius digerit suū nutrimentū: ⁊ melius a superfluitatibus depuratur. Secunda causa est: q: epar ⁊ fel in dextra situant̄ mediantibus quibus viget digestio et depuratio. Tertia causa est: q: licet cor in hoīe situet̄ in sini stra: magis tamen virtualiter influit in dextra: ⁊ similiter in aīalibꝰ. Ad p̄mū dico ꝙ talis sanguis nō ordinat̄ ad nutriē dū. Itē alia reformāt peccatū: vt dictū est. Ad scd̄z dicēdū ꝙ phlegma nō assimilat̄ cholere quātū ad saporē cū phlegma sit insipidū ⁊ ipsa amara: nec quātū ad substātiā: s3 quantū ad cōplexionē ⁊ virtutē: q: sicut cholera rōne sue cali. ⁊ sic. fortificat digestiuā: similiter ⁊ dextra pars: q: ibi est fortior digestio. Alij dicunt ꝙ nō tantum in sinistra parte abundat phlegma: immo ⁊ melācholia ⁊ tāto deterius est. ¶ Queri tur que sint meliora: aut mobilia mēbra aut qeta. Respon. cū auctore ꝙ mobilia. Et nota ꝙ duplex ē motꝰ. qdā ē q est cū abūdātia nutrimēti: ⁊ talis meliorat nutrimētū ⁊ aīalia. Est aūt alius cū indigentia sicut in siluestribus aīalibꝰ: ⁊ ta lis impeiorat: q: nō tātū depurat sicut primꝰ: sed nimis de siccat. Alij dicūt ꝙ motus temperatus meliorat sicut est mo tus partiū respectu totius: nō tamen excedēs sicut in silue stribus. Ad scd̄m dico ꝙ motꝰ in toto aīali impeiorat dige stionē siue impedit: q: retrahit calorē ab interioribus: ⁊ tūc nutrimentum existēs in cōcauitate aīalis: sicut in stomacho nō potest digeri. Sed motus in parte aīalis nō impedit di gestionē: q: pars nō habet nutrimētū in cōcauitate queād modū aīal. Uel dic ꝙ motꝰ impedit digestiuā primā ⁊ secū dā: ⁊ ꝑpter hoc impedit in toto aīali quātū ad primā ⁊ secū dā: sed tertiā nō impedit: immo adiuuat: q: in tertia digesti ua fit motus ad oēs partes: ⁊ hmōi motus adiuuat.

¶ De extremitatibus aīaliu3.

Quoniā absolute ⁊ vniuersaliter mēbrorū di spositio est cōpleta: eorūq3 diuersitas: cōse quenter particulariter eorū naturas ⁊ pro prietates dicamus. Extremitates aīalium: q: omnino carēt pinguedine: tarde digeruntur: sunt eni de substātia cutis ⁊ neruorū: sed qm̄ semp sunt in motu ⁊ labore: sunt digestibiliores neruosis mēbris immobilibus ⁊ nō laboriosis: q: neruosa nec motum nec laborē habentia: viscosum dāt nutrimentū lubri catiuū a stomacho ⁊ intestinis cito descendens. Ne cesse ergo vt extremitates simile generent nutrimen tū: sed tamē nō tantū: quod sic probat̄: cū eni coquū tur per suas partes dilatātur: qd̄ significat leuitatē ⁊ subtilitatē: paruū tamen eorū est nutrimentū. Pe des aūt fm medicinam sunt vtiliores: pectoris ⁊ pul monis asperitatē leniūt: atq3 contra siccā tussim va lent: adiuuant etiā patiētes vulnera vel excoriatio nes in vesica: ꝙ si manducauerint eos q̄ dissinteriam patiūtur: vulnera intestinorū solidāt ⁊ solutionē acci dentaliter constringunt: natura eni eorū lubricatiua est ꝑpter viscositatē quā habēt. Pedes tamen ante riores posterioribus sunt meliores propter fundamē tū naturalis caloris eis vicinantis. Labra aūt auri bus sunt laudabiliora: quia auricule de cute ⁊ carti lagine sunt composite. Cartilagines vo etsi de ani malibus iuuenibꝰ fuerint: etsi bene coquātur: erūt indigestibiles: si vo de lactētibus ⁊ bene sint cocte di gestibiles erūt: sed omnibꝰ extremitatibus animaliū pedes sunt meliores.

¶ De cerebro.

Diximus in prima particula qualiter anti qui discordati sunt de natura cerebri: qui dā enim sunt arbitrati illud accidētaliter calidū esse: sed Aristo. in lib. de animali bus dicit calidū esse naturaliter: ⁊ frigidū accidenta liter: cuiꝰ disputationē nō oportet hic nos repetere. Dicimus ergo cerebrū naturaliter calidū: ⁊ frigidu3 accidentaliter: proinde humidū ⁊ viscosum: abomina bile: appetitū corrumpit in stomacho: citoq3 in putre dinē conuertitur: maxime si in fine cibi māducetur. vnde Gal. Uolentes inquit vomere: cerebrū in fine cibi cū multo oleo comedāt: ideoq3 oportet añ cibū ⁊ post cibū cerebrū cauere hūidas cōplexiōes hn̄tibꝰ ac debilē appetitū in stomacho: verūtamē habentes stomachū purū: si illud comedāt: beneq3 in stomacho digestū sit: eis dabit multū nutrimentū: añ tamen ꝙ comedant cū aceto: pipere zinzibere obsomogaro ⁊ menta et similibus illud condiant.

¶ Superius determinatū est de dieta sumpta a partibus aīaliū generaliter: hic aūt specialiter: ⁊ p̄mo ponit ꝓhemiū ad hāc partē. scd̄o exequitur: scd̄a ibi: Extremitates aīaliū. ¶ Querit̄ vtrū extremitates aīaliū: ⁊ maxime pedes sint boni nutrimēti. videt̄ ꝙ nō: immo pessimi: q: abūdāt in ossi bus neruis ⁊ pelliculis q̄ sunt frigida ⁊ sicca melācholica et oīa talia sunt pessima. Item superius vituperauit partes posteriores: q: maxime a fonte caloris distāt: s3 pedes sunt remotissimi: igit̄. ¶ Itē dicit Cōstā. ꝙ locus hūilis ⁊ demis sus aptus est ad recipiendū superfluitates membrorū supe riorū: sed quāto plus recipiūt de superfluitatibus tanto pe iores: s3 pedes sunt inferiorissimi siue infimi: igit̄. In ꝯriu3 est auct. dicēs ꝙ extremitates aīaliū sunt meliores ⁊ maxi me pedes. Item practici docent administrare eas conuale scētibus. Respō. ꝙ pedes sunt optimi nutrimenti. Una cā est: q: sunt in cōtinuo motu: ratiōe cuius depurant̄ a super fluitatibus. Secūda causa: q: maxime sunt ossosi siue ossuo si ⁊ marie porcini iuxta versu3. In pede porcino sunt. triij. ossa. vnde p collisionē cū ossibus sue carnes attenerātur et depurātur. Itē illa ossa attrahunt nutrimētū melācholicū: ⁊ illud cōuertūt in suā subam respuūtq3 nutrimentū aereū calidū ⁊ hūidū: ⁊ illud cedit in carnē. Tertia cā est: q: paruū dant nutrimentū: ⁊ natura est auida supra paucū ⁊ nauseat seu fastidit supra multū. Quarta cā est: q: fm Aristo. oē mē brū delectat̄ in sua operatione: vt oculus in vidēdo: auris in audiēdo: ⁊ dentes ordinant̄ a natura ad incidendū ⁊ masti candū: ⁊ q: in comestione pedū aīaliū plus operant̄ ꝙ circa animalium membra alia: igitur. Patet igitur ad oīa argu menta solutio: q: licet pedes aīalium sint neruosi ossuosi et sint remoti a fonte caloris: ⁊ sint in infimo loco: verūtamē il la bona q̄ modo dicta sunt preponderant istis malis. Et no ta ꝙ dātur cōualescētibꝰ: q: alliciunt gustū ⁊ incitant appe titū. Itē etiam ossa nō comedunt̄: ⁊ licet pelles ⁊ nerui sint duri: tamen optime digeruntur: q: sunt a suis superflui tatibus mūdati. ¶ Queritur vtrū pedes anteriores sint me liores: vt dicit littera. videt̄ ꝙ nō: q: posteriores ad eos mit tunt suas sup̄fluitates cū sint altiores: igit̄. Solutio ꝙ qui dā dicūt ꝙ duplex est pes sicut dicit phs in principio libri de aīalibus: sc3 maior q̄ cōtinet totā hancā vsq3 ad genu: ⁊ lo quēdo de tali posterior pes est melior: q: magis eleuatꝰ. Est etiā pes minor a genu inferius: ⁊ anterior tūc est melior: q: magis mouet̄ ⁊ depurat̄. Itē propinquior est cordi. Itē pe des anteriores suppositi sunt respectu mēbrorū anteriorū que sunt nobilia ⁊ ex nobiliori nutrimento nutrita: non sic vo posteriores qui supponūtur posterioribus mēbris que sunt vilia. Et si obijcias ꝙ posterior est eleuatior. Respō. ꝙ verū est loquendo de maiori pede ⁊ nō de minori: immo an terior ⁊ posterior equaliter sunt demissi. ¶ Querit̄ de cere bro de quo maxia est cōtrarietas inter aucto. vt inter ysaac ⁊ Aristo. q: iste dicit ꝙ est cali. ⁊ hu: sed videtur ꝙ sit frigi.

⁊ humi. q: dicit Haly in cōmento sup̄ tegni: ꝙ sola cōple-
xio tēperata gaudet sibi similibus: lapsa vo cōtrarijs ⁊ illis
iuuatur. cū ergo cerebri cōplexio sit lapsa iuuabitur a cōtra
rijs: s; cerebrū ledit cito a frigido: vt pz in capitib⁹ discoop
tis: iuuat aūt a calido: igit cerebrū ē fri. Itē dicit pħs in .xj.
libro de aīalib⁹ ꝙ cerebrū directe superponit cordi vt rōne
sue frigiditatis mitiget calorē cordis: s; oē mitigatiuū calo-
ris est frigidū. Itē dicit in de sensu ⁊ sensato ꝙ cerebrū ⁊ ocu
lus eiusdē sunt nature: s; oculus est aquee nature: qḋ pz q:
si acu pungat exit aqua: ⁊ in aquā resoluit: igit ⁊ cerebrū.
Itē dicit Gal. ꝙ illa que extinguūt ignē sunt aquosa: s; ꝑm
ysaac ⁊ Arist. cerebrū et spinalis medulla sunt hmōi: igit.
sed aqua est fri. ⁊ hu. Itē dicit iste ysaac ꝙ cerebrū ⁊ spina-
lis medulla sunt eiusdē nature: ⁊ postea dicit ꝙ spinalis me
dulla est fri. ⁊ humi. igit. Itē dicit pħs ꝙ oīa aīalia carentia
cerebro sunt ca. vt apes ⁊ vespe: qḋ pz: q: dicit ꝙ qñ pungūt
inflammāt: ergo a ꝯrio sensu presentia cerebri causabit fri.
Itē dicit pħs scḋo de aīalibus ꝙ simile est de toto ⁊ de par-
te: sed sicut dicit pħs aīalia carētia sanguine sunt frigi. ḡ silr
pars corꝝ cuiusmodi ē cerebrū. Itē dicit Auicē. ꝙ vnūquodq;
mēbrū nutrit ex sibi simili nutrimento: vt phlegmatica ex
phlegmate: ⁊ cholerica ex cholera: ⁊ īter mēbra phlegmati
ca dicit ꝙ cerebrū nutrit phlegmate: ḡ ⁊ phlegma est silr ce
rebro: igit. Itē dicit pħs ꝙ sentire est pati: mouere vo age-
re: ḡ cū cerebrū sit principiū sensus maxime habebit quali-
tates passiuas: ⁊ mouere actiuas: s; frigiditas debilior acti-
ua: ⁊ hūiditas fortior passiua: ḡ istas habebit: igit. In cōtra
riū est ysaac dicēs ꝙ est naturaliter cali. ⁊ accidentaliter fri-
gi. Itē dicit pħs tertio de aīalibus: ꝙ oē vnctuosum calidu;
est ⁊ humi. cerebrū est hmōi: igit. Itē in .xij. dicit ꝙ cerebrū
est eternū. ⁊ glosat vno modo sic: q: opatio rei eterne est in
cerebro: vtpote intellectus: aut ex materia eternāte est cere
brū: q: mediāte spermate sensus eternātur ⁊ perpetuant: s;
sperma est cali. ⁊ humi. igit ⁊ cerebrū. Itē cerebrū eneruat
appetitū: sed frigi. nō sunt hmōi: immo potius incitāt: igit.
Itē motus calefacit: sed cerebrū est in cōtinuo motu: igit.
Ad hoc dicūt quidā ꝙ inquantū est mixtū sic est frigi. ⁊ hu.
⁊ sic loqtur Arist. q: dicit ꝙ supponit cordi ad mitigādū ei⁹
calorē: vel inquātū est viuens: ⁊ sic est cali. ⁊ humi. ⁊ sic loq
tur ysaac. Sed ista solutio nō valet: q: ysaac loquit de cere
bro ea pte qua cadit in nutrimētū: ⁊ sic est mortuū: ⁊ Arist.
capit prout viuit. Alij dicūt ꝙ cōsequitur quantū ad naturā
suā propriā quā habet a natura cōponentiū: ⁊ hoc modo cū
materia eius sit aquosa fri. ⁊ hu. sic est fri. ⁊ hu. ⁊ hoc modo
loquit Aristo. aut quātū ad influentiā aliunde venientē: et
sic cū cōtinue a corde ad ipsum delegentur spūs q̄ sunt ca.
⁊ sic. est cal. ⁊ hu. ⁊ sic loquit auctor iste. Sed ista solutio ni
hil valet: q: ysaac dicit ꝙ est cali. naturaliter: frigi. vo accidē
taliter: ⁊ solutio ponit ecōtra. Alij dicūt ꝙ cerebrū pōt con-
sidera: vno modo rōne cōponentiū: ⁊ sic cū cerebrū sit mē
brū nobile cōponitur ex elementis nobilibus: vt ex leuibus
que sunt ignis ⁊ aer: ⁊ sic est cali. ⁊ hu. ⁊ hoc modo loquitur
ysaac. Vel potest ꝯsiderari inquātū est principiū excitās ad
operationes aīe peragendas: ⁊ sic adhuc est cali. ⁊ hu. q: fri
gi. vt dicit Auicē. nō apponit manū in operib⁹ nature. Vel
pōt cōsiderari respectu aliorꝝ mēbrorꝝ principaliū: vt cordis
⁊ testiculorū que valde sunt cali. ⁊ hoc modo respectiue est
fri. ⁊ humi. ⁊ sic loquitur pħs. Alio modo dicendū est: et me
lius ꝙ cerebrū potest cōsiderari vno modo quantū ad mate
riā suā primā ⁊ remotissimā: ⁊ sic est frigi. ⁊ humi. q: sua ma
teria prima est aquea: ⁊ sic loquit pħs. Vel quātū ad mate
riā proximā q̄ est sperma qḋ est cali. ⁊ hu. cu; ex spermate im
mediate generet: cuius signū ꝙ multū ledit cerebrū in coi
tu in quo fit maxima emissio spermatis. vnde dicit Auicen.
ꝙ in generatiōe fetus ex spermate primo generantur tres
ampulle: ex prima cor: ex alia cerebrū: ⁊ ex alia epar: et sic
loquitur iste auctor. Vel pōt etiā cōsiderari cerebrū ratiōe
vaporū ascendentiū ad eū: ⁊ dicit Gal. ꝙ ascendūt reumata
cali. descendunt aūt frigi. sed hoc nō est nisi propter hoc q:
illa reumata calida in cerebro infrigidātur per naturā cere-
bri: ⁊ hoc mō est fri. ⁊ hu. ⁊ sic loquit auc. iste dicēs ꝙ est acci
dentaliter frigi. ⁊ naturaliter cali. vt declaratū est. vñ ysaac
quādo arguit auctoritate Arist. ꝙ sit cali. ⁊ humi. dicit ꝙ est
propter hoc ꝙ est de genere medullarꝝ ⁊ pinguedinū: ⁊ pin
guedo est cali. ⁊ humi. Sed distinguēdū de pinguedine: q:
quedā est pinguedo siue vnctuositas terrea: ⁊ ista est cali. ⁊
humi. est aūt alia aquea: ⁊ ista est frigi. ⁊ humi. ⁊ talis est in
cerebro. Alij dicūt ꝙ est frig. ⁊ humi. rōne substātie medulla
rū: ⁊ sic loquit pħs: sed rōne substātie annexe vnctuose ca.
⁊ humi. est cali. ⁊ humi. q̄ maxime est sensibilis: ⁊ de ista in-
telligit ysaac q̄ est artifex sensualis. ¶ Querit quare in aui-
bus ⁊ maxime rapacibus ⁊ mōtanis: vt falcone ⁊ aquila ce
rebrū est melius via nutrimēti. Vna cā est: q: cerebrū rece-
dit a tēperamēto p fri. ⁊ hu. ⁊ q: hmōi aues sunt in motu ra
tione cui⁹ sua frigiditas tēperat. Scḋa cā est: q: aues paruū
habēt caput: ⁊ ideo paruū cerebrū: sed homo habet magnū
caput: igitur ⁊ multū cerebrū quare est fri. ⁊ humi. ¶ Que
ritur quare cerebrū est melius in ariete. Ratio est: q: aries
est bonus quātū ad quālibet sui partē: sc; quātū ad lanā et
pellē ⁊ ossa ⁊c. igitur ⁊ quātū ad cerebrū. Scḋa cā ē: q: aries
est eleuatus in anteriori parte: ideo nō inficit a sup̄fluitati
bus mēbrorꝝ aliorꝝ per viā descensus ad eū. ¶ Itē q̄rit qua
re est meli⁹ in vitulo. Ratio est: q: nutritur ex lacte vaccino
quod est melius in nutritione: vnde fumi eleuati ⁊ euapo-
rantes ab hmōi lacte cōtemperant fri. ⁊ humi. cerebri vitu-
li: ⁊ ideo meliorat cū lac sit maxime euaporatiuū. vnde lac ca
put dolentibus dare malum: vt dicit Hippo.

¶ De medulla.

Medulla spondiliū ad cōparationē medulle
ossiū frigidissima est ⁊ humidissima: est enī
sicut cerebrū: durior tamē est ⁊ minoris hu
miditatis: q̄ si bene digerat grossius ⁊ plus
cerebro dabit nutrimētū: medulla tamē ossiū saporo
sior est: s; fastidiū facit: bñ tñ digesta multū nutrit.

¶ De pinguedine.

Pinguedo est mixta cum carne ⁊ ossibus:
sicut que in costis ⁊ lateralib⁹ ⁊ cauda ac
in similibus locis reperitur. Adeps vo a
carne est separatus: sicut axungia que est
in renibus. Adeps vo grossior est pinguedine: cū car
ne mixta fastidiosior ⁊ solubilior: ābo enī sunt fasti-
diū inducētia: cibiq; instrumētū molliētia ⁊ humefa
cientia maxime villos stomachi: habēt quoq; ꝓprie-
tatē sup oēs cibos natandi: ⁊ cibum viscosum gros-
sum digestioniq; inobedientē faciendi: ⁊ falsam satu
ritatem generandi: maxime si cū dulcibus comedan
tur. vnde Rufus. quecunq; inquit mēbra pinguedi
nis habuerint abundantiā: parū nutrimenti corpori
suggerūt: pars enim pinguosa pro sui lubricitate sto
machum ⁊ intestina nō cocta egreditur. vnde solum
modo ex carnosa corpori datur nutrimentū. Sed ta
men carnosa melior est nō carnosa pinguedine: quia
grossioris viscositatis ⁊ digestionis durioris: ⁊ faci-
le putredini apparata: propterea non oportet eā da-
ri pro nutrimēto: nisi eam cui caro mixta est: que etiā
pro solo condimēto donetur: vt cibis laudabilem sa-
porem faciat: nam carnosa et non carnosa pinguedo
pro nutrimēto data: pessima est: oppilationem gene-
rat: et humores phlegmaticos adiuuat: sed tamen
phlegmata ab eis generata inter se differunt: carno-
se enī pinguedinis phlegma subtili⁹ est ⁊ nutribili⁹.

¶ De oculis.

Oculi sunt ex diuersis substantijs cōpositi:
habent enim lacertos: pinguedinem: pelli
culas: humores. Quod autē est ex pte pin

guosa: ptinet calori et humiditati: et qd est a parte pelliculari: attinet frigiditati et siccitati: idcirco de pinguibus aialibus frigidi sunt et humidi. Si vo de macilentis: frigidi et sicci. Et licet oculi facilius ceteris membris digerantur: tamen ob pinguedinem sibi admixtam habet grauedinis viscositatis et indigestionis quiddã: propter hoc nõ accipiantur nisi cũ aceto et obsomogaro: apio: pipere: calamento: zinzibere: et similibus condiantur.

De naribus.

Nares frigide sunt et sicce: sunt enim cartilaginose: ideoqz digestioni difficiles: parũ nutriunt: edantur ergo cum aceto: obsomogaro: sinapi: carui: pipe zinzibere: et similibus.

De lingua.

Lingua inter lacertos et tenerã carnẽ est mediocris: idcirco sola comesta dat nutrimentum inter durum et molle mediocre: que si cum lacerto sibi iuncto manducet erit laudabilior: faciliusqz digeret. Rursus si cum tenera carne sibi iuncta per quã saliua ori descẽdit manducetur: durioris et viscosioris erit digestiõis: vñ bonũ est si cũ obsomogaro: pipere: aceto: origano: zinzibere: et similibus comedatur.

De gutture.

Guttur frigidũ est et siccũ: qz cartilaginosũ: pinde parũ dat nutrimentum digestioni inboediens: hac de causa cũ cadis aromatibus decet comedi.

De corde.

Cor: dure est substantie et nature lacerto: pertinens: tarde de stomacho eijcitur: sed tñ cuz bene digeritur: multum et bonũ prestat corpori nutrimentum.

De pulmone.

Pulmo facilis ẽ digestiõis: et facile de stomacho eijcitur propter leuitatem ac raritatem substãtie: proinde ceteris mẽbris minus nutrit generans: humorem phlegmati ptrinentem.

De epate.

Epar oibus membris aialium grossius est et durius digeri: sanguinem tamẽ generat laudabilem: nutribilius est vo carne nõ habente pinguedinẽ: sed lactentiũ epar ceteris melius: galline vo melius est qz lactẽtiũ: precipue si galline nutrimentũ fuerit tritici farina cuz lacte distemperata et ficubus.

De splene.

Splen illaudabilis est nutrimenti: corruptum et melãcholicum sanguinẽ generat digestiõi durũ: et tarde de stomacho eijcitur: parũ tamẽ ponticitatis habet ppter coleram nigrã sibi dominantẽ. Idcirco assus comedentium gingiuas confortat. Splen autẽ porcinus melior ceteris est propter sue substãtie subtilitatem et raritatem.

Queritur vtrũ medulle generentur ex sanguine vel ex spermate: videtur qz ex sanguine: quia dicit phs qz in animalibus habentibus zirbum medulla est similis zirbo: et in habentibus sagimen medulla est similis sagimini: sed tam zirbus qz sagimem ex sanguine generantur: igitur et medulla. Item Aristo. Auicen. et Gal. dicunt qz membra radicalia ex spermate generantur. cuius signum est: qz si deperdatur non possunt restaurari. Membra vo replentia ex sanguine generantur: sicut medulla. Item dicit Auicen. qz medulle in principio sunt rubei coloris: vt medulle iuuenũ: sed rubeus color attestatur sanguini et nõ spermati: cũ sperma sit albũ: igitur. In cõtrariũ est Aristo. ponens aliquas medullas ex spermate generari. Itẽ dicit ysaac qz spinalis medulla frigida est et humi. et est similis cerebro: sz cerebrũ ex spermate generatur sm Aristo. igitur. Respon. qz quedã est medulla que cõtinetur in osse et non est ordinata ad illud os in quo continetur: vt est medulla cerebri: quia cõtinet sub craneo: et tamen nõ ordinatur ad nutriendũ craneũ: et similiter medulla spinalis: et talis sine dubio generatur ex spermate: et sic pcedunt scde rationes: et sic loquitur Aristo. Alie sunt cõtente in osse et ordinantur ad eius nutrimentum: et sic generantur ex sanguine siue ex nutrimento: et sic procedũt prime rõnes. Queritur vtrũ medulle oriantur a cerebro: videtur qz sic: quia si cõtinens oritur a continente et cõtentũ similiter a cõtinente: sed oia ossa oriuntur a craneo: ergo et medulle contente in ossibus. Item dicit Gal. qz orta principijs attestantur: ergo que alicui attestantur oriũtur ab eodem: sed medulle attestant cerebro: igitur ab eodẽ oriũtur. Itẽ dicit Aristo. qz principiũ rei est in quo res plus abũdat vnde sm Arist. sanguis plus abundat in corde qz in alijs mẽbris: vñ dicit oriri a corde: g similiter cũ plus medulla abundet in cerebro qz in alijs mẽbris dicetur oriri ab eodẽ. In cõtrariũ est Aristo. dicens qz non oriuntur a cerebro. Et tamẽ Constan. et Auicen. ponunt qz aliqua medulla oritur a cerebro: et propter hoc queratur cõtrarietas ista. Ad hoc dicendũ qz quedã oriuntur ab aliquo per decisionẽ: vt sperma ab humiditate: et quedã per viã infixionis et irradicationis: vt pili in cute a cute: et herbe a terra. et quedam per cõtinuitatẽ et exitũ: vt rami a stipite: et stipes a radice. et quedam per viam influentie: sicut a corde virtutes ad oia membra. quedam vo per viã similitudinis: sicut omnes nerui oriũtur a pelliculis: vt a pia matre et dura. Dico ergo qz aliq medulle oriũtur a cerebro per viã decisionis: sed istorum que sic oriũtur: quidã est ortus vniuersalis et quidã particularis. Dico ergo qz medulla cerebri et spinalis medulla oriunt a cerebro ortu particulari: et sic loquitur Auicen. et Constan. Sed alie medulle a cerebro oriuntur ortu vniuersali et non particulari: immo ortu particulari oriuntur a medulla spinali. Nã cũ medulle ossiũ corporis necessarie sint ad humectãdum omnia membra corporis in quibus sunt: si haberẽt ortum particularem a cerebro iam cerebrũ nimis esset debilitatum: et propter hoc habuerũt ortum a spina: vel a nucha a qua oritur particulariter spina: que protensa est per mediuz dorsi vsqz ad caudam vel vsqz ad anũ. Quãdo ergo Aristo. negat ortum medullarum a cerebro: nõ negat simpliciter: sed negat qz nõ influat: quia medulla spinalis que est cali. et humi. situata est sub cerebro qd est frigi. et humi. vt contẽperet cerebrum et ibi influat cali. et humi. et sic patet solutio ad argumẽta. Alij dicũt qz nucha non oritur a cerebro: sed cũ Cõstã. dicit qz a cerebro nucha orit: ipse intelligit qz ista duo: sz nucha et cerebrum oriuntur a tertio sz a materia spermatica. Queritur cuius complexionis sit medulla: videtur qz frigi. et sic. quia dicit Philare. qz cõtinens immutat contentũ ad suam crasim: sed ossa sunt frigi. et sic. igit. Item dicit Hali in cõmẽto supra tegni qz humiditas generata in membro calido est cali. et in frigi. frigida. vnde dicit ysaac qz sanguis calidior est lacte: et hoc est quia sanguis generatur in membro calidiori: vt in epate: lac vo in frigi. vt in mamillis: ergo cũ ossa in quibus generatur medulla sint frigi. similiter et c. Item generatur ex nutrimento melancholico ossium: igit. In contrarium sunt omnes auctores dicentes medullã esse cali. et humi. Item dicit ysaac qz omne vnctuosum est calidũ et humi. Item dicit etiam qz sapor dulcis caliditati attestat. Respon. qz quedam est medulla: vt spõdilum generata ex

ſpermate ⁊ a cerebro oritur: ⁊ talis eſt fri. ⁊ humi. ſicut cere
brum. Eſt alia medulla oſſium: ⁊ talis eſt cali. ⁊ humi. Nota
vlterius ꝙ medulla quātū eſt de principio materiali: eſt ca
li. ⁊ humi. q: generatur ex nutrimento oſſium: ⁊ oſſa de nu
trimento attrahunt partem groſſam impurā melācholicam
⁊ repudiāt puram aeream: que in medullam conuertitur: ta
men quoad continens eſt fri. ⁊ ſic. tamen quia oſſa nō mul-
tum imprimunt in medullam: ideo non ſequitur cōplexionē
oſſium. ¶ Queritur vtrū medulla nutriat os in quo cōtine
tur. Reſpon. ꝙ non loquendo de nutrimento reſtauratio-
nis: ſed bene nutrimēto refocillationis: id eſt habilitatiōis
oſſium: vt ſuſcipiant nutrimentum: q: cum ſint dura ⁊ den
ſa niſi remollirentur a medulla non poſſent bene nutriri: et
hac via intelligit phs in. xij. de aīalibus dicens ꝙ oſſa ex me
dulla nutriūtur. Nam ſi nutrirent oſſa vera ⁊ materiali nu-
tritiōe ꝑ medulle cōuerſionem ⁊ verā aſſimilationē in ſub-
ſtantiā oſſium: cum quedam medulle ex ſpermate generen
tur: ſicut ſpinalis medulla et medulla cerebri: ⁊ oſſa ex ſan-
guine generentur: iam ſequeretur tale inconueniens ꝙ mē
bra ſanguinea: vt oſſa nutrirentur ex membris ſpermaticis
vt ex quibuſdā medullis qđ eſt contra ordinē. ¶ Queritur
quare medulla eſt in oſſibus ⁊ non in carne aut neruo aut
alijs membris. Una cauſa eſt: q: ſicut pinguedo eſt theſau-
rus nature: ita ⁊ medulla cū ex puriori parte nutrimenti ge
neretur: ⁊ quia ſicut rex theſaurizans ſuum theſaurū repo-
nit in turribus fortibus ⁊ nō debilibus: ſic ⁊ natura medul
lam in oſſibus cum ſint membra fortia reſpectu aliorū. Se-
cunda cauſa iam dicta eſt: q: cum oſſa ſint membra dura et
ſolida ſuū nutrimentū quod eſt groſſum ⁊ melācholicū: nō
poſſet eorum ſubſtātiā penetrare niſi eſſent remollita: ideo
natura medullā in ipſis poti⁹ collocauit. Tertia cauſa eſt: q:
ſm Ariſto. nutrimentū ſit ex mixto: vnde dicit yſaac ꝙ non
agunt ſimplicia in cōpoſita queadmodū compoſita in com
poſita: vnde nutrimentum oſſium eſt mixtum ex quadam
parte melancholica quam ad ſe attrahūt: ⁊ alia phlegmati-
ca ſiue aerea quam tanꝗ ſuperfluū nutrimēti eorū reſpuūt
⁊ non expellunt ad carnem: cū nō ſit membri ignobilis lega
re ſuas ſuperfluitates ad nobilia: ideo in concauitate oſſis
remanet ſubſtantia medullaris. Quarta cauſa eſt: q: oſſa in
digeſtione nutrimenti ſunt pauperrima: ideo cum digeſtio
fiat per cali. ⁊ humidi. natura ingeniauit recondere in eis
medullam cali. ⁊ humi. iuuantem eorum digeſtionem: ſicut
ad fundū ſtomachi natura portionē melācholie delegat ad
eius appetitum ſuſcitandū: ⁊ portionem cholere ad ei⁹ di-
geſtionem confortādū: cū ſtomachus ſit de ſe in calore pau-
perrimus. Et hac de cauſa oſſa quedam lata nō habēt me-
dullam: quia ſufficit humiditas carnis circundantis ad hu-
mectandū ea: adeo ꝙ ſint habilia ad nutrimentum ſuum at
trahendū: ⁊ non ſunt ita magna ſpiſſa nec rotunda: ſicut illa
in quibus medulla generatur. Etiā alia cauſa eſt: quia oſſa
pectoris ⁊ alia que ſunt iuxta cali. membra: vt iuxta cor non
habēt medullam: quia calor fortis haurit totā medullam ſi-
ue humiditatem: et hec eſt cauſa quare oſſa leonis nō ſunt
medulloſa: quia leo eſt animal valde calidum. Secūda cau-
ſa eſt etiam: quia leo eſt animal maxime pugne ⁊ audax: vt
dicit phs: cuius ſignum eſt: quia inuadit aīalia ſeipſo maio
ra: ideo natura ſagax cuius ſagacitatis non eſt finis: dedit ei
oſſa dura ⁊ fortia ⁊ nō cōcaua. Nota ꝙ medulla aīaliū phle
gmaticorū vt porci: aut ſanguineorum vt arietis nō eſt ita ſa
pida ſicut melancholicoꝝ vt bouis: quia non eſt tanta vis ſe
queſtratiua in ipſis ſicut in melācholicis aīalibus. ¶ Que-
ritur q̄re ſpinalis medulla eſt ita inſipida. Una cauſa eſt: q:
generatͣ ex materia ſpermatica que nō ordinatur ad nutri-
mentum: ſed ad generationē. Secunda cauſa eſt: quia aſſi-
milatur ⁊ maxime eſt conformis cerebro in quo continetur
humiditas aquoſa ſupflua que valde eſt inſipida. ¶ Queri
tur a qua digeſtione generetur pinguedo: an a prima ſecun
da vel tertia: videtͣ ꝙ nō a tertia: q: dicit Auicen. ꝙ tertia di
geſtiua facit de carne carnem ⁊ de oſſe os: ſed pinguedo eſt
nullum iſtorū: igitur. Item tertia digeſtiua generat quid di
ſtinctū: prima ⁊ ſecunda quid indiſtinctū ⁊ confuſum: cū er
go pinguedo ſit quid indiſtinctum: ſequitur ⁊c. Item vnū-
quodqꝫ generatur a virtute illius in quo magis abundat et
magis conſeruatur: ſed pinguedo maxime abundat in ſecū
da digeſtiua: vt circa renes ⁊ ſtomachū: ergo a ſecūda dige
ſtiua generatur. In cōtrariū eſt phs ⁊ Auicen. dicentes ꝙ a
tertia digeſtiua generatur. Itē ratio: quia ſecunda digeſti-
ua generat humorē ⁊ nihil extra humorē: vnde nō generat
humiditatē: ſed pinguedo nō eſt humor: immo aliquid ex-
tra humorē: vnde pinguedo generatͣ ex ſanguine vltra ſpe-
ciē humoris. Reſpon. ꝙ generatur a tertia digeſtiua. Sed
nota ꝙ quandoqꝫ operatur complete: ⁊ tunc generat mem
brum vel carnem. vnde tunc ex carne facit carnem ⁊c. ⁊ ſic lo
quitur Auicen. quandoqꝫ vō operatur incomplete: ⁊ ſic ge-
nerat pinguedinem: q: quādoqꝫ a ſcđa digeſtiua generatur
multitudo humorū: ⁊ tunc tertia digeſtiua non poteſt per-
fecte ⁊ cōplete operari ſupra hmōi multitudinē: ⁊ facit qđ
poteſt: ⁊ ſic generat pinguedinē: ⁊ hoc modo poteſt genera
re rem indiſtinctā. Ad tertiū argumentum dico ꝙ tertia di-
geſtiua nō appropriat ſibi aliquod mēbrū: immo eſt in quo
libet mēbro: lꝫ igitur pinguedo maxime abundet in ſecūda
digeſtiua: tamen propter hoc non generatur a ſecunda: im
mo potius a tertia cū in quolibet membro ſit tertia digeſti-
ua. ¶ Queritur cuius cōplexionis ſit pinguedo: ⁊ vtrū ge-
neretur a calido aut a frigido: videtur ꝙ ſit cali. ⁊ humi. q:
a calido generatur: q: phs ⁊ Auicen. dicunt ꝙ generatur ex
vnctuoſitate ſanguinis q̄ eſt cali. ⁊ humi. Itē oīe matura-
tiuū eſt cali. ⁊ humi. ſm Gal. ſupra pronoſtica: ſed pingue-
do eſt maturatiua: vnde apoſtemata maturat: igitur. Item
dicit Gal. ꝙ generatͣ pinguedo ex forti caliditate: iſte yſaac
vō dicit ꝙ a frigiditate: ⁊ ita videtur cōtrarietas auctorꝫ.
Itē oē qđ diſſoluitͣ a frigido coagulatur a calido ⁊ ecōuer-
ſo: ſed pinguedo a calido diſſoluitur: ergo a frigido coagu-
latur: ⁊ ita eſt frigi. ⁊ humi. Reſpon. ꝙ ad generationem
pinguedinis duo requiruntur. Primo requiritͣ fortis dige
ſtiua generās multitudinē humorum: ⁊ ſic materialiter pin
guedo generatur a forti calore: ⁊ ſic loquitͣ Gal. q: eius ma
teria a forti calore generatur. Secūdo modo generatur for-
maliter: ⁊ tūc a debili calore generatur nō potente agere ſu
pra tantam quantitatē humorū cōplete: ex eis faciens car
nem aut oſſa ⁊c. et hoc modo loquitur iſte auctor. Sed no-
ta ꝙ duplex eſt pinguedo: quedam eſt citrina ſiue aerea ca
li. ⁊ humi. alia eſt alba aquoſa: ⁊ iſta eſt frigi. ⁊ hu. ¶ Que-
ritur que pinguedo ſit calidior: an noua vel antiqua: videtur
ꝙ antiqua ſit frigidior: quia pinguedo ſequitur naturā aīa-
lis ⁊ cōplexionem eius cui⁹ eſt: ſed animal antiquum frigi-
dius eſt iuuene: igitur. Item dicit auctor iſte ꝙ pingue-
do habet caliditatē ab aīali cuius eſt: quāto ergo magis re-
moueͣ a ſuo aīali tanto frigidior eſt: ſed quāto antiquior tā
to magis remouetur a ſuo animali: igitur. In cōtrariū eſt
Gal. dicens ꝙ quāto antiquior tanto calidior. Item ſimile
eſt de oleo ⁊ de vino ⁊ pinguedine: ſed vinum ⁊ oleum quā
to antiquiora tāto calidiora: igitur. qđ concedo. Una cauſa
eſt: q: per proceſſum temporis conſumitur aqueitas tā a ca
lore intrinſeco ꝗ extrinſeco: ſicut in vino ⁊ oleo. Ad ſecun
dum dicitur ꝙ nō valet: q: nō dicitur pinguedo antiqua eo
ꝙ ab animali antiquo extrahatͣ: ſed q: diu fuit ſeruata. Ad
ſecundū cōceditur quātitatiue: ſed nō qualitatiue: vel dic ꝙ
obijcit de calore viuifico ⁊ nō de calore naturali de quo loq-
mur hic. ¶ Queritur quare pinguedo non eſt in aīalib⁹ ca
rentibus ſanguine. Una cauſa eſt: q: pinguedo generatͣ ex
bona ⁊ forti prima digeſtiua ⁊ ſcđa: ⁊ talia aīalia nō habēt
ſecundā digeſtiuā fortē. Secunda cauſa: q: generatur mate
rialiter ex vnctuoſitate ſanguinis: ⁊ iſta animalia nō habēt
ſanguinem: igitur. ¶ Queritur quare pinguedo maxime
abundat in regione naturali: vt circa ſtomachum ⁊ renes: ⁊
non in aīali: vt in cerebro tantum: nec in vitali: vt circa cor.
Una cauſa eſt: q: pinguedo generatur ex obiecto ⁊ effectu
ipſius epatis: vt ex vnctuoſitate ipſius ſanguinis que maxi
me abundat circa regionē naturalē vt circa ſtomachū ⁊ vm
bilicū. Secūda cauſa eſt: q: in regiōe naturali: vt circa epar
eſt calor mediocris ⁊ temperatus potēs reſoluere ⁊ nō con
ſumere: ſed in regione vitali eſt nimi⁹ calor totā hūiditatem
cōſumēs: ⁊ in aīali nimis debilis: q: ibi eſt nimia frigiditas

cū cerebꝛū sit frigi. ꝛ hu. igitur. Tertia causa est ex pte finis: q: si esset in parte aīali tunc impediret transitū spirituū sensibiliū: ꝛ in vitali spūaliū spūum: sed in naturali abūdat pinguedo: q: naturalis debet esse cali. ꝛ humi. cū ibi vigeat digestio q̄ est cali. ꝛ humi. ¶ Queritur quare tertia digestiua facit thesaurū: vtpote pinguedinē: ꝛ nō scđa aut pma digestio. Una causa est: quia tertia digestio regi cōparat̄ cui sibi subditi famulantur: vnde sicut rex vel dñs haurit a suis seruientibus pecuniā: ꝛ inde thesaurizat: ꝛ nō serui a dño: similiter tertia digestio ꝛc. Secunda causa est: q: natura sagax cuius sagacitatis nō ex finis: thesaurizat de nutrimēto puro ꝛ mūdo cuiusmodi ē in tertia digestiua ꝛ nō de ipuro ꝛ feculēto qđ est in prima ꝛ scđa. vnde sicut rex nō reponit in thesauro suo metalla vilia: immo nobilia: sicut aurū et argentū: similiter ꝛ natura ꝛc. ¶ Querit̄ cuius cōplexionis sit oculus: videtur ꝙ cali. ꝛ sic. q: dicit Aristo. scđo de aīa: ꝙ eadē est natura medij organi ꝛ obiecti: sed mediū visus est lucidū: vt aer: ergo ꝛ oculus qui est visus organū: sꝫ lux est species ignis: ꝛ ignis est cali. ꝛ sic. cōplexiōis: igit̄ ꝛ oculus. Itē dicit Aristo. ꝙ aīalia abundantia in sanguine ꝛ spiritibus sunt cali. carentia vō sanguine sunt frigida: igitur cum oculi sint pleni spiritibus. vnde dicit Constan. ꝙ neruus obticus mediāte quo deferūtur spiritus visibiles est cōcauus: ꝛ hoc vt possit continere maiorem copiā spūum: igitur cuꝫ spūs sint cali. ꝛ sic. similiter ꝛ oculus. Itē in de sensu ꝛ sensato recitat ꝙ quidam appropriauerūt quattuor sensus elementis: ꝛ Empedocles appropriauit visum igni: sed ignis est cali. ꝛ sic. igit̄ ꝛ oculus. In cōtrariū est Auicen. ꝛ Aristo. dicentes eū frigi. ꝛ hu. cōplexionis. Itē dicit Aristo. ꝙ oculus ꝛ cerebꝛū sunt eiusdē nature: sed cerebꝛū est fri. ꝛ humi. igit̄ ꝛ oculus. Itē dicit Aristo. in de sensu ꝛ sensato ꝙ vnūquodqꝫ cōpositum resoluit̄ in ea ex quibꝰ cōponit̄: sed oculus resoluitur in aquā substātiā: que est fri. ꝛ humi. igitur. Ad hoc dicendū ꝙ quedā est cōplexio in oculo que est ratione materie ex qua cōponit̄: ꝛ ista est radicalis: ꝛ sic est fri. et humi. cū materia ex qua cōponitur sit fri. ꝛ humi. vñ ista cōplexio sequitur radicē materie: ꝛ sic loquit̄ Auicen. ꝛ Arist. Alia est complexio ipsius oculi fluēs ꝛ accidētalis: ꝛ ista est duplex: q: aut pōt considerari rōne spūum fluentiū ad oculū: ꝛ sic est cali. ꝛ sic. cōplexionis ꝛ ignee: ꝛ sic loquit̄ Empedocles. Est aūt alia oculi complexio fluens: que debetur ei ratione cōtinentis: vtpote ratiōe pinguedinis: ꝛ sic est cali. ꝛ humi. ꝛ hoc modo loquit̄ similiter Aristo. Ad primū quod obijcis ꝙ eadē est natura ꝛc. Dico ꝙ verum est formalis: vt peruietas: vñ tā mediū ꝙ organū visus est peruiū: ꝛ sic loqtur Aristo. Ad alia argumēta patet solutio per distinctionē. ¶ Querit̄ vtrū oculus sit boni saporis: videt̄ ꝙ nō: q: dicit Arist. ꝙ natura aq̄ vult esse insipida: cū g̃ oculus sit nature aquee erit. insipidi saporis. In cōtrariū est Auicen. dicēs ꝙ oculus optime sapit. ad hoc sunt versus. Cauda regit: mediū nutrit: caput est saporatum. Solutio ꝙ oculus est saporosus ratiōe pinguedinis circūdātis: nō tamē rōne sue substātie ppie. ¶ Nota ꝙ nares quātū ad substātiā cētralem cartilaginosam fri. ꝛ sic. ponticā pessime nutriūt: ꝛ sic intelligit littera. Sed quātū ad substātiā aereā cali. ꝛ humi. ibi interceptā bene sapiunt ꝛ nutriūt: ꝛ sic ꝛc. Et si arguas quod bene sapit bene nutrit: verū est si bene sapiat de natura propria: sed nares bene sapiūt: verū ratione humiditatis aeree intercluse. ¶ Queritur vtrū lingua sit alicuius saporis: videtur ꝙ nō: q: dicit Aristo. ꝙ susceptiuū soni est absonū: sed susceptiuū saporis est insipidū seu insaporatū: cuꝫ g̃ lingua suscipiat oēs sapores sequit̄ ꝙ est insipida. Cōtrariū videmus q: bene sapit quādo comedit̄. Respō. ꝙ lingua pōt cōsiderari dum viuit ꝛ dum est in aīali viuēte: ꝛ sic recipit omnes sapores: q: ibi abundat humiditas saliualis: ꝛ sic obijcis. Uel pōt cōsiderari inquātū est mixtū: ꝛ dum est extra siue in via nutrimenti: ꝛ hoc modo optime sapit in gustu q: humiditas saliualis eius tūc cōsumitur ꝛ detegitur eiꝰ propria hūiditas: q̄ optime sapit. ¶ Querit̄ vtrū guttur multū nutriat: videt̄ ꝙ sic: q: nutrimētū nutrit ratione sue quātitatis: alteratvō ratione sue qualitatis: sed guttur dat multū nutrimētū: g̃ multū nutrit. Cōtrariū tamē dicit auctor in littera. Respō. ꝙ accidētaliter multū nutrit: q: grossum dat nutrimentū qđ de difficili digerit̄: ꝛ multū in mēbꝛis moratur tñ parū nutrit naturaliter: ꝛ sic loquit̄ auctor. ¶ Nota vltriꝰ ꝙ cor dat malū nutrimentū materialiter: q: generat nutrimētū melācholicū fri. ꝛ sic. Tamē effectiue est boni nutrimenti: q: cū habeat aspectū ad cor: sicut dictū fuit de corde cerui: tūc quādo comedit̄ cū bonis cibarijs laudabilibus ipsa ducit ad cor ꝛ digestionē. ¶ Querit̄ cuius cōplexiōis sit pulmo: videt̄ ꝙ melācholice: q: sicut cor est melācholicum q: est in cōtinuo motu: igit̄ ꝛ similiter pulmo cū sit in continuo motu. Itē dicit Galy. ꝙ ad mēbꝛū simile pperat egritudines similes: g̃ cū in pulmone sepe generet̄ periplemonia q̄ fit ex phlegmate: videt̄ ꝙ pulmo erit fri. ꝛ humi. Itē dicit Philaretus ꝙ cōtinēs immutat cōtētū ad suā craxim: ergo cū sm Auicen. humiditas phlegmatica ad pulmonem trāsmittat̄: videt̄ ꝙ pulmo sit fri. ꝛ hu. Itē dicit iste auctor ꝙ phlegma generat: ergo est mēbꝛū phlegmaticū. In cōtrariū est Auicen. dicēs ꝙ est mēbꝛū cholericū. Itē vult Hip. et Gal. in tegni. ꝙ cōplexio cholerica maxime est rara ꝛ cauernosa: sed pulmo est hmōi: igitur. Respō. ꝙ loquēdo de radicali cōplexione est cholericus: ꝛ sic loquit̄ Auicē. ꝛ Aristo. loquēdo tñ de fluente est frigi. ꝛ sic. cōplexiōis: q: ista diuersificat̄ sm nutrimētū ꝛ cōtinēs: ꝛ sic obijcis. Ad primū dico ꝙ nō est simile de corde ꝛ pulmone: q: pulmo propter aliud cōtinue mouet̄ ꝙ corꝫ scꝫ vt attrahat aerē ꝛ expellat eū: sed cor cōtinue mouetur: vt ꝓpter motū cōtinuū ꝛ cōfricationem partiū solidarū generet̄ calor naturalis ꝛ spūs: ꝛ ideo non est simile. Nota ꝓ illo qđ dicit Arist. ꝙ pulmo est terminus caloris: ꝛ cor etiā est terminus caloris. i. ꝙ pulmo est principiū caloris tanꝙ indicās ꝛ cor tanꝙ generās eū. ¶ Queritur vtrū epar generet grossum nutrimentuꝫ: videt̄ ꝙ non: q: sm Cōstā. sanguis est coagulatus: vnde rare est substātie: sicut sanguis generabit nutrimentū rarū ꝛ nō grossum. In cōtrariū est auctor dicēs ꝙ epar oībus mēbꝛis est grossius ꝛ durius digerit̄. Respon. ꝙ epar dū ē in aīali viuēte tūc est rarū ꝛ sic obijcis: aut dum est extractū: ꝛ dat̄ via nutrimenti tūc indurat̄: sicut videtis sanguinē extractū ab aīali indurari coagulari ꝛ inspissari: licet in aīali sit liquidus ꝛ clarus: ꝛ sic loquitur auctor iste. ¶ Queritur quare in aīalibus lactētibus melius est epar ꝙ in volatilibus aut aīalibꝰ senibus. Ratio est: q: epar peccat per siccitatē ꝛ duritiem: igit̄ sicut fetus sicce matris quanto propinquior partui tāto melior: q: tūc temperatur eius siccitas. Similiter dico ꝙ epar in aīalibus lactentibus temperatur ratione cali. ꝛ humi. Itē ratione lactis remollitur. Sed aues sunt sicce ꝛ dure: ꝛ propter hoc indurant̄ ꝛ peiorant̄. ¶ Queritur quare epar galline melius est ꝙ aliqđ epar volatiliū: sicut dicit iste auctor. Hoc idē vult Girardus ꝛ maxime si cū farina ꝛ cuꝫ lacte nutritur temperata in ficubus siccis. Ad hoc soluit Girardus. sed ipse petit principiū: q: epar galline est maxime odoriferū ꝛ spirituuꝫ regeneratiuū. Sed adhuc restat questio quare hoc est. Responde ꝛ dic ꝙ gallina cali. est ꝛ humi. temperate: ꝛ maxime est animal domesticum: ratione ergo loci acquirit cali. ꝛ humi. per que grossities epatis subtiliat̄ ꝛ durities. Item farina lac ꝛ ficus habent cali. ꝛ humi. rōne cuius remollitur epar. ¶ Queritur vtrū splē habeat generare risum sm ꝙ dicunt versus. Cor sapit ꝛ pulmo loquitur fel cōmouet iras. Splē ridere facit cogit amare iecur. videt̄ ꝙ non: q: dicit Auicen. ꝙ risus generatur ex sanguine puro mundo existente in corde ꝛ mēbꝛa nutriente. vnde dicit phs ꝙ pueri ꝛ iuuenes valde sunt ridentes: q: habēt purū sanguinē. cū ergo splen habeat turbidū sanguinem generare. s. melācholicū nō generabit risum: immo citius tristiciā. Respon. ꝙ splen in animali cuius est causat risum: q: depurat sanguinē a melācholia cū ad se trahat totā melancholiā: tamen in via nutrimenti receptus generat hu. melācholicum ꝛ sic intelligit iste auctor. ¶ Queritur quare splen est raruꝫ cauernosum cū sit membꝛū melancholicum ꝛ durū: ꝛ melāncholia nō faciat raritatē: immo potius compactionē. Respō. ꝙ quedam sunt cōplexionis melācholice ꝛ tamen sunt substātie sanguinee: vt perdix q̄ fri. est ꝛ sicce complexionis: ꝛ tamen optime nutrit. q: est cōpositionis ꝛ substātie cali. et

humi.quedã võ sunt econtrario cali. ⁊ humi.cõplexiõis: ⁊ tamen sunt substãtie melancholice: vt anser. Similiter dico de splene ꝙ est fri.de cõplexione ⁊ cali.de cõpositiõe.

De renibus.

Renes duobꝰ modis sunt illaudabiles: vno propter sue substãtie corruptionẽ ⁊ duritiẽ ⁊ grossitiẽ: secundo q: corũ nutrimentũ fuerat vrine pinguedo: vnde sanguinẽ generat grossum ⁊ pessimum.

Querit̃ q̃re renes fuerũt duri ⁊ macri. Causa ẽ: q: vt possent obuiare acumini vrine q̃ cõtinue trãsit p eos: ⁊ sic sunt duri ratiõe finis. Et sunt macri: q: si essent pingues cito ab acumine vrine dissoluerentur. Et ideo pinguedo bene circũdat eos: vt acumẽ vrine agat in illã: ⁊ nõ in substãtiã renalẽ ⁊ vt etiã cũ sit cali. ⁊ humi. habeat cõfortare digestiuã eorũ cũ sint fri. ⁊ sic. Et ppterea ꝙ vrina cõtinue trãsit per renes que est superfluitas ⁊ nõ possunt bene depurari ab illa superfluitate oĩno cũ sint debilis caloris: ideo renes sunt odoris fetidi. Secunda cã: q: abundant renes in pinguedine aquosa que nõ multũ diligitur a natura: immo cito destituitur a regimine eius: ⁊ sic putrefit quare renes sunt grauis ⁊ fetidi odoris.

De lacte.

In prima particula diximus lac temperatam cõplexionẽ parũ esse egressuz: in calore videlicet ⁊ humiditate que sunt in secundo gradu: vnde piscibus minꝰ est humidũ: phlegmatis generatiuũ: vicinũ est enim sanguini; neq3 aliud est ꝙ sanguis secundo coctus in vberibus: habet tamẽ de mamillis albedinẽ saporitatẽ ⁊ habilitatẽ. Sed reprehendũt nos sophiste nobis hãc propositionẽ obijciẽtes: si calidũ ⁊ humidũ inquiũt est lac propter secũdã decoctionẽ: cur itaq3 non dixisti neruos ossa ⁊ cetera mẽbra q̃ dixisti frigida esse: calorẽ ⁊ hũiditatẽ habere cũ sanguis similiter eorũ sit materia. Quibus respondemus non bene consequi corũ propositionem. ꝙꝙ cũ dicamus sanguinẽ esse calidũ ⁊ hũidũ: alijs tñ q̃litatibꝰ nõ indiget: cõpositũ enĩ est de scđa cõpositione: ⁊ oĩe qđ scđo cõpositũ est: oĩes inuenimus in eo qualitates: ꝙuis qualitati ptineat sibi dominãti. verbi gratia. Iuuenis homo etsi cholere rubee ptineat: puer quoq3 sanguini: senex phlegmati: alijs tñ humoribus nõ vidẽtur carere. Similiter ⁊ corporis mẽbra que per se sunt manẽtia diuersas habẽt cõplexiones ⁊ naturas: sicut epatis est sanguinẽ facere: splenis sanguinis fecẽ ⁊ nigre cholere vicinũ sanguineũ suscipere: ⁊ fellis propriũ est caloris sanguinis vicinã partẽ suscipere: s3 lac nõ est ita p se neq3 a sanguine separatũ: nõ enĩ est aliud nisi sanguis scđo coctꝰ in vberibꝰ: vñ ꝓsumpsit ab vberibꝰ albedinẽ ⁊ saporitatẽ: qđ natura ꝓparauit ad nutrimẽtũ aĩaliũ: sicut eũdẽ sanguinẽ opata est ad fouẽda corpa. Verũtamen lac in substãtijs diuersũ est. quoddã aũt subtile: quoddã grossuz: ⁊ aliud faciens facilẽ digestionẽ est: ⁊ aliud tardã: qđ fit quattuor modis. Primo ſm variã aĩaliũ cõplexionem ex quibus est. Secũdo propter diuersitatẽ temporũ anni. Tertio propter inequalitatẽ aĩaliũ nutrimẽtorũ. Quarto p vicinitate vel tarditate mulgẽdi. Diuersitas aũt sue essentie triplex est: subtilis videlicet: grossa: ⁊ media. Et ꝙuis inter has extremitates alia habeat̃ media: tñ nõ oportet vt dicatur. Lac etiã in se tres habet substãtias: vna est subtilis clara q̃dã hñs acuminis: alia est grossa terrestris: tertia est tenuis vnctuosa: ideo pro acumine calore ⁊ subtilitate quã habet: est mundificatiuũ feciũ: grossorũq3 humorũ subtiliatiuũ: prouocat etiã solutionẽ: ⁊ epatis aperit oppilationẽ. Pars võ grossa. i. caseata p sui terrestri substãtia frigiditati pertinet ⁊ siccitati: tamen cũ recẽs est: hũiditati ptinere videt̃: cũ ergo desiccat̃ est grossa: tarda ad digerẽdũ: vẽtris cõstipatiua: grossorũ ⁊ viscosorũ hũorũ generatiua. Pars quidem vnctuosa. i. butyrosa q: est aerea: calida est ⁊ hũida: mollificatiua ⁊ tẽperate vẽtris humectatiua: est ⁊ hũane cõplexioni similis. Cuicunq3 ergo lacti subtilis pars dñari cõspicit̃: facilis est digestiõi: quod aũt terrestri subiectũ ẽ parti: tardã facit digestionẽ: ⁊ qđ aeri ptinet erit mediocre. Lac tñ ceteris laudabilius equaliter has tres i se habet substãtias: sicut lac muliebre. Deinde caprinũ q̃bus oppositũ est vaccinũ. Sed inter vaccinũ ⁊ caprinũ pecorinũ est mediocre: grossiꝰ enĩ est caprino ⁊ plus terrestre: subtilius võ ⁊ aquosius vaccino: qđ hmõi rõne ostendit̃: lac enĩ pecorinũ multũ facit caseũ: ⁊ grauis odoris est: vaccinũ autem suauis est odoris. Sed videmur a sophistis reprehẽdi. Cur inquiũt lac pecorinũ vaccino dixistis esse subtilius: cũ pecorinũ magis abũdet caseo ⁊ vaccinũ butyro: atq3 butyrũ sit caseo leuiꝰ? Quibus respondendũ est sic. Pecorinũ aquosius ⁊ calidius est vaccino: q: natura pecorũ calida est ⁊ hũida. vaccinũ võ minoris est aquositatis: ⁊ calorẽ hz defectũ: q: ei aĩali frigiditas ⁊ siccitas dñat̃. Est iterũ lac aliud inter pecorinũ ⁊ caprinũ mediocre: sicut iumentinũ ⁊ asininuz: horũ enĩ lac aquosius est pecorino ⁊ caprino: sed iumẽtinũ vicinius est pecorino: asininũ võ caprino qđ minoris est aquositatis: idcirco nõnunq̃ cõglutinatur in stomacho: nisi cũ calidũ ab vberibus exiẽs bibat̃: aut cũ fuerit cũ modico melle ⁊ sale mixtũ: tali modo propinatũ nullã cõglutinationẽ dabit: verũtamẽ insecuri sumꝰ de caprino quin coaguletur: ergo nõ oportet dari nisi cum melle ⁊ sale: sinautẽ tali dabitur modo nihilominus semetipsum coagulabit: ⁊ grauitatẽ in stomacho: ⁊ in gula suffocationẽ generabit. vnde Gal. nõ miror patientes in stomacho grauitatẽ ⁊ in gula suffocationẽ ppter lactis coagulationẽ. S3 vaccinũ ⁊ pecorinũ semper coagulantur in stomacho p sui grossitate ⁊ terrestreitate. Palã ẽ est lac multam habẽs aquositatẽ ⁊ parũ casei: sicut pecorinũ iumẽtinũ asininũ: nullã in stomacho facere cõglutinationẽ. Ideoq3 ventris est humectatiuũ propter sue aquositatis abundantiam: ⁊ qñ eius aquositas aliquantulũ habet acuminis: est enĩ ventriũ solutiuum proinde quidã medici serũ. i. lactis aquositatẽ dãt potui: vt inde stomachus totũq3 corpus mundet̃ de putredine malorũ humorũ. Pars võ butyrosa: q: aerea est natat sup cibũ: vt oleũ sup aquã: quare cibis grossitudinẽ tribuit ⁊ viscositatẽ: vnde indigesti manẽt: cibos etiã digeri incipiẽtes lubricat: ⁊ a stomacho deponit prius ꝙ decoctionis tẽpus compleat̃. Sed ſm medicinã apostemata maturãdo dissoluit: ⁊ cutis duritiẽ molli

ficat. Terrestris quidē pars.i.caseata stomachū grauat: digestionē indurat: inflationem grossosq; humores generat: quare fit cā generādi oppilationē in epate ⁊ splene: ⁊ in renib⁹ lapides: maxime si eadē mēbra hmōi rebus inuenerit apparata. Sed si auferatur a lacte aquositas: vt terrestris ⁊ aerea permaneāt: fit perfecta medicina habētibus vulnera in pectore vel in vesica: desiccat em̄ ea ⁊ consolidat: qđ hac ratione testificaẽ. Si em̄ lac accipimus statim vt ab vberib⁹ fuerit emulsum ⁊ calefactū ferrū seu molendini lapidem in eo decem vicibus extinguimus: vel quousq; lactis aquositatē ɔsumptā cōspicim⁹: deinde ad ꝓpinandū damus: sed tamen hoc lac: q: in stomacho caseatur propter aquositatis ablationē: libet nos inuestigando suā mutare actionem: vt nullā in stomacho coagulationē ingerat. Misceamus ergo post ei⁹ decoctionē q̄ddā aque tepide: ⁊ sic ab omi coagulatione securamur. Q si redarguāt nos sophiste dicētes. Cur naturalē lactis aquositatē abstulistis: ⁊ aquā accidentalē sibi attribuistis: Respōdemus naturalis aquositas lactis habet acumē: vn̄ est laxatiua: ⁊ res laxatiua in se habēs acumē est incōueniēs vulnera in pectore ⁊ pulmone habētib⁹: nō em̄ incerti sum⁹ q̄n acuti humores vulnerū ad intestina fluentes: alia faciāt vulnera atq; dissinteriam generēt. ℭ Diuersitas lact; ꝑm tp̄a āni est ꝑm inequalitatē naturarū tēpo; quadrifarie tn̄ diuidiẽ. Est em̄ vernale: estiuū: autūnale: hyemale. Vernale quidē lac ceteris meli⁹ est ⁊ tēperātius duob⁹ modis. Vno q: ver ceteris tēporib⁹ tēperātius ē: est em̄ mediocre inter quattuor qualitates. Alio propter lactis naturā: nā lac tēpori iam generatorū aīaliū propinquū: est aquosum ⁊ indigestū ꝓpter humores in vulua coadunatos a tempore cōceptiōis: ac cum.xl. diebus a tempore quo generentur aīalia elongeatur: superfluitas quā habuerunt desiccatur ⁊ consumitur: ⁊ nō restat in lacte nisi humiditas naturalis ⁊ substantialis: quare temperatū est ⁊ laudabile: facile digestioni ⁊ inconuertibile in putredinē malorū humo;: maxime si dabitur sana habentibus corpora. Autumnale ꝟo est dissimile: naturalis enim humiditas est plurimū finita: ⁊ caseata est multiplicata: vnde grossum est ⁊ difficulter digeritur: stomachū grauat: grossam ventositatē ⁊ inflationē generat: ⁊ putredini apparatur. Estiuū autem inter has duas extremitates est mediocre. Hyemale ꝟo raro inuenitẽ: q̄ si illius fuerit temporis pessimuʒ erit: q: siccissimum ⁊ grossissimū propter lōginquitatem temporis a partu: idcirco sui humiditas naturalis prorsus est finita. ℭ Diuersitas ergo lactis propter nutrimentum aīaliū multiplex est. Animalia em̄ recentes herbas pascentia: faciūt subtile lac ⁊ aquosuʒ: cito digestiuū: ⁊ minus ventositatis ⁊ inflatiōis generatiuū: q̄ lac aīalium siccarū herbarū extremitates pascētiū: vel sicca gramina. Lac etiā aīaliū stiptice arboris extremitatibus vescentiū: vtile est stomacho ⁊ ceteris viscerib⁹. Quod aūt ex aīalibus fit solubilia manducantibus: omnibus est deterius: proinde lac caprinū plus ceteris stomacho cōuenit: semp enim stipticis herbis vtunẽ.i. extremitatibus arbo; masticis videlicet quercus: lentisci: oliue ⁊ similiū. Interdū etiā de frondib⁹ vescunẽ arbo;ū: scʒ scamonee: titimalli: hellebo;i: vnde carū lac pessimū est vtpote stomacho nociuū: ꝑsertim sue neruositati. Qđ Diasco. testatur. vidi inquit capras hellebo;ū albū pascētes: ⁊ in initio pascēdi vomitū patiebantur: cuius rei effectus talis est: q: carū lac bibentibus stomachi defectionem vomitū atq; nauseam ingerebat. ℭ Diuersitas lactis ꝑm tempus triplex est. Aut enim vicinū est vberibus: aut longinquum: aut mediocre. Vicinū vel est dulce vel liquidū: idcirco ceteris laudabilius est ⁊ digestibilius: citoq; in sanguinē cōuertibile: si prout oportet accipiaẽ: ⁊ quantum virtus tolerare valuerit: si em̄ vltra q̄ opportunū fuerit sumaẽ naturam grauat: ⁊ capiti stomachoq; infert nocumentum: dentibus atq; gingiuis mollitiē dabit ⁊ putrefaciet ea: q: assuefacto ⁊ multū ebibito dentes et gingiue mollificantur: vnde putrefiunt. Fit ergo necessariū vt os lauetur cū vino vel aceto: vt qđ de lacte dētibus inuiscatū fuerit mūdificetur. Caput ledītur propter fumū lactis corrupti in stomacho ⁊ putrefacti ad caput ascendentē. Nocet stomacho: cum multa sui qualitas ex corruptione digestionis in malos humores conuertitur: in fumosos videlicet ⁊ acidos. In fumosos si calide nature fuerit. In acetosos si stomachus frigidā cōplexionē habuerit. q̄ stomachi caliditas vel frigiditas: aut est naturalis: aut accidentalis. Naturalis ꝟo est ab initio forme. in quo stomacho lac cōuertibile est continuo. Accidentalis ꝟo cū in stomachi cōcauitate coadunatio est humo; aut cū cibus ante lactis acceptionē sumiẽ. Lac ergo cōuertetur si in stomacho huiusmodi reperit. Sʒ opponi a quibusdā videẽ. Cur inquiūt lac in duas qualitates contrarias fit conuertibile: in fumosam.s. que calorem significat: ⁊ acetosam per quā frigiditatē intelligimus. Respondemus dicētes lac in se duas substantias contrarias habere: aereā ⁊ terrestrē.i. caseatam ⁊ butyrosam. Caseata ꝟo pars propter frigiditatem suiq; siccitatē induratur ad digerēdū. vnde in acetositatem conuertitur precipue si inuenerit cibuʒ vel humores in stomacho acetositati ptinentes. Butyrosa q̄dē pro sui calore ac leuitate mutatur in fumositatem presertim si stomachum sibi similē inuenerit: ideoq; non oportet lac potari nisi stomacho inanito: ⁊ ab humoribus mūdificato: sitq; lac de sanis animalibus: sed neq; crebro neq; multam de eo quantitatem accipiant: in huiusmodi enim mensura susceptum sanguinem laudabilem generat: ventrem humectat: pectus: pulmonem: ac vesicam iuuat: maxime si suam amiserit aquositatem: et aliquando cuʒ aliis coctū cibariis māducatur: sicut risi: milio: panico ⁊ similibus. quare bene nutrit: minusq; generatiuū vētositatis: est durum tamen digestioni: est etiam causa generandi in epate ⁊ intestinis oppilationes: ⁊ in renibus lapides: nihilominus facit hoc si manducetur cuʒ melle seu zaccaro: et licet pectoris ⁊ pulmonis sit iuuatiuum: epatis tamen ac intestinorum oppilationis est generatiuū. ℭ Lac ꝟo acetosuʒ frigidū est ⁊ siccum: digestiōi inobediens: grauat gingiuas: den

tibus τ stomacho nocet: lōgum eñi est tēpus cum ab vberibus fuerit emulsum. vnde Gal. lac inquit laudabile vel illaudabile sm ꝓpinquitatem vel longinquitatem temporis cum ab vberibus exierit.

De butyro.

Diximus in prima particula naturam butyri esse quasi pinguedinis q̄ est cum carne τ ossibus cōmixta: ppterea vulneribus pectoris τ pulmonis vel diafragmatis est cōueniens: mundificat eniꝫ τ colat: atqꝫ vulnera ad maturitatem perducit: gingiuis etiam infantiū dolentibus ꝓpter dentes eis nascentes dat mitigationem. Nō si cū melle mixtū potui detur: fit contra venenū. Sed assuefactum stomacho nocet: q: villos τ stomachi asperitatem lenit.

De caseo.

Caseus vlr est pessim⁹: stomachi grauatiu⁹: digestioni difficilis. Idcirco sepe illo vtentes colicā incidunt passionem: τ lapides in renibus generat. Sed tñ diuerso modo est quidam enim comedunt illū ipso die quo fit: alij cum siccissim⁹ fuerit τ vetus: nonnulli cum est mediocris. Recens aūt minus ceteris est calidus τ acutus: vnde vicin⁹ est frigiditati τ humiditati quasi in primo gradu: qđ est ꝓpter humectationem τ lactis aquositatem in se contentam: quare ceteris est nutribilius τ ventrem humectat absqꝫ vllo stomachi nocumēto precipue si sale indiget. Uetus vero τ siccissimus est acumen τ calorem palaꝫ habēs ꝓ salis τ coaguli siccitate: proinde cito in fumositatem τ colicos conuertitur humores. Quod duobus modis cōtingit: vno q: ei vnctuositas in ꝓpatulo est ab aquositatis indigētia: alio pro acumine quod acquisiuit a coagulo et sale: ideo stipticuꝫ est propter siccitatem quā ab ipsis retinet. Idcirco si cum alijs rebus comedatur: virtutem subtiliatiuam τ aperitiuam habentibus: fit deterior: q: est causa lapides generandi in renibus: nihil enim aliud est materia lapidis nisi grossorum copia humorum acumen cum calore habentium: quod semper in caseo inuenitur. Case⁹ ergo taliter existēs cauendus est: q: non est bonus ad nutrimentum: nec ad bonum sanguinem generandum: neqꝫ ad ventreꝫ humectandum. Caseus quidem inter nouuꝫ τ vetustum mediocris: fit laudabilis τ illaudabilis sm aliquarum extremitatum vicinitatem.

Superius auctor determinauit de dieta sumpta ab aīalibus: hic ab eorum superfluitatibus: puritatis dico vt de lacte. Et primo determinat de lacte. Secundo de confectis secunda ibi: Diximus in prima particula. Querit vtrū lac sit necessarium aīalibus ambulantibus: τ videtur ꝙ nō q: sicut se hꝫ pullus respectu sui oui: ita fetus respectu sue matricis: sed pullus statim qñ cadit ab ouo q̄rit sibi nutrimentū: τ nō hꝫ illud a natura p̄paratum: ergo τ silr fet⁹ ambulantium statim qñ a matrice cadit: q̄ret suum nutrimētū τ ita lac non est ei necessariū. Hoc idē videtur ꝓ locū a maiori: q: aīalia in sui prima etate non habēt nutrimentū a natura p̄paratum sicut lac: nisi ꝓpter debilitatem suam: ergo cū volatilia sint debiliora ꝙ ambulantia: τ tñ non habent nutrimentum sibi a natura p̄paratū: ergo multomag⁹ nec ambulantia cū sint fortiora. Rñdeo ꝙ est necessariū ambulantibus in sua prima etate: τ non volatilibus. Una causa est magnitudo corporis ambulantium τ virtutis debilitas: vnde in eis virtus non est sufficiens ad mouēdum corpus suuꝫ in prima etate: τ sic non possunt acquirere sibi nutrimētum τ hoc recitat Ga. de quodā rustico qui tātū creuit ꝙ ei⁹ virtus non fuit sufficiens ad mouendū sua mēbra: igitur natura nil generans q̄n conseruet p̄parauit ambulantibus lac: nō sic vero volatilibus cum sint parui corporis. Scđa causa est a parte cōplexionis: q: volatilia sunt ca. τ sic. τ calidū est cito mobile vt dicit philaretus. Item siccitas est habilis ad motū: sed ambulantia nō sunt ita sicca sed humida: τ iō inhabilia sunt ad motū in prima etate: iō natura eis p̄parauit. Tertia cā est a parte nobilitatꝫ: q: ambulātia nobiliora sunt ꝙ volatilia: τ ideo natura est magis solicita circa eoꝝ cōseruationem: τ ideo eis p̄parat nutrimentū in prima etate vt lac. Quarta causa est ex parte materie τ ē melior: q: sicut scitis lac generat̄ ex quadā portione sanguinis menstrui: sed sanguis mēstrualis abundat in ambulantibus cum sint humida: τ non in volatilibus cuꝫ sint sicca. τ per hoc pꝫ solutio ad primū argumentū. Ad scđm dico ꝙ lꝫ simplr τ absolute virtus sit fortior in ambulantibus: respectu tñ magnitudinis corporꝫ quā debet mouere: sunt debiliora. Queritur vtrū lac possit generari in masculis: videtur ꝙ nō: q: generatur ex quadā portione sanguis menstrui: sed sanguis mēstrualis nō est in masculis: igitur. Item dicit Arist. ꝙ quod est ouum in volatilibus multotiens quantum ad vitelluꝫ: illud est lac in ambulantibus: q: sicut ex vitello nutritur pullus: ita ex lacte fetus. sed femine in volatilibus tantūmodo habent ouum τ non masculi: ergo similr in ambulantibus femine ambulantium tantūmodo habebunt lac τ non masculi. In contrariū est Arist. qui dicit ꝙ vidit quendā caprū q̄ tātū habuit lac ꝙ fuit mirum. Item natura nihil facit frustra nec deficit in necessarijs: sed mamille sunt generate propter generationem lactis: ergo cū in masculis sint mamille ibi erit lac. Rñdeo ꝙ lactis duplex est generatio: quedam naturalis τ cum intentione nature: τ sic solum in feminis generatur: preter tamen intentionem nature potest in masculis lac forte generari: vt recitat Aristote. de capro. Quoniam accipiebatur caper τ cum vrtica mamille eius fricabātur quousqꝫ sanguis egrediebatur: postea fricabant tātum sine vrticis: ꝙ sanguis ibi veniens propter fricationem τ solutionē ꝯtinuitatis dealbabatur. Nam sm rei veritatē non est lac: sed quasi lac cum sit album. Ad argumentuꝫ dico ꝙ mamille in viris seu masculis generantur propter decorem τ non propter necessitatem. Potest tamen sustineri ꝙ lac generatur ex sanguinis portione menstrui: verum est de lacte generato sm veritatem τ per naturam cum intentione nature. Ad aliud dicendū ꝙ non est sile: q: lac generatur in mamillis q̄ sunt cōes mari τ femine: sed matrix nō est cōis eis: in volatilib⁹ igit̄ mas nō generat ouū. Querit̄ a qua digestiua lac habeat gn̄ari: videt̄ ꝙ a tertia: qm̄ a prima et scđa vltra humorē nihil gn̄at̄: sed lac vltra humorē est gn̄atū: igit̄. Itē qđ gn̄at̄ in prima τ scđa digestiua hꝫ ꝓpriū receptaculuꝫ sue supfluitatis: sed qđ gn̄at̄ in tertia digestiua sua supfluitas nō hꝫ receptaculū ꝓpriū: sed lactis supfluitas nō hꝫ receptaculū: ergo. Itē prima digestiua dat colorē glaucū ei i quod agit: scđa vero rubeū: sed tertia dat colorē album: igitur. In contrarium sunt auctores. Item prima τ secunda appropriant sibi locum: sed tertia digestiua non: lꝫ lactis generatio appropriat sibi locum: igitur: sed non generatur a prima digestiua: ergo a secunda. Item qđ generatur in prima digestiua ordinatur ad aliud: q: ad secundaꝫ τ qđ in secunda ad aliā: q: ad tertiam: sed quod in tertia generatur ad aliud non ordinatur: sed lac ordinatur ad aliud: ergo in secunda digestiua cum in prima non generetur. Solutio: quidam dicunt ꝙ a secunda: alij vero ꝙ a tertia digestiua generatur. Sed nunc dicamus saluo preiudicio melioris sententie ꝙ a secunda digestiua. Sed nota ꝙ secūda digestiua habet partem duplicem: sꝫ p̄mam τ secundam: ps p̄ma que est humoris generati: ad tertiā digestiuā ordinat̄ sed eius pars secūda siue operatio nō. Nam sicut sanguis q̄ est prius in epate generatus ad cor trāsmittitur: τ ibi vlterius digerit̄: sic similiter in mamillis sanguis pri⁹ in epate

digestiis vlteriori digestione digerit. Ad argumentū dico ꝙ scḋa digestiua nihil vltra humorem gn̄at quantū ad sui ꝑmam partē: sed nō est verum quantū ad scḋam q̄ nō ordinatur ad tertiam digestiuā sicut prima pars. Ad aliud dico ꝙ scḋa digestiua h₃ ꝓprium receptaculum sue superfluitatis quantū ad suā primā partem: sed non quantū ad scḋam: q: ista digestio nihil h₃ impuritatis: immo ex sanguine subtilissimo ⁊ valde depurato anteꝙ veniat ad locū decoctiōis generatur: ⁊ sic nō oportuit habere receptaculū sue sup̄fluitatis cū nihil habeat superflui. Ad aliud dico ꝙ scḋa pars secunde digestiue dat colorē album lacti: ⁊ prima pars rubeū sanguini. Si aūt velim⁹ sustinere ꝯtrariū: ⁊ ꝙ generetur a tertia digestiua: Ad primū qḋ obijcitur ꝙ lac appropriat sibi mēbrū: Respondeo ꝙ aliqua gn̄antur in corpore: aut ꝓpter conseruationem indiuidui: ⁊ sic generatū a tertia digestiua non appropriat sibi locū: sed aliqua gn̄antur propter spēm ⁊ nō indiuiduum: ⁊ sic natura destinare pōt ⁊ appropriare locu₃ illis. Ad aliud d: ꝙ lac ordinatur ad aliud sc₃ ad indiuiduum: sed qḋ generatur in tertia digestiua ꝓpter cōseruationem indiuidui nō ordinatur ad aliud. ¶ Queritur de lacte: vtrum debeat esse albi coloris. Et videtur ꝙ nō debeat esse album: sicut vult ysaac in vrinis: ⁊ Auic. ⁊ Constā. medij colores ex extremis efficiūtur: extrema aūt nō ex medijs. Unde cōpositio naturalis est vt ab extremis fiat mediū ⁊ nō a medio extremū: sed coloris extrema sunt albedo ⁊ nigredo: medij colores rube⁹: glaucus: pallidus: liuidus ⁊ plures alij ab ysaac determinati: ⁊ ab alijs auctorib⁹. S₃ lac generat̄ ex sanguine mēstruo sicut volunt auctores: sanguis aūt est rubeus: aut ergo ꝯtingit lac esse rubeum: aut cōtingit extremū colorem fieri ex medio qḋ esset cōtra naturam: relinqtur ergo lac esse rubeum ⁊ non album. Item dicit Auic. ⁊ Arist. calor agens in materiam humidā eam denigrat: in siccam vero dealbat: sed lac est materia humida: ergo denigrabitur. In ꝯtrariū est sensus ⁊ ysaac in dietis vniuersalib⁹ dicēs lac quāto albi⁹: tanto melius: ⁊ hoc innuit lac esse albū. Silr oēs alij auctores. Ad hoc dicendū ꝙ lac album est: vnde si quis q̄rat vtrū lac sit albū: sensu indiget vt dicit Aristo. in primo topicoꝝ de niue. hmōi aūt albedine₃ h₃ ꝑ naturā ꝯtinētis sc₃ mamille q̄ est alba: glandulosa: frigida ⁊ humida. Sed nota ꝙ color pōt alicui dari dupl̄r: aut rōne materie: vnde in pluribus si materia est alba: ⁊ qḋ efficitur ex illa materia est albū: vel si nigra nigrū. Aliqn̄ dat̄ color ab agente: alio modo a mō operandi sicut cultellus ꝯm ꝙ magis vel minus opatur in suū obiectum: quarto modo datur color a tota specie sicut dicimus ꝙ pica est varia ⁊ cygnus albus: ⁊ q̄nto modo dat̄ a cōtinēte sicut in ethiopib⁹. Dico ergo ꝙ lacti dat̄ color a mamillis sicut ab agēte principaliori ⁊ immediato ⁊ tāꝙ a cōtinente. Ad primū dico ꝙ aliquid pōt fieri ex aliquo quadrupliciter ꝯm Aristote. xiij. de animalibus. vel materialiter sicut scānu₃ fit ex ligno: vel formaliter sicut ex humiditate gn̄atur vel efficitur sperma vel formaliter sicut vrina d: in senibus formari: aut effectiue sicut sanguis ab epate: vel successiue sicut de mane fit meridies vel ecōtra: ⁊ sic succedēdo. Dico ergo ꝙ lac nō efficitur ex sanguine formal̄r ⁊ effectiue: sed materialiter ⁊ successiue: ⁊ sic gn̄atur eius color successiue. Ad argumētū igit̄ qn̄ d: ꝙ mediū efficitur ab extremis: ⁊ nō ecōuerso: verum est qn̄ fit gn̄atio formalis ⁊ nō successiua. Ad aliḋ qḋ obijcis ꝙ calidu₃ agens ⁊c. dico ꝙ Ari. ⁊ Auic. intelligūt de calore regulato a natura solu₃: ⁊ non de regulato a natura ⁊ anima simul. Sed ista solutio non videtur vera: q: Auicē. hanc ponit caplo de hu. q̄ non solū generantur ab agente regulato a natura solū: igitur dico alr̄ ꝯm quosda₃ ꝙ illa ꝓpositio intelligitur de calore agente ꝯm totalitatem ⁊ ꝑfectione₃ sue operationis: sed q: in corpore humano totā suā operationē nō ꝑmittit: qm̄ si sic destrueret̄ corpus humanū: iō nō oportet denigrare hmōi lactis substā₃. Aliter dicēdū ꝙ color lacti datur a ꝯtinente ⁊ nō ab agente. ¶ Querit̄ vtrū serū sit ca. ⁊ videtur ꝙ sic: dicit Ga. oē acutum esse calidū ⁊ siccū: s₃ serum est acutū: sicut dicit ysaac in dietis vniuer. ergo. Itē vt dicit Ga. res subtiles frigidas inuenire nō potuit nisi acetum: sed ꝙ sit subtile: hoc est ratione cuiusdam superficialis substantie ca. ⁊ sic. acquisite a calore extraneo seu exteriori aereo: sed substantia seri est subtilis: igitur. Itē oē diuisiuum incisiuum mundificatiuum grossoꝝ humoꝝ est cali. et sic. sed serū est hmōi. In cōtrariū est iste auctor dicēs ꝙ i lacte est triplex substantia: vna aquosa: alia butyrosa: alia caseata: serosa aūt substantia lactis ab auctore appellat̄ aquosa: sed talis est fri. ⁊ hu. igitur serū est fri. ⁊ hu. Item Ga. in cōmēto supra regimen acutoꝝ repꝛhendit quosdā medicos q̄ in egritudinibus ca. acutis dabant serū ꝑ digestiuo. nō q̄dem in hoc ꝙ dabant serū ꝑ digestiuo: sed in hoc ꝙ in oībus vtebantur vnico digestiuo ⁊ euacuatiuo: vnde serum digestiuū est: igitur cū oē tale ꝯm Ga. detur per cōtrarietatem: igitur erit contrarie complexionis respectu acutorum morboꝝ ⁊ sic erit fri. Ad hoc ꝙ serum simpl̄r est frigidū. S₃ nota ꝙ in sero est duplex substantia: sc₃ centralis que est frigida: ⁊ ista est multa in quantitate respectu alterius ⁊ dn̄atur. Est alia superficialis pauca in quantitate ⁊ hec est calida: ⁊ rōne istius d: incisiuum diuisiuum grossoꝝ humoꝝ ⁊ eoꝝ mundificatiuum: sed q: ista pauca est in sero respectu cētralis: ideo a centrali denominatur frigidū. Et si arguas ergo in lacte erūt quattuor substantie: ⁊ tamē ysaac nō posuit nisi tres. Respōdeo ꝙ ysaac intelligit de sequestrabilibus a seinuicem: s₃ ista superficialis est indiuisibilis ab aquosa. ¶ Sed queritur cum lac sit mixtum ex quattuor elementis: ⁊ vnūquodq₃ resoluit̄ in ea: ex quibus componitur: quare nō est vna pars compata igni ⁊ cholere: sicut phlegmati sanguini ⁊ melancholie. Solutio: q: ꝯm phm̄. xvj. de aialibus. ignis non coincidit in mixto cum alijs elementis sub ꝓpria materia sed aliena. Est enim elementum multū habēs de forma ⁊ parum de materia: ⁊ est eius intentio semper cōsumere: ⁊ q: in seipsum non potest agere: ideo querit materiam alienam in quam agat: ⁊ sic cū aduenit mixto: aduenit sub materia aliena. Alia aūt elementa adueniunt sub materiebus proprijs: ideo in resolutiōe lactis nō reperitur ignis q: eius materia nō fuit in lactis compositione. ¶ Queritur de complexiōe lactis absolute: ⁊ videtur ꝙ sit fri. q: ꝯm philaretū continens immutat contentum ad suam crasim: sed mamille sunt frigide complexionis: igitur ⁊ lac. Item sicut dicit Arist. quarto methe. ⁊ in libro celi ⁊ mundi: omne mixtum denominatur ab eo qḋ in eo dominatur: s₃ in lacte sunt tres substantie: quarum due sunt frigide vt serosa ⁊ caseata: ⁊ vna solum calida ⁊ humida sc₃ butyrosa: ergo denominabitur ab illis duabus cum in lacte magis dominentur: ergo est fri. Item sicut dicit Ga. omne conseruatiuum fit per simile: ⁊ hoc innuit in tegni dicens: Si vis conseruare crasim quale₃ inuenisti similia similibus offeres: repressio aūt fit per contrarium. Sed dicit Auicē. ꝙ lac reprimit complexionem cholericam calidam ⁊ siccam: ergo lac est ei oppositum in complexione: ergo fri. ⁊ hu. Item dicit Auic. in principio secundi: ꝙ omne mixtum debet denominari a substantia centrali: sed substantia centralis lactis est caseata: ergo fri. ⁊ sic. Item Ga. in de simplici medicina ponit lac frigi. ⁊ similiter barth. Cōstantinus: ergo est fri. In contrariu₃ est iste auctor dicens esse calidum ⁊ humidum in primo gradu. Item omne dulce calidum est ꝯm ysaac in dietis vni. sed lac est hmōi: igit̄. Itē sicut dicit phs ars etsi imitet̄ naturā inquatū possit nūꝙ pōt naturā attingere in suis opationib⁹ vn̄ opationes nature meliores sunt multo artis: sed oē qḋ nutrit est ca. ⁊ hu. g̊ si aliqḋ nutrimētū a natura ordinet̄ illḋ d₃ eē ca. ⁊ hu. s₃ lac est nutrimētū a natura ordiatū: igit̄ aut natura deficeret in opatiōe sua plusꝙ ars qḋ nō est ponere. Itē sicut dicit Arist. in li. de aialibus. qḋ est vitellū respectu volatiliū est lac in ambulātib⁹ respectu eoꝝ: sed vitellu₃ est ca. ⁊ hu. igit̄. Itē qḋ cito ꝯuertit̄ in aliq̄d sil̄e est illi: vn̄ habētiū symbolū facilior est trāsit⁹: s₃ lac ꝯm Aui. cito ꝯuertit̄ in cholerā: g̊ sil̄e est ei: g̊ lac est ca. Tunc q̄ritur de cōtrarietate q̄ est de lacte: dicit eni₃ Constan. ⁊ Bartho. ⁊ Ga. lac fri. eē Rasis ⁊ Auic. ponunt lac esse temperatum: iste ysaac vero ponit lac eē ca. in primo gradu. Itē dicit Ga. lac esse vicinū phlegmati: iste auctor dicit lac esse vicinū sanguini. Ad primū q̄ q̄rit̄ cuius cōplexiōis sit lac: dicunt q̄dā ꝙ lac dicitur esse tale vel tale respectu cōplexionis humane: sed cōplexio

humana duplex est.s.radicalis τ fluens: sed cōplexio radi calis est temperata in gradu: τ respectu illius dicunt lac ca li. τ hu. τ hoc modo dicunt ysaac intellexisse. Sed respectu cōplexionis fluentis que intēditur usq ad scdm gradū: lac aūt in primo: dicunt φ sic est frigidū: τ sic loquitur Constan tinus. Sz ista solutio nulla est: qm̄ sic de quolibet possem⁹ dicere esse ca. τ esse fri. sicut de vino τ quolibet alio respe ctu radicalis ca. τ respectu fluentis fri. Quare a quibusdaz dr: lac posse duplr considerari: aut in cōparatione ad sangui nem ex quo generatur: si absolute sic ponunt ca. τ hu. cū sit corporis humani nutrimentū: tn̄ respectu sanguinis huma ni a quo gn̄atur: qui est menstruus fri. est. Primo modo lo quitur auctor iste: scdo modo Ga. Aliter dr a qbusdā φ lac sumptū formalr est ca. τ hu. si effective est fri. qm̄ dicit Avi. φ si aliqd corpus lacte vtatur cōtinue τ assidue illud infrigi dat: τ sic p Avicē. patet φ est effective fri. τc. Aliter dr τ me lius φ cōplexio pōt dari alicui multiplr: aut rōne eius ma terie: aut finis: aut agentis: aut rōne continentis. Si ratiōe agentis tunc cum calor debilis sit agens τ calor debilis ab Avic. pro frigiditate reputatur: sic lac rōne agentis est frig. Item rōne continentis est fri. qm̄ mamille que sunt frigide immutant ipz ad suā crasiz. Si aūt loquamur de lacte rōne finis cum eius finis sit nutritio: τ omnis nutritio fit p cal. τ hu. sic lac est ca. τ hu. Si aūt rōne materie remote τ remo tissime: cum hmōi materia sit sanguis in epate generatus tunc lac est ca. τ hu. Si propinque mediate tūc lac est fri. q: sua materia ppinqua mediata est sanguis mēstruus qui est fri. Si ppinque τ immediate: tūc talis materia est sanguis mēstru⁹ in mamilla iam receptus: τ hoc duplr qm̄ iste san guis in duobus locis digeritur. cū em̄ recept⁹ est in mamil la delegatur p venam seu viā quandā ad cor protensam: et ibi digeritur: τ tunc est ca. τ hu. post hoc aūt p aliam viā re uertitur ad mamillam: τ vlterius subtiliādo digeritur: τ sic est fri. Ga. aūt τ alij auctores loquūtur de lacte rōne conti nentis τ agentis: τ rōne materie ppinque: τ ideo ponunt lac fri. ysaac aūt ratione finis ad quez ordinatur: τ sic est ca. τ sic patet qualiter remouetur controuersia inter auctores sc3 Gale. τ bartho. τ Constan. ex vna parte τ ysaac ex alia. Sed nondū pz de cōtrouersia inter alios auctores: τ Avic. τ rasiz dicentes lac esse temperatū: ideo dicenduz φ lac fm φ cōparatur ad cōplexionē humanā sic loquūtur alij aucto res: sed cōsideratum fm se τ in se: sic loquuntur Avic. τ ra sis dicētes φ si lac fuerit in suis tribus substantijs adequā tum temperatum est respectu suijpsius: si non fuerit in di ctis substātijs adequatū: nō. Hoc viso dicamus lac esse sim pliciter fri. τ hu. fm φ vult Ga. τ alij. s. Constan. τ Barth. τ Avicē. etiā in principio scdi. Ad argumentū in contrarium oē dulce calidum τc. concedo si illud fuerit dulce a tota sua natura: τ ab eo qd in eo magis dn̄atur: τ rōne eius magis cadit in viā nutrimēti: sed talis dulcedo nō est in lacte. Nō em̄ est dulce a natura ppria τ radicali: sed solū rōne substā tie supficialis: sed ab illa substantia lac non denoīatur. Ad aliud: φ natura ordinauit lac ad nutriendu3: sed in illa ordi natiōe habuit aspectuz ad finem: rōne cuius finis dedit la cti aliā cōplexionē. Considerauit em̄ natura φ lac erat p nu tritione fetus q est mollis virtutis debilis nō potēs digere re grossum nutrimētū: nec in eius substātiā cōuertere: ideo lac debuit eē liqdū: fluidū: subtile: aqueū vt citius digerere tur. Alia cā: q: oportuit esse suū nutrimētū distensibile: qm̄ fetus p pcessum in tēpore distēdit fm oēm dimēsionē: ideo lac fuit creatū fluidum τ humidum: aquosum: vt esset adiu uās ad hmōi distensionē τ non impediēs. Ad aliud dico φ nō est sile de vitello τ lacte: τ ratione agentis: τ rōne mate rie: τ rōne finis vltimi. aues em̄ sunt calidiores ambulanti bus. Itē sanguis in volatilibus est calidior: τ ex illo gn̄atur vitellum clarū subtile τ mundū: sed lac gn̄atur ex sanguine menstruo qui est fri. Item vitellum est pter nutritionem fetus calidi: τ propter nutritionem fetus frigidi: igitur non est simile. ¶ Queritur vtrum lac sit calidius sanguine: vi detur φ sic: quia vt dicit Aristote. digesta sunt calidiora in digestis: sed lac est sanguis secundo coctus: igitur. Item di cit Ga. φ crudum potest decoqui: et coctum non potest in crudari: cum ergo lac ex sanguine generetur: aut hoc erit per maiorem decoctionem aut coctum incrudabit: sed hoc non est possibile: igitur. In ɔtrarium est Gal. dicens φ si cut epar calidius est mamilla: sic sanguis calidior lacte. Ad hoc dicunt qdā φ lac pōt cōparari ad sanguinē τ hoc duplr aut ad sanguinē venalē τ arterialē: τ sic sanguis ē calidior la cte: aut ad sanguinē mēstrualē τ sic lac calidi⁹ ē sanguie: cū hmōi sanguis sit fri. τ hu. Alij dicūt φ loquēdo de calore ele mētari sanguis calidior ē lacte: s3 loquēdo de calore viuifico pcedēte ab aīa: cū in lacte sit potētia magis ppinq ad hoc vt fiat mēbrū vel ps mēbri: sic dicunt lac esse calidius. Sed ista solutio nulla: qm̄ sanguis q ē in aīali est i ppinquori potētia vt fiat mēbrū vel pars mēbri φ sit lac. Alij dicūt φ lac τ san guis fm φ sunt extra aīal: tūc lac est calidi⁹ cū sit digestibili⁹ τ citi⁹ mēbra nutrit. Si aūt put sunt in animali: sic sanguis est calidior. Sz per istam distinctionem non soluūtur argu menta: Ideo dicamus fm Gal. φ sanguis simpliciter cali dior est. Ad primū q dicit: lac est sanguis scdo coct⁹: put ly secundo dicit posterioritatē in tempore: ita φ sit sensus: lac est sanguis posterior coctus: τ sic habet veritatem ppositio τ non put ly secundo dicit interiorem calorem τc. Sed ista solutio nihil valet: qm̄ petit illud qd o3 monstrare: petit em̄ φ lac nō sit mag coctū vlterior: decoctiōe: τ hoc ponit in argumēto: ideo nō soluit: ppterea aliter est dicēdū sic. Qm̄ ista ppositio: digesta calidiora sunt indigestis: verum est si illa digesta τ indigesta ab eodem agente fuerint digesta: si cut sanguis dicit calidior phlegmate: q: vtrunq ab eodem agente τ simul digerit: sed sanguis τ lac non digerūtur ab eodem agēte: sed a diuersis: nec simul. Sanguis em̄ digerit ab epate: τ lac a mamilla. Uel dicendū φ est simile de aqua bullita supra fortē ignē: deinde amota ab illo igne: sed posi ta supra debilē ignem: supra quem semper decoquitur: non q: habeat calorē maiorē τ augmētatū: sed q: semp subtilia bitur supra paruū ignem: sic et lac est secūdo coctus quātū ad subtilitatē sue subē: sed non quātū ad caliditatē maiorē. Ad aliud dico φ Cōstātin⁹ loquit in illis quoz vnū ad aliō nō ordinatur sicut in humoribus dicens φ ex cholera nō fit sanguis: neq ex sanguine phlegma: sed ecōuerso: sed sic nō est in lacte τ sanguine: qm̄ sanguis ad lac ordinatur: τ de ta libus coctū potest incrudari quoad caliditatē: licet non quo ad subtilitatē substātie. Uel dico φ coctū ab vno agente ab eodē non pōt incrudari: sed bene ab alio agente: sicut p3 de carne q vltima decoctione decocta est in aīali cuius est. Sz si illa caro comedat: pōt incrudari ab alio agēte: qm̄ ex ea p mo fiet chilus deide chimus τc. etiā lac τ sanguis hn̄t diuer sa agentia vt epar τ mamilla. ¶ Queritur vtrū lac huma nū sit p ceteris melius τ magis tēperatū: videt φ non: q: di cit ysaac in die. vni. φ lac humanū est subtilissimū: sed tēpe ramētū cōsistit in medio: igit cū subtilissimū τ grossissimuz sint extrema lac nō erit tēperatū. Itē lac in aīalibus gene ratur ex supfluitatib⁹: τ silr in hoīe q: ex sanguine mēstruo sed supfluitates sunt deteriores in hoīe φ in aīalibus: igit In ɔtrariū est ysaac. Itē dicit Arist. τ auctor. lac sequit cō plexionē aīalis cuius est: sed inter cetera aīalia hō est maxi me tēperat⁹: igitur eius lac erit melius: iō q̄ritur de contra rietate hui⁹ auctoris in seipso. Itē in vno alio loco dicit φ post lac humanū caprinū est melius: in alio loco φ post lac humanū camelinū est melius. Ad primū sc3 vtrū lac huma nū sit melius. Dicenduz φ de lacte ɔtingit loq duplr: aut a parte cōplexiōis τ tēperamēti in tribus substātijs: sic hūa nū est melius: q: est ca. τ hu. ɔplexionis respectu lactis alio rū aīaliū. Itē tēperatū est in tribus substantijs. Si vero lo quamur de lacte rōne cōpositiōis: cū humanū lac sit cōposi tiōis debilis: τ sit multū fluidū: sic vaccinū est eo meli⁹. Uel dicēdū φ loqmur de lacte in via medicine: aut nutrimenti: Si in via medicine hoc est duplr: aut in via medicine exte rius applicate: aut interius. Si primo mō tūc lac humanū est meli⁹: q: calidius τ humidius τ magis tēperatum. Itē est suaue: mulcebre: mollitiuū τ sedatiuū doloris: τ in mul tis iuuatiuum. Si interius sic camelinū est melius: qm̄ inci siuum est τ diuisiuum grossorum humoz τ eoru3 mundifi catiuum. Si autē loquamur de lacte in via nutrimenti: aut

igitur administratur respectu etatis adolescentie ⁊ infantie
⁊ sic humanū est melius: qm̄ maiorem similitudinem h̄z cū
natura humana ꝙ̄ aliud lac: qm̄ lac humanū ex sanguie mē
struo generatur: ⁊ infans in matrice ex sanguine menstruo
nutriebatur: ⁊ sic in illa etate ꝓpter maiorem similitudinez
melius nutritur ex lacte humano. Itē melius h̄z nutriri ex
lacte matris ꝙ̄ alterius mulieris ꝓpter maiorem silitudinē
Si aūt loquamur de lacte respectu etatis iuuentutis: cum
in illa etate mēbra iam sint dura: ⁊ virtꝰ fortis: indigēt gros
siori nutrimēto: ⁊ sic cū vaccinum lac sit grossioris nutrimē
ti: melius est illis. Alia causa quare lac humanum magis cō
petit pueris: q: magis figurabile ⁊ citius: qd̄ est necessariū
in illa etate. Si autē velimus sustinere ꝙ lac humanū sit me
lius: possumus respondere ad argumēta: vnde dicenduz ꝙ
subtile est multis modis: aut in substantia: aut in actione:
aut in passione ⁊ obedientia. Dicēdum est igitur ꝙ lac hu-
manum melius est ⁊ subtilius in passione ⁊ obedientia: q:
omni lacte est passibilius ⁊ magis obediens: lac aūt cameli
num ceteris melius est in actione: quia est incisiuum diuisi
uum grossoꝝ humoꝝ ⁊ purgatiuum. In substantia autem
pecorinū melius est: q: subtilius ⁊ aquosius: ⁊ minus coad
unatiuū in stomacho. Hoc viso pōt responderi ad argumē-
ta. Ad primū qd̄ obijcitur ꝙ est subtilius: verū est in sua sub
stātia: sed in passione ⁊ obedientia temperatū est. Ad aliud
dicenduz ꝙ illa supfluitas ex qua generaꝶ lac in hoīe est pu
rior ⁊ mundior superfluitatibus in alijs animalibus reper-
tis ex quibus lac in eis generatur: q: in hoīe est vis segrega
tiua puri ab impuro fortior ⁊ melior magis operans cū di-
stinctione ꝙ̄ in alijs aīalibus: iō sanguis menstruus magis
depuratur ꝙ̄ in alijs aīalibus. Ad aliud de cōtradictiōe au-
ctoris ad seipsuz dicētis in vno loco: q: lac sequitur comple
xionem aīalis cuius est: in alio ꝙ se h̄z ꝑ semitam cōtrariam
dicendum, ſm quosdam ꝙ sequitur cōplexionem cuius est
scz radicalem: sed sequitur oppositum respectu fluentis: et
ꝓpter hoc concedunt rationez istam: qm̄ quantū est ex par
te complexionis fluentis membra attrahunt qd̄ est eis silr̄e:
⁊ qd̄ est eis contrariū ⁊ dissimile repudiāt: ⁊ ex illo sic gene
rato h̄z lac generari: ideo in aīalibus melancholicis lac me-
lius est ꝙ̄ in alijs: qm̄ membra attrahunt nutrimentū gros
sum ⁊ melancholicum: conuertendo illud in sui substantiaz
⁊ repudiant illud qd̄ est subtile aereum vnctuosum: ⁊ illud
in aīalibus conuertitur in lac: ideo coꝝ lac est bonū. In aīa
libus vero temperatis est contrarium: ⁊ sic quantū ad com
plexionem fluētem lac vadit per semitam cōtrariam. Aliter
potest dici ꝙ in lacte est duplex complexio: est enim quedaz
ei data a ꝓpria materia: ⁊ hoc mō ⁊ rōne huius vadit ꝑ se-
mitam ꝯtrariam respectu aīalis ꝓpter causam modo dictā
q: membra repudiant illam materiam ex qua generaꝶ lac.
Est aūt alia cōplexio data ab agente: ⁊ quia idem est agēs
qd̄ agit in materiā nutrimēti mēbroꝝ ⁊ materiam lactis: h̄
modo ⁊ ratione huius lac seqtur cōplexionem aīalis cuius
est scz rōne agentis: ⁊ sic ptz ꝙ nō est contradictio. Aliter di
cendum ꝙ in alijs aīalibus ab homine vadit ꝑ semitam con
trariaz. In hoīe vero ꝑ similitudinem: ⁊ causa huius est for
titudo segregatiue in hoīe q̄ non est in alijs aīalibus: quo-
niam in hoīe generatur lac ex subtiliori pte nutrimēti: ⁊ val
de bene depurata que non est a membris repudiata sicut in
alijs aīalibus. Scd̄a causa est: q: in homine est copia nutri-
menti: nec oportet vt attrahant mēbra superfluitates aliū-
de. et sic mamilla non attrahit: nisi qd̄ est conueniens sue
actioni. Sed in alijs non est copia nutrimenti: ideo ad se at
trahunt membra quod est impurum ⁊ inconueniens sue
nature: ideo lac humanum vadit ꝑ similitudinem respectu
sui aīalis: sed in alijs animalibus non: sed ꝑ semitam cōtra-
riam. ¶ Queritur vtrum lac vaccinum plus abundet ī sub
stantia caseata vel butyrosa: videtur ꝙ plus in caseata: quia
dicit ysaac in die. vni. ꝙ lac vaccinū ⁊ pecorinū plus abūdāt
in caseo. Item dicit Arist. in lib. de aīalibus. ꝙ in animalibꝰ
grossas herbas comedentibus abūdat zirbus: ī herbas au
tem minutas comedentibus abundat sagimen: sed zirbus
⁊ lac ex eadē materia fiūt generata in eodē aīali: sed zirbus
est grosse substātie: ergo ⁊ lac. Tunc arguitur: vacca nutriꝶ
ex herbis grossioribus: ergo lac vacce erit grossiꝰ ⁊ sic gros
sioris substantie: sed si sic plus abundabit in caseata substā
tia. Item sicut dicit ysaac in die. vni. lac sequitur complexio
nē herbarū: ex qbus aīalia nutriūtur: vnde si herbe sint aro
matice ⁊ lac erit aromaticū sicut dicit. Et etiam dicit ꝙ aīa
lia esulam comedentia eorum lac est laxatiuum: sed nutri-
mentum vacce est grossum: igitur ⁊ lac. In contrarium est
auctor: dicens ꝙ lac vacce plus abundat in butyro ⁊ pecori
nuz plus in caseo. ¶ Queritur vtrū lac pecorinū plus abū
det in caseo aut butyro: videtur ꝙ in butyro: sicut dicit Ga
le. in tegni. qd̄ ab aliquo decinditur: attestaꝶ ei a quo decin
ditur: ergo cū lac pecorinum decindatur a pecore ei atte-
staꝶ: sed pecus est ca. ⁊ hu. ergo ⁊ lac. sed substantia butyro
sa est caꝉ. ⁊ hu. igitur. Itē dicit ysaac in vni. die. ꝙ lac seqtur
cōplexionem aīalis cuius est: sed ouis est ca. ⁊ hu. ergo erit
eius lac ca. ⁊ hu. ğ plus abūdat in butyro. ¶ Queriꝶ vlteriꝰ
qd̄ lac plus restringit ventrem: aut vaccinū: aut pecorinum
videtur ꝙ pecorinū: qm̄ venter restringiꝶ ꝑ fri. ⁊ sic. sed lac
pecorinum est plus abundans in caseo: ⁊ ꝑ ꝯn̄s plus est fri.
⁊ sic. Ad hoc dicunt quidam ꝙ plus in butyro abundare est
dupliciter: aut ſm veritatem: aut ſm apparentiam: primo
modo lac peco. plus abūdat. in bu. vaccinuz aūt scd̄o mō: ⁊
hoc patet sic q: lac pecorinum est ca. ⁊ hu. respectu aliorum
sed caliditas debetur lacti ratione substantie butyrose: igiꝶ
Sed in vaccino ſm apparentiam: ⁊ non ſm veritatem abū
dat substantia butyrosa: ideo plus est de caseata: cum vacca
sit fri. ⁊ sic. ⁊ qd̄ decinditur ab alio attestatur ei: vt per Ga.
in tegni ⁊c. Sed ista solutio nulla est que veritatem posset
continere: si lac decideretur a nutrimento per viam vnifor-
mitatis: sed hoc non. Alij dicunt ꝙ abundare in caseo ⁊ bu-
tyro hoc est dupliciter: aut quantitatiue: aut qualitatiue. si
primo modo plus abundat pecorinum: si qualitatiue vac-
cinum. Sed hec solutio lz forte veritatem pretendat: quia
sumpta equali quātitate lactis pecorini ⁊ vaccini plus quā
titatiue erit in pecorino ꝙ̄ in vacino: tm̄ ad solutionē nihil fa
cit. Alr̄ dicēdū ſm ysaac ꝙ vac. plus abūdat in substātia bu
tyrosa ⁊ minus in caseata: ⁊ rō est ſm auctores: q: cū vacca
sit aīal melancholicum ⁊ eius membra melancholica plus
attrahunt de nutrimento: qd̄ est eis conueniens ſm melan-
cholicam portionez: ⁊ dissimile repudiāt qd̄ est ca. ⁊ aereū
humidū: vnctuosum: econuerso est de pecorino: q: eius mē
bra sunt ca. ⁊ humida attrahunt ideo de nutrimento qd̄ est
eis simile scz ca. ⁊ hu. aereum vnctuosum: repudiantq̄ qd̄
est melancholicum: ⁊ illud in lac conuertitur. Ad argumen-
ta solutio: ꝙ auctor ītelligit respectu lactis camelini ⁊ peco
rini ⁊ non simpliciter. Ad scd̄m ꝙ simile est de lacte ⁊ zirbo
dico ꝙ non est simile: q: zirbus generatur ex residuo nutri-
menti deciso a nutrimento per viam vniformitatis: sed nō
sic lac: q: per viam sequestrationis. Uel dicendū ꝙ lz vtraq̄
ex residuo nutrimenti: tm̄ calor agēs supra illa aliter ⁊ aliter
agit in lacte ⁊ zirbo: qm̄ ī zirbo ingrossando ⁊ ī lacte subtiliā
do ⁊ digerendo. Uel dicendum ꝙ lz vtraq̄ ex residuo nutri
menti: non tm̄ ex eodē residuo: q: lac ex residuo aereo ⁊ non
sic zirbus: igitur nō est silr̄e. Ad aliud ꝙ vacca nutriꝶ ex gros
so nutrimento tm̄ pars eius subtilis aerea in lac conuertiꝶ:
⁊ grossa pars in substantiam mēbroꝝ. Ad aliud qd̄ queriꝶ
de pecorino. Dicendū est vt dictum est. Ad illud qd̄ obijciꝶ
qd̄ decinditur ab aliquo. Dicenduz ꝙ verū de illo qd̄ decin-
ditur ꝑ viam vniformitatis ⁊ continuitatis: sed lac decindiꝶ
per viam sequestrationis. Ad aliud: ꝙ lac sequitur comple-
xionem aīalis. Dicendum est sicut dictū est nūc superius: ꝙ
quantū ad cōplexionem radicalem lac non sequitur eius cō
plexionem: qm̄ lac ex diuersa materia respectu materie nu
trimentalis generaꝶ: sed quantū est ex parte complexionis
fluentis bene pōt veritatē habere: qm̄ ꝯplexio fluēs resul-
tat ex administratione sex rerū non naturaliū: ⁊ ex illis silr̄
lac gn̄atur: ⁊ illarū cōplexionē sequiꝶ. Uel dicendū ꝙ ex pte
agētis seqtur cōplexionez aīalis cuius est: sed ex pte mate-
rie se h̄z ꝑ semitā ꝯtrariā. Uel dicendū ꝙ verū est quātū ad
illaz partem anima lis a qua decinditur: ⁊ q: a mamilla de
cinditur: ideo ei attestatur: et non toti animali. Ad aliud
quesitum dicitur ꝙ vaccinum magis restringit ventrem:

q: in eo plus abūdat substantia caseata qualitatiue: ⁊ a qua
litate fit alteratio: a quantitate vero augmentatio: ⁊ a sub-
stantia nutritio: ⁊ q: in vaccino substātia caseata abundat q̄
litatiue: in pecorino quantitatiue: ideo vaccinū plus restrin
git ꝙ̄ pecorinū. p hoc p3 solutio ad argumēta. ¶ Queritur
in quo tempore lac sit melius: videtur ꝙ in autumno qm̄ la
ctis bonitas attenditur ex parte butyri: sed in autūno plus
abundat substantia butyrosa. igitur. Item lac sequitur na
turam cōplexionis herbarum ex quibus animal nutrit̄: sed
herbe sunt in autūno in suo cōplemento: in quo cōplemen
to sunt meliores: vt dicit Arist. igitur. In contrarium est au
ctor dicens lac vernale esse melius duabus de causis quas
assignat in littera. Item sicut vult auctor bonitatem opera
tionis ⁊ virtutis sequitur bonitas lactis: sed in vere virtus
est fortior ⁊ digestio melior: igitur sua operatio melior: ⁊ sic
lac est melius. Ite3 sicut dicit haly supra tegni. temperamē
tum cōplexionis sequitur fortitudo virtutis: sed in vere est
complexionis temperamentum: ergo in vere virtus fortior,
sed a virtute fortiori melius lac generatur: igitur. ¶ Tunc
queritur de contrarietate istius auctoris i lib. isto. ⁊ i die. vni.
quia hic dicit lac vernale melius esse: ⁊ in die. vniuer. autū-
nale melius esse. Solutio: ꝙ lac vernale potest dupliciter cō
siderari: Uno modo quantū ad eius finem: ⁊ ad eius princi
pium. Si quantum ad eius principium tūc est pessimū: cuius
duplex est cā. ƀm Ari. in principio veris lac est partui ꝓpin
quum: ⁊ sic est liquidissimū: fluidum totu3 aqueū a virtute
valde debili generatū ⁊ sic pessimum est. Alia causa: q: est
immundum ꝓpter superfluitates q̄ remanserunt post par
tum que miscētur cum lacte: ⁊ sic lac est immundu3. Tertia
causa est a parte nutrimēti: q: in principio veris herbe sunt
adhuc nimis parue ⁊ tenere: vnde quasi aqua sunt: et in-
de ex illis fit lac aqueum: fluidum: liquidum: frigidum vl-
tra modum: ⁊ quantum ad ista loquitur ysaac in dietis vni
uersalibus. Si autem sumatur lac quantū ad finem veris:
q: tunc est remotum a partu ⁊ a superfluitatibus depuratū
⁊ a meliori nutrimento generatu3: ⁊ tunc melior est pascua
⁊ virtus aīalis est fortior tunc: sic loquitur ysaac hic. Scda
causa faciens ad sui augmentum est radix superior: q: tunc
sol est in suo ascensu: sed in autūno est in recessu: ⁊ q: in suo
ascensu: sol influit calorem ad vitam ⁊ conseruationem faciē
dum: econtra vero in suo recessu: igitur. ¶ Queritur de la
cte a parte sue mulsionis: vtrum lac nouiter tractu3 sit me-
lius: aut iam diu mulsum ⁊ conseruatum: videtur ꝙ lac diu
reseruatum sit melius: q: dicit Ga. vinum oleum ⁊ pingue
do quanto antiquiora: tanto meliora. Sed simile est de illis
⁊ de lacte: igitur. Item sicut dicit Aristo. ⁊ Auicē. fetus sic-
ce matris quanto propinquior partui tāto melior: ⁊ auctor
iste similiter illud innuit: g p oppositū fetus matris humide
quāto ptui ꝓpinqor: tanto peior: sed lac diu mulsu3 ꝓpor-
tionatur fetui humido: igitur. In contrariu3 est auctor iste
Ad hoc dico ꝙ lac recēs nouiter mulsu3 melius est reserua
to: ⁊ cā huius est: q: lac est nature aquee: vnde h3 multū de
substātia humida: aquosa: ⁊ parū de caliditate ⁊ hec cito ex
halatur: ⁊ q: lac non cōmēdatur p parte maiori nisi ratione
sue caliditatis: ideo si reseruet̄ deterioratur cum illa exhale
tur: ⁊ magis fit fri. ⁊ hu. Et hoc p3 p Ga. in de creticis die-
bus: vbi dicit ꝙ radix superior influens in hec inferiora sem
per se tenet a parte fortioris: ⁊ sic cum frigiditas ⁊ humidi-
tas in lacte habeant dn̄ium: si reseruetur a superiore corpo
re iuuatur: ⁊ sic magis infrigidatur ⁊ deterioratur. Ad illō
de oleo: vino ⁊c. Dicendum ꝙ non est simile: qm̄ in illis est
calor fortis: nec resoluitur a calore aereo: sed hmōi melio-
rantur ꝓpter consumptionem humiditatis: tm̄ calore eorū
naturali nō destructo: ⁊ si in lacte humiditas consumatur:
hoc tm̄ fit cum exhalatione caloris naturalis: igitur deterio
ratur. Ad aliud dicendum ꝙ non est simile: q: fetus humi-
dus materialiter peccat per humiditatem que ad tempera
mentum reducitur tractu temporis per eius consumptio-
nem ⁊ caloris naturalis fortificationem: sed non est sic de la
cte: q: tractu temporis eius complexio non fit magis sicca:
nec calor eius intenditur: immo exhalatur: et tunc lac plus
peccat per sui frigiditatem ꝙ̄ humiditatem: ⁊ ideo quan-
to propinquus sue mulsioni tāto melius. ¶ Queritur cuius
complexionis sit butyrum: ⁊ videtur ꝙ calide: q: omne vn-
ctuosu3 est ca. ⁊ hu. vt dicit ysaac in die. vniuer. sed butyru3
est vnctuosum: igitur. Item omne qd̄ supernatat elemen-
tis grauibus est cali. ⁊ hu. q: proprium est elementorum le-
nium supra grauia esse: sed butyrum supernatat alijs cibis:
igitur. Item dicit Auic. butyrū esse ca. ⁊ hu. Constantinus
vero dicit temperatum. ¶ Queritur vtrum butyrum miti
get dolorem: videtur ꝙ non: q: ƀm Auic. dolorem mitigan-
tia sunt narcotica: igitur. In contrariu3 est cōis vsus practi
cātium. ¶ Queritur vlterius quem humorem habeat gene
rare. videtur ꝙ sanguineum: q: dicit haly simile ex simili ha
bet generari: sed buty. est ca. ⁊ hu. igit̄. In contrariu3 est ra
sis dicēs ꝙ ex butyro generatur humor phlegmaticus. Ad
primum dubium respondetur ꝙ si butyru3 dicatur tale vel
tale hoc est respectu cōplexiōis humane: sed complexio hu
mana duplex ē: fluēs ⁊ radicalis. Si respectu radicalis: tūc
est ca. ⁊ hu. q: excedit calorem radicalem in caliditate. Si re
spectu caloris fluentis: cum ille ponatur in scd̄o gradu: sic
d: frigidum: q: eius caliditas non extenditur vsq3 ad scd̄m
gradu3: sed deficit aliquantulu3. Uel respectu fluentis pos
semus dicere temperatum: q: parum recedit a cal. ⁊ hu. in
scd̄o gradu. Per hoc p3 solutio ad controuersia3 inter Cō
stanti. ⁊ Auic. q: Constantinus loquitur de complexione tē
perata large ƀm sui latitudinem: ƀm ꝙ est in puncto tēpe-
rato ⁊ in propinquis illi puncto: ⁊ sic loquendo butyru3 est
temperatum. Auic. vero loquitur de temperamento in pū-
cto: ⁊ stricte. ⁊ sine dubio buty. non est temperatu3: ideo di
cit ca. ⁊ hu. circa scd̄m gra. citra. Ad illud: qd̄ supernatat: il
lud non est ratione sue complexionis: sed ratione substan-
tie sue vnctuose. Ad secundum quesitu3. Nota ꝙ quedam
dolorem mitigant materie fluxum remouendo sicut faciūt
repercussiua. Alia sensum amouendo sicut narcotica. Do-
lor em̄ est sensus rei contrarie. Alia materiam euaporando
sicut euaporatiua. Alia virtutem confortando sicut res cal.
⁊ hu. ⁊ temperate: cantilene iocūde: soni dulces ⁊ huiusmo
di: tunc enim p hoc virtus obliuiscitur dolorem. Itē fortifi
catur ⁊ potentior est ad expellendum materiam malam: et
ista via butyrum valet ad mitigandum dolorem: q: ca. ⁊ hu
mi. temperatum: ⁊ sic in eo delectatur natura: ⁊ per eu3 for
tificatur. Item alia rō: q: pororū est aperitiuum: ⁊ sic fa-
cit euaporationem materie. Itē ratione sue humiditatis iu
uat ad distensionē sustinendū: q̄ distensio causat dolore3 in
membro sicco. Ad aliud quesitū: veru3 est ꝙ ex parte sue cō
plexionis bonum humorem posset generare: sed ex pte sue
substātie repugnat: vnde p accidens nō generat bonu3 hu-
morem: q: refugit locū decoctionis: ⁊ non pōt inde digeri:
q: qd̄ non digeritur: non bene nutrit. ¶ Queritur vtrū ca-
seus cōpetat in regimine sanita. ⁊ videt̄ ꝙ sic. ƀm Ga. qd̄ de
cindit̄ ab aliq attestat̄ ei a quo decidit̄: s3 butyrū decindit̄ a
lacte: ⁊ ƀm ysaac lac est vnum de melioribus nutrimentis:
igitur ⁊ caseus. Itē dicit Aui. ꝙ vnū de melioribus in regi.
sa. est tenere ventrē mollē ⁊ sumere rem digestibilē: s3 recēs
caseus ventrē remollit. Itē cito digerit̄: igit̄ cōpetit. In cō
trariū est auctor in littera dicēs ꝙ ōis caseus naturalr̄ pessi
mus. Item nihil generatiuū lapidis cōpetit in regi. sa. sed
caseus est hmōi ƀm istū auctorē: igit̄. Itē rasis in almanso-
re vbi disputat de caseo i fine cōmēdat oē3 caseu euitari: igi
tur. ¶ Querit̄ qs caseus sit melior: aut crudus aut coctus
ꝙ coctus sit deterior p3: q: caseus propter eius duriciē vitu
perat̄: s3 qd̄ propter duriciē ⁊ viscositatē vituperat̄ peius ē ꝙ̄
qd̄ ꝓpter duriciē tm̄: s3 coctus acqrit viscositatē: nec p illā
amittit duriciē: igitur. In ꝯtrariū est Ga. in cōmēto supra
regimē acutoꝝ. dicēs ꝙ legumina p eoꝝ decoctionē acqrūt
bonitatē: s3 sicut legumina sunt melācholica sic ⁊ caseus: igit̄
¶ Querit̄ qs melior aut perforatus aut solidus ⁊ conti-
nuus: videtur ꝙ perforatus: q: caseus peccat p grossitiem
substātie: sed pforatus est substātie rarioris ⁊ sic subtilioris
igit̄. In cōtrariū est vsus. ¶ Querit̄ quare stulti ita libēter
comedūt caseū. ¶ Querit̄ vtrū vinū cōpetat post administra
tionē case: videt̄ ꝙ nō: qm̄ caseus ē dure digestiōis nec cito di
geritur: s3 vinū facit ad penetrationē citā: ⁊ sic facit caseum

transire indigestum quod est pessimum: igitur. Item dicit Ga. q si post opium administretur vinum: opium cito interficit: et hoc quia vinum facit opium ad cor penetrare: ergo pariter vinum facit caseum indigestum cito penetrare: quod est malum: igitur. In contrarium est visus. ¶ Queritur vtrum caseus sumptus cum diureticis habeat lapidem generare: videtur q non: quia diuretica lapidem habent frangere et diuidere: igitur. Item sm istum auctorem lapis generatur ex hu. aquosis fluidis in se tn acumen habentibus: rone cuius fit lapidis gnatio: sed caseus recens: licet sit hu. et aquosus: tn non hz acumen: igitur. Ad primu illorum dicendum q in via cibi non competit: qm cibi oz sumi tanta quantitas q ex ea fiat sufficiens nutritio: sed casei no oz sumi quatitas magna qm naturam aggrauaret et digestioni repugnaret: et finem cibi non attingeret. Sed in via medicine pot competere: et hoc per accidens: qm sua ponderositate facit descendere cibaria ad locu digestiois: et sic effectiue valet ad nutritionem et non materialiter: ita q eius substantia in substantiaz mebrorum conuertatur. Uel dicendum q ois caseus vniuersaliter est pessimus. Est em malus in prima digestitia: q: rone sue coplexiois: et rone sue substatie repugnat digestioni. Peior in scda: q: virtutem secunde digestiue debilitat et epar sui acumine qd habet: eo q vetus et etiaz qd hz a sale et sic substantia epatis dissoluit: et sic ei virtutem ledit. Recens vero cum remollit: et digestio viget p costrictione eius penes se. Item eu infrigidat et sic peior in scda. In tertia vero pessimus: q: inobediens conuersioni et rone coplexionis: et q: durus et grossus terrestris et solidus: et sic de difficili ei assimilat. Si velimus sustinere q sit pessimus: possumus rndere ad argumeta. Ad primu d: q si per via cotinuitatis et vniformitatis ppositio est va: aut p viam sequestrationis et sic no est vera: et q: caseus decendit p via sequestrationis: nec in illo remanet substantia illa a q laus inerat lacti: ideo caseus non seqtur bonitatem lactis. Ad scdm dicendu q veru est respectu casei antiqui. sed hoc simplr falsum. Si aut velimus sustinere q caseus sit bonus respondemus ad auctoritate ysaac q loquit de substantia caseata ammotis alijs substantijs: et hoc verum est q: sic est pessimus. Sed caseus cuz tribus substantijs bonus: et sic loquitur auctor cu eum vituperat. patet p precedetia: prius em determinauit de substatia serosa per se et butyrosa p se: igit in loco illo vbi determinat de caseo: determinat de substantia caseata per se: et no est dubium hmoi substantiam p se non esse bona: sic loquitur auctor. Sed si sumatur caseus vt in eo sunt tres substatie p comixtionem: hoc mo pot dici bon9. Ad aliud dubiu dicedum q crudus melior e: et coctus peior: q: in decoctioe acquirit viscositatem: ratioe cui9 redditur digestioi inobedientior q prius esset. Et qd obijcitur q legumina meliorantur: d: q legumina plus dicunt peccare ppter ventositate eorum q substatie duricie: et q: ventositas lz ex toto non auferatur: sicut vult Gale. tn p parte minuitur: ideo meliorant: sed caseus peccat ppter duricie substantie q non amouetur p decoctione: et cu hoc acquirit viscositatem. ¶ Queritur quis melior aut assatus: aut elixatus. Dicedum q recens assatus melior: q: peccat p multaz humiditatem q amputatur p assationem. Sed si vetus assaretur eius substantialis humiditas auferretur: ideo si ptingat eu decoqui melius esset p elixationem q p assationem quis vterq sit malus. Ad aliud qsitum dicendu q pforat9 peior est: q: hoc demonstrat eius siccitate et sue humiditatis substantialis deperditione. Sed ille q est cotinuus adhuc hz partes butyrosas q tenent ptes cu partibus: ratione cuius substatie caseus laudat sm q laus ei debet in coparatione vnius ad aliu. Et nota q rara copositio est duplex: qdaz est a fortitudine caloris: et illa raritas est bona: qdam est a debili coagulatioe partium mollium: et illa siir qnq est bona. Et queda copositio rare siccitatis et deperditionis humiditatis substantialis: et hec no est bona ppositio: et talis est in caseo pforato. Ad aliud quesitu de stultis quare libeter comedut caseum. Una ca est: q: simile appetit sibi: stulti aut sunt melancholici et caseus est melacholicus. Alia ca est: q: case9 est cibus et condimentu: hz em naturam vtriusq: et io cibus est cito apparatus: et q: stulti circa pparationem suorum pdimentorum sunt non multu soliciti: ideo libenter comedut caseum cu paratum inueniat. Sed ptra primam solutionem obijcit qm stulti sunt discrasiati: et dicat haly q discrasia innaturalis appetit dissimilia: ergo appetunt dissimilia: non ergo caseum. Ad hoc dicendum q lz talis discrasia sit innaturalis: tn est eis assueta et quasi naturalis effecta: q: dicit Ga. q cosuetudo est altera natura: ideo case9 est sue discrasie similis. Ad aliud qsitum de vino dicendu q in parua quantitate no competit: q: vini parua quatitas a membris attrahitur: et sic illud vinum secum defert caseum. Sed in magna quantitate competit: qm in stomacho remanet nec ad mebra totu attrahitur: et sic facit caseum in stomacho morari et facit ad ei9 digestionem: et sic manens in stomacho: q: ponderosus faciet ad bonam digestionez aliorum cibariorum. Ad illud qd obijcitur de opio. Respodeo q no est simile: q: opiu nullo modo cibus est: sed caseus aliqn competit vt visum est. Ad aliud qsitum. respodeo q caseus recens non sed vetus sic: q: lapis gnatur ex hu. phlegmaticis in se acume habentibus: lz igit in recenti sit aquositas et a diureticis consumatur: tame ibi non inuenit acumen a quo oz lapis generari. Sed in vetusto eius humiditas cosumitur cito et hz acumen: tum ratione vetustatis: tu rone salsitudinis: et ideo cu diureticis administratum pot lapidez generare. Et qd obijcitur q diureta lapides frangunt: veru est in materiaz sicca sicut est lapis confirmatus agentia: sed in materiaz humidam non: et q: in caseo veteri humiditatem inueniunt eam consumunt: et reliquum comprimunt: et sic lapis potest generari ex caseo cum diureticis.

¶ De volatilibus.

Volatilia vniuersaliter sunt subtiliora et leuiora oibus carnem habentibus: sunt etia digestibiliora oibus aialibus ambulantibus: minus tn sunt nutribilia: lz siluestria minus domesticis sunt humida: et tenuiore habent carne: sunt et faciliora digestioni. Causa raritatis carnium est p sui laboris nimietate: et subtilitate sui aeris et siccitate. Necesse est ergo cotraria horum habeat domestica: sed tn domestica plus nutriunt et sunt temperatiora: atq laudabilez generant sanguinem pro sui humiditate: laborisq temperie. Porro domestica campos inhabitantia sunt meliora comedetibus in casula pro sui motu: et q: escam suscipiut q nature sufficit. Rursus ceteris volatilibus starna est subtilior: pulliq perdicu: pulliq gallinacei: post hoc perdit fasianus et gallina. Reliquis vero auibus duriores et grauiores sunt grues et pauones: vn non oportet manducari eos in estate: nisi mortuos vno die: in hyeme vero postq occisi fuerint duobus vel tribus diebus maneant: sicq manducentur vt caro eorum fiat tenera. Humidior est ceteris anser: anas: strutio et pulli columbini: precipue si sint in casula nutriti: idcirco sunt grossi: duriq ad digeredum: maxime si eorum pascua sunt in lacubus et in similibus locis: hoc testatur sui odoris saporisq horribilitas: pulli tamen columbini sunt meliores: propterea anser: anas: strutio: et similia stomacho sunt nociua: grauat enim et putrefaciunt euz propter sue humiditatis superfluitatem: suiq labilitatem. Sed eorum ale dissimiles sunt eis: faciles namq sunt ad digerendum: et longinque a corruptione pro sui laboris motusq nimietate. Propter hoc g nihil ex eis est comededu p ter alas et collu: collu em nihilominus est in motu et labore: et: qre subtili9 e: graui cares odore ac sapore: qm

etiam volatilia non habent talia membra vt alas et collum. Aves aūt terrestria loca incolentes meliores sunt in paludibus ꝛ lacubus habitantibus. Omnibus ergo avibus aquosa habitantibus loca: anates sunt deteriores. Preterea oībus turtures sicciores sunt: quare nō oportet eos comedi nisi cū vnius anni fuerit: ꝛ māducētur post occisionē trāsacto die: taliter enim comeste laudabilē gñant sanguinē: mediocrem videlꝫ inter grossum ꝛ subtilē. Calidiores oībꝰ avibus passeres sunt: alieqꝫ parue aues: stiptici ergo sunt ꝛ sanguinis incentiui.

¶ De pullis

Pulli gallinarū leuiores sunt digestiōi ceteris domesticis volatilibꝰ: ꝛ laudabilē generāt sanguinē: appetitū cōfortant: et oībꝰ naturis sunt ꝯuenīētes: q̄ si cū aq̄ coquāt̃ ꝛ cū aceto: modicoqꝫ cymino cōdiantur: mitigationē calidū habētibus stomachū inferunt: eosqꝫ ad temperatam reducunt complexionē maxime ab egritudine ad sanitatem: ꝙ si cocti fuerint absqꝫ aceto: fiunt meliores ꝛ vtiliores ventrē volentibus humidum habere. Rursus si ius eorum cū aceto vuarum agrestium: succove malorum punicorum acetosorum: aut cū sumac cōdiat̃: stomachi est confortatiuū: atqꝫ cholericā habentibus solutionem soluenit: ꝛ debilem habētibus ac defectum appetitū calidum esui datū: cā suauitatis odoris suiqꝫ saporis ingens desideriū ꝓuocat: aliquantis etiam fit nutrimētum. Laudabiliores tn̄ pulli masculi canere incipientes ꝛ in temperata pinguedine existentes. Gallina vero minus pullis est humida: ꝓpterea hec ad pullorū cōparationem digestioni est difficilis: tn̄ bene digesta pluris erit nutrimēti. Et si de ea simplex ius cōficiatur erit melius: q: ab aqua quiddam humiditatis acquirit: vnde stomachi est cōfortatiuū: multum dans nutrimentuꝫ: Si aūt cū succo vuarū agrestium vel malorum granatorum agrestium acetosorum sicut superius diximus condiatur: erit contra cholericam egestionem. Galli vero iuuenes sunt duriores ad digerendū minorisqꝫ humiditatis q̄ galline. Decrepiti autē iuuenibus molliores teneriorisqꝫ sunt carnis: tardi tn̄ sunt digestioni. Qui si coquātur in. xv. libris aq̄: multiqꝫ salis ibi misceat̃: ꝛ sup prunas quousqꝫ consumpta fuerit caro ponat̃: deinde vna nocte manere dimittat̃: mane vero calefactū ius ꝛ esui datum: sic optime valet contra colicā passionē: caro eñ eorum quiddā hꝫ ventositatis: qd̄ in coctione solutū fit causa solutionis. Porro si vetus gallus findatur: et omnia eiꝰ viscera extrahantur: ꝛ de semine croci hortensis: polipodio: caulibusqꝫ siluestribus impleatur: ꝛ in. xv. libris aque coquatur donec caro cōsumatur sic est vtilissima colicam habentibus passioneꝫ: viscosos enim ꝛ phlegmaticos purgabit humores: melācholicam etiam habentibus complexionem subuenit: ꝛ grossam stomachi ventositatem excludit: dolorem enim eius mitigat: tremorem ꝛ arteticum dolorem curat: et valet contra periodice febris ꝓlixitatē.

¶ De pullis columbinis.

Pulli colūbini calidi sunt ꝛ copiose humidi: quāobrem grossum dant nutrimētum qd̄ testatur grauitas ad volandum: sꝫ volare inchoantes amittunt illam grauitatem: fitqꝫ eorum caro leuior ꝛ ad digerendum acceptabilior: est etiaꝫ conueniēs phlegmaticā habentibus complexionē: incōueniens cholericis ꝛ calidis natura. Columbi in iuuentute manentes vel transeuntes eam dure sunt digestionis: ꝛ illaudabile faciunt nutrimentū: vtpote nocumenti gñatiuum.

¶ De extremitatibus volatilium.

Testatur Gale. extremitates volatilium hec esse ad totius cōparationeꝫ q̄ sunt viscera aīalium ad eorum corporis cōparationem. Venter oīm volatiliū lacertosus est durus ad digerendum: sed si digeratur multum dat nutrimentū: oībus tn̄ ventribus anserinus est laudabilior ꝓpter copiā humiditatis sui aīalis: post hunc gallinaceus. Similiter et iecur: et hi sunt ceteris nutribiliores ꝛ ꝯuenītiores. Ale vero vniuscuiusqꝫ volatilis sunt alijs membris laudabiliores ꝓ sui motus ac laboris nimietate: constat enim motus multitudine humorum superfluitatem expelli: vnde ala fit saporosior ac digestibilior. Rursus iuuenum volatiliū ale sunt meliores puerilibus pro fortitudine motus eorum. Pullorum vo ale lꝫ bene nutriant: paruū tn̄ dant nutrimentū. Colla laudabilis nutrimēti sunt ꝓpter nimium motum quem habent sicut diximus de alis: sed colla anseris ꝛ galline sunt meliora collis omniū aīalium. Similiter volatilia castrata oībus aīalibus ambulantibus sunt vtiliora: necnon galli castrati oībus volatilibus conuenītiores: laudabilius cū nutrimentum ꝛ perfectum generant sanguinem. Cerebella eorum nihilominus cerebellis ambulātiū sunt meliora. Cerebella enim volatilium minoris humiditatis ꝛ viscositatis sunt cerebellis ambulantium: ꝓpter hoc q̄ iudicamus horū cerebella parum esse humida ad illorum comparationem: sed laudabiliora oībus cerebellis volatilium sunt cerebella pullorum: starnorum: perdicum: gallorum ꝛ gallinarum.

¶ Superius determinauit ysaac de dieta sumpta ab ambulantibus ꝛ eorum superfluitatibus: hic autem de dieta sumpta a volatilibꝰ. Et pmo determīat de sumpta a substātia eorum. Secūdo de sumpta ab eorum superfluitatibus scōa ibi. Qua hec sunt volatilibꝰ. ¶ Querit̃ q̄ sint calidiora aut volatilia: aut ambulantia siue gressibilia. videtur ꝙ ambulātia: dicit philosophus. xiiij. de animalibus: ꝙ animalia magna calidiora sunt paruis animalibus. Et causam reddit: quia magis habent de sanguine: ꝛ hoc manifestat etiaꝫ per hoc ꝙ animalia sanguine carentia sunt frigida: sicut serpentes: sed ambulantia sunt maiora volatilibus: igit̃. Item dicit philosophus ꝙ habere sanguinem ꝛ calorem fortem cōcomitantur: cuius signum est: quia cor plus continet de sanguine q̄ aliquod aliud membrum calidius est. Sed dicit Arist. ꝙ simile est de toto ꝛ de parte. Si ergo pars dicatur calidior alia: quia plus habet de sanguine: similiter ꝛ totuꝫ respectu totius: sed ambulantia plus habent de sanguine: igitur. In oppositū est Aristote. dicens ꝙ ambulabile animal est sanguineum respectu volatilis: volatile vero cholericum: sed animal cholericum calidius est sanguineo: igitur Item sicut dicit Ga. ꝛ hoc vult auctor iste in dietis vniuersalibus: Elementa vilia leuia in volatilibus dominantur respectu ambulantium: ꝛ in ambulantibus elemēta grauia

respectu volatilium: sed vnũquodq; mixtũ debet denominari ab eo qđ in eo dominatur: igit̃ cum elemẽta leuia sint grauibus calidiora: sequitur ⁊c. Item sicut dicit philaretus calidum facile mobile: ⁊ frigidum difficile mobile: sed volatilia sunt multum mobilia respectu ambulãtium: igitur. Ad hoc dicendum ꝙ duplex est calor: sicut ponit Ga. ponẽs elementarẽ ⁊ viuificum. Est aũt calor elementaris qui est in mixto inquantum mixtum est: ⁊ loquendo de tali calore saxifraga calidior est iusquiamo: quia ad sui cõmixtionẽ magis concurrit calor elemẽtaris ⁊ plus. Si aũt loquamur de calore viuifico ab aĩa influxo: plus est talis calor in iusquiamo: q: maior est saxifraga. Est alius calor viuificus ꝓcedẽs ab aĩa qui inest mixto inquantum generatum: ⁊ qui calor a duobus spermatibus decinditur. Dicendũ igitur ꝙ si loq̃mur de calore habito ꝑ influẽtiam aĩe ⁊ huiusmodi calor est viuificus: ⁊ huius subiectum est sanguis: animalia ambulãtia sunt calidiora: ⁊ sic loquitur phs de tali calore cum dicit ꝙ animalia magna habent plus de sanguine ⁊ sunt calidiora: sed iste calor in animali nõ manet ſm qđ animal cadit in nutrimentum: immo ex toto ammotus est ſm ammotionem aĩe: nec ratione talis caloris fit nutritio. Loquendo autem de calore elementari volatilia sunt calidiora: qm̃ ad eorum commixtionez concurrunt elementa leuia plus ſm virtutem q̃ grauia respectu animalium ambulantium: in ambulantibus vero econuerso: ⁊ q: huiusmodi calor elementaris manet in mixto: ſm ꝙ cadit in nutrimentum: ideo calidiora sunt volatilia ambulantibus: ⁊ sic loquitur ysaac. Ad primum igitur dicitur ꝙ ambulantia calidiora sunt calore viuifico: quia ab illo sumitur augmentum ⁊ per illuz fit. Ad aliud dicendum ꝙ ratione sanguinis ⁊ caloris in sanguine fundati sunt calidiora: sed ratione illius non cadunt in via nutrimentatiõ non obijcitur cũ hic agatur de dieta. ¶ Queritur gratia huius: cum volatilia sint calidiora ambulantibus: quare potius administrant̃ febricitãb⁹ si contingat administrare q̃ ambulantia vel eorum extremitates: sicut pedes porci qui satis sunt laudandi. Dicendum ꝙ plus competunt q̃ pedes porci. Una causa est: q: lz informatiue sint calidiora: tñ effectiue pedes porci sunt calidiores: ⁊ hoc est quia calor eorum est in grossiori substantia: ⁊ talis calor pl⁹ habet calefacere q̃ in subtili substantia manens: sicut dicit ysaac in dietis vniuer. ꝙ psilium plus infrigidat q̃ aqua. Alia causa est: q: fe. est mala complexio ca. ⁊ sic. in qua multum timemus de inflammatione: humiditas autẽ vnctuosa cito inflãmatur: ⁊ q: ambulantia respectu volatiliuz sunt ca. ⁊ hu. ideo ratione humiditatis vnctuose cito inflammarẽtur. sic nõ sunt volatilia: q: sicca sunt respectu ambulãtiuz non autem sunt ita sicca ꝙ in siccitate febris addant. Tertia causa est: q: volatilia sunt magis digestibilia ⁊ minus grauatur natura in eorum digestione q̃ in pedibus porci q̃ magis sunt duri ⁊ neruosi. Item volatilia sunt magis a superfluitatibus depurata: ⁊ ideo non tantum timetur de eoruz putrefactione. ¶ Queritur que volatilia sint calidiora: aut in aquis degentia: aut in campis: videtur ꝙ in aquis degẽtia sint frigidiora. Sicut dicit philaretus continens immutat cõtentum ad suam crasim: sed aquatica in aquis siue ab aquis continentur: ideo. Item sicut dicit Ga. cibus dat stomacho propriam complexionẽ. ⁊ hoc confirmat dicens ꝙ si quis cholericus assuescat cibaria phlegmatica complexio eius mutabitur: sed volatilia aquatica nutriũtur cibis phlegmaticis fri. ⁊ hu. igitur. sz habitantia in campis nutriũtur granis que plus sunt calida cibarijs aquaticorũ: igit̃. Itez sicut vult Ga. in tegni. ⁊ haly supra illum locũ: Discrasia naturalis appetit similia: ⁊ innaturalis contraria seu dissimilia: sed volatilium discrasia aquas inhabitantium naturalis est: ⁊ appetunt locum frigidum: ergo. In contrariuz est rasis dicens huiusmodi aues esse calidiores: ⁊ hoc confirmat per odorem: dicens ꝙ sunt odoris grauis ⁊ horribilis talis odor attestatur caliditati ⁊ siccitati: igitur. Ad hoc dicendum ꝙ aquatice aues vniuersaliter sunt calidiores cãpestribus. Sed notandum ſm Arist. ꝙ quedam aues inhabitant aquas propter earum caliditatem maximam ⁊ excellentem sicut est coruus piscator. Quedam autem ꝓpter eorum nimiam siccitatem: vt reprimatur per humiditatẽ aq̃ sicut cignus. Quedam autem q: ab aquis suum nutrimentum sumunt sicut est ardea: vnde quedam sunt multo calidiores degentium in campis. Ad primum argumentum ꝙ continens immutat ⁊c. ⁊ ad scđm: q: per idem soluunt̃: dicendum ꝙ duplex est complexio: radicalis ⁊ fluẽs. Radicalis autem est immobilis ⁊ manens semper eadem: nec illa mutatur a continente: sz fluens bene põt mutari: vnde si illa mutetur in volatilibus aquaticis: tamen quia illa complexio non remanet: immo permutatur ſm ꝙ cadunt ĩ via nutrimenti: ꝓpter hoc nihilominus etsi mutetur cõplexio illa: dicentur ille aues calide: quia quod cadit in nutrimentũ non habet complexionem fluentem sed radicalem. Et dicitur complexio fluens: cõplexio habita ꝑ presentiam aĩe: ⁊ per sui influentiam. Aliter dr ꝙ mutare est duobus modis. Uno modo de contrario in contrarium: ⁊ sic non mutat cõtinens contentum: nec cibus stomachum. Alio modo dicit̃ mutatio idem qđ remissio: ⁊ hoc modo continens bene potest mutare contentum ⁊ cibus stomachum: ⁊ sic lz remutetur cõplexio: tñ sua complexio remanet. Ad aliud: ꝙ discrasia naturalis ⁊c. dicenduz ꝙ illaꝝ auium: quarum est habitatio in aquis ꝓpter nimiam caliditatem: ⁊ earum quaꝝ est propter nimiam siccitatem: earũ discrasia non est naturalis: sed plus innaturalis: ⁊ ponit̃ hic vt earum cõplexionẽ valeant refrenare aque quas habitant. Uel dicenduz ꝙ discrasia naturalis: quedã est temperata ⁊ hec similia appetit: quedã lapsa: ⁊ hec est duplex: aut eñ est lapsa lapsu paruo: ⁊ sic adhuc appetit similia: aut lapsu magno ⁊ sic dissimilia: et q: ille aues que nimis sunt calide: ⁊ ille que nimis sunt sicce sunt lapse magno lapsu: ideo dissimilia appetunt. ¶ Queritur que melius nutriunt: aut volatilia aut ambulantia: ⁊ non queritur que plus nutriunt: q: ambulãtia pl⁹ nutriunt. Et videtur ꝙ ambulantia melius nutriunt: q: sicut dicit ysaac in die. vni. ꝙ nutritio per similitudinẽ fit: qđ ergo maiorem similitudinem hz cum natura humana: melius nutrit: sed ambulantia plus conueniunt cũ natura humana: q: masticant sicut homo: tum etiam q: vadunt et in pluribus alijs assimilantur: igitur. Item sicut dicit auctor omne domesticum animal melius nutrit siluatico: sz ambulantia sunt magis domestica q̃ volatilia: igitur. Item sicut dicit phs in lib. de morte ⁊ vita. calor naturalis physic⁹ humi. radicale qđ est subiectum vite non cessat depascere ⁊ etiã destruere: illud ergo qđ isti ꝯsumptioni plus resistit meli⁹ nutrit: sed ambulabile est huiusmodi: igit̃: q: per sui humiditatem ei obuiat: vnde nisi esset humiditas nutribilis cito consumeretur humidum radicale: sed nutribilis humiditas maior est in ambulabili q̃ volatili: igitur. In contrarium est auctor dicens ꝙ volatilia naturaliter sunt subtiliora et leuiora omnibus ambulantibus sunt eniz digestibiliora: sz minus nutribilia: vult ergo ꝙ melius nutriant: licet minus. Item sicut dicit auctor: aĩalia meliori nutrimento nutrita sunt meliora: sed volatilia nutriuntur granis: ambulantia herbis: sed granũ melius est nutrimentum: igitur. Ad hoc dicendum ꝙ bonitas nutrimenti pluribus modis potest esse. Uno modo aliquid dicitur bene nutrire ratiõe complexiõis sicut pulli gallinacei: galline: carnes pecorine: hec eñ sunt ca. ⁊ hu. complexionis: ⁊ etiam ratione compositionis hec bene nutriunt. Quedam enim ratione compositiõis bene nutriunt etsi non ratione complexionis: sicut ꝑdices: carnes porcine vituline: capreoli ⁊ cõsimiles que sunt rare compositionis. Tertio modo dicitur aliquid bene nutrire ratione ordinationis nature: q: illud natura ordinauit ad nutritionem: sicut lac dicitur melius nutrire spermate: licet sperma sit ca. ⁊ humi. quia tamen non est a natura ordinatum: ideo nõ bene nutrit. Quarto modo aliquid dicitur bene nutrire ratione sue mundiciei: sicut dicimus vniuersaliter masculum esse meliorem femina: q: mundiorem. Quinto mõ ratione similitudinis: sicut triticum dr melius nutrire ceteris granis. Dicendum ergo ꝙ ex parte complexionis ⁊ ordinationis nature ambulantia melius nutriunt: tñ ex parte aliarum conditionum volatilia melius: q: conditiones sunt fortiores ⁊ meliores. Naz nutriunt ex parte materie ⁊ similitudinis

litudinis ⁊ cōpositionis: q̄ cōpositio plus facit ad nutritionem ꝙ̄ complexio. vnde rōne cōplexionis nō fit nutritio: ſ3 alteratio: rōne aūt cōpositionis fit nutritio. Ad primū dico ꝙ fit melior nutritio per ſilitudinē in eſſentialibus: ⁊ nō in accidentalib⁹: ⁊ ideo cōcedit ꝙ ambulantia magis aſſimilātur. verū eſt in accidentalibus q̄ nō faciunt ad nutritionem ſicut maſticare: pedibus ire: iacere ⁊ ſimilia talia que nō faciūt ad nutritionē. S3 volatilia ꝯueniūt in eētialib⁹ q̄ ſunt mūdicies: cōpoſitionis raritas: digeſtionis obedientia coꝝ ꝙ leuitas. Ad aliud concedit facta cōparatione in eadē ſpecie ſicut comparat yſaac domeſtica ad ſiluatica eiuſdē ſpeciei: ſ3 ſic nō eſt ad ꝓpoſitū: ideo nō valet. Ad aliud ꝙ humiditas ambulantis plus reſiſtit cōſumptioni: dicendū ꝙ illa humiditas ambulantis plus reſiſtit nō ſolum: ſed etiā potus: qui potus pōt ſupplere defect⁹ humiditatis volatiliū: ſed defectus nutritionis ambulātiū nō pōt per aliquid ſuppleri. ¶ Queritur que volatilia ſint meliora aut domeſtica aut ſilueſtria: videtur ꝙ domeſtica: qm̄ volatilia peccant ꝑ ſiccitatem: locus ergo qui eoꝝ ſiccitatem reducit ad tēperamētū melior eſt: ſ3 ille ē domeſtic⁹: igit̄. Itē dicit iſte auctor oē aīal domeſticū meli⁹ eē ſilueſtri: igit̄. In ꝯriū eſt auctor dicēs ꝙ ſilueſtria domeſticis minus ſunt humida: ſed teneriorē habēt carnē: ⁊ ſunt digeſtioni faciliora: ergo ſilueſtria ſunt meliora. Ad hoc dicēdū ꝙ domeſtica vno modo ſunt meliora: ſilueſtria alio modo. Quātum eſt ex parte cōplexiōis ⁊ copie nutrimenti domeſtica ſunt meliora: ſed quātū eſt ex parte cōpoſitionis ⁊ mundiciei ſilueſtria meliora ſunt: ſ3 q: he cōditiones ſunt meliores his: ſic ſilueſtria meliora ſunt domeſticis. Ad primū dicēdū ꝙ licet ſint ſicciora: ſunt tamē mundiora: quod equipollet tēperantie domeſticoꝝ: ⁊ plus. Ad aliud ꝙ omne animal domeſticum eſt melius ſilueſtri: dicendum ꝙ yſaac loquitur de animalibus ambulantibus ⁊ nō de volatilibus. vel dicendū ſicut prius. ¶ Queritur q̄ meliores ſint in regimine ſanitatis: an aues cāpeſtres aut aquatice. et videtur ꝙ aquatice: q: oīs auis peccat per ſiccitatē: ſed nutritio fit per tēperamentū: que ergo magis ad tēperamentum accedunt meliores ſunt: ſed aquatice ſunt hmōi: q: earum ſiccitas per humiditatē aque remittit̄: igit̄. Item bonitas nutrimenti attendit̄ penes eius mūdiciem ſed aquatice ſunt mundiores: q: ab aquis mūdantur: igit̄. In ꝯrium eſt Raſ. vituperans aquaticas reſpectu campeſtriū. Item auctor iſte innuit campeſtres eſſe meliores. Dicendū ꝙ eſſe melius eſt multipliciter: aut ex parte complexionis: aut cōpoſitionis: aut mundiciei: aut temperamenti in cōplexiōe ⁊ cōpoſitiōe: aut ex parte ſilitudinis. Dicēdū ergo ꝙ ſi aues aquatice ſint temperatiores a parte compoſitionis: quod forte non eſt verum: a parte cōplexionis eſt ēconuerſo. Sunt enim campeſtres a parte cōpoſitionis rariores ⁊ digeſtioni obedientes magis loquēdo de raritate ſupple cauſata a fortitudine virtutis. Item ſunt meliores a parte mundiciei: qm̄ aues campeſtres a ſuis ſuperfluitatibus melius purificant̄ ꝙ̄ aquatice: qm̄ aquaticarum ſuperfluitates interius retinētur ꝓpter frigiditatē aque claudētem poros exterius: nec exhalare permittētē. Alteri⁹ dicendū ꝙ aues inhabitantes aquas ꝓpter eaꝝ caliditatē excellentem ⁊ ſiccitatem: licet ſint temperatiores: ⁊ ad tēperamentum maius reducant̄ per aquā reſpectu ſuip̄ſius: non tn̄ reſpectu cāpeſtriū. Item etiā aquatice ſunt īmundiores ꝓpter pororum clauſionem a frigore aque vt patet: quia in hyeme plures ſuperfluitates gn̄antur in nobis ꝙ̄ in eſtate etiā ſunt in minori motu ꝙ̄ campeſtres ⁊ motus conſumit ſuperfluitates: igitur. Ad aliud dicendū ꝙ licet aqua lauet exteriora nō tn̄ interiora: ⁊ nutrimentū nō fit a parte exterioꝝ. ¶ Querit̄ q̄ aues ſint melioris nutrimēti: aut rapaces aut nō rapaces: videt̄ ꝙ rapaces: ſicut dicit auctor: aīalia meliori nutrimēto nutrita ſunt meliora: ſed rapacia ſunt hmōi: q: carne nutriunt̄: igit̄. Item piſces rapaces ceteris ſunt meliores: ꝰ a ſimili aues. ¶ Itē querit̄ quare quedā aīalia ambulantia rapacia vt vrſus ⁊ vulpis cōpetūt via nutrimenti: ⁊ quedam nō. et volatilia omnia rapacia fugiunt̄ vt vult Raſ. Ad primū dicēdū ꝙ aues rapaces ſunt deterioris nutrimēti: nec etiā cōpetūt ī via nutrimēti. Et cauſa eſt ſm̄ Ariſt. a pte finis: qm̄ qđ a natura ad vnū ordinat̄: ad aliđ nō debet ordinari via nature ſicut patet: vitellum in ouo ordinatur ad pulli nutritionē: albumē vero ad ſubſtātie pulli generationē. vnde ita ordinat̄ ad hoc: ita ꝙ nō ad nutrimentum. ⁊ ſperma ita ad generandū ordinat̄: ꝙ non ad nutriendum: lac ita ad nutriēdum ꝙ non ad generandū. ⁊ q: hmōi aues rapaces a natura ſunt ad rapiendū ordinate: ideo non ad nutriēdū. Omne em̄ quod nutrit paſſibile eſt. vnde cibi eſt pati. he aues ordinantur ad agendū ⁊ non ad patiendū paſſione que dicitur de cibo. Secunda cauſa eſt: q: nutrimētum eſt ꝑ ca. ⁊ hu. ⁊ tēperatū d3 eſſe: he aūt aues ſunt ca. ⁊ ſicce de ꝓpria cōplexione. Itē q: per rapacitatē ⁊ per motū continuū ſuperfluū plus deſiccatur: ideo earū ſic. ⁊ cali. intēdunt̄. Alia cauſa eſt duricies ſue carnis: qm̄ ꝓpter nimiā ſiccitatē tā naturalē ꝙ̄ per motū acquiſitam carnes earum duriores fiunt: rōne cuius duriciei digeſtioni ſunt inobediētes. Item alia cauſa: qm̄ aues rapaces guloſe ſunt: ideo ꝓpter nimiā ciboꝝ multitudinē prima digeſtio errat: ⁊ ſic tertia: ⁊ ꝑ ꝯſequēs parum in ſubām mēbroꝝ cōuertit̄: ꝓpter qđ earū carnes ſicce manēt: ⁊ ſic digeſtiōi inobediētes. Itē guloſe comedūt ⁊ qn̄q3 cibū hn̄t cū labore ⁊ pena maxima ⁊ cum habent guloſe comedūt: ⁊ ex illo plus accipiūt ꝙ̄ digerere poſſint. Nec eſt ſile de piſcibus ⁊ auibus: qm̄ piſces inquirētes ſuam predam non nimis laborant: quia vt plurimū eoꝝ preda coram eis eſt ꝓpter aque fluxibilitatē. Ite3 iuuant̄ ab aqua in ſui venatione: ⁊ nō ſic aues ab aere. Itē eoꝝ preda nō pōt abſcōdi: q: in aqua minime ſunt cauerne nec loci occulti: ſicut ſunt ſupra terrā ⁊ in aere. Alia cauſa eſt et melior: qm̄ piſces ſunt fri. ⁊ hu. vniuerſaliter: ideo quāto pl⁹ mouent̄ tāto pl⁹ melioꝛant̄: q: eoꝝ humiditas ꝑ hoc remittit̄: ⁊ ad tēperamētū reducit̄ reſpectu alioꝝ piſciū: ſed aues peccāt ꝑ ſiccitatē: igit̄. ⁊ per hoc patet ſolutio ad queſtionē primā: ⁊ etiā ſatis ad ſecundā: qm̄ ambulātia reſpectu volatiliū ſunt ca. ⁊ hu. ⁊ ideo per motū nō ad tantā perueniunt ſiccitatē nec duriciē ſicut aues: igit̄ quedā poſſunt eſſe bona nō aū: ſic de auibus. ¶ Querit̄ qđ melius nutrit: aut pullus: aut pulla: videt̄ ꝙ pulla: quia oēs aues peccant ꝑ ſiccitatem: ⁊ pulla plus per humiditatē ſexus ad temperamentum accedit: igit̄. Itē hoc patet per vſum qui ponit vna cū auctoribus caponē eſſe meliorē gallo: eo ꝙ reducit̄ ad complexionē femine reſpectu galli: igit̄. In ꝯrium eſt vſus plus eligēs pullū ꝙ̄ pullā in eoꝝ iuuentute. Itē auctor iſte dicit ꝙ omnis maſculus eſt vniuerſaliter melior femella eo ꝙ minor. ¶ Querit̄ tunc qn̄ eſt ꝙ gallus melius nutrit: aut qn̄ eſt iuuenis: aut qn̄ incipit canere. Et ꝙ iuuenis videt̄: quia gallus ſiccus eſt: ſed dicit auctor iſte ꝙ fetus matris ſicce quāto ꝓpinquior partui tanto melior: igit̄. ¶ Querit̄ cum gallus decrepit⁹ hēat laxare ſicut dicit auctor: querit̄ vtrū iuuenis ſit laxatiuus: ⁊ poſſit eſſe. videt̄ ꝙ ſic. Dicit auctor ꝙ laxatiuus eſt rōe caliditatis intēſe: ſ3 caliditas fortior eſt in iuuene ꝙ̄ in decrepito: igit̄ meli⁹ poterit laxare: q: vbi eſt eadē cauſa ibi eſt idē effectus. Itē querit̄ de ꝯrietate auctoris: qm̄ inter aues laudabiles enumerat perdicē hic: ⁊ ī dietis vniuer. inter illaudabiles enumerat. Item raſis ꝑdices vituperat. Ad primū dicendū ꝙ in tēperato corpore pullus eſt competētior: q: eſt magis tēperatus. Item magis mundus ⁊ a ſuperfluitatibus ſuis depuratus. Sed in corpore diſtemperato: vt in febricitante: vbi timemus plus malā cōplexionē calidā ⁊ ſiccā: ſic pullā dicimus eſſe meliorē: q: humidiorē ⁊ frigidiorē. Aut plus timemus putrefactionē: ⁊ ſic pullus cōpetit: quia nō cito cōuertit̄ in putredinē: q: mundus eſt. Sed ſimpliciter loquendo pullus eſt melior: q: calidior ⁊ minor: ⁊ maioris ⁊ fortioris v̄tutis potentis nutrire ⁊ mūdior a ſuperfluitatibus. Item eſt rarioris carnis ⁊ tenerioris loquendo de raritate a forti calore cauſata: ⁊ nō de raritate que eſt idem ꝙ mollicies cuiuſmodi raritas in feminis inuenit̄. Ad primū ꝙ pulla eſt temperatior. Rn̄. ꝙ hoc eſt falſum: imo pullus. Ad aliud dicēdū ꝙ pullus eſt melior quando incipit cantare: quia tunc eſt mundior ⁊ virtutis fortioris potentis ipm̄ melius nutrire. Et qđ arguitur de fetu ſicce matris. Rn̄detur ꝙ illud intelligit̄ in ambulantibus ⁊ non in volatilibus. Vel dicendum ꝙ gallina nō eſt mater

ficca: imo temperata. Ad aliud dicēdū ꝙ gallus decrepitus est laxatiuus: ⁊ nō iuuenis. Et causa sue laxationis est: qm̄ in gallo decrepito sunt ibi terrestres partes aduste per calorem antecedentem in anteriori etate. Item in eo est abundans humiditas accidentalis ex cuius cōmixtione cū partibus terrestribus ⁊ viscosis fit laxatiuus. Sed sic non est in iuuene: imo per oppositum: q: nō habet partes terrestres adustas: nec humiditatē tantam accidētalem. De perdice dicēdū ꝙ a parte cōplexionis vituperabilis est: q: fri. ⁊ sic. ⁊ sic loquit̄ rasis ⁊ auctor in dic. vniuer. Sed a parte cōpositiōis rare ⁊ bene digestibilis est laudabilis: ⁊ sic loquit̄ hic. ¶ Querit̄ quare ⁊ p quā viam valēt cōtra maculā in oculo sanguis columbin⁹ ⁊ anguille. Rn̄deo ꝙ sanguis colūbi valet: quia calidus penetrat maculā: ⁊ quia humidus eam remollit: ⁊ q: est acutus abstergit. Est em̄ sanguis acutus ratione siccitatis columbe que est fri. ⁊ sic. ⁊ inde dicat̄ valere minuendo columb. sub ala. Sanguis anguille solū valet remolliendo maculā: ⁊ debet administrari cum abstersiuis ⁊ sang. columbe per se. ¶ Querit̄ quare aues habēt duos pedes solum: quia sunt erecti corporis: q: dicit ysaac in dic. vniuer. in compositione volatiliū dn̄antur elementa leuia: sed elemēta leuia de sui natura mouētur de cētro ad circūferentiam: ideo eriguntur: quia elementa leuia sunt in eis a dn̄io sed in ambulātibus sunt elementa grauia a dominio: que mouentur ad cētrum: ideo non sunt erecti corporis. Alia cā est: sm̄ Aristo. q: vnūquodq; conseruatur in loco in quo generatur: ⁊ quia aues gn̄antur in aere volunt per naturam cōseruari: sed erectio corporis facit ad hmōi erectionē: igit̄. Itē quattuor pedes fuerūt necessarij i ambulantib⁹ ꝓpter grauitatē ⁊ magnitudinē corporis. Uel dicendū ꝙ manus in hominibus ꝓportionantur pedibus ⁊ ale in volucribus pedibus: ideo habent quattuor pedes equipollēter. Item sm̄ Aristo. omne animal habens hancham h₃ duos pedes solū: qm̄ hancha ꝓportionat̄ duobus pedibus: ⁊ q: homo habet hancham: igit̄ ⁊c̄. ¶ Querit̄ quare aues cāpestres habēt pedes fissos: ⁊ aquatice habent coriū in pedibus: et pedes ligatos. Causa est sm̄ naturam a parte finis: q: sm̄ ꝙ dicit Aristo. natura vnūquodq; animal muniuit instrumēto: per quod posset conseruari ⁊ nutriri: ⁊ q: campestres acquirunt sibi nutrimentū per pedes: ideo muniuit eos in pedibus fissis: vt meli⁹ possent per eos nutrimentū acquirere. In rapacibus fissos ⁊ magnos vt meli⁹ rapiāt. In alijs que sunt apte volare pedes competentes gratationi sicut galline ⁊c̄. Sed aquatice habent pedes ligatos de corio: q: qd̄ facit remus in gubernatiōe nauis: facit pes in talibus ad eos regendū in aqua ad nutrimētū cōsequendū. Et ideo vetule bene sciunt findere corium pedū anserum: qn̄ volūt vt non vadant ad aquas. ¶ Querit̄ quare aues cōicant cū homine in vociferādo non sic aīalia gressibilia. Causa est q: aues in regione spūali vel vitali cōicant cū homine: q: sunt erecti corporis: regionis aūt spūalis est vociferare. Sed ambulantia non cōicant cum homine in regione spūali: sed inferiori: ⁊ ideo ambulāt vt homo. ¶ Querit̄ quare aues nō habent dentes. Causa est: q: sunt calide ⁊ sicce cōplexionis nutrimētum suū sine masticatione digerere potentes: ⁊ q: dentes faciunt ad nutrimenti preparationē: illa preparatione non indigent: ideo nō habent dentes. Sed si querat̄ quare pisces habēt dentes: cum sint aīalia rapacia. Respōdeo: ꝙ non habent dentes vt cibum masticent ⁊ vt digestiue preparent: sed vt ad rapiendū sint aptiores. ¶ Querit̄ quare volatilia habēt duplicē stomachū. Ratio est: q: habēt vnū saccum cibum preparantē loco dentiū: vnde qd̄ faciunt dentes in alijs animalibus facit primus stomachus in quo cib⁹ ⁊ potus recipitur: vt ibidem remolliatur: ⁊ ad alium stomachum preparetur: vnde grana remollita ibidem ⁊ aliquātulum alterata ad secundum stomachum mittuntur: ⁊ vlteri⁹ ibi digeritur anteꝙ̄ ad epar mittat̄. ¶ Adhuc querit̄ quare non hn̄t receptaculum melācholie. Causa est: q: tota in plumas conuertitur ⁊ vngues: ideo nō fuit necessariū. Itē nec cholere: qm̄ tota trāsmittit̄ per membra vt reddātur leuiora cum sint multum mobilia: ⁊ etiam ad intestina transmittit̄ ad excitandum expulsiuam. Et si obijcitur ꝙ expulsiua viget per calī. ⁊ hu. dicēdum ꝙ hoc principaliter: tamē a cholera iuuatur tanꝙ̄ ab excitante ⁊ mordicante. Uel dicendum ꝙ tota transmittitur ad stomachum: vt fortificetur digestio.

¶ De ouis.

Oua hoc sunt animalibus volatilibus: quod sanguis ⁊ sperma sunt animalibus ambulantibus. sicut enim sanguis ⁊ sperma sunt materia ⁊ nutrimētum supradictorum aīalium ambulantium: ita oua sunt materia ⁊ nutrimentum volatilium. Oua enim volatilium masculum succumbentium: hec duo in se retinere videntur: sperma videlicet et nutrimentum. Proinde velociter ⁊ multum nutrientia ⁊ confortatiua: velociter nutriūt ꝓpter sue substātie subtilitatem suiq; liquoris tēperamentū: corporis sunt cōfortatiua: quia quāto plus calor in eis operatur: tāto magis induratur. sicut videmus in exterioribus fieri: quanto enim calor ignis in eis operat̄: tāto magis indurari incipiūt: nutrimētum dant multum: quia tota eorum substantia mutata membris omnino assimilat̄: pro sui nature humane nature vicinitate: maxime eorum vitella: quia in calore ⁊ humiditate sunt temperata: magis vidētur esse humane complexioni similia: sed tamen si assent̄ ab igne calorem suscipiūt: ⁊ siccitatem. vnde fiunt desiccatiua: minusq; caloris refrigeratiua. Si vero cū aqua fuerint elixa: humiditatem sumunt: proinde minus desiccatiua magisq; caloris mitigatiua. Albumen tamen eorum aliquātulum frigiditati ⁊ grossitati pertinet: vnde est durum ad digerendum ⁊ tardū. Propterea oua inter se quattuor modis discrepant Primus pro animalium naturis ⁊ eorum etatibus. secundus ꝓpter longinquitatem temporis ouorum in aere manentium. tertius est artificium coctionis eoꝝ. quartus si plus ꝙ̄ oporteat vel minus coquantur. Diuersitas autem naturarum ouorum ⁊ ceterorum animalium ⁊ etatum multiplex est: quia si oua de tēperatis fuerint animalibus bene carnosis etiā ⁊ iuuenculis: ceteris fiūt laudabiliora: maxime si masculis fuerint succumbentia. contraria autem ecōtrario. Proinde oua perdicis ⁊ galline sunt laudabiliora. sunt enim crasse ꝓpter escam vel quietem quam habēt. si vero fuerint iuuenes ⁊ masculos habuerint multo plus erunt laudanda. aīalia em̄ masculis succumbentia calorem habent vehementiorem: quare odor eoꝝ omni caret acumine. vn̄ sunt facilia ad digerendū. Post hoc anseris oua sunt bonitatis quippiam habētia. ⁊ licet sint grauia duraq; ad digerendum: tm̄ si calor erit fortis: ipsaq; bene digerantur: erūt superioribus nutribiliora magisq; cōfortantia Peiora istis oua sturcij sunt. sunt em̄ grauis odoris idcirco sunt dura grauiaq; digestioni. Pessima vero omniū sunt pauonis oua ꝓpter horribilitatem odoris sue carnis: vnde sunt indigestibilia: humaneq; cōplexioni inconuenientia. Sed calidiora ceteris ⁊ ardentiorem sanguinem generantia sunt passerum. post hec columbarum: minorem tamen calorem et siccitatem habent.

¶ De diuersitate ouorum.

Diuersitas ouoꝝ extra existentium est triplex. aut eñi sunt recentia: aut vetera: aut mediocria. Recētia vero sunt laudabiliora: q: calor eoꝝ naturalis est fortior. hoc testatur boni odoris suiq; saporis acceptabilitas. ꝓpter hoc bene nutriūt atq; calorē cōfortāt naturalē. Uetusta vero pessima sunt. vnde corruptibile generant nutrimentū. calor eñi naturalis est defectus atq; ab aere aliū sumpserūt. ideoq; maloꝝ hūoꝝ putredinē citi⁹ subeūt: ⁊ quāto vetustiora: tāto erūt deteriora. vnde Gal. nullā inquit iniuriā oua dico habere: nisi q̄ fuerint vetusta. qm̄quidē eoꝝ naturalis calor est perditus alio accidentali ab aere sumpto faciente in eis ebullitionem atq; putrefactionē. Qꝫ si rephēderint nos sophiste dicentes: si oua nihil iniurie habent nisi q̄ vetera sunt: cur dixistis oua galline ⁊ perdicis meliora esse precipue si masculos habuerint? Quib⁹ respondendū est falsam opposuisse ꝓpositionem. In superioribus diximus oua esse ꝺm suorum aīalium essentiam. vnde necessario laudabilis animalis oua sunt laudabilia: illaudabilis vero illaudabilia. Et iniuria quā dixim⁹ nō est essentialis sed accidētalis: idcirco omnib⁹ aīalib⁹ pertinet. Ergo si oua aīalium laudabilium fuerint vetusta: erunt illaudabilia. Si vero sunt ex illaudabilib⁹: oua erūt pessima. Nonne vides: q: in vna essentia inuenitur quiddam obediēs digestioni ⁊ quiddā inobediēs: vtraq; vero sunt in vno genere ⁊ ī vna essentia: ⁊ nō differūt inter se nisi in multitudine ⁊ paruitate: ⁊ nō est necesse vt cibus copiam dans nutrimenti sit laudabilis: paruitatē dans sit illaudabilis. Inuenimus enim quedam multum nutrientia esse laudabilia et illudabilia: parūq; nutrientia laudabilia et illaudabilia: ⁊ tamen vnius generis sunt ⁊ vnius animalis: sicut lactētia vitellina ⁊ camelina: quia vitellina multum nutrientia sunt laudanda: camelina vō multum dant nutrimētum: sed tamen illaudabilia sunt: ergo in nutrimento conuenientia: in substantia vero incōueniētia: quia illa sunt illaudabilia: ista vero laudabilia. Item duas preparationes vnius cibi discrepare inuenimus. vnā scꝫ ad digerēdū facilē: ⁊ aliam duram. verbigratia: oua in aqua elixa ⁊ mediocriter cocta facilia sunt digestioni. si vero ad duritatem coquantur: tarde digeruntur. sunt ergo in substantia similia: ⁊ in coctione dissimilia.

¶ De artificio ouorum.

Diuersitas vero ouoꝝ ꝺm artificiū multiplex est. Sunt enim quedā assa siue in cinere siue in carbonibus: sunt et quedam in aqua elixa: alia in sartagine cum oleo frixa vel alia pinguedine: sunt ⁊ quedam in aqua ⁊ oleo atq; tali cōmētario vł cōdimēto: sicut cepa: pipere: cymino ⁊ similibus cocta: sunt alia cum carne ⁊ herbis iuscellata. Assata sunt grossiora ⁊ duriora ad digerendum elixatis: qm̄ calorē ⁊ siccitatem ab igne suscipiunt: fumositatem etiam ac odoris grauitatem. Elixa vero in aqua sine testis: in sua naturali custodiūtur humiditate cum aque humectatione: suiq; odoris grauitatē amittunt. vnde ceteris ouoꝝ preparationibus sunt laudabiliora: precipue si mediocriter cocta fuerint. Frixa vero ceteris deteriora ⁊ grossiora: citoq; in fumositatē ⁊ in cholericos humores ac putredinē cōuertibilia. quare sunt causa fastidij ⁊ abominationis: quia cōuersa in putredinem quicquid bonoꝝ cibariorum in stomacho inueniunt putrefaciunt. Que vero cum aqua coquunť ⁊ oleo ⁊ cōmētarijs sunt facilem digestionē habentia: coitus augmētatiua ⁊ spermatis multiplicatiua: maxime si cū assa carne fuerint cocta ⁊ calidis atq; odoriferis cōdimētis sicut pipere: cinamomo: zuccaro ⁊ silib⁹.

¶ Superius determinauit de nutrimento sumpto a volatibus penes eoꝝ subam: in ista aūt parte de sumpto a superfluitatibus: que sunt oua. Ista pars diuidiť in duas. Primo diuersificat oua a parte sue essentie. Secundo a parte suarū ꝓprietatū. ¶ Queriť vtrū oui generatio sit necessaria ꝓpter pulli generationē: videť ꝙ nō: q: ꝺm ꝙ vult Arist. scđo de gñatiōe: elemēta leuia citius gñantur ꝙ̄ grauia: cū igiť cōpositū sequať naturā eoꝝ q̄ in eo dñanť: illa aīalia in quibus dñanť elemēta leuia: citius debebūt generari ꝙ̄ in quibus dñanť grauia: sed in volatilib⁹ dñanť elementa leuia ꝺm ꝙ dicit ysaac in dietis vniuersalib⁹: ⁊ in gressibilib⁹ elemēta grauia: ergo multo magis volatilia habebūt gñare sine medio: cū gressibilia sine medio habeant gñare: igitur. Itē q̄ est cōparatio masculi ad feminā: eadē est volatilis ad ambulans: sicut eñi masculus est calidior femina: sic vola. amb. sed masculoꝝ generatio est citior: igiť. minor eñi est labor in gñatione masculi ꝙ̄ femelle: vt vult phus: igiť ouum nō est necessariū ad gñationē pulli. Itē sicut vult Auicē. coitus disponit ad gñationē: aīalia aūt q̄ velocius coeunt: velocius generāt: sed volatilia velocius coeunt: igiť. In cōtrarium est Arist. dicēs ꝙ quedā aīalia imediate generāt sicut gressibilia: ⁊ quedā mediate: ⁊ hoc est dupl'r: q: quedā mediāte ouo vt volatilia: quedam mediāte verme: sicut aīalia anulosa: sicut musce vespe ⁊c̄. ¶ Queriť cū ouū in volatilibus sit ꝓpter gñationē: questio est in quib⁹ volatilib⁹ plus debeant abundare oua: aut in rapacib⁹: aut in nō rapacib⁹ videtur ꝙ in rapacibus: q: v̇tus generatiua sequitur fortitudinē v̇tutis regitiue aīalis: q̄ ergo hn̄t fortiorē v̇tutem sunt potentiores ad gñationē: sꝫ rapaces aues sunt hmōi: igiť. cuius signū est: q: oēs alias aues suppeditant: ergo ⁊c̄. Itē ꝺm Aristo. ⁊ Auicē. ⁊ oēs alios auctores: spma ⁊ materia seminatiua est superfluitas vltimi cibi: sed sperma tēperatū est. q̄ aues ergo abundāt in meliori nutrimēto ⁊ tēperatiori plus abūdāt in materia spermatica vel seminatiua: sed rapaces sunt hmōi: igiť. sed si sic plus abundant in ouis: q: oua ex illa materia sunt generata: g̃ ⁊c̄. In ꝯ̄rium est sensus videnť eñi aues nō rapaces plura habere oua. Itē sicut dicit Aris. q̄cq̄d natura gñat cōseruat: ⁊ intēdit cōseruare: sꝫ si in rapacib⁹ natura plus gñaret fet⁹: eos nō posset cōseruare: q: q̄nq; hn̄t defectū nutrimēti: q̄nq; copiā. Itē multū laborāt in acquisitiōe nutrimēti: cū igiť oportet ꝙ laborāt ꝓ se ⁊ ꝓ suis fetibus: si plures haberēt eos cōseruare nō possent: igiť nō oportuit in eis plures fetus gñari. ¶ Queriť q̄ aues plus in ouis abūdēt: aut magne aut parue: videť ꝙ magne ꝺm ꝙ vult Ari. vbi terminať v̇t⁹ nutritiua ⁊ augmētatiua: hic incipit gñatiua: igiť sequiť ⁊ requirit magnitudinē: q̄ g̃ maiores erūt ī v̇tute gñatiua erūt potētiores: igiť. Itē ꝺm Arist. in libro celi ⁊ mūdi: tria sunt q̄ adinuicē habēt ordinē: scꝫ suba v̇tus ⁊ operatio ⁊ que cōsequūtur. Si igiť suba magna ⁊ v̇tus magna ⁊ opatio magna: cū igiť auium magnarū substātia sit magna ⁊ v̇tus magna sic ⁊ operatio magna: sed eoꝝ operatio est ouare: igiť. In ꝯ̄riū est Aristo. in. xviij. de aīalibus dicens ꝙ aīalia parua plus abūdant in ouis vel fetibus ꝙ̄ magna. Itē sicut dicit Arist. in libro de plantis: plante magne defecte sunt in fructu: parue autē in fructu multum abundāt: sed simile est de plantis ⁊ auibus: igitur. Item ꝺm Arist. sperma et materia seminatiua ex residuo nutrimēti sunt: q̄ habent ergo plus de residuo nutrimēti: plus possunt generare: sed parua aīalia sunt hmōi: cū

non possint totū nutrimētū in sui naturam cōuertere: igiť. Ad primū diciť ꝙ sic ſm Arist. in de aīalibꝰ. Unde notandū ſm eū: ꝙ aīaliū quedā generanť imediate sicut gressibilia quedā vero mediate: ⁊ hoc dupliciter: qm̄ quedā mediāte ouo vt volatilia: ⁊ quedā mediāte verme: sicut aīalia anulosa ⁊ sanguine carētia. Dicēdū igiť ꝙ volatilia generanť mediante ouo multiplici de causa: qm̄ virtuti generatiue nobilis debetur operatio ⁊ perfecta: ideo ad hoc ꝙ virtus generatiua perfectū quid possit generare ⁊ sibi sile in sua specie primo requiriť ṽtus fortis regitiua: ⁊ q: in ambulantibꝰ virtus fortis est: ideo possunt generare sibi simile ⁊ imediate Sed cū ṽtus sit debilis in volatilibus: natura sagax ordinauit vt qđ nō imediate cū ṽtute forti faciat mediate cū ṽtute debili. Jdeo ouū est mediatū in generatione pulli. Alia causa est a parte ṽtutis: qm̄ ṽtus naturalis operať per ca. ⁊ hu. tā naturalis in epate que est ꝓpter indiuiduū: q̄ꝫ naturalis in testiculis que est ꝓpter speciē. Jtem illius virtutis q̄ est in intestinis opatio sequiť opationem ṽtutis naturalis in epate: ⁊ q: ambulātia ceteris aīalibus plus abundāt in illis principijs que sunt caliditas ⁊ humiditas: q̄ sunt principia generationis: alia aūt deficiūt sicut statim videbitur: ideo hmōi aīalia potentiora sunt ad generationē q̄ꝫ alia: ideo imediate generant: ⁊ volatilia in vno principio deficiunt: scꝫ in humiditate nō totali: sed ad hoc ꝙ sit sufficiens principium ſm ꝙ requiritur ex parte ipsius: quia est qualitas passiua. Alia aūt exanguia aīalia deficiunt in digniori principio: scꝫ in calore: ⁊ hmōi generant mediāte verme. Sed quare ⁊ ꝑ quā viam fiat illa generatio nō est presentis speculationis. Sunt quedā aīalia que deficiunt in vtroqꝫ principio: ⁊ hec non generant: ne mediāte ouo nec mediāte verme. Alia causa est quare ouo mediante generant volatilia: q: eoꝝ generatiōis multitudo est necessaria: ⁊ in eoꝝ matricibus tot fetus non potuissent contineri: nec virtus fuisset fortis: ideo natura ingeniauit oua: vt per ea suppleret ⁊c. ¶ Sꝫ q̄riť quare eoꝝ multitudo: est necessaria. Causa est vt credo: q: eoꝝ vita cito exhalať: cum sint parui corporis ⁊ virtutis debilis. Secunda causa est: q: est necessaria ad hoīs nutritionem: ideo ad cōseruationē nature humane ordinauit multitudinē eoꝝ. Ad primū argumētū ꝙ elementa leuia citius generantur: dicēdū est ꝙ duplex est generatio. Una per conuersionē: ⁊ alia ꝑ ꝓpagationē speciei. loquēdo de cōuersiua generatione hec est in elementis: ⁊ nullo modo attēdiť in mixtis ex quattuor elemētis: ⁊ de tali intelligit Aristo. Sed ꝓpagatiua fit ꝑ calorē naturalē: ⁊ ideo illa aīalia in quibus talis virtus est fortior citius generāt: ⁊ q: fortior est in ambulātibus: igiť. Uel dicendū ꝙ in volatilibus q: dn̄anť elementa leuia citius fit generatio illius qđ generatur: scilicet oui. Uel dicēdū ꝙ generatio citior est: ⁊ ita imediata ī volatilibus ex parte generati: sꝫ nō ex parte generātis. Ex parte generati dico ex parte materie ex qua dꝫ fieri generatio. Ad aliud dicēdum ꝙ licet ꝓportionať quātū ad cōplexionē: nō tamen quātū ad virtutem sed potius ecōuerso. Ad aliud de coitu dicēdū ꝙ sicut volatilia citius ⁊ frequētius coeunt: sic citius generant illud qđ generant scꝫ ouum. Uel dicēdū ꝙ etsi citiꝰ ⁊ frequentius coeant: tamen non tantū operantur in illis coitibus: sicut aīal ambulans in vno coitu: q: ambulantis ṽtus est fortior: ⁊ ideo in paruo ⁊ in vno simul plꝰ est potens agere ⁊ virtutē influere per quā fit generatio q̄ꝫ volatile: ideo ⁊c. ¶ Queriť q̄re volatilia ita frequēter coeunt Causa est mala cōplexio calida ⁊ sicca. Jtē rōne motus qui ea calefacit. Jtē rōne residuitatis nutrimenti: qm̄ viuunt et comedūt sine discretione. ¶ Queritur quare volatilia nō habent virgam ⁊ ambulantia habēt. Dicēdū ꝙ in ambulātibus est necessaria multis de causis. Unam q: in ambulantibus generatio fit ex spermate imediate: ⁊ q: ad hoc ꝙ sperma sit aptum generationi oportet ꝙ sit tēperatissimū: ⁊ tūc oportet ꝙ illa duo spermata tangāt se per minima. Sed q: collū matricis in ambulantibus est longū: tūc si nō esset virga ꝯtingeret sperma mutari anteq̄ꝫ esset in matrice: ⁊ aliq̄s qualitates ⁊ transmutationes suscipere rōne quarū posset fieri impedimentū in generatione: igiť. Sed in volatilibus sperma nō imediate ordinať ad aīalis gn̄ationē: sꝫ mediāte ouo: ⁊ ideo nō fuit periculū tantū in mutatione spermatis volatilis sicut ambulātis. Alia causa est: quia si sperma volatiliū contingat mutari ad frigidi latus: natura eoꝝ calida et sicca est potens ad tēperamentū reducere aptū ad generationem respectu speciei: sed ambulantia sunt debilis caloris respectu ipoꝝ: igiť. Alia cā est q: ambulantia mingunt: ⁊ sic virga fuit eis necessaria: sed volatilia nō mingunt: igiť. Ad aliud dubiū dicēdū est ꝙ nō rapaces plus abundāt in fetibꝰ q̄ꝫ rapaces. Causa q: ouū est ex humiditate nutrimētali remanente: ⁊ illa plus cōsumitur in volatilibus: igiť. Alia causa est: q: nimiꝰ motus eoꝝ ꝯsumit illam humiditatē mediāte quo motu acquirunt cum pena suū nutrimētū: ⁊ sic si haberēt etiam plures fetus nō posset eis ⁊ sibi sufficere nutrimentū: ⁊ natura nihil facit qđ nō possit cōseruare. Unde recitat Aristo. ꝙ aquila que est auis rapax si quattuor oua habeat: frāgit: qm̄ ex industria habet nature ꝙ non posset sufficere in nutritione quattuor fetuū. Et recitat vlterius pbs ꝙ aquila fugat in aliam regionē fetus suos postq̄ꝫ possunt volare: vt eius preda ꝓpter rapacitatē eoꝝ nō minuať. Ad argumentū ꝙ rapaces sunt fortis ṽtutis: dicendū est ꝙ verum est: sed hoc solū nō sufficit ad multiplicationē fetus: sꝫ materie multitudo: qm̄ multiplicatio a materia est: ⁊ formatio ⁊ distinctio a forma: sed q: hmōi aues rapaces nō habēt materiā sufficientē: q: per caliditatem eoꝝ ⁊ nimiū motum cōsumitur: ideo. vel da aliam solutionē ſm diuersas causas prenotatas. Ad aliud dicendū ꝙ q̄ꝫuis nutrimentū eoꝝ sit melius: tamen pro maiori parte cōsumiť. Jtē licet cibus eorum extra corpus sit melius: tamen intra nō: qm̄ ad tertiā digestiuā mittiť indigestū ꝓpter eoꝝ gulositatē: quia virtus digestiua in prima non sufficit ad digerendū. Ad aliud dubium ꝙ parue plus debent abundare in fetu: q: in eis est plus de residuo nutrimenti quod est materia spermatica ⁊ seminatiua: q: de nutrimēto parū in eoꝝ corpus cōuertiť Ad aliud argumentū respondeo ꝙ verū est respectu eiusdē aīalis ⁊ in eadē specie: vnde meliꝰ ⁊ cōpletius generat aīal completum ⁊ magnū q̄ꝫ paruuꝫ in sua specie ⁊ incōpletum ⁊ magnū q̄ꝫ paruū. Et appellat Aristo. magnū in suo tempore perfectū. Ad aliud dicendū ꝙ si se habeant per ordinē respectu huiꝰ cōditiōis q̄ est magnitudo: nō ꝓpter hoc respectu cuiuslibet conditionis: ⁊ ꝓpter hoc nō oportet ꝙ respectu multitudinis in generatione. ¶ Queriť vtrū albumen sit calidius vitello: videť ꝙ albumē: q: ſm Arist. iiij. metheoroꝝ: digesta sunt calidiora indigestis: sed albumē est magis digestū: igiť. Probať quia vitellum a scđa digestiua ⁊ albumē a tertia. Jtē ſm Arist. elemēta leuia mouētur ad circūferentias grauia ad cētrū: sꝫ vitellū ad cētrū moueť ⁊ albumē ad circūferētias: igiť. Jtē dicit auctor ꝙ illud qđ est spma respectu sangui. menstrui in aīalibus ambulantibus: est albumen respectu vitelli in volatilibus: sed sperma calidius est sanguine: igiť. Jn ꝯrium est auctor dicēs ꝙ vitellū est calidius albumine. Jtem sicut dicit Gal. supra aphoriš. sicut epar est calidius mamilla: sic sanguis lacte. ⁊ sic vult ꝙ epar sit calidius q̄ꝫ cetera membra ⁊ q̄ꝫ totū corpus dempto corde: sꝫ spma desciudiť a toto corpore: ⁊ vitellū assimilať sanguini: ⁊ albumen spermati: sed sanguis generať in epate: igitur. Jn ꝯrium est Aristo. xviij. de aīalibus innuēs ꝙ albumen est calidius vitello. Solutio ꝙ loquendo de calore elementari vitellū est calidius albumine: ⁊ ille calor remanet in mixto put cadit in nutrimentū: sed nō viuificus calor quo albumen est calidius vitello: ⁊ sic intelligit Aristo. ¶ Queriť vtrū vitellū generet ex sanguine: videť ꝙ non: quia sanguis menstruus solum est in homine. vnde ſm Aristo. femina humana solū habet menstruare: igiť oui vitellū nō generatur ex sanguine mēstruo. Jtē qđ desciudiť ab aliquo ei attestať ſm Gal. sed vitellū est substātie dure cōpacte aride ⁊ sanguis fluide liq̄de mollis: igiť. Jn ꝯriū est ysaac dicens ꝙ illud quod est sperma in ambulātibus est albumen in volatilibus. Et quod est sang. mēstruꝰ ī ambulantibꝰ est vitellum in volatilibus. ⁊ sic vult ꝙ oui vitellum sit ex sanguine menstruo vel ei ꝓportionabile. Jtem vitellum attestatur sanguini: ergo ab eo descinditur. ¶ Queritur vtrū ex ouo venti possit fieri generatio vel possit pullus generari: videť

ꝙ sic: dicit phus ꝙ sperma masculi non est materia fetus: sꝫ
agens: ergo in ouo vẽti ad hoc ꝙ ex eo fiat fetus: nõ deficit
nisi agẽs: ⁊ sic ad min⁹ põt esse materia pulli vel fetus. Itẽ
vniformis est generatio in volatilibus ⁊ piscibus: sꝫ pisces
sine masculo generãt: igit̃ ⁊ volatilia: ergo ex ouo vẽti quod
generatur sine masculo: poterit fetus generari. Item hoc
innuit Arist. dicẽs ꝙ ouũ venti est aptũ generationi. postea
dicit ꝙ nõ: querit̃ igitur de contradictione ipsius ad seipm̃
Item sicut vult Auicẽ. qḋ est coagulũ: vel quod facit coagu
lum respectu casei: facit sperma viri respectu spermatis mu
lieris: sed sine coagulo nõ fit caseus: ergo sine spermate vi
ri nõ fit fet⁹ ex spermate mulieris. ¶ Querit̃ quod melius
nutrit vel ouum venti vel ouũ perfecte generatũ: videt̃ ꝙ
ouũ venti. dicit Aristo. ꝙ illud quod ad vnũ ordinat̃ per na
turam ad aliud nõ debet ordinari: ⁊ si ordinet̃ nõ bene agit
sed ouũ vẽti gñatũ a masculo in femina est ad generationẽ
ordinatũ nõ ad nutritionẽ: sed ouum venti non ad genera
tionẽ: ergo ad nutritionẽ: igit̃. ¶ Querit̃ qḋ melius nutrit
aut vitellum vel albumen: videt̃ ꝙ albumen: quia nutritio
fit per assimilationẽ ſm Gal. sed albumen plus assimilatur
nature humane: q: ex albumine gñat̃ aĩal viuẽs: igit̃. Itẽ
dicit Aristo. ij. de generatiõe: ꝙ ex eisdẽ sumus ⁊ nutrimur:
sed albumen est illud ex quo res est: ergo ex eo melius fiet
nutritio. In ꝯtrium est iste auctor. Itẽ quod ad vnũ per na
turã ordinat̃ ad aliḋ nõ põt bñ ordinari: sꝫ albumẽ ordinat̃
ad gñationẽ ⁊ vitellũ ad nutritionẽ: igit̃. Ad primũ quesitũ
respondeo ꝙ generatur ex sanguine menstruo. Sed sangui
nis menstrui multiplex est portio. Est enim vna portio que
mittit̃ ad membra prima radicalia: vt inde sustentẽtur ⁊ cõ
pleatur eoꝝ quantitas. Est aũt alia portio missa ad mẽbra
replentia sicut ad pinguedinem carnẽ adipem. Est alia que
mittit̃ ad fetum in matrice: vel ad illud quod est in matrice
ꝓportionatiue loco fetus: vt in auib⁹. Quarta portio mit
titur ad mamillam: vt generet̃ lac ex ea ad nutriendũ fetũ
extra matricẽ. Quinta portio currit de mẽse in mẽsem. Quã
tum ad tres primas portiones reperitur sanguis mẽstruus
in aĩali quolibet: tam vola. ꝙ ambu. quãtũ ad quattuor: pri
mas in ambulantib⁹ lac habentib⁹: quãtum ad quinqꝫ por
tiones oẽs solũ in femina humana. Ad secundũ ꝙ sanguis
est subtilis clarus: dicẽdũ ꝙ est clar⁹ vnctuosus subtilis ſm
ꝙ est distinctus ab alijs humoribus. Sꝫ tamen sanguis ille
ex quo generat̃ vitellum: grossus est coagulatus ⁊ cõpact⁹:
nec vnctuosus: ⁊ illi attestatur vitellum. Ad secũdũ quesitũ
distinguẽdum est: aut est extra: aut intra. Si extra impossi
bile est ſm ꝙ dicit phs in de aĩalib⁹. Si intra aut est adhuc
molle ⁊ tenerũ potens ad hoc ꝙ recipiat sperma masculi: sic
ex eo potest fieri generatio si sperma masculi in eo recipiat̃
aut est durũ completũ: ⁊ sic nõ põt fieri ex eo generatio. Et
ponit exemplum de mola in matrice. ꝙ si in principio dum
est noua mollis tenuis: vir coeat cum muliere: ⁊ sperma in
matrice recipit̃: potest fieri gñatio: quod forte nõ est verum
Ad primũ ꝙ sperma masculi non est materia fetus. Dicẽdũ
ꝙ est materia fetus: ⁊ cum hoc est agens: sed quia agẽs est
nobilius patiente: ideo totũ sperma ab agente denoĩatur:
Ad aliud qḋ est de piscib⁹: dicẽdũ est ꝙ modus generatiõis
eoꝝ talis est: ꝙ femina primo spermatizat iuxta ripam vel
aliquo loco: postea masculus sequitur statim spermatizans
supra illa oua. ⁊ dicit phs ꝙ ex ouis supra que spermatizat
masculus generantur pisces ⁊ alia oua putrefiunt. Sic dicẽ
dum ꝙ si in volatilibus masculus tẽpore debito supra mate
riam spermaticam spermatizauerit inde fit generatio: si nõ
non. Ad aliud quesitum dicendum ꝙ ouum perfectum me
lius nutrit. Ad argumẽtũ dicẽdũ ꝙ nõ solũ ordinatur ad ge
nerandum: imo etiam cum hoc ad nutriendum. Uel dicẽdũ
ꝙ verum ꝙ ordinatur ad generandum respectu sue speciei
⁊ ad nutriendum respectu alterius speciei. Sed melius est
dicendum simpliciter ꝙ ouum venti peius est in via nutri
menti. Ad aliud quesitum dicendum ꝙ vitellum: quia albu
men est aquosum: nam sperma femine semper est aquosius
spermate masculi. Item albumen ordinatur ad generan
dum ⁊ non ad nutriendum: ⁊ econuerso de vitello.

¶ De piscibus.

DIximus in prima particula huius libri vni
uersalẽ disputationem piscũ suiqꝫ generis
diuersitatẽ ⁊ naturas. volumus aũt in hoc
libro quippiam superioris disputationis
repetere: vt facillime cordibus legẽtiũ hec diputa
tio fundet̃: neqꝫ conuertantur ad superiorem parti
culam nisi cum certam rõnẽ volũt ostendere: aut ar
gumentum. Dicimus ergo naturam piscũ vniuersa
liter esse frigidã ⁊ humidã: phlegmatis generatiuã:
cõuenientẽ calidam habẽtibus cõplexionẽ ⁊ siccam
maxime ĩ estiuo tẽpore ⁊ calida regiõe. Incõueniẽs
ꝟo est frigidis humidisqꝫ cõplexiõib⁹ ⁊ carnosis: ma
xime quib⁹ molles nerui fuerint: ⁊ ad hyemale tẽp⁹
venerint: vel frigidã regionẽ habitauerint: naturalr̃
enĩ eos infrigidant ⁊ humectant: proinde quib⁹ cho
lera rubea dñatur: ⁊ calidam habẽtibus complexio
nem: coitum confortant ⁊ sperma augmentãt. Sed
diuersant̃ tribus modis generaliter: sunt enĩ mari
ni qui nec creantur nisi in solo mari. sunt ⁊ fluminei
nõ nascentes nisi in flumine ⁊ dulcibus aquis: sunt
⁊ qui nascũtur in vtroqꝫ. Nascẽtes quidẽ in solo ma
ri: duplr̃ sunt. sunt enĩ quidã ascẽdẽtes a mari ad dul
cem aquã: ⁊ delectãtur in ea: sunt ⁊ alij aquas fugien
tes dulces ⁊ in eis nõ delectãtes. Qui aũt nascũtur
in aquis dulcibus: salsas odio habent. vnde non ad
eas tendunt: nisi cũ cogũtur deponi impetu fluentis
aque. Qui vero in vtraqꝫ aqua creãtur: sunt duobus
modis: aut de dulcibus in salsas aquas vadunt vel
ecõuerso: sꝫ plures inuenimus a salsis in dulces ascẽ
dentes: ꝙ̃ a dulcibus ad salsas ꝓpter delectationem
dulcedinis aque: quos sic possum⁹ discernere. Nã in
mari nascentes spinas hñt paucas duras ⁊ grossas
ꝓ siccitate aque in qua nati sunt. Qui vero nati sunt
in flumine: subtiliores hñt spinas multas molles ꝓ
mollicie humiditatis aque ĩ qua nati sunt. Multitu
do spinarũ fuit vt sustẽtaret mollicieẽ eoꝝqꝫ teneri
tatem. Qꝫ si sophiste obijciunt dicentes: quare spine
eoꝝ nõ sunt grosse vt melius tegerẽt teneritatẽ car
niũ. Rñdemus: humiditas aque eoꝝqꝫ teneritas
repugnat nature: vt nequeat duras atqꝫ grossas
creare spinas. idcirco natura multiplicauit ꝑ totum
corp⁹ spinas: vt qḋ deberet sustẽtare cũ spinaꝝ duri
cie ⁊ grossicie: cũ earũ multitudine hoc possit supple
re. ¶ Marini vero iterũ sunt duplices. quidam enĩ
nascũtur in pelago ⁊ in altis locis. sunt etiam alij in
ripa planisqꝫ aquis nati. Qui vero creati sunt in pe
lago: aut petrosis ⁊ arenosis locis habitant: aut lu
tosis ⁊ mollib⁹. Qui vero nati sunt in ripa ⁊ partib⁹
paucitatem aque habẽtibus: aut lutosis ⁊ mollissi
mis nascuntur dulcibus aquis vicinãtibus: vel sunt
nascentes in arenosis ⁊ petrosis locis ab aquis dul
cibus longe remoti: qui non adeo sunt puri ceu qui
in arenosis ⁊ petrosis locis pelagi morantur ꝓpter
putredinem ⁊ sorditatẽ terre: sunt ergo subtiliores
⁊ laudabiliores omnibus piscib⁹ marinis: ⁊ ad dige
rendum faciliores: ⁊ ad sanguinem generandum lau
dabiliores. Qui nati sunt in pelago: ⁊ habitãt petro
sa ⁊ arenosa loca: sed tamẽ tarde de stomacho et inte

stinis exeunt ꝓpter sue viscositatis paruitatē: quod
testat̄ sue pinguedinis indigētia: suiq; saporis habi
litas. Sunt ergo humanis corporibus cōuenientes.
omnis em̄ cibus quanto saporosior: tanto delectabi
lior: ⁊ corporib⁹ humanis ꝯuenientior: ⁊ lōgior a sapi
ditate: tāto min⁹ delectabilis ⁊ min⁹ cōueniēs huma
nis naturis; ꝓpter hoc pisciū hor spēs: laudabilior
⁊ digestibilior: magisq; oībus ad salutē regendā est
efficax ꝓpter eor temperamentū. Non em̄ sunt sub-
tiles aquosi nec terrestres grossi: sȝ aliquātulū humi
ditatis ꝓpter humorem naturalem in eis dominātē
Post hos sunt quidā aliquid bonitatis habētes: lu
tosa ⁊ mollia loca maris inhabitantes dulcib⁹ aquis
vicinātes: nō adeo puri sicut qui in arenosis ⁊ petro
sis locis pelagi morātur ꝓpter putredinē ⁊ sorditiē
terre. In tertio loco sunt q̄ in arenosis ⁊ petrosis lo
cis ripe habitant. Peiores ceteris qui habitant in
ripis maris ⁊ lutosis ⁊ mollib⁹: precipue si flumina ⁊
paludes eis vicina sūt. ¶ Pisces aūt aquar dulciū
vniuersalr̄ sunt grossiores ⁊ viscosiores tardioresq;
ad digerendū: facili⁹ etiā ex stomacho egrediunt̄ ꝙ
marini: sed tamen nutribiliores sunt. Sunt etiā duo
bus modis: quidā generantur in flumine: quidam in
paludib⁹ ⁊ lacubus. Preterea sunt fluminei multis
modis. Sunt qui in magno flumine creātur ⁊ claris-
simo super petras ⁊ arenas nimis impetuose fluente
clarissimū enim est ꝓpter longinquitatē sordiciei ci-
uitatis. Sunt ⁊ qui nascūtur in paruo flumine debi-
liter fluente super lutum ⁊ putredinem ꝓpter ciuita
tis sordiciem sibi vicinātem. ¶ Pisces aūt lacuales
sunt diuersi. sunt enim quidam in quibusdā lacubus
nascentes ab vna parte mare ingrediētib⁹: ⁊ ab alia
parte flumina ad eos intrāt. sunt ⁊ alij qui in lacub⁹
oriuntur longe a mari remotis: flumina tñ in eis de-
currūt. sunt ⁊ alij nec ipsi in mare: nec flumina in eis
sunt ingredientia. Verūtamen pisces dulciū aquarū
hi sunt meliores qui magna inhabitāt flumina impe
tuose fluētia: quor fundus est lapideus: ⁊ lōginqua
sunt a ciuitatis sordicie: q: fortitudine cursus aque
cōprimunt̄ pisces sup lapidē. vnde caro eor tenera
tur: fitq; causa sue digestionis: ⁊ ab eis viscositas et
odoris grauitas expellit̄: precipue si non sit altitudo
aquarum vt pisces terre sint propinqui: qui quanto
paucitatē aque habuerint: tanto a terra frequētius
percutiuntur: ⁊ aque claritate omni horribilitate ca
rebūt: ideoq; sunt quasi pisces petrosa loca pelagi in
habitantes. ¶ Pisces aūt parui fluminis super lu-
tosa loca debiliter currentis ⁊ sordiciei ciuitatis vici
nātis: sunt viscosiores ⁊ horribilē hn̄t odorē: sunt ⁊
grauiores ad digerēdū: ⁊ deterioris sunt saporis: vñ
malum dant nutrimentum: q: debilitas cursus aque
quietos reddit pisces: ditq; in eor corporibus
copiosos humores: quare fit causa viscositatis ⁊ hor
ribilis odoris: difficilisq; digestiōis. ¶ Pisces vero
lacuales ceteris sunt peiores: grauioris em̄ sunt odo
ris ⁊ grauiter digerūtur. maxime si sunt longe a ma
ri ⁊ fluminibus. Habēt em̄ requiē: nec flumen intrat
in eos vt eor putredinē lauet. vnde pisciū humores
augmentant̄: eorūq; pori claudūtur. quod sic certifi-
catur: quia cum aquas exierint: cito in putredinē cō-
uertūtur. eorū viscositatis multitudo claudit poros:
⁊ suffocat ⁊ extinguit calorem intrinsecus locatum.
¶ Diximus aūt in prima particula hui⁹ libri pisciū
hmōi disputationē. Fuerat enim quidā lacus artifi-
ciose factus: cuius longitudo erat. ccl. brachior: lati-
tudo vero. cc. eiusq; sordicies semper spacio decem
dierum purificabatur: nōnūꝙ. xx. qua purgatione fa
cta ꝑ duos ānos: dimiserūt multo tēporis interuallo
illotū. vnde multis ranis fuit replet⁹: sordicie etiā: ni
miaq; putredine: tādem per solitum foramen eo mū
dificato: inuenerūt multa genera ibi pisciū: qui adeo
erant crassi et viscosi et lubricatiui vt manibus nul-
latenus possent teneri. mox etiam vt a lacu exierant
moriebant̄: quor viscositas ⁊ lubricatio fuerāt ex pu
tredine ⁊ sordicie ipsius lacus. vnde postꝙ coque-
bantur: nullo modo poterant manducari ꝓpter pu-
tredinem ⁊ horribilitatem odoris ⁊ saporis eorum.
Quibus itaq; piscibus meliores sunt: qui habitant
in lacubus a mari remotis: quos semper flumina in-
trant: quia partim lauātur fluminis aqua. Itē melio
res sunt lacus mare ingredientes et fluminibus eos
ingrediētib⁹. sunt em̄ pisces eor vicini piscib⁹ parua
flumina inhabitantibus ciuitati vicinātia. vñ Hip.
pisces inquit marini vniuersaliter minorem habent
viscositatem ⁊ humiditatem ceteris. Post hos sunt
pisces magni fluminis fortiter fluētis: ⁊ pisces lacuū
mare introeuntiū. Deteriores ceteris sunt q̄ in lacu-
bus habitant a mari ⁊ a flumine remotis: sunt enim
viscosiores ⁊ omnibus indigestibiliores. Rursus est
vnū genus piscium mare ⁊ flumina atq; lacus inha-
bitātiū: sȝ marini meliores ⁊ laudabiliores: vtriq; tñ
illaudabiles. ¶ Alia aūt piscium est diuersitas que
quinq; modis est. Prima eor videlicet generis va-
rietas: eorūq; cōplexionis inequalitas: secunda cibo
rum est differentia: tertia ventor distātia: quarta re-
rum naturaliter a ventis ductarum est impuritas:
quinta artificij sui māducandi est dissimilitudo. Di-
uersitas ergo generis pisciū eorūq; cōplexionis est
biformis. Sunt enim quidā habentes squamas: alij
minime. Squama aut est grossa dura ⁊ multa: vel est
subtilis ⁊ mollis ⁊ pauca. Sed pisces squamas ha-
bentes sunt meliores: squama em̄ significat humor
paruitatem ⁊ aquositatis indigentiā: q: natura sup-
fluitates humor ab interioribus ad exteriora expel-
lit ad nutriendas squamas: sicut animalium natura
tertiā finiens digestionē exteriorib⁹ mandat mēbris
quecunq; sunt conuenientia ad nutrimentū lane pi-
lorūq; ⁊ similium. Vnde pisces squamas habentes
duras ⁊ grossas meliores sunt habentibus molles ⁊
subtiles. Squamarum enim grossicies paruitatem
innuit humorum. Econtrario habentes copiam ha-
bent humorum. Et per hoc testatur: quia grossicies
squamarum piscium marinorum maior est squamis
piscium fluminum. Squama iterum dorsi maior est
squamis ventrium. dorsum enim siccius est vētre.
¶ Diuersitas vero ciborum pisces nutriētium: est
multiformis. Sunt enim quidam olera pascentes.
vel radices aut grana: que omnia sunt bona: vnde

bonum dant nutrimẽtum. fitq3 illorum genus piscium
ad comedendum vtile. E cõtrario sunt contraria pa-
scentes. Sunt iterum pisces lutum ⁊ immundiciam
edentes: ideo corruptibiles sunt: malum habentes
saporem: ⁊ horribilem odorem: digestioni male obe-
dientes. ¶ Diuersitas vero piscium ꝓpter ventos
multimoda est. Pisces enim in plaga septemtriona
li habitãtes: si insufflati fuerint septẽtrionali vento-
erunt meliores ab occidentali ⁊ meridionali insuffla
tis: qm̃ oriẽtales ⁊ septẽtrionales sicciores sunt: vn-
de sunt causa grossam expellens ⁊ dissoluens fumosi
tatem a terra ascendentem. Meridionales ⁊ occidẽ
tales humidiores sunt: idcirco sunt causa fumose gra
uitatis a terra salientis: ⁊ claudunt poros corporis
animalium. Similiter ⁊ pisces fluminũ a ventis per
flatorum meliores sunt piscibus fluminũ a ventis co
opertorum: quia fortitudine ⁊ impetu ventorum mo
uentiũ fluminũ vacillat aqua. quocirca q: aqua mo
uetur: ⁊ pisces necessario mouentur inuicẽ se alliden
tes ⁊ perfricãtes: quare superfluitas humorũ ab eis
expellitur: fiuntq3 teneriores: ⁊ viscositatis ⁊ odoris
saporisq3 horribilitas quã habuerũt: ab eis excludiť
Nã si vẽti puluerem vel aerem clarissimũ ⁊ siccissimũ
portauerint: melius est q̃ si turbidus sit ⁊ humidus.
¶ Diuersitas ergo piscium pro artificio coctionis
multifariam diuidiť: aut enim assi comeduntur: aut
cum oleo friti: aut cocti cum oleo ⁊ aqua ⁊ cõdimen
tis: aut sola aqua elixi. Assi quidẽ et cum oleo friti mi
noris sunt humiditatis ⁊ viscositatis: vnde non sunt
vẽtrium humectatiui: quia duriores ad digerendum
vtpote stomachum grauantes: assi tamen fritis sunt
laudabiliores: quia friti quiddam habent viscosita-
tis ꝓpter oleum. Pisces autem cum aqua oleo por-
ris aneto ⁊ similibus preparati: sunt ceteris digesti
biliores ⁊ ventrium solutiui. Cum aceto cocti erunt
refrigeratiui: minus tamen humectatiui. Qui vero
cum aqua sola elixãtur: sunt omnibus laudabiliores
quoniam eorum viscositatem aqua: in qua fuerant
cocti abstulit: precipue si manducentur cum oleo ob-
mogaro: menta: apio: ruta: carui: pipere: zinzibere: et
silibus. ¶ Cancros ⁊ omnes pisces habentes con-
chas: testatur Gal. solubiles esse ꝓpter salsitatem:
eorumq3 acumen: proinde stomacho sunt nociui: ma
xime sue neruositati.

¶ Superi⁹ determĩauit ysaac de nutrimẽto sumpto a ter
renascentib⁹ gressibilib⁹ volatilib⁹ ⁊ eorũ superfluitatibus
hic aũt ab animalibus aquaticis: ⁊ diuidiť in ꝓhemiũ ⁊ tra
ctatũ. Tractatus hic incipit: Dicam⁹ ergo naturã. ¶ Que
ritur primo de situ huius capituli. Superius in prima parti
cula huius libri diuisit aĩalia: q: quedã ambulantia: quedã
volatilia: quedã reptilia. Cũ ergo determinauit de ambu-
lantibus ⁊ volatilibus: hic deberet determinare post illa de
reptilibus. Si dicať ꝙ solũ determinat de illis aĩalibus que
cadunt in via nutrimenti respectu nature humane: ideo de
his nõ determinat. Sed videť ꝙ reptilia cadãt in via nutri
menti hoĩs. Gal. dicit ꝙ nutritio est perfecta assimilatio nu
trimẽti cum nutrito: sed hmõi aĩalia hñt maiorẽ similitudi-
nem cum homine q̃ herbe ⁊ terrenascentia quia viuũt: sed
terrenascẽtia cadunt in via nutrimenti: igiť a fortiori rõne
et reptilia. Item fortior est digestio in hoĩe q̃ in volatilib⁹
aquaticis: sicut anatibus: anseribus: gruib⁹ ⁊ hmõi: s3 repti
lia sunt nutrimentum respectu illorũ: igiť. Rñdeo ꝙ non ca
dunt in via nutrimenti respectu hoĩs. Causa prima est: q: a
tota specie ⁊ per aspectũ directũ sunt nature humane vene
na: igiť. Sed nota ꝙ sunt venena ꝓpter distantiã nimiã co-
rum a natura humana: venenũ aũt fit per distãtiã: igiť sunt
venena. Sunt aũt multũ distantia ⁊ rõne cõplexionis ⁊ cõ-
positionis ⁊ elemẽti in quo habitant: vita em̃ humana stat
per ca. ⁊ hu. hmõi aũt aĩalia sunt frigidissima ⁊ sicca: ⁊ sic na
ture humane cõtraria. Itẽ sunt ex vilissimo elemento cõpo
sita: sc3 a terra q̃ vtraq3 qualitate nature humane repugnat
igiť. Item q: in terra habitant: ⁊ continẽs ĩmutat contẽtũ
ad suam crasim. Item hmõi aĩalia sunt vilissima: ⁊ homo
est animal nobilissimũ. Ad argumentũ dicendũ ꝙ etsi plus
cõueniãt in forma: quia in vita: hoc tñ nõ sufficit ad nutriẽ-
dum: sed exigiť cõplexio debita ⁊ cõpositio ⁊ debita distan
tia. Sed terrenascentia non sunt ita distantia in cõplexione
nec in cõpositione: igiť. Itẽ p naturam sunt ad hoĩem ordi
nata. Ad aliud dicendũ ꝙ ꝓpter hoc nõ oportet ꝙ sint nutri
mentum respectu hoĩs: quia plus distant ab hoĩe q̃ ab aĩa-
libus aquaticis: cum sint quodãmodo vilia respectu nature
humane. Itẽ alia cã: q: venenũ statim inuenit cor: ⁊ inua-
dit in hoĩe rõne largitatis meatuũ: ⁊ sic anteq̃ spoliet a sua
malicia cor interficit inuadendo: nõ autem sic in aquaticis
ꝓpter stricturã meatuũ eorũ. ¶ Queritur in quo elemento
debeãt pisces habitare: videť ꝙ in aere: q: vita stat per cali-
dũ ⁊ humidũ: igiť vita melius cõseruať in elemẽto calido ⁊
humido: ergo in aere debẽt habitare. Itẽ sicut vult Gal. in
tegni ⁊ Haly supra locũ illũ. Discrasia innaturalis meli⁹ de
git in tẽpore sibi ꝯtrario ⁊ loco ⁊ regione sicut p3: cholerici
em̃ melius se habent in hyeme: ⁊ phlegmatici in estate pro
pter ꝯrietatem: sed pisces sunt distemperati in frigiditate ⁊
humiditate: ergo in elemento his qualitatibus opposito: s3
hoc est aer: igiť. In ꝯrium est Aristo. dicẽs pisces in aquis
habitare eo ꝙ in eis generanť. Nã dicit vnũquodq3 habet
cõseruari in loco vbi h3 generari. Et porphirius ad hoc secũ
ꝯcordat ponẽs locũ esse pncipiũ gñatiõis eo ꝙ facit ad gña
tionẽ in ꝯseruãdo gñatũ. Secunda causa est: q: pisces aquã
per branchos inspirant ⁊ respirãt: sicut alia animalia aerem
idõ loc⁹ fuit eis necessari⁹ aqua: q: si essent in aere nõ possent
aquam inspirare ⁊ respirare. Tertia causa est: quia eorum
nutrimentũ est in aqua. Quarta causa est: q: ſm Aristo. aĩal
moratur in elemento magis in eo dñante: sed aqua magis
dominatur in piscibus. Quinta causa est: quia pisces habẽt
instrumenta habilia ad motũ factũ in aqua: ⁊ non habẽt pe
des vt moueantur supra terrã: neq3 alas vt in aere mouean
tur: igitur. Ad argumẽtũ dicendum ꝙ vita stat per ca. ⁊ hu.
intra ⁊ non extra. Aer aũt calidus ⁊ humidus est: sed extra
nec facit ĩmediate ad vitam tanq̃ primum principium vite:
s3 prim⁹ calor intra ⁊ humidus est ĩ piscib⁹. Ad aliũ dicẽdũ
ꝙ duplex est discrasia: sc3 naturalis ⁊ innaturalis. Discrasia
lapsa naturalis nõ melius degit in loco opposito nec regio-
ne nec cõplexione sicut obijcitur. Sed lapsa innaturalis me
lius se habet in opposito. Vel dicendum ꝙ quantum est ex
parte complexionis melius degerent in loco opposito: tñ
ex parte aliarũ cõditionum que dicte sunt: sicut sue compo
sitionis ⁊ aliarum melius se habẽt pisces in aqua. ¶ Que
ritur cuius complexionis sint pisces: videtur ꝙ sint calidi:
q: dicit philaretus ꝙ cõtinens ĩmutat contentum ad suam
crasim: sed aqua est dulcis aut salsa in qua continẽtur: igiť
sunt calidi. Nã dicit ysaac in dietis vniuersalibus: ꝙ sapor
firmat complexionẽ ⁊ complexio speciem: sed hi sapores at-
testanť caliditati: igiť. Itẽ dicit philaretus ꝙ calidũ ẽ faci-
le mobile: sed pisces sunt facile mobiles: igiť sunt calidi. Di
cit etiã Aristo. ꝙ pisces dum dormiũt mouent caudas: igiť.
Item vt dicit Aristo. natura est sagax: cuius sagacitatis nõ
est finis: que in nullo deficit: nec errare ꝯtingit: vnũquodq3
in loco ꝓprio ordinauit: vt melius regereť eius cõplexio: si-
cut pat3. posuit em̃ cerebrũ directe supra cor: vt cordis calidi
tas per frigiditatẽ cerebri temperareť: ⁊ eius frigiditas p
caliditatẽ cordis: sed natura pisces ordinauit esse in aqua q̃
est elementum frigidum: vt eorum caliditas temperaretur
ergo sunt calidi. In ꝯrium est auctor ⁊ ceteri auctores dicẽ
tes esse frigi. ⁊ humi. Item Aristo. xviij. de aĩalibus dicit ꝙ

habere sanguinem est causa caloris: sed pisces parum ha-
bent de sanguine: ergo parum de calore: igitur in eis est ca-
lor paucus. Sed dicit p̄hus quarto metheororū ꝙ paruus
calor frigiditati attestatur: igitur. Item sicut dicit Gal. et
ysaac in dietis vniuersalibus: sapor firmat suam speciem et
cōplexionē: sed pisces sunt insipidi: sunt em̄ aquosi saporis
vt dicit p̄hus: sed insipiditas attestatur frigiditati: igitur.
Ad hoc dicendum ꝙ sunt frigidi ⁊ humidi: vt dicit Rasis ⁊
ysaac et alij. Et causa est: quia sunt in elemento frigido: et
in eorum compositione dominantur elementa frigida: ⁊ ex
nutrimento frigido nutriuntur: ⁊ habent paucitatem san-
guinis: ⁊ sunt virtutis debilis. Ad argumentum dicendum
ꝙ aqua dulcis est calida ⁊ salsa similiter: sed hoc non pro-
uenit ratione sue essentie ⁊ substantie: sed ex parte partium
aerearum in dulci: ⁊ terrestrium adustarū in salsa admixta-
rum cum partibus aqueis: sed ex parte talium partium
admixtarum non fit nutritio: quia sunt in pauca quantita-
te respectu aquearum: ideo pisces pro maiori parte a substā-
tia aque nutriuntur que est frigida ⁊ humida: ⁊ sunt conti-
nens: igit̄ pisces sunt frigidi ⁊ humidi: ideo continens dul-
cedi. aut salſ. ratione sue paucitatis non potest imprimere
suam crasim contento. Ad aliud dicendum ꝙ pisces sunt fa-
cile mobiles per naturam alienam: scilicet aque: ⁊ non per
naturam propriam. Uel dicendum ꝙ illud quod est facile
mobile ratione complexionis est calidum: sed ratione cōpo-
sitionis ⁊ membrorum ordinationis non oportet ꝙ sit cali-
da. Ad aliud nota ꝙ p̄hus quādo dixit illam propositionem
loquitur in minori mundo ⁊ non in maiori: et pisces conti-
nētur in maiori. ¶ Queritur qui pisces sint calidiores aut
marini aut fluuiales: videtur ꝙ marini: quia aqua marina
est calidior fluuiali: igitur. Item s̄m Aristotelem: habere
sanguinem est causa caliditatis: sed marini plus habent de
sanguine q̄ fluuiales: igit̄. Ad oppositum: sicut dicit ysaac
animalia calidiori nutrimento nutrita sunt calidiora: sed
fluuiales sunt huiusmodi: quia herbis ⁊ floribus quarum
quedam sunt calide. Sed pisces marini nutriuntur paruis
piscibus: qui sunt omnes phlegmatici. Item s̄m philaretū
calidū ē facile mobile: sꝫ fluuiales sunt mobiliores marinis
igitur. Dicēdum ꝙ marini sunt calidiores quantum est ex
parte continentis ⁊ sanguinis: ⁊ hac via procedunt duo pri-
ma argumenta. Sed quantum est ex parte motus ⁊ nutri-
menti fluuiales sunt calidiores. Sed dicendum simplici-
ter marinos esse calidiores fluuialibus: he enim conditio-
nes scilicet locus ⁊ sanguinis multitudo plus faciunt ad ca-
lorem q̄ motus ⁊ nutrimentum. Uel dicendum ꝙ ex parte
complexionis radicalis marini sunt calidiores: sed ex parte
fluentis fluuiales: quoniam complexio variatur s̄m varia-
tionem nutrimenti: et quia fluuiales calidiori nutrimento
nutriuntur: igitur. Uel dicendum ꝙ fluuiales: quia facilius
mouentur ratione subtilitatis aque: ⁊ marini tardius: quia
aqua maris plus resistit motui eorꝫ q̄ aqua dulcis. ¶ Que-
rit̄ vtrum pisces sint boni nutrimenti: videtur ꝙ sic: quia
dicit auctor iste ꝙ compositio plus attenditur in nutrimen-
to q̄ aliquid aliud: sed quod est bone compositionis et
rare: et quod cito digeritur: boni est nutrimenti: sed pisces
sunt huiusmodi: igitur. Item dicit auctor iste masculum me-
liorem esse femella: eo ꝙ est mundior ea: sed pisces inter ce-
tera animalia sunt mundiora: quia sunt in elemento magis
mundo ⁊ abstersiuo: ⁊ hoc significauit Aristoteles dicens:
ꝙ piscibus natura non dedit epidimiam: sicut alijs anima-
libus in aere ⁊ terra habitantibus: quia aqua mundior est
igitur. In contrarium est rasis dicēs ꝙ pisces parū nutriūt
Etiam iste auctor dicit ꝙ parum nutriunt: ⁊ cito conuertun-
tur in putredinem: ⁊ omne tale non est boni nutrimenti: igi-
tur. ¶ Tūc q̄rit̄ qui meliores aut fluuiales aut marini: ⁊ vi-
detur ꝙ fluuiales: quoniam nutrimentum quanto dulcius
tanto melius s̄m Constantinum: omne tale quod nutrit
inquantum dulce nutrit: sed fluuiales sunt dulciores s̄m
Philaretum: quia cōtinens immutat contentum ad suam
crasim: igitur. Itē sicut dicit philosophus: idem tēpus est
cōueniens hominibus ⁊ piscibus: sed tēpus pluuiosum est
conueniens hominibus: quia pluuia est calida ⁊ humida:
ergo et piscibus: quia dulcis: cum sit calida et humida:
igitur. In contrarium est iste auctor dicēs ꝙ rapaces pisces
sunt meliores: sed marini sunt huiusmodi respectu fluuia-
lium: igit̄. Itē auctor iste cōmendat pisces squamosos: sed
marini sunt magis squamosi q̄ fluuiales: igit̄. ¶ Ad primū
quesitum dicendum ꝙ in nutritione duo attenduntur: sci-
licet nutriens ⁊ nutritū. A parte nutrientis ad hoc ꝙ bene
nutriat requirit̄ ꝙ sit in cōplexione temperatum ⁊ compo-
sitionis mediocris: dicit enim Aristoteles ꝙ metalla nō nu-
triunt: quia sunt nimis dure compositionis: nec quod est
nimis molle nutrit. Item requiritur mundicies: quia igi-
tur ista tria in piscibus se habent per oppositum: quia non
sunt temperati in complexione cum sint frigidi ⁊ humidi.
Item non sunt compositionis mediocris: sed sunt mollis
cito in putredinem conuertibilis. Item sunt immundi. Di-
cit enim Gal. ꝙ frigiditas est causa immundiciei: quia fri-
giditas claudit poros: ⁊ sic superfluitates intra corpus reti-
nentur: propter quod corpora immundiora reddūtur. Sed
ex parte nutriti videamus si competant: quia quandoqꝫ cō-
plexio humana calidior est solito ⁊ debito: ⁊ refrigeratur ꝑ
assumptionem piscium. Item quandoqꝫ virtus est debilis:
⁊ indiget cibis leuibus digeri: ⁊ mollibus: huiusmodi sunt
pisces: sic ex parte nutriti quandoqꝫ possent competere in
nutritiōe. Aliter dicendum: quod in idem redit: q: humana
complexio cito ⁊ de facili causa vergit se ad caliditatem: ⁊
ideo pisces ad preseruationem illius versionis competunt.
Uel dicendum s̄m Rasim: ꝙ pisces non sunt boni nutri-
menti: quia sicut dicit: habent sanguinem aquosum genera-
re: talis autem sanguis non bene nutrit: igitur. Ad primum
dicitur ꝙ aliud requiritur q̄ substantie subtilitas: scilicet
mundicies suarum carnium: ⁊ temperamentum in comple-
xione: hoc non est in piscibus. Uel dicēdum ꝙ quelibet rari-
tas non facit ad bonam nutritionem. Est enim quedam cau-
sata a calore ⁊ forti virtute saluis alijs conditionibus: ⁊ hec
bene nutrit. Est autem alia que idem est ꝙ mollicies sicut
in piscibus: ⁊ talis non bene nutrit. Ad aliud dicendum ꝙ
quia cito in substantiam cōuertitur: ideo timetur de putre-
factione. Ad aliud dicendum ꝙ non sunt mundi intra: licet
extra: sed ex parte partium exteriorum non cedunt nutri-
mento. Et ad Aristotelem dicendum ꝙ aqua est mundifi-
catiua extra: sed non intra: immo augmentatiua sordiciei
propter pororum clausionem: et sic per accidens. Ad aliud
patet solutio. ¶ Ad aliud quesitū dicitur ꝙ marini sunt
meliores: tum quia mundiores: tum quia magis in san-
guine abundant: tum quia durioris carnis: quoniam per
collisionem suarum carniū: cum suis squamis duris melio-
rantur: sicut fluuiales: cum lapidibus collidentes. et sic
simpliciter marini sunt meliores: sed per accidens fluuiales
sunt meliores: quia in flumine se delectant: marini autem
propter aque salsedinem tristantur: et sic ex parte acciden-
tium anime fluuiales sunt meliores. Ad aliud ꝙ habitan-
tes in aqua salsa non nutriūtur ea: sed dulci. vnde vtrorūqꝫ
est idem nutrimentum: scilicet fluuialium et marinorum.
¶ Queritur vtrum pisces habitantes in aqua salsa sint sal-
si: videtur ꝙ sic: quia continens immutat contentum ad
suam crasim: igitur. Item Aristoteles in libro de plantis di-
cit ꝙ si plante fuerint nate in terra salsa erunt salse: et hoc
innuit ysaac dicens quasdā herbas dulces ⁊ quasdam ama-
ras. et hoc propter naturam terre in qua crescunt: igitur
a simili pisces ⁊c. Item ysaac ponit in animalibus diuersi-
tatem penes diuersitatem loci: sicut in siluaticis ⁊ domesti-
cis dicēs illa calidiora vel alterius saporis q̄ alia: igitur a si-
mili de piscibus. Item dicit auctor iste ꝙ pisces lutosi acqui-
runt saporem a luto: ergo marini a mari: ⁊ sic erunt salsi.
¶ Queritur vtrum pisces competant febricitantibus: vi-
detur ꝙ sic: q: dicit Hippo. ꝙ humide diete ⁊c. Item dicit
Gal. in tegni. ꝙ omnis cura fit per contrarium: igit̄. Item
dicit auctor in estate ⁊ etate iuuene ⁊ complexione choleri-
ca pisces cōpetere vt refrigerent cōplexionē calidā: igitur.
Sed in cōtrariū arguit̄: qd̄ magis timetur in febribꝰ est pu-

trefactio: sed pisces cito putrefiunt: igitur non competunt in feb. putridis. Item vt dicit Rasis: pisces non competunt vbi stomachus est immundus: sed in fe. stomachus est immundus: igitur. Ad primum quesitum dicendum secundum Aristotelem quod non: immo dulces: quia non nutriuntur ex partibus illis per quarum naturam est in mari salsedo: sed ex partibus aquosis nutriuntur: que dulces vel adminus insipide dicuntur: attrahunt enim dulcedinem ab ipsa aqua ex qua nutriuntur. Dulcedinem .i. partes dulces aque: sicut calor celestis agens in aquam salsam attrahit partes dulces subtiles: et ex residuo fit sal. sic calor naturalis piscium attrahit partes dulces: ex quibus nutriuntur. Ad primum dicendum quod licet continens contentum immutet ad suam crasim: non propter hoc ad suum saporem: non enim est idem complexio et sapor. Sed hoc nihil est quia sapor firmat speciem et complexionem: sicut dicit ysaac in dietis vniuersalibus. Unde dicendum quod pisces continentur a salsedine quantum ad partes exteriores: et non interiores: sed interiores ab aqua dulci continentur: et tales partes interiores cadunt in nutrimentum. Uel dicendum quod continens agit in contentum secundum quod agit in illud: et quia aqua maris agit in pisces nutriendo quoad suas partes aquosas dulces: igitur. Ad aliud dicendum quod non est simile de plantis que attrahunt nutrimentum sine discretione: et de piscibus qui cum discretione. Item nutrimentum piscium est aqua dulcis: et plantarum est mixtum. Ad aliud dicendum quod non est simile: quia pisces lutosi habent luti saporem per conquinationem: et non per incorporationem. Item dicendum quod eorum nutrimentum est fetidum: et non sic de marinis. Uel dicendum quod lutosi aliud nutrimentum non habent: ideo non possunt vti electione sicut marini. Ad aliud quesitum dicendum quod pisces simpliciter non competunt in feb. quando timetur de putrefactione: si autem plus de mala complexione calida: et sicca timeretur: tunc possent competere. Ad aliud dicendum quod humide diete etc. verum est dummodo non sint timorose de putrefactione: sic loquitur Hippo. Ad aliud verum est dum non inducat timorem sicut pisces: nam possunt alia contraria administrari non timorosa. Ad aliud dicendum est quod non est simile de estate: regione: et complexione: quoniam in illis non timetur putredo: sed in feb. timetur nimium: ideo

¶ Queritur qui pisces sint meliores: aut a mari exeuntes et aquas dulces ingredientes: aut econuerso: sed videtur quod econuerso: quia motus denominatur a termino ad quem et non a quo: sed marini sunt fluuialibus meliores: igitur ad mare transeuntes erunt meliores. In contrarium est auctor dicens quod a mari in aquas dulces transeuntes sunt meliores.

¶ Queritur quare pisces non habent ossa. Item queritur quare pisces aque dulcis habent multas squamas et molles: marini paucas et duras. Item sicut vult ysaac: pisces habent sitim inducere: queritur per quam viam: videtur quod non: quia sitis est appetitus calidi et sicci: pisces sunt frigidi et humidi: ergo valent contra sitim et eam non inducunt. Item dicit quod caueant itinerantes ne pisces comedant: queritur causa. ¶ Queritur cum dicat Rasis quod aqua piscium valet contra sitim: queritur quomodo. Et videtur quod non: quia pisces a quibus deciditur non valent contra sitim: igitur. ¶ Queritur qualiter aqua piscium valet contra scabiem sicut ponit ras. et ceteri practici. ¶ Queritur quare pisces squamosi boni sunt: aues vero plumose non. ¶ Queritur cum arbores rare compositionis deficiant folijs et dure compositionis abundent: quare est: et econuerso de piscibus respectu squamarum. ¶ Queritur quare pili et squame plus abundant in dorso quam in ventre. ¶ Queritur per quam viam caput sit saporosum secundum illum versum. Cauda regit: medium nutrit: caput est saporosum. ¶ Ad primum dicendum quod marini ad dulces transeuntes aquas sunt meliores. Una causa est: quia vnumquodque sequitur bonitatem radicalis complexionis: et quia nati in mari radicaliter sunt complexionis et compositionis melioris: et sic fluuiales similiter suam radicalem complexionem retinent. Alia causa est: quia tales ad dulces transeuntes delectantur: et ad mare transeuntes tristantur. Alia causa: quia marini viuunt melius in aquis dulcibus cum dominentur supra pisces fluuiales: et econtra est de fluuialibus dum mare intrant: quia comeduntur etc. Ad aliud de termino ad quem hoc est verum quantum ad complementum motus: et quantum est ex parte eius: sed non propter hoc res a motu denominatur talis vel talis. Uel dicendum quod si seruarent vel haberent easdem conditiones: sicut marini quod non vituperarentur aliunde: et quod equalis esset bonitas in vtrisque: sed non sunt eedem conditiones in vtrisque vt visum est. Ad aliud dicendum quod pisces non indigent ossibus ad sustentandum: quia ab aqua sustentantur: et quia vnumquodque membrum creatum est propter finem: igitur. Alia causa: quia ossa sunt ex materia melancholica que non abundat in piscibus. Alia causa est quod habent aliquid loco ossium: vel dicendum quod habent ossa. Ad aliud dubium dicendum quod causa est: quia squama oritur ex superfluitate: et in illis multe sunt superfluitates humide: viscose: marini vero habent paucas: quia minores: et habent duras: quia ab aqua salita indurantur. Item quia habent carnes duras: ideo illa superfluitas que per carnem transit est subtilior et siccior: igitur. Ad aliud dicendum quod sitim inducunt: quia cito conuertuntur in humores calidos qui habent sitim inducere: et sic per accidens sitim inducunt. Et si arguatur quod sunt frigidi et humidi: ideo etc. Responsio quod quantum est ex parte complexionis sitim non inducunt: sed ex parte compositionis et substantie cito in humores cholericos conuertuntur. Sed aqua eorum est mundificatiua: et humorum euacuatiua: quoniam stomachi et intestinorum pungitiua: et sic expellit humores sitim inducentes: igitur patet ad aliud sequens dubium solutio. Et hoc fit ratione salsedinis quam habet aqua: et ratione cuiusdam humiditatis existentis in porositatibus carnium piscium: que humiditas acuta ibi manens per modum repudij: que ratione sui acuminis cum aqua in qua decoquuntur pisces deriuata euacuat et fluere facit humores. Ad aliud dicendum quod valet contra scabiem abstergendo et mundificando: si ex ea lauentur scabiosi. Ad aliud iam patuit solutio: quia superfluitates ad squamas delegantur et inde redduntur carnes mundiores. Sed aues sunt plumose: quia natura ordinauit ad volandum: et quia aues peccant per siccitatem et per eorum volatum magis desiccantur: ideo deteriorantur. Ad aliud respon. quia nutrimentum eorum in aliud conuertitur: sicut in fructus. Sed quia compositionis dure nutrimentum non transit in fructus: quia non abundant in fructibus sicut rare arbores: ideo transit in multitudinem foliorum. Sed pisces rare compositionis: quia abundant in superfluitatibus: nec est aliud in quod possint transire nisi in squamas: ideo habent multitudinem squamarum. Sed pisces dure compositionis non tantum abundant in superfluitatibus: ideo nec tot habent squamas. Ad aliud dicendum quod pilus generatur ex materia subtili: idest ex fumo superascendente: et quia dorsum est pars superior: ideo. Sed in ventre non quoniam ibi viget digestio que per calidum et humidum viget: vnde pars illa in qua digestio viget: est multum carnosa et humida: et quia in loco humido nimis: non bene crescunt pili: nec squame: sicut nec grana in terra nimis molli: ideo etc. Ad aliud: causa est quoniam in ossibus multa abundant que repudiant: illud quod est subtile aereum remanens in concauitatibus capitis: conuertitur in substantiam pinguem que sapida est. Cauda sana est: quia munda ratione motus continui. Medium autem nutrit: eo quod abundat in substantia et substantia nutrit.

¶ De aqua.

Physici videntur esse concordati: maxime Hippo. et Galie. quod aqua sit composita in prima compositione: de duabus qualitatibus simplicibus: idest frigiditate et humiditate: proinde nullum dat nutrimentum corporibus humanis: nec augmentum: nisi composita cum varijs cibarijs fuerit compositis secundo

de cōpositione quattuor elementorū. Aqua eñ quia frigida est z humida naturaliter z essentialiter: z nō ad aliaꝫ rerū cōparationē: necessario nullū dat nutrimentū calide z sicce cōplexiōi: q2 cōtraria est z repugnat oībus calidis z siccis naturaliter: qđ cū ita sit: necesse est in eis operetur nihil: nisi ſm qđ operatur contrariū contrario: z actio cuiuslibet cōtrarij nō est rei sibi cōtrarie augmētatiua vel nutritiua: sed repugnatiua z destructiua: sicut videmus aquā igni resistere: albedinē nigredini. aqua eñ ignem extinguit: ignis vō aquā calefacit. similiter albedo vult albam reddere nigredinē: z nigredo nigrescere albedinem: nō q2 cōmiscentur: sed potius inimicādo vnū minuit alterū. Palā est ergo aquā nullum dare nutrimentū corporibus. Preterea dicimus aquā esse simplicem: z corpora nostra cōposita: z simplex non operatur in cōposito sicut compositū in compositū. simplex eñ cōposito dissimile: compositū cōposito simile: cōpositum suū simile crescere facit: simplex autem ecōuerso facit illud decrescere. Nutrimentū nihil aliud est q̄ cibi assimilatio in corporibus edentiū: q2 simile est potestate: sed aqua non est nutribilis: q2 neq3 potestatiue: neq3 accidentaliter est similis calori z siccitati nostri corpis. Qđ si rephenderint nos sophiste dicētes: Si aqua est sicut dixisti: q̄ necessitas fuit vt aqua daretur nature humane: cum nos videm9 alia aīalia nullo mō posse regi nisi rarissime absq3 aqua. Quib9 respondendū est: aque necessitas duobus modis fit. Uno q2 portat cibum per totum corpus cū sui subtilitate z liquore: dissoluit autem z attenuat cibum vt possit venas penetrare z ceteras vias corporis. Alio modo: q2 cum frigiditate z sui humectatione refrigerat z extinguit caloris extranei naturalis acumen: z sitim ab eo generatā mitigat ꝓpter contrarietatem quam vtraq3 habent: z dissoluit fumū circa cor accumulatum: qm̄ confortat naturā in actione sua: sed tñ si inuenerit fortē caloris qualitatē adeo vt nequeat ei repugnare: mutatur in ipsum patiendo: sicut videmus in exterioribus aquā in ignē transire: mutatur eñ in igneam naturā ꝓ sui subtilitate: vnde ignis cōfortatur z augmentatur. Ūn nos oportet: si ꝓuideamus vt hec infirmo tribuat: ingeniare illā: admiscēdo ei videlz rem grossam: z eā grauantē: que sit in secunda cōplexione cōposita: sicut psiliū: panis lotus: z similia: vt fiat grossior z grauior: neq3 calori obediat extraneo: sed ꝑ eam extinguatur sitis ab eo generata: z calor mitiget. ¶ Laudabilis aqua duo in se continet: vnū est ex sui essentia: aliud est ex sui cursus origine. Ex sui essentia: claritas z humiditas nullum habens colorē nec saporē nec odorē nec fetorez: q2 color: sapor: z odor significāt quattuor cōpositiones qualitatū ab actione nature cōpositas in corporibus. In secunda cōpositione de humiditate z frigiditate. Non ergo debet habere saporē: colorem: neq3 odorem: q2 si hec habeat significat aliaꝫ rem in ea esse adunatā. Si vō habuerit colorem: necesse est vt sit albus: clarissimus: z nitidus: hic eñ demōstrat aquam esse clarissimo z tenuissimo aere cōmixtam. Si vero habeat saporē: necesse est vt sit acceptabilis: cōmunis z facilis sensui. Qđ si odorem habeat: necesse est vt sit odorifera: omni carēs putredine z grauitate. Quecunq3 aqua talis est: bonum habet saporem: venarum erit penetratiua: z ciborū portatiua: z nullam auget ventositatē: rugitum vel grauitatē. Origo sui cursus necesse vt sit, contra orientem aliquantulū septemtrionali pertinens plage vt septētrionalis z orientalis ventus eam perflet. Fluxus eius necesse est vt sit fixus et velox currens super lapidem paruum: z arenas clarissimas: nullam habēs immundiciā: aut cursus super cretam sapidā nimisq3 mundā: colorq3 rube9 aut niger: huiusmodi eñ aqua subtilis est z leuis: que posita ad ignem seu solem citissime calefit: calefacta vō si ad aerē ponatur: velociter refrigeratur: q2 citissima eius mutatio de qualitate in qualitatē sui est significans leuitatē: nec ostēdens illam quippiā terrestre habere. Sed omnibus autē aquis pluuialis est electior: que vicine ab aeris summitate cecidit: munda tamen si fuerit ab omī putredine: z ponatur in cisterna optime lota: talis eniz aqua minus ceteris humida: z quiddā stipticitatis habet: vnde non nocet stomacho: sed potius eum cōfortat. Post hāc cōmendamus aquam fluminis magni longe a ciuitate remoti: cuius liquor est clarissimus: super arenas nitidas vel lapides currens: tamen melius si fluit super lapides q̄ super arenas: lapides eñ illidunt aquam: eiusq3 grossiciē attenuant. Que vō super arenas fluit nitidas: melior q̄ pluuialis in cisterna longo morans tēpore: Morans aqua in cisterna: malam suscipit qualitatē a fumositate terre. Preterea est fontina in quadam bonitate: q̄ fluit ex parte orientis vel septētrionis: melior etiam si ex oriente q̄ septemtrione fluat: sicut Hip. z Gal. attestantur. Plaga inquit orientalis ca. z sic. z oī mane ibi oritur sol: q̄ est cā aerē extenuandi: z fumū mudificandi: atq3 grossiciē in modico tēporis subtiliandi. Sed volentes aquā ꝓbare q̄ sit grauis aut leuis lineos tenues accipiant pannos z veteres eosq3 medios diuidant equaliter z madefaciant eos duabus aquis diuersis: deinde vtriq3 panni equaliter aquis expressis: vno loco suspendantur z eodem tempore: qui vō primus erit siccus: aquam in qua idez missus fuerat: sciant esse leuiorem z tenuiorem. Sed tamen si volunt clarificare aquam z mundificare propter cholericos z iuuenes ceterosq3 calidas naturas habentes: accipiant eam cum puluere boli z chimolee: spodij z similiū. sic decet purificari. Humidas vō naturas habentibus donetur cū amygdalis amaris et ossibus crisomillorū z alumine mixta. Temperatam vero naturam habentibus donetur cum amygdalis dulcibus z tritici farina. Qđ si necesse est vt aqua potetur frigidissima aut turbida: oportet eam misceri vino albo: sincero: acerbo z clarissimo: quod si neglectum fuerit in stomacho conuertetur: stomachoq3 defectionem tribuit: z cum stomachus deficit: malos humores recipit ad eos fluentes: sicut videmus assidue ieiunium ferentes in virtute deficere: stomacho per ieiunium calefacto. Quod si hec aqua misceatur cum supradicto vino: fiet tenuis et dige-

stiua: τ malos humores dissoluit ad stomachū venturos: stomachū eñ confortat τ adiuuat ad expellendum malos humores cum egestiõe. Porro aqua frigidissima plurimū est neruorū pectoris intestinorum percussiua: generatq; dolorē in ventre τ stricturā in pectore τ omnibus instrumentis spiritus: τ crepaturam in suis venis. Quam qui assuete biberit: incidet spasmū: τ membrorū dormitationē patietur τ thetanum atq; epilepsiā: vnde oportet vt cum supradicto misceatur vino vt tēperetur. Necesse est ergo omnibus naturalr̄ vel accidētalr̄ humidas naturas habētibus cauere aquā. ꝙ si aliud non possunt: misceant eam cum aliquanto mastice: τ coquatur ea quousq; ad tertiam vel dimidiā partem redierit. Rursus decet omnes cauere aquam salsuginē vel nitrositatem habentē: talis eñ aqua corpora calefacit τ desiccat: ventremq; accidentaliter constipat: eius eñ actio in initio dissoluit humores grossos: τ pungit intestina: vnde fit solutio ventrium. In fine vo humectationē ventris constipat: eiq; resistit ne per secessum exeat: fit ergo causa constipandi ventris accidentaliter.

¶ De niue.

Nix frigidior est τ minus aqua humida: q; non est aliud: nisi aqua pre nimia frigiditate coagulata: vnde sua humiditas occultatur: siccitas autē palam est ꝑ sua intensa frigiditate. Proīde oībus corporis neruis nocet: τ dētibus: maxime senibus ꝑpter defectionē suorum neruorum: percutit eñ stomachū eorum: pectus τ oīa viscera: generat in spiritus instrumentis angustiam: spasmū paralysim. τ oīa hec in senib⁹ cito sunt apparentia. Pueris vo τ iuuenib⁹ non cito talia eueniūt pro naturali eorum calore frigiditati repugnāte: sed tamen si ea assuescant: nocet eis: ꝑcipue nerui eorꝫ in hanc incidunt passionē: de qua nullo modo possunt euadere. Idcirco assuescentibus ea oportet medicū succurrere cum balneo: τ postꝙ sudauerint: cum yreleon: sansuceleon: anetileon: τ similibus vngātur: bibant fortissimum vinum vetus τ clarissimū. Aqua vo super niuem refrigerata: melior est niue: minusq; nociua: est etiam melior ceteris que ad aerem refrigerātur: q; non est mēbris vel neruis nociua. Cum autē in aqua marina seu salsa exerceri mltos reperim⁹: necesse est ordinem huius aque teneamus: que lꝫ diuerse qualitates sint ab aquis dulcibus: tamen vnum et idem esse in essentia videntur. Dicimus eñ ꝙ aqua marina nimis est salsa: incidens τ pungens: proinde ventrem soluit: τ phlegmatica grossa τ viscosa mundificat. Nonunꝙ etiā eā potui damus: aut solā: aut cū oximelle mixtā: aut cū forti vino τ veteri: aut dulci: τ post vētris solutionē damus crasse galline ius: vt solidet puncturā τ asperitatē quam acumen cholere rubee fecerat. Et lꝫ gloriosissimus Hippo. in peri tonon oximaton absolute dixisset eam non esse laxatiuam: bene tamen eum dixisse fatemur: q; si quodam modo est laxatiua: τ alia ratione pōt esse constipatiua. Si enim in initio sue actionis naturaliter soluit τ diuidit humorem: pungit intestina vt expellat humores quos eliquauerat: postea vo quia non inuenit quod liquefaciat: desiccat corporis humiditatem: fitq; causa constipationis. Antiqui vo preceperunt dari ius galline crasse in fine egestionis: vt humectet τ solidet asperitatem quam acumē aque marine fecerat. Valet etiam ꝟm medicinā exterioribus corporis: quia balneati in ea pori aperiuntur: τ aqua perforans vsq; ad interiora: trahit intrinsecā superfluitatem ad exteriora: morsus scorpionum τ aranee curat: que etiam iuuat dolorem de phlegmate in capite patientes: τ grauitatem auditus: si fumū eius odorando sumāt: quod simili modo facit fum⁹ aque super ignem posite: τ si clystere faciamus: valet contra sciam de phlegmate grosso τ viscoso generatā: τ inferiora intestina lauat ab vlceribus.

¶ Superius determinauit ysaac de dieta sumpta a cibo: nunc autem de sumpta a potu: qui est res non naturalis sicut cibus: et diuiditur in duas partes: q; primo determinat de sumpta a potu qui est potus solus: secundo de sumpta a potu qui est potus τ cibus simul: ibi. Vinum bonū dat nutrimentū. ¶ Queritur vtrum aqua quam potamus sit elementum: videtur ꝙ non: q; sicut dicit Aristote. vnūquodq; elementū stat naturaliter in suo proprio vbi: sed aqua quā potamus non est in suo proprio vbi: q; fluit a mari ad mare: τ quod est in suo proprio vbi stat immobiliter: igitur. Item sicut dicit philosophus in lib. de generatione: τ quarto metheororum: elemēta sunt nature eiusdē in toto τ in partib⁹: ergo non est elementū. Item sicut dicit Gal. qualitates in elementis sunt vltimate: illud ergo in quo non sunt vltimate nō est elementū: sed in aqua quā potam⁹ nō sunt vltimate: igitur. Nam nix frigidior est aqua ꝟm philosophū: ergo in aqua non sunt vltimate τc. Itē sicut dicit Constantin⁹: elementū est simpla pars τ minima corporis humani: sed aqua quā potamus non est huiusmodi: igitur. Est eñ cōposita: si sit dulcis ex aereis partibus τ aquosis. In contrariū est Auicen. dicens ꝙ aqua est vnum elementorū solum habens proprietatē vt ingrediat̄ corpus humanū cū his que comeduntur: ergo aqua per Auicennā ꝟm ꝙ est in corpore humano vel ibi recipitur est elementū. Itē dicit iste auctor ꝙ aqua non nutrit: eo ꝙ est simplex: sed oē corpus simplex est elementū ꝟm ꝙ est sꝫ sub globo lune. Item Johannitius ponit aquā esse potum tm̄: eo ꝙ est simplex: nec ponit cibum: qm̄ omnis cibus inquantū talis mixtus est: igitur. Ad hoc dicendum ꝙ aqua est simplex corpus: τ est compositum: τ est elementum. Sed nota ꝙ cōpositio quadruplex est. Est eñ quedam cōpositio ex primis qualitatibus: τ sic quodlibet elementū est cōpositio. Alia est cōpositio ex quattuor elemētis simul adinuicē mixtis: τ in suis qualitatibus fractis: τ talis cōpositio est in quolibet mixto. Est autē alia cōpositio ex quattuor humorib⁹: τ talis est in quolibet aīali. Est alia cōpositio ex mēbris organicis τ cōsimilib⁹: τ talis est in aīalibus nobilib⁹: τ ꝑ excellentiā in hoīe cū sit animal nobilissimū. Aqua igit̄ est cōposita prima compositione: sed respectu aliaꝝ cōpositionū est simplex. Sꝫ ista distinctio nō attingit solutionē: q; de aqua fit questio vt cadit in via potus τ non cōsiderata in se. Ideo dicam⁹ ꝙ ista aqua prout eā potam⁹ non est corpus simplex nec cōpositū siue mixtū: sed est admixtū corpus. Vñ nota ꝟm Aristote. in q̄rto metheo. ꝙ quedā sunt corpa simplicia τ pura: quedā mixta: τ quedam media: nec simpliciter pura: nec simpliciter mixta: τ illa dicunt̄ admixta. Elemēta aūt existētia ī suis simplicitatib⁹ dicunt̄ pura τ simplicia simpliciter. Horū autem simplicissimum est ignis. Nullam autē admixtionē patit̄: q; si cum eo aliquid misceat̄: statim trahit illud oīno ad sui naturā: cum sint igni materia sicut vult phs. Alia aūt elemēta nō sic pñt quodlibet eis admixtū ad sui naturā trahere: et iō cōtingat ea pati a rebus sibi admixtis: τ aliquantulū a suis qualitatibus reprimi: et ideo alia elementa possunt esse admixta. Sunt autē alia corpora simplr̄ ex quattuor elemētis mixta:

⁊ alia non ſunt elementa: ſicut aqua: terra ⁊ aer: ⁊ ideo contingit illa ponere media cum ſint admixta. Sic igiẗ ꝙ aqua quā potamus nec eſt elementū nec mixtum ſed admixtum. Sed loquendo de aqua in ſe ratione eſſentie ſue ſeparate ab omni admixtione eſt elementū: ſed hoc modo vt eſt ſimplex non potatur: q: impoſſibile eſt talis haberi. Ad primuꝫ dicendū ꝙ proprium vbi ipſius aque eſt ipſius ſuperficies terre: ⁊ locus naturalis in quo debet eſſe: ſed natura vniuerſalis regens res in vniuerſo ⁊ ordinans videns neceſſitatem multā propter corporis humani conſeruationē propter qđ omnia ſunt. Et preuidit ꝙ terrenaſcentia erant neceſſaria: q: aliter natura humana conſeruari non poſſet per naturaꝫ niſi eſſet per diuinam voluntatem: poſuit ⁊ ordinauit terram in ſuperficie ſm eius partem nudam: q: ſi aqua ſupra totam terram expanderetur: perirēt animalia ⁊ terrenaſcētia: ideo natura alium locum ordinauit aque ſcꝫ in profundo terre: ⁊ in quibuſdā alijs partibus: ⁊ hic locus accidentalis propter finem ⁊ neceſſitatē: ideo non eſt defectus huius elementi aque: ſed hoc prouenit ex ordinatione vniuerſalis nature. Ad aliud dicendū eſt eſſe verū de elemento in ſe cōſtituto: ⁊ in ſui natura: ⁊ nō vt eſt admixtū corpus. Ad aliud dicendū ꝙ lꝫ nix ſit frigidior aqua actualiter ⁊ effectiue: non tamen eſſentialiter. Et Ga. intelligit de qualitatibus eſſentialiter. Ad aliud dicēdū eſt ſicut ad ſecundū ante iſtud: vel dicendū ꝙ elementū eſt pars ſimplex reſpectu partis compoſite ex quattuor elementis: ⁊ ſic aqua eſt ſimpla: quia nō compoſita: ⁊ quodlibet elementū eſt alia ſimplicitas q̄ opponitur prime cōpoſitioni: ſcꝫ ex qualitatib⁹: ⁊ illa nō eſt in elementis: ſed in corporibus celeſtibus. ¶ Queriẗ vtrum in aqua ſit frigiditas vltimata. Reſpon. ꝙ aqua vt eſt elementum purū: nulli alij rei admixtū: habet frigiditatē vltimatam: ⁊ ſm ꝙ eſt res naturalis veniens ad compoſitionē mixti cum alijs elementis. Aqua autē prout eſt corpus admixtum qualitatē non habet vltimatā: qm̄ illam contingit reprimi ꝑ naturā rei admixte. Nec eſt ſimile de igne ⁊ alijs elementis: quoniā dicit Ariſto. ꝙ elementū ignis eſt multū habens de forma ⁊ minime de materia: ⁊ ideo eſt multuꝫ actiuus: cum actio ſit a forma: nullam em̄ alterius rei patiẗ admixtionē: qm̄ ſi aliq̄d ei admiſcereẗ traheret illud ad ſuā naturam: Poſt ignē vo aer plus habet de forma: ſed non eſt actiuus intm̄ vt ſibi admixtum poſſit ad naturam ſuam trahere ⁊ conuertere: ⁊ ideo contingit quandoq ipſum pati. Alia autem duo elementa: ſcꝫ terra ⁊ aqua plus habēt de materia ⁊ minus de forma: ideo ſunt magis apta ad patiendum cum materia ſit paſſibilis: ideo illud quod ei admiſceẗ non poſſunt conuertere in ſuam naturā: ⁊ cum illud agat in illis neceſſe eſt vt patianẗ: ideo contingit huiuſmodi elemēta in ſuis qualitatibus reprimi ⁊ deprimi: ⁊ ideo non eſt ſimile de igne ⁊ de alijs elementis: ⁊ per hoc patet ſolutio ad multa argumenta. Nam ſupponēdo admixtionem fieri in alijs elementis: hoc modo contingit eſſe qualitates repreſſas ⁊ non vltimatas: ſed ſi ſumanẗ vt ſunt pura ⁊ non admixta habent qualitates ſuas vltimatas. ¶ Queriẗ cum in aqua ſint due qualitates: ſcꝫ frigiditas ⁊ humiditas: ⁊ frigiditas ſit aque eſſentialior: qm̄ aqua eſt frigida per ſe: quare eſt ꝙ frigiditas poteſt amoueri ⁊ non humiditas. Item queriẗ cum aqua poſſit calefieri quare ignis non poteſt frigefieri. ¶ Queritur per quam viam aqua habet ignē extinguere: ⁊ quodlibet humidū inquantū humidū. ¶ Queriẗ quare aque tēpore frigido ſunt calide: ⁊ tēpore calido ſunt frigide. ¶ Queritur quare aqua calida citius ⁊ fortius cōgeletur q̄ frigida: vt volūt Ariſto. ⁊ Auicen. ¶ Ad primū dicitur ꝙ fri. aque per cali. ignis poteſt amoueri: ſed non humiditas per ſiccitatem: quia caliditas eſt fortior actiua q̄ frigiditas: ⁊ humiditas fortior paſſiua q̄ ſiccitas: ideo fortior poteſt aliam deſtruere ⁊ fortior alteri reſiſtere. Nam ſicut dicit Ariſtoteles: actio ſit per contactū: et ideo iſte qualitates actiue in ſubſtantia aque agunt adinuiceꝫ ⁊ fortior aliā fugat ⁊ amouet ⁊ imprimiẗ caliditas in aqua: ⁊ ideo eſt calida. Sed humiditas aque non amoueẗ per ſiccitatē ignis: q: humiditas eſt fortior paſſiua potēs ſiccitati aque reſiſtere. Eſt alia cauſa: quia qualitates paſſiue ſunt materie magis adherentes q̄ actiue. Et huius ſignum eſt ꝙ dicit yſaac in vrinis: ꝙ actiue qualitates dant colorem in vrina: ⁊ paſſiue ſubſtantiam ⁊ materiaꝫ. Sed q: facilius eſt amouere formam ⁊ colorem q̄ ſubſtantiam: ideo facilius eſt amouere frigiditatē q̄ humiditatē. Adheret em̄ humiditas materie ita ꝙ ab illa ſeparari non poteſt: quia ſi ſeparareẗ materia nō maneret: quoniā materia paſſibilis dicitur: nec propter aliud materia dicitur. Patiẗ autēꝫ ſua qualitate paſſiua ratiō ⁊c. ¶ Ad aliud queſitū dicendū ꝙ ignis magis eſt formalis: ⁊ minime materialis eſt: aqua autem ecōuerſo: ideo ſuam formam alijs poteſt imprimere propter eius fortem actionē. hoc innuit Ariſtoteles quarto metheororū: cum dicit ꝙ omnia ſunt igni materia: ⁊ ſic in quodlibet poteſt ſuā formam inducere: ſed aqua: q: eſt minime actiua: nō poteſt ſuam formam igni imprimere: q: ignis eſt agens fortius et forte reſiſtēs. Alia cauſa eſt quia in igne qualitates ſunt vltimate: non ſic vo in aqua: igiẗ. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ cauſa eſt ſm Galie. quoniam ignis ⁊ aqua habent contrarietatem ſm ſpeciem: ⁊ q: vnum contrariū adueniens alteri in ſua fortificaẗ actione: ⁊ intendit vnum aliud in ſui naturam conuertere: ideo aqua cum ſit igni cōtraria: ſi in multa quātitate adueniat igni: ita ꝙ ei dominetur: q: nō poteſt ad ſui naturam cōuertere: facit qđ pōt: ⁊ ideo extinguit eū cū non poſſit in ſuam naturam conuertere. Sed ſi in parua quantitate ei aduenire t eum non extingueret: ſed potius fortificaret propter cauſam dictam: q: contrariū fortificatur per aduentum ſui contrarij ſicut dicit philoſophus. Et ſi obijciatur de aqua calida que ſimiliter ignem extinguit: dicenduꝫ ꝙ etſi ſit actualiter ⁊ manifeſte calida: eſt tamē frigida eſſentialiter ⁊ occulte: ratione cuius operatur per cōtrarietatē. Et ſi obijciaẗ de vino qđ eſſentialiter eſt calidū: tamē ignē extinguit: ergo ſolutio nulla: dicendū ꝙ vinū extinguit ignē licet ſit eſſentialiter calidum. Et ſic loquendo de caliditate eſſentiali: etiam argues ꝙ vinum caliduꝫ actualiter extinguit: hoc eſt quoniā in vino duplices ſunt partes vt ſciuiſtis ⁊ ratione partium aquoſarū habet ignē extinguere ⁊ nō vinoſarum. Et ſi obijciatur ꝙ vinum denominatur calidum a nobilioribus partibus: et ſic eis debetur operatio: ergo vinum ſemper agit ratione illarum: ⁊ ſic augmentabit ſemꝑ ignis caliditatem ⁊ ſiccitatē. Dicendū ꝙ vinū ponitur calidum ⁊ ſiccum reſpectu potus: ſiue q: potus. ⁊ reſpectu huius operationis que eſt potare ⁊ cibare: q: potus ⁊ cibus eſt: tamen reſpectu alterius operationis non dicitur calidum ⁊ ſiccum: ſed potius frigidū ⁊ humidum. ¶ Ad aliud qđ queriẗ quare aque ⁊c. Cauſa eſt q: Cōtrariū adueniens ſuo contrario fugat illud ⁊ remouet ſi potens ſit ſupra illud: et q: in eſtate calor fortis eſt: calor ſolis reuerberans ſuꝑ terram: terram in ſuperioribus partibus calefacit ⁊ poros aperit: ⁊ inde calor naturalis egreditur ⁊ interius debilitatur et frigiditas augmentatur: et in profundum fugatur: per quas partes profundas aqua tranſit que inueniens frigidam terram: a terra refrigeratur frigiditate ſupple actuali. Sed in tempore oppoſito oppoſito modo ſe habet: quoniam pori terre clauduntur: ⁊ calor naturalis terre in interioribus retineẗ: ⁊ ideo in interiorib⁹ terra calidior reddiẗ: propter quod aque tranſeūtes a calore terre immutantur: ⁊ ideo calefiunt: ideo in hyeme fontes ſunt calidi: ⁊ in eſtate frigidi. Alia cauſa poteſt aſſignari a parte corporis humani: quoniā lꝫ ſit equalis frigiditatis in eſtate ⁊ in hyeme: tamen q: corpus in eſtate eſt calidius q̄ in hyeme: ideo ſi tangatur ab aqua ſentiet eam magis frigidam q̄ ſi eſſet tēperatum vel frigidū: quoniā aqua prius penetrat in corpus in eſtate q̄ in hyeme: ſicut acetū plus infrigidat q̄ aqua effectiue: q: plus penetrat. ſic aqua: q: in eſtate melius ⁊ liberius penetrat: ideo corpus plus infrigidat. Et eſt ſimile ſi applicetur calidū in ſecundo gradu membro calido in quarto iudicabit illud frigidū: ſi eodē modo mēbro fri. in primo gradu iudicabit illud calidū: ⁊ ſic diuerſitas non eſt a parte illius calidi: ſed a parte membri ſentientis ⁊ iudicantis: ſic eſt de aqua. ¶ Ad aliud q̄ſitū dicendū ꝙ cauſa eſt ſm Ariſtote. q: vnum contrarium fortificatur iuxta ſuum contrarium ⁊ fortius operatur: ideo fortius cōgelatur. Alia cauſa

est sm Auicen. quoniã aqua calida porosa est et rara plus q̃ frigida: et quia frigiditas citius et fortius corpus raruz et porosum penetrat q̃ durum et solidum: ideo talis aqua sm Auicen. citius et fortius cõgelat: q: frigiditas penetrat vsq ad interiora. ¶ Queritur vtrum aqua nutriat: videtur q sic: q: dicit Aristote. q licz pisces habitent in aqua salsa: nutriuntur tamen aqua dulci: sed vniformis est nutritio in piscibus et in homine: igitur cum pisces nutriunt aqua dulci: vt dicit Aristote. ergo et homo. Item dicit ysaac in febribus q eadẽ est materia morbi et nutrimẽti: sed aqua potest esse materia morbi: sicut vult Hippo. in regimento acutorum: vbi dicit q aquam cõtingit conuerti in genus cholericũ: ergo per Hippo. est materia morbi: et sic materia nutrimenti: et sic aqua potest nutrire. Itẽ dicit ysaac in fe. qd potest agẽs forte in pauco tẽpore: pot debile in multo: sed calor ignis q est agens forte respectu caloris naturalis potest aquam in pauco tẽpore ad sui naturaz conuertere: ergo et calor nostri corporis poterit eam in multo tẽpore ad sui naturã conuertere: et sic nutrit: igitur. In contrariũ est omnis medicus: et Aristo. in scdo de generatione: vbi dicit ex eisdẽ sumus et nutrimur: sed sumus ex mixtis: ergo ex mixto nutrimur: sed aqua non est mixta: igitur. Item dicit auctor in vniuersalibus dietis q non agunt simplicia in cõpositis: quẽadmodũ cõposita in cõpositis: sed qd agant cõposita in cõpositis est nutritio: ergo simplicia non nutriũt. Item dicit Auicen. q nutrire est deperditũ restaurare: ergo qd nutrit deperditũ restaurat: cum ergo deperditũ sit mixtũ illud quod nutrit est mixtũ: sz aqua nõ est hmõi: igit. Ad hoc dicẽdũ q aqua nutrit effectiue: quia est principiũ adiuuãs et faciens ad nutritionem cum faciat penetrare et deportet cibum per membra: sed non nutrit materialiter et informatiue: ita q materia nutrientis cadat in materiã nutrimenti: et eius formam assumat. Ad argumẽtũ de piscibus, soluitur: q: hoc est verũ effectiue sed non materialiter. Ad aliud dicendũ q Hippo. non intelligit q materia aque transeat in cholerã: sed q sit eius causa effectiue: sic sez q: data in feb. acutis calorẽ acuit et intendit: q: contrariũ per aduentuz contrarij fortificatur: qui calor fortificatus acutus et intensus: humores in stomacho existentes calefacit et in cholerã ducit: et sic aqua in choleram conuertitur effectiue et non materialiter. Ad aliud dicendum q est loqui dupliciter de agente forti et debili: aut de vniformib9 aut difformibus. si de vniformib9 pot esse verum: si respectu eiusdẽ fuerint ordinati: sed calor ignis et naturalis non sunt agentes vniformes: q: vnum simplex et aliud compositũ: ideo non obijcitur. ¶ Querit que aqua sit melior: aut currens super arenam: aut lutum. Dr super arenaz: q: simile est de continẽte et contento: sed pisces habitantes super arenã sunt meliores q̃ super lutum: ergo et aqua similiter. Itez sicut dicit Auicen. aqua quanto rarior: tanto melior: sed currens super arenã est rarior: q: per collisionez illius arene rarificat: igitur. In cõtrariũ est auctor iste et ras. ¶ Querit que sit melior aut aqua stans aut currens. Dicit Constan. q motus turbidat aquas: sed currentes sunt mote: ergo et turbide: sed turbide sunt deteriores: igitur. In contrariũ est Auicen. ysaac et ceteri doctores. Ad primum dicitur q a parte raritatis et subtilitatis est melior currens super arenã. Sed quantuz a parte mundiciei currens super lutum est melior: qm lutum attrahit sordicies et aque impuritates qd non facit arena: et hoc intelligendo de luto puro mũdo argilloso nõ fetido corrupto: als secus esset. Nam aqua currens supra arenã et lapides trahit naturam arene et lapidũ: et gñat lapidẽ: vt vult Auicen. Item q: illa aqua dum est extra currens est apta ad generationez sanguissugarũ: et etiã in stomacho cum suam proprietatem retineat: est apta generatiõi sanguissugarũ ex pprietate qd pessimũ est. ¶ Ad aliud quesitũ dicendũ q non est sile de piscibus et aqua: qm illi pisces sunt mũdiores q̃ in aqua lutosa habitantes: et non est simile: q: illi pisces non nutriuntur illa aqua. Sz si ex illa nutrirent qd est impossibile: q: aqua non nutrit: deteriores essent: vnde malam qualitatez aque nõ accipiunt ideo boni et aqua remanet mala. Ad aliud patet solutio: quia quantum est ex parte raritatis melior est: sed alie cõditiões plus repugnãt ad hoc q sit bona q̃ q ista possit iuuare. Ad aliud quesitũ dicendũ q aqua currẽs simpliciter est melior: qm per motuz subtiliatur et clarificat et a suis superfluitatibus mundificat: nec acquirit putredinez: aqua autẽ stans propter sui immobilitatẽ acquirit putredinem. Item currens refugit impressionẽ caloris aeris sicut radiorũ solis qui sunt principiũ putrefactionis in humido. stans autem non refugit: sed recipit: propter qd deterioratur. Ad argumentũ dicendũ est q aut est cõsueta moueri p sui naturam et sic non turbat: aut non et sic turbat: et de ista non est dubiũ. Item currens aut est profunda aut non: si parua et profunda non turbat: si parua et terra sit pe aera potest turbari: et sine dubio ex tali turbatiõe deterioratur. ¶ Querit quare aqua reseruata in poto p noctẽ melior est q̃ statim bibita. Item melior q̃ reseruata in suo canali. Ratio est: q: potus attrahit feces aque: et sic clarificat et depuratur: dum tamen non ibi nimis moratur meliorat: q: als acquireret malas qualitates: et q nõ ponat sub diuo a quo possit eas habere: sed morans in suo canali: q: ibi diu moratur quasi sempiterne: ideo malas ibi qualitates concipit. ¶ Querit quare aque currentes versus orientem et septẽtrionem ortum habentes a parte meridionali et occidentali meliores sunt q̃ econuerso. Causa est: q: venti calidi et humidi pluuiales a plaga meridionali insufflant eas: et q: secum multas sordicies et immũdicies afferunt: et sunt putredines afferentes ideo etc. Sed a plaga meridionali et occidẽtali q: insufflantur a ventis mundis et puris frigidis et siccis nullam malam qualitatẽ secum deferentibus: ideo aquas mũdificant et purificant: ideo sunt meliores: quia illi venti illis in via obuiant.

¶ De vino.

Vinum bonũ dat nutrimentũ corpori: sanitatem reddit et custodit: si sic accipiatur sm qd oportet: et quãtũ natura valebit sufferre: digestibilẽ cõfortat virtutẽ nõ solũ in stomacho: verũetiã scdaz q est in epate. Quare pculdubio physici concordati sunt q impossibile sit actionẽ vtutis digestiue cõfortari absq caloris naturalis fortitudine: neq vllus cibus inuenit aut potus q adeo sit naturalis caloris cõfortatiuus et augmẽtatiuus put vinum propter familiaritatis consortiũ: qd cuz natura habet: et q: humanis est cõueniẽs corporib9: eius calor similis est calori naturali: atq cito cõuertit in naturalem et mũdissimũ sanguinẽ: qd hoc probat experimento. Verbi gratia. Si duos homines in natura frigida: et etate equales: et vno tempore equaliter phlebotoment: et vni detur vinũ ad potandũ: alteri aqua: aquã bibens in virtute et digestione debilitatur: alter vo confortat. vnde Rufus. Vinum non solum cõfortat calorẽ naturalẽ: verum et turbidũ clarificat sanguinẽ: et aditus totius corporis: maxime venarum aperit: tenebrosam fumositatẽ tristicie generatiuam a corde expellit: totiusq corporis membra corroborat: et non solum sua bonitas in corpore ostẽditur: sed etiam in anima operatur: facit eñ illã obliuisci tristiciã et angustiaz: datq sibi leticiam: confortat eam ad inuestigandã subtilem ac difficilem rem: eiq tribuit solicitudinẽ et audaciam: neq ei sentire dolorem neq laborẽ dimittit. Palam eñ est sensus et labores animeq motus non nature pertinere: q: actio nature non est aliud nisi preparatio instrumentorum vt operetur cum eis anima: quod testat: quod videtur in arboribus: nam videm9 eas naturaliter dare fruct9: et attrahere sibi nutrimẽtũ et augmẽ

tari absq; sensu z sensibili motu. Patet ergo iuua-
mentum vini animā z corpus vna cōprehēdere. Qđ
cum ita sit: necesse est vt sit cōueniens omnibus eta-
tibus: temporibus: z regionibus: tamē cum sumptū
fuerit ſm vim z consuetudinē bibētis: z qđ natura
ferre poterit: q: videmus adolescentulos z pueros
quandā vini quantitatem sustinere: iuuenes vo z vi
ros maiorē. Decrepitis autem licet eis optimū esse
videat ad confortanda corpora eorū: z ad augmētā-
dum eorum naturalē calorem: z excludendā suorum
humorū superfluitatē: multominus tamē q̄ iuuenes
tolerant vini quantitatē: propter defectionē eorum
capitis z suorū neruorū molliciē. Actio ergo vini nō
eodē modo operatur in senibus: sicut in iuuenibus
pueris z adolescētibus. In senib9 vo est ſm medici-
nam: q: calor vini repugnat eorum frigiditati. In iu
uenibus vo ſm cibum: q: vini natura iuuenum natu
ris similis est. Adolescētibus z pueris est ſm cibum
z medicinā: q: calor eorum naturalis: licz substantiali
ter sit fortis: nondū tñ est in perfectione ꝓpter abun
dantiam eorum humiditatis: proinde vinū natura-
li calori dat augmentum z nutrimentū: z eorum de-
siccat humiditatem: vnde est ſm cibum z medicinā.
Palā ergo est vinū esse bonū omnibus si ſm quod
oportet accipiatur: qđ nullus physicus in aliquibus
hominibus seu tēporibus laudat nec vituperat: nisi
ſm quātitatē quā bibunt: vel cōmixtionē aque cum
eo: q: si multū z purū fuerit: cōuenit in hyemali tēpo
re z frigida regione. In estate vo calidaq; regione
vini paucitas multūq; cōmixti necessario congruit:
corpora enim refrigerat z humectat propter aquam
que cū eo mixta est: repugnat em̄ aereo calori ne ca-
lida z sicca fiant corpora: z portat aquā vinum cum
sui subtilitate ad totius membra corporis velociter.
Ideoq; antiq assimilauere vinū tyriace magne natu
re: q: cōpererunt eam duarū contrariarū rerum esse
iuuatiuā: vnde vinū similiter repererūt esse duorum
proficuum. Calefacit em̄ frigida: z infrigidat calida:
humectat sicca: extenuat humida: eius tamen calefa
ctio z desiccatio est naturaliter: humectatio z infri-
gidatio accidentaliter: q: cum sui subtilitate z perfo
ratione portat aquam ad mēbra que necesse est refri
gerari z humectari: multotiēs enim sitis priusq̄ ab
aqua extinguit: presertim si causa sitis calor est: z sic-
citas in mēbris a stomacho remotis: qm̄ cum sui te-
nuitate ducit aquā ad eadē mēbra: vnde humectant
z refrigerant: sitisq; extinguitur. Sed tamen licz hec
diximus de actiōe vini: adhuc dicemus illud diuer
sum ſm sui generis diuersitatem.

¶ De distinctione vini.

Diuersitas em̄ vini generaliter est triplex:
aut em̄ recens vnius anni vel parū post: aut
vetus a quattuor vsq; ad septē transiens
annos: aut mediocre. i. a duobus vsq; ad
quattuor. Recēti vo est calor in primo gradu vn̄ per
tinet frigiditati et humiditati: idcirco ceteris est nu-
tribili9: malos generat humores: inordinata somnia
z ventositatē stomachi z intestinorū. vnde. Gal. Vi-
nū quodcūq; recēs fuerit: nō habet vim ducēdi cibū
per corpus: neq; vrinā ꝓuocādi: opz ergo frigidas z
humidas habētes naturas illud cauere: ventositatē
em̄ et inflationē fastidiūq; generat. Ideoq; si necessi
tas fuerit vinū eligat clarissimum: aquosum: subtile:
diu torculari expressum. Vetus autē vinū qđ transit
vsq; ad septē annos vel plus calidū est et siccū in. iij.
gradu: z habet quiddā amaritudinis. hmōi vinum
parū nutrit: citoq; caput ascēdit: z mētē percutit ꝓ
pter sue punctionis acumē: maxime si multū ex eo bi
bat: z parū aque ibi misceatur. ꝓpter hoc igit caue-
ant illud neruos debiles habētes: z qui sensus acu-
tos habuerint: magnū em̄ eis prestat nocumētū: nisi
tantā in suis corporibus habeāt humiditatē: q bene
resistat vini acumini. vn̄. G. multū inquit vinū vetus
cōueniēs his quorū vasis multitudo humorū crudorū
est accumulata. Vinū vo inter nouū z vetus medio
cre est bonū: vtpote tēperatū ſm qđ est ab vtraq; ex
tremitate noui. s. z veteris remotū. In hac mediocri
tate vinū cōsistēs dicit calidū: z siccū in scđo gradu
ꝓinde hmōi vinū eligat. Vetustissimū vo qđ ꝓp: iā
perdit saporē: z amaritudinē habet: spernat. Simili
ter vinum caueāt qđ vicine a torculari exierit: q: ad-
huc est indigestū: et a bullitione nō quieuit: neqz ter
restria ad suū locū descēderūt naturalem: nec etiā ae
rea ad suū locū saliuit: sed ad supiora: neqz liquor ei9
clarissimus: mediocriter stās mūdificatur: et lucidissi
mus apparet. Sed tñ debem9 intelligere q vinū ve
tustissimū augmētat calorem vltra tēperamētum: no
cetqz pelliculis cerebri: z mētem percutit: nōnū q̄ ex
tinguit naturalē calorē cum acumine suiqz siccitate.
Recēs vo vinū ꝓ sue humiditatis abūdātia et calo
ris paruitate: ꝓpt ebullitionē suiqz turbiditatē ma
los gn̄at humores: terribilia somnia inducit: vento-
sitatē et inflationē, stomacho nociuā: et oppilationē
in vrinalibus creat vijs. vnde. G. decet inquit vini di
uersitates intelligi: q: recēs qđ vicinum est torculari
calidū est in primo gradu. Vet9 vo septē annos trās-
iens: calidū est in tertio. Mediocre qđ est a duob9
vsqz quattuor: calidum in secundo. Quanto enim vi
num habet caloris paucitatem: tanto humidius ap-
probat: z quāto calidius: tāto siccius. Vini ergo lau
dabilis alia est diuersitas q est quītupla. Vna est co
lor: secunda sapor: tertia odor: quarta liquor: quinta
debilitas eiusqz fortitudo. Color generaliter diuidi-
tur quadrifariam. Duo enim colores sunt simplices:
id est albus et niger. et duo ex his cōpositi: id est au-
reus z rubeus. Sunt et alij colores: inter hos duos:
z inter extremitates suas: id est glaucus et roseus: q
sunt inter rubeum et album: et palmeus et subalbi-
dus: qui sunt inter aureū z citrinū: quod possumus
intelligere sensualiter et intellectualiter. Vinū enim
de albis vuis factum: in primordio est albū propter
aquositatem et cruditatem: et defectionem sui ca-
loris naturalis: sed cum aliquantisper inueterauerit
et vnum annum transierit: calor eius confortatur: et
ipsius humiditas minuitur: fitqz coloris subalbidi:
q si plus inueterauerit: vt duos transeat annos:
multoplus calor eius augmentatur: suiqz humidi-

ras minuit: fitq; suus color palmeus. Quod si iterum plus fuerit vetus: et quattuor annos transierit: suamq; digestionem compleuerit: et naturalis calor in statu venerit color eius fit citrinus. Similiter vinum de rubeis vuis in initio cum adhuc est crudum: eiusq; calor defectus: colorem habebit albedini vicinum. Cumq; vinum transierit annum: et confortatur calor eiusq; digestio et descendunt terrena ad suum locum naturalem: et incipit clarificari: fit mediocre inter rubeum et nigrum. Si autem duos annos transeat et calor eius fit confortatio: suamq; compleuerit digestionem: et descenderit terrestre ad inferiora: et clarificatur: fit rubei coloris. Palam ergo intelligimus vinum album et nigrum esse minus ceteris calidum: sed album magis quam nigrum humiditati pertinet pro sui subtilitate et aquositate sibi dominante: et grossitate atq; terrestreitate nigro dominantibus. Hoc testari videtur nigri videlicet ponticitas: albi insipiditas qui in sapore aque videtur vicinari. vnde Ga. nullum inquit vinum inuenitur ponticum et grossum nisi nigrum vel nigredini vicinum. Similiter non inuenimus vinum subtile et aquosum: nisi album et albedini vicinum: propter hoc album est subtilius: minusq; commixtionem suscipit: est et sensui facile: cito digestiuum: et velociter venarum perforatiuum et vrine prouocatiuum: parum tamen nutrit propter sui leuitatem: vnde cito in caput ascendit: debilemq; facit ebrietatem cito dissoluendam. Nigrum vero contrarium est isti: quia grossius est et durius ad digerendum: et difficile ad penetrandum vias venarum: et vrinam prouocandam: grossumq; dat nutrimentum: proinde ad caput ascendit: sed cum ascendit facit fortem ebrietatem ad dissoluendum tardam. Vina vero colores mediocriter inter vtramq; extremitatem habentia: quanto sint ab vtrisq; extremitatibus remota: albi videlicet et nigri: tanto sunt calidiora: et econuerso: quanto illis extremitatibus vicinantur: tanto frigidiora intelliguntur: propter hoc rufum quod est de vuis nigris: et aureum quod est de albis sunt calidiora: quia calor eorum est in tertio gradu: atq; sunt ab vtrisq; extremitatibus satis remota: statq; in media mediocritate. Rubeum vero est nigro in grossicie et duricie vicinum: idcirco nutribilius est omnibus excepto nigro: parum tamen prouocat vrinam: et tarde caput ascendit: et duram facit ebrietatem dissolutioni difficillimam. Roseum vero de rubeis vuis factum: et palmeum de albis sunt vicina vuis albis in leuitate et digestionis facilitate: sed album ceteris est leuius: quia nihil ab aqua differt nisi in aliquantula ponticitate: vnde non suffert aliquam commixtionem. Palmeum vero melioris est saporis et odoris quam cetera. Proinde vasorum est perforatiuum: pectoris et pulmonis cum screatibus mundificatiuum. Subalbidum non adeo laudandum in actione: album vero et aquosum nullam mundificationem facit: propter hoc securius datur febricitantibus: et facile cum vrina: fumo et sudore egreditur. Ideoq; Hippo. iussit volentibus mundificare pectora subalbidum dari vinum: et dulce vinum melius est in hac actione quam subalbidum: quoniam dulce ventrem humectat: vrinam tamen non prouocat: grossum enim est et durum ad aperiendos poros: sed subalbidum aperit poros: citoq; venarum vias aperit: et velociter ad vesicam veniens foras eijcitur: ceteris ergo ad prouocandam vrinam conuenientius est. Citrinum ergo et glaucum: quia sunt ab extremitatibus. i. albo et nigro quantum oportet remota: ceteris sunt calidiora et leuiora: faciliusq; caput ascendentia: et magis ceteris caput perentientia: implet enim caput pungitiuo fumo: facileq; commouet ad ebrietatem: sed tamen leuissime dissoluitur. Oppositio talis nobis fit a sophistis. Cur dixistis vinum citrinum et glaucum ceteris esse subtilius et leuius: cum album videatur subtilius et quasi aqua. Quibus sic respondemus: in multis locis huius libri dictum est subtile multis modis esse: aliquando enim aliquid dicitur subtile propter sue actionis velocitatem et fortitudinem sue penetrationis: sicut piper: cinamomum: zinziber et similia: hec enim in suis actionibus sunt fortissima: nam subtiliant humores: eorumq; feces mundificant. Est et alio modo subtile: sicut res facillime passiua ad obediendum nature et virtuti digestiue veluti sunt laudabiles pisces et oua mollia. Est et alia subtilitatis intentio: quemadmodum essentia et nutrimentum laudabilis cibi: ceu panis bene coctus et mundus: et starna: et pulli gallinacei. hec enim laudabilem generant sanguinem. Vinum ergo album licet sit subtile propter sui liquoris tenuitatem et sue facilitatem digestionis: Rufum vero et glaucum et citrinum subtilia sunt in suarum actionum fortitudine: feces humorum attenuantia et expellentia et mundificantia clarumq; facientia: quod planius in suo loco dicturi sumus.

¶ Superius determinauit ysaac de dieta a potu sumpta qui est potus tantum vt aqua: Hic vero a vino qui est cibus et potus. Et diuiditur in duas: quia primo determinat de potu communi et naturali. Secundo autem de speciali et artificiali versus finem libri vbi dicit. Sapa grossior. ¶ Queritur vtrum aqua pluuialis sit melior: videtur quod non: secundum Aristo. tertio topicorum: propter quod vnumquodq; tale et illud magis: sed secundum quod vult Auicen. et Ras. aque fontium per pluuiales deteriorantur: quia turbantur sicut dicunt: ergo illa erit deterior. Item sicut innuunt omnes auctores aqua pluuialis est calida et humida subtilis substantie: sed talis cito putrescit: sed nullum tale est laudabile: igitur. Item aqua secundum auctores quanto simplicior tanto melior: sed aqua pluuialis est composita ex eo quod ab aquis salsis et dulcibus resoluitur: igitur. In contrarium sunt omnes auctores. ¶ Queritur que pluuialis est melior: aut estiualis: aut hyemalis: videtur quod estiualis: quia secundum Ga. quod descinditur ab aliquo attestatur ei a quo descinditur: sed aque estiuales pluuiales ab aquis estatis quam meliores sunt in estate descinduntur: igitur. In contrarium est Auicen. cap. de eo quod comeditur et bibitur: dicens quod nulla est deterior illa que ex niue et glacie est generata: sed aqua pluuialis estatis est huiusmodi: igitur. ¶ Queritur quare aqua pluuialis veniens cum tonitruo melior est vt dicunt auctores et practici. ¶ Queritur vlterius vtrum sit stiptica: videtur quod non: dicit ysaac in dietis vniuersalibus quod stipticum est frigidum et siccum: sed aqua pluuialis secundum auctores est calida et humi. igitur. Item sicut dicit ysaac. stipticum est in grossa substantia: sed aqua est subtilis substantie: igitur. Ad primum questium dicendum quod de vere loquendum est dupliciter: aut respectu sui et hoc modo sanius est quam aliquod tempus: aut per comparationem ad corpora: et hoc dupliciter. Aut illud corpus est mundum omni carens occasione morbi: et sic est sanissimum: aut comparatur ad corpus habens in se causam egritudinis: et sic non est sanissimum quoniam huiusmodi egritudinem habet de potentia ad actum ducere: mouet enim humores ab interioribus ad exteriora: vnde morborum est generatiuum per accidens. Sic de aqua pluuiali est loquendum secundum se: et hoc modo melior est ceteris quoniam est cali. et humi. subtilis: clara: dulcis: et rara: et sic laudabilis a parte complexionis et compositionis. Si autem de

ea loquimur in comparatione ad corpus: hoc est dupliciter: aut ad corpus mundũ carens omni occasione morbi: et sic est sanissima: aut ad corpus immundũ habens humores paratos putredini: et sic est illaudabilis: quõ cito putrescit: et in humorũ putridorũ naturã vel putrefieri paratorũ cito conuertitur: et nullum tale cõpetit vbi timetur putrefactio. Ad aliud argumentũ dicendũ q hoc non puenit a parte substãtie aque pluuialis: sed a parte motꝰ et sue cadẽtie. Ad aliud dicendũ q verum est recepta in corpore immundo. Ad aliud dicendũ est q q̃uis sit resoluta ex diuersis aquis sicut dulcibus et salsis: hoc tamen fit per resolutionẽ partiũ subtilium que adinuicẽ miscentur que sunt homogenee nature: quia habent similitudinẽ fere eandẽ et omnimodam: et q: partes eius sunt vniformes non sic partes aliarũ aquarũ: ideo est simplicior et melior. Non enĩ componitur ex partibus salsis aque salse a qua resoluitur: sed a dulcibus sicut dictum est. Ad aliud quesitũ dico q estatis est melior: q: ab aqua subtiliori resoluitur et mũdiori. Et quõ aer in quo fit gñatio aque pluuialis est subtilior et mundior: et inde pluuia melioratur. Tertia causa est a parte solis qui est fortioris actiõis in estate cuꝫ habeat aspectũ directũ tunc super hec inferiora: ideo potentior est in eleuatione fumorꝫ ab aquis ex quibus materialiter generaẽ pluuia. Item potẽtior est in subtiliatiõe eius cum in aere moratur: et per aerem descendit qui dispositus est in caliditate et siccitate: que qualitates sunt ad subtiliationem facientes. In hyeme võ sunt oẽs opposite: ideo aqua pluuialis estatis est melior. Ad aliud argumentuꝫ de Auicen. dicendũ q aqua ex niue imediate generata nondũ per calorẽ solis subtiliata et depurata deterior est: et sic loquitur auicen. Sed tamen in estate: q: per actionẽ caloris solis aqua ex niue generata anteq̃ suum compleuerit descẽsum subtiliatur et mundificaẽ: nec remanet immunda anteq̃ ad nos peruenerit: ideo melior dicit: vnde in principio sue generationis non est laudabilis: sed in fine. Ad aliud quesituꝫ dicendũ q aqua pluuialis cum tonitruo generata est subtilior et purior: et hoc per actionẽ ignis in nube aquosa extincti: sicut est aqua in qua ferri candidissimi fit extinctio est subtilior et purior. Tonitruum enĩ est continuus sonus propter ignis extinctionẽ in nube vt dicit phus: igitur est melior talis: q: subtilior et purior simplici pluuiali. Ad aliud quesituꝫ dicitur q non est stiptica prout stipticitas est vna species saporis: sed dicit stiptica: q: ventris restrictiua. Et ideo duplex est stipticũ: quoddam est per se vt coctanus: et in grossa substãtia talis stipticitas fundatur. Aliud est stipticũ per accidens scꝫ q: diureticũ .i. vrine prouocatiuũ: et ipsius multiplicatiuũ. Et q: vt dicit Gal. in cõmento supra pronostica tria sunt que augmẽtata se diminuũt: et diminuta se augmẽtant: scilꝫ sudor: egestio: et vrina. vnde vrine augmẽtatio est causa diminutiõis egestionis: et sic constipat ventrẽ de paccidens: et hoc modo pluuialis aqua dicitur stiptica: ita dicũt quidã. Alij causam ponũt: q: ratione dulcedinis natura mẽbrorum est auida in attrahẽdo et retinẽdo: et sic eã multũ retinent: et ideo stiptica dicitur. Alij eam dicũt esse stipticã ratione cõplexionis: dicũt enĩ eam esse calidã et habere aliquãtulam siccitatẽ ratione eius agitatiõis in aere calido: quõ dicit Gal. si calidũ perseueret associat sibi siccũ: ideo ppter calorem hꝫ aliquã siccitatẽ: et sic acquirit diureticitatẽ ratione cuius per accidens penetratiua est ad mẽbra: et sic est stiptica. Alij dicũt q acquisiuit stipticitatẽ ratiõe illiꝰ q ab aquis salsis eleuatur. aqua enĩ salsa stiptica est: et qõ descendiẽ ab aliquo &c. Sed ista solutio nihil valet: q: dictũ est q resolutio nõ fit ab aq̃s salsis nisi partiũ subtiliũ et dulciũ: et p hoc patet solutio ad argumentũ. Nam aqua nõ est stiptica per se: sed per accidens: vt visum est. ¶ Queritur vtrum aqua cõpetit in febribꝰ. apparet q non: q: cito patiẽ a calido propter sui subtilitatẽ et propter similitudinẽ eiꝰ in cõplexione cum calido: sed nullum tale cõpetit in febribꝰ: q: in ipsis timetur de inflãmatione: igiẽ. Item dicit Hippo. in regimẽto acutorũ: q aqua cito conuertiẽ in genus cholericũ: igiẽ. In contrariũ est Raẽ. Auicen. et practici. Itẽ dicit Gal. in tegni. cura fit per contrariũ: sed febris est mala cõplexio ca. et sic. et aqua est fri. et hu. igitur. ¶ Queriẽ quem humorem aqua habeat generare. ¶ Queriẽ que aqua sit melior: aut cocta aut cruda. Et cocta sit deterior: videẽ: q: ignis agens in quãcũq materiã super illud qõ est in ea subtile consumit quantũ potest: ergo agens in aquã qõ est subtile in ea cõsumit: et in vaporem resoluit et grossum: et terrestre manet: sed aqua quanto subtilior: tanto melior: igitur. Sed contra dictum est q aqua pluuialis est melior: nec est melior nisi q: per actionẽ caloris celestis clarior subtilior et mũdior efficitur: sed aqua cocta similior est illi q̃ cruda: sꝫ dicit Aristo. q similius est melior: meliꝰ est: igiẽ. ¶ Queriẽ de niue vtrũ sit ceteris melior: et vtrũ sit ceteris frigidior: videẽ q melior: quia dicit auctor: aqua melioraẽ p cõmixtionẽ partiũ aerearũ cũ aqua: sed in niue est maior mixtio partium aerearũ et huius signũ est leuitas: igitur. Item q sit calidior: dicit Gal. in de simplici medicina q res frigidas subtiles inuenire non potuit nisi acetuꝫ: et reddit causam quare et quomodo sit acetũ subtile: sed aqua niuis vel nix est subtilis: ergo non est frigida sꝫ calida. Ad primũ q̃sitũ respõdeẽ q in feb. phlegmatica aut melancholica aut de cholera phlegmati admixta nullo modo cõpetit. Sed si sit de cholera pura quandoq cõpetit quandoq nõ: q: plura sunt considerãda: primo virtutis fortitudo: deinde etas iuuẽtutis. Item q sit bona habitudo. Item q nulla sit cõtrarietas a parte tẽporis: scꝫ q tempus sit calidũ. Itẽ q habeat viscera sana: pectus sanũ: q nullus sit timor de apostemate: breuiter q nõ timeatur de aliquo nisi solũ de mala cõplexiõe calida et sicca a materia cholerica pura veniẽte. sic cõpetit potus aque: et cõpetit solũ in quantitate magna: q: si in parua quantitate daretur cuꝫ calor febris potens esset super illam cõuerteret eam in genus cholericũ: et in cholerã mutareẽ effectiue et non materialiter vt dictum fuit superius. Sed si in magna quãtitate detur: erit potens supra materiã morbi eã digerendo: ingrossando scꝫ et ad exitum et expulsionẽ habilem faciendo et malã complexionem alterando: debet enĩ corã patiente presentari in vase claro et agitari corã eo vt ardentius appetat: et debet esse in maiori quantitate q̃ sustinere poterit. Et ideo patet solutio ad argumẽta: q: si aqua in pauca quãtitate deẽ et in via diete et nõ medicine: cõuertiẽ in genus cholericũ. Nã in via medicine datur cũ in magna quantitate potatur: et via diete qñ in parua. Ad aliud dubiũ dñ q in genꝰ cholericũ cõuertiẽ sñm q vult Hippo. et hoc ratione cõuenientie materie: quia aqua est subtilis substantie: et cito cõuertibilis sicut cholera. Item ratione agentis: et sic loquiẽ Hippo. quõ in febribus acutis fortior est calor et vehemẽs: et ideo est potens cõuertere aquã in sui naturã cholere: et hoc effectiue et non materialiter: per hoc patet solutio ad primũ: q: maior est similitudo aque ad cholerã q̃ ad phlegma fri. licet in qualitatibus non sic sit. Et si arguaẽ dicit Constanti. q humores sunt filij elementorũ et appropriat vnũquẽq humorẽ suo elemento: dicẽs q cholera pportionaẽ igni: sanguis aeri: aq̃ phlegma: et terre melancholia: igiẽ. Respõ. q ista proportio attenditur penes complexionẽ et non penes substãtiã: et cõuersio fit principalius ratione substãtie in qua aqua plus cõmunicat cum cholera. Ad aliud dicendũ q in via diete plus cõpetit cocta q̃ cruda: q: subtilior et rarior: et magis cũ cibo attrahiẽ ad mẽbra: et ipsum penetrare facit: sed in ratiõe medicine plus cõpetit cruda q: cholerã ingrossat: et ca. et fic. cõplexionẽ magis alterat. Aliter diciẽ q duplex ẽ aqua. Quedam pura: simplex et vniformis nature et homogenee ĩ toto: et in partibus: et hec est cocta melior q̃ cruda: q: ista per decoctionẽ subtiliatur et melioraẽ. Est autẽ alia aqua grossa non pura nature etherogenee: et talis deterior est cocta q̃ cruda: q: in decoctiõe partes subtiles exhalanẽ et grosse remanent: et sic patet solutio ad argumenta. Ad aliud dicendum q nix ceteris aquis deterior est: quõ frigidissima est et frigidum neruos percutit et nocet ossibus et neruis: et q: stomachus est neruosus: et maxime os eius: ideo ipꝫ ledit quare non est bona. Item humores ingrossat ratione frigiditatis. Item grossior est alijs: et aqua quanto grossior tãto peior. Item frigidior est. Ad argumentum dicendũ q aer est in niue per interceptionẽ et non per admixtionem. Ad aliud qõ dicit Galie. q res subtiles frigidas &c. dicendũ q aqua non est

non est subtilis si eleuetur in aere: q: hoc non est per naturam sue substantie sed per naturam aeris intercepti: idō nō valet. Ad aliud pȝ solutio per idem: q: si aer esset de substantia sua p admixtionē esset calidus: sed nō sic est: igitur.

¶ De diuersitate vini ,pter saporem.

[D]Iuersitas aūt vini ,pter saporem multiplex est: gñaliter aūt quattuor modis: est enī dulce: est ⁊ acerbū: ⁊ qd̄ abusiue dicit insipidum: est ⁊ forte in sapore et odore. Sunt etiam inter hoꝝ extremitates alia mediocria de eoꝝ saporibus cōposita: sunt ⁊ occulta ad cōprehendēdū eoꝝ noīa. Dulce calidū ē in scđo gradu: siccum in primo: aliquantulū humiditati pertinet: propterea est grossum ⁊ illaudabile in sua actione: nisi q: ventrem soluit: q: in oī re dulci vis laxatiua ⁊ colatiua inuenit. Qd̄ vinum si aliquid inuenerit in corpore qd̄ illius vini ɔtrarium sit actioni: ⁊ cohibetur ad exeūdum: calefit ⁊ bullit: ascenditqꝫ ad superiorē partem stomachi: ⁊ conuertitur in cholericos humores: sitimqꝫ gñat ⁊ vētositatē inflatiuā in supiori pte ⁊ latere: nociuāqꝫ oppilationē in epate ⁊ splene generat: lapidem in renibus creat: maxime si inuenerit hec mēbra talibus passionibus pparata: aut digestiuam virtutem debilē. Propter hoc caueant illud q̄bus grossa ⁊ hūida dn̄atur natura: q: si assueuerint eo ,pfecto in hydropicam incidūt passionem: q: cum sui viscositate ⁊ grossitate liquoris implet venas de grosso sanguine ⁊ turbido: ⁊ oīum carnium raritate grossam accumulat ventositatem: q̄ est cā generandi oppilationē. vnde Ga. dulce inquit vinū non solū est oppilatiuum: sed inflatiue ventositatis generatiuuȝ in epate videlȝ ⁊ splene: oībusqꝫ mēbris excepto pulmone: eiusqꝫ oppilationē apit. Cā: epar oppilās et pulmonis cōstipationē aperiēs fit ,pter vias coruȝ q: cū venit ad epar per largas vias: ⁊ magnā viā. i. venaȝ q̄ vocatur porta: stansqꝫ ibi digeritur: deinde ad subtilissimas veniēs vias q̄ sunt in sua ɔcauitate non pōt fex trāsire p angustas vias: q̄re ibi pmanēs oppilationē facit ⁊ apostemata creat fm sui naturā: pulmonē aūt nō silr cōtingit: q: primū venit p angustas ⁊ subtiles venas: cūqꝫ ibi digerat: venit in pulmonis canales q̄ sunt largi: ⁊ portat secū quantū fecis habuerit p vie largitatem: eā expellit cuȝ sputis ⁊ screatu: ppter hoc dulce vinum adiuuat ad mundificandam ⁊ expellendā ab eo fecem: eiusqꝫ dissoluit oppilationem. Illud tn̄ caueant q̄bus generatur sitis: eorū enī calorē augmētat: ⁊ hūiditatē saliue desiccat ⁊ ingrossat: fitqꝫ quasi creta ⁊ annectitur canalibus pulmonis: vnde induratur ad exeundū. Huiusmodi etiam vinum dulce diuersum est sapore: odore: atqꝫ liquore: sed tn̄ huic vino ,pprium est dulcedo cū nigredine grossitie ⁊ turbiditate. vnde Ga. Nūq̄ inuenitur vinum dulcissimū qd̄ non sit nigrū ⁊ grossuȝ ⁊ quanto a nigredine ⁊ grossitie remouetur: tāto minus est dulce: ⁊ vineum hȝ saporem. Ideoqꝫ qd̄cūqȝ vinum dulce rubori ⁊ claritati ptinet: ⁊ bibitū quantum oportet: ⁊ fm qd̄ nature sufficit: fit conueniens egritudinem exeuntibus: ⁊ quibus fuerat necessaria multitudo nutrimenti: sed tn̄ eoꝝ corpora q̄ sunt debilia non possunt ea sustinere: sicut hip. dixit: Facilꝰ est repleri potu q̄ cibo. iterū Ga. Non oportet cauere vinuȝ quibus grossitudo cibi conuenit: maxime si vinum pertineat rubori ⁊ claritati: sed tn̄ qui patiuntur in visceribus defectionē: epate videlȝ splene ⁊ renibus: ⁊ quoꝝ corpora hydropisi apparata sunt: ab omni genere dulcis vini sunt cohibendi. Ponticum uo vinū qd̄ acerbū dr̄: durius est ⁊ grauiꝰ: tardiusqȝ digerit: venasqȝ difficilius dulci pforat: q: dulce calidius est: acceptabiliorem saporē hȝ. Ponticū vero. i. acerbum videtur esse terrestre: asperum habens saporem: vnde difficile est ad pforandum venas: neqȝ vrinam: neqȝ egestionē: aut sudorē ,puocat: nō ergo bonū sanguinē generat: ventrē inde ⁊ intestina confortat: stringit ergo egestionē de stomachi defectiōe maxime si solutio cā caloris fiat: cuiꝰ signa sunt rasura intestinoꝝ. vn̄ Dias. vinū inquit acerbum diureticū est. Sed nescimus q̄ intentiōe hoc dixit: qd̄ tamē sic possumus intelligere: q: si parū fuerit ponticum: clarū ⁊ subtilissimū in liquore: multūqȝ cōmixtū non est nociuū pectori ⁊ capiti: stomachi calorem extinguit: ⁊ vrinā ,puocat. Vinū aūt insipiduȝ melius est pontico: q: temperatū ad cōparationem stiptici: vn̄ congruit calidas hn̄tibꝰ cōplexiones: maxime tn̄ stomacho: paꝝ tn̄ nutrit: citoqȝ p vrinam eijcitur. Vinū qd̄ fortissimū est: ceteris est calidius ⁊ fortioris actionis: citoqȝ caput ascendit ac bullire ⁊ feruere facit corporis humores: vnde fumus caput ascendens nocet cerebro: mentēqȝ pcutit. Necesse est ergo vt caueant illud quibus dn̄atur cōplexio calida: nisi multum fuerit cōmixtum: q: si cōmixtum fuerit quantuȝ oportet: ⁊ vt decet accipiatur. i. fm qd̄ cōuenit etatibus: tēpori: regionibus: consuetudini: est laudabile: q: grossos dissoluit humores: vias venaruȝ de putredine mundificat: atqȝ putredinem ⁊ sanguinē clarificat. Senibus aūt ⁊ qui eoꝝ etati vicinantur: propter coadunationem superfluitatis in eoꝝ corporibus fit hmōi optimum vinū: maxime si puritati fuerit vicinū: q: eoꝝ calorē confortat: crudorūqȝ abūdātiam dissoluit humorum. Proinde conuenit quibus collecti fuerint grossi ⁊ crudi humores.

¶ De diuersitate vini ,pter liquorem.

[D]Iuersitas aūt vini propter liquorem triplex est: aut enim subtile aquosum: aut terrestre grossum: aut mediocre. Vinū auteȝ subtile aquosum semper inuenitur cuȝ albedine ⁊ claritate: vnde facile est in stomacho: cito enim digeritur: ⁊ venas perforat: vrināqȝ prouocat. Ideo vtile febricitantibus: quia non fortiter calefacit: neqȝ mentem percutit: nullum etiam cerebro vel neruis infert nocumentum. Si vero fuerit mixtum erit melius: maxime ad extinguendam sitim. Vinum vero terrestre ⁊ grossum oppositū est subtili ⁊ aquoso: vnde q: grossum est: plus ceteris stomachum grauat: durum enim est ad digestionem faciendaȝ: ⁊ difficile ad perforandas venas: vrinam non prouocat: tardeqȝ ad caput ascendit propter sui fumi grauitatem atqȝ grossiciem: idcirco non facit ebrietatem: q̄ tamen si fuerit: cito dissoluitur.

¶ De diuersitate vini ,pter odorem.

Diuersitas vini ꝓpter odorem quadrifariã diuiditur. Aut enĩ est odoriferũ cito sensuz pforans odorabilem: ⁊ in pelliculis cerebri stantem: qđ fit ꝑ sui leuitate ⁊ q: aromaticũ est. Est ⁊ vinum nullius odoris ꝑ grossitate suiqȝ grauitate. Tertium est inter subtile ⁊ grossum leue ⁊ graue: mediocre. Quartum vero horribilem hȝ odorem: sensuiqȝ corruptionis illatiuum. Vinum odoriferũ suum liquorẽ significat esse subtilem: ⁊ tẽperatum: oĩqȝ sordicie mundificatum: penitusqȝ digestuȝ: vnde clarũ sanguinem gñat ⁊ laudabilem: ⁊ mundũ: cordis ergo cõfortatiuũ: aĩamqȝ letificat: et angustiã expellit: qm̃ mundificat sanguinem a sordicie in corpore existente: expulsaqȝ sanguinis sordicie fumus grossus: turbidus ⁊ obscurus: solitus naturalis caloris lumen obscurare expellitur: vnde fit cã leticie: ꝓpter hoc ergo hm̃oĩ vinũ oĩbus etatib⁹ ⁊ cõplexionibus cõueniẽs est si accipiatur vt oportet: et qđ a natura sustinetur. vnde hip. vinum inquit odoriferũ subtilius: leuius: digestibili⁹ ceteris est ac nutribilius: q: significat naturã suã cõpleuisse actionẽ: ⁊ oẽ cõtrariũ ab eo esse ablatum: ꝑinde vrinaȝ puocat: citoqȝ ad caput ascẽdit: ⁊ facillime ab eo inebriatur: sed tñ cito ab ea liberabitur. Vinũ ꝙ qđ nullius odoris est: innuit sue fumositatis grossitatem: grauitatem ⁊ indigestibilitateȝ: idcirco illaudabilis est nutrimenti: ꝓpter hoc ergo nec mundificat: nec sanguinem clarificat: neqȝ cõfortat cor: nec creat leticiam. grossos etiam augmentat humores: ⁊ fumum turbidum generat ⁊ obscuruȝ: quare fit cã tristicie: sed tñ ꝓpter suã grauitatem ⁊ grossitatẽ: nõ cito in caput ascendit: ⁊ ebrietatẽ generat: qđ si fecerit dure tarde qȝ dissoluitur. Vinum inter subtile ⁊ grossum est mediocre: cuius odoris mediocris fit actio ⁊ passio ei⁹: ſm ꝙ est ꝓpinquum vel remotũ ab eoꝝ extremitatibus: si enim remotum fuerit a bonitate maluȝ erit si vero a malignitate bonum erit: ꝙ si steterit in medio eoꝝ erit mediocre. Vinum qđ graueȝ ⁊ horribilem hȝ odorem est pessimum: ⁊ ſm sui odoris horribilitatem ⁊ grauitatem nocet cerebro: ⁊ grauat: ⁊ ꝑcutit mentem: pelliculisqȝ cerebri infert lesionem: et pessimum generat sanguinem: maxime si est ponticũ vnde Ga. oportet inquit caueri a vino horribilẽ naturam ⁊ grauitatẽ hñte: maxime si ponticũ est: q: durum est digestioni: digestum etiam generat sanguinem malum.

¶ De triplici vino.

Vinum tripl'r est: aut enĩ fortissimum: vel debilissimũ: aut mediocre. Sunt etiã iter horum extremitates: q̃dam q̃ sensus discernere nequit. Fortissimũ vero ceteris est calidius: citoqȝ ad caput ascẽdit: ⁊ mentẽ percutit: q: caput de multis ⁊ calidis implet fumis: qđ hip. vocauit inguenum vinum. Vinum qđ est debilissimũ: actionem hȝ supiori oppositam. Vinuȝ qđ hip. dixit aquosum vinũ: mediocrem hȝ actionem: ſm ꝙ est vicinuȝ vel remotũ a bonitate vel malignitate extremitatũ illorũ. Porro q: cõpleuim⁹ singulariter ⁊ simpl'r vini diuersitatem: ⁊ vniuscuiusqȝ ꝓprietatẽ: oportet nos totam finire vini cõpositi disputationem. Impossibile est enĩ vinum inueniri aliquo sapore: colore ⁊ odore carens.

¶ De vino albo ⁊ nigro.

Incipiendũ ergo est ab albo ⁊ nigro: que sunt oĩm extremitates: ⁊ oẽs colores quos inuenimus: sunt ex istis compositi. Albo vino ꝑtinet defectio odoris ⁊ saporis: nullaȝ suffert cõmixtionem: ⁊ raro inuenire possumus vt sit dulce vel põticũ ⁊ grossum. Vinum qđ est subtile: debile: insipidum: ⁊ nullã sustinens cõmixtioneȝ: min⁹ ceteris calidum est: faciliorisqȝ digestionis: ⁊ cito venas oẽsqȝ corporis penetrat poros: ⁊ velociter expellit̃: ꝑinde min⁹ est ceteris nutribile: ⁊ plus alijs infrigidat: ⁊ calorem ⁊ sitim extinguit: ⁊ vrinam prouocat. Q: si ponticum fuerit: necesse est vt sit grossuȝ impossibile enim est vinũ eẽ ponticũ: vt suus liquor non sit grossus: ꝙ vinuȝ taliter existens illaudabile dat nutrimentũ: durũ ad digerendum: vrinã nõ puocat: ventrem cõstipat: tarde ad caput ascendit: stomachum ⁊ cerebrũ confortat: ⁊ prodest malas bibentibus aquas figuram corporis disturbantes: eos etiã iuuat qui frigidissimam potauerint aquam vel niuẽ: q: si corruptibilis aqua bibatur: in malos cõuertet̃ humores: sicut superius in tractatu aque dixim⁹: vñ fit cã corrũpendi ⁊ debilitãdi stomachũ: cũqȝ stomachus defecerit: a totius corporis partibus currũt ad eũ mali humores cholerici: sicut in stomatichis videmus ieiunijs assuescẽtibus: calefit enĩ stomachus ꝓpter ciboꝝ indigentiã: stomachus ergo eoꝝ necessario deficit: q: humores ad stomachũ sunt venientes q̃dã etiã ab eis fumositas caput ascẽdit ⁊ dolorẽ ibi gñat. Sed si aquã cũ vino albo ⁊ põtico bibim⁹ mixtam: subtiliat: ⁊ attenuat illã: suũqȝ acumen mitigat sicut aqua vinũ merũ trãqllat: osqȝ stomachi confortat: ⁊ adiuuat ad deponendum oẽm suã lesionem inferius. Sed aqua frigidissima absqȝ omni cõmixtione bibita: maximũ dat nocumentũ sicut iam diximus. Neruis enĩ stomachi ⁊ pectoris ⁊ ilium nocet: que si cũ ꝑdicto misceatur vino: tẽperabit̃ aq̃ frigiditas stomachũqȝ cõfortabit. Sed cũ calidã habẽtib⁹ naturã nõ oportet cõmisceri: q: frigiditas aq̃ calorẽ eorũ tẽperat. vñ Ga. calidas hñtibus naturas naturaliter vel accidẽtal'r: plus fit cõueniẽs aqua frigidissima vino: ⁊ si in aliquo tꝑe necessariũ fuerit eis vinuȝ albũ ⁊ ponticũ potẽt. Qđ si vinum album dulcedinem hȝ: mediocre erit ad digerendũ inter albuȝ ⁊ tenue ⁊ ponticũ: durius enĩ ⁊ tardius erit ad digerendũ ꝙ subtile: facilius vero pontico: ꝑinde vtroqȝ est nutribilius: ventrẽ humectat: stomacho tñ nocet: vẽtositatem ac rugitũ creat: sed tñ oẽ nocumentum qđ facit est debile ⁊ leue: sui enĩ dulcedo nõ est magna. nam cum albo vino dulcedo non est conueniens: ⁊ si est: necessario est parua.

¶ De vino nigro.

Vino nigro ꝑtinet grossicies liquoris: grauitas odoris. vñ difficile est ad digerẽduȝ tarde ad caput ascendit: multũ nutrit: venas enĩ de grosso sanguine implet: ad dis-

soluendum tardum. vnde Ga. Vidi homines palle- stribus ludis vtentes: hoc vinum frequenter ⁊ ꝯsue te bibere: vt ingrossarentur ⁊ fortitudinē acciperēt: qḋ eos ingrossauit ⁊ magnam vim eis tribuit: et de- dit eis nutrimētum carni vicinum porcine. Proinde bonum est si iuuenibus ante cibum datū fuerit. Se nioribus est incōueniens: ⁊ ħ ante cibū et post cibū q꞉ ꝓpter defectionē caloris naturalis eoꝝ generat oppilationem: ⁊ in renibus lapides si illo assuescant Hoc ꝙ̄ vinū est multis modis: aliqn̄ est dulce: non- nunꝙ̄ ponticū: aliqn̄ vtraꝗ sunt in eo: ponticitas vi- delꝫ ⁊ dulcedo: sed nūꝙ̄ nigrū inueniē forte. vñ Ga. oē inqͭ dulce: lꝫ sit nigrū necessario: tñ nō oē nigrū necessario est dulce. Nigrū vero inuenimus dulce: ⁊ nigrū ponticū: ⁊ aliqn̄ dulce ⁊ ponticū. Nigrū vero solā hm̄ dulcedinē calidi⁹ est ⁊ nutribilius: ⁊ plus ce teris vētrē humectat: ⁊ vrinā nō ꝓuocat: ventositatē ⁊ inflationē creat: qḋ si ꝓpter medicinā paꝝ bibitur erit cōstipatiuū solutionis ex intestinoꝝ defectione gñat: sitꝗ nō adeo nocumētū capiti ⁊ neruis ꝓpter sue fumositatis grossitatē ⁊ grauitatē: vñ tardius ad caput ascēdit: ꝓpter hoc tardissime ab eo q̇ inebriatᷣ diu ab ebrietate nō liberatᷣ. vñ Ga. vinū inqͭ nigre- dini ptinens nō hꝫ tātū caloris quantū glaucū ⁊ citri nū: neꝗ tātā facit ebrietatē. Vinū vero qḋ dulce est ⁊ pōticū: grossi⁹ duriusꝗ ē digestioni ⁊ magis vēto sitatē ⁊ inflationē gñat: lapidē etiā in renibus: ⁊ op pilationē in splene ⁊ epate: magisꝗ ceteris vomitū ꝓuocat: ⁊ dolorem in capite ⁊ neruis facit.

¶ Superius auctor determinauit de vino a parte sue ope- rōnis etatis ⁊ qualitatis quātū est ex parte coloris: in par te vero ista ex parte saporis. ¶ Queritur vtrū vinum cōpe- tat cholericis: videtᷣ ꝙ non: q꞉ dicit Ga. ꝙ oē simile augmē tat suum simile ⁊ facit ipꝫ furere. ⁊ loquitur in complex. de lapsa: sed cholericus lapsus est in caliditate ⁊ siccitate: ergo faciet eum furere: ⁊ hoc non cōpetit: igitur. Item dicit Ga. super apho. ꝙ sola complexio temperata gaudet similibus ⁊ distemperata dissimilibus: sed complexio cholerica est dis temperata: igitur. Item sicut dicit Gale. supra apho. Si- mile est de etate complexione regione ⁊ tēpore: sed in tem- pore frigido nō competit potus frigidus: ergo nec in cōple xione ca. potus calidus: igitur. In cōtrariū est ysaac innuēs vinū administrari cholericis. Itē sicut dicit Gal. in tegni. Natura oīm operatrix: sed natura cholericis appetit vinū ergo medicus dꝫ illud administrare cum sit minister nature Itē dicit Ga. ī tegni. ꝙ gen⁹ ꝯseruatiuū fit ꝑ similia: sꝫ vinū est cholericum ca. ⁊ siccū: ergo conseruat cholericos: igitur. ¶ Queritur vtrū vinū cōpetit pueris: videtur ꝙ non: q꞉ si cut dicit phus. xviij. de aīalibus: spasmus ex vino: vt plu- rimum hꝫ generari: sed in pueris multū timendū est de spas- mo: q꞉ cito ⁊ de facili eū incurrunt spasmū sicut dicit Auicē. igitur. Item dicit Auicen. ꝙ dare vinum pueris est addere ignem igni: sed addere ignē igni in conseruatione sa. nō cō- petit: igitur. Item vinū virtutē aīalem debilitat: naturalē vero confortat: sed in pueris virtus aīalis est debilis: igitᷣ ⁊ naturalis fortis. Item sicut dicit Aui. epilepsia est morbus pueroꝝ: qḋ ergo hmōi morbū pueris hꝫ generare non com petit: sed vt dicit Auicē. vinum epilepsiam gñat: igitur. In contrariū est ysaac dicens ꝙ vinū cōpetit oī etati. ¶ Que- ritur vtrum vinū cōpetat senibus: videtur ꝙ sic: dicit Aris. ꝙ senes sunt tristes ⁊ auari: ⁊ hoc est q꞉ sunt melancholici: vnde in eis abundat melancholia: nec in eis sanguis clarifi catur ⁊ depuratur: sed vinū leticiā generat ⁊ largitatē: igi- tur. Item dicit ysaac ꝙ vinū est caloris ⁊ spirituū regene- ratiuū: q꞉ cito in ea ꝯuertitur: sed senes calore indigent et spiritibus: sed hec habent ꝑ vinū: igitur. In contrariū est Ga. dicēs ꝙ vinū virtutē aīalem debilitat: sed in senib⁹ est virtus aīalis debilis: igitur. habent eñ capita debilia. Itē sꝫ sm̄ ysaac vinum in frigido stomacho acescit ⁊ acetū infrigi- dat: sed stomachus senū est frigidus: igitᷣ. ¶ Ad primū re spondetur ꝙ sic. Sed nota ꝙ vinū administratᷣ in corpore tē perato aut distēperato. si in tēperato sic competit vinū me- diocre: nec nimis forte nec nimis debile sicut vinū bonum odoriferū: vinosum: vnius anni aut duoꝝ annoꝝ. Si in lap so ⁊ distemperato corpore: hoc est dupl'r: aut lapsus est ad caliditatē: hoc est dupl'r: aut accidētaliter aut natural'r. Si primo mō sicut in febricitantibus: tūc non cōpetit vinū. Si scd̄o modo sic competit vinum debile aquosum nouū: aut vnius anni: qm̄ tale vinum: etsi sit calidū: est tñ frigidum respectu cōplexiōis cholerice: qm̄ cōplexio cholerica est ca. in scd̄o gradu: ⁊ sic. vinum vero pretactum in primo: ⁊ sic in debita quantitate sumptū non intendit suam caliditatem. Si vero sit lapsus ad frigidū: tunc cōpetit bonū vinum for te clarū: odoriferū: antiquum quattuor aut quinꝗ annoꝝ. Ad argumētū pmū dicēdū est ꝙ illud est verū de sili ī pūcto sꝫ nō de sili in latitudie forme remisso sicut ca. ī primo ⁊ cal. in scd̄o ꝯueniūt in forma: sꝫ nō in pūcto: q꞉ tale sile in pūcto bene facit suū sile furere. Vel dicēdū ꝙ simile in effectu be- ne facit furere: ⁊ ꝑ hoc soluitur scd̄m: q꞉ ꝙuis cholericus sit lapsus: tñ iuuatur ꝑ ca. in primo gradu. Ad aliud dicendum ꝙ non est simile: qm̄ cōplexio cōnaturalis est ei cuius est cō plexio: non sic vero tempus calidū: ⁊ qḋ alicui est cōnatura le nō tātū grauat naturam: ideo cōplexio temporis plus cō trariatur humane nature ꝙ̄ cōplexio cōnaturalis existens in eo. Ad aliud dubium responsio aliquoꝝ est ꝙ vinū anti- quum forte ca. ⁊ sic. in quarto gradu quattuor annoꝝ: aut qnꝗ non competit pueris: q꞉ tale spasmum ⁊ epilepsiam in ducit. Sed vinū aquosum debile ca. in primo gradu cōpe- tit: ⁊ tale non inducit hmōi morbos. Alij dicūt ꝙ etas pue- ritie duo continet septēnia: vnde dicunt ꝙ in primo septen- nio non cōpetit vinum: q꞉ vinum neruos ꝑcurit ⁊ ad eos pe netrat eos ibibendo: qs cū debiles ⁊ molles reperit: plus remollit ⁊ debilitat: qm̄ in eis remanet indigestū cū virtus in talibus neruis debilis sit: ⁊ sic in tali etate non competit prohibet eñ augmētationē: ⁊ corporis inducit desiccationē q꞉ ꝓpter tale vinū mēbra nō nutriuntur vt deberent: et sic loquūtur Aristo. ⁊ Auic. ꝙ in pueris inducit ⁊ spasmū ⁊ epi lepsiā. Sꝫ in scd̄o septēnio pōt cōpetere: q꞉ virtus animalis est tunc fortior: ⁊ naturalis potēs vinū digerere: ⁊ sic loqui tur ysaac. vñ cū dicit ꝙ cōpetit oī etati: ibi fit distributio ꝓ gñibus singuloꝝ siue ꝓ speciebus ⁊ nō ꝓ singulis generū. Ad aliud dicendū ꝙ in senibus duo sunt ꝯsideranda. s. vir- tus aīalis ⁊ naturalis: ⁊ q꞉ a vino resoluuntur fumi multi indigesti caput ascēdentes: ⁊ in naturā aqueā se ꝯuertentes multas passiones inducere potentes: sicut reumatismū scotomiā vertiginē litargiā epilepsiam: paralysim: ⁊ plu- res alios morbos: ⁊ sic habēdo aspectū ad virtutē aīalē nō competit. Sed ad virtutem naturalem ꝯsiderando q̄ est de bilis: ⁊ hec est q̄ dꝫ totum corpus regere: ⁊ indiget fortifica tione: q꞉ vinum eam fortificat: spiritum ⁊ calorem naturalē augmentat ⁊ reparat: quātū ad hanc dicunt vinū cōpetere. Sed ista solutio lꝫ verū ꝑtendat tñ nō instruit: q꞉ tūc nescie mus qd debeamus facere: q꞉ docet administrare ⁊ non ad- ministrare: ideo dicendū est simpl'r: ꝙ vinū cōpetit senibus qm̄ magis est necessariū vitā conseruare ꝙ̄ aīalem sanā te nere. Vnde dicendū ꝙ cōpetit: q꞉ virtutē naturalē cōfortat Et si arguatᷣ ꝙ nocet virtuti aīali sua euaporatione: dicēdū ꝙ remedia bene possunt ꝯtra suā euaporationē fieri: sicut si post vinū bibatur modicum de aqua: aut comedantur ne bule: que morantes supra stomachum: aut in ore stomachi nubes non ꝑmittunt fumū ascendere. Sed sic nō pñt virtu ti aīali fieri remedia ipa deficiente: ideo maius bonū fit in confortando virtutem naturalem ꝙ̄ fiat malum aīalem de- bilitando. Ad argumentum dicendum ꝙ si vinum assuma- tur in quantitate debita non acescit. ideo cauere debent se nes a nimia vini potatione. ¶ Queritur vtrum vinum cō- petat in paralysi: videtur ꝙ sic: sm̄ Ga. in tegni. omnis cura

fit p contrariũ: sed paralysis est morbus fri. ꝛ hu. q: de materia phlegmatica fit: vt dicit Auic. sed vinũ est ca. ꝛ sic. igitur. Item dicit Ga. in de simplici medicina: ꝙ q̃ cõpetunt extra emplastrata cõpetunt intra administrata: sed vinũ extra supra neruos applicatũ ipsos desiccat: ꝛ a materia humida curat: igitur ꝛ intra. In cõtrarium est Aui. ras. ꝛ oẽs alij: ꝛ precipue Auic. q̃ phibet vinum administrari in paralysi ante. xx. dies: sed post decet administrari. ¶ Queritur ideo quare cõpetit post. xx. dies ꝛ non ante. ¶ Querit̃ etiã quare vinũ exterius administratum neruos confortat: ꝛ interius debilitat. ¶ Queritur p quã viam vinũ reuocat a sincopi. ¶ Querit̃ quas egritudines vinũ habeat gñare. Et videtur ꝙ cholericas: q: sicut dicit haly simile ex simili gñatur: igitur. Item sm oẽs doctores ex rebus frigidis generãtur egritudines frigide: ꝛ ex ca. calide: sicut ex pipe allijs q̃ cũ vinuꝫ sit ca. generabit ca. egri. In 9triũ est ysaac ꝛ Aui. ꝛ oẽs alij. ¶ Ad primũ dubiũ ꝙ vinum non cõpetit nisi post xx. diẽ. q: tunc materia est fixa ꝛ non est plus in fluxu: lꝫ iaꝫ illa materia q̃ morbũ facit ꝛ dꝫ facere est iam fixa in mẽbro ꝛ permanens: ꝛ q: vinum ca. est confortat virtutẽ ꝛ mẽbrũ ꝛ potenti9 redditur in expellendo materiã. Itẽ vinuꝫ penetrat ad neruos lingue: ꝛ sic poros aperit rõne cuius virtus est potentior: expellere. Item rõne sue cõplexionis materiã consumit ꝛ diuidit. Sꝫ nota ꝙ cõpetit vinũ paucũ grossuꝫ ꝛ aromaticũ. Grossum vero vt p sui grossicie in mẽbris possit imorari: ꝛ suũ effectũ inducere: q: si esset subtile stati penetraret ꝛ non tantũ ageret. ꝛ dꝫ esse paucũ: q: supra multũ non esset virtus potẽs illud debite regere: ꝛ ppter sui multitudinem membrum plus remolliret: ꝛ sic morbũ augmẽtaret. ꝛ debet esse aromaticum vt virtutem naturalem melius confortet. Sed in principio paralysis non competit: q: ratione sue apertionis faceret humores magis ad neruos lingue fluere: ꝛ sic morbũ augmentaret. ꝛ adhuc faceret ꝙ materia fluxa ad membra ibi plus imbiberetur: ideo nõ cõpetit añ. xx. diẽ: cum materia etiam sit adhuc in fluxu. Ad primum dicendũ ꝙ cura fit p contrariuꝫ. ꝛ loqmur principaliter de contrario in effectu: lꝫ fiat in forma quandoqꝫ: ꝛ q: vinum non est in principio morbi contrariũ in effectu lꝫ sit in forma: igitur non competit. Ad aliud argumentũ d: ꝙ illud est verũ: si operatio exterior: et interior fit vniformis: sed vinum exterius desiccat ꝛ non 9uertitur in substantiam: interius vero agit per cõplexionem ꝛ substantiam: q̃ quãdoqꝫ in phlegma conuertitur. Ad aliud dicendũ ꝙ cerebrum est ditissimum in virtute aĩali ꝛ pauprimũ in naturali siue debilissimum: vnde natura sagax sm ꝙ attribuit aliquid vni membro debilitat aliquid in alio: sicut habẽtes bonas alas aues non habent pedes bonos aut econuerso. Ideo virtus naturalis cerebri debilis est non potens expellere fumos vini nociuos ad aliud membrum: faciendo tñ quod põt expellit ad neruos colligatos cum cerebro q̃ sunt organũ virtutis aĩalis sensitiue ꝛ motiue: ꝛ sic nerui ppter illud debilitantur: ꝛ p istam viam virtutem aĩalem debilitat. Sed naturalem confortat: q: virtus naturalis operatur p calorem naturalem ꝛ spiritum: ꝛ q: vinum addit in ista duo debito modo datum virtutem naturalem confortat q: subtilis est substãtie: ideo cito digeritur ꝛ conuertitur in spiritum ꝛ calorem. Et per hoc patet solutio ad aliud dubium de sincopi que fit ex retractione spirituum: ꝛ caloris naturalis a membris remotis a corde ad cor: que membra remota: q: sunt depauperata spiritibus: ideo fit sincopis: sed q: vinum cito conuertitur in spiritus ꝛ calorem naturalem: ideo cito recreantur spiritus: ꝛ p membra mandantur: igitur fit releuatio a sincopi. Ad aliud dicendum ꝙ vt plurimum generat egritudines phlegmaticas sm omnes doctores: ꝛ hoc q: vinum multum allicit gustum: ꝛ propter gustum in magna quantitate attrahitur ꝛ assumitur: quod in multa quantitate receptum non potest digeri: ideo remanens indigestuꝫ in chimos crudos conuertitur ꝛ phlegmaticos: vnde quantũ est de natura sua ꝛ complexione haberet ca. egritudines generare. ¶ Queritur cuius complexionis sit vinum: videt̃ ꝙ frigide: q: dicit Ga. que cito in ignem conuertuntur ꝛ ignẽ inflammãt ca. sunt: sed vinum ignem extinguit: igitur est frigi. Item dicit Arist. in scđo de anima. ꝙ esuries est appetitus ca. ꝛ sicci: sitis aũt fri. ꝛ hu. sed sitis est respectu vini: et vinum est eius obiectum: ergo vinũ est fri. ꝛ hu. Item simile ex simili gñatur: sed ex vino generantur egritudies frigide: igitur est fri. Item Aristo. quarto metheoro. que coagulãtur a frigido dissoluuntur a calido ꝛ econtra: sed aque species coagulantur a frigido: ꝛ vinum a frigido coagulat̃ ergo est aqua vel aque species: lꝫ si sic est fri. ꝛ hu. igit̃. In contrarium est ysaac ꝛ omnes auctores ponentes vinũ ca. ꝛ sic. Item dicit Gal. in de simplici medicina. ꝙ aqua facillime attrahitur ad naturam cuiuslibet sibi admixti: sed in vino administrantur partes aquose cum vinosis: que vinose sunt ca. ꝛ aquose frigide: lꝫ caliditas est fortior actiua: ergo trahet aliam ad sui naturam: ꝛ sic vinose trahunt aquosas ad earum naturam: igitur. Item Aristot. in topicis dicit ꝙ vinum est aqua putrefacta in vite: ꝛ hoc sub auctoritate empedoclis: sed dicit Arist. quarto metheoro. ꝙ putrefactio fit a calido: ergo vinum fit a calido: igitur ꝛc. ¶ Queritur vtrum vinum album sit cali. Et videtur ꝙ sit frigiduꝫ dicit ysaac ꝙ vinum album est insipidum: sed sapor insipidus frigiditati attestatur: ergo vinum albũ est frigi. Item dicit Constantinus ꝙ vinum album in suis operationibus est fri. sed dicit Ga. ꝙ vnũquodqꝫ dicit̃ tale vel tale ab operatione quã habet inducere: igitur. In contrariũ est ysaac ꝛ alij doctores. Ad primum dicitur ꝙ vinum est ca. ꝛ sic. primo a pte sue originis: q: vitis ex qua oritur vinũ est ca. ꝛ sic. ex parte cõplexionis fluentis: q: lꝫ sit frigida ex parte cõplexionis radicalis: sed q: non fit vini generatio nisi a complexione fluente pro maiori parte: igitur. Et ꝙ vitis sit cali. et sic. patet: q: fortissime est attractiue: ꝛ hoc patet q: fructũ multum affert: attractio vero fit per ca. ꝛ sic. igitur. Secũda causa est ex parte aeris continentis humiditatem eius accidentalem: ꝛ partes aquosas consumentem ꝛ vinosas relinquentem: ꝛ eas acuẽtem ꝛ fortificãtem propter partiuꝫ aquarum consumptionem. Ad argumentum dicendum ꝙ vinum extinguit ignem per aspectum ꝛ a tota specie: ꝛ non p ca. ꝛ sic. Aut dic ꝙ sua actuali frigiditate cum extinguit. Ad aliud verũ fri. ꝛ hu. actu cuiusmodi est vinũ: iõ nõ valet: q: ponitur ca. ꝛ sic. essentialiter. Uel dicenduꝫ ꝙ appetitur ratione sue compositiõis siue substantie: que proprietateꝫ habet sitim extinguendi seu sedandi. ꝛ non ratione sue cõplexionis ca. ꝛ sic. Ad aliud dicendum ꝙ effectiue ꝛ ratione sue quantitatis hoc facit: ꝛ non ratione complexionis. Ad aliud dicendum ꝙ vinum debile aquosum coagulatur a frigido: q: in tali plures sunt partes aquose q̃ vinose: sed ratiõe tñ vinosarum partium non fit coagulatio: ꝛ sic totum d: calidum remissuꝫ. Ad aliud de vino albo dico ꝙ est ca. Ad argumentum dicendũ est ꝙ intelligit ysaac de vino debili aquoso: q: tale est insipidum. Ad argumentum Constantini dico ꝙ intelligit respectu vini rubei ꝛ non simpliciter: ꝛ sic dicit verum.

¶ De vino rubeo.

Vinum vero rubeum necesse est dulcẽ vel ponticum habere saporem: ꝛ liquoreꝫ inter grossum ꝛ subtilem mediocrem: odor enim eius sit inter odoriferum ꝛ grauem virtusqꝫ eius fortiuicina est vino: proinde mediocre est inter leuitatem rufi ꝛ grossitatem nigri: hac de cã ad nutriendum ceteris est temperatius: ꝛ mutatur in sanguinem facilius propter similitudinem quam hꝫ cũ eo in liquore: colore ꝛ sapore. Post hoc nigrũ dulcem habens saporẽ etiã conuertitur in sanguinẽ lꝫ tñ sanguis quẽ gñat turbidus est et grossus melãcholico ptinẽs humori: preterea 9uertit̃ i sanguineꝫ vinũ rubeũ subtile ꝛ clarũ: q: ppter sui liquoris subtilitatem: necesse est vt moretur ad coquenduꝫ: vt ingrossescat ꝛ in sanguinẽ mutetur: sed tamen sanguis ex eo generatus subtilior est ꝛ leuior: atqꝫ laudabi-

lio:vii Ga. Uinū inquit lucens clar̄ & rubeū medio cre est inter roseū & subtile: & nigrum grossum & dulce: ppter hoc non adeo grossos generat humores sicut nigrū: nec subtilat eos vt albū: quod cum fuerit forte & odoriferum: necesse est fumus eius sit subtilis citoq; ad caput ascendens: Caueant ergo illud quorum capita vel corpora sunt debilia. ¶ Dulce vero & rubeū multū iuuat infirma diu hn̄tes pectora & pulmonem: maxime quos necesse est mundificari cū sputis: & quibus sputū est durū & viscosum: hmōi enim sputū necesse est primo expelli cū re mediocriter calefaciēte: deīde humectatiua: postea subtiliatiua & mūdificatiua: ne humores duri & viscosi repugnādo virtuti nō obediant expulsiue: sed potius generēt grossam & durā tussim: & p eā venarū pectoris fiat crepatura: pinde si cum vino dulci & rubeo res fuerit mixta pectoris purgatiua: perfecta & optima medicina erit eidē passioni. ¶ Uinum vero roseum de vuis rubeis: & palmeum de citrinis: & hmōi sunt mediocria inter citrinū & glaucū: subtile & album: idcirco ad cōparationē eorū sunt nutribiliora & in sanguinem cōuertibiliora. Roseū tn̄ facilius palmeo in sanguinē mutatur: ppter suū calorem sanguini vicinantē: que q: nunq; inueniri possunt: nisi clara in colore & odorifera in odore: necessario caput leuiter petūt: cerebro tn̄ & suis pelliculis non sunt nocētia ppter eorū leuitatem: quare facile quis ex eis inebriatur: & leuissime exinde curatur. ¶ Uinū aūt aureū & rufum: q: mediocris sunt tēporis tēperata sunt: in scdo gradu calida: cū aūt sunt vetusta dn̄atur eis in tertio gra. calor. Suntq; eorū sapores acuti: & liquores clari & subtiles aromaticū hn̄tes odorē: citoq; caput petūt & implēt cerebrū de calido & pūgitiuo fumo: pellicul' etiā cerebri oībusq; neruis nocent; ideo si hmōi vina dētur eis qui naturaliter vel accidētaliter sunt choleri ci: aut tristibus vel laborantibus vel ieiunātib⁹: nō modicū inferunt nocumentū: q: corpora eorū calefaciūt: & ad febrem ea cōmouent: dolorē capitis gn̄ant ppter nocumentum: qd̄ cerebro neruisq; faciunt: maxime si estiuum fuerit tempus: regioq; calida. Sz tn̄ non debemus arbitrari vt nocumentū faciāt ex mali sanguinis generatione: sed ppter calorez: q: calefaciunt & desiccant eorū corpora q̄ necesse est infrigidari & humectari. Aliqn̄ tn̄ hec vina dolorez capitis de grossis humoribus in stomacho placant: q: dissoluūt & attenuant & expellunt humores qui sunt cā doloris. Propter hoc si donentur humidas habentibus cōplexiones naturaliter siue accidentaliter: vel q̄ delectationem & requiem amauerint: siue eis data fuerint: quorū corpora multitudine grossorū humorum sunt accumulata: tempus etiam sit hyemale: regioq; frigida: iuuamentum optimum erit: q: humores inaniunt: venas & vasa corporis ab omni mūdificāt putredine cum vrina & sudore. Ga. bonum est inq̄t venas plenas habentibus grossorum humorū calori ptinentium dari vinum subtile & album: aut subalbidum vel roseum: aut palmeum mediocre tempus habentia: verūtamen si humores sunt grossi & frigidi: bonum est vinum citrinum & rufum: que sunt mediocris temporis: necnon roseum & palmeum cum sunt vetusta.

¶ De vino temperate sumpto.

Uinum vniuersalr̄ tēperate bibitum fm̄ etatem: tempus: regionem: cōsuetudinē atq; naturā: & quantū natura ferre valebit: sanguinem laudabilem augmentabit propter sui naturam: liquorem & colorem sanguini similātem bonum saporem cibis & potibus prestat: cibiq; desiderium excitat: libidinem & coitum irritat: q: vitalis & animalis virtus per illud confortatur: & naturalis que est in toto corpore: temperat vigorem: & fortitudinem suscipit: stomachum adiuuat ad cibū appetēdum: retinendum: ad digerendū: & ad feces expellendas: cōpositiones etiam cōplexionum aīe & corporis cum sui odore & mundificatione regit & corroborat: qd̄ testatur eius actio: que palā videtur: nam cōspicimus illud tollere tristiciam anime: puocare leticiā & mutat vitium nature aīe in virtutem: vertit eīn eā ab impietate ad pietatem: ab auaricia in largitatem a superbia in humilitatem: a pigricia in solicitudinē de timore in audaciam: mentis etiam desidiam & taciturnitatem & ignauiam in astutiam facundiā & ingenium. Rufus testatur persas & helenos semp vino vti volentes disputare: vel cū alio ratiocinari: seu consilium dare ad regendam rēpublicam: & cognoscebant q: vinum est mentis confortatiuum: & rectitudinis & veritatis demonstratiuum: Heleni tamen eo vtebantur cum volebant versus cōponere: seu ludere cum instrumentis musice arti pertinentibus: q experimento inueniebant mentē eorū acui vino: & rōnem augmentari: eam etiā de potestate in actum puehi: hoc vero fit cum prout oportet: bibitur. Sed si vsq; ad ebrietatem bibitum fuerit: generabit predictis cōtraria: q: ebrietas rationalis aīe lumen extinguit: & bestialem & irrationabilem vim confortat. vn̄ pmanet corpus velut nauis stās i mari absq; gubernatoribus: & militia indigens ductore: ppter hoc fauet rei nō annuende: & laudat qd̄ illaudanduz est: immo qd̄ diximus sapientibus facit. Sed stultis & malignis cū ebrietas generatur: in primordio facit eos multa & irrationabilia loqui cuz furore: ira: atq; supbia: & mouet eos de loco ad locum: & tandē incidunt in adulteria: furta: homicidia: & cetera vitia. Ideoq; volentes familiā custodire: oportet vt se a vino custodiant: nisi fm̄ q expedit eorū nature. Sed tamē valet fm̄ medicinam: Est enim competens oībus sana habentibus corpora: sanitatem eniz custodit. De eo tamen vino dicimus qd̄ de vite est: & qd̄ mediocris tēporis est. i. a duobus annis vsq; ad quattuor: cuius color inter rubeum & citrinum mediocris est: odorq; aromaticus. ¶ Post hoc vinum coctum est bonuz calidi⁹ tn̄ & grossi⁹: multūq; nutriēs & difficile ad penetradū: tarde facit ebrietatē: q̄ si fuerit diu durabit

¶ De vino de sapa.

Sapa grossior ē & durior in stomacho inflatiua: q̄ si digeratur multū dat nutrimētuz & est congrua patientib⁹ in pectore & pulmone: & vulneratis in renibus: & vesica

est enim mundificatiua ⁊ consolidatiua. ¶ Sunt ⁊
alij potus non de vitibus: sicut de melle ⁊ vuis pas-
sis: vel ficubus: dactylis ⁊ sibibus. Uinuȝ de melle in
flatiuum est: ventositatis generatiuum: epatis ⁊ etiā
splenis oppilatiuum. Uinum de vuis passis cōfortat
stomachum sua ponticitate. Uinū de ficubus inflat:
ventrem dissoluit: et malos humores generat phle-
gmatico humori pertinentes. Uinuȝ de dactylis me
lancholicos creat humores: mentē ꝑcutit: dure dige
ritur: oppilat spleneȝ ⁊ epar. Uina de frumento ⁊ or
deo sunt inacceptabilia ⁊ īdigestibilia: malos humo
res ⁊ fumos generantia: constipant epar ⁊ splenem
⁊ lapidem in renibus creant.

¶ Finitur tertius.

¶ Superius auctor determinauit de virtute vini a pte co-
loris albi ⁊ nigri qui sunt colores extremi. In ista parte de-
terminat de virtute vini ex parte medioꝝ coloꝝ. Et primo
determinat de vino rubeo: deinde de roseo: ibi. Uinuȝ vero
roseū. ¶ Queritur qđ vinum sit calidius aut album aut ru-
beū. Uidetur ꝙ albuȝ: albedo attestatur fortiori ⁊ vlteriori
digestioni: sed quod magis digestuȝ est calidius est: igitur.
Nam digestio scđa ꝓcedit rubificādo: ⁊ tertia dealbando.
In contrariū est ysaac ⁊ oēs auctores. ¶ Queritur qđ vi-
nuȝ sit calidius: aut nouū: aut antiquū: videtur ꝙ antiquū
sit frigidius: q: tractu tpis fit acetosum: sed acetū est frigi.
igitur. Item oē viuens est frigidius in vltimis etatibus ꝙ̄
primis: igitur ⁊ vinū silr. Ad primū dico ꝙ rubeū est calidi⁹
Ad argumentum dico ꝙ duplex est albedo: q̄dam q̄ genera
tur ꝑ caloreȝ vlteriorē scȝ vltimatum: ⁊ talis attestatur calo
ri fortiori. Est alia albedo proueniens ex parte materie: ex
qua res est: ⁊ sic albedo est in chilo ⁊ in vino albo. Ad aliud
dicēdū ꝙ vinum posset ad tantā etatem ꝑuenire ꝙ tota vir
tus eius exhalaret. sed vinum etatis. vij. annoꝝ melius est
⁊ fortius nouo. Et cuȝ obijcis de aceto: dicēdū ꝙ est ꝓpter
excellentiam sue caliditatis: ⁊ nō ꝑ naturam frigiditatis vt
obijcis. Naȝ sicut aīal vsqȝ ad mediū iuuentutis acuitur in
caliditate: sic ⁊ vinum aquosarū partiū consumptione: sed
tñ ad tantā etatem scȝ vltra . viij . aūt plures annos posset
deuenire: ꝙ exhalaretur calor ei⁹ sicut in senib⁹ fit. ¶ Que-
ritur qđ est dulcius ⁊ qđ est grossius: aut vinum albuȝ: aut
rubeum. Et vtrū vinū album ꝓuocet vrinam. Uidetur ꝙ
alba sunt dulciora: qm̄ vina noua in sui nouitate manentia
sunt dulciora ꝙ̄ antiquata: sed in sui nouitate sunt alba re-
spectu suijpsius in alio tēpore: igitur. Item ꝺm Aristo. dige
stio ꝓcedit dulcorando: sed alba sunt magis digesta: q: al-
bedo attestatur maiori digestioni: igitur. In contrariuȝ est
auctor iste ponens vinū rubeū dulcius. Item sapor dulcis
cum sit ca. ⁊ hu. fundatur in substantia grossa: sed vinum ru
beum est grossioris substantie ꝙ̄ album: igitur. ¶ Queriť
igitur qđ est grossius vel album vel rubeum. Et videť ꝙ al
bum: q: generatur a frigido respectu rubei: sȝ fri. est ingros
sare ⁊ restringere: igitur album est rubeo grossius. Itē rei
subtilis est magis penetrare: sed vina rubea sunt penetra-
biliora: ergo subtiliora. ¶ Ad primū dubium dico ꝙ vina ru
bea sunt dulciora: q: oīa vina sunt ex ptibus aquosis ⁊ vino
sis cōposita: ⁊ q: in vino albo ꝓ pluribus partibus dn̄atur
aquositas respectu partiū vinosaruȝ: in rubeo ecōuerso: aq̄
aūt est insipida: ergo vinum albū cū sit magis aquosum mi
nus est dulce: q: partes vinose sunt dulces q̄ plus abūdant
in vino rubeo. Ad argumentū dicendū ꝙ ista ꝯparatio fit in
eadē specie: ⁊ dȝ fieri in diuersis speciebus: q: aliter est de
vinis diuersis in specie sicut de albo ⁊ rubeo: ⁊ obijcitur de
eodeȝ vino respectu suiīpsi⁹ in diuersis etatibus. Ad aliud
ꝙ albedo attestať digestiōi. dicēdū ꝙ albedo data ab agēte
qñqȝ dať a calido: qñqȝ a frigido. si a calido dulcior est ⁊ ma
gis: si a frigido non est vinum. Alio modo datur a materia.
Si aūt data fuerit a materia nō attestatur maiori digestiōi
⁊ q: sic dať vino albo scȝ a frigido: igiť. Ad aliud dubiū dr̄ ꝙ
rubeum est grossius: q: plus hȝ de cōmixtione partium vi-
nosarū: quarū est ingrossare ꝙ̄ aquosarū: ⁊ etiaȝ plus ⁊ me
lius sunt digesta. Ad argumentum dr̄ ꝙ grossicies ⁊ subtili
tas: vno modo sumuntur ꝺm ꝙ causantur a calido vel frigi
do ⁊ sic alba grossiora. Alio modo ꝓut resultant a cōmixtio
ne: ⁊ hoc modo vina alba sunt subtiliora: ⁊ sic loquitur au-
ctor. Ad aliud dicendū ꝙ subtile est duplex: vno mō in actio
ne: ⁊ sic vinum ru. Alio mō in substantia ⁊ passione: ⁊ sic ru
beum est grossioris substantie. ¶ Queritur vtrū vina dul-
cia deoppilant: videť ꝙ non: q: dulcedo fundatur in grossa
substantia: ⁊ oē dulce oppilat: ratione etiā cite attractionis
igitur. Iteȝ dicit iste auctor ꝙ deoppilant membra spūalia
⁊ oppilant nutritiua: ergo est ꝯtradictio. Item dicit auctor
ꝙ vinum album non est cū substātia grossa: alibi dicit ꝙ est
reperibile vinū album grossum: ⁊ sic est sibi ꝯtrarius. Ad p̄
mum dicendum ꝙ vina dulcia sunt spūalium mēbroꝝ deop
pilatiua ⁊ oppilatiua nutritiuoꝝ: q: hmōi vina sunt dulcia
in magna quantitate attrahuntur a membris nutritiuis: q̄
habent venas in principio amplas ⁊ in fine strictas: ideo cū
sint grosse substantie hmōi vina nō possunt exire: ⁊ sic oppi
lant. Item ad membra nutritiua veniunt anteꝙ̄ alterātur
multū: sed totū ecōuerso est de membris spiritualib⁹: ideo
⁊c. Ad illud dicēdum ꝙ duplex est albedo. vna peruia ⁊ cla-
ra interminata: ⁊ talis est in vino albo ⁊ non fundať in gros
sa substantia: ⁊ de tali loquitur hic auctor. Alia est non ꝑuia
⁊ terminata: ⁊ talis pōt eē in grossa substantia: ⁊ de tali ali
bi loquitur auctor. ¶ Queritur vtrum vinum albuȝ aquo
sum habeat vrinam prouocare ꝓut dicit auctor: videť ꝙ nō
q: ꝺm Ga. calida ꝓuocant vrinam: sed vina aquosa sunt fri
gida: igitur. Iteȝ ꝓuocantia vrinam habent vias vrinales
penetrare: sed vinum album est nō potens penetrare: q: est
obtuse substantie cum sit aquosum: igitur. ¶ Queritur vl
terius in qua regiōe citius corrumpunť vina: videtur ꝙ in
calida regione. ꝺm Ga. silr est de etate: tempore ⁊ comple
xione: sed vinum citius corrumpitur in tpe ca. igitur silr et
in regione ca. Itē ꝺm Arist. senium citius accidit hoībus in
ca. regione ꝙ̄ frigida: ⁊ sic mors: q: seniū est mors: ⁊ sic citi⁹
veniunt ad corruptionē. Contrariū ptȝ ad sensum: q: in re-
gione ca. de difficili acescunt: ⁊ sic non corrumpunť. Itē vi-
na debilia vbi sunt cito corrumpuntur: fortia vero non: sȝ in
regione calida sunt fortia vina: igitur. Ad primum dicť ꝙ
vina aquosa ꝓuocant vrinam: q: abundant in partibus aq-
sis: aqua autē non nutrit: ideo ille partes aquose omnes ce-
dunt in superfluitatem que est vrina: econuerso est de vino
vinoso qđ cedit in nutrimentū: ideo paucū in superfluitatē
conuertitur: vnde vinū aquosum non ꝓuocat vrinam rōne
sue cōplexionis: sed substātie sue multe. Ad aliud dr̄ ꝙ sine
dubio si vinum debile esset in calida regione: citius corrum
peretur ꝙ̄ in frigida: vnde vinū forte rōne cōplexionis pro
prie non cito corrūpitur: tñ rōne calide cōplexiōis regiōis
bñ citius corrumperetur. ¶ Queritur vtrum vinum per-
cutiat mentem vt dicit auctor: videtur ꝙ non: q: curat lesio
nem mentis: vt pȝ in amore hereos: igitur. Oppositū dicūt
auctores. Dicēduȝ ꝙ percutit mētem: q: est maxime euapo
rabile ad caput ⁊ turbat cerebrum: ⁊ sic inducit lesionem ⁊
virtutem ledit. Sed nota ꝙ virtus debilis est duplr. Uno
modo ꝓpter debilitatem sui membri. ⁊ hanc debilitatē au-
gmentat vinum. Alio mō est percussio ex defectu spirituū ⁊
eoꝝ debilitate: ⁊ sic vinum curat: q: spiritus recreat: cōfor-
tat ⁊ reformat. Ad aliud dicendum ꝙ nō curat simplr men-
tis lesioneȝ: sed curat hoc modo: scȝ q: facit in alio membro
maiorem lesionem: ⁊ tunc non sentitur minor dolor: q: ma
ior denigrat minorē dolorē ꝺm hipp. Ad contrarietatē Aui
cē. qui dicit ꝙ cōpetit: ⁊ ysaac q̄ dicit ꝙ non: dicēdū ꝙ ysaac
intelligit de vini administratione in pauca quantitate: ⁊ sic
non competit vinum: ⁊ Aui. loquitur in magna quantitate
⁊ sic nō est contrarietas. ¶ Queritur quare vinum plus no
cet lingue ꝙ̄ ceteris membris. Respōdeo q: lingua ꝯgruit
gustui ⁊ loquele. In gustu scȝ ꝑ humidū rōne humiditatis
in radice lingue existentis: In loquela vero ꝑ sui motum:
⁊ q: ad motum eius facit neruus qui cuȝ est remollitus nō
est motui ꝯueniens nec obediens debito modo: ad quā re-
mollitionem facit potus vini: igitur. ¶ Queritur qđ hȝ vitā

magis plongare τ conseruare: aut vinum aut aqua: videt ꝙ vinum nõ prolonget: q: abbreuiatio vite consistit in resolutione humidi naturalis a calore facta: sed vinum addit in hmõi resolutionem cum sit virtutis consumptiue: τ augmẽtat calorem resoluentem hu. radicale: qđ est pabulum eius igitur abbreuiat vitam. Itẽ illud qđ neruos peutit τ egritudines malas: vt epilepsiã τ paralysim inducit: est abbreuiãs vitam: vinum est hmõi: sicut dicit Ras. igitur. Item aqua plus retardat consumptionẽ humidi radicalis ꝙ vinum: ergo magis conseruat vitam: nam aqua est hmõi respectu vini: vt dicit Ras. igitur. Ad oppositum: prolongatio vite cõsistit in confortatione caloris naturalis quãtitatiue qualitatiue τ vtroqꝫ modo: sed vinũ vtroqꝫ modo calorem naturalem confortat: vt vult ysaac Ga. τ alij doctores: τ hoc non facit aq: igit. Scđo qđ facilꝰ in sanguinẽ τ calorẽ naturalẽ conuertitur: τ magis augmentat vtrũqꝫ prolongat vitã: ꝙ quod non est hmõi: sed vinũ illud facit τ non aqua: igitur Itẽ omne illud qđ suscitat hoĩem a morte subita temporali magis conseruat vitã τ plongat: ꝙ qđ non est hmõi: sed vinum est hmõi: vt pꝫ in sincopi que est quedã mors: igitur Quarto mors acceleratur dupliciter. Uno modo per ↄsumptionem humidi radicalis τ caloris naturalis extinctionem Scđo modo ꝑpter multitudinem superfluitatum aggregatarum calorem naturalem suffocantium: τ prima mors est naturalis: scđa vero accidẽtalis: sed illud qđ superfluitates nociuas consumit τ expellit a corpore: τ calorem naturalẽ conseruat τ augmentat: magis plongat vitam ꝙ qđ nõ est huiusmodi: sed vinum est hmõi sm Ras. igitur magis ꝙ aqua prolongat. Item p Rasim vinum retardat senectutem que est via in mortem: quod non fit per aquam: igitur Item sm Rasim. vinum confortat interiora membra que sunt radix conseruationis: eo ꝙ in ipsis consistit τ fundatur vita: ergo vinum prolongat vitam magis ꝙ aqua τc. quod concedimus: q: sanitatem conseruat τ humiditates: τ virtutes: τ fortitudinem corporis augmentat si moderate sumatur. Ad primum argumentum in contrarium: dicendum ꝙ mors vel abbreuiatio vite accidit in comparatione ad calorem naturalem dupliciter. Primo ꝑpter consumptionẽ humiditatis substantialis. Scđo propter extinctionem caloris naturalis: sed vinum semper augmentat: τ addit ĩ quãtitate hmõi substantialis humiditatis: τ qualitate caloris naturalis: per que cõseruatur τ prolongatur vita. Aqua vero extinguit calorem naturalem τ virtutes corporis τ operationes defectat: τ ideo per vinum vita conseruatur τ prolongatur in sanis: per aquam vero abbreuiatur τ destruit. Ad secundum dico ꝙ vinum dupliciter consideratur. Uno modo a parte sue virtutis: τ sic conseruat calorem naturalẽ τ fortitudinem virtutis corporis: τ vitam prolongat. Alio modo consideratur a parte modi exhibitionis. τ hoc dupliciter: vel quia non datur in quantitate debita: τ in horis competentibus et sic de alijs conditionibus: τ hoc modo inducit egritudines molestas vt obiectum est. Uel potest dari moderate τ competenter: τ tunc vitam plongat τ cõseruat. Ad tertium dicendũ ꝙ aliquid conseruat humiditatẽ substantialem dupliciter. Uno modo ꝑpter sui conuersionẽ in sanguinem τ calorem naturalem: τ sic vinum conseruat humiditatem substantialem que est fundamentũ vite. Alio modo q: membra irrorat τ humectat: τ caloris excessum reprimit: non tamen conuertitur in naturam sanguinis τ caloris naturalis: τ sic aqua sm Rasim conseruat humiditatem substantialem: ne consumatur a calore excedente tẽperamentum: τ sic obijcit.

¶ Finiuntur diete particulares ysaac cum commentarijs doctissimi viri Petri hispani.

¶ Sequitur liber vrinarum eiusdem: cum non modice frugis doctissimi viri Petri hispani commentarijs.

In latinis quidẽ libris nullũ auctorẽ inueni: q de vrinis certã τ autẽticam cognitionẽ dederit. Cũ ad arabicã linguã me diuerti: in qua quedã librũ in hmõi noticia admirãdũ repperi: quẽ ego Constantinus aphricanus mõtis cassinẽsis monachus: latine lĩgue ad trãsferendũ dare destinaui: vt de labore aĩe pmiũ adipiscerer: τ introducẽdis ad cognoscẽdũ vrinã ampliarem iter. ¶ Liber iste de antiquis collectꝰ τ excerptus est auctoribus: p quẽ cognoscẽde vrine patent aditus: τ etiã diuisiões ipsiꝰ τ significationes. Fecit aũt eũ filius adoptiuus salomonis: ysaac in arabica lingua: τ eũ diuisit in decẽ pticulas. Prima est de vrine essentia. Scđa quare vrina noctis aptiorem hꝫ significationẽ ꝙ diei. Tertia que quos morbos significat vrina. Quarta de iuuamento eius: τ nocumento. Quinta de ipsius diuersitate in liquore τ colore. Sexta: de liquore vrine. Septia: qualis vrina cũ subtilitate τ claritate ↄueniat: τ qualis cũ turbiditate τ grossitudie. Octaua: de vrine hypostasi ac sua diuisiõe atqꝫ significatione. Nona: que vrina cũ quali hypostasi cõueniat. Decima de vnaquaqꝫ vrina: τ de hypostasi quid significet.

Sicut dicit Gale. in lib. interiorum particula. v. dicimꝰ cor eẽ fundamẽtũ: τ qsi fontẽ naturalis caloris: tñ triplex ẽ pncipiũ a q̃ egrediunt tres vtutes corpoꝝ regitiue. Unaqꝫ em̃ actio ppa hꝫ mẽbra qbꝰ ipa pficit: pinde actiõe ipedimẽtũ qđlibꝫ hñte: necessario mẽbrũ cuiꝰ est infirmat: sicut dicit Ga. in prima pticula interioꝝ. Cor em̃ vitalis caloris est fundamẽtũ: cerebrũ a quo sensus τ motꝰ oriunt: epar qꝫ nutritiue vtutis est pncipiũ: sicut dicit Ga. in. v. interioꝝ. Sꝫ mors semp imitat cõplexionẽ cordis. nã eo patiẽte oĩa cõpatiunt mẽbra: vñ mẽbra corpis actionẽ suã faciũt ꝑpter moderatã ppriã cordis cõplexionẽ: ideoqꝫ actionẽ cerebri ablato suo moderamine: palã est auferri. idẽ τ de epate intelligimꝰ. Uez actionẽ cordis nõ necesse est auferri ablatis hoꝝ tẽperamẽtis: sicut ↄtingit aĩalibꝰ hyemis tpibus in foraminibꝰ accũbẽtibus: cũ sensus τ motꝰ actuali nõ inueniant in eis: cibum etiã nõ accipiẽtibus: nõ necesse est mori quousqꝫ cor patiat cuiqꝫ tẽperamẽtũ cõplexiõis cordis corrũpit: necessario perit aĩal. Et cũ ista mẽbra sint interiora: coꝝ cognitio est p intellectũ τ nõ p sensum. vñ dicit Ga. in lib. interioꝝ. Intẽtio nostra in hoc lib. est agere de passionibus mẽbroꝝ q̃ cognoscuntur intellectu τ nõ sensu. τ haly in cõmẽto supra tegni: vbi dicit illud met verbum. Medicinalis sciã sensum nõ trãscendit: mouet q̃stionẽ: sit medicinalis scia de mẽbris interioribus q̃ sensu apphẽdi nõ pñt: sꝫ solo intellectu. Et rñsio sua est ꝙ lꝫ mẽbra interiora nõ sint sensibilia: sua tñ signa sensibilia sunt. τ simılr lesiones. Sed in cognitionẽ cordis deuenimꝰ p pulsum: vñ dicit Aui. Pulsus est motꝰ receptaculoꝝ spũs ex diastole τ sistole cõpositꝰ ad regẽdũ spm̃ p aera attractũ. Receptacula eĩ spũs sunt cor: τ arterie sicut habetis ab haly in cõmẽto supra tegni: vbi dicit ꝙ in corde generant due subẽ. Una aerea calida τ humida. s. calor naturalis: alia ignea calida τ sicca subtilis sicut spiritꝰ: τ a corde p arterias delegant spũs ad oĩa mẽbra corporis viuificãda: spũs em̃ τ calor currũt cũ sanguine p arterias ad alia mẽbra corporis: sicut vult Aui. τ alij auctores. ysaac vo dicit in lib. de elemẽtis. Per vitã meã iuro ꝙ p aliã viã currit sanguis in arteria τ spũs: τ in hoc ↄdicit ysaac alijs auctoribꝰ. τ philaretus in lib. pulsuũ. Pulsus est motꝰ cordis τ arteriaꝝ: qui sm sistolẽ τ diastolẽ fit ad infrigidationẽ innati caloris τ egestionẽ vel eiectionẽ fumosaꝝ supfluitatũ. In cognitionẽ aũt cerebri deuenimꝰ p magnitudinẽ capitis τ figurã τ capilloꝝ colorẽ. Sicut dicit Ga. ĩ tegni: Paruũ em̃ caput

ꝓue diſpōnis cerebꝛi eſt ſignū. In cognitionē vō epatis ⁊ mēbꝛoꝝ ſcōe digeſtiue deuenimꝰ ꝑ vꝛinā. ſupfluitas ei ſcōe digeſtiue eſt vꝛina: ſicut ſupfluitas pme eſt egeſtio: ⁊ ſicut tertie: ſudoꝛ ⁊ hypoſtaſis. Uñ dicit Aui. in pꝛimo: ꝙ vꝛina atteſtaꝛ pꝛincipl'r paſſionibꝰ epatis ⁊ venarū: ⁊ per ꝯñs paſſionibꝰ alioꝝ mēbꝛoꝝ. Sed dicit Auic. ꝙ vie ſignificationis diſpōnū vꝛine nō opꝫ credere niſi poſtꝙ debite ꝯditiōes fuerint obſeruate. Opꝫ eñ ꝙ vꝛina q̄ ꝯſideraꝛ ſit pꝛima vꝛina q̄ in mane colligiꝛ: ⁊ nō ꝑmaneat lōgo tpe: ⁊ nō ſit in nocte reſeruata: neqꝫ ſit ille cuiꝰ eſt: q̄ aquā nō bibit: ⁊ cibū nō comedit: ⁊ nō ſit q̄ in cibo ⁊ potu rē tingentē accepit ſicut crocū aut caſiamfiſtulā: qm̄ vꝛinā tingēdo ad citrinitatē ⁊ rubedinē mutāt: ⁊ ſicut olera q̄ tīgēdo mutāt ad viriditatē: ⁊ almuri qō ad ingredinē: ⁊ vinum qō mutat vꝛinā ſm ſui coloꝛem neqꝫ ſit ille q̄ exterioꝛa ſui re tingēte infecerit ſicut alcanna: qm̄ cū aliqs ex ea tingiꝛ: foꝛtaſſis eiꝰ vꝛina inficiꝛ: neqꝫ ſit q̄ rē euacuantem humoꝛē accepit: ſicut cholerā aut phlegma neqꝫ ſe exercuit motibꝰ coꝛpoꝛeis: aut opatiōibꝰ: aut diſpōnibus q̄ ſunt extra curſuꝫ nature q̄ vꝛine coloꝛē mutāt: ſicut ieiuniū: aut vigilie: aut laboꝛ: aut ira: aut timoꝛ. Oīa eñ hec vꝛinā tingūt ſm citrinitatē aut rubedinē. Et coitꝰ vꝛinā valde impinguat. Urina pterea colligēda eſt in vꝛinali magno qm̄ cū ps eiꝰ colligiꝛ: iudiciū impediꝛ. Opoꝛtet etiā ꝙ vꝛina inſpiciaꝛ in vaſe claro ⁊ mūdo ſicut cryſtallino: aut vitreo: ⁊ in aere nō nimis obſcuro: nec nimis lūminoſo: ⁊ ſi nimis ſit luminoſus manꝰ medici ꝑponaꝛ. Scias aūt ꝙ vꝛina homīs quāto plus appꝛoximaꝛ: tāto eiꝰ ſpiſſitudo plus augmētaꝛ vñ verſus. Dexꝛe pe ſpiſſa magis homīs mictura videtur: Nec alius liquoꝛ eſt cui talis regula deꝛ. Dicit etiā Auic. ꝙ ſignificatiōes vꝛine ex. vij. rebꝰ ſunt accepte: ex coloꝛe ⁊ liquoꝛe: ex turbulētia ⁊ claritate: ex hypoſtaſi ⁊ quātitate: ex odoꝛe: ex ſpuma: ⁊ quidā addūt ſapoꝛē: Sed nos abijcimus Differt aūt vꝛina groſſa ⁊ turbida: ſicut dicit Auicen. ⁊ ſilr ſubtilis ⁊ clara: qm̄ plerūqꝫ eſt ſuba groſſa ⁊ clara: ſicut albumē oui ⁊ oleū: ⁊ plerūqꝫ eſt ſubtilis ⁊ turbida: ſicut aq̄ turbida. Iſte aūt ꝯditiōes ſunt q̄s ponit Aui. de iudicio vꝛine: q̄s egidius innuit ꝑ quattuoꝛ v̄ſus. Quale quid: aut q̄d in hoc quantā quotiēs vbi qñ. Etas: natura: ſexus: laboꝛ ira dieta Cura fames: motus: lauacrū: cibus: vnctio: potus. Debent artifici certa rōne notari. Per iā dicta ptꝫ: ꝙ cognitio oīum mēbꝛoꝝ eſt ꝑ ſenſum. Si eñ mēbꝛoꝝ interioꝝ ſigna ſūt ſenſibilia: vt dicit haly: multomagis exterioꝝ. q: dicit phs in li. de ſenſu ⁊ ſenſato: viſus inter oēs ſenſus plures nobis reꝝ differētias oñdit. ⁊ Cōſtātinꝰ in li. de oculis dicit. viſus iter oēs ſenſus eſt diſcretiſſimus: ꝓpter hoc medicinalis ꝯſideratio q̄ teſtante haly ſenſum nō tranſcēdit: pcipue dꝫ attendere obiectū certioꝛis ſenſus ⁊ diſcretiōis. ſ. viſibile: ⁊ maxime illud viſibile ad qō pōt viſus ſm qūlibet ptē penetrare cuiuſmodi eſt vꝛina. Et ꝓpter cās p̄dictas yſaac videns neceſſitatē ⁊ vtilitatē ſcīe vꝛinarū: cōpoſuit librū iſtū quem habemꝰ p̄ manibꝰ exponendū. Per hoc pꝫ q̄ ſit cā materialis huiꝰ libꝛi: qm̄ vꝛina. Cā finalis eſt duplex: finis ꝓpīquꝰ ⁊ remotus. finis ꝓpinquus eſt cognitio ſignificationū vꝛine. finis remotꝰ ē duplex: q̄dā finis remotꝰ: ⁊ remotiſſimus remotus vt cognitis ſignificationibꝰ vꝛine: cognoſcamꝰ ſanitatē: egritudinē ⁊ neutralitatē: ⁊ vt vult Aui. ſciamus cōſeruare ſanitatē: ⁊ curare egritudinē. Finis remotiſſimꝰ eſt vt ſanitate ſeruata: bonas faciamꝰ opationes: ꝑ quas felicitatē acq̄ramꝰ. Cā efficiēs eſt triplex: efficiēs cōplens ſicut yſaac filius ſalomonis adoptiuꝰ: vt gn̄aret ſibi ꝓlē ſpūalē ſ. febꝛes ⁊ viaticū: ⁊ alios libꝛos qui nōdū erāt apud ſalomonē. Cā efficiens declarās eſt Cōſtātinꝰ caſſinēſis monachꝰ q̄ trāſtulit iſtū libꝛū ab arabica lingua in latinā. Cauſa foꝛmalis ſicut alioꝝ eſt duplex: foꝛma tractādi ⁊ foꝛma tractatꝰ Foꝛma tractandi eſt modus agēdi q̄ eſt diffinitiuus: diuiſiuus. Foꝛma tractatus eſt diuiſio libꝛi in capl'a: ⁊ caploꝝ in partes. Supponitur aūt medicinali phie: ⁊ per ꝯſequēs naturali. Titulus talis eſt: Incipiūt vꝛine yſaac. vel ſm quoſdam. Incipit liber vꝛinarū yſaac. Iſte liber diuiditur in ꝓhemium ⁊ executionem ſiue tractatuꝫ: pꝛohemium aufert ignoꝛantiā negationis: tractatus vero ignoꝛantiaꝫ diſpoſitionis. Item ꝓhemiū tangit perſonam tranſlatoꝛis: tractatus vero ꝑſonam auctoꝛis. tractatus hic incipit. Urina eſt colamentū. Pꝛohemiū ſpectat ad p̄ſentem lectionē: ⁊ diuiditur in quattuoꝛ: q: ibi facit quattuoꝛ. Pꝛimo eniꝫ reddit cām quare iſtū libꝛū tranſtulit. Scōo tangit vtilitatē huius libꝛi. ibi. Liber iſte de antiquis. Tertio tāgit cauſam efficiētem ibi: Fecit aūt in arabica lingua. Quarto ⁊ vltimo tāgit diuiſionē huiꝰ libꝛi ibi. Et cū diuiſit in decē ꝑticulas. Hec eſt diuiſio ⁊ ſnīa lectionis in generali.

¶ Hic reſtāt duo pꝛincipl'r inq̄renda. Pꝛimū eſt de q̄buſdam ſuppoſitis in narratione pcedenti. Scōm eſt de ꝑtinētibus ad introitū huius libꝛi. De pꝛimo q̄runtur duo. Pꝛimū eſt vtrū ſine motu coꝛdis poſſit aliquātulum ſtare vita. Scōꝫ eſt vtrū ex paſſiōe epatis ⁊ cerebꝛi ꝯtīgat aliquē moꝛi

¶ Circa pꝛimū ſic pcedo: ⁊ videꝛ ꝙ ſine motu coꝛdis poſſit aliquantulū ſtare vita: q: dicit yſaac in viatico: opꝫ intelligi coꝛ nullatenus poſſe pati carentiam attrahēdi aera. Si eñ vno momēto quieſcat trahere aerē: extīguiꝛ a caloꝛe: vnde vult ꝙ ꝯtinue coꝛ attrahat aera: vel moꝛereꝛ ⁊ extinguereꝛ ſed nō pōt attrahere aera niſi ꝑ motū ſuū dilatatiōis ⁊ ꝯſtrictionis: ergo ſi nō pōt vita durante ceſſare ab attractiōe aeris: ſilr nec a motu ſuo: ergo ſine motu coꝛdis non poteſt vita aliquantulum ſtare: cum vita continuetur per cōtinuam attractionem aeris ad coꝛ: ⁊ per continuū motum. Itē Gale. in. v. particula interioꝛum dicit ꝙ quando temperamētuꝫ aīalis in complexione coꝛrumpitur: ſtatim animal moꝛitur: ſed temperamentū complexionis ipſius coꝛdis coꝛrumpiꝛ qñ coꝛ ceſſat ab attractione aeris: q̄ attractio ſit per motum ipſius coꝛdis: quia ſtatim caloꝛ in coꝛde extinguitur: ergo ſine motu coꝛdis non poteſt vita aliquantuluꝫ ſtare. ¶ In contrarium eſt Ga. ibidem in libꝛo interioꝛum. ꝙ in animalibus in cauernis terre in hyeme habitantibus non eſt motus neqꝫ ſenſus: ſed tamen viuunt. Item hoc videmus in apopletico: q: in ipſo non eſt motus neqꝫ ſenſus: ⁊ tamen viuit: ergo ſine motu coꝛdis bene poteſt vita ſtare. Ad hoc dicunt quidam ꝙ duplex eſt vita. Quedam eſt vita radicalis pꝛopter armoniam anime ad coꝛpus: de qua dicit phus ꝙ vita nihil aliud eſt q̄ꝫ armonia anime ad coꝛpus: et talis vita infunditur in ſpermatibus: ⁊ talis appellatur vita occulta: ⁊ huiuſmodi poteſt ſtare ſine motu coꝛdis. Alia eſt vita manifeſta que ſit per influentiam caloꝛis naturalis ⁊ ſpirituum de coꝛde ad omnia membꝛa mediantibus arterijs: ⁊ talis vita ſine dubio non pōt aliquantulū ſtare ſine motu coꝛdis: īmo ſtatim extinguiꝛ cū ceſſat in coꝛde caloꝛ naturalis: ⁊ per iſtam diſtinctionem facile eſt rūdere ad argumenta ad vtrāqꝫ partem. Uel dicendum aliter ad queſtioneꝫ: ꝙ ſine dubio nullo modo poteſt ſtare vita ſine motu coꝛdis: q: dicit philoſophus ꝙ viuere nihil aliud eſt q̄ꝫ ſeipſum mouere. Item auctoꝛ libꝛi de motu coꝛdis: dicit ꝙ vita ſtat ꝑ motum ſcaturiſationis: ⁊ pꝛopter hoc dicit yſaac in viatico: ꝙ ſi coꝛ vno momento quieſceret in attractione aeris: extīgueretur a caloꝛe. Unde cōcedo rationes pꝛobantes: ꝙ ſine motu coꝛdis nō poteſt vita ſtare aliquantulum. ¶ Ad aliud qō obijcitur: pꝛimo de Gale. in contrarium: dicendum ꝙ ipſe loquitur de motu cerebꝛi. vnde dicit ꝙ ablatis temperamētis ⁊c. adhuc eſt temperamentum in coꝛde. vnde loquiꝛ de temperamento cauſato a virtute aīali: ⁊ non a virtute vitali. Uel dicenduꝫ ꝙ nō vult dicere ꝙ in aīalibus: in cauernis non ſit motus: immo dicit ꝙ non eſt motus manifeſtus: vnde nō percipitur. Et ſi tu obijcias vltra ſi huiuſmodi aīalia in cauernis terre non habent ſenſum manifeſtuꝫ: ergo non ſunt aīalia: q: dicit phs ꝙ ꝑ habere ſenſum differt aīal a nō aīali. Dicendū ꝙ non valet: q: lꝫ hmōi animalia nō habeāt ſenſum cerebꝛi: cum multa ſint capita non habentia: verūtamē habent motum coꝛdis ⁊ ſenſum: tñ occulte quātū ad nos: ⁊ hoc ſufficit ad vitaꝫ. Ad aliud quod obijcitur de apopletico: dicendum ꝙ verum eſt ꝙ non habet motum neqꝫ ſenſum manifeſtum: tñ actualiter hꝫ ſenſum occultum: ⁊ ꝓpter hoc docet Aui. ⁊ alij auctoꝛes diſcernere apopleticum moꝛtuū: a non moꝛtuo: ponēdo ciphū plenū aqua ſupꝛa pectus: q: ſi aqua moueꝛ aliquantulū: ſignū eſt ꝙ viuit: ſi non ꝙ moꝛtuus eſt: vnde Aui. pꝛecipit differri ſepulturam apopleticoꝛum per tres dies.

¶ Circa scdm sic pcedo: videt q ppter passionē epatis et cerebri nō cōtingat aliquē mori: q: dicit Gal. in. v. pticula interior: q hoz tēperamētis ablatis (et loquit de cerebro et epate) nō est necesse actionē cordis auferri: vñ innuit q destructis tēperamētis et actiōibus cordis et epatis: adhuc poterit actio cordis remanere: sed vita non pōt perire donec actio cordis auferat: g videt q ppter passionē cerebri et epatis nō cōtingat vitā destrui. Itē dicit Gal. in prima particula interior: q vna qlibet actio hz ppria mebra quibus perficit: et ipsa actione patiente mēbrū cuius est infirmat: g habemus q actione ppria patiēte patit ppriū mēbrū: non patiente vō ppria actione nō patit ppriū mēbrū. Sed vita radicat in corde: vñ cor est ppriū mēbrū ipsius vite: sensus vō et motus in cerebro: vñ cerebrū est eoz ppriū mēbrū: patiēte g sensu et motu: nō ppter hoc patiet cor: cū nō sit ppriuz mēbrū sensus et motus. Cōstat g q neqꝫ actio sua infirmabit. i. vita ppter passionē sensus et motus: g videt q ppter passionē cerebri et epatis nō contingat aliquē mori: cū mors nō accidat nisi cor patiat: in quo radicat vita tanq in pprio membro. In cōtrariū est Gal. in. v. particula interior: qui dicit q aial perit ppter epatis passionē. Itē vita nō potest cōseruari sine restauratiōe deperditi: sed patiente epate patitur et destruit restauratio: cū humores ex quib9 fit restauratio in epate generant: g et p cōsequēs vita: g ppter passionē epatis contingit mori. Ad hoc dicendū q ista questio potest esse duplex: pōt em esse qstio: vtrū ppter passionē ipsi9 epatis et cerebri sine passione cordis possit aliquis mori: et ego dico q nō simpliciter: immo oportet ad hoc vt mors inducat: q cor aialis patiat: cū vita aialis in corde radicetur. Uel pōt esse qstio vtrū ppter passionē cerebri et epatis cōtingat aliquē mori: et ego dico q sic: si sit excedēs: ex pseq̄nti cor hz pati. Uñ dico q mors pōt habere duplex pncipiū. s. pncipiū inchoās: et sic cerebrū et epar possunt esse pncipia mortis ppter eoz passionē. Itē mors hz principiū cōplens et perficiēs: et sic cor est principiū cōplens et perficiēs mortē: et principiū cōplēs et perficiēs destructionē vite. Ad illud qd obijcit qd Gal. dicit q aial perit ppter passionē epatis: dicendū q illa passio epatis et cerebri similiter potest esse parua vel magna. Si parua: sic dico q nō perit aial ppter paruā passionē epatis et cerebri. Si magna et excedens: sic dico q p cōsequēs cor patit et ita perit. vñ Gal. loquit de epatis passiōe excedēte et magna. Per h pz solo ad scdz: q: epate leso excedēti lesiōe necessario destruit restauratio vt dictū ē et c.

¶ Postea possunt queri quedā pertinentia ad introitū huius libri. Et primo querit vtrū de vrina possit esse sciētia: videt q nō: qm scientia est de vniuersali qd hz percipi intellectu et nō sensu: sed vrina est sensu perceptilis: g de vrina non pōt esse scientia. Itē dicit Porphirius q infinita relinquenda sunt q nō cadūt in arte cū sint variabilia: sed vrina est variabilis: q: a rebus infinitis pōt variari vt dicūt auctores: g de vrina nō poterit esse scientia. In cōtrariū sunt auctores de vrinis tractantes vtpote Theophilus et ysaac in lib. isto determinans de vrinis. Preterea cognitio membroz interiorꝫ hominis est necessaria: sed talis cognitio habet per vrinā: q: vrina attestat dispositioni epatis et venaz: ergo de vrina erit scientia de necessitate. qd cōcedimus. Ad primum in cōtrariū dicendū q licet vrina inquātū est signū sit perceptibilis sensui: vt cū aliquid derelinquit in intellectu. vnde signum est qd se offert sensui: et sic aliquid derelinquit in intellectu: ratione ergo habitus derelicti in intellectu ab ipsa prout est signū: potest de ipsa vrina esse scientia. vnde huiusmodi habitus derelictus facit sciētiā. Ad scdm dicendum q licet vrina possit pluribus modis et a plurib9 rebus variari: verūtamen colores oēs in quibus vrina variatur: sunt determinati ab auctoribus: et propter hoc de ipa potest esse scientia. Uel dicendū q vrina consideratur prout attestatur dispositioni virtutis digestiue digerentis nutrimentū in sanis: et materiā morbi in egris: et quia semper vrina habet veſtigiū in se per qd representat digestionē bonā vel malam: et etiā proprias regulas prout representat huiusmodi: ppter hoc de ipsa potest esse sciētia. ¶ Secundo queritur ad quē ptineat determinare de vrina: vtrū ad medicū: vel ad phm: videt q non ad medicū: quia Cōstan. in pātegni dicit q medicina est ppter cōtemplationē rerū naturalium: nō naturaliū: et rerū extra naturā. vnde medicus solum habet considerare res naturales: nō naturales: et extra naturam: sed vrina non est res naturalis: vt patet inducendo: nec non naturalis vt patet inducendo: similiter nec res contra naturā vt patet similiter inducendo: ergo vrina nō est de considera tione medici immo potius phi. Itē quod determinatum est in priori scientia debet supponi in posteriori: sed phs determinat de vrina in phia: vt in lib. de animalibus: ergo medicus debet illam supponere a pho et non de vrina determinare. Si tu dicas q aliter determinat phs de vrina et medicus: quia phs determinat de eius substantia: medicus vero de eius significationibus. Cōtra: dicit in lectione hodierna ysaac: q prima particula est de essentia. i. de substantia vrine: ergo videt p hoc q etiā medicus determinaret de substantia vrine: ergo tua solutio nulla. Ad questionē dicenduz q proprie ad medicum pertinet determinare de vrina: quia medicus cōsiderat corpus humanū prout subijcitur sanitati egritudini et neutralitati: et quia ista omnia cognoscat medicus per vrinā: propter hoc ad ipsuz proprie pertinet determinare de vrina. Ad illud qd obijcit in cōtrariū: dicendum q vrina potest reduci ad rē cōtra naturā in egris. vnde dicit Auicē. q vrina est signū medico actionis: accidens vō inmūdo: vnde in egris potest reduci ad rem cōtra naturā: q: per cōparationē ad egrū est accidēs. Itē pōt reduci ad rē nō naturalē vtpote inanitionē: et ppter hoc pprie ptinet ad medicum. Ad scdm dicendū q aliter determinat phs et medicus de vrina: quia phs in lib. de aialibus determinat de virtute vrine: vtpote de aquositate nō considerando aliquas conditiones ipsius: sed medicus determinat de eius significatiōibus. Et tu obijcis: medicus determinat de eius essentia et c. dicendū q medicus hic appellat substātiā vel essentiā vrine prout cōditiones sunt ei adherētes: vt subtile spissum et hmōi. Sed phs determinat solūmodo de substantia vrine ēm rem et veritatē. ¶ Iuxta hoc querit cuz habeam9 scientiā separatā de signo sumpto a virtute vitali: vtpote librū pulsuū: et a virtute naturali vt sciētiā de vrinis: quare similiter nō habemus sciētiā separatā de signo sumpto a virtute aiali: cum sint certiora signa sumpta a virtute aiali q a vitali vel naturali. Ad hoc dicendū q nō habemus sciētiā separatā de signo sumpto a virtute aiali. Una cā est: q: medicus principaliter considerat illa signa q attestant sanitati: egritudini: et neutralitati: et q: signa sumpta a virtute naturali et vitali sunt hmōi: ppter hoc et c. sz signa sumpta ab aiali nō: vñ q: vt9 aialis est pncipiū cognoscēdi tm̄: et medicus non curat solū de cognitione: ppter hoc nō habemus sciētiam de signo sumpto ab aiali vtute. Scda cā est: q: lz signa sumpta ab aiali vtute sint certa: verūtñ q: vltro sensui se offerūt: vt pz de visu: vnde talia marie sunt manifesta: ppter hoc de ipsis nō potuit esse scia: cū scia sit de difficili: et non de re oīno manifesta. Et tu obijcis hmōi signa sunt certiora dicēdū q pl9 facit ad oppositū q ad ppositū: q: em sunt euidētissima et certissima: ppter h de ipsis nō potuit esse scia cū oīs sciētia sit de difficili sicut dictū est supra. ¶ Itē qrit qre nō habem9 sciam sepatā de signis sumptis a vtute gn̄atiua scz a testiculis: q: videt q deberem9 habere: q: Hyp. i. pnosticis docet pnosticari a testiculis: vñ dicit q in febre acuta si testiculi retrahant: signū est mortale. Ad qstionē dicēdū q gn̄atio est ppter cōseruationē speciei: et nō indiuidui: et q: medicus nō intēdit pncipaliter cōseruare spēm: imo indiuiduū: ppter hoc et c. Scda cā est: de re incorruptibili: et ptinua et q semp est: et q: opatio vtutis gn̄atiue nō est cōtinua: imo in quibusdā raro accidit vel nunq: et sciētia debet esse de eis que semp accidūt: ppter hoc nō potuit esse sciētia separata de signis sumptis a testiculis. Ad illud quod obijcis de hippocra. in pronosticis: dicendum q contractio testiculoz non est opus vtutis generatiue: immo poti9 virtutis naturalis vñ hmōi ptio fit ppter desiccationē et corrugationē factam in neruis a calore innaturali i acutis: et ppter h nō valet illa obiectio. ¶ Sz nūc qrit qre habem9 sciētiā sepatā de signo sumpto a superfluitate scde digestiue: vtpote sciētiā de vri-

na: ⁊ nō habemus sciētiā separatā de signo sumpto a super
fluitate p̄me: vt de egestionibus: neq̧ tertie: vt de sudore.
Ad hoc dicēdū ꝙ de egestiōibus nō potuit esse sciētia. Vna
cā est: q: sciētia sicut dictū est: est de eo qḋ cōtinue ⁊ etiā fre
quētissime accidit: ⁊ q: egestio nō semꝑ est: immo qn̄q̧ per
octo dies retinet̄: vel ꝑ q̇ndecim: nō sic v̇o vrina. vnde dicit
Auicē. ꝙ retētio vrine per tres dies in acutis est signū mor-
tale. ꝓpter hoc de egestionibus nō potuit esse sciētia: ꝫ pos
sit esse sciētia de vrina. Scḋa cā est: ꝙ egestio est corpus du-
rū solidū: ⁊ s̄m quālibet sui partē obscurū: vn̄ nō possumus
egestionē videre s̄m quālibet sui partē: ꝫ vrina liq̇da est et
peruia: ⁊ pōt s̄m quālibet sui partem videri: ⁊ ita egritudo
vel sanitas ꝓnosticari. Tertia cā est inhonestas: q: em̄ etsi
possumus ꝓnosticari: ⁊ habere signa egritudinis ꝑ egestio
nes sicut ꝑ vrinam: verūm̄ q: inhonestas esset deferre ege-
stionē corā medico ad scholas: ꝓpter hoc nō fuit sciētia se-
parata de egestionibus. Similiter de sudore nō fuit scientia
separata: q: sciētia est de eis q̄ semꝑ ⁊ cōtinue accidūt: ⁊ q:
sudor nō semꝑ nec cōtinue accidit: immo raro ꝓpter h̄ ⁊c.
Scḋa cā est: q: superfluitas sudoris exhalat̄ insensibiliter et
ꝑ poros qn̄q̧: nō sic v̇o sup̄fluitas vrine ꝓpter hoc ⁊c. ¶ Vl
timo q̄rit̄ qḋ sit verius signū in ꝓnosticando: vtrū pulsus
vel vrina ⁊ certius. Videt̄ ꝙ vrina: q: dicit ysaac in lib. isto
ꝙ vrina in morbis maximā hꝫ significationē: sed qḋ ꝑ super
abundātiā d̄r vni soli cōuenit: ꝗ vrina est signū certius. Itē
illud signū est certius ⁊ veri⁹: qḋ ꝑcipit̄ a veriori sensu ⁊ cer
tiori: sed vrina ꝑcipit̄ a sensu visus: q̇ est certior inter oēs. vn̄
dicit p̄hs ꝙ visus nō decipit̄ circa ꝓpriū obiectū: pulsus v̇o
percipit̄ a tactu q̇ nō est ita certus: ꝗ nec ita discretus: ꝗ vri
na est signū certius ⁊ verius. vn̄ dicit Cōstan. in lib. de ocu
lis: ꝙ visus est perfectior ⁊ discretior. Cōtra verius ⁊ certi⁹
cognoscimus aliq̇d ipso presente q̄ ipso absente: ꝫ per pul-
sum iudicamus de egro ipso presente: per vrinā v̇o egro ab
sente: ꝗ pulsus est signū verius ⁊ certius q̄ vrina. Itē illud
est signū certius qḋ attestat̄ radici: q̄ illud qḋ attestatur ra
mis: sed pulsus attestat̄ radici. i. cordi qḋ est radix vite: vri-
na v̇o epati ⁊ venis q̄ sunt sicut rami: ꝗ verius signū est pul
sus q̄ vrina. Itē pulsus ꝑcipit̄ siue accipit̄ ꝑ tactū q̇ est ve-
rior ⁊ certior ⁊ melior in hoīe q̄ in alijs. vn̄ dicit p̄hs: ꝙ licet
in hoīe sit prauus olfactus: tamē est ibi optimus tactus: ꝗ
videt̄ ꝙ pulsus sit signū veri⁹ ⁊ certius. Ad hoc dicendū est
ꝙ vrina ⁊ etiā pulsus aut sunt in sanis vel in egris. Si in sa-
nis: hoc est dupliciter: q: aut volumus iudicare de bonitate
digestionis: sic vrina certius signū erit: q: ꝓprie ⁊ immedia
te attestat̄ digestioni: si v̇o de tenore virtutis: sic pulsus ve
rius signū: cū immediate attestat̄ cordi ⁊ vite. Si v̇o hm̄oī
sint in egris: hoc est dupliciter: q: aut ille morbus est mate-
rialis vel immaterialis. Si īmaterialis hoc est dupliciter: q:
aut volumus accipere indiciū de specie morbi: ⁊ quantū ad
hoc vrina meli⁹ signū est ⁊ certi⁹: ⁊ pōt poni exēplū de spe-
cieb⁹ ethice. Aut accipim⁹ indiciū de termino morbi: ⁊ h̄ du
pliciter: q: aut de termino confuso: ⁊ sic vrina certi⁹ ē signū:
aut de termino termiato: vt si debeat mori cras vel postcras
⁊ hoc dupl̄r: q: aut de termino terminato īmediato vtpote
si ethicus debeat mori in crastino: sic pulsus veri⁹ est signū
q̄ vrina: q: īmediate attestat̄ virtuti. Si aūt velimus accipe
indiciū et ꝓnosticari de termino determinato tm̄: vt si de-
beat mori vsq̧ ad quartā diē vel in quarta die: sic vrina cer
tius signū ē: q: si debeat mori in quarta die signa indigestio
nis pri⁹ apparebūt in vrina. Per istā distinctionē satis pōt
patere solutio ad argumenta: ⁊ applicari solutio ad ea. Si
aūt morb⁹ in egris sit materialis vtpote hūoralis: eodē mō
distinguēdū est sicut prius ⁊ per easdē vias. ⁊ hec sufficiāt.

¶ De essentia vrine.

Vrina est colamētū sanguinis ceterorūq̧
humorū de nature quidē actionib⁹ natū.
Impossibile em̄ esse videt̄ vt a sanguine
s̄m ꝙ opꝫ corpus nutriatur: nisi de vtrisq̧
prius choleribus ⁊ phlegmate mūdificet̄: ⁊ a suo co
lamēto sciungat̄: qḋ vrine liquor esse dicit̄: q: vrina li
quorē ac hypostasim in se cōtinet. Liquor aūt est san
guini colamētū vt serū caseo: q̇ in renes descendit ꝑ
maiorē venā q̇ est in interiorib⁹ suis: ⁊ a renib⁹ ad ve
sicā digreditur: sicut a stomacho ad intestina cibus
Sed tm̄ hi duo descēsus a se inuicē distare vident̄: cū
em̄ cibus in stomacho digeratur ⁊ excoquat̄ anteq̄
ad intestina ducatur: q: cib⁹ naturaliter nō est cola-
mētuꝫ neq̧ fex: vrina v̇o nō ita: sed potius colamen-
tū quoddā qḋ natura a sanguinis puritate separat.

¶ Finito prohemio: hic incipit tractat⁹: ⁊ diuidit̄ in duas
partes. In prima determinat de vrina quantū ad eius ge-
nerationē: colorē: liquorē: significationē: ⁊ cōtenta. In scḋa
ponit quosdā canones generales de significationibus vrine
versus finē libri: hic: Coloribus ⁊ liquoribus vrine ⁊c. Pri
ma in duas. In prima determinat de vrina quantū ad eius
generationē: significationē: colorē: ⁊ liquorē. In scḋa quan-
tū ad ei⁹ cōtēta siue hypostasim. Scḋa ibi: Hypostasis v̇o
in duo diuidit̄. Prima in duas. In p̄ma determinat de vri
na quātū ad eius ḡnationē: colationē: ⁊ inspectionem. In
scḋa de ei⁹ significationib⁹ determinat. scḋa ibi: Vrina mani
mā in morbis. Prima in duas. In prima determinat de vri
na quantū ad eius generationē. In secunda quantū ad ei⁹
colationē ⁊ inspectionem. scḋa ibi: Vrina noctis certioris.
Iterū prima in duas. In p̄ma determinat de vrina siue po
nit generationē vrine. In scḋa determinat de oꝑationib⁹
prime: scḋe: ⁊ tertie digestiue vt meli⁹ appareat cui⁹ dige-
stiue vrina sit sup̄fluitas. secūda ibi: Digestio em̄ triplex est.
Prima pars est presentis lectiōis: ⁊ diuiditur in duas. In
prima ponit diffinitionē vrine. In secunda explanationem.
secunda ibi. Impossibile enim esse videtur. ⁊ ista secunda
in duas. In prima ponit explanationē illi⁹ diffinitiōis. In
secunda cōfirmat illā per simile. ibi: Liquor autē sanguinis.
Et ista in duas. In prima ponit illā similitudinē. In secun-
da corrigit illā. secūda ibi: Sed tamē hi duo descēsus. Hec
est diuisio ⁊ sentētia lectionis in generali.

¶ Hic primo querit̄ de diffinitione posita ab auctore in lit
tera: videt̄ ꝙ sit incōpetēs: q: oīs diffinitio dꝫ dari per sub-
stātialia ⁊ nō per accidētalia: sed colamentū est accidēs: ꝗ in
cōpetens est illa diffinitio. Ad hoc dicendū ꝙ glosandū est si
cut dicit Gerardus. Vrina est colamentū. i. res colata: et
ita res colata est substantia. Vel dicendū ꝙ nō est proprie
diffinitio: sed quedā descriptio. Itē iste dicit ꝙ est colamen-
tū sanguis ⁊ aliorū humorū: theophilus v̇o dicit ꝙ est cola
mētū sanguinis ⁊ nō dicit alioꝝ hūoꝝ: ꝗ iste sup̄fluus vel il
le diminutus. Et dicendū ꝙ theophilus sub sanguine com
prehēdit alios humores: vn̄ accipit sanguinē per massa pti-
sanaria: iste v̇o loquitur de sanguine prout diuidit̄ ab alijs
humoribus. ¶ Secundo queritur vtrū liquor vrine sit cor-
pus simplex vel cōpositum: ⁊ videtur ꝙ sit corpus simplex
q: duplex est calor: q̇dā vitalis: ⁊ quidā naturalis. Sꝫ vita
lis habet refrigerari per corpus simplex vt per aerē: natura
lis v̇o per aquā: sed aer per quē refrigerat̄ calor vitalis est
quid simplex: ergo ⁊ aqua per quā refrigerat̄ calor natura-
lis est corpus simplex. Itē dicit ysaac in lib. de elementis: ꝙ
elemēta nō nutriūt ꝓpter sui simplicitatē: omē ergo qḋ nō
nutriet erit simplex: sed vrina non nutrit: ergo vrina seu li-
quor vrine est corpus simplex. Itē dicit in littera hec dicta:
ꝙ liquor est colamētū sanguis sicut serū lactis vel casei: sed
serū nō defert aliquid de caseitate qn̄ segregatū est a caseo:
ꝗ sil̄r liquor vrine sequestratus ab humorib⁹: nihil habet de
humorib⁹: sed omne tale est corpus simplex: ergo liquor vri
ne est corpus simplex. Contra: Auicen. dicit ꝙ nullum sim-
plex putrefit: sed vrina putrefit: ꝗ non est simplex. Itē dicit
ysaac in dietis vniuersalib⁹ ⁊ in lib. de elemētis: ꝙ nō agunt
simplicia in cōpositis quēadmodū cōposita in cōpositis: vn̄
ex simplici nō fit cōpositū seu mixtuꝫ: imo ex mixto fit mixtū
ꝫ dicit p̄hs ī lib. de aīalib⁹: ꝙ aq̇sitas ī auib⁹ cedit ī plumas
vn̄ ex aq̇sitate auiū ḡnant̄ plume: ꝗ illa aquositas cū habeat
plumas ḡnare: nō erit q̇d simplex: imo ꝯpositū seu mixtuꝫ.
Ad hoc dicēdū est ꝙ q̄dā sunt simplicia omnimoda a simpli
citate: vt ignis in sua ꝓpria sphera: q: tūc est q̇d simplicissi

mū. Quedā vo sunt cōposita ex elemētis: vt elemētata. Sūt etiā quedā media inter hec: q̄ neqȝ sunt ita simplicia: neqȝ ita cōposita siue mixta: īmo sunt admixta: ⁊ de tali admix-tiōe dicit Cōstā. in pātegni. ꝙ impossibile est terrā esse sine portiōe aeris: ⁊ hoc mō liquor vrine siue vrina ē corp⁹ admix-tū ⁊ cū alio mixtū: ⁊ nō simplex neqȝ mixtū sicut dictū est.

¶ Ad pmū argumētū qꝺ obijcit: ꝙ aer est q̄d simplex: dicē-dum ꝙ nec aer neqȝ aqua sunt simplicia prout refrigerant calorē: immo sunt admixta: vt dicit Auicen. Uel dicendū ꝙ nō est simile de aere ⁊ aqua: q: aer nō generaᷓ in corpe: nec digestionē vel impssionē recipit in corpore sicut facit aquo-sitas: q: in corpe gnaᷓ: ⁊ recipit impressionē ⁊ admixtionē in corpore ab alijs humorib⁹: nō sic vo aer. Ad scđm argumē-tū qꝺ obijcit: ꝙ elemēta ꝓpter sui simplicitatē nō nutriūt: g̃ cū vrina nō nutriat erit simplex: dicēdū ꝙ ibi ē fallacia cō-sequētis: vñ nō sequiᷓ ꝙ oē illud qꝺ nō nutrit sit simplex: q: venena nō nutriūt ⁊ tñ nō sunt simplicia: īmo mixta. Ad ter-tiū dicēdū ꝙ serū nō pōt ita extrahi q̄n habeat aliq̄d a casei-tate. Uel dicendū ꝙ nō est simile oīno de aquositate ⁊ de se-ro: ⁊ ꝓpter hoc nō valet illud argumentū. Ad aliud qꝺ obij-citur ꝙ Auicen. dicit ꝙ nullum simplex putrefit: dicendum ꝙ verū est. vñ aer nō putrefit de se: sed rōne admixti. Simili-ter vrina siue aquositas nō putrefit nisi rōne admixti: vnde nō est simplex nec mixtū: sȝ admixtū. Ad aliud dicēdū ꝙ gnā-tio alicuius est duplex. Aut materialiter: aut effectiue. Uñ dico ꝙ ex aquositate nō generanᷓ plume in auibus materia-liter: sed effectiue: q: materia ex qua debēt generari plume erit grossa: nec poterat penetrare exterius: ⁊ aquositas ad-iuuat illā materiā vt penetret. Sic dico ꝙ plume generanᷓ ex aquositate: nō materialiter īmo effectiue: q: efficit aquo-sitas illā penetrationē: ⁊ hoc mō intelligit pħs cū dicit ꝙ ex aquositate generanᷓ plume in auib⁹: ⁊ ꝓpter hoc nō opor-tet ꝙ sit mixtū. Uel dicēdū ꝙ aq̄sitas nō est corp⁹ simplex: immo admixtū: ⁊ rōne illi⁹ admixtiōis quā hȝ ab hūorib⁹ trāsit in plumas. Uel dicēdū ꝙ duplex est aq̄sitas. Quedā q̄ ē pura aq̄sitas: vt pȝ ī crapulosis: ⁊ talis nō ōndit medico aliquā opationē nature siue digestiōis: ⁊ talis plus attinet simplicitati q̄ admixtiōi. Est iterū alia aq̄sitas q̄ segregata fuit ad operationē scđe digestiue: ⁊ ostendit medico aliquā operationē nature: ⁊ talis habet aliquid admixtionis ⁊ non est q̄d simplex.

¶ Scđo q̄riᷓ vtrū vrina genereᷓ ex chilo in stomacho generato: vel ex chimo in epate generato. Uideᷓ ꝙ ex chilo: q: ex eadē materia generanᷓ quattuor humores ⁊ aquositas: sȝ q̄ttuor hūores generanᷓ ex chilo: g̃ ⁊ aquosi-tas: vñ chilus delegaᷓ siue attrahiᷓ a stomacho ad epar: et ibi generanᷓ ex illo quattuor hūores: ⁊ quinta substātia est aquositas. Itē dicit pħs ꝙ materia est trāsmutabilis in aliā speciē: sed chilus recipit trāsmutationē: q: ex eo generatur chimus in epate: ergo chilus erit materia vrine: g̃ vrina ge-nerabitur ex chilo. In cōtrariū est auctor in littera dicēs ꝙ vrina est colamentū sanguinis et aliorum humoꝝ: sed hu-mores oēs sunt chimus: g̃ a chimo colabiᷓ vrina ⁊ generabi-tur. Itē dicūt auctores ꝙ vrina est superfluitas scđe digesti-ue que fit in epate: sȝ chimus generaᷓ in epate ⁊ nō chilus: ergo ex chimo generatur vrina. Ad hoc dicendū ꝙ genera-tio vrine pōt accipi dupliciter: aut ẜm verum: ⁊ sic ex chilo generaᷓ: aut ẜm sensum: ⁊ sic ex chimo: ⁊ hoc est quod dicit per alia v̄ba: ꝙ vrina aut generaᷓ p viā decisionis: aut p viā seq̄strātiōis. Loquēdo de generatione vrine p viā decisiōis sic ex chilo generaᷓ ⁊ descindiᷓ ẜm veritatē: q: chilus est ei⁹ materia. Loquēdo vo de eius generatione per viā seq̄stra-tionis: sic ex chimo generaᷓ: quia tūc sequestraᷓ ẜm sensum ⁊ q: medici sunt artifices sensibiles: ꝓpter hoc dicunt ꝙ ex opatiōe scđe digestiue generaᷓ. i. seq̄straᷓ: tñ loquendo ẜm verū generaᷓ ex chilo tanq̄ a cā materiali: ⁊ p istā distinctio-nē patet solutio ad rationes ad vtrāqȝ partem.

¶ Iuxta hoc q̄riᷓ: cū mixtū cōponaᷓ ex quattuor elemētis: s. ex aqua: terra: igne: ⁊ aere: quare aq̄ ⁊ terra habēt supflui-tatē sensibilē: vtpote terra egestionē: aqua vrinā: ignis vo non habet: nec aer. Item quare superfluitas prime dige-stiōis appropriaᷓ terre: vtpote egestio: supfluitas vo scđe appropriaᷓ aque sicut vrina. Itē queriᷓ quare oē aīal hȝ̄et egestionē: ⁊ nō vrinā: cū econuerso sit: vt dicit pħs: q: oē aīal mingēs est egerēs. Ad primū istoꝝ dicēdū ꝙ aq̄ ⁊ terra sunt elemēta grauia ⁊ materialia: ignis vo ⁊ aer sūt elemēta leuia ⁊ ꝓpter h̄ nō ē mirū cū supfluitas descindaᷓ a materia: si aq̄ ⁊ terra hn̄t supfluitates in mixto: nō sic vo aer ⁊ ignis: cum sint elemēta minime materialia. Scđa cā est: q: etsi supflui-tas sit in istis inferiorib⁹: vtpote in hoībus ⁊ brutis: ⁊ hoc a parte aeris ⁊ ignis: tñ hmōi insensibiliter exhalāt nec per-cipiunᷓ: nō sic vero supfluitates terre ⁊ aque. Tertia cā est: q: vt dicit pħs in lib. metheorū in istis inferiorib⁹ elementa grauia sunt a dñio: ⁊ ita nō est mirū si plus appareāt super-fluitates sicut egestio ⁊ vrina.

¶ Ad scđam q̄stionē dicēdū ꝙ prima digestio ꝓcedit subtiliādo: vñ nutrimentū crudum ⁊ grossum diuidit ⁊ subtiliat segregādo partes grossas: vtpo-te feces que sunt terree: ⁊ ita superfluitates pme digestiue appropriāᷓ terre: sȝ scđa digestio ꝓcedit ingrossando: vn-de ex chilo generanᷓ humores per ingrossationē: vñ relin-quit subtile: ⁊ illud abijcit: vtpote aquositatē: ⁊ ꝓpter h̄ vri-na cū gnēᷓ in epate: appropriaᷓ aq̄: q̄ vrina est supfluitas scđe digestiue.

¶ Ad tertiā q̄stionē dicēdū ꝙ oē aīal egerit: q: egestio r̄ndet cibo: vñ dicit pħs in lib. de aīalib⁹ ꝙ in om-ni aīali sunt duo foramina. Unū p qꝺ accipit cibū: ⁊ aliud p qꝺ emittit: vñ in quolibet aīali cōtinua fit deperditio. Ad h̄ g̃ ꝙ aliq̄s cōserueᷓ: oportet ꝙ restaureᷓ: ⁊ hoc nō pōt esse nisi per cibū: ⁊ q: cibus non pōt esse ita similis oīno cōplexioni mēbroꝝ ꝙ tot⁹ cōuertaᷓ ī mēbrorū substātiā: ꝓpter h̄ neces-se fuit ꝙ sequestrereᷓ puritas cibi ab īpuritate: ⁊ illa puri-tas cōuertiᷓ in aīalis substātiā: impuritas vo cōuertiᷓ in fe-ces: ⁊ ꝓpter hoc cū necesse sit oē aīal restaurari: ⁊ hoc p cibū ⁊ egestio respōdeat cibo: ꝓpter hoc dico ꝙ sicut aīal nō pōt viuere sine cibo: ita nec sine egestiōe: ⁊ ꝓpter h̄ oē aīal ege-rit: sȝ nō oē aīal mingit. Causa huius est: q: vrina respōdet potui: et q: q̄dā aīalia sunt q̄ nō potāt sicut pisces: immo ac-cipiūt aquā per brācos: ⁊ p brancos illā emittūt: ꝓpter hoc pisces nō mingūt. Similiter q: sunt in elemento hūido: hu-miditas illius aque sufficit ad refrigerationē sui caloris: qui paucus est. Similiter aues nō mingunt vel vrinant. Una cā est: q: etsi habeāt magnū calorē: cū sint aīalia cal. ⁊ sic. verū tñ q: volāt ī medio interstitio aeris vbi est locus sempiterni frigoris: vt dicit pħs: p aerē hūidū ibi receptū refrigeraᷓ sua caliditas. Uel dicendū ꝙ licet aues potāt: tñ illa aquositas cedit in plumas: vt dictū est. Uel dicēdū ꝙ q: volatilia sunt multū calida ⁊ sicca: sua aquositas cōsumiᷓ a calore essentia-li vel elemētali in ipsis existente: ꝓpter h̄ nō mingūt.

¶ Ter-tio q̄riᷓ vtrū vrina genereᷓ ī toto corpe vel solū ī epate: vide-tur ꝙ in toto corpe: q: dicit in lr̄a: ꝙ vrina est colamētū san-guinis ⁊ alioꝝ hūoꝝ: sȝ oēs hūores ẜm haly possunt gnāri in toto corpe: g̃ ⁊ vrina. Itē dicit theophilus ꝙ vrina est cola-mētū sanguinis: sȝ ex phlegmate in q̄libet pte corpis vt vo-lūt auctores posset gnāri sanguis: g̃ cū vrina sit colamētū sā-guīs: vrina in q̄libet pte corpis poterit gnāri sicut sanguis. In ↄ̄riū sūt auctores: q: dicūt ꝙ vrina est supfluitas scđe di-gestiue: sed scđa digestio solū in epate celebraᷓ: g̃ ⁊ vrina in epate solū gnābiᷓ: qꝺ cōcedim⁹.

¶ Ad primū argumētū in ↄ̄riū dicēdū ꝙ duplex ē gnātio hūoꝝ. Quedā ē pma ⁊ simul-tanea: ⁊ talis fit in epate: ⁊ istā gnātionē pmā sequiᷓ vrina: ⁊ q: ista solū fit in epate: ꝓpter hoc ⁊ vrina solū in epate ge-neraᷓ. Est alia gnātio hūorū scđaria ⁊ successiua: ⁊ talis pōt fieri in q̄libet pte corpis: ⁊ talē nō sequiᷓ vrina: ⁊ de tali obij-cis tu. Ad scđm dicēdū ꝙ vrina nō est colamētū cuiuslibet sā-guinis: sȝ solū illius sanguinis q̄ in prima gnātione generaᷓ ⁊ est in epate: ⁊ de tali intelligit theophi.

¶ Quarto dato ꝙ vrina habeat gnāri in epate: q̄riᷓ vtrū gnēᷓ in syma epatis: vel ī gibbo: videᷓ ꝙ in syma: q: dicit theophi. ꝙ vrina nasciᷓ a ramosa vena que gnāᷓ in syma epatis: g̃ videᷓ ꝙ in syma genereᷓ. Itē vrina gnāᷓ in prima gnātione humoꝝ: sȝ gnā-tio humoꝝ fit in syma epatis: ⁊ nō in gibbo: g̃ ⁊ vrina. In cōtrariū est ysaac in littera. Dicit enī ꝙ vrina descēdit in ve-nis p maiorē venā. s. kylim ⁊ hmōi vena est in gibbo: ergo in gibbo epatis hȝ vrinā generari. Ad hoc dicēdū ꝙ scđm ve-ritatē: ⁊ p viā decisiōis in syma epatis habet vrina generari vt probāt rōnes. s. loquendo de generatiōe vrine ẜm viā se-

questratiõis et fm sensuz in gibbo epatis: q: p kilim venã descēdit et tūc p'io appet sensibiliter: et q: ysaac est artifex sensibilis: ppter hoc ponit ipsam nasci in kili: q: ibi primo apparet eius descensus in renibus. et per hoc patet solutio ad rationes. ¶ Quinto querit de quodã verbo qd dicit in lra. q: dicit q ad hoc q sanguis pfecte nutriat corpus: oportet q prius mundificet ab vtrisq cholericus et phlegmate. Videt q dicat falsum: q: dicit Auicē. q quodlibet mēbrū nutrit ex nutrimēto sibi pportionali. vñ membrū sanguineuz nutrit ex sanguine: cholericuz ex cholera et c. cū g in corpore sint quedã mēbra cholerica melãcholica et phlegmatica: et habeãt nutriri ex pprio nutrimēto sibi pportionali: vr q sanguis nutriēs nō debeat mūdificari ab vtraq cholera et phlegmate: imo cū sanguine debet vtraq cholera et phlegma currere ad nutriendū mēbra. Itē Cōstan. in pantegni dicit q humores sunt filij elementorū. similiter erūt in quolibet quattuor hūores. sanguis g ad hoc q nutriat corpus nō dz mūdificari ab vtrisq cholericus et phlegmate. Ad h dicēdū q duplex ē cholera: iuuatiua et necessaria: et similiter duplex melãcholia: iuuatiua et necessaria. Vñ dico q cholera iuuatiua claudit in cysti fellis. Similiter melãcholia iuuatiua claudit in splene. Quando g dicat auctor: q oportet q sanguis mūdificet ab vtrisq cholericus: ipse intelligit de iuuatiuis et nō de necessarijs: immo necessarie currūt cū sanguine: vñ tu obijcis de necessarijs: et ysaac loquit de iuuatiuis: et per hoc pz plane responsio ad argumēta. Cholera autem iuuatiua claudit in cysti fellis duplici de cã. Vna cã est: vt p furculū superiorē delegef portio ipsius ad stomachū ad cōfortãdū digestionē: p inferiorē vo vna portio ad intestina ad cōfortãdū expulsiuã mordicãdo intestina faciēs feces exire. Similiter melãcholia iuuatiua claudit in splene: vt per furculū superiorē delegetur vna portio melancholie ad os stomachi: vt per eã cōfortef appetit9. p inferiorē vo ad intestina: vt cōfortef expulsiua q viget p frigidū. Per hoc pōt patere solutio: qre cholera et melãcholia habuerūt receptacula ppria: nō vo phlegma: neq sanguis. Cui9 ro est: q: cholera et melãcholia sunt odiose nature: et propter hoc et c. Sed sanguis est filius nature: et nutrit mēbra. Itē phlegma currit cū sanguine: vt in tempore necessitatis conuertatur in sanguinē: et ppter hoc non habent receptacula. Per h etiã pz solutio quare aquositas q nō nutrit: nō habet receptaculū: nec fuit segregata: immo currit cū humorib9 ad membra: et cã huius est necessitas: q: em humores erãt grossi nō poterãt trãsire ad mēbra rōne sue grossitiei: et ppter hoc necessaria fuit aquositas que facit eos penetrare et deportat eos ad mēbra: et tunc redit ad epar: et in reditu suo a mēbris ad epar defert secū hypostasim vt meli9 videbitis in sequentibus. hec sunt ea que querebantur.

¶ Digestio em triplex est: et tria loca in corpore possidet. Primū in stomacho. Secundū in epate. Tertiū in oībus mēbris corporis. In stomacho digerif cibus et potus: oīa em ingrediētia corpus: siue sint cibi siue pot9: primitus ad stomachū trahunf vbi digerūtur et excoquūtur: et in succū quasi in ptisanū cōuertunf: deinde in nutrimentū suū stomachus sibi attrahit qd nature sue est simile et cōplexioni eius: et superflua deponit ex foramine suo īferiori: qd portã vocãt phi: ad intestinū iunctū huic foramini: quod duodenū vocaf: q: quãtitas sui p mēsura cuiusq hoīs duodecim sunt digiti cū suis dimēsa digitis. Hoc intestinū in longitudinē dorsi est erectū: et quãtitas sue cōcauitatis est sicut quãtitas foraminis porte: qd ideo porta vocaf: q: vsq ad nature necessitatē cibū a stomacho deponēs claudif: quē cum deponere incipiat apif illa porta: et descēdit esca: et claudif postea sicut fuit antea. Cū aūt cibus ad intestinū veniat: accipit inde nutrimēta sua: que nature sue assimilat: qd aūt remanet sicut torcular extorqt deponēs ī intestinuz sibi iūctū: qd est totū rotūdū et globosuz: a medicis vocaf ieiunū: vulgus aūt rotūdū dicit: et portã lacti. Ad quod intestinū cū cibus veniat: trahit sibi totuz succū ad humectationē epatis: acsi magnes ferrum traheret. Intestinū aūt emittit illã humectationem epati quasi sudorē cū foramē vnde exeat apertū non habeat. Accipif ergo cibus a quibusdã venis sibi inuicē solidatis atq iunctis: et inter intestinū et epar positis. he meseraice sunt vocate. Epar vo cū ab his succuz ceperit: mittit eū ad coquendū suis venis. In testinū aūt predictū in lōgitudine dorsi erectū est: et nō rotundū nec globosum: sicut aliud fuit intestinū. Qd quidē nature necessitas fecit duabus de causis: Vel vt cibus ex rectitudine itineris ad intestinū descenderet facili9. Vel ne locus ille impediref necessarius: meseraicis venis se ibi diuidentibus de vena q ab epate egredif: et per alia ibidē cōsistētia: pelliculas scz et carnē glãdulosam atq siliã. Aliud vo intestinū sibi iunctū necessitas nature expetit rotundū et globosum: vt tãdiu cib9 ibi imoraref: donec in epate succus et substantialis sua humectatio traheref: quod ieiunū vocaf: q: cū ab epate prout dixi: cibi humiditas exugaf: remanet a cibo vacuū et ieiunū: qd cōprobaf ex aialib9 q interfecta comedim9: in his em hoc intestinū fecis semp vacuū inuenif et siccū hūiditatis. Epar vo de succo cibi quē excoquendum suis dimisit venis: sanguinem facit: et grossum diuidens a subtili: in sui nutrimenti confortamentū: sueq substãtie assimulamētū accipit: qd remanet omnibus mēbris mittens corporis. Vnde omnia ipsa mēbra sibi trahunt sue nature et substantie assimilantia.

¶ Superi9 posuit auctor generationē vrine et ei9 diffinitionē. In parte ista determinat auctor de triplici digestiua: et hoc vt meli9 appeat cui9 digestiue vrina sit supfluitas. Diuidif aūt pars ista in duas. In pma enumerat triplicē digestionē. In scda de illis exequif ibi: In stomacho digerif. et ista scda in tres. In pma psequif de opatiōe prime digestiue. Scdo de opatiōe scde. ibi: Epar vo de succo cibi. In tertia de operatiōe tertie. ibi: Tertia vo digestibilitas. Prima in duas. In prima determinat de opatiōe pme digestiue in stomacho. scdo in intestinis. Scda ibi: Cū aūt cib9 ad intestina. et ista scda in duas. In pma determinat de opatione prime digestiue in intestinis. In scda reddit cãm de situ et figura intestinorū. scda ibi: Intestinū predictū. Prima in duas. In pma determinat opationē prime digestiue in duodeno. In scda in ieiuno. scda ibi: Ad qd intestinū. Tūc sequif illa pars in qua reddit cãm de situ et figura intestinorū. et illa in duas. In pma reddit cãm in duodeno. In scda in ieiuno: ibi: Aliud intestinū. tūc sequif illa pars in q determinat operationē scde digestiue: et illa in duas. In prima determinat opationē scde digestiue. i. epatis supra materiã nutrimenti. In scda determinat opationē quorūdã mēbrorū ad adiuuãtiū epar in operatiōe sue digestiōis: vtpote operationē fellis et splenis. scda ibi: Fel em sibi primitus. Prima pars cū partibus pcedētibus ptinet ad presentem lectionē. Hec est diuisio et sententia lectionis in generali.

¶ Hic qrunf duo pncipaliter. Primū est de opatione pme digestiue. Scdz ē de opatiōe scde. De pmo tria qrunf. Primū est de numero digestionū: q: sunt tres digestiōes: vt dicit auctor: s. pma in stomacho: scda in epate: tertia in oībus mēbris. Videf q nō sit nisi vnica digestio: q: digestio nō fit nisi a calore naturali digerente: cū g nō fit ibi nisi vnicus calor naturalis ī corpe: videf q fit nō erit nisi vnica digestio. Itē dic Haly Ab. et alij aucto. q quattuor sunt vtutes in corpore: attractiua; retentiua; digestiua; et expulsiua; et

sunt ordinate ad inuicē: sꝫ nō est nisi vnica attractiua: nec ni
si vnica retētiua: nec nisi vnica expulsiua: g̃ similiter nō erit
nisi vnica digestiua. Itē digestio nihil aliud ē ꝙ ꝯuersio. vñ
cū in elemētis nō fit nisi vnica cōuersio: q: imediate vnū ele
mentū in aliud cōuertit̃: similiter nō erit nisi vnica digestio:
nō ergo tres. In cōtrariū est auctor in littera q̃ ponit tripli
cē digestionē. Itē digestio diuersificat̃ penes causam mate
rialē ⁊ efficientē: sed triplex est materia digestionis: vt dicit
Auicen. q: chilus est materia prime digestionis: chimus se
cunde: humiditas tertie: g̃ quātū ad cām materialē erit tri
plex digestio. Itē quātū ad causam formalē: q: stomachus
⁊ epar ⁊ mēbra vniuersa sunt inter se differētia ⁊ faciūt dige
stionē: q: stomachus facit primā: epar secundā: membra ve
ro tertiā: g̃ triplex erit digestio. Ad hoc dicendū ꝙ tres sunt
digestiones: id est triplex est operatio digestionis: q: quedā
in stomacho: quedā in epate: ⁊ quedā in omibꝰ mēbris. Sꝫ
tamen a parte caloris naturalis: cū nō sit nisi vnicus: nō est
nisi vna: diuersificat̃ tamē: q: hmōi calor agit supra diuersa
obiecta vt supra chilū in stomacho: supra chimū in epate: su
pra humiditatē in mēbris. ¶ Ad primū argumentū dicēduꝫ
ꝙ lꝫ nō sit nisi vnicus calor: tñ hmōi calor operat̃ supra diuer
sa obiecta vt dictū est. Ad scðm dicēdū ꝙ sicut nō est nisi vni
ca attractiua: nec nisi vnica retētiua: nec nisi vnica expulsiua:
similiter nō est nisi vnica digestio: sed cū illa digestiua virtꝰ
operat̃ supra diuersa obiecta: vt supra chilū in stomacho: su
pra chimū in epate: supra hūiditatē in mēbris. Et si tu obij
cias quare similiter attractiua: retentiua: ⁊ expulsiua non
operant̃ supra diuersa obiecta: ⁊ ita essent tres attractiue: ⁊
tres retentiue: ⁊ tres expulsiue. Dicendū est ꝙ sicut in aīa
libus nobilibus plura requirunt̃ ad eiꝰ perfectionem ꝙ̃ in
vilibus: vñ dicit phs in lib. de aīalibus: ꝙ ad generationem
vermiū sufficit calor solis: sed ad generationē hoīs nō suffi
cit calor solis: immo dicit phs ꝙ hō generat hoīeꝫ ⁊ sol: Igi
tur dicendū est ꝙ digestiua nobilior est inter alias virtutes:
q: alie famulant̃ ei: vñ oēs alie ad digestiuam ordinant̃: pro
pter hoc cū digestiua sit nobilior: oportuit ꝙ haberet plura
media ⁊ diuersa obiecta supra que operaret̃: nō sic v̓o alie:
⁊ ꝓpter hoc tres sunt digestiones .i. triplex opatio digesti
ue ⁊ attractiue. Vna sola operatio ⁊ retentiue ⁊ expulsiue.
Ad tertiū argumētū dicendū ꝙ nō est sil̓e de elemētis ⁊ de
mixto: q: in elemētis nō est nisi vnica cōpositio. s. cōpositio
ex materia ⁊ forma: vñ si elemētū ꝑuet̃ sua forma: remanet
pura materia: ⁊ statī introducitur alia forma: ꝓpter h̓ in ele
mētis fuit sola cōuersio: q̃ est sine medio: sꝫ ī mixto ē duplex
cōpositio: vt lactuca: ⁊ ꝓpter h̓ si priuet̃ a forma sua adhuc
remanet alia forma: vñ si priuet̃ a sua specie in scða digesti
ua: adhuc esset ibi alia forma: q: est nutrimētū: ⁊ ꝓpter hoc
nō oportet ꝙ ibi sit vnica digestio. Scða cā est: q: in elemen
tis sunt qualitates vltimate: vt dicit Gal. ⁊ ꝓpter hoc vnū
elementū statim conuertitur in aliud sine medio: sꝫ in mix
to sunt qualitates fracte: ⁊ propter hoc multa media operā
tur. ¶ Secūdo querit̃ vtrū in ore fiat digestio: ⁊ videtur ꝙ
sic: q: Aui. hoc ꝓbat ꝑ duas rationes: quarū prima talis est
Dicit enim ꝙ cibus amittit in ore saporē suum ⁊ odorē: sed
hoc nō esset nisi ibi fieret digestio: g̃ in ore fit digestio. Hoc
idē probat per aliā rōnē: q: ipse dicit ꝙ frumentū masticatū
maturat apostemata: coctū v̓o nō: sed nō maturaret nisi ali
quā digestionē in ore reciperet: g̃ cōcludit ipse ꝙ digestio fit
in ore. Hoc idē probo: q: dicit Cōstā. in pātegni: ꝙ sicut sto
machus ꝑparat nutrimētū epati: ita os stomacho: sꝫ in sto
macho preparante nutrimentuꝫ epati fit digestio: g̃ simili
ter in ore preparāte cibum stomacho fit digestio. In cōtra
riū est auctor in littera ponēs triplicē digestionē solū. Pri
mā in stomacho: scðam in epate: tertiā in omnibus mēbris.
Itē dicit Auicen. ꝙ obiectū oīs digestiue aut est chilus: aut
chimus: aut humiditas: sed cibus in ore nō est chilus: q: chi
lus in stomacho generat̃: nec chimꝰ: q: in epate generatur
nec humiditas: q: in mēbris generat̃: g̃ cū nō aliqd: videt̃ ꝙ
per Auicen. in ore nō fiat digestio. Ad hoc dicēdū est ꝙ pri
ma digestio habet principiū sui in ore: cōplemētū v̓o sui hꝫ
in stomacho: vñ in stomacho amittit ꝓpriā speciē: ⁊ q: cibꝰ
nō digerit̃ quousqꝫ amiserit suā propriā speciē: ⁊ in stoma
cho amittit illā: ⁊ nō in ore. vñ in stomacho cōpletur prima
digestio ⁊ finit̃: ⁊ q: vnūquodlibet denoīatur a sui cōplemē
to: ꝓpter hoc dicit ysaac in lectiōe ista: ꝙ prima digestio fit
in stomacho. ¶ Ad duo prima argumenta q̃ facit Auic. dicē
dū ꝙ ipse intelligit de principio digestiōis. vñ verū est ꝙ pri
ma digestio inchoat̃ in ore: cōplet̃ tamē in stomacho: vt di
ctū est. Ad aliud qð obijcis de ꝯstātino: dicendū qð nō est si
mile oīno: est eñ simile quoad hoc: ꝙ sicut stomachus ꝑpa
rat ⁊ habilitat cibū epati: ita os stomacho. Sꝫ quātū ad h̓ est
dissimilitudo: q: stomachus a sui preparatiōe aufert speciē
a cibo: os v̓o nō aufert speciē a cibo in sui ꝑparatione: ⁊ pro
pter hoc est ibi fallacia ꝯñtis. ¶ Iuxta h̓ q̃rit̃: cuꝫ due vie
ꝓcedāt a parte superiori ad inferius. vna que ꝓcedit ad cor
per quā defert̃ aer ad cor: ⁊ hec vocat̃ trachea arteria: ⁊ alia
que ꝓcedit ad stomachū vt meri: querit̃ quare trachea arte
ria fuit sita in parte anteriori in collo vel gutture: via v̓o cibi
in parte posteriori: vt versus spondiles. Iteꝫ quare via cibi
est mollis corrigiosa ⁊ stricta: via v̓o aeris est larga ⁊ solida.
Itē quare prima digestio dealbat: scða v̓o rubificat. Item
quare prima digestio operatur qd cōfusuꝫ: scða v̓o quid di
stinctū: vt hūores. ¶ Ad primū istorū dicendū ꝙ vita nō pōt
stare aliquantulū nisi cor refrigeret̃: ⁊ ꝓpter hoc oportuit il
lā viā que defert aera ad cor esse in parte propriori ⁊ aptiori
⁊ in illa ꝑte in qua facilius possit attrahere aera: ⁊ hoc est in
parte anteriori. Scða causa est: q: aer est corpus subtile pa
rū occupās de loco: cibus v̓o grossus multū occupās de lo
co: ⁊ q: in parte anteriori sunt plures vene que possunt ten
di ⁊ cōprimi a corpore solido: vt a cibo: propter hoc via cibi
multū locū occupās fuit a parte posteriori: via vero aeris a
parte anteriori: cuꝫ nō locū occupet: nec possit ledere hmōi
venas in ꝑte anteriori sitas. ¶ Ad scðm dicēdū ꝙ via cibi est
mollis ⁊ corrigiosa vt possit distendi fm quantitatē cibi re
cepti: quia quando recipit grossum cibum: vnde est stricta:
q: quandoqꝫ potest dilatari ⁊ restringi fm quantitatē: sꝫ via
aeris fuit lata ꝓpter liberiorē introitū aeris ⁊ exitū: vñ aer
est corpus valde passibile ⁊ rarū: nec posset dilatare nec extē
dere suū meatū ita bene sicut cibus q̃ est solidus: ⁊ propter
hoc oportuit ꝙ natura daret ei largā viā. Itē dura est ⁊ so
lida ꝓpter vocē que in ea formatur. vnde ex verberatione
aeris ad partes trachee arterie generat̃ vox: ⁊ nō posset ge
nerari nisi esset mollis: q: ex collisione corporū molliū nō be
ne generatur sonus: ⁊ propter hoc oportuit ꝙ esset solida ⁊
dura. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ prima digestio dealbat. Vna
causa est a parte materie: q: eñ prima digestio est materia
lis ad omnes alias digestiōes cū preparet eis materiā: ⁊ si
militer color paruus est materialis ad omnes alios colores:
propter hoc habuit prima digestio seu chilus album vel par
uum colorē. Scða causa est a parte cause efficiētis: q: gene
ratur in stomacho: qui est albus: ⁊ generās derelinquit ve
stigiū suū ī re generata: sꝫ epar rubificat: q: epar est rubeū:
⁊ secunda digestio in epate generat̃. ¶ Ad vltimū dicenduꝫ
ꝙ materia est principiū cōfusiōis: ⁊ q: prima digestio est ma
terialis ad alias: ꝓpter hoc operatur quid cōfusuꝫ. Sed for
ma est principium distinctiōis: ⁊ quia secunda ⁊ tertia sunt
formales ⁊ cōplete nutritionis: operantur quid distinctum
vt humores ⁊ humiditates. ¶ Sed tertio super hoc quod
vult auctor in littera: ꝙ stomachus nutriat̃ ex chilo: et pro
pter hoc queritur vtrum ex chilo nutriatur stomachus. Et
videtur ꝙ non: quia dicit Gal. in tertio de cōplexionibus ꝙ
digestio fit in stomacho ⁊ in epate: ⁊ impossibile est fieri di
gestionē cōpletam ad hoc ꝙ nutrimētū nutriat: nisi trāseat
per stomachū ⁊ per epar: sed ille chilus in stomacho genera
tus ex quo nutritur stomachus: nō trāsit per epar: g̃ nō pōt
nutrire stomachū. Itē digestiōes hñt ordinē: vñ ꝑma ordi
nat̃ ad scðaꝫ: ⁊ scða ad tertiā: ⁊ nihil pōt nutrire nisi sit dige
stuꝫ in tertia digestiua: ⁊ tertia digestiua: vt dicit inferius:
conuertit in neruo neruum ⁊c. sed chilus ille non digeritur
in tertia digestiua: ergo stomachus nō poterit nutriri ex chi
lo. In cōtrariū est auctor plane in littera. Ad hoc dicūt qui
dam ꝙ stomachus nutrit̃ ex chilo in ipso generato: sed illuꝫ
digerit v̓tute tertie digestiue: vnde dicunt illi ꝙ in quolibet
mēbro est v̓tus tertie digestiue. Sed isti solutiōi nō acq̃esco:

q: dicit Girardus plane supra locū istū ꝙ impossibile est ꝙ ex chilo fiat humiditas nisi prius fiat humor: sed nō potest fieri humor: nisi trāseat per epar: cū ergo chilus nō trāseat ꝑ epar: ex chilo nō poterit fieri hūiditas: ⁊ ita neqꝫ corpus nutriri. Propter hoc dicendū est aliter ꝙ duplex est nutritio: quedā q̄ fit ꝑ viā refocillationis: vt sincopās refocillaꝛ ꝑ vipā panis in vino odorifero intinctā: ⁊ narib⁹ sincopisantis applicatā: ⁊ hoc modo dico ꝙ stomachus nutriꝛ ex chilo in ipso generato. i. refocillaꝛ: ⁊ hoc modo intelligit auctor: vt credo. Est alia nutritio q̄ est propria nutritio per viā cōuersionis sicut nutrimētū siue humiditas cōuertiꝛ in mēbra in tertia digestiua: ⁊ hoc modo nō nutritur stomachus ex chilo: ⁊ de tali nutritione procedūt illa duo argumēta: ⁊ istā nutritionē per viā refocillatiōis videꝛ Auicē. plane innuere in tertio vbi dicit ꝙ stomachus tribus modis nutriꝛ. Uno modo q: foueꝛ ex chilo adhuc in ipso existente. Scḋo mō dicit ipse nutritur stomachus ex nutrimēto veniēte: ſ a venis in anatomia dictis. Tertio v̄o modo nutriꝛ stomachus ex sanguine veniēte vel attracto ad stomachū ab oībus mēbris in tempore famis. vn̄ vult Auicē. plane ꝙ stomachus foueꝛ ex chilo in ipso existēte. i. refocillatur.

❧ De operatione scḋe digestiue queruntꝛ plura. Primus est: vtrū humores habeant generari in corde vel in epate. Qḋ generātur in corde ꝓbat phs in lib. de aīalibus plurib⁹ rationibus: quarū vna est talis: illud dicit ipse: est elementū rei in quo plus est de re. vn̄ mare est elemētū oīm aquarū: q: in ipso plus reperiꝛ de aqua: sed in corde plus inuenitur de sanguine: vt dicit phs: ꝙ in epate: ḡ in corde generanꝛ humores. Itē depositatio sanguinis ⁊ cōseruatio eiusdē est in venis: ſ vene oriunꝛ in corde: ḡ ⁊ sanguis ī corde generaꝛ. ꝓbatio minoris: q: phs ꝓbat ꝙ vene oriunꝛ in corde tali ratiōe. Dicit ipse ram⁹ q̄ oriꝛ a radice nunq̄ penetrat suā radicē: sed vene penetrāt epar ⁊ nō cor: ḡ cor est radix venarū et non epar. si ergo vene oriunꝛ in corde: ḡ ⁊ humores sicut sanguis q̄ cōseruatur in venis. In cōtrariū est auctor aperte in lr̄a. dicit em̄ ꝙ hūores in epate generanꝛ. Itē quotienscūqꝫ scḋa digestio debilitaꝛ auctores precipiūt apponere emplastra ⁊ remedia cōfortātia digestionē scḋam supra regionem epatis: ⁊ nō supra regionē cordis: sed hoc nō p̄ciperēt nisi in epate celebrareꝛ scḋa digestio q̄ generat hūores: ergo in epate generanꝛ humores. Itē dicit Cōstan. in pantegni: ꝙ in epate est quedā vena delegata ad cor: per quā delegatur sanguis ab epate ad cor: ex hoc ergo innuit ꝙ in epate hūores generanꝛ ⁊ nō in corde. Ad hoc dicēdū ꝙ duplex est generatio hūorū: quedā virtualis: ⁊ hec fit in corde: q: a corde ꝓrumpiꝛ virtus ad oīa mēbra q̄ regit vnūquodqꝫ mēbrum in sua opatiōe: ⁊ est alia generatio humorū materialis ⁊ formalis: ⁊ hec fit in epate: q: chimus ex quo materialiter hūores generanꝛ: cōtineꝛ in epate. Iterū epar est membrū formaliter generans humores: sed ista generatio formalis est duplex: quedā formaliter generās: ⁊ hec est in epate: ⁊ q̄dā est cōplēs: ⁊ talis fit in corde: vn̄ ab epate delegaꝛ sanguis ad cor: ⁊ in corde vlteriori digestione digeriꝛ. ❧ Ad p̄mū argumentū dicēdū ꝙ phs intelligit de generatiōe virtuali: vn̄ bene cōcedo ꝙ humores virtualiter generanꝛ in corde. Et tu obijcis: in corde: vt dicit phs: plus repiꝛ de sanguine. Dicendū ꝙ verū est: ⁊ hoc est quia maiorē habet cōcauitatē et ampliorē in qua pōt cōtineri ꝙ epar: ⁊ nō ꝓpter h̄ ꝙ in ipso corde genereꝛ. Ad aliud dicēdū ꝙ vene oriunꝛ ab epate: vn̄ dicit Haly in cōmēto supra tegni: ꝙ in epate oriꝛ q̄dā crux ⁊ est vena magna: ⁊ ex ea ramificantur vene non pulsatiles: Et tu obijcis de pho ꝙ vene oriūtur a corde. dicēdū ꝙ verū est de venis pulsatilibus in quibus sanguis contineꝛ ⁊ conseruaꝛ. Uel dicēdū ꝙ vene oriūtur a corde virtualiter: ⁊ sic intelligit phs: vn̄ omnia mēbra a corde generantur. vn̄ dicit phs ꝙ sicut filius expulsus a domo patris constituit sibi domū propriā in qua possit habitare: ita sperma decisum a patre in matrē primo cōstituit cor: tanq̄ ꝓprium receptaculū. Et tu obijcis postea vene penetrāt epar ⁊c. dicendū ꝙ non penetrant: immo vna oritur in gibbo: alia in syma: ⁊ ꝓpter hoc: quia vndiqꝫ apparent vene: credimus ꝙ vene penetrāt epar: q̄uis hoc nō sit verū. Uel dicēdū ꝙ duplex est penetratio: quedā per viā decisionis: ⁊ hoc modo vene non penetrāt epar: ⁊ de tali procedit tuū argumentū. Est alia que fit per viam insitionis: ⁊ sic q̄uis vene ab epate oriuntur: tamē ita possunt epar penetrare: ⁊ ita adhuc in epate hūores generantur ⁊ nō in corde. Et tu obijcis cor nutriꝛ ex sanguine ſ dicit phs ꝙ cor influit alijs mēbris ⁊ nihil recipit ab alijs mēbris: ergo non recipit illum sanguinem: ex quo nutritur ab epate: ergo ille sanguis ex quo cor nutritur generatur in ipso corde. Dicendū ꝙ immo illum sanguinē ex quo nutritur recipit ab epate. vnde Constan. dicit vt dictum est: ꝙ ab epate procedit quedam vena ad cor per quā delegatur sanguis ab epate ad cor. Et tu obijcis: cor influit alijs mēbris: ⁊ nihil ab ipsis recipit. dicendū ꝙ verū est ꝙ virtutē influit alijs membris: ⁊ illā a membris non recipit: ⁊ sic intelligit phs. Sed nutrimentum bene potest ab epate recipere: vt dicit Constan. ⁊ sic nō est contradictio. ❧ Secundo queriꝛ vtrū humores omēs generantur in epate: videꝛ ꝙ sic: q: dicit phs ꝙ idē manēs idē semꝑ natū est facere idē: cū ḡ epar sit vnū membrū semꝑ manēs idem: semper efficiet vnū hūorem seu generabit: non ergo quattuor. Itē si est diuersitas in generatiōe humorum in epate: aut hoc erit a parte cause materialis: aut efficiētis: ſ causa materialis est vna vt chimus: ⁊ efficiēs vna vt epar: ergo nō erit diuersitas humorū in specie in epate: immo vnius generabitur. In cōtrarium est Haly in cōmēto supra tegni qui dicit ꝙ quattuor humores in epate generantur: phlegma: sanguis: cholera: melancholia. Preterea humores in epate diuersificantur a parte cause materialis: q: dicit Constan. in pantegni ꝙ humores sint filij elementorum: cū ergo in chimo ex quo humores generantur sint quattuor elementa: similiter erunt ib' quattuor correspōdentes illis elemētis: ita ꝙ vnū correspōdebit igni: vt cholera: terre melancholia ⁊c. Itē diuersificātur a parte cause efficiētis: q: dicit Auicen. in primo ꝙ phlegma generatur a calore claudicāte: sanguis a temperato calore: cholera ab excedenti: melancholia similiter a temperato prout est fex sanguinis: cū ergo humores habeant diuersificari in epate tam a parte cause materialis ꝙ a parte cause efficiētis: quod concedo: videtur ꝙ erūt quattuor humores in epate generati. diuersi in specie. qḋ cōcedo. ❧ Ad primum argumētū qḋ obijcis de pho: dicendum ꝙ duplex est agens: regulatū ⁊ nō regulatū: vn̄ verū est ꝙ idē nō regulatū manēs idē semper facit idē: ⁊ sic loquiꝛ phs. Sed de agēte regulato nō est verū: imo bn̄ pōt facere diuersa: vt quia nutrimentū melius in corpore receptū: cū sit terree nature semper petit fundum siue inferius ad nutriendū membra inferiora nisi reguletur. s. a virtute: ⁊ propter hoc bene pōt nutrire membra superiora: vnde vndiqꝫ nutrit ⁊c. Similiter dicendum est ibi: quia licet epar sit vnū: tamen q: regulaꝛ a calore bene potest diuersa constituere: vt quattuor humores. Uel dicendum ꝙ etsi epar cū sit vnū generet humorē ex chilo qui similiter est vnus: nō tamen generat humorē inquantū vnum: immo inquantū diuersum: quia modo a calore claudicante: modo a temperato ⁊c. nec inquantū chim⁹ est vnus: immo inquātū habet in se quattuor hūores quattuor elemētis respōdētia: vt partē igneam: aqueam: terreā: aeream: ⁊ ita epar poterit quattuor hūores diuersos in specie generare. Et per iam dicta ad solutionem: patet respon. plane ad secundū argumentum ꝙ licet causa materialis sicut chimus sit vna: nō tn̄ ex ipsa generātur humores inquātum vna. Similiter licet epar sit vnum: non tamen inquantum vnum: ⁊ sic soluitur ad argumenta.

❧ Fel enim primitus sibi trahit calidiora: ⁊ cholere rubee vicina: nutriēs se de pinguedine illa ⁊ rubicunditate quam a sanguine videꝛ accepisse: ⁊ nature sue est siſis: qḋ remanet cholera est sola. Splē sibi attrahit turbiditatē ⁊ grossitudinē sanguinis: et quod sue substātie assimilaꝛ: in nutrimētū sui retinet: qḋ restat simplr̄ est cholera nigra. Pulmo spumā suā trahit sibi: nō ad nutrimētū: ſ vt taliter ꝑmaneat ⁊ phlegma inde faciat. vn̄ ipse humectat⁹ ad motū cōforteꝛ.

Pulmo enim ⁊ mēbra alia intra cōfiniū pectoris et capitis cōsistētia: tantū nutriūtur ex ciborꝫ superflui tatibus cordi remanētibus. In presenti hec oia a me explanāda erūt. Post ergo in initio aquositas: imo eius colamēta renibus reddita parū retinet pingue dinis ⁊ ruboris sanguinis: vñ renū sunt nutrimenta aquositas remanet pura ⁊ vocatᷣ vrina. Hanc renes mittūt ad vesicā parꝫ pinguē ⁊ rubeā: de qua pingue dine ⁊ rubedine nutritᷣ vesica. Reliquū emittit vir ga illud qđ est vrina. Sanguine de vtrisq̃ choleri bus ⁊ phlegmate ac aquositate siue colamento mun dificato: cor meliorē ⁊ laudabiliorē atq̃ tēperatiorē sibi trahit partē: vnde cōfortet se atq̃ nutriat. Resi duū subtiliat ⁊ de choleribus ⁊ phlegmate: ⁊ alia pu tredine mundificat: ꝑ arterias ad augmentādū natu ralē calorē: mādans vt eū pinguedine sua nutriat: ⁊ per totū corpus diuidat. Cor eñ fundamētū caloris naturalis est. qđ sic ꝯstat: partē quā sibi traxerat sue nature nutriēde: ⁊ sue substātie assimilat: partē. s. su perfluā ad mēbra capitis ⁊ pectoris mādat: vnum quodq̃ eorū inde nutriēs: ⁊ sue vniuscuiusq̃ nature assimilās: q̄ etiā sunt residua: ꝑ poros emittūt corpis quos habēt in locis cōgruis: vt ꝑ oculos cū lippitu dine: ꝑ aures cū q̄dā q̄si cera inde egrediente: per na res autē cum emūctiōe: per os cū sputis ⁊ screatiōe: per alios poros cū fumo ⁊ sudore. Itē qđ sanguis su perfluit epati mandat toti corpori: vnde singulū mē brū recipit quod sue nature ⁊ substantie assimilet vel assimilare possit.

¶ Superius determinauit auctor operationē epatis su pra nutrimētū in scđa digestione. Hic determinat operatio nē aliorū membrorū in scđa digestione adiuuātiū: ⁊ diuidit ista pars in septē partes. In pma determinat de opatione fellis. In scđa de opatione splenis: ibi: Splē sibi trahit. In tertia de operatione pulmonis: ibi: Pulmo sibi suam. In quarta de operatiōe renū: ibi: Post ⁊ aquositas immo ei⁹. In quinta de operatione vesice: ibi: Hanc renes. In sexta de operatione virge: ibi: Reliquū emittit. In septima de operatione cordis: ibi: Sanguis autē. ⁊ ista vltima in duas. In pma proponit qđ intēdit. In scđa declarat suū ꝓpositū scđa ibi: Cor eñ est fundamētū. ⁊ ista scđa in duas: q: in pri ma manifestat qualiter cor delegat suas superfluitates ad alia membra. In secunda qualiter alia membra delegant suas superfluitates exterius. secūda ibi: Unūquodq̃ eorꝫ inde. Hec est diuisio ⁊ sententia lectionis in generali.

¶ Hic restāt adhuc de precedēti lectiōe inquirenda. Primū est vtrū oēs humores simul in epate generantur vel succes siue. Scđm est vtrū generatio humorū sit circularis. ¶ Cir ca primū sic procedo: sed q: ista questio disputata est in scri ptis supra librū dietarū vniuersaliū. s. sup. viij. lectionē que incipit: Diuersitas corporis ⁊c. fol. xxij. pagina. ij. ibi: Circa tertiū sic procedimus ⁊c. ꝓpter hoc ad presens supersedeo ⁊ etiā habetᷣ in scriptis supra tegni Gal. ¶ Secūdo queritᷣ vtrū generatio humorꝫ in epate sit circularis: sꝫ vtrū ex cho lera possit generari sanguis ⁊ phlegma: sicut ex phlegma te generari potest sanguis. Et videtur ꝙ nō: q: dicit Cōstā ti. in pantegni. ꝙ coctum nō potest incrudari: sed crudū po test decoq̄: cū ergo cholera sit magis cocta ꝙ̄ sanguis videtᷣ ꝙ ex cholera nō poterit sanguis generari: licet ex phlegma te possit sanguis gñari. Sed ꝙ hmōi gñatio humorꝫ sit cir cularis videtur: q: dicit Cōstā. in pantegni: ꝙ humores sunt filij elementorū: sed generatio elementorū est circularis: q: ex vno elemēto potest generari reliquū: vt ex igne aer ⁊ ecō uerso: ergo similiter ex vno humore: vt ex cholera pōt genera ri ali⁹: vt sanguis: ⁊ ecōtrario: ꝗ̄ ē circularis. Itē dicit Hip po. versus finē in lib. regimēti acutorꝫ: ꝙ cholera euaporan do trāsit in phlegma: vñ innuit ꝙ ex cholera fit phlegma: ꝗ̄ videtᷣ ꝙ hmōi gñatio pōt esse circularis. Itē in viatico dicit Cōstā. ꝙ pleuresis q̄ fit de materia calida trāsit i piplemo niā q̄ fit ex frigido. Itē frenesis quādoq̃ trāsit in litargiā: ⁊ ita morb⁹ calidus pōt trāsmutari in frigidū. ⁊ ħ nihil aliud est ꝙ̄ ꝙ materia calida pōt trāsmutari i frigidā: ꝗ̄ humor calidus pōt fieri frigidus ⁊ ecōuerso: ꝗ̄ generatio humorꝫ in epate est circularis. Solo dicēdū est ad illud ꝙ ibi est fallacia ꝯseque tis: vñ dicit ꝙ humores sunt filij elemētorꝫ: quātū ad hoc ꝙ in quolibet humore est q̄dā pars respōdēs terre: q̄dā aque: que dā aeri: q̄dā igni: sꝫ quoad qđ ē dissimillima: q: i elemēto est materia ⁊ forma: vñ forma ꝓuata remanet materia potētia q̄ statim petit aliā formā: sꝫ in humorib⁹ siue in mixtis non est sic: imo priuata vna forma adhuc remanet alia: cū ibi sit du plex ꝯpositio. Ad aliud dicēdū ꝙ ex cholera nō fit phlegma immo cholera euaporādo: vt dicit Hippo. trāsit i phlegma: q: subtilis pars consumitᷣ ⁊ reliquum ingrossatᷣ: ⁊ fit phle gma: ⁊ ꝓpter ħ dicit Hip. euaporādo. Ad aliud dicendū ꝙ pleuresis q̄nq̃ trāsit in piplemoniā ⁊ frenesis in litargiā: sꝫ hoc nō est ꝓpter ħ ꝙ cholera trāseat in phlegma: imo mate ria pleuresis quandoq̃ expellitᷣ ad pulmonē ⁊ cū phlegma te pmiscetᷣ: ⁊ ita permiscēdo cū phlegmate: ⁊ phlegma est ibi a dñio: ꝓpter ħ fit cal. similiter dicendū est de frenesi.

¶ Postea querunt quedā de p̄senti lectiōe: ⁊ primo que ritur vtrū fel primo attrahat cholerā vel splē melācholiam. Et videtᷣ ꝙ splē prius attrahat melācholiā ꝙ̄ fel cholerā. nā melācholia est magꝭ odiosa nature ꝙ̄ cholera: ꝗ̄ melācholia citi⁹ sequestrabitᷣ a sanguine ⁊ in splene recludetᷣ ꝙ̄ cholera in felle. Itē dicit Gal. in de simplici medi. ꝙ q̄n aliq̄ medici na euacuās humorē aliquē administratᷣ corpori: vtpote phle gma: primo euacuat phlegma: scđo choleram: tertio melan holicā: vltimo sanguinē: ⁊ hoc est: q: sanguis est amicus na ture: vñ natura diligēs sanguinē cōseruat ipsū quātū pōt: ergo ꝑ locū ab oppositis citi⁹ euacuabit melācholiā q̄ ma gis est ei odiosa ꝙ̄ cholerā. Cōtrariū dicit in l̄ra: dicit eñ: ꝙ fel primitus cholerā attrahit. Preterea dicit Aui. ꝙ attra ctio fit trib⁹ modis: a calido: a vacuo: ⁊ a tota specie: cū ergo cholera rubea sit calidior: inter humores citi⁹ attrahetᷣ a felle ꝙ̄ melācholia a splene. qđ ꝯcedo ex ysaac. Una cā est: q: cho lera calidior est ⁊ subtilior ⁊ mobilior: ⁊ calidū: vt dicit Phi lare. est cito mobile: ⁊ iō citi⁹ separatᷣ cholera a sanguine ꝙ̄ melācholia. Ad primū argumētū pꝫ solo: q̄m lꝫ melācholia sit magis odiosa nature rōne cōpositiōis: cū sit dure cōposi tiōis ꝙ̄ cholera: tñ cholera cū sit amara magis est odiosa ꝙ̄ melācholia q̄ ē insipida. Per ħ idē pꝫ solo ad scđm. ¶ Iuxta hoc q̄ritᷣ q̄re dr̄: ꝙ fel cōmouet iras. vñ v̄sus. Cor sapit: ⁊ pul mo loquitᷣ: fel cōmouet irā: Splē ridere facit cogit amare ie cur. ⁊ splen gñat risus. Ad hoc dicēdū ꝙ sicut melācholia ꝑ sui p̄sentiā generat tristitiā: q: inficit sp̄us ⁊ turbat sangui nē rōne sue maliciei: ita ꝑ sui absentiā q̄n recluditᷣ gñat leti tiā: q: tunc sanguis remanet in corpore depuratus letificās mēbra: sꝫ secus est de felle: quia ⁊ cholera in felle clauditᷣ cū remanet ibi: immo rōne sue excrescentie cum sit in magna quātitate in corpe respectu melācholie: ipsa redūdat ad mē bra ipsa cōmouēs ⁊c. ¶ Scđo q̄ritᷣ vtrū pulmo nutriatᷣ ex phlegmate: ⁊ videtᷣ ꝙ sic: q: dicit ysaac in l̄ra ꝙ pulmo attra hit spumā vt inde faciat phlegma: ꝗ̄ ⁊c. Itē dicit Hali supra tegni: ꝙ ad mēbrū simile properāt egritudines ei similes: cū ergo periplemonia q̄ fit ex phlegmate in pulmone gene retur: vel ꝙ ħ fit ex supfluitate nutrimēti pulmonis: ꝗ̄ videtᷣ ꝙ pulmo ex phlegmate nutriatᷣ. Cōtra dicit ysaac in l̄ra ꝙ pulmo nutritᷣ ex sanguine cholerico. Itē dicitᷣ ysaac ꝙ pul mo attrahit spumā: sed dicit Hali supra tegni: ꝙ ex spuma generatᷣ cholera: ꝗ̄ ex cholerico nutrimēto nutritur. nō ꝗ̄ ex phlegmate. Iuxta hoc quedā cōtrouersia: q: dicit ysaac in l̄ra ꝙ pulmo attrahit spumā: vt inde faciat phlegma: hali vō dicit ꝙ ex spuma generatᷣ cholera. Ad primū dicendū ꝙ pul mo nutritur ex sanguine cholerico: ⁊ hoc est: quia est mēbrū cholericum. Ad primū qđ obijcis: dicendum ꝙ pulmo non attrahit phlegma vt ex phlegmate nutriatur: sed vt ab eo irroretur: ne per motum suum continuum desiccetur.

Ad secūdū dicēdū ꝙ periplemonia generaᷓ per viā decisio
nis vel cōgestionis: vel per viā deriuationis. vnde quādo di
cit Gali ꝙ ad membrū simile proparāt egritudines similes
dicendū ꝙ verū est de illis egritudinibus que generantur
per viā cōgestiōis: ⁊ nō de illis que fiūt per viā deriuatiōis
⁊ q: piplemonia vt plurimū fit ꝑ viā deriuationis: vtpote
a catarris a capite descēdentib⁹: vt dicit Auicē. propter hoc
nō oportet ꝙ ex phlegmate nutriatur. Ad cōtrouersiā dicē
dū ꝙ quedā est spuma que generatur propter feruorē factū
a caliditate ebulliente: vt patet in olla bulliēte: ⁊ talis spu
ma trāsit in cholerā: ⁊ de tali loquiᷓ Gali. Est alia spuma q̄
generaᷓ ꝓpter interpositionē humidi aerei in hūido aquo
so: vt in vndis maris: ⁊ talis transit in phlegma: ⁊ talis in
pulmone attrahiᷓ: ⁊ de tali loquiᷓ ysaac in littera. ¶ Tertio
queritur vtrū cor nutriaᷓ ex sanguine tēperatissimo. Et vi
deᷓ ꝙ nō: q: dicit Auicē. ꝙ quodlibet mēbrū nutriᷓ ex nutri
mēto sibi simili: sed cor est melācholicū: ḡ ex nutrimēto me
lācholico nutrieᷓ: nō ergo ex sanguine tēperatissimo. In cō
trariū est ysaac in littera: qui dicit ꝙ cor nutritur ex sangui
ne tēperatissimo. Preterea si natura dat mēbris nobilissi
mis nobilissimū nutrimentū: vilib⁹ vō vile: cū cor inter om
nia mēbra sit mēbrū nobilissimū: ex nobilissimo nutrimento
nutritur: ergo ex sanguine tēperatissimo nutriᷓ: qđ ꝯcedo.
Ad primū argumētū dicendū ꝙ cordis triplex est cōplexio:
quedā eñ est cōplexio in corde elementaris ratione elemen
torū in ipso dominantiū: ⁊ q: in ipso plus dominaᷓ elemen
tū terreū ⁊ durum: ⁊ hoc ne dissoluatur a calore forti in ip
so habitāte: sic cor est ꝯplexiōis melācholice. ⁊ sic obijcis tu.
Et alia cōplexio in ipso inquātū est viuens: ⁊ ita cū vita stet
per calidū ⁊ hūidū: hoc modo cor est sanguinee cōplexiōis:
⁊ sic ex sanguine temperatissimo nutriᷓ: ⁊ sic loquiᷓ ysaac.
Est iterū tertia cōplexio in corde que est calida ⁊ sicca rōne
caloris vitalis: ⁊ spirituū in ipso habitantiū: ⁊ ita cū sit mē
brū nobilissimū cōseruās vitā ex sanguine tēperatissimo nu
trietur: q: per suū motū continuū generat intra se calorē et
spiritū: q̄ ex puriori parte nutrimenti generātur in ipso per
cōfricationē suarū partiū ad inuicē. Et tu obijcies sicut cor
est in cōtinuo motu ⁊ ꝓpter hoc ē durū: ita sit ⁊ pulmo cū
cōtinue aera attrahat ad refrigeriū cordis: videᷓ ꝙ pulmo
dꝫ esse dure substātie ⁊ nō spongiose. Dicēdū ꝙ non opor
tet. Una causa est a parte cordis: q: eñ cor per cōfricationē
suarū partiū inter se generat calorē ⁊ spiritū: ꝓpter hoc ne
cesse fuit ꝙ esset durū: q: ex cōfricatione duorū corporū mol
liū nō posset hoc fieri. Sed pulmo nō generat hmōi: ⁊ pro
pter hoc nō oportet ꝙ sit dure substātie. Secūda causa est:
ꝙ licet pulmo sit in cōtinuo motu: tamē irroraᷓ a phlegma
te intra se attracto: ⁊ ꝓpter hoc nō oportuit ꝙ esset durus.
Et tu queris quare similiter ad cor non attrahiᷓ phlegma
ad irrorādū eū: ne ꝑ motū suū cōtinuū desicceᷓ. Dicendū
ꝙ nō oportuit: q: cor dꝫ esse ⁊ est mēbrū calidissimū cū intra
se cōtineat calorē ⁊ spiritū. Si ḡ ibi attraheretᷓ phlegma iā
ipsum refrigeraret: ⁊ ꝓpter hoc nō oportuit ꝙ ad cor phle
gma attraheretᷓ. Tertia cā quare pulmo fuit spōgiosus ē: q:
aer attractus in pulmone digeriᷓ in suis spōgiositatibus ⁊
suis porositatibus ne subito indigestus veniat ad cor: q: si
indigestus ad cor veniret: extingeret calorē in corde. ¶ Ulti
mo queriᷓ vtrū ex superfluitate cordis nutriaᷓ cerebrū cū
hoc dicat ysaac in littera. Videᷓ ꝙ nō: q: vnūquodq̄ mem
brū nutriᷓ ex nutrimēto sibi proportionali ⁊ simili: sed sup
fluitates cordis si decindanᷓ a corde: ⁊ oē decisum ab aliq̄
attesteᷓ ei a quo decindiᷓ: sunt calide: ḡ ex superfluitate cor
dis nō nutriᷓ cerebrū: cū ipsum sit phlegmaticū: qđ est ergo
qđ dicit in lr̄a. Ad hoc dicēdū ꝙ duplex est supfluitas: q̄dā
per viā sequestratiōis: q̄dam ꝑ viā decisiōis. vñ dico ꝙ deci
sum attestaᷓ ei a quo decindit ꝑ viā decisiōis: ⁊ nō ꝑ viam
sequestratiōis. Dico ergo ꝙ cor attrahit sibi nutrimētū: vñ
illud digerit vlteriori digestione: ⁊ partē puriorē retinet ad
ipsum nutriendū: residuū vero trāsmittit ad partes pecto
rales ⁊ ad cerebrū vt inde nutrianᷓ. vnde illud mittiᷓ a cor
de ad caput: ⁊ huiusmodi transmissum non est superfluitas
cordis: ita ꝙ sit nutrimētū ipurū: imo est purū. sed tñ est su
perfluitas. i. residuū respectu nutrimēti in corde retēti: ⁊ sic
intellegit ysaac in littera: ⁊ per hoc patet solutio ad questio
nem et ad argumentum.

¶ Tertia vō digestibilitas sanguinem digerit: ⁊ in
carne carnē: ⁊ in neruo neruū: ⁊ in osse os coficit ⁊ fa
cit. Sicut in arboribus ⁊ terrenascētibus videmus.
que fm mutationē elemētorū in lignis lignū. in frōdi
bus frondes: in fructibus fructus faciūt: ⁊ in rubicū
dis etiā rubicūda: ⁊ in citrinis citrina: ⁊ ī dulcib⁹ dul
cia: ⁊ in amaris amara: ⁊ silr̄a. Qđ si supflui cibi rema
nēt in mēbris: tertia dr̄ supfluitas: quā ad poros cutꝫ
expellūt mēbra: ⁊ cū sudore emittūt si sit hūida: ⁊ cū
fumo si sit sicca. De fumo nascuntur pili: vtpote in ar
boribus potest videri: in quibus calor naturalis su
perflua cibi sui emittit ad exteriora: vnde cortices et
pilos suos faciat.

¶ Superius determinauit de operatiōe prime ⁊ secunde
digestiue: hic de operatione tertie determinat: ⁊ diuidiᷓ in
duas. In quaꝝ prima determinat de opatiōe tertie digesti
ue. In secūda de superfluitate tertie digestiue: ibi. Qđ sup
fluū cibi remanet. Iterū prima in duas. In prima ꝓponit
qđ intēdit. In scđa cōfirmat per simile sumptū in arborib⁹:
scđa ibi: Sicut in arborib⁹. Tūc sequiᷓ illa pars ī qua deter
minat de superfluitate tertie digestiue ꝑ cōparationē ad vir
tutē fortē. In secunda ꝑ cōparationē ad debilē. scđa ibi: Si
aūt virt⁹ mēbroꝝ defecerit. ⁊ ista secūda in duas. In prima
determinat de superfluitate tertie digestiue per cōparatio
nē ad virtutē debilē. Secundo ꝑ cōparationē ad virtutē de
biliorē. scđa ibi: Si ḡ mēbroꝝ natura. Prima pars cū pre
cedētibus spectat ad presentē lectionē. Illa pars in qua de
terminat de supfluitate per cōparationē ad virtutē debilem
diuidiᷓ in duas. In prima determinat de hmōi supfluitate
inquātū est superfluitas. In secūda inquantū est signū me
dico. scđa ibi. Hypostasis ḡ mōstrat. Prima ī duas. In pri
ma narrat. In secūda ꝯfirmat. scđa ibi: Unde Gal. Tūc seq
tur illa pars in qua determinat de hmōi supfluitate inquā
tū est signū medico: ⁊ illa in tres. In prima determinat de
superfluitate tertie digestiue. s. de hypostasi. In scđa de su
perfluitate prime: vt de egestione ibi: Similiter egestio. hec
est diuisio ⁊ sentētia lectionis in generali.

¶ Hic possunt duo queri principaliter. Primū est de ope
tione tertie digestiue. Et scđm est de superfluitatibus dige
stionū. ¶ De primo q̄runᷓ quinq̄. Primū est vtrū mēbra
possint nutriri. Et videᷓ ꝙ non: q: dicit Gal. in de simplici
medicina: ⁊ ysaac in dietis vni. ꝙ nutritio ē ꝑfecta assimila
tio nutrientis cū nutrito. Si ergo nutrimētū nutrit mēbra
perfecte mēbris assimilatur: ⁊ si perfecte mēbris assimilaᷓ ⁊
vniᷓ: aut ḡ cū vtrūq̄ tā nutrimētū ꝙ res nutrita sit corpus
occupabūt maiorē locū q̄n vniunᷓ in assimilatione: aut erūt
in eodē loco equaliter: sed nō occupāt maiorē locū ꝙ prius:
q: tūc sequereᷓ ꝙ aīalia in omi tempore ⁊ semper augerenᷓ
quod est falsum: quia dicit phs in topicis ꝙ semper nutriū
tur aīalia: non tñ semper augenᷓ: ḡ non occupāt maiorē lo
cū: ergo constat ꝙ in eodē loco ⁊ equali quantitate erunt in
illa assimilatione: sed hoc est incōueniens: q: dicit phs ꝙ im
possibile est duo corpa esse in vno ⁊ eodē loco ⁊ equali simul
⁊ semel: ergo relinquiᷓ ꝙ nutrimentū nō potest mēbra nu
trire. Itē cū nutritio sit perfecta assimilatio nutrientis cum
re nutrita: oportet ꝙ nutrimentū ad hoc ꝙ nutriat membra
ꝙ minimū vni⁹ tāgat minimū alteri⁹: sꝫ hoc nō poterit esse
nisi nutrimētū sit in equalitate cū re nutrita: qđ est inconue
niens: vt probatū est in predicto argumento: ergo ⁊c. In cō
trariū est ysaac in littera: q̄ dicit ꝙ tertia digestibilitas dige
rit ī carne carnē ⁊c. sed hoc nō posset esse nisi mēbra nutrirē
tur: ergo mēbra nutriūtur. Preterea dicit Auicen. ꝙ nutri
mentū est ꝓpter restaurationē deperditi: sed deperditio fit
in quolibet mēbro: ergo ⁊ restauratio: sed restauratio non
fit nisi per nutritionē: ḡ nutritio est in quolibet membro. qđ
cōcedo: q: cū in quolibet mēbro fiat cōsumptio a calore exte
riori ⁊ interiori: ⁊ ita deꝑditio: necesse est ꝙ illa deperditio
restaureᷓ

restaurē per nutrimentū: ⁊ ita necesse est qđlibet mēbrum viuēs nutriri. ¶ Ad pmū argumētū dicēdū ꝙ corpus pōt dici a corpulētia vt est grossum ⁊ huiusmodi: ⁊ sic verū est ꝙ duo corpora corpulēta impossibile est esse in eodē loco: ⁊ sic obijcis tu. Uel pōt dici a corporeitate: idest put ē corpꝰ nō grossum sed subtile: ⁊ de tali loquēdo ꝙ duo corpora subtilia possunt esse in eodem loco: ⁊ ideo cū humiditas que est nutrimentum sit subtilis: pōt esse in eodē loco cum nutrito. Uel dicendū ⁊ melius forte: ꝙ nutrimētū ⁊ nutritū eundē locū occupāt ⁊ equalē. Et tu obijcis: ergo erūt duo corpora in eodē loco qđ est impossibile. Et dicēdū ꝙ caro nr̄i corporis plena est poris: vnde humiditas q̄ est nutrimētū imbibit in poris illis. Itē mēbrū recipiēs multū cōdensat semp aduentū nutrimenti: vt pꝫ de aere cōdēsato. Uel dicendum ꝙ nutrimētū adueniēs mēbro deꝑdito intrat locū deperditum: qui prius erat aere repletus: ⁊ ita equalē locū cōtinēt nutrimētū ⁊ res nutrita ⁊ tertia digestio. Ad secūdū dicendū ꝙ duplex est minimū. Quoddā ē minimū in substātia vt qñ aliqđ diuidit ita ꝙ vltra nō pōt diuidi: ⁊ loquēdo de tali minimo nō opꝫ ꝙ minimū nutrimēti attingat minimū rei nutrite. Est aliud minimū in natura illud. s. qđ nō pōt plus diuidi vltra hoc ꝙ agat vt pꝫ de igne: q: ignis posset ita diuidi in minima ꝙ nō calefaceret. ⁊ siſr venenum posset dari ī tā minima quātitate ꝙ nō esset venenū: vñ illud minimū non est minimum nature: immo illud est minimum nature: quod non potest diuidi plus vltra hoc ꝙ agat. Et sic dico ꝙ minimum nutrimenti attingit minimum membri: non ꝙ minimū mēbri sit ita minimū sicut minimū nutrimēti: q: sic nō posset minimū mēbri cōuertere minimū nutrimēti in sui naturā. in minimū mēbri qđ dꝫ nutriri ex illo nutrimento. ¶ Scđo querit vtrū nutrimētū possit penetrare ad mēbra. Et videt ꝙ nō: q: si penetraret ad mēbra aut hoc erit ꝑ vacuū: aut ꝑ plenū: nō ꝑ vacuū: q: dicit phs ꝙ vacuū nō est. Item nec per plenū: q: sic esset ponere duo corpora in eodē loco qđ est impossibile vt dictū est: ergo nutrimētū non pōt penetrare ad mēbra nutriēda. Si tu dicas ꝙ imo pōt. s. per poros. Cōtra: si hoc est verū: ergo cū quālibet partem oporteat nutriri q̄libet pars habebit poros: sꝫ hoc est falsū: qm̄ inter quoslibet duos poros est pars quedā q̄ nō hꝫ poros: ergo illa nō nutrit vt videt. Querit ergo ꝑ quā viā hmōi parietes nutriant. Solutio dicēdū ꝙ nutrimentū vt humores prius gñant in epate ⁊ delegātur ab epate ad magnas venas: ⁊ a magnis venis ad paruas ⁊ a paruis ad minimas ⁊ a minimis ad spōgiositates mēbroꝝ ⁊c. ¶ Ad pmū argumentū ꝙ nō trāsit ꝑ vacuū: imo ꝑ plenū: sed illud est plenū humiditate q̄ cedit nutrimēto delegato: vnde ꝑ poros plenos aere: vel humiditate nutrimēto cedēte transit nutrimētū ad mēbra. Et obijcis: ergo quelibet pars est porosa: dicēdum ꝙ nō oportet: imo qñ nutrimentū intrat ꝑ poros tunc paries q̄ est ꝓpe porū attrahit nutrimētū illđ sicut adamas attrahit ferrū: ⁊ h̄ dicit ysaac superiꝰ ⁊ ita ex illo nutrimēto sic a poris attracto nutriūt parietes q̄ sūt īter poros: q: nutrimētū attrahūt a tota specie. ¶ Iuxta hoc q̄rit quō ossa nutriātur: cū nō habeāt poros. ⁊ dicēdū ꝙ ossa licet ſm sensum non habeāt poros: verūtñ ſm verū hñt. vñ dicit Gal. in megategni ꝙ nature forti nihil ē impossibile: facit enī resudare saniem ꝑ mediū ossis: ergo multo magis humiditas nutriēs mēbrū cū sit subtilior: ⁊ iterū magis dilecta nature. Unde dico ꝙ ossa restaurant ꝑ nutrimentū: q: ibi fit deꝑditio. Sed q: nō tanta fit deperditio in ipsis cū sint mēbra melancholica dura ⁊ compacta ꝓpter hoc non tm̄ fuit de melācholia in corde quātū de alijs hūoribꝰ: q: minime indigēt restauratiōe cū modica fiat deꝑditio in ipis. ¶ Quarto q̄rit vtrū mēbrū tertie digestiue nutriat ex humore vel ex humiditate. Uidet ꝙ ex hūore: q: si fiat incisio in mēbro exit sanguis qui est humor ⁊ non humiditas: sed mēbrū nutrit ex humore ī ipso existēte: ergo qđlibet mēbrū nutrit ex sanguine. Itē vene delegant ab epate ad membra corporis ibi deferūt sanguinē ad mēbra nutriēda. vñ illud qđ cōtinet in venis est sanguis: qđ autē est extra venas est humiditas: q: sanguis quando exit a venis ꝑut delegat ad mēbra nutriēda fit humiditas in spōgiositatibus mēbroꝝ. vñ quādiu est in venis est humor: sꝫ ꝑ totū corpus sunt vene ab epate delegate: g̊ ⁊ sanguis: g̊ quodlibet mēbrū ex sanguine nutrit nō g̊ ex humiditate. In cōtrarium est Auicē. qui dicit ꝙ sanguis ad hoc ꝙ nutriat: opꝫ ꝙ prius exeat capita paruarum venaꝝ ⁊ cadat in spongiositatibꝰ mēbroꝝ: ⁊ tūc cōuertitur in humiditatē: ⁊ ex illa humiditate mēbra nutriūtur: nō g̊ ex sanguine. Itē tertia digestio dealbat: scđa rubificat: sed mēbra tertie digestiue alba sunt: ergo nutriunt ex hūiditate q̄ est alba ⁊ nō ex sanguie q̄ est rubeus. Solutio: dicēdū sicut dicit Gal. in de cōplexionibꝰ: ꝙ triplex est cibꝰ. cibꝰ futurꝰ cibꝰ: ⁊ istū possumꝰ approꝑare ad cibū q̄ ē ī prīa digestiōe: ⁊ cibus sitis cibo vt cibꝰ q̄ est in scđa digestiua: ⁊ cibꝰ cibās in effectu: vt ille q̄ est ī tertia digestiua: ⁊ iste vltimꝰ cibꝰ est verus cibꝰ: ⁊ ex isto vltimo cibo in effectu cibāte mēbra tertie digestiue nutriūt. ¶ Ad pmū argumētū dicēdū ꝙ sanguis exit a carne incisa nō q: nutriat ex sanguine: sed q: in qualꝫ parte carnis terminat vena effundēs sanguinem: vñ hmōi sanguis nō nutrit illud mēbrū a quo exit nisi priꝰ exeat illas paruas venas. Et si queras q̄re nō exit ī hmōi incisione humiditas cū ex humiditate hmōi mēbrū nutriat: vt tu dicis. Dicēdū ꝙ vna causa est: q: illa hūiditas est grossa: sanguis vero subtilis est ⁊ ꝓpter hoc cito exit. Scđa cā est: q: mēbra a tota specie attrahūt illā humiditatē ad sui nutrimētū: vñ ꝑmittūt ipām exire qñ caro incidit. Tertia causa est: q: si humiditas exiret ī illa incisiōe: qđ tñ nō dico: iam ipa nō appareret hūiditas imo a sanguine tingeret ⁊ totū videret esse sanguis. Uel dicēdū ꝙ sanguis exit ab hmōi incisiōe: q: ibi fit solutio ꝯtinui. ⁊ solutio cōtinui inducit dolorē ⁊ dolor ꝓuocat reuma ⁊ ita ad incisionē fluit sanguis. Per iam dicta patet solutio ad secūdū argumentū: q: licet in qualibet ꝑte sint vene deferentes sanguinē: tñ ille sanguis nō nutrit donec prius cadat a venis in spōgiositatibꝰ mēbroꝝ: q: primo tūc fit humiditas ex qua membra nutriūtur. Quō nutrit vena ex sanguine: dicēdū ꝙ attrahit sanguinē in ipa cōtētuꝫ ⁊ illum cōuertat in hūiditatē: ⁊ ex illa nutriūtur. ¶ Iuxta hoc querit q̄re scđa digestiua opat simul ⁊ semel quattuor humores: tertia vō digestio nō opat simul ⁊ semel q̄ttuor humiditates: imo successiue: ita ꝙ primo humiditatē: scđo rorē: tertio cābiū: quarto glutinū. Itē q̄re attractiua vtꝰ ⁊ retētiua ⁊ expulsiua opant ꝑ villos: digestiua vō nō opat ꝑ villos. Itē q̄re vtus naturalis cōtinue opat ⁊ nūꝙ q̄escit nec fatigat: aīalis vō fatigat ⁊ q̄escit qñꝙ vt ī somno. ¶ Ad pmū istoꝝ dicēdū ꝙ nō ē mirū si scđa digestiua opat simul ⁊ semel q̄ttuor humores: q: materia est eadē vt chimꝰ: ⁊ cā efficiēs eadē vt epar: sꝫ in humiditatibꝰ nō est materia eadē nec efficiēs idē vt dictū est. Scđa cā est: q: finis imponit necessitatē in eis que sunt ad finem: ⁊ q: tertia digestio nobilior est ꝙ alie: q: alie finaliter ordinantur ad tertiā: ꝓpter h̄ indiguit maiori tēpore ad gñationē hūiditatū ⁊ paulatine ⁊ successiue eas hūiditates gñauit. ¶ Ad scđaꝫ q̄stionē dicēdū ꝙ attractiua ⁊ retētiua ⁊ expulsiua ordinātur ⁊ deseruiūt vtuti digestiue. vñ ꝑncipalis est inter illas: ⁊ q: ꝑncipalis ē plꝰ dꝫ hr̄e naturā vtutis naturalis q̄ operat ꝑ cōplexionē ꝙ alie: ⁊ ꝓpter hoc digestiua opat ꝑ cōplexionē: alie vō ꝑ villos. Scđa cā ē: q: tertia digestibilitas vt dicit in lr̄a digerit ī carne carnē ⁊c. vñ assimilat nutrimētū mēbro: vñ cū assimilet sibi ipa ꝑ villos opareē sꝑ villū gñare qđ ē incōueniēs vñ semp intēd. ⁊ assimilare nutrimētū mēbro. ¶ Ad vltimā q̄stionē dicēdū ꝙ cā corruptionis est distātia: cā vō cōseruatiōis ⁊ ꝯtinuitatis est vnio. Dico g̊ ꝙ vtus naturalis opat supra obiectū sibi cōiunctū: vt supra nutrimētū: ⁊ q: intendit ꝯseruare mēbrū ipm̄ semp intendit nutrire: ⁊ ꝓpter hoc ꝯtinue opat: q: fortitudo mēbri ꝑ suā opationē seipam confortat: ⁊ ita ꝯtinue opat: nec fatigat: q: agit in obiectū continuū. Itē fortificādo mēbrū seipam fortificat ī sua opatiōe sꝫ vtus aīalis agit supra obiectū distās vt supra illud qđ est extra nec intendit fortificare nec cōseruare: ⁊ ita nō est mirū si fatiget ⁊ q̄escat qñꝙ a sua opatiōe. ¶ Quinto q̄rit vtrū caro ſꝫ spēm possit nutriri. ⁊ appello carnē ſꝫ spēm q̄ ē a primis spmatibꝰ. Et videt ꝙ nō nutriat: q: dicit phus ꝙ caro ſꝫ materiā. i. illa q̄ ex nutrimēto gñat fluit ⁊ refluit: sꝫ caro ſꝫ spēm nō fluit nec refluit: sꝫ si fluit nō deꝑdit: ⁊ si nō deꝑdit

nō restauraꝛ ꝑ nutrimentū: ḡ nō nutriꝛ. Itē nutrimētū est ꝓpter restaurationē deꝑditi: ſ; caro ſm ſpēm ſi deꝑdaꝛ nō pōt restaurari: vt dicit Auicē. ⁊ etiā Gal. i tegni: ḡ nō nutritur. In ꝯtrariū est phus: q dicit ꝙ ei⁹ qđ nutriꝛ q̄libet pars nutriꝛ. cū ḡ caro ſ; ſpē; ſit pars aīalis qđ nutriꝛ: videꝛ ꝙ caro ſm ſpē; nutriꝛ. qđ ꝯcedo. Ad p̄mū arg. dicēdū ꝙ caro ſm ſpē;: ⁊ fluit ⁊ refluit: ſ; nō fluit ⁊ refluit ſiꝛ. Et tu obijcis ſi fluit: ḡ nutriꝛ. Dicēdū ꝙ q̄n deꝑdiꝛ aliq̄d ſiꝛe ipi q̄ſi ī pūcto ḡnaꝛ. Itē minus deꝑdiꝛ de carne ſm ſpēm q̄ de alia: ⁊ hoc q: mag; diligiꝛ a natura. vñ ſꝑ multū remanet de carne ſm ſpēm ꝑ quā vita ꝯtinuaꝛ. vñ verū ē ꝙ illa caro ſ; ſpēm q̄ deperdiꝛ nō regnaꝛ: ſ; loco ei⁹ ḡnaꝛ aliq̄d: ⁊ ſic p; ſolō ad aliū

Preterea queriꝛ de ſcđo. ſ. de ſupfluitatib⁹: ⁊ primo q̄riꝛ: vtrū puer ī vtero matris exiſtēs egerat vel habeat egestionē: ⁊ videꝛ ꝙ ſic: q: dicit phus: ꝙ puer in vtero viuit more plante: ſ; plāta h; egestiones in viſcerib⁹ terre: ḡ ⁊ puer in vtero matris egerit. Itē tres digestiue ita ordinate ſunt ꝙ ſcđa ſupponit primā: ⁊ tertia ſcđam ⁊ primā: ſ; infans in vtero h; ſupfluitatē ſcđe digestiue vt vrinā: ⁊ ſupfluitatem tertie vt ſudorē: ḡ habebit ſuperfluitatē prime digestiue vt egestionē. In ꝯtrariū est phs q dicit ꝙ puer extra vterū primo egerit: nō ḡ in vtero. Itē dicit Costā. in pātegni: ꝙ puer in vtero īuolniꝛ trib⁹ pelliculis. prima est ſecūdina q̄ defendit ipm a nocumētis: ſcđa vō vrinā recipit: ⁊ tertia ſudorē: ⁊ nō enumerat aliquā q̄ recipiat egestionē: ḡ puer in vtero non egerit. Itē egestio est ſupfluitas nutrimēti ꝑ os ſumpti: ſ; puer in vtero nō recipit nutrimentū ſuū ꝑ os: imo ꝑ vmbilicū: ḡ in vtero nō habebit egestionē: qđ ꝯcedo. Vna cā est: q: nihil recipit ꝑ os. Scđa cā ē: q: puer in vtero valde mollis ē ⁊ valde h; mēbra tenera ⁊ mollia. vñ indiget molli nutrimēto: ⁊ nō duro: ⁊ ꝓpter hoc natura ei administrat mollissimū nutrimētū: vt nutrimētū in ſcđa digestione ḡnatū: vt est humor. Ad p̄mū argumētū dicēdū ꝙ verū ē: ꝙ puer h; ſupfluitatē in vtero: nō ipe: ſ; mater ſua: q: in ſtomacho matris digeriꝛ cib⁹ q̄ trāſit ad epar: ⁊ in epate mr̄is ḡnaꝛ nutrimētū pueri in vtero exiſtentis. vñ digestio cibi preceſſit in mr̄e ⁊ ꝓpter hoc mater h; illā egestionē: ſ; puer in vtero h; vrinā. Et tu obijcies ille puer vt dicis h; vrinā: q: ex humorib⁹ nutriꝛ: q: humores fiūt in ſcđa digestione: ⁊ ita cū vrina ſit ſupfluitas ſcđe digestiue habebit vrinā. Sed ꝯ: cū illi humores prius fuerūt in epate mr̄is ḡnati: videꝛ ꝙ mater d; hr̄e illā vrinā ⁊ nō puer. Et dicēdū ꝙ q̄n humores in epate mr̄is delegaꝛ ad vmbilicū fet⁹ ad ipm nutriēdū: cū hmōi humoribus currit aquoſitas adiuuās illos humores penetrare. ⁊ hoc innuit auctor ſuperi⁹: ⁊ ꝓpter hoc dico ꝙ h; vrinā: q: ex illis humorib⁹ ad ipm delegatis in vtero ſuo ſeq̄ſtraꝛ aquoſitas q̄ delegata fuit cū humorib⁹: ⁊ ex illa aquoſitate ḡnaꝛ vrina in puero in vtero exiſtēte. Itē h; ſudorē: ⁊ tu obijcies ibi est debilis v̄tus nō potēs delegare ſupfluitates exteri⁹: vt innuit in fr̄a. Dicēdū ꝙ licet ibi ſit debilis v̄tus: tn̄ q: ſua mēbra ſunt mollia ⁊ tenera: illa debilis v̄tus bn̄ pōt trāſmittere ſupfluitates exteri⁹ ⁊ inde ſudorē ḡnare: interdū ſicut fortis virtus in hoīe habente dura membra ⁊ ſolida. ⁊ per hoc patet ſolutio ad queſita.

Si aūt mēbrorū v̄tus defecerit: vt tertia digestio ſupflua nō expellat ꝑ poros corporis: reddunꝛ epati per eaſdē venas a natura: quib⁹ ad eadē mēbra fluxerat ſanguis. Qđ cū colamēto ſanguis renib⁹ epar mittit: ⁊ cū vrina eijcit: hoc ē hypoſtaſis. vñ Gal. vrina in ſanis paucillam aut nullā h; hypoſtaſim: cū in vaſe diu remāſerit: qđ ē ꝓpter v̄tutē mēbrorū expellētiū ſupfluitates ciborū ꝑ poros corporū. Hypoſtaſis ergo mōſtrat quātitatē actionis nature in tertia digestiōe i mēbris exiſtēte. mōſtrat ⁊ q̄litatē coctiōis chimorū i raritate membrorū: q̄ ḡnatiui ſunt morborū

Liquor aūt vrine portēdit actionē nature in ſcđa digestibilitate: q̄ ē i. epate: ⁊ q̄litatē actōis ⁊ coctōis chimorū i venis. Silr chimorū egestio oñdit quātitatē actiōis nature: q̄ i pria ē digestiōe i ſtomacho: ⁊ q̄litatē coctiōis cibi in ipo. Si ḡ mēbrorū natura ad reddēdā ſuperfluitatē cibi epati deficiat: remanet clauſa i humiditate q̄ in mēbrorū ē raritate: ⁊ i ea q̄ i venis est. i. ſanguine. Hec aūt ſupfluitas chimorū vocaꝛ cruditas: cū mēbra eos nō excoquant: nec digerāt: nec i ſuā aſſimilēt ſubſtātiā: vel q: nō eis neceſſaria ſūt: vel q: ſtomach⁹ et epar nō bn̄ eos decoxerint: q: cū cib⁹ nō bn̄ i ſtomacho ⁊ epate excoct⁹ ſit: īpoſſibile ē vt i mēbris digeraꝛ: ⁊ eorū ſubſtātie aſſimileꝛ: cū poti⁹ eū abhorreāt: neq; i ſuū opus recipiāt. Vbi gr̄a: hō cū ſibi cibū accepit: ⁊ i excoquēdo mediauerit: ſi ſic ipm imꝑfecte digeſſerit: alterū appetit. Cum ḡ primū digeſſerit: ⁊ a ſtomacho deſcendere inceperit: trahit ſecū alterū cibū crudū ⁊ nō excoctū: q̄ crudus ad epar veniens: nō ibi recipit coctionē: neq; in ꝑfectū mutatur ſanguinē: ſ; remanet clarus croceus atq; crudus. Cū aūt hmōi cibus ad mēbra venerit: nō pōt in eis digeri: neq; ipoꝝ ſubſtātie aſſimilari. Si ḡ mēbra virtuoſa īuenerit: expelliꝛ ⁊ ꝑ corporis poros emittiꝛ: ꝙ ſi nō: remanet clauſus: vt dixim⁹: ⁊ in humiditate raritatis mēbrorū: ⁊ i ꝯcauitate venaꝝ: efficiꝛ ſibi elemētū: ⁊ materia morborū in corpore naſcētiū: mutandus in diuerſas paſſiones ſm ſui naturas vel cōplexiones. Calidus eñ ⁊ hūidus ſanguinolētā materiā facit: frigidus ⁊ hūidus phlegmaticā: frigid⁹ ⁊ ſicc⁹ melancholicā: calid⁹ ⁊ ſicc⁹ cholericā. Cū he materie manēt ī corpe: ⁊ eas cib⁹ ⁊ pot⁹ vel aer calid⁹: alia ve ſilia adinuenerint: ⁊ i malū ꝯfortauerint: feruētes putreſcūt: ⁊ generāt putredinē febriū. Si vō nō putreſcāt: ſ; poros calefaciāt: neceſſe est ſanguis celefiat: ⁊ ethice febris est cā. Si materie pars ad aliqua effluxerit mēbra: ſm ſui naturā in ipis apoſtemata generat: vtpote ſanguinolēta materia phlegmones: cholerica heriſipilas: phlegmatica ʒimias: melācholica ſcliros. S; ſi natura ꝯforteꝛ ad expellēdū ad exteriora: ⁊ v̄tus cutis in emittēdo deficiat: remanet cibus incluſus. ⁊ inde diuerſe ḡnatiōes ⁊ corruptiones generanꝛ prurigo: puſtule: ſcabies: impetigo: ſilr morphea: verruce: ⁊ ſilia. Si aūt aliqua materia in interiori cute ſe includat: carbūculos generat: vlcera: et ſcrophulas: cācrū ⁊ ſilia ſm ſui naturas.

Superius determinauit auctor de ſupfluitatib⁹ ꝑ cōparationē ad v̄tutē fortē ⁊ debilē. In pte iſta ꝑ cōparationē ad virtutē debiliorē. ⁊ hec diuidiꝛ in duas. In prima facit qđ dictū ē. In ſcđa reddit cām q̄liter ex hmōi ſupfluitate in mēbris remanēte ḡnanꝛ diuerſe egritudines. ſcđa ibi: Efficiꝛ ḡ elemētū. Itē p̄ma in duas. In p̄ma ꝓponit qđ intēdit In ſcđa ꝓpoſitū ſuū declarat. ſcđa ibi. Vbi gr̄a hō. Tūc ſeq̄ꝛ illa pars in qua reddit cām qualr hmōi ſupfluitas in corpore retēta est cā diuerſorū mēbrorū: ⁊ illa in duas: q: p̄mo ꝓcedio generalr: ſcđo ſpālr. ſcđa ibi: Cū vō he materie. Et iſta in duas. In p̄ma determinat ḡnationē mēbrorū interiorū ex hmōi ſupfluitate retēta. In ſcđa deteriat ḡnationē mēbrorū exteriorū. ſcđa ibi: S; ſi natura cōforteꝛ. Prīa in duas: q: primo deteriat ḡnationē febriū ex hmōi materia retēta. Scđo generationē apoſtematū. ſcđa ibi: S; ſi materie pars. Hec est diuiſio ⁊ ſnīa lectionis in generali.

Hic p̄mo dubitaꝛ vtrū vrina ſit ſupfluitas pot⁹ tm̄: vel cibi tm̄: vel vtriuſq;: videꝛ ꝙ vtriuſq;: q: dicit ſuperi⁹ auctor: ꝙ vrina est ſupfluitas ſanguinis ⁊ aliorū humorū: ſ; ſanguis ⁊ alij humores generanꝛ ex chilo: q̄ chilus fit ex cibo ⁊ potu: ḡ ⁊ vrina erit ſupfluitas vtriuſq;. Itē videm⁹ ꝙ ex potu venit vrina: vñ q̄n multū potam⁹: multū vrinam⁹. Itē ſine

potu venit vrina. vñ si abstineam⁹ a potu p multũ tẽpus: ⁊
comedam⁹ silr vrinabim⁹. vñ ꝓpter defectũ pot⁹ nõ deficit
vrina. vñ vrina ẽ supfluitas vtriusq;: ⁊ ab vtroq; descindit.
Cõtra: oẽ qḋ descindit ab aliquo attestat̃ ei a q̃ descindit: s;
vrina attestat̃ potui ⁊ nõ cibo vt ꝓbabo: ḡ solũ a potu descin
dit. ꝓbatio minoris: q: dicit Auicẽ. ꝙ pot⁹ defert cibũ q̃ est
grossus ad mẽbra. Silr theophil⁹ dic̃ ꝙ aq̃sitas delegat̃ cũ
sanguĩe ad mẽbra: ⁊ hoc vt faciat sanguinẽ q̃ grossus est pe
netrare ad mẽbra: relinquit̃ ḡ ꝙ vrina attestat̃ potui ⁊ nõ ci
bo: ḡ solũ erit supfluitas pot⁹ ⁊ nõ cibi. Itẽ vrina q: ẽ liq̃da
attestat̃ potui q̃ ẽ liq̃d⁹: s; cib⁹ nõ ẽ liq̃d⁹: imo solid⁹: ḡ ei nõ
attestabit̃: imo solũ vrina erit supfluitas pot⁹ ⁊ non cibi: q:
oẽ qḋ descidit ab aliq ⁊c̃. Solutio: dicẽdũ ꝙ de vrina possu
mus loq̃ dupl'r: q: q̃dã ẽ vrina q̃ est pura aq̃sitas nec aliquã
digestionẽ recipit ĩ corpe: vt p; ĩ crapulosis: ⁊ talis põt atte
stari potui solũ: ⁊ de tali nõ loquit̃ auctor in libro isto: q: ta
lis significat purã indigestionẽ. Est alia vrina que est signũ
medico: que digestionem recipit in corpore vt in epate: ⁊ ta
lis descinditur ab vtroq;: ⁊ de tali vrina loquit̃ ysaac ĩ libro
isto. vñ ꝯcedo primã rationẽ ⁊ scḋam. Ad pmũ argu. ĩ ꝯ̃riũ
qḋ obijc̃. ꝙ vrina defert ⁊ facit penetrare ad mẽbra. vñ atte
stat̃ potui tñ: dicẽdũ ꝙ descindit̃ a cibo silr. Et q: ĩ cibo ẽ re
perire q̃druplicẽ subam. s. terream: aqueã ⁊ igneã: ⁊ aereã.
vñ a parte aq̃ cibi descindit̃ vrina: ⁊ iõ non est mirũ si facit
ptẽ solidã penetrare ipam deferẽdo ad mẽbra: sic p; ĩ aceto
q: plus infrigidat ꝙ agresta: ⁊ h̃ ẽ q: ĩ aceto sunt ptes calide
⁊ frigide. vñ calide partes faciũt penetrare frigidas vsq; ad
cẽtrũ: ⁊ iõ acetũ pl⁹ infrigidat: q: penetrat ad ptes interio
res ⁊ exteriores. s; agresta nõ h; nisi ptes frigidas: ⁊ ꝓpter
h̃ nõ pt̃ infrigidare nisi ĩ supficie. Silr dicẽdũ ẽ ꝙ ptes aq̃
q̃ sunt ĩ cibo deferũt ptes terreas ad mẽbra ⁊ faciũt ipas pe
netrare. vñ vrina põt esse supfluitas cibi sic ⁊ pot⁹. Per h̃
p; solo ad secũdũ: qm̃ verũ ẽ ꝙ vrina nõ attestat̃ pti solide
cibi: s; põt attestari pti aquee ipius cibi: cũ ĩ cibo vt dictũ est
sint q̃tuor ptes ⁊ in q̃lib; mixto silr. ❡ Scḋo q̃rit̃ vtrũ vri
na ĩ epate gñata statim descẽdat ad renes. Videt̃ ꝙ statim
debeat descẽdere ad renes ⁊ descẽdat: q: dic̃ Gal. ⁊ Cõstã.
⁊ alij auctores: ꝙ q̃tuor v̾tutes naturales ordinate sunt in
corpe. vñ attractiua attrahit qḋ retinet retẽtiua: ⁊ digestiua
digerit stati illḋ qḋ retinuit retẽtiua: ⁊ expulsiua expellit qḋ
digerit digestiua. vñ post digestionẽ statim agit expulsiua ĩ
mediate: ḡ cũ vrina cõplete digerat̃ in epate: videt̃ ꝙ statim
expulsiua d; eã expellere: ⁊ ita vrina in epate gñata statim
descẽdit ad renes. Itẽ sicut se h; fel ad cholerã vel splen ad
melãcholiã: ita se hñt renes ad vrinã: s; post gñationẽ cho
lere fel statim attrahit cholerã ⁊ splen melãcholiã: ḡ silr re
nes statim attrahũt vrinã post ei⁹ gñationẽ ĩ epate: ⁊ ita nõ
delegabit̃ vrina cũ sãguie: imo statim descẽdet ab epate ad
renes. Itẽ natura recte epat̃ delegat supfluitates a mẽbris
nobilib⁹ ad ignobilia ⁊ nõ ab ignobilib⁹ ad nobilia: s; si vri
na trãsmittit̃ cũ sanguine ad mẽbra: redit postea ad epar vt
dicit ĩ lr̃a. ⁊ h̃ ẽ ꝯ̃ cursum nature: q: sic mẽbra corpis exterio
ra transmittunt suas superfluitates ad mẽbrũ nobile vt ad
epar: cũ ḡ h̃ sit ꝯ̃ naturã recte operãtẽ: videt̃ ꝙ vrina ĩ epate
gñata nõ deferat̃ ad membra: imo statim descẽdit ab epate
ad renes. In ꝯ̃riũ ẽ auctor ĩ pcedẽti lectiõe vt dictũ ẽ. Pre
terea vrina ẽ signũ medico ꝓpter tria. s. ꝓpter colorẽ liquo
rẽ et hypostasim: s; nõ esset signũ quãtũ ad hypostasim ni
si prius delegaret̃ ad mẽbra cũ sanguine: q: ĩ suo reditu ad
epar defert secũ hypostasim: ḡ necesse fuit vt vrina pri⁹ dele
garet̃ ad mẽbra añꝙ descẽderet ad renes. Itẽ theophil⁹ pla
ne dic̃ ꝙ aq̃sitas cũ hũorib⁹ ĩ epate gñata currit cũ sanguie
ad mẽbra: ⁊ hoc vt faciat sanguinẽ q̃ grossus est penetrare
ad mẽbra rõne sue humiditatis: ⁊ ita pri⁹ delegat̃ vrina ad
mẽbra añꝙ ad renes descẽdat. Solo: dicit Gal. ꝙ illa aq̃si
tas q̃ gñat̃ in epate cũ alijs hũorib⁹ nõ delegat̃ ad mẽbra:
imo statim attrahũt eã renes: s; illa aq̃sitas q̃ est in humori
bus currit cũ sanguie ad mẽbra. S; huic solutioni nõ adhe
reo. Et ꝓpterea dicẽdũ aliter ꝙ loquẽdo de vrina naturali
in epate gñata ⁊ ꝯplete digesta ⁊ in venis put est signũ me
dico: ista p toto vel p pte currit cũ sanguie ad mẽbra ad hoc
vt faciat sanguinẽ penetrare ad mẽbra: ⁊ h̃ dicit theophilus
plane. ❡ Ad pmũ argu. ĩ ꝯ̃riũ dicẽdũ ẽm theophilũ: ꝙ l; vri
na in epate gñata statim deberet ad renes descẽdere: verũ
tñ non descẽdit: q: natura ꝓpter necessitatẽ delegat cũ san
guie ad mẽbra ad citã penetrationẽ sanguis q̃ grossus ẽ: q:
nõ posset penetrare: ⁊ ita per ꝯñs nec nutrire nisi aq̃sitas
cũ ipo delegaret̃: q̃ aq̃sitas rõne sue hũiditatis facit sangui
nẽ penetrare. Vel dicendum ꝙ quãto citius vrina in epate
gñat̃ tãto cit⁹ expellit̃: nõ tñ ad renes: imo ad mẽbra ꝓpter
necessitatem vt dictum est. Ad secundum dicendum ꝙ sile
est quãtũ ad h̃ ꝙ vtrũq; attrahit: s; dissimile ẽ quãtũ ad hoc
q: natura nõ indiget cholera nec melãcholia iuuatiua ad pe
netrationẽ: ⁊ ꝓpter h̃ hmõi ĩ felle statim ⁊ ĩ splene ĩcludunt̃
S; aq̃sitas nõ attrahit̃ statim a renib⁹: imo ꝓpter necessi
tatẽ cũ sanguine delegat̃ ad mẽbra. vñ ĩ isto argumẽto est
fallacia ꝯñtis. Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ tu obijcis ꝓut natura de
bite opat̃: s; q: natura q̃nq; ẽ debilis nec põt hmõi supflui
tates sic̃ aq̃sitatẽ expellere: tũc d; ꝙ p vias debitas ⁊ ãplas
deleget exteri⁹ ⁊ h̃ fit p epar. ⁊ tu obijc̃. mẽbra ignobilia nõ
trãsmittũt suas supfluitates ad nobilia ⁊c̃. dicẽdũ ꝙ verũ ẽ
vt ibi remaneãt: ⁊ ꝓpter h̃ vrina reuertit̃ a mẽbris exteriori
bus ad epar: nõ q: ibi remaneat: sed q: ab epate ad renes at
trahat̃ ⁊ a renib⁹ descẽdit in vesicã: ⁊ a vesica in v̾gã ⁊ a vir
ga extra. Et tu obijcis postea: sic lachryma ⁊ saliua sunt su
pfluitates silr ⁊ aq̃sitas vl' vrina s; q̃cito natura gñauit sa
liuã vl' lachrymã: statim eas expellit: ḡ silr ⁊ vrinã. Dicẽdũ
ꝙ statim expellit̃ vrina sicut saliua: s; nõ expellit̃ statim ad
renes: imo ad mẽbra. Vel dicẽdũ ꝙ l; aq̃sitas siue vrina sit
superfluitas eq̃ impura vel magis impura ꝙ saliua vel la
chryma: verũtñ natura nõ eã cito expellit ad renes: imo eã
trãsmittit cũ sanguie ꝓpter necessitatẽ vt dictũ est: nõ sic vo
lachrymã vel saliuã. ❡ Tertio q̃rit̃ vtrũ vrina pl⁹ ⁊ pncipa
lius attestet̃ passionib⁹ intra venas: vel passiõib⁹ extra ve
nas. Et vr̃ ꝙ pl⁹ passionib⁹ ex̃ venas: q: vrina pncipalr atte
stat̃ materie morbi: s; materia morbi vt plurimũ est extra ve
nas: ḡ ⁊c̃. Itẽ vrina significat digestionẽ materie morbi ⁊
eã medico representat: s; digestio materie morbi fit a tertia
digestiua: vt in q̃l; mẽbro: q: tertia digestiua opat̃ extra ve
nas: ḡ ⁊c̃. Itẽ p vrinã discernit medic⁹ inter tres spẽs ethi
ce: s; ethica est morb⁹ extra venas: ḡ vrina attestat̃ passiõib⁹
extra venas. In ꝯ̃riũ est ysaac in pcedẽti lectiõe: q̃ dicit ꝙ li
quor vrine ꝓdicit actionẽ nature in scḋa digestiua q̃ ẽ ĩ epa
te: ⁊ q̃litatẽ chimor ĩ venis: ḡ attestat̃ scḋe digestiõe ⁊ passio
nibus intra venas. Ad h̃ dicẽdũ ꝙ vrina si ẽ ĩ sanis tũc pri⁹
⁊ maxime attestat̃ supra dispositionẽ epatis ⁊ venar: s; si
sit ĩ egris aut materia ꝯtineat̃ intra venas tũc pl⁹ passiõib⁹
intra venas. si extra: extra. S; tñ simplr loquẽdo vrina quã
tũ est de se pl⁹ attestat̃ passiõib⁹ intra venas ⁊ principali⁹ ⁊
p ꝯñs attestat̃ passiõib⁹ extra: tñ si materia morbi ꝯtineat̃
intra venas ⁊ extra: dico ꝙ pl⁹ attestat̃ materie intra quãtũ
ẽ de se. Ad pmũ argu. p; solo qm̃ quãtũ est de se pl⁹ attestat̃
passiõib⁹ intra. verũtñ si materia sit extra pt̃ ei attestari. Ad
secũdũ qḋ obijcis dicẽdũ ꝙ digestio materie morbi fit a ter
tia digestiua ⁊ tertia digestiua opat̃ extra. dicendũ ꝙ tertia
digestiua opatur intra ⁊ extra: sed tñ qñ materia est intra ⁊
extra pl⁹ attestat̃ vrina materie intra ꝙ materie extra. Ad
tertiũ qḋ obijcis de ethica: dicẽdũ ꝙ ethica nõ solũ ẽ extra
venas: imo q̃nq; intra: ⁊ qñ sit intra ⁊ extra pl⁹ attestat̃ vri
na ethice facte intra. ❡ Quarto q̃rit̃ qḋ istor sit signũ cer
tius vtrũ vrina vel egestio: videt̃ ꝙ egestio: q: signũ est qḋ
se sensui subijcit: ⁊ aliq̃d in intellectu derelinq̃t: sed egestio
magis subijcit se sensui: q: magis ẽ sensibilis ꝙ vrina: ḡ ege
stio erit signũ certi⁹. Itẽ p egestionẽ cognoscim⁹ tres spẽs
dissinterie: q: pma spẽs cognoscit̃ qñ illḋ qḋ egerit̃ ẽ q̃si lo
tura carnis. scḋa qñ ẽ q̃si rasura pergameni. tertia qñ frusta
carnis egerũt̃: ⁊ h̃ nõ cognoscim⁹ p vrinã: ḡ egestio ẽ certi⁹
signũ. Itẽ vrina ⁊ egestio sunt signa representatiua medico
actionẽ v̾tutis digerẽtis. illḋ ḡ qḋ magis representabit ⁊ me
lius actionẽ v̾tutis digerẽtis certi⁹ erit signũ: s; egestio est
hmõi: q: magis ĩmorat̃ in stomacho ꝙ vrina in epate vel in
venis: vñ calor digerẽs p lõgã morã meli⁹ ⁊ forti⁹ impmet
actionẽ suã in egestiõe ꝙ in vrina: cũ vrina cito labit̃ a corpe
q: frequẽti⁹ vrinam⁹ ꝙ egeram⁹: ḡ egestio ẽ signũ certi⁹ ꝙ

vrina. Cōtrariū dicit ysaac ī subsequētib⁹. dicit eīm φ vrina maximā hȝ significationē supra actionē nature: ⁊ nō dicit h̄ de egestione. Itē vrina attestat̄ mēbris scōe digestiue ⁊ tertie: egestio vō solū mēbris pme: ḡ vrina certi⁹ signū ē φ egestio. qd̄ ꝯcedo: ⁊ hoc pono ꝑ cā. Scōa cā ē: q: vrina ſm qualȝ sui ptē pōt videri cū sit corp⁹ liqdū ⁊ peruium: nō sic vō egestio: cū sit corp⁹ grossum ⁊ solidū: vñ nō pōt videri nisi ī supficie. Distinguēdū tñ: q: aut volum⁹ accipe signū de morbo vniuersali vt de febre: ⁊ h̄ mō vrina certi⁹ ē signū: q: toti corpori attestat̄. Aut de morbo pticulari: ⁊ sic vrina adhuc ē certius signū respectu scōe ⁊ tertie digestiue: egestio vō est certius signū de morbo particulari respectu prime. Sed tñ simpliciter loquēdo de signo ꝓut portēdit medico egritudines: ⁊ etiā actionē caloris digerētis: sic dico φ vrina ē signū certi⁹ φ egestio. Ad pmū arg. iā pȝ solō: qm̄ vrina ē sensui ꝑceptibilior quātū ad suas ptes cūndiq̄ videat̄ φ egestio: vt dictū est. Ad secūdū dicēdū φ verū est φ quātū ad mēbra prime digestiue ⁊ ad eoꝝ egritudines: certi⁹ signū ē egestio vt ad spēs dissinterie ⁊c. nō tñ quātū ad mēbra scōe ⁊ tertie. Ad vltimū dicēdū φ lȝ egestio plus imoret ī stomacho φ vrina in epate: verūtñ q: egestio est corpus solidū ⁊ durū resistēs rōne sue grossiciei: vrina vō corpus liquidū ⁊ passibile ꝓpter hoc calor digerēs meli⁹ imp̄mit suā actionē in vrina ī pauco tēpore φ ī egestiōe ī magno ⁊ lōgo tēpore. Uel dicēdum φ lȝ egestio pl⁹ imoret̄ ī stomacho: verūtñ nō delegat̄ ad mēbra: vñ nō attestat̄ mēbris oīb⁹ sicut facit vrina q̄ cum sanguine delegat̄ ad mēbra vt dictū est superi⁹. ¶ Quinto qrit̄ cui⁹ cōplexionis sit vrina: ⁊ videt̄ φ sit fri. ⁊ hu. q: dicit Gal. in lib. de simplici medicina: φ vnūqdq̄ dr̄ tale vel tale ab elemēto in eo dn̄ante: cū ḡ aqua sit elemētū dn̄ans ī vrina ab ipā accipiet cōplexionē: ſȝ aq̄ est frigida ⁊ hu. ḡ ⁊ vrina. Itē si vrina hȝ cōplexionē aut h̄ erit a cā materiali: vel a cā efficiēte. Si a cā materiali sic erit fri. ⁊ hu. q: attestat̄ aq̄. Si a cā efficiēte sic erit ca. ⁊ hu. q: epar qd̄ est cā efficiēs vrinā: ē ca. ⁊ hu. nō ḡ vrina erit ca. ⁊ sic. cōplexiōis. Cōtra: oē mordicatiuū est calidū ⁊ siccū: vt dicit ysaac: ſȝ vrina est mordicatiua acuta. vñ dicūt auctores φ valet ꝯ pruritū serpiginē impetiginē ⁊ scabiē: ḡ vrina est ca. ⁊ sic. cōplexiōis. Itē dicit superi⁹ φ sicut serū seqstrat̄ a lacte eodē mō vrina ab hūorib⁹: ſȝ serū a lacte seqstratū hȝ acumē vñ ē ca. ⁊ sic. ḡ silr vrina ab humorib⁹ seqstrata erit ca. ⁊ sic. cōplexiōis: qd̄ ꝯcedo. ⁊ istas duas rōnes pono ꝑ cā. Ad primū argu. dicēdū φ duplex est dn̄ium in vrina: materiale ⁊ formale: vñ verū est φ aq̄ ē ibi a dn̄io materiali: sed partes ca. ⁊ sic. sunt ibi a dn̄io formali: q: hmōi ptes recipiūt acumē a pmixtiōe cholere: vñ q: cholera subtilior est inter oēs hūores ⁊ mobilior ⁊ de facili pmiscet̄ cū vrina: ꝑ cui⁹ pmixtionē vrina recipit acumē ⁊ caliditatē ⁊ siccitatē. Ad secūdū argumētū dicēdū φ tu insufficienter diuidis. vñ verū est φ vrina nō hȝ acumē nec caliditatē ⁊ siccitatē rōne cāe materialꝭ: nec a cā efficiēte: imo hȝ a pmixtiōe cholere ⁊ ꝓpter h̄ nō diuidis sufficiēter. ¶ Ultio qrit̄ sup h̄ qd̄ dicit ysaac in lrā: dicit eīm φ cib⁹ nisi ī stomacho ⁊ ī epate sufficiēter sit excoct⁹ īpossibile ē φ ī mēbris tertie digestiue digerat̄ ⁊ φ coꝝ subāe assimilet̄. Et ꝓpter hoc qrit̄ vtrū tertia digestiua possit corrigere peccatū scōe digestiue: vr̄ φ sic: q: sicut se hȝ scōa ad primā: ita tertia ad scōaꝫ: ſȝ scōa pōt corrigere petm̄ pme: q: in scōa est fortior calor φ ī pria: ḡ silr tertia poterit corrigere petm̄ secunde. Item dicit Hip. in ꝓnosticis: φ sudor vniuersalis bonū: pticularis nō bonū. ⁊ cā hui⁹ est: q: qñ est sudor vniuersalis tūc significat φ in qlȝ mēbro est materia morbi. i. portio materie morbi ⁊ qlibet mēbrū illā portionē expellit ꝑ sudorē: ſȝ pticularis ē malus vt in ceruice: q: tūc significat φ materia tota collecta ē ī vno mēbro: nec pōt natura illā trāsmittere ad qlibet mēbrū pp sui debilitatē ⁊ facit qd̄ pōt. vñ illud mēbrū forte succūbet φ non poterit se exonerare a tāta multitudine materie morbi sicut quodlibȝ mēbrū faceret si haberet suā portionē: vñ oīa mēbra meli⁹ pn̄t expellere suā portionē materie φ vnū mēbrū totā materiā: ſȝ sic est φ scōa digestio pōt errare in digestione cibi: ille ḡ cibus veniēs ad mēbra singula pōt corrigi ⁊ sufficiēter decoqui: ⁊ qlȝ mēbrū decoqt ⁊ corrigit suā portionē: qd̄ nō poterat facere epar qd̄ erat vnū solū mēbrū ꝯtinēs totā illā materiā. ḡ tertia digestio vt videt̄ pōt corrigere petm̄ scōe. In ꝯm̄ ē auct. ī lrā: vt dictū ē. Itē arescēte fōte arescūt riuuli: silr errāte radice errāt rami: ſȝ epar ē fōs vtutis naturalis nutrimētū digerēt̄: ḡ deficiēte digestiōe ī epate vbi scōa digestio celebrat̄: deficit ḡ in oīb⁹ mēbris cū alia mēbra nō habeāt vtutē digerētē nisi ab epate: ḡ tertia digestio nō pōt corrigere petm̄ scōe. Itē dicit Auicē. φ lepra est passio existēs in carne: vñ fit in mēbris tertie digestiue: morphea vō est passio ī cute. Itē dicit Auicē. φ antiq̄ cā lepre ē mala cōplexio epatis ca. ⁊ sic. Si ḡ mala cōplexio epatis calida ⁊ sicca posset corrigi a tertia digestiua nūq̄ lepra esset in carne: cū ḡ fit in carne videt̄ φ tertia digestiua nō possit corrigere petm̄ scōe. Ad h̄ dicendū φ si petm̄ scōe sit minimū bn̄ pt̄ corrigi a tertia: ſȝ si sit excedēs nō pt̄ corrigi a scōa. ⁊ istas vltimas rōnes ꝯcedo ⁊ eas pono ꝑ cā. Ad pmū argu. dicendū φ nō est silr: q: in scōa digestiōe est fortior calor digerēs φ in prima. ⁊ ꝓpter h̄ nō est mirū si scōa pōt corrigere petm̄ prime. ſȝ sic nō est in tertia respectu scōe: imo fortior calor ē in epate cū sit radix φ in mēbris tertie digestiue cū sint rami neq̄ habeāt aliquē calorē nisi ab epate vbi scōa digestio celebrat̄. vñ radix influit ī ramos ⁊ nō ecōuerso: vel soluēdū ē ꝑ īterēptionē prime: dicēdū φ scōa digestio nō pt̄ corrigere petm̄ pme vt dicit ysaac in lrā. Et tu obijcis: fortior calor est ī epate φ in stomacho: ḡ ⁊c. dicēdū φ lȝ fortior calor sit ī epate φ ī stomacho: verūtñ q: epar agit supra materiā dispositā vñ dȝ gn̄are qd̄ distinctū est ⁊ cōpletū: stomachus vō supra rē indispositā cū bn̄ pōt deficere epar cū suo forti calore in gn̄atiōe rei cōplete sicut deficere stomach⁹ cū suo debili calore respectu epatis in gn̄atiōe rei incōplete. vñ dico φ non pōt corrigere petm̄ pme: lȝ hēat fortiorē calorē: q: pl⁹ hȝ facere respectu sui caloris φ stomach⁹ respectu sui caloris. Ad tertiū dicēdū φ lȝ qlȝ mēbrū in sudore vniuersali meli⁹ expellat suā supfluitatē nociuā φ vnū mēbrū solū illā materiā totā. tñ nō sic est ibi: q: epar est fons toti⁹ vtutis digerēt̄: ſȝ ḡ epar qd̄ hȝ totā vtutē digerētē in seipo vnitā erret ī decoctiōe: mēbra tertie digestiue magis poterūt errare: q: nihil hn̄t de vtute digrēte nisi ab epate. Itē vt⁹ digerēs ī mēbris singulꝭ ē dispsa: vñ nūq̄ poterit corrigere vitiū scōe digestie.

¶ Secunda particula de significationibus certioris vrine in morbis.

Urina noctis certioris est significatōis φ diei: q: dū q̄s vigilat natura exit ad corporis exteriora: vbi se diuidit ad. v. sensuū explenda officia: q̄ cuiq̄ homini necesse est in die exercere: vñ fit vt exterius cōualescat: ⁊ interi⁹ deficiat. In dormiēte vō tota se occultat interi⁹ ex desiderio qescēdi: ⁊ vacādi sibi a diurnis laborib⁹: imo vt interi⁹ tota vacet suis actiōib⁹. s. cibor digestōi ⁊ supfluitati sue subtiliāde mēbrisq̄ diuidēde: atq̄ a corpe emittēde. Necesse ē ḡ iam vt ī interiorib⁹ cōfortet̄: ⁊ deficiat interim ī exteriorib⁹: ⁊ iō vrina noctis certior ⁊ aptior ē φ diei: q: est expletior ī coctiōe: pfectior ī digestiōe. aptior ī nature actiōe: φ vrina ī die. Iōq̄ necesse ē vt studeamus septēpliciter vrinā diuidere. In primis quo colligat̄ tēpore. Scdō qūo colligere debeam⁹. Tertio quāta. Quarto quo tēpore sit cōsiderāda. Quinto qūo videri debeat. Sexto quotiens videri oporteat Septio si postφ refriguerit: calefieri debeat.

¶ De tempore collectionis.

Temp⁹ colligēdi vrinā optimū est cū tota coadunata sit ī vesica ⁊ pfecte digesta: ſȝ tñ ī duo diuidit̄ vrine colligēde tēp⁹. Uel eīm est naturale: qd̄ ſm cursum ē nature. i. cū somn⁹ explet⁹ sit: ⁊ natura ad exteriora iam exierit Uel nō naturale: qd̄ ꝯtingit ex accidēti re cū festinat̄

vesica impleri: ⁊ vꝛina añ tẽpus excoq̃tur, sicut sepe fit in infirmis in creticis diebꝰ: cũ natura acceleraue rit: ⁊ ante tẽpus naturale suã coctionẽ compleuerit q: materia moꝛbi eã moueri: atq; de die ante noctem digeri coegit. Qd negãt alij dicẽtes: q: si vꝛina ante tẽpus naturale colligat̃: neq; certa: neq; bona esse vi detur. Unde silitudinẽ dederũt de iuribus carnium coquinatis: ⁊ excoctis cũ foco: ⁊ in musto a sole ex cocto. Dicũt ergo si qdlibet hoꝝ accipiat̃ anteq̃ ex coquat̃: i ⁊ ptes suas diuidat̃: turbidũ ⁊ grossum inue nit̃: si vo post ꝯpletã coctionẽ. i. digestionẽ colligat̃: cũ ptes sue iam diuidant̃: turbulentũ ⁊ grossum in fundo inuenit̃: ⁊ desup quedã natat pinguedo atq; tẽperatur liquoꝛ. Quibus est ita rñdendũ hãc silitu dinẽ nõ cõsequi. Res em̃ exterioꝛi igne cocta: ante coctionẽ: ⁊ post coctionẽ accipi valet: sed nõ silr vꝛi na: quã impossibile est colligi anteq̃ in vesica coadu nata sit: ⁊ natura suũ posse cõpleuerit siue foꝛtiter ⁊ pfecte: seu debiliter ⁊ minoꝛate. Si nature virtꝰ fuit foꝛtis ⁊ actio eius pfecta sit: vꝛina bene digerit̃ ⁊ ex coquit̃: significatq; leuitatẽ sue fecis: ⁊ velocitatẽ sui ad obediendũ actioni nature: ⁊ dñationẽ nature in sua decoctione. Si actio eius sit debilis: significat grossitudinẽ fecis: ⁊ grauitatẽ atq; duriciẽ: vñ nature actioni fit inobediẽs: ⁊ natura pigra ad decoctionẽ.

¶ Quomodo colligi debeat vꝛina ⁊ intueri ⁊c.

Colligat̃ in vase vitreo: albo: claro ⁊ rotũ do in fundo ad vesice foꝛmã: ⁊ operiat̃ a frigido aere: vt i caloꝛe pduret naturali: sicut exit a coꝛpe. Neq; mutet̃ de vase in vas: ne foꝛte trãsmutãdo coꝛrũpat̃: neq; de loco in lo cũ poꝛtet̃: q: ex depoꝛtatõe turbida efficit̃: et in veri tate cognoscenda: medicꝰ decipit̃. ¶ Colligi inquã dꝫ tota: vel semel in vno vase: vel multotiẽs: ⁊ i vasoꝝ multitudine. Tota: q: meliꝰ q̃ pars actionẽ nature si gnificat. Si multotiẽs colligat̃ opꝫ in multis vasis colligat̃: vt quãtitas vniuscuiusq; coctiõis intellecta fm foꝛtioꝛẽ iudicet̃. Opꝫ g vt cũ a vesica exierit: vi deat̃: añq̃ ab aere coꝛrũpat̃: i loco lucido splẽdoꝛi so lis opposito. Uas i dextera manu teneat̃ ⁊ sinistra re tro teneat̃: vt eiꝰ claritas vel turbulẽtia videat̃ aptiꝰ. Leuiter vas moueat̃: ⁊ post q̃escere pmittat̃: vt leui tatẽ hypostasis: ⁊ velocitatẽ sue videas motionis: ⁊ hoc i die serena. Aliqñ tñ ex necessitate ad cãdele vi dẽda erit lumẽ: ⁊ faciẽdũ ẽ sicut dixímꝰ de sole tribꝰ vi delꝫ vicibꝰ: cũ intermissiõe vt q̃escat. Urina ei postq̃ exierit in vase: mutat̃. v. modis. Quedã exit clara ⁊ pmanet clara: q̃dã cũ clara exierit: postea grossescit: alia grossa exit ⁊ pmanet grossa: alia grossa exit et clarescit postea: atq; ad grossitudinẽ suã remeat. Uñ tribꝰ vicibꝰ necesse est videat̃: vt cũ exeat qualis exie rit videat̃: si grossa sit an subtilis: ⁊ post paululũ con siderãda: si in eadẽ qualitate pmaneat: aut mutet̃ de subtilitate i grossitudinẽ: vel de grossitudine in subti litatẽ. Si de subtilitate in grossitudinẽ mutat̃. Ter tio videat̃ an in grossitudine pmaneat: vel ad subtili tatẽ redeat: quã cãm in loco suo planiꝰ exequemur. ¶ Calefieri vꝛina postq̃ exierit: ⁊ in vitro friguerit illaudabile est: q: aliqñ vꝛina exit turbida ⁊ grossa: ⁊ ppter vẽtositatẽ grossam pmanet grossa ⁊ indigesta neq; diuisa est ex pigritia caloꝛis naturalis ad cõple mẽtũ sui: q dũ ad focũ vl' aquã calidã calefit: ꝯplet co ctionẽ cruditatis q̃ nature defuerat: ⁊ mutat̃ de gros situdine in claritatẽ: ⁊ falsam facit significationem.

¶ Superiꝰ determinauit auctoꝛ gñationẽ vꝛine: hic deter minat: siue docet vꝛine collectionẽ ⁊ inspectionẽ. Et diuidit̃ hec pars in duas. In pꝛia ponit quãdã regulã gñalẽ. In se cũda ponit cõditiões valẽtes ad eiꝰ collectionẽ ⁊ inspectio nẽ. Scda ibi: Ideoq; fit necesse vt studeamꝰ. Et ista scda in du as: q: in pma enumerat hmõi ꝯditiões. In scda de illis ꝓse quit̃: ibi. Tẽpꝰ colligẽdi optimũ. Et ista in duas. In pꝛima determinat de ꝯditiõibꝰ valẽtibꝰ ad eiꝰ collectionẽ. In secũ da de ꝯditiõibꝰ valẽtibꝰ ad eiꝰ inspectionẽ: ibi: Opꝫ vt cũ a vesica exierit. Pꝛima i tres. In pꝛima docet tẽpus colligẽ di. i. in quo tẽpoꝛe debeat colligi vꝛina. In scda in q̃ vase: ibi Colligat̃ in vitreo vase. In tertia docet quãtitatẽ eiꝰ. i. quã ta dꝫ colligi: ibi: Colligi inquã dꝫ tota. Iterũ pma i duas. In pma docꝫ tẽpꝰ colligẽdi. In scda mouet dubitationẽ. Scda ibi: Qd negant alij. Et ista scda in duas. In pma mouet ob iectionẽ. In scda soluit. scda ibi: Quibꝰ rñdemꝰ. Tũc sequit̃ illa ps i q̃ determinat de ꝯditiõibꝰ valẽtibꝰ ad eiꝰ inspectionẽ ⁊ illa in q̃ttuoꝛ. In pma docet in q̃ tẽpoꝛe debeat videri. In scda quõ debeat videri. scda ibi. Quõ videri dꝫ in loco. s. luci do. In tertia docꝫ quotiẽs dꝫ videri: ibi: Opꝫ. s. tribꝰ vicibꝰ. In q̃rta docet vtrũ debeat calefieri ad ignẽ si infrigidet̃: vl' coaguletur: aut turbet̃: ibi: Calefieri vꝛinã. Hec est diuisio et sñia lectionis in generali.

¶ Hic pꝛimo dubitatur: que vꝛina sit certioꝛis significa tionis: vtrum vꝛina noctis vel diei: ⁊ videtur q̃ vꝛina diei: q: vꝛina illa que attestat̃ digestiõi facte in oĩbꝰ mẽbꝛis certioꝛ est q̃ illa q̃ attestat̃ digestiõi facte i q̃busdã solũ: sꝫ vꝛina die i attestat̃ digestiõi facte in oĩbꝰ mẽbꝛis: vt pbabo: vꝛina no ctis nõ: g ⁊c. pbatio minoꝛis: dicit in lr̃a q̃ de nocte caloꝛ na turalis retrahit̃ intra: ⁊ ita opat̃ supꝛa scdaꝫ digestionẽ tm̃. Sꝫ in die dispergit̃ supꝛa oĩa mẽbꝛa coꝛpis vnifoꝛmiter di gerẽs ⁊ operãs: g cũ ab vnifoꝛmi cõparatiõe ⁊ cõpleta dige stione caloꝛis naturalis supꝛa vꝛinã accipiat vꝛina significa tionẽ certioꝛem: videt̃ q̃ certioꝛ sit vꝛina de die q̃ de nocte. Itẽ vt habebitis inferius: vꝛina significat seu est signũ me dico p tria: scꝫ p coloꝛẽ: liquoꝛẽ: ⁊ hypostasim: sꝫ certiꝰ signũ est vꝛina p hypostasim: q̃ p coloꝛem vel liquoꝛẽ. Nam dicit egidiꝰ. Est i cõtẽtis rata lex discretio certa. Iudicij cõstãs rl̃a vera fides. qñ g plus appebit digestio hypostasis: tunc vꝛina certioꝛ erit: sꝫ hoc est de die: q: vt dicunt auctoꝛes hy postasis est supfluitas tertie digestiue: ⁊ tertia digestio plꝰ viget de die q̃ de nocte: g vꝛina diei certioꝛ erit q̃ vꝛina no ctis. In ꝯtrũ ẽ ysaac in pncipio lectiõis pꝛesentis. Preterea dicit phs in lib. de causis: q̃ oĩs vtus vnita foꝛtioꝛ est seipã dispersa: sꝫ in nocte caloꝛ naturalis retrahit̃ intra in loco di gestiõis: ⁊ ibi vnit̃ ⁊ foꝛtificat̃: ⁊ ita meliꝰ opat̃ supꝛa dige stionem: de die vo dispergit̃ extra: sꝫ a foꝛtioꝛi opatione vel impꝛessione caloꝛis naturalis supꝛa digestionem recipit vꝛi na significationẽ certioꝛẽ: cũ g fiat de nocte relinq̃tur q̃ vꝛi na noctis certioꝛis est significatiõis q̃ vꝛina diei. qd cõcedo cũ ysaac: ⁊ istã rõnẽ vltimã pono p cã: vñ cũ vꝛine gñatio fit in sýma epatis fm veritatẽ ⁊ decisionẽ: q: ibi descindit̃ ab alijs humoꝛibus: in gibbo vero epatis fit fm appositionẽ ⁊ sequestrationẽ: ⁊ hmõi mẽbꝛa sint intra ⁊ de nocte caloꝛ na turalis cõfoꝛtans digestionẽ interius retrahat̃ foꝛtiꝰ impꝛi met actionẽ suã in vꝛina de nocte q̃ de die: q: de die disper git̃ supꝛa mẽbꝛa exterius: ppter hoc vꝛina noctis certioꝛis ẽ iudicij q̃ diei. ¶ Ad pmũ argumẽ. dicẽdũ q̃ caloꝛ natura lis dispersus ad oĩa mẽbꝛa nõ facit ad digestionẽ vꝛine: imo potius eam impedit: q: qñ dispgit̃ extra: diminuit̃ intra: vt visum est. Ad secũdũ argumẽtũ dicẽdũ q̃ bene ꝯcedo q̃ certius signũ est vꝛina p hypostasim: q̃ p liquoꝛẽ vel coloꝛẽ ⁊ tu obijcis: digestio hypostasis meliꝰ apparet de die: dico q̃ falsum est: imo melius apparet in fine noctis. s. versus au roꝛam: quia tunc generata est ⁊ cõpleta secũda degestio ex cuiꝰ operatione materia vnde generatur hypostasis: in illa

po:a abundat: sed de die cōsumit illa materia hypostasis. vñ qđ ysaac dicit ꝙ v:ina noctis certio:is ⁊c̄. nō intelligit de media nocte: ꝫ in fine noctis: vñ v:ina in fine noctis facta vt in auro:a certio:is est significatiōis: q: tūc abundat materia hypostasis q̄ de nocte fuit seq̄strata ⁊ defesa ab humo:ibꝰ ꝑ opationē scđe digestiue: ⁊ ꝓpter hoc dicit aucto: in lr̄a: ꝙ tēpus optimū colligēdi v:inā est cū somnus sit expletus: et natura iam ad extenio:a exierit: ⁊ hoc est ī fine noctis: ⁊ nō in medio diei: q: tūc materia hypostasis cōsumit. ¶ Scđo q̄rit qñ v:ina sit magis tincta: vtrū in die vel in nocte: ⁊ hoc est q̄rere vtrū in somno vel in vigilia. Et videt ꝙ magis tincta sit ī die: q: nox assimilat hyemi: dies vō estati: ꝫ in estate v:ine sunt magis tincte q̄ in hyeme: ergo silr̄ de die q̄ de nocte. Itē dies assimilat motui ⁊ exercitio: nox vō quieti: sed motus ⁊ exercitiū tingit v:inā: quies vō eam remittit: g̃ silr̄ dies magis habebit v:inā tinctā q̄ nox. In ꝯ̄riū est aucto: dicēs: ꝙ v:ina melius digerit de nocte: ꝫ a melio:i digestione recipit melio:ē tincturā: g̃ v:ina in nocte siue noctis magis est tincta q̄ v:ina diei. Preterea dicit in littera: ꝙ v:ina noctis certio:is est significatiōis q̄ v:ina diei: ꝫ v:ina significat illud quod significat per tincturam: ergo cum v:ina noctis sit certio: videtur ꝙ magis sit tincta q̄ v:ina diei. qđ cōcedo. Et istas duas rōnes pono ꝓ causa. Ad p:imū argumentū dico ꝙ nō est penitus silr̄ de nocte ⁊ de hyeme: q: in hyeme frigiditas multū perseuerat. vñ claudit po:os ⁊ retinetur tūc supfluitates intra q̄ sunt aquose ⁊ indigeste v:inā remittētes ⁊ discolo:antes: ꝫ nō sic perseuerat frigiditas in nocte: imo est b:euis ⁊ in crastino die expellunt: q: po:i aperiunt rōne lucis ⁊ calo:is diei ⁊c̄. vñ dico ꝙ ī nocte magis ē tincta v:ina: q: de nocte calo: naturalis qui tingit v:inam intēditur ⁊ aīalis retrahit. Itē po:i claudunt: ⁊ ita calo: naturalis ⁊ spūs interius retinētur ⁊ confo:tant: ⁊ ita fo:tiꝰ calo: naturalis imp̄mit actionē suā sup:a v:inā ipam tingēdo. Itē spūs fugiūt intra ꝓpter tenebro:sitatē noctis ⁊ obscuritatē cū illā maxime fugiant: ⁊ istis tribus de causis magis tincta ē de nocte. Sed de die remittit in tinctura: tū q: spūs exeūt ꝓpter amicabilitatē ⁊ cōueniētiā quā habēt cū luce. tū q: o:gana quinq̧ sensuū apta sunt ad exercēda officia sua ⁊ ita vtꝰ naturalis retrahit ⁊ remittit ab opatiōe sua: ⁊ aīalis intēdit: q: intensio aīalis v̄tutis est remissio naturalis: ⁊ ecōuerso. tū q: po:i aperiunt rōne calo:is diei: ⁊ istis de causis debilitat naturalis v̄tus intra que debebat tingere v:inam. Ad secūdū argumētū dicēdū ꝙ nō est penitus simile de q̄ete ⁊ de nocte: q: ī q̄ete calo: naturalis nō ē intra retractus: imo disp̄git extra: tñ q: sopitꝰ ē extra nō tingit v:inā: ꝫ de nocte retrahit intra: ⁊ ita opat sup:a v:inā tīgēdo ipā. Et si tu obijcias in exercitio tingit v:ina: ⁊ tñ calo: ē extra: g̃ silr̄ in q̄ete. Dicēdū ꝙ nō: q: ī exercitio cōmouet calo: naturalis cōmouēs humo:es ⁊ v:inā tingēs: sed in quiete calo: naturalis sopitus est: nec pōt hoc facere. ⁊ sic soluit ad illa duo argumēta. Unde dicēdum ꝙ ibi est fallacia ꝯsequētis. ⁊ in oībus talibꝰ: q: silr̄ est quoad quid: ⁊ quoad quid dissimile. ¶ Tertio dubitat sup hoc qđ ipe innuit ī lr̄a ꝙ ī nocte fo:tificat digestio: q: calo: naturalis digerens se retrahit intra: de die vō debilitat: q: trahit extra. vñ dicit ꝙ de die virtus aīalis operans remittit naturalē in suis operationibus. Propter hoc queritur vtrū digestio sit fo:tio: vel vigeat in nocte vel de die: videt ꝙ digestio plus viget in die: q: digestio fit a calo:e naturali: sed fo:tio: est calo: naturalis de die vt ꝓbabo q̄ de nocte: g̃ digestio plus vigebit de die. ꝓbatio mino:is. dicit p̄hus ꝙ talis est differentia inter motū naturalem ⁊ violentū: q: motus naturalis in fine intēdit: violentus vero in fine remittit: cū ergo motus calo:is naturalis qui fit de die a centro ad circūferentiā: sit calo: naturalis: intēdetur de die. ergo melius celeb:abit digestio de die q̄ de nocte: cum ad intensionē calo:is naturalis sequit melio: et fo:tio: digestio. Item exercitiū confo:tat digestionē: vñ dicit ysaac in dietis vniuersalibus: ꝙ grossa cibaria debēt administrari exercitantibus: q: per exercitiū melius digerunt quietis vō cibaria mollia ⁊ de facili digestibilia. Si g̃ exercitium confo:tat digestionē ⁊ dies assimilet exercitio: videt ꝙ de die fo:tio: sit digestio q̄ de nocte. In ꝯ̄riū est aucto: in lr̄a. Itē dicit Auicē. ꝙ vna v̄tus retrahit aliā a sua opatiōe cum ergo in die intendat virtus aīalis: in die retrahit naturalis a sua opatiōe: ⁊ ita a digestiōe: ⁊ cū ī nocte intēdat naturalis retrahet aīalis: ⁊ ita in nocte fo:tio: erit digestio q̄ in die. qđ cōcedo. ⁊ istā vltimā rōnē pono ꝓ causa. Ad p̄mū argumētū in ꝯtrariū multiplex est solutio: dicēdo ꝙ duplex est motus naturalis. Quidā est qui fit ꝑ elongationē a radice: ⁊ talis in fine debilitat: vt patet de candela ardēte: q: fo:tio: ⁊ maio: est lumen ꝓpe candelā q̄ longe a candela: ⁊ talis motus est in motu calo:is naturalis ad exterio:a. vnde in fine debilitat: ⁊ de tali nō intelligit p̄hus. Est alius motꝰ naturalis qui fit ꝑ approximationē ad radicē: vt patet in lapide descēdēte: q: in fine intendit eius motꝰ: ⁊ de tali intelligit p̄hus. ⁊ talis motus non est in motu calo:is naturalis ad exterio:a: ⁊ ꝓpter hoc nō valet argumētū. Uel dicendū ꝙ duplex est motꝰ. Quidā q̄ est rectꝰ: vt grauia recto motu petūt centrū: ⁊ leuia recto motu sursum: ⁊ talis motꝰ naturalis in fine intendit: ⁊ de tali loquit p̄hus. ⁊ talis nō est in motu calo:is naturalis ad exterio:a. Est aliꝰ motꝰ naturalis: qui est circularis: vt patet in motu calo:is naturalis ad exterio:a: q: vndecūq̧ disp̄git: ⁊ talis debilitat ī fine: ⁊ de tali nō loquit p̄hs. Uel dicēdū ꝙ duplex est motus naturalis. Quidam qui regit a natura solū: ⁊ nō ab aīa: ⁊ talis in fine intēdit: ⁊ de tali loquit p̄hs. Est alius q̄ regit a natura ⁊ ab aīa: ⁊ talis ī fine debilitat: ⁊ talis ē ī calo:e naturali ad exterio:a. vñ in fine. i. qñ venit exterius debilitat digestio intra: ⁊ ꝓpter hoc fo:tio: digestio ē de nocte: debilio: de die. Ad secūdū argumentū dicēdū ꝙ confo:tare digestionē hoc ē duplr̄. aut effectiue: aut info:matiue. vñ dico ꝙ exercitiū cōfo:tat digestionē effectiue: q: excitat calo:ē naturalē qui excitatꝰ cōsumit mēbroꝝ nutrimētū: quo cōsumpto mēb:a inaniūtur ⁊ appetūt nutrimētū quo nutriātur: ꝫ info:matiue impedit digestionē: q: retrahit calo:ē naturalem ab interio:ibꝰ ad exterio:a. vñ in fine sui motꝰ digestionē impedit sed in p:incipio cōfo:tat. ¶ Quarto queritur vtrū vna v̄tꝰ retrahat aliā a sua opatione: cū hoc innuat ysaac in lr̄a. Et videt ꝙ nō: q: dicit haly in cōmento sup:a tegni: ꝙ p:imum operationis ē vltimū cogitatiōis. vnde sequit ꝙ cogitatio disponit ad opationē: ꝫ opatio est ꝑ calo:ē. vñ dicit Gal. in tegni: natura totū opatur: medicus vō est minister nature. cogitatio vō seu v̄tus aīalis disponit ad naturalē operantē. Sed quecunq̧ ita se habent ꝙ vnum disponit ad reliquum vnū nō retrahit alterū a sua opatione: cū g̃ aīalis et naturalis sic se habeāt: videt ꝙ aīalis operans de die non retrahet naturalē a sua opatione. Itē qñ due virtutes cōtrarie operantur sup:a diuersa obiecta: nō opo:tet ꝙ vna impediat reliquā: sed sic se habent virtus naturalis ⁊ aīalis: q: sup:a diuersa obiecta operantur. nam aīalis operat sup:a obiecta q̄nq̧ sensuū. naturalis vero sup:a nutrimētū: ⁊ ita obiecta sunt diuersa: ergo vna virtus vt aīalis nō retrahet vel impediet reliquā vt naturalē a sua opatiōe. Itē dicit Gal. sup:a ꝓnostica: ꝙ ille medicus plus sanat: de quo habet maio: cōfidentia. per hoc ergo innuit: ꝙ aīalis virtus facit ad cōfo:tationē naturalis: sed nullū tale cōfo:tans reliquū: impedit ipm siue retrahit a sua opatione: ergo aīalis nō impedit naturalē a sua operatione. Itē dicit p̄hus ꝙ imaginās nanū generat nanū. vnde innuit ꝙ imaginatiua virtus disponit ad v̄tutē ḡnatiuā: sed nullū tale impedit reliquū: ergo silr̄ a parte ista cum aīalis disponat ad naturalē nō impedit naturalē a sua opatione. Contrariū dicit aucto: plane in lr̄a. Itē dicit Auicē. ꝙ vna v̄tꝰ retrahit aliā a sua opatiōe. Itē qñ due virtutes contrarie operantur per idē mediū: si vna intēdatur in sua operatione reliqua remittet in sua opatione: sed v̄tus aīalis ⁊ naturalis operant per idē mediū: scꝫ ꝑ calo:ē naturalē: ergo si aīalis virtus intendat ī sua opatiōe: ⁊ hoc extra: naturalis: q̄ ꝑ idē mediū opat remittetur intra: ⁊ ita aīalis impedit naturalem in sua opatione: qđ cōcedo cum ysaac ⁊ cū Auicē. Sed tñ distinguo de duabꝰ virtutibus cōtrarijs: q: aut vna finaliter o:dinatur ad quod reliqua: ⁊ sic vna nō impedit reliquā: vt patet de confidentia: ⁊ aīalis o:dinatur tūc ad illud ad quod o:dinatur naturalis. s. ad sanitatē: ⁊ hoc modo vna nō retrahit aliam: imo eam magis cō

fortat. Silr dicēdū est de imaginatiua cogitāte nanū: ⁊ fina liter ordinatur ad gñationē nani: vel imaginatiua cogitāte nanum q̄ parat informatiue virtuti vt nanū informet. vnde hmōi virtutes operātur supra idem ⁊ non supra diuersa: ⁊ de talibus virtutibus sic ordinatis verum est: ꝙ vna nō re trahit aliā. Uel hmōi due virtutes cōtrarie opantur supra diuersa obiecta: ⁊ ꝑ idem mediū vt patet in ꝓposito: q: aīa lis opatur supra obiecta q̄nqꝫ sensuū ꝑ calorē naturalē ⁊ na turalis supra nutrimētū silr ꝑ calorē naturalē: ⁊ ꝓpter hoc necesse est ꝙ si vna intendatur extra vt aīalis: ꝙ reliqua re mittat intra vt naturalis. ⁊ sic intelligit Auicē. ⁊ ysaac quā do dicūt ꝙ vna v̄tus retrahit aliā a sua opatione. ⁊ per istā distinctionē pñt solui oīa argumēta: ⁊ hec sufficiant.

¶ Tertia particula que quos morbos habeat significare vrina.

Urina maximam in morbis habet signi ficationē: ⁊ circa actionis nature quan titatem: atqꝫ circa calorem ⁊ fecis deco ctionē naturalē: si sit in initio vel in me dio: vel in sui cōplemēto. Cū eñ vrina sanguinis aquatici: ⁊ ceterorum humorum sit cola tura: aquosi aūt sanguinis habitatio sit ī vena: neces se est certiorem faciat significationem morboꝝ in ve nis contentoꝝ: q̄ extra venas positoꝝ: q: in vena de coctionis ⁊ nature actionis fortior ⁊ manifestior est inhabitatio. Quod cū sit: necesse est vt cū morbi ⁊ fe ces coꝝ sint generati in venis: ⁊ vrina sit laudabilis ⁊ significatiua boni: vel illaudabilis et significatiua mali: significatio eius siue in bono siue in malo: cer tior est ⁊ apertior. Cū aūt morbus in locis extra ve nas sit: sicut ī stomacho vel in intestinis siue ī neruis ⁊ spūs instrumentis: alijs ve hmōi: ⁊ vrina sit lauda bilis ⁊ significatiua boni: significatio eius debilis est: et a bonitate remota. Si illaudabilis et signifi catiua mali: eius significatio in timore certior ⁊ ma nifestior. Quia si morbus extra venas sit: ⁊ longe a loco coctionis: ⁊ vrina laudabilis sit: non eiꝰ laus di gestionem significat morbi: cum virtutē nature ostē dat agentē intra venas: non fortitudinē in morbi ma teria extra venas generata. Cum aūt vrina sit pessi ma: ⁊ mali timendi significatiua: significatio est for tis ⁊ recta. pessimitas eñ vrine semꝑ portendit de fectionē actionis nature intra venas: ⁊ locum coctio nis extra. Si ergo eius actio in loco coctionis sit de fecta: necesse est vt in locis extra venas coctio eiꝰ sit defectissima. Cum aūt natura in hac quantitate defi ciat: nō sumus securi quin morbus ipam vincat: ⁊ in firmus pereat anteq̄ natura feces morbi generati uas excoquat. vnde Gal'. Si morbꝰ inquit nō intra venas sit: ⁊ vrina laudabilis: significatio eius ad sa lutē debilis: ⁊ spes longa erit. Si illaudabilis: signi ficatio eius ad timorē est fortissima ⁊ certissima. Ūñ Hippo. in epīd. vrina laudabilis ī colica passiōe ⁊ in neruis ⁊ in spūs ⁊ pectoris instrumētis: nō plurimū nos certificat vt ad salutē infirmꝰ veniat: sꝫ si ī passio nibus his mala sit ⁊ illaudabilis: significatio in timo re fortissima est ⁊ certissima. Qđ sic ipe firmat. Uidi inquit mulierē yleon habentē: eius vrina fuit cruda atqꝫ grossa: vnde mortem eius iudicaui: ⁊ post diem tertium fuit mortua. Causa huiꝰ rei: q: passio de apo stemate fuit in intestinis extra locū coctionis: quia ergo vrina sicut hippocrates dixit cruda fuit ⁊ indi gesta: defectionem actionis naturalis extra loca si gnificauit coctionis. Cum ergo actio naturalis in lo co coctionis deficit: in loco extra coctionē ꝓut dixit erit defectissima. Natura aūt sic deficiente: ⁊ morbo atqꝫ vrina permanentibus in hac cruditate ⁊ duri tate: maxima ⁊ certissima significatio est de habēdo timore. Unde oportet vt vrina non solū in morbis ex tra venas: nos certificet. Cōsideremus g̃ ⁊ screatio nes: morbos pulmonis pectoris ⁊ dyafragmatis si gnificātes. Consideremus ⁊ digestionē ⁊ colicā pas sionē: ⁊ in intestinis portendētem vulnera. Conside remus vomitus ⁊ similia passiones stomachi ostēdē tia: q: tantū vrina qualitatē cōplexioni corporis mō strat dominātē: ⁊ quātitatē naturalis actionis in lo co coctionis: id est venis. qđ eñ de infirmis erit mē bris: significat qualitatē materie vnde morbus fit: bonam siue malā subtilem seu grossam crudā seu co ctam: ⁊ si quod a mēbris erit laudabile fuerit: boni tatē materie ostēdit morbi. ⁊ vrina rubedine tincta ⁊ digesta virtutem actionis naturalis in loco mon strat coctionis: certum ⁊ vicinū signū est salutis. Q si est contrarium: appropinquat ad timendum. Si vero vna significatio sit laudabilis: altera vero illau dabilis iudiciū ꝫm certiorē erit significationē. Uer bigratia. Si hō pleuresim habeat ⁊ sputū eiꝰ lauda bile sit cito ⁊ leuiter exiēs: color eius albus. sputum quoqꝫ iunctū ⁊ cōtinuū: ⁊ vrina cocta atqꝫ tincta: vir tutem actionis naturalis in loco significat coctionis certum signum ⁊ vicinum est salutis. Si screatus sit pessimus: ⁊ exitus eius durus: color viridis: vel ni ger: liquor subtilis: odor fetidus: vrina cruda ⁊ alba: significat nature actionem in loco coctionis deficien tē: fit vicinus nuncius ad mortem. Sed si mediū sit screare inter laudabile ⁊ illaudabile: ⁊ exire suum in ter velocitatem ⁊ tarditatē: color eius liuidus vel ci trinus: liquor eius subtilis: vrina vero laudabilis co cta ⁊ tincta: screare aūt illud nō in sua ꝑmanens qua litate: sꝫ meliorat: spes lōginqua certificat. Est aūt impossibile vicinam esse salutem: cum sputū in initio fuerit illaudabile. Si sputū in illa qualitate permā serit: vel etiā peiorauerit: timorē de longe significat. Impossibile ē eñ ꝙ vicina sit mors ⁊ vrina sit lauda bilis. Itē est impossibile significare salutē si vrina sit illaudabilis; dū sputū sit pessimū: vñ corruptionē et pessimitatē materie morbi significat: q: permanere sputū in sua q̄litate mala: ⁊ mutare suū esse in peiorē decoctionē significat ꝙ actio nature deficit vel in lo co passiōis: ⁊ extra locum coctionis vrine. Plurimū eñ liquor vrine significat actionē nature in loco co ctionis vrine defectā: ⁊ in loco extra sui coctionē de fectissimā. Quod intelligit de corruptiōe per mēbra exeūte ⁊ eiꝰ cruditate. Si vrina cū pessimitate screā di sit pessima: mortē significat: sꝫ tñ remotam: q: spu tū ab initio nō fuit pessimum.

¶ Superiꝰ determinauit auctor gñationē vrine ⁊ eiꝰ collectio nē: ⁊ eiꝰ inspectionē. In pte ista determinat auctor eiꝰ signi ficationē. Et ista in duas. In prima determinat eiꝰ signifi cationē in gñali. In scđa pte determinat quasdā cōditiōes diuersificātes significationē vrine. Scđa ibi: Urina tribꝰ mo

tio diuersat. Prima in duas. In pma determinat significationē vrine put iam est in vrinali extra. In scda determinat exitũ vrine siue diuersificationē exit⁹ vrine: ibi: Urine exitus triplicat. Prima pars est presentis lectionis. Prima i duas In prima pponit qd intēdit de significatiōe vrine. In scda psequit de intēto. Scda ibi: Cũ igit vrina sanguis aquatici. Et ista scda in duas. In prima determinat significationē vrine put materia morbi est extra venas. Scda ibi. Cũ aũt morb⁹ in locis extra venas. Et ista scda in duas. In prima determinat significationē vrine put attestat materie extra venas. In scda q: vrina nō solũ attestatur: siue ostendit materiã extra venas: imo cũ vrina egestiōes sputa: τ hmōi ostēdũt: siue sunt signa materie extra venas: ppter hoc in scda pte cōparat vrinã ad egestiōes τ ad sputa: put hmōi signa significāt materiam extra venas. Scda ibi. Consideremus igit τ screationes. Prima in duas. In prima narrat. In secunda causas assignat. Secunda ibi: Quia morbus si extra venas. Et ista secunda in duas: quia primo assignat siue reddit causas. Secundo hoc confirmat auctoritate Gal. Secunda ibi. Unde Gal. si morbus. Prima in duas. In pma reddit cām q̄re vrina laudabilis non est bonũ signũ qñ materia est extra venas. In scda reddit cām q̄re vrina illaudabilis est pessimũ τ mortis signũ qñ materia est extra venas. Scda ibi: Cũ vrina sit pessima. Tũc sequit illa pars in q̄ cōfirmat suas causas: τ illa diuidit in duas: fm duas confirmationes: quia primo confirmat auctoritate Gal. secundo auctoritate Hippocratis. Secunda ibi: Hippo. in epid. et ista scda in duas: quia primo ponit confirmationē Hippo. in scda illam confirmat. secunda ibi: Quod sic ipse confirmauit. Tunc sequitur illa pars: in qua cōparat vrinã ad screationē τ egestionē. τ illa in duas. In prima pcedit gnalr. In scda specialr. Prima ibi: Cōsiderem⁹ igit. Scda ibi. Si vero vna significatio. τ ista scda in tres. In pma cōparat hmōi. s. vrinã ad egestiones τ screationē put hmōi significāt mortē ppinquã vel salutē ppinquã. In scda put significāt spem vel timorē: ibi: Sʒ si mediũ sit screare. In tertia put significāt mortē remotã: ibi in fine lectionis: Si vrina cũ pessimitate. Prima istarũ triũ diuidit in duas. In pma comparat hmōi put significāt salutē ppinquã. In scda put significāt mortē pximam. scda ibi: Si screat⁹ sit pessim⁹. Tũc sequit illa pars in q̄ cōparat vrinã ad screatũ put significāt spem vel timorē. τ illa in duas. In pma deterīat de hmōi put significāt spem salutis. In scda put significāt timorē mortꝪ. Scda ibi: Sed si sputũ in illa qualitate permāserit. Hec est diuisio lectionis τ sententia.

¶ Hic remanēt tria de precedēti lectione inquirēda. Primũ est vtrũ v̄tus expulsiua vrine plus vigeat de nocte vel de die. Et videt q pl⁹ vigeat i die vel i vigilia: q: hoc est idē q̄rere vtrũ plus vigeat i somno vel in vigilia vel i die vel nocte. Et videt q de die: q: dicit Auicē. q oīs supfluitas pl⁹ abundat in vigilia q̄ in somno preter sudorē: cũ ergo vrina sit supfluitas alia a sudore plus abũdabit in vigilia q̄ in die. Itē virtus expulsiua vrine cōponit ex v̄tute naturali τ aīali vt patebit in sequenti pblemate: g̃ in illo tēpore plus vigebit in quo vtraq; v̄tus opatur: sed hoc est de die: τ nō de nocte vel in somno: q: i somno v̄tus aīalis quiescit: ergo in die plus vigebit: cũ in die plus fortificet. Cōtra ysaac vult τ etiã Cōstã. in pātegni q expulsiua viget per frigidũ τ humidũ: cũ g̃ nox frigidior sit die pl⁹ vigebit de nocte. Itē dicit Gal. in lib. de cōplexionibus: q frigidũ facit abũdare materias: calidum vero desiccat: τ ita sistit abundantiam materierum: cum ergo nox sit frigida respectu diei: nox faciet abundare materias τ supfluitates in corpore: cum ergo vrina sit superfluitas plus abundabit de nocte q̄ de die: sed in illo tempore dʒ expelli in quo plus abundat: ergo expulsiua vrine plus viget de nocte q̄ de die. Ad hoc dicendum q abundātia supfluitatũ est duobus modis. aut quātũ ad generationē: aut quātum ad earum expulsionē. Loquēdo de abundātia superfluitatum quātũ ad earum generationē sic plus abundant de nocte. i. in somno q̄ in vigilia. i. de die. loquēdo v̄o de abundātia supfluitatũ vt egestionis vrine et hmōi quantũ ad earũ expulsionē plus est de die: quia tunc expellunt supfluitates a corpe q̄ fuerūt generate in somno idest in nocte. vñ dico q expulsiua vrine plus viget de die. τ ad argumenta hoc pbantia. Ad primũ argumentũ in cōtrarium iam patet solutio: qñ verum est q omnis supfluitas plus abundat de die preter sudorem: verum est: quia vrina est superfluitas innaturalis τ ppter hoc in die expellitur: sʒ sudor est superfluitas penit⁹ naturalis: τ ppter hoc plus expellit de nocte τc. vnde concedo argumētũ illud: et secundũ similiter. Sed ad argumētum tertium qd obijc. de ysaac τ Constan. dicēdũ q ipsi loquũtur de expulsiua naturali. vnde bene verũ est q illa viget per frigidũ τ humidum tu vero loqueris de partim naturali τ animali. Ad aliud dicēdum q licet superfluitates plus abundāt de nocte quātũ ad earũ gnationē: verũtamen plus abũdāt de die quātũ ad earum expulsionem vt dictũ est. ¶ Secundo querit vtrũ expulsiua vesice sit tm̃ naturalis vel componatur ex virtute naturali τ animali: τ videtur q sit solum naturalis: quia dicit Gal. in lib. interior. pticula pma: q actio vesice nō voluntarie: sed naturaliter est. τ loquit ibi de actiōe vesice i emittendo vrinam: quia loquitur ibi de stranguria et dissuria τc. Si ergo actio vesice. i. expulsiua vesice non est voluntarie: imo naturaliter: ergo est naturalis tm̃. Item nobiliori membro nobilior debetur operatio: sed stomachus est mēbrũ nobilius q̄ vesica: τ tamē expulsiua stomachi tm̃ est naturalis τ nō cōposita ex virtute naturali τ aīali: aut quare nō. Contra: oīs actio quã possum⁹ retinere qñ volumus nō est solũ naturalis: sed etiã aīalis: sʒ vrinam retinemus qñ volumus si bene nos habeamus: ergo expulsiua vrine erit cōposita ex naturali τ animali virtute. Itē sicut egestio est superfluitas prime digestiue: ita vrina secunde: sed expulsiua egestionis cōponitur ex v̄tute naturali τ animali, vtpote expulsiua intestinoꝝ: ergo siſr expulsiua vesice q̄ expellit vrinam erit cōposita ex virtute naturali τ animali. qd cōcedo. Ad primũ in ɔtrũ dicēdũ q vesica dupl'r pōt cōsiderari. Uno modo fm se τ sine membris. i. sine lacertis coadiuuantibus ipsam in suo officio: τ sic eius expulsiua est naturalis: τ sic loquitur Gal. Uel pōt cōsiderari put ipa est instrumētũ vrinādi cũ suis lacertis: τ ideo cum lacerti moueantur fm se. vesica vero fm se non moueat: sic dico q eius expulsiua cōponit ex naturali virtute quam habet a vesica: τ ex animali quam habet a lacertis. Ad secundum argumentum dicendum q non est simile de expulsiua stomachi τ vesice: quia in expulsiua stomachi est virtus expellētis: quia stomachus expellit ad fundum stomachi τ virtus attrahentis: quia meseraice attrahunt de nutrimento illud quod est bonũ: τ ppter hoc eius expulsiua non indiget virtute animali: immo ei sufficit virtus naturalis: sed in vesica non est virtus attrahentis: quia vrina est pura superfluitas: τ non attrahitur a mēbris τ ppter hoc eius expulsiua indiget auxilio virtutis animalis ad hoc vt vrina a corpore expellatur. ¶ Tertio queritur cum vrina sit magis tincta in homine debito modo se regente: τ non gulose: vtrum prima vrina vel secunda. Et videtur q secunda: quia vrina tingitur a calore digerente: illa ergo que magis immoratur in corpore magis recipiet impressionem actionis digerentis q̄ illa que non tantũ immoratur sed secūda magis imoratur in corpore q̄ prima: quia prima citius expellitur a corpore: ergo secunda vrina magis erit tincta. Itē superfluitates retente in corpore remittunt vrinam. vnde in hyeme vrine sunt magis remisse q̄ in estate: sed in prima vrina plus est de aquositate in corpore q̄ in secunda vrina: quia per primam vrinam multa superfluitas expellitur a corpore: id est multa aquositas: ergo in secunda vrina non est tantum de aquositate τ superfluitate ipsam vrinam remittente: ergo secunda magis erit tincta q̄ prima Contra: dicit auctor superius q vrina noctis certioris est significationis q̄ vrina diei. Unde vrina noctis magis est digesta τ magis tincta: illa ergo vrina que magis vicinatur vrine noctis magis est tincta: sed prima vrina est huiusmodi respectu secunde: ergo prima vrina est magis tincta q̄ secunda. Item prima vrina generatur in epate cum humoribus. vnde maiorem permixtionem humorum recipit q̄ secunda: sed a maiori permixtione humorum maiorem re

cipit tincturã: ergo prima vrina magis est tincta ꝙ̃ secunda. Itẽ hoc idẽ videmus ad sensum. et hoc concedo. Vñ dico ꝙ prima vrina magis est tincta ꝙ̃ scd̃a: ⁊ loquor vt in pluribꝰ: nisi per aliquod accidẽs varietur: vt dictũ fuit in principio huius libri. ¶ Ad primũ argumentũ in cõtrariũ dico ꝙ lz secũda vrina plus immoretur in corpore ꝙ̃ prima: verũtamẽ q: in ipsa nõ est tanta permixtio humorꝝ sicut in prima: nec ita fortis calor tingẽs vrinã: ꝓpter hoc nõ est ita tincta sicut pͥma. Per hoc pꝫ solutio ad scd̃m: q: lz minus de aquositate sit in corpore in secũda vrina: verũtamen q: non est tanta permixtio humorũ: propter hoc non est ita tincta.

¶ De pñti lectiõe restant plura dubitãda. Primũ est vtrũ vrina sit certũ signũ in morbis cũ hoc dicat auctor in lr̃a. Et videtur ꝙ nõ: qm̃ nullũ in eodẽ morbo pluries variatũ est certum signum in morbo illo: sed vrina in eodẽ morbo pluries variatur: vt dicit in littera: ergo non est certuꝫ signũ in morbis. Preterea nullũ vnum ⁊ idem manens diuersos ⁊ cõtrarios morbos significans est certum signum: sed vrina est huiusmodi: qm̃ eadẽ vrina contrarios morbos representat: vt patet de vrina nigra: que qñq; significat solutionẽ quartane: qñq; mortificationẽ nature: ergo vrina non est certum signum in morbis. In cõtrariũ est auctor in littera: dicit eñ ꝙ vrina maximã in morbis habet significationẽ. Preterea dicit Gal. in tegni: omne qd̓ descindit̃ ab aliquo attestatur ei a quo descinditur: sed vrina in morbis descinditur a materia morbi: ergo vrina attestabit̃ materie morbi: ergo est certum signum in morbis. quod concedo. Ad primũ argumentum in contrariũ dico ꝙ plus valet ad oppositũ ꝙ̃ ad propositum: q: licet vrina varietur pluries in eodem morbo: quia alia est in augmento ꝙ̃ in principio: ⁊ in statu ꝙ̃ in augmento ⁊c. tamen habet propriam significationẽ in qualibet variatione illius morbi: ⁊ q: propriam habet significationẽ in qualibet variatione: ꝓpter hoc est certum signũ in illo morbo. Ad secundũ dicendũ vt dicit Gerardus in glosis: ꝙ eadem vrina non significat morbos contrarios: idest non indicat de diuersis morbis in specie: immo significat diuersos morbos quantũ ad materiã: q: supra diuersas materias attestatur: vñ illa diuersa significatio non venit a parte speciei morbi: immo a parte materie supra quã attestat̃ vrina.

¶ Scd̃o queritur vtrum vrina sit certius signũ in sanitate vel in egritudine. Et videt̃ ꝙ in sanitate sit certius signum: q: vrina quantomagis est digesta: tanto certior est ⁊ verior: sed in sanitate melius digeritur ꝙ̃ in egritudine: q: in sanitate est fortior calor ipsam digerens: ergo vrina est certius signum in sanitate ꝙ̃ in egritudine. Item omne agens non impeditũ melius ⁊ fortius imprimit ⁊ derelinquit suum vestigium in passum ꝙ̃ agẽs impeditũ: sed calor naturalis imprimens suam actionẽ in vrina non impeditur in sanis: imo in egris: q: in egris impedit̃ a materia morbi: ergo melius imprimet suam operationẽ in vrina in sanitate ꝙ̃ in egritudine: sed vrina non dicitur certum signũ nisi propter representationem actionis caloris naturalis: ergo cum actio caloris naturalis in vrina sit fortior in sanitate: videtur ꝙ vrina in sanitate certius signum erit ꝙ̃ in egritudine. In contrarium est auctor in littera: dicẽs ꝙ vrina maximã habet significationem in morbis: ⁊ non dicit hoc de sanitate. Item hoc idem vult Gerardus in glosis. Preterea vrina significat ꝑ tria: scꝫ per colorẽ: et liquorẽ: ⁊ per hypostasim: vt habetur in libro isto. Sed cum dicit ysaac ꝙ vrina verius significat per hypostasim ꝙ̃ per colorem vel liquorẽ: ⁊ hoc idem vult Egidius: si ergo vrina verius significat per hypostasim: et dicit ysaac inferius ꝙ ĩ sanis nulla est hypostasis aut pauca: ergo videtur ꝙ non sit certũ signũ in sanis: cum in sanis nõ significat aliq̃d per hypostasim: vt dictum est: ergo relinquitur ꝙ vrina certius signum est in egris. quod concedo. Vna causa est: q: dicit Gerardus sicut est de pugile excitato: q: tunc apparet magis sua fortitudo ꝙ̃ quãdo est quietus. Similiter est de vrina in egritudine: natura eñ in egritudine excitatur a materia morbi: ⁊ ideo fortius imprimit operationem suã in vrina ꝙ̃ in sanitate quando non est stimulata ab aliquo: ⁊ propter hoc vrina certius signum est in egritudine ꝙ̃ in sanitate. Secunda causa est: qm̃ dicit Gal. suꝑ aphorismos: filij huius tẽporis omnes sunt gulosi: vnde indebite se regunt ⁊ se exponunt illicitis ⁊ gulositatibus infinitis: ⁊ propter hoc vrina non potest esse certum signũ in ipsis: q: tunc natura seu calor naturalis nõ bene se habet: sed in egritudine homines se regunt sm̃ preceptuꝫ medici ⁊ ordinate: et propter hoc melius apparet ibi operatio caloris naturalis supra vrinã ꝙ̃ in sanis: ⁊ ꝓpter hoc vrina certius signum est in sanitate ꝙ̃ in egritudine. Per iam dicta patet solutio ad argumẽta: ⁊ primo ad primũ: q: lz calor in sanitate sit fortior: verũtñ q: sani indebito mõ se regunt. Iterũ q: ibi non reperiunt̃ debite conditiões que exigunt̃ ad certuꝫ iudiciũ vrine: propter hoc non est certum signũ in sanis. Ad secundum iam patet solutio: q: eñ in egritudine natura stimulat̃ a materia morbi: propter hoc melius imprimit actionẽ suaꝫ in vrinã: sed non sic in sanitate cum debito modo se regant sani.

¶ Tertio queritur vtrũ per vrinã deueniamus in cognitionem speciei morbi: ⁊ hoc est querere quando videmꝰ vrinam possumus vere cognoscere ꝙ patiatur tertianã vel huiusmodi. Et videtur ꝙ sic: q: facilius est discernere inter species diuersorũ morborum ꝙ̃ inter species eiusdẽ morbi: sed per vrinã discernimus inter species eiusdẽ morbi: vtpote inter tres species ethice: ergo multomagis per vrinã poterimus discernere inter species diuersoꝝ morborum: ergo per vrinam possumus deuenire in cognitionẽ speciei morbi. Item dicit Hippocra. in quarta particula aphorismorũ. Quibus in febribꝰ vrine conturbate ⁊ velut subiugaliũ his capitis dolores aut adsunt aut aderunt: ergo sm̃ Hippo. videtur ꝙ per vrinam possumus deuenire in cognitionẽ specierum morbi. Item dicit ysaac in libro isto: ⁊ etiaꝫ hoc vult Egidius: ꝙ in acuta egritudine vrina existens alba precedẽte rubea significat frenesim: ex hoc ergo innuit ꝙ per vrinã possumus deuenire in cognitionẽ specierum morbi. Item dicit ysaac ꝙ q̃litates actiue dãt colorẽ: passiue vero subam in vrina: sed oĩs morbus vel oĩs species morbi vel ab actiuis vel a passiuis depẽdet: ergo oĩs species morbi cognoscitur p vrinam. hoc argumẽtũ est valde sophisticũ. Cõtra illud qd̓ vnũ ⁊ idẽ manet in diuersis morbis: non est signum deueniendi in cognitionẽ diuersarum specierum morbi: sed vrina manet vna ⁊ eadem in diuersis morbis: q: eadem vrina diuersos morbos representat: ergo per vrinam nõ possumus deuenire in cognitionem diuersarum specierum morbi. Item hoc idem vult Gerardus in glosis. ⁊ hoc concedo. Vnde dico ꝙ per vrinam quãtum est de se: non possumus deuenire in cognitionẽ diuersarum specieruꝫ morbi: nisi habeat alia signa: vt egestiones: sputa: sinthomata: indicium patiẽtis: vnde vrina principaliter attestatur supra materiam morbi ⁊ non supra speciem morbi. ¶ Ad primum argumentũ in contrarium dicendũ ꝙ tu supponis falsum: quia per vrinam non discernimus inter tres species ethice: nisi habeamus alia signa cum hoc: vnde licet vrina sit oleagina in ethica: verũtamen non propter hoc dicemus si videamus vrinam oleaginam ꝙ patiens sit ethicus: quia talis vrina potest apparere in alijs morbis ꝙ̃ in ethica: vtpote in vlceratione renum ⁊c. vt dicit Egidius. Per hoc idem patet solutio ad secundum argumentum: ⁊ eodem modo est dicendum. Ad tertium argumentum sophisticuꝫ qd̓ obijcis ꝙ actiue dant colorem: passiue substantiam: dicendum ꝙ actiue ⁊ passiue non dant colorem nec substantiã nisi per materiam morbi: vnde attestantur principaliter materie morbi. ¶ Quarto queritur vtrum vrina descindatur a materia nutrimenti vel a materia morbi: et loquor de vrina in egris. Et videtur ꝙ non descindatur a materia morbi: immo a materia nutrimẽti: quia dicit ysaac superius ꝙ vrina est superfluitas sanguinis ⁊ aliorum humorum: sed sanguis ⁊ alij humores descinduntur a materia nutrimenti: ergo ⁊ vrina cum sit eorum superfluitas a materia nutrimenti descindetur. Item vrina in venis generatur: vnde attestãtur ei a quo descinditur vt a materia intra venas: sed materia morbi quandoq; est extra venas: ergo non descindetur a materia morbi. In cõtrariũ est auctor in littera: qui dicit ꝙ vrina maximaꝫ habet in morbis significationẽ: ⁊ Gerar. exponit. i. supra materiã morbi: sꝫ si hꝫ significationẽ supra materiã morbi a materia

morbi descindet: ergo rc. Item in diuersis morbis videmus diuersos colores sm exigentiã materie morbi: vt in morbo phlegmatico videmus vrinã albã r hmõi: sed hoc non esset nisi vrina descinderet a materia morbi: ergo descindit a materia morbi. Ad hoc dicendũ q vrina descindit ab vtraq materia tam nutrimẽti q morbi. Ad primũ argumentũ in õriũ qđ obijcit q vrina descindat a sanguine: r alijs humoribꝰ: r sanguis r alij humores sunt materia nutrimẽti r non morbi: dico q falsum est: imo sunt materia morbi qñ sunt in statu innaturali ita bene sicut sunt materia nutrimẽti qñ sunt in statu naturali. Ad secundũ dicendum q vrina descindat a materia morbi intra venas: et tu obijcis materia morbi qñ cõtinet extra venas: dicendũ q illi materie nõ principaliter attestatur: imo principaliter materie intra venas. Vel dicẽdum q vrina depoztat cum sanguine ad omnia mẽbra corporis vt faciat penetrare: vnde omnibus mẽbris attestat: r in reditu suo ad epar defert secum hypostasim: r ꝓpter hoc potest ita attestari materie morbi extra venas existẽti sicut intra. Et sic patet solutio quesitorum.

Quarta particula de iuuamẽto: vel nocumento: vel neutro vrine.

Vrine exitus triplicat in suis significationibus. Vel em iuuatiuus: siue nocitiuus: seu neutrũ. Iuuat autẽ duobus modis. vel cũ cũ ad multitudinẽ humorũ in corpore adunatorũ expellendã natura cõfortatur per vrinã. Vel cum ad humores corruptos r putrefactos a natura dissoluendos: r a corpore cũ vrina expellendos. Sed differunt hec duo: q: primũ in quantitate est multũ: r abundantissimũ: in qualitate õo bonũ est: cũ neq pessimũ sit: neq putrefactũ. Secundũ in qualitate est pessimũ: feridũ: r putrefactũ: sed in quantitate est laudabile: cum inter multũ r paucũ mediocre sit in liquore. Similiter nocumentũ vrine est duplex: cum aliqñ dura exeat r laboriosa implens vesicam r grauans r molestãs. Aliqñ multa r spissa: vt humectationẽ corporis substantialẽ finiat: mẽbra dissoluat: vt virtus deficiat. Nocumẽtũ triplex est: vel ex qualitate sua: vel ex acumine r calore humores cholericos cũ ipsa descendẽtes: r eã incendẽtes significãte: vl' ex salsitate r sua incisiõe humores phlegmaticos incidẽte: vl' ex sua aciditate pungẽte phlegma acidũ portendẽte. Neutrũ in duo diuidit: vel q: cũ corpus humoꝝ corruptoꝝ siue nocitiuoꝝ abundãtia careat: quos natura expellere cũ vrina oporteat: r nullum aliud fuit iuuamentũ ipsiꝰ: nisi nature actus solitus: vel q: si exire suuz non multũ sit: neq ita spissum vt corpus ꝯsumat humectandũ: neq adeo durũ r laboriosum sit: vt implens vesicã grauet eam: neq ita mutabilis sit in qualitate sua vt fiat calida: salsa: vel acida: in egressione sua nulla facit nocumẽta. vñ hip. in epidi. Vrina naturalis est r sana: cum facile r sine dolore exeat: r sine ardore r putrediẽ r fetore r mingens sentit suauitatẽ atq delectationẽ. Voluit autẽ Hippo. intelligi: q: facilitas exeundi: eam liberã esse significat ab humoribus malis: fetor ablatus corpus significat mundatũ de corruptis r putridis humoribus. Delectatio mingẽdi mõstrat perfectionẽ actionis naturalis.

Superius determinauit auctor significationem vrine in sub ãm, put vrina attestat materie intra venas. Hic determinat de exitu vrine. Et diuiditur pars ista in duas. In prima diuidit exitũ vrine. In secũda de mẽbris diuidẽtibus agit. secunda ibi: Iuuat autem duobus modis. r ista secunda diuiditur in tres. In prima determinat de exitu iuuatiuo. In secunda de exitu nocituo: ibi: Similiter nocumentũ vrine. In tertia de exitu neutro: ibi: Neutrũ in duo. Prima diuiditur in duas. In prima ponit duos exitꝰ iuuatiuos. In secũda ponit differentiã inter illos: ibi: Differũt hec duo. Illa pars i qua determinat de exitu nocitiuo diuidit in duas. In prima ꝓcedit gñaliter. In secũda specialiter. secũda ibi: Nocumentũ triplex est. Illa pars in qua determinat de exitu neutro diuidit in duas. In prima ꝓponit qđ intẽdit. In secunda cõfirmat ipsum ꝓpositũ per auctoritatẽ Hippo. secunda ibi: Unde Hippo. in epiõ. Hec est diuisio r sententia lectionis in generali.

Hic restãt tria de lectione ꝑcedẽti dubitãda. Primũ est vtrũ vrina habeat certã significationẽ in morbo imateriali: sicut hz in morbo materiali. Et vr q non: q: in ꝑncipio ꝑcedẽtis lectiõis dicit ysa. q vrina maximã hz significationẽ in morbis in decoctione fecis: cum g in morbo immateriali nõ sit fex: videtur q vrina nõ habeat certã significationẽ in morbo immateriali. Item dicit superius q vrina laudabilis non est certum signũ ad salutẽ quãdo materia est extra vasa: cũ ergo in morbo imateriali materia sit extra venas vt in ephimera r hmõi: videt q vrina nõ habebit certã significationẽ in morbo immateriali. Contra dicit superius q vrina in morbis representat quantitatẽ actionis nature: sed quantitas actiõis nature põt apparere ita in morbo immateriali: sicut r in materiali: q: sicut in morbo materiali natura impeditur propter materiã morbi qñ ita in morbo immateriali natura potest impediri siue debilitari ꝓpter malã cõplexionẽ siue a mala cõplexione frigida vel calida: ergo rc. Itẽ per vrinam deuenimus in cognitionẽ calefactionis epatis que est imaterialis r in cognitionẽ ephimere r ethice q̃ sunt morbi immateriales loquendo de materia ex qua: ergo vrina certam significationẽ habet in morbo immateriali. Ad hoc dicendũ q vrina certã significationẽ habet in morbo materiali r imateriali: sed plus in morbo materiali vt dicit Gerardus: quia principaliter attestat materie intra venas. vnde dicit Gerardus q maximã habet significationẽ in morbis materialibꝰ: r aliquã in morbis imaterialibꝰ. Per hoc pz solutio ad primum: qñ auctor per hoc qđ dicit q habet maximã significationem in morbis materialibꝰ nõ excludit quin habeat aliquam in morbis immaterialibꝰ. Ad scđm argumentũ dicendum q qñ auctor dicit superius q vrina laudabilis non est certum signũ salutis qñ materia est extra: ipse cõparat vrinã laudabilẽ ad illaudabilẽ qñ materia est extra: vñ bene verũ est q vrina laudabilis nõ est certũ signũ salutis qñ materia est extra: q: lz decoctio sit bona intra: tñ põt deficere extra: vñ non dicit simpliciter q vrina laudabilis sit certũ signũ salutis qñ materia est extra: non dicit hoc simpliciter: sed p cõparationem ad vrinã illaudabilẽ qñ materia simpliciter est extra: q: vrina illaudabilis est certũ signum mortis qñ materia est extra: q: significat defectũ digestionis extra venas: et si est defectus digestiõis extra: ergo r in loco coctiõis intra. Vel dicendũ q illud argumentũ non cõcludit in morbo immateriali: vrina nõ significat supra digestionẽ materie morbi: cum ibi non sit materia: sed supra digestionẽ morbi. Sed in morbo materiali de quo ꝓcedit argumẽtũ illud: vrina attestatur supra digestionẽ materie morbi vel indigestionem.

Scđo querit super hoc qđ dicit auctor in lectiõe ꝑcedenti: q vrina laudabilis nõ est certum signũ salutis in morbis extra venas: sed vrina illaudabilis in morbis extra est certũ signũ mortis. Et ꝓpter hoc querit vtrũ vrina laudabilis in morbis extra venas sit certũ signũ salutis: sicut illaudabilis est certuz signũ mortis. Et videt q sic: q: dicit Ga. in tegni: q orta a principijs attestant virtuti r vicio principiorũ: cũ ergo vrina laudabilis r illaudabilis sint orta ab actiõe caloris naturalis supra materiã morbi: qua rõne illaudabil' erit certũ signũ mortis in morbis extra venas: eadẽ rõne vrina laudabilis erit certum signũ salutis in morbis extra venas. Itez dicit Hippocra. in pronosticis: q in febribus idem est terminus ad bonum r ad malum: vnde si in quarta die ap

pareāt signa digestionis: τ debent creticare in septima die: tunc in septima creticabit τ ad bonum. Si vo in quarta die appareant similiter signa indigestionis: creticabit in septima τ ad malū debeat creticare: ergo similiter idē potest esse signum ad bonum τ ad malū sub contrarijs dispositionib⁹: qua ergo ratione vrina illaudabilis est certum signum mortis in morbis extra venas: eadem ratione vrina laudabilis erit certū signū salutis in morbis extra. In cōtrariū est ysa. in littera precedēti dicens ꝙ vrina laudabilis in morbis extra venas non est certum signū salutis: sed illaudabilis est certum signum mortis. Hoc idē probat᷑ per suam rationem quā ponit in littera: q: arescente radice necesse est arescere ramum: sed vrina illaudabilis extra venas significat defectū digestionis intra: τ ita est certū signum mortis: sed vrina laudabilis extra venas: lꝫ significet bonā digestionē intra venas vbi est radix digestiōis: nō ꝓpter hoc necesse est ꝙ sit bona digestio extra: imo pōt esse bona digestio intra: τ tñ deficiet extra: τ ꝓpter hoc vrina laudabilis in morbis extra venas nō est certū signū salutis sicut vrina illaudabilis est certum signū mortis. τ hoc ꝯcedo cū ysaac. Ad primū argumētum in cōtrariū dicēdū ꝙ virtus τ vitiū in ortis a principijs pōt esse duplex: aut naturale: aut acquisitū: τ appello virtutem naturalē τ viciū naturale q̄ insunt naturaliter a prima generatione. Verbi grā. Si cerebrū naturalr̄ sit debito modo dispositū: vt dicit Gal. in tegni. necesse est neruos τ nucham τ oīa orta ab hmōi principio qđ est cerebrū: esse bene disposita τ bñ se habere naturaliter: τ si male sit dispositū illud pncipiū naturaliter: τ oīa orta ab eo male se habebūt τ ecōuerso: τ sic loquit᷑ Gal. Et appello virtutē acquisitam vel viciū acquisitū qđ non inest naturaliter a prima generatione: sed ex acquisitiōe. Verbi gratia. Si viciū sit modo in oculo qui oritur a cerebro tanꝗ̄ a principio: τ illud viciū sit acquisitū: vt a mala materia cholerica: vel a casu: vel ab aliquo alio extrinseco: non opꝫ ꝙ illud viciū sit in cerebro. i. ꝙ cerebrū habeat illud viciū: τ hoc modo loquēdo virtus τ vicium ortoꝝ a principijs nō attestant᷑ principio: τ de hoc nō intelligit Gal. Similiter est a parte ista: ꝙ lꝫ vrina illaudabilis in morbis extra sit certū signū ad mortē: q: significat defectū coctiōis intra: ꝙ vrina laudabilis extra sit certū signū salutis: q: coctio bene pōt se habere intra τ deficere extra. Ad scđm argumentū dicendū ꝙ verū est ꝙ idem pōt esse signum ad bonū τ ad malū sub cōtrarijs dispositionib⁹: tñ in illis que significant per se sicut qñ materia est intra venas: q: vrina significat per se supra materiā intra venas: et q: in morbis extra venas vrina non significat ꝑ se supra materiā morbi extra: imo per accidēs: q: vrina significat super materiam extra venas per defectū digestionis intra: propter hoc non valet illud argumentū. ¶ Tertio querit᷑ super hoc qđ dicit ysaac recitādo Hippocratē dicētem ꝙ ipse Hippo. vidit quādā mulierē ylion vel yliacā passionē habentē: cuius vrina fuit grossa τ cruda: vnde mortē ei indicauit: τ mortua fuit post tertiū diem. Et ꝓpter hoc est questio: vtrū in yliaca passione vrina grossa τ cruda apparens sit signuꝫ mortis. et videt᷑ ꝙ nō: q: de bonitate signi est ꝙ representet signatum eo modo quo est: sed yliaca passio τ colica similiter vt plurimū causant᷑ ex phlegmate crudo: ergo vrina cum sit signum: debet representare yliacā sub colore conuenientē materie phlegmatice crude: sed in phlegmatica materia cruda vrina dꝫ esse grossa τ cruda: ḡ in yliaca passione vrina apparens: siue veniens grossa τ crudā non est signū mortis. Itē dicit Auicen. ꝙ vrina variatur qñqꝫ a materia morbi: qñqꝫ a membro in quo illa materia cōtinetur: sed materia yliace passionis vt plurimū est phlegma qđ est frigidū: τ membrū continens hmōi materiā yliace sunt intestina que sunt frigida: ergo cū vrina debeat variari a materia morbi τ a mēbro: τ vtraqꝫ sunt frigida: ꝓpterea vrina in yliaca passione debet habere siue representare colorem τ substantiā frigidā: hmōi est color albus τ grossa subā τ cruda: ergo vrina alba: grossa τ cruda in yliaca passione non est certum signū mortis. In cōtrariū est Hippo. hoc verificās in littera vt dictuꝫ est. Item vrina illa in yliaca passione apparens que significat pessimitatē τ virtutē prostratā τ defectā in illa passione: talis vrina pessima est: sed vrina grossa: alba τ cruda in yliaca apparens est hmōi: ergo est pessima τ mortis significatiua. Probatio minoris: q: dicit Auicen. ꝙ vrina tingit᷑ pluribus de causis: q: inter illas dicit ꝙ vrina quandoqꝫ tingitur propter dolorē nimiū: cum ergo in yliaca passione dolor sit nimius τ quasi vltimatus: ibi debet esse vrina tincta. Si ergo appareat alba: grossa τ cruda: significabit virtutē esse ꝓstratam: τ pre nimio dolore mortificantē dolorē non sentientem: tamen cum in se habeat causam doloris: ergo talis vrina in yliaca passione pessima est: quia dicit Hippo. in apho. Quicunqꝫ dolētes aliquid corporis plurimū dolorē non sentiunt: his mens egrotat: ergo talis vrina in yliaca passione est pessima. quod ꝯcedo. Una causa est: que dicta est iam: q: propter dolorē nimiū τ humoꝝ motionē debet ibi vrina esse tincta. Scđa cā est: q: in yliaca passione ibi est oppilatio: vñ cholera iuuatiua a felle nō ad intestina transmissa ad fortificandū expulsiuā intestinoꝝ non pōt trāsire propter oppilationem: τ tunc redit ad epar: τ debet tingere vrinā in epate generatā. Si ergo vrina non tingatur ab illa cholera: immo remanet alba τ cruda: signum est ꝙ natura prostrata est pre nimio dolore τ defecta non potēs vrinā tingere a cholera digerendo: vel cū cholera permiscendo. Tertia causa est: quia vt dictū est generatio vrine e[st] intra venas: τ hoc dicit ysaac superius: debet ergo bene digeri: q: ibi viget fortitudo digestionis vrine. Si ergo ibi nō digerat᷑: immo sit alba τ cruda: tunc signū est ꝙ tantus est defectus digestiōis intra ꝙ nocumentū redūdat extra: vnde tātus est dolor extra ꝙ membra ledunt᷑ intra: nec possunt perficere suas operationes cū sint prostrata pre nimio dolore: τ hoc est pessimū: τ propter hoc talis vrina alba τc. est signū mortis in yliaca: τ hoc modo intelligit Hippo. τ propter hoc mortē pronosticauit in yliaca passione per talē vrinā. Per hoc patet solutio ad argumēta in contrarium: q: lꝫ materia colice τ yliace sit phlegmatica: τ ꝙuis in mēbro frigido cōtineat᷑: tñ hoc nō debet impedire tinctionē vrine: τ si impediatur tinctio hoc est propter predictas causas tres: τ propter hoc vrina alba τ cruda τ grossa in yliaca est signum mortale.

¶ Postea restant quattuor de presenti lectione inquirenda. Et primo queritur vtrum medicus debeat determinare de exitu vrine: τ videtur ꝙ nō: q: sicut vrina est superfluitas secūde digestiue: ita egestio prime τ sputū: sed medicus nō determinat de exitu sputi vel egestionis: ergo nec de exitu vrine. Item medicus non determinet de vrina nisi inquantum vrina est signū medico: sed exitus vrine non est signum medico: q: vix aut nunꝗ̄ percipit exitum vrine infirmi: ergo non debet de exitu vrine determinare. In contrariū est auctor: in presenti lectione determinās de exitu vrine: sed hoc non faceret nisi ad eum pertineret: ergo ad eū pertinet determinare de exitu vrine. quod cōcedo. Ad primū argumentum respondeo per interemptionē: qñ auctores determinant de exitu egestiōis: vnde dicit Hippo. in pñcipio aphorismoꝝ. In perturbationibus ventris ex vomitib⁹ qui spōte fiunt: siquidem qualia oportet purgari purgent᷑ τc. Itē auctores determinant de exitu sputi: vnde dicunt ꝙ si sputum sit albū iunctū τ facile exiens in vnica tussi τc. bonū est signum in pleuresi: vnde tu supponis falsum. Ad scđm dicēdum ꝙ exitus vrine est signū infirmo per se: q: quādoqꝫ sentit punctionē τ morsurā in exitu vrine: est autē signū medico per accidens. i. per indiciū patientis: vnde medicus deuenit in cognitionē exitus vrine per indiciū patientis: q: petit ab eo vtrum habeat arsurā τ punctionem in emittendo vrinam τc. ¶ Scđo querit᷑ de exitu iuuatiuo: τ videtur ꝙ oīs vrine exit⁹ sit iuuatiuus: q: quelibet virtus delectat᷑ in sua operatione: ergo virtus expulsiua vesice delectabit᷑ in sua operatione: sed sua operatio est expulsio: ergo delectat᷑ expulsione. i. in exitu: sed omne delectans iuuat: ergo omnis exitus vrine est iuuatiuus. Item retentio cuius est nociua eius euacuatio est iuuatiua: sed retentio vrine est nociua: q: maxime nocet: ergo eius emissio seu exitus erit iuuatiuus: nullus ergo exitus vrine erit nociuus. In contrariū est auctor: dicens ꝙ vrine exitus triplicat᷑: quidā est exitus vrine iuuatiuus: quidā nociuus: quidā neuter. Itē ille exit⁹ vrine

est nocitiuus qui dolorē inducit in exitu: sed vrina q̄n pū-
git z mordicat in emittēdo: ergo exitus talis vrine est nociti
uus: nō ergo omnis exit⁹ vrine est iuuatiuus. qđ ꝯcedo. Ad
primū argumentū dico ꝙ verū est ꝙ oīs virt⁹ naturalr̄ ope
rans nō impedita delectaẗ in sua opatione: sed nō sic est in
expulsiua vrine: qm̄ impediẗ natura in exitu ꝑpter mordica
tionē z pūctionē: z ꝑpter hoc nō valet illud argumētū. Ad
scđm argumentū dicendū ꝙ exitus vrine cuiuslibet vl' est in
facto esse vel in fieri exitus: vñ lʒ exitus vrine in facto esse sit
iuuatiu⁹: qm̄ expelliẗ materia nocitiua: verūtñ est nocitiu⁹
in fieri.i.dū exit: q: pūgit z mordicat zc. ¶ Tertio queriẗ de
exitu nocitiuo z arguo sic. Si vnū oppositorū dr̄ multiplici-
ter z reliquum: sed exitus iuuatiuus z nocitiu⁹ sunt opposi
ti: ergo si vnū dr̄ multipliciter z reliquū: z si vnū non diciẗ
multipliciter: nec reliquū: sed iuuatiu⁹ exitus est duplex: ḡ
z nocitiuus duplex: nō ergo triplex. In cōtrariū est auctor
in lr̄a dicens ꝙ nocitiuus est triplex. ¶ Iuxta hoc quero cū
dicat in lr̄a ꝙ exitus nocitiuus fit per cōmixtionē cholere et
phlegmatis cū vrina: q̄re nō dicit ꝙ fit exitus nocitiuus ꝑ
cōmixtionē sanguinis z melancholie cū vrina. Itē quero cū
sint quinq̄ species phlegmatis scʒ phlegma dulce: salsum:
insipidū: acre z vitreū. quare tāgit tm̄ duas spēs phlegmatꝭ
in exitu nocitiuo vrine. s. phlegma salsum: z acre: z nō tāgit
alias species. ¶ Ad primū argumentū dicendū ꝙ nocitiuū
z iuuatiuū se habēt sicut bonū z malū: vñ sicut bonum vno
modo: malum aūt multifariā: sic iuuatiuus exit⁹ duob⁹ mo
dis: nocitiuus ṽo plurib⁹. Uel dicēdū ꝙ facilius est destrue-
re ꝙ̄ cōstruere: z q: iuuatiuus exitus est quasi ꝯstructiuus:
nocitiuus ṽo sicut destructiu⁹: ꝑpter hoc nocitiu⁹ pōt di-
ci plurib⁹ modis ꝙ̄ iuuatiuus. Uel dicendū ꝙ si vnū opposi
torum dr̄ multiplr̄ z reliquum: verū est in gn̄e: z ꝑpter hoc
dicit supra in principio lectiōis: ꝙ nocitiuus dr̄ sicut iuuati-
uus: sed ista ꝑpositio nō tenet in oppositis ī specie: vñ feb.
z ophthalmie nihil est contrariū: vt dicit ph̄us in topi. verū
est in specie: sed in gn̄e cōtrariū habet: q: omi egritudini cō
trariaẗ sanitas in gn̄e: z sic est ibi. Nam lʒ iuuatiuus nō di-
catur nisi duplr̄: tn̄ nocitiu⁹ pōt dici triplr̄. ¶ Ad scđm q̄situ
dicēdū ꝙ ipse nō enumerat nisi humores illos q̄ faciūt arsu
ram z punctionē in exitu: z hoc per cōmixtionē sui cū vrina:
z q: sanguis cum sit calidus z humidus z amicus nature vt
dicit Constantinus z ysaac: non facit punctionem. Iterū
melācholia nō facit punctionē: q: est in pauca quantitate in
corpe. Iterū est grossa: z nō pōt ꝑpter grossiciē suā permi-
sceri cū vrina: z ꝑpter hoc nō dicit hoc de melancholia z san
guine cū non faciāt punctionē in exitu vrine. ¶ Ad tertiū
quesitū dicendū ꝙ phlegma acre z salsum habent inducere
punctionē per admixtionē sui cū vrina: z ꝑpter hoc tangit
istas duas species phlegmatis in exitu nocitiuo: z nō alias
species cū nō habeāt punctionē gn̄are. ¶ Ultimo queriẗ de
exitu neutro: z videẗ ꝙ non differat a iuuatiuo: q: exit⁹ neu
ter est qñ humores non peccāt in corpore: nec quātitatiue:
nec q̄litatiue: vt dicit: sʒ in exitu iuuatiuo humores nō pec-
cant: nec qualitatiue: nec quantitatiue: ḡ neuter non differt
a iuuatiuo: nec ecōuerso. Itē exit⁹ iuuatiu⁹ est ille qui dele
ctat: sed exit⁹ neuter vbi humores non peccāt sui qualitate
nec sui quātitate delectat: ergo nō est neuter: imo est iuua
tiuus. Ad hoc dicēdū ꝙ exit⁹ iuuatiuus z neuter differūt:
q: in iuuatiuo exitu est duplex delectatio. Una q: res nociti
ue expelluntẗ. Et alia q: res nocitiue expelluntẗ ita ꝙ nō in-
ducunt aliquā lesionē in exitu: sed in neutro exitu nō est nisi
vnica delectatio: q: materia expelliẗ q̄ non multū nocebat.
Itē adhuc differūt: q: lʒ in vtroq̄ fit delectatio: tn̄ est maior
delectatio ī exitu iuuatiuo ꝙ̄ in neutro. Et tu obijcies ꝯtra:
q: exit⁹ iuuatiu⁹ est naturaẗ: q: expelluntẗ materie corrupte
neuter ṽo est innaturalis: q: res naturales expelluntẗ: q̄ nec
peccant qualitate nec quātitate: ergo maior delectatio erit
in exitu neutro ꝙ̄ in iuuatiuo. Dicendū ꝙ exitus iuuatiuus
plus delectat ꝙ̄ neuter: q: maior delectatio est in exitu vel in
expulsione materie corrupte que exit sine aliqua lesiōe quā
inducūt ꝙ̄ in exitu materie non corrupte: z ꝑpter hoc ma-
ior est delectatio in exitu vrine iuuatiuo ꝙ̄ in neutro. Hec
sunt que querebantur.

¶ De diuersitate vrine.

Urina trib⁹ modis diuersificaẗ: in qualitate
z quātitate: siue tpe. In quātitate cū mul-
ta sit vel pauca: siue mediocris. Multa qt-
tuor significat: vel actionē nature sʒ crisim:
sicut in multitudine vrine in cretica die: ꝑ dissolutio-
nes superfluorū humorū cū vrina expellendorū: vel abū-
dantiā humorū in corpe: quos genuit quies z suaui-
tas z exercitiorū negligētia: vl' multitudo cibi z pot⁹:
siue q: cibus non in tpe suo: neq̄ ex ordine sumiẗ: vñ
puerorū vrina naturalis grossa est z multa. Tertiū si
gnificatū est vacuitas humorū corporis cū vrina: sicut
sepe fit in cōsumptiōe corporis: cū deficiat calor na-
turalis in custodiēda mēbrorū humectatiōe substan-
tiali. Unde hmōi vrina nimiū est pessima: q: timorē
nunciat. Quartū ex defectiōe virtutis cōtētiue in re
nibus habite: z appetitiue cōfortatione de extraneo
calore cōplexiōi renū dominātē. Calor eñ in renib⁹
si cōfortatur: humectatio aque desiccaẗ: z cito trahit
sibi qđ bibiẗ. Cū autē virtutē ꝯtētiuā inuenerit defi
cientē vel defectā in renib⁹: descēdit velociter: z non
diu ꝑmanet. Ideoq̄ hāc passionē habētes nō saturā
tur aqua: sicut videm⁹ ī dyabete: quā heleni diarriā
vrine vocāt: assīllantes actiōi circini actionē suā: ꝙ vñ
incipit eodem circulando cito redit: vnde intelligiẗ
q: aqua sicut intrīsecus intrat: similiter extra redeat
sine mora: sicut eñ bibunt: itidem z mingunt.

¶ De paucitate z eius significatiōe sm̄ quātitatē.

Paucitas vrine vniuersaliter pessimitatē
innuit morbi: qđ duobus fit modis: vel ex
defectiōe virtutis humiditatē sanguinis
portātis ad renes: vel ꝑpter igneū calorē
nimiū illam cōsumentē. Quia calor dn̄atur substan-
tiali sanguinis humectationi: desiccās z faciēs eam
deficere: sicut in peracutis febribus que molestissime
esse cōprobātur. Uñ hec species priori est molestior:
sicut Ga. testatur. Parua inq̄t vrina in peracutis fe
bribus est pessima: q: calorē febriū (vel febrilē) signi
ficat: qui humectationē sanguinis substantialē finit:
z vrine instrumentū portēdit quasi mortificatū. Ali-
quando vrina abūdat z minoraẗ ꝑpter duas cās su-
pradictas: z nō tātū malū significat: q: aliqñ augmē
tatur ꝑpter paruū sudorē: z egestionē corū q̄ a corpe
dissoluuntẗ: z aliqñ ex ipsorū abūdantia minoraẗ: sup-
fluitas eñ corpis trib⁹ locis exit: cū digestioe: sudo-
re: z vrina: quorū altero abundāte: alterū minuiẗ. Si
vrina crescat: egestio necesse est minuatur. Urina me
diocris inter paucitatē z multitudinē: tēperatā ostē-
dit corporis cōplexionē: z virtutis in calore naturali
temperantiā: z sm̄ cursum nature actionē.

¶ Finita particula de q̄litate vri. z ei⁹ significatiōib⁹.

In qualitate q̄ttuor sunt modi: vel eñ ex
odore: vel de sapore: vel de colore: vl' de li
quore. De odore: vl' exteriori: vel interiori.
Exteriori sicut de cibis fortē odorē habē-
tibus: z odorē vrine vicētib⁹: sicut caulib⁹: sparagis:
maratro: fenugreco: z similib⁹. De interiori: vel acu
to: quo humores incensiui z cholerici significanẗ: vel
ex fetentib⁹ humorib⁹: vel ex cholera mixta cū vrina:

nō tn̄ incēsa. De sapore: vl' amaro: quo cholere rubee
virt⁹ ꝛ descēsio ei⁹ cū vrina significat: vel acido acidi
phlegmatis significatio: cui frigiditas ꝛ humiditas
dn̄atur: vl' salso: quo salsi phlegmatis est designatio.

¶ Superi⁹ determinauit auctor significationē vrine in ge
nerali. In parte ista determinat auctor de ɔditionib⁹ vrinā
permutātib⁹. ꝛ diuidit̄ hec pars in duas. In prima diuidit.
In scđa ꝓsequit̄. scđa ibi: In quātitate cm̄ mixta. ꝛ ista scđa
diuidit̄ in duas. In pⁱma diuersificat vrinā penes quātitatē
In scđa penes q̄litatē vrine in vrinā multā: paucā ꝛ medio-
crem. In scđa de mēbris diuidētib⁹ agit: ibi: Multa q̄ttuor si
gnificat. ꝛ ista scđa diuidit̄ in tres. In pⁱma determiat de vri
na multa. In scđa de pauca: ibi: Paucitas vrine vir. In ter
tia de mediocri: ibi: Urina mediocris. Prima istarū triū in
q̄ttuor: diuidit̄ fm̄ q̄ttuor significata vri. multe. scđa ibi: Uel
abūdātia humoꝝ. tertia ibi: Tertiū significatū. quarta ibi:
Quartū ex defectiōe. Tūc sequit̄ illa pars in q̄ determiat de
pauca vrina: ꝛ illa diuidit̄ i duas. In pⁱma determiat de pau
ca vrina ꝓut est certū signū ad mortē. In scđa ꝓut est signū
nō certū ad mortē. scđa ibi: Aliq̄n vrina minorat̄. Pⁱa diui
ditur in duas: fm̄ duo significata pauce vrine: scđa ibi: Uel
propter nimiū calorē. ꝛ ista scđa diuidit̄ in duas. In pⁱa nar
rat. In scđa ɔfirmat: ibi: Sicut Ga. testat̄. Illa ps in q̄ de-
termiat de pauca vrina ꝓut est signū nō certū ad mortē: sit̄r
diuidit̄ in duas. In pⁱma narrat. In scđa auctoritate Hip.
cōfirmat. scđa ibi: Un̄ hip. in aphorismis. Tunc sequitur illa
pars in qua determinat de mediocri vrina: ꝛ illa ꝓpter sui
breuitatē nō diuidit̄: sed postea sequit̄ illa ps in qua diuer-
sificat vrinā penes q̄litatē: ꝛ illa diuidit̄ in duas. In pⁱma di
uidit. In scđa de mēbris diuidētib⁹ agit. scđa ibi: De odo-
re ꝛc. ꝛ ista scđa diuidit̄ in q̄ttuor. In pⁱa determiat de odo
re. In scđa de sapore: ibi: De sapore ꝛc. In tertia de colore:
ibi: Urine color ꝛc. In q̄rta de liquore: ibi: Liquor vrine ꝛc.
Due prime ptes istaꝝ q̄ttuor vltimaꝝ sunt de p̄nti lectiōe
cū alijs sup̄adictis. ꝛ sic pꝫ sn̄ia ꝛ diuisio lectiōis in ḡnali.

¶ Hic pⁱmo q̄rit̄ de q̄busdā questionib⁹ q̄s Gerardus pri
mo tāgit in glosis suis: ꝛ est prima q̄stio quare Auicē. tangit
septē cōditiōes vrinā diuersificātes: iste vo tn̄ tres. Item
quare iste nō facit capl'm de diuersitate a parte tpis cū prius
tetigerit tp̄s quare nō exequit̄ de tpe. Itē quare iste enu-
merat saporē inter ɔditiōes vrine: Auicē. vo eū abijcit ꝛ ta-
ctum sit̄r. ¶ Ad primū istoꝝ dicendū ꝙ auctor iste cōprehē
dit sub q̄litate colorē: liquorē: ꝛ hypostasim: ꝛ spumā: Auic.
vo nō: ꝛ ꝓpter hoc Auicē. ponit septē: iste nō. Ad scđm dicē
dum ꝙ diuersitas vrine a pte tpis satis appet p ea q̄ dicta
sunt in cap. de quātitate ꝛ q̄litate: ꝛ ꝓpter h' nō ꝓsequit̄ de
terminationē. Ad tertiū dicēdū ꝙ auicē. mag' curialis fuit q̄
ysaac: ꝛ ꝓpter hoc abiecit saporē ꝛ tactū: q: maxima incuria
litas est saporare vrinā ꝛ ipam tāgere. Uel dicēdū ꝙ ipe fa-
cit tractatū et lib. specialē de vrina: ꝛ ꝓpter hoc tāgit oēs cō
ditiōes ipsam diuersificātes: sed Auicē. non facit de vrina li-
brum separatum: ꝛ ꝓpter hoc nō tāgit: vel ipsas abijcit.

¶ Sed circa lectionē istā duo ḡnaliter dubitant̄. Primuꝫ
est de quātitate vrine. Scđm de q̄litate. ¶ De pⁱmo querū
tur tria. Primū est vtrū vrina plus multiplicat̄ in estate vel
in hyeme: ꝛ videt̄ ꝙ i estate: q: vrina r̄ndet potui: egestio vo
cibo: sed potus maior est in estate: ḡ ꝛ vrina. Iteꝫ dicit in lr̄a
ꝙ cā multitudinis vrine est sup̄calefactio renū: vn̄ p hoc in-
nuit ꝙ calor est cā multitudinis vrine: sed maior calor est in
estate: q: calor causat maiorē sitim: ꝛ p ɔn̄s maiorē potū exi
git q̄ in hyeme: ḡ vrina plus multiplicat̄ in estate q̄ in hye-
me. Contrariū dicit in lr̄a superi⁹: ꝙ vna sup̄fluitas augmē-
tata diminuit reliquā: sed sudor cum fit sup̄fluitas plus au-
getur in estate q̄ in hyeme: ḡ vrina diminuet̄ in estate ꝛ au-
gebit̄ in hyeme. Itē abundātia aquosarū superfluitatū in
corpore: vt dicit in lr̄a: est causa multitudinis vrine: sꝫ hm̄oi
abundātia plus est in hyeme q̄ in estate: q: in hyeme rōne
frigiditatis claudunt̄ pori: ꝛ hm̄oi superfluitates nō possunt
exhalare p poros: ḡ plus i hyeme multiplicat̄ vrina q̄ i esta
te: q: in estate pori aperiunt̄ rōne caliditatis. qđ cōcedo pro
pter istas duas causas. ¶ Ad primū argumentū dicēdum
ꝙ lꝫ maior sit potus in estate: verūtamē q: sudor plus abun
dat in estate ꝓpter hoc diminuit̄ tunc vrina: q: illud qđ de-
buit transmitti ad vesicam emittit̄ per sudores. Scđa causa
est: q: lꝫ in estate sit maior potus: verūtn̄ q: ibi est calor ma-
ximus qui ɔsumit vrinā. Ad secundū dicendū ꝙ nō est simi-
le de calore renū ꝛ de calore estatis: vnde nō solū a calore re
num multiplicat̄ vrina: immo ibi est defectio virtutis contē
tiue simul: vt dicit in lr̄a: sed lꝫ in estate sit maior calor: nō tn̄
ibi deficit virtus contētiua. Uel dicendū ꝙ sup̄calefactio re-
num facit ad multitudinē vrine: sꝫ sup̄calefactio i toto corpe
non: imo ad minorationē: vt patebit in subsequētib⁹ cuius-
modi est in estate: q: in estate supercalefit totū corpus. Uel
dicendū ꝙ calefactio mēbroꝝ interioꝝ facit ad multitudinē
vrine vt sup̄calefactio renū: ꝛ sic loquit̄ in lr̄a: ꝛ nō superca-
lefactio mēbroꝝ exteriorū que fit a calore solis in estate vel
tēporis. ¶ Scđo querit̄ vtrū vētus borealis facit ad multi
tudinē vrine: cum hoc innuat Auicē. ꝛ videt̄ ꝙ non: q: bo-
reas cū sit fri. ꝛ siccus mouet a circunferentia ad centrū: sed
virtus expulsiua vrine mouet motu cōtrario: vel a cētro ad
circūferētiā: ergo vt videt̄ boreas impedit exitū vrine: ꝛ ita
minorat vrinā ꝛ nō multiplicat. Item sicut vrina est sup̄flui
tas secūde digestiue: ita egestio prime: quā ḡ ratiōe boreas
impedit egestionē: ꝛ ita vrinā: sed boreas impedit exitū di-
gestionis: vt dicit Hippo. q: cōstipat ventrē: ergo sit̄r dimi-
nuet vrinā. Itē vt dicit in lr̄a: abundātia humiditatū est cau
sa multitudinis vrine: sed boreas desiccat humiditates ra-
tione sue siccitatis: ergo diminuet vrinā. In ɔ̄riū est Auicē.
qui dicit ꝙ boreas facit ad multitudinē vrine. Itē hoc vult
Hippo. in apho. q: dicit ꝙ boreas stringit ventrē ꝛ augmē
tat vrinā. Itē oē qđ claudit poros corporis ꝛ retinet sup̄-
fluitates in corpore ne possint per poros exhalari augmen-
tat vrinā: sed boreas est hm̄oi: q: ratiōe sue frigiditatis clau
dit poros: ꝛ retinet superfluitates ne exhalēt p poros. Ite-
rum cōprimit eas inferius: ḡ facit ad multitudinē vrine. Et
hoc cōcedo ꝓpter istas ratiōes. Una causa est: q: ratiōe sue
frigiditatis claudit poros vt dictū est. Scđa causa est: q: vri
na continet̄ in vesica ꝛ boreas ratiōe sue frigiditatis cōpri-
mit vesicā: ꝛ facit eliquare vrinā: sicut a spōgia submersa in
aqua: si exprimat̄ postea distillat aqua. ¶ Ad primū argu-
mentū in cōtrariū dicendū ꝙ verū est ꝙ boreas per se rēpu
gnat expulsioni vrine vt tu obijcis: sed tn̄ per accidēs iuuat:
q: claudit poros vt dictū est. Item cōprimit vesicā ratione
sue frigiditatis. Per hoc pōt patere solo eiusdē argumen-
ti qđ cōiter ibi solet fieri: qđ est tale: ꝓuocantia vrinā sunt
calida diuretica vt feniculus: semen apij: petrosili. ꝛc. sed
boreas est frigidus: ḡ nō ꝓuocabit. Et solutio huius est: ꝙ
diuretica calida ꝓuocāt vrinā aperiēdo meatus vrinales: sꝫ
boreas ꝓuocat vrinā ꝛ multiplicat eā claudēdo poros ꝛ cō-
primendo vesicā. Ad scđm argumentū dicēdū ꝙ non est sile
de egestiōe ꝛ de vrina: q: egestio est corpus durū ꝛ grossuꝫ:
vn̄ indiget largo meatu: cū ergo boreas rōne sue siccitatis
desiccet ꝛ ɔstringat meatū ani: ꝛ ita diminuit egestionē. Sꝫ
vrina est liq̄da: vn̄ cū p cōpressionē factā a frigiditate boree
in vesica statim eliq̄t vrinā: nō sic vo egestio: vt dictū est. Ad
tertiū dicēdū ꝙ lꝫ boreas ratiōe sue siccitatis ɔsumat humi
ditatē: tn̄ ratiōe sue frigiditatis claudit poros ꝛ cōprimit ve
sicam: vnde plus facit ad multitudinē vrine ratiōe sue frigi
ditatis: q̄ ad minorationē ratione sue siccitatis. ¶ Tertio
querit̄ vtrū vrina mltiplicet̄ ꝓpter calorē interiorē. Et vr ꝙ
sic: q: dicit in littera ꝙ calor renū est causa multitudinis vri-
ne. In ɔtrariū est in lr̄a parū postea: q: dicit ꝙ ꝓpter nimiū
calorem minoratur vrina: quomodo est ergo ꝙ calor vnus
interior est causa multitudinis ꝛ paucitatis vrine. Ad hoc di-
cendū ꝙ sup̄calefactio renū cū defectiōe vtut' ɔtētiue est cā
multitudinis vrine vt ipse dicit in lr̄a: q: ꝓpter nimiū calorē
renes attrahūt aquositatē: ꝛ statim illā emittūt p vesicā: q:
deficit virtus cōtentiua: vn̄ reddit cām de hoc manifeste in
lr̄a: sed sup̄calefactio fortis in toto corpore est causa minora
tionis vrine: q: illa aquositas p maxima parte ɔsumit̄ ab il
lo calore sup̄fluo ꝛ excedēti. Iteꝝ q̄n est sup̄calefactio i toto
corpore: nō est defectio ɔtentiue sicut est in sup̄calefactiōe
renū: ꝛ sic loquit̄ auctor postea: ꝛ ꝓpter hoc sup̄calefactio
renū est causa multitudinis vrine: sed supercalefactio in to
to corpore est causa paucitatis: ꝛ hoc est possibile.

¶ Scđo principaliter querit̄ de odore vrine: q: dicit in lr̄a ꝙ sparagus: maratrū ⁊ caules comesti dāt odorē vrine. Et ꝓpter hoc q̄rit̄ vtrū cibi comesti possint dare odorē vrine. et videt̄ ꝙ non: q: dicit Gerardus qñ destruit̄ spēs rei destruit̄ operatio ꝯsequēs rē: sed hmōi herbe q̄ sunt cibi ī scđa digestiōe amiserūt suā speciē: q: in humores ꝯuertunt̄: ergo ⁊ opationē ꝯsequentē eas: sed sua opatio est dare odorē ergo nō possunt dare odorē vrine in scđa digestiōe vbi cū vrina permiscentur. Item Gal. in de simplici medicina ponit drīaꝫ inter cibū ⁊ medicinā: ⁊ dicit ꝙ ꝓprietas cibi est pati ⁊ nō agere: nō ḡ dabūt hmōi odorē vrine cū nō possint agere: imo pati. In ꝯtrariū est auctor in lr̄a: vt dictū est. Ad hoc soluit Gerard⁹ ⁊ dicit ꝙ hmōi bn̄ possunt dare vrine odorē Et tu obijcias hmōi amittūt suā speciē in scđa digestiua: dicēdum ꝙ nō oīno: vñ forte aliqua pars illaꝝ herbarū remāsit in ꝓpria specie q̄ permiscet̄ cū vrina: ⁊ dat vrine odorē. Vel dicēdū ꝙ nō oīno amittunt suā speciē in scđa digestiua: imo remanet ibi aliqđ vestigiū earū per qđ pñt vrine dare odorē: vt patet de sanguine ex lactuca gñato: q: lꝫ ex lactuca gñet̄ sanguis in scđa digestiua ⁊ lactuca amiserit suā speciem: tñ adhuc in sanguine ex lactuca gñato remanet aliqđ vestigiuꝫ lactuce: q: frigidior est semꝑ sanguis ex lactuca generatus sanguine gñato ex alio: silr̄ est ibi. Vel dicendū ꝙ duplex est cōplexio in re: quedā formalis: ⁊ quedā magis materialis q̄ inest rei magis ab elemētis cōponētib⁹ eā. Dico ergo ꝙ cōplexio ista materialis nō cōsequit̄ cibū inquantū cibus: sed inquantū mixtū: vñ lꝫ in scđa digestiua amittat cib⁹ suā formam qua est cibus: tñ adhuc ibi remanet cōplexio siue forma materialis q̄ inest ei ratiōe mixti: ⁊ ꝑ talē formā ibi remanentē pōt cibus hmōi dare odorē vrine. ⁊ istā solutionē videtur Auicē. innuere in capitulo de eo qđ comedit̄ ⁊ bibit̄: vñ illud argumentū ꝓcedit de specie rei formali: vñ bene verū est ꝙ cibus amittit illā in scđa digestiua: lꝫ nō est verū de specie materiali. Vel dicendū ꝙ hmōi cibi in fieri digestionis. i. qñ nondū sunt ꝑfecte digesti: tūc nō amittūt suā speciē: ⁊ iō tunc possunt dare odorē vrine: sed quando sunt in facto esse digestionis: tūc amittūt suā speciē oīno: vñ tūc nō dāt. ⁊ primo mō loquit̄ auctor in lr̄a: ⁊ istam solutionē possum⁹ hr̄e a Ga. in de cōplexionib⁹ q̄ dicit ꝙ ex herbis: anetū: ruta: ⁊ calamentū sunt cibi ⁊ medicine. Per hoc ptꝫ solō ad scđm argumentū: q: Ga. loquit̄ de cibo tm̄: vñ verū est ꝙ ꝓprietas cibi qui est cibus tm̄ est pati: ⁊ non agere: sed cibi medicinales bn̄ possunt agere: hmōi sunt sparagus: caules de quib⁹ loquit̄ in lr̄a: ⁊ ꝓpter hoc bn̄ possunt hmōi dare odorē vrine. ¶ Scđo q̄rit̄ vtrū ī hoīe tēperato vrina debeat eē magꝭ fetida q̄ egestio: ⁊ videt̄ ꝙ sic: q: in hoīe est egestio magis fetida q̄ in alijs aīalib⁹: ⁊ hoc est q: ī stomacho hoīs fortior est calor segregās purū ab impuro: ergo a sil'r ⁊ in epate hominis erit fortior calor segregās vrinā ab humorib⁹ q̄ in stomacho. Videt̄ ꝙ vrina cū generet̄ ⁊ segreget̄ ī epate sit magis fetida q̄ egestio q̄ segregat̄ in stomacho. Itē vult ysa. in dietis vniuersalibus: ⁊ Ga. in de simplici medicina ꝙ ad odorē fortē facit caliditas: cuꝫ ergo fortior calor sit in epate vbi gñatur vrina q̄ in stomacho vbi gñatur egestio: videt̄ ꝙ vrina hoīs magis debeat esse fetida q̄ egestio. In ꝯtriuꝫ est Auicē. dicēs ꝙ in hoīe egestio dꝫ esse fetida ⁊ vrina grauis odoris. Itē vrina fetida in acutis morbis est malū signū: ḡ multomagis ī hoīe tēperato. Itē ex chilo gñat̄ egestio ī stomacho ex chimo vrina in epate: sed chilus magis est impur⁹ q̄ chim⁹: ḡ ⁊ egestio magis ē īpura ⁊ magis fetida q̄ vrina: qđ ꝯcedo. ¶ Ad primū argumentū dico ꝙ lꝫ maior calor segregās sit ī epate: verūtñ q: chim⁹ ex quo gñat̄ ⁊ segregat̄ vrina: est magis purus q̄ chilus ex quo gñat̄ egestio: ꝓpter hoc minus fetet vrina q̄ egestio. Ad scđm argumentū dicendum ꝙ verū est ꝙ caliditas facit ad fortē odorē: nō tñ ꝓpter hoc sequit̄ ꝙ faciat ad odorē fetidū: vnde illud argumentū nō cōcludit: vnde caliditas facit ad odorē aromaticum. Vel dicēdū ꝙ lꝫ in epate sit fortior calor: tamē nō est ibi materia impura sicut in stomacho: ⁊ ꝓpter hoc nō ita fetet vrina sicut egestio. ¶ Tertio q̄rit̄ suꝑ hoc qđ dicit Auicē. ꝙ ī acutis morbis sit fetor in vrina ⁊ postea remoueat̄: hmōi remotio est signū mortale. Sed ꝯdicit ysaac in lr̄a superi⁹ ꝙ ablatio fetoris ab vrina significat corpus esse mūdificatū a suꝑfluitatib⁹ corruptis: sed hoc est bonū: ḡ ablatio fetoris ab vrina est bonū. Itē dicit Auicē. ꝙ in acutis fetor vrine est prauū: g per locū ab oppositis remotio fetoris in acutis est bonū signum. Cōtrariū dicit Auicē. postea vt dictuꝫ est. Preterea qñ in acutis primo est fetor in vrina postea remouet̄: signi est casus ⁊ debilitatis nature nō potētis ampli⁹ cōmouere humores putridos: nec cū vrina ꝑmiscere: sed h' est pessim in acutis: ḡ ⁊c. qđ cōcedo. Tamē dicendū ꝙ illa remotio fetoris in acutis pōt esse ex vi nature q̄ expulit totā materiam corruptā a corꝑe: ⁊ redijt sanitas: ⁊ talis remotio est bon signū in acutis: ⁊ hoc mō ꝓcedit primū argumētū. Vel pōt remoueri fetor in acutis ab vrina ꝓpter casum virtutis non potētis amplius cōmouere humores: ⁊ tūc est pessimū: ⁊ sic loquit̄ Auicē. ⁊ ꝓpter hoc dicit Auicē. ꝙ est pessimū nisi pos redeat sanitas. Per iā dicta ptꝫ solutio ad scđꝫ argumētū qm̄ lꝫ fetor ī vrina sit prauū signū in acutis: q: significat ab dantiā humoꝝ corruptoꝝ in corꝑe: nō tñ ꝓpter hoc eius r motio est bona: q: pōt remoueri ꝓpter casum virtutis mor ficate vt dictū est. ¶ Vltimo querit̄ suꝑ hoc qđ dicit in fin lectiōis ꝙ in phlegmate accidit frigiditas ⁊ humiditas de minatur: sed ꝯ sapor acidus siue acetosus attestat̄ caliditat ti ⁊ siccitati: vt dicit in dietis vniuer. ḡ nō erit fri. ⁊ hu. Et d cendū ꝙ actualiter phlegma aciduꝫ est ca. ⁊ sic. tñ accidētal pōt esse fri. ⁊ hu. Vel dicēdū ꝙ quantū ad propriā cōplexio nem est cali. ⁊ sic. tamen ab acquisitione pōt esse fri. ⁊ hu. sic loquitur ysaac in littera. hec sunt que querebantur.

¶ De colore vrine et eius diuisione.

Vrine color gñaliter diuidit̄ in duo. vel en naturalis est: vel non naturalis. Naturali est tēperatus mediocris inter colores qua tuor humoꝝ: neq; sibi dñantur singulorum colorū qualitates: a suo tēperamēto eum eijcientes Iste color est mediocris inter citrinū ⁊ igneū. Citri nus enī color designat naturā in vrina cōpleuisse co ctionē suā: ⁊ de substātia cholere sibi miscuisse quā tatē tēperatā. Igne⁹ ostēdit vrinā commixtā aquo tati ⁊ sanguinis pulchritudini. Vñ ambo hi colore mediocritati sunt vicinātes. ⁊ tēꝑamēto ꝓpter acti nis caloris naturalis ꝯtutē: ⁊ eoꝝ iter vtrasq; extre mitates colorū. s. albi ⁊ nigri mediocritatē. Qđ cun sit: necesse est vt color inter hos duos: sit tēperatior: certior atq; dignior: ⁊ sane cōplexionis significātio Si parū has q̄litates exierit: bonū est vt rubeus s igneo vicin⁹: q: significat aquositatē sāguinis mixt cū vrina: sanguis laudabilior ē ceteris hūorib⁹: ⁊ na ture amicus. Vnde dicit Ga. Vrina rubea ⁊ citrina ignee vicina: mōstrat naturā cholere ru. in se gñass quātitatē tēperatā. Idē in lib. peri criseos. Color na turalis est citrin⁹ ⁊ clarus: q: virtutē actiōis natur significat esse in corpore.

¶ Superi⁹ determiāuit auctor de significatiōe vrine a pa te odoris ⁊ saporꝭ. In pte ista determiāt a pte coloris: ⁊ diui dit̄ pars ista in duas. In pma diuidit colorē vrine ī natural ⁊ innaturalē. In scđa ꝓsequit̄ de mēbris diuidētib⁹. scđ ibi: Naturalis tēperat⁹. ⁊ ista scđa diuidit̄ in duas. In pma determiāt de colore naturali. In scđa de innaturali: ibi: Co lor vrine extra naturā. Pria in duas. In pma determiāt d colore naturali tēperato. In scđa determinat ꝯditiōes vri nam naturalē variātes. scđa ibi: Cām diuersitatis coloris Prima pars cū p̄cedēti est pñtis lectiōis: ⁊ diuidit̄ ī duas In pma ꝓponit qđ intendit. In scđa ꝓseq̄t̄ de intēto. scđ ibi: Citrinus enī color. ⁊ ista scđa in duas. In prima deter minat de colore citrino ⁊ igneo. In scđa docet ex istis duo bus coloribus elicere colorē mediuꝫ: ibi: Qđ cum sit necess est. Prima in duas. In pma determat de colore citrino. In scđa de igneo: ibi: Igneus ostēdit vrinā. Tūc sequit̄ illa p in qua docet elicere colorē mediū: ⁊ illa in duas. In prim

facit quod dictum est. In secunda confirmat auctoritate Ga. secunda
ibi: Unde dicit Ga. vrina. hec est diuisio et sententia lectionis.
¶ Hic primo dubitatur: vtrum color vrine sit certum signum medi
co: et videtur quod non: quia nihil quod ducit in cognitionem rei per exte
riora est certum signum: sed color vrine ducit in cognitionem
vrine solummodo per exteriora. vnde color est in superficie: vnde
dicit phs: quod color est extremitas perspicui in corpore terminato.
ergo color vrine non pot esse certum signum medico. Item dicit ysa.
in dietis vniuersalibus quod sapor firmat suam speciem et non color.
vnde per saporem possumus arguere de complexione rei: vnde bene se
quitur: hoc est acutum: ergo est calidum: sed per colorem non deueni
mus in cognitionem rei: ergo color non pot esse certum signum me
dico. In contrarium est auctor in lra qui docet per colorem vrine
deuenire in cognitionem corporis temperati. Item Gal. in tegni.
omne decisum ab aliquo attestatur ei a quo descendit: sed color vri
ne descendit ab humoribus: ergo eis attestabitur: ergo poterit esse
certum signum medico: de dominio humoris in corpore: quod concedo.
Unde dico quod color certum signum medico est: et liquor magis cer
tum: et hypostasis maxime certum. ¶ Ad primum argumentum
in contrarium dico per interemptionem: quoniam non solum color vrine se te
net exterius: imo et in centro: et hoc propter peruietatem vrine: quia
est corpus liquidum: fluidum: et peruium: vnde sicut est color exterius
ita et interius: et possumus similiter accipere iudicium de colore inte
riori: sicut et de exteriori. Ad illud quod dicit phs iam patet solutio: quia
verum est quod color est extremitas corporis perspicui in corpore ter
minato. i. solido et grosso: et non peruio: vnde ipse loquitur de
corpore solido et non peruio. Per hoc patet solutio ad secundum: quoniam
ysaac in dietis vniuersalibus loquitur de colore per comparationem
ad cibos qui sunt corpora solida: dura et grossa: vnde verum est
quod in talibus color non firmat suam speciem: vt patet in rosa: quia licet ro
sa habeat rubedinem in superficie expansam caliditati attestantem:
veruntamen non pot arguere siue attestari supra caliditatem: quia
in centro est alia substantia grossa: terrestris: melancholica que non appa
ret: et hoc quia non est rosa corpus peruium: et de talibus loquitur
ysaac cum dicit quod color non firmat suam speciem: sed non sic est de vri
na: quia corpus vrine est peruium et clarum et liquidum: vnde suus co
lor pot videri in superficie et in centro: et in talibus pot color fir
mare suam speciem: licet non possit in corporibus solidis. ¶ Secundo
queritur vtrum color detur vrine per viam digestionis vel per viam com
mixtionis: videtur quod color non detur vrine per viam commixtionis: quoniam
dicit Ga. in tegni: quod optima natura tantum appetit quantum di
gerere pot: et hoc relinquitur quod nihil superfluit in corpore: sed si
nihil superfluit nihil expellitur nec commiscetur cum vrina in expulsio
ne: ergo videtur quod non coloretur vrina per viam commixtionis: ergo colo
rabitur per viam digestionis. Item digestiua et expulsiua operan
tur supra diuersa obiecta: vnde digestiua digerit purum: expulsi
ua vero expellit superfluum: sed omnes humores necessarij sunt in
corpore et non superfluunt: ergo non expelluntur: ergo nihil de eis pot
permisceri cum vrina in eius expulsione: sed si nihil permiscetur cum
vrina de humoribus non colorabitur per viam commixtionis: relinquitur ergo
quod per viam digestionis. Item dicit ysa. superius quod sicut serum est super
fluitas lactis: ita vrina sanguinis et aliorum humorum: sed serum in se
gregatione ipsius a lacte non retinet colorem lactis: quia lac est album:
serum vero non: ergo similiter vrina in segregatione ipsius ab humoribus
non retinebit colorem humorum: ergo non colorabitur per viam commi
xtionis: relinquitur ergo quod per viam digestionis. Contra: vrina est
quedam aquositas: sed aqua quantumcunque digeratur ad ignem
nunquam colorabitur: vt patet omnibus nisi aliquid cum ea permisceatur: ergo similiter
vrina nunquam colorabit per viam digestionis: imo per viam commixtio
nis. Item omnes auctores dicunt iudicare de dominio humoris in cor
pore per colorem vrine: vt si est alba significat dominium phlegmatis
etc. sed hoc non esset nisi coloraretur per viam commixtionis. i. nisi ali
quid de humoribus permisceretur cum vrina: ergo videtur quod coloretur per
viam commixtionis. Solutio dicendum quod controuersia est de ista que
stione inter magistros: tamen possumus sustinere quod color datur vri
ne per viam commixtionis: sed hoc dupliciter. vel sensibiliter. i. quando tan
ta portio humoris permiscetur cum vrina quod eam colorat colore pro
prio: vel insensibiliter. i. quando ita pauca portio humoris permi
scetur cum vrina quod vix potest percipi quod permisceatur vt in
morbis immaterialibus: et hoc appellatur per viam digestionis.
¶ Ad primum argumentum in contrarium dicendum quod in cibo est
illud per quo appetitur: et illud quod appetitur: vnde verum est quod opti
ma natura tantum appetit quantum digerere pot. s. purum. Sed tamen
illud quod appetitur. s. impurum superfluit: et pot cum vrina permisceri: et
vrina inde pot colorari. Ad secundum argumentum patet solutio per ysa.
in precedentibus: quoniam natura propter finem delegat aquositatem cum
aliqua portione humorum ad vesicam et ad renes: vt inde nu
triantur: et tunc quando exit vrina retinet aliquod vestigium ab huiusmodi hu
moribus cum ipsa delegatis ad renes: et inde coloratur. Ad ter
tium argumentum dicendum quod simile est quoad quid. s. quoad hoc:
quod sicut serum segregatur a lacte: sic vrina ab humoribus: sed dissi
mile est quoad hoc quod serum segregatur a lacte vel a caseo tanquam
pura superfluitas de qua non indiget postea caseus: sed de vri
na segregata ab humoribus indiget postea natura. s. ad transmit
tendum eam ad renes cum aliqua portione humorum: vt inde nutria
tur membra inferiora vt renes, et vesica: et tunc vrina in exitu pot
retinere aliquod vestigium ab illis humoribus et inde colorari. Uel
possumus sustinere si velimus alteram partem. s. quod per viam digestio
nis coloratur vrina. Et possumus respondere ad argumentum in con
trarium dicendo quod non est simile de calore ignis et de calore natu
rali: quia actio ignis est solum naturalis: vnde quantumcunque agat su
pra carnes nunquam generabit phlegma vel sanguinem: sed semper
consumet: sed actio caloris naturalis regulatur ab anima: et ita pot
tingere vrinam quia generat humores: et permisceri cum vrina. Per hoc
patet solutio ad secundum: nam verum est quod per vrinam docent iudicare au
ctores de dominio humoris in corpore quando est sensibilis commixtio
humoris: et hoc est per viam commixtionis: et quando non est ita sensibi
lis: et hoc appellatur per viam digestionis. ¶ Tertio dubitatur
cum hic determinet de vrina naturali: queritur vtrum omnis vrina sit
naturalis. Et videtur quod sic: quia de bonitate signi est quod representet
signatum suum eo modo quo est: ergo cum vrina sit signum de
bet hoc facere: sed sicut vrina media in colore inter citrinum
et igneum significat vrinam naturalem siue dispositionem corporis na
turalem: ita vrina nigra significat melancholiam in corpore abun
dantem: et vrina alba phlegma abundans et huiusmodi: ergo omnis vri
na erit naturalis: siue omnis color vrine erit naturalis. Ad hoc di
cendum quod vrina pot dici naturalis duobus modis. Uno modo dici
tur vrina naturalis que representat digestionem in corpore bene se ha
bente et non impeditam: et sic loquitur auctor in lra: vnde vrina me
dia inter citrinum et igneum colorem est vrina naturalis: et de tali
non obijcias tu. Est alio modo vrina naturalis que representat do
minium humoris: et hoc modo non loquitur in lra: et de tali obijcis
tu: quod omnis vrina put est signum medico est naturalis. ¶ Quar
to queritur quis color sit naturalis in vrina: vtrum color albus vel
citrinus vel rubeus. Et videtur quod color albus: quia dicit in lra quod
color naturalis et temperatus in vrina est ille qui attestatur alicui
colori humoris: sed talis est color albus et paruus: quia nulli co
lori attestatur: imo est materia ad omnes colores: ergo color na
turalis ipsius vrine est color albus. Item ex eadem materia genera
tur lachryma: sudor: saliua et vrina: sed lachryma: saliua: su
dor habent colorem naturalem album et paruum: ergo similiter et vrina
habebit colorem naturalem album. Quod autem color naturalis vrine
sit rubeus: videtur: quia dicit Hip. in pnosticis: quod color natura
lis egestionis est citrinus: sed vrina naturaliter debet esse ma
gis tincta quam egestio: vt videbitis in tertio sequenti phleuma
te: ergo color naturalis vrine est color rubeus cum sit magis tinctus
quam citrinus. Item color datur in vrina a forti digestione vel a forti
calore digerente et tingente: sed fortior calor est in epate vbi generatur
vrina quam in stomacho vbi generatur egestio: quia egestio est ci
trina: ergo color vrine magis erit incensus quam citrinus: ergo erit ru
beus. Item hoc innuit auctor in lra dicens quod color naturalis
vrine debet esse medius inter citrinum et igneum: et hic est rubeus
vel subrubeus. Contra: color rubeus in vrina significat morbum in
corpore existentem siue febrem. hoc videmus ad sensum: vnde si nobis
ostendatur vrina rubea: statim dicemus quod discrasiatus est patiens
siue ille cuius est vrina rubea. Item hoc vult egidius dicens: Cla
ra rubens triteum duplicem vel epar calefactum etc. Sed nullus color
significans febrem siue representans medico egritudinem est vrine na
turalis: sed rubeus est huiusmodi: vt visum est: ergo color naturalis vrine
non est color rubeus. Solutio ad hoc dicendum quod naturalis color vri
ne est color medius inter citrinum et igneum: vt dicit ysaac in
littera: et hic est color rubeus vel subrubeus: rufus vel subru
fus: vel citrina igneo colori vicina: et hoc etiam vult egidius
dicens. In rufum verges puri color emulus auri: Equalis

purus medius cui se liquor vnū: Corporis eucratici validos denūciat act⁹. ¶ Ad primum argumentū dicendū ꝙ nō dicit in lr̄a ꝙ color temperatus ⁊ naturalis vrine est ille qui nō attestatur alicui colori per priuationē cuiuslibet coloris: immo intelligit hic per priuationē coloris dominantis. i. color naturalis vrine est qui non attestat̄ dominio alicuius humoris in corpore abundantis. Uel dicendū ꝙ color medius per positionē inter citrinū ⁊ igneū est naturalis in vrina: et non color medius per priuationē: vt color peruius: ⁊ de tali obijcis tu. Ad scḋm dicendū ꝙ non est sile: q: lʒ lachryma: sudor ⁊ saliua: ⁊ vrina ex eadē materia generent̄: tamē natura non retinuit saliuā vel hmōi: sed retinuit vrinā cum ipsa indiget vt delegaret̄ cum sanguine ad oīa mēbra vt faceret penetrare sanguinē qui est grossus: ⁊ ita vrina ad epar rediens potest tingi ab humorib⁹ cū quibus deferebat̄: ⁊ ita color naturalis est rube⁹ ⁊c. nō sic vō color saliue vel lachryme vel sudoris. Alia duo argumēta probantia ꝙ debet esse color naturalis rubeus cōcedo. Ad illud qḋ obijcis in contrarium: ꝙ color rubeus in vrina significat febrē: dicendū ꝙ nō significat febrē in homine tēperato ⁊ debito modo se regente. Et tu obijcis ꝙ imo: q: qn̄ videmus talē ruborē in vrina statim iudicam⁹ de egritudine. Ad hoc soluit Gerardus in glosis dicēs auctoritate Ga. ꝙ filij huius temporis omnes sunt gulosi: ⁊ inordinate se regētes: ⁊ sua gulositas ⁊ inordinatio remittit vrinā: vnde vrina modernorū hominum tēperatorū debet esse subcitrina ⁊ non rubea propter inordinationē diete. Sed in tēporib⁹ preteritis vt in tēpore ysaac: ⁊ antiquorū medicorū vrine corporū tēperatorum erant rubei coloris: ⁊ hoc ꝓpter ordinationem diete: ⁊ regimen conueniēs ⁊ debitū. ¶ Quinto dato ꝙ color naturalis vrine debeat esse rubeus: querit̄ in quibus plus reperiatur talis vrina naturalis: vtrū in sanis vel in egris: constat ꝙ in sanis. In contrariū est sensus: q: talem vrinam rufam vel subrufam vel subrubeā ꝓprie videmus in conualescentibus: sed conualescētes non sunt sani: imo magis egri: ergo ⁊c. Preterea sicut dictū est: ⁊ etiā h̄ dicit Gerardus in glosis: ꝙ color naturalis vrine est tunc qn̄ digestio nō impeditur in crapula: nec a superfluitatib⁹ vel a regimine inordinato. Sed digestio in egris non impedit̄ a crapula nec a superfluitatib⁹: ⁊ loquor de conualescentib⁹: q: regunt se debite ⁊ s̄m preceptū medici: ⁊ accipiūt cibaria de facili digestibilia: tamē sibi timeant de recidiuo. Sani vō non sic: imo magis intendūt crapule ⁊ superfluitatib⁹ ⁊ regimini inordinato: ergo talis vrina coloris naturalis magis apparet in egris ꝗ̄ in sanis. et hoc concedo: ⁊ istam vltimā rationē pono pro causa. ¶ Ad primū argumentū dicendū ꝙ lʒ in sanis sit fortior calor absolute: tn̄ q: non debite se regunt vt dictū est: propter hoc talis vrina naturalis coloris non apparet in ipsis. Ad scḋm dicendū ꝙ lʒ egri habeant virtutē defectam per comparationē ad seipsos in sanitate existētes: tamē per comparationē ad digestionē materie digerēde que est aperta ⁊ obediens digestioni sua virtus est fortis: nō sic vō in sanis: q: sua materia non est obediens: imo maxime digestioni repugnans ꝓpter superfluitatē. ¶ Sexto querit̄ vtrum egestio debeat naturaliter magis esse tincta ꝗ̄ vrina: videt̄ ꝙ sic: q: dicit superius ꝙ vrina tincta est propter pmixtionē cholere cum vrina: ergo vbi plus permisceret̄ de cholera cū eo illud magis erit tinctū: sed plus permiscet̄ de cholera cum egestione cum plus transmittat̄ de cholera ad egestionē: q: maior furculus chistis fellis delegat̄ ad intestina ad confortandū expulsiuā: minor vō furculus ad stomachū ad confortandū digestionem: ergo egestio naturaliter magis debet esse tincta. Item egestio plus immorat̄ in corpore ꝗ̄ vrina: ergo egestio magis esse debet tincta: ⁊ propter morā maiorem debet recipere impressionē ⁊ tincturā. Contra dicit ꝙ color naturalis egestionis debet esse citrinus: color vō naturalis vrine debet esse medius inter citrinū ⁊ igneū: ergo vrina magis debet esse tincta ꝗ̄ egestio. Itē qḋ a fortiori calore tingitur magis debet esse tinctū: sed vrina in epate a fortiori calore tingitur ꝗ̄ egestio in stomacho: cum fortior sit calor in epate ꝗ̄ in stomacho: ergo vrina magis est tincta ꝗ̄ egestio: quod concedo: ⁊ istas duas rationes pono pro causa. ¶ Ad primū argumentū dicendū ꝙ verum est ꝙ vrina tincta est propter permixtionē cholere cū vrina. Et tu obijcis minor furculus delegat̄ ad digestiuā ꝗ̄ ad expulsiuam. Dicēdū ꝙ duplex est digestio. quedā est in epate in quo generat̄ vrina: ⁊ ad istam digestionē non delegat̄ aliquis furculus. Est alia digestio i stomacho: ⁊ ad istā delegat̄ furculus minor. Sed ista digestio non tingit vrinā: ⁊ de hoc obijcis tu. Uel dicendū ꝙ lʒ maior portio cholere permisceatur cum egestione ꝗ̄ cum vrina: tamen q: egestio est dura ⁊ solida non potest ita tingi: nec cholera cum egestione permiscetur: sed vrina potest tingi a modica portione cholere: ⁊ hoc ꝓpter passibilitatē sue substātie ⁊ ei⁹ peruietatē. Per hoc patet solutio ad secundū: q: lʒ egestio plus immoret̄ in corpore: verūtamen q: magis est dura: ꝓpter hoc non ita bene potest tingi sicut vrina que est passibilis ⁊ peruia. Item vrina a fortiori calore digerēte tingitur ꝗ̄ egestio: ⁊ ꝓpter hoc vrina magis est tincta ꝗ̄ egestio: vt dictum est. Hec sunt ea que querebantur.

¶ Causam diuersitatis coloris naturalis in vrina vt aliquantulū sit citrina vel clara: crocea: siue ignea quintuplā esse constat. Est em̄ diuersitas humane nature: in etate: ⁊ s̄m complexionē: ⁊ in dieta: quarta in exercitijs: quinta in exterioribus accidentibus corporis. ¶ Etates absolute sunt quattuor: pueritia: iuuentus: senectus: ⁊ senium. ¶ Puerorū vrina multa est et grossa: albedini vicina. Grossitudo et multitudo est duabus ex causis. Una est gulositas: ⁊ multitudo ciborū ⁊ humectatio eorū. Altera paruitas humorꝫ a corpib⁹ se dissoluētiū ꝓpter paruitatē exercitij ⁊ multitudinē sue ociositatis. Minoratio coctiōis ⁊ vicinitas albedinis: ex paruitate est ⁊ defectione coctionis: in pueris ex humiditate naturali corporib⁹ eorum domināte. Puter autē aliquis: q: cum defectionē coctionis vrine dixerim: defectionē in pueris caloris naturalis intellexerim: quod absit. Calor em̄ naturalis in pueris fortior est substantialiter ꝗ̄ in alijs etatib⁹ causa sanguinis naturalr̄ eorū dominātis cōplexiōi. In iuuenibus calor fortior est naturalis s̄m qualitatē ex cholera rubea cōplexioni eorꝫ naturalr̄ dn̄ante. Pueris aūt hāc etatē transeūtibus: vrina subtiliatur: ⁊ tincta citrinitati appropinquat: qḋ ex incremento fit exercitij: ⁊ confortatiōe caloris naturalis. ¶ In iuuenib⁹ color vrine est igne⁹: rubeus vel croceus: q: cholera rubea eorum cōplexioni naturaliter dominat̄: ⁊ calor naturalis virtuosus est in qualitatib⁹. ¶ In senib⁹ est vrina citrina ⁊ aquosa: cum calor naturalis in eis minoretur: ⁊ decoctio vrine minuitur. ¶ In senioribus subtilissima pertinens albedini ⁊ liuiditati: qḋ ex defectione est coctiōis: ⁊ paruitate caloris: q: calor naturalis in senior ib⁹ est paruissimus: ⁊ decoctio defectissima. Unde vrine mulierꝫ albe ⁊ subtiles sunt naturaliter: propter frigiditatē sue cōplexionis: ⁊ defectionē actiōis caloris naturalis. ¶ Differunt vrine senum ⁊ mulierum: q: illarū pulchriores sunt ⁊ lucidiores ꝗ̄ senū. Senū crudiores ⁊ liuidiores: q: eorum calor naturalis propinqu⁹ est extinctioni: vnde ⁊ pulchritudinē perdunt ⁊ claritatē. Mulieres etsi calorem non habent fortem: non tamen sunt prope extinctionem sui. Que cum ad senectutem deueniant: naturaliter earꝫ calor calore senū est defectior: ⁊ vrina minus lucida: magisqꝫ liuida.

¶ Superius

¶ Superius determinauit auctor de naturali colore ipsi⁹ vrine. hic determinat cõditiones colorē naturalem variãtes. ꝛ ista pars in duas diuiditur. In prima enumerat cõditiões colorem naturalē variãtes. In scđa de illis psequitur ibi: Etates absolute sunt quattuor. ꝛ ista scđa in .v. q: primo diuersificat colorē vrine penes etatē. Scđo penes cõplexionē in fine pñtis lectiõis: ibi: Complexio generalr diuiditur in duo In tertia penes dietã: ibi. Diuersitas vrine propter cibaria. In quarta penes motum ꝛ quietem: ibi: Diuersitas vrine propter motus ꝛ exercitia. In quinta penes rem extrinsecus accidentem: ibi: Diuersitas vrine propter rē extrinsecus. Prima pars cũ pcedēti est presentis lectionis. Et ista scđa in duas. In prima enumerat auctor quattuor etates. In scđa diuersificat vrinam penes illas. scđa ibi: Puerorũ vrine. ꝛ ista scđa in quattuor. In prima determinat de vrina puerorũ. In scđa de vrina iuuenũ: ibi: In iuuenib⁹ color vrine. In tertia determiat de vrina i senib⁹: ibi: In senib⁹ vrina In quarta de vrina in senioribus: ibi: In seniorib⁹. Prima In duas. in prima narrat vritatē. In scđa mouet obiectionē ꝛ illã soluit: ibi: Putat qs ꝙ defectionē. Prima in duas: in pma narrat: in scđa cãs assignat. scđa ibi: Grossitudo ꝛ multitudo. ꝛ ista scđa in duas ſm duas cãs quas assignat: ita ꝙ in prima assignat cãm quare vrina puerorũ est alba. scđa ibi: Minoratio coctiõis. Tūc sequitur illa ps in qua determinat de vrina seniorũ ad vrinã mulierũ. scđa ibi: Differūt aūt vrine mulierũ. hec est diuisio ꝛ snĩa lectionis in generali.

¶ Hic primo dubitatur de qbusdã qstionib⁹ quas qrit Gerardus. primo supra lectionē istã in suis glosis. ꝛ primo qritur cũ cõplexio magis sit immediata in dãdo colorē ipsi vrine ꝙ etas: qre pmo diuersificat vrinã penes etatē ꝙ penes cõplexionē cũ econuerso deberet facere vt videtur. Itē quare iste enumerat quattuor etates solũ: Auic. vero ꝛ hip. septem etates enumerãt. Itē quare a principio natiuitatis vsqꝫ ad augmentũ. i. vsqꝫ ad iuuentutē sunt plures etates vt puericia dentiũ plantatiua: infantia: adolescētia: pubertas. Sed ab augmēto. i. a iuuentute vsqꝫ ad finē vite nõ sunt nisi due. s. seniũ ꝛ senectus. ¶ Ad primũ istorũ dicēdũ ꝙ lꝫ cõplexio sit magis immediata in dãdo colorē vrine ꝙ etas: verumtñ q: etas magis sensibiliter colorat vrinã ꝙ cõplexio: q: plus differt sensibiliter vrina pueri ab vrina iuuenis vel senis ꝙ vrina cholerici ab vrina melancholici: ppter hoc merito diuersificãt auctores vrinã prius a pte etatis ꝙ cõplexiõis: cũ medicus sit sensibilis artifex. Ad scđm dicēdũ ꝙ iste auctor determinat de etatibus hic ſm ꝙ habēt vrinã variare: ꝛ quia vrina magis sensibilr variatur penes istas quattuor etates. s. penes pueriçiam: iuuentutē ꝛ senectutē ꝛ seniũ: ppter hoc solũ de istis determinat: ꝛ nõ de alijs etatib⁹. Sꝫ Aui. gñaliter determiat de etatib⁹: ppter h tãgit oēs. Silr hip. determinat de etatibus ſm egritudines venientes in illis etatibus: ꝛ q: diuerse egritudines veniunt in oĩbus etatib⁹: ita ꝙ vna egritudo veniens in vna etate: ē diuersa ab egritudine veniente in alia etate: vt pꝫ in aphoris. ppter hoc de oĩbus etatibus determinat hip. ¶ Scđo queritur sup hoc qđ dicit in littera. ꝙ vrina puerorũ dꝫ esse multa. ꝛ propter hoc queritur vtrũ sit multa vel pauca. Et videtur ꝙ pauca: q: dicit in littera ꝙ paucitas dissolutiõis facit ad mltitudinē vrine: ergo p locũ ab opposit multitudo dissolutiõis facit ad paucitatem vrine: sed maior dissolutio fit in pueris ꝙ in iuuenibus vt pbabo: ergo minor vrina ꝛ pauca dꝫ esse in pueris: pbatio minoris. supra illũ aph. ibi: Qui crescūt plurimũ habent innatũ calorē. dicit Gal. ꝙ oē qđ resoluitur ab humido plus ē ꝙ qđ resoluitur a sicco: cũ ergo pueri sint magis humidi senes vero sicci: fit maior resolutio a pueris: sꝫ maior resolutio facit ad minorationē ꝛ paucitatē vrine: ergo in pueris vrina dꝫ esse pauca. Itē dicit Aui. ꝙ in puellis iuuenib⁹ nõ sunt menstrua: ꝛ reddit cãm: q: totũ menstruũ in hmõi iuuenibus cedit in nutrimentũ ꝛ augmentũ: ergo eadē ratione in pueris illa supfluitas q dꝫ euacuari p vrinã cedet tota in augmentũ ꝛ nutrimentũ puerorũ: cũ adhuc nutriantur et augmententur: ꝛ ita minorabit in ipsis pueris vrina: ergo nõ erit multa vrina i pueris immo pauca. In ↄriũ est auctor in littera vt dictũ est. Itē dicit superius ꝙ multitudo vrine fit ppter abundantiã humiditatis: ꝛ multitudinē indigestionis: cũ ergo humiditates abũdãt in pueris. vñ dicit Auic. ꝙ in pueritia humiditas vincit calorem. In iuuentute humiditas adequatur calori. In senio vero calor vincit humiditatē cõsumēdo: videtur ergo ꝙ in pueris vrina sit multa ꝛ nõ pauca. Qđ cõcedo cũ ysaac. Vñ dico ꝙ in pueris vrina est multa ꝛ hoc ppter gulositatem ꝛ indigestionē: q: lꝫ calor in ipsis sit fortis: tñ non põt bene supra multitudinē ꝛ inordinationē cibariorũ. Itē multa est in pueris vrina ppter comestionem cibariorũ humidorũ q facit ad multitudinē. ¶ Ad primum argumentũ dicendũ ꝙ plus valet ad oppositũ ꝙ ad ppositũ: q: eñ pauca resolutio fit in pueris: ppter hoc oēs supfluitates q sunt multe exeūt cũ vrina. Et tu obijcis ꝙ illud qđ resoluitur ab humido: plus est ꝙ qđ resoluitur a sicco ꝛc. dicendũ ꝙ verũ est si vtrobiqꝫ sit equalis calor. Sed non sic est: q: lꝫ pueri sint humidi: verũtñ calor nõ ita est acut⁹ nec ita resoluens sicut est in iuuenibus in qbus est maior siccitas. Itē nõ ita fit resolutio a pueris: ꝛ h ppter paruitatē exercitij: vt dicit in littera. Ad scđm argumentũ dicendũ ꝙ secus est de menstruo ꝛ de vrina: q: mēstruũ est supfluitas residuitatis qua indiget natura ad nutriendũ: ꝛ ppter hoc in puellis iuuenibus nõ sunt mēstrua: q: totum cedit in nutrimentũ ꝛ augmentũ. Sed vrina est supfluitas pura indigestionis put iã descēdit in vesicã: ꝛ illa nõ indiget natura nec cedit in nutrimentũ illa: ꝛ ppter hoc expellitur in multa quantitate. ¶ Tertio qritur sup h qđ dicit in littera: ꝙ vrina puerorũ est grossa: videtur ꝙ falsum dicat: immo ꝙ sit subtilis: q: dicit in littera ꝙ vrina puerorũ est indigesta: ꝛ indigestio remittit vrinã: vñ dicit in littera ꝙ vrina in senior ib⁹ ppter indigestum est subtilissima: ergo cũ vrina puerorũ similiter sit indigesta erit subtilis. Itē dicit Ga. in tegni: oē qđ descēdit ab aliquo attestatur ei a quo descēditur: sed vrina descēdit ab humoribus ꝛ humores in pueris sunt subtiles Itē habēt mēbra subtilia: ergo vrina eis attestabitur: ergo erit subtilis ꝛ non grossa. In ↄtrariũ est auctor in lr̃a. Itē auctor dicet infer⁹ ꝙ actiue dãt vrine colorē: passiue vo nõ vnde caliditas p sui psentiam colorat vrinam: frigiditas ve ro per sui presentiam remittit: similiter humiditas per sui psentiam inspissat vrinã: siccitas vero p sui psentiã eã clare facit ꝛ attenuat: sed humiditas maxima est in pueris: ergo inspissabit vrinã: ergo vrina puerorũ erit grossa. qđ ↄcedo. ¶ Ad primũ argumentũ in ↄtrarium dicendũ ꝙ verũ est ꝙ vrina puerorũ est indigesta. Sed tamē dicēdũ ꝙ duplex est digestio: qdam est digestio quasi mediata: qdam vero que est principium digestionis ꝛ quasi inchoata. vt pꝫ in ordine digestionũ: q: prima digestio in stomacho est quasi pncipiũ digestionis: vñ gñat rem liquidã sicut chilũ: scđa vo q est in epate est qsi mediata: ꝛ gñat aliqđ grossius vt chimus. Vnde verũ est ꝙ vrina puerorũ est indigesta: sicut est scđa digestiua respectu tertie: sed nõ est indigesta qn ibi fortis calor: sit: sed tñ ille fortis calor cõmouet humores: ꝛ ideo vrina puerorũ apparet grossa. Sed vrina in senioribus est indigesta ꝛ subtilis: q: in ipsis est quasi principiũ digestionis: ꝛ nõ est ibi fortis calor q possit humores cõmouere: ita ꝙ inspisset: ꝛ ppter hoc vrina seniorũ est subtilissima: q: assimilatur prime digestioni in stomacho q gñat rem magis liqdam vt chilũ ꝙ scđa q est in epate: ꝛ ppter hoc nõ sequitur si vrina in senibus sit subtilissima: quia debilis calor in eis est paratus extinctioni: ꝙ ppter hoc vrina puerorũ sit subtilis: cũ nõ sint eodē mõ indigeste: sed diuersimode. Ad scđm argumentũ dicendũ ꝙ lꝫ humores in pueris sint subtiliores ꝛ etiã mēbra habeãt naturalr subtilia: verũtñ vrina accidentalr erit grossa: ꝛ ppter eorũ fortē calorē non potētē cõplete digerere cõmouentē humores: ꝛ ita ppter fortē cõmotionem humorũ in ipsis erit vrina grossa. ¶ Quarto queritur super hoc qđ dicit in littera: ꝙ vrina puerorũ est alba vel albedini vicina ꝛ videtur ꝙ falsum dicat: immo ꝙ debeat esse rubea ꝛ tincta: q: vrina tingitur a forti calore: sꝫ in pueris calor est fortissim⁹ sufficiēs ad augmentandũ ꝛ nutriendũ: ergo in ipsis vrina maxime dꝫ esse rubea ꝛ tincta ꝛ non alba. In ↄtrarium est auctor in littera dicēs ꝙ est albedini vicina. Itē vrina puerorũ. vt visũ est est indigesta: sꝫ indigestio remittit vrinã: ergo

cum in iuuenibus vrina sit citrina vel subcitrina: in pueris erit magis remissa: et ita albedini vicina. Et hoc concedo. Et ad primum argumentum dicendum quod licet in pueris sit fortior calor absolute: verumtamen per comparationem ad suum cibum quem recipiunt est debilis: quia inordinate et superflue comedunt: vnde semper intendunt comestioni: et propter hoc licet eius calor naturalis sit fortissimus verumtamen non potest supra tantam multitudinem cibariorum complete agere: et ita remanet vrina puerorum indigesta: et ita alba vel albedini vicina. ¶ Ultimo queritur in quibus est maior calor vtrum in pueris vel in iuuenibus cum de hoc loquatur in littera. Et videtur quod maior calor sit in pueris: quia calor puerorum sufficit ad augmentandum et ad nutriendum: calor vero iuuenum solum modo ad nutriendum: ergo maior calor est in pueris cum plura habeat facere quam calor iuuenum. Item ista tria habent ordinem substantia virtus et operatio: vt dicit phs: vnde a substantia egreditur virtus et a virtute operatio: sed substantia caloris maior est in pueris: quia magis vicinantur spermati: ergo maior calor est in pueris. Contra fortior calor et maior fortius digerit: sed calor iuuenum fortiora digerit: vt carnes bouinas et cibaria dura: calor vero puerorum debilis quia cibaria mollia: ergo maior est calor in iuuenibus quam in pueris. Preterea quod etiam quantitatiue maior sit calor in iuuenibus: videtur eo quod calor est accidens: sed ad multiplicationem et extensionem subiecti extenditur accidens: vnde dicit phs quanta superficies dicens tantam et albedinem: cum ergo membra iuuenum sint maiora et fortiora quam membra puerorum: videtur quod etiam quantitatiue maior calor erit in iuuenibus. Ad hoc dicendum quod maior calor est in pueris quantitatiue: in iuuenibus enim maior est qualitatiue: vt dicit auctor in littera. Hoc etiam vult Aui. Sed Ga. in lib. de complexionibus multum disputat de hoc: et dicit quod bene possibile est quod idem calor et equalis potest imprimi in lapide et in aqua: sed tamen in lapide ille calor erit acutior: in aqua vero magis mulcebris: sed in iuuenibus est magis acutus: vnde equalis est calor in ipsis vt dictum est. Gerardus vero satis probabiliter soluit istam questionem et dicit quod calor mihi potest notare purum accidens: et hoc modo maior est in iuuenibus: vel potest mihi notare substantiam quandam. s. vaporem aereum mulcebrem et suauem tactui: et sic maior est in pueris. Uel dicendum prout dicat ysaac in littera: quod quantum ad substantiam deferentem calorem sic maior est calor in pueris: quia in pueris plus de sanguine est: quod sanguis est vehiculum caloris naturalis: sed tamen in iuuenibus maior est qualitatiue et intensiue: et virtualiter: quia in iuuenibus melius apparet operatio calidi quam in pueris. ¶ Ad primum argumentum dicendum quod in pueris calor ordinatur finaliter ad augendum et ad nutriendum cum eos oporteat nutriri et augeri propter raritatem et mollitiem membrorum: sed in iuuenibus calor non ordinatur finaliter nisi ad nutriendum et non ad augmentandum cum membra habeant nimis dura. Ad secundum patet solo per predicta: quoniam verum est quod in pueris maior est calor loquendo de calore qui est substantia: et de hac obijcis tu. Sed non est verum de calore qui est accidens. Ad tertium dicendum quod calor iuuenum non digerit dura cibaria propter hoc quod sit fortior: sed propter homogeneitatem: vnde ratione homogeneitatis vt dicit Aui. digerunt iuuenes cum habeant membra solida: solida cibaria: et pueri cum habeant membra mollia cibaria mollia: et non propter fortem vel debilem calorem. Ad vltimum argumentum dicendum quod calor prout notat mihi accidens maior est in iuuenibus: et tu obijcis quod calor etiam quantitatiue sit maior in iuuenibus: quia habent maiora membra etc. Dicendum quod etsi membra iuuenum sunt maiora et magis extensa quam membra puerorum: non propter hoc tamen maior calor est in ipsis: quia aliqua res coadunata in paruo loco potest esse fortior quam illa eadem dispersa in pluribus locis: sic est ibi: vnde calor in pueris coadunatur: in iuuenibus dispergitur etc. Uel dicendum quod duplex est calor: quidam qui descinditur cum spermate a primis parentibus: et talis maior est in pueris: alius est calor qui generatur per confricationem partium cordis in corde et talis maior est in iuuenibus.

¶ De diuersitate vrine secundum complexionem.

Complexio generaliter diuiditur in duo: vel enim naturalis est vel non naturalis. Naturalis est ex quattuor composita qualitatibus: altera alteram non superante. hanc homines habentes complexionem: vrinam in liquore et colore habent temperatam. i. citrinam claram et mediocrem inter citrinum et igneum colorem: liquorem mediocrem inter grossum et subtilem. ¶ Non naturalis principaliter in duo diuiditur: vel enim est simplex vel composita. Simplex est cum vna qualitas corporis dominatur complexioni. Qualitates enim sunt quattuor: caliditas frigiditas humiditas et siccitas. vnde et simplices sunt quattuor complexiones cal. et fri. hu. et sic. ¶ Complexiones calide et frigide actionem habent in colore vrine: cum in liquore illaudabilem habeant actionem. ¶ Calor vrine prestat ruborem et tinctionem: cum ei corpus et sanguis calefiunt: coctiones conforta[n]tur humorum. vnde fit vt vrina tincta sit et rubicunda. Frigiditas vrine cruditatem et albedinem prestat: quod enim corpus refrigerat: et sanguinem congelat: coctionem necesse est destruat: quapropter vrina alba fit et cruda. ¶ Complexiones humide et sicce in liquore vrine suas habent actiones: quia humiditas turbiditatem prestat et grossitudinem: siccitas liquorem subtiliat et clarificat. ¶ Complexiones composite ex duabus qualitatibus sunt commixte: cum ergo complexio ex qualitatibus sit quattuor. s. cal. hu. et sic. frigiditate. he complexiones quattuor erunt: ca. et humida: calida et sicca: frigida et hu. frigida et sicca. ¶ Complexio calida et humida prestat vrine ruborem in colore. grossitudinem in liquore. Calor enim sicut dixi sanguinem calefacit: coctionem confortat: vrine ruborem et tincturam dat: humiditas liquorem ingrossat: turbiditatem prestat: vnde fit vt vrina cui dominatur sanguis grossa et rubicunda sit: quia sanguis est calidus et humidus. ¶ Complexio calida et sicca dat vrine ruborem in colore: subtilitatem in liquore: quia calor vrinam facit rubicundam et claram: quia cholera rubea calida est et sic. ¶ Complexio frigida et humida vrine albedinem in colore: grossitudinem in liquore dat: quia frigiditas sanguinis calorem congelat et perfectionem coctionis: et tincturam vrine tollit humiditas grossificat liquorem dans sibi turbiditatem Unde fit vt cui dominetur phlegma vrinam faciat grossam et albam: cum frigidum et humidum sit phlegma. ¶ Complexio frigida et sicca vrinam albam facit in colore: claram in liquore: quia frigiditas vrine aufert tincturam: et siccitas subtiliat liquorem et clarificat. Unde fit vt cui nigra cholera dominatur: vrinam albam et claram: et subtiliatam habeant quod cholera ista frigida est et sicca.

¶ Superius determinauit auctor de diuersitate coloris vrine a parte etatis: hic diuersificat vrinam penes complexionem: et diuiditur in duas. In prima diuidit complexionem in naturalem et non naturalem. In secunda prosequitur de membris diuidentibus ibi: Naturalis ex quattuor. et ista secunda in duas. In prima determinat de colore naturali ipsius vrine. In secunda de non naturali: ibi: Non naturalis. et ista secunda in duas. In prima diuidit auctor complexionem non naturalem in simplicem et compositam. In secunda prosequitur de illis: ibi: Simplex est cum vna qualitas. Secunda in duas. In prima determinat de complexione simplici: in secunda de composita. secunda ibi: Complexiones composite. Prima in duas. In prima determinat auctor de qualitatibus simplicibus In secunda determinat auctor operationes quas faciunt iste qualitates in vrina. secunda ibi: Complexiones calide et frigide. et ista secunda in duas. In prima determinat auctor operationes actiuarum qualitatum in vrina: In secunda operationes passiuarum: ibi: Complexiones humida et sicca. Tunc sequitur illa pars in qua determinat auctor de complexionibus compositis: et illa in duas. In prima proponit quod intendit: in secunda de illis prosequitur. secunda ibi: Complexio calida et humida. et ista secunda in quattuor: quia primo de

terminat de cōplexione calida et humida. In scda de calida et sicca: ibi: Cōplexio calida et sicca. In tertia de cōplexione frigida et humida: ibi: Cōplexio frigida et humida. In quarta de frigida et sicca. ibi. Cōplexio frigida et sicca. Hec est diuisio et snia lectionis.

¶ Hic dubitat de qbusdā q̄stionib⁹ quas q̄rit Gerardus supra lectionē istā in suis glosis. et primo q̄ritur cū cōplexio etatis nō diuersificet vrinā nisi p cōplexionē: videtur q satis patuit istud capl'm de cōplexione p capl'm de etate. Itē supius determinauit auctor naturalē colorē ipsius vrine: vt pote colorē mediū inter citrinū et igneum: quare ergo hic repetit de hmōi. Itē quare repetit siue quare itromittit se in hac pte determinare de liquore cū postea faciat capl'm separatū de liquore. Item hic agit solū de colore vrine: cū ergo passiue qualitates nihil faciāt ad colorē vrine: vt dicit in littera: videt q ibi nō oz determinare de opatione qualitatū passiuarū: immo solum de opatione actiuarū: cū actiue solū dant colorē et non passiue. ¶ Ad primū istorū dicēdū q lz etates penes cōplexionē variet vrinā: tn̄ in qualibet etate sunt diuerse cōplexiones. vt in etate puericie sunt quattuor complexiones et c. vn̄ ibi ponit capl'm de cōplexione. i. de diuersitate vrine coloris a pte cōplexiōis vt appareat dr̄ntia inter vrinā vnius pueri ab vrina alterius pueri. vn̄ nō solū intendit ponere diuersitatē inter vrinā pueri et vrinā iuuenis: immo inter vrinā vni⁹ pueri ab vrina alterius: et ppter hoc diuersificat ibi colorē vrine a pte cōplexiōis. ¶ Ad scdm dicēdū q superi⁹ determinauit auctor gnal'r de naturali colore ipi⁹ vrine: hic vo de excedēti: q: eni hic diuidit cōplexionē in naturalē et innaturalē: ppter h ad manifestandū suū ppositū determinat de colore naturali: vt applicet cōplexioni naturali vrinā naturalē. ¶ Ad tertiū dicendū q hic facit capl'm separatū de cōplexiōe: et ppter hoc oēs effectus cōplexiōis oz determinare: et q: liquor est effectus cōplexionis. s. hu. et sic. q: passiue dāt liquorē vt dicit in lr̄a: ppter hoc hic intromittit se de liquore ex incidēti. ¶ Ad quartū sil'r pz solutio q: eni nō videremus sufficiēter diuisionē cōplexionis nisi videremus opationē qualitatū cōplexionalū: ppter hoc opatiōes tā actiuarū q passiuarū determinat. ¶ Postea querit Gerardus: vtrū color det vrine a cōplexiōe radicali vel fluente. Qd nō a radicali pbat sic: q: vrina tingit a digestiōe epatis: sed digestio epatis fit p calorē fluentē et nō p radicalem ergo nō dat a cōplexione radicali immo a fluēte. Cōtra: cōplexio radicalis est interverū tēperamentū et pmū gradum fluēs vo eleuata est vsq ad scdm gradū: sed dicit in littera: q naturalis color vrine cōposit⁹ est ex quattuor qualitatib⁹ altera alterā nō excedentib⁹: sz sic est in radicali cōplexione et nō in fluēte: ergo dat color vrine a cōplexione radicali et nō a fluēte. Ad hoc soluit Gerardus in lr̄a: et vult dicere vt videt q a fluēte: q: ex radicali cōplexione et fluente resultat vnica cōplexio actual'r in corpore et hec est fluēs. Uel dicendū q ab vtraq tā a radicali q a fluente dat color in vrina. a radicali tanq ab occulta et regulāte: a fluente tāq a manifesta et regulata a radicali: vn̄ in hoīe tēperato debite se regente dat color in vrina ab vtraq cōplexione: sed magis et manifesti⁹ a fluēte: cū opatiōes cōplexiōis fluētis magis appareāt q opatiōes radicalis: vt pz de colore cutis: color eni cutis magis sensibiliter videt gnaria cōplexiōe fluēte q a radicali. sil'r dicēdū est de vrina. ¶ Ad primū argumentū soluo p interemptionē dicēdo q digestio epatis nō solū fit per calorē fluentē: immo etiā p radicalē: sed tn̄ magis manifeste p fluentē. Ad scdm argumētū in oīrū dicēdū q de cōplexione radicali et fluēte resultat quasi tēperamētū: et tale pōt dare colorē ipsi vrine. ¶ Scdo q̄rit vtrū sit ponere ꝯplexionē tēperatā: sed q: disputata est supra dietas vles: fol. xv. ibi. Circa partē istā et c. et etiā supra tegni Ga. ppter hoc ad pn̄s eaz omitto. ¶ Sed tertio q̄rit de ꝯbinatiōe qualitatū: q: videt q nō sint nisi due ꝯbinatiōes: q: dicit Ga. in de cōplexionib⁹ q necesse est q cuz caliditas vincit q statim sequat siccitas: et cū frigiditas vincit q sequat humiditas. ergo cū siccitas sequat ca. et humiditas fri. videt q non erunt nisi due cōbinationes diuerse. s. caliditatis et humiditatis et frigiditatis et siccitatis. Itē impossibile est q̄litates ꝯtrarias cōcurrere adinuicē: sz caliditas et siccitas sūt ꝯrie: q: mouet motu ꝯrio: q: ca. mouet a cētro ad circūferētiā dilatādo: siccitas ecōuerso cōstringēdo: sil'r fri. mouet a circūferētia ad cētrū cōstringēdo: hūiditas ecōtrario dilatādo: ergo cal. et sic. nō cōpatiunt se: nec fic. et hu. ergo nulle sunt iste cōbinatiōes. Solo dicēdū q iste q̄ttuor ꝯbinatiōes q̄s ponit ysaac in lr̄a possibiles sunt. ¶ Ad primū argumētū dicēdū q Ga. nō loqtur sub auctoritate ppria ibi qn̄ dicit illō vbū: imo recitat illud: et postea destruit: vn̄ bene pōt fieri cōbiatio ca. et sic. et fic. et hu. Sed ꝯ hoc pōt sic obijci. Aui. dicit q q̄libet caliditas desiccat: nō tn̄ q̄libz frigiditas humectat: et ponit exēplū de vere. vn̄ dicit q humiditas veris pōt tēperari p caliditatē estatis subsequētis: sed siccitas autūni nō pōt tēperari p frigiditatē hyemis subsequēt: ergo cū q̄libet caliditas desiccet calidū semp associabit sibi siccū: g nō pōt eē illa cōbinatio ca. cū hu. Et dicēdū ad hoc q qn̄ dicit Aui. q q̄libet caliditas desiccat: ipse loqtur de caliditate pseuerante. vn̄ verū est q calidū pseuerās associat sibi siccū: sed tn̄ caliditas nō pseuerās bene pōt cōpati se cū hūido. et sic adhuc sunt ille quattuor cōbinatiōes possibiles. ¶ Quarto q̄ritur vtrū color in vrina det plus a cōplexione cordis vel epatis. Et q plus ab cōplexiōe cordis videt: q: dicit in littera: q in cōplexione cal. et hu. est vrina rubea et spissa: et h est qd dicit ipse q sanguis supcalefit. Sed maior supcalefactio sanguinis est in corde q in epate: g vrina magis tinget a cōplexione cordis q epatis. Itē dicit Auic. q calor naturalis et spūs sunt calidiores de toto corpore: postea sanguis deinde epar Si g vrina tingat ppter calefactionē sanguinis: et maior calor acqrit sanguini in corde q in epate: videt q a cōplexione cordis plus dabitur color siue tinctio vrine q a cōplexione epatis. In ꝯriū sunt auctores dicētes q vrina descindit ab humoribus in epate: et ibi recipit colorē. q: colorat p cōmixtionē humorū q̄ non sunt in corde. Itē vrina tigit ab opatione scde digestiue: et illa fit in epate et non in corde: ergo et c. Itē dicit supi⁹ q vrina principal'r attestat passionib⁹ epatis et venarū: g plus tinget ab epate q a corde. Qd concedo: vn̄ dico q loquēdo de opatiōe pma sensibili et immediata vrina tingit siue colorat a cōplexiōe: siue ab opatione epatis: tn̄ virtual'r colorat a corde: q: cor influit virtutē supra oīa mēbra. ¶ Ad duo prima argumēta soluo vnica solutiōe: dicēdū q vrina nō tingit ab illo sanguine qui supcalefit in corde immo anteq ille sanguis q̄ calefit in corde trāsmittatur ad cor tingit vrina in epate: q: gnal'r cū humorib⁹ in syma epatis: seq̄strat aūt ab hūorib⁹ in gybbo: et ibi recipit tinctionē ex cōmixtiōe humorū: et h sensibili vel insensibili. ¶ Quinto q̄rit sup h qd dicit in lr̄a q actiueq̄litates. s. fri. et ca. dāt colorē vrine: passiue vo. s. hu. et sic. dāt ei subam. Sed ꝯ: color datur vrine p digestionē: sz digestio viget p ca. et hu. g tā passiue q actiue dāt colorē vrine. Itē videt q actiue dent subaz q: actiue sunt fortiores q passiue: g dabūt vrine illud qd difficilius est: sed difficili⁹ est dare subam vrine q colorē: q: color est accidēs: et difficili⁹ est dare subam q accidēs: g cū actiue sint fortiores dabūt vrine subam: passiue vo cū sint debiliores dabūt colorē. In ꝯriū est auctor in lr̄a: vt dictum est. Possum⁹ iterū pbare q passiue dāt colorē: q: q̄cqd ē cā cāe est cā causati: sed passiue sunt cā sube: vt dicit in lr̄a: et suba est cā coloris: q: p subam vel p liquorē dat color vrine: vt videbitis infer⁹: g et passiue dabūt vrine colorē. Itē caliditas siccum dealbat: hūidū vero denigrat: g hu. et sic. dāt colorē q̄ sunt passiue: et nō caliditas q̄ est actiua: q: si ca. daret colorē eūdē colorē induceret in siccū et in humidū: sed hoc nō est ergo et c. Ad hoc soluit Gerardus dicēs q actiue dāt colorē et subam et passiue sil'r: sed actiue dāt principaliter colorē ex ꝯsequēti subam. passiue ecōtrario. s. principaliter subam ex ꝯsequēti colorē. Sed hoc nihil est: q: dicit ysaac in littera: q actiue dant colorem: ita q non substantiam: passiue vero substantiam ita q nō colorē. Propter hoc dicēdū est aliter q actiue dāt colorē p se: subam p accidēs: passiue subam p se: colorē p accidēs. vbi gr̄a: color dat in vrina p viā commixtiōis sensibilis: vel p viā digestiōis: et hoc est p viā cōmixtionis insensibilis: ponat g q cholera in modica quātitate pmisceat cū vrina tinget statim sensibiliter vrinā: sed tn̄ non

ingrossabit vel inspissabit eā manifeste:imo eā quasi paruꝫ: aut nihil inspissabit:⁊ talis inspissatio d: quātū ad mediocꝫ subāz:⁊ ita pꝫ ꝙ actiue:vtpote caliditas in cholera tingens cholerā colorabit vrinā:⁊ nō dabit ei subam nisi ꝑ accidēs: silr dicēdū est de passiuis:q: humiditas ꝑ sui pñtiā:⁊ siccitas ꝑ sui priuationē substātiāt vrinā.q: multitudo humiditatis ꝑmiscēs se cū vrina dat subam spissam ipsi vrine:⁊ nō dat ei quātū est de se colorē:q: etsi illa humiditas q̄ ꝑmiscetur cū vrina q̄ ingrossat vrinā sit colorata colore aliquo: tñ quātū est de se ⁊ de sua intētione nō dat ei colorē nisi ꝑ accidēs:imo quātū est de se solū dat ei subam.s. spissitudineꝫ vel hmōi. Uel dicēdū aliter ꝙ actiue dāt ei colorē formalr i.materialr:q: caliditas tingit sanguinē:⁊ ita ꝑ sui pñtiam caliditas facit tincturā in vrina formalr:silr frigiditas remissionē:sed effectiue dāt subam:q: faciūt ebullitionē in hūoribus:⁊ ita ꝑ cōmixtionē illoꝝ humoꝝ cū vrina:⁊ ita ꝑ accidēs dāt subam:ecōuerso est de passiuis:q: formalr dant ei subam.s.ꝑ sui pñtiā:effectiue vō colorē ꝑ accidēs:q: ex per mixtione resultat color talis in vrina. ¶ Ad primū argumentū dicēdū ꝙ verū est ꝙ vrina tingit̄ ꝑ digestionē:⁊ digestio viget ꝑ ca.⁊ humi.⁊ ita illa caliditas facit ad colorē:⁊ hūiditas ad subam:⁊ ita nō habes argumētū. Ad scōm dicēdū ꝙ tā suba vrine q̄ color est accidēs:⁊ ꝓpter h̄ equalr possunt dari: q: appellat ibi subam vrine ꝯditiōes immediate cōsequētes naturā:vt tenue spissum ⁊ mediocre. Uel dicēdū ꝙ verū est ꝙ ꝑ viā gñationis facilꝰ est dare colorē q̄ subaꝫ:⁊ hac via actiue cū sint fortiores darēt subam:sed ꝑ viā commixtiōis nō est verū.imo facile est rē facere spissam ꝑ viā cōmixtionis:vt ꝑmiscēdo puluerē cū aqua:sic est in ꝓposito. Uel dicēdū ꝙ lꝫ actiue sint fortiores simplr q̄ passiue:tamē passiue sunt fortiores quātū ad istū effectū q̄ est liquor.⁊ cā huius est:q: liquor spissus:tenuis ⁊ mediocris imediate sequit̄ materia:sed silr q̄litates passiue sunt magis materiales q̄ actiue:⁊ ꝓpter h̄ actiue dāt colorē q̄ est magꝭ formal̄ ⁊ passiue subam siue liquorē q̄ est magis materialis.ꝑ iā dicta pꝫ plane solutio ad alia argumēta. ¶ Ultimo q̄rit̄ supꝑ hoc qd̄ dicit in l̄ra:ꝙ frigiditas ⁊ siccitas facit vrinā tenuē ⁊ albā. Contra:humor niger ⁊ spissus:⁊ vrina dꝫ attestari humori:g̊ frigiditas ⁊ siccitas facit nō vrinā tenuē ⁊ albā:imo potiꝰ nigrā ⁊ spissam.vñ dicit inferius ꝙ in solutiōe q̄rtane est vrina nigra ⁊ spissa. Et dicēdū ꝙ melācholia pōt tingere vrinā ꝑ sui cōplexionē:⁊ sic cū melācholia sit frigida ⁊ sicca rōne frigiditatis dealbat:rōne siccitatis attenuat:⁊ h̄ modo loq̄tur auctor ibi:q: ibi diuersificat colorē vrine penes cōplexionē:vel melācholia pōt tingere vrinā ꝑ sui cōmixtionē ⁊ sic cū sit humor niger ⁊ spissus facit vrinam nigram ⁊ spissam:⁊ sic est in solutione quartane.

¶ De diuersitate vrine propter cibum.

Diuersitas vrine ꝓpter cibaria duplex est: vel in quātitate:vel in qualitate. Quantitas cibi tribꝰ erit modis. Omnis enī cibꝰ: vel multus:vel paruꝰ:vel medius. Multꝰ vrine cruditatē ⁊ albedinē largit̄:⁊ hoc ex cāis duabus:q: ex multitudine cibi ⁊ potus calor naturalis gñat̄:⁊ digestio cōtrahit̄. Cū aūt cibus nō ꝑfecte digerit̄:sanguis nō ꝑfecte cōplet̄:neq; vrina tingit̄: sꝫ cruda egredit̄:qd̄ plurimū patiūtur gulosi ꝓpter potus cibiq; plenitudinē:maxime si vinū sit subtile ⁊ albū. Scđa erit cā:q: multitudo cibi ⁊ potꝰ corpꝰ hūectat. Cū humor in corpore augmētat̄:sanguinis calor minuit̄ ⁊ cōgelat̄:atq; calor natural̄ in coctiōe deficit:vñ cruda ⁊ alba erit. Paruꝰ cibꝰ dat vrine ruborē ⁊ claritatē:q: puitas cibi desiccat hūiditatē corporis:humiditas minorata calefacit corpus:vñ vrina clara fit ⁊ ru.sicut in iuuenibꝰ ieiunātibꝰ maxime Ga. Urina inq̄t ꝑm quātitatē vini diuersat̄:q: si multū sit:liquor vrine crescit:minuit̄ hypostasis: tinctura minorat̄ vrine:⁊ albedini appropinquat:maxime si paucū sit:liquorē facit paucū:hypostasim multā et maiorē tincturam rufitati propinquā. Itē vinū si ꝓpter multitudinē nō accipiat coctionē:vrinā nō imutat:⁊ erit sicut fuit bibitū. Si albū sit ⁊ clarū: vrina erit alba ⁊ clara. Si vō grossum ⁊ nigrū:vrina grossa erit ⁊ nigra. Si grossum ⁊ citrinū: vrina erit silr.

¶ Cibꝰ mediocris inter subtilē ⁊ grossum:multū ⁊ paucū:ꝑm leuitatē suā ac naturā facit digestionē bonā ac tēperatā coctionē:ꝑm ꝙ actio erit nature:⁊ tēperamentū in liquore ⁊ colore vrine. Unde diuersat̄ ex cibi q̄litatibꝰ q̄ttuor modis. Cibus enī est calidus est frigidus:est hūidus:⁊ est siccus. Calidus dat ruborē ⁊ tincturā vrine:Calor enī epar calefacit in primis.vñ suꝰ rubescit sanguis:et ebullit spūs cordis: vrinā tingit ⁊ calefacit:sicut videmꝰ in hoibus calida sepe cibaria comedētibꝰ:vtpote mel ⁊ silia. ¶ Cibus frigidus vrine dat cruditatē ⁊ albedinē:q: frigiditas calorem epatis mitigat:spm̄ cordis cōgelat:coctionē vrine aufert:q̄ cū bene non coquat̄:vrina cruda ⁊ alba reddit̄:sicut cū pisces ⁊ silia comeduntur.

¶ Cibus hūidus dat vrine turbiditatē ⁊ grossitudinē:⁊ plurimū eā facit albā ⁊ crudā:raro rubeam ⁊ tinctā.humectatio enī cibi augmētat humectationē corporis:humectatiōe augmētata calorē sanguinis necesse est vt minuat:⁊ spm̄ cordis ꝯgelet. Sꝫ tñ si cibus calorē habeat q̄ humectationē vicat:⁊ sanguinē calefaciat:rubor ⁊ turbiditas fiūt i vrina. ¶ Cibꝰ siccus vrine subtilitatē ⁊ claritatē largit̄:⁊ plurimū est rubeꝰ color:raro citrinꝰ ⁊ albꝰ:q: siccitas cibi desiccat hūiditatē sanguinis:q̄ cū minuat̄ calefit cordis spūs vrina rubea ⁊ clara efficit̄. Si tñ stomachꝰ tātū habeat frigiditatis:vt ꝯgelet calorē sanguis:⁊ mitiget feruorē sui ⁊ tincturā:vel ruborem vrine ꝯtrahat:duplicē facit i vrina cāꝫ:mutat enī in citrinaꝫ sicut in calidam habētibus cōplexionem:vel in albam:sicut in complexionem habentibus frigidam.

¶ Supius diuersificauit auctor vrine colorē penes etateꝫ ⁊ cōplexionē:hic penes dietā:⁊ diuidit̄ hec ps in duas. In prima diuidit. In scđa de mēbris diuidētibꝰ agit:ibi: Quātitas tribus erit modis. Et ista scđa in duas. In prima diuersificat vrinā penes quātitatē ipsiꝰ cibi. In scđa penes quātitatē:ibi. Ex qualitatibꝰ. Prima in duas. In prima diuidit quātitatē cibi. In scđa de mēbris diuidētibus agit. Secunda ibi. Multus vrine cruditatē.⁊ ista scđa in duas. In pͥma diuersificat colorē vrine penes cibū illū: multū ⁊ paucum. In scđa penes mediocrē.scđa ibi: Cibus mediocris. prima in duas. In prima diuersificat vrinā penes cibū multum ⁊ paucū. In scđa ꝯfirmat auctoritate Ga.scđa ibi: Gal. inq̄t vrina.prima in duas. In prima diuersificat vrinam penes multū cibū. In scđa penes paucū cibū:ibi: Paruꝰ cibꝰ.prima in duas. In prima diuersificat vrinā penes cibū multū: ⁊ assignat vnā cām:q̄re cibꝰ multꝰ facit vrinā crudaꝫ ⁊ albā In scđa assignat scđaꝫ cām ad h̄ idē:ibi: Scđa erit cā q: multitudo. Tūc seq̄tur illa ps in q̄ diuersificat colorē vrine penes q̄litates cibi.⁊ ista in duas. In prima diuidit. In scđa de mēbris diuidētibꝰ agit.scđa ibi: Calidus dat vrine colorē.⁊ ista scđa in duas. In prima determinat auctor de opatione qualitatū actiuaꝝ ipsiꝰ cibi in colorē vrine. In scđa determinat opationem qualitatū passiuarū in vrinā.secūda ibi incipit: Cibꝰ hūidus.prima in duas. In pͥma determiat opationē cibi calidi in vrinam. In scđa cibi frigidi.scđa ibi: Cibꝰ frigidus vrine. Tūc seq̄tur illa ps in q̄ determiat opatiōes q̄litatū passiuarū in vrina.⁊ illa in duas. In prima determiat opationē cibi humidi in colorē vrine,in scđa deter-

minat opationē vrine cibi sicci: ibi: Cibus siccus subtilitatē.
Hec est diuisio ⁊ sñia lectionis in generali.
¶ Hic pmo dubitaẜ de qbusdā q̄stionibꝰ litteralibꝰ q̄s fa-
ciunt gulosi. Et primo queritur quare in parte ista diuersi-
ficat vrinā penes quantitatē cibi ⁊ nō penes substantiam: ⁊
videtur ꝙ debet diuersificare penes substantiaꝫ: quia sicut
est repire cibū multū ⁊ paucū ⁊ mediocrē a pte quātitatis:
ita grossum ⁊ subtilē ⁊ mediocrē a pte sube: ġ videẜ esse in
sufficiēs cū nō diuersificet vrinā a pte sube ipiꝰ cibi. Itē q̄-
re nō diuersificat cibū a pte cōplexiōis cōposite sicut a pte
cōplexiōis simplicis cū in caplo p̄cedēti diuersificet vrinam
penes ꝯplexionē cōpositā ⁊ simplicē. Itē dicit in lr̄a ꝙ mul
tus cibꝰ remittit vrinaꝫ: ⁊ assignat duas cās. Prima est: q:
aggrauat naturā: ⁊ digestio ꝺbiẜ. Scd̄a cā est ꝙ multitudo
cibi ⁊ potꝰ corpus humectat: cū humor in corpore augmen
teẜ ⁊ digestio remittaẜ. hec videẜ eē vna cā ⁊ nō due: q: vtro
biq̄ idigestio est cā remissiōis hmōi vrine. ¶ Ad pmū isto
rū dicēdū est: ꝙ illa eadē diuersitas q̄ est in multo cibo pau-
co ⁊ mediocri: est i grosso subtili ⁊ mediocri: ⁊ ita ꝑ diuersi
ficationē quātitatꝫ cibi satis pōt itelligi diuersificatio sube
Et tu obijcies: si eadē est diuersificatio vtrobiq̄: q̄re ġ potiꝰ
diuersificat a pte quātitatꝫ q̄ a parte sube: cū diuersificatio
a pte quātitatis sil'r posset intelligi ꝑ diuersificationē a par
te sube sicut ecōtrario. Ad hoc dicēdū ꝙ vna cā fuit: q: sepis
sime ⁊ pluries variaẜ vrina a pte quantitatis q̄ a pte sube:
q: pluries peccāt hoies rōne sue gulositatis in quātitate ci
bi. i. in multitudine ⁊c. q̄ in substantia. i. grossicie: ⁊ propter
hoc ⁊c. Scd̄a cā est: q: diuersitas a pte quātitatis est magis
notabilis ⁊ sensibilis q̄ diuersitas a pte sube: ⁊ q: ille ē sen-
sibilis artifex: ꝓpter hoc potius diuersificauit vrinā a parte
quātitatis cibi q̄ a pte sube. Tertia cā ē: q: diuersitas a pte
sube magis r̄ndet li q̄ri. Diuersitas v̄o a pte quātitatꝫ magꝫ
colori: ⁊ q: determinat ibi de colore ꝓpter hoc potius diuer
sificauit a pte quātitatis q̄ a pte sube. Ad scd̄m dicēdū ꝙ di
uersificat vrinā ibi solū a pte cōplexiōis simplicis: q: ꝑ sim-
plices cōplexiōes possunt intelligi cōposite. Scd̄a cā est: q:
in quolibet cibo: vt in pluribꝰ ē vna qualitas dn̄ans seu de
nōiatiōis: rōne cuiꝰ diuersificat vrinā ⁊ ꝓpt̄ hoc penes sim
plices ⁊ nō penes cōpositas. Ad tertiū dicēdū ꝙ vtrobiq̄ si
ne dubio indigestio est cā remissiōis vrine rōne multi cibi:
sed diuersimode tn̄: q: in prima cā. s. qn̄ cibus multꝰ aggra
uat naturā fit indigestio a cibo multo: tāq̄ a resistēte: q: re-
sistit digestioni ⁊ aggrauat naturā. In scd̄a v̄o cā fit indige
stio a multo cibo tāq̄ a p̄ncipali agēte: q: multꝰ cibꝰ multi-
tudinē hūiditatis gn̄at: q̄ abūdātia humiditatis principal'r
agit indigestionē ⁊ ipedit digestionē. Uel dicēdū ꝙ differūt
iste due cāe: q: multꝰ cibꝰ in p̄ncipio aggrauat naturā: ⁊ ita
causat indigestionē ⁊ discolorationē in vrina: sed multꝰ cibꝰ
in scd̄a cā gn̄at humiditatē: q: humiditas ꝑ suā cōmixtionē
cū vrina discolorat ⁊ remittit vrinā.
¶ Postea principal'r pmo q̄riẜ: cū ibi diuersificet colorē vri
ne penes cibaria: q̄riẜ pmo vtrū cibꝰ possit variare colorem
vrine. Et videẜ ꝙ nō: q: digestio cibi est in stomacho: gene-
ratio vrine in epate: sꝫ mēbrū ignobiliꝰ nō delegat suā super
fluitatē ad mēbrū nobiliꝰ: ġ stomachꝰ cū sit ignobilior epa
te nō delegabit suā supfluitatē ad epar: imo delegabit solū
nutrimētū laudabile: sed nutrimētū laudabile nō tingit vri
nā: imo illaudabile: ġ cibꝰ a stomacho ad epar delegatꝰ nō
variabit vrinā cū hmōi sit laudabile: ġ videẜ ꝙ cibꝰ aliq̄ mō
nō possit vrinā variare quātū ad colorē. Itē Auic. in pmo li.
caplo de eo qd̄ comediẜ ⁊ bibiẜ: dicit ꝙ cibꝰ imutaẜ ⁊ nō im
mutat: si ġ nō imutat nō alterabit colorē in vrina. Itē parū
post dicit Aui. ꝙ cibꝰ in corpore nostro receptꝰ opaẜ a mate
ria ⁊ nō a forma: sed oīs alteratio ⁊ variatio fit a forma ⁊ nō
a materia: ġ cibꝰ nō variat colorē vrine. Itē Ga. i de simpli
ci medicina: vbi ponit differētiā inter cibū ⁊ medicinā: dicit
ꝙ cibꝰ alteraẜ ⁊ nō alterat: medicina ecōuerso: qn̄ in corpo-
re nostro recipiūtur. si ġ cibꝰ alteraẜ in corpore ⁊ nō alterat
videẜ ꝙ nō variabit colorē vrine. In ꝯ̄riū est auctor in lr̄a:
dicēs ꝙ cibꝰ multꝰ in corpore receptꝰ cruditatē ⁊ albedineꝫ
largiẜ vrine: cibꝰ v̄o puus dat vrine rubore ⁊ claritatē. Hoc
idē ostēdo ꝑ rōnem: q: superiꝰ dixit ysaac pluries: ꝙ humo-
res diuersificāt vrinā: vn̄ hūor phlegmaticꝰ facit vrinā albā
⁊ spissaꝫ ⁊c. sꝫ ita ē ꝙ cibꝰ diuersificat hūores: vn̄ a cibo cali
do gn̄aẜ humor calidus: ⁊ a frigido frigidus: si ġ hūores va
riāt colorē: ġ a pmo ad vltimū cibꝰ variabit colorē in vrina.
Qd̄ ꝯcedo. ⁊ istas duas rōnes vltimas pono ꝓ cā. ¶ Ad p-
mū argumētū i ꝯtrariū dicēdū ꝙ duplex ē supfluitas: q̄dā
eñ est supfluitas nociua: ⁊ hec est duplex: q̄dā residuitatis
vt spma: q̄dā ipuritatis: vt egestio: sudor ⁊ vrina: ⁊ iste ita
total'r expellūtur a corpore ꝙ nō attrahunẜ a mēbris: et de
tali vex est ꝙ mēbra ignobilia nō trāsmittūt ad nobilia talē
supfluitatē. Est alia supfluitas q̄ nō est supfluitas recte: im
mo puritas: vt chilꝰ q̄ est supfluitas quātū ad stomachū: qn̄
stomachus accepit illd̄ qd̄ sui nature est ꝓportōabile ad ipꝫ
nutriēdū: tūc a stomacho expelliẜ: ⁊ meseraice attrahūt ipꝫ
⁊ delegāt ad epar: ⁊ hac via cibꝰ a stomacho ad epar delega
tus pōt variare colorē vrine: ⁊ de tali nō obijcis tu. Ad scd̄m
argumētū dicēdū ꝙ sicut dicit Ga. i de cōplexionibꝰ triplex
est cibꝰ: cibus futurus cibus. i. cibꝰ extra: ⁊ cibꝰ in via: vt in
prima ⁊ scd̄a digestiua: ⁊ cibꝰ cibās in effectu: vt in assimila
tione in tertia digestiua. Dico ġ ꝙ qn̄ Auicē. dicit ꝙ cibus
nō alterat: ipse loq̄tur de cibo cibāte in effectu: ⁊ nō de alijs
vn̄ cibꝰ in via pōt variare vrinā in colore: ⁊ istud meliꝰ decla
rabiẜ in sequenti ꝓbleumate. Uel aliter dicēdū ꝙ Aui. dicit
ꝙ cibꝰ nō imutat tāq̄ principale agēs: cū imutat tanq̄ resi-
stēs; q: oē mouēs physicū dū mouet moueẜ: ⁊ ponit Gal.
exēplū: q: lꝫ cultellus agit cerā mollē: tn̄ patiẜ a cera per fre
quētē vsum: ⁊ hoc ꝓpter resistētiā quā hꝫ cultellus ad cerā
sil'r est de cibo ꝙ lꝫ imuteẜ in corpore: tn̄ aliquātulū imutat
corpus resistēdo q̄nq̄ digestioni: ⁊ ita cibꝰ pōt vrinā varia
re in colore. Uel dicēdū ꝙ q̄dā est cibꝰ q̄ est cibꝰ tm̄ ⁊ non
medicina: ⁊ talis nō variat vrinā: ⁊ de tali loq̄tur Aui. ē aliꝰ
cibꝰ q̄ est cibꝰ ⁊ medicina. i. q̄ est eleuatꝰ in caliditate vel fri-
giditate ⁊c. ⁊ talis pōt variare vrinā. Ad scd̄m dicēdū ꝙ du
plex est materia: quedā q̄ est materia ⁊ hoc aliq̄d vt cibꝰ: ⁊
talis pōt variare ⁊ alterare: ē alia materia q̄ est materia tm̄
ita ꝙ nō hoc aliq̄d: ⁊ de tali tu obijcis: ⁊ talis nō pōt altera
re. Ad tertiū qd̄ obijcis a Ga. q̄ dicit ꝙ cibꝰ alteraẜ ⁊ nō alte
rat: dicēdū ꝙ verū est de cibo cibāte in effectu. Uel dicēduꝫ
ꝙ nō alterat tāq̄ pricipale agēs: imo tāq̄ resistens. Uel di-
cēdū ꝙ cibꝰ q̄ est cibꝰ tm̄ ⁊ tēperatꝰ nō alterat: ⁊ ita per istā
triplicē viā pōt solui ad illud argumentū. Uel dicēdū ꝙ qn̄
Ga. dicit ꝙ cibꝰ alteraẜ ⁊ nō alterat: ⁊ medicina alterat ⁊ nō
alteraẜ: nō intēdit dicere ꝙ cibꝰ nō alteret: ⁊ ꝙ medicina nō
alteret: q: q̄dā sunt medicine q̄ alteranẜ in corpore: vt dicit
Ga. de aneto calamēto ⁊ ruta. q: dicit ꝙ sunt medicine: ⁊ al
teranẜ in scd̄a digestione: sed intēdit dicere Ga. ꝙ nutritio
principal'r ꝯuenit cibo: alteratio ex ꝯ̄nti: ⁊ alteratio pricipa
liter medicine: ⁊ nutritio ex ꝯ̄nti. ¶ Scd̄o q̄riẜ vtrū cibꝰ ci-
bās in effectu possit alterare vel variare colorē vrine. Et vi-
deẜ ꝙ nō: q: vrina variaẜ a cibo in scd̄a digestiua existēte. vn̄
vrina ab opatiōe scd̄e digestiue recipit tinctionē ⁊ variatio-
nē ⁊ nō ab opatiōe tertie digestiue: sed cibꝰ in effectu ē obie
ctū tertie digestiue nō scd̄e: ġ cibꝰ cibās in effectu nō varia
bit colorē vrine. Itē illud qd̄ nō pōt variare vel alterare cor
pus nō variabit vrinā: sed cibꝰ cibās in effectu nullo mō va
riat corpus: ġ nec vrinā. ꝓbatio minoris: q: vt dicit Ga. nu
tritio est ꝑfecta assilatio nutriētis cū nutrito: sed vbi est ꝑfe
cta assilatio nutriētis cū nutrito nulla est variatio vel altera
tio: sed in tertia digestiua est ꝑfecta assilatio cibi nutriētis
in effectu cū nutrito: ġ nō est ibi alteratio nec variatio aliq̄
ġ cibꝰ cibās in effectu nō alterat corpus: ġ nec ꝑ ꝯ̄ns vrinā.
Itē Ga. in tertio li. de cōplexiōibꝰ dicit ꝙ ex herbis calidis.
s. ex ruta: mēta: ⁊ calamēto fit medicina in digestiōe: sꝫ dicit
ꝙ qn̄ ꝑmutanẜ oīno tunc sunt cibi ⁊ nō medicina: sed in ter
tia digestiua ꝑmutanẜ oīno ⁊ fiūt cibi in effectu: ġ nō rema
nēt tunc medicine: ⁊ ita nō alterabūt: ⁊ ita cibꝰ cibās i effe-
ctu nō alterat corpꝰ: ġ nec vrinā. Cōtra illud qd̄ alterat ꝯple
xionē corporis alterat vrinā: sꝫ cibꝰ in effectu est hmōi: ġ al-
terat vrinā. ꝓbatio minoris: mēbra tertie digestiue alteraẜ
ꝑ cibū: ⁊ nō ꝑ aliū cibū nisi ꝑ illū q̄ est ei obiectꝰ: sed cibus ci
bās in effectu est obiectū tertie digestiue: ġ cibꝰ cibās in ef
fectu corpus hꝫ alterare: ġ ⁊ vrinā. Itē dicit Ga. ꝙ oīs cibꝰ

ſm ſuã diſpoſitionē calorē augmētat: ⁊ ſi augmētat alterat
g̃ cū cibꝰ cibãs ĩ effectu ſit cibꝰ: augmētabit calorē: ⁊ ita cor
pus alterabit: g̃ ⁊ vrinã. Itē dicit Aui. ꝙ in cibo in corꝑe no
ſtro digeſto remanet aliq̃ q̃litas q̃ excedit qualitatē noſtri
corporis quouſq; fiat ꝑfecta coagulatio ⁊ aſſimilatio: ſʒ in
cibo cibãte ĩ effectu: nõdū eſt ꝑfecta coagulatio nec aſſĩlatio
g̃ in illo remanet aliq̃ q̃litas excedēs q̃litatē noſtri corporis
⁊ ſi excedit q̃litatē noſtri corporis illã alterabit: g̃ cibꝰ cibãs
in effectu alterat cõplexionē noſtri corporis: ⁊ ꝑ ꝯñs vrinã.
Solo ſine dubio iſta q̃ſtio valde dubia eſt: ſed tñ vt mihi vi
det̃: partē iſtã meliꝰ poſſumꝰ ſuſtinere dicētes ꝙ cibꝰ in via
alterat corpus ⁊ nõ cibꝰ in effectu cibãs: ⁊ poſſumꝰ h̃ ꝯfir-
mare ꝑ ꝑmas rõnes ad ꝑtē iſtã factas ⁊ eas concedere: et
hoc vult yſaac in lr̃a: dicēs ꝙ calidꝰ cibꝰ dat vrine ruborē et
tincturã: calor eñi epar calefacit in primis. vñ ſuus rubeſcit
ſanguis ⁊ ebullit ſp̃us cordis: ⁊ vrinã tīgit ⁊ calefacit. ¶ Ad
primū argumentū in ꝯ̃riū dicēdū ꝙ verū eſt ꝙ mēbra tertie
digeſtiue alterāt̃ ꝑ cibū: ſed h̃ nõ eſt ꝑ cibū cibãtē in effectu
q̇ ē eis obiectꝰ: imo calefiūt a ſanguie currēte ad oĩa mēbra
anteq̃ ſanguis ꝯuertat̃ in humiditates ⁊ fiat cibꝰ cibãs in
effectu. vñ ille ſanguis nõdū ꝯuerſus in hūiditates currit
ad oĩa mēbra ipſa alterãs: ⁊ ſuꝑcalefaciēs ⁊c. Ad ſcd̃m argu
mētū illiꝰ ꝑtꝭ qd̃ obijcis a Ga. dico ꝙ aliq̃ñ accreſcit quanti
tas caloris in nobis: ⁊ aliq̃ñ intēdit̃ q̃litas. vñ verum eſt, ꝙ
oĩs cibus augmētat calorē in corpore ſubaliter: q: cibus au
gmētat quãtitatē ſanguĩs q̇ eſt ſubm caloris: aliq̃ñ vero in
tēdit̃ q̃litas caloris ꝑ cibū vt ſanguis gñatꝰ ex allio acutior ē
q̃ gñatꝰ ex lactuca. vñ dico ꝙ idē cibꝰ põt augere quãtitatē
caloris ⁊ diuidere q̃litatē. i. trãſmittere acumē vt lactuca: ci
bus eñi lactuce augmētat ſubaliter calorē in corꝑe: q: gñat
ſanguinē q̇ eſt ſubm caloris: ſed remittit acumē caloris: q:
facit ſanguinē aliū q̃ erat in corpore magis frigidū ipm re-
mittēdo in acumie. vñ Ga. loq̃tur quãtitatiue nõ tãtū q̃lita
tiue: ⁊ ita adhuc cibꝰ cibãs in effectu nõ alterabit. Ad tertiū
qd̃ obijcit̃ ab Aui. dico ꝙ triplex eſt coagulatio: q̃dã eſt chili
in chimū ĩ epate: q̃dã chimi in humiditates: q̃dã hūiditatū
in mēbra. vñ Aui. q̃ñ dicit ꝙ ĩ cibo digeſto remanet aliq̃ q̃li-
tas excedēs q̃litatē noſtri corꝑis q̃uſq; ꝑfiat ꝑfecta coagula
tio in epate: intelligit de coagulatiõe chili in chimū q̃ ſit in
epate. vñ ibi amittit cibꝰ ſuã qualitatē: ⁊ oĩno ꝑmutat̃ nec
poſtea alterat corpus. Et tu obijcies mihi de ſanguine gña
to ex lactuca q̇ eſt frigidior: vt dicit Auic. ſanguine gñato ex
allio: ⁊ ita adhuc poſt digeſtionē ſcd̃am remanet aliq̃ q̃litas
alterãs in cibo. Dicēdū ꝙ Aui. ſoluit h̃ poſtea: dicit enim ꝙ
ſanguis ex lactuca gñatꝰ frigidior eſt ſanguie gñato ex allio
hoc ē vſq; ad tp̃s dicit ipſe: vñ q̃ñ ille ſanguis ꝯuertit̃ in hu
miditatē nõ ē frigidior ſanguine gñato ex allio: imo eq̃les
ſunt: ⁊ tūc oĩno amittunt ſuas q̃litates ⁊ ꝑfecte aſſĩlantur
mēbris: ⁊ hoc mõ ſoluēdū eſt ad illas rõnes. Si tñ velimꝰ ſu
ſtinere oppoſitū. ſ. ꝙ nõ ſolū cibꝰ in via alterat corpus: imo
etiã cibꝰ in effectu cibãs: poſſumꝰ aliquo mõ ſoluere prima
argumēta: lʒ nõ ita bene ſicut illa q̃ iã ſunt ſoluta. ¶ Ad pri-
mū g̃ poſſumꝰ dicere ꝙ ſanguis calefactꝰ tingit vrinã ⁊ va
riat ĩ ſcd̃a digeſtiua: ſʒ ille ſanguis p̃t delegari ad mēbra ter
tie digeſtiue: ⁊ illa calefacere ⁊ ita ipſa calefacta pñt altera
re vrinã. Ad ſcd̃m dicendū ꝙ lʒ in tertia digeſtiua ſit ꝑfecta
aſſĩlatio nutriētis cū nutrito: ⁊ nõ ſit ibi alteratio quãtū ad
ſtatū: ĩ q̇ eſt illa aſſĩlatio: tñ ē ibi aſſĩlatio reſpectu ſtatꝰ in q̃
fuit priꝰ. vbigr̃a. lʒ lactuca ſeu nutrimētū gñatū ex lactuca
nõ alteret corpꝰ in illa ꝑfecta aſſĩlatiõe in q̃ eſt. i. ĩ q̃ aſſĩlatur
mõ: verūtñ alterat ipm reſpectu ſtatus in quo fuit ante. Ad
tertiū argumētū. qd̃ obijcis de Aui. nõ poſſum vere ſoluere
ſed tñ poſſumus dicere euadēdo ꝙ q̃ñ Aui. dicit ꝙ ex aneto
ruta ⁊ calamento in fieri digeſtiõis ſit medicina ⁊ alterant
⁊c. ipſe intēdit dicere ꝙ hmõi in fieri digeſtiõis principaliter
ſunt medicine ⁊ nõ cibꝰ principalr̃. In facto võ eſſe ſunt pri
cipaliter cibꝰ ⁊ nõ medicine principalr̃. i. nõ vult dicere ꝙ in
fieri digeſtiõis ſint ita medicine ꝙ nõ ſunt cibi: ⁊ ꝙ ĩ facto eē
ſint ita cibi ꝙ nõ medicine: ⁊ ita poteſt ſuſtinere vtrãq; ꝑtē
ſed tñ prima facilior eſt ad ſuſtinēdū. ¶ Tertio q̃ritur ſuꝑ
h̃ qd̃ innuit in lr̃a ꝙ cibꝰ multus in corpore nr̃o receptus in
crudat ⁊ remittit vrinã. Cõtra dicit Ga. ſupra aphoriſ. ꝙ ci
bus multꝰ cõfortat virtutē: paucus võ debilitat eã: ſed vir-
tus ꝯfortata tingit vrinã: g̃ multus cibꝰ tingit vrinã ⁊ non
remittit. Itē cibꝰ multꝰ ꝯſeruat calorē digerētē: ſʒ calor di-
gerēs cõſeruatus tingit vrinã: g̃ ⁊c. ꝓbatio minoris: q: cibꝰ
multus: vt dicit in lr̃a gñat multã humiditatē: ſed multa hu
miditas nutrimentalis in corpore gñata eſt q̃ſi clypeꝰ inter
calorē noſtri corporis: ⁊ humiditatē radicalē ipam defendēs
acita ꝯſumptione a calore noſtri corporis: ⁊ defendēdo cõ
ſumptionē ꝯſeruat calorē naturalē: q: calor naturalis in cõ
ſumēdo humiditatē radicalē deſtruit ſeipm vt pʒ de lumine
cãdele: g̃ ⁊ tingit vrinã. In ꝯ̃riū eſt auctor in lr̃a: vt dictū eſt
Hoc idē ꝓbo ꝑ ſuã rõnem: q: multꝰ cibꝰ aggrauat naturã
vt ipe dicit: q̃ aggrauata debilitat̃ digeſtio ⁊ idē ſeq̃tur re-
miſſio ⁊ cruditas in vrina: g̃ cibꝰ multꝰ remittit vrinã. Et h̃
concedo cū yſaac: ⁊ illas duas rõnes quas ponit auctor in
lr̃a: pono ꝓ cã. ¶ Ad primū argumētū in ꝯ̃riū dico ꝙ Ga.
loq̃tur de multo cibo ꝑ cõparationē ad virtutē fortē. vñ cat̃.
ſine dubio ꝯfortat virtutē ⁊ ita tingit vrinã: ſed non loquit̃
de cibo multo abſolute ⁊ de tali loq̃tur in lr̃a. vñ cibus mul
tus ⁊ abūdans multū ꝑ cõparationē ad virtutē digerentē re
mittit vrinã. Ad ſcd̃m dicēdū ꝙ verū eſt ꝙ hūiditas tēpera
ta ꝯſeruat calorē ⁊ ꝑ ꝯñs tingit vrinã: ſed hūiditas excedēs
nõ ſolū ꝯſeruat calorē reprimēdo ⁊c. imo eū extinguit. Vel
dicēdū ꝙ lʒ hūiditas ex multo cibo gñata ꝯſeruet calorē na
turalē: tñ repmit acumē ſui caloris: ⁊ ꝓpter hoc remittit vri
nã: ⁊ ſic loq̃tur auctor ĩ lr̃a. ¶ Quarto q̃rit̃ ſuꝑ hoc qd̃ dicit
in lr̃a: ꝙ cibꝰ paucus tingit ⁊ rubificat vrinã. Contra: dicit
Ga. ſupra aphō. ꝙ cibꝰ paucus debilitat virtutē: ⁊ virtꝰ de
bilitata debilitat digeſtionē: ⁊ digeſtio debilitata remittit
vrinã: g̃ a primo paucus cibus remittit vrinã: nõ g̃ tingit eã
Itē paucus cibꝰ diminuit calorē: q: diminuit humiditatē
vt dicit in lr̃a. ſed calor diminutus diminuit digeſtionē: et ꝑ
ꝯñs remittit vrinã ⁊c. In ꝯ̃riū eſt auctor in lr̃a vt dictū eſt.
Hoc idē ꝓbo q: paucus cibꝰ cõſumit humiditatē ſuꝑfluã
q̃ humiditas ſuꝑflua vt dictū eſt remittebat vrinã: g̃ ꝑ locū
ab oppoſitis paucus cibꝰ tinget vrinã. Et hoc cõcedo ꝓpt̃
iſtas duas rõnes q̃s pono ꝓ cã. ¶ Ad duo argumēta in cõ-
trarium ſoluo vnica ſolutiõe: dicēdo ꝙ lʒ ꝑuus cibus debili
tet virtutē ⁊ diminuat calorē naturalē ſubalr̃: tñ qualitati-
ue intēdit ⁊ acuit calorē: vt pʒ ĩ ieiunãtibꝰ: q: lʒ in eis ſit mi
nor calor ſuꝑficialr̃: tñ interiꝰ eſt intēſus ⁊ acutꝰ: ⁊ ꝓpter h̃
cibus paucus tingit ⁊ rubificat vrinã. ¶ Quīto dubitatur
ſuꝑ hoc qd̃ dicit in lr̃a: ꝙ vinū multū bibitū: facit multã vri
nã. i. liquorē multū ⁊ hypoſtaſim paucã. Contra: q̃libet di
geſtio hʒ ſuã ſuꝑfluitatē: qua g̃ rõne vinū multū bibitū fa
ciet vrinã multã q̃ eſt ſuꝑfluitas ſcd̃e digeſtiue: eodē mõ fa
ciet hypoſtaſim multã q̃ hypoſtaſis ē ſuꝑfluitas tertie dige
ſtiue. Poſtea dicit ꝙ vinū paucū bibitū: facit paucã vrinã et
multã hypoſtaſim. Cõtra hypoſtaſis ē ſuꝑfluitas nutrimē
ti in tertia digeſtiua: ſed q̃ñ paucū vinū bibit̃ totū ꝯuertit̃:
⁊ nihil de eo cedit in ſuꝑfluitatē: g̃ paucū vinū bibitū facit
paucã hypoſtaſim: nõ g̃ multã. ¶ Ad primū iſtorū dicēdū
ꝙ vinū multū bibitū facit multã vrinã: vt dicit in lr̃a: ⁊ h̃ eſt
q: remanet indigeſtū ⁊ rõne ſue liq̃ditatis ⁊ indigeſtiõis ci
to deſcēdit ad veſicã ⁊ multã facit vrinã. Iterū dicūt q̃dã ꝙ
paucã facit hypoſtaſim: verū eſt reſpectu liquoris. Vel dicē
dū ꝙ nullã facit hypoſtaſim: q: remanet indigeſtū rõne ſue
multitudinis: q: natura rõne ſue multitudinis nõ põt eum
digerere. vñ nõ attrahit̃ a mēbris in tertia digeſtiua: ⁊ pro
pter hoc cū nõ attrahat̃ nõ poterit facere hypoſtaſim: cum
hypoſtaſis ſit ſuꝑfluitas nutrimēti tertie digeſtiue. vñ hu-
iuſmodi vinū bibitū multū ſicut bibit̃ ⁊ in eadē quãtitate
emittit̃: vt dicit in lr̃a. Ad argumētū in ꝯ̃riū dico ꝙ tu bene
obijceres ſi illud vinū multū bibitū veniret vſq; ad tertiã di
geſtiuã. vñ verū eſſet ꝙ multã hypoſtaſim gñaret: ſed nõ at
trahit̃ a mēbris tertie digeſtiue vt dictū eſt: ⁊ ꝓpter h̃ nul-
lã vel paucã faciet hypoſtaſim. Ad aliud dicēdū ꝙ paucū vi
nū bibitū paucã gñat vrinã: ⁊ hoc ē q: totū ꝯuertit̃: ⁊ ita ni
hil ſuꝑfluit. Itē multã facit hypoſtaſim: verū ē reſpectu li
q̃ris vt dicūt q̃dã. vñ q: cito ꝯuertit̃ ⁊ attrahit̃ a mēbris: ꝓ-
pter hoc facit paucū liquorē ⁊ multã hypoſtaſim reſpectu li
quoris. Vel dicēdū ꝙ multã facit hypoſtaſim reſpectu vini

multi bibiti: qd vinū mixtū bibitū nullā facit hypostasiȝ vt dictū est. ¶ Ultimo qrit sup hoc qd dicit auctor in lra: q vinū subtile albū bibitū remittit vrinā. Contra: sicut est vinuȝ subtile ita est cib⁹ subtilis: sȝ cibus subtilis sumpt⁹ tīgit vrinā: g sil' ⁊ vinū subtile albū tinget ⁊ colorabit vrinā: vel q̄re nō. Ad hoc dicēdū q nō est sile de vino subtili sumpto ⁊ de cibo subtili: q: grossicies est in cibo ꝓpter dñiū ptiū terrestriū digestiōi repugnātiū: subtilitas vo ꝓpter dñiū ptiū aerearū ⁊ ignearū q: sunt subtiles: ⁊ q: ptes subtiles cito cōuertunt in subam mēbrorū: ⁊ de facili obediūt digestiōi: propter hoc cib⁹ subtilis cōfortat virtutē ⁊ tingit vrinā: g ⁊ ecōuerso est in vino: q: vinū dr grossum ꝓpter abundātiā ptiū vinosarū: subtile vero: ⁊ albū ꝓpter dñiū ptiū aquosarū: ⁊ q: ptes aq̄ se frigiditati attestant: ꝓpter hoc vinū subtile albū bibitū remittit vrinā: ⁊ hoc mō loqtur auctor in littera.

¶ De diuersitate vrine ꝓpter exercitia.

Diuersitatis vrine ꝓpter motus: ⁊ exercitia: duplex est cā: q: exercitia duobus sunt modis. Sunt eñ ad aīam ptinentia: sicut tristicia timor ⁊ angustia. Sunt ⁊ corporea: sicut labor: fatigatio: eqtatio ⁊ silia. Anime accidētia faciunt rubore ⁊ accēsionē in vrina: quia si aīa multū sit solicita: cogit naturā ⁊ mouet: q: cū moueatur plusq̄ oporteat: calefit corp⁹: ⁊ ī toto corpore fit ebullitio. vñ vrine dat color ⁊ tinctura: ⁊ vt ita dicaȝ acuitio. Sed tñ inter calorē ex angustia: ⁊ caloreȝ ex tristicia: multū distat: ⁊ magna est differētia: q: calor in angustia min⁹ est acutus ⁊ pūgitiu⁹: cū ad cor veniat subitus: ⁊ recedat subitus anteq̄ sua complexio mutet. Calor ex tristicia est acutissim⁹: q: ī corde morat quoadusq̄ cā eius expediat. vñ calefit cōplexio eius. Urina in vigilia rubea est ⁊ indigesta: rubor ei⁹ q: calefit spiritus aīatus: calefaciēs ⁊ mouēs naturam: ⁊ cōturbat aīatā virtutē: et silr spūaleȝ ꝓpter vigilias. Indigestibilitas ei⁹ est: q: natura est extra corpus: ⁊ coctiōis locū a calore dimittit vacuū. Uigilias de exercitio aīe esse diximus: q: actiōes eaꝝ in aīato sunt spū: q est in cerebro. Exercitia vo corporea ruborē ⁊ acumē p̄stant vrine cū subtilitate: q: subito calefaciūt mēbra corporis p fricationeȝ ptis in ptē: in toto corpore ebullitiōnē faciūt ⁊ calorē: deinde subtiliat sanguis: ⁊ vrinam acuit: ⁊ rubicūdā facit. Subtilitas ⁊ claritas sunt ex dissolutione corporis nimia de humiditate subito facta cū fumo ⁊ sudore.

¶ De diuersitate vrine ꝓpter quietē.

Diuersitas vrine ꝓpter q̄etē cōtraria facta est ei: que ex motu fit: q: q̄es ablatio ē motus: sicut tenebre lumis: cecitas visus. Cuȝ aūt mot⁹ aīatus sit ⁊ corpore⁹: ⁊ q̄es aīata erit silr ⁊ corporea. Aīata q̄es ablatio est cogitationis ⁊ male suspitiōis. Corporea q̄es est ablatio mouēdi corporis de loco in locū. Sophiste tñ diffinientes dicūt: q: q̄es corporis ⁊ p̄seuerātia sui in tpe et tporib⁹ fit. vñ vtraq̄ q̄es p̄stat vrine cruditatem ⁊ grossitudinē: siue eñ aīata sit: seu corporea: cōgelat calorē ⁊ refrigerat cōplexionē. Aīa eñ si q̄escat a cogitatiōe: ⁊ mot⁹ ei⁹ necesse est q̄escat. Silr cā virtutis spūalis ⁊ actiōis naturalis: defectio est naturalis caloris: si aūt corpus q̄escat: auferf dissolutio q solet fieri ab ipso: ⁊ in corpore humiditas humectans in vrina adunatur ⁊ supflua.

¶ De diuersitate vrine ꝓpter extrinsec⁹ accidētia.

Diuersitas vrine ꝓpter extrinsec⁹ accidētia duob⁹ est modis: vel de colore sicut de solis ardore: atq̄ ex veneno: vel ex frigore cōgelāte sicut niue atq̄ rigore. Calor in vrina facit ruborē in colore: q: calor dissoluit hūiditatē corporis: ⁊ cū sudore expellit. vñ hūiditas minuit sāguis deinde calefit sanguis ⁊ vrina tingit. Si ex frigore fit exteriori: dat vrine cruditas ⁊ albedo duabus de causis: quia dupla sunt frigora: vel fortia vel debilia Fortia refrigerāt interiora ⁊ exteriora: vt ad locum coctiōis frigus veniat: calorē naturalē cōgelās: ⁊ coctionē vrine cōtrahēs. Debilia aūt poros in exteriorib⁹ oppilāt corporis: ⁊ humiditatē auferūt: q inde solet dissolui: ⁊ sub cute corporis remanet clausa. vñ ad epar cōuertit: quā cū colamēto sanguis epar renibus trāsmittit: ⁊ cū vrina exiēs p̄stat sibi albedineȝ.

¶ Sufficit tractasse de essentia naturalis vrine ⁊ sui diuisiōe: ⁊ cā diuersitatis sue. Dicēdū est de vrina extra naturā: ⁊ de diuersitate sui coloris.

¶ Supius diuersificauit auctor colorē penes etatē cōplexionē ⁊ dietā: hic penes motū ⁊ q̄etē: ⁊ penes rē extrinsec⁹ aduenientē. ⁊ diuidit ista ps in duas. In prima facit qd dictū est. In scda recapitulat auctor: ⁊ ponit ꝓhemiū ad dicēda. scda ibi. Sufficit tractasse. Prima ī duas. in pma diuersificat vrinā penes motū ⁊ q̄etē. In scda penes rē extrinsecus aduenietē: ibi: Diuersitas vrine ꝓpter extrinsec⁹. Prima ī duas. In pma diuersificat vrinā penes motū. In scda penes q̄etē: ibi: Diuersitas vrine ꝓpter q̄etē. pma in duas In prima enumerat duos mot⁹. s. aīalē ⁊ corporeū. In scda diuersificat colorē vrine penes illos motus: ibi: Aīe accidentia faciūt rubore. ⁊ ista scda in duas. In pma diuersifiat colorem vrine penes accidentia siue motus aīe. In secunda penes accidentia corporis. ibi: Exercitia vero corporea. prima in duas. In prima ꝓcedit gnaliter. In secunda specialiter: ibi: Sed tñ inter calorē ex angustia. ⁊ ista scda ī tres. In pma diuersificat vrinā penes angustiā. In scda penes tristiciā: ibi: Calor ex tristicia. In tertia penes vigiliā: ibi: Urina in vigilia est rubea. ⁊ ista tertia in duas. In prima diuersificat vrinā penes vigiliā. In scda declarat qualr vigilia reducit ad accidētia aīe. scda ibi: Uigilias de exercitio aīe. Tūc seqtur illa ps ī qua diuersificat colorē vrine penes q̄etē: ⁊ illa in duas. In pma enumerat duplicē q̄etē. s. aīalē ⁊ corporalē In scda vrinā diuersificat penes hmōi quietes: ibi: Utraq̄ q̄es p̄stat vrine. Tūc seqtur illa ps in q diuersificat colorē vrine penes rē extrīsec⁹ aduenientē: ⁊ illa in duas. In pma diuersificat vrine colorē penes calorē exteriorē. In scda penes frig⁹ exterius aduenięns. scda ibi: Si ex frigore exteriori. Hec est diuisio ⁊ snīa lectiōis in generali.

¶ Hic pmo dubitat de q̄busdā q̄stionib⁹ lralib⁹ q̄s mouet Gerardus in glosis suis. Et pmo q̄rit cū duplex sit exercitiū siue mot⁹. s. aīe ⁊ corpis: q̄re pri⁹ diuersificat colorē vrine a pte exercitij aīe q̄ a pte corporis. Itē cū ipse enumeret res extrīsec⁹ aduenietes colorē vrine diuersificātes. s. calorē exteriorē: ⁊ frig⁹ exteri⁹: ⁊ venenū: cū multe alie sunt res extrinsecus aduenietes vt balneū ⁊ vnguēta ⁊ hmōi q diuersificāt silr vrinā: q̄re nō enumerat illas. Itē cū enumerat calorē exteriorē: ⁊ frig⁹ exteri⁹ ⁊ venenū q diuersificāt vrinā q̄re nō ꝓseqtur de veneno sicut de calore exteriori ⁊ frigore exteriori. ¶ Ad pmū istoꝝ dicēdū q accidētia siue exercitia aīe pliēs ⁊ frequēti⁹ diuersificāt vrinā: vt ira: tristicia ⁊c. q: de facili veniūt ⁊ de facili recedūt: ⁊ ꝓpter hoc pl⁹ diuersificauit a pte accidētiū aīe: nō sic vo accidētia corporis. Ad scdȝ quidā dicūt q q: ista tria. s. calor exteri⁹ aduenięs: ⁊ frigus exteri⁹ ⁊ venenū sunt euidētiora q̄ alie res extrīsecus aduenietes: ꝓpter h̄ circa ista diuersificat colorē vrine ⁊ nō circa alias res. Uel dicēdū q etsi balneū diuersificet coloreȝ vrine ⁊ vnguētū silr: h̄ nō est nisi rōne caliditatis vel frigiditatis: ⁊ ꝓpter hoc satis p hoc qd dicit de calore ⁊ frigore dā

tur ista intelligi. Ad tertiū dicēdū ꝙ alteratio siue variatio
facta ex veneno raro accidit: ꝛ ꝓpter hoc nō ꝓsequitur de ve
neno. Uel dicēdū ꝙ nō diuersificat colorē in vrina nisi q: ca
lidū vel frigidū: ꝛ ꝓpter hoc satꝫ pōt intelligi ꝑ hoc qḋ di-
cit de calore ꝛ frigore. ❡ Postea ꝑmo q̄rit̄ ꝑncipalr̄ de di
uersificatiōe coloris vrine a pte exercitioꝝ aīe cū de hoc fa
ciat mentionē auctor in lr̄a. Et ꝑmo q̄rit̄ vtrū accidentia
aīe siue exercitia aīe tingāt vrinā: ꝛ videt̄ ꝙ nō: q: Auic. ꝛ
etiā ysaac in lib. isto supius dixit ꝙ vna v̉tus retrahit aliā
a sua operatione. vn̄ v̉tus aīalis operās de die retrahit v̉tu-
tē naturalē de die a sua operatiōe: cū ḡ i accidētib⁹ aīe vt i tri
sticia ꝛ angustia: ꝛ hmōi v̉t⁹ aīalis itēdat̄: v̉t⁹ naturalr̄ re-
mittet̄: sꝫ vrī. tīgit̄ a v̉tute naturali digerēte i epate: cū ḡ il
la retrahat̄ ꝑ accidētia aīe debilitabit̄ digestio: ꝛ digestio
debilitata remittit vrinā: ḡ accidētia aīe remittūt vrinā: nō
ḡ tīgūt. Itē color vrīe spectat ad v̉tutē digerētē in epate: sꝫ
accidētia siue exercitia aīe spectāt ad v̉tutē aīalē extra ꝛ ad
vitalē itra: ꝛ nō ad calorē digerētē in epate: ḡ accidētia aīe
nō tīgēt vrinā. In ꝯ̄riū est auctor i lr̄a dicēs ꝙ accidētia aīe
faciūt ruborē ꝛ accēsionē in vrina. Hoc idē ꝓbo: q: vt dicit
in lr̄a: accidētia aīe faciūt ebullitionē ꝛ acumē in hūoribus
q̄ cōmotio humoꝝ ꝛ ebullitio tingit vrinā: ḡ accidētia aīe
tingūt vrinā. Et hoc cōcedo cū ysaac. Sed distinguēduꝫ est
ibi: q: color siue tinctio q̄nq̄ dat̄ vrine ꝑ viā digestiōis fa-
cte in epate a calore naturali digerēte: ꝛ tunc digerit̄ vrina
equalr̄ in colore ꝛ liquore. de tali tinctiōe ꝓcedūt tua argu
mēta: ꝛ hoc mō nō dicit auctor ꝙ accidētia aīe nō tingant
vrinā. Alio mō dat̄ color vrine ꝓpter cōmotionē ꝛ ebullitio
nē factam in humoribus: ꝛ de tali tinctiōe nō ꝓcedūt tua
argumēta: ꝛ hoc mō dicit auctor ꝙ accidētia aīe siue exerci
tia tingūt vrinā: q: vt dicit auctor in lr̄a: si aīa fit multū soli
cita: vt tristicia vel angustia vel ira: tūc cogit naturaꝫ ꝛ mo
uet eā: q̄ cū moueat̄ pl⁹ q̄ꝫ oporteat calefit cor: ꝛ in toto san
guine fit ebullitio: vn̄ vrine dat̄ color ꝛ acumē: ꝛ ꝑ istā distin
ctionē pꝫ solutio ad argumenta ad vtrāq̄ ptē. ꝛ nota ꝙ ista
distinctio locū hꝫ in oībus ꝓbleumatib⁹ sequētibus in ista
lectione. ❡ Scḋo q̄rit̄ sup hoc qḋ auctor innuit in lr̄a: ꝙ an
gustia ꝑstat corpi calorē lenē ꝛ min⁹ acutū: tristicia v̉o acutis
simū: sed ꝯ̄ in angustia vt ip̄e dicit est mot⁹ subit⁹ caloꝛ̄ ad
cor: in tristicia paulatin⁹: sed mot⁹ subit⁹ ꝑstat corpi calorē
acutū ꝛ maiorē: paulatin⁹ v̉o lenē: ḡ falsum dicit in lr̄a. Itē
videt̄ esse ꝯtrouersia inter auctorē istū: ꝛ Johan. ꝛ Costā
tinū: q: auctor iste dicit ꝙ i angustia calor subito mouet̄ ad
cor: in tristicia v̉o paulatine. Johā. v̉o ꝛ Constan. dicūt ꝙ in
timore exteriore calor mouetur subito ad cor: in angustia
vero leniter ꝛ ita non subito: ḡ sibi adinuicē ꝯ̄dicūt. Item
dicit in lr̄a: ꝙ tristicia ꝛ angustia tingūt vrinā. Cōtra nihil
qḋ refrigerat corp⁹ tingit vrinā: imo poti⁹ remittit: sꝫ angu
stia ꝛ tristicia refrigerāt corp⁹: q: trahūt calorē naturaleꝫ q̄
corp⁹ calefacit: ab interiorib⁹ ad exteriora. ḡ nō tingūt vrinā
❡ Ad ꝑmū dicēdū ꝙ in angustia calor est lenis lꝫ fit subit⁹
ꝛ hoc est vt ip̄e dicit in lr̄a: q: parū manet in corde: lꝫ i tristi
cia est acut⁹ lꝫ mot⁹ ei⁹ ad cor fit paulatin⁹. ꝛ h̄ ē vt ip̄e dic
ꝙ i tristicia calor multū morat̄ i corde ꝛ ꝯtinuā facit ebulli
tionē. Et ꝑ h̄ pꝫ solō ad argumētū factū i ꝯ̄riū: q: acumē ca
loris nō est in angustia nec in tristicia ꝓpter motū subituꝫ:
sed ꝓpter maioreꝫ supcalefactionem cordis: ꝛ q: in tristicia
maior est supercalefactio cordis: q̄ꝫ in angustia quia in tri-
sticia plus immorat̄ cā tristicie in corde q̄ supcalefacit cor
q̄ꝫ in angustia: ꝓpter hoc in angustia est calor lenis in corde
in tristicia v̉o calor acutissimus. Ad aliud qḋ tu obijcis post
ea de ꝯtradictiōe inter auctores dico ꝙ nō est ꝯ̄dictio: q: du
plex est mot⁹ subit⁹: q̄dā violēt⁹: q̄dā lenis. Dico ḡ ꝙ Jo.
ꝛ Constan. dicūt ꝙ in angustia est mot⁹ lenis: subitus tn̄ re
spectu mot⁹ timoris interioris q̄ est subit⁹ ꝛ violēt⁹. vn̄ Jo
han. nō excludit q̄n sit subit⁹: tn̄ respectu mot⁹ timoris ē le-
nis: sꝫ auctor iste dicit ꝙ est subit⁹ respectu motus facti in
tristicia q̄ est paulatin⁹: ꝛ ita nō incōueniēs: nec ꝯ̄dictio in-
ter auctores. Ad aliud dicēdū quod obij. postea: dico ꝙ ve-
rū est ꝙ angustia ꝛ tristicia finalr̄ corpus refrigerāt: ꝛ in fa
cto esse ꝛ hoc mō remittūt vrinā: ꝛ sic tu obijcis: sed in fieri ti
gunt vrinā q: faciunt ebullitionē ꝛ cōmotionē in humorib⁹
ꝛ hoc mō loqtur auctor in lr̄a: vn̄ in toto isto caplo loqtur
auctor de tinctiōe facta in vrina ꝓpter ebullitionē factā in
humorib⁹ a supcalefactiōe cordis: ꝛ hac via nō tenet tuum
argumētū. ❡ Tertio q̄rit̄ vtrū ira q̄ est accidēs aīe hēat vri
nā tingere vel remittere. Et videt̄ ꝙ remittat: q: opposito
rū oppositi sunt effect⁹: sed ira ꝛ gaudiū opponunt̄: ḡ oppo
sitos habebūt effect⁹: sꝫ gaudiū tingit vrinā: q: ꝯfortat vir
tutē: ꝛ virtus ꝯfortata ꝯfortat digestionē: ꝛ digestio ꝯforta
ta tingit vrinā: ḡ ira q̄ opponit̄ gaudio debilitabit virtutē:
ꝛ ex ꝯ̄nti remittet vrinā. Itē tinctio in vrina est a calore di-
gerēte. vn̄ vrina noctis tinctior est ꝛ certioris significatiōis:
vt dicit supius q̄ꝫ vrina diei: ꝛ hoc q: magis tingit̄ a calore
digerēte fortificato in somno: sed ira trahit calorē naturalē
digerentē vrinā ꝛ tingētē ab interiori ad exteriora: ḡ debili
tat digestiuā: ꝛ ex ꝯ̄nti remittit vrinā. Cōtrarium innuit au
ctor in lr̄a dicēs ꝙ tristicia ꝛ ira ꝛ accidētia aīe tingūt vrinā.
h̄ idē ꝓbo ꝑ rōnē: q: si illud qḋ min⁹ videt̄ inesse inest: ꝛ illḋ
qḋ magꝫ: sꝫ accidētia aīe refrigerātia corp⁹: vt timor angu-
stia: de qb⁹ min⁹ videt̄ tingūt vrinā: ḡ multomagꝫ acciden
tia calefaciētia corpus tingūt vrinā: vt ira. qḋ ꝯcedo. vn̄ dico
ꝙ ira facit cōmotionē in hūorib⁹: q: supcalefacit cor ꝛc. ꝛ ꝑ
hāc viā tingit vrinā. ❡ Ad ꝑmū argumētū in ꝯ̄riū pꝫ solō ꝑ
iā dicta: q: lꝫ ira debilitet v̉tuteꝫ: tn̄ q: facit supcalefactionē
in corde ꝛ ebullitionē i hūorib⁹ ꝓpt h̄ tingit vrinā. Ad scḋm
simr̄ pꝫ solō: q: tu obij. de tinctura debilitata i vrina a calore
epatis digerēte: vn̄ veꝝ est ꝙ ira ipedit tincturā factā in vri
na a calore epatis digerēte: verūtn̄ q: facit ebullitionē i hūo
rib⁹: ꝓpter h̄ tīgit vrinā: ꝛ de tali tinctura loq̄t̄ auctor i isto
caplo. ❡ Quarto q̄rit̄ sup h̄ qḋ dicit in lr̄a ꝙ vigilia tingit
vrinā. Cōtra oppositoꝝ oppositi sūt effect⁹: sꝫ somn⁹ ꝛ vigi
lia opponunt̄ ꝛ somn⁹ tingit vrinā: vt dicit supi⁹: ḡ vigilia
vrinā remittit i colore. Itē supi⁹ dixit ꝙ vrina remittit̄ in vi
gilia. In ꝯ̄riū est auctor in pte ista dicens ꝙ vrina in vigilia
est rubea. Ad hoc dicēdū ꝙ duplex est vigilia. s. moderata et
excedēs. Dico ḡ ꝙ i vigilia moderata remittit̄ vrina: ꝛ hoc
mō loq̄t̄ auctor supi⁹ ꝛ sic ꝓcedūt tue rōnes. sꝫ i vigilia ex-
cedēte tingit̄ vrina: ꝛ h̄ mō loq̄t̄ auctor i pte ista. Sꝫ tu ob.
cōtra me: vigilia moderata ꝯfortat v̉tutē: ḡ tīgit vrinā: exce
dēs v̉o vigilia debilitat v̉tutē: ḡ remittit vrina: ḡ videt̄ ꝙ
in vigilia moderata debeat vrina eē tincta: in excedēte vero
remissa. Ad h̄ pꝫ solō ꝑ ꝑdicta: q: tu ob. de tictiōe facta i vri
na a calore epatis digerēte: sꝫ ibi nō loq̄t̄ de illa imo auctor
loq̄t̄ ibi de tinctura facta i vrina ꝓpter ebullitionē factā in
hūorib⁹: ꝛ q: in vigilia excedēti spūs aīalis laborat ꝛ facit cō
motionē in hūorib⁹: ꝛ ita tinctionē: i moderata v̉o nō labo-
rat nec facit ebullitionē i hūorib⁹: ꝓpter h̄ adhuc vigilia ex
cedēs tingit vrinā ꝛ nō vigilia tēpata. ❡ Quīto q̄rit̄ de di-
uersificatiōe facta in vrina a pte mot⁹ corpei. Et ꝑmo q̄ritur
vtrū mot⁹ corpore⁹ tingat vrinā. Et videt̄ ꝙ nō: q: i motu
corporeo trahit̄ calor naturalis tīgēs vrinā ab interiori ad
exteriora: ꝛ ita debilitat̄ digestio: ꝛ per ꝯ̄ns remittit̄ vrina.
Itē dicit ysaac in dic. vnī. v̉sus finē ꝙ mot⁹ corpore⁹ ipedit
digestionē: sꝫ oē tale remittit vrinā ḡ ꝛc. In ꝯ̄riū est auctor
dicēs ꝙ exercitia corporea ruborē ꝛ acumē ꝑstāt vrine. Itē
dicit i lr̄a ꝙ rubor causat̄ in vrina ꝓpter cōmotionē factā in
hūorib⁹: cū ḡ mot⁹ corpore⁹ faciat cōmotionē in hūorib⁹ tin
get vrinā. qḋ ꝯcedo cū ysaac: tn̄ q: ꝑ fricationē partis in ptē
subito mēbra corpis calefiūt q: ꝯsumit hūiditatē q̄ remitte
bat vrinā. ꝑ ꝑdicta pꝫ solō ad argumēta facta in ꝯ̄riū: q: tu
ob. de tinctiōe facta in vrina a calore epatꝫ digerēte: ꝛ de ta
li nō loq̄t̄ ibi: imo de tictiōe vrine facta ꝓpt̄ ebullitionē fa
ctā i hūorib⁹. ❡ Sexto q̄rit̄ sup h̄ qḋ dicit i lr̄a ꝙ vtraq̄ q̄es
tā aīe q̄ꝫ corpis ꝑstat vrīe cruditatē ꝛ remissionē: sꝫ ꝯtra q̄es
assimilat̄ sōno: sꝫ sōn⁹ tīgit vrinā: ḡ ꝛ q̄es simr̄ vrinā tīget ꝛ nō
remittet. In ꝯ̄riū ē auc. i lr̄a vt dictū est. Itē h̄ ꝓbo q: dicit
in lr̄a ꝙ vrina tingit̄ ꝓpter cōmotionē ꝛ ebullitionē factā in
hūorib⁹: sꝫ q̄es aufert motū ꝛ ꝯmotionē hūoꝝ: ḡ remittit vri
nā. Qḋ ꝯcedo cū ysa. Un̄ dico ꝙ q̄es retinet supfluitates in
corpe q̄ remittunt vrinā ꝑ sui ꝑn̄tiam. Et tu obijcies ꝙ som
nus simr̄ retinet supfluitates i corpe: ḡ remittet vrinā. Di-
cēdū ꝙ secus est de somno ꝛ q̄ete: vt dictū fuit supius: q:
in q̄ete debēt exire supfluitates: ꝛ cū nō exeūt ꝓpter defe-
ctū exercitij: tūc remanent in corpe ꝛ remittūt vrinā: sed in
somno est tp̄s emittēdi supfluitates sicut fuit i q̄ete. Itē in
somno nō sunt multe supfluitates q̄ remittūt vrinā: q: in vi
gilia ꝑcedēte somnū corp⁹ fuit mūdatū a supfluitatibus: vn̄

nõ remanet in sõno ĩ corpe. Itẽ in sõno cal. naturalis mag͡ȝ intẽta ꝛ solicita ẽ circa digestionẽ: tũ q: ꝓpt absentiã lumĩs retrahit interi⁹: tũ q: tũc in somno de nocte opationes quinq͡ȝ sensuuȝ cessant: ꝛ ita fortificat calor digerẽs interi⁹ nõ sic vo est in quiete: ꝛ ꝓpter hoc qes vtraq͡ȝ remittit vrinã vt dicit. ❡ Septio dubitat de diuersificatiõe color͡ȝ vrine ꝓpter rẽ extrinsecus aduenietẽ. Et pmo qrit vtrũ ex calore exteriori tingat vrina cũ hoc dicat in lr̃a. Et videt ꝙ nõ imo poti⁹ remittat: q: calor exterior rõne similitudinis trahit colorẽ naturalẽ ab interiorib⁹ ad exteriora: ꝛ ita debilitat digestiuã: q̃ digestio debilitata remittit vrinã ꝗ ꝛc. Itẽ cal. exterior debilitat cal. digerẽtẽ q̃ tingit vrinã: ꝗ cal. exterior remittit vrinã. In ꝯ̃riũ est auc. in lr̃a dicẽs ꝙ calor extrinsecus colorẽ facit in vrinã ꝛ ruborẽ. Itẽ cal. exterior diminuit hũiditatẽ corpis abũdatẽ q̃ hũiditas ꝑ sui abũdãtiã remittebat vrinã: ꝗ cal. exterior tingit vrinã. Et hoc ꝯcedo cũ ysaac. Ad pmũ argumẽtũ ꝛ ad scdm in ꝯ̃riũ iã p₃ solo: q: l₃ calor extrinsecus trahat calorẽ naturalẽ exteri⁹ ꝛ debilitet cal. digerẽtẽ ꝛ quãtũ ad h̾ deberet remittere vrinã: verũtñ acuit cal. ꝛ ꝯsumit hũiditatẽ: ꝛ ꝓpter h̾ quãtũ ad h̾ pl⁹ facit ad tictionẽ vrine ꝙ̃ p̃dicto mõ ad remissionẽ. ❡ Ultio qrit sup h̾ qd̃ dicit in lr̃a: ꝙ frigus exterius dat vrine cruditatẽ ꝛ albedinẽ. Cõtra: frigus exterius claudit poros: ꝛ ita ꝯfortat cal. digerẽtẽ interius: vñ dicit hippo. in apho. ꝙ ventres hyeme ꝛ vere calidissimi sunt natura: si ergo frigus exterius claudit poros ꝛ cõfortat digestionẽ interi⁹ ꝛ digestio cõfortata tingit vrinã: ꝗ frigus exteri⁹ adueniẽs tingit vrinã nõ ꝗ remittet. Itẽ vrina plus tingit de nocte ꝙ̃ de die: ꝛ hoc est q: in nocte viget frigiditas: in vigilia vo caliditas: ꝗ videt ꝙ frigus exteri⁹ tingit vrinã. In ꝯ̃riũ est auc. in lr̃a. Itẽ h̾ ꝓbat auc. in lr̃a: q: frigus exteri⁹ adueniẽs: aut est forte aut debile. Si forte tũc penetrat vsq͡ȝ ad interiora ꝛ refrigerat calorẽ naturalẽ ꝛ ita ipedit digestionẽ ꝛ p cõsequẽs remittit vrinã ꝛ reddit eã crudã ꝛ albã. Si sit debile claudit poros corpis in supficie ꝛ tũc retinet p accidẽs hũiditates in corpe q̃ remittũt vrinã: ꝗ frig⁹ exteri⁹ semp remittit vrinã. qd̃ ꝯcedo cũ ysaac. Ad primũ argumẽtũ in ꝯ̃riũ dico ꝙ l₃ claudat poros ꝛ ꝯfortet cal. exteri⁹: verũtñ q: facit hũiditates abũdare in corpore q̃ plus faciũt ad remissionẽ vrine ꝓpter h̾ remittit vrinã. Ad scdm argumẽtũ dicẽdũ ꝙ tu ponis nõ cãȝ vt cãm: nõ eñ in nocte pl⁹ tingit vrina ꝓpter frigus exteri⁹: immo ꝓpter calorẽ digerẽtẽ q̃ tũc fortificat interi⁹ ꝓpter m̃ltas cãs. silr̃ in vigilia nõ remittit vrina ꝓpter cal. exteri⁹: imo ꝓpter h̾ ꝙ calor naturalis digerẽs trahitur exterius ꝓpter ꝯueniẽtiã quã h₃ cũ calore exteriori: ꝛ ita loco digestiõis depauperato calore naturali impedit digestio.

❡ De colore vrine extra naturã.

Color vrine extra naturã diuersus est duabus de causis: vel ꝓpter dñantiã hũor͡ȝ corporis ꝛ mutationẽ sui: vl̾ ꝓpter dissolutionẽ pinguedinis ꝛ carniũ corporis. Dominantia humorũ in corpe duob⁹ fit modis: simpliciter vel cõposite. Simplr̃ de vno est hũore corpori dñante. Cũ ergo hũores corporis quattuor sint: sanguis: ambe cholere: atq͡ȝ phlegma: necesse est vrinã humorum q̃ttuor colores significare. Unũ ille q̃ albus est ꝛ grossus dñantiã significat phlegmatis. Scd̃s nimiũ est citrin⁹ q̃ vocat aureus: q̃ cholerã rubeã portẽdit dñari. Terti⁹ rubeus: vñ sanguis dñiũ intendit. Quart⁹ niger q̃ chol. nigrã supare denotat. ❡ Cõplexiões cõponunt ex duobus hũorib⁹ mixtim corpori dominantibus. Cũ aũt hũores sint quattuor: cõpositiões inde sex generant: sed tñ due sunt impossibiles ꝛ q̃ttuor possibiles. Impossibiles cholera rub. cum phlegmate: ꝛ cholera nigra cũ sanguine ꝓpter oppositionẽ vtraq͡ȝ repugnãtẽ. Sãguis eñ repugnat cholere nigre calore ꝛ humiditate. Cholera aũt rubea phlegmati calore ꝛ siccitate: vñ fit vt in cõmixtiõe sui impossibiles sint nisi ẜm vicinitatẽ. verbigr̃a: si aliquid cholere rub. ad stomachũ descẽderit ꝛ ibi phlegmaticã hũiditatẽ nimiã inuenerit: ꝛ cũ ipa se misceat de ipsis citrin⁹ color nascet ẜ₃ dñantiã alteri⁹ alteri. Si eñ cho. ru. dñet fiet citrin⁹ itẽsus. si phlegma: fit q̃si vitellũ oui. cũ sint eq̃lia: fit q̃si citrinũ pomũ. Quattuor sũt in ꝯmixtiõe possibiles: est sang. cũ cho. rub. ꝛ cũ phleg. ꝑ ꝯcordãtiã cho. rub. cũ calore ꝛ phleg. cũ hũiditate. Chol. ei nig. cũ phleg. ꝛ cho. ru. ꝑ conueniẽtiã phleg. cũ frigiditate: ꝛ chol. ru. cũ siccitate. S₃ tñ saguis nõ ita assimilat phleg. sicut cho. ru. cui mag͡ȝ ꝯcordat ex q̃litate faciẽte. s. calore colorẽ vrine imutãte cũ phleg. ex q̃litate patiẽte liquorẽ vrĩe imutãte. s. hũiditate: ꝛ silr̃ cho. nig. nõ ita assimilat: neq͡ȝ ꝯcordat cũ cho. ru. sicut cũ phleg. q: cũ phleg. ex faciẽte q̃litate. i. frigiditate colorẽ vrine mutãte. cõcordat cũ cho. ru. ex patiẽte q̃litate. i. siccitate liquorẽ vrine mutãte. Sufficiat qd̃ dixim⁹ d̃ ꝯposit͡ȝ hũor͡ȝ q̃litatib⁹.

❡ De significatiõib⁹ vniuscuiusq͡ȝ color͡ȝ: ꝛ de ꝓprietatibus suaȝ ꝓpetatũ.

Nunc ꝗ dicẽde sũt significatiões color͡ȝ vniuscuiusq͡ȝ ꝛ ꝓprietates suaȝ dñaȝ. Cõplexio ꝯposita ẽ vl̾ eq̃lis vl̾ ineq̃lis. Eq̃lis ẽ cui due eq̃li põdere q̃litates eq̃lit dñant: nulla aliã in quãtitate supante: ꝛ sũt. iiij. q̃ totidẽ mõstrãt colores. Primus est citrin⁹: alter rufus vel igne⁹ q̃si flos croce⁹: terti⁹ purpure⁹: q̃rt⁹ cinerici⁹. Citrin⁹ ꝯposit⁹ ẽ ex citrinissimo ꝛ albo: q̃ sigt̃ hũiditatẽ phleg. cũ cho. rub. mixtã q̃ mutauit colorẽ ꝛ dedit citrinitatẽ ꝛ claritatẽ. Igneus ꝯposit⁹ ẽ ex rubeo ꝛ citrino. vñ calidissimũ mõstrat saguinẽ vel cholericũ. Purpure⁹ ꝯponit ex nigerrimo ꝛ rubeo: vñ mõstrat sanguis incensionẽ iã cho. nig. appropiquãtẽ. Cinerici⁹ ex albo ꝛ nigro: q̃ cho. nig. ꝛ phleg. dñantiã al̾s abũdãtiam significat. Quidã credunt tñ eũdẽ colorẽ esse viridẽ ꝛ cinericũ qd̃ falsũ est. Calor ei facit viridẽ: frigiditas cinericũ colorẽ. qd̃ palã fit ex eis q̃ ex artificio fuerit exteriori: in q̃b⁹ viridis color ex citrino fit ꝛ nigro: q̃ ãbo colores. s. citrin⁹ ꝛ niger calorẽ sũt significãtes: cinerici⁹ ex albo ꝛ nigro frigiditatẽ significantib⁹ ecõtrario. ❡ Repꝛehẽdimur h̾ a q̃busdã nobis obijciẽtib⁹: q̃re ꝑtermisisti colorẽ ex citrino ꝛ nigro ꝯpositũ: in quo simul dñatio cho. ru. ꝛ nig. significat: ꝛ colorẽ ꝯpositũ ex rub. ꝛ alb. q̃ dñantiã sigt̃ sang. ꝛ phleg. Rñdem⁹ q: ipossibile ẽ duab⁹ ex cãis ipsos inueniri. Etsi eñ ꝯueniãt sang. ꝛ phle. ĩ hũiditate: tñ repugnãt ĩ calore ꝛ l₃ chol. rub. ꝛ nig. in siccitate cõueniãt: tñ in calore repugnãt. hũiditas aũt ꝛ siccitas nullã hñt actionẽ in colore vrine. vñ fit vt ipossibile sit eũ ĩ vrina inueniri. Scdo q: impossibile ẽ res iueniri ꝛ nõ iueniri insimul sicut res ꝯtrarias. Rubor vrine ꝯturẽ significat digestiõis: ꝛ appropiq̃re ad ꝯplemẽtũ sui. Albedo ei cruditatẽ ꝛ grossitatẽ ꝛ digestiõis ablatiõeȝ: qd̃ ipossibile est insimul ꝯiungi: nisi ẜm vicinitatẽ: ꝛ nõ ẜm cõmixtionẽ: sicut q̃dã medici dicũt. Aliq̃n in corpe hũiditates adunat crude de phleg. gñe: q̃s expellit natura cũ rubea vrina: mixtisq͡ȝ ill̾ color in roseũ mutat. ❡ Citrinitas vrine subtilitatẽ ꝛ lenitatẽ fecis videtur significare ꝛ naturã incipiẽtẽ decoquere. Nigredo vo vrine significat grossitudinẽ humor͡ȝ ꝛ incẽsionẽ eor͡ȝ ꝛ pigritiam nature in coctionẽ ipsorũ: quapropter nõ coniunguntur in eodem.

❡ Superi⁹ determinauit auctor de calore naturali h̾ determinat de innaturali: ꝛ diuidit h̾ pars in duas In pria enumerat duos diuersificãtes colorẽ vrĩe inatural. In scda ꝯsc

quit de illis: ibi: Quantitas hũoꝝ ĩ corpe. ꝛ ista scḋa in duas. In pma determinat de diuersitate coloris vrine inaturalis ppter dñiũ hũoꝝ. In secũda ppter cõsumptionẽ hũoꝝ, secũda ibi: Urina cũ cõsumptionẽ corpis. Prima in duas. In prima determinat auctor de cõmixtione humoꝝ. In secũda de colore vrine innaturalis attestãte supra cõpositionẽ hmõi hũoꝝ. scḋa ibi: Cõplexio cõposita vel equalis est. prima in duas. In prima determinat diuersitatẽ coloꝝ vrine innaturalis ꝛ dñationẽ hũoꝝ simpliciũ in corpore. In secunda penes dñiũ humoꝝ cõpositoꝝ. secũda ibi: Cõplexiones cõponunt. ꝛ ista secũda in duas. In prima determinat quoruꝫ humoꝝ impossibilis est cõmixtio siue cõbinatio. In secunda determinat quoꝝ humoꝝ possibilis est cõmixtio. secunda ibi: Quattuor in cõmixtione. ꝛ ista secunda in duas. In pma facit qḋ dictũ est. In scḋa recapitulat ꝛ ponit phemiũ ad dicẽda: ibi: Sufficit qḋ diximꝰ. Tũc sequit illa pars que hic incipit: Cõplexio cõposita. in qua determinat de colore vrine innaturalis attestãte supra cõplexionẽ humoꝝ: et illa in duas. In prima determinat de colore vrine innaturalis attestãte supra cõplexionẽ cõpositã ꝛ equalẽ humoꝝ. In scḋa de attestãte supra inequalẽ cõplexionẽ cõpositã. secunda ibi: In cõplexione inequali. Prima pars cũ precedẽtibꝰ ꝛ plenis lectionis: ꝛ diuidit in duas. In prima enumerat colores vrine innaturalis supra cõplexionẽ cõpositã ꝛ equalẽ attestantes. In scḋa de illis prosequit. scḋa ibi: Citrinꝰ remissus cõpositꝰ. ꝛ ista scḋa in duas. In prĩa pcedit de hmõi coloribꝰ innaturalibus: ꝛ hoc narrãdo: in secũda dubitãdo. scḋa ibi: Quidã tñ credũt. ꝛ ista in duas fm duas obiectiones quas mouet ꝛ remouet. scḋa ibi: Econtrario reprehẽdi. ꝛ ista scḋa in duas. In prima mouet: in secũda respõdet: ibi: Respõdemus. ꝛ ista scḋa in duas. In prima respõdet vnica solutione ad duas questiones simul motas in pdicta obiectione. In scḋa respõdet specialiter ad vnãquãqꝫ illaꝝ. scḋa ibi: Scḋo q: impossibile. ꝛ ista scḋa in duas. In prima respõdet ad scḋam questionẽ illius obiectiõis assignãdo cãm quare color nõ põt esse cõpositus ex rubeo ꝛ albo. i. ex dñio sanguinis ꝛ phlegmatis. In secũda respõdet ad primã. s. quare nõ põt esse color cõpositꝰ ex citrino ꝛ nigro. i. ex dñio cholere ꝛ melãcholie. scḋa ibi: Citrinitas vrine. prima in duas. In prĩa facit qḋ dictũ est. In secũda declarat quoddã dictũ in illa solutiõe. scḋa ibi. Sicut quidã medici dicunt. Hec est diuisio ꝛ sententia lectionis in generali.

¶ Hic primo dubitat: quare nõ diuersificat colorẽ vrine innaturalis a parte cõplexiõis male siue hũoris vitio: cũ eã habeat tingere sicut facit ppter dñiũ hũoꝝ ꝛ ppter cõsumptionẽ hũoris. Et solo huius est: q colores nõ diuersificãt colorẽ vrine nisi rõne cõplexionis. vñ humor phlegmaticus non facit vrinã albã nisi ppter hoc q est frigidũ ꝛ humiduꝫ ꝛc. vnde idẽ est effectus coloris a parte cõplexiõis cuꝫ materia ꝛ sine materia: ꝛ per hoc q diuersificat vrinã a parte dominij humoris satis datur intelligi diuersificatio a parte complexionis male sine materia vel sine hũoris vitio. Uel dicendũ etiã q diuersificat vrina a parte cõplexiõis cũ materia ꝛ sine materia. Itẽ cũ prius posuit citrinũ colorẽ esse colorem vrine naturalis: quare hic ponit illũ eũdẽ colorẽ. s. citrinũ colorẽ citrine innaturalis. Et solo huiꝰ est: q: aliud repñsentat citrinus color in vrina naturali ꝛ in innaturali: nam in vrina naturali: vt in sanis significat fortitudinẽ digestiõis ꝛ dñiuꝫ nature supra materiã nutrimẽti. In vrina inaturali. i. ĩ egris significat dñiũ nature supra materiã morbi ꝛc. Itẽ dicit in lr̃a q niger color vrine innaturalis significat dñiũ melãcholie: supius vo dixit q albus color significat dñiũ melãcholie: g videt cõtradicere. Et solo est: q: melãcholia qñqꝫ colorat vrinã rõne cõplexiõis: ꝛ sic cũ sit frigida facit vrinã albã: ꝛ sic loquit superiꝰ: vel rõne sue cõmixtiõis cũ vrina: ꝛ sic facit colorẽ nigrũ: ꝛ sic loquit auctor ibi: ꝛ sic non est ꝯdictio. Postea vo dicit q sex cõmixtiões hũoꝝ gñant: ꝛ due sunt impossibiles ꝛ qttuor possibiles. Cõtra nihil gñat nisi possibile: g oẽs sex erũt possibiles. Et solo huiꝰ est: q lꝫ gñant sex quãtũ ad intellectũ ꝛ oẽs sint possibiles quãtũ ad intellectũ: tamẽ qttuor illoꝝ tñ erũt possibiles quãtũ ad rẽ: ꝛ due ĩpossibiles: ꝛ de h reddit auctor in lr̃a cãm. ¶ Deinde qrit sup h qḋ dicit auctor in lr̃a. Dicit eñ q possibilis est cõbinatio sanguinis cũ phlegmate ꝛ cũ cholera: ſꝫ tñ dicit ipe magis ꝯuenit sanguis cũ cholera q cũ phlegmate. Contra dixit superius q in gñatione hũoꝝ statim chol. segregat a sanguine ꝛ recludit in felle: ſꝫ phlegma currit cũ sanguĩe: ex hoc innuit q sanguis maiorẽ ꝯueniẽtiã habeat cũ phlegmate q cũ cholera: contrariũ tñ dicit in lr̃a. Ad h dicendũ q cõueniẽtia sanguinis cũ cholera potest esse duplex: aut quantũ ad colorationẽ vrine: ꝛ sic sanguis maiorẽ hꝫ cõueniẽtiã cũ cholera: ꝛ sic loquit auc. in lr̃a: aut quãtũ ad nutriẽdũ: ꝛ h mõ sanguis maiorẽ cõueniẽtiã hꝫ cũ phlegmate q cũ chol. ꝛ sic tu obijcis: ꝛ p h pꝫ solo ad argumẽta. Quare aũt sanguis plus cõueniat cũ cholera in colorando vrinã q cũ phlegmate: soluit auc. in lr̃a dicẽs q h est ppter h q sanguis conuenit cũ cholera in actiua qlitate q est caliditas: cũ phlegmate vo in passiua. s. in hũiditate: ꝛ actiue dãt colorẽ vt dicit superiꝰ ꝛc. ¶ Deinde dubitat sup h qḋ dicit postea in lr̃a q ĩpossibilis est cõmixtio cholere cũ phlegmate: ꝛ reddit cãm ĩ lr̃a: q: repugnãt vtraqꝫ qlitate. Postea dicit q color citrinꝰ cõponit ex citrinissimo ꝛ albo: ſꝫ citrinissimꝰ col. gñat ex chol. albꝰ ex phlegmate: g possibilis ẽ cõmixtio chol. cũ phlegmate: g ꝯdicit sibiipsi. Et solo huiꝰ est: q impossibilis est cõbinatio cholere cũ phlegmate fm ꝯmixtionẽ: ꝛ sic loquit pmo vñ in pma gñatiõe hũoꝝ in epate nõ põt ꝯmisceri cholera cũ phlegmate ad h q vtrũqꝫ dñet: sed fm vicinitatẽ bñ pñt cõmisceri. i. in stomacho: vt si in stomacho descendat portio cholere ꝛ inueniat ibi phlegma bñ possunt cõmisceri: ꝛ inde color citrinus gñari: ꝛ sic loquit auc. postea ꝛ nõ est ꝯdictio. ¶ Deinde qrit sup h qḋ dicit postea: q color igneus ꝯponit ex citrino ꝛ rubeo: vñ mõstrat sanguinẽ cholericũ: videt q male dicat: q: ipe dꝫ ponere colorẽ repñsentatẽ duos hũores scꝫ cholerã ꝛ sanguinẽ: g cũ non ponat nisi vnũ colorẽ videt esse insufficiẽs. Si tu dicas p h q dicit sanguinem cholericuꝫ repñsentat sanguinẽ ꝛ cholerã: ꝛ ita duos hũores. Cõtra si p h repñsentat colorẽ duos hũores eqliter repñsentatẽ. s. cholerã ꝛ sanguinẽ: aut g ibi erit eqlis ꝯmixtio cholere cũ sanguine a pte qlitatis nõ a parte quãtitatis: q: tũc seqret incõueniẽs. s. q cholera eqliter dñaret ĩ corpe qlitatiue sicut sanguis qḋ est incõueniẽs: nec a pte qlitatis: q: tũc seqret q sãguis esset eqliter calidus sicut cholera qḋ est falsum: q: dicit Gal. q chol. multo calidior est q sanguis: g ĩpossibilis ẽ cõmixtio siue cõbinatio cholere cũ sanguine. Ad hoc dicendũ vt dicit Gerardus q color igneus repñsentat sanguinẽ ꝛ cholerã eqliter ĩ corpe dñari. Sꝫ eqle dñiũ chol. ꝛ sanguis h põt esse duplr: aut absolute: ꝛ sic equaliter possunt dñari: vt tu obijcis: aut per ꝯparationẽ ad statũ naturalẽ: ꝛ sic equaliter possunt dñari a pte quãtitatis. verbi grã. sit ita q in corpore in statu naturali existente debeat esse. iiij. lib. sanguinis ꝛ lib. dimidia chol. sit ita q in statu ĩnaturali sint due libre chol. tũc dꝛ chol. eqliter dñari sanguini: ꝛ ita a pte quãtitatꝫ eqliter pñt dñari. Silr si sint in statu innaturali sex lib. sanguis: tũc quãtitatiue dꝛ silr sanguis dñari. eodẽ mõ dicẽdũ est a pte qlitatꝫ: ꝛ tu obijcis chol. mlto calidior ẽ sanguĩe dicẽdũ q sanguis dñans ppt sui mltitudinẽ: vt sex lib. vbi nõ dñt esse nisi tres põt ita ĩprimere caliditatẽ forte ĩ corpe rõne sue mltitudinis: sicut cholera dñans rõne sui acuminis ꝛ h mõ loqt ĩ lr̃a. ¶ Deinde qrit sup h qḋ dicit postea q color purpureꝰ figt sanguinẽ melãchol. Et põt obijci sicut in pcedẽti q male facit: q: dꝫ ponere colorẽ repñsentatẽ dñium duoꝝ hũoꝝ. Et tu dices q p h q dic sãguieꝫ melãchol. dat intelligere dñiũ sanguis ꝛ melãchol. Cõtra dicit paꝝ aũt q sanguis nõ põt ꝯbinari cũ melãchol. cũ repugnet vtraqꝫ sui qlitate: g videt sibi ꝯdicere. Et dicẽdũ sic dictũ est in pcedẽti phleumate p h q dicit sanguinẽ melãchol. figt ꝯpatiõem eqlẽ sanguis ꝛ melãchol. ꝛ tu obijcis supius dixit q nõ pñt ꝯbinari. Dicẽdũ q verꝫ ẽ q nõ pñt ꝯbinari fm ꝯmixtionẽ: ꝛ sic loqt supiꝰ: tñ fꝫ vicinitatẽ pñt ꝯbinari: ꝛ sic loquit auc. in lr̃a: ꝛ h manifestat ĩ lr̃a: ꝛ sic nõ ẽ ꝯdictio. ¶ Deinde qrit sup h qḋ dic ĩ lr̃a postea q qdã credũt colorẽ viridẽ esse cinericiũ: sed male credũt: dicit ipe q viridis color causatur a calido: cinericiꝰ cãtur a frigido. Et ppter hoc qrit p quã viã color viridis ãncedat colorem nigrũ. Et videt q viridis non possit antecedere nigrũ colorẽ: quia dicit Auicen. q caliditas agens in materiam siccam dealbat: in humidam deni-

grat: cũ g̃ in generatiõe coloꝝ in humoꝛib⁹ caliditas semꝑ agat in materiã hũidã: q: hũoꝛes sunt hũidi: videt ꝙ semꝑ generabit colorẽ nigrũ ꝛ nõ viridẽ: ꝛ ꝑpter hoc querit per quã viã caliditas agẽs in humoꝛes faciat colorẽ viridẽ. Itẽ Auicen. dicit ꝙ viridis coloꝛ attestat caliditati: g̃ videt̃ esse cõtrouersia. ❡Ad primũ dicẽdũ ꝙ ex ꝑmixtiõe citrini colo ris cũ nigro gñat viridis coloꝛ per hãc viã: q: qñ cholera est in stomacho tũc caliditas adurit ꝑtẽ subtilẽ ꝛ denigrat: par tẽ võ terrestrẽ illius cholere nõ põt adurere cũ sit grossa re spectiue: ꝛ ita illa remanet sub ꝓprio coloꝛe citrino: ꝛ ita de istis duob⁹ coloꝛib⁹ fit coloꝛ viridis qñ simꝑ ꝑmiscent. Sꝫ qñ caloꝛ magis inualescit: tũc totũ adurit ꝛ denigrat ꝛ fit coloꝛ niger: ꝛ ita ꝑ hãc viã viridis coloꝛ ãñcedit nigrũ. Ad argumẽ tũ dicẽdũ ꝙ verꝫ est ꝙ calidũ agẽs i materiã hũidã oĩno obe diẽtẽ denigrat: sꝫ q: ibi vt dictũ ẽ: est aliq̃ ps materie resistẽs ꝑpter h̃ põt coloꝛ viridis gñari ex citrino ꝛ nigro. Ad aliud dicẽdũ ꝙ viridis coloꝛ qñq̃ causat a frigido: qñq̃ a calido. Uñ viridis coloꝛ qnq̃ modis põt esse: est eñ coloꝛ viridis si milis fisticoꝝ. Secũdus sicut coloꝛ iris celestis. Tertius est: qñ iridus, ꝛ isti tres attestant frigiditati: ꝛ sic loquit Aui. Quartus est sicut coloꝛ ꝑassij. Quintus sicut erugo eris: et isti duo attestant caliditati: ꝛ sic loquit aucto: in lr̃a. ❡De inde querit sup hoc qđ dicit ꝙ coloꝛ niger qñq̃ significat fri giditatẽ: ꝛ tũc ꝓcedit coloꝛ viridis. Cõtra ꝯrioꝝ ꝯtrarij sunt effect⁹: g̃ si caliditas causat colorẽ nigrũ nõ g̃ frigiditas: q̃ri tur ergo per quã viã coloꝛ niger causet a caliditate ꝛ a frigi ditate. Et dicendũ ꝙ coloꝛ niger venit ꝑ calorẽ aduenientem vt dictũ est prius: ꝛ tũc ꝓcedit coloꝛ viridis vt declaratuꝫ est in precedẽtibus. Itẽ coloꝛ niger qñq̃ causat ꝑpter frigidi tatẽ moꝛtificantẽ: vt pꝫ in manu: q: aduenientẽ frigoꝛe ma gno spũs retinent sub cute q̃si moꝛtificati ꝛ fit liuidus coloꝛ qñ vero illud frigus inualescit tũc oĩno moꝛtificantur spũs: ꝛ tunc fit coloꝛ niger: ꝛ ita diuersimode causat coloꝛ niger a caliditate ꝛ a frigiditate: ꝛ hoc nõ est incõueniẽs. Et ꝑ h̃ pꝫ solo ad argumẽtũ. ❡Postea q̃rit sup h̃ qđ dicit i lr̃a ꝙ pur pureus coloꝛ cõpositus est ex nigerrimo ꝛ rubeo. Postea dicit ꝙ citrin⁹ cõposit⁹ est ex albo ꝛ nigro frigiditatẽ signi ficãtibus: quõ põt esse ꝙ niger coloꝛ significabit frigiditatẽ q: frigidum vt dictũ est cõiungit cũ rubeo: ꝛ ita significabit caliditatẽ. Et dicẽdũ ꝙ niger coloꝛ significat dñiũ melãcho lie: ꝛ q: duplex est melãcholia: quedã naturalis ꝛ q̃dã inna turalis q̃ est ꝑ adustionẽ: dico ꝙ innaturalis significat cali ditatẽ ꝑ adustionẽ gñatã: ꝛ talis est in purpureo: melãcho lia võ naturalis significat frigiditatẽ: ꝛ talis melãcholia fa cit colorẽ nigrũ in coloꝛe cinericio: ꝛ sic nõ est ꝯdictio. ❡Ul timo q̃rit sup hoc qđ dicit versus finẽ lectionis in soloꝛib⁹: dicit eñ ꝙ ꝯbinatio ex phlegmate ꝛ sanguine dñans nõ põt fieri ẜm cõmixtionẽ tñ põt fieri ẜm vicinitatẽ: postea dicit ꝙ cõbinatio melãcholie ꝛ cholere nõ põt fieri ẜm cõmixtionẽ nec ẜm vicinitatẽ modo quartoꝝ: q̃re cõbinatio phlegmatis cũ sanguine ꝑ dñium vtriusq̃ nõ põt fieri ẜm cõmixtionem tñ põt fieri ẜm vicinitatẽ: cõbinatio võ cholere cũ melancho lia: nec põt fieri ẜm cõmixtionẽ nec ẜm vicinitatẽ. Solo hu ius est: vt dicit in littera: ꝙ cõbinatio sanguinis ꝛ phlegma tis non põt fieri ẜm cõmixtionem: q: sanguis significat cõ pletã digestionẽ: phlegma võ idigestionẽ: ꝛ impossibile est simul esse digestionẽ ꝛ indigestionẽ ad hoc ꝙ faciãt vnũ cuꝫ ẜm vicinitatẽ possunt combinari: q: aliq̃ hũiditates phle gmatice crude abundãt ꝛ adunant i coꝛpe q̃ cũ vrina rubea expellunt: mixtiꝫ: q: insimul coloꝛ in roseũ mutat. Sꝫ nõ sic est de cholera ꝛ melãcholia: q: nec ẜm cõmixtionẽ possunt cõ poni: q: repugnãt in actiuis: nec ẜm vicinitatẽ q: nõ possunt facere vnicũ colorẽ: imo facerẽt colorẽ q̃ esset biscoloꝛ. ꝛ red dit cãm i lr̃a ꝙ nõ possũt facere vnicũ colorẽ: q: si cõponerẽt simul: cũ cholera sit leuis semꝑ tenderet sursum: melancho lia võ cũ sit grauis semꝑ peteret fundũ: ꝛ ita nũq̃ vnirent: nec vnicũ colorẽ facerẽt: ꝛ ipse hic intẽdit de cõpositiõe duo rũ hũoꝛum facientiũ per sui cõpositionem vnicũ colorem: ꝛ propter hoc cũ cholera ꝛ melancholia non possent hoc face re cũ cõponerẽtur: propter hoc dicit ꝙ nec ẜm cõmixtionẽ: nec ẜm vicinitatem componuntur, ꝛ sic patet totaliter expo sitio littere.

❡De inequali cõplexiõe ꝛ ei⁹ accidentibus.

In cõplexiõe inequali vn⁹ humoꝛ alterũ superat: etsi ãbo dñent complexioni coꝛ poꝛis. Sũt aũt sex coloꝛes eã significantes. Unus est q̃si ouivitellĩ. scd̃us clara citri nitas. tertius glaucinitas. quart⁹ vermi liosus. quit⁹ plũbin⁹. sext⁹ sicĩin⁹. Uitellinus ꝛ citrin⁹ mediocres sũt inter citrinũ ꝛ albũ: vñ significãt chole rã ru. cũ hũiditate phlegmatica mixtã. si sit vitellin⁹ phlegma plus dñari ꝓtendit. si citrin⁹: chole. rub. supat. Rufus ꝛ vermiliosus inter rubeũ ꝛ citrinũ me diant: vnde fit: vt chole. rub. ꝛ sanguis dñent. Si ru fus: cholera rub. plus dñat ꝑpter vicinitatẽ citrinita tis ad rufitatẽ. Si vermiliosus sanguis superat cum ruboꝛi vicinet vermiliositas. Plũbinus ꝛ sicĩin⁹ me diocres sunt inter albũ ꝛ nigrũ: q̃b⁹ cholera nigra ꝛ phlegma dñant. In plũbino pl⁹ phlegma dñat ꝓ pter vicinitatẽ coloꝛis naturalis extinguẽdi. In sicĩi no cholera nigra dñat ꝑpter incẽsionẽ hũoꝝ ex calo re mariõ: q: viriditas abũdantiã caloꝛis significat: ꝛ ꝟtutẽ incẽsionis. Plũbitas ꝛ liuiditas abũdãtiã fri gitudinis ꝛ cõgelationis significat. Qđ manifestat q: colorẽ sicĩinũ inuenim⁹ in initio citrinũ: sꝫ cũ caloꝛ cõfoꝛtet ꝛ febris dñet fit rufus. Cũ aũt caloꝛ pl⁹ abũ det ꝛ incẽdat hũoꝛes fit viridis. Plũbin⁹ imprimis est albus: sꝫ cũ augmẽtatur frigidoꝛ: ꝛ ad extinctio nẽ naturalis appꝛopinquat caloꝛis: liuescit coloꝛ: et perdẽs suũ splẽdoꝛẽ fit plũbeus. ❡Sufficit dixisse de coloꝝ vrine cõpositione: ꝛ quid dñantia significat hũoꝝũ simplex vel cõposita: mõ dicent coloꝛes cõsum ptionẽ coꝛpoꝝ: ꝛ dissolutionẽ mẽbꝛoꝝ significantes.

❡Superius determinauit ysaac de coloꝛibus vrine repre sentãtib⁹ dñium equale humoꝝ in coꝛpoꝛe. Hic de coloꝛib⁹ vrine dñiũ inequale humoꝝũ in coꝛpoꝛe repꝛesentãtibus, et diuiditur in duas. In prima facit qđ dictũ est. In scd̃a reca pitulat ea q̃ dicta sunt in hoc capitulo: ꝛ ponit ꝓhemiuꝫ ad sequentia, scd̃a ibi: Sufficit dixisse. Prima in duas. In pri ma enumerat sex coloꝛes vrine dñium inequale humoꝝuꝫ in coꝛpe repꝛesentãtes. In scd̃a de hmõi coloꝛib⁹ ꝓsequit. ibi: Uitellinus ꝛ citrin⁹. ꝛ ista scd̃a in tres ẜm tres coloꝛes. In prima ꝓsequit de coloꝛe vitellino ꝛ citrino. In scd̃a de co loꝛe rufo ꝛ vermilioso. ibi: Rufus ꝛ vermiliosus. In tertia de coloꝛe plũbino ꝛ sicĩino: ibi: Plũbin⁹ ꝛ sicĩin⁹. ꝛ ista tertia diuidit in duas. In prima narrat. In scd̃a suũ dictum cõfir mat. secunda ibi. Qđ manifestatur q: coloꝛ. hec est diuisio ꝛ sententia lectionis in generali.

❡Hic restãt adhuc multa de precedẽti lectione inquirẽda vtpote de cõpositiõe hũoꝝ in generali. Et primo dubitatur vtrũ cõmixtio oĩm humoꝝũ adinuicem sit possibilis. Et vi detur ꝙ sic. q: dicit Cõstã. in pantegni. ꝙ humoꝛes sunt filij elementoꝛum: sed oĩa elementa possunt simul cõmisceri ꝛ in cõmixto adinuicẽ: ergo ꝛ oẽs humoꝛes. Itẽ sicut dicit aucto: in littera precedenti combinatio siue cõmixtio hu moꝝũ adinuicem nõ est impossibilis nisi propter resistentiã qualitatũ. vnde sanguis nõ potest cõbinari cũ melãcholia ꝑ viã cõmixtionis: q: in vtraq̃ qualitate repugnãt ꝛ resistũt: sed in elementis maioꝛ est resistentia qualitatum q̃ in hũo ribus: q: in elementis qualitates sunt vltimate: ꝛ tamẽ om nia elementa possunt cõmisceri: ergo multomagis ꝛ humo res. Preterea vnũqđq̃ mẽbꝛũ nutrit ex quattuoꝛ hũoꝛibus vtpote ex quattuoꝛ elemẽtis: vnde nutrit ex hũiditate: sed hoc nõ posset esse nisi quattuoꝛ hũoꝛes cõmiscerent simul in hũiditate: g̃ q̃ttuoꝛ humoꝛes adinuicẽ possunt cõmisceri. Itẽ illa possunt cõbinari adinuicẽ q̃ fiũt ab eadẽ cã agente:

vt a calore epatis ⁊ ab eadē cā materiali: sed quattuor hūo-
res fiūt ab eodē agēte: vt a calore epatis digerēte: ⁊ ab ea-
dē cā materiali: vt a chylo: ḡ simul ad inuicē oēs humores
possunt cōbinari siue ꝯmisceri. In ꝯtrariū est auctor in lr̃a: di-
cēs ꝙ q̄ttuor cōbinationes hūoꝝ ad inuicē sunt possibiles:
due vō impossibiles: ⁊ reddit cām ī illa eadē lr̃a. Itē cōmix-
tio siue cōbinatio hūorū nō fit nisi ꝓpter cōueniētiā quali
tatū: sed sanguis cū melācholia repugnat in vtraq̄ qualita-
te: ⁊ cholera cū phlegmate: ḡ iste due cōbinationes erūt im
possibiles: nō ḡ cōbinatio oīm hūoꝝ ad inuicē ē possibilis.
Solō dico ad p̄sens ꝙ duplex cōbinatio hūoꝝ in corpe pōt
esse: q̄dā absolute: vt qn̄ oēs hūores ꝯmiscent̄ ⁊ tn̄ vnꝰ dn̄a
tur: ⁊ hoc ad nutrīēdū vel ad gn̄andū febrē: ⁊ talis ꝯbinatio
hūorū siue cōmixtio in corpe ē possibilis ad inuicē: ⁊ sic obij
cis tu. Est alia cōbinatio hūoꝝ in corpe nō absolute sed duo
rū hūoꝝ dn̄antiū eq̄liter vel ineq̄liter alijs hūoribꝰ: ⁊ istoꝝ
q̄dā sunt possibiles: vt dicit ī lr̃a: q̄dā nō: ⁊ de ista nō loquit̄
in lr̃a: ⁊ de tali tu nō obijcis. ⁊ per istā distinctionē pꝫ solu-
tio ad argumēta. Et primo ad primū. nā verū est ꝙ sicut ele
mēta possunt ꝯmisceri adinuicē: ita ⁊ hūores loquēdo de cō
mixtiōe qn̄ vnꝰ humor dn̄at̄ alijs vt ī sanguineo sanguis in
phlegmatico phlegma ⁊c. sꝫ loquēdo de ꝯmixtiōe ita ꝙ duo
elemēta ꝯmisceant̄ ita ꝙ eq̄liter dn̄ant̄: sic nō est verū q̄ im
possibile est ꝙ in vno eodē mixto: ista duo elemēta. s. ignis ⁊
aqua dn̄ant̄: cū in vtraq̄ q̄litate repugnāt: nec aer ⁊ terra si
cut nec isti hūores. s. sanguis ⁊ melācholia ⁊ cholera ⁊ phle
gma. Ad aliud pꝫ iā solō: q̄m bn̄ cōcedo ꝙ in hūiditate ex q̄
quodlibet mēbrū nutrit̄ cōmiscent̄ q̄ttuor hūores adinuicē
ita ꝙ vnꝰ dn̄at̄ alijs: sed nō cōmiscent̄ illa cōmixtiōe de q̄ lo
quit̄ hic. s. ꝙ vtraq̄ dn̄et̄. Per hoc pꝫ solō ad tertiū: q̄m tu
nō obijcis de illa cōmixtiōe de q̄ loquit̄ in lr̃a. ¶ Scđo dato
ꝙ q̄dā cōbinatio sit possibilis ⁊ q̄dā nō: q̄rit̄ in quo loco sit
plus possibilis cōmixtio hūoꝝ: vtrū intra venas vel extra.
Et videt̄ ꝙ intra venas sit plus possibilis cōbinatio siue cō
mixtio hūoꝝ ad inuicē: q̄ ī illo loco vbi plꝰ abūdāt hūores
ibi plus est ꝯmixtio possibilis hūoꝝ illoꝝ: cū cōmixtio fiat ꝑ
cōueniētiā ⁊ cōtactum: sꝫ hūores plus abūdāt intra venas
q̄ extra: ḡ ⁊c. Itē cōmixtio hūoꝝ fit rōne cōueniētie: sꝫ ma-
ior est cōuenientia hūoꝝ in venis q̄ extra: q̄ extra segregat̄
vnus ab alio: vt cholera ⁊ melācholia a sanguine: ḡ in venis
plus est possibilis cōmixtio hūorū ad inuicē. In ꝯtrariū est au-
ctor in lr̃a p̄cedēti q̄ dicit ꝙ cōbinatio hūorū ſm vicinitatem
fit extra venas: vt in stomacho. Et dicēdū ꝙ loquēdo de cō
binatione hūoꝝ q̄ nō possunt cōbinari aliquo mō ad colorā
dū vrinā vt cholera cū melācholia: sic dico ꝙ talis nec pōt fie
ri intra venas nec extra. Sed loquēdo de cōbinatiōe hūorū
q̄ possunt cōbinari ad nutriēdū siue ad generandū febrē: ⁊
hoc ꝑ viā cōmixtiōis: sic dico ꝙ talis cōbinatio plus possibi-
lis est fieri intra venas q̄ extra. ⁊ sic ꝓcedūt p̄me rōnes ⁊ de
tali nō loquit̄ auctor in lr̃a: sed loq̄tur de cōbinatiōe hūoꝝ
ſm vicinitatē. i. qn̄ duo hūores ꝯbinant̄ ad inuicē ita ꝙ vter
q̄ eq̄liter dn̄at̄: sic dico ꝙ talis cōbinatio plus est possibilis
extra venas q̄ intra vt manifestat auctor in lr̃a: ⁊ per hoc pꝫ
solō ad argumēta. ¶ Tertio q̄rit̄ de quadā cōtrouersia q̄
videt̄ ibi esse apte: dicit eñ versus principiū p̄cedētis le-
ctiōis ꝙ possibilis est cōbinatio sanguinis cū phlegmate: ⁊
cōstat ꝙ ibi loquit̄ de cōbinatiōe ſm cōmixtionē ⁊ nō ſm vi
cinitatē: q̄ nihil est dictū aliter: q̄ bn̄ scimus ꝙ ſm vicinitatē
bene pōt cōbinari sanguis cū phlegmate. Postea q̄re ver-
sus finē illius lectionis dicit ꝙ ſm vicinitatē pōt sanguis cō
binari cū phlegmate: ⁊ nō ſm cōmixtionē: ⁊ ita videt̄ sibi cō
tradicere: q̄ prius dicit ꝙ sanguis cū phlegmate pōt cōbina
ri ſm cōmixtionē: postea hoc negat plane. Ad hoc dicūt q̄dā
ꝙ quādo dicit ꝙ possibilis est eoꝝ cōmixtio: ipe loquit̄ tunc
de cōmixtione eoꝝ in se ⁊ absolute: postea vero qn̄ dicit ꝙ
nō est possibilis ſm cōmixtionē ipse loquit̄ quātū ad colorā
dum vrinā: q̄ tūc quātū ad hoc est impossibilis. Sed hoc ni-
hil est: quia quādo dicit ꝙ est possibilis ante istā partē locu-
tus fuit de hmōi cōmixtione per cōparationē ad colorem
vrine: vnde dicit ꝙ ex dn̄io cholere rubee ⁊ phlegmatꝭ resul
tat color citrinus. Et dicūt ad hoc ꝙ verū est ꝙ prius loqui-
tur de colore humoris ex ista cōbinatione: vnde si cholera ⁊
phlegma dominētur in corpe ꝑ viā cōmixtiōis fit citrinꝰ co-
lor hūoris. Postea vō qn̄ dicit ꝙ sanguis nō ꝑmiscet̄ cum
phlegmate: loquit̄ ſm cōmixtionē ad hoc vt colorēt vrinam:
vn̄ prius posuit colorē hūoris. Postea vō vbi negat ponit
colorē vrine. Sed hoc nihil est adhuc: q̄ parūpost qn̄ dicit
ꝙ ſm cōmixtionē possunt cōbinari: ponit colorē citrinū quē
tu dicis ꝙ posuit in humoribus: illū eūdem ponit de vrina:
vn̄ dicit ꝙ citrinus color cōpositꝰ est ex citrinissimo ⁊ albo.
Et ꝓpterea dicendū est aliter ꝙ primo quādo dicit ꝙ possi
bilis est cōmixtio sanguinis cū phlegmate: ipe loquit̄ ibi in
genere nō descēdendo ad equalē ⁊ inequalē cōplexionē: sꝫ
qn̄ ipse negat hoc postea dicēs ꝙ ſm cōmixtionē nō pōt cō-
binari sanguis cū phlegmate: ipse loquit̄ tūc quātū ad eq̄lē
vn̄ verū est ꝙ in equali cōmixtiōe sanguinis cū phlegmate
nō pōt fieri hmōi cōbinatio: ita ꝙ sanguis ⁊ phlegma eque
liter dn̄ent̄: q̄ digestū ⁊ indigestum non possunt se cōpa-
ti simul in equali dn̄io ad colorādū vrinā: ⁊ sic nō est ꝯdictio.
Vel aliter dicendū ꝙ qn̄ prius dicit ꝙ possibilis est cōbina-
tio hmōi: dicendū ꝙ ipse loquit̄ ꝑ cōparationē ad impossi-
biles cōbinatiōes q̄ in vtraq̄ qualitate repugnāt adinuicē
ita vō est quasi possibilis ꝯbinatio. s. combinatio sanguinis
cū phlegmate quātū ad impossibiles q̄ iste nō repugnāt ni
si in altera qualitate. s. in actiua: ⁊ ꝯueniūt in passiua: ⁊ ita
satis ꝓbabiliter vt diximus possumus ad hoc respondere.
¶ Quarto querit̄ vtrū cholera plus cōmisceat̄ vel cōbinet̄
cū phlegmate vel plus cū melācholia. Et videt̄ ꝙ plus cum
phlegmate: q̄ ex cōbinatione cholere cū phlegmate resul-
tat color vnus: vt ipse dicit vtpote color citrinꝰ q̄ cōponit̄ ex
citrinissimo ⁊ albo: sꝫ ex cōbinatione cholere cū melācholia
nō fit aliq̄s color nec ſm vicinitatē nec ſm cōmixtionē: vt di-
cit in lr̃a: ḡ plus cōmiscet̄ cholera cū phlegmate q̄ cū melan
cholia. Itē ysaac in febribꝰ determinat quādā febrē cōposi
tā ex cōbinatiōe siue ex cōmixtiōe cholere cū phlegmate: vt
hemitriteū: ⁊ nō determiat aliquā ꝯpositā ex cholera ⁊ me
lācholia: ḡ plꝰ pōt cōmisceri cholera cū phlegmate q̄ cū me
lācholia. In ꝯtrariū est auctor in lr̃a p̄cedēti dicēs ꝙ cōbinatio
cholere cū phlegmate est impossibilis cū in vtraq̄ qualita-
te repugnāt. ¶ Et ꝓpter hoc q̄rit̄ quare nō habemꝰ colorē
aliquē ex cōmixtiōe cholere ⁊ melācholie: cū plus cōueniāt
q̄ cholera ⁊ phlegma: sicut habemꝰ colorē cōpositū ex cho
lera ⁊ phlegmate vt est color citrinus. Itē quare non habe-
mus febrē notabilē ex cōcursu cholere cū melācholia ad in-
uicē sicut ex ꝯcursu cholere cū phlegmate sicut hemitriteū.
Ad p̄mū dicēdū ꝙ ſm vicinitatē cholera cōmiscet̄ cū phle-
gmate sꝫ ſm cōmixtionē nō ꝯmisceat̄ cū vtraq̄ q̄litate repu
gnāt adinuicē: vt dicit ī lr̃a: ⁊ hō mō loq̄t̄ ī lr̃a. Sꝫ cū melācho
lia cholera nō pōt cōmisceri nec ſm cōmixtionē conueniunt
in passiuis: ⁊ passiue nō dāt colorē: nec ſm vicinitatē vt dicit
in lr̃a: q̄ ex tali ꝯmixtiōe fieret biscolor: cum cholere ratione
sue leuitatis sempꝰ habeat ascēdere: melācholia vō rōne sue
grauitatis: descēdere ⁊ ibi loquit̄ de ꝯmixtiōe hūoꝝ put ex
tali ꝯbinatiōe hūoꝝ gn̄at̄ color ī vrina eq̄liter dico dn̄antiū.
Et per hō pꝫ solō quare nō habemꝰ colorē ex cōbinatione
cholere cū melācholia: q̄ cū melācholia magꝭ est despissa ⁊ so
lida nō posset recipere cōmixtionē cholere. Sed tn̄ qn̄ phle
gma est humidū pōt bn̄ ꝯmisceri siue recipe ꝯmixtionē cho
lere cū sit fluidū ⁊ liq̄dū. Ad vltimo q̄situm dicēdum ꝙ nō
potuit esse febris cōposita adminꝰ notabil̄ ex cōmixtiōe cho
lere ⁊ melācho. q̄ tūc opteret ꝙ melācholia putrefieret itra
vl̄ extra. nō pōt putrefieri itra: q̄ ꝓpter sui maliciā minime
itra abūdat. Itē ꝫ matie repugnat putrefactiōi ⁊ ita nō pōt
esse cā putrefactiōis cholere extra qđ exigeret̄ ad hō: ꝙ ex
hmōi fieret feb ꝯposita notabilis. Itē si putrefiat extra cū
sit ī modica quātitate respectu alioꝝ hūoꝝ nō posset iduce
re putrefactionē in cholera intra: q̄ ad hoc ꝙ hūor putrefa
ctus extra inducat putrefactionē in hūore intra: oportet ꝙ
humor extra inducēs putrefactionē sit in magna quātitate
respectu hūorꝫ intra: sic nō pōt esse melācholia cū sit pauca
respectu cholere ⁊ alioꝝ hūoꝝ: sꝫ phlegma pōt putrefieri
intra ⁊ extra: ⁊ ita pōt esse cā febris notabilis: vt hemitri
teus ex ꝯmixtiōe cholere cū phlegmate: ⁊ sic pꝫ solō ad illa.
¶ Quinto q̄rit̄ vtrū phlegma plus cōmisceat̄ cū melācho

lia vel cū sanguine. Et videt̄ ꝙ plus cōmisceat̄ cū melācho lia: q: phlegma ⁊ melācholia cōicāt in actiuis. s. in frigidita te: phlegma vō ⁊ sanguis in passiuis. s. in hūiditate: ⁊ maior est cōueniētia a pte actiuaꝝ ꝙ a parte passiuaꝝ: ḡ phlegma plus pōt cōmisceri cū melācholia ꝙ cū sanguine. Itē auctor ponit in littera p̄cedēti colorē ex cōmixtiōe phlegmatis cū melācholia: vtpote colorē cinericiū cōpositū ex albo ⁊ nigro: ⁊ nō ponit colorē ex cōmixtiōe phlegmat꞉ cū sanguine: ergo plus pōt cōmisceri phlegma cū melācholia ꝙ cū sanguine. Cōtra: habentium symbolum facilior est transitus: sed phlegma immediate pōt transire in sanguinē ⁊ nō in melā cholia nisi mediate: ḡ phlegma plus pōt pmisceri cū sangui ne ꝙ cū melācholia. Itē phlegma currit cū sanguine ad nu triendū mēbra: vt in tēpore necessitatis cōuertat̄ in sangui nē: nō sic vō melācholia: imo cū sit odiosa nature recludit̄ in splene: ḡ maiorē cōuenientiā hꝫ phlegma cū sanguine ꝙ cū melācholia: ḡ plus pōt pmisceri cū sanguine ꝙ cū melācho lia. Ad hoc dicendū ꝙ phlegma plus cōmiscet̄ cū melancho lia ad colorādū vrinā cū cōicant in actiuis: ꝙ cū sanguine cū cōicent in passiuis: cū actiue dāt colorē: passiue liquorē. Ad argumenta in oppositū dicēdū ꝙ phlegma plus cōuenit cū san guine quātū ad nutriendū mēbra vt tu obijcis: tñ quātū ad colorādū vrinā plus potest ꝯbinari phlegma cū melācholia cū cōueniāt in actiuis: ⁊ sic loquit̄ in littera. ¶ Sexto que rit̄: vtrū cholera plꝰ possit ꝯbinari cū melācholia vel cū san guine: videt̄ ꝙ plus cū melācholia: q: cōmixtiō ē rōne vicini tatis: sed cholera ⁊ melancholia plus vicinātur: q: ambo ex tra venas ꝯtinent̄ ꝙ cū cholera ⁊ cū sanguine cū sanguis sit intra ⁊ cholera extra: ḡ cholera plus pōt ꝯbinari cū melācho lia ꝙ cū sanguine. Itē plus cōuenit cholera cū melācholia cū vtraq; sit odibilis nature: ꝙ cū sanguine cū sit amicus na ture: ḡ plus pōt ꝯbinari cholera cū melācholia ꝙ cū sangui ne. In cōtrariū ēst auctor in littera illa: ponēs quēdā colorē vt colorē purpureū ꝯpositū ex cholera ⁊ sanguīe. i. ex niger rimo ⁊ rubeo: ⁊ nō ex cholera ⁊ melācholia. Itē cholera ⁊ sāguis ꝯueniūt in actiuis q̄ dāt colorē: ⁊ cholera ⁊ melācho lia in passiuis ⁊ maior est conueniētia in actiuis: ḡ plus pōt ꝯbinari cholera cū sanguine ꝙ cū melancholia. qđ ꝯcedo lo quēdo de cōbinatiōe respectu colorātiōis vrine: ⁊ sic loquit̄ auctor in littera: ⁊ nō loquēdo de cōbinatiōe qualitatū in se q: sic p̄cedūt pma argumēta. ⁊ per hāc distinctionē pꝫ solō ad illa argumēta. ¶ Septimo q̄rit̄ vtrū melācholia possit cōbinari cū phlegmate vel cū cholera. Et videt̄ ꝙ plus cum phlegmate: q: melācholia cū phlegmate conuenit in actiua vt in frigiditate: cū cholera vō in passiua. s. in siccitate ⁊ ma ior est cōueniētia a pte actiuaꝝ qualitatū ꝙ passiuaꝝ. cū cō binatio sit rōne cōueniētie: ḡ plus pōt melācholia cōbinari cū phlegmate ꝙ cū cholera. Itē ipse ponit in illa lr̄a colorē cōpositū ex albo ⁊ nigro. i. ex phlegmate ⁊ melācholia: vt ci nericiū: ⁊ nō ponit colorē cōpositū ex cholera ⁊ melācholia immo dicit ꝙ cholera nō pōt cōbinari cū melācholia nec ſm cōmixtionē nec ſm vicinitatē: ḡ melācholia plus pōt cōbina ri cū phlegmate ꝙ cū cholera. Cōtra habētium symbolum facilior est trāsitus: sꝫ cholera īmediate trāsit in melācholiā ⁊ nō phlegma īmediate in melācholiā: ⁊ cōbinatio fit rōne cōueniētie: ḡ melācholia plus pōt cōbinari cū cholera ꝙ cū phlegmate. Itē melācholia ⁊ cholera maiorē hn̄t cōuenien tiā: q: ambo sunt extra: phlegma vō intra: q: currit cum san guine ⁊c. Itē cholera ⁊ melācholia magis odiunt̄ a natura ꝙ phlegma: ḡ magis cōuenit cū cholera melācholia ꝙ cum phlegmate: ḡ plꝰ pōt cōbinari cū cholera ꝙ cū phlegmate. Ad hoc dicēdū ꝙ loquēdo de cōbinatiōe quātū ad coloratio nē vrine sic melācholia plꝰ pōt cōbinari cū phlegmate ꝙ cū cholera: ⁊ sic p̄cedūt pme rōnes: tñ loquēdo de cōbinatiōe q̄litatū in se sic plus cū cholera: ⁊ hoc mō p̄cedūt vltime rō nes: ⁊ auctor iste loquit̄ de cōbinatiōe p cōparationē ad co lorē vrine. i. put ex cōbinatiōe hmōi hūoꝝ fit quidā color cō positus rep̄sentās equale dn̄ium aliquoꝝ hūoꝝ sic cōbina torū. ¶ Ultimo q̄rit̄ vtrū colores medij cōponant̄ ex extre mis. Et videt̄ ꝙ nō: q: sicut mixtū fit ex elemētis eodē mō qualitates scđe ex primis qualitatibus ⁊ nō ex scđis: sed co lores medij sunt scđe qualitates: ḡ nō fiūt ex extremis: q̄ si militer sunt qualitates scđe: imo ex pmis. Itē qñ ex duobꝰ cōtrarijs cōponit̄ aliqđ oportet ꝙ hoc sit mediāte actiōe: sꝫ actio debet̄ q̄litatibus pmis ⁊ nō extremis q̄ sunt q̄litates scđe: ḡ medij colores nō cōponunt̄ ex extremis: imo ex pri mis qualitatibus. In cōtrariū est auctor in lr̄a: ꝙ ex albo et nigro q̄ sunt colores extremi: cōponit̄ citrinꝰ color: q̄ ē me dius. ⁊ hoc cōcedo. Sꝫ tñ distinguēdo: q: duplex est cā colo ris medij: quedā est pma ⁊ efficiēs ⁊ mediata coloris medij ⁊ sic pme q̄litates: ⁊ sic p̄cedūt pme rōnes: quedā vō est cā formalis: ⁊ sic extremi colores: vñ dico ꝙ prime qualitates effectiue cōponunt colores medios: sed colores extremi for maliter ipsos componunt: ⁊ hoc modo loquit̄ in littera.

¶ De coloribꝰ cōsumptionē corporis ⁊ dissolutionē membroꝝ significātibꝰ.

Urina ꝯsumptionē corporis significās est vnctuosa: ⁊ nebula in sup̄ficie vrine appa rēs: dissolutionem portēdit: sꝫ tñ primitꝰ duobus modis diuidit̄. Quedā eñ disso lutionē pinguedinis renū significat: q̄dā cōsumptio nē totiꝰ corpis. Differētia eaꝝ tribus est modis. Si gnificās dissolutionē pinguedinis renū: ē sine febre. Calor eñ nō est cordi iñfixus: neq; dispersus p totū corpus: vt febres efficiant̄. Cōsumptionē significās totiꝰ corpis: cōtinuas hꝫ febres: q: calor cordi iñfixus ⁊ p totū corpꝰ diuisus: spm̄ ⁊ sanguinē calefacit: ⁊ fe bres facit. Scđs modus significās dissolui pinguedi nē in renibꝰ: liquor est coctus ⁊ digestus ꝟtutē mem broꝝ demōstrās: q: nōdū ad ea passiōes p̄ueniūt. Si gnificās cōsumptionē corpis liquor est crudus ⁊ indi gestus: q: mēbra defecta sunt in decoctiōe vrine pro pter passiōes coꝝ: ⁊ inceptā cōsumptionē ipoꝝ. Ter tius modus significās dissolutionē pinguedinis ī re nibꝰ: vnctuosa est nebula in sup̄ficie vrine apparens subito cum corpꝰ exeat ⁊ sine mora. Nō eñ societa tē hꝫ cū vrina intra corpꝰ tātā: vt moret̄ sepata ab ea pp̄ter breuitatē vie inter renes ⁊ cursum vrine. vñ Hippo. Quibus sup vrinā pīguedo (al's nebula) ap paret subito: calorē renū significat. Subita: q: insi mul apparet: nō paulatim ⁊ rara. In ea q̄ cōsumptio nē corpis significat nō apparet pinguedo: nisi postꝙ moret̄ in vase aliquādiu: q: societatē hꝫ cum vrina in tra corpus tātā vt diu vix possit separi pp̄ter lōgin quitatē vie q̄ inter mēbra cōsumpta est ⁊ cursum vri ne. Scđa spēs significās corpis cōsumptionē diuidi tur ī tria. Est eñ citrina subtilis q̄si oleum ptinens albedini: nebulā hn̄s vnctuosam. Color eñ eiꝰ citri nus significat cruditatē ⁊ grossitudinē fecū. Unctuo sitas nebule significat dissolutionem pinguedinis in corpe cū extraneo ⁊ nō fortissimo colore. vñ hec spēs facile curari pōt: si q̄s hꝫ studiū: vt testat̄ liber nr̄ de febribꝰ. Est ⁊ alia spēs citrinissima: hn̄s viscositatē ī alijs vnctuositatē ⁊ liquorē q̄si oleū: h hꝫ nebulā q̄si aranee telā: significās augmētationē passiōis ⁊ abū dātiā caloris: ⁊ pfectionē ꝯsumptiōis de illa hūiditate q̄ in mēbroꝝ ē raritate: ⁊ vicina est coagulatiōi. Qua propter iste color ē molestior: ⁊ a sanitate lōginꝗor: nō tñ pp̄ter pessimitatē morbi: sꝫ ppꝫ fortitudinē ca loris: q: calor fortis in hūiditate q̄ in mēbroꝝ est rari tate: nondū cōglutinatus est cū carne: vel duris mē bris que sunt fundamentū corporis: vnde si salubris significatio sup̄uenerit possibile est sanari: ⁊ vicina

est ei crisis: si nõ: nõ. Tertia est q̃ eruginosi est coloris nimiũ incensa: ⁊ pertinẽs viriditati: cuius liquor quasi viride oleũ habẽs nebulã aeris horribilis atq̃ abominabilis odoris: que cõsumptionẽ molliũ significat carniũ: que coagulationi sunt vicine: ⁊ incipiũt cõsumi dure carnes: ⁊ oĩa mẽbra dura: vnde hec species est molestissima: ⁊ a spe lõginqua: atq̃ mortẽ significat. vnde Gal. dixit. Si vnctuositas cõsumptionẽ pinguedinis significat: eruginosa vrina monstrat consumptionẽ carnium omniũ ⁊ durorũ membrorũ. Quapropter peior ⁊ pestilentior est eruginosa q̃ vnctuosa: etsi ambe sint pessime: eruginosa tamẽ magis mortẽ significat vicinã: vnctuosa a morte est remota: si liquor eruginosus eruginosam hypostasim habet fit morti propinquior: ⁊ cõsumptionẽ membrorũ durorum significat cũ calore igneo ⁊ incensiuo.

¶ In parte precedenti determinauit auctor de vrina innaturali representante oñium humorũ: hic de vrine colore representante hũorũ cõsumptionẽ: ⁊ diuidit in duas. In prima ponit regulã generalẽ de vrina significãte cõsumptionẽ. In scda diuidit. scda ibi: Sed tamen primitus. ⁊ ista scda in duas. In prima diuidit. In secũda de diuidẽtibus agit. secunda ibi: Differẽtia eorũ ẽ tribus modis. ⁊ ista in duas. In prima ponit differẽtiã inter vrinã significantẽ cõsumptionẽ totius corporis: ⁊ vrinã significantẽ cõsumptionẽ renũ. In secunda prosequit de vrina significante quatũ ad eius colorẽ cõsumptiões toti⁹ corporis. scda ibi: Scda corporũ significãs cõsumptiõem. Itẽ pma in tres ſm tres differẽtias q̃s ponit inter vrinã significãtẽ cõsumptionẽ renũ: ⁊ inter vrinã significantẽ cõsumptionẽ toti⁹ corporis: quarũ prima sumitur ex absentia febris vel eius presentia. Secũda penes digestionẽ ⁊ indigestionẽ. Tertia penes citã apparationẽ resolutionis pinguedinis in vrina: vel penes tardã. secũda ibi: Secũdus modus significans. Tertia ibi: Tertius modus significãtiũ. ⁊ ista tertia in duas. In pma determinat qualis vrina appareat in cõsumptione renũ. In secunda qualis appareat in cõsumptione totius corporis. secũda ibi: In ea que cõsumptionem corporis significat. Prima in duas. In prima facit qd̃ dictũ est. In scda cõfirmat auctoritate Hippo. scda ibi: Unde hippo. Tũc sequit illa pars in qua psequitur de vrina significante vel representante cõsumptionem totius corporis: ⁊ illa in tres ſm tres vrinas significãtes cõsumptionẽ totius corporis: quarũ prima vrina representat primã speciẽ ethice: scda secũdã: tertia tertiã. scda ibi: Est et alia species vrine. Tertia ibi: Tertia q̃ eruginosa. ⁊ ista tertia in duas. in pma narrat: in secũda auctoritate Gal. cõfirmat. scda ibi: Uñ Gal. dixit. hec est diuisio ⁊ sentẽtia lectionis in generali.

¶ Hic q̃runt duo in genere. Primũ est de precedẽti lectione. Secũdũ de presenti. De precedenti lectione primo querit: cũ plures sint alie cõbinationes humorũ adinuicẽ q̃ sex: quare ponit tm̃ sex. Itẽ Egidius ⁊ Theophilus determinãtes de coloribus vrine ponunt. xx. colores: iste vo tantum sex. Primũ vitellinũ: scdm citrinũ: tertio glaucum: quarto vermiliosum: quinto plũbinũ: sexto sidinũ: quare videt iste diminutus cũ plures debeat ponere colores q̃ illi: q: iste facit tractatũ separatum. Itẽ diffusius determinat de vrina q̃ illi: g̃ plures debet ibi ponere colores q̃ illi: ⁊ pp̃ter h̃ querit sufficiẽtia colorũ. ¶ Ad pmũ istorũ dicẽdũ q̃ ille est sensibilis artifex: vñ determinat illas cõbinatiões hũorũ q̃ sunt magis notabiles ⁊ magis variantes colorẽ vrine: ⁊ pp̃ter hoc ponit istas sex ⁊ nõ plures. Ad scdm dicẽdum q̃ Egidius ⁊ Theophilus determinãt de colorib⁹ nõ assignãdo eorũ cãs: ⁊ ita ponũt plures. Sʒ auctor iste determinat de colorib⁹ assignãdo eorũ cãs: vñ nõ ponit nisi illos colores q̃ hñt cãs notabiles ⁊ pp̃ter hoc nõ ponit nisi sex pdictos. De sufficiẽtia dico q̃ oĩs color vrine aut figt digestionẽ aut puationẽ digestiõis. Si puationẽ digestiõis h̃ est duplr: aut pp̃ter frigiditatẽ mortificatẽ: aut pp̃ter indigestiõeʒ. si pp̃ter frigiditatẽ mortificatẽ: h̃ ẽ duplr: q: aut illa frigiditas facit mortificationem cõpletã: ⁊ sic habemus nigrũ colorẽ: aut inchoatã: ⁊ sic est liuidus: ⁊ ita duos: aut significat priuationẽ digestionis pp̃ter indigestionẽ: ⁊ sic sunt quattuor colores: albus: glaucus: lacteus: aropos: ⁊ isti colores differunt ſm maiorẽ indigestionẽ ⁊ minorẽ. Si vo color vrine significet digestionẽ hoc est duplr: aut digestionẽ pfectã: aut excedẽtẽ. si pfectã tripliciter: aut principiũ digestionis: ⁊ sic sunt duo pallidus vel subpallidus: aut digestionẽ mediatã: ⁊ sic duo sũt subcitrin⁹ ⁊ subrufus: aut cõpletã: ⁊ sic duo citrin⁹ ⁊ rufus. Si vero color vrine significat digestionẽ excedentẽ: hoc dupliciter: aut sine adustiõe aut cũ adustione. si sine adustione sic sunt quattuor: rubeus: subrubeus: rubicũdus: ⁊ subrubicũdus: ⁊ differũt isti q̃ttuor colores ſm itẽsionẽ ⁊ remissionẽ. Si vo color vrine significet excedentẽ digestionẽ cũ adustione. i. pp̃ter calorẽ adurẽtẽ: hoc est triplr: q: aut inchoatã: ⁊ sic sunt duo: inopos: et kyanos: aut mediatã adustionẽ sic est viridis: aut cõpletã: et sic niger: ⁊ ita habem⁹. xx. colores: q: niger significat cõpletã adustionẽ: ⁊ põt significare cõpletã mortificationẽ ex frigiditate puenientẽ. Et nota sicut dicit Gerardus supra locũ illũ: q̃ oẽs isti. xx. colores põt de facili reduci ad illos sex colores quos ponit ysaac ĩ lr̃a: q: p albũ colorẽ significat seu dat ĩtelligere oẽs colores ĩdigestionẽ significãtes: p citrinũ significãtes digestionẽ ⁊c. et istã reductionẽ inuenietis in glosulis Gerardi supra passuʒ istum.

¶ Itẽ querit quare in illa lr̃a enumerat glaucũ colorem ⁊ nõ rufum: ⁊ tamen prosequitur de rufo ⁊ non de glauco. Et solutio est in hoc q̃ glaucuʒ sumit p rufo. Itẽ dicit ĩ lr̃a q̃ vitellin⁹ ⁊ citrinus mediocres sunt inter citrinũ ⁊ album et ita citrinũ colorem ponit p medio ⁊ p extremo: quõ põt hoc esse cũ idẽ nõ possit eẽ mediũ et extremũ. Et soło hui⁹ est: q: qñ dicit q̃ citrin⁹ color medi⁹ est: ipse intelligit de citrino intẽso: qñ vo dicit q̃ extremũ de remisso: ⁊ hoc nõ est incõueniens: sed q̃ citrinũ intẽsum sit mediũ: ⁊ q̃ citrinum remissum sit extremũ citrini intẽsi. Itẽ dicit ĩ illa lr̃a q̃ rufus et vermiliosus ĩter rubeũ et citrinũ moderãtur: cũ dicit ipe rufus color repsentat oñiũ cholere: vmiliosus oñiũ sanguinis. Videtur q̃ male dicat: q: humor magis calidus: magis tingit vrinã: cũ ergo cholera sit calidior sanguine: magis tinget vrinã: ergo cũ vermiliosus sit color magis tinct⁹ q̃ rufus vermiliosus repsentabit cholerã rubeã ⁊ nõ sanguinẽ. Cõtrariũ tñ dicit ĩ lr̃a: ⁊ pp̃ter hoc q̃rit qd̃ istorũ pl⁹ tingat vrinã: vtrum cholera rubea vel sanguis. Ad h̃ dicẽdũ q̃ sanguis plus tingit vrinã q̃ cholera: ⁊ ita vermiliosus: ⁊ sic color magis tinct⁹ repsentat sanguinẽ ⁊ non choleram rubeã. Et tu obijcis: cholera est calidior sanguine: g̃ ⁊c. Dicendũ q̃ color nõ semp dat vrine rõne cõplexiõis: q: sic sine dubio cholera magis tigeret vrinã q̃ sanguis cũ cholera sit calidior: vt tu obijcis: imo color dat vrine qñq̃ p viã cõmixtiõis ⁊ q: sanguis rubicũdior est q̃ cholera: pp̃ter h̃ p cõmixtionẽ sanguinis cũ vrina magis tingit q̃ per viã cõmixtiõis cholere cũ vrina: ⁊ sic loquit ibi. Uel dicendũ q̃ tu bñ obijceres si cholera ⁊ sanguis essent in cadẽ quãtitate. Sʒ dicẽdũ q̃ nõ sunt: immo sanguis ĩ tali colore plus abũdat q̃ cholera: vñ rõne sue hũiditatis inspissat vrinam ⁊ facit rubicundiorem.

¶ De psenti lectiõe q̃runt q̃ttuor. Primũ est de situ hui⁹ capituli. Uidetur q̃ male situet hic: q: cũ hic determinet de colore vrine: ⁊ nõ de cõtẽtis: ⁊ istud capitulũ loquat de cõtẽtis: vt de pinguedine resoluta ĩ vrina: videt q̃ debeat situari in parte inferiori vbi determinat de cõtẽtis ⁊ nõ h̃. Item q̃rit cũ multa sint alia mẽbra a quib⁹ possit pinguedo resolui: alia a renibus: quare non facit mẽtionem de resolutione pinguedinis in vrina ab alijs membris: sicut a corde epate ⁊c. sicut facit mẽtionẽ de pinguedine resoluta a renibus in vrina. Itẽ auctor in parte ista ponit tantũ tres differentias inter piguedinẽ resolutam a renibus ⁊ a toto corpore: et Auicen. ⁊ alij auctores ponũt istas easdẽ tres ⁊ etiam alias duas cũ istis. s. q̃ maior pinguedo apparet in cõsumptione renũ: q̃ in cõsumptione totius corporis. Alia differentia est q̃ in consumptione totius corporis corpus extenuat: ⁊ non

ſic in cōſumptione renū: quare videt̃ ille auctor eſſe diminu
tus cū nō ponat iſtas duas cauſas. ¶ Ad primū iſtoꝝ ſoluit
Gerardus dicēs: ꝙ cōtēta in vrina ſunt duorū generū. que
dā ſunt liquida ⁊ fluida permiſcētia ſe cū toto corpore vrine
vt pinguedo: ⁊ de talibus cōtētis loquit̃ ibi. Sūt alia dura
que nō permiſcent ſe per totū corpus vrine: nec dāt colorem
vrine: ⁊ de talibus determinabit inferius. Uel dicēdū ꝙ cō
tenta ſignificāt qñꝗ de ſe: ⁊ ſic nō determinat̃ ibi de cōten
tis prout de ſe ſignificāt: quādoꝗ v̾o cū hoc ꝙ ſignificāt de
ſe variāt colorē vrine ex ſui ꝑmixtione cū vrina: ⁊ hoc mō de
terminat ibi de pinguedine: inquātū variat vrinā quātū ad
colorē cū ibi determinet de colore. i. de oībus variātib⁹ co
lorē vrine: ⁊ ita debuit iſtud capitulū ſituari: q: in parte infe
riori determinabit de cōtentis prout ſignificant de ſe: ⁊ non
prout variāt colorē vrine. ¶ Ad ſcḋm dicendū ꝙ licet pingue
do ſit in alijs mēbris: vt in corde epate ⁊c. tñ maior eſt in re
nibus: ⁊ hoc eſt q: pinguedo coagulatur a frigido ⁊ renes
valde remoti ſunt a fonte caloris: ⁊ etiā notabiliter variat
vrine colorē cū ſit in maiori quātitate: ⁊ ille eſt ſenſibilis ar
tifex ⁊ determinat variationē notabilē ipſi⁹ vrine. ¶ Ad ter
tiū dicendū ꝙ ꝑ iſtas tres differentias quas ponit auctor il
le habent̃ alie due: nā ꝑ hoc qḋ dicit ꝙ in pinguedine reſo
luta a toto corpore eſt febris ſatis potes intelligere extenua
tionem totius corporis: per hoc vero qḋ dicit ꝙ citius ap
paret pinguedo reſoluta a renibus in vrina: ꝑ hoc potes in
telligere ꝙ maior pinguedo reſoluit̃ a renibus q̄ a toto cor
pore. Solutio ſuper hoc ꝙ innuit in lr̃a: qḋ pinguedo diſſol
uitur a calido. Cōtra idē nō eſt principiū ꝯtrariorū actuū: ergo
cū calor noſtri corꝑis ſit principiū coagulationis pinguedi
nis videt̃ ꝙ calor nō erit principiū diſſolutiōis cū diſſolutio
⁊ coagulatio ſint actus ſiue effectus cōtrarij. Itē dicit phs
in lib. metheoroꝝ. qḋ coagulat̃ a calido: diſſoluit̃ a frigido.
ſed pinguedo coagulatur a calido noſtri corporis: vt dicit
ergo diſſoluet̃ a frigido: nō ergo a calido. Ad hoc dicēdū ꝙ
duplex eſt calor: quidā debilis vt calor noſtri corporis: ⁊ ta
lis eſt principiū coagulatiōis pinguedinis: ⁊ eſt alius for
tis calor ⁊ excedens: ⁊ talis eſt principiū diſſolutionis: vn
de licet ſit idē calor vtrobiꝗ in ſpecie: tñ iſti duo cōtrariant̃
in effectu: ⁊ ſic intelligit auctor: ⁊ per hoc pꝫ ſolō ad argu
menta. ¶ Tertio querit̃ ſuꝑ hoc qḋ dicit in lr̃a ꝙ maior pin
guedo reſoluit̃ a renibus q̄ a toto corpore. Cōtra maior re
ſolutio pinguedinis ſit a maiori calore: ſed maior calor eſt in
toto corpore q̄ in renibus: ergo maior pinguedo reſoluitur
a toto corpore q̄ a renibus. Item maior pinguedo eſt in to
to corpore q̄ in renibus: ergo maior reſolutio pinguedinis
fiet a toto corpore q̄ a renibus. In cōtrariū eſt auctor in lit
tera: ⁊ etiā Auicē. Et ego dico ꝙ maior reſolutio pinguedi
nis ſit a renibus q̄ a toto corpore. Una cā eſt: q: renes ſunt
in propinqua diſtantia ad veſicā: ⁊ ita non multū permiſce
tur pinguedo reſoluta a renib⁹ cū vrina: immo ſtatim appa
ret in ſuperficie vrine. Sed membra tertie digeſtiue ſunt in
lōga diſtātia ab vrina: ⁊ ideo pinguedo reſoluta ab ipſis for
titer ꝑmiſcet̃ cū vrina: ⁊ ideo nō ita cito apparet: imo opor
tet ꝙ vrina prius reſideat. Secūda cā eſt: ꝙ in diſſolutione
pinguedinis a renibus nō eſt febris: vt dicit in lr̃a: q̄ conſu
mat pinguedinē reſolutā a renibus: ⁊ ideo maior pinguedo
reſoluit̃ a renibus. Sed in diſſolutione a toto corpore eſt fe
bris cōſumēs illā pinguedinē: ⁊ ꝓpter hoc nō pōt appare
re pinguedo in diſſolutione totius corporis: ⁊ per hoc patet
ſolō ad argumēta. ¶ Ultimo querit̃ ꝑ quāviā humiditates
corꝑis cōſumunt̃ in febre ethica ⁊ nō hūores. Uidet̃ ꝙ hūo
res magis conſumant̃ q̄ humiditates: q: dicit Gal. ꝙ illud
qḋ magis diligit̃ a natura vltimo dat̃ cōſumptiōi ⁊ magis
cōſeruat̃ a natura: ⁊ ponit exēplū de medicina attrahente
cholerā: q: primo purgat cholerā ⁊ ſic de alijs: vltimo vero
ſanguinē cū ſanguis ſit amicus nature: g̊ ſimiliter cū hūidi
tates cōſumant̃ in ethica: videt̃ ꝙ multomagis ⁊ humores
cū hūores minus diligant̃ a natura: q̄ hūiditates: q: humi
ditates ſunt in ꝓpinquiori diſpoſitiōe ad mēbrū q̄ hūores.
¶ Et ꝓpter h̄ q̄rit̃ q̄re calor innaturalis operās in hūores
opat̃ putrefactionē ⁊ nō cōſumptionē: calor v̾o opans in hūi
ditates opat̃ cōſumptionē ⁊ nō putrefactionē. Itē querit̃
cū ſint q̄ttuor hūiditates: ⁊ febris ethica ſm ſuas tres ſpe
cies habeat fieri in trib⁹ hūiditatibus: vt in rore: cābio: glu
tino: quare nō hꝫ fieri in prima hūiditate q̄ eſt in capitibus
paruarū venaꝝ. ¶ Ad pmū dicēdū ꝙ in febre ethica calor fe
bris eſt in mēbris tanq̄ in ſubiecto: in hūiditatibus tanq̄ in
obiecto: ⁊ q: hūiditates plus ſunt in mēbris q̄ hūores: pro
pter hoc in ethica humiditates cōſumunt̃ ⁊ nō hūores. Se
cūda cā eſt ꝙ hūiditates mag̾ ſunt pate cōſūptiōi: hūores
putrefactiōi. vñ dicit Cōſtan. ꝙ in diſſolutiōe corꝑis hūani
ſpūs cedunt in ignē: calor naturalis in aerē: ⁊ mēbra in ter
rā: ⁊ hūores in aquā. vñ ꝑtes ſiles reuertunt̃ in elemēta ſi
bi ſilia. Itē dicit Gal. in q̄rto de ſimpli. medi. ꝙ oīa elemēta
poſſunt recipe calorē ignis: ꝑterq̄ aqua: q: aq̄ eſt hūida: vñ
nō pōt recipe ignē cū in vtraꝗ q̄litate ei repugnet ad min⁹
immediate ſicut alia elemēta. Silr̃ dicēdū ē a ꝑte iſta ꝙ hūo
res ⁊ hūiditates nō recipiūt calorē niſi ſm exigētiam ſui: vñ
cū hūores ſint fluidi ⁊ aquei nō poterūt recipere calorē cō
ſumētē: q: calor cōſumēs ꝓprie debet̃ corpori duro ⁊ ſolido
vtpote hūiditatib⁹ q̄ ſunt terree nature reſpectu hūoꝝ: imo
oportuit ꝙ hūores reciperēt calorē reſpōdētē corꝑibus flui
dis ⁊ liq̄dis vtpote calorē ebulliētē: ⁊ ꝓpter hoc in ethica cō
ſumunt̃ hūiditates ⁊ nō hūores cū calor cōſumens reſpon
deat hūiditatib⁹ ⁊ nō hūorib⁹. Per hoc pꝫ ſolutio ad queſi
tū primū: q: eñ putredo eſt ebullitio corpoꝝ liq̄doꝝ ⁊ flui
dorū ⁊ ꝑmixtio puri cū impuro: ꝓpter hoc in hūoribus eſt
putredo cū ſint fluidi liq̄di ⁊ ibi ſit purū ⁊ impurū: ⁊ nō i hu
miditatib⁹ cū hūiditates ſint ſolide ⁊ quaſi terree reſpectu
hūoꝝ ⁊ nō ita ipure: ⁊ nō potuit ibi eſſe cōſumptio. ſ. in hūo
rib⁹: q: cōſūptio debet̃ corꝑib⁹ ſolidis ⁊ terreis: ⁊ hūores
ſunt fluidi ⁊ nō ſolidi: ⁊ per hoc idem potes videre ꝙ in hu
miditatib⁹ eſt cōſumptio ⁊ nō putrefactio. ꝑ hoc pꝫ ſolō ad
ſcḋm q̄ſitū: q: in pma hūiditate nō pōt eſſe aliqua ſpēs ethi
ce: imo pōt ibi eſſe febris putrida: ⁊ hoc eſt q: illa hūiditas
pma q̄ eſt in capitib⁹ paruaꝝ venaꝝ: eſt fluida adhuc ⁊ liq̄
da: vñ cū adhuc retineat nomen humoris: bñ pōt recipere
calorem ebullientē ⁊ nō calorē cōſumptiuū: ⁊ ſic patet ſolu
tio ad queſita.

¶ Sexta particula de liquore vrine.

Liquor vrine in tria diuidit̃. Eſt eñ aquo
ſus ⁊ ſubtilis: vel groſſus ⁊ turbidus: ſiue
mediocris. Cā diuerſitatis vrine i liquore
actio eſt nature i ipo liquore: q̄ eſt natura
lis vel nō naturalis. Naturalis inter groſ
ſum ⁊ ſubtilē clarū ⁊ turbidū eſt mediocris: ⁊ ſemꝑ
in eiuſdē q̄litatis tēperamēto ſubſiſtit. Hic ꝑfectio
nē ſignificat coctiōis: ⁊ ꝑmanere in eadē q̄litate: tē
peratos mōſtrat eſſe hūores in quātitate ⁊ q̄litate: ⁊
leuitatē eoꝝ ad naturā: ⁊ poteſtatē nature ad eos di
gerēdos. Nō naturalis diuidit̃ i duo: in aquoſū ⁊ ſub
tilē: vel groſſuꝫ ⁊ turbidū. Aquoſus ⁊ ſubtilis crudi
tatē ſignificat hūoꝝ ⁊ groſſitudinē eoꝝ: ⁊ naturā pi
greſcentē eis repugnare: ⁊ eos minime excoq̄re. Si
ſit ſine febre modis mōſtrat̃ duob⁹: vl' ex nimia ſacie
tate groſſoꝝ ciboꝝ ⁊ multoꝝ naturā vincētiū: ⁊ calo
rē naturalē cōgelātiū: vel ex aq̄ frigida multa ebibi
ta ⁊ ſepiſſime: ſicut patiant̃ hoīes in diabete. Si ſit
cū febrib⁹ chronic̾ ⁊ lēt̾ ſignificat oppilationē gibbi
epatis ⁊ venaꝝ inter renes ⁊ epar ꝓpter groſſos hu
mores ibi clauſos ⁊ inuiſcatos: in quib⁹ diſſoluēdis
natura deficit. Uñ Gal. Urina inquit aquoſa ⁊ ſub
tilis cruditatē ⁊ defectionē demōſtrat coctiōis: duo
bus modis. q̄dā eñ erit ſubtilis: ſꝫ cū exierit i vaſe in
groſſeſcit: ⁊ q̄dā ē ſubtil̾: ſubtil' exiēs ⁊ ꝑmanēs: mor
bum adhuc crudū oſtēdit: ⁊ calorē naturalem non
dū humori reſiſtere incipientem: neꝗ adhuc aliquid

in humoribus facientē: vnde morb⁹ extat: neq₃ aliq̄d etiam facere poterat. Vrina si talis moreť: ⁊ salubria signa sequanť: terminū morbi cū apostemate sub hycūdrijs suspicamur. Vñ Gal. vrina lōgo tpe subtilis ⁊ salubrib⁹ sequētibus signis: apostema sub hypocūdrijs exiturum ostēdit. Si febris acuta ⁊ incensa sit: pessimū quidē nunciat: q: calorem naturalē cū calore febris calefieri significat: ⁊ incendi: ⁊ in supiora ascēdere corporis atq₃ capitis: ⁊ dimitti loca coctiōis vacua caloris naturalis. Sicut Hippo. Qui febres habēt acutas: ⁊ vrinā faciūt albam ⁊ clarā: significat venturā frenesim. Mōstrauit Hippo. ascensionē fumi calidissimi natum ex luctamine vtriusq₃ caloris. s. febris atq₃ naturalis: q̄ si sint in initio morbi: ⁊ postea vrina tincta appareat ꝓpinq̄ calori naturali: atq₃ in die cretica sit vel fiat in nūcia sui: ⁊ significatio sequať laudabilis sicut splēdor faciei: leuitas anhelit⁹: bonitas virtutis: facilitas motus: paruitas sitis: bonus somnus: sanatur infirmus post longū tamen tēpus: q: significatur calor extraneus defectus: ⁊ calorem naturalē in superiora corporis dimisisse ascensionem ⁊ confortare locū coctionis: ⁊ naturā excitatam in fecibus subtiliādis: ⁊ dissolutionē fumi cerebrū ascendentis: que si in die appareāt cretica: crisim nunciāt in die quarta futurā. Si vrina in cruditatē ⁊ subtilitatē veniat post diē illā creticā: in qua illa bona signa apparuerit: recidiuitas significať morbi ꝓpter feces nature remanētes: quas nō subtilauit in sui initio: ⁊ hec nunciant timorē. Si remanet vrina aliquādiu in cruditate sua: significat naturā in substātiā fecum dimisisse coctionē inceptā: neq₃ potestatē habere eis repugnādi. Si in quarta die postea grossa hypostasis appareat: ⁊ est diuisa sicut orobi fractura: humores incensos ⁊ vstos calore igneo significat: ⁊ denunciat vicinitatē perditionis. Si nullā habet hypostasim: sed superficietē⁹ nebula rubea sit ⁊ naturalis ⁊ hoc in die nuncia vel cretica: ⁊ laudabilē significationem habeat: naturā motam in subtiliandis fecibus monstrat. Cuius virtus si augmentetur et confortetur: actio eius in coctiōe nebulose fecis cōpletur: ⁊ fex diuidiť ⁊ deponitur: fexq₃ terrestris in locū suū descendit: qđ salutē morbi portendit.

De subtili q̄ postea ingrossescit in vase.

VRina exiēs subtilis: ⁊ fit grossior postq̄ in vase moratur: significat q̄ natura coquere inceperit: ⁊ hūores cōmiscuerit: et ventositatē humorum dissoluerit. quorū bonam partē subtiliauit ꝓpter velocitatē ⁊ leuitatē motuū suorū: s₃ a coctiōe duarū partiū defecerit propter grauitatē se mouēdi. Sūt aūt he partes aquose ⁊ terrestris nature: que in cruditate ⁊ grossitudine sua permanent: neq₃ vllā coctionē receperunt. Cum autem vrina grossa exeat: pars aerea mouetur ex subtilitate sua: nec ī loco suo manet naturali: cui obuiauit grossitudo humiditatis: vnde fit causa turbiditatis vrine propter fortitudinem motus sui: ⁊ cōturbationem eius: sicut videmus ventum mare turbantē propter motus sui fortitudinem.

Superi⁹ determinauit auctor de odore: sapore: ⁊ colore vrine: hic de liquore: ⁊ diuidiť in duas. In prima determinat de liquore in se ⁊ absolute. In scđa per cōparationem ad calorē determinādo quis liquor cū quo colore cōueniat ibi: Quoniāquidē de substātia vrine cōpleuimus. Prima in duas. In prima diuidit liquorē in naturalē ⁊ innaturalē. In secūda ꝓsequitur de mēbris diuidētibus. scđa ibi: Naturalis inter grossum. ⁊ ista secunda in duas. In prima prosequitur de liquore naturali. In secunda de innaturali. secūda: ibi: Nō naturalis ī duo diuidiť. ⁊ ista secūda in duas. In prima diuidit liquorē nō naturalē. In secunda ꝓsequitur de mēbris diuidētibus. scđa ibi: Aquosus ⁊ subtilis cruditatē. ⁊ ista scđa in duas. In prima determinat de liquore aquoso ⁊ subtili. In secunda de liquore grosso ⁊ turbido. secunda in fine presentis lectionis: ibi: Vrina grossa naturam operari in coctione significat. Prima in duas. In prima determinat de significatione vrine aquose ⁊ subtilis. In secunda auctoritate Gal. cōfirmat. scđa ibi. Vnde Gal. vrina inquit. Prima in duas. In prima ponit regulā generalē de significatione vrine aquose ⁊ subtilis. In secūda determinat ei⁹ significationē ꝓut est cū febre vel sine febre. secūda ibi: Si fit sine febre. ⁊ ista secunda in duas. In prima determinat significationē vrine aquose ⁊ subtilis prout apparet sine febre. In secunda prout apparet cū febre. scđa ibi: Si fit cū febribus. Tūc sequiť illa pars in qua cōfirmat auctoritate Gal. ⁊ illa in duas. In prima diuidit. In secunda de diuidētibus membris agit. secūda ibi: Subtilis exiēs ⁊ pmanens. ⁊ ista secunda in duas. In prima determinat de vrina subtili aquosa ꝓut exit ⁊ remanet subtilis quid significat. In secunda determinat de vrina subtili exeunte: postea ingrossata quid significat. scđa ibi: Vrina exiēs subtilis ⁊ grossior postq̄. Prima in duas. In p̄ma determinat significationem vrine exeuntis subtilis ⁊ remanētis subtilis: ⁊ hoc absolute. In secūda determinat de significatiōe hmōi vrine per cōparationē ad tpa morbi. secūda ibi: Que si sint in initio morbi. Prima in duas. In prima narrat. In secunda cōfirmat. scđa ibi: Vnde Gal. vrina lōgo. ⁊ ista scđa in duas fm duas cōfirmationes: quarū prima est Gal. secunda hippo. secunda ibi: Sicut hippo. Tūc sequitur illa pars in qua determinat de significatione vrine exeūtis subtilis ⁊ permanētis subtilis ꝑ cōparationē ad tēpora morbi: ⁊ ista in duas. In prima determinat significationē talis vrine prout apparet ante diē creticam ⁊ in die cretica. In secūda determinat eius significationē ꝓut apparet post diē creticā. secūda ibi: Si vrina in subtilitatē ⁊ cruditatē. ⁊ ista secunda in duas. In prima determinat de hmōi vrina prout significat timorem mali futuri. In secūda determinat de hmōi vrina ꝓut significat speciem futuri boni vel salutis. scđa ibi incipit: Si nullā habeat hypostasim. Prima in tres. In p̄ma determinat de hmōi vrina subtili prout significat recidiuū egritudinis. In secūda prout significat ꝓstrationē virtutis: ibi: Si remaneat vrina aliquandiu. In tertia prout sigt perditionē vicinam: ibi: Si in quarta die postea ⁊c. Tunc sequiť illa pars in qua determinat significationē vrine exeuntis subtilis: ⁊ postea ingrossate: ⁊ illa in duas. In prima proponit qđ intendit. In secunda declarat suū propositū. scđa ibi: Cū vrina grossa exeat. Hec est diuisio ⁊ sñia lectionis in generali.

Hic primo dubitať de quibusdā obiectōib⁹ litteralib⁹. ⁊ primo queriť cū diuidat liquorē in tria: in subtilē ⁊ spissum ⁊ mediocrem: ⁊ postea dicit q̄ vrina siue liquor subtilis quādoq₃ exit subtilis ⁊ postea ingrossať: quādoq₃ subtilis ⁊ remanet subtilis: ⁊ similiter q̄ grossus quādoq₃ exit: ⁊ postea subtiliatur ⁊c. quare non diuidit similiter liquorem mediocrē. Vel qđ meli⁹ videť hic dicere de mediocri: q: mediocris liquor ē medi⁹ inter grossū ⁊ subtilē: s₃ maior ē ꝯueniētia medij cū extremis q̄ extremorū adinuicē: ḡ si liquor subtilis potest ingrossari ⁊ ecōuerso. s. grossus subtiliari: multo magis ⁊ mediocris poterit transire in grossū vel in subtilē. Ad hoc dicendū q̄ liquor mediocris significat fortitudinem virtutis ⁊ obedientiā materie. vnde vrina mediocris significat cōplementū digestionis. vñ illud qđ est in cōplemēto nō querit diuersificari: ⁊ ꝓpter hoc non diuidiť: sed subtilis est in principio digestionis: ⁊ semper tendit ad cōplementum

et ita q̄n₃

τ ita q̄ñq; ingrossat: cū grossitudo scd̄o apparēs significet
digestionē mediatā. silr vrina grossa pōt postea subtiliari: q:
grossa significat digestionē mediatā: subtilis vero postea se
quēs completā digestionē: τ ita cū subtilis liquor τ grossus
sint incōpleti bñ possunt diuidi τ variari: τ tēdere ad cōple
mentū. ¶ Ad argumentū dicēdū φ verū est φ mediū plus
cōuenit informatiue cum extremis φ̄ extrema adinuicē. ve
rūtamen quātum ad suas causas.i. quātū ad colorē signifi
cātem initiū digestionis τ mediū: plus cōueniunt extrema
adinuicē φ̄ mediū cū extremis. ¶ Itē q̄rit sup hoc qd̄ in
nuit in lr̄a: φ vrina subtilis τ alba apparēs in principio egri
tudinis significat φ natura dimiserit ascēdere ad partes su
periores: si ergo dimisit ascendere: ḡ illa dimissio significat
φ iam natura ascendit: ergo nō est principiū egritudinis ex
quo iam prius ascendit. Et dicendū φ loquit ibi ysaac de
pncipio recidiui: vnde in initio recidiui bñ pōt eē φ natura
iam pus ascēderit τc. Uel dicēdū: φ auctor loquit i morbis
chronicis in quib9 principiū multū distat ab augmēto: τ hȝ
multā latitudinē. Uel dicendū φ loquit de dimissione respe
ctu ascensionis future τ nō inchoate iam. ¶ Itē querit su
p hoc qd̄ dicit auctoritate Gal. φ i lōgo morbo vrina semp
manēs subtilis significat apostema futurū in hypocūdrijs.
videt φ potius ibi apparere debeat grossa τ nō subtilis: q:
decisum attestat illi a quo descindit: sed huiusmodi aposte
mata vt plurimū fiunt ex humorib9 grossis: ergo vrina signi
ficās hmōi apostemata dȝ esse grossa τ nō subtilis. Et dicē
dū φ tu bene obijceres si aliquid de materia illius aposte
matis eliquaret cū vrina: sed nō sic est: imo materia ex qua
debet fieri hmōi apostema est grossa: τ ita oppilat meatus
nec permittit aliquid de humoribus exire cū vrina pp̄ter
stricturā meatuū factam pp̄ter illam materiam grossam.
Itē illa materia ē cruda τ indigesta vñ aliqd de ea non pōt
eliquari cū vrina: τ pp̄ter hoc in talib9 apostematib9 appa
ret vrina subtilis: τ h̄ mō loquit in lr̄a. ¶ Itē querit: quia
dicit φ vrina subtilis aliquātulū tincta apparens in die cre
tica: vel in die nunciatiua. vnde post diē creticam enumerat
nūciatiuā: videt φ male: q: nūciatiua precedit creticā: τ non
ecōuerso. Et dicēdū φ loquit de die nūciatiua: q̄ bñ pōt ap
parere post diē creticā principalē τ precedentē. Item dicit
postea φ si talis vrina appeat i die cretica: significat crisim
in die quarta. Uidet q: male dicat φ dies quarta est enūcia
tiua cretice: τ nō cretica nunciatiue. Et dicēdū φ nō loquit
de quarta die que est enunciatiua cretice.vij. sed de quarta
die sequente crisim.i. de quarta die sequente crisim factā in
septima: vel in quarta τc.

¶ Secūdo queritur principaliter qd̄ istorum prius detur
vrine: vtrum color vel liquor: τ videtur φ color: quia dicit
Hippocra. in prima particula aphoris. vbi repit natura ibi
ducere oportet per cōuenientem regionē. τ dicit Gal. supra
illū aphoris. φ medicus dȝ sequi operationē nature. Sȝ dicit
Auicē. φ medicus dȝ incipere a facilioribus: ergo τ natura.
sed facilius est dare colorē vrine φ̄ subam vt dicit theophi
lus: ergo prius erit i vrina color φ̄ liquor. Itē auctor i libro
isto pri9 determinat de colore vrine φ̄ de liquore: hoc nō eēt
nisi prius esset color in vrina φ̄ liquor: ergo τc. In ɔ̄rium est
Auicē. qui dicit φ prima digestiōis operatio in vrina est effi
cere subam.i. liquorē: scd̄a colorem: ergo prius est in vrina li
quor φ̄ color. Itē ois cā precedit suū effectū: sed liquor est
causa coloris vt habuistis superi9: ḡ liquor pri9 est i vrina φ̄
color. Ad hoc dicēdū φ liquor pōt ɔ̄siderari siue sumi p vna
eēntia vrine.i. pro aquositate: τ hoc modo de vrina loquit
phs in de aīalibus: τ hoc mō sine dubio prius est in vrina li
quor φ̄ color. Uel pōt liquor cōsiderari inquātū ē dispositio
vrine s̄m istas differentias q̄ sunt subtile grossum τ medio
cre: τ sic liquor nō est vna essentia vrine: immo est accidēs τ
qualitas. τ hoc modo loquit medic9: vt iste auctor de liquo
re. vnde dicunt quidā φ loquēdo de liquore isto vltimo mō
idest put liquor est accidens: sic dicunt φ sensibiliter prius
est color in vrina φ̄ liquor: τ hoc est q: prius percipit color: q̄
est obiectum visus φ̄ liquor. Item minima pars cholere si
misceat cū vrina tinget τ colorabit vrinā sensibiliter τ no
tabiliter: non tñ eā causabit sensibiliter: quia illa pauca
portio cholere nō inspissabit vrinā sensibiliter: τ hoc modo
s̄m sensum color prius est in vrina φ̄ liquor: sensibiliter tñ s̄m
verū liquor prius est φ̄ color: cum color non sit ibi nisi per li
quorem: vt visum est. Alij dicunt aliter τ in idem redit: φ
color notabilis τ sensibilis prius dat vrine φ̄ liquor notabi
lis: τ h̄ mō loquit Theophil9: τ sicut sensibilis artifex dicēs
φ facilius est dare colorē φ̄ subam notabilē: verūtamen li
quor inotabilis τ insensibilis pri9 est in vrina φ̄ color nota
bilis: τ hoc modo soluit Gerar. τ per hoc patet solutio ad
primum argumentum: qm̄ Theophilus vt dictū est: loquit
de colore τ liquore notabili cū sit medic9 τ medicina sensum
nō transcendit. per hoc patet solutio ad secūdum: q: auctor
iste loquit de colore τ liquore notabili. Ad argumentum qd̄
obijcitur in cōtrarium per Auicē. qui dicit φ prima digestio
nis operatio in vrina est efficere substātiā.i. liquorē. dicendū
φ ipse loquitur de liquore put est vna substātia vrine: idest
put dicit aquositatē: τ nos loquimur put est qualitas τ ac
cidens. Uel dicēdum φ Auicē. loquitur de generatione s̄m
verum: nos vero de generatione s̄m sensum. Ad secundum
dicendum φ verum est φ liquor put est aquositas est causa
coloris: τ nō inquātū est qualitas τc. ¶ Tertio dato φ s̄m
sensum color prius est in vrina φ̄ liquor: queritur vtrum fa
cilius sit dare liquorem: quia vt dictum est: color non potest
dari nisi per cōmixtionem liquoris cum vrina: sed liquor be
ne potest dari vrine sine liquore: ergo facilius est dare liquo
rem. In ɔ̄rium est Theophilus in vrinis suis dicens φ faci
lius est dare colorem vrine φ̄ liquorem. Et dicēdum ad hoc
vt dictum est superius: φ facilius est dare vrine liquorem
innotabilē φ̄ colorem vt tu ob. veruntamen facilius est da
re colorem notabilē τ sensibilem vrine φ̄ liquorem notabi
lem: τ hoc modo loquitur Theophilus. ¶ Quarto querit
vtrum plures sint colores φ̄ liquores. Et videt φ ad min9
tot sint liquores quot colores: quia effectus non debet va
riari nisi per causas suas: sed liquor est causa coloris supra:
ergo quot erunt liquores tot colores τ nō plures: τ quot co
lores: tot liquores τ non minores. Cōtra iste auctor nō po
nit nisi tres liquores: ponit autē multoplures colores. Ad
hoc dicēdum φ plures sunt colores φ̄ liquores. Una causa
est: quia facilius est dare colorem notabilem φ̄ liquorem: τ
illud qd̄ facilius est pluribus modis pōt variari. Secunda
causa est: quia color se tenet a parte forme: liquor magis a
parte materie: τ omnis distinctio τ diuersitas a forma: in
distinctio vero a materia. Tertia causa est: quia medicus
cum sit sensibilis iudicat de vrina a parte coloris: cum co
lor sit obiectum visus. vnde plus debet variari a parte colo
ris φ̄ liquoris: τ ideo plures sunt colores φ̄ liquores in
vrina. ¶ Ad argumentum in contrarium dicendum φ li
cet liquor sit causa coloris: tamen quia vnus et idem li
quor potest esse sub diuersis coloribus propter hoc plures
sunt colores. Uel dicendum φ licet liquor sit causa coloris:
tamen aliquando datur color sine liquore notabili: τ pp̄ter
hoc saltem quantum ad hoc: sunt plures colores. ¶ Quin
to queritur vtrum subtilitas in vrina causetur a calido vel
a frigido. Et videt φ non a frigido: quia nullum faciens cō
densationē partiū facit ad subtilitatem: imo poti9 ad gros
situdinem: sed frigiditas adueniens in vrinam facit conden
sationem partium vrine: ergo nō facit subtilitatem: imo po
tius grossitudinem. Item oppositorum oppositi sunt effe
ctus: sed caliditas τ frigiditas sunt opposita: ergo efficient
effect9 oppositos: sȝ calidi est rarefacere τ subtiliare: ḡ frigi
di erit condensare τ ingrossare: ergo subtilitas in vrina nō
causabitur a frigido. In contrariū est auctor in lr̄a: φ liquor
aquosus τ subtilis significat cruditatē humorum: que cru
ditas fit a frigido: ergo subtilitas in vrina causabitur a fri
gido. Et dicendum φ subtilitas in vrina potest causari a ca
lido: τ similiter a frigido. τ tu obijcis: frigiditas condensat
τc. dicendū φ verum est s̄m φ est in corpore vrine. vnde fri
giditas adueniens liquori existentiā in vrinali cōdensat: τ sic
obijcis tu: sed tamen frigiditas existens in causa causante
vrinam vt in epate: subtiliat: quia frigiditas existens in epa
te facit cruditatem in humoribus. vnde cibaria remanent in
digesta: siue humores: qui indigesti non attrahuntur a re

nibus nec eliquant cum vrina: ⁊ tunc vrina exit subtilis: et hoc modo intelligit in lr̄a. Per hoc idem patet solutio ad secūdum argumentū. Item auctor videť sibi contradicere hic ⁊ in parte precedenti: q: dicat hic ꝙ multitudo humorū est causa vrine subtilis: superius vero dixit ꝙ multitudo cibo rum in pueris est causa vrine grosse. Et solutio huius patet ꝑ predicta: q: multitudo pōt mihi dicere priuationē oīno digestionis: ⁊ hoc modo loquiť ibi: quia multitudo ciboꝝ est causa vrine subtilis per omnimodā priuationē digestionis Est iterum quedam multitudo priuās completam digestionem: ⁊ sic loquitur superius ꝙ multitudo ciboꝝ in pueris vbi est iam digestio quasi mediata ē causa grosse vrine: ⁊ sic nō est cōtradictio. ¶ Sexto queriť sup hoc qd̄ dicit in lr̄a. ꝙ vrina subtilis postea pōt ingrossari: videť ꝙ falsuꝫ dicat: q: illud qd̄ ingrossať aut hoc est ꝓpter appositionē corꝑis grossi: aut ꝓpter condēsationem partium adinuicē: sed vrina subtilis micta non grossať ꝓpter appositionem corporis grossi: quia nihil ibi apponiť. Iterū nec ingrossať ꝓpter cō densationem partium: q: tunc obtineret minorē locū ꝙ ante: qd̄ falsum ē: q: nō obtinet minorē locū: vt pꝫ sensui: ergo nullo mō vrina subtilis pōt ingrossari. Et dicēdū ꝙ īgrossať qn̄qꝫ ꝓpter ꝯdēsationē partiū: ⁊ tu obijcis: ꝗ obtinet minorem locum, dico ꝙ verū est ſm rem licet nō videať ſm sensuꝫ vnde dicit Gerardus: ꝙ sicut est de pultibus qn̄ sunt supra ignē: ⁊ qn̄ sunt actu calide: ꝙ tūc sunt clare: ⁊ qn̄ deponunť ab igne: ⁊ infrigidanť ꝙ fiūt grosse ⁊ spisse. silr̄ dicit ipe est de vrina: q: qn̄ vrina mingiť .i. in fieri est: tūc ē subtilis ꝓpter caliditatem: sed postea qn̄ residet in vase ꝑ ꝓcessum temporis infrigidatur ⁊ inspissatur ⁊ ingrossatur: ⁊ ꝑ istā viā vrina subtilis micta postmodū pōt fieri grossa. ¶ Vltimo dubitatur sup hoc qd̄ innuit auctor in lr̄a ꝙ vrina subtilis ⁊ permanēs subtilis ⁊ alba apparens significat frenesim. Cōtra frenesis fit ex cholerico humore qui habet tingere vrinā: ꝗ apparebit vrina in frenesi tincta ⁊ non alba. Et dicendum ꝙ cholera qn̄ est in epate tingit vrinā: sed qn̄ ipa cholera est in cerebro non tingit vrinam: quare non eliquat cum vrina nec cum eadem permiscetur: sed apparet tunc alba ⁊ subtilis: vt dicit in littera.

¶ De vrina grossa ⁊ eius diuisione.

VRina grossa operari naturam in coctione significat: ⁊ miscuisse feces: in quibus ebullitionem fecerat ⁊ turbiditatem: que duobus est modis. Est enim quedam grossa et turbida exiens: ⁊ in grossitudine permanens ⁊ turbiditate. Est exiens grossa ⁊ turbida: sed clarificatur postea. ¶ Que grossa exit: ⁊ grossa permanet: significat maximā inter materiā morbi ⁊ naturā conturbationē: ſꝫ tn̄ natura superata est: quia humores turbauit ⁊ cōmiscuit: et quādam digestionem ⁊ subtiliationem monstrauit: et si non esset quedam duricies ⁊ grossitudo in materia morbi permanens: natura complesset actionē suā: ⁊ diuisisset illā materiā: ⁊ vnāquāqꝫ partem in suū locum misisset: ⁊ liquorē clarificasset in corpore vel extra. Si ergo in sua turbiditate ⁊ grossitudine sua permāserit: diemqꝫ creticam transierit vel nunciam sui: monstrat nō ex actione nature turbiditatē suam esse: ſꝫ igneo calore hūores turbāte: ⁊ chimos miscente: in quibus turbiditatē fecit ⁊ ebullitionem: sicut calorem estiui solis facere videmꝰ i torsura (alibi coctura) vini. Sꝫ si infirmꝰ grauitatē sentit in capite: futurā febrem demōstrat. Que si sit post febrem: nunciat dolorem capitis festinantem (alis vicinantem). Sed ipa cephalea in duo diuidiť: aut preuenit crisim ⁊ nunciat eam futuram: q: cū natura feces subtiliare incipiat ⁊ humores cū vrina dissoluat: ex ipsis humoribꝰ fumi egrediuntur: qui ascedentes cerebrū dolorem ibi faciūt. Vel ebullitionē pungitiuoꝝ humoꝝ: et cū igneo calore ⁊ turbiditate ipsoꝝ: ⁊ fumis ascēdētibꝰ eoꝝ cerebrū: sicut Hippo. in aphoriſ. In febribus vrinā iumētinam habentibus: dolor capitis est presens vel cito futurus. vnde malum nunciať: nisi laudabilis significatio sequatur: sicut tinctura vrine: ⁊ coctio eius: claritas faciei: bonitas anhelitus: leuitas motus: que nature significant coctionem: ⁊ eius in morbum preualitudinem. Si hec bona signa in die appareant cretica: et eius nuncia: intelligimus naturam debere confortari: breuiqꝫ in tempore posse feces subtiliari: sed si neqꝫ sint in die cretica: neqꝫ nuncia: intendimus nō eā posse nisi per longa tempora confortari. Et si vrina turbida sit vel grossa in habentibus dolorē capitis ex humoribus grossis: significat dissolutionē morbi cū nimia vrina. ¶ Vrina exiēs grossa ⁊ postꝙ exierit in vase clarificatur: naturā complesse coctionem fecis significat: ⁊ subtiliasse eam: neqꝫ remansisse nisi vt diuidať: ⁊ vnaqueqꝫ pars in locum suū naturaliter ponatur. Festinauit aūt vrina exire anteꝙ cōpleuerit natura suam actionem in ea. Que cum exierit extra: potuere nature eoꝝ vnamquāqꝫ partem inuicem seiungere ꝓpter virtutem naturalis caloris quā habuere. Natura eīn perfecte intus subtiliauit ⁊ digessit: deinde vnaqueqꝫ pars suū locū naturalē petijt: ⁊ pars aerea sursuꝫ ascēdit: ⁊ deorsum terrestris vnde liquor remanet clarus ⁊ mundificatus. Vnde intelligimus ꝙ si vrina in corpore remāsisset per paruum tempus: partes eius anteꝙ exissent diuiderētur. Vnde Gal. Grossa vrina que postꝙ exit clarificatur: significat naturam preualere in coctione ⁊ fecibus subtiliandis: ⁊ in dn̄atione sui: ⁊ non nisi parū in ea remansisse: vt partes diuiderentur sue: maxime si postꝙ exit foras: velociter clarificatur: q: cum vicinum tēpus sit: materia clarificata: significat nature actionem esse ad cōplemētum viciniorem. Temporis eīn longinquitas partem aeream habere aliquā denūciat grossitudinē. vn̄ nature necessariū est lōgū tēpus anteꝙ in partes suas extra diuidať.

¶ Superiꝰ determinauit auctor de liquore subtili: hic de grosso. Et diuidiť in duas. In prima determinat significationē vrine siue liquoris grosse. In scd̄a cōparat liquores adinuicem: ibi in fine presentis lectionis: Palam ꝗ ꝙ vrina. Prima in duas. In prima ponit regulam generalē de significatione liquoris grosse. In scd̄a subdiuidit liquorē grossuꝫ ibi: Qui duobꝰ est modis. Et ista scd̄a in duas. In prima diuidit. In scd̄a de mēbris diuidentibus agit: ibi: Que grossa exit ⁊ grossa. Et ista scd̄a in duas. In pmā determinat significationē vrine q̄ exit grossa ⁊ permanet grossa. In scd̄a determinat significationē vrine grosse q̄ exit grosse ⁊ postea in vase clarificať. Scd̄a ibi. Vnde vrina exiens grossa ⁊ postꝙ. Prima in duas. In prima determinat de vrina grossa permanente grossa q̄ causať a calore forti naturali. In scd̄a determinat significationē hmōi vrine causate a forti calore innaturali: ibi: Si in sua turbiditate. Et ista in duas. In prīa determinat significationē hmōi vrine grosse causate a calore innaturali. In scd̄a declarat quoddā suppositū: ibi: Et ista in duo diuiditur. Et ista secunda in duas. In prima declarat. In scd̄a auctoritate Hippo. confirmat. Scd̄a ibi: Sicut Hippo. in apho. Tūc sequiť illa pars in qua determinat significationē vrine siue liquoris q̄ exit grossa: ⁊ postea ī vase clarificať. Et illa in duas. In prima facit qd̄ dictū est. In

secunda auctoritate Gal. confirmat. Secda ibi: Unde Gal. grossa vrina. Hec est diuisio et sententia lectionis in generali.
¶ Hic dubitatur de grossitie vrine: et querunt quinque: primo quo color debeat apparere in corpore tēperato: vtrum grossus vel subtilis. Et videtur quod grossus: quia dicit superius quod liquor subtilis apparet in vrina propter debilitatem virtutis nō potentis permiscere humores cū vrina: ergo per locū ab oppositis grossus apparet propter fortitudinē virtutis potentis permiscere humores cū vrina: sed fortis virtus est in corpore temperato: quia dicit Gal. quod fortitudo virtutis sequitur tēperamentum: ergo grossus liquor debet esse in corpore tēperato. Item grossus liquor vt dictū est: apparet propter fortē cōmixtionē humorū: sed in corpore temperato est fortis commixtio humorū: quia corpus temperatum nutritur ex purissimo nutrimento. vnde in ipso fit fortissima segregatiua: segregans purū ab impuro: et impurū eliquans cū vrina et permiscens in expellendo: ergo in corpore tēperato debet esse liquor grossus. In oppositum est auctor in hesterna lectiōe dicēs quod in corpore temperato vbi est fortitudo virtutis potentis segregare et transmittere partes ad loca propria est liquor mediocris in vrina: quod cōcedo cū ysaac. ¶ Ad primū argumētū in contrarium: dico quod liquor corporis tēperati vtpote liquor mediocris pōt cōparari ad subtilē qui significat impotētem naturā: et hoc modo est grossus: vel pōt comparari ad grossum qui significat naturā potentē cōmiscere humores nō tamen segregare: et hoc modo est quasi subtilis respectu illius et ideo est mediocris: quia significat naturā potentem facere cōmixtionē et turbulentiā et segregare partes et transmittere ad loca propria: et propter hoc est mediocris etc. Ad secundū argumētū dicendū quod verum est quod in corpore temperato est permixtio humorū: sed cum hoc est ibi fortissima segregatiua trāsmittēs partes ad loca propria: et propter hoc nō est ibi grossus liquor: imo mediocris. ¶ Secūdo queritur vtrū grossus liquor generetur ab humido epate vel a sicco: et videtur quod generetur a sicco: quia a sicco epate generantur sicci et grossi humores: et grossi humores et sicci grossant vrinam: ab hūido humidi qui subtiliant vrinā: ergo videtur quod grossus liquor generetur a sicco epate: subtilis ab humido. Cōtra: actiue dant colorem: passiue liquorē. vnde humiditas per sui presentiam inspissat vrinā vt dicit superius. siccitas per priuationem humiditatis subtiliat: ergo grossus liquor non generabitur a sicco epate. Item in epate sicco siccus humor generatur qui non potest eliquari cum vrina ratione sue siccitatis: ergo a sicco epate non generabitur grossus liquor: imo subtilis. quod concedo. vnde in epate sicco generatur subtilis liquor et multus. vñ dicit egidius. Sic cū mōstrat epar effusio multa liquoris. ¶ Ad primū dicēdū quod grossus liquor quandoque generatur per decisionem et eliquationem: et sic sine dubio cū in epate sicco generātur sicci humores et grossi: si eliquarent cum vrina sine dubio facerēt liquorē grossum: et sic ob. tu. Sed non sic est: imo quia sunt sicci non possunt eliquari cum vrina: et ideo erit vrina subtilis: quia siccitas per priuationem humiditatis: que humiditas facit vrinam grossam per sui cōmixtionem cum vrina illa siccitas sine dubio generat et causat liquorem subtilem et non grossum: vt dictū est.
¶ Tertio queritur vtrum vrina grossa apparens in initio morbi sit bonū signū. Et videtur quod sic: quia omne quod significat naturam operari in actione materie morbi est bonū signum in omnibus temporibus morbi: sed vrina grossa apparens est huiusmodi vt dicit in littera: ergo erit bonum signum in principio morbi. Preterea dicit in littera: quod vrina grossa aliquādo causatur a calore naturali: aliquando ab innaturali: et dicit quod in diuersis tēporibus morbi significat calorē naturalē et innaturalē sed dicit quod in die cretica huiusmodi apparēs significat calorē innaturalem: ergo in principio morbi huiusmodi apparens significat aliud quam calorem innaturalem: sed nō nisi calorem innaturalē ergo in principio morbi talis vrina apparens significat calorem naturalē preualere: sed hoc est bonum: ergo vrina grossa apparens in principio morbi est bonū signum. Contra: dicit in littera quod vrina que fit grossa vi sinthomatis apparens talis grossa in principio est malū signū: sed talis vrina grossa apparens in principio morbi fit vi sinthomatis: quia dicit Auicē. quod principium egritudinis est tēpus illud in quo apparent signa digestionis: sed in principio nō apparēt signa digestionis: ergo constat quod vrina grossa apparens in principio fit vi sinthomatis: ergo malū signū. Itē hoc idem vult Auicē. dicit enim quod vrina grossa apparens in principio morbi est malum signum. Et hoc concedo: quia talis apparens grossa in principio morbi: aut significat perturbationē in humoribus a calore innaturali forti quod est pessimū: aut significat dñium grossorum humorum in corpore inobedientiū nature quod similiter est malū. ¶ Ad primū argumentū dicēdum quod quando auctor dicit ibi quod vrina grossa apparens significat naturā operari in actione etc. ipse loquitur quando apparet in augmento et non in principio: et tu ob. de principio et propter hoc non valet. Ad secundū argumētū dicendū quod auctor non dicit quod vrina grossa apparens in die cretica significat calorē innaturalem: vnde tu ob. de falso intellectu littere: quia imo pōt significare calorem naturalē: sed dicit quod si ante diē creticā appareat grossa: et semper permaneat adhuc in sua grossitie post diē creticū: tūc sine dubio significat calorē innaturalē dñari vt declarat in littera: et propter hoc nō valet argumētū. ¶ Quarto dubitatur super hoc quod dicit in littera quod vrina exiens grossa postea in vase clarificatur: videtur quod nō possit postea in vase clarificari: quia si postea in vase clarificatur: hoc non est nisi propter calorē et spiritū delegatos cum vrina: quia calor et spūs segregant et transmittunt partes grossas inferius et subtiles superius: sed maior calor et spūs plus sunt intra. i. quando vrina adhuc est in corpore quam quando est extra: ergo melius segregabunt intra et clarificabunt: sed tamen intra non potuit clarificari huiusmodi vrina: ergo multomagis neque extra. Item sicut calor naturalis et spūs descinditur cū vrina extra micta: ita cū sanguine in minutione: et similiter cū egestione: sed calor et spūs decisi cū egestiōe extra nō possunt dare calorē egestiōi nec sanguini nec ipsos clarificare: ergo similiter nec vrina. In oppositum est auctor in littera qui dicit quod postea in vase clarificatur: quero ergo per quam viam vrina exiens grossa a corpore postea in vase clarificatur. Ad hoc vltimū dicendum quod sicut dicit in littera quod quando virtus est fortis et materia obediens: tūc natura facit ebullitionē et turbationē in humoribus et segregationē postea: et transmittit partes proprias ad loca propria: et tunc clarificatur vrina intra: sed quando vrina mordicationem facit in vesica et cogitur exire cum illa vrina descinditur calor naturalis et spiritus vnde nō pōt morari intra: imo exit grossa: sed virtus siue calor naturalis et spūs cum ipsa decisi complent clarificationē: quia in vrinali segregant partes grossas a subtilibus et ita clarificatur vrina. vnde si vrina tūc parū plus moraretur in corpore clarificata esset. Et per hoc patet solutio ad primū quando licet non sit clarificata intra tamen ibi potuit clarificari: si remansisset: sed quia non ibi remāsit propter punctionem quā inducebat in vesica, propter hoc calor decisus cum vrina extra ipsam clarificauit. Uel dicendū quod licet virtus sit debilior extra simpliciter: tamen fortis est per cōparationē ad materiā iam dispositam: vnde materia est iam disposita ad clarificandū quādo est extra quod nō erat intra: vñ plus pōt debile agens supra materiā dispositā quam forte agēs supra indispositā. Ad secundū argumentū dicēdum quod non est simile de vrina et egestione: quia egestio est dura et inobediens sequestrationi: sed vrina est fluida: rara: liquida: et obediēs segregationi. vñ in corpore liquido vt in vrina facilius possunt segregari partes et subtiliari quam in corpore solido. ¶ Ultimo queritur super hoc quod dicit in littera: quod vrina grossa et permanens apparēs in die nūcia: significat dolorē capitis et crisim futurā ad bonū. et propter hoc queritur vtrum dolor capitis possit esse signum crisis bone future: Et videtur quod non: quia significat morbū preualere nature: et hoc est pessimū et non bonū. In oppositum est in littera. Preterea dicit Hippo. in aphoris. Quibuscunque crisis ventura est bis nox difficilis ante accumen etc. Et dicēdum quod dolor capitis causatus a calore naturali. i. quando natura carminat et diuidit materiā morbi: et inde leuat fumos qui petentes cerebrum inducunt ibi dolorem: sic dico quod talis dolor est bonum signum: quia talis fit a calore naturali digerente materiam morbi et diuidente eam: et hoc modo loquitur auctor in littera: sed dolor capitis quandoque causatur a calore

innaturali faciente ebullitionem in humoribus ⁊ eleuāte fumū q̄ petēs cerebrū ibi inducit dolorē: ⁊ talis dolor ē signū malū: ⁊ sic ob. tu. ⁊ sic p₃ solutio ad illa.

¶ Palam ergo est q: vrina exiens grossa si clarificatur melior est q̄ꝫ que nunq̄ꝫ clarificatur: neqꝫ ad claritudinem mouet. Grossa eñ exiens ⁊ clarescens: significat ꝙ natura suam actionē compleuerit: ⁊ nō remanet nisi vt partes diuidat: ⁊ in suū vnāquāqꝫ locum naturalem mittat. Que non clarescit: significat naturam incepisse operari: quia humores turbauit: ⁊ ventositatem eoꝝ dissoluit: nōdum tamen coctionem compleuit: nec appropinquauit: feces enim non subtiliauit: vnde extra diuidere non potuit: que tñ cū hmōi sit: melior est q̄ꝫ q̄ subtilis exit: ⁊ postea grossescit: sicut subtilis exiēs ⁊ postq̄ꝫ exierit: grossescit: melior est q̄ꝫ que subtilis exit: ⁊ post permanens in subtilitate sua: ⁊ claritate. Subtilis enim exiens ⁊ post grossescens: significat naturam nondū coxisse neqꝫ feces digessisse: tamē appropinquauit: ⁊ mouere feces incepit: atqꝫ eas turbare voluit anteq̄ꝫ vrina corpus exierit. Que subtilis exit: ⁊ in sua subtilitate atqꝫ claritate permansit: nihil incepisse naturam et mouisse ostēdit. Unde Gal. vrine ꝯtra coctionē quattuor sunt. Una est grossissima ⁊ crudissima: sicut que exit clara: ⁊ permanet in cruditate sua. Secunda est minus cruda atqꝫ grossa: sicut exiens clara: ⁊ postq̄ꝫ exijt grossescens: maxime si color eius sit igneus. Color eñ igneus significat virtutem caloris naturalis ⁊ mediocritatem coctionis. Tertia est minus cruda atqꝫ grossa q̄ꝫ secunda: ⁊ plus cocta: sicut exiens grossa: ⁊ ꝑmanēs in turbiditate ⁊ grossitate sua: maxime si sit tincta. Quarta extra ceteras ad cōplemētum coctionis appropinquat: sicut vrina exiens grossa: ⁊ clarescens postq̄ꝫ exeat: maxime in vicino tēpore. Et si quidam dicant: quare vrinā exeuntem grossam ⁊ postq̄ꝫ quieuerit clarescentem dixisti esse contra coctionē: cū Gal. eā ꝓpinquā esse fecit perfecte coctioni: dicens non remanere nisi vnamquāqꝫ partem diuidere: ⁊ singulas in locum suum mittere. Rñdem⁹ ꝙ dixisti non remanere nisi ꝑtes suas diuidere: significasti minorationem actionis complēde. Non ergo significatio eius ad coctionem fuit perfecta: quia nō suo tēpore naturali apparuit: sicut cū vrina de corpore exit: nec est significatio minorationis perfecta in actione sua complenda.

¶ Superi⁹ determinauit auctor de liquore subtili ⁊ grosso: hic cōparat significatiōes hmōi liquoꝝ adinuicem. Et diuiditur in duas. In prima comparat hmōi liquores quātū ad significationē. Scdo quātū ad exitū: ibi: De vrina q̄ mutatur postq̄ꝫ in vrinali. Prima in duas. In prima cōparat hmōi significatiōes liquoꝝ adinuicem. In secūda docet reducere omnes differentias liquoꝝ ad trimembrē diuisionē ibi: Urine tripliciter diuidūtur. Prima in duas. In prima cōparat significationes hmōi liquoꝝ adinuicem ⁊ absolute In secunda comparat hmōi significatiōes ad tempora morbi in fine presentis lectionis: ibi. Qd Gal. plenius ostēdit. Prima in duas. In prima cōparat hmōi liquores adinuicē In secunda cōfirmat: ibi: Unde Gal. vrine contra coctionē Prima in duas. In prima cōparat vrinam grossam ad subtilem. In secunda grossam ad subtilem: ⁊ subtilem ad subtilem: ibi: Que tñ cū hmōi sit melior. Prima in duas. In prima cōparat grossam vrinam ad subtilem. In secūda causam assignat. secūda ibi: Grossa eñ exiens. Tūc sequit̃ illa pars in qua cōparat grossam ad subtilem: ⁊ subtilē ad subtilē: et illa in duas. In prima facit qd dictū est. In secunda causam assignat. scda ibi: Subtilis eñ exiens. Tūc sequit̃ illa pars in qua confirmat: ⁊ illa in duas. In prima facit qd dictū est In scda mouet obiectionē: ibi: Et si quidā dicāt. ⁊ ista scda in duas. In prima mouet illā obiectionē. In secunda soluit ibi. Rñdemus qd dixisti. Hec est diuisio ⁊ sñia lectionis in generali.

¶ Hic queruntur duo in genere. Primū est de precedenti lectione. Secūdū est de presenti. De precedēti lectione q̄rit̃ de tornatione turbatione vel turbulentia vrine: ⁊ de tornatione vrine queruntur quattuor. Primū est vtrū tornatio causet̃ in vrina a calido vel a frigido. Et videt̃ ꝙ a calido et non a frigido: quia tornatio fit in vrina ꝓpter defectū caloris naturalis ⁊ spirituū decisoꝝ cū vrina. ꝓpter defectū dico causatū ab exhalatiōe illoꝝ: vnde qñ calor naturalis ⁊ spiritus decisi cū vrina exhalant̃ ab vrina: qui debent regere partes vrine: tunc statim vrina tornat̃: cū ergo caliditas faciat ad exhalationem ⁊ moueat ab interiori ad exterius: frigiditas vero ecōuerso cōmouēdo a circūferentia ad centrū vnde calorē naturalē ⁊ spūs conseruat in vrina ⁊ coadiuuat ⁊ nō faciat ad exhalationē eoꝝ sicut facit caliditas: videtur ꝙ tornatio in vrina causat̃ a calido ⁊ nō a frigido. Itē in vrina extra corpus est calor debilis decisus: sed frigiditas conseruat calorē debilē in liquoribus: caliditas vero destruit. vñ videtis sensibiliter ꝙ vina debilia. i. paucū calorem habētia melius conseruantur in hyeme q̄ꝫ in estate: imo in estate citissime peiorant̃: ꝯ̄ silr erit ī vrina ꝙ frigiditas retardabit tornationē: caliditas vero accelerabit eā: ꝯ̄ tornatio in vrina causat̃ a calido ⁊ non a frigido. Contra: calor debilis confortat̃ a calore exteriori: vt patet in plantis vbi est calor debilis que melius degunt ⁊ vegetant in estate q̄ꝫ in hyeme: e conuerso est de calore forti. vnde calor digestiu⁹ in hyeme q̄ fortior est q̄ꝫ in planta minorat̃ in estate: ⁊ fortificat̃ in hyeme. vnde Hippo. i apho. Uētres hyeme ⁊ vere calidissimi sunt natura: cū ergo in vrina extra corpus sit calor debilis cōfortabit̃ a calore exteriori ⁊ nō destruet̃: imo poti⁹ destruet̃ et minorabit̃ a frigido: sed tornatio in vrina nō fit nisi ꝓpter minorationē caloris ⁊ spirituū ī vrina ⁊ eoꝝ exhalationem: ergo cū calor exterior non minoret eos: imo potius confortet: s₃ frigiditas: videt̃ ꝙ tornatio causat̃ a frigiditate ⁊ nō caliditate. Item simile cōseruat suū simile: cōtrarium vero corrūpit: ergo cū tornatio nō fiat nisi ꝓpter exhalationē spirituū ⁊ destructionē: caliditas nō corrūpit vrinā imo potius frigiditas cū cōtrariet̃ calori naturali ⁊ spiritibus: ergo tornatio causat̃ a frigido ⁊ nō a calido. Iuxta hoc quero q̄re in estate maior sit corruptio in humoribus: ⁊ in vere silr q̄ꝫ in hyeme. vñ plures febres putride fiunt in estate q̄ꝫ in hyeme totū ecōuerso est de vrina q̄ citi⁹ ⁊ pluries tornat̃ in hyeme q̄ꝫ in estate. ¶ Ad primū dicēdū ꝙ tornatio qñqꝫ causat̃ in vrina a principio intrinseco: qñqꝫ ab extrinseco. A principio intrinseco dupliciter. aut ꝓpter debilem calorē decisum cū vrina ⁊ paucitatē spirituū q̄ cito exhalāt̃: aut ꝓpter morbū vt ꝓpter aliquid de materia morbi emissum cū vrina vt propter saniē ibi permixtā q̄ causat tornationem ī vrina. A principio vero extrinseco causat̃ vel a calido resoluente calorem ⁊ spiritum in vrina: aut a frigiditate calorē naturalē ⁊ spiritus in vrina mortificante. Unde dico ꝙ quandoqꝫ causatur tornatio in vrina a calido: qñqꝫ a frigido: vnde dicit Auicē. in libro suo de anima: ꝙ spūs sunt lux: vel speciem lucis habentes. vnde per sui presentiam in vrina faciūt liquorem clarum ⁊ peruium. Item calor naturalis ⁊ spiritus decisi cum vrina regunt partes vrine: per sui ergo presentiam sunt causa claritatis in vrina ⁊ peruietatis: sicut ergo per sui presentiam sunt causa claritatis ⁊ peruietatis: ita per sui absentiā sunt causa turbiditatis ⁊ tornationis: ⁊ quia calor ⁊ spirit⁹ in vrina existētes quandoqꝫ possunt abesse ꝓpter caliditatē exhalantem eos: quandoqꝫ vero ꝓpter frigiditatē eos mortificantem: ꝓpter hoc dico ꝙ tornatio in vrina potest causari a calido ⁊ a frigido. ¶ Ad primum argumentum dico ꝙ verum est ꝙ caliditas exterior facit ad exhalationem caloris

naturalis ⁊ spirituū in vrina: ⁊ ita per consequens ad torna
tionem: frigiditas vero nō facit ad exhalationē hmōi: ⁊ ita
nec ad tornationē: verū est ista via. Sed dico ꝙ frigiditas fa
cit ad tornationē vrine non exhalando: sed mortificādo calo
rem naturalem ⁊ spiritus: ⁊ cū hoc mortificat: q: est excellēs
Itē pauca frigiditas pōt mortificare calorē naturalē ⁊ spūs
in vrina cum hmōi sint debiles. Item cū vrina sit rara pau
ca frigiditas ibi superueniens pōt cito penetrare illud cor
pus rarū ⁊ calorē naturalē ibi existētem ⁊ spiritus cito mor
tificare: vt patet de reptilibus in cauernis terre accūbētib⁹
q: cū habeant cōpositionē raram cito corrumpunt ⁊ ledun
tur a frigido. similiter est in vrina. Per hoc patet ad secūdū
ꝙ licet frigiditas cōseruet calorem debilē ab exhalatione: tñ
nō seruat a corruptiōe ⁊ mortificatione: imo cito mortificat
Ad aliud argumentū primū in contrarium dico ꝙ verū est
ꝙ calor debilis confortatur a calore exteriori si sint ad idem
ordinati illi duo calores: vt patet in plantis. sed si ordinent
ad diuersa nō oportet. vnde calor estatis nō confortat calo
rem digerentem in homine: imo potius minorat ⁊ retrahit
ipm a sua operatione: ⁊ hoc est quia nō ordinat ad idem: q:
calor tēporis siue calor exterior nō ordinat ad digerendū nu
trimētū: imo ad digerendū materiā morbi. vnde dicit Hip.
po. i aphorꝭ. ꝙ estas morbos abbreuiat: ⁊ hoc est: q: trahit
materiā morbi a centro ad circūferentiā diuidēdo ⁊ digerē
do eā: sed calor interior digerens ordinat ad digerendū nu
trimentum. ⁊ ꝑpter hoc isti duo calores nō confortāt se ad
inuicē: imo vn⁹ destruit aliū cū ordinant ad diuersos fines
silr est a parte vrine: quia calor exterior superueniens calori
in vrina existenti ⁊ regenti partes vrine trahit ipm ad exte
riora: ⁊ ita facit eū exhalari: ⁊ ꝑpter hoc caliditas exterior
causare pōt tornationē in vrina: cū nō ordinet ad digerēdū
partes vrine ⁊ segregandū sicut ordinabat calor naturalis
vrine. Per hoc patet solutio ad aliud argumētū: quia verū
est ꝙ simile cōseruat suū sile: qñ ordinant ad eundē finē: vñ
quia calor exterior ⁊ interior nō ordinant ad eūdē finē: imo
ad diuersos ꝑpter hoc vnus destruit alium: vnde caliditas
causat tornationē in vrina exhalando: ⁊ frigiditas cū sit ꝯ̄ria
mortificādo. ¶ Ad questionē dicēdū ꝙ corruptionē humo
rum intra corpus requirit ebullitio ⁊ perturbatio: ⁊ quia vt
dicit philaretus: calidū est facile mobile: frigidū difficile mo
bile: ꝑpter hoc in estate ⁊ in vere vbi est calor maior fit ebul
litio ⁊ per ꝯsequens corruptio in humoribus q̄ in hyeme
Itē vt dicit Gal. vnūquodqꝫ leditur a sibi simili: ⁊ q: calidi
tas cum sit amica nature plus aduenit corpori q̄ frigiditas
imo frigiditas cū sit inimica minime aduenit: ꝑpter hoc fri
giditas minime facit ebullitionē in humorib⁹: caliditas ve
ro pluries: sꝫ econuerso est de vrina: q: cum frigiditas faciat
mortificationem: iterū frigiditas adueniens cito ledit vrinā
raram: ꝑpter hoc cito tornatur in tempore frigido: sed in ca
lido non ita cito: cū frigiditas plus possit in istū effectū q̄ ca
liditas: vt iam patebit. ¶ Secundo dato ꝙ a frigido ⁊ a ca
lido causet tornatio in vrina: querit a quo istoꝝ citi⁹ causet
vtrum a calido vel a frigido. Et videt ꝙ citius a calido: q:
forte agens citius inducit suū effectū in eandē materiam q̄
agens debilius vel debile: sed calidū est agens fortius q̄ fri
gidū: ergo citius inducet tornationē in vrina q̄ frigidum cū
caliditas fortior actiua q̄ frigiditas. In cōtrariū est sensus
q: videm⁹ vrinā citi⁹ ⁊ frequēti⁹ in hyeme tornari q̄ in esta
te: hoc non est nisi a frigido: ergo ⁊c. Preterea frigiditas
causat tornationē in vrina mortificādo calorē naturalē ⁊ spi
ritus regentes partes ipsius vrine: caliditas vero resoluen
do ⁊ exhalando: sed operatio resolutiōis ē paulatina vt pa
tet in resolutione humidi radicalis: operatio vero mortifi
cationis est subita: ergo frigiditas citius causat tornatio
nem in vrina q̄ caliditas. Iuxta hoc quero quare inficitur
vas in tornatione vrine. ¶ Ad primū istorum dico ꝙ citius
causat tornatio in vrina a frigido q̄ a calido: ⁊ illam vltimā
rationem concedo ⁊ pono eam pro causa. Ad primum argu
mentum qḋ est valde sophisticū: dico ꝙ licet caliditas sit for
tior actiua q̄ frigiditas: tñ in multos effectus pōt frigiditas
in quos non potest caliditas: vnde licet caliditas sit fortior
simpliciter: tamē quantum ad istum effectum qui est torna
re vrinam: fortior frigiditas est ⁊ velocior vt visum est. Ad q̄
stionem dico ꝙ in tornatione vrine inficitur vas: quia ꝑpter
absentiā caloris naturalis ⁊ spirituū humores decisi cū vrina
sūt viscosi adherētes partib⁹ vasis. vnde dicit phus in me
taphyꝭ. ꝙ viscosum est qḋ adheret. Secūda causa est: quia
qñ vrina non tornatur tunc humores permiscent cū aquo
sitate: cum sint sub regimine caloris naturalis ⁊ spirituum
⁊ quia aquositas est mūdificatiua ⁊ abstersiua. vñ valet cō
tra pruritum vt volunt auctores: ꝑpter hoc tunc aquositas
non ꝑmittit illos humores adherere partib⁹ vasis nec ipas
partes inficere: sed quando vrina tornatur tunc partes non
regunt a natura: imo humores segregantur ab aquositate
⁊ ita cum sint viscosi adherent partibus vasis et ipsas tunc
inficiunt. ¶ Tertio queritur vtrum vrina tornata possit re
dire ad ignem: videtur ꝙ non. dicit phus in de animalibus
⁊ ysaac similiter in febribus: ꝙ calor igneus est destructiu⁹
calor vero celestis siue elemētaris est viuificus: vnde si illud
qḋ magis videt inesse nō inest nec illud qḋ min⁹: sꝫ magis
videtur ꝙ calor celestis qui est viuificus possit clarificare vri
nam q̄ calor igneus qui est destructiuus: sed tamen calor ce
lestis non potest. vnde si millesies ponat vrina tornata ad
solē nunq̄ redibit per calorē celestem: ergo multominus re
dibit per calorem igneum. In cōtrarium est ysaac superius
dicens ꝙ vrina que redit ad ignem: nō est certe significatio
nis: ⁊ ita supponit ꝙ vrina tornata potest redire ad ignem.
Ad hoc dicendum ꝙ vrina quandoqꝫ tornatur ꝑpter exha
lationem caloris naturalis ⁊ spirituum omnino ⁊ mortifica
tionem illorum: ⁊ tunc nullo modo potest redire ad ignem:
aliquando vero tornatur vrina ꝑpter frigus exterius adue
niens comprimens calorem naturalem ⁊ spiritus ⁊ coadu
nans ⁊ sopitos faciens: ⁊ non omnino mortificans: ⁊ sic po
test redire per ignem: quia calor igneus remouet tunc fri
giditatem exteriorem comprimentem calorem naturalē
⁊ spiritus ⁊ tornationem facitem per consequens. ¶ Ad
argumentum primum dicendum ꝙ licet calor celestis sit vi
uificus ⁊ fortior simpliciter: tamen calor igneus est fortior in
rarefaciēdo partes vrine ⁊ clarificando ⁊ in remouendo fri
giditatem exteriorem tornationem inducentem in vrina.
¶ Quarto queritur vtrum vrina tornata sit bonū signum
vel malū: ⁊ videtur ꝙ sit malum signum: quia vrina vt dictū
est tornat ꝑ defectum caloris naturalis ⁊ spirituum in vri
na q̄ causat per exhalationem factam a calido vel mortifica
tionem factam a frigido: sed defectus caloris naturalis et
spirituum semper est malum signum: ergo tornatio erit ma
lum signum. Item vrina tornata .i. turbida ⁊ vrina colora
ta opponuntur: sed vrina colorata semper est bonū signum:
vt dicit supra: quia significat naturā potentem colorare vri
nam: ergo per locum ab oppositis vrina tornata erit malum
signum. In contrarium sunt practici dicentes: ꝙ tornatio
vrine significat digestionem materie morbi: vnde quando
vrina tornatur signum est tunc ꝙ materia morbi digesta est
sed hoc est bonum signum: ergo tornatio vrine est bonum
signū. Item vrina tornata significat ꝙ aliquid de materia
morbi exit cum vrina qḋ facit vrinam cito tornari: sed hoc est
bonum signum: ergo tornatio vrine est bonum signum. Ad
hoc dicendū ꝙ vrina quandoqꝫ tornatur in sanis: quandoqꝫ
in egris. Si in sanis: aut tornatur ꝑpter frigiditatem super
uenientem comprimentem partes vrine ⁊c. ⁊ tunc nec est
bonum valde: nec valde malum: aut quandoqꝫ tornatur in
sanis ꝑpter debilitatem spirituum ⁊ caloris naturalis cito
mortificatorum: ⁊ hoc est malum: aut ꝑpter abundantiam
prauorum humorum in corpore existentium: ⁊ quorūdam
cum vrina existentium: ⁊ hoc est similiter malum: quia ma
lum est ꝙ humores sint abunde in corporibus sanis. Quan
doqꝫ vero tornatur vrina in egris: ⁊ hoc ꝑpter emissionem
materie morbi factam cū vrina: que materia morbi eliquās
cū vrina facit tornare ipam: ⁊ hoc dupliciter: quia aut ante
illam tornationem a tali causa factam apparuerunt signa
digestionis materie morbi: aut non apparuerūt. Si torne
tur talis vrina in egris ꝑpter eliquationem materie morbi
factam cum vrina ⁊ prius apparuerūt signa digestionis tūc
est bonum signum: quia talis tornatio significat naturam

preualere ꝛ digessisse materiã morbi ꝛ portionem illius materie morbi cũ vrina transmisisse. Si vero talis tornatio fiat absq; signis digestionis precedentibus: tunc est malum in egris: quia significat per hoc ꝙ natura succũbit: ꝛ ex materia morbi tantum abundat in corpore ꝙ redundat ad vrinã ratione sue multitudinis: vnde significatur talis tornatio tunc fieri vi sinthomatis. Per hoc patet solutio ad argumẽta. ¶ Ad primũ dico ꝙ verum est ꝙ tornatio significat defectum spirituũ ꝛ caloris: sed hoc pōt esse simpliciter ꝑpter mortificationem: ꝛ talis sine dubio est mala: vel defectum quãtũ ad tempus: ꝛ talis nõ est valde mala: quia postea potest redire per ignẽ. Vel dicendum ꝙ tornatio significat defectum spirituum dupliciter. aut per comparationem ad sanum: ꝛ hoc est malum: vel per comparationem ad egrum: vel propter eliquationem materie morbi factam cum vrina tornantẽ vrinam: ꝛ sic si ante apparuerint signa digestionis materie morbi talis defectus spirituum in vrina nõ est malus vt declaratum est: imo bonus. Per hoc patet solutio ad secundum ꝙ licet coloratio vrine sit bona: non tñ tornatio ꝑpter hoc mala: quia potest fieri ꝑpter eliquationem materie morbi vt dictũ est. Vel dicendum ꝙ coloratio vrine non est bonũ semper: imo quandoq; malũ: quia significat incensionem factam in humoribus ꝛc̃. Per hoc idẽ patet solutio ad aliud in contrarium.

¶ De presenti lectione queritur quattuor. Et primo que vrina sit melior: vtrum subtilis vel grossa: videtur ꝙ subtilis melior sit: quia illa vrina melior est que trãsit in terminũ meliorem: sed dicit auctor in littera ꝙ vrina illa que transit a grossicie ad subtilitatem transit ad terminum meliorem ꝙ̃ illa que transit a subtilitate ad grossiciem: ergo subtilis melior est ꝙ̃ grossa. Item illa vrina deterior est que significat maximam turbationem nature: sed grossa est hmōi: vt dicit in lrã: subtilis vero nõ: ergo subtilis melior est ꝙ̃ grossa. In contrarium est auctor in littera precedenti dicẽs: ꝙ vrina subtilis significat naturam non potentem inchoare digestionem: grossa vero significat naturam incepisse operari supra decoctionem materie morbi: sed illa vrina que significat naturam incepisse operari supra materiam morbi est melior ꝙ̃ illa que significat naturã nõ potẽtẽ inchoare operationẽ supra materiã morbi: ergo grossa melior est ꝙ̃ subtilis. Ad hoc dicendũ ꝙ quedam est subtilitas in vrina causata ꝑ viã indigestionis: ꝛ talis est pessima in vrina: q: significat naturam nõ potentem operari supra materiã morbi: ꝛ de tali ꝓcedit vltimũ argumẽtum. Est iterũ subtilitas causata in vrina per viã digestiõis: q̃ sequit̃ grossam: ꝛ talis idẽ est ꝙ claritas ꝛ mediocritas: ꝛ talis melior est ꝙ̃ grossicies: q: significat naturã cõpleuisse coctionẽ in humoribus ꝛ clarificasse vrinã trãsmittẽdo partes graues inferius: leues vero superius: ꝛ tunc aquositas siue liquor remanet clarus: ꝛ de tali ꝓcedunt prime rationes. Per hoc patet solutio ad primũ argumentũ: qm̃ tu obijcis de subtilitate causata per viã digestionis: ꝛ talis sine dubio transit in terminũ meliorem ꝙ̃ grossa: sed tñ loquẽdo de subtilitate causata per viam indigestionis nõ est verũ: imo talis subtilitas est pessima. Ad secundum patet solutio: qm̃ verum est ꝙ subtilitas causata ꝑ viam digestionis melior est ꝙ̃ grossa. vnde dico ꝙ qñ materia morbi est in corde: vrina significans turbationẽ humorũ materie melior est ꝙ̃ significans quietẽ: ꝛ ponit Auicẽ. exẽplum de rege: q: si rex sit in castro sine dubio meli⁹ est ꝙ sit quietus in castro ꝙ̃ turbatus: attñ si hostes sint ante castrũ melius est ꝙ sit in turbatiõe ꝙ̃ in quiete. Similiter est a pte ista ꝙ vrina grossa significat turbationẽ ꝛ naturã potẽtem cõmouere operari supra materiã morbi: sꝫ si eēt ibi subtilis vrina significaret naturã nõ potentẽ facere cõmotionẽ ꝛ ꝑturbationẽ in humoribus. ¶ Secundo queritur vtrũ melior sit vrina vniformis sicut exiens subtilis ꝛ permanens subtilis ꝙ̃ vrina difformis: quia vniformis significat humores temperatos esse in corpore vt dicit in principio precedẽtis lectionis: difformis vero significat humores intẽperatos esse in corpore: ergo vniformis melior est. Item dicet inferius ꝙ si hypostasis laudabilis perseueret in eodem statu vsq; ad statum egritudinis bonũ significat. Si vero diuersi

ficet malũ: ergo similiter liquor vniformis bonũ erit signũ in vrina: difformis vo malũ. In ɔtrariũ est auctor in littera dicens: ꝙ si liquor exiens subtilis permaneat semper subtilis malum est: si vero postea ingrossetur bonum. Iterum dicit ꝙ si exeat grossa ꝛ permaneat grossa malum est: si vero clarificetur bonum est: ꝛ reddit causas in littera. Preterea dicit in littera: ꝙ vrina exiẽs subtilis ꝛ permanens subtilis significat naturam non potentem operari in decoctione fecum: sed illa vrina que significat potentiam nature operantem supra materiam morbi: melior est ꝙ̃ vrina significans naturam omnino impotentem: ergo vrina difformis est melior ꝙ̃ vniformis. Ad hoc dicendum ꝙ loquendo de mediocri liquore qui significat cõplementum digestionis: talis vniformis melior est ꝙ̃ difformis: ꝛ de tali loquitur in precedẽti lectione in principio: sed loquẽdo de liquore subtili ꝛ grosso qui significat digestionem incompletam: tales meliores sunt difformes ꝙ̃ vniformes: ꝛ hoc est quia significant digestionem incõpletam: vnde liquor subtilis si permaneat subtilis significat impotentiam nature: si vero ingrossetur tũc significat impotẽtiam nature inchoantẽ. Iterum grossa significat naturam incepisse operari: si vero permaneat grossa semꝑ significat nature impotẽtiã: q: significat ꝙ natura potuit incipere digestionẽ ꝛ nõ ɔplere: sꝫ si postea clarificet̃ significat naturã operari cõpletã digestionẽ. Et ꝑ hoc patet solutio ad primum argumentum: quia auctor in precedenti lectione loquitur de liquore mediocri: tu vero obijcis de liquore subtili ꝛ grosso. Ad secundum patet solutio: ꝛ dico ꝙ loquendo de hypostasi naturali ꝛ mediocri: illa melior est vniformis ꝙ̃ difformis: sed tamen de innaturali non est verum: similiter ꝛ de liquore. Per hoc patet solutio eiusdem questionis que solet fieri: quia difformitas simul ꝛ semel vt biscolor in vrina est malũ: difformitas vero successiua est malum: vt quando vrina cõmutatur a grossiori in subtilitatẽ ꝛ ecõuerso. Et solutio huius est: q: difformitas simul ꝛ semel in vrina vt biscolor: significat impotentiam nature: vnde dominium significat diuersarum materierũ in corpore: ꝛ naturam potentem supra vnã materiã digerendo: impotentẽ vero supra alterã: sed difformitas successiua est bona: q: significat fortitudinẽ virtutis potentis inchoare ꝛ cõplere digestionẽ supra materiã morbi. ¶ Tertio q̃rit̃ vtrũ trãsit⁹ vrine a subtilitate in grossiciẽ sit melior ꝙ̃ transitus ecõuerso. sꝫ a grossicie in subtilitatem: ꝛ videt̃ ꝙ sic: quia transitus a subtilitate in grossiciem trãsit in terminũ meliorẽ: quia subtilitas significat impotentiam nature: grossicies vero potentiam: ergo est melior. Itẽ ille transitus est melior qui sequit̃ operationem digestionis: sed trãsitus a subtilitate in grossiciem est hmōi: quia ꝓcedit ingrossando sicut ꝓcedit digestio scd̃a respectu prime: ergo est melior. In ɔ̃triũ est auctor in lrã dicens ꝙ transitus a grossicie in subtilitatẽ est melior: quia significat materiam complere digestionẽ: ꝙ̃ transitus a subtilitate in grossiciẽ qui significat naturã tantũmodo inchoantẽ digestionẽ ꝛc̃. qd̃ concedo. ¶ Ad primũ argumentum in cõtrarium patet solutio per predicta: quia tu obijcis de subtilitate causata per viã indigestionis: ꝛ talis sine dubio est peior: sed subtilitas causata per viam digestionis est melior. Ad secundũ dicẽdum ꝙ duplex est digestio. Quedã supra iuuatiuũ: vt supra nutrimẽtũ: ꝛ talis ꝓcedit īgrossando. Quedã supra nociuũ vt supra materiã morbi: ꝛ talis ꝓcedit qñq; subtiliãdo qñq; ingrossando: ꝛ tu ob. de illa digestione que fit supra nutrimentum. ¶ Quarto q̃ritur supra hoc qd̃ dicit ꝙ vrina clarificatur in vrinali ꝑpter trãsmissionem partium terrearum in ꝓfundũ: aerearum vero ad superius: ergo similiter cũ talis trãsmissio partium fiat in vrina tornata: videtur ꝙ tornata debet esse clara. Et dicendum ꝙ diuersimode trãsmittunt̃ partes hinc ꝛ inde: quia in vrina tornata licet sit trãsmissio partium ad loca ꝓpria: tñ hmōi partes non reguntur a calore naturali nec a spiritibus: ꝛ ita cum spiritus sint lucidi ꝛ clarificent vrinam ꝛ talis non regatur ꝑ spiritus nõ erit clara: sꝫ in vrina grossa primo ꝛ postea clarificata partes vrine reguntur a calore ꝛ spiritibus ꝛ propter hoc fit clara. ¶ Postea querit̃ supra hoc qd̃ dicit ꝙ vrina grossa ꝛ turbida significat digestionem completam cũ su

perius dixerit ꝙ significat incompletam. Et dicendum ꝙ hic dicit ꝙ significat completam.i. vicinam cōplemēto: qñ vero dicit superius ꝙ incōpletam: ipse loquit̄ ibi respectu clarificate postea. ¶ Itē queritur sup̄ hoc qđ dicit ꝙ existēs clara est grossissima: quomodo pōt esse clara et grossissima. ⁊ solutio huius est: quia dicit ꝙ grossissima est causaliter: quia talis significat materiam esse grossam: ⁊ omnino digestioni repugnantem: vnde cū sua causa sit grossa: nihil eliquatur de sua materia cū vrina: ⁊ ꝓpter hoc est clara formaliter: tamen causaliter est grossa: ⁊ nō dicit ꝙ sit grossissima quia significat materiam grossam eliquatam cum vrina: q: sine dubio impossibile est ipsam esse claram tunc.

¶ Quod Gal. plenius ostēdit cū dicit. Significatio actōis si occulta sit: ⁊ nō apta: sicut significatio vrine subtiliter exeuntis ⁊ post in vase grossescentis: ⁊ vrine ignee subtilis: ⁊ similiter citrinissime. omnes em̄ inqt iste debilitatē coctiōis significant: ⁊ morbū esse in initio. Et si significatiōes appareāt: ⁊ ꝑmaneāt: ⁊ ad ꝑfectionē nō veniāt: sicut vrine turbide exeuntis ⁊ turbide ꝑmanētis: maxie si tincta sit: ⁊ vrine lenes vel albe: vl' nebule rubee: vl' hypostasis rubee: dū apparent in digestionibus imperfecte: in mediocritate sunt coctōis: ⁊ i augmēto morbi. Et si significatiōes appareant perfecte: sed nō tamen in suo naturali tēpore.i. intra corpora anteꝙ exeat vrina: sicut grosse exeuntis: et cum in vase sit clarescentis: coctio appropinquat perfectioni: ⁊ morbus in vltimitate est sui augmenti: ⁊ non nisi declinatio tantum superest sibi Et si significationes in tempore suo apparuerint: sicut in vrina que clarescit anteꝙ corpus exierit: significat complementum coctionis: et declinationem morbi: et eum incepisse minorari. Tempus vero declinationis est ex quo significationes in suo appareant tempore naturali vsq₃ ad ablationem ⁊ mundificationem morbi perfecte in toto corpore. ¶ Gal. vrina inquit tripliciter diuiditur. Est em̄ vrina cocta que salutem significat: est et pessima que mortem significat: est ⁊ cruda in coctione defecta: que grossitudinem secum designat: ⁊ defectionem digestionū. Cocta vrina in declinatiōe egrorum: sanorum vrine assimilatur: sicut vrina ignea: in liquore ⁊ colore media. Que extra hanc est in subtilitate, vel grossitudine: cruditatem: ⁊ defectionē coctionis videtur significare. ⁊ si extremitas eius sit in subtilitate: ⁊ ignea in colore: significat ex laudabiliori ꝑte naturā opatā in fecū coctionē. Uirtus em̄ tincture vrine ⁊ bonitas coloris vtraq₃ bona sunt signa. Claritas vero vrine ⁊ eius subtilitas morbum adhuc esse crudum significat. Unde Gal. quedam est vrina que morbū crudū ⁊ nō coctū significat: sicut ignea ⁊ subtilis: ⁊ q̄ albā habet hypostasim: ⁊ suspensam: ⁊ subtilem: sed tamē neq₃ lenis neq₃ mollis est.

¶ Que vrina significat longitudinem morbi.

Urina que in fundo pertinet rubori: si cū subtilitate sua alba sit ⁊ aquosa: ablationem coctiōis demonstrat cum longinquitate ⁊ morbi pessimitate. Si postea laudabiles appareant significationes: sicut grossitudo vrine ⁊ tinctura: sperari potest salus: sed tamē post longum tempus: ⁊ cum maioribus molestatiōibus. Si aūt mutet̄ i grossitudinē de subtilitate sine tinctura ⁊ remanet albedo ⁊ cruditas: mōstrat turbiditatem ⁊ grossitudinem suam non esse ex actione nature: sed de extraneo ⁊ igneo calore: q: natura non miscet humores: nec turbidos facit nisi antea tingat liquores ⁊ significat mediocritatem cotiōis. Unde vrina grossa si sit tincta: virtutē caloris naturalis designat: maxime si sit ignea.

¶ De vrinis perditionē significantibus.

Urina pessima que perditionem significat: est quadrupla. Quedam enim perditionem absolute portendit: sicut que nigram habet hypostasim: ⁊ liquorem alterius coloris q̄ nigri ɔtra hypostasim in nigredine. Quedā ꝑditionem debiliorem priori sicut que hypostasim habens nigram: sed natantem. Quedam debilior: est secunda q̄ nebulā habet in superficie nigram. Quarta perditionē certā ⁊ necessariā: sicut vrina nigra: ⁊ hypostasis nigra: ⁊ maxime granosa: quia feces granose semꝑ designāt perditionē: maxime si sint nigre.

¶ Superius cōparauit auctor significatiōes liquoꝝ adinuicē. In parte ista cōparat significatiōes liquoꝝ ad tēpora morbi: ⁊ diuidit̄ in quattuor. In prima determinat de vrina apparēte in principio morbi. In scđa de vrina apparēte in augmēto: ibi: Et si significatiōes appareant ⁊ permaneāt. In tertia de vrina apparēte in statu: ibi: Et si significatiōes appareāt ꝑfecte. In quarta de vrina apparēte in declinatione: ibi: Et si significatiōes i tēpore suo apparuerint. Et ista quarta in duas. In prima determinat de vrina apparēte in declinatione. In scđa docet cognoscere tēpus declinatiōis ibi: Tēpus vo declinationis. Tūc sequit̄ secunda pars principalis huius lectionis: in qua docet reducere oēs differentias liquoris ad trimēbrē diuisionē: q̄ hic incipit: Urine tripliciter diuidūtur. Et illa in duas. In prima diuidit. In secunda de mēbris diuidētibus agit: ibi: Cocta sanoꝝ vrina. Et ista secūda in tres. In prima determinat de vrina significāte coctionē ꝑfectā ⁊ digestionē. In scđa de vrina significāte idigestionē: ibi: Que extra hanc est ⁊c. In tertia de vrina significāte perditionem: ibi: Urina pessima q̄ ꝑditionē. Scđa istaꝝ diuidit̄ in duas. In prima determinat de vrina significāte cruditatem ⁊ indigestionē ⁊ hoc in gn̄ali. scđo in speciali magis: ibi: Sʒ tn̄ neq₃ lenis neq₃ mollis. Prima in duas. In prima determinat de vrina significāte cruditatē ⁊ hoc in gn̄ali. Scđo confirmat auctoritate Gal. ibi: Unde Gal. quedam est vrina. Hec est diuisio et sn̄ia lectionis in generali.

¶ Hic primo dubitat̄ de tēporib⁹ morbi: cū de ipsis faciat auctor mētionē in lr̄a determinādo coꝝ vrinā. Et primo q̄ritur de principio morbi qđ sit siue qđ appellet̄ principium morbi: et videt̄ ꝙ principium morbi sit illud instans indiuisibile a quo fit motus a sanitate in egritudinem: q: tunc hō incipit esse eger qñ desinit esse san⁹: sʒ hoc est in illo instanti indiuisibili a quo fit motus a sanitate in egritudinē: g̃ illud instans indiuisibile erit principiū morbi. Cōtra: cōsideratio medicinalis sensum nō transcēdit vt dicit Haly: sed illud instās indiuisibile nō pōt cognosci a medico: ergo nō est principium morbi. Ad hoc distinguo sicut distinguit Constā. in pantegni. ⁊ Gal. in de crisi: ꝙ vno modo est principiū egritudinis illud instans indiuisibile in quo arripit egritudo patientem: ⁊ tale non est de consideratione medici: cum sit imperceptibile vt tu ob. Aliō dicit̄ principiū morbi.s. spaciū triū dierū: ⁊ tale silīr non est de ɔsideratione medici: quia diuersificat̄ in morbis acutis ⁊ chronicis. Tertiū est principiū egritudinis illud qđ est vnū de quattuor tēporibus morbi ⁊ tale est de ɔsideratione medici: ⁊ de tali dicit Gal. ꝙ principiū egritudinis est illa hora in qua patiēs primo sentit sensibiliter egritudinē ⁊ cessat ab operibus consuetis ⁊ consulit medicū. ¶ Secundo querit̄ vtrū principiū egritudinis

possit cognosci. Et videt ꝙ nō: quia si cognoscit: aut cogno
scit ꝑ signa digestionis: aut indigestionis: sed nō pōt cogno
sci per signa digestionis vel indigestionis: q: dicit Auicē. ꝙ
principium egritudinis est illud tēpus in quo nec apparent
signa digestionis nec indigestionis: ergo principium egritu
dinis non potest cognosci. In cōtrariū est Isaac in lr̄a p̄nti.
qui determinat qualis vrina apparet in principio egritudi-
nis. Preterea auctor iste videt̄ ꝯdicere Auicē. q: auctor iste
dicit ibi: ꝙ vrina exiens subtilis postea ingrossescens appa-
ret in principio morbi: ⁊ dicit superius ꝙ vrina exiens subti
lis postea ingrossescēs significat digestionē: q: significat na
turā incipientē operari in decoctiōe fecū: sed dicit Auicē. ꝙ in
p̄ncipio morbi nec apparēt signa digestiōis: nec indigestio-
nis: ḡ ꝺm Auicē. talis vrina nō pōt apparere in p̄ncipio mor-
bi: iste t̄n dicit ꝙ imo apparet. ¶ Ad primū istorum dico ꝙ
principium egritudinis potest cognosci: ⁊ dico ꝙ cognoscit̄
per hoc ꝙ in principio nec apparent signa digestionis nec
indigestionis. Et tu ob. ꝙ in principio non apparent signa
digestionis nec indigestionis: vt dicit Auicē. dico ꝙ verum
est per positionē: sed tamen sunt ibi per priuationem: vnde
licet signa digestionis vel indigestionis nō sint signa princi
pij ꝑ positionē: t̄n sunt per priuationē. Et tu obicies ꝙ imo
ꝙ in principio morbi signa indigestionis apparent ꝺm posi-
tionē: q: cōstat ꝙ in principio morbi signa digestionis nō ap
parent; ergo de necessitate signa indigestionis: ⁊ per illa ha
bebit cognosci principiū. Item cōstat ꝙ in principio morbi
materia omnino est indigesta: ergo signa indigestionis ap-
parent ⁊ ꝑ illa cognoscet̄ principium. Item signa digestio-
nis apparent in principio morbi: q: auctor dicit in lr̄a ꝙ in
principio morbi apparet vrina subtilis; postea grossescēs: ⁊
talis significat digestionē vt dicit auctor superius: ḡ relin-
quit̄ ꝙ signa indigestionis ⁊ digestionis etiā per positionē
apparēt in p̄ncipio morbi: ⁊ per illa poterit principiū cogno
sci. Et dicendū ad hoc ꝙ duplex est indigestio. Quedā enim
est que fit ex pugna nature contra morbū: ⁊ materia morbi
preualet morbo: ⁊ remanet indigesta: q: natura succūbit et
nō pōt materiā morbi digerere: ⁊ talis nūꝗ̄ apparet in prin
cipio morbi: imo pōt apparere in augmento: quia in princi-
pio nondum natura pugnat contra materiam morbi: ⁊ de
tali loquitur Auicē: quando dicit ꝙ in principio nec apparēt
signa digestionis nec indigestionis. Est iterum alia indi-
gestio que nō fit ex pugna nature ꝯtra morbū: ⁊ talis appa
ret in principio morbi: quia in principio morbi natura nōdū
insurgit contra morbū vel cōtra materiā morbi: imo est ꝗ̄si
sopita: et per talem indigestionē per priuationē pōt cogno-
sci principium egritudinis: ⁊ de tali ob. tu: non de prima. et
ꝓpter hoc dicit Gal. in fine de creticis diebus optimū v̄bū.
dicit em̄ ꝙ mors aliq̄n venit sine crisi: ⁊ hoc q̄n materia mor-
bi tāta abundat in corpore ꝙ anteꝗ̄ insurgat natura cōtra
illam: extinguitur calor naturalis in corde vt patet in apostē
mate cordis. Et tu ob. ꝙ etiā signa digestionis apparent in
principio morbi: q: dicit auctor ī littera: ꝙ in principio appa
ret vrina subtilis: postea grossescens: ⁊ talis vt dicit supe-
rius significat digestionem: ⁊ Auicē. dicit ꝙ in principio nec
apparent signa digestionis nec indigestionis. Dicēdum ꝙ
quando auctor dicit in lr̄a superius ꝙ vrina subtilis postea
grossescens significat digestionem: ipse intelligit de occulta
vnde verum est ꝙ significat digestionē occultam: vt patet in
littera presenti: sed q̄n Auicē. dicit: ꝙ in principio nec appa-
rent signa digestionis nec indigestions: dico ꝙ verum est
manifesta: ⁊ de manifestis intelligit Auicē. ⁊ sic nō est cōtra
dictio. Per hoc patet solutio ad cōmune argumētū qđ so-
let ibi fieri ad ꝓbandum ꝙ ibi in principio apparent signa
digestionis vel indigestionis: quia si agens approximetur
patienti impossibile est non agere: ergo cum materia mor-
bi sit in corpore natura de necessitate inducet in materiam
illam digestionem vel indigestionē. natura dico tunc succū-
bante materia morbi vel d̄n̄ante. Ad hoc dico ꝙ verum est si
natura non sit sopita: vel si calor non subito extinguatur. vn̄
tu ob. de digestione facta per pugnam ⁊ non de indigestio-
ne facta ꝓpter extinctionem factam a materia morbi sine in
sultu aliquo precedente. ¶ Tertio dato ꝙ principium mor-
bi possit cognosci: queritur per quid habeat cognosci: vtrū
per accidentia morbi vel per sensibilem lesionem operatio-
num consuetarum: videtur ꝙ non possit cognosci per acci-
dentia morbi: quia dicit Gal. ꝙ nondum est febris quando
apparent accidentia: vt sitis vel dolor capitis: ergo cū princi
pium morbi sit morbus: nō poterit cognosci per accidentia
morbi. Item omne accidens posterius est subiecto: ergo ac
cidens sequitur morbum ⁊ non antecedit: ⁊ si non antece-
dit non dabit cognoscere morbum: ergo accidentia non da-
bunt cognitionē principij morbi. In cōtrarium est Hippo.
in ꝓnosticis dicens: ꝙ tunc est principium morbi quando
patiens incipit dolere ⁊ rigere: sed tam dolor ꝗ̄ rigor sunt
accidentia morbi: ergo principium morbi cognoscitur per ac
cidētia morbi. Sed ꝙ deueniamus ad cognitionē principij
morbi per sensibilem lesionem operationū: videt̄ ꝑ hoc qđ
dicit Gal. in tegni. dicit enim ꝙ terminus discretus in his
idest inter sanitatem ⁊ egritudinem est sensibilis lesio ope-
rationum. Item dicit Gal. alibi: ꝙ principium egritudinis
est prima hora in qua patiens primo sentit sensibiliter egri-
tudinem ⁊ cessat ab operationibus consuetis ⁊ consulit me
dicum: ergo per hoc videtur ꝙ per sensibilem lesionem ope
rationum deueniamus in cognitionem principij morbi. Cō
tra: si hoc esset verum iam sequeretur ꝙ in eadem egritudi-
ne principium esset diuersum: quia multi sunt qui cū habēt
febres sunt morbidi ⁊ languidi ⁊ statim cessant ab opera-
tionibus consuetis: quidam vero sunt qui habent easdem fe
bres ⁊ t̄n sunt fortes: ⁊ non ita cito cessant ab operationi-
bus cōsuetis: ḡ ⁊c. ¶ Solutio: ad primum istorum dico ꝙ
principium morbi cognoscitur per accidentia morbi: sed ac-
cidentia sunt triplicis generis: quedā antecedentia morbū:
quedam concomitantia: quedam subsequentia. Dico ergo
ꝙ principium morbi cognoscitur per accidentia concomitā-
tia: vt pleuresis cognoscitur per dolorem lateris pungitiuū
per pulsum serrinū: per difficultatem anhelitus: que omnia
cōcomitātur pleuresim: ⁊ non cognoscitur principium mor-
bi ꝑ accidētia cōcomitātia: nec ꝑ cōsequētia. Per hoc pꝫ so
lutio ad primū argumentum: per Gal. de siti ⁊ dolore capi-
tis: ꝙ antecedūt morbum: sed sicut hm̄oi antecedūt: ita pos
sunt concomitari: ⁊ quando concomitātur tunc dant cogni-
tionem principij. Ad secundum dicendum ꝙ verum est ꝙ ac
cidens morbi posterius est morbo quantum ad causam mor-
bi. verbigratia. de vomitu semper antecedit titillatio labij
inferioris et tunc vomitus subsequitur: ⁊ tamen vomitus
actualr̄ cognosci habet per titillationem: ⁊ hoc est: quia la-
bium inferius colligantiam habet cum ore stomachi quan-
tum ad pelliculam interiorem in quo ore cōtinetur materia
siue causa vomitus: ⁊ tamen antecedit vomitum. Et tu ob.
ꝙ accidens est posterius subiecto: ergo nō cognoscitur sub-
iectum per accidens. Ad hoc dico ꝙ duplex est posterius: sci
licet natura ⁊ tempore. vnde licet accidēs morbi sit posteri⁹
natura ꝗ̄ morbus: tamen tempore est simul cum morbo: vt
patet de pede impresso in puluere: quia licet illa impressio
sit posterior natura ꝗ̄ pes: tamen simul est tempore cū pede
similiter dico ꝙ licet accidens morbi sit posterius natura: ta
men simul est tempore cum morbo: vt patet de siti ⁊ dolore
capitis: per que quidem cognoscitur morbus: quia licet sint
posteriora natura ꝗ̄ morbus sicut febres: t̄n simul sunt tem-
pore cum febre. Per hoc patet solutio ad argumentum in
contrarium: quia Hippo. in ꝓnosticis: quando ipse dicit ꝙ
tunc est p̄cipium egritudinis: quando patiens incipit do-
lere ⁊c. ipse intelligit de accidentibus concomitātibus mor-
bum. ¶ Ad aliud qđ postea queris: vtrū principiū egritu-
dinis habeat cognosci per sensibilem lesionem operatio-
nū. dico cum Gal. ꝙ sic: ⁊ concedo argumenta hoc proban-
tia. Ad illud qđ ob. in contrariū: ꝙ si hoc esset verum iam se
queretur inconueniens: scilicet ꝙ principium in eadem egri
tudine esset diuersum in diuersis. Dico ꝙ non: q: princi-
pium proprie est illud tempus in quo patiens primo sentit
sensibiliter egritudinem ⁊ cogitur vi morbi cessare ab ope-
ribus consuetis. vnde licet ille qui est fortis habens febrem
non ita cesset: tamen cogitur vi morbi: licet differat: vel
saltem in mente sue cogitat ꝙ loquitur cum medico ⁊c.

¶ Quarto queritur: vtrum augmentum differat a statu. Et videtur ꝙ non: quia augmentū est preexistentis magnitudinis additamentum: sed in statu est additamētum sinthomatum prauorum accidentium preexistentibus sinthomatibus: q: dicit Gal. ꝙ status est neqꝫ horarū in qua oia accidētia vltimant: ergo videt ꝙ augmentū non differat a statu: nec econuerso. In contrariū est ysaac in littera: ponēs vrinas differētes in augmēto morbi ꝛ in statu: vt ptꝫ in littera: quod cōcedo. Et dico ꝙ augmentū ꝛ status differūt. Ad argumentū in contrariū dico ꝙ verū est ꝙ vtrobiqꝫ scꝫ tam in augmēto ꝙ in statu est additamentū prauoꝝ accidentiū: sed tñ hoc est differenter: quia in augmento egritudinis est principiū additamēti maloꝝ accidentiū: in statu vo est additamentū maloꝝ accidentiū in vltimo: q: tunc omnia accidētia vltimātur. ¶ Iuxta hoc quero vtrū status sit lōgior horarum egritudinis: ꝛ videt ꝙ sic: q: plura requirunt ad cōpletionē nobilē ꝙ ad ignobilē: vnde plura requirunt ad cōpletionem hominis ꝙ ad completionē aliorum animaliū: ꝛ hoc est q: homo nobilior est inter oia animalia. Sed volunt auctores ꝙ natura pcedit cōtra morbū triplici motu: motu digestionis ꝛ diuisionis ꝛ expulsiōis: sed expulsio est actus nobilior ꝙ digestio vel diuisio: ꝛ nec digestio nec diuisio fiūt nisi pp̄ter expulsionē: ꝛ expulsio materie morbi a corpe fit in statu: ģ indigebat lōgiori tpe: ģ stat⁹ est longior horaꝝ totius morbi. In cōtrariū est Constā. in decimo pantegni: dicens ꝙ crisis est mutatio velox superueniēs morbo propter duriciem accidentiū ꝛ infirmi reluctamentū ducens ad sanitatem aut ad mortē: cū ergo crisis habeat fieri in statu: status erit breuior horarū ꝛ velocior. Item simile est de cōparatione vnius morbi ad alium morbum: ꝛ vnius temporis egritudinis ad aliud: sed morbus quāto molestior: tāto breuior: vt patet in peracutis ꝛ perperacutis: ergo similiter illud tempus egritudinis quod est molestius erit breuius: sed hoc est status respectu aliorum temporū morbi cū in statu omnia accidentia vltimantur: ergo status erit breuior horarum totius morbi. Ad hoc dico sine preiudicio melioꝝ: ꝙ status est breuior horarum morbi: sed tamen diuersatur principium ꝛ augmentū in acutis ꝛ in chronicis vt quidā dicunt: q: in chronicis morbis plus durat augmētū ꝙ principium: in acutis ecōuerso: sed nescio si verum est vel non: sed de statu dico ꝙ breuior est: ꝛ concedo rationes hoc probantes. Ad argumentū in contrariū dico ꝙ in expulsiōe que fit in statu duo sunt consideranda. Unum est actus ipsius expulsionis .i. momentū illud in quo materia subito expellit: ꝛ sic est breuior horarū: ꝛ indiget breuissimo tempore. Aut possunt cōsiderari illa que requirunt ad expulsionē: vtpote digestio ꝛ diuisio materie morbi que oia requiruntur in debita expulsione materie morbi a corpore: ꝛ quātum ad hoc indiget magno et longo tempore: et hoc modo obijcis tu. ¶ Quinto queritur in quo tēpore plus laboret virtus naturalis vtrum in principio vel in statu. Et videtur ꝙ plus in principio: q: in illo tempore plus laborat natura in quo inuenit materiā magis inobedientē ꝛ resistentē: cum habeat illā digerere ꝛ diuidere: sed in principio virtus naturalis inuenit materiā magis inobedientē q: indigestā: ergo plus laborat virtus naturalis in pricipio ꝙ in statu. Contra: labor nature non est nisi pp̄ter pugnā ꝛ insultū nature contra materiam morbi: sed in principio morbi nōdū natura insurgit cōtra materiā morbi: imo est quasi sopita: sed in statu pugnat fortissime: ergo plus laborat in statu virtus naturalis ꝙ in principio. Ad hoc soluunt quidā satis pbabiliter distinguēdo ꝙ virtus naturalis plus laborat in principio et hoc finaliter: quia plura habet tunc facere: quia habet digerere materiaꝫ morbi ꝛ diuidere: sed in statu formaliter plus laborat q: habet actualiter materiā morbi diuidere ꝛ expellere eam a corpore: ꝛ ponit exemplū de duobus pugilibus in duello existentibus: quia victor in principio plus laborat finaliter: quia habet debilitare victum ꝛ superare: sed in fine duelli plus laborat formaliter: q: interficit ipsum ꝛ habet ipsum superare: similiter est a parte ista vt dictum est. Uel dicendum ꝙ virt⁹ naturalis simpliciter plus laborat in statu ꝙ in principio: ꝛ concedo argumentū hoc probans. ¶ Ad primū argumentum in contrariū respōdeo ꝛ dico ꝙ labor non venit ex inobedientia materie: sed ex pugna nature contra materiam morbi: vnde lꝫ in pricipio materia sit magis inobediēs ꝙ in statu: tamen dico ꝙ in principio nondū pugnat natura ꝛ ita nō laborat: imo quiescit: sed in statu fortissime pugnat: ꝛ pp̄ter hoc plus laborat in statu virtus naturalis. Ad secūdum argumentū qđ obijcis de Ga. dico ꝙ non concludit ꝙ plus laboret virtus naturalis in principio ꝙ in statu: sed dicit ꝙ plus laborat virtus naturalis in principio ꝙ animalis: ꝛ aialis plus in statu ꝙ in pricipio. Et hoc est similiter intelligendum: q: in principio morbi materia est grossa ꝛ inobediens digestioni: et inepta digeri a virtute naturali: et ita plus laborat virtus naturalis in principio: sed tamē nondū virtus animalis laborat: quia aialis non laborat: nisi quando sentit mala sinthomata: ꝛ quia in statu materia est digesta ꝛ eleuātur fumi ab illa materia perniciosi q̄ inducūt mala sinthomata: tunc aialis sentiens ea laborat in expulsione illius materie a qua eleuant illi fumi: sed hoc non sentiebat in principio: quia nondum materia digesta: similiter virtus naturalis non tñ laborat in statu: q: tunc materia est digesta: ergo non oportet tūc ꝙ eam digerat: ꝛ ideo dicit Ga. ꝙ virt⁹ naturalis plus laborat in pncipio: aialis plus in statu. ¶ Sexto querit de declinatione morbi: ꝛ primo vtrū declinatio sit vnū de tēporib⁹ morbi. Uidetur ꝙ non: quia dicit Gal. in tegni ꝙ duplex est neutrū. Quoddā decidētie vt qñ aial deuenit a sanitate in egritudin. Et quoddā conualescētie vt qñ deuenit ab egritudine in sanitatē: cū ergo in declinatione homo veniat ab egritudine in sanitatē: erit neuter cōualescētie: sed neuter ꝯualescētie non est eger: ergo declinatio nō erit vnum de tēporib⁹ morbi. In ꝯtrariū est auctor in lrā q̄ determīat vrinas apparētes in tēporib⁹ morbi: ꝛ inter illas determinat de vrina apparēte in declinatiōe morbi: et ita innuit ꝙ declinatio sit vnū de tēporib⁹ morbi. Itē Hip. ꝛ alij auctores pcipiūt ꝙ ille q̄ est in declinatiōe morbi regatur p tres dies vt eger: ꝛ nō vt neuter ꝯualescētie: ergo declinatio erit vnū de tēporib⁹ morbi cum alia cura debeatur egro ꝛ alia neutro cōualescētie. Ad hoc dicendū ꝙ declinatio est vnū de tēporib⁹ vt auctor innuit i lrā determinās ei⁹ vrinā: ꝛ hoc vult Hip. ꝛ alij qui pcipiunt illū qui est in declinatione morbi regi vt egrū: ꝛ hoc est quia lꝫ materia sit euacuata in declinatiōe: adhuc remāsit aliqua infectio materie euacuate in corpore: vel aliqua impressio: vt ptꝫ de igne extracto a furno ꝛ pane: q: adhuc aliqua impssio postmodū remanet in furno. Silr in declinatiōe remanet aliqua impssio intra derelicta a materia morbi euacuata: vñ si darent ibi aliqua q̄ possent inflāmari sequeret recidiuū: sꝫ pp̄ter hoc pcipiunt auctores ꝙ ille qui est in declinatōe regat p tres dies sicut regebat qñ erat eger. ¶ Ad primū argumētū in ꝯtrarium dico ꝙ lꝫ ille q̄ est in declinatiōe pcedit ab egritudine in sanitatē: non tñ neuter est conualescētie: ꝛ hoc est quia lꝫ materia sit expulsa a corpore: verūtamen non cōstat medico ꝙ totaliter sit mūdificatū: vl ꝙ illa impssio derelicta ab illa materia sit iā destructa ꝛ exhalata: sed qñ corpus ad plenuꝫ est mundificatū ab illa materia ꝛ ab illa impssione: ꝛ qñ de hoc cōstat medico tūc incipit esse neuter ꝯualescētie. Et tu obijcies qñ corpus nō est mundificatū oīno: tūc iā est sanus patiens: ģ nō erit neuter. Et dico ꝙ nō est san⁹ quousqꝫ possit facere opera cōsueta: ꝛ q: lꝫ corpus ad plenū sit mundificatum: tñ quia virtus adhuc est debilis nec pōt adhuc facere opa sicut faciebat anteꝙ incideret in egritudinē: pp̄ter hoc dico ꝙ talis est neuter ꝛ nō san⁹. ¶ Iuxta hoc querit vtrū cōtingat aliquē mori in declinatiōe, put declinatio dicit vnū de tēporibus morbi. Uidetur ꝙ sic: quia Gal. in de creticis ponit simile inter pugnā nature cū materia morbi ꝛ in pugna que est inter duos pugiles in duello existētē: sed in pugna existente inter duos pugiles quādoqꝫ accidit ꝙ vterqꝫ moritur: vnde victor qñqꝫ moritur ꝛ hoc pp̄ter vulnus aliquod quod victus ei fecit: ꝛ hoc post duellum: ergo similiter natura: licet in statu superauit materiā morbi eam a corpore expellēdo: tamen in illa pugna poterit intantum natura debilitari ꝙ postea in declinatione succumbet: ergo contingit mori in declinatione. Item dicit Galienus in de creti⁹

cis: ꝙ sicut in totali morbo sunt quattuor tēpora.s.ꝑncipiū:
augmentū: status: ⁊ declinatio: ita in paroxismo morbi sicut
febris sunt quattuor tpa p̄dicta: sed in oībus tēporib⁹ paro
xismi cōtingit mori patientem: vt dicat Ga. ergo in declina-
tione morbi cōtinget patientem mori vel quare nō. In con
trariū est Ga. ibidē dicens: ꝙ in oībus tēporib⁹ morbi ꝯtin
git patientē mori p̄terꝙ in declinatiōe. Et hoc ꝓbat sic Ga.
dicēs ꝙ mors nihil aliud est ꝙ̄ cōpletū dñium materie mor-
bi supra naturā: sed in declinatiōe morbi materia morbi nō
pōt cōplete dominari supra naturā cū in declinatione mate
ria expellat a corpore: ergo non cōtingit mori in delinatiōe
morbi: q: ex quo natura fuit potēs in statu supra materiam
morbi.i. supra fortius ratiōe cuius deberet succūbere: ergo
erit potēs supra debilius in declinatiōe: qd̄ cōcedo. Vñ di-
co ꝙ in ꝑfecta declinatiōe morbi.i. qñ materia totaliter eua
cuatur a corpe nullus morit: ⁊ hoc cōcedo cū Ga. ⁊ cōcedo
istā vltimā rationē ⁊ eā pono ꝓ causa. ¶ Ad primum argu
mentū in ꝯriū dico ꝙ quoad quid est silitudo.s. quoad hoc
ꝙ vtrobiq; est pugna: ⁊ quoad qd dissilitudo.s. quoad hoc
ꝙ vterq; pugil mouet per se ꝯtra aliū: sed nō sic est a pte na
ture ꝯtra morbū: vnde materia morbi nō mouet ꝯtra natu
ram nisi prius moueat a natura: ⁊ ꝓpter hoc est ibi fallacia
cōsequētis. Ad scdm argumentū soluit ipsemet Ga. dicēs ꝙ
lʒ in declinatōe morbi nullus moriat: tñ pōt mori in declina
tione paroxismi: q: in declinatiōe morbi nullus morit: ⁊ hoc
est quia tunc materia totaliter euacuat: nec pōt dñari tunc
cōplete supra naturā: ⁊ ita nec mortē inducere: sed in princi
pio morbi: ⁊ in augmēto ⁊ in statu: bene cōtingit mori: quia
materia est intra corpus ⁊c. silr in principio: augmēto: ⁊ sta
tu paroxismi cōtingit mori: q: tūc totū corpus est cōprehen
sum a materia morbi: ⁊ ita natura non pōt ꝑualere materie
⁊ cōplete dñari: silr in declinatiōe poxismi cōtingit mori: q:
tūc materia ⁊ natura veniunt extra: ⁊ ita natura siue virtus
potest dissolui: ⁊ inde mors potest consequi.

¶ Gal. inquit: Urina q̄ mutat postꝙ̄ fuerit in vrinali
ingressa: gratū est dicere: neq; debem⁹ dimittere: q:
plurimū medici decipiunt inde. Urina clara ⁊ subtil
si postꝙ̄ exierit turbat ⁊ grossescit: deīde in suā clari
tatē subtilr redit: significat quādā vētositatē ꝑmane
re in vrina postꝙ̄ exierit: sed cū ventositas illa se mo
uerit: vt ad locū suū naturalē ascenderet: liquor tur-
bat⁹ est. Cū autē se separauerit: ⁊ in loco suo remāse
rit: liquor clarificat⁹ est. Alij dicūt q: Gal. dixit vrina
aliqñ grossa exit: ⁊ post clarescit: deinde in suā grossi
tudinē ⁊ turbiditatē redit: ⁊ iterū in claritatē ⁊ subti
litatē. qd̄ dicūt esse causa cuiusdā vētositatꝭ grosse in
vrina ꝑmanētis: q̄ cū clarificata esset prima vice ⁊ ad
ascendendū locū suū naturalē moueret se: liquor tur-
batus est: q̄ cū se separaret: ⁊ in loco suo remaneret:
clarificat⁹ est. Qd̄ dicūt videt esse īpossibile: q: vrina
q̄ exit grossa: in q̄ natura laborat subtiliāda cū exeat:
nō tantā hʒ grossitatē ⁊ cruditatē: vt postꝙ̄ semel cla
rificata sit: nature altera vice clarificare necesse sit:
qd̄ etiā si fieret: calor naturalis nō ī vrina egressa eā-
dem virtutē haberet: vt altera vice clarificare posset
cum a suo fundamēto separat⁹ sit. Iterū si fieret: nil
significatio vrine intra corpus valeret: sed actio natu
ralis caloris tantūdē posset extra corpus: quantū et
intra corpus. Qd̄ palā falsum est: patēter ergo ostē-
dim⁹ ꝙ mutatio vrine extra corpus ex grossitudine ⁊
turbiditate in claritatē ⁊ subtilitatē: significatiua est
cōplete coctiōis fecū ⁊ digestionis earū. Que cū tpe
breui fit: fit melior ⁊ laudabilior: ecōtrario si tpe mo-
retur lōgo. Urine g̃ mutabiles nō in suis q̄litatibus
permanentes: sed de subtilitate in grossitudinē: ⁊ de
grossitudine in subtilitatē se mutātes: meliores sunt
ꝙ̄ in vnis qualitatibus ꝑmanētes. Urina exiēs sin-
gulis tēporib⁹ ſm ꝙ natura in ipsa operat: melior est
ꝙ̄ que in vna exit q̄litate: ⁊ si mutat in ordine: non ex
nature actiōe efficit: sed exit clara vbi deberet eē tur
bida: ⁊ ecōuerso: vbi turbida ibi clara. G. Urina in-
quit exiēs clara: ⁊ grossescēs postꝙ̄ exeat: ⁊ si exiens
grossa clarescit postea: melior est ꝙ̄ q̄ in vna q̄litate
permanet: ⁊ quāto in breuiori tpe: tāto meli⁹. Et mu
tatio de grossitudine ī claritatē melior est ꝙ̄ de clari-
tate in grossitudinē: q: hoc motū significat nature: ⁊
inceptionē in coctione. De grossitudine se mutās in
claritatē: cōpletā in coctiōe demōstrat nature actio-
nem: ⁊ ꝓpiquare ad diuisionē: ⁊ singulas partes mit
tere in locū suū naturalē. ¶ Urina exiēs ī vnoquoq;
tpe: et in vna q̄litate: subtili: seu grossa: ⁊ q̄ si mutet:
nō tamē ſm ordinē nature mutat praua est: q: in quo
dam tpe subtilis: in quodā grossa: ⁊ sine ordine exit:
significat nature disturbationē: q: nō in vna q̄litate
fecit coctionē: ⁊ q: nature actio nō dñat in decoctiōe
fecū ꝓpter disturbationē ⁊ defectionē suā. vñ vrina
fit diuersa: ⁊ cōturbata. Quidā tñ reprehēdūt Gal.
atq; dicūt: quare Ga. nō fecit differentiā inter gros-
sam ⁊ turbidā: sed poti⁹ eas fecit siles: Hippo. tamē
eas differre fecit in ꝑnosti. cū dixit vrinā grossam nō
esse turbidā. Rñdem⁹ his quantū ad verbor sonū
inter vtrūq; pħm videt esse ꝯdictio: ꝙ si vtriusq; dis-
scutiat intētio: nulla penit⁹ apparebit dissentio. Nō
est em̄ Aristo. testāte ꝯdictio vera: nisi qñ idē subie-
ctum: idēq; est p̄dicatū: qd̄ in affirmatione ⁊ in nega
tione: ita videlʒ vt subiectū ⁊ p̄dicatū negatiōis nul-
la eq̄uocatiōe diffideat a subiecto ⁊ p̄dicato affirma-
tionis: nullūq; sophisma diuerse relatiōis: seu diuer-
sarum partium: seu diuersi tpis intercedat: ⁊ in actu
vtraq; ptātiue ꝯueniat. Ois em̄ dissentio negatiōis
⁊ affirmatiōis in sola particula negatiua ꝯsistit. Vñ
vtriusq; differre etsi ꝯriū videat: nō tamē sensus cō-
trarius est intētioni: q: certa ꝯrietas sicut Aristo. cō-
firmat: nō est nisi vbi naturaliter sunt ꝯria: vt ⁊ subie
ctum ⁊ in subiecto sit vnū sine eq̄uocatiōe subiecti: ⁊
in subiecto in vno tpe cōcordet: ⁊ in eadē relatiōe: et
coadunet sibi potestatiue: vel actualiter: neq; discor-
dent: nisi in negatōe. Qd̄ cū ita sit: palā est. G. nō cō
tradixisse Hippo. neq; repugnasse suis dictis: nō em̄
conueniūt potestatiue: neq; actualiter: quia Galie.
intellexit actualiter: quod dixit vrina grossa turbida
est: ac si in actu diceret: q: sensualiter est videre: q:
vrina non est grossa: nisi ex humorum cōmixtione ⁊
ebullitione. Que cū sint in vrina: liquoris necesse est
subsequat turbiditas. Hip. potestatē intellexit ī suis
verbis dicēs: vrina grossa nō est turbida: sʒ ptāte cla
ra: qd̄ itē dicere est intellectualiter: etsi lōgū sit a sen
sib⁹ corpis: primū tñ est ratiōi. Urina em̄ grossa: etsi
actualiter sit turbida: vicina tñ est vt ptātiue ī subtili
tatē mutet ⁊ claritatē: q: significat naturā ī coctionē
hūor opatā eē: ⁊ feces cōmouisse: ⁊ liquorē turbasse
neq; laborare in mutādis reb⁹: nisi ī subtiliādis feci-
bus: ⁊ mittēdis singlis ī locū suū naturalē: vñ liquor
clarificet. Palā g̃ intelligim⁹ hippo. itellexisse vrinā

grossam nō esse turbidā: nisi ex mutatiōis vicinitate in claritatē et subtilitatē. Neq; nos etiā videm⁹ i quo mutet: nisi in ista trāsducatur. Ideoq; antiqui soliti sunt dicere vrinā grossā antequā clarificet: nō esse turbidam: subtilis em̄ est in potestate. Alij intelligūt cōtrarietatē q̄ est inter verba Hipp. et Ga. in ptāte tm̄ esse vrine: nō in actu et potestate. Dicūt em̄ Hip. cū dixit vrinā grossam nō turbidā: nō intellexisse turbiditatē liquoris: sed poti⁹ hypostasis: ac si diceret vrina grossa in liquore: nō est turbida in hypostasi. Sz hec verba nō sunt verbis Hippo. similia: hūores em̄ cū ebulliāt et cōmisceant: liquores necesse ē turbent vbi nulla hypostasis habet: neq; clara neq; turbida: feces em̄ cū cōmisceant: terrestris pars natat et miscetur. Si aūt Hippo. dicāt intellexisse nebulā: dicēdum impossibile est nebulā clarā: et liquorē cōmixtuz esse turbidū: vel nebulā esse turbidā: et liquorē eē clarum nisi redeāt ad potestatē et actum: dicētes. Si liquor turbidus est actualiter: nebula potestatiue: subtilis est: sed hoc cū supiori rōcinatiōe referendū est.

¶ Superius cōparauit auctor significatiōes liquoꝝ adinuicem put mutant anteq; in vrinali fint: hic put mutantur prout iam sunt in vrinali: et differt mutatio hinc et inde: quia prius cōparauit mutationē vrine prout mingitur subtilis: et postea ingrossat in vase: vel econuerso: hic vō determinat hmōi mutationē put omnino fit in vase. i. postq; egressa est a corpore et residet in vase: et diuidit in partes duas. In prima pponit qd̄ intēdit. In scd̄a psequit de intēto: ibi: Urina inquit clara. et ista scd̄a in duas. In prima determinat de mutatiōe vrine put iam est in vase: et de eius significatiōe. In scd̄a mouet dubitationē: ibi: Quidā tn̄ Galienū reprehendunt. Prima in duas. In pma determinat de significatiōe vrine mutate in vrinali fm cursum nature. In scd̄a de mutatione vrine hmōi nō naturali determinat. ibi: Urina exiens in vnoquoq; tpe. Prima in duas. In prima determinat de mutatiōe vrine facta in vrinali naturaliter. In scd̄a ponit regulas gnales de hmōi mutatiōe vrinaꝝ innaturaliū. ibi: Urine ergo nō naturales non in suis. Prima in duas: in prima determinat de significationib⁹ hmōi vrinaꝝ mutataꝝ i vrinali. In secūda ɔcludit cōclusionē principalē. ibi: Patet ergo ostēdim⁹. Prima in duas: in pma determinat de significatione talis vrine in vrinali mutate: et hoc fm Gal. In secunda fm auctoritatē alioꝝ. ibi: Alij dicūt q: et ista secūda in duas. In prima determinat de hmōi mutatiōe vrine in vrinali fm opinionē alioꝝ. In scd̄a illam opinionē destruit. ibi: Qd̄ dicere videt esse impossibile. Tūc sequit illa pars in qua ponit regulas gnales de significatiōe mutationū vrinaꝝ inaturaliū in vrinali: et illa i duas. In pma facit qd̄ dictū est. In scd̄a auctoritatē Ga. cōfirmat. ibi: Urina inquit exiēs clara. Prima in duas fm duas regulas: quarū prima sumit de significatiōe hmōi vrinaꝝ in gnali. In scd̄a defendēdo siue cōparādo hmōi mutatiōes ad tpa morbi quantū ad significationem. scd̄a incipit ibi: Urina exiēs in singulis tpib⁹. Tunc sequit illa pars in qua mouet dubitationē sophistarū: et illa in duas. In pma mouet. In scd̄a remouet. ibi: Respondemus. et ista scd̄a in duas. In pma rñdet ad illā obiectionem solutiōe ppa. In scd̄a solutiōe alioꝝ ponēdo coꝝ opinionē. scd̄a ibi. Alij intellexerūt ɔrietatē. Prima in duas. In pma ponit materiā sue solutiōis. In scd̄a applicat ad ppositū. secūda ibi: Qd̄ cū ita sit palā est Ga. Tūc sequit illa pars in q̄ ponit solutionē alioꝝ. et illa in duas. In pma ponit eoꝝ opinionē. In secūda reprobat illā. scd̄a ibi: Sed hec verba non sunt vbis Hippo. et ista scd̄a in duas. In pma destruit solutionez illoꝝ q̄ soluebāt per distinctionē liquoris ad hypostasim. In scd̄a destruit solutionē illoꝝ qui soluebāt per distinctionē liquoris ad nebulā. scd̄a ibi: Si aūt dicāt hippocratē. Hec est diuisio et sententia lectionis in generali.

¶ Hic querunt duo in gnē. Primū est de pcedēti lectione. Scd̄z de pñti. De pcedēti lectiōe querunt qttuor. Primū est sup hoc qd̄ dicit in illa lra: ꝙ vrina cocta sanoꝝ vrine assimilatur: et loquit de vrina cocta egroꝝ. Propter hoc queritur vtrum vrina egroꝝ possit esse similis vrine sanoꝝ. Et videt ꝙ nō: quia ille vrine que repsentāt ɔtraria nō sunt similes: imo poti⁹ differētes: sed vrine sanoꝝ et egrorum sunt hmōi: quia vrine in sanis repsentāt sanitatē: in egris egritudinez: ergo nō erūt siles. Itē vrine digeste a forti calore differunt ab vrinis digestis a debili calore: quia calor fortis tingit vrinaz debilis remittit: sed vrine sanoꝝ digerunt a forti calore. vrine egroꝝ a debili: ergo sunt differētes et non similes. In contrariū est auctor in littera illa vt dictum est. Preterea dicit prius ꝙ color igneus apparēs in vrina cū liquore medioeri repsentat vrinā sanoꝝ: h idē dicit ibi: ꝙ color igne⁹ et liquor mediocris significat vrinā coctā in egris: ergo sunt similes. et hoc cōcedo cum ysaac. ¶ Ad primū argumentuz in contrariū soluo per interēptionē dicendo ꝙ non repsentant diuersa nec ɔtraria: imo idem. s. fortitudinē caloris digerētis: tn̄ supra diuersas materias: q: talis vrina apparēs in sano significat fortitudinē caloris digerentis materiā nutrimēti: in egris vō materiā morbi: vñ diuersitas soluz est a parte materie: et diuersitas a parte materie non ponit diuersitatē in re. Ad scd̄z dicēdū ꝙ lz in egris calor digerēs sit debilis absolute: tn̄ per cōparationē ad materiā morbi paucā et obediētē est fortis. eque bñ pōt calor debilis esse in egris supra materiā morbi paucā et obedientē in digerēdo ipsum sicut calor fortis in sanis supra multā materiā nutrimentalem obedientē. ¶ Scd̄o dubitat sup hoc qd̄ dicit auctor in littera illa: ꝙ vrina nigra est pessima. Cōtra: illa vrina est bona que significat eductionē male materie a corpore. Sed nigra est hmōi: q: significat eductionē melancholie a corpore: ergo est bona. Itē inferius habebitis ꝙ vrina nigra in solutione quartane apparēs est bona. Et dicendum ꝙ vrina pōt apparere nigra in egris: aut vi nature: aut in solutiōe quartane: et sic est bona: et sic obijcis tu: et sic loquit auctor inferius: q: significat materiā melancholicā facientē quartanā educi a corpe. Uel vrina nigra quādoq; apparet in morbis vi sinthomatis: et hoc dupliciter: aut ppter frigiditatē mortificantē calorē naturalē: et tūc pcedit color liuidus: aut propter calorē innaturalē adurentē: et sic pcedit eam color viridis: et vtraq; istorum est pessima: et sic intelligit ibi ysaac. ¶ Tertio dubitat super hoc qd̄ innuit in illa littera: ꝙ inter vrinā nigram q̄ significat perditionē quarta est pessima: illa. s. que habet liquorē nigrū: et hypostasim vniformē. s. nigram: et ppter hoc querit vtrū hypostasis nigra sit melior: idest minus perniciosa cū liquore vniformi. i. cum nigro vel cum difformi liquore. i. cum albo vel rubeo et c. Et videtur ꝙ hypostasis nigra cum liquore vniformi sit melior: et in materiā perniciosa ꝙ difformi liquore: q: significat potentiā nature potētis operari debite: difformitas vō impotentiā. Urina que est bicolor significat impotentiā nature potētis supra partē materie impotētis supra alterā partē: ergo vrina repsentās hypostasiz nigrā cum liquore vniformi erit melior ꝙ cum difformi. Dicit auctor in littera hodierna ꝙ impossibile est ꝙ appareat vrina grossa: et hypostasis clara: et ita innuit ꝙ liquor vrine debet esse vniformis cum hypostasi non difformis. In contrariū est auctor in lra pcedenti vt dictū est. Preterea illa vrina deterior est que significat malum in vtraq; digestiua. s. in secūda et tertia: ꝙ que in vna tm̄ vt in tertia: sed hypostasis nigra cū liquore vniformi significat malum in vtraq; digestiua: quia liquor niger significat adustionē siue mortificatiōez in secūda digestiua: et hypostasis nigra adustionē in tertia: sz hypostasis nigra cū liquore difformi vt cū liquore albo nō significat nisi malum in tertia digestiua i qua generat hypostasis: ergo hypostasis nigra cum liquore vniformi est magis mala: quod ɔcedo cū ysaac. et concedo istam vltimā rationē: et pono eam p causa. ¶ Ad primū argumentū in contrariū dico ꝙ verū est ꝙ difformitas vbi debet esse vniformitas est mala: q: significat impotentiam nature: sed tn̄ difformitas vbi debet esse difformitas est bona: vnde inter liquorē et hypostasim debet eē dif-

formitas: q: liquor generat in secūda digestiua: vñ pōt esse albus niger et hmōi: hypostasis vō in tertia: cuius semper est albificare. Si ergo hypostasis que debet esse alba appareat nigra: et liquor similiter niger: tunc est vniformitas vbi debet esse difformitas: et ppter hoc malū: et hoc modo loquitur in illa littera. Ad scōm dicendū q non cōcludit in littera hodierna: q hypostasis grossa possit esse cū liquore subtili: nec ecōuerso: imo dicit q in turbulētia liquoris nō pōt apparere hypostasis clara: q: ex quo liquor est turbidus non pōt ibi aliquo modo apparere hypostasis: nec clara nec turbida. ¶ Quarto querit super hoc qd dicit in illa lrā: q pma vrina perditionē significās: est illa que habet nigrā hypostasim et liquorē cōtra hypostasim .i. difformē. Scda est que habet nigrā hypostasim natantē cum liquore vniformi: et dicit q secūda debilior est in significādo perditionē q prima. Cōtra: quāto liquor est magis vniformis hypostasi nigre: tāto peior: sed hoc est in scda vrina: vt dicit in littera: et nō in prima: ergo scda non est debilior in significādo pditionē q prima: imo est fortior. Itē in prima vrina remanet hypostasis in pprio loco .i. in fundo: in scda nō: imo supernatat: sed illa vrina minus mala est que significat hypostasim in pprio loco q que non: ergo prima debilior est in significando perditionem q secūda. In contrariū est auctor in littera illa vt dictum est. Preterea in prima vrina est vrina nigra subsidens que representat consumptionē oīno factam et mortificationem caloris naturalis nō potētis eleuare ventositatē: et consumptionē ipsius vētositatis et omniū que sunt in vrina. In secunda vō est hypostasis nigra sed tamē supernatās: vnde per hoc q supernatat significat q ibi est aliqua ventositas nondū consumpta: et natura pōt adhuc illam ventositatem eleuare in somno: ergo scda debilior est in significādo perditionem q prima. et cōcedo hoc cum ysaac: et istam vltimā rationem pono p causa. ¶ Ad primū argumētū dico q in prima vrina et in secūda est difformitas: vnde tu supponis falsum: cum dicit q in secūda est vniformitas: quia ibi est difformitas: q: loquit ibi de vrina habēte hypostasim nigrā natātem supposito eodē liquore nigro supple. Uel dicēdū q lз in prima vrina sit difformitas hypostasis ad liquorē: i scda vniformitas: tñ prima adhuc fortior est in pditiōe: et hoc est q: significat consumptionē oīno vt dictū est: cum ibi sit hypostasis subsidens non habēs aliquā ventositatē quā natura possit eleuare et c. et certius signū sumit ab hypostasi q a liquore: vt dicit Egidius et Theophilus. Ad scōm dicendū q lз in secunda vrina hypostasis sit in supremo et non in pprio loco: tamē debilior est in significando perditionē q prima in qua hypostasis est in fundo: et hoc est quia ibi loquit de hypostasi innaturali: sed dicet auctor inferius q quanto hypostasis innaturalis est in supmo: tanto minus mala. vñ sicut naturalis de qua tu obiicis: hypostasis melior est i fundo q in medio: et in medio q in supmo: ita innaturalis melior est in supmo q in medio: et in medio q in fundo: et hoc melius patebit inferius.

¶ De lectiōe pñti querunt tria. Primū est sup hoc qd dicit in lrā hodierna: q vrine non naturales meliores sunt qñ permutant in vase q qñ permanēt in eadē qualitate. Contra: superius dicit q vrina grossa permanēs grossa melior est q subtilis mutata in grossitudinē: et loquit ibi de innaturali: et silr hic ergo videt sibi ɔdicere. Et solutio huius est q loquēdo de liquore vno respectu eiusdē liquoris melior est vrina innaturalis q mutat in diuersis tpibus morbi: q si permaneat in eadē qlitate: q: qñ mutat significat potentiā nature: qñ nō impotentiā: et sic intelligit auctor ibi: sed cōparādo vnū liquorē ad aliū: melior est illa vrina grossa q remanet grossa: q: significat naturā iā opari: q vrina alia micta subtilis et postea ingrossescēs: q: illa q postea ingrossescit significat naturā incepisse modo opari: et sic loquit auctor superius et ita nō est ɔdictio: q: hic cōparat vnū liquorē ad eundē: superius vnū liquorē ad aliū. ¶ Scdo querit sup hoc qd dicit in lrā: q cū substātia grossa vrine nō pōt esse hypostasis clara. Contra: dicet inferius q vrina rubicūdissima in colore cōparatur grossiciei et turbiditati: et qñ ipse dicet in tali vrina apparet hypostasis laudabilis vt clara: signū est euasionis: et ita innuit q cum liquore grosso pōt esse hypostasis clara. Et dicendum q vrina grossa dicitur tripliciter: aut grossissima: aut mediocriter grossa: aut attinens grossiciei: vñ ibi loquit auctor de vrina grossissima: q: in tali sine dubio nō pōt apparere aliqua hypostasis: nec grossa nec clara: sed qñ dicit q inferius ipse loquit de vrina grossa nō grossissima: sed attinente grossiciei: et sic nō est cōtradictio. Uel dicēdū q in parte ista loquit auctor de vrina grossa vi sinthomatis: inferius vō loquit de grossa per viā digestionis et nature ingrossata. ¶ Ultimo querit de dubitatione sophistarum: et queritur vtrū vrina turbida et grossa differūt. videt q nō: q: dicit Auicenna q turbulētia i vrina est ppter pmixtionē partiū grossarū cū liquore: sed illud idē est grossicies: nō ergo differūt. Et solutio huius est p ysaac q dicit in littera q vrina turbida et grossa sunt idē actu: non tñ potestate et c. q: turbida potestate est clara. Uel dicēdū q turbida vrina et grossa differūt: q: turbida est illa in qua permiscent partes impure cum liquore: lз ille partes impure sint liquide: vt qñ permiscet vrina impura cū pura: tūc fit turbiditas: grossicies vō qñ pmiscent partes grosse pure cū liquore: et sic pз qliter differūt.

¶ Septima particula qlis vrina cū subtilitate et claritate ɔueniat: et qlis cū turbiditate et grossitudine.

Quandoquidē de substātia vrine expleuimus: et inuamēto vel nocumēto ipsius: et de diuersitate liquoris et coloris eius: opз vt pmisimus: in hoc loco dicamus qs color vrine cōueniat cū subtilitate et cruditate naturalr siue accidētalr: et qs ɔueniat cū grossitate et turbitudīe naturaliter vel accidētalr. Incipiamus aūt ab extremitatibus colorū: q sunt albus et niger: q: naturalr sunt ceteris antiquiores. Oēs eñ alij colores ab istis sunt cōpositi: neq ipi cōponunt ab alijs. ¶ Incipiēdū est aūt ab albedine: q color est primus et initiū colorū: cum oēs alios ipse recipiat: et nullus aliorū ipm suscipiat. Q: si quidā rephendāt dicētes: nōne inuenimus rubore et citrinitate alijsq coloribus de subiecto corpore ablatis: corpus remanere albū. Quibus rñdēdū est. Impossibile ē eñ si qlibet colorū auferat anteq appeat alius: qn succedat albedo vice ablati coloris: lз nō de albedine silr: nō eñ necesse est auferri albedinē vt succedat qlibet aliorū colorū. Palā g q: albus color suscipit alios: sed nullus aliorū ipm. Ga. inqt: vrina alba et grossa nō cōueniūt: q: albedo grossitudinē significat humorū et cruditatē eorū: et naturā in repugnatiōe morbi pigritantē. Grossitudo significat naturā iā incepisse decoctionē humorū: et eorū cōmixtionē: vñ eos ɔuenire impossibile est nisi accidentaliter. Aliqñ eñ coadunant humores grossi in corpe de crudi phlegmatis gñe: quos expellit natura: et exeūt cū vrina: hoc fit duobus modis: aut cū leni febre et diuturno morbo: vel cū ignea febre et acuto morbo. Que cum leni est febre et initio morbi: diuturnitatē sui portēdit. Si in die nūcia vel cretica appeat: et maxime in die qrto: morbi significatur ab apostemate in mēbris liberatio. Si post dies tertiā fit: recidiuū morbū significat. Vñ Gal. vrina alba lactea aliqñ a grossitudine humorū liberat: maxime si sit multa: multitudo eñ sua humores grossos significat in corpore coadunatos: vel diuturnū morbum: vel laborē. Si in die sit cretica: liberationē significat ab apostemate: qd est post auriculas. Cōsuetudo enim laboriose febris est generare apostema post aures aut in auriculis. Quorum liberatio duobus est

modis: vel eñi materia pungit nares cū suo acumine ⁊ subtilitate: ⁊ tādē exit cū sanguine: vl' natura depo nit in corporis inferiora: ⁊ expellit cū vrina: cuiꝰ causa grossitudo est ⁊ grauitas. Si diu vrina ī grossitudine ꝑmaneat neq͡z mutat᷑: apostema sub hypocūdrijs suspicamur: vbi si permaneat: nō sumus securi: quin excoctū in saniem sit mutandū: sanie aūt veniente ⁊ laudabili signo sequēte: significat᷑ salus: post lōgū tēpus tñ: sed si significatio mala fuerit: vicinitatē denūciat mortis. Q: si cū acuta sit febre: cruditatē nature portēdit: ⁊ pigritiā in repugnatiōe materie morbi: ⁊ percussionē ī regimēto morbi. Vñ Hip. vrina lactea hūores grossos significat inuiscatos: vel ī venis gibbi epatis: vel in venis sui cōcaui. Si cū leui sit febre: diuturnitatē significat morbi. Si cum acuta: angustias ⁊ timorē vicinū denūciat: q: materiā morbi ex duobꝰ cōpositā ostēdit ꝯrarijs humoribꝰ: vnus est acutus cholericus: alter grossus phlegmaticꝰ. Hoc ostēditur ex acumine febris: ⁊ incēsione sui: ⁊ grossitudine vrine atq͡z cruditate. Virtꝰ eñi ⁊ incēsio febris acumen ⁊ pessimitatē materie morbi denunciat. Grossitudo eñi vrine ⁊ cruditas: grossitudinē materie: ⁊ duriciem coctionis mōstrat: que cū sit: morbus pessimꝰ est: sicut Hippo. Morbus inq̄t pessimꝰ ⁊ molestissimus ex duobꝰ ꝯtrarijs humoribꝰ cōpositus: vno acuto ⁊ velocissimo: altero grosso ⁊ tardissimo: q: natura acumē materie: ⁊ pessimitatē morbi nō pōt pati: neq͡z velocitatē sui motꝰ: neq͡z cū altero morbo duro: tardo ⁊ longo in recipienda digestione. Si autē doleat infirmꝰ in dextro hypocūdrio: multo peius. Si sup vrinā nebula alba q̄si spuma appareat: infirmꝰ perditioni est vicinus: q: nebula spumosa ebullitionē humorū cum igneo calore denūciat: ⁊ si eruginosū habuerit vomitum: vicinior est ad perdendū: q: significat cholericam incensionē.

¶ Superius determinauit auctor de colore ⁊ liquore absolute. Hic cōparat colorē ad liquorē determinādo quis color cū quo liquore cōueniat: ⁊ diuidit᷑ pars ista in duas. In prima determinat de coloribꝰ extremis: vt de albo ⁊ nigro. In scđa de medijs. scđa ibi: Colores hi cōueniūt cū grossitudine. Prima ī duas. In pͥma determiāt de colore albo: cū quo liquore cōueniat. In scđa de colore nigro determinādo cū quo liquore ꝯueniat. scđa ibi: Vrina subtilis cū nigro. pͥma in duas. In prima determinat de colore albo cū grossa substantia. Scđo cū subtili subā. scđa ibi: in fine pn̄tis lectionis: Vrina alba q̄ cū subtilitate. Prima in duas. In prima cōtinuat dicta dicēdis. In scđa ꝓsequit᷑. scđa ibi: Vrina alba ⁊ grossa. Prima in duas. in prima ꝓponit qđ intēdit. In scđa remouet dubiū. scđa ibi: Et si quidā dicētes reꝓhēdūt. Illa pars in qua ꝓsequit᷑ de vrina alba ⁊ grossa: diuidit᷑ in duas. In prima ꝓsequit᷑ de hmōi vrina gn̄aliter. Scđo specialr. scđa ibi: Si cū leui sit febre. ⁊ ista scđa in duas. In pͥma determinat de hmōi vrina alba ⁊ grossa ꝓut apparet in febre lenta. In scđa ꝓut hmōi appꝫt in acuta. scđa ibi: Si cū acuta sit febre. Prima in duas. in pͥma determinat de hmōi vrina alba ⁊ grossa apparente in lēta febre significāte solutionem apostemat᷑. In scđa significāte gn̄ationē apostematis sub hypocūdrijs. secunda ibi: Si diu vrina in grossitudine permaneat. Prima ī duas. in pͥma determinat de hmōi vrina significāte solutionē apostemat᷑ sub hypocūdrijs. In secunda docet modū liberatiōis apostematis. ibi: Quoꝝ liberatio est duobꝰ modis. Prima in duas. in prima narrat. In secunda auctoritate Gal. cōfirmat. scđa ibi: Unde Gal. vrina alba. Tūc sequit᷑ illa pars in qua determinat de hmōi vrina alba ⁊ grossa apparente in febre acuta: ⁊ illa in duas. In prima determinat de hmōi vrina in febre acuta significante malū. In scđa determinat de hmōi vrina significante pessimum malū. secūda ibi: Si autē doleat infirmus. Prima in duas. In pͥma determinat de hmōi vrina alba ⁊ spissa significante malū in febre acuta. In secūda cōfirmat auctoritate Hippo. secunda ibi: Unde Hippo. vrina lactea. ⁊ ista secunda in duas: ſm duas auctoritates hippo. secunda ibi: Sicut Hippo. morbus inquit. ⁊ ista scđa in duas. In pͥma narrat. In secunda causam assignat. scđa ibi: Hoc ostēditur ex acumine. Hec est diuisio ⁊ sententia lectiōis in generali.

¶ Hic primo dubitat᷑ de quibusdā questionibꝰ litterā explanantibus: ⁊ primo dubitat᷑ cum superius in capitulo de colore prius determinauerit de colore mediocri q̄ꝫ de coloribus extremis: ⁊ similiter in capitulo de liquore prius de mediocri q̄ꝫ de extremis: hic v° primo de extremis: secundo de coloribus medijs: ⁊ ita videt᷑ peruertere ordinē. Item dubitatur cū prius sufficiēter determinauerit de colore ⁊ liquore: quare hic recapitulat siue repetit hoc idē. ¶ Ad primū soluit Gerar. dicens ꝙ hic vtitur auctor genere doctrine cōpositiuo: ⁊ ꝓpter hoc hic incipit a primis coloribꝰ cōponentibus colores medios vt ab albo ⁊ nigro. Sed superꝰ in capitulo de colore ⁊ liquore vtitur modo resolutiuo: ⁊ propter hoc in illis capitulis primo incipit ab vltimo colore. s. a mediocri qui est vltimus in cōpositione. ¶ Ad scđm dicendum ꝙ de vtroq͡z per se superius sufficienter determinauit: sꝫ q: ex coniunctione horum resultant diuersa iudicia: ꝓpter hoc hic determinat coniūctim siue de coniunctiōe coloris cum liquore. ¶ Postea dubitatur super hoc qđ dicit in littera ꝙ vrina alba in colore grossa in substantia apparēs in febre lenta ī pn̄cipio significat lōgitudinē morbi. Cōtra dicit superꝰ ꝙ talis vrina significat digestionē inchoatā: ⁊ ita morbū breuem ⁊ non longū. Et solutio huius est ꝙ talis vrina alba et grossa in pn̄cipio febris lente apparens fit vi sinthomatis: ⁊ ꝓpter hoc significat longitudinē morbi: ⁊ sic loquitur ibi: sed quandoq͡z talis vi nature fit: ⁊ tunc significat digestionē inchoatā: ⁊ sic loquit᷑ superius. Item dicit postea ꝙ vrina alba ⁊ grossa in acuta febre apparēs est malū: quia significat morbum compositū ex contrarijs: vt ex cholera ⁊ phlegmate. Et videtur ꝙ cōpositio ex cholera ⁊ phlegmate nō sit mala: quia omnis cura fit per contrariū: si ergo morbus fit ex materia calida bonum est: quia ibi sit materia frigida reprimens acumen materie calide: ergo talis cōpositio est bona. Et dicēdū ꝙ tu verū obijceres si illa materia frigida vt phlegma remaneret ī illo morbo sub statu naturali: sꝫ nō sic est: imo putrefit: ⁊ ꝓpter hoc cum omne putrefactiuū sit calidū hmōi phlegma compositū ex cholera magis acuit choleram ⁊ ita malum. Iterū cū cholera sit mobilis ⁊ citissime terminabilis quantū est de se: si cū ea misceretur phlegma et huiusmodi sit grossum ⁊ tarde terminatiōis ⁊ motus: propter hoc talis cōpositio est mala: ⁊ sic loquit᷑ in littera.

¶ Scđo principaliter dubitatur super hoc qđ innuit in littera ꝙ quidam colores conueniūt cum quibusdā liquoribꝰ naturaliter: ⁊ quidā non. Propter hoc est questio: vtrū color quilibet cum quolibet liquore ꝯueniat naturaliter. videtur ꝙ sic: quia dicit superius auctor ꝙ actiue dant colorem passiue substantiā: sed quelibet actio naturaliter cōuenit cū qualibet passiua: ergo quilibet color cum quolibet liquore: quia si concursus est in causis ⁊ similiter in effectibus. In contrariū est in littera vt dictū est. Preterea multi sunt colores digestionē significantes: ⁊ multi liquores significātes indigestionē: sed impossibile est digestionē ⁊ indigestionē simul ⁊ semel esse in eodem naturaliter: ergo impossibile est quēlibet colorē cum quolibet liquore naturaliter conuenire: ⁊ hoc concedo. ¶ Ad primum argumentū in contrariū dico ꝙ lꝫ concursus sit in causis: nō tñ in effectibus: q: oīe agens agit ⁊ imprimit in passum ſm exigentiā materie: vt dicit Gerardus: ⁊ quia albus color frigiditati attinet: ⁊ frigiditas facit aquositatem puram: impossibile est aquositatem impinguari: vt dicit Gerar. ꝓpter hoc color albus non pōt cōuenire naturalr cū grossa subā loquēdo de cōuenientia in tpe naturali: sꝫ tñ accidētalr bñ pōt ꝯuenire albꝰ color

cum grosso liquore: vt si vrina. i. aquositas descendēs inueniat phlegma in quibusdā partibꝰ bñ pōt permisceri ⁊ fieri grossa ⁊c. Uel dicendū ꝙ lȝ actiua quelibet cū qualibet passiua possit cōcurrere: verūtñ nō albus color cū grosso liquore. ⁊ causa huiꝰ est: q; liquor grossus vt dictū est supiꝰ nō datur in vrina nisi ꝑ cōmixtionē humoꝝ cū vrina vl̄ cū aq̄sitate vrine: ⁊ q; color albꝰ significat frigiditatē ⁊ indigestionē nō permittit hūores ꝑmisceri cū aquositate cū sint indigesti: et ita nō pōt facere grossum liquorē. ¶ Tertio q̄rit̄ sup h̄ qd̄ dicit in lr̄a ꝙ colores extremi vt albꝰ ⁊ niger sunt antiqores coloribꝰ medijs. Cōtra: prius est equale q̄ inequale: cū ḡ colores medij sint eq̄les: extremi vō ineq̄les: relinquit̄ ꝙ medij colores erūt priores ⁊ antiqores q̄ extremi. preterea regula priꝰ est q̄ illud qd̄ regulat̄ ab illa regula: sȝ mediꝰ color ē regula colorū extremoꝝ: ḡ erit prior ⁊ antiqor. Itē dicit in lr̄a ꝙ albus color est principiū ⁊ fundamentū alioꝝ coloꝝ: ergo illi colores q̄ erunt viciniores colori albo erūt priores: sȝ medij colores viciniores sunt albo q̄ niger color: ergo medij colores erūt priores ⁊ antiquiores saltē q̄ niger color. In cōtrariū est in littera: vt dictū est. Ad hoc soluit Gerardus ꝙ prius dicit̄ multipliciter: aut nobilitate: aut ḡnatiōe: vñ medius color prior est nobilitate: q; regulat alios: ⁊ hac via ꝓcedūt due prime rōnes. Sed cū extremi colores vt albꝰ ⁊ niger priores sunt: sunt priores ḡnatione: q; cōponūt medios: ⁊ sic loquit̄ in lr̄a. Ad tertiū argumentū dicendū ꝙ ordinatio istoꝝ colorū pōt dupl̄r ꝯsiderari: q; possumꝰ loq̄ de istis absolute ꝓut ex extremis efficiunt̄ medij: ⁊ sic extremi priores sunt ⁊ antiqores: ⁊ sic loquit̄ auctor in lr̄a: vl̄ possumus de ipsis loqui specialiter prout generant̄ in corpore a calore digerēte: ⁊ q; in generatiōe istoꝝ colorū in corpore a calore digerēte prius generat̄ albus color a calore claudicāte: sed scd̄o rubeus a forti calore adurēte: sic dico ꝙ quātū ad hūc ordinē medij colores priores sunt ⁊ antiquiores nigro colore: ⁊ sic obijcis tu. ¶ Quarto querit̄ sup hoc qd̄ dicit in lr̄a: ꝙ albus color recipit oēs alios colores. Cōtra: recipere debetur materie ⁊ nō forme: sed color albꝰ inter oēs alios colores maxie est formalis: q; magꝭ recipit de luce q̄ est forma coloꝝ: ergo minime recipiet alios colores. Item videt̄ ꝙ albus color non pōt recipere nigrum colorē: ⁊ ita nō recipiet oēs colores: q; niger color causat̄ a calido adurente: aliꝰ vō causat̄ a frigido: sed calidū prius est q̄ frigidū: ergo albus color nō pōt recipere supra se nigrū colorē: ⁊ ita nō recipiet oēs colores alios. Preterea albus color ⁊ niger cōtrariant̄ adinuicem: sed impossibile est duo ꝯ̄ria simul ⁊ semel esse in eodē subiecto: qd̄ oporteret si albꝰ color recipet nigrū: ḡ cū hoc nō possit esse videt̄ ꝙ albꝰ color nō poterit recipeere nigrum: ⁊ ita nec oēs colores. In ꝯ̄riū est auctor in littera dicens ꝙ albꝰ color recipit oēs alios colores: ⁊ ꝓbat hoc: q; sequestratis alijs coloribꝰ ab aliquo remanet albus color: sed tñ remoto albo colore nō remanēt alij colores: ḡ albus color recipit oēs alios colores. Ad hoc soluit Gerar. dicēs ꝙ duplex est color albus: quidā est color albꝰ peruius nō terminatus q̄ fit ex ꝑmixtiōe lucis: ⁊ talis recipit oēs alios colores: ⁊ hoc dupl̄r. Uno mō per priuationē: vñ q; talis color albus peruiꝰ nō est terminatꝰ: ꝓpter hoc ꝑ priuationē recipit oīs alios colores. Sed̄ cā quare recipit talis color albus interminatꝰ alios colores est: q; talis efficit̄ per participationē lucis: ⁊ q; oīs color aut est ꝑ participationē lucis: aut per priuationē: ꝓpter hoc talis albꝰ peruius nō terminatꝰ recipit alios colores supra se ꝓpter participationē quā habet cū luce. Est iterū alius color albꝰ qui est terminatus: et talis est in aliquo corꝑe terminato ⁊ recipit alios colores q; est albus: vñ albū aggregat. ⁊ iterū q; fundat̄ in substantia rara: spongiosa ⁊ viscosa: ꝓpter hoc citius imbibunt̄ alij colores in albo ⁊ ei adherēt: nō sic in nigro: qui niger fundat̄ in grossa substātia ⁊ solida: ⁊ propter hoc alij colores citius adherēt albo colori q̄ fundat̄ in rara substātia ⁊ viscosa q̄ nigro qui fundat̄ in grossa substātia ⁊ solida. Alia causa est: q; color nihil aliud est q̄ lux incorporata: ⁊ q; albꝰ color fit per participationem lucis: alij vō colores per priuationē a luce maiorē vl̄ minorē: ⁊ priuatiōi nō pōt superuenire habitꝰ ⁊ nō ecōuerso. vnde vidēs pōt esse cecus: ⁊ non ecōuerso: ꝓpter hoc albꝰ color pōt recipere alios tanq̄ habitus priuationē: ⁊ alij non possunt recipere albū: q; priuatio nō pōt recipere habitū. Et tu obijcis ꝙ albus color nō pōt recipere nigrū: q; sunt cōtraria ⁊c. Dicendū ꝙ qñ albus color recipit nigrū in alio liquore est albus color: ⁊ in alio est niger: ⁊ ita lȝ contrariantur: tñ non sunt in eodē subiecto: et ita vnū pōt recipere reliquū vt albꝰ nigrū. Ad aliud argumentū qd̄ antecedit istud modo solutū: dico ꝙ verū est ꝙ caliditas simpliciter ꝑcedit frigiditatē: sed tamē in corpore in ḡnatione coloꝝ prius est frigiditas. i. calor claudicans causans albū colorem q̄ caliditas causans nigrū per adustionē: vñ ꝑ ordinē hmōi colores in corꝑe generant̄. Sed cōtra ꝑdictā solutionē obijciunt quidā: q; tu dicis ꝙ albus color q; fundat̄ in substantia rara: spongiosa: ⁊ subtili: ⁊ viscosa recipit alios colores: ⁊ non niger color recipit alios: quia est in substātia solida et grossa. Contra hoc sic obijciūt: q; albus color causat̄ a frigiditate: ⁊ frigiditas condensat: ergo albus color fundatur in substātia grossa: sed niger causat̄ a calido: ⁊ calidi est rarefacere: ergo niger color fundat̄ in rara substātia: ergo melius poterit recipere alios colores q̄ albus color cū fundatur in grossa sub̄a: vt ꝓbatū est. Et dicēdū ꝙ verū est: q; caliditas in ꝑncipio ⁊ augmēto rarefacit: vt tu obijcis: sȝ in fine ꝯstringit ⁊ ꝯsumit: ⁊ q; calor niger est terminꝰ caloris: q; causat̄ a calore adurēte: ꝓpter hoc niger color adhuc fundat̄ in grossa substantia ⁊ solida: vt patȝ de melācholia: q; lȝ melācholia sit humor ḡnatus a calido: tñ est humor grossior et solidior inter oēs: similiter est ibi: ⁊ ꝓpter hoc niger color nō potest recipere alios colores. ¶ Quinto queritur: vtruum vrina possit esse alba in colore ⁊ spissa in liquore: videtur ꝙ sic: q; si causa est eadē ⁊ effectus similiter: sed frigiditas est causa albedinis: ⁊ sil̄r est causa grossiciei siue spissitudinis: q; frigiditas condēsat ⁊ inspissat: ergo ⁊c. Itē in corpore humido pōt esse humor albꝰ ⁊ spissus: vt phlegma a frigiditate causatur: ergo similiter in hac vrina poterit esse color albus: et liquor grossius a frigiditate causatus. In ꝯtrariū est auctor in littera auctoritate Ha. Et hoc probat: q; albedo in vrina significat indigestionē: spissitudo vel grossicies digestionē: sed impossibile est indigestionē ⁊ digestionē sil̄ esse in eodē naturaliter: ergo impossibile est vrinā esse albā ⁊ spissam naturaliter. Et hoc concedo ꝙ naturaliter conueniunt: sed tamen accidētaliter possunt cōuenire vt dictū est supra. ¶ Ad primū argumentū in contrariū dico ꝙ frigiditas habet duplicē operationē. Unā in reḡato in quo operat̄: vt in epate condēsando ipsum: ⁊ sic obijcis tu. Habet iterum aliā operationē per quā facit vrinam clarā: q; condēsando epar generat humores grossos: viscosos: ⁊ indigestos: qui nō possunt eliquari cum vrina: ⁊ hoc modo per accidēs facit vrinā claram in substātia. Per hoc patet solutio ad secundū: qm̄ verū est ꝙ frigiditas quantū ad suam primā operationē in epate facit humorē album ⁊ spissum in epate: sed tñ quantum ad suam secundā operationē facit vrinā claram: et hoc per accidens: et sic loquit̄ auctor in littera. ¶ Sexto ⁊ vltimo querit̄ vtrū color albus causet̄ in vrina a calido vel a frigido: videtur ꝙ a calido: q; ille color qui plus habet de peruietate causatur ab elementis peruijs magis: vt ab igne ⁊ aere: sȝ color albꝰ est hmōi: ḡ magis causat̄ ab elemētis peruijs: vt ab igne ⁊ aere: sȝ tā ignis q̄ aer sunt elemēta calida: ergo color albꝰ ḡnat̄ a calido. Itē albedo disgregat ⁊ dilatat visum: ergo causabit̄ ab elemētis disgregantibus ⁊ magis dilatātibus: sed calida elemēta magis dilatant ⁊ disgregant q̄ frigida: ergo albus color generat̄ siue causatur a calido ⁊ non a frigido. Itē dicit phs in lib. metheoroꝝ: ⁊ etiā alibi: ꝙ color albus ex permixtione ignis cum aere: ergo ex calido generat̄. In contrariū est auctor in littera qui dicit ꝙ albus color significat grossiciē ⁊ cruditatē: sed cruditas causatur a frigido: ergo ⁊ albus color repsentās cruditatem. Item nix maxime est albi coloris: ⁊ tñ generat̄ a frigido: vt vult phs in metheoris ⁊ non a calido: ergo ⁊c. Itē dicit Auicen. ꝙ caliditas agēs in materiā siccā dealbat: in materiam humidā denigrat: frigiditas vō ecōuerso: q; agens in materiam siccā denigrat: in humidā dealbat: ergo cū vrina sit corpus humidū caliditas agens in vrinā generabit colorem ni

grum: frigiditas vo ibidē generabit colorem albū: ergo color albus generaē in vrina a frigido ⁊ non a calido. qđ concedo: ⁊ hoc pono ꝑ causa. Sed tñ distinguo vt pateat solutio ad argumenta: ⁊ dico ꝙ duplex est gñatio colorꝫ: quedā vniuersalis ⁊ prima que fit ex cōmixtiōe elementorꝫ: ⁊ hoc modo loquiē phs: ꝙ color albus generaē a calido ex permixtione ignis cum aere: ⁊ hoc modo procedunt prime rationes: ⁊ hoc modo non loquiē auctor in littera. Est iterū alius color particularis datus ex actiōe qualitatū elementariarū in corporibus elemētatis: vt albedo datur in lacte ⁊ in sperma te: ⁊ talis qñqꝫ generatur siue causaē a calido: qñqꝫ vo a frigido ſm exigentiā materie: vnde si sit caliditas agēs in materiā siccā dealbat: in humidā denigrat: frigiditas vo agēs in materiā humidā dealbat: in siccā denigrat. Et q: in psenti lectione loquiē de vrina: que est corpus humidū: ⁊ frigiditas agens in materiā humidā dealbat ⁊ non caliditas: imo potiꝰ denigrat: ⁊ ꝑpter hoc dico ꝙ color albus in vrina causatur a frigiditate: ⁊ per istam distinctionē patet solutio ad argumēta: q: primū procedit de generatione colorꝫ vniuersali. Alia vo de particulari: vt dictum est.

De vrina alba.

Vrina alba q̄ cū subtilitate ⁊ claritate naturaliter conuenit: q̄ttuor significat. Defectionem coctionis: ⁊ paruitatē digestionis. Scđo defectionē caloris naturalis in loco coctionis vrine. Tertio defectionē mēbrorum ⁊ dissolutionē virtutis eorum. Quarto oppilationē ⁊ apostema ī vijs vrine: vl' in mēbris sibi vicinis. ¶ Defectio coctionis ⁊ paruitas digestionis que sunt causa albedinis vrine: ⁊ subtiliatiōis sue: in tria diuidūtur. In defectionē stomachi ad cibū digerēdū ſm ꝙ oportear deficientis ꝑpter cibū humidū multūqꝫ inflatiuū: vel propter cibū inordinate acceptū. Vñ vrina in gulosis ⁊ in multū farcientibus vētrem cibis: alba est ⁊ clara. Scđo est ex defectiōe virtutis digestiue in epate: cū calor eius naturalis minuiē: ⁊ epar deficit in digerendis cibis ad ipm venientibus: neqꝫ inde perfectus sanguis efficitur vel generaē: sicut patiuntur ycterici: ex defectione digestiue virtutis epatis: vnde ycteritia est pessima: q: hydropisim futurā nunciat: q: virtus epatis sanguinis mūdificatiua est quasi mortua. Vñ Gal. sicut in ablatione stomachi coctionis: vrina albescens ⁊ clara exiens ciborū plenitudinē in stomacho ostendit: sic cum in epate non excoquaē succus cibi: vrina alba ⁊ subtilis hyposarcam futurā denūciat. Tertio defectione tertie digestionis in oībus membris: sed tñ maxime in renibus: quorū virtutes si sint deficiētes: digestiua ⁊ contentiua: scilꝫ appetitiua ⁊ expulsiua confortanē: vnde magis humiditas aque trahiē: que qualis alba ⁊ clara bibitur: talis cum vrina emittiē: sicut in diabete videtur. ¶ Defectio caloris naturalis in loco coctionis vrine. i. in venis: duobꝰ est modis: vel q: calor naturalis cū incēdiē calore febris: ad corporis supiora ascendit et capitis: ⁊ venas et seuacuas dimittit: doloreqꝫ nimiū ex molestatiōe gignit in capite ꝑpter adunationē in vno loco caloris vtriusqꝫ. i. naturalis ⁊ ignei: vñ vrina alba erit ⁊ cruda: sicut in freneticis. vñ Ga. vrina alba ⁊ subtilis in febribꝰ incēsiuis: alienationē presentē ⁊ futurā oñdit: maxime si cū albedine sit lucenti: q: calor ⁊ incēsio acumē cholere rubee innuit. Vrina ergo ista cruda defectionē naturalis caloris significat ī loco coctiōis: q: ad supiora ascēdit: vñ alienatio est expectāda timoris enūciatiua: q: cerebri natura deficit in cōfortatiōe illiꝰ cholere taliter ebulliētis ⁊ incēdētis. qđ cū sit impossibile est vitā remanere: sicut Hippo. in acutis. Vrina alba ⁊ lucida malū significat: maxime in frenetica. Si vo nō hꝫ alienationē: neqꝫ mētis corruptionē: laudabili supueniēte significatiōe: sicut tinctura vrine: liquoris grossitudine: facici splendore: virtutis bonitate: motꝰ leuitate: anhelitus facilitate: somni laudabilitate: saluaē post lōgū tēpus. Hip. in epidimia de infirmo quodā recitat: cuius nomē plantius fuerat: huius vrina ab initio morbi vsqꝫ ad. xl. dies alba fuit ⁊ lucida: in die. xl. vrine affuit rubor: paruā habens hypostasim in fundo: cum autem. lx. esset dierum: infirmitas exijt cum nimia in fundo vrina: vnde cum euasurū iudicauit: quod in. lxxx. die contigit. Impossibile em̄ est vicinū terminū esse ⁊ morbū tante grauitatis ⁊ tarditatis fuisse. Scđs est modus caloris naturalis in loco coctionis vrine deficiētis: q: aliqñ in corpe nasciē apostema lōge a loco coctiōis vrine: ad qđ digerendū natura vadit: ⁊ locū coctiōis vacuū dimittit: sicut videmus in vrinis habētiū apostema in inguinibꝰ: ī ascellis: collo: ⁊ silibus locis. ¶ Dissolutio aūt mēborꝫ ⁊ humiditatis eorꝫ ex defectiōe cōtētiue virtutis in mēbris: cū substātialis humiditas mēborꝫ nō possit cōtineri: sꝫ potiꝰ liqfit ⁊ cū vrina effluit mutata vt alba fiat: sicut videmꝰ ī vrinis leuiē febriētiū: ⁊ q̄ diuturnas hūiditaꝫ mēborꝫ patiunē liqfactiōes. ¶ Oppilatio viaꝫ vrine q̄ttuor modis ē. Vl' em̄ ex cholera nigra ⁊ idigesta ⁊ grossa descēdēte ad vrine vias: easqꝫ oppilāte: ⁊ ꝓhibente grossitudinē ne exeat: sicut in febre q̄rtana. Vel ꝑpter phlegma grossū ⁊ vitreū: qđ in vrine descēdit vias ⁊ cōprimit eas: sicut in mulieribus mēstrua perdētibꝰ: ⁊ in habētibꝰ dolorē hēchasrum ex oppilatiōe viaꝫ q̄ inter renes ⁊ epar sunt. Vl' ex cholera ru. cū humiditate grossa: mixta ⁊ viscosa: q̄ grossificauit cholerā: ⁊ vetuit exire cū vrina: vñ vrina pdidit colorē quē de cholera hře debuerat: ⁊ subtilis facta est ⁊ alba: sicut ī ycteritia ex oppilatis inferioribꝰ vijs fellis: cū cholera exire ꝓhibeaē cū vrina ⁊ egestionibꝰ: q̄ vtraqꝫ facta sunt alba. Vel ex lapidibꝰ ī vesica nascētibꝰ: viasqꝫ vrine oppilātibꝰ: ne color eiꝰ ⁊ grossitudo egrediaē: sed tñ causa albedinis vrine ex lapidibꝰ vesice: alia est naturalis preter istā. Lapis em̄ semp sibi trahit de vrina naturalr grossitudinē coloratā in nutrimentū sui: vñ natura subtilis remanet ⁊ alba. ¶ Apostemata q̄ albedinis vrine sunt causa: duobꝰ modis sunt. Est em̄ apostema in vrina nascēs vijs: strigēs eas: porosqꝫ suos oppilās: ꝓhibēs grossitudinē eiꝰ exire coloratā: sicut apostema facit illud qđ inter renes ⁊ epar nasciē: ⁊ qđ ī venis iter renes ⁊ vesicā ⁊ venis vesice oriē: qs implēs oppilat ne grossitudo exeat. ¶ Est ⁊ apostema nascēs in mēbris vicinis vrine vijs: quas cōstringit cū impssione sui: sicut in colica passione: q̄ ex cholerico est apostemate.

¶ Superius determinauit autor de colore albo cū liquore grosso: hic determinat de colore albo cū liquore subtili: ⁊ diuidiē in duas. In pma enumerat q̄ttuor significata coloris albi cū liquore subtili. In scđa ꝓsequiē de illis. scđa ibi: Defectio coctiōis ⁊c. et ista secunda in quattuor ſm quattuor

significata que ponit vrine habẽtis colorẽ album: ⁊ liquorẽ
siue substantiã subtilem. scd̃m significatũ hic incipit: Defe-
ctio caloris naturalis in loco coctiõis. tertiũ ibi: Dissolutio
autẽ membrorũ. quartũ ibi: Oppilatio viarum vrine. Pars
prima diuidiť in tres: q: primũ significatũ hmõi vrine sub-
diuidiť in tria significata. scd̃a ibi: Scd̃m est defectio virtu-
tis. tertia ibi: Tertiũ defectiõez tertie digestiõis. Scd̃a istaꝝ
in duas. In prima narrat. In secũda confirmat. secũda ibi:
Ga. sicut in ablatiõe. Tũc sequiť illa pars in qua ponit scd̃m
significatũ principale: ⁊ illa in duas fm duo significata: q: il
lud scd̃m significatũ subdiuiditur in duo significata. secũda
ibi: Secũdus est modus caloris naturalis. Prima in duas.
In prima narrat. In scd̃a cõfirmat. secunda ibi: Unde Ga.
vrina alba. et ista secũda in duas. In prima cõfirmat auctori
tate Ga. In secũda auctoritate Hippo. secunda ibi: Sicut
Hippo. ⁊ ista secunda in duas fm duas cõfirmatiões Hip.
scd̃a ibi: Hippo. in epidimia. Tũc sequiť illa pars in qua po-
nit tertiũ significatũ pncipale: ⁊ illa in tres: q: in pma deter
minat significatum vrine albe subtilis que fit ꝓpter oppila
tionem factã in humoribus. In secũda a *lapidibus in reni-
bus vel vesica existẽtibus. In tertia in apostematib⁹.* secun
da ibi: Uel ex lapididus. *Tertia ibi: Apostemata autẽ albedi
nis.* Hec est diuisio ⁊ sententia lectionis in generali.

¶ Hic primo dubitať quare iste nõ ponit nisi nouẽ signifi-
catiões vrine albi coloris cum substãtia subtili: Egidius vo
ponit. xx. Et dicendũ ꝙ omes ille significatiões quas Egi-
dius ponit possunt: reduci ad defectionẽ coctionis quã iste
ponit: et hoc innuit Egidius in fine illoꝝ versuũ: cum dicit.
Talis cruda põt vel indigesta vocari. Postea videtur ꝙ pri
mum significatũ principale ⁊ secundũ sint idem: ⁊ non diffe
rant: quia in primo significato apparet vrina alba ⁊ subtilis
propter defectionẽ digestionis: in secundo vt ipse dicit: pro-
pter defectũ caloris naturalis in loco coctionis: sed si deficit
calor naturalis in loco coctionis statim fit indigestio: ergo
idem sunt. Et dicendũ ꝙ differũt: q: primũ significatũ vrine
albe ⁊ subtilis est ꝓpter defectũ digestionis ⁊ caloris dige-
rentis in se. i. quando oĩno deficit. Secundũ vo significatũ
est ꝓpter separationẽ caloris naturalis a loco coctionis: vt
quãdo calor naturalis petit caput ⁊ separať a loco coctiõis:
non tamẽ ꝓpter hoc deficit in se. Postea videť ꝙ tertiũ si-
gnificatũ principale ⁊ tertiũ significatũ primi significati nõ
differãt: q: vtrobiqꝫ est defectus digestiõis in mẽbris tertie
digestiue: ergo nõ differũt. Et dicendũ ꝙ differũt: q: diuer
simode est defectus in mẽbris tertie digestiue hinc ⁊ inde:
q: in tertio significato est defectus virtutis digestiue: ita ꝙ
ibi fit cõsumptio humiditatũ a calore innaturali: ⁊ ille humi
ditates subtiliant ⁊ eliquant cũ vrina: vt in ethico. Sed in
tertio significato primi significati est defect⁹ caloris natura
lis siue digestionis a calore accidẽtali non consumẽtis: vnde
ibi est multus appetitus ⁊ multa potatio ⁊ debilis retẽtio:
vt in diabete qñ renes supercalefiunt: vnde ibi est calor ma
gnus: non tamẽ consumẽs: sed in tertio significato principa
li est calor innaturalis cõsumẽs. ¶ Postea queriť quid ad
propositũ de tertia digestiua: q: cum hic determinet de li-
quore ⁊ colore: ⁊ non de hypostasi: ⁊ tertia digestiua gñet
solũ hypostasim ⁊ nõ colorẽ vel liquorẽ: non deberet facere
mentionẽ hic de tertia digestiua. Et solutio huius est ꝙ ve-
rum est: quia tertia digestiua primo ⁊ per se generat hypo-
stasim solũ: sed tamẽ per accidẽs habet diuersificare colorẽ
⁊ liquorẽ: ⁊ hic debet determinare de oĩbus colorẽ ⁊ liquo-
rem variãtibus. Tertia eñ digestiua per accidens variat li-
quorem: q: cum ibi sit calor multus accidentalis: multũ con
sumit de humiditate: ⁊ inde causatur multa sitis: ⁊ per ɔ̃ñs
multus generať appetitus potus: ⁊ multa potatio: vñ mul
tus potus recipiť qui non potest digeri a pauco calore natu
rali in loco coctiõis existẽte: ⁊ ita remanet crudus ⁊ eliquat
cum vrina ⁊ ipsum subtiliat. Item qñ in tertia digestiua est
accidentalis calor fortissimus liquefacit humiditates in ter-
tia digestiua existẽtes: ⁊ eliquat cũ vrina ⁊ facit colorẽ albũ:
⁊ ꝓpter hoc satis pertinet ad ꝓpositũ dicere de tertia dige
stiua. ¶ Postea dubitať super hoc qd̃ innuit ꝙ in acutis
morbis si appareat vrina alba ⁊ subtilis cum frenesi semper
est malũ signum: si vo sine frenesi appareat talis in acutis:
quandoqꝫ bonum est: quãdoqꝫ malũ. Sed videtur ꝙ in acu
ta febre sine frenesi non possit apparere vrina alba: quia ex
quo in acuta non est frenesis: constat ꝙ calor naturalis non
petit cerebruꝫ: imo remanet in loco coctionis: ergo semper
tunc tinget vrinam: q: impossibile est agens approximatũ
patienti non agere: ergo tunc non potest vrina apparere al-
ba imo tincta. Ad hoc dico sicut dicit Gerardus: ꝙ lꝫ in acu
ta febre sine frenesi materia cholerica non rapiatur ad cere-
brum: tamen ꝓpter hoc non remanet in loco coctionis: imo
qñqꝫ vergit ad intestina ⁊ inducit dissinteriã: et tũc nõ rema
net in loco coctionis: ⁊ ꝓpter hoc non tingit vrinã: imo erit
vrina alba in colore: ⁊ subtilis in substantia. Postea videtur
ꝙ scd̃m significatũ secundi significati principalis non diffe-
rat a quarto principali: q: vtrobiqꝫ est apostema vt dicit. Et
dicendũ ꝙ in secũdo significato secundi principalis apparet
vrina alba ⁊ clara ꝓpter apostema factuꝫ in locis remotis a
vijs vrine vt in apostematib⁹ factis sub ascellis: q: calor na
turalis ibi currit ⁊ spiritus: ⁊ tunc coctionis locus remanet
depauperatus a calore naturali: ⁊ ita vrina nõ tingitur: sed
in quarto principali est alba ⁊ subtilis ꝓpter oppilationem
factã ab apostematibus existentibus in vijs vrine ꝓpinqs
vt in vesica ⁊ renibus: vnde oppilanť meat⁹: ⁊ tunc exit pu-
ra aquositas alba ꝓpter stricturã viarũ. ¶ Postea queriť
super hoc qd̃ dicit in littera: ꝙ in ethica erit vrina alba ⁊ sub
tilis ꝓpter calorẽ innaturalẽ fortem cõsumentẽ. Contra: si
est ibi calor fortis consumens humiditates: ergo vrina erit
grossa cum ille humiditates eliquant cum vrina ⁊ eã ingros-
sant: ⁊ iterum est ibi calor fortis tingens vrinã. Et dicẽdum
ꝙ in ethica apparet vrina alba in colore ꝓpter calorẽ natu-
ralem debilitatũ: ⁊ ꝓpter calorem accidentalẽ non acutum:
immo lentũ non potentẽ tingere vrinam. Item subtilis ap-
paret in ethica vt in prima specie ⁊ secunda ad minus: ⁊ hoc
est quia a calore ethice humiditates secunde in prima ⁊ se-
cunda debiliter sunt coagulate: ⁊ ideo per illũ calorẽ accidẽ
talem subtiliant ⁊ liquefiũt cum vrina non inspissantes eã:
quia non sunt de se spisse ⁊c. vt ptꝫ de phlegmate vitreo: q:
facit vrinam subtilem per eius dissolutioneꝫ: ⁊ hoc est quia
debiliter coagulatũ est: ⁊ cito subtiliať a calore accidentali ⁊
liquefit cũ vrina. ¶ Iuxta hoc quero quare in diabete vbi
est calor innaturalis in mẽbris tertie digestiue vt in renib⁹
est maxima sitis: non sic vo in ethica: ⁊ tamen in ethica est ca
lor consumens humiditates ⁊ deperdẽs eas: ⁊ ita maxime
ibi debet generari sitis: ⁊ hui⁹ est triplex causa: quia in dia
bete vbi est sitis: quia calor est ibi magis acutus inducẽs si-
tim maiorem: in ethica vo non sic: imo lẽtus. Secũda causa
est consuetudo: quia eñ in ethica calor accidentalis est con-
suetus: in diabete vo nõ est ɔsuetus: ꝓpter hoc operatiões
caloris accidentalis vt sitis magis sunt occulte in ethica: in
diabete vo magis manifeste. Tertia causa est: quia calor ac-
cidentalis in ethica magis est radicatus in mẽbris solidis:
vnde maxime ibi debilitatur virtus naturalis ⁊ mortificať
⁊ non appetit: sed in diabete non ita calor accidẽtalis est fi-
xus in solidis mẽbris: nec ita debilitãs calorẽ naturalem: vł
virtutem naturalẽ que appetit potuꝫ. ¶ Postea queritur
super hoc qd̃ dicit ꝙ in diabete apparet vrina alba ⁊ subti-
lis. Contra: in diabete est supercalefactio renum: vnde calor
est in loco coctionis vt in renibus vbi vrina recipit speciẽ vri
ne: ergo vrina debet ibi apparere tincta ⁊ non alba. Et solu-
tio huius est ꝙ lꝫ in diabete sit calor fortis in renibus: tamẽ
non tingitur vrina: ⁊ hoc est: quia calor fortis nõ potest age
re nisi in passum sibi obediens: ⁊ quia in diabete aquositas
continue attrahitur ⁊ cõtinue emittiť: calor ille: lꝫ sit fortis
non potest imprimere tincturã in illa aquositate cuꝫ subter-
fugiat calorem: vnde verum esset ꝙ in diabete longo tempo
re remanet vrina siue aquositas intra corpus: quia vrina ap
paret tincta: sed nõ sic est: ꝓpter hoc appet alba. ¶ Postea
queritur super hoc qd̃ dicit ꝙ vrina alba in colore subtilis in
substantia significat lapidem in renibus vel vesica. Contra:
dicit Serapion ꝙ lapis generatur a calore excedente: et ca-
lor excedens tingit vrinam: ergo erit tincta. Item grossa ⁊
non subtilis: quia lapis generatur ex grossis humoribus ⁊
viscosis:

viscosis: qui grossi humores habēt ingrossare vrinā: ⁊ non
subtiliare. Itē dicit ꝙ in lapide apparet vrina alba ⁊ subti
lis: q: lapis trahit ad sui nutrimētū grossitudinē: innuit ꝗ
ꝙ lapis nutritur: quod est inconueniens: quia nutritio de
betur soli aīato ⁊ nō inaīato. ¶ Ad pmū dicēdū ꝙ in lapi
de apparet vrina alba ⁊ subtilis: vt dicit in līa duplici de cā
vna cā est: q: lapis deoppilat meatꝰ cū gñet ex grossis hu-
moribus: ⁊ tūc sola aquositas alba ⁊ subtilis eliquat ⁊ nō
aliqd de humoribꝰ ꝑpter stricturā meatuū. Scda cā est: q:
lapis trahit ad sui nutrimētū partē grossam: ⁊ tūc ps subti
lis exit ⁊c. Ad pmū argumētū dico ꝙ lʒ lapis gñetur a calo
re excedēte: tñ p accidēs facit vrinā albā ⁊ tenuē oppilādo
meatus vt dictū est. Ad scdm pʒ solutio: q: plus facit ad op
positū ꝙ ad ꝓpositū: quia cū lapis gñat ex grossis hūo-
ribus ꝑpter hō oppilat. Iterū illi nō possunt eliquare cum
aquositate. Ad aliud dico ꝙ lapis trahit ad sui nutrimētuʒ
ptē grossiorē: non q: ꝓprie nutriat vt tu obijcis: sed trahit
p virtutē quandā quā hʒ ad hoc vt petreficent ille grossitu
dines: vt pʒ in mineralibus: vnde non est ꝓprie nutritio.
¶ Postea dubitatur sup hoc qd dicit in quarto significato
ꝙ vrina aliqñ appet alba ⁊ subtilis ꝑpt apostema existēs
in vijs vrine: aliqñ ꝑpter apostema in locis vicinis vt ī inte
stinis vt ī colica. vñ innuit ꝙ ī colica appet vrīa alba. Cōtra
superius dixit ꝙ in colica apparet vrina tincta ⁊ non alba.
Item Auicē. dicit ꝙ in colica qñqʒ tingitur vrina ꝑpter do
lorem nimiū. Et dicēduʒ ꝙ qñqʒ in colica est maximus do-
lor: ⁊ tūc calor naturalis ⁊ spūs ibi currunt ⁊ tingunt vrinā
⁊ sic loqtur Auic. ꝙ in colica tingit vrina. ⁊ sic hoc mō loq
tur auctor supius: aliqñ vero in colica non est magnus do-
lor: sed tñ est ibi multa materia oppilās: ⁊ rōne illius oppi
latiōis ꝑpter stricturā meatuū exit vrina alba ⁊ clara: vnde
cum non sit ibi magnus dolor non tingitur: ⁊ hoc modo lo
quitur auctor in parte ista.

¶ Quis liquor vrine nigre conuenit.

Urina subtilis cū nigredine non conuenit:
cū nigredo in vrina tres significet naturalr
causas. Uel sanguinis incensionē ⁊ sue substā
tialis humiditatis consumptionē ex igneo
calore. Uel caloris naturalis extinctionē ⁊ congela-
tionē ꝑpter nimiā frigiditatē. Uel humores melan-
cholicos a natura subtiliatos ⁊ fm crisim expulsos
qui cū vrina exeūt: quā ⁊ grossam faciunt: sicut vrina
ex nature actione in fine febris quartane: siue men-
struorū auferendorum appropinquāte dissolutione.
Si auferant ex melancholicis ⁊ grossis humoribus
quos dissoluit natura ⁊ nō expellit cū vrina. vñ fit vt
vrinā nigrā cū subtilitate ⁊ claritate cōuenire sit im
possibile. Si aūt cōtigat: nō naturalr sed accidētalr
fit. Uerbi grā: si humores phlegmatici grossi in cor-
pore sint: vel melācholici crudi: cū grossitudie sua de
scendūt ad vrine vias: ⁊ oppilāt eas cōtrahētes gros
situdinē ne exeat. Si humores fuerint phlegmatici
grossi in corpore vrina alba exit. Si melācholici dat
vrine tinctura ⁊ nigredo: ⁊ exit subtilis ⁊ nigra acci
dētalr non naturalr. Si cū lenta sit febre: significat
angustiā nimiā ⁊ defectionē: aliqñ alienationeʒ: hoc
maxime nunciat sanguinis fluxū in die cretica: preci-
pue in mēstruosis mulieribus ⁊ emoroydibꝰ. Si cū
acutis sit febribꝰ fit pessima: maxime si in quātitate
sit pauca: q: nigredo ptinet incēsioni ⁊ vstioni. Hu-
morū paucitas finē ostendit substātialis humectatio
nis in sanguie. Subtilitas grossitudinē ⁊ cruditatē
mōstrat materie morbi ⁊ diuturnitatē sui: q: natura
nō pōt digerere: iō cruditas ⁊ duricies in lōgo tēpo
re pmanet. vñ hip. vrina nigra ⁊ subtilis in febribꝰ
peracutis pessima est: maxime si sit pauca. Si enim
multa ⁊ cū vigilijs ⁊ surditate hypostasi supuenien-
te nigra ⁊ naturali ī die cretica: sanguinē e naribus
fluere significat. Si significatio supuenit laudabilis
solutione ꝓnūciat morbi ꝑpter sanguinē a naribus
effluentē. ¶ Nigra aūt vrine q grossitudini cōuenit
⁊ turbiditati hūorū: diximꝰ añ ꝙ tria significat. Uel
abundantiā humorū melācholicorū fm crisim cū vri
na expulsorū: vel incēsionē sanguinis: ⁊ cōsumptionē
humectationis substantialis: vel ꝯgelationē caloris
naturalis ꝑpter nimiā frigiditatē sui. Qualiscunqʒ
actio nature fuit fm crisim nūciat salutē melācholi-
corū morborū sicut iā diximꝰ. Uñ hip. in epidimia: im
possibile est saluare infirmos in quorū vrina dñatur
nigredo: nisi illos a qbus fm crisim vrine exeūt. Uñ
mēstrua cū auferant mulieribꝰ nigra erit vrina sine
pcedēti causa cito sanant: q: fm crisim vrina erit ab
ipsis. Intelligēdū est hippocratē hoc nō dixisse sine
cā. i. sine febribus: vel alijs rebus nigredini vrine ꝑ-
tinētibus: nisi accidētibus mēstrua semp pcedere so
lētibus. Uñ hip. in eodē loco: si auferant mēstrua fe-
minis nigris supuenientibus vrinis: cito sanant. Uri
na nigra q incēsionē significat humorū duobꝰ est mo
dis: qdam eñ incensionē significat cholere rubee cū
igneo calore: qdam incensionē sanguinis. Inter qs
duas distat: q: priores semp seqtur molestatio: angu
stia: dolor capitis: si in initio sit morbꝰ: ⁊ signū sequa
tur laudabile: atqʒ bona supueniat crisis: possibile
est saluari. Gal. sup epidimiā. hippo. aliqñ infirmus
in principio morbi nigrā vrinā facit cū accidentibus
molestissimis ⁊ terribilissimis: ⁊ tñ saluat si virtꝰ sua
custodiat sibi: ⁊ facilis anhelitus: ⁊ bona crisis sup-
uenerit. Itē idem in eodē: aliqñ in initio morbi vrina
nigra venit cū timore accidētiū: ⁊ pmanet vsqʒ ī diē
vij. post vero bona supueniente vrina cuʒ hypostasi
alba: declinatione morbi: ⁊ illius salutem nūciat. Si
signa nō sequātur laudabilia: sed angustia anhelitꝰ:
sudor in mēbris supioribus: alienatio mētis: puitas
desiderij cibi: pditionem ostēdit. Sed si sit in pleure
si ⁊ diuersam habeat hypostasim: in qua color post
colorē sit: vel rocūda sicut gutta: febrē ⁊ mortem de-
mōstrat. Si febris sit acuta: spasmū ex inanitiōe an
te mortem denūciat. Scds modus incensionis: san-
guis liquorē paruū hʒ. ꝙ si mala significatio sequat
sicut temporū cōstrictio: cōcauitas oculorū: cōtractio
labiorū: ⁊ pulpe auricularū inuerse: q duobꝰ sunt mo
dis. Unus ex ablatione nutrimēti horū membrorū ꝑ
pter consumptionē substantialis humiditatis corpꝰ
nutriētis. Alius est modus: q: instrumēta q trahere
solēt humectationē substantialē in nutriēdo corpore
sunt mortificata. vñ hec spēs pessima est maxime si
febris sit incensa. Urine ergo nigre significātes con
gelationē caloris naturalis: ⁊ ꝓpinquationē sue ex-
tinctionis: cā est cholera nigra: q nature pualet pro-
pter frigiditatē suā: ⁊ calorē suffocat: auferēs sangui
ni pulchritudinē ⁊ splendorē. vnde significat mortē.
¶ Quidā antiq dicūt vrinā nigrā aliqñ significare
ictericiā ex oppilatōe splenis: qñ natura eādē deficit
in trahēdis ab epate fecibꝰ sanguis: ⁊ aliqñ apparet

⁊

yctericia hec in corporis cute: aliqñ intus occultat᷑. vñ mēbra occiduntur: sed significat᷑ hmõi oppilatio ex vrine superficie spumã citrinã habente mixtã cuȝ liuiditate ⁊ nigredine.

¶ Superius determinauit auctor de colore albo cū quo liquore ꝯueniat: hic de colore nigro: ⁊ diuidit᷑ hec ps ĩ duas In p̄ma determinat de ꝯiūctione coloris nigri cū liquore subtili: cui nō ꝯuenit naturalr̃ sed accidētaliter. In scd̃a de ꝯiūctione coloris nigri cū liquore grosso cui ꝯuenit naturaliter. scd̃a ibi: Nigra aūt vrina q̄ grossitudini. p̄ma in duas. In p̄ma declarat qualr̃ niger color cū liquore subtili nō pōt ꝯuenire naturalr̃. In scd̃a declarat qualr̃ color niger cōuenit cuȝ subtili liquore accidentalr̃. scd̃a ibi: Si aūt cōtingat non naturaliter ⁊c. scd̃a ibi. Sicut ex nature actione. illa ps in qua declarat qualr̃ niger color ꝯueniat accidētalr̃ cuȝ liquore subtili: diuidit᷑ in duas. In prima determinat de significatione talis ꝯiūctiõis in gñali: scd̃o in spãli: siue p̄mo determinat de significatiõe talis vrine sine febre. scd̃o cū febre. scd̃a ibi: Si cū leni sit febre. ⁊ ista scd̃a in duas. In p̄ma determiat significationē coloꝝ nigri cū subtili suba ꝓut talis vrina appet ĩ febre lenta: in scd̃a ꝓut appet ĩ acuta. scd̃a ibi: Si cū acutis sit febribꝰ. ⁊ ista scd̃a in duas. In prima facit qd̃ dictū est. In scd̃a ꝯfirmat. scd̃a ibi: Vñ hippo. tūc seqtur illa ps in qua determinat de ꝯiūctione coloris nigri cū suba spissa cui ꝯuenit naturalr̃: ⁊ illa ĩ duas. In prima enumerat tria significata talis vrine nigre ⁊ grosse. In scd̃a de illis ꝓseqtur. scd̃a ibi: Qualiscunq̧ actio nature. ⁊ ista scd̃a in tres fm̃ tria. In p̄ma determinat de vrina nigra ⁊ spissa significante dissolutionē humoꝝ grossoꝝ melãcholicoruȝ a corpore in crisi. In scd̃a determinat de huiusmodi vrina nigra grossa significāte incensionē humoꝝ in corpe: ibi: Vrina nigra q̄ incensionē. In tertia determinat de hmõi vrina nigra grossa significāte congelationē caloris naturalis: ibi: Vrine vero nigre significãtis cõgelationē. Prima istarum non diuiditur propter sui breuitatē: sed secunda diuiditur in duas. In p̄ma determinat de hmõi vrina nigra ⁊ grossa significāte incēsionē cholere. In scd̃a determiat de huiusmodi vrina significāte incensionē sanguinis. scd̃a ibi: Scd̃s modus incēsionis sanguis. Prima in duas. in p̄ma determinat de hmõi vrina nigra ⁊ grossa significāte incensioneȝ cholere. In scd̃a ꝯfirmat auctoritate Ga. ibi: Ga. sup epid. ⁊ ista scd̃a in duas. In p̄ma determinat de hmõi vrina nigra ⁊ grossa auctoritate Ga. ꝓut significat salutē. In scd̃a ꝓut sigt̃ pditionē. scd̃a ibi: Si signa nō sequãt᷑ laudabilis Tunc seqtur illa ps in qua determiat de hmõi vrina nigra ⁊ grossa significāte congelationē caloris naturalis: ⁊ illa in duas. In prima determinat significationē hmõi vrine fm̃ auctoritatē suã. In scd̃a recitat opinionē antiquoꝝ de significatione hmõi vrine ⁊ spisse significante ꝯgelationē. secūda ibi. Quidã antiq dicūt vrinã nigrã. Hec est diuisio ⁊ sententia lectionis in generali.

¶ Hic p̄mo dubitat᷑ vtrū frigiditas ꝯgelans possit causare nigrū colorē in vrina. Et videt᷑ ꝙ nō: q: dicit phs in topicis Si simplr̃ ad simplr̃ ⁊ magis ad magis: ⁊ maxime ad maxime: sed frigiditas vt habitum est in p̄cedenti lectiõe causat albedinē: g̃ maior frigiditas causabit maiorē albedinē ⁊ maxima maximaȝ: sed frigiditas ꝯgelãs est maxima frigiditas g̃ causabit maximã albedinē: nō g̃ nigrū colorē. Itē dicit in lr̃a p̄nti ꝙ niger color nō pōt ꝯuenire naturalr̃ nisi cū suba grossa: sed frigiditas facit vrinã tenuē ⁊ subtilē: vt dicit superius: g̃ frigiditas nō pōt causare colorē nigrū q̄ non pōt ꝯuenire cū subtili liquore imo semꝑ cū grosso. In ꝯtriū ē auctor in p̄ncipio lectionis dicēs ꝙ color niger causat᷑ ex extinctione caloris naturalis ⁊ eiꝰ ꝯgelatiõe ꝓpter summã frigiditatē. Preterea nos videmꝰ ad sensum ꝙ frigiditas ꝯgelãs corpa exteriora ipsa denigrat: ergo silr̃ frigiditas cõgelans hūores in corpe ipos denigrabit. qd̃ ꝯcedo. Vñ dico ꝙ frigiditas ꝯgelãs mortificat calorē naturalē in corpe ⁊ spūs q̄ erãt lucidi: ⁊ ꝓpter hꝰ spiritibꝰ mortificatis inducit᷑ color niger ꝓpter defectū spirituū ꝑ quoꝝ p̄ntiaȝ erat luciditas in corpe. ¶ Ad p̄mū argumētū dico ꝙ illa ꝓpositio: si simpliciter ad simplr̃ ⁊c. tenet in p̄dicatis ꝑ se. vñ verꝝ est ꝙ si album disgregat: ꝙ magis albū magis disgregabit ⁊c. Sed nō tenet ĩ p̄dicatis ꝑ accidēs. vñ verū est ꝙ frigiditas ꝑ se dealbat: sed tñ ꝑ accidēs denigrat: q: extinguit ⁊ mortificat calorē naturalē ⁊ spūs q̄ ꝑ sui p̄ntiã erant cã albedinis: ꝑ sui g̃ mortificationē ⁊ extinctionē erūt cã nigredinis. Ad scd̃m dicendū ꝙ duplex est frigiditas: q̄dam est frigiditas q̄ solum facit indigestionem ⁊ talis facit vrinã subtilē: q: illi humores indigesti nō eliquãt cū vrina immo oppilãt: ⁊ de tali loqtur supiꝰ. Est alia frigiditas excedēs ꝯgelãs ⁊ mortificans calorē digerētē in epate quo mortificato deficit segregatiua in epate: ⁊ tunc hmõi humores in epate nō segregati calore mortificato eliquãt cū vrina: ⁊ talis frigiditas facit vrinam spissam: ⁊ de tali loqtur hic. ¶ Scd̃o dubitat᷑ sup hoc qd̃ innuit in lr̃a: ꝙ ex oppilatiõe melãcholie: aliqñ apparet vrina grossa. Contra: supius habuimꝰ ꝙ ex oppilatiõe melãcholie apparet siue fit vrina subtilis in liquore: nō ergo grossa. Itē supius habuimꝰ ꝙ lapis in vesica vel renibꝰ gñat᷑ a calore excedēte ⁊ oppilat meatus ⁊ facit vrinã tenuē ⁊ nō grossaȝ: g̃ silr̃ melãcholia hȝ gñari a calore excedēti ⁊ adurēte: g̃ oppilabit vias ⁊ faciet vrinã tenuē ⁊ nō spissaȝ. Et dicēdū ꝙ oppilatio melãcholie qñq̧ facit vrinã subtileȝ ⁊ tenuē. s. qñ cōculcat᷑ in aliquo loco: ⁊ tota illa melãcholia penitꝰ est indigesta: nec aliq̄d de ea eliquat cū vrina imo oppilat meatꝰ ⁊ tūc erit pura aquositas: ⁊ sic loqtur supius cū dicit ꝙ oppilatio melãcholie facit vrinã tenuē: qñq̧ v̇o fit oppilatio a melãcholia in vijs vrine: vel in vicinis ꝑtibꝰ: ⁊ illa melancholia ꝓ pte est digesta: ⁊ eliquat cū vrina. alia v̇o ps melãcholie est indigesta ⁊ facit oppilationē: ⁊ talis oppilatio melãcholie facit vrinã nigrã ⁊ spissam: ⁊ sic loqtur auctor in p̄nti lectione. ꝑ hoc pȝ solo ad primū argumētū: q: diuersimode loqtur hic ⁊ supius. Ad scd̃m dicēdū ꝙ secꝰ ē de lapide ⁊ melãcholia: q: lapis durus est ⁊ solidus: nec pōt ita digeri ꝙ eliquet cū vrina: sed melãcholia bene pōt vt dictum est.

¶ Tertio dubitat᷑ sup hoc q̄d q innuit ĩ lr̃a ꝙ niger color nō ꝯuenit naturalr̃ cū liquore subtili sed cū grosso. Sed videt᷑ ꝙ color niger plus ꝯueniat naturalr̃ cū liq̄re subtili q̄ cum grosso: q: color niger aut causat᷑ in vrina a calido vel a frigido: sed tam calidū q̄ frigidū subtiliat liquorē in vrina: ergo plus ꝯuenit naturalr̃ cū subtili q̄ cū grosso. ꝓbatio mioris calidū enī subtiliat: ⁊ ita facit liquorē subtilē: silr̃ frigiditas facit subtilē q: condēsat ⁊ oppilat: ⁊ ꝑ ꝯñs liquor erit subtilis: g̃ ⁊c. In ꝯtriū est auctor in lr̃a vt dictū est. Et ꝓbat hoc q: color niger aut significat dissolutionē hūoꝝ grossoꝝ melãcholicoꝝ a corpe: aut adustionē humoꝝ: aut ꝯgelationeȝ caloris naturalis ⁊ spirituū: ⁊ vtrūq̧ istoꝝ triū facit spissitudinē ⁊ grossiciē ⁊ nō subtilitatē: g̃ naturalr̃ color niger ꝯuenit cū suba grossa ⁊ nō cū subtili. Et hoc ꝯcedo cuȝ ysaac: ⁊ ꝯcedo istã vltimã rõnem: ⁊ pono eã ꝓ cã. ¶ Ad p̄mū argumentū in ꝯtriū dico ꝙ color niger causat᷑ ab vtroq̧. s. a calido adurente ⁊ a frigido mortificāte: ⁊ tu ob. caliditas subtiliat: dico ꝙ verū est in principio ⁊ sic tu ob. sed tñ caliditas in fine sui adurit ⁊ incinerat ⁊ ingrossat: ⁊ a tali caliditate adurēte ⁊ ingrossante gñat᷑ color niger: ⁊ nō p̄ma. ⁊ tu ob. frigiditas condensat: ⁊ ita subtiliat ꝑ accidēs: dico ꝙ veruȝ est loquēdo de frigiditate debilitante digestionē: et de illa tu obij. sed illa nō causat colorē nigruȝ: immo frigiditas vltimata ꝯgelãs ⁊ mortificãs: talis enī colorē nigrū causat et talis nō subtiliat: immo potiꝰ ingrossat ⁊ de tali loqtur ĩ lr̃a

¶ Quarto dato ꝙ color niger causetur a calido ⁊ a frigido queritur a quo pluries ⁊ frequentius causetur vtrum a calido vel frigido. Qd̃ nullo modo possit causari a frigido: videtur: q: idem nō est cã diuersoꝝ effectuū: sed frigiditas vt dicit superiꝰ est cã albi coloris in vrina: nō ergo nigri. Postea dicit Aui. ꝙ frigiditas agēs in materiã siccã denigrat: in humidaȝ dealbat. caliditas e conuerso: cū ergo vrina sit humida frigiditas agens in vrinã eam dealbabit non ergo denigrabit. In contrariū est auctor in littera qui dicit ꝙ color niger qñq̧ causatur in vrina a frigiditate mortificante. Sȝ ꝙ pluries causetur niger color a calido q̄ a frigido: videtur q: duobꝰ modis potest causari a calido. Vno modo ꝓpter expulsionem humoꝝ melãcholicoꝝ. Alio mō ꝓpter incēsio

nez humoꝝ. Sed a frigido tantūmodo causat̃ vno mō.s.ꝓpter nimiam frigiditatem mortificantē calorem naturalem ⁊ spūs: ergo pluries a calido q: duobus modis: ꝙ̄ a frigido q: vno mō tantū. Sed ꝙ pluries causetur niger color a frigido ꝙ̄ a calido: videt̃: q: nō causatur a calido nisi ꝓpter incensionem humoꝝ ⁊ ita vno mō: sed duobus modis a frigido.s.ꝓpter eliquationē humoꝝ frigidoꝝ melācholicoꝝ cū vrina: ⁊ ꝓpter mortificationem caloris naturalis a frigiditate nimia: ergo pluries a frigido ꝙ̄ a calido. Ad hoc dico sine p̄iudicio melioꝝ ꝙ pluries causat̃ niger color a calido ꝙ̄ a frigido: sed tn̄ potest generari a frigido. Et propter hoc soluendum est ad vtraq̄ argumenta. prima ꝓbant ꝙ nullo modo causet̃ a frigido: ⁊ ꝓpter hoc dico ad primum ꝙ idem diuersimode se habens bene pōt esse cā cōtrariorum vt p3 de nauta in naui: q: p sui p̄sentiam est cā salutis per sui absentiā p̄iclitatiōis. Silr̃ dico ꝙ frigiditas diuersimode se habens pōt esse cā ꝯtrarioꝝ vt albi coloris vel nigri: vnde verū est ꝙ frigiditas impediens digestionem est cā albedinis: ⁊ sic loquitur supius: sed frigiditas extinguēs ⁊ mortificans calorem naturalem ⁊ spūs est cā nigri coloꝝ ⁊ sic loquitur ibi. Ad scōm dico ꝙ verū est ꝙ frigiditas agēs in materiā humidam vt in vrinam dealbat p se: sed tn̄ p accidens pōt denigrare: q: frigiditas excedens mortificās ex ꝯñti ⁊ p accidens agit in spūs: ⁊ q: spūs sunt sicci: illa frigiditas agens in spūs denigrat: ⁊ hoc mō frigiditas potest causare nigruz colorē. Ad aliud argumentū qd̄ sequit̃ p qd̄ ꝓbat ꝙ pluries causatur niger color a calido ꝙ̄ a frigido: dico ꝙ verū est: ⁊ bene ꝯcedo ꝙ pluries causatur a calido ꝙ̄ a frigido: quia cū caliditas sit amica nature: frigiditas econuerso q: contraria: facilius pōt intendi caliditas in corpore ꝙ̄ ibi introduci frigiditas. Unde soluo ad istud argumētuz qd̄ sequitur: ꝙ l3 duob⁹ modis fiat a frigido: ⁊ vno mō solū a calido: tn̄ illud solum pluries ⁊ frequenti⁹ aduenit ꝙ̄ alia duo. vnde facilius est incendere calorem in corpore ꝙ̄ ibi frigiditatem q̄ est ei contraria introducere: ⁊ p hoc p3 solutio ad illa argumenta. ¶ Quinto q̄ritur vtrum in febribus acutis pluries sit color niger cum subtili substantia vel cū grossa. Uidetur ꝙ pluries cum subtili: q: in acutis materia est subtilis: ⁊ vrina descinditur a materia morbi ⁊ de casum attestatur ei a quo descinditur: ergo vrina in acutis apparēs cum nigro colore pluries erit cum liquore subtili ꝙ̄ cū grosso. Preterea in lectione precedenti habuistis ꝙ in ethica consumunt̃ humiditates que eliquant cū vrina ⁊ subtiliant̃ ⁊ faciunt vrinam subtilem: ergo cum in acutis melior sit dissolutio ⁊ consumptio humiditatum vrina in illis erit subtilis ⁊ non spissa: ḡ niger color pluries erit in acutis cū subtili liquore ꝙ̄ cum grosso. Contra: in lectione ista habemus ab auctore: ꝙ nigra vrina naturaliter compatitur spissuz colorem ⁊ non subtilem: sed frequentius aduenit color cū substantia naturali ꝙ̄ cū innaturali: ergo in acutis pluries est color niger cum substantia grossa ꝙ̄ cum subtili. Preterea vrina nigra cum spisso liquore tendit ad bonum: q: significat solutionem quartane: sed vrina nigra cum subtili substātia significat malum vt dicit: sed dicit Ga. super aphoris. ꝙ crisis pluries fit in acutis: ⁊ crisis vt dicit Ga. plus attinet saluti ꝙ̄ morti: ergo in acutis vrina grossa ⁊ nigra pluries apparet ꝙ̄ nigra ⁊ subtilis. quod concedo propter rationes istas dictas. ¶ Ad primum argumentum in contrariuz dico ꝙ l3 in acutis materia sit subtilis: cum vrina non nigra fit in acutis donec fiat adustio in humoribus: s3 qn̄ fit adustio in humoribus tunc humores ingrossantur ⁊ incinerantur ⁊ tunc fit spissa vrina: ꝓpter hoc pluries est in acutis color niger cum spissa substantia: ⁊ non cū subtili naturaliter dico. Ad scōm dico ꝙ secus est de humoribus eliquatis in ethica q: illi de nouo sunt coagulati: ⁊ ꝓpter hoc dissoluuntur ⁊ subtiliantur ⁊ eliquantes cum vrina eam subtiliāt. Preterea ibi non est calor subito adurens nec incinerans: sed calor paulatine consumens: sed in acuta febre verum est ꝙ maior est consumptio: q: subita adustio ⁊ incineratio: ⁊ ita ingrossescit vrina. Preterea ibi adurunt̃ humores qui ingrossescunt ⁊ faciunt vrinam grossam. ¶ Sexto queritur que vrina sit peior: vtrum vrina alba vel vrina nigra. ꝙ alba sit peior videt̃: q: illa vrina que significat priuationem caloris naturalis digerentis est peior ꝙ̄ illa que significat caloris augmentū in corpore: sed alba significat priuationē caloris naturalis digerētis: q: significat indigestionē vt habitū est supra: nigra vero solum significat caloris augmentū: q: significat excessum in digestione: ergo alba peior. Item alba vrina vt habitum est supra naturaliter conuenit cum subtili substantia: nigra vero est grossa vt dicit in littera: sed subtilis substantia est peior ꝙ̄ grossa: vt dicit superius: q: subtilis significat omnino impotentiā nature non potentis inchoare digestionē: grossa vero significat potentiam nature potentis turbare humores in digerendo eos: ergo alba vrina que conuenit naturalr̃ cū subtili sub̄a peior est ꝙ̄ nigra q̄ cōuenit cū grossa. Contra: illa vrina peior est q̄ significat malum qd̄ non pōt corrigi: ꝙ̄ illa q̄ significat maluz qd̄ pōt corrigi: sed nigra vrina significat adustionem humoꝝ q̄ nō pōt corrigi: alba vero debilitatem virtutis digerentis que postea bene pōt fortificari ⁊ corrigi: ergo nigra peior est ꝙ̄ alba. Preterea alba vrina significat dn̄ium phlegmatis nigra dn̄ium melancholie: sed phlegma magis est amicuz nature ⁊ cōueniens: melācholia vero maxime inimica ⁊ perniciosa: ergo alba melior siue minus mala ꝙ̄ nigra. qd̄ concedo. Un̄ dico ꝙ loquendo vt in pluribus: comparādo malam vrinam albam ad malā nigrā: peior est nigra ꝙ̄ alba: et concedo rōnes hoc ꝓbantes ⁊ eas pono p cā: sed tn̄ q̄dam nigra vrina vt illa que apparet in solutione quartane melior est ꝙ̄ alba: sed ego loquor vt in pluribus. ¶ Ad p̄mum argumentū dico ꝙ nigra nō solum significat caloꝝ augmētū: immo calorem adurentez humores qui nō possunt corrigi: sed alba nō significat indigestionē oīno: immo calorē digerentē significat esse debilitatū q̄ postea bene pōt fortificari ⁊ corrigi: ⁊ ꝓpter hoc alba minus mala. Ad scōm argumentū dico ꝙ grossities ⁊ subtilitas possunt aduenire dupliciter. Uno modo ꝓpter calorem digerere incipiētē: ⁊ sic sine dubio grossa substātia melior est: ⁊ sic loquitur supius sed cum tali grossa non conuenit niger color naturalr̃: imo cū grossa sub̄a causata a calore adurente. Uel ꝓpter frigiditatē mortificantē ⁊ congelantē: ⁊ talis grossa substantia peior est: quare non pōt corrigi: ꝙ̄ subtilis q̄ potest corrigi. ¶ Septimo q̄ritur vtrum vrina nigra rep̄sentans incensionē cholere sit deterior ꝙ̄ rep̄sentās incēsionē sanguinis. videt̃ ꝙ sic: q: illa peior est q̄ rep̄ñtat peiora sinthomata: s3 in incēsione cholere peiora sunt sinthomata ꝙ̄ in incēsiōe sanguinis: ergo ⁊c. Item apostema sanguineū in quo est inflāmatio sanguinis est minus malum ꝙ̄ apostema cholericuz ergo similiter incensio sanguinis minus erit mala ꝙ̄ incensio cholere: ergo vrina nigra rep̄sentans incensionē sanguinis erit minus mala: ⁊ rep̄sentans incensionē cholere magis mala. Preterea in lepra sanguinea est incensio sanguinis in toto corpore: et silr̃ in lepra cholerica est incensio cholere: ⁊ tn̄ peior est lepra cholerica: q: ibi cadunt membra ꝙ̄ lepra sanguinea: ergo silr̃ incensio cholere in toto corpore peior erit ꝙ̄ incēsio sanguis: ḡ silr̃ ⁊ vrina rep̄sentans incēsionē cholere in corpe erit peior ꝙ̄ rep̄sentās icēsionē sanguinis. In ꝯ̄riū est auctor i lr̃a dicēs ꝙ scd̄s modus significat incensionē sanguinis: ⁊ dicit ꝙ vrina rep̄sentans istum vltimū modū est pessima: sed pessimū est vltra qd̄ non pōt esse additio: ḡ vrina nigra rep̄sentans incensionē sanguinis peior est ꝙ̄ vrina nigra rep̄sentans incensionē cholere. Hoc idē ꝓbat Gerardus q: sanguis amicabilior ē nature ꝙ̄ cholera: ergo incensio in sanguine facta peior erit ꝙ̄ in cholera. qd̄ concedo. Unde dico ꝙ sicut sanguis est magis amic⁹ nature ꝙ̄ cholera: ita peccatū in sanguine: siue incensio magis molestat naturā ꝙ̄ incensio in cholera: ⁊ ponitur exemplū de filio ⁊ de seruo patris. vn̄ sicut sanguis inter omnes humores magis diligitur a natura in statu naturali: ita in statu innaturali magis odio habetur a natura. ¶ Ad primū argumentū in contrarium dico ꝙ l3 peiora sinthomata sint in incensione cholere ꝙ̄ sanguinis: tn̄ peior est incensio sanguinis: q: cum sanguis sit vehiculum caloris naturalis et spirituuz: non sic vero cholera: propter hoc dico ꝙ qn̄ sit incensio in sanguine calor naturalis ⁊ spiritus aduruntur et

incẽdũtur: ⁊ cadit tunc vĩꝰ q̃ curat moꝛbos: ⁊ ita plus obest casus virtutis in incenſione ſanguinis ꝙ̄ ſint hom atamala in incenſione cholere: cũ virtus in incẽſione cholere non cadat. Ad ſcõm dico ꝙ ſecus eſt de ſanguĩe putrefacto in apoſtemate in aliqua parte coꝛpoꝛis: q: adhuc in venis nõ incẽditur: immo remanet caloꝛ naturalis ⁊ ſpũs in q̃bus conſiſtit virtus curans moꝛbos ⁊ potẽs coꝛrigere illud malũ: ſed non ſic eſt qñ fit incenſio intra venas in ſanguine: q: tam caloꝛ naturalis ꝙ̄ ſpũs aduruntur: ⁊ ꝑ ꝯñs cadit virtus. Ad aliud ſilr̃ pʒ ſolutio: ꝙ ſecus eſt de incenſione ſanguinis facta in lepꝛa ſanguinea ⁊ in toto coꝛpoꝛe: quia in lepꝛa ſanguinea incenſio ſanguinis fit in carne: ⁊ tunc adhuc remanet caloꝛ naturalis ⁊ ſpũs in ſanguine intra venas: ⁊ ꝓpter hoc lepꝛoſus bene põt viuere ꝑ longũ tempus: ſed incẽſione facta in ſanguine intra caloꝛ naturalis ⁊ ſpũs adurũtur ⁊ virtus cadit non ſic fit in incenſione cholere: ⁊ ꝓpter hoc peioꝛ eſt vꝛina nigra repꝛeſentans incenſionem factã in ſanguine ꝙ̄ in cholera: ⁊ ſic patet ſolutio ad oĩa queſita.

¶ Qui coloꝛes conueniant cum groſſitudine ⁊ turbiditate.

Coloꝛes hi cõueniunt cũ groſſitudine ⁊ turbiditate: qui ſolũ ſunt de gñe cholere nigre ſed tñ ſiclinus plus ſignificat incenſionem humoꝝ ⁊ ꝯſumptione humiditatis ſanguinis. vñ ſignificat ſpaſmũ. ꝙ ſi ſit cũ febꝛibus acutis: alienationẽ mentis ⁊ timoꝛem moꝛtis ſignificat. Si laudabilis ſignificatio ſupuenerit: vel in die cretica exierit: ſi moꝛbo ſit vicina: futuram ſalutẽ nunciat ſicut Ga. teſtatur: viridis inquit vꝛina ſi in die appareat cretica: ⁊ infirmus doloꝛẽ nõ habeat: moꝛbi diſſolutionem ſignificat. Sulphureus minoꝛ eſt ſicleo in incẽſione: qui ſi ſit cum leni febꝛe: ſtranguriã poꝛtendit. Si moꝛetur aliquãdiu: ⁊ quantitas vꝛine maioꝛetur: ebibite aque quantitate conſumitur coꝛpus Si cum acutis ſit febꝛibus: peſſimus denunciatur ſpaſmus. Si ſubtilitas ſuperuenerit ⁊ extremitas coꝛpoꝛis friguerit. ⁊ ſudoꝛ in ſuperioꝛibꝰ mẽbꝛis fuerit: peſſimitas erit ex ꝑditione ſpaſmi. Plumbinus congelationem demonſtrat ⁊ frigiditatem. vñ caloꝛis naturalis defectionem ſignificat: ⁊ ꝓximitatem ad extinctioneʒ. vnde fit certa cauſa hypoſarche peſſime ⁊ moꝛtifere.

¶ De vitellino ⁊ citrino ⁊ citriniſſimo.

Isti coloꝛes cũ claritate concoꝛdãt ⁊ ſubtilitate: q: ſignificant cruditatẽ ⁊ coctionis defectionẽ: ⁊ ſi natura incepit decoquere: ⁊ inceperit pꝛeualere in coctione. vñ coloꝛ eſt in vꝛina tñ pigriciã mõſtrat nature in cõplenda coctione: cum deficit hypoſtaſis leuius eſt eñ nature agere coloꝛẽ ꝙ̄ hypoſtaſim: hypoſtaſis eñ non cõpletur: niſi cum virtute coctionis per totũ coꝛpus: ⁊ coloꝛ cũ virtute tñ caloꝛis naturalis in loco coctionis. Vñ hi coloꝛes non bonũ ſignificat perfectũ vniuerſaliter: q: ꝑfectio bonitatis cũ hypoſtaſi eſt tñ. qđ cum ita ſit: neceſſe eſt quicũq; hoꝝ coloꝛum minus habet tincture: defectionẽ coctionis in eis eſſe: ⁊ a bonitate elongare. ¶ Vitellinus autẽ coloꝛ minoꝛ eſt in tinctura: vnde a bonitate remotioꝛ ⁊ nature albe vꝛine in cruditate ⁊ defectiõe coctõis ꝓpioꝛ: ſed tamen quia tincturam aliquantulam habet: eſt melioꝛ: cum ſignificet naturam incepiſſe aliquantulũ coctiõis. ¶ Citriniſſimo coloꝛe virtus operantis nature deſignatur in coctione: vnde bonitatẽ monſtrat cõplemẽto vicinantẽ: q: mediocris in perfectione eſt cõplenda cum hypoſtaſim non habeat. Citrinus mediocris eſt inter citriniſſimuʒ ⁊ vitellinum bonitatem ergo ſuam ſignificat nondũ eſſe completam: cum inceperit bonitas: nondũ tamen appareat bonitas: ſicut dixit Hippo. citrina vꝛina ſanitatem nondũ perfectã ſignificat. Natura eñ etſi coloꝛẽ facit: hypoſtaſim tñ facere non poteſt. Q: ſi hmõi diu permanſerit: defectionẽ nature in decoctione moꝛbi ſignificat. Vnde Hippo. citrina ⁊ ſubtilis nõdũ moꝛbum digeſtũ ſignificat: ⁊ ſi in diuturno ſit moꝛbo: nõ curatur infirmus ſi permaneat (alibi non ſecuratur infirmus vt permaneat) quouſq; moꝛbũ digerat. Si autẽ febꝛis non exinaniat: ⁊ alba hypoſtaſis videat: ⁊ in liquoꝛe diuerſificet: peioꝛ eſt: q: alba hypoſtaſis ante digeſtionẽ moꝛbi: non eſt ex coctiõe naturali: ſʒ potius ex materie moꝛbi groſſitudine: ⁊ ſui motus grauitate. Qđ cũ ſit neceſſe eſt nature tãdiu illam digerere: vt certificet infirmus permanere: donec digeſtionẽ poſſit cõplere. Qđ ſi hec vꝛina laboꝛioſa ſit in febꝛibus peſſima eſt: q: ſi febꝛis inceperit: ſpaſmũ de repletiõe poꝛtendit: humoꝛẽ eñ groſſum ⁊ crudũ ſignificat: ⁊ in digerẽdo eum naturam pigram. Que vꝛina ſi ſit in paralyticis vel epilepticis: nõ mala ſignificat: q: paruitas ſue ticture ex natura eſt moꝛbi materie: non ex pigritia nature in moꝛbi decoctiõe. Vñ Ga. intelligere eſt: q: vꝛina citrina in acuta febꝛe eſt peſſima ſi nõ ſequat laudabile ſignũ: ⁊ appareat foꝛtis tictura in die cretica vel nũcia: q: natura excitat ⁊ in decoctione fecis confoꝛtat. Gal. pulchꝛã rẽ recitat hmõi in epiſtola ad glaucouẽ. Vidi inq̃t iuuenẽ xxij. annoꝝ acutam feb. patientẽ. In tertia aũt die febꝛis ad viſitãdũ cũ q̃dam introiuit coꝝ qui dicuntur medici: ꝓconizantes ꝑ vias ⁊ plateas vt ſe vendere poſſint: fuit eiuſdẽ ꝯſanguineꝰ infirmi q̃ cũ introiuit digeſtionẽ q̃ſiuit. Dixit aũt pater q: ſtipticꝰ eſt: deinde medicus quõ dñs Ga. hũc locũ neglexit ⁊ miſer putauit pharmaciã laudabilẽ eẽ ante decoctionem moꝛbi: ⁊ accepit tres baccas quas ſecũ habuerat: ⁊ excoꝛticauit eas cũ paruo ʒuccaro miſcẽs ⁊ piſtaras infirmo dedit bibendas: ⁊ illa die ſeptem habuit ſellas: vnde diſſoluta eſt virtus ſua. In die autem altera. i. ab initio febꝛis quarta: intraui ad ipſum viſitandum ⁊ qualitatem ſui habitus extimui. vidi enim faciem mutatam a facie ſanitatis: et vꝛina facta eſt citrina ⁊ clara. Qđ cum viderem in tertia die nuncia timui: ⁊ nullam medicinã mãdaui fieri: niſi ſolã ptiſanam: ⁊ exurgens cito putaui eſſe ex debite nature in moꝛbi repugnatione pigritantis. Qđ cũ vidit pater dixit. Domine ex habitu tuo timui: ſi ergo aliq̃d mali videris oſtende nobis. Reſpondi: hodie dies nũcia eſt: que q̃d euenire debeat in die ſeptimo ſignificare debuerat. ego autẽ hac die ſperaui laudabilẽ me videre ſignificationem: nunc euenit contrarium vnde multum timeo. Dixitq; pater infirmi: heri dñe melius ſe habuit ꝙ̄ hodie. Quidaʒ eñ parẽs noſter medicus heri digeſtionem queſiuit: cui ſtipticũ eſſe dixi: ipſe aũt tres baccas extrahẽs excoꝛticauit ⁊ pi

ſtauit: ⁊ cū zuccara dedit ei bibere. qđ cū audiſſez: dixit: ſcis ne quales bacce erant? non equidē dixit: ſꝫ cortices earū habeo. oſtende Ga. dixit: quas cū oſtenderet: vidi cataputie eē cortices: ⁊ iratus nimis acumē medicine etiā in non febrib⁹ periculoſuz eſſe edocui: quanto magis ergo in febre? Cūq; cauſaz cognoſcerem: redij: ⁊ confortat⁹ dedi pſiliū cū rodozaccara: ⁊ nutriui cū ptiſano ⁊ ſilibus alijs cibarijs. Scđa die veniēte intraui ⁊ vrinaz illr vidi citrinā: ſed tñ ſignū faciei aliquantulū fuit reſtauratū. Ego aūt idē feci cū refrigeratione ⁊ humiditate: vrina tñ ſemꝑ exiuit citrina vſq; in diē .ix. in qua die nunciatiua in pte ſupiori vermiculoſa exiuit: ⁊ in duabus inferioribus partib⁹ citrina. In die .x. due ptes vermiculoſe exiere: ⁊ tertia inferior citrina. In .xj. tota exiuit vermiculoſa ⁊ in liquore tēperata. In .xij. exiuit tertia ps ſupior citrina ⁊ tēperata: ⁊ due ptes inferiores vmiculoſe. In .xiij. due ptes ſupiores fuerunt citrine temperate: tertia inferior vermiculoſa. In .xiiij. tota exiuit citrina ⁊ tēperata hñs hypoſtaſim albā ⁊ rotundam ⁊ in oī ſua equalitate pfectā ⁊ tēperatā. Admirat⁹ aūt fui actionē nature: ⁊ bonitatē ordinationis ſue paulatim adducte vſq; ad finē morbi cū infirm⁹ euaſerit. Verūtamē ſophiſte reꝑhendūt nos dicentes: quō criſis fuit in .xiiij. cū dies morata ſit nunciatiua vſq; in .ix. An nō dixit hippo. dies nūcia ſi vſq; in diē vij. fuerit morata: groſſitudinē materie morbi ſignificat: ⁊ grauitatē ſui mot⁹; criſiz aūt eſt ipoſſibile ante xiiij. venire: vñ mōſtrauit ꝙ ſi nunciatiua vſq; in diē ix. moref: materia grauior ⁊ groſſior ꝓbabif: ⁊ ipoſſibile eſt venire criſiz ante diē .xx. Reſpōdemus ſi mora nūcie diei vſq; in .ix. ꝑ groſſitudinē ⁊ grauitatem eſſet materie morbi: veruz eſſet qđ dixiſti: ſꝫ materia fuit in occaſiōe deforis corpori adueniēte que ipedit naturā i morbi regimine: aduētus criſis in die .xiiij. lenē ⁊ ſubtilē i ſui naturā materiā ſignificat. ¶ Itē ſophiſte: quare dixiſti vrinā citrinā ⁊ ſubtilē cruditatē ſignificare ⁊ coctōis defectionē: cū Ga. dixerit vrinā citrinā ⁊ ſubtilē q̄ eſt inter citriniſſimā ⁊ igneā naturalē eſſe vrinā? Rñdem⁹ antea dixim⁹ in libro nr̄o q; vrina ſanguinis ⁊ ceteroꝝ humoꝝ ſit colamentū. Vñ neceſſe eſt vt vrina ſemꝑ oſtendat hūores corpi dñantes. Cū aūt hoc ſit neceſſariū: ⁊ corpus ſit ſanū ⁊ complexio temperata: ſanguis ⁊ ceteri humores in poteſtate temperati ſint: neceſſe eſt; vt vrina ex ceteris q̄ttuor humoribus equaliter ſit compoſita. Nos autem videmus ꝙ in cōpoſitis his coloribus .i. rubore ſanguinis cum phlegmate: ⁊ vtriſq; choleribus ꝙ citrinus ⁊ ſubtilis color aliquantulum pertinens igneo colori componitur: ſm virtutem naturalis caloris in iuuenibus: ⁊ eius defectionem in ſenibus et alijs etatibus. Cum ergo complexio extra temperamentum ſit: ⁊ complexio ſanguinis humoribus dominetur alijs: neceſſe eſt vt laudemus vrinam ex humoribus corpori dominātibus coloratam. Unde vrina citrina ⁊ ſubtilis in corporibus ſanis eſt laudabilis. in infirmis ē illaudabilis, qđ manifeſtaf ex tēperamēto liquoris in ſanis: ⁊ cruditate ſua in infirmis.

¶ De inceptione hypoſtaſis.

Colores hi ſignificāt naturā incepiſſe facere hypoſtaſim: ſed nondū ɔpleuiſſe: ⁊ ob h̄ claritatē dimiſiſſe: ⁊ ſubtilitatē intrauiſſe. Sꝫ tñ rufus calidior eſt oīb⁹ ⁊ acutior: chole rubee ſignificātior. vñ ſi cū acuta ſit febre: acumē ⁊ cruditatē materie morbi virtutē ⁊ augmētationē: ⁊ pigrā ſignificat naturā ad digeſtionē. Calorē ergo patiunf infirmi ⁊ incēſionē: anguſtias defectiões et vigilias magis cū criſis apropinquat. Colluctātur em̄ hūores calori naturali: ſicut eſt videre i vrina tertiana in tertia ⁊ in q̄rta ꝑiodo. q̄ ſi lōgi ſit tēporis: defectio eſt nature ⁊ ſue virtutis. Si in ſupficie ſua apparuerit ſicut ſpuma vini alienationē mentis ſignificat Nigra alienationē ⁊ timorē nūciat. In infirmo ſplenetico hypoſtaſis nigra ⁊ diuulſa ꝑditionē ſignificat cū igneus color ſplenem cōſumat.

¶ Supius determinauit auctor de colorib⁹ extremis: vt de albo ⁊ nigro cū q̄bus liquorib⁹ ɔueniāt: ⁊ de ſignificatione eorū: hic de colorib⁹ medijs: ⁊ diuidif in quattuor. In pma determinat de colorib⁹ medijs mortē ⁊ ꝑditionē ſignificantibus. In ſcđa de ſignificātibus indigeſtionē: ibi: Dicti colores cū claritate. In tertia de colorib⁹ ſignificātibus digeſtionē vel inchoatā: vel mediatam: vel cōpletā: ibi: Vitellinus aūt color. In q̄rta de colorib⁹ ſignificantib⁹ exceſſuz in digeſtiōe: ibi: Vermilioſa vrina claritati. Tres pme partes ſpectāt ad pñtem lectionē: ⁊ diuidif prima in duas. In prima ꝓponit qđ itēdit. In ſcđa ꝓſequif de coloribus ꝑditionē ſignificātibus. ſcđa ibi: Sidinus ſignificatio humoꝝ. ⁊ iſta ſcđa in tres. In pma determinat de colore ſidino vel viridi qđ idē ē. In ſcđa de ſulphureo: ibi: Sulphure⁹ minor ē ſidino. In tertia de plūbino: ibi: Plūbinus ɔgelationem. Scđa ps principal ſequēs in q̄ determinat de colorib⁹ indigeſtioē ſignificātib⁹ nō diuidif: Tūc ſeq̄tur tertia ps pncipalis in q̄ determinat de coloribus digeſtionem ſignificātibus q̄ hic incipit. Vitellinus. ⁊ illa in duas. In pma determinat de colore vitellino citriniſſimo ⁊ citrino. In ſcđa de colore rufo ⁊ ſubrufo. ſcđa ibi: Colores hi ſignificant. pma in duas. In prima determinat de hmōi colorib⁹ ſignificātibus. In ſcđa recitat epiſtolā Ga. ad glauconē. ſcđa ibi: Gale. pulchrā rē recitat. Prima in tres. in pma determinat de colore vitellino qđ ſignificat. In ſcđa de citriniſſimo: ibi: Citriniſſimo colore virtus. In tertia de citrino: ibi: Citrin⁹ mediocris eſt. Tūc ſeq̄tur illa ps in q̄ recitat eplam Gal. ⁊ illa i duas. In pma recitat ⁊ narrat eā. In ſcđa mouet obiectiones ſophiſtaꝝ ɔ hoc: ibi: Vñ tñ ſophiſte nos. Prima i duas In prima narrat illā fabulā. In ſcđa applicat ad ꝓpoſitum ſcđa ibi: Scđa die veniēte intraui. Tūc ſeq̄tur illa ps in qua mouet obiectiões ſophiſtarū: ⁊ illa in duas ſm duas obiectiones quas mouet ⁊ ſoluit. ſcđa ibi: Item ſophiſte. Hec eſt diuiſio ⁊ ſñia lectionis in gñali.

¶ Hic pmo dubitaf cū primo ſupius determīauit auctor de coloribus extremis: vt de albo ſignificāte indigeſtionem videf ꝙ poſtea immediate determinare deberet de coloribus vicinātib⁹ albo colori: vt de pallido ⁊ ſubpallido karopos ſiue glauco q̄ ſilr ſignificāt idigeſtionē: ⁊ nō de ſulphureo ⁊ viridi q̄ nō vicinanf albo: inmo potius ſignificāt aduſtionē. Ad hoc ſoluit Gerardus ꝙ immediate ante iſtaz lectionē determinauit de colorib⁹ q̄ ɔiungūtur cū ſubſtātia groſſa: ⁊ ꝓpter h̄ imediate poſt determinat ſimilr de illis qui cōiūgi hñt cū groſſa ſuba: ⁊ hi ſunt viridis ⁊ ſulphure⁹ ⁊ nō pallidus vel ſubpallidus: ⁊ ꝓpter hoc in lectione iſta pri⁹ determinat de viridi ⁊ ſulphureo ꝙ de pallido vel ſub pallido. Vel dicēdū ꝙ imediate ante iſtā lectionē determinauit de colorib⁹ ſignificātibus mortificationē ⁊ aduſtionē cōpletā vt de nigro: ⁊ ꝓpter h̄ imediate poſt determinat de illis q̄ ſunt via in aduſtionē ⁊ mortificationē: vt de viridi et plūbino ⁊ ſulphureo ⁊ hoc innuif. ¶ Poſtea q̄rif cū prius determinauerit qualr color iuger habeat cōiūgi accidētalr

cū sub̃a subtili: quare silr hic nō dicit ꝙ colo: viridis q̇ silr significat adustionē habeat ꝯiungi cū sub̃a subtili accidētalr. Et dicēdum ꝙ colo: niger significat adustionē cōpletaꝫ. vñ hūo:es adusti tūc sunt ī vno loco qeti: ⁊ faciētes oppilationē in meatib⁹ nō eliquanẗ cū v:ina vñ exit liq̄r subtilis: ſꝫ viridis colo: significat adustionē inchoatā. vñ hūo:es nōdū sunt in qete: immo adhuc sunt in motu: ⁊ ꝓpter h̃ non pñt facere oppilationē qñ in illa oppilatōe eliquāt cū v:ina: ⁊ ꝓpter hoc nō pōt ꝯiūgi colo: viridis cū subtili liquo:e nec naturalr nec accidētalr imo semꝑ cū grosso. ¶ Itē dicit ī lr̃a ꝙ colo: viridis significat adustionē humoꝝ: quare nō dicit ꝙ hmōi significat mo:tificationē calo:ꝫ naturalis ⁊ spirituū causatā ꝓpter frigiditatē: q: significat frigiditatē viridis colo:: q: nos videmus ꝙ viridis colo: in arbo:ibus significat frigiditatē. vt dicit pħus in lib. de plātis: ḡ silr colo: viridis in v:ina frigiditatē significabit. Itē epilēticis qñq̧ videm⁹ venas virides: ⁊ hoc ꝓpter frigiditatē mo:tificātē: ergo similiter in v:ina viridis colo: qñq̧ causaẗ a frigiditate mo:tificāte. Ad h̃ dicēdū ꝙ viridis colo: in v:ina gñaẗ ex cōmixtione nigri colo:is ⁊ citrini: ⁊ q: colo: citrinus semꝑ gñaẗ a calido: ꝓpter hoc colo: viridis q̇ gñaẗ ex citrino semꝑ gñaẗ in v:ina a calido ⁊ nūq̄ a frigido: ⁊ h̃ dicit Gerardus. ¶ Ad primū argumētū in ꝯ̃riū soluit Gerardus dicēs ꝙ tu bene obijceres si viridis colo: in plātis gñareẗ ex cōmixtiōe citrini cū nigro: sicut viridis colo: in v:ina ex cōmixtiōe citrini cū nigro: sed nō sic est ꝓpter hoc nō valet. Ad aliud dico sicut dictū est sup:a: ꝙ viridis colo: causaẗ multiplr. vñ in epilēticis nō apparent vene virides causate a frigiditate immo q̄si nige: ⁊ hoc a caliditate excedēte. ¶ Postea q̄riẗ cū h̃ determīet de medijs colo:ib⁹: ⁊ p̄mo de viridi q̇ sig̃t adustionē: videẗ ꝙ īmediate post viridē deberet poti⁹ determinare de purpureo rubeo ⁊ vermilioso q̇ silr significāt calo:ē excedētē q̄ꝫ de pallido subpallido glauco q̇ significāt indigestionē ⁊ frigiditatē: cū determinatio sua de hmōi colo:ib⁹ deberet esse ſm vicinitatē. Et dicēdū ꝙ p:ius īmediate ante istā lectionē determinauit de colo:e plūbino significāte frigiditatē excedētem: ⁊ ꝓpter hoc īmediate post determinat de colo:ibus significātib⁹ frigiditatē vt de pallido ⁊ subpallido ⁊c. ¶ Postea dubitaẗ sup hoc qđ dicit in lr̃a illa ꝙ dicti colo:es cū claritate ꝯiūguntẗ: ⁊ glosat Gerardus. i. pallidus ⁊ subpallidus ⁊c. cōiūguntẗ cū grosso liquo:e. Et hui⁹ solutio est: q: isti significāt indigestionē ⁊ ingrossitudinē humorū nō potētiū eliquari cū v:ina ⁊ ꝑturbare v:inā ⁊ grossiciē gñare: ⁊ ꝓpter h̃ nō possunt ꝯiūgi cū liq̄re grosso imo semper cū claro. Itē dicit in lr̃a ꝙ colo: sulphureus significat stranguriā. Cōtra: dicit in lr̃a ꝙ sulphure⁹ significat calo:ē fo:tē adurentē vias ⁊ elargantē: ḡ nō poterit significare strāguriā. Ad hoc dicēdū ꝙ sulphure⁹ significat mino:em adustionē q̄ꝫ viridis: vñ sulphure⁹ significat calo:ē ꝯsumētē subtile ⁊ cōpingentē grossum: qđ grossum cōpactū pōt descendere in collo vesice ⁊ ibi oppilationē efficere: ⁊ ꝑ ꝯñs stranguriā inducere. Et opponit Gerardus ꝙ talis v:ina significat strāguriā ꝓpter oppilationē: ḡ debet exire subtilis: ⁊ tñ dicit ꝙ talis cōpatiẗ cū sub̃a grossa semꝑ. Ad hoc dicēdū ꝙ lꝫ oppilet hmōi materia colluꝫ vesice: nō tñ ꝓpter hoc exit subtilis imo grossa: q: ad strāguriā nō exigitur nisi exit⁹ labo:iosus: ⁊ q: hmōi v:ina grossa exit per angustū meatum: ꝓpter hoc facit strāguriā. vñ nō opo:tet ꝙ sit subtilis imo bene pōt esse grossa ⁊ strāguriā significare. ¶ Postea dubitaẗ super hoc qđ dicit aucto: in lr̃a postea: vbi recitat de illo medico q̇ dedit cataputias illi patiēti: ipse ip:obat h̃: q: ille cataputie sunt medicina fo:tis ⁊ violēta: q: oē pharmaciꝫ est calidus: ⁊ ipse patiebaẗ mo:bū calidū: ḡ male fecit: q: ex quo ipse dicit ꝙ talis medicina violēta nocet sanis quanto magis egris. Videẗ ꝙ nō deberet hoc rep:obare: q: hip. in regimēto acutoꝝ docet helleboꝝ dari in pleuresi q̇ est mo:bus acut⁹ ⁊ ex calida materia: ⁊ tñ hellebo:us ē medicina violēta ⁊ fo:tis. Et dicēdū ꝙ medicina violēta nō dꝫ dari ī acutis: ⁊ bene hoc rep:obat: q: oē pharmacū est calidum: ⁊ materia acutoꝝ est calida. Et tu opponis hip. docuit dare: dico ꝙ q̄dā sunt acute de materia calida cōpacta in mēb:o solido ⁊ cōpacto vt in pleuresi: ⁊ talis nō pōt extrahi nisi per medicinā fo:tē ⁊ violentā: ⁊ ꝓpter h̃ docuit hip. administrare helleboꝝ ibi: sed materia ipius acute de quo loq̄tur ī lr̃a non est talis: ⁊ ꝓpter hoc rep:obat exhibitioneꝫ pharmaci in tali acuta. Vel dicendū ꝙ hip. erat secretari⁹ nature ⁊ nouerat v̄tutē patiētis ⁊ medicine quātitatē: ⁊ ꝓpter hoc poterat dare secure: nō sic v̄o moderni cū nō sint ita experti in arte medicīe ⁊c. Vel dicēdū ꝙ nō docuit dare helleboꝝ ꝑ se in pleuresi: imo cū rep̄ssiuo vt pꝫ in regimēto: sed iste dedit istas cataputias sine rep̄ssiuo aliquo: ⁊ ꝓpter hoc rep:obat. ¶ Postea q̄riẗ sup hoc qđ dicit in ꝓcessu illi⁹ mo:bi de q̇ narrat ꝙ p̄mo ante nonum diē exiuit v:ina citrina, postea in. ix. die. in p̄te sup̄io:i exiuit v̄miliosa ⁊c. ⁊ dicit ꝙ in. xiiij. die tota exiuit citrina. vñ innuit ꝙ ante nonū diē erat materia penitus indigesta ⁊ exiuit citrina: postea in. xiiij. die cretica fuit materia totalr digesta: ⁊ exiuit silr citrina: ⁊ ita videẗ innuere q: citrin⁹ colo: significat indigestionē ⁊ digestionē cōpletā: quō hoc pōt esse? Et dicēdū ꝙ ſm qđ dicit in solutiōe p̄me obiectōis ꝙ citrinitas in sanis rep̄sentat dñiū equale quattuo: humoꝝ in co:pe ⁊ talis significat digestionē: sed in egris dꝫ v:ina rep̄sentare dñiū humo:is dñantis: si ḡ citrina ap̄peat in egris significabit indigestionē: ⁊ p:opter h̃ ante nonū diē citrina apparēs ibi significauit indigestionē: q: debuit apparere rubea ſm dñium hūo:is dñantꝫ in illa acuta egritudine: sed in nona apparuit in sup̄io:i p̄te v̄miliosa, ⁊ ita significauit p̄ncipiū digestiōis: ⁊ in p:ocessu postea significauit maio:ē semꝑ digestionē: q: significauit subtilio:es p̄tes materie esse digestas: ⁊ ꝓpter h̃ apparuit rubea in p̄te sup̄io:i: ſꝫ in fine qñ materia fuit totalr expulsa: ⁊ co:p⁹ redijt ad sanitatē vel incepit redire tūc apparuit tota citrina ⁊ digestionē significauit: ⁊ sic pꝫ solo ad illud. ¶ Postea dubitaẗ sup h̃ qđ sophiste ⁊ ipemet ysaac innuit in lr̃a ꝙ equale tp̄s dꝫ eē a die nūciatiua in q̄ apparēt p̄mo manifeste signa digestiōis vsq̧ ad statum ⁊ vsq̧ ad p:incipiū mo:bi. Videẗ hoc esse falsum: q: dicit hip. in apho. ꝙ. xj. dies est nūcia ⁊ indicatiua. xiiij. sed cōstat ꝙ nō tātū est tp̄s ab. xj. vsq̧ ad. xiiij. quātū ab. xj. vsq̧ ad p̄ncipiū mo:bi. Iteꝫ motus naturalis in fine intēdiẗ: violētus in fine mittiẗ: sed motus digestiōis est mot⁹ naturalis: ḡ intēdiẗ in fine: ergo citi⁹ moueẗ a nūcia vsq̧ ad statū q̄ꝫ a nūcia vsq̧ ad p̄ncipiū: ḡ nō est eq̄le tp̄s. Contrariū tñ innuit in lr̃a ꝙ est eq̄le. Et h̃ ꝯcedo et cā hui⁹ est: q: op̄ationes nature paulatine sunt ⁊ o:dinate ⁊ nō subite: vt dicit Gale. in de creticis diebus. vñ signa digestiōis manifesta nō apparent donec digestio mediata sit: qñ est ḡ digestio mediata: tūc apparent signa digestiōis manifesta: ḡ quanto tp̄e indiguit natura ad digestionē medietatꝫ materie mo:bi: tāto tp̄e ⁊ eq̄li indiget ad digestionē alteri⁹ medietatis: ⁊ q: natura fuit īpedita in mo:bo illi⁹ patiētis: ꝓpter hoc nō apparuerunt signa digestionis vsq̧ in. ix. ⁊ crisis fuit in. xiiij. Ad illud qđ obijcis ī ꝯ̃riuꝫ per hip. in apho. q̇ dicit ꝙ. xj. est nuncia. xiiij. dico ꝙ hippo. ibi in apho. docet quō fiat mensis medicinalis: ⁊ quō tres septimane faciūt tātūmodo. xx. dies. vñ. xj. dies q̄ est indicatiua xiiij. fuit tertia dies scđe hebdomade sicut q̄rta dies fuit p̄me hebdomade. Vel dicēdū ꝙ ī materia homogenea ⁊ obediēte semꝑ dies nuncia est media: sed non sic est in materia inobediēte ⁊ etherogenea: ⁊ talis materia īobediēs fuit in illo mo:bo in quo. xj. fuit indicatiua. xiiij. Vel dicēdū ꝙ Ga. in fine de crisi ponit crisiꝫ fieri sex modis. q̄dā est crisis q̄ ducit subito ad salutē: ⁊ ista diciẗ crisis absolute: scđa q̄ subito ad mo:tē: ⁊ ista đr mala absolute: tertia est q̄ ducit paulatine ad salutē: ⁊ hec est crisis diminuta: quedā. s. quarta q̄ ducit paulatine ad malū: ⁊ hec ē mala: vel sit crisis ī q̄ qñq̧ aggregātur due res in co:po:e: ⁊ tunc duplr: q: tunc aut subito ⁊ paulatine ad bonū: vt qñ ꝑs materie subito euacuaẗ ⁊ maio: ꝑs remanet ⁊ paulatine digeriẗ a natura ⁊ expelliẗ: ⁊ tunc fit crisis ad bonū: ⁊ hec est quīta crisis: vel qñ subito euacuaẗ ꝑs materie ⁊ maio: remanet q̄ nō pōt digeri a natura ꝓpter eius inobediētiā immo vincit naturam: ⁊ tunc fit crisis ad malū: ⁊ ita fit crisis sex modis. vñ illud qđ đr ꝙ equale tp̄s dꝫ esse a die nuncia vsq̧ ad statū ⁊ vsq̧ ad p̄ncipiū: hoc intelligendū est de vna crisi absolute: ⁊ nō de illa in qua due res aggreganẗ: sed qñ hippo. dicit ꝙ. xj. est indi

catiua.xiiij.ꝯ est in illa crisi i qua due res aggregant: q: qñ xj.est indicatiua.xiiij.dico ꝙ i.vij.die pcedẽti aliqd fuit subito expulsum de materia morbi:sed tñ maioꝛ ps remansit vt dictũ est.p hoc pꝫ solutio ad scḋm argumentũ. ¶ Postea dubitat sup hoc qḋ dicit postea ꝙ coloꝛ rufus ⁊ subrufus cõueniũt cum claritate. Contra:in pncipio lectionis supius dixit ꝙ cũ mediocri suba cõueniũt:hoc idẽ vult egidius cũ dicit. In rufuꝫ vergẽs puri coloꝛ emulus auri: Equalis purus medius cui se liquoꝛ vnit ⁊c.quõ ḡ cõiūgeꝼ coloꝛ rufus vel subrufus cũ subtili liquoꝛe ⁊ cũ grosso. Et solutio huius pꝫ p pdicta ⁊ p litterã textus:qñ coloꝛ rufus in sanis ꝯiungitur cũ mediocri suba:⁊ sic loquitur egidius et auctoꝛ supra:sed in egris coniungitur cum subtili: q: significat indigestionem vt in acutis:⁊ sic loquitur hic.

¶ De vꝛina vermiliosa.

Vermiliosa vꝛia claritati ⁊ subtilitati qñq; ꝯuenit:⁊ itẽ grossitudini:cũ iter rufuꝫ ⁊ rubeũ media sit grossitudo sua: aliqñ rubea aliqñ clara rufa ƀm naturã humoꝝ coꝛpoꝛi dñantiũ. Subtil' vrina ⁊ clara acumẽ cholerici sang. significat:⁊ feb.cũ ãhelitu ⁊ oꝛthomiã significat. In alba supueniẽte hypostasi leni ⁊ rotunda nũciaꝼ coctio cõpleta: ⁊ sal' vicina. Si hypostasiꝫ lenẽ ⁊ rotũdã nõ hꝫ: ẽ coctio defecta:sal' remota:q: foꝛt' tinctura eiꝰ salutẽ significet: tñ hypostasis sua ⁊ subtilitas ablata: digestiõeꝫ defectã ⁊ moꝛbũ diuturnũ foꝛe significat. Vñ Ga.si vꝛia i tãta ĩfirmitate sit bona salubꝛis est.si cũ bonitate subtilis est in liquoꝛe:salutem post longũ tps videꝼ significare. Si infirm' qẽuerit: ⁊ in die quarta sit lenis:in die. vij. crisis erit impfecta:ꝫ in nona saluabiꝼ:si tñ laudabilis ⁊ illaudabilis significatio appeat:ƀm foꝛtioꝛa ⁊ certioꝛa iudicabiꝼ signa. Urine subtilitas ⁊ coctio defecta morari faciũt crisim i.ix. Natura eñi in.vij.nõ potuit digerere ,ppꝼ cruditatẽ ⁊ subtilitatẽ materie. Vñ Gale.vꝛina bona salutẽ significat:si in die quarta appareat:salus erit i die.vij.ex necessitate futura. Hip.ait Urina rubea ⁊ clara salubꝛioꝛ est ꝙ rubicunda ꝓpter splẽdoꝛẽ ⁊ coloꝛis sui pulchꝛitudinẽ.grossa ⁊ turbida grossitudinẽ ⁊ hũiditatẽ materie significat:⁊ febꝛẽ nunciat molestã ⁊ anhelosam.nõ tẽperata in turbiditate ⁊ grossitudie si diu pmaneat: grossitudineꝫ ⁊ materie multitudinẽ ⁊ feb. poꝛtẽdit molestationẽ atq; timoꝛẽ:q: in vꝛine ruboꝛe sanguis eruginosus ⁊ incẽsio cholere significaꝼ:in grossitudie sui grossitudo hũidi sanguinis demõstraꝼ in loco pmanere suo. Vẽtositatis multitudo ⁊ multa motio ⁊ ebullitio cũ caloꝛe extraneo.i.febꝛe nõ ex actiõe naturali. Urina turbida apparẽs ⁊ rubea in die.xx.crisiꝫ cõplet i die xl.humoꝝ eñi coloꝛ ⁊ ebullitio:cũ nõ nisi appeat in die.xx.grauitatẽ ⁊ grossitudinẽ sui mot' denunciat. vñ ĩpossibile est digestionẽ cõpleri añ.xl.mot' eñi velox ⁊ leuis significat velocitatẽ crisis:q: febꝛes sunt lenes ⁊ nature cito obediẽtes.ecõtrario si grosse sint vñ hip.hũs crisim in die.vij. nebulosaꝫ habuit vꝛinã in die q̃rta hoiem nũciãs liberari. Nebula in die q̃rta apparẽs nature lenitatẽ ⁊ mot' moꝛbi significat velocitatẽ: ⁊ naturã nõ in digestiõe pigritantẽ.crisis si nõ vsq; in.vij.die appuit:grossitudinẽ fecũ ondit: neq; sal' in die.xj.venire potuit:tps inter initiũ moꝛbi ⁊ finẽ eq̃le est quãtitati q̃ inter q̃rtã ⁊ septimaꝫ erit:si nũcia in septia appeat:ĩpossibile est venire crisim ante.xiiij.si nũcia appeat in.xx.impossibile est crisim ꝯpleri añ.xl.si nũciatiua cã nõ in die nũcia appareat:nec in die cretica: moꝛatur crisis in die altera a cretica:aliqñ venit crisis post lõgũ tñ tps.hip.i epi. Quidã infirm' fuit cui' vꝛina in.viij.habuit hypostasim albam:⁊ sanat' est in.xvij. impossibile est saluari in.xj. ,ppter puitatẽ hypostasis:⁊ iterũ q: i die cretica nõ apparuit.

¶ De vꝛina rubicũdissima.

Urina rubicũdissima ꝯuenit turbiditati ⁊ grossitudini naturalr:q:virtutẽ significat nature ⁊ dñantiã in decoctione. Si neq; grossa neq; turbida appeat: nõ ex sua natura est:ꝫ ex accidẽtiuꝫ passiõe:sicut si dñaꝼ sanguis acute cholere incẽdẽs eã ⁊ liquoꝛẽ suũ clarificãs:doloꝛ ẽ in capite ⁊ alienatio i mẽte:si illaudabilia supuenerit signa sicut acut' fetoꝛ:nigra ⁊ viscosa hypostasis:sunt nũcia timoꝛis. Si subtilietur post pdictam grossitudine demõstrat augmẽtatam calefactionem Cõueniẽs aũt naturalr grossitudini hũiditati ⁊ turbiditati duob' diuiditur modis:q: grossitudinem significat sanguis:⁊ cruditatẽ clausam in vasis epatis ⁊ venis dyaphꝛagmatis ⁊ i venis q̃ sunt sub ipsis.vñ significatur febꝛis cũ doloꝛe pectoꝛis ⁊ lateris ⁊ apostema i dyaphꝛagmate:⁊ oẽ gen' pleuresis:⁊ apostema cerebꝛi vñ gignũ frenesis:que ex apostemate est dyaphꝛagmatiꝫ: aliqñ significat salutẽ cũ rubicũdissima sit:⁊ ruboꝛ virtutẽ coctiõis ⁊ dñantiã nature significat digestiõis:maxime si hypostasis fuerit alba lenis et rotũda. Urina enim si fuerit huiusmodi ex virtute decoctõis ⁊ ruboꝛe caloꝛis:vicinã salutẽ ostẽdit. Si hypostasis fuerit rubea:sed tñ lenis ⁊ rotundã:tardã salutẽ demonstrat. Et si non habuerit hypostasi.in:liquoꝛ aũt turbidas ⁊ cõmixtus fuerit: timoꝛẽ alõge poꝛtẽdit: q: turbiditas ex igneo dñante est caloꝛe nature:⁊ nõ ex actiõe nature. vñ hippo. in epidi. Urina rubea si hypostasim habeat: salutis est nũcia certa. Si vo cũ liquoꝛe est grosso ⁊ turbido: illaudabile est:q: grossum significat sanguinẽ nimiam habentẽ vẽtositatẽ: quã caloꝛ dissoluit moꝛbi non caloꝛ naturalis. Si talis vꝛina cũ acuta sit febꝛe:coꝛdis tremoꝛe:doloꝛe hypocũdꝛoꝝ:lingue asperitate:molestationẽ significat ⁊ timoꝛẽ. Si vomit' eruginosus supuenerit vicinaꝼ timoꝛi. Si in supficie cruditas ⁊ albedo appareãt descẽdẽtes vsq; in ptẽ sui tertiã:nature timoꝛẽ ⁊ capitis denũciat doloꝛẽ:alienationem q̃; ⁊ timoꝛis vicinitatẽ. Si cruditas ⁊ albedo in tota sint vꝛina:timoꝛi sunt magis vicina:si nec albedo nec cruditas appareat. Si vꝛina i sui ruboꝛe ⁊ turbiditate pmaneat:hydꝛopisi p̃senti est moꝛs:q: hydꝛopisis defectionẽ significat digestionis epatis:q̃ digestio si deficiat:⁊ vꝛina in ruboꝛe pmaneat:coꝛrũpitur cibus ex incẽsione ipsius. Coꝛruptio eñi cibi duob' est modis:vel ex defectiõe caloꝛis:vel ex augmẽtatione ⁊ foꝛtitudine sui:sicut videm' in exterioꝛib' materijs pane.s.⁊ carne ex foci incẽsi magnitudine. Scḋs modus diuidiꝼ in duo.quedã eñi defectionem significat virtutis epatis in mundificãdo sanguinẽ ex humoꝛibus. Alia defectionẽ in renibus de sanguinis colamẽto sibi veniẽte digerẽdo.he due differũt vꝛine: q: si

gnificās defectionē epatis:rubicūdior est ⁊ grossior ⁊ minus habēs splēdoris:facies infirmi citrina ⁊ plūbina cū cōsumptione corporis:epar enī deficiens ab emūdādo sanguīe de vtrisq̄ cholericus ⁊ plegmate vel alia fece:mittit ad alia mēbra corruptū sanguinē quē ex plīma pte refutāt mēbra:cū parū īde recipiāt redit igitur ad epar:⁊ cū colamēto sanguinis immittitur renibus:sicq̄ cū vrina sine mora egredit̄: membra vō cū nutrimēto careāt cōsumunt̄:⁊ colores corporis mutātur in plūbeū ⁊ citrinum ⁊ alios colores. Vñ Ga. nō inq̄t bona vita viuimus sine epatis sanitate. Altera defectionē sanguis significās in renib⁹ in duo rursus diuidit̄:vel ex puitate sui rubor̄:⁊ multitudine sui splēdoris:epar enī est forte in digerēdo sanguine ⁊ sui mūdificatiōe:q̄ cū digestus ⁊ mūdificat⁹ mancat ad mēbra recipit̄ ea nutritur⁹:ꝯfortās p manere corp⁹ in suis q̄litatib⁹. Colamētū ḡ ei⁹ cuz puo rubore petit renes:vñ ⁊ nutriūtur: qui cū deficiāt in digerēdo colamēto eijciūt cū vrina ⁊ ruborē illū. Scd̄s modus defectionis in renib⁹:dolor in ventre sentit̄:defectio in renib⁹ (al's genib⁹) q: siccitas in renib⁹ ꝯnatur:q̄ parū nutriūtur ,ppter defectionē suā in mundificando colamento sanguinis:vnde cuz vrina rubor ille erit.

De vrina purpurea.

Vrina purpurea cōueniēs grossitudini et turbiditati duobus fit modis. Vnus est ex incensiōe sanguinis cuz igneo colore:alter ex cōpositione:vel cōclusione cholere cum humoribus ⁊ sanguine ⁊ cor̄ cōmixtione. Primus est pessimus:q: incēsionē ⁊ molestationē morbi significat humor̄ ⁊ timorē sui. Si febris sit fort̄:timor fit peior. Si hēat asperā hypostasiz ⁊ granosaz:fit morbus nō adeo suspectus. Scd̄s modus est ex conclusione cholerica intra sanguinē:significans venarum q̄ inter epar ⁊ fel sunt oppilationē. Vene enī oppilate cōtrahūt ptē cholericā in sanguinē:q̄ ad fel vadit ⁊ in sanguinē se claudit:qd̄ cū fit:dispergit̄ cū ipso p totū corpus:cuius exterriora inde tingunt̄. Vñ intus pessima ycteritia gn̄atur:⁊ iterū cū colamēto sanguinis ad renes vadit exiēs inde cū vrina:cui tincturaz p̄stat q̄si lutū rubeū ptinēs nigredini aliquātulū: et iō pessima:⁊ timorē significat:nisi laudabil' significatio vel illaudabilis supueniat:⁊ tūc ſm fortiorē ⁊ certiorem iudica.

De vrina rosea.

Vrina rosea subtilitati ⁊ claritati ꝯuenit:q̄ supfluitatē significat sanguineā cū hūiditate nō cocta mixtā:q̄ suū ruborē mutauit cū claritate rosea. Palā est ḡ q̄ vrina subtilissima vel grossissima cruditatē ⁊ diuturnitatē morbi significat:⁊ lōge est a coctione subtilitati vrine ptinēti:nō grossitudini. Grosse enī etsi sit necesse tps in cōplenda sui coctiōe vt subtilict̄ atq̄ diuidat̄ ⁊ clarificet̄: subtili vrine magis necessarium est tempus: quia necesse est primū sibi vt commisceatur ebulliat ⁊ turbetur:tandēq̄ grossa efficiat̄:post necessarium est aliud tēpus vt subtilict̄ diuidat̄ ⁊ clarificetur.

De vicinitate color̄ s3 de vrina tēperate citrina rufa ⁊ rubea ⁊ vermiliosa:iste omnes sunt vicine in colore

Vrine tēperate citrinissima rufa ⁊ rubea ⁊ vmiliosa sunt vicine. Color̄ istor̄ bonitas virtutē actiōis nature significat in ipsis:vñ liquores eor̄ tēperamēto sunt vicini:q: vrina si sit subtilissima:defectionē nature in coctiōe sua significat. sicut Ga. inq̄t:possibile est vt in vrina adueniat subtilitas liquoris:s3 tñ nō multū subtilis. Subtilissima enī naturā nihil in coctiōe agere ostēdit. bonitas color̄ sig̃t v̄tutē actiōis nature: q̄ duo nō sibi ꝯueniūt. vñ ppria ē subtilitas albedini ⁊ vicina in colore. vñ Gal'. ipossibile ē vt subtilissima vrina sit ticta nisi pua sit tinctura:fortis enī tinctura v̄tutē actiōis nature i initio morbi sig̃t:q: i statu actionē suā ꝯplet

Supius determinauit auctor de colorib⁹ indigestionez significātib⁹:⁊ digestionē ꝯpletā vel initiatā vel mediatā: hic determinat de colorib⁹ vrine calorē excedētē significātibus ⁊ de significatiōe cor̄:⁊ diuidit̄ ista ps in duas. In pma determīat de hmōi colorib⁹ calorē excedētē significantibus. In scd̄a recapitulat de hmōi. scd̄a ibi: Palā ḡ est q̄ vrina. Prima in q̄ttuor. In pma determinat de colore vmilioso. In scd̄a de rubicūdissimo:ibi: Rubicūdissima vrina. In tertia de colore purpureo:ibi: Vrina purpurea. In quarta de roseo:ibi: Vrina rosea. Pria in duas. In pma determinat de colore vmilioso cū subtili suba. In scd̄a de eodē cum grossa suba:ibi: Grossa ⁊ turbida. Prima in duas. In prima narrat. In scd̄a auctoritate Ga. ꝯfirmat:ibi: Vñ Ga. in tota. Tūc seq̄tur illa ps in q̄ determinat de colore vmilioso cū grossa suba:⁊ illa in duas:q: primo determinat de huiusmodi vrina in gn̄ali. In scd̄a in speciali p cōparationē ad tpa morbi. scd̄a ibi: Vria turbida ⁊ rubea. Tunc seq̄t̄ illa ps in q̄ determīnat de colore rubicūdissimo:⁊ illa in duas. In pma determīat de colore rubicūdissimo cū subtili suba cuīq̄ ꝯuenit accidētalr̄. In scd̄a determīat de colore rubicūdissimo cū grossa suba cū q̄ ꝯuenit naturalr̄. scd̄a ibi: Couenies naturalr̄ grossitudini. ⁊ ista scd̄a in duas. In pma determīnat de colore rubicūdissimo cū grossa suba:⁊ h̄ in gn̄ali. In scd̄a in spāli ,put apparet hmōi in febre acuta. scd̄a ibi: Si vria cū acuta sit febre. Prima in duas. In pma narrat. In scd̄a ꝯfirmat auctoritate hip. ibi: Vñ hip. in epi. Tūc sequit̄ illa ps in q̄ determīat de hmōi rubicūdissimo colore ,put apparet in febre acuta:⁊ illa in duas. In pma narrat. In scd̄a declarat qddā suppositū i illa narratiōe. scd̄a ibi: Corruptio enī cibi. ⁊ ista scd̄a in duas. In pma diuidit. In scd̄a subdiuidit. scd̄a ibi: Primus modus diuidit̄ in duo. ⁊ ista secūda in duas. In prima subdiuidit. In scd̄a determinat siue ponit differentiā inter vrinas illos duos modos rep̄sentātes scd̄a ibi: He due vrie differūt. ⁊ ista scd̄a i duas. In pma determīat de hmōi vrina rubicūdissima ⁊ grossa ,put defectū significat epatis. In scd̄a ,put significat defectū renū. scd̄a ibi: Alia digestionem significat i renib⁹. Tūc seq̄t̄ illa ps in q̄ determīat de colore purpureo. ⁊ illa in duas ſm duos modos talis vrine. scd̄a ibi: Scd̄s modus. tūc seq̄t̄ illa ps in q̄ determīat de colore roseo:⁊ illa ,ppter sui puitatē nō diuiditur:s3 postea seq̄t̄ illa ps in q̄ recapitulat:⁊ illa diuiditur in duas. In pma recapitulat de vrina subtili ⁊ grossa. In scd̄a recapitulat de mediocri vel tēperata. scd̄a ibi. Vrine tēperate citrinissima. Hec est diuisio ⁊ snīa lectionis in generali.

Hic dubitat̄ sup vnico vbo qd̄ dicit in fine p̄cedētis lectiōis:dicit enī q̄ rufus color est calidior oīb⁹ alijs:⁊ ita supponit q̄ sit calidior ⁊ incēsior q̄ color rube⁹. Sed ꝯ:color rubeus vt dictū est attestat̄ sanguini:rufus vō vt dicit in pte illa attestat̄ tēperamēto humor̄ in corpe:s3 ꝯpletio sanguinea calidior est cōpletione tēperata:ergo color rube⁹ q̄ attestat̄ cōpletioni sanguinee calidior erit q̄ rufus attestās cōpletioni tēperate humor̄: s3 si est calidior: erit incēsior: cū calidi sit tingere vrinā ⁊ incendere:ergo rubeus color magis est incēsus q̄ rufus. Preterea color rubeus vt dicit significat dn̄iū nature in coctiōe:sed super⁹ dicit q̄ rufus sig̃t cruditatē:s3 color iste magis ē incēsus q̄ sig̃t dn̄iū nature digerētis q̄ ille q̄ sig̃t cruditatē: ḡ rube⁹ magis est incēsus q̄ ru

lus. In 9riū est auc. q dic φ rufus colo: calidio: ē oib⁹ aliis coloribus: g magis est incensus φ rube⁹. Preterea dicit ibidē φ rufus colo: attestat chol. rube⁹ vo sanguini: sꝫ cholera calidio: est sanguine: vt dicit Gal. in de cōplexionib⁹: g rufus colo: erit calidio: rubeo: g et incēsio:. Et dicēdū φ rufus colo: qnq3 gnat ppter eq̄lē cōmixtionē hūo: in corpe vt pꝫ in sanis: et respectu talis colo: rufi: rufus colo: est calidio: et incēsio:: q: sigt dn̄iū sanguinis: qnq3 vo rufus colo: gnat in vrina ppter dn̄iū cholere citrine calidissime et indigeste: vt pꝫ in egris vbi est fortis febris acuta: et talis colo: rufus sigt maio:ē calo:ē accidētalē φ rubeus: et h mō loquit auctor in illa lra. vn̄ dico φ rube⁹ sigt maio:ē calo:ē naturalē et mino:ē accidētalē et mino:ē naturalē: et sic loquit auctor in lra: et hac via pcedūt vltime rōnes: et sic pꝫ solo ad hoc qd dicit in lra: φ rufus calidio: est et acutio: oibus aliis: verū est de calo:e accidētali: q: significat dn̄ium cholere indigeste.

¶ Preterea dubitat de p̄senti lectiōe: et pmo dubitat sup hoc qd dicit in pma pte lectionis in pncipio: φ colo: vmilio sus cōuenit naturaliter cū subtili liquo:e et cū grosso. Sꝫ 9 sus cōuenit naturaliter cū subtili liquo:e et cū grosso. Sꝫ 9 qd naturale est nō assuescit in 9riū vt dicit phs in ethicis: g si colo: vmiliosus cōuenit naturalr cū subtili liquo:e: nō cō ueniet naturalr cū grosso: q: grossuꝫ et subtile 9riant. Preterea dicit sup⁹ φ grossus liquo: sigt digestionē subtilis in digestionē: sꝫ ipossibile est vt ipe dixit sup⁹ digestionē et idigestionē esse sil: g colo: vmiliosus nō 9ueniet naturalr cū subtili et cū grosso liq̄re. Preterea de aliis colo:ib⁹: vt de albo colo:e et nigro videm⁹ φ si hmōi 9ueniāt naturalr cū liq̄re subtili: cū grosso 9ueniēt accidētalr et nō naturalr: g silr erit de vmilioso: vel q̄re nō. Ad h dico φ colo: vmiliosus naturalr pōt 9uenire cū grosso liq̄re et subtili: et h p istā viā: q: colo: vmiliosus est medi⁹ iter rufū et rubeū: et rufus colo: naturaliter cōuenit cū subtili liquo:e: rube⁹ vero naturaliter cū grosso: et q: vmiliosus est medi⁹ inter h: et mediū pticipat naturā extremo:: ppter h vmiliosus pōt 9uenire naturalr cū grosso et cū subtili: sꝫ cū subtili cōuenit naturalr qn̄ plus declinat ad rufum colo:ē: cū grosso vo qn̄ pl⁹ declinat ad rubeū. Per h pꝫ solo ad argumēta. ¶ Ad pmū dico φ illa propositio. s. qd naturale est nō asuescit in 9riū: itelligit de illis q̄ regunt solū a natura ita φ nō ab aia. Sꝫ q: colo: vmiliosus regit a natura et ab aia. i. a calo:e naturali deciso in vrina ppter h nō valet: imo pōt cōiūgi cū grosso et cū subtili: et pōt poni exēplū de carne bouina in via nutrimēti recepta: q: lꝫ sit grossa naturalr: et naturalr hēat petere fundū: tn̄ q: regulat a calo:e tēdit sursuꝫ deorsuꝫ dextrorsū et sinistrorsū. Vel dicēdū φ qn̄ colo: vmiliosus 9uenit cū subtili siue 9iūgit cū subtili et cū grosso variat: q: qn̄ cōiūgit cū subtili magis declinat ad rufum colo:ē: qn̄ vo cū grosso magis ad rubeū. Ad scd̄ꝫ pꝫ solo: q: veꝝ est φ idē colo: nō variat⁹ nō pōt sigre digestionē et indigestionē: sꝫ idē colo: remissus et intensus pōt illa sigre. sic est in pposito vt dictū est. Ad tertiū dicēdū φ secus est de extremis colo:ib⁹ vt de albo et de nigro et de mediis colo:ib⁹ vt de vmilioso: q: medii colo:es vt dictū est possunt pticipare naturā suo: extremo:: et ppter h colo: vermiliosus qn̄ plus declinat ad rufuꝫ pōt 9uenire naturaliter cū subtili: qn̄ ad rubeū cū grosso: sꝫ vnū extremū 9riatur alteri: et ppter h vnū nō pōt 9uenire cū altero ec. ¶ Tertio dubitat sup h qd dicit i lra postea φ vrina vmiliosa grossa i q̄ appet nebula rubea i supficie vrine: et h in. iiii. die sigt crisim futurā ad bonū in. vii. die. Videt φ falsuꝫ dicat: q: signa rep̄sentātia crisim futurā in septima die si appareāt in iiii. die illa debēt esse 9pleta: sꝫ nebula hypostasis nō ē signū cōpletū: q: ad h φ hypostasis sit bonū signū: opꝫ φ sit digesta et appeat in fundo lenis ec. g nebula hypostasis in tali vrina apparēs i. iiii. die nō ē certū signū crisis future ad bonū i vii. die. In 9riū est auctor in lra vt dictū est aucto. hip. Ad h dicēdū φ nō dicit h. s. φ nebula apparēs rubea in. iiii. die significet crisim futurā in. vii. imo dicit φ vrina significās crisim in. vii. die: habuit nebulā rubeā in supficie in. iiii. die. et h bn̄ pōt esse et nō opꝫ φ ppter h sit econuerso. Vel dicēdū φ nebula rubea aliqn̄ appet in vrina cū digestiōe liquo:is et colo:is cōplete: et talis apparēs in. iiii. die in tali vrina est certū signū crisis future in. vii. et sic loquit in lra. Aliqn̄ vo appet hmōi nebula in tali vrina cū digestiōe liquo:is et colo:is nō cōpleta: et talis nō est certū signū: et sic tu obiicis. ¶ Quarto dubitat sup h qd dic postea i lra: φ vrina rubicūda grossitudini cōueniēs sigt actionē nature et calo:ē digerentē. Cōtra qn̄ calo: dn̄at in digerēdo facit liquo:ē mediocrem et nō grossuꝫ: g falsuꝫ dicit. Et dicēdū φ dn̄iū nature pōt esse duobus modis: qnq3 eni natura siue calo: naturalis dn̄at supra materiā nutrimēti: et tūc sine dubio facit liquo:ē mediocrē et sic obiicis tu: qnq3 vo dn̄at supra materiā inobediētē. i. aliquātulū resistētē vt supra materiā mo:bi: et tūc nō pōt facere liquo:ē mediocrē: et facit qd pōt et ingrossat liquo:ē pturbādo hūo:es et dissoluēdo in corpe et sic loquit ibi. ¶ Quinto dubitat sup h qd dicit in lra: φ vrina rubicūda in colo:e qnq3 est subtilis in liq̄re accidētaliter: et h est qd dicit ipse φ dn̄at sanguis cholere acute vel rubee. Videt φ falsuꝫ dicat q: qn̄ sanguis dn̄at cholere rubee tūc inspissat vrinā ppter sui spissitudinē: g tūc nō erit vrina subtil. Ad h soluit Gerardus dicēs φ ibi est q̄dā figura q̄ vocat hypalage: q: auc. vult dicere totū 9riū: vult eni dicere φ vrina rubicūda qnq3 ē subtilis p accidēs: qnq3 chol. rub. dn̄at sāguini: et h mō legit gerar. istā lraꝫ. ¶ Sexto dubitat sup h qd dicit auc. postea i lra φ cib⁹ qnq3 corrūpit i stomacho ppt augmētationē calo:⁹ naturaℓ. Cōtra quāto vt⁹ naturaℓ siue calo: naturaℓ est fortio: tāto meli⁹ pōt exercere suas opatiōes: sꝫ quāto calo: naturalis augmētat tāto fortificat: g magis tūc pōt exercere suas opatiōes: sꝫ sua opatio ē digerere cibū et nō corrūpere: g augmētato calo:e naturali i corpe nō corrūpit cibū. et dicēcn̄φ corrūpit cibū vt dicit i lra et optie h declarat et cām inde reddit. Ad argumētū in 9riū qd obiicis φ quāto vt⁹ naturaℓ est fortio: tāto meli⁹ exerceret suas opatiōes: veꝝ ē φ p pportionē ad passuꝫ pportiōe: sꝫ q: qn̄ calo: naturaℓ multū augmētat: si recipiat cib⁹ subtilis stati corrūpet: ppter h nō est ibi pportio debita agētiꝫ ad passū: vn̄ in calidissimo stomacho adurūt cibaria subtilia vt carnes pullie: grossa vo ibidē digerunt: vt carnes bouine. Vel dicēdū φ veꝝ ē φ si calo: naturalis augmētet ita tn̄ φ nō exeat pprias metas: tūc sine dubio nō corrūpit: imo pfecte digerit: sꝫ si exeat pprias metas p excessū tūc corrūpit: vn̄ calo: naturaℓ augmētat⁹ valde mutat i igneū: vt dic ysa. in febri. et ppter h taℓ augmētatio corrūpit cibū: et de tali loquit auc. i lra: tu vo obiicis de augmētatiōe nō excedēte pprias metas. ¶ Septio dubitat sup h qd dic auc. postea i lra φ vrina purpurea in colo:e hn̄s hypostasim granosā min⁹ suspecta est φ si nō habeat hypostasim granosam. Cōtra vrina rubicūda fit i colo:e ex icēsiōe sanguinis: vt dicit i lra: et ita sigt malū. Itez hyposta. granosa gnat a calo:e extraneo adurēte: et ita taℓ vrina cū tali hypostasi sigt duo mala: sine vero tali hypostasi nō sigt nisi vnuꝫ malū: g vrina purpurea cū hypostasi granosa magis ē suspecta φ sine tali hypostasi. Ad h soluit Gerar. dicēs φ hypost. granosa qnq3 gnat in vrina ppter calo:ē fortē et incinerātē hūo:es corpis: et tūc taℓ vrina est tali hypostasi pessima est et magis suspecta: et sic obiis tu. Aliqn̄ vo gnat taℓ hyposta. granosa nō ppter adustionē hūiditatū: sꝫ ppter adustionē grosso: humo:ū in corpe et viscoso: q̄ adusti eliquāt cū vrina: et tūc apparet hypostasis granosa: non q: hec sit hypostasis p:op:ie: q: hypostasis nō fit nisi ex opere tertie digestiue: sꝫ ibi appellatur hypostasis. i. cōtētū granosum: et talis hypostasis granosa apparens in tali vrina purpurea est min⁹ suspecta q: significat φ illi hūo:es viscosi in corpo:e grossi adurunt et eliquāt cū vrina: et nō remanēt in corpo:e qd est bonū: et sic loquit auctor in littera. Vel dicēdū φ qnq3 generat hypostasis granosa a calo:e adurente materiā mo:bi: et tūc apparēt in vrina quasi arene: et talis est bona vt dictū est: et tunc adustio cadit supra materiā mo:bi et nō supra materiā nutrimēti: et sic loquit in littera. Aliqn̄ vo apparet talis hypostasis granosa ppter adustionē factam in materia nutrimenti: et talis est pessima: et sic tu obiicis. Vel dicedum φ sicut patebit inferius: sicut hypostasis nigra: q̄ est innaturalis peio: est in fundo φ in supremo: q: in fundo talis hypostasis apparēs significat cōsumptionē et adustionē materie mo:bi et etiā vētositatis nō potētis eleuare illā in supremo: similiter dico φ in tali vrina purpurea significāte incensionē sanguinis hypostasis granosa diuulsa est minus suspecta: q: significat adhuc aliquā vētositatem facere diuulsio-

nem in partib⁹ vrine: ſ; ſi talis hypoſtaſis granoſa nō appa
ret in tali vrina purpurea ſignificat mortificationē τ aduſtio
nē oīno factā in oībus partibus τ etiā inuentoſitatē. ¶ Ul
timo dubitatur ſuper hoc qđ dicit poſtea in lr̄a φ vrina ſubti
lis τ cinericia ſignificat ſubtilitatē τ cruditatē: τ ita innuit
φ ſubtilitas τ cruditas poſſint ſe ſimul cōpati in eadē vrina.
Cōtra cruditas nō eſt in vrina niſi ꝑpter diuiſibilitatem et
partibilitatē partiū materie: ſubtilitas vō ꝑpter diuiſibili
tatē τ partibilitatē: ſed impoſſibile eſt diuiſibilitatē τ indi
uiſibilitatē eſſe ſimul in eadē vrina: ğ falſum dicit. Et dicen
dū φ nō loquit̄ ibi de ſubtilitate q̄ fit ꝑ diuiſibilitatē partiū
groſſaꝝ τ ſequeſtrationē: vt tu obijcis: immo loquit̄ de ſub
tilitate q̄ fit per viā indigeſtiōis: vn̄ qñqȝ materia eſt ita ſub
tilis τ fumoſa φ natura nō poteſt eā attingere nec digerere
vel ingroſſare: immo ſubterfugit: vt de cholera ardētiſſima
ptȝ: τ tūc remanet ſubtilis τ cruda: τ ſic loquit̄ ibi.

¶ Particula. viij. de diuiſione hypoſtaſis gn̄alr̄.

Hypoſtaſis vrine gn̄aliter in duo diuidit̄: aut enī naturalis eſt: aut nō naturalis. Natu ralis regulā ſuā cuſtodit: cū nec diffinitionē ſuam excedit: nec infra ſubſiſtit. qđ quinqȝ modis fit: colore: loco: liquore: forma: motu. Colore cū albiſſima ſit ex neceſſitate. nō alba enī nō eſt na turalis: qđ in ſequētib⁹ explanabimus. Loco: vt ſe deat in vaſis fundo. φ ſi nō ſedeat in fundo: hypoſta ſis vocat̄ imerito. Liquore: vt ſit mediocris iter ſub tile τ groſſum: q: nō mediocris nō eſt digna tēpera ta iudicari. Forma: vt ſit rotūda lenis q̄ſi pinea: vt inferior pars ſit lata: ſuperior ſit acuta. Motu: qm̄ oī tēpore leuis eſſe in motu debet: vt ſi vas moueatur: cito ſine liquoris turbiditate aſcēdat ſuperi⁹: cū vero vas quieſcat: ſubito deſcendat ad inferiora: τ in forma pinee reſideat. Cū hec quinqȝ dixerim⁹ abſo lute: oportet vniuerſalius ꝓſequamur τ expreſſius: vt intellectus pateſiat legentibus.

¶ De hypoſtaſi alba naturali.

Hypoſtaſis alba naturalis dicit̄ eſſe cū na tura dn̄et̄ humorib⁹: τ feces ꝑut opȝ co quātur: qđ actio ei⁹ in ſpermate teſticulo rū: in lacte mamillarū: in ſanie apoſtema tū teſtat̄: q: natura ſi in coctiōe ſpermat p̄cualeat ſm φ opȝ: erit ſperma albū iunctū in li quore tēperatū: odoriferū: quia odor ei⁹ eſt quaſi no uelli fruct⁹ palmaꝝ. cū aūt in decoctiōe deficiat: vel aliquid eā impediat: ſeu cōplexio mala: ſeu malorū humorū in corpore abundātia: corruptum neceſſe eſt exeat in colore: liquore: horribili odore: nōdū enī cō pletū fuit in coctione vt auferret̄ ab ipſo ſanguinis acredo: ſicut cū exterior caro excoquit̄: ſi nō i coctio ne cōpleat̄: ex odore τ ſapore abominat̄. Idē eſt de li cte in mamillis τ ſanie in apoſtemate: qđ⁹ ſi calor na turalis dn̄etur: alba mundificata iuncta τ non fetida egrediunt̄. Si natura in coquēdis nō ꝯpleat̄: τ a ſua digeſtiōe deficiat: τ extraneus calor illi dn̄etur: horri bilis in odore emittit̄: τ diuerſa in liquore: q: roſea τ ſubtilis ſi materia calida fuerit: vel cineroſa τ pecia ta: ſi materia ſit frigida. Sed tamen eā albedinis na turalis hypoſtaſis nō eſt aſſimulāda saniei: ſ; po tius ſpermati τ lacti: q: natura ſaniē mēbris paꝝ aſſi milat: lac vō τ ſperma ſpecialiter τ naturaliter mem bris cōformant̄: qđ duob⁹ fit modis. Sperma enī po teſtatiue eſt mēbrū: lac caro. hoc aūt mōſtrat̄ cū for mā ſuā dimittere τ eſſentiā videam⁹: τ in formā mē

brorum mutent̄. Sperma ğ illud eſt in qđ mutat̄ pote ſtatiue: τ ipſa i ipſo ſunt poteſtatiue. inde enī genera tur τ cōficiunt̄. Impoſſibile enī eſt effectū nō eſſe in cā efficiēte naturalr̄ vel poteſtatiue. Qđ ſi eſſet poſſi bile poſſet vultur ex gallo eſſe: τ elephas ex ſtrutiōe hoc aūt in ꝓpatulo eſt v̄itati obuiare. Scđs modus eſt: q: cā faciēs ſperma nature eſt actio ſola: faciēs ſa niē cā reb⁹ alijs ꝯmiſcet̄ nō naturalib⁹. Actio aūt cau ſe nō naturalis nō cōmiſcet̄ eq̄lr̄ actioni naturali: q: etiī miſceat̄ i quātitate: diſpar tn̄ eſt in q̄litate: actio nis enī naturalis ꝓpriū eſt coctio ſubtiliādi feces: τ emittere apoſtema i actū reꝝ naturaliū. Rei nō na turalis ꝓpriū eſt deſtructio τ putrefactio: τ ad deſtru ctionē τ putrefactionē a ſui natura egreſſio. qđ mani feſtat̄ qm̄ cū calor naturalis q̄dā dimiſerit aīalia cor ſolit⁹ naturā cuſtodire τ eſſentiam: ſubeūte extraneo calore deſtruunt̄ τ putrefacta corrūpunt̄. Ergo natu ra ꝯſtituēdi (al's ꝯſtruēdi) τ ꝯplēdi rē natural'e cā. Res vō extra naturā cā deſtruēdi τ corrūpēdi eſt cō pletiua. ¶ Rephēdūt nos ſophiſte in hypoſtaſis al bedine: dicētes: q̄re alba hypoſtaſis ē laudabilis τ ſi gnificatiua digeſtionis τ coctiōis. Albedo vō vrine illaudabilis τ ſig̃tiua cruditatis et indigeſtionis. Reſpōdem⁹ duob⁹ modis fieri: q: hypoſtaſis funda mētū eſt tertie digeſtiōis: q̄ i mēbris cū ſuā cōplet co ctionē τ digeſtionē mēbroꝝ pfecte exprimit ſilitudi nē. Uel q: hypoſtaſis eſt ſcđo decoct⁹ ſāguis: q̄ ſcđo excoct⁹ poſt rubore ꝯpletū nō iuenit i quā mutet̄ q̄li tatē mēbris aſſimilātē: niſi tātū in albedinē: ſicut dixi mus cū ſanguis in lac τ ſperma mutaret̄. τ ſilr̄ cū ca ro in pinguedinē trāſducat̄: q: pinguedo in initio ni aliud eſt φ caro mollis vicina coagulatiōi: q̄ cū calo rē naturalē in ſe admiſerit: τ ſuā coctionē cōpleuerit mutatā in albedinē facit pinguedinē. Ariſt. in lib. de aīalib⁹ intitulato pfecte h̄ explanauit: nō tn̄ eſt nr̄e in tētiōis illud in librū noſtrū intromitti: ſ; ſi q̄s intel ligere voluerit: recurrat ad auctoritatē Ariſt. Urina ſanguis τ alioꝝ hūoꝝ ē colamētū: q̄re ipſis aſſimila q: calor ex his cōpoſit⁹ retinet̄. i hūoꝝ enī cōmixtio nib⁹. i. ſanguis cū phleg. τ vtriſqȝ cholerib⁹ color: e mediocris τ tēperatus: q: citrin⁹ eſt τ ſubtilis: ſ; tn̄ ſi hūor aliq̄s dn̄et̄ corpis ꝯplexiōi: ſiue ſimplex: ſiue cō poſit⁹ ſit: color ei⁹ in vrina apparebit. Neceſſe eſt q alba hypoſtaſis cōplemētū ſignificet coctiōis τ dige ſtiōis ſpe: τ tinctura vrine v̄tutē oñdit actiōis nature τ cōplemētū ſig̃t coctiōis. Palā eſt intelligi φ hypo ſtaſis natural' albedo fundamētū ſit. qđ cū ita ſit: hy poſtaſis nō alba extra ſanitatē erit: τ ad infirmitatē ꝑtinebit: q: calor naturalis ſi a coctiōe materie mor bi defecerit: hypoſtaſis nō cōpleta in coctiōe erit: c ꝯ̄ria eſt albedini: τ mouet̄ in colorē materie morbi: v rubea: rufa: glauca: citrina: τ cinericia viridis vl' nigr ſit. Rufe τ glauce: ſ; dn̄et̄ chol'. rub. tn̄ coctiōis ſig̃t v̄tutē τ digeſtiōis cōpletionē. vn̄ ſicut alba ad ſani tatē ſunt vicine. ¶ Rubea hypoſtaſis ſig̃t medio critatē coctiōis τ poſſibilitatē ꝯplemēti. ¶ Citrina hypoſtaſis ſig̃t q: nōdū natura coctionē incepit: tn̄ poſſibile eſt illi: q: calor eſt ſtabilis ſm colorē mate rie morbi: nō adhuc mutat̄ in corruptionē vel cōſum ptionē; qđ in loco ſuo liquido dicetur.

¶ Quidā dicūt ꝙ superius determinauit auctor de liquo
re ⁊ colore vrine. In scḋo isto libro de hypostasi. Uel dicen
dū ſm diuisionē ysaac in principio libri: ꝙ finitis septem ca
pitulis: hic incipit octauū in quo determinat de hypostasi:
⁊ diuiditur in duas. In pma determinat de hypostasi in se
⁊ absolute. In secūda docet cōiūctionē hypostasis cū liquo
re. scḋa ibi versus finē libri: Cū de vrina vniuscuiusq̄ hypo
stasis. Prima in duas. In pma diuidit hypostasim in natu
lē ⁊ innaturalē. In secūda prosequitur de mēbris diuidenti
bus: ibi: Naturalis regulā suā custodit. ⁊ ista scḋa in duas:
q2 primo prosequit̄ de hypostasi naturali. In scḋa de hypo
stasi innaturali. secūda ibi: Hypostasis ergo contra naturā
Prima in duas. In prima enumerat auctor quinq̄ cōditio
nes hypostasis naturalis. In secunda prosequitur de illis.
scḋa ibi: Hypostasis alba naturalis dicitur. ⁊ ista secunda
in quinq̄ ſm sex conditiones hypostasis naturalis de qui-
bus prosequitur. In quartā prima determinat de colore hy
postasis naturalis. In secunda de loco hypostasis natura-
lis in presenti lectone: ibi: In fundo hypostasis significat.
In tertia de liquore: ibi: Hypostasis inter subtilem ⁊ gros-
sam. In q̄rta de forma: ibi: Lenitas hypostasis et cōiūctio.
In q̄nta de motu vel tpe: ibi: Leuitas hypostasis ⁊ veloci-
tas. Prima istaꝝ cum q̄nq̄ p̄cedētib9 est p̄sentis lectiōis: ⁊
diuiditur ista pars in duas. In prima determinat de colo-
re hypostasis naturalis. In scḋa mouet obiectionē sophāꝝ
⁊ remouet. scḋa ibi. Reprehendunt tamen nos sophe. Pri-
ma in duas. In prima cōparat auctor hypostasim ad lac ad
sperma ⁊ ad saniē: ⁊ h̄ sub ꝯueniētia. In scḋa sub differētia.
scḋa ibi: S3 tn̄ hypostasis assimilāda nō est saniei. Prima in
duas. In pma ꝯparat hypostasim ad lac ⁊ ad saniē sub cōue
niētia. In scḋa sub dr̄ntia. scḋa ibi: Idē fit de lacte in mamil
lis. Illa pars in qua cōparat hmōi sub differētia diuidit̄ in
duas ſm duos modos differētie quos assignat. scḋa ibi: Se
cūdus modus est q2 faciēs. Tūc sequit̄ illa pars in q̄ mouet
obiectionē sophistaꝝ: ⁊ illa in duas. In prima mouet obie-
ctionē ⁊ remouet. In secūda cōcludit duas cōclusiōes p̄nci
pales. scḋa ibi: Necesse est ḡ vt alba hypostasis. Prima in
duas. In prima mouet obiectionē. In secūda remouet. se-
cūda ibi: Respondemus hoc duobus modis fieri. ⁊ ista scḋa
in duas. In prima ponit primā partē sue solutionis. In se-
cunda scḋam: ibi: Urina est liquamentū sanguinis. Tunc se
quitur illa pars in qua cōcludit duas cōclusiones principa-
les: ⁊ illa in duas. In prima cōcludit cōclusionē de hyposta
si naturali. In secunda de innaturali. secūda ibi: Qḋ cū ita
sit hypostasis. Hec est diuisio ⁊ snīa lectionis in generali.
¶ Hic pmo dubitat̄ vtrū hypostasis naturalis generet̄ ab
operatione scḋe digestiue vel tertie. ꝙ ab opere scḋe videt̄:
q2 ab eadē operatione est totum ⁊ pars: sed hypostasis est
pars vrine: ⁊ vrina est ab operatione scḋe digestiue: q2 gene
rat̄ in epate cū hūoribus: ḡ ⁊ hypostasis. Itē Gal. in de sim
plici medicina: dicit ꝙ in quolibet succo sunt q̄ttuor partes.
Prima est fex ⁊ residētia: secūda spuma: tertia aquositas:
quarta veritas succi: ḡ silr̄ in vrina erūt iste quattuor: s3 in
succo ab eadē virtute gn̄at̄ fex siue residētia succi ⁊ succus:
ergo similiter in vrina ab eadē operatione generabit̄ reside
tia vrine q̄ est hypostasis ⁊ vitas vrine: s3 ipsa veritas vri-
ne generat̄ ab opatiōe scḋe digestiue: vt ab opatione epa-
tis: ḡ silr̄ hypostasis. Item Auicē. dicit ꝙ melācholia est fex
alioꝝ humorū: ⁊ tn̄ ab eadē virtute generat̄ melancholia ⁊
alij humores: q2 a virtute epatis: ḡ silr̄ cū hypostasis sit fex
⁊ residētia vrine ab eadē operatiōe gn̄abit̄ cū vrina: sed vri-
na gn̄at̄ ab opatiōe scḋe digestiue: ḡ ⁊ hypostasis. In con-
trariū est auctor in littera q̄ dicit ꝙ hypostasis est fundamē
tū tertie digestiue in mēbris ⁊ nō scḋe. Preterea hyposta-
sis est naturaliter alba: ḡ gn̄abit̄ in digestiōe dealbāte: s3 ter
tia digestio dealbat: scḋa rubificat q2 gn̄at hūores: ḡ hypo-
stasis generat̄ ab opatiōe tertie digestiue ⁊ nō scḋe. Et hoc
cōcedo loquēdo de vera hypostasi: ⁊ cōcedo rōnē hoc ꝓbā-
tē. ¶ Ad primū in cōtrariū dico ꝙ hypostasis nō se habet
ad vrinā sicut pars ad totū: vt tu obijcis: immo sicut cōten-
tū ad cōtinēs: q2 vrina cōtinet hypostasim ⁊ ꝓpter h̄ nō va-
let. Uel dicēdū ꝙ multiplex est totū: est enī quoddā totū ſm
cōtinuationē ptiū: vt p3 in ligno ⁊ hmōi: ⁊ sic est verū ꝙ ab
eadē virtute habet fieri totū ⁊ pars. est iterū quoddā totū
ſm aggregationē partiū: vt p3 in aceruo lapidum: ⁊ de tali
nō est veꝝ ꝙ totū ⁊ pars sint ab eadē virtute. tale totū est vri
na ad hypostasim ꝓpter h̄ nō oportet ꝙ si vrina sit ab opa-
tiōe scḋe digestiue ꝙ ꝓpter hoc hypostasis. Ad scḋm dicēdū
ꝙ residētia in vrina est duplex: q̄dā enī est residētia vrine q̄
respōdet totali vrine: vt videm9 in tornatiōe vrine: ⁊ illa resi
dētia respōdet totali vrine: ⁊ de tali verū est ꝙ ab eadē opa-
tiōe fuit: vt ab opatiōe scḋe digestiue: est iteꝝ alia residētia
q̄ nō est hmōi: immo dr̄ residētia in vrina: ⁊ nō vrine q̄ respō
det parti vrine: ⁊ de tali nō est veꝝ ꝙ ab eodē ope fiant: vt
est hypostasis: ⁊ q2 residētia sicci respondet sicco totali pro-
pter hoc ab eadē virtute opant̄: nō sic vō hypostasis et vri-
na. Per h̄ p3 solō ad tertiū: q2 nō est simile de melācholia:
q2 melācholia est residētia hūoꝝ: s3 hypostasis nō est residē
tia vrine: immo est residētia in vrina. ¶ Scḋo dubitat̄ vtrū
hypostasis descindat̄ ab oībus mēbris vel a q̄busdā solū.
ꝙ hypostasis nō descindat̄ ab oīb9 mēbris videt̄: q2 volūt
auctores ꝙ mēbra ignobilia nō delegant suas sup̄fluitates
ad nobilia s3 ecōuerso: s3 ſm h̄ ꝯtingeret ꝙ hypostasis desci
deret̄ ab oīb9 mēbris: q2 cū hypostasis sit sup̄fluitas tertie
digestiue: iā mēbra tertie digestiue suas sup̄fluitates trās
mitterēt ad ipsu3 epar qḋ ē mēbrū nobile: cū ḡ h̄ nō cōtigat
videt̄ ꝙ nō descīdat̄ ab oīb9 mēbris. Preterea hypostasis
naturaliter est alba: vt dicit in lr̄a: sed q̄dā mēbra sunt rubea
vt epar ⁊ hmōi: ḡ ab illis nō descindet̄: relinq̄tur ḡ ꝙ nō de
scindit̄ ab oībus mēbris. In cōtrariū est auctor in lr̄a dicēs
ꝙ hypostasis est fundamētū tertie digestionis: s3 tertia di-
gestio opat̄ in oībus mēbris: ḡ hypostasis descindit̄ ab om
nibus mēbris. Et h̄ ꝯcedo: tn̄ Gerardus vult in glosis suis
ꝙ tantūmodo descinditur a mēbris intra venas ⁊ nō extra
⁊ rō sua est: q2 ex quo superfluitas est extra venas vt ꝓpe
cutē: tūc insensibiliter euaporat̄ a natura vel emittit̄ cū su-
dore: ⁊ nullo mō pōt redire intra ⁊ eliq̄ri cum vrina. Tn̄ me-
lius est vt dicamus ꝙ ab oībus mēbris tā intra venas q̄ ex
tra descindit̄ hypostasis. Ad pmū argumētū in ꝯriū dico ꝙ
veꝝ est: ꝙ mēbra ignobilia nō trāsmittūt suas sup̄fluitates
ad nobilia: ⁊ tu obijcis: ⁊ ita ꝙ ille sup̄fluitates remaneāt in
mēbris nobilibus: s3 bn̄ possunt h̄ facere: vt ille sup̄fluitates
trāseāt extra: vt p3 in pleuresi: materia enī pleuresis q̄nq̄
descēdit ad pulmonē qḋ ē mēbrū nobile: nō ꝙ ibi remaneat
s3 ꝙ exeat cū sputo q2 nō h3 aliā viā p quā exeat: silr̄ mēbra
tertie digestiue possūt trāsmittere hypostasi3 ad epar nō ꝙ
ibi remaneat: cū sit sup̄fluitas: s3 q2 epar ibi trāseat ad vesi-
cā cū nō h3 aliū meatū. Uel dicēdū aliter ⁊ meli9: ꝙ est veꝝ
ꝙ mēbra ignobilia nō trāsmittūt sup̄fluitates ad nobilia ni
si natura sit īpedita: s3 q2 natura q̄nq̄ est fortis ita ꝙ sup̄flui-
tates q̄ sunt ꝓpe cutē insensibiliter euaporat: q̄nq̄ debilis
⁊ illas ꝯuertit ad aliā substantiā ⁊ emittit p sudorē: q̄nq̄ vō
debilior vel debilissima: ⁊ sic emittit per hypostasim: ita ꝙ si
cut dictu3 est supra q̄n hūores gn̄ant̄ in epate ⁊ aquositas:
aquositas currit cū sanguīe: vt faciat sanguinē q̄ est grossius
penetrare ad mēbra: q̄n vero aquositas redit ad epar ab oī-
bus mēbris ī reditu suo defert secū hypostasim siue residuū
⁊ ita hypostasis descindit̄ ab oīb9 mēbris. Ad scḋm dicēdū
ꝙ l3 epar ⁊ q̄dā mēbra corpis actualr̄ sint rubea: ⁊ h̄ q2 effi
cit epar sanguinē q̄ est rube9 ⁊ tingit epar ꝓprio colore cu3
epar naturalr̄ ē albū ⁊ oīa mēbra radicalia silr̄ naturalr̄ sunt
alba: ⁊ h̄ p3 q2 si epar decoquat̄ redit ad albedinē. p iā dicta
p3 solō quomō hypostasis q̄ est extra venas redit intra: et
eliq̄t cū vrina q2 cū aquositate p resudationē defert̄ ab oīb9
mēbris ab epar ⁊ ab epate ad vesicā ⁊ postea extra: vt decla
ratū est h̄ ⁊ sup̄i9 pluries. ¶ Tertio dubitat̄ qḋ istoꝝ sit certi9
signū: vtrū vrina vel hypostasis: videt̄ ꝙ vrina: q2 vrina atte
stat̄ radici vt epati hypostasis ramis vt mēbr̄ tertie digesti-
ue: ⁊ certi9 est illud signū qḋ attestat̄ radici q̄ qḋ attestat̄ ra
mis. Itē illud est certi9 signū qḋ descindit̄ a loco coctionis
q̄ qḋ ab extra: s3 vrina descīdit̄ a loco coctiōis: vt ab intra ve
nas: ḡ ⁊ hypostasis ab extra: ḡ ⁊c. In contrariū sunt aucto-
res ⁊ maxime Egidius dicens. Sepius artificem de lu-
dit forma coloris: Defraudat plurimum fidem censura li-

quoris. Est in contentis rata lex discretio certa. Preterea per hypostasim iudicamus de opere nature in omnibus mēbris corporis tā intra venas ꝙ̄ extra: per vrinā ergo iudicamus tantūmodo de operatione nature facta in quibusdā membris vt intra venas: ergo certius signū est hypostasis ꝙ̄ vrina. Et hoc cōcedo ꝛ pono istā ꝑ cā. ¶ Ad pmū argumentum in cōtrariū dico ꝙ hypostasis nō solum attestatur ramis: vt mēbris tertie digestiue: sed etiā radici attestatur vt membris intra venas: ꝛ propter hoc suppōnis falsuꝫ. Per hoc pꝫ solutio ad scdm: q: hypostasis nō solū est superfluitas membrorum extra venas: immo etiā mēbrorum intra ꝛ ab illis descinditur. ¶ Quarto dubitaꝛ super hoc qd dicit in littera ꝙ hypostasis nō est assimilāda ita saniei: sed spermati ꝛ lacti: ꝛ ꝑpter h̄ querit vtrū hypostasis plus assimiletur saniei vel spermati ꝛ lacti. ꝙ plus assimileꝛ saniei videtur: q: tā sanies ꝙ̄ hypostasis sunt superfluitas impuritatis q̄ non indiget natura: sed sperma ꝛ lac sunt superfluitas residuitatis q̄ indiget natura: ergo hypostasis plus assimilatur saniei ꝙ̄ lacti vel spmati. Preterea ex eadē materia generaꝛ hypostasis ꝛ sanies q: ex materia morbi: sed hypostasis sperma ꝛ lac nō ex eadē: immo hypostasis ex materia morbi: ꝛ lac ꝛ sperma ex materia nutrimenti: ergo plus assimilatur hypostasis saniei ꝙ̄ lacti vel spermati. In ꝯriū est auctor in littera vt dictū est. Preterea hypostasis ꝛ lac ꝛ spma cōueniūt a parte cause efficiētis: q: omnia ista generanꝛ a calore naturali: nō sic vero hypostasis ꝛ sanies: immo differūt a parte cause efficientis: q: hypostasis generaꝛ a calore naturali: sanies vero partim a naturali ꝛ partim ab innaturali: ergo plus cōuenit siue plus assimilatur hypostasis lacti ꝛ spermati ꝙ̄ saniei. Et hoc concedo: ꝛ dico ꝙ hic nō introducit istā cōparationē hypostasis ad hmōi nisi vt appareat generatio ꝛ causa efficiēs hypostasis: ꝛ q: hypostasis ꝛ lac ꝛ sperma cōueniūt a parte cause efficiētis: nō sic vō sanies ꝛ hypostasis: ꝑpter hoc dicit auctor in littera ꝙ hypostasis nō est saniei assimilanda sed spermati ꝛ lacti. Per hoc patet solutio ad argumenta in cōtrarium: q: licet hypostasis ꝛ sanies plus cōueniāt in causa materiali ꝙ̄ hypostasis ꝛ lac ꝛ sperma: tamē q: differūt sanies ꝛ hypostasis in cā efficiēte: nō sic vero hypostasis ꝛ lac ꝛ sperma: propter hoc nō valet illud argumentū: nec scdm similiter immo soluaꝛ eadē solutione. ¶ Quinto dubitatur vtrū sanies generetur a calore naturali vel nō naturali vel ab vtroqꝫ cū de hoc faciat auctor mētionē in littera. ꝙ nō generetur a calore naturali videtur: q: nihil qd impedit operationē nature generatur a calore naturali: sed sanies est hmōi quia impedit operationem in vulnere q: impedit curā sicut vult Gal. in tegni: ꝛ in megategni. dicit eñ ꝙ vulnera nō sananꝛ donec prius mūdificentur: ergo nec generatur a calore naturali. Item calor naturalis semper facit odorē bonū: sed in sanie semper est odor grauis ꝛ fetidus: ergo sanies nō generatur a calore naturali. Qꝫ sanies nō gn̄eꝛ a calore innaturali ꝓbaꝛ: q: dicit auctor in lr̄a: ꝙ calor naturalis mundificat ꝛ albificat: innaturalis vō putrefacit corrūpit ꝛ denigrat: sed sanies habet colorē albū ꝛ nō nigrū: ergo nō generatur a calore innaturali immo potius a naturali. Ad hoc dicendū ꝙ sanies generatur ab vtroqꝫ calore vt dicit in littera: ꝛ vt volūt alij auctores vt partim a naturali ꝛ partim ab innaturali. Sanies enim generatur de materia apostematis: vnde calor naturalis agens supra illā materiā intendit eā corrigere ꝛ expellere ꝛ facit qd pōt: ipsaꝫ dealbat: ꝛ quātū ad hoc generaꝛ a calore naturali: sed q: illa materia infecta est non potest calor naturalis eā ad plenū corrigere cum sit inobediens: immo concipit calorē innaturalē ꝛ pungit mordicat: ꝛ quantuꝫ ad hoc generatur a calore innaturali. Per hoc patet solutio ad argumenta: ꝛ ad primū dico ꝙ verū est ꝙ nō penitus generatur a calore naturali. Vel soluēdū est ad illud argumentū per interemptionē dicēdo ꝙ sanies nō impedit operationē nature inuoluēs curā: immo potius curā accelerat: quia vt volūt auctores si sanies appareat in vulnere bonū est: si nō malū: ꝛ hoc dupl'r: q: non appareat aut ẜm virtutē toti⁹ corporis prostratam nec potentē delegare ad illud vulnus humores ꝛ ibi generat saniē: aut significat mortificationē virtutis in illo membro particulari nō potētis generare saniē ꝛ vtrūqꝫ est malum. Sꝫ si appareat ibi sanies tūc est bonū: q: significat naturā siue virtutē bene potentē transmittere humores ibi ꝛ in saniē cōuertere: ꝛ postea de facili in breui designat curā illius vulneris. Unde bene concedo ꝙ sanies presens in vulnere impedit cōsolidationē in ꝑsenti: sed tamē significat eā in futuro ꝛ liberationē ab illo vulnere. Per predicta patet solutio ad aliud argumentū: q: verū est ꝙ calor innaturalis denigrat. vñ si color sit albus in sanie hoc nō est a calore innaturali: immo potius a naturali: vt dictū est: sed tamen aliud est ibi ab innaturali calore. s. pūctura ꝛ mortificatio ꝛc. ¶ Sexto dubitatur vtrū hypostasis cōiungaꝛ cū vrina. i. cū vera aquositate vrine añq̄ illa aquositas vadat ad membra tertie digestiue: vel post reditum ipsius a membris tertie digestiue in vesicā: videtur ꝙ cōiungaꝛ cū vrina anteq̄ vadat vrina ad mēbra tertie digestiue: q: nos videm⁹ ꝙ in vrinis in diabetica passiōe in quibus cōtinue bibit ꝛ cōtinue emittit patiēs est aliqua hypostasis: ꝛ tamē ille aquositates nō vadūt ad mēbra tertie digestiue: ergo in illis coniungitur hypostasis cū vrina anteq̄ vadat ad membra tertie digestiue q: nō vadit. Et dicendū ꝙ quando est vrina naturalis ꝛ hypostasis similiter naturalis: tūc dico ꝙ hypostasis cōiungitur cū vrina in omnibus membris: q: illa aquositas primo transit ad omnia membra cū sanguine: ꝛ ibi inuenit hypostasim: ꝛ in suo reditu ad epar defert illam hypostasim ad epar ꝛ deinde ad vesicā: vnde hmōi cōiunctio hypostasis cū vrina incipit in omnibus mēbris: sed complementum recipit in vesica. Ad argumentū dico ꝙ illa hypostasis que apparet in crapulosis ꝛ in diabete nō est vera hypostasis: immo est superfluitas quedam. Vel dicendum ꝙ si est ibi hypostasis hec est illa hypostasis que est superfluitas illarum viarum que sunt inter epar ꝛ vesicā quā ducit aquositas secuꝫ quādo descendit ab epate ad vesicā. ꝛ sic patet solutio ad illud. ¶ Septimo dubitatur vtrū hypostasis generetur ex materia morbi vel ex materia nutrimenti. ꝙ non generetur ex materia morbi videtur: q: in sanis est hypostasis ꝛ tamen in sanis non est materia morbi: ergo ꝛc. Preterea hypostasis vt dicit in littera est alba naturaliter: sꝫ materia morbi quandoqꝫ est nigra vt melācholia: quandoqꝫ citrina vt cholera: quandoqꝫ rubea vt sanguis: ꝛ omē decisuꝫ attestatur ei a quo descindiꝛ: ergo cū omnis hypostasis sit naturalis alba nō generabitur a materia morbi. Preterea hypostasis descinditur ab opere tertie digestiue que fit extra venas: sed materia morbi nō semper est extra venas: immo quādoqꝫ intra: ergo non generabitur a materia morbi. Preterea hypostasis est superfluitas tertie digestiue: ḡ descinditur ab epate tertie digestiue: sed hoc est nutrimentuꝫ ꝛ nō materia morbi: ergo nō generabitur a materia morbi: immo a materia nutrimenti. In cōtrariū est ysaac q̄ dicit ꝙ hypostasis significat materiā morbi esse digestā: sed omne signū attestaꝛ significato: ḡ gn̄aꝛ a materia morbi. Preterea dicit in lr̄a ꝙ qñ talis deficit hypostasis est ẜm colorē materie morbi: ḡ innuit ꝙ gn̄aꝛ siue descindiꝛ a materia morbi. Et dicēdū ꝙ hypostasis in sanis descindiꝛ a materia nutrimēti: ꝛ ꝑ hoc pꝫ solutio ad primū argumētū: sed in egris descindiꝛ ab vtroqꝫ: q: materia nutrimēti sub regimīe nature existēs: postea pōt esse materia morbi: si sit in statu innaturali: vñ materia nutrimēti est elemētū ad materiā morbi. Ad scdꝫ argumētū dico ꝙ q̄dā est hypostasis naturaꝛ: ꝛ h̄ est alba: q̄dā nō naturalis: vt citrina vel hmōi: vñ verꝫ ē ꝙ alba pōt descīdi a materia nutrimēti: nigra vō vel alia a materia morbi. Vel dicēdū ꝙ licet quedā materia morbi sit nigra: q̄dā citrina ꝛc. tamē hypostasis decisa ab hmōi materia morbi est alba: ꝛ h̄ est q: dealbaꝛ a forti virtute vel calore digerente. Ad tertiū dico ꝙ nō solū hypostasis generaꝛ ab opere tertie digestiue extra: immo etiā ab ope tertie digestiue intra venas: ꝛ ita ab vtraqꝫ materia morbi tā intra ꝙ̄ extra potest descindi. Ad tertiū dico: ꝙ virtus tertie digestiue in egris nō soluꝫ laborat in digerēdo materiā nutrimenti: sed etiā in digerendo materiā morbi: ꝛ ꝑpter hoc ab illa materia morbi quā digerit virtus tertie digestiue descindiꝛ hypostasis. Vel dicēdū ꝙ lꝫ nutrimentū sit obiectū intertia di

gestiua put est in statu naturali: tñ put ꝯuersuz est in statu innaturali: est materia morbi ⁊ ab illa pōt descindi hypostasis. Argumenta ad oppositum cōcedo: quia pro me sunt.

¶ De hypostasi in fundo.

In fundo hypostasis significat nature virtutē operantis in fecib⁹ subtiliandis atq̧ diuidendis: ⁊ particulis in locū suū naturalē ponēdis: vt pars aerea sursum ascendat: terrestris deorsum veniat: liquor clarus ⁊ mūdificat⁹ veniat. ¶ Hypostasis iter subtilē ⁊ grossam mediocris tēperamētū significat ⁊ cōplemētū coctionis: ⁊ ideo tēperamentū ⁊ cōplementū ⁊ mediocritatem habet inter orales extremitates. Ora em̄ cuiuslibet rei extremitas est extra tēperamētū. vñ Aristo. diffinitio perfecta est cui si quid adiūxeris: superfluū est: si minueris erit a pfectione minorata: si vo nō infra subsistat: nec vltra procedat: pfecta esse pbatur. Supfluitatē dixit esse a cōplemēto exire: q̄ minoratio minor est a cōplemēto. verbi gratia: una cū lumē mūdo ministrare incipiat: minor est q̄ sit amplius futura. deinde lumē ⁊ splendor paulatim augmentantur quādo ad rotunditatem ⁊ lucidatē perducitur. Cū vo ad cōplementū ⁊ ad perfectionē suā peruenerit: nō cōpletiorem neq̧ sui perfectiorē essentiā quo ascendat inuenit: deinde redit ad minorationem sui. Hec est perfectio significatiōis in re naturali ⁊ spiritualibus signis. Quod enim cōplementū excedit: minoratione habet complemēti: ⁊ tēperamētū erit. vnde fit vt mediocris hypostasis inter subtilē ⁊ grossaz temperamētū ⁊ cōplementū significat coctiōis. Lenitas hypostasis ⁊ cōiūctio sui: ⁊ rotunditas sue forme: ⁊ acumē sūmitatis subtilitatez sui ⁊ lenitatē significat: ⁊ ascēsionez in angulos naturaliter erectos qō cōprobat̄ in igne: qui cū clarus et pur⁹ sit: motus eius in acumē anguli ascendit. Licet sophiste nos reprehendāt: ⁊ de sede ignis dicant: quare sedes ignis lata est ⁊ spaciosa: superiora sui subtilia et stricta et erecta. indiciū tñ sue sedis idē est qō ⁊ sui acuminis in igneitate ⁊ natura. Respōdem⁹ sedes ignis nō est lata ⁊ spaciosa in igneitate et natura: sed ex corpore subiecto sibi formā recipit sue latitudinis: ⁊ quocūq̧ pars ignis a subiecto se separat: cōstringit se ⁊ subtiliat: ⁊ quāto magis elongat̄: tāto plus subtiliat̄ quousq̧ in angulum transducat̄. Similiter cordis forma est pinea: cū actio caloris naturalis inde pcedat: cui⁹ indiciū in actione ⁊ natura ꝑm indicium est ignis. vñ sedes ei⁹ lata est interius: ⁊ superiora sui acuta: Licz sensualiter rephēdamur. Quomodo inquiūt infima pars cordis est lata: superior acuta: cū in hoie erecto sedes cordis sursum lata sit: ⁊ acumē tendit ad inferiora? Respō. sensus tuus nō est intellectualis: q̄ mōstrat in pede radicē corporis humani: ⁊ caput ei⁹ ramos. Sic ratio tibi contraria est. Radix omnium arborum est fundamentum suorum ramorum qui inde procedunt ⁊ exeunt. Unde in omnibus terrenascentibus: arboribus: seu quibuslibet alijs: si radices patiantur desiccātur ⁊ cōsumuntur: sed ramus nō nocet radici: neq̧ mutatur a suis qualitatibus. Idem fit in cerebro cuiuslibet aialis: qō si patiatur toti nocet corpori. Sed si membrorum quorūdā sit passio: nihil nocet cerebro: quia cerebrum sensus ⁊ motus est initiū. a quo procedūt nerui: qui sunt fundamēta corporis: ⁊ ligamēta sui. Hoc manifestatur quia si vnus neru⁹ incidatur in manib⁹, vel in pedibus: inde cerebrū nō impeditur: neq̧ etiā media membra inter cerebrū et membrū incisuz. Si aūt neruus in cerebro patiatur: omnia membra quorū actio ab illo neruo incipit: dānabuntur. Radix ergo corporis humani caput est: ⁊ extremitas sui rami: corp⁹ inter radices ⁊ ramos mediū erit. Unde antiqui hominē inuerse assimulauerunt arbori: cuius radix superius sit: rami vero inferius sint. qō cū ita sit: necesse est initiū cordis ⁊ sedes sui contra cerebrum sit: rami ⁊ extremitates pedum infima. Corpis ergo forma est pinea: cū sedes lata sit ⁊ superiora acuta sint. Reprehendūt tamen nos de epate dicētes: quare epar nō similiter est: cum ipsis inde pcedat naturalis: ⁊ sanguis qui totum corpus nutrit. Respō. nō consequi. non enim vene ab epate creūt vt intelligis. Epar enim nihil aliud est q̄ caro celata cū neruis subtilibus: quos non potest sensus cōprehendere. qō si nō esset: nō esset epar sensibile. passiones ⁊ vene atq̧ vasa a neruis sunt exeūtia. vñ si queda vene scindant̄ in epate: quoddā neruosum corpus in illis concreatur: vt separata ⁊ scissa restaurent̄. Uene ergo nō incipiunt ab epate. vñ si dixeris epar esse fundamentum corporis quia inde exit spūs naturalis: cor quoq̧ fundamentum feceris cum inde procedat spiritus vitalis. Respon. tibi vnde virtutes corporis procedunt non est fundamētum corporis: neq̧ vie etiā per quas exeūt. Si dixeris te dixisse ideo fundamētū esse q̄ sanguis ibi excoquatur: ⁊ inde totum nutritur corpus: Respon. ergo fundamentum est stomachus: cum cibus in eo coquatur: vt epati coct⁹ ꝑpareẗ. Similiter coquus ⁊ pistor fundamētū erūt: q̄ stomacho ꝑparāt cibū: qō impossibile est.

¶ Super⁹ determinauit auctor de colore hypostasis naturalis: hic de loco ⁊ liquore ⁊ de ei⁹ forma: ⁊ ꝑm hoc sunt partes tres principales in hac lectione. scōa ibi: Hypostasis inter subtilē. tertia hic: Lenitas hypostasis ⁊ cōiūctio. Prima ꝑpter sui breuitatē nō diuidit̄: sed scōa in duas. In prima ꝑponit qō intēdit. In secunda declarat suū propositū per exēplū. scōa ibi: Uerbi gratia inuenimus lunā. Tūc sequit̄ illa pars in qua determinat de forma hypostasis naturalis: ⁊ illa in duas. In prima ꝑponit quod intēdit: determinans de forma hypostasis naturalis. In scōa mouet obiectiōez sophistaꝝ. scōa ibi: Licz sophiste nos reprehendāt. ⁊ ista scōa in tres obiectiōes q̄s mouet ⁊ remouet. scōa ibi: Licz sensualiter reprehendamur. tertia ibi: Reprehendūt nos tñ de epate. Hec est diuisio ⁊ sentētia lectionis in generali.

¶ Hic primo dubitatur vtrū hypostasis naturalis proprie habeat in fundo vel in sūmo residere. Qō in supremo videtur: q̄ tres digestiue ordinate sunt: ⁊ similiter earum superfluitates: vnde sicut se habet superfluitas scōe ad primā: ita superfluitas tertie ad superfluitatē scōe: sed supfluitas secūde: vt vrina leuior est q̄ supfluitas pme. i. stercus: ḡ sic supfluitas tertie vt hypostasis leuior erit q̄ superfluitas secunde. i. q̄ vrina: sʒ corpa leuia semꝑ petūt locū supiorē: ḡ locus hypostasis naturalis erit supior. Itē dicit pħs q̄ digesta leuiora sunt indigestis: ⁊ hoc est: q̄ in digestis partes impure seqstrant̄ ⁊ abijciunt̄ a puris: ⁊ pure ibi remanēt q̄ sunt leues: ipure abijciunt̄ q̄ sunt graues: sʒ in prib⁹ indigestis permiscent̄ impure cū puris ⁊ impure aggrauāt puras: cū ḡ hypostasis naturalis marie sit digesta erit ibi sequestratio par-

tium impuratus a puris: et ita semper petet hypostasis naturalis locum superiorem. Item dicit in littera superius φ sicut pinguedo τ lac dealbantur a calore naturali in tertia digestiua: similiter τ hypostasis: sed pinguedo semper petit locum superiorem: quia semper natat: ergo similiter et hypostasis naturalis. In contrarium est auctor in principio lectionis dicens φ debet esse in fundo. Preterea in precedenti lectione dixit φ hypostasis τ sanies τ sperma assimilātur: sȝ tam sanies φ sperma semp petūt fundū: ğ τ hypostasis. Preterea hypostasis q̄ est in supmo vrine vel in medio signat aliquā vētositatē esse in vrina q̄ eleuat hmōi hypostasim: sȝ qn̄ est in vrina signū est φ natura potuit resoluere hmōi vētositatē τ nō ꝯsumere potuit: vn̄ significat digestionē icōpletā τ omne tale est pessimū in hypostasi naturali: sȝ qn̄ ipsa est in fundo tūc significat cōpletā digestionem: ita φ natura potuit digerere equaliter omnes partes vrine τ trāsmittere ad loca ꝓpria: ita φ partes terreas inferius aqueas in medio aereas superius: τ hoc est bonū: ğ hypostasis naturalis ꝓprie debet esse in fundo τ non in supremo vel medio. Et hoc cōcedo cū ysaac: τ cōcedo istas rōnes vltimō factas. Et ad pmū respōdeo dicēdo φ nō est similitudo inter pmā τ secūdā τ inter tertiā τ scdam. Preterea pma digestio ꝓcedit subtiliādo vn̄ abijcit grossum: vt stercus: secūda vō procedit īgrossando τ abijcit subtile vt aquositatē τ generat humores: τ propter hoc maxima dissimilitudo est inter pmā τ secūdā. Similiter inter secundā τ tertiā est alia dissimilitudo: q: scda vt dictū est: abijcit subtile vt aquositatē τ retinet grossum: τ illud trāsmittit ad tertiā sine aliquo subtili: τ tūc tertia nō hȝ aliquod subtile τ sequestrat ab illo nutrimēto partes impuras: τ ille sunt grosse τ terrestres ex quib⁹ generaꝛ hypostasis: τ q: partes terrestres semp petūt fundū ꝓpter hoc hypostasis naturalis semper petit fundū. Ad secūdū dico φ leuius dicit̄ dupl'r. Uno mō leui⁹ .i. nature obedientius. τ sic intelligit pħs cum dicit φ digesta leuiora sunt .i. obedientiora nature indigestis: vel leuius in motu: τ hoc modo tu obijcis: τ sic nō intelligit. Et tu obijcis maxime digerit̄: ğ minus habebit de impuro: τ ita minime petit fundū. Dico φ verū est φ maxime digerit̄: sed quāto magis digeritur nutrimētū ex cuius superfluitate generaꝛ hypostasis tantomagis ingrossaꝛ τ membris assimulatur: τ quanto magis ingrossaꝛ tanto sua superfluitas vt hypostasis grossior est τ magis terrestris: τ ita tantomagis petit fundum. Ad tertiū dicēdū φ simile est quoad hoc φ tā hypostasis: φ pinguedo a tertia digestiua dealbatur: sed dissimile est q: pinguedo est nature aeree τ ita semper natat: sed hypostasis nō: immo magis terrestris nō petit fundum. ¶ Secundo queritur super hoc qd̄ dicit in littera φ hypostasis naturalis debet esse mediocris in liquore. Sed cōtra dicit in littera: φ locus naturalis ipsius hypostasis naturalis est esse in fundo: sed quāto hypostasis grossior tantomagis petit fundū: ergo debet habere liquorē grossum. Itē hypostasis attestatur operationi tertie digestiue: sed tertia digestio ꝓcedit ingrossando: ğ illa que ingrossior erit magis attestabitur operationi tertie digestiue: hmōi est grossa τ nō mediocris: ergo hypostasis debet esse grossa in liquore. In cōtrariū est auctor in littera: q̄ dicit φ debet esse mediocris: τ probat hoc in littera per Aristo. q̄ dicit φ diffinitio illa est bona cui si adiunxeris aliqd est supfluū: si diminueris erit diminuta: similiter τ de hypostasi. Hoc idē ꝓbat per lunam: q: sicut illa luna est perfecta .i. in sui cōplemēto φ si trāscendat vltra declinabit a tēperamento: τ si minuaꝛ nō erit in cōplemento. Similiter est de hypostasi φ illa erit naturalis q̄ habet liquorem mediocrem ⁊c. ergo hypostasis debet esse mediocris in liquore: τ hoc cōcedo cum ysaac. Ad primū argumentum in cōtrarium dico sicut dicit Gerardus: φ in hypostasi ista conditio que est esse in fundo: nihil significat per se nisi cum alijs conditionibus: sicut nec cyphra in algorismo aliquid significat nisi preponatur alijs figuris: vel postponatur. Unde in hypostasi in fundo existenti requirūtur cum hoc alie conditiones laudabiles. s. φ sit digesta: lenis: dealbata: pineata: τ q: liquor mediocris attestatur pineationi leuitati dealbationi τ hmōi: τ nō liquor grossus: q: grossus significat naturā non potentem transmittere partes ad propria loca: propter hoc debet esse mediocris in liquore. Ad secundū dico φ veruȝ est φ tertia digestio procedit ingrossando per cōparationē ad secūda tamē: que debet esse mediocris ⁊c. ¶ Tertio dubitatur super hoc qd̄ dicit in littera: φ hypostasis naturalis debet esse forme piramidalis siue pineate. Contra dicit ysaac: hypostasis naturalis debet esse homogenea τ vniformis: sed partes vniformes non mouētur ad diuersa loca: immo ad eundem locū: ergo hypostasis erit spherice figure τ nō pineate: q: si pineate iā sequretur φ partes eius terrestres siue graues peterent fundum τ partes leues supremum: qd̄ non potest esse cū sit vniformis vt dicit ysaac. Item ipse cōparat hypostasim sub cōuenientiam ad lunā τ ad corpora superiora: sed nos videmus φ corpora supiora vt luna τ hmōi sunt spherice figure τ nō pineate: ergo similiter hypostasis erit rotunde figure siue spherice. In cōtrariū est auctor in littera: τ ꝓbat hoc per simile sumptum in corde τ in igne: τ plane patet in littera. vnde probat φ hypostasis naturalis debet esse pineate τ piramidalis figure. Preterea hypostasis naturalis attestatur complemento caloris naturalis digerentis potentis sequestrare partes terrestres a leuib⁹ τ aereis trāsmittendo graues inferius τ leues superius: sed talis transmissio facit formam piramidalem: ergo hypostasis naturalis erit pineate siue piramidalis figure. Et hoc concedo τ pono istas rationes vltimas pro causa. ¶ Ad primū in cōtrariū dico φ quedam sunt partes vniformes: ita φ sunt omnes obedientes nature digerenti: ita φ graues transmittit inferius: leues superius: τ talis vniformitas est in hypostasi: τ sic loquitur ysaac. Quedā vō sunt vniformes ita φ omnes grosse τ tēdūt ad eundem locū: τ de tali obijcis tu: τ sic non est in hypostasi naturali. Ad secundū dico φ simile est quoad hoc φ sicut luna cōpleta est pfecta τ qn̄ trāscēdit declinat. τ sir̄ hypostasis naturalis est q̄ est mediocris: τ qn̄ trāscēdit declinat a tēperamēto τ sic ponit exēplū. Sed dissimile est quoad hȝ φ hypostasis generatur a superfluitate nutrimenti in qua sunt quattuor partes. s. aeree: aquose: τ hmōi. vnde natura transmittit quālibet partem ad loca propria: sed nō sic est in luna nec in corporibus superioribus: vnde non generantur ab elemētatis sicut hypostasis. vnde luna quia debet regere inferiora τ corpa sir̄ supiora debent regere inferiora: propter hoc habuit illā formam que magis est apta ad hoc: hec aūt fuit rotunda: τ ꝓpter hoc luna τ corpora superiora sunt spherice figure τ nō piramidalis. ¶ Quarto dubitaꝛ sup hȝ qd̄ dicit in littera: φ ignis debet esse piramidalis figure. Cōtra ignis est vnuȝ de quattuor elementis: sed omnia elemēta sunt spherice figure et nō pineate vel piramidalis: ergo ignis erit spherice figure. Itē cōtinens immutat contentū ad suam formam: vt dicit Philaretus: sed dicit Constanti. in pantegni: φ ignis continetur in cōcauitate orbis lune: ergo erit eiusdē figure cum luna: sed luna est spherice figure τ non piramidalis: ergo τ ignis. In contrarium est auctor in littera: vt dictū est. Et hoc concedo: et dico φ ignis dupliciter potest cōsiderari. Uno modo prout est in sphera τ materia propria: τ tūc suā materiam consumit: τ sic est spherice figure: τ hoc modo procedūt tue rationes. Uel potest cōsiderari ꝓut est in istis inferiorib⁹: q: ibi est in materia aliena: vnde dicit pħs in xvj. de animalibus φ ignis in istis inferiorib⁹ vt in materia lignea vel hmōi: semper est in materia aliena: τ ideo facit conū supi⁹ quia semper tēdit ad spherā propriam: sed quia est in materia aliena que est grauis: propter hoc habet formā latam inferi⁹: τ hoc sm̄ exigentiā materie: vnde habet latitudinem inferius: conum vō superius τ ita est piramidalis figure: τ hoc modo loquitur ibi.

¶ Quinto dubitaꝛ: vtrum cerebrum sit fundamentum omnium membrorum: videtur φ non: quia dicit pħs in lib. de animalibus: φ cor est fundamentum omnium membrorū: non ergo cerebrū: quia sic esset ponere duo prima fundamēta τ principia membrorum: quod est inconueniens. Item dicit Haly φ spūs vitalis ē sicut radix: naturalis vō τ aīalis sicut trunci: τ ita vitalis est fundamētū naturalis τ aīalis ğ sir̄ cor cū sit fundamētū vitalis ipsum cor erit fundamētū

aliorū mēbrorū. Sed videt̄ φ epar sit fundamētū oīm mem-
brorū: quia vt dicit Hippo. mēbra nō augentur nisi per vir-
tutē naturalē. vñ ad h̄ φ mēbra nutriant̄ vel augeant̄ opor-
tet φ virtus naturalis precedat: sed virtus naturalis radi-
catur in epate: ğ similiter epar precedit ꝛ erit fundamentuȝ
oīm mēbrorū. Ad hoc soluit Gerardus dicēs φ ſm pħos du-
plex est fundamētū membrorū: quoddā est virtuale: ꝛ hoc
modo cor est fundamentū aliorū: q: a corde ꝑcedit virt9 alio-
rū: quoddā ꝟo est fundamentū materiale: ꝛ hoc modo cere-
brū est fundamentū aliorū: ꝛ hoc est q: ab ipso ꝑcedunt ner-
ui qui dant sensuȝ ꝛ motū oībus mēbris. vñ virtutes exeūt
a corde: sed oꝑationes ꝑcedūt ab alijs: sicut mandatū exit
a rege: sed tñ oꝑationes exeūt a subditis. sed tñ ista resolu-
tio dubia est. Alij dicūt φ ysaac errauit tripliciter. Errauit
eñ hic qñ dicit φ cerebrū est fundamētū aliorū mēbrorū. Se-
cundo errauit quādo dicit φ immediate vene oriunt̄ a ner-
uis. Tertio modo in dictis vniuersalib9 vbi dicit φ cerebrū
est calidū: ꝛ multū nititur hoc ꝓbare in dictis vniuersalib9.
Et dicūt ad illud qđ obijcis φ cerebrū est fundamētū mem-
brorū: φ duplex est fundamentū. vno modo dicit̄ fundamen-
tū illud primū a quo alia oriūtur: ꝛ sic dicit pħs φ cor est fun-
damentū: ꝛ hoc mō nō loquit̄ hic: alio modo dicit̄ fundamē-
tū qđ est ꝑncipiū sustentationis. ꝛ hoc modo cerebrū est fun-
damentū: quia nerui ꝛ ligamenta q̄ sustentāt alia membra
oriunt̄ a cerebro. ꝛ hoc dicit plane in lr̄a. Alij dicunt φ fun-
damentū dicit̄ multiplr̄: quoddā est fundamentū mēbrorū
radicaliū: ꝛ sic cerebrū: q: in cerebro est siue maxime abūdat
sperma ex quo mēbra radicalia generant̄: ꝛ h̄ modo loquit̄
auctor in littera: q: cerebrū est fundamentū aliorū: ꝛ per hoc
patet solutio ad duo prima argumēta. Ad tertiū soluit Aui-
cen. dicens φ quādo Hippo. dicit φ mēbra nō augentur ni-
si per virtutē naturalē oblitus fuit vite: q: nō pōt aliquis nu-
triri nisi prius viuat: ꝛ q: posuit hoc oblitus fuit vite: vñ vi-
ta stat in corde propter hoc prius ꝛ fundamētum est. ❡ Sex-
to dubitatur super hoc qđ dicit in littera: φ vene oriuntur a
neruis. Cōtra. alij auctores volunt omnes φ oriunt̄ ab epa-
te. Preterea sicut in cerebro generatur spūs animalis: ita
in epate sanguis: sed spūs aīalis ꝛ suuȝ vehiculū: vt nerui
oriuntur a cerebro: ergo similiter sanguis ꝛ vene q̄ sangui-
nē habēt deferre ad mēbra oriuntur in epate nō ergo a ner-
uis. In cōtrariū est auctor in littera qui dicit φ vene oriunt̄
a neruis. ꝛ hoc ꝓbat q: epar est substātia coagulata neruis:
ergo ꝛc. ꝛ ita innuit φ vene a neruis oriuntur. In contrariū
est Gal. in lib. interiorū dicens φ nec in epate nec in renibus
inuenimus pulsationem: ꝛ hoc est quia vt ipse dicit: ibi non
sunt nerui: ꝛ ita vult Gal. φ in epate nō sunt nerui: ꝛ ita cō-
tradictio est inter Gal. ꝛ auctorem istū. Ad hoc dicēdū ſm
quosdā φ ysaac falsum dicit aperte in littera dicendo φ ve-
ne oriūtur a neruis: immo oriuntur ab epate. Sed tamē de-
bemus sustinere auc. ꝛ propter hoc dicendū φ vene oriunt̄
ab epate: ꝛ nō oriuntur ab epate immo a neruis: non enim
oriuntur ab epate virtualiter immo a corde: vt dicit pħs: ta-
men materialiter et sensibiliter oriuntur ab epate: ꝛ q: me-
dici sunt sensibiles propter hoc dicunt φ oriūtur ab epate.
Iteruȝ iste dicit φ a neruis oriunt̄ vene. ꝛ sua cā fuit: q: in
epate vt dicit in littera sunt vene minutissime: ꝛ hoc de ne-
cessitate: q: cū epar mutet chilū in chimū: oportet ad hoc φ
in epate essent minutissime vene ita φ quelibet pars epatis
ſm minima tāgeret quālibet partē chili ad hoc φ esset per-
fecta mutatio chili ī chimū: ꝛ q: ysaac fuit valde grossus me-
dicus ꝛ etiā iudeus: ꝑpter hoc credidit φ vene nō orirent̄
ab epate: ꝛ ꝑpter hoc φ nō sensibiliter apparet ortus earū in
epate: ꝛ ideo dicit φ a neruis. i. a mēbro neruoso siue a mē-
bris neruosis: vt a filis in ipso epate existentib9. Et per hoc
patet φ non est contradictio inter Gal. ꝛ aucto. istum: quia
quando Gal. dicit φ in epate nō est neruus. verū est loquē-
do ꝓprie de neruo: qui est neruus ꝓprie nō habēs cōcauita-
tem aliquā: sed tñ ibi intrat substātia neruosa non existens
ꝓprie neruus: sed speciē nerui habens: ꝛ hoc modo loquit̄
auctor dicēs in lr̄a φ vene oriunt̄ a neruis. i. a quibusdā mē-
bris similitudinē neruorū habētibus vel speciē. ❡ Ultimo
dubitat̄ de situ cordis in homine: q: dicit in littera: φ pars
lata est superius: conus ꝟo inferius. Cōtra pars pōderosior
semper petit locū inferiorē: ğ cū latior pars cordis sit pōde-
rosior semper petit partē inferiorem: sed pars inferior hoīs
est versus pedes: ğ ꝛc. Itē cor influit calorē naturalē ꝛ spūs
in membris ſm sui partem latiorem: vnde vbi sunt membra
maiora ꝛ latiora ibi debet magis influere: sed hoc est infe-
rius: vt versus pedes: ğ pars latior ipsius cordis situabit̄ in-
ferius versus pedes: ꝛ acutior superius versus caput. In cō-
trarium est auctor in littera: qui dicit φ homo est sicut arbor
inuersa: vnde caput est quasi radix: ꝛ ita lata pars cordis tē-
dit sursum: conus ꝟo deorsum versus pedes. Preterea di-
cit pħs in. xij. de animalibus φ cerebrū fuit situatum in op-
posita parte cordis vt sua frigiditate mitiget calorē cordis ꝛ
cor in opposito cerebri vt attemperet frigiditatem cere-
bri suo calore: sed hoc non posset fieri nisi pars lata cordis
tenderet superi9 ğ ꝛc. Preterea dicit pħs φ in piscibus cor
situatum est ita φ pars acuta tendit versus caput: lata ꝟo
pars versus caudā: ꝛ hoc est q: cū sint frigidi inspirāt aquā
per brācos: ꝛ ita si acuta pars esset versus caput statim per
frigiditatē aque extingueretur calor cordis: sed econtrario
est de homine: quia lata pars cordis tendit versus caput et
hoc est quia habet cor calidissimū: ꝛ oportet φ refrigeretur
per aerē inspiratū: sed hoc nō posset esse nisi esset lata pars
superius: q: si conus esset versus caput: cū ibi nō sit foramē
nō posset calor cordis mitigari per aera ꝛ ꝑpter hoc ꝛc. Et
hoc concedo cū pħo ꝛ cū ysaac: ꝛ istas rationes pono ꝓ cā.
❡ Ad primū in contrariū dico φ quedā regulātur ab anima
solū ꝛ in talibus verū est φ pars pōderosior semper petit lo-
cū inferiorem: sed in illis que regulant̄ ab anima ꝛ a natura
nō est verū: sic est in corde: ꝛ ꝑpter hoc ꝛc. Ad scđm soluo ꝑ
interemptionē minoris: q: dico φ mēbra inferiora non indi-
gent maiori influentia q̄ superiora: immo potius econuerso
vnde natura est sicut bonus paterfamilias qui dat proprio
filio bonum nutrimentū seruienti vero grossum. Similiter
natura debite operās transmittit puriorē partē nutrimenti
ad partes supiores ꝛ magis solicita est circa ipsas: ꝛ ita ma-
iorē calorē influit: sed in mēbris inferioribus minorē quia tā-
tū nō curat de ipsis sicut de supioribus: ꝛ sic soluit̄ ad illud.

❡ Leuitas hypostasis ꝛ velocitas mot9 sui ad supio-
ra et inferiora naturā agentem ꝛ in morbi materiam
dominantē significat propter leuitatem materie et
suā obediētiā nature. Si enim non obediret ꝛ in ali-
quo impediret: digestionem suam dimitteret crudā:
ꝛ nō bene coctā emitteret. Palā ergo intelligit̄ q:
regule hypostasis. v. esse cōprobant̄: albedo sui colo-
ris: sessio in fundo vasis: mediocritas sui liquoris: ꝛ
rotūditas forme: leuitas ꝛ facilitas sui mot9. Cū hec
v. adsint ꝑfecta est natura in tēperamēto cōplexiōis
ꝛ sanitate corpis. Cū ğ aliq harū ꝓprietatū aufert̄:
ꝛ cōpetēs actio faciētis nature tollit̄: oīb9 ablatis ꝛ
tertia actio aufertur ab oībus mēbris. Si ergo leui-
tas motus hypostasis tollat̄: ꝛ ſm motū nature egre-
diatur: actio naturalis ꝛ dñiuȝ suū ī digerēdis fecib9
auferunt̄. Leuitate ꝛ rotūditate forme ablatis: natu-
re dñationem in oēs ꝑtes materie morbi necesse est
tolli: ꝛ actio sua in oīb9 est eq̄lis. Si ꝟo in ꝑtib9 opa-
ret̄: in ꝑtib9 nō exiret diuersa. in ꝑtib9. i. quedā subti-
lis ꝛ q̄dā grossa: alia cruda. Mediocritate ꝛ tēpera-
mēto liquoris ablatis auferet̄ ꝛ cōplemētū coctiōis
in fecib9. Si nō sedeat hypostasis inferius: diuisio na-
ture in partibus ꝛ positio vniuscuiusq: partis in lo-
cum suuȝ naturalem tollitur. Si albedo hypostasis
aufertur: ꝛ digestio nō cōpletur: que cū insimul aufe-
runt̄: tertia digestio in membris necesse est tollatur.
❡ Reprehēdūt nos sophiste dicētes: q̄re nō dixisti
auferri hypostasim ex fortitudine tm̄ mēbrorū corpo-

ris: ⁊ in superfluitatibus sui nutrimenti p poros ex-
pellēdis: ⁊ nō ex ablatiōe tertie digestiōis. Respon
dem⁹ q: mēbris fortibus in expellēdis cibo⁊ supflui
tatibus nō necesse est reddi epati: ⁊ inde renib⁹ mit
ti cū colamēto sanguinis: ⁊ ita exire cū vrine hyposta
si. Cōfirmat̄ h̄ ex Gal. dicto dicētis vrina in sanis nō
h3 hypostasim: nisi paruā cū morer̄ in vasis: q: virtus
digestionis tertie ex fortitudine membro⁊ est fortis.
Respōdemus his mōstrauit Gal. in verbis se intel-
lexisse de corporibus sanis: q̄ tēperate sunt cōplexio-
nis: ⁊ perfecta in virtutibus suis: neq3 plus capiunt
cibo⁊ nisi quātū digerat natura co⁊. qd̄ cū sit cōstat
eos nō habere hypostasim: q: mēbra fortiora sunt.
Sed infirma corpora virtutibus obuiantia ex abla-
tione virtutis defectionē innuūt tertie digestionis.
mēbris eñ deficientibus in expellendis cibo⁊ super
fluitatib⁹: epati reddunt̄ ⁊ cū vrina emittunt̄. Que
cū in vrina nō appareāt: s3 in mēbris pmaneāt: cōuer
sio illa diuersos morbos gn̄at f̄m supfluitatum natu
ras: q̄ intus h̄ faciūt calori naturali: qd̄ igni ligna de
foris. Vn̄ ḡ intelligim⁹: q̄ si hypostasi adsit albedo:
sessio in fundo: liquoris mediocritas: forme rotundi-
tas: ⁊ lenitatē nō habeat. Ex hac vna in sua vi amissa
grossam vētositatē significat quodā in tpe partē sui
diuidētē: ⁊ nature actionē in se cōpleri pphibētē. Vn̄
aliqñ vrina lenis erit ⁊ rotūda: aliqñ vō dispersa: et
diuulsa cū hypostasi albedo: fundi sessio: mediocritas
liquoris fuerit. si lenitas ⁊ cōiūctio desit; duas regu-
las sibi esse sublatas ītelligim⁹: vñ nature significat
pigritiā: q̄ ptib⁹ hypostasis nō eq̄liter dn̄et̄. Hec ḡ
species prior est peior: q: prior significauit virtutem
nature agentis in quodā tēpore: vt vētositatem gros
sam dissolueret: ⁊ feces subtiliaret: q̄ si in omi tēpore
nō faciat: aliqñ tamē facere laborat. Hec species na
ture defectionē in dissoluenda significat ventositatē:
⁊ in fecū digestiōe. hoc ⁊ in omi tēpore: sed tñ in prio
ri occultū quiddā explanare op3. Vētositas grossam
partē hypostasis adunari prohibēs: aliqñ cōfortat̄
die vna: ⁊ deficit paulatim vsq3 i diē morbi: postea fit
ecōtrario: vt vna die deficiat ⁊ cōfortetur paulatim
vsq3 in diē morbi: postea aliqñ vna die deficit: vt alte
ra confortatur. Et prior q̄ vna die deficiēs: cōfortat̄
vsq3 in finē morbi: minor in pessimitate est: q̄ ea que
vna die cōfortari habet: altera vō videatur deficere:
actio eñ ⁊ malicia eius pessima si nō cōfortetur. Itē
melior est ea que vna die deficit: ⁊ postea cōfortatur:
q: vna die deficiēs altera cōfortans; luctari cū mor-
bi materia significat naturā: ⁊ p̄ualere interdū eā.
Defectio vero vnius diei ⁊ cōfortatio cōtinua signifi
cat fugā nature cū sui defectione in materie morbi re
pugnatiōe. Om̄e hoc in pulsib⁹ similiter intelliga-
mus: q: si pulsus vna die melioretur: altera vō nō: me
lior est q̄ vna die meliorato: ⁊ postea semper peiora-
to. vnde hypostasis nunq̄ iuncta: neq3 simul aduna-
ta: peior est q̄ que vna die adunata: altera vō nō adu
nata. Itē coniuncta vna die altera vero nō: peior est
semper coadunata. Vnde palam est intelligi: q: si hy
postasis cū duobus supradictis auferat̄: sedere in fun
do ⁊ tēperati esse liquoris leuē ⁊ lenē esse: pdite sunt
regule quattuor: ⁊ significat grossas vētositates ⁊ in
digestas: quib⁹ ferueāt humores ⁊ turbent̄ liquores:
⁊ natant feces fundi: sessionē prohibētes. Si inde al
bedo auferatur ⁊ ablatis superioribus: cū oēs regu-
las suas perdiderint: significat defectionē coctiōis ⁊
pigritiē nature in cōplemēto digestionis. Si ablata
albedine ipsa videt̄ sedere in fundo f̄m colorē signifi
catur: ⁊ qualitas materie morbi intelligit̄: ⁊ quanti-
tas actionis sue siue fortis sit siue debilis. verbi gra-
tia. Si hypostasis glauca sit siue rufa: designat q̄ al
be hypostasi sit vicina virtute coctiōis: ⁊ complemē-
to digestionis: q: parū remaneret vt alba fiat. Si sit
citrina materia morbi remanet cholerica: ⁊ nihil pro
ficit natura in sua coctione: sed tñ potestatem habet
vt hypostasis in colore materie morbi remaneat nun
dū immutata in corruptionē ⁊ incensionē vt faciat se
viridē. Vnde Hippo. si in hypostasi cholera domine
tur leuis ⁊ subtilis motu: morbus est calidus. vnde
Hippo. monstrauit per leuitatē motus leuitatē esse
in fecibus: ⁊ eorū obedientiā. qd̄ dixit subtile: subtilē
superiorē ⁊ latitudinē inferiorē voluit intelligere: et
tunc forma eius est quasi pinea. Si hypostasis sit ru
bea erit morbus quasi sanguinolentus: ⁊ mediocris
coctio eius. viridis vel nigra incensionē humorum si
gnificat: q̄ ab obediētia sit remota. Glauca igit̄ hy
postasis ⁊ rufa propinquiores sunt coctiōi q̄ rubea:
rubea melior est q̄ citrina. citrina melior est q̄ viri-
dis: qd̄ alibi melius sumus dicturi. ¶ Sufficit de hy
postasi quantitatē mōstrare coctiōis: ⁊ q̄ quantitas
coctionis quātitatē mōstrat actionis naturalis calo-
ris: ⁊ q̄ quantitas caloris naturalis quātitatē cōple
xiōis in sanitate ⁊ in infirmitate.

¶ Superius determinauit auctor de quattuor cōditioni
bus hypostasis naturalis: vt de colore: situ: liquore: forma.
Hic determinat de quinta cōditione. s. de bonitate motus:
⁊ diuiditur in duas. In prima determinat de leuitate mot⁹
hypostasis naturalis. In secūda concludit auctor cōclusio-
nē principalē. s. q̄ p̄sentia cōditionū predictarū in hypostasi
naturali significat digestionē cōpletam: absentia vō earū di
gestionē incōpletā. scd̄a ibi: Palam ergo intelligendū q̄ re
gule. ⁊ ista scd̄a in duas. In prima facit qd̄ dictū est. In secū
da recapitulat. scd̄a ibi in fine lectionis: Sufficit dixisse. Pri
ma in duas. In prima cōcludit suā cōclusionē principalem.
In secūda eā declarat. scd̄a ibi: Si eñ leuitas motus hypo-
stasis. ⁊ ista scd̄a in duas. In prima declarat hmōi cōclusio-
nē in generali. In scd̄a in speciali. scd̄a ibi: Vnde ḡ intelligi-
mus q̄ sine hypostasi. prima in duas. In prima declarat in
generali illā cōclusionē principalē. In scd̄a mouet obiectio
nē sophistarum: ⁊ illā soluit. secūda ibi: Tñ sophiste rephēdunt
nos. ⁊ ista scd̄a in duas. In pma mouet obiectionē ⁊ soluit.
In secūda cōfirmat hoc: ibi: Cōfirmatur hoc ex Gal. Tunc
sequitur illa pars in qua declarat hmōi cōclusionem magis
in speciali: ⁊ illa in quinq3. In prima declarat qualiter si au-
ferat̄ vnica cōditio hypostasis naturalis significabit indige
stionē. In secunda qualiter auferantur due: ibi: Cum in hy
postasi albedo. In tertia qualiter quattuor: ibi: Vnde pa-
lā semp est intelligi. In quarta qualiter. v. ibi: Si aūt albe-
do auferatur. In quinta q̄liter ablata albedine: ibi: Si abla
ta albebine. Scd̄a istarū in duas. In prima narrat. In secū
da quoddā occultū in illa narratione suppositū declarat. se
cūda ibi: Sed cū priori quiddā occultū. Tūc sequit̄ illa pars
in qua ostēdit qualiter ablata albedine significatur indige-
stio: ⁊ illa in duas. In prima proponit. In secūda prosequi-
tur de hypostasibus causatis ex ablatione hmōi cōditionū.
secūda ibi: Si hypostasis sit glauca. ⁊ ista scd̄a in quattuor.

In pͥma determinat de hypostasi glauca. In scḋa de rubea ibi. Si hypostasis sit rubea. In tertia de viridi: ibi: Uiridis vero vel nigra. In quarta cōparat hmōi adinuicē: ibi. Glauca igitur hypostasis.

¶ Hic primo dubitatur quid ad ꝓpositum de motu hypostasis: q: videtur ꝙ male determinet hic de motu eius: quia motus solūmodo est animatorum: vnde dicit phs: ꝙ ꝓpriū est animatoꝝ seipsis moueri: cum ergo hypostasis sit quid inaīatum: nō habet motū: ergo male determinat de eiꝰ motu. Item superius vbi determinauit de vrina nō determinauit de motu vrine: ergo similiter nec ibi debet determinare de motu hypostasis. Ad hoc dicēdum ꝙ non determinat ibi de motu naturali ipsius hypostasis: quia non habet motū naturalem vt tu ob. sed de motu eius violento: quia quādo vrina mouetur violenter mouetur hypostasis in ipa. ꝑ hoc patet solutio ad primū argumētū: q: verum est ꝙ hypostasis cum sit quid inanimatū nō habet motū naturalē: sed habet violentum. Et nota ꝙ hic determinat de motu violento ipsius hypostasis ad habendam perfectā digestionē. i. ad habendū signum perfecte digestionis: quia quando hypostasis cito mouet̄ supra ⁊ diuellit̄ ⁊ cito redit infundo sub propria forma: vt sub pineata forma: tunc signum est ꝙ bene digesta est: ⁊ ꝙ partes terrestres bene separate sunt a natura ab aquositate: ⁊ dicendum ꝙ non est ibi aliqua ventositas ibi remanēs inconsumpta: que faciat illam hypostasim remanere eleuatam ⁊ hoc bene pertinet ibi. Ad secūdū argumētū dicēdum ꝙ hypostasis est quid minimū residēs in vrina in fundo qḋ de facili potest moueri ⁊ eleuari: ⁊ cito redire in fundū sub ꝓpria forma si sit naturalis. vnde in ipa hypostasi innaturali nō possunt partes terrestres ⁊ grosse separari ab aquositate: et propter hoc ibi eius motum determinat: sed in vrina naturaliter se habente partes humorales non possunt separari ab aquositate cū misceantur fm minimū: imo si separant̄ tunc non remanet sub sua naturalitate: imo format̄: ⁊ ꝓpter hoc superius non determinauit de motu ipsius vrine: quia per motū ipsius non possumus iudicare de cōplemento digestionis: sicut possumus per motum hypostasis. ¶ Secundo dubitatur: vtrum leuitas motus ad superiora sit bonū signum: videtur ꝙ non: quia vnaqueq; res naturaliter debet moueri ad suum ꝓprium locū sed ꝓprius locus hypostasis naturalis est fundus: ergo debet naturaliter moueri ad fundum ⁊ non ad superiora: ⁊ si mouet̄ ad superiora: hoc est innaturaliter: sȝ signum debet representare signatuȝ eo modo quo est: ergo hypostasis naturalis semper debet petere fundum si significat bonū: non ergo ad superiora debet moueri. Item hypostasis non mouetur ad superiora nisi ꝓpter aliquam ventositatem cum eius ꝓprius locus sit fundus: sed si significet ventositatem hoc est pessimū: ergo hypostasis mouens ad superiora est malum signum: quia indigestionem significat ⁊ nō complementum digestionis. In contrarium est auctor in lr̄a: qui dicit ꝙ est bonū signū: q: significat naturā dn̄ari supra materiam morbi complete. Preterea hypostasis naturalis mouens ad superiora significat leuitatem ⁊ obediētiā materie remanens vero semper in fundo inodebientiam: sed hypostasis significans obedientiam materie ⁊ leuitatem est bonum signum: significans vero cōtrarium malum: cum ergo hypostasis naturalis cito mouens ad superiora significet obedientiam materie erit bonum signum: qḋ concedo cum ysaac. vnde hypostasis naturalis cito ascendens superius ⁊ cito veniens inferius sub ꝓpria forma pineata est bonum signū vt supra dictū est. ¶ Ad primum argumentū in contrariū dico ꝙ verū est ꝙ motus naturalis ipsius hypostasis est fundus: sed tamen per violentiā potest moueri ad superiora ⁊ postea redire inferius statim sub forma ꝓpria. vnde tu bene obijceres si remaneret supra ⁊ non rediret. Ad secūdum patet solutio per iam dicta: quia verum est ꝙ quando per ventositatem eleuatur hypostasis nō redit: sed nō dicit in littera ꝙ non redeat: imo ꝙ statim redeat sub ꝓpria forma. ¶ Tertio dubitatur vtrum motus hypostasis sit naturalis vel violentus: ⁊ loquor de illo motu hypostasis quādo ipa mouet̄ a membris tertie digestiue quorū est superfluitas: ⁊ redit cum aquositate ad renes ⁊ ad vesicam per meatus. Mr̄ hmōi motus hypostasis sit violentus. ꝓbatur: quia supfluitates digestionū habēt ꝓpria emūctoria per que habēt expelli: vt stercus ꝑ anū: vrinalis aquositas ⁊ superfluitas tertie poros cutis sicut sudor: ⁊ hmōi: si ergo superfluitas tertie digestiue ꝓprie ⁊ naturaliter habeat expelli ꝑ poros cutis: si ipsa non expellat̄ per poros cutis: imo redeat cum aquositate ad vesicam: hmōi motus non erit naturalis: imo violentus. Item hypostasis est superfluitas mēbrorū tertie digestiue: si ergo redeat ad epar: ⁊ ad renes: ⁊ ad vesicā cum aquositate: tunc membra ignobilia transmittūt suas superfluitates ad membra nobilia: sed talis motus est contra naturam: ergo non est naturalis. Contra: ille motus q̇ significat cōpletā actionem ⁊ cōplementū victorie nature ꝯ materiā morbi est naturalis: sȝ hypostasis naturalis cū suis conditionibus est hmōi vt dicit auctor in littera: ergo est naturalis. Preterea iste motus hypostasis a mēbris tertie digestiue ad vesicā fit a principio intra vt a dispositionibus hypostasis laudabilibus. principio dico intra complete passo: quia significat obedientiam ⁊ lenitatem: quia si materia esset nimis grossa ⁊ inobediens nunꝗ̄ sequestraretur: ergo cū vrina sequestretur fit a principio intra ꝯplete passo: ⁊ omnis talis motus est naturalis: ergo ⁊c̄. Ad hoc dico ꝙ vno modo dicitur naturalis motus qui fit sursum ⁊ deorsum: ⁊ talis motus ꝓprie est in illis que regulantur tantū a natura ⁊ non ab anima: vt sunt inanimata: vt leue naturaliter tendit sursum ⁊ graue deorsum: ⁊ de tali motu nihil ad ꝓpositum: quia talem motum non est ꝓprie ponere in corpore humano: cū omnia que sunt in corpore humano: regulata sunt a natura ⁊ ab anima: ⁊ loquendo de isto motu regulato ab anima dico ꝙ motus hypostasis a membris tertie digestiue fit ad vesicā ⁊ tunc est naturalis ⁊ nō violentꝰ q: fit a v̄tute forti domināte supra materiā morbi: ⁊ ꝯcedo istas vltimas rationes hoc ꝓbantes. ¶ Ad primū argumētum in contrarium dico ꝙ semper verū est ꝙ superfluitates tertie digestiue ꝓprie habent expelli ꝑ poros cutis: nisi natura sit impedita vel debilitata: vel materia sit grossa: quia qn̄ natura est fortis ī tertia digestiua exhalat suas supfluitates insensibiliter: vel conuertit in aqueam subām ⁊ cum sudore emittit: sed si sit impedita aliquātulum: ita ꝙ materia sit nimis grossa et non possit per poros expelli: tunc facit quod potest ⁊ trāsmittit eas superfluitates cū aquositate ad meatus magis manifestos cuiusmodi sunt meatus ad vesicam. Et tu obijcies ꝙ natura tunc coacta est: ergo talis motꝰ erit violētus: dico ꝙ non: imo naturalis: quia natura non cogit̄ nec debilitatur simpliciter: imo cogitur solūmodo respectu virtutis fortissime potentis illas superfluitates expellere insensibiliter: vnde adhuc satis fortis qn̄ trāsmittit suas supfluitates cum aquositate ad vesicam vt hypostasim. Et per hoc patet solutio ad secundum argumentū: q: mēbra ignobilia non transmittūt suas superfluitates ad nobilia: vt ibi maneāt: imo ꝙ exterius expellant̄. Uel dicēdum ꝙ trāsmittunt per meatus magis manifestos: sed tu obijcies: ꝙ supfluitas tertie digestiue nūꝗ̄ expellit̄ nisi ꝑ ꝓprium emūctorium: vnde stercus nunꝗ̄ exppellitur per vrinam nec ꝑ emūctoriū tertie digestiue vt per poros: ergo similiter superfluitates tertie vt hypostasis nunꝗ̄ expellent̄ ꝑ emūctoriū scḋe vt per vrinam. Dico ꝙ non est simile: quia superfluitas prime vt stercus habet vias latas et notabiles per quas semꝑ exit: ⁊ hoc est: quia est superfluitas grossa q̄ nō posset exire per meatum strictum vt per virgā: ⁊ similiter superfluitas secunde vt vrina hȝ vias sensibiles ⁊ notabiles vt virgam ⁊ ꝓpter hoc nunꝗ̄ exit per emunctorium tertie digestiue: sed superfluitas tertie non habet vias ita notabiles ⁊ sensibiles: vnde non habet nisi poros cutis. Si ergo sua supfluitas sit subtilis poterit expelli ꝑ poros cutis qui sunt stricti si vero sit grossa materia non poterit expelli per poros qui sunt stricti: cogit̄ ergo vt dictū est exire per vrinā. ¶ Quarto dubitatur super hoc qḋ dicit in littera: ꝙ hypostasis non potest esse: nec apparere in fortitudine virtutis idest forti existente v̄tute. Cōtra: quāto v̄tus est fortior: tanto magis expellit suas superfluitates: ⁊ quanto magis expellit: tanto

magis apparēt: ergo ī fortitudine v̄tutis in tertia digestiua potest esse hypostasis. Preterea nos videmus ꝙ quanto virtus est fortior in prima digestiua: tantomagis expellitur sup̄fluitas sua vt stercus: ⁊ silr̄ hoc idē videmus in secūda: ḡ silr̄ in tertia digestiua quanto virtus est fortior tantomagis erit ibi superfluitas vt hypostasis. In ꝯ̄trium est auctor in littera vt dictū est. Preterea dicit superius auctor: ꝙ qn̄ virtus est fortis: tunc non apparet hypostasis: ⁊ hoc est: q: sup̄fluitas expellitur insensibiliter ꝑ poros vel etiam cū sudore: vnde in sanis nulla vel pauca apparet hypostasis: ḡ in fortitudine virtutis nō est hypostasis: imo expellitur illa sup̄fluitas q̄ dꝫ cedere in hypostasim ꝑ poros insensibilr̄ vel cū sudore. Ad hoc dico ꝙ fortitudo v̄tutis pōt esse duobus mōis: aut absolute: aut ꝑ cōparationē ad materiā nutritiuā. Dico ḡ ꝙ qn̄ v̄tus fortis ē respectu materie nutritiue: ⁊ ibi est regimē ordinatū: tunc nō apparet hypostasis: q: totū cōuertit̄ ibi: ⁊ nō est ibi sup̄fluitas: ⁊ sic intelligit auctor in lr̄a. sed qn̄ v̄tus est fortis absolute: tn̄ materia morbi est grossa ⁊ inobediēs: tunc v̄tus nō pōt eam expellere insensibiliter vel cum sudore ꝑ poros cutis: imo eā transmittit cū aquositate ad vesicā: ⁊ hoc appellat̄ hypostasis. ¶ Ad primū qd̄ ob. in ꝯ̄trium ꝙ quāto fortior virtus tātomagis expellit suas superfluitates: qd̄ verum est: vn̄ nō oportet ꝙ hoc fit cū hypostasi: imo insensibiliter vel cū sudore. Ad secundū dico ꝙ nō est sile: q: licet ī fortitudine v̄tutis prime appareat semꝑ superfluitas vt stercus: ⁊ in fortitudine scd̄e vt vrina: tn̄ non in fortitudine tertie semꝑ apparet hypostasis siue sensibilis sup̄fluitas. Vna causa est: quia superfluitas prime digestiue ⁊ scd̄e multū est impura ⁊ grossa. vnde nō potest insensibiliter euaporari: sicut facit sup̄fluitas tertie q̄ magis est pura ⁊ magis digesta. Scd̄a causa est: q: in tertia digestiua quodlibet membrū hꝫ suā sup̄fluitatē: ⁊ ita quodlibet mēbrū meliꝰ pōt cōsumere suā sup̄fluitatē ꝙ̄ vnū membrū solum totam illā sup̄fluitatē: ⁊ q: prima ⁊ scd̄a sup̄fluitas nō est insimul in vno membro vt in stomacho vel in epate: non possunt consumere suam superfluitatem: sed in tertia digestiua quodlꝫ mēbrum habet suā sup̄fluitatē ⁊ illā de leui potest cōsumere ⁊ insensibiliter expellere.

¶ Hypostasis ergo cum naturam suam exierit: mutationem significat in complexione corporis: vel in vna qualitate sicut in caliditate: vel in colore: loco: liquore: vel in suis qualitatibus quinqꝫ. Si in suo colore vel calore: rubea erit vel citrina: vel sicut diximꝰ quelibet alia. Si extra naturā sui loci exeat: suspenditur: vel natat: vel in superficie est nebulosa. Liquida subtilis est vel grossa plus ꝙ̄ oportet. Forme naturam exiens: lata fit vel dispersa in partibꝰ diuersa: vt partim sit subtilis: partim grossa. Naturam leuis motus sui exiēs: quodam in tempore exit laudabilis quodam illaudabilis vt dicemus.

¶ De hypostasi accidentali.

Hypostasis accidentalis diuersat̄ tribus modis. in loco: in quātitate: ⁊ qualitate. In loco vel in sessione fundi: vel in suspēsione medij vasis: vel nebulosa est in sup̄ficie sui. ¶ Diuersitas locorum quantitatem monstrat coctiōis: siue in initio sit: vel in medio: vel in cōplemēto. Hypostasis nebulosa est ī primis: in cōplemento in fundo erit: media in medio suspenditur vasis: q: cū natura humores excoquēs facere hypostasim incipiat: in primis dissoluēs mouet suā vētositatem: quā cū mouerit altitudinē petit: qui locus suus est naturalis: ⁊ cū ascenderit: humiditatem turbidā reddit ingrossans eam: ⁊ terrestria secū cū v̄tute sui motus portans facit quādā nebulā. Cū coctionē mediat: ventositatē subtiliat: ⁊ v̄tus sui motꝰ deficit: deinde hūiditas subtiliat̄: grossicies amittit̄: pars terrestris in locū suū naturalē regredit̄ in mediā veniēs vrinā. qd̄ ex grossitudine remanet ⁊ humiditate: phibet partē terrestrē ī locū suū descēdere: remanet ḡ in media vrina natās ⁊ suspēsa. Coctione cōpleta est in partibus diuisa. pars aerea natat effecta nebulosa: pars q̄ grauat̄ terrea in fundū descēsura: humiditas aūt permanet clara ⁊ mūdificata. vn̄ intelligit̄ nebulosam hypostasim significare initiū coctiōis: ⁊ v̄tutē nature in faciēdam hypostasim. Natatilis significat mediocritatem coctionis: ⁊ inceptionē cōplementi: ⁊ preualere naturam in digerendis humoribus: ⁊ partibus suis diuidēdis. In fundo cōplemētū coctionis ostēdit: ⁊ diminutionē fecis: ponēdo in locū suū naturalē vnāquāqꝫ. Ex loco igit̄ hypostasis neqꝫ bonum absolute: neqꝫ malū significat̄: sed quantitas siue boni siue mali cōplemēti: siue minoratio complemēti ⁊ mediocritas. ¶ Hypostasis bona siue mala ex colore liquore ⁊ motus leuitate est intēdēda. Sūt enim q̄dā colores bn̄ absolute significātes: q̄dā indefinite. Idē cōtingit de significatiōe mali. Quidā etiā sunt mediocres inter bonū ⁊ malum absolute ⁊ definite. Albedo significat tantū absolute bonū. distincte bonū si fit alba: candida: in liquore tēperata: in forma rotunda: lenis: ⁊ in motu lenis. Que cū sint signa sua: sine dubio sunt perfecta ⁊ bona ꝓprie. Si alba hypostasis ab hac ꝓprietate se moueat: ⁊ aliquā harum regularum amittat: absolute vocat̄ alba: ⁊ bonū significat: sed nō absolute. significationes a bonitate minorent̄ s̄m ꝙ de his regulis erit minꝰ. Color hypostasis significās malū absolute est nigredo tātū definitum nigerrima: in liquore diuersa: granosa vel aspera: q̄ sine dubio mala sunt: maxime si vrina sit nigra. Inter bonū ⁊ malū mediocria: rubor: citrinitas: viriditas: sed rubor tn̄ ceteris est melior: bono vicinior: significās sanguinē ceteris humoribꝰ meliorē. Viridis est peior ⁊ timori vicinior: q: humorꝫ significat incēsionē: ⁊ sanguinis humiditatis cōsumptionē. Citrinus color significat bonū ⁊ malū: q: naturaliter acutos ⁊ nō coctos ostēdit cholericos humores. Ideoqꝫ vtrūqꝫ significat possibile: vt ⁊ calor febrium deficiat: ⁊ acumē cholere extinguat̄: ⁊ nō cōfortat̄ natura in materiā morbi digerēdā. Hypostasis q̄ mutat̄ in rufitatē ⁊ glaucedinē: significat salutē. Itē potest esse vt calor febrilis augmētet̄: acumē cholere cōfortet̄: sanguis ⁊ alij humores incendant̄: hypostasis in viriditatē mutet̄. vn̄ timor in malū nūciatur. Signa ergo citrine hypostasis non absoluta sunt. i. nō certa. ¶ Reprehēdimur tn̄ a dicentibꝰ: quare rubeā non dixisti absolutā silr̄: cū possit natura in cōplemētū cōfortari coctionis: hypostasis in albedinē mutari: ⁊ salus significari. Itē possibile sit vt natura in cōplemēto digerendi feces deficiat: ⁊ humores calor febrium incēdat: ⁊ hypostasis in viriditatē mutet̄: vn̄ mali timor portendit̄. Rn̄. falsum est qd̄ ꝓposuisti: q: rubea hypostasis sine dubio significat bonū nō suspectum vel ex essentia vel ex sui forma. Ex essentia: q: vrine hypostasis sanguis est materia: sanguis vero ceteris

hūorib⁹ ē laudabilior: ꝛ i actōe nature facilior. Ex forma: q: mediocritatē significat: ꝛ sui vicinitatē cōplemēti: neqꝫ supest nature nisi digestionē cōplere: ꝛ in albedinē mutare: significat ꝑ bonū certū. Si aliqñ i aliū colorē mutet nō albū: nō est sibi naturale: sꝫ accidentale: cū rubor hypostasis vtutē significet coctōis: ꝛ vicinitatē ad albedinē naturalē. Uidem⁹ eñi calorē naturalē in interiorib⁹ corporis cū cōpleat in epate succū cibi: mutare in ruborem: ꝛ facere inde sanguinē: q: in testiculis ꝛ mamillis scdo excoctus in albedinē mutat: vt sperma ꝛ lac cōcreet. Reprehēdūt tñ nos antiqui sophiste dicētes. Quare ꝛ caro nō alba fuit cum sanguis scdo excoctus sit: Rñ. non. Caro eñi sanguis est coagulatus cum paruo calore: ꝛ nō ꝑfecta decoctiōe. Si eñi perfecte decoqueret: in albedinē mutaret: ꝛ pinguedo efficeret: q nihil est aliud ꝙ mollis caro decocta scdo. Hypostasis ergo rubor coctionis significat perfectionē: ꝛ ꝓpinquitatē mutandi in albedinē. Citrina hypostasis nō ita: q: sua materia cholera est rubea: forma cruditas ꝛ defectio coctiōis. Cholera aūt rubea ex acumine suo naturaliter est perniciosa. Si augmētet febris cū calore et cōfortet: nō certi sumus quin humores incēdant: et natura deficiat in repugnāda morbi materia. Si calor febris decesserit: ꝛ acumē cholere rubee extinguatur: natura necesse est confortetur: ꝛ digestio morbi compleatur. Significatio igitur rubee hypostasis naturalis est et essentialis. citrine: possibilis non naturalis nec essentialis. ¶ Reprehendimur tamē a quibusdā: quare inquiunt: hypostasis citrina nō fuit melior ꝙ rubea: cū sit inter viridē ꝛ rubeā media: et tu pri⁹ dixeris media extremis digniora: Rñdem⁹ mensurasti nō dimētienda: assimilasti nō assimilanda ponēs mediocritatē inter bonitatē ꝛ peiorationē: q vtraqꝫ recipit citrinitas: in rebus tñ diuersis: ꝛ inter duo opposita: quoꝝ neutrum recipit. Citrina eñi hypostasis est inter rubeum laudabile certum: ꝛ viride illaudabile certum: ꝛ ad comparationem viridis laudabilis: q: remotior est a pessimitate. rubea eñi sicut diximus: certa salus significatur: ꝛ viridi timor certus. Citrina ꝛ bonum ꝛ malum in rebus diuersis significat ꝓpter causam extraneam: non sui essentiā: mediocritas nō ita est. de sua eñi eētia nō de cā est extranea: neqꝫ ex cōparatiōe ad alia. qd eñi exit ab ipa vltra se est: ꝛ si nō ad ipam perueniat infra se est. verbigratia. si mel sumamus ꝛ cū multa aqua misceamus: dulcorē suū minoratū reperimus: si aūt ad focū excoquat aquositas paulatim minorat: dulcor augmētat vt ad hoc qd ante fuit reuertatur. Cū vero ad ꝑfectionē pri⁹ habitā deueniat: si pl⁹ excoquat nō ad maiorē dulcorē deuenit ꝙ pri⁹ habuit: sꝫ poti⁹ minorat: ꝛ ita i salsuginē mutat: ꝛ de salsugine i amaritudinē trāsducit: hac rōne ꝓspecta: q: tēperat inter duas minorationes: vel etiā intēperatiōes. Tēperamentū si augmentetur vel minoretur: cōplemētū ꝛ ꝑfectionē egredit: qd vero cōplemētū egreditur: constat q minuat. Si eñi esset possibile post cōplementū aliud cōplementū succedere: vel post ꝑfectū aliud ꝑfectū esse: prima neqꝫ ꝑfecta essent neqꝫ cōpleta.

¶ Supius determinauit auctor de hypostasi naturali: hic de innaturali: ꝛ diuidit in duas. In pma determinat de hypostasi innaturali gñaliter. In scda specialiter subdiuidēdo ipam: ibi: Hypostasis accidentalis diuersatur. ꝛ ista scda in duas. In prima diuidit hypostasim accidētalē siue inaturalē. In secūda ꝓsequit de mēbris diuidētibus. Scda ibi: Diuersitas locoꝝ quantitatē. Et ista scda in tres. In prima diuersificat hypostasim innaturalē a parte loci. In scda diuersificat eā a parte quantitatis: ibi: Diuersitas hypostasis in quātitate. In tertia a pte qualitatis: ibi: Diuersitas hypostasis in qualitate. Prima in duas. In pma diuersificat hypostasim innaturalē a pte loci. In scda repetit illud qd dixit superius vt vlterius addat aliquid. Scda ibi in fine presentis lectionis: Hypostasis ꝑ significatio de malo ad bonum. Prima in duas. In prima facit qd dictū est. In scda cōcludit conclusionē incidentē. scda ibi: Ex loco igit hypostasis neqꝫ bonum. Prima in duas. In prima diuersificat hypostasim a pte loci. In scda concludit illud qd ꝓbauit. scda ibi: Uñ intelligit nebulosa. Prima in duas. In prima facit qd dictū est. In scda cās assignat. Scda ibi: Causa est: q: cū natura humores. Et ista scda in tres. In prima reddit cām de hypostasi innaturali in supficie existēti. In scda de hmōi existēte in medio: ibi: Cū coctionē natura mediat. In tertia de existēte in fundo: ibi: Coctiōe cōpleta. Tūc sequit illa pars in qua cōcludit cōclusionē incidentē: ꝛ illa in duas. In pma ꝯcludit illā ꝯclusionē: ꝛ eā declarat. In scda mouet obiectiones sophistarum: ꝛ illas soluit. scda ibi: Tñ reprehendimur a dicētibus. Prima in duas. In prima cōcludit illā cōclusionē incidentē. In scda eā declarat. scda ibi: Sunt eñi quidā colores. Et ista scda in duas. In prima diuidit. In scda de mēbris illius diuisionis ꝓsequitur. scda ibi: Albedo tantū significat absolute bonum. Prima in duas. In prima determinat de colorib⁹ extremis hypostasis innaturalis. In scda de medijs. scda ibi: Inter bonū ꝛ malū mediocria. Prima in duas. In prima determinat de colore albo significāte absolute ꝛ definite bonū. In scda de nigro significante absolute ꝛ definite malū. scda ibi: Color hypostasis significās absolute malū est nigredo. Illa pars in qua determinat de coloribus medijs diuidit in duas. In prima determinat de coloribus medijs magis declinantibus ad vnum extremū ꝙ ad aliud: vt ad malū ꝙ ad bonū: vel econuerso. In scda determinat de coloribus medijs nō magis declinātib⁹ ad vnū extremū ꝙ ad aliud. Scda ibi: Citrinus color ꝛ bonū significat ꝛ malū. Tūc sequit illa pars in qua mouet obiectiōes sophistarū. Et illa in tres ꝑm tres obiectiōes. scda ibi: Reprehendūt tñ nos aliqui dicentes. Tertia ibi: Reprehendimur tñ a sophistis ꝛc. Prima in duas. In prima mouet illam primā obiectionē. In scda soluit eā. scda ibi: Rñdem⁹ falsum est qd ꝓposuisti. Scda obiectio non diuidit: sed pars illa in qua mouet tantū obiectionē diuidit in duas. In prima mouet illā obiectionē tantū: ꝛ soluit eā ꝛ declarat qualiter citrinus color est mediū inter rubeum ꝛ viridē. In scda declarat qualiter citrinus nō vere est mediū inter rubeum ꝛ viridē. scda ibi: Mediocritas non ita est. Hec est diuisio ꝛ sñia lectionis in generali.

¶ Hic restant duo principaliter dubitanda. Primū est de precedenti lectione. Secūdū de presenti lectione. De precedēti lectione fiūt duo. Primū est vtrū hypostasis naturalis cū suis cōditiōib⁹ possit apparere in egris. Et non videt: q: dicit Gal. in de crisi: q in egris nō est expectāda digestio eadem queadmodū in sanis: q: in egris est vtus debilis: in sanis fortis: sed hypostasis naturalis cū suis cōditiōibus laudabilib⁹ significat fortitudinē vtutis ꝛ cōplemētū digestionis: ꝑ nō potent in egris apparere cum ibi sit vtus debilis. Cōtra illa signa q significāt ꝯpletā digestionē materie morbi possunt apparere in egris: sed hypostasis naturalis cū suis cōditiōib⁹ est hmōi: ꝑ apparet i egris. Itē dicit hippo. in ꝓnosticis: q si in die nuncia vt in quarta: appareat hypostasis naturalis cū suis bonis ꝯditiōib⁹: significat crisim futurā i septima ꝛ ad bonū: sed crisis nō est nisi i egris: ꝑ hypostasis naturalis cū suis ꝯditiōib⁹ laudabilib⁹ pōt apparere in egris. Ad hoc dicūt quidā: q in egris pōt apparere hy

postasis naturalis cū suis cōditionib⁹: ſ; tñ nō pōt apparere ita laudabilis sicut in sanis. Et per hoc respondēt ad auctoritatē Gal. in de crisi: ꝙ verū est: ꝙ nō est expectanda eadem digestio in egris sicut in sanis: verū est dico ita laudabilis. Alij dicūt ꝙ hypostasis naturalis potest apparere in egris sicut in sanis quātū est de conditionibus hypostasis. vñ sicut in sanis naturalis hypostasis residet in fundo: ⁊ est alba ⁊c. silr ⁊ in egris: sed quātū est a parte liquoris nō: q: liquor hypostasis in egris non pōt ita bene digeri sicut in sanis: q: in egris vtus debilis est per cōparationē ad sanos: ⁊ q: nō iudicamus de hypostasi ſm se siue ꝑ se: imo de ipa iudicam⁹ cū suo liquore: ⁊ liquor nō est ita digest⁹ i egris sicut i sanis: ⁊ nō ē hypostasis naturalis nisi habeat liquorē optime digestū: ꝑpter hoc dicit Gal. in de crisi. ꝙ nō est expectāda eadē digestio in egris sicut in sanis. Uel possumus soluere ad Gal. ꝙ verū est ꝙ nō est eadē. i. cōpleta digestio nutrimenti in egris sicut in sanis: sed tñ cōpleta digestio materie morbi pōt esse in egris: ⁊ ita pōt ibi apparere hypostasis naturalis cū suis cōditionib⁹ laudabilibus. Et tu ob. vtus est debilis in egris: in sanis vero fortis ⁊c. dico ꝙ vtus pōt dici fortis absolute vel ꝑ cōparationē ad materiā morbi. Uñ dico ꝙ virtus in sanis fortior est absolute ꝙ̄ in egris. verūtamen vtus in egris fortior est ꝑ cōparationē ad materiā morbi q̄ est pauca ⁊ obediēs digestioni: ꝙ̄ vtus in sanis ꝑ cōparationem ad materiā nutrimenti q̄ est multa ⁊ inobediēs ꝑpter sui multitudinē ⁊ abūdātiā. vñ ita bñ pōt hypostasis naturalis apparere in egris sicut in sanis. Rōnes aūt ad oppositū cōcedo. ¶ Scōo dubitaꝫ vtrū hypostasis diuulsa continue apparēs sit melior vel discōtinue apparēs diuulsa. Et melior sit illa q̄ ꝯtinue apparet diuulsa: videꝫ: q: operationes nature ordinate sunt: operationes vero materie morbi discōtinue: sed melius est illud signū qḋ significat operationē nature ꝙ̄ illud qḋ significat operationē morbi: sed hypostasis cōtinue apparēs diuulsa significat ordinationē: ⁊ ita operationē nature: illa vero q̄ discōtinue apparet diuulsa vt mō diuulsa cōtinue: cras vero discōtinue significat inordinationē: ⁊ ita operationē materie morbi: ğ hypostasis cōtinue apparens diuulsa est melior ꝙ̄ discōtinue. Preterea dicet inferi⁹ ꝙ hypostasis nigra melior ē qñ apparet i supremo ꝙ̄ qñ in fundo residet: ⁊ cā hui⁹ est: q: qñ residet in fundo significat cōsumptionē omnimodā vt partiū oīm adustionē: ⁊ etiā vētositatis: ſ; qñ est in supremo significat adhuc aliquā ventositatē esse in vrina q̄ nondū consumpta est: imo eleuat illā hypostasim nigrā: sed hypostasis cōtinue apparēs diuulsa significat ventositatē aliquā nondū cōsumptā: imo potentē diuellere ptes hypostasis: ſ; qñ discōtinue apparet diuulsa significat qñq; vētositatē oīno esse ꝯsumptā: qñq; nō: ⁊ illa hypostasis peior est q̄ significat vētositatē omnino esse consumptā ꝙ̄ q̄ nō: ergo hypostasis cōtinue apparens diuulsa melior est ꝙ̄ apparēs discōtinue diuulsa. In cōtrariū est auctor i lrā precedēti dicēs: ꝙ hypostasis naturalis discōtinue apparēs diuulsa melior est siue minus mala ꝙ̄ cōtinue apparēs diuulsa. Et hoc ꝓbat ꝙ cōtinuitas in malo peior est ꝙ̄ discōtinuitas. vnde peius est malū continuū ꝙ̄ interpolatum: ğ cū hypostasis cōtinue apparēs diuulsa significet malū cōtinuū: peior erit cōtinue diuulsa ꝙ̄ discontinue. Et hoc cōcedo cum ysaac. ¶ Ad primū argumentū in ꝯriū dico ꝙ quidā est motus ordinatus ad bonū: ⁊ talis motus ordinatus ad bonū melior est cōtinuus ꝙ̄ discōtinuus: ⁊ sic ob. tu est alius motus ordinat⁹ ad malū: ⁊ talis melior est discōtinuus: vnde melius est malū vna vice adueniēs ꝙ̄ continue adueniens: ⁊ sic loquiꝫ auctor in lrā: q: ibi loquiꝫ de hypostasi naturali. Si ğ ipa sit diuulsa tūc significat malū. sed tñ melior est si significet vna vice malū ꝙ̄ cōtinue. vñ tu supponis falsum dicendo ꝙ hypostasis cōtinua diuulsa significat operationē nature: imo potius significat operationem morbi. Ad secūdū ptꝫ solutio: q: in lrā illa comparat auctor iste hypostasim innaturalē ad naturalē. vnde continua diuulsa est innaturalis: ⁊ vētositas est mala: quia significat defectū in digestionis complemento: sed cum continue significat vētositatem peior est ꝙ̄ discontinue: ⁊ hoc modo loquitur ibi: sed quando tu ob. tu comparas innaturalem ad naturalem. vnde comparando hypostasim diuulsam ad nigram in fundo tunc nigra peior est.

¶ Postea queritur de presenti lectione de hypostasi innaturali: ⁊ primo queriꝫ quare non diuersificat hypostasim accidentalē nisi tripliciter. s. penes locū: quātitatem ⁊ qualitatem: quia videtur esse insufficiens in illa diuisione: quia si vnū oppositorum dicitur multipliciter ⁊ reliquum: vt dicit phus: sed hypostasis naturalis et innaturalis opponūtur: ergo quot modis diuersificatur naturalis totidem modis dꝫ diuersificari inaturalis: ſ; naturalis qnq; mōis diuersificaꝫ vt habitum est supra: ğ insufficiēs est qui non diuersificat innaturalem nisi tripliciter. Preterea bonū vno modo dicitur malum vero multifariā: vt dicit phus. ſ; naturalis hypostasis est sicut bonum: innaturalis sicut malum: ğ pluribus modis debet diuersificari innaturalis ꝙ̄ naturalis: ſ; naturalis diuersificaꝫ qnq; modis: ğ innaturalis ad minus sex vel plus. Ad hoc dico ꝙ innaturalis hypostasis solū modo diuersificatur penes tres conditiones prius enumeratas. Ad primum argumentum in contrarium dico ꝙ sub quantitate comprehēditur debita forma ⁊ liquor ⁊ motus ⁊ ita non est insufficiens. Ad secundum dico ꝙ verum est ꝙ pluribus modis debet diuersificari ⁊ diuersificatur innaturalis ꝙ̄ naturalis: ſ; q: auctor non posset narrare illos modos infinitos ꝑpter hoc illos oēs reducit ad tres modos generales quos ponit in littera. ¶ Iuxta hoc quero cū ponat in parte ista quantitatē esse cōditionem hypostasis innaturalis vel accidētalis: quare superius vbi determinauit de naturali hypostasi non posuit similiter quantitatem esse conditionem innaturalis hypostasis: Ad hoc soluit Gerardus dicens ꝙ quantitas non est certum signum nec ad bonum nec ad malum: et quia hypostasis naturalis est certum signum ad bonum: propter hoc non posuit superius quantitatem esse conditionem hypostasis naturalis. Uel dicendū ꝙ superius quando determinauit de hypostasi naturali reducit quantitatem hypostasis ad mediocritatem in liquore: vnde si scim⁹ ꝙ hypostasis naturalis est mediocris in liquore: tunc scimus ꝙ non peccat in quātitate. ¶ Secūdo dubitatur super hoc ꝙ dicit auctor in littera: ꝙ viridis color est medium inter bonum ⁊ malum. Cōtra: viridis color significat adustionem: ⁊ adustio semper est mala: ergo viridis color qui representat adustionē semper erit malus: nō ergo erit medium inter bonum ⁊ malum. Et ipse soluit hoc in littera: quia medium est tñ plus declinat ad vnum extremum vtpote ad malum. ¶ Tertio dubitatur super hoc ꝙ ysaac dicit postea in littera: ꝙ caro coagulaꝫ a paruo ⁊ modico calore: pinguedo vero a fortissimo. Et hoc ꝓbat ꝙ calor complens suam actionem dealbat: non complens vero rubificat: sed pinguedo dealbatur: non sic vero caro: imo est mediata in decoctiōe vt dicit in littera: ergo pinguedo a fortiori calore coagulatur ꝙ̄ caro. Sed contra Auicē. ⁊ alij dicunt ꝙ pinguedo coagulatur a frigido. i. a calido remisso: ſ; dicit Constantinus in pantegni: ꝙ caro coagulatur a calido ⁊ sicco: ſ; calidū ⁊ siccū calidi⁹ est ꝙ̄ calidum remissum: ğ caro coagulaꝫ a fortiori calore ꝙ̄ pinguedo. Preterea fortior calor fortius coagulat: vnde videtis carnes virorum duriores ⁊ fortius coagulatas ꝙ̄ feminarum: ⁊ hoc est: quia in viris carnes coagulantur a fortiori calore: sed caro fortius coagulatur ꝙ̄ pinguedo: ergo a fortiori calore coagulatur caro ꝙ̄ pinguedo. Ad hoc dicunt quidam ⁊ Gerardus silr: ꝙ qñ dicit auctor in littera: ꝙ caro coagulatur a pauco calore: ipe intelligit de materia carnis vt de sanguine anteꝙ̄ fiat vera caro: ⁊ nō intelligit de vera carne iam coagulata. Alij dicūt ꝙ verum est ꝙ caro coagulatur a pauco calore: idest a debiliori calore ꝙ̄ pinguedo: auctorem sustinēdo. Et si obijcias: caro fortius coagulatur: ergo a fortiori calore ꝙ̄ pinguedo coagulatur. Item dicunt ꝙ tantum ⁊ etiam plus potest facere debile agens in longo tempore quantū forte in pauco ⁊ quia dicunt ipsi: licet caro a debili coaguletur: tamen hoc est paulatine ⁊ in longo tempore ⁊ ita forti: siue coaguleꝫ respectu pinguedinis que coagulatur a forti subito ⁊ in breui tempore. Uel dicendum ꝙ calor dicitur fortior dupliciter aut in se ⁊ absolute: aut per cōparationē ad materiā in quā

nit. Unde dico ꝙ caro generatur siue coagulatur a forti calore in se: ⁊ sic ob.tu: pinguedo vero a debiliori: sꝫ tamen pinguedo coagulatur a forti calore per comparationem ad materiam ex qua generat̄ pinguedo: ⁊ materia est pauca ⁊ etiā obediens illi calori simpliciter debili cum fortiori per cōparationem ad huius materiam paucam: caro vero a debiliori per comparationem ad materiam ex qua caro generatur que est multa ⁊ abundans supra quā non bene potest calor fortis ad dealbandum: sicut pōt calor debilis supra materiā pinguedinis. Unde bene dico ꝙ caro a fortiori calore in se generatur q̄ pinguedo: ⁊ ꝓpter hoc videtis ꝙ in locis calidis vt ꝓpe cor ⁊c̄. nunq̄ potest gn̄ari pinguedo: tamen caro ibidem bene generat̄. Per hoc patet solutio ad duo vltima argumēta. Ad auctorē istum dico sicut dictum est ꝙ caro coagulans carnem fortior est simpliciter q̄ calor coagulans pinguedinem: verūtamen per comparationem ad materiam que pauca est: calor coagulans pinguedinem fortior est: calor vero coagulans carnem debilior est: quia illa materia ex qua generatur caro ratione sue multitudinis ⁊ abundantie est inobediens hm̄oi calori: ⁊ ita non potest cōplete ita caro delbari: ⁊ hoc vltimo modo loquitur in littera. Ad secundum argumentum dico ꝙ tu bene obijceres si caro haberet materiam ita obedientē calori coagulāti sicut pinguedo: sed nō sic est vt dictū est ⁊ ꝓpter hoc nō valet. ¶ Quarto dubitatur super hoc qd̄ dicit auctor in littera versus finē lectionis ꝙ si aqua ponatur cum melle diminuet dulcedinē mellis. Contra: dicit Gal. in de simplici medicina: ꝙ aqua ⁊ oleum sunt elementum omniū medicinarum: ergo aqua ⁊ oleum poterunt transmutari a quolibet sibi apposito ⁊ nō transmutabunt vel diminuent alia: ergo aqua posita cum melle non minorabit dulcedinem mellis. Item caliditas fortior est actiua q̄ frigiditas: ergo caliditas diminuet de frigiditate ⁊ non econuerso: sed aqua frigida est: mel vero est calidum: ergo mel diminuet de aqua: ⁊ non aqua posita cū melle dulcedinem mellis. Ad hoc dico ꝙ aqua insipida est dulcedo vero mellis est quid sapidum: quando ergo aqua ponitur cum melle diminuit de dulcedine mellis: quia dulcedo in melle fundatur in grossa substātia: ⁊ aqua subtiliat illā grossam substantiam ⁊ remittit eam: ⁊ cum hoc remittit qualitatem fundatam in illa grossa substantia vt dulcedinem: ⁊ sic loquitur auctor in littera. ¶ Ad primū argumentum in ↄ̄rium dico ꝙ verum est ꝙ aqua transmutatur a quolibet sibi admixto cum sit elemētum: tamen in sua transmutatione agit in illud qd̄ eam trāsmutat: vt patet: quia cultellus agens in ceram mollem qn̄qꝫ hebetatur: quia in agēdo patitur. Similiter aqua posita cum melle in patiēdo agit: ⁊ diminuit dulcorem mellis. Per hoc patet solutio ad secūdū ꝙ verū est ꝙ caliditas est fortior actiua: ⁊ etiā caliditas mellis agit in aquam: ⁊ in agendo patitur ab aqua: quia aqua diminuit eius dulcorē. ¶ Ultimo dubitatur super hoc qd̄ dicit postea auctor in littera: ꝙ mel a dulcedine transit in salsedinē: ⁊ de salsedine in amaritudinem. Sed videtur ꝙ imediate transeat a dulcedine in amaritudinem ⁊ non in salsedinem: quia vt dicit phus: omnis motus fit a contrario in contrarium: cum ergo dulcedo contrarietur amaritudini et non salsedini: videtur ꝙ a dulcedine mel imediate transeat in amaritudinē. Preterea vt dicit Gal. in de simplici medicina: mel est dulcius omni re ⁊ generat humorem amariorē cholera in corpore nostro: ergo similiter exterius per calorem ignis mel conuertetur immediate in amaritudinē. Itē fortior est calor ignis agens exterius q̄ calor naturalis agēs in corpore: sed calor naturalis agens in corpore imediate generat ex melle amaritudinem ⁊ non salsedinem: ergo similiter calor ignis exterius cum sit fortior: transibit siue faciet transitū in melle a dulcedine imediate in amaritudinē. In cōtrarium est auctor in littera: vt dictū est: ⁊ etiam in dictis vniuersalibus: qui dicit ꝙ mel primo transit a dulcedine in salsedinem ⁊ a salsedine in amaritudinem. Preterea nō est deuenire ab extremo in extremū nisi per medium: sed dulcedo ⁊ amaritudo sunt extrema: salsedo vero medium: ergo non est deuenire a dulcedine mellis in amaritudinem nisi mediante salsedine. Et hoc concedo: ⁊ causa huius est: quia salsedo fundatur in mediocri substantia: amaritudo vero et dulcedo in grossa: vn̄ qn̄ mel decoquitur ad ignem primo consumitur ⁊ aduruntur partes subtiles ⁊ fiunt amare: sed partes grosse nō: imo fiunt per calorem ignis quasi paripede. vnde ex coniunctione partium subtilium que iam fiunt amare: per adustionem cum insipidis generatur salsedo: et ita mel a dulcedine transit in salsedinem: sed postea quando calor inualescit: tūc adurit omnes partes grossas ⁊ subtiles q̄ iam erāt aduste: ⁊ ita totum fit amarum: ⁊ ꝓpter hoc mel transit a dulcedine in amaritudinem mediante salsedine: ⁊ hoc modo loquitur auctor in littera. ¶ Ad primum argumentum in contrarium dico ꝙ verum est: ꝙ omnis motus fit a contrario in contrariū formaliter ⁊ distemperatum. vnde licet dulcedo ⁊ amaritudo sint contraria formaliter: cum dulcedo ⁊ salsedo sunt cōtraria distemperata: ⁊ talis mot⁹ potest bene esse. Uel dicendum ꝙ omnis motus est a contrario in cōtrarium: verum est per aliquod medium: ⁊ quia salsedo est medium inter dulcedinem ⁊ amaritudinem: propter hoc mel transit a dulcedine in amaritudinem mediante salsedine. Ad alia duo argumenta vnica solutione respondeo dicendo ꝙ non est sic̄ de calore naturali: ⁊ de igneo: q: vt dicit Constantinus: humores sunt filij elementorum: et quia in vnoquoqꝫ mixto sunt quattuor elementa: s̄m dn̄ium elemēti dn̄antis generatur humor in corpore mixto: ⁊ quia mel est calidū ⁊ siccum ꝓpter hoc ex melle recepto ī corpore generatur humor calidus ⁊ siccus: vt cholera que est amara. sed actio ignis exterius agens in melle non intendit generare humorem: immo consumere partes tam subtiles q̄ grossas: ⁊ quia non ita cito potest consumere grossas sicut subtiles: ꝓpter hoc generatur primo salsedo in melle vt declaratū est q̄ amaritudo cōpleta. Uel dicēdum ꝙ in corpore humano non pōt generari salsedo ex melle: quia si posset hoc nō esset nisi phlegma salsum: sꝫ hm̄oi est inaturale: ⁊ nō loquitur de generatione humorum innaturali: imo naturali: ꝓpter hoc ⁊c̄. ⁊ sic soluit̄ ad illud.

¶ Hypostasis ergo significatio de malo ad bonum ex colore suo intelligitur: liquore: forma: motus leuitate. Quantitatem boni siue mali: ex locis intendimus suis. Hypostasis enim laudabilis ⁊ significatiua boni: sicut alba: est cum in fundo sit: perfectam bonitatem portendit. Natās bonitatem minus: tamen perfectam. Nebulosa bonitatem non completam: q: hypostasis fundi naturaliter laudabilis significat fecum coctionem: ⁊ earum diuisionem: ⁊ vnāquāqꝫ secessisse partem in locum suum naturalem. Natans mediocrem significat coctionem: ⁊ ad digerendum propinquitatem: ⁊ humores diuidi incipientes: sed ꝓpter ventositatem quādam grossam nondum a natura subtiliatam: que quia potestatem non habet subtiliandi: remanserunt indiuise. vnde bonitatem non completam ostendit. Nebulosa naturam decoquere incepisse significat: ⁊ ventositatem humorꝫ dissoluere: sed tamen superest sue actioni mediare posse coctionē: ⁊ subtiliare ventositatem: ⁊ motus sui facere quietē: vt humiditatem suam subtiliet: quatinus hypostasis descendens in inferiora natet. Itē aliud necessarium est tempus vt digestio cōpleatur: ⁊ humores diuidantur: quorum vnaqueqꝫ pars in locum suum naturalem ponatur: sicqꝫ pars terrestris in fundum descendat. vnde bonum nondum completum significat: sed apparens denūciat. ¶ Significatio quantitatis in mala hypostasi contraria est signis bone hypostasis: q̄ si in fundo sit: malū cōpletū significat. Si natauerit: significat minus malum esse q̄ cōpletum. Nebulosa malum nondū cōpletū ostendit.

In fundo eni sedere hypostasim malam: extra actionem est nature: significans grossitudinem: ⁊ humorum cruditatem: ⁊ sui motus grauitatē. Cum enim materia morbi huiusmodi sit qualitatis: non sumus securi de natura confortāda in repugnatione morbi. fugit ergo atq; redit ante separationem morbi. vnde malum significat completum. ¶ Natans si subtilior ⁊ leuior sit: significat naturam posse in repugnatione morbi ante separationem sui: ideoq; malū portendit minus q̄ completū. ¶ Hypostasis inter laudabile ⁊ illaudabile mediocris est citrina: q̄ si sit nebulosa spem complendi significat coctionem. Si natatilis speramus minus q̄ compleri. Si in fundo sit cruditatem humorum et grauitatem cum grossicie significat. necesse ergo est nature in longo tempore suam digestionem complere. Si natauerit humores leuiores significat ⁊ subtiliores esse: ⁊ naturam vnā actionē impleuisse: sed superesse plus subtiliare: ⁊ nebulosam priusq̄ natantem facere: deinde subtiliare: ⁊ vnāquāq; in loco suo mittere: atq; in fundo sedere. Ex nebulosa intelliguntur humores esse subtiliores ⁊ leuiores: ⁊ q̄ natura suam solutionem cōpleuerit; atq; alleuiauerit. vnde nebulosa fit: neq; remanet nisi vt natēt humores: postq; diuidantur: ⁊ pars terrea in fundum reuertatur: vnde spes perfectiōis portenditur. Palam ergo intelligitur: quia hypostasis inter bonū ⁊ malum mediocris in fundo humorū cruditatē: ⁊ morbi ostēdit diuturnitatē: si initio morbi apparuerit: ⁊ virtus infirmo sit spem alonge portendit. In statu si natura sit defecta: vicinus est timor: quia non sumus securi propter materie grauitatem: ⁊ eius grossitudinē quin virtus deficiat ad morbi repugnationē: ⁊ natura fugiat lacessiones anteq̄ morbū digerat. Natatili vel nebulosa significatur materie subtilitas: leuitas: ⁊ morbi breuitas. In statu morbi si v̄tus bona fuerit: spes longinqua erit: si v̄tus sit defecta: timorē delōge nūciat. ¶ Hypostasis in quadam die morbi nebulosa: ⁊ i fundo die ipsa pessima est: q: naturā significat fugere a morbi regimine propter grossitudinem ⁊ grauitatem materie. In fundo enim subito sedere hypostasim ⁊ sine ordine non ex nature est actione: quia actio naturalis paulatim s̄m ordinem procedit s̄m quantitatem virtutis. cum autem ita subito euenerit: timet natura ⁊ fugit propter grossitudinem ⁊ grauitatem materie morbi. Quod confirmatur ex dictis Gal. hypostasis inquit si in initio nebulosa sit: subtilitatē significat materie: ⁊ facilitatem obediendi nature. in fundo grossitatem ⁊ grauitatem. si natauerit mediocritatem ostendit cum vicina nebulose sit. Quibus ex v̄bis mōstrat: q: si hypostasis a nimia subtilitate ⁊ leuitate in grauitatē ⁊ grossiciē subito sine mediocritate mutetur: non ex actione est nature: vnde pessima ⁊ timoris est nunciatiua. ¶ Insequunt nos quidā dicentes: vnde differunt subtilis hypostasis cocta ⁊ subtiliata: ⁊ que in fundo est grossa atq; cruda? Itē natans cruda ⁊ indigesta: quid differt a se cocta et digesta? Respondemus: hypostasis in fundo cruda ⁊ indigesta est: cuius color est citrinus: liquor subtilior q̄ oporteat vel grossior: forma supsiciosa. Urina subtilis cocta non cruda: si autē bene sit cocta: alba est ⁊ candida: liquor ei⁹ mediocris: forma pinea. Urina in liquore temperata: hypostasis quoq; natat. si subtilis est: iūcta ⁊ lenis: videt ei⁹ tinctura pulchra. si grossa: dispersa ⁊ diuersa atq; diuisa: vrina eius cruda ⁊ turbida. Si in qualitate illa permaneat: neq; subtilietur: pessima est: ⁊ mali significatiua. Unde Hippo. vrina inquit natans ⁊ nunq̄ in fundo sedēs: cum sudore ⁊ colore sub hypocundria: timorem significat.

¶ Superius determinauit auctor de hypostasi naturali ⁊ innaturali: diuidendo innaturalem a parte loci. hic repetit auctor q̄si p modū cōclusiōis illud qd̓ dixit superius et diuidit ista pars i duas. In p̄ma repetit auctor de hypostasi naturali. In secunda de innaturali. secunda ibi: Significatio quātitatis in mala hypostasi. Et ista scd̓a in duas. In p̄ma determinat de significatiōe hypostasis inaturalis. In scd̓a mouet obiectionē sophistaꝝ ⁊ illā soluit. scd̓a ibi: Insequūtur nos quidā dicētes. Prima i duas. In p̄ma determinat de significatiōe hypostasis inaturalis q̄si in ḡnali. In secūda declarat illud magis in speciali determinando de hypostasi citrina. secunda ibi: Hypostasis inter laudabile ⁊ illaudabile. Et ista secunda in duas. In prima determinat de hypostasi citrina: prout in vna die semper remanet in eodem loco vt in supremo medio scilicet vel in fundo. In secunda determinat de ipsa prout non remanet in eodem loco: immo prout in vna die est in supremo: et in eadem subito est in fundo. secunda ibi: Hypostasis si in quadam die morbi. Prima in duas. In prima determinat de hypostasi citrina: prout in eadem die obtinet eundem locum: vt supremum medium: vel infimum. In secunda concludit illud quod probauit. secunda ibi: Palam ergo intelligitur. Illa pars in qua determinat de hypostasi innaturali prout in eadem die obtinet diuersa loca diuiditur in duas. In prima facit qd̓ dictum est. In secunda confirmat hoc. secunda ibi: Quod confirmat ex dictis Gal. Hec est diuisio ⁊ sententia lectionis in generali.

¶ Hic primo dubitatur de littera precedenti: ⁊ primo sup hoc qd̓ dicit q̄ hypostasis innaturalis rubea melior est q̄ citrina: ⁊ hoc est quod dicit ipse: quia rubea attestatur dominio sanguinis: citrina dominio cholere: ⁊ sanguis cum sit amicus nature corrigibilior est q̄ alij humores. Et propter hoc queritur vtrum sanguis peccans in corpore citius corrigatur a natura q̄ alius humor peccans. Et videtur q̄ non: immo q̄ minus: quia sicut sanguis est maxime digestus respectu aliorum humorum eodem modo sperma maxime est digestum a natura respectu sanguinis mēstrui: sed sperma vt dicit Gal. tardius corrigitur si peccet q̄ sanguis menstruus. vnde suffocatio matricis ex spermate retento deterior est q̄ ex sanguine menstruo: ergo similiter sanguis peccans in corpore tardius corrigetur a natura q̄ alius humor. Item illud peccatum qd̓ est in humore grossiori in cōpositione ⁊ in maiori quātitate existente in corpore tardius corrigitur: q̄ illud illud peccatum qd̓ est in subtiliori humore in compositione ⁊ in minori quantitate: sed peccatum in sanguine est in grossiori humore in compositione ⁊ maiori in quantitate q̄ peccatum in cholera: vt patet per se: ergo tardius corrigetur a natura peccatum in sanguine q̄ peccatum in cholera. In contrarium est auctor in littera: vt dictū est. Preterea illud qd̓ magis est innaturale ⁊ minus conuenit vite citius interficit ⁊ tardius corrigitur a natura: vt patet de venenis interficientibus: ergo per locum ab oppositis: illud quod magis naturale est homini ⁊ magis conuenit nature humane citius corrigetur a natura: s; sanguis est huiusmodi respectu aliorum humorum: quia sanguis defert calorem naturalem ⁊ spiritus ad omnia membra corporis cum sit amicus nature ⁊ familiaris: ergo citius corrigitur a natura q̄ alius humor. Ad hoc dicunt quidam q̄ tar-

dius corrigitur a natura ꝙ̄ alius humor: si sit in statu inna-
turali: quia sicut filius obediēs patri magis diligitur ꝙ̄ ser-
uus: eodem modo si filius delinquat in patrem tardius re-
cōciliat̄ patri ꝙ̄ seruus su⁹. Silr dicunt a pte ista ꝙ sanguis
nō peccans magis diligitur a natura: qn̄ eodē modo peccat
⁊ derelinquitur a natura tardius corrigitur a natura. Sed
ysaac plane contrarius est illis qui sic dicunt: ⁊ ꝓpter hoc
dico cum ysaac: ꝙ sanguis peccans citius corrigitur a natu-
ra ꝙ̄ aliquis alius humor peccans. ¶ Ad primum argumē-
tum in contrarium dico ꝙ non est penitus simile de sperma-
te ⁊ de sanguine. Est enim simile quoad hoc: ꝙ sicut sper-
ma digeritur a natura eodem modo sanguis: sed dissimile
est quoad hoc ꝙ sperma non digeritur a natura vt rema-
neat in corpore in quo digeritur: immo potius vt exer-
ceat operationes suas extra: vnde non ordinatur sperma ad
conseruationem indiuidui: sed potius speciei. Nō est ergo
mirum ꝙ ex quo sperma non digerit̄ a natura vt remaneat
in corpore: si remaneat in corpore ⁊ retineatur si faciat vel
generet egritudinem perniciosam: sed sanguis ex quo nu-
tritur corpus digeritur a natura vt remaneat in corpore: et
ab eo corpus nutriatur: ⁊ propter hoc ex quo est ordinatum
a natura: vt ipse remaneat in corpore: si peccet cito potest
corrigi a natura: quia digerit̄ a natura vt conducatur in mē-
bra ⁊ vt sit mediū in vita. vnde natura plus laborat in eius
correctione ꝙ̄ in correctione aliorum humorum. Iterū san-
guis quantum ad eius substantiam magis est obediens di-
gestioni ꝙ̄ alius humor: quia phlegma inobediens est dige-
stioni propter eius grossiciem: cholera ꝓpter eius nimiam
subtilitatem: ⁊ quia sanguis est quasi mediocris substantie
quia non est ita grossus sicut phlegma: nec ita subtilis sicut
cholera propter hoc citius corrigitur. Ad secundum argu-
mentum dico ꝙ plus facit ad oppositum ꝙ̄ ad proposi-
tum. vnde verum est ꝙ sanguis in grossiori substantia fun-
dat̄ ꝙ̄ cholera: etiam in maiori qunatitate est in corpore ꝙ̄
cholera: ⁊ ꝓpter hoc dico ꝙ citius corrigitur. vn̄ cholera nō
cito corrigit̄ ꝓpter ei⁹ subtilitatē: ⁊ ꝓpter ei⁹ paucitatē: lꝫ
illa grossicies que est in sanguine nō est grossicies simplici-
ter: imo est quasi mediocritas respectu cholere ⁊ phlegma-
tis. ¶ Secundo dubitatur super hoc qđ dicit in precedenti
lectiōe vt dictū est: ꝙ hypostasis rubea melior est ꝙ̄ citrina.
Cōtra: sicut iudicamus in egritudinibus per hypostasim:
ita per sputum: sed dicit Hippo. ꝙ sputum citrinum me-
lius est ꝙ̄ rubeum: ergo similiter hypostasis citrina melior
est ꝙ̄ rubea. Item illud quod magis vicinatur meliori est
melius: sed hypostasis citrina vicinatur magis hypostasī
meliori: vt albe que est naturalis: quia rubea hypostasis nō
trāsit in albedinem nisi prius rubedo remittatur ⁊ fiat qua-
si citrina: ergo citrina melior est ꝙ̄ rubea. Ad hoc dico cum
ysaac: ꝙ rubea hypostasis melior est ꝙ̄ citrina: ⁊ hoc est: q:
rubea attestatur sanguini qui magis est obediēs nature: ci-
trina cholere q̄ magis inobediens. vnde hypostasis rubea
significat ꝙ materia digesta est: ⁊ non exigit nisi ꝙ transeat
in albedinem: citrina vero non. Preterea citrina hyposta-
sis non potest transire in albam: que est naturalis: nisi per
ruborem: et propter hoc rubea melior est ꝙ̄ citrina.

¶ Ad primum argumentum in contrarium dico ꝙ sputum
quandoqꝫ citrinum est propter digestionem materie morbi
⁊ sic loquitur Hippo. cum dicit ꝙ citrinum est melius ꝙ̄ ru-
beum: quia prius ꝙ̄ sputum rubeum fiat album oportet ꝙ
transeat per citrinitatem. Alio modo dicitur sputum citri-
num ⁊ etiam rubeum: non propter digestionem: sed ratio-
ne materie cholerice: vel sanguinee: et sic rubeum me-
lius est: quia attestatur sanguini qui magis est obediēs
nature ꝙ̄ cholera. Similiter dico ꝙ hypostasis illa que est
citrina per viam digestionis melior est ꝙ̄ rubea: quia citri-
na magis significat digestionem ꝙ̄ rubea: cum non sit deue-
nire a rubea hypostasi in albam nisi per citrinam: sed ta-
men loquendo de hypostasi rubea ⁊ citrina per viam dege-
stionis. Sed de hmōi loquēdo ratione materie scilicet put
habent colorem materie dominantis: sic dico ꝙ rubea me-
lior est ꝙ̄ citrina: quia rubea attestatur materie magis obe-
dienti nature ꝙ̄ citrina: ⁊ hoc modo vltimo loquitur auctor
in littera: cum dicit ꝙ rubea hypostasis melior est citrina.
Vel dicendum ꝙ non est equalis cōparatio sputi citrini ad
rubeum: ⁊ hypostasis citrine ad rubeam: quia sputum ru-
beum quandoqꝫ venit propter digestionem: vt quando ma-
teria cholerica que citrina est transit in albedinem: primo
transit in ruborem postea in albedinem: quandoqꝫ vero fit
sputum rubeum propter colorem materie sanguinee que
rubea est. vtroqꝫ istorum modorum rubeum sputū melius
est citrino: ⁊ hoc modo nō loquit̄ Hippo. aliquādo vero fit
siue venit sputum rubeum propter rupturam vene ⁊ exit
sputum rubeum: ⁊ respectu talis sputi rubei citrinum me-
lius est: ⁊ sic loquitur Hippo. quia citrinum est melius. ⁊ tu
obijcis postea: ergo similiter citrina hypostasis melior est
rubea. Dico ꝙ non valet: quia hypostasis rubea nullo mo-
do fit propter rupturam vene: immo est semper quando est
hypostasis rubea: hoc est propter colorem materie et non
propter rupturam vene: ⁊ rubedo attestatur sanguini. citri-
nitas cholere: ⁊ sanguis magis est obediens nature ꝙ̄ cho-
lera: propter hoc dicit ꝙ rubea hypostasis melior est citrina
Ad secundum dico ꝙ verum est: ꝙ illud quod assimilatur
meliori melius est: vt equus melior est simia: quia equus
assimilat̄ homini in melioribus: simia vero in ridiculosiori-
bus: ⁊ quia rubea hypostasis assimilat̄ albe in melioribus:
vt in digestiōe: citrina vero in peioribus vt in colore: ꝓpter
hoc rubea melior est citrina. Vel dicendū ꝙ tu obijcis a par-
te digestionis ⁊c̄. ¶ Tertio dubitatur super hoc qđ dicit
auctor in lectione precedenti ꝙ rubea hypostasis melior est
citrina: ⁊ hoc est dicit ipse: ꝙ rubea trāsit ī albam sine medio
citrina vero cum medio. Et probat hoc sicut sanguis transit
īmediate in sperma qđ est album: quia sanguis dealbatur
in testiculis īmediate: ergo similiter hypostasis rubea trāsit
in albedinem sine medio. Contra non est venire ab extremo
in extremum nisi per medium: ergo cum rubeus color ⁊ al-
bus sint extrema: oportet ꝙ trāsitus eorum sit per medium
cum ergo plures colores medij: vtpote pallidus subpalli-
dus rufus ⁊c̄. sint medij inter rubeum ⁊ album: transitus
rubei ⁊ albi est per medium. Preterea dicit superius ꝙ hy-
postasis glauca ⁊ rufa meliores sunt ꝙ̄ citrina: ⁊ hoc est qđ
dicit ipse: quia magis ꝓpinquiores sunt digestioni vt albe
⁊ ita innuit ꝙ p colores medios fit transitus ab vno extre-
mo ad aliud: ergo cum rubea ⁊ alba sint extrema: transitus
earum erit per aliquod mediū. ¶ Ad hoc dicit Gerardus
ꝙ impressio coloris vt quando fit transitus ab vno colore
ad alium est duobus modus. Quedam est impressio coloris
superaddendo colorem colori: ⁊ loquendo de tali verum est
ꝙ fit per aliquod medium: ⁊ sic obijcies tu. Quedam vero
impressio coloris fit detegendo colorem vt quando destruit̄
vnus color ⁊ color q̄ est sub illo detegitur: ⁊ hoc modo da-
tur color hypostasi: ⁊ talis non fit per medium: ⁊ sic loqui-
tur auctor in littera. Vel dicendum ꝙ transitus a rubea hy-
postasi in albam sine dubio fit per medium vel sensibiliter
vel insensibiliter: vt fit per medium insensibile ꝺm sensum:
tamen per medium fit ꝺm verum: sed dicit ꝙ sine dubio fit:
verum est sensibili: quia eñ quando est rubea hypostasis at-
testatur sanguini: ⁊ sanguis est valde obediens digestioni:
propter hoc in breui tempore ⁊ quasi insensibili quantum
ad nos fit trāsitus a rubea hypostasi in albam: ⁊ hoc modo
loquitur auctor in littera. Per hoc patet solutio ad pri-
mum: quia verum est ꝙ non est venire ab extremo in extre-
mum: nisi per medium: verum est sensibiliter vel insensibi-
liter quoad nos. Ad secundum argumentum dico ꝙ non
est simile de citrina hypostasi: quia citrina attestatur chole-
re que valde est inobediens digestioni: ⁊ ꝓpter hoc non po-
test transire in breui tempore in albam: nec insensibili-
ter: sicut facit rubea que attestatur sanguini: qui est na-
ture obediens ⁊c̄.

¶ Postea dubitatur de presenti lectione: et queruntur
tria. Primum est super hoc qđ innuit auctor in littera: ꝙ

hypostasis innaturalis contraria est naturali: quia sicut naturalis melior est in fundo: minus bona in media: minime bona in supremo: eodem modo econuerso innaturalis minus mala est in supremo magis mala in medio: maxime vero mala in fundo. Sed videtur ꝙ hypostasis innaturalis melior sit in fundo ꝙ̄ in medio: vel supremo: quia dicit in littera ꝙ locus hypostasis de se nec bonum nec malum significat: sed quantitatem boni vel mali: sed ego video ꝙ in hypostasi naturali residentia in fundo significat quantitatem boni: licet non significet bonum vel malum: ergo similiter in hypostasi innaturali significabit quantitatē boni: vel q̄re nō? Preterea hypostasis innaturalis quanto melius digeritur: tanto melior est vt dicit: sed quāto melior est hypostasis: tanto magis petit fundū: ergo hypostasis īnaturalis in fundo melior est ꝙ̄ in medio vel supremo. Ad hoc dico cum ysaac: ꝙ hypostasis innaturalis quāto magis est in supremo tanto melior: ⁊ quanto magis in fundo tanto deterior: quia quando est in fundo significat duo: quia si est viridis vel nigra: tunc si est in fundo significat omnimodam adustionem in humoribus ⁊ debilitatē nature ⁊ eius mortificationem: ita ꝙ non potest eleuare ventositatem aliquam ab illis humoribus: que ventositas possit eleuare illam hypostasim in supremo vel medio. Uel significat aliud: q: si illa hypostasis īnaturalis residēs in fundo sit alterius coloris ꝙ̄ viridis vel nigri significat tantam grossiciem materie: ⁊ tantam inobedientiam: ꝙ ab illa materia: propter sui grossiciem non potuit resolui aliqua ventositas que posset eleuare illam hypostasim in supremo: et vtrūq3 istorum est pessimum: et propter hoc quando hypostasis innaturalis est in fundo pessima est. ¶ Ad primum argumētū in contrariū dico ꝙ esse in fundo aliud est ī hypostasi naturali: aliud in īnaturali: q: in naturali significat fortitudinē digestiōis: ⁊ eius cōplementū: ⁊ propter hoc est bonū: sed in īnaturali significat complementū omnimode indigestionis: ⁊ propter hoc est malū. Ad secundum argumentum: soluo per interemptionem minoris. Dico enim ꝙ quanto hypostasis innaturalis magis digeritur tanto magis petit supremum locum: ⁊ non infimum. vnde tu obijcis ac si hypostasis īnaturalis esset naturalis: qđ est falsum. ¶ Secūdo dubitatur super hoc qđ auctor innuit in littera: ꝙ hypostasis innaturalis melior est subtilis ꝙ̄ grossa. Contra: quia sicut iudicamus ꝑ hypostasim ita ꝑ liquorem: sed dicit superius ꝙ liquor vrine grossus melior est subtili: quia grossus significat naturam inchoare digestionem: subtilis vero omnino indigestionem ⁊ nature impotentiam: ergo similiter hypostasis grossa melior erit subtili. Item dicit superius ꝙ illa hypostasis melior est que magis petit fundum: sed grossa est huiusmodi respectu subtilis: ergo melior. Contra: grossa hypostasis vt dicit in lr̃a: significat omnimodam indigestionem ⁊ materie inobedientiam: subtilis vero significat subtilitatem ⁊ aliquam materie inobedientiam: ergo subtilis melior est grossa. Preterea dicit in littera ꝙ hypostasis innaturalis natans melior est ꝙ̄ in fundo residens: sed hypostasis innaturalis natat ratione subtilitatis: quia subtilis est supernatare: sed petit fundum ratione grossiciei: quia grossum naturaliter petit fundum: ergo subtilis hypostasis innaturalis melior est ꝙ̄ grossa: ⁊ hoc concedo cum ysaac: ⁊ concedo istas vltimas rationes hoc probantes. Unde dico ꝙ innaturalis hypostasis subtilis melior est: quia significat aliquam speciem: vt virtutem fortem per comparationem ad materiam quam potest subtiliare: grossa vero timorē: quia significat impotentiam nature ⁊ inobedientiam ⁊ grossiciem materie. ¶ Ad primum argumentum in contrarium dico ꝙ grossus liquor quandoq3 melior est subtili: vt quando grossus significat principium digestionis: subtilis vero omnino indigestionem: ⁊ sic loquitur auctor superius: quādoq3 vero subtilis melior est ꝙ̄ grossus: vt quando subtilitas causatur propter sequestrationem partium et transmissionem cuiuslibet ad proprium locum quia tunc remanet liquor clarus ⁊ subtilis: ⁊ talis melior est ꝙ̄ grossus: quia significat complemētum digestionis: grossus vero principiū digestionis: ⁊ sic obijcis. Uel subtilis significat obedientiam materie: grossus inobedientiam. Similiter dico de hypostasi: sed dico ꝙ in hypostasi innaturali semper grossicies est a grossicie materie: subtilitas vero ab obedientia: ⁊ propter hoc in hypostasi innaturali subtilis melior est ꝙ̄ grossa: q: ibi grossitudo semꝑ significat grossiciē materie: ⁊ sic loquitur auctor. Ad secūdū patet solutio: q: tu obijcis de naturali: ⁊ de tali verum est ꝙ melior est que petit fundum: quia generatᷣ ibi grossicies a natura digerente ⁊c̄. ⁊ non est verum de innaturali: quia ibi semper causatᷣ grossicies ab grossicie materie. ¶ Tertio dubitatᷣ super hoc qđ dicit auctor in littera: ꝙ hypostasis innaturalis que in eadem die supernatat: ⁊ postea in eadē die subito petit fundum: pessima est. ⁊ hoc probat: quia talis fit a dominio materie morbi ⁊ non ab operatione nature: quia operationes nature ordinate sunt: ⁊ non subite: cum ergo talis hypostasis sit inordinata ⁊ subita: huiusmodi significat dominium materie morbi: ⁊ natura fugit a facie materie morbi. Sed videtur ꝙ talis hypostasis sic ordinata sit bonum signum: quia dicit superius in capitulo de liquore: ꝙ permutatio subito facta in qualitatibus vrine vt a grossitudine in subtilitatem melior est ꝙ̄ paulatina. Unde si mingatur vrina grossa melior est si cito permutetur a grossitudine in subtilitatem ꝙ̄ si permaneat semper grossa: ergo similiter subita permutatio in hypostasi vt si modo natet: modo petat fundū: melior erit ꝙ̄ si semper in eadē die maneat in eodem loco. Preterea hypostasis natans significat indigestionem: residens vero in fundo digestionem: vt dicit superius: sed mutatio ab indigestione ad digestionem est laudabilis: ergo hypostasis modo natans ⁊ statim petens fundum erit laudabilis. Ad hoc dico cum ysaac in littera ꝙ talis transitus illaudabilis est: quia significatur fieri ex vi materie morbi: ⁊ non ex vi nature. ¶ Ad primum argumentum in contrarium dico ꝙ non est simile de permutatione illa liquoris de qua loquitur superius: ⁊ de ꝑmutatione hypostasis innaturalis: de qua loquitᷣ ibi: quia superius loquitur de vrina que digeritur interius vt intra corpus ⁊ sequestratur exterius. Unde quando huiusmodi digeritur intra ⁊ mingitur grossa: natura intra totam suam actionem compleuit preterꝙ̄ sequestrationem partium: quā compleuisset si illa remansisset intra: ⁊ propter hoc melius est ꝙ statim subtilietur quando est extra ꝙ̄ si non subtilietur: quia quando statim subtiliatur: tunc significat dominium nature supra materiam morbi: et non restat nisi transmissio partium ad propria loca ⁊ clarificatio liquoris. Sed nō sic est de hypostasi innaturali: quia magis est grossa ⁊ magis inobediens. vnde quando ipsa est in supremo natans: natura non potest eam tantum digerere in vna die ꝙ eadem die petat fundum per actionē nature: ⁊ ꝓpter hoc si petat fundum eadem die: hoc est de dominio materie morbi supra naturam. Uel dicendum ꝙ ibi loquitur de hypostasi innaturali: in qua non requiritur tantummodo descensus ad fundum ad hoc ꝙ significet bonum: immo requiritur cum hoc ꝙ habeat omnes alias conditiones laudabiles vt colorem album: formam pineatam: liquorē mediocrē. ⁊ natura non potuit in hypostasi innaturali omnes istas conditiones facere subito. Si ergo veniat ad fundum subito: hoc est sine conditionibus: et tunc est malum: quia significat hoc fieri ex dominio morbi: et hoc modo loquitur auctor in littera. Ad secundum soluo per

interemptionem: ⁊ dico ꝙ quando talis hypostasis natans
in vna die subito petit fundum: dico ꝙ iste transitus non fit
ab indigestione ad digestionem: immo potius ab indige-
stione ad vltimam ⁊ pessimam indigestionem: ⁊ sic patet so
lutio ad illa. Uel aliter dicendũ ꝙ quando dicitur ꝙ hypo-
stasis natans significat indigestionem: residens vero in fun
do digestionem: illud intelligitur de hypostasi iam tenden-
te ad bonum: ⁊ ideo si talis hypostasis per vlteriorem deco-
ctionem resideat in fundo: dicetur laudabilis. Sed hyposta
sis que simpliciter ⁊ absolute nec per vlteriorem decoctionẽ
effici potest laudabilis: quanto magis natans: tanto minus
mala: ⁊ quanto magis residens in fundo: tanto magis ma-
la. ⁊ de tali hypostasi innaturali residenti in fundo: intelle-
xit ysaac in textu: quia semper malum significat.

De diuersitate hypostasis in quantitate.

Diuersitas hypostasis in quantitate: vel multa est: vel pauca: siue media. Multa vel in corporibus sanis: vel infirmis. In sanis grossiciem ⁊ bonam significat habitudinem: ⁊ humiditatis naturalis multitudinem. In his multa adunatur quantitas ex superfluitate cibi ⁊ potus duabus ex causis. Uel quia meseraica subtilis est ⁊ naturaliter stricta ꝓpter mollicien: ⁊ cutis sue humiditatẽ atq; pinguedinis multitudinem: quod ex subtilitate pilorum intelligitur: ⁊ paucitate eorum. Uel quia humiditas eorum est multa grossa ⁊ viscosa: calor vero paruus. Cum autẽ pori sint stricti humores grossi ⁊ viscosi cũ defectione caloris: parum dissoluitur in ipsis ex superfluitate tertie digestionis: illa autem superfluitas intra corporum clauditur interiora: et ibi abundat: quã oportet naturam reddere epati: et emissam cum vrina facere hypostasim. Unde Galienus: hypostasis in pinguibus multa: in macidis est parua: in mediocribus media. In corporibus neq; pinguibus: neq; crassis hypostasis multa est duobꝰ modis. Uel ex motus et exercitij dimissione ⁊ assueta quiete ⁊ suauitate: cum parum dissoluitur per poros: et multũ adunatur in corpore de superfluitate tertie digestionis ꝓpter paruitatem exeuntiũ cum fumo et sudore. Uel ex multitudine ciborum ⁊ potuum sine ordine acceptorum: maxime si cibus in sui natura grossus sit ⁊ viscosus. Unde hypostasis in pueris multa fit: cum accipiant plus ꝙ̃ digerãt: ⁊ cum membra deficiant ad superfluitatem expellendam: reddunt eam epati. Unde cum vrina exit: ⁊ multam facit hypostasim. ⁊ ideo multa est hypostasis in corporibus sanis significans fortitudinem membrorum ad expellendam humorũ superfluitatem tertie digestionis. Cum enĩ non possit exire poros corporis propter stricturam pororũ: vel multitudinem suam: redditur epati: et exit cum vrina hypostasis quasi naturalis: neq; differt a naturali nisi in quantitate sua: quia plus est ꝙ̃ sit in naturali. Unde Galienus: hypostasis multa et subtilis ⁊ in liquore mediocris: sed tamẽ in forma alba: rotũda: ⁊ in motu leuis: sanitatem et membrorum virtutem significat ad coctionis completionẽ: tamen eius multitudo abũdantiã ostẽdit humorũ. Multitudo hypostasis in corporibus infirmis alba est et rotunda: iuncta et lenis: vel dispertita: non rotunda: neq; iuncta. Alba et rotunda morbi naturam a superioribus ad inferiora descendentem nunciat: et maxime in die apparens cretica. Unde Galienus: hypostasis alba ⁊ multa bonum significat: ideo si in vrina febrientium apparuerit: et febris cum alienatione sit: ⁊ capilli ceciderint: significat quietem morbi: nuncians materiam a superioribus ad inferiora descendentem. Non alba: nec rotunda: neq; iuncta: multos humores in corpore adunatos significat de genere phlegmatis grossi vel subtilis. Si sit sine febre: corpus poterit purgari: sicut Galienus dicit. Multa hypostasis humores ostendit in corpore: quos necesse est nature purgare. Si sit cum febre: rigorẽ nunciat superuenturũ sibi: humores enim caliai si calore calescant febris: necesse est putrefiant: et necesse est rigorem faciant: maxime si hypostasis sit furfurea. Unde Galienus: hypostasis multa ⁊ furfurea ⁊ cum febre ⁊ cum salute renum et vesice: rigorem significat febris superuẽture. Hypostasis multa febre non mitigante: neq; minuta: consumi corpus significat.

Paruitas hypostasis vel in corporibus est sanis: vel in infirmis. In sanis significatur siccitas macies et subtilitas. Superfluus enim potus et cibus in ipsis coadunatus paruus est: vel ex raritate pororum: et humores non viscosi: neq; grossi sunt: quod ex multitudine monstratur pilorum et grossicie ⁊ asperitate eorum. Uel quia humores subtiles sunt ⁊ currentes: et calor naturalis fortis. Qui cum multus in corpore coadunetur et virtuosus: cum subtilitate humorum et raritate pororum: dissoluitur multum. Parum ergo in tertie digestionis corpore coadunatur: cum natura non inueniat quid epati reddat: et cum vrina eijciat. Tamen reprehendimur a quibusdam apertum nobis exemplum dantibus et dicentibus. Si de corporibus pinguibus minus dissoluitur: quare ergo in eis plus sudoris habetur? Respondemus etsi sensus hoc ostendat: veritas tamen est econtra: quia macrorum calor naturalis est fortior: humiditas subtilior et leuior: propter paruitatem pinguedinis ⁊ viscositatis: vnde calor eorum desiccat semper humiditatem sudorum: licet non appareat sensui. Corpora vero pinguia calent parum naturaliter: humiditas eorum grossior et viscosior est: et ideo calor deficit in desiccatione sudoris aliquandiu in superficie corporis remanentis: et interim sensui semper apparentis. Quod cum videatur: plus dissolui ab eis putatur: sed veritas repugnat. Parua hypostasis in corporibus crassis duo portendit: vel nimietatem exercitij et laboris: vel multum ieiunij ⁊ paruitatem nutrimenti. Motus enim fortis superfluitatem dissoluit corporis: et quod superfluum est tertie digestionis minuit: non ergo inuenit natura quid epati reddat: et cũ vrina quã hypostasim emittat. Similiter ⁊ cum ieiunetur: ⁊ paruus cibus accipiatur: nihil superfluũ tertie digestionis in corpore

coadunatur: maxime si cibus subtilis ⁊ leuis ⁊ ad digerendum sumatur facilis. ¶ Paruitas hypostasis in corporibus infirmis significat paruitatem humiditatis sanguinis ⁊ propinquitatem consumptionis: vnde pessima est si cum febre sit acuta. ¶ Temperamentum hypostasis inter multum ⁊ paucum: significat complexionis temperamentū: et virtutem membrorum in complemento fm ꝙ oportet actionum naturalium.

¶ Superius determinauit auctor hypostasim innaturalē a parte loci: hic diuersificat eam a parte quantitatis: ⁊ diuiditur in duas. In prima diuidit ⁊ subdiuidit. In secūda de membris diuidentibus agit. secunda ibi: In sanis grossicē ⁊ bonam significat. ⁊ ista secunda in tres. In prima determinat de multitudine hypostasis. In secūda de paucitate: ibi: Paruitas hypostasis vel in corporibꝰ. In tertia de mediocritate: ibi: *Temperamentū hypostasis inter multum. Prima in duas. In prima determinat de multitudine hypostasis* in corporibus sanis. In secunda de infirmis. secūda ibi: Multitudo hypostasis in corporibus infirmis. Prima in duas. In prima determinat de multitudine hypostasis in corporibus pinguibus. In secūda de ea in corporibꝰ mediocribus. In secunda declarat suum propositum. secunda ibi: In corporibꝰ neq; pinguibꝰ: neq; macris. ⁊ ista in duas. In prima determinat de multitudine hypostasis in corporibꝰ mediocribus. In secūda declarat suum propositū. secunda ibi: Unde hypostasis in pueris. Tunc sequitur illa pars in qua determinat de multitudine hypostasis in corporibꝰ infirmis: ⁊ illa in duas. In prima diuidit. In secunda de mēbris diuidentibus agit. secunda ibi: Alba ⁊ rotunda. et ista secunda in duas. In prima determinat de alba ⁊ rotūda hypostasi apparēte in corporibus infirmis. In secunda de nō alba neq; rotunda. secūda ibi: Non alba neq; rotunda. Tūc sequitur illa pars in qua determinat de paucitate vel paruitate hypostasis: ⁊ illa in duas. In prima diuidit. In secunda de membris diuidentibus agit. secunda ibi: In sanis significatur siccitas. ⁊ illa secūda in duas. In prima determinat de paruitate hypostasis in corporibus sanis. In secunda de ea in *infirmis*. scda ibi: Paucitas hypostasis in corporibus infirmis. Prima in duas. In prima determinat de paucitate hypostasis in corporibus sanis macris. In secunda de ea in crassis vel pinguibus. scd. ibi: Paruitas hypostasis in corporibus crassis. Prima in duas: in prima proponit qd intendit. In secunda mouet obiectionē sophistaruȝ: ⁊ illam soluit. secūda ibi: Tamen reprehēdimur a quibusdā. Hec est diuisio ⁊ sententia lectionis in generali.

¶ Hic primo dubitatur vtrum hypostasis multa in quantitate apparēs in sanis corporibus sit bonum signū vel malum cum de hoc sequatur in littera. Et videtur ꝙ sit maluȝ: q: omne signum qd euenit contra naturam rei est malū: sed hypostasis multa in sanis venit contra naturā sanorū: quia dicit superiꝰ ꝙ in sanis pauca aut nulla debet esse hypostasis. Si ergo in ipsis sanis eueniat multa hypostasis: hoc erit contra naturā sanorum: ergo erit malū. Preterea omne qd in sanis significat debilitatē virtutis est malum signum: sed hypostasis multa ī sanis est huiusmodi: ergo malū. Probatio minoris: q: dicit superius ꝙ quando natura fortis est facit superfluitates tertie digestiue insensibiliter p poros exhalare: quando minus fortis conuertit eos in aqueam substantiam: ⁊ expellit cum sudore: quando vo debilis tūc trāsmittit eas ad epar: ⁊ tunc exeunt cum aquositate vrine per vesicam ⁊ vocantur hypostasis. Si ergo hypostasis multa appareat in sanis significabit debilitatem virtutis ⁊ ita malum. In contrariū est auctor in littera. Et hoc possumꝰ probare per hoc qd dicit in littera: q: omne qd significat potentiam ⁊ virtutem membrorū in expellendo suas superfluitates est bonum signū in sanis ⁊ in egris: sed hypostasis multa in quantitate apparens in sanis est huiusmodi: ergo erit bonum signum vt dicit in littera: quod concedo. Unde dico ꝙ hypostasis multa apparens in sanis est bonum signū: quia significat ꝙ corpus bene nutritur et ꝙ membra fortia sunt in expellendo suas supfluitates per hypostasim cū vrina. Item significat bonam habitudinē corporis: ita ꝙ neq; nimis macram: neq; nimis pinguem: vt dicit in littera.

¶ Ad illud qd primo obijcis: ꝙ in sanis pauca aut nulla debet apparere hypostasis vt dicit superius: dico ꝙ verum est in sanis debito modo ⁊ ordinate se regentibus: sed tamen in sanis multum sumentibus de nutrimento ⁊ inordinate se regentibus debet apparere multa hypostasis: ⁊ tunc est bonum signum: q: in talibus significat fortitudinem membrorum in expellendo suas superfluitates cum vrina: et sic loquitur ibi auctor. Ad secundū argumentū dico ꝙ lȝ in sanis in quibus multa est hypostasis sit debilis virtus per cōparationem ad virtutē fortiorem potentē illam superfluitatem que exit per hypostasim expellere insensibiliter per poros: tamē in ipsis est virtus fortis absolute que potest illam superfluitatē expellere per hypostasim cum vrina: vnde est ibi fortis virtus simpliciter ⁊ absolute. ¶ Secundo dubitatur vtrum in pueris debeat apparere multa hypostasis naturaliter in quantitate: ꝙ non videtur: q: quanto plus conuertitur de nutrimēto in aliquo corpore: tāto minus est ibi de superfluitate illius nutrimenti in tertia digestiua: sed in pueris plus conuertitur de nutrimento: q: ibi est fortis calor requirēs nutrimentū ppter augmentū vel nutrimentū: ergo in ipsis minor erit supfluitas: ⁊ ita pauca debet in ipsis apparere hypostasis. Contra: cum hypostasis sit superfluitas tertie digestiue non potest venire nisi propter bonitatē digestionis. vbi ergo est indigestio ibi non debet esse hypostasis: sed in pueris est indigestio: q: vt dicit ī littera: in ipsis est inordinata cibi acceptio: vnde plus sumunt de nutrimēto ꝙ͂ possint digerere: remanet ergo illud nutrimentū indigestuȝ: ⁊ si remanet indigestū non ꝯuertet in tertia digestiua: ⁊ si non conuertatur in tertia digestiua non generabitur inde hypostasis: ergo cum ita sit in pueris non debet apparere naturaliter in ipsis multa hypostasis. In contrariū est auctor in littera: dicens ꝙ in pueris multa fit hypostasis: et hoc probat: quia hypostasis multa est ex superfluitate multi cibi: sed pueri multum accipiunt de cibo nec possunt totū conuertere: ⁊ ita manet multa superfluitas que delegat ad epar a membris: deinde ad vesicam per renes: et vocatur hypostasis que exit cum vrina cum habeant virtutem fortē potentem expellere suas superfluitates cum vrina: et hoc concedo cum ysaac. ¶ Ad primum argumentū in contrarium dico ꝙ tu bene obijceres si pueri parum acciperēt de nutrimento ⁊ illud totum conuerteret: tunc pauca esset ibi hypostasis: sed sic non est: immo quia accipiunt multum de cibo plusꝙ͂ digerere possint ⁊ inordinate: lȝ multum conuertant tamen adhuc multū remanet de superfluitate que cedit in hypostasim: q: habent virtutem fortem ⁊c. vt dicit in littera. Ad secundum dico ꝙ quedam est indigestio in qua nullo modo fit transmutatio nutrimenti nec conuersio: ⁊ talis sine dubio priuat hypostasim: et de tali obijcis tu: et talis non est in pueris: ⁊ hec appellatur indigestio absolute. Est alia indigestio que nō est mere indigestio: imo dicitur solum indigestio respectu digestionis complete: ⁊ talis non priuat hypostasim: immo potius facit hypostasim multam: vt dicit auctor in littera. et talis est in pueris: quia in pueris cibaria recipiuntur inordinate ⁊ multa: propter hoc derelinquitur multa hypostasis: quia illa digeruntur: sed non ita complete digeruntur: ꝙ omnia cōuertantur in substantiam membrorum ⁊c. ¶ Tertio dubitatur super hoc quod dicit in littera auctoritate Galie. ꝙ hypostasis multa in quantitate ⁊ subtilis apparens significat sanitatem. Contra: superiꝰ dixit ꝙ in sanis debet hypostasis apparere mediocris ⁊ subtilis. Ad hoc soluit Gerardus: dicens ꝙ ibi accipitur subtilis pro mediocri: vel pro vicina mediocri: ⁊ non accipitur subtilis p extremo. i. put subtilis significat oīno indigestionem: vt tu obijcis. ¶ Quarto dubitatur sup hoc qd dicit postea in littera ꝙ non alba hypostasis in infirmis apparēs significat hūores phlegmaticos abūdare in corpe.

Contra: decisum attestatur ei a quo descinditur: ergo cum in infirmis hypostasis descindatur a materia morbi: vt ab humoribus phlegmaticis attestabitur eis: ergo cum humores phlegmatici sint albi: hypostasis eis attestans similiter erit alba: ergo dicit male. Et dicendū ꝙ quando dicit ꝙ debet esse non alba non priuat albedinē absolute: immo albedinem lucentem ꝛ candentē vel canditatam: vnde in infirmis hypstasis non alba: idest non candida vel lucida: immo obscura significat humores phlegmaticos in corpore abundare: et sic intelligit auctor in littera. ¶ Quinto dubitatur vtrum a corporibus pinguibus fiat maior dissolutio vel a macris. Et a pinguibus fiat maior videt̄: q: dicit Ga. in prima particula supra illum aphorismū: Qui crescūt plurimū habēt innatum calorem. ꝛ etiam hoc dicit in de simplici medicina: ꝙ oē qd̄ dissoluitur ab humido maiꝰ ꝗ qd̄ dissoluit̄ a sicco: sed corpora pinguia humidiora sunt ꝗ macra: ergo maior dissolutio fit a corporibꝰ pinguibus ꝗ a macris. Preterea quanto membra sunt fortius coagulata: tanto minor fit resolutio ab ipsis vt patet de metallis: sed corpora macra fortius sunt coagulata ꝗ pinguia: ergo minor resolutio fit a macris ꝛ maior a pinguibus. Probatio minoris: q: dicit Constantinus in pantegni: ꝙ corpora macra fortioris sunt caloris: pinguia v̄o debilioris: sed fortior calor fortius coagulat: ergo macra corpora fortius sunt coagulata: ergo minor resolutio fiet a macris corporibus ꝗ a pinguibꝰ. In cōtrarium est auctor in littera: dicens ꝙ in macris maior fit resolutio: q: ibi fit fortior calor et humiditas subtilis habilis ad resoluendū. In pinguibus v̄o minor: q: ibi est calor debilis ꝛ humiditas grossa inobediens resolutioni. Preterea in macris corporibus sunt pori rari ꝛ ampli: vnde humiditas que in ipsis est subtilis de facili pōt per huiusmodi poros largos respirari: sed in pinguibus est humiditas grossa ꝛ calor debilis ꝛ pori stricti: vnde huiusmodi humiditas grossa non potest respirari libere per huiusmodi poros strictos: ꝛ ideo maior resolutio fit a corporibus macris ꝗ a pinguibus. Ad hoc distinguūt quidam ꝙ duplex est resolutio a corpore. Quedaꝫ est resolutio humiditatis necessarie ad nutrimentum membrorū: et loquendo de tali maior fit resolutio in macris ꝗ in pinguibus. Est alia resolutio facta in corpore humiditatis superflue que non debet conuerti in mēbra: ꝛ de tali loquendo fit maior in pinguibus: quia in ipsis abundant plures humiditates superflue. Uel dicendum ꝙ resolutio facta in corpore dicitur dupliciter: aut absolute: et sic maior fit a pinguibus: aut per comparationē ad materiā contētam in corpore a quo fit resolutio: ꝛ sic maior fit in macris: q: si sex libre humiditatis sint in corpore pigui ꝛ fiat resolutio in tribꝰ libris huiusmodi humiditatis: in macro v̄o sint quattuor: ꝛ fiat resolutio in duabus libris: dico ꝙ maior resolutio fit in macro corpore per comparationem ad humiditatem in suo corpore contentam ꝗ in pingui. Per hoc patꝫ solutio ad primū argumentū. Uñ dico ꝙ verū est ꝙ s̄m rem plus resoluitur a pinguibus absolute. Loquendo tamen per comparationē ad materiam vel humiditatē in corpore contentam plus dissoluitur a macris. Uel dicendum ꝙ licet sensibiliter maior resolutio fiat ab humido vt a pinguibus: tamen insensibiliter maior fit a macris. Uel dicendum ꝙ maior dissolutio fit ab humido per comparationē ad eundem calorem ꝗ a sicco: tamen maior dissolutio fit a sicco: q: maior calor est ibi consumens. Ad secundum dico ꝙ lꝫ corpora macra fortius sint coagulata ꝗ pinguia: verumtamen q: calor resoluens immediate venit in humiditates corporis nutrimentales et in carnem sine aliquo obstaculo: propter hoc maior fit dissolutio a macris: sed in pinguibus non venit immediate calor consumens nec resoluens superfluitates corporis necessarias: imo superfluas que sunt quasi clypeū ad defendendū necessarias humiditates: ꝛ iō nō fit tanta resolutio in pinguibus quanta in macris. Uel dicendum ꝙ lꝫ corpora macra sint fortius coagulata ꝗ pinguia: verūtamen quia in macris sunt pori rari ꝛ largi ꝛ humiditates subtiles cito fit ab ipsis resolutio: sed in pinguibus pori sunt stricti ꝛ humiditas grossa non potens eliquari per strictos meatus. ¶ Sexto dubitatur: vtruꝫ maior hypostasis in quantitate appareat in corporibus macris vel in pinguibus. Et in macris maior videt̄: q: quāto plus conuertit̄ de nutrimēto in corpe: tāto minus remanet ibi de supfluo: sed in corporibus pinguibus plus conuertitur de nutrimento in macris minus: ergo in pinguibus minor erit hypostasis in quantitate: in macris maior. Preterea dicit in principio istius lectionis ꝙ multa hypostasis significat fortitudinē et potentiam membrorū in expellēdo suas superfluitates: sed fortior virtus est in macris ꝗ in pinguibus: ergo maior hypostasis in quantitate debet esse in macris ꝗ in pinguibus. In cōtrariū est auctor in littera: dicens ꝙ in pinguibus maior est hypostasis in quantitate: ꝛ hoc est propter multitudinem nutrimenti. Preterea in macris est calor fortis ꝛ humiditas subtilis: vnde calor huiusmodi fortis consumit illā humiditatem subtilem omnino: sed in pinguibus calor est debilis ꝛ humiditas grossa: vnde calor debilis in pinguibꝰ non potest consumere humiditatē grossam: imo eam resoluit ꝛ non potest consumere: imo eam transmittit cum vrina per hypostasim: ꝛ ita maior hypostasis in quantitate apparet in pinguibus ꝛc. ꝛ hoc concedo. ¶ Ad primum in contrarium dico ꝙ lꝫ in pinguibus plus conuertatur de nutrimento: verūtamen q: est ibi multitudo cibi et calor debilis non potens consumere humiditatē grossam: ꝛ in macris calor fortis potens consumere humiditatē subtilem: propter hoc adhuc maior debet esse hypostasis in pinguibꝰ ꝗ in macris. Preterea in pinguibꝰ non sunt pori rari nec largi sicut sunt in macris: immo stricti: vnde superfluitates in pinguibus nō possunt insensibiliter exhalari: imo oportet ꝙ exeāt cum vrina ꝛ fiant hypostasis. Ad secundum dico ꝙ lꝫ in macris fortior sit virtus absolute ꝗ in pinguibus: tamē per cōparationem ad expulsionē huiusmodi superfluitatū per hypostasim cum vrina fortior est in pinguibus ꝓpter ratiōes iam dictas in predicta solutione: ꝛ sic soluitur.

¶ De diuersitate hypostasis in qualitate.

Diuersitas hypostasis in qualitate: vel in liquore est: vel in colore. liquor vrine vel naturalis est: vel nō naturalis. Naturalis inter subtilem ꝛ grossuꝫ mediocris rotūdus est ꝛ lenis: sicut iam dixi. Nō naturalis vel diuersus est in liquore: ꝛ extra temperamentū in subtilitate ꝛ grossicie: vel diuersus est in partibꝰ: ꝛ granosus propter incōtinētiā digestibilis virtutis: sicut in molēdino videmꝰ qd̄ cū nō retineat granū integrū fere atꝫ emittit grossuꝫ. Extra temperamentū in subtilitate: mediocritatē significat nature in coctiōe. In grossitudine v̄o grossiciē humorū ꝛ grauitatē eorum ꝛ pigritiā nature ad subleuandū. Si initio sit morbi: lōgitudinem sui ostendit: ꝛ duriciem sue dissolutionis. In statu morbi non sumus securi quin nature defectum timeamus anteꝗ morbus digeratur. Granosus si cum febre sit solida ꝛ continua: consumptionē corporis significat: sed tamen significatio in breuitate timoris ꝛ longitudine sui s̄m colorez diuersa erit. Si cum acuta sit febre: incensionis humorum nuncia est et timoris.

¶ De colore hypostasis.

Color hypostasis: vel naturalis est: vel nō naturalis. Naturalis albus ꝛ candidus. Non naturalis in octo diuiditur. Est eñ obscurus in albedine paruus: est glaucus vel rufus: siue rubeus: citrinus: vel cinericius: viridis vel niger. ¶ Obscurus vel extra temperamentum est in liquore: hypostasis subtilis seu grosse vel in partibus diuerse et granosus. Extra temperamentum in grossitudine: si sit sine febre: humores

grossos significat de genere phlegmatis: quos natura dissoluere nō possit. Necesse est ergo eā adiuuare in corporis mundificatiōe cū pharmacia ꝓprie illos humores expellente. Si cum febre: significat grossitudinem humorum cum viscositate ⁊ duricie ipsorum soluendorum. In initio autē morbi si virtus adsit: spem tamen remotam portendit. In statu ⁊ virtute defecta: vicinus est timor. Subtilis vel significat humiditatem sanici: vel phlegma non bene coctum: sed tamen aliquantulū: q: album: neq; rotundum: neq; iunctum. Si cū febre ⁊ furfurea ⁊ color sicut sanici sine aliqua re: in renibus vel in vesica rigorem febrium superuenturū nunciat. Differūt hec hypostasis ⁊ naturalis: q: naturalis candida est in albedine: rotunda: et iuncta: leuis in motu. Hec nunꝙ candida est: non iūcta: neq; rotūda: sed lata: *que cū moueatur: sicut puluis dissoluit: ⁊ cum vrina miscetur quiescens velociter non descendit.* Sicut Ga. inquit: aliquando in vrina apparet in fundo albedo non clara: que si grossior est ꝙ appareat: subtile phlegma demōstrat. Si cum subtilitate sit spumosa: ventositatē fecis commixtam significat. ¶ Nebulosa quasi vesica vl' vua ventositatē frigidam ⁊ grossam ostendit ⁊ inflatiuā: ad soluendum duram: ⁊ longitudinē morbi nunciat. ¶ Saniosa ex odore intelligitur: maxime si exeat loca vrine vicina sicut est vesica. Exit enī cum qualitate sua: ⁊ non mutatur cum alia. Si autem a locis ab vrina longe remotis exierit: et cum alijs humoribus fetorem auferentibus se miscuerit: intelligitur ex vrine cruditate: et infirmi inquisitione. Si circa renes vel epar vel loca vrine vicina dolorem sentiat: si dolorem senserit: vbi dolor inde morbus exit. ¶ Hypostasis alba que est granosa ⁊ in partibus dispartita: vel cum febre est acuta: vel solida ⁊ continua. Si cū acuta: humores phlegmaticos calore febris incēsos significat. Que cum solida est ⁊ cōtinua: vel in essentia sua squamosa sicut piscīū squama: significat dissolutionem exteriorum membrorū ⁊ durorum ⁊ subtilium. Vel furfurea est que dissolutionē humidi: ⁊ nouiter coagulate partis membrorum designat. Vel sicut farina grossa durorum membrorum diu coagulatorum consumptiua. Que si moret: calor febris pinguedinem mollem ⁊ tenuem in primis calefacit ⁊ liquefacit. in superficie vrine nebula vnctuosa videtur apparere: quātomagis autem febris cōfortatur: tantoplus dura caro vel pinguedo dissoluit: ⁊ vrina nebulosa quasi aranee tela egreditur. Si iterum plus augmentet: dura mēbra ⁊ eorum cortices liquescunt: ⁊ sufficietenus vrina exit squamosa vel scintillosa. Febre plus augmētata: ⁊ ad inferiora ptingente membra: concauitas membrorū liquescit. humiditas vrina exeunte furfurea. Unde Ga. hypostasis squamosa consumptionē durorum membrorum significat. Furfurea calorem fortiorē in membri perforatiōe. hypostasis maior atq; grossior calorem significat grossiorē ⁊ fortiorem. Ideo hypostasis sicut farina grossa propior est consumptioni in parte membrorum dura: et mortem post longū tempus nunciat. Gal'. si in vrina febrientis hypostasis quasi farina grossa exit: diuturnitatem morbi portendit. vnde plurimi moriunt antequꝫ morbus diuturnetur. Urina squamosa ⁊ furfurea licet consumpta significet dura membra: aliquādo tamen scabiem significat in vesica. Differunt tamen: qui consumptiuas habens febres per totū vas natat: vrina ex defectiōe membrorū est cruda. Ex scabie vesice est fundosa: vrina sua est digesta: q: virtus membrorū in coctione est fortis anteꝙ vrina ad vesicam venerit. Non adest febris: q: calor qui vesicā nutrit: diuersus est ꝑ partes corporis: ideoq; non fit febris in hac sicut in specie altera.

¶ Superius diuersificauit auctor hypostasim innaturalē a parte loci ⁊ quantitatis: hic a parte qualitatis: ⁊ diuiditur in duas. In prima diuidit. In secūda prosequitur: ibi: Naturalis inter subtilē. et ista secunda in duas. In prima ꝓsequitur auctor de liquore hypostasis inaturalis. Scdo de colore. secūda ibi: Color hypostasis naturalis est. Prima in duas. In prima determinat de liquore hypostasis temperato. Secūdo de temperato: ibi: Exire temperamentū. Tunc sequit illa pars in qua determinat de colore: et illa in duas. In prima diuidit colores hypostasis innaturalis. In secunda de membris diuidētibus agit. secunda: ibi: Extra temperamentum in grossitudine. ⁊ ista secunda in octo partes sm ꝙ sunt octo colores hypostasis innaturalis. In prima determinat de hypostasi innaturali habente album colorē obscurum. In secunda de glauca hypostasi ⁊ rufa: ⁊ sic de alijs ꝑ ordinem. secunda ibi: Glauca hypostasis atq; rufa. Prima pars cum precedentibus ad presentē lectionē spectat: ⁊ diuiditur ista pars in duas. In prima determinat de hypostasi innaturali alba ⁊ obscura exeunte temperamentū ꝓpter grossiciem ⁊ subtilitatē. In secunda ꝓpter partium diuersitatem. secūda ibi: Hypostasis alba que est granosa ⁊ in partibus dispartita. Prima in duas: in prima determinat grossiciem. In secunda propter subtilitatē. secunda ibi: Subtilis vel significat humiditatē sanici ⁊c. ⁊ ista secūda in duas: In prima determinat de hmōi alba ⁊ subtili. Secūdo de saniosa. secūda ibi: Saniosa ex odore intelligitur. Tunc sequit illa pars in qua determinat de hypostasi innaturali alba obscura ꝓpter partiū diuersitatē: ⁊ illa in duas. In prima facit qd dictum est. In secunda confirmat auctoritate Ga. secunda ibi: Unde Ga. hypostasis squamosa. Hec est diuisio ⁊ sententia lectionis in generali.

¶ Hic primo dubitatur super hoc qd auctor non ponit in littera nisi octo colores hypostasis innaturalis: ⁊ vnicū colorem posuit superius de naturali vt album colorem. Egidius vo posuit viginti colores vrine: vnde dicit: Bisdeni vrinā possunt variare colores. queritur ergo quare non sunt tot colores hypostasis quot vrine. Ad hoc dico ꝙ liquor vrine passibilior est ꝙ hypostasis: ⁊ ideo pluribus modis potest variari color vrine. Secunda causa est: q: color vrine paruus est: ⁊ est materialis ad alios colores: vn̄ nō habet vrina colorē aliquem terminatum: ⁊ ꝓpter hoc pluribus modis potest variari: sꝫ hypostasis hꝫ colorē terminatū vt albū: ⁊ ꝓpter hoc non pōt tot modis variari sicut vrina. Tertia cā est: q: color est motiuū visus mediante actu lucidi: ⁊ ꝓpter hoc dixerūt quidā ꝙ de nocte nō sunt colores cum non percipiātur. Dico ergo ꝙ liquor vrine immediatius se exponit visui: ⁊ propter hoc pluribus modis potest variari: sed liquor hypostasis magis mediatus: vnde non potest percipi liquor hypostasis nisi mediante liquore vrine: ⁊ propter hoc ⁊c. Vel dicendum ꝙ ipse enumerat in parte ista colores hypostasis in generali ⁊ non in speciali: ⁊ propter hoc non ponit nisi octo: q: illi possunt reduci ad istos octo: et sub istis comprehendi ⁊ sic soluatur ad illud. ¶ Iuxta hoc dubitatur super hoc quod dicit in littera: ꝙ temperamentum hypostasis in subtilitate significat mediocritatem nature in coctione: superius vero dicit ꝙ naturalis liquor vrine est mediocris inter subtilem ⁊ grossum: ⁊ ita videt sibi cōtradicere. Et solutio huius est: q: ipse accipit hic tēperamentū in subtilitate ꝓ me-

diocritate & nõ p extremo. ¶ Secũdo dubitatur vtrum hypostasis descindatur vel generetur ex humore vel ex humiditate: & videtur q descindatur ex humiditate: quia hypostasis est superfluitas tertie digestiue vt dicit superius: ergo descindetur ab obiecto tertie digestiue: sed obiectum tertie digestiue est humiditas & non humor: ergo ab humiditate descindetur hypostasis & non ab humore. Preterea omnis superfluitas attestatur ei cuius est superfluitas: sed dicit superius q hypostasis naturalis debet esse alba: ergo attestabitur albedini: sed humiditas est alba: humores vo rubei: ergo hypostasis attestabitur humiditati et non humori: & ita ab humiditate descindetur & non ab humore. Ad hoc dico q de hypostasi contingit loqui dupliciter: aut de naturali: aut de innaturali. Loquendo de naturali: sic dico q semper descinditur ab humiditate: vt pbat vltima ratio: & nunq ab humore: Loquẽdo vo de innaturali sumẽdo large hypostasim innaturalẽ prout se extendit ad quelibet cõtenta in vrina: sic dico q quandoq descinditur ab humiditatibus: quandoq ab humoribus: quandoq a membris solidis: & per hoc patet solutio ad argumenta. ¶ Ad primum argumentum dico q verum est q in hypostasi innaturali sunt octo colores: et talis sine dubio potest descindi tam ab humiditate q ab humore vt dictum est loquendo de ea largo modo. Ad secũdũ dico q hypostasis naturalis descinditur a materia morbi in egris: & tu obijcis: materia morbi in egris est humor & nõ humiditas: ergo ab humore descindetur & non ab humiditate: dico ad hoc q hypostasis decisa ab humore anteq exeat a corpore oportet q prius fiat p operationem tertie digestiue humiditas &c. Uel possumus dicere q tam hypostasis naturalis q innaturalis semp descinditur ab humiditate & nunq ab humore. Et tu obijcis: humiditas est semper alba: vnde habet vnicum colorẽ: sed hypostasis ĩnaturalis habet octo colores vt dicit in littera: ergo non descindetur ab humiditate: ĩmo potius ab humore: cum in humoribus sint plures colores. Dico ad hoc q duplex est humiditas. Quedam est que cõplete est digesta: & talis sine dubio habet vnicũ colorẽ vt albũ: & de tali obijcis tu. & de tali bene concedo q non descinditur hypostasis innaturalis: est enĩ alia humiditas non cõplete digesta: & talis põt habere plures colores: & de tali humiditate põt descindi hypostasis innaturalis: & hoc fm exigentiã caloris &c. ¶ Tertio dato q hypostasis descindat ab humiditate: queritur a qua humiditate descindat: vtrũ ab humiditate humorali vel a rore vel a cambio vel a glutino. Et q ab humorali humiditate descindatur & nõ ab alijs: videtur: q: hypostasis vt dictum est: est superfluitas tertie digestiue: ab illa ergo humiditate in qua plus erit de superfluitate gñabit hypostasis: sed hoc est ab humorali respectu aliarũ humiditatum: q: quãtomagis humiditates accedũt ad mẽbra: tanto minorem habent superfluitatẽ & maiorẽ puritatem: ergo ab humiditate humorali generabitur hypostasis vel descindetur. Si tu dicas q in vtraq humiditate est superfluitas: & ita ab vtraq & ab omnibus descinditur. Contra: dicit superius q hypostasis naturalis debet esse vniformis & lenis &c. sed humiditates omnes non sunt vniformes: ĩmo difformes: q: ros grossior est q humiditas humoralis: & cambiũ q ros: & glutinũ q cambiũ: ergo ab omnibus humoribus non descindetur hypostasis. Ad hoc dico sine pĩudicio melioris sententie q hypostasis descinditur a tribus humoribus vt a rore cambio & glutino: & nunq ab humoribus humorali humiditate: q: humoralis humiditas nondũ exit speciẽ humoris: vñ in ipso potest fieri febris putrida vt dicit Auicena: sed putrida non potest fieri in humiditate: ĩmo in humore: & ita hypostasis fit superfluitas obiecti in tertia digestiua qd obiectũ est humiditas: propter hoc dico q ab humiditate humorali non potest descindi hypostasis. ¶ Ad primũ argumentũ dico q in qualibet humiditate vt in rore: cambio & glutino est superfluitas: & pter hoc ab illis põt hypostasis descindi. Ad secundũ argumentũ dico q ab illis tribus humoribus potest descindi: quia hypostasis debet esse forme pineate: ita q partes grosse petant fundum & leues faciant conũ superius &c. & tu obijcis: hypostasis debet esse vniformis: dico q verũ est loquendo de vniformitate digestionis: vnde verũ est q debent esse vniformiter digeste partes hypostasis non ex eadem digestione & eodem modo simul digerũtur: ĩmo q digeruntur vniformiter illa digestione qua indigent: ita q partes subtiles digerantur ita q petant sursum & partes grosse ita q petant fundum: & quia sic est quando descindunt ab illis tribus humiditatibus: quia fm q a grossiori humiditate descinduntur partes hypostasis magis fm hoc petũt fundum: propter hoc &c. ¶ Quarto dubitatur vtrum hypostasis descindatur ab humiditate postq illa humiditas conuersa est in membra vel anteq cõuertatur. Et q hypostasis descindatur & sequestretur ab humiditate post conuersionẽ in membra & non ante videtur: q: vt dictum est: hypostasis est superfluitas tertie digestiue & superfluum dicitur per comparationẽ ad necessariũ: vnde aliquid non dicitur superfluere nisi respectu necessarij: sed hypostasis non potest dici superfluum per cõparationem ad necessariũ donec tertia digestio acceperit suum necessarium de nutrimẽto siue de humiditate: & hoc nõ potest esse nisi post cõuersionẽ humiditatis factã in membra: ergo hypostasis: & non ante. Preterea dicit superius auctor: q simile est de hypostasi & de spermate: sed sperma non generatur a tertia digestiua: nisi post conuersionẽ humiditatis in mẽbra: ergo similiter nec hypostasis sequestrabitur ab humiditate nisi post conuersionẽ humiditatis in membra & non ante conuersionẽ. Sed contra dicit ysaac: q nutritio est perfecta assimilatio nutrientis cum nutrito: donec nutriens siue nutrimentũ totaliter depuretur: ergo cũ ex humiditate debeat esse perfecta assimilatio nutrientis cum nutrito in tertia digestiua & hypostasis sit supfluitas tertie digestiue: de necessitate oportet q anteq conuertatur humiditas in mẽbra: q hypostasis cũ sit superfluitas illi⁹ humiditatis: depuretur & sequestret ab illa humiditate cum aliter nõ possit illa humiditas perfecte assimilari membris. Preterea in quolibet membro sunt quattuor virtutes: scʒ attractiua: retentiua: digestiua: & expulsiua: & ita ordinate sunt adinuicẽ q vna immediate operat post aliam: vnde illud qd digerit: digestiua statim expellit eius superfluitatẽ expulsiua: ergo cum hypostasis sit superfluitas tertie digestiue statim anteq illa humiditas a qua descinditur hypostasis conuertatur in membra: sequestrabitur & depurabitur & expellet ab illa humiditate hypostasis: ergo hoc erit ante conuersionẽ & non post. quod concedo: & istas duas vltimas rationes pono pro causa. ¶ Ad primum argumentũ in contrariũ dico q duplex est superfluitas in tertia digestiua: quedam est residuitatis vt sperma: & talis dicitur per cõparationẽ ad necessarium: & de tali obijcis tu: vnde talis generatur post cõuersionẽ humiditatis in membra. Et est alia supfluitas in tertia digestiua q est impuritatis vt hypostasis: & talis non dicitur per comparationẽ ad necessariũ: immo per comparationem ad purum: & talis generatur siue descinditur ab illa humiditate ante cõuersionẽ: q: ex quo illa humiditas ex qua depuratur hypostasis debuit cõuerti in membrũ: oportuit ipsam depurare prius: & in illa depurata generatur hypostasis: & ita ante conuersionẽ descinditur hypostasis ab humiditate. Ad secundũ argumentũ dico q similitudo est respectu spermatis & hypostasis quoad qd solũ quoad hoc q vtrũq in tertia digestiua dealbatur: et sic loquitur superius: sed dissimilitudo est quoad hoc q sperma est supfluitas residuitatis: & ita post conuersionẽ humiditatis in mẽbra potuit generari vt dictum est: sed hypostasis est superfluitas impuritatis: et ita ante conuersionem humiditatis in membra debuit ab humiditate sequestrari et depurari. ¶ Quinto dubitatur super hoc quod dicit in littera: q si hypostasis alba sit extra temperamentum in grossitudine si sit sine febre: significat grossos humores phlegmaticos quos natura non possit dissoluere: immo oportet q natura adiuuetur in expellendo illos humores cũ pharmacia propria illis humoribus. Si vero sit cum febre non oportet q iuuetur cũ pharmacia. Cõtra: medicina siue pharmacia datur contra materiam nociuam: sed materia in febre magis est nociua cũ febre q sine febre: ergo melius debet dari

medicina siue pharmacia cōtra huiusmodi humores si sint cum febre q̄ sine. Contrarium tamen dicit in littera. Et ego dico q̄ verum est q̄ medicina datur contra materiā nociuā: et quantum ad hoc debet euacuari: sed tñ q: humor grossus nō pōt expelli a corpore nisi cū medicina violēta: et ois medicina violēta vel pharmacia est calida: vt dicit. G. sup apho rismo: omne pharmacū est calidū: ꝓpter hoc dicit auctor in lfa q̄ si sit cum febre non oportet administrari talē medicinā calidā: quia tunc augmentaret discrasiam: sed si sit sine febre bene potest dari. ¶ Preterea dubitatur super hoc qđ dicit ibidē: q̄ hmōi materia grossa phlegmatica debet euacuari cum medicina habente aspectum ad illum humorem: et ita supponit q̄ aliqua sit medicina euacuans vnicum humorem. Sed contra: q: dicit Ga. in de simplici medicina: q̄ non est aliqua medicina ita habens aspectum ad vnum humorem que non possit euacuare omēs. vnde dicit q̄ si detur aliqua medicina euacuans cholerā vt scamonea et detur primo euacuabit choleram: sed si cōfortatur euacuabit phlegma secūdo: si vō vltra melancholiam et vltimo sanguinem vnde innuit q̄ non est aliqua medicina que non possit euacuare alios humores oēs. In contrariū tñ est auctor in littera: q: dicit q̄ debet illa materia grossa phlegmatica si sit sine febre euacuari cum medicina habente aspectum ad illū humorē phlegmaticū. Item hoc volunt auctores: vnde dicunt q̄ scamonea euacuat cholerā: et turbith phlegma: epithym⁹ melancholiā et cetera. quod concedo cum auctore. ¶ Ad argumentū in contrariū dico q̄ quelibet medicina simpliciter habet aspectum ad aliquem humorem. et tu obijcis de Ga. dico q̄ si medicina detur in debita quantitate et decenti et suis conditionibus laudabilibus habebit propriū humorem euacuare. Si vō detur in quantitate indebita et indecēti omnes humores euacuabit: et sic loquitur Ga. et hoc trib⁹ de causis. Prima causa est debilitas venarū: quando enim medicina aliqua datur in quantitate indecenti remanet in corpore et debilitat venas ita q̄ non possunt cōtinere humores: immo permittunt abire. Secunda causa est amplitudo orificiorum: quia quādo aliqua medicina calida administratur corpori: ratione sue caliditatis habet orificia ampliare: ita q̄ humores descendunt et ita humor liquidior primo exit post illum humorem ad quem habuit aspectū illa medicina. Tertia causa est mordicatio medicine solutiue. Et sup hoc dicit Serapio optimū verbum: dicit eñ q̄ aliquando medicina laxatiua exhibita euacuat humorem illum ad quem non habet aspectum: et non euacuat illum ad quem habuit aspectum. Verbi gratia. Si scamonea detur ad euacuandū choleram cū habeat ꝓprie aspectū ad eā: et si illa cholera habitet in locis remotis a via medicine vt in capite et melācholia cōtineat̄ in stomacho: ipsa euacuat humorē presentē vt melancholiam quā inuenit in via: et dimittit choleram que est in remotis. ¶ Vltimo dubitatur vtrum hypostasis innaturalis alba squamosa significet maiorē ꝯsumptionē q̄ furfurea. Videtur q̄ sic: quia hypostasis squamosa significat cōsumptionem durorū membrorū: furfurea vō mollium: sed peior est consumptio facta in membris solidis q̄ in mollib⁹: ergo squamosa peior. In ꝯtrariū est ysaac auctoritate Ga. qui dicit q̄ hypostasis furfurea significat fortiorē calorem cōsumentē: squamosa minorē: ergo furfurea hypostasis significat maiorem cōsumptionē q̄ squamosa. Et hoc concedo: et hoc est q: hypostasis squamosa solū habet latitudinē: vnde calor resoluens in hypostasi squamosa solū resoluit a supficie: calor vō resoluēs in furfurea est in latitudine: idest in superficie et in profundo: et propter hoc est peior furfurea. ¶ Ad primum argumentū dico q̄ verum est q̄ in hypostasi squamosa sit cōsumptio in membris solidis. et tu obijcis: peior est consumptio in membris solidis q̄ in mollibus: dico q̄ verum esset reliquis paribus: sed in hypostasi squamosa est consumptio pauca in membris solidis vtpote in superficie tñ. In furfurea vō est maxima consumptio in mēbris mollibus: quia fit in superficie et in profundo: propter hoc dico q̄ furfurea maiorem consumptionē significat q̄ squamosa et ideo peior est: et sic patet solutio omniū quesitorū.

¶ De glauca hypostasi et rufa.

Hypostasis glauca atq̄ rufa: vel lenis est rotūda atq̄ iūcta: vel diuersa in motu leuis: albe vicina in virtute coctiōis: et bonitate significatiōis. Sed tñ differūt iste et alba: q: alba naturā phlegmaticā demōstrat. Glauca et rufa cholericā et calidā, quasi farina grossa et in partibus diuersa consumptionē corporis ostēdit. Glauca consumptionē noue carnis nouiter coagulate. Rufa consumptionē dure carnis que diu coagulata fuerit.

¶ De rubea hypostasi.

Hypostasis rubea vel in liquore est tēperata: iūcta et rotūda: vel dispartita diuersa et granosa. Tēperata vel multā significat abūdātiam sanguinis: vel non coctionē sanguinis rosei: neq̄ tñ significatiua est mali: neq̄ timoris: cū materia sua sit sanguis: cum sanguis alijs humoribus sit dignior: et nature familiarior. Differūt: q: que sanguinē significat bonū et coctionē perfectā: colorē habet rubicūdū: et liquorē tēperatū. Vrina ergo debet esse laudabilis: breuitatē significās morbi: maxime si in quarta vel quinta die apparuerit. Sicut. G. rubea inquit hypostasis tēperata et iūcta si in initio appareat: dissoluitur morbus in die septima. ¶ Rosea subtilis vel arsenica et in liquore subtilis: diuturnitatem demonstrat morbi. Vnde Gal. Hypostasis rubea et arsenica morbū lougiorē significat: Si materia morbi lenis sit: crisis in breui tēpore ventura erit. Rubea ergo et arsenica hypostasis roseū et subtilē: non bene coctū ostēdit sanguinē. Intelligimus hoc ex cruditate vrine: quia impossibile est in rubea hypostasi cruditatem esse liquoris: coctio eñ liquoris leuior est q̄ hypostasis. Si ergo hypostasis cocta sit liquorē necesse est plus excoqui. manifestum est igitur quia rubeus sanguis et subtilis non bene coctus fit ex actiōe nature in interiori corpore. Inuenimus enim cibum cum coctionē suam compleat: intra stomachum fieri vt ptisanum phlegmaticū. Cum autē succus suus in epar venerit: vt scdo excoquat̄ ibi: vbi sua coctio mediocris est: fit sanguis rose⁹ et subtilis: et cum coctio sua cōpleatur: fit bene coctus et vermiliosus: vt temperamentū egreditur: incenditur: et fit cholericus: si plus in coctione augmentetur vel incēsione: fit melancholicus et vstus. Quod intelligitur: q: sanguis in coctione completus: inter duas extremitates non temperatas mediatur. Vna est non cōpleta sicut in sanguine roseo et subtili: altera est humiditas phlegmatica in stomacho cocta. Altera nō completa sicut in sanguine acuto et cholerico: et post extremitatē istā in melācholico sanguine acuto. Rubea ergo hypostasis si arsenica sit et liquoris crudi: roseum et subtilē significat sanguinem. Gradus eñ sui sicut diximus post gradū est sanguinis in coctione completi: sicut gradus phlegmatice complexionis: post roseū sanguinē est. Gradus autē cholerici sanguinis et acuti post gradū est sanguinis in coctiōe completi: et gradus melācholici et incensi sanguinis post sanguinē est cholericū et acutū. Hypostasis aūt rubea et granosa in partibus diuersa: alia est lentina sicut lentiū fractura: alia orobina: idest quasi oro-

bi fractura: alia sandaricina: idest sicut sandarici fragmenta: alia arenosa. Lentina passioni epatis est propria: designans calorem epatis complexioni dominantem: et virtuti diuisiue obuiantē ne sm quod oportet diuidat sanguinē. vnde hypostasis dispartita erit et diuersa: partim coagulata et grossa: partim subtilis et liquida. Orobina et sandaricina vel ɔsumptionē significat toti' corporis: vel renū siue soli' epatis. Calor em̄ febris quantomagis moratur: tantomagis calefit: et mollicies pinguedinis mollescit et liquescit et exit cū vrina nebula oleagina sicut aranee tela. Si complexio corporis est humida: erit hypostasis arsenica. Si calor augmentetur: et caro ventris dissoluatur. si cōplexio infirmi cholerica sit: erit hypostasis rufa. In complexione sanguinea fit hypostasis orobina: quam tamen epatis et renū cōsumptioni est propria: differēs a significante cōsumptionē totius corporis: quia hic pulchritudinem aufert coloris: et in corpore nullā cōsumptionē ostendit. Pulchritudo em̄ coloris cū sanitate est epatis: et cū virtuosa coctiōe sanguinis. Vn̄ Gal. non bn̄ inquit viuitur nisi cū sanitate epatis: et cū virtuosa coctione sanguinis. significans cōsumi totū corpus: et consumptiōe in toto corpore apparēte intelligitur: et neque pulchritudo coloris aufert. Hec differt a significāte consumptionē solidorum renū: quia in ipsa febris est cōtinua: hypostasis natat. In renū cōsumptiua nō febricitat: quia hypostasis in fundo est digesta. Aliquā vrine hypostasis erit rubea: et quasi pili: que de renū exit substātia. Vn̄ hippo. si in vrina sit quasi caro: vulnera sunt in renib'. Arenosa et quasi rubea arena: vel in liquore est diuersa: vel granosa: et in partib' diuersa. Que extra temperamentū est liquoris: si febris adsit diuturnitatem morbi significat: si sine febre humores ad renes descendūt sanguinolēti: quod confirmatur ex dolore in ventre: et circa hachas. Granosa et in partib' diuersa lapidē in renibus concreatū significat: et fit ex renū calore mensurā excedente: calor em̄ renum mensurā excedens: et humores illuc grossi descendentes: cito faciunt lapides.

¶ Superius determinauit auctor de hypostasi innaturali alba obscura: hic de glauca et rufa: et diuiditur ista pars in duas. In prima determinat de glauca et rufa. In scd'a de rubea. scd'a ibi: Hypostasis rubea vel in liquore. et ista secūda in duas. In prima diuidit hypostasim rubeā innaturalē. In secunda de mēbris diuidētib' agit. scd'a ibi: Tēperata vel multa. et ista scd'a in duas. In prima determinat de hypostasi rubea innaturali temperata et iuncta. In scd'a vero de rubea diuulsa et granosa. scd'a ibi: Hypostasis rubea et granosa. prima in duas. In prima prosequitur de hypostasi rubea tēperata. In scd'a confirmat. secunda ibi. Sicut Gal. inquit hypostasis rubea. et ista secūda in duas. In prima cōfirmat. In secunda suam confirmationem declarat. scd'a ibi: Inuenimus em̄ cibū. Tūc sequitur illa pars in qua determinat auctor de hypostasi innaturali granosa et diuulsa: et illa in duas. In prima diuidit. In scd'a de mēbris diuidētibus agit. prima ibi: Hypostasis rubea et granosa. scd'a ibi: Lentina passioni epatis. et ista scd'a in tres: quia in prima determinat de hypostasi lentina. In scd'a de orobina et sandaricina. secūda ibi: Orobina et sandaricina. In tertia vero de arenosa: ibi: Arenosa et quasi rubea. Prima istarū nō diuiditur: sed secūda in duas. In prima determinat de hypostasi orobina et sandaricina prout significant consumptionē totius corporis et renū. In secunda ponit differentiā sm quod significāt ista. secūda ibi: Que tamē epatis et renū. et ista scd'a in duas. In prima determinat de hypostasi orobina et sandaricina prout significant cōsumptionem renum. In secunda prout significāt consumptionē totius corporis. scd'a ibi: Significans consumi totum corpus. Hec est diuisio et sententia lectionis presentis.

¶ Hic primo dubitatur super hoc quod dicit in prima parte lectionis: quod hypostasis glauca significat materiā cholericam calidam. Sed cōtra. Simile est de vrina et de hypostasi: vnde sicut iudicam' per hypostasim de materia morbi: ita per vrinam siue per liquorē vrine: sed vrina glauca attestatur melancholie et nō cholere. vnde dicit Egidius. Glauca melancholice craseos fit consona testis: ergo similiter hypostasis glauca attestabitur melancholie et non cholere. Item de sum attestatur ei a quo descindit: sed hypostasis descinditur a materia morbi: ergo ei attestabitur: sed cholera aut est citrina aut rubea et non glauca: ergo hypostasis glauca non attestabitur cholere. ¶ Item quero si hypostasis glauca attestatur cholere: quare non attestatur sanguini. ¶ Ad primū istorum dicunt quidā quod auctor nō accipit ibi colorē glaucū proprie prout significat indigestionē: imo accipit eum pro rufo vel subrufo: et sm hoc facile est respōdere ad argumēta. Vel dicendum quod accipit ibi proprie glaucedinē prout glaucus color cōponitur ex albo obscuro et pauco nigro. Sed dico quod duplex est glaucedo siue quod glaucedo potest aduenire in hypostasi dupliciter. Uno modo prout descinditur a materia melācholica que est glauca: et hoc modo glauca hypostasis attestatur melancholie: et sic obiicis tu: vel potest aduenire glaucus color hypostasi per viam digestionis: et hoc modo loquitur auctor in littera: dicēdo quod glauca hypostasis significat materiam cholericā: et hoc per viam istam: quia quando citrina hypostasis debet per vlteriorē digestionē conuerti in albā naturalē primo fit rubea: deinde subrubea: postea rufa et subrufa: postea glauca: et vltimo alba: et hoc modo glauca hypostasis potest attestari cholere. Per hoc patet solutio ad primū argumentū in contrariū: quia vrina glauca attestatur melancholie per viam decisionis: quia descinditur a materia melancholica que est glauca: sed hypostasis glauca prout loquitur de ipsa in littera: attestatur cholere per viam digestionis vt dictum est. Per hoc idem patet solutio ad secundū argumentum quod tu obiicis de glauca hypostasi per viam decisionis attestante ei a quo descinditur: et non per viam digestionis. ¶ Ad aliud quod queris de sanguine: dico quod glauca hypostasis non potest attestari sanguini: et hoc est quia vt dictum est superius: sanguis maxime est obediens nature et amicus: vnde citissime cōuertitur in albedinē et quasi insensibiliter: sed cholera non: immo per multa media: et propter hoc glauca hypostasis attestatur cholere et nō sanguini. ¶ Secundo dubitatur super hoc quod dicit auctor in littera quod hypostasis lentisina significat passionē epatis et eius defectum. Cōtra: hypostasis est superfluitas tertie digestiue: sed epar est principiū secunde: ergo lentisina hypostasis non attestabitur secūde digestiue: et ita non significabit passionē epatis. Ad hoc dico quod lentisina hypostasis vt dicit auctor in littera: significat passionem epatis. Ad argumentum dico quod epar est principium secūde digestiue prout deseruit aliis mēbris: et sic obiicis. Item ipsum epar habet intra se tertiā digestionē prout conuertit nutrimentū in ipso generatū in sui naturā: et quātum ad hoc hypostasis lētisina significare defectū epatis: et hoc modo intelligit auctor. ¶ Tertio dubitatur sup hoc quod dicit auctor in littera: quod hypostasis arenosa significat lapidem in renibus vel in vesica: hoc idē vult Egidi' et Theo. Sed contra: nihil quod significat morbi solutionem significat eius generationē: sed hypostasis arenosa significat lapidis solutionem: vnde quando videmus hypostasim arenosam signū est dissolutiōis lapidis: ergo non significabit eius generationem. Ad hoc dico quod arenosa hypostasis quandoque significat lapidis generationē: quandoque eius solutionē: sed diuersimode: vnde si in principio lapidis appareat vrina grossa et viscosa: postea vero vtputa in statu limpida et clara et veniāt arene: tūc significat eius generationē: sed si postea administrentur medicine calide lapidis diuisiue: et vrina primo appareat quasi in statu clara: postea vero in declinatiōe arenosa: tūc hypostasis

arenosa significat lapidis dissolutionē: ⁊ ita diuersimode.
¶ Iuxta hoc querit̃ quarto: vtrum lapis generet̃ a calido
vel a frigido. Videt̃ ꝙ a frigido ⁊ non a calido: quia vt dicit
phs in lib. metheoroꝝ: que coagulant̃ a frigido dissoluunt̃
a calido ⁊ ecōuerso: sed lapis dissoluit̃ a calido vt a medici-
nis calidis: vt volūt auctores: ergo generat̃ a frigido. Pre-
terea dicit phs ꝙ actus actiuoꝝ sunt in patiēte disposito: vñ
agēs debet ꝑportionari patiēti: sed materia patiēs ex qua
generat̃ lapis: est grossa viscosa ⁊ frigida vt volūt auctores:
ergo similiter causa efficiēs ipm lapidē erit frigida ⁊ nō cali
da. Preterea idē non est principiū generatiōis ⁊ corruptio
nis eiusdē: sed calida corrūpunt lapidē destruūt ⁊ dissoluūt:
ergo non eum generabūt: ergo lapis non generat̃ a calido:
immo potius a frigido. Ad hoc dico cum Serapione ⁊ cum
Auicen. ⁊ cū auctore isto ꝙ lapis generat̃ a calido ⁊ nō a fri-
gido tanꝙ a causa efficiente. vnde dicit Auicē. ꝙ causa gene
rans lapidē est caliditas egressa a tēperamēto. hoc idē vult
ysaac in littera p̄senti. ¶ Ad primū argumentū dico ꝙ qñ
phs dicit ꝙ que coagulant̃ a calido ⁊c. ipse loquit̃ in corpori
bus inanimatis: vt in mineralibus q̄ solū regunt̃ a natura:
sed materia ex qua generat̃ lapis in corpore humano regu-
lātur a natura ⁊ ab aīa. Vel dicendū ꝙ tenet in plurib⁹: sed
tamē in quibusdā nō tenet: vnde videmus ꝙ lateres coagu
lātur a calido: nunꝙ tamē dissoluunt̃ a frigido. Unde verū
est ꝙ illa que coagulant̃ a frigido dissoluunt̃ a calido. Ad se
cundum dico ꝙ caliditas agens in materiā grossam ex qua
lapis generat̃ satis est ꝑportionalis patienti: quia cōsumit
subtile ⁊ cōpingit grossū ⁊ putrefacit: ⁊ ita lapidē generat.
Ad tertiū dico ꝙ caliditas generās lapidē ⁊c. agit in mate-
ria multū humidā ꝯsumēdo subtile ⁊ cōpingēdo grossum ⁊
glutinando: sed caliditas dissoluens agit in materiā parum
humidā: vnde non est ibi nisi pauca humiditas ligans et te-
nens partes lapidis insimul. Illa eñ caliditas medicinaliū
ibi adueniēs incinerat illā humiditatē paucā: ⁊ tunc scindū
tur partes lapidis ⁊ exeūt cum vrina: ⁊ ita non est eadē cali-
ditas eodē modo operās causa generatiōis lapidis ⁊ corru
ptionis. ¶ Dato ꝙ a calore gñet̃ lapis dubitat̃ q̄nto: vtrū
generat̃ a calido naturali vel innaturali. Videt̃ ꝙ ex calido
naturali: q: calor innaturalis agēs in materiā grossā ⁊ humi
dam inducit ibi ebullitionē ⁊ putrefactionē ꝑ ꝯsequēs: sed
calor agēs in materiā lapidis agit in materiā grossam ⁊ hu
midam: ⁊ tamen non cōcitat ebullitionē nec inducit putre-
factionē: ergo hmōi calor nō erit innaturalis: immo potius
naturalis. In contrariū est Serapio: dicēs ꝙ lapis generat̃
in renibus vł in vesica a calido egresso a tēperamēto: sed ca
lor egressus a tēperamēto nō est innaturalis imo potius na
turalis: ergo generat̃ lapis a calore innaturali: qđ concedo.
¶ Ad argumentū in ꝯtrariū dico ꝙ calor innaturalis agēs
inducit ebullitionē ⁊ putrefactionē in materiā fluidā ⁊ liq-
dam: cōsumptionē v̓o in materiā grossam ⁊ solidā: vnde pu
trefactio ꝓprie fit in humoribus: consumptio v̓o in mēbris
solidis ⁊ humiditatib⁹: quia ergo materia ex qua generatur
lapis est grossa repugnās putrefactiōi ⁊ ebullitiōi: propter
hoc calor innaturalis agēs in hmōi materiā nō inducit ebul
litionem: imo potius consumptionē consumēdo subtile et
cōpingendo grossum. Scđa causa est: q: calor generās lapi-
dem consumit paulatine ⁊ non subito: ⁊ ꝓpter hoc nō indu
cit ibi ebullitionē nec putrefactionē: imo poti⁹ cōsumptio-
nem. ¶ Ultimo dubitat̃ super hoc ꝙ auctor innuit in litte-
ra ꝙ sanguis absolute dictus melior est digestus q̄ sanguis
cholericus acutus: vnde dicit ꝙ gradus sanguinis cholerici
est post gradū sanguinis cōpleti indigestionis perfectione:
sed ꝯtra bona digestio fit a forti calore: sed sanguis choleri-
cus acutus digerit̃ a fortiori calore q̄ sanguis absolute di-
ctus: q: vlteriori digestione digerit̃ sanguis cholericus: er-
go erit digestibilior vel melius digestus. In contrarium est
auctor in littera vt dictum est. Preterea ille sanguis dige-
stibilior est ⁊ magis cōplete digerit̃ qui maxime est nature
obediens ⁊ amicus: sed sanguis absolute dictus est hmōi
vt volunt auctores respectu sanguinis cholerici acuti: ergo
sanguis absolute dictus est magis cōplete digestus. Et hoc
concedo cum auctore. ¶ Ad primū argumentū in contra-
rium dico q̄ non quilibet fortis calor cōplete digerit: immo
solum fortis calor tēperatus: et q: sanguis absolute dictus
digeritur a forti calore non excedēte nec diminuto: propter
hoc complete est digestus: sed sanguis cholericus acutus lȝ
fit a fortiori calore vt ab excedente digestus: non tamen est
cōplete: q: sicut phlegma est incōplete digestū respectu san
guinis: ⁊ hoc per diminutionē: similiter sanguis cholericus
acutus est incōplete digestus per excessum respectu sangui-
nis absolute dictus: ⁊ hoc modo loquitur in littera.

¶ De citrina hypostasi ⁊ cinerosa.

Citrina hypostasis vel diuersificat̃ i liquo
re subtili seu grosso: vel granosa est: et in
partibus diuersa atq3 natat. Diuersa in
liquore si sit in febre: materiā cholericam
ostendit: ⁊ post longū tēpus salutē morbi. Vñ Hip-
po. Si cholera dominet̃ colori hypostasis: lōgitudo
demonstrat̃ morbi. Si non febricitet: humores cho-
lerici descendūt ad renes. Intelligimus hoc ex dolo-
re in renibus ⁊ ventre. Granosa ⁊ diuersa lapidē si-
gnificat ex humiditate grossa ⁊ viscosa cui dominat̃
cholera rubea. ¶ Hypostasis cinerosa vel est cōtra
temperamentū liquoris in grossitudine siue in subti
litate: vel granosa ⁊ in partibus diuersa. Subtilior
q̄ oporteat ⁊ cum febre: rigorē superuenturū portē-
dit. Sine febre humores cholericos: ⁊ non bñ coctū
phlegma. Grossior q̄ oporteat ⁊ cū febre: grossitudi
nem eccū ⁊ viscositatē earum: ⁊ morbū nunciat diu-
turnum. Sine febre: eadem habet signa: que prediri
mus in hypostasi alba. ¶ Granosa ⁊ diuersa lapidē
in renibus de grossis ⁊ viscosis humoribus calore re
num excoctis: q: humores ad renes descendētes: vel
subtiles sunt liqdi ⁊ aquosi: vel grossi ⁊ viscosi. Liq-
di ⁊ aquosi si poros renū aptos ⁊ raros inuenerit: ci-
to renes exeunt: neq3 tādiu morant̃ vt lapis cōficia-
tur: ⁊ exit hypostasis cū vrina renes sicut introierat:
vnde nec iūcta est: nec rotūda: sed tamen ꝰm humorē
sibi dominantē colorata: siue sanguinolēta: vel chole
rica seu phlegmatica. Materia grossa ⁊ viscosa si stri
ctos poros renuȝ inueniat: nō valet exire: sed ibi per
manet quousq3 fiat arena: deinde petra colorata ex
humoribus sibi dominātibus. Qđ intenditur ex lo-
cis vbi aqua coquit̃ sicut balneo ⁊ similib⁹: in quib⁹
videmus humiditatē coadunatā lapidē effecturam.
Vñ lapis specialiter diuersat̃ vt vnus exeat rubeus:
alter citrinus: alius cinericius: materia sua est humi-
ditas grossa ⁊ viscosa ad renes descendēs. Materia
eñ vnde creat̃ lapis: est quasi elementū sibi. humo-
res materie dñantes: sunt quasi formatiue artes. ca-
lor cōplexioni renum dominans: est quasi causa effi-
ciens. Si ergo dñetur materia phlegmatica erit pe-
tra cinericia: si cholerica citrina: si sanguinea rubea.
¶ Rephendūt tamē quidā obijciētes: vñ differūt
materia rubeā hypostasim faciens: ⁊ renum signifi-
cans dolorē: ⁊ materia rubee hypostasis q̄ lapidē fa
cit. Rñdem⁹: rubee hypostasis materia q̄ dolorē re-
num ostēdit: liqda est ⁊ subtilis: ⁊ cito a renib⁹ descē-
dit: q: cum quantitas digerenda digeritur: ab expul
siua virtute expellitur: neq3 tādiu ibi pmanere per-
mittitur: donec lapis conficiatur: materia lapidē fa-
ciens grossa est ⁊ viscosa: ad descēdendū de renibus

dura: q̃ quāto magis mora͛t: petrā facit cum calore re nā. Obijcit̃ etiā quare vrina lapidē habentiū nō est tincta: cū tamē sit sicca ⁊ digesta? Respōdem⁹ q: lapis hoc habet propriū: vt pinguedinē ⁊ grossitie vrine attrahat i sui nutrimētū: ⁊ ideo remanet nō tīcta.

¶ De hypostasi nigra.

Hypostasis nigra omnino est pessima: vel ex incensiuo calore substantialem humiditatē sanguinis incēdente: vel de nimia frigiditate calorē naturalē cōgelāte ⁊ extinguēte. Que duo a se differūt: q: prior est lucida: altera obscura. Que eñ ex calore: ip̃mis est citrina vrina cocta: ⁊ cū calor augmēta͛t: in viriditatē muta͛t. Itē calore augmētato humores incēdūtur: nigra tñ sed lucida efficitur. Scd̃a caloris naturalis cōgelati ⁊ extincti significatiua: in initio est lucida ⁊ in liquore cruda. Cū frigiditas augmēta͛t: ⁊ calor naturalis cōgela͛t: plūbina effica͛t. frigore plus augmentato: ⁊ calore naturali extincto: fit nigra nō lucida sed obscura: ⁊ ideo hypostasis viridis ⁊ plumbina pessime sunt: sunt eñ de genere nigredinis in tinctura. Viridis eñ hypostasis significat fortitudinem caloris: ⁊ incēsionē sanguinis. plūbina fortitudinē frigiditatis: ⁊ ꝯgelationē caloris naturalis. Vñ significatio nigre hypostasis vel absolutā .i. non certā sigt̃ perditionē: vel certā: vel parū aptā. Est ⁊ alia min⁹ mali significatiua in perditiōe absoluta: vt nigra est in fundo sedēs: cui⁹ liquor nō in suo est colore vel nigredine: maxīe si lenis sit ⁊ tincta: vel iūcta: vel sicut hypostasis rubea ⁊ cinericia: si sint diuerse: ⁊ q̃si farina grossa certa in perditiōe est: sicut nigra hypostasis si liquor eius assimiletur nigredini: maxime si sit dispertita: ⁊ granosa aperta: ꝫ tñ in p̄ditiōe parua hypostasis natās atq; nigra viridis ⁊ plūbina in fundo malū minus sigñt q̃ cetere. est hypostasis nigra ⁊ nebulosa: viridis ⁊ plūbina natātes. Quidam antiquorū de nigra hypostasi dixerunt: q̃ si sit in fundo: multū malū significat. Si natat: malū priore minus significat. Nebulosa malū nōdū cōpletū significat. Diuersa ⁊ granosa incēsionē sanguinis ⁊ cōsumptionē sue significat humiditatis: vel cōsumptionē splenis et nimio calore: viridis calorē incendērē: plumbina frigiditatē cōgelantē. Bene ḡ intelligi͛t ex supradictis significationib⁹: q: hypostasis bonū absolutū significās: est alba absoluta: q̃ vo bonū certū denunciat: est alba in fundo: iuncta lenis ⁊ rotūda: q̃ maluꝫ absolutū: est absolute nigra in malo certa. Nigra et dispertita granosa: cuius liquor assimile͛t nigredini: post has omnes hypostasis absoluta ⁊ quasi oleagina ⁊ granosa.

¶ Nona particula de hypostasi: que vrina cum quali conueniat.

Iam de natura vniuscuiusq; hypostasis et suis ꝓprietatib⁹ dictū sit qd̃ volum⁹: oportet nūc hic dicam⁹ q̃ hypostasis grosso cōueniat liquori: q̃ subtili ⁊ mediocri. Incipiēdū de alba hypostasi naturali ⁊ nō naturali. ¶ Alba hypostasis lenis ⁊ rotūda atq; iūcta: grosso liquori ⁊ subtili nō cōuenit: q̃ si sit hmōi coctionē fecū ostēdit: ⁊ dissolutionē morbi. Grossa hypostasis initiū coctionis ⁊ ebullitionē sigt̃ fecis. Subtilis liquor ablationem mōstrat coctionis: ⁊ ideo nō cōueniūt. Si alba hypostasis cū grosso vl' subtili liquore apparuerit: impossibile est iūcta sit ⁊ rotunda ⁊ lenis: q: grossus liquor ⁊ subtilis grossitudinē fecis grauitatē ⁊ cruditatē ostēdit: q̃ cū adsunt: neq; iuncta neq; rotunda fit hypostasis: q: cū qualitatibus hmōi cōplementū coctionis ⁊ perfectio significatur digestionis.

¶ De rufa hypostasi.

Rufa hypostasis liquori grosso nō cōgruit. Grossities eñ liquoris initium coctiōis: ⁊ ebullitionē fecū ostendit. Rufa hypostasis vicina͛t albe ⁊ leni hypostasi in cōplemēto coctionis nūciatiua salutis. Impossibile ḡ est vt rufa in tēperamēto liquoris cōueniat. Scio aūt me reprehendi ab obijcientibus: quare grossus liquor rufe hypostasi nō cōuenit: cū sit ꝯ tēperamētū liquoris ⁊ albe tñ hypostasi cōuenit. Respōdemus alba in liquore potest esse diuersa ⁊ nō diuersa. Diuersa grossitudinē fecū ⁊ cruditatē carū significat. vnde grosso liquori cōuenit: de rufa impossibile est id. Cū eñ feces crude ⁊ grosse sint: necesse est vt hypostasis citrina sit: neq; in rufitatē mutatur: nisi coctio digestiōis cōpleatur. vnde grosso liquori nō cōcorda͛t: nisi infirmus vigilet vel tristetur: que vrinā in fecib⁹ turbant.

¶ De glauca hypostasi.

Glauca hypostas tēperato liquori conuenit: q: natura in oībus qualitatib⁹ est quasi rufa. vnde in partibus potest esse diuersa: nisi tristitiā patia͛t infirm⁹ vel vigilias. ¶ Rubea hypostasis grosso ⁊ tēperato cōuenit liquori. Quedā sanguinē coctū: quedā subtilē significat ⁊ roseū. Que cōplemētū in coctiōe certificat sanguis est colorꝫ sandaricini ⁊ liquoris turbidi. ¶ Hypostases iste grosso liquori cōueniunt: q: incēsionem grossorꝫ humorꝫ ⁊ defectionē significāt coctionū. vñ ⁊ pessime sunt: maxime nigra si sit granosa.

¶ Decima particula de vnaquaq; vrina ⁊ hypostasi quid significent.

Coloribus ⁊ liquoribus ⁊ vrine hypostasibus mōstratis: ⁊ q̃ tēperamentū monstrāt cōplexiōis nō regiminis: corruptione quoq; ⁊ sanitate: vel infirmitate vniuersaliter dictis: oportet librū cōpleri coloris hypostasis ⁊ liquoris: ⁊ incipiēdū de citrino colore morbū significante. ¶ Urina citrina ⁊ subtilis in febre diuturnitatē portēdit. In febre acuta nō sumus certi vt ad statū pueniat. Citrina ⁊ subtilis cū alba hypostasi malū significat in febrib⁹ laboriosis. si in initio sit spasmū significat. Citrina ⁊ subtilis in febre acuta est mala. Citrina ⁊ subtilis cū alba hypostasi in liquore diuersa ⁊ furfurea timēda est. Urina cholerica i febribus laboriosis: maxime initio morbi spasmū ostēdit. In paralyticis appetitū nō habētibus: ⁊ stipticis est laudabilis. Urina cholerica si in die cretica: maxime quarta in ordine: nebula rubea apparuerit: laudabilis erit. Urina citrina in superficie spumosa: ⁊ antea alba: si sanguis e naribus effluat mala. Cholerica in

febre acuta cū hypostasi alba pessima est: q: crudum esse morbum nunciat.

¶ De alba.

Alba vrina nō cholere significatiua: cum ardore febris: dolore capitis: vigilia: z cū alienatiōe mētis: mala est z vicina morti. Subtilis z alba in ytericia mala: cum hydropisim pessimā demōstrat esse futurā. Alba z subtilis cū febre mala. Alba z subtilis in hanchaz dolore oppilationē significat in via vrine de grosso phlegmate. In febre oppilationē de cholera grossa. Alba z grossa apparens in die cretica: maxime quarta: a dolore artetici liberat: z ab apostemate post auriculas: post crisim reuocationē significat morbi. Urina alba si cū prurigine sit corpis: z in inferioribus ventris: arena in vesica futura erit. Urina alba z grossa in febribus lenibus angustiā z timorē demōstrat. Urina alba et grossa sine hypostasi dolorē z timorē demōstrat. Urina alba z grossa quasi oleagina mortalis est. Urina alba z grossa nebulosa sicut spuma pessima est. Urina habēs nebulā qsi niueā: dolorē i renib⁹ sigt z morbi diuturnitatē. Urina alba z putrida mala est: quia hūores sunt marcidi. Urina alba z putrida cū febribus alienatiōnē mētis demonstrat. Urina alba sicut sanies in incendio febris mala est: maxime in freneticis. Urina alba z grossa sine hypostasi hūores grossos z viscosos significat. Urina alba z grossa nō mutans se longo tēpore: lapidē in renibus futurū portēdit. Urina aquosa z subtilis: si in vna qualitate permāserit: superflua est in humoribus humidis: si cū febre leni: adunaf aqua citrina in corpore. Urina aquosa cū dolore hypocundrie: nimij hūores sunt humidi in venis. Urina aquosa si tn̄ fuerit rubea z in febribus: febres auferētur. Urina aquosa in cōtinua alienationē mentis significat: sed tn̄ cōfortari debet natura in subtiliādis humoribus: z deponi nebulā in inferioribus: nūcians liberationē febris z reuocationē mētis: si nō habeat nebulā in initio acute febris: mala erit. Urina aquosa si paulatim exeat in ytericia in hydropisim infirmus incidet. Urina in febrib⁹ acutis aquosa: si quasi sanguisugā vel orobū habeat mala est. Urina in initio febris cruda: si bona sunt signa alia: laborem demōstrat. Urina cruda in initio febris nō laudabilis est: in statu z in vicinitate crisis pessima erit. Urina cruda colore obscura: neq₃ hypostasim habens: pessima est. Urina cruda in initio acute febris: si hypostasis sit quasi farina grossa: futura est alienatio mētis z timor spasmi.

¶ De vrina rubea.

Rubea vrina cū febre acuta bona est. Rubea vrina cū hypostasi multa: nimiū alba febris dissolutionem significat: si mutata paruā z subtilē se fecerit: febris habet cōfortari z post alleuiari. Rubea vrina pura si subtilis sit: pessima est. Urina rubea z subtilis z lenis. i. vnctuosa dolorem artetīcū sigt: z alienationem mētis. Urina rubea z fetida cuz hypostasi nigra: z turbida quasi pili: vel in vnctuositate pessima est z mortalis. Urina rubea cū hyleon pessima est. Urina rubea z sine hypostasi mala. Urina rubea z grossa neq₃ clarificans in dolore auricularum z surditate: dolorē capitis ostēdit: z tenuatione hypocūdrie pessimā ytericiā añ die septimū sigt. Mutata z subtiliata cū natali hypostasi: in colore obscura cū alijs signis similibus morbum reuocari: z mentem significat alienari. Urina grossa z rubea in febre acuta dolorē capitis: z hypocundrie z colli grauitatē significat. Urina pura rubea in hydropisi mortē significat. Urina rubea sicut sanguis siue sicut vinū sine dolore capitis laborosa: si in qualitate illa pmaneat: futurus est lapis in vesica. Urina rubea quasi color sanguinis parua z subtilis mala est: maxime in sciaticis. Urina rubea sicut sanguis in febrib⁹ acutis mortē subitaneā denūciat. Urina rubea in tertia parte supiori alba: dolorē capitis z mentis alienationē significat. Urina rubea cū vomitu quasi eruginosa: lingue asperitatē z mortē significat. Urina rubea qsi color sanguis in acuta febre z tremore corporis z dolore in dextra hypocūdria mortalis. Si quis sanguinē mingat multū z subito: venaz in renibus hz incisam vel in epate vel in menstruis.

¶ De rufa vrina.

Rufe vrine cholera rubea dñatur. Urina rufa z subtilis cum acuta febre sine hypostasi molestatio die illa erit: si diu permaneat virtus deficiet. Rubea vrina parua cū ytericia dissolutionē morbi significat. Rufa vrina cū febre z frenesi est pessima. cū dolore capitis periculosissima erit. Rufa vrina z quasi vini spuma: alienationē mentis significat. Urina rufa cū hypostasi nigra in spleneticis est mala.

¶ De vrina viridi.

Urina viridis in die apparēs cretica: si infirmus in capite doleat: solutionē doloris denunciat. Urina viridis in incensione febris alienationē: si febris sit lenis: et infirmus multā aquā bibat: cōsumptionē corporis significat. Urina viridis vel sulphurea in incēsione febris: z si infirmus subtiliatus fuerit: z in superioribus sudauerit: z in extremis friguerit: pessimū spasmuz et inanitione significat. Urina viridis z eruginosa spasmum futurum nunciat.

¶ De vrina nigra.

Urina nigra in pluribus est pessima z mortalis. Urina nigra in acutis febribus hypostasiq₃ nigra z natante: cū vigilijs z surditate: lōgitudinē morbi significat: z solutionē sui cū fluxu sanguinis. Urina nigra in febre incensa: z cū capitis grauitate: angustia mētis: alienatio erit in crisis tpe cū sanguīs fluxu: maxie i mulierib⁹ quibus menstrua sunt ablata. Urina nigra et grossa in acutis febribus spasmum: z si alienatio adfuerit desiderium auferendi cibi z mortem significat. Urina nigra sicut sanguis obscurus in pleuresi mortale. vrina nigra cum febre acuta z hypostasi diuersa sepe mutans colorē est mortalis. Urina nigra et fetida in anhelitu et sudore in mēbris supioribus mortalis. Urina nigra z fetida sine dolore vesice mortalis.

De vrina oleagina.

Vrina oleagina cū hypostasi iuncta: si infirmus rigeat bonū. Vrina oleagina in superficie quasi aranee tela cōsumptionē pinguedinis significat. Viscosa quasi oleū apparens pinguedinis cōsumptionē significat. Si vrina alternatim mutet colorē: cōsumptionē corporis z dissolutionē significat virtutis. Vrina quaq3 die mutabilis pessima est: maxie in apostemate dyaphragmatis. Vrina obscura in febre acuta pessimā crisim futuram nunciat. Vrina clara z lucida in febre acuta dolorē in capite significat. Cruda z indigesta alienationem pessimā significat. Vrina turbida colore obscura: in febre mala. Vrina sicut rubigo ferri i febre acuta spasmū futurā significat. Vrina obscura z quasi rubigo ferri: in febre leni strāguriam significat venturam. Vrina lucida z bene cocta in magnitudine splenis bona. Vrina lucida in mentis stupore: alienationem mētis cum febribus significat. Vrina lucida cū hypostasi viscosa: vel sicut eris scintilla in vētris z pectinis dolore atq3 virge cōsumptionē renū vel scabiē vesice significat. Si autē in his locis nō sit dolor: mēbra alia cōsumuntur. Vrina subtilis z cholerica: dolorem mēbrorū significat. Vrina subtilis z aquosa maior aqua bibita pessima est. Vrina subtilis i acuta febre cu3 dolore capitis z colli atq3 dorsi mala. Vrina subtilis in fine febriū: apostema epati significat futurum. Vrina subtilis cū hypostasi in febribus acutis alienationē portendit. Vrina subtilis cū alienatione mala: si grossa z cruda hypostasis fuerit: timēda est. Vrina subtilis multa in pleuresi z sicca tussi: alienationē significat mentis. Si sanguis ex naribus superuenerit z sudor nimi⁹: morb⁹ dissoluetur. Vrina subtilis in ruborem versa cū hypostasi grossa z alba vicinitatem crisis: z dissolutionem morbi cū sudore significat. Vrina subtilis quasi nigra in grauitate capitis z dolore dorsi: plurimu3 fluxum e naribus ostendit. Vrina subtilis cū acuta febre quasi nigra cū natāte hypostasi cōturbationē corporis z plurimū sanguinem e naribus z crisim cum sudore significat. Vrina subtilis ptinēs nigredini: vel colori sanguinis: acuta in odore: acida in sapore z pungitiua cū hypostasi nigra timorem significat. Vrina subtilis cū incensione febris: z quasi nigra z multu3 oleagina: mortē demōstrat: in infirmo sene epileptiā significat.

De vrina semper grossa.

Vrina semper grossa cū grauitate capitis febrē superuenturā ostendit. Vrina grossa z turbida que nunq̄ fit clara z alia signa h3 bona: laudabilis est. Vrina grossa z nō clarificanda ventositatē grossam et inflatiuā z hypostasi mixtam sigt: quam sursu3 leuat vt nō deorsum descendere permittat. vnde dolorē capitis ostendit presentē vel futurū. Cōmixtio hui⁹ ventositatis sanor hypostasi: prohibet ne clarificetur dū egreditur: sed cū exeat turbida: z clara fit cū refrigescat: quia calor semper eleuat z mouet: frigitudo facit quietam: vnde aqua dulcis siue salsa cum calefiat est turbida: cū frigescat clara. Vrina grossa cū grauitate capitis bona. Vrina grossa multa cum dolore epatis dissolutionē mōstrat doloris. Vrina grossa z turbida sine hypostasi mala. Vrina grossa cū hypostasi furfurea pustulas in vesica sigt. Vrina q̄si lactea in principio febrꝭ mortalis. Vrina grossa z multa i febre acuta mala. Vrina grossa z lactea z in vomitu eruginosa siccitate lingue superueniente mortalis. Vrina viscosa cū dolore renū mala. vrina multa plus q̄ sit cōsueta vel parua in febribus mala. vrina maior aqua bibita cōsumptionē corporis significat. plusq̄ soleat mundificationē corporis. in ieiunātibus vel sedentibus inanitionē humiditatis substātialis: z consumptionē mēbroꝝ. vrina multa z spissa sine cōsumptione: multitudinē humiditatis significat. vrina multa cum grauitate corporis z colico dolore: bona. in liquore z colore exiēs sine dolore: dissolui dolorē significat maxime cū hypostasi alba z grossa z viscosa vel mucosa. vrina multa z grossa in passione colica laudabilis. vrina multa z viscosam habēs hypostasim vel mucosam: laudabilis in dolore arthetico. vrina multa z grossa in yleo laudabilis: maxime si albam hypostasim habeat. vrina multa z spissa grossa vel parum rubea abūdantiā sanguinis demōstrat. vrina multa in tēpore augmētate febris: z cū multa hypostasi: calorē z defectionē sigt. vrina diu exiēs cū hypostasi multa in febre diuturna: dissolutionem febris significat. vrina multa z alba z saniosa epilepsiā significat. vrina multa z subita z quasi sanguis incisionem venaꝝ in renib⁹ significat. vrina i ictericis plusq̄ oportet etsi citrinitati attineat: pessima: q: hydropisim significat: q̄ cū venerit: multitudo vrine laudabilis ē: quā aliquādo oportet artificialiter fieri multā. vrina aliquādo multa aliquādo parua: in febre acuta pessima est: z in leni diuturnitatē morbi significat. vrina parua in acutis febribus est pessima: si hypostasis alternetur in diuerso colore molesta erit: maxie in reumaticis. vrina parua paulatim exiens z guttatim pessima. vrina parua z rubicūda longitudinē morbi significat. vrina parua z subtilis z q̄si sanguis mala. vrina parua z grossa in febre acuta: pessima est: maxime in fluxu vētris. vrina fetida putredinē z nature mortificationē significat. vrina si se tinxerit dolorē habētibus capitis: spasmū denunciat: vrina sine volūtate exiens cū renum sanitate z vesice pessima est: z morti vicina.

De hypostasi grossa.

Hypostasis q̄si farina grossa in febre diuturna cū signis alijs bonis: dissolutionē febris significat et apostematis: si in illa qualitate permanserit post eruptionē apostematis: mortale z pessimū erit: maxime si cū vrina alia appareant signa pessima. Hypostasis multa cū febre cōtinua: si febris nō muteť vel minuať: cōsumptionē corpis significat. Hypostasis quasi sanguis z sanies longitudinē morbi significat. Hypostasis furfurea: z vt sanies colorata cū sanitate renū z vesice: rigorē febris significat. Hypostasis multa z rubea cū laudabili liquore z naturali post septē dies dissolutionē febris sigt. Hypostasis natans

⁊ nō in fundū descendens: cū sudore ⁊ accensione hy
pocundrie ⁊ dolore timenda est. ¶ Nebula preter
crisim apparens morbi demonstrat reuocationem.
Nebula rufa acumen morbi significat. Nebula qua
si farina grossa morbi diuturnitatem. Nebula nigra
alienationē mētis. Nebula nigra in febre peryodica
⁊ sine interpolationis custodia: febris mutationē in
q̄rtanā sig̃t. ¶ Urina in superficie spumosa in febre
acuta dolorē capitis nūciat. Urina spumosa si sit vi-
scosa ⁊ sine mala significatiōe alia bona erit. Urina
spumosa in sup̄ficie sicut vuea dolorem renū sig̃t.

¶ Superius determinauit auctor de hypostasi glauca ru
fa rubea ⁊ sic de alijs: hic de citrina. Tunc sequit̃ illa pars in
qua determinat de coniūnctione coloris hypostasis cū liquo
re que fuit superius diuisa cōtra predictas: ⁊ illa pars hic in
cipit: Cū de natura vniuscuiusq; hypostasis. ⁊ s̄m hoc sunt
due partes principales in presenti lectione. Prima diuidit̃
in duas. In p̄ma diuidit hypostasim citrinā. In scda de mē
bris diuidentibus agit. scda ibi: Diuersa in liquore sunt. et
ista scda in duas. In prima determinat de hypostasi citrina.
Secūdo de nigra. scda ibi: Nigra hypostasis oīno est pessi-
ma. Prima in duas. In prima determinat de hypostasi ci-
trina. In secūda mouet obiectiones sophistarū ⁊ soluit. secū
da ibi: Reprehendūt tamē nos quidā dicentes. Prima in
duas. In prima determinat de hypostasi citrina in genera
li. In secūda in speciali. secūda ibi: Subtilior q̄ oporteat. ⁊
ista scda in duas. In prima determinat de hypostasi citrina
exeunte temperamētū p̄pter subtilitatē ⁊ grossitiē. In se-
cunda p̄pter partiū diuersitatē. scda ibi: Granosa ⁊ diuer-
sa lapidem. ⁊ ista secūda in duas. In prima narrat. In secū
da suā narrationē declarat. scda ibi: Materia grossa ⁊ visco
sa si poros. Tūc sequitur illa pars in qua mouet obiectiōes:
⁊ illa in duas s̄m duas obiectiōes quas mouet: ⁊ soluit. se-
cunda ibi: Obijcitur etiā quare vrina. Tunc sequit̃ illa pars
in qua determinat de hypostasi nigra in generali. In secun
da in speciali. scda ibi: Certa in pditiōe est. Prima in duas.
In prima determinat de hypostasi nigra. In secunda de vi
ridi ⁊ plūbina que sunt vie in nigrā. scda ibi: Et ideo viri-
dis ⁊ plūbina. Illa pars in qua determinat in speciali de ni
gra diuiditur in duas. In prima narrat. In secunda confir-
mat. secūda ibi: Quidā antiquorū de nigra hypostasi. Tunc
sequitur secūda pars principalis lectiōis. ⁊ illa in quattuor.
In prima determinat de cōiunctione hypostasis albe cū li
quore suo. In scda de piūctione rufe hypostasis cū liq̄re cū
quo pueniт: ibi: Rufa hypostasis liquori grosso. In tertia
de glauca: ibi: Glauca hypostasis. In quarta de rubea: ibi:
Rubea hypostasis. scda istarū quattuor diuiditur in duas.
In prima proponit quod intēdit. In secunda mouet obie-
ctionē ⁊ soluit. scda ibi: Scio tn̄ me reprehendēdū. Hec est
diuisio ⁊ sententia lectionis in generali: ⁊ per consequens
totius libri.

¶ Hic primo dubitatur super hoc quod dicit auctor in l̃ra.
q̄ citrina hypostasis si sit cū febre significat materiā chole-
ricā ⁊ post longū tempus salutē morbi: ⁊ ita innuit q̄ signi
ficat morbū longū. Contra superius dixit q̄ significat mor-
bū cholericū: sed morbus cholericus est breuis ⁊ nō lōgus
ergo male dicit hic. Ad hoc dico q̄ longitudo morbi potest
esse duobus modis. Aut cōparando vnū morbum ad aliū:
vt melācholicū ad cholericū ⁊c. ⁊ sic nō loquit̃: ⁊ sic obijcis:
aut cōparando vnū morbū ad eundē: ⁊ sic loquit̃ in littera.
vnde citrina hypostasis significat choleram indigestā: vnde
significat morbū longū respectu illius: que significat chole
ram digestā. ¶ Secundo dubitatur sup̄ hoc qd̄ dicit post-
ea in littera q̄ citrina hypostasis si appareat sine febre signi
ficat humores cholericos vel phlegma nō bene coctū. Con
tra omne quod descendit̃ ab alio attestat̃ ei a quo descendi-
tur: sed phlegma est albi coloris: ergo hypostasis attestans
phlegmatici: debet esse alba ⁊ non citrina: ergo male di-
cit. Ad hoc dico q̄ citrina hypostasis quandoq; attestatur
phlegmati. Et tu obijcis. phlegma est albi coloris. dico q̄ ve
rum est in statu naturali: sed phlegma quando putrefit cō
uertitur quandoq; in citrinū colorem. ⁊ hoc modo citrina
hypostasis phlegmati poterit attestari: ⁊ sic loquitur in lit-
tera. Uel dicēdū q̄ auctor nō accipit phlegma p̄ phlegma-
te naturali: sed p̄ dulci vel salso: quibus permiscet̃ aliq̄ por-
tio cholere: ⁊ sic adhuc hypostasis citrina phlegmati pote-
rit attestari. ¶ Tertio dubitatur q̄ hypostasis nigra sit de
terior: vtrū illa q̄ causatur a calore adurēte vel a frigido mor
tificante. q̄ hypostasis nigra que causatur a calore aduren
te sit peior: videt̃: q: illa hypostasis est deterior que signifi-
cat fortiorē hostem esse in corpore: sed nigra hypostasis cau
sata a calore adurēte est hmōi respectu causate a frigiditate
ergo ⁊c. Probatio minoris: q: dicit Auicen. q̄ caliditas est
fortior actiua q̄ frigiditas. vnde licet tā caliditas adurēs q̄
frigiditas mortificās sint ptrarie ⁊ corpori inimicent̃: tamē
caliditas cū sit fortior erit deterior: g̃ ⁊c. Cōtra dicit Auicen.
q̄ frigiditas vltimata siue mortificans est ipsa mors caloris
innati: s; nihil est deterius in corpore q̄ illud qd̄ significat
mortē caloris innati: g̃ nigra hypostasis causata a frigidi-
tate mortificāte est peior q̄ causata a calore adurēte cū hoc
significet. Et hoc concedo quia a nigra causata a frigiditate
mortificante nō est spes salutis: tn̄ a nigra causata a calore
adurente est quandoq; spes salutis: vt videmus in solutiōe
quartane vbi apparet hypostasis nigra: q: humores adusti
exeunt cū vrina ⁊c. ¶ Ad primū argumentū in cōtrariū di-
co q̄ lic; caliditas sit fortior: nō tamen in omni corpore: vt
patet in proposito: frigiditas eñ vltimata omnino est repu
gnans vite: ⁊ p̄pter hoc fortius ⁊ violentius inducit perdi
tionem q̄ caliditas: q: caliditas aliquā cōuenientiā habet
cū vita: que stat p̄ calidum ⁊ humidū. vnde caliditas est ami
ca nature: frigiditas v̄o oīno inimica: ⁊ p̄pter hoc oīa fri
gida in quarto sunt venena: non tamē omnia calida in quar
to vt piper ⁊c. Et tu obijcis caliditas inducit maiorē dolorē
q̄ frigiditas: ⁊ dolor prosternit virtutē ⁊c. dico q̄ frigiditas
maiorē dolorem inducit causaliter: verūtamē q: mortifi-
cat mēbrū ⁊ stupefacit hmōi dolor nō sentitur: sed caliditas
acuit sensum: vnde facit dolorē sentire: cū dolor nihil aliud
sit q̄ sensus rei ptrarie. ¶ Quarto dubitatur super hoc qd̄
auctor determinat in littera de hypostasi viridi. videt̃ q̄ hy
postasis nō possit esse viridis: q: hypostasis est sup̄fluitas
tertie digestiue: sed fortior digestio est in membris tertie di
gestiue ⁊ vlterior q̄ in secūda digestione: ⁊ viridis hyposta
sis generatur a fortissima ⁊ excedēti digestione: sed in secun
da digestione vt in epate ibi est debilior digestio: ⁊ calor mi
nus excedens a quo nō potest generari humor viridis: er-
go multo magis nec in tertia digestiua: vñ si cholera prassi-
na vel eruginosa generantur in corpore: ⁊ hoc nō est in epa-
te immo in stomacho vt dicit Auicē. Itē dicit superius q̄ ex
eadē materia generatur sudor ⁊ hypostasis: sed sudor nō po
test esse viridis: ergo nec hypostasis. In cōtrariū est auctor
in littera determinans de hypostasi viridi ⁊ plūbina. Pre
terea hypostasis nigra que significat adustionem cōpletā
est passibilis in tertia digestiua: vt dicit in littera declarans
de ipsa: ergo multo magis hypostasis viridis significans
adustionē inchoatā erit passibilis in tertia digestiua. qd̄ cō
cedo. ¶ Ad primū argumētū in cōtrariū dico q̄ secus est de
secunda digestione ⁊ tertia. In secūda etiam digestione est
epar qd̄ est mēbrū nobile deseruiēs toti corpori qd̄ est fons
⁊ radix totius digestionis: ⁊ propter hoc in ipso non potuit
generari humor viridis qui significat ventositatem: sed in
tertia digestiua bene potuit: quia membra tertie digestiue
non sunt ita nobilia. Uel dicendū q̄ ex operatione tertie di-
gestiue nunq̄ generatur hypostasis viridis per generatio-
nem: immo per decisionem: quia bene potest esse q̄ a chole
ra prassina eruginosa in stomacho generata poterit descīdi
in tertia digestiua aliquid et exibit cū vrina ⁊c. Ad secundū
dico q̄ sudor significat materiā nature obedientē ⁊ subtilē:
⁊ v̄tutis fortitudinē: ⁊ q: color viridis nunq̄ cōpatitur ma-
teriam obedientem nec subtilem: immo grossam: propter
hoc non potest apparere in sudore color viridis: sed in hy-
postasi bene potest: quia bene pcpatitur materiam grossam

que debet emitti per hypostasim. ¶ Quinto dubitatur super hoc qđ dicit postea in littera: q rufa hypostasis cū grosso liquore nō cōuenit. Contra color rufus in vrina bene cōuenit cū grosso liquore: ergo similiter ī hypostasi: vel quare nō. Itē arguo sic sicut sophiste: q2 alba hypostasis significat maiorē digestionē q̄ rufa: ⁊ tñ alba potest cōuenire cum grosso liquore: ergo multomagis ⁊ rufa. Ad hoc dico q rufa hypostasis nō cōuenit cū grosso liquore: vt dicit in littera ⁊ causa huius est: q2 rufa hypostasis significat digestionem quasi completā: vnde vrina est albe hypostasi q̄ significat cōpletam digestionem: sed grossus liquor significat indigestionem: ⁊ quia impossibile est digestionē ⁊ indigestionē simul esse in eodem: ꝓpter hoc ⁊c. ¶ Ad primū dico q secus est de vrina ⁊ hypostasi: q2 color rufus in vrina est a materia a qua descendit: vt a cholerica materia q̄ pōt esse indigesta: sed color rufus in hypostasi semꝑ est per viam digestiōis ⁊ propter hoc ⁊c. Alia causa est quia veri9 iudicamus per hypostasim q̄ per vrinā: ⁊ propter hoc maior digestio requiritur in hypostasi. vñ oportet q sit digesta in liquore ⁊ colore nō sic vero in vrina: immo pōt esse digesta in colore ⁊ nō in liquore. Iterū facilius est dare liquorē in hypostasi q̄ colorem: ⁊ ꝓpter hoc oportet de necessitate q si hypostasis sit digesta in colore q sit ⁊ in liquore: ⁊ propter hoc ⁊c. Ad secūdum dico q quedam est albedo in hypostasi que attestatur indigestiōi ⁊ talis ↄuenit cū grosso liquore: ⁊ sic obijcis. Est alia albedo que significat digestionem completam: ⁊ de tali nō est verū q cōueniat cū grosso: immo cū subtili semper ⁊ similiter rufa: q2 significat digestionem cōuenit cum subtili ⁊ nunq̄ cum grosso: ⁊ hoc modo intelligit in littera.

¶ Ultimo dubitatur super hoc qđ dicit versus finem lectionis q illa hypostasis que significat completam coctionem sanguinis d3 esse coloris sandaracini et liquoris turbidi. Cōtra superius dixit q illa q̄ sigt cōplemētū digestiōis sanguinis: d3 esse liquoris mediocris ⁊ nō turbidi. Ad hoc dico q complementū digestionis sanguinis quandoq3 est in termino cōplementi: ⁊ tunc debet esse hypostasis hoc significans liquoris mediocris: ⁊ sic loquit superius. Uel potest esse complementū non in termino: sed circa terminū: ita q ille sanguis sit nature obediens: ita q exeat aliquid eius cū hypostasi: ⁊ sic liquor est turbidus: ⁊ hoc modo loquitur in littera.

¶ Finiuntur Urine ysaac cū vberrimis cōmentarijs doctissimi viri Petri hispani.

¶ Liber febrium ysaac israelite filij adoptiui Salomonis regis arabie.

¶ Prologus in eundem Constantini monachi.

Quoniã te charissime fili iohãnes lachrymas mesto cordis dolore ppetiz effũdere, pspexi eo ꝙ exilio nimiꝙ calamitatis merore extenuatũ in vltima paupertatis inopia te psistere fatebaris: presertim cũ in litterarũ valitudine imbecillis permanẽs: ꝗcũꝗ medicine artꝭ solida lõgo tẽporis interuallo penetraueras: ignaniter in breui obliuioni traditurũ te manifestabas. Vñ ego Cõstantinus cassianensis monachus magno pietatis amore cõmotus: te paterna charitatis dilectione familiariter suscepi: ꝛ ꝗ medicine artꝭ vtilia scripta seu in mẽte imaginata habui: proculdubio tibi anhelãti animo cõcedere nõ negaui. Atꝗ quoniã generũ ꝛ specierũ febrium diuersitates tibi super omnia difficiles videbantur esse: meꝗ humilibꝰ petitionibꝰ ꝛ dulciũ verborũ precamine indesinẽter orauerat: vt in modico volumine omniũ febriũ differẽtas tibi planissime dictarẽ: tanti licet operis laborẽ hesitãs diu facere denegaueram: multo tamẽ ac supplici precamine monitus: ꝗ tu nullo modo cessaueras: tue flexus petitioni hunc librum trãstuli ex arabica lingua in latinã: cuius verba quisquis legendi summa assiduitate perfecte intenderit: causas ꝛ accidentia vniuersas febres ostendẽtia agnoscere poterit. Quibus itaꝗ cognitis: curas earum leuissime impendere sciet.

¶ De libri diuisione. Cap. j.

Liber iste in quinꝗ diuidit̃ partes. Prima est de essentia febris eiusꝗ diffinitione: febris naturã ꝛ causam vniuersaliter ostendente. Secunda de ephimeris in tribus spiritibꝰ generatis: quorũ primus vitalis spiritus dicitur: cuius fundamentum est cor: a quo procedit ad totum corpus omnia eiꝰ mẽbra viuificans. Secũdus aũt aĩalis spũs nuncupat̃: cuiꝰ fundamẽtũ est cerebrũ: ꝛ ab eo in totius corporis mẽbra venit: sensus ei prestãs ꝛ volũtariũ motũ. Tertius spũs naturalis vocatur: fundamentum cuius est epar: ꝛ ab illo ad totum corpus tendit: omnibus mẽbris quattuor virtutes dãs naturales: que videlicet sunt appetitiua: retẽtiua: digestiua: ꝛ expulsiua. Vnicuiꝗ mẽbro necesse est ꝙ sit virtus appetitiua: calida: ꝛ sicca ẽm naturã cholere rubee: vt desiccet humiditatem cibi: ꝛ attrahat eam ad se. Necesse est etiam ꝙ vnũquodꝗ mẽbrũ virtutem habeat cõtentiuã: cuius natura sit ẽm cholerã nigrã: vt cõtineat cibũ quousꝗ digestio sua cõpleuerit suã actionẽ in eo. Cõuenit iterũ in eis virtutẽ habere digestiuã ẽm sanguinis naturã existentẽ: quatinꝰ digerat cibũ cõtentũ: ꝛ in suã muter essentiã. Virtus aũt expulsiua phlegmatice nature existens: fit necessaria: vt per eã superfluitas ꝛ fex cibi expellatur a mẽbris. Tertia pars est ethica: que nuncupatur phthysis que innascitur in solidis membris sicut ĩ carne: venis: lacertis: cartilagine: ꝛ his similibꝰ. Quarta de acutis est febribus ꝛ accidentibus eas cõcomitãtibus: sicut freneси: pleuresi: variolis: desudatiõe: ꝛ his similibus. Quinta de putridis febribꝰ ꝗ sunt in humoribus: in sanguine videlicet ꝛ phlegmate: ꝛ in vtraꝗ cholera. Omnis enĩ cibus corpꝰ ingrediẽs cũ nõ totꝰ sit laudabilis clarũꝗ creãs sanguinẽ: necesse ẽ vt a natura digerat̃ ꝛ mũdificet̃ eiusꝗ fex cũ egestiõe expellat̃. Si de pma digestiõe fuerit: que constat in stomacho: aut per secessum: aut cum vrina. Si de secunda sit in epate existente: aut cum sudore: aut cũ sputo alijsve modis per oculos: p nares: ꝛ p alia loca egredientibus eijciatur. Si de tertia digestione in omnibus mẽbris existente: fit humor vnicuiꝗ parti corporis preparatus. Sunt ꝛ alia que licet separentur a sanguine: quodam tamẽ modo regimentuꝫ sunt corporis: ꝗuis nõ sunt nutrimẽtum aut cibus sicut vtraꝗ cholera ꝛ phlegma. Ideoꝗ natura quedam eis preparauit loca: fel videlicet cholere rubee: splenẽ cholere nigre: stomachum pectus ꝛ pulmonem phlegmati. Idcirco quodcũꝗ horũ augmentatũ fuerit: sueꝗ qualitatis modum excesserit: egredictur a loco suo: natura enim illud odio habens deserit nec regit ipsum. Permanens ergo in concauitate membrorum: seꝗ conculcans calefit ꝛ putrescit generatꝗ febrem putridam ẽm naturam putredinis generatam. Nascitur hec febris cum quilibet horum quantitate augmentatur: sed non propter detrimentum alterius qui ei oppositus est: nõ enim ipse a loco suo proprio egreditur: aut putrescit in humore ei contrario diminuto: sed tantum cum virtus eius corpori dominetur: ꝛ conuertit illud in suã qualitatem: atꝗ morbus generatur ẽm suam naturã. vnde Gal. phlegma inquit in corpore augmentatum si putrefiat: febrem generat: si autẽ non putrefit: rigorem sine febre facit aliquantulum.

¶ De quattuor inquirendis. Cap. ij.

Oportet eos qui volunt aliquid inuestigare: primum hec quattuor ante animuꝫ suum ponere: id est an sit: quid sit: quale: ꝛ quomõ sit: ꝛ quare sit. Et quia omnis interrogatio fit quattuor modis: necessario ꝛ responsio est quadruplex: verbi gratia si queratur vtrum medicina sit: decet responderi vtiꝗ si credatur medicine. Ecõtrario respondendũ est si nõ ei credat̃. Quid sit inuestigatur de rerũ essentia: ideoꝗ nõ potest responderi nisi data diffinitione suam naturã ostẽdente: queadmodum interroganti quid est medicina: dicendum est: medicina est scientia regendi complexionem naturalem ꝛ conuertendi eam que est extra naturam ad naturalem. Qualis ꝛ quomodo sit ostendatur ex subsequenti descriptiõe: sicut si dicatur qualis est medicina: respõdẽdũ est rerũ naturalium rationabiliter cõprehẽsiua: ꝛ cum eis put necesse est operatiua. Quare sit medicina si interrogemur necesse est vt respondeamus propter quattuor hanc fuisse ꝗ dominantur medicine: id est materiam formam artificem ꝛ perfectionem medicine videlicet pertinentes. Querenti ergo quare sit: dicemus medicinam esse causa necessitatis integritatis corporum: que cum sint temperata cum nutrimẽto custoditur ꝛ seruat ea in propria sua sanitate: ꝛ reuocat ea ad sanitatem cuꝫ a temperamẽto sunt egressa. In hac ergo responsione sunt illa quattuor que medicine ptinere diximus: materia enĩ medicine sunt humana corpora: ei videlicet subiecta. Forma medicine tẽperamentũ est complexionis corporis sueꝗ cõpositionis perfectio. Artifex est cibus ꝛ medicina: ꝛ medicus cuꝫ eis operans. Perfectio regimẽtum est sanitatem custodiens ꝛ infirmitatem ad sanitatem reducens: hec est intẽtio et causa quare sit medicina. ¶ Palam ergo est quid sit: quare sit: qualis sit: ꝛ quomodo sit medicina. Si querit̃ vñ sit medicina: necesse est vt inuestigetur rerum essentia in eo ꝙ sunt ex natura. Sed tamen qualis ꝛ quomodo sit non est inuestigandum nisi tantum ex sola rerum essentia: proinde sufficit responderi de materia ꝛ forma. Quare sit: etsi non solum inuestigari cõueniat ex rerum essentia: sed etiam perquiri ex sua causa: necesse est responderi de quattuor rebus quas superius diximꝰ. An sit quoniam nõ interrogatur nisi ad sciendum vtrum inuenta necne: sufficit hec responsio: si illam habuerit naturam: ecõtrario si caruerit. Quod si reprehẽderint nos sophiste dicẽtes: quare tacuisti qualis sit cũ eius inuestigatio nõ esset nisi ex rerũ essentia videlicet vtrum esset necne: quemadmodum dicimus homo est animal rationale mortale an non. Respondendũ est eis nõ sequitur. vestra interrogatio falsa est ꝛ corrupta. Vnam enim propositionẽ ꝛ perfectam ꝛ necessariam essentialiter inuestigatã que nullo modo potest destrui nisi ablatis rebus quibus est inuenta opposuistis alij impfecte superficiali que etiã est possibilis poni ꝛ non poni cum suis rebus. verbi gratia. ratio est essentialiter in homine: ꝗ impossibile est ab eo rationem separari nisi ablata sit humanitas: propterea nequimus hominem dicere non esse rationalẽ nisi abusiue. Necesse est igit̃ respõdeamus de quali quo modo ꝛ qualiter sunt ex substãtia rerũ. hec enĩ interrogatio nil aliud significat nisi de quali sit abusiua vel absoluta interrogatio ex sequentibus rebus ꝛ eius pprietate inuestigata: vnde conuenit respondentibus multis modis reuoluere questionem donec securi fuerint et firmi de proprietate que interrogatur: que videlicet interrogatio si vera vid-

itur esse: affirmet. si falsa negetur. Unaqueqꝫ enim res multas ⁊ diuersas habet proprietates: quia quedam proprietas a substantia est inseparabilis: vt calor ab igne: risus ab homine. Sunt ⁊ alie proprietates rerum assequentes quemadmodū canicies in homine. Sunt ⁊ alie proprietates rerum accidentia ostendentes sicut vistio ignem: litere ⁊ artificia hoiem. Qd cum ita sit: necesse est nō respōderi de qualis sit nisi questio prius reuoluatur ⁊ inuestigetur vt proprietas de qua sit questio pateffiat. verbi gratia. Si fuerimus interrogati qualis sit homo: respondemus homo est compositus ex multis qualitatibus ac diuersis rebꝰ: sicut risu litteris arte canicie: ⁊ his similibꝰ. De qua igitur harum qualitatū dixerint videamus quā si viderimus esse veram: oportet nos eam affirmare ⁊ falsam negare. Palam ergo est ꝙ omnis questio debet esse responsioni opposita: ⁊ sm numerū questionis debet esse numerus responsionis. Interrogatio autē est quattuor modis: et eodē modo necesse est responsio fiat: qd palā ostēdit Aristote. cum dicit. Inuestigatio rerum inquit cū equali sit numero. qd optime dicit: equalis enī numerus quattuor habet angulos. verbi gratia: quattuor longitudo sunt duo ⁊ latitudo duo: quoniam latitudinem si sm longitudinem multiplicauerimus fiūt quattuor. Sed reprehendimur a sophistis dicētibus: cur aristotelicam intentionem non dixisti esse de nouē: inuenimus enim nouem quattuor habere angulos: quia eius lōgitudo sunt tres ⁊ latitudo tres: ⁊ si multiplicata fuerit longitudo cū latitudine fiunt nouē. Quibus respondendum est corruptam propositionem duobus modis opposuisse. Primū quia si Aristote. intentio nō esset de quattuor: oporteret eum mōstrare de quo alio numero quattuor angulos habente sua fuerit intentio sicut sexdecim vigintiquinque: ⁊ iterum trigintasex. hec oīa quattuor angulos habēt. Rursus si eius intentio nō fuerit de quattuor: oportuerat eū dicere quadrangulo secundo vel tertio vel quarto. Alioquin qttuor est prior ⁊ dignior omī quadrangulo ⁊ p eū totius numeri fit complementum. verbi gratia: incipiamus ab vno qui est elementum et causa numeri: cui si iūgimus duo que sunt initium numeri fiunt tres: quibus si addimus tres que sunt ei vicinantes fiunt sex. Deinde si ponimus quattuor que sunt ei naturaliter vicini fiunt decem: fit itaqꝫ numerus completus. Palam igitur est ꝙ si aristotelica intentio de numero non fuerat nisi de quattuor. Et licet diximus oēm questionem fieri quattuor modis: dicimus tñ quoniam tunc fit quadruplex cum essentia rerum est sensualiter incomprehensibilis: sed cum sensui patet non est necesse vt prima questio dicatur: id est an sit: interrogare enim vtrū homo sit necne maxima stulticia est: nam si insipiētibus est hoc cognitum: quātomagis ⁊ sapientibus. Palam enim patet sensui: quod testatur Aristote. in libro qui dicitur apodexia: omnē inquit scientiā q̄ nostro cognita est intellectui accepimus ab alia sciētia: sic enim vna ab alia procedens venit ad eam scientiam que non habet mediocritatem in se et nostrum intellectum. nulla ergo est querendi necessitas vtrum sit homo an non: quia sensualiter potest hoc inueniri: sicut cū dicatur omne duo est par: ⁊ omnis numerus aut par aut impar: ⁊ omne equale si minuit ab equali necesse est qd ex eo permanet sit equale: huiꝯ sciētie nulla est mediocritas inter se et nostrum intellectum: sed conuenit inuestigari qd sit ⁊ quomodo sit ⁊ qualis sit ⁊ quare sit. Igitur si fuerimꝰ interrogati quid sit homo: hō est animal rationale mortale. hec itaqꝫ diffinitio est ei propria: ⁊ suam ostendit naturam: atqꝫ facit eum differre ab alijs animalibus: quoniam animal est suum genus et elementum: ⁊ eius forme subiectum: ratio autem et mortalitas sunt eiꝰ species ⁊ forma. de qualis sit sic est respōdendum: homo est cōpositus ex anima immortali ⁊ sempiternali ⁊ de corpore destructibili ⁊ dissolubili: testatur autem sempiternalem esse animam post corporis separationē. Varietas qua ipsa in eternū nō indiget ⁊ motio eius que fit per se substantialiter ⁊ non per aliud: oē inquit qd per se mouetur est indestructibile ⁊ infinitū. Sꝫ corpus monstratur esse destructibile ⁊ finitum per motum eius que fit de contrarijs oppositionibus: ⁊ de eius operatione vnius in alium: et quia semper naturaliter volunt cōuerti ad sua elementa. Sed potest a quibusdā nobis obijci dicentibus: quoniam cōtrarietas est ablata ab anima cum illam sensualiter videamus contrarium recipere. Videmus eam enim mutari de scientia in stultitiam et ecōuerso que vtiqꝫ sunt contraria. Quibus sic fiat respōsio: scientia ⁊ stulticia non accidunt anime substantialiter sed qualitatiue: quia anima essentialiter est vna: id est substātia incorporea corporis completiua: naturalis videlicet ⁊ instrumentalis vitam in potestate habentis: anima ergo essentialiter nullam habet contrarietatem: quare sit homo si fuerit interrogatio: fiat illa responsio. Homo enim cum sit de naturali corpore constitutus: est organum rationalis anime: vt cum eo rerum veritatem discernere valeat: et cum eo operetur sm ꝙ rationi attinet. Sed si dicatur quare sit homo rationalis: Respōdendum erit hoc modo: vt discernat bonum a malo: verum a falso. Ratio enim nil aliud esse conspicitur nisi discretio boni a malo. Igitur quia cōpleuimus de quo sit homo ⁊ quomodo et qualis sit ⁊ quare sit: subsequēs est vt incipiamus de febribus quid sit ⁊ qualis sit ⁊ q̄re sit: supuacuū et magna stultitia est interrogare an sit cū ipsa sensui pateat. Est ergo incipiendū de febre quid sit hac enim inuestigatione essentia rerum ostēditur.

De febris diffinitione. Cap. iij.

FEbris est calor preter naturam in initio petens cor per mediocritatem: deinde subito se diuidens cū calore naturali per totū corpus naturali nocet actiōi. Extraneo enī calore ad cor accedente naturalis egreditur a temperamento: cumqꝫ ipse per totius corporis membra diuiditur vt eis vitam tribuat: quia est egressus a suo temperamēto: necesse est vt membra eum recipiāt in ea qualitate qua est. vnde calefacit et vrit ea: generatqꝫ toti corpori febrem actioni naturali subito nocentem. Palam ergo est ꝙ febris nil aliud est nisi calor extra naturam prius actioni nocens naturali. Sed cum absolute dicimus calorem: ostenditur calor febrilis et alij calores sicut naturalis corporis regitiuus et alius calor extraneus: sicut solis ignis balneorū ⁊ his similiū. Eūqꝫ dicimus calorē extra naturā: discerni oportet a naturali calore corporum regitiuo: q: calor naturalis semper est ab aīalibus inseparabilis: ⁊ calor febris est extraneus et ab eis separabilis: sed cum diuiditur per totum corpus: licet naturali nocet actioni: differt tamē a naturali ⁊ ab alijs caloribꝰ sicut a calore solis balnei ignis ⁊ his similibus. horū enim calor q̄uis sit extra naturam insimul tamē exteriora ⁊ interiora corporis non calefacit: neqꝫ actioni nocet naturali. et postq̄ ei noceat: tamen lesio non est primitiua: quia primum mutatur ad febrē: deinde febris nocet actioni. Illud ergo nocumentū est propter febrem et nō propter solis calorem. Eū naturalem dicimus actionem: intelligenda sunt cibi appetitio: somnus et vigilia sedere ambulare: ⁊ alia multa his similia: hec enim omnia deficiunt et mutantur propter febrem. Ideoqꝫ febris est morbus molestior: eiusqꝫ disputatio dignior: quia omnes morbi preter febrem vni tantū membro eueniunt: ⁊ permanentes aliquo temporis interuallo: nec subito actioni naturali nocēt sicut podagra hydropisis melancholia ⁊ his similia: nam vnaqueqꝫ egritudinum harū vni corporis membro accidit: et non omnibus

febris autem econuerso: quoniam per eam corpus intus ⁊ extra patitur. Nocet etiam spiritibus ⁊ virtutibus animatis actiōibusq̄ naturalibus. Et licet dicamus febrem actioni naturali esse nocitiuam: nō tamen eam destruit. Actio enim naturalis nunꝙ destruitur: nisi cum fit separatio anime ⁊ corporis. Et si reprehendant nos quidam sophiste dicentes: quare calor extra naturam prius ad cor per arterias veniat: ꝙ ad cerebrum per neruos: et ad epar per venas: Respōdendum est: cor enim scimꝰ naturaliter calidius ⁊ siccius cerebro ⁊ epate: q: fundamentum caloris naturalis est: ⁊ ab eo ad totius corporis membra ꝓcedit. Arterie etiam calidiores ⁊ sicciores sunt venis et neruis naturaliter: ⁊ sunt vie caloris naturalis: precipue si aliqua harum sanguinem habuerit ⁊ spiritus leuissima est: et velocissimū hꝫ motū. Cor ḡ ⁊ arterie: q: sunt calidiores ⁊ sicciores naturalr: necesse est vt calor extranaturā citiꝰ adhereat eis ꝙ neruis ⁊ venis ꝓpter siccitatē et similitudinē quā habent. verbi gratia: ignis citius in siccis lignis ꝙ in humidis ⁊ viridibus incenditur propter societatē quā vtraq̄ habēt cū siccitate. Similiter hac rōne credendū est: q: calor ꝑter naturā accidit velociꝰ cordi ⁊ arterijs calorē ⁊ siccitatē habētibꝰ naturaliter ꝙ alijs mēbris. Sed tū quādā huiꝰ caloris vstionē cor citius ⁊ ꝯtinuo patitur: ⁊ quandam tardius ſm ꝙ est materia febris quemadmodum sanguis: ⁊ cholera rubea: sanguis enim augmentatus et sua vasa egrediens: ⁊ a natura spretus mox putrescit: quia sanguis est calidus ⁊ humidus: cholera rubea: licet cum vna qualitate putredini repugnet: id est cum siccitate: cum calore tamen illi conuenit. Sunt et alie materie que sunt tardiores: sicut cholera nigra putredini repugnās cum vtraq̄ qualitate: et phlegma cum frigiditate. Sed reprehendimur a sophistis nobis dicentibus: si veridicus est sermo quem dicitis vt nulla putredo fiat nisi cum materie regimentum a natura relinquitur: sanguis enim quomodo a natura dimittitur cū oībꝰ pateat ꝙ sanguis sit eius fundamentum ⁊ ab eo ad totū corpus procedat: et per eum confortetur: atq̄ ipse sit eiꝰ nutrimentū. Quibus respondendum est: sanguis licet sit amicus nature: tamen cum fuerit temperamentum egrediens augmentatur: et naturam aggrauans odio tenetur ab ea: qui quoniam ab illa non regitur nec custodit: necesse est vt putrefiat ei: sicut videmꝰ patrē filiū spernere ⁊ a se expellere cū ei sit inobediens: ⁊ tū dilectꝰ est. Qui iterū si dixerint quomō febris possit fieri de phlegmate cū phlegma naturalr sit oppositū febri. febris eñ ē calida ⁊ sicca: phlegma vō frigidum ⁊ humidū. Respōdebimus ita: diximꝰ febrē nō posse creari de phlegmate in sua natura existente: sed cum egredit a suo naturali loco suaq̄ natura: ⁊ ebulliens putrefit. ex ebullitione vero accidētalem sumit calorē: qđ plenius sumus scripturi in suo loco cū de putridis febribus disputabimꝰ. ¶ Cōpleta vero hac disputatione: oportet nos inuestigare vtrum possit esse febris aut aliquis morbus de qualitatibus tribus necne. vnde dicamus quia impossibile est trium qualitatum febrem fieri coniunctione: quarum due sint opposite: Est ergo impossibile: vt febris de tribus qualitatibus iunctis generetur: quēadmodum de calore et siccitate ⁊ frigiditate. Frigiditas autem repugnat calori et destruit eū. Similiter de humiditate ⁊ siccitate ⁊ calore fieri morbum impossibile est: quia siccitas humiditati repugnat et destruit eā. Et si aliqui sophiste dicāt: cur negasti morbum esse ortum de tribus qualitatibus: et dixisti vnam esse complexionem de quattuor qualitatibus: cum quattuor magis sint repugnatiue ꝙ tres: tres enim in vno loco repugnant et quattuor in duobus: q: calor repugnat frigiditati ⁊ humiditati ⁊ siccitati. Respondebimꝰ ꝙ humana corpora sunt cōposita de quattuor qualitatibus equaliter adinuicem repugnantibus: ⁊ vna alteri non dominatur: que cum egrediūtur a temperamento suo vt vna superet aliam: impossibile est vt due qualitates duabꝰ alijs dominentur ac eas destruant: quia non est dominatio nisi in vna. nā destructa est ea que sibi fuerat opposita. Sed febrem dicimus habere tres qualitates. eius eñ genus est triplex. Causa est: quia humana corpora tribus modis composita sunt: mēbris videlicet solidis: humoribꝰ ⁊ spiritibus. cūq̄ sint ex tribus composita: necesse est vt eius genus febris sit triplex: vnum in solidis membris sicut carne pinguedine neruis venis cartilagine ⁊ similibꝰ Aliud in humoribus sicut sanguine phlegmate ⁊ vtraq̄ cholera. Tertiū in spiritibus .i. vitali qui est in corde: qđ est fūdamētum caloris naturalis: ⁊ in spiritu animali qui est fundamentum sensus ⁊ voluntarij motus: ⁊ naturali qui est fundamētum quattuor naturalium virtutū: appetitiue retētiue digestiue cibi ⁊ expulsiue. Vnumquodq̄ eñ membrum corporis has quattuor habet: lꝫ tamen stomachus et epar fortius habent has virtutes: nam sunt eis familiares plus ꝙ ceteris membris: q: licet cum eis operentur proper nutrienda semetipsa: i. lam tamen faciant operationem propter omnia corporis mēbra. Proinde quidam antiqui naturam stulto ⁊ iniusto regi assimilauerunt dicentes: quedā enim membra fecit esse delectātia aliorum membrorum actione: quedam etiam fecit esse laborātia causa iuuādi alia. Ipsi etiam arbitrati sunt stomachum ⁊ epar duas ⁊ diuersas habere actiones: quarū vna sit propria ad eius nutrimentū: alia vero sit cōmunis etiā omnibus corporis membris. Fecerunt argumētū de harum actionum diuersitate: ⁊ de remotione earum nō in vno tempore venientium: dicunt enim stomachū in initio vniuersalē facere actionē ⁊ cibū mutare in chilū quasi in ptisanā. deinde suam prout oporteat particulariter facere actionem cuꝫ proprietate quam habet ad digerendum cibum. ⁊ conuertit eum ad nutriendum suam essentiam. Hac de causa estimāt illū duas actiōes habere: propriam scꝫ ⁊ cōmunem. Quorū intentio sic est destruenda: quia argumentum eorū duobus modis est corruptuꝫ. Vno modo si duas virtutes digestiuas propriam videlicet et communem prout dixerant stomachus habet: necesse est vt sint remote ac diuerse: vna scilicet operans in vno tempore: et altera in alio. aut sunt commixte vt vtreq̄ in vna hora faciāt actiones. Et si vniꝰ actio ab alteriꝰ differat actiōe: ⁊ vtraq̄ in vno fuerit loco atq̄ in vno mēbro: impossibile est nō mutari cibū ſm illiꝰ mēbri naturā: sꝫ cōuertit ⁊ assimilat essentie illiꝰ mēbri: quēadmodū videmꝰ cibū oībꝰ mēbris corpis assimilari. Naturalis eñ actio in omnibus mēbris nihil aliud operari videtur nisi conuertere ad essentiam eorum illud qđ fuerit eis simile Stomachꝰ igitur quoniam est vnum membrum: vnā virtutem necesse est habeat digestiuā. Et si ille due virtutes: propria videlicet ⁊ communis duo stomachi loca habuerint: necesse est vt ille stomachi partes cibum pro toto corpore digerentes permaneant absq̄ nutrimento. Propria enim indigent virtute qua cibus possit mutari ⁊ di-

geri et ad eorum similitudinem conuerti: quoniam membra omnia propriam habent virtutem per quã cibus conuertitur ad eorum essentiam: vnde reguntur nutriuntur et augmentantur. Rursus si fuerimus interrogati: vtrum virtus digestiua sit vnius nature: calide videlicet et humide: aut diuerse vt in quibusdam membris sit calide & sicce complexionis: & in quibusdam frigide & sicce: in alijs calide & humide: in alijs frigide et humide. Respõdebimus virtus digestiua in omni corporis membro ca. ẽ & hu. nature. Sed tñ ab vnoquoqꝫ mẽbro quãdã sumit proprietatem: per quam cibum mutat ad eorum similitudinem. quia si aliter esset: omnia corporis membra fuissent equalia in forma et substantia. ossa scilicet caro essent: et caro ossa sic cetera. Item si dixerint: quomodo sensualiter actionem stomachi videmus esse diuersam: si est vna. Nã mõ cõspicimus cibum in ptisanum mutari: & postea videmus ipsum conuerti in substantiam stomachi. Responsio fiat huiusmõi: ꝙꝙ actio virtutis digestiue in stomacho videatur esse diuersa: vna tamen est & eadem: quoniam digestio cibum in stomacho mutãs in ptisanum: est quedam preparatio cibum conuertens ad stomachi similitudinem: deinde finita digestione: quãdam accipit partem stomachus que est ei similis et nutritur ex ea: ceterũ autẽ qđ ex cibo restat sinit abire ꝙ est sibi superfluum. & ideo non dimittit vt alia membra nutriat. sed quoniam stomachum aggrauat neqꝫ ab eo potest retineri. Unde gal. causa inquit nutrimẽti quinqꝫ modis ẽ. Prima est causa scđe & secunda tertie: & sic alie. Prima enim est inanitio humiditatis membrorum & dissolutio eius que fit per corporis poros. Secunda est naturale desideriũ omnib⁹ in membris existens: qđ cogit membra vt appetant cibum. Tertia conculcatio substantie stomachi: aut intestinorum propter meseraicas eum sugentes. Quarta sensualitas stomachi cibi inanitionem sentiens. Quinta est virtus appetitum faciẽs: que fit propter choleram nigram a splene ad os stomachi ascendentem. qua os stomachi mordente fit appetitus. Et si quidam sophiste dixerint: cur nõ dixisti ꝙ causa appetit⁹ sit inanitio. & paupertas cibi i stomacho existẽs: quẽadmodũ dixisti sensum membrorum inanitionem cibi sentiẽtem esse causam euacuandi venas: & venarum euacuationẽ esse cãm premẽdi stomachũ. fames etiã similiter quare stomachum non constringit. Respõdendum est si appetitus sit in stomacho propter venarum et membrorum inanitionẽ: necesse est vt eius actio non sit naturaliter: sed rationaliter. quia cum eius actio fiat propter aliud: & desiderat aliqđ aliud remotum longe ab eo: necesse est fieri cum ratione. quare si possibile est fieri in vna q̃litate: necesse ẽ vt fiat in oĩbus. Opꝫ ergo vt ignis non ardeat nisi cũ volum⁹: aliqđ vrere. Cuius questionis falsitas palam patet intellectui hoc testat̃ hypo. cum dicit. Omnis inquit digestiõis cõplementum fit cum attractione rei attrahende & immutatione eius. & causa attractionis omnis est desiderium: omnis etiam desiderij causa est paupertas eius rei quã desiderat indigentia: cuius sermonis intentio talis est. virtus digestiua non digerit: nisi prius operetur virtus appetitiua que semper est ante digestiuam: similiter appetitiua non operatur nisi prius sit inanitio cibi. Appetitio ergo cibi & inanitio et sensualitas appetitus que est in stomacho: non est propter aliud: nisi propter se: causa videlicet se nutriendi.

¶ Propter quid fit febris. Caplm. v.

Febris fit propter aliquod accidẽs humorem & spiritum calefaciens & eos faciens extra temperamentum exire. qđ tribus modis fit. Est enim causa febrẽ generans: & est alia custodiẽs eã: et est alia qua feb. crescit et augmentatur: sicut videmus in igne eẽ tria. Est enim causa qua ignis generatur: est & alia causa qua custoditur: est & alia per quã augmẽtatur Causa quidem ignẽ generãs est putredo aut vehemẽs motio. quemadmodum aliqđ cũ putruerit: sicut cũ sordities que sese conculcat et constringit calefit et putrescit vritur ac ignẽ generat. Similiter videmus fortem & velocem motum loca calefacere eum circundantia: & ignem generare. hoc testatur molẽdinus qui cum suo motu calefacit aerem sibi vicinantẽ: ꝙ si in motu suo multũ augmẽtetur in sua motione feruendo ignem generabit. Causa ignem custodiens res est eum operiens ab aeris percussione. Et quoniam aeris ictus dupliciter fieri potest: necesse est duo i igne faciat: q: si aer fuerit mobilis ignẽ cũ suo suscitat motu vl' ictu. & ei⁹ adeo ꝯfortat actionẽ in corpore qđ est ei subiectum donec illud diuidat atqꝫ consumat: deinde quia caret subiecto extiguitur. Si vero aer fuerit quietus et immobilis cum sua naturali humiditate: et accidentali frigiditate: ignis superficiem percutiens extinguit: que extincta enecat alteram: sicqꝫ pars partem destruit. et sic omnino ignis extinguitur. Sed reprehendimur a quibusdam de ventis dicentibus: quare inquiunt venti super ignem perflantes eum suscitant et confortant. cum etiam si cum flabellis mouetur aer ignis ilico excitatur. Quibus sic fiat responsio: perflatio ventorum non est causa custodiendi ignem: sed cõsumendi eum. quia venti super ignem insflantes expellunt ab eo cinerem et terrestrem partem corporis qđ est ei subiectum: proinde augmentatur & confortatur. Sed si venti super ignem plus moti fuerint: omnes partes corporis in quo ignis constat aperiũtur. vnde virtus ignis multo magis augmentata deuorat et consumit partes corporis: deinde carẽs subiecto extinguitur. Uenti ergo nõ sunt ignis custoditiui. nulla enim causa custodit ignẽ nisi ea que tegit eum ab aere ne extinguatur ab humiditate naturali: et accidentali aeris frigiditate: sicut diximus. Illa tamen res qua tegitur ignis: necesse est vt habeat vacuum inter se & ignem: in quo aer permanens fiat calidus causa caloris ignis: et custodiat ignem cum sua similitudine: propter hoc ignis extiguitur magis in hyeme ꝙ in estate: propter frigiditatem aeris hyemalis calori ignis repugnantem. Res vero augmentans est ea que nutrit eum sicut oleum cera pix & similia. Simili modo intelligenda est hec ratio in feb. Tres enim cause in fe. cõtinentur. vna feb. generat: alia eam custodit: tertia eã augmentat. Causa vero feb. generatiua est nimia corporis et anime motio et putrefactio atqꝫ humorum ebullitio. Causa aũt qua feb. custoditur vt non dissoluatur: corporis est oppilatio: et pororũ constipatio: per quos clauditur fum⁹ in corporis interiorib⁹. Causa vero eã augmẽtãs calida sunt cibaria & pot⁹ et calida medicina. Febris cã generaliter est triplex: generatiua scilicet: custoditiua & augmẽtatiua. Sed generatiua duobus modis est: aut pñs: aut p̃terita. Pñs est sicut est cã corp⁹ extrinsecus percutiens: q triplicater diuidit̃. vna nimi⁹ est feruor solis & ignis. scđa est nimia frigiditas sicut niuis & siliũ. tertia est putridus horribilis & corruptibilis odor. sicut cadaueris

bestiarum reptiliuz ꝛ similium. Preterea queadmodū est egritudo que fit propter angustiam et tristiciam ꝛ humorum copiam ad putredinem preparatorum sicut dixim⁹ de actione nature: quia autē natura cū non est inueniens cibum laudabilem humano corpori similem: illam partē cibi que est corpori incōueniens ac dissimilis separat a simili ꝛ a cōgrua et claudit eam in quibusdā corporis locis. Pars vero que est conueniens corpori ꝛ modificata bene nutrit totū corp⁹. Superfluitate aūt itaq; augmētata ac i loco vbi clausa fuerat multiplicata: egreditur foras iplēs locum cū sua multitudine: que a natura dimittitur ꝛ nō ab ea regitur: quia cum fuerat in loco in quo natura eum posuerat rexit ꝛ custodiuit eam. Egressa vero inde odio tenetur nec ab ea regitur: sed permanet in membrorum concauitate. Unde quando aliquod euenit sibi accidens sicut a natura tēporis regionis loci aeris ꝛ his similibus illa superfluitas mutatur contra naturam ꝛ putrefaciēs generat morbos. Hac de causa antiqui assimilauerūt naturam temporum anni absolute humane cōplexioni ꝛ cōpositioni: ꝛ naturaz regionū atq; locorū humane etati: ꝛ naturam aeris non existentē ſm cōplexionem temporuz anni assimilauerunt humane nature q̄ non est ſm suam complexionem. Oportet autē in corpore fit actio sue cōplexionis ꝛ cōpositionis: que in eo operantur. Reperierunt etiam regionis complexionem. i. aerem qui non est ſm complexionez temporum anni: facere in corpore sicut in eo actio cōplexionis agit temporū anni: que nō est ſm corporis cōplexionem vel compositionem: ac etatem: quoniam si humana corporis complexio est secunda vel prospera ad similitudinem anni regionis augmentatur ꝛ regitur. si aūt fuerit econuerso minuitur et destruit. Et q: in hoc loco nostre disputationis est finis ꝛ nostram absolutā cōpleuim⁹ intētionē: dicendo q̄d fe. sit ꝛ q̄lis sit ꝛ q̄re sit: op; nos dicere disputationez vniuscuiusq; fe. sigillatim. Incipiendū est igit ab ephimera: q̄ fit in spiritu: q̄d propter quattuor res facim⁹. Una quia hec cito ad corp⁹ vel ad cor de parua venit occasione. Secunda quia eius disputatio ꝛ significatio ad aliarum febrium comparationem facillima est et planissima. Tertia quoniā curatio ei⁹ leuissima: si ſm q̄ oportet fiat, caret enim materia vnde medicus expectet digestionem ꝛ solutionem. Quarta q: plurimū hec fe. est causa aliarū duaruz. spiritus enim nō habet materiam per quā calor pmaneat: causa fe. cessante. Sz febris que est in humoribus ꝛ in solidis membris: q: habet materiā: pmanet i corpore calore q̄ est causa fe. pretereunte. Ideo fe. ephimera causa est duaruz aliarum febriū: que fit duobus modis. quia aliquādo humores sicut diximus in corpe augmētati suis exeunt locis: suntq; preparati ad putrefactionē. Unde cum ephimera fe. accedit ad spiritū: necesse est illā calefaciat materiam: ꝛ eam putrefaciat: qua putrefacta fe. necessario ex ea generatur aut quia medicus nōnunq̄ errat in cura ephimere feb. et facit sumere infirmum cibum ante cōgruum tempus: aut quoniā iubet ei abstinētiā habere: quousq; status febris transit: deinde cibū ei donat ꝛ balneare eum facit: priusq̄ cibus digeratur. vnde calor balnei cibi digestionez: ſm q̄ oportet nō preualēs perficere: ꝛ crudus circa corporis exteriora egrediēs cutis poros cū sua claudit cruditate atq; viscositate. vnde illic permanet illius cruditas ꝛ superfluitas nō potēs per poros exire: Similiter fit in solidis mēbris: quia aliquādo quādā habent humiditatē non naturalē ad suscipiendū calorē preparataz: aut siccitatem: q̄ si calefiunt per ephimeram et deficiunt nō valentia illū calorem a se expellere: permanens ille calor in eis febrē ethicam generat.

Pars secunda huius de feb. ephimeris

De ephimera febre. Capitulum. j.

Ephimera est abusiuum nomen: fuit enim a quadaz bestia maris trāslatum que non viuit nisi per vnum diem que fe. quia non permanet nisi per vnū diem: hoc nomē est ei a simili impositū. Sed tamē gal. dixit se eam vidisse vsq; ad tertiam diem ꝛ quartaz procedere: q̄d raro contingit cū pori corporis sunt clausi: maxime cum fumus qui ab eo dissoluitur fuerit grossus: quia pororū corporis oppilatio naturalis siue accidentalis grossum fumum non finit resolui. vnde fit causa elongādi febrē: que si quartum diem transierit: ꝛ sanguinem calefacit et incendit: a sua natura egreditur ꝛ mutatur in causon: que iterū si multo plus morabit: vt naturali corporis humiditati cōiungatur: in ethicam fe. mutatur. ideo diximus q̄ ephimera est causa aliarum febrium: et nulla alia est causa ephimere. Sed reprehēdimur a quibus sophistis dicētibus. quare gal. dixit ephimeram vnius diei ꝛ postea dixit eam posse venire vsq; ad quartū diē: Quibus respondemus gal. diuisit fe. generaliter in tria. s. in spiritibus humorib⁹ ꝛ solidis membris. Quia igit ephimera in spiritu moratur plurimū nō transit nisi vnū diē et raro ad quattuor dies ascendit: nequiuit aliud nomē inuenire q̄d ei imponeret: vnde appellauit eam ephimeram: sed tamen non diuisit eam absolute: quia determinauit eam cum dixit sic. si ephimera transierit diem quartum mutabitur i causon. possibile est enim vt causa ephimere diu in corpore morātis vratur sanguis ꝛ febris nascatur continua. Causa vero ephimere generaliter in duo diuiditur: aut enim fit propter alium morbum: aut ipsa est morb⁹. Illa aūt que non fit propter alium morbum in duo partitur: aut fit intrinsecus aut extrinsecus. que iterum diuiditur in tria. Unum est calor solis ꝛ estatis magnum incendium facientis. Aliud est nimietas algoris et congelatio et balneatio in stipticis aquis: sicut est aluminosa nitrosa et sulphurea. Tertiū est anime siue corporis excertia. Anime sicut ira tristicia angustia cogitatio. Corporis vero sicut nimius labor ambulantium et equitantium: Aut fit intrinsecus sicut ex cibis ꝛ potibus et medicina omnibus calidis. Fe. itaq; facta propter aliud quedam est febris apostemata semper sequens in inguine in collo sub ascellis ꝛ sub auribus nascentia. his enim pcedētib⁹ fe. est eoz accñs: lz morbus fit accñs corporis: q: accidēs duob⁹ modis est: aut simplex: aut cōpo

situm. Simplex sicut fe. non facta causa alterius: sed ipsa fit morbus. Compositū quẽadmodū est fe. propter aliud creata. Sed gal. diuidit accidẽs duobus modis: vnū inquit est vniuersale: et aliud ē particulare. Particulare vo est sicut illud qd non est propter aliud sed ꝑpter ipsius est morb⁹. Uniuersale vo quẽadmodū accidẽs aliquod morbū subsequẽs: qd est duobus modis: aut est inseparabile sicut dolor capitis sitis spūs angustia: que semper accidūt febribus neq ab eis separātur: que lȝ sint in quibusdā fortiora in quibusdā debiliora: fe. tamē sine istis nunq potest esse: sicut corpora nullo mō īueniunt q umbra oio careāt: aut est sepabile vt sit aliqn qnq nō: sicut vigilia alienatio stupor i quibusdā accidūt fe. quibusdā non. hec enim fe. eueniūt pessimis aliquādo. Sed potest nobis obijci a quibusdā dicentibus. quare fe. de causa inguinis per apostema factā dixistis eē de ephimeris: cū hippo. in apho. dicat q oīs fe. de inguinis apostemate nata est pessima. Quibus respondendū est: gloriosissim⁹ hippo. suā intētionē determinate dixit: cū dixit si non est ephimera feb. Apostema enim in inguinibus duobus modis fieri potest, aut cum illud fit per se morbus: aut cum fit propter aliud. propter aliud cum est palam ostensum sensui: sicut cū fiunt vulnera in talo pede et in simili que sunt salubria, et eorum feb. cito dissoluitur. proinde etiam eam posuim⁹ in genere ephimere feb. Sed si ipsum est per se morb⁹ sine causa sensui comprehensa fit fe. eius molesta et pessima. significat enim aliud apostema esse de humoribus grossis et putridis et i inferiorib⁹ corporis existentibus et pestilentialibus morbis creatis. hac de causa determinauit illud hippo. cū diceret si non est ephimera feb. Rursus si opponant nobis dicentes multos videmus homines anime et corporis laboribus vtentes tamen in ephimeram non incidunt. Respondebim⁹ accidentia corporis eueniunt quattuor modis. aut propter eorum complexionem corporis similantem sicut est oleum cera pix adeps que sunt igni similia. aut propter corpus ad recipiēdum accidentia preparatū sicut calamus pili et similia: que sunt preparata ad recipiendum ignē. aut propter eorum accidentium virtutem corporis dominantiū sicut est virtus opij: que dominatur omnib⁹ corporib⁹ multam eius quātitatem accipientibus. aut propter illorum accidentium ictum continuatum per longum tempus corpora percutientem: sicut sensualiter videmus aquam guttatim lapidem percutiendo perforare propter continuationem longi temporis. Qd cum ita sit: necesse est ephimera generetur in corpore ad causas febrium generatiuas preparato sicut corpori calido et sicco: qñ ipse cause sint multum fortes: aut sint multum debiles vel multum continue. Quib⁹ ergo tribus causis si corpus careat: impossibile est vt in ephimeram incidat.

¶ De significationibus ephimere. Capitulum. ij.

Ephimera habet significationes quibus differt ab ethica. habet et alias quibus differt a triteo multas etiā habet alias cum quibus fe. putredinis non conuenit. Differentia vero quā habet cum ethica: hec est: quia causa ephimere est ex pauco tēpore: Causa vo ethice ex longo: In hoc ergo differunt: sȝ i calore cōueniūt. Causa eñ ephimere fe. est ex duobus vel tribus diebus: causa vero ethice ex duobus vel tribus mensibus vel pluribus est. Sed fe. putredinis nullā concordiam habet cum ephimera. Ethica quidem est cum ephimera concordans tribus modis. Uno quia causa ephimere et ethice est vna: sicut angustia tristitia fortis cogitatio et his similia. Secundo quia ephimera et ethica sunt de simplicibus qualitatibus materia carentibus. Tertio quia calor ephimere et ethice non est multum fortis. Sed febres putredinū sunt istis opposite: quia causa earuȝ est qualitas cū materia: et ille sunt simplices: iste vero cōposite. Amplius quia cal. et causa istarū est fortis et pungitiu⁹ propter ebullitionem et incensionem putredinis humorum que est earuȝ materia. Distantia vero ephimere et tritei hec est, q si ephimera fuerit bȝ q oportet: nec infirmi nec medici aliquod acciderit peccatum: determinabitur in primo: triteus vero nō similiter: quoniam ephimera sicut dixim⁹: si nullum habuerit impedimentuȝ: in primo die erit dissoluta quasi a balneo egredientium. et nimietate vrine et sudoris. triteus vero licet raro habeat sudorē: in primo tamē die nō est bm crisim: sed propter lenitatem materie et subtilitatem inter cutem et carnē latitātis. nec tantus calor feb. fuerat vt omnino posset illam desiccare: proinde debiliter eam calefaciens eam exsiccat modicum. Et si reprehensi erimus a quibusdā sophistis dicentib⁹: si ephimere fe. est de sola qualitate materiam non habēte: quare determinatio eius fit cum sudore et fumo. Respondebimus recte ephimere feb. sudorem et humorem esse negauim⁹: quia de tertie digestionis superfluitate est hoc qd dissoluitur p corporis poros cū sudore et fumo et vrina propter febris calorem et virtutem actionis nature: quemadmodum videmus homines semper pati propter nimium motum vel propter aeris vel balnei calorem. Inuenimus enim hanc humiditatem sub cute existentem dissoluere nonnunquam et vsq ad corporis interiora perforantem: et interiorem humiditatem excoquendo eliquantia cum vrina expellere eam: propter hoc sepe videmus: quia qui balneum temperatum habent calorem ingrediuntur: si sitim habuerint propter corporis eorum siccitateȝ carantur a siti: quoniam calor balnei cuȝ sua subtilitate dissoluit humores et sicca humectat membra que sunt causa sitis. Feb. iterum ephimera tres habet significationes quibus a febrib⁹ putridis differt: Una quia calor ephimere est leuis et suauis: que cum ad statum venit nullam facit angustiam et laborem: quia caret materia in qua natura laboret ad digerendum et ad expellēdum. Secunda quoniam vrina ephēmeram habētium est quasi sanorū in colore liquore et hippostasi: que licet inter se differant modica tñ earum erit discordia. videlicet in colore et rubore. Tertia: quia pulsus ephimeram patientium non distat a sanorum pulsu: nisi in dilationis velocitate et constrictionis tarditate. Tarditas eñ constrictionis pulsus significat materiam non esse in corpore parteȝ arteriarum constringentem vt illa exterius expellatur: quia velocitas dilationis pulsus acutam et calidam innuit qualitatem. Unde necesse est vt natura organorum partem velociter dilatet: vt multam aeris quantitateȝ attrahat per quam illius qualitatis acumen refrigeretur. Ephimera igitur feb. que fit ex sola qualitate. i. calore sine materia non est sibi necessitas vt constringat velociter partem organorum: quia non habet quid expellatur. proinde fit motus pulsus in dilatione ad attrahendum aeris subtilitatem qua calor refrigeratur plus et velocius q cū pulsus constrictione.

¶ De ephimera que fit propter calorem solis: et eius cura. Cap. iij.

Ephimera que est propter solis feruorem: intelligenda est si capita patientium toto corpore sint calidiora: quia calor solis spiritum calefacit animalem et vitalem fortiter et velociter sine mediatore. Spiritus animalis calefit causa feruoris solis caput percutientis: et propter solis feruorem cito ad cuȝ per flatum venientem. Sed tamen illa que est de calore solis: maiorem capiti infert calorem q toti corpori propter solem capiti repugnantem et ei oppositum: proinde nimium capitis patiuntur dolorem: et in facie feruorem: et venarum plenitudinem in temporibus existentium. Nonnunquam etiam reumate exagitantur cum nimio calore et narium incensiõe. Subtilitas enim caloris tenues calefacit et eliquat capitis humores: et facit eos ad nares descendere. Illa vero que est propter estiuum aeris calorem: plus calefacit corpus q caput: quia calor aeris per flatuȝ facilius ad cor ascēdit q ad caput. Cuius significationes he sunt: Corpora enim patientium sunt incensa et sicca propter aeris calorem: vnde magnam habent sitim et aerem desiderāt frigiduȝ. Utile huius fe. curamētum est vt infrigidem⁹ et humec-

faciamus aerem: et in pauimento domus sternamus frondes et flores infrigidantes: et calidos fumos extinguentes: sicut viol. rosas nenufar frondes psilij semperuiuam salicis frondes flores basiliconis et hmoi. et semp sunt cum aq frigida vel rosata infundenda. Et licet basilicon sit cal. i primo gra. tn ppietate hz ducendi frigiditate aq p nares: Sz oz nos patientiu nares sepe humectare cu oleo viol. nenufari. et silib9. Unguenda sunt tempora caphora et aqua ros. si non habuerint reuma. et si reuma habuerint capitis de humorum fumositate: cauendi sunt de aceto et camphora. Ad nares eorum apponamus fumum aque calide in qua decocta sint viola et camomilla. Caueant ab omnibus olei vnctionib9. Et si non habuerint capita de humorum fumositate plena: neqz reumate: bonu est vt capita eorum roremus post declinationem febris aqua in qua cocta sint viola et camomilla. Et si capita eorum plenitudinem habuerint: abstineant ab hac aqua: et solummodo fumu eius odorent. Succum vtriusqz generis malorum granatorum accipiant. Comedant melones palestinos: vuas hyemales: medullam citruli et cucumeris. omnia cum niue refrigerata: si niue fuerint assueti. Uinum bibant mixtum cum syrupo granatorum et viol. Egestio eorum sicca si fuerit: humectanda erit cum syrupo viol. facto de prunis oxifenicia et similibus. Post febris declinationem: bonu est si balneentur in temperato balneo aeris et aque temperamentu habente. Manducet in initio prandij medullas citruli et cucumeris et mica panis lota cum zuccaro. Mundificato autem stomacho de humoris copia et febris fumositate expulsa: demus pullos gallinaceos: perdices coctas cum iure condito de succo malorum gra. et aceto vuarum agrestium cum ramis portulace lactuce et similiu.

De ephimera que fit causa frigiditatis et congelationis: et eius cura. Cap. iiij.

Patientes ephimeram propter frigiditatem et congelationem: cognoscuntur cum significationibus oppositis ephimere ppter solis et aeris calorem generate: quia hi qui patiuntur ephimeram de solis et aeris feruore creatam: habent exteriora corporis calefacta: vnde cutis rarificatur. Isti vo qui causa frigiditatis ab ephimera molestantur: habent suorum superficiez corporum frigidam et siccam: et poros cutis constipatos et oppilatos: quare calor ad interiora corporis clausus sanguini dominatur: et venit ad epar et naturali virtuti dominatur priusqz vitali et animali: propter hoc color cutis eorum mutatur in plumbeum et obscurum colorem: facies eorum est tumida: et sentiunt nimiam frigiditatem et grauitatem in capite. Nares eorum aut nihil emittunt: aut si aliquid ab eis currit: est frigidissimum et viscosum. Pulsus eorum est paruus et velox. Causa paruitatis est oppilatio pororum. Causa vero velocitatis est conclusio caloris ad corporis interiora. Sed tamen paruitas et velocitas pulsus minor est istis qz eis qui in stiptica aqua et nitrosa se balneauerint. Illi enim plus istis oppilatos habent poros: et cutem siccam. Urina eorum alba est et cruda duob9 modis. Uno quia fumus qui solitus erat per poros exire est clausus ad interiora venarum: qui cum fuerit augmentatus (al's humectatus) sanguinez humefacit: etiam cum adiuuat aer qui per flatu intrat. vnde infrigidato et humectato sanguine calor eius deficit: proinde sanguinis color mutatur in albedinem. Et quia vrina est colamentum sanguinis: necesse est vt sit alba et cruda. Alio modo quia humores ad interiora corporis coadunati naturalem impediunt calorem ad digerendum vrinam: vnde merito vrina est alba et cruda.

De cura predicte febris.

Oportet hos ante omnia cauere sibi a balneis priusqz morbi fiat digestio: et violentia febris sit declinata. Cum cuius morbuz videris digestu: et febre declinatam esse: mittendi sunt pedes eorum vsqz ad genua in aqua calida in qua cocta sint camomilla sansucus ysopus sisibrium abrotanum et similia. et ipsi inclinentur super fumu eius: deinde balneum temperatum ingrediantur: et fricentur ibi: vt pori aperiantur: et cutis eorum humefiat. Igitur cum cognoscimus qz pori eorum sint aperti: et calor qui ad corporis interiora coadunatus fuerat: sit dispersus et dilatatus: et quedam sit pars eius ad corporis exteriora progressa: lauabimus capita eorum cuz aqua calida in qua cocta sint camomilla anetu et miscebimus cum aqua quedam olea virtutem dissolutiuam habentia sicut camomilleon anetileo yreleon nardileon Et cauendi sunt ab epitimatibus nisi cum omnis sudor fuerit egressus: ne causa epitimatum pori claudantur: et materia qua necesse est cum sudore exeat exire non possit. sed permanens ad corporis interiora maximum generet nocumentum: et ducat patientes ad magnam molestiam perditionis. Caueant ne diu in balneo morentur: quia aqua lz corporis sit humectatiua magis ceteris rebus: eius tamen calor perforat corpus vsqz ad interiora. Unde cum fumi fuerint intus in corpore existentes calefiunt: repugnat eis grossicies aque. Ideoqz melius est si in aere morentur qz in solio: quia cum soliu implet poros et claudit cum humiditate aque: aer vero balnei et poros aperiens est: et fumositatem corporis dissoluens: idcirco exercitia istis sunt conuenientia. et quia exercitia temperata dissoluunt et rarificant corpus et vias per quas fumi eorum transeant: oportet illos cibos accipere subtiles. videlicet laudabilez chimu generantes et nullam eis frigiditatem ingerentes. sicut hedulina caro annualis agni et similia. quia sm nostram intentionem oportet corpora eorum humectari cum artificio quo aptata sunt iure condito: vt videlicet cu albumine oui et succo parue cepe et modico cymini carui cinamomi et similibus. Abstineant a viscosis cibis et grossis. Potest vinu cu aqua calida mixtum: multis operiatur indumentis: et iuxta eorum latus ponendi sunt carbones ignis vt repugnent frigiditati aeris. naribus eorum odorifera applicentur que temperate sunt calefacientia: sicut sansucus yreos et sisimbrium et de fructibus sicut sunt citruli et similia. Quicunqz etiam reuma habuerint caueant sibi a balneo nisi cessante morbo.

De ephimera que fit propter balnea aque stiptice. Capitulum. v.

Quicunqz ephimeram patiuntur causa balneorum stipticam aquam habentium et desiccatiua sicut est nitrosa et aluminosa et sulphurea cute habent sicciorem et magis oppilatam qz superiores: propterea quia calor clausus est ad interiora corporis eoruz: et dominatur sanguini: et veniens ad epar prius actioni nocet naturali qz vitali et animali: quorum he sunt significationes. Si tangit cutis eoz inuenitur extensa et aspera. queadmodu coria in logo tempore infra gallas et cortices mal. gra. posita. Et si man9 alicui parti corporis imposita diu moretur vt cutis calefiat causa caloris palme manus fumum sentiet qui de illo corporis loco dissoluitur calidum et acutu esse et pungitiuu. Pulsus etiam eorum in initio feb. minor est et velocior pulsibus superioz: qz cutis eoz est siccior et magis oppilata. vnde cum siccitas contingit vsqz ad interiora corporis membra: fit pulsus eorum tardus et largus. Causa tarditatis est siccitas organoru: quoniam frigiditas in interioribus et exterioribus corporis dominatur. Causa largitatis est multitudo et coadunatio eoz fumoru que in organis est non dissolutorum. Urina eorum est multa et turbida et aliquantulum pertinens ad albedine et candidatem: Multa vero est propter humiditatem ad corporis interiora conclusam: que solita fuerat per sudorem exire et fumum. Cruda est et alba duobus modis. vno quia vrina non permanet in loco coctionis vt coquatur et rubei fiat coloris: alio propter nimiam humiditate sanguini commixta.

De eius cura.

Huius febris curatio similis e superiori. Oportet etiam sicut diximus vt balneentur: sed non nisi declinante feb. et deponantur pedes vsqz ad genua sua in aqua quaz supradiximus. deinde in temperato balneo balneentur. cauendi sunt ab omni vnctione. bonum est si aliquantulum exercitijs vtantur. cibos leues accipiant: qui sint faciles ad digerendum: et bonum generent chimum: aliquantulum frigiditati pertinentes; vt valeant fumorum ad interiora coadu-

natorum acumen extinguere. Vinum non bibant nisi corpo
rum careant plenitudine: ⁊ cum omnis fumositas a corpo
re expulsa fuerit.

¶ De ephimera que fit propter cibos potusq̄ calidos ⁊ eius cura. Capi. vj.

Ephimera que fit propter cibos ⁊ potus calidos
in initio ad spiritū peruenit naturalem. Omnis
enim cibus siue potus venit ad stomachum: ⁊ ab
eo ad epar: qui cum fuerint calidi: necesse est vt ca
lefaciant sanguinem ⁊ spiritum naturalem. Deinde venien
tes ad cor per totum corpus diuiduntur. Ideoq̄ vrina eo
rum rubicundior est ceteris omnibus ephimeras patienti
bus: augmentata igitur fe. sentiunt dolorem ⁊ calorē in epa
te. vnde oportet studiose epar curari cum oxizac. ⁊ succo ma
lorum grana. iuleb. ⁊ aqua ro. ⁊ camphora: cibos accipiant
portulacam videlicet atriplices scariolam pullos gallina
ceos cucurb. ⁊ similia. Cataplasmemus epar ⁊ stomachum
a cibo inanitum de sandal. rosis farina ordei: aqua ro. cam
phora ⁊ similib⁹. Comedāt melones palestinos mala grana
ta. mala poma pira pomi citrini: medullas coctana: mespila
vuas mora ⁊ similia.

¶ De ephimera que fit propter ieiunium: et eius cura. Cap. vij.

Ephimera que est propter ieiunium differt ab oi
bus ephimeris: quia facies patientium est maci
lenta citrina quasi facies egritudines exeuntium
oculos habent concauos pulsusq̄ debiles ⁊ velo
ces: vrinam acutam ⁊ rubicundam. Causa debilis pulsus est
defectio virtutis eorū. Subtilitas eius est propter inanitio
nem organorum. Velocitas eius est propter necessitatem
aeris attrahendi ad cordis calorē mitigandum ⁊ acutos fu
mos ab intus exterius expellendum. Rubor vrine fit cau
sa paucitatis naturalis hūiditatis ⁊ siccitatis corpori domi
nantis. Unde oportet in statu fe. nullum dari cibum: sed suc
cum accipiant malorum grana. ⁊ potum accipiant aque pa
lestine vuarū hyemalium succum sorbeant. Et si hec eis nō
sufficiant ⁊ fames eos percutiat: dandus erit succus mice
panis cum zuccara lote. declinante itaq̄ feb. si videatur suc
cus esse digestus damus ptisanam calidam: ⁊ expectabim⁹
vsquequo digesta erit: deinde mittamus eos in balneum
⁊ cum corpus calefieri incepit: ⁊ sudores emittere vnguen
dum erit cum oleo viol. vt claudens poros repugnet humi
ditati corporis ne extrinsecus exeat: deinde dietentur cum
cibis lenibus ⁊ subtilibus: ⁊ ad digerendum facilibus atq̄
tenuem sanguinem generantibus.

¶ De ephimera que fit propter labores ⁊ eius cura. Capi. viij.

Ephimera que fit causa laborantis corporis si
cut ꝓpter equitare: ambulare: ⁊ cetera subito
tribus virtutibus accidit spiritualibus: sed tū
ad spm̄ aīalem magis est ptinens: q: in exerci
tijs membra fricantur ⁊ calefiunt: quib⁹ neces
se est vt lacerti ⁊ nerui sint calefacti: vt calor ad
cerebrum priusq̄ febris accedat: vnde feb. veniente ⁊ calo
re cerebro dominante: necesse est ꝙ ictus caloris cerebrū per
cutiens dupliciter fiat: cuius significationes he sunt: corpo
ra eorum sunt debilia ⁊ sicca. Et si labor eorū multus fuerit: ⁊
sudor eorum acutissim⁹: aut nihil sudāt: ⁊ hoc duob⁹ modis
Uno: quia sudor qui debet exire cum febre est finitus cau
sa laboris. Alio quia spiritus solens per poros emittere su
dorem est defectus. Qui etiā si parum laborauerint sudant
tamē paruissiue: quia humiditas eorum ex labore dissoluta
⁊ quasi finita est. Proinde pulsus eorum paruus subtilis
velox: ⁊ duplex in dilatione propter necessitatē attrahendi
aerem ad interiora: vt mitigetur acumen caloris corporis
eorū. Paruitas ⁊ subtilitas pulsus est propter membrorū
defectionem: ⁊ paupertatem spiritus vitalis. pre laboris em̄
nimietate dissolutus est. Ideoq̄ magnum in articulis: ⁊ in
concatenatione dolorem patiuntur: qui vt curentur opor
tet aliquid requiei ingeniari: deinde cum oleo ro. vel ne
nupharino vngant. Et si labor modicus extitit: fricent cor
pora eorum multum: si autem multus: fricentur parū. Post
ea in temperato balneo lauentur sepe et nullam moram in
eo faciant: ne substantialis eorum humiditas consumatur:
⁊ in ethicam incidant. In solium descendant vt corpora eo
rum humefiant: exeuntes autē soliū cū oleo violaceo vel ne
nupharino vngātur vt clausis eorum poris humiditas acci
dentaliter intus in corpore acquisita permaneat. Coitum fu
giant ne corpora deficcentur. Dietam accipiant sturnos
pdices pullos gallinaceos: hedulos agnos ānuales: pisces
laudabiles digestioni obedientes. Potēt vinū lene ⁊ aqua
multum mixta: que membra eorum humectet. Vinum em̄
corporis penetratiuū est: coeunte aqua cum vino digeritur
⁊ humefacit membra. De fructibus comedāt mala grana
ta vuas pruna mala ⁊ similia.

¶ De ephimera que fit propter bubones in inguine: collo ⁊ sub ascellis ⁊ eius cura. Capi. ix.

Ephimera ex bubonibus in inguine collo ⁊ sub
ascellis accidentibus duobus modis est: aut em̄
causa eius est in ꝓpatulo: aut est econtrario. Ea
vero cuius causa est nō in propatulo: ab hippo.
in aphorismis testante cognoscatur. In buboni
bus inquit feb. oēs male exceptis ephimeris. Que autē est
manifesta fit propter pustulas vel apostemata ⁊ vulnera in
manibus vel pedibus siue capite nascentia. Causa vero ho
rum bubonum hec est: natura enim nascentibus his pustu
lis vel apostematibus currit ad regenda ⁊ custodienda eo
rum loca: similiter ⁊ sanguis ⁊ vitalis spiritus cum ea por
tantur: sanguis ergo per mollia ⁊ lacertosa loca preteriens
replet ea ⁊ morans in eis generat apostemata: nomina a lo
cis sumentia: qui diu ibi permanens calefit: cuius calor ad
cor perueniens febrem generat. Unde pulsus eorum est ma
gnus velox ⁊ spissus: vrina cruda ⁊ alba: facies eorum rubi
cunda ⁊ turgida: febre quoq̄ cessante quedam in superfi
cie apparet infusio. Causa magni pulsus est multitudo san
guinis ⁊ caloris vitalis spiritus nimietas: velocitas ⁊ spis
sitas fuit ex necessitate nature multum aerem ad cor attra
hentis: vt refrigeretur ⁊ extinguatur caloris acumē. Albe
do ⁊ cruditas vrine est propter sanguinem ⁊ calorem natu
ralem a coctionis loco remotū: ⁊ ad loca infirma exeuntē
rubor faciei propter sanguinem superficiei corporis domi
nantem: tumor ꝓpter sanguinis plenitudinem: sudor decli
nāte feb. euenit: quia natura abundantiam humorū interi⁹
coadunatorum excludit vel expellit. Unde oportet nos an
te omnia studere: ad curandas pustulas ⁊ apostemata que
causa bubonis fuerant. Deinde balneent ⁊ in aere balnei
morent: vt humorū copia paulatim dissoluatur: neq̄ quo
libet vnguēto vngant: q volentes in solio descendere in eo
morentur. Dietā accipiant subtilem ad digerendum facilē
⁊ substantiam laudabilem habentem.

¶ De ephimera que fit propter vigilias ⁊ ei⁹ cura. Capi. x.

Ephimera que fit propter vigiliam: in spiritu
constat animali: que his signis cognoscit. Pa
tientium facies ⁊ totum corpus est citrinū ocu
li concaui: palpebre molles ⁊ graues ad mouē
dum tarde. pulsus eorū est paruus: vrina sub
tilis ⁊ indigesta: vultus tumidus. Citrinitas propter chole
ram est se ad exteriora propter vigilias mouētem: tumor
faciei est propter ventositatem ⁊ ciborum cruditatem: quia
propter vigilias calor naturalis ad exteriora egreditur: vn
de locus coctionis absq̄ calore permanens crudam ⁊ fumo
sam vētositatem faciens: facit cutem tumescere. Concaua
tio oculorum duobus est modis. Uno quia spiritus vitalis
visibilis solens implere substantiam oculorum defectus est
Alio quia carent nutrimento propter vigilias. Paruitas est
pulsus propter virtutem causa vigiliarum deficiētem. Sub
tilitas vrine est propter solicitudinē quam patitur anima in
vigilia. Cruditas eius est propter vigilias naturam in co
ctione vrine impedientes: ⁊ actionem sensuum eam ad exte
riora prouocantium. Unde cum fit hmōi feb. virtus in ani
mali spiritu in cerebro existente: necesse est vt turbetur cere
brū ꝓpter nimietatem sui motus: proinde oportet impēdi
magnum studium. s. vt prouocemus somnū cum fricatione

pedum: hoc enim trahit humores in capite existentes ⁊ repugnat fumo ad caput ascendenti. Cibum accipiat modicum qui sit facilis ad digerendum: quia natura propter defectionem non multum suffert cibum. Uinum bibant temperatũ in quãtitate ⁊ virtute. A coitu omnino caueant quousq; ad priorem vsum eorum conuersi fuerint.

De ephimera que fit propter iram ⁊ eius cura. Ca. xj.

Ephimera que fit propter iram: virtuti animali ⁊ naturali domiatur. Animali propter impetũ anime ad faciendum vindictam se mouentis: naturali vero propter nature solicitudinem ad corporis exteriora exeũtis. Proĩde oculi eorum sunt rubicundi foras exeuntes: citoq; huc ⁊ illuc se mouentes palpebre eorum sunt sicce: pulsus magnus ⁊ fortis: rubor faciei ⁊ oculorum eminentia: motusq; eorum velocitas propter sanguinis ebullitionẽ: ⁊ propter naturã ad corporis exteriora exeũtẽ: ⁊ propter aĩe furorem se vindicare volentis: sicut Arist. dicit. Ira inquit ebullitio est sanguinis natura ad exteriora tendente propter animam se vindicare volentem: sed tamen si ira cum timore fuerit mixta: erit color eorum modo rubicũdus: modo citrinus: quia cum natura mouetur ad exteriora cum anima causa vindictam faciendi sanguine cum eis egrediente facies fit rubei coloris. Anima vero ⁊ natura ad exteriora redeuntibus: vt pre timore cor custodiant: conuertitur cum eis sanguis: quocirca facies citrina fit: siccitas est palpebrarum propter nimium earum motum anima solicitante illas. vnde desiccatur eorum humiditas. Magnitudo pulsus duob⁹ modis fit. Uno propter fortitudinem cordis natura illud solicitante. Alio propter virtutem corporis in essentia fortitudinis sue permanentis. Non enim prius aliquem morbum habuit quo virtus corporis debilitata sit. vnde necessario vrina eorum fit digesta nullum habens acumen. digestibilitas eius fit: quia calor naturalis est in loco coctionis. indigentia acuminis est propter extraneum calorem ad non interiora intrantem ⁊ cito exeuntem. Oportet vt in initio cure ingeniemus quomodo cor eorum confortetur ⁊ calor extinguatur: qđ fit cum expulsione ire quã ipsi obtinent: deinde in temperatum mittantur balneum scilicet prout fuerat horum consuetudo: ⁊ post sudorem vngãtur cum oleo viol. cal. Postea descendant in solium ibi tamen non egredientes a balneo: comedant frigida ⁊ humida: et abstineant a vino quousq; calor eorum declinabitur: vinum autem mixtum accipiant: caueant sibi a coitu ne putrefactis eorum humoribus putridas incidant fe. aut quidam ab eorum capite humores descendentes apostema generent.

De ephimera que fit propter angustiam ⁊ tristiciam ac earum differentia. Cap. xij.

Differentia est inter angustiam ⁊ tristiciam: q: tristicia ad rationalem pertinet virtutem in cerebro existẽtẽ: angustia vero ad spiritualem in corde existẽtem: ideoq; angustia plurimũ fit cã phthysis ꝙ tristicia: sed tamen quia causa vtriusq; ⁊ curatio est vna: necessario disputatio earum est vna. Dicimus igitur ꝙ ephimera que fit propter angustiam ⁊ tristiciam habet has significationes. Oculi patientium aliquando foris eminent: ⁊ veloces sunt ad mouenduz: ⁊ aliquando concaui ⁊ difficile mobiles: nonnunꝙ enim neq; concauantur: neq; foris sunt eminentes. Causa diuersitatis est tristicia: aliquando enim est tristicia propter magnam filiorum vel parentũ cogitationem: ⁊ quandoq; propter magnam suspectionem et timorem: ⁊ aliquando est neq; timorosa: neq; suspecta. Igitur cum sit cogitatio de rebus letificantibus: oculi eorum sunt foris eminentes huc ⁊ illuc: nonnunꝙ mobiles: q: anima desiderat vindicare (aľs videre) quod amat. Unde natura egrediens ad corporis exteriora exit sanguis cum ea. Ideo facies ⁊ color eorum est rubicundus: ⁊ vrina eorũ minus habet acuminis solito: ⁊ pulsus eoruz magnus est. Et si tristicia ⁊ cogitatio fuerit propter aliquem timorem ⁊ suspectionem: sunt oculi eorum concaui ⁊ quieti: quia natura conuersa est ad interiora ad custodienduz cor. Idcirco splẽdor faciei mutatur: ⁊ corpora eorum sunt macilenta: pulsus subtilis ⁊ vrina acuta. Si vero tristicia fuerit inter rez amabilem ⁊ odibilem mediocris: erunt oculi eorum quieti neq; concaui: neq; foras exeuntes. Diuiditur tristicia iterum duobus modis. Uno in cogitatione ⁊ inuestigatione laudabilium rerum ad rationem pertinentium: sicut est cogitatio diuine bonitatis seu clementie iustitie nature reruz et similium: que naturaliter ad animam pertinent. Alio in cogitatione pessime ⁊ immunde rei atq; illaudabilis apud animaz sicut est amor: qui hereos dicitur: ludus ⁊ carnalis leticia. Quecunq; vero cogitatio sit de laudabilibus erit cogitatio semper laudabilis ⁊ acceptabilis apud animaz. Cogitatio vero de pessimis ⁊ vituperabilibus rebus profert verba corrupta ⁊ pessima animeq; inconuenientia. Igitur quia perfecta medicina est que ⁊ causam tollit egritudinis: necesse est, vt ab ea incipiamus: ⁊ ingeniemus quo possimus auferre ab eis cogitationẽ ⁊ suspectionem cum diuersis musicorum generibus: ⁊ cum omni causa leticiam prouocante: vt obliuioni tradant tristiciam: ⁊ quiescant anime eorum a labore: quia anima per cogitationis nimietatẽ debilitatur atq; infirmatur: similiter ⁊ corpus debilitatur propter animam. sicut dicit Aristo. vitium anime sequitur complexionem corporis: ⁊ corporis complexio animam concomitatur. proinde oportet nos non negligere corpus: sed adiuuemus illud cum rebus humefacientibus. Caueant sibi ab omnibus cibis desiccatiuis: ne causa eorum veniant ad phthysim: quia ethica magis pertinet ad istam ꝙ ad ceteras ephimeras. Siccitas enim istorum corporibus dominatur: ⁊ corpora eorum calida sunt. vnde oportet illos humectari: sc; cum balneo temperato: ⁊ descendant in solium: deinde vngantur cum oleo violatio: dietam accipiant frigidã ⁊ humidam que sit facilis ad digerendum sicut ptisana: caro hedulina cucurbita atriplex portulaca blitus. Uinum bibant quod non sit vetus ⁊ multum sit mixtum: de fructibus videlz humectantibus comedant: sicut sunt vue: melones palestini ⁊ similia.

Tertia pars huius libri.

De ethica ⁊ phthysi ⁊ cura eorum. Cap. j.

Priusq; de ethica ⁊ phthysi disputemus: necesse est vt eius diffinitionem dicamus. Dicimus ergo phthysim esse corporis humiditatis consumptionem. que est naturalis vel non naturalis. Naturalis est sicut patiuntur senes vel decrepiti cum naturalis eorum virtus in digerendis cibis: ⁊ in humiditate nutritiua attrahenda deficit: vt restauretur corporis humiditas: que per fumum ⁊ sudorez dissoluta est. Hec est causa consumptionis decrepitoruz corporum arborum ⁊ terrenascentiũ. Causa vero consumptionis est tribus modis. Unus est nimius calor substantialem humiditatem desiccans sicut calor solis facit in estate. Secundus humorum nutrientium ablatio. sicut in hyeme nõ pluuiosa. Terti⁹ humorum nutritiuorum est corruptio: ⁊ eorum ad malas qualitates permutatio: sicut ad nitrositatez vel sulphurositatem: aluminositatem ⁊ similia. Sic ⁊ in humanis corporibus contingit: consumũtur enim ablatis humoribus ea nutrientibus: ⁊ natura prout oportet in digerẽdo cibos deficiente: neq; membra que dissoluta sunt restaurare valente: sicut senibus euenire diximus. Unde antiqui vocauerunt hanc speciem phthysis decrepitã. Corpus etiã calore extraneo dominante: ⁊ substantialem membrorum humiditatem desiccante: consumitur: sicut fit cã acutarũ egritudinũ eam precedentium: similiter de angustia ⁊ diuturna tristicia. Preterea corpus aliter consumitur: cũ sanguis corporis nutritiuus a sui dulcedine ⁊ saporositate mutatur queadmodũ propter longaz egritudinẽ mutat̃: q: sanguis in diuturna egritudine corrũpit̃ ⁊ propriũ pdit saporẽ. Unde mẽbrorum natura odio tenet̃: nec ex eo nutriũtur. membra

igitur nutrimēto carentia infrigidantur et desiccantur: et cō sumunt. Cōsumūtur q: non nutriuntur. infrigidātur: q: sangui ne qui est calidus et humidus cessante necesse est membra in frigidentur que solebant de sanguine calefieri. Et si repre hendāt nos sophiste et dicāt: quare antiqui seniores dicunt sicca habere corpora cum sensus ostendat contrarium: inue nimus enim seniores maioris esse humiditatis q iuuenes Respondebimus in prima huius libri particula diximus q humiditas decrepitorum fit accidentaliter propter defe ctionem caloris naturalis eorum cibaria prout oportet di gerere nequeuntis: et propter debilitatem membrorum ter tie digestionis superfluitatem expellere non valentium: qd testantur hydropici: corpora enim eorum plena sunt multi tudine citrine aque: membra tamen habent macilenta et consumpta. Non naturalis itaq consumptio duobus mo dis est: aut cum feb. aut sine feb. sine fe. est aut calida aut fri gida: frigida vero consumit corpus: vel propter diutur na apostemata: vel propter alios diuturnos morbos. humi di enim morbi quia sunt diuturni nimiū de corporis humi ditate dissoluunt. Unde infrigidato corpore virtus digesti ua deficit: ideoq cibaria cruda et indigesta permanent: que cum ita sint membra corporis abhorrēt ea: neq eis nutriū tur: quā quidē molestiam patientes pulsum habent debi lem tardum et strictum: vrinam albam et subtilem et crudam: Pulsus est debilis ex dissolutiōe virtutis corporis propter egritudinis diuturnitatem: tardus propter caloris natura lis defectionem: suiq congelationem. Cruditas vrine pro pter frigiditatem complexionum corporis dominantem: et propter calorem naturalem in loco coctionis deficientem. Subtilitas et claritas sunt propter corporis siccitatem: et na turalis humiditatis indigentiam vrinam ingrossare solen tis. Cōsumptio que est ca. sine feb. fit propter calidos hu mores cordi appositos: quorum fumus ad cor ascendēs ei⁹ mutat complexionem eiq accidentalem prestat calorē. vn de sanguis corrumpitur: et propria eius saporositas mutat et mēbra illū odientia nec ab alio nutrita consumuntur. Vñ Ha. vidi inquit hunc eximum sensualiter. volēs eñ corpis interiora perscrutari sicut stomachū intestina et filia: precepit in spacioso loco poni simiam simul et sepe perquiri vt qua liter corpus eius consumeretur: tandem per medium diui dens eam inueni ad cor eius humores corruptos: quorum fumum ad cor ascendisse et suam complexionem corrupis se credidi: quocirca antiqui hanc consumptionem vocaue runt phthysim decrepitam. At q: compleuim⁹ disputatio nem phthysis naturalis et non naturalis: oportet incipiam⁹ de accidentali que est cum fe. ¶ Phthysis igitur que cum febri. fit duobus modis est: aut ipsa per se est morbus: aut propter alium. Que vero per se est morbus: fit ex reb⁹ cale facientibus et desiccantibus: plurimū tñ causa eius est ephi mera: maxime si propter exercitia anime fuerit: sicut pro pter vigilias: cogitationem: tristiciam: angustiam: legere et inuestigare. ex omnibus enim istis animalis spiritus fatiga tur et spiritualis: et accidentalem accipiunt calorem: qui ca lor cum morabitur substantialem consumet et desiccabit hu miditatē: maxime si corpora fuerint ad hoc preparata: sicut sunt calidam et siccam habentes complexionem. macilenti stricta habentes pectora: et capita spatularum foras exeun tia sicut ale auium stantes in etate iuuenili: videlicet q est a.xviij. annis vsq ad.xxv. precipue si estas fuerit vel ca lidus aer: aut regio calida. Nonnunq etiā fit propter corpo rea exercitia: sicut ppter eqtare alios ve labores facere: aut ppter calida cibaria et potū et medicinā. ¶ Phthysis vo que est cum feb. que fit propter alium morbum est quattuor modis: aut est de ephimera que moratur: maxime ex pro prium terminum transit et sanguinem calefacit: aut est pro pter febrem acutam: cū calefacit et extenuat sanguinē et do minans consumit substantialem humiditatem: aut est pro pter febriles putredines cum commiscentur et suas mutāt interpolationes: aut est propter diuturnas egritudines cō sumentes membrorum humiditatem: sicut cum venit ex tus si dolore pectoris pulmonis dyaphragmatis renum et ply dolore qui est de calore et apostematib⁹ omnibus apparen tibus: que sunt prolixa corpus calefacientia et consumentia ¶ Significationes autē phthysis vniuersaliter sunt q̄ttuor modis. Uno quia feb. totum corpus circundat: et omnibus membrorum humoribus et spiritibus equaliter dominatur membris tñ solidis multo plus est familiarior: proinde anti qui hanc fe. naturali calore non in temperamento: sed in cō tinuatione assimilauerunt: quia membris est inuiscata: nec ab eis seiungit: sed miscetur naturali calori et ei assimilatur: quia ipse est a membris inseparabilis sicut calor naturalis: neq enim augmentatur: neq decrescit spiritus ipse: si ta men declinat nonnūq vt febris putrida intra vasa existēs. Differt tamen ab ea: quia febris ethica sine causa mani festa declinat sicut putrida feb. sed feb. putrida intra vasa p manens: aliquando declinat in initio cum vomitu. Secun do quia calor licet totum corpus circundet: est tamen lenis neq pungitiuus. vnde infirmi se nullam pati feb. estimant Tertio quia color plumbeus est et liuidus: et citrinus: splen dido eñ sanguine indigent. Quarto q: tēpora eorum et spera oculi concaui siccam comitantem exachexiā: nutritiua enim hūiditas ablata est ab eis: hoc testat totius corporis siccitas Hec sunt significationes vniuersales ethice: particulares ve ro diuerse sunt. Ethica vero quattuor modis est: causa est: quia humores sunt quattuor. Un⁹ est in vasis sanguineus scz humor in venis existens sicut humiditas arborum terre q nascentium permanens in summitatibus eorum: velut humiditas in ramis vitis existens. Secundus est humi ditas existens in concauitate membrorum: in quibus natu ra nondum tertiam fecit digestionem: nec eam membris assimilauit: sicut est aquosa humiditas que est in arborib⁹ et terrenascentibus: et velut humiditas que est in frumen to et vuis nondum maturis. Tertius humiditas est mem brorum in quā natura incepit operari: sed tamen non coagula uit neq perfecit eā sicut est caro tenera que non est mem bris assimilata: et sicut humiditas frumenti que cepit coa gulari et saporifera fieri: et mollis tamen adhuc permanet et humiditas vue coagulari et dulcis fieri incipiens: sed ta men non est desiccata nec ad duriciem conuersa. Quar tus est humiditas membra regens et custodiens sicut humi ditas in membris coagulata: et ad duriciē conuersa et cū mē bris vnū effecta: sicut humiditas frumento assimilata: illud ne putrefiat custodiens: et sicut humiditas vuarum passa rum substantiam earum ne putrefiāt obseruans. Igitur q: corporea hūiditas q̄druplex est: necessario spēs ethice tres sunt. Una est humiditas in mēbris permanēs: in q natura nondum tertiam digestionem operata est: neq mēbris eam assimilauit. Secunda membrorum est humiditas qua ope rari natura iam incepit: sed tamen non coagulauit neq eam perfecit. Tertia est substantialis humiditas qua regūtur et custodiuntur membra. Causa primi hec est: humiditas eñ sanguinis si augmentetur: et naturam superet: odio tenebi tur: nec ab ea regetur nec mundificabitur: quia amplius de morans maxime calefit et putrefit ex corporis calore: et feb. putrida sm suam materiā intra vasa generabitur. Et si nō augmentabitur: neq a natura dimittatur: sed solummodo propter id qd in ephimera fe. diximus calefiat: et calor vsq ad mundificatum sanguinem qui est in arterijs deueniat: coniungetur cū eo et confortabitur: et venarum et arteriarū substantiā calefaciet: calor etiam vsq ad humiditatem que est in raritate membrorum permanente accedet: et eius vn ctuositatem desiccabit: qui quia vnctuositatem et saporem amittit merito a membris non suscipitur: mēbra igitur nu trimento carentia consumuntur. Hec est prima species ethi ce: proinde hec species ad curandum facilis: si sapientis ma num patiēs inciderit. Medicus enim si inceperit velociter calorem extinguere cum frigidis et humidis sicut cibis potu odore aere et similibus: citissime illum calorem extinguet: et infirmum sanabit. Cui nisi succurratur: et calor in corpore fit permanens et augmentans: et vsq ad humiditatem mem brorum que coagulatiōi vicina est: deueniat: eorumq desic cet vnctuositatē et saporositatē mēbris nō assimilatur ipsi eam odientib⁹. vñ consumptio et siccitas eorum augmētata fiet: Et hec scd̄a species ethice que dura est et molesta ad curandum

Et si calor magis augmētet̄ ⁊ substantiali mēbrorum humidi
tati obnectur ⁊ eam siccet: ⁊ veniens vsq3 ad humiditatē mē
brorum q̄ fuerat cum eis ab initio complexionis desiccabit
eam: ⁊ fit tertia species ethice que incurabilis est. Calor eñ
extraneus humiditatem membra custodientem desiccauit
operās in ea sicut calor solis in lapide ⁊ ligno operatur. Ca
lor enim solis longo tempore lapidū ⁊ lignorum humidita
tē desiccat ⁊ eorum vnctuositatem separat: ⁊ quasi cinerez
eam facit. Causa est: q: lapis ⁊ lignum sunt de quattuor ele
mentis cōposita: proinde calor in eis b̄ operatur: qd̄ testat̄
actio ignis in lapide frigido: desiccat enī ⁊ ad calcem illum
conuertit. Est ergo possibile vt sic̄ modo operetur calor so
lis longo tempore: nulla enim differentia est inter calorē so
lis ⁊ ignis: nisi q: ignis velociter: iste vero tardius operatur
Possumus enim intelligere q lapis habeat substantialē hu
miditatem: cum arbores ⁊ herbe in montibus ⁊ lapidibus oriā
tur: q si humores nō habeāt nutriri ⁊ augmētari minime pos
sent. Completa igitur ethice disputatiōe que est ꝓpter aliū
morbum: oportet nos sequi ordinem ethice q̄ nō est ꝓpter
alium morbum existens.

De ethica q̄ non fit ꝓpter alium morbum. Cap. ij.

Causa ethice que non est propter alium morbum
humiditas est in concauitate cordis ⁊ venis et
arterijs inhabitans: que si calefiat: ⁊ a sua na
tura in calorem ⁊ siccitatem: propter anime exer
citia prout diximus: mutetur sine vlla diminutiōe
sui fiet prima ⁊ simplex spēs ethice que per seipsam est mor
bus. Hec itaq3 facile causatur: q: calor extraneus nō est nisi
in humiditate sanguinis que in corde est ⁊ in suis venis et
in arterijs: nihil enim in eo facit nisi solūmō calefactionem
⁊ ebullitionez. Et si calor augmētetur ⁊ calefaciat substan
tiam cordis ⁊ arteriarum atq3 venarum: ⁊ siccetur humidi
tas eius que est vicina coagulationi: fit secunda species hu
ius ethice. Et si plus augmētatus fuerit calor ethice: vt de
siccet substantialem humiditatem cordis ⁊ suarum venaꝝ
⁊ arteriarū illum custodire ⁊ regere solentez: fiet tertia spe
cies huius ethice: fiet q3 incurabilis sicut diximus. Et q: cō
pleuimus causam ethice que est propter alium morbum: ⁊
causam eius que non est propter alium morbum: sed ꝓpter
se: necesse est vt dicamus vniuscuiusq3 speciei significatiōes

Dicamus igitur q ethica que propter aliuz morbū fit si
cut propter ephimerā: intelligenda est ita: quoniam cuz vi
demus aliquem ephimerā habentem de angustia: tristicia
ira ⁊ similibus anime exercitijs: ⁊ feb. permanet vsq3 ad ter
tium diem consistens in vna qualitate. s. vt non augmen
tetur neq3 minuatur: ⁊ apparent in cute infirmi obscuritas
liuiditas: duricia ⁊ consumptio: ⁊ manu super infirmū po
sita sentitur calor pungens ⁊ acutus: ⁊ nulla hora augmen
tatur neq3 minuitur aut declinatur: est prima species ethi
ce febris. Quod si appareat cum his signis augmentū feb.
cum infirmus manducauerit: intelligimus scdam speciē hu
ius fe. esse. Sz tñ subtilius oportet inuestigari: q si damus
ei cibum temperatum ⁊ laudabilem tribus diebus in diuer
sis temporibus: in prima videlz die mane: in scda ad sextam
in tertia vespere: ⁊ in vnoquoq3 horum dierum fe. augmē
tari viderimus: ⁊ ad corporis exteriora exire: pro certo cre
dendum est hanc esse scdam speciez. Causa est: quia calor in
firmorum est intra corpus quietus: ad quē cum cibus ⁊ po
tus venerit: suscitatur ⁊ diuiditur exiēs extra corpus: qd̄ te
statur de calido lapide vel calce: aqua enim sup eos inciden
te mox calor in interioribus eorum reconditus extra corpus
egreditur. Causa est q: aqua cū frigiditate ⁊ humiditate ca
lori opposita est: eaq3 calcem percutiens humefacit eā cum
sua humiditate. vnde sui aperiuntur pori: ⁊ veniens aq̄ vsq3
ad calorem: calor suscitatur eiq3 repugnat ⁊ fugit ante illaz
exteriora petēs. Eo mō itelligēdū est de cibis ⁊ potibus his
infirmis facere. Quidā vero arbitrati sunt calorez febrilē su
scepto cibo augmentari: cibi enim in augmentū fe. accipiun
tur. vnde fe. materiam inueniens crescit extra corpus egre
diens: ⁊ lucernam ad testimonium dederunt: que dum ha
bet oleum crescat ⁊ augmentatur ignis. Sed postea suam
destruxerunt intentionem cum hac ꝓbatione. cibo enim in
diuersis temporibus oblato febris videtur augmentari eq̄
liter. vnde estimati fuerunt q calor fe. in cibo augmentatur
propter cibi humiditatem cui calor repugnat: sicut diximus
in calce fieri ⁊ calidis lapidibus: hec est secunda spēs ethice

Tertia vero plus palam patet sensui: q: facies infirmi est
mutata in plumbeum colorem aut liuiduz: que significatio
ostendit substantialem humiditatem esse desiccatam: ⁊ vir
tutem naturalem defectam esse: nares subtiles sunt ⁊ acu
te: oculi concaui siccam chachexiā habētes: q: nutrimentuz
ad oculos veniens non est bone qualitatis: qd̄ virtus dige
stiua que defecta est minime potest digerere: permanēs er
go clausum in oculorum angulis calore aeris ⁊ fe. desiccat̄:
ossium quoq3 compositio oculos circundantium mutatur:
⁊ tēpora sunt aspera: motus palpebrarum ⁊ supciliorū fit
grauis propter siccitatem eorum: q: iacentes claudunt ocu
los sine vlla voluntate: quasi a somno sint grauati propter
virtutis defectionem ⁊ dissolutionem: sed ⁊ manu sup eos
imposita frigidi ⁊ sicci inueniuntur: ⁊ manu ibi morante do
nec eorum corpora ex calore manus calefiunt: calor sentitur
a corpore eoruz paulatim ascendere. Et si ventrē discoope
riant: apparent quasi non habentes viscera ⁊ tactus eoruz
est quasi tabula: ⁊ si cutem eorum cum digitis constringas
aliquantulum extendens: extensa permanebit minime in
ferius descendens: caret enim humiditate qua mollis fiat:
⁊ ad suum locum conuertat̄. Quam feb. speciem si quis in
uenerit mortē ꝓculdubio iudicet. Pulsus eoꝝ est debilis
paruus durus ⁊ spissus: atq3 eoꝝ q̄si chorde. Cū debilis ⁊
paruꝰ pulsus est defectio ⁊ cōsumptio virtutis: spissitas ve
ro est propter multitudinem fumi cogentis exire. Urina eo
rum est sicut oleum in liquore habens squamas: que si sup
petram fundatur: sonabit quasi oleum. Causa eius est pro
pter consumptionem substantialis humiditatis in solidis
membris existentis: ⁊ hec causa consumptionis ⁊ dissolutio
nis est propter siccam complexionem membris dominātez.
Uocatur decrepite senectutis morbus. neq3 sanabitur nisi
cum natura cōuersa fuerit vt ante fuit. Stomachus eorum
est quasi stomachus decrepitorum: cui impossibile est vt cō
uertatur in ipsa qualitate qua fuit. s. in iuuentute. vnde sto
machus eoruz semper est defectus: ⁊ parua occasione dige
stio eorum impeditur. Similiter patientes siccitatez in qui
busdam membris solidis: cum substantia cordis aliquantu
lam patitur siccitatem cito consumitur. Si vero siccitas
fuerit multa: mors erit proxima. Post hoc epar ⁊ stoma
chus si in siccitate mutantur periculum significant: sed tñ
non cito mortiferū sicut sunt priora. Oportet etiā intelligi:
q: si omnia solida membra fuerint desiccata ⁊ multo tēpo
re taliter parmaneāt: necesse est vt infrigidentur: q: siccitas
cum sola venit: non permanet longo tempore: quoniam mē
bra nutrimentum non inuenientia refrigerantur ⁊ desiccā
tur: nutrimentum enim eorum calidum ⁊ humidū est. i. san
guis. Unde cum videbimus membra desiccari ⁊ nullaz ha
bere humiditatem ⁊ frigiditatem humectemus ea: si autez
fuerint infrigidata: nullam faciamus ei curam: quia mole
stum est.

De ethica composita cū febre putrida. Capi. iij.

Galienus dixit se hanc febrem vidisse esse composi
tam cum alia febre de putredine: ⁊ vidisse eam so
lam nullius habere commixtionē. Cuius compo
site significatio hec est: interpolatio. s. febriuz pu
tredinis: ⁊ continuatio ethice feb. illa interpolatione preter
eunte: ⁊ nos nullam de antiquis vidimus disputationem:
de eius cura cum est composita: difficilis enim est ⁊ dura
q: sunt contrarie opposite: febri enim putride necessaria est
res lauatiua ⁊ colatiua etiā desiccatiua: vt lauet colet ⁊ de
siccet humores q̄ sunt causa putredinis. Et ethice cōuenit
refrigerans ⁊ humectans vt refrigeret ⁊ humectet calorem
febrilem ⁊ laudabilem corpori prestet humiditatem. vnde
vtraq3 causa est sibi opposita: ꝓinde conuenit medico vt in
uestiget ⁊ studeat ne aliquaz incurrat fallaciam. Utilior igi
tur est hec cura si fe. fuerit commixta: vt custodiatur natura
lis humiditas ⁊ expellatur putredinis materia: sz prius opor
tet vt causa ethice auferatur per contrariuz: sicut labor cuz

quiete

quiete: ⁊ vigilia cum somno: tristicia cū leticia curet. Similiter necesse est substātialis humiditas corporis membrorū regitiua custodiat: ⁊ calor extinguat accidētalis ⁊ naturalis cōfortet: sicut cū cibis ⁊ potibus chimū laudabilē generantibus ⁊ refrigerātibꝰ: ⁊ humores extenuātibꝰ: quēadmodū est ptisana ⁊ similia: que dicturi sumus. Caueāt a medicinis quanto plus possint nisi cum magna fuerit necessitas: deinde eligant medicinā que est leuis ⁊ facilis nature: ⁊ inuestigent virtutē medicine vtrū sit attenuatiua absqꝫ calefactione ⁊ desiccatiōe: Dāda est ergo aqua cal. cū accessio fe. putride venerit. s. cū rigor incipit fieri. Et si vomitꝰ spōte venerit bonū est: quo nō veniēte si vis cū prouocare: necesse est vt fiat cū leuissimo vomitu. Acumine aūt febris cessante ⁊ angustia infirmi quiescente ⁊ appetitu cibi surgente dabimus ptisanam ⁊ panē bis vel ter lotū cū aqua frigida ⁊ zuccara Damus ordeum coctum cum lentibus: sed lentes sint mundate ⁊ excorate ⁊ prima decoctionis aqua auferatur: deinde misceātur cū ordeo ⁊ ramis portulace ⁊ lactuce: cū modico coriandri recentis aut veteris ⁊ cū aceto ⁊ zuccara ⁊ modico croco. Si vero fe. putredinis sit de phlegmate sunt ponēda inuicem portulace lactuce aliquātulum mēte ⁊ apij ⁊ blitis. Sūmo mane accipiant rodozaccarā cum zuccaro mixtā Et si cognoscimus pro certo calorē ethice nō esse membrorū raritate: ⁊ nondum venisse ad humiditatem q̄ est coagulationi vicina: ⁊ necesse erit dare infirmo succos scariole lupuli ⁊ apij dandi sunt: sed tū raro: nec illos sepe assuefaciāt maxime succū apij: q: calorē habet ⁊ siccitatem. Silr si necesse habent trocisci de rosis accipiēdi sunt siue de berberis: aut si sint necessaria mastix ⁊ maratrū cū rodozaccara raro tribuātur: ⁊ cū necessitas fuerit egrotantē oportebit oīno ab aqua frigida abstiere. Itē si fuerit necessitas magna coctā ei dabimꝰ cū modico masticis mixte cū aliquo vtili syrupo. Et si apostema in visceribꝰ fuerit oīno abstineāt ab aqua frigida nisi cū calidissima fuerint apostemata: q: calida apostemata trahūt ad se frigidā aquā: ⁊ prohibēt eā ne ad cor veniat: qm̄ si ad cor venerit cum sua frigiditate naturalē extinguit calorem. Oportet etiā vt caueamꝰ ne cibū in accessione fe. putride tribuamus: neqꝫ parū antea: q: angustiam dabit immo ⁊ febrē augmētabit: tps etiā exacerbationis elōgabit: q: si viderimꝰ accessionem mane fieri calidā dabimꝰ aquā rigore incipiente ⁊ impediemus infirmū sugētem mala gra. in tēpore accessionis: accessione vō cessante dabimus ptisanā: digesta itaqꝫ ptisana offerimus cibū sm ꝙ natura expetit. Si autē febris in medio diei inceperit augeri: mane danda erit ptisana: rigore vō incipiente calidam dabimus aquā vt vomitus prouocet. Recedente quidē feb. acumine ⁊ infirmo quiescente cibabimus cum sm ꝙ oportebit. Et si fe. a vespere incipiet mane dabimꝰ ptisanā. Cūqꝫ digesta fuerit: cibū dabimus prout oportebit: sed tamen minorē quantitatē cibi q̄ natura digerere valeat: Incipiēte itaqꝫ rigore vomitum cum calida prouocabimus. Sufficit quantū disputauimus de ethica que est cum putrida febre cōmixta: hec aūt est regula per quā medicus potest addere ⁊ minuere dietam sm ꝙ virtutē patientis ⁊ fe. cognoscit.

De dieta simplicis ethice. Cap. iiij.

SImplex ethica duobꝰ modis est. s. aut corpus est mūdificatum ab humoribꝰ ad putredinem se preparātibus. vñ opꝫ nos incipe curam cām ethice expellētem p cōtrariū sicut diximꝰ sicut tristitiā cum leticia: iram cū patiētia ⁊ similia cū suis contrarijs: deinde expellamꝰ materiā putrefieri incipiētem cū medicinalibꝰ cibis attenuātibus ⁊ mūdificātibus absqꝫ calore ⁊ siccitate: sicut est succus lupuli: cū rodozaccara ⁊ violis zuccara myrobal. māna casiafistula ⁊ filibus cōmixtis. Cūqꝫ certi sumꝰ ꝙ materia corpis sit purgata: ordinabimꝰ aerē loca ⁊ indumēta cibum ⁊ potū odores cathaplasmata ⁊ filia: et mutabimus ea ab inutilitate ad vtilitatem: quia necesse est vt sit aer frigidus ⁊ humidus: locus septētrionalis: indumenta naturaliter sint frigida ⁊ humida sicut linea vetusta ⁊ loca aromatica cum sandalis ⁊ aqua ro. Cibaria sumant infrigidātia ⁊ extinguētia extraneum calorem ⁊ naturalem confortātia ⁊ substātialem corporis humiditatem custodientia: sicut sunt ptisana panis lotus bis vel ter in aqua frigida aut panis infusus in vino albissimo leuissimo ⁊ bene mixto lactuce portulace cucurbite blitis attriplices. oīa condita sint cū amygdaleon. De fructibꝰ sicut sunt vtraqꝫ malagra. melones palestini: mala: pira: vue hyemales: ⁊ similia. De sirupis sicut malorūgra. ⁊ iulep accipiāt. Mittamꝰ in aquā quā bibere volūt bolum: spodiū: sandalos albos: semen portulace ⁊ similia. De aromatibus sicut sunt frōdes ⁊ flores confortatiui ⁊ refrigeratiui. sicut rosa salices mirta viola nenuphar ⁊ sandali. Caueāt cāphorā propter siccitatē quā habet nisi cū certi fuerimus habere in suis capitibꝰ substātiam humidā: que repugnet siccitati cāphore. Sed si humiditas capitis est parua ⁊ accidētalis hūiditas: cāphorā caueāt quātum plus possint: q: reuma lꝫ sit calidum: cāphora tū nocet eis lꝫ sit frigida: qđ est duobꝰ modis. Uno q: frigiditate sua accidētali humiditati repugnat que est in capite ⁊ eam ingrossat: vnde sit causa agmētandi reuma. Alio q: cū sua siccitate naturalem desiccat capitis humiditatem. nō eñ humiditas capitis siccitati cāphore valet repugnare: nisi cum fuerit maioris quātitatis q̄ siccitas est cāphore. Cathaplasmata vero que epati sunt ponēda cōcedimus vt habeāt cāphorā q: naturalis epatis humiditas siccitati cāphore repugnat ⁊ cōuertit eam ad temperamētum. Sed reprehēdi videmur a quibusdā sophistis nobis questionem opponētibus de cerebri humiditate: quare inquiūt humiditas cerebri siccitati cāphore nō repugnat cū cerebrū naturaliter sit humidius ceteris membris corpis. Unde respōdēdum erit cerebrū semper mouetur propter imaginationem ⁊ rationē: quia est fundamētum sensuum ⁊ volūtarij motus: ⁊ fumi semper ascendūt ad illud. calorem etiā aeris plus patitur q̄ epar: ideoqꝫ cerebrum accidentaliter est siccius epate: lꝫ ceteris mēbris sit humidius naturaliter. Nōnunq̄ dabimꝰ trociscū de spodio ⁊ bolo cum sirupo quē diximus: ⁊ aliquando dabimus psilium si egestio non sit humida: solutio eñ ventris in hac passione est pessima: q: materia eius acuta est ⁊ pungitiua: ⁊ humores in hac egritudine soliti sunt ad intestina descendere: quoniā mēbra sunt defecta ad dissoluendū ⁊ expellendum eos per poros qui ad interiora corporis clausi resoluūtur: descenduntqꝫ ad intestina ⁊ eis duas faciunt actiones: aut lubricitatē faciunt vt egestio nequeat retineri: aut excoriāt ⁊ nascitur dissinteria. De cura igitur q: vsqꝫ ad hūc locum nostram diximus disputationē: ⁊ mōstrauimus plane: q: curatio huius febris est cum ordinamēto aeris loci indumentorum cibi et potus aromatum balnei vnctionum: necesse est vt plane dicamus quomodo ⁊ vbi ordināda sunt hec omnia. Incipiēdum est ab aere: quia nobis familior est. Igitur si tempus fuerit hyemale nō tamen multū sit frigidum: non debet illud aliquo ingenio ingeniari bonum est: ꝙ si multum fuerit frigidum necesse est illud ingeniari: videlicet pānis operiātur ne. frigida aeris virtus corporis exterioribus dominetur ⁊ autem desiccet atqꝫ fumos ad interiora claudat. Si autem fuerit estiuū: coaptari oportet illud vt infrigidetur ⁊ humefiat: scilicet vt mansio infirmi sit spaciosa ⁊ septētrionalis ⁊ porte septētrionales. in pauimēto sternamus rosas: violas: nenufar: basilicum: semperuiuam: ramos vitium: ⁊ modicam aquam super ea roremus. Et si corpora eorum indicant materiam ad putredinem preparatam: bonum est vt vngamus corpora eorū de succis lactuce portulace vuarum amararū solatri cū oleo rosaceo mixtū hec tū inunctio non diu super pectora moretur: quia instrumētorum spiritus est percussiua. Ingeniemus etiam prout possumus melius ne humiditas eorū dissoluatur. ꝙ si virtus eorū fuerit defecta: ⁊ mēbra dissoluta: ⁊ vene apparēt albe propter sanguinis inanitionem: ossa quoqꝫ brachia subtilissima ⁊ eorū cōcatenatio inanita proxima portēditur mors.

CUmqꝫ feb. aliquando per se est morbus: et aliqñ per alium sicut frenesis ⁊ alij morbi his similes: aut est propter putredinē febris in quibusdam mēbris existentē: sicut in diaphragmate pulmone: aut propter diuturnam tussim: aut propter epatis dolorem renū ylij: necesse est vt cum eam cognouerimꝰ esse in aliquo istorum: prohibeamus patientē ab aquis fri

gidis: ⁊ ab vnctione succorum quos superius diximus: nisi
cū apostema ꝑ qd febris fuerit sit calidissimū. Deinde ex ea
modicum dabimus: quia cali. apostematis trahit ad se hu-
miditatem aque: ⁊ ꝓhibet eam ne veniat ad cor: ⁊ noceat ca
lori naturali. Et si apostema nō fuerit calidissimū: abstinea-
mus eos ab aqua frigida: ⁊ mitigabimus calorem coꝝ cuꝫ
aere cibo frigidisqꝫ aromatibus. Unde Gal. aqua inquit fri
gida in ethica que est ꝓpter alium morbum pessima est. pre
cipue si morbus diuturnus fuerit. Causa q: morbus qui cau
sa est ethice necesse est vt sit calidus sicut frenesis ⁊ sinta: aut
diuturnus sicut putrida febris erratica cōmixta ⁊ similia. Si
vero morbus fuerit acutus morās paruo tempore percussit
substātialem corporis humiditateꝫ ⁊ desiccauit eam ⁊ dissol
uit virtutem membrorū. vnde calor cordis est defectus ⁊ ne-
quit humiditati aque repugnare. sic ergo humiditas aque
causa est calorem naturalem extinguēdi. Si autem morbus
fuerit diuturnus: cōsummauit sanguineꝫ mēbroꝝ ⁊ emūda-
uit eam a carne. vnde mēbris infrigidatis calor deficit na-
turalis: necessario igitur calor cordis sit defectus. ꝓinde fri-
giditati aque calor cordis neqt repugnare aut resistere ma-
xime si fuerit materia in venis ⁊ arterijs ad putredinem pre
parata: q: humiditas aque illam augmētat ⁊ materiā indu-
rat vt nequeat digeri. precipue si in vrina nullū signum de-
coctionis appareat. Palā ergo intelligimus: ꝙ nullo modo
danda est aqua in ethica nisi cū ipsa morbus per se fuerit: si
virtus coꝝ custodita sit. ꝙ si virtus coꝝ debilis sit caueant
aquā. Unde oportet arbitrari qualiter corpa coꝝ humefiāt
⁊ cōfortemus virtutem coꝝ cuꝫ cibis qui sunt faciles ad di-
gerēdum ⁊ multū nutribiles: q: sanguis corpoꝝ coꝝ licet sit
laudabilis tamen modicus est. similiter spūs animalis ⁊ vi-
talis: ⁊ ꝓpter sanguinis paruitateꝫ membra minuūtur que
sunt totius corpis fundamēta ⁊ ꝓpter paruitatem aīalis ⁊
vitalis spūs deficit calor naturalis. vñ necesse est festinemus
ad restaurāda coꝝ corpa ⁊ in virtute ⁊ nutrimēto cū cibis ⁊
potib9 qui sunt faciles ⁊ subito ⁊ multū nutribiles. sicut est
vinū albū ⁊ grossuꝫ ⁊ rubeū grossuꝫ. Sicut Hippo. in apho.
Facili9 est repleri potu ꝙ cibo: sed tñ prout oportet dādum
est ei ⁊ quomodo opꝫ: hoc est nō purum nec ieiunis vt ꝑstet
mēbris maxime stomacho caloreꝫ ⁊ siccitatem: sed nō debet
accipi multū ⁊ subito vt intrās velociter exeat nec mēbra nu
triat. nec multū grossum vt morās in āgustis locis oppilatio
nem generet: ideoqꝫ oportet nos illud negare ⁊ egritudinē
exeūtibus ⁊ maxime ethicis: cibū accipiāt mediocrem: facile
nutriētem ⁊ quiddā grossiciei habentem vt ꝑmanēs in mem
bris nutriat ⁊ cōfortet ea. Neqꝫ intelligere debem9 vt hippo
cratis intētio esset de potu absoluto vel de humidis cibis ab
solutis: sed ꝯuenit nobis noscere: q: eius intētio fuerit de re
bus nutriētibus leuiter ⁊ faciliter sicut sunt vina grossitatis
aliquid habētia ⁊ in mēbris ꝑmanentia vt nutrimētum eis
inferāt. De cibis silr facile nutritiuis ⁊ nature obediētib9
sicut sunt lac ptisana panis lotus ⁊ similia. Ethici vero cum
pro certo noscūt febrem cessauisse: nec alia re indigēt nisi au
gmētatione ⁊ nutrimēto corpis: accipiāt mane lac caprinum
in quo statim emulso misceatur in eadeꝫ quātitate cal. aqua
⁊ ad suauem ignē coquatur quousqꝫ tota aqua cōsumatur.
deinde potui detur calidū ꝓut ab vberibus emulsuꝫ fuerit.
quo ebibito tpˢ expectetur quo digestū fuerit. deinde dabi-
mus starnum ꝑdices pullos ⁊ similia. oīa iuscellata. vinū al-
bum ⁊ ponticum mediocriter bibāt. Et si nō potuerint solū
lac bibere miscēdum erit cum ordeo et simila tritici ⁊ simili-
bus scḋm ꝙ virtus digestiua coꝝ fortis fuerit. Sed tamen si
cognoscimus corpa eorum nullam habere materiā seu hu-
mores qui sint ad putredinem preparati: cauendum erit ab
eis cibis ⁊ dabimus solūmodo ptisanā ⁊ panem lotū. maxi-
me si in eorum egestione cholera appareat. Uniuersaliter
etiam dicimus ꝙ nō debemus dare lac ꝑdices ⁊ his similia.
aut vinum ponticum nisi cū certissime cognoscimus febrem
ab eis esse ablatā: qd cū palā nouerimus balneabimus eos
in balneo aque sapide temperato in aere: et calor aque sit
quasi calor lactis cū ab vberibus est emulsuꝫ: ⁊ ingeniemus
vt balneum mansioni eorum sit vicinum. ⁊ ducatur in culci-
tra aut in lecto ne motio eorum pedibus euntium duo nocu-

menta faciat. aut faciat eos sicciores: aut calefaciat ⁊ debili-
tet eos vt in balneo stare nequeant: quia necesse est eis in so
lio balnei diu morari: quia aqua solij que est temperata pre-
stat corporibus eorum humiditatem augmētum ⁊ virtuteꝫ.
Oportet vero vt sit solium spaciosum ⁊ ostio balnei vicinū
vt non ambulent per aerem balnei ne parua eorum humidi-
tas substantialis desiccetur. ⁊ oportet vt aqua balnei maxi-
me temperata sit: quia calida si plusqꝫ oportet fuerit: coadu-
nabit cutem plusqꝫ oportet ⁊ indurabit eam. Si vero fri-
gida plusqꝫ oportet debilibus corporibus tribuet frigi-
ditatem: ⁊ calorem extinguet naturalem: cutem claudet ⁊
oppilabit. ⁊ scḋm nostrā intentionem hoꝝum pori debēt ape-
riri ⁊ cutis mollificari: q: sunt in istis clausi ⁊ oppilati natura-
liter: q: sine cōsumptione humiditatis res nulla potest inue-
niri dilatans ⁊ aperiēs poros corporis coꝝ sicut facit aqua
que est temperate calida: q: mēbra corpis delectātur in ea: ⁊
natura excitatur ⁊ ꝑ totius corporis membra dilatatur pro-
pter aque delectationem que est eis similis. vnde natura se
delectante sanguis eam sequitur: ⁊ veniēs vsqꝫ ad corporis
exteriora poros mollificat aperit ⁊ dilatat: q: actio nature in
hoc loco quo delectat̄ est opposita actioni locique odit. qm̄
a re nocitiua fugit natura ad interiora corpis. vnde extremi-
tates de sanguine ⁊ naturali inanitur calore. ꝓinde patiū-
tur oppilationem ⁊ duriciem in cute. Oportet igitur iterū
nos inuestigare vt diffiniamus quātum patiētes morari in
balneo debeāt: que mora talis sit: quia si viderimus rubicū-
da ⁊ inflata fieri corpa priusqꝫ consumi ⁊ minui incipiāt eos
a balneo extrahamus: quia si dimittimus eos plusqꝫ opor-
tet consummabūtur. Ideoqꝫ cum volumus carnem in cor-
pore augmentare: dimittemus eos in balneo quousqꝫ fiant
rubicundi ⁊ inflati. Si auteꝫ eam minuere volumus post in
flationem dimittimus eos in balneo donec inflatio trāseat:
⁊ ipsi ad suam naturam fuerint cōuersi: sed cum decet inue-
stigari illa tempora: q: sunt multū stricta ⁊ acuta precipue si
carnem volumus augmētare: ꝓpterea verus terminus cuꝫ
a balneo debent egredi: est rubor corporis ne ipsi vltra ꝑma-
nentes ad deterius veniant. Egredientibus itaqꝫ a balneo
vngamus corpora eorum cum oleis frigidis ⁊ humidis: vel
vnguētis vt custodiāt hūiditatem quā ab aqua acceperant
ne aer illam consumat. Rursus oportet vt diuersis tēpori-
bus balneētur. Primum balneum sit mane priusqꝫ accipiāt
lac aut ptisanam vt infrigidet ⁊ refrigeret corpora coꝝ: se-
cūdo die vespere postqꝫ lac ⁊ cibus sint digesta. Et si virtu-
teꝫ infirmi fortem prospixeris esse vt possit amplius balnea-
ri bonum est. bonum etiam est si lac super infirmum fuerit
emulsum priusqꝫ in solium descēdat: ⁊ mittantur in balneo
frondes frigide et humide sicut lactuce nenufar viola et si-
milia. Si aūt infirm9 est ab humoribus mūdificatus ad pu-
tredinem se preparantibus: damus eis balneum exeūtibus
lac asininum cū ab vberibus fuerit mulsum. hoc eñi lac huic
passioni est optimum: q: ceteris subtilius ⁊ tardius ad coa-
gulationem: sed oportet eligi asinam iuuenem ⁊ sanam: ⁊ ꝓ-
bare eius lac vtruꝫ sit albū: neqꝫ naturaliter liquidum neqꝫ
spissum multum: ⁊ nutriamus eam cum lactuca sempiuua
coriandro ⁊ bono ordeo: ⁊ bona aqua. lacte vero digesto ite-
rum ad balneum mittatur. Et si balneo patientes delectan-
tur eo ꝙ eis assuetum fuerat: tertio ad balneum deducātur.
sed spacium sit vnius ab alio quinqꝫ horis: postea comedāt
perdices pullos gallinaceos ⁊ alas gallinarum. caueant ab
omni cibo graui: sed oportet cibi quātitatem fieri taleꝫ quā
stomachus nō grauetur: qd cōtēplari possumus hoc modo
quia si dederimus cibū ⁊ patientis stomachus extētionem
patiatur et acidum et fumosum ructum faciant: cognosci-
mus eos non bene digerere. vnde cibi quātitatem decresci-
mus adeo donec prospiciamus eam optime esse digestam.
Rursus si viderimus eos multa quātitate refectiōis care-
re: dabimus lac vaccinum: prius tñ butyrum ab eo sit extra-
ctum. Deinde prima vice dabimus ei. ij. ℥. sicqꝫ ascendamus
vsqꝫ ad quattuor. Et quoniā lac nominauimus illud deter-
minare volumus cui horum conueniat ⁊ cui non. Unde dici-
mus ꝙ cū lac ceteris cibis est facilius ⁊ omnia corporis mē-
bra nutriat: erit oībus nutribili9 ⁊ laudabilius ad pthysim

maxime qui alium nequeunt sumere cibum. et laudabilius
est lac muliebre: maxime si puellam lactauerit: post hoc est
asininum. sed tamen quidam odiũt vtrũq3: et q2 eis abomina-
bile est: oportet dari caprinum. Est enim medi ocre inter sub-
tile et grossum: sed priusq3 demus illud: decet poni caprã in
loco puro: et nutriamus eam cum bono ordeo et herbis si-
cut coriandro lactuca frondibus celsi et his similibus: et ca-
ueamus ne infirmi patiantur solutionem. proinde oportet
bis vel ter calidum lapidem in lacte extingui vt aquositas
eius consumatur. Et si virtus eorum fuerit confortata dabi
mus eis cancros fluuiales coctos cum ordeo vel ptisana et
filia: ¶ Igitur q2 sufficienter de lacte disputauimus: opor-
tet nos quibus conueniat aque frigide potus mõstrare: vel
alie res frigide. Sed priusq3 disputationem earum incipia-
mus: monstrabimus que sint frigide aut calide absolute si-
ne alicuius rei comparatione. ¶ Physici itaq3 concordãt
dicentes nullum corpus esse calidum: frigidum: humidum
aut siccum absolute sine alicuius rei comparatione nisi ele-
menta solũ. Dicũt enim se reperire ignem calidum non ad
alterius rei comparationem: quia si esset calidus ad compa-
rationem alterius: necessario esset frigidus ad alterius com
parationem. Nosq3 nullam rem inuenimus igne calidio-
rem. Ergo cum dicimus calidum frigidum humidum aut sic-
cum: non dicimus nisi ad comparationem humanorum cor-
porum que sunt temperata: quia humana corpora ceteris
corporibus sunt temperatiora. propter hoc cum aliquam
rem inuenimus nullam passionem nostro sensui inferen-
tem: sed eo delectantem eiq3 conuenientem cum quadam
similitudine: intelligamus eam esse temperatam quasi hu
mani corporis temperiem. Rursus si aliam reperimus
qua noster patitur sensus: sed tamen sine illius doloris hor-
ribilitate: intelligimus eam temperamentum humani cor-
poris trangressam esse vno gradu. Iterum si aliqua res ma
iorem sensui faciat passionem: et tamen eam tolerare va-
leat: dicimus eam duobus gradibus vltra temperamentum
esse. Si autem adeo sensui dominetur vt dolorem generet: in
tertio gradu cognoscitur esse. Si vero magnũ faciat nocumẽ-
tum vt destruat sensum et seiungat mẽbra sensualia: in quar
to videtur esse. Palam est quia calidum et humidum frigi-
dum et siccum sunt ad comparationem humanorum corpo-
rum temperiem exceptis solis elementis. vnde cõuertamus
stilum ad eos quibus conuenit aqua frigida et alia frigida
et quibus nõ. Cum ethica sit per se morbus simplex et corpo
ra patientium sunt absq3 vlla putredinis materia: optimum
est vt demus eis cibaria infrigidantia naturaliter: eaq3 arti
ficialiter frigidiora faciamus sicut sunt ptisana panis lotus
lactuca: cucumeres palestini. Et aquam demus frigidam
prout oportet maxime si virtus eorum non sit imbecillis: et
si digestio appareat in vrinis. Et si ethica propter aliũ mor
bum fuerit acutum vel diuturnum: prohibeamus aquam fri
gidam et alia infrigidantia prout melius possumus: maxime
si nullum signum digestionis appareat in vrina: et corpa nõ
sint pura de materia putredinẽ generãte. Causa huius duo
bus modis est. Vno quia mẽbra corporum egritudinem pa
tientiũ olim sunt defecta: et calor eorum debilis est et paruus vn-
de aqua et alia frigida sunt mẽbrorum percussiua et naturalẽ calo
rem extinguũt. Et si corpa eorum fuerit imũda propter aliquod
apostema vel crudorum humorum reliquias: aqua et cetera fri-
gida indurant et ingrossant eos vt nequeãt digeri. Vini ve
ro natura quia calefacit et naturalem cõfortat calorem: opor
tet consumpta corpora propter diuturnum morbum haben-
tes accipiant moderate: tamen mixtum sit et album et lene.
Consumptio vero corporis que est sine feb. et causa eius est
substantialis humiditatis corpis cõsumptio: et naturalis ca
lor eorum extinctus est propter sanguinis paruitatem: oportet
vt restituãtur cum corporis calefactione. Incipiamus a mo
dico calore et cathamodice ad maiorem ascendamus ne su-
bita corpis mutatione infirmus deficiat. Demus itaq3 syru
pum de zinzibere et iringorum radice: pecorinam carnem: vinũ
non multum vetus: ne dolorem capitis faciat et corpora eo-
rum desiccet. sedeant in aqua in qua cocta sint sansucus ba-
silicon: yreos: frondes: citruli. fumigentur de ligno aloes: ca

ueant omnino a coitu. Quorum virtus si augmẽtari incipiat
dabimus tyriacam et muscatam. Plus itaq3 si sint cõfortati
balneentur et balneum egredientes comedant annualem
agnum: viscellatũ conditum cum spica et zinziber: et bibant
vinum vt prouocet eis somnũ. Si autem aliquam patiantur
febrem modicam videlicet aut tussim etsi screant album visco
sum et grossum: dabimus eis apozimata de ysopo: et electua
rium qd recipit sebesten. l. iuiubas. xx. liquiritie. ℥. j. vuarũ
passarum enucleatarum. ʒ. xv. capillorum veneris. ℥. j. ficus sic-
ce. x. omnia in. x. libris aque coquantur vsquequo ad duas
redeant. da exinde. ℥. iiij. colatas ad bibẽdum cum. ℥. j. de ro-
dozacca. postea comedãt ius frumẽti et fenugreci. et accipiãt
electuarium qd recip se. lini. ℥. j. ß. orobi. ℥. j. medulle se. bom-
bacis. ℥. j. succi liquiritie. ℥. ij. fac puluerem et cum oleo ami-
gda. frica deinde adde zucca: qd sufficit. Aliud ℞. succi caulium
libras. iij. mellis dispumati librã. j. coquantur vsq3 ad mellis
redierint spissitudinẽ. postea medullas fistici quantũ sufficiat
tere et cum melle tempera. deinde cum potui dare volueris
da cum lacte caprino aut asinino vel pecorino coctis cum. ʒ. ij.
leuistici. Aliud ℞. marathri radicis: apij radicis ana. ℥. ij. anisi
ʒ. ij. malue seminis. ʒ. iij. lini seminis. ʒ. iij. iniubas. xx. ficus sic-
ce. v. vuarum passarum enucleatarum. ʒ. v. hec omnia in. viij. lib.
aque coquantur vsquequo ad duas redierint: dabis omni
die ad bibendum. ℥. iij. cum rodozacca. violazacca. ana. ℥. j. Et
si calorem non habeat tempusq3 non fuerit hyemale cum
melle. ℥. v. accipiãt illud. Trocisci valẽtes ad phthysicos em
picos cardiacos qui ℞. gũmi ara. berberis boli. ana. ʒ. iiij. ro.
spodij. se. portulace ana. ʒ. ij. et ß. cancrorum fluuialium assa-
torũ. ʒ. vij. basiliconis arnoglosse se. boragi. aã. ʒ. ij. corian-
dri sicci. ʒ. ij. ß. infusi in aceto et ad solem siccati postea assa-
ti. dragaganti. amidi. semi. citruli. cucu. ana. ʒ. ij. se. mirte. ʒ.
iiij. se. malorum citoniorum. se. herbe acetose ana. ʒ. ij. liqui-
ritie. ʒ. iij. reub. ʒ. j. ß. cacabre gemmarum non perforata-
rum ana. ʒ. ij. omnia trita cum aqua rosacea tẽperentur et
trocisci ex eis fiãt. dabis exinde. ʒ. ij. Alij valẽtes simili modo
℞. berberis sand. al. spodij. ana. ʒ. iiij. rosarum. ʒ. v. se. portu
lace. citru. cucu. cucur. ana. ʒ. j. ß. dragaganti gũmi ara. ami-
di ana. ʒ. iij. boli. ʒ. iiij. herbe acetose. cacabre. gemmarum
non perforatarum. ana. ʒ. ij. tempera cum succo arnoglosse.
Alij ℞. spodij: bol. ro. ana. ʒ. iiij. gummi arabi. dragaganti se.
arnoglosse ana. ʒ. iij. seminis papaueris. ʒ. v. se. portulace. se.
atriplicis. ana. ʒ. iij. berberis. ʒ. ij. fac puluerem et tẽpera cum
aqua rosacea. Alij valẽtes propter lienteriam frigidam ℞.
ro. spodij ana. ʒ. iiij. se. mirte herbe acetose ana. ʒ. iij. se. portu
lace sumac. ana. ʒ. v. se. maligranati. ʒ. iiij. boli. ʒ. v. gũmi ara-
bi. ʒ. iij. hypoquistidos. ʒ. iij. puluerizentur et cum succo cito
niorum tẽperentur: da potui cum syrupo citoniorum. Alij valen
tes contra dissinteriã cum tussi quã phthysici patiũtur. ℞.
gũmi se. citrul. ana. ʒ. iij. se. basiliconis. ʒ. ij. ß. se. mirte. ʒ. iij.
herbe acetose. ʒ. iiij. semi. portulace. ʒ. iij. hec omnia assata in
puluerem redigantur. dosis eius. ʒ. iij. cum syrupo mirte.
Electuarium cõueniens phthysicis tussim habentibus cõ
fectum cũ syrupo violaceo. maxime quibus in pulmone et pe-
ctore descendunt humores grossi et viscosi. ℞. sebesten. c.
iuiubas. l. vuarum passarum enucleatarum. ʒ. xx. se. malue. ʒ.
iij. cancrorum lauatorum et assatorũ. ʒ. xx. capil. ve. arno-
glosse ana. ʒ. v. liquiritie. ℥. j. omnia in. vij. libris aque coquan
tur quousq3 ad duas redeant. Deinde. ℥. iiij. sape adde et
zucca. ℥. iiij. Iterum vsq3 ad mellis spissitudinem coquan-
tur. Deinde accipe gũmi dragaganti. se. citoniorum ana. ʒ.
viij. se. cucu. ℥. j. amigdalarum dulcium. ℥. viij. se. portulace. ʒ. vj.
amidi. ʒ. viij. se. papaueris. al. ʒ. vj. fac puluerem: et cũ superio
ribus temperetur. Pilule que sub lingua posite valẽt con
tra tussim. ℞. gummi dragaganti. se. portulace. se. citonio
rum. ana. ʒ. iiij. semi. cucu. ʒ. v. amidi. ʒ. iij. amigda. ʒ. vj. fabe
mundate. ʒ. ij. se. malue. ʒ. iij. liquiritie. ʒ. v. omnia in pulue-
rem redacta temperentur cum succo psilij. Cathaplasma cõ
tra tussim pectora humectans. ℞. maluauisci. radicum et
frõdium malue. ana. ʒ. iiij. dragagãti. ʒ. ij. cere albe olei viol.
ana. ℥. iij. fac cathaplasma. Trocisci valẽtes cõtra sanguinis
screatũ qui fit phthysicis. ℞. gũmi dragagãti se. portulace.
ana. ʒ. v. succi liquiritie. ʒ. vj. boli chimolee: ana. ʒ. v. succi

hypoquistidos acatie. ana. ʒ. iij. coralli: cacabre. ana. ʒ. iiij. spodij. ʒ. vj. rosarum. ʒ. iiij. se. mirte. ʒ. iiij. coriādri infusi et assati. ʒ. vij. tempera cum aqua rosacea. Cathaplasma cōtra sanguinis screatum et tussim et febris calorem. ℞. cucurbite trite quasi medulle. ʒ. iiij. cāphore. ʒ. j. sandal. al. et rub. ʒ. ij. rose sicce. ʒ. ij. ß. cere al. ʒ. xxx. olei rosati. ʒ. j. fiat cathaplasma. Sirupus iuuans sanguinem screantes. ℞. succi arnoglosse. succi cucur. cucu. citruli. aque rosacee. aā. lib. ij. succi mirtillorum lib. j. succi pomorum citoniorum. lib. v. omnia coquantur donec fiant quasi sapa: deinde cum aq̄ frigida potui detur. Electuarium valens contra humores sanguinolentos qui sunt in pectore et pulmone: et calorem extinguit: vulnera pectoris sanat. ℞. amidi. se. citoniorum. aā. ʒ. v. fabe. boli. aā. ʒ. vij. se. malue. se. melonis. aā. ʒ. iij. gūmi. ʒ. xxx. dragaganti liquiritie. aā. ʒ. iij. oīa puluerizata cū sapa temperētur. Et si non fuerit febris nec humores grossi et conuenit melius mundificari: iungantur orobi. ʒ. vij. ysopi. ʒ. viij. marathri se. apij. aā. ʒ. ij. ⁊ ß. Si vero humores fuerit grossiores putrefacti se. fenugreci. se. lini. carui. equali pondere *cum oleo amigdalino ⁊ melle tēperabimus. Alś ℞. prassij orobi medulle. se. bombacis. aā. ʒ. iiij. se. lini. fenugreci. ʒ. ij. omnia in puluerem redacta cum melle temperentur.*

¶ Quarta pars huius de feb. acutis ⁊ accidentibus eis concomitantibus.

¶ De febribus causon et frenesi. Capi. j.

CAuson cōtinuum hꝫ calorē calori naturali nociuum et ei magnum facientem impetum propter morbi repugnationem. cuius nocumentum est impetus et molestatio qui ab initio cum ea eueniunt: propter acumen materiei qua creatur. huius enim materia ignea est acutissima in concauitate venarum coadunata ⁊ arteriarum cordi vicinantium et maxime venarum oris stomachi: et in concauitate epatis et pulmonis. Ideo differt hec feb. a tertiana que est intra venas: quia tertiane cholera est in venis a corde remotis. Sed in causon que de cholera generatur: maxime est in concauitatibus venarum que sunt in corde vel sibi vicinantibus: hoc testatur durities febris: furiositas suiq̧ acumen: et fortitudo et continuatio sitis. Causa vero fortitudinis et acuminis et continuitatis febris hec est: quia materia est in venis que sunt in ore stomachi et in epate. Que febris duobus modis est. Uno q2 est acutissima et feruentissima. sua enim materia pura cholera est rubea cum nulla humiditate cōmixta. Est et alia que non est tanti feruoris: quia sua materia est cholera citrina cum quadam phlegmatis humiditate cōmixta. proinde vocauerūt primā causon propter suam vstionem: eius enim materia est de pura cholera ardentissima. secundam vero nominauerunt acutam absolute: quia materia est aliquātulum sanguinolenta.

Plurimū autem prima iuuenibus accidit: quoniam eorum complexio naturaliter est calida et sicca. precipue in estate. Estas enim huius febris est naturaliter confortatiua et augmentatiua: quia cum suo calore et siccitate corporis humiditatem cum sudore et fumo dissoluit et desiccat. vnde necesse est vene extenuentur. propter hoc in extremitatibus diei vene attrahunt ad se fumum acutū de genere cholere rubee maxime si regio calida ⁊ sicca est. Que febris propria habet accidentia que ab ea sunt inseparabilia. habet etiam alia que sunt separabilia eiq̧ ⁊ alijs febribus pertinentia. Inseparabilia quidem sunt hec. acumen caloris ⁊ fortitudo duritia et continuatio febris ⁊ sitis: que in statu morbi sunt fortiora. Separabilia vero accidentia ei et alijs feb. cōia diuidūtur duobus modis: aut significant spem ⁊ salutem: aut desperationem et perditionem. Illa vero que spem salutis significant: sunt virtus infirmi: ⁊ sensus bonitas: leuitas corporis: ⁊ calor febris in toto corpore equalis: spūs nō īpeditꝰ ⁊ laudabilis cōpositio iacētis infirmi: appetitꝰ ⁊ digestio bona. ⁊ libentissima cibi acceptio. pulsus fortitudo naturali assimilantis: signa coctionis in vrina et egestione apparentia: sicut vrina rubicunda clarissima equalis in liquore habens hypostasim albā lenem coniūctam ⁊ in fundo vasis permanentem. Egestio vero in quātitate qua cibus et potus fuerunt: ⁊ expulsio in tēpore quo sani fuerant: in colore quidē pertinēs cholere: liquorem habens inter spissum et liquidū mediocrem cū cholera tinctū: quia cholera quā habet admixtam significat digestionem. Causa virtutis infirmi et sensus bonitatis ⁊ leuitatis corporis cibiq̧ appetitus salutem significat: quia sanitatem cerebri demonstrat ⁊ virtutem neruorum ⁊ lacertorum omnibus membris sensum et volūtarium motum prestantium. Omnes enim physici procul dubio credunt neruos et lacertos a cerebro procedere eiusq̧ instrumenta esse. vnde cum fundamentum est forte necesse est fortia sint eius instrumēta: vt cū instrumentorum salute actio animalis operetur et compleatur: ⁊ cum actionis animalis complemento perfectus permaneat sensus naturalē confortās actionem: ⁊ cū actionis naturalis confortatione corpus fit leue et desideriū cibi fit forte. Equalitas vero caloris in toto corpore equaliter permanens ⁊ spiritus facilitas et virtus pulsus infirmū ipsum habere virtutem significant. Ostendūt enim nobilia mēbra esse robusta de quibus vita ꝓcedit ⁊ mōstratur. i. cor ⁊ pulmo ⁊ diaphragma ⁊ pectoris mēbra sunt cordis instrumēta. sano ergo fundamēto sana eius sunt instrumenta: vnde flatus cōpletur et pulsus confortatur ⁊ etiam cū fortitudine calor per totū corpus diuiditur. Significationes vero illaudabiles mortē significātes duplici modo sunt: aut em̄ significāt morbi fortitudinem ⁊ molestiam sine timore: aut innuūt suspectionem et timorē. Ille autem que fortitudinem morbi ostendūt sunt feb. continuatio ⁊ vehementia doloris: sitis fortitudo: vigilia: stupor: alienatio mentis: augmētatio feb. imparibus diebus: diuersitas caloris in corpore permanentis: scilicet quidā locus calidus quidam locus frigidus: sudor calidus calorem febris et sitim non mitigans. vomitus et egestio ignea nullam citrinitatem habentia: cruditas et grossicies vrine. viscositas et limositas dentes cooperientes: sanguis e naribus cum rigore manans in fine morbi: que omnia dicimus non timorem significare: quia quandoq̧ ea accidētia bona sequūtur et nonnunq̄ mala. verbigratia. Fortitudo febris ⁊ magnitudo sitis acumen significant ⁊ vstionem cholere que est se. materia. Et si in cretico die laudabilis veniat purgatio ⁊ feb. et sitis mitigate fuerint salus portenditur. Si autem in die cretico febris ⁊ calor sitis augmentententur: timorem significabūt. vigilia significat calorē: et siccitatem in cerebro dominari: et nonnunq̄ significat dolorem esse somnum auferentem: sed eo cessante vigilia cessabit. stupor autem mentis ostendit fumum calidum humidum implentem cerebri ventriculos et virtutē eius humefacientem. Et si laudabilis crisis sequatur: scilicet cū vrina ⁊ egestione aut sudore expellentibus materiam illum fumū generantem: et aliquod coctionis signum apparebit in vrina: salutis indicium pronunciabit. Si autem vrina augmentabitur in cruditate et

grossicie et mutetur in albedinem: timenda erit. Alienatio vero significat fumum calidum et siccum in cerebro dominantem: et suam humiditatem desiccare: quam si bona sequatur crisis et febris transeat virtusque confortabitur: salutem pronunciabit. Si vero mala et augmentabitur feb. acumen et virtus patientis debilitari incipiat: malum significabit. abundantiam enim humorum significabit. Sudor vero calidus in die cretico si appareat et totum corpus circundet: febrisque mitigabitur: saluciferum erit signum. Si autem eo apparente febr. non deficiat: longitudinem morbi signif. cabit. abundantiam vero humorum extraneorum interius accumulatam ostendit esse: quos longo tempore necesse est digeri et purgari a natura. Et si non circundet totum corpus et febris augmentetur timorem innuit: maxime si non sit in die cretico: quia significat defectam esse actionem in toto corpore equaliter. Cholericus vomitus ostendit cho. ru. in toto corpore dominari. Et si quantum nature conuenit fuerit: et prout virtus patientis tolerare poterit: et ex eo corpus sit alleuiatum: salutem pronunciabit. Si autem plusque virtus patientis poterit sustinere fuerit: nec prout naturam oportet: non sumus securi quin natura deficiat in repugnatione morbi. Egestio vero ignea siue crocea significat dominium cho. ru. que si in die cretico apparuerit: aut in die declinationis morbi: et eam sequatur leuitas corporis et bonitas virtutis: est laudabilis. Contraria vero econuerso. Cruditas et grossicies vrine duobus modis fit: aut sunt in colore: aut in liquore. In colore vero si fuerit citrina: significat actionem caloris naturalis esse defectam in loco coctionis. quam si bona sequatur crisis: et virtus naturalis incipiat feces digerere et extenuare: atque vrina fit rubei coloris temperamentum habens in liquore: fitque in die cretico laudabitur indicia salutis pronuncians. Et si vrina appareat cruda scilicet: aut alba et subtilis: aut grossa et cruda mala erit et timorosa. In liquore vero potest fieri diuersis modis: quia aliquando exit subtilis et clara et in ea permanet subtilitate: et aliquando exit grossa et turbida: residens vero fit clara. et aliquando mingitur grossa et turbida et talis permanens. Est et alia exiens subtilis et clara residens vero fit turbida. que autem clara exiens clara permanens ostendit naturam nullam in ea facere actionem coctionis. Que vero turbida mingitur deinde fit clara significat initium coctionis esse completum. Illa quidem que exit turbida et in sua permanet turbiditate. et ea que exit clara et residens fit turbida: sunt mediocres inter salutem et timorem: que qui planius et apertius cupit audire: legat librum nostrum de vrinis. Limositas dentium significat virtutem extranei caloris dominari. Calor enim extraneus corporis humiditati si dominetur ingrossat eam fitque viscosa: que si dentes cooperiat longitudinem morbi significat. Si vero virtus infirmi fuerit fortis vt morbum queat sustinere salutem significabit. Si autem debilis multum molestum erit. ¶ Priusque disputemus de sanguine per nares exeunte cum rigore: oportet dicere: quia impossibile est coadunari in hac febre hec duo accidentia simul: quia sanguis e naribus exiens significat cho. que est materia febris esse intra venas mixtam cum sanguine. Rigor vero ostendit materiam febris esse extra vasa et membris sensibilibus vicinam: quia propter choleram que est materia morbi currentem ad membra sensibilia et mordicantem ea fit rigor. Rigor ergo cum fluxu sanguinis per nares exeuntis est inconueniens in causon in vno tempore. Sanguis per nares exiens: licet sit vna de purgationibus huius febris: si in die cretica appareat: tamen si fit secundum virtutem patientis et quantum necesse fuerit: et maxime in fine morbi: et ante tamen apparuerint signa coctionis in vrina et egestione erit laudabilis salutem pronuncians. Si vero econuerso fit. scilicet vt non veniat in die cretico: sitque paruus guttatim fluens: aut multus plusque virtus tolerare queat malus erit et timorosus. precipue si fit in initio morbi et priusque vllum signum coctionis appareat. Rigor itaque si in acuta febre maxime in causon eueniat: neque salutem neque timorem significabit: quando vero sunt cum eo alia accidentia que sunt salutem vel timorem ostendentia: tamen si nulla eum sequantur accidentia molestum est. Si vero bona bonum significabunt. Et si appareat in fine morbi: in die scilicet cretica: et eum laudabilis purgatio sequatur: febrisque mitigetur: saluiferum erit indicium: quia signif. ca. bit naturam esse confortatam et expellere feces morbi ab interioribus vasis exterius. Proinde rigor in fine morbi cum aliquo coctionis signo veniens in futuro sudorem pronunciat. Et si in initio morbi veniat priusque morbus incipiat digeri malum nunciabit maxime si non sit in die cretico. Palam ergo est quod vbi sanguis de naribus currit in acuta febre non est rigor. et vbi rigor non est sanguinis fluxus per nares: quod si aliquando fuerit malum pronunciabit. significabit enim chol. que est materia febris in interioribus venarum et arteriarum exterioribus et toti corpori dominari. Et si permaneat et faciat interpolationem erit pessimus duobus modis: quia cum veniet aut erit cum virtute: aut cum defectione virtutis. Si fit cum virtute et patiens fuerit fortis illaudabilis erit: quia vsus est nature vt post rigorem faciat purgationem. Purgatione vero facta et rigore non cessante diuturnitas morbi significatur: quia ostendit materiam morbi esse grossam et duram ad digerendum. vnde non sumus securi quin virtus patientis deficiat priusque materia morbi digeratur: quia nequit pati seuitiam acuminis et diuturni morbi et assiduum motum rigoris. Et si eger ab initio morbi fuerit defectus: pessimum est duobus modis. vno quia si solutio rigorem sequatur necesse est vt virtus fiat debilior non valens eum pati. Si autem nulla eum sequatur purgatio: ostendit virtutem esse defectam: quia non potest malos expellere humores qui sunt causa rigoris. ¶ Accidentia vero timorem procul dubio significantia hec sunt. defectio virtutis et eius inertia morbum pati nequeuntis: corruptio spiritus et appetitus: pulsus absconsio: angustia: timor: suspirio: alienatio: gutte sanguinis per nares manantis et non in die cretico frigidi sudores: et sudor non in toto corpore. rigor in initio morbi: ycteritia. Si ante vii. dies appareat frigiditas exterioris corporis: et maxime in extremitatibus subita sitis ablatio sine causa manifesta: nec in die cretico: repentina suffocatio sine gule apostemate inuoluntarie lachryme et sine vlla passione oculorum: paucitas et nigredo vrine: albedo et cruditas egestionis sui que viscositas et vnctuositas et eius frustatim diuisio quasi furfuree resolutiones causa corruptionis spiritus malum pronunciat: quia significat virtutem infirmi esse defectam et morbi pessimitatem quattuor modis. Corruptio enim spiritus aut facit magnum pulsum et velocem: aut magnum et tardum: aut paruum et velocem: aut paruum et tardum. Magnus et velox significat apostema esse in cerebro aut in diaphragmate. Differentia inter vtrumque est hec: quod apostema cerebri sequitur alienatio mentis: et rubor oculorum foras eminentium. Apostema quod est in diaphragmate: habet angustiam spiritus et pectoris stricturam. Magnus vero et tardus pulsus alienationem mentis significat: quod patiens propter disturbationem mentis retinet flatum: deinde eum subito emittit: sicut faciunt hi qui grauem dormiunt somnum et subito excitantur. Pulsus vero qui paruus est et velox significat extraneum calorem aggrauare et suffocare virtutem spiritualem et prohibere eam ne fortiter egrediatur. Pulsus vero qui paruus est et tardus ostendit propinquitatem extinctionis caloris naturalis. Absconsio pulsus ostendit virtutis defectionem et dissolutionem. Angustia significat acutos humores et nociuos ori stomachi dominari: quod nobilissimum est membrum sensibile et acutum sensum habet: proinde sensualia cum eo patiuntur membra: scilicet principalia sicut cerebrum cor epar. quemadmodum stomachi passionem sequitur cardiaca et cordis tremor. Ideoque cum ori stomachi acuta et nociua dominatur cholera: patiuntur alienationem mentis et cordis tremorem: quod calefactio ex igneo calore: et ad eius repugnationem deficiente tremor ei accidit. Similiter etiam cerebro si dominatur incensio caloris et substantialis humiditas desiccatur. vnde fit mentis alienatio. Proinde singultus in causon eueniens timorem nunciat: quia significat spasmum in ore stomachi fieri propter desiccationem sue substantialis humiditatis. Similiter et dolor in visceribus: si causon patientibus accidat: malum portendit: quoniam intestina ostendit spasmata. Timor et suspitio et stupor in acuta febre molestiam innuunt: quia pessimos denotant humores esse in ventriculis cerebri: lumen

animalis virtutis extinguẽtes. Mali enim humores ventri-
culos cerebri implentes aut sunt humidi et fumosi: aut fu-
mosi ⁊ sicci. Si sunt fumosi ⁊ humidi stuporem generãt: fu-
mosi ⁊ sicci lumen animate virtutis extinguũt ⁊ timorez et
suspitionem faciũt: sed plurimum hoc accidit infirmis cum
a somno fuerint expergefacti: q: illi humores in somno sunt
ad interiora cerebri: sicut calorem videmus naturalem esse
ad corporis interiora reconditum in somno. Rursus vide-
mus eos qui post cibi saturitatem dormierũt: quia fumus
cibi ad caput ascendit: ⁊ grauitatem generat. Similiter ⁊ illi
humores ascendãt in somno ⁊ cerebri ventriculos implent.
Infirmo ergo a somno surgente: quia natura ad corporis ex
teriora exit subito: et illi humores cum ea mouentur: ⁊ ani-
mate virtuti dominantes lumen eius obscurant: timorem et
suspitionem et mentis stuporem generant. Alienatio vero
cerebri percussionem significat propter incensionem caloris
febrilis. proinde calor apostematis in cerebro nascentis alie-
nationem significat. Gutte sanguinis e narib9 fluẽtes pessi-
me sunt: quia significant lõginquitatem morbi: neq: sumus
securi quin mors adsit futura: quoniam sanguinis manatio
per nares vna est de purgationibus quas natura ꝓm crisim
operatur: que si fuerit in die cretica sed non sit perfecta quã-
tum oportebit longitudinem morbi nunciabit: quia natura
monstratur non posse totam materiam egritudinis expelle-
re. proinde istud accidens non est alicuius bonitatis mõstra
tiuũ. Qr si in die cretico non apparuerit est peius: quoniam
non est ex actiõe nature: sed ex materiei acumine: qđ nequit
natura tolerare. Sudor frigidus malum pronũciat duobus
modis: aut enim significat citissimam caloris naturalis ex-
tinctionem: aut abũdantiam humorꝫ frigidissimorum calo-
rem naturalem extinguentium et calorem febrilem superã-
tium: cuius differentia hec est. Sudor enim qui extinctionez
caloris naturalis significat est cũ acuta febre. alius enim est
cum leni. Proinde prior vicinam nũciat mortem: quẽadmo
dum si in quarta die appareat mors erit expectãda in sexta.
Causa quia mors non fit in septima hec est: q: cuz appareãt
signa propinquitatis extinctionis caloris naturalis in quar-
ta die: non habet natura tantam vim vt possit naturalem re
gere calorem vsq: ad alium terminũ. Sudor enim qui diu-
turnitatem morbi significat est dubius: q: si confortata natu
ra illam calefaciat materiã ⁊ per sudorem illam expellat: salu
tem significabit. Si autem humores augmẽtati nature do-
minentur ⁊ calorem extinguãt naturalem mortem nũciabit.
Sudor enim non totũ corpus complectens: malus est duo-
bus modis: aut enim calidus: aut frigidus. Si sit calidus lõ
gitudinem morbi significat: q: natura nequit totã naturam
morbi expellere. idcirco non fit in toto corpore: sed si natu-
ra confortetur ⁊ illam digerat materiam: eamq: per sudorez
totum corpus cõplectentem expulerit salutem innuet. si ve-
ro deficiat: timorem. propter hoc necesse longũ tempus sit:
qui si frigidus fuerit vicinam ostendit mortem esse duobus
modis: vno q: est frigidus ⁊ vicinam caloris naturalis signi
ficat extinctionez. Alio q: est paruus: ostendit naturam esse
defectam: q: licet sit paru9 tamen natura nequit in toto cor-
pore illum facere propter sui defectionem. Rigor in initio
febris si apparuerit: ⁊ ante signũ coctionis pessimũ est: quia
rigor factus ex actione nature est in cretico die. nullo signo
digestionis apparente: cum natura humores qui sunt in-
tra vasa ad exteriora expellat: qui cum non fit in die creti-
co nullo digestionis signo se manifestãte: intelligitur non
esse ex actione nature: sed potius ex virtute materiei intrin-
secus et extrinsecus dominantis. Unde Hipo. in apho. Ri-
gor enim est in acuta febre: si appareat in secũdo die aut se-
xto malus erit: q: in secũdo timorem. in sexto die autem lon
gitudinem morbi nunciabit. Ictericia si ante septimũ diem
apparuerit maluz erit: q: natura est assueta in. vij. ictericiam
facere. Unde si nouerimus eam fieri ante. vij. cognoscimus
eam non esse ex actione nature. sed potius ex necessitate ma-
terie intrinsecus ex cholera sanguini dominãte: aut propter
passionem epatis digestiuam virtutem prohibente vt nõ di
uidat a cholera sanguinez ⁊ includat eam folliculo: qđ est tri
bus modis: aut ꝓpter calidum apostema epatis: aut ꝓpter
duritiam: aut propter oppilationez que est in via epatis que
vadit ad fel: que prohibet cholericam partem ne ad fel va-
dat: de quo si ictericia fuerit acutam habẽtibus febrem timẽ
da erit q̃uis appareat in die cretico: sicut Hipo. in apho.
q̃buscũq: in se. aut. vij. aut. ix. aut. xj. aut. xiiij. ictericia super-
uenit bonum si dextrum hypocũdrium nõ fiat durum. Si ve
ro non: nõ bona. Intentio eius fuit vt nos faciat intelligere
q̃ ictericia cũ huius loci duritia passionez epatis demõstrat.
e t ictericia per hoc qđ superius diximꝰ est mala. Qr si icteri-
cia de hac passione nascẽs in die cretico fit mala: quãto ma-
gis erit mala in alijs dieb9 si nata fuerit. Frigiditas extremi
tatum significat pessimos humores naturam aggrauãtes ⁊
naturalem calorem suffocantes ⁊ eum prohibẽtes ne possit
diuidi per totũ corpus. ꝓinde cũ moratur caloris suffocatio
mutatur color extremitatũ in liuiditatẽ aut in viriditatem.
Sed tñ nõnunq̃ liuiditas est de actione nature ꝓm crisim
que cũ tali modo fiat: nullum malũ significabit: q: causa hu-
ius sunt humores perusti quos expellit natura a nobilibus
mẽbris ad ignobilia: qđ hoc testat: q: solũ materia ĩ die cre
tica apparet: ⁊ infirm9 alleuiatur: nõnunq̃ exteriora corpis
sunt frigida: ꝓpter magna apostemata in interioribus orta
q: apostemata trahũt ad se calorem sanguinis a lõgĩquis lo
cis sicut ventosa. Cũq: sanguis in apostematibus calefiat
cum illo calore qui attraxit cum erũt interiora incẽsa nimio
calore et exteriora frigida naturalem calorẽ non habentia:
q: maluz est signũ. Aliquãdo corpis extremitates sunt frigi
de ꝓpter passionem aliquorꝫ mẽbrorꝫ principaliũ. Unde na-
tura ad illa loca pergit cũ naturali calore vt defendat ea: et
dimittẽs exteriora remanẽt frigida naturalem calorem non
habẽtia qđ nõ est malũ. Subita sitis ablatio sine cã manife
sta pessimũ: q: significat sensibilis virtutis mortalitatez que
est in stomacho: ⁊ aliquãdo trãsit sitis in febribus ꝓpter sic-
cam tussim instrumẽta spũs mouẽtem ⁊ hũiditatem acumi-
nis loci attrahẽtem: qđ non est malũ. sed tñ hoc non fit subi
to: q: cathamodicũ sitis transit in febribus. Subita suffoca-
tio pessima est: q: significat apostemata fieri in gutture aut
in suis lacertis aut in pelliculis cum circũdantib9: q: guttur
est os canalis pulmonis. Unde cũ apostema ibi nascitur ꝓhi
bẽs spm̃ ab eo exeũtez suffocat infirmũ subito: qđ significat
perditionem: qm̃ infirmo aerem trahere nequeũte: calor ex-
tinguitur naturalis: p̃cipue si infirmus trãsglutire nequeat
ostẽdit eñ apostema gutturis pelliculis meri ꝓhibere ne ci
bus inferius descẽdat cũ stomachus vult attrahere cibũ: q:
stomach9 cuz cibũ attrahat necesse est inferior pars meri infe
rius descẽdat. Cũq: inferior pars meri descẽdat inferi9: ne-
cesse supior pars gutturis ascẽdat supius. supior pars ergo
gutturis cum superius ascẽdere nequeat: inferior pars me-
ri descendere nequit. vnde Hippo. in aphoris. Si a febre ha
bito collum cõuertatur vt vix deglutire possit tumore non
existente in collo mortale est. Intentio fuit Hippocratis de
apostemate qđ nascitur in gutture: quo in gutture nascente
spũs sine vlla tp̃is mora suffocatur. via eñ eius angusta est.
Aliud apostema est qđ nõ fit in gutture: sed in pulmone ⁊ ce
teris spũs instrumẽtis. Si in gutture nõ subita spũs suffoca
tio: sed cathamodicuz: q: via eorꝫ est larga. Lachryme vero
sine volũtate maluz significãt: q: ostendũt cõtentiuam ocu
lorꝫ virtutem esse premortuã. Proinde substãtialis eorꝫ hu
miditas nequit cõtineri cũ lachrymis exiẽs. Nõnunq̃ etiaz
lachryme in diuturnis morbis significant sanguinem de na
ribus fluxuruz esse: q: lachryme in diuturna febre significãt
copiam, sanguinis ad caput ascendisse et panniculos cere-
bri impleuisse. vnde vene oculorꝫ sanguine plene emittũt il-
lum cũ lachrymis: sanguinem ergo per nares significãt esse
fluxurũ. Paucitas vrine ⁊ sui nigredo pessimitatem signifi
cat: quia nigredo vrine significat incẽsionem cholere que est
eius materia Paruitas vero duo prenũciat: aut ostẽdit sub
stantialem corporis humiditatem esse cõsumptam ex igneo
calore: aut instrumenta vrine colamentum sanguinis trahe
re solẽtia: quasi premortua. Uiriditas egestionis demõstrat
extinctiouem caloris naturalis ⁊ incensionem interiorꝫ mẽ-
brorum propter igneum calorem eis dominãtem. Unctuosi
tas eius ⁊ viscositas significant feruẽtissimam febrem calo-

rem eliquare: vnctuositatem aut viscositatem intestinorum
lubricantem facere solentes. Sed tamen stercoris vnctuosi-
tas ⁊ viscositas duobus modis est: aut est alba: aut citrina.
Si est alba: significat q: eliquatio in interiori pellicula inte-
stinorum fit: si vero citrina ostendit calorem esse perforatū vsq
ad interiorem partem que est vicina neruose parti: ⁊ est pe-
ior priore. Iterum egestio a proprio vsu mutata: velut si vna
vice sit liqda ⁊ aquosa: alia sit grossa ⁊ spissa: ⁊ altera sit citri
na: modo vero ignea cum sanguine mixta: pessimū est ⁊ mor
tale: quia significat pessimos chimos nature dominari: et
eam superatā haberi: ⁊ eos egressos esse cū egestione. maxi
me si appareat in die non cretico: ⁊ nōnunq̄ significat defe-
ctionem digestiue virtutis. Aliquādo egestio exit spumosa
que innuit ventositatem esse cum ea mixtam se mouentem
⁊ spumosam illam facientem: sicut videmus fieri in tēpesta-
te maris: aut significat nimiū ⁊ feruentissimum calorem bul
litionem faciētem. vnde fit spumosa: queadmodum videmus
fieri in olla cū fuerit super ignem magnū posita. Sufficit no
bis quantum disputauimus de causis ⁊ significationibus
acute febris.

¶ De frenesi. Capi. ij.

Frenesis absolute dictum est calidum apostema
nascens in pelliculis cerebri ex ebullitione sangui
nis in corde existentis: qd̄ sequuntur vigilie ⁊ alie
natio: ⁊ nōnunq̄ frenesis est apostema in vētricu-
lis cerebri: qd̄ est peius ⁊ molestius. Causa frenesis duobus
modis est: aut est incensio cholere rubee in vētriculis existē-
tibus: aut ebullitio sanguinis cordis: q: sanguis cordis bul-
liens est cū cholera rubea: que emittit fumū ad caput gene-
ratq apostema calidū ⁊ cholericū: ⁊ hec est causa vere fre-
nesis que est per se morbus ⁊ non ꝓpter aliū. Quidam vero
arbitrati sunt q̄ fumus qui de bulliente sanguine cordis ad
caput ascēdit sit calidus ⁊ humidus: qd̄ falsum est. Fumꝰ em̄
ad caput saliens si fuerit humidus eliquatur ⁊ inferius du-
cetur ⁊ in pectoris cōcauitatem descēdet. Si aūt illius fumi
humiditas ad pectus descēdēs currat in diaphragmate: apo
stema generabit ⁊ pleuresis nūcupabitur. Pars vero fumi
que in capite remansit: dissoluta ꝑ poros cū sudore ⁊ fumo
egreditur. Sed frenesis que fit ex ebullitione sanguinis nō
simili modo est sicut diximꝰ: q: fumꝰ qui inde oritur calidissi
mus est ⁊ siccissimus de genere cholere rubee: q̄ ad cerebrū
ascendēs nullam habet humiditatem qua possit eliquari: ⁊
inferiꝰ ad diaphragma descēdere vt illic generet apostema
qd̄ pleuresis dicitur. Differt etiam frenesis a pleuresi: q: cā
frenesis est de fumo calido igneo ⁊ sicco. Causa pleuresis est
fumꝰ calidus ⁊ sanguinolentus: proinde antiqui frenesim fe
bri assimilauerūt causon: ⁊ pleuresim acute febri.

Est et alia frenesis accidentaliter alium mor-
bum sequēs: sicut frenesis que fit ꝓpter pleure-
sim: que fit duobus modis. Vno propter fumū ca
lidum ⁊ humidum ad cerebrum ascendētem sicut
diximus. Alio propter neruorum colligātiam quā cerebrū cum
diaphragmate habet. queadmodum cerebrū patitur ex pas-
sione stomachi ⁊ matricis: propter colligātiam neruorum quam
habet cum eis. Vnde aliquando frenesis fit propter passio-
nem matricis: et aliquando frenesis fit ꝓpter putredinem
que est de phlegmate: quia cum putrefit ascēdit eius fumus
ad caput ⁊ generat frenesim: ⁊ aliquādo fit ꝓpter adustio-
nem chole. ⁊ mutationem eius ad cho. ni. sed hoc genus fre-
nesis est pessimum ⁊ difficile ad curādum. Et quia disputa-
tio nostra est de acuta feb. ⁊ diximus certam ⁊ veram frene-
sim esse propter choleram rubeam in cerebro ebullientem ⁊
ad cerebrum ascendentem: dicamus eius significationes.
Hec ergo frenesis plurimū iuuenibus accidit: cum labores
magnos faciunt: ⁊ cum eorum complexio est calida ⁊ sicca
⁊ tempus estiuum: ⁊ regio ⁊ aer calida fuerint ⁊ sicca. Sed
oportet nos intelligere: q: cū quedam res aliam superat ex-
tinguitur virtus rei que vincitur: sicut videmus fieri in ebrie
tate. Fumus enim vini cooperit ⁊ vincit lumen mentis et
virtutem ⁊ actionem sensus ⁊ voluntarij motus. Simili mo
do fit in hoc morbo: quia extraneus calor cum naturalem co-
operit ac vincit calorem: lumen ⁊ splendorem eius extinguit:
⁊ facit opilationem stuporem ac defectionem. Habet etiam
hec egritudo accidentia: que sunt ab ea separabilia nec ei ac-
cidunt nisi cum febris augmentatur. habet ⁊ alia que sunt in
separabilia: sicut dolor capitis ⁊ spiritus angustia: ⁊ cum sta
tus febris appropinquabit alia ad eū venient accidētia: sicut
nimia sitis siccitas oris ⁊ palati asperitas ⁊ nigredo lingue
angustia cordis tremor. stupor defectio. mutatio faciei a na-
turali ad non naturalem colorem sicut ad citrinitatem: si cau
sa frenesis fuerit cholera rubea in cerebro bulliēs: aut in ru
borem si causa fuerit bullitio sanguinis in corde existentis:
Et si patiētes hec in tēpore estiuo fuerit: calor eorum est pū
gitiuus ⁊ intolerabilis a toto corpore: ⁊ alienationes ⁊ vigi-
lie geminantur et cetera accidentia que superius diximus.
Igitur quia causa significationum ⁊ accidentium diximus
disputationem: oportet nos sequamur tempora acute egri-
tudinis: ⁊ dicamus que bonam crisim erunt ostendentia et
que malam. Dicamꝰ ergo tēpora esse quattuor: initium: au
gmentum: statum ⁊ declinationem. Initium est cum incipit
morbus apparere ⁊ accidentia ad eum veniunt cathamodi-
cum quousq erunt cōpleta. hoc tēpus em̄ dicimus esse ini-
tium: nō sicut alij arbitrati sunt dicentes initium acute egri
tudinis esse cum sola appareat febris. Sed cum omnia ac-
cidentia morbi nūciatiua apparuerint dicimus esse initium:
Cūq incipiunt augmētari cathamodicum vsq dū ad sum-
mum ascensionis terminum veniāt ⁊ natura mouetur ad re
pugnationem morbi appellamus augmētum. Accidētibus
iterum ad vltimitatem venientibus ⁊ actione nature in ma
gno labore ad resistendum morbo existente vsq dum febris
⁊ omnia accidentia quiescere incipiant vocamus statū. In
hoc tēpore crisim cum quacūq fiat purgatione expectamus
quia aut fit cum sudore: si materia morbi extremitati corpo-
ris fuerit vicina: aut cum vrina si sit intra venas cum sangui
ne mixta: aut cum vomitu: si in ore stomachi fuerit: aut cum
egestione si in fūdo stomachi vel in itestinis extiterit. Et ab
hora qua crisis apparet ⁊ omnia accidentia molesta mitigā
tur vsq ad morbi digestionē ⁊ perfectam eius dissolutionem
vocatur declinatio. In hoc enim tempore salutem infirmo
nunciamus: quia impossibile est mors fit in hoc tempore.
Nam neq experimētum neq ratio illam ostendit. Impossi
bile enim est vt mors veniat morbo digesto et dissoluto et
natura dominari incipiente: quia si natura infirmi fortis et
stabilis fuerit ad expugnādum fortitudinis morbi vltimita-
tem: necesse est vt bene pati valeat complemētum digestio-
nis morbi: ⁊ in hoc tempore impossibile est vt morbus natu
re dominetur maxime si medicus eā adiuuerit. Mors ergo
non veniet nisi in tribus morbi temporibus: in initio videli-
cet augmento ⁊ statu. In declinatione vero impossibile est:
q: declinatio nō est nisi cū crisis fuerit laudabilis. Impossi-
bile est etiam materia morbi grossa ⁊ indigesta ⁊ actioni na-
ture non obediente: morbus habeat declinationem: quia si-
gna mortis apparent: que scilicet sunt cruditas duricia ma-
teriei eiusq molestatio nature dominās: que nullum verius
mortis signum habet q̄ hoc qd̄ diximus: quia cū natura est
defectissima in statu morbi neq valet tolerare suorum vlti-
mitatem accidētium: necesse est mors fit proxima sine dubio.
Mala ergo crisis tria habet tēpora morbi: idest initium au
gmentum ⁊ statum. Impossibile enim est declinationem ha
beat: quia declinatio non potest fieri nisi bona crisi preceden
te: cum significationes ostēdūt motionem morbi esse ſm or-
dinationem: scilicet quātum natura tolerare valeat. vnde hec
significatio salutem ⁊ dissolutionē morbi nūciat. Et si motio
morbi ecōuerso fiat: significabit pessimitatē morbi: neq vllā
faciet declinationem. vnde Ga. in libro criseos: quicūq in-
quit morbus fit in suis temporibus quattuor ordinatus sa-
lubrior est: qui vero est inordinatus: non venit ad declinatio
nem: quia prius mortem infert. occidit em̄ in initio aut in au
gmēto aut in statu. Sed aliquādo motio morbi inter hec duo
est mediocris: cuius indicium erit ſm significatiōes que ma
gis in eo apparent: qd̄ in alio loco dicturi planiꝰ sumꝰ. Cau-
sa stabilitatis motꝰ morbi ⁊ sue ordinatiōis q̄ est ſm q̄ opor
tet: est subtilitas ⁊ lenitas materie ⁊ fortitudo virtutis. Cau
sa vero instabilis motus ⁊ ordinationis non prout oportet

est grossicies materiei ⁊ debilitas virtutis. Cumqꝫ fortitudo cum debilitate virtutis componitur: et grossicies materiei cum subtilitate: fit sex modis compositio: quorum quattuor sunt possibiles et duo impossibiles: sicut fortitudo virtutis cum debilitate virtutis ⁊ subtilis materia cuꝫ grossa. Certa igitur compositio grossa materia ⁊ debilis virtus cum subtili fit quattuor modis: scilicet fortitudo virtutis cum subtilitate materie: ⁊ fortitudo virtutis cum grossa materia: ⁊ debilis virtus cum grossa materia: ⁊ debilis virtus cum subtili materia. Ergo cuꝫ fuerit fortis virtus ⁊ materia subtilis fit motio morbi ſm ordinē. ⁊ significationes in suis apparebūt temporibus ſm ꝙ oportet: quia propter virtutis fortitudinem natura mouetur ad expellēdum morbum: ⁊ materia ꝓpter sui leuitatem obedit ei velociter. cūqꝫ hoc fit significat laudabilem morbi qualitatem: vnde necesse est bona appareat crisis in suo tempore sine vllius rei contrarietate: et cum materia morbi est grossa ⁊ virtus fortis fit motio morbi grauis: sed tamen in suo tempore: quia virtus est valida mouet materiā morbi in suo tempore ad dissoluendum ⁊ digerendum eam: sed tamen propter grossiciem sue materiei morbus virtuti non obedit. vnde crisis transit a septima die vsqꝫ ad. xj. vel. xiiij. Et si natura illam nequit expellere materiam extrinsecus ꝓpter suā grossiciem: mouet eam a nobilibus membris ad ignobilia: que ibi aliquam faciēs moram putrefit ⁊ in saniem mutatur: ꝓpter hoc crisis venit aliquando cum apostematibus post auriculam: ⁊ in auriculis nascentibus. Sed tamen hec materia ⁊ hec actio si sit in iuuenibus apostemata erūt magna ⁊ molesta: quia virtus in iuuenibus plurime est fortitudis: ⁊ materia morbi quā patiūtur est acuta ⁊ velox. Unde fortitudo virtutis mouet materiam morbi: que q: leuis est ⁊ velox citissime ad illa loca vadit. hac de causa magna generātur apostemata ⁊ molesta. In senibus vero ecōuerso est: q: si virtus fuerit debilis ⁊ materia subtilis: licet eam digerere expellereqꝫ nequeat velociter ꝓ sui debilitate: materia tamen q: est subtilis ⁊ leuis: parue virtuti obediet ⁊ dissoluetur cathamodicum ⁊ extenuabitur ⁊ exiet per extremitatem corporis cum sudore ⁊ fumo: ꝓinde aliquādo si virtus debilis fuerit defecta ⁊ materia grossa: deficiet virtus ad repugnationem morbi ꝓpter suam debilitatem. vnde materia ꝓpter suā grossitatem indurata nō obedit actioni nature: qđ cū ita sit morbi motio disturbabitur ⁊ suus ordo ecōuerso fiet. vnde virtute infirmi ante morbum fugiente patiens peribit. Diximus itaqꝫ q: acuta egritudo aliquādo determinabitur cū vaina ⁊ cū sanguine de naribus fluēte: q: materia eius est intra venas ⁊ arterias cum sanguine mixta: ⁊ aliquādo determinabitur cum egestione ⁊ sudore si natura potest materiam morbi ab interioribus venaꝝ ⁊ arteriarum ad exteriora extrahere. Diximus etiam ꝙ si virtus fuerit fortis ⁊ materia grossa neqꝫ valeat extra corpus expellere: mittit eam a nobilibus membris ad ignobilia membra: vnde oportet nos intelligere: q: hec actio non est nisi in acutis ⁊ cōtinuis febribus: q: materia eaꝝ est intra venas ⁊ arterias: ⁊ vene ⁊ arterie sunt nobilia membra a quibus solet mouere natura materiaꝫ ad alia loca. In interpolatis aūt febribus nō fit ita: q: materia earum est extra venas: ⁊ illuc natura solita est materiā ab interioribus venaꝝ ⁊ arteriaꝝ extrahere. Idcirco dimittit eam natura: nec illā ab aliquo mēbro claudit vt mutetur in saniem: que permanēs in loco suo neqꝫ in saniem cōuersa mutatur de morbo in morbum: sicut videmus triteum mutari in amphimerinā aut in tetrateum. Causa est: q: triteus cū fit de putredine cholere rubee pure si aliquādo aliquātulum grossoꝝ humori cōmisceatur aggrauatur ⁊ motus eius fit tardior: fitqꝫ diuturna ⁊ mutabitur in amphimerinuꝫ: que si nō fuerit mixta grosso humori: sed ex nimietate sui caloris incenditur mutabitur in quartanā: quia vsta cholera rubea mutatur in choleram nigram. Hec itaqꝫ febriuꝫ mutatio quā dicimus nō fit nisi cū febris per se est morbus nō ꝓpter alium: q: feb. que semꝑ sequitur alios morbos sicut est passio epatis aut stomachi aut alioꝝ principalium membroꝝ: non mutatur de febre in febrem: quia nō est de materia que possit mutari: quia causa eius alius fuerat morbus eam precedens: quo morbo permanente ⁊ feb. permanet: illo quoqꝫ abeunte ⁊ febris abest. Sed decet nos intelligere: quia acuta egritudo tribus modis est: aut enim est acutissima ⁊ citissimam habet motionem: aut est modicum acuta ⁊ carduꝫ habet motū: aut est mediocris. Et quoniam acuta egritudo trifarie est: necesse est vt eius crisis fit triplex. Una enim velocissima est: sicut in quarta aut secunda die. Alia vero est tarda sicut in. xxiiij. Tertia vero mediocris sicut in. xiiij. licet inter harum extremitates alia habeantur mediocria sicut. vij. xj. xvij. xx. Unde Galie. in libro cris. mutatio inquit morbi sex modis est. tres nūciant salutem et tres timorem: quarum que saluteꝫ innuūt: vna est que subito veniens nunciat salutem que vocatur laudabilis crisis: sicut illa crisis est cuius significationes subito apparent. veluti in tertia aut quarta die. Alia quedam mutatio cathamodicum signa salutis indicantia ostendens que nuncupatur digestio aut dissolutio: quēadmodum crisis paulatim apparens vsqꝫ ad. xx. diem vel. xxiiij. Tertia mutatio est inter has mediocris: que significationes habet nunciatiuas ab initio morbi que postea non apparent vsqꝫ ad. xiiij. diem: sed in xiiij. die omnes veniūt cum crisi aut in initio morbi nō apparent nisi modicum: sed veniente crisi in. xiiij. die ⁊ tempore subito assunt. Illa vero mutatio que est timorosa in tria diuiditur. Una est cuius significatiōes ab initio morbi timorem ante quartum diem nunciant: que mala crisis nuncupatur. Secunda est mutatio cuius significationes paulatim apparent suspitioneꝫ innuētes ⁊ tendūt vsqꝫ ad. xxiiij. Tertia quedam mutatio est: que mutatio ab initio morbi plurima habet accidentia perditionem ostendentia: sed postea cedunt vsqꝫ ad. xx. diem. in. xxiiij. die omnia apparent. aut ab initio morbi non nisi modicum apparent. veniente vero vigesima quarta die subito ostēdūtur. Quicūqꝫ aut morbus molestissimā habet crisim: nox precedens crisim difficilis est: qui aūt tardam nox est nullius molestie. Qui vero mediocris est noctes precedentes dies creticos omnes erunt difficiles: vsqꝫ in. xiiij. diem. Causa velocitatis et tarditatis est fortitudo et debilitas virtutis et acumen materiei ⁊ subtilitas eius frigiditasqꝫ eius et grossicies. Materia enim si fuerit acuta et furiosa inuadit et commouet naturam vt commoueat humores ab initio morbi. Unde cito venit status et terribilia apparent accidentia morbum ipsi nature repugnantem significantia: que sunt fortitudo ⁊ duritia febris: dolor capitis angustia: vigilia: incensio: sitis: tractio hypocundriorum superius: dolor colli: iactatio capitis huc et illuc: que omnia cum initio morbi aut plura videmus et maxime duriciam febris et dolorem capitis: pronunciamus acutissimum esse morbum: ⁊ citissimam habere motionem: vnde nūciare debemus in quarto die crisim. Et si febris non adeo fuerit acuta eiusqꝫ motus tam velox nuncius erit in quarta die expectandus: et in. vij. crisis. Si autem materia fuerit grossior et grauior: significatio erit expectanda in septima: et crisis in quartadecima. Sed tamen aliquando incipit significatio in quarta et completur in. vij. in. xj. vero fit crisis. et aliquando nuncius moratur vsqꝫ ad. xj. et crisis prolongatur vsqꝫ ad. xx. Causa huiꝰ est: q: motꝰ morbi cū fuerit tardꝰ nullo mō signa indicatiua poterunt ante vndecimum diem venire. vnde significat grossaꝫ esse materiam. idcirco necesse est moretur vt fiat perfecta crisis in. xx. die: sed tamen nuncius aliquando se festinans incipit in septima: ⁊ finitur in vndecima: fitqꝫ crisis in. xiiij. aut. xvij. Et si status morbi: idest duricia febris ⁊ capitis dolor. ⁊ alia accidentia que diximus esse significatiua prolongata fuerint vsqꝫ ad vicesimum diem: significāt materiam paruum habere calorem et tardum motum: vnde significationes eius apparent per vnāquāqꝫ hebdomadam: ⁊ ideo monstrat non esse perfectam crisim: idest. xxvij. et perfectam esse in. xl. quia ab initio morbi vsqꝫ ad vicesimumquartum tantum est quātum a. xx. vsqꝫ ad. xl. proinde non potest in vicesimaquarta die bona fieri determinatio: quia motus morbi quātum est tardior: tantum ⁊ crisis fit tardior. Si vero motio morbi fit velox: necesse et crisis fiat velox.

De crisi. Capi. iij.

Oportet nos intelligere in acuta egritudine: q: cum morbus augmentatur: fitq; furiosus in vltimitate status: natura est ei opposita. vñ inter naturam ⁊ morbũ fit duellum: a quorũ certamine actio que nascitur vocatur crisis: sed tamen si natura morbo preualet: et ipse ante eã fugiat: bona dicitur crisis. Si v̊o morbus naturam superabit crisis mala nũcupabitur. Sed prius q̃ bellum appareat natura ⁊ morbus demõstrabũt qualiter operatio fiat in die certaminis. Verbi grã. si crisim natura facere debeat in .vij. monstrat nobis in quarta: ⁊ monstrat in vndecima quẽadmodum facit in .xiiij. quarta g̃ dies ⁊ .xj. sunt indicatiue. vij. ⁊ xiiij. sunt cretice: ⁊ aliquando tamẽ .vij. nunciat .xiiij. Sed si reprehendant nos quidã sophiste dicentes: quare .xj. nõ est plusq̃ .vij. xiiij. indicatiua: quia vndecima quartedecime vicinior est. Respondemus materia morbi cũ est grossa ⁊ grauem habet motum vt significationes eius prolongent̃ vsq; ad .vij. nequit natura suam complere actionẽ nisi in alia .vij. q: vt diximus cum materia morbi est grossa eius determinatio necesse est sit grauis: ⁊ ecõuerso est si materia sit leuis.

De signis nunciatiuis. Cap. iiij.

Signa nunciatiua duobus modis sunt: aut certa: aut dubia. Dubia sicut sudor calidus non in toto corpore veniens: aut in toto corpore frigidus ⁊ cum fe. non cessat: q: sudor totum corpus circũdans est laudabilis: sed si feb. non cessauerit propter eum est dubius. Sudor v̊o frigidus qui non sit in toto corpore malus est: sed cuꝫ est calidus dubius est. Signa aũt que sunt certa duobus modis sunt: aut em̃ semper sunt laudabilia: aut semper illaudabilia. Unde antiqui dicunt esse xviij. genera signoꝝ. ix. laudabilia: ⁊ .ix. illaudabilia. Primũ signum est sanitas virtutis suum morbũ tolerantis. Oppositum huius est defectio virtutis morbũ pati nequeũtis. Secundum leuitas corporis se facile mouentis. Cõtrariũ huiꝰ est grauitas corporis inertẽ motum habentis. Tertium est sanitas mẽtis ⁊ facilis appetitus: cibiq; leuitas. Oppositũ eiꝰ est corruptio mentis: difficilis appetitus: ⁊ grauitas cibi. Quartuꝫ est effigies infirmi sano similis. Oppositũ eius est mutatio faciei sane: sicut cum fuerit citrina: liuida: et nigra: nuditas carnium: temporum extẽsio: ⁊ frontis duritia: acumẽ narium: tortura: angustia foraminũ narium: frigitudo aurium: ⁊ palpebrarum inuersio: labiorũ extensio: apertio vnius oculi minor q̃ alterius: concauitas oculoꝝ: lachryme inuoluntarie: obscuritas nigredinis oculorum: turbulẽtia aut rubor: aut viridis vena: aut sicca cachexia in eis apparens: aut palpebrarũ spasmatio: aut incõsueta oculoꝝ albedo in somnis apparens. Quintum bonitas est spiritus ⁊ facilitas eius naturali spiritui similantis. Oppositũ huius est disturbatio ⁊ angustia spiritus: aut magnitudo et paruitas eius. Sextũ est bonitas somni in assueto tempore veniẽtis ⁊ infirmũ iuuãtis. Contrariũ eius est corruptio somni infirmo nocentis: maxime si in somno viderit terribilia ⁊ timorosa et spasmetur in somno. Septimum est fortitudo pulsus ⁊ eius equalitas naturali similantis. Contrarium eius est debilitas pulsus: maxime si fuerit formidolosus aut vermiculosus. Octauum: fortitudo actionis naturalis in loco coctionis: ⁊ apparitio vrine digeste in die cretica. Oppositum est defectio caloris naturalis in loco coctionis ⁊ vrine indigestio quemadmodũ si sit alba: subtilis: clara aut turbida vł grossa: maxime in die cretica. Nonum: laudabilis est purgatio cum sudore videlꝫ si materia sit subtilis ⁊ exteriori parti corporis vicina: aut cum sanguine de naribus fluente: si plurima materia sit intra venas capitis: aut cum sputo si sit materia in pectore in pulmone ⁊ diaphragmate: aut cum vomitu si fuerit in ore stomachi: aut cũ vrina: si materia sit mixta cũ sanguine maxĩe si fuerit ĩ gibbo epatis: q̃ materia si fuerit in gibbo epatis necesse est cũ vrina euacuetur: si autẽ sit in sua cõcauitate cum egestione egredietur: q: vene concauitatis epatis sunt iuncte intestinis. Sunt etiam quedam significationes bonum ostendentes: sicut si fuerit sudor in toto corpore ⁊ feb. per eum mitigetur: sitisq; extinguatur. Sãguis e naribus fluens in die cretico si sit quantitatis perfecte quã natura pati valeat: et si infirmus eo p̃terunte alleuiabitur. Sputum autem si appareat in tertia aut in quarta die: ⁊ fuerit paruum: album ⁊ digestum: viscosum ⁊ coniunctum ⁊ facile exeat cum vna vel duabus tussibus. Vomitus si fuerit citrinus quasi vitellum oui mixtum cũ phlegmate albo temperatũ liquorem habẽte ⁊ bene digesto: de quo infirmꝰ alleuiabit̃ ab angustia quã prius habebat. Urina si fuerit bñ citrina ⁊ tẽperata in liquore: hypostasimq; habet albam: iunctam: ⁊ lenem pinee formam habentem. Egestio si fuerit similis naturali ⁊ equalis in quantitate cibi quem sumpserat: ⁊ si exeat in tempore quo consuetudo fuerat: cum liquor sit temperatus inter subtilem ⁊ grossum nullum habens fetorem: aut acutum calorem habeat tinctum cũ equalitate citrinitatis: aut ignei coloris: significat em̃ talis egestio haberi de cho. ru. quantũ oportet ad expellẽdã ⁊ subtiliandam fecem. Sũt ⁊ alie significationes que omnibꝰ his sunt opposite. vnde timorem nũciant sicut sudor non in die cretico apparẽs frigidus: ⁊ non totum corpus circundans: maxime si in solo fuerit capite: ⁊ descendat in faciem ⁊ frontem: ⁊ granosas ⁊ rotundas guttas habẽs. Sãguis e naribus exiens: si ante coctionem: idest in initio morbi appareat: maxime in secundo die. Sputuꝫ si moretur vsq; in finem morbi: ⁊ si sit multum citrinum: aut rufum: viride: nigrum: subtile: aquosum: grossum: diuulsum: diuersum: distinctum: maxime si horribilis ac putridi fuerit odoris. Vomitus si fuerit igneus: aut cholericus mixtꝰ cum humoribus subtilibus aut aquosis aut viridibus: nigris: eruginosis. Urina prassina: albissima: aquosa: aut grossa: aut nigra: turbida ⁊ lactea: precipue si habeat hypostasim rubeam aut citrinam vel nigram: aut sicut oui vitellum ⁊ furfureã. Egestio si fuerit maior quantitate aut multuꝫ minor: citrinissima vel ignea: aut viridis: nigra: subtilis: aquosa: grossa et diuersa ⁊ superficietenus vnctuosa aut oleagina: fetidissima: acuta ⁊ horribilis: maxime si nõ in assueto exeat tempore. Oportet iterum nos intelligere q: certissima oĩm significationũ sanitatem nunciantiũ: est fortitudo virtutis: ⁊ pessima omnium significationũ perditioneꝫ innuentium est debilitas virtutis. Proinde decet nos cognoscere quia cum videbimus bona signa in die cretico apparentia: aut oĩa que diximus: aut plura: expectãda erit bona crisis in die cretica que est nũciatiue diei vicina. Si v̊o mala fuerint ⁊ videbimus signa in die nunciãte expectanda est mala crisis in die cretica nunciatiue vicinãte. Et si bona signa cum malis appareant signis: iudicabimus preesse debilibus fortia ⁊ multa paucis. Verbi gratia. si multa mala appareant signa cũ vno aut duobꝰ bonis: iudicabimus ea istis preesse: maxime si ea que sunt multa fuerint fortiora ⁊ certiora ⁊ cõmuniora: q̃ si fuerint equalia in longo tempore morteꝫ esse futuram ostendũt: sed tamen si signa laudabilia fuerint fortiora ⁊ certiora in prolixo tempore denunciant salutem esse futuram: q: mala signa nunciant grossam materiam ⁊ durã ad obediendũ. vñ necesse est crisis trãseat ab illa die cretica que pertinet diei eius nũciatiue. Et si omnia mala signa siue plura eorum ad bona mutent̃ in die cretica: significabũt salutem citam aut tardam s̃m velocitatem temporis: in quo signa fuerint mutata. Si autem non mutentur signa ostendunt timorem in lõgo tempore esse futurum. Verbi gratia. Si appareant quedam significationes in tertia die ⁊ plurime earum sint laudabiles: ⁊ quedã iuncte debilem significationem habentes: significant salutem esse venturã in .xiiij. q: mala signa que cum bonis apparẽt: significãt morbũ habere malã qualitatẽ. Proinde crisis a .vij. ad .xiiij. trãsit. Si autẽ ille significatiões male mutent̃: ante .vij. ant. vj. ad bonas: possibile est vt crisis veniat in .xj. que si non mutẽtur in septima timorem significabunt in longo tempore esse venturum: quia non sumus securi quin male significationes crescant: et confortentur si in sui stabilitate permaneant.

vnde virtus nature deficiet: et bone significatiões ad maluȝ mutabuntur. Bonū etiam est medico vt non solum bonas et malas significationes consideret: sed etiam oportet illum inuestigare illas q̄ sunt fortiores et certiores: atq3 illas que sunt debiliores et instabiliores. Verbi gratia: si quinq3 videat laudabilia signa: et tria illaudabilia signa: iudicandū erit ad quinq3 plusq3 ad tria: sed iudiciuȝ forsitan erit fallax: q2 possibile est vt tria sint fortiora et certiora q3 quinq3: quemadmodum si infirmus angustiā spiritus patiatur: et neq3 sitim aut dolorem capitis habeat: tamen hec duo non sunt maiora illo vno signo. significatio angustie spirit9 pessimitatē innuit: q2 est significatiua defectiōis humane vite: sed paruitas sitis et dolor capitis non sunt simili modo: q2 facilius patitur infirmus dolorē in capite et sitim q3 angustiam spiritus: angustia em̄ spiritus non aliud significat nisi defectionem humane vite. Palam ergo intelligimus q2 acuta egritudo determinatur in. iiij. aut. vij. aut. xiiij. die. Et si mō ab initio bene cognita fuerit: bene poterit noscere vtrum sit mortifera: an non tribus modis. Vno ex sanitate et fortitudine virtutis: et ordinatione et perfectione actionis naturalis: aut ecōtrario. Secūdo ex bonitate laudabilis qualitatis morbi et leuitate et subtilitate materiei et facilitate sui motus: aut ex eorum oppositis. Tertio ex leuitate corporis: et facilitate spiritus: et bonitate pulsus et somni et appetitus: qui sunt quātum oportet: et ex signo coctionis in vrina apparente: maxime in die nunciatiua: aut ex contrarijs. Diuturni vero morbi qui sunt de grossis chimis tarde se mouentes: sicut quartana et ceteri non potest medicus inuestigare ab initio vtrum sint mortiferi necne: q2 non habent in initio furiositatem: aut velocem motum per que medicus cognoscat ab initio ad quid sint conuersuri: q2 materia propter sui grossitatem et sui motus tarditatē non obedit actionibus nature vt fex eius moueatur et in initio digeratur: vt sic possit medicus futura indicare ab initio. Vnde oportet nos in diuturna egritudine inuestigare motū ci9 et actionē per vnaquāq3 hebdomadā: quoniā motus diuturne egritudinis per septē mouetur propter grossitatē et grauitatem sue materie: acutam vō egritudinē per quarternariā decet cognosci: q2 materia sua est subtilis eiusq3 motus leuis et velox. Cūq3 infirmus in diuturna passiōe fit: et in vnaquaq3 hebdomada alleuiabitur: et bona appareat significatio: bonam morbi qualitatem ostendens: et sanitatem virtutis bonam innuet salutem. Si autem infirmus in vnaquaq3 septimana fit grauior et debilior: et malum appareat signum: male qualitatis nunciatiuum: et etiā debilitas virtutis: timorē indicat. Sed oportet intelligi: q2 sunt quedam diuturne egritudines: quaruȝ motus et significationes per septem mouenť et cognoscunť: sunt et alie quarum motiões et signa per tria septenaria mouenť et cognoscunť. Verbi grā. si prim9 mot9 est. l. xx. die: scđs erit in. xlij. tertius in. lxiij. Causa est: q2 grossissima et durissima est materia cum imbecilli virtute. Vnde palam intelligimus quoniam morbi quorū motus fit per quarternariū: significant subtilitatē et acumen materie: et velocitatē sui motus cum virtutis fortitudine. et morbi qui plurimū mouenť per septenarium sunt propter grossitatem materie et caloris paruitatē: et motus tarditatē: et virtutis debilitatē. Morbi ergo qui mouenť p̄ tria septenaria necesse est grossiores et duriores et tardiores habeant motus. Cūq3 morbi suos seruant ordines: fm̄ q3 oportet: ostendūt se bonas habere qualitates et leuis esse materiei: et virtutis fortitudinē. Si vero suas non custodierint ordinationes: neq3 tempora prout cōuenit seruauerit: significāt malas qualitates et materiei duriciam: ac virtutis defectionē. Instabilis morbi motio duobus modis fit: aut enim ante suum tēpus venit. vnde significat acumē et malam qualitatē materiei: fitq3 ipsa p̄ se causa motiōis añ suū tp̄s: aut post suū tp̄s morať: vñ innuit grossitatem materiei et duricie: et nature pigritiē et destructionē virtutis. Vnde Galie. in libro crisium: laudabilis inquit motio morbi facta fm̄ ordinem est ad sciendū aperta et indubia et morbi quidē motio: et causa cuius motio fit illaudabilis et inordinata: est dura ac dubia ad cognoscendū: et cuȝ magna ac difficili cognoscitur inuestigatione. Vnde dico q3 inuestigatio fit triplex. Aut em̄ est eius inuētio necessaria: aut possibilis: aut impossibilis. Necessaria sicut inuestigatio q̄ fit fm̄ rationē et distinctionē. Hec em̄ inuestigatio est imutabilis: quia eius inuentio est necessaria: cuius inuestigationis inuentio si non veniat: non fit propter suaȝ culpā: sed propter accidentia impedimentum aliquod facientia. Possibilis: sicut inuestigatio que fit fm̄ experimentum: in qua inuestigatione certum et incertū sunt equalia. Verbi gratia. si quedā res alicui probata fit nulla ratione eam affirmante: possibile est vt aliquando noceat: sine alicuius rationis affirmatione. Impossibilis sicut actio vulgorum que non fit fm̄ rationem: neq3 fm̄ experimentum venit: que si veniat fit fm̄ fortunam. Verbi gratia. quidam puteū propter aquā fodiens inuenit thesaurum: cuius inuentio neq3 fm̄ rationem: neq3 fm̄ experimentū fuerat: sed fm̄ fortunam.

¶ De scientia furiosorum morborū. Cap. v.

Vicūq3 vult furiosos cognoscere morbos: vtrū sint ad salutem necne: oportet vt perquirat motum acute egritudinis: neq3 eum obliuioni tradat: et ea q̄ denunciatiua significatiōe apparet: statum videlȝ ac morbi vltimitatē ostendentia: sicut duriciem feb. augmentationē et dolorē capitis: sitis fortitudinem: laborem: spiritus angustiam: attractionē hypocundriorum: colli dolorem: motionem mēbrorum infirmi de loco ad locum. Hec cum cognoueris et inueneris cum defectione virtutis et mala morbi qualitate: intelligas defectionem nature ante morbum fugere et certissime p̄nunciet malam crisim esse venturā: maxime si non fuerit in die nunciatiua nec cretica: sicut sunt in. ij. vel. vj. viij. xj. et his similib9: Or si virtutis fortitudinē et bonā qualitatē morbi viderit: et in die nunciatiua: bonaȝ crisim esse futuram predicet: et salutem precipue si fuerit in nocte diem creticam antecedēte: aut in die noctem creticam precunte. His em̄ visis si appareant terribilia accidentia sicut alienatio que prius nō fuerat: et excitatio infirmi ne fiat formidolosus: q2 hec accidentia tunc sunt solita venire. Causa q2 fumus illi9 materiei caput ascendit. natura etenim in crisi illos coadunat chimos: qui si fuerint cholerici eos in ventrem deponit vt cum egestione expellantur: si autem fuerint sanguinolenti in epate coadunanť vt cum vrina egrediant: de quoruȝ coadunatione chimorum quedam nascitur ebullitio fumum capiti dirigens. vnde illa terribilia creanť accidentia. Sed chimorum materia cum egestione aut vrina expulsa infirmus quiescit: hoc manifestat illorum accidentiū transitio. Vnde Hippocra. in apho. Nō fm̄ rationem alleuiatis non oportet credere neq3 vereri valde mala que fiunt irrationabiliter: multa em̄ taliū incerta et non valde permanere: neq3 morari consueuerūt.

¶ De scientia cretice diei. Capi. vj.

Dies cretica duobus modis est: aut plurimum in ea fit crisis laudabilis et salutis significatiua: aut non venit in ea crisis: que si veniat erit pessima. Dies itaq3 cretica q̄ fit laudabilis est. iij. iiij. v. vij. ix. xj. xiiij. xvij. xx. xxj. Illaudabilis vō. ij. vj. viij. x. xiij. xv. xviij. Crisis em̄ in his diebus facta pessima est: q2 bellum quod tunc fit inter naturam et morbū est de morbi actiōe eiusq3 fortitudine nature dominātē. Propter hoc significationes in his dieb9 apparentes si fuerint male mortem pronunciant cito. Si autem bone significant futuram reciprocationem: et morbi prolixitatē. Tertiadecima et quindecima sunt mediocres inter laudabilē et illaudabilē: quarum causa in suo loco explanabiť. Sed dierum laudabiliū sunt quedam proprie cretice: sunt et quedam nuncie. Ille que sunt proprie cretice sunt laudabiliores: et certiores dicimus esse. vij. et. xiiij. post has sunt. xx. et. xxj. proprie autem et cretice nūcie sunt. iiij. et. xj. post has. v. ix. et. xvij. post has tertia et decimaoctaua: aliquando nuncia venit in die cretica: et cretica in nunciatiua. Causa grauitas est et grossicies materiei subtilitas eiusq3 leuitas: quia si materia grossa fuerit

⁊ grauis: necesse est tarde veniat status. Proinde transit creticam et venit in die nunctia que est post illam creticam. Et si leuis ac subtilis fuerit materia: fit status in die nūciatiua cretice. Verbi gratia. feb. tertiane naturalis terminus est.xiiij.dies: sed si eius materia sit leuior et subtilior: maturatur fitq; terminatio in.xj.q si multo plus sit leuior: citissime festinat: fitq; eiꝰ crisis in.ix.aut.vij. Si autē fuerit mixta cum aliquanta alterius materiei grauedine: determinatio moratur vsq; in.xvij.aut.xxj. Si vo cum maiori misceat grauedine plusq; terminus prolongabit. Dies itaq; illaudabilis fortiora ⁊ certiora male qualitatis signa habens est secūda. post hāc.vj.deinde octaua ⁊.x.post has.xij.xv.xviij. Causa pessimitatis secūde: q: materia morbi est cruda: neq; vllā coctionē aut digestionē potuit natura ante quartā operari: quibus autem apparentibꝰ ante coctionem materiei morbi cognoscimus naturā esse stupidā propter furorem materiei ⁊ sue qualitatis pessimitatē: proinde significatiōes ante coctionem materiei apparēt. Ideoq; vituperauit Hippocra. sanguinē de naribus in secūdo die manantē in acutis febribus: dixit enī cum timoris fore nunciatiuū. Idcirco dies illaudabilis quanto fuerit longior a secūda die: tāto minoris erit timoris. Sexta vo significat virtutē morbi ⁊ nature debilitatem sexta enī est septime vicina. Cunq; enī natura nequiuit morbū pati vsq; in diem creticam que parū fuerat sibi propinqua: significat eius defectionē ⁊ morbū ei dominātem. Sed causa diuersitatis diei cretice duobus modis est: aut propter debilitatē nature: aut propter diuersitatē figure lune inequali modo lumē a sole recipiētis: qd vtrūq; explanabimus in nr̄o libro pātegni. Et si quis facillime intelligere desiderauerit: legat capitulū de ymeacriseos scriptum in eodē libro: ibi enī plene diximus ⁊ monstrauimꝰ: q: impares sunt apertiores ⁊ certiores paribus: sicut Hippocra. in epydimia. Impares inquit sunt fortiores paribꝰ. Intentio fuit Hip. vt taliter essent impares fortiores. oīs enī numerꝰ aut par aut impar. Impar autē habet in se vtrūq;: par vero non habet in se nisi vnū aut parē aut imparē. Hoc testatur: q: si numerū diuidimꝰ in parem ⁊ in imparē: fit diuisio insimul in parem ⁊ in imparē: q si parem partimur non inuenimus in eo nisi vnam numeri partē: sc; aut parē aut imparē. Impar ergo totū in se continet numerū: par vo non. Verbi gratia. Si diuidimus septē qd est impar: inuenimus vnam partē esse parē.i.iiij.⁊ aliam imparē.i.iij. si autē octo qd est par partimur: reperimꝰ diuisionē in vtraq; parte esse parē: idest.iiij.⁊.iiij. Iterū si.xiiij. qd est par diuisum fuerit inueniunt in eo duo īpares: septē videl; ⁊ septē. hac de causa dicit Hippo. imparē pari esse fortiorē: q: vtrūq; in se numerū continet. Silr hoc inuenimus in ymeacriseos Ga. ⁊ alioꝝ antiquorum. Sed tn̄ quidā sophiste nobis obijciūt dicētes: si bene dixistis de Hippo. Gal. ceterisq; antiquis: q: eorum intentio de die cretico fuerat: ⁊ de numero ⁊ de cursu lune: vnde imparem dixerūt pari esse fortiorem: quare quartādecimam oībus diebus creticis: ⁊ quartam omnibꝰ diebus nunciatiuis dixerunt esse meliores cum vtraq; sit paris numeri? Respōdemus impares licet sint cōuenientes naturaliter diei cretice: pares tamen sunt eis accidentaliter: q: si crisis incipiet in.xiij.die natura suam cōplebit actionem in xiiij. Unde crisis in.xiiij.die computatur: q: actionis nature complementū in eo ostendit. Similiter in tertia natura incipit suam operationē: ⁊ in quarta finit eam. Proinde ordinauerunt bene creticos dies: q: cum viderūt parem nō esse creticum ex actione nature: sed accidētaliter ex apparitiōe operationis nature in eo complete: conuersi sunt ad imparem: ⁊ dixerūt cum pari esse digniorem.

De cognoscenda crisi ventura. Cap.vij.

QUi cupit noscere diem qua crisis sit vētura seu hora noctis aut diei: oportet inuestigare initiū morbi vt fiat certitudo dierū nūciatiuorū ⁊ creticoꝝ. His enī sine dubio cognitis decet cognosci qualia appareant signa in vnoquoq; initio. Unde cum in eadem die signa ostendant nunciatiua oīa seu plurima: ⁊ apparebit actio nature siue sit fortis siue debilis: expectāda erit crisis in die cretica: quā ipsa nūciatiua p̄cedit sicut in septima quā quarta antecedit: ⁊ in xiiij. quā precedit.vij. precipue si morbus fuerit in vltimitate status: crisis enī in eadem die est ventura: maxime si bona fuerit crisis: mala autem crisis nonnunq̄ venit in eadem die: et aliquando in alia: ⁊ aliquando in initio morbi: aliqn̄ in statu quemadmodū diximus. Sed si vis scire crisis vtrū veniat laudabilis necne: oportet infirmi pfecte cognosci virtutem si sit fortis aut debilis. Si enī fuerit fortis et spiritꝰ sit facilis: lenis: inangustiosus ⁊ quasi sani pulsus fortis ac bene ordinatus: ⁊ signum coctionis in vrina apparuerit: certissime esse futuram pronunciabit. econtra si contraria videris indicia. Et si vis scire qua noctis aut diei hora crisis sit ventura stude ab initio morbi: vt cognoscas horā in qua augmētum febris fuerat ⁊ angustia infirmi: q: in eadē hora crisis est ventura. Si autem scire velis per qualem purgationem crisis fiat: perquire naturam morbi atq; suam speciē ⁊ materiam: que cognoscere poteris per infirmitatē eiusq; complexionem: naturā temporis: aeris: etatis: regionis: consuetudinis: ⁊ per artificiū ⁊ exercitia qualiter omnia fuerant dum sanus erat: figura autem si sit macilenta aut crassa: rufa aut fusca. Verbi gratia. si infirmus fuerit iuuenis eiusq; cōplexio calida ⁊ sicca: ⁊ etiā regio: etas: ⁊ si fuerit cali. ⁊ sic. aer. Similiter patiens in sanitate fuerat solicitus laboriosus: vigilator: macilentus: fuscus: significat materiā esse cho. ru. ⁊ nunciant purgationē fieri cho. ru. cum vomitu: si sit materia leuis aut natalis: aut cum egestione si sit grauis inferiora petens. Et si infirmus.xx. fuerit annorum: ⁊ cōplexio eius calida ⁊ humida: infirmus in sua sanitate quietus atq; crassus ⁊ rufus: tēpus ver: ⁊ regio ⁊ aer similiter cali. et hu. cognosce q: materia est sanguinolenta: ⁊ crisis est ventura cū sanguine de naribus. Si fuerit materia leuis ⁊ acuta aut cū menstruis: aut emorroydibꝰ: si materia fuerit grauis. Sed tn̄ sanguis si fluxurus sit per nares antecedūt angustia pectoris ⁊ grauitas ⁊ dolor capitis: tenebrositas ante oculos ⁊ apparitio ante oculos quasi lāpadis rubor. Causa q: natura crisi apparente ⁊ appropinquāte chimos qui sunt materia morbi in corporis interiora coadunat. Tū si sint cholerica ad intestina deponunt. si sanguinolēti epati diriguntur. Chimi ergo in corporis interiora cū coadunant et ebullire inceperint: si sint leues faciunt fumū ad caput ascendētem: graues ergo qui fuerint descendunt ad inferiora. Rursus si fuerint sanguinolenti ⁊ subtiles: ac fumus eorum ad caput saliat: generabit extensionē temporū: angustiam pectoris: grauitatem ⁊ dolorē capitis. Et si quedā pars illius fumi ad primum parem neruorū a cerebro exeuntē vadit qui sunt via spiritus visibilis turbidū facit visum: ⁊ generat ante eos imagines rubeas ⁊ nūciat sanguinem procul dubio de naribus esse fluxurum. Si autē materia grossa fuerit et grauis: deponitur ad inferiora ⁊ generat dolorem ventris ⁊ punctionem fumorū ⁊ grauitatem pectinis: et nunciat sanguinem esse fluxurū per menstrua si fuerit femina: aut per emorroydas si fuerit masculus: maxime si sua fuerat cōsuetudo. Et si chimi sint cholerici: leues ac subtiles: fumꝰ eorū ad caput ascendit ⁊ facit dolorem ⁊ siccitatē narium ⁊ oris tenebrositatem oculorum: ⁊ vultum citrinum: vnde innuit purgationē cum vomitu esse futuram. Si autē fuerint grossi ⁊ graues descendunt ad inferiora: ⁊ generant ventris dolorem: ⁊ inflationem: nunciantq; solutionē. Sed oportet intelligi significationes crisis cum sanguinis fluxu venientis duobꝰ modis: qui sunt vniuersaliter aut particulariter. Uniuersaliter sunt sicut continue febres: acumenq; earū: ⁊ plenitudo corporis: rubor faciei: angustia spiritus: magnitudo pulsus: ac latitudo percutiens magis superius q̄ inferius: mollicies organorum: rubor ⁊ spissitudo vrine: extensio laterum: grauitas epatis. His enim cognitis sanguinē significat fluxurum: maxime si tempus: etas: consuetudo atq; aer conueniant. Si autem infirmus sentiat dolorem in capite temporum extensionem ruborem ante oculos pruritum in naribus expectabis de naribus sanguinem. Et si hec signa in vtraq; parte videris: ex vtraq; nare sanguis est fluxurus. Si autem ex vna parte: et per narem vnam sanguis fluet.

Si vo vis cognoscere vtrum per menstrua currat: perquire vniuersalē significationē: cū qua si videris grauitatē pectinis ⁊ lumboꝝ: si mulier fuerit expectabis menstrua venire. Si autem masculus fuerit per emorroydas fluere attēdes. Si cū sudore crisis est ventura: rigor in die cretica debet venire ante sudorē: ⁊ per corporis exteriora fumus egreditur calidus: ⁊ cutis fit rubicunda: ⁊ pulsus humidus: ictus mollis: rubor ⁊ spissitudo vrine in die nūciatiua: maxime ī quarta expectādus erit sudor in die cretica. Si aūt cū vomitu fiat crisis: debet habere dolorem capitis: ⁊ in ore stomachi abominationē: cordis tremorē: obscuritatē oculorum: inferioris labij titillationē: pulsum durū ⁊ inordinatū ⁊ concauū. his precedētibus vomitū nunciat. Or si cum his omnib⁹ signis pulsus fortis fuerit ⁊ latus: expectabis sanguinē de naribus ⁊ vomitū: quia pulsus cum est latus ⁊ fortis significat sanguinem de naribus fluxurū. Si autem fuerit concauus vomitū innuit. Causa tremoris inferioris labij fit in vomitu ideo q: pellicule oris stomachi sunt iūcte cū inferiori labro: vnde cū mouentur ille necesse est vt labrū moueat̄. *Signū crisis cum vrina est grauitas ⁊ extensio pectinis cum subtili materia ⁊ egestionis ablatione.* Signa solutionis est *grauitas in inferiori ventre cum* dolore: ⁊ fortitudo virtutis cū *multa materia*: suiq; grossitudo: et vrine paucitas: et aliquando cum inflatione ⁊ vētositate. Si autem materia mutatur de nobilibus ad ignobilia membra: his signis cognoscatur. virtute fe. grossicia materiei: cōtinuitate doloris: subtilitate vrine ⁊ albedine: fortitudine virtutis morbū ferre valētis: ablatione screatus ⁊ oīm purgationū. Or si natura velit materiā ad superiora mēbra mutare: precedūt capitis grauitas: stupor mentis: surditas: viriditas vrine cū cōstipatione vētris. Si aūt ad inferiora mēbra fiat mutatio morbi: precedunt grauitas ⁊ dolor genuū cum tumore: ⁊ ablatio screatus ⁊ omnium purgatiouum.

De synocha sine putredine: que inflatiua dicitur: et de pleuresi. Capi. viij.

HEc acuta feb. de puro: calidoq; sanguine nascitur intra vasa. i. intra venas et arterias absq; vlla corruptiōe vel putrefactiōe. Cuius signa sunt hec: precedit eam fatigatio: grauitas mēbrorum: rubedo ⁊ calor. Febre vo apparēte cōtinuo erunt *incensiones*: grauitas et dolor capitis: rubor *faciei: plenitudo venarum* vtriusq; tēporis: oculi eminent: pulsus fortitudo ⁊ plenitudo *ictusq; mollis*: vrina subtilis ⁊ alichinea. Causa vtuosi pulsus est puritas sanguinis. Magnitudo ⁊ plenitudo eius est ppter sanguinis copiam organa dilatātis. Mollis ictus est ppter sanguinis humiditatē: proinde facies infirmi est mollis: rubicunda: et humida quasi facies balneū egredientis. Causa subtilis vrine est ebullitio ac puritas sanguinis. Proprietatē habet hec fe. semp gnare inflationē ⁊ facere vētositatē: q: materia ei⁹ est: sicut diximus: sanguis purissimus: qui est in corde ⁊ pulmone: qui cū calefit ⁊ ebullit: fumos gnabit ad caput ascendentes ⁊ salientes ⁊ dolorē generātes: qui fumi si poros capitis angustos ⁊ oppilatos inuenerint: conuertunt̄ ad inferiora. i. ad pectus ⁊ pulmonē: eorūq; vias oppilant ⁊ spiritū faciūt angustū ac anhelitū ⁊ orthomiā. Ideoq; antiqui hāc febrem vocauerūt inflatiuam: q: causa inflationis spiritus plurimū est calor pectoris ⁊ pulmonis eiusq; defectio. Nōnunq̄ iste calor inflat pectus ⁊ pulmonē priusq̄ caput ascendat ⁊ inferius conuertat̄. Or si illa materia que a capite descendit inferius ad diaphragma incidat ⁊ coaduneť: apostema generabit qd̄ dicitur pleuresis: q: pleuresis nihil aliud est nisi calidum apostema in diaphragmate ortum: ⁊ aliquādo illa materia que a capite descēdit venit ad lacertos ⁊ carnem: quibus coste sunt indute ⁊ faciunt apostema qd̄ abusiue vocatur pleuresis. Certa em̄ pleuresis continuo. iiij. habet significatōes q̄ sunt ab ea insepabiles: duriciē videlʒ fe. angustiā spiritus: pūctionem: ⁊ dolorē lateris ⁊ tussim. Sed plurime euenit pleuresis calidas et humidas complexiones habentib⁹: in vere etiam naturaliter: ⁊ hyeme accidenliter: maxime si ver fuerit egressum a temperamēto in caliditatē ⁊ humiditatē: ⁊ hyems fuerit humidior q̄ oportet. Hyemis em̄ hūiditas si domineť: sanguis in corpe augmētatur: ⁊ frigiditas tēporis repugnat dissolutioni corporis: vnde necesse est calefiat cū calore corporis interiori: ⁊ ascendens caput si poros inuenerit clausos inferius descēdit: sicut videmus fieri in camera balnei: q: cum fumositas balnei ad camerā saliat que nequit eam penetrare: conuertitur inferius: que dissolutio si ad diaphragma prout diximus incidat: apostema generabit qd̄ pleuresis nūcupat̄: qua veniente continuo. iiij. eius significationes apparent: que sunt duricia ⁊ continuatio feb. angustia spiritus: punctio lateris vt nequeat infirmus se mouere de latere ad latus: cōtinuatio tussis: ⁊ in initio cū materia morbi est indigesta est tussis sicca. Sed dolor lateris si vsq; furculas vel spatulas ascēdit significat apostema eē in supiori diaphragmatis parte. Si vo descendat vsq; ad hypocūdriā: mōstrat apostema in inferiori esse. Causa duriciei ⁊ continuationis febris est ppter apostema cordi vicinās. Pūctio lateris: ⁊ nimius dolor est propter apostema in mēbris ortum neruosis acutū sensum habētib⁹: cū cerebro iūctis propter colligantiā quā habēt cum neruis: proinde plurimū hoc apostema sequunt̄ frenesis et alienatio. Angustia spiritus est propter passionē instrumentorum spiritus. Tussis q: materia est in instrumētis spiritū trahentib⁹: vnde natura adiuuat se ad expellendā materiā ab illis locis cum tussi ⁊ screatu. Maxime vo nascit̄ in sinistra parte: ppter frigiditatē illi parti dominantē ⁊ defectionem dissolutiōis que fiunt propter vicinitatē splenis. Raro tamen in dextro latere oritur propter calorē in ea parte existentem: ⁊ propter fortitudinē dissolutionis. Epar em̄ ⁊ fel in eo latere cōsistūt: sed aliquando in initio morbi patiētes screāt ppter materiei leuitatē actioni nature obediētis. vn̄ significat morbi leuitatē ⁊ velocitatem sue dissolutiōis. Et aliquādo morat̄ sputū propter grossitatē materie actiōi nature non obedientē: qua de causa significat grauitatē ⁊ diuturnitatem morbi ⁊ duriciē sue dissolutiōis. Causa tarditatis sputi est ppter materiā grossam mēbris inuiscatā: vnde induratur ad exeundū cū sputo. Necessariū est ergo spaciū tēporis vt sputum attenueť ⁊ dissoluat̄: ⁊ facile currere valeat. Nōnunq̄ etiam exit sputum propter suum liquorem: si em̄ liquidū fuerit ⁊ aquosum diuidit ac illud perforat spiritus: vnde descendit inferius: q: aliquanta caret coniunctione et viscositate per quam spiritui annecti valeat ⁊ cum eo exterius egredi. Proinde sputū in initio morbi exiens quemadmodū in tertio aut quarto die est laudandū: q: boni nunciatiuū: precipue si fuerit paucū: lene: iunctū: albū: ⁊ facile cū vna aut duabus exeat tussib⁹: tale em̄ sputū significat materiā non esse multū grossam aut viscosam vt indure tur mēbrisq; inuiscare possit: neq; multū liquidā: vt ab ictu spiritus diuisum inferius deponat̄. Palam ergo est q̄ sm̄ sputi facilitatē est morbi leuitas: ⁊ spiritus bonitas: sed huius morbi materia: aut est de vno humore: aut de omnibus que cuius sit humoris per colorē patientis cognoscit̄. si em̄ rubeus fuerit intelligit̄ esse sanguinolenta materia: si citrinus cho. ru. dominans sanguini: si albus phlegma: si niger aut sanguinis incensionē aut vstionē cholere rubee in nigrā mutare: aut extinctionē caloris naturalis. Or si colores fuerint diuersi innuūt cōmixtionē humoꝝ: aut omniū: aut quorumdam sm̄ copiam diuersorū colorū: aut paucitatē in sputo apparentē: sed omnibus coloribus laudabilior est rube⁹: q: materia eius est sanguis: sanguis autē est amicus nature sueq; actioni obediens: ⁊ cito in albedinē cōuertitur: precipue si ab initio cum aliquanta fuerit albedine mixtū: ostēdit em̄ naturā suam bene incepisse actionē ⁊ bene ⁊ optime operari. Unde Hippocrates in peritonecnoxamaton: sputum inqt laudabili⁹ excepto albo bn̄ digesto: est albū tn̄ rubeo mixtū: nō multū liquidū neq; grossum: neq; durū: post illud est rubeum a citrinitate liberum cum aliquanta sanie mixtū: significat em̄ bonitatē actionis nature morbi tn̄ innuit diuturnitatem: quia rubei est coloris: et rubeum licet ostendat naturam coctionē incepisse: necesse tamen est spacium temporis habeat vt in albedinē muteť. Sputū igitur rubeum cum albedine mixtum melius est q̄ citrinum: quia

citrinum significat malam incepisse naturam coctiōis actionem. Unde necesse est vt spacium temporis habeat quousq̧ mutet materiam de illa citrinitate: et eam conuertat in rubeum colorem. Decet etiam vt aliud habeat tempus quo mutet eum a rubedine in albedinem. Ideoq̧ sputum si apparet in tertio aut quarto die album iunctū viscosum equale significat perfectā salutem in die septima esse venturam: q: natura si in tertio aut quarto coquat ⁊ digerat materiam sufficiūt sibi alij quattuor dies ad expellendū eam: maxime si in quarto sputo veniente bone appareant significatiōes: sicut mitigatio feb. fortitudo virtutis: facilitas spiritus: bonitas appetitus: paruitas sitis: quies infirmi: signū coctionis in vrina. Et si sputum in initio morbi fuerit rubeū: ⁊ sequantur bone significationes: ostendit naturā coctionē in die septimo cōplere ⁊ mutare eam in albedinē: suāq̧ actionem salutis gńatiuā in vndecimo finit aut. xiiij. Si autē citrinum in initio morbi appareat sputuʒ: demonstrat crisim esse venturam in. xl. aut. lx. Sed nōnunq̄ laudatur sputuʒ si in initio fuerit grossum deinde subtilietur: aut in initio subtile: deinde grossescere incipiat: velox em̄ mutatio eiꝰ significat vnam ex duabus rebus: scilicet aut leuitatē materie nature obedientis: aut fortitudinē virtutis naturalis: q: actio nature subtilem ingrossat materiā ⁊ grossam extenuat: maxime in tertio aut quarto die. Hoc em̄ demonstrat leuitatē materie ⁊ virtutis fortitudinē: precipue si fuerit paruū albū iunctum: et facile cum vna aut duabus exeat tussibus. Et in initio egredit̄ monstrat̄ materiā esse leuis ⁊ nature actioni obediēs: atq̧ virtus fortis. Paruitas sputi materie paruitatem ostendit. Facilitas exeūdi virtutem expulsiuā demōstrat esse robustaʒ. tali ergo sputo apparente necesse est in septima die sanitas sit ventura. Et si sputum in septima apparet ⁊ exit in colore album: crisis erit expectanda in. xiiij. si autem apparuerit in prima digestum et bene coctum: crisis in. iiij. veniet: si autem in prima vel secunda liquidū aut subtile fuerit: ⁊ in. iiij. mutat̄ in rubedinē ⁊ i. vij. exierit digestum albū habēs colorē: significat crisim in. xiiij. esse futurā. Et si in sua permaneat cruditate ⁊ subtilitate vsq̧ in quartum diem diuturnitatē morbi significat. Si autem in quarta apparens quicq̄ coctiōis habeat: erit diuturnitas ⁊ morbi longinquitas s̄m coctionis quantitatē in eo apparentē. Rursus si morabit̄ in sua cruditate vsq̧ in septimū: ⁊ egrediatur cum magno dolore ⁊ angustia: significat virtutē esse defectam. vnde non sumus securi vt possit morbū pati: de quo Galie. in lib. criseos. sputuʒ inquit indigestū exiens vocatur screatus: digestum autē dicitur sputū.

¶ De sputo laudabili ⁊ illaudabili ⁊ mediocri. Capitulū. ix.

Sputum cum screatu seu cum reiectiōe exiens tripliciter diuiditur: aut est laudabile et salutis significatiuū: aut illaudabile ⁊ timoris indicatiuum: aut mediocre. Laudabile est paruū albū: lene iunctum facile exiens sine putore: nullam spiritui faciens angustiā: quo egrediente patiens sentit leuitatem: maxime si exierit tertio vel quarto die: q: si in prima aut secunda exierit: lʒ non sit malum: melius tamē esset si in quarta die aut tertia fuerit egressum. Hi em̄ dies sunt nunciatiui ⁊ in ipsis natura complet digestionem ⁊ facit coctionem. Et sputū melius est si postq̄ fuerit coctum exierit q̄ prius: q: si ante coctionem egreditur: significat naturam odio illud habere: ⁊ contentiuā virtutem ei non dominari. Si autē sputum quartam transierit diem: ⁊ in. vij. apparuerit futuram significat salutem esse in longo tēpore. Significatio salutis est: q: est bene coctum atq̧ digestuʒ. Tarditas salutis: q: cum moratum fuerat sputū vsq̧ in. vij. diē duo significat: aut duricieʒ materiei nature actionē nō obedientē: aut virtutis digestiue defectionē coctioni in quarta die cōplere nequeuntis: ergo quantomagis signum coctiōis fuerit in initio morbi: tanto citissimā indicat salutem: ⁊ quantū ab initio elongabitur tantam tarditatem innuet salutis: q: natura necesse est tantū habeat tēpus a die nunciatiua vsq̧ ad crisim quantum fuerat ab initio morbi vsq̧ ad diem nunciatiuam. Illaudabile vero sputum timoris significatiuum est viride liuidum venetū nigrum. Hi em̄ sputi colores ostēdunt: aut sanguinis adustionem et cho. rubee adustionem: aut extinctionē caloris naturalis. Que differunt inter se: q: sputum qd̄ est de incensione factum sanguinis: aut cholere ru. primū fuerat viride postq̧ mutatur in venetum: deinde nigrū. Hoc autem sputuʒ quod caloris naturalis significat extinctionē: primum est columbinū: post venetū: deinde mutatur in nigruʒ. Mediocre autem est citrinū ⁊ album si fuerit aquosum: aut grossissimū ⁊ viscosissimū: post hoc est rubeum post septē dies apparens: hi enim colores ostendunt illaudabilē esse morbū: ⁊ materiā eius indigestibilē: sed tamen his laudabilius est rubeū econtra citrinuʒ: q: rubeum significat sanguineū esse materiā: ⁊ sanguis est laudabilior ceteris humoribus ⁊ facilior ad digerendū: q: natura eius calida est ⁊ humida: ⁊ cū calido ⁊ humido operatur virtus digestiua. Citrinū rubeam cho. significat que pōderosioris est nature ceteris humoribus preter cho. nigram: q: est sicca: et siccitas durissima est contra coctionē: quoniā non diuiditur neq̧ dilatatur: proinde indurata coctioni non obedit nec ebullitioni. Ideoq̧ rubeum sputum in initio morbi apparens fit laudabile: maxime si cum eo fuerint signa salutem ostendentia: sicut tēperati somni: leuitas infirmi absq̧ angustia: bonus appetitus: ⁊ in tempore quo solebat dum sanus fuerat: precipue si nullum passionis sue habeat timorem: ⁊ vrina eiꝰ ⁊ pulsus quasi sani. Et si illud ꝑmaneat sputum neq̧ vllum coctionis signum cum eo in. vij. aut. xiiij. appareat: significat grossiciem materiei ⁊ duriciem eius atq̧ grauitatē sui motus: ⁊ nunciat tarditatē crisis in. xl. aut. lx. Ūn̄ non sumus securi ꝓpter tēporis longinquitatē q̄n peccent infirmi: aut mutentur tempora vel aer in malas qualitates: ⁊ morbus mutetur: ⁊ timorem innuat: sed tamē post longum tempus: quia significat materiam esse defectam in coctionis actione longinquitatem timoris ostendit: quia est rubeū: ⁊ rubedo significat leuitatē materie: nature actioni obedientem. Sed tamen si male significationes illud sequant̄ sicut duricia fe. defectio virtutis: spiritꝰ angustia: fortitudo sitis: cruditas vrine: acutam significat materiā ⁊ timorem esse vicinum. Citrinum si in initio morbi apparens ⁊ in quarta mutetur ⁊ fuerit in eo coctionis signū: sicut sputi rubedo: albedo vrine ⁊ alia laudabilia illud sequantur signa: nunciat salutem lōgo tempore esse venturam: quia citrinitas cholere rubee demonstrat acumen: vnde necesse est vt natura longū habeat tempus vt mutet illud in ruboreʒ: et postea habeat aliud vt conuertat illud a rubedine in albedinem: proinde longo tempore salutē denotat esse futuraʒ. Et si in illa permaneat citrinitate atq̧ cruditate vsq̧ in. vij. diē fit pessimū: maxime si mala illō accidētia sequātur: sicut duricia feb. defectio virtutis: sitis: spiritus angustia: cruditas vrine: cum hec fuerint mors est propinqua. Unde Hippocra. sputum inquit citrinum in quarta apparens purum absq̧ vllius boni coloris mixtione fit pessimū: q: significat pigritiaʒ atq̧ virtutis digestiue defectionē: in qua defectione si natura ⁊ sputū permāserint in ea qualitate vsq̧ in. vij. intelligimus naturam non esse permāsuram vsq̧ ad coctionis complementum: vnde fit pessimū ⁊ vicine mortis nunciatiuum: videlicet in. xiiij. ⁊ aliquando festinatur ante. xiiij. ⁊ aliquando tardatur s̄m quantitatem pessimorū accidentium certorꝫ ⁊ incertorū: vel significationū certarū ⁊ incertarum. Palam ergo intelligimus sputum rubeum esse laudabilius citrino ⁊ vicinius esse saluti: citrinum v̄o deterius rubeo ⁊ vicinius timori. Sputū v̄o album ⁊ tenue est melius grosso ⁊ propinquius saluti: q: significat leuitateʒ materie actioni nature obedientem: grossum v̄o grauitatem significat materie durissime ad coctionē: q: natura necesse est habeat spaciū temporis ad subtiliandū materiā vt virtuti digestiue obediat: deinde necesse est ei aliud tempus in quo materiā morbi digerat: igitur peius est subtili: maxime si cum sua grossicie viscositas fuerit ⁊ quasi granositas: quia significat grossiciem materiei ⁊ virtutis defectionem: grossa enim materia virtutis debilitatem si inuenerit morans in pectore nequit egredi: quod calefactum de pectoris calore desiccatur: fitq̧ rotundum quasi grando. Nonnuquā spu-

rum cholericũ inuenit in pectore phlegma ⁊ vtriqʒ mixti in-
simul egrediunt᷑: vnde apparet quasi digestũ. Cuius sputi
speciem possumus intelligere hoc signo: quia patiens post
screatum non quiescit: neqʒ morbus alleuiatur: qm̃ illa albe
do non fuerat de materia morbi: sed de phlegmate in pecto
re existente. Sufficit quantũ disputauimus de sputo lauda-
bili ⁊ illaudabili ⁊ mediocri: oportet nos itaqʒ sequi signifi-
cationes coctionis materie ⁊ non coctionis scʒ vicinitatis ⁊
tarditatis crepantis apostematis. Unde dicimus significa-
tio coctionis materie ⁊ non coctiõis intelligit᷑ ex rigore quē
patiũtur infirmi in eo tēpore: ⁊ duricia feb. cum dolore exi-
stente: extensione membrorũ in quibus est apostema: ⁊ ve-
narum ⁊ ligamentorũ ⁊ chordarũ cum membris ligatarum.
Causa rigoris est ꝑpter acumē materie mēbra pungēs sen-
sibilia. Duricies febris est ꝑpter nature motionē ⁊ sollicitu-
dinem: q: natura cum mouetur ad coquendũ materiã cale-
fit corpus: cuius calor ad cor venit ⁊ a corde cum vitali spiri-
tu per arterias ad totꝰ corporis mēbra. Fortitudo doloris:
⁊ extensio membrorũ fit propter materiam bullientē: ⁊ con-
coctionis virtute calefacientē. vnde eliquatur ⁊ augmenta-
tur ⁊ suum locum pre sua quantitate extendit ibiqʒ generat
dolorem quasi separationis iuncture. His signis apparēti-
bus pro certo coctionem materie speramus: ⁊ vicinitatē cõ-
plemēti. Cũqʒ complet suam coctionē: eius ebullitio miti-
gatur: febrisqʒ mitigat᷑ vel refrigeratur: dolor ⁊ extensio mi-
nuunt᷑. Hec cũ viderimꝰ intendimꝰ cõplemētũ coctiõis esse
vicinum: ⁊ tēpus crepãdi apostematis esse ꝑpinquũ: sicut
Hippocra. in apho. Circa generationes saniei dolores ⁊ fe.
accidunt magis ꝙ̃ facta sanie. Apostemate autem in quarto
die aperto si fit screatio pauca alba iuncta ⁊ equalis: signifi-
cat crisim in septima esse futurã: maxime si bone significatio
nes sicut diximus cum ea apparuerint. Et si fuerit rubea cũ
aliquanto saniei cõmixta: innuit mediocritatem coctionis in
vij. ⁊ crisim in. xiiij. Si vero fuerit citrina fit pessima: sed ta-
men si laudabiles significatiões cum ea venerint: ⁊ mutatur
in ruborem ac in albedinē in q̃nta aut septima nũciat crisim
in. xl. aut. lx. Si autem citrina ante quartã apparuerit ⁊ mu-
tetur in albedinē aut in rubedinē in quarta nõ est mala: ⁊ si-
gnificat crisim in. xxj. esse vēturã. Et si appareat citrina post
q̃ntã aut septimã erit pessima ⁊ timoris nũciatiua: q: signi-
ficatur nõ fuisse de actione nature: sed de duabus rebꝰ: aut
acumine materie: aut multitudine quãtitatis ⁊ angustie lo-
ci in quo fit. Causa q: si medicina fuerit acutissima et mul-
ta superat naturã ⁊ cogit eã vt faciat rũpere apostema ante
tp̄us. Et si infirmꝰ nihil screauerit ⁊ siccitatē oris habuerit
spũs duriciē anhelitꝰ aut orthomiã febrē incēsam inter mor-
tuos cõputabit᷑. Si autē screauerit saniē: neqʒ put optʒ mũ-
dificetur ante. xl. aut. lx. a die quo apertum fuerat apostema
futura est mors: aut periplemonia. Possumus autē cogno
scere que harum est ventura per bonas ⁊ malas significatio
nes: q: si bone significationes plures fuerint aut certiores:
⁊ apostema ante. xl. mũdificet᷑ nunciat salutē. Et si aposte-
ma non mundificetur ante. xl. mutatur in periplemoniã. Si
autem signa timoris plura fuerint ⁊ certiora priusꝙ̃ vulnus
mundificatũ sit: mors erit expectanda. Sed nõnunꝙ̃ rum-
pitur apostema ab exterioribus causis: sicut ex ratione infir
mi se cõmouentis in iram: vocem ⁊ suscitationem: aut culpa
medici se ad medicandũ festinantis apostema cum calidis ⁊
apertiuis medicinis priusꝙ̃ aliquod coctionis signũ appa-
reat. Quodcũqʒ aũt horũ apostematũ aperit᷑ fit minꝰ malũ.

¶ De causa digerente materiã adiuuante ⁊
apostemata rumpente. Capi. x.

Ultis modis adiuuatur materia vt digeratur ⁊
apostema aperiatur: sed tamē prius oportet per-
quiri vnde natura est materie: aut natura mēbri
in quo fit apostema: etas: ⁊ cõplexio infirmi tēpo
ra anni aer regio. Verbi gratia: si materia morbi
fuerit calida aut sanguinolēta: membra vbi est apostema ca-
lidũ: aut sunt nobilia aut carnosa: infirmus iuuenis ⁊ calida
eius complexio: tempus estiuũ: aer ⁊ regio calida: significãt
velocitatem digestionis materie ⁊ aperiendi apostematis:
Plurimũ etiã hoc fit in septima die. Et si fuerit contrariũ ⁊
materia fit phlegmatica aut melancholica membra neruosa
⁊ dura: tēpus hyemis: etas simul aer ⁊ regio frigida: indu-
ratur materia apostematis ⁊ tardatur ad aperiēdũ. Si aũt
cause fuerint cõmixte: calidũ videlʒ cum frigido: et humidũ
cum sicco: fit velocitas ⁊ tarditas vulnerandi apostematis
sm̃ plus ⁊ minus harum qualitatum: quemadmodũ si acuta
causa sit maior: fit vulnus velociter quasi in. vij. aut. xiiij. Si
autem sit plus frigida morabitur vulnus: aut in. xxiiij. aut in
xl. Si autem cause fuerint equales: fit apostematis vulnera
tio inter. xxiiij. ⁊. xiiij. Aliquãdo confortat᷑ membrũ in quo
fit apostema ⁊ expellit materiã ab illo in aliũ locũ: qd̃ possu
mus cognoscere per materie motũ: q: si mutatio materie fit
post fecum extenuationē: ⁊ signum coctionis apparēs in vri
na: sputo ⁊ egestione: ⁊ virtus fuerit fortis ad expellendam
materiam cum vrina ⁊ egestione aut sudore: fitqʒ hec causa
ad salutē. Si eñ fit purgatio per vrinam: exiet multa ⁊ tur-
bida: si autem cum egestione: egrediet᷑ iuncta cum cholera
⁊ liquida: si v̾o per sudorē exit multa ⁊ calida ⁊ fortem habet
odorem. Et si expulsio materie fiat anteꝙ̃ signum coctiõis
appareat: ⁊ virtus erit fortis: expellet materiam ab interio-
ribus ⁊ nobilibus mēbris ad exteriora ⁊ ignobilia que sunt
preparata ad recipiendũ corporis humores naturaliter si-
cut ad alas fundamentũ intestinorũ sicut inguina ⁊ ceteras
membrorũ concauitates ⁊ concatenatiões: ⁊ aliquãdo mate
ria mandatur ad superiora membra: ⁊ aliquando ad inferio
ra. Materia si fuerit subtilis ⁊ leuis: ascēdit ad supiora mē-
bra ⁊ vadit post aures: si autem fuerit grossa ⁊ grauis: descē
dit ad inferiora. s. ad testiculos ⁊ inguina vel genua. Possu
mus intelligere si materia sursum aut deorsum fuerit: quia
cũ sursum vult ascēdere ãtecedit dolor capitis: pectoris ⁊ spi
ritus angustia. Si autē ad inferiora descensura est: p̾cedũt
dolor vētris lateris extensio ⁊ pectinis grauitas. Sed stulti
medici materiã esse videntes commotã ab interioribus ad
exteriora: putant bonum esse si confortant exteriora vt illam
materiã non recipiant. vnde cathaplasma ⁊ res confortati
uas ponunt super ea ⁊ frigidas confortationē facientes: qd̃
cum faciunt conuertunt materiã ad priora loca: vnde perit
infirmus: sed peritus medicus videns materiã ad exteriora
esse expulsam studet quatinus oĩno extrinsecus ducatur vt
interiora mēbra sanentur: qd̃ explanabimus cum de cura di
sputabimus. Sed cũ mouet᷑ materia morbi: neqʒ vllum in
virtute posse inuenitur per qd̃ adiuuetur vt foras expellat᷑:
neqʒ appareat in vrina aut egestione aliquod signum nobis
demonstrans materiã extrinsecus esse expulsam: neqʒ in ali
quo mēbro exteriori tumor seu aliquod apparet apostema
per quod simus certi ꝙ materia foris sit ducta: timorē nun-
ciat: non eñ sumus securi quin materia currens fit ad cere-
brum: aut ad aliquod membrũ nobile vnde peior priore mor-
bus nascitur.

¶ De differentia vere ⁊ non vere pleuresis:
et calido apostemate epatis siue periplemo-
nie. Capitulum. xj.

Era pleuresis differt a non vera cum proprijs eiꝰ
significationibus: que sunt duricia feb. angustia
spiritus: tussis in initio sicca: pũctio in latere. que
accidentia fe. sequit᷑ extensio pulsus. huiꝰ duricia
similis est dētibus serre. Cũqʒ apostema maturatũ fuerit rũ-
pitur: neqʒ vulnus ab omni mundificat᷑ sanie: velociter mo
uetur ⁊ mutat᷑ materia ab interiori diaphragmate ad exte-
riora ⁊ iuncta cum pulmone generat periplemoniã: qua de
causa dolor quiescit: q: pulmo est insensibilis: ⁊ aliqñ inci-
dunt in periplemoniam priusꝙ̃ apostema rumpat᷑. Nõ ve-
ra aũt pleuresis habet significationes has videlʒ grauitatē
lateris absqʒ tussi ⁊ sputo: quia morbus est extra spiritus
instrumēta: proĩde pulsus eorũ est mollis: ⁊ posita exterius
manu super locũ passionis: mox sentiũt dolorem. ⁊ aliquã-
do tumor apostematis apparet extrinsecus qd̃ in futuro cũ
chirurgia curat᷑. Apostema epatis qñqʒ videtur esse pleure
ticum cũ non sit. Calidum itaqʒ epatis apostema cognoscit᷑
per citrinitatē vultꝰ infirmi: q: epar est fundamentũ sangui
nis: qd̃ cũ deficit ĩ mũdificatiõe sanguinis: imũdus ꝑmanēs
sanguis ⁊ corpus non nutriens mutat illud in citrinitatem

& sicce tusses fiunt: q: materia est extra spiritus instrumēta. Pulsus eorum est durior pleuretico pulsu. ¶ Peripleumonia vero itelligit cū rubore faciei patiētiū & lingue plūbinis labris calore extremitatū corporis paruitate egestionis & vrine tarditate & copia eius plurimū: & supini iacent: graui detinent somno: neq excitant nisi cū magna voce aut sono: cūq dormierint os habent apertum: pulsus est inordinatus & debilis velut si cibo potuq pleni essent: & aliqn̄ alienationē patiuntur & sensus corruptionē propter siccitatē humiditatis eorum. Quibus morti appropinquātibus: multus quidē sudor accidit: extremitates eorum infrigidant: & sepe deficiūt pulsusq eorū fit paruus ac spissus. Et si confortētur & sputum fit tante quātitatis qua sanies pulmonis penitus mūdificetur: & in bonas qualitates mutetur: vt sit albū iunctū lene facileq ad egrediēdū: paucū nullū faciens dolorē & carens putore vicinam oñdit salutē. Si fuerit multū & saniosum putens cum virtute defecta vicinā indicat mortē adesse que passio plurimū fit in hyeme & in fine autūni: & in vere & estate: lz raro, fit etiā in omnibus etatib⁹ & mulieribus menstruis carentibus: & plurimuz senioribus. virtus em̄ eorum est defecta & intolerabilis. Unde senes hanc passionē incidētes moriunt: iuuenes vero plurimū sanantur vel saluant: q: hec passio nullum facit dolorez: pulmo em̄ insensibilis est: porro passio que sensibilibus mēbris contingit velocius mortem iuuenib⁹ ꝙ senibus infert. Iuuenes em̄ ꝓpter acumē sensus et calorē cōplexionis eorum sensibiliores sunt. vnde morbi dolorē pati nequeūt: senes autē seu seniores propter frigiditatem suarū cōplexionū morbi dolorem non multum sentiunt: proinde non cito moriuntur.

¶ De differentia alienationis que fit ꝓpter passionem diaphragmatis: & que fit propter cerebri. Cap. xij.

Alienatio que fit ꝓpter passionē diaphragmatis non est continua: q: dolor cum acumine fe. cessante augmentat: & illis mitigantibus mitigatur: morbo vero diaphragmatis incipiente patiunt dolorem & in ventre & in hypocūdrijs extensionē: spiritus eorum est inordinatus: q: ante alienationem est paruus & spissus: veniente autem alienatione fit modo magn⁹ & tardus & modo spissus. Causa fortitudo est & defectio est alienatiōis: qm̄ alienatio si fuerit parua fit spiritus paruus & spissus: si fortis & spiritus fit magnus & tardus: q: cum alienatio confortatur patiens continet ignoranter flatum interius: deinde subito euz fortiter emittit. Alienatio autem que fit propter cerebri passionē incipit augmētum suū cathamodicū cōtinuatis: neq fe. cessante & mitigāte quiescit ipsa: q: passio in essentia cerebri est. ideoq flatus eorū insensibilis & paruissimus est: facies & caput eorum nimium patiunt dolorez & calorē: oculi lachrymatur: nares aquā distillant: & os eorum emittit liquorem.

¶ De temporis vniuersorum morborum significatione. Cap. xiij.

Priusq curam harum passionum incipiamus opz de vniuersorū morborū tpis significatione disputemus: vt possimus inuenire scientiā nobis ostensurā in quo tēpore debeamus cibū & medicinam offerre: & in quo non. Unde dicimus ꝙ tpa morbi sunt .iiij. sicut diximus etates esse .iiij. que tamē sunt duobus modis. Aut em̄ velocē habēt motū & cito ad finē deueniūt sicut in acutis passionib⁹: aut sunt diuturna sicut in interpolatis fe. & morbis. Tēpora acutorū morborum dupliciter sunt: aut ab initio vsq ad finem sunt perducentia infirmū ad salutē: siue ad mortē: aut ab initio quaq die sunt existentia. Rursus tpa q̄ diximus esse q̄ttuor: sunt hec: initiū videlz: augmentū: status: & declinatio. Initiū est cū incipit morbus apparere & ei⁹ accidētia paulatim veniūt quousq vel oia vel plurima appareant. Augmentuz est cū nunciatiua cōplent accidētia & molesta & acutiora fieri incipiunt quousq repugnatio morbi & nature ostendatur. Status est vtriusq repugnatione apparēte vsq ad crisim etiā purgatiōe cuiuscūq fiat speciei: quo in tēpore separationē morbi siue ad bonū siue ad malū expectam⁹. Declinatio est ab initio crisis mitigatis terribiliū accidentiū furoribus: sicut feb. sitis & similiū vsq ad salutem. Tempora autem feb. quaque die existentia lz sensui non appareāt: q: vnius qualitatis .i. continue esse vident: ratio tamen ostendit illa alicuius esse quietis seu in nocte vel in die: qđ duob⁹ modis testificatur: vno q: feb. quiescēte infirmus est solicitus & suauis: qđ plurimū fit in aurora ꝓpter suā frigiditatē calori fe. repugnantē. Alio ex scientia rerum non naturaliū. Ois em̄ vsio habet finem sicut omnis motus: qđ ergo habet finem necessario habuit initiū: si vero initium habuit necessario paulatim ascendit vsq dum finem ascēdit & quieuit: deinde incipit. Hoc em̄ nisi ita fuerit nec initiū nec finē habuisset. Itē impossibile est corpus pati multū & magnū ɔtrariū si subito venerit: sicut videmus in mortiferis passionibus subito corpus aggrediētibus: & illud nullo sibi repugnāte destruentibus. natura cum subito sibi aliquod contrariū venerit tolerando ei repugnat. Concordant omnes phi q: extrane⁹ calor: qui est causa fe. non calefacit totum corpus nisi prius veniat ad cor & calefaciat illud: & a toto corde calor toti corpori mandetur. Proinde diffiniūt fe. esse calorē non naturalem ad cor prius veniētē: & a corde ad oia mēbra corporis actioniq naturali nocētē. Unde impossibile est calor a corde per omnia corporis mēbra diuidat subito sed paulatim: & precedat eam fatigatio & dolor propter calorē se ad sensibilia mēbra mouentē: sed calor cum per totū corpus dispertitur non incendit & calefacit mēbra subito: q: si calor ille talez habuit virtutem membra omnino destruit: sed paulatim incipit quousq ad finem venit sm̄ ꝙ virtus corporis illum ferre potuit: vnde quiescit & postea incipit sicut videm⁹ fieri in omni re non naturali non in vna re permanente. Palā ergo ostēditur ꝙ continue feb. habent initiū: augmentū: statū: & declinationem: lz sensui non pateāt. Tēpora vero diuturni morbi & interpolati diuidunt dupliciter: aut sunt ab initio vsq ad finem: aut sunt in vnaquaq exacerbatione. Tēpora itaq diuturni morbi difficilia sunt ad cognoscendū: q: necessariū est inuestigari diuersitatē inceptiōis & declinatiōis & accessionis: qđ tribus modis intelligitur. Unus est festinantia & tarditas febris exacerbatiōis. Secundus est longinquitas & breuitas temporis. Tertius magnitudo & duricia ei⁹: aut paruitas & leuitas. Festinātia fe. si priusq solita fuerat incipiat significat in augmēto esse morbū: si tardatur declinationem morbi ostendit: si autem custodierit sua tēpora: sitq post nūciatiuorū signorū apparitionē: demonstrat esse in statu. ꝙ si priusq significatiōes appareāt exacerbatio venerit: innuit morbū in initio eē. De lōginqtate & breuitate exacerbatiōis: q: si fiat lōgior ꝙ soleat esse: significat morbū eē in augmēto. Si autē breuior oñdit declinationē. Si vero fuerit eq̄lis sitq post apparitionē nūciatiuorū signorū statū morbi demōstrat. Sin aūt innuit morbi initiū. Verbi grā fe. terciane rigor incipit prima hora diei & q̄escit feb. in fine sexte: & stat quieta a sexta vsq ad finē noctis. Fe. ḡ intelligim⁹ esse p sex horas & quietē per .xviij. Et si hunc terminum custodierit significat morbū adhuc in initio esse. Si autē exacerbatiōis tēpora incipiūt augmentari & tempus quietis minui: intelligimus morbuz esse in augmento: quēadmodū si tempora accessiōis fuissent duodecim hore aut .xviij. & tēpus quietis vj. vel .xij. appellatur augmentū. Et si hunc ordinem seruauerit & apparauerint significationes vltimitatē morbi denotantes dicimus morbū esse in statu. Si tēpus accessionis minuitur & tempus declinationis augmentat vt temporis accessionis per sex horas & declinationis per .xviij. intelligim⁹ morbū esse in declinatiōe. Si vero fuerint equalia vt tempus accessionis sit .xij. hore & quietis .xij. duo significant: quia si fuerint anteq̄ appareant nunciatiue significationes demonstrāt initiū morbi. Si post augmentū nunciāt. Tēpus quietis tribus modis est: aut festinat: aut tardatur: aut elongatur: aut breuiatur: aut aggrauatur: aut alleuiatur. quāto sit tardius tantomagis augmentatur accessio: et quanto plus est festinās: tātomagis detrimentū significat: si autē fuerit equale post apparitionē nunciatiuorū signorū statū morbi innuit. Si autem ante nunciatiua signa: initium morbi indicat. De leuitate temporis & grauitate eodē mō intelligit

q si quies fuerit grauis augmentū significat: si leuis decrementum: equalis et ante nunciatorum signorum apparitionē initium ostendit. post crisēs statū morbi denotat. Febris autē periodice inuestigatio facile intelligitur q patet sensui: quoniam ab initio rigoris et fatigationis ac frigiditatis extremitatum propter calorem naturalem ab exterioribus ad interiora fugientem cū feb. paulatim incipiēs per totū corpus quousque mēbra calefacit extrema que causa rigoris facta fuerat: initium febris vocatur: et ab initio febris augmētari incipiens vsque dum corpori toto in illa caloris augmentatiōe equalis esse conspicitur augmentū nuncupatur. Item ab illius caloris tempore equaliter in toto corpore permanētis vsque dum in vltimā feruoris et accidētiū accessionē febris fuerit augmētata: et infirmi magnam patiuntur sitim et angustiā: et pannos quibus sunt cooperti eijciūt: et frigida aqua propter nimiam caloris incensionem infundi desiderant: sudore per corpus apparente: et omnibus accidētibus quiescere incipientibus statū appellamus: et a principio sudoris: donec in toto corpore apparuerit febrisque declinauerit et patiens quieuerit appetit⁹ et somnus venire inceperit declinatio dicitur. Sufficiat quantū de scientia acutorum morborū disputauimus.

De dieta et cura ipsorum. Cap. xiiij.

Oportet autē nos incipere quomodo possimus morbos secundum sua tēpora dietare et curare. Unde dicimus q cōuenit nobis capitis dolorē et caloris et angustie vltimitatē inuestigare. Nam si viderimus hec in morbis incipientibus fieri: morbos peracutos esse intelligimus: eorūque materiā acutissimā motum velocissimū habentē. Sed si cū capitis dolore signū coctiōis aliquod in tertio die apparuerit: crisim in quarta die expectabimus: sed in quarta die crisis erit in septima. In septima apparēs nunciat crisim in .xi. aut .xiiij. Et si fuerim⁹ certi q crisis in quarta veniat significatiōib⁹ dictis hoc demonstrātibus: bonum est prohiberi cibum in his quattuor diebus: nisi aliquod contrariū fuerit sicut puerilis etas calidaque infirmi cōplexio vel pororum largitas: et multū fuerat de corpore solito more dissolutū: aut cōsuetudo fuerat multum comedendi: his enim existentibus non oportet cibū prohiberi: quia virtus puerorū debilis est: et mēbra eorum sunt in augmentō. vnde nisi fuerint cum cibo confortati virtus deficit. Sed tamē decet nos cauere ne cibū offeramus in statu morbi ne impediatur natura ad repugnandū morbū. Similiter habentibus calidas cōplexiones et dissolutionē corporis non oportet prohiberi. Eodē modo his qui sunt soliti in sanitate multū comedere cibū si negauerimus: et postea subito eis dederimus: hac subitanea mutatiōe molestari inceperunt: quia cibus non fuit solū materia pro corporis nutrimēto: sed propter virtutē cōfortādā aut custodiendā ne deficiat aut defectā regat ne fiat defectio: proinde oportet nos cauere ne omnino his cibū auferam⁹: sed si pro certo crisim in quarta die expectamus damus mellicratū si cōplexio patientis fuerit frigida. Si autem calida rosatum ei concedimus sirupū: aut violatum vel succum maligranati: mannā et similia. Que si eis non sufficiant ad virtutē regendā dari conuenit ptisanū colatum: sed tamen nō multū ne aggrauās impediat naturam ad repugnandū morbum: aut virtus nature defecta nequeat cibū digerere: vnde dimittit et mutatur in malos chimos fitque causa pereūdi infirmū. Proinde oportet nos cum volum⁹ dare cibū aut medicinā: perquiramus declinationē febris et dissolutionem angustie omniūque accidentiū: quia natura in hoc tēpore nullum habet impedimentū: et queadmodū decet prohiberi cibum in vltimo feb. acumine: sic in die status licet sit par aut impar abstinēdi sunt a cibo et medicina: ne impediatur natura et morbus confortetur. Dies enim stat⁹ est ductio infirmi ad bonū siue ad malū. Si ad bonū impeditur natura ad cōplēdū illud bonū. Si autē ad malum: angustia et labores geminantur nature: hoc testificatur quia plurimū mors in statu venire conspicitur: hac de causa nō decet medicū motū morbi: aut eius acumē negligere vt sit fidus vtrū morbus sit velox aut tardus: an accidētia ei⁹ calida sint an sint frigida: talis enim inuestigatio materiā morbi facit intelligi: vtrum morbus sit acutus et status eius vicinus: aut non acutus et status eius non vicinus: his enim certificatis poterit medicus scire in quo tēpore debeat cibum dare et in quo prohibere. Uerbi gratia. si certissime nouerit medicus morbū esse peracutū et crisim in quarta die fieri: prohibeat cibum et det quosdā sirupos qui sunt ei cōuenientes: infirmus enim cum hac medicina et illis accidētib⁹ famē in quattuor his dieb⁹ sustineat: sed tamen si quodlibet impedimentorum que diximus non habuerit sicut puerilem etatem vel calidam cōplexionem: aut raritatē pororū seu consuetudinem multū comedēdi. nam si vnū ex istis habuerit: dandū est ptisanū colatū die primo et secūdo et tertio: et quarto prohibeatur. Et si crisis vsque in septimū permanserit damus ptisanum colatū a primo vsque ad quintū: in sexto et septimo negamus et solos sirupos eis tribuim⁹. Simili modo oportet faciamus in omni statu acuti morbi licet sit longus aut breuis. Eodē modo in periodicis faciendū est: prohibeamus scilicet cibum in die accessionis: neque concedamus eis cibum nisi quiescente fe. interpolata etiā die conuenit cibū dare: quantū natura sustinet et virtuti sufficit. Necesse est ergo sit cib⁹ cōueniēs eis et bonū chimū generans. Et si morbus videtur esse diuturnus ad frigiditatē pertinēs dietari decet infirmū cum subtilibus cibis moderatū calorē habentibus. et cauenda sunt frigida et stiptica ne morbus crudior et grossior fiat et ad digerendū durior: et quasi inobediēs. Iterum inanitio et paucitas cibi diuturno non cōueniunt morbo: quia virtus antequam veniat stat⁹ deficit neque potest morbo repugnare: Statu autē appropinquāte et natura morbo resistēte et cū expellere incipiēte: auferendus est cibus et dandū est mellicratū: quia cibus in hoc tēpore impedit naturā ad complendū suam actionē materiā morbi expellentē. Sed si egestionē necesse fuerit humectari dabim⁹ oxizaccarā et similia. Et caueam⁹ cū a forti laxatiuo. Cūque viderim⁹ materiā cū hac dieta attenuari et alleuiari actionē nature: purgem⁹ eā cū leui et facili pharmacia aut clystere secundum q cognoscim⁹ q aliquid horū fuerit cōueniēs. Cauendū tamē est donec materia fuerit grossa ne eliquata cum acumine pharmacie nō obediat nature propter suas grossiciē: vnde generet angustiā et laborē infirmo: Sed bonū est vt faciam⁹ epithimata: cataplasmata: fomentum: emplastrū: calefactionē et his similia. Sed tamen prius inuestigemus naturā vniuscuiusque mēbri: et quātitatē sui caloris: frigiditatis: humiditatis: et siccitatis: et si acutū habeat sensum necne et vt repugnet vnicuique loco secundum suam naturā: virtutē et sensum. Et si cōplexionis corruptio aut in toto sit corpore aut in vno aut in duobus mēbris aut pluribus: oportet iterum intelligi quia sensibilia mēbra citius patiuntur q alia: maxime si fuerint nobilia propter acutū sensum quē habēt. Possumus itaque naturā vniuscuiusque mēbri cognoscere per exeuntia ab eis sicut per munctū naturā cerebri ostēdentē: et per screatum pectus et pulmonē: per vrinam epar et renes et vesicā: per vomitum stomachū: per egestionē intestina: per sudorē: loca que sunt vicina exterioribus corporis. Rursus oportet inuestigemus qualitatē morbi cuius quātitatis sit, vt in mēsura eiusdē quātitatis cibū et materiā opponere sciamus: ne plus dantes q quantitas est morbi: suam mutemus cōplexionem. Sufficit quantū diximus de acuta fe. et causa eius et eius significationibus.

Iterum de cura istorum morborum. Cap. xv.

Ed vtriusque morbi: quia sunt molesti atque suspitiosi ad timorē: oportet nos ab initio studiose aspiciamus: prout humana ratio eos inuestigare poterit: maxime in quattuor reb⁹ studiū habere quas Hippo. auctorizauit ac precepit cū diceret: Oportet non solum seipsum prebere que oportet facientē &c. In huius visione dictiōis monstrat nobis Hippo. causam corruptiōis sanitatis infirmi fieri quattuor modis: Unus pertinet medico: secundus infirmo: terti⁹ ministris et visitantibus: quartus exterioribus causis sicut aeri indumētis loco et multis his simib⁹. Et infirmus: necesse est medico sit obediens: ministri fideles dilecti et studiosi in artificio cibi et potus et medicine. indumenta etiā et domus et lectus et similia. Studeant visitantes ne veniant ad eum nisi fe. mitigante et corpore infirmi alleuiante: ne infirmus super eos animum habens impediatur sensus et natura: neque aliquid ei dicant

nunque

nunq̄ nisi fuerit acceptabile risibile letificabile: neq̄ diu moretur cū eo. Exteriora vero. i. aer nō sit calidior aut frigidior: q̄ oportcat. Indumenta oȝ sint tēperata fm̄ cōplexionem tēporū. Mansio sit vndiq̄ visibilis. porte ei⁹ sint septētrionales: tectū altū: pauimētū factū de marmore de aq̄ frigida ifuso ⁊ plenū aromatib⁹ frōdib⁹ ⁊ florib⁹ sicut salicib⁹ mirta rosa viola basilicōe nenufare ⁊ silib⁹. Medic⁹ ꝯ ī hac arte sit pfectus ⁊ nō solū in logica ſȝ etiā ī metaphysica: necesse tñ ē vt sit studiosus ⁊ longo tp̄e vsitat⁹ ad visitādos ⁊ seruiēdos infirmos ⁊ ad cognscēda quattuor tp̄a morbi. i. initiū augmētū statū ⁊ declinationē: vt in vnoquoq̄ tp̄e operet̄ put opȝ verbi grā si viderit in initio morbi q̄ necesse sit pharmacia ⁊ phlebotomia festināter ea agat prius q̄ morb⁹ cōfortetur ⁊ augmētet̄ ⁊ natura debilitet̄. Possum⁹ aūt intelligere qn̄ fuerit necessitas purgādi p motionē materiei ⁊ subtilitateȝ eius de loco in locū se mouētis ⁊ extrinsecus exeūtis mō cū vomitu ⁊ mō cū egestiōe. Possum⁹ etiāȝ scire vtrū cum vomitu debeat egredi materia aut cū egestiōe. q: si cū vomitu videbim⁹ abominationē ⁊ imaginationē ante oclos ⁊ dolorem in capite. his itaq̄ apparētib⁹ cognoscim⁹ materiam esse subtilē ⁊ facilē ad mouendū. Et si materia cū egestiōe debeat exire p inferiorē partē: sentiūt dol. ⁊ grauitatē in vētre: si pūgitiua fuerit materia. aut grauitateȝ ⁊ extēsionē si phlegmatica fuerit. si aūt leuis ⁊ natatil apparcat materia puocanda erit cū vomitu. i. cū succo atriplicis ⁊ oxizaccara ⁊ modico sal. aut ptisana cū oxizaccara. Si vero fuerit necessitas purgādi inferius: fiat purgatio cū oxifencia prunis iuiubis violis casiafist. manna rodozaccara ⁊ similibus. Et si fe. fuerit leuis ⁊ v̄t⁹ fortis hoc catharticū accipiāt qd̄ ℞. vij. ʒ. mirabolanoꝝ citrinoꝝ mūdatoꝝ. Sȝ si aliqd̄ nobis ꝯtrium in initio morbi obuiauerit: p qd̄ nō audeam⁹ h̄ catharticū facere sicut cruditas ⁊ duritia materiei v̄tutisq̄ defectio: cauendū est quātomagis poterim⁹ ne faciam⁹ illō in augmēto neq̄ in tp̄e statui vicinante. hoc em̄ si fecerimus natura impedit̄ ⁊ repugnationē morbi dimittit: ⁊ materiā ꝑp̄t sui grossiciē relinq̄t vt obediat cathartico: ⁊ matia nō obediēte cōuertit̄ pharmacia ad substantialē corpis hūiditatē. vnde natura morbū desinēs cōuertit se ad repugnandū potioni ꝓinde nō sum⁹ securi quin a morbo natura vicat̄ ⁊ ante oīa cū fugiat. Oȝ ergo tūc tp̄is catharticū negari ⁊ studiū impendi ab initio vsq̄ ad statū cū supplemēto nature vt v̄tus custodiri valeat: qd̄ fit cū dieta ad digerēdū facili ⁊ laudabilē generante chimū ⁊ virtutē custodiēte sicut ptisana ⁊ mica panis loti. hoc tñ est faciendū in extremitatib⁹ diei maxie in aurora ꝑpter aeris frigiditatē calori feb. in illa hora repugnātē. Sȝ cū h̄ fe. ab initio vsq̄ ad statū fuerit acuta ⁊ dura: necesse ē vt in oīb⁹ ei⁹ tp̄ib⁹ subtilē demus dietam. sic enim cōuenit fieri in oī acuto morbo q̄ velocē hȝ motū ⁊ statū breuē. Grauior aūt ⁊ tardior: si fuerit: ingrossam⁹ dietā ī initio vt virtus custodiat̄: appropinquāte q̄dē statu subtiliam⁹ eā. bonū etiā est si calorē stomachi extinguam⁹ in illis tēporibus: videlicet cū succo mali gra. vua hyemali: melone palestino ⁊ his silib⁹. Cauēdū tñ est ne donem⁹ hec ī statu nisi magna fuerit necessitas. Et si stiptice fuerint nature: humefaciam⁹ cos aū statū cū māna viol. zuccara solutis in aqua ca. aut in succo cucurbite assate. Si aūt fortius volum⁹ humectare dam⁹. vij. ʒ. casiefist. mūdate. q̄ si p hoc non soluat̄ facimus pessariū qd̄ recipit viol. ʒ. j. licij. ʒ. ij. diagredij. ʒ. ß. nitri. ʒ. j. in modū ossiū dactyloꝝ fiant ⁊ inungātur cuȝ oleo viol. deinde supponant̄. Si aūt h̄ nō sufficiant clystere ei faciam⁹. qd̄ ℞ viol. spine egyptiace malue ordei mūdati aā. ʒ. j. furfur frumēti quātū vtraq̄ manu ꝑt capi. sicle. frond. x. sebesten xxx. iuiub. xx. oīa coquātur ī. iiij. lib. aque: quousq̄ ad tertiā partē redierint. deinde colatis in. viij. eius. ℥. mittatur. ʒ. j. olei viol. ʒ. j. zaccare absomogari. ʒ. ij. sal. ʒ. iij. nitri. ʒ. j. Appropiquāte aūt statu ⁊ natura morbo repugnare incipiente stomachus dȝ oīno esse a cibis inanit⁹ nisi magna nos coegerit necessitas. Ad refrigerādū stomachi calorē damus psilium cum succo mala gra. aut succo melonis palestini. Et si dubitam⁹ ne v̄tus deficiat in statu: neq̄ morbo resistere: neq̄ tolerare eū possit: confortem⁹ eam cū ptisano colato ⁊ pane loto: si tamen parū damus quātū virtus sustine

re poterit: ⁊ quies infirmi senserit. Si autē dolorem capitis patiūtur: humectam⁹ nares cū oleo viol. ⁊ nenufar. Silr̄ et crura ⁊ plāte pedū fricent̄ cū palmis manuū vnct oleo viol. ⁊ nenufar. In tp̄ib⁹ ponim⁹ cathapla. qd̄ ℞. sand. al. ro. farine ordei assati. oīa puluerizata cū succo spuiue tēperant̄ aut cum aqua ro. oleū ro. cum modico aceti mixtū rorādum est fronti ⁊ tempib⁹. Cathapla. ponam⁹ supra epar ⁊ stomachū qd̄ ℞. sand. al. ⁊ ru. aā. ʒ. ij. rose. ʒ. ij. ⁊. ß. corticis cucurbite. ʒ. iiij. frondiū viridiū viol. ʒ. ij. cāphore. ℈. j. oīa tēpata cuȝ succo spuiue. Ponēde sunt in pauimēto frigide frōdes salicis rosarū mirte basiliconis ⁊ similiū: ⁊ sepe roremus super ea aquā. Ponim⁹ aū īfirmū mag vasa argillosa clarissima aq̄ plena. ⁊ mouem⁹ illa ante illum: ⁊ aquam vni⁹ mittimus in aliud: ⁊ alterius in altero. Cauendū quoq̄ est ne vnguatur aut cathaplasmet̄ caput de oleo: aliisq̄ cathaplasmatib⁹. Et si vigilias habuerint iungam⁹ in cataplasmate qd̄ fronti ⁊ tēpib⁹ supponimus semen papaueris ⁊ lactuce. Infundim⁹ nares ex oleo viol. ⁊ nenufar. Si aūt dolor capitis nō cessauerit: neq̄ infirmus reuma: aut tussim hūerit fomētamus caput cū aqua tepida: in qua cocta sint viol. camomilla rosa ordeum mūdatū. Et si adhuc dolor non q̄euerit: infundim⁹ super caput coꝝ lac caprinū ⁊ asininū. postea fomētamus. Cauendū tñ est ne aliquā istarū fomētationum aut aliquā rem quā superi⁹ diximus in statu faciam⁹. neq̄ cū senserim⁹ humidis fumis caput esse plenū. hoc em̄ si fecerim⁹ augmentat̄ ⁊ geminat̄ dolor in capite. Possum⁹ autē scire fumos hūidos si sint ī capite p grauitatē quā sentiūt in capite. Sȝ si fumus fuerit siccus: sentiūt dol. cum vacuitate ⁊ leuitate capitis. Cūq̄ certi sum⁹ q̄ humidi fumi sunt in capite: negamus fomentū lactis ⁊ iunctiōes. hec em̄ oīa claudunt illos fumos ⁊ nō desinūt eos dissolui. maxie oleū. poros em̄ corpis cū sua viscositate oppilat. vnde oȝ hec omnia negari. Infundim⁹ aūt pedes ⁊ man⁹ de aqua tepida ī qua cocta sint camomilla ⁊ viol. Fricam⁹ plantas pedū cū oleo viol. positas in aqua. Fricam⁹ etiā crura ⁊ ligamus ea a superiori vsq̄ inferius. hec em̄ actio illā deponit materiam et dissoluit. Infirm⁹ etiā sentit qūo descēdit fumus p mediū spondiliū dorsi. Vrina iterū manifestat hoc: q: ꝯuersa est in ruborem ⁊ quiescit infirm⁹. His vero apparētib⁹ itelligimus materiā esse deorsum: vn̄ opȝ illa sepe fieri. Bonū est in hac cā si dol. capitis non cessauerit vt ligem⁹ fundamentū testiculoꝝ: descendēte materia ⁊ dolore capitis quiescēte ponimus caput infirmi sup fumū aque in qua cocta sint camomill. ⁊ viol. ⁊ fomenta facim⁹ que supra diximus. Rursus si patiens cū dol. capitis sentiat leuitatē ⁊ inanitionem: scimus fumū illū acutū esse ⁊ siccū. vnde ponimus in capite oleum ro. ⁊ acetū. acetū em̄ attenuat ⁊ aperit: oleū aūt infrigidat. Et si dol. nō cessauerit: supiori capiti apponimus sicut succū portul. cucurbite spuiue cucu. ⁊ siliū. mixtum cū oleo viol. ⁊ nenufar. Frōtē ⁊ tēpa cathaplasmam⁹ de sand. ro. viol. ⁊ similib⁹. Cauēda est cāphora in his locis propter suā siccitatē. ponenda tñ est illis cathaplasmatib⁹ q̄ apponūtur stomacho ⁊ epati. Si autē patiens nimiū senserit dol. in capite ⁊ vigilias habuerit: addim⁹ cathaplasmati qd̄ supponendū est capiti. se. papaueris lactuce. ⁊ tēpam⁹ illō cū succo lactuce. Et si ardoreȝ ⁊ nimiū in stomacho sentit cal. sirupū damus mal. gra. ⁊ de oxifenicia ⁊ de prunis. si pect⁹ habeat sanum ⁊ tusse careat. Sȝ si pect⁹ habuerit infirmū ⁊ tussi cōmoueatur: damus sirupū viol. cū psilio. Siccitateȝ in ore et aspitatē ī ligua si patiat̄: lauam⁹ eā cū psilio ⁊ succo cucurbite cucu. se citonioꝝ ⁊ his silibus. Potui dam⁹ aquā horū et melōes palestinos cū sirupo viol. ⁊ nenufarino. Fricam⁹ liguā si fuerit nigra: cū his succis cū sumac mixtis. Vtimur aūt istis super linguaȝ: quousq̄ nigredo transierit. Si autē necesse dietā fuerit ingrossari: dam⁹ ptisanū nō colatū: ⁊ panem lotum: hec tñ concedenda sunt in aurora diei feb. mitigāte. Et si patiunt̄ cordis tremorē: tribuimus psiliū cū succo cucumeris ⁊ sirupo de aceto pomi citrini ⁊ de succo vuaꝝ agrestiū. Cōfectio ad cardiacos ℞ berber. spodij. se. portul. boli. ar. aā. ʒ. iij. se. cucumeris citru. coriandri infusi in succo vuaꝝ agrestiū. ʒ. ij. ⁊ ß. fac pul. ⁊ da. ʒ. ij. potui cum sirupo de succo vuaꝝ agrestiū: vel cū succo cucu. aut citruli. Si autem

tenis fuerit fe. iūgēdus illi ꝯfectioni succus arnoglosse. Et si cognouerimꝰ patientē tātam in corpe habere humiditatē sbstātialē q̄ cāphore siccitatē pati valeat: iūgere debemꝰ cathaplasmati. ʒ. ß. cāphore. Cathaplasmemꝰ epar ⁊ stomachum de sand. ro. viol. ⁊ his silibus. Cauendū tñ est ne stomacho cibis pleno ponat̄. Clystere faciamꝰ de succo portul̄ spuiue arnoglosse ⁊ silium. Nutriri oꝫ de cucurbita portul̄ lactu. ⁊ similibꝰ. Et si fe. non fuerit fortis ⁊ virtꝰ bona: damus starnū perdicē pullū gallinaceū oīa iuscellata: cū aceto vuarꝫ agrestiū. Si patiēs tussim habuerit: damꝰ huic hoc electuariū. ℞. gūmi dragagāti se. citonioꝝ mūdati. añ. ʒ. iij. amid. ʒ. j. ⁊. ß. cucumeris. ʒ. ij. ⁊. ß. tēpa cū sirupo viol̄. Si aūt timorem habuerimꝰ ne sirupus viol̄. egestionē humefaciat tēpabimꝰ illō cū sirupo ro. ⁊ dabimus in modum fabe. ⁊ teneat illud sub lingua donec eliquet̄. Si egestionē volumus humidā facere dabimꝰ catharticū qō. ℞. sebestē. ppp. iuiub. pp. se. portul̄. ʒ. j. dragagāti gūmi añ. ʒ. ß. se. malue. ʒ. j. oīa coquant̄ in duabꝰ lib. aq̄ donec ad tertiā ptē redierint: deīde cola ⁊ da cum sirupo viol̄. Si expuat grossum ⁊ viscosuꝫ fe. qꝫ fuerit quieta: iungimus cathartico liquir. ʒ. ij. capill̄. ʒ. iij. Ungimus pectus cū hoc vnguento qō ℞. dragagāti. ʒ. j. succi malue ⁊ violarꝫ quantū sufficiat: ponātur in mortario ⁊ agita qusqꝫ ad spissitudinē redierit. deīde cere alb. ʒ. iiij. olei viol̄. ʒ. j. liq̄fac sup cinerē ⁊ misce oīa ⁊ agita qusqꝫ i modū vnguēti fuerit. Et si statꝰ trāsierit ⁊ crisis put oꝫ venerit: ⁊ vꝰ infirmi fortis fuerit: mutamus dietam in atriplices cucurbitā ⁊ his silia. Sed tñ nō subito: sed paulatim ad hanc dietā mutent̄. Si aūt crisis non venerit put oꝫ decet primā tenere dietā: qua dietauit añ statuꝫ donec alia veniat crisis si non mutet̄ dieta. ita dico queādmodū virtꝰ febricitantis videt̄ forte. Sed tñ studiosus medicus bñ poterit venturā noscere crisim cū nūciatiua viderit signa: sicut diximꝰ ī crisi. Sincopis aūt ⁊ ycteritia: quia sunt accidētia hanc fe. ꝯcomitantia: necesse est de his disputare.

De sincopi. Caplm. xvj.

Sincopis est cordis defectio ⁊ totius virtutis in se coadunatio ⁊ fumose emissionis ablatio. q̄ nascitur diuersis de causis. Sꝫ tamē duo oēs eius causas cōprehendūt: aut em̄ fortis coadunatio: aut fortis dilatatio. Causa coadunatiōis triplex est: aut nimia plenitudo: vl̄ nimiꝰ timor: seu subita mutatio nis ꝯplexio de calore videlꝫ in frigdorē. Plenitudo siue sit soliꝰ stomachi: aut totiꝰ sit corpis: ad cor veniēs naturalem suffocat cal̄. vnde patiens cor icidit sincopī. hoc testificatur quia pleriqꝫ sincopī hñtes vomūt ⁊ sanātur. Timor aūt cor coadunari ⁊ cōstringi ac ad se calorē naturalem trahi facit: ⁊ prohibet: ne spūs possit dilatari: vnde sincopis gñatur. Diuersitas q̄dem subite mutatiōis cōplexiōis de calida videlꝫ in frigidā generat sincopim: q: fortitudo frigiditatꝭ claudit poros. vnde acuti fumi exire nequeūtes naturalē suffocant calorē: ꝓinde sincopis nascit̄. Fortꝭ dilatatio iterū triplex ē. Prima nimia est inanitio sicut sanguis per nares egrediēs aut aliarū corpis partiū. Secūda est nimia leticia. Tertia ē subita ꝯplexiōis mutatio de frigore in calorē. Nimia inanitio corpꝰ extenuat ⁊ euacuat. vnde naturalis calor deficit ⁊ splendorē eius obscurat: ꝓinde sincopis nascit̄. leticia vero subito cor aperit: ⁊ calor naturalis dispergitur p totum corpus. vnde corde inanito spūs eius extinguit̄. Mutatio cōplexionis de frigore in calorē generat sincopim: q: calor rarificat corpus subito ⁊ naturalē dissoluit cal̄. Quidā dicunt sincopī aliquādo fieri ꝓpter passionē ac defectionē cerebri. vñ v̄tute sensibili nō ad cor veniente nascit̄ sincopis. Sufficit quantū diximus de causa sincopis: opꝫ iterū intelligi q: sincopis huic fe. non accidit nisi ex plenitudine aut inanitione. Si aūt fuerit ex plenitudine: corpus inaniri est necesse. si de inanitiōe illā restringimus inanitionē ⁊ restauramus qō fuerat dissolutū. Et hec plenitudo aut est ī stomacho: aut in intestinis: aut in toto corpe. Si materia fuerit ī stomacho intelligimꝰ his signis. patit̄ ei imaginatiōeꝫ añ oclos nōnūq̄ abominationē dol̄. in stomacho ⁊ capite. Si materia fuerit in itestinis: sētiūt ibi dolorē ⁊ pūctionē ⁊ torsionē: si cholerica fuerit materia: aut fit cū grauitate ⁊ iflatōe si fuerit melā colica. Et si i stomacho extiterit vomitū ꝓuocamꝰ cū oximelle aq̄ cal̄. ⁊ sale ⁊ succo crisolocāne: aut cum ptisana ⁊ oxizaccara. Si aūt in supioribꝰ intestinis aut ī supiori corpe fuerit purgabimꝰ eā cum succo lupini. viol̄. zuccara māna cassiasist. oxisenicas prunis ⁊ silibꝰ. Et si vꝰ fuerit fortꝭ ⁊ statꝰ trāsierit ⁊ morbꝰ declinare incepit: damus catharticū de mirabol̄ ab sinthio prunis cassiafist. māna ⁊ silibꝰ. Et si mafia fuerit in īferioribꝰ itestinis clystere facimꝰ hūiō. qō ℞. viol̄. camomill̄. ordeū maluā sebestē iuiub. oleū viol̄. zuccarā mitrū. ⁊ similia. Si aūt sincopis fuerit ꝓpt̄ ianitionē: necesse ē aut sit ex nimio vomitu aut nimio dol̄. vel nimio sanguine p nares fluente: aut nimia solutione. Et si nimius fuerit vomitꝰ damꝰ succū mal̄. g̃. aut corꝫ sapā: aut sapā maloꝝ citonioꝝ. damꝰ sūmitates vitiū: sirupū de succo vuarꝫ agrestiū: aut sirup. de succo aceti maloꝝ citrinoꝝ ro. spodiū lignū aloe masticis eq̄li pōdere trita ⁊ ī puluerē redacta vnū cpagiū damꝰ cū aliq̄ frigidoꝝ siruporꝫ. Cathaplasmemꝰ stomachū cū sandal̄. ro. lapdano añ. ʒ. ij. ligni. alo. ʒ. j. croci. ℈. j. cāphore. ℈. j. oībꝰ cū aq̄ ro. tēpatis: aut succo mirte. Et si fuerit sincopis ꝓpt̄ nimiū sudorē: vngimꝰ corpa cū oleo mirtino: saliciano ro. ⁊ his silibꝰ. Refrigeramꝰ mānonē cū odoriferis ⁊ stipticis floribꝰ ⁊ frōdibꝰ. Si aūt inanitio sit de nimietate sanguinis de naribus fluētis: sitqꝫ post coctiōeꝫ morbi ⁊ signū coctiōis appareat ī vrina: ē bonū. q: salutē nūciat. Sꝫ si sit plusq̄ oꝫ ponimꝰ ī tēporibꝰ ⁊ frōte cathaplasma qō. ℞. sand. ru. succi hypo. se. papaueris medulle citonioꝝ. oīa trita: deinde succꝰ mirte cuꝫ modico cāpho. aceti mixtꝰ tēpet̄: ponat̄ sup tēpa ⁊ frōtē. qō si hoc nō suffecerit pānū infusum in succo mirte portul̄. vuarū agrestiū mal̄. gra. acetosoꝝ capiti īponimꝰ. cāpho. cū aq̄ ro. ⁊ aceto tēpatā naribꝰ applicamꝰ. sternutatiōeꝫ facimꝰ cū succo vuarum dactiloꝝ. camph. cum oleo ro. aut cum succo hypqst. Campho. et ol̄. ro. manus ⁊ pedes a genibus inferius ligamꝰ. Ungimꝰ pedes cū succo portul̄. ⁊ sup ventrem vētosaꝫ pōamꝰ. frōtē cathaplasmemꝰ de succo hypoq̄stiō. ⁊ opio cū aceto tēpatis. Et si nō fuerit fe. fortis accipe gallas nō pforatas missas ad ignē ⁊ in aceto extinctas: deinde eas ad puluerē reducito: ⁊ misce ibi modicū cāpho. ⁊ lichnū lineū in īcausto infusuꝫ ⁊ illi pulueri īuolutū naribus inijce fricet̄ caput cum granoso sale alumīe cōchis marinis vstis oīa cū modico cāph. puluerizata naribꝰ īsufflēt̄. Succꝰ hypoquistiō cū alumīe ⁊ cāphora naribꝰ instillet̄: stercus asininū mox egestū ⁊ de aceto roratū fumū accipiat. Siūr recēs īcensum ⁊ in puluerē redactū naribꝰ ī sufflatū iuuat. Si aūt inanitio fiat ꝓpter egestionē cholericā: dabimꝰ psiliū assatū ⁊ spodiū cū sirupo citonioꝝ ⁊ aq̄ frigida. Et si nō habuerit vētrē bñ sanū tribuimꝰ sirupū mirte: damꝰ ⁊ ptisanā cū ordeo ⁊ amigō. cū suis corticibꝰ interioribus assatis: panē lotū cū amigda. assatꝭ: succū mespiloꝝ citomoꝝ piroꝝ. Si hec ei nō suffecerint damꝰ trociscos de spodio in q̄bꝰ semē herbe acetose intrat cū stipticis trociscis. de mal̄ piris citonijs ⁊ mirtis: tribuimꝰ ß ius qō est de milio assato. damꝰ ⁊ puluerem maloꝝ granatoꝝ acetosoꝝ. Trociscꝰ valēs ℞. berberis. ʒ. iiij. gūmi asari boli. añ. ʒ. v. ro. ʒ. iij. amidi. se. mirte assati. añ. ʒ. iij se. portul̄. assati. ʒ. ij. ⁊. ß. se. herbe acetose. ʒ. iiij. oīa puluerizata ⁊ ad modum trociscoꝝ redacta. da. ʒ. ij. cū sapa mirte: aut citonioꝝ: aut succo mal̄. gra. acetosoꝝ ⁊ siliū. Si egestio fuerit fortis ⁊ cholerica vt videat̄ esse incensa: refrigeramꝰ intestina priusq̄ vrant̄ ex incēsiōe chole. Clystere valēs. ℞. ramorū portul̄. cū aq̄ ro. tritoꝝ succi colati lib. ß. vitelli oui ⁊ olei ro. ʒ. j. boli. ʒ. ij. succus arnoglosse vitella ouoꝝ oleū ro. ⁊ bolū fili mō sunt iuuātia. Cathaplasmemꝰ stomachū ex cathaplasmate. qō ℞. oleū mirtinū flores vitiū salicū pira mala panem aphricanum camphoraꝫ cum equali pondere cuꝫ aqua ro. tēpera stomacho īponat̄. Utatur hoc electuario. ℞. citoniorum purgatorum interius ⁊ exterius lib. j. malorum pirorum mundatorum. añ. lib. ß. coquantur cum aqua ro. deinde pistentur vt fiant quasi medulla sirupi ro. lib. ij. omnia insimul cum aqua ro. coquantur donec inspissari incipiant. Deinde pul. berberis. ʒ. ij. spodij. ʒ. j. addito. et dato. ʒ. iij. aut iiij. cum sirupo vuarum agrestium: aut mal̄ gra. ⁊ aqua. Et si egestio fuerit quasi lotura carnis: signū contentiuam virtutem que est in epate esse defectam. Hunc puluerem accipe

piant qui ℞. berberis spodij añ.ʒ.ij.coriandri infusi in succo vuarum agrestium aut mal.gra.acetosorum: deinde siccati et triti.ʒ.iiij.sumac mūdati.ʒ.iiij.granoꝝ mal.gra.assatoꝝ ʒ.iiij.gūmi boli.añ.ʒ.ij.se.herbe acetose.ʒ.iij.terre sigil.se. mirte añ.ʒ.ij.ꝛ.ß.oībus pulverizatis dabis pondus.ʒ.iij.cū sirupo citonioꝝ ꝛ aq frigida. Trocisci sic mō valentes. ℞. spodij.ʒ.iiij.roïs berberis gūmi añ.ʒ.v.se.herbe acetose.ʒ.ij. terre sigillate se. mirte añ.ʒ.iiij.castanearū siccaꝝ.ʒ.iiij.ami di assati.ʒ.iij.sumac assati.ʒ.iiij.mal.gra.acetosorum assatorum.ʒ.iiij.oīa temperent cum succo citonioꝝ.ꝛ potui da.ʒ. iij.cum sirupo vuarū agrestium ꝛ aqua frigida. Accipiāt pti sanū de ordeo assato cocto cū amigdal.assatis.panē assatū panē aphricanū mala gra.sumac.ꝛ similia assata. Et si hec dieta patienti non suffecerit: demus lentes hoc modo preparatas.lentiū mundatarū ꝛ elixatarū in aqua: in qua pri⁹ fuerant cocte pijciatur. deinde in alia aqua coquātur ꝛ mittātur ibi rami portul.ꝛ acetū vuarū agrestiū. Cathaplasma imponamus epati de sand.ru.rosis floribus viridū mal pi ris omnibus tēperatis cū succo mirte: aut aqua ro. Si autē dolor in superioribus intestinis fuerit bonū est medicari superius. Si fit in inferiorib⁹ inferius.q: medicina data supi⁹ cito venit ad locū infirmū: si in exterioribus extiterit. de infe riori aūt data: licet ad locū infirmū nequeat penetrare cum tamē confortat ne percutiatur a cholera desuper ad eum inci dente. vnde os hunc pulverē dari q. ℞. gūmi assati.ʒ.j.ꝛ.ß. se.herbe acetose.ʒ.iij.se.basilico.assati.ʒ.iij.se. portul.assati. ʒ.iij.fac pul.da.ʒ.iiij.cū sirupo mirtino ꝛ aq frigida. Si autē cholera in inferiorib⁹ intestinis fit: faciam⁹ clystere refrigeratiuū ꝛ confortatiuū de succo portul.oleo ro.ꝛ similibus. Et si sanguis eijciatur cū rasura intestinoꝝ: hoc clystere est faciendū qđ. ℞.ordei assati lentiū mūdatarum assatarū balaustie corticū mali gra.se. mirte.añ.ʒ.j.sepi renū capraꝝ ʒ.j.ro.ʒ.xx.oīa coquātur in.vij.lib.aque quousqꝫ ad duas et ß.redierint.deinde pulveris boli.gūmi arab.acatie assatoꝝ añ.ʒ.ij.ceruse.ʒ.j.tolle.ʒ.ij. horū pulverizatoꝝ ꝛ vitellū oui assatū.cui dimidiā ad superioris decoctionis lib.adde.ꝛ facito clystere. Dietam hanc accipiāt lentes. vt supra diximus⁹ miliū panē assatū. Et si pōdus habuerit lauetur ī aqua in q cocta sint balaustia ro.mirta cortex mali gra.ꝛ his similia. deinde loca vngantur oleo ro. Si aūt febris cessauerit ꝛ p manserit patiēs in dissinteria exitqꝫ cū egestione sanies aut sanguis: nulla tñ intestini ſba secū egrediente adde clysteri qđ diximus⁹.ʒ.ij.trociscoꝝ arsenici qs dicturi sumus ꝛ.ʒ.j.olei ro.ꝛ caue ne hoc facias cū videris aliqd de itestini substātia egredi. Et si es securus qꝫ substātia intestini sana fuerit: tamen vulnera sunt dilatata ꝛ putrefacta accipe trocisci arsenici.ʒ.ij.ꝛ risi.ʒ.ij.vitell.oui assati olei ro.ʒ.j.vini cocti lib. ß.ꝛ fac clystere. Si vulnera videris eē purgata: lauari ea decet de humido clysteri qđ superius diximus⁹.qꝫ si nō fuerint mundata: lauāda sunt cum obsomogaro ꝛ melle: deinde cū supradicto humido clysteri lauentur. Unde ga.quidā inqt roman⁹ patiebatur hanc passionē absqꝫ fe.quē boni medicauerūt medici rome existentes: qui quātomagis opabantur medicinā tātomagis vulnerū putredo augmentabat. quā adeo peiorauerūt vt illū ɔfiterent suis amicis secretis: nullo modo posse euadere: Tādē audiēs patiens me rome morari iussit vt ad eum venirē: ad quē cū intraui eū de se desperantē inueni: quē cum verbis placidis cōfortans interrogaui qualiter passus fuerit illā passionem.q narrauit mihi causam ꝛ medicinā quā ei fuerāt operati medici. deīde īuestigans virtutē eius esse illius passionis tolerabilē appetitum et digestionē bonā: ꝛ videns suā egestionē esse saniē cū sanguine solo mixtā: nullā intestinorum particulam essentie eī cis egredientem: cōfisus sum eum sanare: qđ fuit qđē amicis incredibile: ꝛ qsi impossibile hoc fieri ab oīb⁹ estimabatur pro verbis q eis priores dixerāt medici. Nouissime trociscos arsenicos ei feci: et cum risi ꝛ vitello oui ꝛ oleo ꝛ vino cocto clystere feci per vnā vicem: ꝛ cum illo egrediente exiuit multa sanies. Deinde alia vice sibi feci: et exiuit cum eo paruissima saniei quātitas. vñ confisus fui vulnera esse mūdificata. Hoc aūt aspiciens festinaui cum hūidis eum liberare clysteribus: ꝛ liberatus est in eadē die. Ga.iterū quedā matrona molestabatur hac passione: que me clamans suam mihi narrauit passionē: tunc suā videns egestionē aspexi eā magis saniē sam esse qꝫ egestio illius viri fuit. vnde clystere feci de obsomogaro ꝛ melle: cū quo multa saniei quātitas egressa est. Jussi aūt sibi alia vice fieri: ꝛ exiuit cum eo lapis sicut solet de vesica egredi. forma tamen eius fuerat sicut ouum galline. Precepi iterū fieri clystere cum.ʒ.ij. trocisci arsenici et sanata est. Trocisci arsenici. ℞. arsenici rubei et citrini fecis aceti vste acatie gūmi añ.ʒ.iiij.calcis inextincte charte bōbacis vste añ.ʒ.iij.aluminis.ʒ.ij.opij.ʒ.j.pulverē fac tēpera cum vino rubeo ꝛ trociscos forma.

De ycteritia. Capitulum.xvij.

Omne qđ volumus inuestigare tribus modis os intelligi: aut suo nomine qđ est ad placitum: aut diffinitiōe suā naturā ostēdente: aut actiōe sui effectū demōstrante. Unde dicim⁹ ycteriā tribus modis similiter intelligi: noīe videlicet suo et sua actiōe sed nō diffinitione. Nomē ergo ycteritiē abusiuū est: sumptū ei est a quadā aue in monumētis desertoꝝ locoꝝ habitante. ꝛ in nullo tēpore nisi media estate apparē te: que tota die dormit et somnū facit terribilē. Causa eius ē cho.ru.et sanguinis mixtio ꝛ p totū corp⁹ diuisa exteriora corpis tingēs. Que quidē bifarie diuiditur: aut fit actiōe nature: aut non nature: quēadmodū in febrib⁹ apparet in die cretico, vt in.vij.ix.xj.xiiij.q: natura cōfortata ad digerendū cholericas feces ꝛ eas extrinsec⁹ expellēdas cū sudore si sint subtiles et pori largi: qꝫ si fuerint grosse ꝛ graues ꝛ pori angusti permanet sub cute ꝛ tingunt eā: nunciāt tñ salutē nisi sint añ.vij.diem.añ enim existens mōstratur nō esse ex actione nature: sed propter acumen morbi naturā cogentis monstrare suā actionem ante tps anteqꝫ aliqđ coctionis signum appareat. Ideoqꝫ si ycteritia añ.vij.diem apparuerit p ul dubio mortē innuit. Causa autē ycteritie non actione nature facte duobus modis est. aut exterior sicut morsus reptilium vel venenosa potio: aut potus vel cib⁹ vel medicina calefaciens ꝛ incendens sanguinē ꝛ in cholerā rubeam mutās aut interior precedēs: aut in corpore senescens: que iterum tribus modis fit: aut ex passione fellis: aut epatis: aut mutatione cōplexionis in calorē totius corporis venis dominā tem: quia substātia venarū calefacta incēditur sanguis ꝛ in cho.mutat. Que aūt de passione fellis fit: subito venit sine cā manifesta neqꝫ actioni nocet naturali in tempore existēti q iterū fit dupliciter: aut de passione substantie fellis: aut de quibusdā accidentibus in sua cōcauitate nascētibus. Ea vero que fit de passione fellis: aut de corruptione sue cōplexionis: aut de officiali membro. De corruptione cōplexiōis tripliciter fit: aut enim suum calorem augmentat: aut eū minuit: aut desiccatur. Si calor eius augmētatur epar calefit: et sanguis eius vritur ꝛ in cho.ru.mutatur. Si minuit deficit sua virtus appetitiua ad trahendā ad se cholericā partē sanguinis. vnde cho.in epate manēs cū sanguine per totū corpus diuiditur tingens corporis exteriora. Si desiccatur sua virtus expulsiua deficit: neqꝫ potest stomacho ꝛ intestinis cho.emitti.pmanens ergo in epate cum sanguine totū corpus circūdat ꝛ exteriora tingit. Ea quidē que fit de officiali mēbro: aut est de apostemate ī suo foramine orto. vnde cho.prohibetur ne valeat ad eum penetrare.pmanente igit in sanguine corpus tingitur. Differt autē ea que est de officiali membro ab illa que fit de virtutis appetitiue defectiōe quia que oritur de officiali membo venit subito: altera vero paulatim. Accidētia vero que sunt in cōcauitate: chimus est in cōcauitate fellis corruptus: q aut est phlegmatic⁹ ꝛ viscosus: aut sanguineus turbidus miscens se cū cholera fellis ī grossat eam. vnde nequit penetrare ad stomachum et intestina propter suam grossiciē: nullam tamē infert felli lesionē sed abundans in felle conuertitur ad epar: ꝛ mixta cum sanguine cutē tingit. Nōnūqꝫ via cho.ad stomachū oppilat: et aliquādo via intestinorum. Si via ad stomachum oppilatur cholera conuertitur inferius: et excurrit ad intestina. vnde vrina ꝛ egestio tingitur: vrina quoqꝫ exit turbida rubea spumosa egestio etiam citrina. qua de causa phlegmate in stomacho augmentato sua digestiua deficit propter indigen-

tiam cholere stomachū mundificare solentis. Aliquādo hec cho. q̄ vadit ad intestina augmētatur ⁊ desiccat egestionem generatq̄ cōstipationē ⁊ colicā cū nimio dolore. Si aūt inferius foramē fellis oppilatur ꝑ qḋ cholera ad itestina defluit augmētatur in stomacho: vnde siccitas ⁊ amaritudo in ore gñat̄ ⁊ nimius calor. ⁊ sitis ī stomacho: fitq̄ vrina citrina ꝓpter paruitatē cholere eam tingentē: egestio est alba ꝓpter ablationē cholere. yctericia vero que fit ꝓpter passionē fellis. v. modis est. aut de augmentatōe caloris epatis: aut paruitate: aut defectiōe expulsiue: aut apostemate ī ore ei⁹: aut oppilatiōe q̄ in vijs eius fit. yctericia que fit ꝓpter epar duobus fit modis: aut naturaliter que fit ſm crisim: quare natura diuidit feces ⁊ cōfortat epar ad expellendū eas exterius aut nō naturaliter ⁊ venit paulatim: quā precedit corruptio virtutis naturalis in epate existentis. ⁊ color corporis mutat̄ caro extenuat̄ cū dolore dextri lateris. ⁊ aliquādo antecedit eam apostema sub hypocūdrijs ortū ⁊ duritia ⁊ oppilatio epatis. Itē cā ycterencie q̄ fit ꝓpter epar quinq̄ modis fit. aut de calore cū sanguis calefacto epate calefit ⁊ in cholerā mutatur: aut de frigiditate cū virtus epatis appetitiua vel digestiua deficit ⁊ non digerit sanguinē vt opȝ. neq̄ vtranq̄ cho. ⁊ phleg. ab eo diuidit: qb⁹ cū sanguine ꝑmanētib⁹ fiet yctericia obscuri coloris ⁊ totū corp⁹ tumet vrina fit alba ⁊ grossa nūcians futurā hyposarcā. Unde ga. sicut cibus in stomacho cū non bñ digeritur: erit vrina alba ⁊ cruda atq̄ turbida: sic ⁊ colamētuȝ cibi nisi bñ digerat̄ ⁊ opportune in epate ⁊ erit vrina alba ⁊ cruda atq̄ turbida hyposarce nūciatiua. Tertio est de v̄tutis expulsiue defectiōe q̄ manet in epate non potēs a se ad fel choleram expellere: vnde ꝑmanens in epate augmentatur: ⁊ mixta cū sanguine exteriora corpis tingit: erit tñ egestio ⁊ vrina naturaliter. Color etiā huius ycterecie est clarus: quia sanguis est digestus ⁊ purgat⁹ ab vtraq̄ cho. ⁊ phlegmate. Quarto de calido apostemate aut duritia epatis: vñ impedit̄ nō potēs diuidere choleram a sanguine. ꝑmanēs ergo cum sanguine iūcta cutem tingit. Quīto de oppilatione vie q̄ ducit̄ cho. ad stomachū. vñ nō pōt ab epate ad splenē fluere. coadunata igit̄ in epate cum sanguine iuncta tingit cutem. Preterea nigra yctericia fit aliquādo propter defectionē virtutis appetitiue que est in splene ⁊ cū deficiat fecem sanguinis trahere ad se: qb⁹ in sanguine ꝑmanentib⁹: sanguis turbat̄. ⁊ superficiē cutis denigrat. ¶ Dicta q̄dē diuisione ⁊ causa ⁊ significatiōe yctericie oȝ curam incipiam⁹ huius yctericie quā sequitur fe. q: hui⁹ nr̄i libri intētio est de febriū disputatiōe ⁊ cā carū ⁊ significatione: vnde dicam⁹ oīs yctericia cū fe. est pessima nisi fit ꝓpter actionē nature velut in die cretica signo coctionis precedēte in vrina. s. et egestione apparēte: precipue si sit salutiferū signū: sicut fortitudo v̄tutis sanitas sensus laudabilis spūs ⁊ fortitudo appetitus. hec em̄ spēs yctericie laudabilis est. Ea em̄ que est ꝓpter oppilationē fellis aut epatis pessima. cui succurram⁹ cum dieta ⁊ medicina choleram rumundificāte. sicut cathartico prunorū oxifenicie succo mal. gra. orizaccara ptisano ⁊ siliibus. Cūq̄ fe. acumē quieuerit et morbus declinare inceperit: purgamus patientē cū succo cuscute lupini solatri cassiefist. māna viol. ⁊ zuccara. Et si vomitus acciderit: damus succū maloȝ granatorū cū spodio ⁊ oxifeniciā cum modico lactis ⁊ aceto mal. gra. sorba mespila citonia. Cathaplasmētur stomachus ⁊ epar sand. ro. camphora croco polline ordei omnib⁹ tēperatis cū succo solatri aūt portul. Et si fe. cum dimiserit ⁊ egritudo trāsierit ⁊ tñ cutis sit tincta: accipiat apozima maratri cuscute solatri cuȝ modico aloe ⁊ croco. si aūt succus frondiū radicis fit cū eis mixtus vtilius est. Lauētur ocli ex aceto aque frigide mixto aut succo coriādri: aut aqua ro. accipiat ꝑdices starnos pullos gallinaceos: ⁊ iura cū aceto ⁊ mēta cōdita. Trociscus valens ad hāc pas. ℞. ro. spodij aū. ʒ. ij. lacce succi cupatorij ru. se. portul. aū. ʒ. j. ⁊. ß. se. cucumeꝛ. ʒ. j. ⁊. ß. maratri ani. reubarba. aū. ʒ. j. puluerisa oīa cū succo lupini tēperent̄. ⁊ cū succo maratri ⁊ oxifenicia potent̄. Catharticū ad hoc vtile. ℞. mirabol. citrinorū. ʒ. vij. kebul. ʒ. v. se. fumiterre. ʒ. iiij. absinth. ʒ. ij. cuscute. ʒ. iij. cupato. ʒ. iij. maratri anisi. aū. ʒ. ij. lacce. ʒ. iij. passarū vuarū enucleatarū. ℥. j. omnia coquātur in tribus libris aque vsq̄ ad medietatem. deinde manne cassiefist. ʒ. j. singule addantur colatis. ʒ. j. hierapigre. zinzibe. agarici cuȝ orizaccara temperatis cathartico iungātur: ⁊ post tertium diem bibat̄ serū cū his pill. ⁊ orizaccara qḋ. ℞. absinth. mirabol. kebul. aū. ʒ. iiij. anisi. maratri apij. aū. ʒ. ij. cuscute. ʒ. v. se. radicis. ʒ. iij. succi cupatorij. ʒ. ij. agarici. ʒ. vij. lacce. ʒ. ij. se. atriplicis. ʒ. iiij. ⁊. ß. scamonee. ʒ. iij. ⁊. ß. temperent̄ cuȝ succo frondiū radicis. fac pill. ⁊ da potui. ʒ. iiij. ⁊. ß. cum sero ⁊ cum orizaccara tali mō. lactis caprini lib. ij. fac bullire: deinde misce cum eo orizaccare. ʒ. iiij. que iteruȝ bulliant. postea spongiam marinā in aqua calida infunde: ⁊ cū ea interiora latera caldarie terge. deinde in frigida infunde ⁊ eijce eam intus in lacte: quousq̄ bullitio extinguatur: deinde colet̄ ⁊ iteruȝ mittat̄ ī caldario: cui admisce. ʒ. ij. salis cōis. Iterū illud bullire permittito: ⁊ spumā que in eo surrexerit expellito. cūq̄ spumā non habuerit coletur: ⁊ dabis dimidiaȝ libram cum superioribus pill.

¶ De febre inflammatiua et pleuresi que cā sequitur. Capitulum. xviij.

Quia hec fe. fit de calefactione sanguinis puri cuȝ augmētat̄ ⁊ vait̄ ꝓpter sue quātitatis multitudinē: necesse est vt ingeniem⁹: vt eius supfluitas eijciatur priusq̄ incensio augmentetur sua: ⁊ extra non possit expelli. Sed tamen prius opȝ cōsiderare v̄tutē infirmi: q̄ si fortē cā viderim⁹ cū phlebotomo succurrere festinabim⁹: et sanguinē de media brachij vena minuere iubem⁹ si sanū pect⁹ habuerit. sin autē infirmū basilica illius lateris vbi passio est incidatur: hoc factō feb. extinguitur: q: causa ei⁹ nō est aliud nisi multitudo sanguinis puri sine alicuius male qualitatis cōmixtiōe. vnde superfluitate sanguinis expulsa: nulla eius qualitas remanet in corpore: proīde antiqui vocauerūt hāc febrē ephimerā. q: plurimū in vna die soluitur. Uñ ga. in megategni dicit se multociens hoc in multis hoibus ꝓbasse. iussit aūt adeo sanguinem minui vsq̄ ad defectioneȝ. Dicit aūt de quodā iuuene hāc fe. habēte quē iussit phlebotomari ⁊ sanguinē vsq̄ ad defectionem minui. cū quo multi nobiles eius amici ⁊ consanguinei fuerūt. quē aspiciētes esse defectum adinuicē inceperunt murmurare. ⁊ ga. dicere. heu heu nr̄m charissimuȝ occidisti. paulo aūt ipsis ibi ꝑmanentibus oīo fe. mitigata est: et infirmus euasit. de quo stupefacti prudētiā tanti viri mirabant̄. Igit̄ cū ab eo fe. ita curata fuerit: oȝ nos tāti viri preceptū tenere: inuestigata tamē virtute etate cōplexione tēpore aere regione ⁊ cōsuetudine: si fuerint ꝓut oȝ. nam si hec non sunt ꝯuenientia: virtutē tñ bonā inueniamus: scalpellemus in vicem phlebotomie: q: in v̄tute forti sanguine minuto securamur de spe salutis: licet patiens etiam aliquā patiat̄ molestiam inde: maxime si fuerit in initio morbi priusq̄ natura in statu īpediatur in repugnādo morbo. Et si natura vel virt⁹ fuerit incōueniens. ⁊ cūcta alia conuenientia: sanguine minuto perit infirm⁹: q: fortitudo ⁊ stabilitas virtutis fortiter repugnat morbo: ⁊ ꝑmanens est intentio medici ⁊ non alia. Sed etas regio aer ⁊ cōsuetudo si sint cōuenientia: nō debem⁹ intelligere ꝓpter se: sed ꝓpter adiutoriū nature morbo repugnare volētis. Ideoq̄ virt⁹ consideretur semper: ⁊ acutissime cā inuestigemus: vtrū morbo possit repugnare priusq̄ incipiam⁹ phlebotomiā: qua forti existente maxime in initio morbi: sanguis minuat̄: In statu vero ⁊ in augmēto non: q: in hoc vtroq̄ tp̄e non sum⁹ securi vt virtus sit fortis: q: est impedita in morbo repugnādo: quā si cibo cathartico alijs ve rebus impedim⁹: deficiet: et corpus nō reget: infirmusq̄ perit. Phlebotomia ergo sana virtute existente: q: est molestissima ac patiētis nocitiua: si fuerit in augmento vel statu: quāto magis erit pessima ⁊ nocibilior: cū sit in illis tēporibus v̄tus debilis. Uirtus etiaȝ si fuerit in initio morbi ībecillis neget̄ phlebotomia: q: mala est: min⁹ tñ mala q̄ si sit in statu. Nā si sit in initio morbi perditio infirmi longa erit scilȝ in. vij. vel in. xiiij. In statu vero existens nūciat ꝑditionē: aut in illo die: aut vt multū in. iij. Uñ sufficit nobis testimoniū et auctoritas q̄ fuerit ex actione nature: q: plurimū conspicimus naturā sanguinē in his morbis per nares: et per alia loca purgare. Quo manante si

virtus sit bona: quiescit infirmus: qd̄ est initiū salutis pre-
cipue si sit in die cretica. Natura vero si sit debilis: morbus
augmentaṫ: et natura debilior efficiṫ: vnde periculū ostēdi
tur maxime si nō fuerit in die cretica. Palā igiṫ est ꝙ phle-
botomia in defectōe nature: licet etas cōplexio īfirmi regio
et aer fuerint bona: molesta est. Virtus em̄ est fundamentū
alioꝝ oīm: ⁊ ipsa oīa sunt ꝓpter eam. Unde ga. quemdam
testatur ex phlebotomia in hac passione mortem īuaꝫisse.
Sed quidā medici in alijs bonis significationibus cō[illegible]: vir-
tutem debilē negligētes: cū phlebotomari iusserūt: eo cau-
sa mortis extitit. Unde si ꝓpter hoc sanguinem minuere nō
auderemus cū phlebotomia: neqꝫ cū scapell. opꝫ nos calorē
sanguinis eiusqꝫ feruorē mitigare cū succo malorū granato
rū prunis oxifenicia. Bonū ē quoqꝫ aquā frigidā ieiunis da
re: quia calorē extinguit: sed tamē nō temerarie: nisi cum sci
mus pectus et viscera esse sana ⁊ principalia membra: ac de
apostematibꝰ aliena: q: aqua frigida nocet pectori ⁊ oībus
visceribꝰ et principalibus mēbris si apostemata habuerint.
Omnia etiā multū frigida nocent neruis: et materiā morbi
crudificant ⁊ ingrossant. Sed si apostema tāti sit caloris vt
frigiditati aque possit repugnare: damꝰ potū aque. Item
neganda est aqua frigida etsi hec loca sint sana: nisi cū signū
coctionis in vrina appareat: sed tamē prius humectāda est
egestio cum rebus sanguinis acumē extinguētibꝰ. Nam si
sanguis fuerit multū vstus: dandū est psiliū cū succo grana
torū. Et si egestio p ista nō liq̄fiat: sanguisqꝫ in sua perma-
neat vstione: dabimus catharticū de oxifenicia et prunis: sꝫ
tamē si pectus patiētis sit sanū: quia acetositas calorē natu
ralē mitigat. Qd̄ q̄dem moderate cōcedatur: ne noceat pe-
ctori et neruis stomachi cū sua acetositate: maxie q: inflatio
hanc feb. vt diximꝰ sequiṫ. Et si pectus et nerui sint sani: et
scimus ꝙ acetositas nō noceat eis: oxifenicie. ʒ. j. dabimus:
pruna. xx. se. portulace. ʒ. j. viol. ʒ. v. coquātur in. iij. lib. aque
vsqꝫ ad medietatē: deinde colenṫ: ⁊ misceanṫ ibi māne zuc.
viol. casiefist. añ. ℥. j. que sero colata potui tribuantur. Et si
sanguis non multū fuerit calidus: negemus aquā frigidaꝫ.
humefaciamꝰ egestionē cū succo cucurbite asse additis sin-
gulis. ℥. mānevl casiefist. Si aūt egestio p hoc nō humefiat:
supponaṫ de penidijs sale nitro scamonea licio viol. ⁊ simi-
libus. Quibꝰ nō sufficiētibus: clysterizētur ex viol. ordeo ca
momill. māna sebestē iuiubis coctis in aqua ad tertiā: vel in
dimidia lib. eorum mittātur singule. ℥. penid. sisameleon et
obsomagorō añ. ℥. j. salis cōis. ʒ. ij. nitri. ʒ. j. Si patiātur dolo
rem in capite humefiant nares eorū cum oleo viol. Catha-
plasmata in vtroqꝫ tēpore apponātur: q̄. R. sand. ros. viol.
mal. tēperatas cū succo semꝑuiue vel aqua ro. Infundātur
manus et pedes in aqua tepida in qua cocta sint camomill.
et viol. Crura ligentur cū fascia. Studeamꝰ etiā in hac feb.
vt non ponatur in capite cathaplasma aut fomētum: q: plu
rimum in hac feb. catarrus ⁊ anhelitus euenit. Et si stupo-
rē mētis patiātur ⁊ grauitatē in oculis vt nō possint aperiri
neqꝫ loqui: caueant inunctiones cathaplasmata et fomēta
et ne capiti apponātur neqꝫ naribus: sed pedes ⁊ manus in
aqua mittanṫ in qua cocta sint camomill. et viol. Et fricētur
manus et crura fortiter. Plante quoqꝫ pedū in aqua cū sa-
le et oleo fricētur. Abstineant a cibis: et accipiāt parū panis
loti cū succo granatorū. Et si infirmꝰ subito excitet a stupo-
re: et vertat se ad dexterā et sinistrā: ventris etiā eius sonitꝰ
est quasi tonitruū: et post ventris solutionē illa inflatio non
soluitur: mortē nunciat: q: causa eius fumꝰ pestilētialis crea
tus de corruptorū bullitione cū extraneo calore: sicut fit in
cadaueribus mortuoꝝ cū nō regunṫ calore naturali: ⁊ non
mūdificātur feces eorū et putredines ab eis maxime si in ex
tremitatibꝰ corporis apparuerint vt pustule magne: pecia
liuida et obscura: et magnū corpis locū tenuerit. hec em̄ si-
gnificāt vstionem humorum et vicinitatē extinctionis calo-
ris naturalis. Et si hec feb. apostema in diaphragmate ge-
nerauerit: curemus eam hoc modo.

De pleuresi non vera.
Capitulum. xix.

Superius diximus q: vera pleuresis est calidū
apostema nascens in diaphragmate ꝓpter hu-
mores a cerebro ad pectus ꝓfluentes. Aliquā-
do etiā hec materia descēdit ad lacertos costas
celātes: et aliquādo in pulmone: et nōnunqꝫ in
diaphragmate. Si fuerit in pulmone: erit dolor leuior: quia
pulmo est insensibilis ꝓpter neruos ab eo ablatos: spūs tñ
est angustior: q: pulmo ē maius īstrumētū spūs. Et si mate
ria in diaphragma venerit fit spūs leuior: ⁊ dolor fortior: ꝓ-
pter mltitudinē neruoꝝ ī eo ⁊ colligātiā quā ipꝫ cū cerebro
hꝫ. ꝓinde si vulnera patianṫ sunt dura ad sanādū: maxīe si
fuerit ī neruosa pte diaphragmatꝭ carnē nō hñtis. vulnera
ei in loco nata nō carnoso sunt īcurabilia: q̄ si fuerit ī carno
so sunt dura ad sanandū ꝓpter nimietatē sui motꝰ quā hꝫ.
Et nō solūmō vulnera diaphragmatis sunt difficilia ad cu
rādū: sꝫ etiā ea q̄ sunt in oībꝰ locis sub diaphragmate existē
tibꝰ sicut circūdātia ventrē ⁊ intestina. q: corruptio oīm hu
moꝝ ad hec loca venit: q: sunt vicina locis fecū: ꝓpter q̄d opꝫ
medicū vulnera desiccare q̄ sunt in his locis quātū virtꝰ to-
lerare poterit. Antea diximꝰ: q: pleuresis semꝑ fit de puro
sanguine. ⁊ aliq̄n de cholerico aut phlegmatico. ⁊ aliq̄n de
turbido aut melācholico gñatur ⁊ nōnunqꝫ de oībꝰ aut plu
ribus horū gñaṫ. Sꝫ differunt pleuresis spēs in colore spu-
ti: q̄litateqꝫ īfirmi. q: si materia fuerit sanguinea sputū erit
rubeū tussis hūida corpus plenū: tactꝰ moll. ⁊ suauis: sitis
parua: pulsus magnꝰ et largus. vrina vermiliosa ⁊ tēperata
in liquore: aut aliquātulū grossa. Si aūt fit cholerica sputū
erit citrinū tussis sicca corpus macrū. calor pungitiuꝰ ⁊ acu-
tus: sitis nimia pulsus velox ⁊ acutꝰ vrina subtilis ⁊ lucida.
Si aūt sit phlegmatica sputū est albū tussis hūida. corpus
pingue. effigies mollis ⁊ parū colorata feb. est debilis sitis
parua: pulsus latus ⁊ tardus. vrina vitellina aut vt citri po-
mum: liquor grossus: ⁊ aliquādo subtilis ⁊ albus qd̄ est ma
lū. Materia melācholica hꝫ sputū nigrū corpus macidū ⁊
siccū: pulsum subtilē ⁊ tardū vrinā colūbinā aut aliquātulū
viridē. Materia aūt si de oībus pluribusve humoribꝰ fue-
rit mixta: fit color sputi mixtꝰ s̄m humorū cōmixtionē. Silr
cetere patiētis q̄litates erūt mixte. Bonū aūt est si ante di
gestionē materie sputū sit albū ⁊ aliquātulū rubeū: q: signi
ficat materiā eē leuē: natureqꝫ obedientem. Signo igiṫ san-
guinis apparēte: quia morbꝰ est sanguineus dolore quoqꝫ
ad furculas ascēdente añ oīa phlebotomabis. deinde occur
re cum cathaplasmatibꝰ sanguinē extinguētibꝰ ⁊ dissoluti-
uis: sicut est succus maluauisci viol. ordeū mundatū oībus
coctis ⁊ mūdatꝭ ⁊ addito oleo violaceo ⁊ pannꝰ in eis īfusus
patiēti locus frigidus imponaṫ si tp̄s est calidū. si vero frigi
dū calidus. Et si calor fe. nō est fortis addimꝰ cathaplasmati
camomill. Item si virtꝰ sit fortior: etas cōplexio infirmi tp̄s
regio cōsuetudo ⁊ cetera sint cōuenientia: detrahaṫ sanguis
priusqꝫ morbꝰ augmētari incipiat ⁊ fe. ꝯforteṫ: malū enim est
si postea minuaṫ ꝓpter nature debilitatē. Et si ꝓ certo ma
teriā ē sanguinea ⁊ vtꝰ est fortis phlebotomia ꝯueniēs erit
licꝫ cetera inconuenientia sint. caue tñ ne temere sanguis mi
nuaṫ: cū virtus debilis est q: molestū est. Et si minuaṫ caue
tñ ne sit de basilica: ⁊ de infirmo latere. detur mane ptisanā
colatū cū amigdaleon ⁊ zuccara: cum sirupo viol. si patiens
cōstipatus est vespere micā panis lotā cū amigd. ⁊ zuccara
tritā: sorbeāt dulcia granata. Et si ꝯsuetudo fuerat eis mlꝰ-
tū comedere ⁊ ptisanū eis nō sufficiat: da maluā crisolocānā
spinarchiā cucurbitā oīa cocta cū amigd. in die tñ nūciatiua
subtiliet et solū ptisanū detur. Et si sputū in quarta die sit
albū lene iunctū facileqꝫ egrediaṫ cū vna aut duabꝰ tussibꝰ
crisis erit in die septima. si aūt in quarto sit rubeū cū signo
coctiōis apparēte: ⁊ sputū sit lene iūctū viscosum ⁊ aliquātu
lū albū ⁊ leuiter exeat bonā crisim expectabis in. xj. vl. xiiij.
maxie signis salutis apparētibꝰ. i. vtute leuitate bono som-
no et appetitu: maxie in hora q̄ erāt soliti illū habere in sani
tate: ⁊ signū coctiōis in vrina apparēte eadē hora sanitatis.
vñ si nimia tussis maneat has pilulas dabis. R. gūmi drag.
gāti se. citonie mūdate añ. ʒ. ij. se. cucumeris. ʒ. iij. amidi. ʒ. j. ⁊
ß. oīa puluerizata tēperenṫ cū sirupo viol. ⁊ fac pilulas in
modū ciceris: quarū vnā sub lingua teneat: donec liquefiat.

deinde aliam accipiat simili mō. Et si passio fuerit cholerica acuta cathaplasmabis patientē de sandal. albis viol. an̄. ʒ. iij. pollinis ordei. ʒ. j. ꝛ ß. cortic̄ cucurbite. ʒ. ij. radicis malue. ʒ. ij. ꝛ ß. oīa pistata tēperent̄ cū succo semperuiue et oleo viol. accipiat ptisanū tritū cū amigd. ꝛ zaccara. Panē lotū cū zaccara accipiat. vespere sugat mal. gra. vuas hyemales mādu cet. Si egestio sit ↄstipata hūefiat cū māna viol. zaccara ca siastr. solutis ī aq̄ cucurbite asse. vñ si dolorē ī capite vel alie natione habuerit hūefiāt nares cū oleo viol. aut nenufar. ca thaplasmet̄ frōs de sanđ. al. ꝛ ru. tēpatis cū aq̄ ro. caueāt ne aliqđ cathaplasma imponat̄ capiti ne clausis poris fum⁹ in capite augmētet̄. Et si sputū roseū sit ī quarta die nunciat crisim ī. xiiij. aut. xxj. ꝑꝫ ꝙ materia morbi leuis grauisve fuerit. ꝙ si citrinū in. iiij. die apparuerit lōginq̄tatē morbi sigt. sed tñ nōdū timorē aut salutē sigt. sed si in. vij. mutet̄ in ruborē: ꝛ alia bona signa sint in longo tēpore salutē esse futuram ostēdit. Si aūt vsq̄ in. vij. ꝑmaneat citrinū: ꝛ illaudabiles appareant significationes timorē vicinū demōstrat. si autem signōes sint mediocres sit tarditas timoris ꝺm significationū cōmixtionē. Cathaplasma valēs cōtra pleurī. que est cū febre acuta. ℞. malue pollinis ordei an̄. ʒ. v. viol. sanđ. al. an̄. ʒ. ij. se. portul. ʒ. x. oībus puluerizatis accipe cere albe ʒ. v. olei ro. ʒ. xv. q̄ liquefacta ad cinerē puluerī admisceant̄.

¶ Est aūt alia pleuresis q̄ nō fit cū acuta fe. est em̄ de materia phlegmatica vel melancholica de qua libru nr̄m volum⁹ denudare. vñ disputam⁹ de ea. Nā si certissime viderimus pleure. phlegmaticā eē aut melancholicā assuefacim⁹ panētes cathaplasmatib⁹ dissolutiuis sicut ħ. ℞. lini se. ʒ. iiij. fenu greci. ʒ. ij. radicū malue. ʒ. iij. ordei mūdati. ʒ. ij. coctis ī aqua ꝛ colatis ꝛ addito amigdoleō: aut yreleō. ꝛ spōgia in eo īfusa patiēti loco supponat̄. Accipiat ptisanū cū sebestē liq̄rici. ꝛ iuiub. cū zaccara. Apozima ℞. sebestē. xl. iuiub. xx. ficus. v. liq̄ricie. ʒ. iij. se. lini assi. ʒ. ij. coque in trib⁹ libris aque ad medietatē ꝛ addita. ʒ. vna mell. viol. ꝛ colatū potui det̄. Electuariū sili mō valēs. ℞. dragagāti. ʒ. iij. gūmi. ʒ. xx. se. lini assi. ʒ. iij. liq̄ricie. ʒ. iij. amigđ. ʒ. ij. se. vrtice pinearū an̄. ʒ. ij. ꝛ ß. tēpera cū melle viol. da ius ciceris cucurb. ꝛ spinarchiā. Modo bo declināte da sapam mellicratā. pectus vngat̄ camomilleon yreleon ꝛ similib⁹. Et si trālacto. xl. die apostema nō mūdificet̄ mutabit̄ in peripleumoniā. vñ accipiat hoc mūdificatiuū apozima. ℞. radicē maratri apij gūmi maloꝝ gra. an̄. ʒ. j. sebestē. l. iuiub. xxx. ficus. v. liq̄ricie. ʒ. iiij. maratri anisi an̄. ʒ. ij. se. malue. ʒ. ij. amigđ. amar. ꝛ dulciū an̄. ʒ. v. coquātur in. v. libris aque ad tertiā ꝛ. ʒ. iiij. colate potent̄. Et si fortius vis mūdificare adde ibi. ʒ. ij. ysopi. ʒ. v. capill. vener. Aliud apozima ℞. cancroꝝ fluuial. mūdatoꝝ. ʒ. ij. sebestē. xxx. iuiub. xx. liquiricie. ʒ. iiij. yreos. ʒ. iiij. se. lini assi. ʒ. iiij. ꝛ coctis in trib⁹ libris aque ad medietatē lib. j. ꝛ colatis dabis potui cū. ʒ. v. zaccare. Electuariū pectus et pulmonē mūdans de grossis hūorib⁹. ℞. folij. ʒ. j. pineaꝝ. ʒ. xx. amigđ. dulciū ꝛ amararū an̄. ʒ. vij. semis lini assi. ʒ. x. mell. qđ sufficit da ī modū nucis Aliud sili modo valēs. ℞. succi liq̄ricie amigđ. ama. an̄. ʒ. j. gūmi mal. gra. an̄. ʒ. j. mel qđ sufficit. Aliud. ℞. succi liq̄ri. pinearū amigđ. dulciū ꝛ amara. medulle se. bōbacis an̄. ʒ. vij. vuarū passaꝝ enudeatarū. ʒ. ij. tantū pōdus quātū oēs species pistate quasi mellis sape ꝛ penidioꝝ quantum sufficit Pilule ℞. succi liq̄ricie. ʒ. j. croci. ʒ. j. amidi se. lini assi. ʒ. ij. ꝛ. ß. medulle seminis bōbacis. ʒ. ij. ꝛ ß. tēpera cū lacte asini ꝛ fac pilulas in modū ciceris: quarū vnā sub ligua teneat dusq̄ fuerit eliquata deinde aliā accipiat. Aliud. ℞. amigđ. ama. ꝛ dulciū se. lini assi medulle bōbaci s pinearū an̄. ʒ. iiij. anisi ʒ. iij. fabe mūde. ʒ. iij. gūmi dragagāti an̄. ʒ. ij. zaccare. ʒ. iij. penidiarū. ʒ. iij. coquantur zaccara ꝛ penidie in succo maratri donec ad spissitudinē mellis venerint: ꝛ cum eo specieꝝ pul uis tēperetur fac pilulas in modum ciceris.

¶ Quinta particula huius de feb. putridis.

Quia disputauimus de febrib⁹ in spū nascentib⁹ ꝛ ephimeris: ꝛ de eis q̄ fiunt ī solidis mēbris. i. ethicis ꝛ de vtrisq̄ acutis: quarū vna nascens est de cholera rubea. s. causon: altera vero cui⁹ est purus sanguis materia dicit̄ ꝛ vocatur inflatiua opꝫ nos ordinatim de febribus putridis disputare. vnde primū dicēdū est quid sit putredo: ꝛ q̄ causa gn̄at̄: ꝛ q̄ uō ꝛ q̄ cōplexio putredinē cū suis q̄litatib⁹ recipit: ꝛ q̄ nō cū vna q̄litate: ꝛ q̄ nō recipit eā nisi accidētaliter Vñ dicamus ꝙ oīs cōplexio q̄ est extra naturā ꝛ tēperamētū fit q̄druplicitér. prima ca. et humida. scđa est ca. ꝛ sic. tertia fri. ꝛ hu. quarta fri. ꝛ sicca. q̄rū nulla putredinē recipit vl̄ generat nisi ca. ꝛ hu. putredo in ea naturaliter est. Cā q: putredo necessario gn̄at̄ ex hūiditate q̄ liq̄fit ꝛ materia diuiditur dilatās eā ad extremitatē: ꝛ faciens eā habere motū facilē currendi. Itē necessariū est ex calore calefiat pturbet̄ et feruescat. vñ nō naturales chimi q̄ sūt ꝫ cal. naturalē cū ebullierint seseq̄ pturbauerīt: fit eoꝝ ebullitio extra actionē nature: q̄ ebullitio ꝛ pturbatio cū fuerit nō ex actōe nature ei⁹ fex pmanet in ea neq̄ diuiditur. vt mūdificet̄ ꝛ expellat̄. vñ fit cā materiā cōuertēdi ad corruptionē ꝛ putrefactionē: q: putredo nō est aliud nisi corruptio humidoꝝ ꝛ liquidoꝝ corporum ꝑpter ebullitionē ꝛ turbationē extranei caloris veniens. ꝑinde putrefactio nō est nisi cū q̄litatib⁹ ad exteriora se mouētib⁹. i. calore ꝛ hūiditate. q: humiditas cū dilatat ꝛ eliquat materiā: ꝛ cā diuidit in exteriorib⁹ faciēs eā currere inuenit locū calor quo possit bullire ꝛ turbidā eam facere quā calor pturbans: ꝛ tñ nōdū suā cōplens digestionē neq̄ partē illaudabilē a laudabili diuidens se miscens vtrāq̄ corrūpit eāq̄ putrefacit. pars eī illaudabilis a laudabili nō potens diuidi ac mūdificari corrumpit eam cito ac putrefacit. Qualitates aūt q̄rū mot⁹ ab extremitatib⁹ ad cētrū reuertit̄ sicut frigiditas ꝛ siccitas nō recipiūt putredinē: q: siccitas desiccat coadunat et repugnat dilatatiōi ꝛ diuisioni. sic etiā frigiditas ↄgelat refrigerat ꝛ resistit calori ꝛ ebullitiōi. codē modo si quedā res fuerit cōposita ex duab⁹ q̄litatib⁹ cōtrarijs cū vna mouet̄ ad interius ꝛ cū alia ad exterius sicut calore ꝛ siccitate hūiditate ꝛ frigiditate q̄ nō recipiūt putredinē: q: calor lꝫ materia ad extremitates suas dilatet siccitas tñ coadunat ꝛ desiccat eam ꝛ ꝓhibet eā dilatari ꝛ bullire: sic ꝛ hūiditas q̄uis materiā humefaciat ꝛ dilatet ꝛ currere faciat ad exteriora: frigiditas tñ cōgelat ꝛ ingrossat eā ꝛ prohibet ne actiōi hūiditatis obediat. Palā ergo est nō posse fieri bullitionē ꝛ putrefactionē nisi cū humiditate mollificāte ꝛ dilatante ꝛ rem currere faciente ad extrema. Res ergo quarū feces nō diuidūtur cum dilatantur ꝛ bulliūt necessario putrefiunt: nā bullitio non est nisi propter calorem ꝛ humiditatem. que em̄ in aqua coquūtur dissoluuntur et mollificantur: que vero assantur desiccantur et indurantur.

¶ De causa putredinem faciente. Capitulum. ij.

PRior causa putredinē generās constipatio est corpis ⁊ pororꝫ oppilatio ⁊ ꝯclusio fumorꝫ in eis: poris enī clausis ⁊ cōstipatis necessario feces tertie digestiōis in interioribꝰ corporis remanēt: qbꝰ nō aliqd euenit ꝓpter qđ defluant sicut calida cibaria ⁊ cōuertibilia: aut corruptꝰ putridusve aer sicut de corpibꝰ mortuis exiens corrūpit oīm corporū cōplexiones ⁊ generat pestilētiā ⁊ pessimā in eis mortalitatē. Causa ꝯstipatiōis pororū gn̄aliter in duo diuidit̄: aut de interioribꝰ aut de exterioribꝰ. De exterioribꝰ sicut de aere frigidissimo balneis stipticis ⁊ sulphureis aluminosis vł nitrosis. De interioribꝰ vero sicut grossis humoribꝰ ⁊ viscosis in interioribꝰ corpis coadunatis: ꝓpter requiē ⁊ delectationē ⁊ exercitij ablationē assiduitatē grossorꝫ ⁊ viscorū ciborū ⁊ multe quātitatis nō ꝫm ordinē acceptorū: neqꝫ cum stomachus est inanitꝰ. q: multitudo requiei ⁊ suauitas corpa infrigidat. vnde cibꝰ non digerit̄ sed ingrossat̄: vnde ⁊ humidus efficiatur: ꝑinde supfluitas tertie digestionis ad poros cutis veniens grossa ⁊ viscosa et nō potens egredi claudit ⁊ oppilat poros cutis: sicut fecē videmꝰ vini claudere foramina colamēti et ꝓhibere grossitatē vini ne exeat: eodē modo fit si cibꝰ grossus ⁊ viscosus sit naturaliter. multū etiā comedere virtutē aggrauat: vn̄ neqt eum digerere ⁊ ꝑmanet crudus. Similiter cibus acceptꝰ priore nōdum inanito indigestus ꝑmanet: q̄ oīa fiunt causa grossitatis ⁊ viscositatis humorū. balneo etiā loti cibo nōdum digesto calor balnei trahit cibi humiditatē ab interioribus ad exteriora. vnde ꝑ sua cruditate nō potēs egredi cōstipat poros. Preterea q̄ comedunt vltra q̄ꝫ virtus tolerare queat: quo incipiente digeri: alius sumit̄ vn̄ priore egrediente trahitur cū eo q̄ nondum erat digestus qui necessario descēdens ad poros veniēs cū sua grossicie ⁊ viscositate poros oppilati. he sūt cause putredinū fe. putridas facientiū. Significationes aūt putridarū febriū sunt .x. Pria est q̄dā preteritū ⁊ in corpore inueteratum: cuius fe. nō nascit̄ de presentibꝰ rebꝰ aut exterioribus nisi fiat accidētaliter. verbi grā: ephimera de p̄ntibus exteriorībꝰ causis nascens est inueniēs aliqd in corpe inueteratū calefacit et putrefacit illud. p̄ns ꝗ est cā quedā accidētaliter putrefaciēs rem antecedentem. sicut videmꝰ niuē accidentaliter extremitates corpis vrere ⁊ eiꝰ iūcturas separare. q: propter nimietatē sue frigiditatis calor ad interiora coadunat̄ incidit ⁊ vrit extremitates. nix ergo est cā incensionis licet nō sit naturaliter. Scđa significatio q: rigor semꝑ antecedit putridā fe. ⁊ frigus maxie si materia sit extra vasa ⁊ sensibilibꝰ mēbris vicina. sed tn̄ non oēs febres rigorē vel frigdorē hn̄tes sunt putride. q: aliqn̄ rigor accidit ephimere accidētaliter. Nā ephimera si malos in corpe chimos inuenerit calefacit eos ⁊ fumū ꝓuocat quo sensibilia mēbra pungente rigor nascitur: talis enī rigor nō diu ꝑmanet. Rigor autē differt a frigore: q: in rigore sentit patiēs punctionem quasi acus ⁊ spine sint in eo infixe. ⁊ non ꝑmanet diu: quia causa huiꝰ sunt acuti fumi chimi citū exitū hn̄tes. Frigus sentiunt infirmi quasi niuis cōgelatio sit in eis mixta. quia causa eius sunt chimi graues ⁊ tardi ad mouēdū. Tertia q: putrida īterpolat̄ ⁊ mꝰtis interpolatiōibꝰ interpolatur nisi paruissima ⁊ leuissima materia erit. vn̄ disputamꝰ de cā suarū īterpolationū ⁊ diuersitate. Vn̄ dicamꝰ: q: cā putredinis febris est materia in corpe diu coadunata. que vel de q̄ttuor humoribꝰ est mixta vel est pura. Si sit cōmixta interpolatur indefinite. Preterea cā putrefaciēs materiā fe. calor nō naturalis est. q̄ si īuenerit materiā putredini obediētē ꝯueniētē calori obedit: sin autē actiōi eiꝰ repugnat: ꝑinde sanguis q̄ cū vtraqꝫ q̄litate conuenit putredini cito extraneo obedit calori. vn̄ fit fe. ꝯtinua. Interpolatio ei nō est aliud nisi propter materiā extraneū calorē īpedientē cum sua duricia quā necesse est vt calor extraneus diuidat deinde calefaciat. ⁊ eā feruere faciat. Idcirco cho. ru. q: cū vna q̄litate putredini cōuenit: ⁊ cū alia nō: fit cū calore ꝯueniēs: cū siccitate vo impeditur calor donec illa siccitas sue actioni obediat. Phlegma q̄ꝫ q: cū vna q̄litate putredini obedit. i. hūiditate. ⁊ cū alia nō ꝯuenit. i. cū frigiditate necessario calor morat̄ ī frigiditate quisqꝫ sue actiōi ꝯueniat. Cholera nigra q: cū vtraqꝫ q̄litate putredini repugnat: multū īpedit calorē naturalē vł extraneū. ꝓinde īterpolatio eiꝰ tardior ē ceterꝫ. Quarta significatio ē q: calor putride feb. ē fortissimꝰ ⁊ sensuū pūgitiuꝰ nā manꝰ sup patiētē posita cum febris adē sentit pūctionē caloris manuꝫ ꝑforantem: manu etiā ablata ꝑmanet calor. Quīta sigtio ē q: ꝑyodica fe. maxiam gn̄at angustiā ꝓpter grossitatē fumi putredinis ī stomacho bulliētꝫ. sꝫ si materia sit subtilis ⁊ vtꝰ sit fortis fumꝰ eiꝰ dissoluit̄: ⁊ patiēs q̄escit pulsus tēꝑatur ⁊ ꝯuertit̄ ad suū ordinē. Qꝛ si sit grossa ⁊ hūida tardaqꝫ ad mouēdū: naturā aggrauat vt pre eius dissolutiōe deficiat: vn̄ fumꝰ ingrossat̄ in corde ⁊ angustia augmentat̄: pulsusqꝫ nō ꝯuertit̄ a sua īnaturali q̄litate ad naturalē. Sexta sigtio est q: in statu ꝑyodice fe. significatiōes ōndūt cōplementū putredinis. i. dolor capitis sitis siccitas oris et angustia. Septīa significatio ē q: corpa in putridis non mūdificant̄ cū fe. in vnaq̄qꝫ q̄escāt accessiōe: q: materia putredinis est ī interioribꝰ corpis clausa. Octaua sigtio q: putrida materia si sit intra vasa fit calor inseꝑabilis: q̄ lꝫ aliqn̄ sepet̄ aliquātulū tn̄ sentit̄. ꝙ si sit extra vasa fit cū interpolatione. Nona significatio ē: q: vrina ī initio putrede cruda ē ꝓpter cruditatē materie. Decima sigtio est: q: pulsus putride durus est ⁊ plenꝰ: q: vasa sunt plena grossis ⁊ crudis fumis. nā oīs patiēs hāc fe. nō sudat in initio. Sꝫ ꝑyodica ad augmentū veniēte fit pulsus ī prima accessiōe paruus ⁊ vacuus: cessante aūt rigore ⁊ calefctā materia fit pulsus plenꝰ se ad exteriora dilatās cuiꝰ dilatatio maior est ꝙ constrictio. Sꝫ q̄dā medici arbitrati sunt ꝙ paruitas sudoris ī pricipio fe. putride exn̄s fit ꝓpter caloris fortitudinē corpis hūiditatē paulatim extenuantē: qđ falsum est. q: si paucitas sudoris fuisset cā caloris hūiditatē desiccātis pulsus eēt inanitꝰ ⁊ vacuus. et nos in initio fe. ꝑyodice videmꝰ pulsuꝫ eē plenū ⁊ duruꝫ. Sudoris ꝗ puitas in initio ꝑyodice fe. ꝓpter grossiciē materie ⁊ duriciem eiꝰ ad dissoluēdū inobediētis. Sufficit itaqꝫ quātū disputauimꝰ de cā putredinē febris faciente. Incipiamus ꝗ ⁊ dicamꝰ de vnaq̄qꝫ specie put rō postulat: ⁊ q: ī epidimia hippo. iussit semꝑ medicū seq̄ debere actionē nature: opꝫ nos suā auctoritatē seruare: ait enī: opꝫ medicū ministrū eē nature. Quocirca īcipiamꝰ a synocho q̄ fit de putredine sanguinis: q: sanguis ē pricipalior ceteris hūoribꝰ: ⁊ ꝯ tribꝰ mōis. Vno: q: est tēꝑatior ⁊ saporosior ceterꝫ: ꝑinde fecit eū natura eē materiā ⁊ nutrimētū totiꝰ corpis. Alio cum sit acceptabilior ceteris elemētꝫ sensu naturali ⁊ aīali: fecit eū natura materiā ⁊ primū in adolescētia ad sui videlꝫ nutrimētū: q: ꝓpter debilitatē suorꝫ mēbrorꝫ adolescētes neque unt pati nutrimētū alteriꝰ materiei q̄ sit lōge a tēꝑamēto. Tertio ꝓpter amorē eiusqꝫ dignitatē fecit eū maioris quātitatis ꝙ ceteros ⁊ diuisit eū ꝑ totū corpꝰ. Igit̄ q: videmꝰ tātā nature eē dilectionē ī sanguie: vt eū digniorē faceret: oꝫ vt a principaliori ⁊ nature familiori incipiamꝰ. Sꝫ si quidaꝫ interroget q̄d differat inter sensuꝫ naturalē rōnalē ⁊ aīalem. Rn̄demꝰ sensus triplr diuidit̄: aliꝰ est aīalis: aliꝰ rōnal̄: aliꝰ natural̄. Natural̄ ē ī oībꝰ mēbris aīaliū: q: sentiūt materiā q̄ ē eis silis vn̄ eā ꝑ se trahūt: sicut fellicaꝰ amaritudinē sanguinis sētiēs: ⁊ eā ad se trahēs: ⁊ sic vnūq̄dqꝫ corpis mēbrū suū sile ad se ducit: queadmođ ossa qđ frigidiꝰ ⁊ sicciꝰ ē ad se trahūt: caro ⁊ lacerti qđ calidiꝰ ⁊ hūidius ē. cerebrū qđ frigidū est ⁊ hūidū. Aīalis aūt sensus est sicut lingua q̄ sentit saporē: oculi qꝫ q̄ sentiūt colorē formā et figurā. aures aūt q̄ sentiūt sonitꝰ ⁊ silia. Rōnalis sensus ptinet rōnali aīe vt cōprehendat rem certā rerum vtutē ⁊ verū a falso discernat.

De synocho q̄ fit de putredine sanguinis. Ca. iij.

SAnguis ꝫm cursum nature exn̄s in venis ⁊ arterijs claudit̄: q: sunt eius vie ꝑ q̄s ꝑ totū corpus dispgit̄ ⁊ ipm nutrit: q̄ cū a suo naturali loco disgredit̄: nō custodit̄ a natura: sꝫ eiꝰ regimē dimittit vn̄ corrūpit̄ ⁊ in diuersos morbos mutat̄: maxime si vltra mēsurā naturalē egredit̄. Qꝛ si in suo ꝑmāserit loco ⁊ agit qđ ꝓprie facere dꝫ: nutrimētū ⁊ regimētū oībꝰ mēbrꝫ tribuit. Sꝫ si ī quātitate augmētat̄: mutat̄ a sua ꝓpa q̄litate. vn̄ odit cū natura eiusqꝫ regimē deserit vn̄ ꝑmanet crudus ⁊ indigestus ⁊ corpus nō nutrit: necessario putrescit et fe. putridā gn̄at: q̄ synochus appellat̄. Qꝛ si repꝛhendūt nos

quidā dicētes cur accidit sanguini putredo cū sit amicus na
ture ⁊ per eū roboref ⁊ nutriaf corpꝰ. Rñdemꝰ sanguis lꝫ sit
amicus nature: tñ cū augmentaf ⁊ aggrauat naturā vñ odio
tenef ab ea. sicut pr̄ odit filiū cū ei inobediēs sit: sanguis eo
dē mō a suo tēpamēto egressus a natura reijcif ⁊ ꝑ nares eij
cif aut ꝑ alias ꝑtes egredif: quē qdē si nō poterit expellere
dimittit eū vñ putrefactꝰ fe. gñat synochū. Diximꝰ qm̄ san-
guis aut est intra vasa: aut extra corpꝰ: aut solūmō extra va
sa. Sanguis aūt qui ē extra corpꝰ: aut ē actōe nature ſm cri
sim: sicut videmꝰ in die cretica sanguinē fluere ꝑ nares: per
emorroydas ꝑ mēstrua: aut nō ſm naturā ꝓpt̄ aliqd̄ accessio
nis accidēs nature eā cogēs vt ex eijciat sanguinē. Mꝫ aūt sit
interiꝰ aut exteriꝰ. exterius sicut incisiōe gladij: aut his simi
bus. Intrinsecꝰ vō cū aliq̄ pectoris vena rūpif: aut ꝓpt̄ mul
titudinē sanguinis vel organoꝝ suorū angustiā. Sanguis
aūt q̄ solūmō extra vasa est: aut est in toto corpe: aut in vno
loco clausus. Si in toto corpe fuerit generat tumorē rubo
rem calorē in toto corpore. Si fuerit in vno loco et maturaf
mutaf in saniē. ꝙ si non digeraf gñat tumorē ruborē in eo-
dem loco. Sanguis vō qui est intra vasa: aut est in oībꝰ va-
sis: aut est in qbusdā. Si fuerit in omnibꝰ synochū generat
si i aliqbꝰ facit in illo loco fe. ⁊ ab eo nomē accipit: quā cog-
scimus ex calore ⁊ dolore illius loci. Sꝫ disputatio nostra nō
est de febre q̄ fit in parte corpis: sed de illa q̄ fit ꝓpter san-
guinē in oībꝰ venis putrefactū. vñ priusq̄ de ea disputemꝰ
opꝫ nos mōstrare cām illius caloris gñatiuā. Qua de re dici
mus: q: causa q̄ calor gñatur. vj. modis est: quinq̄ sunt calo
rē facientes ⁊ vnꝰ passiuus: quoꝝ primꝰ est calor solis ignis
et estus. Scd̄s calida cibaria ⁊ potus ac medicina. Tertius
nimiꝰ motus ⁊ labor incidentes substātiā membroꝝ: ꝓpter
mēbra adinuicē se fricantia. Quartus est putredo. Quintus
est cōclusio pororū. Sextus est macillitas corpis ⁊ paruitas
sue naturalis hūiditatis: q: corpus si in hac mēsura fuerit
fit preparatū ad recipiēdū calorē. Et q: h̄ sex sunt cā caloris
⁊ fe. nō est nisi calor extra naturā: necesse est ergo vt his sex
stet causa fe. Sed si fuerimus interrogati q̄ sit differētia in-
ter fe. synochū q̄ fit cū putredine sanguinis: ⁊ synochā que
nō fit de putredine sanguinis q̄ inflatiua vocaf. Rñdemus
synochū q̄ fit de putredine sanguinis patiētes faciunt pu-
tridā vrinā ꝓpter putredinē sanguinis ⁊ pulsum habēt inor
dinatū: q: cōstrictio eiꝰ velocior est q̄ dilatatio ꝓpter natu-
ram festinātē se ad expellendā sanguinis putrefacti fumosi
tatē. Inflatiua vero sic dinoscif. q: vrina patientis nullā hꝫ
putredinē: q: eiꝰ materia purus est sanguis nō putrefactꝰ.
Rursus si dixerint q̄ sit differētia inter fe. q̄ est de putredi-
ne sanguinis ⁊ fe. continuam que fit de putredine ceterorū
humoꝝ. Respōdebimꝰ: feb. q̄ fit de putredine humoꝝ: lꝫ vi
deaf ꝯtinua esse: bonus tñ medicus: si bñ eā inuestigauerit
sentit eiꝰ interpolationē: q̄ fit inter finē vnius accessionis: ⁊
initiū alteriꝰ. Sꝫ synocha nullā hꝫ dimissionē nisi aliqd trā-
quillitatis in extremitatibꝰ diei cū aer fuerit frigidus. q̄ mi
tigatio nō fit ꝓpter fe. sꝫ quia infirmus qescit et gaudet de
aeris frigiditate fe. acumē mitigāte. Que fe. tribꝰ modis fit
q: quedā est eq̄liter ab initio vsq̄ ad finē: aliqua debiliter in
cipiens ⁊ paulatim ascēdit vsq̄ ad statū. est ⁊ alia fortiter
incipiēs in initio: deide cathamodicū descēdit vsq̄ ad statū
Causa quia materia que putrefit de sanguine: aut est tan-
ta quāta dissoluitur: aut minor q̄ dissoluitur: aut plus. Un
de si tanta sit materiei putredo quanta eius dissolutio est
nascitur illa species synoche que dicitur homotenus. quia
in vnaq̄q̄ die dissoluif idē ⁊ putrefit: q̄ cū ita fit: sigt medio
critatē inter spē salutis ⁊ timorē mortis. Sed si qd̄ de mate
ria putrefit minoris sit quantitatis: q̄ id quod resoluitur
nascif illa spēs q̄ dr̄ epaugmasticꝰ q̄ salutē sigt. Nā si qd̄ de
materia dissoluif maius est eo qd̄ putrefit finitur paulatim
materia. vnde necesse est vt veniēte morbo ad statū vel ad
crisim: nihil de materia illa: aut pusillū ꝑmanet qd̄ facillime
purgabif: q: virtus est fortis. Rursus si de materia plꝰ pu-
trefit q̄ dissoluif fit illa spēs quā dicūt augmasticū: q̄ spēs
est pessima ⁊ timoris nūciatiua. q: illius materie mlta quāti
tate putrefacta: ⁊ pauca dissoluta: necesse vt oī die augmen
tetur feb. angustia ⁊ molestatio: vnde timoris est dubietas.

q: in vnoq̄q̄ die augmētante materia timemꝰ ne in statu tā-
ta illius materie quantitas augmētetur: vt nullo modo eā
natura pati valeat: qua de re natura cedente morbus do-
minetur. Significationes autem synoche duobus modis
sunt: aut antecedētes eam sicut fatigatio grauitas ⁊ pleni-
tudo membroꝝ rubor ⁊ calor in exterioribus corpis: aut eā
subsequētes sicut dolor capitis cū incēsione ⁊ grauitate ru-
bor faciei tumor tempoꝝ ⁊ extensio venarū suarū eminētia
turbatio et tenebrositas oculoꝝ ⁊ figure rubee ante oculos
apparētes pulsus fortitudo ⁊ velocitas ⁊ eius magnitudo
ac plenitudo: atq̄ mollicies organoꝝ facies patiētis q̄si bal
neū egrediētis. vrina rubicūda ⁊ tēperata in liquore. Causa
fortitudinis pulsus est ꝓpter fortitudinē virtutis natura-
lis. eius magnitudo est ꝓpter sanguinis plenitudinē. velo-
citas eius est ꝓpter sanguinis calorē. organorū mollities
ē ꝓpter sanguinis hūiditatē. Ruborē vrine rubedo ⁊ calor
sanguinis faciunt. splēdor vrine est ꝓpter sanguinis clarita
tem. Sꝫ cū tamē illa spēs de cuius materia plus putrefit q̄
dissoluaf augmētatur putredo in corpe. et vrina fit turbida
atq̄ color eius fit arsenicus. Accidit etiā hac fe. patiētibꝰ in
flatio queadmodū eis q̄ inflatiua molestanf: nō enī differūt
nisi q: est cū putredine sanguinis: inflatiua vō minime. Et
q: huic fe. hec fiunt accidētia. i. variole ⁊ cetere pestiletiales
passiones accidūt: necesse est de eis disputare priusq̄ curaꝫ
eius incipiamus.

¶ De causa feb. pestilentialium. Cap. iiij.

Causa pestilentialiū febrium est pessima mutatio
aeris ⁊ corruptio eiusdē in q̄ttuor tpibus anni: et
mutatio aeris fit q̄ttuor modis: aut cū dn̄atur ei
vna ex q̄ttuor q̄litatibꝰ: aut ꝓpter fumū ⁊ puluc
rem terre cū perturbantē et obscurantē: aut ꝓpter magnū
fetorē sicut cadaueris corpis aīaliū qd̄ est ceteris peius. pro
inde plurimi patiūtur pessimos morbos de pestilētiali gñe
⁊ fe. nō de gñe humorū. q: sicut pessimꝰ morbus aut vene-
nosus: sil'r ⁊ aqua nocet ⁊ destruit substātiā eaꝫ accipientiū
nō saluanf nisi rarissimi: sicut aer si corrūpif et putrefit: qui
cūq̄ patif nō euadūt nisi paucissimi. Aer etiā nocibilior ci-
bis ⁊ potibꝰ: q: velociter ꝑforat ad cor ⁊ pulmonē cū flatu
attracto sine vlla corruptōe: proinde oēs infirmi ⁊ sani plu
rimi infirmātur ex aeris corruptiōe. Antiqui cōcordati sunt
maxie hippo. q: si in q̄ttuor anni tpibus aer corrūpitur: ge-
neranf in illo anno pestilētie: ⁊ mortales passiones. Dixe-
rūt etiā si venti in tribus mēsibus hyemis in decēbri ianua
rio februario: ꝑfiant ⁊ puluis in aere augmētaf. ⁊ aeris cō-
plexio i siccitatē mutatur nullā hñs pluuiā ⁊ dies in q̄litate
diuersanf: vt videlicet vna dies sit calida ⁊ alia frigida fue-
rit h̄ pessima signa hyeme: vere aūt accedēte pluuiali ⁊ tur-
bido cuius ꝑturbatio nō dissoluta. ij. iij. iiij. v. aut. vij. die ra
ro fiunt fe. pessime nō ſm humores: sed plurime nascuntur
variole ⁊ pustule: multe etiā tunc plime oriuntur mortales
pestilentie. Dixerūt iterū si ver ⁊ hyems taliter fuerint: ne-
cesse est sit in estate aer turbidus ⁊ humidus ⁊ nō clarus et
arboribus ⁊ terre nascentibus puluis dn̄atur: vnde fit cā in
corpe desudationes generās. corpora etiā nō sudant nec hu
mectantur: sicut solita sunt in estate humectari naturaliter
Rursus inquiunt si estas ver ⁊ hyems sint: vt diximus: fit
in initio accedētis autūni mortalitas in aīalibꝰ. Cūq̄ equi-
noctiū venerit autūnale apparent in aere. videlicet septē-
trionali flāme ac lampades multe ac diuerse. Mꝫ si q̄dam q̄
runt huius intentionis rōnem: dicemꝰ hec q̄ dicta sunt non
posse ab eis intelligi nisi preuisa ac intellecta motus stellaꝝ
scientia et cōiūctione earū adinuicem q̄ fit circulis suis ⁊ q̄-
litatibus cuius stellarū que est ſm earū loca. ⁊ in circulis et
in vnoquoq̄ anni tēpore. Rursus si dixerint si hec que dici
tis sunt propter actionē motus stellarū: que necessitas fuit
hec in libris scriberenf a medicis cum ea defendere contra
repugnatores nequeant. Respondemꝰ corruptio aeris nō
accidit nisi corporibꝰ ad ea preparatis. Unde cū medicus
viderit significationes aeris in vnoquoq̄ tempore anni ven
turi: poterit mundificare materiā de corporibus corruptio
ni preparatis priusq̄ corruptio accidat eis: et etiam tempe
ramentū ꝓstare scierit: vt venture corruptiōi repugnare va

leat. Nam si preuiderit motũ stellaꝝ debere facere nimium calorē in aere ⁊ nimiã siccitatē ⁊ vstionē: festinat ad purgandam cholerã eorum quibus inest cholerica complexio naturaliter: ne illius calore feruorē facillime ꝓpter similitudinem recipiant: dans quoq; frigida ⁊ humida calori venturo repugnantia: quia rationalis anima dignior stellis est: nam actio earũ ei minime accidit nisi cũ ignorãtia teneatur. Dũ em̃ illã scierit eã oĩo caueat, qd̃ testificatur ab eo qd̃ videmꝰ ab optimis mathematicis qui cũ certissime nouerint dies periculũ mortis inferentes eis qui in mare ingrediũtur satis pñt eos tueri. silr et eos qui ĩ bello morituri sunt. in quo quidē hõ differt ab aĩalibus: nã rõnis ⁊ intellectus est semper inquirere bona ⁊ desiderare: ⁊ mala respuere eisq; repugnare: quia nõ est subditus naturali actioni ⁊ pestilentiali desiderio nisi cũ ignorãtia tẽtus est: sed cum scit ⁊ discernit bonũ a malo verũ a falso ⁊ iustũ ab iniusto: q̃rit bonam partem que est eis silis: vnde hõ est: ⁊ spernit malaꝫ que non est ei similis vnde est animal.

¶ De fe. variolarũ q̃ fere oĩbus accidũt. Cap. v.

Causa variolarũ oĩbus aut pluribꝰ nascentiũ materia ē in ꝯpõne fetꝰ in vulua existẽs: quã natura ĩ q̃busdã locis clausit a pricipalibꝰ mẽbris remotis cutiq; vicinãtibꝰ ꝓpter debilitatē mẽbroꝝ fetus q̃litatē materie illiꝰ non sustinẽtiũ: q̃ cũ mouent̃ ꝓpter aliqd̃ exterioꝝ sicut ꝓpter pessimos chimos: aut corruptũ aerē a suo loco egreditur cũ natura repugnãs expellit eã ad cutē: q: sibi vicina est. hac de cã fiunt variole: nec vllus remanet quin eas hẽat. q: earũ materia fit in ꝯceptiõe fetus. ⁊ plimũ adolescẽtulis ⁊ pueris fiũt raro iuuenibꝰ ⁊ senibus: decrepitis vero nũq̃. impossibile est illã materiã ĩ corpore vsq; ad decrepitã manere ꝓpter mutationē etatis tẽporis exercitioꝝ ⁊ cibarioꝝ ⁊ ceterarũ diuersitatũ: q: natura eã assuefecit. vñ non mouet illã nisi cum ipsa ꝑ se mouet̃. Ideo adolescẽtuli ⁊ pueri plimũ hoc patiũtur: q: sunt gulosi ⁊ cibos ĩordinate sumũt: neq; cauẽt aerē aliquē neq; accidẽtia ⁊ istis q̃bꝰ cal. ⁊ hũida ꝯplexio dñatur: q̃ est putredini familiaris ⁊ ꝯueniẽs. sig̃ quarũ nõdum apparẽtiũ hec sunt dolor capitis ĩ ĩitio fe. rubor ⁊ tumor faciei turbulẽtia oculoꝝ ⁊ lachryme capitis grauitas totiusq; corpis: prudor ĩ naribꝰ sternutatio pectoris aspitas vocis raucitas pũctio in corpe q̃si ex acubꝰ infixis: q: materia volens egredi cutē ⁊ carnem separat vt faciliꝰ exeat. sed plimũ in tertio die egredit̃: ⁊ aliquãdo in p̃ncipio vel scd̃o festinat ꝓpter magnitudinē caloris fe. Sed variole q̃tuor modis sunt: aut de puro sanguine aut phlegmatico aut cholerico: aut melãcholico. Que de puro sanguine fiũt sunt rubee supius acute: ⁊ ĩferiꝰ late citoq; maturant̃: ⁊ in saniē conuertunt̃: suntq; salubres: q: materia eaꝝ et sanguis est amicus nature ⁊ digestioni obediens quia ca. ⁊ hu. est. Si sint cholerice sunt citrinitati ptinẽtes pue rotũde capita eaꝝ acuta ⁊ q̃si acus pũgitiua ꝓpter acumen materie earũ: ꝑinde signa earũ sunt ad timorē ⁊ ad salutē dubia: q: si laudabilia signa eas sint ꝯcomitãtia: sicut coctio digestiõis in vrina in die cretico apparẽs ⁊ feb. atq; sitis mitigẽtur ⁊ variole aperient̃ ⁊ ab eis hũiditas effluat bonũ nũciant: ꝯrie si sint cõtraria sig̃. Si fuerint phlegmatice sunt albe late lenes dureq; ad digerendum vel sunt indigestibiles quaꝝ materia sub cute putrefacta nimiꝰ sub cute prudor gñatur marie si phlegmata salsa fuerint: aut prurire ceperit discoriãtur ⁊ fluit ex eis putredo eruginosa. qd̃ nunciat mortē marie si vrina cruda sit. Melãcholice aũt in ĩitio sunt liuide postea venete. deinde nigre in q̃bꝰ nõ coadunat̃ hũiditas: sunt eĩ parue dure q̃si dure vruce: vñ sunt pessime q: nullã hñt q̃litatē q̃ maturari: aut hũores recipere valeãt vnde siccant̃ ⁊ findunt̃: vñ gñatur sincopis alienatio ⁊ defectio: q̃bꝰ apparẽtibꝰ nũciãda est mors. Sufficit quãtũ disputauimꝰ de variolis incipiamus de cura synochi.

¶ De cura synochorum Cap. vj.

Quia hec fe. fit de putredo sanguine in vasis decet phlebotomia priusq̃ non putrefactus sanguis putrefiat: prius tñ ꝯsiderata vtute etate tpe regiõe ⁊ ꝯsuetudine an sint ꝯueniẽtia. deinde minuat̃ sanguis añ statuꝫ. q: phlebotomia oĩbus curis synochi ⁊ synoche est vtilior: synoche tñ cõuenientior: q: sanguis eiꝰ purus est. ꝓ si oĩa supradicta sint cõueniẽtia: virtus q; nõ sit imbecillis his succurrendum est. Itē cibus supradictis bonis ⁊ vtute existẽte debili ne temerarie sanguis minuat̃: sicut diximꝰ in cura synochi in q̃ monstrauimꝰ sanguinē nõ debere minui in statu nec in augmẽto q: inde natura ĩpedit̃. Nã vtus lꝫ in his vtrisq; fe. sit fortis in augmẽto tñ ⁊ in statu nõ opꝫ nos ea credere. ĩ initio morbi nisi virtꝰ obstiterit minuat̃. Si aũt in initio nõ audemus extingamus acumē sanguinis cũ succo mal. gra. oxisacia ⁊ silibus: damꝰ ptisanũ cũ amigd̃. ⁊ zaccara. Si sint ꝯstipati humectẽt cũ refrigeratiuis attenuatiuis ⁊ dissolutiuis: q: licet hec fe. sit acuta: putredo tñ eiꝰ oppilationē gñat. vnde nisi refrigeratiua attenuatiua dederimus ⁊ dissolutiua: putredo augmẽtat̃: ⁊ morbus necessario ꝯfortat̃. Solis enim datis refrigeratiuis: putredo augmentat̃: q: refrigeratiua nõ dissoluũt. demꝰ q; attenuatiua refrigeratiua dissolutiua putredinē cũ vrina ⁊ egestione ⁊ sudore ꝓuocãtia: nisi cum materia acutissima est: sanguis eĩ ĩ hac fe. aut est acutissimꝰ et cholericus: aut grauis ⁊ phlegmaticus: aut medius. Si est acutissimus: damus frigida ⁊ acumē extinguentia sicut psiliũ succum granatoꝝ oxisaciã sirupuꝫ prunorum viol. casiefist. mãne ⁊ similia. ptisanũ q; colatũ ⁊ pane lotũ. Si autem medius dande sunt iniube ꝑ oxisacia ptisanũ panem lotũ ⁊ similia. Itē si sit grossius ⁊ phlegmaticus: dabimꝰ succum lupini vel endiuie cum mãna casiafist. ⁊ similia. Clysterizent̃ ⁊ pessaria faciamꝰ. Si dolorē capitis patiũtur: nares humectẽt cũ oleo viol. ⁊ nenufarino: temporibꝰ imponat̃ oleũ ro. cũ aceto: pedes q; infundant̃ in aqua calida: in qua cocta sint camomill. ⁊ viol. Si habeãt vigilias: fronti roremus aquã in qua cocta sint cortices papaueris se. lactuce: lactuca viola ⁊ silia. Cathaplasmet̃ caput ex succo viol. portulace sempuiue cũ oleo viol. nenufarino ⁊ silibꝰ. Et si sentiũt in ventre acumē aut pũcturã: accipiãt succum cucumeris. ⁊ mal. grana. damꝰ etiã succũ melonis palestini eiusq; carnē. dolore capitis non cessante: fundamus in eo lac mulieris cum oleo viol. pedes ⁊ crura in aqua mittãtur: in qua cocta sint camomill. ⁊ viol. crura eorũ ligentur. q: trahit materiã a superioribꝰ ad inferiora. Si stupor est mentis: nec oculos possint aperire caleñant capita eorũ cum aqua in qua cocta sint camomill. centaurea mellilotũ viola ⁊ similia. Si vtus sit defecta ⁊ cal. fortis caleñat solũmodo cum camomilla et viol. fiant circa eũ sonitus delectabiles ⁊ dulces ad audiendũ de gñe musicorũ: q: aĩa delectatur ⁊ cõfortat̃ et natura ad dissoluendũ materiã excitatur. Sed quidã arbitrant̃ naturam ex hoc impediri adeo vt materiã nequeat digerere sicut cibus ⁊ medicina: qd̃ falsum est. natura em̃ non impedit̃ nisi ex digerenda re ⁊ mũdificanda: ea igit̃ quibꝰ non impeditur cõfortant eã: ita dico si in eis delectetur. Et si dixerint de pharmacia cur pharmaciã accipiẽtes phibeas ne ad aliq̃d cogitãdũ se impediãt ne ad aliq̃d cogitandũ mẽtes inducant: q: dicitis naturã offendi in diuidendã materiã ⁊ eam digerendũ ꝓpter eoꝝ impedimẽtũ. Respõdemꝰ inter hec duo magna est differẽtia. q: aĩa si in cogitatione aut aliqua re fuerit dedita coadunat in se virtutes: vñ ad actiones operandas natura impedit̃. Sed sonitus delectabiles econtra habent̃. nihil eĩ aĩe aut nature impediũt nisi solã delectationem qua cõfortant̃ ⁊ fortiores fiunt. hoc sic testatur videmꝰ em̃ in adolescẽtulis cum aliquos facimus eis delectabiles sonitus statim furor eorum mitigat̃ et somnus eis ꝓuocatur. Et si patientes surgentes a stupore huc ⁊ illuc se vertãt inõ in vno latere: modo in alio. et cũ magna angustia: pessimum denotat signum et mortis nunciatiuũ. Et si habuerint inflationem et sonum quasi tympani et post ventris solutionem et inflatio non cessauerit: fit certius signum ad mortem: quia significat pestilentialem fumũ sicut est inflatio mortuorum cum naturalis cal. est ab eis ablatus. Et si in corpe q̃dã pustule appareãt liuide aut nigre: fit pessimuꝫ signũ: marie si principalibꝰ mẽbris sint vicine. Et si his accidẽtibꝰ careãt ⁊ patiant̃ fluxũ sanguis de naribꝰ ⁊ vtꝰ sit bona febrisq; mitigata: ⁊ morbꝰ sit in declinatiõe: cephalica scidatur, quoniam ille morbus sanguineus est et minutionem

sustinet: quibus non sufficientib⁹ curentur ex medicina quā
dirimus ī cura fluxus sanguinis qui est in causon. Si patiā
tur cordis tremorē imponim⁹ stomacho sanō, farinā ordei
maluā camph. cinerem fornacis fabrorū tēpatū cum succis
portul. semp'uiue citruli arnoglossa ꝛ aceto. In eoꝝ mansio
ne sternantur frondes vitiū mirte salicis basilicon: et vasa
aqua plena in circuitu mansionis mittantur. Cathaplasme
tur venter ex oleo ro. cucurbita cucu. ꝛ filibus. Clysterizenꝭ
ex succis cucu. cuscuta vue agrestis succo arnoglosse cū oleo
ro. Qꝫ si hec febris sit ꝑpter aposte. aut erisipilas accipiant
succū solatri coctum ꝛ distēperatū cū casiafist. manna viol.
zaccara. ponanꝭ super apostema. sanō. rose malue memitha
solatrū coriādrum. Si calor ē fortis aliqd croci misceamus.
Qꝫ si apostema sit de actōe nature ꝛ fm crisim ponim⁹ disso
lutiua sicut memithā maluā. camo. crocū solatrū ꝛ sisa. Si
aūt h fe. sit ꝑpter variolas ꝛ desudationē ꝛ pōt sciri p signa
q̄ dirimus in initio morbi oculi rigentur: lauentur ḡ cū iure
oliue ꝛ succo granatorū acetosorum. Deinde lauētur aqua
ro. sumac et antimonio cum campho. tēperatis cū succo co
riandri vt mundificetur eorū putredo. Apozima ad expellē
das variolas. ℞. lacce ʒ. v. lentis mūdate ʒ. vj. dragraganti
ʒ. iij. coquātur ī tribus lib. aque ad tertiā ꝛ dabis potui gut
tati. In fe. nō forti iūganꝭ huic apozimati. ℞. succi maratri
ʒ. ij. dec̄ q̄q̄ apozi. mara. apij cimini rodozaccare et croci ꝛ
gargarizentur. ꝛ etiā accipiant ptisanū crisolocannā cucur
bitam portulacā blit. humefiat venter si sit necesse in prima
hebdomada cū manna casiafist. rodozaccara ꝛ simlib⁹. So
lutio ventris huic passioni solet euenire sponte: quia mate
ria cuꝫ sui acumine pungit intestina: vnde solutio fit. quib⁹
artificiali solutione cauendū est ꝛ ab acutis ꝛ salsis: accipi
ant granata vuas pira coctana ꝛ similia. Si hyems frigidū
ve tēpus fuerit habeant focū cū lignis vitium ꝛ tamariscis
variol. autem desiccatis si necesse est balneentur cū farina
ordei rizi milio ꝛ similibus. Si habēt solutionē ventris acci
piant trociscū spodij qui. ℞. gūmi boli. aā. ʒ. iij. amidi. ʒ. ij. ꝛ
s. berbe. spodij ro. aā. ʒ. iij. se. herbe acetose. ʒ. iiij. mirte. ʒ. ij.
croci. ʒ. j. tēpera cū succo citonie: ꝛ da potui mixtos cum suc
co coctanorū. Qꝫ si variole sint plumbee ꝛ superficietenus
late aut nigre mortales sunt. si autē in fine synochi vis reli
quias purgare ꝛ extinguere da trociscos synochi reliquias
extinguentes. ℞. spodij. ʒ. iij. se. portul. cucu. aā. ʒ. iiij. se. cu
curbi. citrulli aā. ʒ. iij. gū. draga. amidi. aā. ʒ. ij. berberis. ʒ. iij
liquiri. ʒ. v. tempera cum aqua ro. potetur cum succo grana
torū ꝛ similium.

De causa putride febris. Cap. vij.

Quia causa fe. putride cal. est extra naturam ope
rans in fece chimorum: que fit de tertia digestio
ne in omnibus membris corporis existente: que
fex inest: quia oīa q̄ accipim⁹ siue sit potus siue
cibus non sunt omnino laudabilia: vnde cibi ve
nientes ad stomachum facti quasi ptisanum: epar trahit
colamentum eius ad se qd digestum est: ꝛ in sanguinem cō
uersum mādatur membris vt ex eo nutriantur qd sue com
plexioni conuenit. fex autem quia non conuenit per poros
cū sudore ꝛ fumo expellitur. Qꝫ si mēbra fuerit defecta ad ex
pellendum fecem propter mutationem suarum complexio
num vel compositionum: aut propter oppilationē pororum
aut propter grauitatem materie: si fuerit in quātitate mul
ta: aut grossa: aut viscosa: fex permanet in concauitate mem
brorum et raritate eorum. sicut pulmonis et splenis: ꝛ conca
uitate stomachi venarum et similiū: que si moueanꝭ in qui
busdam tēporibus. vel mala cibaria qualitatem ei⁹ augmē
tantia: aut propter aeris mutationem ꝛ similiū: odio tenenꝭ
a natura propter suam corruptionē nec regit eam. que sine
regimento permanens calefit interiori calore et sua fumosi
tate proinde bullit et putrefit: sicut humores cadauerum
bullientes corrumpuntur ꝛ putrefiunt cum naturalem per
diderint calorem ꝛ regimentum nature: que putrefacta ge
nerat feb. fm viam conculcatiōis: vnde nomen accipit a suo
elemēto. Si eñ materia fuerit cholerica tertianā verā gene
rat duodecim horas tenēs. ꝛ. xxxvj. q̄escens. Si sit phlegma
tica amphimerinā facit. xviij. se mouēs horis: ꝛ sex quiescēs
Qꝫ si melancholica quartanā generat que. xxiiij. horis mo
uetur. ꝛ. xlviij. quiescit. Causa diuersitatis harum grauitas
et leuitas est materie ad putredinem conuenientis. Nam
omnis putredo non fit nisi cum calore et humiditate. que
cūq̄ ergo materia huius fuerit complexionis: aut ei vicina
sit facilior est ad putredinem: cōtraria vero econtrario. Un
de quartana quia materia frigida est et sicca: ꝛ causa putre
dinis est ca. et hu. repugnat putredini cum vtraq̄ qualitate
sui. dimissio ergo eius est. xlviij. horis et motio. xxiiij. necesse
est enim vt calor extraneus. xxiiij. horas habeat in mutāda
alia qualitate. Qꝫ si quidam sophiste nos reprehendant di
centes. Quare iste terminus ideo non maior vel minor est
xxiiij. horis et non plus neq̄ minus: quia omne qd construi
tur qd est sub lunari circulo est ex. iiij. elementis adinuicem
oppositis: destruere eñ est conuersio vnius in aliud. verbi
gratia. elementa mutantur in cibum: cibus in humores: hu
mores in membra. Item cum destruitur corpus: humores
reuertuntur ad aquā. sp̄us ad aerem: calor ad ignem: ossa
ad terram. Actio quoq̄ elementorū fit propter motuꝫ lune
solis omniūq̄ stellarū motum habentiū. Sol quoq̄ est cau
sa ceterorū ꝛ dominator ꝛ cursus eius ab ortu suo exiens ad
eūdē rediēs nō manet nisi. xxiiij. horis. vñ si materia in aliq̄
parte putredini obediat: fit tēpus accessiōis citius. Ideoq̄
tertiana: quia calide sicceq̄ materie est: et cū vna qualitate
.i. calore couen. ꝛ cum alia non: necessario calor extraneus
moratur. xxxvj. horis in mutanda illius siccitate in putredi
nez. Unde reprehendimur quare calor extraneus in quarta
na moretur. xxiiij. horis ad vnam qualitatem .i. siccitatem. ꝛ
in tertiana ad eandem qualitatem moretur. xxxvj. Respon
demus siccitas corporis duobus modis est: aut cum calore
vel frigiditate: calor aūt desiccat corpus: q: illud rarificat et
humores desiccat. frigiditas vero materiā coadunat ꝛ ꝯgelat
vnde humor in ea clauditur ad quē calore extraneo acceden
te cōstipato aperiꝭ materia ꝛ humor eius defluit putredini
obediēs. In ea aūt q̄ ꝑpter calorē est desiccata: q: humores
nō sūt ī eo clausi nec coagulati necessario calor extrane⁹ ī eo
tardaꝭ ī ea liq̄faciēda ꝛ diuidēda. Silr si opposuerit de am
phimerino: cur amphimerin⁹ fit facilior ad putredinē q̄ ter
tiana: cū etiā repugnet putredini cū vna q̄litate .i. frigiditate
Rndem⁹ phlegma est sanguis semicoct⁹ ꝛ in albedinē ꝛ fri
giditatē mutatū. videm⁹ eñ naturā mutare materialē san
guinē in lac in mamillis ꝛ in testiculis sperma. Ideoq̄ na
tura mādauit phlegma cū sanguine p totū corp⁹: neq̄ clau
sit illō in aliq̄ mēbro: nec loco sicut vtrāq̄ cho. q: aliq̄n corp⁹
ex eo nutriꝭ cū paupertatē sanguis habuerit. Igiꝭ phlegma
est ꝯtinuati obediēs putredini sicut sanguis. ꝛ nō differt ni
si ꝑpter ꝑuitatē sue frigiditatis in q̄ calor ex̄neus aliquāto tē
pore moraꝭ ī mutādo illi⁹ q̄litatē in putredinē. Preterea di
cim⁹ hāc fe. tertianā de cholerico chimo ꝛ putrido nasci ꝑ
pter id qd dirim⁹: q: cholera ru. cū dn̄aꝭ corpi: aut putrefit
aut nō. que nō putrefit: aut est in vno mēbro: aut in toto cor
pore. si sit ī toto corpe: gn̄at ycteriā sine fe. q̄ aūt est in qui
busdā mēbris facit tertianā putrefactā. Aut ē in toto corpe
aut in vno mēbro. si sit in vno mēbro gn̄at apostema qd dr
erisipila. si sit in toto corpe: aut est intra vasa: aut ex̄. si sit in
tra vasa: aut gn̄at tertianā sine rigore: aut causon. Si sit ex̄
vasa faciet tertianā interpolatā. ea eñ materia q̄ ē īravasa
nō faciet rogorē eo q̄ est clausa in vasis: non potens transi
re per loca sensibilia et pungere ea. Rigor eñ non est aliud
q̄ materia pungēs mēbra sensibilia. Sꝫ hec fe. lꝫ intra vasa
fit cū interpolatione in die tamē remissionis nō quiescit si
cut ea que fit extra vasa: quia eius materia est mixta cū san
guine ꝛ cum eo mouetur. sed tñ in die tranquilla quiescit et
mitigatur aliquantulū. vnde a die exacerbationis destruiꝭ
Que itaq̄ fe. a causone differt. q: materia tertiane cōtinue
intra vasa existens cōtinua est in oībus venis corporis sed
materia causon plurimū consistit in venis cordi vicinantib⁹
sicut sunt vene oris stomachi epatis ꝛ pulmonis: ꝑinde est
acutior ꝛ molestior. materia aūt tertiane feruentior est alijs
in locis corporis q̄ in illis: sed tñ he vtreq̄ febres cōcordant
adinuicem: quia materia vtriusq̄ est cho. vtraq̄ etiā est cō
tinua: causon tñ aliq̄n fit de salso phlegmate sicut hippo. in

epidimia. feb. inquit quedã est amara ⁊ q̃dã salsa. Tertiana
ỽo que habet interpolationẽ intelligit᷑ cũ tribus significa-
tionibus: quas Gal. ostendit in re naturali nõ naturali ⁊ cõ
tra naturã. Naturalis ỽt est etas cõplexio. non naturalis
queadmodũ tẽpus aer regio. res extra naturã velut occasio
nes q̃ creãt morbi naturã q̃ sunt infirmi accidentia ⁊ medici
significatiões sicut rigor frigiditas ⁊ tarditas accessionis et
alia similia. Per rẽ naturalẽ sic cognoscit᷑: q: plurimũ patit᷑
hãc feb. cui⁹ cõplexio calida est ⁊ sicca: etas iuuẽtus a. xv.
annis vsq̧ ad. xxxv. maxime si fuerit macilẽtus ⁊ crispos pi
los habuerit corp⁹ rax. Per nõ naturalẽ rẽ cognoscit᷑: q: plu
rimũ orit᷑ in estate cũ aer fuerit mutat⁹ in calorẽ ⁊ siccitatẽ.
Similiter ⁊ regio exercitiũ infirmi: ⁊ si in sua sanitate fuerat
laboriosus ⁊ ipse studiosus ac solicitus: q̃m natura tẽporꝫ
anni est quasi natura cõplexiõis infirmi: ⁊ si cõplexio huma
na aliq̃d sigt: necesse est id natura tẽporꝫ ostẽdat. ⁊ natura
aeris q̃si natura patiẽtis. natura regionis est quasi natura
etatis: vñ quodcũq̧ h̄ significãt necessario idẽ illa nũciant.
Silr labor ⁊ solicitudo sunt quasi macilentia ⁊ extenuatio:
macilẽtia em̃ calorẽ ⁊ siccitatem sigt: ⁊ solicitudo atq̧ labor
faciũt calorẽ. De re extra naturã sic intelligit᷑: sunt em̃ q̃dã
in quibusdã quibus hec feb. cognoscit᷑: q: hec feb. de mate-
ria cholerica cali. ⁊ sic. est ⁊ vicina sensualibus mẽbris: neces
se est eã precedat rigor molestissimus pũgitiuus quasi acus
aut spine. Acumen enim cholere rubee transiens per sensi-
bilia mẽbra q̃ non fuerãt assueta pũgit ea ⁊ generat tremo
rẽ q̃ rigor dr̃. h̄ testificat᷑: q: si aqua calida in cholerica cor-
pora inciderit priusq̧ eis fuerat assueta tremorem patiũt᷑
⁊ repugnãt aque: sꝫ eã assuefaciẽtia vtraq̧ vna res efficitur
ꝑpter societatẽ quã habẽt in calore: q: si materia cholerica
tanti fuerit acuminis ꝙ mẽbra sensibilia ꝑ eã superent᷑: na-
tura fugit ad interiora corporis ꝑpter illã rẽ nociuã: vñ ex
teriora infrigidãt᷑ quousq̧ materia calefiat ⁊ ferueat eiusq̧
calor per totũ corpus diuidatur. Cũ ita sit necesse est patia-
tur infirmi incẽsionẽ ⁊ nimiũ calorẽ sitim vigiliã dolorẽ capi
tis siue grauitatẽ ⁊ sentiãt pũctionẽ in epate ⁊ acuti fumi de
cute egrediunt᷑ appetitũ perdãt: ⁊ aliq̃n eorꝫ extremitates
refrigerant᷑ ꝑpter nimietatẽ angustie. ⁊ delectant᷑ pannos
quib⁹ sunt coopti expellere aut eis in aqua infusis se indue
re: maxime si fuerit in quarta accessione tunc em̃ est vltima-
tas ⁊ stat morbi. cũq̧ venerit in fine quarte accessiõis dis-
soluit᷑ materia cũ sudore si fuerit subtilis ⁊ leuis: aut cũ ege
stione si fuerit grossa ⁊ grauis. Solet etiã huic feb. vomitus
euenire cholericus ⁊ tincta egestio maxĩe in tertia aut quar
ta accessione: ꝑinde cauere oportet ne in his tẽporibus det᷑
pharmacia: q: natura ꝑ se purgat materiã ĩ his tẽꝑib⁹. Et si
h̄ feb. sine aliquorꝫ humorꝫ cõmixtiõe fuerit: hec signa appa
rent pura ⁊ simpla. Si aũt feb. cõmixta ⁊ eius signa sunt cõ
posita ẜm cõmixtionẽ materie: sꝫ si in principio diei hui⁹ fe.
signa apparẽt perfectã digestionẽ ostẽdentia: finit᷑ in tertia
accessione: que si nõ fuerint ꝑfecta cõplent᷑ in quarta. Rur-
sus si digestio fuerit debilis in septima finit᷑ accessione: ꝙ si
nullũ signũ coctiõis demõstratiuum apparuerit sit feb. diu
turna ⁊ mõstrat᷑ esse non vera: q̃ si fuerit vera ei⁹ accessio vt
multũ. xij. horas tenet ⁊ dimissio. xxxvj. ⁊ finit᷑ in. vij. perio-
dis qui sunt. xiiij. dies. ꝙ si accessio. xij. horas trãsierit ⁊. vij.
periodos intelligitur non esse vera. vrina patientiũ hãc fe.
est rubicunda ignea subtilis. eã ruboris calor est cholere: eã
subtilitatis eius siccitas est cholere. Pulsus in initio acce-
ssionis priusq̧ calor fuerit per corpus dispertitus paruus et
subtilis propter naturã ad corporis interiora se coadunan-
tem: sed calore in toto corpore diuiso ⁊ accessione ad vltimi-
tatẽ appropinquãte fit pulsus magnus ⁊ velox: sꝫ tamẽ vir
tus ei⁹ fortior est in dilatatione ꝙ in cõstrictione ꝑpter mul
titudinẽ fumi ad interiora corporis accumulatã in qua na-
tura laborat vt extrisecus eã expellat velociter. ❧ Sufficit
quãtũ diximus de signis tertiane feb. oportet nos plane di-
cere qualiter ⁊ quomõ chol. ru. recipit putredinẽ cũ ei⁹ na-
tura sit calida ⁊ sicca. Diximus q: putredo nõ est nisi calidi
tas ⁊ humiditas sint coniuncte. Item diximus ꝙ siccitas
sit tribus modis: aut em̃ sicca est in natura: aut in substãtia
aut in vtroq̧: q: quedam sunt naturaliter sicca ⁊ substãtia
corum est liquida sicut mel vinũ chol. rub. aqua salsa ⁊ simi
lia. Sunt quedã etiã in natura humida ⁊ in substantia sicca
⁊ dura sicut piper longum zinziber ⁊ similia. Sunt ⁊ alia in
substãtia ⁊ natura sicca ⁊ dura sicut lapis ferrũ ⁊ similia. Qđ
ergo in substãtia est siccũ: in natura humidũ recipit putredi
nẽ: q: calor extraneus humiditatẽ in eo inueniens dilatat eã
faciens eã fluere. Itẽ diximus ꝙ oĩs bullitio ⁊ perturbatio
que sunt extra actionẽ nature faciunt putredinẽ. Qđ etiã in
natura est siccũ ⁊ in substantia liquidũ: suscipit putredinem
q: calor extraneus inueniens liquorem in eius substãtia: fa-
cit eã fluere. Qđ aũt in substãtia ⁊ naturaliter siccũ est nũq̧
recipit putredinẽ: nã ex vtraq̧ parte siccũ est: ꝑinde calor
extraneus in ea nullã recipiẽs humiditatẽ fit eã eam siccio-
rẽ ⁊ duriorẽ facere. Palã ergo intelligim⁹ q: qđ in suo cor-
pore erit humidũ suscipit putredinẽ: licet naturaliter sit sic
cũ: vnde cholera rubea licet in substãtia sit liquida in natu-
ra tamẽ est sicca: recipit ẜ putredinẽ: silr ⁊ cholera. Palam
igitur est q: chole. rub. ⁊ nig. nõ recipiũt putredinem ꝑpter
eaꝫ cõplexionẽ ⁊ naturã: sꝫ ꝑpter substãtialẽ humiditatem
illaꝫ atq̧ liquorẽ. Et q: cõpleuim⁹ eãm putredinis chol. ru.
absolute oportet nos diffinire spẽm cholere ru. que recipit
putredinẽ: ⁊ eã q̃ nõ. Vñ dicimus chole. rub. modis diuer-
sis esse: aut est naturalis aut nõ naturalis. Naturalis est ru
fa habitãs in felle ⁊ virt⁹ eius in epate. Nõ naturalis in sto
macho: est tamen diuersa: q: quedã vitellina est: alia crocea ⁊
alia prassina: ⁊ alia eruginosa. Vitellina ⁊ crocea minorꝫ sũt
caloris ⁊ siccitatis ꝙ rufa q̃ est natural. prassina ⁊ eruginosa
maiorẽ habẽt calorẽ ⁊ siccitatẽ ꝙ naturalis. eã q: naturalis
chol. ad stomachũ veniens miscet᷑ cũ hũorib⁹ in stomacho
existentibus: q̃ si fuerint laudabiles ⁊ tẽperati sicut humo-
res qui oriunt᷑ de pane bene fermẽtato ãnuali agno hedu-
lo lac adhuc sugẽte cõuertitur ĩ cholerã croceã naturali vici
nantẽ. Et si hũores quib⁹ cholera est cõmixta ad frigidita-
tẽ ⁊ hũiditatẽ ꝑtinẽtes sint sic eis q̃ nascũt᷑ de piscib⁹ ⁊ fru-
ctib⁹ mutat᷑ chol. ĩ vitellinã. Ideoq̧ vitellina min⁹ est cali. ⁊
sicca ꝙ crocea: ⁊ crocea minus ꝙ rufa. Et si inuenerit hũo
res in stomacho calidos ⁊ acutos sicut qui gñant᷑ de pipere
sinapi porris alijs ⁊ simil⁹ augmẽtat᷑ calor chol. fitq̧ prasij
colorꝫ. Si aũt illa chol. ĩ suo ꝑmãserit acumine ⁊ calefaciat
eã calor extrane⁹ sic calor tpis aut aliaꝫ reꝫ incẽdit᷑ fitq̧ eru
ginosa. Crocea iteꝫ aliq̃n nascit᷑ ĩ epate cũ sanguis hũidior
fit ꝙ decꝫ: ꝑinde natural. chol. in iuuenib⁹ ẽ rufa senib⁹ aũt
⁊ pueris est crocea senioríb⁹ est vitellina. Prassina aũt ĩpos
sibile est in epate gñet᷑: neq̧ trãsit a stomacho neq̧ gñat fe.
q: tãto tpe in corpe nõ ꝑmanet vt putrefiat ⁊ feb. gñet: na
tura em̃ semper se adiuuat vt eã a corpe expellat ꝑpter eius
malignitatẽ. Et si natura defecerit eã expellere nequiẽs in
cendit᷑ corp⁹ ⁊ hõ morit᷑. Igit᷑ si talia de prassina accidũt tã
to maiora ⁊ certiora de eruginosa eueniũt: necesse ẽ ẜ vt ru
fa crocea ⁊ vitellina recipiãt putredinẽ ⁊ feb. gñent. Sꝫ si ma
teria fe. fuerit vera chol. rufa gñat᷑ causon. si fuerit crocea sit
tertiana: si est vitellina nascit᷑ hemitriteus.

❧ De febre tertiana ⁊ ei⁹ cura. Cap. viij.

Febris tertiana molestior est ceteris putridis fe-
brib⁹ ꝑpter acumẽ ei⁹ materie: ⁊ q: causon vicina
q̃ cũ fuerit ỽa sit ei⁹ crisis in septẽ periodis sicut
Hippo. dixit: si nõ sit ỽa trãsiet huc terminũ ⁊ ẜm
materiã cũ q̃ miscet᷑ sit lõgitudo sue determinatiõis: q̃ aliq̃n
incipit ĩ autũno ⁊ dimittit ĩ vere: solẽt etiã patiẽtib⁹ euenire
in nocte añq̧ accessio euenerit angustia ⁊ vigilia: veniẽte au
tẽ accessiõe accidit parua frigitudo sitis ⁊ calor. prima q̃dẽ
accessio. iiij. horis ꝑmanet aut. vj. aut. vij. deinde dissoluitur
cũ aliquãto sudoris. Eã sudoris in ꝑma accessiõe subtilitas
est materie. Paruitas eius est duobus modis. Vno q: mate
ria non bene digesta est. alio q: calor feb. desiccat ⁊ cõuer-
tit eũ in fumũ: vnde sudor paucus appet. Secũde aũt accessio
nis accidentia sunt quasi prime sed tamen lõgiora: quia per
manet. x. horis: veniente vero tertia exacerbatione mole-
statur: natura est enim nunciatiua. Ideoq̧ significationes
apparent monstrantes quia feces perturbari ⁊ bulliri inci-
piunt. i. dolor capitis nimia incensio angustia sitis vomitus
cholericus. Veniẽte quidem quarta accessione induratur

⁊ augmētaꝛ feb. q: status morbi est vicinus. Idcirco dolor capitis augmētaꝛ ⁊ fiūt sitis vomitus angustia defectio siccitas labiorum rubor oculoꝝ ⁊ aliquando cutis faciei fit liuida aut nigra: ⁊ aliqñ natura cholericā ꝓuocat egestionem ſm crisim q: dies cretica est ⁊ moraꝛ accessio.xij. horis: ⁊ aliquādo.xiiij. si materia fuerit grossa: deinde cū nimietate sudoris dissoluiꝛ matie si egestio fuerit ex cōtrario: q: hec materia solet dissolui in accessione. Et si materia subtilis fuerit atq; leuis expellitur per poros cum sudore: si est grauis cū egestione: mediocris existens cū vomitu eijciꝛ: his itaq; accidentibus transactis infirmus quiescit ⁊ cōfortaꝛ. Quinta aūt accessiōe accedēre patiēs est minoris molestatiōis ꝙ fuerit in q̄rta: licz eñ molestatio tertie accessiōis malignitati vicinaꝛ. Sexta aūt accessio debilior est ⁊ modicū suoꝝ accidētiū apparet. Septima aūt accessio vt multū.xij.horis ꝑmanet: deinde ab infirmo cedit oīs molestatio ⁊ angustia ⁊ ipse valde ab egritudine egrediꝛ. Et aliqñ h feb. in tertia accessiōe finiꝛ: et nōnūꝙ in.iiij. sed plurimū in.vij. qḋ intelligitur ex significatiōe in vrina alijsq; locis sicut diximꝰ apparetibus. ꝙ si in prima die apparuerint erit breuis: si aūt postea tardabiꝛ: sed tñ si vera fuerit non trāsit.vij. peryodos sicut Hippo. determinauit. Vñ oꝫ medicū in hac feb. se cauere ab initio vt nō det infirmo rē cū calefacientē ne materia calefacta cū suo acumine caput saliat ⁊ frenesim generet: fiatq; timor ⁊ molestatio peiores ꝙ materia qua generaꝛ. Rubee eñ cholere acumē ⁊ velocitas nō sustinet medici ignorātiā ⁊ infirmi stultitiā. Utilius aūt huius curamētū taliter est vt in primis ꝑquiraꝛ vtus vtrū sit fortis vel nō. q̄ si fortis fuerit ⁊ materia morbi furiosa catharticū dari cōuenit chole. rub. purgās eiusq; acumē extinguēs sicut de oxifenicia.ʒ.ij. pruna.xx. mirabol. citri.ʒ.j. casief.ʒ.v. māna ⁊ his silibꝰ. Si aūt egestio corp stiptica fuerit ⁊ est necessitas eā liq̄dā faciedi aliquātulū dyagredi. oꝫ misceri: sꝫ nō in die accessiōis catarticū deꝛ: sꝫ aut die prima aut tertia aut q̄rta die. Cauēdū etiā est quātum plus pōt fieri ne impediaꝛ natura in die accessionis volēs morbo repugnare ⁊ materiā eiꝰ expellere cū cathartico aut cibo. Sufficit aūt in accessiōe psiliū cū succo mal. grana. aut sirup. aliqs q̄ sit ei cōueniēs: sꝫ hec danda sunt cū nimiꝰ aut fortis sit calor ⁊ sitis. Si aūt taliter nō extiterint sufficit solus sirupus: q: psiliū aliqñ cōgelat ⁊ indurat materiā. Si aūt accessio incepit post prādiū sufficit infirmo solus sirupus ei datus mane: feb. quidē trāsacta ei ptisanū deꝛ: vespere panis lotus cū zaccara. Et si accessio ad mediū diē inceperit matutino ptisanū accipiat neq; sumat aliḋ nisi feb. cessauerit. Preterceūte quidē feb. panē cū zaccara accipiat. Si aūt feb. in vespere aut prima noctis hora inceperit mane sumat ptisanū: ⁊ cū feb. cessauerit panē lotū. Sꝫ cauere oꝫ ne in hora accessiōis aliq̄d ei tribuaꝛ nec tribꝰ horis anteq; accessio venerit: q: si aliq̄d in hora accessiōis acceperit stomachus illud euomit: q: tūc tpis stomachus mouetur ad expellendū putredinis materiā q̄ in eo cōtineꝛ. Vñ si tpe accessiōis vicināte aliq̄d datū fuerit fit caloris feb. augmentū ⁊ materiā ingrossat ⁊ pōderosam eā facit. est eñ febris quasi oleū ardēti lāpadi. Et si in initio huius fe. nō audebis dare catharticū ꝑpter vtutis defectionem aut ꝑpter paruitatē etatis ⁊ aere da in die quietis mānā casiā. viol. zucca. oxifeni. pruna rodozacca. in die aūt accessiōis succum mal. gra. cū psilio. ꝙ si h nō suffecerint suppositoriū necesse est fiat de licio nitro dyagredio zucca. ⁊ his similibus. his vo nō sufficientibus clystere fiat de ordeo mūdato viol. malua bleta sebesten furfure obsomog. zucca. oleo viol. nitro sale cōi dyagredio. Et si q̄nq; dies trāsierit patiēs ⁊ morbꝰ ad vltimitatē venerit ꝓhibe cibū ⁊ da infirmo solū ptisanū mane: vespere panē lotū cū zucca. Eodē modo dieta in.v. ⁊ vj. die vtaꝛ sicut in die accessiōis fecerit: vt veniēte.vij. corpꝰ sit inanitū ⁊ natura libera possit morbo resistere nullū habēs impedimentū: ⁊ in.vj. solū accipiat ptisanū mane si accessio ad vij. est ventura. Et si aliq̄ fuerit suspitio ne cibus in stomacho augmenteꝛ ꝑpter sui inanitionē extingue cathamodicum cū succo mal. grana. ⁊ melonibꝰ palestinis: feb. aūt mitigata ⁊ angustia ⁊ incensione ab infirmo cedentibꝰ si punctionē in ore stomachi sentiat accipiat panem lotū cū aqua: aut colatū aut solū aut cū modico zucca. Si gule siccitatē aut incensionē habuerit in palato gargarizet succū cucu. ⁊ psiliū potet ⁊ apozima prunoꝝ ⁊ oxifeni. si dolorē capitꝭ patiꝛ humecta nares cū oleo viol. caput infundaꝛ de mulieb̄ri lacte vel asinino vel caprino: emplastrū de psilio suppone capiti: psiliū lotū ⁊ paꝝ aque ro. misce ⁊ diu agita donec incipiat inspissari ⁊ suppone fronti ⁊ tēporibus vel sandalos albos: fricenꝛ in testa intincta aque ro. ⁊ ex eo qḋ inde elicietur. fiant trocisci.iij. admixto modico cāphore ⁊ siccati cōficianꝛ cū aq̄ ro. ⁊ iterū: ⁊ cū feces successerint aqua supnatāte intingatur pannus ⁊ superponaꝛ tēporibus ⁊ fronti. ⁊ supponaꝛ tēporibus oleū ro. aut viol. cū aceto mixtū infundaꝛ. Si aūt siccitas augmentata capiti dñeꝛ: ⁊ infirmus alienationē patiaꝛ: sternutationē fac cū oleis ⁊ lacte q̄ dicturi sumus: laueꝛ etiā caput ex eis: pedes etiā ⁊ crura mittanꝛ in aqua i qua cocta fuerint viol. papaueris cortex lactuca ⁊ aliquantulū camomille: ex hac aq̄ si fuerit necessitas laueꝛ caput. Et si in die septima solutio aut vomitus venerit fitq; ex actione nature nullū artificiale ingeniū oportet coaptari quousq; solutio permāserit si fuerit vñ oportet ⁊ ſm ꝙ opꝫ: ⁊ quātū natura sustinuerit. opꝫ nos mitigare incensionē stomachi cū sirupo mal. grana. aut viol. ⁊ spodio: sed si augmenteꝛ fe. sitis ⁊ defectio in vltimitate statꝰ ⁊ muteꝛ pulsus in calidū ⁊ velocē ⁊ inordinatū. vrina vo fiat rubicūda ⁊ incensa ⁊ infirmus sit pusillanimis aut timidus quousq; videris cām venire quātū opꝫ ⁊ ſm ꝙ opꝫ. Et si ventris solutio augmentabiꝛ fitq; necessitas vt cōforteꝛ natura cū cibo: dabis ptisanū factuꝫ de ordeo assato ⁊ panē assatū lotū farinā mal. grana. cū aq̄ ro. ⁊ si post hoc solutio nō cessauerit da trocisců de spodio cū sirupo de succo agrestis vue: aut de aceto pomi citri. Nutriri cōuenit de milio risi cum sumac ⁊ amigd. vstis ⁊ similibꝰ. Bibat mane ieiunꝰ aquā ro. de pane deciso. Et si cholera in egestiōe fuerit augmētata: ⁊ dubiū est ne discorienꝛ intestina: ⁊ patiens dissinteriā patiaꝛ: cōfortenꝛ intestina cū.ʒ.ij. ⁊ ß. herbe acetose: ⁊ cū clysteri de succo arnoglose virge pastoris ramis portul. oleo ro. terra sigillata testis ouorū assatorum ⁊ similibus in causon dictis. accipiāt pul. gūmi boli. terre sigillate añ.ʒ.iiij. amidi spodij añ.ʒ.ij. se. malue assati. se. mirte añ.ʒ.ij. fac puluerem: ⁊ dabis.ʒ.iiij. cū oleo ro. tēperatas: ⁊ cū sirupo mirtino ⁊ aqua frigi. ⁊ cathaplasmeꝛ stomachus de flore vitiū salicis mali coctani piroꝝ: horū oīm flores añ.ʒ.iiij. galli.ʒ.ij. ro. sand. rub. panis aphricani añ.ʒ.iiij. oīa in puluerē redacta cū aqua ro. ⁊ succo mirte distemperētur. si calorem nimiū habuerit modicū camphore admisceatur. mitte in aquā quam potui dabis spodiū bolū gū. ara. oīa assata cū sumac zucca. ⁊ aqua frigida mixta. sumat citonia zaccarā simplicē ⁊ diamilon. Et si dissinteriā patiꝛ: aut sincopim aut yctericiā cura cū medicina haꝝ passionū quā diximus in causon: ibi eñ plane diximus quātum oportuit. vnde nō est opus illud repetamus hic.

¶ De amphimerino. Cap. ix.

Amphimerinus de phlegmatico chimo nasciꝛ phlegma eñ si corpis cōplexiōi dñaꝛ: aut putrefitꝛ aut minime. nō putrefactū: aut in toto est corpe aut in pte. si fuerit ī toto corpe gñat hyposarcā aut frigiḋ. ꝯtinuā sine fe. Cā huiꝰ diuersitatꝭ est fortitudo ⁊ defectio mēbroꝝ. q: mēbra cū fortia sint expellūt paulatī illḋ phlegma neq; dimittūt illḋ coadunari vt hyposarca gñeꝛ. ꝙ si fuerit de frigida coaduāꝛ in corpore: vñ hyposarca nasciꝛ. Si aūt fuerit in vno loco facit hūidū apostema qḋ zimia nūcupaꝛ: si vo fuerit putrefactū: aut est in toto corpe: aut in vno mēbro. Si est in vno mēbro generat vulnera aut pustulas de quibus humores fluunt saniosi ⁊ aquosi. Si fuerit in toto corpore: aut est intra vasa aut extra. Si est intrinsecus generat cōtinuū amphimerinū sine rigore ꝑpter cām quā superius diximus de alijs humoribus cū fuerit intra vasa. Si est extrinsecus facit amphimerinū cū interpolatiōe: quā tribus modis cognoscimus sicut in tertiana diximꝰ. i. naturali nō naturali ⁊ re extra naturā. Res naturalis est etas: ꝯplex io. Nō naturalis est tempus regio aer ⁊ artificium infirmi. Res extra naturam sunt accidētia q̄ ex hac fe. generanꝛ: q̄ sunt infirmi accidētia: medi

ci vo significatiões. De re naturali q: hec febris plurimū ac cidit frigiditas ⁊ humidas habētibꝰ naturas etatē decrepi tā aut pueritiā ꝓpter phlegma senioribus dominās ⁊ defe ctionē caloris eorū: vt cibaria nō digerāt ſm ꝙ oportet: neqꝫ superfluitas tertie digestiōis ab eis expellatᷓ. Eodē modo intelligimus de omni corpe cuiꝰ cōplexioni frigiditas et hu miditas dominatᷓ: pueri vo accidētaliter sunt phlegmatici ꝓpter eorū gulositatē: q: accipiūt cibū vltra ꝙ possit calor naturalis pati ⁊ eū etiā sumūt inordinate. vñ humidi chimi in eorū corporibus augmentantᷓ accidētaliter: q: calor natu ralis in pueritia fortior est ꝙ in ceteris etatibus naturaliter ⁊ in iuuenibꝰ abūdātior est q̄litate: sic Gal. calor inquit na turalis in pueritia plus est in substātia ꝙ in qualitate: q: in pueris est sicut sanguis tēperatus: in iuuenibus sicut cho lera rubea in acumine permanens. Palā ergo est in pueris phlegma dñari ꝓpter gulositatē ⁊ cibi inordinationē. Sed intelligendū est in oībus gulosis cibū potūqꝫ multū sumen tibus inordinate ⁊ maxime ebrietatē assuescētibus: ⁊ maxie si cibo nōdū digesto hec fecerint. Palā ģ est ꝙ hec feb. natu raliter accidit senioribus ⁊ eis q̄ similes habēt cōplexiones sicut glaucis aut rubeis albis crassis hūidis nō pilosis: ⁊ an gustos poros habētibus. Nascitur etiā in pueris ⁊ eis qui similes sunt eis. i. gulosis multum comedentibus ebriosis sepe: ⁊ multū frigidā aquā bibētibus. De re nō naturali ita intelligitᷓ: q: plurimū hec feb. nascitᷓ in hyeme: aut cum aer mutatᷓ in frigiditatē ⁊ humiditatē. Similiter cū natura re gionis fuerit mutata maxime si patiens in sua sanitate fue rat assuetus requie delectatiōe ⁊ neqꝫ vlla exercitatione soli citudine: ⁊ labore fuerit vsus. Res aūt extra naturam sic co gnoscitᷓ: qm̄ hec feb. cū sit de putredine phlegmatis necesse est in vnaquaqꝫ accessione precedat priusqꝫ materia putre fiat ac calefaciat nimius frigor quasi glacies refrigerās totū corpus vsqꝫ ad extremitates ⁊ permanet quasi vna hora. Cūqꝫ phlegma fuerit putrefactū ⁊ inceperit calefieri trāsit frigiditas: calorqꝫ leuis est ⁊ grauis: sed tñ est diuturnꝰ ac formidolosus. Leuitas ⁊ diuturnitas feb. q: materia ē phle gmatica ⁊ phlegma est durū vt digeratᷓ. Tremor eiꝰ est pro pter naturā laborātē ex cōtinuitate ⁊ ꝓpinquitate sue inter polatiōis: q: tēpꝰ sue accessiōis est. xviij. horꝫ ⁊ requie. vj. vn de priusqꝫ sentiat infirmus vnius dimissionē incipit altera neqꝫ perfecte mundificatᷓ de corpore sicut tertiana: materia eñ tertiane ꝓpter calorē ⁊ suā siccitatē cito cū extraneo ca lore incenditᷓ ⁊ cōuertitᷓ quasi in cinerē: vñ patiens quiescit donec altera veniat accessio: sꝫ quotidiana nō fit similiter q: materia eius ꝓpter grossitatē ⁊ viscositatē suā tarde dissol uitᷓ ⁊ annectitur corpori: eiusqꝫ calor seruatᷓ: ꝑinde patiens nō q̄escit neqꝫ sentit qñ interpolatᷓ. Ideoqꝫ naturā fatigat vñ est molesta ac timorosa. Rursus patiēs nō sudat nisi mo dicū ꝓpter grossitatē ⁊ frigiditatē materiei. Veniēte autē morbo in vltimitate laboris ⁊ signis nūciatiuis apparētibꝰ crisiqꝫ appropinquāte dissoluitᷓ materia: ⁊ nimiū sudare in cipit infirmꝰ. Hꝫ etiā h̄ feb. ꝓprietates q̄ sunt ab ea insepa rabiles. i. dolorē stomachi: ꝑinde patientes euomunt phle gma: ⁊ splenis: sꝫ tñ maior est in stomacho: q: phlegma sem per est in ore stomachi: ꝑinde patiētes euomūt phlegma ⁊ facies eoꝝ fit tumida ⁊ mutatᷓ in liuidū aut plūbeū colorē: os eoꝝ semꝑ est hūidū ⁊ insipidū neqꝫ vllā patiuntᷓ sitim: ⁊ si in statu sitierint fit modica: q̄ sitis nō est ꝓpter materiam phlegmaticā: sꝫ accidētaliter ꝓpter calorē phlegma calefa ciētē ⁊ putrefaciētē sicut sitiūt hi q̄ pisces ⁊ melones come dūt: hec eñ cibaria si calorē in stomacho accumulatū inue nerit cito in eiꝰ naturā ꝯuertuntᷓ ⁊ sitim generāt: q: natura liter sunt cōuertibiles. Et si vltimitas caloris in vnaquaqꝫ feb. venerit mutatᷓ facies eiꝰ in citrinitatē: vrina fit rubea et pulsus fortis: hec fiūt ꝓpter calorē phlegma putrefacientē cessante quidē calore cōuertitᷓ facies eiꝰ in albū ⁊ plūbeū co lorē ⁊ vrina in albedinē ⁊ cruditatē. Cū q: materia eius est cruda. pulsus eius fit latus tardus diuersus debilis. Lati tudo fit propter humiditatem ⁊ abundantiam materie. de fectio ⁊ paruitas ꝓpter paruitatē naturalis caloris: diuersi tas eius: q: natura aliqñ materie dñatᷓ vñ pulsum facit fortē ⁊ aliquādo materia nature ꝑualet qua de cā fit pulsus debi lis. veniēte aūt morbo ad finē ⁊ materia digesta sit vrina di gesta rubea ⁊ turbida ⁊ nūciat ꝓpinq̄tatē crisis. Et si qui dā sophiste nos reprehēderint ⁊ dixerint si natura feb. est cali da ⁊ sic. ⁊ phlegma ē frigi. ⁊ hu. quomō feb. ex eo nascitᷓ. Re spōdemus nō dicimꝰ feb. de phlegmate gñari ſm suā ꝓpriā naturā existente: sꝫ dicimus ꝙ oīs materia phlegmatica si ue cholerica aut melancholica cum putrefit bullit ⁊ calefit vnde fe. generatᷓ: q̄ si nō putrefit febrē nullo mō faciet lꝫ na turalr̄ sit calida: hoc testatᷓ p yctericiā q̄ nascitᷓ de cho. rub. mixta cū sanguine p totū corpus: ⁊ tñ patiētes nullā febrē patiuntᷓ q: chol. nō est putrefacta. Palā ergo intelligimꝰ q: phlegma nō gñat feb. naturalr̄: sꝫ ꝓpter sui bullitionē de putredine ꝓcedētē. verbi grā: aqua cal. incēditᷓ non ꝓpter sui naturā: sꝫ ꝓpter calorē quē ab igne recipit. Sufficiat quā tū disputauimꝰ de cā ⁊ significatiōibus amphimerini inci piamus curam.

De cura amphimerini. Cap. x.

Quia hec feb. de phlegmatica nascitur materia ⁊ phlegma naturaliter est frigi. ⁊ hu. necesse est h̄ fe. curetᷓ cū rebꝰ grossoꝝ hūoꝝ attenuatiuis sꝫ tñ q: phlegma diuersis modis est: q: q̄dā spēs phlegmatis est grossior ⁊ frigidior naturali: et quedā calidior: necesse est cū materia est frigidior dari plus attenuatiua ꝙ cū fuerit calidior. Vñ medicū opꝫ inuestiga re vt certissime cognoscat quomō debeat curare: ⁊ fiat h̄ ſm q̄litatē: res eñ subtiliātes ⁊ attenuātes diuerso modo sunt in q̄litate. Phlegma iterū silr̄ est diuersum in qualitate: q: est phlegma frigi. ⁊ hu. cuiꝰ species est naturalis que est de colamēto sanguinis aquosi: ꝑinde sanguis nō ꝑfecte dige stus est phleg. est ⁊ phlegma frigidiꝰ: est ⁊ aliud calidiꝰ ⁊ le uius sicut salsuꝫ: qđ ostēdit calorē aquositati sanguinis esse dñantē. Silr̄ ⁊ attenuatiua diuersa sunt: q: q̄dā cū nimio ca lore ⁊ incēsiōe sunt attenuatiua sicut radices origani calamē ti zinzibe. ⁊ similia: ⁊ q̄dā q̄ attenuāt absqꝫ multo calore et frigore queadmodū maratrū lupinū apiū ⁊ silia. Sūt ⁊ alia attenuatiua acumē cal. extinguētia et interiori sic ptisanuꝫ orizaccara ⁊ his silia. vñ q: attenuantia tali modo sunt: vti mur eis tali mō: si phlegma intelligitᷓ esse frigidiꝰ ⁊ grossiꝰ medicetᷓ cū re calefactiua ⁊ humectatiua. si fuerit calidiꝰ ⁊ hu midiꝰ curetᷓ in initio cū refrigeratiuis ⁊ attenuatiuis: feb. aūt mitigari incipiēte curetᷓ patiēs cū re extenuatiua ⁊ cale factiua aut aliquanti caloris actiua. Et si data fuerint refri geratiua calore feb. decrescēte timemꝰ ne materia induretᷓ ⁊ ingrossetᷓ. Phlegma eñ licꝫ calefiat accidētaliter tamen naturalr̄ retinet frigiditatē et hūiditatē. Iterū si calidā me dicinā assuefacimus augmētamꝰ materiā plusqꝫ prius fue rat. ꝙ si calorē cū fuerit frigidū suscepit magis ꝑparatᷓ ad re cipiēdū calorē cū accidētaliter si calidū: ꝓpter h̄ necesse est sit medicina mediocris. i. attenuās sine calore aut cū modico calore ⁊ hoc fiat ab initio vsqꝫ dū digesta fuerit materia cūqꝫ signū coctiōis in vrina alijs ve locis apparuerit festinari opꝫ ad expellendū materiā extrinsecus. hoc eñ si neglexerimus timendū est ne materia ingrossetᷓ ⁊ induretᷓ: q: sic eiꝰ est na tura. Signū etiā coctiōis si nō pateat queadmodū si cruda appeat vrina ⁊ alia signa mōstrēt motā esse materiā ne cre datᷓ vrine: possibile eñ est cruditas vrine fiat ex cibi ⁊ potus inordinatiōe. vñ nō tuā actionē dimittas ꝓpter vrinā: sed purga materiā cū vētris solutiōe ſm ꝙ opꝫ. i. si phlegma fue rit catharticū dabis de mirabol. citri. kebul. absint. bedega ri cuscute eupatorio casiañ. ⁊ māna: ⁊ cū pill. de hierapig. ⁊ his silibꝰ. Et si fuerit acetosum phlegma purgabitᷓ cū pill. de stomaticon: sꝫ tūc nō oīno materia expellatᷓ subito: sꝫ mul tis vicibꝰ paulisper: q: si materia purgetᷓ in vna vice cū for ti potiōe timēdū est ne repugnet materia potioni cum sua grossitie: ⁊ cōuertatᷓ potio ad substātialem corpis hūidita tē: vñ natura iterū repugnet ei: ⁊ fiat h̄ certamē cā infirmuꝫ molestās ac ꝑdidās. Eodē mō opꝫ faciamꝰ in omi passiōe q̄ fuerit de ḡui materia ⁊ dura ad dissoluēdū. Pōt itaqꝫ mate ria cognosci si fuerit salsa vel acetosa his signis: q: si fuerit acetosa infirmus paruā habet sitim ⁊ sentit grauitatem ⁊ in ventre et ventrem habet cōstipatum. Causa q: phlegma cū frigidū fuerit ⁊ grossum adheret se vie ⁊ prohibet cā ne

expdatur: vnde patiens sentit grauitatem. Et si materia fuerit salsa: fit sitis nimia egestio solubilis et patiens sentit in stomacho punctionem et dolorem: et hz os siccum et salsum cum nimia siti: q: phlegma cum sua salsedine pungit stomachum et intestina et cogit ea vt expellant a se quicquid fecis habuerint. Sunt et alia signa quia si materia fuerit salsa frigiditas minor et calor fortior: et actio fit breuior: propter leuitatem et acumen materie: et econtrario sunt signa si fuerit acetosa. Et si virtus infirmi nequeat pharmaciam tolerare: oportet ingeniari vt extenuetur materia absque vllo nature labore: verbi gratia: si materia fuerit in epate dentur ea epatis mundificantia cum vrina sicut trocisci de ro. et trocisci de berberis oximel. cum succo vel apozimate herbarum. s. radicis apii maratri scariole scolopendrie ameos. confice cum succo mastic: si materia fuerit acetosa. et si salsa dabis trociscum de spodio cum orizaccara. Sed si materia fuerit circa stomachum mundificet stomachum cum lupinis melle ro. si fuerit acetosa. si salsa cum rodozaccara. Audiuimus quosdam antiquos referentes se vidisse aliquos quotidianam habuisse de acetoso phlegmate: deinde cum oximel incidit et vomitum: q quam salsa dicta vii sunt sicut blitis elixatis cum obsomogaro et porris radicibus sparagis et similiter potauerunt vinum forte et vetus: et posuerunt epythima calidum supra stomachum cum a cibis fuerit inanitus de oleo nardino et sic euasi sunt: q: materia dissoluta cum egestione egressa est. Alii autem comederunt pisces cum sinapi et forte vinum potauerunt et sani sunt effecti. ¶ Sufficit quantum disputauimus de cura amphimerini absolute et vniuersaliter volumus modo dicere particulariter de vnaquaque specie eius: vnde dicimus q: in initio oportet inuestigari qualitates materie vtrum fuerit salsa: et sic in initio morbi detur orizaccara cum aqua calida. veniente autem accessione et frigore incipiente ponantur pedes patientis in aqua calida in qua cocta fuerint camomill. et viol. anetum: fricentur plante pedum cum oleo viol. et sale. Et si sponte patitur vomitum fit bonum signum: signat enim leuitatem materie eiusque facilitatem. Et si vomitum non habuerit ne cogatur vt egrediatur in initio morbi: q: signat grossitatem et duritiam materie. vnde vomere cum fecerimus magnum stomacho nocumentum tribuimus: et ipsamet feb. proprie sit stomachi nociua: proinde non oportet fieri stomacho lesionem inferens: sed dari conuenit rodozaccaram cum calida: aqua enim calida. in hac feb. est vtilissima: materiam enim attenuat et dissoluit et sitim extinguit: q: causa sitis in hac feb. est ebullitio et putrefactio materie. vnde cum fuerit extenuata propter aquam calidam sitis extinguitur: deinde accipiat ptisanam cum orizaccara. Et si egestio fuerit stiptica dabis mane. ʒ. xxx. orizaccare. ℥. j. aq calide. ℥. iij. Si autem feb. primam transierit hebdomadam et signum coctionis apparuerit in vrina: et materia moueri et digeri inceperit: tribue in initio accessionis orizaccare. ʒ. ij. cum apozimate aneti et prouocabis vomitum sine angustia. Et si venter fuerit constipatus humefac eum cum lupino manna rodozaccara et his similibus. Et si nondum humefactus fuerit clystere ei facies de viol. camomilleon spinis egyptiace malua an. ℥. j. se. croci hortensis ʒ. xx. furfuris blete centauree maioris sebesten: omnia coquantur in. iiij. lib. aq donec ad vnam redeant: deinde colatis adde olei violarum succa. obsomog. an. ℥. j. salis cois nitri an. ʒ. ij. Et si fe. elongabitur vt. xiiij. transeat dies et manifestabit se patiens sentire fumum cal. de suo corpore exire: et patiens sentiet abominationem aut ventris rugitum: cognosce q: materia est perturbata et commota et vult exire per sudorem si fumositas sentitur: aut cum vomitu si abominationem: aut egestione si rugitum passus fuit. Unde oportet festinare vt expellatur materia cum b catartico quod. R. mirabo. citri. kebul. an. ℥. j. bedegar. ʒ. vj. rute absinth. eupatorii an. ʒ. iij. vue passe enucleate. ℥. iuiubas. xx. pruna. xx. oia in tribus lib. aq coquantur ad medietatem: deinde mane rodozaccare an. ℥. j. adde colatis omnibus potui dabis. Pill. fili mo valentes. R. kebul. ʒ. iij. turbith. ʒ. ij. et ß. hierepi. ʒ. ij. trociscum de rosis bedegar an. ʒ. ij. absinth. eupatorii cuscute an. ʒ. iij. masticis. ʒ. ß. tempera cum succo apii aut lupini et fac pill. ad modum ciceris dabis. ʒ. iij. aut. iiij. cum aqua calida. aut oximel. cum calid. q: oximel oppilationem epatis et renum aperit: vrinam prouocat stomachum de frigidis humoribus mundificat: mane si cum aq cal. bibatur: q: aq calida multum iuuat. Idcirco cauenda est in hac feb. aqua frigida semper: neque dari oportet secundum potum aut secundum medicinam: q: materiam ingrossat et congelat: accipiat ptisanum quod est coctum cum radicibus apii maratri aneti calamenti cum modico piperis: cumque frigus accesserit ponantur in aqua cali. pedes in qua cocta fuerit camomilla anetum lantuccus abrotanum et similia: et si frigus fuerit forte quasi glacies epithima dorso femori et ventri imponatur cum calido oleo in quo cocta sint piretrum staphisagria nitrum pip. et calamentum: dabis oximel cum calida in quo coctum fuerit anetum. Et si non venerit vomitus sponte prouocet cum oximelle de radicibus aut de aneto et apozimate fasciolorum sale cõi quam oia calida accipiantur. Si egestio fuerit constipata dabis succo lupini cum carpobalsamo croci hortensis ʒ. vij. zaccare. ℥. j. et si hec nondum sufficerint clystere facies cum se. croci malua coloquintida centaurea furfure bleta obsomog. sisameleon nitro sale. Dabis ptisanum cum radicibus maratri apii et oximelle coctum. Si autem ptisanum in acetositatem conuersum fuerit negabis illud: et da mellicratum in quo cocta fuerint spica mastix cum cinamomo. Et si vomitus in initio morbi venerit spontaneus non constringas eum: sed si adeo augmentatus fuerit vt virtus patientis pati eum nequeat constringe eum cum sirupo de fructibus aut sirupo mal. gra. facto cum menta. Accipiat hanc confectionem que e. R. thuris masticis ligni aloes an. ʒ. j. piperi. ʒ. j. et ß. cardamo. ʒ. ij. ß. mente sicce. ʒ. ij. ß. mal. gra. viij. ʒ. omnia coquantur in tribus lib. aque vsque ad tertiam: et dabis potui paulatim. Alius. R. spice masticis an. ʒ. ij. gal. ligni aloes anisi an. ʒ. ij. fac puluerem et dabis. ʒ. ß. cum odorifero vino. Si patiatur grauitatem capitis ponatur facies super fumum aq cali. in qua cocta sint camomilla mellilotum et sansucus. caueat ab omni effusione lactis aut aliquarum rerum: nec capiti sunt imponenda olea: etiam nec capiti nec faciei nec toti corpori imponantur: quia materia febris est multa et viscosa et oleum constipat poros: vnde nequit materia dissolui. Dietam accipiat hanc videlicet ciceris: blete non multum comedat ne stomacho aggrauato cibus non possit digeri neque multum subtili vtatur dieta ne pre longitudine morbi patiens deficiat: sed si febris incipiat ad medium diem mane accipiat ptisanum: incipiente vero rigore oximel. cum calida sumat: cumque feb. cessauerit comedat. Rursus si mane febris accesserit nihil accipiat quousque cessabit. Uniuersaliter quoque dicimus vt inter cibum et accessionem sex horarum fiat spacium: et si virtus patientis defecerit in accipienda pharmacia da eam suauiter attenuatiuam et mundificatiuam. verbi gratia. Si materia fuerit epati vicina dabis rem epar mundificantem. et si fuerit in stomacho dabis ea que stomachi sunt mundificatiua: sicut absinthium apozima de aloe hierapig. et his similia quemadmodum videris materiam esse grossam aut subtilem. bona autem sunt cathaplasmata aut epithimata calefactiua et dissolutiua in stomacho et epate: sed tamen post mundificationem cum certissime noueris materiam esse dissolutam et liquefactam. Apparente signo coctionis in vrina iuuat eum tyriaca magna post vomitum. Si fuerit materia mixta cum cholera prohibe ea que sunt calida: et dabis inuicem oximel et orizaccaram: et inuicem mel ro. rodozaccara et materiam cum frigidis misceas et quia huius febris est proprietas dolor stomachi: oportet stomachum confortari cum cataplasmatibus et epythimatibus que sunt facta de mastice absinth. spica et amomo et his similibus. Et si stomachus defecerit vt careat appetitu confortamus eum cum oleo nardino et absinth. Si duritiam splenis habuerit curetur cum medicina splenetico: ti. Si patitur in stomacho frigiditatem vel acetositatem: mundificamus stomachum cum his pilulis eum de corruptis humoribus inanientibus. R. kebul. ʒ. ij. hierepig. ʒ. ij. et ß. succi. eupatorii succi absinth. an. ʒ. ij. fac puluerem et cum aqua calida tempera et pill. fac. et si vis eas fortiores facere adde modicum scamonee et euforbij. Alius. R. hierepig. ʒ. ij. coloquintide interioris. ʒ. ij. euforbij nitri an. ʒ. ß. tempera cum succo caulium siluestrium et adde dyagredij bdellij gummi an. ʒ. j. Alius valens ad mudificandum stomachum de grossis humoribus et ventositate inflatiua. R. kebul. salis gemme ameos apii semi. zinzibe. piretri an. ʒ. ij. piperis longi. ʒ. iij. turbith. ʒ. vij. dyagredi. ʒ. ij. pemo. quantum omnes spes: mel quod sufficit da. ʒ. iij. cum calida. Apozima radicis valens contra hanc feb. si fit dura et diuturna. R. radices maratri apii radicis an. ℥. j. ameos apii eupatorij an. ʒ. iij. bedegar. ʒ. vj. origani absinth. an. ʒ. j. spine egyp. cuscute an. ʒ. iiij. squinanti aristologie rotu. an. ʒ. v. omnia co

quātur in trib⁹ lib. aque donec ad vnā redeāt: deinde colēt.
Apozima de eupatorio valens ꝯ hāc febrē cū est diuturna.
℞. eupatorij ⁊ succi eius añ. ℥. iij. asari ameos apij añ. ℥. iiij.
origani. ℥. ij. absintħ. ℥. iij. se. fumiterre. ℥. iiij. lact; amigdala.
amararū añ. ℥. iiij. oīa coquātur in tribus lib. aque donec ad
vnā cōuertant: deinde colatū da potui. ℥. ij. Aliud. ℞. origa
ni. ℥. iij. ameos. ℥. iiij. ʒiʒi. piretri añ. ℥. ij. ⁊ ß. coriādri. ℥. iij. ro. ℥.
iiij. calamēti. ℥. vj. liquiricie bedegar añ. ℥. iiij. omnia in trib⁹
libris aq̄ coquant vsq; ad tertiā partē ⁊ colatū dabis potui.
Trosasci Gal. valēt ꝯ febres diuturnas cum nimia frigidita
te. ℞. lacce. ℥. x. succi eupatorij. ℥. iiij. spice. ℥. vj. asari aristo.
ro. añ. ℥. iiij. lōge. ℥. ij. amigda. amara. maratri apij anisi mē
te. añ. ℥. iiij. croci. ℥. ij. hierepig. ℥. vj. tēpera oīa cū succo lupi.
dabis cū mellicrato ⁊ succo maratri apij. Alius silr valēs.
℞ anisi. ℥. v. amigda. ℥. ij. squinān. ℥. iij. hierepi. ℥. ix. succi eu
patorij. ℥. iij. ⁊ ß. maratri apij añ. ℥. iij. spice rosaꝝ añ. ℥. iiij. tē
pera cū succo maratri ⁊ dabis ad potandū cū apozimate ra
dicum. Alius. ℞. aloes. ℥. iij. coriand. ℥. iij. calamēti. ℥. v. vuaꝝ
passa. enucleata. ℥. vij. coquant in trib⁹ lib. aque ad tertiā ⁊
colatū dabis potui. Trociscus ali⁹. ℞. spice asari ameos fo
lij absintħ. lacce añ. ℥. ij. anisi. ℥. vj. succi absintħ. succi eupato
rij añ. ℥. iij. aloes lote. ℥. v. apij. se. ℥. j. ⁊ ß. oīa cū succo apij aut
maratri temperent trocisci informentur. dabis eos ad po
tandū cū apozimate superiori. Qr si nimi⁹ in hac febre frig
dor fuerit: epythima supra dorsum frigdore accedente im
ponat cū oleo vbi cocta fuerint piretrū staphisagria piper
calamentū. Alius similiter. ℞. thuris masculi piperis piretri
equale pōdus fac puluerē ⁊ tempera cū oleo ex quo vngas
dorsum.

De hemitriteo ⁊ eius materia. Cap. xi.

Hemitriteus nascitur de materia cholerica extra
vasa existēte: ⁊ phlegmatica intra vasa que vtra
q; in quātitate est equalis. vñ hippo. in primo li
bro epidimie: hemitriteus inquit nō dimittit. qd
bene dixit: q: vna suarū materiaꝝ est intra vasa.
materia enim cū fuerit intra vasa nō quiescit patiēs q: non
habet interpolationē q̄uis fuerit interpolās naturaliter: et
q: h febris de duab⁹ nascit materijs ꝯrijs. i. phleg. ⁊ chol. fit
in die tertiane accidētiū sigtio cōmixta ⁊ molestatio feb. va
lida: q: molestatio est de duab⁹ feb. ꝯrijs. In die aūt amphi
merine signa apparent simplicia ⁊ apta: ⁊ molestatio febris
est mollior ⁊ leuior: q: vnius febris est. Qr si quidā sophiste
nos reprehenderint ⁊ dicāt: si est hemitriteus feb. de duab⁹
feb: i. cōposita. i. amphimerina ⁊ tertiana: ⁊ amphimerinus
palā in eo apparet: eiusq; significatiōes satis parēt: quare
accipit nomē a tertiana ⁊ nō ab āphimerino? Respōdem⁹
q: amphimerinus aperte patet sensui ⁊ nō est necesse sibi
nomē imponat: sed tertiana q: est oīno occulta si noīe care
ret oīmodo ⁊ ipsa negaret. Si iterū dixerint quomodo pos
sum⁹ noscere tertiane materiā vtrū sit extra vasa: ⁊ āphime
rini materiā intra vasa. Dicim⁹ q: si frigitudo q̄ solita erat
in āphimerino nō apparet ⁊ rigor tertiane apparet intelligi
tur materia amphimerini esse intra vasa. Preterea cum hec
febris quotidie accidit cognoscim⁹ eā phlegmaticam habe
re materiā ⁊ q: frigore caret ⁊ rigorē habet: cognoscimus ei
cholericā materiam cōmixtam esse.

De cura hemitritei.

Hemitriteus q̄ de cholerica ⁊ phlegmatica mate
ria est: necesse est curamētū ei⁹ sit mediocre inter
rem calefactiuā ⁊ refrigeratiuā: ⁊ q: oīs cōmix
tio aut est in potestate ⁊ actu equalis vel inequa
lis: aut vna fortior est altera: oportet vtraq; hui⁹ he
mitritei materia aut sit eq̄lis aut inequalis. Si fuerit equa
lis fit vera hemitriteus: cuius curatio fit cū rebus attenuā
tibus ⁊ dissoluētibus nullū frigdorē aut calorē facientib⁹: si
cut lupino maratri succo apij succo māna mel. zaccara rodo
zaccara ptisano cū oximelle. Qr si cholera fuerit maior fit fa
cilior ⁊ leuior: quā curari decet cū reb⁹ mūdificatiuis ⁊ modi
cū refrigeratiuis sicut endiuia maratro rodozaccara viol. ⁊
zaccara māna prunis ptisano cū oxizaccara ⁊ similib⁹. Si au
tē phlegma videt dñari fit hemitriteus molestior: q̄ medice
tur cū mūdificatiuis ⁊ dissolutiuis ⁊ aliquātulū calefactiuis

quēadmodū mellicrate cū aqua calida sirupo absintħ. ptisa
no in quo cocta fuerint apij radix maratri radix anetum cala
mētū oximel. accipiat ⁊ trociscū de berberis oīa cū succo ma
ratri ⁊ oximelle: sumat mel ro. cū mastice aniso maratro ⁊ aq̄
calida. Si videris materiā attenuari ⁊ moueri vt egrediat ⁊
signū coctiōis in vrina appuerit: dabis pharmaciā suauiter
solutionē facientē. ⁊ bonū est si post cibū vomit⁹ puocet: ⁊
diuretica tribuant sicut trocisci de absin. ⁊ de lacca cū succo
maratri endiuie ⁊ apij. Pill. valētes. ℞ hierepig. calamēti
añ. ℥. v. maratri anisi apij añ. ℥. ij. fac puluerē tēpera cū succo
apij dabis. ℥. ij. cū tepida. Alie pill. silr valētes. ℞ hierepi.
calamēti añ. ℥. v. maratri anisi apij añ. ℥. ij. succi absintħ. suc
ci eupatorij añ. ℥. iij. tēpera cū succo fumiterre ⁊ fac pill. da
bis potui. ℥. ij. cum aqua calida.

De tetrateo. Cap. xij.

Tetrateus nascit de chimo melācholico. cui⁹ ma
teria aut est putrefacta: aut nō putrefacta. Non
putrefacta aut est in toto corpe: aut ī vno mēbro
coarctata. Si fuerit in toto corpe nigrā gñat ycte
ritiā q̄ fit ex defectiōe splenis sanguinis feces ab
epate trahere deficiētis: q̄ si fuerit in vno mēbro durū gñat
apostema qd vocat sclirosis. Si fuerit putrefacta: aut est in
vno mēbro: aut in toto corpe. Si fit in vno mēbro gñat can
cer mēbra comedēs. Si fuerit in toto corpe: aut ē intra vasa
aut extra. Si est intrinsecus facit q̄rtanā sine rigore neq; in
terpolat. Si fuerit extrinsecus ē cū īterpolatiōe quā intelli
gim⁹ trib⁹ modis. i. re naturali nō naturali ⁊ re extra naturā.
De re naturali sic cognoscit q: plurimū accidit qb⁹ frigi. ⁊
sicca dñatur complexio: cuius etas est senectus a. xxxv. ad
xl. ānos maxie si fuerint calidi ⁊ sicci: vene coꝝ auguste ⁊ oc
culte. ⁊ aliqñ fit calidas ⁊ siccas habentibus complexiones
accidētaliter: q: chol. nig. nō inuenit nisi in frigidas ⁊ siccas
habētibus cōplexiōes naturalr: ⁊ eis quoꝝ cōplexiōes fue
rint calide ⁊ sicce accidētaliter q: grossi chimi si fuerit in cor
pore calido ⁊ sicco clausi: ⁊ morant ibi vrunt ex corporis ca
lore coꝝq; hūiditates desiccant ⁊ mutant ī cholerā nigrā.
De re nō naturali sic cognoscit. nascit eñi in tēporib⁹ frigi
dis ⁊ siccis ⁊ in eis q̄ sunt frigidi ⁊ sicci naturaliter: ⁊ dieta
silr frigida ⁊ sicca. similiter ī regiōe ⁊ aere simili modo exi
stētib⁹. De re extra naturā sic cognosci ꝯuenit: q: h feb. cū
incipit magn⁹ patiēti euenit frigdor laboriosus ⁊ ossib⁹ fra
ctura: frigiditas ⁊ grossities materiei currēs ad sensibilia
mēbra agg̃uat nimiū mēbra frāgēs ac disiūgēs ⁊ lōgo ī eis
morat tpe: nō eñi cito vrit q̄ cū incipit vri nō nimiū facit calo
rē: sʒ disturbat corp⁹ ppter materiā nature laborē facientē
⁊ aliqñ materie natura dñat ⁊ q̄escit infirmus: ⁊ aliqñ mor
bus nature preestat: vñ patiēs molestat. Calore aūt febris
ad summitatē accēdēte mutat color coꝝ in plūbeū ⁊ nigrū
colorē: cūq; febris mitigat color coꝝ fit plūbeus aut sulphu
reus ⁊ cut; coꝝ fit sicca ⁊ dura: cā est siccitas chol. nig. Et si
cut tertiana pprie facit dolorē capitis ⁊ epatis: amphimeri
nus dolorem stomachi: sic ⁊ tetrateū dolor ⁊ duritia sple
nis sequunt pprie. cā est siccitas ⁊ grossities materiei. Hec
aūt feb. xxiiij. ho morat ⁊ q̄escit. xlviij. Cū aūt feb. cessauerit
⁊ durities materie patiēs q̄escit nihil mali sentiēs q: mate
ria q̄si ad cinerē vrit. vñ nihil sue hūiditat; ī corpe pmanet q̄
calor nutriat: q: hūiditas semp ē calor; custoditiua ī corpe
ē eñi suū nutrimētū. h testificat: q: extrinsecus ignē videm⁹
sicca cōburere ligna ⁊ ea ad cinerē paucere: sʒ si viridia incē
derit in eis suū calorē oprie videt suare. Pulsus in hac feb.
in initio est paruus tardus ⁊ occult⁹. in vltimitate aūt mor
bi fit magn⁹ ⁊ plenus. Cā puitatis ⁊ tarditatis pulsus est in
initio frigiditas materie ⁊ grossitudo ei⁹. Cā magnitudinis
⁊ plenitudinis in vltimitate est fortitudo mot⁹ materie mo
tui repugnātis. Vrina in initio febris est alba subtilis aquo
sa ⁊ cruda: sed febre ad finē veniēte fit nigra. Causa albedi
nis est cruditas et grossities materie. Claritas ⁊ subtilitas
duobus modis fiunt. Vno ppter siccitatē materie: alio q:
ppter suā grossitiē vie oppilant: vñ prohibetur grossitudo
liquoris vrine ne egrediat: sicut feces vini phibēt vt a cola
mēto exeat: pinde exit clarū ⁊ subtile. Cā nigredinis vrine
in fine hui⁹ febris fit ppter naturā digerētē ⁊ subtiliantem

materiã ꝛ expellentẽ eã cũ vrina. vñ ꝑfectã significat crisim:
sed tñ vrina est diuersa in hac febre: q: materia huius febris
est diuersa. Est em̃ qdã q̃ fit de incensione sanguinis: est ꝛ
alia nascẽs de adustione cholere: est ꝛ quedã que gñat de in
censiõe phlegmatis. Cã huiꝰ diuersitatis est q: hũores cuȝ
fuerint incẽsi ꝛ cõmixti generãt febrẽ erraticã ꝛ cõmixtã: q̃
cũ sit diuturna desiccat ꝛ in quartanã cõuertit. verbi grã:
si qdã patit tertianã in estate ꝛ suũ trãsierit terminũ subtile
sue materie dissoluit nũc cũ vomitu nũc cũ sudore ꝛ modo
cũ egestiõe ꝛ pars ꝑmanet grossa: vñ veniẽte autũno ꝛ na-
tura tẽporis ad melãcholiã mutata: illã materiã ad suã con
uertit naturã: ꝛ nascit quartana. Eodẽ modo sanguis si pu
trefiat ꝛ generet febrẽ atq; splẽ deficiat ad attrahendũ fecẽ
sanguinis ab epate: ꝑmanet cũ sanguine mixtus: ꝛ totũ cor
pus perambulans generat febrẽ si putrefit q̃ est indefinita
cuius tẽpus nõ põt determinari: intrante autũno mutat in
quartanã. simili mõ intelligit de phlegmate: phlegma etiã
magis oĩbus est cõueniẽs ad mutandũ se in cholerã nigrã
que est in frigiditate ꝛ grossitudine: hec ḡ fuit diuersitas
vrine ꝛ pulsus in hac feb. s. ꝓpter diuersitatẽ sue materie.

¶ De febre quartana ꝛ eius cura. Cap. xiiij.

Quartana febris q: fit de materia grossa ꝛ dura
vt perfecte curet opȝ medicũ inuestigare ꝛ cõsi
derare curã eiꝰ ꝛ ꝓuidere q̃ttuor res: quarũ vna
est: in initio nõ det rẽ nimiũ calefactiuã ne cale
faciat materiã ꝛ inde due febres generent: vna
videlȝ interpolata ꝛ diuturna: ꝛ alia acuta ꝛ cõtinua: quibꝰ
virtꝰ patiẽtis deficiat ꝛ ipse infirmus subeat ꝑiculũ. natura
em̃ nõ tãte vtutis est vt possit morbi acumẽ eiusq; ꝓlixitatẽ
tolerare. Scḋa ne det frigida ne cõgelet ꝛ materiã coagu-
lẽt. vñ induret ꝛ moret ad digerẽdũ: fiatq; cã ꝓlixi morbi et
eius pessimitatis. Tertia ne consumat aut debile faciat cor
pus cũ subtilitate diete ꝛ abstinẽtia: q̃ cã faciat mutare pa-
tientẽ ad ethicã ꝛ phthysim. Quarta ne cõfundat corpus cũ
pharmacia ꝛ maxime in initio morbi priusq; materia morbi
eliquet: ꝛ sit inobediẽs actioni nature. Sȝ opȝ medicũ ma-
gnũ habere studiũ in sua actiõe vt det rẽ maturantẽ ꝛ dige
rentẽ ꝛ cito eijcientẽ: ꝛ ingeniet purgare cathamodicũ ma
teriã cũ leui vomitu: studeat etiã in regimine cõfortatione
splenis ꝛ epatis: q: epar generat sanguinẽ ꝛ mũdificat eũ.
Et si defecerit eũq; nõ purificauerit: permanet cõmixtꝰ cũ
putridis humoribus: vñ ipse putrefit ꝛ incẽditur: splẽ autẽ
q: trahit fecẽ ꝛ turbiditatẽ sanguinis si defecerit ꝑmanens
fex in sanguine corrũpit: vñ idẽ sanguis putrefit ꝛ incẽdit.
Hac de cã vtilissima huius febris hec est curatio vt det oxi
zaccara cũ apozimate radicũ ꝛ herbarũ ꝛ sirupo absinth. tro
ciscus de eupatorio ꝛ scolopẽ. ꝛ de reubarbaro. Opȝ etiã ne
trocisci in initio dent ne desiccẽt hũiditatẽ materie: ꝛ indu
ret ad obediẽdũ nature: sȝ ꝯuenit dare postq; materia fue-
rit maturata. Abstineãt a pullis gallinaceis starnis ꝑdicibꝰ
per tres hebdomadas initiatis febribus ne cuȝ vnctuosita
te carnis calefiat ꝛ vrat feb. q: vnctuosum in feb. est quasi
oleũ i lucerna. Et si materia nõ fuerit maturata ꝑ illas tres
septimas abstinentiã habeãt vsq; ad. xl. dies: si virtus patiẽ
tiũ pati valeat. Et q: hec feb. de hũorũ incẽsiõe gñat. i. sãgui
nis phlegmatis ꝛ cholere rubee opȝ discerni de horũ quo hu
morũ sit gñata vt curet ꝓut opȝ: vñ inuestiget vtrũ añ hãc
febrẽ fuerit sanguinolẽta feb. aut sanguinei morbi: aut cõ-
plexioni infirmi dominet sanguis ꝛ vene eiꝰ sint plene pul-
sus latus spissus vrina rubea ꝛ spissa ꝛ in ore eius dulcis sa
por: tẽpꝰ ver aer calid. ꝛ humid. somnꝰ patiẽtis grauis sitis
parua patiẽs mãsuetus ꝛ pacificus: intelligimus em̃ fieri de
sanguinis incẽsiõe. Et si hãc feb. tertiana ãtecesserit aliusve cho
lericus morbꝰ ꝛ patiẽs fuerit iuuenis macilẽtus cholericus
pulsus acutus ꝛ velox vrina rufa ꝛ ignea sitis nimia et vigi-
lie iracũdus ꝛ intolerabilis tẽpus etas ꝛ aer ꝛ regio calida et
sicca: intelligimus cã esse de incensione chole. rub. Et si am
phimerinꝰ precesserit aut phlegmaticus morbus: ꝛ patiẽs
senior fuerit ꝛ pinguis cõplexio eius frigida ꝛ humida pul-
sus latus ꝛ tardus vrina grossa ꝛ cruda somnus grauis sitis
parua tẽpꝰ hyems aer ꝛ regio frigida ꝛ hũida ꝛ pluuia fue
rit multa: cognosce eam de incẽsiõe phlegmatis fuisse natã

his itaq; signis q̃rtane diuersitas sensui facillime ptȝ. Igi
tur si certissime noueris eam esse de vstione sanguinis da in
initio rẽ attenuatiuã ꝛ dissolutiuã ꝛ tñ nõ calefacientẽ sicut
ptisanũ cũ oxizaccara rodozaccara viol. zuccara cũ aqua ca-
lida vomitũ ꝓuocabis in initio accessiõis cũ frigus inceperit
infundantur pedes eiꝰ in aqua calida in q̃ cocta sint camomil
la ꝛ viol. accipiãt succũ maligra. ꝛ vuas hyemales. Et si ma
teria incipiat digeri festinãter sanguinẽ detrahi conuenit de
basilica vena sinistri brachij aut de media: ꝛ minue quousq;
videris clarũ sanguinẽ egredi virtute hoc patiẽte: ꝓuoca ḡ
egestionẽ si necessaria est hoc cathartico qḋ ℞. mirabola. ci
tri. kebul. iuiub. pruna vuas passas enucleatas se. fumiterre
casiefistul. mãnã rodozaccarã radicẽ apij ꝛ endiuie. Et si fe
bris elõgabit vsq; vicesimũ transeat diẽ ieiunet infirmꝰ ꝑ oẽm
diẽ accessiõis ꝛ alio die nõ multũ comedat: q: sanguis ꝓpter
abstinẽtiã attenuat vt at dieta subtili q̃ facilise egrediat. Et
si q̃rtana de incẽsione cholere rubee fuerit: dabis i initio ad
iutoria refrigeratiua ꝛ attenuatiua: q: materia ꝓpter calo
rẽ ingrossata non attenuat nisi cũ frigiditate: ꝓinde dabis
succũ maligra. cũ oxizaccara ꝛ ptisano. Et si cõstipata fuerit
egestio humefiat cũ mãna rodozaccara prunis succo ende-
uie casiaꝝ. Et si nõdũ ꝑ hoc fuerit hũefacta caue ne dones
catharticũ priusq; materia digerat sȝ fac clystere. Et si mate
ria inceperit digeri ꝛ de loco in locũ moueri: purget cũ car
thartico de mirab. citri. kebul. oxifenicia prunis eupatorio
viol. casiafistula mãna rodozaccara absinth. cuscute se. fumi
terre ꝛ radicibꝰ endiuie. Et si materia fuerit itra vasa ꝛ pur
gauisti bis vel ter cũ hõ cathartico bonũ est si minuat sãguis
de basilica vena sinistri brachij: cauẽdũ tñ ẽ ne fiat ãnq; ma-
teria digeri incipiat: in fine aũt morbi lauet in aqua tepida
in qua cocta sint camomilla mellilotũ absinth. vnguant cuȝ
vino odorifero mixto cũ oleo ro. calamo aromatico tẽperatis
oĩbus cũ succo maratri. comedãt malagra. vuas hyemales
melones palestinos ꝛ similia. Et si dolorẽ capitȝ patiunt hu
mefiãt nares eorũ cũ oleo viol. si vigilias habuerint lauent
pedes ꝛ crura cũ aqua in q̃ cocta sint papauer lactuce viol.
ꝛ similia. Et si de incẽsa fuerit materia phlegmatica dabis
in initio mel ro. ꝛ viol. cũ calid. Apparẽte aũt coctiõis signo
da succũ maratri apij cũ se. croci hortẽsis ꝛ succo lupini. Si
egestionẽ vis hũefacere clystere fac de ficubus siccis spinis
egyptiacis camo. se. croci hortẽsis sisameleõ obsomoga. zac
cara nitro sale cõi coloquintida ꝛ his silibus. Epithima fa
cias cũ oleis calefactiuis humectatiuis ꝛ aptitiuis. nutriant
de iure ciceris ꝛ lactu. Et si feb. xl. dies trãsierit accipiãt car
nẽ: sȝ tñ carnẽ caueãt viscosam ꝛ vnctuosam ac multũ pingue
dinis habẽtẽ. abstineãt i die accessiõis a cibo: in die trãqlla
accipiãt cibũ assuetũ: ꝛ tñ nõ multũ caueãt se a frigidis ꝛ hu
midis: potẽt subtile vinũ in calore tẽperatũ: de auibꝰ come
dãt eas q̃ teneras habẽt carnes ꝛ facile digerunt: vomitꝰ ꝓ
uocet ꝛ post cibũ sumat diacimĩnũ diatriõpipereõ: statu au
tẽ accedẽte ꝛ coctionis signo in vrina alijsq; apparẽte sub-
tilit dieta purget cũ pharmacia ꝛ clysteribꝰ. dabis etiã diu
retica. ꝛ vomitũ oĩ die accessiõis stomacho inanito ꝓuocabȝ
in die qua non venerit accessio ꝓuocet vomitus postq; cõ-
ederit. abstineãt a pullis ꝛ oĩbꝰ volatilibus ꝑ tres heboma
das ꝛ plꝰ donec digesta fuerit materia: deide si vtꝰ ꝑmiserit
dabis ãnualẽ agnũ ei. Et si febris nõ fuerit fortis neq; vtus
defecta da helleborũ albũ: ꝛ ꝓuoca vomitũ cũ succo aneti ra
dicis et oximelle: et assuefaciant tyriacã magnam diatesse-
ron diasulphur ꝛ his similia. Trosicisci valentens cõtra epa
tis dolorem ꝛ splenis ꝛ febris quartane. ℞ lacce reubar-
bari añ. ʒ. iiij. eupatorij absinth. succi amborum pondus eq̃
le spodij añ. ʒ. iij. cuscute. ʒ. vj. scolopendrie. ʒ. v. semi. por-
tulace spice anisi apij se. añ. ʒ. iij. maratri. ʒ. iiij. croci pipe-
ris. añ. ʒ. iij. ro. se. maligra. capparis radicis añ. ʒ. iij. tẽperata
cũ succo apij. Alij simili modo valentes. ℞. succi eupatorij
scolopẽ. añ. ʒ. x. lacce aristol. longe. añ. ʒ. ij. spodij. ʒ. v. se. cucu-
meris portul. añ. ʒ. vj. maratri. ʒ. vj. croci. ʒ. iiij. piperis alb. ʒ.
iij. tẽpera cũ succo apij ꝛ da potui cũ oximelle. Alij ꝯ quarta
nã q̃ fit de incẽsiõe phlegmatis. ℞. myrrhe. ʒ. vij. spice. ʒ. vj.
amomi. ʒ. iiij. aristol. ro. reubar. añ. ʒ. vj. opij. ʒ. iij. anisi apij
se. petrosil. añ. ʒ. j. castorei. ʒ. v. squinãti piperis alb. casielig.

añ.ʒ.iiij.pipis nigri amc.añ.ʒ.j.storacis.ʒ.vj.croci.ʒ.x.melli
loti.ʒ.viij.fiselcos.ʒ.iiij.ydiocri.ʒ.v.mell' qđ sufficit.dabis
ʒ.j.ꝛ ß.cū calida. ydiocri. ℞. floꝝ herbe policarie albe ꝛ ci-
trine myrrhe añ.ʒ.ij.dauci calami aro.ciperi xilobalsami asa
ri ligni aloes añ.ʒ.iiij.rubee costi spice croci masticis añ.ʒ.v.
tēpera cū vino odorifero ꝛ fac trociscū. Alius simili mō valēs
℞.myrrhe.ʒ.xvij.spice.ʒ.xviij.croci.ʒ.vj.castorei anisi añ.ʒ.c.
amomi.ʒ.iiij.apij.ʒ.xij.squināti.ʒ.xvij.gūmi mal' gra.ʒ.v.fisc
leos.ʒ.iiij.ydiocrū.ʒ.iiij.mel qđ sufficit. Diacostuȝ ad q̄rta
nā ꝛ ad supradicta valēs ℞.cinamomi alipte spice casie li-
gnee costi añ.ʒ.iiij.myrrhe squināti succi eupatorij anisi apij
asari añ.ʒ.vij.reubarba.aristol.ro.croci añ.ʒ.j.absinthij.ʒ.v.
mel qđ sufficit da.ʒ.j.cū aqua cali. Aliꝰ simili mō valens.℞
ameos.ʒ.x.pipis nigri.ʒ.iij.ȝinȝibe.ʒ.iiij.asari.ʒ.v.calamēti.
ʒ.x.casie.ʒ.viij.spice.ʒ.x.carui.ʒ.vij.anisi.ʒ.vij.masticis.ʒ.vj.
maratri.ʒ.iiij.mel qđ sufficit. Pill'.vtilissime ℞.hierapi.epi
thimi añ.ʒ.v.agari.ʒ.iiij.turbith.ʒ.vj.absinth.ʒ.iij.sulphurꝫ
albi salis ameos añ.ʒ.iiij.polipodij.ʒ.iiij.maratri apij anisi
añ.ʒ.j.ꝛ ß.tēpera cū succo mente ꝛ fac pill'.quarū.ʒ.ij.cū cali
da donent̄ in die tranq̄lla. Trocisci ℞.croci.ʒ.ij.sulphurꝫ.ʒ.
iij.casie lig.se.costi spice añ.ʒ.iij.castorei myrrhe añ.ʒ.j.ꝛ ß.
rute amōi.ʒ.iiij.opij.ʒ.iij.se.papaue.ʒ.vj.figie anisi añ.ʒ.iij.
succi liquiritie.ʒ.vj.tēpera cū succo apij dabis ad potanduȝ
cū calida tribꝰ horis añ accessionē. Apozima valens ꝯ quar
tanā de phlegmatica materia natā.℞.squināti ameos añ.
ʒ.iiij.calamenti carui apij se.anisi añ.ʒ.vj.succi eupatorij.ʒ.
vj.absinthij cuscute añ.ʒ.vj.origani.ʒ.vij.vue passe.ʒ.j.om-
nia in tribus libris aque coquātur ad tertiā ꝛ colatis ad di-
midiam librā potui dabis.

¶ De epiala. Capi.xv.

EPiala est febris qua corporis interiora incen-
dunt̄ ꝛ exteriora infrigidant̄: q: eiꝰ materia est
phlegma grossum ꝛ vitreū. cuiꝰ quedā pars est
putrefacta: quedā minime. Pars aūt q̄ putre
fit generat febrē: altera aūt q̄ est imputrefacta
facit cōgelationē cū sua natura. Cā q̄re nō pu-
refit eiꝰ grossitudo est ꝛ duritia materie: q: phlegmata nō
naturalia sunt q̄ttuor: vnū dulce: scđm salsum: tertiū aceto-
sum: quartū vitreū. Dulce vō est vicinū naturali: ſȝ tñ modi
cū est calidū ꝓpter suā dulcedinem: nō eñ est aliud nisi san
guis nō ꝑfecte digestus: ꝓinde natura cū naturali indiget
phlegmate habet dulce in vice eius ꝛ digerit illud cum san
guine ꝛ emollit cū eo mēbroꝝ cōcauitatē ꝛ cōcatenationē:
vt facile moueant̄: illud etiā expulsiue virtutis facit esse ma
teriā. Salsuȝ vō ꝛ acetosuȝ sunt in stomacho. Causa eñ eoꝝ
aut est calor extraneus stomachi cōplexioni dominans: aut
nimia frigitudo: quia phlegma naturale ad stomachum ve-
niens ad mitigandū ꝛ cōfortandū expulsiuā virtutē si in sto
macho extraneū inuenerit calorē calefit ꝛ in salsum conuer
tit: ꝙ si extraneā reperierit ibi frigiditatē deficit calor natu-
ralis ꝛ sua augmētat̄ frigitudo: vñ in acetositatē mutatur.
Causa autē salsuminis duobus modis est: aut est putredo
phlegma calefaciens naturale illudq̄ conuertēs in acidi-
tatē. vñ fit salsum: aut est nimius calor phlegmatis hūidita
tem desiccās qua de re suā amittit saporositatē ꝛ cōuertitur
in salsuȝ. Similiter cā acetosi phlegmatis duobꝰ modis est:
aut est frigiditas: aut calor: q: frigiditas si aq̄sitati sangui-
nis dñet̄ ꝓhibet eū ne ad coctiōis ꝑfectionē veniat. vñ cum
suā actionē cōplere nequiuerit neq̄ in sapiditatē venerit eiꝰ
aquositas ꝑmanet subtilis: ꝓinde cito mutat̄ in acetositatē
sicut videmus frigidū aerē in musto operari cū paruitatem
habet dulcedinis: q: mutat illud in acetositatē. Calor autēȝ
si sanguis aquositatē inuenerit insipidā ꝛ infructuosam: quā
dā in ea facit ebullitionē ꝛ cōuertit illud in acetositatē: sicut
calor solis ꝛ aeris in aqua mellis ꝛ musto facit cū dulcedo
eoꝝ fuerit ꝑua vñeā eñ calefacit ꝛ excoquit: q: in eis tāta nō
inuenit̄ dulcedo vt custodiat eoꝝ humiditatē: mutat̄ in ace
tositatē. Eodē modo videmus calorē aeris agere in ptisana
ꝛ lacte: cū nō in eis tātā inuenerit dulcedinē vt sua custodia
tur hūiditas cōuertit eā in acetositatē. Phlegma aūt vitreū
grossissimū est ꝛ viscosum: q: cā eius nimia est frigiditas na
turali dominās phlegmati: vñ ingrossat̄ ꝛ fundū eiꝰ fit qua

si liquidū vitrū. Proinde nō posuit illud natura in regimēto
corporis ꝓpter eiꝰ duritiē actiōi nature inobedientē. vnde
nō naturalis calor cū ad illud venerit neq̄t illud oīno putre
facere: ſȝ partē eiꝰ q̄ facilior ē putrefacit: aliā putrefacere nō
valet. Ideoq̄ in hac febre interiora corpis calent ꝛ exterio-
ra frigent: q: partum phlegmati interiꝰ existenti calor extra-
neus accidit: cui q: ipsa obedierat putrefacit eā: pars aūt cir
ca corpis exteriora habitās: qm̄ illi nō obedit calori non pu-
trefit: sed in sua ꝯstat natura: vñ naturaliter generat frigidi
tatem. Amphimerina aūt differt ab epiala: q: tota materia
āphimerine putrefit. vñ calor eiꝰ totū corpus circūdat. Epia
los nō est huic silis: q: tota nō pōt putrefieri iteriora calefa
cit ꝛ exteriora infrigidat. Hec etiā feb. aliter ab āphimerina
differt: qm̄ vrina in ea crudissima est ꝛ albior ꝙ vrina q̄ appa
ret in āphimerina. pulsus similiter est paruus ꝛ debilis pꝰ
ꝙ in amphimerina: ꝛ aliq̄n cuȝ materia epialos melācholica
miscet̄ materia. vñ sua augmētat̄ grossitudo ꝛ eiꝰ cōfortat̄
pōderositas: suusq̄ motus fit tardus: q: aliquādo de.v.in
v.mouet̄: ꝛ aliq̄n p.vij.nōnunq̄ per.x.

¶ De liparia. Cap.xvj.

FEbris aūt liparios causa est de cholerica materia
incēsa mixta cū vitreo phlegmate aut cū melan-
cholica materia. vñ conuertit̄ ꝛ a natura cholere
egredit̄: q̄ differt ab epialos: q: illa interiora cor
poris calefacit ꝛ exteriora infrigidat vsq̄ ad corpo
ris extremitatē: ꝛ oppilans poroꝝ foramina ꝓhibet ne fu-
mus dissoluat̄: ꝛ accidūt patiēti nimia sitis ꝛ ligue aspitas
ꝓpter calorē in corporis interiorībꝰ dominātē: ſȝ in liparios
oīa sunt ꝯria q: interiora sunt frigida ꝛ exteriora sūt calida.
Cā q: cū materia eiꝰ fit cōposita de melācholico ꝛ phlegma
tico hūore: chol. rubea vō licȝ incēdat̄ ꝛ ingrosset̄: diuiditur
tñ extra corpus ꝛ calefacit illud exterius: vitreum aūt phle
gma ꝛ melācholicus hūor naturalr̄ sunt pōderosi coaduna-
ti ꝛ iūcti. vñ in corpis interiorībꝰ vna sunt accumulati: qui
qm̄ in interioribus existūt: ꝛ tñ nō putrefiūt necesse est vt in
teriora infrigidēt. Qr̄ si q̄dam sophiste nos reprehenderint
de hemitriteo dicētes: quare nō interiora calefiūt ꝛ exterio
ra infrigidant̄ cū materia huiꝰ feb. sit cholerica ꝛ phlegma-
tica: Respōdemꝰ phlegma in hemitriteo est leue ꝛ mobile:
vñ facile obedit extraneo calori ꝛ putrefit ꝛ calefit: ſȝ in lipa
rios materia phlegmatica ē dura: q: phlegma vitreū est pu
tredini iobediēs: ꝓinde interiora naturalr̄ infrigidat. Rur
sus si dixerit si in liparios cholerica materia cū fuerit incen
sa calefacit exteriora interiora minime: q̄re in tertiana non
sili modo agit cholera: Rn̄demus cholera rubea in tertia-
na est simplex nō vt cū alia materia sit mixta: que q: est sim
plex eq̄liter suā opat̄ actionē interꝰ ꝛ exterꝰ. In liparios
vō cho. cū phlegmate est mixta: vñ cholere ꝓhibet̄ actio in
corporis interiorībꝰ: ꝛ fit ibi naturaliter frigiditas. Si iterū
opposuerit q̄re vitreū phlegma in liparios nō gñat feb'. sic
facit in epial': Respōdemꝰ phlegma qđ est in epialos licȝ sit
frigidissimū ꝛ durissimū: tñ nō in toto est eq̄le: ꝓinde cū ex
traneꝰ calor ad illud venit partē eiꝰ liq̄dā ꝛ putrefactiōi cō-
uenietē calefacit ꝛ putrefacit. Aliā vō durā ꝛ putredini ino
bedientē putrefacere neq̄t: in epialos vō phlegma est frigi
dissimū ꝛ durissimū ꝛ totū equale. Idcirco extraneus calor
nō valet ad eū accedere: neq̄ illud cōuertere ad putredinē.

¶ De cura epialos. Cap.xvij.

EPialos q: de vitreo phlegmāte nascit̄ e necesse est
vt curet̄ sic āphimerina: ſȝ tñ phlegma qđ est in
epialos q: est frigidius: opȝ fieri medicinā eius
calidiorē ſm ꝙ materia eius fuerit frigida: sed
decet ab initio incipi a medicinis que debiliter
sunt calefaciētes donec eas natura assuefaciat: deinde pau-
latim ad calidiores ascēdi quousq̄ ad illā caloris quātitatēȝ
veniat in qua nostra fuit intētio. Plurime nostra intētio est
in hac febre vt mūdificet̄ stomachus cū re purgatiua mūdi-
ficatiua ꝛ colatiua. purget̄ materia p vomitū ꝛ vrinā cū oxi
melle ꝛ aqua calida: in qua cocta sint spica anisum ꝛ similia.
Qr̄ si materia inceperit se mouere ꝛ signū coctiōis in vrina
apparuerit: purget̄ materia cuȝ apozimate de aloe ꝛ apozi
mate de hierapigra: pilul' stomaticis ꝛ pilul' de fetida. clyste

re fiat eis in quo intrauit se. croci hortēsis centaurea anetũ abrotanũ herba policaris ameos bdelliũ serapinũ coloqntida ⁊ his similia. Post purgationē materie assuefaciant antidotũ vbi asa ⁊ castoreũ ponunt: ⁊ pilul' in qbꝰ eupatoriũ mastix absinth. aristol' ro. spica crocus ⁊ silia intrauerint. Dietã accipiãt q̄ sit lauatiua ⁊ diuretica sicut est ius cicer cũ oblsomogaro ⁊ cimino ⁊ amigdaleon blitis radicibꝰ sparagis porris omnibus coctis ⁊ cũ obsomogaro cõditis. potēt oximel squilliticũ cũ aqua. accipiãt post cibũ diaciminũ diatereon pipereon diacalamentũ ⁊ his similia.

De cura liparie. Cap. xviij.

Liparios aũt: q: materia est phlegmatica cum cholera mixta: dari opꝫ minus calida ꝙ in epialos sicut mel ro. ⁊ oxizaccara apozima de aloe hiera picra ⁊ oxizaccara cuꝫ succo maratri apij anisi masticis ⁊ similibus.

De cã diuersitatis febriũ adinuicē iterpolãtiũ. Cap. xix.

Quia cõpleuimus quicqd volumus dicere de humorũ putredine: opꝫ nos explanare cãm diuersitatis febriũ adinuicē interpolãtiũ: ⁊ qre quedã nõ habēt tranquillitatē: ꝫ parũ quiescãt qđ nõ pꝫ sensui: ⁊ qre alia. xviij. horas teneat ⁊ sex dimittat. Alia etiã. xij. horis moueatur ⁊ xxxvj. quiescat. ⁊ alia. xxiiij. hebeat cõmotionē: ⁊ xlviij. requiē. Et ꝙuis superiꝰ i tertiana videlꝫ de h' disputauimꝰ placet tñ nobis illud repetere vt firmius sit annexũ memorie. vñ dicimus cãm esse duobus modis. Unus q̄litatũ elemētoꝝ est diuersitas suarũqꝫ actionũ. Aliꝰ sunt quãntitates ⁊ q̄litates materieꝝ. Ratio ⁊ sensus ex elemētoꝝ natura demonstrãt q̄litates esse q̄ttuor: calorē: frigiditatē: siccitatem: ⁊ humiditatē. Humana eñ corpa nõ videmꝰ mutari neqꝫ cõuerti nisi ad eas: ⁊ nõ sanari neqꝫ restaurari nisi ꝑ eas. Et si alia q̄nta esset in nr̄is corporibꝰ absqꝫ his q̄ttuor: necessario ad cã mutarent' sicut ad istas cõuertunt'. Necesse etiã esset exhiberi aliã q̄litatē isti q̄nte ꝯ̄riã vt cũ ista curarent' ⁊ restaurarent': q: medicina nõ est aliud nisi repugnatio vnius ꝯ̄rij ad aliđ ꝯ̄riũ: nos eñ nõ inuenimꝰ ꝙ nr̄a corpa mutant' ac cõuertant' nisi ad calidũ frigidũ hũidũ ⁊ siccũ: neqꝫ sanari ⁊ ea restaurari nõ videmꝰ nisi cũ calido frigido hũido ⁊ sicco. sicut Arist. dicit in q̄rta particula megacosmi: ꝑ ꝯ̄riũ inq̄t curamus ⁊ ꝑ similitudinē augmētamꝰ. Quattuor ꝫ sunt q̄litates neqꝫ plꝰ neqꝫ minꝰ. Oportet iteꝝ intelligi q: de istis q̄ttuor qualitatibus due sunt actiue. i. calor ⁊ frigiditas ⁊ due sunt passiue. i. hũiditas ⁊ siccitas: q: calor semꝑ facit siccitatē: desiccat eñ hũiditatē corpis: frigiditas eñ facit hũiditatē q: claudit ⁊ coadunat eã atqꝫ ꝓhibet ne dissoluat'. hũiditas aũt ⁊ siccitas nihil faciũt in calore ⁊ frigiditate. Calor ꝫ ⁊ frigiditas sunt faciētes hũiditatē ⁊ siccitatē: ⁊ hũiditas ⁊ siccitas sunt illoꝝ passiue. Unñ miror de iohãne damasceno quare negauit calorē nõ facere siccitatē ⁊ arbitratus est vt intētio Arist. de calore siccitatē faciente taliter esset vt siccitas sit instrumentũ ꝑ qđ calor suam opat' actionem. ⁊ fecit huic similitudinē sensualiter cũ dixerit ꝙ ignis aque cal. sit actiuus ⁊ aqua sit ei actiua passiua ⁊ olla q̄ est sicca sit instrumentũ et mediatrix aq̄ ⁊ ignis vt ꝑ eã ignis valeat calefacere aquã. Mihi aũt videt' ꝙ nõ exercitauerit se in sermonibus philosophoꝝ neqꝫ inuestigauerit coꝝ intētionē: nõ eñ similat' sapiētie Arist. q nõ intēdit actiuã q̄litatē facere i passiuã cũ instrumēto: q: actiua actiue opat' essentialiter ⁊ naturalr' in passiuã: ⁊ instrumētũ est ꝯtinuũ accidēs adiutoriũ actiue p̄stãs actioni: olla ꝫ nõ ē aliud nisi instrumentũ aquã ne currat retinēs ⁊ custodiēs vt ignis in eã opari valeat: ꝙ si ignis nõ poterit illud facere sine mediatoribꝰ ⁊ instrumēto quo incēdit oleũ ⁊ eliquat ceram plũbũ ⁊ multa alia copa: nisi q: actio sua est naturaliter nõ cũ mediatore instrumēto Ego aũt nõ paruipēdo sciētiã ⁊ prudētiã Ioh. damasc. ⁊ dico suã intētionē nõ esse ex ignorãtia phoꝝ v̄boꝝ: ꝫ spero in hac dictiõe intēdisse sic rhetorici dñi i litigatiõe dũ ingeniãt qualiter possint vincere aliquē: ꝫ nõ cũ veritate. Et q: palã intelligimꝰ calorē ⁊ frigiditatē q̄litates esse actiõis: ⁊ hũiditatē ⁊ siccitatē esse passiuas: debemꝰ iteꝝ intelligere q: calor fortior actiuus est ⁊ frigiditas debilior: ⁊ siccitas ē fortior passiua: hũiditas aũt debilior est. Inuenimus etiã calorē citius ⁊ fortius facere in nostris corpibus ꝙ frigiditatē: q: frigiditas nõ facit in nr̄is corpibus nisi post aliqđ tp̄is spaciuꝫ proinde plus patimur frigiditatē niuis ꝙ ignis calorē. Siccitas aũt đr esse fortior passiua q: reperimus eam duriorē ⁊ magis repugnãtē ad recipiēdũ calorem vel frigiditatē ꝙ sit hũiditas. h' testat' ferrũ ⁊ lapis q̄ sunt duriora ⁊ inobediētiora ad recipiendũ calorē vel frigiditatē ꝙ aq̄: q: hũiditas partē rei dilatat ⁊ mollificat: vñ inuenit caliditas viã ad pfo:ãdas ceteras corpis partes velociter. Siccitas aũt coadunat partē rei ⁊ eã indurat. vñ caliditas in eo velociter neq̄t penetrare. Actiões iteꝝ qualitatũ in quodã ꝯcordãt ⁊ in quodã discrepãt: inuenimꝰ eñ actiões caloris cũ hũiditatis actiõe esse couenietes ad mouēdas ptes rei ad exteriora: videmus eñ dilatari ⁊ expãdi ac apiri corpa cũ ipse ad exteriora eã dilatauerit. Actio eñ frigiditatis dicitur cũ siccitatis actione esse cõueniēs q: coadunat res ⁊ mouet eas ad centrũ: ⁊ appropinquant partes coꝝ adinuicē. Et si qdã sophiste nos in hũiditate ⁊ siccitate rep̄hēdãt dicētes: q̄re siccitatē ⁊ hũiditatē nõ dixistis esse actiuas cũ dixeritis ꝙ hũiditas partē rei dilatat ⁊ eã ad exteriora extēdat: siccitas ⁊ frigiditas coadunat rē ⁊ eã facit ad cētrũ mouere ⁊ i supioribꝰ ex dictis Aristo. dixeras actiones ab eis esse ablatas ⁊ esse passiuas. Respõdemus Aristo. non absolute abstulit eas actiuas esse nisi in calore ⁊ frigiditate: sed inter se adinuicem videmus habere actiones: quia videmꝰ humiditatē rē humectare et dilatare ⁊ siccitatē coadunare eãdē: ꝫ Arist. nõ hũiditati et siccitati actionē abstulit nisi in calore ⁊ frigiditate: ꝫ caliditas ⁊ frigiditas sint eaꝝ actiue. Inuenimꝰ eñ calorē hũiditatē minuere ⁊ siccitatē augmētare ⁊ frigiditatē decrescere siccitatē ⁊ hũiditatis esse augmētatiuã: ⁊ minuit' frigiditas q: calor hũiditatē desiccat. vñ q̄litas eiꝰ est coadunatiua. vñ crescere facit eã. hũiditas aũt ⁊ siccitas nihil faciũt in calore ⁊ frigiditate. Palã ꝫ intelligimus q: in elemētis calor ē fortior actiua ⁊ siccitas fortior passiua: eodē mõ intelligimꝰ q: calor ⁊ hũiditas dilatãt ⁊ mouēt rē ad exteriora: ⁊ frigiditas et siccitas coadunãt ⁊ arcēt eã ad interiora ipsius corpꝭ patiētis. qđ cũ ita sit necesse est vt q̄cunqꝫ materia fuerit cõposita de actiua fortiori ⁊ passiua debiliori sicut est sanguis: febris q̄ ab ea nascit' cõtinua est: vbi grã: inuenimꝰ in sanguine fortiorē actiuã. i. calorē ⁊ debiliorē passiuã. i. hũiditatē: et q: ꝓprietas caloris ⁊ hũiditatis est dilatare ⁊ mouere rē ad exteriora fit motio ⁊ dilatatio huiꝰ febris ad exteriora facilis ⁊ inuenit locũ cal. vt eis actio semꝑ fit: q: ca. sãguis ē feb. aduatiuus hũiditas eiꝰ defecta est ad repugnãdũ calori: ē etiã dilatationē ⁊ ad exteriora motionē adiuuãs: ꝓinde febris q̄ fit de sanguine est cõtinua. Et qm̄ in cholera rub. est fortior actiua. i. calor: ⁊ fortior passiua. i. siccitas ⁊ ꝓprietas caloris est dilatare ⁊ mouere ad exteriora ⁊ siccitas coadunat ⁊ mouet rē ad interiora huiꝰ feb. motio naturalr' indurat' necessario: et dilatatio eius ad exteriora aggrauat'. vñ calor ipedit' ad cõtinuandã actionē suã: ꝓinde aũt ipe cũ suo calore opatur ⁊ eiꝰ materia circa suas extremitates egredit' ꝑ vnũ diē repugnat eis siccitas vt nõ fiat feb. cõtinuatio ⁊ tardat eam vsqꝫ ad tertiã diē: ⁊ q: in phlegmate est debilior actiua. i. frigiditas et debilior passiua. i. hũiditas ⁊ frigiditas est coadunatio hũoꝝ ⁊ motio chimoꝝ ad exteriora: ⁊ hũiditas ꝓprie dilatat ⁊ ꝯmouet eos circa extremitates faciliorē necesse est h' fe. habeat motũ ⁊ dilatationē ⁊ ad extremitates est debilis. ⁊ q: chol. rub. debiliorē hꝫ actiuã. i. frigiditatē ⁊ fortiorē passiuã. i. siccitatē ⁊ vtraqꝫ ꝯcordant' ad cõstringendũ ⁊ retinendũ materiã intrinsecus hmõi febris materia necesse est indurat' ⁊ tardat' ad dilatãdũ se circa extremitates: ꝓinde eiꝰ interpolatio fit lõgior sua accessiõe: q: nõ habet' in cholera nigra vlla res calorē adiuuãs: vt ad exteriora dilatetur ⁊ ꝙuis nõ inuenimus in cholera nigra nisi vtrãqꝫ qualitatē eã ad interiora cõmouentē in sui tamē grossitudine ac grauitate motus feruēs diu morat' nec cito extinguit'. Ideoqꝫ tempus sue exacerbatiõis ad cõparationē aliaꝝ putridaruꝫ febriũ est lõgissimũ ⁊ ad cõparationē sue tranquillitatis est breuissimũ. hoc testificatur videmus enim lapides ⁊ ferrũ licet tarde calorē ignis recipiant: tñ susceptus difficile extin-

guitur: igne vero extincto nihil caloris in eis pmāsisse reperitur: carent em̄ humiditate in qua calor adherere se valeat. Et si qdā sophiste nos reprehēderint dicētes: si vtraq̄ qualitas cholere nigre intrinsecus se cōmouet: quomodo calor circa corporis exteriora dilatatur? Respōdemus dicimus q: febris nō nascitur de materia melācholica nisi cū a sua natura egreditur z putrefit: substātia em̄ eius est liquida lz sicca sit in natura. vnde ppter suū liquorē putrefit z febrē generat. Sed tamē febre circa exteriora corporis apparēte si natura eius naturaliter sit calida: fit motus eius velocior ad exteriora q̄ ad interiora. Sz si materia fuerit frigida: fit motus econuerso.

¶ De diuersitate interpolatarū febrium propter qualitatē z quantitatē. Cap. xx.

Diuersitas interpolate febris ppter qualitatem z quantitatē materie multiplex est. Est em̄ febris cuius materia multa est in quantitate z tēperata in liquore: z fortiorem habet calorem naturaliter z accidētaliter ppter sui bullitionem ad putrefactionē sicut febris que nascitur de putredine sanguinis. Est z alia cuius materia subtilē z igneū habēs calorē quēadmodū feb. que generaṫ de sanguine. Est z alia materia cui⁹ ē subtilissima z siccissima in natura z calidissima sicut febris q̄ fit de putredine cholere rubee. Est iterum alia cuius materia est multa z grossa z humida accidētaliter habens calorē ppter ebullitionē z putrefactionē sicut ea q̄ fit de putredine phlegmatis. Rursus est altera que est pauca in quantitate grossa z sicca naturaliter liquida turbida habens accidentaliter calorē ppter bullitionē z putrefactionē nō tn̄ ex sui natura quēadmodū febris nascēs de putredine cholere nigre. Vn̄ cū feb. de multa oriṫ materia tēperata in liquore z caḷ. naturaḷ sicut synocha feb. adheret se materiei multitudo in liquoris hūiditatē: qua de re accessio ei⁹ fit cōtinua nullā faciēs remissionē ab initio vsq̄ ad materie cōsumptionē: sz tn̄ huius febris cōsumptio plurime breuis est propter suā materiā q̄ est facilis z obediens actioni z coctioni vnde hec febris plurime in septē finiṫ: q̄ si septē trāsierit fit ppter aliā materiā q̄ est sanguini cōmixta cū ingrossans z aggrauās: hac de cā plōgaṫ vsq̄ ad. xj. aut. xiiij. diē. Cā velocitatis hāc febrē dissoluēs est ppter sanguinē q̄ licet velociter putrefiat sua tamē essentia tēperata est. vn̄ si accidentaliter est putrefactus naturaliter tn̄ est tēperat⁹: ꝑinde cito in suā cōuertiṫ naturā. Sed alij humores nō sunt huic similes: sumunt em̄ putredinem z calorē in quantitate z qualitate: sz sanguis nō est eis similis: nō em̄ putredinē suscipit nisi cū sola qualitate: qualitas em̄ eius calida est z humida: et calida cōplexio ceteris cōplexiōib⁹ est tēperatior. Et si quidā arbitrantur vt augmētatio caloris z humiditatis sanguinis fit cū qualitatē ei⁹ corrūpēs: peccāt: hoc em̄ nō est aliud nisi sue quātitatis augmētatio nō q̄litatꝫ corruptio. nā sua q̄litas non corrūpiṫ nisi cū solus caḷ. augmētaṫ z egrediṫ a natura sanguis fitq̄ choleric⁹ aut augmētata ei⁹ hūiditate fit phlegmaticus. Si calor eiusq̄ hūiditas eq̄liter fuerit augmētata fit augmētatio quātitatis nō corruptio qualitatis. Quecūq̄ aūt febris de materia subtili fuerit z sicca z igneū habuerit calorē: naturaliter festinaṫ calor in materia: z facit quasi cinerē: z mūdaṫ corp⁹ a calore: q: calor nō inuenit humiditatē cui adiūgere se valeat. h̄ testaṫ qd̄ videm⁹ in siccis z viridibus lignis: sicca em̄ cito vruntur z ad cinerē cōuertūtur: sed in viridibus alligatus ignis diu seruaṫ. Et si quidā sophiste nos reprehēderint dicētes: quomodo calorem seruat humiditas cum vtraq̄ sint contraria: z omne contrarium semper suo repugnat cōtrario. Respōdemus humiditas repugnat calori priusq̄ calori opereṫ in ea: sz cū humiditas incipit pati calorē custodit ac seruat eū: q: regit materiā in qua calor operaṫ ne cito p eū cōsumatur: ꝑinde q̄cunq̄ materia febris fuerit sicca z subtilis sicut cholerica incendiṫ ac cōsumiṫ velociter fitq̄ quasi cinis z cito eius calor extinguiṫ z tardaṫ sua reuersio: q: nihil priorꝫ materiei in corpore pmanet: vt velociter calorē incipere valeat: sz materia febris si fuerit hūida z grossa sicut phlegma suā tardat vsionē: quā vo cū pati incipit diu sustinet eā z tarde calor extinguiṫ ppter materiā ei repugnantē: quo tn̄ extincto oīno corpus ex calore mūdificaṫ: q: hūiditas z grossitia materie regūt calorē i corpe. vn̄ cito in scdā cōuertiṫ accessionē. Calor em̄ p̄ie exacerbatiōis alterū adiuuat q̄ est de scdā accessiōe vt cito frigescere icipiat: ppter hoc mora hui⁹ febris triplex q̄ sua dimissio. ei⁹ em̄ accessio. x viij. horis moraṫ: sed trāquillitas sex. Materia iterū si grossa fuerit z sicca sicut melācholia repugnat calori cū sua grossitudine: quā tn̄ vrere incipiēs materiā cōsumēs cōuertit eā q̄si ad cinerē z mūdificaṫ corpus ab illa: calor em̄ caret hūiditate q̄ custodiri valeat propter siccitatē naturalē materiei. Ideirco hui⁹ febris reciprocatio tardaṫ: q: frigiditas materie suiq̄ grossitudo non obediūt calori vt cito in ea anneci possint. corp⁹ iterū de priori accessiōe est mūdificatū. vn̄ nō pmanet aliqd caloris p qd calor scde exacerbatiōis adiuueṫ: hac de cā tēp⁹ trāquillitatꝫ hui⁹ feb. est bis tn̄ quātū tēp⁹ sue exacerbatiōis: exacerbatio em̄. xxiiij. horis pmanet: sed dimissio. xlviij. Et si sophiste nos reprehēderit z dicāt: quomō feb. i materiā opaṫ z ꝯsumit eā: z aliq̄n cito z aliq̄n tarde finiṫ ppter subtilitatem z grossitiē materie: cū nos videm⁹ naturalē calorē materiā digerere z eā extrinsecus expellere. Rn̄dem⁹ oīs caḷ. naturaḷ vel accidētalis necesse est habeat materiā q̄ nutriaṫ: q̄ si nō habuerit cito extinguiṫ. vn̄ nutrimētū caloris naturalis ē hūiditas sanguinis in arterijs existēs suiq̄ vnctuositas: z caloris naturalis materia in q̄ operaṫ sunt cibaria: ea em̄ excoq̄t z digerit z laudabilē diuidit p̄mū a nō laudabili: z laudabilē mādat p totū corpus vt eo nutriaṫ. Illaudabilē vo exterius expellit. Sz calor febris nō est huic silis. ei⁹ em̄ nutrimentū est vnctuosa materia p quā febris gn̄aṫ: sz subiectuꝫ vbi opaṫ est materia vn̄ febris nasciṫ: q: nisi hoc esset naturalē incēderet hūiditatē eā cōsumeret: qm̄ ipossibile est inueniri calorē absq̄ materia in q̄ opereṫ. Ideoq̄ materia febris cessante z ipa cessat: z materia adhuc pmanēte z febris pmanet. Palā ergo intelligimus q: actio caloris naturalis in hūoribus corpis fm̄ q̄ opꝫ z put necesse est ad corpis regimē opaṫ: quēadmodū in alijs locis diximꝰ. inuenim⁹ em̄ calorē naturalē cibum subtiliare z digerere atq̄ mūdificare eiusq̄ feces expellere p loca q̄ natura ad h̄ pparauit: sz calor febris operaṫ cū sua natura in materiā q̄ est putrefacta per vnāquāq̄ exacerbationē: vt ei⁹ hūiditatem p vnāquāq̄ exacerbationē ꝯsumat. Ideoq̄ cessante materia trāsit febris: h̄ testaṫ q: videm⁹ febrē periodicā q̄escere z incipere multis modis exacerbationē z interpolationē: z nulla actio nature in ea appet neq̄ in vrina neq̄ in alijs supfluitatib⁹. Rursus si solo materiei facta p vnāquāq̄ accessionē esset ex actione nature: nō fieret i p̄ma nec i scda accessiōe: q: natura pri⁹ attenuat diuidit z digerit materiā: deinde eā expellit. Iterū q: natura nō facit accessionē nisi in die nūciatiua aut cretica ꝙ dissolutio materie āphimerine tertiane facta q̄cūq̄ actione i p̄ia exacerbatiōe vel in scda nō est ex actiōe sz ex calore feb. nō est nisi fm̄ ordinē vt prius attenuet z digerat materiā z etiā diuidat: deinde expellat in die nūciatiua aut cretica. q̄ si festinaṫ an̄ tēpus aut tardaṫ nūciat malū: ei⁹ em̄ festinatio innuit acumē materie sueq̄ qualitatis pessimitatē naturā inuadētis vt festinet operaṫ an̄ suū tēpus. tarditas vo sigt̄ materie grossitatē z nature pigritiē. Sz dr̄ntia actiōis hoꝝ calorū est h̄: q: calor naturalis pri⁹ digerit materiā: deinde eā p cōgrua loca expellit aut cū sudore aut cū vomitu aut cū solutione aut cū vrina: sz calor febilis depascendo cōsumit materiā cū suo nutrimēto neq̄ eā digerit aut expellit vn̄ materia cū fuerit expleta z finita febris q: caret nutrimēto extinguiṫ donec aliā inuenerit materiā z eā vrat: ppter h̄ in initio morbi interpolatione febris eiusq̄ dimissione patiens nullā sentit requiē nisi q̄escēte febre: q: natura nōdū excoxit materiā neq̄ eā digessit.

¶ De duplicatione z cōpositione febriū. Cap. xxj.

Febris q̄ fit de putredine hūorū cōponiṫ z duplicaṫ multꝫ modis: aut fm̄ cōplexionē aut vicinitatē: aut fm̄ ꝯpositionē: aut fm̄ psecutionē q: aliq̄n miscenṫ due feb. in vna die z i vno tpe vbi gr̄a: duplex tertiana incipit in vna hora et die z in vna dimittit: quēadmodū si in p̄ia hora diei icipiat

⁊ in fine diei dimittat. hec enim febris vt multum .xij. horis mouetur. Et aliquando cōponunt due febres ex diuersis materijs: vna videlicet cholerica: ⁊ altera phlegmatica: q̄ vtraq; incipit in prima hora diei: ⁊ dimittit cholerica ī fine diei: ⁊ phlegmatica in medianocte. Unde si he fuerint cōmixte: ⁊ vna materia fuerit intra vasa et alia extra: sunt significationes faciles ad cognoscendum: q̄ vtreq; si fuerint intra vasa aut extra: sunt significationes earū dure ad cognoscendū ⁊ obscure precipue si vnius fuerint materie: ⁊ in vno inceperit tēpore. Sed tamen q̄ intēte ⁊ assidue in hac arte laborauit ⁊ in secretis antiquorū exercitatus est: earū significatiōes eos nō latent: q: si bn̄ inuestiget vniuscuiusq; materie proprias significationes: ⁊ eas q̄ plurime ⁊ modice contingunt oīno potest cognoscere. verbi gratia: quis duas patit febres: vnā cholericā ⁊ aliā phlegmaticā: quarū si phegmatica fuerit maior: fit rigor febris frigidior: extremitates corporis manus videlicet ⁊ pedes infrigidant: ⁊ augmentū atq; febris acumen venire tardantur: neq; patiens habet acumē aut sitim: sed licet propter cholerā sitim habeat: parua tamen sitis est: minori etiā molestia febris vexant: q̄ si vtraq; materia fuerit equalis in quātitate. Hec itaq; species febris cuius materia phlegmatica est maior: nō facit vrinā multū tinctā aut multū acutā: nec patiēs sudat nisi parū in fine actiōis ⁊ vomit phlegma. Et si cholerica pars fuerit maior: fit rigor fortior ⁊ frigiditas leuior: sitis ⁊ incensio maior: ⁊ accessus febris citior: sudor multus ⁊ vrina tincta ⁊ acutior: ⁊ vomit cholerā. Et si vtraq; materia fuerit equalis in quātitate: he significatōes equaliter erūt: quēadmodū si rigor ⁊ frigiditas fuissēt equalia. Augmētatio febris inter velocitatem ⁊ tarditatem mediocris ⁊ vomitus mixtus de phlegmate ⁊ cholera. que vtraq; materia si fuerit intra vasa caret rigore atq; frigiditate: ceteras tamen habet significatiōes febrisq; fit cōtinua: cuius significationes ac diuersitates poterit quis discernere sicut diximus. Et si vna materia fuerit intra vasa: ⁊ altera extra rigor est ablatus ab ea que cōstat intrinsecus ⁊ permanent illarū significationes prout ostēdimus: fitq; febris quasi cōtinua: sicut videmus ī hemitriteo qui est de phlegmate intra vasa existente ⁊ de cholera que est extra cū fuerint equales in quātitate ⁊ qualitate: proinde est quasi cōtinua sicut hippo. in prima particula epidimie hemitriteus inquit nunq̄ dimittit. qd gloriosissimus hip. sapiēter ⁊ vere dixit: q: materia cū fuerit intra vasa: lz naturaliter sit iterpolās: nō tamen qescit. q̄ feb. q: de phlegmatica ⁊ cholerica cōponit materia ⁊ sm phlegma fit cōtinua: sm cholerā vero vna die dimittit ⁊ vna minime: si fuerint significatiōes diei ad triteū ptinētes cōposite de tertio ī tertiū ⁊ amphimerino: fitq; sua molestatio sicut ea q̄ fit de diuersis materijs. In die aūt āphimerini significatiōes simplices apparēt ⁊ feb. leuis. Hoc itaq; modo opz intelligi duas febres de vna materia videlicet cholericam ⁊ phlegmaticā: q: fictiones ostēdūt eas duplices esse demōstrātes. Eodē quodā mō cognoscimus si quidā habuerit tertianā continuā ⁊ quartanā interpolatā: q: necesse est vt a tertiana rigor sit ablatus. Est enim intra vasa cū sanguie mixta: ⁊ a sensibilibus membris lōginqua ⁊ cetere significatiōes permanēt cōmixte cū quartana. vñ de signis tertiane vrine apparet vstio sitis cholericus vomitus acutio vrine pulsus fortitudo ⁊ velocitas ⁊ cita febris accēsio. De signis aūt quartane ostendūtur tremor nimia frigitudo grauitas ⁊ fragmentū carniū ⁊ ossiū: q: grossities ⁊ grauitas materie frāgit mēbra ⁊ pmanēt signa tertiane. xij. horis. deinde signa q̄rtane sola apparēt sine illorū cōmixtiōe ⁊ morant quousq; eorū tempus finitur qd est. xxiiij. horis. hac itaq; decet mensura inuestigari significatiōes febris: vt in propatulo eius certitudo appareat: ⁊ oīs ab eo dubietas trāseat. Cōplexio aūt est cōiunctio duarū materiarū diuersarū in vna febre: sicut est liparios que est cōmixta de cholerica materia cum viscoso phlegmate: aut cū melāicholia. Cōpositio vero sicut cū due febres cōponūtur sm vicinitatē: ⁊ psecutionē in duobus tēporibus vna sequens aliam: hore tamen earū sunt cōmixte. i. cū prima cedit altera incipit: ⁊ earū significationes ordinatim apparent: proinde hec febris non habet obscurā significationē. Aliquādo tamen materia vtriusq; febris in diuersis locis corporis permanet: sicut cū materia est in splene dicitur quartana: ⁊ ea q̄ cōstat in stomacho dicit āphimerina. Preterea aliquādo vtraq; materia est in vno mēbro sicut materia tertiane ⁊ quotidiane in stomacho existēs. Nōnunq̄ due febres fiunt de vna materia: sed tamē propter eius duritiem ⁊ grossitiē partim putrefit ⁊ partim minime. Partis itaq; que putrefit eius calor ostenditur: sed ea cōsumpta scda incipit putrefieri: ⁊ calor eius apparet. q̄ vtraq; febris ex suorū accidentiū facilitate cognosci potest. Sed tamen nōnunq̄ tres febres coniūguntur sicut diximus: que sunt aut sm cōmixtionem aut sm cōpositionem. Quattuor autē febres impossibile est cōiungantur: nisi cū due vnius fuerint materie ⁊ due alterius. verbi gratia: sicut si fuerint due febres de cholera ⁊ due de phlegmate: tertia de cholera: quarta de melācholia. Sanguinis aūt significatio impossibilis est cum aliarū signis appareat: sanguis enim plus ac abundātius in corpe est toto q̄ omēs alij humores: q si putrefit ⁊ febres generat operit omnes febres que cū ea sunt cōmixte propter multitudinem sue quātitatis et obscurat earū significationes: q: de omnibus rebus fortis debilē denigrat ⁊ multū paucū: qd testatur lumen solis lumē ignis operiens: vnde Hippo. in apho. duorū dolorū in vno loco factorum vnus denigrat alterū. intēdit Hippo. vt maior obscuret minorē vt sensui nō appareat. ⁊ dicit vnū locū propter vicinitatem locorū vtriusq; doloris qui sunt quasi vnus locus: sicut tempora oculis ⁊ caninis dentibus vicinantia. Palā ergo intelligitur: q: sanguis ceteros humores putrefactos si cū eo mixti fuerint obscurat: neq; sanguis est causa alterius febris: licet aliqua febris sit causa alterius sanguinee febris: quia aliquando putrefit eius propter alios humores putrefit ⁊ calefit: neq; ipse alios calefacit humores: eius enim complexio temperamēto vicina est: proinde si putrefit ⁊ calefit non multum a temperamento egreditur: sed ceteri humores in naturali eorū cursu existentes sunt vltra temperamentum: quantomagis cū cursum egrediuntur suum.

¶ De febre accidente propter dolorem epatis splenis vel alterius membri. Cap. xxij.

Aliquando est febris propter epatis dolorem aut splenis cerebri lateris pulmonis renū ⁊ similiū: ⁊ cessante morbo qui est causa febris cessat ⁊ ipsa: vnde vtilis est eius curatio vt certissime causa eius curetur. i. sanetur mēbrū cuius occasiōe febris generata est. Sed prius oportet intelligi q: febris q̄ alios morbos cōcomitat: aliquando est debilis sicut si fuerit propter splenē renes aut vesicā: ⁊ aliquando fortis est ⁊ molesta sicut cū fuerit propter epar cerebrum ⁊ latus: ⁊ nonnunq̄ est debilis ⁊ aliquando fortis: fortis autem cū sit propter pulmonē. dolor enim pulmonis si fuerit propter sanguinē aut cholerā febris erit molesta. Si autē sit propter phlegma aut cholerā nigrā febris erit lenis: molestatio autem febris que fit propter epar quia materia eius est sanguis: lenitas aūt eius que fit propter splenem est propter cholerā nigrā que est eius materia: molestatio febris q̄ fit propter cerebrum est propter neruos et sensus acumen: lateris autē molestatio fit propter choleram que est eius materia ⁊ propter vicinitatem cordis.

¶ Expliciunt febres ysaac.

¶ Registrū huius partis operū ysaac.
a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z.⁊.ꝯ.ꝝ.A.B.
Omnes sunt quaterniones preter B. quinternum.

¶ Liber Pantegni ysaac israelite filij adoptiui Salomonis regis arabie: quem Constantinus aphricanus monachus montis cassinensis sibi vendicauit.

Domino suo montis cassinensis abbati: Desiderio reuerendissimo patri patrum: immo totius ordinis ecclesiastici gēme preniteuti: Constātinus aphricanus: licet indignus: suus tamen monachus: oculatis interius et exterius celi ascribi animalibus. Cum totius pater sciētie generalitas tres principales habeat partes: omnes enim seculares seu diuine littere subijciūtur logice: ethice: physice: medicina tamen litteralis cui harū possit subijci: a quibusdam solet dubitari. Soli em̄ logice nō supponitur: cum neq̧ ꝓpria inuētio: neq̧ iudiciū in ea dominētur. Physice soli nō supponitur: cum nō tantum necessarijs siue ꝓbabilia siue nō ꝓbabilia sint: fulciatur argumētis. Ethice soli videt absurdū subijci: cū disputare de solis moribus nō sue sit intētionis. Sed cū oporteat medicum rōnalem rerū naturaliū et non naturaliū: necnō moralium tractatorē esse: cōstat q: in oēs incidit diuersis cogitationib⁹ oībus subijci. Unde ego cōstātinus tantā huius artis vtilitatē perpēdēs: latinorū volumina percurrēs: cū l3 multa essent: nec tn̄ introducēdis ea sufficere viderē: recurri ad nr̄os veteres seu modernos. Reuolui etiā Hippocratem in hac arte maximū. et Gal. et de nouis Alexādrū: Paulū q̧ et Oribasiū. Sed Hippo. in apho. gloriosissimus: et in alijs libris hui⁹ artis tractatorē precipuū: solū imitari volui: qui adeo obscur⁹ atq̧ breuis extitit: vt multos iā ab hac vtilitate reppulerit. Gal. de reb⁹ singulis singula volumina fecit. assidua em̄ terminatiōe vboꝝ et cauillatiōe: et diuersaꝝ qōnum argumētatiōe. etc. fecit volumina: eadēq̧ maxima: quoꝝ ꝓlixitate multi quoq̧ tedio sunt affecti. Uix em̄ tm̄. xvj. volumina legūtur: q̄ sunt peri oton: hereseos medicoꝝ pticula. j. microtegni. j. pulsuū minores pticle. ij. epistole ad glauconē. ij. de elemētis. j. de cōplexione. iij. de virtutib⁹ naturalibus. iij. de anatomia. v. de morbo et accidēti. vj. megapulsuum. xvj. de interiorib⁹ mēbris. xv. criseos. iij. ymeracriseos. iij. de febri. ij. megategni. xiiij. de regimēto sanoꝝ. xij.

¶ Oribasius in li. de republica ad Immēsū filiū suū nihil tetigit naturaliū. de alijs vo paꝝ. Scripsit q̧ alteꝝ ad quēdā Statiū filiū suum sibi in. ix. pticulas diuisum in quo paꝝ ꝓfuit: q: de naturalib⁹ nihil scripsit ibidē. i. elemētis: cōplexione: hūoribus: mēbris: virtutib⁹: actione: spū. In alio vo volumine. lxx. pticulas cōtinēte: vix aliqd inuenitur naturale: nisi interioꝝ mēbroꝝ in vna pticula: vbi noīatur anatomia. Paulus quicqd scripsit bn̄ scripsit: s3 naturalia omisit: et libros male ordinauit. Alex. sic. ¶ Ego cōi cōsulēs vtilitati scribere tm̄ necessaria disposui i sanitate sanoꝝ custodiēda: et in infirmitate medicāda. Dixi q̧ morboꝝ cās et coꝝ naturas: et significatiōes: et accidētia. infirmos em̄ curare his ignoratis est īpossibile. In multis tn̄ locis testimonia introduxi Hippo. et Gal. ab ipsis experimēto cōprobata et rōnib⁹ de dieta et medicaminib⁹ cōfirmata. In plurib⁹ vero locis multa dicūt de medicis q̄ nr̄o tpe statuim⁹ nō sequi: vt pote in. iiij. climate cōstituta. i. in qrta pte mūdi. Hippo. p̄cepit in peritoneon noxomaton in solutiōe vētris helleboꝝ ni. dare pleureticis. Gal. et qdam alij in egritudīe acuta aquā mellitā. Nos vo ꝓ mellicrato syrupū viol. vel ro. cōsueuim⁹ dare in acuta egritudie et soluim⁹ cū casiafi. mānā: oxifenicia viol. et silib⁹: auctoritatem tn̄ non frāgim⁹ cuꝫ p̄cepta sequamur: sed situs regionū cōsideram⁹. Est aūt libri hui⁹ intētio quō infirmitates cognoscātur: et ex ordine suo eis curatiōes adhibeātur. ¶ Uobis aūt pater hoc nr̄m opusculū tribus ex causis qdem destinauimus nos daturū: vt cū supradictis phie ptibus hiāter nos insudare nouerim⁹: hac eiusdem pte vtpote potiore voluerim⁹ nos curare. Scdo etiā vt phs ait: cū omne bonū ꝑ se sit iocūdum: in cōe tamen deductum et ꝑsertim inter amicos vētilatum: sit iocūdissimum. Tertio vt cū in actibus humanis nihil in oī parte pfectum sit: corrigēda corrigatis: auctorizanda nostra cōsideratione digna iudicetis.

¶ Qualis debeat esse discipulus. Capi. j.

Oportet qui medicine vult obtinere habitū vt magr̄ ab eo honoretur: laudetur: sibiq̧ sicut ceteris parētib⁹ seruiatur. Parētib⁹ em̄ honor est exhibēdus: vt his a quibus totū esse sumitur. Magister honorādus est: vt a quo oīe rude et informe informatur. Quēcūq̧ vo magister erudiēdum suscepit: videat vt discipulus sm̄ se sit dign⁹: dignoq̧ postmodū et ipse doceat et hoc sine pecunia: et sine tenore aliquo futuriq̧ emolumēto meriti: et indignos ab hac sciētia satagat repellere. Laboret aūt circa infirmi recuperādam sanitatem: neq̧ h̄ faciat ꝓpter pecunie spem: neq̧ diuites plusq̄ pauperes cōsideret: neq̧ nobiles plusq̄ ignobiles. Potionem nociuā neq̧ ipse doceat: neq̧ docētibus acquiescat: neq̧ s idiota audiēs ab auctoritate sua mortis misceat potionē neq̧ doceat quō abortus fiat. Cum aūt infirmū visitauerit: neq̧ cor eius apponat vxori: neq̧ ancillā ei⁹ cōsideret vel filiā. hec em̄ cor hoīs excecāt. Infirmitatis aūt sibi tradite solus dꝫ esse cōscius. aliqn̄ infirm⁹ medico patefacit: qd̄ parētibus confiteri erubescit. Luxuriam fugiat. delectationem seculi cū ebrietate fugiat. hec em̄ mētem disturbāt: et corpis vitia confortāt: et diuinum auxilium subtrahūt. Assiduitatem amet studij in custodiēda corpis sanitate: neq̧ eum tedeat lectionis assiduitas: vt si aliqn̄ librū amittat: eum adiuuet memoria. Neq̧ quoslibet dedignetur visitare infirmos: vt semper in experimētis sit valentior. Sit purus: humilis: māsuetus: amabilis: diuino expectās auxilio adiuuari.

¶ Que sciri cōueniat ab introducēdis. Cap. ij.

Ex sunt que sciri cōuenit ab introducēdis. Libri intentionem: eius vtilitatem: titulum: ad quam partē doctrine tendat: nomen auctoris: libri diuisionem. ¶ Intētio est vt dicamus talia de medicina theorica et practica: quib⁹ perlectis nulli amplius huius artis sint libri necessarij. oīa enim hic compendiose et plane atq̧ plene videmur collegisse. De hac intentione ideo tractauimus: vt hanc viam ingredientibus lumen prebeamus. Est enim quasi cecus qui viam ingreditur quam ignorat. Huius autem libri vtilitas est permaxima: quid em̄ melius est medicina: cuꝫ sibi subiectos homines faciat discere et laborat. Secūdo quia hec est alijs excellentior. Proculdubio ista omnibus est preferēda: quia cū subiectum sit homo: et omnibus alijs artificialibus carere valeat: ista quoquo modo est habenda vtpote in sanitate corporis conseruanda: qua amissa quid ceteraꝝ artium proderit scientia: cum etiā rōnabilitas in homine esse nequeat: sine corporis sanitate. Sanitas vero corpis egeat humorum

temperamento: ꝛ humoꝝ temperamenta medicine expostu lent adiuuamẽta: cõstat artem hanc oibus esse necessariam ꝛ digniorem. Tertio est liber iste vtilis: q: nec ante eum: nec post eum alij libri medicine sunt necessarij: ideoq; qui tãtũ in hac arte vult primatum obtinere: dialectice ꝛ totius quadriuij noticiam oportet eum habere. De vtilitate librorum ideo antiqui tractauerũt: q: ista cognita magis animatur homo ad legenda sequẽtia. Titulus libri talis est: incipit pantegni .i. ars ingẽs medicine vniuersalis: qui libri capiti est apponendus: vt intellectus eius lecturis aperiatur. Ut enim quidam aiunt: eraso de libri capite titulo: muta videtur pagina remanere. Liber autem iste videt̃ ad diuisionem attinere. omnis autem doctrina est tripertita: aut ẜm dissolutionem termini: aut ẜm notationem: aut ẜm cõpositionẽ .i. descriptionem: aut ẜm diuisionem. Dissolutio est res in mente conceptas vsq; ad partes deducere ignotas. verbi grã. Corpus humanũ in mẽbra officialia: officialia i similia: similia in humores: humores in cibum: cibus in elemẽta. Compositio est dissolutoꝝ ab inferiori ad superiora reductio: vt elemẽtoꝝ in cibum: cibi in humores: humoꝝ in similia mẽbra: similium membroꝝ in officialia: officialium in totum corpus. Dissolutio termini est terminationẽ alicuius rei in partes singulas dissolui: vtpote in genus ꝛ spẽs: ꝛ differẽtias substãtiales. Sic enĩ Gale. fecit in libro Tegni dicẽs. Medicina est sciẽtia sanorum egroꝝ ꝛ neutroꝝ. qđ ẜm Eracleum est. Hanc vero diffinitionem postea dissoluit in sciẽtiam ꝛ differẽtiam sanorum egroꝝ ꝛ neutroꝝ. Diuisionis apud medicos septẽ sunt modi: aut enĩ generis in species: vt febris: alia in spiritu: alia in humoribus: alia in membris solidioribus. Aut speciei in indiuidua: vt tertiana feb. alia tertiana socratis: alia platonis: alia similium. Aut totius in partes vt humani corporis: aliud caput: aliud manus: aliud pes. Aut vocis in significationes: vt canis: aliud latrabile animal: aliud marinuꝫ: aliud celeste sidus. Aut subiectum in accidẽtia: vt corpoꝝ: aliud nigrum: aliud album: aliud medium. Aut accidẽtis in subiecta vt alboꝝ: aliud nix: aliud lac: ꝛ similia. Aut accidẽtis in accidentia: vt dulcium: alia dura: alia liquida. Notatio vel descriptio est cum res aliqua nõ per substãtiales: sed per accidentales disignatur differẽtias: nec diuiditur in eas. verbi gratia. Homo est animal erectũ habẽs caput vngues latos ꝛ medicina est sanitatis largitiua. Diuisioni aũt nostri libri supponim⁹ sciẽtiam: q: in multis ei⁹ indigem⁹: vt cognita diuisio faciliorem intellectuꝫ introducẽdis det: ꝛ vt leuius partes capiãtur in mẽte diuise. Nomen auctoris hic scire est vtile: vt maior auctoritas libro habeatur. Est autem cõstãtin⁹ aphrican⁹ auctor: q: ex multis libris coadunator. ¶ Liber igitur totus diuiditur in duas ptes. Prima cõtinet sciẽtiam rerum naturalium: ꝛ nõ naturalium: ꝛ earuꝫ que sunt cõtra naturã. Hec aũt pars appellatur theorica. Secũda cõtinet sciẽtiam custodiẽdi sanos: ꝛ curãdi infirmos cum dieta potione: ꝛ chirurgia: que vocatur practica. ¶ Theorica .x. habet particulas: quarum prima .xxv. habet principaliter capitula. Secũda .xvj. ꝛ anatomiam similiũ membrorum: ꝛ iuuamentum eoꝝ. Tertia .xxxv. ꝛ anatomiam cõpositorum membroꝝ ꝛ iuuamẽtum ipsoꝝ. Quarta .xx. que cõtinet virtutum scientiam: actionum ꝛ spirituum. Quinta .xxxv. sciẽtiam rerum nõ naturaliuꝫ cõtinentia: que sunt: aer: motus ꝛ quies: cibus ꝛ potus: somnus ꝛ vigilia: inanitio ꝛ repletio: ꝛ continentia anime accidentia. Sexta .xxxv. habet capitula res scilꝫ extra naturam habẽtia .i. morbos: ꝛ morboꝝ causas: eorũq; accidentia. Septima .xxv. que morborum vniuersaleꝫ significationem: ꝛ eoꝝ causas cõtinet. Octaua .xxij. que morboruꝫ inuestigationem: ꝛ eoꝝ causas habent. Nona .xi. habentia inuestigationem interioꝝ morboꝝ: ꝛ suarum causarum. Decima pars .xij. de signis pnosticis infirmitatum ad salutem siue morteꝫ cõtingentium. ¶ Secũda pars huius libri .i. practica: similiter .x. habet particulas: quaruꝫ prima .xxxj. habet capitula custodiendi sanitatem in sanis: ꝛ dietam in infantibus ꝛ senibus: ꝛ egritudinem exeũtibus. Secũda .lxx. habet capitula ad morboꝝ simplicem medicinam attinẽtia: ꝛ eoruꝫ cum pbationibus iuuamẽta. Tertia .xxxiiij. ad feb. medicandas: ꝛ apostemata. Quarta .xxij. de medicamine superficiei corporis attinenti. Quinta .l. ad interiorum membrorum medicamẽta: ꝛ maxime animatoꝝ: vt cerebri ꝛ medullaꝝ spõdilium. Sexta .xxv. curis morborum mẽbrorum spiritualiuꝫ attinentia .i. faucium: canaliuꝫ pulmonis: cordis: diaphragmatis: ꝛ pãniculorum qui sunt super pectus. Septima .lj. habet capitula: curas morboꝝ mẽbroꝝ cibaliuꝫ cõtinẽtia: que sunt stomachus: epar: fel: splen: intestina: vesica: renes. Octaua .xxv. habet capitula: morbis genitaliũ medicandis attinentia: que sunt testiculi: virile membrum: matrix: ꝛ mamille. Nona .cx. chirurgie operationem continentia. Decima .xxx. operationi antidotoꝝ attinẽtia: vniuscuiusq; tñ particule debemus cõpetentibus locis sua capitula disponere.

¶ De diuisione medicine. Capi. iij.

Medicine diuisio multiplex est ẜm medicos: sed neq; meliorem: neq; vtiliorem hac quam dictu⁹ rus sum vidi diuisionem: qua ab eis quasi a generalissimo vsq; ad specialissima pcedim⁹: ꝛ a specialissimis vsq; ad idiuidua q̃si gñalissimuꝫ huius artis materia sit subalterna vt custodire sanitatem: remouere infirmitateꝫ ꝛ alia. Ois ergo medicina aut theorica est: aut practica. Theorica est pfecta noticia rerum solo intellectu capiendarum: subiecta memorie rerum operãdarum. Practica est subiectam theoricam demõstrare in propatulo sensuũ ꝛ operatione manuum ẜm p̃euntis theorice intellectũ. ¶ Theorica diuiditur in tres partes scilꝫ in sciẽtiam rerum naturaliũ ꝛ nõ naturaliuꝫ: ꝛ earũ que sunt contra naturã. Res naturalis est in rebus aĩatis de terra procedẽtibus: ꝛ in corporibus scꝫ sensibilibus ꝛ insensibilib⁹ qua nõ subsistẽte necesse est corpa nõ subsistere pertinentia ad construere vel destruere. Hec diuiditur in septẽ partes. in elemẽta: cõplexiones: hũores: mẽbra: virtutes: actiones: spiritus. p hec cõsistit animatũ corpus ꝛ regnũ ipsius: quoꝝ tria sensibilibus ꝛ insensibilibus cõia sunt. s. elemẽta: cõplexiones: ꝛ actiones. quattuor vo sensibilium sunt ppria. s. humores: mẽbra: virtutes: ꝛ spũs. his aut. vij. quidam physici quattuor admiscẽt. s. etates: colores: figuras: maris ꝛ feminine distãtias: sed hec cõplexionibus videtur attinere. vñ non nobis est necesse de his quasi singularibus tractare. Cause non naturales sunt. vj. aer qui circũdat corp⁹ humanuꝫ: motus: ꝛ quies: cib⁹: ꝛ potus: somnus ꝛ vigilia: inanitio ꝛ repletio: ꝛ cõtingẽtia aĩe accidẽtia. Que sunt extra naturã diuidũtur in tria. s. in morbũ ꝛ morbi causas: ꝛ significationũ morbi accidẽtia. ¶ Practica diuiditur in duo. s. in custodiã sanitatis ꝛ curationem egritudinis: custodia sanitatis diuiditur in tria. i. in custodiã corporũ in sanitate stabiliũ: ꝛ in custodiam corpoꝝ a sanitate iam trãseũtiuꝫ: ꝛ in custodiã fragiliũ vt infãtiũ senũ: ꝛ egritudinẽ exeũtiũ. ¶ Sanare egros diuidit̃ in tria sicr: aut potiõe: aut dieta: aut chirurgia. Chirurgia diuiditur in duo: aut in carne incidẽda: suenda: coquẽda: aut in ossium fractura: ꝛ ad locũ ppriũ si exierint reducẽda. Hec medicine diuisio mihi ꝛ alijs physicis videtur esse melior.

¶ De elemẽtis. Capi. iiij.

Physici diffiniũt minimã ꝛ simplã corpis cõpositi particulã esse elemẽtum. Simplã aũt rem dicimus que cũ sit eadem in essentia: silis est in partib⁹: vt ignis: aer: aqua: terra videtur esse. Sed tñ quedam visu sunt simpla ꝛ intellectu cõposita: vt lapides: metalla: ꝛ silia. Physici vero vidẽtes elemẽta intellectu esse simpla: ꝛ oia corpa cõstructioni ꝛ destructiõi subiecta ex eisdẽ cõposita: vocauerũt ea prĩa elemẽta posteriora: secũda ꝛ tertia. vñ q̃dam vocãtur vniuersalia. quedã particularia. q̃daꝫ vo vniuersalia sunt ex quib⁹ multa cõponũtur corpa. pticularia q̃ corpi insunt vnicuiq;: inde cõposita sũt ppria. Media vo ꝛ vniuersalib⁹ ꝛ pticularib⁹ subsistẽtia: vt hũores. iiij. ipsi vo ad cõparationeꝫ simpliciũ elemẽtoꝝ cõposita sunt: ad silia vo mẽbra cõsiderari sunt simplicia. Iure g̃ dicũtur medij: nõ tñ nr̃e intẽtiõis est nisi de vniuersalib⁹ ꝛ primis tractare elemẽtis: quoꝝ cõmixtionib⁹ ꝛ i naturã corpis qđ inde efficitur trãsitionib⁹: omne aĩatuꝫ siue inanimatum corp⁹ cõponitur: quod constructioni ꝛ destructioni subijcitur: qđ quattuor ex causis põt pbari. Prima q: sunt simpla. Secũda q: q̃daꝫ corpa sibi inueniũtur silia. Tertia ex

constructione. cum em̄ oīa corpa sub lunari globo posita videatur sibi esse cōmixta ꝛ dissimilia. etsi em̄ q̄dā appareāt in cōmixta ꝛ silia: intellectu cōprobātur tñ cōmixta ꝛ dissilia. Elemēta ꝛ sensu ꝛ re ipsa cōstat esse simpla ꝛ similia. vñ digna vocātur elemēta. q̄daꝫ corpa sibi videtur esse silia: vt in aīalibus ossa dura ꝛ solida inuenimꝰ. vñ terre sunt silia: humores liq̄dos inuenimꝰ ꝛ molles: ergo aque siles. cōpamus etiā spm̄ aeri esse assimulādum: tactu caloreꝫ discernimꝰ igni silem: tñ nullū hoꝛ est alij sile etsi cōficiatur ex eoꝛ cōmixtionibꝰ ꝛ ꝯstructiōibꝰ cōprobatur: q: oē aīaliū corpꝰ siue inaīatum ex hiis cōficitur: vt in ꝓgredientibus a terra videmus. Proiectum em̄ terre semen si nō habet solem ꝛ aerem perit a terra nō exurgēs. Si vero quattuor elemēta moderentur semen augmētatur. aīalia q̄ꝫ: q: sine terrenascētibus nō subsistūt: cōstat: q: ex. iiij. elemētis cōficiūtur. Metalloꝛ q̄ corpora seu lapides: etsi idiotis nō videatur: ex his tñ quattuor conficiūtur: ex destructione cōfirmatur: q: queq̄ destruūtur necesse est ad hoc quattuor reuertantur. In aīalibus ergo morietibus primo calor ꝑditus ad ignem necesse est reuertatur: spūs ad aerem: humores ad aquā: caro ꝛ ossa ad terrā. silr ꝛ in arboribus. Elemēta ergo ex toto nō destruūtur: q: hec destructa q̄ ex eis cōstruūtur ad suū principiū particulariter reuertūtur: ꝛ ideo dignū est ea elemēta vocari. De his tamen multū discordati sunt phi. quidam aūt dicūt oīa corpora de vno elemēto facta. ꝛ isti adinuicem dissidēt. Quidaꝫ enim dicūt solos atomos esse elemētum. alij ignem tm̄. alij aerem. alij aquā. alij terrā. ¶ Sed hoꝛ errori Hippo. in li. quē fecit de hūana natura: satis obuiauit. dixit esse necessarium nullū ꝯstruēdum de vna tñ fieri parte. qūo em̄ eadem res a se diuersa gn̄aret sine diuersaꝝ rerum cōmixtione: sumpto em̄ frumēti semine nisi idem cōmisceatur terre: ꝛ aque nihil videtur gn̄are. Silr in aīalibus sine cōmixtione maris ꝛ fe. nihil gn̄atur. Iterū Hippo. in eodeꝫ: si hō inquit fieret de vno elemēto: nullis diuersis pas. subiaceret. q̄d em̄ in eodeꝫ sibi obuiaret inuicē. Itē Hippo. si inquit diuersa nō pateretur diuersis medicinis nō reficeretur: lꝫ hoc credere ab surdū est: q: diuersis medicinis diuersas pas. esse opꝫ. ¶ Palam est ḡ elemēta esse quattuor: q̄ sensu apparēt simpla intellectu vo cōposita: nunquā em̄ subsistit terra sine aqua. ignis sine aer ꝑte aliqua: neq̄ cetera silr. Quocūq̄ hoꝛ sua ꝓpria qualitate est ꝯtētuꝫ: illud ꝓprie est elemētuꝫ: qd̄ si sensu nō patet: tñ ptꝫ intellectu. vnde phi dixerūt quattuor esse elemēta scꝫ calidū: frigidum: humidū: siccum: neq̄ in his solas qualitates intelligūt: sed substātiam eoꝝ. Calidū em̄ actualiter pfectuꝫ ignem esse dicūt: frigidum actuale ꝛ pfectum terram: in sui tñ cōmixtione alias q̄litates ad seinuicem mutuātur. ꝓpter assiduū enim motū lunaris globi sibi vicini siccitatem nactꝰ est ignis. Aer vo ꝓpter affinitatem ignis adeptꝰ est calorē. aqua ex aeris ꝓpinq̄tate humorē videtur hr̄e. terra ꝓpter aquā fit frigida. ¶ Ignis ḡ naturaliter calidꝰ est ꝛ siccus. Aer ca. ꝛ hu. aqua frigida ꝛ hu. terra frigida ꝛ sicca. Ex his aūt qualitatibꝰ q̄daꝫ dissidere videtur. Ignis subtilis atq̄ leuis: ideoq̄ semp altiora petit. terra grauior ꝛ grossior atq̄ sibi coagulatior: ꝛ ad ima grauior. Aer igne grauior: aqua vo leuior: ꝛ ideo medius. aqua terra leuior: aere grauior: ꝛ ideo media. Hec de qualitatibꝰ elemētoꝝ ꝛ naturis eorum sufficiāt.

¶ De cōmixtione. Capi. v.

Horum cōmixtionibꝰ ꝛ nature sue in hāc quam nō habebāt ꝯiūctionibꝰ efficitur q̄cquid instruitur: nec tñ ita quō a nobis diuersa admiscētur corpa. Si em̄ vinū ꝛ aquā misceamꝰ: cōmixta sensualiter vinū esse videtur: sed vnūquodq̄ in sui natura consistit ꝛ intellectu: neq̄ in aliud esse mutatur sicut in sanguinē panis comestꝰ trāsducitur. Semen em̄ mādatuꝫ terre naturā accipit herbe. Cōmixtio aūt elemētoꝝ nō equalis ī oībus calidis corpibus: in alijs maior: in alijs minor. nō em̄ ca. fri. hu. sic. eadē est quātitas ī hoīe q̄ in equo: neq̄ in socrate q̄ in platone: neq̄ in vite eadem q̄ in fici. Hec aūt elemētoꝝ quātitas satis fuit necessaria diuersa diuersitate generꝝ ꝛ spēs suas: ꝛ specieꝝ indiuidua. Si em̄ eadē esset oīm creatoꝝ: vana formaꝛ ꝓprietas foret: sed lꝫ cōmixtiones sibi sint inequales: non tñ adeo discordes q̄n sibi sint vicinantes: vel vt dicit Hippo. in li. de hūana natura. Si calidum inquit nō temperetur ex frigido: ꝛ siccū ex hūido in corpis tēperamento: vel si vnū alia ꝑgrauet: corpꝰ struēdum stare nō pōt. hec sunt vba Hippo. ꝑnotāda ꝛ ꝑponderāda oīm gn̄a metallis. Si em̄ calor abundat plusq̄ opꝫ: cōstat q: materia incēditur sicq̄ corpꝰ destruit. Sed si frigidū est plusq̄ opꝫ: coagulata ꝛ inspissata materia corpꝰ nō pōt formari. Si vo vltra modū sit hūida vt subsistere nō possit res formāda: ita prorsus eliquat. si aūt siccitas exuberet: nō ita mollit materia vt formari possit. Iteꝫ in eodē lib. de hūana natura: īpossibile ē inq̄t rem vnā ex diuersis ꝛ multis ꝯstrui: nisi in qualitatibꝰ ꝛ eoꝝ virtutibꝰ cōgruis cōmisceri: sicut inuenimus asinū cōmisceri cū iumēto: vel canibꝰ lupū: q: vicini sunt in natura ꝛ ꝓprietate sua. Sufficiāt ista de cōmixtione elemētorum.

¶ De mutatione in cōplexione. Capi. vi.

Um elemētoꝝ tractatu supiori oīa corpa subiecta cōstructioni ꝛ destructiōi ex elemētoꝝ cōmixtionibꝰ fieri cōprobauimꝰ: in quātitate ꝛ q̄litate diuersa ꝑut formādi veri corpis expetebat necessitas. Est em̄ quātitas eq̄lis ꝛ ineq̄lis. equalis ḡ dicetur tēperata. ineq̄lis intēperata: q̄ quattuor q̄litatibꝰ aut duabꝰ supat. Illud aūt ꝯplexionē esse dicimꝰ qd̄ ex elemētoꝝ cōmixtione ꝯficitur. Si ḡ ex elemētis corpꝰ cōpositūꝫ in quātitate ꝛ q̄litate equale fit: illud erit tēperatū. Si ignea pars supet calidū est. Si aūt aerea: humidū. si aquea: frigidū. si terrea: siccū. si ignea ꝛ aerea: ca. ꝛ hu. si aerea ꝛ aq̄a: frigi. ꝛ hu. si aquosa ꝛ terrea: frig. ꝛ sic. si ignea ꝛ terrea: ca. ꝛ sic. Nouē ergo sunt cōplexiones. viij. ineq̄les: ꝛ vna equalis. Ineq̄liuꝫ quattuor sunt simplices ꝛ q̄ttuor cōposite. he due in summa extremitate. alia em̄ extremitas est tēperata: alia intēperata inter quas sunt multi gradꝰ. vbigr̄a. Si diuersos colores vt albedinē ꝛ nigredinē: croceū rubeū ꝛ rubicūdum equali pōdere admisceamꝰ: diuersos colores priori reddimꝰ. Si vero partem diminuimꝰ: ꝛ rursum aliū addimus: rursus color est alius. ꝛ ita in infinitū. vñ fit de cōplexionibꝰ ꝓpter diuersitateꝫ quātitatꝭ sue ī corpibꝰ q̄ diuerse eoꝝ forme esse videtur.

¶ De diuisione cōplexionum. Capi. vij.

Complexionū vnāquāq̄ diuersis modis diuidūt plerisq̄. alia inquiūt est tēperata: alia intēperata. tēperata est ex cōplexionibꝰ oīm extremitatū suarum equalis: ex q̄ttuor elemētoꝝ cōmixtione quātitatem eq̄liter ꝯtinēs. cōplexio ista est equalis ꝛ multū verax ꝛ certa. Est ꝛ alia cōplexio tēpata ꝑm q̄ necessari ūest vniuscuiusq̄ corpis esse tēpamēta. Sed hūana corpa certe ꝛ veraci tēperate. i. vicina. Sed cū bruta aīalia vno tm̄ officio sint cōtenta. hō vnꝰ idem cōpatur oīa: ꝛ ideo rōnalis est ꝛ itellectualis: q: qd̄ facit intelligit: ꝛ rōne discernit. vole aut manuū toto corpe sunt tēpatiores vt tāgēda facilꝰ tāgerent: ꝛ capiēda firmꝰ tenerēt. Si em̄ tactꝰ tēperatꝰ nō esset calidum a frigido nō discerneret: neq̄ mollia a duris: neq̄ lenia ab asperis. Nullus em̄ sentit aliq̄d nisi mutetur sensus in q̄litateꝫ rei sense. vbigr̄a. Tactꝰ in hoīe vt tenēda tenerēt oportuit esse tēpatos. Si em̄ manꝰ nimis molles essent. seu dure retinēda nō retinerēt. Sed tñ aliquā rem tenētem opꝫ esse duriorēꝫ q̄ mollē. De cōplexione tēperata Gal. dixit ita corpꝰ nullū sensualiter vel intellectualr̄ inuenitur equalr̄ tēperatū in oībus extremitatibꝰ. In mēte em̄ ꝯcepto aliquo corpe ex q̄ttuor qualitatibꝰ eq̄liter subsistēte: vna tñ qualitas inesse intelligit̄ que nulli aliaꝝ assimilat̄. ꝛ hec tēpata esse ꝯ. Si vo sensualr̄ accipe velimꝰ aquā calidissimā ꝛ niuē frigidissimā equali pōdere misceamus. q̄ cōmixta si tāgātur tēperata inter ca. ꝛ fri. inueniūtur. Si puluerem ꝛ aquā misceamus inter molle ꝛ durū temperatū sentimꝰ: sicq̄ multa cōsimilia possumꝰ arbitrari per que temperatū possit intelligi. Temperatū vo ꝑm q̄ est necessariū in omni corpe ꝛ in oībus extremitatibꝰ certe ꝛ veraciter est tēaptuꝫ ꝛ eq̄le ꝑm q̄ est necessariū effigiei corpis in qua ꝯditū est. vbigr̄a. Leo calidior est: vt rapidus ꝛ iracūdus. Lepꝰ frigidus vt timidꝰ ꝛ fugax. Oīs aūt cōplexio tēperatior ex suo discernitur officio: vt equꝰ: q: velocior est ꝛ bello aptus dicet̄ temperatꝰ: canis q: sagax circa venationem ꝛ circa dn̄i noticiā familiaris: est

similiter tēperatus. Itidem intelligitur in terrenascētibꝰ. vitis enim ⁊ ficus temperate esse dicuntur: q: bene sunt fructifera: ⁊ bonum saporem habētia. Similiter in pigmētis ⁊ speciebus: que iuuāt melius in sui natura dicūtur esse tēperata. Sufficit dixisse de tēperamēto cōplexionis ſm ꝙ est necessarium. ¶ Cōplexionem dicimus intēperatam ca. fri. hu. sic. que aūt intelligūtur qualitates sole: extra subiectū: aut in subiecto sunt. In subiecto actualr vel potētialiter: siue actualiter siue potestatiue: que cū sensu nō apparēt: tn̄ esse possunt: vt piper cū calide sit nature nō tn̄ sensualiter discernitur: nisi cū calefiat corpꝰ comedētis: calor em̄ potestatiuꝰ est. Actualiter dicimꝰ in subiecto esse: vt aque calide calor ⁊ similia. actuales q̄litates: aut in summa vltimitate vt in q̄tuor elemētis: aut sub vltimitate vnā: vt in corpibus aīatis. ¶ In aīalis corpe dicūtur esse q̄litates: vel q: vna superat alias ex cōparatione ſm temperamentū vel intēperamētum. ſm tēperamētum vt si dicamꝰ aīal rōnale calidū quātū ad hoīes. homo em̄ oībus tēperatior est aīalis speciebꝰ: ſm intemperamētum: vt cū dicimus aīal calidū ad cōparationez alterius aīalis. Idem dicēdum est de his q̄ potestatiue fiūt.

¶ De signis humane cōplexionis. Capi. viij.

Quicūq͡ȝ vniuersalem et naturalem cōplexionem vniuscuiusq͡ȝ vult scire: eam q̄ singulorū mēbrorū est opȝ eum cognoscere: que si ignoratur: ⁊ totꝰ corpis ignorabitur. Alij em̄ oīa. alij plurima mēbra habēt ca. alij hu. alij fri. alij sic. Sicut habētes cerebrū ca. cor vo frigidū. ⁊ epar tēperatum. huiꝰ autem corporis nequit cōplexio cōprehēdi nisi singulis mēbrorū cōplexionibus cognitis. Singulorū cōplexionē cognoscere nō poterit nisi naturas eorū ſm ꝙ esse opȝ cognoueris. Cerebrū frigidū necesse est esse: ad rōnis capacitatē. i. memorie. Cor calidū q: vite ⁊ caloris naturalis est fūdamētū. Epar ca. ⁊ hu. q: virtutis digestiue est caput ⁊ principiū. Ossa frigida ⁊ sic. q: singularitas totiꝰ corpis sup ea est fundata. Silr alijs mēbris vis q̄dam data est naturalis: ſm ꝙ necesse est singulis. vnde cū quelibet mēbra dicamꝰ ca. fri. hu. ⁊ sic. ſm ꝙ debuerunt sunt cōsiderāda: nō ex certa cōparatiōe tēperamēti: cū enim dicimꝰ cerebrū esse ca. cor vero fri. nō ideo d: ꝙ cerebrū corde sit calidius. cor quoq͡ȝ cerebro frigidius: sed q: nō ita fit vt vnūquodq͡ȝ esse debuit. nunquā em̄ cerebrum calidiꝰ est corde: cor frigidius cerebro impossibile est esse.

¶ De vniuersali cōplexione mēbrorū. Capi. ix.

Omnis cōplexio in hūano corpe tēperata est ꝑut diximus ante. mēbrorū tn̄ natura est diuersa. q̄dam em̄ mēbra sunt tēperata: q̄dam intēperata. Temperata vt cutis q̄ tēperatissima est in manuū vol. ⁊ hoc ideo est: q: cutis est cooperimētum totius corpis ⁊ defensio ab exteriori pte sicut calore: frigore: lesione est receptrix humorū a natura de interioribꝰ mēbris expulsorū: ⁊ ideo tēperata d: q: mēbra tēperata qualibet q̄litate cōtraria ꝯueniēte: non ilico mutātur: ⁊ si mutātur ad naturas ꝓprias cito reuertūtur. Cutis in vola manuū ꝓpter tactum est tēperata. Mēbra vo nō tēperata. alia ca. alia fri. alia hu. alia sic. q̄dam tn̄ in vltimitate maiori sunt ca. q̄dam in minori. quedā in mediocri. In vltimitate maiori ca. calidissima sunt vt cor. Cor em̄ calidius est oībus mēbris corpis: q: inde calor naturalis ad oīa mēbra corpis ꝓcedit. Epar q͡ȝ calidum minus tn̄ ꝙ cor: vt cito digerat. post ista duo simplex caro ca. post hāc lacerti: sed minꝰ calidi carne simplici. ⁊ hoc ex neruorum cōmixtione cōuenit. deinde splen est calidius. Ibi enim feces sanguinis colligūtur. Deinde renes parū sanguinis habentes. post vene ⁊ arterie: que q̄dem natura sui sunt fri gide. ſȝ tn̄ calescūt: q: vasa sanguis sunt. Mēbra frigida sunt alia plus: alia minus: alia mediocriter. Pili oībus membris sunt frigidiores. post hos ossa. post q̄ cartilagines. deinde ligamēta. deīde pāniculi. chorde nerui. medulle spōdiliū ⁊ cerebri. in vltimis pinguedo. ¶ Uniuersaliter oīa mēbra sanguinem habētia sunt ca. Sāguine vero carētia sunt frigida. Mēbra humida: alia hūidissima: alia minꝰ: alia mediocriter. Humidissima sunt pinguia mēbra. secūdo cerebrum. tertio medulle spōdiliū. quarto loco vbera. quinto testiculi: ⁊ substātia pulmonis: epar: splen: renes: lacerti. Sicca mēbra sunt pili primo. secundo ossa. tertio loco cartilaginosa. quarto loco ligamēta. q̄nto chorde. sexto pāniculi. post hos vene. post quas nerui motiui faciētes motum spōtaneum: ⁊ post caro: in vltimo chorde sensibiles: hec est oīm simplex natura membrorū. Compositā naturā si quis voluerit cognoscere: nō erit valde difficile: q: cerebrum frigidū est ⁊ hu. cor ca. ⁊ sic. epar ca. ⁊ hu. ossa frig. ⁊ sic. Dicta singulorū mēbrorū cōplexione ſm ꝙ opȝ eā esse: cōuenit dicere de eorū incōueniēti cōplexione: quā medici malā cōplexionem sanitatis voluerūt dici. Incipiamus aūt a cerebro: ꝓpter mutationem em̄ sui mutatio fit totius corpis. Quattuor em̄ sunt fundamēta corpis. cerebrum: cor: ⁊ epar: ⁊ testiculi.

¶ De particulari cōplexione cerebri. Capi. x.

Complexio cerebri multis modis pōt cognosci. aut em̄ a forma dignoscit: aut a pilis ab ipso ꝓcedētibus: vel eius actionibꝰ: vel ex pulsis ab eo superfluis vel a tactu: vel ex oculorū signis. A forma: q: caput neq͡ȝ nimis magnū: neq͡ȝ nimis paruū temperatum d: hre cerebrū. si occipitiū ⁊ sinciput aliquātulum acuātur ambo tēpora aliquātulū plana: sicut Ga. inquit. ꝑfectio em̄ cerebri ex quadā cere rotūditate dȝ considerari: q̄ si duabꝰ partibꝰ cōprimatur duobꝰ digitis vtraq͡ȝ plana reducitur. Acumen anterioris capitis ptis ꝓpter vētriculū fit ꝓre cerebri. ex quo ꝓcedūt nerui. vn̄ q̄nq͡ȝ sensus exeūt. Acumen posterioris ptis ꝓpter vētriculos fit puppis. vn̄ medulle spondiliū ⁊ nerui sunt volūtarium motum faciētes. Caput paruū intemperatū significat esse cerebrū. cuiꝰ cā parua fuit materia: ⁊ formatiue virtutis debilitas. Magna forma capitis si fuerit: laudabilis aliquātulū grossa: ceruix ⁊ spōdiles silr ⁊ nerui laudabile erit signū. Si vo non ꝯrium: q: nō ex virtute fit formatiua. ſȝ ex nimia materie abūdantia. hoc aūt caput semp cephalica infirmitate ⁊ auriculorū dolore fatigatur. Ex pilis ab ipso nascētibꝰ: q: pili nigri ⁊ crispi si cito post partū nascūtur pueris calorē cerebri mōstrant. Si sunt albi vel rufi siue subcastanei ⁊ aliquātulū tardi frigiditatē significāt cerebri. Pili plani ⁊ nō decaluādi humiditatem portēdūt cerebri: ideoq͡ȝ mulieres ⁊ eunuchi nō fiunt calui: quia cerebrum habēt humidū. Pili cito nascentes ⁊ se in altum tendētes surgētes: ostendūt cerebri siccitatem. Si nimis nigri crispi ⁊ rufi ⁊ cito decaluandi: calidū ⁊ siccū significant cerebrū: ⁊ si plani neq͡ȝ nimiū rufi: neq͡ȝ ad caluiciem festini calidum ⁊ humi. significant esse cerebrū. Plani castanei: tardi: parui: ⁊ cito etiam cani: ⁊ nō decaluādi: frigidum ⁊ humidum significāt cerebrum. Nigerrimi ⁊ nō multum tardi nō cito decaluati seu canescentes: frigidū ⁊ siccum ostendūt cerebrum. De actionibus cerebri dicēdum est. Solicitus et instabilis audax atq͡ȝ loquax nō somniculosus calidū habet cerebrū. Ociosus neq͡ȝ animosus neq͡ȝ cito mobilis: frigi. piger: ⁊ obliuiosus: humidū: leuis: velox: vigil: ⁊ bone memorie: siccum. velox: instabilis: aīosus: ⁊ vanilegus: ⁊ multum vigil. calidum ⁊ siccum. somniculosus: ⁊ somniator: neq͡ȝ nimis leuis siue instabilis calidū ⁊ humidū. piger obliuiosus durus ad intellectū atq͡ȝ somniculosus: frigidū habet cerebrum ⁊ humi. Frigidū ⁊ siccum habēs cerebrū similis est in actionibus frigido minus tn̄ somniculosus est. A supfluitatibꝰ ab ipso expulsis: supfluitas ab ore exiēs siue naso si fuerit parua ⁊ nimis cocta: calorem nimiū significat. Sed nimia et cruda ⁊ semper reumatica frigiditatē. Si multa ⁊ liq̄da: humiditatem. si parua ⁊ sicca: siccitatem. si parua ⁊ cocta bene ⁊ grossa calidū ⁊ siccū significat cerebrū. si nimia ⁊ cocta ⁊ semper reumatica calidū ⁊ humidū significat cerebrum. multa ⁊ sicca: frigidum ⁊ siccum. Si multa ⁊ cruda: frigidum ⁊ humidum: que cōplexio citā monstrat infirmitatem: vt dicit Hippocra. in aphoris. quorum inquit nares humide frigidos humores emittunt. ⁊ sperma liquidum habētes infirmitati q̄ sanitati sunt viciniores. De tactu dicēdum est. Caput tactu calidum significat esse cerebrum calidum ⁊ econuerso. De signis oculorū dicēdum est. Qui grossas habēt in oculis venas. ⁊ easdem rubicūdas: tactum vero calidum: cerebrū mōstrant esse calidum: cōtraria habētes frigidū: signū tamen est humiditatis; Si vero sint rubicūdi ⁊ vene subtiles fuerint: tactus vero siccus: sensus clari: sic. significant cerebrū.

Si oculi sint rubicundi ⁊ grossi: tactuq; calidi: ⁊ alij sensus
turbidi calorem ⁊ humorem mõstrãt cerebri. si cõtrarium fri
gidum ⁊ siccum.

¶ De cõplexione oculorum. Capi.xi.

Complexio oculorum cognoscitur ex venis: vel
ex tactu: vel ex motu: vel ex eorum coloribus:
vel ex abundãtia ab eis expulsa. ¶ De venis
si fuerint rubicunde ⁊ grosse: tactus calidus:
calor oculorum significatur: ecõtrario frigiditas.
Si tactus est humidus: humiditatem significat. si con-
trarium siccitatem. Si multis fluunt lachrymis humidita-
tem. si non siccitatem. Si oculi sint magni corpusq; totum ⁊
caput similiter fuerit: tẽperamẽtum significat complexionis
⁊ formatiue virtutis. Si oculi sint magni corpusq; totum et
caput paruum fuerit: abũdãtiam male materie ⁊ eam intem
peratam ostẽdit. Oculorum paruitas paruo corpi ⁊ capiti assi
milata: paruam: ⁊ tamen tẽperatam designat esse naturã. si
econuerso: cõtrarium. ¶ De coloribus. si glauci nigri ⁊ cer-
uini fuerint oculi. nigri fiunt ex cristolloydos paruitate: con
cauitate: vel turbiditate. euagaydos: humor multus est et
turbulẽtus vbicũq; ista sunt: oculi nigri sunt ex necessitate.
glauci istis sunt contrarij: ceruinis cõueniunt horum aliqua
nigros ⁊ glaucos faciẽtia.

¶ De cõplexione cordis. Capi.xij.

Cordis cõplexio de actione intelligitur. de figura
corpis. de tactu. de pilis. De actione: q: si pulsus
⁊ spiritus sunt vehemẽtissimi in homine: ipse ve-
ro magne audacie vel iracundie: calorem cordis
vel totius corporis videtur significare: contraria
frigiditatem. Si spiritus ⁊ pulsus nõ adeo vehementes vi-
deãtur: homo cito irascatur: tardeq; placetur: siccitas desi-
gnatur. Si spiritus ⁊ pulsus fortes sunt ⁊ veloces ⁊ spissi. si
militer homo velox ad iram ⁊ solicitus: calor et siccitas de-
signantur. Si spiritus ⁊ pulsus mediocris ⁊ mollis: homo si-
militer cito irascitur caliditatem ⁊ humiditatem significat.
Si pulsus paruus ⁊ similiter spiritus: homo nõ animosus.
piger: non multum irascibilis ⁊ irascens cito placabilis: fri-
gidum ⁊ humidum cor erit. Si pulsus paruus ⁊ durus: ⁊ si-
militer spiritus: nõ cito irascens tardeq; placabilis: frigidũ
⁊ siccũ cor erit. Volẽtes hec discernere naturas epatis opor
tet considerare: q: si natura eius nõ cognoscitur multum cõ
siderãtes decipiuntur. De corporis figura. Si pectus fue-
rit latum: non capiti vel spondili assimilatum: cor monstrat
esse calidũ. Si spõdilis magna fuerit: necesse est ⁊ magnas
esse costas pectoris. pectoris em̃ ossa supra spõdilia sunt fa-
bricata: ⁊ pectus latũ erit. sin aute designãtur cõtraria. Cõ
siderata ergo pectoris latitudine spondili ⁊ capiti non assi-
milante: constat eam ex cordis calore venire. Si latitudo pe
ctoris ex calore proueniat cordis: pulsus magnus sequitur.
Si calor cordis in angusto pectore sit: spiritus velocior et
spissior q̃ pulsus erit. angustia enim pectoris non semel tan-
tum capit aeris quãtum sufficiat refrigerando calori cordis
natura ergo aerem duplicat ex pectoris angustia: quẽ semel
caperet si pectus latũ esset. Si autẽ pectus strictum sit: non
propter paruitatem capitis vel spondilis: significat frigidi-
tatem cordis: quia caloris est dilatare: frigoris est constrin-
gere. De pilis. Si pili multi ⁊ nigri sunt in pectore vel in cõ
finitate pectoris: calorem significãt cordis. si nõ contrarium.
Si pauci ⁊ lenes sunt pili: humiditatem: significant. si multi
et asperi siccitatem. De tactu. si pectus totum et confinia
eius sint tactu calida calorem significant. Si vero frigida fri
giditatem. si humida humiditatem. si sicca siccitatem. His
omnibus consideratis necesse est naturam epatis cogno-
sci. Si enim epar calori cordis conueniat: hec esse certa con
stat. sin autem incerta.

¶ De cõplexione epatis. Capi.xiij.

Complexionem epatis consideramus. de venis. de
humoribus. de pilis. de tactu. de coloribus. De
venis: si vene late sint ⁊ grosse: calor significatur.
si parue ⁊ stricte: frigiditas. si molles: humiditas.
si dure siccitas. si grosse ⁊ late ⁊ dure ⁊ late: calor ⁊
siccitas significatur. si ample ⁊ molles caliditas ⁊ hu. Si stri-
cte subtiles ⁊ dure frigiditas ⁊ siccitas. si stricte ⁊ molles: fri
giditas ⁊ humiditas. De humoribus. Si homo est choleri-
cus ⁊ maxime in iuuẽtute sanguis est calidissimus: calor epa
tis significatur. si sanguis mutetur in nigredinem ⁊ spisse-
tur: calor ⁊ siccitas significantur. si abundet in corpore cali-
dum: cõstat eum significare ⁊ augmẽtatum. si hec complexio
preualet plusq̃ oporteat: humorum subsequũtur putredines
et maxime si plus humor q̃ calor abundet. parua de causa
feb. periodicas patitur: ⁊ erraticas. Sed si calor humidita-
tem exuperet non tantum sustinet. De pilis. Si pili super
ventrem ⁊ pectinem multi sunt: significant calorem epatis.
Si non contrarium. De tactu. Si venter ⁊ pecten frigidi
sunt frigiditatem ostendũt. similiter in alijs intellige. De
coloribus. Si totum corpus sit temperatum inter album ⁊ ru
fum: inter caliditatem ⁊ humiditatem: significat tempera-
mentum. si rufum ⁊ croceum: calorem nimiũ. albũ ⁊ viridita
ti vicinum frigiditatem ⁊ humiditatem. si liuidum ⁊ plum-
beum ⁊ nigredini vicinum: frigidum ⁊ siccum epar signifi-
cat ⁊ abundãtiam cholere nigre.

¶ De cõplexione testiculorum. Capi.xiiij.

Testiculorum complexio de pilis intelligitur: et
de substantia spermatis: aut de actionib9. De
pilis si sint in pectine multi: vel super vmbili
cum calorem significãt. si multi ⁊ asperi: calidita
tem ⁊ humiditatem. si pauci ⁊ tarde nascentes
frigiditatem. si molles frigidi ⁊ humidi. si pauci ⁊ asperi: fri-
gidi ⁊ sicci. De spermate. si multũ grossum fuerit calorẽ ostẽ
dit. contraria contrarium. De actionibus. si est libidinosus
⁊ generans maximeq; masculos: membrũq; semper habẽs
erectum: calorem significat. si non cõtrarium. Si nimium li
bidinosus fuerit: ⁊ nõ sibi noceat: ⁊ multũ generat: calidita
tem ⁊ humiditatem significat. si nimie in coitu est cõcupiscẽ
tie ⁊ tardus in actione caliditatẽ ⁊ siccita. significat. ⁊ si nul
lius est concupiscentie: ⁊ tardus in erectione: frigidos ⁊ sic-
cos significat testiculos. Similiter in frigido ⁊ sicco semen
est spissum. in humido liquidum. harum duarum complexio
num homines parum generãt ⁊ maxime feminas.

¶ De cõplexione stomachi. Capi.xv.

Complexiones stomachi intelliguntur de actioni-
bus: si stomachus fuerit calidus: grossos cibos
digerit. delicatos consumit ⁊ immutat. ⁊ plus di-
gerit q̃ appetit. cibos maxime querit calidos:
neq; famem sustinere potest. Frigidus stomachus grossi
cibi non est digestiuus: sed grauat potius ⁊ mutat in hu-
mores acidos: cibos frigidos magis querit ⁊ plus appetit
q̃ digerit. Siccus stomachus cito sitit. paruum aque sibi suffi
cit: que si superflua fuerit crepitum in ventre facit: siccos
semper querit cibos. Humidus stomachus non sitit: hu-
midos cibos appetit: parum digerit. Compositas huius sci
re volens complexiones: cito inueniet. Sed si quis multum
sitit: non ex occasione est stomachi: sed ex affinitate cordis ⁊
pulmonis. Complexio enim cordis siue pulmonis si calida
⁊ sicca fuerit: sitim facit. ⁊ si aquã biberit non sibi proficit.
Sed aeris frigidi tractu maxime iuuatur. De cõueniẽtia ci-
borum: quia frigida frigido nocent stomacho: ⁊ in alijs om-
nia s̃m hanc rationem sunt considerãda. Naturales siue in
naturales stomachi complexiones ex appetitu ciborum faci
le quis discernet. Naturalis enim sibi similia appetit. contra
rius contraria: paruus stomachus: paruo cibo grauatur: si
non: contrarium.

¶ De complexione pulmonis. Capi.xvj.

Complexiones pulmonis ex cõuenientia capiun
tur aeris: ⁊ ex screationib9 siue vocibus. Si em̃
pulmo calorem aeris non patitur ⁊ frigido dele
ctatur: calorem significat. si non econuerso. De
voce. si est parua: frigus designat. si magna: calorem. si rauca
humiditatem. si subtilis ⁊ clara: siccitatem. De screatu: pul
mo humidus si cantet quis vel loquatur multum screat.
siccus nihil. Non solum autem de pulmonis frigiditate vel
caliditate parua vox vel magna videtur procedere: sed etiã
de pulmonis paruitate vel magnitudine. Magnitudo em̃

vocis magnitudinem sequitur pulmonis. Receptio aeris de maiori ⁊ largiori. In parua vero ecōuerso intellige. Sed tamen calor largiorem pulmonis semper facit canalem. et frigus semper econtra angustat. Uox autem lenis ex lenitate canalis erit pulmonis. Aspera ex eius asperitate nimia. Canalis enim pulmonis lenis ex sue tēperamento est complexionis. ¶ Intellecta autem horum particulari complexione aliorum conuenientias siue inconuenientias quiuis potest intelligere: cum enim alicui membro frigida nocere conspicimus: in calidis vero delectari: calorem eius oportet intelligere: ⁊ alia sm has rationes.

¶ De cōplexione totius corpis. Capi. xvij.

CUm singulorum membrorū naturalem dixerimus complexionē: totius corporis disponimus dicere non naturalem: que capitur de tactu. de colore. de pilis. de figura. de actionib⁹. De tactu. corpus cōplexionis calide calidius est moderato corpore. frigide frigidius. Calida tamen corpora sunt duplicia. aut enim suauis et delectabilis sunt caloris vt in pueris: aut fumosi et horribilis: vt ethiopibus. Sicca si tangimus duriora sunt moderatis corporib⁹: humida molliora. De calore. calida corpora sunt rubicunda: frigida sunt alba. De pilis. in corpore calido: pili nascuntur cito: ⁊ multi: asperi et nigri coloris: in sicco et calido nigri et crispi sunt. In calido ⁊ humido nigri et lenes erunt: in frigido ⁊ humido lenes ⁊ flaui: in frigido ⁊ sicco minus flauescunt. Multi enim sunt pili: q: materia sui fumus est siccus exiens de poris corporis: cuius pars subsequens continue prius exeuntem expellēs aer exterior desiccat priorem. hic fumus in calidis et siccis abūdat corporibus: et ideo corpora frigida ⁊ humida pilis sunt carentia: quia hunc fumum non habent: cum fumus eorum sit sm frigidum ⁊ humidum: et eorum humiditas non cōtinuum fumum faciat priori exeunti fumo: subsequētē oppilat intercidēs humectatio. Quia vo frigida corpora pilis sunt carentia: caluitium plurimis non solet contingere: nisi extrema senectute: ⁊ membrorum scilicet siccitate: ⁊ hoc maxime in vertice: quia vertex custos humorum cutem ⁊ ossa habet tantum: ergo fumus in cute sicca non continuus huc ⁊ illuc dispergitur: qui cū exierit poros apertos relinquit ex siccitate cutis. sicq; inuēta latitudine se dispergit circūquaq;: nigredo pili ex fumi calore: ⁊ ei⁹ vstione contingit. Rufitudo ex calore temperato: atq; nascitur in temperatis ⁊ maxime ante summam iuuētutis. Albi pili fiunt propter fumum phlegmaticum: sicut videmus in frigida regione nascentibus: et in senibus ex frigiditate complexionis. Pilorū crispitudo vel asperitas ex calore nimio vel ex vstione fit: vel ex pororū tortitudine per quos fumus exit. Charta em̄ igni adiūcta nimio sui calore se cōplicat. Pilorū planicies: fit ex frigiditate ⁊ humiditate fumi: sicut videtur in infantibus ⁊ frigida loca inhabitātibus. De figura. qualitates corpis sunt quattuor: aut em̄ pinguedo nimia: aut macies superflua. sinthesis vel squaliditas. Crassitudo nimia: aut est de pinguedine multa: aut ex carnis abūdantia aut ex vtroq;. macies vero econuerso. Si pinguis sit tātum habet carnis parum: frigiditatem ostendit: ⁊ humiditatis et siccitatis temperamentum significat. Sed si vtrūq; abundat: caloris siccitatis ⁊ humiditatis temperamētum est. Macies temperata calida et frigida: temperamentum et superfluitatem significat. Si inter pinguedinem ⁊ maciem fit medium: temperamētum erit qualitatum. Hec autem est ratio vnde pinguedo abundet in corpore frigido. caro vero in calido. Pinguedinem enim sanguinis calor consumit naturalis: in frigido remanet ⁊ per venas diffunditur in membra naturaliter frigida: sicut corporis panniculi sunt: in quibus sanguis coadunatus: pinguedinem facit. Si enim in carnosa membra venerit dissoluitur non permanens propter calorem carnis. Si tamen corpora fuerint calida ⁊ quieta: pinguedo sanguinis remanet in carnosis membris: et idcirco femine sunt sepe pinguissime. Sed tamē frigidiores sunt q̄ masculi. Oportet autem considerare semper carnem super ossa existentem. Multotiens enim cū membra carnosa sint ossa vero subtilia apparent macida: ⁊ econuerso ossa grossa et parum carnea apparent pinguia. Oportet ergo antea perquiri de macie. Macies superflua calorem significat. sinthesis frigiditatem et siccitatem significat. De actionibus. Omnis actio: aut animalis: aut spiritualis: aut naturalis. Actio animalis intellectus boni est in corpore calido: in responsione cita. instabilis: in frigido econtrario. Spiritualis: si homo calidus sit. audax erit verecūdus: iracūdus: fortis: ⁊ velox pulsus. contraria contrario. Naturalis in corpore calido augmentatur cito: multū appetit ⁊ bene digerit. libidinosum facit. contraria contrario. Hec complexio totius corporis est non naturalis ad cōparationem equalis cōplexionis corporis. Quicquid singulariter ⁊ sparsim diximus in primis: hic insimul recapitulemus vt lectori sensus paretur facilius. Si em̄ corp⁹ est calidū caro erit multa: pinguedo parua. color rubeus: pili multi ⁊ nigri. tact⁹ calid⁹. intellectus bonus: homo multū facundus: mobilissimus: audax: iracūdus: libidinosus. multum appetens et cito digerens: aspere vocis: contraria contrario. Si corpus fuerit siccum erit macidum: ⁊ sicciora erunt mēbra asperiora. Si corpus est humidum erit pingue carnosum. Si calidū ⁊ siccum erit macidum ⁊ pilosum: piliq; nigri erunt: color brunus: tactus ca. et durus: homo intellectualis: audax: appetibilis: ⁊ digestibilis. maxime tamen grossi cibi: libidinosus. Si calidum ⁊ humidū fuerit nimie carnis erit. parue pinguedinis pili nigri atq; plani. tactus calidus ⁊ humidus. color albi ⁊ rufi medius. Corpora frigida ⁊ humida alba sunt ⁊ pinguia pili rufi. intellectus durus: homo obliuiosus: animosus. neq; multum appetens: neq; cito digerens: nō libidinosus. Corpora frigida ⁊ sicca sunt alba aliquātulum liuida ⁊ macida. pili rufi: sed aliquātulum citrini. tactus frigidus ⁊ durus. Oportet medicum cognoscere que harum qualitatum abūdet in vnoquoq; corpore.

¶ De moderato corpore. Capi. xviij.

IN superioribus libri partibus dixisse nos meminimus de intemperata complexione corporis quātum ad comparationem equalis: oportet ergo nos dicere de equali cōplexione ⁊ eius significatōe. Corpus ergo equale neq; multū macidum: neq; pingue multum. color eius inter albū ⁊ rubeum est medius. pili infantis sunt rufi in pueritia: in iuuentute nigri. cutis inter calidum ⁊ frigidum lene ⁊ durū: sicut vole manuum est temperata. Actiones animalis: spiritualis ⁊ naturalis modum tenent perfectionis. homo boni intellectus nō obliuiosus: prudēs: audax: atq; continens inter velocem ⁊ pigrum medius: neq; multū pius: neq; impius: neq; gulosus. actiones omnium membrorum perfecte sunt. hec complexio supradictarum media est complexionum. Si autem in quolibet corpe videris aliquas harum qualitatum discordantes sm maiorem iudicādum erit tibi partem. Si fuerint equales cōsiderande sunt fortiores.

¶ De causa mutāte signa cōplexionis. Cap. xix.

SIgnificatiōes cōplexionis mutate sciūtur: aut ex mutata regione in qua nutritus ⁊ natus est quilibet: vel ex etate: aut ex sexu maris ⁊ femine: aut ex consuetudine.

¶ De mutatione cōplexionis propter regionem. Capi. xx.

SIgnificationes he in pilis alijsq; supradictis in regione temperata sunt perspiciende. ibi enim non possunt fallere: sed in intēperata sepe fallūt vtpote in regione canopo subdita: vt aliquando est egyptus: semper vero in ethiopia colores sunt nigri: pili crispi ⁊ asperi. sicca cutis: inferior pars corporis subtilis: facies tumida: oculi concaui: nasi magni: atq; interiora frigida. ⁊ ideo inanimositas eos debilitat: ex qua significatione: etsi non sint videntur esse calidi. calor enim aeris calorem naturalem ab interioribus ad exteriora protrahit: ⁊ ita frigescunt interiora. In frigida regione septētrio-

nali supposita polo maiori siue minori: pili sunt flaui lenes et albi: color albus. facies rubicunda. pectora lata. pedes subtiles propter adunationes caloris in pectore fugientis a pedum extremitate. Horum complexio est calida: ⁊ ob hoc fiunt audaces: atq; fortes: ⁊ tamen cum nõ sint: videntur esse frigidi. Ergo in huiusmodi non est certitudo a colore ⁊ pilis sed ex complexione sui. In regione recte supposita zodiaco: ab oriente in occidentem protenta cõplexiones habitantium in nullo supradictorum fallunt.

De mutatione complexionis propter etatem. Capi. xxi.

Omnis etas apud medicos quadrifarie diuiditur: aut enim pueritia: aut iuuentus: aut senectus: aut senium. Puerorum corpora in augmento sunt posita vsq; ad annos. xxx. vt enim fatetur phi infantia est annorum. xv. ⁊ pueritia siue adolescentia. xv. Sic ergo sunt. xxx. Iuuẽtutis augmentate sunt complementa. xxxv. vel. xl. Complementa senectutis sunt cum corpus iam declinat: sed nõdum tamen deficiunt virtutes. hec maxime durat vsq; ad annos. xlv. siue. l. Senium esse dicitur cum corpus declinat ⁊ vires deficiũt. Etas pueritie est calidior ⁊ humidior aliis. spermati enim ⁊ sanguini. vnde fiunt vicini sunt: ⁊ ideo calidi sunt ⁊ humidi. Iuuentus calida est ⁊ sicca: cuius siccitas ex brutis animalibus est perpendẽda: quorum membra cum nascũtur sunt tenera ⁊ augmentãdo durescũt: qd sicce iuuẽtutis est signum. Calor in pueris ⁊ iuuenibus quãtitate est equalis: qualitate vero dissimilis: cum enim tangãtur pueri calor eorum propter etatem est lenis. Iuuenum vero ardẽtissimus: propter siccitatem inuenitur. vnde Ga. similitudinem balnei ⁊ aque calide introduxit. Balneum enim et aqua multum calefacta: et postea tacta in caloris quãtitate inueniũtur equalia. ambo equaliter calefaciunt tangentes. balnei tamen calor acutior ⁊ pungibilior ⁊ intensior. humiditate enim aque tactus temperatur: non tamen balneum aqua calidius est: nec aqua balneo in calore profertur. Iuuenis ergo balneo: pueri aque calide assimilãdus est calor. In similibus autem non diuersis hec oportet cõsiderari. Verbigratia. Si iuuenis et puer in figura sint similes. in calore q̃ dieta: ⁊ actione simul calefactis ⁊ calefactio vtreq; simul refrigeratis: refrigeratio que dicitur vera esse comperitur. Signa ecõuerso. Senes frigidi sunt ⁊ sicci. calor enim iuuẽtutis ⁊ siccitas eorum. ni. sunt mutata. quorum etas puerili est opposita: sicut enim in pueris solidiora membra: vt cartilaginosa: nerui atq; ossa humidissima sunt ⁊ tenerrima: ita ecõtra in decrepitis siccissima. Etas enim puerilis in augmento consistit. augmẽtum enim non potest esse sine humiditate. virtus naturalis humida tantum membra augmentat ⁊ extendit. Etas autem decrepita est ecõtra decrescere ⁊ ad viam omnis carnis peruenire. Est enim frigida ⁊ sicca eorum natura. Senes minoris siccitatis sunt q̃ decrepiti et maioris q̃ iuuenes. Iuuenes vero pueris sunt sicciores senibus humidiores: qd ex hac rõne põt quiuis confirmare. Initium puerilis fetus in vulua spermatis ⁊ sanguinis mẽstrui est materia que naturaliter calida ⁊ humida sunt. Sanguis tamen calidior est spermate. sperma minus humidum sanguine: que cum misceãtur virtute naturali aliquãtulum inspissantur: vt virtute informatiua succedente possit subiectam materiam informare: que prius format pãniculos. postea carnem: venas atq; neruos. ⁊ sic natura paulatim desiccat quosq; solidiora membra explere valeat et fetus formam compleat. Nascẽtium enim membra adeo sunt humida vt ossa q̃ sunt solidiora in quãcũq; velis partẽ flectas. vnde obstetrices male formatum caput pueri ita aptãt vt in naturalem formam reducant: eorum ergo membra videntur esse tenera. Sed iam nata minus sunt tenera q̃ cum sint in matricis vulua. sic paulatim desiccãtur: ⁊ quotidie calor augmentatur adeo vt pre siccitate nimia membra plus extendere nequeat natura. Hanc autem etatem vocamus iuuentutem. Post augmentum membra desiccantur: vt ad senectutem perducãtur. augmentata aũt siccitas operans natura exuperat: vt etiam sanguine ⁊ carne minoratis quid nutriat virtus nõ inueniat naturalis. vnde necesse est vt in excessus vite appropinquet. spasmatur enim sicca cutis. motus manuum ⁊ pedes deficit. imo totum corpus tremit. hec est etas decrepita. humiditate finita ⁊ succedẽte siccitate vltimata. sicq; destructo calore naturali totum corpus necessario destruitur: quã destructionem vocamus mortem: quia siccitas destruit sensibilia ⁊ insensibilia corpora: qd in arboribus constat. A terra enim nascentes sunt arbores quanto plus augmentantur: tanto magis vsq; ad vltimitatem exiccantur. declinãtes in occasu. vnde etas puerilis est humidior ad cõparationem aliarum. Etas decrepita est siccissima. Dicũt tamen phi frigidum ⁊ humidum esse corpus decrepiti: propter sputa plurima ⁊ nasi emũctoria: ⁊ faciliores lachrymas. hec enim apparẽt esse humida: qd maxime est ex defectione ⁊ proxima caloris naturalis extinctione: ⁊ quia prout oportet cibum nõ potest digerere. vnde crudi colligũtur in eis hu. membra ergo decrepitorum frigida ⁊ sicca sunt natura: sed accidentaliter hu.

De mutatione complexionis propter sexum. Capi. xxii.

In omnibus animalibus calidiores et sicciores sunt masculi q̃ fe. femine frigidiores et humidiores: qd ex pilis cõstat. Pili enim in maribus fortiores sunt et velociores. vnde citius pubescũt: femine nõ barbescũt: quia mares maioris ardoris sunt. fortiores ⁊ animosiores omnibus creaturis ⁊ lati pectoris atq; pilosi: ad motum citius prõpti: citius tamen mulieres propter humiditatem crescunt: sed crescere earum velocius est ad complementum: quia parum caloris naturalis in eis est. Item in maribus prudentia: intellectus: discretio: ⁊ continentia: maiores inueniũtur. hec quoq; fit causa maioris caloris: in mulieribus vero econuerso. Item in labore et exercitiis viri promptiores sunt. femine minus pilose in pectore siue in ventre. debiliores manibus et pedibus: timibũde: pectore stricte. minus sitientes: et ideo parua eorum sunt capita: manibus quiete. Ex quibus omnibus frigidiores esse comprobantur. vnde naturaliter marium ad mares: mulierum ad mulieres debent fieri cõparationes.

De mutatione complexionis propter cõsuetudinem. Capi. xxiii.

Consuetudo diuturna mutatur in naturam. Dicit enim Hippocra. Consuetudo est altera natura: hoc autem fit aut propter dietam: aut artem aliquam. Propter dietã, si enim corpus macidum quiete ⁊ suauiter viuat. et nimium bibat: aut mãducet cito pinguescit. Corpus naturaliter pingue si laboret exerceat potum ⁊ cibum minuat sibi: angustietur ⁊ tristetur humectatio sua dissoluitur: ⁊ calefactum macrescet ⁊ exiccatur. Differunt autem naturales et consuetudinarie pinguedines siue macies. Pinguis: si albus subtilis atq; strictus fuerit: pinguedinem habet naturalem. Si homo est macidus et pilosus: ⁊ venas grossas habet: naturaliter macidus erit. Si ecõtra cõsuetudo est. De arte. Ars etiam complexionem corporis mutat ex caliditate ⁊ siccitate: vt in ferrariis et vitreariis: ex caliditate ⁊ humiditate vt in balneatoribus: ex frigido ⁊ humido: vt in piscatoribus ⁊ nauigãtibus: ex frigido ⁊ sicco: vt in campos colentibus.

De signo sani corporis. Capi. xxiiii.

Oportet medicum corpus cognoscere sanum ⁊ hoc maxime apud aphricanos. Si qs enim seruũ vel ancillam emat: aliquando ad medicum causa consilii sani ne sint recurrit ilico: q si diligẽtissime medicus inspexerit poterit cognoscere primum a colore: q si sit citrinus color corporis ex abundantia cholere rubee designatur. si liuidus vel plumbeus: mala complexio significatur. aut de epatis frigiditate: aut de abundantia cholere nigre: aut ex splenis defectione. Sanum ergo corpus ex pfectiõe coloris sue nature cõpetẽtis cognoscitur. si enim albũ et sanum oportet rubeum esse admixtum cute clara. si brunum: debet similiter esse clarum in cute integrum: nigerrimum: labiis rubicundis: ⁊ omnia membra equalem oportet

habere dispositionem ſm corporis quātitatem. Si nimiam
habuerit maciem: significat calorē τ siccitatem: τ phthysis
nimiam festinationē. Si multum crassum fuerit: significat
frigiditatem τ abundantiam phlegmatis: τ suspicationem
repentine mortis: τ suspectionem diuturni morbi: sicut apo
plexie: epilepsie: paralysis et similium. In cute sua nulla sit
macula: sicut morphee alba vel nigra. In capite capilli de-
bent esse rari asperi non facile eradicandi: nec habeat in ca-
pite allopitiam vel tyriam. his enim mala complexio cerebri
significatur: nec caput sit oblongum: nec sibi ponderosum:
nec grauis sit memorie: nec visus pressus sopore. Homines
eñ huiusmodi aut iam sunt epileptici: aut cito futuri. Oculi
neq̃ nimis veloces: neq̃ cito mobiles. Sermo nō sit mordi
natus. his eñ melācolia designatur. Oculi neq̃ multū con
caui: neq̃ foras emissi: quia per hoc interpositio visus desi-
gnatur: verba non sint balba vel grauia: quia significant
phlegmatis abundantiam in cerebro: et neruorum lingue
inde defectum: vox eius non sit rauca: lepre enim figuram
demonstrat. os eius nō sit fetidum: quia fetor humorum de-
mōstrat putredinē. Oportet etiam viscerum inquiri essen-
tiam. Supinus ergo iaceat capite toti corpori equali exi-
stente manibus extensis in vtroq̃ latere. incuruatis genu-
bus τ terre infixis calcibus. sicq̃ rebus ordinatis manum
suam medicus apponat dextrorium τ sinistrorium ab ore sto
machi vsq̃ ad vltimam splenis vel epatis extremitatem. Si
a dextris vel a sinistris durum vel tumidū apparuerit aposte
ma significat splenis vel epatis. Si sup vmbilicum τ penem
sit: apostema est stomachi τ vitium hydropisis. similiter si
inter vmbilicum τ penem habeat mulier tumidum aut du
rum: cancer in vulua protenditur. Si tempore mēstruorum
defectio sibi venerit que nimis sit fortis: suffocationem ma-
tricis significat: et suspitiosum est subitanee mortis. vrina
etiam femine siue maris videatur: si arenosa: vel lutuosa
sit: est petre nūcia in lūbis vel vesica. sic caueatur ne anus
sit vulneratus: vel emorroidas patiatur: neq̃ crura grossas
habeāt venas: quia fierent varicose. Significationes iste in
sano inquiruntur corpore. carens enim istis corpus maculis
obnoxium est sanitati.

De humoribus. Capi. xxv.

In elementorum tractatu superius diximus: q
quedam elemēta quibusdam corporibus sunt
communia: quibusdam propria. cōmunia sunt
quattuor elementa. propria vero sunt duplicia.
quedam non quibusdam sunt propria animali
bus: vt similia membra equis τ tauris: τ homi
nibus: qd a dhuc dicturi sum?: q̃daꝫ hoī τ oībus cōia bestijs
sanguinem habentibus: vt humores de quibus succedunt
disputationes: omnia ergo membra humana siue bestialia
sanguinem habētia: ex quattuor humoribus sunt facta. i. de
sanguine: cholera: phlegmate: τ melācholia: quorum prima
elementa sunt principia: Ideoq̃ humores sunt vocati filij
elemētorum: quia sunt similes eis: cum vnusquisq̃ humor
ex eorum constet qualitate. humores ergo quattuor sangui
nem habentibus: secūda elementa esse videntur. horum au
tem quātitatibus equalitatē custodiētibus omnia animata
corpa sanguinem habētia: necesse est esse sana. in inequali-
bus vero infirma ſm q competit eorꝫ cōplexioni. Dicit Hip
po. in libro de humana natura: omne animatum corpus san-
guinem phlegma: cholerā rubeā τ cholerā nigrā oportet ha
bere naturaliter: quia hec sanguinolentis corporibus sup-
petunt: τ ex eis eorum sanitas vel infirmitas subsistūt: quia
his bene se cōmiscentibus: τ eorum qualitatibus vel quāti-
tatibus bene cōpetentibus necesse est corpora esse sana. Si
minus: vel exuperat: vel in vno loco sint incōpetēter posita:
necesse est subsequatur infirmitas. Quidam autem phi in
his obuiant Hippo. dicentes ex vno tm̄ humore hominem
existere. vñ τ sibi dissidēt. alij eñ sanguinem dicūt qui q̄si ve
ritati vicini sunt: alij ꝯfirmāt quelibet aliorꝫ hūorꝫ. Qui trib?
de causis decipiūtur: aut de substātia τ qualitatū sanguinis
diuersitate: aut de substātie membrorꝫ dissimilitudine: aut
de catharticorꝫ operatione. De substātie sanguinis diuersi-
tate: q: fetus in vulua formatio non nisi de spermate τ san-
guine sit menstruo: nō tamen sine hu. ceteris: cuꝫ alij feces τ
colatiōes sint sanguis: q: sanguis cū sit diuerse nature est si
cut mustū a quo ꝑcedūt quattuor substātie diuerse. vna est
vini claritas: que cholere rubee est assimilāda. alia est grossa
et ipsa est phlegma. alia grauis atq̃ grossa: et fundum pe-
tens que fex appellatur: τ intelligitur esse cholera nigra. qr-
ta substātia vini est puritas sanguini a ceteris humorib? pu
rificato comparāda. nullus tamen est ita purus: vt alijs ca
reat humorib?. Sanguis eñ menstruus est aliquādo multū
rufus: q: cholere rubee multum cōmiscetur. aliquādo pur-
pureus cholere nigre simillimus. aliqñ spumosus τ de phle-
gmate esse videtur. aliquādo aquosus propter aquosos hu
mores. Similiter aūt videtur in incisione vene de substātie
membrorꝫ dissimilitudine: q: quedaꝫ mēbra calida sunt τ sic
ca. quedam frigida τ sicca: que ex quattuor humoribus esse
ꝯstat. mirabilis eñ humana natura regēs corpora sanguine
ad vuluā ꝑueniēte τ extracta inde subtilitate humana creat
mēbra: ex calido calida: ex frigido frigida. Sufficiat hec respō
sio ad hos maxime cōfundēdos qui dicūt oīa corpa sangui-
nolēta ex hūore cōstare vno. In cathartitis apparet. ꝑpter
eñ phlegma deponēdum accipiētes catharticum: phlegma
depositum sunt. quidam ꝑpter chole. rubeā τ nigrā. quibus
etiam quedā ꝓficiūt cathartica ad eadeꝫ deponēda. Homo
igitur ex quattuor est humo. quoruꝫ alij sunt naturales: alij
non naturales. Sāguis naturalis calidus τ humid? est: cui?
quedam pars in arterijs est subtilis cum rubicūditate clara
rufitati contigua. pars quedam posita in venis inter gros-
sum τ subtile est mediocris: τ coloris purpurei: sapore dul-
cis: nullius fetoris: cito coagulatur cuꝫ exit. hoc quoq̃ signi
ficat temperamētum epatis. Sang. nō naturalis si grossus τ
turbidus fuerit: ca. τ sic. epatis significat: subtilis τ aquosus
frigiditatem nimiam ipsius. rufus clarus τ fetidus mixtio-
nem cholere rubee τ putredineꝫ eius significat. Sapor eius
debet esse amarus. si salsus ex salso phlegmate perpenditur
cōmixtio. si autem desuper est spumosus: ventositas nimia
mōstratur. coagulat? τ aquosus defectionis expulsiue est
significatiu?. qd enim depelli cum sudore: vrina τ fumo solet
hoc totum in sanguine remanet. Phlegma naturale frigidū
τ humidum est sine sapore semper ꝑ venas mādatum vt na
tura cum digerat τ corp? inde nutriat: q: phlegma est sang.
dimidie coctus. vñ natura nō singulare dedit mēbrū ad tra
hendum sibi: sicut alijs dedit humorib?. potest eñ digeri τ
corp? nutrire. Phlegma nō naturale quadripartitū est. est
aciduꝫ: qd est frigidi? τ sicci? ceteris: τ est salsum qd ē calidi?
τ siccius. vitreū acredini cōtrarium qd vitreum d: q: vitreo
colori assimilatur. dulce sangui. ptinet τ leuius decoquitur
q in quo sapor nō habetur. Cholera rub. naturaliter cali. τ
sic. est: que in tēperatis corporibus in rubore ꝑfecta est τ subti
lis. hāc sibi fel semꝑ attrahit. mādatq̃ intestinis vt ea lauet
τ a phlegmatis putredine mūdet. partem stomacho mādat:
vt digestibilem faciat. pars remanēs sine acumine ꝑ totū cor
pus mittitur cū sang. vt subtiliat? saug. subtiles ītret venas τ
ita mēbra nutriat subtili cibo īdigētia. Nō naturalis cho.. ē
quadrifaria. est eñ citrina ex phlegmatis aquositate τ cho.
rub. naturalis cōmixtione. q̄ minus q naturalis est ca. altera
vitello oui assimilat. in q̄ grossuꝫ phlegma τ cho. ru. miscētur
τ ista min? priore est ca. he due cōcreātur in epate. alia est si-
cut prassiū semꝑ nascēs īter stomachū calidas herbas come
dētiuꝫ: q̄ calidior est priorib?. alia est eruginosa q̄ erugini eris
assimilatur: sempq̃ in stomacho ex nimia incēsione nascitur
cuius venenosa est q̄litas: τ ob hoc est calidissima τ pessima.
Cholera nigra: q̄dam naturalis: q̄dam innaturalis. natura-
lis frigida est τ sicca: que sic est in sanguine: sicut in vino fex.
sapor eius aciditati cōtiguus. est aūt grossa: cui? parteꝫ me
lioreꝫ splen sibi attrahit in nutrimētū sui. alteram mādat sto
macho: in appetitu cōfortādo. min? grossaꝫ mādat ꝑ venas
vt membra nutriat grossiores cibos sibi querētia: sicut sunt
ossa. cartilago et similia: teneteq̃ sanguinem ista: ne nimis
mobilis corpus fugiat. hec nascitur de dieta ſm frigidum
et siccum habita. Cholera nigra non naturalis ex incen-
sa cholera nigra naturali nascitur: estq̃ calida et acuta: sa-
pore acida. hec feruet cum in terram cadit: a priore diffe-

rens quā in vase positā musce fugiūt quasi ardentē: peior ē vo appetiit. Alia nascit̄ ex incensa cho. ru. acutior: ⁊ calidior: peior: hec habet pessimas qualitates destruedi: ⁊ morbos pessimos in corpore faciendi: sicut cancrum: lepram: ⁊ pessima vulnera tota membra comedentia: cuius color peior est nigrior: ⁊ igne sublucidior. Hanc quidā videtes sanguinem nigrum esse dicunt: q: sanguis venas exiens coagulatur: ⁊ nō feruet: hec ecōtra: ⁊ est acida qualitate pessima. Si enim in aliqua membra inciderit: sicut gladius vel ignis incidit: est ⁊ alia liuida in colore: ⁊ alia violacei coloris: cuius peior est liuidior: nascens de dieta calida ⁊ sicca. Galie. vidi inquit plures hāc cholerā digerētes: ⁊ digesta post duos dies mutata: sani facti sunt cum digestione multa. Nigra cho. violacei coloris si in citrinū colorem mutetur ipsi sanantur: oportet autem intelligatur: q: quidam horum humorū in alium mutatur: quidam vo non. Phlegma enī si naturali calore calefiat ⁊ excoquat̄ in sanguinem mutatur: sanguis in choleram: sed impossibile est sanguinē in phlegma mutari. cho. ru. in nigrā calore nimio mutatur nunq̄ in sanguinē: nec phlegma in cho. nigram. Res enī bene cocta nunq̄ amplius ad hoc redigitur vt sit cruda: nec cocta ⁊ incensa nimis amplius bonū cibū facit: qd in humorib9 cōsideraf̄. Phlegma enim medie coctum possibile est sanguinē fieri si excoquatur calore naturali. cho. ni. ⁊ combusta impossibile est q̄ ad cruditatem redeat: ⁊ phlegma faciat. Istud etiā intelligit̄ de alijs humoribus. Hoc autē fuit necesse qd de humorib9 diceretur: q: quicūq; humores in quantitate vel qualitate preualent ex necessitate morbidū corpus facient: si autem ad vnum membrū confluxerint: ⁊ ipsum morbidū sit egritudinem facient: sm̄ q̄ dicemus cū de causis morborū ⁊ significationibus eorum disputabimus: qd autem faciunt humores dum preualent: id dum minuūtur non facient: si autem vnus vel omnes in quātitatis summitate vel vltimitate preualuerint: suffocatur calor naturalis ⁊ vita perit. Si vn9 vel omnes in qualitate corrumpant̄ ipsis corruptis in vnū membrum descendētibus ipsius membri actio corrūpitur: vnde si cor patiatur mors subsequitur.

¶ Explicit prima particula.

¶ Incipit secunda particula.

¶ Disputatio de omnibus mēbris. Capi. j.

Primus in alio libro q: humores et elemēta sunt materia corporis. In pñti autem dicendū est de similitudine mēbrorū que ipsius elementa sunt: q: inde officialia mēbra sunt: natura enī mirabilis de multis mēbris in qualitate ⁊ quantitate diuersis corpus aīalis cōposuit: vt p ea regeret̄ aīaliū quodlibet qd in suo vigore viueret: ⁊ expleret id ad qd factum est naturaliter: vnūquodq; enī aīal corporis instrumēta virtuti anime habet cōpetentia: q: leo cum sit audacis anime ⁊ iracūde: corpus habuit forte: atq; graues in pedib9 vngues: ⁊ in ore dentes acutissimos. Lepus cum sit timidissimus: corporis membra leuitate nimia fuge habuit aptissima: q: virtutes anime sibi erant diuerse: fecit deus corporis instrumenta virtutib9 suis cōpetētia vt pote manus in homine vt cum eis operaretur: in quibus sunt digiti multi ⁊ diuersi: vt p eos magna et minima possint retineri. Epar rubeum fecit prout suppetebat creando sanguini: mamillas et testiculos ad creandum lac et sperma fecit albos: natura vo oīa corporis mēbra omnib9 actionibus fecit cōuenientia. ¶ Actiōes sunt tres: spūalis: naturalis: ⁊ animalis: quibus corporis instrumēta sunt similia: vnde membra virtutē animatā sequentia vocantur animata: ⁊ in alijs similiter. Membra autē animata fecit deus in animalibus omnibus propter sensus ⁊ volūtarios motus. Sed in homine propter hoc: ⁊ intellectū: ⁊ propter rationē fecit cerebrū: ⁊ oculos: odorat9 instrumēta: nares etiā ⁊ auriculas: linguam ⁊ neruos. Mēbra spiritualia facta sunt ppter flatus spiracula: ⁊ caloris naturalis cōseruātia: vt sunt pectus ⁊ pāniculi eius: cor ⁊ pulmo cum suis canalib9: fauces: diaphragma ⁊ arterie. Naturalia membra sunt bipartita: quedam nutritiua sunt: alia generatiua. Nutritiua cibū mutant in membrorū totius corporis substantiā: omnia enī humana ⁊ bestialia corpora consumunt̄ ab aere ⁊ calore naturali: ⁊ necesse est vt eorum consumptio ad conseruandam integritatem cibis reparetur. Hec autem sunt membra nutritiua: os: dentes: os stomachi: stomachus: intestina: epar: splen: renes: fel: vesica: vene. Mēbra autem genitalia sunt facta vt specificent̄ indiuidua: ⁊ vt indiuiduarent̄ specificata: q: enī omnia indiuidua naturaliter consumunt̄: necesse fuit vt per genitalia repararent̄: que sunt matrix: vel vulua: virga: testiculi: ⁊ spermatis vasa singula. Horum animatorum inquā ⁊ spiritualiū: seu naturalium: vnum habent principale membrū: cuius causa facta sunt alia: que actionis sue sunt adiuuamēta vel supfluitatis sue expulsiua vel e9 defensiua. In animatis pricipale est cerebrū: q: in ipso est memoria: ratio: intellectus: ⁊ de ipso virtus sensualis ⁊ motus voluntarius ad alia membra corporis pgrediunt̄: actionis sue adiuuamenta sunt oculi: auditus instrumēta: odoratus: neruilacerti: vnūquodq; enī istorum exteriora portat ad cerebrum: qd sibi portata disposuit. Nerui ⁊ lacerti mouentur ad opera a cerebro discreta ⁊ disposita: ⁊ neruis mediantibus ab ipso ad totū corpus sensualia feruntur. Istorū etiā quedam superfluitatis expulsiua sunt vt nares emūctionū: oculi lachrymarū: defensiua sunt pāniculi super cerebrū positi. Membrorū spiritualiū cor est principalissimū: q: vite et caloris naturalis est fundamentū: q: de ipso ad alia membra procedit viuificanda: adiuuamēta sunt pulmo: panniculi: ⁊ lacerti pectoris: motu enī istorū trahitur aer ad refrigerandum calorē cordis: ⁊ calor expellitur fumosus: qui circa cor coadunatur. Portātia ab ipso ad alia membra sunt arterie: ipse enī sunt a corde naturalē accipientes calorē: ⁊ virtutem vitalem ⁊ naturalē portant ad omnia corporis mēbra: membra defensiua cordis sunt sui pāniculi: diaphragma: ⁊ pectoris panniculi. Membrorū nutritiuorum principale est epar: ibi enī succus mutatur ciborum et sanguis efficitur de ipso ad totum corpus nutriendū spargendus: huius adiuuamēta sunt diuersa: quedā enī cibū preparant vt stomacho leuiorem reddant sicut os: dētes: quedā calefaciūt ⁊ mutāt cibū vt eum alleuient ad mutandū in sanguinem: qd facit stomachus: quedā portant a stomacho ad epar: sicut intestini gibbositas: qd ieiunū medici vocāt: ⁊ sicut meseraica. Alia ab epate ad totum corpus portantia sunt: sicut vena que a medicis vocatur concaua. Alia tn̄ superfluitatē sanguinis expellunt ⁊ mundant sicut fel: splen: renes. Alia partē cibi superflui recipiunt ⁊ expellunt: vt sunt grossa intestina: ⁊ vesica. qd enī reijcit stomachus ab his recipit̄ ⁊ expellit̄: vesica recipit superfluitates aquosas a renibus de sanguine depuratas. Intestina feces grossas a stomacho receptas expellunt. In mēbris gñatiuis principales sunt testiculi: eorū adiuuamēta spermat9 sunt vasa: q̄ in masculis siue ī mulierib9 de spermate faciūt fetus. Mamille adiuuāt eū infantes nutriant: q̄ de vno ad aliud portant: sunt spermatis vasa atq; virga. Vasa enī spermatis in masculis sperma in vuluā portāt de testiclis: intētiōe ista mēbra diuersa fecit natura. Alr

etiam diuiduntur membra scilicet in similia partes toti totumq3 parti assimilantia: vt ossa: cartilago: nerui: vene: arterie: panniculi: ligamenta: pinguedo: caro: pili: cutis: vngule. Aut in membra composita: vt caput: manus: pedes: ⁊ similia: hec autem vocantur officialia membra. Similia sunt octo: primo ossa, secundo chorde: cartilago: nerui: ligamenta: tertio vene: quarto arterie: quinto cartilagines: glandes: pinguedo: sexto cutis ⁊ pellicule: septimo pili: octauo vngule.

¶ De ossibus. Capitulū .ij.

Durior ⁊ siccior pars corporis sunt ossa: qđ duab⁹ de causis necesse fuit: aut quia corporis sunt fundamēta super que totius corporis sita est fabricatura: vnde ea oportuit esse firmiora: aut quia ab exterioribus defendūt interiora: vnde necesse fuit esse duriora. Ossa autē i corpe multa ⁊ diuersa i gñe sex de causis oportuit esse firma: aut ex corporis motiōe: aut ex corporis expellenda fumosa supfluitate: aut ex eorꝫ passibilitate: aut quia in alio loco parua: in alio oportuit esse magna: aut ꝓpter fortitudinē: vel ꝓpter sui motus leuitatē. Ex corporis motione: quia quedam mēbra in animalibus aliqñ mouere: aliqñ quiescere fuit necesse: aliquādo em̄ mouenť manus: pedes ⁊ caput: ⁊ manuū vole sine brachijs: ⁊ digiti sine volis: propter superfluitatis fumose expulsionē: quia omnis superfluitas aut subtilis est vel grossa: grosse viam dedit natura inferiorem: qđ satis patet visui: fumose superfluitati viam superius fecit per quā secreto expellitur: fecit em̄ poros in cute: sicut in capitis osse. Caput em̄ summa pars est corporis qđ est sibi idē qđ tectū domui: fumi vero natura semp altiora petit. Fuit ergo necesse ossa capitis perforata esse ne fumus cōclusus prohibereť exire. Hi ergo pori non propalanť visui: ne ab exteriorib⁹ aliquid intret qđ cerebro noceat. Ideoq3 multa ossa sibijnuicē sunt iuncta: que a medicis vocantur scoroma. Hec oportet esse multa propter eorū passibilitatem: vt facilius essent passibilia: si vnius pars pateretur necesse est totū sibi cōpatereť: vnde natura duo fecit vel tria: ⁊ vbi oportuit plura: vt si vnum pateretur compatiendo alterum non lederetur: ⁊ sanū vice infirmi fungeretur. Ossa ergo maxillarꝫ multa sunt: manuū atq3 pedū: que magna atq3 parua sunt ex quātitate membrorū: si em̄ membra fuerint magna: et corpe brachia ⁊ crura: magna sunt ossa: si parua vt digiti ⁊ similia: ossa sunt parua: ꝓpter firmitatē: quia natura videns vbi ossa debēt esse solida non ea fecit concaua: sicut nec maxillarum ossa: propter motus leuitatē fecit natura in coxis: ⁊ in similibus mēbris concauitates: quia vero erant magna ⁊ mobilia oportuit esse concaua: que duab⁹ de causis sunt medullis plena ne cōcauitate frangerenť: vel vt inde nutrirentur. Ossa iuncta aut sunt solida: aut īmobilia: quorū motus aut mollis est: aut durus: aut vt alterius acumē intra alterius sit concauitatē: que ex acuminis quantitate magna vel parua debent esse. Inest autē concauitati quoddā obstaculum ad acuminis repellendū ictum: ne cadens ⁊ concauum collidens suam perdat mobilitatē. Obstaculū quasi: quadā cartilagine est vestitū: ⁊ similiter concauū: quib⁹ viscosa humiditas inest vt leui⁹ mouerenť ossa vtrisq3 extremitatib⁹ quedā ligamenta inducunť neruosa: ne motu nimio ossa se iungerenť. Iste motus nō est equalis in omnib⁹ partibus: est em̄ vbi sunt crura: acumē: ⁊ concauitas vt in spatulis: est vbi vtraq3 longa vt in coxis: est vbi nō sunt rotūda: vt in spōdilibus: est cuius acumen non est de eodem osse: sed de alio cōiuncto sibi osse: vt in cubiti posteriori parte. Hmōi sunt ossa in concatenatione mobilia: stabilia sui firmitate quedā sibijnuicē sunt concatenata vt capitis craneū. hec enim ossa dentes habēt sicut serra: quorꝫ vnūquodq3 inter duo intrat alia: quedam sunt plantaria: sicut dentes in mento ⁊ in maxilla: quedam solida adeo sunt elimata: vt nimia planicie q̄si vnum videantur esse: quedā alba sicut pura ossa: quedā tm̄ viscositate sibi conglutinata sicut menti ossa vtrinq3 sibi cōcurrentia cum medio mento sunt solidata. Itidē inuenitur in quibusdam mobilibus.

¶ De ossibus capitis. Capitulū .iij.

Omniū ossium sex sunt modi: alia em̄ sunt capitis: alia dorsi: alia pectoris ⁊ costarū: alia spatularū ⁊ furcularum: alia manuū: alia pedu3. Ossa capitis sunt craneū ⁊ ossa mēti ⁊ dentiū: cranei forma est rotunda: ante tamen ⁊ retro acuta. Rotunda vt a passibilitate sit remotior: aut vt quātitatis cerebri sit capacior: anterius ꝓpter proram cerebri acuitur: vnde nerui procedunt a cerebro: qui quinq3 sensus deferūt. puppis posterius acuitur: vnde medulle spondilium egrediuntur: ⁊ nerui motum facientes voluntarium. Craneum ex ossibus est multis sibijnuicem concatenatis: qđ fuit quinq3 de causis: aut vt inde fumi supfluitatē reijceret: aut vt vene et arterie ad cerebrum introeūdi ⁊ etiā exeundi viam habeant: aut vt cerebro firmiter panniculi inhererent ne cerebro inciderēt: ⁊ cadentes aggrauarent: aut si vnum frangereť ne alia conquassarētur: aut quia est mollior prora: puppis vero durior: que due qualitates sibijnuicē sunt dissidentes: huius cranei forma est quintupla: ⁊ in artubus sextupla: cuius duo sunt ossa similia sibi: ⁊ vocantur decima: ⁊ est aliud in capitis prora: vbi inciditur corona ⁊ vocatur coronatum: cuius hec est forma. Aliud est oblongū per mediū capitis prorectū ⁊ vocatur erectum: cuius hec est forma ⁊ est aliud in capitis prora vel puppi qđ est sicut grecum lauda. His tribus sibi iūctis hmōi forma fit. decima ex vtroq3 latere sunt posita super auriculas a coronato incipientia vsq3 ad grecū lauda: ⁊ sunt longa ⁊ equaliter ab erecto separata: et sunt alia duo in medio capitis iūcta vtrinq3 cum erecto: hec sunt quadrāgula: quorum mollis est substantia propter fumi superfluitatem dissoluendā: qui circa ventriculū cerebri priorem adunatur. Sūt ⁊ duo alia vtrinq3 posita solis decimis a craneo differentia: que appellantur tempora. Sūtq3 triāgula in tria ossa diuisa: quorum vnūquodq3 suam habet naturam. Unū est petrosum qđ vocatur os petrosum foramen auricule habens ibi positū propter auricule diuisionē: alterius ossis eiusdē trianguli natura summitati māme est similis: qđ positum fuit ibi propter firmandū os menti ne locu3 suum exiret. Mēti em̄ ossa immobilia in istis sunt fundata: hoc os nō est adeo durū vt petrosu3. Est etiā tertiū qđ recte tempus est vocatū alijs duobus minus dictum: que iō sunt dura ne cito essent passibilia: itidē intelligas in alterius partis triāgulo. In prora capitis est quoddam os solo coronato differens a craneo: ⁊ hoc vocatur frons: cuius forma circuli est medietas: nec multum molle: nec multum durū: qđ ideo fuit temperatum vt non lederetur vicinitas oculoru3. Est etiam puppis os solo lauda differens a craneo: ⁊ vocať puppis os: forma cuius non eadem est in omnibus hominibus: durū est: quia puppis caret oculis quos custodiret. Preter ista sunt quinq3 alia. Unum palo similatur: qđ cranei et maxille est firmamentū ossi puppis iunctū: ⁊ vsq3 ad solum capitis os porrectū vt maxillis firmareť craneu3 differens ab osse puppis per quoddam os aliud: qđ greco lauda iungitur vtrinq3 ascendens vsq3 ad coronatum. Super lacertos temporum quattuor sunt alia ex vtroq3 latere alternata: ⁊ vtrinq3 vsq3 ad medium pertingentia: que vocata sunt paria: et ob defensionem temporū ibi sunt locata. Ossa maxillarum craneo sunt iuncta: que ideo de multis frustis fiūt vt si vnum pateretur: alia non lederentur: et quia naturaliter omnia dura erant ⁊ mollia oportuit esse plura. Sunt autē octo: duo oculorum: duo in maxillarū ⁊ nariū extremitate: duo alia: in naso in nasi foramine vnum: vbi pares dentes ⁊ quadrupli firmanť: alterū oculorū: duo vtrinq3 incipiūt a coronali confinio: ⁊ subt⁹ alia ptingūt ad oculos vsq3 ad maxillarum extrema partis descendētia: ⁊ ad nariū media: qb⁹ occurrit vnum ex vna parte protentū in quo pares ⁊ quadrupli firmantur dentes. Oculorum singula diuiduntur in tria ambo maxillaria sunt grossa ab ocularibus incipientia: et vsq3 ad caninos dentes protenta in quibus sunt oēs dētes preter quadruplos atq3 pares: quorum vnūquodq3 vtrinq3 naso est collaterale: ⁊ vsq3 ad caninos dentes protendunt se

que grossa sunt ꝛ dura: vtpote neruum ab eo descendētem defendentia. Nasi ossa prout diximus bina ab angulis mediorum incipientia ꝛ vsqꝫ ad quadruplos dentes protēta ꝛ nasi lateribus ab alijs differentia: que ideo sunt tenera: vt si forte rumperentur cito solidarentur. Os vbi est nasi foratitudo subtile est: ꝛ diuiditur in parua duo: que sunt perforata vsqꝫ ad cranei concaua. Os vbi dētes pares ꝛ quadrupli radicantur: differt ab alijs nasi lateribus. Si particularia totius faciei ossa scire volumus. xxxij. esse preter dentiū ꝛ menti inuenimus. Menti eñ ossa sunt duo in ipso iuncta medio vbi dentes firmanꝰ subtiliores quadrupli atqꝫ pares: quorꝫ altera extremitas duas habet furculas. Una est acuta sub partibus quos supra diximus: cuius acumini quedā chorda inseritur: que in lacertis temporū protendiꝰ: per quem bucca clauditur: altera furcula est grossa rotunda posita in concauitate que est sub duorum vberum cranei similitudine. Huius furcule rotūditate mentum fit immobile. Dentes sunt quasi quedam plantaria ossibus maxillarum ꝛ mēto insita qui sunt. xxxij. xvj. in maxillis superiorib⁹ positi: totidem in inferioribus: quorū quattuor in anteriori parte pares vocātur quadrupli ꝛ lati ꝛ acuti incisores a medicis vocanꝰ: sunt eñ necessaria ad incisionē cuiuslibet cibi: duo vocanꝰ canini collaterales quadruplis in summitate acuti: in radice vo lati duris cibis commolendis apti. Sunt ꝛ decem alij vtrinqꝫ gemini collaterales quadruplis: lati atqꝫ grossi: hi molares sunt vocati: ad molendū eñ cibum ꝛ frangendū sunt necessarij. Iste idem numerus dentiū in mento est intelligēdus. Hi omnes furcati sunt: sed in eis quidam sunt diuersi. Alij eñ quattuor: alij tres: alij duos habēt furculos: alij vnū habent furculū: quadrupli atqꝫ pares. s. molares tres: vlteriores quattuor: primi molares infra positi duas habent furculas: vltimi. iij.

¶ De ossibus dorsi. Capitulū. iiij.

Ossa dorsi ab ossibus incipiūt puppis capitis: ꝛ vsqꝫ ad vicinitatē protenduntur ani. Hec quattuor ob causas fuerunt necessaria: aut q: fundamenta sunt aliorū: oīa eñ super ea posita sunt: sicut nauis tota sup carinā mediā: aut q: opertorium sunt ꝛ defensorū viscerum atqꝫ lacertorū. aut q: neruus hmōi necessarius fuit toti corpori per quē descendentē a cerebro sensus membris daretur inferioribus ꝛ motio: cū eñ multa membra a cerebro sint remota: ꝛ vie longinquitate eis denegetur sensualitas: vis quedaꝫ data est spondiliū medullis per quas dispensaretur neruis eūtibus per remotas partes corporis: que quasi medulle lingua arabica vocatur nucha. Quarto dorsi ossa fuere necessaria vt custodirēt ꝛ defensarēt nucham: ne quid lesionis pateretꝰ ab extra positis: sunt ergo hec ossa defensaculū nuche: sicut craneuꝫ est cerebri: eadē eñ est nuche q̄ cerebri natura. Spōdiles duabus de causis ex ossibus sunt multis: vel vt quodlibet aīal se inclinare ꝛ erigere posset: aut vt eorum concauitas alicubi esset lata: alicubi stricta: ꝛ ossa alicubi grossa: alicubi subtilia. Eius eñ pars superior subtilis est ꝛ concauitas larga inferior grossa ꝛ subtilis cōcauitas. Dorsi ossa sunt quadripartita: alia eñ colli: alia dorsi: alia renuꝫ: alia iuxta anum. Homo collū habuit duab⁹ de causis: aut ꝑpter sonoritatē vocis: q: animal carēs collo voce caret oīno sicut piscis: aut si quā habeat raucam habet sicut rana: aut vt caput ante et retro moueretꝰ. Collū septē spondiles habet minores ꝛ subtiliores: in concauitate largiores. Dorsum duodecim min⁹ concauas: sed maiores ꝛ grossiores. Hec strictudo est earū: q: coste super eas fundate sunt: aut q: viscera cooperiūtur ab eis: earum concauitas ideo est stricta: q: nucha descendēs a cerebro in colli spōdilib⁹ est grossior: quā multitudine neruorum a dorso procedentiū necesse fuit subtiliari ꝛ concauitatem minorari. Renum spondiles prioribus sunt maiores ꝛ grossiores: atqꝫ concaue minus: qd postea probabimus. q̄ oīa vt diximus: ꝛ hic considerenꝰ: q: eñ de vtraqꝫ spondili duo exeunt nerui: necesse fuit subtiliari: harum inde fuit maioritas: q: vna vsqꝫ ad alteram portat. Sunt autē. xiiij. oēs iste sibi inuicē cōcatenate: exceptis prioribus in colli positis summitatibus: q: ex puppi duo exeunt acumina duab⁹ prioris spondilis concauitatib⁹ a dextris ꝛ a sinistris succedētia ex qua colligatione caput dextrorsum ꝛ sinistrorsum est mouere. A spōdili scda duo exeūt acumina ꝑ foramē prime spōdilis procedētia ad puppim vsqꝫ ad collū ptingentia q̄ duabus chordis ligantur ante ꝛ retro vt per eas moueatur caput. Oēs alie sibi sunt cōnexe quibusdā frustulis sinistris inter duas succedētib⁹ quib⁹ ꝛ sibi ꝯcatenarenꝰ ꝛ alterius motus eis nō ꝓhiberetꝰ. Dorsi spōdilis superior habet frustula duo: similiter inferior: quorꝫ vnūquodqꝫ subit sibi preparatam concauitatem: quinqꝫ colli: ꝛ quinqꝫ renum: quattuor habent sursum ꝛ quattuor deorsum. Horū singula cōcauitates suas intrāt singulas vbi perfectis cōnexibus sibi colliganꝰ. que ad hoc fuerūt necessaria: vt ceterorum essent firmamenta. In dorsi spondilib⁹ duo sunt tm̄: a quib⁹ duo alia sicut spina contorta exeunt. Hec contorta a medicis appellantur senenica: vnaqueqꝫ spondilis habet tria. vnuꝫ super: ꝛ duo subtus lateralia. similiter habent oēs preter primas in collo positas: que ideo caruerunt eis tortionibus vt non obessent lacertis caput ante mouentib⁹. Contorno ista in. ix. vel. vij. spondilibus petit inferiora. decima semper habet erectas: aliorum omniū superius contorta sunt. Hec senenica tribus de causis fuerunt necessaria: aut vt posteriora colli colligarēt: aut vt lacertos supra dorsum: venas arterias ꝛ neruos firmarent: aut vt costas sibi firmiter adherere faciant: vnaqueqꝫ spondilis duplicis est foraminis: per que pares nerui exeunt: qui de nucha interiori prodeunt. Horum eñ quedā foraminū inter duas spōdiles fiūt: quedam intra vnam tm̄ inter duas spondiles sunt foramina: q: cum vnaqueqꝫ semicirculos habeat ipsis iunctis necesse est reddi foramina. Hec cōsideranꝰ in colli spondilib⁹: alie eñ sunt superius plusqꝫ mediū habentes circulū: sed inferi⁹ habent minus: quibus iūctis perfectio fit circuli: ꝛ hoc in spōdilibus dorsi. Spondiles renū vnum foramen habent tm̄: q̄ sunt iuxta anum duorum sunt ossium: quorum vnum vocatur iuxta anum. Os istud latum inferiori spondili renum iunctum in similitudinē spondilis de tribus ossibus est factum: quorū duo lata duas habent cōcauitates nō adeo magnas. Hec sunt ossib⁹ coxarū iūcta: in quorū vnoquoqꝫ sunt foramina: a quibus nerui prodeūt: hec nō sunt lateralia: sicut spondiliū. Ossa eñ coxarum in lateribus sunt: foramina ergo ista in medio sunt posita. Alterū os vocatur ipse anus: similiter de tribus factum ossib⁹: hec sunt nature cartilaginum: a quibus tres pares nerui exeūt. Unū par exit de duobus foraminibus spondiliū foramina assimilantib⁹: os tertium inferius foramē habet aliud: vnde exit quidā neruus. Hec de dorsi sufficiant ossibus.

¶ De ossibus pectoris. Capitulū. v.

Pectoris fundamentū supra dorsum est positū cuius magna est concauitas vt intra se posita custodiat. s. cor: ꝛ pulmonem: ꝛ pāniculos ꝛc. Magnitudo cōcauitatis fuit vt pulmo posset huc ꝛ illuc dilatari: constat pectus costis ꝛ teneritate quadā costarū. xxiiij. in anteriores ꝛ posteriores fit diuisio. de. xiiij. anteriorib⁹ pect⁹ ꝯficitur q̄ dorsi sunt ligate spōdilib⁹ septene. s. ex vtroqꝫ latere semicirclo assistante. Si si iūganꝰ circulū facere videnꝰ: hec liganꝰ in anteriorib⁹ cū septem teneris ossibus cartilagini assimilantib⁹: sed tamen in teneritudinis summitate vera cartilago esse cōprobatur: que dum acuiꝰ est sicut gladius: ꝛ ori stomachi superponiꝰ: ad defensionem sui ꝛ cordis ꝛ diaphragmatis. Decē posteriores coste quinqꝫ dorsi spondilib⁹ sunt inserte: he sunt curte vt non possint ad ossa tenera pertingere: earū extremitas ne forte rūperetꝰ est cartilaginea: sunt autē oīa duo ꝛ. xxxvj.

¶ De ossibus spatule ꝛ furcula. Cap. vj.

Spatule ossa duab⁹ de causis fuerunt necessaria aut. s. vt defenderent pectus retro ne pateretur quid lesionis ab exteriorib⁹: aut vt armorum ligarent ossa: que interius sunt cōcaua: exteri⁹ vo gibbosa: erat eñ necessarium vt prodesset costis cōcauitas: que ossa habent nodos quos medici vocant spatularum oculos: quod nomen ex effectu sumpserunt sic: sicut enim oculi totius anterioris defensores sunt corporis:

et ista a posteriori defendunt pectora. Isti quasi oculi ideo sunt cõcaui vt armorũ acumina possint eos ingredi. Habet aũt spatula duo acumina: retro vnũ corui rostro assimilatũ: per qđ eadẽ spatula furcule est admixta ne a superiori locũ suum exeat. Intus vero alterũ ad hoc tm̃ positũ ne subtꝰ exiret acumẽ armorꝝ. Furcule ad hoc fuere necessarie vt armos ligarent: ⁊ a pectore differre facerent ne forte pectus manũ contraheret: horꝝ ossa exterius sunt rotũda interius nõ concaua: ⁊ cum teneritudine pectoris ante ligata: retro vero cum corui rostro: earum ligamẽta sunt ossa cartilaginosa que vocantur spatularũ capita ad hoc posita tñ vt cõcatenationẽ facerent armorum.

¶ De obssius manuum. Ca. vij

Vnaqueqꝫ manꝰ in tria ossa generaliter diuidiṫ in armũ cuius os est magnũ: concauũ atqꝫ rotũdum: ex familiari eñ parte cõcauũ est: ab extranea vero gibbosum atqꝫ rotundũ. Dico autem illud familiare qđ interiori parti corporis videṫ attinere: extraneũ qđ exterius. Hoc aũt fuit solitariũ: q: cũ spatulis vna concatenatiõe est copulatũ: fuit magnũ vt manum ferret ⁊ brachiũ: cõcatenatio eñ manus atqꝫ brachij huic cõnectitur ossi. Rotundũ efficitur vt non facile pateretur: fit autẽ concauũ vt arterie: vene: atqꝫ nerui viam haberent ad manũ atqꝫ brachiũ. Extranea gibbositas familiari parti fuit cõpetentissima. In extremitate superiori est acutum vt spatule intraret concauũ: ⁊ cõcatenatio fieret armorum. qđ adeo est molle vt locũ suum aliqñ cogaṫ exire: mollicies fit ideo vt armus vndiqꝫ sit mobilior. Extremitas inferior attinẽs brachio capita habet duo in familiari parte manus ꝙ nulli ossi colligaṫ: vt nerui: vene: atqꝫ arterie in eo ligarentur: intusqꝫ bina sunt duo: vnuꝫ retro: ⁊ alterũ antea que brachij intrant acumen: vt suam facerent concatenationem. Brachiũ ex duobꝰ constat ossibus. Vnũ supra ⁊ appellaṫ cubitꝰ superior. Alterũ infra ⁊ vocaṫ inferior. est aũt inferiꝰ priori maiꝰ: q: portãs portato maiꝰ dꝫ eẽ vṫ firmius. Hec duo rotũda hꝫ acumina que mala vocanṫ ad extremitatem armi pertingentia: malũ maius est exterius: atqꝫ minꝰ interius. cõcauitatẽ habent armi quã intrant cum extensio fit brachij. Exterior pars manus ex nouẽ minutis conficitur ossibus medulla carentibꝰ solidis ⁊ diuersis: ossa nouẽ habuit vt manus esset mobilis: sunt aũt diuersi forma. s. altera gibbosa: altera concaua: alia erecta: vt cum oĩa iungerentur quasi vnũ os redderet. Ista in duobꝰ ordinibꝰ sunt stantia: ex vna parte cum vole pectinibus: ex altera cum duabus brachij concatenationibꝰ fortiter liganṫ: concatenatio ad superiora habet horum tria: brachij concauitatẽ subeũtia per quam manus lateraliter extẽditur atqꝫ stringitur: concatenatio inferior atqꝫ minor extremitati interioris iũgitur brachij ipsius acumine cõcaui quinqꝫ ossiũ subintrãte. Hec cõcatenatio motũ facit ante ⁊ retro: vola manus in duo diuiditur. Pecten pars vna: digiti vocanṫ altera: q̄ pecten de xiiij. fit ossibus: ne si forte vnum patiaṫ: ⁊ altera non ledantur. Digiti sunt quinqꝫ: quorũ vnusquisqꝫ ex tribus componitur ossibus: que sibijnuicẽ concatenanṫ: ⁊ quattuor digiti cum pectine ligantur: pollex cum brachij interiore: ⁊ in ossiũ iungitur concatenatione: suntqꝫ noduli inferiores superioribus maiores ⁊ latiores: quia portãs eo qđ portatur latius est atqꝫ firmius.

¶ De ossibus pedum. Capitulũ. viij.

Ossa pedum medici in quattuor diuidunt. sunt eñ coxarum: sunt hãcharũ: sunt ⁊ crurum atqꝫ pedum. Hãcharũ ossa ante ⁊ retro superiꝰ cũ ani ligantur ossibus: cuius vnaqueqꝫ pars in tres diuiditur: os mediũ atqꝫ superius ꝓprie vocaṫ hancha: que ligatur cum ani ossibꝰ concauitatem suam intrantibus: hec proprie hãcha vocatur: pixis vero eiꝰ cõcauitas. os scđꝫ est post istud qđ os ylíũ vocaṫ. tertium os peius est: os coxe est necessariũ ꝓpter coxe motum. Ossa interiora ⁊ exteriora ad custodienda spermatis vasa: matricẽ quoqꝫ ⁊ vesicã rectaqꝫ intestina. Os coxe maius est totius corporis ossibus: totũ in extranea parte a superiori aut familiari ab inferiori a posteriori parte concauũ: ab interiori gibbosum duo habẽs acumina: scꝫ superius et inferius: cuius magnitudo fuit duabus de causis: vel quia totius corporis ossium est fundamentũ: vel q: maiorẽ lacertum portat per quem motio fit pedum. Tortitudo extranee partis a superiori parte est: vt locum habeant lacerti: qui si essent extrinsecus in eundo fricarenṫ: tortitudo a familiari parte inferior: ne si essent ex vna parte tortitudines totũ corpus tortum ⁊ inrectũ fieret: concauitas posterior ⁊ gibbositas anterior vt firma esset sessio: acumen rotũdatur superiꝰ: vt hanche pixidem ingrediaṫ. Inferius duo acumina duas cõcauitates cruris sunt subeuntia. Crus eñ duorꝫ est ossiũ que arũdines vocata sunt. Vnum magnũ in familiari parte positum duo habet concaua: que cõcatenatũ genu reddunt inferiori parti coxe iuncta. In huius concatenatiõis spacio supremo est rotundũ os cartilaginosum atqꝫ cõcauũ: cuius concaua cruris ⁊ coxe intrant ossa: hocqꝫ vocatur genu. Arũdo altera in parte est extranea: q: subtilior ⁊ curtior est arundine prima non pertingens a superiori vsqꝫ ad concatenationem poplitũ: sed ab inferiori maiori iũgitur arũdini: his arũdinibus cauille peduꝫ iunctis concatenatio quedam fit: vnde motus procedit calcanei. minus autẽ in iuuamẽto maiori datur vt pondus patiatur facilius: aut vt neruos: arterias ⁊ lacertos tutaretur: aut vt inter ipsum atqꝫ maius cõcatenatio calcanei redderetur. Pedis diuisio est senaria: est eñ cauilla: est ⁊ calcaneus: ⁊ pedis nauicula ⁊ rasca: q̄ sic lingua vocaṫ arabica ⁊ est pectẽ: sunt ⁊ digiti. Os calcanei rotũdũ est superiꝰ a parte familiari: ab extranea parte lõgum est ⁊ subtile subterꝰ latũ atqꝫ solidũ attingens terrã. Rotũdũ ne qđ forte patiaṫ. Lõgitudo atqꝫ subtilitas vt bñ firmareṫ: vel vt supposita patereṫ. Soliditas vt ferre dura posset corpa: cauilla calcaneo est supposita mollibꝰ ligamẽtis retro cõnexa duo habẽs acumina a parte familiari maioris intrans cõcauitatẽ arundinis: ab extranea minoris: hac concatenatione calcaneus sursum ⁊ versum mouetur. Os nauicule ad modũ nauis est factũ superius ⁊ retro: ⁊ vtrinqꝫ operiens extremitatẽ cauille: vnde est ligatũ sicut esset cõcatenatum: per hec peditat lateralis motus: vtrinqꝫ ista cum calcaneo est ligata: sed ab extranea parte infra a familiari altius: vt locus remaneret concauus. Hec concauitas dupliciter fuit necessaria: vt. s. si pes acute rei superponereṫ concauum haberet ad qđ cito confugeret. vel vt calcaneus ad motum leuior redderetur. Rasca quattuor habet ossa. tria posterius cum nauicule retro iuncta ossibus a parte familiari: aut cum tribus ossibus pectinis. Os quartũ qđ vocatur glãdosum in parte minoris digiti est positũ: cuius acumen vt ligetur retro calcanei intrat concauũ: aut cum duobꝰ pectinis ossibus ligatur. Rasca fuit in pedibus necessaria: sicut et in manibꝰ: sed tm̃ ista quattuor: illa ossa hꝫ octo: maior eñ motus manibus ꝙ pedibus fuit necessarius. Pectẽ ex quinqꝫ conficitur iunctis cum quattuor rasce ossibus: tria eñ horũ iunguṅṫ cum tribus rasce: duo cum glandoso vno: pectẽ pedum vtile fuit sicut ⁊ manuũ: quattuor digiti tria ossa habẽt singuli: pollex q̄ est maior tm̃ habet duo: qđ idcirco cõuenit vt pedes essent cõcaui. Intus maiora habuit vt pes posset sustentari: vt sicut manus per pollicẽ tenendi habuit facultatem: ita ⁊ pes sustentãdi in descensum siue ascẽsum firmitatem. Oĩa ergo corporis ossa sunt. xl. ⁊ cc.vij. capitis quattuor paria. xiiij. maxillaria: dentium inferiorũ. xvj. vnum pali: duo menti: dentiũ superiorũ. xvj. spondiles. xxiiij. coxaruꝫ iij. ani. ij. coste. xxiiij. teneritudines. viij. spatule. ij. capitũ spatularum. ij. furcularũ. ij. armorũ. ij. cubitorũ superiorum. ij. inferiorũ. ij. rasce manuũ. xvj. pectinis in manibus. viij. digiti. xxx. hancharũ. ij. calcaneorũ. ij. nauicularũ rasce pedum. x. digitorum. xxx.

¶ De cartilagine. Capitulũ. ix.

Cartilago est ossium teneritas quorũlibet fetuum ossibus assimilata: de qua satis tractauimus in ossium compositionibus: cum quibus iũgitur vt est pectoris teneritas: costarꝫ extremitas: ⁊ hypocundriorũ pars in ano ⁊ hãcha: ⁊ extremitatibus ossiũ acutoruꝫ nariumqꝫ auricularꝫ gutturis: ⁊ canaliũ pul-

monis: que omnia fuerūt cartilaginosa ne forte rumperentur cum plicarentur.

¶ De neruis. Capitulū .x.

Erui sunt necessarij vt sensum atq motū volūtarium ferrent membris totius corporis: ossibus: ligamētis τ cartilaginibus: pinguedini: τ glandibus: in natura enī sua nullū horum habet sensum neq motū. Sed hec singula put dicem⁹ fuerūt necessaria. Quidā medicorū dicunt dētes osseosos sensum habere: q: labiis trementibus τ ipsi tremere videnť: τ dolorem patiuntur: dolor aūt nō est sine sensu: qđ negant alij dicentes dolorē illum esse in gingiuis atq neruis. quorūlibet neruorū fundamentū est cerebrū cum volūtarij motus atq sensus sit firmamentū. Oēs autem nerui aut de cerebro prodeūt: aut de mediatorib⁹ cerebri. Cerebri mediatores dicūtur esse spōdiliū medulle que nucha sunt appellate: qđ ideo oportuit esse ne si omnes a cerebro pdirent immediate: aut rumperētur aut nimia lōginquitate sensus perderenť. Oē brorum ergo propinquorum nerui a cerebro procedentes sunt molliores: de nucha duriores: exeūtes a prora cerebri olfum aliorū sunt mollissimi: q: sensum portant alijs. molliores vt cito muteně circa sentientes. Prodeuntes a puppi cerebri fuerunt duri: vt motū possent pati: q: mollia veloci motu cito rumpuntur. Neruorum a cerebro exeuntiū septē paria sunt quidam ad oculos progrediunť vt darent eis sensū visus. Alteri ad eosdē vt darent eis motionē. Aliorū quidā vadūt ad linguam τ sensum gustus dant τ motus: quidā ad tempora vt motū comedēdi dēt. Isti ijdē ad nariū exeūt extremitatem τ vsq ad labia: quidā ad gingiuas atq dētes tendunt donātes eis tactū. Quartū priorū parium diuiditur p palati summū vt ei donet gustū. Quinti paris pars tēdit ad auriculas: vt auditum eis prebeat: pars ad latitudinē pectoralium lacertorum tēdit vt virtutem det eis motionum. Sexti paris pars tendit ad viscera vt per eā sentiant. Pars ad lacertos gutturales vt eos moueat. Septimum vadit ad lacertos lingue τ gutturis vt inde possint moueri: vnūquodq istorum priusq exeat craneū duobus cerebri panniculis est coopertū: subtilis pāniculus propter nutrimentū sui est venenosus: alter est grossior τ durior ab ossibus cranei defendens neruos. Primū par neruorū a cerebro exeuntiū est cōcauum nulli aliorum tanta concauitate assimilandū: cui⁹ substantia cerebri nature est vicina: concauitas ergo eis omnibus fuit necessaria vt per eos spiritus visionis daretur oculis. Sunt autem isti maiores neruis totius corporis: quod ex duabus causis cōtingit: vel ne cōcauitatis causa rumperentur: aut vt maiorem quantitatē ferrēt spirit⁹. fuerūt molles vt sentientē facerēt velociter: pdeūtq isti duo a duob⁹ quasi vberibus cerebri vicināntes naribus prius concaui ibi iunguntur: a naribus vō procedūt ad oculos hoc modo Cōcauitas ista oculis pmaxime fuit necessaria vt si forte pateretur vnus ramusculus: per alterū alteri lumen oculo preberetur: hoc probare poteris si clauso vno oculo alterū aperueris. Neruus a dextra parte veniens ad dextrū oculū tendit: a sinistra ad sinistrū. Quorū singulus ad oculos vsq progressus ita ibi dilatatur vt vueā tunicam circūdet cōcauus. Spiritus autem visionis a cerebro progrediens: τ eandem percutiens oculū irradiat. Nerui isti egressi a cerebro molles sunt τ lenes: sed quanto plus ab eo elonganť: tāto duriores efficiunť. Ad oculos autem cum veniūt: ibidem rursus mollescunt. Secundū par neruorum a posteriori parte incipit aliorum priorū: quorum vnusquisq exit per foramen cranei qđ vicinum est oculorū singulorum concauitati: quā circūdantes dilatanť: vt p eos oculi moueanť. Par tertium incipiens retro post secundū se diuidit: τ per sedem capitis exiēs a puppi cerebri: quarto pari vnitur: sed postea pricipatur separatum: qui cum exeat a craneo in quattuor diuidiť neruos. Unus foramē exit qđ vena subijt iuuenilis. hic cum per ceruicē descendit in viscera diaphragmati superposita dispergit se per ea. Alter foramē ossis temporis egreditur: τ neruo quarti paris cōmiscetur. Tertius cum foramē ossis ocularis exeat. vnde secundū par iam exierat: in tres alios diuiditur neruos: horum primus furculatus in exterioib⁹ oculorum angulis dilatatur: τ lacertos temporum tandem ingreditur. Alter ab angulis oculorum maioribus narium foramina ingressus ibidem in quattuor diuiditur. Alius in maxillis in duos neruos se diuidit. Unus intrat oris interiora: ab altero extrinsecus vtraq superioris labij extremitas petitur. Quartus tertij paris neruus superius propter incidentē diuisionē intermissus p maxillas se diuidens maximū dat gustum lingue. Hui⁹ altera pars inferioris labri dentes radicat τ gingiuas. Quartū par septem parium principaliū tertio pari sibi iuncto: post ab eo seiungitur: τ per tunicam palati dispartitur vt per ipsum sibi tactus prebeať. Quintū vō par in egressione sua in duo diuidiť paria. Unū a cerebri incipiens prora alterū retro. tertiū principale par: in auricularū secedit foramina: vbi se dilatās eadem circūdat: hoc autem par auribus auditū dat. Secundū par huius quinti a posteriori parte exit prioris p foramē scz vbi petrosum vocať orbū cum tamen sit apertū. Hoc cōmixtum pari tertio ex magna parte secedit in maxillarū lacertos. Altera pars in lacertos temporū vt eorum adiuuet sensum: τ par tertiū. Sextū par principale a puppi videť exire per foramen narium vtriuq in extremitate lauda greca assimilante: ab vno quoq eorum quattuor iterū nerui exeūt. Prim⁹ intrat lacertos gule valens ad fundamēta lingue adiuuās. Par septimū in eiusdē lingue motū. Alter tendit ad lacertos summarū spatularū. Tertius qui est maior ceteris p ceruicem vsq ad venam iuuenilē descendit: per quā vadens in furcula diuidiť multiformiter. Partitur enim in lacertos gutturis τ descendēs ad pectus in furculam aliā diuiditur: τ redit ascendēdo in gutturis lacertos caput habentes inferius. Hic a medicis vocatur tornatilis: hic iterū furculať: et ad cor ex parte diuidiť: ad pulmonē quoq τ ad lacertos ei⁹ τ ad canales eius: qui suppositus diaphragmati l viscera τ os secedit stomachi miscēs se neruis tertij paris. Septimū par principale incipit a puppi cerebri: vnde nucha ortū habuit: hic se in lacertos diuidit lingue: partimq cum cartilagine cōnectitur gutturali scutū assimilanti: in lacertos diuisa inclinatos positos in osse lauda grecum assimilante. Alij a cerebro videnť procedere nucha mediatrice. Nucha enī a cerebro descendit in spōdiles dorsi incipiens a fine puppis: idest a prima spondili colli: ab hac nucha ex necessitate procedunt nerui τ sensum τ voluntariū motū portātes membris sub collo positis. Sunt autē trigintaduo sibi paria τ vnum tm̄ impar. In collo enī octo: in dorso duodecim: in renibus quinq: iuxta anū tres: in ano tres: in fine ani vn⁹. Prim⁹ de octo exit a prima colli spondili secedens in lacertos capitis pars secunda inter primā τ secundā spondilē habet exitum partim in cutem tendens capitis vt sentiat: τ in posteriores colli lacertos pars altera: alij in latos vadit lacertos super spatulas: par tertium inter scđam exiens τ tertiam spōdilē: in alios vtrinq diuidiť neruos: quorum vnus ad lacertos interiores: alter ad lacertos vtrinq vadit posteriores. Par quartum exit per foramina tertie atq quarte spondilis: cuius vnūquodq caput in duo diuiditur: pars horū maior τ plurima contra spondilē in spinam tendit. Inde in lacertos inter dorsum τ collum positos. Inde reuertens in dorsi lacertos furculatur: pars altera minor miscetur cum pari tertio. Par quintū inter quartam atq quintā exit spondilem: cuius vnaqueq pars in duas diuiditur alias: minor pars adeundo spatulas in lacertos diuidiť earum: maior partim procedit in spinam dorsi: partim in latos super spatulas lacertos: partim in lacertos inter collum τ caput positos. Altera pars huius maioris misceť cum septem parib⁹ a ceruice pcedentib⁹: τ secedit postea vsq ad diaphragma. Sextū par exit inter quintam τ sextā spondilē. Septimū autē inter sextam τ septimā. Octauū inter septimā τ octauā. Hec aūt paria partiunť in multa: pars enī in lacertos tendit capitis τ colli. Alia in lacertos dorsi: Alia in diaphragma pter octauum tm̄. Alia in ascellas vsq in concauitatē spatule vt motum det digitis. Alia in brachij cutē vt faciat sentientē. Primum .xij. pariū a pectoris spondilib⁹ exeuntiū inter primā exit τ secūdā: cuius pars vadit in lacertos: aut costas. Alia in lacertos super dorsum. Alia sup primas costas: τ octauo pari coniungitur procedēs vsq ad volā manus vt p ipsum

sibi dentur motus atq; sensus. Alterum par inter secundā ⁊ tertiā exit spōdilē: ⁊ diuidit in cutem armi vt det sensum ei. Altera pars tendit in lacertos costarū atq; pectoris. Tertium inter lacertos spatularū atq; dorsi vt motū prestet eis. Similiter altera .x. paria a spondilibus pectoris exeūtia vni cuiq; mēbro sibi vicino virtutē subministrant: ⁊ vnusquisq; inter duas spondiles exit: sed tamen duodecim ab integre spondilis medio pcedit. quinq; parium in renibus: alij in lacertos supra vētrē: alij vadūt sup penē: alij furculātes descēdunt vsq; ad summos pedes: tria a foraminibus ossium ani exeuntia in lacertos sibi vicinos diuidunt: ⁊ ex magna parte descendūt ad pedes summos: tria ab ano exeunt ⁊ impar vnde primū exit ab osse tertio qd ponit iuxta anum: ⁊ a primo trium ossiū ani: hec autem ⁊ duo alia diuidunt in multa: quedam enī in nariū lacertis: quedā in lacertis virge: alia in vesicam: alia in ipsam virgam: oēs ergo nerui pares atq; principales sunt .xxx.

De ligamentis aut chordis. Cap. xi.

Ligamētū est suba īter neruos atq; ossa ossib? mollior neruisq; durior: incipit enī ab extremitate ossium: ideoq; nullū habet sensū: illa enī tantū sentiūt que de cerebro exeunt. Ligamēta duab? de causis fuerunt necessaria: vel vt ligent ossa in concatenatione sua: vel vt lacerti cum ossib? per ea ligent. Eorū forma est diuersa: aut enim vt nerui sunt rotūdi: q: in locis neruis carentibus sunt posita: vt in concatenatione armi ⁊ cubiti: aut etiā sunt lata vt ligandorū sint culcitra ⁊ firmiter ligent liganda: aut sunt lata ⁊ subtilia sicut panniculi: vt per ea vene defendant atq; nerui. Cubitales aūt chorde et lacerti vndiq; sunt his sicut defensorib? cooperti: ⁊ similiter alij his similes locis. Chorde sunt inter ligamenta ⁊ neruos: q: a ligamētis ossiū ⁊ neruis ad lacertos procedentib? fiunt: cum enī nerui a lacertis progrediunt: in ipsas diuidunt: ⁊ cum eisdem miscent. Ligamentorū pars cum eisdē ab ossibus pdeuntib? est mixta: cōmixtiones horum lacerti vocant. pars neruorū ⁊ ligamētorum in summitatibus est lacertorū in membrorū confinio se mouentiū vbi cum eis miscent ⁊ chorde vocant. Chordarum vo natura ligamentorū ⁊ neruorum est media: vnde etiam sentiendi: ligandi et mouendi habent supplementa: earū forma sicut ligamentorū est diuersa: aut enī est rotunda: aut lata: aut subtilis. Sicut panniculi rotunda in lacertorum capitibus est posita et concatenationi eorum est vicina. Hec autem rotundatur ne quid forte patiatur: quales sunt chorde in brachijs ⁊ rasce concatenatiōe lata in cōcatenatione ipsa: vt eius cōcauitatē teneat. Lata ⁊ subtilis sicut sunt pāniculi triplicis est iuuamenti: aut enim subtilē sensum dat mēbris: sicut chorde sub volis manuū dilatate: que sunt instrumenta vt vole tangant tangēda: aut in duriciem ⁊ sensum prestent: sicut chorde que sub pedum se dilatant plantis. Hec enī ⁊ sensum vt passibilia sentirent dant ⁊ duriciem vt calcatā paterent soliditatē. Tertium iuuamentum est vt pelliculas corporis operirent ⁊ defenderent: sicut chorde super duos lacertos vētris posite que duriciem sibi dicuntur dare. Similiter ⁊ omnes alie lacertorū vētris.

De venis. Capitulū. xij.

Vene incipiētes ab epate fuere necessarie vt sanguinem ab eodē ad mēbra corporis nutrienda ferrent. Sunt autem nature rarioris atq; molioris ꝙ nerui: ⁊ epatis nature fuerūt vicine vt mutarent aliquātulū cuiuslibet rei ad se veniētis succum siue sanguinē: que de vna tunica sunt facte non de duab? sicut arterie. Arterie enī spirit? recipiūt ⁊ sanguinem: iste vo solum sanguinē. Vene ergo exeuntes ab epate sunt due. Vna enī exit ab epatis concauitate que nomē sortita est lactee porte: altera a gibbo epatis vn̄ concaua debet vocari. Porte extremitas anq̄ epar exeat est quinaria exiens ab epate vsq; ad duodenū intestinū videtur pertingere: ibi vo diuiditur in octo duorū ramorū: vna intestinū intrat portās ad epar succum ab ipso intestino recipiendū. Altera secedit ī stomachū ⁊ in aliud intestinū qd porta est vocatum: et inde cibi succum portat siqd ibi reperiat. Reliquarum sex venarū due sunt: quarū vna vadit in latitudinē stomachi diuidendam in dextram sui partem portans illuc ab epate succū vnde ventriculus stomachi cibum digerens sibi sumit nutrimentū: altera ad splenē vsq; progressa: feces sanguinis ab epate trahit. Sz anteq̄ illuc veniat: diuidit in furculas ⁊ in carnē nutriendā secedit quā ponagras vocāt medici. Cum autem de splene venerit paruula vena procedit ab eo vadens in dextrū stomachi latus vt ab eo nutriatur. Hec eadem paruula furculat postea vt ad pinguedinē tendēs rectum intestinū circūdat: ⁊ quicquid ibi cibi reppererit ad epar deferat. Quarta vena in latus vadit dextrū: ⁊ in intestinū qd colon appellāt vadit. Quīta vt similiter superiori faciat. Sexta subtile petit intestinū: ⁊ hec multiformiter diuisa vadit vsq; ad ieiunū: ⁊ inde orbū petet intestinum: ⁊ hoc qd iuxta est colō vt simile faciat superiori: hec est diuisio vene que superius habuit nomen porte. Alterius pars que vocat ꝯcaua multiformiter diuiditur circa epar: postea ab epatis gibbositate exeūtes: quedā cibū a porta ferūt ad concauā: quedā cum ab epate seiungant in duas partes diuiduntur. Vna maior pars petit inferiora tendens ad extremam dorsi spōdilē. Altera minor sursum vadit de qua sum? modo tractaturi: ascēdēs supra pertingit ad diaphragma: ⁊ cum ibi se diuiserit tendit ad pāniculū medij pectoris: et ad panniculū cordis: ⁊ ad glandem que morū vocat a medicis vbi furculata tandē ad cordis auriculam tendit maiorē: vnde egressa in tres diuiditur venas. Vna maior secedit in dextrā cōcauitatē cordis ⁊ inde ī pulmonē tēdit: ex hac exit vena que vocatur arteria. Altera dorsum circūdat ibi se diuidens vt ipsum nutriat. Altera petit inferiora pectoris vt lacertos costarū nutriat aliaq; mēbra costis vicina: que cū cor egreditur multimode diuidit. Subtiliat enī sicut pilus ⁊ in pāniculum mediantē pectus partitur postq; in duas diuiditur venas: quarū vnaqueq; tendit ad furculas vt ibi se dilatans faciat furculas duas: quarū vna in dextrā teneritudinis: ⁊ in eiusdē sinistram vadit vsq; ad cartilaginē que est super stomachi os: ⁊ assimilat gladio. Scōa furcula in q̄nq; diuidit. Prima est super pectus ⁊ in quattuor costas summi pectoris dispartitur. scōa vadit ad spatulas: ad collum. tertia: quarta sex spondilū supremarū colli intrat foramina ascendēs caput postea. Quinta maior ceteris in ascellas vadit: ⁊ ibi in tres se diuidit venas. Prima ⁊ secūda in molliores se dilatant ascellarū carnes: tertia in pectus descendit: ⁊ exteriora petit ventris: quarta in tres diuidit. harū prima in lacertos concauitatis spatularū tendit. scōa in maiorem lacertū. tertia his maior in manus per armū secedit: hec vocatur ascellata que est basilica: hac diuisione executa harū venarū concauitas ascendendo petit furculas: ibiq; vnaq̄q; in duas diuisa occulte ascendit prima ⁊ vocat arteria occulta a parte altera ⁊ vocatur aperta que cum a furculis elongatur in duas magnas partitur venas. Vna per latus vadit in partes inferiores corporis ante et lateraliter. Altera autem dorsum ascendit postea vt circundet furculas: et cū priori mixta vocatur aperta cū appareat: sed anteq̄ misceat in multas diuidit: quarū quedā semp sentiunt: quedā nō in omne tempus: aranee enī tele assimilant: que cū postea adunentur due partes efficiuntur. Vna tendit in latitudinem corporis ⁊ cum redeat in singulari furcularū iungitur: altera colli petit confinia. Vna semper apparentium sensui per spatulas in manum tendit: ⁊ vocatur cephalica ⁊ alibi spatulosa: in istis sunt ⁊ alie due in initio fundate: quarum vna spatularum petit capita: ⁊ ibi est diuisa: altera ad summos ascendit armos. Aperta arteria in duas diuiditur venas. Vna petens inferiora partim diuiditur per maxillas. Altera pars maior mento et lingue et vicinitati sue iungitur vsq; in caput. Occulta arteria ascendit in os stomachi: ⁊ ibi diuisa miscetur cum aperta ⁊ inuoluitur gutturi eiusdēq; lacertis: ⁊ exinde ori stomachi: qd inde remanet ascēdit os qd greco lauda assimilat: ibiq; diuidit pars in prima secedit spondilē ⁊ secundā. Altera subtiliata sicut pilus in primam spondilē: ⁊ caput diuidit: sicq; craneū intrat p foramē ossis lauda vt illa loca nutriat: hic secreta finit arteria. Nūc ergo ad ascellatā que ⁊ basilica siue spatulata dicit reuertē-

dum: que ⁊ cephalica: harū pars in armo multiformiter est diuisa ⁊ in venas q̄ vocat̄ media: sed rursus adunat̄ postea: altera pars remanet integra. Spatulose em̄ pars in cutē armi diuiditur vt lacerti interiores inde nutriant̄. Ascellata similiter in eodē armo spargit̄ vt lacerti exteriores per eā nutriantur: sed in armi cōcatenatiōe his condescendētib⁹ media q̄dā ex vtrisq; ꝯficit̄. hec em̄ q: brachij est media: vocat̄ media. qđ remanet de spatulosa partim in brachij tendit exteriora brachij funis vocanda: ⁊ descendit in rascas manuū inferi⁹ vbi in extraneā rasce partē diuidit̄: pars altera cum ascellate iūgit̄ parte vna: quod remanet de ascellata in ptes duas diuidit̄: quaꝝ vna rursus in duas alias diuidit̄. Una prioris dualitatis inter auricularē digitū ⁊ medicū vadit: hec lingua arabica vocat̄ osilla: altera inter mediū ⁊ indicem vole petit vicinitatē. Maior pars secunde diuisionis in tres diuidit̄. Una inferioris brachij latitudinē vsq; ad rascā tendit manualē. Altera super priorē sita rasce petit confinia. Tertia circa cubiti diuiditur media ascendēs vsq; ad brachij superiora a parte extranea: que in duas diuisa tēdit vsq; ad rascam manuū exterius: ⁊ ibi inter indicē diuidit̄ ⁊ policē. Pars altera petit brachij inferioris extrema in tria ibi diuidenda. Una haꝝ inter indicē vadit ⁊ mediū ⁊ cū mediatrice indicis ⁊ pollicis iuncta ibi tandē efficitur vna. Altera inter mediū ⁊ medicū. Hec est illa quā propter splenē incidūt medici: sanguinē inde emittentes rādiu quousq; per seipsam obturetur. Tertia inter auricularē secedit ⁊ medicū. Hec est diuisio sursum euntis cōcaue. pars descēdentis anteq̄ diuidatur ꝑncipalr̄ in radicē ipsam: sicut pilus partit̄ multiformiter ⁊ subtiliter. Hi aūt q̄si pili i parte dextra renū pāniculos ⁊ sibi vicina loca petūt: q: ea nutriūt. Postq; hec pars principalr̄ furculat̄ ⁊ cōcauitatē renū ingredit̄: per has renes sibi attrahūt sanguinis colamentū: quedā a renib⁹ testiculos intrat: vbi furculat̄: ab his rursum due vene in renum spondiles exeūt: q̄ per duo latera vadunt ad alia: ⁊ ad lacertos iuxta anum. Ab his duab⁹ due venule exeunt: que spondiles intrant ⁊ vt nucha eas nutriūt: que ad spondilū nūc venientes vtrinq; vadunt lateraliter. vna in dextraꝫ coxam. altera in sinistrā: de quarū radice decē exeunt vene. Una in anum vadit. Scđa subtilis sicut pilus ad pelliculas penis. Tertia ad carnem super ossa ani existentē. Quarta ad lacertos qui circūdant nates. Quita ad os matricis: ⁊ partes inferiores ⁊ vesicam. Sexta ad lacertos qui sunt super penis ossa. Septima in eis que sunt super vētrem. Octaua in naturam femineā ⁊ masculi virgam. Nona ⁊ decima in lacertos costarū vsq; in ylia. Facta hac diuisione vna furcula secedit ab eadem radice que in coxas vadit: altera in earū exteriora a parte scꝫ extranea tendēs vsq; ad inferiora: ⁊ diuidit̄ multiformiter in inferioris coxe veniens lacertos: ad genuū concatenationē in tres diuidit̄. Una per medium ⁊ per omnes coxe lacertos superiores ⁊ inferiores partitur. Secunda in cruris exterioris arundinem vsq; in cauille concatenationē: hec autem vena vocatur scia. Tertia in cruris inferiora descēdens vsq; ad eorum gibbosa atq; cauillam: ista a medicis vocata est sophena: que ambe cōueniunt in calcaneū. De scia due vene exeunt circūdantes minorē arundinē ab extranea .i. familiari parte: ⁊ diuidunt̄ in pedē ⁊ supra ⁊ infra. Alie tm̄ minorē circūdant arūdinē. Una ante ⁊ altera retro. He sunt venarū corporis cōpositiones: quarū vndecim sunt diuisiones. Sunt em̄ quedā vene ad vmbilicū fetuū venientes ab epate: alie a porta: alie a concaua. Uene quoq; pectoris ⁊ vene diaphragmatis: spatulosa cum suis ramis: ⁊ ascellata cū suis exteriores arterie: et circūdantes ventrem: vene ossis ani ⁊ vene exteriores ani.

¶ De arterijs. Capitulū .xiij.

Veneque vocantur arterie nature fuere necessarie vt calorem naturalē a corde ad oīa mēbra corporis deferrent ⁊ spiritum vitalē. He autem arterie de duob⁹ panniculis sunt cōposite in forma similes: sed in substantia dissimiles. Earum interiora per latitudinē sunt villosa: quarū substātia est dura ⁊ q̄nquies est grossior q̄ sint exteriora: extrinsecus villosa earū per longitudinē vadunt pauca per transuersum: harū arteriarū substantia est mollissima: qđ eis necesse fuit: quia duos motus habuere. Unum in dilatādo cum sibi spiritum a cordis trahunt imo qđ cum exteriorib⁹ fit panniculis per lōgitudinē. Secūdus est motus constringendi ⁊ fumosam superfluitatē expellendi: qđ cum interioribus fit pāniculis per latum villosis. Hi autem adiuuant̄ per villum transuersum: his pāniculis retinetur sanguis qui a corde trahitur. vnde duriores sunt exterioribus imo venis oīb⁹: qđ eis cōuenit ex motu ne forte rumperent̄. He autē vene a cordis incipiunt sinistra concauitate: ex hac em̄ due procedūt pulsatiue: quarum vna minor panniculū habet vnū mollē. Hecq; vena vocatur pulsatiua: que necessaria ob hoc fuit vt multam quantitatem sanguinis: ⁊ spirit⁹ ferret pulmoni: ⁊ aerē exciperet quē sanguini donaret. hec vena pulmonē intrat: ⁊ ibi multiformiter est diuisa. Altera est priore maior quā aristotelici vocāt orthi: audacēs vo͛ medici. Ista a corde ascendēdo diuiditur in duas. Minor secedit in dextram concauitatē cordis: ⁊ ibi diuidit̄. A maiore cor circūdatur. Quicq̄d remanet de his furculatis in duas se diuidit: vna ascēdit sursum: altera descēdit deorsum: q̄ maior q: inferiora mēbra superiorib⁹ sunt plura: ascēdens sursum duarum postea fit venarū: maior tendit ad gingiuas: ⁊ ex trāsuerso in dextra latera: que ad molliorē ascendens carnem quā appellāt morū glandem in tres diuiditur: due sunt maxime procedentes in latera occulte arterie. vna dextrorsum: altera sinistrorsum: has in colli sentimus lateralibus: iuueniles q; vocant̄: que absconse se cōmiscentes ⁊ in ascensu carneā concauitatē subeuntes multiformiter diuiduntur: ⁊ iuncte sicut vene efficiunt̄ sub⁹ cerebrum se dilatantes vt spiritus animatus digerat̄: postea adiuncte: ⁊ sicut prius due effecte substantiam intrant cerebri vt animatum sibi ferant spiritum. Tertia que remāserat in tres diuiditur alias. Pars ad oculos tendit ⁊ in priores colli spondiles ⁊ spatularū vicinitatē vsq; in earum summitatē: ⁊ descēdens vsq; ad ascellas iungitur cum ascellata ibi absconsa ⁊ in man⁹ diuisa est mltis modis furculata. Parue in lacertis manuū interiores tendunt ab interiorib⁹ vsq; ad cubitos in quibus extra apparent cum ascellata: ⁊ postea redeūtes ad furculas multis modis ibi furculant̄ ⁊ in lacertos brachij diuiduntur. Altera ad manuū rascam vadit per superioris viā brachij. Hec est cuius pulsum in morbis medici tangūt. Altera ab inferioribus brachij ad rascam manuū tendit diuisa in lacertos vole: aliquando apparet retro manum. Altera pars vene ascendens sursum vsq; ad sinistram ascellam per trāsuersum diuiditur in sui lateris mēbra: sicut ⁊ altera iungens se cum ascellata. Uena orthi descēdens deorsuꝫ recta sup spōdiles dorsi vsq; in anū vadit: ad quē anq̄ descendat in procedendo fit multimoda diuisio: eiusq; in vniuscuiusq; spondilis latera ⁊ intrat spondili vicina membra. Una harū subtilis diuiditur per loca pulmonis tendēs vsq; in eius extremitatem ⁊ in canales eiusdem. altera vadit in costas: due alie parue in diaphragma. Alia circundat intestina subtilia que postea diuiduntur intra rectum intestinum ⁊ circūdant ipsum. Hecq; vene pulsatiles miscētur alijs pulsum non habentibus: et cum subtiles vene diuiduntur: singulas spondiles singulum par ingreditur. Quedaꝫ vo͛ vadit ad nuchā: quedam ad hāchas vbi admiscentur venis pulsum non habentibus: que cum ad ossa ani perueniant in duas se diuidunt: sicut ⁊ non habentes pulsum q̄ subtus eos sunt. Una vadit in dextrā: altera in sinistram coxam: sed anteq̄ ad eas veniat: vnaq̄q; furculatur. vna in vesice latus vsq; ad vmbilicum progreditur: que in fetu manente in ventre matris solet inueniri: in perfectis em̄ vix inuenire poteris cum descendit tm̄: ⁊ in lacertos super anum diuiditur: sicut de non pulsatili vena diximus: sed quedam pars in interiora: quedam vo͛ vadit in exteriora. Iste sunt arterie que habētur in corpore. Quedam vo͛ sunt circūdantes fetum. quedam ab orthi procedentes ad venas vadunt vsq; pulsatiles: alie ad quinq; spōdiles: alie in medias furculas; alie vadūt ad ascellas: alie ad iuueniles: alie ad diaphragma secedentes: alie in primis furculate ad epar atq; splenem; et inestina se extendunt.

¶ De carne ⁊ pinguedine. Capitulū.xiiij.

Carnis species in corpore sunt tres. Quedam enī pars neruis ⁊ chordis admixta lacertꝰ: est vocata: de qua carne dicemꝰ in mēbrorū cōpositione. In his autē lacertis maior pars est carnis: alia caro sola inter durā ⁊ mollem est temperata: alia est glandosa. ¶ Sola caro est in coxis: ⁊ in dorso exteriori ⁊ tinteriori atqꝫ inter dētes. Sed que in coxarū iacet parte extranea: ossium super eam quiescētiū est quasi culcitra. Caro exterior ⁊ interior dorsi duabꝰ de causis necessaria fuit. Interior enī dorsi caro interiora calefacit que ꝓpter nuche naturalem frigiditatē: ⁊ ossium atqꝫ neruorū que naturaliter frigida sunt facta est. Estqꝫ eius altera causa. s. concauitatis neruorum ascendentiū: arteriarūqꝫ descendentiū recreatio maxima: ne forte rumpētes deficiant in via. Caro dorsi exterior ab exteriori aere sui est defensio: ⁊ concauitatis spondiliū ⁊ costarū recreatio. Caro inter dentes eorū firmat radices nutriens eos vt sint stabiles. Caro glandosa diuiditˀ in tria: humectationē enī bonā ⁊ iuuantē generat: qđ testiculi ⁊ mamille faciunt ⁊ glandes que subtꝰ linguam sunt: q̄ ori ⁊ lingue humiditatē attrahunt: ne nimia siccitate torpescant ad motum nature. Alia enim glandosa: aut replent loca vacua: aut venarū ⁊ neruorū sunt fomēta qualia sunt in ventre posita: ⁊ ea que vocantur mora: ⁊ que ventriculorū cerebri sunt media. Sunt quedā etiam glandosa expulsum a membris humorē recipientia: qualia sunt nascentia in inguinibus: post auriculas in collo: glādes intestinū circūeuntes vene exeūti ab epate fuere necessarie: que cum exeat intestinum circūdat: vadensqꝫ inter intestinū et stomachū circundat illud qđ porta est vocatū. Huic vene nerui admiscētur ⁊ arterie: que descendētes a corde in corpus inferiꝰ circūeundo intestinis prebent sensum. Hecqꝫ omnia in loca diuidūtur sibi vicina: ⁊ in illa vñ fel currit ad intestina: quorū via ex suspensione nimia non fuisset tuta nisi natura mirabilis eis subsisteret: hec glandosa quibꝰ loca replerentˀ vacua vt in via hac quiescerēt: ⁊ ne nimio interstitio atqꝫ motu se rumperent. ¶ Glandosa fuerūt mollia vt suauius quiescerent super ea: vt si forte aliqua duricies eis obuiasset mollia haberent ad que refugerēt. Glādosum morū est maius: q: a superiori parte costarū dilatatur. glās illa que pinui est assimilata in medio ventriculi cerebri: ad hoc fuit posita vt idē qđ superiora suppleat. Glandosa expulsos hu. tm̄ recipientia in ascellis sunt necessaria: vt hu. malos a corde expulsos recipiant: quos q: debilia sunt in expellendo retorquere nō possunt. Inguinis glandosa ab epate recipiūt expulsa: colli ⁊ post auriculas a cerebro eiecta.

Pinguedo est res humida que maxime inuenitur super pelliculas et neruosa loca naturaliter frigida. Sanguis enī subtilis ⁊ vnctuosus pinguedinē non obseruat in locis calidis ⁊ sibi penetrabilibꝰ. Sȝ cū veniat in loca naturalr frigida ibi tandē se coagulat: et pinguedinem concreat: qđ fecit natura ex necessitate sibi maxima: vt nerui ⁊ pellicule: q: sicca fuerant pinguedine refocillarētur humida: ne forte rumperentur ex nimio suo motu.

¶ De pelliculis. Capitulū.xv.

Pellicule siue pāniculi subtilia et dura sunt corpora quibꝰ cooperiuntur membra: nihil vō subtilius nec preter ossa durius in toto corpore reperitur: qđ fuit necesse vt alia mēbra possent cooperiri ⁊ defendere dura: ne facile rumperētur subtilia: ne nimia corporis quātitas occuparetur. ¶ Membrorū quedā vnū: quedā duos habent panniculos: lacerti vno tm̄ sunt contenti quo vndiqꝫ sunt operti: qui pāniculus ita glutinatur eis vt non facile auferatur: qđ tribꝰ de causis necesse fuit. pmo vt mēbra sibi coadunet: secundo vt ab alijs separet: tertio vt si quando lacerti seinuicem percutiunt: per hunc pāniculū tuti maneant. Interiora membra duos habent. Vnū eadem necessitate qua et lacerti: alterum superpositū priori nō tm̄ iunctū ei nisi vbi mēbra sunt sibijnuicem ligata: qui fuit necessarius vt membrū esset tutius ⁊ ligaretur firmius. Mēbra interiora pectoris duobus sunt operta pāniculis preter illum qui costarum est coopermentū. Mēbra ventris illis ambobꝰ operiuntˀ: quibus etiā cerebrū cooperitur: qđ quomodo fiat dicemꝰ. Sed prius dicendū est de cooperētibꝰ costas. Pāniculus costarū subtilis sicut aranee tela omnes interiores pectoris operit costas: ⁊ mēbra circūdat pectoralia: a quo duo prodeunt pectus partientes mediū: qui in longitudine furcularū incipiētes iunctivsqꝫ ad finem tendūt pectoralis teneritudinis. In cuius extremitatibꝰ anterius solidatˀ: posteriꝰ vō cū pectoris spondilibꝰ vbi iuncti paulatim se separāt: vt ad cor perueniant ad quod dū perueniatˀ: tūc tandē maxime se iunguntˀ eos enim mediat cor cum pāniculis suis: ⁊ postea iunguntˀ cum dorsi spondilibꝰ: vbi perfectissime solidantˀ. Sunt autē in pectore cōcauitates due ad seinuicē separe. Pectoris vō panniculi duplr sunt necessarij. Maior fuit necessitas vt si vna pectoris ꝯcauitas suā actionē amitteret ex passiōe aliq̄ altera expleret qđ infirma nō posset: vt si in vna pte apostema nasceretur: ibiqꝫ flatus amitteretˀ: altera medietas medium flatum et vocem faciat. Si enī vtraqꝫ infirmetˀ morte intercidente vitalis flatus amittitur. Minor fuit necessitas vt ab ipsis exirent ⁊ mēbra concaua operirent: idest pulmonem: neruos: venas ⁊ arterias. Ligētqꝫ mēbra pectoris ne suis excederēt locis. Cordis pāniculus qui sua capsula esse dicitur: ex omnibꝰ cor circūdat partibus: cuius forma forme cordis est imaginata: qui aliquantulū a corde est semotꝰ ne cor a suo motu prepediatˀ. Hic cordis sedi colligatˀ venis et arterijs ab ipso ꝓcedentibꝰ: panniculisqꝫ pectoralibꝰ in acumine cordis ambobꝰ colligatˀ pāniculis in fine pectoralis teneritudinis. Ividem se habēt omnes panniculi mēbrorū pectoris: sed non adeo sunt remoti. Est ⁊ alius arabice syphac vocatus: qui sicut aranee tela subtilisˀ: qui sub lacertis ventris positꝰ a cartilagine gladio assimilāte icipit: que supest ori stomachi tendēs vsqꝫ in os penis: circūdansqꝫ stomachū super os dorsi dilatatur. Est autem circa os stomachi grossior: sed semper subtiliatˀ vsqꝫ ad penis os. Solidaturqꝫ cuȝ diaphragmate superiꝰ ⁊ lateraliter cum lacertis ambobus qui super ventrem dextrorsum ⁊ sinistrorsuȝ ponuntˀ. subtꝰ cum penis osse ligatur ita firmiter vt vix aliquis eradicet: maximeqꝫ cum diaphragmate ⁊ cum lacertis ani vtrisqꝫ ex quibꝰ exeūt chorde subtiles atqꝫ parue: que huic pāniculo vniuntˀ: ideoqꝫ inseparabilis esse probatˀ. Unde quidam putant chirurgici in cōsutura ventris vulnerati solum syphac tangi ⁊ ꝯsui: qđ falsuȝ est cū ita sit operimētū ⁊ coadunatio chordarū. Iste fuit vtilis quinqꝫ de causis. Primo q: operimentum est membrorū omniū sub diaphragmate positorū. Scđo vt defendat ne lacerti ventris cadant sup viscera. Tertio vt cum feces ibi excitantˀ: facile expellantˀ. syphac cū diaphragmate istuc retro: illuc vt ante cogūt feces exire: sicut si cōstringatˀ manꝰ: resqꝫ aliqua liquida mittatˀ. Quarto vt nō multū stomachus inflетur cum res inflatiua comedatˀ: ibi enī destruitˀ ventositas exprimentibus diaphragmate ⁊ syphac. Quinto vt colliget omnia sub diaphragmate membra posita. Dat enī iste syphac pāniclos p viscera vt sicut ⁊ totū corpus cutis: ita ⁊ viscera custodiāt panniculi. s. stomachū: epar: splenē: renes: intestina: matricem: vesicam: testiculos: venas: arterias: atqꝫ neruos. Pāniculꝰ operiēs stomachū grossior est pāniculis aliorū viscerū: ⁊ hoc ideo vt si inflетˀ nō rumpatˀ. hic cū syphac ligatur. Subtiles epatis pāniculi cū diaphragmate sunt ligati ex parte gibbositatis: cū intestinis ex parte sui concaui. Pellicule splenis cum posterioribꝰ ligantur costis ⁊ cum hācbis. Similiter renes: intestina: vesica: matrix: atqꝫ testiculi habent pelliculas se operiētes: ⁊ vicinis sibi membris colligantes. ¶ Testiculorū panniculus qui a syphac ad spermatis vasa disgreditur invtrūqꝫ testiculum diuiditˀ. vnde vtrūqꝫ operitur: sacculusqꝫ testiculorū vocatur. A syphac vō egreditur vnus: ipsius ⁊ intestinorū medius: cui ventris pinguedo coniungitˀ: que arabice zirbū vocatur: ⁊ a pinguedine secedēs intrat intestina que circūdat operiens venas ⁊ arterias: iste vnus atqꝫ solus duas venas atqꝫ neruos ⁊ intestina defendit ⁊ circūligat. Quomō zirbū venis pīguedine ⁊ pāniculis tegitˀ ⁊ ꝯficitˀ: hic mō reticebitˀ. Cum enī de cōpositis sit membris: inter cōposita dicetˀ. Ibi

panniculi oĩa mēbra tegunt: q2 a summo craneo prodeunt: cerebrũq3 operiũt: in quo tantũ duo sunt. vnꝰ grossior dura mater vocatur ⁊ craneo supponit. hic cerebro fuit necessarius: vt a duritie cranei ipsum tutaret q̄ cranei ossibus cõnectitur serrã assimilantibus. Alter est subtilissimus ⁊ colligat arterijs atq3 venis forme assimilatus secũdine. Secundina enim est illa in quo vene arterieq3 ⁊ panniculi sibi inuicem sunt cõnexi. hic fuit necessarius vt per ipsum a dura matre cerebrũ tutaret: venisq3 sibi ministrantibꝰ nutriret atq3 calor naturalis per pulsum daret ei: oẽs ergo vene nerui et arterie his pelliculis intra cerebrũ operiũtur anteq̃ craneũ egrediant. Sed de cerebri dicturi cõpositiõe de his dicemꝰ liquide: sicut enĩ natura mirabilis pelliculas fecit interioribus curandis: ita ⁊ cute extrinsecus circundedit corpus ne quid forte pateretur deforis.

De cute. Cap. xvj.

Cutis aũt in hominibus pulchrior: mollior: subtiliorq3 efficit q̃ i qbuslibet alijs aĩalibꝰ ꝓpter nobilitatẽ tactus. Si enĩ dura ⁊ grossa esset sicut piscũ conchile cũ pateretur nihil sentiret. Si pilosa sicut asinoꝝ atq3 boum: piloꝝ massa attenuaret tactũ: vnde manuũ volis subtilior ⁊ mollior fuit propter tactum ⁊ in capite fragilior q̃ in alijs mēbris: vt fumositates a toto corpe reciperet ⁊ excluderet. Est aũt hec cutis tota vndiq3 perforata vt fumos a se excludat. Hec autem foramina pori sunt vocata. Cutis quoq3 hoĩs nõ in oĩbꝰ mēbris est equalis: cutis enĩ faciei subtilior est alijs causa sensus atq3 claritatis. Si enĩ grossa foret rubor sanguis nõ in ea appareret Grossa est in alijs mēbris sicut in pedũ plãtis: qđ iđ conuenit vt forte pungẽtibus aculeis nõ inde coꝝ lederent lacerti. est ⁊ mollis sicut volaꝝ cutꝰ qđ ideo fit vt cito mutaret in naturã rei sense: est ⁊ dura sicut peduꝫ planta: vt calcare posset dura: est nõ pilosa vt cutis manuũ atq3 pedũ vt maiorē habeat sensum: est et pilosa sicut cutis capitis barbeq3 ⁊ supercilij: qđ dicet cũ de pilis tractabimꝰ. Cutis oĩbus sic cõiungitur suppositis vt nullatenus posset excoriari. Solidatur enĩ cũ lacertis sicut cutis maxillaꝝ atq3 frontis labiorũ q3 ⁊ faciei: narũ quoq3 extremitatis: vel cũ chordis vt cutis volarũ manualiũ ⁊ plantaꝝ pedũ: q̄ chorde exeũt a lacertis medioꝝ brachiorũ q̄ anteq̃ veniãt ad rascã manuũ dilatare plãtas implicant digitorũ ipsaꝝ manuũ: qđ tribꝰ ex causis ꝯuenit: vel ex tactus nobilitate: vel ne pili ibi nascerent quibus tãgendi sensus impediret: vel vt mixtio cutis ⁊ costaꝝ quoddã faceret tẽperamentũ. A lacertis crurũ exeunt chorde ad plãtas pedũ ⁊ venientes ad cauillã ibi tandẽ se dilatãt plãtasq3 operiẽtes se ꝑfectissime alligãt vt vix aut nũq̃ excoriari valeãt. Cutis alioꝝ mēbroꝝ inter se ⁊ lacertos habet panniculum: vnde facilius excoriatur.

De pilis ⁊ vngulis. Cap. xvij.

Piloꝝ ⁊ vngulaꝝ nõ idẽ qđ totius corporis est incrementũ: oĩa enĩ mēbra corporis in longuꝫ atq3 latum vident augmentari: sed hec solum in lõgitudinẽ crescunt. Jrẽ definitũ habẽt mēbra crescendi modũ: hec aũt augmentant interim dũ viuit: qđ ideo fit: q2 q̃dã expulsio sunt corpis. Pili ex fumo calido ⁊ sicco cõficiunt. Subtilitas enĩ fumi dũ egredit extraneo aere exiccat: q2 dum mollities interioris fumi per poros exeat aer exeuntẽ ⁊ nõ se diuidentẽ exiccat. Sunt ĝ pili naturaliter iuuamentũ corporis vel tantũ superfluitatis expulsio. Juuamẽta sunt capilli ⁊ cilia: capili enĩ caput custodiũt honestãtq3 ⁊ defendũt: quibus si careat ⁊ maxima est inhonestas ⁊ precipue in mulieribus. Supercilia defendũt ne quid nociuũ desuper cadat in oculum. Sunt ⁊ honestantia q2 homo dedecorat coꝝ carẽtia. Cilia ante ⁊ retro sursum ⁊ deorsum sunt oculoꝝ iuuamẽta. H habent ꝓpriũ qđ nõ est alioꝝ piloꝝ: ante enim sunt erecta: q2 si forte leuarent sursum oculũ non clauderẽt: neq3 ab aũ veniẽtibus ictibus eum defenderẽt: sed hec sursuꝫ illa deorsum cooperirent visum. Hec eadẽ nõ crescũt q2 naturaliter sicut alia mēbra fundata sunt. Palpebre facte sunt nõ porose atq3 dure vel vt pili semper erecti essent vel ne crescerẽt. Herba enĩ in terra molli nimis inclinat atq3 crescit. In terra dura nõ crescens stat erecta: hec facit natura corporis iuuamenta atq3 ornamenta. Solũ ornamentũ est barba bene apparens ⁊ cooperiẽs maxillas. Est aũt cã cur masculus et nõ femina barbescat: q2 masculi calidiores sunt: in quibus fumus qui piloꝝ est materia: augmentatur magis q̃ in feminis: ⁊ q2 nature sufficiebat expellere per vnũ locũ in masculis expellit per duo loca. i. caput atq3 barbã: vnde fit vt femine calidissime aliqñ videant barbescere: ⁊ ecõtra in masculis frigidis. vñ eunuchi nõ barbescũt q2 perdiderũt mēbra calidiora. Pili ergo isti facti sunt a natura vt essent iuuamẽta ⁊ ornamẽta. Alij oẽs nature sunt expulsiões: q2 mēbra calida ⁊ humida ⁊ inde fumũ emittentia sunt pilosa sicut penis ꝓpter testiculoꝝ cõfinia: ⁊ pectus propter vicinitatẽ cordis: hec omnia nõ sunt naturalia: sed superfluitatis expulsiua sicut videmus in hortis: quedã non studio colẽtiũ nasci. Vngula est solidata cũ carne sibi iũcta et cute supmo: cuiꝰ ligamẽta sunt chordosa: veniũt tamen ad vngulas nerui vene arterie vt eis dent sensum ⁊ naturale nutrimentũ harũ incrementum non longum est atq3 latum sicut alioꝝ est mẽbrorum: erit ergo tantũ longũ sicut ⁊ pilorum.

Finitur liber secundus: sequit liber tertius.

Capitula libri tertij.

De compositis membris. Cap. j.

Talia superius de consimilibus membris tractauimus: de compositis mēbris que officialia dicũtur dicturi sumus. Cõposita membra aut sunt vniuersalia vt caput: manus: ⁊ pedes. Aut particularia q̄ vniuersaliũ sunt ptes: vt lacerti vel musculi: qui ⁊ ipsi sunt cõpositi de carne: de neruis: de venis: de ligamentis: de pãni

culis. Caput aūt mēbꝛū est vniuersale: qḋ de lacertis similibusqꝫ mēbꝛis cōpositū videt̄ esse. Prius de cōpositiōe lacertorum sermonis sumamus exoꝛdium: ignoꝛatis etiā totius partibus: ⁊ ipsum totum ignoꝛabitur.

De lacertis siue musculis. Cap. ij.

Musculus ergo cōponitur de carne neruisqꝫ ⁊ ligamentis: atqꝫ pāniculis vestit̄: ⁊ super ossa ligatur ligamētibus ab ipsis ossibus procedētibus. Nerui aūt a nucha vel cerebꝛo exeūtes ad lacertos: cū ad superioꝛē veniūt extremitatem in multimodā seducunt̄ diuisionē: ⁊ in lacertoꝛū miscent̄ carnē. Ab ossibus quoqꝫ q̄ musculis supposita sunt: ligamenta exeunt q̄ cū neruis ⁊ carne se cōsuūt: ex hisqꝫ coꝛpꝰ conficitur qḋ lacertus vocat̄. Ab inferioꝛi autē extremitate musculi exeūt nerui cū ligamētis que cum misceantur coꝛpus efficiūt: qḋ choꝛda vocatur. Choꝛde autē ⁊ nerui fuerunt necessarij causā volūtarij motus mēbꝛoꝛum. Choꝛde aūt musculi extremitatē exeūtes extēse ligant mēbꝛa concatenationē: cuius causa musculus est factus. Cum autē necessarius sit motus mēbꝛi volūtarius: lacertus in sui oꝛigine retoꝛquet̄: cum quo choꝛde ita foꝛtiter trahunturvt membꝛa concatenata moueant̄ ⁊ in lacerti partē reducant̄. Si enim volas manuū interioꝛ mouerit lacertus ad trahendum lacertum internus tota manus replicatur. Si aūt exterioꝛ dilatat̄ manus extra reclinatur. Oēs lacerti quinqꝫ modis sunt diuersi: scꝫ in quantitate: qualitate: figura: situ loci ⁊ ꝯpositione choꝛdarū ab eis egressarū. In quātitate: quia quidā sunt magni: vt maioꝛa mēbꝛa: sicut coxe per eos possent moueri: quidā parui vt palpebꝛaꝝ lacerti: ⁊ per quos minoꝛes pedū mouentur digiti: vt enim Gal. testat̄: hi pro nimia puitate sui vix inueniunt̄ ab anatomicis. Sunt etiaꝫ lacerti subtiles sicut super ventrē positi: qui ventri ⁊ intestinis fuerunt necessarij in expꝛessionibus digestionis ⁊ vt adiuuarent vesicam ad expellendū vrinā. pꝛosiciūt etiā parturientibꝰ in fetuū exclusionibꝰ: ⁊ ab eisdē diaphragma adiuuatur cū pectus inflat̄ ⁊ expꝛimitur vt vox vel flatus recipiatur: per hos em̄ calefit stomachus. In figura sunt diuersi: qꝛ taliter opoꝛtuit eos figurari pꝛout capacitas est mēbꝛoꝛum vbi sunt positi. Sunt em̄ quidam trianguli sicut lacerti pectoꝛis. Alij rotūdi sunt sicut circūdātes vesicā atqꝫ anū: alij quadranguli sicut super ventrē positi: alij lōgi sicut alij duo super ventrem suspensi. Ex situ loci sunt diuersi: quia qui retro motui fuerūt necessarij super longitudinē mēbꝛoꝛum sunt erecti. Ex cōpositiōe diuersitas est lacertoꝝ super ventrē locatoꝝ: quoꝝ caro neqꝫ neruis neqꝫ ligamētis cōmiscet̄: tn̄ in eoꝛū extremitatibꝰ choꝛde solidantur. In choꝛdarū egressione dissimilitudo videt̄: qꝛ aliqn̄ a lacertis duobus siue tribus vna sola choꝛda egreditur: sicut illa choꝛda grossa que ad pedes ꝓcedit̄: hec aūt a duobus exit lacertis qḋ necesse fuit qꝛ mēbꝛa erāt maxia: qbꝰ nō sufficiebat vnꝰ lacertus. Sunt ergo duo vt tractus sit foꝛtioꝛ: vel si vnus lassescat: alter medietatē suam compleat. In membꝛis quoqꝫ similibus idē inuenitur. Sunt aūt lacerti a quibus due vel tres choꝛde exeunt vel plures que sunt de medio inter. viij. vt in cruris pꝛoꝛa posito. Ab hoc enim. iiij. choꝛde exeunt q̄ ad quattuoꝛ digitos pedū tendunt. huius fuit magnitudo qꝛ si vnus solus esset idemqꝫ paruus: choꝛde adeo subtiles essent vt in digitis illis nō sufficerent. Similiter in quibusdā alijs mēbꝛis inuenies. Sūt aūt quidam lacerti a quibus choꝛde nō exeunt: sed quasi in eoꝛū extremitate lacertoꝛum sunt solidate sicut in lacertis qui super nares sunt: ⁊ qui collum vesice circūdant: hmōi sunt diuersitates lacertoꝛum.

De lacertis mouētibus collū ⁊ caput. Cap. iij.

Lacerti aūt oēs in. viij. diuidunt̄ ptes. Alij em̄ caput ⁊ collū mouētes: alij gulam atqꝫ guttur ⁊ sibi vicina: alij spatulas: alij manū: alij pectꝰ: alij ventrē: ⁊ eius vicina voluntariū motuꝫ habentia: alij pedes: alij coxas. Lacertoꝛū capitis quinqꝫ sunt modi. Sunt quidā faciē mouētes totam pꝛeter mentū ⁊ oculos: alij mentū: alij oculos tantū: alij caput: alij collum. Mouentes faciē sunt sex. Duo mouēt maxillas: ⁊ separant labꝛa: ⁊ hi appellantur lati. Choꝛde de pꝛimo hoꝛum parte a colli spondilis spinis exeunt: ⁊ ad extremas maxillas tendūt: ⁊ separatim mouēt eas: ⁊ in quibusdā etiā hoībus auriculas. Secunda pars choꝛdaꝝ ab ossibus pꝛocedit mediarū spatularū: ascendensqꝫ per collum ad extrema vadit labioꝛū: vna sinistroꝛsum alia dextroꝛsuꝫ: que ambe cum vtrinqꝫ moueantur sicut toꝛtura os mouet̄. Si vna sola: os in choꝛde parte toꝛquet̄. Choꝛde qꝫ tertie partis ab ambabus exeunt furculis: ⁊ ascendendo vadunt in inferioꝛa labꝛa toꝛquentes inferius buccā trahunt. Quarte partis choꝛde in transuersum ab eis furculis exeūt in hūc modum. Pꝛocedēs em̄ a dextra parte petit sinistrā: ⁊ ecōuerso sinistra dextram: que cū trahantur vtraqꝫ labꝛa iunctim egrediuntur. Lacertoꝛuꝫ faciē mouentiū duo superius labꝛa trahunt: alij duo super extremitatē dilatātur narium: vnus super frontē fronti necessarius: vt per eū clauderētur oculi: ⁊ aperirentur. Lacertoꝛū oculos mouentium: quidam palpebꝛas tantū: quidam oculos: quidā visuales adiuuant neruos ne foꝛte rūperent̄ cū ad videndū nimis aperirentur. Palpebꝛas mouentes sunt tres: vnus est suspensus in eodem osse vbi est oculus: choꝛda hmōi palpebꝛaruꝫ cōnectit̄ pelliculis: qḋ necesse fuit vt aperirent̄ oculi. Alij subtilioꝛes: pꝛimo in angulis oculi sunt positi: ⁊ quasi in cōcauitate oculoꝝ sepulti. Choꝛde eoꝛū ad extremitatē cōueniunt oculoꝛū ⁊ palpebꝛarū: ⁊ vtrinqꝫ se cū eis iungūt: hę claudūt palpebꝛas si vtraqꝫ suū officium suppleat. Sed si vna pars illarū patiatur: tūc nō clauditur palpebꝛa: nec aperitur que passio ab Hippo. ossiolos vocatur. Lacerti firmātes visuales neruos sm̄ quosdam sunt duo: tres vero sm̄ alios. Lacerti mouentes oculos sunt sex: duo ipsos oculos regūt: tertiꝰ mouet in partē dextrā: vnꝰ in sinistrā: quintus superius sextus attrahit inferius. Lacerti mentum mouentes sunt quattuoꝛ pares: duo pares ad superioꝛa mentum mouentes. hi sunt ambo lacerti tempoꝝ: ⁊ ambo lacerti q̄ sunt in oꝛe: tertiū par incipit post auriculas: ⁊ parū descendit in collū: post ascendit in mentū inferius mouens ipsum: quartū par est super maxillas mouēs mentū ⁊ vtraqꝫ labꝛa. lacerti hi masticatoꝛes vocant̄. Lacerti mouētes caput dupliciter accipiuntur: aut enim caput mouent solū aut caput ⁊ collū. Solū caput mouentes quidā sunt inferius inclinantes: ⁊ sunt duo pares post auriculas incipientes: ⁊ vsqꝫ ad furculas ⁊ pectoꝛis teneritatē tendunt: quidā in altū erigūt ⁊ retro flectunt: hiqꝫ quattuoꝛ pares sunt: quidam vtrinqꝫ mouent: ⁊ duo pares in cōcatenatione capitis positi: vnus dextroꝛsum ⁊ alius sinistroꝛsum. Caput ⁊ collum mouētiuꝫ quidam mouent retroꝛsum ⁊ sunt pares quattuoꝛ: quidā mouent ante ⁊ in latera vtraqꝫ: ⁊ par vnum subtus os stomachi positum cuius villum cum secunda ⁊ pꝛima spondili est solidatum.

De lacertis mouentibus guttur ⁊ sibi subiecta. Cap. iiij.

Lacerti mouentes gulā ⁊ guttur sunt quattuoꝛ: q̄ a teneritudine costaꝝ pectoꝛis incipiunt: duo iunguntur cū ossibus lauda assimilātibus: ⁊ mouēt gulā inferius ⁊ duo ligant̄ cū cartilagine scuto assimilante: alij quattuoꝛ sunt qui ad inferioꝛa trahūt. Lacerti gutturis sunt. xvj. duo incipiētes a lauda ⁊ duo a scuto: q̄ttuoꝛ ad inuicē iūcti sunt: vt ⁊ scutū stringāt cartilagini: q̄ttuoꝛ cū cartilagine iūgunt̄ q̄ carēt noīe: duo stringūt cartilaginē cipho assimilantē: duo incipiūt ab osse sagitte assimilāte ptingētes ad vtraqꝫ latera lingue. Sūt ⁊ alij q̄nqꝫ a lauda incipiētes: quoꝝ quattuoꝛ linguā mouēt. quintꝰ lauda tenet. Sūt ⁊ duo lingue suppositi p latū villosi. Gule v̄o lacerti sunt duo: vnus dexter: alter sinister. qui necessarij sunt ad vocē emittendā: ⁊ ad trāsgluttiendū. Solius colli sunt quattuoꝛ lacerti. duo retro dextoꝛsuꝫ mouēt collū: alij v̄o ante sinistroꝛsum.

De lacertis mouētibus spatulas. Cap. v.

Lacerti mouentes spatulas sunt. vij. duo a spōdilibus exeuntes: ⁊ per transuersum descendētes: vnus in oculum spatularū ascendens in furculas sursuꝫ: vt versus caput spatulas trahat. Alter ad inferioꝛa tendit: ⁊ iungitur cū spatulis: ⁊ simile

facit priori. Tertiꝰ incipiens a prima spondili secuꝫ oculos spatularũ iũgit: ꝛ spatulas ad collũ erigit. Quartus a lauda incipit iũctus coste superiori: ꝛ rostro adherēs corui: q̄ ad hoc adiuuat vt in partē colli leuet spatalas. Quintꝰ ꝛ sextus q̄ a spinis spondiliũ incipiũt dilatant spatulas atq̄ stringũt. Septimꝰ ab osse pectoris incipit: ꝛ ĩ inferiorē spatularꝫ partē tendit: qd̄ fit vt in vno motu spatulas añ ꝛ retro superius ꝛ inferius trahat ꝛ similiter ad armos inferius ꝛ retro.

De lacertis mouētibus manus. Cap. vj.

Lacerti quibus mouent̃ manus sunt tripliciter alij eñ armũ: alij manualē plantā: alij mouent brachia. Mouētes armũ sunt .xij. tres a pectore descendētes armũ mouēt in partē extraneā horũ vnus qui maior est sub mamillis incipit: alij duo ab ossibus teneritudinis aliorũ duorũ: vnꝰ a costis incipit posterioribꝰ: alter ab hanchis: quibꝰ singulis lata chorda exiēs nectit̃ concatenationi. Armorꝫ quinq̄ incipiunt ab ossibus spatularꝫ ꝛ armo se iungũt. vnꝰ horũ est in lateribus spatularꝫ positus: alij duo in extraneā partē mouēt armũ: sꝫ raro p̄ter hos .xij. quidā alius paruus est lacertus in fundo spatularꝫ positꝰ: iuuās per trāsuersuꝫ moueri armũ. Lacerti mouētes brachiũ q̄ttuor sunt positi sup̄ armũ mouētes per trāsuersuꝫ in hũc modũ: q̄ fuerunt necessarij ad hoc vt brachiũ lateraliter teneret̃ rectum sursuꝫ ꝛ deorsum: duo horũ in anteriori p̄te locati sunt: vnꝰ horum qui etiā maior incipit ab interiori parte lacertorum spatule: alter ab exteriori armo. Sũt ꝛ alij duo lacerti retro dilatantes brachiũ: vnus qui ꝛ maior a familiari parte procedit brachij siue armi: ꝛ p̄tendit̃ ad brachiũ superius: alter qui ꝛ minor incipit ab inferiori brachio. Chorde eorũ nō chordis iungũtur superiorꝫ. In extranea parte brachij sunt decē lacerti: vnus est in medio exterioris brachij incipiens ab extranea parte capitis armi: ꝛ intrat tres alios lacertos sibi iunctos: ꝛ in latere eiũ tres alij sunt iuncti superiori cōcatenationi cubiti: ꝛ est alius lacertus in extraneo latere ab inferiori incipiens parte armi: duo alij lacerti per transuersum inuersant retro brachiũ. Lacerti mouentes plātas manuũ: alij in familiari parte brachij sunt: ꝛ sunt septē p̄ longũ suspensi: alij sunt in ipsis plātis: illi septē sunt sibimet sup̄positi vt nō premantur digiti. Est ꝛ alius paruus incipiēs a media parte capitis armi a parte familiari a quo exit chorda que dilatatur subtus digitos ꝛ plantas: qd̄ fit tribus de causis: vt firmet plātas manuũ: vt bonum donet tactũ: vt ibi pili nascātur. Sunt ꝛ alij duo subtus hos quinq̄ ex trāsuerso positi ad hoc necessarij vt brachiũ suũ cũ tota manu inuersent in faciē sui. Lacerti super manũ locati .xviij. sunt in duos ordines positi. Iuxta cutē sunt septē: horuꝫ quinq̄ digitos mouent sursum: ab vnoquoq̄ horum chorde parue exeunt iuncte cũ cōcatenatione pectinis manuũ: vnꝰ lacertus separat pollicem ab alijs omnibus: ꝛ est alius quo auricularis a medico seiungit̃. In inferiori ordine plantaruꝫ vndecim sunt lacerti: quidā horum cōcauitatē plante faciunt ꝛ a rasca manuũ incipiũt ꝛ alijs iungunt̃: ꝛ in vnoquoq̄ quattuor digitorum bini solidantur in prima concatenatione ipsorum ꝛ per hoc mobiles fiunt.

De lacertis mouentibus pectus. Cap. vij.

Lacerti pectoris: alij pectus dilatant: ꝛ alij constringunt. Dilatantes sunt nouē: quorũ vnus est diaphragma. Alij duo sunt subtꝰ furculas: vnusquisq̄ horꝫ incipiens est ab osse qd̄ vocat̃ caput spatule: ꝛ ibi iungit̃ cũ prima costarũ pectoris: sursum trahit̃ vt adiuuet dilatari pectus: sunt ꝛ tres pares alij: quorũ vnus a secunda exit spōdili sicut diximus alibi: secundus in cōcauitate ossis spatule: tertius incipit a septima spōdili colli: his oībus pectus dilatat̃: duo stringētiũ per longũ ad costas tendunt hi pectus colligant ꝛ constringunt: sunt ꝛ alij tres pares costas inferiores sursuꝫ trahentes: sunt ꝛ lacerti duo in longum in extremitate pectoris viciani teneritudini que est super cartilaginē que assimilatur gladio. Lacerti dilatantes ꝛ constringētes inter costas sunt pectoris. inter duas costas vnus est lacertus: qui in villi cōpositione est diuersus: ex cuius villi cōpositione actus discernit̃ vniuscuiusq̄: q: lacerti qui ex parte costarum sunt maiori dilatant pectus cũ villo exteriori ꝛ stringunt cum interiori: qui autē ex parte cartilaginosa est cum exteriori villo constringit ꝛ cũ interiori dilatat.

De lacertis mouentibus ventrē. Cap. viij.

Lacerti vētris: alij ad ventrē: alij ad testiculos ptinēt: alij ad vesice collũ: alij ad anũ: alij ad ipsaꝫ virgam. Uentri attinentes octo sunt: duo subtiles alios situ loci superātes: q: sũt cuti vicinātes. Incipientes a latere cartilaginis gladio assimilātis ab extremitate costarꝫ postremarum vestientes ventrē totũ vsq̄ in os penis secedunt: quorum villositas per longum vadit qui duabus chordis cum osse ligantur. Sunt et alij quattuor lacerti per transuersum positi ꝛ primis suppositi: quorũ villositas ex transuerso est locata. Hi ab osse hanche incipiũt: ꝛ ad supiores costas veniũt: duo alij a dextris: ꝛ duo alij a sinistris in hunc modũ. Duo quoq̄ alij quattuor sunt suppositi: quorꝫ villositas per latũ vadit: hi a dextris ꝛ a sinistris totũ cooperiētes siphac a spōdilibus renum incipiũt: ꝛ ab ossibus hanche vadunt vsq̄ in extremitatem costarum posteriorꝫ in medio iuncti ab ipsis procedentes pelliculāq̄ assimilantes: ꝛ cũ siphac solidant̃ ne expressionibus nimijs digestiōis ꝛ vrine vel partus rumpant̃: ꝛ firmāt diaphragma ne vocis siue tussis scindat̃ expressione nimia. hi idē stomachũ calefaciũt. Lacerti descēdentes ad testiculos in masculis sunt quattuor: duo a dextris ꝛ duo a sinistris: in mulieribus due: vnus dextrorsum: alius sinistrorsum: q̄ necessarij sunt vt testiculos teneāt ne deorsum cadant. Masculoruꝫ ideo plures: feminarꝫ vō pauciores: q: masculorꝫ testiculi deorsuꝫ pendent: feminarũ vō firmiter sedent. In collo vesice duo sunt lacerti: vnus circũdat collum ꝛ villũ: ꝛ villũ eius per latũ: cuius duplex est iuuamentum: premit eñ collum vesice in effusione vrine: ꝛ illud idem stringit ne vrina añ tēpus exeat. In virga quattuor sunt: duo dilatant̃ in latere vie virgā petentis: quorũ est iuuamētum dilatare viā: vñ sperma in recta via eat ad virgā: ꝛ vt recte exeat eā: duo alij sunt qui ab osse incipiũt penis: ꝛ cũ virga per transuersum iuncti iuuant in erectione virge ne aliquorsum dimittatur cadere: hi cum virga fortiter dilatantur ꝛ sursum erigunt. Si vnus tantūmodo moueat̃ virga in sui partē diuertitur. Lacerti mouentes nates sunt quattuor: vnus in extremitate recti intestini iuuans ꝛ mundificans ipsum: ne quid remaneat indigestũ: alter sibi suppositus extremitatē intestini circũdat stringitq̄ atq̄ claudit ne quid extra ab intestino exeat: cuius superiores extremitates cũ fundamento virge sunt vicinātes: duo alij vtrinq̄ alternatim positi superiꝰ nates leuāt ne colon exeat cũ nimia thenasmō vigeat: inde enim accidit q̄ mollescentibꝰ ꝛ laxantibus his si colon exierit: q̄ ad locũ non possit reduci nisi reducat̃ cũ digitis.

De lacertis mouentibus coxas. Cap. ix.

Lacerti mouentes coxas decem sunt: quorum vnus incipit ab osse hāche: alter ab osse coxe. Exiēs ab hancha duo habet capita que fuerũt necessaria vt latera mouerēt in coxas. Sũt etiā duo alij incipiētes ab osse penis: vnus a parte extranea: alter a familiari qui simul iunguntur ꝛ in acumine maiorum ossiuꝫ solidant̃. Os enim coxe duo habet foramina versus genuũ cōfinia: in parte extranea maius: in familiari minus: horũ iuuamenta coxas dilatant atq̄ stringũt quia qui incipit a parte familiari ante ꝛ in familiari parte regit: alter ab extranea retro regit: ꝛ in parte extranea: est et alius solus ad dilatandum factus.

De lacertis mouentibus crura. Cap. x.

Lacerti mouentes crura sunt nouē: tres maiores in parte familiari antepositi atq̄ locati: vnus incipit a maiori coxe acumine procedēs vsq̄ ad genua a quo exeunt chorde. Duorũ aliorũ maioruꝫ vnus ab eodem exit acumine ꝛ a recto osse seiunctus cũ genu atq̄ cruris ossibus. Sex dilatāt crura: quinq̄ retro positi in coxe parte familiari minores sunt prioribus illis: duo horũ laterales sunt illorꝫ trium: qui incipientes ab osse coxe retroq̄ iunguntur a parte familiari cruris iuuan-

tes motū cruris. a familiari parte tres alij post duos retro
sunt positi incipientes ab osse coxe: ab his vna chorda egre-
ditur ⁊ cōcatenationi cruriū ligat̄: vnus familiarē partē in-
clinat genuū: ⁊ in eadē mouet crura. Medius cū coxe capite
in familiari iungit̄ parte: vt sibi attrahat crus: q: cōcatena-
tioni genuū copulat̄ ⁊ lacertis cruris maioribus. Nonus la-
certus est paruus ⁊ in cōcatenatione genuū fundatus qui
iuuat cruriū motus in vtrūq; latus.

¶ De lacertis mouētibus crura ⁊ pedes. Cap. xj.

Lacerti mouentes pedes atq; digitos sunt dupli-
citer: quia quidā ponuntur in crure: quidā in cal
ce. Lacerti cruris sunt .xiiij. octo retro incipiunt
a coxe capite duo: ⁊ cum maxima chorda ligan-
tur cum calcaneo: hec chorda cum calneū trahat
cum crure ipsum firmat qua patiente videt̄ officiū pedis pe
rire. Est ⁊ alius horū medius lacertus qui incipiens ab ex-
tranea parte arundinis cruris vsq; ad calneum tendit: neq;
ab ipso chorda exit: hic duos priores adiuuat: vt si vnus il-
lorū patiat̄ hic patientis vicē suppleat. Sūt ⁊ alij tres quo
rum vnus ab extranea cruris arundine exit: ⁊ eius chorde
in duas diuise mediū digitū: ⁊ ei⁹ lateralē capiūt minimū:
Secūdus a posteriori pte exit vel incipit cruris: a quo chor
da exira ⁊ in priorē chordā se extēdit: vbi in duas se diuidit
ligans pollicē ⁊ eius minorē digitū exteriorē. Terti⁹ a capi
te exit familiaris arundinis cuius chorda ab extremitate in
īma iungitur cū rasca: ⁊ vsq; in pollicem se dilatat ⁊ retro
mouet pedem: ⁊ in partē familiarem. horū triū naturale est
iuuamētū: scʒ digitos mouere pedemq; firmare. Septim⁹
incipit a coxe acumine maiori vadēs in calcaneū a quo chor-
da exit dilatās se in plantā cui dat duritiē: tactuiq; lenitatē.
Septē priorū vnus qui est maior incipit ab extranea parte
arundinis: a quo chorda exiens vadit in pollicem pedū pe
dem a terra leuās sursum. Alter exit ab eodē loco: vñ prior
tendens in os pollicis: vt pedem in quolibet latere torque-
re possit. Tertius inter duas arundines locat̄ a quo tandē
chorda egreditur vt tendens ad pollicem per eū dilatetur.
Quartus ab extranee arundinis capite incipit: ⁊ digitis
appositus quattuor chordis ligatur ab eo procedentibus.
Quintus ab arundine incipit extranea pollicē constringēs
cum chorda vna. Sextus ab eadem arundine egreditur: et
est paruus: cuius chorda a parte extranea ad minorem digi
tum protenditur. Similiter vnus qui ad secundū a minimo
progredit̄ ambo iuuantes: vt pedem in anteriorem partem
dilatent: sed cū secūdo lacerto pes mouetur ⁊ sursum erigi-
tur. Lacerti super pedem sunt. xxvj. quinq; super calcaneū:
quorū vnusquisq; chordas habet ad digitos euntes vt eos
cōmoueant lateraliter. Septē sunt in medio pedis: quorum
iuuamenta iuuamentis corū qui sunt in media planta sunt
similia: quattuor sunt in rasca positi chordas habētes digi-
tos preter pollicē mouentes. decem reliqui ante vnāquāq;
cōcatenationē sunt positi: duorū horum motum iuuāt sicut
duo in volis manuū. Sed sicut testatur Gal. multi anato
micorū istos negauerunt: quia inuenire non potuerunt: hi
sunt musculi totius corporis qui sunt quingenti ⁊ octogin-
ta vnus.

¶ De cōpositis mēbris interiorib⁹: vt cerebro. Cap. xij.

Compositorum membrorū cōtextio incipienda est
a cerebro: q: cerebrum dignius ⁊ nobilius est om
nibus alijs: q: materiale est fundamentū in homi
ne: vt potestas anime rationalis ad actualia pos
sit procedere: qd̄ in excellētiori loco siue parte positum cau
sa est oculorū. Sicut em̄ homo aliquid discreturus altiora lo
ca progredit̄: vt prospectui detur visus: sic natura mirabi-
lis in arce locauit supiori: vt que sibi cerebrū suppeditat di-
scernere visus valeat. Cerebrū vero corpus est albū: ⁊ sine
sanguine humidū: qd̄ ideo fit: vt cito mutetur in naturā sen
tiendi. Diuidit̄ aūt in duas partes principaliter: scʒ in pro-
ram ⁊ puppim: quarū differentia grossior est cerebri pellicu
la: que duplicat̄ inter duas. Prora maior est puppi atq; mol
lior. maior vt nerui sensuales ab ea procederēt qui sunt se-
ptem pares. Puppis minor est: q: pauci nerui ab ea proce-
dunt: ⁊ a nucha. Mollis fuit prora: quia cuʒ sensuales nerui
ab ea exeunt: hanc emolliri oportuit: vt cito sensum caperēt
nerui. Puppis dura vt facilius motū pateretur. Cerebruʒ
tres habet concauitates que cerebri vocantur ventres: duo
vocantur ventriculi in prora positi: ⁊ vocantur preventricu
li a quibus aer per nares egredit̄ atq; trahit̄: ⁊ ex quib⁹ vox
exit a cerebro. In eisdem quoq; ventriculis spiritus vitalis
in naturā mutatur aīalis: ab his rursus duo capita egrediū
tur duobus assimilata vberibus: quibus odoratus efficitur
cum oportuit esse duos ventriculos a quibus singulis sin-
guli exeūt nerui: qui duo fuerunt vt si vnus pateretur: alte
rum subministraret iuuamentū. Puppis vnus est ventricu
lus qui puppis esse dicit̄ ad quem accedit spirit⁹ animalis
cum in duobus aliquantulum sit mutatus prore vētriculis
qui viam habet perforatam: vnde spiritus animalis ad ven
triculum transeat puppis. Necesse fuit vt duo prore vētricu
li ventriculo inungerent̄ puppis: vnde huius vie perforatio
vētriculorum est continuatio: sed hec via anteq̄ ad puppim
veniat in eundo reperit quedā spatiola vbi dū dilatat̄ quar-
tus vnus ventriculus efficitur: qui ideo rotundatur vt ma-
ior quātitas spiritus suscipiatur ⁊ ne facile patiat̄: huius vē
triculi principiū est quoddam corpus glandosum: cuius for
ma est quasi pinea ad hoc necessaria vt spaciuʒ inter venas:
vnde rete efficitur repleat. Hec aūt pinea vsq; ad locum va
dit sibi destinatum suspensa: ⁊ in eundo quoddam furculuʒ
obambulat lōgū qd̄ hmōi habet concauum. Illud autē fur
culum neruis est initiatum: cuius vnum caput a fine pinee
incipit ⁊ in ventriculis puppis alterū secedit. A cerebro duo
frustula lōga exeūt neruis lateralia: et nares hominū iun-
ctas assimilantia. Hec lateralia medij sunt ventriculi subti
libus operta pelliculis: he pellicule cum naribus sunt soli-
date vtrinq;. substantia neruis non naribus est similis: de
pluribus enim compositus furculis in modum concatena-
tionis de pluribus facte ventriculis subtilibus nares eius-
dem sunt substantie: sed vnusquisq; non est informis: q: in
extremitate sui puppi cerebri iam vicina vbi pellicularū fi-
nitur subtilitas: subtilis est ⁊ gibbosus: vnde paulatim dila
tatur quo ad nariuʒ interstitiū inde repleatur: q̄bus sociat⁹
vnū corpus efficitur cum naribus: vnde cum neruus in lon
gitudine vie dilatetur: nares perfectissime clauduntur: cum
neruus rugatur nares aperiuntur: quia pellicule gibbosita
ti nerui iuncte cum eodem trahuntur. quantitas enim fora
minis fit ex rugatione nerui: eius rugatio longitudinis est
curtatio: latitudinis ampliatio: ⁊ in modū sphere conforma
tio. Iste neruus in dorso nariū ligatur cū duabus chordis
qd̄ fit ne motu nimio de suo loco moueatur. Est autem du
rior cerebro ne forte quoquo modo patiatur. est iuuamētū
vt claudat foramen inter puppim ⁊ medium ventriculum: ⁊
intraturo animali aperiat spiritū: postq̄ v̄o intrauerit clau-
dat: ⁊ hec est forma cerebri qd̄ circundant duo vētriculi: scʒ
panniculi qui vocātur matres cerebri: vnus grossus qui du
ra mater vocatur: hec craneo supponitur: sed in medio cere
bri ingrossatur: q: ibi duplicatur qd̄ in osse lauda firmat̄: in
de duplex descendit in cerebrum per locū: scʒ illum quē due
arterie ascendunt. De hoc enim ventriculo due arterie ascē
dunt que per lauda lateraliter vadunt: ⁊ in fine eius se iun-
gunt vbi terminatur prora ⁊ puppis: illic quoq; accedit al-
tera extremitas ventriculi que iuncta quantuʒ redit maior
q̄ fuerit in ceteris locis: cui vna vena non pulsatiua occurrit
⁊ per longum vadit in proram cerebri: que licet non sit ve
na: tamen quia est concaua ⁊ sanguinem portat vena voca-
tur. Tertia: quia in duabus arterijs in duram matrem de-
scendētibus: quedā concauitas quā ista sanguinē habēs re
plet: vnde ab anatomicis vena vocatur: quia viuente ho-
mine sanguis ibi recipitur: dum v̄o moritur ingrossatur et
coagulatur: hunc locum vocauit torcular eracleus: quia est
concauus: vnde sanguis coagulatus in depēdētiā currit: su
per hoc torcular duplex adiacet vena que diuise ⁊ postea cō
iuncte aliud torcular videntur conficere: que in loco viden-
tur lauda supposito: dura mater non craneo solidatur: sed
potius suspenditur et eius foraminibus egreditur in egres
su huc ⁊ illuc dilatatur: ⁊ vnus solus panniculus efficit̄ in-
tercutaneus: fit autem hec dura mater propter tres necessi

tate eorum aut vt matrem piã craneo suppositã custodiat a duritie cranei: vel vt prora ⁊ puppis per eam differant: vel vt coopertimentum ⁊ defensio sit venarum ⁊ arteriarũ cerebrum circundantium: quia he sunt ad inuicem cõmixte in modum tele: quarum spacia panniculi implent subtilissimi vt nihil vacuum remaneat in eis. Similiter pia mater subtilis ex ambabus conficitur venis intranea parte cranei ad cerebrum descendentibus: ⁊ ambabus arterijs a tela reti assimilante exeũtibus: hec panniculos habet vacuum earum replẽtes sicut secundina. ⁊ propter hoc hi panniculi vocant̃ secundini. Hec autem pia mater dure matri supposita est: que cerebro cõiuncta vndiq; ipsum circundat: ⁊ se spargit ꝑ concauitatem cerebri. Hec mollior est in substãtia ꝙ dura mater ⁊ durior est cerebro cui est coniuncta sicut cutis carni cõglutinata: differens a dura matre paruo quodam interstitio: sed in quibusdam coniungitur illi: sicut cum vene craneum ingrediuntur: et cum cerebrum dilatatur et constringitur subtiliatur pia mater: quia cerebri venas ⁊ arterias colligit: ne forte sint suspense: earumq; concauitates oportet suppleat. Secundo: vt cerebrum coadunet ne dispereat: ⁊ operiens a dura matre defendat: vtpote a cranei duritia ipsa defenditur dura matre. Tertio vt cerebrũ nutriat per has quas habet venas: et spiritum det per arterias quas in se continet. Hi sunt panniculi cooperiẽtes cerebrum neruosq; adiuuãtes: ⁊ dum intrant spiritum sunt protegentes. Post enim nudi ⁊ soli exeunt duritiem cranei. vnde superfluitates suas reijciat cerebrum dicturi sumus postea. Omnis autem superfluitas ipsius vel subtilis est sicut fumus: vel grossa ⁊ coagulata. Fumosa supfluitas a toto corpore tẽdit ad capitis suprema: vñ craneum capiti suppositũ quedam habet ossa serre assimilantia: ⁊ quãdã concauitatẽ habentia. vnde fumus ille exeat: que in similium tractatu membrorũ dixisse nos meminimus. Superfluitas grossa ⁊ coagulata petit inferiora: cui expellende natura mirabilis duo fecit foramina scilicet buccam et nares. Dura enim mater perforata est super nares: ⁊ quasi colatorium quoddam huic superfluitati exhibet. Similiter ⁊ duo ossa narium dure matri supposita sentiuntur esse perforata: vnde superfluitas exeat: ⁊ flatus ab exterioribus introeat. Horum autẽ ossium foramina sunt multiformia: alia enim sunt recta: alia transuersa: quedam vero ex toto lata ad flatum recipiendum sunt facta. Recta: vt emittãt cerebri digesta. Troculata ⁊ trãsuersa: vel ne aer frigidus ⁊ nociuus ad cerebrum introeat subitus: vel ne dũ corpora sicut puluis subeant ab exterioribus superfluitas per buccam emittẽda per duo egreditur loca: vel ab interstitio puppis atq; prore per trãsuersum vsq; in viam primã descendente: hec via quanto plus descendit: tanto magis se rotundat atq; stringit cuidam post cõiungenda glandi que concaua ⁊ rotunda: sicut sphera vicinatur ossi colatorio simili. Hoc autẽ os suppositũ est palato: concauitas ista embotũ est vocata: q: sicut vinũ ꝑ embotũ ita supfluitates iste grosse per hanc semper fluunt. Embotum aũt istud ex pelliculis componitur que a secunda matre egrediuntur: embotum enim cerebro superius: glandi iniũgitur inferius. Glãs autem extra duram matrem locatur. Quantitas autem huius spherice glandis spaciũ illud est qđ inter durã matrem est ⁊ ossa palati vene telate in modum retis ex ambabus iuuenilibus exeũtes venis. circũdant hãc glandem sphericã: venarum vero rete non nostris materialibus retibus est simile. Istud enim ita sibi implicatur vt vix aut nunꝙ dissoluatur. qđ subtus cerebrum dilatatur dextrorsum ⁊ deorsum ante ⁊ retro. dilatatur per spacium qđ est inter duram matrem ⁊ palatum. De hoc reti due vene exeunt quales prius anteꝙ rete inde fieret: fuerunt per dure matris duo foramina intrantes cerebrum: et per ventriculos eius se diffundunt vndiq;: sed de his sufficienter diximus cum de arterijs tractaremus. Rete autem fuit necessarium: vt vitalem spiritum per iuueniles ascendentes venas decoquat: ⁊ in naturam animalis spiritus mutari faciat: cum enim hic subtilior ⁊ alijs dignior sit spiritibus: fecit natura rete vbi immorãs vitalis spiritus decoquatur atq; subtilietur: ⁊ in naturã animalis mutetur: qui etiam per duas venas a tela exeuntes cerebri ventriculos ingreditur: ⁊ ibi magis et magis subtiliatur.

De nucha. Cap. xiij.

Nucha cũ a cerebro emittatur a spondilibus operta defenditur. Spondiles enim sui sunt operimentũ: sicut ⁊ cerebri craneum: propter hoc duobus cerebri panniculis operitur: scilicet dura matre ⁊ pia matre: qui id sibi faciunt qđ ⁊ erga cerebrũ super quos panniculos: alij sunt duo ex ligamentis cõpositi in grossitudine atq; duritie similes dure matri: hi fuerũt necessarij duabus de causis: vel vt nuchã defendant ⁊ operiant: vel vt spondilibus eam cõiungant: qui si quoquo modo patiantur: dura tamen defenditur: ⁊ dura matre patiente nucha remanet illesa. Nucha enim patiente vel incisa sensum amittunt superiora membra: que si inter craneum et primam spondilem incidatur omnia sibi adiacentia sensu ⁊ motu priuantur. Si autem prima renum spondilis patiatur officium pedum amittitur: superiora tamẽ in suo statu reseruantur: vnde intelligitur: vt si qua superior ledit̃ inferiores sine lesione condemnẽtur: qđ facilius exprimemus cum causas motui accidentium dicemus.

De oculis. Cap. xiiij.

Oculi sunt instrumentũ visus: hi etiam duo sunt vt si forte vno patiente: alter vicem suam possit complere. Sunt autem vniuscuiusq; efficiẽtes cause decem: tres scilicet humores ⁊ septẽ tunice: non tamen hec omnia visum faciunt: sed vna res tantũ: alia tñ omnia eius rei solius sunt iuuamenta. Est autẽ solum instrumentum visus: scilicet humor non ex toto rotũdus quia in superficie aliquantulum est planus atq; clarus sicut crystallus. Hic humor grece vocatur crystalloidos: cuius in medio tunicarum est fundatio. Aliquãtulũ est rotundus vt nõ facile patiatur: supficies parũ plana vt rem sentiendã melius percipiat. Si enim penitus rotundaretur non bene sensui rerum aptaretur. Omnis enim res rotunda in latera sua recissa instabilis est ⁊ non firma. Clarus ⁊ liuidus est vt cito in oppositos colores trãsferat̃. in tunicarum medio: ne vndiq; careret iuuãtiũ supplemẽto. Indumẽta vel iuuamẽta sunt duo humores ⁊ septẽ tunice. Humorum vnus clarissimus retro est sicut vitri liquor: qđ fecit natura vt crystalloiden nutriat. Cum eñ alia mẽbra sanguine nutriant̃: sed crystolloidos moueatur. Vitreũ humorẽ fecit natura qui sanguinẽ suscipiat: ⁊ in ipsius essentiam vertat: ⁊ mutatum atq; depuratum ad crystalloidon mittat clarum. Humor alius ante crystalloidon locatur ne ab aere desiccetur: qui clarus atq; albus oui albumini assimilatur euagaydon vocatur: cuius alterum est iuuamentum: vt ab crystalloido asperũ tunice remoueat tactũ. Septẽ tunicarum: tres ante euagaidos: ⁊ tres locãtur post geloydos. Septima que est subtilior inter euagoydon sita est: ⁊ crystalloidõ. Duo nerui cõcaui a cerebro venientes ad oculos in exitu sui duobus induti sunt pãniculis cerebri quos exeunt cum ad ossa oculi veniant: ⁊ dũ dilatentes se extendunt circundat eos tela venarum ⁊ arteriarum a pia matre exeuntium. Horum singulus in medio crystalloidos locat̃: vbi due extremitates euagaydos ⁊ gelaidos esse sentiunt̃. Vene ⁊ arterie ibi cõtexte vocãtur rete ex retis tamẽ similitudine cuius iuuamentum est ad crystalloidem visualem spiritum ferre. Venis quoq; ⁊ arterijs vñ cõficitur sanguis in vitreũ humorẽ subministratur: vitreus ⁊ crystalloidos cum venis ⁊ arterijs creatum sanguinem sibi sugendo attrahunt a reti vitreus humor et crystalloidos a vitreo. Amborũ neruorum panniculi a duabus matribus exeunt cerebri: quorum primus subtilior rete operit ⁊ iungitur cum ipso vt rete coniungatur crystalloido: qđ sit vt venis rete nutriat̃: calor vero naturalis ex alterijs dat̃: hec aũt tunica vocatur secundina: sicut ⁊ mater pia vnde processit est vocata. hanc secũdinã velat grossior pellicula que cõsolidatur vbi ⁊ secũdina reti coniungitur. Grossa fuit necessaria vt oculũ ligaret: ⁊ ab osse eum defenderet: vocatur autem scliros: he sunt extreme tunice ꝑfectissime sibi ⁊ vitreo humori atq; crystalloido solidate in medio. qui locus vocatur xireus: quia in colorum diuersitate yri assimilatur. ⁊ in cir

cuiūdibus tres anteriores tunice ante euagaydon sunt posite: quarum vna albuginem oui velat: cuius forma vue me dietas: leuis in antea: intrinsecus versus albuginem villosa. colo: inter nigrū et venetum medius vnde vocatur vuea que a secundina egreditur: hec sunt eius iuuamēta: corneā nutrit: vnde multis abundat venis. Secūdo crystalloidon et corne est differētia ne crystalloidi cornea duritie sua noceat: vnde oportuit vt esset humida. Tertio: vt nigredine sua spiritum coadunet visibilem ne dispergatur per aerem. Nigri enim coloris naturale est sibi lumen coadunare: candidi vo dispergere: vnde quidā visu deficiente propter splendorem nimiū paruz claudunt palpebras oculorum: vt visus licet paruus ad vueā refugiat: postea amplius egrediatur: vñ dedit natura nimium splēdorē in hac concauitate vuee: que etiam est pertusata vt spiritus visibilis ab ea rem sensam ilico percutiat. Est etiam villosa vt aquā ad oculos descendentem cōbibat: est cornea dura solida atq albo cornu simillima: et subtilissima q̄ ex farculis multis est cōposita: b oū excoriat q̄si squama euellit: exit ab illa pāniculus qui supra vocatus est sclyros: qui sicut dixim⁹ a dura matre egredit. Cornea fuit necessaria vt crystalloiden ab extrinsecis accidētib⁹ custodiat. Clara est et lucida ne visualē spiritum exire prohibeat: quia subtilissimam esse oportebat. Coniūctina tunica est subtilis et alba in omnibus oculi lacertis solidata: non operiens corneam: sed circūdās: hec est illa albedo que videtur in oculo solidata: et exiens a panniculo q̄ intercutaneus suppositus est craneo. Eius fuit necessitas: q: vndiq oculum ossibus circumligat et lacertos operit quibus mouetur oculi. He sunt tres tunice oui albugini apposite. Septima est subtilissima albissima et nitidissima: que oui albugini est supposita: eam tantū partem operit quam vitreus humor operiendam dimisit: vocatur autem aranee tela: quia ipsi est simillima: hec est quā in oculo videmus cū speculum inspicimus: qd ex nimia fit claritate et lucētissima sorbitiōe: he sunt omnes oculi partes: tres humores: sc̄z vitreus albugineus crystallinus: septem tunice: retina: secundina atq dura: aranee tela vuea cornea coniunctina.

De naribus. Cap. xv.

Nares duo sunt foramina nasi in vna cartilagine differentia tamen ad seinuicē: quorum singulum nasuz ascendit: et in duo foramina se diuidit. Primum in buccam transuersum tendit: alterū post matrem duram vadit in ossa colatorio similia: de quibus diximus satis cum superfluitates ab eo exeuntes tetigimus. he vie grossis panniculis sunt inducte que a sexto incipiūt pari: qd diuiditur in os linguam et palatum: guttur quoq et canales pulmonis et in os stomachi. Vie nariū duabus de causis sunt necessarie: prima q̄ et maior est ad opus trahendi spiritus et odoratus: altera vt emittat grossas superfluitates a cerebro veniētes. he sunt transuerse et nō pulmoni opposite: vt si aer frigidus aliquando subeat pulmonem non ledat: et si quid cum aere sicut puluis vel cinis intrauerit pulmoni obesse non possit: sed aer obābulans trāsuersa in eundo depuretur et calefiat: atq solida ne ad pulmonē perueniant repellat. Quidam tamen arbitrati sunt vias in naso apparentes esse odoratus instrumentum: quia oppilatis naribus nullus sentitur odoratus: et si aperiātur ilico sentietur. Sed falsa est eorum opinio: he enim tantum ad proram cerebri ferunt odoratuz. Duo frustula vberibus similia odoratus sunt instrumenta: que vsq ad colatorium descendunt vbi dura mater est perforata: et similiter super eam extrema vberum vsq in ventriculos prore cerebri pertingētia. Odoratus sic efficitur. Fumus odoriferorum corporuz dissolutus et cum aere mixtus per narium foramina ab vberibus trahitur: qui per vberum pertusationes cerebro transmittitur. Si vo in domo fumosa et odorifera flatus suspenditur: odoratus amittit: nares tamen fumo odorifero implentur. qd constat q: cum a loco odorifero semouea mur: et flatus suspēsus antea ab vberibus fugatur odorat⁹ redditur: vnde constat non esse nares odoratus instrumentum: sed potius illa prore frustula que vocantur vbera. Cerebrū enim dilatat et constringit: vt suū calorē custodiat naturalē. Cū dilatatur aerem trahit a naribus pectore quoq et canalibus pulmonis. et qualiscūq fumus cōmisceat aeri eit necesse ad cerebrum trahatur. dilatare em̄ illud flatum trahere dicimus. Cum autē constringitur fumosus aer: et emūctiones a ventriculis cerebri per nares expelluntur: hec autem expulsio flatus est emissio.

De instrumentis auditus. Cap. xvj.

Auditus instrumenta sunt in petroso osse foramina ex pelliculis quibus ea operiūtur et auricule: cū vno tamen horum auditus perficit: qd m̄ duabus de causis alijs adiuuatur. vnuz par neruorum a quinto pari egreditur: quod in foramina petrosi ossis protenditur vbi dilatatur: foramina interius aperiuntur. Que sunt transuersa sicut torcular: ne frigidus aer penetraret cito et pāniculis obesset: et ne aliquod nociuū incidat qd instrumētum auditus impediat. Cartilago exterior que auricula dicit duab⁹ de causis fuit necessaria. Defendit em̄ ne quid in auditu cadat: sicut oculos defendunt cilia. Secūdo: quia vocē adiuuat: vox enim est percussio aeris: que cum ad cartilaginem veniat ibi adunata fortiter intrat foramina.

De instrumento lingue. Cap. xvij.

Lingua est instrumentum gustus et locutionis que de carne molli componitur et spongie assimilatur: ad quā multe vene veniant sanguine plene: vñ rubicunda est colore: hec eadem operitur vestibus quibus spacium bucce et palatū induitur: et os stomachi guttur et canales pulmonis. a superiori parte apparet tota: ab inferiori vsq ad ligamenta: quibus mento est cōnexa: in quibusdā tamen hominibus plusq oporteat vt cōtrahatur lingua ne in partes moueatur diuersas: vnde oportet incidi ligamenta: vt sibi motus per totum os et palatum detur. In ligamentorum lateribus quedā vene sunt que saliuam semper lingue subministrant: he ab initio lingue incipiunt in modum arteriarū: a quibus emanat humectatio phlegmatica que vocatur saliua. Iste a medicis vocantur habitatio saliuaris. Initiū lingue: vnde exeunt he vene: caro est glandulosa atq alba ipsius saliue generatiua: que adiuuat cum saliuā ab illis venis recipiat: vnde humectat linguā atq buccā. Lingue fundamentum vndiq vicinitati gutturis est innexum: vt fere totum videatur esse vnum: cum sit tamen eorum substantia diuersa: hec est lingue compositio et animatorum membrorum interiorum et compositorum.

De instrumētis spiritus: et primo de vuula. Capitulum. xviij.

Animatorum membrorum interiorum et compositorum tractatum compleuimus: de interioribus ergo cōpositis spiritū subministrantibus dicem⁹ sicut de vuula: gutture: et pulmone: diaphragmate: et pectore: de pectore tamen satis dixim⁹ cum de eius compositione tractauimus. Dicendum est ergo de vuula q̄ triplici de causa fuit necessaria: prima q: vocem pulchrā et fortem reddit: secunda: quia aerem alleuiat intrantem: eiusq temperat frigiditatē: vnde quidā moriuntur cum eis radicitus incidatur non tamen amittentes vocem sonoram: sed nimium recipientes aerem qui pectus infrigidat et pulmonem: quapropter incidētem non totā oportet extirpare sed partem: tertia vt recipiat puluerem ne guttur intret vel pulmonem.

De gutture. Cap. xix.

Guttur est extremitas canaliuz pulmonis que est duplicis iuuamenti. Maius et primuz vt aerem emittat flatumq trahat. Secūdo pp̄ter vocē: q: aliquando facit natura duarum vel trium membrarum instrumenta: sicut subtilem fecit matrem cerebrum operientem: que venas et arterias ligaret inuicē et cerebrum ne dispergeretur coadunaret. Aliquando fecit eadem natura vt expulsa alterius rei sint iuuamenta: sicut fumuz causam pilorum esse diximus. Idem fecit natura in pulmone et in eius canalibus vt instrumenta essent flatus ad calorē naturalem cordis refrigerandum: et vt vocuz esset

instrumentum. Aer enim trahitur vt cordis calor naturalis refrigeretur. Aer vero trahitur vt dupliciter nos opituletur vel vt fumosa superfluitas expellatur: vel vt materia vocum efficiatur. His igitur duabus de causis cōpositus est canalis pulmonis: qui tamen flatus ex multorū furculorum concatenatione ⁊ ligamētis cōstruitur vt posset dilatari ⁊ stringi: que duo attinēt volūtario motui: qđ nūq̄ potest fieri nisi ex membris cōcatenatis. Huius canalis substantia cartillaginosa est atq̄ dura: vt cum ventus exeat vox clara fiat Raucitas vocis ex humiditate fit canalis pulmonis: cuius superior extremitas gule vicina est durior omnibus canalibus: hec vocatur guttur: vnde instrumentum vocis fuit: q: durum est inter alios canales pulmonis: qđ ex tribus cartilaginosis fit maioribꝰ. Primū qđ est anterius gibbosum est exterius concauum est intra in quibusdā hominibus tactu sentitur. Secūdum prior est minus ⁊ retro iuxta os stomachi locatur vt illud cōpleat qđ priori defuit cartilagini. gutturi quadam concatenatione ⁊ ligamentis iungitur vt dilatetur ⁊ constringatur inferius ligamentis solidetur: neruisq̄ ligatur: ⁊ duabus costis inferioribus exeuntibus de ossibus scutū assimilantibus. Tertia cartilago tāto secūda est minor quanto prior secunda fuit maior. ista tertia secundā ipsi equitat que ciphū assimilat duo habens cōcaua que fm se intrant furcula que sunt quasi cōcatenata vt in hac cōcatenatione guttur clauderet̄ ⁊ aperiretur. Prima cartilago vbi secunde ⁊ tertie cōiungitur strictior est fundamēto: qđ fuit necesse: vt q: pulmone fundamentum latius esset gulari gutture. Tertia cartilago cōcauitatem habet ex parte vie spūs: vt ex earū trium cartilaginū cōpositione canalis spiritus redderetur similis fistule vel frustule per quē aer ad canalem pulmonis: ⁊ ipsum pulmonē possit transire. Guttur intus eadē veste qua ⁊ lingua ⁊ palatum ⁊ os stomachi induitur in superiori cartilagine assimilante ciphū. Os vnum est duas habens furculas assimilantes duo lauda: ꝙ os illud per collum extenditur: cuius linea mediastina in dorso est prime cartilaginis ⁊ lingue subterior est supposita. inferius lauda est sicut acuminis prime cartilaginis quantitas. Est autem acuminis quantitas iuncta atq̄ solida: vt intret cartilaginum latera: ⁊ ligamenta eius quasi nerui a cartilaginibus egrediuntur: lauda superius cum osse sagitte assimilante ligatur. Hec est cōpositio gutturis ex tribus cartilaginosis. Cōcauitas gutturis per quā aer intrat ⁊ exit habet quoddā corpus qđ lignee fistule assimilatur: cui lignee fistule corpus non esset assimilandum cum ista posterior: illud vero natura primum. Hoc autem corpus fm compositionem nullam habet in toto corpore similitudinem. Cōponitur enim ex glande pelliculis ⁊ pinguedine. vocatur autē gutturis lingua siue cataracta: ⁊ est primum. vocis instrumētum: neq̄ enim potest aliter vox esse nisi ista claudatur cataracta. Si enim via gutturis est aperta impossibile est vocem esse: quia paulatim aer exit: qđ contrarium est formande voci: sed tantum fit quidam flatus si tenuiter exeat paruus: si vero fortiter magnus. Cum vox formatur subito multus aer ex corpore egreditur: cuius via primum a largo prouenit ad angustum: ⁊ post paulatim exiens dilatatur ⁊ angustatur. Hec gutturis cataracta ad flatum cōstringendū fuit necessaria: nō aūt dico ad cōstrictionem ex toto vt intus cōtrahatur: sed in emissione vocum constringitur vtrinq̄ lateraliter pectus: ⁊ cum costis lacertos hypocundrie vicinos: vnde totum pectus ⁊ lacerti mouentes guttur mouentur atq̄ licet fortis sit coarctat̄ ne subito egrediatur: qđ facit lacertus quo ciphum assimilās cartilagini constringit̄. Estq̄ huius rei cōplementum corpus lignee fistule assimulatum coadunata pars parti claudit viam gutturis per lignee huius latera: natura enim fecit duo foramina que ad locum cōcauum secedūt quē aer nō potest subire dū per largitatē vagatur vie. Sed cū ad latera se dirigat illa duo lateralia aperit foramina: vt tandem exire valeat. Hec autē duo foramina a superiori inferius sicut linea sunt extensa: ⁊ sunt quasi pellicule vsq̄ in concauum clause: vt guttur claudatur et nō aīalis aperiatur flatus. Rursus cum cibus cuius glutitus dorsa cataracte tangit subito se cataracta claudit: neq̄ viam ad pulmonem prohibet. Aliquādo enim clauditur potui ne multa quantitas suscipi possit: aliquando enim parū intrat pelliculas: ⁊ ventriculos suos humectat. Guttur est cartilaginosum ⁊ rotundū: vnde fit vt os stomachi in transgluttiendis cibis vsq̄ ad canales descendit pulmonis ⁊ gutturis: ⁊ ita in vomitu vsq̄ ad palatum ascendit: sicut in trāsglutiendo cibo cataracta clauditur ⁊ os stomachi deprimit̄: sic in expellendo vomitu subterior cibus guttur obstruit vt transeat vomitus.

De canalibus pulmonis. Cap. xx.

Canales pulmonis ex multis componuntur cartilaginosis rotundis in modum anuli: ⁊ alternatim sibi suppositi ab inferiori extremitate gutturis vsq̄ ad initium pulmonis per longitudinem colli. Sunt autem ligate sibimetipsis ex pelliculaꝝ ligamētis: neq̄ tñ ex oī pte sunt cartilaginosi: sꝫ tātū in pertinētia colli ꝑpter expeditionē oris stomachi. In pte vo pectoris sunt sicut ligamēta siue chorde. Habet aūt vnusq̄q̄ anulus pelliculas extrīsecus rotūdissimas: q̄ pellicule dure sunt ⁊ solide: he sūt pellicule q̄s aū diximꝰ os stomachi atq̄ guttur circundare. Rursus deforis pāniculos habet vnusquisq̄ anulus sicut operimētum canalis pulmonis. Canalis fuit collo necessariꝰ vt aerem expelleret ⁊ attraheret: flatūq̄ vocis ⁊ vocem susciperet: que cum in furculas perueniat vbi pectoris est spatiositas: per pulmonē se spargendo dilatat̄: ⁊ cū venis ambabus a corde venientibus admiscet̄ sui diuisi ramuli. sunt similiter anuli ex parte cartilaginosi ⁊ ex parte panniculosi: suntq̄ sanguine mūdissimi ⁊ aīali sue nature competenti. Cum enim incisionem rupturā percussionem in aliquo horum patiatur animal sanguinolentū efficitur. vñ tussis nascit̄: ⁊ sanguis ille ad os tunc deueniēs expellitur. flatus eñ sanguine pulmonis impeditur. Canalis hec fuit cartilaginosa ꝑpter vocis instrumentum: qđ neq̄ durū sicut os esse debuit: neq̄ molle. Cartilago mollior est ossibus ⁊ durior aliis corporis partibus: ⁊ ex multis cartilaginosis ⁊ ligamentis efficitur propter flatum dilatandum ⁊ extringendū: qđ fieri non posset si ex vno cartilagine esset.

De pulmone. Cap. xxj.

Pulmo est de molli carne ⁊ aereꝰ spume coagulate simillimꝰ q̄si vasis celatꝰ. Hec vasa sunt triformia: vnū a dextra cōcauitate incipit cordis: alterum a sinistra: tertium a suis canalibus. proueniens a dextra concauitate cordis vena est non pulsatiua: sed forma eius sicut arteria: q: de duobus duris panniculis est facta. vñ vena dicit̄ arteriata qđ fuit necesse vt pulmonem nutrire posset. Duris ⁊ duobus fit panniculis vt subtilitatē sugeret sanguinis ⁊ aeris in nutritura pulmonis. Pulmo eñ subtilis est substātie ⁊ aeree: vnde nutrimentum oportuit habere simile. Exiēs a cordis sinistra: vna est sola arteria: cuius forma est sicut vena: q: vna est ⁊ rara pellicula vnde venata vocatur arteria: hec fuit necessaria: vt spiritum ⁊ clarū sanguinem pulmoni ferat: spūs multam quātitatē fert ꝑpter suā raritatē. vas veniēs a canalibꝰ pulmonis: ꝯpositioī eiꝰ est filiis. Ex cartilaginibꝰ q̄ ⁊ pāniculis canales fiūt pulmonis: vt p cartilagines ori stomachi iūgātur: q̄ cum cartilagine sua cū venata iūgit̄ arteria. Vnūquodq̄ trium vasorum horū cum intret stomachū est quadripartitum: due partes eunt dextrorsum: ⁊ due sinistrorsum. Pulmo enim in duobus diuiditur panniculis pectus mediantibus illud intercidentibus. Quattuor superiores partes per pulmonem postea diuiduntur multipliciter. Canalis pulmonis aliter diuiditur in dextris: que diuisio fuit necessaria vt esset fulcimentum ⁊ quasi culcitra venis vias pectoris adeuntibus: hec est cōpositio pulmonis: cuius iuuamentū est vt cor circūdet vndiq̄: cumq̄ ꝓprio motu careat motꝰ pectoris eū moueri adiuuat. Est aūt pulmo instrumētū spiritus ⁊ motus vocum. Spiritus necessarius fuit propter cor: quia enim cor fundamentum est ⁊ fons caloris naturalis: necesse est aerem trahi: vnde feruor suus refrigerari ⁊ fumosa superfluitas posset expelli. vnde duos motus habuit contrarios dilatandi quo spiritum traheret refrigerādi: constringendi: quo fumose supfluitates possent expelli. ne ergo subito aer

erumperet ad cor: fuit necesse inter ipsum ⁊ guttur pulmo esset mediastinus: vt spiritus refrigerandi ab eo reciperet: ⁊ superfluitatē fumosam sibi redderet: q: etiā animalis vox necessaria fuit: ⁊ sine aere vox esse nō potuit: fecit natura a corde aeris expulsionē vocē esse materialē. Est ergo pulmo cellule similitudo semper seruans aerē frigidū ad cordis feruorē refrigerādum: ⁊ calidū ad vocem atqꝫ flatum: quo mediante si cor careret: ⁊ per se principaliter aerem traheret ⁊ expelleret spissum ⁊ infinitum motum esse oporteret: vnde adeo esset periculosus: vt nec vno momento flatus teneretur. Sed cū quodlibet aīal in loco calido siue in aqua ꝓfundissima seu in loco fetido flatum teneat: constat cor ad pulmonem fugere quoad aliquātulū possit se refrigerare: vnde fit: vt quādiu aer in cella pulmonis sit quodlibet aīal in his viuere possit locis. Sed eo deficiente ⁊ augmentāte fumosa superfluitate in corde vel pulmone: desinit animal vitale esse. Fuit ergo pulmo necessariꝰ: vt aerē excoquat ⁊ naturā trahat spūs quo cum sibi asciscat facilius: sic enim cibū epar in naturam mutat sanguinis: quo membra cetera eū facilius in suam naturam mutent: ⁊ inde cor sibi eum contrahat et in vitalem mutet spiritum: deinde hinc ascendens per arterias ad ventriculos cerebri: ⁊ in animatum spiritum facile queat mutari: sed de his planius postea disputabimus.

De corde ⁊ cerebro. Cap. xxij.

Cor est de multis villis diuerse positis: cuius caro est tota dura. Diuersitas villorum ex diuersitate est motuū dilatandi ⁊ constringēdi. Durities carnis vt velocitas auferat passibilitatis. Pulmo circūdat cor lateraliter. Forma cordis est pinea. Inferior enim eius pars. i. latitudo est opposita superiori corpori. Ponitur autem intus ambas pectoris concauitates quas mediante pāniculo diximus esse diuersas. Caput qđ acumen dicitur in sinistra parte locatur: hoc vo latus cordis spiritꝰ inhabitat vitalis: inde exit arteria maior de qua omnes alie egrediuntur: vnde fit vt pulsus in sinistra parte sit fortissimus. Cor duas habet concauitates: quarum vna est dextra: altera sinistra. in concauum tendit sinistra: dextra infra subsistit. A dextra vsqꝫ in sinistram concauitatem est vnum foramen: quod a quibusdam vocatur tertia cōcauitas: sed non est ita. Dextra autem cōcauitas duo habet foramina. vnū vena intrat concaua portans sanguinem ab epate in hanc concauitatem. Super hoc foramen tres sunt panniculi ad hoc ibi positi: vt aperiant intraturo sanguini ⁊ claudant postqꝫ intrauit ne exeat propter dilatationem cordis: alterꝫ foramen exit vena arterie assimilata vt pulmonē nutriat: de qua satis diximus in tractatu pulmonis. Sinistra itidē duplex habet foramen: vnum intrat arteria vene assimilata. Ista portat spiritū ad pulmonem ⁊ ad arterias ⁊ sanguinē a corde ad pulmonem: super hoc quoqꝫ foramen duo sunt panniculi aperientes se aeri ingredienti. Alterū est foramen sinistre partis: vnde maior arteria exit que vocatur orthi: ⁊ omniū est fons arteriarū totius corporis: hec habet pāniculos sanguini ⁊ spiritui a corde emittēdo. Postqꝫ clauduntur reditū prohibēdo ne exeat. He due cōcauitates cordis semper sunt in pulsu: sed plus sinistra quia sanguis ⁊ spiritus plus ibi regnant: he sunt compositiones cōcauitatum cordis. Foramen qđ a dextra protenditur in sinistram in dextra incipit maiorari: sed postea in sinistram paulatim se stringit: qđ ideo consequitur vt sanguis in sinistra parte subtilior egrediatur. In vnoquoqꝫ cordis concauo frustulū est exterius qđ auricule assimilatur: he due cordis auricule dicūtur. In dextra auricula arterialis solidatur vena: in sinistra vero venose arterie est solidatio. Habet autē in sua latitudine quedam ossa cartilaginosa: que cordis sedes sunt appellata: circūit etiā cor quidam panniculus qui cassula cordis dicitur esse. In huiꝰ pāniculi extrinsecus medio panniculi pectus mediantes solidantur. Iste pāniculus cordi non iungitur: ne forte eius motio impediatur: qui cordi fuit necessarius: vt esset fundamentū caloris naturalis. vnde animal regeretur: sed inferior concauitas dignior est supradicta de causa.

De diaphragmate. Cap. xxiij.

Subtus collum duo sunt concaua maiora: vnū circundat omnia pectoris ossa pulmonē ⁊ cor continens: alterū continet vētris lacertos omnes. Istud incipit ab inferiori teneritudine pectoris vsqꝫ ad inferiora ossa penis: in qua concauitate sunt stomachus epar intestina splen fel renes vesica matrix. Inter hec duo concaua quidam lacertus est rotundus eorum differentia qui dicitur diaphragma incipiens a teneritudine pectoris: ⁊ procedēs inferius vsqꝫ ad. xij. spōdilē vbi solidatur ex omni parte cum chordis ⁊ ligamentis ab eo exeuntibus: operitur autem hic lacertꝰ de vno panniculo superius qꝫ a pāniculo costas circundante egreditur a duobus pectus mediantibus. Subterius est alter pāniculus qui a syphac egredit. Habet diaphragma duo foramina: vnū vnde exit mery: de altero foramine exit vena concaua que spargitur in corporis membra. Diaphragmatis duo sunt iuuamenta: pectus enim dilatat atqꝫ constringit cum alijs lacertis pectoris: scdm est qꝫ differre facit instrumenta spiritus atqꝫ cibi.

De instrumentis ciborum: ⁊ primo de bucca ⁊ superiori pellicula. Cap. xxiiij.

Cibi instrumēta ab ore sunt incipientia: os enim multa habet instrumenta ibi coadunata: scꝫ dentes ⁊ pelliculas: vnde operitur bucca palatum ⁊ linguā: habet inferior pars oris guttur vuulā canales pulmonis ⁊ mery. Dentium iam diximus numerū ⁊ eorū iuuamētum in tractatu ossium. Lingua duarum rerum habet iuuamenta. s. animate rei atqꝫ cibi: cuius cōpositionem superius diximꝰ: ⁊ similiter de alijs tractauimus. Pellicula vnde bucca circūinduitur pellicule circumamittēti os stomachi: ⁊ ipsum stomachū ꝯnectitur: qꝫ quoquo modo cibum mutat ⁊ stomacho aptat: a stomacho enī incipit: vnde eius naturam custodit.

De ore stomachi. Cap. xxv.

Mery quoddā est corpusculum longum rotundū atqꝫ concauum: qđ a stomacho incipit ꝓgrediēs vsqꝫ in superiorem extremitatem gutturis: eiꝰ exordium est angustū: sed postea paulatim dilatatum ad gutturis summitatem veniens: fit latum procedens super spondiles dorsi: vbi multis ligamētis ligatur non tamen spondilibus adherens medijs: quia multo magis adiungitur dextris: et in. xij. spondilem descendit. A spōdili vero mediante mery separari fuit necesse: vt infra corpus viam daret descendenti arterie: hec enim medijs ligatur spondilibus: vt melius custodiretur. Componitur autem mery de duobus panniculis a stomacho egredientibus pelliculis. Horum vnus exterior est carnosus: et villa sua per latum extenduntur. Secundus interior est neruosus: cuius pili in longū extenduntur tñ obliquātur pauci. Est autem officiū meri transglutiēda tranglutire: ab ore enim trahit cibum: ⁊ in stomachum traijcit: trahit cum villis longis: que ascendentia guttur subleuant in bucce superiora: vt expressis sibi cibū trahant a bucca: quem pili per latum positi suscipientes ab eis stringendo mittunt stomachi receptaculis. Si enim res humida quoquo modo fuerit inter manus stricta: humor inde dilabitur: ex his pilis consequitur: vt transglutiendis leuior fit aditus: euomendis grauior exitus: quia ad transglutiendum adiuuant vtraqꝫ villa: vomitus a solo exteriori adiuuatur qđ dilatatū esse diximus.

De stomacho. Cap. xxvj.

Stomachus etsi in sinistris sit locatus: eiꝰ tñ inferiora tendunt in dextra. Hic hꝫ epar dextrum qđ cū qnqꝫ suis frustulis humectat ipsū stomachū. Splen est sinister sibi: subteriꝰ lacerti dorsi: habet gibbum superius qđ greci zedriā vocāt

cuius forma est quasi spherica: sed tñ eius extrema aliquã-
tulum sunt longa. Inferiora superiorib⁹ sunt latiora: fora-
men sue latitudinis versus intestina videtur stringi: foramẽ
stricte partis dilatatur i mery. Componitur autẽ ex duobus
panniculis: interior est neruosus ⁊ villos habet in longitu-
dine ⁊ in transuerso: exterior carnosus est ⁊ per latum habet
pilos cũ pelliculis splenis: lateraliter ligaẗ ⁊ epatis ex parte
dorsi cum spõdilib⁹. Adiuuat autẽ stomachus vt cibũ exco
quat et epati mittat excoctum, vt facilius epar in sanguinis
naturam vertat. sic bucca in opus stomachi cibum adap-
tat inconsumptum: quam stomachi excoctionem vocant me
dici primam digestionem suarum partium. Adiuuamenta
sunt panniculi ipsius villorum quoq ⁊ spherice forme que
in presentia sunt dicenda. Duorũ panniculorum duplex est
iuuamentũ. cibum enĩ a mery sibi vnus trahit: qđ fit cũ pan
niculo interiori per longum villato sicut superius diximus
de mery. stomachus enĩ in transglutiendis surgit ad mery
et ab eo suscipit sibi cibũ: sicut si quilibet manũ ad quãlibet
rem suscipiendam porrexerit. Secũdi panniculi iuuamentũ
est retinere sibi cibum: qui cum peruenit ad stomachum ab
ipso quasi brancatur quoad digerenda digerantur ⁊ retinẽ
da in suum vsum retineantur. expellenda ergo ad intestina
mittuntur. vnde superiora stringuntur: inferiora vero dila-
tantur. Intestino vero se aperiente qđ porta vocatur: strin-
gere illud exterior facit panniculus: vnde villum latum ha-
betur. omne enĩ membrum duobus constans panniculis: si
villum per longum habuerit: inde suscipienda suscipit. Si
fuerit per latum inde reiicitur reiiciendũ: quorum interior
fit neruosus qđ nimia fortitudo fecit sui sensus. Cum enim
stomachus recepta omnibus suppeditet interiorib⁹: digni-
orem sensum oportuit habere: vt et digestionis vacuitatẽ
sentiret. et vnde rursus impleretur expeteret: sed plurimus
tamen sensus in ore suo habetur. ore enim stomachi senti-
mus qđ famem vocamus. Hac ergo necessitate os stomachi
neruosum et ipsum oportuit esse stomachum. Descendunt
autem iterum duo maiores nerui a summitate cerebri per
os stomachi et ipsum stomachum spergendi. Exterior
panniculus fuit carnosus: vt stomachus fiat calidus vt di-
gerere valeat. natura enĩ carnea calida est ⁊ humida. et hic
in parte dextra aptatur epati: habilisq locus inde appara-
tur. Splen enim in sinistra: minoris tamen quãtitatis est ꝙ
epar. epar enim in dextra est. Splen vero locatur i sinistra.
Lacerti inferius. zirbum vero superius vt melius calefieret
ad digerendum stomachus qui ligatur vndiq: ne mot⁹ su⁹
valeat a loco suo extirpare. Fuit rotundus vt passibilitatẽ
reiiciat. ⁊ multam cibi quantitatem suscipiat. Longa sunt
extrema: vt desuper mery iungeretur. In stomacho vero in
ferius. latitudo inferior. et angustia superior. que in huma
no tantum stomacho ideo fuerunt necessaria. quia cum ho-
mo pre alijs erectior sit animalibus: cib⁹ in inferiori semꝑ
suscipitur: vnde fuit latitudo ĩferior vt multitudo cibi inde
posset capi. Latitudo ĩferioris foraminis opposita est mery
vt si forte transglutiretur aliquod durum: et non bene ma-
sticatum: intrare valeat. foramen inferius ideo angustatur
quia cibus in stomacho o nimia excoctione subtiliatus facili
us egreditur: ⁊ rursus ne cib⁹ anteꝙ excoquatur exeat. vñ
et oportet semper claudatur.

¶ De intestinis. Cap. xxvij.

Intestina super dorsi spondiles et os latũ sunt
posita: et ligamentis a syphac egredientibus
ligata: incipientia ab inferiori foramine stoma
chi qđ porta vocatur vsq in anum protendun
tur: et gibbosa in sinistraz a dextra: ⁊ a sinistra
retorquẽtur in dextram. Hec ex duob⁹ compo
nuntur panniculis. Vnusquisq panniculus habet villum
in latitudine rotundum: quorum essentia eadẽ est que in sto
macho dicta. Sunt autem sex numero: tria sunt subtilia que
sunt superiora: et cum porta sunt iuncta: tria grossa ab in-
feriori subtili sunt incipientia. Unum trium subtilium voca-
tur duodenum. quia sua longitudo pro mensura cuiuslibet
hominis duodecim habet digitos: super dorsuz erigitur in
nullam partem sui torquetur: sicut alia circumuoluuntur.
Alterũ vocatur ieiunũ: quia semper est cibo vacuum: globo
so circũactum in similitudinem aliorum. Tertiuz subtile est
appellatum scđo simillimũ. sed tamẽ nũꝙ sine cibi fece inuẽ
tum. Grossorum triũ primũ est orbum appellatum: et inci-
pit a subtili extremitate et est latum: a dextra in sinistrã par
tem circũuolutum: qđ vocatur orbum q: tantũ vno forami
ne est contẽtum per qđ intrantia intrant. ⁊ exeuntia exeunt
qđ egreditur ab eo aliud intrat intestinũ qđ vocatur yleon.
orbum vero intestinum sacco est assimilatuz. Scđm grossoꝝ
illud est qđ vocamus yleon. qđ similiter alijs a dextra in sini
strã tendit. Sed tñ a dextra ascendit sup hancham: ⁊ vocaẗ
yleon qsi dura digestio. vnde ylium dolor in hoc residet in-
testino. Tertiũ intestinũ est rectuz: qđ in ĩferiori ani extremi
tate ponitur et vocatur colon. vbi cum aliquando digestio
inheret: inde colica nascitur passio. Hoc ceteris latius est
intestinis. Intestina hec circũdant vene: nerui quoq et ar-
terie. sed horum maior pars remanet circa superiora: ligan
tur cum pelliculis et glandosa carne in sua concauitate. que
omnia in superioribus sunt dicta. hec est intestinorum com
positio. Iuuãt vt a stomacho digesta recipiant: et inde suc-
cum mãdent ad epar: fecesq forat expellant. A superiori ve
na que vocatur porta vene multe prodeunt ad intestina. ab
intestinis quoq percurrunt ad epar: et he vocantur mese-
raice. per quas cibi succus ad epar tendit ab intestinis. Rur
sus intestina iuuant: quia cibum mutant. cibus enim intra
stomachum receptus: digestus cum portaz exeat: et ad sub
tile intestinuz veniat: ibi aliquas consumens moras: melius
subtiliatur. et inde per meseraicas ad epar progreditur vbi
in naturam sanguinis mutatur. sicut enim bucca et mery ci
bum subtiliant vt stomacho subtiliorem mittãt: sic et in sub
tili intestino nondum bene depuratum in stomacho: multo
maior fit digestio: vt epati mittatur digestibilior. vnde hoc
intestinum stomachi essentie est vicinum. Hec est vna inte-
stinorum necessitas. Singulorum autem virtutem dicturi
sumus et compositionem. Eorum autem globositas et ro
tunditas: ideo fuere necessaria: vt cib⁹ aliquãdiu ibi maneat
qđ si non fieret homo semper comederet: ⁊ semper digere-
ret. Secũdo fuere necessaria vt cibum partim digerant, put
cis suppetit et partim retineant: superflua vero expellant
Duodenum intestinum ad dorsum est erectum: vt venis et
arterijs: atq neruis daret locum. Sic enim locatum minus
obtinet loci spacium. Dicendum est quare ex duobus pan-
niculis fuerunt ⁊ villa per latum succederunt. Duo panni-
culi fuerunt necessarij: vt si vnus pateretur: ab altero sibi
subueniretur: sicut in diuturna videmus dissinteria. quia
aliquando in digestione frustula carnis videmus exire. que
de interioribus panniculis constat esse: non tamen perit in
testinum: quia exterior panniculus facit sibi supplementuz
Eorum villa per latum sunt extensa: vt superfluorum forti-
ter sint expulsiua: vnde fit vt sint duplicia. Inferiora inte-
stina superioribus sunt grossiora et maiora: vt non frequen
tius hominem ad sellam ire oporteat: quia si digestio loca
stricta inciderit facile ea implet ⁊ cito euacuari oporteret: ꝙ
si ampla: contingit econuerso.

¶ De zirbo. Cap. xxviij.

Zirbum ex duobus pãniculis grossis atq spis-
sis componitur: quorum alter supponitur al-
teri. In horũ medio multa est grossitudo mul
te vene et arterie. Grossitudo ista est super in
testina. cuius forma sicut sacculus siue marsu-
pium extat. Incipit ab ore stomachi: ⁊ vsq ad
intestinum qđ vocatur colon tendit. bucca enĩ ibidem est vbi
et principiũ. aliqñ solidaẗ i aliq extremitate epatis: ⁊ in dor
si costis: neq in his determinate: sed sicut solet contingere.

Sepius iungitur cum stomacho ⁊ splene atq; colon: vt stomachus et intestina per seipsum possint caleneri. et vt liget atq; operiat venas quas habent intestina.

De epate. Caplm. xxix.

Epar in dextro latere ponitur: ⁊ super hypocūdria locatur. est autem gibbosum: atq; cōcauū. Concauitas stomacho ⁊ intestinis est finitima amplectitur enim stomachum cum suis quinq; frustulis. Gibbositas diaphragmati est apposita ita vt ipsum tāgat. ligatur cū diaphragmate pelliculis ipsum operientibus. ⁊ similiter costis posterioribus. Cōcauitas etiam sua stomacho ⁊ intestinis cū pelliculis et venis est ligata. Hoc epar nō equaliter se habet in omnibus aīalibus quātitate siue partibus. In hominibus em̄ maius est ꝙ̄ in alijs animalibus eiusdem quantitatis Numerus partiū in quibusdam duarū: in quibusdā trium in alijs q̄ttuor: in alijs quinq;. Epar magnā parte̅ tenet in dextra: ab altera lata sua cōcauitate vena progreditur que vocatur porta. que anteq̄ exeat in q̄nq; diuidit̄ venas q̄nq; epatis intrātes ꝑticulas: vbi vnaqueq; pars quinaria ī multas venas diuiditur subtilissimas que in inferiorem stomachum protēduntur. in duodenum quoq; intestinum: ⁊ ieiunum: atq; rectum. qđ satis diximus cum de venis tractaremus. Necessariū fuit epar vt cibum mutet: ⁊ sanguinem faciat: quē postea per venas in totius corporis membra trāsciat. vnde fit ꝙ substantia epatis coagulato assimilet̄ sanguini: cibus enim in stomacho excoctus ⁊ digestibilis fact⁹ portam ingreditur: ⁊ deīde duodenuum: ⁊ postea in ieiunū ⁊ a ieiuno in subtile intestinū. subtile vero succū bene colatū per meseraicas mittit venas ad venā que vocatur porta. et per hanc eandem epatis intrat ventrem. inde per venas sparsim dilatat̄ que per epar extendunt̄: epar cibū mutat in naturam sanguinis quē per venam maiorem q̄ vocatur concaua: in cetera corporis membra mandat.

De splene. Caplm. xxx.

Splen in parte est finistra: cui⁹ forma aliquantulum est longa: ⁊ parum ꝯtra stomachum concaua. ⁊ versus partes inferiores gibbosa. In his autē duob⁹ locis ligat̄ cum panniculis cui bina cōiungūtur vascula: vnū qđ maioris est quātitatis a gibbositate est epatis ꝑ qđ ab epate sanguinē choleri cum nigrū videtur splen sibi attrahere. alterū minus inter splenē ⁊ os stomachi locatur. vnde cho. ni. ad os stomachi mandatur: vt appetitus inde confortetur. Splenis iuuamētum est vt sanguinē in epate mūdificet ꝑ vasculū supradictū cum quo sibi trahit sanguinis fecem: quā ꝑ aliud vas ori stomachi mittit quātū ad iuuandū appetitū sufficiat. neq; tñ totū ⁊ ilico mittit: sed aliquādiu sibi retinens in sui trāsformat vsus partem. alia pars tandē iam facta cho. nigra: ꝓut dixi: mittitur stomacho in suo appetitu confortando. vñ fit vt splenis substātia quia sugit ⁊ mittit rara fit vt spongia. et grossos hu. sibi contrahat: color eius nigredini assimilatur vt cho. ni. exprimatur.

De felle. Capitulum. xxxj.

Fel super epatis frustulum maius est. huius vnus est tm̄ panniculus fortis et durus: bina habet vascula. vnum in epatis cōcauitate iunctū per qđ cho. ru. a sanguine epatis depuratur. Alterū in duo: vnum horū maius intestino iungitur. vnde co. ru. impleat officium. collo huius furcule due iunguntur vie. vna est illius arterie que exit ab epate altera est nerui ad epar venientis vnde intrat ⁊ sensus datur felli. est autem fellis iuuamentum vt sanguinem a cho. ru. mundificet ne forte ibi remanens eum incenderet.

De renibus. Caplm. xxxij.

Renes sunt in lateribus dorsi spondilium: quorum dexter est excelsior vni epatis instans frustulo: horum concauitas sibi alternatim est apposita: qđ in solo contingit homine: ⁊ singulis due ex concaua inseruntur furcule cum ipsa ingrediatur vena ab epate: vna sanguinem portat: vt ipsum nutriat. altera vt sanguinis colamentum sibi trahat .i. vrinā ambobus quoq; de maiori vena accedunt furcule: vt vitam eis possent dare. ab ambobus duo exeunt vascula longa: et bene concaua pelliculis operta: que iunguntur cum vesica a medicis vocantur emunctoria: per que in vesicam protenditur vrina. ob hoc autem renes fiunt vt aquaticum sugentes sanguinem: cum in epate depurarent.

De vesica. Capitulum. xxxiij.

Vesica in maribus super rectum intestinum ponitur. est aūt vnus panniculus idemq; duplex. durus vt cho. ru. commixtionē ferret. super foramen vnū habet lacertum quo vesica constringitur ne vrina preter velle hominis egrediatur. a renibus ad vesicam tendit vrina per vasa que superius vocata sunt emūctoria: hec cum ipsa solidantur prout diximus: que cum ad vesicam veniunt vesice quodam modo pelliculam excoriant: vt pateat vasculis: post pellicula solidatur: ⁊ vt ante fuit inuenitur: ne forte ventus ingrediatur. et vrine accedenti prout diximus excoriando aperiatur.

De genitalibus. Caplm. xxxiiij.

Matrix in forma sua est sicut vesica: cuius forme maxima est profunditas: q̄ vtrinq; habet quasi quedam frustula cornibus assimilata: quibus differt a vesica. ascendunt autē cornua vsq; ad supradicta emūctoria: ⁊ per frustula arterie intrant que sperma et spiritum in vuluam portant. Vulue substantia est neruosa: vt in cōceptu posset vndiq; extendi. et tunc maxime cum fetus inciperet maiorari. bucca est neruosior vt in cōmixtione maris delectationi eēt assensibilior: moderate dura vt intrando semini extenderetur: et eo recepto clauderetur. qđ vtrūq; non fieret si nimis dura siue mollis esset. Vnus pāniculus pilos habet in compositione deformes: qui vnus est et paruus et in longum extensus: necessarius appetitui trahendi spermatis: est et alius ex obliquo et maior et ad hoc solummodo vt spermatis et concepti fetus esset continentior. est ali⁹ lateralis quo fetus egressurus emitteretur. sed superposita est intestino: et ei vesica superposita: vt vulue subtilitate inferius grossitudine intestinum esset vice culatre: cuius opertorium est vesica: membris sibi vicinis ligatur ligamentis flexibilibus quib⁹ eā extendentibus non tamen rumperetur: vesica longior est inferius ꝙ̄ vulua. et vulua excedit superius: et vesice collum nature feminee est iunctum. Natura autem feminea est spaciosū illud qđ vtraq; penis ossa mediat: super anum locatur. deforis habet frustula de pellibus que vocātur bradara: que frustula sunt in feminis: sicut in marib⁹ preputia: fuerunt autem necessaria vt ab aeris frigiditate vulue essent opertoria. Matricis cōcaua duo sunt magna. vnum dextrum: alterum sinistrum. hec vtraq; in vnum secedunt concauū qđ vulue vocatur collum. quia ergo tria sunt cōcaua antiqui cōsueuerūt dicere vuluas. qđ est videri in interfecto animali: si vuluam circuieris. discoopertis em̄ superioribus pelliculis: duo apparēt concaua tertio iuncta. que quasi due videntur esse vulue. necessaria fuerunt concaua vbi gemini haberēt locum. in his sunt quasi quedam fosse que venarum sunt bucce: vnde menstrua solent venire. Sūt autem aspera ista loca vt inuiscando spermati essent opportuna vbi .s. ligatur secundina. Matrix vero duos habet testiculos in summitate colli positos post frustula que superius vocauimus cornua. quorum vnus dexter: alter vero sinister. minores in quantitate ꝙ̄ sint testiculi masculi. forma eorum rotunda: parū tamen in superficie tenuis plana substantia glandosa: sicut ea sunt que confortant venas eorum mediastinas. duriores feminiīn ꝙ̄ masculini: quibus singulis singule de renibus veniunt vene: que subeunt frustula superius ita vocata. De testiculo vnoquoq; quedam penne videntur exire per quas testiculi sperma iaciunt in vasa spermatis. Talis est vulue forma et compositio sua. que ꝑm tempus et etates in diuersis feminis est diuersa. quia grauide maiores habent ꝙ̄ non grauide. nōnunq̄ grauide minores ꝙ̄ non grauide, quanto plus femine grauidantur

tantoplus carū vulue ꝓpter extensionē maiorātur. Sec in etates: q; minores hñt puelle parue ꝙ pueri e adulte. vetera ne maiores ꝙ iuuēcule: libidinose ꝙ nō libidinose. Sȝ natu ralis matricis quātitas in longitudine ab vm bilico vsq; in naturā femineā. xij. est digitorū; latitudo est spaciolū duorū emunctoriorū. mediū vbi duo vulue cornua se iungunt.

Sicut hip. ⁊ ga. perpenderunt sperma est artifex ⁊ natura creandorū infantium. mēstrua vero sola materia sunt: neq; creat fetus nisi spermata ma ris et femine cōmisceant. vulua em̄ a mēstruis vi cinitus mūdificata in cōmixtione vtriusq; retinet sperma virtute sua cōtentiua. si inquā viri sperma neq; mul tum liquidū: neq; spissum: neq; viscosum fuerit: sperma reti netur: quia bucca vulue fortissime claudit: qd̄ pōt intueri si aliquā bestiā occideris plenā: adeo ei os vulue clausuȝ inue nitur: vt ne ingredi possit acus: qd̄ cōtingit ex nimia ꝯcupi scentia retinēdi spermatis: qd̄ cū virga exeat virtute virge ex pulsiua vadit rectū p vulue collum vsq; in ipsius fundamē tū: vbi dū dilatat vicina loca replent: lateralia vero cornua remanent vacua; ad quorū vacuitates cōplendas exit sper ma de testiculis femine p vasa sui spermatis mixtum cū viri spermate. replet ea loca ad que replēda virile sperma nō po tuerat puenire. ⁊ sic vtrūq; per matricē dilatat mixtum. sȝ cū inter hoc ⁊ vulue essentiā quedā loca vacua remaneant implent illo spermate qd̄ mixtum dixeramꝰ remansisse. Cō mixtio aūt hec duabꝰ de causis fuit necessaria. primo vt sper ma masculinū cōtemperet femineū. masculinū em̄ grossum est et calidū. femineū econtra frigidum ⁊ liquidū. masculinū ergo ex nimia sui spissitudine nō pōt se dilatare: ⁊ ex nimio sui calore materiam destruit infantis. vñ fuit necesse vt suarū qualitatū diuersitate femineū sperma has vtrasq; tempe raret. Scd̄a causa est vt pāniculus inde fieret qui infantulū circūdaret dū sibi cōmixtio circūquaq; spergitur vulue calo re excoquit. vñ panniculꝰ citissime efficit: sicut ex pasta liq da ferro calido supposita citissime fit nebula. Lenitas autē et planities vulue nūꝙ ꝑmittunt panniculū adherere pter supradictas fossulas: ibi em̄ cōglutinatur asperitate nimia qui panniculus ideȝ facit spermati qd̄ ouo nouiter formato suus facit panniculus. In bruto em̄ aīali iam vicinante con ceptu hic panniculus fossulis q̄ sunt venarū ora tm̄ alligatꝰ inuenitur ꝙ vix dissoluat: si tunc aīal interficiat. x. Unde re fert hip. de saltatrice muliere q̄ saltans post septē dies con ceptiōis inter hmōi panniculos sperma emiserit in similitu dine oui nōdū cōpleti. Ad hūc pāniculū totū vndiq; sperma circūeuntē ingrediūtur mēstrua p venarū ora. i. per supra dictas fossulas. nondū em̄ adeo est durus quin facile pfore tur: ad quē etiam sanguis subtilissimꝰ. et spūs per arterias ingrediunt: eumq; ob nimiū sui impetū nō solidari postea permittunt. sperma quoq; naturaliter spiritū habens ⁊ na turalē calorē sibi trahit sanguinē ⁊ spiritū exteriorē. q; dum panniculus induretur foramina nō claudūtur. Uene quoq; ⁊ arterie nascentes in spermate venis ⁊ arterijs ad vuluam ꝑuenientibꝰ sunt iūcte: ⁊ sanguinē ⁊ spm̄ secū ferunt: ⁊ al ternatim sibi solidātur mediātibus venarū ⁊ arteriarū fora minibꝰ. de his aūt venis. et arterijs in modū tele circūuolu tis: circūuoluit panniculus: ꝙ et postea de venis omnibus due tm̄ vene fiunt. de duabus vero arterijs vna sola arteria conficitur q̄ confecta secūdina vocatur. ad hoc necessaria vt illam arteriā: duasq; venas cōfirmet ⁊ defendat: vel vt per venas de menstruo sanguine infantē nutriat; ⁊ per arteriā spiritū subtilē: ⁊ sanguinē sibi tribuat. in hos duos pānicu los alij nascunt duo: vnus secundine ꝑimus a vulua egre ditur. cuius forma fasciole simillima cum infantis iungit ve sica: vt suam vrinam suscipiens ejciat. Cui alter est supposi tus latus atq; grossus: qui fumū ⁊ humectationē infantuli sit suscepturus. Sic em̄ fumus exit de īfante: sicut sudor de perfecto homine. isti sunt panniculi qui operiunt infantulū. Infantulus aūt sic concreatur. vtraq; spermata sibijnuiceȝ cōmixta ex sanguinis caliditate fiunt sicut vesice: sicut in re spissa ⁊ viscosa videtur. que cum igne excoquatur quasi ve sica propter ebullitionē efficitur: que vesice cum sibi postea adiunentur: ⁊ spiritu spermatis adimplētur: in perforatio ne spermatis magis cōcauantur vbi spermatis extremitas induresciat ne spiritum permittat egredi. vnde fit vt spiritus et sanguis panniculū secundine penetrent: ⁊ spermatis cō cauitates repleāt. Uirtus vero formatiua de menstruo san guine infantis membra nititur informare: de solo spermate alba cōficiens membra. scȝ cerebrum: ossa: cartilagines: pel liculas: ligamēta: venas quoq; ⁊ arterias. De sanguine mē struo epar et preter cor omnia membra carnosa. quia cor de sanguine fit arterie. Hec virtꝰ formatiua prius illa efficit mē bra que aliorū sunt fundamentū. vtpote cerebrum cor epar. Cerebrū ex spermatis fit eēntia; cor de sanguine fit arterie epar de sanguine mēstruo p venas ad secundinā veniente. hec tria in formatione sua sunt sibi vicina: sȝ ad seinuicē se cedūt postea. Illa autē vena q̄ de cibus alijs fit vna ad cor veniēs sanguinē subtilē ⁊ spm̄ sibi subministrat. De his fun damētis alia nascūtur tria. De cerebro nerui ⁊ nucha egre diūtur: quā de corde ideo natura fecit exire; q; primuit ne ex vie longinquitate rūperet. De epate vero vene sanguinē deferētes exeūt. His q̄si fundamētis factis: fecit natura ossa hec custodiētia. De spermate em̄ fit craneum vt custodiat cerebrū: spondiles nuchā custodiētes: pectoris costas vt cor pus custodiant: posteriores costas vt defendat epar. illa tn̄ apparent prima q̄ sunt fundamētis vicina sicut sensus in strumēta cerebro vicina: pulmo cordi: stomachus: splen: re nes ⁊ panniculi epatis sunt viciani. Post ista nascunt et alia istis posteriora mēbra in cōcauitate pectoris: pedes ⁊ filia. q̄ paulatim informant oīa ex quo i vuluā incidit sperma. In fans em̄ concreat q̄ttuor gradibꝰ. primꝰ est sicut anatomi cis videt cū spermati adhuc sit vicinus: quē hip. sperma vo cat: alter cū sperma sanguini se admiscet: tamē cerebrū: cor epar nōdum ad plenū formata sunt: sȝ sicut sanguinis sunt massa: quē gradū hip. vocat fetū. tertiꝰ cū cerebro corde ꝙ ⁊ epate iam formatis; alia mēbra apparēt in forma que dr̄ ab hip. embrio. quartus cuȝ oīa apparent eque formata. q̄ gra dus ab hip. infans vocatur. Jam em̄ incipit se mouere ⁊ pe dibus calcitrare. In tribus prioribus infans arbori anima te assimilatur. hec est formatio infantium membrorūq; suo rū. Tēpus ꝯpletionis est hmōi: qui in septē nascit mēsibus si fit masculꝰ. xxx. diebꝰ informatur. ⁊. lx. mouetur. Femīa in xxxv. formatur. in. lxx. mouetur. ⁊. ccx. diebꝰ cōpletur. Deceȝ mensium masculus. xlv. formatur diebus. xc. mouetur. femi na in. l. formatur diebꝰ: in. c. mouetur: in. ccc. nascitur. Nouē mensiū masculus in. xl. formatur diebꝰ. ⁊ in. lxx. mouet. fe mina in. xlv. formā suscipit in. xc. motum ducens. ⁊ in. cclx. nascitur. Masculus iō citius cōpletur: quia sperma vnde na scitur fortius est ⁊ calidiꝰ. Hip. tamē testatur se vidisse mu lierē ante. xxx. diem aborsuȝ fecisse ⁊ abortiuuȝ oīa membra compleuisse. Unde hip. cuiuscūq; forma in. xxxv. diebꝰ com plet. ccxxv. pariūt. modus em̄ cōpletionis dȝ eē duplus mo tui parturitionis: parturitio vero tripla. Si quis autē q̄stio netur cur infans. viij. mēsium nō viuat. Ita respōdendū est testatur hip. oēm infantē in. vij. mēsibus motū habere: ꝙ si adeo fortis fuerit vt exire possit: quoquo mō ad vitā calescit. Si nō exierit: ipso motu ita debilitat ⁊ patit: vt in sequenti mense exiens nullatenꝰ possit viuere. Si aūt ad nonū men sem fiue. ⁊ natiuitas ꝓrelcetur a passione prioris motus in tra vuluam roborat. vnde est probare ꝙ oēs matres pꝰ in ix. pariunt mense. Sciēdū est ꝙ ꝙ in dextro masculus: in si nistro vo latere femina formatur: ⁊ indē q̄libet magis moue tur. masculi in dextris mouent: q; calidiores sunt feminis. vnde latus qd̄ est calidiꝰ vendicauerūt sibi. de sinistro accipi endū ē ecōuerso. Sinister etiā testiculꝰ femie frigidioris na ture ꝯprobat eē. vñ ⁊ sperma fri. ē ⁊ hu. Uniuersalr̄ ḡ dicen dū. q; quāto sperma magis ē cal. sic. atq; spissum: tāto sepiꝰ masculi īde nascunt. ꝙ si sperma aliō fuerit ecōuerso ꝯtigit. Signo mascli ꝯcepti erit hmōi. mr̄ erit pulchri colorꝭ: motꝰ leuioris: dextra mamilla erit maior atq; durior. mamille sū mitas magna atq; dura. pulsus ī dextra manu maior ⁊ spissi or ⁊ plenior. de fēia ꝯcepta accipiēdū est eȝ. De masculo in xxv. diebꝰ femīe fit purgatio. de femia. Lxxxv. Sperma viri si abundauerit plusꝙ femine: infans videbitur pr̄i assimila re. si femine; erit magis matri assimilādꝰ. Quādoq; femine

pariũt geminos. Ba. tñ testaẽ se vidisse mulierẽ tres peperisse. s. duos masculos ⁊ vnã feminã. Quidã dicũt φ mulier iiij. pepit duos filios ⁊ duas filias. Alij fatenẽ se vidisse mulierẽ pepisse q̃nq; masculos ⁊ duas femias. Alij fatenẽ se vidisse mulierẽ peperisse q̃nq;. ⁊ ita q̃ttuoꝛ annis. xx. genuisse et hos vixisse: qđ satis est possibile nature. q: vulua q̃ttuoꝛ hꝫ fossulas: quas dixim⁹ venaꝝ oꝛa p q̃ ad vuluã ascendunt mẽstrua. Dicũt alij mulierẽ in septio mẽse pepisse. in nono vero masculũ alterũ. vñ demõstrãt post pmũ ↄceptũ alterũ cõcepisse masculũ. Hoꝛũ q̃dã dicũt mulierẽ quãdã ↄcepisse: sed post annũ nihil aliđ φ carnis massaꝫ emisisse. hec oĩa nature sunt possibilia. Sꝫ tñ ego nullã vidi q̃ fatereẽ se vidisse.

De mamillis. Cap. xxxv.

Mamille de glandosa carne sunt facte molli et alba: sicut lactis est natura. Sũt aũt vene ⁊ arterie sibijnuicẽ contexte. he sunt imposite pectoꝛi vt coꝛdi essent vicine: qđ caloꝛis fundamẽtum est naturalis: quatinus adiuuarent decoctionẽ sanguis. Que sunt necessarie vt lac generetur vnde infans nutriatur. puer em̃ in vulua posit⁹ sanguine mẽstruo nutriebaẽ: vnde opꝫ puerũ natũ habere nutrimentũ eidẽ sanguini finitimũ. Mamillas ergo hꝫ femina in pectoꝛe. vt he coꝛdi vicine sanguinẽ naturali excoctum caloꝛe in naturã mutarẽt lacteã: cõcaua em̃ vena ad coꝛ veniẽs et de coꝛde ad pectus exiens ascendit vsq; in gutturis furculas. et ĩ duas diuiditur maioꝛes furculas. ⁊ simile faciunt arterie: q̃ ambe furculatim descendunt. ⁊ ambe diuiduntur in ambas: ⁊ multipliciter diuise cũ earum miscenẽ carne. Sanguis veniens ad mamillas excoquitur in via anteφ perueniat ad eas. hic em̃ sanguis per venã cõcauã ad coꝛ ascendit et inde redditur pectoꝛi. et de pectoꝛe redit ad coꝛ: de coꝛde ad mamillas penetrat: ⁊ venatim spargiẽ per mamillas vbi tamdiu moꝛatur quo ad lactis pfectionẽ excoquaẽ. excoct⁹ in mamillaꝝ spongiosam iacitur carnẽ. q: hec caro naturam habet lacteã. Sic fit nutrimentũ cuiuslibet infantis. Jndẽ et epar succũ cibi mutat in naturã sanguinis. vt detur ceteris nutrimentũ mẽbꝛis. ⁊ marie carnosis. Vt autẽ lac de sanguine menstruo fiat: ⁊ a vulua mamillas attingat: signum est: q: a mulieris cõceptione incipiũt menstrua cessare. vt infantib⁹ in vulua positis: inde videatur nutrimentũ dedisse. Mulierũ aboꝛtiuũ faciendarũ mamille emollescũt: etsi ante fuerint dure sicut hip. in apho. testatur. Si mulieri ĩquit postφ geminos cõceperit dextra mamilla emollierit: aboꝛtiuus fit masculus: si sinistra: femina.

De testiculis. Cap. xxxvj.

Testiculi instrumẽta sunt generãdi spermatis et ab hoc cõponuntur de carne glandosa alba molli ⁊ rara vt albũ faciãt sperma. Vnusq̃sq; testiculus vno panniculo est obsitus: qui a syphac egreditur: ad quoꝝ vnũquẽq; vena venit a renibus p quã vis sanguis ei subministraẽ: vnde materia spermatis esse pbatur. hic cũ ad testiculos veniat multipliciter per eos se dilatat. Jterũ due arterie a doꝛsi eueniunt parte: q̃ per testiculos multipliciter diuidunẽ sicut ⁊ vene q̃bus miscẽtur. he arterie per testiculoꝛũ carnẽ disperguntur mixte. Sanguis q̃ spermatis ẽ materia anteφ pueniat ad testiculos ex pte mutaẽ: ⁊ p venas dispergiẽ. ⁊ tũc albescit cũ digestio cõpleaẽ. deĩde carnẽ testiculoꝛũ he vene intrãt: vñ sperma fit pfectũ. De testiculis duo vasa exeunt quoꝛuꝫ substantia est sicut testiculoꝛum. inter hec duo vasa testiculi eijciunt sperma: ⁊ a vasis suscipit virga. sicut a mulierum testiculis suscipit vulua: hec vasa vocãtur spermatis: q̃ longa sunt in masculis. q: de testiculis ascendũt in ossa penis. ⁊ in virgã descẽdunt: hec larga sunt in masculis ⁊ dura. longa vt a testiculis exiens sperma melius excoquaẽ. in via largitas vt cito a virga exeat ⁊ in vuluã ⁊ virga virili. duritia: ne ex vie rũperentur lõginquitate. Jn muliere vasa spermatis cõtraria sunt his. Sũt em̃ curta stricta ⁊ mollia: q: ipsi⁹ mulieris subtile est sperma. vnde fit vt p stricta loca facile currat. curta: q: vicina sunt loca ad que pꝛoijcitur sperma. mollia: quia non longa restabat eis via.

De virga. Capitulum. xxxvij.

Virga est caro neruosa: rotunda: ⁊ cõcaua ab vtroq; penis incipiẽs osse: ⁊ vtrinq; neruos hꝫ sibi oppositos ex trãsuerso. q̃ duplici ex cã fuit necessaria. Pꝛima vt p vasa sua sperma in vuluã pijciat. vnde fuit neruosa vt appetitum concupiscentie in tactu habeat. ↄcaua efficitur: vt accedente appetitu vento impleatur. vnde erigitur. Ambo lacerti sunt sibi oppositi lateraliter: vt nusφ virga possit flecti. vnde rectum sperma in vuluam pijciat. Secũdo: q: cum vesica vie spermatis sit vicina: hac eadem via emittitur vꝛina: vesicam em̃ ex parte ani natura extulit quã ossibus penis admouit: que in masculis collũ habuit qđ virge coniũgitur concauitati que vꝛinam expellit. Mulier cum virga careat: parũ longi colli sibi est necessarium vt in naturam femineam eijciat vꝛinam.

Explicit tertia particula: incipit quarta.

Capitula quarti libꝛi.

Disputatio de virtutibus. Capitu. j.

Constat ex libꝛis superioꝛib⁹ vbi elemẽta numerauim⁹: q: oẽ coꝛpus aĩatũ siue inaĩatũ: sensibile seu ĩsensibile ex q̃ttuoꝛ elemẽtoꝝ ad seinuicẽ cõstaẽ cõmixtiõe. ⁊ q̃dã coꝝ quasi passibilitate coꝛum cõmixtio in vnoquoq; coꝛpoꝛe vocatur complexio. Sunt autem hec calida frigi. humi. sic. Tanta vero in vnoquoq; coꝛpe hoꝛum existit quantitas quanta est necessaria. Complexiones iste sicut instrumẽta sunt nature siue aĩe siue vtriusq;: oĩm em̃ coꝛpoꝝ regimẽta aut ex aĩa ⁊ natura: aut ex sola natura. q: natura aĩata ⁊ naturalia regit mẽbꝛa. sola aĩata regit aĩa. qđ cũ ita sit: necesse ẽ nature atq; aĩe quãdã v̓tutẽineẽ q̃ opationẽ suã valeat ↄplere. virt⁹ ex coꝝ actõib⁹ mõstraẽ: v̓t⁹ vo nature mõ gñat mõ nutrit: mõ pascit. v̓t⁹ vo aĩe solũ viuificat. i. q̃ coꝛ ⁊ arterias ↄstrigit ⁊ dilatat mẽoꝛiã dãs ⁊ itellectũ sensuꝫ φ ⁊ volũtariũ motũ. Jgiẽ v̓tutes gñales sunt tres. vna attinẽs nature: q̃ vocaẽ naturalis. altera viuificãs ẽ soli⁹ aĩe: ⁊ vocaẽ spũaẽ. alia dãs sensuꝫ ⁊ volũtariũ motũ ⁊ intellectũ: silr est aĩe: ⁊ vocaẽ aĩata. Actio v̓tutis naturalis aĩalib⁹ ⁊ arboꝛib⁹ est vniuersalis: q̃ nihil aliđ est: φ q̃ gñat: nutrit: ⁊ augmentat. hec ĩ aĩalib⁹ ⁊ arboꝛib⁹ viuẽtib⁹ eq̃ videnẽ. sꝫ gñatio aĩalis mutatio ẽ subẽ spermatis ĩ subas mẽbꝛoꝝ aĩali cuiusꝫ gñis cõpetẽtiũ. Augmẽtatio ẽ in quãtitate coꝝ maioꝛatio. qđ fit vsq; ad ↄplemẽtũ iuuẽtutis. Nutrimẽtũ ẽ in mẽbꝛis restauratio dissolute rei: vt aĩal pmanere queat. ⁊ ne pꝛopter hoc qđ ab ipso dissoluiẽ pereat: semp enim intus ⁊ exterius aĩalium mẽbꝛa dissoluuntur. Jnterius pꝛopter caẽ. naturaleꝫ semp dissoluẽtẽ ⁊ ↄsumentẽ: exterius pꝛopter aerẽ indẽ faciẽtem. Jn arboꝛib⁹ silr generãtur de coꝝ spermatib⁹ que in frondes ⁊ ramos mutantur. Qđ auteꝫ gñatur necesse est vt augmẽtetur vsq; ad constitutum tempus. necesse est etiam vt nutriatur: et vt subsistat: cũ aer semper ipsum dissoluat.

Uirtus spiritualis aīalibꝰ rōnabilibꝰ: vel irrōnabilibꝰ: ⁊ nō arborībꝰ est cōis. cuius in oībus animalibꝰ est actio cordis. ⁊ arteriarū dilatatio ⁊ cōstrictio: vt calor custodiat naturalē hec est in oībꝰ aīalibꝰ equalr. Uirtus aīata partim rōnabilibus: et partim irrōnabilibꝰ cōis est aīalibꝰ: que eque sensuꝫ et volūtariū participāt motum. Sensum enī dicimꝰ qḋ visu et auditu ceterisqꝫ sensibꝰ ꝑcipit. Uolūtariū motū mutatonē mēbroꝝ in q̄libet loca ad que volūt. he v̄tutes ambe sunt cōmunes. altera eius pars solius aīalis rōnalis est ꝓpria. i. phātasia rō ⁊ memoria. nullū enī irrōnabile hꝫ has perfecte actiones nihil aliud sunt ꝙ̄ quidā v̄tutis motus ad id qḋ efficitur. Motus aūt sunt sex. duo simplices: ⁊ q̄ttuor cōpositi. Simpliciū vnꝰ est cōuertibilis: ⁊ de re in rem mutabilr. alter est localis. i. de loco in locū mutabilis. Motus cōuertibilis duo sunt modi: vel enī eēntialiter mutatr. q̄ motus constructio: vel destructio vocatr: vel in q̄litatibꝰ. vt si quis de calido fiat frigidꝰ de hūido siccꝰ. de albo niger. de dulci amarꝰ. Motꝰ ꝑm locū sunt duo silr modi. aut enī est rectꝰ: vel circularꝰ. Circularꝰ sicut zona in celo habetr. rectus ante et retro dextrorsuꝫ: sinistrorsuꝫ: sursuꝫ: ⁊ deorsum. Cōpositi sunt sicut augmētatio: ⁊ diminutio: ⁊ ꝯstructio: ⁊ destructio. Cōstructiōis enī motꝰ est cōpositꝰ ex motu in eēntiā ꝯuertibili ⁊ ī diuersas q̄litates mutabili. De destructiōe silr itellige cū eadē q̄litatū quātitate q̄ habebatr in cōstructione. Sꝫ tñ harū qualitates ꝯrie erunt accipiēde. si enī cōstructio fit ex calore: destructio fit ex frigore: ⁊ silr in alijs qualitatibꝰ. Augmentatiōis motꝰ est cōpositꝰ ex cōuertibili ⁊ eo qui ꝑm locum est motus: qḋ enī crescere rē facit ⁊ augmētat. quoquomō eā mutat: ⁊ eius quātitatē augmētat in latitudinē lōgitudinē ⁊ ꝓfunditatē: sꝫ tñ in eadē spē ꝑseuerat. Differt aūt augmētandi ⁊ cōstruēdi motꝰ: quia cōstructio speciē aliquā substātialiter in aliā mutat. augmētatio v̄o rei in substātiali eē ꝑmanētis ē alteratio. Destructio de suo eē rei est anullatio: ⁊ diminutio augmētatiōe ēm ꝯ̄ria in re ꝑmanēte est mutatio. Oē qḋ mouetr alicui hoꝝ sex motuū subijcitr. res autē mouēs est faciēs mouere: facere res mota patiēs. Actio naturalis quedā in sola ꝯuersiōe est sicut gn̄are. gn̄are enī est incipere rē q̄ nō fuit: qḋ in corꝑe aīalis facit ꝑmutatio spermatis in sue eēntie mēbra ⁊ q̄litates suas. Est etiam q̄dam actio naturalis q̄ in solo motu est locali sicut in vno mēbro ē appetitꝰ cibi in silitudine sui. ⁊ sicut cōtinentia cū mēbra in se retinēt res tractas. ⁊ sicut expulsio cū res incōueniēs mēbro expellēt⁊ sibi ꝯueniētibꝰ redditr mēbris. Est ⁊ actio naturalis: ⁊ cōuertibilr: ⁊ localis. sicut nutrimētū cuiuslꝫ rei. Nutrimētū est mutatio cibi cōueniētibꝰ mēbris ꝯpetens. ⁊ mēbrorū icrementū in latitudinē ⁊ longitudinē ⁊ ꝓfunditatē. Actio v̄tutis spūalis tantūmō est localis. q: dilatat solū ⁊ cōstringit. Dilatatio est motꝰ a medijs ad extrema. constrictio est reductio ab extremis ad media. Actio v̄tut⁊ aīate: q̄dā ē cōuertibilis. sicut q̄ nihil aliud est ꝙ̄ mutatio mēbroꝝ in q̄litate reꝝ sensu capiēdaꝝ: quedā etiā est localis: sicut volūtariꝰ motꝰ. Q: vero diximꝰ tres eē v̄tutes mēbra regētes: ⁊ breuiter tetigimus qḋ vnaqueqꝫ opatur: opꝫ plenius ⁊ planiꝰ vniuscuiusqꝫ actionē dicamꝰ: ⁊ quomodo operetur. de naturali virtute primo videtur dicēdum esse.

¶ De virtute naturali. Cap. ij.

Uirtus naturalis est in epate: q̄ cū inde ꝑ venas ad membra ꝓcedit alia: epar tñ eā alijs administrat. hec in tres diuiditr v̄tutes: gn̄atiuā virtutē: nutritiuā: pascitiuā. Gn̄atiua est q̄ de spermate ⁊ mēstruo sanguine infans gn̄atur: q̄ operari incipit ex quo sperma in vuluā cadit durās vsqꝫ in ꝑfectionē infantis. Uirtꝰ nutritiua mēbra augmētat ⁊ a paruitate ad magnitudinē mutat: q̄ ꝑseuerat opari ab initio vsqꝫ ad cōplemētuꝫ iuuētutis ibiqꝫ desinit esse. Uirtus pascitiua qualꝫ v̄tutē ad mēbra portat ꝓut mēbroꝝ suppetit eēntia vt restauret dissoluta: nec tñ in lōgitudinē: latitudinē: neqꝫ in ꝓfunditatē crescere faciat. cuiꝰ durat actio vsqꝫ ad mortē a pueri initio. Harū triū q̄dā est cui administratr ⁊ nō ministrat. q: habet alterā v̄tutē sue actiōis adiutricem: est auteꝫ gn̄atiua. Sed sunt alie due q̄ ministrāt ⁊ eis ministratr sicut pascitiua ⁊ nutritiua. Gn̄atiua duas hꝫ virtutes ministrantes: vna vocatr mutabilis ꝑma ⁊ secūda: alia formatiua. Mutabilis prima gn̄atiue est necessaria ad mutandū substātiaꝫ spermatis: ⁊ mēstrua in q̄ntūlibet mēbroꝝ fetꝰ substātias: q̄ opatur cū q̄ttuor qualitatibꝰ. vt mēbra diuersa in suba efficiātur. Si enī cū calido ⁊ hu. opatur: sola caro efficitr. si autē cū calido ⁊ sicco efficiuntr ossa. Solūmō hec eadē virtus in ceteris mēbris opatr ꝑm cōplexionē q̄litatis haꝝ qualitatū in maius siue minus. Ex his q̄ttuor q̄litatibꝰ q̄dā alie hoꝝ cuilibet cōpetentes nascuntr q̄ visu ⁊ tactu: gustu quoqꝫ et odoratu cōprehēduntr. Uisu quoqꝫ rubor discernitr. q̄ calorem precedētē sequitr: ⁊ albedo q̄ frigidū cōcomitatr. Tactu mollities et durities cōprehenduntur: qui humiditatem et siccitatē sequitur: leuitas quoqꝫ calorem sequitur: grauitas vero frigiditatē: raritas calr. spissitudo frigiditatem. Gustu dulce cognoscimus: ⁊ omne dulce calorem sequitur: acidū sequitur frigiditatem. Odoratu aromatica et fetida dijudicamꝰ. Harū qualitatum a principalibus nascentium tanta est quātitas quātum de singulis principalium. hec virtus administrat: sed tamē in singulis est membris prout vniuscuiusqꝫ hoꝝ necessitas expetit. Uirtut⁊ mutabilis tot sunt diuersitates: quot membrorū similiū dissimilitudines. Singulum enim membrum virtute mutabili de sanguine menstruo fit: que non solum fiunt ab eo maiora: sed etiam minora. sicut panniculi stomachi vene ⁊ arterie. Differunt mutabilis prima ⁊ secūda: quia prima spissat sperma ⁊ menstrua ⁊ in substantiam membrorum mutat. Scđa sanguinis substantiam in mēbrorū formatorū mutat essentiā eisdē assimilans: vtraqꝫ tamē operatur cū illis quattuor qualitatibus. Uirtꝰ formatiua format ⁊ designat omnia similia mēbra sue forme cōpetentia: ⁊ ea perforat ⁊ concauat. lenit ⁊ asperat solidat vbicūqꝫ sunt necessaria. he due virtutes tamdiu operantur: quoad fetus forma compleatur. que. xxx. siue. xxxv. si sit masculus perficitur. si femina. xl. diebꝰ. Uirtꝰ augmētatiua que cōnominatur virtus nutritiua: generatiue ministrat virtuti: sibi vero seruit pascitiua. generatiue seruit: q: fetum in longitudine: latitudine: ⁊ profunditate augmētat et extendit quod totum perficitur cum iuuentus que. xxxv. annis cōcluditur cōpleatur. Pascitiua nutritiue ministrat quia cibum in membris solidat et assimilat: qḋ si nō fuisset nutritiua in fetus profunditate ex toto esse defuisset. sicut ⁊ si vesica infletur et dilatetur: sed tamen profunditas nō extenditur. vnde natura mirabilis pascitiuam fecit adiutriceꝫ que etsi nutritiue seruiat: non tamen eam ita pauperauit natura: quin ⁊ alias quattuor virtutes dimiserit sibi seruientes. i. appetitiuam: contentiuam: scđam mutabilem et expulsiuam. He naturales actiones insunt vnicuiqꝫ membrorum. et eorum nutrimento vel regimento: appetitiua enim humores cibi ꝑm suam similitudinem membris dissipat et attrahit: sicut carni temperamētum sanguinis: ossibus sanguinem frigiditati ⁊ siccitati attinentem. cerebro frigidum ⁊ humidum. similiter ⁊ vasa sibi trahunt similia. fel enī sanguinis amaritudinem: splē melancholie superfluitatē. renes aquosos hu. Hec appetitiua v̄tus cum calido ⁊ sicco operatur. quia natura semper sibi attrahit aliquātulum caloris: cuius trahere est triplex. Primū propter vacuitates et extenuationis necessitates sicut canalis in aqua posita si sugatur necesse est vt illuc aqua attrahatur propter aeris vacuitatem quo canalis carere incipit. Secūdum trahere est cum calore: sicut in candela ignis oleum sibi semꝑ trahit. Tertium trahere est naturale: sicut magnetis est sibi ferruꝫ trahere. cum virtute ista membra trahunt sibi conuenientia. Uirtus autem contentiua retinet eis competentia vt ea mutet et excoquat. q̄ cum frigido ⁊ sicco operatur. Uirtꝰ mutabilis tractas res in similitudinē membrorū: ⁊ in eorū substātiā mutat: hec cum calido ⁊ humido opatur. Expulsiua superfluitates expellit quas virtus appetitiua attraxit. hec cū frigido ⁊ hūido operatur. Harū vna digestiōi est ꝓpa. i. mutabilis scđa que vocatur digestiua. quia cibantis similitudine aptat cibum. tres relique sunt quasi digestiue ministre. natura enim fecit appetitiuam vt trahat competentia mēbris digestiua tracta assimilat et consolidat. sicut videmus in diuersis seminibus: nam vna et eadē terra: aqua quoqꝫ cōbi-

bita: ⁊ vnūquodqꝫ semē trahit sibi silia. vnde seminatores ter
re salsitatē dulcorare volentes in terra salsa seminant herbā
que vocaṫ sicla. hec em̄ naturaliter est salsa. vnde a terra tra
hit sibi similia: ⁊ ita dulcoraṫ terra. Similiter de cibis vnū-
quodqꝫ mēbrorū facit: qđ digestiua corū similitudini aptat. cui
necessariū est tempus vt operatio sua cōpleatur. vnde virtu
te indiguit contentiua: que tamdiu cibum teneat donec ex
coquatur. ⁊ assimilet digestiua. q: vero mēbra aliqua traxe-
runt superflua: ⁊ non sibi assimilanda: necessaria fuit virtus
expulsiua expultrix corū que membris erāt inutilia. Opera-
tio ergo pastus digestiue tm̄ ꝓpria esse videtur: pastus em̄
augmentat solidat ⁊ assimilat. sanguis em̄ per venas asper
sus mēbris necesse est circūquaqꝫ dilatetur: postqꝫ solideṫ.
deinde mēbro cuiꝫ assimiletur. vnde cōsequitur vt membra
dilatentur ⁊ augmentetur. qđ testantur qui bolismū patiun
tur. quecūqꝫ em̄ isti comedūt: in nullo eos augmētant. Soli
dationē cōfirmant qui hyposarce morbo laborant: corpora
em̄ eorū augmentantur: sed non solidanṫ. Sunt em̄ liquida
et aquosa: cū in eis calor naturalis non operetur: ita vt cibꝰ
nigrossetur ⁊ inuiscetur ⁊ ita solideṫ. Assimilationē fatētur
qui morphea fatigantur. horū em̄ membra augmentantur
solidantur sed non assimilantur: qđ fit ꝓpter mutabilis se-
cūde defectionem. q: cutis in cōcauitate sua clausum habet
humorem grossum quē virtus mutabilis in sanguineꝫ mu-
tare non potuit. Ex his ergo intelligimꝰ passionibus: quia
augmentari: solidari: ⁊ assimilari: totiꝰ pastus est corporis
vñ hip. cibo imposuit tria nomina. vnū cū iam non est cibus
sed potius succus. alterum cum iam in sanguinē mutatur.
tertium cum augmētet solidet ⁊ assimilet. Unicuiqꝫ mēbro
sumitur cibus in duobus diuersis temporibus: cum em̄ sto
machus cibū sibi venientem digerat: partē sibi competen-
tem retinet quā in sui nutrimēti substātiā cōuertat: post ab
epate sanguis ad exteriores panniculos venit et eos nutrit.
Item meri ⁊ bucca: cum per eos cibus transeat partē suam
recipiunt. i. subtilissimū qđ est sicut fumus vnde nutriūṫ. de
inde sanguis veniēs per venas ab epate ibi diuersas nutrit
eas: subtile intestinum de cibo a stomacho descendente ad
ipsum sibi sumit simile nutrimentū. deinde vene exeuntes
a vena que porta vocatur sanguinē portant vnde ipsum nu-
triant sibi ⁊ grossum intestinū de cibi fecibus sibi simile sor-
titur nutrimentū. ad qđ nutriendum sanguis descendit per
venas in exterioribus suis locatas. ad epar ascendit cibꝰ in
stomacho digestus quē ꝑ venas trahit mediastinas sui ⁊ sto
machi. Rursus cū a stomacho descendit iā excoctꝰ ab epate
sugitur per venas que meseraice vocantur. Similiter ⁊ ce-
tera membra cibum dū succus est tm̄ per venas sibi adiacē-
tes suscipiunt per quas easdem egreditur ab ea cum in san-
guinem est excoctus. Sed tamē singula membrorꝫ illud a
membro debiliori sibi attrahunt. sicut cor ab epate: epar ab
intestinis. intestina a venis vel a fortioribus cuꝫ abundent
multum. nec totum sit eis necessarium. sicut stomachus ab
epate. vt iam exinanitus nutriatur inde. epar enim cum ni-
mium sit inde repletum: membra enim suam nimiam abun
dātiaꝫ expellunt ad debiliora: sicut stomachus ad intestina
vel loca sibi vicina. cum enim stomachus in suis abūdet su-
perioribꝰ ꝑ mery superfluitatē suam expellit et emittit. Si
in superioribus intestinis mittuntur in inferioribus expel-
lenda. duobus modis emittūt expellentia: vel cum sibi sum
pserunt necessaria et remanent superflua. sicut cum stoma-
chꝰ tātū cibi recipit quātū sibi cōpetit: qđ vero sibi supfluit
ad intestinū reijcit. vel cuꝫ eadē superfluitas patiēti mēbro
noceat: qđ fit modo duplici cum multa quātitas sit cōtinēs
membrū grauat vt diutius retinere nequeat. vnde vomitꝰ
vel solutio sequitur que homines propter suum comedere
et bibere patiuntur: vel si cibus in incidentes conuertatur
qualitates: sicut cum in stomacho in cho. mutatur. vnde in-
cenditur cholera tandem in intestinum emittitur ab intesti
no cum incendatur in vicina reijcitur rursus: vel cum vomi-
tu per buccam emittitur. cum hac virtute naturali regimen
tum est corporis. sed cuꝫ rationabiliter diximus hmōi vir
tutis actiones: deinde quomodo ⁊ quāto sensualiter perci-
piantur: qđ duabus similitudinibꝰ in stomacho ⁊ vulua mō
strauit Ga. hec em̄ membra apparent sensibiliora per q̄ cō
paratio fit ad similia membra.

De virtute naturali in stomacho operāte. Ca. iij.

Appetitiua in stomacho in trāsglutiendis appa-
ret liquido. videmus em̄ animal quomodo cibuꝫ
a bucca trahat ⁊ in stomachum mittat. Si qs di-
cat quia cum cibus trahitur motus mery fit vo-
luntarius: ita dicenti obuiabitur. etsi trāsglutire
voluntarium fit homini: motus tamen mery atqꝫ stomachi
est naturalis. qđ facile perpēditur ex suauis cibi appetitu: in
dignatur em̄ stomachus cū amara sibi detur. Item stoma
chū et mery res non masticatas in famelicis videmꝰ trahe-
re preter motū hoīs volūtariū. mery quoqꝫ curtari videtur
et ascendere stomachus ex nimia trahendi victus appetitu.
In quibusdam etiā animalibus curtū mery habētibus sto-
machum vsqꝫ in buccam trahi aspicimꝰ. ⁊ hoc maxie in gu-
losis animalibus: suauem ḡ cibū ⁊ dulcem stomachū ⁊ mery
videmus cito trahentem. quē postea epar ex nimio sui dul-
core a stomacho sibi mutuat. qđ q̄libet facile potest ꝓbare.
Si quis em̄ facilē cibū comedat cui post dulcior succedat: si
vomitꝰ subsequitur dulcior vltimꝰ euomitur. stomachus cū
ex cibi dulcore delectaṫ in ꝓfundū sui illum trāsire cogatur
Econtra. si qs cibum vel potū ꝑcipiat quē stomachꝰ fastidiēs
abhorreat: videmꝰ stomachū ⁊ mery in his cōtrahi ⁊ rugari
que quoquo mō recepta inuita retinentur et coacta. Itē si
qs per pedes suspendatur ⁊ caput inferius habeaṫ: datus
cibus sibi transglutiṫ ⁊ stomacho dimittitur: vnde liquet q:
nisi appetitꝰ naturalis esset stomachus sibi cibū non trahe-
ret. Cōtentiua vero virtꝰ cibum ad stomachū venientem ex
oībꝰ cōstringit lateribꝰ eiusqꝫ inferiora claudit vt nequeat
liquor egredi. Silr cū intestina retinēt cū a stomacho mitta
tur ad eadē. vnde liquidissime cōstat q: v̄tuteꝫ contentiuam
stomachꝰ ⁊ intestina hēant: qđ apertius videṫ si in aīali cō-
edente ⁊ cōededa reuoluamꝰ: si em̄ cibus sibi deṫ: ⁊ ilico in
terficiaṫ illū cibū ex oībus ꝑtibus cum suis panniculis con-
stringit stomachus: ꝙ si aliquādiu differaṫ occidi quoad ci-
bus in intestinis dirigatur: intestina silr vndiqꝫ cōstringunt
feces. vñ intelligiṫ q: intestina ⁊ stomachus v̄tutē hēant cō-
tētiuā qua sibi ꝯueniētia retineāt. virtꝰ digestiua incipit qñ
⁊ cōtētiua: cū em̄ stomachꝰ ꝑ mediatorē mery sibi cibū tra-
xerit: vndiqꝫ ꝓut diximꝰ cōstringit ⁊ in interiorꝝ pāniculoꝝ
vertit naturā: qđ duabꝰ de causis stomachus facit. pmū vt si
bi cibū ꝯueniētē faciat: ⁊ de ipsius ꝯueniētia: īteriores pan-
niculos ſm suā naturā nutriat. Scđa cā est vt leuiorē epati
reddat: quatinꝰ alleuiatū ⁊ depuratū faciliꝰ epar in sangui
nē vertat. sicut em̄ bucca ipm̄ mutat vt stomachus faciliꝰ re
cipiat: itidē ⁊ stomachꝰ facit epati. epar in naturā san. mutat
vt faciliꝰ eū sumāt cetera mēbra. Impossibile em̄ est alicuiꝰ
rei multas q̄litates subito mutari in ꝯrias: nisi ꝑticulari et
paulatim fiat. nō em̄ panis pōt subito ī sanguinē mutari vt
in corpꝰ venerit. Sꝫ priꝰ ī ore aliquātulū mutaṫ: post in sto
macho ſm naturā ipsiꝰ. deīde ī subtile ītestinū mittiṫ: ⁊ ibi
aliquātulū mutaṫ. post epar sibi trahit ꝑ meseraicas venas
⁊ tādē ī sanguinē mutat. vene sanguinē sibi trahūt sctm̄ ab
epare vt faciliꝰ cetera mēbra ī sui mutēt subas. In ore muta
tio cibi facile pōt ꝑcipi: qđ em̄ inter dētes remanet putridū
priꝰ efficiṫ: ⁊ tādē in naturā carniū bucce mutaṫ: sicqꝫ cū car
nibꝰ ⁊ phlegmate misceṫ. qđ digestū ⁊ calidū sibi dat calorē
phlegma em̄ calidū ⁊ digestū sic cognoscimus. q: supimposito
serpigines ⁊ apostemata sanamꝰ: scorpiones interficimus.
Item cibi qualitates intra stomachum naturali calore mu
tate cū digesto miscentur phlegmate vbi maior fit eiꝰ muta
tio. stomachꝰ ei ore ē calidior ꝓpter cho. ru. ad ipꝫ discurrētē
a felle: ⁊ quia calidioribꝰ membris vicinatur: a dextra epar
habens a sinistra vero splenem: cor ⁊ diaphragma superius
dorsi lacertos posterius: in epate plusq̄ in stomacho cibus
mutatur. quippe cum epar illo multo sit calidius: quia natu
ra est sanguinis sibi: sed tamen coagulari. Uirtus expulsi-
ua incipit cum actio digestiue vel contētiue finierit: stoma-
chus enim cum cibum digerat qui sibi similatur. suscipit in-
quātū ei sufficit: qđ remanet q̄si supfluuꝫ ⁊ sibi ꝯriū grauat
eū cū nō sit sibi necessariū. Ore em̄ supiori fortiter clauso: ⁊

inferiori qd porta vocaẽ aperto: in subtile intestinum ꝓijcit
qd sibi simile inde suscipit: succũqꝫ tot⁹ cibi meseraica attra
hit. qd superfluit grossum intestinũ suscipit a subtili. s. feces
grossum siltitudine sua accepta qd grauat eijcit foras. mese
raica vero succũ quẽ accipit humidũ mittit epati: ibiqꝫ in na
turã sanguinis mutatur. deinde vnũqdqꝫ mẽbrum per ve
nas attrahit sibi: put sibi ꝯpetit. qd remanet. q: supfluũ est
ceteris mittit mẽbris eiusdẽqꝫ rei appetiuis. Sꝫ si qd stoma
chus traxit eũ molestauerit expellit. Molestatio em stoma
chi ex nimietate est potus: vel cibi cum de vtroqꝫ plus susce
perit ꝙ oporteat: qd cũ vomitu sicut in ebriosis expellit. vl
cum digestiõe sicut in gulosis. Itẽ si cibus siue potus intus
stomachũ in malas qualitates vertatur: si in superiori natent
stomacho vomitu emittũtur. Si inferiora sui grauentur: cũ
digestione expellũtur. vnde cõprobatur ꝙ virtutẽ expulsiuã
habet stomachus. Nõne vides in vomitu stomachũ cũ alijs
in superiora moueri visceribus: cum digestio durcicat vel acu
tos cũ incensione habeãt humores intestina. nonne cũ alijs
visceribus ea vides moueri ad inferiora: et vltra modũ exire
aliqñ: sicut videmus fieri in tbenasmon. Cõstat ex his oĩb⁹
stomachũ qttuor fulciri virtutibus. appetitiua: contentiua:
digestiua: expulsiua. silr has habẽt cetera corpis membra.

De eiusdem in vulua operatione. Cap. iiij.

Sicut in stomacho has quattuor vtutes cuilibet
reddidimus itelligibiles: in vulua itidẽ faciam⁹
opꝫ: vt ex duobus his in alijs simile cõsideretur
membris. Superius em in membrorũ cõplexiõe
diximus: ꝙ desiderium et cõcupiscẽtiã trahendi
spermatis ĩ vuluã natura fecit: qd fuit necesse ꝓpter gñare.
vtus appetitiua hoc cogit fieri vt in coitu est sentire: q: vir
gam sibi trahit vulua: sicut sanguinem ventosa: hoc tũc tem
poris fit cum femina cõcipit. Cum em vicinit⁹ vulua a men
struo sanguine mũdificet: et ceteris ꝯtrijs eadẽ humoribus de
puretur: tũc maxie iu trahẽdo spermate animaẽ: qd cũ rece
perit vndiqꝫ illud ita brãcat atqꝫ claudit: ne sicut hip. dixit
acus intrare possit: sic vulua manet clausa quoad infantis
impleẽ forma. vñ virtus intelligiẽ cõtẽtiua. Uirtus mutabi
lis circa contẽtiuã eẽ palam fit in mutatione spermatis qli
tatiua: et substãtiali ĩ diuersitate mẽbrorꝫ infantis. Expulsi
ue actus duob⁹ apparet tpib⁹: vel cũ mẽbra ĩfantis supple
antur: vel cum infans moritur. q: infante cõpleto mẽbratim
expellit cõtẽtiue et mutabilis actione iam desinente: succe
dit actio expulsiue qd mẽse. vij. viij. ix. vel. x. fit. Expellit ĩfan
tem vulua duplici de causa. vl quia infans grauat ne ꝓpter
sui quãtitatẽ valeat eum sustinere. vel q: sibi cibũ cõuenien
tẽ non inuenit. Unde pedũ pcussione panniculos circũuolu
tos vt exeat rũpit: ruptis aũt panniculis humores ꝯtentos
intus vulua suscipit: qs cũ ferre nequeat expellit eos foras
Expulsio infantis mortui duab⁹ fit ex causis: vel q: eruginẽ
parit quã ferre natura vulue nõ patiẽ. vel q: rupto aliq pan
niculorꝫ humores expellendi eaꝫ cogunt. Est g in ꝓpatulo
hec mẽbra virtutes qttuor habere. Est em in stomacho ap
petitiua cũ trãsgluttiẽda trãsgluttiat: illa eadẽ coeundo est in
vulua. Cõtentiua in stomacho dum cibi fiat excoctio: in vul
ua dũ infantẽ gñat. Mutabilis ĩ stomacho cibi ĩ naturã suã
est ꝯuersio: in vulua est cũ sperma atqꝫ mẽstrua in diuersorꝫ
mẽbrorꝫ ĩfantis mutat eẽtiã. Expulsiua ĩ stomacho: in sub
tile ĩtestinũ cibi est emissio. in vulua cũ infantẽ pariat. Itidẽ
in ceteris vt intelligaẽ necesse est mẽbris: sine his em nulla
tenus possent regi. He qttuor vtutes nature sunt ministrã
tes: et in custodiẽda sanitate: et infirmitatis curatiõe. has vo
cat hip. infirmitatũ curas: q digne sunt hoc noĩe vocari: q:
pustule siue apostemata sine exteriori medicamine per has
videnẽ curari. infirmitates multe p has sanãtur somno siue
requie. mortuorũ etiã corpora ab harum naturis videm⁹ se
parata et in paruo tẽpore putrefacta.

De virtute spirituali dilatante et constrin
gente. Capitulum. v.

Superi⁹ nos dixisse meminim⁹: q: oĩa corpa trib⁹
regũtur vtutib⁹. naturali: spũali: et aĩali. q: g de
naturali diximus: de spũali ordo expetit dicam⁹.
Uirtus ergo spũalis est illa q viuificat: cui⁹ fun
damentũ est cor. a quo vita ad mẽbra corpis pcedit viuificã
da. hec quãdã habet partem cui ministraẽ: et quãdam mini
strantẽ. Per illam cui ministratur cor et arterie dilatantur: et
constringuntur. que ministrat iram: pugnam: dignationem
et dñationẽ suppeditat. Sed nos prius de dilatante et con
stringente dicemus. Dilatatio est mot⁹ localis a medio in
omnes extremitates. sicut circa fabrorũ agitur folles. cum
em aerem recipiunt: circũquaqꝫ se extendunt. Cõstrictio fit
ecõuerso. i. ab extremitatib⁹ ad mediũ: qd in eisdẽ follibus
videtur. cũ em aer emittatur: folles vndiqꝫ cõstringunẽ. duo
aũt ista virtus complet operatiua: cordis. tamen et arteriarꝫ
motus non ex toto similis est follibus: sicut medici arbitrã
tur. Horum em motus virtute aeris appetitiua perficitur.
que virtus in corde facit idem qd ferrarius circa folles. quia
virtus cordis dilatandi aerem a pulmone trahit. qui pecto
re mediatore ad pulmonẽ vadit. Lacertus em qui est inter
costas pectus cõstringit et dilatat. qd cum dilatatur pulmo
cum eo ampliatur: aeris introitus hunc gestum consequi
tur. aerem enim cum virtute appetitiua cor a pulmone sibi
trahit: postea arterie a corde. hac eadem virtute et trahunt
qd trahere dicitur tractus flatus esse. Uirtus cõstringendi
superfluitatẽ fumosam a corde expellit. idẽ em lacertus qui
est inter costas constringit cor et arterias: qd sequitur dũ pe
ctus constringitur. hac autem constrictiõe fumosam super
fluitatem expellunt cor et arterie. hec autem constrictio cor
dis est emissio. vtrũqꝫ g actus anhelare siue flare diciẽ. Ar
terie que cordi sunt vicine aerem et subtilem sanguinem si
bi trahunt: dum dilatantur et cõstringuntur. aer et sanguis
emittuntur. dum ergo dilatantur vtraqꝫ necesse est accipi
antur: et vtrisqꝫ repleantur. Sed ille arterie que cordi sunt
vicine aerem a foris venientem videntur recipere: inter has
et priores medie recipiunt a corde. he etiã primo sanguinẽ
subtilem a venis recipiunt. Quedã enim foramina hñt vene
inter se et arterias per que sanguis introcat. qd cõprobatur
sanguis venarũ totus dilabitur. hec enim dilatandi virtus
est constringere que anhelitus siue flatus vocatur. qui vo
luntario fit motu: et cũ pectore moueẽ. motus autem pecto
ris fit cum lacertis. oĩs autẽ motus qui cũ neruis fit et lacer
tis est voluntari⁹: qd inde cõprobaẽ: q: cũ hõ velit tenet eũ ali
quãdiu. cũ em fetẽtia sentiamus diu ipsum cohibemus.

De flatus iuuamentis. Cap. vj.

Anhelitus siue flatus est necessarius: vt calor
naturalis per eũ temperetur: et spiritus vita
lis per eum nutriatur. et spiritus animalis ge
neretur. Custodia enim caloris naturalis tra
ctus est frigidi aeris ad sue temperamentum
incensionis: et est expulsio fumosi aeris cũ sanguine cõcrea
ti. nutrimentũ vitalis spiritus: et vt animalis generetur fri
giditatis aeris est tractus. spiritui ergo anhelitus ẽ necessa
rius: vt ex aeris tẽperie augmẽtetur: gñatio vtriusqꝫ tẽpera
menti sanguinis fit fumositate: sicut dicturi sum⁹ cũ de spũ
disputauerim⁹. Tẽperamẽtũ sanguinis ex temperie fit calo
ris naturalis: caloris naturalis tempatio fit ex moderatio
ne diete in cibo siue potu vel in alijs. Unde oportet anheli
tus sit maximum iuuamentum corporis. vitam enim custo
dit que sine spiritu non manebit: neqꝫ spiritum possibile est
permanere sine moderato calore naturali: neqꝫ caloris natu
ralis est moderatio sine anhelitu temperato: qui cuꝫ dietis
taliter custoditur. vt sanguis temperetur: vnde calor natu
ralis nutriatur. hic enim anhelitus magis est necessarius
ꝙ cibus vel potus. Si quis enim suffocatus tandem di
mittatur quoquo modo viuus: vel si sit famelicus: vel siti
bundus: in recipiendo anhelitum: vt calor naturalis refri
geretur: citius festinat ꝙ vt vel famẽ vel sitim placare va
leat expetat. Refrigerato autem calore: et fumosa expulsa
superfluitate: prius potus: deinde cibus queritur: animal
ergo sine potu vel cibo aliquãdiu viuit: sed sine tractu aeris
nullatenus diu viuit. vnde intelligitur non posse sustinere
sine temperamento caloris naturalis: succedit enim causa
mortis de qua ad presens dicturi sumus.

De causa mortis. Capitulum. vij.

GAlienus dixit in libro quē de anhelitu fecit iuuamento. Omne aīal necesse est mori ex corruptiōe cerebri: siue spūs in cerebro existētis: vel ex caloris naturalis corruptiōe. nisi eñ calor naturalis corrumpatur cerebrū non facile corrūpitur: neqȝ calor iste corrūpetur sine causis subsequētibus. spūs aūt nō aliūde corrūpitur nisi cū exinanitur vulneribus cerebro incidētibus et vētriculos ipsius penetrantibus: vel cū caloris naturalis tēperamētum corrūpitur. Si aūt spiritus retineatur vt exinanitio illa dr. sicut ex vulneribus exinanitur. Causa ergo mortis nihil aliud est vt pote. ga. testatur: quod vt caloris naturalis temperamētū corrūpatur. qd contingit ex causis corpus intrinsecus mouētibus: vel extrinsecus ipm turbantibus. Cā interior suorum est instrumentorum vel qlitatum siue sui nutrimēti corruptio. Instrumēta igitur sua sunt cerebrū. cor. et epar. Si cerebrum corrūpitur et motus volūtarius ab eo nō pgreditur ad pectus vnde post cōsequitur quod anhelitus auferatur et calor naturalis extinguatur. corruptū cor vtutē aufert spūalē de pulmone trahentē aerem. et oīa ista auferuntur. Corruptio epatis generationē aufert, sanguinis quo calor nutritur naturalis. horum singulū vel pper malā cōplexionem est. vel pper officialē morbū. Cōplexio mala. vel est calidissima q rē sibi subiectā incendit sicut videtur in peracutissimis fe. quibus cito hoīes mortificantur: vel est frigidissima: sicut in morbo q dicitur cōgelatio. Morbi officiales sunt apostemata calida vel frigida q predicta patiūtur membra: sicut apostemata cerebri que dicimus esse frenesim: vel oppilationem suā: sicut epilepsiā apoplexiam: in qbus morbis cerebrū clauditur frigidis et congelatis humoribus: ne vtus motiua ad spm transire valeat vnde cōsequitur vt spūs auferatur. q oppilatio si ad pulmonē veniat aeris trāsitus denegatur cordi: vnde calor extinguitur naturalis. Vene epatis si oppilētur: ne ad eas possint spūs transire: necesse est vt infrigidētur: neqȝ sanguis in eis gñetur et inde causa mortis cōcomitatur. In his tñ oībus cor patiens mortificat. velocius eñ in passione maxima tñ mortificant cito cerebrū et epar in medio. vnde nō facile infirmus euadit. Calor naturalis corrūpitur in qualitatibus: vel ex maximo calore sicut i peracutis fe. in qbus calor extraneus ad calorē naturalē penetrat vt ipm cito destruat: vel ex potiōe calidissima: sicut est euforbiū et sifia. vel ex nimia infrigidatione q habet calorē cito extinguere: vel ex supradicta congelatione: vel ex frigidissima potione: sicut opio iusquiamo qbus iste calor extinguitur: vel ex nimia inanitione: sicut solutiōe nimia: vel phlebotomia fame vel siti. his eñ omnibus calor destruitur naturalis cū nō habeat vñ nutriatur. nimijs repletionibus. vt si hō humidioribus cibis quoqȝ vel potibus adeo reficiatur vt multis horū cōculcationibus suffocetur: qd ebriosis solet contingere ex ventriculorū et viarū cerebri repletione: et sicut cōtingit pinguissimis hoībus quibus vene et arterie nimia conculcata pinguedine adeo coarctantur: vt calor iste extinguatur. Ab exterioribus calor iste naturalis corrumpitur: vel cū foras totus egreditur: vel intus totus adunatur: vel ex nimia plenitudine: vel ex anhelitus extinctiōe siue ex substātie sue vel ex qualitatū suarū corruptione: vñ foras totum exire cogitur: vel totā suam substantiā et suum nutrimētum expellit: tota sua excluditur substātia cū nimiū gaudiū subito dissoluit: et exire eū facit. vnde cito qs moritur q corpus iterius refrigeratur: vtriusqȝ passio lucerne assimilatur q ad ventū validū ponitur: ipso eñ vento supueniente extinguitur. Audiuimus eñ multos pre nimio gaudio fuisse mortuos. Tota substātia expellitur a rebus in cerebro et pectore nimiā incensionē facientibus: q cum vsqȝ ad ventriculos cordis penetret calorem extinguit naturalem. huius caloris naturalis nutrimentū tollitur ex venarū et arteriarū incisionibus. vnde totus sanguis exiens calorē naturalē extinguit: qd lucerne assimilatur cui oleū subtrahitur. Cause deforis huc itus colligētes timor et dolor sunt subito cōtingētes: qbus dū calor adunatur in vnū cetera mēbra infrigidātur: et inde moriūtur. Ex plenitudine corrūpitur cū quis in aquas submergitur: impletis eñ corporis cōcauitatibus anhelitus oppilatur. vnde hoīes suffocantur et moriuntur: qd lucerne assimilatur q nimio oleo redūdat. Anhelitus extiguitur ex nariū et oris preclusionibus: vel suffocatione cū funibus: qd lucerne ardenti assimilatur: que si vase quolibet subito operiatur extinguitur: cū ad eam exterior aer ingredi nō permittitur Causa vñ caloris substātia corrūpitur: mali est aeris odoratus feretri fumo admixtus q de dissolutis nascitur mortuorum corporibus vel puteorū lutosorum fetoribus: q passio assimilatur lucerne in fumosis locis posite. Itē corruptio substātialis mortis est alicuius venenosi reptilis cuius venenū corpus pforat: et calorem naturalē vitiat. Calor naturalis in qlitatibus duobus modis corrūpitur: vel q ita calefit vt dissoluatur: qd in balneo cōuenit calidissimo cōmorātibus: vel in sole calidissimo estuātibus: qd assimilatur lucerne nimio igni vel soli apposite: vel ex nimia infrigidatiōe. vnde calorē est cōgelare: hoc cōuenit frigida loca obambulātibus: vel sup niuem cadētibus: qd simile ē lucerne frigido loco opposite. Sic naturali calore corrupto ex his omnibus mors sequitur: eius ergo nutrimēto vel tēperamēto viuitur. Cum ergo hō nullatenus possit eē sine anhelitu: constat anhelitum hoīs magnum esse supplementū. Sufficit nobis disputasse de virtute spūali cui ministratur: dicendū est de specie coequeua sibi ea. s. q ministrat.

¶ De virtute spirituali passibili. Cap. viij.

SPiritualis virtus que ministrat iram pugnā indignationē et dñationē suppeditat. hec aūt dicitur ministrare q fit ex causa īteridēte. aliquādo ex naturali calore: que causa ipm mouet calorem: sicut est ira. Ira eñ est feruor cordis per quē calor naturalis subito extra prorūpit: cum aīa ob illatas iniurias excogitatā vindictam explere desiderat. Similiter pugna est cū calor iste ad exteriora exeat: cū quis parē sibi superare laborat. dubitans ne humilis et despectus ab alijs habeatur. Si patiatur vt non ab alio vincatur dñatio est. Indignatio est cū aliqua extranea re calorem hūc agitante aliquis alicui īdignatur se subijcere. his ista sunt contraria. Timor est cum calor se declinat in corporis interiora quādo aīa formidāda reformidat: in auditu sicut tonitruū: in visu sicut leonē siue tygridē videre. Timiditas pugne est cōtraria pter quā calore interius descēdente: vel delitescente ei qui prius ipm impugnauerit velit nolit cogitur quiuis subijci. quod consequitur cum quis a maiore superatur. Dominationi et indignationi cōtraria est humiliatio et deiectio animi. virtus spūalis ministrans est hmōi. Cōcordant autem medici et philosophi: quod he virtutes a principalitate cordis sunt nascentes et rōnabilibus et irrationabilibus competunt animalibus. vtus eñ aīalis ministrata: vel cui ministratur qua cor et arterie dilatantur: et cōstringūtur: aīal quodlibet viuificatur et oībus cōmunis est animalibus: ministrantē similiter constat esse cōmunē. Sed tamen animal rōnale mortale hanc hz cum discretione causa rōnis in cerebro sedentis: vñ cōuenit vt aliquando irā cohibere possit: animal irrationale naturaliter habet et sine discretione.

¶ De virtute animata. Cap. ix.

VIrtutis animalis habitationem et fundamētum cōstat esse cerebrū. est autē trium generum. Vnū qd per se solū explet cerebrū: duobus tamē neruis mediātibus ab eo cōficitur. Qd a solo cerebro efficitur ordinatio est. que in tria diuiditur. s. in phantasiā: rōnem: et memoriam. Sensus et motus voluntarius neruis mediātibus conficiūtur. Illos prius dicemus de virtute ordinationē faciēte. he tres vtutes. s. phantasia: rō: et memoria: mens vocatur. qbus ab irrationabilibus differimus aīalibus. et maxime intellectu quibus alie due ex intellectu pdeūt. Homini hec fuere ppria: qm omnibus animalibus digniorē esse cōstat. animal eñ irrōnale quicqd agit naturaliter facit: et sine discretione vlla. Vnūquodqȝ triū in cerebro locū hz pprium vbi sedent et vnde exeunt: locus eñ imaginatiōis in prora est cerebri Locus vero intellectus siue rōnis vētriculi sunt puppis cerebri: in quibus est spūs animatus qui has actiones consequitur. harū vnaqueqȝ ppriam habet actionem: virtus eñ imaginationis est q format et imaginatur et mittit ad intellectum. Intellectus iudex est et discretor rerū quas ab imaginatione rōnabiliter siue solo intellectu suscipit ad operāda manualia.

manualia. Spiritus animatus illa petit mēbra que operari sunt habilia: vt motum expleant voluntarium: que in solo intellectu sunt ⁊ memorie cōmēdātur. Memoria format intus posita custodiens ea donec ad actum ducas.

De virtute sensibili. Capi.x.

Virtutes sensibiles ⁊ motum volūtarium cerebrum facit prout diximus: mediātibus neruis qui earum instrumēta esse cōprobātur: cū spūs aīalis a vētriculis ad mēbra ꝑ neruos exeat. vnde intelligitur ꝙ si neruus incidatur: sensus et volūtarius motus: mēbro cuius erat auferūtur. Solus em̄ sensus vel motꝰ volūtarius: sunt sicut nerui virtꝰ fuerat. In tractatu neruoꝝ diximus a prora cerebri neruos ꝓgredi: facientes sensus vt molliciem faciliꝰ sentiāt: quibꝰ volūtarius motus efficitur a puppi cerebri egrediūtur: ne ꝓpter motuꝫ facile rūpātur. De sensibꝰ ⁊ motu volūtario satis diximus: nō ergo repetēduꝫ est: ne legētibus fastidiuꝫ faciamꝰ: tantū modo hic dicetur quō operētur. Virtutes sensuum quinqꝫ sunt. visus: auditus: gustꝰ: odoratus: ⁊ tactꝰ. Virtꝰ visus est subtilior alijs: qppe cuꝫ eius natura sit ignea. ignis aūt tres qualitates hꝫ. s. flammā: ruborem: ⁊ splēdorem. oculi solum de igne splēdorē habēt: lumen ergo ⁊ colores q̄ sentiūt: diei erūt solum: vñ colores discernūtur. Post visum maior subtilitas seqtur auditum: cuius sensus est aereus ⁊ ꝑcussi aeris sonitus: qui vox esse intelligitur. Vox em̄ nihil aliud est: ꝙ aeris tactus. Post auditū maior subtilitas seqtur odoratuꝫ cum eius natura sit fumea. fumꝰ vō inter terrestria: ⁊ aquosa se hꝫ. Post odoratū subtilior est gustꝰ: cuiꝰ natura ē aquosa: ad queꝫ oēs ꝑtinent liquores. Tactus grossior est oībus: q: natura sua terrena est: vt pote humida in duris ⁊ mollibꝰ asperis ⁊ lenibꝰ: calidis ⁊ frigidis. Horꝫ singla sua sic implēt officia: vt mutēt se in naturas rerum quas sentiūt: quas cuꝫ tandem mens sentiat: intellectui preparat.

De virtute visus. Capi.xi.

Visus cum sit sensus igneus: ignis aūt subtilior sit oībus mūdanis corpibꝰ: necesse est alijs subtilior habeat. qō illud cōprobat: q: ꝯprehēdit longe remotissima. alij vō sensus tm̄ sibi ꝓpinqua: spūs aut visibilis de cōcauitatibus nerui vtrisqꝫ venit oculis. nerui aūt a vētriculis prore cerebri ꝓcedūt: qui antequam ad oculos veniant coniuncti necesse est vt redeant diuisi ad eosdem ramos qui crystalloydo se solidāt. hec aūt crystalloys primum instrumentum est spūs visibilis: que est lucētissima ⁊ clarissima. vnde consequitur vt cito se aptet coloribꝰ. spūs em̄ visibilis qui de cerebri est vētriculis in cōcauitatem neruoꝝ clarificatus incidit. vnde post vsqꝫ ad crystalloydeꝫ ꝑuenit: cuiꝰ natura sicut aer diei clare est clara. que cū ad crystalloydeꝫ ꝑuenerit: inde foras exit: ⁊ ſm similitudinē sui miscetur ad diei aerem: q̄ duo cum sibi incorporētur vtraqꝫ citissime cōmutātur: aer em̄ et spūs facile visaꝝ rerum se cōmiscēt coloribꝰ. spūs aūt crystalloyden exiēs mutationēqꝫ sibi deferēs cito mutat eam itidem: quā mutationem cū mens senserit que in vētriculis est cerebri res exteriores coloribꝰ discernit: ſm colorem qꝫ formam corpis quātitateꝫ atqꝫ motū intelligit. aer em̄ diei lucētissimꝰ tātū spūi dat supplemētum: quātuꝫ ⁊ neruo cerebrū. neruꝰ em̄ a cerebro sensū atqꝫ motū suscipit suisqꝫ portat mēbris. Silr aer exterior visibili spiritui coloꝝ fert mutatiōes ⁊ spūs eādem mēti infert mutationeꝫ: qō tūc tm̄ efficitur cū interiori spūi splēdor exterior ꝯiūgitur: nullū tm̄ momētuꝫ inter vtrūqꝫ ꝯsideratur tractū: etsi em̄ res q̄ visui tāgitur lōge moueatur: mēte tm̄ sine vlla tpis quātitate ꝯspicitur: qō tūc consequitur cū aer nos circūdans est clarissimꝰ: modo nebulosus: vt cito coloribus immutetur: qui si nebulosus est aut obscurus: spūs visibilis intercluditur ⁊ obscuratur: ⁊ obscuritati sibi obuiāti immoratur nec ad qō amplectēdū tēdebat amplectitur. Silr si corpꝰ aliud inter spm̄ ⁊ rem quā videre anhelat obijcitur: nullatenꝰ pōt penetrare spūs. Idem in tactu inuenitur. Si em̄ digitus incensionem vel dolorem patitur: inter tactū dolētis digiti atqꝫ mētis nulla quātitas cōsideratur tpis: nisi forte patiatur neruus quo ad digitū portatur sensus. de alijs quoqꝫ sensibus idem cōsideramus.

De auditu. Capi.xij.

De auditu satis diximus superiꝰ. de loco em̄ prore cerebri vbi sedes est quarti vel quinti paris pares nerui exeūt: qui ꝑ os petrosum in foramina auriculaꝝ secedūt vbi se dilatāt: ⁊ extenduūt ⁊ ea penitꝰ aperiūt. hoc aūt operimētum: auditus primū est instrumētum idem valēs auditui: qō visui crystalloys. huiꝰ natura est aerea q̄ sensus audiēdi per ꝑdictos neruos ad aures ꝑuenit a cerebro: auditus ergo ita fit. cum em̄ vox aerem tāgat: ⁊ tactus aeris ad auriculas ꝑueniat in earum cōcauitate penetrata tādem se adunat inde ꝑtingēs ad auditus foramina: sicut maris estus vt vndas faciat alternas paulatim. tactus em̄ ꝓpinqui aeris ꝓpinquiorem ꝑcutit ille succedētem sibi: ⁊ in hoc tādiu alternatim quousqꝫ ad aures penetrauerit vbi locū ingredit quē torcular vocari diximus. vnde cū ad neruoꝝ veniāt operimēta in tacti aeris naturā mutātur a natura. Sūt aūt similia: q: vtraqꝫ aerea. hec aūt immutatio ad mētem deduciturꝑ neruos. mēs vero sic discernit naturā intromisse vocis.

De odoratu. Capi.xiij.

Odoratus grossior est auditu: cuiꝰ sensus est q̄si fumus quidā. huius instrumēta duo diximꝰ esse frustila a cerebro ꝓdeuntia mamillis assimilantia: que vicināntur ossi colatorio simili. Odoratus ergo sic efficitur. fumꝰ em̄ odoriferi corpis dissolutus aeri cōmiscetur nares ingressurꝰ quem cerebri vētriculi ꝑ illa duo frustula attrahūt sibi ⁊ in suam mutāt naturam. hāc aūt mutationem tādem sentit mēs. aeris vero tractꝰ cerebro est necessariꝰ q̄ idem sibi facit qō cordi anhelitꝰ. dū em̄ dilatat aer frigidꝰ ad ipm̄ refrigerandū intromittitur. Dū vero ꝯstringitur fumosa supfluitas expellitur. dilatatōe igitur aer guttatim ad pulmonē trahitur: qui tractꝰ odoratus dr̄. isto em̄ motu odorāda odoramus cū frustulis illis duobꝰ fumus ad cerebrū trahēdus aeri admiscetur a corpe odorifero dissolutꝰ. alij odorem naribꝰ attribuūt: sed iam superius eoꝝ errorem cōfutauimus.

De gustu. Capi.xiiij.

Gustus est grossior odoratu quāto fumꝰ subtilior aqua ꝯuincitur. sensus em̄ odoratus est fumeus: ⁊ gustus sensibilitas est aquosa humectatio: que inter fumū ⁊ terram aqua cōmunicat: ꝓpter hoc aūt natura sui primi instrumēti. i. lingue rara est sicut spōgia: vt humectatiōes assimilet aquosas. ꝓcedit vero quidā neruus a cerebro qui prout diximꝰ a tertio pari se iūgitur ⁊ hic ꝑ linguā diuiditur: vt gustꝰ det sibi sensum qui sic efficitur. res gustāda cū ad linguam veniat: ⁊ eius essentiam tāgat suam naturā in ea operat: vt lingua in sui naturam mutet. illa aūt mutatio tāgens neruū: ꝑ eum mādat gustum menti ad illum discernēdum: ⁊ iudicādum sicut superiores fecerunt.

De tactu. Capi.xv.

Tactus silis est alijs sensibꝰ: q: mutat se in rei substātiam que tāgitur: ⁊ ꝑ neruos mēti mutatio mādatur: ⁊ illā mens sentit mutationem. oēs aūt sensus pter tactū ꝓpria habent mēbra vnde sentiūt Sed tactus est in mēbris totius corpis nisi in vnguibus ⁊ in pilis: vnicuiqꝫ em̄ mēbro nerui aut a nucha veniūt: aut a cerebro vt sensus detur eis ꝑ eos: sed pili ⁊ vngule q: neruis caruere: nullū sensum habuere: q: pilus a fumo sicco nascit. vngule aūt in digitoꝝ extremitate cū ligamētis solis sunt ligate atqꝫ neruis. vñ vbi ligate sūt ibi tm̄ sentiūt.

Quid vnicuiqꝫ sensui cōueniat ⁊ quid disconueniat. Capi.xvi.

Omnes isti sensus cū ſm naturas suas currant: ⁊ quedā desidāt ⁊ in eis: q̄daꝫ vō abhorrētes omnimodo refutant vt pote visus in albi: ⁊ nigri medijs venetis ⁊ viridibꝰ delectatur: ⁊ abhorret album lucētissimum: ⁊ silr nigrū. album em̄ etsi nature sue sit quodā modo tm̄ videtur ei obuiare cū per eum dispertit: sicut videmꝰ in sole aspiciētibꝰ. Nigrū etiam ecōtra adiuuat ⁊ retro torquet vñ venerat: sicut in loco obscuro morātibus visuꝫ obscurari videmus: sed tm̄ plus albedo ꝙ quelibet no-

cet nigredo: q: albedo visum dispergit subito. nigredo vero paulatim coadunat. Si ergo visus ex nimia albedine patiatur: viridib⁹ τ venetis similibusq; reparatur. Si vero patiatur ex nigredine repatur ex albedine. Silr τ alij sensus si aliquãdo patiũtur ex recreatõe nõ subita ɔtrarioꝝ refouẽtur. Auditus dulcib⁹ vocib⁹ delectatur: claris paruis atq; lenib⁹ τ ordinatis: sicut est motus in chordis. Si aũt mot⁹ est grauissimus sicut tonitru⁹: aut acutissim⁹ sicut in rasuris marmoreis siue eris: audit⁹ inde exasperatur. Odoratus aromaticis delectatur. hic aũt odor ex fumo est tẽperato. abhorret autez fetores: q: eoꝝ intẽperatus est fum⁹. Gustus aũt dulcibus delectatur: q: his asperitas lingue lenitur τ solidatur: ecõtra abhorret amara. hic em̃ sapor linguã exasperat τ pforat. τ eius iuncturas incẽdit τ separat: qui etsi põtico sapore patiatur siue acido delectatur vnctuoso: τ si amaro siue salso leditur: a dulcib⁹ reparatur. Tactus vero delectatur in tãgendis corporib⁹ que sunt dulcorata qualitatib⁹: sicut frigidi τ calidi: lenis τ asperi mediatorib⁹ q̃ quoquo mõ tãgẽde cuti assimilãt. abhorret aũt calidissima: q: dissoluũt. acutissima: q: incidũt. frigidissima: q: coagulãt atq; stringũt.

¶ De virtute voluntarium motũ faciẽte. Capi. xvij.

Virtus volũtarij mot⁹ p neruos a cerebro egreditur p eos qui pricipalr aut secũdario exeũt: sicut qui a nucha videtur exire. τ ita p neruos hic sensus ptingit ad lacertos vt p eum mot⁹ lacertis detur. cuius aũt lacerti mouẽtur eadem ossa necesse est moueri: cũ quibus lacerti ligãtur. tractis aũt ossibus tota cõcatenatio eoꝝ mouetur: τ inde cõsequitur voluntarius motus: qui sic efficitur. lacerti qui in sui sunt pricipio p chordas que in eis sunt tangũtur: τ in eam partem qua ducit eos voluntarius mot⁹ torquẽtur. verbigra. Si man⁹ moueri disponatur: τ lacertus qui est in familiari pte brachij moueatur τ in sui initium rugetur: ossium mot⁹ τ eoꝝ cõcatenatio cõcomitatur: τ ita man⁹ ab antea rugata volũtario motu clauditur. Si vero lacertus extranee ptis moueatur. man⁹ in extraneam partez volũtario motu necesse est rugetur. est aũt vniuersaliter volũtarius mot⁹: cuius tot sunt ptes: quot lacerti mẽbra mouẽtes: corpis aũt mẽbra sunt quingẽta τ. lxxj. lacertos habẽtia: de quib⁹ satis dixim⁹ in lacertoꝝ tractatu.

¶ De actionibus. Capi. xviij.

Cum superius de naturali spũali siue aĩata dictũ sit virtutib⁹: de actionib⁹ videtur esse dicẽdus. est autem actio q̃daz virtuti naturali attinẽs. q̃dam vo spũali. τ q̃dã aĩali. de vnaq̃q; dixim⁹ cũ de singlari disputauim⁹: τ ide itelligim⁹: q: q̃daz est simplex scz illa que vnũ operatur: sicut in naturali appetitiua: retẽtiua: digestiua: expulsiua: τ in spũali cõstringere τ dilatare: et in aĩali mot⁹ volũtarius. est aũt actio q̃dam cõposita q̃ duo facit siue plura: sicut in naturali desiderium siue depotatio generare τ nutrire. desiderium em̃ ex duab⁹ virtutibus: scz appetitiua τ sensitiua gñatur. depotatio rursus ex duabus efficitur virtutib⁹. appetitiua scz τ expulsiua: gñare ex triplici fit virtute: mutatiua: formatiua: τ nutritiua. Nutrire faciunt virtutes due. s. augmẽtatiua τ pascitiua. In spũali: anhelitus: dilatatione: τ ɔstrictiõe cõponitur. In aĩali sensus fit duabus virtutib⁹. vna est mouẽs sensuz ad sentiẽdum. altera que sentit: que oĩa põt quilibet intelligere.

¶ De spiritibus. Capi. xix.

Cognita qualibet virtute superest de solo dicendum spũ: cuz de sex naturalib⁹ iaz dixim⁹. his em̃ sex tẽperatis reb⁹ humana regũtur corpa. oĩs em̃ spũs hmõi ẽ tripartit⁹. est em̃ naturalis: est spũalis: est animalis. Naturalis spũs in epate nascitur: τ ab ipso per venas ad totius mẽbra corpis pcedit: τ virtutem regit: τ augmẽtat naturalẽ. τ actiones custodit eiusdez. hic igitur ex pfecti sanguis fumo nascitur: q̃ in epate mũdificat⁹. τ digest⁹ ex oĩbus humorib⁹ clare depuratur. Spũalis spũs in corde nascitur vadẽs p arterias ad totius corpis mẽbra: spũalem virtutem augmẽtans atq; regẽs: actionesq; eius custodiẽs. Spũs aĩalis in cerebri nascitur vẽtriculis p neruos tẽdẽs ad membra toti⁹ corpis. vñ virtus aĩalis regitur τ augmẽtatur eiusq; actiones custodiũtur: hic ex spũali spũ pcreatur qui in corde generatur: q: hic spũs a corde ad cerebrum p arterias ascẽdit que iuueniles dicũtur. he aũt arterie cũ ad cerebrum veniãt craneum vsq; ad cerebri sedem penetrãt: τ ibi scilz multiplr diuise celãtur: sicut rete. τ sub⁹ craneũ dilatãtur. deinde a reti due silr principales egrediũtur: q̃ retorte sup idẽ rete pcedũtur. Spũalis vero spũs cũ a corde pgreditur in tele multiplicitatẽ diffundit: τ in eiusdẽ multiplicitatem immorat τ tandiu ibi digerit quoad depuret τ clarificetur: τ ita aĩalis spũs tãdem ab eo gñatur: pter hoc rete tm̃ ɔtexitur vt a spũ spũali aĩalis digestio ɔpleat. Sicut ad hoc facta sunt vbera vt p ea sanguis ibi depurat⁹ fieret lac. postq̃ hic spũalis spũs rete egredit p ambas arterias sicut rete retortas: τ ad vẽtriculos priore cerebri dilatat: vbi iterz subtiliat⁹ qd depurãduz superat eijcit p suos meat⁹. i. palatum atq; nares. ipe vo vadit ad vẽtriculos puppis p viã medij vẽtriculi τ ad puppis mediũ vadit: q̃ nõ semp est apta: q: in ɔcauitate sua quodã corpe vermi assimilãte est clausa: sed cũ expetit natura vt mẽs hũc spm ad puppim mittat rugat neru⁹. Spũs vt trãsierit τ neru⁹ postea se claudit: vt pri⁹ fuerat: τ ita spũs antequã puppim trãsit motũ ibi τ memoriam facit i pra minorãs sensuz creat τ phantasiã. Spũs medij vẽtriculi intellect⁹ siue rõ fit. Dicũt aũt quidã phi: q: hic spũs cerebri eadẽ est aĩa τ ipsa fit corpea. Alij vo dicũt q aie fit instrumẽtuz: τ hi aĩam fatẽtur esse incorporeã: quoꝝ intentio priore est melior. Nõ ɔsiderat q̃dem porphiri⁹ aĩam: sz spm aĩatum rõnalem spũ: ostẽdẽs hũc in ysagogis esse corporeũ ad op⁹ aĩe nõ ipsam aĩam. Socrates τ Plato: Aristotelici τ theodores: platonici: peripatetici: porphiretici: τ alij q̃plures vnanimiter affirmãt: q: neq; est corporea: neq; lege tenetur: neq; scindit: q: cũ totuz corp⁹ vtute sua illuminet ad q̃lz exteriora pgressa non tñ in sua substãtia aliquã scissionẽ patitur: τ sicut p solis lumina primũ oium rerũ oculis ɔfert intelligẽtiã. sic aĩa armonie corpis p spũalez sapiẽtie lucez: τ primã τ scdam intelligẽtiã ɔfert. τ sicut lux solis q̃ incorpea est suũ cõplens officiũ nullã patitur diuisionẽ: sic τ aĩa: sicut etiã lumen solis qd est incorpeuz separat ab aere τ ab oĩ intelligẽtia oculoꝝ sine corruptione. Eymonius phs dicit nõ esse mirũ: q aĩa q̃ substantia est incorporea separet a corpe sine corruptiõe: dũ ignis qui ẽ substãtia corpea: possit aliqd separe ex reb⁹ q̃bus est iũctus: τ reuerti in ppriã naturã sine sui corruptõe: sz q: disputatio hmõi nõ huic suppetit intẽtioni. est em̃ phica ista hic dimittẽda.

¶ Quid hoꝝ qdq; faciat cũ exit naturã suã. Capi. xx.

Oportet intelligat ex pcedẽtib⁹: q: his tẽperatis septẽ naturalib⁹ hũana regatur corpa: cũ aut moderationem exeũt corp⁹ infirmũ est aut neutrũ. Sunt tres corpoꝝ q̃litates. sanũ: infirmũ: neq; sanũ neq; infirmũ. Corp⁹ em̃ illud est sanũ qd tẽperatũ est in cõplexione mẽbroꝝ filiuz: τ in cõpositione officialiũ: τ in forma: τ in quãtitate nũero siue cõpositione eq̃le est: sicut ɔuenit esse. Illud aũt est infirmũ qd hoꝝ exit tẽpamentũ. s. in cõplexione mẽbroꝝ filiuz: τ in cõpositiõe officialiũ. Neq; sanũ: neq; infirmũ triplr est itelligẽduz. vnũ ẽ vbi non est certa sanitas: nec certa infirmitas: sicut in senib⁹. alterz sicut eoꝝ qui τ sani sunt τ infirmi: sed tñ in diuersis mẽbris: sicut si oculi sint infirmi: totum corp⁹ aliud sit sanũ. aut cuz sanitas τ infirmitas in eadẽ sunt mẽbra. veluti cuz corp⁹ tẽperatuz sit in cõplexione. infirmũ vo in cõpositione: siue in cõpositione sanũ: in cõplexione infirmũ. Tertiũ estimatũ est fm diuersuz tps: sicut hoies calide ɔplexionis in estate sunt infirmi. in hyeme vo sunt sani: τ ecõuerso frigidi i estate sani in hyeme vo infirmi. Similr humidi in pueritia infirmi: in iuuẽtute sani. de sicc̃ ecõtra. De diffinitione infirmitatis discordati sunt medici. Sed Hip. τ Ga. τ qui eos imitantur infirmitatem esse dicũt substãtialis actiõis nocumẽtum: q si naturalia corp⁹ exeãt: ei⁹ tñ actiões sunt fm q opz esse ne sensui appareat: nec aliqd sibi noceat: illa corpa fm Hip. τ Ga. dicit ɔtra esse sana. vñ τ sanitatẽ sic diffiniuit. Sanitas est cũ corp⁹ actionẽ suã cõpleat fm q expetit natura. Infirmitas vo cũ corp⁹ patiat actionẽ nõ naturalẽ: neq; illã mediocrẽ. Neutrũ vo esse dicũt cuz corp⁹ mediocriter: neq; sanuz sit: neq; infirmũ. Alij dicũt: q: cũ corpa naturã suã exeũt

siue patiātur siue nō: infirma sunt: quorum error est pmaximus: sm enim eos oīa corpa sunt infirma, raro enim imo nūq inueniūtur in cōplexione naturali que adeo perficiātur. Infirmitas ergo est que sensuali actioni nocet. De cōplexiōe sani corporis iam satis diximus quātum sufficit: de infirmis dicemus cum de rebus extra naturā disputabimus: de neutris satis apparebit cuilibet si duo priora intelliguntur.

¶ Explicit quarta particula: incipit quinta.

¶ Capitula libri quinti

¶ Disputatio de rebus nō naturalibus. Capi.j.

Quia de re naturali quantum sufficiebat diximus: restat de nō naturali dicamus quātum sufficiat de hac arte se intromitētibus: vt bñ liber nr̄ disponatur sm diuisionē prius factā. Res ergo nō naturalis necessaria est hoi: vt status vite sue regatur. Sunt aūt gñaliter sex. s. aer: motus: et quies: cibus: et potus: somnus et vigilia: repletio et inanitio naturalis, in qua balnea: coitus: exercitia: vrine: egestiones: emunctiōes: et silia cōputātur. Sex tñ accidētia aīe in quibus gaudiū: ira: timor: āgustia: tristicia: cōputātur. hec sex etsi nō naturalia videtur: nec tñ extra naturā sunt cōputāda q: si hec operētur sm qd opus vniuscuiusque corpi: in quātitate: qlitate: et tpe: custodit res naturalis in suo cursu, et lz hec nō sint naturalia: in naturalia tñ mutātur: et p ea corpis sanitas cōseruatur vsquequo naturaliter destruatur. Et si fuerit ecōuerso: corpus nature sue cursus exiēs infirmatur. si aūt infirmetur: infirmitas custodit et augmētatur. Si ergo hec sex disponamus corpus moderatū moderatā dz hre ordinationē. Vnus ergo aer ei eligatur. et motus et exercitia tēperētur, balnea dulcis aq: et in calore tēperato: tē

peramētuꝫ ciboꝝ in quātitate ⁊ qualitate: ⁊ somnus nō multus litargie attinēs: neqꝫ paruꝰ vigilijs viciꝰ cuꝫ quo corpꝰ alleuiari sentiatur: vt cū ciboꝝ sit plenꝰ siue vacuus: neqꝫ tñ nimis sit calidus siue frigidus: tunc coitus appetatur: neqꝫ vltra velle suū vrinā teneat nimis: neqꝫ ad egestionē cū nolit se cogat. Si moderata corpa i hac actiōe ꝑstiterit in sua sanitate moderata ꝑmanebūt. si eꝯ: sue nature exibūt tēperamēta. Si corpa fuerit intēpata: ⁊ ſm qđlꝫ hoꝝ sex ad tēpamēta fuerit reuocata corpꝰ ad tēpamētuꝫ pristinū reducet̄. ⁊ tūc tādeꝫ ista res nālis vocat̄. ꝙ si fuerit ecōuerso custodit̄: ⁊ augmētatur i tēpantia. vñ hec sex vocātur nō naturalia: si exerceant̄ tēperata. i. corpa quātitate moderata: tñ ante cibū ⁊ āte balneū calor ide naturalis ꝯfortat̄. abūdātia hūoꝝ corpis dissoluitur: mēbra ꝯfortātur. digestio subseqtur: ⁊ hec iter naturalia corpꝰ sanātia cōputātur. Si vo plusꝙ opꝫ opemur: ⁊ multuꝫ i exercitio fatigemur: calefit corpꝰ. febres ꝯsequūtur. Si multo plusꝙ opꝫ cali. nālis dissoluit̄ ⁊ deficit corpꝰ: ⁊ sic exercitium inter nociuua est cōputādūꝫ. Si se nō exerceāt: sed plusꝙ opꝫ qescāt augmētātur in corpibꝰ: ⁊ ſm chimoꝝ naturas morbi gñantur. Corpa ģ nō tēpata si fuerint calida: paruo coꝝ calor naturalis augmētatur exercitio. vñ coꝝ deficit virtꝰ ⁊ feb. sequūtur: q̄ inter nō naturalia ꝯputātur: ⁊ maxie si sicce fuerint nature. ꝙ si exercitiū minuerint: ⁊ ita qeuerit illoꝝ calor naturalis tēpatur: ⁊ corpa coꝝ saniora ⁊ virtuosiora ide habētur. Si aliq̄ fuerint frigide cōplexiōis: ⁊ nimiū se exercuerint: calor coꝝ naturalis augmētatur. vñ ipsi tēperātur ⁊ ꝯfortātur maxie si frigidi fuerint ⁊ hūidi. hec aūt naturalia cōputātur. Silr de alijs qnqꝫ intellige q̄ in practica nr̄a reddemꝰ planiora vbi de sanitatis dicemꝰ custodia.

De natura aeris. Capi. ij.

SI qūtates corpis suā sequātur ꝯplexionem: aer aūt nos circūdās cōplexionis mutāde cā est fortior: ꝑpter anhelitꝰ necessitatē: ģ necesse ē vt cōplexiones corpis: ꝯplexiōes sequātur aeris. Si em̄ aer clarꝰ sit ⁊ lucidus: hūores qꝫ ⁊ spūs sunt clari ⁊ lucidi. Si turbidꝰ ⁊ tenebrosus: hūores ⁊ spūs cōturbātur ⁊ igrossant̄: qđ cuꝫ ita sit nō opꝫ medicuꝫ q̄litates aeris aspnari i quolꝫ tpe siue loco: neqꝫ etiā cās ignoret vñ aer mutet̄. in morboꝝ em̄ ꝑnosticis ꝑ hoc maior auctoritas erit siue vniuersales siue ꝑticulares sint morbi siue locales siue priuati: q: cū aer in vnoqꝫ tpe quosdā iuuet: qbusdaꝫ vo noceat. cuꝫ ģ medicꝰ futuros morbos dijudicauerit cuiuslꝫ tpis siue regiōis: ⁊ qui ide morbū euadāt ⁊ q̄ ide pereāt ꝓuideat ⁊ egrotaturos cauere faciat. ⁊ dietas morbū augmentātes auferat: ⁊ morbū obuiātes doceat. Cū aūt medicꝰ ciuitates introierit: vbi hoīes ex locali aere infirmātur nō discordabit in cōpetētibꝰ medicinis: sꝫ sicut diximꝰ ſm ꝙ q̄litates aeris diuersas cognouerit ꝯueniēter medicabit̄ in medēdis. Magnū ģ iuuamētum est q̄litates aeris: ⁊ q̄ circa corpa q̄lꝫ sunt agēda cogscere medicū. vñ ab aere est icipiēduꝫ: aer qdeꝫ tēperatꝰ est ille. s. q̄ nec calidꝰ: nec frigidꝰ: nec siccꝰ: nec hūidꝰ: sicut aer vernꝰ est: ⁊ qdaꝫ est intēperatꝰ. tēpatꝰ est mūdificatus: subtilis atqꝫ clarꝰ in odore suauis nō adeo calidꝰ vt ide sudet corpꝰ: nec ita frigidꝰ vt rigeat sole occidēte cito frigescēs: ⁊ oriēte cito calescēs: q̄ aer hꝫ has q̄litates corpoꝝ: tēperat ꝯplexiōes: hūores ꝯfortat: ⁊ spūs clarificat: virtutē digestiuā adiuuat. aer nō tēperatꝰ in q̄litatibꝰ: vt calidior ⁊ frigidior: hūidior: vel siccior: sit tēpato: vel in tota sua substātia fit pestilētialis. q̄litates exit sex modis: ꝑpter tpa anni: ſm ortus ⁊ occasus stellaꝝ ⁊ ex eaꝝ vicinitate ad solē siue remotiōe ab eodem: ꝑpter vētos: ꝑpter regionem ⁊ ꝑpter fumos.

De natura tempoꝝ anni. Capi. iij.

QUattuor sunt āni tpa. s. ver: estas: autūnus: ⁊ hyēs. Ueris initiū est cū sol in pria pte sit arietꝭ. i. cū sol septētrionem ascēdere ꝑ rectā lineā incipit. est aūt recta linea q̄ neqꝫ septētrioni neqꝫ meridiei attinet: hoc tp̄s vsqꝫ in finē geminoꝝ durat. Sūt aūt tria signa quoꝝ vnūqđqꝫ suū hꝫ mēsem. Primꝰ mēsis arietꝭ est icipiēs a. xvij. die martij: vsqꝫ ad. xvj. diē aprilis. Scđs aūt mēsis est tauri: icipiēs a. xvij. die aplis vsqꝫ ad. xvj. diē maij. Tertiꝰ ē geminoꝝ: icipiēs a. xvij. die maij vsqꝫ ad. xix. diē iunij. Initiū estatis est cū sol in pria pte sit cācri: ⁊ tūc sol est in vltia ascēsione septētriōis: ⁊ cū incipit descēdere vsqꝫ i fineꝫ virginis: similr tres sunt mēses. Primus mēsis est cācri a. xix. die iunij: vsqꝫ ad. xviij. diem iulij. Scđs cuꝫ sol est in leone a. xix. die iulij: vsqꝫ ad. xvij. diē augusti. Tertius cū iam in virginē descēderit a. xviij. die augusti: vsqꝫ in xviij. diē septēbris. Initiū est autūni cū sol primā pteꝫ libre intrauerit. ⁊ est etiā in recta linea: q̄ neqꝫ septētrioneꝫ attingit neqꝫ meridiē. Silr tres sunt mēses. primꝰ cū sol est i libra a die. xviij. septēbris: vsqꝫ ad. xviij. diē octobris. ⁊ tūc incipit sol declinare i meridiē. Scđs mēsis est cū sol est in scorpiōe a xix. die octobris: vsqꝫ ad. xix. diē nouēbris. Tertiꝰ cū sol est in sagittario a. xix. die nouēbris: vsqꝫ in. xv. diē decēbris. Initiū hyemis est cū sol est i pria pte capricorni: ⁊ ē finis descēsiōis in meridiē. ⁊ iam icipit descēdere. Silr huiꝰ sunt tres mēses primꝰ est cū sol est in capricorno a. xvj. die decēbris: vsqꝫ i. xvj. ianuarij. hic sol incipit ascēdere ꝑ rectā lineā in meridiē. scđs est cū sol est in aq̄rio a. xiiij. die ianuarij: vsqꝫ i. xiiij. februarij. tertiꝰ est cū sol est in piscibꝰ a. xiij. die februarij: vsqꝫ i. xv. dieꝫ martij. Aer vniuscuiusqꝫ horum tēpoꝝ ꝓprius est. verni tpis aer īter calidū. fri. hu. ⁊ sic. est mediꝰ: ⁊ maxie tēpatꝰ qđ ꝯtingit ex sole ꝑ rectā lineā exeūte. Recta aūt linea vocat̄ que ab vtroqꝫ polo eq̄liter distat. Dicūt tñ qdaꝫ verꝭ naturā esse ca. ⁊ hu. sꝫ nō est ita. si em̄ esset ca. ⁊ hu. facilꝰ in eis q̄lꝫ res putrefierēt: ⁊ morbos gñarēt: sicut sepe est in meridianis vētis videri ⁊ pluuialibꝰ estiuis. facile em̄ in eis pestilētiales ⁊ pessime nascūtur infirmitates. qđ Hip. testat̄ in epidimia de ciuitate q̄daꝫ cranon vocata: in q̄ pluuiā maximā dixit fuisse cū totiꝰ estatis calore: ⁊ meridianis vētis maxie. vñ sub hoīꝫ cutibꝰ q̄daꝫ q̄si erugo nascebat̄. q̄ dū ibi accubabat calefiebat ⁊ pruriginē gñabat. Deīde vesice erūpebāt ab eo ignite: ⁊ icendiū sub cutibꝰ videbat̄ inesse. Ciuitatem noīauit Hip. q: meridiane plage fuit vicina: vbi raro vēti septētrionales flāt. plaga em̄ meridiana semꝑ est ca. ⁊ hu. pluuiā ⁊ meridianū vētuꝫ dixit vt nimietatē ostēderet caloris ⁊ hūoris. cōplexio ista magnā in corpibꝰ gñat putredinē. accubātem eruginē dixit calefieri: q: oīs putredo cū viam nō inuenerit ꝑ quā erūpat cito sub cute putrefit. Incēdia febres calidissimas portēdebāt. vñ ostēditur ver nō esse ca. ⁊ hu. quō em̄ ca. ⁊ hu. esse dicuꝫ oē corpꝰ in hoc tpe fit sanū. ⁊ i eo oīa tpa initiētur ⁊ illud augmētādi corpis sit tp̄s. est em̄ sicut pueritia ⁊ adolescētia in hoībꝰ. Estas aūt ca. est ⁊ sic. hoc aūt tpe sol summa gradit̄ ascēsione: qui oppositꝰ nr̄is capitibꝰ q̄lꝫ calefacit corpꝰ. Autūnus frigidꝰ est ⁊ sic. ⁊ magꝭ dñatur in eo siccitas: q: vicina estiui solis est sibi caliditas. Hyēs est fri. ⁊ hu. sꝫ magꝭ in ea pōt frigiditas. sol em̄ iam se elōgauit a capitibꝰ nr̄is. hec sūt q̄litates ꝯplexiōis aerꝭ cuiuslꝫ tpis. Sꝫ opꝫ ꝑpēdi ꝯplexiōes mēsiuꝫ. pmi tpis mēses nō adeo sunt fortes: neqꝫ adeo sunt debiles. secūdi fortiores. tertij debiliores: prout subsequēs expostulat tēperies. ver em̄ dū sol est in ariete nō est tm̄ ꝑfectū in tēperie: sꝫ tñ ei vicinū videt̄ esse. in mēse scđo cū sol est iam in tauro: fit tēpatum. in tertio cū sol est iam in geminis tēpiem exit: q: vicinat̄ q̄litatibꝰ estiuis. Silr intelligēduꝫ est in ceteris. Itēꝫ ver tertie hore diei: estas meridiei: autūnus vespi. hyēs assimilat̄ nocti: quicūqꝫ morbꝰ i aliquo tpe nascitur: hora diei sibi cōpetēti magis nocet ⁊ augmētatur.

Quid tpa āni faciāt cū cursuꝫ nature sue expleāt. Ca. iiij.

SI cōplexio aeris i vnoquoqꝫ fuerit tpe ſm ꝙ sua natura expetit: ⁊ dietātur hoīes ſm ꝙ opꝫ: morbos i tpe accidētes necesse ē esse salubres. Si em̄ dietari oppornitati ꝯiect̄ morbꝰ q̄ ide nascit̄ nō carēs est pessimis accidētibꝰ ⁊ molestatiōibꝰ: ⁊ si aer illiꝰ naturā suā exierit fiunt hoībꝰ morbi cū accidētibꝰ pessimis: et hoc maxie ꝯtingit si naturā illā vt dixi tp̄s exierit: sꝫ si dieta custodiat̄ ſm ꝙ opꝫ morbi nō multe erūt molestationis. Si aūt nō erit ꝯsequēs suū ꝯtriuꝫ. Aer suā exit naturalē ꝯplexionem in quātitate: sicut si estas sit calidior. hyēs vo frigidior ꝙ debeat esse in q̄litatuꝫ suaꝝ cōicatiōe: sicut si estas sit frigida cū debeat esse ca. hyēs cū naturalr sit frigida icipiat esse ca. vñ Hip. in apho. In moderatis inq̄t tpibꝰ: si tpa tēporaliter se reddiderint boni statꝰ: ⁊ maxie bone deteriatiōis fiunt egritudīes. in imoderatis maxie imoderate ⁊ difficiles sunt deteriatiōes. Anni tpa suas custodiūt naturas: cum ver inter ca. ⁊ fri. sit tēperatum: ⁊ tp̄s siccū post tp̄s pluuio

sunt: et estas nõ calidissima paucas habēs pluuias: et illas raras: autumnus nõ siccissimus: et ipe aliquãtulum pluuiosus. hyems frigida et pluuiosa: et si inde iam non exeant cõtraria contrariis facient. Si ergo tēpora suas cõplexiones seruauerint naturales puatas generabunt supfluitates. Si autem naturas suas exeãt infirmitates exitu suo nõ naturali ꝓpetētes generãt. Sepe tñ in tpe tēpato molestissimas nasci possibile est infirmitates si pcedēs tps imoderatū fuerit. Si em̃ hyēs pluuialis et austrina fuerit: hūores in corpib⁹ augmētãtur. vere vo veniēte dissoluūtur: et lʒ fit tēpatum ex putrediē nascuntur feb. hyemaliū hūoꝝ: et alij hmõi morbi: sicut apoplexia: epilepsia: et silia. Morbi cuiusl; puati tpis suã naturam nõ exeūtis: sicut Hip. dixit in apho. et in pito. sunt hmõi vere manie et melãcholie epilepsie: sanguis flux⁹: squinãtes corize: branci: tusses: lepre: lichines: alphi: rubores: vlcerosi plurimi: pustule: artetice. qd ideo dixit Hip. q: in hoc tpe nascitur. marie his quoꝝ corpa hūoribus sunt plena: sicut qui in hyeme multis et diuersis vtūtur cibarijs: in hoꝝ corpibus hūores augmētãtur. capita ꝓpter frigiditatē aeris et defectionē caloris hūorib⁹ implētur. Cũ aũt ver veniat: et hu. in hyeme coagulati incipiãt iaʒ dissolui: si in capite sunt: et in ventriculos cerebri cucurrerint: apoplexiã et epilepsiã gñabūt. Si in cerebri veniãt pelliculas fiet inde mania. si ad nares deueniãt corize. si in guttur sint fient branci. si in pectore fiēt tusses. si venerint in corpoꝝ interiora expellētur ad exteriora. In hoc em̃ tpe natura fortior est ex aerꝭ tēperie: et expellit hūores ab iteriorib⁹ ad exteriora: et a nobilib⁹ mēbris in ptes cutis. vñ nascūtur alphi et silia. q in exteriorib⁹ nasci memorauit Hip. Si hūores in mēbroꝝ defluxerint ꝯcatenationes fiunt pustule: artetice. Dixit item Hip. in sexta pticula epidi. ꝙ initiū veris malū est phthysicis: qd verū est: q: in hoc tpe dissoluūtur in pulmonē et pect⁹ effluētes. In estate idē dixit qdã pdictoꝝ nasci et fe. ꝯtinuas: et tertianas: vomit⁹ diarrias: oculoꝝ et auriū dolores. vlcerationes oris pudēdoꝝ putredies. qd ideo dixit: q: verꝭ finis pncipio iūgitur estatꝭ. vñ ei⁹ natura nature estatis ē vicina: et ideo morbi verꝭ morbis estatꝭ sunt siles. Itēʒ estas ex caloris sui natura cholerã generat. q si putrescat feb. ꝯtinuas et tertianas facit. si sursuʒ ascēdat oculoꝝ et auriū dolores et eius vlceratões gñat. Si ad stomachū et intestina veniat: vomitus et diarrias faciet. si ad exteriora depellatur: fient putredines et desudatiões. In autūno Hip. dixit multa estiuoꝝ nasci: et fe. qrtanas et errantes: hydropes: phthysim: stranguriaſ: lieterias: lithiases: squinãtes: yleos: ãhelit⁹: melãcholias. qd dixit Hip. tñ itelligitur: q: estatis finis et initiū autūni sibi vicinãtur. hūores cholerici in estate nascētes ex nimio calore accēdūtur in cho. ni. mutati. vñ quartane nascūtur: manie: splenes: ex splenis magnitudie hydropes. Si hūores melãcholici ad iferiora descēderint. s. ad stomachū et ad intestina fit dissinteria: et infra spūs ꝓpter tpis siccitatē exiccãtur: vñ phthysis nascitur ꝓpter frigiditatē aeris q nocitiua est neruis: vñ fiunt sciatici. Si hūores cholerici in collū vesice descēderit fit strãguria. si in guttur squinãtia. si in pulmonē anhelit⁹. si in intestina apostemata: et yleos gñant. feb. qs inordinatas dixit Hip. ex instabilitate veniunt tpis: sicut alibi dixit: qñ eadē die aliqñ quidē estus: aliqñ frig⁹ autūnales expectãtur egritudines: nascūtur ascarides lumbrici: dolores pcordioꝝ: et alij morbi pessimi ex nimia fructuū estiuoꝝ comestiõe: et aeris instabilitate. Dixit etiã in hyeme nascūtur pleuresis: piplemonia ex statu aeris frigidi: q: mēbra vbi nascūtur ista nõ possunt pati frigiditatē aeris ꝓpter necessitatē anhelit⁹. Si frigidū et septētrionale fuerit tps seqtur tussis. Nihil em̃ insfris spūs ꝙ frigidus aer est nocibilius: branci et coriza: et epilepsia et apoplexia dolores capitis ex passionib⁹ sunt nimie frigiditatis et abundãtia phlegmatis.

¶ Quid faciat tps si naturalē cursum exeat. Capi. v.

De tpibus naturã suã exeūtib⁹ Hip. dicta seqmur Si hyēs siccat et borealis fuerit: ver aũt pluuiosuʒ et austrinū: necesse ē esse in estate fe. acutas: ophthalmias: dissinterias: marie puerꝭ mulierib⁹ et natura hūidis. Hi morbi qs Hip. tetigit ex putredine fiūt ꝓpter calorē et humectationē veris: q: hūores fuerūt coagulati in hyeme. ver accedēs dissoluit et calefaciēs putredinē facit: veniēte estate magis ac magꝭ videt apparere. Dixit idē alibi de esse tpis: si in dieb⁹ canicularib⁹ pluuia cū frigiditate et vēti ãnuales vel autūnales fuerit boreales: morbi nascētes qeti sunt tūc et suaues: autūn⁹ san⁹. Si ecõtra pueris et natura hūidis: et mulierib⁹ mors erit expectãda. frigidi et sic. salubres sunt. si nõ et mortē euaserint: qrtane: et de qrtanis hydropes sūt expectãde. qd ideo dixit de canicularib⁹: q: canicula in estate est media. si in h tpe aer frigid⁹ fuerit et borealis: collecte putredies nõ nimiū feruent ꝓpter estatis frigiditatē. nec gñatur nimia cho. in corpib⁹. vñ autūn⁹ est san⁹ q: materia infirmitatis nõ inuenit de frigidis et sic. vbi de sicib⁹ dixit: q: naturã nõ habet putredis: q ex calido et hūido fit. Si estas nõ fuerit frigida sʒ calidissima: et ver pteritū calidū et hu. hyēs vo pluuialis: mulieres et pueros natura hūidos: mortē necesse est expectare ꝓpter nimiã putredinem et hu. ebullitionē. Si qui mortē euaserit: incurrēt qrtanas siue hydropes: q: eos putridi icēdūt hūores: q in cho. nig. mutãtur. Itēʒ dixit. si hyēs austrina fuerit et pluuiosa: ver siccū et boreale. mulieres qb⁹ pt⁹ iest ad ver ex oī occasiõe abortiūt. Si gignūt imbecilles fiūt vel peūt: aut statim moriūtur: aut morbidi viuūt et tenues exūtes. Iuniorib⁹ ophthalmie sicce fiūt et dissinterie. Seniorib⁹ catarr⁹ cito dissoluēs: mulieres ex oī occasiõe dixit abortire: q: humide sūt nature et tps siir. Si ver frigidū et sic. cito pforat interiora corpis et pcutiēs cito ocadit fetū: q: subito nascit et subito vulue calore priuat⁹: subito ex frigiditate morit. Nūc capita talib⁹ implētur hu. et ver frigidū subseqtur: hu. nõ digerūtur: sʒ phlegma efficiūtur: qd ꝓpter calorē hyemis phlegma salsum efficit. si i oculos descēderit ophthalmiã siccã facit. si in itestina dissinteriã si in pect⁹ vel pulmonē catarrū. si in vētriculos cerebri apoplexiã. si ad lat⁹ pleuresim. hūc aũt apho. in pitoneonotomaton. Hip. repetit dicēs: habitãs in ciuitate vētoꝝ et aeris bone ꝯpõnis et bona vtit aqua in his hō est salubrior: ꝙ si econtra euenerit: eueniēt ꝯria. bonã dixit ꝯpõnem ciuitatis q in alto fit: vbi boreales pflãt vēti. mala est q in valle sedet. Itē dicit in alio apho. si estas sicca et borealis fit: et autumnus pluuiosus et austrin⁹: capitis dolores sunt in hyeme: tusses: branci: et corize: et silia. qd ideo dixit q: capita replētur hūorib⁹ marie qb⁹ hūide sunt nature. cū aũt frigida fit hyems claudūtur i cerebro hūores: q si ibidē pmaneant faciūt dolores capitꝭ: si descēdãt ad nares catarr⁹ et coriza fit. si in pect⁹ et pulmonē raucitas cū tussib⁹. si strictū sit pect⁹ et phthysi ppar: tū. in phthysim icidet. aliqñ h tpe palysis et epilepsia nascit. hyemis em̃ frigiditas capita plena hūorib⁹ pforat. Itē Hip. si autūnus borealis et sicc⁹ fuerit: hūidis natura ꝯuenit sicut mulierib⁹ et puerꝭ hñtib⁹ nimiã cho. ophthalmie sicce: et fe. dñant acute et manie. qd ideo dixit: q: hoies calide et hu. nature aerē frigidū et sic. expetūt: q: coꝝ est tēpamētum. veniēte vo hyeme: pori claudūtur et int⁹ redudūtur hūores mali vñ morb⁹ suspicãd⁹ erit. cholericis subtilior hūor corpis calore dissoluit estatis. et ex siccitate autūni. grossi aũt hūores remanēt et veniēte hyeme pori claudūtur: ꝙ si grossius hūor ad oculos descēderit ophthalmiã siccã. et si ad pelliculas int⁹ cerebri maniã gignit: et si putrescit: fe. diuturnas facit. Itē alibi Hip. ꝯstitutiões anni oīno sicce pluuialib⁹ sunt saniores et min⁹ mortifere. qd ideo dixit: q: abūdãtia pluuie gñat mltos hūores hūidos i corpe: q cū cito putrescãt diuturnos morbos gñant: sicut alibi dixit: egritudies i mltū pluuialib⁹ sunt fe. lõge ventris flux⁹: putredies: epilepsia: apoplexia: et squinãtia: q: humectatiões ex nimia pluuia multe sunt et frigide et phlegmatice: q si putrescūt febres ad expellēdū ꝯuerscūt. cerebrū ꝙ in hoc aere nimis replet hu. qui si descēderit in vētriculos cerebri: apoplexiã et epilepsiam faciēt. si in guttur squinãtiã. si in stomachū vel intestina fluxū vētris. Siccū tps et nõ pluuiosū: siccitati attinet corpoꝝ. hūores i hoc tpe sicci sunt cholerici: neꝙ cito putrescūt: q si aduretur i corpe cito adurūtur ex calore. Item Hip. si siccitates augmētãtur acute fe. gignētur: et si aer sicc⁹ pmaneat fe. acuta et tertiana et alie nascūtur ifirmitates calido et sic. attinētes. qd dixit: q: hoc tps siccitatis cholericos gignit hūores: sʒ his tpib⁹ morbi nõ pmanēt diu ꝓpter materie velocitatē et pmutationē

repugnationis in putredinē. vnde dixit Hip. sicca tempora pluuialibus sunt saniora.

¶ Qui in vnoquoq̄ tpe sint passuri ⁊ qui euasuri. Ca. vj.

Am supioribꝰ tetigisse nos meminimꝰ q̄ accidūt tpibus suā naturā explētibꝰ vel exeūtibus: q̄ tñ nō oībus vniuersalia sunt hoībꝰ: neq̄ singūs ꝓpria sunt tpibꝰ. multi em̄ de p̄dictis nō patiūtur accidētibꝰ: ⁊ in oībus nō hoc ꝯtigit tpibꝰ: neq̄ em̄ hoꝝ morboꝝ cā solis vel tpibꝰ est attribuēda: qḋ si esset deteriatos morbos paterētur oēs. cōstat ḡ ⁊ alia incurrere: ⁊ hos morbos tpibꝰ participare. Si em̄ cibꝰ ⁊ potꝰ balnea ⁊ exercitia: nō ſm ꝙ opꝫ disponātur mali chimi in corpibꝰ īde adunātur qui quācūq̄ ⁊ q̄lcūq̄ fuerit tpe furiosi: ſm suas q̄litates generāt morbos. Solēt etiā hi morbi ꝯtingere ex ꝯplexiōis diuersioꝝ corpoꝝ diuersitate. Si em̄ hoīes calide sint nature in calidis solent tpibus infirmari: frigidi in frigidis. Si em̄ de ceteris ꝯplexionibꝰ cōpositis siue simplicibꝰ in tpibꝰ suā naturā assimilātibꝰ: hoīes infirmantur. in ꝯtrꝭs sunt sani. vñ Hip. dixit. Egritudinū alie ad alias bñ nate sunt. alie ad etates. alie ad regiōes hoꝛas dictas. alibi ſm horas veris ⁊ extreme estatis: pueri ⁊ hoꝝ affines etatibꝰ bñ degūt: ⁊ maxie sani sunt: estate ⁊ autūno senes vsq̄ ad aliud: reliquo vō et hyeme medij etate. h̄ ideo Hip. dixit. hec em̄ duo tpa sunt tēperata. Pueri aūt ⁊ hoꝝ affines silr sunt tēpati: Custodire sanitatē in sanis corpibꝰ est ex silibus. in intēpatis ecōuerso. vñ in fine estatꝭ: ⁊ ī autūno senes dixit sanos esse: q: hec tpa sunt ca. senes vō frig. In fine autūni ⁊ hyeme sunt sani medij etate: q: tpa ipsa sunt frigida ⁊ hu. huic etati q̄ est iuuētꝰ extremitas cōtraria.

¶ De mutatione aeris ꝓpter stellas. Capi. vij.

Telle q̄ in ortu vel in occasu suo mutant aerē: aut sunt pleiades: canicla: cinosura: citte. vt aūt Hip. ⁊ Ha. testāt pleiades estat ⁊ metēdi pricipio oriūtur ⁊ h̄ est in pricipio maij. eaꝝ ortꝰ est cū a sole separātur: occasus eaꝝ hyemis ⁊ seminādi est principiū cū sol incipit ascēdere: ⁊ ipse ad occasuꝫ q̄si tēdere. Canicula orit in. xx. die iulij: cū estas mediatur ⁊ estus est maximus: ⁊ sunt xxxiij. dies. Cinosure ortꝰ autūni est initiū. Mutatio aeris ꝓpter stellas ex eaꝝ vicinitate ē ad solē ⁊ eaꝝ lōginq̄tate. Si enim stella vicina sit soli aer calesit. calori em̄ solis iungitur stelle calor naturalis ⁊ augmētatur: maxie si stelle sint maiores stabiles vel instabiles. istabiles sicut iuppiter: mars: ⁊ venus. stabiles sicut ꝓchion: canicula: cor leonis: oculi tauri: ⁊ filia. Si sole lōge remoto insimul he stelle multe cōueniūt similiter mutatur aer: et calesit. Si estas fuerit multus ardor: ⁊ si hyēs paruꝰ estus erit. Cū he stelle a sole sint remote: neq̄ sup nos posite: oīa cōtingūt ecōtrario: vt paruus calor in estate: multus vero in hyeme.

¶ De aeris mutatione ꝓpter vētos. Capi. viij.

Entus est fumꝰ siccꝰ a terra resolutꝰ. huiꝰ natura ſm loca ē sibi ꝓpria. Mutatio nature terre fit ex solis vicinitate ⁊ lōginq̄tate: vel ex sui cursus diuersitate. Loca sunt q̄ttuor. s. oriēs: ocadēs: septētrio: meridies. Meridies ortui solis dexter calidꝰ est ⁊ hūidꝰ calidus: q: cū sol ab altitudīe sua digredit ibi aliquādiu moraf. hūidꝰ ex hūiditate fumi marꝭ ⁊ hūiditate loci. vētꝰ ḡ flās ex hac pte calidꝰ ⁊ hu. cōprobatur esse. Septētrionalis plaga huic est opposita ⁊ soli sinistra, frigida est ⁊ sic. qḋ ꝯtingit ex nimia remotiōe solis. cū em̄ sol ad eam deuenit altissimꝰ est: ⁊ a terra remotissimꝰ. vētus ab hac pte veniēs frigidꝰ et sic. boreas vocaf. Oriēs est solis ortus ⁊ tēpatus: q: lꝫ sol ibi nascat: cito tñ inde separaf. Vētus īde veniēs est eurꝰ tēpatus: sꝫ tñ aliquātulū ca. ⁊ sic. Occidēs: silr est tēpatꝰ: sed aliquātulū frigidior ⁊ hūidior. hec sunt q̄ttuor loca mūdi: ⁊ eorū vēti. Sūt ⁊ alij octo istoꝝ q̄si suffraganei: duo ex pte meridici: duo septētriōis: ⁊ duo occidētis: ⁊ duo oriētis: nature eoꝝ affines naturis suoꝝ p̄ncipioꝝ: nō tñ adeo tm̄ sunt fortes: quoꝝ vnusq̄sq̄ dū mouetur eoꝝ natura corpoꝝ ⁊ aeris ꝯplexiōes mutāt. Boreas em̄ corpa indurat ⁊ ꝯfortat hūores: ⁊ spūs clarificat: cerebꝛū sanat: sensꝰ subtilat: motū ꝯfortat. coitū augmētat. ꝯstrīt malos hu. ne ī aliq̄ discurrāt mēbra qḋ ideo fit: q: exterioꝛa mēbra corpis refrigerat: ⁊ calor intꝰ coadunatur naturalis: tusses facit ⁊ dolores pectoꝛis: ꝓpter desiccationē spūalis instrī: digestionē ⁊ vrinā tingit. dolorem oculoꝝ parit. corpibus nocet frigidis. Auster ecōuerso. neruos emollit: corpa hūores ⁊ spūs ⁊ sensus turbat. vñ grauitas auditꝰ. vertigo ocloꝝ: pigritia ⁊ motꝰ fit tarditas. caput grauaf. terminꝰ epilepsie mouef. virtꝰ digestibilis ⁊ coitꝰ deficit. qḋ tñ seq̄tur: q: vētus ca. est ⁊ hu. cerebꝛuꝫ implēs hūidis hu. q̄ oīa humectationē cerebꝛi denotāt ⁊ defectionē. Defectio digestibilis fit ex hūoribꝰ a cerebꝛo ad stomachū descēdētibꝰ. Occidētales ⁊ oriētales vēti ex tēpie suoꝝ locoꝝ sunt temperati. octo alij ſm naturas principalium suoꝝ circa corpora operātur: sed tamen mediocrius.

¶ De mutatione aeris ꝓpter regiones. Cap. ix.

Utatio aeris ꝓpter regiōes q̄nq̄ptita est. ex loci altitudīe: ex eiusdē hūilitate: ex mōtium vicinitate: ex maris ꝓpinq̄tate: ex natura pulueris terre. Locoꝝ cāe maiores sūt alijs in mutādo aere. loci sunt q̄ttuor. orīētalis: ocadētalis: meridionalis: ⁊ septētrionalis. septētrionalis aer frigidꝰ est ⁊ sic. ciuitates ḡ septētrionali polo supposite sicut sausonie leucicie frigidiores ⁊ sicciores esse cōprobātur. his aq̄ clara est: aer clarissimꝰ corpa sanissima: color pulcher ⁊ rubicūdꝰ: corpa mobilia ⁊ fortia: pectora lata: subtiles coxe: q: calor naturalis ad interiora rediēs pectoꝛis: dilatat pectora: ⁊ coxas subtilat: ⁊ ad supiora refugit: inde eoꝝ capita ⁊ corpa sunt fortiora: vita longa: mores aspi: qḋ ex abūdātia cho. ru. fit. Femine nō multū ꝯcipiūt neq̄ tñ abortiūt: q: eaꝝ vulua est frigida ⁊ sic. cū angustia magna pariūt: qḋ ex siccitate est earum. vētres huiꝰ gētis sunt duri. vomitꝰ sine angustia ⁊ facilis: appetitꝰ boni ⁊ cito digerētes: qḋ ex calore est naturali ad interiora fugiēte: stomachꝰ eoꝝ mūdificatꝰ. potꝰ nō appetif quē nimia comestio tollit: sepe crepātur in venis ⁊ syphac ex frigiditate ⁊ siccitate nimia. maxie masculi patiūtur pleuresiꝫ periplemoniā aliosq̄ morbos ca. fiūt empici: sanguinē de naribꝰ emittētes. iuuenes patiūtur hec: ⁊ maxie in estate ex corpoꝝ suoꝝ calore: ⁊ pleuresis est ex siccitate vētris: q: in pectꝰ calor ascēdit. empici sunt ex passiōe instrī spūalis p siccitate sui. Ophthalmici sūt q̄ sūt minoris etatꝭ q̄ xxxvj. anoꝝ: ⁊ dolor iste durissimus. Mulieres plurime sunt steriles: ⁊ adest fluxꝰ san. menstrui plusq̄ opꝫ: ⁊ angustia parturiēdi maxīa. lactis puitas ⁊ phthysis: pueroꝝ testiculi aquosi. silr penis. Sterilitas ex h̄ cōseq̄tur: q: mēstrua ſm ꝙ opꝫ p̄ ꝯaq̄ frigiditate ⁊ sui aspitate nō mūdificātur. āgustia pturiēdi ꝓpter frigiditatē ⁊ sic. ē corpoꝝ. lactꝭ puitas: q: ex frigida coagulaf aqua: phthysis ꝓpter laborē partꝰ. vene em̄ in pectore crepātur: aq̄ dissoluitur in pueroꝝ testiculis accedēte etate maiori. aliq̄n etiā iuuenes patiūtur epilepsiam: tñ rarā: sed cū veniat fortissimā. he sunt infirmitates q̄s patiūtur septētrionem inhabitātes q̄litates meridianoꝝ sūt istis opposite. Sūt em̄ ſm calidū ⁊ hūiduꝫ ⁊ hoc male tēperatū: multaꝝ em̄ sunt putredinū. aq̄ salsa est: ⁊ putrida ⁊ turbida currēs p supficiem terre. color cutis niger: hoīes sicci: capita hūida; phlegmatica. phlegma nimiū descēdit ad stomachū. vñ appetitꝰ ⁊ digestio deficit. ex nimia frigiditate eoꝝ calor dissoluif naturalis dū exit ad exterioꝛa ⁊ inde deficiūt. corpa em̄ mollia sunt ⁊ phlegmatica: ⁊ ex puo potu facile inebꝛiātur capitibꝰ cito deficiētibꝰ: color eoꝝ mutabilis ⁊ rusticꝰ: mores q̄eti ⁊ māsueti. vita eorū parua. Si in corpibꝰ eorū pustule nascātur vel apostema ad sanāduꝫ sunt difficilia ꝓpter humectatiōes nimias: putredines citas: plurime adsunt infirmitates. In masculis dissinteria: diarria: febꝛes epiale: ⁊ diuturne: emoroides trāseūtes annū paralysi laborāt. Mulieres fluxu sanguīs fatigātur: ⁊ abortiūt frequētiꝰ. Pueri epileptici āheiosi: morbi q̄s raro patiūtur sunt pleuresis: piplemonia: causon. Infirmitates maxie iuuenibus raro nascūtur: q: vētres facile soluūtur. vñ hūidi hūores purgātur. He sunt q̄litates regionū meridianarū. Regionū oriētalium aer est clarissimꝰ: parū sicꝰ: inter calidū ⁊ fri. tēperatꝰ: sicut veris cōplexiōes habētur: aq̄ clara: mollis: sapore suauis: siue sit celestis: vt pluuia: siue terrestris. sole em̄ clarificātur. q̄ppe cuꝫ splēdor eius ibi sit tēperatus: neq̄ est salsa cū nō ibi sol maneat diu: neq̄ cruda: q: nō ab ea sol elōgatur. Colores lucidi: cū rubore ⁊ albedīe mixti.

carnes multe: voces clare: corpa sana ⁊ fortiora: morbi pauci.
forma pulchra: mores non ignobiles: herbe multe: arbores
magne: multū gñant: qđ est ꝓpter tēperamētum qualitatū
in se: ⁊ pfecte coꝝ sunt actiones: habitatores huius terre
nō supbi sunt: neqꝫ sepe irascūtur. sunt em̄ mā̄sueti ⁊ hūiles
ira siue superbia ex calore nascitur multo ⁊ intēperato. Re-
giones occidētales aerem habēt intēpatum ꝑm calidū ⁊ hu.
grossum durū: coꝝ aqua mutabilis ⁊ turbida: q: splēdor so-
lis nō lucet eis in primis partibꝰ diei: vt coꝝ aquas siue ae-
rem digerat. vñ multas patiūtur infirmitates: ⁊ color coꝝ
mutabilis ē. virtutes coꝝ cito deficiūt: q: in estate ī pricipio
diei frigescūt: in vespe calescūt. aer coꝝ inequalis: sicut autū
nalis: voces coꝝ sunt rauce. ī oībꝰ tpibus āni morbos patiū
tur. he sunt qualitates regionū occidētaliū. Intelligere aūt
oportet ꝙ regiones cuilibet horum vicinātes tēperate sunt
vel intēperate: ꝑm eas in qbus sunt affines. Fiūt etiā muta-
tiones regionuꝫ ex altitudine siue hūilitate locoꝝ. Altitudo
em̄ locoꝝ aerem hꝫ claꝝ ⁊ mūdificatum: q: septētrionales vē
ti ab altis nascētes locis ad altiora cito penetrant loca: aqua
coꝝ clara ⁊ subdulcis: colores sunt pulchri: fortes sunt ⁊ sani
parū infirmātur: corpa coꝝ magna: q: flatus aeris calidi ad
eos facile de altioribus locis puenit: hūiles ⁊ qeti sunt: neqꝫ
multi sunt laboris. Regiones in vallibꝰ siue fossis: hyemali
bus infundūtur pluuijs: q: ab altioribꝰ ad inferiora facile ꝓ
labūtur. In estate sitiūt: aquā non currētem: sed collectam
bibūt. Septētrionales vēti ad eos nō ptingūt: sed tm̄ meri-
diani ⁊ ipsi calidi: ⁊ idcirco coꝝ aqua ca. multū infirmantur.
v̄tutes coꝝ euacuāt: corpa pua: atqꝫ lata: crura grossa: pili
nigri: cutis nigra siue liuida: nō multi sunt laboris ꝓpter mol
litiem corpis. Si aūt loci nō multum sunt calidi inhabitātes
sunt hydropici.

¶ De mutatione aeris ꝓpter loca. Capi. x.

Regiones mutātur ex mōtium vicinitatibꝰ. Si
em̄ mōs meridiano vēto ē oppositꝰ: ⁊ septētrio
nalis ad eos pueniat aerem frigidum ⁊ sic. red-
dūt: coꝝ qualitates sunt sicut ⁊ septētrionaliū.
si septētrioni est oppositꝰ: oīa ꝯtraria ꝯsequūtur.
Natura regionis ex maris vicinitate talis erit. Si mare sit in
parte septētrionali de mari fumꝰ ascēdit: qui mixtus aeri in
regionem illā defertur: ⁊ ita natura eius frigida ⁊ sic. Si in
meridie: terra calide ⁊ humide erit nature. septētrionalis ve
ro septētrionali. meridiana meridiane cōpetit. Mutatio re-
gionis ex natura pulueris. si terra fuerit petrosa: regio frigi
da ⁊ sic. erit: qđ aqua testatur frigidior ꝓfluens ex lapidibꝰ
ꝙ si ex luto nasceretur. Si terra solida est ⁊ aspa: regio erit
ca. ⁊ sic. inhabitātium corpa macida ⁊ sicca. si argillosa sit: re
gio est frigida ⁊ hūida. Intelligēdū ꝙ regiones q̄dam sunt
que in eodem pmanētes sunt statu ⁊ equales: ⁊ habitātiuꝫ
natura est equalis. s. in moribꝰ: in forma: in cutibꝰ: sicut scla-
uorum ethiopū: ⁊ similiū sub recta linea: q: mores eorū sunt
eq̄les: māsueti: hūiles: legitime viuētes: qđ ideo est: q: spma
tis coꝝ natura est semp vna ꝓpter tēpamēta ciboꝝ coꝝ. Si
aūt regio aliqua p̄dictis duabꝰ qualitatibꝰ participat: siue
pluribꝰ: corpa coꝝ erunt diuersa: forma: cutis: mores: ⁊ oīa
erūt incōueniētia. verbigrā. Si mōtana nimis fuerit alta et
aquosa: diuersa facit tpa: corpa inhabitātum sana: boni colo
res: mores aspeti: patiētes laboris: q: coꝝ terra est mōtuosa
exercitia plurima: ideo fortes sunt ⁊ audaces: forma diuersa.
Si terra est solida ⁊ regio aspera ⁊ vallosa: ⁊ in hyeme plu-
uia infusa: in estate calore solis excocta: tpa eius succedūt di-
uersa: incolarū corpa dura ⁊ subtilia: fortia ad operāduꝫ: ve-
locia: iracundi sunt odiosi ⁊ male formati. In vere multos ⁊
diuersos morbos patiūtur: ꝓpter nimiam hyemalis pluuie
abūdātiam. In artificijs subtilissimi: qđ ex siccitate fit terre.
Si subtilis sit ⁊ inaquosa terra: silr diuersa erūt corpa inco
larum: erūt forme rustice: mores coꝝ duri: cutes rufe. mulie-
res nigre: hoīes iracūdissimi. Si regio partim plana ⁊ solida
partim mōtuosa aereꝫ habebit mutabilē ꝑ singula anni tpa
q: vēti ⁊ niues: in coꝝ mōtanis locis semp calore solis ascē
dēte niues dissolute descēdūt in valles. vñ inequalitas tēpoꝝ
atqꝫ morboꝝ. Hac similitudine cōsiderāde sunt regiōes alie
Oportet ergo medicū diuersitatibꝰ cognitis regionū cū ciui
tates intrauerit: qualitates ⁊ situs regionis considerare ⁊
naturas aquaꝝ ⁊ ciboꝝ. deinde prospicere in sanoꝝ custodiē
da sanitate ⁊ infirmoꝝ curāda infirmitate. Si in aliquo du-
bitet incolas regiōis interroget: qui morbi sepius in illis na
scūtur partibꝰ in singulis tpibꝰ. Sunt aūt quibusdā regioni
bus q̄daꝫ priuate ⁊ q̄si naturales īfirmitates: q̄ etsi alijs gē
tibꝰ sunt pessime: istis tm̄ nō adeo sūt nociue: sicut Hip. dixit.
Morbi qui cuiuslꝫ loci sunt priuati: minus molestāt incolas
ꝙ extraneos. Nō ergo medicꝰ īterrogatiōibꝰ verecūdetur.
si ī exercitijs terrā qualꝫ habitātiū: paludes herbe siue arbo
res fetētes sint: siue in ripis: siue similibꝰ: vbi sedēt locis: na
tura aeris mutata: hec cito putrefacit. vñ illius loci incole se-
pe solēt egrotare: ⁊ ex illa putredine cū fumi dissolutione fe-
bricitare: quoꝝ fit color citrinus: cibꝰ nō bene digeritur: coꝝ
em̄ aqua putrida cibū retardat: sunt ergo sine virtute.

¶ De pestilentia aeris. Capi. xj.

Aer a substātie sue tēperamēto mutatꝰ in putredi
nem: siue in qualꝫ pessimā qualitatē: pestilētialis
vocaꝛ. vñ loca illa inhabitātibꝰ vniuersaliꝛ ⁊ eq̄li
ter morbi dn̄antur: q: ī diuersis suis corpibꝰ mul
ta pessima accidētia vnū ⁊ eūdem morbū faciētia coacunan
tur: sicut alienatiōes: dolores nimij: sudores: in extremitati-
bus corpoꝝ frigiditates: in pectoribꝰ calores: in linguis sicci
tates: in oribus fetores: nimie anxietates: thetanꝰ sub hypo
cūdrijs: vomitꝰ cholerici: solutiones ventris: vrine pessime ⁊
diuerse. in alijs cholerice. in alijs melācholice: in quibusdam
subtiles: in qbusdā squamosa hypostasis. ī alijs nigra ⁊ mul
ta pessima accidētia. hic aūt morbꝰ vocatur epidimiosus: q:
multiplex ⁊ subitꝰ: vno eodēqꝫ tpe multis ingruēs hoībus.
Huius morbi cā vniuersalis est mutatio aeris nos circūdan
tis: qui duabꝰ mutatur ex causis: ex situ regiōis: ex qualitati
bus tpis. Mutatio aeris ꝓpter loca ex fumo fit dissolutiōis
herbaꝝ: fructuū cadauerū: siue similiū putrescētiū: q̄ dū ascē
dit: miscetꝛ aeri. Silr ex fumo lacuū: fossaꝝ: corpoꝝ mortuo
rum loco illi vicinātium: siue extra locum positoꝝ: vel ex fu-
mo resoluto multorū in bello moriētium: vel ex pestilētia be-
stiarū. vñ mutatus aer plures hoīes mortificat: qđ contigit
atheniēsibꝰ de mortuorū ethiopū corruptionibꝰ. Mutatio
similiter substātie aeris est ex tpibꝰ anni: cum suā naturam
exierint. vñ si hyēs sit ca. ⁊ sic. ⁊ sine pluuia: estas vo pluuio-
sa. ver frigidū ⁊ sic. autūnus calidus ⁊ hūidus. vñ loci pesti-
lētia euenit: ⁊ sequinātes: faciētū varietates: pacitate sic. cum
accidētiū pessimitate. Causa hec minor est priore: sicut Hip.
testaꝛ ꝯtigisse in cranon ciuitate de pluuia ⁊ calore. Sic er-
go dꝫ intelligi mutatio aeris ex tpibus anni: qui nō tm̄ mor
tificat hoīes: sꝫ etiā bestias: qđ ex corruptiōibꝰ fit hūoꝝ atqꝫ
spirituū. Aliqñ hec pestilētia in terre cadit seminaria. vñ ar-
bores: fructꝰ ⁊ colores perdūt: ⁊ sicci subsistūt. quos aliqui
comedētes pessimas incidūt infirmitates. Non tm̄ hec corru
ptio aeris cā tm̄ fuit mortalitatis: sꝫ in moriētibꝰ putridorū
hu. subīgrediꝛ materia. vñ pestilētia aeris eis assimilatur. vñ
facile ⁊ citius corrūpūtur corpa malis hu. ⁊ corruptis plena.
Corpa de malis hūoribꝰ mūdificata ⁊ in custodiēda sanitate
nō neglecta: in hac peste tm̄ permanēt sani: quoꝝ cōplexio est
cōtraria cōplexioni mutati aeris: neqꝫ solū mutatum aerē cu
rāt: sꝫ etiā meliorātur mutatiōe eadeꝫ: qđ si nō esset vbicūqꝫ
corrūperetur aer: infirmarētur ⁊ morerētur oēs. Sed dixit G.
in lib. de febribꝰ: ex nulla patitur corpꝰ corruptiōe: nisi corpis
materia p̄parata sit: ⁊ quodāmō subiecta corruptibili cāe.
nam si hoc esset cū quidā estiuo sole siue quolꝫ accidēte febri
citaret: silr alij eisdē causis febricitarēt. Sufficit dixisse de ae
ris mutatiōe quā cū vlr multis fit pestifera: epidimiā voca-
uit. Hip. nāqꝫ differētialiter alibi postea diuisit ita. Oīs epi-
dimia: aut pestilētialis: aut salubris: aut localis: aut in eodē
mortificat loco: aut mortificat ⁊ morbificat.

¶ De diuersitate exercitiorum. Capi. xij.

Quia de rebꝰ nō naturalibꝰ aeris nos circūdantis breui
ter ꝓut tps expetebat cōpleuimꝰ: de scđa pte. i. mo-
tu ⁊ qete dicemꝰ: ⁊ de motu in pmis īcipiemus. Motꝰ ergo
gñaliter in duo diuidiꝛ. vel em̄ aīe motꝰ q̄ eius accidētia di-
cūtur: de qbus postea tractabimꝰ: vl sunt corpis motꝰ quos
exercitia vocamꝰ. Motus corpis vel sunt tēperati: vel intē-

perati. Tempatus motus temperate calefacit corpus: qui si parum exeat tēpamētū; facit morbū intēpatu; cū corpi nimium pstat calorem: et aliqn̄ siccitatē, ꝓpter humectationis dissolutionē. qui si modū egreditur: corp⁹ refrigeratur. calor enim naturalis dissolut⁹ ab eo expellit. aliqn̄ refrigerat et humectat rōne dicēda. Si in vena vel in mēbro aliquo nō principali multa quātitas sit coadunata phlegmatis motus accidēs nimius eā dissoluit: qd̄ etiā in aliq̄ veniēs mēbra nobilia ea refrigerat et humectat. vn̄ totū corp⁹ refrigerat. Mot⁹ aūt necessitates videtur esse tres. Naturalē calorē suscitat et augmētatur: vt actionē suā fm̄ ꝙ opꝫ expleat. Scda vt poros apiat ad supfluitates a corpe expellēdas. Tertia vt fricatōe sua assidua corpis īduret et ꝯfortet mēbra: vt qd̄ agere debēt operētur: nec facile et cito typū patiatur. Qui mot⁹ videtur esse duo: aut vlis aut puat⁹. Vlis quē fm̄ diuersa studia sua hoīes exequūtur ī vita. Hic pricipalr in hoib⁹ est ꝯsiderād⁹ est em̄ actio in hoīe studiosa: vt in ferrario ferratura: in agricola agricultura. Sed exercitium est accidētale studium: qd̄ rursu; in duo diuidit. aut em̄ exercitij mot⁹ grauis: vt cūdo et pōdera ferēdo: aut ī vno loco stādo: et idē operādo: sicut fodere: et fabricare: et silia his laboriosa et onerosa: vl non adeo fortis: neq; tediosus: sicut mercari: ire: redire: contēdere: argumētari: et silia artificialia: vt sucre: scribere. In his ei operationib⁹ totū corpus mouet. Priuatus mot⁹ est exercitiū qd̄ infirmis a medicis iniūgitur: qd̄ iteꝝ in duo diuidit: aut qd̄ per se hō exeqtur: aut qd̄ p aliū circa eū efficit. qd̄ hō p se facit: totū mouet corp⁹: aut ptem corpis. totū corpus sicut luctari: multū gyrari. vn̄ Luca. Sequana gēs frenis ī gyꝛū est optima ducēs. et eqtare: et venari. Pars corpis mouet: vt si manib⁹ lapides iactētur. et a terra leuētur: vel c. tharizetur. ī pedib⁹: vt si in toto corpe pedes tm̄ moueātur. in dorso siue pectore: sicut inclinare: erigere. in instris spūs sicut garrire et alia hmōi. vn̄ corpa exercētur. Qd̄ p aliū circa hoīem operatur est sicut fricare cū mappa: vel cū manib⁹. fricare cū mappa adiuuat: q: febres ex labore nascētes leuiat. digestionem cōfortat. impetiginē et morphea alleuiat. Item mot⁹ gnālis fit trib⁹ modis: in quātitate: in q̄litate: in velocitate: et tarditate. In q̄litate: leniter: fortiter: siue mediocriter. fortiter: vt mot⁹ ille qui nō naturalr est fortis: sicut fodiēdi: arādi: luctādi: vel qui ad velle hoīs fit: vt fricare. de quo iam dixi: eqtare ambulare. leniter siue mediocriter qui pter naturalē et aliorum quelib; quātitatem in his oībus ꝯsiderabis.

De qualitate motus. Capi. xv.

Fortis ergo mot⁹ calefacit: indurat: exiccat corpus. fricari duriter: corpus ꝯfortat: indurat et subtilat. Terminus cuiusl; fortis motus ex spissitudine et grauitate cōsideratur anhelit⁹: et ex nimio sudore ꝓpeditur. Termin⁹ fricādi cum corp⁹ spissu; subtilietur: et cū prius durū fuerit subtile emollitur. Leuis mot⁹ est cū corpus calefit et desiccatur. et leuiter fricādi termin⁹ est: cū corp⁹ aliquātulum rubeat: et ingrosset. Motus mediocris est cū corp⁹ calefit et induratur et exiccatur: tm̄ supiorib⁹ est mediocrior: cui⁹ terminus est cū iam tēperate inspissari incipit anhelit⁹ et sudor: iam p poros cutis egredit. Mediocris em̄ fricatiōis termin⁹ est cū corp⁹ inflet: aliquātulū rubeat: et emarcescere īcipiat. Hec sunt diuersitates q̄litatū motuū. Quātitatū diuersitates silr sūt triplices: aut em̄ est mult⁹: et idē facit qd̄ fortis in q̄litate mot⁹: aut debilis: et mediocris idē faciēs qd̄ due q̄litates supiores. Istos etiā tres mot⁹ ī velocitate debes ꝯsiderare quātitat; et q̄litatis adinuicē. si se adinuicē ꝯponāt: noue reddūt. Si em̄ fort; et mult⁹ calefacit et desiccat vltra modū corp⁹: et ita virt⁹ dissoluit: et deficiēte vtute naturali: refrigerat corp⁹. si fort; et pauc⁹ moderate calefacit et exiccat corp⁹: neq; tūc virtus dissoluit. si debilis et mult⁹ facit qd̄ fortis opatur. si debilis et pauc⁹: facit qd̄ p debilem fiebat supius. si mediocris et pauc⁹: facit qd̄ debilis mot⁹. Diuersitates motuū fm̄ velocitate; et tarditatē. Si velox sit et spissus ide; qd̄ fortis opabit si rar⁹: facit qd̄ debilis. si mediocris multus et velox: facit qd̄ multū fortis: vt dissoluat virt⁹: et calor naturalis refrigeret si fortis: rar⁹ et pauc⁹: idē facit qd̄ mediocris. si cū mediocri fortis inter velocitatē et tarditatē: et raritatē: et multitudinē et paucitatē: facit qd̄ fortis. si debilis cū multo et veloci: facit qd̄ fortis. si debilis cū pauco et raro: facit qd̄ multū debilis. si debilis inter tēpatu; cū multo et pauco inter tēpatu; et velocē et raꝝ: facit qd̄ mediocriter debilis. Si mediocris iter debilē et fortē cū veloce et multo: facit qd̄ multū fortis. si mediocris inter debilē et fortē cu; raro et pauco: qd̄ mult⁹ cū tēpato et sup debile facit. Si tres tēperati ꝯponātur adinuicē faciēt qd̄ mot⁹ tēpat⁹. Si cōponātur adinuicē tres mediocres: faciēt qd̄ mot⁹ sub tēpato: et sup debile. Silr de motib⁹ fricādi intellige. Mot⁹ em̄ iste est triplex. in quātitate. in velocitate. in tarditate. In qualitate. dur⁹ em̄ erit sicut debilis. durum emollit corp⁹: si sit fortis indurat molle: subtiliatq; qd̄ ab eo depellit. mollis fricādi mot⁹ emollit: sicut debilis poros aperit parū inflat. Fricādi mot⁹ inter durū et molle tēpatus: facit qd̄ inter fortem et debilē: indurās corp⁹ ꝯfortās et augmētās. mult⁹ desiccat et minuit: pauc⁹ facit qd̄ mollis. mot⁹ inter paucū et multū: facit qd̄ tēpera⁹ inter durū et molle. Silr inter velocē et raru; et multū: facit qd̄ durus et mollis tēperatus. Silr hi cōponūtur velox: rarus: mult⁹: pauc⁹: sicut et superiores mot⁹: quoꝝ actiones eedē sunt supioribus. Discordātur et aliter artificioꝝ in corpib⁹ qualitates: sicut ferrarij: fornarij: aurifices: q: hec artificia calore faciūt et exiccāt. Balneatium exercitia calefaciunt et humectāt. venatoꝝ et capionum exercitia refrigerant corpa. piscatorum et nauigatoru;: refrigerāt et humectāt. vn̄ opꝫ ꝑspicacem esse medicū in discretionibus hoīū et supioꝝ. Ego tm̄ satis determinaui quid vnusquisq; debeat opari. Motus qui exercitia vocātur sic circa corpa operātur. Quies sibi opposita est vniformis corpus refrigerās et humectās: augmētās phlegma: et nō dissoluens supflua. aliqn̄ tm̄ aliter calefacit qes. Si em̄ aliquis cui huores dn̄antur calidi et nō tēperati: cōmoueat motu tēpato dissoluūtur humores p poros exeūtes. si quiescat claudūtur pori: et humores coadunātur calidi. vn̄ calefit corpus veris febribus. maxime si aer circundās nos sit frigidus.

De actionibus balneorum. Capi. xvj.

Tsi balnea motui nō succedāt ex ꝓcedēti diuisione cū manitioni subiecta sint: opꝫ ea post motum poni et exercitia: cū eoꝝ actiões veniāt post multū motū. Sani em̄ post exercitia vtūtur balneis: vt huores exercitijs nō dissoluti: dissoluātur balneis et siccitas humectet q̄ ex exercitio acquirit: et vt mūdificētur putredines ex fumo sudati corpis ex puluere collecto in exercitijs. Balneū igitur in custodiēda sanitate est vtile sanis: si ante cibū et post exercitia executa fuerint ilico. Balneum ergo exercitio nō precedēti superfluitatem cibi prioris indigestam egerit. coagulatos dissoluit hu. qui per poros ad exeundum erāt parti: qui in aliquod nobile membrum effluūt: vbi infirmitatem pariūt. Silr balneari ilico post cibum nō opꝫ q: humorib⁹ corpus replet et cibi indigesti exeūtes in vijs aliq̄s faciūt oppilatiōes. vn̄ si frequēter fiat hydropisis gn̄at. quā qui euaserint: et l; post exercitia et post cibū se balneauerint: rari sunt corpis pori et largi: et de eoꝝ corporib⁹ supfluitas leuiter dissoluit. quapropter exercitia et balneū pati nequeūt: q: ide corpa deficiūt et subtiliātur si balneant āte cibum. vnde opꝫ ante balneū parum cibi accipi: et tēperatum. alijs post cibu; balneū oī modo est fugiēdum. Ex vero ante cibum et post exercitiū: sanos iuuet balneum cōstat: cū corp⁹ reddat humidū: calorem naturalem cōfortat: et bonā facit digestione;: aufert fatigationē: poros magnificat: supfluitates euacuat: dolores mitigat: ventositates dissoluit. Infirmos ergo opꝫ balneari fm̄ ꝙ expetit necessitas: aut eā sc; euacuādi: vel calefaciēdi: vel refrigerādi: vel humectādi: vel desiccādi. ꝓdest scabiosis: vt humores dissoluant intercutanei: neruos humectat. catarros maturat. vrinā de frigiditate recentem ꝓuocat. yleos iuuat. solutione; aufert de potiōe. multa etiā sunt alia iuuamēta ei⁹ q̄ dicetur cū de morbis q̄bus necesse est balneari tractauerimus. Dixit tm̄ Gale. euacuationes cum balneo et exercitijs subtilibus prodesse humoribus iam eūtem ad exeundum vicinātibus. Humores grossi neq; cū balneis: neq; cum exercitijs sunt euacuandi: sed potius eis nocent: si non prius eos aliter subtilient. Balneū ex tribus cāis mutat q̄litates corpis. ex suo aere: vel ex sua aq̄: vel ex sua operatione diuersa. Aer balnei est triplex: est enim prime case aer qui tepidus est nō calefaciēs corpus: scde car

sic mediocris est: q̄ nō multū calefaciēs corpus dissoluit mediocriter hūores: tertio casu aer multū est calidus: multum calefacit dissoluēs ⁊ euacuans corpis sup̄fluitatē nimiā. Hic actiōes suas duob⁹ modis diuersis diuertit: naturalr̄ vl̄ accidētalr̄. Naturalr̄: q: si paruo tp̄e imorās ibi ludet: hūectat̄ ⁊ calefit corp⁹. hūectat̄: q: aer balnei humectationē interiorem ad exteriora trahit. Sed q: parū in balneo est morans: hūectatio in mēbris remanēs calefacit corpus cū balneū calidū sit. Si multū imoret̄ balneādus: ⁊ mlt̄a quātitas sudoris egrediat̄ corpus calefit ⁊ exiccat̄. calefit ꝑpter aerē balnei. desiccat̄: q: hu. cū sudore euacuant̄. Si mora par̄ excedat modū: refrigerat̄ ⁊ exiccat̄ corpus: calor q̄ naturalis dissoluit̄: hūectatio corpis euacuat̄: vn̄ necesse est deficiat virtus. Si q̄s multū vl̄ vltra modū imoret̄: hūectatio exiccat̄: ⁊ calor naturalr̄ extinguit̄: vn̄ mors subsequit̄. Actio balnei accidētaliter sic est intelligēda. Si in corpe cholerici: ⁊ calidi sint hu. ⁊ bene digesti corpus refrigerat̄ ex aere balnei ex hu. euacuatis: sicut in tertiana vera est videri. Itē accidētaliter balneū refrigerat cū crudis hu. repletū sit corpus: q̄ dū calore balnei dissoluant̄: fluentes vias oppilāt: ⁊ aer balnei prohibet̄ introire. Aliqñ hūores cholerici balneo dissoluti: ⁊ p̄ mēbra ad stomachū fluidi defectionē faciūt ex subtilitate nimia. Aliqñ in aliqb⁹ mēbris hūores sunt pessimi: q̄ cum mēbratim discurrāt causa balnei hūorib⁹ admiscent̄ bonis: illosq̄ in suā ꝑuertūt naturā: vn̄ vitāda sunt balnea ab apostematic̄ febricitātib⁹ ⁊ ophthalmicis ī initio sui morbi. Sȝ cū materia iā se maturauerit succedit ⁊ balneari. Quid aq̄ balnei faciat dicendū est in p̄sentia. Oīs aqua balnei: aut est dulcis: aut nō dulcis. Dulcis aut ca. aut fri. nō multa calefacit ⁊ hūectat: poros aperit. Aliqñ refrigerat accidētalr̄: cū calore naturalē ⁊ hu. cholericos euacuat: multa eñ ei⁹ sunt iuuamēta: sicut in apho. dicit Hip. dissoluit ⁊ mitigat dolorē expellit sup̄fluitatē: mēbris p̄stat hūectationē suauē: idigestos hu. digerit: cutē subtiliat atq̄ mollit: ventositatē crudā dissoluit: somnū dat: rigorē in feb. mitigat: spasmū dissoluit ⁊ thetanū: incēsiōes ex solis ardore refrigerat: ī capite ossiū iuuat fracturas: ⁊ maxīe si carnib⁹ sunt nuda: q̄ oīa ī masculis ⁊ iuuenib⁹: imo in oīb⁹ ꝯsiderāda sunt etatib⁹. Hec oīa ex auctoritatib⁹ Hip. ꝯsiderāda sunt vtilia in aqua balnei. Aqua ca. ⁊ dulcis añ cibū: ⁊ post digestionē cibi corpus humidū facit: humoꝝ abundantiā dissoluit: qd̄ de cibis indigestū remanet in stomacho vel in intestinis dissoluit. cal̄. cōfortat naturalē. Si q̄s post cibū parū se balneat corp⁹ hūectat ⁊ impiguat: si multū est calidū: calefacit multū ⁊ hūectat parum. Si q̄s cibo adhuc indigesto balneat se: gn̄ant̄ in corpe eius grossi hu. atq̄ phlegma poroꝝ faciens oppilatiōes: q: si cib⁹ de stomacho vadit ad epar crudus: necesse est inde generet̄ phlegma: phlegma eñ nihil aliud est q̄ cib⁹ mediocriter digest⁹. Itē in apho. balneū ca. multū: carnes effeminat: neruoꝝ facit incontinentiā: mētis stuporē: sanguinis fluxū: defectiōes sp̄us quib⁹ mors subsequit̄. Itē Hip. in perito. Cōstipati nō debēt balneari quoad feces mundent̄ ab intestinis: neq̄ soluti ventrē s̄m crisim: q: balneū aufert solutionem: neq̄ vomētes ⁊ angustiātes ne forte patiant̄ defectiones: neq̄ in ore stomachi hūorib⁹ abūdātes: neq̄ plusq̄ sufficit sanguinē e narib⁹ emittētes: illi ergo tm̄ balneent̄: qb⁹ necesse est sanguinē fluere a narib⁹: neq̄ tñ quantū sufficit sanguinant̄. Si q̄s in aqua fri. ⁊ dulci balneet̄: corpus refrigeratur ⁊ hūectat̄: aliqñ tñ accidētaliter calefit ex poroꝝ cōstipatiōe ⁊ caloris in īteriora ꝯclusiōib⁹: vn̄ post cibū balneari digestiue v̄tuti cōuenit. Aque frigide bal. tres ꝯñas hn̄t: ex figura: ex etate: ex tp̄e. Si eñ balneās in aqua fri. sit pinguis atq̄ iuuenis: ⁊ hoc in tp̄e estatis: mēbra cōfortant̄: calor naturalis augmētat̄: qd̄ vt fiat corpus fricari op̄ȝ añ balnea: vt fricatio poros aperiat: si corpus macidū sit atq̄ tenue: frigus p̄forat ad interiora mēbroꝝ: mēbra p̄icipalia refrigerant̄: q: calor naturalis ꝯgelat̄: vn̄ fiūt hoīes hmōi patientes: sicut in hyeme serpētes: q̄ cū p̄e carnis paruitate: hyemali penetrant̄ frigore: calor eoꝝ naturalis debilitat̄: ⁊ q̄si exanimes refrigerant̄: ⁊ lȝ manib⁹ sepe sint tacti: tñ tāgētes p̄manēt illesi: silr̄ macidis ex aqua fri. ꝯtingit: nocet eñ aqua fri. in senectute: ⁊ maxīe in hyeme. Vn̄ Hip. q̄ sepe in aq̄ fri. balneant̄: spasmū: thetanū: nigrorē mēbroꝝ patiunt̄ ⁊ rigores patiunt̄ in febrib⁹. Itē Hip. aq̄ inq̄t frigi. spasmaticos ex plenitudine adiuuat: iuuenes tñ et carnosos in estatis medio: q: calor naturalis includit̄ corpori: vn̄ egritudinē ex qua fit spasmus adiuuat. Itē apostema cholericū rubori finitimū: ⁊ ex calore dolorē arteticū. iuuat. fluxui etiā sanguinis: si inde sibi vicina loca laueris subuenit: qd̄ bn̄ Hip. p̄uidit: si eñ loc⁹ bn̄ refrigeret̄ ī circuitu: pori ꝯstipāt̄: ⁊ sanguis coagulat̄: vn̄ necesse ē sanguis ꝯstrigat̄. Post coitū vitādus est frigdo: aq̄: silr̄ post labores: post vētris fluxū nisi cū sit sup̄fluus: aliqñ eñ hmōi aqua subuenit post vomitū: post pharmacias ⁊ vigilias vitāda ē aq̄ fri. Aq̄ nō dulcis balneum corpus oīno reddit siccū: si salsa sit aq̄ ⁊ ca. calefacit et desiccat: adiuuat tñ ꝯ humorē a capite descēdentē in stomachum vl̄ pect⁹. Aq̄ sulphurea calefacit ⁊ exiccat: dolorē neruorū ex hūiditate mitigat: aqua aluminosa ventrē stringit: refrigerat ⁊ exiccat: diuersoꝝ ḡ balneorū diuerse sunt actiones: de qb⁹ adhuc dicem⁹. In balneis fricatio ē cū vnguēto vl̄ sine vnguēto. Sine vnguēto lenis fricatio dissoluit: emollit: poros aperit. fortis calorē dissoluit atq̄ finit: īdurat atq̄ ꝯstipat. Tēpata si sit fricatio ab īteriorib⁹ ad exteriora trahit calor: ⁊ lȝ calefaciat: ipsa tñ eadē hūectat. Si cū vnguēto fri. sicut violato: rosato: hūores dissoluit: corpus emollit: poros aperit. calidū calefacit ⁊ maxime dissoluit: vn̄ in febricitantibus humorē bn̄ nō digerētib⁹. p̄ hoc vnguentū materia humoꝝ expellit̄. Si vnguētū fit sine fricatiōe pori claudūt̄: cibi morū dissolutio ꝓhibet̄. Si post balneū fit vnguētū calor naturalis in corpe ꝯstringit̄. Si aqua fuerit dulcis ⁊ ca. calefacit corpus ⁊ humectat: q: calorē intus cōseruat. Si frigida sit ⁊ dulcis refrigerās hūectat. Hec nob̄ sufficiāt ad hec q̄ balneo attinuerūt.

¶ De cibis disputatio vniuersalis. Ca. xiiij.

Omnia comesta vel bibita vel a corpore mutant̄: ⁊ ipsa postea in cōplexione sua corpus mutantia indefinita vocant̄ medicina: sicut piretrū: zinzib. ⁊ silia eādē cū corporib⁹ habētia virtutē. Vel corpora p̄ ea mutant̄: neq̄ tñ ipsa a corporib⁹ mutant̄ q̄ mortifera potio dicunt̄: q: eoꝝ natura corpi ē ꝯtria: ⁊ fortior in q̄litatib⁹ ⁊ sua sub̄a: de qb⁹ duob⁹ dicem⁹ plani⁹: cū de singulari medicina disputabim⁹. Quedā mutāt corp⁹ postq̄ in naturā corporis ⁊ ipsa mutant̄: q̄ medicina vel cibus appellātur: sicut lactuce: ptisanū: cepe: allia ⁊ silia. quedā a corpore mutant̄: ⁊ in corporis silitudinē vertunt̄: que solū sunt cibus. Hec eñ nature corpis sunt ꝯueniētia: ⁊ sue virtuti habilia: de qb⁹ duob⁹ in p̄sentia dicem⁹: ⁊ necessitates: actionesq̄ singuloꝝ in corporib⁹: q: eñ aialiū corpa rōnabilia siue irrationabilia interiori vel exteriori soluunt̄ calore: solutiōes aūt iste sunt visuales vel visui abscōse: vn̄ eisdē nutriēdis cibi succederēt necesse fuit: oporteret eñ vt ex toto dissoluerent̄: nisi eoꝝ materia refocillaret̄: sup̄ueniēs aūt materia si solutionē corpis exuperat: corpus augmētat ⁊ īpinguat sicut in adolescētib⁹: ⁊ in his qui augmento sunt videmus. Si v̄o cibi materia minor fit dissolutis minuit̄ ⁊ deficit corpus: sicut videm⁹ in phthysic̄. Sȝ si extrīsecus accidētia dissolutiōi sunt eq̄lia ꝯseruant̄ in idētitate corpora: sicut oleū videm⁹ facere in lucerna: nō eñ extinguit̄ illa si nec supra nec infra oleū existat: quoquo modo eñ corpa oīȝ siue quorūdā dissoluta in natura diuersa sunt sine sub̄a: necesse est itidē h̄ se habeāt ⁊ vicē eoꝝ replētia: idcirco cibi natura in q̄litate diuersa ē siue sub̄a. Op̄ȝ ḡ medicū sub̄as ⁊ q̄litates diuersoꝝ noscere ciboꝝ ⁊ potuū: ⁊ diuersitates naturarū ⁊ cōplexionū corpoꝝ: vt hoꝝ noticia regat ⁊ custodiat corpa ⁊ diuersitates naturaꝝ: sed diuersitates naturaꝝ ⁊ cōplonū tūc dixim⁹: cū de cōplone corpoꝝ loq̄remur. De ciboꝝ ḡ et potuū diuersitatib⁹ tñ restat dicam⁹. Ciboꝝ ḡ actiōes ī corporib⁹ sunt duplices: in q̄litate aut sub̄a. In q̄litate: q: q̄dā cibaria sunt ca. q̄dā fri. alia sic. alia hu. ⁊ alia moderata: quoꝝ actiōes: si adeo sunt magne: vt corp⁹ vix toleret ī. iiij. gra. sūt existētes vt allioꝝ ⁊ cepaꝝ calores. Si īfra hūc subsistāt ī. iij. ḡ. medici ponēda autumāt. Si actōes sint pauce ⁊ debiles vt nisi magna inuestigatiōe ad capiēdū sint difficiles ī p̄mo gra. erūt īstabiles. Si actiōes nec fortes mltū sint neq̄ debiles scdo ḡ. attribui debēt. Idē ī speciēb⁹ ⁊ ī pigmēt̄ dȝ ꝯside

rari. Ciboꝝ ſubſtātie diuerſitates: alij em̄ ſunt ſubtiles: alij
groſſi: alij mediocres. Subtiles quoꝝ lꝫ multa ſit quātitas
corpi dant paruū nutrimentū. Groſſi: q: cū ſint parue quā-
titatis: multū tn̄ dāt corpi nutrimētū. Mediocres ſm̄ quāti
tatem ſuā nutriētes corpus. Singuli ciboꝝ hoꝝ corpus bn̄
⁊ male nutriūt. Subtilis cibꝰ bn̄ nutriēs corpus ē ſicut pul-
li: pdices: faſiani: aſcelle āeris: galloꝝ teſticuli. De herbis
lactuce. De piſcibꝰ qui non adeo magne ſunt quātitatis ⁊
ſquamoſi: ſiue ſint aque dulcis ſiue maris: ⁊ q̄ ſemꝑ ſunt la
borioſi: aqua vbi capiunt̄ clara: terra petroſa. De vinis cla-
rum: coloris aurei: ⁊ odoriferū ⁊ ſilia: q̄ poſtea dicēda ſunt:
hec autē nō laborātibus ⁊ ſe nō exercitātibꝰ ↄgruūt: q: ſani
tateꝫ cuſtodiūt: quoꝝ ſupfluitas cito diſſoluit̄ cū ſit parua.
Itē diu infirmātibꝰ hec cōcordant̄: ſed tn̄ nō his q̄ vires cor
poꝝ volunt ⁊ impinguatiōes. Cibus ſubtilis malum nutri
mentum p̄ſtat corpi: ſicut naſturciū: ſinapis: cepe: porri: eru
ca. Oīs cibus ſalſus vel amarus: q: his calidi hūores gn̄an-
tur: q: cibi tales cholericos hu. generāt: lꝫ qualitates corpis
corrūpant: tn̄ illis adiuuant̄: q̄ phlegmatis ſunt viſcoſi: cum
humectationē diſſoluāt. Diuturnos iteꝫ morbos adiuuāt:
q: infirmitatis diſſoluūt materiā. Ga. in li. ſubtilis regimīs:
cū hmōi cibis inq̄t: ⁊ ſana conſeruaui: ⁊ infirmitates curaui
diuturnas: vt nō eſſent alie neceſſarie medicine. Itē ſanaui
multos nefreticos: arteticos: groſſitudines ſplenis et epa-
tis: ⁊ eos q̄ iam fere erāt epilēptici. Regimēta hmōi eſt ſub
tilis dieta cibi ſiue potꝰ per quā nutrimētū corpori bonū cū
multa quātitate ſuppeditat̄. Dieta mala ⁊ ſubtilis vbi opꝫ
⁊ qn̄o cōuenit: ⁊ cū exercitijs groſſus cibꝰ ⁊ bn̄ nutriturꝰ cor
pus eſt ānualis agnꝰ: porcꝰ: vitulus: panis frumēti bn̄ mū-
dus: piſces magni ⁊ carnis dure: pecudū epar: agninuꝫ ſeu
porcinū: recēs caſeꝰ: oua dura: vinū dulce: atq̄ ſpiſſuꝫ. Hec
oīa laborātibꝰ: ⁊ ſe exercitantibꝰ ſunt ↄuenientia: ⁊ his ſilr̄ q̄
vires ⁊ corpoꝝ volūt impinguatiōes. Cibꝰ groſſus ⁊ ma-
lus chimos groſſos ſubminiſtrat corporibꝰ ſicut caro vacci-
na: ⁊ vltra annū ouina: camelina: caballina: caprina: oua du-
ra: fungi: panis azimus. De mēbris: renes: cerebruꝫ ⁊ ſilia.
Iſte cibꝰ eſt malus: ⁊ ſanguis quē generat eſt peſſimꝰ: ma-
xime tn̄ cōueniēs eſt laborantibꝰ: q̄ ſi in preſenti bn̄ digerit̄:
in futuro tn̄ percuſſionē nō euadūt. Mediocris cibus eſt ſi-
cut annualis agnus: heduli: galline ⁊ ſilia. Hec cibaria oībꝰ
ſunt conuenientia: et maxime cōplexioni tēperate.

¶ De granis: et primo de frumento. Cap. xv.

Cum de cibis vtr̄ ſit tractādū a granis erit nobis
incipiendū. Cibus autē a terra naſcit̄: aut ex bru
tis eſt aīalibus. Terrenaſcitiuꝰ: vel anni tēporibꝰ
ſeminādus. vel ex arboreis eſt fructibꝰ. ex tēpori
bus anni naſcētia: grana ſunt vt frumētū: ordeū:
aut herbe vt lactuca: endiuia: aut herbarū fructꝰ: vt cucur-
bita: melones: aut radices vt rapa: baucia. fructꝰ arborei aut
ſilueſtres ſunt: aut domeſtici. cibus ex aīalibꝰ: vel ex ambu-
lantibus ſit: vel ex natatilibꝰ: vel ex volatilibꝰ. Horū omniū
quedā groſſa: quedā carnoſa: vt cerebrū: ſplen: ⁊ epar: ⁊ ſi-
milia. Sūt ⁊ quedā ſupflua vt ſanguis: lac. Hic incipiendū
eſt a grano: ⁊ in primis de frumēto. Frumentū oībꝰ granis
eſt melius: ⁊ tēperamēto ꝓpinquius: ſed tn̄ aliquantulū ca
lori eſt vicinū: vn̄ corporibꝰ humanis eſt acceptabilius: imo
omne granū durū ⁊ pōderoſum: groſſum q̄ꝫ ⁊ nō albū ma-
gis eſt nutritiuuꝫ corpis: album ⁊ nō pōderoſum eſt minus
nutritiuū. Frumētū in aqua dulci coctū multo magis eſt nu
tritiuū: virtutē corporis augmentās: ⁊ maxime ſi coquatur
cum carnibꝰ: eſt em̄ bonū exercitantibꝰ ⁊ laborātibꝰ: ſed tn̄
groſſi chimi inde generant̄. Qui vo comedūt ipm̄ nō coctū:
vētoſitatē patiunt̄: ⁊ lūbricos ⁊ aſcarides gn̄at in inteſtinis
Panis ide factꝰ naturā eiuſdē frumēti comitat̄: ꝙ ſi panis
de frumēto fuerit duro ⁊ ſolido: nutrit magis q̄ ſi de leui ſit
⁊ raro. Panis qui de granorū ſit medullis: qui ſimila a vul
go appellari ſolet: nutribilior eſt ⁊ indigeſtibilior: vnde con
ſtipationē facit interiorē. Panis ſecūdus minus eſt nutriti
uus: et cito digeritur: qḋ ſit q: multū eſt furfureus: horum
duorum mediocris melioris eſt nutrimēti. Panis coctꝰ tē-
perate: vt nec exteriora nimis cruſta: nec interiora nimis mol
lia: bene fermētatus ⁊ quantū ſufficit ſalſus nutriēdis me-
dic cōplexionis corporibꝰ eſt optimus: ⁊ his etiam qui mul-
tum exercentur. Azimus ſiue crudus groſſitudinis eſt nu-
tritiuus ⁊ duriter digeſtiuꝰ: oppilationē facit ſplenis ⁊ epa
tis: gn̄atiuus lapidis in renibꝰ: ⁊ omniū panū eſt peſſimus.
Oīs panis de frumēto calidus eſt in primo gradu: eſt tn̄ bo
nus laborātibꝰ ⁊ ſe exercitātibꝰ: ⁊ calidiſſimū ſtomachū ha
bentibus: ita tn̄ ſi bn̄ digerit̄: q̄cūq̄ comeſturus eſt azimos
panes: vel alios ſuperiꝰ blaſphematos: comedat cū calidis
cos atq̄ diureticis.

¶ De amido. Cap. xvi.

Amidum minus eſt nutritiuū q̄ quodlibet aliud
de grano factū ⁊ durꝰ ad digerendū: quapropter
conſtipatiōes in epate ⁊ in renibꝰ facit: ſed cōue-
nit tuſſiētibus ex gutturis: pulmonis ⁊ pectoris
aſperitatibꝰ: maxime ſi cum zuccara ⁊ amygdal̄.
pultes conficiantur.

¶ De tri. Cap. xvij.

Tri frigidū eſt ⁊ hu. ⁊ ad digerendū durū: chi
morum duroꝝ ⁊ groſſoꝝ generatiuū: qḋ q̄ di
gerere poſſunt: nutrit eos multū: adiuuat tuſ-
ſientes ꝓpter gutturis ⁊ pulmonis aſperita-
tes: ſi cum butyro inde ius fiat: ſi autē cū por-
tulaca vel arnogloſſa ſit coctū iuuat ſanguinis
ſcreatū de pectore: ſed cōſtipatis in viſceribꝰ eſt incōuenibi-
le. Qui ergo ad cibū nō ad medicinā tn̄ eo vti diſpoſuerūt:
deſuꝑ piper aſpergāt ⁊ deinde origanū vel calamentū edāt
ne noceat: ſiue zinzib. et in poſtremis vinū vetus bibant.

¶ De furfure. Cap. xviij.

Furfur calorē habet: diſſoluit atq̄ lauat ⁊ mūdi-
ficat: quapropter ſi cū zuccaro ⁊ amygd. ius ide
fiat: ex humiditate pulmonis tuſſiētes adiuuat:
ꝙ ſi in pectore vel pulmone apoſtema fuerit: cō-
tra hoc valere putanduꝫ eſt: ſi cathaplaſma locis inflatis ex
ventoſitate apponatur tumor diſſoluitur.

¶ De ordeo ⁊ pane ordeaceo. Capitulū. xix.

Ordeū frigidum eſt in primo gradu: ſic. in ſcḋo
minꝰ nutriēs eſt frumēto: ſed tn̄ vētoſitatē gene
rat. Cōfectiōes de ordeo facte ⁊ ptiſanū appel
late frigide ſunt ⁊ hu. aqua coꝝ frigidior: lꝫ hoc
ptiſanū calidā complexionē adiuuat: ſitientibꝰ
prodeſt: eſt em̄ vtilius granis oībus cuꝫ ſit frigidū ⁊ hu. ſm̄
temperamentū: acutis valet febribꝰ digerēs materiā vnde
generant̄: ſitim extinguit: ⁊ naturaliter lauatoriū eſt: vn̄ ſit
vt mēbris oībus cito diffundāt̄: de ſtomacho ⁊ inteſtinis ci
to defluit: et ſi incēdētes inuenerit humores facile expellit:
limoſa interiora: ſiue exteriora mūdificat: qḋ cū ſit viſcoſum
loca incēdio humoris cōbuſta reparat: eſtq̄ lubricū ne me-
ry ſiue guttur inuiſcet ſiue ſtomachū ſicut alia iura faciūt: q̄
cum hec inuiſcēt loca ſupueniēte febris ardore exiccata: an-
guſtiant patiētes: ſuauis eſt ſaporis: nullū rancorē gn̄at in-
firmis: non inflat: neq̄ vētoſitatē vllā gn̄at ſicut alia faciūt
grana. Fabe em̄ pluſq̄ opꝫ cocte nō a ſua diſſoluunt̄ ventoſi
tate. Has oīs habet ptiſanū vtilitates: ſi ſic illud cōficias:
ordeū bonū neq̄ vetus eſſe opꝫ album durū coctū ⁊ excora
tum leue ac piſtatuꝫ: vt exterior pellis auferat̄: neq̄ tn̄ oīno
teratur: accepte mēſure. xv. partes appone aq̄: appone ⁊ in-
tra lebetē ſiue ſtanneū vas coque in tēperato igne. i. carbo-
nes tn̄ ſuppone quoad tres ptes illud coctū redigas: dein-
de coctū fortiter cōterere: ⁊ colare ſatage: hoc colamentū vo-
catur ptiſanū. ¶ Panis ordeacꝰ fri. ⁊ ſic. eſt: minus q̄ fru
mēti nutritiuꝰ: vētoſitatis gn̄atiuꝰ ⁊ ↄſtipatiuꝰ: quē come-
ſturus cuꝫ eo vtat̄ vnctuoſis: ſicut caro groſſa atq̄ butyrū.

¶ De riſi. Cap. xx.

Riſi ca. ē in p̄mo gra. ⁊ ſic. vn̄ vētrē ↄſtrigit: nō multū tn̄
ſimiliū ſit ſibi admixtū: cōſtringit nimiū: maxīe ſi ſit ru
bicundū: ſed albū lotūq̄ ⁊ cū butyro ⁊ amygd. cor. tn̄: nō vē
tris eſt ↄſtipatiuū: mitigat em̄ dolorē tn̄ ⁊ ardorē ſtomachi
⁊ inteſtinoꝝ: eiꝰ nutrimentū tēperatū eſt ⁊ digeſtibile: ſi cū
lacte coquat̄ ↄſtipationē facit: ſed humectat ⁊ nutrit.

¶ De cepis. Cap. xxi.

Cepe in quarto gradu ſunt ca. ⁊ ſic. parū tamē ſunt hu.
coitū mouētes: ⁊ inflantes: dolorē in capite facientes:
oportet ergo comedētes in aceto ↄdire: vl̄ in lacte amygd.

¶ De allijs. Cap. xxij.

A Llia calidiora sunt cepis ⁊ siccioꝛa: maximũ caloꝛẽ corpori faciẽtia: acuta sunt: q̃ si coquanť ardoꝛẽ illũ amittũt: potōi q̃ cibo melioꝛa sunt: cocta mag᷑ nutriũt q̃ cruda: sanitatẽ custodiunt: digerere adiuuãt: constipationẽ vẽtris habẽtes caueant opoꝛtet ⁊ capite dolentes.

De porris. Capi.xxiij.

P Orri minus his duobꝰ calidi sunt: capitis doloꝛẽ faciũt sicut superioꝛa: coitũ mouẽt: emoꝛroydes adiuuãt: siue crudi sint siue cocti: ventositates intestinoꝛum expellũt.

De fructibꝰ herbarũ: ⁊ pꝛimo de melongijs. Cap.xxiiij.

M Elongia vetera ⁊ amara ca. ⁊ sic. si recẽti. ⁊ non amara sunt ⁊ sic. Si cruda comesta ad digerẽdũ dura sunt: cocta facilioꝛa. cũ aceto appetitũ adiuuãt: ⁊ stomachũ ꝯfoꝛtãt: melancholiã gñant: ad comedendũ grata: vñ q꞉ nõ vitãtur subito nocent ⁊ citius.

De cucurbitis. Cap.xxv.

C Ucurbita in scđo gradu fri. ⁊ hu. parũ nutrit: ⁊ ꝓpter hoc cõuenit febꝛicitantibꝰ ⁊ sitientibꝰ: et ex caloꝛe tussientibus: quã si frigide nature velint hoĩes comedere: apponant piper: zinziber: ⁊ silia.

De melonibus. Ca.xxvj.

M Elones sunt fri. ⁊ hu. ĩ scđo gradu: cito digestiui: quia sunt colatiui: vꝛinã pꝛouocãt: impetigine ⁊ moꝛphea inde lauatã mũdificãt: qđ maxime semẽ videť facere: cito in humoꝛes stomachi se mutãt. Ga. inq̃t: melones stomachuꝫ coꝛrũpunt: venenosos hu. gñant. Sepe ⁊ multũ comedẽtes feb. patientur.

De citruliis. Cap.xxvij.

C Itruli ⁊ cucumeres fri. sunt ⁊ hu. caloꝛẽ ⁊ sitim extinguunt: vꝛinã pꝛouocãt: sed citruli sunt frigidioꝛes: ⁊ aliquãtulũ stiptici: quos ambos si multã cpo. habentes comedant: sitim generant: q꞉ conuertibiles sunt.

De cucumeribus. Cap.xxviij.

M Elones palestini qui ⁊ cucumeres dicunť saracenici: fri. sunt hu. Sitientibꝰ ⁊ febꝛicitantibꝰ valẽt: acuta fe. extinguitur: ⁊ si aqua decoctiõis eius detur cũ zuccaro acutis feb. ⁊ ycteriCis: valet similiter cũ spodio caloꝛi epatis: frigidi inde caueãt sibi.

De canna mellis. Ca.xxix.

C Anna mellis ca. est ⁊ hu. in pꝛimo gradu: valet asperitati pulmonis: humoꝛes enĩ viscosos de canalibꝰ eius expellit: sed tamen inflat: vꝛinam pꝛouocat.

De musa. Capitulũ.xxx.

M Usa ca. est in pꝛimo gradu ⁊ hu. multũ nutrit: dura est ad expellendũ a stomacho: maxime si multũ comedať asperitatẽ pulmonis adiuuat: ⁊ pectoꝛis: diuretica est: valet vulneribus atq̃ renũ: libidinem augmentat.

De fungis. Capitulũ.xxxj.

F Ungi fri. sunt ⁊ hu. ad digerendũ duri: multũ comesti angustiã gñant ĩ oꝛe stomachi ⁊ grauitatẽ vsq̃ ad defectionem: melancholiã ⁊ phlegma gñant: quibusdam sunt moꝛtiferi.

De panico ⁊ milio. Cap.xxxij.

P Anicũ atq̃ miliũ sunt fri. ⁊ sic. in scđo gradu: parũ nutriunt: stiptica sunt: panis multũ est plus ꝯstipatiuus: vꝛinã pꝛouocant: ad comedendũ melioꝛa si cum butyro vel amygđ. sint cocta: quibꝰ admixtis hũectanť: ⁊ siccitas eoꝛũ expellitur.

De lentibus. Capi.xxxiij.

L Entes fri. sunt in scđo gradu sic. in tertio. vnde melancholicũ generãt san. quibus si q̃s vtať sepe: cholericus efficiť niger: ⁊ melancholicũ moꝛbũ patiť: sicut cancrũ: elephantiã: maniã ⁊ siliã. Nocẽt iterũ oculis si sicce sint cõplexionis: humidis subueniũt: ⁊ si cum exterioꝛi coꝛio coquanť solubiles sunt: ꝫ sine illo stiptice: erũt melioꝛes ad comedẽdum: si cum blitis cocte fuerint: vel cum spinarchia: vel malua vel atriplicibus: peioꝛes si cũ carne sicca: q꞉ plus melancholice sunt: ad digerendũ dure ⁊ vẽtose: si cũ medietate coquantur oꝛdei: humectant atq̃ nutriunt.

De fabis. Capitulũ.xxxiiij.

F Abe si sint virides fri. sunt ⁊ hu. atq̃ phlegmatice. Si vo sicce inflatiue ⁊ vẽtose: maxime si sint cũ suo coꝛtice: ⁊ ad digerẽdũ sunt dure. Ideoq̃ comedẽtes statim grauitatem capitis ⁊ ventositatẽ ⁊ fatigationẽ sentiũt: q̃ meliores sunt si aq̃ infundanť: ⁊ postea igni assenť: vel si excoꝛientur ⁊ bene coquanť: nullã ventositatẽ faciũt comedentibꝰ: maxime si ciminũ ⁊ piper ⁊ cinamomũ: alichmũ eis admisceanť: si farina de eis fiat: ⁊ sicut ius eas coquat cũ amygđ. ⁊ zuccaro: ⁊ calidas det comedere vł bibere: adiuuãt tussiẽtes: ⁊ gutturis pectoꝛis quoq̃ ⁊ pulmonis asperitates: ⁊ si cũ tunica sua coquanť: vẽtris iuuãt fluxus ⁊ dissinterias et vomitũ: facta inde farina: si faciẽ vł coꝛpus inde laues mundificat cutem de lentigine vel alijs maculis: quarũ nutrimẽtum est temperatũ: quas qui comederint ⁊ vẽtositatẽ fugere voluerĩt cũ calamẽto coquat vel oꝛigano: pipere vel oleo virides comedẽs zinzib. comedat ⁊ oꝛiganũ atq̃ salem.

De cicere. Capitulũ.xxxv.

C Icer ca. est ⁊ sic. tñ aliquid humiditatis habet: ventosum ⁊ inflatiuũ est: vnde coitũ mouet: sperma augmẽtat ⁊ lac: vꝛinã ⁊ mẽstrua ꝓuocat: aqua vbi coquiť cum cimino: cinamomo ⁊ aneto calefacit ⁊ grossos hũoꝛes dissoluit: lapidẽ renum ⁊ vesice frangit: nigrũ foꝛtius est ad hoc q̃ album. Cicer aũt mundificat lentiginẽ ⁊ moꝛpheã: ⁊ alias cutis maculas.

De lupinis. Capi.xxxvj.

L Upinũ in pᵒmo gra. est ca. in scđo sic. nimiã habẽs spissitudinẽ ⁊ amaritudinẽ: si nõ eẽt coctũ: ꝫ si cũ aq̃ ⁊ sale coquať dulcoꝛať: duꝝ est ad digerẽdũ: si comedať hu. grossos gñat: ꝫ multũ nutrit: vñ laboꝛãtibꝰ ꝯuenit: ⁊ se exercitãtibꝰ: q̃ si digestibile vis facere cũ calamẽto ⁊ oꝛigano ⁊ sale ⁊ oleo ⁊ obsomogaro comede: si cũ sua amaritudine comedas: vꝛinã ⁊ mẽstrua ꝓuocat: fetũ moꝛtuũ expellit: lũbꝛicos ⁊ ascarides eijcit: ꝯstipatiões poꝛoꝝ epatis ⁊ splenis ⁊ pulmonis aperit: aqua eiꝰ in qua coquať huic rei ꝓdesse videť.

De fenugreco. Capi.xxxvij.

F Enugrecũ ca. est in scđo gradu atq̃ siccũ: solubile si ante cibũ comedať. Si in cibo nõ adeo doloꝛẽ facit in capite ⁊ abominationẽ: aq̃ vbi coquiť colata: ⁊ cũ melle mixta solutionẽ facit vẽtris: mẽstrua ꝓuocat: parturientẽ mũdificat. Si autẽ fenugrecũ cuꝫ ficubus siccis coquas foꝛtiter: et postea coles: ⁊ colature tãtũdẽ adijcias mellis: ⁊ iteꝝ coq̃s quo ad spissitudinẽ veniat: valet ad veterẽ tussem: pectꝰ mũdificat: ⁊ pulmonẽ de humoꝛibꝰ grossis atq̃ viscosis.

De faseolis. Capi.xxxviij.

F Aseoloꝝ quedã sunt al. que fri. sunt ⁊ sic. quedam rufa: ⁊ ipsa sunt ca. vtraq̃ tñ inflatiua: minus tñ q̃ faba: que si coquanť cum oleo ⁊ obsomogaro ⁊ sinapi: cinamomo ⁊ scariola: eruca et oꝛigano: bene digerunt ⁊ nutriunt. Rufi faseoli mẽstrua pꝛouocant.

De sisamo. Capitulũ.xxxix.

S Isamũ in pꝛimo gradu est cali. in scđo hu: plus tñ q̃ aliud granum habẽs olei. Ideoq̃ emollit stomachũ: ⁊ appetitiuã virtutẽ destruit: abominationẽ facit: humoꝛes gñat viscosos atq̃ grossos: q̃q̃ ardoꝛẽ patiť in stomacho ex nimio calore vel acuta potiõe: aut foꝛti vino: olei sisanimi accipiat coclearũ .j. qđ sibi multũ ꝓdest. si quis aũt comedere vult sisamum vt nõ noceat assatũ in tegula cũ melle comedat.

De papauere. Capi.xl.

P Apauer al. meliꝰ est ad comedendũ q̃ nigrũ: qđ in tertio gradu fri. est ⁊ hu. ⁊ idcirco somnũ pꝛestat. Nigrũ facit constipationẽ vẽtris: vtraq̃ ꝯtra tussem adiuuãt: ad hoc est meliꝰ albũ si cum zuccaro ⁊ melle comedas.

De lactuca. Capitulũ.xlj.

L Actuce fri. sunt in scđo gradu: ⁊ hu. oĩbꝰ herbis nutribilioꝛes: sanguis quẽ gñant melioꝛ est eo quẽ alie herbe pꝛocreãt: somnũ pꝛestãt: sitim mitigãt: siue cocte siue crude sint: libidinẽ auferũt: maxĩe si spma eaꝝ bibať: frigide nature hoĩes cũ apio siue mẽta comedãt.

De scariola. Ca.xlij.

S Cariola siue endiuia nature lactuce est vicina: ꝫ minꝰ fri. ⁊ hu. minꝰ nutrit: amara ẽ ex qua amaritudine splenis ⁊ epatis ꝯstipationẽ aperit: aqua eiꝰ valet ycteriCis: calido apostemati iuuat supposita: nascens in hyeme est fri. ⁊ humidioꝛ q̃ que in estate.

De malua. Cap.xliij.

M Alua mediocriter ca. est ⁊ hu. ventrẽ humectat contra tussim adiuuat: asperitatibꝰ pulmonis: gutturis seu pectoꝛis adiuuat: ita dico si cũ aqua in amygdaleo sit cocta: que si in aqua coquať ⁊ cum oleo ⁊ aceto comedať: ventrẽ soluit.

De bletis. Cap.xliiij.

B Litis q̃ ⁊ sicla diciť ca. est ⁊ hu. in pᵒmo gradu: vẽtrẽ humectat: cõstipationẽ splenis siue poꝛoꝝ epatis aperit:

cõtra tussim adiuuat: quã qui ob hoc comedunt: vt acetũ ⁊ sinapim misceant opoꝛtebit: radix ei⁹ grossiuꝫ phlegma generat: stomacho inconueniens est.

¶ De spinarchia. Capitulũ.xlv.

Spinarchia inter frigidũ ⁊ humiduꝫ est tẽperata: ventrem humectat: contra asperitatẽ gutturis ⁊ pectoꝛis atq; tussim adiuuat: homines frigide nature cũ cinamomo ⁊ pipere comedant.

¶ De caulibus. Cap.xlvj.

Caulis diuerse est cõplexionis: aqua eius frigida et humida mundificãs: ventrẽ emollit: qui vẽtris vult solutionem coquat in aqua: ⁊ eius aquã bibat: qui vo constipationem aquã eijciat: ⁊ caulẽ ibi coctũ comedat: q: frigidus est ⁊ siccus: caules quoq; tenebꝛas oculoꝝ eis qui sicci sunt pꝛocreãt: humidis ecõuerso facit: bonus est cũ carne crassa: aut cum amygda. melancholicis odiosus est.

¶ De blitis ⁊ atripliabus. Capi.xlvij.

Blete ⁊ atriplices frigide sunt ⁊ hu. sed atriplices humidioꝛes ⁊ blete frigidioꝛes: vnde sunt iuuatiue hoibus calide cõplexiõis ⁊ sicce: ⁊ causon ⁊ febꝛi tertiane: sed tamẽ neq; constipatiue sunt: neq; solutoꝛie sunt.

¶ De poꝛtulaca. Cap.xlviij.

Poꝛtulaca in scdo gradu fri. in tertio hu. calidã naturã adiuuat: frondes eius cõgelatis dentib⁹ ꝓsunt. Rami stiptici sunt: sꝑeatui sanguinis ex pectoꝛe ꝓsunt: ⁊ dissintericis ⁊ fluxui sanguĩs ĩ mulierib⁹: de succo ei⁹ cathaplasma factũ: doloꝛẽ capitis vel apostema de caloꝛe mitigat: frigide nature homo cum menta ⁊ apio comedat.

¶ De eruca. Capitulũ.xlix.

Eruca ca. est in tertio gradu: hu. in pꝛimo: sperma augmentat: coitũ incitat: doloꝛẽ capitis facit: opoꝛtet ergo cum lactucis temperetur.

¶ De menta. Cap.l.

Menta in scdo gradu ca. est ⁊ sicca: quiddã habet humiditatis ꝑ quã ardoꝛ mouet̃ libidinis: epatis frigdoꝛẽ adiuuat: stomachũq; cõfoꝛtat ex frigoꝛe defectũ: abominationem: singultũ ex plenitudine curat: digestiuam virtutem confoꝛtat.

¶ De tarcon. Cap.lj.

Tarcon ca. est ⁊ sic. stomachũ cõfoꝛtat: similiter vt mẽta. Sed nimis comestũ: moꝛatur ad digerendum.

¶ De nasturcio. Capitulũ.lij.

Nasturcium ca. est ⁊ sic. phlegma viscosum ⁊ ventositatem dissoluit.

¶ De apio. Capi.liij.

Apiũ ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: ventositatẽ dissoluit: vꝛinã ⁊ mẽstrua ꝓuocat: constipationẽ epatis vel splenis aperit: sed tamẽ gignit doloꝛem capitis.

¶ De coꝛiandro. Cap.liiij.

Coꝛiandrũ melius est inter potiones ꝙ herbas annumerandũ: aliqñ enĩ occidit: ⁊ aliquãtula pars coꝛiandri tantũdem facit quantũ multa quãtitas lactucarũ in pꝛestando somno: neq; herba per se est comedẽda: sed cum alijs coquendis admiscẽda odoꝛatus boni causa: masticatũ alioꝛũ odoꝛẽ fetidũ aufert atq; cepaꝝ.

¶ De solatro. Cap.lv.

Solatrũ frigidũ est ⁊ siccũ in scdo gradu: vꝛinã ꝓuocat: cõstipationẽ epatis: vesice atq; renũ relaxat: apostema adiuuat in his membꝛis positum.

¶ De ramis herbarum. Capi.lvj.

Rami herbaꝝ anteq̃ germinẽt: ⁊ virides sunt a qbusdã comedunt̃: ⁊ idẽ eis faciũt qd̓ ⁊ herbe quaꝝ rami sunt: sꝫ tñ plus nutriũt: ⁊ hũidioꝛes sunt sicut sparagi: q ca. sunt ⁊ hu. mediocriter nutriẽtes: ⁊ sperma generãtes: coitũq; cõcitantes: vꝛinã quoq; pꝛouocãtes: cõstipationẽ splenis ⁊ renum ac epatis aperientes: si cocti cũ aqua ⁊ oleo ⁊ obsomogaro comedant̃. Domestici tamẽ nutribilioꝛes sunt ꝙ sint siluestres.

¶ De carambis. Cap.lvij.

Carambi fri. ⁊ sic. sunt ⁊ caulib⁹ similes: sed minus siccatiui: ⁊ mali sanguinis gñatiui: opꝫ comedentẽ ꝓuidere vt bñ coquant̃: ⁊ cũ carne crassa aceto q; ⁊ obsomogaro.

¶ De rapis. Cap.lviij.

Rapa calida est ⁊ hu. grossum cibuꝫ habens: inflatiua ⁊ multũ nutriẽs: sperma augmentãs: ⁊ aliquantulũ est diuretica.

¶ De radicibus. Cap.lix.

Radices in tertio gradu sunt cali. ⁊ sicce: stomachũ male conturbãtes ⁊ q ibi inueniũt: fetidũ reddẽtes ructatũ: quapꝛopter vomituri comedũt: malũ faciũt nutrimentum ⁊ grossum: ⁊ ad digerendũ durum: q̃uis quidã eas solubiles esse dicant: qd̓ est falsum: cũ enĩ in natura sua sint indigestibiles: alia quomodo facient digerẽtes: coitũ quidẽ mouẽt: frondes tamen melioꝛes ꝙ radices.

¶ De fructibus arboꝝ: ⁊ pꝛimo de ficubus. Cap.lx.

Ficus in pꝛimo gradu sunt ca. virides humide in scdo: sicce vo inter siccitatẽ ⁊ humiditatẽ temperate: mediocriter nutriũt: sanguis quẽ generãt melioꝛ est ꝙ quẽ alij fruct⁹ estiui: cito digerunt̃: colatiue enĩ sunt solubiles: maxime si mature sint: tussientes adiuuãt: pectoꝛi: pulmoni: vesice ⁊ renibus mundicias parãt: maxime si aliquid quod colatiuũ sit admisceat̃: sicut calamentũ: oꝛiganũ: ameos. Ficus quidẽ vẽtositatem faciũt: maxime non mature: ad digerendum sunt dure: sicce melioꝛes sunt. Sepe ⁊ multum comedentes: pediculis sunt abũdãtes: maxime qui putredines humoꝝ in coꝛpoꝛib⁹ habent. Virides comedẽtes eas: in fine carũ oxizaccaram accipiant: q siccas manducat: amygd. vel nuces in fine habeat.

¶ De vuis. Cap.lxj.

Vue laudib⁹ ficuũ sunt vicine: que multũ meliores sunt si pellẽ exterioꝛẽ habeant tenuẽ: ⁊ multum intus humoꝛẽ: solubiles enĩ sunt: cõtrarie contrariũ. Que aũt in dulcedine sunt perfecte: calide sunt ⁊ humide: que autẽ acide ⁊ pontice frigide sunt ⁊ sic. acerbe frigidioꝛes ⁊ sicci oꝛes sunt: in hyeme perdurãtes: ceteris vuis sunt nutribilioꝛes. Vue cũ coꝛtice exterioꝛi ⁊ acinis comeste ad digerendum sunt dure: ergo sine his nature erunt digestibilis atq; solubilis. Vue passe naturaliter faciunt qd̓ ⁊ ille vñ fiunt. Sed tñ calidioꝛes ⁊ nutribilioꝛes parũ pectus ⁊ pulmonẽ adiuuãtes si viscosos hu. inuenerĩt: que autẽ macide ⁊ non adeo carnose: stomachũ confoꝛtãt: minus calide ⁊ stiptice: ꝙ si qs vult esse solubilis carnosas comedat sine acinis: aquaꝫ vbi cocte sint ebibens: multo melius erit solubilis.

¶ De moꝛis. Capi.lxij.

Moꝛa sunt fri. in pꝛimo gradu. hu. in scdo. Si bene sint matura sunt solubilia: immatura insolubilia: stiptica ⁊ fri. ⁊ sic. stomacho ca. ⁊ sicco vtilia: que a ieiunis comesta digestibilia: ⁊ bonos hu. generantia: contrario ꝯtraria: maxime si in stomacho inuenerint humoꝛes malos: sunt enĩ conuertibilia.

¶ De cerasis. Capitulũ.lxiij.

Cerasa fri. sunt ⁊ hu. ⁊ moꝛis in actione sua similia: sed tñ cõuertibilioꝛa: ⁊ peioꝛes humoꝛes generantia.

¶ De persicis. Capi.lxiiij.

Persica sunt fri. ⁊ phlegma generãtia: ⁊ grossioꝛ coꝛuꝫ est cibus ꝙ coctanoꝝ: sed nõ facile conuertunt̃: q̃ facile ab ossib⁹ emundant̃ ⁊ separant̃ ⁊ tenere sunt sube: cito digeruntur: cõtraria contrarie.

¶ De malisgranatis. Capi.lxv.

Malagranata fri. sunt: acida sunt frigidioꝛa: in humiditate ⁊ siccitate mediocria: cho. ru. extinguũt: stomachũ ⁊ epar confoꝛtãt: que ex caloꝛe deficiũt: abominationem remouent. Grana solutionẽ vẽtris si sicca fiẽt: q̃ ꝯtraria sunt humoꝛes cholericos ꝯhunt: ne descendãt in stomachũ. Dulcia inter calidũ ⁊ frigidũ tẽperata sunt ⁊ humida: si granata fuerint tenera: tussientes de caloꝛe adiuuãt. Hippocra. in epidy. quedam inquit mulier cum in pꝛecoꝛdijs doleret nullaq; res doloꝛem illum mitigaret: nisi succus maligra. ⁊ farina oꝛdei: hec tandẽ apposuit. vnde ab Hippo. intelligimus pꝛecoꝛdia os stomachi esse vocata: que cum ex cholericis doleret humoꝛibus hmõi cibo recreatur.

¶ De coctanis. Capi.lxvj.

Coctana frigida sunt ⁊ sicca atq; stiptica caloꝛẽ stomachi cõfoꝛtantia: ante cibum comesta constipant: post cibum soluunt: coꝛũ aqua magis stomachum confoꝛtat: substantia constipat.

¶ De malis. Capitulũ.lxvij.

Mala frigida sunt ⁊ sicca: caloꝛem stomachi cõfoꝛtantia non matura stiptica: et ad digerendũ dura: acida sunt frigidioꝛa: dulcia et odoꝛifera: inter calidum et frigidum

mediocria stomachos: ⁊ cardiacos confortant. Sed tamē neruis sunt inutilia.

¶ De piris. Capitulū.lxviij.

Pyra matura ⁊ aquosa sunt tēperata aliquantulū frigida magis ꝙ coctana: ⁊ magis nutritiua. acida frigidiora: ante cibum comesta sunt stiptica: si post cibū: contraria. stomachū confortant: fumum in caput ascendentē ↄtrahūt.

¶ De malis citrinis: Cap.lxix.

Citrina mala in virtute sunt diuersa: cortex eorū cali. ⁊ sic. in tertio gradu: stomachū ⁊ epar ex frigore defecta cōfortat si parū comedat: si multū: ad digerēdū durus. Interior caro frigida ⁊ hu. ē stomachū grauat: phlegma gñat: si bñ digerat multū nutrit: acida pars fri. ⁊ sic. in tertio gradu cho. ru. inde extinguit: appetit⁹ excitat: cardiaca cholerica mitigatur: impetigo cutis inde lauata mundat: congruit febricitātib⁹. Diarria ⁊ vomit⁹ ex calore inde extinguunt.

¶ De granis. Cap.lxx.

Grana ca. sunt ⁊ sic. parū humida vel vnctuosa: emoroydes adiuuātia: qui vult comedere ea nō mundet: ⁊ bñ masticet: ante cibum cum melle manducet.

¶ De prunis ⁊ cerasis. Cap.lxxj.

Pruna ⁊ cerasa frigida sunt ī pmo gradu: humida in scđo: acida frigidiora ⁊ solubilia: dulcia solubiliora: acida calorē extinguūt: sicca minus soluūt ꝙ recētia: sed tñ coctorum aqua ⁊ cū zuccaro ebibita est satis solubilis.

¶ De dactylis. Cap.lxxij.

Dactyli bñ maturi sȝ nō passi ca. sunt ⁊ hu. satis nutritiui: libidinē excitāt: passi calidiores sunt: ⁊ magis mouent coitū: dolorē generāt in capite. Nō maturi sȝ pōtici sunt stiptici stomachi confortatiui: hos sepe comedentes mali sunt sanguinis ⁊ cito patientes. ¶ De oliuis. Cap.lxxiij.

Oliuarū duo sunt gña: oleū eñ emittit vna: aqua altera olei emissiua: magis est nutritiua: aque redditiua stomachum cōfortat: pcipue cū aceto comesta. matura est cali. nō matura frigida. ¶ De nucibus. Cap.lxxiiij.

Nuces ca. sunt ⁊ hu. in scđo gradu: recentes minus sunt calētes: cortex īterior subtilis est parū cōstipatiu⁹: nuces autē nutriunt mediocriter: sed in capite faciūt dolores: multū comeste sitis sunt gñatiue: ⁊ veteres pcipue. si cū ficubus sic. quis comedat: veneno obuiant: sanguis quē generant nō est malus. ¶ De auellanis. Cap.lxxv.

Nuces auellane ca. sunt ⁊ sic. ad digerendū dure: ⁊ stomacho grauissime: multū nutritiue: dicunt quidā medici qui ante cibū cum ruta comedūt: securi sunt cōtra venenum: ⁊ morsus reptiliū. Si tñ cum ficubus māducent cōtra morsus scorpionū adiuuāt. ¶ De amygdalis. Ca.lxxvj.

Amygdale inter calidū ⁊ frigidū ⁊ humiduȝ sunt tēperate: pectus adiuuāt: pulmonē cū sint colatiue mūdificant: mediocriter nutriūt: cuȝ ficubus siccis comeste solubiles sunt: q̄dā q̄ ⁊ amare magis sunt colatiue: pectoris mundificatiue: constipationē epatis aperiūt atq̧ splenis: vrinā prouocant. ¶ De phisticis. Cap.lxxvij.

Phistici inter ca. ⁊ hu. sunt tēperati: stomachi cōfortatiui ⁊ epatis: diuretici: libidinis augmētatiui cōtra morsus scorpionis valēt. ¶ De pilocaractis. Cap.lxxviij.

Xilocaracta sunt stiptica. G. recētia inquit nō sunt stiptica: ad digerendū dura: mali sangui. generatiua.

¶ De capparis. Cap.lxxix.

Cappari duri sunt ⁊ sicci in scđo gradu: cū aceto comesti constipationē epatis aperiunt atq̧ splenis: stomachuȝ mundificant de phlegmate: solutionē vētris faciunt.

¶ De glandibus. Cap.lxxx.

Glādes que ⁊ celsi frigide in primo sic. in scđo: stiptice: ⁊ ad digerendū dure sunt: multū nutritiue: mēstruorū oppilatorie. ¶ De castaneis. Cap.lxxxj.

Castanee minus sunt sicce: ⁊ inter calidū ⁊ frigidū tēperate: inflatiue coitū mouent: multū nutriūt: ad digerēdum dure sunt. ¶ De lentiscis. Cap.lxxxij.

Lentisci ca. sunt in tertio gradu ⁊ sic. spleneticos adiuuant: vrinā ⁊ mēstrua ꝓuocāt: phlegmaticis valēt: coitum mouēt: oleū eorū paralyticis est optimū: apostematib⁹ splenis subuenit. ¶ De mespilis. Cap.lxxxiij.

Mespile frigide sunt ⁊ humide in primo gradu: acide tñ sunt sicce: priores phlegmatis sunt gñatiue. Sequentes calorem extinguunt.

¶ De tuberibus. Cap.lxxxiiij.

Tubere frigide sunt ⁊ hu. digestionis dure: parū nutritiue: aqua in qua sunt cocte: calidior est eis: ⁊ doloris viscerum sunt mitigatiue. G. tñ eas vitupat dicēs: sanitati inquit custodiende: ⁊ egritudini medicāde: nescio quomodo possunt subuenire: sed hoc tñ scio q̄ dure sunt in digerēdo.

¶ De carnibus animaliū: ⁊ ab ambulantibus incipiendum. Capitulū.lxxxv.

Omnis caro ca. ⁊ hu. nutribilis ⁊ sanguinis gñatiua: sȝ tamē alia plus: alia min⁹. Caro quadrupedū porcina: q̄ inter ca. ⁊ hu. temperata est nutribilior ⁊ sanguinis gñatiua: ⁊ ē melior ꝙ quē gñat q̄libet alia caro: nature vicina est humane. Unde Ga. quidā inquit hoīes carnes comederūt humanas ꝓ porcinis ignorātes. inde ꝓbat q̄ humane carni assimilet. Porcellina humidior ⁊ phlegmaticior: agnina calidior est ⁊ humidior: feminina malū sanguinē gñat bñ nutritiua: sic capRina feminina. Hedulina est temperata et bonū sanguinē gñat: bene quoq̧ nutrit. Caprina malum ⁊ melancholicū san. generat. Bouina multum est nutritiua ⁊ grossa: ad digerendū dura: melancholiā gñat. Uitulina est temperata: bonū sanguinē facit. ¶ Omne eñ aīal naturaliter siccum: fetus habet humidiores: ⁊ bonū sanguinē facit: ⁊ propter hoc annuales agni ⁊ heduli sunt tēperati: boues sunt sicci: vituli humidi ⁊ tēperati: agni humidi ānuales tēperati. Castratoꝝ caro cito digerit: ⁊ nutrit melius. Crassa ventrē mollit ⁊ humectat: ⁊ est ad digerēdū dura: macra desiccat: ⁊ facilis est digestionis. Laudabilior est oīs caro que inter crassūȝ ⁊ macidū est temperatior. Iuuenib⁹ seq̧ exercitantibus: ⁊ raros poros habentib⁹ cōuenientior est pecudū caro iam adultarū ⁊ boum nondū in etate perfectoꝝ ⁊ castratorū ⁊ capparū: non exercitantiū vitulina: hedulina: oīs caro siluestris est illaudabilis: sanguinis grossi generatiua: sed tñ capreolina: ⁊ leporina est meliuscula.

¶ De membris animalium. Cap.lxxxvj.

Quicquid in animalib⁹ est laudabilius ad comedēdum lacerti esse vident: capitū cibus grossus est multū nutritiuus ad digerendū durus: multum phlegmaticus: spermatis augmētatiuus. Cerebrum est humidū ⁊ fastidiosum: similiter medulle lingue sunt tēperate. Pedes: auricule: atq̧ labra ad digerandum facilia sunt. Mamille ⁊ testiculi fastidiosi sunt atq̧ phlegmatici: sed tñ peiores sunt testiculi. Oculi q̄ neruosi sunt boni: sed aliquantulū fastidiosi. Epar bonū sanguineȝ gñat: ⁊ bene nutrit: sed durū est ad digerendū. Splen malū sanguinem generat ⁊ melancholicū. Pulmo cito digerit: ⁊ est phlegmaticus. Cor durū est ad digerenduȝ: sed si possit digeri multū nutrit. Renes similiter: stomachus difficulter digerit: frigidū gignit sanguinē. Crassa sunt phlegmatica: sed cum carne comesta sunt meliora. Unūquodq̧ tamē hoꝝ sm aīalis cuius membrū fuit: naturā est considerandū.

¶ De carnibus volatilium. Cap.lxxxvij.

Uolatiliū caro ad digerendū est facilior: ⁊ omniuȝ quadrupedū carne laudabilior: q̄ digestibilior. Gallina tñ omnia excedit volatilia: ⁊ pulli ⁊ starni: perdices dure sunt: passeres calidi: turni moderati: palūbi parū calidi ⁊ melāncholici sanguis generatiui. Omniū autē volucrū considerande sunt nature sm locū eorum ⁊ victum. Anates ⁊ anseres calidi sunt ⁊ humidi: malorū chimorū generatiui ad putredinē parati. Turtures melancholicū sanguinē faciūt. Grues dure sunt ⁊ indigestibiles: ⁊ similiter pauones.

¶ Quales actiōes caro accipiat in decoquēdo. Ca.lxxxviij.

Caro cum grano cocta: ⁊ maxime bouina ⁊ vaccina multū est nutritiua: ⁊ exercētes: ⁊ laborātes adiuuat: cum aceto cocta cholericis ⁊ calidis natura hoībus cōuenit: cum lacte vō multo est nutribilior: et phlegma gñat: neq̧ valet frigidis. Si cum caulibus: melancholicū facit sanguinem et dissolubilis est: cum rapis cocta ca. est ⁊ hu. ⁊ sperma gñat.

¶ De carne frixa. Cap. lxxxix.

Omne frixum calidũ est ꝛ siccum ꝛ desiccatiuũ: qđ si cũ aceto valet frigido stomacho ꝛ phlegmatico ꝛ defecto: q: confortatiua est.

¶ De assata. Cap. xc.

Assata calida est et temperata valde nutritiua: sed ad digerendum dura.

¶ De piscibus. Cap. xcj.

Pisces recẽtes frigidi ꝛ hũidi vniuersalr̃ phlegma generãtes: sed tñ in mari vel in aquis nascẽtes salsis minus sunt frigidi ꝛ humidi: ꝛ in petrosis nascẽtes locis cib⁹ alijs sunt laudabiliores: maxime in magno flumine claro ꝛ bñ currẽte versantes: sicut tigris ꝛ eufrates. Isti em̃ sunt tenere carnis nõ viscosi: ꝛ satis digestiui: boni san. gñatiui: calidis ꝛ iuuenibus conuenientes sunt: ꝛ ptysicis in calidis locis ꝛ in estiuis: ꝛ egritudinẽ exeũtib⁹ ꝛ defectis. Pisces mali sunt phlegmaticis ꝛ frigido stomacho: testiculis calidis administratiui spermatis sunt. In lacub⁹ nascẽtes: aut lutosis aquis siue fetidis et turbidis: pisces sunt pessimi: mali sunt etiã illi q̃ in qetis aquis nascunt᷑: quia em̃ sunt viscosi ꝯuertibiles: ꝛ pessimos hu. in stomacho gñantes. Pisces salsi calidi sunt ꝛ sicci nimiaꝫ facientes sitim: mali sunt melancholicis phlegmaticis si parũ comedãt non adeo mali. Cancri ꝛ testosi ꝛ bestini maloꝝ sunt humoꝝ ẜm suũ genus melãcholicis siue phlegmaticꝫ: sed tñ cãcri de aq̃ dulci ꝛ clara ꝛ fortiter currẽti in aq̃ cocti valẽt ptysicis ꝛ empicis.

¶ De superfluitatibus animaliũ. Cap. xcij.

Omnia aĩaliũ supflua: aut sunt ambulantiũ sicut lac: aut volatiũ sicut oua: aut apum sicut mel. Lac aũt vniuersalr̃ frigidũ est et humidũ: acidũ frigidius est: coagulatũ siccius: est autẽ ex trib⁹ compositũ lac substãtijs. s. terrestri: aerea: ꝛ aquosa. terrestri sicut case⁹. aerea sicut butyrũ. aquosa sicut serum.

¶ De sero. Cap. xciij.

Serũ humores calefacit: ventreꝫ soluit: colatiuũ est. Caseus ꝯstipat: ꝛ hũores grossos generat. Butyruꝫ tẽperatũ est inter calidũ ꝛ humidũ: lacti autẽ inest hoꝝ triũ vna vel qualitates: qđ vel ex natura cõtingit aĩalis: vel ex tẽpore: aut ex lõginqtate siue ꝓpinqtate generãdi. Ex natura aĩalis: sicut lacti vacce dominant᷑ butyrũ ꝛ case⁹: ꝛ ꝓpter hoc alio lacte est nutribili⁹: ꝛ a stomacho ad descẽdendũ duri⁹. Lac camelinũ aq̃ maxime abũdat: ꝛ ideirco min⁹ nutribile: ꝛ cito digestibile: vñ hydropicos iuuat. Caprinuꝫ inter hec duo mediocre est: q: hec tria in eo sunt equalia. Ouinũ est inter vaccinum ꝛ caprinũ. Lac asininũ ptysicis est optimũ si recẽter illud bibãt cum vbera exeat primũ: ꝛ eisdẽ lac tertiũ est optimum quę sanoꝝ sunt corpoꝝ: oẽ em̃ lac ex infirmo animali pessimũ est. Aliq̃ñ lac recẽs cõtra venenũ calidũ est valens. Diuersitas substãtie lactis ex tẽporib⁹ anni: q: in vere cum ꝓpinquũ fit ad gñare: subtili⁹ ꝛ aquosius est q̃ in quolibet alio tpe: nõ grossescit aũt quoad pertingat estatẽ. In estate tẽperate est nature: post võ exit a tẽperamẽto: ꝛ iterũ rẽdit in grossitudinẽ vsq3 aĩal fetum habeat. Diuersitas iterũ est lactis ex victu aĩalis: aliq̃ñ em̃ cum aĩal calida comedat: lac calorẽ seruat: stiptica comedẽs: lac est stipticũ: ꝛ s̃lr̃ in alijs: sed si tẽperatã comedat herbã: lac tẽperatũ erit. Lac aquosum malũ est vtpote gñans splenis ꝛ epatis oppilatiões: et in renib⁹ ꝛ in vesicis lapides. Cõuenit aũt lac pulmoni: pectori atq3 ptysicis si sine febrib⁹ sint acutis: febricitãtib⁹ em̃ est malũ: ꝛ caput dolentib⁹: freneticis ꝛ epaticis atq3 stomaticis: cholericis: ꝛ aliq̃ñ tñ si cum petra vel ferro ca. lac excoctum fuerit iuuat stomaticos ꝛ dyarricos ꝛ dissintericos.

¶ De caseo. Cap. xciiij.

Caseus recẽs laudabilior est: q: cito digerit᷑. Siccus vel salsus est pessim⁹: sitim faciẽs: ꝛ capitis dolorẽ: epatis cõstipationẽ: in renib⁹ lapidẽ: quãto ergo veterior tanto peior: recentior võ melior.

¶ De butyro. Cap. xcv.

Butyrũ est tẽperatũ valẽs ad pectoris ꝛ pulmonis purgationẽ. Si võ in his locis apostema fuerit: butyrũ cũ melle maturescit.

¶ De ouis. Capi. xcvj.

Oua galline laudabiliora sunt: ꝛ post perdicũ atq3 starnorũ: si recẽtia fiãt. Si aũt vetera aut in calido loco facta: mala. anserina vel anatina vel struthionũ dura sunt ꝛ indigestibilia: lapidũ in renib⁹ gñatiua: meliora ĩ aq̃ mediocriter cocta: ſꝫ tñ ĩdigestibilia. Si frixa vl̃ in alia ꝯfectiõe mixta dura ad digerẽdũ ꝛ humorẽ generãt malũ: sicut colicã passionẽ: in renib⁹ lapidẽ: epatis ꝛ splenis ꝯstipationẽ. Oua nõ bñ cocta ꝛ cũ calore ebibita asperitatẽ iuuãt gutturꝫ ꝛ pectoris: si in aceto sint cocta dissintericos iuuant.

¶ De melle. Capitulũ. xcvij.

Mel ca. est ꝛ sic. in scđo gradu frigide cõplexioni cõgruũ sicut phlegmaticis ꝛ renib⁹. bonũ san. gñat calorẽ naturalẽ cõfortat. Cholerici ꝛ iuuenes caueãt: q: cho. ru. gñat. calidos q̃ morbos ꝛ acutos maxime in estate: ĩ his em̃ corporib⁹: prius ĩ cho. ru. q̃ in san. mutat᷑. colatiuũ est ꝛ inde laxatiuũ ꝛ mũdificatiuum: acutũ est vñ causa sitis fiet: multũ comedẽtes fastidiẽtes facit ꝛ vomẽtes.

¶ De zuccaro. Cap. xcviij.

Zuccarũ est tẽperatũ: sed tñ aliquantulũ calidũ a: tio ei⁹ melli vicinat᷑: mel ꝛ zaccara cũ farina cocta indigestiua: si cũ oleo ꝛ amigdalis nutribile est: ſꝫ epatis facit ꝯstipatiões: ꝛ in renib⁹ lapides. Si aũt cũ nucib⁹ ꝯficiat᷑ mel: calidissimũ est: cho. gñat in capite dolorẽ: maxĩe in cholericis ꝛ iuuenibus: hec tñ oĩa cum melle peiora: cũ zuccaro meliora.

¶ De potib⁹ et primo de aqua. Ca. xcix.

Cum de potib⁹ sit dicẽdũ: ab aqua q̃ vniuersalior est incipiendũ est. Cũ ergo de cibis ꝛ coꝝ diuersitatib⁹ diximus ẜm. G. ꝛ experimentũ nostrũ: opꝫ vt de potib⁹ ꝛ coꝝ actionib⁹ siue diuersitatib⁹: ꝛ ad qđ necesse sunt disputem⁹. Pot⁹ ĝ duab⁹ de causis est necessari⁹: aut em̃ humectat corpus: ꝛ qđ humidũ de corpore dissolutũ fuerat restaurat: aut cibi grossitudines dissolutas ad loca portat remotiora. Potuũ aũt gña cõstat esse diuersa: est aqua cui⁹ actio iã est dicta: sed tñ corpis nõ est nutritiua: qđ si facit nõ sua est natura: ſꝫ rei cum qua est admixta. Est vinũ cui⁹ actio est vt portet cibũ ꝑ oẽs corpis partes: nutrit quoq3 ꝛ calefacit: spiritũ ꝛ san. augmẽtat: calorẽ naturalẽ cõfortat: ꝛ ꝑ totũ corpus eũdẽ deportat. Sed cũ in sanitate custodiẽda ꝛ infirmitate curãda: aqua magis sit necessaria: optꝫ ne medicus aquaꝝ naturas negligat: vt laudãdas tribuat: ꝛ nõ laudãdas caueat. Est aũt aq̃ quedã sapida: quedã nõ sapida. sapida est clara ꝛ nõ clara: clara bona est ad bibendũ: sicut de fõtib⁹ orientalib⁹: lucida ꝛ clara: leuis ꝛ nulli⁹ odoris: cito calescẽs: ꝛ cito frigescẽs ꝛ humectans: aq̃ hmõi est acceptabilis: ꝛ cito exit nõ grauãs stomachũ: eũ refrigerãs ꝛ hũectãs. Claritas em̃ eius significat q: nihil aliud ei admiscet᷑. Leuitas ꝛ cita mutabilitas subtilitatẽ sue subẽ demõstrãt: Hinc est scđa q̃ inter estiuũ orietalẽ ꝛ estiuũ occidentalẽ est posita. i. septẽtrionalis fontana. Aqua rursus de lutosis fluens montib⁹: ꝛ q̃ fluit sup petrã: ꝛ clarissimaꝫ arenã ꝛ fortiter currit sicut est magni fluminis post priorẽ gradũ tenet sanitatꝫ. He em̃ in hyeme sunt calide ꝛ ĩ estate frigide. aq̃ em̃ pura est illa q̃ aliquãtulũ redolet: ꝛ ẽ sapida: aut turbida: aut q̃ ex grãdine ꝛ niue cõficit᷑. Hmõi aq̃ cõstipationẽ faciũt in epate: ꝛ lapides in renib⁹ dure digerũtur: ꝛ stomachũ difficulter egrediunt᷑. Aq̃ putrida sicut quorũdam lacuũ ꝛ paludũ siue lutuosa: seu aq̃ in qua dormientes ciuitatũ influũt putredines. Calida ꝛ spissa splenẽ magnificat ꝛ epar ꝛ stomachũ corrũpit: cutẽ horridã facit: diuersas feb. gignit. Aq̃ pluuialis ceteris aq̃s melior est ꝛ saporosior: atq3 leuior ꝛ mũdior: sicut Hip. ĩ perito. pluuia inq̃t est fum⁹ aquaꝝ a sole tractarũ: natura aũt solis nõ nisi subtilissima aque ꝛ ceteroꝝ corpoꝝ trahit: vñ aq̃ pluuialis putredini vicina est ꝛ ꝓpinqssima: qđ ex subtilitate cõuenit: melior tñ est ceteris aquis ꝛ digestibilior: sed cũ putrescat raucitateꝫ gñat atq3 feb. qđ si nõ fiat: meliorẽ alijs eẽ ꝯstat: ex putredine nõ est vituperãda: sed potius ex subtilitate sua laudãda: oĩs em̃ aq̃ que cito putrescit: ꝛ cito corruptiõi ꝓpinquat est subtilis. Aq̃ pluuialis rursus q̃ ex tenuissima pluuia ꝯficit᷑ melior esse videt᷑: subtilitatẽ em̃ fumi vñ orit᷑ significat. Post hanc est que cum tonitruo cadit: tonitruuꝫ em̃ motu suo in nebulã fumũ subtiliat. Unde aqua pluuialis multũ melioratur interꝫ alias si bibat᷑: aut calida aut frigida, q̃ frigescit

cũ niue: aut naturaliter frigida est sicut de fontanis: stoma-
chum refrigerat ⁊ epar. Ieiunus nõ bibat: q: stomachũ per
cutit ⁊ rigorẽ ⁊ constrictionẽ facit: mala est pectori: q: tussiȝ
gignit: dentibꝰ quoq; non ꝯgruit: neq; neruis: neq; ossibꝰ:
neq; cerebro: q: hec mẽbra sunt frigida: catarrũ facit: pecto-
ribus sanguinem screãtibꝰ obest: si cessauerit morbus idem
reuertit. Aquã frigidã similiter non bibat: qui stomachũ fri
gidum habet et epar naturaliter: aut ex frigore infirmatus
est: ⁊ eam infirmitatẽ est egressus: neq; post coitũ est biben
da: vl' nimia exercitia: q: calorẽ dissipat naturalẽ. Uniuersa
liter dico q̃cũq; aquã frigidã frequẽter bibũt: ꝙ ꝑcussioneȝ
nõ euadũt futurã in senectute: neq; post somnũ in nocte bi-
bat sitibũdus: q: calor naturalis extinguit: nisi ꝓpter ardo
rem febriũ: aut ꝓpter cibũ calidũ ⁊ salsum. Aquã frigidã cũ
niue: si quis post somnũ bibit: bonum appetitũ facit: stoma
chum cõfortat vt bene digerat: sed tñ subito nõ est bibẽda:
sed paulatiȝ est sorbitãda. Nix ⁊ glacies si de bona sit lauda
bilis est: sed illa est melior que sup petrã ⁊ mundã cadit ter-
ram: cadẽs enĩ supra metallinos mõtes: aut terras sapidas:
⁊ fetẽtes omnimodo cauẽda est. Aqua ca. ieiunũ stomachũ
lauat: ⁊ de fecibꝰ ciboꝝ purgat. Phlegma quoq; ⁊ omnẽ
putredinẽ mũdificat: ⁊ ventrẽ soluit. Sed si quis eam sepe
biberit: stomachũ emollit: digestiuã vtutẽ turbat: ⁊ totũ cor
pus mitigat: ⁊ sanguis e naribꝰ ꝓpter eam emanat. Aqua
neq; tepida neq; frigida ventrẽ inflat: cum non sitim aufe-
rat. Sufficiũt hec dicta de aqua sapida. Aqua nõ sapida est
salsa ⁊ sulphurea: ⁊ picea: aluminosa: nitrea: metallina. Sal
sa vẽtrẽ emollit: sepe tñ bibita ventrẽ cõstipat: corpus desic
cat: pruriginẽ ⁊ scabiem gñat: sed tamẽ hydropicos ⁊ frigi-
dos curat morbos: cum vel bibũt vel balneãt in ea. Aqua pi
cea: ⁊ sulphurea ad infirmitates valet frigidas: neruos cale
facit: epar incendit. Aluminosa refrigerat ⁊ desiccat: sangui-
nis fluxum ⁊ emorroydes stringit. Nitrea ventrẽ soluit. ecõ
tra de metallo ferri aqua ventrẽ constipat: mẽbra cõfortat:
ad dolorẽ splenis valet ⁊ apostemata. De metallo eris aqua
humiditati stomachi subuenit: stranguriã gignit. De metal
lo argẽti aqua refrigerat ⁊ desiccat. Hec oĩa potui sunt ad-
uersa nisi ꝯm diuersas medicinas: siue bibant: siue cuȝ ipsis
balneẽt. Oportet aũt si ex necessitate cogat quis vt in regio
num mutationibꝰ: aut locorũ secũ portet puluerẽ aque quã
solitꝰ est bibere: ⁊ aque metalline misceat: vel alij male quã
inuenit atq; postea colatã bibat: alioquin coquat ⁊ pontico
vino admiscẽs eã bibat: si aũt calide sit nature cũ oxȝaccara
cõsuescat eã bibere. Si vero aqua sit turbida: micã de pane fa
ctam pãno vnde colaturus est supinducat: ⁊ pane oxȝiccari
permittat: si aluminosa cũ dulci potu misceat. Or si salsa cũ
ordei farina ⁊ bis vel ter colet eã: si aũt corrupta: cũ odorife
ro potu est admiscẽda. Si enĩ malaꝝ est aqua qualitatũ di-
uersos gignit morbos corpori: caueri ergo oportet: ꝙ si nõ
possit fieri: ciceres ĩ aqua cocti aquã alteri aque corrupte mi
sceãt: ⁊ filr maratrũ ⁊ daucũ.

De vino: ⁊ mero. Cap. c.

Vinũ est quoddã merũ: quoddã de passis factũ:
aut mellitũ: aut dactylinum: aut ordeaceũ: aut si
miliũ. Merũ vl'r ca. est ⁊ sic. ȝ nouiter a torculari
tractũ non primũ trãsit gradũ: neq; verꝰ scdm: ȝ
augmẽtat vel minuit sui natura ex lõginq̃tate si
ue ꝓpinq̃tate tꝑis qd multũ est vtile in custodiẽda sanitate:
Si ĩquã sit mediocre calorẽ naturalẽ ꝯfortat ⁊ eũdẽ augmẽ
tat: ⁊ ꝑ oĩa corpis dispergit mẽbra: aĩam refocillat: gaudiũ
⁊ audaciã prestat: corpis augmẽtat virtutẽ: cho. ru. expellit
cũ sudore ⁊ vrina: cho. nigrã tẽperat: q: calefacit ⁊ humectat
solida ⁊ dura mẽbra ⁊ sicca ex labore ⁊ fatigatiõe nimia hu
mectat: defectionẽ egrotis tollit ⁊ vires reducit: corpa pin-
guescit: q: appetitiuã virtutẽ ꝯfortat: ⁊ digestiuã adiuuat:
mẽbra nimiũ sicca ex egritudine diuturna: humectatiõe aq̃
atq; cibi cito recreat: inflationẽ ⁊ vẽtositatẽ dissoluit: qd fiet
si qs tẽperatũ: ⁊ nõ ad ebrietatẽ bibat illud. Qui enĩ frequẽ
ter inde inebriant: multas ⁊ diuersas patiunt infirmitates:
sicut turbationẽ mẽtis: stulticiã: virtutũ defectionẽ aĩaꝝ.
Uene enĩ ⁊ ventriculi cerebri inde implent: calor naturalis
extinguit: ⁊ infrigidat: vñ apostema gñat epilepsia comita
tur: paralysis sequit tremor: spasmus ⁊ similia succedunt.

De actionibus meri. Cap. cj.

Actiões vero meri mutant ex diuersitate corpoꝝ ⁊
cõplexionũ ⁊ organi: cuiꝰ natura q̃nq; modis est
diuersa: aut enĩ in colore: aut ĩ liquore: aut ĩ odo-
re: aut in sapore: aut in tpe. In colore: q: quedaȝ
sunt rufa q̃ calidiora sunt ⁊ sicca: cito digestiua: calidũȝ san-
guinẽ generãtia: quedã subrufa silr ca. ⁊ boni san. silr gñati
ua. Sunt ⁊ alia citrina ceteris calidiora: ⁊ oĩa corpis mẽbra
perforãtia: sanguinem cholericum ⁊ capitis dolorem faciẽ-
tia. Sunt ⁊ nigra alijs nutribiliora: calor eoꝝ ceteris minor
ad ꝑforandũ durior. Alia sunt al. minus supradictis ca. Ex li
quore diuersa: quedã enĩ sunt grossa duriora ceteris ⁊ nutri
biliora: sunt ⁊ subtilia parũ nutriẽtia ⁊ stomachũ cito exeun
tia: ⁊ dolorẽ capitis ex humoribꝰ cholericis in ore stomachi
auferẽtia: vrinã ꝓuocantia: sunt in liquore mediocria: quoꝝ
actio silr nõ erit mediocris. De odore: q: quedã sunt voca-
ta aromatica: ⁊ q: odorifera: bonũ nutrimentũ ⁊ bonuȝ san-
guinẽ sunt faciẽtia. Sũt ⁊ odore horribilia: ⁊ sanguinẽ malũ
doloremq; capitis ex malo fumo eoꝝ caput ascẽdẽte gñantia.
Sapore: q: dulcia quedã alijs nutribiliora: grossuȝ gñantia
sanguinẽ: ventrẽ humectãtia ⁊ ad digerendũ dura: ⁊ sitim
gignẽtia. Sũt ⁊ põtica stomachũ ꝯfortãtia: atq; ventrẽ con
stipãtia: pectori ⁊ sibi ꝑtinentibꝰ nociuia: intestinis ꝯgrua:
ad digerendũ dura. Sũt ⁊ acetosa q̃ ⁊ diuretica grossos hu.
dissoluẽtia. Sunt ⁊ amara nimis ca. ex tpe vetera sunt cali-
diora: ⁊ ꝯm longinquitatẽ ⁊ propinquitatẽ a torculari consi
deranda sunt esse ca. q̃ ergo simplicia taliter cõsiderant. Si
aũt ad seinuicẽ harũ qualitatũ quedã cõponant: ex suis cõ-
positionibꝰ iudicabunt: breuiter tñ dicturꝰ sum: q̃ cõposita
non oportet negligere medicũ. Rufa quidẽ vina alijs sunt
laudabiliora ad generandũ tẽperatũ sanguinẽ ⁊ calorẽ ꝯfor
tandũ naturalẽ: si inquã in liquore mediocria sunt: ⁊ in tpe
odorifera. Istis scda sunt subrufa ⁊ grossa ⁊ odorifera que ⁊
multũ nutriũt: ⁊ sanguinẽ bonũ faciũt. Rufa ⁊ grossa ⁊ põ
tica: in vltimitate sunt minora. Nigra ⁊ grossa ⁊ pontica ad
digerendũ sunt dura: ⁊ grossum san. gñantia: his sunt peio
ra: nigra: grossa ⁊ dulcia. Alba ⁊ grossa parũ nutriũt: nutri-
biliora al. ⁊ subtilia: suntq; diuretica calide nature ꝯgrua: do
loremq; capitis q̃ ex stomachi malis hu. collectis est mitigati-
ua: neruosis mẽbris amicabilia. Citrina ⁊ subtilia parũ nu-
trientia: sed tñ calidiora sunt: citrina vero ⁊ grossa: calidissima
sunt atq; acutissima: ⁊ ad ascendenduȝ caput velocissima ⁊
molestissimã ebrietatẽ faciẽtia: maxĩe si sint vetera. he sunt
vinoꝝ diuersitates ꝓpter q̃litatũ suaꝝ cõplexiões: sed ad
cõplexiões vniuscuiusq; corpis: he nature vini cõsiderande
sunt. Calide nature vel cholericis vina rufa vl' citrina si sint
vetera sunt nociua vtpote diuersos morbos gñantia: sicut
febres ⁊ capitis dolores: ebrietates duras: ⁊ indissolubiles
que si ex necessitate sunt bibẽda: multe aque sunt commi-
scenda: aut minudus panis est apponẽdus: añ. vj. vl' iiij. bi-
bẽdi horas. Alba ⁊ subtilia atq; noua sunt iuuatiua: aquaȝ
enĩ mẽbratim portãt ⁊ refrigerãt: frigidis cõplexiõe ⁊ phle-
gmaticis: citrina: rufa: vetera pura sunt habilia: ⁊ bonũ san.
gñantia: alba ⁊ grossa atq; noua ⁊ nõ pura incõueniẽtia: q:
corpa humectãt ⁊ refrigerãt: intestina inflãt: stomachꝰ defi-
cit eoꝝ cã. Cõplexiõi tẽperate vina rufa ⁊ subrufa inter no-
uũ ⁊ verꝰ mediocria: odorifera eq̃liter mixta sũt satꝭ ꝯgrua:
quippe: q: bonũ san. gignẽtia tẽperate ebibita: quicq̃d lau
dabile dixumꝰ in corporibꝰ faciẽtia: oĩa alia vina eis sunt no
ciuia ⁊ laudibꝰ hoꝝ ꝯria. Corporibꝰ intẽperate cõplexiõis
cho. habẽtibꝰ in stomacho vel itestinis ⁊ dolorẽ capitꝭ: calo-
remq; epatis rufa: citrina: ⁊ vetera sunt mala ⁊ alba: subtilia:
iuuatiua. In hac aũt ꝯsideratiõe regionũ caliditas ⁊ estiuũ
tps sũt ꝓpẽdẽda laborãtibꝰ ⁊ angustiãtibꝰ ĩ stomacho vl' in
intestinis phlegma habẽtibꝰ siue vẽtositatẽ in epate: ⁊ ĩ vi-
sceribꝰ frigidã ⁊ ꝯstipatã ꝯplexionẽ grossa ⁊ dulcia atq; no
ua sunt inutilia. Rufa vero ⁊ citrina subtilia habilia. Neruoꝝ
defectionibꝰ vina oĩa nocere vident. Uini enĩ principiũ est
vt neruos ⁊ cerebrũ infestet: qd testat Hippo. in perito. vi-
num inq̃t capiti nociuũ est. ⁊ iterũ. Uinũ aquosum ⁊ mul-
tum commixtum stomachum humectat intm̃ vt deficiat: in-
flationem generat. Purũ graue est capiti: sitim ⁊ costarum

titillationē facit. Ex his ergo dicta a prudēti medico et a perspicaci dicenda debēt considerari. Uina de passis facta superioribus sunt vicina. Mellita calidiora eticciora cholerā generantia frigide cōplexioni et phlegmaticis: maxime si sint aromatica valentia. Dactylica ceteris grossiora sunt vinis: et nutribiliora: melancholiā pariunt: et minus calefaciūt. Omnis ceruisia de quocūq; grano fit facta grossior est ꝙ vina dactylica: et ad digerendū durissima: cōstipat viscera: maxime si sit noua: inflationem et ventositatē generat: sed tamen digerētes multum nutricat.

De potibus medicinalibus. Cap. cij.

Potus medicinalis est oximel: oxizaccara: et alia his similia. Oximel inter calidum et frigidū est temperatū: si autem cum herbarū radicib⁹ conficiatur calori vicinatur: phlegma viscosum dissoluit et ventositatē destruit: si cum zuccaro sit omni etati et regioni conuenit: q: poros aperit: phlegma viscosū dissoluit: sputi screationem ex pectore et pulmone expellit: acumen cholere mitigat: omnibus infirmitatibus ex cho. et phlegmate cōmixtis sicut hemitriteo pficit: si cū aqua coctanorū conficiatur: cōfortat stomachū: et de putredinib⁹ phlegmatis et aliorum humorū mundificat eum: virtutē appetitiuam excitat: egritudines exeuntes confortat. Si cum squilla hydropicos iuuat: et epaticos: splenetcosq; frigide nature: asmaticos: anhelosos: ex viscoso phlegmate cōstipatos iuuat. Julep tēperatū est: frigiditati et humiditati pertinet: stomachi refrigerat ardores: in acutis febrib⁹ valet. Mellicratū calori attinet: frigida membra refouet: colatiuū est et diureticū: aliquantulū nutritiuū. Sirupus rosatus refrigeratiu⁹ est: acutis valet feb. defectio appetit⁹ in egrotātib⁹ p eū ꝯfortat. Sirupus viol. acutas feb. extinguit: vētrē humectat: asperitatē gutturis: pulmonis quoq; et pectoris mitigat. Sirupus mirtinus stomachū cōfortat: ventrē constipat: dissinteriam aufert: et diarriā. similiter factus de coctanis idem operatur.

De naturis florum odoriferorū. Cap. ciij.

Res odorifera et tangibilis aliquantulū mutatiua est corporis: sed nō adeo sicut aer: potus: et cibus. Odorifera aūt plus mutāt cerebrū: tāgibilis exteriorū membrorū cōplexionē transducit sicut cutis et vicinorū sibi: qd cū fiat rei mutanti corpus oportet hec duo: idest odoratus et tactus sibimet cōnectant: que rebus non naturalibus adiungunt. Ut promissiones nostre non minuant: ab odoriferis ergo incipiamus: et horum in cerebro actionib⁹: actiones eñ suas in exterioribus: cum de simplici practica medicine in subsequētibus disputabim⁹: dicem⁹. Odorifera ergo ista: aut flores sunt: aut aromata. Nos autē a floribus incipiamus. Mirtus diuersas habet virtutes: pontica eñ est et frigida et sicca: aliquātulū est amara: et ideo parū calet et dissolutiua est: vnde iuuat cerebrū qd est calidū et humidū. Rosa similiter diuersas habet qualitates: sed frigiditati tamen pertinentes: et idcirco cerebrū refrigerat et exiccat. Sābucū calidum est et siccum: dissoluens cerebri humiditatē: eiusdēq; ventositatem: et ipsius aperit constipationē. Basilicō calidū est et siccū: phlegmatis et grossorū humorū dissolutiuū: dolori capitis ex frigiditate adiutiuū. Succus ei⁹ ex frigiditate et plenitudine stomachi adiuuat singultū. Sābacū calidum est et siccū et dissolutiuū: i paralysi et epileptia et hemigranea phlegmatica et omnib⁹ morbis phlegmaticis cerebri est validū. Yreos diuersas habet naturas: sed calori tamen vicinas: et propter hoc dissoluit omnes cerebri infirmitates phlegmaticas. Uiola frigida est et hu. calorem et siccitatē cerebri adiuuat: somnum prestat. Citrinus flos frigdorem iuuat in cerebro et confortat.

De naturis aromatum. Cap. ciiij.

Maior in aromatibus est muscus in tertio gradu calidus et siccus defectionis cordis ex frigore cōfortatiuus: membra deficientia cōfortat. De musco et croco fiunt mutatiōes paralysim adiuuantes et cerebrū confortantes. Ambra ca. est et sic. actiones eius a musco parum dissimilant. Garofilū ca. est et siccum in secundo gradu: frigidum adiuuat cerebrū et defectum atq; melancholicū: anime et cordis confortatiuū. Sādali in tertio gradu sunt frigidi: dolorem iuuant capitis calidi: caloris cerebri sunt refrigeratiui. Camphora frigida est in tertio gradu et sicca: calorem et siccitatē cerebri refrigerat: cordis et anime ex calore defectionē ꝯfortat. Lignū aloe diuerse est nature: sed tamē vniuersaliter est ca. et siccū adiuuans cerebri et stomachi humectationes: cordisq; defectiōes animā et cor et oīa interiora ꝯfortat mēbra. Macis ex calore et frigore mediastinus est: stomachū frigidum et lienteriā ex defectione virtutis contentiue adiuuat. Spica calida est et sic. stomachi et epatis frigiditates iuuat: diuretica est et mēstrua puocat. Costum calidū est et siccū defectionē cōfortās neruorū valens contra venenū: omne autem aromaticū calidum et siccum confortat cor atq; stomachū et cerebrum: et fumo replet ipsum.

De natura vestimentorum. Cap. cv.

Omne vestimentū corpori appositum necesse est calefaciat cum aeris frigiditatē repellat: sed tamen cum quasi quidam calor corporis exeat poros: calefit inde et ipsa. Sunt autē vestes diuerse: quedā .s. plus: quedā minus calefactorie: sicut linee. Omne eñ lineū cum induitur refrigerat corpus et maxime si lixetur: si autem non: calefacit et multū mēbra humectat. Bombicinum plus reddit calidū: et maxime si sit subtile et tenerū: membra tenerat. Quodcūq; vestimētū est pilosū: pl⁹ calefacit et reddit mēbra tenera. Lene atq; rarū calefacit et exiccat: et mēbra indurat et estati est optimū. Lanea calefacit et exiccat: et mēbra indurat: membra calida calefacit et tenerat: frigiditati renū est optima. Sericum quanto subtilius et pilosius tāto plus calefacit et tenerat corpus: contraria contrarie operantur. Pellicee vestes ꝭm aīalium diuersitates considerantur: quanto ergo cutis solidior et pilus mollior: tanto calidior. qd perspicax medicus ex regionū situ: et ex hominū consuetudinibus bene discernit.

De somno et vigilijs. Cap. cvj.

Cum de ciborum et potuum satis et abunde tractauerim diuersitatibus: de somno et vigilijs: que ea comitantur necessarius sequitur tractatus. Somnus autem aut naturalis: aut non naturalis: sed naturalis huic nostro attinet tractui: non naturalis inter illa que extra naturam sunt ponēdus erit. Fit igitur somnus naturalis ex temperata humiditate cerebri: et ex fumo humido atq; claro a toto corpore ascendēte ad cerebrū: vnde cum cibamur et ciborū cerebrū fumus ingreditur: facile dormitamus. Fit autē somnus naturaliter propter duas res. Primo videlz vt cerebrum cum sensibus a fatigatione suorum motuū quiescat: vnde animalis virtutis quiescunt actiones cum somnus adest. s. visus: auditus: gustus: odoratus: et motus voluntarius. Actiones vero spirituales et naturales in suo cursu sunt manentes: dormientes eñ si anhelitu priuantur: neq; digestiua virtus amittitur: qd ex arteriarum motu atq; flatu cōprobatur: et ꝙ comesta a dormientibus melius digerunt. Secūdo fit necessitas somni vt cibuz digerat et humores coquat: calor eñ naturalis interiora tūc petit corporis. Unde q: in hyeme magis dormitam⁹ ex noctium prolixitate: melius digerimus ꝙ in quolibet alio tēpore. Uñ calor naturalis testat operari intus: q: cū dormiamus necesse est magis operiamur: et extremitates corporis in multū dormiētibus refrigerant. Actiones quoq; somni diuerse sunt duob⁹ modis: aut ꝭm quātitatē temporis: aut ꝭm magnitudinē materie quā in corpore inuenit. Scdz quātitatem temporis: q: si multus est somnus aīata deficit virtus: corpus humectat et refrigeratur: phlegma maioratur et calor naturalis minuit. Si aūt somn⁹ ē moderat⁹: cibus digeritur: corpus impinguat: labor dissoluitur: animus cōfortatur: calor naturalis augmentatur: humores temperātur: mens clarificatur. Si autē minor est ꝙ oporteat: animus et virtutes naturales et digestiua deficiūt: corpus desiccatur. Actiones somni ex magnitudine materie quā inuenit in corpore sunt: q: si cibum aut humores inuenit indigestibiles: quorum sunt quantitates plus ꝙ virtus naturalis expostu

let cum

let cum calor intret naturalis: qd in dormiente maxime facit magnitudine materie vincit̃ ⁊ extinguitur. sicut videtur in initio piodi amphimerine: et ꝓpter hoc opz vt multū comedentes nō antea dormiant ꝙ ciborū stomachi aliquātulā digestionē sentiant. Et similiter febricitātes in horis accessionū dormire non opz. Si em̄ corpꝰ cibis inanitur calorq naturalis interiora corporis ingrediat̃: substātialem humectationē exiccat: cum nihil aliud exiccandū inueniat: postq calor minuitur: ⁊ corpus refrigeratur. Si vero somnus cibos et humores inueniat tēperatos: calor naturalis interiora intrans corporis: cibos digerit: hūores tēperatos reddit: corpus humectat calefacit ⁊ impinguat. he sunt actiōes somni in corpibꝰ cuiuslibet aīalis. ¶ Vigilie qdā sunt naturales et quedam extra naturā. De his que sunt extra naturā tūc disputabimꝰ cū de rebus causis accidentibus dicemꝰ. Naturales igitur vigilie virtutē naturalē fatigāt atq corpus. virtus tū aīata cōfortatur: q: calor naturalis corpus egreditur: ⁊ sensus atq motus corporū cōfortantur. Vigilie ergo corpis interiora refrigerāt: exteriora vo calescūt et exiccant: q̄ si sint plusq̄ oporteat calor augmentat̃ corpusq exiccat̃.

¶ De coitu. Capl'm.cvij.

De somno et vigilijs disputatione finita: de coitu sequitur nr̄a sententia: cum naturali exinanitiōi attineat. qd natura fecit in aīalibꝰ vt gignerent. et species eiusdē gn̄is cōseruarentur: in gn̄atiōe em̄ destructa reparātur. vnde nimiā delectationē fecit natura in coitu: vt qdlibet aīal ad hoc alliceretur ⁊ aīaretur. Oēs em̄ fere hoīes delectationē tm̄ in coitu appetunt pauci vero gignendorū spe filiorū: irrōnabilia delectatione tm̄ sunt ꝯtenta. Fecit quoq materiā gignēdorū sperma: qd corporis est q̄dam supfluitas: sed nō alijs supfluitatibꝰ assimilanda. s. emūctionibꝰ sputis sudori ⁊ similibꝰ. q̄ ad nullā necessitatē emittūtur. Sperma em̄ istud de meliori substantia totius corpis gn̄atur. Unde ga. dixit in lib. custodiēde sanitatis. natura inquit spermatꝭ aeree ⁊ ignee est nature. eiꝰ ergo ꝯplexio ca. est ⁊ humida necessario. q: de puro ⁊ clarificato sanguine gn̄atur. vnde fundamēta principaliū mēbrorū nutriuntur. Ideoq cū quidam in coitu plusq̄ oporteat exercentur: virtus minuitur et corpus exiccatur. cum enim multo maior sanguinis quātitas minuatur ī phlebotomia nunq̄ tm̄ aliquis inde ita dilassatur: sicut in triplicato vel q̄druplicato coitu: etsi multo minus q̄ sanguinis emittatur: Cuius defectiōis causa talis est. q: cū natura illud spermatis emiserit qd in testiculis ⁊ vasis spermatis inuenerit. ⁊ hō ad idē operandū scdo aīetur: neq tamē in vasis natura inueniat qd paratum emittat̃: colligit p alia mēbra qd sanguinis paratū ad sperma fuerat. Or si multotiēs homo in coitu fatiget̃: sanguis tm̄ qui principalia mēbra pncipaliter nutrit tandem emittitur. vnde fit vt multū id operantibꝰ sanguis p spermate per virgam emittat̃. q: natura ad id coquēduz non habuit tēpus cōgruuz. necesse est ergo deficiat corpus Hip. atq Ga. dixerūt. Coitus sanitatis custodiēde fomes est vnus. alij ecōtra. Nos aūt hip. ⁊ ga. auctoritati consentimus: dicētes coitum vn̄ mutatur corpus esse vnū: qui cū excedat modū: necesse est vt generet morbum. sicut em̄ si humores quibus corpus regitur minuūtur siue augmentātur morbꝰ necesse est inde generet̃: itidē in q̄libet ꝯtingit coitu. vnde cū in vasis sibi cōpetētibꝰ sperma augmentet̃: opz vt a natura sicut alia q̄libet supfluitas expellat̃. qd sine coitu q̄nq expellitur vt sepe fit in pollutionibꝰ. Pollutiōes enim nihil aliud sunt nisi ꝙ hūores q̄ materia sunt spermatis: calefiunt ⁊ augmentātur. vnde cū vasa spermatis impleantur necessitas expetit educātur. ꝙ si neq coitu neq pollutiōe exeant therantū in inguinibꝰ generāt: ⁊ grauitatē sub hypocundrijs. immo totū corpus grauant. aliq̄n in vasis suis calefiunt: ⁊ febres faciunt. aliq̄n fumus eorū ascendit cerebrū: et pessima gn̄at accidētia circa ipm. et ꝓpter hoc si coitꝰ exerceatur q̄n opz: ⁊ ſm ꝙ necesse est: leuigatur corpus: sanitas corroborat̃: cogitatiōes male remouentur: ira extinguitur: melācholia iuuat̃: multi morbi phlegmatici pulsantur appetitus excitat̃. Si aūt ecōtra morborū cōstat cā: q: corpꝰ refrigerat ⁊ exiccat: ⁊ aliq̄n calefit ex motu nimio. Coitꝰ aūt triplex est: aut em̄ propter rem naturalē: aut nō naturalem: aut extra naturā. Naturalis ē: si puer vel iuuenis nō exercet cuius ꝯplexiones sunt calide ⁊ hu. ⁊ testiculi sic. ⁊ pinguis est et rufus: ⁊ neruosus atq sanus. Negligēs igit̃ dolorem patitur in inguinibꝰ: pigritiā corporis totius grauitatē et fastidiū. aliquādo cū calefiat febres siue melancholiā gn̄at: scothomiam ⁊ cardiacam. Si vero frigide sit nature ⁊ sicce: et testiculi sic: ⁊ est macilentus colore albus siue liuidus: ⁊ spermatis parui. si aūt sepe operet̃ corpus infrigdat̃: calor naturalis minuit̃ pori rarificant̃ nerui deficiūt: tremor ⁊ aīe defectiones: cardiaca: fastidiū: arteticus dolor: pectoris et pulmonis mala accidētia subeunt. Or si ꝓpter hoc non desistat ⁊ corpus corrumpat in spasmum oportet decidat: vnde necesse est vt hūc caueat. Si autē cōplexionis sit frigi. ⁊ hu. aut cal. ⁊ sic. mediocriter debēt exercere. si autē aliter: morbos necesse est toleret. frigidus ⁊ hu. si hec operet̃: calor naturalis ꝯgelatur: nerui emolliūtur. Calide ⁊ sicce ꝯplexiōis homo desiccatiōes patitur totius corpis: oculorū quoq concauitates: ⁊ alias siccas infirmitates. Nō naturalis est si cū cibis ⁊ potu corpus plenū est: exercuerit. defectiōes corporū sequunt̃: emollitiōes neruorū: dolores artetici: ꝯstipatiōes in vesicis humores augmentātur viscosi. Or si non desistat aut ī hydropisim: aut in anhelitū: aut in paralysim decidet. Si aūt sitiens fecerit aut famelicus aut post vomituz ⁊ vētris solutionē seu phlebotomiā: aut balneū: aut post quēlz laborē: aut vigilias: aut tristiciam: deficit corpus ⁊ exiccat̃. calor naturalis dissoluit̃: visus obscurat̃: oculi concauantur aliquādo spasmus ⁊ defectio sequunt̃. Silr etiā si post gaudiuz subito fit: maxime si in estate aut autumno. q: hec duo tpa coitui sunt incōuenientia. Si aūt operatur quis coituz cū corpus nec adeo plenū: nec adeo sit exinanitū habēs multum sperma collectū cum letus sit et solicitꝰ: iuuatur corpꝰ et calor naturalis cōfortat̃ precipue in pueritia ⁊ iuuentute et in vernali tpe hec operari est vtile. Quicūq vero faciūt ꝓpter rem extra naturā: sicut qui turbationē mētis patiunt̃ ꝓpter melācholiā aut cogitationē intra falsam habēs: aut sunt hereosi: aut phlegmate pleni: siue laborāt de plenitudine corpis: seu cerebrū est plenū hūoribꝰ: vel in capita eorū acuti fumi ingrediūtur: sanū est eis. maniaz em̄ aufert: amorem tēperat: suspitionē falsam mitigat: laborē alleuiat: cōstipationē pororū aperit: abundātiam humorū cerebri a superioribus in inferiora deponit: ⁊ maxime ꝓdest si complexio cuiuslibet calida est ⁊ humida. Si q̄ rursum coeant q̄ pectoris aut pulmonis infirmitatē habeāt vel artetici: ⁊ in visceribus grossi: frigidi quoq ⁊ phlegmatici morbi: ⁊ in ylibꝰ dolētes siue etiā diarriam vel dolorē stomachi et defectiōez habētes catharrici ⁊ corizatici: vel in his infirmitatibus augmentātur: vel si nō habeāt eis accelerant̃: magis tm̄ coitꝰ cerebro ⁊ neruis nocere videt̃ ꝓpter dissolutionē aīalis spiritus: pectori ⁊ pulmoni ꝓpter nimiū motū vel vitalis spūs dissolutionē. opz ergo sic in infirmitatibꝰ vt in pestilentia tēporis: ⁊ corruptiōe aeris coitus vitetur. Quidam coeuntes virtutū patiuntur defectiōes: ⁊ stomachi abominatiōes: in ore stomachi siccitates et oculorū cōcauitates. Si vero abstineāt spermate in vasis sui abundāte: grauitatem capitis tolerāt: angustiā quoq et abominationē: quos opz medicari vt libido possit extingui: sperma desiccari: qd in practica nr̄a sumꝰ dicturi. Quidā alij cū h̄ operētur rigorē et tremorē corporū patiunt̃: qd corruptionē humorū signat: q̄s calor dissoluit cū coitꝰ supuenit. Alij in eodē opere nimio fatigātur pudore. vn̄ cognoscit̃ q: putredines hūorū corpis dissoluant̃.

¶ De inanitiōe nō naturali vt vrina mēstruis ⁊c̄. Ca.cviij.

Quoniāquidē de coitu. s. pticulari et inanitiōe ad nr̄z posse diximꝰ: de vniuersali. i. naturali exinanitiōe vniuersali dicēdū eē videt̃: sicut de egestione vrina mēstruis ⁊ similibus. hec si cohibeātur ne exeant: aut si plus q̄ opz ꝓdeāt: morbos ſm suā naturā generāt. vn̄ necesse est non teneri cū cursus expostulet naturalis: q̄ si nō ꝓut opz exeant: medici in expellendis satagant: si vero intēperatus et multꝰ sit exitus: in retinēdis laboret̃. Si q̄s em̄ egestionē seu vētositatē teneat: colicam rhenasmon etiā angustias defectionē appetitiue: vomitum

ventositatem stomachi vel intestinorum patiũtur retinentes. Si que abundẽt in exitu dissoluuntur: et corpora deficiunt. Si aũt emittanẽ cholerica ĩ itestinis faciũt vulnera. Urina retenta stranguriam ardorẽ et dolorẽ vesice: atq̃ renũ gñat. vl' eadẽ vulnerat: exiẽs plusq̃ opꝫ: sitim facit: virtutes dissoluit: corpa desiccat. Mẽstrua nõ excũtia in ũtio ĩfirmitates faciunt acutas: tardantia infrigidant epar: calorẽ naturalẽ extinguũt: et sepe ĩ hydropisim cadũt. Si eorum itẽ fumus ad cor ascendit subtilitatẽ et angustiã gñat. Si in cerebrum saliat: diuturna hemicranea gignitur et cephalea defectio visus et similia. Itidẽ facit sanguis emorroidarum: si cõstringanẽ postq̃ ex consuetudine venerit. Sanguis p gulã atq̃ buccã egrediẽs: si teneanẽ ab his q̃bus contingit ẽm ꝯsuetudinem gñat morbos in capite. sicut grauitatẽ vertiginẽ et silia. Si aũt exeat plusq̃ oporteat siccitatẽ faciei et oculorum gñat. vnde nõ opꝫ negligi naturales exinanitiones vt ordinẽtur ẽm cursus eorum naturales.

De accidentibus anime. Cap. cix.

Purgatiõe expleta naturali et eius actionibus circa corpora expositis: subseq̃tur vt de accidẽtibus aĩe dicamus: et q̃d circa corpa operenẽ. Q̃ia ergo corpora ex accidentibus aĩe immutãtur. sicut ex supradictis corruptis corrũpunẽ: ex conseruatis cõseruanẽ: ita et accidẽtia et sanitatis et corruptiõis conseruande sunt causa. Irascẽtes eñ quibuslꝫ ex causis angustiãtes: et etiã tristãtes atq̃ timẽtes: suspicãtes: amantes: sepissime pessimas incidũt infirmitates: et citissimas mortes. Ab ira vero se coercẽtes: et rationabiliter animũ cõpescentes: q̃cq̃d mali ĩspatũ venerit modeste sustinẽtes: has effugiũt infirmitates. et si q̃ñq̃ aliq̃ venerit hmõi accidẽtia irrationabiliter eos molestãtia: si infirmẽtur difficulter sananẽ accidentia aũt hec causa sunt sanitatis. Ira eñ si frigide cõplexioni vel timide interuenerit: multũ eis subuenit. leticia solicitos tristes: et angustiãtes iuuat. Multos inquit Gal. hoies noui qui ex longo tpe angustiã siue tristitiã sunt perpessi: sed cũ ad gaudiũ siue diuitias puenerint: ad sanitatẽ redeunt pristinã. Alij vero ex infirmitate habita sanãtur: cũ que amauerint ab eis videãtur. Silr cõplexionẽ cerebri calidam et siccam: et semp habẽtes gaudiũ et leticiã: tristitia et angustia supuenientes adiuuant: q2 calor in interiora rediẽs nullam patitur dispersionẽ exteriorẽ. Cũ ergo ita ex accidẽtibus aĩe mutenẽ corpora: opꝫ eorũ dicantur diuersitates. et circa corpa eorum actiones. Accidẽtia aĩe sunt ira: tristitia: angustia: timor: et verecũdia. Ira est ebullitio sanguinis qui in corde cõsistit: et motus caloris subito extra corpus exeũtis ad vidicãdũ. huius actio corpis est calefactio et exiccatio: cho. ru. cõfortatio: et aliquãdo gñat fe. ephimeras. hũores autẽ corporis ad putredinẽ parati fe. gignũt ex putredine. Ira vero augmẽtãte calor dissoluitur naturalis: et naturalis virtus deficit. tremor quoq̃ fit maxime his q̃ nõ adeo sunt virtuosi. sed tñ hec ira non mortificat frigidos nature si nõ est supflua. aliq̃ñ eñ est cõgrua. calor eñ naturalis exteriora mouet corporis et cũ ipso vis exit sanguinis. vñ mali humores ad bonos redeunt et carnes crescunt. Sanguis eñ exiens arterias carnẽ ĩplet et nutrit ac manifestat calorẽ exire. Rubor visus in corpore et maxime in facie et q2 vene implenẽ sanguine.

De gaudio. Capitulum cx.

Gaudium siue leticia est exitus caloris naturalis paulatim in exteriora. vñ aĩa cõfortata calorẽ naturalem per totum corpus temperat: sanguinẽ auctione sua augmentat: corpus impinguat, et idcirco oĩbus et maxime sanis congruit corpibus sed tñ gaudiũ aliq̃ñ interficit: si subitũ fit ppter caloris naturalis extra corpus egressionẽ. et in exteriora corpis dispersionem: q̃d venefas rufus dixit quandoq̃ fuisse ex nimio et subito gaudio superueniente.

De angustia. Cap. cxi.

Angustia est cum paulatim calor naturalis interiora subintrat corporis. vnde fe. nascũtur ephimere. Que angustia si diu moretur: calor augmentatur: et solida membra calefiũt. et in ethicas fe. cadunt. et si ĩ frigida cõplexiõe fiunt: calor extinguitur naturalis: est ergo angustia omnibus corpibus maxime siccis et frigidis nociua.

De tristicia. Cap. cxij.

Tristicia est cũ calor naturalis aliq̃ñ exeat: aliq̃ñ intret. Intrat eñ cum que sperauerit desperat: exit eñ sperat que desperauerat. opꝫ ergo si habuit intolerabilẽ exultationẽ: ad forsitan quãdoq̃ futurã reuertere calamitatẽ: ne calor naturalis exiẽs refrigeret interiora in exteriora se spargẽs.

De timore. Capitulum cxiij.

Timor ẽ cũ naturalis cal'. interiora corpis subito ĩtret vt ad aĩam fugiat: q̃d sibi nocet et horret et etiam multum expauet.

De verecundia. Cap. cxiiij.

Verecũdia est cũ calor naturalis interiora intret et exteriora in vno momẽto visitet. calor eñ naturalis ad interiora sicut et in timore refugit in verecũdia: et post memorialiter recurrit ad exteriora: vt defendat certis nõ sibi certa. vnde fit vt cutis rubeat in verecũdia. horum duorũ accidẽtiũ actiones cuilibet corpori sunt inconuenientes.

Explicit quintus liber.

Incipit sexta particula theorice de rebus contra naturam.

Capitula libri sexti.

De rebus extra naturam. Capi. j.

Quia in superioribus tres partes theorice esse diximus: et de duabus pmissa iã expleuimus. i. naturali. et nõ naturali partibus: restat tertia que est extra naturam dicenda. Sũt aũt extra naturam morbi: et causa morbos faciẽs: et accidẽtia morbos sequẽtia. Q2 aũt regimẽta sanorũ corporum ex temperamẽtis sunt rerũ naturaliũ: hecq̃ temperamenta in ꝯplexione similiũ mẽbrorũ: et cõpositiõe officialiũ

sunt temperata: tẽperamenta vero similiũ ex tẽperãtia sunt humorũ: ⁊ tẽperamẽta officialiũ in moderatione materie et formatiue ṽtutis cuiuslʒ fetꝰ sunt tẽperãtia: officialiũ ꝙ tẽperamẽta facit actionũ tẽperãtia: ḡ tẽperamẽta rerũ naturaliũ inueniunt in mẽbris ⁊ hũoribꝰ. quarũ ḡ cũ quolʒ excedat modũ rẽ facit ex naturã. Si eñ hũores tẽperamẽtũ exeãt morborũ faciunt cãm. Si vero membra egrediant tẽperamẽta morbos erunt gñantia. Actio quoq; si modũ excesserit: accidẽtia facit. Tria ergo sunt extra naturã: morbꝰ ⁊ morbi cã: ⁊ accidẽtia morbũ sequẽtia. Morbꝰ est qȝ principalr actioni corporis nocet nullo succedẽte qui eũ adiuuet mediatore. sicut calor in febribꝰ qui sine re mediante nocet corpis actionibus. et sicut aqua in oculis q̃ nullo mediãte obest visui: et apostema ĩ gutture qȝ nullo adiuuante obuiat anhelitui: ⁊ rei trãsglutiẽde. Cã morbi est q̃ per aliũ nõ p se nocet actionibus: sicut putredines in febribꝰ: q̃ causa febriũ esse pbantur mediãte calore vnde generãtur: ⁊ nocẽt actionibꝰ. Accidentia sunt ipsa actio corrupta quã morbꝰ gñat: sicut ablatio visus ꝓpter aquam. aqua eñ in oculis est morbus. accidẽtia sunt ablatio visus. ⁊ sicut defectio digestiue ṽtutis in fe. q: fe. est morbus: accidẽtia ṽtus defecta. Morbꝰ ergo nocet actioni sine mediatore: causa vero q̃ per aliũ nocet eidẽ accidẽtia sunt ipsa actio corrupta: quã morbus generat.

De morbis ⁊ eorũ generibus. Cap. ij.

Ippocra. atq; ga. morbũ testãtur hoc esse cũ membra cõplexiõis naturalis sue tẽperamẽta egrediãtur. Cõpositio aũt mẽbrorũ triplex est aut est similiũ mẽbrorũ ex humoribus: q̃ cũ tẽperamẽta sue cõpositiõis exeat: ex mẽbris quibus inheret morbꝰ sortitur noĩa: ⁊ similis vocatur. aut ꝯpositio officialiũ mẽbrorũ ex similibꝰ: que cũ temperamẽta sue cõplexionis egredit: morbus officialis vocatur. aut est cõpositio oĩm. s. mẽbrorũ in toto corpore colligatio: q̃ cũ dissoluatur: morbꝰ ille separatio iuncturarũ vocat. qui vniuersal morbus dicit: q: supradictis duobꝰ sociatur. Genera ergo mẽbrorũ sunt tria: siliis: officialis. vniuersal. Siliis duobꝰ modis considerat: aut eñ simplex. aut cõpositꝰ. Simplex quadripartitur. est eñ calidus. aut frigus. aut humidus. aut siccus. Cõpositus silr est quadripartitus: aut eñ est ca. ⁊ hu. aut frigi. ⁊ hu. aut ca. ⁊ sic. aut frigi. ⁊ sic. Simplex: aut ex simplici qualitate: aut ex hũoris alicuiꝰ cõmixtiõe. Ex qualitate sola vt feb. ethica. vel ephimera que ex calore est solis siue laboris. Ex alicuiꝰ humoris cõmixtione. vt sunt apostemata: phlegmones dicta: ⁊ febres ex putredinibꝰ ⁊ silia. ex frigoris q̃litate est congelatio sola vel spasmꝰ: que ex nimia frigiditate aeris siue niuis fiũt. Que cum aliquo humore accidit est sicut paralysis: apoplexia: epilepsia: ⁊ silia ex frigidis chimis generata. De q̃litate sola morbus siccus est consumptio mẽbrorũ solidorũ ex inanitiõibꝰ sicut phthysis vel spasmꝰ. Morbꝰ siccus cũ alterius humoris cõmixtione est vt cancer elephãtia: ⁊ alij morbi ex sicca materia. Humidus ex qualitate sola morbus totius corporis est humiditas siue tabiditas. Cũ alterius humoris cõmixtione: vt hydropisis ex humidis chimis. Cõpositos morbos sine alicuiꝰ hũoris cõmixtione impossibile est ẽẽ. calidus eñ ⁊ humidus morbꝰ ex sanguine nascitur sicut apostema qȝ phlegmon dr. calidus ⁊ siccus ex cho. ru. est apostema: qȝ dr herisipila. frigidꝰ et humidus est apostema ex phlegmate qȝ vocat zimia. frigidus ⁊ siccus ex cho. ni. sicut est apostema sciros vocatum.

De morbis officialibus. Cap. iij.

Fficialiũ morborũ q̃tuor sunt modi. In forma: in quãtitate: ĩ nũero: in positiõe. In forma q̃nq; sunt modi: est eñ mẽbrorũ incõuenientia. sicut capitis longitudo feda ⁊ crurium tortitudo ⁊ concauitas eorum. vt si manuũ ⁊ pedũ cõcauitas carne repleat. Mẽbrorũ pforatio q̃ in largitatẽ partitur ⁊ strictionẽ. largitatẽ: vt est venarũ aptio q̃ sunt in ano. q̃ morbꝰ emorrois dr. strictionẽ: vt ẽ venarũ coarctatio. sicut ex quolibet ligamẽto. hec strictio fit ĩ eo mẽbro aliq̃n cuiꝰ vniuersalis ẽ totiꝰ corpis actio. aliq̃n ṽo nõ: qȝ ꝯtingit ex apostemate vel viscoso phlegmate. Si eĩ ex apostemate strigat mẽbrũ: duos patiet morbos. vnũ apostema: alterũ oppilatõẽ. Si ei vena cõcaua apostemate ẽ oppilata: duas patit epar ĩfirmitates duas amittẽs actiões. q: ꝓpter apostema san. non gñat. et ꝓpt oppilationẽ corpori nõ mãdat. si viscosũ phlegma ipediat: actio amittit vna. s. ꝙ sanguinem nõ mãdat. ⁊ vna inde tm̃ est infirmitas. Quartꝰ in aspitate morbꝰ est: cũ mẽbra naturaliter aspera icipiũt ẽẽ lenia. vt stomachus ⁊ vulua q̃ naturalr sunt aspera. Quintꝰ est in lenitate: cũ mẽbra naturaliter lenia icipiũt ẽẽ aspera vt gutturis ⁊ pulmonis canales naturalr lenes. In quãtitate duo sunt modi: vel cuʒ mẽbra sunt magna: vl cũ sunt parua. In nũero silr sunt duo modi In multitudine naturali vel nõ naturali: ⁊ in paucitate vniuersali vel pticulari. In positiõe silr duo sũt mõi. vel ex mẽbri de suo loco motiõe: vel ex vicini mẽbri dissipatõe. vt sunt digiti vel labia q̃ conglutinatiõe vel adherent: et non separantur: vel separant ⁊ non conglutinantur.

De morbis separantibus iuncturas. Cap. iiij.

Eparatio iuncture est morbꝰ vniuersalr in ꝯsilibus mẽbris vel officialibꝰ. Aliq̃n eñ in carne. aliquãdo in osse. aliq̃n in tota manu vel pede. ⁊ tunc vniuersalr in cõsilibꝰ et officialibꝰ mẽbris est. Separatio aũt ista ex mẽbris qbꝰ inest diuersa sortit noĩa. Si eñ ossibꝰ accidat dr fractura: ⁊ si nouiter carni plaga: si vetusta: plaga non vocatur: sed putrida. Si neruis fixura vocanda erit. Si arterijs orizema. Si in venis contusio. Si in medijs lacertis constrictio. si cuti excoriatio. Si officialibꝰ mẽbris ppetua erit sepatio: ⁊ dr incisio vt in manibꝰ vl pedibꝰ: hi tres morbi. i. sepatiões: siles: ⁊ officiales aliq̃n sũt soli. aliq̃n cõnexi sibimetipsis. Cõnexi sũt sex mõis vel eñ siles cũ silibus: vt calidus cũ hũido. calidus cũ sicco. vel siles cum officialibꝰ. vt apostema in mẽbrorũ via ad alia mẽbra quã claudit apostema. vnde illa mẽbra duplr sunt infirma: apostemate in quãtitate ⁊ oppilatiõe ⁊ vterq; morbus officialis dr. Quartꝰ morbꝰ est siliũ cũ iuncture separatione et officialibus: vt cum membra sint calida et super venas apostema cal. quod ipsum aperiendo se rumpat. Quintus est officialis in numero: cum iuncture separatiõe. vt abscissio vnius digiti. Sextus cum isti tres se commisceant. vt in oculo ophthalmia: qui ⁊ vulnerat ⁊ exit humor vueus: ⁊ foramẽ visus mutat: ⁊ facta ibi catharacta. ⁊ nata ẽ ibi vngula. Qȝ cũ euenerit: oculꝰ sex modis patit. ophthalmiã pmꝰ calidũ apostema qȝ est officialis morbꝰ ad quãtitatẽ ptinẽs ⁊ calorẽ q̃ de morbis est silibus. Scd̃s est vulnus qȝ iuncture sepationẽ attinere videt. Tertiꝰ est exiens vuea qȝ est officiale in quãtitate. Quartꝰ est mutari foramẽ de loco suo. ⁊ est officialis ex ꝯpõne. Quintꝰ est catharacta. i. aque fluẽtia et est officialis attinẽs oppilatiõi. Sextꝰ est vngula ⁊ est officialis in nũero. hi. vj. modi in vno membro sunt coniuncti.

De causis oĩm morborũ. Caplm. v.

Ausa morbi vel cũ mediatore morbo nocet actiõi vel cũ mediatione alteriꝰ mẽbri. vnde mẽbrũ patiens recipit iuuamẽtũ eo mediãte cũ mediatore sicut putredines facientes fe. putredines eñ nõ per se nocẽt actioni: sed mediatione febris altero quolʒ mẽbro mediãte. sicut zirbum. actiõe cuiꝰ cale fit epar ⁊ stomachꝰ. si ḡ patiat cõstat ꝙ vtriſq; officiat cũ refrigeret precipue si maior zirbi quãtitas incidat: cũ mediãte morbo. sicut cornea q̃ si patiat vulnera visus exiens crystalloidon cõtrahit ne oppositũ possit ferre corpus. Causa ḡ morbi generaliter triplex est. aut est primitiua q̃ corpꝰ patit extrisecꝰ vt incisionẽ cũ ferro: pcussionẽ ex lapide: morsionẽ ex reptilibꝰ comestiõeʒ ex leonibꝰ: calorẽ ex sole: frigdorẽ ex niue ⁊ similia. aut est antecedẽs q̃ ab interioribꝰ motũ accipit: et cuʒ alio mediatore actionẽ sui nocumẽti videt explere. sicut humores sunt cã febriũ mediãte putredine: nõ eñ febres pñt ẽẽ nisi priꝰ hũores putrescãt. putrediẽs ḡ sunt mediatrices inter hũores ⁊ fe. ⁊ ẽ ꝯiũcta ⁊ pmanẽs sine mediatore actionẽ suã explens. sicut putredines febres faciẽtes pmanẽtes dicũtur he: q: putredinibꝰ pñtibꝰ infirmitas adest. ⁊ his abeũtibꝰ infirmitas recedit. Singule harũ cãrũ sunt vel ꝓpter siles morbos: vl ꝓpt officiales: vel ꝓpt iũcturarũ sepatiões.

De causis similium morborum. Cap. vj.

COmplexio mala q̄ similiū morboꝝ est cā: est q̄dri partita: de calido: de fri. de hu. ⁊ de sic. Causa cali di morbi est senaria: nimiꝰ motꝰ vel aie sicut ira vel corpis sicut labor maxie nō ꝯsuetꝰ: vel occur sio actual' caloris sicut estiui sol' vl' more ī balneis vel ꝯstipatio mēbroꝝ q̄ calorē non patitur dissolui corporū sicut per niuem ambulātibꝰ vel aluminosis aquis balnean tibus ꝯtingit. vel ex putredine. oē em̄ qd̄ putrescit necesse est calefieri: vel ex paucitate cibi sicut ieiunātibꝰ ꝯtingit vbi cū calor nutrimētū non inuenit ad humores corporis calefa ciēdos: ⁊ exiccandos redit: vel cibꝰ potestatiue calidus sicut allia: piper: cepa: ⁊ silia. Cause frigidoꝝ morboꝝ octo sunt occursio frigiditatis actualis vt niuis vel aeris frigidi: adeo longa frigiditas vt calor naturalis congelescat: vel res frigi da: et tm̄ potestatiua: sicut aqua frigida: lactuca: papauer: ⁊ silia. vel nimia cibi ⁊ potus abundātia q̄ calorē suffocat na turalē: sicut cū in lucerna nimiū apponit' oleū subito extin guit': vel ex nimia cibi paruitate. sicut ꝯtingit in igne ligna nō habēte: vel ex nimia ꝯstipatiōe pororū qua impediente dissolui hūores nō possunt: hisq; augmētat' calor naturalis ꝯfundit': vel ex nimia poroꝝ largitate q̄ calorē dissoluendo foramina ampliat sicut ⁊ morātibꝰ in balneis sepe contingit vel ex nimio motu q̄ calor naturalis dissoluit'. vn̄ necesse est corpus refrigeret': vel ex quiete nimia hūores augmētante quibꝰ extinguit' ipse calor. he sunt morboꝝ frigidoꝝ cause. sꝫ neq; in p̄cedēti calore: neq; in mō dicta frigiditate abso lute opꝫ intelligi ꝯstipationē pororuꝫ calefieri vel refrigera ri. Actiōes ꝯstipatiōis vtriusq; in vnoquoq; corpe tripliciter sunt diuerse: in ꝯstipatiōis qualitate: in humoꝝ quātitate: in naturis humoꝝ a corpe dissolutoꝝ. Quātitas ꝯstipa tionum multa si fuerit: in corpore infirmitates frigidas fa cit. quia calor naturalis intus effugit: neq; aerē refrigerātē et tēperantē intrare p̄mittit: vnde calorē necesse ē extingui. Cōstipatio p̄ua corpꝰ calefacit: q2 p̄ p̄uitate sue dissolutio nis calor augmētat' naturalis. Hūoꝝ quātitas ⁊ oppilatio m̄lta vel nimia corpꝰ infrigidāt. q2 ex coꝝ augmētatiōe cal'. naturalis intꝰ extinguit'. hūores parui ⁊ boni: ⁊ ꝯstipatio nō multa calorē naturalē ꝯfortāt ⁊ augmētāt. hūoris colerici fumꝰ dissoluēdus: ⁊ male q̄litat' in corpe oppilato morbos calidos gn̄at ⁊ malos. hūores frigidi ⁊ viscosi ⁊ phlegmati ci ī oppilato corpe frigidos gn̄at morbos ⁊ phlegmaticos. aliq̄n etiā hūoris melācolici fumꝰ dissolutꝰ frigid. ⁊ sic. in oppilato corpe frigidos ⁊ melācolicos gn̄at morbos. Hūi doꝝ morboꝝ cause sunt q̄nq;. occursio actualis hūiditatis sicut in dulcis aq̄ balneis: vel hūiditate aeris: vel nimiꝰ cibꝰ ⁊ potꝰ: vl' res potestatiue hūida. sicut lactuca. cucur. atripli ces. vinū mixtū cū multa aq̄ ⁊ silia. vel quies nimia q̄ humo res augmētant': ⁊ corpꝰ humectat': vel ꝯstipatio poroꝝ cor pus humectās. si hu. sunt hūidi. Siccoꝝ morboꝝ q̄nq; sunt cause. occursio siccitatis actualis. sicut ambulāti in venenosa loca ꝯtingit: vel his q̄ infodiunt' arene vel pulueri causa exiccādi nimij hūoris: vel balneātibꝰ in aq̄ maris: aq̄s ve alu minosis siue sulphureis. Scd̄a p̄uitas cibi q̄ hūiditas cor poris exiccat'. Tertia res p̄tātiue sicca sicut lentisci. sal. ace tū. Quarta nimiꝰ labor ⁊ exercitiū q̄bꝰ corpis dissoluit' hu miditas. Quīta nimia poroꝝ quātitas qua corpis dissoluit' hūitas. he sunt siliū morboꝝ cause q̄ dicunt' ꝯplexiōes male simplices ⁊ sine materia: in ꝯpositis em̄ cause sunt ꝯposite: ⁊ ex nūero ꝯplexiōis causaꝝ erit nūerꝰ morboꝝ: ⁊ s̄m mo dos causaꝝ modi erūt morboꝝ. Si q̄s em̄ p̄tātiue calidā ac cipiat potionē ⁊ motu nimio moueat' aq̄q; ca. balneet': cali do laborabit morbo: q̄ mala ⁊ ca. dr̄ ꝯplexio. Si vō cause sint multe actiōes diuerse: vt alie calefaciāt: alie infrigidēt: alie humectēt: alie exiccēt: vel vnū q̄duis hoꝝ expleat. vt si cali dus morbꝰ fuerit: calorē necesse est tm̄ operet'. ⁊ iste morbꝰ mala ꝯplexio vocat' simplex. Et si sibi inuicē composite sint due: q̄rū vnaq̄q; operat' s̄m se: ⁊ ꝯpositꝰ morbꝰ noiat'. Si aūt oēs insimul aggregent': ⁊ vnaq̄q; suā actionē opetur: morbꝰ idefinitꝰ gn̄at'. he sunt cause siliū morboꝝ q̄n sine ma teria sūt hūorū. Morboꝝ male ꝯplexiōis cū aliq̄ hu. ad aliq̄ mēbra īfirma effluēte: sex sunt cause. vel em̄ vꝰ mēbris se ex pellentis sup̄fluitates sui nutrimēti: vel ab alijs sibi ventē tes mēbris qd̄ ex fortitudine sua p̄ncipalia faciūt mēbra. si cut cerebrū. cor. epar. arterie ⁊ vene: vel mēbri defectio susti nētis ea. s. recipiēt' q̄ a fortibꝰ sibi mādant' mēbris: cū nihil expellere p̄ sui possit ībecillitate. Defectio aūt ista aut na turalis est: sicut cutis q̄ ad h' fuit facta vt ab interioribꝰ mem bris recipiat expulsa: ⁊ caro glandosa in ascellis: ⁊ inguinibꝰ et post auriculas: hec em̄ naturalr̄ sunt defecta vt recipiant a p̄ncipalibꝰ mēbris expulsa: vel extra naturā eadē est defe ctio: q̄ vel a principio defecta esse incepit: vel post aliquātu lū tp̄is. Qualecūq; g̃ mēbrū infirmat' defectū eē intelligitur vel multa hūoꝝ quātitas q̄ hūores in corpe ex mala ⁊ inor dinata dieta solēt augmētari sicut in comedentibꝰ multa et mala cibaria: neq; curātibꝰ balnea vel exercitia. in quoꝝ cor poribꝰ inde malꝰ sanguis cumulat' cui mādādo sua organa sicut fel ⁊ splē nō sunt sufficiētia. vn̄ mala materia ī corpore adunata de mēbro in mēbrū necesse est decurrat. Vel defe ctio v̄tutis nutritiue q̄ recipiētis mēbri nature cibū neq̄t ad aptare neq; in eiꝰ silitudinē trāsformare: vl' poroꝝ largitas qua hūores corpis a fortibꝰ mēbris cito currunt ad defecta expulsoꝝ receptiua: q̄ circa corpis sunt inferiora. he sunt cau se similiū morborum cum materia.

¶ De causis officialiū morborum. Cap. vij.

CAuse officialium morboꝝ sunt q̄ttuor. In forma mēbroꝝ: in quātitate: in nūero: ī positiōe. In for ma q̄nq; modi sunt: vl' ex diffiguratiōe mēbri: vel in ꝯcauitate: vel in pforatiōe: vel ex asp̄itate: vel lenitate. In diffiguratiōe: vel in vulua: vel ī natiuitatis tp̄e vel in fasciatiōe: vel ex aliq̄ infirmitate ī p̄dictis tp̄ibꝰ: vel postea aduenīēte. In vulua ex nimia materia vt si spermat' multa sit quātitas quā natura formatiua ad vnūq̄dq; mem brū incōueniēs ⁊ magnū formādū trāsferat. vel si sit parua ex q̄ natura s̄m ꝙ opꝫ explere mēbra nō valeat. vel si sperma tis materia q̄litatiua adeo sit dura vt nature s̄m ꝙ necesse ē nō obediat. vel adeo aq̄sa ⁊ liq̄da vt v̄tutē formatiuā fugiat. In natiuitate cū non s̄m ꝙ opꝫ exeat supinus. s. vel sup̄ ge nua: vnde fit vt corrumpatur aliqd̄ membrū: et ex teneritu dine sua membrum illud debilitetur. In fasciatione: cū aut fasciatur laxa: vel nimia coarctatione debilitatur. Ex infir mitate in supradictis tp̄ibus: vel postea veniente octo sunt modi. vl' si nutrix anteq̄ debeat infantē ambulare cogat. vt contingit aliqd̄ mēbrū torq̄ri cā teneritatis: vel fractura vt si ꝯcatenatio vertebri rupta ad hoc qd̄ fuit redire nō valeat vel ex medici occasione cū mēbra fracta nesciat solidare: vel ex infirmi stulticia: cū anteq̄ mēbrū solidet' mouere satagat vel ex mēbri p̄peratē: vt si q̄s naso p̄cutiat' ⁊ fiat pathosus vel et malis hūoribꝰ: sicut leprosis. vel ex p̄uitate hūoris ac cidēte phthysicis in carne finiēda ⁊ ꝯsumēda: q̄ est circa ossa et hūoribꝰ q̄ sunt in iūcturis deficiētibꝰ: vel ex vulneribꝰ ac cidētibꝰ neruis vel lacertis vt icisiōes neruoꝝ q̄ solidas mē broꝝ laxant ꝯcatenatiōes: vel ex spasmo: vel ex ꝯstrictione vel ex laxatiōe cordaꝝ q̄ mēbra solēt torq̄re ⁊ in aliā partē vertere. sicut vr' in paralysi faciē torquente hoīs. vel p̄pter vulnꝰ: vel p̄pter apostema q̄ corrūpere possunt figuras. he sunt cause morboꝝ ex diffigurationibꝰ mēbroꝝ. Cā morbo rū ex pforatiōe: aut ꝯstringit: aut laxat. ꝯstringit' cū plꝰ stri cta ligat q̄ꝫ opꝫ. laxat cū laxa plusq̄ꝫ opꝫ laxat. Ex ꝯstrictiōe vl' oppilatiōe. ꝯstrictio fit ex nimietate v̄tutis retinētis: vel ex debilitate expellētis: vel ex abūdātia frigoris coadunāt': et ꝯcauitatē ꝯstringētis: vel ex abundātia siccitatis idē fa ciētis: vel ex nimia ꝯstrictiōe aliquē locū singularē coarctā te: vel ex innato apostemate ꝯcauitatē coarctāte: vel ex so liditate cū vulnera nascūtur ī pforatiōe: ⁊ sanatis vulneribꝰ extremitates excrescūt. Oppilatio fit p̄pter grossos ⁊ visco sos chimos: vel p̄pter lapidē: vel coagulantem san. vel ver rucas et silia. Largitas ex v̄tute expulsiua: vel ex deficiente ꝯtentiua: vel ex nimio calore rarificāte: vel ex nimia hūidi tate mollescēte: vel medicina poros aperiēte vt est nitrum. Asperitatis cā bifaria est: vel em̄ interꝰ sicut hūores acuti a capite descēdētes in meri. vel in guttur. vel in canales pul monis: ⁊ hec loca exasperātes. aut exterius vt acuti cibi: vel puluis. vel fumus. vn̄ meri gutturi et canalibus pulmonis asperitas sepe ꝯtingit. Lenitas vel interꝰ est cū viscosi hu.

a capite vel alijs locis in vuluā ⁊ stomachū descēdūt: vel ex-
terius: sicut humidi cibi vt pultes vel butyrū ⁊ silia. q̄ eadē
loca leniunt. In quātitate mēbroꝝ: vel ex magnitudine: vel
ex paruitate. magnitudo vel ex nimia materia: vel ex nimia
virtute formatiua: vel ex vtroq;. hec aūt magnitudo natura
lis est: vel nō naturalis. Paruitas ex paruitate materie: vel
ex defectione v̄tutis formatiue: vel incisiōe: vel putredine:
vel ex nimio frigore sicut niuis. In nūero vel ex mltiplica-
tione vel diminutiōe. multiplicatio vel naturalis eit: q̄ est ex
abundantia spermatis ⁊ formatiua v̄tute neq; nimis forti
neq; nimis debili. si eñ eēt fortis ordinē suū nō exiret. si de-
bilis sup̄fluitatē nō faceret. Aut nō naturalis q̄ ex materia
nō bona fit: ⁊ v̄tute mediocri: q̄ si esset debilis sup̄fluitates
ad exteriora nō expelleret: si fortis nō iordinate emitteret. h̄
mltiplicatio nō natural' ē sicut vruce: glādes: vngule ī oclis
Diminutionis cā itidē est bipertita: aut eñ exterius. sicut ici
siones: putredines: ignis incēsiōes: aut interius: vt ex sper
matis paruitate ⁊ defectiōe formatiue. De mēbroꝝ positio
ne duobꝰ modis est ꝑpendere: vel q: exeunt locū suū: vel ex
societate alioꝝ. Locū exit causis interius vel exteriꝰ venien
tibꝰ. exterius sicut nimio motu in saliendo. vnde via syphac
ad testiculos crepetur: ⁊ intestinū ⁊ zirbum illuc descendat
qđ vocat' chil. aliqñ syphac sup̄ ventrē crepat: vt intestinū ⁊
zirbū exeat. aliqñ ex nimio saltu frustulū vertebri resilit. vel
cōstringit' interiꝰ ꝓpter hūoꝝ humiditatē qui cū locū exeāt
mēbra humectāt ⁊ laxāt. hi humores syphac ⁊ zirbū in te-
sticulos descēdere faciūt: ⁊ ꝯcatenationē mēbroꝝ dissoluūt
et molliunt. Ex societate alioꝝ duo modi sunt ꝯsiderādi: vt
cū mēbra naturaliter iūcta separant': vel separa iunguntur

De causa sciūgente iūcturas. Cap. viij.

Separāde iūcture cā vel interior est: vel exterior.
Exterior est sicut spate incisio: petre casus. ignis
cōbustio. Interior vt acutorū chimoꝝ incēsio: vē
tositas grossa putredo.

De causis accidentiū. Cap. ix.

Tu superioribꝰ duas spēs extra naturā esse dixi-
mus. i. morbos ⁊ eorū causas: opꝫ pūt statuimꝰ
accidētia ⁊ eoꝝ causas dicamꝰ. Morbos eē dixi
mus nocumētū actiōis sine mediatore. accidētia
sunt nocumēta actionū q̄ cōsequūtur morbum.
Morbꝰ igit' accidentiū cā eē infert': sunt aūt accidētia sigtio
nes q̄s morbꝰ ostendit. vbi grā: si stomachus malas cōple-
xiones habeat: digestio opꝫ mala sequat': ex digestiōe vero
mala intelligit' esse ꝯplexio stomachi mala: q̄ male digestio-
nis est cā: ⁊ digestio mala: q: mala malā cōplexionē sequit'
male ꝯplexionis signū esse dr: q: vero per eā mala stomachi
ostēditur ꝯplexio: erit dicēda eiꝰ sigtio. Nulla ḡ est differen
tia inter sigtiones ⁊ accidētia: nisi effectibus suis forsan sit
aliquātula. cū v̄o in morbo cōsiderādo accidētia cognoscimꝰ
q̄ morbū sequūtur: morbi cāz eē dicimꝰ accidētiū. Accidētia
morbos sequentia morboꝝ significatiōes putamꝰ esse dicē
da. opꝫ igit' vt in hoc nr̄o tractatu dicamꝰ accidētia et mor-
bos ⁊ causas eoꝝ. hunc aūt tractatū de causis dicemus esse
accidētiū: sequēs ꝑicula ⁊ morbos continebit: ⁊ sigtiones
eoꝝ: quā titulauimꝰ de sciētia significationū: vt cū q̄s librū
nr̄m legat: ⁊ morbos intelligat ⁊ accidētia morbos denun-
ciantia.

De accidētibꝰ ⁊ eoꝝ gñibus. Cap. x.

Accidētia vniuersalr sunt triplicia. prīa q̄ nocumē-
tis actionū sunt eminētia. scđa in modis corporū
apparētia. tertia in exeūtibꝰ corpus se ostendētia
prima scđi ⁊ tertij sunt cā. Actionū nocumēta ex
morbo sunt q̄ accidētiū est cā. q̄litates eñ corpoꝝ
et eorū q̄ a corporibꝰ exeunt: q̄litates sequūtur actꝰ actionū
et q̄litates actionū sequunt' mēbra eas facientia. Si eñ mē
bra patiunt' suis nocet actionibꝰ. actionū nocumēta effecti-
bus ab eis ꝓdeuntibꝰ sunt obuiātia: quorū est quātitas s̄m
ꝙ actionū sunt nocumēta. si eñ v̄tus appetitiua in felle de-
ficiat in trahēda cholera: ⁊ sanguinis mūdificatiōe colorem
corporū in citrinū mutat. hic morbꝰ dr̄ ycterieꝰ. Urina mu-
tata fit citrina que colamētū est sanguinis. Item digestionē
albescit ꝓpter paruitatē cholere a felle ad intestinū effluen
tis. hac de causa in citrinitatē mutant' corpora. mutatio vero
digestiōis ⁊ vrine fuit ex defectione v̄tutis appetitiue q̄ esse
debuit in felle. Nos aūt de accidētibus dicemus: ex q̄bus
actiones patiūtur. oē ergo mēbrū patiēs suā implicat actio
nē. Passio mēbri: vel ex corruptione est ꝯplexiōis naturalis
siue in calidū siue ī frigi. siue hu. siue sic. se mutauerit. aut ex
corruptiōe cōpositiōis sicut apostematis: ⁊ dissolute conca-
tenationis ⁊ ex minoritate nūeri. ⁊ silium officialibꝰ mēbris
attinētiū: aut ex corruptiōe separatiōis iūcture. sicut fractu
re: incisiōis: ⁊ similiū. Actiōes sunt tres: sicut in alio diximꝰ
libro: aīata: spūalis: naturalis. quaruꝫ singule tribꝰ modis
sunt passiue: vel eñ aufert' totū sicut si oculis cecitas: auri-
bus surditas ꝯtingat: qđ fit cū passio maťia modū excedat.
vel totū minuit'. sicut si visus obscuret'. auditꝰ grauetur. qđ
cōtingit cū passio membri patientis nō multū maior fit. aut
q̄litas actiōis mutat': sicut cū cimices musce oculis se obijci
ant. et tñ realiter ea non videāt. h̄ fit cū actio visualis parua
est ⁊ debilis.

De accidētibꝰ aīate actionis. Cap. xj.

Actio regitiua siue ordinatiua est ꝑhātasia: rō et
memoria: q̄ oīa mens sunt vocata. Passio mētis
est triplex. aut ei tota aufert'. ⁊ hoc ex frigida cō
plexiōe sube cerebri patit': q̄ si paulatim cerebro
accedat: hoīes reddit q̄si dormientes ⁊ stupidos
⁊ si frigiditas cū nimijs hūoribꝰ suis phlegmaticis repat: ⁊
vētriculos cerebri subito impleat ⁊ oppilari faciat: apople-
xiam gñat. Et si subito ⁊ partim cerebri ipleat ventriculos
partim vero nō: epilepsiā facit. aut mēs minuit': qđ ex frigi
ditate fit cōplexiōis cerebri nō forti q̄ turbationē mētis vel
somnū facit. Si aūt ex calida ꝯplexiōe contingit alienationē
gignit mētis. Si cū hūoꝝ materia ꝯplexio fit mala ⁊ mate-
ria phlegmatica ⁊ ī puppi cerebri: lethargia fit. Si materia
calida est ⁊ sanguinea q̄ in cerebro vel suis pelliculis posita
apostema faciat: frenesim gñat cū febre: et alienationē mē-
tis. si sine apostemate fit: alienationē facit mētis sine febre
Si materia ex phlegmate ⁊ cho. ni. fit ꝯposita q̄si susratio
nē gñat. Si ex cho. ni. sine apostemate: maniā vel melācho-
liā certū est eā facere. Si materia melancholica fit in puppi
cerebri cōstipationē facit mētis. aut mens suū cursum exit.
hoc aūt ex ca. ꝯplexiōe. ⁊ fumo calido ad cerebrū ascēdētibꝰ
et alienationē gignētibꝰ sicut videt' in febribꝰ. Si ex cōple-
xione fit frigida ⁊ parua nascitur timiditas. Si ex fumo fri-
gido ⁊ sic. fiat: hypocūdriaca gñat' melācholia. Si phlegma
tici ⁊ cholerici hūores venas impleāt cerebrū ascēdētes ver
tiginē gñant. ⁊ scotomiā. hec sunt accidētia q̄ mēs patit' vni
uersalia. Sed q: mens tripliciter est diuisa. in phantasiā rō-
nē et memoriā. quarū vnaqueq; principalē suū locū in cere
bro videt' obtinere: necesse est vt si patiat' vna tñ pars illa
suam actionē amittat: cetere vero suis actionibꝰ non priuē-
tur. Si eñ patitur cerebri prora: impeditur a suo cursu phā
tasia: vt aut tota mutetur vidēs que realiter non videntur.
sicut quidam videbat medicus. de quo testatur Ga. quia in
domo sua cātatores: ⁊ citharizātes videret: q̄ ex rōnis sani-
tate: cū hoc sibi contingeret: oēs suos compellebat exire. et
ex memorie icolumitate visitātes se videbatur cogñscere: aut
minuitur cum res non s̄m ꝙ sunt imaginantur. Si media
pars cerebri patiatur: aut tota ratio aufertur non discer-
nens discernenda a non discernendis: sicut quidam de quo
Ga. dixit qui ex rationis affectiōe quecūq; in domo habuit
visus est ꝓiecisse qđ fecit: q: phantasiam: ⁊ memoriā: be-
ne sanam retinuit. vnde proiecta quid essent cognouit. aut
minuitur: ⁊ mala ratio gignitur: qđ desipere vocatur: aut
extra cursum naturalē exit que alienatio nominatur mētis.
Si puppis patiatur cerebri: memorie nocumētū fit. aut eñ
aufertur tota vt obliuiscatur oīm q̄ facere debeat. sicut de
q̄bus testat' Ga. se vidisse cum quidaꝫ pestem euasissent no
mina sua ⁊ seipsos obliuioni tradiderūt: ⁊ amicorum suorū
non sunt recordati: aut minuitur: dum non nisi vicina tem-
pora recordantur: aut extra cursum suum ambulant: et tūc
vocatur mala memoria. hec autem tria sunt que mens prin
cipalis vel ex mala ꝯplexione: vel ex humorum patitur frigi
ditate. qđ testificatur: quia opium et mandragora que sunt
frigida si bibātur mens alienatur.

De accidentibus sensuum. Cap. xij.

[A]libi dixisse nos meminimꝰ cū de actiōibꝰ disputaremꝰ: sensuū actiōes eē q̄nq̧. i. visum. auditū. gustū. odoratū. ⁊ tactū. Est aūt incipiendū a visu: q̄ subtilior: ⁊ ideo dignior eē videtur. Oē nocumētū visus est triplex: aut eī auferṫ totus: ⁊ hoc vitiū excecatio dr̄. aut minuiṫ: et obscuratio noīatur. aut est inordinatꝰ sicut cū q̄ realiter nō sunt videnṫ. hec tribꝰ cōtingūt ex rebꝰ: vel ꝓpter passionē crystalloydos: vel q: spūs non vadit ad oculos: vel q: q̄dl3 patiaṫ mēbrorū ad adiuuādū crystalloydō locatorū. Crystalloydos aūt patiṫ: vel si ex mala cōplexione infrigideṫ: calefiat: humecteṫ: desicceṫ: vl' ex morbo officiali. sicut si ex suo moueaṫ loco ante: retro: dextrorsum: sinistrorsum: superius inferius. Si antea glaucitatē hūorū gn̄at. Si retro gignitur oculorum nigredo. hec duo nō sunt oculis nocumēto: inferius vel superiꝰ si moueaṫ vna ⁊ simplex res duplex videbiṫ q: lumē qd̄ ab vno oculo tendit superiꝰ: ⁊ ab altero secedit īferius duo rei in se tāgens extrema mediū intercidēte aere nō penetrat. vnde q̄si duo videt corpa. si dextrorsū3 moueatur siue sinistrorsū3 nō patiṫ vt duo corpa videātur: s3 aliq̄n ꝑspicit sicut strabo: nō ei patiṫ illud: q: p rectā lineā visibilis spūs exit. Passio visibilis spūs cū cursū3 egrediaṫ tribꝰ modis cōsiderabiṫ: vel q: cerebri ꝑte patiūtur ventriculi p quos spūs ꝓcedit: vel ex passione cōcaui nerui. vel quia ipe spūs naturā suā egrediṫ. Uētriculi ꝑte cerebri ex causa patiunṫ male ꝯplexionis calide vel frigi. hu. vel sic. vel ex officiali morbo sicut apostemate: vel ex iūcture separatōe cū cōcauus neruus infirmaṫ. q: aliq̄n oppilaṫ ex viscosis hu. vel ex cōtractiōibꝰ. Spūs naturā suā egrediṫ in q̄litate: ī quātitate: vel in vtroq̧. In qualitate: q: grossus paucitatē facit visus: subtilis: claritatē. In quātitate: q: ex maximo ꝯfortatur visus: ex minimo deficit. Si et q̄litas ⁊ quātitas misceātur q̄ttuor: ꝯposita reddunṫ. Si eī visus subtilis est ⁊ multus longinqua ⁊ ꝓpinqua ꝑfecte videnṫ. multus eī videt remota: subtilis bn̄ discernit vidēda. Multus ⁊ grossus remota videt: q: multꝰ non ꝑfecte: q: grossus. paucus ⁊ subtilis videt ꝓpe ⁊ ꝑfecte. nō eī longe ex visus paucitate: ꝑfecte ex subtilitate. paucus ⁊ grossus nō videt lōge ꝑ sui paucitate: neq̧ ꝑfecte ex sui grossitudine. Passio quā patiṫ ex mēbris in adiutoriū crystalloydis locatis ex ꝑforatiōe est visus: vel ex euagaide: vel de vueo humore: vel de cornea: vel ꝓpter palpebras. ꝑforatio visus: vel q: dilataṫ: vel strigitur mouetur: vel diuiditur. Dilatatio naturalis est vel non naturalis: que vtraq̧ mala. q: lumen dispergiṫ: neq̧ vt debet ad rectā lineā acuitur: qd̄ fit ex vuee siccitate se stringente ⁊ a loco suo extrahēte quā sanari ē difficile: vel ex euagaydos plenitudine vueā implente: ⁊ ideo dilatāte: magnificāte: et ipam aperiente. Strictio fiṫ naturalis vel nō naturalis est naturalis ē laudabilis. q: spūs visibilis adunaṫ neq̧ dispergitur. Nō naturalis est mala ⁊ nō laudabilis. est eī ꝯtraria ei cause q̄ dicta est dilatare. Cū eī illa ex siccitate se cōtraxerit: hec ex hūiditate cornee q̄uis supponiṫ strictioni emollita se extēdit. Solet etiā cōtingere ex euagaydos inanitiōe qd̄ maxie nocet visui cū exicceṫ crystallois ex aeris ꝑcussiōe exterioris. Motus est cū vuea findiṫ vnde fit vt lumē ex sui foramine nō egrediṫ: sed tn̄ nō officit: q: recta linea non se diuertit. si tn̄ fissura adeo sit aperta vt euagais fluida corneam tangat: duo fiunt nocumēta: vel quia vuea tangit crystalloiden non habentem quid ea3 operiat ⁊ humectet. vel quia spiritus visibilis dilatat se cum nō vno foramine exeat. Euagaidos passio in q̄litate est vel quātitate. In quātitate si maior sit q̄ᵐ oporteat: ⁊ lumini obuiet interiori: ne exteriꝰ ꝑtingat: vel si minor sit: vt ꝑ paruitate sui sine ea mediatrice: lumen exterius tangat crystalloys. in q̄litate. in liquore ī colore. In liquore: si grossa sit. grossitudo eiꝰ parua est vel magna. parua cōtrahit visum vt qd̄libet videat remotum ⁊ perfecte ꝓpinquū. Si multa ⁊ in euagaide tota: visus contrahitur: ⁊ hic morbꝰ catharacta vocaṫ. Si grossitudo sit nō in tota iūcta erit vel diuisa. iūcta in medio vel non medium circūdante. In medio si fuerit totū corpꝰ qd̄ videbit ꝑforatū siue concauū sibi apparebit. Qd̄ mediū circuit multa in vno momento corpa et singulariter facit videri singula: ⁊ hoc fit ex paruitate visus pinei. sed si grossitudo illa per singula loca fuerit diuisa cimices ⁊ musce atq̧ pili se ostendunt visui. De cholera: q: oē qd̄ videt q̄si nigrū ⁊ obscurū est sicut in fumo vel nebula vel rubeū videṫ: sicut in his q in oculis frustula patiūtur. hi et oīa visibilia vident q̄si rubea. Tertio q: que videtur ī citrinū colorē mutanṫ. sicut ī yctericis videṫ. Pars cornee q̄ visus foramini opponiṫ de seipsa vel de alia patiṫ. Si de seipsa vel ex mala ꝯplexiōe: vel ex morbo officiali: vel ex iuncture sepatiōe. ex mala ꝯplexione hūida oīa visa q̄si in fumo sunt vl' nebula: sicca: ⁊ spasmata. necesse est visus deficiat: senioribꝰ maxie in fine vite sue. Aliq̄n cornea spasmatur ex paruitate euagaydos: ⁊ facit diuersa duo mala: q: et visū3 obscurat. ⁊ foramina minorat. Ex morbo officiali cornea ingrossatur ⁊ spissatur vnde visus obtenebraṫ ᵴm magnitudinē vel paruitatē apostematis. Iūcture separatio sicut vulnera est biptita: aut eī ꝑforata: aut nō perforata. Non ꝑforata vel ex putredine nocet ibi se coadunāte ne lumē interiꝰ exteriori aeri iungaṫ: vel crystallois exteriori ꝓpinquat lumini. ꝑforata nocent: q: euagaydon reddunt fluentē. Cornea patiens ex alio: vel est ꝓpter cōiunctiuā: vel ꝓpter palpebras. ꝓpter cōiunctiuā: q: si in ea vngula nasciṫ vn̄ cornea operiaṫ: vel si ophthalmia succedat q̄ chimosis vocaṫ: idest apostema in albedine oculi ex ipsius nigredine: propter palpebras apostemata sunt corneā operiētia vl' scabies ingrossans eas ⁊ visum operiēs: vel grandines. i. apostemata in palpebris longa.

De accidentibꝰ auditus. Ca. xiij.

[A]uditus accidētia sunt tria: vel eī totus aufertur ⁊ surditas vocatur: vel minoraṫ ⁊ grauitas auditꝰ noīatur. vel cursum suū egrediṫ: ⁊ malꝰ auditꝰ nuncupaṫ. Passio auditus: vel ī ipso est auditu: vel in primo instrumēto ipsius. In ipso vel ꝓpter cerebrū qd̄ mādat auditū: vel ꝓpter neruū qui est auditus via. Neruus patitur sicut diximꝰ ex mala ꝯplexiōe morbo officiali: iūcture separatiōe. Primū īstrumētū auditus latus est neruꝰ operiēs petrosi ossis foramē: qd̄ fit vel ex ipso: vel ex alio ipsius administratiuo. Ex ipso ex mala ꝯplexione morbo officiali iuncture separatiōe. Ex alio si foramē corrūpatur extrinsecus vel neruus vn̄ venit auditꝰ: q̄ oppilātur ex apostemate: verrucis: sup̄fluitate carnis putredinū adunatiōe: vel ex lapidibꝰ vel ex aliis corpibꝰ aurē īcidētibꝰ.

De accidentibus gustus. Cap. xiiij.

[G]ustus vel totus aufertur: vel minoratur vt parū sentiat: vel non ᵴm suū3 cursum vt sentiat non saporanda: vel cū nō suo sapore saporanda: qd̄ fit cū3 lingue dn̄etur humor singularis. Si enim sit cho. rub. sentit amara. Si salsum phlegma: sentit salsum. Si acre: ⁊ acre sentitur. qui humores cū abundauerint sentit lingua nō actualiter cū rarescant: oppositā tamē sentit sibi materiā: materia eī cibi liguā suo admouet sapori. Gustus propter se corrumpiṫ vel ꝓpter neruū ipm portantē ⁊ gustum facientē. ꝓpter primū instrumētū. i. lingue carnem vel pelliculam linguā operientem.

De accidentibus odoratus. Cap. xv.

[O]doratus vel ꝓpter seipm̄: vel ꝓpter suū patitur instrumētū. ꝓpter seipm̄ cū vētriculi cerebri maiam patianṫ cōplexionē in ꝯtra existētem: sicut si caput impleaṫ humidis humoribꝰ: vel ex calore solis: vel ex frigiditudine aeris. ꝓpter pm̄ū īstrumētum cū3 ambo vbera frustulis assimilātia ex se patiūtur: vel ex aliis sibi administrātibꝰ. ex seipso ꝓpter ꝯplexione3 malam frigidā vel ca. hu. vel siccā. ꝓpter instrumētum: vel propter viam nariū: vel propter os narium ꝑforatum colatorio assimilandū: vel ꝓpter suas pelliculas. Uia narium patitur ex morbo officiali. sicut apostemate vel carne ibidē crescente ⁊ nares oppilāte odoratūq̧ ad nares ascendēte3 cōtrahente: vel iūcture separatione. sicut fractura nares dilatante: vel ꝯstringente: ⁊ ibidē incisionem faciente.

De accidentibus tactus. Cap. xvj.

[T]actus omniū membrorū corporis est vniuersalis. omne eī mēbrū neruū habet vnū. vn̄ et sensum et voluntariū habet motum: vel duos. ex vno sensus: ex altero voluntarius fertur motꝰ.

sicut in anatomia de neruis diximus. Iste aūt sensus sicut et sup̄ eriores patiꝰ: nō tamē vnaq̄q̄ passio ꝓprium habet nomē. Quedā habet nomē vniuersale alijs. sicut titillationē emollitionē. has em̄ duas singulas patiūtur mēbra. vel oīa singula sicut manꝰ ⁊ pedes cū emollitur: manuū vel pedum emollitio vocatꝰ. Oīa em̄ corporis mēbra dolēt: siue delectātur. sed tm̄ ꝓprio noīe priuanꝰ. patitur aūt tactus: vel cū aufertur totus. vnde sensus ⁊ voluntarius motus amittitur hocq̄ contingit sepe manibꝰ vel pedibus: vel minoratur et paruitas tactꝰ dr̄: vt si mēbrū in tactu obdormitat: vel cursum assuetū egrediꝰ. ⁊ dolor vocatur. Emollitiōis siue obdormitionis vna est causa: sed tm̄ emollitio infirmitas ē maior ꝙ obdormitio: cū in primis totū sensum ⁊ volūtariū auferat motū. obdormitio vtrūq̄ grauat: cū nō tm̄ auferat. obdormit aūt aliqñ mēbrū vnū. aliquādo corpꝰ totū. aliquando inde grauaꝰ motus volūtariꝰ: sicut in cōgelatis dentibꝰ cuꝫ acrumina manducanꝰ vel masticanꝰ. Obdormitiōis causa nulla est alia ꝙ ꝙ virtus sensibilis que a cerebro per neruos ꝓcedit ad obdormita mēbra non trāsit: qḋ extrinsecus ex nimio frigidore vel niue cōficitur neruū coadunātibꝰ et cōstringētibꝰ: neq̄ ṽtutē trāsire ꝑmittētibꝰ: vel itrinsecꝰ ex cōplexiōe frigida vel oppilatiōe. oppilatio vel ē ex viscosis hu. vel apostematibꝰ vel aliq̄bus ꝯstrictionibꝰ. He sunt cause obdormitōis vel emollitiōis. Si passio fiat a cerebro totū corpus sensum ⁊ voluntariū ꝑdit motū. si sit a nucha ꝑ multa mittitur mēbra. Si in vno tm̄ neruo sit passio: membruꝫ patitur cui ille administrabat neruus: qḋ quomō fiat declarāt sequētia. Si cerebrū patitur sensus ⁊ voluntariꝰ motus amittitur: et mors ilico consequiꝰ. Si nucha et in spondili prima tamdiu viuit patiēs ꝙdiu fune suffocatꝰ. q: puppim cerebri passio ista tangit. Ideꝫ contingit sub scḋa vel tertia spondili patienti. Hi ꝓpter infirmitatē cerebri nō moriunꝰ sed ex amissione anhelitus. q: nerui veniētes ad lacertos pectoris ab his ꝓdeunt locis. Si aūt nucha subtus quartam spondilē doleat: colli mouenꝰ superiora. Si post quintā. oīa mēbra corpis sine diaphragmate priuanꝰ motiōe et paruꝫ dolent in lacertis pectoris superioribꝰ ⁊ spatularū ossibus. et in brachiorū armis siue lacertis. Si post sextam motum pectoris sup̄iora ꝑdūt. In spatulis sensus remanet ⁊ motꝰ ī brachijs motꝰ ⁊ nō sensus. Si post septimā diaphragma ⁊ multi lacerti pectoris mouentur: et manꝰ sentit ⁊ mouetur. spatule nō sentiūt sed mouenꝰ. Si post. viij. vel. ix. patiatur totū pectus atq̄ manus sensum habētatq̄ motū. harū rationibꝰ cetere spōdiles intelligūtur. Nerui vnicuiq̄ mēbro singulariter cōtingētes si patianꝰ nocent mēbro cui famulātur. qḋ ex anatomia nostra facile quiuis intelligat. tu tamen cōsidera: q: mēbrū cui neruus sensum ⁊ volūtariū motum administrat: si patitur vtroq̄ illud priuaꝰ. si inquā passione nimia grauaꝰ. Si non sit nimia motum ꝑdit cum sensus remaneat. motus em̄ fortior est ꝙ sensus. si duorū neruorū alter sensum: alter volūtariū administrat motū: qui horuꝫ patietur membrum suo tantuꝫ priuabit effectu.

De leticijs siue doloribus. Cap. xvij.

Delectatio siue dolor habetur in oībus sensibꝰ. horum vtrūq̄ sensum mutat in naturā rei sense. Sꝫ delectatio rei extra naturā in naturalē est mutatio sicut infirmitatis in sanitatē. hec si sint pauca neq̄ dolores faciūt: neq̄ delitias. et si paulatim veniāt: neq̄ delitias: neq̄ dolores gñant. Si em̄ mali hūores paulatim in hūano corꝑe aggregenꝰ nulli dolores inde nascūtur. et inaniti paulatim humores nullas sitr gignunt delectationes: sed si mutatio subita sit. ⁊ magna vtraq̄ generat grauia. Si em̄ in aliqḋ mēbrū humores frigidi siue calidi discurrūt dolores graues faciunt. ⁊ si mali humores ab aliqua coadunatione siue subito apostemate purgenꝰ delectatiōes siue dolores in tactu nascūtur grauiores. q: tactꝰ grauior est oībus: neq̄ in naturā rei sense subito mutatur. neq̄ ab ipa re sentienda cito percutitur. sunt ergo quoquo modo a seinuicem separata tactus et res sensa. vnde cū paulatim tactui accedat necesse est grauius ledat. alij sensus nō tm̄ dolent: siue delectātur. visus em̄ cito in rem sentiendam mutaꝰ. sicut ad colores. vnde parum patitur dolores seu delectationes. visus itaq̄ et tactus in aliorū positi sunt extremitatibus. alij em̄ inter multū ⁊ parum sunt medij. Sꝫ tamē dolor siue delectatio in gustu ꝙ tactu videꝰ esse maior. ē aūt subtilior. In auditu fortior est ꝙ in visu. est em̄ grossior auditus: odoratus inter auditū et gustū mediocris est habendus. quia nihil aliḋ est dolor ꝙ iūcture separatio: que est in tactu de re incidente cōterēte ex nimia extensione ex calore vel frigore. hec nō faciūt dolorem nisi cū iūcturā mēbrorum separent. Nimius em̄ calor actiōe sua rarificat: ⁊ ideo separat: frigus ecōtra coadunat. et spissat quoad coadunata separet ⁊ seiungat sicut ī luto videtur quod dū exiccaꝰ coadunatum finditur. Opꝫ ergo itelligi malā ꝯplexionē non facere dolorem nisi cum diuersa sit. Si equaliter est ꝑ oē corpus non dolor gignitur: q: quasi naturalis efficiꝰ. Nullum iteꝫ membrum naturaliter dolere videtur. sicut in ethica fe. ⁊ in hydropisi videmꝰ. q: mala ꝯplexio toti corpori dñatur. Nō ergo dolorem sentiunt: q: nullū mēbrum ab infirmitate est liberū qḋ infirmitati ꝯdoleat patientium. vnde in peryodicis febribus magnꝰ dolor in prima peryodo sentitur. q: alienum est neq̄ prius sentit corpus: sꝫ postq̄ per totū corpus dispergitur. nō dolor tātꝰ sentitur qñ mala cōplexio diuersatur: neq̄ per oē equale est corpus. quia in aliquibus membris: in aliquibus vero nō: in quibusdam plus: in quibusdā vero minus: tunc tandē dolor sentitur: q: pars diuersa partem de parte suscipit: ⁊ plꝰ in parte videtur pati. Dolor in visu de albo est colore. quo separatur visus ⁊ disgregatur sicut de calido: vel de colore nigro qui adunatꝰ tādē separatur sicut frigidū. In gustu ex nimia aciditate doleꝰ vł amaritudine: q̄ partes separāt lingue sicut calida videnꝰ facere: vel ex pontico coadunante ⁊ cōstringente sicut frigidū. In auditu ex maxima voce siue acuta dolor nascitur: q̄ auditꝰ separat sensuꝫ. sicut albedo nimia visum. vnusquisq̄ sensuū exterius dolet et delectatur sicut visus: auditus: odoratus. qui dolent vel delectanꝰ audiēdis: videndis: siue odorādis vel interius vel exterius. sicut gustus ⁊ tactus. Gustus exterius sentit q: cibū recipit. Interiꝰ q: ex sapore sanguinis siue phlegmatis dulcoraꝰ. Nocent cholera vel salsum phlegma: vel acidū. Tactꝰ dolet exterius cū incisione vł pūctura separatur. Interius ex mala ꝯplexione caloris vel frigoris hu. grossi vel acuti. Delectatur exterius cū tenera inter calidū et frigidū temperata tangātur. Interius cū mali hu. a corpore dissoluunꝰ sicut in balneis videmꝰ: vel cū res nociua expelliꝰ. sicut in coitu cū sperma emittitur: sperma em̄ cum in suis abundet vasis nocet et grauat naturā. vnde cū expellitur adiuuatur natura ⁊ delectaꝰ. Maior in expellendo spermate est delectatio. ꝙ dolor in coadunando: q: cum expellitur isimul et subito emittitur. cū coadunaꝰ adeo paulatim coadunatur vt vix dolor sentiatur. Delectatio in coitu maior est in mulieribus: ꝙ in masculis: q: masculi delectanꝰ tm̄ in expulsiōe sup̄fluitatis. Mulieres dupl̄r delectātur. ⁊ ī suo spermate expellēdo ⁊ masculi recipiēdo ex vulue ardētis desiderio.

De accidentibus appetitus. Cap. xviij.

Quia stomachi os neruū habet descēdentē a cerebro vnde sensus datur stomachi desiderio: necessariū est vt accidētia q̄ patitur attineant tactus accidētibꝰ. Passio oris stomachi vel ipsiꝰ soli nocet actioni: vel alijs mēbris causa sue societatis. sicut et cerebrum patiꝰ ex oris stomachi passionibꝰ. Diuersa em̄ facit nocumēta: epilepsiam: alienationē: maniā: vel nocet membris vicinis. sicut cordi et socijs. sicut defectioni et duritiei anhelitus. Accidētia que stomachus in cibi desiderio ꝓpter se patitur sunt tria: vel em̄ totum aufertur desiderium: vel minoraꝰ: vel cursum suuꝫ egreditur. Auferꝰ vel q: corpꝰ non exinaniꝰ vt ex necessitate exinanita restaurētur: vel q: os stomachi nō sentiat vt sese inaniat. qḋ fit vel ꝓpter se cū in mala mutetur cōplexiōe sicut in febribꝰ sepe videmꝰ cuꝫ cōplexio sit calida: vel ex cerebri passione sicut in mania vel ex passione nerui a cerebro ad os stomachi veniētis. vel propter ipsius nerui strictionem. vel ꝓpter incisionem. Minoratur desideriū: cū non adeo grauia sunt vt ex toto auferatur. peioraꝰ ꝓpter cibū vel potum. ꝓpter cibū in quātitate vel q̄litate. In quantitate cum multuꝫ appetat. qḋ solia

vocatur. qđ fit ex humorib⁹ acidis in ore stomachi. Scilia̅ sequit̄ multa egestio ꝛ hūida: vel ex nimia inanitione ex nimia facta solutiōe. Solutio ꝯtingit ex calore q̄ exiccat ꝛ dissoluit: vel defectiōe cōtētiue ṽtutis. In q̄litate cū salsa acida ꝛ aliq̄n carbones appetātur siue lutosa: qđ fit ex hūorib⁹ putridis in ore stomachi. h̄ patiunt̄ marie pregnātes in primo: scđo: ꝛ tertio mēse: cū fetus paruus nō multo sanguine mēstruo vtatur: sed meliore nutriat̄. peior adunat̄ ꝛ putrefit in ore stomachi vn̄ malū appetitū gignit. In quarto mēse crescens fet⁹ nō parua ei⁹ sanguinis quātitate est cōtentus. ꝛ superfluitas q̄ pri⁹ fuerat vomitu vel fastidio mulierū exanit̄. aliq̄n hoc fit viris t̄m pregnātibus feminis. est aūt ex hūorib⁹ in ore stomachi. Si hūores sint acuti desideriū minuit̄ cibi ꝛ potus crescit. Si acide desideriū cibi augmētat̄ et potus minuit̄. acidi em̄ hu. in ore stomachi desideriū augent cibi. Si hūores dulcorent̄ cibi ꝛ potus minuūtur. dulces em̄ hu. implēt ꝛ humectāt. Potus malū desideriū est in quātitate vel q̄litate. In quātitate cū nimiā appetat aquā: hoc est ex nimio calore in ore stomachi: vel ex salso phlegmate: vel ex cholericis hūorib⁹. In q̄litate cū hūores putridi siue phlegmatici vel cholerici qui appetūt ꝯria sue q̄litati.

¶ De accidentibus cerebri ꝛ cordis propter os stomachi. Capitulum. xix.

Accidētia cerebri ꝛ cordis actionū ex ore stomachi patiētiū hec sunt. In cerebro alienationes ex calido apostemate in stomachi ore: mentis ꝯstipatiōes ex frigiditate oris stomachi ꝯtingentes: hec frigiditas est vel sine materia vel cum phlegmaticis hūorib⁹: vel ex frigida accepta medicina. sicut opio. cerusa. vl̄ frigido cibo. sicut fungis lacte acido. vel q2 a vulua mulieris frigid⁹ fum⁹ ascendit os stomachi: cū mulier nō mēstruauerit neq3 sperma emiserit. de ore stomachi cerebrū ascēdit ex ꝯsocietate sui. Epilepsia quoq3 ex humorib⁹ nascit̄ phlegmaticis q̄ in ore stomachi sunt. mania sil'r ꝓpter oris stomachi est melācholicos humores q2 fum⁹ cū cerebrū petit: maniā hanc gn̄at: hec cerebrū patit̄ ex ore stomachi si passio sit fortis et cerebrū defecerit natural'r siue accidētal'r cū os stomachi fortē habeat sensu3. Accidētia cordis ꝛ arteriarū ex ore stomachi sunt sincopis: visus obscuritas: bolism⁹. Sincopis ex nimio est dolore ei⁹ et fortissimo suo sensu ꝛ cordis arteriarū: q2 defectionibus naturalib⁹ siue accidētalib⁹. Bolismus est ex mala ꝯplexione frigiditatis in ore stomachi ex paruitate cibi ꝛ defectiōe virtutis. Accidētia q̄ cor et cerebrū ex ore stomachi patiunt̄ malus est anhelit⁹: ꝛ ꝯstrictio ipsi⁹ qđ fit ex apostemate in stomachi ore diaphragma premente. Hec accidētia sufficiunt que attinere tactui superius dicta sunt.

¶ De accidētib⁹ sensus sensuū. i. cerebri. Ca. xx.

Accidētia cerebri oīm sensuū fundamēti nimi⁹ est somnus ex frigida ꝯplexiōe sui: ꝛ ꝯstipatio mētis ex nimia hūiditate ipius. vel de frigidis cibis sicut papauere et opio vigilie cause causis somnū faciētib⁹ sunt ꝯtrarie. i. siccitati nimie ꝯplexioni calide ꝛ sicce. ꝛ cibis his similibus.

¶ De accidētib⁹ voluntarij motus. Cap. xxj.

Accidentia volūtarij mot⁹ modis fiunt trib⁹. vel em̄ totus auferl̄. totus sicut cū emollit̄: vel minoratur sicut cū cōgelat̄: vel cursu3 suū egredit̄. qđ diuersis modis ꝯficit̄. Ex actiōe em̄ nature sicut rigore: tussi: sternutatiōe: oscitare: spondilare: singultire: ructare: vel ex morbi actione sicut spasmo titillatione: vel actionib⁹ nature et morbi sicut tremore ꝛ motu ꝯgelationē et emollitionē sequētib⁹. In natura dicta virtus intelligit̄ regitiua vel aīata. Emollitio vnde tot⁹ auferturvolūtarius mot⁹: ex neruo est patiente mēbri cuius erat mouere. qđ fit vel ex frigida cōplexiōe vel ex apostemate. vel ex viscosis et grossis hu. vel ex ꝯstrictiōe. Que si icipiēte nucha ꝯtigerint totū corp⁹ emollit̄. ꝛ minor apoplexia vocatur. hec si in aliq̄ fit neruo laxat mēbrū cui neru⁹ portabat motū si in lacertis gutturis vocem patiēs amittit. si in lacertis vesice: vrinā nō pōt ꝯtinere quin exeat sine patientis volūtate Si in natibus egestio ab inuitis egreditur. Ut si vrina ꝛ egestio naturaliter fiant cū expulsiua ṽtute: exitus t̄n cum voluntate ab aīata ꝓcedit actione. vnde em̄ egressio vesice est egressio. virtutis expulsiue expulsio lacertoꝝ vesice dilatatio vel emollitio. q̄ oīa ex actione virtutis exeunt aīate. Idē intelligendū est de egestiōe. Est enim egestio intestini constrictio: ꝛ lacertorū rectū intestinū circūdantiū emollitio. vn̄ cū vesica emollit̄ stranguria subsequtur q̄ naturali accidēs est ṽtuti cū lacerti emolliunt̄ q̄bus os stomachi ei⁹ ꝯstringit̄ et extra volūtatē patiētis vrina egredit̄ qđ accidit aīate vtuti. Sil'r cum egestio ꝯstringit̄ virtuti naturali accidit exit⁹ cum voluntate virtutis aīate. hec sunt res motum volūtariū auferētes. Idē mot⁹ minoratur ex obdormitiōe: cui⁹ est eadē cā: etsi nō ad eo magna. obdormitio h̄ ex natura ꝛ morbo est: neq3 enim sensus amittitur siue motus: sed non sunt perfecti ex nocumento morbi.

¶ De malis motibus. Cap. xxij.

Motus volūtarius cū cursum suū egredit̄: rigor: tremor: tussis: et ea q̄ prediximus gn̄antur. illos incipim⁹ de rigore ꝛ tremore. hec accidētia de acutis sunt hūorib⁹ siue pūgentib⁹ in mēbra sensibilia effluētib⁹. sicut sunt lacerti ꝛ nerui. his ei nocet̄ cū ab istis pūgant̄ hūorib⁹. vn̄ ꝛ ex ṽtute iui sensus mouent̄: ꝛ ad hos expellēdos hūores ab expulsiua ṽtute adiuuātur. aliq̄n h̄ duo sequunt̄ cū subito frigida aqua corpus ifundit̄ vel locus incidat corpib⁹. mouet em̄ natura ad res expellēdas nocitiuas. Est aūt cā rigoris triplex: calor: frig⁹: defectio caloris naturalis: ꝛ abūdātia humoris. Calor est interior: sicut chol. ru. ardor: quā febris sequit̄ ex necessitate: vel exterior: sicut cū vulnerib⁹ acuta medicina iponit̄. vn̄ vulneratus tremorē ꝛ rigorē patit̄. Sil'r inuenit̄ in hoīb⁹ plenis acutis hūorib⁹: cū balnea igrediunt̄ tremūt. q2 calores balneoꝝ hūores ad exteriora trahūt. frigor ei exterior: ex aqua ē vel aere. Interior q̄ de chol. ni. nascit̄ quā febris seq̄tur: q2 ille humor nullum rigorē gn̄at: nisi prius putrescat: et cū putruerit rigorē cū calore facit. Si aūt rigores fiunt sine febrib⁹: si pars putreat: pars vero nō: gn̄atur fe. epialos. i. habēs rigorē ꝛ tremorē. Defectio cal. naturalis. i. abūdātia hūoris rigorē seu tremorē facit ꝛ mors succedit. Hūorum3 em̄ abundātia cū calorē naturalē defectū inueniat: vincit et extīguit. rigor ex frigore: et tremore est opposit⁹. tremor est ex motu virtutis expulsiue q̄ in lacertis est ad expellendos nocitiuos hūores: vnde rigor ex calore fortior est tremore. quia calor in motu fortior est frigore. Rigor ex frigido subsequit̄: tremor ecōtrario. vn̄ tremor in ephimerinis minor q̄ in triteis cā frigoris q2 calor in interiora fugit ꝓpter colorem exteriorē ex humoribus nocitiuis. Tussis ex actione est nature corporis regitiue. estq3 motus fortis expulsiue virtutis vt res nocitiuas ab instrumentis anhelitus expellat: et fit cum constrictione pectoris pulmonem constringentis aerq3 exit fortiter ꝛ velociter portans que habet pulmo atq3 pectus ex nociuis hu. vnde necesse est nature vt in tussi fortis sit in virtute quatinus humores possit expellere: quorū materia nō grossa debet eē vel viscosa: ne difficilis sit ad expellendū: neq3 subtilis multū vt dispsa refugiat ad locū suū Op3 g̃ medicū cū materia erit grossa eā subtiliare cū ysopo. ꝛ ameos ꝛ silib⁹. Si nimis liq̄da fuerit op3 eā ingrossari cū virtutib⁹ plurimis: si viscosa eam diuidat cū oximelle. Tussis causa ꝯplexio est mala calida vel frigida in lacertis pectoris vel canalib⁹ pulmonis: vel in gutture. aut materia interiore vel exteriore. exteriore sicut cibo: potu: puluere: fumo i gutture vel canalib⁹ pulmonis. Interiore sicut hūorib⁹ a capite descēdētib⁹ in canales pulmonis vel guttur siue pect⁹. sicut in catarro videm⁹ vel chimis ab epatis gibbo ascendētibus vel q̄buslibet alijs clausis in diuisionib⁹ canaliū pulmonis: vel sicut q̄ in pleureticis vel peripleumonicis colligūtur: vel sicut vulnera pectoris et pulmonis.

¶ De accidētibus morbū generantib⁹. Cap. xxiij.

Sternutatio est sicut tussis ex natura regitiue virtutis i motu expulsiue ṽtutis ad expellēdas res nocitiuas de ventriculis cerebri q̄ naribus a cerebro expellunt̄. Tussis t̄n a pectore ꝛ pulmōe efficit̄. Sternutatio a naribus ꝛ cerebro pectoris adiutorio. Cū ei cerebrū i expellēdis fumosis hūorib⁹ moueat̄ duo nariū ꝛ cerebri media foramina apiunt̄ vt humor exeat facilius: pectus lacertis ꝯstringit̄ vn̄ aere egrediēte mali hu

mores pectorꝫ ⁊ pulmonis egrediūtur. Sternutatio em̄ ma ior vi ꝙ tussis efficit. oportuit em̄ naturā allaborare vt hūo res de tortuosis locis valeat expellere. vñ Hippo. sternuta tio inq̄t fit cū cerebrū calefit ⁊ humectant loca vacua capitis vñ audit aerꝫ exeūtis son⁹ quē stricti loci facit exit⁹. aliq̄n ēt sternutatio ex acutis fit hūo. vētriculos cerebri pūgētibus: singult⁹ ructatio spōdilatio oscitatio fatigatio: ex motib⁹ re gitiue virtutis efficiunt: vt res nociue a mēbris p eam expel lant. Singult⁹ em̄ ⁊ ructatio sunt ex multoꝝ humoꝝ abun dātia in stomacho: aliq̄n tñ singultus ex nimia stomachi est exinanitiōe cū spasmat quē aīata gignit virt⁹. ructatū expu ua facit virtus: vñ vētosi hūores a stomacho expellunt. hoꝝ hūoꝝ vētositas vel a cibo generat: vel a defectiōe digestiui caloris in stomacho: vel a nimio stomachi calore cibū incidē te. hoc aūt ructare fumosum est. Oscitatio est ex humoribus fumosis in lacertis masticantibus infusis. Spōdilatio silr de fumosis est humoribus in totius corporis mēbris vel plu rib⁹ inclusis ad q̄ vtraq₃ natura mouet expellere. Fatigatio cū dolore est de rerū nocituaꝝ expulsiōe. hec duplex est: aut em̄ ex nimio laborādi exercitio exterius ⁊ etiā interius. Ex terior diuidit in q̄ttuor. Prima est vulnerosa q̄ de liquidis ⁊ calidis est hūoribus ex nimio motu in corpore nascētibus: vel ex dissolutiōe grossoꝝ hūoꝝ: vel ex dissolutiōe piguedi nis vel carniū. Secūda est thetinosa q̄ ex nimio motu ⁊ for ti lacertos ⁊ neruos extēdit. vñ pa. pigritiē incurrit ⁊ graui tatē. Tertia est apostemosa ex nimio cal. lacertoꝝ pp̄ter mo tū naturalē: vñ infirm⁹ apostemosos sentit oēs pulsus. qd̄ ꝯtigit subitū subeūtib⁹ laborē ⁊ non assuetꝫ. Quarta scliros est vocata ex lacertoꝝ siccitate nascēs nimia: vñ ⁊ lacerti mo tu carēt. Fatigatio interior triplex est: est em̄ vulnerosa ꝯtin gēs ex hūorib⁹ chol. ⁊ acutis interiora mouētib⁹ corporis cū mot⁹ precedat aliq̄s. vñ patiēs oīa sua mēbra sentit q̄si vul nerosa. Scd̄a q̄ ⁊ thetinosa ex nimiū hūe gros. hūo. mēbra grā tib⁹. h̄ facit sepe ⁊ mltū spādidare. Tertia apostemosa ex hū. nascēs cal. ⁊ sanguinolētis hēs dolorē ⁊ pulsū sic apostema.

De accidētibus solius mēbri. Cap. xxiiij.

Accidētia solius morbi spasmus est ⁊ iectigatio Spasm⁹ fit i lacertꝫ ⁊ neruis quē motus volūta ri⁹ facit lacertos ꝯstringēs ꝯ suas extremitates Nascit spasm⁹ ex plenitudine vel exinanitione. Plenitudine cū lacerti vel nerui implent hūo re latitudinē extedēre ⁊ lōgitudinē coarctāre. Ex inanitiōe cū hūiditas lacertoꝝ euacuat vel neruoꝝ qui dū exiccent ꝯ suā extremitatē extēdunt sicut in chordis organoꝝ videm⁹: si calori cuilibet apponant extēdunt atq₃ rūpunt. Spasm⁹ ḡ ex solo est morbo. ꝙ si p totū corpus spargat epilepsia vo cat. si in lacertis maxillaꝝ frigiditatē ⁊ stridorē dentiū facit. Iectigatio ex vēto ē fumoso ⁊ grosso mēbris incluso mēbra cōstringēs ⁊ dilatās sicut in pulsu videmus: sed tñ differūt q: cū pulsus sit ꝯtinu⁹ iectigatio rara videt: iectigationē pa tiunt oīa mēbra corpis q̄ dilatant sicut cutis lacerti cor ve ne arterie stomachus intestina ⁊ cētera mēbra in duritie ⁊ mol litie media: ossa ⁊ cartilago q: dura sunt ⁊ solida: nō sunt vē tum includētia: ⁊ silr cerebrū ex mollitie sua. Iectigatio er go q: nascit ex vento necesse est ex solo fiat morbo.

De accidētibus actionū nature ⁊ morbi. Cap. xxv.

Accidentia morbi ⁊ nature sunt tremor ⁊ motus obdormitiū mēbroꝝ. Tremor est motus mēbro rū sursuꝫ atq₃ deorsum: qd̄ defectio facit virtutis q̄ nō adeo mēbra pōt surgere q̄n morbus valen tior sit deponere. Tremor iste de accidētibus est anime: vel ex maiori passione virtutē dissoluēte. Aīata acci dentia sunt: tremor: ira: ⁊ sitis. Per hec em̄ virt⁹ deficit mo tus volūtarij. Morbi accidētia virtutē dissoluētia de simili morbo: sicut de mala cōplexiōe frigida semp senibus contin gente vel nimiā aquā bibentibus ⁊ in ea balneantibus: vel a quibus nimiū vinū bibit. vñ calor naturalis suffocat: vel ex officiali morbo: sicut neruoꝝ oppilatiōe de grossis ⁊ visco sis humoribus quibus virtus motiua ꝯhitur ne ad neruos per eā mouēdos sit trāsitus: q̄ tamē si neruos impleuerit nō tremunt nerui tantū: sed oīno motū perdunt. vnde cū partē viscosi hūo. ipleāt ⁊ ptē vacuā dimittāt: ⁊ cū in pte vacua vir tus in plena regnet humor viscosus: necesse est tremor q̄dā efficiatur cū virt⁹ partē suā erigat: humor vo deprimat. hec sunt accidentia de morbo ⁊ natura orientia.

De accidētibus spūaliū actionū. Cap. xxvj.

Sufficiat nobis dixisse de accidētibus actionis vir tutis patiētis aīate. Oportet igit dicam⁹ q̄ spi ritualis actio accidētia patiat. Actiōe ergo spūa li prout diximus cor ⁊ arterie dilatant ⁊ cōstrin gunt: ⁊ hec actio pulsus vocat. Pulsus vel aufer tur totus qd̄ auferri mors ilico comitat: vel minorat: ⁊ de fectio pulsus vocat: vel cursuꝫ naturalē egredit. Defectio vel ex calore nimio est cū interiora corporis calor fugiat na turalis vel: ex defectione virtutis spiritualis cū arterias di latare in omnes suas extremitates nō possit sicut videmus in sincopi. Egressiōis cursus sui diuisio est multiformis p̄m multitudines ⁊ diuersitates membroꝝ multos ⁊ diuersos pulsus facientiū: de quibus dicturi sumus in futuris.

De accidētibus naturaliū actionū. Cap. xxvij.

Accidētia q̄ actio naturalis patit ⁊ cause eorū priores duas comitāt ex ordine. Actio v̄tutis naturalis: nutrimētū est in hoīe qd̄ assimilat cibū mēbris suscipiētibus susceptū: h̄ explet cū actionibus desiderij ⁊ digestiōis. De desi derio iā dixim⁹ cū accidētia virtutis aīate di cerem⁹. Accidētia digestiōis sola restāt dicēda. Digestio est triplex: in stomacho cū cibus fact⁹ chilosus qd̄ p̄ma digestio vocat. Scd̄a in epate cū cibi succus mutat in sanguinē: ⁊ se cūda digestio vocatur. Tertia in mēbris est totius corporis cū mutatur sanguis in naturā vniuscuiusq₃ mēbri: ⁊ tertia digestio nūcupat. Vnaq̄q₃ haꝝ suū subsequit effectū cū sup plemētis q̄ttuor virtutū sicut in virtute naturali iam est di ctū. i. appetitiua: cōtētiua: digestiua ⁊ expulsiua. Prima di gestibilis in stomacho patit tribus modis: vel aufertur to ta sicut videm⁹ in fastidio: vel minorat sicut in fūosa vel a cida ructatiōe ꝯsideram⁹: vel suū cursuꝫ egredit sicut cum cibus in ventositatem transducitur quod duobus modis ac cidit: aut interius: aut exterius. Interius cum virtus di gestiua patitur. Passio enim que ex mala cōplexiōe est sto machi calida cibū in fumositatē vel putredinē mutat: frigi da in acetositatem: vel patit ex liquidis in stomacho humo ribus. ꝙ si sint cholerici fumosum ructatū necesse est fieri. si phlegmatici acidū: frigdor vo nimi⁹ fastidiū ⁊ lienteriam ge nerat: nā fortis ventositatē facit. Vel patit ex officiali mor bo sicut apostemate calido vel frigido: vnde virt⁹ deficit di gestiua. Sciendū est autē digestiōis corruptionē ex defectio ne virtutis digestiue esse nocibiliorē: ⁊ maxime ex frigida: vel calida mala cōplexione: hūida em̄ ⁊ sicca digestionē mi nuūt: nō tñ auferūt nisi cū in aliū incidāt morbū. Exteri⁹ vir tus digestiua patitur pp̄ter cibū vel potū vel somnū. si som nus sit multus digestio erit bona: si paruus digestio mala Propter cibū fit quattuor modis. in q̄litate in quātitate in tpe in ordinatiōe. In quātitate si mult⁹ sit cibus vel paruus si est paruus ⁊ stomachus calidus in fumositatē mutat. Si multus ⁊ durus ⁊ fortis virtus longusq₃ somnus digestio tantum comitatur. Si cibus est mutabilis ⁊ calor fortis cor rūpit in stomacho siue somnus longus fuerit siue breuis: si calor deficit ⁊ cibus mult⁹ ⁊ durus fuerit somnusq₃ paruus fastidiū fit. Ex qualitate: q: si calidus est: ⁊ stomachus cali dus in choleri. mutat hūo. sicut mel in iuuenib⁹ ⁊ in cali de nature aīalibus: aut si cib⁹ frigidus ⁊ stomachus silr fri gidus in aciditatē cib⁹ mutat: sicut lac ⁊ cucurbita in seni bus ⁊ stomachū frig. habētib⁹. Ex tpe: q: si q̄s cibū quātū cūq₃ laudabilē accipiat: si anteq̄ cibus ille digeratur: aliū ci bum iterū accipiat: oportet corrumpitur. Similiter si post vigilias nimias cibum accipiat. Ex cibi ordinatiōe: q: cū bō stipticū cibū accipiat: sicut coctana ⁊ pira: ⁊ post cibū solu bilē sicut cibū blitis ⁊ spinarchia vētrē cōstipat: ⁊ cibū neces sario corrumpit. Similiter si cibis vtatur duris hisq₃ cibus succedat facilior: sicut coctana et cucurbita ⁊ melones cibus oportet corrūpat ⁊ in malos humo. mutet. oñis cibus du rus in stomacho diuti⁹ morat: q: difficulter digerit. cib⁹ fa cilior cū cito ad digerendū molliat: pre duritie vo alteri⁹ nō egrediat necesse est corrūpat. Ops medicū vt stomachi di scerna at passiōes q̄litatiuas si fit ex virtute digestiua: vel ex

cibo vel ex somno. Accidētia em̄ ex digestiua ad sanādū sunt dura ⁊ etiā impossibilia. Aliqn̄ etiā cadūt in lienterias: vel cibus nullatenꝰ erga stomachū mutat̄. Accidentia ex cibo siue qualibet cā exteriori facilia sunt curari: q̄ sic possunt discerni Si accidētia q̄ patit̄ stomachus ex cibi sint multa vel parua quantitate: vel calida siue frigida qualitate: vel ꝓpter vigilias vel quaslibet cās exteriores: intelligit̄ nō esse ex digestiua: ꝙ si ecōtrario virtuti digestiue est imputandū.

De accidētibꝰ appetitiue ꝯtētiue ⁊ expulsiue. Ca. xxviij.

Cum q̄ accidētia virtꝰ digestiua patiat̄ dixerimꝰ: oportet de tribꝰ reliq̄s dicamus: appetitiua: cōtentiua expulsiua q̄ in digestiōe sunt prima. Appetitiua ḡ patit̄ in stomacho: vel si tota auferat̄ vel minorēt̄ q̄ ex cōplexiōe mala ⁊ morbo officiali coincidunt. Sed si mala fuerit cōplexio calida vel frigi. ⁊ h̄ fuerit maxima: virtus auferṫ appetitiua. Si nō multa minorat̄ ⁊ ipsa. Si officialis morbꝰ noceat sicut apostema in meri vel in ore stomachi: vel si caro fuerit aliqua superflua que ista claudat ne transire valeat. Si est multa virtus auferṫ appetitiua. Si parua appetit inordinate ⁊ nō ẜm ꝙ oporteat. Patit̄ aūt stomachus ex obdormitiōe spasmo siue tremore sicut ⁊ alia mēbra pati inde diximꝰ: qd̄ cōtingit cū virtꝰ nō adeo sit fortis neq̄ morbꝰ ita maximꝰ vt morbi ⁊ nature accidētia associent̄. Cōtētiua stomachi vel auferṫ tota sicut in liēteria in q̄ cibꝰ sine aliqua mutatiōe egerit̄: vel minorat̄: ⁊ vētositas inflatio vel sonitꝰ cōficiunt̄: qd̄ ex cōplexiōe fit frigida vel cibo qui vētositatē generat vel nō digestiōe nisi parua: ⁊ hic cito exeat: qd̄ fit cū stomachus non adeo teneat vt bene digerat: ⁊ epar cibi succū nō bene attrahat: vnde necesse est vt egestio liq̄da ⁊ velox exeat ex intestino. Si cibꝰ in malā cōplexionē intra stomachū mutat̄: putrida digestio sequit̄. Si ex calida siue choleri. digestione mutatio fit illa sequit̄ ardor ⁊ pūctura. Si ex frig. ⁊ phlegīti. inflatio succedit ⁊ vētositas. Aliquādo stomachus cibū nō retinet ẜm ꝙ oportet sicut spasmat̄ tremēs: vn̄ singultus fit ⁊ vomitus q̄ motus spasmo attinere videt̄: sed nō est certū si in lacertis siue neruis fit spasmus. Singultꝰ ⁊ vomitꝰ actiōes ex cōtētiua ⁊ expulsiua sunt virtutibus. Contentiua cum libenter cōtineat ⁊ expulsiua res ex stomacho velit expellere nociuas: si in superiore stomacho eas inueniat singultū creat: si in fundo vomitū facit: stomachus em̄ leuat̄ vt ori suo vicinet̄: quatinus res nociue expellant̄. Hec sunt accidentia q̄ virtus patit̄ cōtētiua. Expulsiua in stomacho triplici patit̄ morbo: vel em̄ tota auferṫ sicut in yleos videtur: ⁊ hec molestissima habet̄ nascēs ex calido apostemate ī intestino subtili quā feb. sequit̄ semp ⁊ sitis vel ex defectiōe expulsiue: qd̄ ex frigida est cōplexiōe vel ex frigido cibo: vel ex oppilatiōe stercus in cōglobositate intestini exiccante: qd̄ sequit̄ intestini grauitas: ⁊ ad vomitum motio inflatio ⁊ sonitus: aliqn̄ huic morbo ān̄cedit diarria: vel actio expulsiue minorat̄ cū stercus ad egrediēdū induret̄ vel nō ẜm ꝙ opꝫ egrediat̄ qd̄ liēteria sequit̄ cū v̄tus expulsiua cibū moueat anq̄ digerat̄: hoc aūt fit cū hūores acuti pūgunt stomachū: vel etiaꝫ cibi sicut sinapis vel fortitudo aceti vel grauāt eū ⁊ ob h̄ expellunt̄: hec sunt q̄ v̄tꝰ expulsiua ī stomacho patit̄. Opꝫ aūt intelligas q: he tres v̄tutes idē patiunt̄ circa intestina: maxime aūt expulsiua q̄ plus ceteris regnat in eis. Aliqn̄ stomachus ⁊ intestina appetitiuā ⁊ cōtētiuā ⁊ expulsiuā operant̄ extra naturā: cū em̄ a meri stomachꝰ trahit ⁊ ad intestina cibū proijciat: intestina aūt a se alternatim recipiant ⁊ digerēdo eijciāt. qd̄ naturale est: ⁊ vsuale ⁊ cū stomachus ab intestinis accipiat ⁊ in meri proijciat: stomachus extra naturā est cū vomitu. Silr̄ intestina ab inferioribꝰ accipiētia proijciūt in stomachū sicut in yleos videmus: ⁊ cū diu stercus contineatur in yleos: q: cū virtꝰ expulsiua ẜm cursum suum egestionē moueat: neq̄ ꝓpter oppilationē quā inueniat retorquet eā in superiora ⁊ tunc intestina mouēt in alterutra quoad ī stomachū redeat: stomachꝰ in meri ꝓijcit. meri cū vomitu ori reddit: aliqn̄ cū hō p̄ter velle contineat in se egestionē vel vētositatē q̄ ꝓpter timorē retinet siue pudorē seu ꝓpter aliā quālibet rē impedientē: alternatim redit ad superiora quoad per vomitū emittat.

De accidētibus scd̄e digestiōis. Ca. xxix.

Secūda digestio cū sanguis in epate generetur atq̄ venis passiōis est triplicis: vel em̄ tota auferṫ neq̄ sanguis mutat̄: sꝫ cibꝰ remanet sicut priꝰ: vel minorat̄ cū parū digerendo mutet̄: vel nō ẜm cursuꝫ suū digeritur sicut in citrinā ⁊ cholerā rub. mutet̄ qd̄ ycterici patiunt̄: vel in cholerā nig. sicut in patiētibꝰ morphēā nigrā ⁊ elephātiosis vel in phlegma sicut ī hydropisi ⁊ alba morphea: h̄ aūt duplicia sunt interiora ⁊ exteriora. Interiora vel ex mala cōplexiōe calida succuꝫ in cholerā rubeā mutāte: vel ex calidissima in cho. ni. ex incēsione nimia. Ex cōplexiōe frigida in aq̄suꝫ sanguinē mutante. Si frigidissima natura mutata pseuerat vel officiali morbo sicut in venis est cōstipatio ꝓpter hūores viscosos: vel ꝓpter apostema. Tertia ex natura succi a stomacho ad epar veniētis: q̄ si sit mlt̄a nō totā in sanguinē mutat epar. Succi em̄ quātitas mlt̄o maior est. ꝙ ꝯsumēs epatꝭ caliditas. Si parua in cholericos hūores mutat: calor em̄ epatis quātitatē supat succi. Si sit calida in cholericos hu. trāsformat. si sit frigi. in phlegma vel vētositates ẜm frigiditatis quātitates Exteriora sunt ex actionibꝰ patiētiū: sicut in balneo in cibo exercitio ⁊ similibus: hec em̄ oīa si hō nō operet̄ ẜm ꝙ oporteat mali chimi ī corpe augmētant̄ ⁊ mlt̄i. Si q̄s em̄ sepe acciat cibaria calida cholerā generātia: sicut sinapim allia cepas ⁊ silia. ⁊ silr̄ melācholiā gignētia sicut carnē vaccinā lētes: vel si comedat phlegma faciētia sicut lac fungos pisces recētes hūoribꝰ malis abūdabit. Silr̄ quieti ⁊ multū comedētes ⁊ balneari negligētes: vel post saturitatē vl̄ nimiū cei tū balneātes phlegīte abūdēt necesse ē. Cōtrarios his cholerā ru. habere oportebit. hoc mō intelligunt̄ alij hūores generari. hi gn̄ant ẜm qualitates suas passiōes diuersas. Si ex chol. ⁊ in toto corpore aspersa gn̄at̄ ictericia. si in aliq̄bꝰ mēbris herisipilā gignit. Si ē ex chol. ni. ⁊ toto corpe inducta morphea fit nigra: si in vno membro cācer ⁊ sciros. phlegma p totū corpus hypolarcā vel morpheā albā facit. si in aliquo mēbro zimiam. humores aquosi ⁊ in corpore augmentati faciūt hydropisim. si in vno mēbro vesicā necesse est fieri. hec accidentia digestio patitur secunda.

De accidētibus tertie digestiōis. Cap. xxx.

Digestio tertia p oīa mēbra traducit̄ in similitudinē suscipiētiū. huiꝰ accidētia sūt triplicia vl̄ auferṫ tota sicut in ethicis: vel minorat̄ sicut in macilētis: vel cursuꝫ suum egredit̄ sicut in morpheatis. Auferṫ: q: nutrimētū nō inuenit vl̄ q: q̄libet v̄tutū aliq̄ patit̄ accidentia ⁊ actio sua deficit ex cōplexiōe mala. Ex cōplexiōe mala v̄tꝰ mutabilis deficiēs cibū in naturā nō assimilat suscipiētiū: vn̄ in corpore hūores ⁊ male gignunt̄ supfluitates. Si expulsiua fortis fuerit hūores expellunt̄ mali ⁊ cibi boni: vn̄ ⁊ nutrimētū auferṫ. Si debilis hūores remanēt in mēbris ⁊ morbi generant̄ diuersi. Virtꝰ appetitiua si fortis sit ⁊ digestiua debil' nec appetitos cibos mutet nec expulsiua expellere queat: mala mēbroꝝ gn̄ant̄ accidētia. macies ex puitate cibi ⁊ potus est vel ꝓpter accidētia q̄ virtꝰ patit̄ aliq̄. Ictericia ⁊ lepra ⁊ similia nō cibū mēbris assimilant: sed mēbra cibis: qd̄ ex corruptione fit materie debētis mēbra nutrire.

De accidentibus morboꝝ corporiū. Cap. xxxj.

Accidētia morboꝝ corpoꝝ ex corruptiōibꝰ scd̄e ⁊ tertie digestionis sunt ictericia citrina vel nigra elephātia morphea alba vel nigra līgue nigredo ⁊ silia. ycterícia ex epatꝭ caliditate ē nimia vt sanguinē mutet in cholerā ⁊ toti corpori mādet p venas ⁊ cutē corporis in citrinitatē transformet: vel ex venarū nimio calore sanguinē in citrinū mutāte vl̄ ex ꝯstipatiōe vie fell' ad epar tēdētꝭ ne chol. ab epate trahere possit. vn̄ chol. remanēs in sanguine ⁊ p corpus se spargēs tigit cutē qd̄ ex viscoso fit humore in via fellis siue apostemate epatis viā ipsiꝰ fellis ꝯstrigētis. ycterícia nigra ex nimio est calore sanguinē incēdēte ⁊ in choleram nig. mutante: vel ex frigdore idē in melācholiā faciente: vel ex constipatiōe vie splenis q̄ cū feces nō extrahat sanguis dimittit cōtractas sanguini: ⁊ ita per totū corpus sunt dispersi: cutē exteriorē tingunt corporis. Lepra est cū sanguis substantialis ex incēsione nimia corruptus in cholerā nigrā transformat̄: vel cōplexio mem

broꝝ corporis ex nimietate caloris sanguinē incēdit: ⁊ i cholerā nigrā traducit: vel eadē cōplexio mutata in melācholiā traducit ex frigiditate nimia: vñ cibus in materiā eiꝰ cōuertit. Morphea nigra est cū exteriora mēbra siue cutis in nigredinē se mutāt: interiora tamen sana sunt: hec cū fit debilis morphea tñ erit: cū fortissima lepra. Morphea alba ex phlegmatis est causa cū sanguis ex cōplexione frigida ⁊ humida epatis mutat in phlegma: cui assimilat exterioꝝ mēbroꝝ natura. Lingue nigredo est cū fumus epatis pectoris siue stomachi ad linguā ascendit ⁊ incendit. Ex hac rōne oīa accidētia in exteriori cute apparentia sunt cōsideranda.

¶ De accidētibus apparētibꝰ in exeūtibꝰ corpꝰ. Ca.xxxij.

Egredientia corpus in quātitate vel q̄litate corrūpūt. In quātitate si egestio vł vrina vel mēstrua fuerint multa. In qualitate si eadē fuerint nigra. Sūt ⁊ alia a corporibꝰ egredientia q̄ tñ nō sunt naturalia sicut e naribꝰ sanguis emissus: que ex tribus eueniūt rebꝰ: vel ex defectiōe vtutis vel ex materia vel ex mēbris. Ex virtutis defectiōe: vt si qs materiā nō possit cōtinere: ⁊ maxime si fortis sit vis expulsiue ꝓpter materiā multā in quātitate q̄ grauat virtutē ad expellendū sicut est cibus multus: vt fiat inde vomitꝰ: ⁊ sanguis explens sua vasa q̄ quousq3 crepēt ea imp̄mat. In q̄litate vt si acuta vel pūgitiua quā expellere naturā oporteat ne forte magis noceat vel calida q̄ vasa comedat ⁊ apiat: vel hūida subtiliās ⁊ humectās venas vt facile eas crepare faciat: vel si rara sint vasa naturaliter ⁊ subtilia ⁊ ad rūpendū facilia: vel si etiā sint sicca ⁊ ad rumpendum leuia.

¶ De accidentibus in egestiōe apparētibꝰ. Ca.xxxiij.

Accidētia egestiōi attinētia sunt triplicia. in qualitate in quātitate in tēpore. In tpe vt si egestio exeat añq3 cibus digeratur: vel moret postq3 tēpus veniat velocitās exeūdi. Ex mltitudine est cibi virtutē grauātis: vł ex qualitate sui acuta siue pūgitiua quā cū virtus pati nequeat cogit vt añ tps exeat: vel hūida ⁊ lubrica vt nullo cogēte exire valeat: vel ex paruitate sui nutrimenti: vel ex debilitate sensualis intestini grauitatē cibi refugiēti. Mora egestiōis ex defectōe est expulsiue ⁊ fortitudine cōtētiue: vel ex defectione sensualis intestini: vel ex cibis. Si em̄ pauci sint cibi ⁊ parui natura digestiua vtus feces diu retētat vt succū tādem eligēs supflua expellat vel si cibi naturalr sint stiptici vel lacerti vētris adeo deficti vt intestinū exp̄mere nequeāt. In quātitate vel q: multa vel pua egestio fit: vel in nūero assellandi: ex multitudine cibi succū cuiꝰ epar nō suscipiēs crescere ꝑmittit: vel multitudine nimioꝝ hūoꝝ i intestinū descēdētiū. Ex paruitate sic ex puitate cibi, nūerꝰ ad sellā eūdi ē ex defectōe ɔtētiue vtutis ⁊ aliq̄ fortitudine expulsiue: ⁊ lacerti sup anū mollitie. Fortitudo expulsiue ex laxatiue potionis siue cibi est occasiōe vel ex eiꝰ corruptiōe vel ex acutis humoribꝰ a toto corpe in intestinū descēdentibus: vel ex morātibꝰ in ipso intestino sicut vulneribꝰ ex fortitudine sensus intestini. Ɔtra hec paucitas est numeri: cuius cā superiori est ɔtria. In qualitate cursuz egrediēs nature vel ab interioribꝰ est vel ab exterioribꝰ: Ab exterioribꝰ cā est cibꝰ in quātitate vel q̄litate. Quantitas cibi vel in potestate est accipiētis vel i multitudine cibi. Qualitas si cibus in malos chimos mutet: vel si ventositatem faciat. Cibus vētositatem facit vel ex natura sui: sicut faba faseoli: vel ex defectiōe itestinoꝝ ⁊ stomachi. q̄ si sit frigidissimus nulla vētositas efficit: cū em̄ tēpus nimis sit frigidū: neq3 vētosuz est neq3 nubilosum: ⁊ silr calidissimū vtroq3 caret: sicut in estate calidissima nō vētositas vł vel nebula ꝑ. Ventositas stomachi vel intestinoꝝ exit: vel nō exit. Exiēs vel a supiori vt ructatio: vel ab inferiori cum strepitu vel sine strepitu nimia siccitas significat. ex maiori sonitu: maior humoꝝ grossitudo portēdit. Qualitas ab interioribus ex acutis humoribus est in intestinū descendētibus: vel ex alijs nimiū abūdantibus: hoc aūt ex natura est sicut videmꝰ in die cretica vtilis atq3 iuuās: aliqñ de solo morbo vt diarria ex cōsumptiōe mēbroꝝ: vel vtroq3 sicut videmꝰ in ꝓjicietibꝰ lauaturā carnis. Ex vtroq3 infirmitas est q̄dripartita: vel em̄ solus est sanguis: sicut in trūcatis maioribus mēbris: q: cū sanguis loca illa nutriturus nō inueniat quo diffundat: recurrēs ad interiora cū egestiōe inferiori emittit. Solet etiā idē cōtingere in se exercitātibꝰ q̄ cū ad quietē veniūt sanguinē coadunatū ab iferioribꝰ: egerūt: qd ex termino ⁊ nō semper faciūt sicut ꝑiodi: vł sicut carnis lauatura qd ex defectione est vtutis digestiue in epate. Tertia est nigra ⁊ lucida: qd fit cū licet mutet epar sanguinē ꝑm q3 oporteat: tñ ꝑ totum corpus ex cōstipatiōe epatis nō maturat: vñ in eodē coadunatꝰ incēdit ⁊ in nigredinē mutat: ⁊ ita tādē egredit. Quarta cū sanguis exeat paulatim: ⁊ in tēporibus vicinis: aliqñ bonꝰ aliqñ coagulat: interdū cū putredinibꝰ: iterdū sqmosus: vel sicut intestini rasura: q̄ si sint frigida ⁊ dura thenasmon sunt vocata: si neq3 frigida neq3 laboriosa: vocatur dissinteria que ab intestinis vel epate exit.

¶ De accidētibus in vrina apparētibꝰ. Cap.xxxiiij.

Accidentia q̄ patit vrina a renibus sunt: vel vesica. A renibus in quantitate vel qualitate. In quantitate si multa vel pauca exeat vel non exeat: vel cū duritie fiat. In q̄litate ex calida in renibꝰ ɔplexiōe: vt tota aqua sanguinis ad se trahat vt calor ille refrigeret: quā postea vesice mādat ⁊ vocat dyabeta: vel ex epatis frigida cōplexiōe cū aq̄ augmētet in sanguine ⁊ renibus missa ꝓjicit in vesicā: vel ex defectione cōtētiue ⁊ expulsiue in renibus fortitudine. Nō exire vrinā ex fortitudine est cōtētiue: vel ex cōstipatiōe vie vrine. Constipatio ex viscosis est hu. arena lapide in renibꝰ apostemate i via vrine. Cā lapidis hu. sūt phlegmatici ⁊ calores nimij q̄ a calore desiccant ⁊ indurant. In qualitate ex colore sicut nigro ex nimio caloris incēdio: vel nimia frigiditate: vel albo sicut ex cōstipatiōe poroꝝ: vel ex fetore sicut in febribꝰ fetidis est videre. Sūt ⁊ alia accidētia q̄ vrina patit ex vesica. Qd est cū lacertus collū vesice circūdans emollitur ex nimia hūiditate ⁊ vrina nō cōtinet: vel ex defectiōe cōtētiue ⁊ fortitudine expulsiue: vł ex nimie aq̄ potatiōe: vel pustulis nascētibus: vel scabie vesice vt pungat ab vrina nec continere eā valeat: qd cōbustiōe fit nimia. Strāguriā vrine vitio vesice defectio facit expulsiue ⁊ virtutis cōtētiue vel cōplexio sicca qua desiccat vrina: sicut in acutis feb. vel cōstipatio ex viscosis humoribꝰ in via vrine ad vesicā: vel ex sanguine coagulato: vel sanie. In qualitate vrine si sit fetida ꝓpter pustulas ex coloris sui mutatione ꝓpter pustularū saniem. mutatur em̄ color ex sanie seu vulnere seu apostemate.

¶ De accidētibus in mēstruis apparētibꝰ. Cap.xxxv.

Menstrua sunt innaturalia naturā in qualitate vel quātitate exeūtia. In quātitate si plus vel minus q3 oporteat vel omnino nihil exeat. Plusq3 oporteat ex forti est expulsiua ⁊ deficiente ɔtentiua: vel ex materia subtili ⁊ nimis liquida: vel ex abūdania qua adeo grauatur natura ne sufferre valeat: vel ex raritate vulue ⁊ venis que in eius sunt ore. Non exire ɔtrium est rōni nostre: qd ex grossitudine est materie ⁊ eiꝰ spissitudine venaꝝ ⁊ poroꝝ cōstipatiōe: vel defectione expulsiue ⁊ fortitudine cōtētiue. In qualitate si coloris sit nigri: vñ nimia videt incēdio significari. Rubeꝰ em̄ ⁊ citrinus calorē ⁊ cholerā rubeā significāt. Albedo ⁊ liq̄ditas vel spumositas frigdorē hūiditatem vel ventositatē significat.

¶ De accidētibus in sudore apparētibꝰ. Cap.xxxvj.

Sudor est naturalis sicut in diebꝰ creticis vel tēperatis exercitijs vel in balneis. Est ⁊ extra naturā sicut in cōsumptiōe carnis. In hoc em̄ sudore ea tñ exeūt q̄ nō oporteret exire. Est ⁊ mediocris: sicut in nimijs exercitijs. Sudor nō naturalis in quātitate est vel q̄litate. In quantitate si maior sit q3 oporteat: qd ex nimia est materia vel liquiditate sua: vel raritate poroꝝ vel vtute expulsiua. puitas supradictis ē ɔtria. In q̄litate rubor: vñ sāguis vel citrinitas: vñ cholera portēdit rubea: vel putredo vñ hūores putridi signt.

¶ De inanitione nō naturali. Cap.xxxvij.

Inanitio nō naturalis est ex naribus sanguis: vel ex alijs locis: vñ cōsuetudo ꝓfluui nō expescit. fit aūt tribꝰ modis: ex virtutibus: ex materia ex organis. De vtute si fortis sit expulsiua ⁊ defecerit contentiua. Ex materia si sit multa: vnde crepentur vasa: vel acuta vnde perforētur vasa. Ex organis si sint

solida ⁊ cito crepātia: om̄is aūt crepatura vel intima est vel extima. Intima est ex materie abundātia: vñ facile crepent vasa. Extima sicut casus occurrens cōcussio ⁊ magna vox. Hec de causis accidentiū dicenda fuerāt.

¶ Explicit sexta particula.

¶ Incipit septima particula theorice de significationum scientia.

¶ Capitula libri septimi.

¶ De vniuersalibus signatiōibus ⁊ eaꝝ diuisionibꝰ. Cap. j.

HOc plenū ꝓ posse nostro de accidentibus ⁊ eoꝝ causis. i. morbis diximus: ⁊ ipsum tractatū de scientia causaꝝ accidētium titulauimꝰ. Oportet in hoc sequēti opusculo dicamus de morbo ⁊ accidētibus cōsequētibꝰ eū. i. de ipsius significatiōibus: vñ hec particula significatiōnū titulat̄ scientia. He igit̄ signationes sunt generaliter triplices: aut em̄ significāt sanitatem: aut morbū: aut neutrū: quaꝝ vnaqueq; aut p̄terita aut p̄sentia aut futura portēdit. Harū aūt q̄dā sunt vniuersales totius corporis qualitates designātes: alie ꝑticulares. Nos aūt ab vniuersalibus incipiemꝰ quasi dignioribꝰ. Uniuersalis ḡ ex sua actione cognoscit̄ signatio. in sanitate em̄ ꝑfectā mōstrat actionē: in infirmitate corruptā. Haꝝ aūt cā morboꝝ est sanitas aut eoꝝ infirmitas. que vtraq; cōtingit ex tēperamento vel corruptione chimoꝝ. Uniuersalis signatio: vñ vniuersalis inuenit̄ actio spūalis vel natural̄ actiōis ē signatio: qbꝰ duabꝰ actiōibꝰ corpꝰ aīalis regit̄. Sanitate em̄ v̓tꝰ spūalis calorē natural̄ alit̄: ex q̄ calore vita stat aīalis. corruptionē: ḡ ex necessitate sequit̄ mors: tēperamētū sanitas: nō tēperamētū infirmitas. Ex v̓tutibꝰ aūt naturalibꝰ q̄tuor hūores regunt̄: vñ sicut diximꝰ oīa mēbra corpis aīalis gubernant̄. Qd̄ cū ita sit: oportuit fuit rōnis nr̄os āncessores ex his duabꝰ actiōibꝰ ꝑpēdere corpoꝝ sanitates eoꝝq; infirmitates. Ex virtute em̄ spūali sanitas intelligit̄ viriū corporis aīati: ⁊ defectio sui: ⁊ tēperamētū caloris natural̄ ⁊ corruptio tēperamēti ⁊ actiōes rei naturalis ⁊ nō naturalis: ⁊ extra naturā in ipsis: ⁊ in corde qd̄ fundamētū est in ipsis. Sciētia v̓o horū oīm in motibꝰ cognoscere est pulsuū. Motꝰ em̄ pulsualis motiōi cordis est eq̄lis: hec aūt sciētia pulsuū vocat̄ sciētia: ex naturali itidē actiōe tēperamētū hūoꝝ intelligit̄ ī sanitate: ⁊ eoꝝ distēperamētū in infirmitate: qd̄ dat intelligi excoctio in venis: ⁊ nō excoctio in venis: ⁊ nō excoctio ⁊ excoctio in stomacho ⁊ instrumētis spiritus. virtus ista deprehendit̄ circa corpus exeuntia. Excoctio em̄ in venis intelligit̄ in vrinis: q: vrina est colamētū sanguinis. Coctio in stomacho et excoctio instrumentoꝝ spūs ex saliuat ex screatiōe intelligūtur q̄ feces ciboꝝ sunt hec mēbra nutriētiū. Sudoris quoq; sunt signatiōes: sꝫ nō vniuersales: q: sudor subtilis est humor expulsus a mēbris ꝑ poros cutis: q̄ cū ita sint opꝫ dici significationes circa sanitatem infirmitatem ⁊ neutrū: igit̄ incipiendū a pulsu q: dignior esse videtur.

¶ De intelligēdis pulsibus: ⁊ qd̄ ꝑ eos signatur. Cap. ij.

PUlsuū scientia tribꝰ ex causis sciri est molesta. Primo q: nullus adeo expertus est q̄ ꝑuas eoꝝ intelligat mutatiōes. Scd̄o q: cū medicus pulsum implorerit: oīa eiꝰ gn̄a in ꝑuo tp̄e cognoscere necesse est. Tertio q: nō hꝫ cui assimilet: vñ eoꝝ inueniat infirmitates: vñ in pulsibꝰ bn̄ laborāt vt in paruo tp̄e decē gn̄a valeat q̄s agnoscere. Dicēdū priꝰ qd̄ sit pulsus ⁊ quomō fiat. Pulsus ḡ est motꝰ localis arteriaꝝ ⁊ cordis vt dilatādo siue cōstringēdo naturalis custodiat̄ calor: cuius custodia est trahere frigidū aerē cū dilatatiōe ⁊ expellere fumosum cū cōstrictiōe. Dilatare cor ⁊ arterias est mouere a centro in extremitates suas. cōstringere est ab extremitatibꝰ ad cētrū mouere: qd̄ planiꝰ diximꝰ cū de v̓tute spirituali tractauimꝰ. cordis ⁊ arteriaꝝ idē est motꝰ: vñ ex vno oēs intelligunt̄: motꝰ ḡ cordis q̄rēdus est in arterijs. Pulsus aūt sciētia ad hoc tm̄ est necessaria vt spūalis v̓tꝰ q̄ ī corde est intelligat̄: qd̄ nō pōt intelligi ex oībꝰ corpis arterijs ⁊ hoc tribꝰ ex cāis. Quedā em̄ arterie in inferiori corpi sunt sicut q̄ in dorsi lōgitudine sunt. alie in carne sunt fundate: sicut coxaꝝ arterie: alie ossibꝰ sunt opte sicut in pectore: q̄rū motꝰ nō appet in tactu dū sanū ⁊ carnosum est corpꝰ. Scd̄o q: q̄dā lōge sunt a corde nō oī apparētes tp̄e. vñ nō in tactu sunt inuestigāde vt calcaneoꝝ ⁊ plātaꝝ pedū arterie. Tertio q: nō eaꝝ cōpositio est recta: vt q̄tuor digiti plene possint apponi sicut ī auriculaꝝ arterijs: qd̄ cū sit necesse est mēbra nō multū carnosa eligi neq; a corde remota: ⁊ quaꝝ cōpositio sit recta. Unde antiq̄ arterias elegerūt brachij: sunt em̄ faciliores vtiliores ⁊ pulchriores. vtiliores q: cordi ꝓpinquores: faciliores q: brachia nō adeo sunt carnosa: pulchriores q: medicū verenda p̄sertim mēbra feminea discoopire turpe est. Intelligūtur aūt pulsus ex digitoꝝ suꝑ arterias brachij appositiōibus: ⁊ hoc in longū ne infirmi manꝰ dilatet̄ vel stringat̄. Digitoꝝ positio suꝑ arterias est diuersa. Est em̄ vbi opꝫ premi digitos arterijs: sicut vbi pulsus est fortis. qui cū p̄mat̄ digiti repelli vident̄: ⁊ in carnosis arterijs sic debent imp̄mi. In debili aūt ⁊ nudo carnibꝰ opꝫ leniter digiti p̄mant̄. debilis si tenet̄ non mouet̄. Nudus carne eadē nō dꝫ p̄mi rōne. Opꝫ aūt mediocriter p̄mi nec multū fortem nec mltū debilē: nec mltū tenuē nec multū carnosū pulsuꝫ.

¶ De pulsuū generibus ⁊ eoꝝ q̄litatibus. Cap. iij.

PUlsuū qualitates multimode sunt ⁊ diuisiones: mes ƀm v̓tutū diuersitates eos mouētes ⁊ ƀm etiam naturales varietates caloris: ⁊ ƀm q̄ sanguis ⁊ spūs in ipsis habent̄ pulsibꝰ cuiꝫ naturā suā custodiūt siue egrediūt̄: h̄ tm̄ diuersitas in decē tm̄ ꝯcludit̄ gn̄a. Primū ƀm quātitatē dimēsionū. Scd̄m ex p̄te motuū. Tertium ƀm tenorē virtutis. Quartū ƀm ꝯsistētiā organi. Quītū ƀm plenū ⁊ vacuū. Sextū ƀm q̄litates arteriaꝝ. Septimū ex tp̄e q̄etis. Octauū ƀm ordinationē ⁊ inordinationē. Nonū ƀm ꝯcordiā. Decimum ƀm numeꝝ ꝑcussiōis pulsuū. Quātitas diuisionū diuidit̄ in magnū paruū ⁊ mediū: lōgū breuē ⁊ mediū: latū strictum ⁊ mediū: aptū occultū ⁊ mediū. Cū em̄ arteria sit corpꝰ oē em̄ corpus lōgitudine latitudine ꝓfunditate dimetiat̄ necesse est: vt q̄ in tres extremitates has diffundit̄ magnꝰ ⁊ puꝰ vocabit̄: minor ⁊ cētro suo vicinior debil̄ dicet̄: si nec centro suo nec extremitatibꝰ sit vicinꝰ mediꝰ. Si em̄ in lōgitudinē plusq̄ in aliā p̄tē extēdat̄: qd̄ est cū q̄tuor excedat digitos lōgus nūcupabit̄. Si minor curtus. Si tm̄ q̄tuor digitis cōtineat̄: eq̄lis. In latitudine digitos visus exire latꝰ appellabit̄. Minor in latitudine strictꝰ: extremitatibꝰ digitoꝝ eq̄lꝰ dicet̄ tēperatꝰ. Maior in ꝓfūditate aptꝰ dicet̄: ⁊ h̄ est cū altitudo eiꝰ cōsiderat̄. Minor in ꝓfunditate ⁊ in centrū suū reuolutus vocabit̄ occultꝰ: si in latitudine ꝓfunditate atq; lōgitudine minor grossus. Aliq̄n pars cum p̄te cōponit̄ sicut lōgus cū lato atq; stricto: aut mediocri inter latū ⁊ strictuꝫ aut cū aperto aut cū oculto: aut cū mediocri inter hec duo: ⁊ similiter se habēt alioꝝ ad se inuicē cōpositiones. hi sunt pulsus q̄ ex quantitate dimētionū cōsiderant̄: quarū causa est tripertita. Causa em̄ magni pulsus ex fortitudine est spiritꝰ quo dilatat̄ pulsus: ⁊ ex nimio calore quē refrigerare sit necesse: ⁊ ex vasculi mollicie qd̄ dilatatiōi v̓r obedire. minor his cāis est ꝯrius. s. ex defectione sue v̓tutis ⁊ paruitate calo

ria ⁊ duritie sui organi. tẽperatus mediatꝰ in his duobus. Alij q̃dẽ ex his habẽt plus: alij vo minus: q̃ dicẽdi sunt in cã mutatiõis pulsuũ. Tẽpus motuũ diuiditꝰ in velox tardũ et mediũ: velox est q̃ longũ spaciũ breui pficit tẽpore: tardus q̃ paruũ spaciũ in lõgo tpe insequitꝰ: mediꝰ inter hos duos est humidus. vnusquisq3 hoꝝ ex duabus nascitꝰ causis. i. virtute ⁊ calore: velox eñi ex forti calore ⁊ sana virtute. Calor aũt frigiduꝫ aerẽ sibi elaborat attrahere: tardus ex virtutis defectiõe se debiliter mouente ⁊ caloris minoratiõe. Tertiũ sm virtutis tenorẽ diuiditꝰ in fortẽ debilẽ ⁊ mediũ. Fortis q̃ quasi quadã virtute digituꝫ a se videtꝰ expellere. Debilis q̃ digitũ debilẽ percutit: medius inter hos duos est tẽperatꝰ hi duobus sunt modis: fortis ex fortitudine est virtutis et mollitie organi ad mouendum facilis. Debilis ex debilitate est virtutis ⁊ inobedientia organi: medius ab vtroq3 tẽperatus. Quartũ sm cõsistẽtiã organi diuiditꝰ in durũ: molle: mediũ. Durus est q̃ digitis tangentibus q̃si fortis videtꝰ. Differt eñi a forti iste durus: qm̃ fortis est magnus fortitudine sua dilatãs vascula: vñ redduntꝰ quasi maiora. Durus est paruus: q2 durities virtuti nõ obtemperat vt se dilatet. Mollis est quẽ digiti cũ multa suauitate sentiũt vt videatꝰ ab eis separi ⁊ penetrari: hoꝝ medius inter hos est tẽparꝰ. Durꝰ ex siccitate suoꝝ vasculoꝝ: mollꝰ ex sue hũiditatis mollitie. Quintũ sm plenũ ⁊ vacuũ diuiditꝰ in plenũ ⁊ vacuũ ⁊ mediũ. Plenus quadã quasi hũiditate redũdare videtꝰ. vacuus q̃ apparet inflatus: sed cũ tangitꝰ quasi vacuus digitis perforatꝰ. Plenus ex plenitudine sanguinis ⁊ spiritus in vasis cõsideratꝰ: vacuus ecõtrario. medius ab his est temperatus. Sextũ sm qualitates arteriarũ diuiditur in calidũ ⁊ frigidũ ⁊ mediũ: calidus cũ digitoꝝ extremitates sentiũt calidã arteriaꝝ substãtiã: frigidus ecõtrario est intelligendus. Medius ab his duobꝰ tẽperatꝰ. Calor aũt substantie arteriarum ex materia intra eas est habita. i. sanguine ⁊ spiritu: frigidus econtrario: mediocritas ad vtrumq3 est referenda. Septimũ ex tẽpore quietis diuiditꝰ in spissum rarũ ⁊ mediũ. Dixit eñi Gal. pulsus inquit in dilatatiõe ⁊ cõstrictione sua: duas habet quietes. Vna cũ pulsus in dilatatione sua digitoꝝ extremitates percutiat: hanc aũt exteriorem vocat quietẽ. Qð vo dixit Gal. nos sensualiter inuenimus. quies scða in cõstrictiõe est sua qð est cũ pulsus ad centrum suũ redeat: qð nõ facile sensu percipitur: sed tantũ pulsum diu morantem rarum: parum vo tardãtẽ vocamus spissum mediocriter se habẽtẽ temperatũ: spissus ex fortitudine est caloris ⁊ defectiõe virtutis. Fortitudo eñi caloris magnitudinẽ expetit refrigeratiõis. Defectio eñi virtutis cũ semel nõ valeat bis vel ter i appetẽdo laborat: q2 inde vocatꝰ spissitudo ista. rarus ex defectiõe est ⁊ paruitate caloris atq3 fortitudine virtutis: mediꝰ in cõplexiõe ⁊ vtute est tẽperatus. Octauũ sm ordinationẽ ⁊ inordinationẽ diuiditꝰ in põdꝰ laudabile ⁊ nõ laudabile: hoc aũt põdus ex cõparatiõe cõsiderabitꝰ. Cõparatio vo aut motus est cuiuslibet ad motum vt est equalitas sm cõstrictionẽ ad motũ pmũ in dilatatiõe et ecõtrario: aut tẽporalis quietis ad motũ tẽporalẽ sicut in dilatione equalitatis tẽporis cõstrictiõi in q̃ete exteriori ⁊ ecõtrario. Laudabile pondus inter se ⁊ sibi cõsociũ familiatꝰ: sicut pulsus pueri pulsui assimilatꝰ puerili: iuuenis iuuenili: cõplexionis calide eidẽ cõplexiõi. Pulsus illaudabilis põderis est in familiaritate dissimilis sicut pulsus puerilis dissimilis est iuuenibus. Est ⁊ pulsus extra põdus q̃ nulli etati familiatꝰ: hic vo difficulter intelligitꝰ nisi diu inuestigetꝰ ⁊ assidue q̃s coxtatꝰ: q2 quãtitas ẽ tẽporalis motꝰ ⁊ q̃etis. vñ differre videtꝰ pulsus isti. Quidã est cõprehẽsibilis sicut si dicã tps dilatãdi duplũ ẽ q̃eti exteriori: aut triplũ aut vnũ ⁊ mediũ: aut ãplꝰ est: ⁊ q̃dã incõprehẽsibilꝰ tripłr. in dilatatiõe siue cõstrictõe: q2 nõ habemꝰ cui possumꝰ assilare: qð tñ aut mltũ aut nimiũ aut etiã vltra modũ est habẽdũ. vñ hoc genus pulsuũ intellectui est molestissimũ. Nonum vo sm concordiã diuiditꝰ in eq̃le ⁊ in nõ eq̃le: hoc aũt genꝰ in oibꝰ prenominatis inuenitꝰ. Est aũt eq̃lis pulsus cũ pcussio eiusdẽ est eq̃litatꝰ in digitoꝝ extremitatibꝰ sicut si multa ⁊ magna percussio sit: ⁊ in magnitudine eq̃lis nõ pua nõ rara nõ spissa: nec in vllo diuersa. Nõ eq̃lis ẽ pulsꝰ cuiꝰ pcussio diuersatꝰ: siue in motu sicut si mõ sit spissus mõ rarus mõ velox mõ tardus: siue in quãtitate dilatatiõis sicut mõ fortis mõ leuis ⁊ similia. eq̃lis aũt pulsus: aut idẽ est in oibꝰ ⁊ absolute eq̃lis dicatꝰ: aut eq̃lis in sola quãtitate vtute siue motu: ⁊ sm eundẽ modũ eq̃lis dr̃. Nõ eq̃lis slr aut in oibꝰ pulsuũ est generibꝰ: ⁊ absolute non eq̃lis dr̃: aut est in aliquo: in aliquo vo nõ: ⁊ sm eundẽ in quo nõ eq̃lis dr̃ eẽ. Nõ eq̃lis g̃ iste: aut in pulsibus est multis: aut in paucis: q̃ rursus in eisdẽ aut ordinatus aut inordinatꝰ est dicẽdus. Ordinatus est q̃ caude soricine est assimilãdus. hic eñi pulsus pmũ est magnꝰ: post vo paruus: tertio maior: quarto vero loco minimus: ⁊ ita ordinatim pgreditꝰ quoadusq3 ad vnũ de tribꝰ veniat finibus: aut eñi cõtinuatiꝫ minoratꝰ donec ex toto finiatꝰ: ⁊ iste siniua vocatꝰ cauda soricina: aut gradatiꝫ minoratꝰ ⁊ vsq3 ad minimũ pgressus in magnitudinẽ regreditꝰ. in magnitudinẽ vo aut in eãdẽ in q̃ fuerat: aut in paulo minorẽ q̃ incẽperat. Iste vero pulsus retornatiua cauda soricina dr̃. Est et tertiꝰ q̃ cũ pdẽ sit magnꝰ gradatim in minimũ finitꝰ: ⁊ inde subito ⁊ sine graduali reditu in magnitudinẽ resilit priorẽ ⁊ itidẽ minorãdo rursus in magnitudinẽ slr suã regreditꝰ: nõ gradualr: sꝫ celerius: vel potiꝰ subitaneꝰ: hec aũt cauda soricina: aut in velocitate ⁊ tarditate cõsiderabitꝰ: vt si pulsus mõ sit velox postea sit tardus: ⁊ tandẽ in tarditatẽ finiatur: aut in virtute vt si pulsus incipiat esse fortis ⁊ ita gradatiꝫ inde descẽderit quoad fiat debilis: aut a magno ⁊ puo incipiatꝰ sicut iã diximꝰ. pulsus q̃ cauda vocatꝰ soricina ita est intelligẽdus put exposuimꝰ: q̃ iõ sic vocatꝰ: q2 cauda soricis a grossitudine icipiẽs paulatĩ incipit subtiliari. de ineq̃li ⁊ ordinato hucusq3 sufficiat dixisse. Inordinatꝰ pulsꝰ ẽ vbi duo magni ⁊ vnꝰ puus ⁊ alter mediꝰ: aut duo parui ⁊ vnꝰ mediocris: ⁊ alter magnus cui succedat ⁊ puus ⁊ silr. Hic aũt inordinatꝰ in oibꝰ inuenitꝰ pulsuũ generibus: q2 tripłr in vna pcussiõe ẽ diuersus: aut eñi pulsus velox ẽ i pcussiõe: ⁊ tãdẽ in se ipsum redit: aut nõ rediẽs in dilatatiõe sua est inequalis p velocitate ⁊ tarditate sui: aut anteq̃ regrediatꝰ binas pcussiões facere videtꝰ. Primꝰ q̃ cũ velox esse incepent añ pcussionẽ q̃escit: ⁊ post in dilatatiõe sua cõplẽda tradat: aut cũ incipiat esse mediocris indẽ quiescit ⁊ dilatare pigrescit: aut incipiẽs tardare tãdẽ videtꝰ q̃escere priꝰ q̃ festinet i cõplẽda sua dilatatiõe. In hmõi pmis diuersitatibꝰ: q̃dã pulsus inuenitꝰ q̃ capreolꝰ vocatꝰ. Incipiẽs eñi a velocitate añ digitoꝝ pcussionẽ cadere videtꝰ ⁊ post citatꝰ i cõplẽdã dilatationẽ q̃ nomẽ istud a capreoli similitudine sortitꝰ: q2 capolus cũ incipiat saltũ quasi quiescere in aere videtꝰ: ⁊ post in explẽdo cursu est velocissimus: sed nõ regreditꝰ: etsi incipiat esse velox: ⁊ in medio tardare: vñ cõsequitꝰ vt initiũ velox habeatꝰ finis vo tardus ⁊ econuerso: q2 incipit esse tardus in medio velocissimus. vñ cõstat q̃ initiũ sit tardũ: finis vo velox: et si incipiat esse mediocris mutãdus in velocitatẽ vel in tarditatẽ. Tertiꝰ q̃ bis pcutere videtꝰ martellinꝰ vocatꝰ: q̃ cũ digitos pcutiat dilatãdo añq̃ ad cẽtrũ suũ regrediatꝰ: eosdẽ digiti repcutiũtꝰ: qð ex duritie cõtingit organi substãtie: q2 sic in martello ⁊ in incude pcutitꝰ: vt cũ pcutiatꝰ martellus ab incude resilire videatur: resilire aũt illud aliq̃n tertiatur. hic aũt tertiꝰ in q̃litate motuũ ⁊ in tenore vtutis cõsideratꝰ: in alijs nõ ita: impossibile eñi est vt sub vno digito ⁊ in eandẽ partẽ organi magnus inueniatꝰ: ⁊ in paruũ in eadẽ pcussione mutetur: aut vt paruus in eadẽ pcussiõe sit magnus: magnꝰ eñi ex necessitate quattuor digitos videtꝰ trãsire. Silr q̃z latus et strictus nũq̃ in eadẽ pcussiõe inuenietꝰ: neq3 calidus ⁊ frigidus: neq3 mollis ⁊ durꝰ: neq3 vacuus ⁊ plenꝰ. Hec aũt est diuersitas pulsuũ in vna pcussione: ⁊ in eadẽ organi parte. Diuersitas aũt pcussiõis ⁊ in eadẽ pte organi est isti dissimilis. Pulsus eñi sub duobus est digitis q̃dã velox: ⁊ alter sub duobus tardus ⁊ cõuerso: aut sub duobꝰ velox: sub duobus mediocris: aut sub tribus velox: ⁊ sub vno mediocris: aut sub vno digito diuersus. In hac aũt eadẽ rõne fortẽ et debilẽ intellige. Sub hac diuersitate caudã soricinã ⁊ pulsũ inclinatũ est inuenire. Cauda soricina inuenitur cuꝫ pulsus sub vno digito attingenti brachium est grossus: sub digito minor scðo: sub tertio paruus: sub quarto minimus. Similiter hec cauda soricina in forti ⁊ debili raro ⁊ spisso est intelli-

genda. Inclinatus sub duobus digitis medius est grossus sub duobꝰ vo extremis subtilis: cū medijs aptus: in extremis vo occultus. apparet aūt sensui extremitas deorsum inclinari: qđ cōtingit ex defectiōe virtutis substātiā organi ex parte brachij eleuare nō valētes. Eā carnee grauitatē in extremitate iuxta manū ex defectiōe est virtutis illuc vix peruenientis. Inclinatus silr in forti ⁊ debili veloci ⁊ tardo est intelligēdus. Est ⁊ alius diuersus q̄ serra vocaꝛ: q: aut sub vno digito mouet sub tribꝰ est q̄etus: aut sub duobus primis mouet sub alijs q̄ q̄escit: aut sub vno fortis: sub alio debilis: sub alio velox: sub quarto tardus ⁊ in alijs silr. Serra aūt vocaꝛ: q: dētibꝰ serre assimilaꝛ. Hec diuersitas multis alijs modis diuersificaꝛ ⁊ specificaꝛ: sed nō sunt introducēde: q: his quas dixi cognitis cognoscenꝛ ⁊ tacite parū tm̄ inde dicēdū. Quedā pars mouet sursū: q̄dā vo deorsū: q̄dā sinistrorsū: q̄dā dextrorsum: q̄dā posteriꝰ: q̄dā anteriꝰ. Ex his ḡ diuersitatibꝰ in infinitū procedit: q̄propter q̄dā noībus diffiniunꝛ: q̄dā nō. Diffinitoꝝ q̄dā estuosi: quidā vermiculosi: quidā formiculosi: q̄dā phthysici: q̄dā tremētes sunt vocādi. Estuosi sunt cū organi pars auriculari digito superposito superiꝰ ⁊ aū mouet sub altero digito inferius ⁊ tardius. Pars aūt organi dextrorsum ⁊ sinistrorsum sentiꝛ moueri: quedā pars late: q̄dā stricte vtpote videmus in maris tempestate. Vermiculosus estuātis modo moueꝛ: sꝫ estuosus maior ⁊ fortior: vermiculosus vo minor ⁊ defectior: velocior tm̄ ⁊ spissior: q: huiꝰ pulsus cā vtus est defecta. sub digitis sentiꝛ velut vermiū motꝰ. formiculosus sicut ⁊ vmiculosus moueꝛ: minor tm̄ ⁊ defectior ⁊ spissior: cā em̄ eiꝰ ablata ē virtꝰ vn̄ natura spissat ⁊ velociorē facit cā refrigerādi: formiculosus vocaꝛ q: sicut motꝰ formice sub digitis sentiꝛ phthysicus supior ē oībꝰ alijs cū debilitate atq̄ duritie. phthysicus vocaꝛ q: nō ab eadē q̄litate moueꝛ sic morbꝰ phthysicus: qđ inde ꝯsequiꝛ: q: corpoꝝ substātia tota in morbū mutaꝛ: ⁊ vtꝰ ab infirmitate vinciꝛ nō habēs vn̄ morbus supeꝛ: si em̄ vtꝰ morbū vinceret pulsū quādoq̄ magnū ⁊ velocē faceret: vn̄ si supaꝛ ꝯtria operaꝛ. i. paruū debilē ⁊ curtū. Q: si quādoq̄ superat virtus pulsus fit magnus: si vo morbus pulsus necesse est paruus efficiaꝛ ⁊ debiliteꝛ. Tremēs est quo partis digiti anteriꝰ cū spissitudine ⁊ defectiōe pcutiunꝛ sicut videmus cū mēbra tremere sentimus. Ista em̄ de nouo fm̄ concordiā erāt dicēda. Decimū fm̄ numerū pcussionis pulsuū diuidiꝛ in ordinatū ⁊ i nō ordinatū. Ordinatꝰ in diuersis inueniꝛ pulsibꝰ. Diuersitas aūt pulsuū q̄dā est ordinata ⁊ circinans: quedā inordinata: sed de inordinata satis dixisse cōstat. Ordinata est q̄ mouet pulsum ⁊ in idē vnde inceperat reducit ipsum: vn̄ si tres magni sint ⁊ equales ⁊ tres parui ⁊ similiter equales vel duo parui sunt ⁊ equales: ⁊ a capite in magnos ⁊ paruos redeūtes. Similiter i tardo ⁊ veloce est intelligendū: vt si duo sint veloces ⁊ vnus tardus: hoc autē intelligiꝛ in oībus generibꝰ diuersitatē habētibus sicut prima q̄ttuor genera sunt. Primū. s. ex quantitate diuisionis. Scđm ex tēpore motuū. Tertiū fm̄ tenorē virtutis. Quartū fm̄ cōsistētiā organi. Opꝫ aūt intelligaꝛ: q: pōdꝰ laudabile equale ⁊ ineq̄le: ordinatū ⁊ nō ordinatū diuersitatibꝰ attinētia: ħ in his q̄ttuor tm̄ inueniūtur generibus. fm̄ etiā plenū ⁊ vacuū: ⁊ fm̄ qualitates arteriarū in istis diuersitatibus nō est inuenire: q: impossibile est pulsū inuenire q̄ se a duritie moueat in mollitiē ⁊ ecōtrario: aut a calore in frigiditatē ⁊ ecōtrario: aut ex inanitiōe in repletionē ⁊ ecōtrario: hi pulsus in vnā percussionē vel duas ⁊ vsq̄ in decē nō pmouenꝛ vn̄ hec diuersitas tm̄ in his quattuor est inueniēda. Mediocritas iterum in sex inueniēda est tātū. In primo fm̄ quantitatē diuisionū. In scđo fm̄ cōsistētiā organi. In tertio fm̄ qualitates arteriaꝝ. In quarto fm̄ plenū ⁊ vacuū. In q̄nto in tēpore quietis fortitudo ⁊ debilitas: ⁊ alia genera diuersitati attinētia nō habēt mediocritatē. In sexto vo in superioribꝰ inter duo mediocre semꝑ inueniꝛ: sicut inter magnū ⁊ paruū habeꝛ mediū: ⁊ inter velocē ⁊ tardū ⁊ durū ⁊ molle ⁊ spissum ⁊ rarū: calidū ⁊ frigidū: quoꝝ mediū semꝑ est tēperatū: ⁊ naturale hūidū forte ⁊ debile nō habēt mediocre: q: cū mediocria sint tēperata: tēperata vo sana: sanitas quoq̄ cū fortitudine: ḡ fortia necesse est esse sana ⁊ fortiora saniora: vn̄ nō ē necesse in his esse mediocre: pulsus ergo debilis cū defectiōe est vtutis: defectio virtutis ex morbo cōtingit: mediocre inter forte ⁊ debile: neq̄ forte neq̄ debile est: sꝫ extra tēperamentū esse videꝛ: forte em̄ semꝑ mutaꝛ in debile: ⁊ similiter equale ⁊ inequale nō habēt mediocre: eq̄le em̄ est sanū ⁊ naturale: inequale extra naturam ⁊ ex morbo cōtingit. Inter ista mediocre nec equale est: nec inequale. q: equale descendit tm̄ in nō equale. Oportet aūt intelligi nō oēm pulsum equalē esse naturalē: sꝫ equalis in tēperamēto tm̄ erit naturalis: est em̄ eq̄lis in malo sic phthysicus. Pulsus itē laudabilis pōderis ⁊ ordinatus ⁊ nō ordinatus intēperati esse videnꝛ. vn̄ non habēt mediocre: q: inter tēperatū ⁊ intēperatū nihil est mediū. hec sunt decē gn̄a pulsuū que in disputatione superiori deficiūt: oportet ḡ dicamus causas ipsorum ⁊ mutationes eoꝝ: ⁊ qui significent sanitatē aut morbum aut neutrum.

De causis q̄s in pulsu facit res naturalis. Cap. iiij.

Vniusquisq̄ supradictoꝝ pulsuū aut tēperatꝰ ⁊ ex cōplexiōe cuiuslibet hoīs est intelligēdus. Tēperatꝰ in sanis tm̄ est corporibꝰ qui tēperate sunt cōplexiōis neq̄ habēt vn̄ possint mutari: hāc aūt cōplexionē diximus cū de cōplexionibus tractaremus: hic aūt pulsus cū in quolibet inueniaꝛ inter aliorū extremitates tēperatus: dicēdus est hō esse sanus. Si autē hāc naturā exierit quā diximus: ⁊ inter naturas p̄dictas cōputeꝛ: q: hō in morbū aut in neutrū exeat significaꝛ. Pulsus aūt vniuscuiusq̄ ꝓprius si sit dignoscēdus: opꝫ multo tēpore ante in sanis puideat hoībꝰ: vt coꝝ naturales intelligat qualitates: qđ nō pōt cū in sanitate pfectus est: neq̄ cōtrariū patiꝛ quodlibet: neq̄ multi sit exercitij: neq̄ multe quietis: neq̄ multū plenus: neq̄ multū cibo vel potu exinanitus: neq̄ multi coitus: neq̄ multū calidus vel frigidus: hoc cū fuerit pōt intelligi pulsus cuiuslibet naturalis: an cōmuteꝛ in morbū: an in neutrū trāsducatur. Cū ḡ medico sit īpossibile oīū pulsus hoīū cognoscere: nec vniꝰ etiā ciuitatis indigenarū pulsus possit discernere: fit necesse res naturales pulsum a temperamento mutantes discernere. Sunt autē he: naturalis differētia maris ⁊ femine: ꝯplexiōes: figura: etates: ⁊ tempora: ⁊ regiones: aer: cōceptiones: somnus ⁊ vigilie. Differentia maris ⁊ femine: q: pulsus masculi maior ⁊ fortior est: q̄ pulsus femine. Masculus enim nature est calidioris ⁊ fortioris: ⁊ motꝰ maioris atq̄ exercitij. Feminarū pulsus minor est ⁊ debilior atq̄ velocior: qđ fit q: femine debiliores sunt masculis ⁊ minoris exercitij. Minor est ex paruitate caloris naturalis ad cōparationem masculi. velocius: vt natura sepe iterando expleat in feminis qđ per magnum pulsum semel operabatur in masculis: vt tantum scꝫ aeris trahatur ad refrigerandū quātū vnus magnus vna vice trahebat in maribus. Magnus ergo pulsus ex magnitudine est virtutis in omnes extremitates cum dilatantes: ⁊ ex nimio calore quē necesse est refrigerari. In maxio em̄ calore necesse est nature maximū aerē mittere: ⁊ magne vtuti necesse est multū dilatare in maximo trahendo aere: vn̄ consequiꝛ vt pulsus efficiatur magnus: quanto enim maior est calor tāto maiori velocitate operari nature est necesse vt in paruo tpe magna quātitas trahaꝛ aeris in refrigerationē cū aūt deficiat virtꝰ necesse ē aer trahaꝛ spissus vn̄ fit vt ī feminis velocior sit q̄ masculis. Cōplexiones si fuerint calide faciūt pulsum magnū ⁊ velocem causa trahendi multū aerē in refrigerationem. Si frigide paruum faciūt ⁊ tardū causa necessitatis parue refrigerationis. humide pulsū reddūt mollē: sicce durū. Figure quia macidi pulsus maiores sunt q̄ crassi et fortiores. crassi ex nimia humiditate pulsum habent humidiorem et debiliorem: quia caloris sunt minoris q̄ macidi. Sed tamē pulsus est spissior: vt in multo tempore trahat spissum tantū aerem quantū magnus semel in vno impetu traxit. Oportet aūt perquiraꝛ: si macidi naturaliter sunt macri. Si em̄ nō naturaliter sint: nō huic nostro cōpetunt tractatui: de quibus sumus dicturi cū de pulsibꝰ extra naturā disputabimus. Aliq̄n q̄ pulsus crassorū sunt maiores q̄ macidoꝝ: qđ fit cū crassi sint calidiores q̄ macidi hoc considerādū est in feminis similiter: sed tm̄ hec rarissime

videntur cõtingere. Etates v̄o pulsum mutāt a tēperamento q: pueri velocioꝛē habēt ꝓpter calorē refrigerandū naturalē: quoniā caloꝛ naturalis multus est in pueris: tēperate tamē magnitudinis ⁊ virtutis: qui quāto est minoꝛ tanto est velocioꝛ: qḋ facit paruitas virtutis que ad trahendū aerē semel non sufficit. Juuenes in pulsu nimiū sunt foꝛtes ⁊ magnū habēt pulsum: ⁊ in velocitate tēperatū: qḋ fit ex caloꝛe ⁊ eoꝝ virtute. Senioꝛes paruū tardūq; ⁊ debilē ⁊ rarū propter coꝝ frigidā cōplexionē: vñ nō est necesse multū aerem trahi cā refrigeratiōis. Alie etates his affines ſm eā cui magis sunt vicinātes pulsum sunt habentes: q: cū pulsus pueri velocissim⁹ ⁊ spississim⁹ sit tēperat⁹ in multitudine ⁊ paruitate: ⁊ pulsus decrepiti mīm⁹ ⁊ tardissim⁹ ⁊ defectissimus ⁊ iuuenis pfecte iuuentutis maxim⁹ ⁊ foꝛtissimus ⁊ in velocitate ⁊ tarditate temperatus. Ex causis dictis superius cōstat q: pueri pulsus cum magis augmententur a velocitate ⁊ spissitudine minuit ⁊ maioꝛat vsq; quo ad perfectā iuuentutem deueniat: vbi pulsus magnus ⁊ foꝛtissimus ⁊ in velocitate ⁊ tarditate temperatus efficit quoad medietas pertingatur. Cū vero senectus subeat paulatim succedūt sup̄adictis cōtraria donec etas veniat decrepita in q̄ pulsus fit paruus ⁊ tardus. Tēpoꝛa anni sicut ver ⁊ autūnus: q: tēperata sunt inter calidū ⁊ frigidū foꝛtē faciunt pulsum: om̄e eñ temperamētū virtutē custodit ⁊ augmentat: velocitas aūt ⁊ tarditas caloꝛis sunt tēperata. Estas: quia est calidissima pulsuz reddit debilē ⁊ paruū: male eñ cōplexiōi virtus semper deficit: virtute vero deficiēte nō potest dilatari pulsus vt magnus efficiatur: vñ veloꝛ cōsequitur ⁊ spissus vt magnitudo aeris attrahatur. Hyems: q: frigida ⁊ humida facit pulsum tardū: paruū: ⁊ defectū. Paruitas ⁊ defectio ex mala cōplexiōe cōsequit: male aūt cōplexioni deficit virtus. tarditas fit: q: multū opoꝛtet refrigerari: sed tamē pulsus in hyeme foꝛtioꝛ est q̄ in estate: q: caloꝛ naturalis interioꝛa refugit coꝛpoꝛis. In estate caloꝛ dissoluit virtutem: vñ pulsum necesse est esse maioꝛē qui ad refrigerandū sufficiat trahere aerē. Opoꝛtet aūt intelligi: q: vniuscuiuslibet extremitas tempoꝛis tēpoꝛi participat sibi vicinanti: velut prim⁹ mensis veris participat hyemis extremitati: ⁊ medius ipsius est pꝛopꝛius: tertius estati vicinus ipsius cōmunicat qualitatibus. Regiōes mutant pulsum: q: in calida regione habitātes sicut in ethiopia pulsum habēt velocem: sicut estiuus. Inhabitātes v̄o frigidā sicut sclaui habent pulsum assimilantem hyemali. Inhabitātes tēperatas regiōes: vt pote sub recta linea moꝛātes pulsuz habent mediocrē vernali ⁊ autūnali equiparantē. Regiones v̄o inter has posite ſm eas in pulsu sunt habēde q̄ eis ꝓpinquoꝛes esse videntur qḋ de regionib⁹ esse dixim⁹ itidē in aere intelligat. Calidus eñ aer pulsuz faciet estiualē: frigidus hyemalē: tēperat⁹ vernalē ⁊ autūnalē. Pregnātes in pulsu sunt mutabiles: quia pulsum faciunt magnū velocē atq; spissum: qḋ cōsequit: q: caloꝛ fetus caloꝛem eaꝝ augmentat naturalē. Arterie eñ secundine arterijs fetus sunt iuncte: ⁊ he vtreq; arterijs mulierū sunt copulate: sicut in anatomia nostra meminimus nos dixisse. In virtute: q: vsq; in quintū mēsem est pulsus mediocris. Vires eñ muliebres vsq; ad hoc tēpus sunt mediocres: q: fet⁹ adhuc pu⁹ est ⁊ debilis neq; multū cibū de earū coꝛpoꝛib⁹ ad se trahit: vñ pulsus inter velocitatē ⁊ spissitudinē est temperatus. In sexto v̄o mense vires earū incipiunt minuere: fetus eñ maioꝛat: natura grauat: q: maioꝛ cibus iam ab eo q̄rit: quapꝛopter virib⁹ deficiētib⁹ pulsus debilis ⁊ tardus reddit. Sōnus etiā mutat pulsum: dixim⁹ q: caloꝛ naturalis interioꝛa petit coꝛpoꝛis in somno causa cibum digerēdi. Pulsus aūt in initio somni paruus est ⁊ tardus: mediante somno rarescit. Cibus aūt cū digestus fit et p totū coꝛp⁹ se diuiserit: cōfoꝛtat caloꝛ atq; v̄t⁹ et pulsus fit foꝛtis atq; magn⁹: ſ; tñ rarioꝛ atq; tardioꝛ. Post cibi v̄o digestionē si somn⁹ plongetur vt superfluitas expelli differat pulsus fit debilis ⁊ paruus atq; sicut pꝛioꝛ tardus. vñ non opoꝛtet vt postq̄ cibus digerit a somno excitentur ad expellēdas cibi sup̄fluitates sicut egestionē: vrinā: sputa: emūctiones. Si aūt subito quilibet excitet a somno: aut ꝓpter vocē aut ꝓpter percussionē siue metū ab eo egrediētē natura disturbat ⁊ pulsus magn⁹ ⁊ foꝛtis efficit: veloꝛ quoq; atq; spissus inoꝛdinatus atq; tremebundus. cū vero quiescit excitat⁹ pulsus in poꝛē reddit: h̄ est cā naturalis q̄ pulsuz mutat a tēperamēto: ⁊ vnicuiq; hoī ꝓpꝛiū facit. Opz aūt medicū cū pulsuz cuiusq; a ꝓpꝛio statu videat mutatū vt intelligat coꝛpus a sua natura turbatū aliquātula immutatiōe. Causa naturalē mutās pulsuz est biptita: in rē naturalē sez atq; extra naturā: de quibus deo auxiliāte planius dicem⁹ in subsequētib⁹. In presentiarū aūt nō naturalē incipiem⁹.

¶ De mutatiōe pulsus ꝓpter rē nō naturalē. Cap. v.

Causa nō naturalis inter naturalē ⁊ extra naturā est mediocris. Est aūt hec quadruplex. sunt eñ exercitia balnea cib⁹ atq; pot⁹. Exercitia si sint tēperata pulsum faciūt magnū foꝛtē velocē atq; spissum. Si eñ sunt intēperata humoꝛ dissoluit superfluus mēbꝛa cōfoꝛtant caloꝛ naturalis augmentat sicut in exercitio iā dixim⁹. Si v̄o exercitia exierit tēpamēta fit pulsus magnus durus tardus atq; rarus: q: si q̄s nimiuz se exerceat virtus sua deficit. vñ necesse est pulsus deficiat ⁊ caloꝛ naturalis dissoluit atq; minuit. ex pꝛiuatione caloꝛis naturalis pulsus tardus atq; rarus. fit ex multo aūt exercitio: q: humoꝛes exiccant pulsus durus reddit. Balneū in duo reddit diuisuz: aut eñ calidū: aut frigidū. Calidū aq̄ ē siue aer: in quib⁹ si q̄s tēperate se balneat pulsuz faciūt magnū foꝛtē velocē ⁊ spissum. tēperatū enim balneū virtutē augmentat ꝓpter dissolutionē humidarū sup̄fluitatū ⁊ calefaciens coꝛpus pulsum velocē facit ⁊ spissum ⁊ mollē ꝓpter mēbꝛoꝝ humectationē maxime si balneū fit dulcis aq̄: si aūt aliquādiu moꝛet q̄s in balneo fit pulsus minoꝛ q̄ fuerit ⁊ debilioꝛ ⁊ pmanet velocitas sicut pꝛi⁹ ⁊ spissitudo: qḋ fit ex defectione virtutis ⁊ dissolutiōe huiditatis coꝛpoꝛis ⁊ augmētatione caloꝛis sui: ſ; tñ in mollitie ⁊ duritie pulsus permanet mediocris: ⁊ si q̄s tādiu in balneo moꝛet quoad caloꝛ dissoluat fit pulsus paruus ⁊ defectus tardus vel rarus sicut nimiuz exercitātes patiunt. Balneātes cū aqua frigida si sint crassi ⁊ mediocriter moꝛent in balneis fit pulsus magnus foꝛtis q̄ ⁊ veloꝛ: q: frigitudo tēperata caloꝛē naturalē coadunat ⁊ v̄tutē cōfoꝛtat. Si aūt moꝛet in aq̄ frigida vsq; caloꝛ naturalis fugiat in coꝛpoꝛis interioꝛa: facit pulsuz paruū rarū atq; tardū qḋ seq̄tur q: v̄t⁹ suffocat. Si macidi parue carnis ī aq̄ frigida balneent ⁊ nō multū moꝛent ibi: pulsus defectus fit ⁊ tardus: frigiditas eñ in tali coꝛpe cito mēbꝛoꝝ interioꝛa penetrat ex carnis paruitate ⁊ caloꝛ naturalis deficit ⁊ virtus minuit vñ pulsus debilis fit ⁊ tardus atq; durus: q: oꝛgana frigiditate cōstipant. Cū v̄o in aq̄ frigida morent vsq; dū caloꝛ naturalis interioꝛa fugiat coꝛpoꝛis ⁊ frigiditas pꝛincipalia penetrat mēbꝛa fit paruissim⁹ ⁊ defectissimus debilis durus atq; rarus. Cibus aūt ex q̄litate sua aut quātitate pulsuz mutat. Si eñ quātitas fuerit multa fit pulsus in initio inoꝛdinat⁹: q: cibus in initio v̄tutē aggrauat: q̄ cū digerat v̄t⁹ excitat. Aggrauat quidē cib⁹ dū pmanet indigestus. Excitat v̄t⁹ cū iā digerat cib⁹ ⁊ p totū coꝛp⁹ diuidat: vñ cū aggrauet cib⁹ fit pulsus paruus: cū q̄ v̄tus excitet est magnus. Si eñ cib⁹ bñ fit digestus ⁊ p oīa mēbꝛa diuisus: fit pulsus magnus foꝛtis veloꝛ: quia dum cibus bene digerat: virtus augmētat ⁊ caloꝛ naturalis nutritur ⁊ pulsus mollit: cōfoꝛtat q̄ ⁊ magnificat. Si cib⁹ est paruus cito digerēdus ⁊ p mēbꝛa dispergēdus: fit pulsus min⁹ foꝛtis ⁊ minoꝛ ⁊ inter duritiē ⁊ mollitiē tēperat⁹. Ex q̄litate: q: si cib⁹ fit calidus facit pulsum spissum ⁊ velocē: ⁊ alia q̄ superi⁹ dixim⁹. si frigid⁹ fit tardus ⁊ rar⁹ si huid⁹ oꝛgana emolliunt. Pot⁹ q̄ ſm suā cōplexionē pulsuz videt facere. aq̄ eñ q: paꝝ nutrit ⁊ ſm q̄sdā nulli⁹ ē nutrimēti paꝝ pulsuz mutat q: v̄o diu moꝛat intra stomachū sicut ⁊ cibus mutat pulsum qḋ tñ facit interim dū in stomacho videt moꝛari. q̄ si fit frigidissima durū facit pulsuz: si tepida mollē. Vinū circa pulsuz operat qḋ ⁊ digestus cibus: facit eñ cū foꝛtē magnū q̄ ⁊ velocē: sed tamen aliquantulū cibo minoꝛē. cibus eñ magis q̄ vinū coꝛpoꝛ ē nutritiu⁹. vini tñ actio circa pulsuz est velocioꝛ ⁊ cito in sanguinē mutabilioꝛ. alij potus si sint calidi pulsum velocē faciūt ⁊ spissum: si aūt frigidi paruū ⁊ tardū. hec est mutatio pulsualis cōsequēs ex re nō naturali.

¶ De mutatiōe pulsus ꝓpter rē extra naturā. Ca. vj.

Pulsuum mutatio ex re extra naturā consequēte taliter fit. Causa extra naturam est morbus ⁊ accidētia morbi succedentia: que ex causis nascuntur nō naturalibus corpus a qualitatibus suis naturalibus ad qualitatem extra naturam mutantibus sicut iam diximus superius: que cum sint multe ⁊ indefinite: ab antiquis tamē generaliter in duo sunt concluse. Dicunt enim causas pulsuū in re extra naturam mutantes esse duas: aut dissoluentes ⁊ virtutem dissipantes: aut grauantes ⁊ constringentes. Causa dissoluens ⁊ dissipans virtutem ablatio est cibi nutritiui: pessimitas quoq; morbi: accidētia anime maximi dolores superfluitas inanitiōes. Virtutē grauātes ⁊ ꝯstringētes nimia est plenitudo ciboꝝ: humoꝝ multitudo: apostemata frigida ⁊ calida ⁊ alia similia. Dicamus ergo prius de virtutē dissoluentibus. Virtutē dissoluentes pulsum faciunt paruū defectuʒ velocem atq; spissum: que cum plus dissoluant virtutē: tantomagis pulsum debilitant ⁊ in tarditatem reuocant. Si vero hec dissolutio ꝓlōgetur in vermiculosum pulsus regreditur: ⁊ inde in formiculosum reducatur: qui inter alios est minimus ⁊ debilissimus atq; spississimus. Aliquādo itē vermiculosus fit pulsus cū subito dissoluitur virtus sicut in fluxu sanguinis de vena videmus vel de arterijs in phlebotomia siue in vulneribus siue de naribus: aut ex dissolutione ventris nimia ⁊ similibus: aliquando pulsus formiculosus venit subitus: qđ cōsequitur cū subito cadit vita: vel vtus sicut in sincopi videmus. Dicunt autem quidā ante formiculosuʒ pulsum necessario venire vermiculosuʒ: sed in sincopi cito sine vlla quātitate temporis mutatur: ⁊ cito in vermiculosuʒ regredit̄. Hic est pulsus naturalis: qui ex dissolutiōe venit virtutis. Particulares autē qui ex ablatiōe sunt cibi pulsum faciunt in initio paruum ⁊ debilē: q: calor naturalis adhuc permanet: aliqñ aūt augmentatur: sed si fames diu perseueret: calor naturalis minuit̄. vnde pulsus fit tardus paruus quoq; ⁊ defectus. Si vero paulatim dissoluat̄ pulsus nimium spissatur. Mutatio aūt pulsuum ex pessimitate morboꝝ formiculosum facit pulsum. Virtus enim confunditur ⁊ dissoluitur ⁊ cōsumitur. Accidentibus aīe mutātur pulsus sicut leticia: tristicia: ira. Ira enim pulsum velocem facit fortem atq; spissum. Virtus enim ⁊ calor naturalis exeunt in exteriora corporis nimio desiderio vindicandi. Est aūt hic pulsus inter duritiē ⁊ mollitiem temperatus Leticia: q: calorem naturalem: licet parū extra corpus emittit: pulsum magnum facit: ⁊ mediocrē inter fortē ⁊ debilem tarduʒ quoq; atq; velocem. Nō enim refrigeratio necessaria multa propter caloris naturalis temperamēta. Tristitia in interiora corporis calorē naturalē reducit paulatim. vnde pulsum facit debilem paruū ⁊ rarū: ꝙ si moretur quoad virtus consumatur: fit pulsus primū vermiculosus: deinde formiculosus. Timor calorē in interiora corporis subito ꝓpellit naturalem: virtus vero mō quasi timida fugit: modo quasi defensiua redit: qpropter fit pulsus velox tremens ⁊ inordinatus. Si vo timor moretur ⁊ memoria non amittitur pulsus redditur tristi similis. Si autem tardauerit tādiu quousq; dissoluatur: facit pulsum prius vermiculosum: dehinc vero formiculosum. Dolor quoq; si in aliquo principali sit membro sicut epate aut stomacho pulsum reddit pessimū: sʒ si non in pricipali sit mēbro: sicut manu siue pede ⁊ est maxim⁹: facit idem qđ in membro principali: dolor ergo siue in principali sit membro siue nō principali pulsuʒ facit fortē in initio spissum ⁊ velocem: quia natura ad hoc tantum mouetur: vt dolor expellatur cum qua virtus vitalis ⁊ calor naturalis mouetur: qui dolor si permāserit quoad virtus euanuerit: pulsus puus fit ⁊ debilis ⁊ ex calore velox spissus ⁊ inordinat⁹ qđ fit: q: dolor interdū crescit interdū minoratur. Mutatio pulsus ex inanitione sicut ex diarria: aut fluxu sanguinis de narib⁹ aut de venis: aut de alijs locis: in initio facit pulsum paruum ⁊ defectū: tardū quoq; rarū ex nimia inanitione venarum quasi vacuum: ꝙ si moratur vt virtus dissoluatur facit vermiculosum ⁊ post formiculosum. Si inanitio sit subita: facit vermiculosum ⁊ post formiculosum.

¶ De mutatione pulsus propter res virtutum grauatiuas. Cap. vij.

Mutat̄ pulsus ḡuitate ⁊ cōstrictiōe vtut̄ ḡuate ex humoribus nimijs qui in toto corpore malos generant morbos: q si in vno solo membro abundent morbū faciūt ꝑm naturā ipsoꝝ hu. ⁊ naturā ⁊ effectū membrorum: vnde morbi nascentes ex plenitudine sunt plures ꝙ qui nascūtur ex inanitiōe. Nos aūt incipimus a morbis ex plenitudine nascētibus: ⁊ quos faciunt pulsus: sed prius dicendi sunt vniuersaliter: post vo particulariter. Pulsus ḡ vniuersalis a grauantibus virtutem morbi est paruus: debilis ⁊ nō plenus. virtus eīm deficit ex grauitate humorū. defectionē aut virtutis defectio sequitur pulsualis: q: nō potest dilatari in plenū ꝓpter abundantiā hu. spissus est: q: ex necessitate aerē trahere debet. Virtus autem victa ex humoribus pulsum facit inordinatū sicut ignis multis lignis aliquādo supprimit̄: aliqñ emergit. Quando vo vtus multū est grauata multiplicē diuersitatem pulsuū necesse est faciat: scʒ in magnitudine aut virtute aut in velocitate aut duobus siue pluribus siue etiam paucioribus. Cū aūt virtus equiparet humores: numerū facit equalē diuersitatū magnos. i. equales minorib⁹: ⁊ si ab humoribus virtus vincat̄ parui ⁊ defecti sunt pulsus: ⁊ plusꝙ opʒ fortes efficiūtur: ⁊ ecōtrario: aliqñ virtus ex quibusdā nocumentis subito mouet̄ ⁊ repente ferit digitos cuʒ quiescat pulsus q percussio superflua esse videtur. Cui⁹ cā: est q: cum natura quiescat subuenit aliqñ nocumentū: vnde mouetur inuita vt ab illo nocumento se defendat: aliquando deficit virtus in tēpore motus: vnde quiescat necesse est: et propter hoc inter duas siue tres vna percussio minus apparet: hic est pulsus vniuersalis ex plenitudine veniēs virtutē grauāte. Particularis est ex sanguine per totū corp⁹ se dispergente: quia magnus est ⁊ velox: ⁊ ex sanguinis calore temperatus inter durū ⁊ molle: tactus vo eius calidus. Si autē ex chole. rub. fit velox ⁊ spissus calidissimus quoq; ⁊ durus ⁊ inordinatus: qđ contingit ex siccitate chole. ru. Et si abundantia sit ex phlegmate facit pulsum minorem ⁊ tardiorem molliorē ⁊ minus ordinatum. Si ex chole. sit nigra: facit qđ ⁊ phlegma: sed tardiorē ⁊ duriorē. Cū autē illi humo. in corpore putrescāt: vt feb. faciant pulsuʒ faciūt magnū velocem ⁊ spissum inordinatum ⁊ in tactu calīduʒ. Est autem pulsus maior vel minor ꝑm qualitates humoꝝ abundātiū. Si humores putridi ex chole. ru. sint ⁊ multi: pulsus ⁊ spissior sit durior qʒ ⁊ inordinatior: si parui sint fit minor ꝙ is quem dixim⁹: si ex phlegmate fit paruus ⁊ tardus ⁊ nō durus: ⁊ ꝓpter humectationē phlegmatis nō inordinat⁹. Si autē humo. putridi ex chole. nig. sint: faciunt pulsum supra dictum: sed durū propter siccitatem cholere nigre.

¶ De pulsibus apostemata significantibus. Cap. viij.

Singula mēbra in quib⁹ humo. se coadunant: vt apostemata aut alios morbos faciāt necesse ē. Nos aūt incipiamus quid apostemata faciant in pulsib⁹. Apostemata ḡ multis modis sunt diuersa: aut eīm calida sunt apostemata: vt ex sanguine nascentia que phlegmones sunt vocata: aut ex chole. rub. ⁊ dicunt̄ herisipila: aut ex phlegmate: ⁊ vocant̄ zimia: aut ex chole. nig. que scliros sunt dicta: aut etiā ꝓpter locū vbi fiunt: sicut in cerebro: stomacho: manu: pede: aut ex mēbrorū substātia sicut carnosa aut neruosa vel multū venosa nimis ve arteriata ⁊ similia: aut ex mensuris apostematū: sicut si magna aut parua sunt. Cū ḡ apostemata tot diuersitatibus sint facta: necesse est vt ⁊ pulsus ꝑm hoc diuersent̄. Est autem prius incipiēdū de pulsibus q fiūt ex phlegmonib⁹. Phlegmō inquā est inflatio extra naturā: q fit ex sanguinolētis hu. in quedā mēbra cōfluentibus ⁊ eadē extēdētibus atq; implētibus cū venis ⁊ arterijs ibidē manētibus: hūc semꝑ sequunt̄ durities ⁊ dolores ⁊ poroꝝ oppilationes ꝓpter impressiōes: cū pori oppilent̄ fum⁹ nō egredit̄: vnde ibi coadunatus necesse est calefiat ⁊ putredinē faciat. Et si magnū sit apostema: aut in pricipalib⁹ fit mēbris: facit feb. Febres aūt he pulsuʒ duꝝ paruū debilē velocē ⁊ inordinatū sicut serrā faciūt. Durities ꝓpter extensiones arteriaꝝ est.

Paruitas

Paruitas propter duriciem substantie organorum et defe-
ctionem virtutis: q2 dure arterie virtuti nō obediūt dilitāti.
defectio virtutis dilatare organa nō pōt ſm ꝙ opȝ. Veloci-
tas ⁊ spissitudo sunt necessaria ad nimij refrigerationē caloris.
Cum em̄ defectio virtutis semel aerem trahere nō sufficiat
oportuit sepꝰ id repeti qḋ vno ipetu neqꝫbat impleri. Diuer
sitas aūt eq̄liter dilatari nō ꝑmittit. vn̄ partim ſm magnū: ⁊
ꝑtiȝ ſm paruū oportuit diuersari: q̄ diuersitas appares sub
digitis: nomen serre ex imitatione accepit. hec cā est cuiusȝ
in apostemate calido. i. duri: parui: debilis: velocis: spissi: ⁊ i̇
ordinati. Cuȝ vō omne apostema q̄ttuor tp̄a habeat. initiuȝ:
augmētum: statū: ⁊ declinationē. necesse est pulsuȝ ſm q̄lita
tes diuersari tēpoꝝ. In initio minꝰ hȝ duricei. vn̄ magnꝰ est
⁊ fortis: velorqꝫ atqꝫ spissus ⁊ parū diuersus. apostema em̄
in initio non adeo est forte: q2 duricies nō nimis magna est.
Virtus vō adhuc nō est grauis: vn̄ organa adhuc potuerūt
dilatari. Calor magnus in initio: vn̄ velocitas est ⁊ magnitu
do. Diuersitas nō est multa: q2 duricies est pua. In augmē
to aūt eadē sunt ꝯsiderāda: sed tn̄ maiorāda: maxie duricies
que plenitudinē comitaꝛ. Extēsio ⁊ diuersitas ī hoc augmē
to opȝ sint maiores. est aūt pulsus paruꝰ. Cūqꝫ ad statū ꝑue
niatur oīa q̄ dixim9 augmētātur: maxie tn̄ duricies ⁊ diuersi
tas ī statu sunt fortiora ꝓpter supradicta: tūc aūt pulsus est
debilissimꝰ. velocitas: ⁊ spissitudo augmētātur: vt calor ni-
mius refrigeretur. In declinatione vel cū discedit apostema
et dissoluuntur humores; vt apostema terminetur: opor-
tet vt pulsus in sani reducatur qualitates: aut cū dissipētur
subtiles: grossi indurātur ibidem ꝑmanētes: ⁊ apostema in
duriciem mutatur. vn̄ pulsus durior est ⁊ subtilior. q2 orga-
na in latitudinē ⁊ ꝓfunditatem ex sua duricie nō dilatātur.
Est aūt minꝰ velocitatis ꝓpter diminutionē caloris: qui q2
paruꝰ est: nō opȝ refrigerari. hec est pulsus mutatio ex apo
stemate calido. In mutatōe pulsuū cā substātie mēbroꝝ: car
nosa nō hūt duꝝ neqꝫ paruū: neqꝫ diuersuȝ. neruosa hūt du
rissimū. ex duricia. s. neruoꝝ ⁊ pulsuū ex duricie nimia: ⁊ for-
titudine doloꝝ: q2 sensibilissimꝰ est locꝰ neruosus. Diuersi-
tas qꝫ est in vna ⁊ eadē serrata. Et si magnū sit apostema di
uersitas hec fit tremebūda: qḋ ex distēsiōe ⁊ duricie est huiꝰ
pulsus maiori ꝙ in alijs pulsibꝰ. hec duabꝰ ex cāis seqꝛ: ma-
gnitudine. s. apostematis: ⁊ duricie nerui. vn̄ pulsuȝ idē pati
tur qḋ ⁊ chorde arcus: q̄ cum nimiū extendūtur: nō ꝑcussio-
ni acquiescūt: sed potꝰ post lōgum tp̄s tremūt. Cuȝ aūt apo
stema est in locis multū venosis: pulsus minoris duriciei est:
⁊ molliciei maioris. hec em̄ membra neruosis sunt molliora.
Si apostema ī mēbris est arteriatis: pulsꝰ magnꝰ erit: ex ni
mietate caloris. diuersus ex passione cordis subita nulla me-
diāte cā in mutatiōe ꝓpter locū. Si apostema sit in cerebro:
pulsus fit sicut in neruosis mēbris. Si in epate pulsus erit si
milis mēbroꝝ venosoꝝ pulsui. Si ī mēbris cordi vicinis. In
corde em̄ nullū apostema pōt esse aīali viuo existēte: fit pulsꝰ
arteriatis simillimꝰ. hec est diuersitas pulsuū ex calore apo-
stematū. ⁊ ꝓpter mēbrū. aliqn̄ calido apostemati aliqḋ accidē
tiū euenit: ⁊ ideo cōpositꝰ fit pulsus ex natura apostematis ⁊
accidētis: accidēs aūt ꝓpter mēbri apostemosi cū alio colli-
gationē sicut spasmus quem hō patitur ex apostemate dia-
phragmatis: ⁊ ex colligantia. s. diaphragmatis ⁊ cerebri ꝓ-
pter mēbri actionēȝ apostemosi: sicut est corruptio digestio-
nis ex apostemate in stomacho: ⁊ sicut anhelitꝰ ⁊ suffocatio
ex pulmone apostemoso. Sūt ⁊ alia accidētia apostemati ex
trancea: sicut sincopis: dolor capitis: ⁊ alia hm̄oī de q̄bus di
cemus cū de singulis accidētibꝰ disputabimꝰ. he sunt muta
tiones pulsuū ex calido apostemate ex sanguiē nascēte. Apo
stemata ex cho. ru. nascētia q̄ vocanꝛ herisipila: pulsuȝ faciūt
spissum atqꝫ durū: qḋ ex calore ⁊ siccitate contingit cho. rub.
diuersuȝqꝫ ex nimia duricia. Si frigidū fuerit apostema ⁊ ex
phlegmate pulsum tardū ⁊ rarum videtur facere. nō em̄ est
multū necesse refrigerare. mollis etiā est pulsus ꝓpter phle
gmatis hūiditatē: nō diuersus ꝓpter paruitatē duricei. Si
apostema est ex cho. ni. pulsualis seqꝛ subtilitas. duricies
etiā ⁊ tarditas atqꝫ raritas. diuersior hic est alijs: ⁊ hoc cau
sa duricei: opȝ aūt intelligaꝛ q2 quātitas huiꝰ mutatōis: in
multitudie ⁊ paucitate ex apostematis est cōsiderāda quāti
tate ⁊ ex mēbroꝝ nobilitate ⁊ ecōtrario. Si em̄ apostema ma
gnū est: ⁊ in aliq̄ nobiliū mēbroꝝ sicut ī cerebro aut in epate
aut in stomacho: magna ⁊ fortis est mutatio. Si paruū ⁊ in
pede seu manu sequitur contrarium.

De pulsibus cerebri passionē significātibus. Capi. ix.

Um ad posse nr̄ȝ de gn̄ibꝰ tractauerimꝰ apostema
tū: ⁊ sufficiēter dixerimꝰ de diuersitatibꝰ suoꝝ pul
suum: opȝ subseq̄ tractatū de pulsibꝰ in q̄busȝ
mēbris ab alijs morbis nascētibꝰ. Morbi ī corpo
ru mēbris sunt multi: sȝ tn̄ pulsuȝ faciētes. aliq̄ sibijnuicē sūt
siles. aut q2 morbi specietenꝰ sibi ꝯsimilātur: aut in cāis: aut
etiā ī mēbroꝝ substātijs. vn̄ abbreuiādus est tractatꝰ cū ꝑ q̄s-
dam hoꝝ pulsus alioꝝ mēbroꝝ cognoscūtur. Incipiēduȝ ḡ a
morbis in mēbris nascētibus aīatis: sicut in cerebro ꝓcedēti
busqꝫ ab ipso. Dicēduȝ est ḡ que ꝑ ipsa pulsuū fit mutatio.
Morbi ī cerebro nascētes sūt: aut frenesis: aut mania: aut le
thargia: vl̄ q̄si excitatio sōni: ꝯgelatio: epilepsia: apoplexia:
spasmꝰ: mēbroꝝ mollicies. Frenesis ē apostema ītra cerebri
pelliclas quaꝝ natura ē neruosa ꝑuū faciēs pulsuȝ: spissum:
fortē. ⁊ sēsui q̄si a loco suo se moueat apparētē. Exꝰ duricies
ꝓpt̄ apostemat̄ ē defensiōes. in neruosis em̄ est mēbus. par
uitas ꝓpter duriciē dilatationi icōueniētēȝ. spissitudo vt re
frigeretꝛ calor. fortitudo: q2 in his morbis virtꝰ est fortior. vn̄
quidā morbidi in his infirmitatibꝰ subito erigūtur: ⁊ percus̄so
res: ⁊ garriētes efficiūtur: qḋ ex corruptiōe mētis sequiꝛ. di-
uersitas fit ex incōueniēti dilatatōe organi. Causa duriciei ⁊
distēsionis ex fortitudine vtutis. vn̄ fit vt pars dilateꝛ. Pars
vō apparet sensui q̄si a loco suo sursuȝ moueri. Qn̄ aūt mor
bus ex cholericis est humoribꝰ: fit pulsus tremebūdꝰ ex cā quā
ātea diximꝰ. hoc aūt maxie si hūiditates sint sicce. augmētaꝛ
em̄ duricies organi īterdū: q2 pulsus redditꝛ magnꝰ ī hm̄oī
morbis: qḋ cōtingit cū apostema paruū sit: nec ip̄m ostēdāt
pellicule cerebri aut humores phlegmatici: nec ꝑmittūt dilata
ri. Aliqn̄ in hoc morbo dilatatio velocior est ꝙ constrictio: et
cōstrictio velocior ꝙ dilatatio: cuius rei cā est: q2 apostema
calidū in pelliculis cerebri ⁊ ꝯtinue febres et putredie sunt
humorum: quas apostema facit cum caleūt: dilatatio est
velocior cū plurimꝰ fit calor: q2 aer trahiꝛ necessario in calo-
re cordis refrigerādo: ⁊ cōstrictio tardior: vt aeris frigiditas
sit abūdātior in corde. Cum humores em̄ sint plures ꝯstrictio
velocior ē: ⁊ dilatatio tardior: qḋ fit necessitate putredies hu
moꝝ expellēte. vocaꝛ aūt pulsus ꝯstrictiuꝰ q̄ in oībus est fe
bribꝰ ex putredie nascētibus. Cum em̄ calor putredinibꝰ fit
maior dilatatōis sue in initio fit festinātior: qḋ fit ex supradi
ctis cāis. hm̄oī sūt pulsus in frenesi. In maniacis ⁊ melācho
licis sūt plurimi: lethargicis ⁊ mēte ꝯstipatis pulsꝰ sūt magni:
⁊ debiles: molles: tardi: atqꝫ rari diuersitate estuosi: qḋ idō ē:
q2 phlegmatici humores in cerebro sunt nascētes: aut de alijs
mēbris ad ip̄m currētes: cerebrū qꝫ hūiduȝ est mēbrū. vn̄ fit
necesse pulsus molliores sint. phlegma in his morbis putre
fit. ⁊ se. nō fortes facit. vn̄ pulsus opȝ minor fit: q2 ex nimia hu
miditate est debilis. ex defectiōe vō virtutis cū hūiditate di
uersitas ē estuosa. q2 em̄ humores sunt frigidi: pulsus tarde-
fit ⁊ raresit. Ga. vō dixit aliqn̄ in hoc morbo pulsus duplicis
est ꝑcussiōis: qḋ seqꝛ cū humores in cerebro augmētātur: q̄-
bus eiꝰ pellicule distēdunꝛ ⁊ organa indurānꝛ ⁊ a motu suo
tēpestiuo pulsꝰ ad duas ꝑcussiōes moueꝛ. Morbꝰ qui thim
na grece vocaꝛ: latine vō q̄si expgefactio a sōno dr̄: q̄ a frene
si ⁊ lethargia diuersaꝛ: īter freneticū ⁊ lethargicū mediocrē
habebit pulsuȝ: assimilaꝛ aūt interdū frenetico: sȝ est maior
vel mollior ꝓpt̄ phlegmaticos hu. ī cerebro: q̄ in velocitate
⁊ spissitudie est mediocris neqꝫ tremebūdus fit. tremor em̄
pulsus ī maniacis ⁊ freneticis ex siccitate sua ꝯtigit. Pulsus
in ꝯgelatiōe q̄ morbꝰ est in cerebro: et ꝯstipatiōe ⁊ ī vētricu
lis puppis ex humoribꝰ frigidis ⁊ siccis silis est lethargicis: sȝ tn̄
durior ⁊ fortior: ⁊ minꝰ diuersior: qḋ ex siccitate fit. hūidita-
tes em̄ vtutes organoꝝ emolliūt. diuersitas aūt semꝑ seqꝛ
defectionē. In hoc vō morbo pulsus tactu ē calidꝰ. Apople-
xia ⁊ epilepsia: ex ꝯstipatiōibꝰ vētriculoꝝ cerebri nascūtur: ⁊
hoc ex grosso phlegmate. vn̄ regitiua ⁊ motiua vtutes patiū
tur ſm ꝙ in subsequēti libro dicturi sumꝰ. hi vtriqꝫ morbi
pulsuȝ in initio suo faciūt thetinosum ex defensiōibꝰ pellicu

lard cerebri q̄ multitudinē collegerūt hūoꝝ. Pulsus aūt a na
turalibꝰ suis ꝯlutatibꝰ nō mutatur nisi ꝙ thetinosi efficiunt:
sed cū morbi augmētant ⁊ ꝯfortātur: pulsum tardū ⁊ defe
ctum faciunt. ⁊ ex defectione virtutis rarum: ꝙ si nimiū defi
ciat in spissitudinē pulsuꝫ mutat: ⁊ a spissitudie in vermiculo
suꝫ. a vermiculoso in formiculosuꝫ. Spasmꝰ q: nerui ex nimia
ꝯstrictōe ⁊ defectōe ⁊ ad seinuicē coadunatōe patiūt ⁊ ī extre
mitatibꝰ suis ꝯpꝛūtur: distēdit arterias: ⁊ vt nō pfecte dilata
re valeāt īdurat. vñ pulsus q̄si tremēs efficit: sꝫ tñ nō tremit
sꝫ salit potiꝰ: q̄ cū dilatet sagitte arcū exeūti assimilat. cū vo
ꝯstrīgit q̄si in sui fundamētuꝫ dilabit: vt in dilatiōe q̄si ma
gnꝰ ⁊ ex duricie q̄si fortis videat: sed nō est: q: inter magnū
⁊ paruū mediocris fit: ⁊ inter fortē ⁊ debileꝫ: tñ mediocritas
sua nō apparet tremoris cā. hic est in spasmo pulsus: cū oēs
organoꝝ ptes inter se eq̄liter destēdūtur: cuꝫ aūt nō: sed ps
multū: pars vo paꝝ extēdiur diuersus q̄si serratꝰ reddit in
ter velocē ⁊ tardū mediꝰ. Mēbroꝝ mollicies ⁊ paralysis so
lent ex ꝯstipationibꝰ nerui incipiētis a nucha fieri: aut etiā
nerui ad paruēs mēbrum veniētis: cū prout opꝫ vtus trāsire
nō possit. hi morbi pulsuꝫ faciūt paruū ⁊ defectū. augmētati
rarū ⁊ tardū: cuꝫ plus ꝯfortēt spissum: sꝫ nō eq̄liter reddūt.
pōt mltas em̄ pcussiōes raras vna due ve fiūt spisse. vñ Ga.
hūc pulsum vocat spissuꝫ atqꝫ rarū. hi sunt pulsus q̄ ex cere
bri ⁊ suoꝝ neruoꝝ morbis nascūtur. Rigores aūt febriū mor
bis attinēt neruoꝝ: in q̄bus pulsus q̄si in fundū relabūtur:
cuꝫ organa ab extremitatibꝰ suis ad centrū colligātur. hoc cō
tingit: q: calor nālis in iteriora fugit corpis. Sufficit nobis di
xisse de pulsibꝰ cerebri ⁊ alioꝝ aiatoꝝ mēbroꝝ morbos signi
ficātibꝰ. Opꝫ iteꝫ dicamꝰ qd significet pulsus mēbroꝝ pecto
ris ⁊ spūaliuꝫ sibi adiacētiū: sicut sq̄nāchiā seu āhelitū: piple
moniā: seu pleuresim: empima: emoptoym siue phthysim.

¶ De pulsibꝰ mēbroꝝ spūaliuꝫ passiōes significātibꝰ. C. x.

SQuinātia est ī lacertis gutturis calidū apostema
Lacerti sicut diximꝰ diuersis ex substātijs ꝯponū
tur. supiora eī carnosa iferiora neruosa atqꝫ chor
dosa. vñ fit cum apostema in pte fit neruosa. pul
sum thetinosuꝫ facit: durū ⁊ serratū: paruū atqꝫ
spissum: sicut alibi iam diximꝰ de neruosis apostematibꝰ. Si
in carnosa pte fit: pulsus magnꝰ ⁊ estuosus fit: qui si est mol
lior ⁊ estuosior: nūciat piplemoniā. si em̄ materia apostemat
in pte carnosa abūdet: neqꝫ ibi diu morari possit infirmitas
in pulmonē ducta periplemoniā facit. si pulsus fit durior: et
augmētetur thetinatio ⁊ serrature diuersitas futurū spas
mum nūciat: q: apostemate crescēte patit neruꝰ ⁊ ex neruis
cerebrū ꝓpter colligātiā neruoꝝ ad ipm: ideoqꝫ spasmꝰ ne
cesse est ꝯsideret: ꝙ si apostema nimiū excreuerit vt īfirmꝰ
possit ide suffocari ⁊ pene pditari: pulsus paruꝰ ⁊ rarꝰ erit.
Si virtꝰ nimiū deficiat pulsus est durꝰ: ⁊ hoc ꝯtingit cū iam
mors ꝓpe fit. anhelitꝰ nascit ex canaliū pulmonis ꝯstipatio
nibꝰ de grosso phlegmate faciēs pulsuꝫ diuersum ⁊ inordina
tum: hūores faciūt pulsuꝫ paruū ⁊ debilē: virtute vo hūores
supante fit pulsus q̄si magnꝰ ⁊ fortis: cuꝫ aūt morbi medio
criter ꝯfortēt pulsus fit spissus ⁊ puꝰ. Si vo morbꝰ augmē
tet vt īfirmi vtꝰ pene suffocet: ī raritatē mutat. Ex ꝯgelatōe
caloris naturalis vtꝰ deficiēs duꝝ facit pulsuꝫ. In piplemōia
pulsus erit sicut ī lethargia: in magnitudie: mollicie: ⁊ estuo
sitate. In lethargia ex hūiditate est phlegmatis: q: cā est le
thargie: in piplemonia maior diuersitas: ⁊ estuositas ꝓpter
molliciē substātie cerebri: ⁊ calorē apostematis ⁊ thetinosita
tem sui. Aliqñ aūt in hoc pulsu succedit diuersitas duplicis
pcussiōis qd ex magnitudie fit apostematis ⁊ forti thetinosi
tate substātie pulmōis. vñ eiꝰ pellicule ⁊ sube organoꝝ distē
dūtur in virtute ⁊ defectiōe: velocitate qꝫ ⁊ spissitudine pul
sum debilē necesse est esse: ⁊ piculo morbi ⁊ molestatiōe na
ture. vñ aliqñ in pulsu isto vna supflua aut minꝰ est pcussio.
Si em̄ virtutē supet infirmitas īter duas vel tres supflua ē.
Si vo superetur ꝯriuꝫ ꝯseq̄tur. hāc periplemoniā alia seq̄ē
tur accidētia febris. s. acuta ex materie apostematis putredi
ne ⁊ vicinitate eius a corde. constipatio mētis seq̄tur ex colli
gātia cerebri ad pulmonē in hac pas. Si aūt fortior fit febris
pulsum velocē ⁊ spissuꝫ facit. si ꝯstipatio mētis maior fit pul
sus rarꝰ fit. Pleuresis est apostema ī pelliclis costaꝝ q̄ sunt

neruose. hec facit pulsum durū diuersuꝫ ⁊ serratū: qd vt dixi
mus ex apostemate in neruis cōsequitur: q: vero hunc mor
bū semp fortꝫ seq̄tur febris: pulsuꝫ magnū necesse ē esse ꝓpt
ꝗ duricie organoꝝ velocē ⁊ spissuꝫ nō sic magnꝰ ad aerē suffi
ciat attrahēdū. Pleuresis aūt ex cho. ru. nascit: aut de san
gie. aliqñ etiā de phlegmate: ⁊ h̄ rarissime: subtiles em̄ pelli
cle nō grossos hūores: sꝫ subtiles videt recipe. si ꝗ sit ex cho.
ru. pulsuꝫ facit spississimū. si vo ex sāguie mediocrē. si ex phle
gmate paruū. vñ opꝫ intelligi materiā morbi ex q̄tate spissi
tudinis ⁊ q̄ accidētia nūciet futura. Si em̄ pulsus est spississi
mus: aut piplemoniā: aut defectionē nūciat nimiā: aut sinco
piꝫ: q: cū materia sit de cho. ru. ex subtilitate ⁊ velocitate sua
ē istabilis. si ꝗ currat in pulmonē: in piplemoniā se mutat. si
ī cor: aut in sincopim se mutabit: aut in defectionē nimiā. hoc
aūt fit ex vicinitate cordis ⁊ pulmōis ad loca morbi. si vo spis
situdo sit pua: aut ꝯstipationē mētis: aut apoplexiā: aut alie
nationem mētis futurā nūciat. spissitudinis em̄ puitas phle
gmatis materiā demōstrat. cū aūt fumꝰ frigidus ⁊ hūidꝰ ce
rebrū ascēdit: hos morbos necesse est faciat. Iterū diuersi
tas serrata futurā salutē plusq̄ piculū denūciat: q: si debilis
⁊ pua sit velocitatē sanitatis denūciat: puitatē eī ⁊ debilita
tem materie demōstrat. Si vo hec serratura est fortis ⁊ mul
ta: diuturnitatē morbi nūciat: ꝙ si virtꝰ infirmi pua sit ⁊ de
bilis: velocitas significat mortis. si aūt fortis: sanitatē post
longū tps ostēdit: aut cū dissolutione ⁊ destructōe materie:
aut eiusdē purgatiōe: aut in alia mēbra mutatōe: sicut si ī pe
ctoris mutet ꝯcauitatē: ⁊ tūc empima vocat absolute: aut
si in pulmonē ⁊ vulnera facit atqꝫ vocat phthysis. hmōi aūt
ē pulsus quē pleuresis facit. ⁊ caloris eiusdē diuersitas: ⁊ q̄
cū sequūtur accidētia. Empima ⁊ pectoris: ⁊ pulmōis putri
dꝰ ē sereatꝰ: ⁊ phthysis vocat. ⁊ ī fine venit calidi apostema
tis qd est ī mēbris pectoris. hic morbꝰ pulsuꝫ facit durissimū
⁊ serratissimū. velocem qꝫ ⁊ spissum. Si vo materia in putre
dinē mutet natura q̄nqꝫ digerit ⁊ emittit. aliqñ vo ī natura
ipa patit. vñ pulsum facit latū mollē debileꝫ atqꝫ rarū. Lati
tudo fit ꝓpter materie humectationem in mēbris. debilitas
ex inanitiōe est subito. raritas ex magno desiderio fit trahen
di aeris. Phthysis est ꝯsumptio ⁊ exiccatio mēbroꝝ corpis
est gnāliter triformis: aut ex calido apostemate pectoris. vñ
cor ex vicinitate calesit: ⁊ hūiditas eius exiccat. ⁊ silr arterie
vñ pectoris fundamētū exiccat: aut ex sincopi quā acuta seq̄
tur fe. in qua necesse est medico vinū dare. Vinū aūt aufert
sincopim ⁊ cor exiccat: ⁊ inde oīa mēbroꝝ patiūtur fundamē
ta: aut ex mala cōplexiōe ca. ⁊ sic. in toto corpe: in q̄ infirmi
tate necesse est medico aquā frigidā: aut silem cibū dare. vn
de siccitas pmanet ex necessitate: calor em̄ in frigiditatē mu
tatur. ⁊ p hoc humectatio caloris subalis exiccat: sitqꝫ decre
pitū corpꝰ. vñ hoc genꝰ phthysis vocat senectꝰ: quoꝝ triū
vnūq̄qꝫ pulsuꝫ habet ꝓpriū. ⁊ oīa vlem vnū. primū em̄ ge
nus facit pulsum debilē: paruū atqꝫ durū. Debilitas eiꝰ: q:
ex lōgo tpe deficit virtus ꝓpter vitiū apostematis: ⁊ calefa
ctionē cordis: paruitas eiꝰ ex defectōe est vtutis in dilitādis
organis: duricies ex defectiōe est vtutis totiꝰ corpis. velox ⁊
spissus ꝓpter calorē. Scdm genꝰ priori assimilat in pulsu: sꝫ
tñ minꝰ est velox ⁊ spissus: q: siccitas eiꝰ gnis maior est quā
titate cal. vñ aliqñ aufert calor ⁊ pmanet siccitas. Genus
tertiū priori est ī pulsu assimilādū in puitate: debilitate ⁊ du
ricie. In h̄ em̄ gn̄e nō est caliditas: sꝫ frigiditas ⁊ siccitas. hec
sunt pulsuū gn̄a phthysi attinētia. pulsus vo ī his tribꝰ vlis
est ille qui a vulgo vocat immutabilis. hic vo vocat phthysi
cis paruꝰ: debilis: ⁊ durꝰ atqꝫ spissus. a vulgo aūt vocat im
mutabilis. Sed tñ tertiū genꝰ in frigiditate caret spissitudie
⁊ pulsuꝫ facit quē caudā soricinā vocāt ex vtutis defectiōe q̄
in vna pcussione aut in multis ē: ⁊ in hoc pulsu quē inclinatū
vocamꝰ eius subtilis est vtraqꝫ extremitas: ⁊ in medio grossi
tas: sicut iam diximꝰ in pulsuū gn̄ibꝰ. Hoc em̄ genꝰ ex defe
ctōe vtutis nascit: qui pulsus extremitatē brachio attinēteꝫ
nec pōt leuare ꝓpter carnis grauitatem: neqꝫ ad manuum
ptingit extremitatē ꝓpter defectionem. Ista sunt pulsuum
genera que pertinēt ad pectoris membra.

¶ De pulsibus passionem significantibus
membrorum cibalium. Capi. xj.

Morbor in cibalibus membris nascentium quedam in primo digerētibus sicut in stomacho ꝛ in testinis nascūtur: aut q̄dam in scđo sicut in epate: aut in tertio digerētib⁹: sicut i corpis mēbris oībus. In stomacho apostema calidum nascitur siue frigidū: qđ ꝯsequtur cū i stomacho hūoꝝ cursus: aut cholerici⁹ est aut sanguinolētus: aut phlegmatic⁹: aut melācholicus. Aliquādo tñ hi in stomacho decurrētes nō faciūt apostema: sꝫ quelibet aliū morbū: sicut dolorem siue singultū angustiam siue fastidiū, abominationem: vomitum: nimium desideriū ad potū vel ad cibū ꝛ ecōuerso, ad malos ꝙ morbos desiderium qui malas qualitates faciūt quas dicemus: cum morbos exteriores tetigerim⁹. Pulsus hoꝝ vlis accidētiū paruus est ꝛ debilis qđ ex grauitate cōtingit ṽtutis ꝛ dissolutione sui: pprius vniuscuiusqꝫ accidētis talis est. Si apostema inquā in ore stomachi est calidū: pulsum thetinosum: facit durū ꝛ serratum: atqꝫ spissum. thetinosum q: os stomachi est neruosum: ꝛ q: in hoc morbo defecta est virt⁹ debilis est pulsus: q̄ defectio si ꝓlōgetur: fit pulsus tardus. Si aūt in ore stomachi apostema sit frigidū: pulsum durū debilem ꝙ ꝛ rarū facit. Si ṽo os stomachi puncturā patitur: aut angustiam: aut aboīationeꝫ: aut q̄lꝫ alia accidētia a pūgētibus hu. nascētia pulsum facit paruū debilem atqꝫ spissum ꝓpter calorem resocillādum. aliq̄n vero si hu. sint frigidi: tardū. Si quoqꝫ mortificet ꝓpter nimios hu. virtutē grauātes: aut ꝓpter chimos multos: ꝛ grossos ꝛ sine feb. in initio hoꝝ accidētium rarū patitur pulsuꝫ. Si aūt angustia vel singult⁹ augmētātur: vel cōfortetur. ꝛ hec ex cholericis sint hūorib⁹: fit pulsus vermiculosus. si vero ex plenitudine sit frigidoꝝ humoꝝ: sicut bolism⁹: pulsuꝫ facit raꝝ: puū atqꝫ debilē. Diuersitas sua ī pcussiōe est vna: ꝛ i pte est vicina vt tāgēs sub digitis: ꝛ organica sub̄a: arenā putet esse. hmōi pulsus os stomachi ex morbis patiť. Ideqꝫ patiūtur qui pharmacia vtūtur. In initio em̄ potionis accepte cū iam in stomacho potio quiescat: ꝛ humores sibi siles ex sui appetitiua virtute ꝯtrahat: ꝛ in itestina eijciat. ꝛ ireꝫ extra ab itestinis. pulsus inquā cum hūores hi adhuc in stomacho sint nec extra exierūt: latus est ꝛ debilis. latus: ex humectatione hūoꝝ qui in stomacho sunt: ꝛ sub̄am organicā emolliūt: debilitas hmōi est ꝓpter grauitatem ṽtutis ex hūorib⁹. Si aūt purgatio potiōis incepit: ꝛ angustia atqꝫ cōturbatio virtutis adsunt fit pulsus diuersus ꝛ inordinat⁹. Si aūt solutio sit aliquātulum leuior: inordinata diuersitas fit ordinata. Expleta purgatione: ꝛ in priorem statū virtute redeūte fit pulsus magn⁹ ꝛ cōpositus. Si ṽo purgatio augmētatur ꝛ cōplexio acuatur pulsus erit spissus ꝛ diuersus. Et si stomach⁹ pūcturam patiať: pulsus est spississim⁹ ꝛ defectissim⁹. Si aūt purgatio augmētata sincopim. i. defectōeꝫ faciat: pulsus fiet vermiculosus. purgatōe vsqꝫ ad spasmū deuemēte vť singultū puls⁹ erit tremul⁹. Si aūt catharticū nō hꝫ ꝙ opꝫ operetur: pulsus erit debilis ꝛ pu⁹ ex virtutis grauitatib⁹. Si ṽo catharticū ab inferiorib⁹ hu. cōtrahat ad stomachū siue qđlibet intestinū: ꝛ inde nō egreditur virt⁹ grauatur: ꝛ pulsus fit diuersus: inordinatus: ꝛ latus: ꝛ estuosus ex coagulatꝫ hu. organa humectātib⁹. hmōi est pulsus qui pharmaciā acceperūt. Itideꝫ patiūtur: qui potionem vomitus accipiūt sicut helleboruꝫ. In initio em̄ pulsus debilis est ꝛ lat⁹: q̄ cuꝫ purgetur quātum opꝫ pulsus maior fit ꝙ cū biberet. Si aūt bibēs helleboꝝ suffocationē patiatur: pulsus paru⁹ debilis ꝛ spissus erit. In epate. i. in scđa digestiōe cū ex mala deficiat ꝯplexiōe hi morbi nascūť ꝓpe ictericia: hydropisis: ꝛ alij morbi. hydropisis est triplex: est hydrops: timpania: hyposarca: hydrops facit pulsuꝫ spissuꝫ ꝛ paruū q̄ꝫ durū ꝛ thetinosum. paru⁹ fit ex grauitate virtutis. spissus ex defectione. dur⁹ ex syphac thetinositate. Timpania facit velocē spissum atqꝫ durū. spissitas ex virtutis est defectione. duricies: q: hic morb⁹ a siccitate nascitur. Hyposarca latum facit pulsum: mollem: estuosum: qđ cōtingit: q: hoc morbi gen⁹ ex nimia hūiditate fit. Ictericia si sine fe. fit paruū pulsum spissum atqꝫ durū facit: neqꝫ est debilis. Morbi qui nascūtur in toto corpe ꝓpter corruptionē tertie digestionis sunt elephātia q̄ facit pulsum paruū ꝛ debilem ꝛ spissum. paruum ꝛ defectū: q: hic morbus ex grauissimis hu. nascitur. Morphea pulsum facit latum: mollem: atqꝫ tarduꝫ ex frigiditate atqꝫ humectatiōe phlegmatum. Opꝫ aūt intelligas ex similitudine scriptoꝝ nō scripta. Sufficiat qđ diximus de pulsibus ꝛ eorum significationibus.

De vniuersali disputatione vrinaꝝ. Ca. xij.

In quibusdā locis p̄cedētiuꝫ libroꝝ vrinā dixim⁹ esse colamētum sanguīs in renibus. Hic aūt sanguis discernitur in renib⁹ post digestionē cibi: ꝛ a cōcaua vena egressione colať. vñ postea renū est officium sibi trahere ipm sanguis colamētuꝫ: ꝛ tādiu tenere quoadusqꝫ ptem sanguīs in sui nutrimētuꝫ distribuat aquā vero in vesicā trahiciat p duas. s. vias nomen sortitas scale ab anatomicis: eo ꝙ q̄daꝫ vrine descēsus ibi fiat: qđ fit vt vrina duaꝝ reꝝ tm̄ sit significatiua gnaľr: aut q̄litatū epatis ꝛ venaꝝ ꝓpe: ꝛ toti⁹ corpis etiā ex hoꝝ affinitate: aut passionū in instris ipsius vrine ꝯtētaꝝ: sicut in renib⁹ vel vesica ꝛ in eiusdē vrine via quā nomē scale dixim⁹ ꝑe. Significationes aūt vrine in venis ꝛ epate in ipsi⁹ videtur albedie: ꝛ subtilitate quib⁹ significať cibus sumpt⁹ pluſqꝫ digeratur. hmōi vrina defectionē epatis ex indigestione significat: ꝛ venaruꝫ cōstipatiōe: ꝛ venarū ꝛ epatis affinitate morbi p vrinā significātur in corpe: sicut in fe. est videre: q̄ si ex hu. sint putredinibus vrine albedine ꝛ subtilitate cruditas ꝛ indigesta significātur. in ephimera ṽo ecōuerso sm̄ ꝙ dicturi sum⁹ i sequētib⁹ cū de fe. disputabim⁹. Significatio iterū in instris vrine: ꝛ in squamulis videť ꝛ sanie. vñ vulnera itelligūtur renum ꝛ vesice. viarū ꝙ ipsi⁹ vrine vel virge ꝛ feminee nature. Siľr ꝛ si arenosa vel lapides videātur in vrina significātur egredi a vesica: hmōi est vrine significatio circa mēbra supradicta: sꝫ alioꝝ mēbroꝝ īfirmitas nō adeo significať in vrina: neqꝫ em̄ adeo firmiter significātur morbi pectoris ꝛ pulmōis: siue cerebri. Si ḡ vis p vrinā fieri cert⁹ opꝫ vt infirmo ꝑcipiatur: vt in vase vitreo albo claro ꝛ magno colligať postꝙ a longiori somno fuerit expgefact⁹: ꝛ anteꝙ aqua bibať. ꝛ cū iam cib⁹ fuerit digest⁹: ꝛ a stomacho ꝛ subtiliori intestino iam nō descēdat egressus: non aūt colligat eam cū esuriat: aut sitiat: et opꝫ postꝙ in vase fuerit collecta: āte diu in loco quodā quiescat: vt in fundū vasis hypostasis descēdat: q̄ oīa idcirco fiūt ne interio oberret medicorū. si em̄ vas fuerit album ꝛ clarū apparet vrina alba ꝛ clara sm̄ esse vasis: ꝙ si magnū fuerit: vrinā totā cōtinebit. vñ meli⁹ certificatur medicus cū in vrine extremitate talis hypstasis q̄ nō prius euenit: egrediať post somnū vero lōgiorem opꝫ vt colligatur: vt cib⁹ pfecte digeratur: ꝛ in sanguinē pfectiorem mutetur. ante aque potum: q: aqua vrine mutat colorē. ante cibū: ne cū cholera ad digerēdum cibū redeat: vrina sm̄ ꝙ opꝫ exeat colorata. aliq̄n em̄ erit alba: ꝛ ita medicū ludificat: nō famelicum siue sitibūdum cōuenit esse egrū: q: fame ꝛ siti vrina solet colorari. ex his em̄ cholerā certū est augmētari. Hec ad plenādum fuerunt necessaria ne improuisus medicus deuiet in hoꝝ ignorātia ꝛ contra sm̄ ꝙ necesse est infirmū regat.

De significatione coloris vrine. Capi. xiij.

Omnis significatio vrine: aut ex hypostasi: aut ex liquore. Liquor aūt in colorem aut in sui diuiditur essentiā. color qualitates hu. denotat digestibiliū siue indigestibiliū: qui in sex diuiditur: in albū: citrinum: igneū: croceū rubeū quē vocāt aliribuꝫ nigrū. Albedo aūt ex nimio phlegmate ē: aut ex cholere sublatione: citrinitas ex pua cōsequitur cho. Igneus color ꝯtigit cū quātitas cholere citrinitatem excesserit. Croceus cū in colore igneam excedit: ꝛ ex rufitate sanguīs cōmiscetur vrine. aliq̄n etiā vrina hūc in colorem mutatur nō ex sanguīs cōmixtione: sed ex nimo dolore: sicut vlioꝝ aut pedagre: auriū ꝙ ꝛ filium: aliq̄n rufus color ideꝫ ꝯsequtur cū corpus alcāna tingit exteri⁹ cuius virt⁹ p corpis poros penetrat: vt in vrine veniat vasa ꝛ eam tingat: idē etiā cōtingit crocū comedentibus: aut casiāfist. accipiētib⁹: sed tm̄ crocus claro: casia vero fistula rubore tīgit liuido. vñ de vrina rubea nō erit ilico iudicādū donec de ei⁹ odore ppēsuꝫ fuerit p sensuꝫ: q̄ si fetida erit hūores itelligūť putridi: ꝛ cū eis fe. si aūt nō ita fuerit: opꝫ i q̄n si supradicta īposuerit. Hec aūt inquirūtur ne si errem⁹ curādis noceam⁹. Vrina vero nigra aut frigiditatē nimiam

denotat: aut calorem et nimiam incensionem. Differunt autem frigida et calida vrina: q: calida in primis est rufa: postea liuida: deinde nigra sicut videm⁹ in ictericia. aliqñ tñ nigrescit vrina ex cōmixtiōe melācholica. Frigida in initio est alba postea liuida: deinceps nigra. Citrin⁹ vo color in oibus his laudabilior. niger et subtilis peior.

¶ De significatione liquoris vrine. Capi. xiiij.

Liquor essentialiter in tria videtur diuidi: aut em̄ grossus: aut subtilis: aut mediocris. Subtilis fastidiū significat qđ ex defectiōe digestionis ꝯsequtur forti em̄ digestione et vrinā et ceteros hu. corpis necesse est nigrescere. Itē ex liquoris subtilitate mōstratur esse cōstipatio. Si em̄ vie ꝯstricte fuerint dum humores colētur subtilitas eliquatur: eoꝝ vero grossitudo remanet intus: grossitudo ḡ significat digestionē vel hūoꝝ coctiones: aut grossoꝝ hūoꝝ cū vrina cōmixtiones. vñ fit vt vrina in pueris si subtilis sit peior est ꝙ in iuuenibus. Urina em̄ in pueris naturaliter est grossa ex eoꝝ cōplexione hūida et calore nimio et forti. cū ergo naturā suam exeat est pessima in iuuenib⁹ ecōtra ꝯsequtur. Urina em̄ eoꝝ naturalr̄ est subtilis ex virtute cholere in eis abūdāte. Moderatio liquoris i vrina tēpamētum eoꝝ hūoꝝ in quātitate et qualitate: et eoꝝ coctionē significat. Unaqꝫ aūt haꝝ vrinaꝝ subtilis inquā atqꝫ grossa in duo diuidit: aut em̄ subtilis exit: et in subtilitate existit: q̄ significat ꝙ nōdum natura incepit coquere hūores illos qui morboꝝ sunt materia: aut subtilis egrediēs et postea grossescēs hūores significat incepisse decoqui a natura: qui vt supradixi morboꝝ sunt materia. Grossa silr̄ exit. et in grossitudine pmanet: aut cū grossa exeat subtiliat̄ postea sed grossa exiēs et in sua grossitudine pmanēs hūoꝝ significat ebullitionem in augmēto vel in statu existētem: qđ semp sequtur vrinā in initio subtilem: postea vo grossam. marie si post paruū tps hypostasis i fundū descēderit. Si aūt vrina i initio morbi fuerit grossa: et grossa pmanserit pditionē infirmi portendit. grossitudo sua ex putridis hu. est cum calore igneo. ideoqꝫ significat defectionē nature in hūoꝝ decoctiōe et in eorūdem diuisione. Si vero vrina cū grossitudine sua globosa est vel iumētina dolorē capitis pteritum p̄sentē aut futurū denūciat. Calor em̄ naturalis cū in grossam opetur materiā grossam vētositatē ḡnat. grosse em̄ vētositati calor ꝯiūct⁹ cito ascēdit caput. Urina exiēs grossa: post tñ subtiliāda atqꝫ clarificāda: icipiētem digerere naturā morbū significat: ei⁹ tñ ebullitio atqꝫ feruor iā mitigata sūt: qđ ꝯtigit cū puo post tpe hypostasis in fūdū descēderit: aut defectōes nature portēdit: que in morbi digestione incepta defecerit. Si autē vrina in principio grossa incipit subtiliari postea: diuturnitatem morbi significat: sicut Hippo. testatur in epidi. Si vrina inquā a grossitudine sua icepit subtiliari die. xx. necesse est expectare diem creticū. xl. Unusquisqꝫ ḡ liquor vrine cū suo colore qualitates suas demōstrat in corpe: sicut si vrina alba et subtilis sit et clara i sanis: nature ostēdit defectionē ppter frigidā cōplexionem: vtpote in senib⁹: et frigide nature videm⁹ ꝯoibus: et item fastidiū ex multa ingluuie. In morbidis ꝙ res mōstrat pessimas: et i pessimitate diuersas: q̄ morbi si fuerit diuturni: vrina ista materiā vnde morbi sunt neqꝫ coctā: neqꝫ digestā esse significat: sicut videm⁹ in quartanis feb. et in paralysi. epilepsia q̄ et silib⁹: q̄ vrina si in egritudinibus sit acutis: vt in causon neqꝫ infirm⁹ a mēte desipuerit futura frenesis significatur. cholera em̄ ascēdisse cerebrum denūciatur. Si aūt infirmus a mēte alienetur: pditio ipsius egroti designat̄. cum em̄ cho. cerebrū ascendit significat ꝙ ipsa ipm̄ cōbusserit. Si aūt h̄ eadē vrina cū significatiōe fuerit altera pessima et mortē pculdubio significat. Et si in die apparuerit q̄rta ante diem septimū morietur infirm⁹. marie si ibi defecerit virt⁹. Et si significatio illa non multū fuerit pessima in. xx. die infirm⁹ expectatur moritur⁹: cōtingit tñ aliquādo lꝫ raro: vt si virt⁹ cū aliqua bona significatione affuerit post longū tps infirmitatis cū apostemate: aut cū nimiū forti euadit purgatōe. Siq̄ vo sine aliquo boꝝ duoꝝ subtilietur morb⁹ residuus peior priore futur⁹ designatur. et si post hec vrina apparuerit in egritudine acuta citam recidiuationem significat. et itēꝫ nimiū calorē ostendit in renibus existētem: qui morbus dyabetica vocatur. hmōi vrina in liquore et colore est sicut aqua: q: aqua ebibita sine mora egredit̄ aliqua: vt in epate tingi nequeat: interdū habētes lapidem vel stranguriā pāc eādem habēt vrinam. Item sicut iam dixim⁹ significat cōstipationem: vel nimie aque ebibitionēꝫ aut assiduā inanitionē. vñ opꝫ infirm⁹ inquatur ne medic⁹ in iudicio fallat̄. Urina alba et grossa hu. grossos et phlegmaticos significat in venis esse adunatos a natura purgādos: et cū vrina emittēdos: que si talis fuerit in egritudine acuta in qua suspicādum sit apostema: liberabit̄ a suspectione apostematis infirm⁹ marie si hec vrina in cretica die appareat. q̄ si sicut spma fiat liberabunt̄ ab infirmitate intestina. marie frigida. Urina aūt citrina et clara significat naturam nequiuisse digerere morbi materiā ppter defectionē suam. vñ incepit omittere colorată mutās eam in citrinā: que post incepit digerere colorată. post vero emittit liqdaꝫ: que cū fiat citrina sicut poma citrina et clara salutē morbi significat: lꝫ tñ post paruā tpis lōgitudinē. Si aūt liquor fuerit tēperat⁹: velocitas salutis: et ablatio infirmitatis significat̄. Est et citrina vrina cui⁹ color oleagine⁹ erit: q: color et liquor assimilātur oleo. est aūt parum citrina: sed liquor eius sicut oleū et mel: que oīa fiunt pessima et pditionēꝫ significātia. dissolutionē em̄ pinguedis significat̄ esse in visceribus: marie si vrina in quātitate sit multa. si em̄ pua nō cito periturū infirmū denūciat. Silr̄ vrina in qua pinguedo supeminet et nebula: dissolutio pinguedinis in renib⁹ ppter malā cōplexionem acutā et calidā designat̄. Urina aūt clara et ignea naturā in colore operatā ostēdit esse pfecte: sed nōdum in liquore opari incepisse. Igneus em̄ color nunquā liquori cōuenit grosso. Urina aūt nimiū rubea: si subtilis sit vel clara materiā morbi nō icepisse digeri ostēdit. presertim si i illa q̄ntitate lōgo moretur tpe: aut paruitatē materie: et eius abscissionē in interiori corpe: sicut pati videmus iuuenes ieiunātes: aut nimiū calorē portēdit i corpe interiori: sicut hoies patiūtur in feb. tertianis: aut etiā nimias vigilias et tristicias nimiū corpa calefaciētes. Impossibile est aūt hanc vrinā liqdam et clarā grosso liquori esse cōmixtā. Grossitudine em̄ liquoris materia morbi designat̄ esse digestibilis in claritate em̄ ecōtrario. Urina rubicūdissima et alithina impossibile est cum claro et subtili liquore cōueniat. Rubor em̄ ipsius ex sanguine esse significat̄. sanguis em̄ pfectā digestionēꝫ significat: que hu. alios et vrinā necesse est grossescat. Huius vrine vsis significatio: abūdātia est sanguis et morbi sanguinolēti fm̄ diuisionē partiū. in fe. significat sinochum esse. si in pricipio morbi multa et grossa fuerit vrina neqꝫ se clarificauerit apostema calidū epatis ex sanguis hu. crudis cōmixto portēdit. ei⁹ em̄ rubor ex sanguis est colamento. grossitudo ex cruditate hūoꝝ. hec vero vrina si cū qualꝫ salubri significatione veniat: salutē post morbi diuturnitatem denūciat. Sed si significatio fuerit pculosa: periculū post longum tñ tps denūciat. Si aūt vrina infirmi. xx. die rubicūda fuerit crisis. xl. expectat. hmōi significatio est vrine rubicūde et grosse. vrina aūt nigra: si ab initio fuerit subtilis mortē pculdubio ostēdit. maxime si ei⁹ nigredo ex nimia fuerit cōbustione vel frigiditate: vel caloris naturalis extinctione: vel v̄tutis digestibilis defectōe: q̄ oīa mortē sunt significātia. Urina grossa et nigra: aut nimiū frigus dñari denūciat: sicut videm⁹ in eis in quib⁹ cal. naturalis extinguit̄ et cōgelatur: aut emissionēꝫ sang. significat: sicut pcipimus in his q̄ nimiam caliditatem sentiūt in interiorib⁹ corpis: aut purgationē cho. ni. sicut videmus in quartanis declinādis feb. et in mānie sublationib⁹ hoꝝ duorū morboꝝ termin⁹ est cū cho. p vrinā purgationib⁹ hoc ideo est videre post cōstipationē sanguis: quē in ptu patiūtur femine. saluatur em̄ cuꝫ vrina nigra atqꝫ grossa. Cum enim puer intra matricem sanguine puro nutriat̄: post partū intus remanet niger et turbatus: ita dico vt cōstipetur. vnde ḡnatur pessim⁹ femine morb⁹ cum termin⁹ cū nigra et nimia atqꝫ grossa imminet vrina: vbi ḡ preter ista vrina nigra fuerit atqꝫ grossa pessimitatem significat.

¶ De significationib⁹ hypostasis. Cap. xv.

Hypostasis in tres diuiditur ptes. est em̄ nebulosa que in summitate vasis apparet: est et alia in medio vasis suspēsa: tertia que cuꝫ descēdit petit va-

fis ima. Quarum vnaqueq3 aut diuersa in colore: vtpote albedie: nigredie: rufiditate: siue liuiditate: aut in forma velut leni dissociata: vel simile assimilati: vel grossiore simila siue furfurea: siue scintillata: aut arenosa: aut orobi forma: aut in sanguine: aut in sanie. Nebula vētositatem grossam signi ficat. que morbi materiā sursum portat: τ incipiētem naturam digerere designat. vñ Hippo. inquit: si nebula quarta die appareat: crisis erit in septima. Suspēsa mediocritatem digestionis significat: τ ventositatē sursum leuātem cito dissoluēdam nūciat. Hypostasis petēs ima: si sit alba digestionem perfectā significat: τ vētositatem a calore naturali dissolutam: qđ tñ cōtigit si alba τ lenis τ equalis omni tpe morbi fuerit. calor vrine citrinus. Si ergo vna die apparuerint talia: altera vō non: qui viderit defectōes vtutis intelligere poterit que digestio aliqñ deficit. Hypostasis q̄ lenis τ alba sʒ disiuncta naturam pigrescere mōstrat in morbi materia pfecte digerēda: τ vētositatem ibi creatā que digestibilem vim dissipat τ dissoluit materiam. Hypostasis q̄ disiuncta peior est leni in tpe apparēti. τ in tpe occultāti. peior inquā erit si in toto tpe morbi apparuerit: q: multā vētositatem ostēdit quā natura nequit dissoluere. vñ cōstat φ sit pessima. Hip. in epidi. cuiusdam inquit egri hypostasis die. viij. apparuit qđ quidā eum intellexisse putāt de die. lxxx. Hypostasis aūt rufa fuit in fūdo atq3 lenis: cūq3 desq̄reretur terminꝰ infirmitatem euasit infirmꝰ. Alterius aūt hypostasis apparuit al. die. x. τ in fundo: sed disiūcta: mortuuq3 est die postera. op3 q̄ intelligas: q: hypostasis lenis τ al. in fundo q3 atq3 iūcta oibus est pferēda: τ digestionis est significatiua: qđ tñ contingit cū in fundo iūcta τ qeta subsederit: quapropter Hip. dixit hypostasis al. lenis si in q̄rta die apparuerit in fūdo crisis in die. vij. futura erit. Item ipse dixit alibi. si vrine hypostasis multa τ lenis τ in fundo apparuerit in alienatis mēte fe. habētibꝰ: post capillorꝫ casus mētis reuocatio significat. morbi eñ materia cerebrū ascēdit ī infirmitate ista. Cu3 aūt in vrina hmōi hypostasis apparuerit: cōprobat descēdisse in inferiora corpis. h est significatio vrine hypostasis al. τ lenis τ in fūdo iūcte: cuiꝰ fortitudo sanitatis ē demōstratio. Sed si hypostasis ī medio sit vasis: significatio ad salutē est debilis. supnatās vō est debilior. Melior aūt est hypostasis al. τ lenis τ in fundo cū iam adsit digestio. si tñ ante subtilis fuerit si aūt ante digestionē apparuerit: τ in initio morbi eadē est illaudabilis. Aliqñ ī vrina hypostasis apparet alba laudāda que de gn̄e est phlegmatico τ viscoso: τ maxie in vrina alba differt tñ hec a supiori: q: supior est iūcta τ in nullo dispta phlegmatica nō ē iūcta: q: ī se h3 ptes minutissimas arene simillimas. Hypostasis citrina nimiū calorem signt: τ morbi pessimitatē. Rubea vō bonā digestionē τ materiā denūciat sanguis coagulati τ nō bñ digesti. vñ morbi designat lōginqtas salubris tñ futuri. est eñ necesse nature īnorari multū in digerēdo sanguīe. morbꝰ vero nō auferet nisi tūc cu3 materia digerat. Si eñ hec hypostasis cū mala significatōe fuerit: post lōgū tps morti significatiua erit. Liuida hypostasis dnari nimiū frigus: τ mortificatā naturā demōstrat. maxie si cum significatiōe pessima fuerit. Nigra hypostasis oim hypostasiū est pessima: τ ad significatōe3 morti ppinquissima: q: aut nimiā incēsionē: aut pessimā signt frigiditatē q̄ calore3 cōgelet naturalē. Differūt aūt he due: q: si vrina priꝰ videat liuida: post vero nigra de frigitudine est nimia. Si vō priꝰ purpurea: deinde nigra: de icēsione erit itelligēda. Hypostasis que erit quasi simila. vel grossior vt ordei farina est pessima τ incensionē grossi phlegmatis significat: τ dissolutionē carnis diuerse: τ frustatim. igneus eñ calor exiccat carnē dissolutam τ reducit in similitudinem quā videmus simulinā vel ordininā. Hypostasis scintillate peior ē supradicta: q: solidorum mēbrorꝫ dissolutionē τ in frustulis significat diuersitate3. Hypostasis furfurea peior est scintillata: q: venarꝫ τ subo vesice excoriationē significat. Arena in fundo vrine visa lapidem futurū in renibus vel in vesica significat: huiꝰ aūt vrine color est sicut orobi: vel sicut sandarici. hmōi hypostasis est hoim in renibꝰ vel vesica passionē habētium. Est color vrine huius cinericiꝰ: qđ cōtingit ex hu. phlegmaticis: aut ex gn̄e sanici phlegmati cōmixte. hec aūt renum coloribus coagulā tur siue disiungūtur sicut lapidi in aqua si. h sitēt limosa limꝰ vel in caldario balnei coagulatur: τ est colore niger que lapidem in renibus de phlegmaticis significat nascētem hu. morbus cōmixtis sanguineis fecibus. Sanies aūt que in fundo vasis est significat vulnera in aliquo instrorꝫ vrine insidētia: τ que iam crepuerit: aut vulnera ī aliquo mēbrorꝫ supiorus. Differunt autem q: que in instris sunt vrine diu durāt: et sepe cōtingūt: a superioribꝰ descendētia duobꝰ vel tribꝰ durāt diebus. Item si cū vrina squame exeūt τ quasi qda3 cholera putentia significāt vulnera in vesica. si cum sanie lenis hypostasis exierit: τ in fundo substiterit: apostema calidū significat in vesica iam maturatū. hoc aūt cu3 maturauerit descendūt in vesicā hu. maturati: τ cū vrina exeūtes decoctōis mōstrāt signū. Op3 discerni inter saniem al. in vrina apparētē τ al. hipostasi3 atq3 phlegmaticā. Differūt q: sanies fetet alia vō nō. hec ē vlis signio circa morbos pñtes vel futuros.

¶ De significationibꝰ in egestione apparētibꝰ. Ca. xvj.

Expletis vrine gn̄ibus τ eiusdem significationibus: diuersitatibꝰ quoq3 in digestionibꝰ suis τ virtutibus: op3 ad egestionē vertatur stilus et eius qualitates in corporibus: τ qđ p eam significetur. Egestionis aūt significatio in qualitatibus corpis minus est certa q̄ vrine. Urina aūt significat passiōes venarꝫ τ epatis: atq3 vrine instrumētorꝫ. Egestio vō solius stomachi τ intestinorꝫ τ virtutem quā habeāt: τ quō digerāt. Significatio digestionis quadripartita est fm vim sui gn̄is: aut eñ in q̄titate: aut quālitate: aut quō exeat. Quātitas ī tres ptes subdiuisa est: aut eñ multa: aut pauca: aut media: quarū vnaqueq3 iudicāda est ex cibi cōparatione: aut ex quātitatis eius q̄tate: sicut si est multus cibꝰ: τ egestio pua fortitudinē virtutis pascitiue: aut fortitudinē virtutis contētiue significat: aut expulsiue defectionē. Cibꝰ paruus τ egestio multa: defectionē significat virtutis cōtentiue τ debilitatem: τ vtutis expulsiue fortitudine3: aut defectionem pascitiue: aut hu. expulsos a natura p quos egestionis mutat quātitas. Ex cōpatiōe qualitatis cibi: q: est cibꝰ q̄ maior egreditur q̄ accipitur sicut sunt nuces τ mulsa. est τ cibus de quo tantūde3 egredit quātum sumit: sicut panis temperatꝰ τ annuales carnes porcine siue agnine: est τ cibꝰ de quo feces egrediūtur plusq̄ accipiātur: sicut sunt baucia τ rapula. Significatiōes cōprobātur si cibi qualitas egestioni assimilat. tēperamētum aūt egestionis naturalis in quātitate dimetiēdu3 ē ex quātitate cibi. Significatio aūt in q̄tate in tres partes diuiditur: aut in liquore: aut in colore: aut odore. Liquor aut mollis aut durꝰ. mollicies designat: q: colamētū cibi nō ad epar ierit: aut q: hūores descēdentes ad stomachū antequā cibus sit digestꝰ exire eum cōpellūt: aut fm hu. ad intestinū descendētes ibi cōmixti egestionē liq̄da3 reddūt: qđ poteris itelligere ex egestiōis colore: q: egestio cibo siliis cibū nō potuisse epar trahere ostēdit. Si aūt color misceatur alicui hūori: mōstrat hu. descēdisse ad stomachu3 siue ad intestinū: τ ita dissoluisse cibū. Egestio si fuerit sicca nimiū calorem in instris cibi esse significat: qui humectationem cibi desiccat: aut nimiū desideriū corpis circa cibū. vnde epar colamētum cibi auidissime sibi trahēs feces exiccauit. Significatio egestionis coloratate: aut ē quasi ignea: aut vere ignea: aut nullatenꝰ citrina: aut viridis: aut nigra. Quasi ignea egestio est naturalis salutem significās: si tñ inter durum τ molle temperata sit. Uere ignea dnari sibi demōstrat cho. τ eam sepissime descēdere ad intestina: qui color si in initio morbi apparuerit significatur abūdātia cholere in corpe φ si in morbi declinatione: mundificationem corpis videtur ostendere. Egestio nullatenus citrina significat cho. non descendisse in alia q̄ soleat mēbra vt videmꝰ in ictericia. Digestio citrina cho. plusq̄ oporteat ī itestina descēdisse nūciat Uiridis vero cholerā incendētem circa vētrem τ intestina designat. Si vō viriditas sit quasi prassium nimis est pessimū. Nigra aūt egestio abūdare cho. ni. τ mortificatōe3 calori naturalis denūciat. hic aūt color ceteris ē peior τ citissime mortis significatio nisi paulatim in citrinitatem se vertat. Odor si acredini aliquo modo attingat seu attineat phlegmatis aciditatem τ frigiditatem mōstrat cum digestione esse ad

miꝶtam: que ſi feteat nimium: in coꝛpe poꝛtēdit putredines humoꝝ. Tp̄s etiā eſt diſcernēdū: aut em̄ exit antequā opoꝛteat: aut poſt tēpus: aut in tp̄e tardās. Poſt tp̄s expulſiue virtutis defectionē denotat: aut egeſtionem nō cito veniſſe ad inteſtina: aut digeſtiue v̄tutis tarditatē. Ante tp̄s exiēs: virtutis contētiue ſignificat defectionē: aut aliquā rem virtutem expulſiuam āte tp̄s mouētem. i. aut cho. incenſionē in ſtomacho pugnātem: aut cibū acutum: aut puſtulas: aut vulnera fuiſſe circa ſtomachū ꝓpter que nō potuerit retinere cibū. Digeſtio egrediēs in tp̄e oppoꝛtuno: ſignificat ſanitatem virtutis coꝛpꝰ oꝛdinātis. Qualitas etiā egeſtiōis quō exeat eſt vidēda. q̄dam em̄ exit cum ſono: quedā vnctuoſa ⁊ viſcoſa: ⁊ q̄dam ſpumoſa. alia leuis ⁊ ſup aquā natatilis. alia cum ſanguine: alia cū ſanie. Exiens cum ſono ſignificat egeſtionē cōmixtam cū hu. ventoſo ⁊ inflatiuo: ⁊ inteſtina ſicca ex frigiditate nimia. Vnctuoſa: diſſolutōē piguedis ſignificat. Viſcoſa diſſolutiōē fūdamēti ſolidoꝝ mēbꝛoꝝ. Spumoſa: nimiū caloꝛē ſicut videmꝰ in olla feruēti: aut vētoſitatem egeſtioni commixtam: ſicut in mari videtur ſpuma cum adſit tempeſtas. Leuis ⁊ ſup aquam natatilis vētoſitatem cōmixtam egeſtioni oſtēdit: ſicut videmꝰ in colica paſ. Egeſtionem cum ſanie: aut ſanguine ſic diſcerne. Sanguinolēta apoſtemata in īteſtino ſubtili ſiue groſſo ſignificat. Sanies vulnera in īteſtinis eſſe nūciat. ſi aūt exit ſanguis: aut ſanies ante digeſtionē: vulnera erūt in inteſtino groſſo: q̄ ſi poſt digeſtionem exierint erūt in ſubtili. ſi aūt cōmiſceātur egeſtioni intelligūtur vulnera in inteſtino mediocri. hec de digeſtione ⁊ eius ſignificatione ſufficiat nos dixiſſe.

De ſignificationibus ſcreatuum. Capi. xvij.

Significatio earum rerum quas expellit natura ꝑ ſpūs inſtrā in pleureſi vel periplemonia ſi ſint indigeſta ſunt ſputa: ſi cocta excreatio erūt dicēda: quoꝝ ſignificatio in moꝛbis inſtroꝝ ſpūs in quattuoꝛ diuiditur: aut in quātitate: aut in qualitate aut in tp̄e: aut quō exeat. De quātitate q: quedam parua: quedā magna. q̄dam media. aliq̄n vero nulla. Que ſi ſit multa coctionem ſignificat ⁊ infirmus eſt in ſtatu. Si aūt parua incepit digerere natura ⁊ moꝛbi iā trāſit initiū: ⁊ ꝑuenit ad augmētum. Si vero tēperata inter multū ⁊ paruum: ſignificat q: natura ꝑtim moꝛbū digeſſit: cum tn̄ adhuc in augmēto ſit. Si vero nihil exeat moꝛbus in initio eſt. De qualitate vero dicēdum eſt que in quattuoꝛ diuiditur. in liquoꝛem: coloꝛem: odoꝛē: ⁊ foꝛmā. Liquoꝛ aut ſubtilis eſt ſignificās naturam incepiſſe digerere: ſed debilr. aut groſſus quo groſſitudo materie ⁊ coctionis tarditas deſignatur: aut tēperatꝰ inter ſubtilem ⁊ groſſum quo materie coctio mōſtratur ⁊ in ſtatu ſuo incipit eſſe moꝛbꝰ. Coloꝛ aūt nimiū eſt citrinꝰ quo abūdātia cho. ſignificat: ipſiuſq̄ v̄tutis: aut albꝰ ſignificās materiā eſſe phlegmaticā: aut rubeꝰ cū ſanguis dn̄atur: aut niger: aut liuidus. qbꝰ caloꝛ nimius: aut melācholica materia: aut nimia frigitudo ſignificat. Odoꝛ aūt fetidus: quo nimia materie putredo poꝛtēditur: aut ſine odoꝛe qui ſignificat putredinem euaſiſſe. Foꝛma aūt cū exit rotūda qua materia groſſa ⁊ viſcoſa in canalibꝰ pulmōis eſt coadunata: ⁊ caliditas foꝛtis ⁊ nimia ſignificat. vn̄ Hip. in epidi. ſputum rotundum nō febꝛiatātium phthyſim futurā denūciat. Teſtatur aūt multos ſe vidiſſe de hmōi ſputꝭ in phthyſim īcidiſſe. Item in eodem lib. qui rotūde ſcreauerit ⁊ cū fe. alienatiōis future ſignū videtur hr̄e: citam ⁊ certā habebit mētis alienationē. Exit excreatio in foꝛma diuerſa qua mō deſignatur liquiditas. Tp̄s: q: aut exit ī initio moꝛbi ⁊ ſignificat breuitatem ſui: aut velocitatem coctiōis: aut moꝛatur. ⁊ ex hoc diuturnitas moꝛbi deſignat. Quō exeat: q: aut facile exit ſine tuſſi: ⁊ ſignificat coctionē ⁊ nature virtutem: aut difficulter ⁊ cū nimia tuſſi ſignificās ablationē digeſtionis ⁊ defectionē v̄tutis. Laudabilioꝛ decoctio ſcreatiōis: ⁊ ſignificās velocitatem ſalutis: eſt alba bn̄ cocta in quātitate multa adunata: in exitu facillima ſine tuſſi nō male odoꝛifera: ī initio moꝛbi egreſſa cōtraria ſubtilis eſt: ⁊ parua ⁊ cruda diſiūcta: ⁊ cū duricie ⁊ foꝛti tuſſi egreſſa: ⁊ cuiꝰ coloꝛ niger: aut viridis: aut citriniſſimus: aut liuidus: aut fetidus: oīa iſta ſignificatiōis ſunt peſſime: ⁊ moꝛtis nūciatiue.

De ſignificationibus ſudoꝛis. Capi. xviij.

Sudoꝛis ſignificatio in quolꝫ moꝛboꝝ diuiditur in quattuoꝛ. alia em̄ eſt eius mēbꝛi moꝛbi in quo apparet. alia eſt in ſpiſſitudine ſua. tertia in quātitate. quarta in qualitate. Apparens ī mēbꝛo quolibet coꝛpis: in eodem mēbꝛo moꝛbū eſſe oſtēdit. Spiſſitudo ſua laudāda eſt ſi multa ſit ⁊ ſepiſſima: q: naturam ad expellēdos hūoꝛes foꝛtem ⁊ ad mūdificādum coꝛpꝰ ſignificat. Si aūt adeo eſt ſeiūcta vt nō ſit cōtinua: aut q̄daꝫ ſudent mēbꝛa: q̄dam v̄o non: quedā plus: q̄dam minus: aut quodā in tp̄e egrediatur: quodā non: ſed iterū reuertatur: oēs peſſime eſſe ſignificātur. ſignificāt em̄ naturā in expellēdis hūoꝛibus nō eſſe ꝑfecte virtuoſam. Quātitas aut tēperata inter multū ⁊ paruū. ⁊ hec melioꝛ ⁊ ad ſalutem ꝓ̄pꝛioꝛ: aut maioꝛ eſt ꝙ̄ opoꝛteat ⁊ hec mala: q: diſſoluit virtutem ⁊ deficit natura: aut minoꝛ eſt ꝙ̄ opoꝛteat: et hec mala: quia diſſoluit virtutem: et deficit natura: cum non quantitati moꝛbi materie ſufficiat: ⁊ debilitatem nature ſignificat. Qualitas in ſex ē diuidēda: aut em̄ de caloꝛe ītelligitur: aut de odoꝛe: aut de ſapoꝛe: aut de liquoꝛe: aut de ſua qualitate ⁊ diuerſitate. De caloꝛe ⁊ frigiditate. ſi em̄ ſit tēpata inter vtraq̄: laudabile eſt. ſi vero exeat temperamentum eſt malum: ſꝫ tn̄ minꝰ nociuū erit ſi calidioꝛ ꝙ̄ frigidioꝛ ſit. De coloꝛe q: ſi eſt albus eſt laudabilis. ſi citrinus cholerā oſtendit. ſi rubeat ſanguis ſignificatiuus. ſi liuidus viridis quoq̄ vel niger: cho. ru. ſiḡt. Si aūt ſm̄ materiā moꝛbi ſudoꝛ cuiuſꝫ hmōi ſit frigoꝛis: laudabile erit ſignū. ſignificat em̄ q: natura expulerit hu. illos vn̄ materia fuit moꝛbi. ſi aūt nō erit contrariū: q: ſignificātur hu. expelli q̄s nō opoꝛtuerit. De odoꝛe: q: q̄daꝫ acidus qui moꝛbi materiā eſſe phlegmaticā oſtēdit ⁊ acidā. eſt ⁊ acutus quo cholera foꝛtis ⁊ acuta ſignificatur. eſt ⁊ fetidus quo hu. putridi deſignātur. De ſapoꝛe: q: quidā acer. q̄dam dulcis. quidā ſalſus eſt. de q̄bus eſt iudicādum: ſicut de coloꝛe ⁊ odoꝛe eſt dictum. De liquoꝛe ſuo: q: quidam eſt ſubtilis qui materie ſubtilitatem poꝛtēdit. eſt ⁊ groſſus qui ⁊ groſſam. de eq̄litate ⁊ diuerſitate: q: ſicut eq̄lis in omni qualitate quā diximꝰ laudabile eſſe videtur. Si non: contrarium.

Finitur ſeptima particula.

Incipit octaua particula theoꝛice de inueſtigatione moꝛboꝝ particularium ⁊ cauſis eoꝛum.

Capitula libꝛi octaui.

¶ De diuisione singularis significatiõis. Capi.j.

Ostensa in supioribus significatione vel pulsuum: vrine: digestionis: et sputi: Incipiendum est inantea de particulari significatione cuiusqȝ morbi ⁊ ppria. Est is ergo significatio q̄ aut morbi: aut sanitatis: aut neutri est significatiua: aut preterita denũciat: aut p̄sentia: aut futura. Que sanitatem significẽt cuȝ de naturali cõplexiõe tractaremꝰ: dictum est: que vo morbos significẽt: dicẽdum est in p̄ntia. Significatio aũt morbi p̄teriti nõ est dicta necessaria medicis. Significatio vo morbi futuri alibi dicẽda erit. Significationem neutri medici cognoscere est p̄fecti: cũ signa duoꝝ extremoꝝ .i. sanitatis ⁊ infirmitatis cognouerit. Significationuȝ partim sanitatem: ⁊ ptim morbũ mõstrãtium in eodẽ corpe sicut si in visu nocumẽtum habeat vel auditu: in alioꝝ aũt mẽbroꝝ actionibꝰ sit sanus: nũciatiua vocatur: infirmitatis annũciatiua: salubris dr̄ ãnũciatiua sanitatis: bene aũt poterit cognosci neutri significatiua: vbi morbi significatio in corpore sano vel sanitatis dicet̃ in infirmo. Quod em̄ significãs morbũ in corpe sano annũciat morbũ nõdum inceptũ significat. Diffinitio aũt morbi corruptio est actiõis rei sensibilis. Sed corpis ad morbũ apparati actiões in naturali sua qualitate sunt stabiles: sȝ ptim iam sint mutate: aut in quãtitate sicut si ĩ stomacho maior sit appetitꝰ: vel minor q̄ oporteat. digestio maior vel minor cibo q̄ cõueniat: aut in qualitate sicut si desideriũ cibi mutetur in dulcorẽ vel aciditatem. egestio vo ⁊ vrina in citrinitatẽ vel rubedineȝ: aut in tp̄s: sicut si desideriũ cibi adsit ãte ꝯsuetudinem: vel moratur post consuetudinẽ. he inquã oẽs significatiões neqȝ morbũ cõpletuȝ neqȝ sanitateȝ p̄fectã sunt annũciãtes: quapropter neqȝ morbum: neqȝ sanitatẽ significãtes. Silr̄ est de significatiõe sanitatem in infirmo corpe mõstrãte. nõdum em̄ cõpletaȝ sanitatem significat: q: significat morbũ iam esse p̄nteȝ: qd nõduȝ tamen designare appellare morbũ possumꝰ: q: significat nature ⁊ morbi ꝺnationem: g̃ neutri est significatiuũ. Silr̄ est intelligẽdum in significatiõibꝰ egritudinẽ exeũtiuȝ: ⁊ in senibꝰ: hoꝝ em̄ actões corpoꝝ nõ sunt p̄fecte sicut in sanis corporibus est liq̄dum: neqȝ corrupte sunt: sicut in corpibꝰ infirmis: sȝ minute sunt ⁊ debiles ꝓpter caloris naturalis defectiones: q̄ oĩa dicturi sumus vbi significatiões futuroꝝ morboꝝ dicemus. In hoc g̃ loco dicere disposuimꝰ de p̄sentium morboꝝ significatiõibꝰ, morboꝝ inquã quos patimur q̄daȝ apparẽt sensibꝰ: quoꝝ significatio leuior ⁊ facilior videt̃ esse quidã occultãtur: q: in mẽbris sunt interioribꝰ. vñ coꝝ significatio difficilior habet̃. nos aũt de apparẽtibus sensui: sicut opꝰ priꝰ dicemꝰ. sic em̄ vtile videt̃ esse introducẽdis. Morbi g̃ sensui apparẽtes ĩteriori ⁊ exteriori corpi sũt vl̃es: sicut sunt apostemata ⁊ fe. Sũt etiã soli corpi exteriori p̄tinẽtes: aut de interiori cã aut exteriori nascẽtes. Exterior cã bipartita est: aut em̄ de inaĩatis corpibꝰ sic lapide ⁊ gladio: igne ⁊ silibꝰ aut de aĩatis ⁊ venenosis nascit̃ aĩalibꝰ: sicut terre reptilibꝰ ⁊ hmõi.

¶ De gñe fe. ⁊ diuersitate ⁊ cã ⁊ significatiõe eiꝰ. Ca.ij.

Febris est morbꝰ qui de mala ⁊ ca. nascit̃ cõplexione: ⁊ totũ corpꝰ circũdat. vñ taliter diffinit̃. Febris est calor innaturalis a corde exiens ⁊ arterijs ad oĩa mẽbra corpis eiusqȝ nocẽs actiõi. hec diffinitio de febris essentia sumit̃ .i. calore cursum nature egrediẽte: nõ de accidẽtibꝰ feb. cõcomitãtibus: sicut q̄busdaȝ videt̃ medicis febres dicẽtibꝰ ex accidẽtibus lõgo post tp̄e sequẽtibus. quidã em̄ dicũt ex rigore: quidam ex fatigatiõe: alij ex capitis dolore: vel quibusdã alijs accidẽtibus ⁊ lõge eas sequẽtibus. non em̄ eas diffiniũt esse ex essentiali calore cursuȝ nature supegrediẽte: sicut ĩuenit̃ Hip. dixisse ĩ epidi. Febris ĩquit est calor exiẽs cursuȝ nature ⁊ eius motio de essentiali calore. Dixit q̄dam sunt fe. pũgentes: q̄dam suauiter tãgẽtes. he em̄ differẽtie calori naturali videntur attinere. Item dixit sunt q̄daȝ nõ pungẽtes: sed augmẽtãtes. he aũt differẽtie ex qualitate caloris sunt tracte. De motione dixit q̄dam fe. in initio sunt ca. q̄daȝ calidissime quedam vero inflatiue. he differẽtie ex natura caloris sunt sumpte. Item ex accidentium diffiniuit vicinitate cum dixit quedã feb. citrinissime: quedã rubicũdissime: alie liuiditati ⁊ viriditati cõtigue. he differẽtie ex vicinis sumũtur accidẽtibus .s. ab hũoribus qui cã sunt febrium nascẽtibus: nõ de remotis sicut apostemate capitis dolore ⁊ rigore. Febriũ aũt sunt tria gña. vnũ est in sp̄ũ qd ab ipso ĩcipit ⁊ ad cor veniẽs ipm calefacit. post ad arterias venit ⁊ ab arterijs ad oĩa corporis mẽbra. hec aũt fe. vocat̃ ephimera. cum em̄ sp̄ũs calefit: ⁊ in igneũ caloreȝ calor naturalis mutat̃: cor inde necesse est calefieri. corde vo calefacto ab ipso ad arterias penetrat calor. ⁊ ab arterijs ad alia mẽbra corporis. Secũdum genus feb. est in hu. qd ab ipsis incipiẽs paulatim membra singula vicina calefacit quousqȝ ad cor veniat: ⁊ a corde ad arterias ⁊ inde ad omnia corporis membra: et ita totum corpus circũdat. hec vocat̃ feb. ex putredinibꝰ. Tertiũ genus in solidis est artubus a q̄bus ad cor a corde ad arterias ab arterijs ꝓgreditur p mẽbra totiꝰ corpis. hoc aũt genus ethica vocat̃. Tot esse cõstat febriũ gña. Causa q̄re sunt tria. nulla em̄ fe. apparet nisi ĩ materia. materie sunt tres in corpe: sp̄ũs: quattuor hũores: solida mẽbra: in quodlȝ quoꝝ calor inciderit fe. suũ genus facit: quas Ga. bonis silitudibꝰ adaptauit. Ephimera inq̄t calido vento videt̃ esse silis quo vter impletꝰ ex sui calore necesse est calefiat. Idẽ em̄ facit sp̄ũs circa cor ⁊ totuȝ corpꝰ. Febres ex putredinibꝰ aque calide cõparauit. H. aqua em̄ ca. cũ frigidũ vas impleuerit: ipm ex calore suo calefacit. silr̄ circa cor faciũt hu. ⁊ alias p̄tes corpis. Ethicã fe. vasis cõparauit calidis frigida aqua plenis. aqua em̄ in his ex calore vasorum calefit.

¶ De ephimera fe. ⁊ cã eius ⁊ significatiõe. Ca.iij.

Ephimera fe. in corpe pmanet .xxiiij. horis .i. integra die ⁊ integra nocte sicqȝ videt̃ secedere. aliqñ tamen in hoc tp̄e diutius videt̃ ĩmorari: aut .xlviij. aut .lxxvj. horis. hmõi ortus fuit cã aliqua primitiua: cuiꝰ primitiue q̄ttuor sunt gña. Vnũ genus est cũ extrinsecus corpꝰ patitur ⁊ calefit: aut actualiter: sicut calore solis ⁊ ignis ⁊ aere balnei cũ quis immoret̃ ibi: aut potẽtialiter: sicut aq̄ sulphurea lauari ⁊ silibus: aut cõstipatione poroꝝ actuali: sicut ex frigida aqua cõtingit q̄ fumum in interiora claudit corpis: aut ex ꝯstipatiõe potestatiua sicut aqua lauari aluminosa. Non aũt omne corpꝰ ꝯstipatum ephimeras patit̃ fe. sed tm̄ illud a quo fumꝰ calidus: aut siccꝰ adunatur. cuiꝰ cũ pori oppilẽtur: fumꝰ exire ⁊ dissolui ꝓhibetur: ⁊ ita calor coadunat̃. Si aũt materia hũoꝝ corporis nõ p̄parata sit putredini: ephimeras fe. facit. q̄ si p̄parata sit fe. ex putredine facit ſm q̄litates hũoris intus inclusi vl̃ oppilati. hmõi fe. acuta est ⁊ molesta: sicut dicturi sumus. Scdm genꝰ primitiue ephimere est q̄ ab interioribꝰ accedit corpis: sicut de cibis ⁊ potionibꝰ calidis. Tertiũ genus ex nimio est motu: aut ĩ corpore sicut nimia exercitia ⁊ laboriosa aut in aĩa sicut ira: angustia: tristicia: ⁊ vigilia. Quartũ est cã quã exteriora patiũtur mẽbra: sicut apostemate calido in inguinibꝰ ⁊ pedũ vulneribus. cũ em̄ ab inguinibꝰ calor mẽbrarum ascẽdit ad cor: a corde ad cetera corpis mẽbra veñ. Est aũt significatio fe. ephimere cũ p̄cesserint cãe iã dicẽde. Infirmus nimiũ non patitur dolorẽ in initio: pulsus eius eq̄lis parũ tm̄ diuersus ⁊ abscõsus. Diuersitas cito in eq̄litatem redigit̃: ⁊ in tactu calor est q̄etꝰ: lenis: ⁊ nõ pũgitiuꝰ: sȝ sicut balneati est tactꝰ. Infirmus vo facilis est in patiẽdo morbo. Vrina aũt hȝ hypostasim in fundo ⁊ lenẽ in morbi tp̄e toto: neqȝ nimis fetet vrina. cũ vero fe. discesserit: aut cũ sudore p̄fecto discedit: aut cũ parua quadã infusione: q̄ cuȝ recesserit nullũ signum sui infirmo relinquit: sicut fe. putredinũ facit. que ⁊ in pulsu: ⁊ in vrina remanet. Si vo post ephimerã eger balneetur in balneo: neqȝ sentit rigores neqȝ p̄rictiões: sed in priores reuertitur suas qualitates. he sunt significatiões fe. ephimere. Significatio vo vñ fiat ẽ hmõi. q̄ de solis est incẽsione: vel de calido aere: oculos in tactu calefacit: caput incẽdit: cutem ⁊ faciem exiccat: quibꝰ si manus apponat̃: calide inueniũtur. pulsus paruꝰ ⁊ velox. et cõstipatione nascẽs pororum: cutem facit cõiunctam ⁊ solidã. cui si manꝰ apponat̃ in initio paruus calor sentit̃. Sed si moretur calor augmẽtari sentitur: calor em̄ nõ apparet ꝓpter poros cõstipatos: sed

cuʒ manus diu inhereat sui calore poros lapat: ⁊ ita calor demum emergit qui se prius occultauerat. oculi eoꝝ et facies parum tument. pulsus nō est paruus: q: virtute custoditur ⁊ calore naturali intra corpus: parum tamen est diuersus et occultus. hoꝝ vrina aut citrina est: aut al. q: humores aquosi qui de corpe solēt dissolui cū claudātur. ex cōstipatione cutis vrine cōmixti suo colore mutati: rubore quoquo mō sūt ꝯmutati. hec m̄ fe. aliqñ in fe. putridas mutat̄: si ī corpe sint hu. apparati ad feb. putridas. Oportet ꝙ discernatur inter ephimeram ⁊ apparatā putredini. Si igitur recedit cum sudore laudabili ⁊ pulsu eq̄li: significat ꝓculdubio ephimerā. si aūt moretur in corpe: neqꝫ a calore totū corpus mūdificauerit: ⁊ pulsus fuerit diuersus: ⁊ vrina nō digesta ⁊ fetida: mutatio ī fe. putridas designat̄. Cuʒ vo fe. moratur: neqꝫ in pria pīodo discesserit: sed q̄si ꝯtinua sit: vel synochꝰ: ⁊ pulsus fuerit diuersus: ⁊ ex vrina nulla putredo significat̄: opʒ te male suspicari: ⁊ ethicā eam expectare: ⁊ ex pte plurima mutabit̄ in acutissimā. hu. em̄ putridi: neqꝫ sudore: neqꝫ dissolutiōe eua nescūt ꝓpter ꝯclusioneʒ poroꝝ. vn̄ festinādum est in medicāda hac fe. medicamine qđ dicturi sumꝰ: āteqꝫ putrefiant hu. ⁊ pessime nascātur fe. Febres nascētes a rebꝰ mutātibus corpus: sicut cibꝰ: aut ex eoꝝ fiunt quātitate: sicut fastidio ⁊ saturitate: aut ex q̄litate vtpote ciboꝝ siue potionū calore. Nascentium a saturitate significatio est talis. fumosa ructuatio ⁊ fetida: sitis nimia: ardor ex cibi corruptiōe. aliqñ habēt solutioneʒ vētris. aliqñ ꝯstipationē. sʒ ꝯstipatio in his est molestior: ꝓpter ꝯclusiōes maloꝝ chimoꝝ in interioribꝰ corpoꝝ. Que ex ciboꝝ siue potionū nascūtur calore: hmōi notātur significatiōe: facies ⁊ oculi in tactu sunt calidissimi: ⁊ rubicūdissimi: epar sil'r in tactu calidū ⁊ infirmꝰ ī stomacho ⁊ epate quasi sentit icēsioneʒ ⁊ siccitatē: ⁊ in ore amaritudinē ⁊ sitia. q: calor in hac fe. a spū incipit naturali: ⁊ cibꝰ calidꝰ in p̄mis stomachū ⁊ postea calefacit epar qui illius sunt fundamēta. Urina aūt in fe. ista rubea est alithina. Febribꝰ autem mō nimio labore vel motu corpis nascētibꝰ: si labor sit fortis: dura ⁊ sicca reddit̄ cutis: ⁊ post recessionē febris ꝑmanet pulsꝰ paruus: q: nimius labor dissoluit virtutem: sʒ si labor nō fit multꝰ cutis duricies remanebit dū febris recesserit. ⁊ post de cute fumꝰ exiens humectat cutē. poros apent. pulsus magnus est: q: virtꝰ in hac fe. multa est: ⁊ calor augmētatur: q: non fuit labor multꝰ. Si em̄ labor nō multꝰ fuerit: augmētatur calor corpis: tactꝰ in laboriosa fe. ꝺm qualitateʒ est aeris si labor p̄cesserit: qꝛ si aer sit calidus sicut calore solis ⁊ silibꝰ: non multū cutis exiccat̄: ⁊ si aer sit frigidus: tactꝰ cutis erit frigidꝰ: neqꝫ sicca multū erit cutis. Si fe. ex motibꝰ aīe nascitur: sicut ex ira ⁊ silibꝰ taliter notabūtur: multū exeūt oculi facies rubet ⁊ tumet. calor em̄ in hac feb. expetit exteriora corpis dū vīdictā hō sibi q̄rit: pulsus magnꝰ. vrina exiēs pūctiōes facit ⁊ ardores ꝓpter calorē. Si ex angustia fit ⁊ tristicia: oculi sunt cōcaui: facies sicca ⁊ citrina: q: spūs ⁊ calor fugiūt in interiora. pulsus paruus ꝓpter caloris diminutionē eiusdēqꝫ occultationem. vrina rubea ardoreʒ faciēs cū exeat. Febris ex vigilijs oculos ꝯcauos facit ⁊ hūidos dormitationi cōtiguos: palpebras graues ⁊ dure mouētes: facies ⁊ totum corpꝰ sunt inflata: ⁊ citrinitati vicina: que oīa cōtingūt ex debilitate digerēdi cibū. digestio em̄ cibi molestatur vigilijs. cibus vo indigestꝰ nō gn̄at spm̄: vel sanguinem aīalis: ⁊ sanguis si nō gn̄etur necesse est color mutet̄. Item ex indigestione seq̄tur albedo vrine. Si fe. ꝓpter apostema in inguinibus vel alijs corpis mēbris nascat̄: taliter significabitur: facies rubet ⁊ inflatur ꝓpter sanguinē ⁊ caloreʒ corpis nō pūgentē. Cum aūt in statu ꝓgreditur: ascēdit suauiter fumus calidus corpus: magnus fit pulsus ⁊ velox atqꝫ spissus: vrina albedini ptinet: magnꝰ ⁊ velox atqꝫ spissus erit pulsus ex virtute ⁊ multitudine caloris. Infirmꝰ em̄ duas patitur infirmitates calidas. i. apostemata ⁊ fe. ipsas. albedo vrine: q: chole. vrinā tingētia tēdūt ad apostema. omnis em̄ dolor ꝓprie hʒ humores sibi trahere. Hec sunt significatiōes vnde ephimere fe. oēs intelligūtur species.

De putredine febrium ⁊ causa earum: ⁊ causa periodoꝝ earundem. Capi. iiij.

FEbres putredinum ex putredinibus nascuntur quattuor humoꝝ: q: hu. calefacti calefiunt mēbra calefaciētes vbi putrescūt: ⁊ postea alia illi mēbro vicina. sicqꝫ mēbratim ad cor: de corde ad arterias ꝑuenit calor: ⁊ de arterijs in oīa mēbra corpis. Et causa vn̄ putredo nascitur est q̄ntupla: multitudo quātitatis hūoꝝ: grossitudo eoꝝ: ꝯclusio hūoꝝ ab oppilatione nata. hūores em̄ qui dissolui nō possunt putrefiunt: sicut humiditatē videmꝰ putrefieri exteriorem cū non habeat aeris capacitatē. Species aūt febriū ex putredīe nascētiū multe sunt. Sūt em̄ simplices sunt ⁊ cōposite. simplices q: palā sunt: sicut ⁊ hu. q̄ttuor sunt. vnū qđ vocat̄ synochus qui ex putredine nascitur. hoc aūt molestationē facit: q: q̄escere infirmū nō ꝑmittit. Scōm genꝰ ex cho. ru. nascitur ⁊ tritecꝰ vocat̄: qui vna die accipit: ⁊ alia die ꝑmittit q̄ est salubris ⁊ breuis. Salubris q: corpꝰ vna die q̄escit. breuis: q: hūor vn̄ nascitur subtilis est ⁊ velox ⁊ cito digerit̄: citoqꝫ dissoluit̄. Tertiū ex putredine nascitur cho. ni. ⁊ vocatur q̄rtana. vna die incipiēs duabꝰ q̄escere ꝑmittēs: sʒ salubris ē ⁊ lōga. salubris: q: corpꝰ duobꝰ diebꝰ q̄escit. lōga q: materia vn̄ nascitur dura ē ad digerēdū ⁊ grossa: ⁊ ad dissoluēduʒ īobediēs. Quartū genꝰ ex putredīe phlegmatis nascit̄: ⁊ āphimerinos đ: oī die īnuadēs. est aūt longa ⁊ molesta. longa q: materia est grossa ⁊ viscosa. vn̄ nō est digestibilis dissolubilis. molesta: q: oī die īuadit nec corpꝰ q̄escere ꝑmittit. vnaq̄qꝫ harū multipl'r diuiditur. Febris em̄ q̄ ex putredine sanguis nascit̄ in tres ptes diuidit̄. Est em̄ quedā ab initio vsqꝫ in finē eq̄lis: ⁊ vocat̄ eq̄lis. hec aūt est cū tantūdem finit̄ sanguis quātum hʒ putredinis. Est ⁊ altera q̄ in initio est debilis: sed postea crescit. cū aūt in finē ꝑuenerit: molesta fit. postea minuit̄ quoad debilitet̄: hoc est cū plus sanguis putrefit qꝫ finiat̄. Est ⁊ altera in initio fortis: ⁊ postea debilitat̄ quoad oīno deficiat: hoc ē cū plꝰ finitur sanguis qꝫ putrescat. Febris q̄ ex putredīe nascit̄ humorum aliorū: vnaq̄qꝫ in duas diuiditur. vna est cōtinua altera interpolata: sicut iam diximꝰ. Cum em̄ hu. qui febriū sunt materiales: intra arterias sunt ⁊ venas: ⁊ in ipsis putrescāt: fe. cōtinuas necesse est fieri: qꝛ si extra venas ⁊ arterias sunt ⁊ putrescāt: interpolatas fe. faciūt. vnde fe. ex putredīe nascēs sanguis cōtinua fit: q: intra venas ⁊ arterias est san. ⁊ iterum cū putredo sanguis in pte sit ꝑforat ꝑ totū ⁊ cōburit ipm̄: ⁊ fe. nō dimittit quoad ps finiatur q̄ putrefit ⁊ digeratur atqꝫ dissoluat̄. Febris ex alijs nascēs humoribꝰ est cōtinua: q: hūores intra venas ⁊ arterias putrescētes nō cito possunt dissolui ꝓpter cōstipationeʒ: ⁊ suā viscositatē. vnde postqꝫ finita sit prima remanet ps sui caloris quoad scđa succedit: ⁊ a scđa ad tertiā. ⁊ ita fit cōtinua. Si aūt hu. extra venas ⁊ arterias putrescāt febres interpolatas faciūt: q: que putrescit cū in vno loco sit paulatim ad putredinis locū accedit: cuiꝰ collectio in tpe illo est cū interpolatur inter duas accessiones. Aliqñ quoqꝫ putrescit sanguis intra venas ⁊ arterias: ⁊ feb. facit continuas: q: cū in vno mēbro multa adunetur quātitas: ⁊ putridum apostema faciat: ⁊ ex cōstipatione poroꝝ quā facit apostema ꝓpter putredinē calefacit membrum: necesse est vbi est apostema: ⁊ calor mēbratim vadit ꝑ arterias: ⁊ a corde ꝑ eas ad oīa membra: ⁊ ita fe. nō dimittit donec apostema digerit̄ ⁊ mūdificat̄. hec est cā cuiusdā feb. cōtinue: ⁊ cuiusdā interpolate. Diuersitas pīodū febriū ex cāis tribꝰ est. Una est putrescētiū hūoꝝ velocitas vel eoꝝ tarditas. Scđa collectōis hūoꝝ q̄ putrefieri debēt velocitas vel tarditas eiusdē. Tertia purgatōis eoꝝ velocitas vl' tarditas vn̄ amphimerinꝰ oī die accipit ꝓpter velocitatē sue collectionis que contingit ex multitudine sue quātitatis: ⁊ facilitate sue putredinis ꝓpter humiditatem ⁊ tarditatem sue purgationis ꝓpter viscositatem. Cholera ni. facit. fe. vna die accipiētes ⁊ duobus non: q: tarda est ad collectionem ꝓpter sue quātitatis paruitatem ex duricie putredinis ꝓpter frigiditatem ⁊ siccitatem: ⁊ ex velocitate purgationis: quia non est materia ipsius melācholie multum viscosa. Cholera ru. febres vnius diei: ⁊ alterius nō: facit: q: est media inter cho. ni. ⁊ phlegma: minoris etiā est quātitatis qꝫ phlegma: maioris vero qꝫ cho. ni. ⁊ phlegmate est siccior. cho. vo ni. hūidior substātia qꝫ eiꝰ leuior est his duobꝰ. hec est cā diuersitatis

periodice feb. ꝛ ex hac causa tēporis sue passionis est diuersitas: q: amphimerinos ad mltū.xviij.horis pmanēs ꝓpter grossitudinē ꝛ viscositatē phlegmatis non cito dissolubilis: quartana ad plurimū.xxiiij.est horarū propter materie sue grossitudinē ꝛ viscositatē q̄ cito nō putrescit: ꝛ si cito putrefiat:nō cito tñ dissoluit: sicut eñ est lapidi vel ferro.ignis eñ hec nō cito calefacit:que etsi calefiant cito tñ refrigescūt. Uera tertiana ad multū.xij.durat horas:que ex leuitate fit materie: ꝛ viscositatis sue paruitate.vt cito putrescat ꝛ dissolui queat. Aliquādo harū feb.tēpus in quibusdā est longius:in quibusdā vo breui⁹: qđ ex trib⁹ causis cōsequit. Una est materie natura:q̄ si grossior ꝛ viscosior: ꝛ frigidior: fit lōgior: erit. Si aūt subtilior: ꝛ calidior: ꝛ min⁹ viscosa: fit breuior:.Scđa hꝫ quātitatē virtutis infirmi. Si aūt est fortis vt materiā eijcere ꝛ purgare cū sudore possit:breuior fit: ꝙ si defecta lōgior. Tertia est ex figura corporis: q: si corp⁹ est rarū et pori aperti sint leuior: est:materia eñ cito dissoluit ꝛ exit:si vero corp⁹ est viscosum ꝛ cōstipatū: ꝛ pori non sunt aperti est longior: qñ aūt causa breuitatis sue totā se coadunat: fit breuissima: si aūt extra fit longissima. Cū aūt feb.fit breuis īfirm⁹ quiescit post recedēte perYodi:donec altera succedat: ꝛ corp⁹ a febribus mūdificat: si aūt feb.longa fit infirm⁹nō mūdificat a feb.quoad altera subsequit: neqꝫ interpolat vt quiescat infirm⁹: ꝛ ita se habet feb.ista quasi cōtinua. Oportet autē te intelligere: q: feb.periodis fit semper stabilis inordinatione sui: donec putredinis materia in q̄litates mutet alias: neqꝫ cū alijs humorib⁹ se misceat ne inordinatiōe infirmi peccatū fiat. Quando autem ista materia a sua qualitate in species mutetur alias: neqꝫ cum alijs humoribus se misceat: vt si quis sanguis mutatus incendatur ꝛ putrefiat:subtilis autē pars in cholerā mutet rubeā: grossa vero in nigrā:aut si alij hu.putrefiant ꝛ febres ẜm suā naturā faciāt. aut si infirmus fecit pessima: vñ generent hu. febres diuersas ẜm sui naturas faciētes: vnde oīa ordinationē periodi sunt corrūpentia ꝛ mutantia vt añ suū tēp⁹ festinēt:aut in alias piodicas feb. ꝙ prius fuerant se imutēt. Est aūt multitudo ꝛ minoratio in hac causā ẜm quātitates humoꝝ se mutantiū ꝛ actiones coꝝ. he sunt species febriū ex putredinib⁹ simplices: ꝛ cause diuersitatis suarum periodum.

De significatione putredinis febrium. Cap.v.

Significatio putredinis febriū aut est ẜm gen⁹ suū:aut ẜm species earū. Gen⁹ significat cū ex putredine febres esse denunciant: qđ ex tēpore accessiōis eaꝝ intelligim⁹:cū debiliter icipiāt: ꝛ postea augmētent ꝛ ꝓfortent: q̄ cū recedūt partem caloris in corpore dimittūt neqꝫ ꝑfecte recedūt. Itēꝫ ex caloris substātia: q: calorē oportet eē pungētē ꝛ corp⁹ inflāmantē:sicut flāma ignis rarificantē. Itē ex accidētib⁹ feb.comitantib⁹: q: hāc rigor ꝛ tremor ī initio sequūtur: ꝛ diuersitas in pulsu ablatio digestiōis ī vrina vt hypostasis nō appeat lenis:q̄ oīa cū videant feb.ex putrediē eē intelligitur. Significatiōes specierū singulariū: q: feb.piodis tertiana:aut de re naturali:aut nō naturali:aut de re cū ex̄ naturā nascit. De re naturali cū ca.ꝛ sicca est natura infirmi:cui cho.dn̄at ru.etas est iuuētus:tēp⁹ anni est estas:aer calidus: ꝛ sic. De re nō naturali:cū infirmus anteꝙ feb.inciderit ca.ꝛ sic.comederit: ꝛ habet angustiā ꝛ tristiciā: vigilias:laborē nimiū lōgi tēporis ieiuniū:ars eius ferraria:aut fornacina: que oīa corpus calefaciūt: ꝛ desiccāt ꝛ cho.ru.gn̄ant. De re extra naturam:q: quedā feb.ex calore est forti: ꝛ sicut acus cuspis est pūgibilis: quod ex cho.ru.est acumine:calor ei⁹ in tactu fortis ꝛ acutus atqꝫ pūgitiuus:pulsus in initio perYodis paruus ꝛ defectus atqꝫ rarus: ꝛ tñ nō permanēs nisi paruū tēpus: ꝛ in magnitudine ꝛ diuersitate mutatur. Magnitudo eius q: cho.ru.est leuis:neqꝫ grauat ṽtutē: ꝛ tūc ex magna necessitate refrigerādi calorem. Diuersitas enim fe.est propria maxime eius q̄ ex putredine est: sed tñ in hac nō est diuersitas multa q: ei⁹ leuis est materia:neqꝫ virtutē grauat: Urina hmōi feb.est ignei coloris putrida: ꝛ cū siti nimia: angustia:abominatiōe: vomitu cho.ru.nimio sudore propter subtilitatem materie: aliqñ qꝫ succedit egestio cho.ru. Cum has significatiōes inuenias: aut earū plurimas: iudicanda est esse vera tertiana:maxime si hec feb.multos fatiget in tēpore illo anni. Quartane aūt significatio aut de re naturali: aut nō naturali:aut de re extra naturā. De re naturali ex cōplexione infirmi frigida ꝛ sic.ꝛ sibi dominat cho.ni.etate senili:tpe anni autūno:aere frigido ꝛ sicco. De re nō naturali:cum infirmus ante cibos acceperit vñ cho.ni.genita sit:sicut lentes:caules:carābiā:carnes caprinas: ꝛ bouinas: ꝛ similia. De re extra naturā cum aut res āncedat: sicut añ hāc alia fe.fit cōposita: ꝛ duricies splenis:aut cū presens fit.res apparet qñ est accessio. In initio rigorē habet vel nimiū tremorē cum grauitate ꝛ nimia fatigatiōe ꝛ totius corporis fere ti frigitudine:pulsu raro ꝛ tardo atqꝫ multum diuerso:cum autē augmentet habet calorē non acutū: neqꝫ pungitiuū: non ergo sicut calor est tertiane: pulsus mutat in velocitatē ꝛ spissitudinē ꝙ in initio fuerit maiorē:sed tamē ad cōparationem tertiane tardior: ꝛ minor:sitis parua. Urina putrida ꝛ idigesta. Feb.declināte sentit īfirmus frigitudinē: ꝛ cum recedit pulsus est tardus:rarus:diuersus: ꝛ vrina colore diuersa ꝛ nō digesta. Cū has significatōes inueneris:aut plurimas:quartanā veram esse iudica: maxime si in illo tpe anni q̄rtanā patiant plurimi. Significatio q̄tidiane feb.aut de re naturali:aut nō naturali:aut extra naturā. De re naturali:sicut si cōplexio infirmi frigida ꝛ hu. fit ꝛ sibi dominetur phlegma:etas eius aut pueritia: aut seniū. pueritia ꝓpter gulositatē:seniū propter multitudinē phlegmatis in corpe eorū:tēpore anni hyeme:aere frigido ꝛ humido. De re nō naturali cū īfirmus ī sanitate sua gulosus ꝛ bibosus fit:multum quiescens:piger sepe balneās post cibum. De re extra naturā cum infirmus sentit dolorē in ore stomachi: ꝛ humiditatēꝫ in lingua:inflatiōnē in latere mutato colore:siti parua:rigorē ꝛ frigus nimiū habet in extremitate corpis ꝛ diu: cum aūt tangas corpus in hora accessionis non apparet calor: nisi cum moretur man⁹ ꝛ calefit ꝛ aperiuntur pori:calor habet humiditatē ꝓpter phlegma parum acutus est ꝓpter putredinē:aliqñ sudans parū:aliqñ nō:durat autē in tēpore longo ꝓpter putredinē:atqꝫ permanet in corpore vsqꝫ ad scđāꝫ accessionē:pulsus minor ē pulsu q̄rtane ꝛ spissior.paruitas ꝓpter phlegma:q: deficit virtus ex frigitudine ei⁹ et dissoluit: ꝛ angustiat ꝓpter multitudinē quantitatis eius: vñ multū est diuersus. Spissitudo ei⁹ ex necessitate recipiēdi magnitudinem eius. Urina quodam tēpore subtilis ꝛ al. ꝛ quodā tpe turbida ꝛ grossa.subtilis ex ꝯstipatiōe poroꝝ propter grossitudinē ꝛ viscositatē materie.albedo ex frigiditate est phlegmatis.grossitudo ꝛ turbulētia: q: natura aliquando aperit illā viscositatē ꝛ expellit grossam ꝛ viscosam humiditatē q̄ fuit causa cōstipatiōis. Rubor: q: si phlegma moueat ꝛ putrefiat:necesse est calefiat. Quas significatiōes cū inueneris ex parte plurima certificāda est vera quotidiana:maxime si multi patiant hāc in illo tpe. Opꝫ aūt te intelligere: q: fe.āphimerinos cū materiā hēat vitreū phlegma in initio habet paruū rigorē. Si autē fit ex salso:in initio est multus rigor. Si ex acido frigescit in initio. Si ex putredine fit dulcis phlegmatis:nihil horū hebit. Ex his ergo significationib⁹ intellige fe.ex putredine pyodicas eē ꝛ simplices. Opꝫ itē intelligas: q: rigor in feb. icipit a dorso mulierib⁹: viris ab extremitatib⁹manuū ꝛ pedū. Feb.aūt ꝯtinue significatio vniuersalis ē: q: post.xxiiij.horas nō recedit: neqꝫ rigorem: neqꝫ tremorē hꝫ:neqꝫ sudorē:nisi cū tota recesserit: pulsus multū est diuersus: vrina indigesta. His significatio nib⁹ ꝯtinua intelligit. Significatio vniuscuiusqꝫ speciei est: q: in ea que fit ex putredine sanguinis inuenit graue corp⁹ infirmi: ꝛ fatigatū:flatus:pulsus cū angustia ꝛ siti:oculi rubei: vene coꝝ plene: ꝛ ru.facies ꝛ totū corpus pertinent rubori ꝛ quasi inflatū est:pulsus nimiū diuersus: vrina rubea: alithina. Que ex putredine alioꝝ hu.ē hāc hꝫ significationē quiescit infirmus: sicut in febrib⁹ ꝯtinuis. Que nascit ex putredine cho.ru.vocat causon: ex mollicie ꝛ mitigatiōe doloris intelligit in die hn̄s remissionē ꝛ fortitudinē ꝛ augmētatione in die accessiōis: ꝛ sequunt eā nimius calor: atqꝫ sitis maxima: ꝛ angustia ꝛ acumē: propinquitas ad ꝑditionem: alienatio mētis:cum molestior fit ꝛ acutior: tanto crisis est velocior.nascitur plurimuꝫ his quib⁹ in corporis venis cho.

multa adunaꝫ: ⁊ maxime in his q̄ in ꝯcauitate sunt ēpatis: ⁊ in pulmone ⁊ in ore stomachi: vñ sitis semꝑ sequitur. Oportet autē hec oīa refrigerari plusq̄ alia. Feb. cōtinua nascēs ex phlegmate hꝫ remissionē qñ dimittit: ⁊ ꝯfortaꝫ cal. qñ in ꝯcedit. Quartana ꝯtinua nascēs ex cho. ni. hꝫ duorꝫ dierū remissionē: ⁊ in die accessiōis caloris ꝯfortationē. cū his significatiōib⁹ q̄s dixim⁹ certificāꝫ simplices spēs ex putredib⁹.

¶ De febribus cōpositis ⁊ causis earū ⁊ signiōib⁹. Ca. vj.

Febres cōposite sunt multe ⁊ diuerse: q: aliqñ cōponitur tertiana cū quotidiana: aut tertiana cum quartana: aut tertiana ⁊ quotidiana cuꝫ quartana: aut quotidiana cū quotidiana: aut quartana cuꝫ eadem continua: aut tertiana peryodi cum tertiana continua: aut quotidiana ꝯtinua cū quotidiana peryodi aut q̄rtana peryodi cū q̄rtana peryodi: aut tertiana peryodi cū tertiana peryodi: ⁊ aliqñ cōponūꝫ sibijnuicē tres ex his feb. aliqñ q̄ttuor: ⁊ cōpositiōes alie sunt plurime. He cōpositiōes sunt biformes: aut ꝫm vicinitatē: aut ꝫm silitudinē. Si aūt ambe materie q̄ ambas fe. faciūt cōmisceanꝫ ⁊ cōplectantur se accessiōes ⁊ recessiones eiusdē sunt tp̄is: si ꝫm vicinitatē: ⁊ vnaqueq; locū habet ꝓprium: accessiōes earū in duob⁹ tēporib⁹ sunt diuerse: ⁊ similiter recessiones earuꝫ. Oīs hu. qui cōpositi sunt: aut eq̄les in quātitate sunt; aut quidā plus: quidā min⁹ habēt. Ex fe. cōposite: quedā habēt proprīū nomē: quedā vo nō. habēs ꝓprīū nomē est hemitriteus. i. media tertiana. Hec enī feb. cōponiꝫ de fe. phlegmatica continua ⁊ peryodi tertiana: si sit vera: qñ nō est vera cōponiꝫ aut de tertiana cōtinua ⁊ phlegmatica cōtinua: aut de tertiana peryodi: ⁊ phlegmatica peryodi: ⁊ aliqñ ex duabus feb. in virtute equalib⁹. Hec etiā feb. cōponiꝫ aliqñ ex duab⁹ quarū vna maior est altera. He aūt sunt significationes specierū cōpositarꝫ feb. Significatiōes vñ vnaq̄q; possit intelligi: sunt he. cōposite ꝫm vicinitatē faciliores sunt intelligi de tp̄e sue perseuerātiōis. Or si feb. cōtinue cōponantur cū febrib⁹ peryodibus: peryodes intelliguntꝫ de rigore quē habēt in actiōis tp̄e: cōtinue ex sua stabilitate. Si vo cōpositio sit ꝫm cōpositionē: intellect⁹ harꝫ durus ⁊ molestus est ꝓpter diuersitatē suarū significationū: maxime si cōplexio sit equalis: durus ⁊ molest⁹ est: si aūt vna ex materieb⁹ in cōplexione dn̄eꝫ: sit leuior intellectus: q: significatio dominātis apertior erit. Opꝫ aūt acuas discretionē: tuamq; in his subtilē intelligentiā: ⁊ nō confidas in peryodi cōposite feb. neq; credas interpolationi sue significationis: aliqñ enī due sunt tertiane que accipiunt quotidie: quas multi medici putāt esse ꝯtinuas. Aliqñ etiā due cōponūtur quartane accipientes omī tertia die: et putanꝫ esse tertiane: in quib⁹ nō ꝫm ꝙ opꝫ solēt medicari. vñ feb. confortātur ⁊ augmētanꝫ: ⁊ aliqñ perit infirm⁹: q: medicina necessitati est cōtraria: et ꝓpter h̄ opꝫ te igeniare vt intelligas fe. de eēntia sue nature ⁊ de actiōib⁹ ꝓprietatis sue ꝫm ꝙ meminim⁹ nos dixisse vt certificatis significationib⁹ cōpetat medicina febrietib⁹ neq; ꝯfidas in duratione feb. Feb. cōposita ex phlegmate ⁊ cho. ru. que vocaꝫ hemitrite⁹ si vera sit: significatiōes habet quattuor: vnā q: est cōtinua: aliā q: quotidie interpolaꝫ: et vna die leuior accipit et facilior: altera vo durior atq; molestior: facilitas eius ꝓpter feb. phlegmaticā omni die inuadētem. Rigorē nō habet ꝓpter materiā in vasis contentam. Molestatio eius ⁊ durities in altera die: q: in die tertiane cū forti venit rigore: qui in tertiana solet euenire: ⁊ mouetur feb. phlegmatica: q̄ omni die solet inuadere: vñ die illa molesta est ⁊ dura. Tertiam q: patiꝫ in tēpore accessionis maximū rigorē: aliqñ in vna die bis vel ter vel quater. Quartā q: suū tenere est equale: dū forti assimilaꝫ forte: ⁊ debili debile. Hemitrite⁹ nō vera est cōposita cū feb. in virtute equali: quedā cū altera fortiori; sed in cōpositiōe equalis si est cum tertiana peryodi: rigoreꝫ omī die facit: vna tñ die est debilis cuꝫ rigore: ⁊ habet frigiditudinē in corporis extremitate. Una die cū forti rigore ⁊ tremore: pūctiōe q̄ꝫ ⁊ acumine. Que aūt est cōposita cum tertiana cōtinua: ⁊ quotidiana cōtinua: nō habet rigorē neq; tremorē. cōposita cum tertiana ꝯtinua: ⁊ peryodi quotidiana silis est veraci: sed tñ feb. huius rigor non est fortis: q: est phlegmatica feb. ⁊ ideo neq; pūgit neq; acuta est: qñ hec febris cōponiꝫ cum febrib⁹ nō equalib⁹ significatio dn̄antis palam plus erit: ⁊ debilior occulta. He sunt significatiōes febriū ex putredine q̄ sunt cōposite. Aliqñ quedā accidētia sunt in febrib⁹ cōpositis ⁊ simplicib⁹. Unde inter se diuersantur ex calore sue materie ⁊ diuersitatibus. Itidem vnaqueq; a simili denominaꝫ: quedam enī cōmixta nimie humiditati vocatur eloidis: quedā cuius calor nimiū est incēsus ⁊ vocatur causon: quā semper nimia sitis sequitur: ⁊ in lingua nigredo: ⁊ in stomacho pūctio: in qua cū tangatur corpus nimia incēsio sentiꝫ: ⁊ est feb. in qua infirmus sentit calorē ⁊ frigitudinē simul in corporis interiorib⁹ ⁊ exteriorib⁹. Hoc aūt in phlegmatica cōtingit cū ex putredine nascitur phlegmatis: calor enī in feb. ista ꝓpter putrescens est phlegma: frigus ex nondū putrescēti: ⁊ vocaꝫ yselus: et est in qua sentit infirm⁹ nimiū calorē in corpis interiorib⁹ ⁊ tepiditatē in exteriorib⁹: qđ ex grossitate ⁊ viscositate est materie: ⁊ ꝓpter h̄ calor nō pōt exire ab interiorib⁹ ad exteriora. Et ē in q̄ sentiꝫ nimia frigiditas in iteriorib⁹ corpis q̄ ex phlegmate frigidissimo ꝯtingit: ⁊ vocaꝫ euiliados. Et est in qua habeꝫ nimius calor in corpis interiorib⁹: ⁊ de calore illo ascēdit fum⁹ acutissimus in corpis extremitatib⁹: qđ cōsequitur: q: nō est viscosa materia vñ efficiꝫ: ⁊ ꝓpter hoc cito est dissolubilis ⁊ fumus exit: vocaꝫ autē feb. ista tynoros. He sunt oēs species q̄ de putredinibus nascunꝫ humorū.

¶ De febre ethica ⁊ causa ⁊ significatiōe ei⁹. Capi. vij.

Febris que vocaꝫ ethica: diuidiꝫ in duas species. Una vocaꝫ senect⁹ in qua naturalis humiditas finitur: ⁊ succedit siccitas dominans ꝑ oīa corpis mēbra qua desiccātur ⁊ ruganꝫ: ⁊ calor naturalis dissolutus finiꝫ. Senect⁹ ideo vocaꝫ: q: cū senes etatē decrepitā ingredianꝫ: calor eorꝫ naturalis ē extinct⁹ ⁊ siccitas illorū mēbris dn̄aꝫ: q: humectatio eorꝫ finiꝫ: vñ hoc nomē huic febri datū est a simili. Scd̄a species phthysis vera est: phthysis vo est collectio caloris extra naturam in solidis mēbris qua humectatio corpis finitur. ⁊ in tria diuidiꝫ. Unū est quo humectatio desiccaꝫ que in ꝑuis venis habeꝫ vnicuiq; mēbro ꝑtinentibus: vnde tenerorꝫ caleat humectatio mēbrorū: sicut est pinguedo et crassitudo: ⁊ hec vocaꝫ phthysis absoluta. Scd̄ꝫ est quo humectatio finitur q̄ in teneris est carnibus: ⁊ incipit calor ab humectatiōe que in mēbris est similib⁹. que humectatio est sicut ros aut aeris vmbra. hec est que vocatur ethica consumptiua. Tertium est in quo hec humectatio finitur. ⁊ illa humectatio incipit calefieri que in coniunctionibus est fundamenti cuiuslibet mēbri. que vocaꝫ phthysis ⁊ ꝯsummatio. Phthysis vocaꝫ ꝓpter consumptionem humectationis in membrorum fundamentis: ⁊ propter siccitatem eorumq; molliciem que ex finita sequitur humectatione ea membra solidante: sicut videm⁹ in terrenascentibus que cū desiccari incipiunt emollescunt et ita cōsumuntur. Cā vñ hec febris nascitur: aut antecedens: aut ꝑmitiua eē cōprobaꝫ. Añcedēs est sicut si fe. putredinis immorās incensa fuerit: ⁊ calor ab humectatione incipiens cordis: membrorūq; fundamētis eam finierit. quecūq; autem febris est hmōi in initio cōsummatiua fit fe. sicut ethica nascēs ex hemitriteo. ⁊ apostema calidum in pectine natum cuius calor propter vicinitatem suam tēdit ad cor. ⁊ arteriarum humectationem consumens: ⁊ membrorum humectationem desiccans. Aliqñ hec eadem nascitur ex defectione quā infirmus ex acutis patiꝫ pas. vñ medicus cogitur dare syrupū. In hac desiccatur cor primum: deinde fundamenta mēbrorū. Causa ꝑmitiua est angustia: ira: tristicia: labor: vigilie. ieiunia maxime si iuuenilis ē etas. cōplexio ca. tp̄s estiuum: ⁊ ordinatio infirmi ca. q̄ de hmōi cā nasciꝫ: phthysis et ꝯsumptio vocatur. Significatio vñ intelligiꝫ: q: fe. ab initio moleste ⁊ dure non inchoatur. mala enī cōplexio q̄ est ca. eq̄lis est ꝑ totū corp⁹ ⁊ nō diuersa nec infirmus sentit in corpe suo calorem febrilem. neq; dolorem ⁊ fatigationem: neq; aliquā significationē que ad febriū attineat putredinem. sed calor igne⁹ extrane⁹ toti cordi dn̄aꝫ eq̄liter: neq; mēbrū aliqđ est sine calore: qđ calorē sibi sentiat ꝯtrariū eē. Calor enī nōdū ad plenū incipit augmētari vt significationes possint ꝑpendi. vñ hec dura est sanari: cū nō in initio valeat intelligi qua medicina valeat subueniri. cū tñ ad cōsummationē ꝑueniat: aperta sui monstrat indicia: sed tñ impossibile est sana-

ri: q: corpus ꝓpinquat ꝑditioi. Eius tñ significatio talis est in initio. si febrem inquã inchoantẽ tres dies videm⁹ cõtinuantẽ; neqꝫ calorẽ habẽtẽ fortẽ: neqꝫ aliã etiã significationẽ calori febrium ex putredine attinentem. vtpote rigorem ⁊ tremorem. sitim: angustiã: siccitatem: ⁊ in lingua nigredinẽ: fatigationem: capitis dolorẽ: vrine putredinẽ: pulsus magnitudinẽ: ⁊ eius diuersitatẽ. aliaqꝫ signa que febrem ex putredinib⁹ sunt comitantia. calorem quoqꝫ quietũ ⁊ mansuetũ. ⁊ tribus vel ampli⁹ dieb⁹ cõtinuũ: sed tamẽ confortatũ cum cibũ accipiat: in nocte dormiat. febris ethica ꝓculdubio est intelligenda: ei⁹ talis ab initio dꝫ esse significatio. cũ vero augmentatur ab humectatione venarũ inchoatur. vñ infirm⁹ consumitur: caro eius minuitur: cutis desiccat̃: facies tenuatur: oculi cõcauantur: imo totũ corpus cõsumitur. calorq̃ ab alia incipit humectatione. qđ intelligit̃: q: oculi ꝯcauantur: lippiunt̃. palpebre pendent inferius ac si dormiretur. hec aũt oĩa ex virtute sunt defecta: totũ corpus exiccatur: ⁊ rugatur. splendor ⁊ flos vite auferuntur. cutis faciei siue toti⁹ corpis fit thetinosa sicut corium sup ossa extensum: tempora planiora: auricule ꝯtracte: color citrinus: spatule eleuate: venter siccus. ꝙ si tãgatur sub diaphragmate: oĩa viscera sicca inueniuntur: ⁊ quasi nõ apparent exterius: venter thetinosus: ⁊ cum dorso iunct⁹: calor corporis in initio tactus debilis: ⁊ cum immoretur manus fit acut⁹: pulsus durus ⁊ extẽsus quasi chorde debiles ⁊ firmate. he sunt significatiões feb. ethice: ⁊ eius cause.

¶ Disputatio vlis de apostematibus. Cap. viij.

Apostema est grossitudo ⁊ inflatio quas de superfluis hu. membrũ aliqđ patitur. hi autẽ hu. aut ab alio mẽbro sunt effluentes: ꝙ ip̃m a se expellit ꝓpter mũdificationem sui: aut in eodem mẽbro colligũtur vbi esse apostema cõprobat̃. Motus materie de mẽbro in membrũ: ꝓpter adunationem est vj. rerum quas dixim⁹ cũ causas morbi tãgerem⁹. He sunt fortitudo mẽbri expellentis: debilitas recipiẽtis: multitudo materie: largitas pororum: defectio virtutis pascitiue in recipientibus mẽbris. ⁊ q: recipientia membra replentibus sunt subdita: adunatio materie in mẽbris ex defectione est pascitiue virtutis nõ perfecte cibum ad ip̃am venientẽ digerẽtis: cuius ita permanet supfluitas vt paulatim crescat. ⁊ illud membrũ impleat ⁊ extendat vbi fit apostema. Cũ autem subito in mẽbro nascitur apostema: de alio membro intelligitur cucurrisse materia: quod de calido intelligendum cum apostemate. Si in aliquo membro nascitur: ⁊ paulatim in aliquo membro augmẽtetur: de fluxu intelligitur esse materie de alio in aliud membrum effluente: aut de eius in idẽ coadunatione. Hoc autem cõsideratur in frigido apostemate. Apostematis autem duo sunt genera: aut fri. aut ca. Calida de cõplexiõe mala ⁊ ca. cum materia descendẽte ad mẽbra: que si fit cali. ⁊ humi. sanguinolenta generat apostemata. que vocantur phlegmones. G. quidẽ inquit: quidã phlegmones de mala complexione nascũtur ⁊ ca. sine aliqua materia: vnde membrum ardorem patitur atqꝫ ruborem: qui cum augmententur atqꝫ confortentur mẽbrũ illud quodlibet eo mortificatur. Hec species est ꝙ patiens sustineat febres. Ex si materia est calida ⁊ sicca atqꝫ cholerica generat apostema qđ vocatur herisipila. Frigidũ apostema ex mala nascitur cõplexione ⁊ frigida descendente de alio membro materia: aut in eodem collecta. Si autem materia est frigida ⁊ sicca: atqꝫ melãcholica: apostema qđ vocatur scliros generat. Si frigida ⁊ humida sit: apostema qđ vocat̃ zimia gignit. Mña ḡ apostematum sunt. iiij. Primum nascẽs de sanguine: ⁊ vocatur phlegmon. Secũdum de cho. ru. ⁊ vocatur herisipila. Tertium de phlegmate: ⁊ vocatur zimia. Quartũ de melancholia: et vocatur scliros. Vnumquodqꝫ istorum est aut simplex et solum. vtpote de vna materia natum: aut compositum: ⁊ apostemata multa sunt. Aliquando enim de duobus: aliquãdo de tribus: aliquãdo de quattuor componuntur humo. Cõpositio autẽ aut est equalis in quãtitate: aut vna plus abundat altera. vnde apostemata sunt multa ꝓm abundantiam ⁊ humorum multitudinem: aut in compositione minorationem. Intelliguntur autem apostemata ex significatione diuersa ꝓm ꝙ ex equali materia componuntur. dure ⁊ moleste intelligitur compositum ex diuersis hu. Ex qualitate intelligitur ex humore dominãte. Cõpositorum aũt apostematum quedam nomen habent propriũ: quedam quoqꝫ carent. Apostema compositũ ex cho. cũ sanguine: si plus abundet cho. herisipila vocatur phlegmonica. Si sanguis choleram supergrediatur: phlegmon herisipilatus vocatur. quorum singulorum causa in qualitatibus est diuersa. Aut enim ex causa faciente est apostema: aut in membro vbi constat: aut ex materia ibi habita: de quib⁹ singulis ꝓm ꝙ sufficiat erimus dicturi.

¶ De apostemate ex sanguine ⁊ causa ⁊ significatione eius. Cap. ix.

Phlegmon apostema aut ex primitiua: aut ex antecedente nascitur causa. Causa vero primitiua sunt vulnera fissura incisio ignis incensio desiccatio fractura. qđlꝫ horum membrorũ patiatur: currit ad patiens hu. sanguinolentus. Vsus enĩ est nature singulis membris ad nutriendũ sanguinem mittere: ⁊ debili mẽbro maxime vt illud possit sanare. Sed cũ membrũ patiat̃: sanguis in illã naturã suã nõ mutatur: nec sufficit ad expellendũ eum virtus. Remanet ergo in mẽbro faciens superfluitatẽ in eo qđ ostẽdit postea; q: membrũ inflat ⁊ sanguis ꝓpter constipationẽ porꝫ calefit cũ exire nõ possit: q: apostema premit arterias. Causa antecedẽs est sanguinis plenitudo: qui si bonus sit ⁊ tẽperat⁹ in q̃litate ⁊ substantia ⁊ putrescat cũ ad illud membrũ perueniat: generat̃ simplex phlegmonis apostema: cuius significatio est mẽbri inflatio ⁊ dolor: sed tñ paruus: pulsationẽ habet extẽsionẽ: ⁊ nimiũ calorẽ: ardorẽ: ⁊ ruborẽ: repugnans manui dũ ip̃m tãgit: sed tñ hec accidẽtia ꝓpter materie temperamẽta non sunt grauia. Si aũt mẽbrũ multas arterias habeat ⁊ fortiter sentiat: dolor ⁊ pulsatio sunt maiora. ꝙ si paucas habuerit: ⁊ debiliter senserit hꝫ dolorẽ ⁊ sine pulsatiõe grauitatẽ. Si vero sanguis tẽpate sit cõplexiõis: ⁊ grossus in substãtia: facit apostema in carne: ⁊ predicta accidẽtia sunt fortiora: q: extẽsio ⁊ pulsatio maxĩa. Et si sanguis cũ tẽpamẽto sui subtilis fit subtil: phlegmonẽ in cute gñat: ⁊ significatio supradicta minor est: neqꝫ pulsationẽ hꝫ. Si neqꝫ bon⁹ sit: neqꝫ tẽperatus: sed subtilis et calidissimus: simplex herisipila gñatur: que melior est q̃ si cũ sanguine sit ⁊ cho. ⁊ significatio ei⁹ q: ardor est nimius: ⁊ plusq̃ phlegmon ruber ⁊ incendit̃: ꝙ si cum manu tangat̃: ab eo repellit̃ man⁹: ⁊ post statim reuertitur. Si san. cum pessimitate sua grossus sit in substãtia: nascitur apostema qđ vocat̃ herisipila: ⁊ cognominat̃ variola: alij dicũt ignẽ esse sacrũ. Nos aũt dicem⁹ de hoc apostemate ⁊ eius significatiõe cum dixerim⁹ de passione in exteriori cute permanẽte. Diuersa vero sunt hec apostemata sanguinolenta ꝓut membrorꝫ vbi nascunt̃ est diuersitas. Si enĩ in facie nascat̃ vł capite appellat̃ miserere: ⁊ ei⁹ significatio nimius est faciei rubor: ⁊ capitis inflatio ⁊ omniũ partiũ suarꝫ tumor ⁊ dolor ⁊ pulsatio. Si in cerebri nascat̃ pelliculis appellatur frenesis. In coniũctiuis oculorꝫ pãniculis nata: vocat̃ ophthalmia. In pelliculis costarũ nuncupat̃ pleuresis. In pulmone periplemonia. In diaphragmate pleuresis abusiue: ⁊ frenesis. Si in mollicie sub ascellis: aut ĩ inguinibus vel oculis vel post auriculas: ⁊ cito saniẽ faciat: vocabit̃ pestilẽtia ⁊ vulnera. Si phlegmon herisipile pertineat: aut phlegmoni herisipila: ⁊ cito saniẽ faciat vocabũtur vulnera ⁊ pestilẽtia. Si in alio quolibet mẽbro est: absolut⁹ dicetur phlegmon: ꝙ si aperiat̃ anastamẽ vocabit̃. Hoc vero nomen significat separationẽ ⁊ elongationẽ: q: mẽbrũ vbi est apostema: cũ de alio mẽbro ad ip̃m descẽdat: aut in ipso fit collecta materia: necesse est membrũ se tẽdat: ⁊ q̃si vacantẽ locuꝫ faciat: in quo saniei fit collectio. Hec aũt materia aut saniosa est: aut sanguis: aut de vtroqꝫ mixtim: q: materiã si natura digerat: ⁊ fundamẽto mẽbri eam similẽ faciat fit sanies alba. Sed si digerere non possit nec assimilare bone qualitati propter defectionẽ sui perit: ⁊ grossus atqꝫ turbidus fit sanguis: ꝙ si parum in materiã operetur natura: partim digerens: partim vero non: fiunt sanguis et sanies: et vocatur apostema vulnus: cuius significatio est dolor et pulsatio: ⁊ maxime cuꝫ materia perfecte digeratur: totaqꝫ in saniẽ mutet̃: dolor mitigat̃; q: materie suba facta est nõ diuersa. Sigñio

vulneris sanguinē habētis: qꝛ tactuꝫ digitis quasi eis cedit ⁊ subtus digitos recūbit. Si habuit sanguinē inuenit̃ vulnꝰ quasi se extendēs: vñ opꝫ bñ intelligas ne grossitudo mēbri te decipiat: neqꝫ em̄ ꝓpter grossitudinē bñ senties qñ membrū illud tanges: qꝛ maxime infirmo nocet: qꝛ sanies corrūpit membrū: ⁊ quasi corrodit ipsum.

¶ De apostemate cholerico et causa ⁊ eius significatione. Capitu. x.

Cholera ru. si sit simplex ⁊ ad aliqđ mēbrū videat̃ descēdere: facit apostēa qđ vocat̃ formica ⁊ aliud fulsa: ꝙ si cū sanguine misceat̃: herisipila inde generat̃. Formica vͦo si de subtili sit cho. sit simplex in cute nascēs apostema. hecvtiqꝫ significat̃: qꝛ cutis incendit̃: si aūt cho. sit subtilis ⁊ acuta: gñat̃ apostema cutē corrodēs ⁊ carnē perforās: q̄ formica vocat̃ māducatiua. huiꝰ significatio est vt cutē obambulet: ⁊ se sicut formica dilatet. hec pruriginē facit in tactu ardorē quoqꝫ atqꝫ calorem: ⁊ cito vulnerat: si autē inter subtilē ⁊ grossam sit tēperata neqꝫ multū acuta: formicā quā miliū vocāt gñat. Significatio eius est vt in cute pustule ſm milij similitudinē habeantur. Herisipila q̄ ex sanguine nascit̃ subtili ⁊ cho. cutis rubore incēsiōe quoqꝫ significat̃ atqꝫ calore cū pulsatiōe: differentia eiꝰ significatio phlegmone: ⁊ herisipila est fortior phlegmonica.

¶ De phlegmatico apostemate ⁊ causa ⁊ significatione eius. Capitu. xj.

Apostema nascēs ex phlegmate inter subtilitatem: grossitudinē qꝫ ⁊ viscositatē tēperato: ⁊ ad membrū descēdente subito: vera vocat̃ zimia. Aliqñ nascēs est ex vētositate fumosa sicut videtur ī corpe hydropico atqꝫ phthysico: ⁊ ī eo qui fundamentū mēbrorū hꝫ corruptū. Huius apostematis significatio est albedo ⁊ mollicies sine dolore: ꝙ cū digiti ꝓmatur: impressio digitorū ibidē format̃: sed tñ cū ex vētositate sit fumosa: nulla digitorū remanet forma: ⁊ cū percutiat quasi coriū resonat: si de phlegmate est grosso ⁊ viscoso vocatur apostema: ⁊ glans ⁊ scrophula: ⁊ verruca: ⁊ nodi similes glādi: qđ de phlegmate est grosso cho. ni. cōmixto gñat verrucas: si phlegma sit salsum: ⁊ cū sanguine mixtū gñant̃ pustule saniose: ⁊ apostema grossum in magnitudine diuersum: quorū quoddā sile est ciceri. ⁊ hoc in magnitudine augmentat̃ vt quasi melon efficiat̃: ⁊ melone maius: ⁊ in sacculo ex om̄i latere circūdatur: qđ motū nō cum mēbris videtur esse solidatū: sed est quasi separatū: cuiꝰ solidatio tñ est cuꝫ cute. Gñā eiꝰ sunt q̄ttuor: est em̄ pinguosum ⁊ mellitinum pultinū qꝫ ⁊ iuncatinū. Pinguosum de grosso phlegmate nascit̃: qđ intelligit̃ qꝛ in ītio stringit sensum hñs ⁊ materiā colligēs quasi piguedinē: eiusqꝫ tactus est quasi pinguedinis alicuius. Mellitinū ex pinguedine nascit̃ phlegmatis: cuiꝰ materia in colore ⁊ liquore est quasi mel: cum tangit̃ cito manū fugit ⁊ regredit̃: tactusqꝫ eiꝰ sicut vtris mel habētis. Pultinū ⁊ iuncatinū ex eodē phlegmate vñ ⁊ mellitinū nascunt̃. Hec intelligunt̃ qꝛ fundamēta eorū dilatātur: paruusqꝫ eorū est sensus: ⁊ mollis tactꝰ: sed tñ pultinū materiā hꝫ similē pultibꝰ. Iuncatiuū est sile iuncate facte de lacte: Et est aliud de materia nascēs phlegmatis grossi ⁊ pessimi cū sanguine grosso ⁊ putenti mixti: huiꝰ materia q̄si lutū vl̃ est arena: vel q̄si fex olei: vel vini siue carbonis ⁊ siliuꝫ cuiꝰ tactus durior superioribꝰ. Scrophula est apostema q̄si glās nascens in molli carne colli: aut in ea q̄ est sub ascellis vel inguinibꝰ: maxime aūt in prora colli: vel in latere sui: est auteꝫ semꝑ vna vel due: vel tres vel plures: et vnaqueqꝫ pelliculis circūdatur: quare scrophula vocat̃: qꝛ in collis porcorum sepe nascunt̃: vl̃ dicūt alij vtpote scropha multos porcellos gñat: ita ⁊ hec in nūero augmētata: nomē a simili est sortita. Verruca est pustula rotūda in tactu dura: acuta: aut nodo simillima: ⁊ est durissima. Aliqñ tamē est sicut auellana: vel nuscicula nascens in locis illis q̄ sunt nodi carnis: hec aliqñ cum imprimatur digitus quasi vulnera facit.

¶ De apostemate melācholico cā ⁊ signiōe eiꝰ. Cap. xij.

Apostema nascens de cholera nigra quasi fex olei: aut eius est turbulētia ⁊ vocatur simplex scliros. Eius significatio est duricies: neqꝫ multum dolet: color eius albedo vel liuiditas vel quasi color corporis in quo est: si autem hec materia de membro in quo est nascitur: et partim extra venas est: et partim in venis includitur: apostema fit quod cācer vocat̃. eius signio: qꝛ durū est ⁊ extēsum: ⁊ duricies q̄si petra: forma eiꝰ quasi forma cācri: qꝛ vene q̄ in apostemate sunt latere extēse sunt: atqꝫ de melancholica materia plene: pedibusqꝫ cācrorū assimilate. Est etiā aliud apostēa nascēs de cho. ni. que de cho. ru. est incēsa: cancerqꝫ generatur qđ ⁊ comedit ⁊ vulnerat. Significatio eiꝰ qꝛ vulneris labia sunt grossa exterius inuersa: habēs quasi pinguedinē: color eiꝰ viridis vel rufus: vulnꝰ nigrū. he sunt qualitates apostematum ⁊ cause ⁊ significationes eorum.

¶ De passionibꝰ q̄s patit̃ exterior ꝑs corꝑis. s. cutis. Ca. xiij.

Passiones nascētes in corporis exterioribꝰ: quedam de interiori causa nascūtur: q̄ ⁊ anc̄edens vocatur: quedam de exteriori: ⁊ hec primitiua vocatur. De antecedēte cā nascētes: quedā in toto corꝑe sunt apparētes: sicut variola: lepra: morphea: ⁊ q̄dā in q̄busdā mēbris: ⁊ non alijs sicut allopicia: q̄ capitis est ꝓpria: ⁊ lentigo: q̄ faciei. Nascētes de ꝑmitiua sunt sicut iūcture separatiōes: quarū quedaꝫ de corꝑe fiūt inaīato: sicut de gladij incisione: ⁊ lapide frangente: atqꝫ silibꝰ grauibus corporibꝰ: quedaꝫ de aīatis corporibus: sicut aīaliū comestionibꝰ: morsibꝰ quoqꝫ aut punctionibus. Aīaliū quedā venenū habent: sicut canis rabidꝰ tyrie: sepētes ⁊ silia: quedā vͦo nō: sicut canis: hō. Nos autē incipiamꝰ a passionibꝰ exterioribꝰ que de causa interiori causantur: ⁊ de his incipiat̃: quibꝰ oīa mēbra circūdant̃ vtpote lepra: variola: morphea: īpetigo: viriditas: serpigo: scabies: prurigo: pediculi: pustule parue: vulnera de incisione nascētia: desudatio: apostema: qđ vocat̃ yporisma: fluxꝰ sudoris: cōstipatio sui: sacer ignis: herisipila: herpes ⁊ morbillus.

¶ De variola et causa et significatiōe eius. Cap. xiiij.

Variole sunt multe pustule in toto corpore: aut maiori parte disperse: aut in vno mēbro: in alijs vͦo nō: antiqui vocāt has ignis carbones seu filias ignis: he aūt pustule augmento etatis nascuntur maxime. cum enim fetus in vulua sanguine mēstruo nutriat̃: qui ex superfluitate muliebris nascit̃ corꝑis: ⁊ ab hepate ꝑ venas quasdā sicut iam diximus emittit̃: hicqꝫ sanguis in substantia ⁊ q̄litate fit diuersus. In substātia qꝛ aliqñ melancholica. In q̄litate: qꝛ aliqñ est sanguis laudabilis: aliqñ illaudabilis: fetus inquā cum meliori qui in femina habet̃ nutriatur: eiusqꝫ mēbra augmētentur: fex aūt in mēbris remaneat matricis ⁊ in venis: eoqꝫ infans de vētre matris egressus nutrimēto lactis vtatur qđ de sanguine mēstruo ꝓcreat̃: mēbra em̄ de meliori nutriuntur: ⁊ superfluitas remanet in corꝑe infantis siue infantuli: q̄ postea aliūde mouet̃ ad exteriora corporis. eius motio: aut de causa exteriori sicut aere pestilētiali: lꝫ etiam de sedili remanētis odore morbi residēs: postea odorauerit: aut de interiori: sicut de infantis ordinatiōe in cibarijs: q̄ si sint calida. atqꝫ grossa: sicut multe sunt carnes dactyli atqꝫ mel: et his silia: hmōi materiā augmētātia ⁊ ebullētia cū superent̃ a natura in corꝑis ꝓpellunt̃ exteriora: ⁊ nascunt̃ pustule q̄ vocātur ignite prune q̄ sunt pessime: ſm sue materie qualitates: si em̄ calida sit in cōplexione ⁊ grossa in substātia: nō tñ in qualitate pessima: nascunt̃ inde pustule ille q̄ in initio sunt parue: atqꝫ tandem in magnitudinē lentis maioris ⁊ grossioris augmētantur: rotūdant̃: cauernant̃: ⁊ effecte liuide vl̃ lucide velociter aperiūtur: que aperte dealbātur: ⁊ sicut pruna dilucidātur habentes pruriginē atqꝫ duriciē. hec aūt species ceteris lucidior ⁊ salubrior est: si auteꝫ de sanguine sint grosso melancholico: et pessime qualitatis pustule in initio sunt lucide medio punctū nigrum habente: cūqꝫ augmētātur: dilatātur: ⁊ altera alteri cōiūgit̃ neqꝫ rotūdant̃: sꝫ earū forma ī lateribꝰ diuersat̃: color eorū liuidꝰ atqꝫ plūbeꝰ cinericiꝰ: atqꝫ citrinꝰ apte hñt putredinē ⁊ ardorē nigre sicut ignis icēdia: aliqñ nō apiunt̃: hmōi pessime sūt ⁊ mortales: qbꝰ si admisceat̃ san. cū acuta putredine fit vesica sicut ignis incēsa. ⁊ vocat̃ ignis sacer: qđ iterū pessimū est. Est iterū variola de calido san. ⁊ subtili nō multū pessima: hec autē cū veniat ad statū est q̄si miliū: aut minor: color eiꝰ rubeꝰ neqꝫ ape

nitur: sꝫ dilataẜ ꝛ euanescit. Alia significatio variole in initio est feb. ꝛ inflatio in facie: ꝛ in tempoꝛib9 ꝛ in gutture: ꝛ arterijs maioꝛib9: pꝛurigo in naribus: ꝛ ruboꝛ in mēbꝛo vbi nascitur: asperitas in lingua: in capite grauitas. q̄ signa cū videnẜ cum feb. continua certificatur variola ventura.

De lepꝛa ꝛ causa ꝛ significatione sua. Cap. xv.

Lepꝛa est moꝛbus deficcās oīa mēbꝛa coꝛpis: que cōcreatur cū in carne deficiat virt9 nutritiua: est autē de cōplexione mala fri. ꝛ sic. ꝛ dn̄atione melancholie ad sanguinē ꝛ coꝛruptiōe eiuidē: q: cū venerit ad coꝛpis nutrimēta ea coꝛrūpit ꝛ deficcat: ꝛ iterū coꝛrūpit hūoꝛē coꝛpis atqꝫ sperma: q̄ vtraqꝫ de solo nascunẜ sanguine. Hec autē passio in gn̄atiōe inuadit filios: suba autē spermatis cōmixta est cū hu. malis: de quib9 lepꝛa pereaẜ: hūoꝛesqꝫ coꝛpoꝛ filioꝛū humoꝛib9 patrū siles sunt: ꝛ sube eoꝛū fundamenta de hac suba sunt facta. vn̄ est necesse de patrib9 ad filios malū pꝛotēdaẜ. Itē occupantur quidā cū sani hm̄oi coꝛruptis assideāt: ꝛ eis cōfabulēter: malus eīn fum9 de coꝛpoꝛib9 infirmis resolut9 a sanis odoraẜ. Species lepꝛe sunt due: aut eīn de cho. ni. naturali: q̄ fex est sanguinis: ꝛ turbulētia: ꝛ de hac lepꝛa nō cadūt mēbꝛa: ꝛ aliquando infirmo hm̄oi pdest medicina pfecteqꝫ sanaẜ si sibi ab initio succurraẜ: aut ex cho. ni. q̄ de cho. ru. est incēsa: hec ꝛ mēbꝛa ꝯsumit: ꝛ tandē cadere facit: estqꝫ incurabilis. Initium aūt hui9 lepꝛe intelligiẜ: q: albedo oculoꝝ liuida efficitur: ꝛ apparet oculus in foꝛma rotūdus: vnde leonina vocatur: que cū veniat ad statū mēbꝛa cadūt: depilanẜ palpebꝛe ꝛ supcilia: gutturis succedit raucitas: facies inflaẜ ꝛ coꝛrūpiẜ et rubea efficiẜ: digiti sunt fissi ꝛ sicci: nares desiccate: vene lingue ingrossate: nares aliquando cadūt.

De moꝛphea ꝛ causa ꝛ significatione sua. Cap. xvj.

Moꝛphea est albedo in exterioꝛib9 apparēs coꝛpis: aliqn̄ in quibusdā mēbꝛis: in qbusdā non: aliqn̄ in oībus vt totū coꝛpus albū videaẜ: nascitur autē de grossis hu. phlegmaticis sanguini dn̄antib9 ex defectione mutabilis virtutis q̄ est in mēbꝛis: hec de cōplexiōe mala fit ꝛ fri. Eius significatio: q: mēbꝛa ꝛ pili patiētiū albescūt: cū aūt cutis cū acu vel phlebotomo pūgatur: sanguis nō egrediẜ: sed albi hu. poti9 esse videnẜ: hm̄oi est incurabilis: vn̄ vo san. exit: aut hu. rosei: de sanitate non debem9 desperare. Est ꝛ altera moꝛphea subtilis ꝛ alba: in cute exterioꝛi de eodē nascēs vnde ꝛ altera: sed nō de tā foꝛti materia. Differūt aūt q: hec in exterioꝛi apparet cute: illa vo in interioꝛib9 est. Moꝛphea ni. est imutatio cutis i nigredinē ꝛ nasciẜ de cōmixtiōe cho. nig. ꝛ sang. Significatiōes ei9: q: cutis denigraẜ: ꝛ q̄si furfura cadūt cū fricaẜ locusqꝫ remanet ru. maxime hec moꝛphea nasciẜ iuuentuti vicinantibus: ꝛ ipsis iuuenib9 pter incēsionē cho. ru. in eoꝝ coꝛpoꝛibus ꝛ mutatiōe sui in nigrā. Impetigo qꝫ est asperitas nascēs in cute: ꝛ coloꝛ ei9 q̄dā niger quidā rufus: ꝛ ex ea. ꝛ subtili sangui. nasciẜ: q̄ cū cho. ni. misceẜ: aliqn̄ etiā nasciẜ ex cōmixtiōe grosse hūiditat̄ cū salso phlegmate mixto cū san. calido: neqꝫ ipetigo si fit diuturna extoꝛqꝫ de cute sicut piscis squama.

De scabie ꝛ cutis excoꝛiatione. Cap. xvij.

Scabies ꝛ pꝛurigo atqꝫ cutis excoꝛiatio fiunt de phlegma. salso mixto cū san. choleꝛico: quā expellit natura ab interioꝛib9 ad cutē: subtusqꝫ eā permanet. si hūoꝛ sit subtilis: pꝛuriginē cito salubꝛē facit: si grossus fit scabies diuturna: ꝛ cutis excoꝛiatio fit. aliqn̄ hec pas. venit ex defectiōe cutis: cū natura expellit supfluitatē ad exterioꝛa coꝛpis vt mēbꝛa mūdificet interioꝛa quā vt dissoluat ꝛ expellat nō hꝫ vtutē: ꝛ ita ibi pmanet: maxie hec cōtingūt comedētib9 multū ꝛ accipiētib9 ea cibaria q̄ grossos gn̄ant chimos: neqꝫ balneanẜ: qb9 pꝛurigo in coꝛpoꝛe nascitur pter lutum in coꝛpoꝛe coadunatū.

De pꝛurigine. Cap. xviij.

Prurigo nasciẜ senioꝛib9 pter defectionē cutis eoꝝ ꝛ multitudinē salsoꝝ humoꝝ in coꝛpoꝛibus suis. Significatōes scabiei sūt pustule parue incipiētes rubee: ꝛ postea inflatiue nimiam habētes pꝛuriginē: ꝛ plurimū etiā in manib9 et inter digitos: in cubitis ꝛ super anū: ꝛ circūdat ipsum: aliqn̄ est in toto coꝛpoꝛe.

De pediculis. Cap. xix.

Pediculi sunt de supfluitate hūida ꝛ grossa atqꝫ coꝛrupta quā expellit natura ad cutis exterioꝛa: neqꝫ exit poꝛos ex grossitudine sua: ꝛ ita misceẜ cū luto coꝛpis: vn̄ pediculi gn̄antur: ideoqꝫ semp abūdāt pediculis nō balneati: ꝛ q̄ꝝ nō mundificaẜ cutis: sicut ꝯtingit viatoꝛib9: sudoꝛ eīn coꝛpus exit: ꝛ pmanet in poꝛis ꝛ putrescit qd̄ subtile fuit ꝛ pediculos facit. Aliqn̄ etiā pediculi fiūt ex multa comestiōe ficuum siccarum.

De pustulis. Cap. xx.

Pustule parue fiunt ex pessimis hu. q̄ extra coꝛpus a natura expellunẜ: q̄ si sint acuti ꝛ calidi: pustulas acutas necesse est in capite fieri: si grossi ꝛ fri. pustule late ꝛ extense fiūt. plurimū aūt nascunẜ his q̄ cutis sunt dure ꝛ cōstipate. Est etiā aliud gen9 pustularū: quarū quedā maioꝛes: q̄dā minoꝛes: ꝛ quedā latioꝛes in capite sunt cū nimia pꝛurigine incipiētes: ex qb9 putridi fluūt hu. ꝛ nascunẜ ex sanguine cū cho. se cōmiscēte: ꝛ coloꝛis sunt rubei: ꝛ in die augmentanẜ: vnde infirm9 nimios ardoꝛes patiẜ: cui9 pulsus velox est et magn9. Si aūt ex cōmixtiōe phlegmatis salsi ꝛ sanguis subtilis fint: sunt albe in coloꝛe: ꝛ maxie augmentanẜ in nocte: ꝛ aliquādo ex hoꝝ triū hu. cōmixtionib9 nascūtur: quoꝝ coloꝛ nō est multū rube9.

De desudatione. Cap. xxj.

Desudatio est pustula parua sicut miliū que in exterioꝛi cute excoꝛiaẜ: ꝛ de hūoꝛe subtili calido ꝛ choleꝛico nascitur: ꝛ cū san. cōmisceẜ: maximeqꝫ in estate nasciẜ: pcipue his qui in aq̄ fri. balneātur. Hūoꝛes eīn qui de interioꝛib9 egrediunẜ coꝛpis i cute claudūtur i poꝛis.

De verruc9. Cap. xxij.

Verruce que sunt pustule durissime ꝛ rotūde sicut acumen in plurimis nascētes membꝛis de cōmixtione hu. phlegmatici ꝛ melācholici. Vulnera de īcisiōe sunt nascētia de sanguine incēso ꝛ melācholico ad exterioꝛa coꝛpoꝛis a natura expulso: sunt autē in initio pustule crepātes: ꝛ magnā putredinem facientes.

De apostemate quod vocatur ypoꝛisma. Cap. xxiij.

Apostema qd̄ vocaẜ ypoꝛisma ex san. ꝛ vētositate: ꝛ de incisiōe nasciẜ arterie si quedā mēbꝛa pcussionē patiantur vn̄ arteria sub9 cutē incidaẜ: aut vulnera fuerint in loco vbi arteria fit: ꝛ cute solidata exterioꝛi incisio int9 remaneat arteria nō solidata: ꝛ apta. Significatio hui9 apostemat̄ est: q: locus pulsat: ꝛ manu tact9 sub9 eā soluiẜ: aliqn̄ sonitus diu auditur: coloꝛ ei9 q̄si flos viole. G. vulnera inqt ꝛ pustule in coꝛpoꝛe nascētes nimiū albe aut vꝛine hu. pessimos denotātur habeꝛi: ꝛ pter hoc sunt dure: ꝛ ad sanandū moleste: q: humoꝛes vn̄ illa vulnera sunt facta non permittūt solidari apostema: ꝛ iterū pter immutationē boni sanguinis.

De moꝛbis illis qui sunt pꝛopꝛij quibusdā membꝛis ꝛ non alijs. Cap. xxiiij.

Dixim9 de passionib9 toti9 coꝛpis exterioꝛib9: opꝫ nos dicere hoc in loco q̄ quib9 mēbꝛis ꝛ non alijs sunt pꝛiuate: sunt eīn quedā ptinētes soli capiti: sicut allopicia: tyꝛia: fauositas: furfura: capitis magnitudo: q̄ ex aptiōe est ossiū ferre assimilantiū: ꝛ molle apostema qd̄ sub9 cutē est capitis: atqꝫ sup craneū: sunt ꝛ quedā passiōes faciei attinētes sicut lentigines: ꝛ parue pustule lentiginose: faciei scissure: ꝛ cellā q̄ est in maxilla: atqꝫ incēsiōes: sunt ꝛ q̄dā pedib9 attinētes: sicut elephātia: varices ꝛ vulnera q̄ vocanẜ dactylia: sūt ꝛ q̄s patiūẜ man9 ꝛ pedes: sicut venā mediātē: ꝛ fissuras i plāt̄ manuū atqꝫ pedū calcaneoqꝫ ꝛ vulnera strict̄ ocreis ꝯtingētia: ꝛ excoꝛiatio ex equitatiōe nata: ꝛ sunt q̄s patiunẜ digiti ꝛ vngule. Nos autē incipiamus ab his que pertinēt capiti: ꝛ pꝛimo de allopicia ꝛ tyꝛia. Allopicia ꝛ tyꝛia sunt due passiones: capillos a capite: ꝛ pilos a barba: ꝛ supcilijs euellētes: suntqꝫ hec noꝛmina a simili sumpta. Allopices. i. vulpes plurimū patiunẜ: vt pili sibi cadāt ꝛ cutis vulnereẜ: tyꝛia q: serpēs illa sepe cute excoꝛiaẜ: vn̄ ꝛ tyꝛia vocaẜ moꝛbus cutē excoꝛiās hoībus. Dicit aūt alij moꝛbū istū inde sic vocari: q: in hoc moꝛbo pilorum est euulsio: sicut tyꝛie vulneratio: sed si est ita: hee ambe passiones aut de cho. sunt acu. cum sanguine mixta: que vtraqꝫ pilos nutriunt: ꝛ cū ad eos puenerint cadūt: aut ex incēsione quā patiunẜ. Significatio sui: q: caloꝛ ptinet albedini: ꝛ aliqn̄ oēs pili coꝛpoꝛis hoc patiunẜ vt cadant. Hip.

habentibꝰ inquit allopiciā si varices veniāt capilli redeunt: sed nō est vsuale vt hi varices habeāt. Aliq̄n aūt capilli ꝓpter paruitatē cibi ⁊ boni fumi eos nutriēns cadūt: aliq̄n ex raritate poroꝝ ꝑ quos cū fumus exeat dispergit̄ ⁊ rarificat̄ neqꝫ pili conficiunt̄: aliq̄n aūt ex poroꝝ constipatiōe: q̄ contingit ex phlegmate et humiditate: q: si fumus vn̄ sunt pili cū hac humiditate exierit deforis: post humiditas reuertit̄ vt poros claudat: ⁊ ita ꝯhibet alterū fumū ad exeundū paratū ne ꝯtinuet̄ vt pili īde nascant̄. Aliq̄n eñ pili cadūt post acutum morbū: et aliq̄n etiā post calorē nimiū ⁊ fumū acutuꝫ ⁊ pessimū. Aliq̄n ꝓpter ablationē boni humoris: sicut videt̄ in phthysicis ⁊ ethicis. Mellicina etiā pustula in capite est natiua habēs putredinē: huiꝰ multe sunt species. est eñ q̄ vocat̄ fauus: ⁊ de phlegmate salso nascit̄. Significatio eius q: sunt pustule ꝑforātes cutē capitis cum subtilitate foraminis que habēt humiditatē fauo mellis assimilātē. Est ⁊ alia que vocat̄ ficosa: sunt aūt pustule dure ⁊ rotūde habentes rubore: ⁊ in interioribꝰ quasi ficuū sunt grana. Est ⁊ alia habens ꝑforationē in capite subtilē: prioribus minoreꝫ de qua currūt humiditates quasi carniū lauatōes. Est ⁊ alia rubea parua quasi mamille summitates de qua exit hūiditas q̄si sanguinis aqua. Est ⁊ alia sicca alba: de qua albi cadūt cortices. Furfur ē subtile ac albū sicut furfur cadēs a capite sine vulneratiōe: qḋ ex fumo ꝯtigit phlegmatico ⁊ salso: aut de sanguine melancholico humori cōmixto. Capitis magnitudo: lōgitudo ⁊ tortio ex vētositate grossa nascunt̄: q̄ ossibus serre assimilātibꝰ inuiscātur: et ita alterū ab altero diuidit̄ ⁊ elōgat̄: vn̄ caput magnificat̄. Apostema qḋ sub cute capitis est cū digitis tāgitur leuiter mouet̄: est aūt de humoribus subtilibꝰ ⁊ aquosis subtus cutē capitis se coadunātibꝰ. Lentigines semꝑ in maxillis nascētes sunt de fumo q̄ de sanguine est incēso: ⁊ humoribꝰ melācholicis q̄ sunt in stomacho: aut in alijs locis corporis sicut mulieres patiunt̄ cōcipiētes cum in corporibꝰ earū mali coadunātur hu. Celsa q̄ in maxillis solet effici de hu. nascat̄ grossis ⁊ acutis: est autē vulneratiua pustula: incipiēs a maxilla. Incēsio vō faciei vel nariū est quasi mellicina pustula rufa tñ liuiditati contigua: aliq̄n faciens vulnera. Oportet aūt intelligi qualia vulnera sint in hoc loco: vel in alio mēbro. si eñ rotūdū est ⁊ ꝓfundū: pessimum est ⁊ molestū: q: de materia nascit̄ grossa ⁊ ca. Elephātia est melancholicū apostema nascēs in cute vel calcaneo et crure. Sigtio eiꝰ q: forma pedis ē q̄si forma pedis elephātiꝫ nō diuersa: sed eq̄lis. Varices sunt vene in cruribꝰ plene ⁊ nimiū grosse nascētes de hu. melācholicis in has venas descēdētibꝰ ⁊ eas īplētibꝰ: plurimū aūt his nascunt̄ q̄ laborāt in pedibꝰ ⁊ erecti stant. Descēdūt eñ hu. in has venas q̄ sunt in cruribꝰ: ⁊ ꝓpter hoc marinarijs ⁊ viarijs plurimū nascūtur: ⁊ in agro laborantibꝰ ⁊ filibꝰ. Significatiōes earū sunt q: vene torte sunt ⁊ grosse viriditati ꝑtinētes. Dactylia in crure nascunt̄ ⁊ est vulnꝰ cōcauū atqꝫ ꝑforās rotundū: ⁊ mādicās circūstantia: ⁊ ad sanandū est molestū. Que autē insit̄ in manibꝰ nascunt̄ ⁊ pedibꝰ: vna est vena mediānis. s. fissura in manibꝰ ⁊ pedibꝰ: vena ista in crure nascit̄ ⁊ brachijs: aliq̄n pueris in lateribꝰ. plurimū autē hec passio nascat̄ in ca. regionibꝰ: sicut india: ethiopia: ⁊ egypto. Sūt ⁊ alie passiones sub cute nascētes: ⁊ sunt sicut vene forti motu se mouentes sicut vermes: ⁊ cum aperiat̄ locus vbi harū venarū est caput fit dolor nimiꝰ. Scissure aūt manuū ⁊ pedū calcaneorum sunt de cho. ni. ⁊ ex alijs sicciꝫ hu. illis locis dominātibꝰ. Que in digitis est scissura calidū est apostema in vicinitate nascens vnqularū dolorē ⁊ ardorē faciens nimium.

De carbunculis ⁊ vulneribus. Cap. xxv.

Cum morboꝝ species superiꝰ notauerimꝰ: dixisse nos meminimꝰ: q: si iūcture separatio fit ī carne vocari dꝫ plaga: si putrescat dicent̄ vulnera: si in ossibus ē fractura. Vulnera ḡ quedā sunt sola ⁊ simplicia: sicut scissura sola: vn̄ mēbri ī quo est nulla ꝑdit̄ pars. Hꝫ aūt scissura aliq̄n ē parua incisio: aliq̄n magna: quedā est sicca: quedā habēs putredinē: ⁊ hec est in facie ꝓpter defectionē digestiōis cibi ad eā veniēns. Oē eñ mēbrū duas hꝫ sup̄fluitates. Vnā subtilē q̄ ꝑ poros dissoluit̄ corporis. Alterā grossaꝫ vn̄ nascit̄ lutū sup̄ cutē. Putredo ī vulneribꝰ ex hu. est subtilibꝰ q̄ calore nō dissoluūt̄: quodcūqꝫ vulnꝰ est hmōi in ꝓpatulo est: neqꝫ sigtiōe īdiget. Vulnera cōposita q̄dā sunt cū causa: aut cū morbis: aut cū accidētibꝰ. Cū causa cū in loco suo inueniāt ad se descēdere materiā. Significatio coꝝ multitudo hūitatis ī vulneribꝰ ⁊ ipsiꝰ fluxꝰ. Cū morbo: aliq̄n est ex ca. cōplone: ⁊ significatio eiꝰ est rubor illius mēbri ⁊ incensio atqꝫ dolor: aliq̄n est ex cōplone fri. cuiꝰ sigtio est hūiditatis multitudo: ⁊ vulneꝝ putredo: ⁊ mollicies ī tactu: aliq̄n ex cōplone sicca: sigtio vulneꝝ ē siccitas et eiꝰ duricia. Cū morbo officiali: quedā sunt ꝺm minorationē: sicut carnis ī vulneribꝰ: ⁊ partis de mēbris cadētis: q̄dā ꝺm magnitudinē sicut apostema qḋ de calore ē ⁊ vulnꝰ facit: est aūt ꝺm separationē iūcture: sicut incisio nerui vł fractura ossis. Cōpositio vulnerū cū accidētibꝰ est sicut cū dolore qui vulnera sequit̄. Vnūquodqꝫ aūt vulnꝰ siue simplex seu cōpositum si inueterescat ⁊. xl. dies trāseat fistula appellat̄: qḋ vulnus ꝓfunditatē hꝫ: ⁊ os eiꝰ strictū est: ꝓfunditas lata: caro dura ⁊ alba sine dolore: aliq̄n autē vł sicca: aliq̄n mł'tā hꝫ humiditatē: aliq̄n ab ipsa currit multa hūiditas: aliq̄n vō non: aliq̄n os eiꝰ claudit̄: aliq̄n aperit̄: aliq̄n ꝓfundat̄ ⁊ putrescit: aliq̄n in neruū venit: aliq̄n in venā: aut in aliqḋ nobile mēbrū: ⁊ comedit ip̄m: aliq̄n ꝯcauatio eiꝰ est recta: aliq̄n transuersa: aliq̄n in fistula mł'ta sūt ora. Sufficiat dixisse de iūcture separatiōe q̄ est in carne: vulnere: apostēate: ⁊ de q̄litatū ipoꝝ diuersitate. Separatio iūcture q̄ in ossibꝰ ē fractura: q̄dā simplex: q̄dā ꝯposita cū vulnere vł apostēate. Intelligi hec oīa est facile: q: patēt sensui: fractura eñ palā est: q: cū mouetur manꝰ sup̄ ipsaꝫ vident̄ mēbra separata ⁊ diuersa: ⁊ mēbri forma nō recta: vulnera aūt ⁊ apostemata facile apparēt. Separatio iūcture q̄ ex aīalibꝰ est facta: si ex aīali fit nō venenoso nō differt ab alijs vulneribꝰ ⁊ aperta est: sed interrogatōe infirmi īdiget q̄d eū comederit vł momorderit: morsus aīalis venenosi vel comestiones: vel pūcturas sequūtur accidētia pessima ⁊ diuersa que sunt dicenda: vt intelligas vn̄ sint ⁊ qualia: ⁊ ꝺm ꝙ oportet medicemus ⁊ non erremus.

De morsu bestie venenose: ⁊ incipiendū a morsu canis rabidi. Capi. xxvj.

Animalia venenosa quedā sunt comedētia: q̄dā mordētia: quedā pūgentia. Comedētia sunt canis rabidus: mustela: ⁊ illa q̄ vocat̄ elephitus ⁊ auricula. Mordētia sunt tyrie ⁊ oīa gn̄a serpentum: tyrie sitiētes ⁊ glādose: vel in aq̄ ꝓfundantes se ⁊ he q̄ dicunt̄ pichirteos: ⁊ q̄ osseos ⁊ cornute: alia pūgentia sunt sicut scorpiōes: vespe: apes: ⁊ aranee: ⁊ scorpiꝰ qui dr̄ rastellatinꝰ: ⁊ reptilia: pediculi vulturis vocata. Omne eñ venenū canis rabidi nimiū est siccū: ⁊ desiccatiuū: ⁊ cerebro nocēs plurimū: vn̄ spasmꝰ ē ⁊ horror aq̄. Canis cū hoīeꝫ comedat pessima patit̄ hō accidētia: cui comestiōi si medicīa nō succurrerit perit. Opꝫ ḡ intelligi sigtiōes canis: vt custodiamꝰ ⁊ videamꝰ canē q̄ eū momorderit: vt cū morsum canis scierimꝰ ꝺm ꝙ opꝫ medicemꝰ: signa sunt q: sic se hꝫ vt canis rabidus refutās comedere ⁊ bibere: nimiā sitiꝫ patit̄ ⁊ incēsionē: aquā fugit: os aperit: linguā emittit: de ore spuma effluit sicut spuma cameli: caput eiꝰ ī aliud latꝰ suspēdit̄: oculi eiꝰ rubicūdissimi: auricule suspēse: sꝫ semꝑ mote: aliqbus sicut spuma egredit̄: cūqꝫ latrat raucus ē: aliq̄n vocē nō hꝫ: ⁊ cū ambulat nutat in diuersas partes: negat suos domesticos latrās ī eos: latrat etiā in canes vt in hoīes: quē cū alij canes vidēt fugiūt eū. Rufus hec inq̄t patit̄ canis ex dn̄atione cho. ni. ⁊ est q̄dā species melācholie quā plurimū patiunt̄ canes ī estate parū in hyeme. Accidētia hoīs de cane hmōi morsi in initio nihil nisi dolorē sentit: plaga autē ista ab alijs differt vulneribꝰ: cū aūt dies elongat̄ rhetinositatē patiunt̄ ⁊ rubore in corpe: maxie ī facie: sudorē qꝫ ⁊ defectionē ⁊ aq̄ timorē: quā cum videat tremit: fugit: neqꝫ eā bibit: similiter fugit oēm humiditatē: ⁊ aliq̄n latrat sicut canis: atqꝫ hic cū hoīes mordeat: eadē morsi patiunt̄ accidētia: q̄ aūt post. xl. dies veniūt: aut. vij. mēses: aut post. viij. causa accidētiū propter aq̄ timorē: ꝑforatio veneni ꝑ totū corpꝰ. timoriꝫ aq̄ cāꝫ ꝑhibi q̄dā dicūt ꝓpt̄ nimiā eē siccitatē corpi dn̄antē: fugiūt eñ qḋ nature coꝝ est ꝯtrariū. Rufus hāc passionē melācholie speciē esse dixit de cho. ni. nascētē: ⁊ cani cho. ni. dixit dn̄ari:

que pessime sit qualitatis: sicut venenū: et nota q multi cuꝫ respiciūt aquā melācholici timēt: ita et canes isti aque sunt timidi. Dicunt autē quidā in ea videre formā illos canis q eos momorderit. Alij dicūt q: intestina vel eius stercus ibi cernūt. Hec est significatio vn̄ intelligit canis rabidi morsus ab alijs aīalib9 discretus: hec autē put diximꝰ: aut post .xl. dies: aut post sex mēses vł octo cōsequunt: sed in initio nulla est dr̄ia inter plagā hanc et ab alio cane vel ab alio aīali nō venenoso factam. Oportet tn̄ in pncipio discernat vt priusq aque timor veniat medicemus: qui timor cū euenerit: nulla euasio mortis esse poterit: sed si an̄ timorē aque fit succurratur: sanat et liberat: maxime si pfectū inuenerit medicamētū et medicū. Drntia morsus canis rabidi vel nō rabidi sic ē: q: si supponat emplastrū de nuce bn̄ pistata vna die et vna nocte: deide ablatū det gallo vel galline esurienti ad comedēdū: si postq comederit vixerit nō est morsus canis rabidi: si aūt eꝫ morit: opꝫ die illa et nocte expectet: morit eīn nō cito. Alij dicūt si panis frustū accipiat et sanguine plagā exeunte vngat caniq proijciat: nullatenꝰ comedet si canis rabidus sit: cuꝫ hmōi significationib9 canis rabidi morsus discernit. Muste le morsus dolorē nimiū infert patiētib9: et color plage est liuidus: symie est quasi hominis.

¶ De morsu tyrie et serpentum. Capi.xxvij.

Tyrie et serpentū venenū ca. est: et qui ab eis mordent dolorē nimiū i illo patiunt loco: et postea dolor secedit p totū corpꝰ. In loco aūt morsus duo foramina vident separata: q sunt dentiū suoꝝ locis: post ab ipsis humiditas currit quasi sit olei: deide humiditas fumosa: et in circuitu loci apostema calidū est pati: qd hꝫ ruborem et liuiditatē atq vesicas q̄si ab igne cōbusti sint: corporis color mutat: abominationē et vomitū patiunt et defectionē: tremorē: frigidū sudorē: caro comedit et de mēbro in membrum corrodit: de gingiuis sanguis effluit: atq stringit. Morsus glandose est putridus: de quo pessimus odor egredit. Dicunt autē quidā pedes sup illam incedentis excoriant: et patit apostema in crure: qui aūt eū medicat: manus eius excoriant: qui vo hunc serpentem occiderit odor eiꝰ putridus fit: et oēm odorē perdit nisi soliꝰ illius fetoris. Significatio huiꝰ morsus q: apostema in illo loco subsequit: cū rubore vesica illa mēbra circūdat: aliquādo summatiꝫ currit q̄si aqua sanguinis: dolorē patiunt in ore stomachi. Serpēs q vocatur sitibūda morsu infert dolorem eis q ab ea mordent: et est cōtinuꝰ et sanguis inde egredit: sitim multā patiunt: neq aqua saturant ppter caloris huius tyrie magnitudinē: neq ab hac morsu euadūt mortem. Serpens q in aqua pfundat: largitatē eis plage facit quos mordet: et liuidū colorem ab ipsa humiditas exit nigra: multa et fetida sicut fetor: qui a corporibus mortuoꝝ egreditur. Serpēs qui vocat pigrenis est tyria maior superioribus et latioris colli: que si quē momorderit qd tyria idem facit: et emollitionē in carne et tumorē sicut hydropisis et caro eiꝰ ex humiditate cadit. Tyria que esurius vocat: cuius colluꝫ sursum erigit atq extēditur: et de ore san. sputat: plaga quam morsu facit parua est nimis quasi acus pforatio: et parū sanguinis ab ipsa effluit: neq apostema vel tumorē facit: q aūt ab hac mordent: obscuritatē vilus patiunt: et dolorē totius corporis et sensus corporis pdit: neq euadūt ab hac morsu. Serpēs cornutꝰ qui vocat basiliscus: locū quē momorderit citrinū facit: et virge erectionē cum pedonibus.

¶ De morsu scorpionis. Capi.xxviij.

Scorpij venenū frigidū est vnde qui mordent q̄si niuem frigidā patiunt: locus cito tumet: rubore atq duriciē habet: et extēsionē: ardorē q aliqn̄ et frigiditatē: aliqn̄ augmētat dolor: aliqn̄ mitigatur: dolor est quasi acus pūctura: aliqn̄ faciēs defectionem si super arteriā ceciderit: aliqn̄ epilepsiā si sup neruum cadit.

¶ De morsu vesparum. Cap.xxix.

Vespe atq apes eis quos pungūt tumorē calidū et ruborem faciūt: et dolorē: rostrū eoꝝ remanet vbi pūgūt: aliqn̄ morsu sudorē patiunt: et abominationē labioꝝ iectigationem inguinū tumorē: virge erectionē.

¶ De morsu aranee. Capitulū.xxx.

Ranearū multe sunt species que vbi mordēt faciūt multū dolorē: ruborē frigiduꝫ sudorē et citrinū colorē: aliqn̄ q̄si stranguriē in vrina duriciē et virge extensionē intra inguina et genua: et thetinositatē in stomacho: lingue extēsionē: vt eoꝝ sermo nō possit discerni: vomūt humiditatem quasi aranee telā: et ventris emollitionē. si aqua ca. in fundatur dolor dimittit: cū exeat reuertit. Alia species aranearū in loco quē mordent dolorē faciunt: ruborē subtꝰ diaphragma cōstipationē in vrina: frigiditatē in corporis extremitate: virge extensionē. Scorpius qui vocat rastellatinus est paruus et habet caudā retro salientē: hic plurimū inuenitur vbi zuccarū conficit: quē momorderit: dolorē non patit in primis: sc̄da vo et tertia die pessima patit accidētia: sicut tumorē in lingua: sanguinē mingere: tremorē cordis: defectionē: angustiā: multi moriunt de hmōi scorpiōis morsib9: hec est significatio separatiōis iūcture q ex aīaliū venenositate est. Hic est finis passionū q in exteriorib9 corpoꝝ fiunt.

¶ Finitur octaua particula theorice.

¶ Incipit nona pars theorice de morbis interiorib9 et causis et significationibus eorū.

¶ Capitula libri noni.

¶ De vniuersali via qua intelliguntur passiones corporis interiores. Capitulū primū.

Morbi nascentes in interioribus corporis nō adeo faciles sunt intelligi: sicut qui nascuntur in exterioribus corporis. Oportet ergo medicum noticiā habere actionis singulorum mēbrorū: ⁊ cōplexiones eorū substātias suas ⁊ vniuscuiusqꝫ iuuamēta cognoscere: ⁊ quātitates ⁊ formas: ⁊ locos ī corpe: ⁊ quā colligātiā singula habeāt ad alia mēbra: ⁊ quātū habeāt hūorū vel aliarū rerū: sicut nos diximus vbi q̃litates mēbrorū tetigimꝰ. Ex his em̄ intelligit̃ vniuscuiusqꝫ mēbri interioris morbꝰ: ⁊ in quo mēbro ⁊ quali sit loco mēbri perpendit̃: ⁊ qualitas morbi ⁊ eius quantitas discernitur. Cum ergo horū noticia sit necessaria: monstrāda est via ⁊ mēsura: vnde possit intelligi hec via: ⁊ mensura est octonaria. vna est q̃ intelligimꝰ nocumentum in actionibus. secūda: qua de corpore exeuntia. tertia: dolorē vniuscuiusqꝫ mēbri priuatū significat. quarta: ex loco infirmi dat signū. quinta: ex apostemate. sexta: ex proprijs vniuscuiusqꝫ actionibꝰ vel accidētibꝰ. septima ex aliorum membrorū colligantia. octaua: ex interrogatiōe ⁊ inuestigatione. Ex nocumēto actionis intelligimus membrū infirmum: quomodo em̄ actio patiatur: ⁊ cui noceat membrū ostendit infirmū: cuius actio est: aut ex ꝓpria sui causa: aut ex alterius membri colligātia: sicut in desiderij cibi videmꝰ defectione: qua passio in ore stomachi certificatur. Hec aūt passio aut est ꝓpria: aut ex cerebri colligātia. A corpore exeūtia ⁊ mēbra monstrāt infirma: ⁊ passionū suarum naturas. Intelligēdi modus aut ex exeūtiū est suba: aut de loco vñ sunt egredientia. De suba exeuntiū sicut hypostasis que est in vrina: que si est furfurea: vesice infirmitatem significat: si sicut frustum carnis passionē in renibus ostēdit. Similiter si cum tussi pelliculis similia exeāt corpuscula: significat̃ q: pellicularū substātia que sunt sicut frusta sit corrupta ⁊ putrida. Exeuntia etiā intellige de quantitate: sicut cū in egestione erit frustum carnis maius: vnde vulnus in grosso intestino intelligitur. Si paruū sit: subtilis intestini vulnꝰ erit. Uel si screctur vene frustū cum tussi. Si maius sit: pulmonē infirmū ostēdit. Si paruū in canalibꝰ pulmonis erit: pulmonis em̄ vene sūt magne: canaliū vo parue. Et iter̄ si cū tussi exeāt anuli pulmōis ⁊ sint pui: itelligēda ē eē putrida suba pulmōis. Si magni: certifica putrescere pulmōis ligamēta ⁊ macrescētia exire cum tussi: q: illi non putrescūt ex sua duricia. Et siƚr fit in alijs membris. Ex loco si de corpore exeat scabies: significat vitium esse in instrumentis spiritus: si cū vomitu: in stomacho erit: si cū egestione: in intestinis. Sed si illa q̃ est sicut lauatura carnis: cum egestiōe exeat: passio intelligitur esse in cōcauitate epatis. Si cum vrina: in eius parte gibbosa. Et si vulnera sint in spacio vētris: ⁊ syphac scissus fuerit ⁊ scissura ad interiora ꝑueniat viscera: et cibꝰ aut chilus exeat: vulnera erunt vsqꝫ in cōcauitatē stomachi perforantia. Si cum egestione perforata sunt intestina. Si cum vrina: ⁊ vesica est perforata. Si in pectore cadat vulnꝰ: ⁊ inde exeat quasi ventus: vulnus perforare intelligit̃ vsqꝫ ad pelliculas cooperiētes costas. Item cum sanguis de quibusdam exeat membris: vena rupta intelligit̃. Si autē exit saliēs ⁊ rufus ⁊ clarus incisa arteria significatur. Significatio vo de dolore mēbri priuato: membrorū infirmorū substantiam demonstrat. Si dolor cum pulsatione sit passio est in arterijs: aut in mēbro multas arterias habenti. Si cū punctura: passione esse in mēbro paruum sensum habēte significat. Si dolor sit extensiuus: ⁊ in ambo latera progrediatur: passio nerui significat̃. Si molliter extenditur: passio in pelliculis est ossa cooperientibꝰ: ⁊ causa faciens dolorē perpenditur. Si em̄ cū dolore sine ardore ex frigida est cōplexiōe. Si habet extensionē: significat ventositatē. Si pruriginem ⁊ vulnerationē: acutos hūores significat. Significatio infirmi mēbri de loco: q: si dextri sit lateris: epar ⁊ cetera mēbra eiusdē partis ostendit infirmari: si sinistri: splenem similiter cum ceteris membrorū locis. Significatio apostematis mōstrat mēbra infirma ex sua forma: q: si apostema sit in dextro latere: ⁊ quasi medius circulus in epate intelligitur esse. Si longum aut quadrangulū: in lacertis erit ventris. Significatio de proprijs accidentibus essentiā morbi monstrantibus: aut de colore: sicut de rubore maxille periplemoniam monstrāte: ⁊ liuido colore epaticos significāte: et lingue nigredine peracutas febres portēdēte: aut de forma sicut vnguiū ꝯcauitate: phthysicos demonstrāte: aut de exeuntibꝰ corpus: sicut egestione que est sicut carnis lauatura: ⁊ passionem epatis deficiētis notat. Significatio de colligātia alterius membri: sicut cū digiti deficiāt in sensu: ⁊ totum corpus nihil patitur in paucis neruis ad manū venientibꝰ passionem intelligimus. Si passio sit ex alterius membri colligantia: ex cōpositiōe intelligit̃ sua: ⁊ si augmentet̃ cū passione aliena. verbi gratia. alienatio mentis si crescit: ⁊ augmētetur cum feb. intelligimus eam esse ex colligātia cerebri cū alijs membris. Si alienatio sit equalis neqꝫ cū alia passione augmentatur: vel quiescit: intelligimꝰ alienationē esse solꝰ cerebri. Et similiter omnis passio si in mēbris sit itidē se habens instabilis: significat̃ q: passio infirmantis mēbri sit solius: ⁊ si q̃escat aut augmentet̃ cū passione alia certificat̃ ex alterꝰ alicuꝰ mēbri colligātia eē. Sigtio de interrogatiōe ⁊ inuestigatiōe interrogat̃ infirmꝰ: ⁊ si sub diaphragmate pati certificatur: quomodo et dolorē sentiat. Si in dextro latere esse dixerit: intelligimus esse epatis: si in sinistro: splenis si in medio stomachi. Similiter interroget̃ de q̃litate doloris priuati illis mēbris. Significatio de essentia nature morbi est hec: scꝫ infirmū interrogari quid sue ꝯueniat passioni: ⁊ quid non. Sicut si dubitemus passionē esse ex calida vel frigida cōplexione: interrogādus est infirmus que causa potestatiue calida vel frigida dolorē suum mitigat: si dixerit calida: ex cōplexione intelligitur frigida: si frigida econtra. Similiter antiqui medici faciunt si in aliquo mēbro dubij sunt nec certificari possunt: expectabunt vt refrigeret: aut calefiat: humectet aut desiccet. Sed tm̄ cauendū sibi est q̃d post actionē suam appareat in iuuamēto vel nocumento ⁊ operetur ſm q sibi videbitur. Et si morbus subito veniat ⁊ celeriter quiescat de cōplexione est cali. q si paulatim ⁊ moret̃ ex frigidis est humoribus. Significatio cause morbi vt si dubitemus aliquem morbū ex frigore vƚ calore: interroget̃ infirmus de dieta qualis fuerit. Si fuerit calefactoria: sicut cibꝰ est calidus vel potus: aut nimiū exercitiū: assiduūqꝫ balneū et in sole stare intelligimus esse ex calore: si cōtraria contrarie: sicut si interroget̃ spasmaticus an dieta plenitudini pertinuerit: vtpote si grossus cibus sit: ⁊ quies aut balneū post cibum: spasmus ex plenitudine intelligitur: et si laborē vel nimia exercitia ante fuisse profitetur ⁊ inanitionē cū sudore vel phlebotomia digerere: aut acuta feb. precedēte intelligitur esse de inanitione. Si autem interrogetur stranguriam habens: an grossā: an subtilē habuit dietam: aut sanguinē minxerit: aut saniē vel arenam: et si grossam dietā esse dixerit: intelligimus ꝓpter humores grossos ⁊ viscosos constipationē fecisse: vnde stranguria fuerit. Si autē dixerit q ante saniem vel sanguinē minxerit: ex vulnere esse intelligit̃. Si arenā vel lapides paruos minxerit: intelligimus q lapis cecidit in via. Si autem nullum horum habuit: defectionē expulsiue virtutis que ī vesica est esse intelligimus: maxime si infirmus aut minister suus dixerit: q: cū iaceat supinus et prematur vesica: vrina egrediatur. Siƚr si hāc patiatur egestionis egressum sine volūtate: interroget̃ si sederit in loco frigidissimo: q si profiteatur lacertos circūdantes nates friguisse ⁊ virtutem contentiuā intelligimus defecisse q̃ emolliti sensum suū prodiderūt. Si percussus in dorso fuerit: intelligimus q: neruus qui ad neruū tendit natium ⁊ nucha passa sint. Si dixerint percussionē in essentia lacerti esse: intelligitur q: lacertus apostema habuit: nec ad medicādum se infirmꝰ festinauit: vñ apostema induruit. Itē si vrina sine voluntate exierit: oportet infirmus inq̃ratur: si antea ꝑcussus fuerit: aut super pectinē ceciderit: aut vesica nimiā frigitudinem habuit: sicut si quis in aqua frigida sederit: vel loco frigido. Si hoc dixerit sicut de natibus iudicādū erit. Significatio ex colligantia alterius membri passionis: vt si interrogemus quā ante oculos imaginationem viderit: aut in

ore stomachi

ore stomachi pũcturã vel thetinositatẽ senserit: si dixerit sic. intelligun⁹ q: ꝓpter fumũ ascẽdẽtẽ ab ore stomachi ad cerebrũ imaginatio fit. Sic oportet intelligi morbos interiores vt interrogetur infirmus: oĩa q̃ necesse est ab eo inquirant medicus aũt nõ aliter ĩtelligit nisi ex respõsiõe infirmi: aut alicuius infirmo assistẽtis ſm ꝙ nos dicturi sumus in singulorũ mẽbrorũ significationibus.

¶ De intẽtiõe interiorꝫ morborꝫ ⁊ diuisiõe eorꝫ. Cap. ij.

Passiones in interioribus mẽbris nascẽtes aut in mẽbris nascunt̃ aĩatis sicut cerebro nucha ⁊ ab ipsis ꝓcedẽtibus: aut in instrumẽtis spũs sicut pectore diaphragmate corde pulmone canalibus ⁊ gutture: aut in cibi instrumẽtis sicut meri stomacho intestinis epate splene ⁊ felle alijsq̧ cibalibus mẽbris: aut in mẽbris generatiuis sicut virga vulua testiculis. Nos autẽ incipiamus a pas. que in mẽbris aĩatis nascunt̃ interioribus: ⁊ in primis a cerebro ꝑ ordinem prosequamur ad inferiora pertingẽtes a superioribus: sed tamẽ paruã premittere volumus excusationẽ: q: paucas exteriorum tractaturi sumus passiões mẽbrorꝫ: nõ eñ eas excipere possumus ne forte tractatus noster minus sit cõpletus: ⁊ passiones membrorũ nõ exequãtur ordinem. Passiones inquã que nascunt̃ in cerebro ⁊ eius pelliculis sunt cephalea frenesis cal. ⁊ frigi. apostemata alienatões lethargia obstupefactiones vigilie q̃ dicunt̃ curchuina cõgelatiões memorie corruptiões scotomia ⁊ vertigines dormitatiões apoplexia epilepsia amor. Nos aũt incipiamus a cephalea.

¶ De cephalea ⁊ cã ⁊ significatione ei⁹. Cap. iij.

Cephalea aut in toto est capite: aut in parte: aut in medio: ⁊ vocatur hemicranea. Unaq̃q̧ harũ aut est ꝓpter pelliculas q̃ sunt sub cute capitis: aut ꝓpter eas q̃ operiũt cerebrũ. Que ĩ toto est capite: aut est ſm crisim: aut ſm cõsequẽtiã feb. aut sola per se. Cõsequẽs feb. aut de plenitudine est hũorꝫ ⁊ fumi acuti in capite q̃ fumus de malis est hũoribus stomacho se includentibus: cui⁹ significationes abominatio ⁊ cordis tremor: aut de humoribus in toto corpore coadunatis: aut ex defectione capitis: aut ex acumine feb. sicut tertiane: aut causon. Cephalea sola per se: aut ex solo est capite: aut ex stomachi colligatione: q̃ aut est de mala cõplexione: aut de officiali morbo: aut de percussione: aut de ventositate. De cõplexiõe mala: aut simplex est: aut cũ materia. Simplex aut calida ⁊ de interiori nascit̃ cã: sicut si calefiãt pellicule cerebri: aut ex calidorꝫ ciborꝫ acceptiõe: vñ capitis generãtur dolores sicut nucũ caseiveterꝭ carnis sicce: alliorꝫ ceparꝫ: ⁊ hmõi: aut de exteriori: sic calor solis. Significatões hmõi q: si tangat̃ caput calidum inuenit̃: ⁊ si res actualr̃ frigida superponat̃ ⁊ flores frigidi in naribus dolor mitigat̃ sicut si naribus cãphora apponat̃ ⁊ sandali: ⁊ de florib⁹ viola ro. ⁊ similia. Urina ⁊ egestio sunt tẽperata quibus nõ dominat̃ chol. aliqñ rubent oculi. Dieta infirmi calida fuit etas ⁊ tẽpus calidũ: aut est frigida q̃ aut de interiori similiter est causa: sicut si refriguerit pellicule cerebri: aut de exteriori sicut si in frigido aere caput discoopertũ fuerit: ⁊ si aq̃ bibat̃ frigidissima. Cui⁹ significationes: q: caput est frigidũ tactu cui si cã actualiter cali. supponat̃ caput mitigat̃: facies nõ rubet: infirmus nullã appetit rẽ frigidã dieta cui⁹ fuit frigida. Similiter tẽpus ⁊ etas mala cõplexio sicca in dolore capitis est debilis: hũida ṽo sola nisi sit cũ materia dolorẽ capitis nõ generat. Si mala cõplexio sit cũ materia sanguinea significatiões habebit: q: frigidis q̇escit actualib⁹ ⁊ potestatiuis dolor est cũ pulsatiõe rubet in facie: vene ei⁹ rubẽt ⁊ plene sunt q̃ si tãgant̃ inuenientur calide. Si de materia cholerica est: significatio est vt frigidis capiti superpositis q̇escat ⁊ si caput tangat̃ calidũ inueniat̃: color faciei citrin⁹ amaritudinẽ habet in bucca: facies sicca: pulsus velox: spissus subtilis atq̧ durus: vrina alb. ꝓpter cho. caput ascendentẽ vigilias patit̃. Si de materia est phlegmatica: ei q̃ de frigida est cõplexiõe assimulat̃: sꝫ hic hũiditas est in bucca: paruus tumor in facie ⁊ corpore: vrina grossa ⁊ al. pulsus grossus ⁊ tardus. Si cũ cholera sit nig. erit sicut illa q̃ de cõplexiõe est frigida: sed facies est liuida cogitatiõis ⁊ vigiliarꝫ est pessimarum: vrina alba ⁊ subtilis: pulsus tardus ⁊ subtilis. Dolor capitis q̇ ex officialibus nascitur morbis: aut ex cõstipatione est q̃ de multis grossis ⁊ viscosis nascat̃ humorib⁹: cuius significatio: q: si infirmus pleniter se dictauerit facies est plena: ⁊ cũ dolore capitis grauitatẽ hꝫ ⁊ thetinositatem: aut ex apostemate: apostema aũt de cã est exteriori sic ꝑcussione ⁊ collisione: cũ apostema de pelliculis q̃ sunt sub cute capitis ꝑforat ad pelliculas dure matris ex suis colligãtijs: aut de interiori sicut oĩa apostemata q̃ caput patit̃. Significatio doloris q̇ est ex apostemate calido est: q: infirmus cũ dolore pulsationẽ sentit ⁊ grauitatẽ febres ⁊ capitꝭ dolores in facie rubet. Si est frigidũ dolor est paruus. Si apostema qđ causa est doloris in pelliculis circũdãtib⁹ cerebrũ sit: infirmus sentit quasi ad ĩteriora sibi trahunt̃ oculi. Si aũt nihil horꝫ sentit intelligitur esse passio in his que sub craneo sunt pelliculis. Que de ꝑcussiõe aut collisiõe est cã ei⁹ nulla significatio est necessaria nisi interrogatiõe infirmi sola: q: eorꝫ causa palã est ⁊ aperta. Sed capitis dolor q̇ ex colligãtia est stomachi: aut ex humorib⁹ est cholericis in stomacho clausis: cui⁹ significatio pũcture sunt ⁊ angustie: tremor cordis ⁊ ardor capitis q̇ augmentat̃ cũ stomachus exinanitur: aut post somnũ: aut cũ ieiunatur: aut de phlegmate in stomacho putente. Eius significatiões: q: facit abominationem ⁊ post vomitũ quiescit: augmentatur eñ cũ cibis sit plen⁹: maxime frigidis acide eructat. Item dolor in capite ex multa comestione nascitur. eius est significatio desiderij cibi ablatio pigritia ⁊ emollitio stomachi defectio sentit dolorẽ in capite medio. Nascitur itẽ dolor capitis ex potatiõe vini: cui⁹ fumus calidus ad cerebrũ ascẽdit ⁊ ebrietas vocatur: hoc autẽ est ex defectiõe cerebri fumũ recipiẽtis: oĩsq̧ dolor capitis q̇ a stomacho est alleuiat̃ cũ stomachus inanit̃: augmentatur cũ grauat̃: ⁊ cib⁹ stomachi in malas qualitates mutatur: he sunt species cephalee q̃ est in capite. Sed oportet intelligere q: q̃dã ẽ acuta ⁊ velociter finiẽda: ⁊ vocat̃ cephalea absolute: ⁊ est tarda ad dissoluẽdũ ⁊ finiendũ: ⁊ vocatur galatea: hec aũt ex parua augmẽtat̃ cã sicut voce ignis splẽdentis visione: ⁊ odore vẽtriculos cerebri implẽte: ⁊ cũ potatiõe vini: hec species ex frigidis ⁊ grossis humoribus maxime nascit̃ ⁊ ex cõstipatiõe ⁊ forti vẽtositate: aliquãdo tamẽ ex hu. calidis. Gal. in lib. loci passibilis: cephaleã inq̇t dolorẽ capitis q̃ galatea solet vocari cõstat ex passione esse hominis: quã si paucis diffinire velis verbis: cephalea erit diuturna ad sanãdũ dura parꝫ nociua donec in maius veniat nocumẽtũ: vt nullã vocẽ tãgibilẽ sustinere valeat: nec sermonẽ aliquãtulũ clamorꝭ habẽtẽ: nec motũ nec splẽdorẽ aliquẽ: sꝫ maxime amat vt in q̇ete ⁊ obscuritate maneat ꝓpter magnitudinẽ doloris quẽ sentit: quorꝫ alij cogitãt ꝙ caput q̃si vas vitreũ habeãt. Dolor aũt hmõi in multis in radices oculorꝫ secedit: hec passio sicut ⁊ epilepsia tempora habet interpolata ⁊ in intermissionib⁹ has hꝫ qualitates sicut ⁊ epileptici: pl⁹ aũt habẽt epileptici: q: defectior his est superior pars capitis. vñ Gal. quorũ capita facile replent̃ ⁊ corpora ex capitis plenitudine sauciant̃: loca capitis q̃ recipienda parata sunt ĩfirmitati ⁊ cõueniẽtia ⁊ appetibilia sunt suscipiẽdi morbi. Eñ g̃ mala sit dieta eorꝫ cadũt in galateã passionem: neq̧ longũ est a veritate quosdã horũ dolorẽ in pelliculis cerebri sentire: ⁊ quosdã in pelliculis circũdantibus cerebrũ: quib⁹ dolor venit vsq̧ in radices oculorꝫ que passio est ĩ pelliculis sub craneo exteriori. Itẽ Gal. lõga vigilia dolorẽ capitis generat corruptiõe aũt digestiõis fumus ad caput ascendit: simile facit ⁊ lõgus somnus: ex multa eñ digestione caput implet̃ de multa humiditate ca. Dolor capitis q̇ hemicraneus nũcupari solet in media ꝑte capitis est: ⁊ ex hũorib⁹ nascit̃ pessimis calidis vel frigidis pelliculas implẽtibus cerebri: aut de fumo ad cerebrũ ascendente a stomacho. Significatio sensus est doloris ex vna parte in interiori craneo ipsi⁹ capitis. huiusmodi aũt habẽtes dolorẽ patiunt̃: sicut ⁊ in galatea passiõe: qđ cũ sit pessima accidẽtia patiunt̃ oculi: aliqñ eñ ꝑeutit visus: aliqñ hec passio cũ interpolatiõe venit. Aliquãdo etiã est dolor capitis ex inanitiõe q̃ ꝓpter siccitatem

fit sicut cũ sang. fluxus nimiꝰ est a naribus: aut ex mẽstruis aut emoroide: aut fluxu ventris: aut multa effusione sanguinis sicut patiũtur femine in ꝑturitiõe. leuitate, iꝫ alienationẽ atq; vanitatẽ. Itẽ dolor capitis solet nasci post coitus qđ ex defectiõe est cerebri ⁊ plenitudine corporis. Itẽ ex angustia ⁊ sanguinis minoratiõe: aut ex cerebri defectiõe ⁊ sensuũ multitudine: sicut Gal. dicit in q̃rta particula li. de interiorũ mẽbrorũ passione. possibile inquit est dolorẽ cõtinuũ capitis ex defectiõe esse cerebri: aut de sensuũ suoꝝ multitudine. Itẽ dicit in li. de custodiẽda sanitate titulato: caput sepe dolẽs est ex perfectione sensuum neruı qui a cerebro ad stomachũ descẽdit. Nascit̃ quoq; dolor capitis ex multitudine fumi caput petẽtis: cuiꝰ significatio sonus est in auriculis: ⁊ plenitudo in faucibus ⁊ mutatio doloris de latere in latus. Nascitur itẽ de apostemate calido vulue postq̃ genuerit aut abortierit ⁊ nõ mũdificatũ fuerit: ⁊ dolor ẽ in sũmo capitis. Opꝫ aũt intelligi q: dolor capitis q̃ ex passiõe est cuiusdã mẽbri in mẽbro qđ cã est doloris: aut in eo incipit: ⁊ post caput ascẽdit. Dolor capitis paruus ꝑmanet diutius: aliq̃n quidã dolorẽ capitis patiunt̃ adeo vt perdãt vocẽ qđ ex passione est neruı ad lacertos gutturis ⁊ gule veniẽtis. Gal. dixit in libro sermonũ: q̃n caput partim dolet partim nõ: aliq̃n est in pelliculis aliquãdo in venis aliquãdo extra craneũ aliquãdo intra: quarum inuestigatio molestissima est: ⁊ ad veritatem dura.

De frenesi calida ⁊ frigida: ⁊ apostemate cerebri ⁊ alienatiõe mentis. Cap. iiij.

Frenesis aut ex calida est cõplexione quã patit̃ cerebrũ aut sue pellicule: aut de calido apostemate in pelliculis ipsiꝰ cerebri: aut in cerebro: aut ex multitudine chol. in venis est cerebri. Qui autẽ dolor est ex apostemate durior est ⁊ fortior. Calidũ ṽo apostema aut de sanguine est aut de chol. rub. Significatio eius est feb. cõtinua: calor ṽo fortis in tactu: tactus capitis ⁊ faciei est calidior in tactu totius corporis: alienatio habet̃ mẽtis vigilie: aliquãdo somnus cũ imaginatiõe ⁊ suscitant̃ cũ fortitudine ⁊ clamore grossescit lingua nigrescit accipit de vestimẽtis flosculos ꝑpter imaginatõis corruptionẽ: eorũ oculi aliq̃n lachrymant̃ ⁊ lippi sunt aliquãdo sicci. Et si sit ex apostemate sanguineo oĩa accidẽtia sunt cũ risu ⁊ somno rubore oculoꝝ alienatiõe: calor eorũ est pũgitiuus facies nõ multũ rubea: sed citrinitati cõtigua cũ siccitate: qđ qui patiunt̃ ex apostemate cholerico habẽt accidẽtia supradicta cũ ira cõtentiõe ⁊ ꝑfidia. Si aũt apostema melãcholicũ est eadem sunt accidentia cũ vanitate ⁊ leuatiõe assidua alienatione nimia timore suspectiõe ⁊ ploratiõe. Cũ autem his materijs parũ miscet̃ phlegmatis superiora habẽt accidẽtia cũ vigili somno. Pulsus in tota hac passione paruus defectꝰ parũ durus nimiũ diuersus est ⁊ anhelitus spissus. Est ⁊ alia frenesis nascẽs ĩ cerebro ex apostemate diaphragmatis ꝑpter colligãtiã nerui ex cerebro descẽdentis. Omnia accidẽtia superiora frenesis habet ista: sꝫ tñ ea nõ adeo fortia. feb. est fortior per totũ corpus plus apparet calor ex vicinitate loci infirmãtis ad cor. hypocũdria aũt sursuꝫ trahitur anhelitꝰ angustiosus pectus latũ ⁊ hypocũdria sunt calida: q: cerebro sunt vicina: he passiões ambe sunt molestissime. Opꝫ aũt intelligas: q: q̃ frenesim inciderint: ⁊ ad hanc etatẽ deuenerint nõ euadunt plurimi. passio autẽ ista huic etati est cõria. Apostema nascẽs in cerebro sanguinolẽtũ est. vnde in ip̃a facie ⁊ arterijs tumescẽs vt sentiãt ossa serre assimilãtia q̃si sint separata: ⁊ nimiꝰ est his dolor ⁊ cõtinuus rubor in facie oculi exeũt abominationẽ patiunt̃. Est ⁊ aliud apostema qđ vocat̃ herisipila nimiũ faciẽs dolorẽ ⁊ ardorẽ quasi igneũ. Color eius citrinus bucca nimiũ sicca alienatio mẽtis est vt in frenesi ex apostemate cali. qđ est in pelliculis cerebri: in alia frenesi ex calore epatis in diaphragmate ad cerebrũ ⁊ eiꝰ pelliculas ascẽdẽte ꝑpter colligãtias eoꝝ. Est ⁊ alienatio propter fortẽ calorẽ febriũ cũ fumus febris ascendit ⁊ caput inde deficit.

De lethargia ⁊ cã ⁊ significatõe eiꝰ. Ca. v

Lethargia est corruptio quã patit̃ memoria: nascens ex mala cõplexione frigida: aut de materia phlegmatica q̃ cerebro seu puppi sue dñet̃: sicut frenesis q̃ nascit ex cho. ru. dominatiõe. Similiter hec spẽs est ex abundantia humiditatis ⁊ phlegmatis. Significatio eiꝰ facies tepida ⁊ feb. lẽta ꝑpter putredinẽ phlegmatis ⁊ habẽt stuporẽ ⁊ somnũ difficilẽ ad excitandũ. Si autẽ de aliq̃ re interrogent̃ dure ⁊ moleste ab eis r̃ndet̃: mente alienant̃ ⁊ oscitationẽ habẽt nimiã buccã tenẽt apertã q: obliti sunt claudere eã: alij habẽt solutionẽ phlegmatis: alij sunt cõstipati: vrina eoꝝ turbida sicut asinina vel iumẽtina: habẽt etiã tremorẽ ⁊ in extremitate corporis sudorẽ: eoꝝ facies nigredini pertinet tremũt: pulsus eorũ mollis est ⁊ magnus ⁊ diuersus: ex citusosus sic piplemonicoꝝ pulsus anhelitꝰ tardus defectus ⁊ diuersus. Si lethargia ex siccitate fit hñt vigilias nõ stuporẽ somnũ q̃ chumia vocat̃ vigilem. Stupor est aut ex frigi. cõplexione quã patit̃ cerebrũ: aut de materia phlegmatica aut de feb. acuta: aut ex ꝑcussiõe quã lacerti patiunt̃ corporis: aut ex cõpssiõe cerebri: aut ex cõfractiõe ossiũ capitis: aut de frustulis q̃ fractis ossibus capitis supponunt̃ cũ medicari velit medicus. Vigilia ex cõplexiõe est sicca: ⁊ materia melãcholica siue cholerica. Cũ aũt eã faciẽs vigilias cause cõmiscet̃ faciẽti stuporem fit illud qđ chuma vocat̃. Si phlegma plus abũdet fiet stupor maior: si siccitas maior vigilia: infirmꝰ se habet q̃si vigil dormiẽs oculi eius sunt apti mẽs turbata et alienata. Significatio qua mõstrat̃ hec passio infirmꝰ iacet supinus ⁊ extẽsus q̃si mortuus oculi sunt sani: facies in quodã tpe tumida: colorq; niger: aliq̃n habẽt duritiẽ vrine: aliq̃n mollitiẽ: q̃ passio cum sit debilis si immittas aliqđ iusculũ in os egroti transglutit̃: si aũt fortis non transit: sed naribus exit. hmõi egroti vigilias habẽt nimias cõstipationẽ vrine: neq; anhelitus eorũ apparet: pulsus eoꝝ est paruus defectus atq; spissus. Differt ab apoplexia: q: habẽs hãc passionẽ habet anhelitũ rectũ ⁊ sanũ. Si aũt hãc passionẽ mulier patiat̃: videdũ est ne sit suffocatio matricis. iacet ẽm cõsuetudinẽ suã: aliq̃n alleuiat̃ passio ⁊ intelligit qđ audit: aliquãdo habet nimiã defectionẽ. Illa aũt passio q̃ vocat̃ scochocos. i. cõgelatio nascit̃ ex oppilatione q̃ est in ventriculis puppis cerebri: de humoribus frigidis ⁊ siccis: aliquando ex nimia potatiõe aq̃ frigide ⁊ in ea balneatiõe ⁊ fructuũ refrigeratiõe ⁊ comestione eoꝝ. Significatio eiꝰ: q: totũ corpus est sine sensu ⁊ motu: ⁊ suspẽsus est anhelitus sicut mortuꝰ. Differt aũt a stupore: q: in stupore oculi sunt clausi: in congelatiõe ṽo aperti: q̃n aũt hec passio homini incipit ventre remanet hõ ꝑut ipsum inuenerit se habẽtẽ: seu sedeat: stet aut dormiat aut oclos aptos seu clausos habeat. Silr si aliq̃d operet̃ eodẽ modo operat̃. Preter has sigñiões hꝫ eas quas ⁊ chuma. Corruptio ratiõis ⁊ memorie: aliq̃n corrũpit̃ vnũ aliq̃n vtrũq; sicut seniores patiunt̃: quibꝰ cõtingit ex defectione cerebri. Corruptio autem hec aut ex frigida ⁊ simplici cõplexione: aut ex phlegmatica est materia. Si ex cõplexione est frigida: infirmus patit̃ obliuionẽ ⁊ grauitatẽ ⁊ pigritiã cũ somno. Si est cũ humiditate stuporẽ ⁊ obliuionẽ. Si de frigiditate ⁊ siccitate vigilias patit̃ nimias. Si de materia est phlegmatica purgat̃ ꝑ os aures ⁊ nares. Scothomia aũt ⁊ vertigo aut ꝑprie sunt in cerebro: aut ex alteriꝰ mẽbri colligãtia. Si scothomia sit ex cerebro aut de cõplexiõe est frigi. ⁊ hu. aut de hu. phlegmaticis ꝑ̃e cerebri dominãtibus. Vertigo aũt est ex humo. phlegma. in venis cerebrũ circũdantibꝰ coadunatis: aut de humo. choleri. vel sangui. qui nõ possunt dissolui ⁊ ita rotant̃ circa cerebrũ: aut de cõpressione cerebri ꝑpter fracturã ossiũ capitis: aut pressurã alterius rei. Significatio scothomie: q: hõ est sicut maniacus oĩa mẽbra eiꝰ debilia propter mollitiẽ nerui de phlegmate cerebri. Significatio vertiginis: oĩa anposita infirmꝰ videt moueri: maxime res rotũdas: sicut molas ⁊ filia. si de phlegmate os habet acidum vel salsum. si de cho. rub. os habet amarũ. Vniuersales significatiões vtriusq; passiõis obscuritas est oculoꝝ grauitas ⁊ tinnitus auriũ. Si ex colligantia sit cerebri ad alia mẽbra ex ambarũ erit passione arteriarũ q̃ sunt post auriculas ꝑpter cõplexionẽ frigidã: aut ex hu. est phlegmaticis vel calidis. Signa q: hmõi vene sunt plene ⁊ extẽse: alia est ex passiõe ãbaꝝ venarũ iuuenliũ ꝑpter frigidã cõplexionẽ: aut hu. phlegma. vel chol. signũ est: q: col-

lum est extensus. Alia ex stomachi patientis est colligantia propter complexionem frigidam aut phlegmaticam. Signum quod infirmus habet abominationem cordis tremorem augmentatur propter nimiam comestionem. Item quandoque nascitur scotomia ex continuis acutis feb.

De apoplexia et fictionibus eius et epilepsia. Ca. vj.

Apoplexia et epilepsia nascuntur ex ventriculorum cerebri constipationibus. Est autem apoplexia cum omnes ventriculi cerebri omnino oppilantur et subito: unde virtus sensibilis et mobilis transire prohibetur: et membra sensibilia: et motus voluntarius aliquid non operantur. Cessant ergo virtus sensibilis et motus regitiue virtutis: actionesque cessando minuuntur. Oppilatio autem huius passio. ex hu. est phlegma. grossis et viscosis: aut de phlegmate cum melancho. se miscente: siue ex grossitudine sanguinis: aliquando vini plenitudine et ebrietate: quae apoplexie species est mortalis sicut hip. in apho. ait: si inquit ebrius apoplexiam patiatur spasmatur atque moritur: si non feb. superueniat: aut non loquitur cum ebrietas dissoluatur. Antecedit pas. hanc dolor in capite acutus: tumor in faucibus: obscuritas in visu: vertigo: splendoris imaginatio: extremitatum frigitudo: corporis titillatio. Signum huius pas. vicina est congelationis fictioni. infirmus non dormit nociua super caput cadentia non sentit: anhelitus eius quasi stertentis auditur. cum augmentatur pas. anhelitus fit stertenior: et in anhelitu aliquando sonus pectoris auditur: quod ex duritie et angustia fit ipsius anhelitus. Si autem passio non confortetur phleg. sonans non transglutitur: sed per nares emittitur. Si hec pas. fit ex phleg. vel sangui. rubet facies. Si de cho. nig. nigredini pertinet. patiens tenet oculos semiclausos et permanent sicut fuerunt in latere: s. aut sedentes aut iacentes stantes et similia. Hec pas. si sit fortis non sanatur: si debilis ad sanandum dura fit: sed mouetur in epilepsiam et paralysim: sic Hip. dicit: apoplexia si est fortis non est sanabilis: si debilis non facile curabilis. Epilepsia est cum totum corpus spasmum patitur: vt in terram cadat infirmus: aliquando temporibus constitutis: aliquando interpolatis diuersis: causa eius est apoplexia: sed tamen minor in fortitudine et virtute: causa enim que epilepsiam facit non est in omnibus cerebri ventriculis: sed quedam ventriculorum oppilantur: et vie neruorum membra corporis mouentium. sua materia minor est quam apopletica in quantitate et qualitate et substantia: unde fit vt infirmus in epilepsia sentiat et se moueat quod non fit in apoplexia: et inde dicunt epilepsie causam apoplexie esse mediam: quedam tamen epilepsia est a cerebro quedam a neruorum spasmo. que ex cerebro: quedam ex ipso solo: quedam ex colligantia oris stomachi vel alterius membri. que est solius cerebri: nascitur sicut dixi ex constipatis ventriculis ipsius cerebri: et quia spiritus atque virtus motiua prohibentur ne ad membra transeant que voluntarie mouentur: hec oppilationes ex hu. sunt grossis phlegmaticis et viscosis in hora passionis ad ventriculos cerebri descendentibus: aut ex grossis hu. melancho. aut compressione cerebri cum franguntur ossa capitis: aliquando hec pas. nascitur cum rotando vel circuendo homo se moueat centies vel amplius: humores atque spiritus calefiunt et mouentur et ita homo in terram labitur. Epilepsiam de cerebro precedit nimius capitis dolor cum grauitate et visus obscuritate: corruptionibus sensuum: auditus: gustus: et odoratus. si fit ex phlegmate fit corpus plenum grossum et al. eius dieta fuit refrigeratiua: humectatiua et phlegmatis generatiua. Si de cho. fit nig. homo macidus est color niger: eius dieta desiccatiua fuit et melancholica. Epileptici propter stomachum ex fumo patiuntur phlegmatico vel melancholico ad cerebrum ascendentibus: et ventriculos eius implentibus: et oppilantibus. precedit hanc nimia oris stomachi angustia abominatio cordis tremor punctura in stomacho maxime si tardetur comestio: aut minoretur: hec cum timentur subito labuntur: aliquando precedit visus obscuritas: aliquando clamant voce magna: aliquando non cadunt sed debilitantur et deficiunt: currit de oribus eorum saliua. Epileptici de alijs membris corporis ex fumo patiuntur frigido ascendente ad cerebrum de patiente membro: sicut in manuum et pedum digitorum videmus passionibus: et in colica: et matricis passionibus. omnium horum signa sunt passioni oris stomachi similia: fumus enim ab his ad cerebrum ascendit: aliquando etiam contingit mulieribus concipientibus si parturierint sanantur: aliquando morsis a scorpionibus si neruos inciderit morsus. Signa horum omnium: quia patiens fumum frigidum sentit ascendere a membris vbi sunt: et hoc subito de membro in membrum quoad perueniat ad cerebrum et ita cadunt. homines huiusmodi pas. habituri parum ante tempus pronunciant affuturam sibi ex his que sentiunt indicijs. Epilepsia ex spasmo que ceteris est peior: est cum spasmus per omnia corporis membra consequitur: cum enim cerebri ventriculi omnes ex illa abundantia impleantur: et nerui actiones principalium membrorum et maxime regitiue virtutis patiuntur: et sicut ante diximus phleg. et melancho. consequitur: cum nerui per latum extenduntur: unde neruis spasmus peruenit: deinde homo in terram cadit: hec species epilepsie vicina est apoplexie. Precedunt autem epilepsiam abominatio et obliuio: et quia stabilis est: omnis sperum habet significationes: sputa in ore flagellationes in sui parte. Sputorum causa est: quia natura vult expellere causas morbum facientes. Flagellationum causa virtutis expulsiue est motus ad repellendos hu. Particularia singulorum hominum accidentia in hac pas. sunt hec: fortiter cadunt clamant linguas masticant preter voluntatem exeunt egestio et vrina: in alijs spuma. Signa etiam sunt hec vt si infirmus cum vino et myrrha et cornu caprino fumigetur: et detur ad comedendum epar caprinum assatum: et odoret ipsum: cito enim propter hoc incidunt terre: et apparent significationes dicte. Alij dicunt si pelles caprinas vestiunt nouiter excoriatas que infundantur aqua illico cadunt. Multi hac passione moriuntur: quia accidentibus his molestantur. plurimum hec pueris venit paruis posteriori quam etati et iuuenili raro. Senium et senectus propter siccitatem membrorum suorum non patiuntur. Pueri ex duabus habent causis: aut propter naturalem humectationem sui cerebri: aut propter malam dietam. Si causa huius ex complexione est naturali: in initio natiuitatis contingit. Si per malam dietam post consequitur: neque vnquam sanantur si post has etates euenit. In pueritia multi sanantur si secundum quod oportet medicentur: sanitas eorum in etatis temporis regionis et diete commutatione: sed si .xx. annos transeat moritur cum ipsa. Est et pas. altera ex grosso nascens phlegmate. hanc aliquando propter ebrietatem solent pati et ex mala digestione et multa comestione grossorum ciborum maxime: et quia neque se balneant neque exercent hec pas. precedit stuporem mentis et epilepsiam: oportet autem hanc intelligi si apparent homini signa quia videat in somnis quod incidat res sibi grauis: aut quasi vt aliquis eum accipiat et constringat aut sicut ab alio suffocetur: vellet autem clamare cum non audiatur.

De melancholia et causa et significatione eius. Cap. vij.

Melancholia est sine fe. alienatio mentis. Contigit autem ex cerebro aut ex colligato sibi membro. Si ex solo cerebro fit ex hu. est melancho. in cerebro nascentibus: aut a stomacho venientibus et paulatim ibi se coadunantibus: et ipsum incendentibus vnde et animus conturbatur et rationabilitas mutatur. Ex colligantia cerebri ad alia membra fumi et melancholi. hu. sunt a stomacho: aut sub hypocundria. Est et melancholia que ex totius corporis hu. est incensis aut de tumore et tristitia. Sunt signa vniuersalia melancholie timor et tristicia: et cum intentione mala: alij enim timent mortem: alij desiderant eandem: alij multum rident: alij flent: alij se negant alij vasa lutea se esse putant et cauent ne ea frangant: alij sperant quod sint bruta animalia: et sicut galli clamant: alij diuinant et se de diuinis predicere putant. Significatio vtriusque speciei propria. que enim de hu. est melancho. in cerebro incensis nimiam habet alienationem angustias: tristitias: timores: dubitationes: malas imaginationes: suspicationes et similia. Si ex frigido acide ructat vel fumose malam habet digestionem: sputa multa dolorem sub hypocundria ardorem sonitum et ventositatem: sitit inter spatulas. hec autem accidentia post cibum sunt venientia: que ex sanguine est ardente: alienationem habet cum risu et leticia: corpus infirmi macidum: color niger pili in corpore sunt nimij nisi in pectore vene late: oculi rubei pulsus magnus parum velox: dieta eius cali. et hu. sicut carnes dactyli mel vinum forte. hec sunt eius signa. que ex multo est sanguine grauitatem sentit in corpore et per emoroidas sanguis effluit ex consuetudine et restringitur: femina perdit menstrua: hec omnia abundantis sanguinis sunt signa. In melancho. ex cho. habet alienationem: clamorem: instabilitatem: vigilias: non quiescunt multum irascuntur: multum calidum habent tactum sine feb. maciditatem habent et siccitatem: oculorum instabilitatem aspectumque leonis: citrinitatem coloris: etas iuuenilis est complexio naturaliter cali. fabulatores antea dieta calida et sicca: sicut allia cepe sinapis et similes herbe: laboriosi ieiunantes: parum comedentes: multum bibentes vinum vetus et dulce et similia. vnde passio certificatur durior et molestior. Si hu. sint melancho. angustiatur infirmus: tristatus est cogitosus fit et timidus plorans: et mala imaginans: solitudinem amans: et habet omnia accidentia melancho. vniuersalia: sed tamen in ce-

rebro ex cho. nig. hec hꝫ ꝓpria: timorē: tristiciā: angustiā: q̄ accidunt ex nigredine humorꝫ τ obscuritate τ turbiditate animorū. his significationibꝰ species huiꝰ infirmitatis intelligunt. Hip. in scdo epid. particula: cuiꝰ cor inqt hꝫ cōplexionē calidā τ siccā: cōplexionē vō cerebri humidam facile cadit in melācholiā: cholera ēm dominās vsqꝫ in iuuentutē intendit τ in cho. nig. ꝯuertit. Cōplexio cerebri cū frigida τ hu. fit mollescit τ deficit: vñ fumū melācholicū ascēdētē a corpore recipit: deinde obscurat tristitia τ timore sibi dominātibꝰ. Hec duo accidētia melācholie sunt ꝓpria: vnde Hippo. in apho. Timorē τ tristiciā patiētes: melancholiam intelligūtur habere passionē. hec aūt pas. fit plurimuꝫ in autumno. Est τ alia spēs melācholica quā q̄ habēt galli videnf habere similitudinē τ clamāt sicut galli: τ latrāt sicut canes: immo se esse canes dicunt: exeunt de nocte ad nocumēta: τ ibi vsqꝫ ad diē morant. Signa huiꝰ sunt: q: color est citrinꝰ: ocli cōcaui sicci: os eiꝰ siccū: sitiēs multū: in pedibꝰ eiꝰ vulnera τ pustule videt: τ in facie sīr: q: offendēs cadit sup faciē: i cruribus semp habēt caninos morsus. nūq̄ sanant q̄ hac spē infirmant: opꝫ aūt intelligat: q: h̄ pas. a parētibꝰ hereditet.

De amore q̄ hereos dr̄ τ cā τ signione eius. Capi. viij.

Amor est cōfidētia aīe suspitiosa in re amata et cogitatiōis in eadē assiduitas: cuiꝰ signio oculorū est cōcauitas: τ ipsorū motio assidua: macie palpebrarū: neqꝫ lachrymant: pulchritudinē hñt in visu: mēbra p̄ter oclos in macie mutant: pulsus eoꝝ fit tristiū: sꝫ si res amata noiat pulsus de sua natura mutat diuersat τ turbat. Hec est signio morboꝝ in cerebro nascētiū. Opꝫ aūt intelligi: q: significatiōes quorūdā morboꝝ duarū vel triū sunt cōplexiōes passionū: sicut est alienatio ptinēs frenesi τ melācholie τ stupor lethargie τ passiōi chuma vocate: alie vniuscuiusqꝫ morbi sunt ꝓprie: sicut timor τ tristitia melācholie: spuma quoqꝫ epilepsie: vñ nō est necessariū in cōibꝰ significationibus cōsidere nisi proprias vnde possit iudicare satagat adiungere.

De passionibus quas patit nucha. Cap. ix.

Passiones in nucha τ neruis: τ a nucha ꝓcedētibus septē esse ꝓpēdunt: mollities epilepsia de spasmo epilepsia dormitationes spasmus tremor titillatio. Mollities ē cū in initio neruꝰ ad aliqd mēbrū veniēs oppilat. Uirtꝰ ēm motiua ꝓhibet ne trāseat ad mēbrū illd: deinde mēbrū emollit vt neqꝫ sentiat neqꝫ moueat. Si aūt oppilatio fit oīm neruoꝝ iiiis aufert sensus cū motu totiꝰ corpis τ oī actiōi regitiue nocetur: τ tunc epilepsia de spasmo vocat q̄ de phlegmate est cerebri implēte ventriculos. Si aūt oppilatio in latere fit vno totius illiꝰ lateris τ faciei fit emollitio: τ vocat epilepsia et paralysis. Si vō oppilatio ī nucha fit ī initio mēbroꝝ q̄ sub facie sunt fit emollitio. τ si in vno latere oppilat nucha: mēbra illiꝰ lateris emolliunt. Si vō fit oppilatio ī neruoꝝ ad lacertos veniētiū initio faciei: τ hoc in latere vno: in latere illo faciei est emollitio τ vocat paralysis: q̄ palysis ex mollitie τ spasmo nascit coadunatis: q: emollit nimis maxille lacertus τ alteriꝰ spasmat. Si ꝯstipatio fit in initio nerui ad guttur veniētis amputatio fit vocis: si in neruo ad pectoris veniēte lacertos fit angustia anhelitꝰ: τ si in neruo q̄ venit ad vesice lacertos exit vrina preter voluntatem. Si in lacertoꝝ nadiū neruo exit egestio sine volūtate. Jtidē intelligendum est de cūctis mēbris si ad lacertos eoꝝ veniētes oppilentur nerui: emollito ēm neruo mēbri sensus ex necessitate amittitur atqꝫ eiꝰ motus. Cōpressiōes aut sunt ligamēti aut apostematis in nucha nascētis: aut ossis locū suū exeūtis τ neruū cōprimētis. Jtē mollities mēbri ē ex incisiōe sui nerui ad illd veniētis τ fractione ipsius si per latū incidat que mollities nūq̄ sanat: sꝫ si p lōgū amputet nihil nocumēti mēbrū patitur. Gal. hec pas. seniorībus plurimū cōtingit si eoꝝ capita hu. frigidis sunt plena: qbus si subito supuenerit calor aut nimia frigitudo hu. liquefiunt: τ in loco vbi neruus incipit descendūt: maxime hāc patiūtur q̄ neruos habent debiles fortibꝰ ēm neruis raro hoc accidit. Signio vñ nerui mollitio intelligit satis est in ꝓpatulo ex sui mollitie: τ sensus τ motus ablatiōe. Si ex hu. fit phle. fit subito sine cā exteriori. Si ex cōpressiōe fit ligamēti intelligit q: ex ligamēto fuerit. Si de incisiōe aut cōpressiōe nerui necesse ē pcessisse ꝑcussionē: aut casum: aliqñ tñ emollitio subsequit cū mēbrū a sui cōcatenatiōe dissoluit. ꝓpter humiditatē ēm τ viscositatē infrigidat ligamentū τ lubricat os vt exeat locū suū: aliqñ ex materia calida cōtingit sicut videmꝰ in fine acute pas. vtpote frenesis ex mollitie mēbri. Sepe in colica pas. veniunt emollitio τ cōcatenatiōis separatio cū morbus ꝫm crisim finiatur natura hu. ab interioribꝰ ad exteriora implēte. Uidi aūt multos yleō habentes quibꝰ cubitoꝝ separant cōcatenatiōes alij coxaꝝ alij spatularum motū perdūt: sed tñ horū sensus est perfectus. Paulus dixit q: multos colicam perpessos viderit τ de mollitionibus extremitatū curati sunt: neqꝫ sensum perdiderunt. Epilepsie significationes sunt q: habens cadit supinus vox τ volūtarius motus amittit: precedit hāc passionē dolor in capite nimius τ plenitudo in faucibꝰ: vertigo τ obscuritas visus: frigitudo in corporis extremitatibus titillatio in corpore toto grauitas in motu stridor dentiū in somno: vrina nig. hypostasis q̄si farina grossa aut scabies. Hec pas. plurimū seniorībꝰ contingit τ hoībus frigide τ humide ꝯplexiōis: τ quoꝝ dieta grossa est τ phlegmatis generatiua. Juuenes nō liberant si hāc pas. in tpe calido patiant. Peior qualitas huius pas. est anhelitus mali τ diuersi τ sue diuersitatis ablatiui. Separatio cōcatenatiōis palā est: cū enim ossis frustū videt: patet q: suas cōcauitates exierit. Aliquādo in mēbro vno simul sunt emollitio: spasmus τ separatio: qd videre poteris cū membrū emollitū τ separatū tremat circa suū initiū: aliqñ videbis separatū spasmatū τ tremulū: vñ oportet preuideri ne in medicina decipiaris.

De paralysi τ causa τ significatiōe eiꝰ. Cap. x.

Paralysis est faciei tortio τ maxime in latus vnū motio: qd contingit ex motiua virtute ad lacertos faciei τ oculoꝝ nō trāseunte. Jtē paralysis nascit ex spasmo vnius maxille lacerti q̄ sanam maxillā sibi trahit: cuiꝰ significatio est: q: oculꝰ infirmi ex parte sani lateris nō potest claudi. Inferior ēm palpebra retinet circa inferiora: quē si sufflare ꝑcepis: flatꝰ ex vna parte oris tātū exit: qd fit q: maxille lacertꝰ nimiū latus protrahit: q: vō sensus τ motus amittit oēs emollitionis species certificant. Dormitatio nascit vñ τ mollitio: ex neruorū. s. constipatiōe: sed tamē emollitionis cā est fortior: hic etenim sensus perdit τ motꝰ. Jtē dormitatio ex frigida cōplexione nascit: q: neruus in partē suā cōplicat τ corrugatur: τ ideo parū virtutis aīate ad illū potest trāsire: τ qd trāsit nō ꝑfecte trāsit: aliqñ nascit ex nimia frigiditate nuis et corrugatione: aliqñ ex nerui defectiōe: sicut illius q̄ sup mēbrū iacuerit: aliqñ ex vētositate clausa subtus nucham: τ ipsam cōprimēte nuchā: q̄ virtutē motiuā oppilat: ne ad neruum trāseat. Significatio huiꝰ pas. est: q: quasi formicas ambulātes p mēbra sentit: sicut videmꝰ in sup mēbra sedētibꝰ.

De spasmo ex plenitudine. Cap. xj.

Spasmus est minoratio longitudinis membri infirmi in quātitate sua naturali: qui si in toto corpore est vocat thetanus quo totū corpus extēdit: vel multa mēbra in vtraqꝫ latera equaliter: τ est extēsio erecta in neutra se latera mouens: thetanus vō in acuta pas. est. Si aūt spasmus in anterioribus est mēbris anterior spasmus vocatur: hic fit cū pas. est in posterioribꝰ lacertis. Si retro spasmꝰ vocat posterior. Cū in anterioribꝰ lacertis est spasmus passio vniuscuiusqꝫ mēbri cōpatit veniēs ad lacertos patientis mēbri. Spasmꝰ vel thetanus siue ex plenitudine vel inanitiōe sunt: aut ex mala cōplexiōe frigida nascunt: aut ex apostemate alicuius nerui calido: aut ex plenitudine cū implet neruus ex malis τ hūi. τ phleg. hu. eū extendētibꝰ: τ a lōgitudine sua eū minorātibꝰ: τ lacertū ad quē ipse venit neruus ꝯhēntibꝰ: vñ mēbrū infirmū curtat: sicut saccus de corio factus cuiꝰ coriū extēdit si de aliqua re plusq̄ capere possit impleat. Plurimū nascit hic spasmus in pueris lac grossuꝫ sugentibus: τ multis sine cautela comestionibus τ neruorū defectionibus: eorūqꝫ emollitionibus τ eoꝝ extendendoꝝ facilitatibus quoꝝ sanitas est facillima. Significatiōes precedētes spasmū in

pueris acuta τ cõtinua est feb. vigilie τ cõstipatiões ventriũ attritates oculoꝝ: virilia mẽbra fortia sunt τ sicca paruũ ex plenitudine spasmũ patiẽtia: q̃ cũ euenerit durus est sanari Significatio eius: q: venit subitus: dicta antea fuit perti nẽs plenitudini: aliquñ etiã post ebrietatẽ venit. Hip. inquit qui habẽt spasmũ si feb. quartane superuenerint cito soluit spasmus eoꝝ: hic eñ ex putredine grossi τ melãcho. est hu. q̃ cũ calefit dissoluit τ ꝯsumit in mẽbris. Oportet aũt intel ligi q: si iuuenes τ adolescẽtes epilepsiã paralysim apople xiam in estate passi fuerint ex plenitudine pessima τ molesta eis cõtingit. Cause eñ has faciẽtes pas. etatibus eoꝝ sunt inconueniẽtes. minus moleste sunt τ citius deficiunt si seni bus in hyeme veniũt ꝓpter cõcordiã passionũ ad cõplexio nes corũ τ naturas tẽporũ anni.

¶ De spasmo ex inanitione. Cap. xij.

Spasmus ex inanitione est siccitas neruí: τ con tractio sui cũ cõtractiõe lacerti in se τ mẽbri cu ius erat minoratio sicut videm⁹ in chordis citha re q̃ cũ igni appropinquant aut calido aeri con trahunt τ per se rumpunt. Est aũt hũc spasmũ intelligi de inanitiõe p̃cedẽti sicut nimia solutione vẽtris: aut in mulieribus fluxu sanguinis: aut de vulneribus siue de narib⁹. Similiter de re desiccatiua sicut labore: fame: vi gilijs: feb. acuta. hic spasmus peior est q̃ ex plenitudine: hu mores dissoluit: τ ꝓpter calore desiccat materiã: vñ spasm⁹ fit. Si vero spasmus post feb. venerit ex siccitate τ cõsum ptione fit hũiditatis ꝓpter cal. p̃cedentis feb. q: peior est peiori hic spasmus: maxime si post feb. q̃ sunt ex cerebri apo stemate nascit. vñ Gal. oĩs inquit spasmus post feb. nascẽs est pessimus. Spasmus nascẽs ex frigida ꝯplexione: aut est interior: sicut cũ ex hu. frigidis cõgelant τ corrugant lacerti corporis: τ maxĩe illi q̃ sunt sup spõdiles colli vel dorsi vel toti⁹ corporis. Si in mẽbris fit anterioribus anterior vocat spas mus. si in posterioribus posterior vocat: si in toto corpore spasmus absolutus: cui⁹ est significatio: q: rube⁹ viridis vel liuidus est color: oculi quasi foras exeũt τ maiores apparẽt q̃ fuerint: infirmus q̃ñ ridet τ corpus inflat sonãt digiti ei⁹ vigilias patit vrine solutionẽ egestiõis cõstipationẽ: vrina paulatim exit sicut sanguis. in initio morbi patiuntur sin gultũ τ dolorẽ in capite cubitis τ dorso: aliquñ tremorem τ a lecto ꝓpter spasmũ cadũt: hunc spasmũ τ thetanũ habẽtiũ expec. est mors in diẽ quartũ quẽ diẽ si transierint morbus transit: τ est spes sanandi. Spasmus quẽ neruus patitur ex apostemate calido est cũ ad cerebrũ puenit pas. vbi aposte ma nascitur. vnde pellicule patiuntur.

¶ De tremore qui paralysis dicit. Cap. xiij.

Tremor cõtingit ex defectiõe virtutis motiue que in tremẽtibus est mẽbris. Est aũt duab⁹ de causis: aut sc3 de interiori: aut de causa exte riori. Ex iteriori sicut de frigida ꝯplexiõe sicut patiunt seniores: τ aquã frigidã bibẽtes siue in ipsa balneãtes: siue nimium vinũ bibẽtes: multũ enim vinũ corpus refrigerat: virtutẽ dissoluit: aut ex oppilatione grossorũ hu. virtutẽ motiuã cõtrahentiũ ne per fecte transire possit ad membrũ: vñ deficit motus illius mẽ bri: aut de hu. grossis in ipso mẽbro coadunatis: q: cũ virt⁹ motiua mẽbrũ trahit sursum: ipsum sua grauitate deprimit deorsum: inter q̃ duo motus veniũt cõtrarij q̃ iuncti tremor sunt vocãdi. De exteriori causa sicut angustia ira suspectio ne tremore timore. Titillatiões seu tectigationes de mate ria grossa venenosa τ fumosa sunt nascentes: qd̃ intelligim⁹ q: in frigidis nascunt temporibus τ frigidis atq3 phlegma ticis corporibus cũ in aqua frigida balneant.

¶ De gibbositate. Cap. xiiij.

Gibbositas: aut est anterior quod fit cũ dorsi spõ diles exeãt anterius: aut posterior cũ ꝓtendunt in posteri⁹. Aliquñ etiã exeũt in aliqd̃ laterũ τ qd̃ inde fit vocat tortuosum. Exitus aũt spondilu3 aut de interiori est: aut de exteriori causa. De in teriori sicut cũ hu. sunt grossi τ viscosi quib⁹ nucha extendi tur: τ ligamenta spondiliũ infundunt τ lubrice spõdiles effi ciunt: deinde separate locũ suũ exeũt. Itẽ de cã interiori si cut cũ calidũ apostema nascit in lacertis spondilib⁹ vicinis q̃s cõprimens de loco suo expellit: aut de vẽtositate sub⁹ spõdiles se claudẽte. hec spondiles p̃mit τ a loco suo seclu dit. De cã exteriori sicut casu percussione τ similibus. Gib bositas aũt adeo est aperta: vt nõ significationib⁹ indigeat: s3 tñ eã q̃ est ex apostemate sequit tussis angustia anhelit⁹: q̃ est orthomiosus. Oportet aũt intelligi q: gibbosus ꝓpter apostema pectoris añ etatẽ cito est moritur⁹: apostema eñ nascẽs his quoꝝ mẽbra augmẽtant τ ipsum in pectore au gmentabit: neq3 pect⁹ ꝓpter hanc pas. dilatat: neq3 coste crescunt: cor autem τ pulmo semper accipiũt incrementum qd̃ cũ fiat pectus nimiũ stringit: ꝓpter nõ crescentes costas apostema vo cor quoq3 τ pulmo semper augmentant. vnde necesse est anhelit⁹ ꝯstringat ex q̃ duriter moriunt. Hip. ha bentes gibbũ cũ tussi τ anhelitu ante etatẽ iuuenilẽ cito mo riunt. locũ spõdilis infirme poteris certificari si super spõdi les dorsi manũ tuã asursum vsq3 deorsum mouebis. Cũ au tẽ manus tua sup spõdilẽ q̃ foras exierit ceciderit: aut q̃ sur sum ascẽderit: aut introierit: aut dorsum deuenerit: aut τ e medio dorso se mouerit: intende q: ibi infirma sit. He sunt significationes τ cause morborum in cerebro τ neruis: τ ab ipsis procedentibus nascentium.

¶ De passionibus que nascuntur in mẽbris sensuũ τ ab oculis incipiendum. Cap. xv.

Passiões oculoꝝ in ꝯiũctina vel cornea sunt: vel vuea: vel euagaido: vel inter vueã τ crystallinã vel in palpebris: vel in angulo oculoꝝ: aut in pelliculis visus: aut in lacertis oculos τ palpe bras mouentibus: aut in venis q̃ ad oculos ve niũt de pelliculis cerebri. Passiones in cõiun ctina nascẽtes sunt: ophthalmia: tremor: durities: prurigo: simila: pecia: vngula. Ophthalmia est cal. apostema nascẽs in cõiũctina: τ est triplex. Una est nascẽs de cã ꝓmitiua: sicut sole: fumo: puluere: oleo cal. τ similibus: est fe. quã sine apo stemate patiunt oculi: cui⁹ cã si auferat vel q̃es eis succedat q̃escit dolor. Signiõẽs hui⁹ ophthalmie sunt lachryme rubo res: ardores: τ oĩa pua. Secũa est turbulẽtia in oculis: τ rubor τ dolor priore maior. Nascit hec ab exteriori cã sicut τ p̃ma: sed fortior est cã: aut de interiori: sicut de calido apostemate in cõiunctina nascẽte ꝓpter hu. calidos descẽdẽtes de cere bro τ defectiõe ipsius mẽbri: hmõi q̃dã est debilis: quedam forti.s. Significatio debilis: q: cã sua discedẽte τ ipsa disce dit. Est τ durior: cui⁹ significatio oculoꝝ tumor τ dolor duri ties τ multe lachryme: plenitudo venaꝝ q̃ ex nimia fit mate ria τ fortitudine sui caloris. Tertia durior est secũa: τ acciden tia cã significantia sunt duriora τ fortiora: τ maius aposte ma. tumor in ambabus partibus τ palpebris ad exteriora inuersis graues sunt in motu: oculoꝝ albedo nigredine sua est altior: qd̃ ex nimia ẽ materia τ sanguinolẽta. Tũores sunt quattuor modis. Un⁹ quẽ subito patiunt: τ maxime est in se nioribus. Significatio ei⁹ color est alb⁹ anguli oculoꝝ qua si morsurã muscaꝝ aut culicũ patiunt. Secũs modus peior est tumidior τ frigidior: quẽ si tãgas digitis forma digitoꝝ re manet ibi. Aliquñ lachryme habent: aliquñ nõ: paruus est do lor. Tertius est fortior: quẽ etsi digitus pforet nullu3 tñ vesti giũ ibi remanet: neq3 dolorẽ h3. Quart⁹ est fortissimus atq3 maxim⁹ in quo apostema oculi τ palpebre aufert partẽ vsq3 ad supercilia. Est aũt apostema durũ nõ digitis pforãdũ: co lor ei⁹ liuidus: dolor nullus: τ plurimũ i variolis τ ophthal mia diuturna nascit τ maxĩe in hyeme: duritiẽ patiunt ocli in palpebris cũ dolore τ rubore: motuũ ꝑuitate: nimia sicci tate: meroris parua τ dura coadunatione: grauitate aperiẽ di oculos in suscitatiõe a somno. pruriginis sigtiões lachry me sunt salse vitree oculos incendẽtes: τ in palpebris rubo res τ prurigines. Simila est vena sanguine plena τ gros sa q̃ semp augmẽtat rubescit τ ingrossat: aliquñ lachrymas habẽs rubore q̃ τ pruriginẽ oculi q̃ñ nebulã fumosam hñt. Pecia est sanguis descẽdens ad cõiunctinã de ruptura ve narũ q̃ aut de pcussiõe nascit aut de vulnere. Ungula est su perfluitas neruosa nascens in maiori angulo oculi: q̃ exten dit vsq3 in nigredinẽ cooperiẽs visu3 τ ꝯdẽs: he sunt pas. in cõiunctina nascẽtes: q̃ aũt nascunt ex cornea sunt cãter τ vul

nera pustula albedo. Cācer est apostema durū nascēs in cor-
nea cū dolore ⁊ nimio pūgēti ad tēpora: maxime in motu do-
lorē faciēs capitis ⁊ fastidiū. currit aūt ad oculos hūor: acu-
tus vt nō possint oculi acutū collyriū pati. Vulnerū septem
sunt species: quattuor sunt in superficie sua: ⁊ tria accubātia
in ipsa. De quattuor: in superficie est vnū sicut fumo incipiēs
a nigredinis oculi loco maiore. Scōm est ꝓfundius ⁊ min?
ei? color: priore est albior. Tertiū nascit̃ sup corneam nigredi-
nis oculi accipiēs paruū locū albedinis: color ei? sup nigre-
dinē albus sup albedinē rube?. Siłr oēs pustule ⁊ vulnera
sup nigredinē sunt alba: q: sunt sup corneā posita: q̄ aūt su-
per albedinē rubea: q: sunt in coniūctiua. Quartū vuln? est
in extremitate cornee assimilatum furcule. Trium accuban-
tiū primū est ꝓfundū cameratū putredinis hñs multū: si
oculos cōstringat currit inde hūiditas: qđ cōtingit q: oculo-
rū pāniculi sunt comesti. Pustule nascunt̃ de hūiditate in
cortice cornee se coadunāte: ⁊ sunt multe ⁊ diuerse in colore:
aut in dolore: aut in quali futura sit ostēsiōe. In colore: q:
q̄dā est alba q̄dā vō nig. In dolore: q: quedā est nimij dolo-
ris: q̄dā vō parui. In ostēsiōe q̄lis sit futura: q: q̄dā futura
est sana: q̄dā maximā pas. gñat: q̄dā vō nimiā siccitatē. h̄ di-
uersitas aut est de materia: aut de loco suo. De materia: q:
quedā pauca: quedā multa: aliq̄n acuta: aliq̄n vitrea: aliq̄n
suauis: aliq̄n subtilis: aliq̄n grossa. De loco: q: aliq̄n post pri-
mū locū cornee: aliq̄n post scōm: aliq̄n post tertiū. q̄ de mate-
ria sit multa subtili ⁊ acuta durissima est ⁊ ꝑiculosa cū mul-
ta materia extēsionē faciat in oculo ⁊ acumen ⁊ quādā pun-
ctionē. Si de materia est grossa ⁊ parua salubris erit: ⁊ min?
habēs doloris. Que sub prima est cortice minoris est dolo-
ris ⁊ coloris nigri: ꝫtm̄ spm̄ ꝯhibet visibilē ⁊ vueā in nigredinē.
Que post scōm mediocr̄ ⁊ salubrior est. salubrior ī quā oib?
pustulis q̄ ī cornea sunt exteriori ablate a pforatiōe ocłi. Si
eīn putrescat cornea: aut ei? findit̃ pars nō magnū est ꝑicu-
lū. Si remanet cicatrix nō visum ꝯhibet cū nō sup pforationē
fit: sed si sup pforationē fiat ⁊ putrescat cornea: aut findat̃
pforat ad vueā ⁊ cicatrix permaneat: ꝯhibet spūs visibilis ne
ꝑ foramē trāseat. Est etiā alter morb? q̄ retro corneā nascit̃:
aut de vulnere: aut de cephalea: aut de ophthalmia paruū
sibi accipiēs locū in cornea vngule assimilās in forma. Est et
alter maioris capacitatis peior priore in extramittēdis ocłis.
emissio aūt ista de fissura nascit̃ in cornea: ⁊ est aut ex vul-
nerib?: aut ex pustuł. Exit? aūt q̄ttuor sunt gña. Primū cū
de vuee substātia caput exeat: qđ q̄ viderit: estimat ꝙ qua-
si pustula sit: ꝫ differt q: h̄ colorē ꝭm vueā hꝫ: vtpote vuea si
sit nigra: ⁊ ista colore erit nigra: si alba ⁊ ista alba: si glauca
glauca ⁊ radix ei? alba: ⁊ pustula in albedine oculi nascens
hꝫ ruborē ⁊ pulsationē. Scđa species est maior similis nuci.
Tertia est ita alta vt transeat palpebras ⁊ veniat ad cilia.
Quarta vocat̃ acuta: ⁊ in exitu lōga vt pars cornee iungat̃
cū ipsa ⁊ quasi caput acute efficit̃. Pāniculi q̄ dicunt̃ macu-
le oculi sunt subtiles in cornea exteriori: ⁊ quidā grossi in in-
teriori. he sunt pas. cornee. Vuea foraminis hꝫ largitatem:
atq̄ strictionē. Largitas duob? modis ē: aut natural̃: aut de
apostemate nascēte in nucha ⁊ extēdēte eam: aut de multa
euagaydon. Hec spēs sepe nascit̃ pueris ⁊ mulierib?: quā
q̄ mltā hꝫ: aut paꝝ: aut nihil videt. ꝓua res maior videt̃ eisq̄
est. Scđs: aut de magna ꝑcussiōe: aut de calido apostemate.
Strictio: aut est naturalis: aut de mollitie vuee: cām molli-
tiei diximus in p̄cedētib? cū cām accidētalē tetigimus. Si-
gnificatiōes haꝝ duaꝝ pas. sensui palā sunt: si eīn infirmū ad
solē stare feceris: ⁊ oculos ei? soli oppositos pforationē vi-
debis in vuea. Si maior aut minor sit ꝙ oporteat: passio in-
ter vueā nascit̃ ⁊ crystalloidē: aqua est ⁊ fum? ascēdēs de sto-
macho. aq̄ de hūiditate est grossa inter vueā ⁊ crystaloiden
cōgelata: ⁊ spm̄ visibilē ꝯhibet ne forꝭ exeat. Significatio sua
in initio est: q: infirmus q̄si culices: muscas: fustes: pilos: ⁊
splēdorē videt añ ocłos. Sꝫ h̄ accidētia ex pas. nascunt̃ cere-
bri: aut ex ore stomachi cū fum? īde ascēderit. Ex stomacho
intelligim? si pforatio ocłoꝝ clara ⁊ nullā habēs maculā vide-
bit̃ ⁊ imaginatio apparuerit ad tp̄s ⁊ ad tēpus nō: ⁊ ad tem-
pus auget̃: ⁊ ad tempus minuit̃: ⁊ in oculis vtrisq̄ fuerit: in-
firmus in stomacho puncturā ⁊ ardorē senserit. Si vō vomi-

tiū: aut hierāpigrā acceperit: imaginatio aufert̃ ⁊ deficit. au-
gmētat̃ cū nimiū comedit: minuit̃ cum nimium imaginatio
ex aq̄ est cōtinua in q̄litate augēdi ⁊ minuēdi vna: neq̄ au-
get̃ cū hō saturat̃: neq̄ minuit̃ cum parū comederit: neq̄ pi-
gra vel vomitu adiuuat̃: aliq̄n ab vno oculo incipit: ⁊ cū pfe-
cta sit visuꝫ ꝯhibet. Est aūt multaꝝ spēꝝ: q̄dā eīn colorē hꝫ ocu-
loꝝ: q̄dā vitreuꝫ: quedā albū: alia hyacinthinū: alia viridem:
alia venetum: aliq̄n tm̄ nō est ab aq̄ hic color: ꝫ poti? est eua-
gaidos exiccatio. qđ discernit̃: q: in aquatica imaginatio vi-
det̃. si q̄s medicet̃ redit visus: q̄ ex desiccatione euagaidos
fit: nullā imaginationē habebit: oculi minorant̃ ⁊ cōsumunt̃
vñ hec pas. oculoꝝ vocat̃ consumptio ex aq̄. Aliq̄n oculi si
medicent̃ ꝓficit: aliq̄n nūq̄ inde adiuuant̃: qđ ꝓbat̃ si ocło
vno clauso digit? supponat̃: ⁊ de altero ꝓspiciat̃. Si ḡ per-
foratio oculi large dilatet̃ adiuuat̃: sin aūt ꝓ impossibili ha-
beat̃. Altera ꝓbatio: infirmus in sole stet ⁊ te aspiciat fortio-
ter: tu vō sup superiores palpebras pollicē tuū vtriq̄ pone:
subito tolle inde. si aquā videris moueri ⁊ dispgi desiste me-
dicari q: nihil eū adiuuabit ꝙ si aqua steterit medicina pro-
derit. Passiōes in palpebris nascētes sunt aurat?: scabies:
grādo: petrositas: viscositas: ambitas: coopertio: pili super-
flui: pediculi: ordeū: pili inuersi: morū: fauus: formica: glās:
casus cilioꝝ. Auratus est pingue corpus ⁊ viscosum cū ner-
uis ⁊ pelliculis celatū nascēs in palpebra interiori desup ꝓ-
pter mala accidentia maxime in pueris. Signa q: palpebra
emollita nō ꝭm ꝙ opꝫ sursum ascēdit: neq̄ splēdorē videre
pōt solis quē si aspexerit cito lachrymant̃ ocłi sepe ophthal-
miā patit̃. Scabiei q̄ttuor sunt gña. Vnū nascit̃ desup in in-
teriori palpebra ⁊ est asperū: ⁊ hꝫ pruriginē: asperitatē: atq̄
grauitatē. Alteꝝ asperi? ⁊ est rub. graue ⁊ dolorosum: albo
oculi habēt hūiditatē. Tertiū forti? est ⁊ aspius: vt interior
palpebra q̄si ficus videat̃ fissa: ⁊ est rubicūdus in q̄ maior do-
lor: ḡuitas ⁊ prurigo habent̃. Quartū fortissimū est ⁊ rubicū-
dissimū dolorē habēs maximū: ḡuitatē q̄ ⁊ pruriginē: aspi-
tatē in palpebra duritiē. Hec spēs diuturna est. Grādo est
hūiditas ꝯgelata ī interiori palpebra: sic grādo alba. Est au-
tē de hu. frigi. ⁊ phleg. Petrositas est humor in palpebra sicē
petra. Viscositas aut est vni? palpebre cū albedine oculi et
nigredine: aut ad seinuicē vtriusq̄. he nascunt̃ aut ex ocłoꝝ
vulnerib?: aut ex vngule medicaminib? ⁊ silib?. Accubitas
est grauitas in palpebra de vētositate grossa. sentit aūt in-
firmus cū a somno excitet̃ quasi arenā vel puluerē in oculo.
Coopertiōis tres sunt spēs. Vna est altitudo superioris
palpebre cū oculū nō possit cooperire: hec aūt aut naturali-
ter est: aut q: palpebra nō est cōsuta vt opꝫ. Scđa est palpe-
bre paruitas naturalis. Tertia inuersitas inferioris ad exte-
riorē. Hec aūt aut naturalis est: aut ex vulnere nascit̃: aut ex
supfluitate carnis sup vulnus. Ordeū est apostema nascēs
in extremitate anguli palpebre: vt ordei farina. Pediculi
sunt nimiū nascētes in palpebris his q̄ dietant̃. vñ quattuor
hu. nascunt̃. Morū est carnis pecia rubea ptinens nigredi-
ni suspēsa intus in oculis nascēs ex putredine sang. Formi-
ca est scissura nascēs in extrema palpebra: vñ paulatim ora
palpebre cadūt. Fauus est quasi formica: ꝫ hūori vuee ma-
gis vicina. Pili nascunt̃ in palpebra īferiori circa oculū pū-
gētes eū in q̄ hūo. coadunari faciūt. Palpebra aūt emollit̃
⁊ inde in oculo ꝓpter punctionē lachryme augmētant̃. Hec
aūt ē ex hu. putridis coadunātib? se ī palpebr̄. Cadere cilia
aut ex acutꝭ est hu. aut ex allopitia: estq̄ cū palpebraꝝ ḡuita-
te grossitate ⁊ duritie: rubore ⁊ caꝝ dolore. Glās nascitur in
oculis sicut in alijs mēbris toti? corporis. Passio nascēs in
angulis palpebraꝝ vulnus est inter nares ⁊ angulū: qđ cuꝫ
aperit̃ putredo inde egredit̃. Aliq̄n hec putredo ad nares
currit ꝑ foramē qđ inter nares ⁊ oculū existit: aliq̄n exit sub-
tus palpebre cutē ⁊ corrūpit ei? cartilaginē: qđ pōt intelligi
q: stricta palpebra putredo inde effluit. Est ⁊ alius morbus
i. magnitudo carnis maior ꝙ oporteat in oculi angulo maio-
ri q̄ hūiditatē ab oculo veniētē ꝯhibet ne ad foramen narium
trāsire possit. Passio nascēs in pforatiōe vtriusq̄ nerui est
oppilatio ex nimia hūiditate neruū circūdāte ⁊ ipsum oppi-
lāte ⁊ cōprimēte: aut de apostemate vicinit? nascēte: ⁊ simi-
liter neruū cōprimēte. vñ aufert̃ visus vel minorat̃. Signi-

ficatio: grauitas est capitis maxie circa inferiorẽ partẽ oculi. Est etiã ex hũore inter neruũ descendẽte & eũ oppilante. Signa: q: pili: culices: musce: apparent in initio morbi ante oculum: nec in oculo videt aq significatio. si aũt claudat vnus oculus: alterius foramẽ nõ dilatat: hec oppilatio est peior: q: spũs visibilis nõ põt ad illũ oculũ trãsire & dilatari. Est & altera passio. i. contusio nascẽs ex pcussione casu vel capitis collisione: aut ex nimio vomitu. Hec pas. aut aufert visum ex toto: aut minorat. Est & altera. i. nebulositas q̃ ex defectiõe est visibilis spũs a cerebro veniẽtis: & paruitate sui. Est & altera cum hõ in nocte nihil videat qd ex grossitudine est spũs visibilis & turbulẽtia hũoris. Idẽ patiunt q a se remota nõ vidẽt: ppinqua vo aspiciunt. Passiões aũt nascẽtes ex neruis & lacertis oculos & palpebras mouẽtibus propter cerebrũ patiũtur. Signũ huius rei: q: motus vtriusq oculi corrũpunt. Aliqñ cõtingit in alterutro duorũ neruorũ ad oculos veniẽtiũ. Signũ q: mot9 illi9 corrũpit ad quẽ ille veniebat neruus: aliqñ fit in diuisiõe vtriusq nerui. vñ lacert9 corrũpit a quo diuisio illa mouebat. Lacertos oculos mouentes diximus cũ de mẽbris tractarem9: vnusqsq em oculus. ix. hz lacertos. vj. oculos mouẽtes: tres radices nerui: vñ spũs exit cõstrigẽtes: & oculũ sursũ leuãtes. Sex mouẽtes q̃ sursũ sunt nõ emolliunt. deorsũ oculus cõprimit: si spasmetur descendit inferius. Lacerti angulorũ emolliti oculum mouẽt in alterã partẽ. Si spasmant in alterũ angulũ oculus mouebitur. Ambo lacerti oculorũ regitiui: aut spasmati: aut emolliti dolorẽ oculorũ sunt facturi. Tres lacerti q̃ in initio sunt nerui: vñ exit spũs ad hoc facti sunt vt diximus: vt neruum teneãt & ptrahãt a motu oculũq leuẽt superi9 q̃ spasmati nõ nocẽt oculis: sz emolliti nocẽt: q: oculũ exire faciũt qd aut de interiori est causa cũ materia ad neruũ & lacertos descẽdit: aut de exteriori fit pcussiõe. Si exierint oculi et visus san9 remãserit: significat neruus luminaris extẽdi ex nerui mollitie eũ tangẽte & cõstringẽte. Si aũt visus perierit significat nerui emollitio luminaris. Si oculi ex pcussione vel qlibet re hmõi exierint & visus sanus fuerit: intelligimus q: solus lacertus lesus sit: q si visus obnebulet neruus pculdubio est lesus. Lacerti palpebras mouẽtes sic dixim9 sunt tres: vnus sursũ erigens: duo inferi9 deprimẽtes. Si leuãs sursum emolliat palpebra nõ leuat: si vnus tantũ media palpebra leuat & media claudit: si vo lacertus molliat media palpebra ad sanũ lacertũ torquet. Si spasmet palpebra ad infirmũ lacertũ reuoluet. Significatio passiõis venarũ a craneo capitis ad oculos veniẽtiũ: extẽsio est venarũ frõtis & tẽporũ. Venarũ q̃ sub craneo sunt significatio nimia est sternutatio & assiduus humorũ cursus p nares atq oculos. Vene frontis & tẽporũ si patiatur non extense vident. Hec sunt passiones oculorũ: & cause & significationes eorum.

¶ De passionib9 mẽbrorũ audit9 & causis earũ. Ca. xvj.

Passiones membrorũ auditus: aut vniuersales sunt oĩbus: aut in vno solo nascunt mẽbro. Vniuersales sunt dolores ex mala cõplexiõe nascẽtes siue ex apostematib9 vel iuncturarũ separationibus. Ex cõplexiõe mala cali. fiũt ardor: rubor: calor: circũdãtes auriculas qb9 accedẽs cã actualiter frigida eas adiuuat. Si dolor sit de frigida cõplexiõe erit sine rubore & ardore quẽ adiuuat cã actualiter cal. maxie si infirmi dieta añ fuerit refrigeratiua. Cõplexio hũida & sicca nullũ auricularũ dolorẽ generat. Apostemata faciũt dolorẽ nimiũ & pulsationẽ in capite & in frõte grauitatẽ & in facie ruborẽ: q̃ si magna sunt nõ erũt sine fe. frigi. faciũt grauitatẽ: & extẽsionẽ sine pulsatiõe & nõ multo dolore: qlibet harũ pas. si in pforatiõibus sunt auricularũ dolores oẽs faciũt hos in pfunditatibus earũ. Si vero in primis instrumẽtis: aut in auditus neruis: dolorẽ gignẽt intra craneum in parte pertinẽte auricularũ fundamẽtis. Si exteriora mẽbra patiantur foraminis palã erit sensui. Iũcture separatio sicut fractura & contusio: si in anteriori est eo auditus intelligit cum sensu: sanguis eñ inde egredit: si in primis auditus instrumẽtis: aut in neruo pcussio fuerit exterior: aut cõtusio intrinsecus passio auriculas circũdederit & pcussio siue cõtusio precesserit: cõstat q instrumẽta auditus aut eorum neruus fracturã siue cõtusionẽ patiant. Passiones membrorũ auditus: alie in primo foramine nascuntur: alie in membro quolibet interiore seu neruo auditũ faciẽte. In primo foramine vulnus: verruca: caro supflua: vermes: aut immundicia: vel aliqd corpus cadẽs extrinsecus: vel aqua vel aliqua bestiola: sicut culices: musce: vel vẽtositates. Signũ eius q: sanies ab auricula egredit. Vermes nascunt ex putredinis humo. quorũ significatio: inter auriculas prurigo: sentitur q eorũ motio & foras exeũt. aliqñ caro supflua: verruca immũdicia de supfluis hu. sunt orientia que in pparulo vident si infirmi auricula soli apponat. Similiter qd in ipsaz cadit de foris palã est sensui. Aqua esse ppedit cũ quis fuerit balneatus: aut caput lotũ. Hec oẽs pas. si magne sunt viã auditui claudũt & surditatẽ faciũt: si parue detrahit auditus. Que in neruo nascunt sunt sonitus susurrus voces nõ reales: q̃ cõtingũt ex vẽtositate in pãniculis se claudẽte cerebri auricularũ nerui: siue nerui audit9: siue sui instrumẽti. Aut sunt ex hu. in illis locis se mouẽtibus. si ex grossis sint hu. grauitas cũ sonitu in his locis: & in capite sentit. Si ex thetinositate fit & vẽtositate fit thetinatio & grauitas auditus q̃ surditas vocat. Si veniat ex accidẽtibus q̃ mẽbra sua patiuntur aut ex mala erit cõplexiõe: aut ex morbo officiali: sicut oppilatione ex apostemate vel grosso hu. aut ex iũcture separatione: sicut fractura vel fissura: aliqñ grauitas ex cerebro nascit cũ quodlibet supradictorũ trũ patiat. Si audit9 vni auricule vel ambab9 auferat: & alij sensus oẽs siue plures infirmãtur poterit intelligi q: pas. ex cerebro fit. Si vo alij non corrũpunt: auditus vo solus dãnet: neruũ ex quo auditus est: aut instrumẽtũ ei9 pati intelligim9. Auditu vo ablato siue minorato & passione nec in foraminib9 auricularũ: nec in exterioribus mẽbris apparẽte: si infirmus versus auriculas dolorẽ grauiter in corporis interioribus sentiat: intelligimus grossos hu. ad neruũ & auditus instrumẽtũ decurrentes: q si cũ thetinatione fuerit et pulsatiõe pcipitur esse ex apostemate: si cũ fractura vel pcussione intendit neruus fissus siue tactus vel cõtusus esse. Itẽ auditus deficit ex debilitate virtutis audibilis sicut senioribus cõtingit. Aliquãdo fit surditas cũ puer pereat in vulua: cuz natura auditũ vel eius instrumentum negligat perforandũ ex sui defectione vel ex materie grossitudine. Itẽ ex acuta egritudine cũ hu. chole. ad cerebrũ ascendũt hos iuuat si p egestionẽ purget cho. sicut Hip. in aph. cholericã inquit solutionẽ habẽtib9 surditate superueniẽte soko tollit. Surdis si solutio cholerica superuenerit surditatem tollit. Hec sunt passiones in mẽbris auditus nascentes.

¶ De passionibus mẽbrorũ odoratus: & causis & significationibus eius. Cap. xvij.

Passiones in mẽbris odoratus: vel in naribus nascẽtes sunt in pelliculis eas cooperiẽtibus: vel in osse colatorio assimilante: vel in pelliculis cerebri illud os operiẽtibus: vel in primo instrumẽto odoratus. i. ventriculo cerebri q̃ similis est mãmillarũ capitibus. In narib9 vel ex mala cõplexione: vel ex morbo officiali: vel iuncture separatione. Ex mala cõplexiõe vel ei9 significatione vel cã sicut in supiorib9 hoc intelligas. Ex morbo officiali innascẽte naribus: vel ex apostematibus innascẽtibus fit: vel vulnerib9 siue carne superflua polipũ aĩal assimilãte: q: sicut aĩal illud cũ qs velit ipz accipere nares suas oppilat pedibus: ita hec caro nariũ vias: qd palã est sensui: maxime si nares infirmi apponant soli. Hec passio est adeo magna: q cũ nariũ vias oppilat odoratũ tollit: quẽ si nõ ex toto auferat tñ minorat. Cõtusio vel fractura si magna fuerit odoratũ auferũt: si parua minorãt eũ. In nariũ pelliculis ex mala cõplexiõe vel ex calido vel duro apostemate fit. Signũ apostematis cali. q: grauitatẽ cũ pulsatiõe sentit infirmus: si durũ fuerit grauitatẽ & thetinositatẽ sine pulsatiõe. passio h̃ voci solet nocere. In osse colatorium assimilãte & pelliculis ipsum cooperiẽtibus oppilatio & fetor nascunt. Oppilatio fit ex grossis hu. foramina ipsius oppilantibus: vnde infirmus sentit grauitatem veniẽtẽ ex naribus in capitis interioribus. Pellicule ingrossantur & oppilantur: vel ex grossis humorib9: vel ex apostemate calido siue duro: & tũc sentit infirmus sicut in capite

apostema habeat. Fetor vel ex putredine ossis colatorio assimilantis: vel de fetentibus humoribus in foraminibus suis vel pelliculis se immiscētibus. Aliquādo etiā fetor est cū humores sunt in cerebro fetentes: quos habētes febr. habent in capite τ dolores. Fetor nascens de humoribus putridis τ fetidis in foraminib⁹ ossis minorationē facit vocis. In instrumētis odoratus passio coriza est: τ est minoratio odoratus. Coriza est hūor humidus descēdēs a ventriculis prore cerebri in naribus. Est autem de calore vel frigore quod patitur cerebrū: sicut videmus in his qui in calore morant̄ solis. Dissoluunt̄ aūt in capite humo. τ effluūt ad nares: hoc aūt contingit his q̄ in frigiditate stant aeris in quibus hu. qui solent dissolui claudunt̄ τ augmentantur: τ effluunt in naribus. τ minorat̄ vel aufertur odoratus ex mala cōplexione nimia: vel ex morbo officiali: sicut ex apostemate: vel ex oppilatiōe: τ ex grossis humoribus viscosis: aut de separatione iuncture. hec si sint magna aufertur odoratus: si parua minoratur. horum signa alibi iam diximus. Cū ergo videris infirmū aliquā harū habentē significationū in prora cerebri naribus ptinenti: nō dubiū est qn pat. sit in ventriculus prore cerebri: τ in instrumētis odoratus. i. vētriculoꝝ extremitatibus atq̧ pelliculis ipsius. Si aūt videris hoīem narib⁹ loquentē intellige in osse colatorio simili esse passionē: sin autē in ventriculis esse cerebri: τ in instrumento odoratus ac in pelliculis ipsius.

De passionibus lingue: τ causis τ significationibus eius. Cap. xviij.

Passiones lingue aut in ipsius corpore τ pelliculis exterioribus lingue: τ oībus partib⁹ bucce circūdātibus ipsam nascunt̄: aut in neruis ad eā veniētibus ex prora cerebri: vn̄ pcedūt ipsi nerui. Sunt aūt apostemata gustus corrūpentia: pustule late τ extense in pelliculis exterioribus lingue: τ oībus partibus bucce: suntq̧ albi coloris plurimū nascētes pueris τ infantibus maluz lac sugentibus. vn̄ aliquando totū os patit̄: τ vsq̧ ad mery peruenit τ stomachi pelliculas: τ nigri sunt coloris. Apostema linguā magnificās τ ab ore exire faciēs elitiū vocat̄ lingue. Est τ aliud apostema qd̄ vocat̄ ranar: iō q̄ sicut rana nascit̄ sub lingua. Est τ aliud calidū apostema τ sanguinolētū. vn̄ lingua patit̄. Corruptela gustus aliqñ in amaritudinē est: vt infirmus amarū saporē sentiat in ore τ in oībus q̄ comedit: qd̄ contingit si substātie lingue dn̄ent̄ hu. cholerici: aut toti ori: sicut in febribus videtur tertianis τ in ytericis: aliquādo quidā dulcedinē in ore sentiūt τ in oībus q̄ comedūt qd̄ ex sanguinis dominatiōe fit in lingua τ in toto corpore. Quidā salsa saporāt: qd̄ fit de phlegmate salso. Similiter de ceteris hu. intelligas. Passio mery p quā sentit gustus: ablatio est vel minoratio gustus: qd̄ ꝯsequit̄ cū paruus in ore fit sapor vel nullus. patit̄ etiā ille neruus: vn̄ mot⁹ τ loq̄la lingue dāt grauitatē. hec nascunt̄ ex mala cōplexiōe phlegmatica τ grossa ad neruū descēdēte: ex aut iuncture separatiōe aut ex collisione in cerebro nascente. Significatio vn̄ certificatur itidē vt in supioribus certificabitur. Aliquādo lingua patitur grauitatē τ loquēdi ablationē de passione partis cerebri: vn̄ neruus pcedit qui ad linguā venit: aut ex toto cerebro: qd̄ vel ex mala cōplexiōe est: vel ex morbo officiali sicut in frenesi τ pacutis passio. τ sicut in epilepsia τ paralysi τ similibus ex frigida τ humida nascentibus. he sunt significationes passionum in lingua nascentium.

De passionibus oris τ membroꝝ ei⁹. Cap. xix.

Passiones in mēbris oris: aut sunt in labris: aut in dentibus: aut in vuula: aut in vtraq̧ glādeꝫ: vel in carne q̄ ī toto est ore. In labris est fissura emoroyde: pustule: q̄ oīa nascunt̄ ex sangui. et ex cho. ru. In dētib⁹ dolor est nimius: corrosiones: exacerbatiōes: dormitationes: τ pforationes. Dolor aūt aut ex cōplexiōe est cali. aut ex frig. quas patit̄ ad ipsos ventēs neru⁹: qd̄ intelligit̄ ex cā cali. actualiter vel frigida eis cōuenibili. Est etiā ex cali. apostemate in carne dentiū nascēte. Dētes eīn sunt impassibiles cū sint insensibiles: qd̄ intelligit̄ quia dens ruptus nullū dolorē patitur. Dolor ergo est ex mala cōplexiōe neruos passibiles faciēte: vel ex calido vel frigido apostemate. Causa q̄scēdi doloris est cū dens extrahit̄: q: neruus tūc extenditur: iā ablato dente dilatat̄: neq̧ apostema hꝫ vn̄ cōprimatur: τ hꝫ loci spaciū vn̄ fumus exeat dissolutus: τ medicina loco infirmāti apponatur cū dens aufertur: vt citius sanetur. Corrosiones patitur dens ex humoꝝ acutorū τ cito putētiū: dētesq̧ comedētiū putredinibus. Perforatiōes sunt corpus citrinū cooperiens dētes ex fumo ascēdēte a stomacho. Exacerbationes aut sunt de exteriori cā cū cōedit̄ res nimis acida: aut de interiori pter acidos hu. stomachi. Dormitatiōes fiunt ex causa nimis frigida actualiter: sicut niue glacie siue aque nimia frigiditate. Casus dentiū atq̧ motus coꝝ: aut ex hūiditate est gingiue τ ei⁹ cōestione: aut ex loci vbi positi sunt largitate. Largitas ista aut naturaliter est sicut in dētib⁹ puerorū ex defectiōe sua τ lacte ad ipsos currēte: τ alioꝝ dētiū fortiū necessitate pter sicca cibaria: τ duras res frāgēdas: aut ex siccitate sua: sicut in senior ib⁹ cōtingit. dētes cadere vident̄ q: loca vbi prius tenebant̄ cū desiccantur in quantitate minorant̄ τ prior cōpositio disturbat̄: sicq̧ labunt̄. Vidi aūt quosdā dicētes: q: cū senioribus dētes caderēt locum cadētiū alij nascēres supplerēt: sed nō est credendū: q: materiā preparatā dētibus in corporibus seniorū difficile est inueniri. Qd̄ gingiua τ caro t̄ patiū dētiū apostema est calidū infirmo dolorē faciēs τ pulsationē gingiue τ dentiū. Est et alia passio dentilis vocata cū in putredinē mutet̄ calidum apostema: vn̄ putrefit gingiua. Aliqñ vuulam cadere facit τ dolore oris corrūpit̄. Est τ passio q̄ est caro superflua τ vocatur adilis: que in dētibus nascit̄ inferioribus pter calidū apostema. Estimat tamē infirmus aliqd̄ comestoꝝ remāsisse in dētib⁹. Fluit etiā sanguis de gingiuis qd̄ ex vtutis defectiōe ꝯtingit pasciue. Caro oris idē patitur qd̄ gingiue. s. apostema calidū τ putredinē τ sanguis fluxū. Nascit̄ in ore fetor: q aut ex dentibus est: aut ex putredine gingiue est: aut ex putrido in ore stomachi phlegmate cū cursu saliue q̄ ex cerebri est hūiditate. ex stomacho intelligit̄: q: odor nihil horū habet q̄ diximus: τ fetor cū comederit minuit̄. In vuula calidū apostema nascit̄ faciēs dolorē τ pulsationē intra buccā interiorē τ in transglutiēdo molestationē τ emollita cadit: qd̄ intelligit̄ q: quasi rē suspēsam sentit infirmus cū eīn os aperitur lingua emittitur: τ vuula lōgior q̄ fuerit videt̄ τ frustulū eius summū rotūdat̄: radixq̧ eius subtiliatur. si ergo cadere diu moretur: incidatur.

De passionib⁹ in mēbris anhelitus nascētib⁹. Ca. xx.

Passiones in mēbris spūs: in gula: vel in gutture aut in pulmonis nascunt̄ canalib⁹: vel in ipso pulmone: vel in pelliculis costas operientibus: vel in lacertis siue diaphragmate vel in corde. In gula: q: in vtraq̧ nascunt̄ glādes: q̄ glādes vocate sunt amygdaline: τ saliue sunt generatiue: quedā in lacertis: quedā in pelliculis vestiētib⁹ pulmonē τ guttur. Que in via gule nascunt̄ amydaline: calidā apostema patiunt̄. Signū eius dolor est illius loci: maxime cuz transglutienda tranglutiunt̄: τ rubor in exteriori gula habetur. In lacertis est squināntia τ suffocatio. Squinantia est calidūz apostema in gula vel in mery lacertis. Si apostema in interiori est lacerto appellat̄ sunichi: τ est pessimū in trāglutiēdis. Si in lacerto exteriori appellat̄ pun. ichi q̧ infirmi in angustia anhelitus patiunt̄: τ molestatione ei⁹ τ in orthomia ipsius: τ febrib⁹ vocisq̧ minoratiōe τ vuule dolore colli τ faciei rubore τ extēsione τ transglutiendi duritie oculorumq̧ cōcauitate. Suffocatio est apostema calid. in lacertis gutturis: qd̄ si in exteriori fit absolutā suffocatione est vocari: si in interiori est lacerto canina vocabit̄ suffocatio. huius accidentia sunt vt in squinantia: sed tñ in sqnantia sunt fortiora τ duriora. hmōi infirmi semp sunt apti oris nulla cibaria possunt trāsglutire: nec hūida sicut iuscella: et sunt sicut suffocati. Oppilatio aūt ista augmētata: os etiā τ mery oppilat: aliqñ cū aliqd laborēt trāsglutiēdū qd̄ trāsglutit̄ per foramina ascēdit palati: τ p nares exit. Hac passiōe aliqñ suffocatio matie pueris ꝯtingit ex debilitate spōdiliū

ligamenti, aliqñ ex passiōe vł casu solet euenire. In hac specie nihil valet medicina. Sperabilior vo suffocatio ⁊ salubrior ē cū apparet in gula apostema apto ore ⁊ lingue emissiōe. Itē si rubor ⁊ apostema extra gulā appareat ⁊ pect⁹ bonū est signū. pessima est ⁊ mortifera cū nullū apostema appareat.

¶ De passionibus in gula ⁊ pulmonis canalibus et lacertis pectoris. Capitulum .xxj.

Passiones in gule: gutturis: ⁊ canalium: pulmonis pelliculis: sunt catarr⁹ hu. hūidi ad nares de cerebro descēdētes. ⁊ ad gulā mery guttur ⁊ canales pulmonis. q̄ si ad nares descēderint coriza est vocari. Si ad gutur ⁊ canales pulmonis: inde fit passio ī pelliculis. ⁊ raucitas. ⁊ parua gñatur tussis. si in pulmonē ⁊ pectus descēderint: tussis inde fit fortis. Hic catarr⁹ aut de calore est quē caput patit̄ in estate de solis incensione. aut est de frigitudine. sicut de aeris frigiditate. Qui de calore infirmant̄: calorē patiunt̄. ⁊ in facie ardorē: ⁊ in capite sentiunt: aut humores in gulam ⁊ nares acutos descēdentes: ⁊ in gutture. canalib⁹ quoq̄ pulmonis asperitates. Si fit de frigore in prora capitis: sentit extensionē in fronte ⁊ oppilationem in nariū ad buccam pforatione vt pulsus inde minuatur ⁊ auferat̄ ⁊ vox minor et̄. Itē fe. acuta plurimū seqtur catarrū. ⁊ dolorē capitis cū rigore. Raucitas gutturis nascēs ex catarro: ⁊ raucitas canaliū pulmonis in initio est quasi grauis. Itē quidā raucitatē patiūtur non tm̄ ex catarro. quam gignit calida complexio. sicut in febrib⁹ videt̄. aut frigida: sicut in boree flatu. hec raucitas est sicca nulla proijciens humida. Item nascitur raucitas ex complexione humida: que guttur ⁊ canales pulmōis patiunt̄. vnde infundūtur ⁊ emolliūtur. cū autē aer pulmonem exierit: et per hec mēbra transierit vox clara ppter humiditatē non fit. hi neq̄ asperitatē: neq̄ dolorē sentiunt in his locis. Aliqñ q̄ raucitas: ⁊ tussis ex cā nascūtur exteriori. sicut puluere fumo ⁊ clamore nimio. que faciunt asperitatē ⁊ apostema in gutture. ⁊ canalib⁹ pulmonis cū dolore. Op; aūt intelligatur: q: catarrus ⁊ raucitas in senioribus nō cito maturant̄: sicut hip. testatur in apho. branci ⁊ corize senioribus non maturantur.

¶ De passionibus pulmonis. Cap. xxij.

Passiones pulmonis sunt fortis tussis: anhelitus asma: angustia spiritus: ophthalmia: piplemonia screatus sanguinis ⁊ saniei: ⁊ phthysis. Tussis aut ex catarro: aut ex mala ɔplexiōe nascit̄. Ex catarro q: cū hu. a capite descendūt. ⁊ ad pectus ⁊ pulmonē veniūt: tussim faciūt. ⁊ maxie si materia sit acuta ⁊ comestiua. vñ pustule nascūtur in pectore. quā tussim hñtes: aliqñ subtiles ⁊ acutos screant hu. quoꝝ materia mltū est pessima. siue screent siue non. q: si nō screent: remanet in pectore nō maturata. ⁊ pulmonē percutit ingrossata. Si screetur: tussis nimia cōncit̄. hec em̄ materia subtilis nō a pulmone facile ascēdit ex subtilitate sui. reuertit̄ em̄ cū ascēderit. ⁊ in eūdē locū vbi pri⁹ fuit descēdit. vnde tussis augmētatur: pulmoq̄ ⁊ pectus mouētur: neq̄ possumus securari quin tūc alique vene crepentur pulmonis. et veniunt in putredinem de screatu sanguinis: aliqñ screant phlegma subtile. aliqñ viride. ⁊ quidā diuersas fe. patiunt̄ ƀm q̄ putrescit in pulmone de his hu. que tussis cū diuturna sit diuersas screant causas. Dixerūt qdā medici: q: hoīes diuturnas fe. habuerūt. ⁊ q̄si grandinē screauerunt. Dicūt alij: q: sicut lapidē in vesica nascentē screauerūt cū quib⁹ screatib⁹ ñ tussis aufertur: ⁊ ipi sani efficiunt̄. Causa lapidis fuit: q: materia fuit grossa in canalib⁹ pulmonis q̄ ibi imorata fuit ⁊ q̄si lapidē se fecit. Que aūt tussis ex mala cōplexiōe fit: aut de calida est. cuius signiones calor in anhelitu sitis ⁊ defectio recipiēdi frigidū aerem. ⁊ rubor in facie. aliqñ qdā citrinū screant. aut de complexione est frigida cuius significatio facies est liuida: neq̄ sitim habet neq̄ calorē nocet aer frigidus iuuat calidus. In multis aūt passionibus tussis nascit̄ sicut pleuresi. periplemonia: screatu sanguinis. aut saniei dolore capitis: qd̄ in suo loco sumus dicturi. Venit autem tussis ex asperitate gutturis vel ex acutis cibarijs siue stipticis. aut ex puluere siue de aliqua re in canales pulmonis nascente siue cadente. hec tussis est sicca.

Item hec eadem nascitur de hu. grossis in via pulmonis se inuiscantibus neq̄ cum tussi exeuntibus: aut de alia materia que dispergitur ⁊ cadit anteq̄ egrediatur anhelitus et asma ⁊ ophthalmia ⁊ spiritus angustia nascunt̄ de constrictione viarum pulmonis. Fiūt aūt ophthalmia ⁊ spūs angustia ppter frigidos ⁊ grossos ⁊ viscosos hu. in ipsis vijs se inuiscātes ⁊ claudētes. qd̄ intelligim⁹ ex magnitudine spirit⁹ ⁊ sui sine fe. spissitudinibus. qño materie stringentes nares patiuntur: aut laborantes in cursu ex spissitudine anhelitus. Cum autem huiusmodi infirmus iaceat supinus augmētatur. si erectus alleuiatur. somnus eorum paruus: emittere aerē suaui⁹ est q̄ recipere. Causa tussis est quia natura vult emittere illos hu. grossos. Magnitudo anhelitus: quia in hac passione non deficit virtus. spissitudo: quia aer propter angustias viarum non intrat quantum sufficiat. et facit natura vt multis vicibus aerem trahere sufficiat; quātū prius vna vice faciebat. ophthalmia ⁊ scissio: quia lacerti pectoris et eius pellicule cum iaceat supinus super pulmonem cadunt. et vias comprimunt: neq̄ potest spirare infirmus si non sedeat aut erigatur. vnde hec passio vocatur orthomia ab orthos grece qd̄ est rectus latine. quia huiusmodi patiens semper vult erectus esse. Anhelitus idest angustia spiritus: vniuersale accidens est huiusmodi pas. et multarum aliarum que in instrumētis sunt spiritus. quia hec membra si patiantur eorum actio necesse est minuatur. Oportet aūt itelligas: q: hec pas. sine screatu ī hydropisim cadit. Anhelitus ⁊ orthomia nascūtur ex calore qui est ex fumo cordis. et implet pectus et pulmonem. Significatio anhelitus est pulsus magnitudo. et sitis nimia ⁊ maior amor trahendi aeres q̄ emittendi sicut in periplemonia videtur. Aliquādo etiā angustia spirit⁹ ex apostemate in splene nascitur: ⁊ interdū ex mollitie lacerti pectoris. cum mutetur materia ad pulmonem ppter vicinitatem: qd̄ cōtingit ex defectione pulmonis piecta ex his membris recipientis. Significatio hm̄ōi pas. fe. est cōtinua et fortis angustia spiritus et tussis. dolor grauis in prora capitis. rubor in maxillis ⁊ oculis. vene sunt plene tumēt palpebre. sentitur ardor in facie. sitis est nimia. desiccatio in lingua maxima frigidi aeris desideria. causa feb. quia calor apostematis ad cor transit. ¶ Tussis omnes pas. sequitur que est in instrumētis spiritus et angustia propter strictionē apostemat; in pectore. Calor sequitur calidū apostema. rubor maxillaꝝ ⁊ oculorū ex ascensione fumi calidi fit qui de pulmone ascendit ad caput ⁊ faciem. Causa ruboris in maxillis. quia rubor proprium est accidens in periplemonia. quia maxille sunt tenere ⁊ rare carnis. vnde calidum fumū citius accipiunt q̄ alia pars faciei: ardor: sitis: ⁊ lingue siccitas. calorē cordis ⁊ pectoris sequunt̄ oīa: si passio ista de materia fit cholerica. omīs enim significatio fortis est. ⁊ molesta atq̄ periculosa. Si materia fit ex sanguine: sigtio non adeo ē magna. pulsus ī hac pas. est estuosus. Cū aūt apostema saniē facere incipiat: patiuntur acutam fe. rigorem atq̄ tremores. Si ex vno latere fit putredo sentit infirmus grauitatem illius lateris: ⁊ si iaceat in latere sano: sentit alterū latus graue: atq̄ q̄si rem aliquā sentit ibi suspensam. Aliquādo in pectore nascitur dolor sine tussi: qd̄ significat pas. ventositatis extendentē. pulmo tamē ⁊ costarū pellicule nihil habent mali. Screatio sanguinis: aut de pulmone est: aut de ceteris spiritus instrumentis: aut de interioribus membris: licet nr̄i sit tractatus passio pulmonis: non tamen est pretermittendum de screatu sanguinis. vt sermo de sanguine sit continu⁹ non circūquaq̄ dispersus. Screare ergo san. prout dixit hip. pessimuꝫ accidens est. Exire san. a superiori quoquo modo exeat malum signum est. si ab inferiori bonum. qd̄ cū hip. dixit emoroydas intellexit ab inferiori. Causa exeundi: aut interior est aut exterior. Exterior sicut pcussio casus luctari salire clamare. ex his em̄ vene scinduntur: seu finduntur: ex quibus sanguis subitus et multus exit. Interior sicut est catarrus descendens a capite in pulmonem calidus: et comestiuus: et cholericus et phlegmaticus salsus: cuius exire sanguinem: est paruum: sed augmentatur: vt sit multum. Iterū exire: aut ab his est que solent mēstrua habere: aut ab emoroide. cū aūt hec auferan-

tur vene de illo sanguine implent. Aliqñ ex cõplexiõe frigida ⁊ sic. que inculcat ⁊ cõstringit fortiter venas. ⁊ ponit partē sup earũ partē. vñ ⁊ crepant sicut in luto videtur qđ cum exiccat: findit. Exit sanguis aut de capite quē ex screatu ē intelligere: aut de ore quē ex sputo poteris perpēdere: aut de gula ⁊ gutture cũ rascatione: aut ex mery quē ex dolore inter spatulas est intelligendũ: aut de ore stomachi qđ fit ḡ dolor ibi habitus: aut de profunditate stomachi qđ ex vomitu ⁊ paruo dolore est intelligi: aut de canalib⁹ pulmonis et cognoscit ex forti tussi. hic subito: ⁊ sine dolore exit. pulmo eñ insensibilis est ⁊ multũ ꝓicit q̄ in colore est rubeus clarus et spumosus. vnde hip. in apho. q̄ san. screauerit spumosum screatus ille est pulmonis. De pectore sanguis cũ exierit intelliges ex tussi: ⁊ parũ sicut de sanguisuga exit. q̄ plurimus ex parua cā egredit his qui catarrũ patiuntur: ⁊ quorũ strictum est pectus. q̄bus hu. a capite ad pectus descendũt acuti ⁊ subtiles acumine suo hec mēbra excoriantes ⁊ vulnerātes. q̄ eñ pectus habent strictũ parua de cā crepantur vene eorũ quia stricte ⁊ subtiles sunt. Screat⁹ saniei: aut de apostematibus est pectoris: vel pulmonis: cũ vulnus aut in lacertis est pulmonis: vel in costarum sit pelliculis siue diaphragmatis. de q̄b⁹ locis ad pulmonē tendit ꝓpter raritatem substātie sue. sicut videt in pleuresi cũ apostema faciat vuln⁹: aut post screatũ sanguinis sanies exit. aut de fissura nō solidata. que cũ saniē faciat natura necesse est screatu emittat. q̄ de calido est apostemate: op; sic intelligere. q: oē apostema qđ in his locis est ⁊ saniē facit: fe. rigorē. atq; tremorē gingnit. qđ cõtingit cũ tandē sanies fuerit. et ex quo febricitauerit infirmus expectetur vt apostema crepetur. crepare expectat in. vij. die. aut. xx. aut. xl. seu. l. sicut hip. dicit in ꝓnosticis. hoc est ex calore materie: aut ex sua frigiditate: aut de grossitudine siue subtilitate. q: si materia sit subtilis in substātia ⁊ calida: crepatur in die. vij. maxime si cõplexio infirmi calida est: etas iuuenis: tp̄s estatis. Si materia sit frigida grossa crepabitur in. xl. maxīe si cõplexio sit frigida etas senilis: tp̄s hyemis. cum crepare appropinquat: feb. ⁊ rigor augmentātur. Si apostema sit in pectore: fit maior dolor. si in latere pectoris īfirmus sentit cũ in latere iaceat sano q̄si rē suspēsam in stomacho. si in vtroq; est: in quocũq; iaceat sentit silr. Cum crepatur apostema sursum screat⁹ cũ tussi egreditur. si deorsum: vadit sanies ad intestina ⁊ stomachũ Si natura in maiorē venā mandat que vocatur cõcaua: renibus per cõcauā venam mādatur vbi vrina colatur. hi autē infirmi fe. cõtinuas patiuntur. sed nō subito screatur sanies que si morit in phthysim decidũt. hec eñ subaz pulmonis comedit ⁊ putrefacit. et silr facit sanguis: si ad saniem venerit. Plurimi q̄ hũc morbũ incidũt. xviij. sunt annorũ vsq; ad xxv. ꝓpter dñationē caloris ad cõplexionē hmõi etatis. mēbra eorũ sunt tenera: pulmo tenerior: vnde a sanie cito comeditur. Itē patiunt hanc pas. qui apparati sunt ad eandem. hi autē sunt macidi: pectore stricti: spatulas hñtes eleuatas. quib⁹ calidus sepe venit catarrus. Strictio pectoris venas strictas facit. Catarrus qui sepe venit pulmonē incidit ⁊ putrefacit. Oportet autem intelligi: quia hec pas. ab assistentibus sibi infirmis cõtingit. ⁊ a patribus ⁊ auis. Significatio phthysis cõtinua est fe. tepida in die: crescēs in nocte ⁊ post cibũ: q: passio ista est sicut calx cui⁹ calor augmētatur cũ aq̄ infundat. Aliqñ nimiũ sudāt: oculi cõcauant: maxille rubescũt. digiti ⁊ vngule fiunt cõcaue: in calcaneo molles vesice. appetit⁹ deficit. Oculorũ concauitas ex cõsumptiõe est humiditatis ⁊ desiccatiõe sui. rubor in maxillis ex ascensione fumi calidi a pulmõe in faciē: concauitas vnguiũ ex cõsumptione carnis prius eas replētis. calor extremitatũ corpis ⁊ digitorũ ꝓpter calorē q̄ in fundamētis est mēbrorũ sicut ossiũ: q: digiti ex maxia pte sunt ossei. tumor calcaneorũ ꝓpter remotionē cal. naturalis ⁊ virtutis spũalis ab eorũ fundamentis. vnde cito moriuntur ⁊ apostema molle cito patiunt sicut in corporibus mortuorũ videm⁹ tumētibus: appetitus deficit ex defectiõe pascitiue v̄tutis. De sanie solent dubitare medici vtrũ sanies aut phlegma sit: qđ ꝓbabis ꝓiciēs in vas plenum aqua: ⁊ expectās vna hora: si fundũ petierit sanies erit phlegma si supnatauerit. he sunt significationes phthysis.

De passionibus in pelliculis costas cooperientibus. Capitulum. xxij.

Passiones in costarũ pelliculis ⁊ pectoris lacertis sunt apostemata vulnera et fistula. Est ḡ apostema pleuresis in costarum pelliculis. sed tñ abusiue vocat hec pleuresis. veram eñ pleuresim in diaphragmate ē nasci. Accidētia hāc pas. sequētia semp sunt cũ ipa: neq; dũ pmanet: ab initio vsq; i fine sũt recedētia. sunt aũt fe. cõtinua tussis sine screatu i initio morbi angustia anhelitus. dolor pungitiuus. Si pas. sit molesta et fortis: dolor a costis vsq; ad furculas ascēdit a latere illo vbi apostema fit. ⁊ aliqñ sub diaphragmate descēdit. Cā fe. ē ad infirmũ membrũ vicinitas cordis. tussis propter expulsiue virtutis motũ ad expellendā nociuuam materiaz. angustia anhelitus: q: ex apostemate via spũs cõprimitur. dolor pungitiuus: q: apostema est in pelliculis que sensibiles sunt: q: neruose sunt. cā doloris ascendētis ad furculas: q: furcularũ dolor sibi cõhit pelliculas. vñ cõprobat apostema eē in inferiori pellicularũ pte: qđ cũ fit cõmiscētur dolores furcularũ armi ⁊ maxille. Si apostema sit in īferiori pellicula: dolet locus qui est sub hypocõdria. Si pleuresis in initio screatum habuerit: ē breuis ⁊ salubris. Si eñ in die q̄rta screauerit: in vij. erit crisis. vel. ix. vel ad plus in. xiiij. Si screatus ad. vij. diē ꝓtendit morbus ꝓlongatur: ⁊ crisis in. xx. differtur vel plus. q̄ sit species apostematis: ex screatu pōt intelligi. Si eñ rubeus fuerit: sanguineũ est apostema. si citrin⁹ cholericũ. si albus ⁊ spumosus: phlegmaticũ. si nig. vel viriđ. melācholicũ. sed tñ hec duo phlegmaticũ ⁊ melācholicũ: raro in pelliculis nascuntur costarũ propter grossitudinē materie et pellicularũ subtilitatē ⁊ constrictionē: a q̄b⁹ nō recipitur nisi subtilis materia pforans facili⁹ q̄ grossa. Sanguineũ ⁊ cholericũ subtiliora ⁊ faciliora sunt. vñ in his pelliculis nascunt plurimũ teste. hip. in apho. qui sepe oxiremiā habent pleuresim habere nō debēt. Oxiremia eñ nascitur ex phlegmaticis hu. corpori dñantib⁹ ⁊ infra stomachũ se coadunātib⁹. qui cũ grosse sint materie a pelliculis his nō recipiunt: nisi cholerici hu. cõiungant. Est ⁊ altera pas. q̄ dolor lateris vocatur. et est apostema in lacertis nascens pectoris. ⁊ aliqñ in interiorib⁹ costarũ lacertis. Signũ hui⁹ est fe. cõtinua cum pulsatiõe sine pũctura. Dolor lateris maxime cũ flat⁹ emittit ⁊ recipit ⁊ nō tussit neq; screat. Si aũt tussis est parua ⁊ sine screatu facilis: qđ fit in trahendo aere: dolor augmentatur: apostema ē in lacerto quo pectus cõstringitur. aliquādo in lacerto extra pectus. qđ apostema cũ tactu sentitur.

De passionib⁹ in diaphragmate. Cap. xxiiij.

Passiones in diaphragmate. q̄dā sunt ꝓprie: quedā aliorũ mēbrorũ colligatiõe. Propria pleuresis vera .i. nascens in diaphragmate apostema est. qđ quattuor sequũtur accidentia in pleuresi abusiua iā dicta. Item alienatio mētis ex nocumēto colligātie cerebri. Colligantia eñ: aut ex cerebro: aut ex epate erit. ex cerebro calidũ apostema. vñ mētis alienatio differēs ab alienatiõe q̄ ꝓpria est cerebri: q: accidētia q̄ hāc solēt seq. .i. obliuio. vigilia. lachryme lippitudo. qualiz rē a vestimētis auferre siue pariete. siccitas ligue: nō apparēt in initio morbi diaphragmatis. Sz in augmēto solent potēter videri. In initio rubor est in oculis ⁊ cõstrictio vētris. ⁊ angustia anhelit⁹. q: epar q̄si apostema suũ eēt: tussim patit: ⁊ angustiā spũs ex colligātia gibbi epatis. ⁊ diaphragmatis: qđ itelligit: q: dolorē in dextro latere sentit infirm⁹.

De passionib⁹ cordis. Cap. xxv.

Passiones cordis aut priuate sunt ipi: sicut dolor et tremor: aut ex aliorũ mēbrorũ colligātia in dolore sicut defectio. Dolor cordis ex mala cõplexione est: aut ex officiali morbo. seu iñcture separatiõe. Mala cõplexio calida ex pulsus duritia itelligit: q̄ si sit cõposita: ⁊ pulsus cõpositus erit. Peior passio cordis a complexione calida siccitas ē: aut etiā calor ⁊ siccitas. ex his eñ cito nascit corpis cõsũptio q̄ phthysis vocat. post hos pessimos mõs diuersa ē cõplexio q̄ gñat defectio. Ex officiali morbo q: apostema calidũ sāguinolētũ vel cholericũ cor patit: vl sua opimēta: qđ si cõtigerit nō diu viuit. Intelligit aũt ex ardore: grauitate ⁊ thetinatiõe. Separatiõe iñcture: sicut ex vulnere a pectore

in cor perforante: qd cum penetrauerit ventriculos maxime sinistros moritur illico. si non: post paruum tempus moritur. Similiter in omnibus passionibus cordis tantum viuitur: quantum est fortitudo passionis. Tremor cordis ex humiditate est aquosa in pelliculis cordis contenta diuersa. Signum eius: quia cor a suo loco moueri sentit infirmus. non enim potest dilatari vel constringi propter humiditatem sui. Contingit etiam ex apostemate: quod si fit calidum cadit cito infirmus. si durum subtilitatem patitur et quandoque moritur. Fit etiam tremor ex humiditate sanguinolenta. sicut in venis ille habuit: de quo Ga. qui cum titillationem pateretur per triennium cum phlebotomia fuerit medicatus in quibus singulis paulatim eum liberauit. In quarto vero die vel anno festinata phlebotomia ante passionem non venit illa titillatio. Arbitratus est Galenus debere precedere passionem. illam cum sic cessauerit: et homo liberatus fuerit. Et aliquando fit cordis titillatio ex fumo melancholico ascendente ad cor. Defectio ex dissolutione est virtutis spiritualis: quam aut de plenitudine contingit hanc eandem virtutem grauante et confundente. sicut in defectione illa videmus que ex humoribus nascitur venas illas implentibus: et de plenitudine stomachi a cibis: aut ex plenitudine cerebri sicut in apoplexia est videre. aut ex nimia inanitione virtutem dissoluente sicut in diarria: siue solutione post potionem acceptam videmus: et nimio sudore: sanguinis fluxu: phlebotomia: seu ex naribus. aut ex sanguinis profluuio quod mulieres ex menstruis aut parturitione patiuntur. aut ex saniei nimia egressione: aut vulneribus: et abstinentia cibi et nimio labore. similibusque inanitionibus mensuram excedentibus: quibus cum re nocitiua iuuatiue res expelluntur: aut ex complexione calida. sicut in febribus: aut ex complexione frigida quam os stomachi patitur que passio bolismos vocatur. aut ex multis diuersis complexionibus subito se commutantibus. aut ex nimio dolore virtutem dissoluente et spiritum paruificante. sicut dolore in stomachi ore. et ilium doloribus: pustulis vel vulneribus que in articulis sunt vel neruis. vel in lacertorum capitibus. et similibus dolores plurimos facientibus. Item in suffocatione matricis defectio nascitur ex corruptionibus quorundam membrorum. et eorum mortificationibus vnde postea fumus ad cor ascendit frigidus. et defectio cordis vocatur: et inde subitanea mors nascitur. Item defectio in febris periodis est initio. aut propter dolorem nimium ex calore nascentem. aut propter putridos humores ad stomachum effluentes. et virtutem spiritualem grauantes. aut ex febricitanti apostemate in aliquo membro principali habito. ad quod cum humores illi descendunt dolor augmentatur et defectio fit. aut in ore stomachi defectionem patitur. vnde humores ad se suscipit venientes: qui si ingrossentur virtus grauatur: et defectio generatur. Signum: frigescunt extrema corporis: anhelitus deficit: et frigescit: paruitas fit pulsus: et defectio ipsius: citrinitas coloris. et si vocatur infirmus non audit: nisi quasi longe remotus: aut post domum positus fit. Hec sunt signa passionum in corde et ceteris spiritus instrumentis nascentium.

¶ De passionibus in instrumentis cibi nascentibus: et a stomacho incipiendum. Cap. xxvj.

Passiones in instrumentis cibi vel sunt in mery: vel in ore stomachi: vel in intestinis: in epate que vel in splene: vel in felle: vel in renibus: vel in vesica. In mery aut in substantia sua: aut in via. vnde ad stomachum transeunt cibaria. In substantia sua. cum virtus deficit appetitiua ab ore cibum trahens: et ad stomachum mittens. Deficit et virtus expulsiua: vnde vomitus consequitur. hec autem ex mala complexione deficit: aut ex morbo officiali: aut iuncture separatione: aut ex lacertorum passione suorum ipsius mery actionem explentium. Ex mala complexione calida que ex siti intelligitur nimia refrigeratione cum aqua bibitur frigida. aut ex complexione frigida que econtra erit intelligenda. aut ex complexione humida: que ex humiditate oris. et multis intelligitur sputis. Ex morbo officiali: sicut ex calido apostemate quod cum rubore et sitis intelligitur nimietate: et dolore inter spatulas: vel ex frigido apostemate in quo grauitas est sine dolore. Ex separatione iuncture sanguinis subsequitur vomitus et dolores inter spatulas. que si fit in longum: minorem facit appetitum. Si per latum minorem facit vomitum. In via sua mery patitur constipationem: que ex exteriori est apostemate eam viam oppilante: aut ex lacertorum apostemate quibus exterius actio mery expletur. Significatio apostematis calidi dolor est et febris atque sitis. quod cum saniem facit augmentatur febris. et rigorem patitur atque tremorem. Si frigidum fit grauitatem sui loci. et obstinationem sui facit. perfectior significatio oppilati mery est cum appetito cibi ad stomachum transire non possit. Passio stomachi: aut in ore aut in fundamento sui erit. Passio in ore dura est et molestissima. aliquando mortificans propter cordis vicinitatem: et cerebri societatem. Dolor autem stomachi alius est vniuersalis ipsi et aliis membris: quod fit ex mala complexione vel morbo officiali vel iuncture separatione cum cerebrum vel cor patiuntur propter ipsum sibi coniunctum. Cerebrum sui causa patitur vigilias alienationem mentis in febre. malos somnos et terribiles: spasmum: epilepsiam: tremorem. Ga. in megategni: vidi inquit in febre homines spasmum patientem sine aliqua significatione spasmum prenunciante. Aliqui enim patiuntur hoc ex malis cibariis que comeduntur: anhelitum et singultum facientia: que comesta cum euomantur cito quiescitur. Ex colligantia sui cor deficit atque tremit. Alius est dolor soli ori stomachi: sicut corruptio appetitus vel bolismus: ablatio etiam appetitus dolor: precordiorum sitis natatio cibi in ore stomachi: vel ex mala complexione in stomachi nascitur ore. que si fit calida. sequitur sitis nimia cum calore: que vtraque in stomachi sentiuntur ore. vnde in aqua frigida vel in quolibet alia re actualiter frigida delectantur extrinsecus apposita. Si fit cum materia cholerica: patitur abominationem oris amaritudinem. Si mala fit complexio frigida: sitis est parua et delectatur his in calida actualiter ca. ori stomachi extrisecus apposita. et in cibis calidis. que si fit cum materia phlegmatica vel melancholica: sentit infirmus in ore saporem acidum. Si autem probare velis: vtrum mala complexio cum materia fit: da infirmo comedenda cibaria bonos chimos generantia et facut vomat. que si cum malis videas commixta humoribus. de mala materia esse intelligas. si non: econtra. Vrina quoque idem significat. si enim post moderatum cibum et aquam bibitam grossa fit et turbida intelligimus esse cum materia. si non econtra. Complexio humida: vel sic. non faciunt dolorem nisi post diuturnitatem. Si enim diu morentur mala accidentia efficiuntur: quia ex humiditate fit hydropisis vel ex siccitate phthysis. Apostemata calida in stomacho sunt nascentia cum febre. pulsatione: grauitate: siti: angustia: anhelatione: grossitudine cum tactu in ore stomachi apparente calore. hec apta et facta vulnera faciunt pulsationem. et febre. fortiorem rigorem que et tremorem. que duo accidentia ex acuta sunt materia. que in ore stomachi pugnat. hoc autem materia in aptis vulneribus et saniem facientibus cum vomitu purgatur. Si sint frigida intelliguntur ex grossitudine in ore stomachi et grauitate sine siti et calore. Ex iuncture separatione stomachus sicut et mery patitur: et eisdem significationibus denotatur. Corruptio appetitus aut est ex superfluitate: vel minoratione: siue ablatione. Superfluitas aut ex qualitate cibariorum est. sicut in mulieribus concipientibus: aut ex qualitate que fames vocatur. hoc si fit multa: vocatur canina. Minoratione appetitus minuitur. ablatione aufertur: sicut in bolismo videtur. Desiderium malorum in qualitate ciborum ex humoribus est pessime qualitatis in ore stomachi nascentibus: vnde acida desiderantur cibaria: salsa: pontica: vel acuta. quandoque etiam lutum: terra: carbones: testa. et alia in qualitate pessima. sicut concipientibus videtur cum superfluitas menstruorum in nutrimentum fetus in ore stomachi coadunatur. sanguis enim menstruus superfluitas est in mulierum corporibus quam natura preparauit in creando fetu. que cum concepit stringitur ne egrediatur. melior et iuuabilior in fetus datur nutrimentum: minus bonus ascendit ad mamillas vt lac fiat: peior in corpore remanet muliebri. que descendens in ore stomachi malum desiderium facit in mense. j. ij. iij. et iiij. aufertur: quia fetus dum est paruus non multo sanguine nutritur. dum autem creuerit: multo indigebit: neque vt prius ascendit permanens in ore stomachi. Augmentatio desiderii cibi que fames vocatur ex complexione est frigida quam os stomachi patitur que ex acidi intelligitur ructatione. et desiderii aque minoratione atque liquida egestione: vel ex inanitione corporis. cum membra exinanita desiderant repleri. sicut videtur post febre. cum purgationibus finientes. membra enim exinanita trahunt sibi quod subtile intestinum receperat. intestino euacuato ab ore stomachi trahitur sibi. ideoque fames fit quam intelligimus ex inanitione precedenti. Significatio huius passionis nimia est fames que non potest sustineri et multum comeditur donec gra

uetur stomachus et eiciat cum egestione vel vomitu. Differt hec ab illa: quia acidi est hu. quia ista solutionem non habet ventris. Defectio appetitus aut ex mala est complexione os stomachi emolliente et dissoluente: quam ex fumosa intelligimus ructatione et luti odore assimilante: siti nimia et delectatione in bibenda aqua frigida. et ex actualiter frigidam in ore stomachi ponat. aut ex humoribus est cholericis vel salsis: quod intelliges ex punctione in ore stomachi: abominatione quoque et vomitu: et desiderio nimio aque frigide: amaritudine: et salsedine oris. hu. enim cholerici: vel salsi generant sitim. nimium desiderium aque minorationem ad cibum appetendum. Aliquando minoratio appetitus de viscosis nascitur hu. in ore stomachi se coadunantibus et ipsum splentibus. quando neque sitis neque punctura sequuntur. aliquando in ore stomachi hu. habentur putridi: quod intelligitur et angustia et contractione oris stomachi. Idem nascitur si neruus ad os stomachi patiatur. unde sensus amittatur: quod ex commotione cerebri est intelligi patientis alienationem mentis. Bolismus est nimia fames mensuram excedens: que fit ex abominatione desiderij. i. nascens ex frigidissima complexione oris stomachi dominante. et cibi minutione: virtutisque defectione. Intelligitur ex tactu: quia in ore stomachi locus frigidissimus inuenitur. et ex desiderij defectione cibi accipiendi. horrore: totius corporis subtilitate et consumptione. fames hec non ex solo est ore stomachi: sed ex desiderio totius corporis. Differt a canina quia in bolismo desiderium deficit: corpus consumitur: et deficit virtus. In canina virtus desiderij est fortis et membra plena. dolor precordiorum. i. passio oris stomachi sic vocata a medicis propter vicinitatem huius membri et cordis. Ex complexione ca. nascitur et ex doloris mitigatione intelligitur cum res actualiter frigida superponatur. Est enim ex humoribus cholericis ad os stomachi decurrentibus: quod perpendas ex nimia defectione et extremitatum corporis frigiditate. et durissima est. et molestissima. et aliquando ex nimio dolore prouenit. quia hec membra propter vicinitatem cordis sensibilissima sunt. aliquando cho. ad os stomachi descendit propter nimiam angustiam et tristitiam. et tarditatem accipiendi cibum. hec nimium generant dolorem et cito afferunt mortem: que omnia ex nobilitate sunt oris stomachi sensibilis et vicinitate cordis. aliquando ad os stomachi phlegma putridum descendit. et infirmo angustiam et contractionem facit. sicut et humores cholerici. Natantes cibi in ore stomachi ex defectione sunt virtutis expulsiue in ore stomachi. Signum quia cibo accepto grauitas sentitur in stomacho et nocent ea que sumuntur. Sitis nimia ex stomachi est calore vel siccitate vel de utroque. aut de hu. salsis in suis tunicis. vel in intestino subtili. vel in meseraicis. vel de calore epatis. aliquando etiam ex calore epatis. aliquando etiam ex calore pectoris: et pulmonis. Differunt: quia que de pulmone est et pectore mitigatur ex frigidarum rerum acceptione. alia nunquam quiescit nisi ex frigidissima aqua. Gal. quidam sitim patiuntur nimiam: neque aqua frigida: neque aere frigido mitigantur. et ideo nimia siti cito moriuntur. causa est quia quidam tyrias manducarunt. quidam vinum biberunt ubi tyrie reposite fuerunt. quidam vinum vetus. unde stomachus calefit ultra modum. alij nauigantes neque aquam dulcem inuenientes aquam marinam biberunt et sitiendo sunt mortui. Apostemata stomachi ca. ex pulsatione intelliguntur grauitate fe. angustia. abominatione grossitudine et calore que in stomachi locis sentiuntur. cum autem aperiuntur hec apostemata et faciunt vulnera: pulsatio et fe. sunt fortiores cum rigore et tremore ambobus nascentibus de acuitate materie. et eius cum membris obuiatione. que cum crepentur cum vomitu purgatur corpus. Frigida apostemata intelliguntur ex grossitudine siue dolore: calore: siti. sed cum grauitate. Separatio iuncture quam patitur stomachus eadem est que mery dicta est superius et fissiones fistes. sed tamen non est dol. inter spatulas: sed in ore stomachi

De passionibus in fundo stomachi nascentibus. Capitulum. xxvij.

Passiones in fundo stomachi sunt mala digestio: fastidiositas: diarria: lienteria: vomitus: singultus: inflatio: ructatio: sanguinis et lactis coagulatio. Mala digestio et fastidiositas ex defectione est stomachi in digestione. Si enim cibus a stomacho velociter non descenderit: appellatur mora digestionis. si imperfecte digeritur vel descenderit: pessima digestio fit. si quoquo modo se in aliam qualitatem mutauerit: tunc mala digestio vocabitur. Si nullatenus digeritur cibus: sed potius corrumpitur fastidiositas nuncupatur. quam que patiuntur stomaticos vocamus. Omnes autem he passiones ex uno sunt nascentes: sed tamen ablatio est digestionis. Si enim causa non fuerit fortis: mala digestio est mediocris. He autem cause: aut interiores sunt: aut exteriores. Interiores sunt mala complexio stomachi et hu. in ipso completi et contenti. apostemata et separatio iuncture. Mala complexio in stomacho ca. corrumpit cibaria et in malam qualitatem et putridam mutat. quia calor nimius putrefacit cibum. quod intelligitur ex fumoso ructatu. et viscositate sputi. cuius odor est sicut odor luti putridi vel piscis fetentis. et complexio mala digerit frigida et dura cibaria. sitim et dolorem facit mitigatur in re frigida actuali seu potentiali. Complexio frigida intelligitur ex ructatione frigida. sitis paruitate. et calidi cibi delectatione: dolor mitigatur cum re actuali ca. seu potentiali. Si frigida fuerit ultra modum: non mutat aliquo modo cibum intra stomachum: neque propter frigiditatem facit ructatum acidum. frigiditas enim non mutat cibum. Si frigida et sicca digestionem non confortat: sed potius in initio minuit: neque dolorem facit. sed potius in diuturnitate: quia complexio sicca si nimium dominetur in stomacho facit ethicam. maxime si cum eo iungatur calor. Si vero humida: facit hydropisim propter mutationem cibi ex humiditate: maxime si iungatur cum frigitudine. Nos alibi dicemus de frigiditate hydropisis et de hydropisi que de vitio nascitur stomachi. hu. vero clausi intra stomachum: aut calidi sunt qui ex defectione appetitus intelliguntur et fumoso ructatu sputo viscoso et putrido. Hi quoque hu. aut in concauitatem sunt effluentes: et intelliguntur quia si cibum incorruptibilem accipiat infirmus: sicut frumentum est et ordeum: cum vomitu vel egestione exeunt. et cum eisdem exit cho. aut sunt inuiscati et in tunica sua coadunati. et perpenduntur ex abominatione et vomitu. cum quibus nihil egreditur: et nimia siti. aut hu. sunt frigidi. et intelliguntur ex minoratione cibi appetendi. et acido ructatu. Item hi hu. aut in concauitatem stomachi currunt: quod intelligimus quia cum mundificatorium cibum accipiat infirmus sicut mel et spuat et vomat ipsum: cum eodem phlegmatica exeunt: aut inuiscantur in stomachi tunica quod intelligitur ex abominatione sine vomitu sitis paruitate et appetitus fortitudine: quod oportet discernere inter malam complexionem stomachi. et hu. contentos ibi videas ergo si corpus plenum et vene tumide sunt. et cum cibum accipiant temperatum. aut cum egestione mixtura exit vel cum aliquo hu. intelligimus ex hu. inclusis esse in stomacho Apostemata in stomacho nascentia sunt diuersa. aut enim calida. que ex dolore et pulsatione in fundo stomachi sunt intelligenda: et duritie et calore sub tactu sentiendi. fe. quoque et siti. que cum ad saniem venerint augmentatur fe. et rigores faciunt aut frigida ex grauitate et duritie sine dolore et calore cognoscenda. Separatio iuncture aut de ea est interiori aut de exteriori. De exteriori sicut de vulneribus que patitur stomachus aut acutis potionibus. De interiori sic tumoribus et putrefactionibus. Exterior ca. est cibi inconuenientia. aut in quantitate si plus sit quam stomachus possit digerere: sicut videmus in paruo igne ubi plura ligna apposita non bene comburuntur: aut in qualitate pessima sicut acidum lac: pisces: radices: omnia fricta et ustula: que omnia sunt sicut ignis lignis suppositus humidis: neque tamen ab eo comburendis: aut in substantia cibi grossi. sicut est caro vaccina: et panis azimus aut inordinatione cibi sicut cum quidam grossum aut stipticum manducauerit cibum: postea subtilem quam antea corrumpitur quam grossus a stomacho egrediatur: aut cum cibum accipiat: antequam digerat alium rursus accipiat. que omnia intelliguntur ex infirmi inquisitionibus. Est et alia pas. stomachi. i. cum vomitu et egestione purgatio. quod a comestione sequitur nimia que stomachum grauando noceat et ad expellendum illud quod ori stomachi est vicinum cum vomitu laborat. quod vero est in fundamento cum egestione. aut ex cibi qualitate. qui si fit pungitiuus pungit stomachum. et ad expellendum compellitur: aut viscosus qui in stomacho lubricatur: aut ex alia cibi corruptione. siue in cholericos hu. mutatione: vel quia de alio loco sicut felle descendit: et in stomachum fluens ipsum pungit: ut a se expellere possit: quod intelligitur ex his que a corpore cum vomitu et egestione egrediuntur et de angustia: et abominatione atque siti. hec pas. est facilis in initio. cum ergo cibus exeat corruptus: et dolor augmentetur corruptioque

exeunt hu. stomachũ ⁊ intestina pungentes: et noceant intestino cũ egestione. ⁊ mery cum vomitu: unde stomachus ⁊ intestinũ dolore patiuntur nimiũ: angustiam instabilitatẽ vt cadant in defectionem: ⁊ faciei malitiam: tempora dilatanẽ nares acuũtur: frigescunt corporis extremitates. ⁊ maxime si corruptis hu. corp9 sit apparatũ. Diarria est purgatio humorum diuersorum et subtiliũ. qui aut ex mala sunt ciborũ ordinatione. In quãtitate: si multi sunt ⁊ grauantes stomachum vt expellantur et eos alij hu. consequantur. In qualitate cum homo accipiat cibum facilem ad corrũpendum. sicut melones: cucurbitas: mora: et silia. hec em̃ in stomacho cum corrũpuntur expellũtur: ⁊ cum eis alij hu. egrediuntur aut cibi ordinatione. sicut cum accipiũtur ad digerendũ duriora ⁊ post velociora. aut constipatione meseraicarũ. hę venę si sint constipate colamentum cibi ad epar non põt trãsire. exit ergo cũ egestione qd̃ ex plenitudine est venarum et corporis. digestus est cibus in stomacho ſm ꝙ oportet et in subtili intestino non valens transire ad epar: ⁊ ad alia corporis membra sicq̃ cum egestione exit. qd̃ ex plenitudine multorum hu. nascitur ad stomachum descendentiũ. aut ex corpore sunt toto. aut ex vno mẽbro. hoc aũt aut ſm naturã sicut in cretica die videmus cũ membra nociuos hu. expellãt ad stomachum: vtpote cerebrũ ad stomachum et intestinũ. in quo maxime nociui hu. adunantur: ⁊ ab eo in stomachum propelluntur. hi autem hu. aut salsi sunt: aut acuti facientes egestionẽ sanguinis. Signa salsorũ: quia salsitatẽ vel amaritudinem in ore infirmi sentiunt: acuti pungunt ⁊ nimium sentire faciunt. Si nec salsi nec acuti sunt defectionẽ tantũ faciunt. Differt autem a priori morbo: quia prior facit vomitum. et cho. ru. exit plurimum. Diarria vomitu caret: ⁊ qd̃ exit diuersum est: nec vnius qualitatis. Item prior est acut9 et velociter aufertur: Diarria vero diuturnus est morbus. Species diarrię ex multis hu. ad stomachum fluentib9 sunt diuerse ſm diuersitatem materię. cũ em̃ quedam humiditates ad stomachum a cerebro descendant propter cõplexionem cal. vel frigidaꝫ: augmentanẽ hu. ⁊ descendunt partim in nares: partim in palatũ. ⁊ de palato in stomachum vel intestinum. cõplexionesq̃ eorum corrumpunẽ: vnde deficit digestio eorum. deinde virtus dissoluiẽ. ⁊ aliquãdo ad mortẽ deducit hic morbus. Est ⁊ alia species que nõ multã solutionem habet: sed paruam ⁊ eandem cholericam. qd̃ consequitur ex augmẽtatis in corpore hu. quib9 non oportet corpus nutriatur: sicq̃ in stomachũ et intestinum ꝓpelluntur. Est ⁊ alia species que solutionẽ interpolatam habet duos vel tres dies cessans. ⁊ postea durans. cumq̃ cessauerit reuerteẽ sicut pri9 fuit. qd̃ ↄtingit cũ in illis coadunati chimi expelluntur ad stomachum ⁊ intestinũ sicut fe. coadunatur materia que est interpolata: sin autẽ in dieta. aliquando hec in tertiana est feb. cum cholericos hu. natura expellit in die accessiõis. Est aũt ⁊ alia que nascitur de oppilatiõe meseraicarũ. cũ cibi succus ſm ꝙ oportet ad epar non egrediatur: ſꝫ subtilis ad epar descendit ⁊ ad intestinũ mediocris. sicut videtur in hydropisi que ex cõstipatione cõtingit. hec species consumptionẽ vel constipationẽ facit corporis. quia puissimũ venit ad epar et ad corpus. ⁊ similiter oẽs species diarrię: si morentur cõsumptio corporis sequitur. Est et alia de hu. nascens humidis ⁊ phlegmaticis in intestino in qua dolorem infirm9 patitur ⁊ inflationẽ: qd̃ exit paruum est ⁊ rarum. moratur infirm9 ad sellam diu. Lienteria est cum sicut comeditur a stomacho exit cibus sine vlla sui mutatione: qd̃ ex nimia est defectione virtutis contentiue cibũ tenere non valente. Cõtingit autẽ ex cõplexione frigida ⁊ humida dominante stomacho. et in intestino subtili vnde cib9 lubricus eijcitur. aliquãdo quoq̃ ex intestini ⁊ stomachi defectiõe est cum cibum ſm ꝙ opꝫ non possunt mutare. quia non ſm ꝙ opꝫ mutetur neq̃ tempore cõpetenti. fit autem propter pustulas et vulnera q̃ in inferiori sunt tunica stomachi ad quã cibus veniat: ⁊ illa tangãt vulnera et pũgat. stomachus ex dolore quẽ sentit moueẽ expellens cibum anteq̃ sit digest9 vł mutat9. vt se defendat a sibi nocẽtib9. Intelligim9 hoc ex pustulis ⁊ vulnerib9 q̃ in ore ⁊ lingua infirm9 patiẽ. ⁊ ꝙ calor ⁊ siccitas in ore sentiunẽ. Lienteria ergo sicut dixim9 paruitas est cibi in stomacho morantis. et citus exitus cũ intrauerit. Unde hip. in apho. in lienteria diuturna oxiremia non ta que nõ fuit anteã: bonũ signũ. Oxiremia em̃ ↄtingit ex cibo in stomacho morãti ⁊ cõtinentia cõtẽtiue vtutis. Abominatio ⁊ vomitus aut de cibi sunt quantitete. si plusq̃ oporteat stomachum grauans ⁊ in ore suo natans: q cum sibi noceat ad mery expellat ⁊ de mery cũ vomitu eijciat. De qualitate si cib9 abominabilis sit ⁊ amarus acutus ⁊ pũgitiuus qui cum noceant stomacho expellunt ab eo. hu. si in concauitate stomachi sint: faciunt vomitum. si intra tunicam ei9 et tunice villis inuiscetur: abominatio efficitur. hu. quoq̃ hi aliquãdo nascũtur in stomacho. ⁊ aliquãdo ad ipm̃ effluunt ab alio membro. Nascẽtes in stomacho cõtinui sunt: qꝛ corruptio cõplexionis sue eos gñauit. qui ab alio mẽbro decurrunt paruo tempore ibi quiescũt adunãtes se in locũ vbi descensuri sunt ad stomachũ. Humorum autẽ species intelliguntur ex sapore horum que euomũtur. Si em̃ sunt amara ex cho. ru. Si salsa: dulcia: vel acida: phlegmatica. Aliquãdo est vomitus ſm crisim. cũ natura hu. expellit qui causa sunt morbi a parte superiori. Singultus est spasmus interiorũ panniculorũ stomachi. cã sui cadẽ est que ⁊ spasmi in neruis aut em̃ de plenitudine: aut de inanitõe: aut de pũctura: aut de cõplexione frigida. De plenitudine: sicut videẽ in multũ cibũ ⁊ plusq̃ oportet accipiẽtib9: ⁊ his quorũ dieta est inordinata. De inanitione: sicut post febres ⁊ ventrũ solutiões et post longam cibi abstinentiã: qd̃ intelligitur ex precedentibus. Punctura de cholericis est hu. in stomacho nascentibus: aut de alijs mẽbris ad ipsum fluentibus: vel de potiõe acuta: siue cibo: vel de vino veteri ⁊ puro. Singultus ex frigida cõplexiõe: ⁊ ex frigidi cibi pessima est acceptione q̃ spissatur in stomachi substãtia ⁊ eam spasmat. sicut patiunẽ seniores. ⁊ diuturnos morbos habẽtes. Inflatio ⁊ gurgulatiões aut de interiorib9 sunt: sicut si stomachus nõ bñ sit calidus vt digeri possit cib9: ⁊ vẽtositas dispergiẽ. neq̃ frigid9 quin cib9 muteẽ: ſꝫ cal. ei9 inest defect9. qꝛ cib9 non digeriẽ perfecte vel in ventositatem mutaẽ fumosam et fiunt inflatio et gurgulatio in stomacho: aut de exteriorib9: sicut cum cibus accipiẽ quo vẽtositas generaẽ vtpote fabe: fasceoli. ⁊ silia. Uẽtositas que ex his nasciẽ parũ moraẽ. cũ ructatu em̃ dissoluitur. Ructatus q̃ ex vẽtositate stomachi inflatiua nasciẽ qua vsq̃ in os ascẽdente: ⁊ fum9 ascendit. aut de humorib9 calidis. vn. de ructat9 fit fumosus: aut de frigidis hu. ⁊ fit acidus. aliquãdo quoq̃ ructaẽ acide ex frigidis cibarijs ⁊ multis. que cũ non possit stomachus bene digerere ex caloris defectione: fit inde ructare acidũ. Ructat9 aliquando fit adeo validus vt a stomacho cib9 egrediatur ⁊ digestio ꝓhaẽ. Si aũt ructatus non exeat: generatur ventositas ⁊ inflatio nociua. Lac coagulatũ intra stomachũ fit: cũ qui habent eũ frigidum lac recenter vel frequenter mulsum accipiunt.

De passionibus intestinorũ. Cap. xviij.

Passiones in intestinis sunt dissinteria: tenasmon: colica pas. yleon: ventositas: lumbrici: ascarides: cõtractiões. Dissinteria aut est ab epate ⁊ vocatur epatica. de qua dicturi sumus postea. aut ex intestinis que ex nimio motu fit vel ex ea. apostemate in intestinis nascente et crepante. aut ex hu. qui ab intestinis descendunt: in diarriã. si materia sit acuta ⁊ cholerica: siue salsa ⁊ phlegmatica: vnde panniculi intestini putrefiunt vulnerati. Hanc pas. habentes ante purgẽt cholericos ⁊ diuersos hu. ⁊ postea phlegmaticã hũiditatẽ: qd̃ cogsciẽ cũ in itestinis hũiditas viscosa ⁊ desup tunica ta excoriaẽ: postq̃ cũ excorient q̃dã de itestinoꝝ corpib9 pniciunt: q̃ si sint q̃si frusta carnis subsequitur ꝑditio ifirmi. qꝛ intestini suba sigtur eẽ comesta. ⁊ vsq̃ ad subaꝫ eẽ pforata: qd̃ impossibile ẽ curare. post purgent sanguinẽ q̃ fit cũ venarũ aperianẽ ora q̃ in itestinoꝝ sunt suba. aliqñ putredo ferens exit sicut de corpe mortui. aliqñ sicut piguedo dissoluta i colore ⁊ liquore. hoc aũt est cuꝫ calor dissoluit pinguedinẽ que in membris est pinguib9. que si moretur sicut fex vini efficiẽ Aliqñ est dissinteria ex venaꝝ fissura: cũ in ipsis san. augmẽtatur vnde scinduntur. Putant autẽ quidam esse emoroidem. ⁊ non est emorrois. quia emorrois est ex scissura venaꝝ

que in ano sunt seu natib9. Itē dissinteria ex hu. cho. nigris qualitate pessimis τ descendentib9 ad intestina: q̄ intelligū tur ex cho. ni. egressionib9. aliqñ hec cho. ni. sanguini iungit melācholico que species pessime sunt τ mortales. sicut hip. in apho. solutio inquit i cui9 initio cholera exit nigra: mortalis est. Vulnera intestinorū aut grossi sunt intestini: et intelliguntur: q: ad egestionē surgit infirmus cum punctura siue tortura sentiatur. τ qd̄ exit de vulnere: non cum egestione inuiscatur. vnde vulnera in recto intestino esse intelligūtur. Si cū egestiōe aliquātulū misceatur vulnera in orbo intestino eē intelligūtur aut in colon. Si infirmus sub vmbilico puncturā senserit: vulnus in grosso intestino erit. Si vmbilicū dolor circundederit: vulnus in intestino subtili erit. Item si punctura sentiatur diu ante digestionem: et qd̄ de vulnere exit cum egestione mixtum sit: vuln9 est in intestino subtili. Est enim ex longa via in qua san. et sanies commiscentur. Item si bene sint commixta: vulnus in intestino est supra ieiunū. Hip. in pitoncon noromator. qui habēt inqt dissinteriam patiuntur contractionem exiture ventositatis et sursum redeuntis. defectionem quoq; virtutis. τ frigitudinem extremitatis. Ga. huic capitulo iungit dolorem stomachi: cū plenitudine capitis τ dolore sui. Causa horū quia intestina excoriata dolent. τ impediūtur ex omnibus ad ipsa transeuntibus. maxime si sint acuta τ pungitiua. Cum autē non festinatur ad emittēda que nocent reuertētur ascendēdo sursum. et fit ventositas τ dolor intra stomachum. τ plectudo in cerebro propter ascensionē fumi illius materie ad caput. sequitur semper intestinorum dolorē defectio virtutis τ frigitudo extremitatis. quia calor vadit ad membra dolentia vt ea nutriat atq; regat. Dissinteria epatica est sanguinis emissio puri cū egestione mixti: cui9 initiū est sicut lauatura carnis τ post rubescit deinde nigrum quasi cho. ni. Differētia dissinterie epatice τ intestinorum: quia sanguis cadens de intestinis guttatim cadit. τ est quasi mūct9 nariū qui de epate est quasi lotura carnis est. Hāc passionē sequitur consumptio corporis propter ablationē cibi a membris qui ab epate solet euenire eis. Si infirmus sentiat dolorem epatis certior est causa quia dissinteria epatica. vñ oportet medicū in medicanda dissinteria vt sufficienter consideret ne in errorem cadat. Aliquādo dissinteriam epaticam medicus intestinorū esse putat. quā sicut intestinorum medicat. et ita epatica negligitur: τ sic perit infirmus. Ga. cognosco inquit hoīes hanc pas. habentes quos medici confuderunt quia discretionē eorū ignorauerūt. Aliquādo errāt in sanguine ab epate currēte. quia si sit mixtus cū cho. ru. cū inde transeat leduntur intestina et excoriātur ea. exitq; sanguis cū mutatione mixtus τ de intestinis esse putatur. Causa vñ dissinteria nascit epatica: aut de venar. τ epat. est sanguine τ plenitudine: quā natura eijcit ab epate ꝓpter nocumētū τ plenitudinē sui. et tñ nō in primis mult9 exit sanguis. aut ꝓpter pigriciam τ grossitudinē motus. vñ in epate multus san. coadunatur: τ inde grauatū eū expellit τ eijcit. aut propter incisionem membrorū quorūdā corporis sicut manuū et pedū. τ permanet sanguis illa mēbra nutritur9 in epate τ grauat inde: quē expellit in meseraica. deinde vadit in intestina. hec accidentia subito veniunt: neq; morantur neq; perdiatur ꝓpetitus. Aliqñ venit dissinteria epatis propter defectionem sue virtutis retentiue quā sequit defectio appetitiue. τ in initio eijcit quasi lauaturā carnis. Thenasmon est motus recti intestini cogens hominē ad egestionē: τ tamen nihil nisi parū viscositatis emittit cū sanguine faciētē. Cā ei9 hūiditas est acuta et pungitiua ad rectum descendēs intestinum. τ pungens ipsum cogens ad egestionem infirmum Intelligitur aūt ex his q̄ exeūt. aut enī hūiditas est cholerica: aut salsa. Item dissinteria est ex apostemate in intestinis videtur aūt infirmo in intestinis stercora esse collecta. et vt ad sellam ire debeat: qd̄ intelligit ex pulsatione τ grauitate que in recto intestino est sentire. aut ex stercore sicco coadunato in subtili intestino: vnde op; vt ad sellam exeat: s; ideo quia non exit cito op; exprimi τ thenasmon pati. Aliquādo vnctuosa exit humiditas: τ solutionem esse putat medicorū stulticia: dantq; medicamen stipticum. vnde necesse est eu; occidant. Gal. vidi inquit hominem thenasmon patientem emisisse lapidem; et sanus factus est.

De colica passione. Cap. xxix.

Colica passio nimi9 est dolor quē patitur intestinū qd̄ vocat colon. nascitur ex hu. grossis τ phlegmaticis qui clauduntur in intestini pānicul is. grossa aūt viscositas substantiā claudit intestini: que scil; dissoluitur ab hu. his vñ maximus fit dolor. Hec species pas. maxime est ex defectiōe intestinorū. q̄ neq; digerere: neq; dissoluere possunt hu. aut ex vētositate grossa τ frigida in intestinis clausa τ excedente ea: aut de ea. apostemate siue de aliquo acuto vel pungitiuo hu. Phlegmaticos intelligimus hu. ex multo dolore. τ quia intestina quasi terebello sunt perforata: τ ructatione acida abominatione vomitu cum quo exit phlegma: ventris constrictio vt nec ventus exeat ab inferiori parte. et ex frigiditudine inferioris vmbilici: si q̄s eū tetigerit: τ de ꝑsitentia infirmi de dieta grossu; phlegma gñante. Passio ex ventositate intelligitur et dolore: et extentione que in loco est intestini. et mutatione doloris in latere sui cum gurgulatione: seu grauitate τ nimio dolore: tortura τ abominatione. stercus est leue super aquā natatile. sicut vaccinū. Ex apostemate intelligitur ex calore. τ in loco intestini incensione. τ nimio cum punctura dolore: feb. siti: ardore: vomitu: τ abominatione. In vomitu diuersa sunt cho. sine leuitate. Hec colice species peior est ceteris cū aliquādo se in yleon mutet. Que ex hu. acutis et pungitiuis nascitur: intelligitur autem de nimia siti. siccitate lingue et oris. vrina acuta et rubea. aliquando egestio exit cholerica. vñ dolor augmentatur. τ si antecedens fuerit dieta cholericos hu. generans fit certior. Oportet autem intelligas: quia pas. colica in dolorem arteticum se mutet. vidisse enim memini quendam qui dicebat disconcatenationem in spatulis fieri propter colicam. Oportet in hac pas. cogitare τ sufficienter considerare: quia aliquando cum in renibus fit pas. putatur esse colica. q: in dolore renu; quasi colica patitur accidētia. idest dolorem nimium abominationem. atq; vomitum cum egestionis forti constrictione. et vētositate neq; inferius neq; superius exeūte. Harum duarū pas. differentia. quia dolor colice pas. durior est et fortior: vel magis continuus: neq; loci est vnius: in renibus accidentia sunt minora: neq; dolores mutantur: sed stant in renib9.

De passione yleon. Caplm. xxx.

Yleon est dolor in intestinis nimius: estq; acuta passio τ mortifera maxie si propter acumen doloris sterc9 vomuerit. Hec pas. de apostemate nascitur ea. in subtili intestino: aut de oppilatione stercoris sicci. aut de hu. siccis τ viscosis se inuiscantibus in intestinis. aut de crepatura quā patitur syphac. et exeunt intestina: aut de intestinorum separatione. Aliquando nascitur hominibus cibum ad necessitatem suam explendam non habentibus. aut de potione venefica accepta. Que ex egestionis oppilatione est dolorem facit nimium quasi perforationē terebelli. Que est ex crepatura τ intestinorum separatione aperta est: si ponatur infirmus supinus et si forte intestina exierint tāgatur et reduci possunt cum manu. Que ex nimia est fame ex infirmi capitur interrogatiōe. Oportet autem intelligi q: hec passio periculosa est quoq; mō fuerit. τ maxime si putruerit vomitus. et cum ipso egestio fuerit vel exierit. Si odor corporis fetuerit vicinior est morti.

De lūbricis aut alijs vermibus. Cap. xxxi.

Lumbrici ex hu. sunt phlegmaticis putrescentibus in intestinis vbi nascitur calor extraneus vnde hec animalia generantur: que impossibile est de sanguine nasci. vel de cho. ru. Cholera enim ru. cum amaritudine et acuitate: siccitateq; sua huiusmōi occidit animalia: τ sanguis non exit de venis: vel arterijs. τ si exit apostema gignit. cū pas. alijs. vnde hanc pas. habent pueri. τ hñtes humiditatē phlegmaticā τ grossam cum dieta grossa τ purgandi negligentia: maxime hec pas. nascitur in autūno ex fructuum cō-

estione. Cuius pas. tres sunt species. Una est lumbricorum species: q quasi rami portulate sunt ⁊ in intestino subtili nascuntur propter plurimã cibi humidi abundantiam in hoc intestino se coadunantẽ. Sunt alij lati sicut semina cucurbite plurimũ in grosso intestino nascẽtes: ⁊ maxime in orbo. Sũt ⁊ alij minuti. sicut qui fiunt ĩ aceto vermiculi plurimũ in recto intestino nascẽtes. Significatiões eorũ: q: vermes qui siles sunt his q̃ in aceto fiũt: ⁊ qui semini assimilãtur cucurbitino: facile exeunt cũ egestione ex intestini vbi sunt largitate. Aliqñ paruos vermes hñtes pruriũt iter nares ⁊ purgantur cũ ad egestionem sunt volũtarij. Lumbrici nõ exeũt cum egestiõe: qđ est ex subtilis intestini a magno longinquitate ⁊ strictione ipsius vie, et eorum cum subtili intestino inuiscatione: quapropter non egrediuntur nisi cũ in expulsis hu. a natura expellũtur sicut in cretica die videt̃. vñ ex eorũ accidentibus necesse est intelligãtur. i. tortura abominatione punctura: maxime cum intestina propter inanitionẽ stomachi sunt subtiliata. Lumbrici eñ cum cibũ sunt appetitiui neq̃ inuenerint ĩ intestinis de eorum humectatione trahunt, qui si crescant in intestinis virtus deficit: quia chimus nutriens intestina: ad lumbricos nutriendos vadit. vnde deficit: ⁊ refrigeratur extremitas corporis: strident dẽtes pruriunt labra abominationẽ ⁊ vomitum habẽt. aliquãdo ascẽdunt vsq̃ ad os stomachi. ⁊ cum vomitu exeunt. Tortura intestinorũ est ex hu. acutis: ⁊ pungitiuis qui ad intestina descendunt ⁊ stomachum. aut ex ventositate intestina extendẽte. aut ex grossis hu. phlegmaticis ⁊ viscosis ⁊ inuiscantib⁹ se in intestinis. aut ex sicco stercore in intestinis se claudẽte.

¶ De passionibus natium. Cap. xxxj.

Passiones natium vicine sunt passioni intestinorũ: q: extremitates recti intestini sunt. sunt aũt emorroys. s. morum atrici fissura exire nates foras calidũ apostema. Emorroys est superfluitas nascens super natium ora et similiter morum, sed differũt: quia morũ habet caput rotundũ ⁊ ru. fundamentũ ei⁹ subtile sicut mori forma. Emorroys duob⁹ est modis. quedam capitis est rotundi: sicut vua ⁊ colore purpurea. quedã longa ⁊ in capite grossa: subtilis versus inferiora. ab his duobus aliquãdo multus san. aliquãdo nullus exit. Item sanguis qui morum exit cum impetu exit. exiens emorroydẽ: aliquãdo interpolatur, aliquãdo nõ: cũ stringit̃ vero exit: nimios dolores gignit pruriginem natiũ. ⁊ passiones multas in alijs membris. Si quis ergo cum ferro medicet̃: vna emorroys dimittatur vt sanguis ille egrediat̃. q si non generãtur morbi. sicut hydropisis: mania: phthysis hec sunt passionũ genera propter melancholicum san. intra epar. qui cũ multiplicetur spargitur in inferiores venas. et diuiditur ⁊ exit de natibus: cũ constringitur neq̃ de epate egrediat̃: dura apostemata inde generantur. Calor epatis naturalis extinguitur propter multitudinẽ melãcholici san. ⁊ cõpressionem venarũ epatis. deinde eius cõplexio refrigescit: neq̃ sm q oportet sanguinẽ mutare potest: sed aquosum et phlegmaticũ generat: vnde causa est hydropisis. Si epar confortetur vt san. ille ad venas pectoris vel pulmonis propellatur. ⁊ illo impleantur: ⁊ ꝯculcate crepent̃ ⁊ vulnera faciunt: ⁊ hec est cã phthysis. si aũt san. cerebrũ ascenderit. melãcholiã facit. Ideoq̃ hip. precepit in medicanda emoroyde cũ ferro vnam dimitti: vnde fluat ille san. qui solet in epate coadunari. Similiter si sanguis plusq̃ oportet exeat morbos procreat: sicut corruptionem coloris figure ⁊ cõplexionis hydropisim: ⁊ defectionẽ virtutis appetitiue. Calor eñ epatis deficit neq̃ generatur san. vnde ꝯplexio corrũpitur corporis: ⁊ generat̃ hydropisis. si san. exiens augmentetur perit infirmus: sed tamen hanc habentes pas. non incidunt morpheam: neq̃ zimiã: pleuresim vel periplemoniam. vnde san. non effluit: cuiusdã os est apertum. cuiusdã vero non. qđ ex sensu ⁊ tactu intelligit̃. sed si sit deintus in intestinis: ops copham mitti. cophã inquã vẽtosam: ⁊ limitere focũ ⁊ bõbicinũ sup nates imponẽdũ. extremitas eñ intestini venit foras ⁊ apparet qualis sit. Atrici sunt vulnera occulta in extremitate intestini nascẽtia. aliqñ cõcauitas horũ non ita tangit intestinũ vt perforet ipm. q̃ si cum puluere desiccatiuo medicent̃ sanãtur. Quoddã horũ multũ est cõcauũ perforans cui medicina nullũ pstat psidiũ. itelligit̃ si digit⁹ sup nates ponat̃ ⁊ in atricorũ perforatiões argalia mittat̃. Si autẽ cũ argalia digit⁹ iungat̃: pforatũ esse intestinũ intelligitur. et si extremitate emboti in perforationẽ posueris vulneris. et fumigaueris. ⁊ infirmus qsi fumos graues ad os penetrare senserit pforatum eẽ intelligas. Exire nates aut ex mollitie est lacertorũ. aut ex tenasmõ. Fissura aut ex solutione est humorũ cholericorũ calidorũ ⁊ acutorũ: aut q: nimis est stipticũ ⁊ durũ cũ stercus exeat per nates nimis siccũ. Apostema nascit̃ in natib⁹ sicut in mẽbris toti⁹ corpis ⁊ ex tumore ⁊ dolore ⁊ strãguria ĩtelligitur: qđ si sit calidũ rubescat ⁊ quiescit de causa actuali frigida: si sit supposita: ⁊ nocet sibi res calida. De frigido apostemate ecõuerso accipe.

¶ De passionib⁹ epatis causis ⁊ signionib⁹ earũ. Ca. xxxij.

Passiones epatis aut priuate sunt sibi: aut ĩ alijs nascẽtes mẽbris ppter societatẽ sui. Priuate sibi sunt defectio: apostema: oppilatio in via sua. Que in alijs nascunt̃ mẽbris generãt hydropisim propter societatẽ sui. Defectio epatis: aut ex defectiõe est appetitiue vtutis. vñ trahit̃ succ⁹ cibi de subtili intestino ⁊ meseraicis. Intelligit̃ aũt ex egestiõe alba et liqda: qđ ex defectione est sua in trahendo cibo a meseraica. aut ex defectiõe vtutis ꝯtẽtiue: ⁊ intelligit̃ ex teneritudine et corpis plenitudine: qđ fit ex cibo crudo ⁊ indigesto p corpus dispso. nõ eñ ꝯtentiua tenet̃ vt bene coquat̃. aut ex virtutis digestiue defectiõe. q̃ aut ex ca. est ꝯplexiõe ⁊ intelligit̃ ex desiderij ablatiõe. ardore. siti nimia fe. vomitu solutione cũ qua hu. cholerici exeũt. vrina ni. ⁊ q: plurimi ide cadũt in pas. acutas. que pas. si moret̃: facit ꝯsumptiõem chimorũ corporis: ⁊ his ꝯsumptis ꝯsumptio fit epatis. vñ cũ egestiõe ei⁹ fit egressio. qđ cũ exeat doloris ẽ pessimi minorat̃ q̃ corp⁹ et ꝯsumit̃: aut ex frigida est ꝯplexiõe: q̃ itelligit̃ q: ĩ initio morbi nimiũ hz desideriũ cibi sine fe. ⁊ siti. qđ cum egestiõe exit paruũ ẽ ⁊ tpib⁹ diuersis: atq̃ multis. neq̃ mali ẽ odoris. Si vero moret̃ fe. facit. san. ei⁹ putrescit ex grossitudine sui. ⁊ aufert̃ desideriũ cibi. qđ cũ egestiõe exit qsi fex ẽ san. in die patitur nimiã solutionẽ ⁊ subitã. corpus mutat̃ in marmoreũ col. ⁊ minoratio carnis in facie videt̃. aut ex sicca ꝯplexione qđ intelligitur ex corporis macilẽtia ⁊ siccitate ⁊ egestionis paruitate: atq̃ sui grossitudine: aut de humida complexione. ⁊ intelligitur ex siccitate contraria ratione. aut de defectione vtutis expulsiue q̃ totũ corpori cibum nõ bene mũdatũ mittit. q: vtus hec nõ bene potuit mũdificare. Apostema aut est calidũ aut frigidũ. Si calidũ ĩ dextro latere sentitur: sub hypocũdria dolor ascẽdens furculas cũ fe. ⁊ descendẽs ardore siti siccitate. tussi ad costas. Si infirm⁹ supinus iaceat: sentit grossitudinẽ sub hypocũdria in latere dextro. In apostemate de cho. ru. fiũt hec accidẽtia fortiora ⁊ molestiora. Si apostema ĩ cõcauitate sit epatis ablatio subsequitur desiderij. singult⁹: cholericorũ hu. in initio vomit⁹ sicut oui vitellũ: ⁊ post sicut eramẽtũ eruginosũ: vẽtris cõstipatio: ⁊ defectio frigiditas extremitatũ corpis tussis ⁊ angustia spũs minora sunt. Si apostema ĩ gibbositate sit epatis: fiunt tussis ⁊ spũs augustia fortiora: sentit infirm⁹ furculas trahi ad iferiora cũ grauitate sub hypocũdria. q: ꝯcaua vena furculas ppt apostema trahit ad inferiora. ⁊ in initio lingua ẽ citrina ⁊ post nigra. ⁊ cũ a pte dextra locũ sub hypocũdria tangat grossũ sentit eẽ apostema sicut noua luna. tactus eius calidus. si infirmo precipias vt supin⁹ iaceat: neq̃ sub caput ei⁹ aliquid ponatur. ⁊ eũ duplicare facias genua et pedes ⁊ ꝯsociãdo iungat. ⁊ locũ tetigeris inuenies sicut dixi. ⁊ aliqñ apostema calidũ venit ad lacertos vẽtris. ⁊ differt a supiori q: istud si tetigeris inuenies in forma longũ. aut quadrangulũ. aut vna extremitas erit grossa altera subtilis. Apostema epatis frigidum intelligitur ex grauitate in dextra parte. et sub hypocundria. et tussi parua sine dolore et feb. In loco tacto inuenitur grossitudo: durities: si apostema sit melancholicum. Si phlegmaticum: mollicies. Si defectio et apostema in epate se coadunauerint: fit mollicies egestionis: et similitudo lauature carnis. Oportet autem intelligi: quia tumor in epate cum defectione pessimus

fit morbꝰ. ⁊ ad perditionē ducēs. Cōstipatio aūt de apostemate est cuiꝰ significationē meminimus nos dixisse. aut de grossis hu. in ore venarum a porta se diuidentiū inuiscantibus: et in vena que in gibbo epatis est sita se coadunātibus quā cōstipationē intelligimꝰ ex dolore grauitate et thetinositate in dextro latere sub hypocūdria sine fe. Si oppiletur gibbus epatis: fit vrina aquosa et subtilis. Si in concauitate sua: egestio est liquida.

De hydropisi. Cap. xxxiiij.

Passiones in alijs membris ex colligātia nascentes epatis: quedā species est hydropisis. Ois enim hydropisis ex defectione nascitur virtutis generatiue sanguinis. aut si de sua actione defecerit. hec ex passione epatis nascit̄ qđ fundamētum est ipsius. sicut si cōplexionis est frigide: succum cibi in perfectum sanguinē non valentis mutare. ⁊ aliquando patitur aliquod membrū epati colligatuʒ siue vicinū sicut stomachus qui patitur cū cibum sm̄ ꝙ opʒ digerere non potest. ⁊ ita indigestus ꝑ totū corpus spargit membris corporis in suā naturā eum digerere non valentibus. patiūtur ⁊ ieiunū intestinū: ⁊ meseraica vena cū i mutādo cibi succo deficiāt vt non ad epar mādari valeat. vñ vtꝰ deficit mutatiua san. cū cibꝰ ad ipsam venire nequit. Al: qñ hydropisis ex defectiōe est pulmonis qui non pōt enutriri ex humiditate sanguinis. remanet ergo in san. membra nutriens et eorū cōplexionē humectans. Aliqñ ex defectiōe renū in trahēdo sanguinē aquaticū: aqua cū remanēs in san. nutrit membra et eorū cōplexionē humectat. Spēs hydropisis sunt. iij. tympania: hydropisis: hyposarca. Tympania ē ex defectiōe caloris epatis: nō nimie frigiditat̄ mutat aūt san. in ventositatē inter pelliculas ventris et intestinorum se coadunantē. aut ex multis cibarijs est accipiendis ventositatis generatiuis. Signum eius est quia si super ventrem percutiatur: sonus quasi tympani auditur. Hydropisis ex nimia est frigiditate ⁊ complexioni epatis dñante humiditate. vñ cibꝰ in hūidā ⁊ aquosam mutat̄ naturā q̄ inter pelliculas ventris ⁊ intestinorum coadunatur. huiꝰ passionis causa est ex herbis frigidis: et fructibus: ⁊ aqua frigida. Signum eius infirmi venter mouet̄ ⁊ sonat q̄si vter aqua plenus. Hyposarca est cū cibꝰ i epate i hūiditatē mutat̄ ꝓpter frigidaʒ cōplexionem ⁊ aquosam ⁊ humidam. vnde postea omnia mēbra frigida sunt ⁊ phlegmatica. Que de duro apostemate est vias oppilante epatis ⁊ cōprimēte. vnde spiritꝰ ad ipsum ꝓhibetur trāsire cōplexione refrigerante ⁊ vtute sanguinis mutatiua deficiēte: cibumq̄ in phlegma mutāte aut de apostemate splenis deficientis ab emundādo sanguine de cho. ru. vñ sanguis augmētatur in epate. ⁊ extinguitur eiꝰ calor. aut de fluxu sanguinis: aut de vulnere: aut de mēstruis: aut de emoroide cū fit conclusus: calor epatis de nimio refrigerat̄ sanguine: sicut in lucerna. lucerna ex nimio oleo extinguitur. aut ex frigida cōplexione stomachi cū cibus nō possit bene digeri. ⁊ mādatur crudus epati mutādus in phlegmaticos hu. aut de hu. grossis ⁊ viscosis oppilationē faciētibus in via epatis. spiritūq̄ cōtrahētibꝰ: ⁊ cōplexionē refrigerantibꝰ ex qua oppilatione san. non potest transire: sed aquosior ⁊ subtilior trahitur. vnde mēbra corporis humectant̄. Item fit ex defectione ieiuni intestini et meseraice. Itē post fe. diuturnas ꝓpter nimiā aquā ebibitā ⁊ defectionē cibi in stomacho digerēdi ex calore fe. vñ oppilatio fit. Item ex acuta pas. vel epatis ca. cōplexione ⁊ virtutis dissolutione nō valentis san. gñare. De hydropisi nullꝰ potest curari cū nec ca. nec fri. accipere possit: calidis augmētatibꝰ febrem: frigidis ⁊ hydropisim. Eiꝰ signum. q: corpus est inflatū totum et molle: qđ si tangas cū digitis: forma digitorū ibi remanebit: neq̄ in initio facies tumescit et pedes color corporis est sicut color mortui. cum autē passio tempore moretur longo humectatur corpus ⁊ liquidū efficitur: qđ cum crepuerit aquosa humiditas inde currit. vnde hipp. pustule in corpore hydropici non sanantur. quia pustule non nisi desiccatiuo sanantur medicamine: ⁊ humide hydropisi nō prodest medicina desiccatiua. Omnis hydropisis vniuersaliter pedū ⁊ calcaneorū patitur tumores. quia fumus in eorū nascens corporibus est grossus ex defectiōe caloris naturalis. et sua grossitudine ad pedum descendit inferiora ex longitudine aūt sui a fundamēto caloris naturalis ⁊ epatis ⁊ cordis non potest dissolui. Hydropisis ex stomacho intestinis ⁊ meseraicis proprias habebit dyarriam diuturnā que tumorem non dissoluit. De passione stomachi propter frigiditatē sui: ⁊ quia cibum digerere non possit. crudus autem permanet: ⁊ expellit̄ cum eū grauet. qui cibus cū ad intestinum veniat ieiunū non potest colari sm̄ ꝙ opʒ vt ad meseraicas transeat. vnde expellit ipm̄ ad grossum intestinum que res causa est dyarrie. ꝓpriū epatico apostemati est tussis: durities egestionis. tussis: q: epar tumidū stringit diaphragma propter sui vicinitatē. deinde stringūtur pulmo ⁊ pectus in vijs suis ⁊ impellitur ad tussienduʒ infirmus sperans sibi prodesse. siccitas egestionis: quia ieiunū ⁊ meseraica in hoc genere fortia sunt et sana. ⁊ bene colamentum cibi ad epar mandātia. via autē fellis ad epar est oppilata ex apostematis oppressione. vnde ad fel nō venit nisi paruʒ de cho. ru. ideoq̄ a felle ad intestinum nihil accedet nisi paruissimuʒ: hocq̄ est sicce egestionis causa.

De passionibus splenis. Cap. xxxv.

Passiones i splene sunt: oppilatio: apostema: defectio: ventositas. Defectio cum deficit trahere ab epate feces sanguinis. vñ nigra generat̄ ytericia: q: cū san. cho. ni. immiscet̄: ⁊ ad corpis transit omnia membra. aut defectiōe contentiue virtutis que est in splene generans purgationem cho. ni. cuʒ vomitu ⁊ egestione. aliqñ hec causa est quā expellit natura propter mūdificationē corporis: qđ tolerabile est nature et iuuatiuū. qđ cū obuiat nature neq̄ iuuatiuū ē neq̄ tolerabile: aut ex defectiōe expulsiue. que cho. ni. expellit ad os stomachi. ⁊ defectionem generat desiderij cibi. hanc passionē splen tolerat: sicut et epar ex complexione ca. vel frigida oppilatio nascitur ex grossis hu. ⁊ viscosis in via se inuiscantibus: intelligitur ex grauitate: ventositate: ⁊ thetinositate Aliquando oppilatio fit in via per quā cho. ni. ad spleneʒ ab epate vadit. et ytericiam nigrā facit cum alijs pas. ad cho. ni. pertinentibꝰ: aut in ea via fit vnde cho. ni. a splene ad os stomachi secedit. ⁊ diuersa apostemata gignit propter cho. ni. in his locis cōclusam. sequitur hāc defectio desiderij cibi Apostemata ista aut sunt calida ex calore in tactu intelligenda grauitate quoq̄ dolore: ⁊ fe. atq̄ siti. Aliquando sunt dolores versus furculas et spaculas sinistras: qđ ex vicinitate est splenis ad diaphragma ⁊ societate diaphragmat̄ ad furculas. aliquādo frigida sunt apostemata et phlegmatica ex mollitie tumoris sub tactu intelligēda ⁊ albedine col. in corpore: aut sunt de cho. ni. et intelligitur ex duritie grauitate et grossitudine. ⁊ coloris corporis mutatione in liuiditatem vel viriditatē. hec plurimū nascunt̄ in splene ex grossitudine melancholie cuius fundamētum est splen. fiunt etiam post ca. apostemata cum subtilis dissoluitur materia ⁊ remanet grossa vel inflatiua vētositate in eo se claudēte. Intelligas aūt ex apostematis ad tactum repugnatione. ⁊ nimia thetinatione siue grauitate. hec aliquādo dissoluūtur sed cito reuertūtur propter inflatiua cibaria que accipiuntur. Sequitur autē omnia apostemata splenis vel magnitudinem sui corporis macilentia. vnde hippo. dixit. Si splen fit magnus macrescit: ⁊ si splen macrescit corpus impinguatur. Ga. in libro de membris interioribus: paruitas splenis bonitatem chimorum portendit. eius magnitudo econtrario. Hipp. in epiđ. patiētibus apostema in inferiori parte splenis: necesse est fiat sangnis subtilis. extremitas ca. auricule frigide. subtilitas sanguinis: quia splen semper trahit feces sanguinis cum aūt apostema habeat necesse est plus trahat. vnde sanguinem subtiliat. calor extremitatis quia calor in splene naturalis ab ipso propter apostema fugit. frigiditas auricularum quia cum sanguis subtilis ad auriculas subtilissimus venit que naturaliter sunt frigide neq̄ calefiunt isto sanguine. Item in eodem: sepe inquit habentes catarrum et reuma non patiuntur apostema in splene. Causa huiusmodi rei quia reuma nascitur de subtilibus ⁊ aquosis atq̄ phlegmaticis hu. apostema aūt splenis ex grossis est ⁊ melācholicis.

De passionibus

De passionibus fellis. Capi.xxxvi.

Passio in felle est yctericia: que vel ex oppilatione contingit: vel ex defectione appetitiue virtutis in felle. yctericia enim aut ex actione est nature cho.ru. in exteriora corporis secundum crisim expellente: sicut in.vij. die morbi fit: si morbus augmentatus fuerit: et auferatur fe. infirmus autem quieuerit et morbus declinauerit. Que autem fit et non est huiusmodi: neque secundum crisim: aut ex complexione est ca. quam patitur epar cibum mutans in cho.ni. et mittens per omnia corporis membra: aut ex calore est nimio venis dominante. vnde cibus in cho.ru. similiter mutatur: et toti corpori mandatur: aut de mutatione quorundam hu. corporis qui sunt in membris in cho.ru. quod ex rebus ca. fit et venenosis: vt ex potione ca. et venenose: aut ex complexione membrorum calidissima: que hu. in cho.ni. mutat: aut ex defectione virtutis appetitiue que est in felle: que cho. trahit ab epate: et mundificat sang. remanet autem cho. in epate mixta cum sanguine: et vadit per venas ad omnia corporis membra: aut de oppilata via epatis ad fel que cho. contrahit: ne ad ipsum transire possit: et remanet mixta cum sanguine vadens per venas ad totum corpus: aut ex via fellis oppilata versus intestina. vnde cho. augmentata reuertitur ad epar et cum sanguine vadit ad totum corpus. Intelligitur hec diuersitas: quia illa que de oppilatione est fellis superiori vel inferiori: egestionem al. et vrinam citrinam facit: que non est propter fel: sed propter epatis pas. inde egestio tingitur cum cho. et si fit ex apostemate epatis siue fellis: fit egestio cholerice solutionis et fe. et grauitas in dextro latere. Si ex calore est epatis et venarum fit vrina rubicunda: et desuper citrina: natat spuma. Si epar et vene sunt salubria: fit color naturalis in vrina. Oportet autem intelligas: quia ycterícia propter epar et venas subito appareat et veniat: alie species sunt minores.

De passionibus renum. Capi.xxxvij.

Passiones in renibus sunt arena: lapis: apostema: vulnera: sanguinem mingere: dyabeta. Arena et lapis de calore nimio sunt renum et de hu. grossis et viscosis desiccantibus humiditatem propter calorem: permanetque grossitudo. et fit petra tempore longo desiccata: maximeque si adiuuet vie strictio vnde vrina de renibus transit ad vesicam. Colatur enim vrine subtilitas non grossa: quia via est stricta. arene tamen materia parum est viscosa atque grossa: que cum ad renes veniat parum coagulat: expellitque eam virtus expulsiua cum vrina: et apparet quod eijcitur quasi arena: que in spacio renum inuiscatur: et non exiens coagulatur pre fortitudine caloris: et omni die materia augmentata coagulatur sicut petra. Gale. dixit. aliquando lapis est ex vulnere in renibus saniem facientibus: et non purgantibus. vnde coadunatur sanies et lapis efficitur ex hac causa: et mensura fit lapis in renibus et vesica. Oportet autem intelligas: quia lapis in renibus plurimum nascitur in senioribus: et pueris in vesica plurimum. Causa lapidis in senioribus in renibus: defectio est caloris naturalis: vnde hu. phlegmatici et grossi semper augmentantur in eorum corporibus propter defectionem digestiue virtutis. Item quia via vnde vrina de renibus ad vesicam est transitura: est stricta: propter frigiditatem in vijs eorum. frigiditudo enim semper stringit vias: et materia grossa cum ad renes veniat non potest transire tota ad vesicam propter viam strictam: sed subtiliter colata permanet in concauitate renum grossa: et humiditas cum calore desiccata efficitur petra. lapis iste magnus est propter largitatem concauitatis vesice. Pueri in vesica patiuntur lapidem duabus de causis: quia hu. grossi et viscosi nascuntur in eis propter gulositatem plurimam: quia non de grossis cibarijs cauent sibi: et nimium exercentur post cibum: aut quia eorum via: vnde vrina ad vesicam est transitura: larga est propter fortitudinem caloris nimij naturalis et expulsiue virtutis: vnde materia grossa et subtilis facile ad vesicam transit. via autem. i. collum vesice: vnde vrina exit de vesica est stricta propter paruitatem etatis eorum et suorum membrorum: vnde non currit extra nisi subtilis: grossa remanet in vesica: et cum calore vesice lapidem facit: ideoque non generatur lapis in vesica iuuenum: quia vrina eorum propter calorem est subtilis. plus enim habent caloris quam humiditatis: et seruant se in dieta plusquam pueri: et vesice collum in eis est largum: grossa ergo vrina et subtilis facile exit. propter hoc etiam non nascitur lapis in vesica mulieris: quia vesice earum collum est breue et largum. exit ergo vrina subtilis atque grossa propter has causas. Pas. ergo renum et vesice sanantur difficile propter sue vie stricturam et complexionis sue frigiditudinem. Quidam medici dicunt lapidem in epate generari: et in orbo intestino et in colon et in auriculis: sed et Gale. dicit se vidisse quendam hominem diuturnam tussim habentem et screasse lapidem: et ita sanus de tussi est factus. Causa lapidis nimia fuit caliditas: et augmentatio humorum in his membris se inuiscantium. Significatio arene et lapidis: si a renibus sit: quia vrina exit paulatim cum ardore: et est arenosa. dolorem habet pa. in hanchis et grauitatem in locis renum: et aliquando dolor est cum punctura et aliquando dolor testiculi qui in parte est infirmi renis. dolor quoque est ani: pedis cum dormitatione illius partis quod ex colligantia est renum ad pedem per arteriam. Color arene renes exiens diuersus est. quedam enim nimium est citrina: et est quasi sandaricina: quedam habet colorem arene: et est sicut cinis. Oportet autem medicum perquirere: et intentum esse in hac pas. aliquando enim est in intestinis: et putat quod in renibus. Ga. dixit. quia ex parte renum dolorem passus fuerit ventris et quasi locum perforari terebello senserit. et maxime vnde vrina de renibus ad vesicam tendit. fecit autem argaliam cum oleo cum quo exierunt hu. quasi vitrum dissolutum et dolorem abstulerunt. dixit ergo se cogitasse lapidem haberi in via vrine de renibus ad vesicam et fuisse dolorem in grosso intestino. Apostema in renibus solet esse calidum: quod intelligis ex dolore et grauitate: et ardore infirmi renis parte: et ex siti: feb. et dolore capitis vomitu egestione citrina. duricie vrine: quod cum vulnera faciat: patiuntur feb. interpolatione diuersantes: rigoremque diuersum et doloris augmentum. Infirmus in latere sano iacens renem infirmum sentit quasi suspensum et est de frigore. Signum eius: est grauitas sine dolore. In initio huiusmodi apostematis errant medici non studentes: putantes pas. esse colicam: sed differt a colica: quia in pas. renum ascendit dolor ad femora: et inde vno figitur loco: cum autem fiat argalia: dolor augmentatur: quia intestina materia implentur: et renes comprimuntur: in colica pas. dolor mouetur in intestino. Vulnera in renibus: aut de causa exteriori sunt: sicut percussione et casu: aut de interiori sunt: sicut de acutis et calidis hu. Signum vulnerum dolor est in femoribus sine grauitate et sanie. San. exire: et squamas in vrina. aliquando exeunt frusta sicut carnes: quod est cum renum putrefiunt carnes. Vrina in renum vulneribus facile exit et non dura. Sanguinem exire: aut de interioribus est: aut de exterioribus. De interioribus cum digestiua deficit virtus in renibus et colamentum sanguinis sicut oportet non mutatur: aut deficit contentiua virtus que in venis est: neque sanguinem tenet: sed cum vrina emittit: aut ex largitate est in vie vrine ad renes cum subito exit vrina: et sanguis cum ipsa: et sine dolore: et si sit parua. Aliquando san. de renibus exit interpolando: sicut de emorroydibus: huiusmodi patientes sentiunt dolorem versus femora: sed cum san. exeat: dolor quiescit: aut de marcentibus est venis. vnde in his sanguis paulatim exit: aut ex fissura alicuius vene in renibus ex multi sanguinis conuenientia. Sanguis ab exteriori causa exiens sicut percussione casu saltu: et similibus ex interrogatione intelligitur infirmi. Dyabeta est propter fortitudinem expulsiue virtutis cum qua trahitur colamentum sanguinis. i. vrina: hoc autem ex nimio est renum desiderio ad aquosam humiditatem: quia propter caloris sui multitudinem aquosa desiderantur: vt calor extinguatur: vnde humiditatem trahunt ad epar sibi: et ab omnibus alijs membris: quod facit pati nimiam sitim: et desiderium membrorum corporis ad aquosam humiditatem: et propter defectionem virtutis contentiue que non potest tenere humiditatem sibi venientem. Signum huius pas. intelligende: est non nimia sitis sine fe. et siccitas in corpore non apparet: vrina est sine ardore alba: subtilis sicut aqua. Infirmus cum aquam biberit velociter eam mingit: quia renes trahunt eam ab epate antequam mutetur in eo et expellunt eam ab se cum non possunt retinere. Oportet autem intelligi: quia si senes in renibus patiantur non sanantur. et fit cum diuturnis

multis morbis moriūtur: sicut Hip. in aphorismis testatur.

¶ De passionibus vesice. Capi. xxxviij.

Passiones in vesica sunt lapis vulnera strangu‑ria: exire vrinam preter voluntatem. Lapis in‑de nascitur: vnde et in renibus. sunt aūt hu. grossi et viscosi: et calor in substātia vesice: et angustia sui colli: maxime hoc fit in pueris si‑cut me āte dixisse memini. Itē nascitur in iuue‑nibus bonam dietam non tenentibus: sed potius vnde hu. grossi ⁊ viscosi gn̄antur. Signum huiꝰ pas. dolor est in collo vesice: ⁊ in virga prurigo: ⁊ vrine cruditas: subtilis est ⁊ alba arena exit cum vrina: ⁊ duricies in vrina est. apostema intel‑ligitur sicut ⁊ in renibus: sed tamen dolor huiꝰ est in pene ni‑mius: ⁊ apostema deforis apparet tactui. Duricies vrine in hac passione maior est q̄ in renibꝰ. Sanies exiens de vulne‑ribus maior est q̄ renum. sequitur hanc ventris constipatio ꝓpter cōpressionē vesice ad intestina. Vulnera in vesica sūt sicut in renibus iam dicta. Sed in vulneribus vesice duricies est vrine ⁊ ardor. aliquādo vrina sicut subtilis apparet scintil‑la vel simila: aut furfurea. Strāguria aūt de rebꝰ est quas in vesica iam diximus: aut ex defectione virtutis cōtentiue et emollitōe sube vesice: neq̧ pōt vt vrina exeat exprimere. In‑telligitur q: infirmo vt supinus iaceat p̄cipitur: ⁊ vt vesica prematur: vnde vrina p̄ virgam exit: ⁊ infirmus quiescit: aut de apostemate in collo vesice: vel in lacertis sui colli: aut de hu. grossis ⁊ viscosis inuiscātibus se in via que est inter vesi‑cam ⁊ v̄gam. Intelligimꝰ q: dieta infirmi gn̄atiua grossor̄ et viscosor̄ hu. fuerit: aut ex oppilatione ꝓpter coagulatum sanguinē viam stringētem. Aliqn̄ strāguria nascitur ex acu‑tis hu. in vesica nascētibus: aut de acutis in vrina qualitati‑bus semp̄ vesicam pungētibus. Intelligitur ex vrine rubore ⁊ ardore quē sentit infirmꝰ ⁊ extremitate virge. Exire vrinā preter volūtatem ex lacertor̄ est mollicie circundātium col‑lum vesice: ⁊ ex defectione v̄tutis cōtentiue ꝓpter humidi‑tatem quā patitur. plurimum cōtingit pueris ꝓpter hūidi‑tatem suor̄ membror̄. Item ex mutatione spōdilis apposi‑te vesice qn̄ foras egreditur: ⁊ ligamēta vesice rumpuntur ne vrina teneatur. Opʒ aūt intelligi: q: si hāc pas. seniores patiātur nō sanātur: sicut Hip. testatur.

¶ De passionibus siphac. Capi. xxxix.

Passiones siphac qui in vētre est sunt scissura: crepa‑tura: raritas: ⁊ aliqn̄ zirbum ⁊ intestinum egrediū‑tur extra siphac ⁊ cōtra lacertos vētris: ⁊ aliqn̄ con‑tra vmbilicum ⁊ sub vmbilico: in qua parte zirbum tendit ⁊ intestinum. apparēt aūt quasi tumor ⁊ apostemata: ⁊ vide‑tur esse crepatura. Que aut est in īguinibꝰ ī via ad testiclos descendēti: ⁊ exeunt intestina ⁊ zirbum tendētia in locum il‑lum. si substēt in inguinibus appellatur hernia inguinaria. si descendūt in sacculos testiculorum vocatur hernia testicu‑lorum. Hec pas. nascitur: aut de nimio motu: sicut saltu: aut nimio clamore: aut grauis rei pondere: aut percussione su‑pra vētrem veniēte: ⁊ maxīe si post prādia venerint hec rūpi‑tur atq̧ crepatur siphac: aut de hu. grossis. sicr autē cōtin‑git: aut de ventositate similiter ventrem ⁊ intestina inflante aut de viscosis hu. in intestinis se lubricātibꝰ ⁊ in inguina se proijcientibus. Discretio inter apostema et hunc morbum vt infirmus iaceat supinꝰ precipiatur: ⁊ qd̄ exierit tāgatur: et si potest in locum suum reducatur. Si autem facile redie‑rit crepatura erit: si non: tumor est vel apostema. Opʒ autē intelligi: quia si crepatura sub vmbilicum fuerit molestissi‑ma ⁊ dolētissima fit: vel enim subtile est intestinum: qd̄ cum prematur cibi superfluitatibus dolores sentit infirmus: que crepatura multum est sub vmbilicum non dolet: quia locus ille ab intestinis est longe: neq̧ exiuit nisi solum zirbum. si crepatura subtus zirbum fit in initio nō dolet: quia crepatu‑ra est ibi: vbi intestina grossa sunt: et ex grossitudine sua in principio non exeunt: sed cum crepatura se dilatat: deinde exeunt illa dolorem facientia. Exit foras vmbilicus cum si‑phac crepatur: sicut diximus: ⁊ fit aliquando ex humiditate phlegmatica in vmbilico: aut de sanguine ibi coadunato pro‑pter scissuram vene vel arterie: ⁊ exit sanguis subtus cutem sicut cum patiuntur apostema qd̄ vocatur yporisma. Aliqn̄ quoq̧ fit ex ventositate que crepatura est siphac facit dolo‑rem tumidi corporis: ⁊ tactum mollem sine dolore. Si inte‑stina exierint introcedeunt cum tanguntur digitis: cum in‑firmus balneum introierit: augmentatur vmbilicus et cre‑scit. Si crepatura ex humiditate fit: tactu mollis erit: neq̧ reuertitur cum tangatur digitis neq̧ crescit. Si ex vena est vel arteria: cutis dolor: color violatus erit: aut niger. si ex carne fit superflua: fit dura non crescens neq̧ augmentāda est. si ex vētositate tactus est mollis.

¶ De passionibus generatiuorum membrorum. Capi. xl.

Passiones in generatiuis: aut in testiculis: aut in vir‑ga: aut in matrice: aut in vberibus. In testiculis: aut in eorum substantia: aut inter substantiam eo‑rum ⁊ pelliculas: aut inter cutem ⁊ pelliculas: aut in venis suis: aut in cute exteriori. Si in substantia fit: aufert deside‑rium libidinis ⁊ generare: aut paruitatem facit spermatis: ⁊ apostema atq̧ vulnera. Ablatio libidinis: aut ex discōca‑tenatiōe est hor̄ membror̄: sicut videtur in epilepsia: aut ex paruitate spermatis: aut ex ablatione cibi. Paruitas sper‑matis est: aut ex complexione frigida ⁊ sicca dominā te te‑sticulis que mutare substātiam spermatis non potest: qd̄ de materia sibi venit. Ablatio gn̄andi: aut est de nimis mala cō‑plexione testiculis dominā te: aut nimis ca. qua spermatis in‑cenditur materia: aut nimis frig. que eam cōgelat ⁊ adunat: aut humida: que dissoluit ⁊ subtiliat: aut sicca que īgrossat. Exire sperma preter volūtatem nec virgam exurgere ex vir‑tutis ꝯtētiue est in testiculis defectione ⁊ fortitudine expul‑siue ⁊ calore ⁊ humiditate dominā tibus complexioni sue: qd̄ fit cū spermatis instrumēta patiūtur spasmum: sicut in epi‑lepticis videmus. hec enim membra cum spasmātur: motu non naturali mouētur. deinde qd̄ spermatis habēt expelli‑tur. Apostema calidū ex magnitudine intelligitur testiculo‑rum: ⁊ rubore: ⁊ calore: ⁊ dolore eorum. Frigidū ⁊ phlegma‑ticum intelligitur ex albedine coloris: mollicie tactus: dolo‑ris paruitate. si melācholicum: intelligitur durum ⁊ liuidū: Qd̄ inter eorum substātias nascitur ⁊ pelliculas: adunatio est humiditatis aquose ⁊ frigide sicut videmus in hydropi‑cis: ⁊ intelligitur ex tumore thetinatōe coloris albedine: liui‑ditate ⁊ aque sub tactu apparitione: ⁊ ꝯtingit cum zirbum ⁊ intestinū ad hec membra descēderint: cū pellicule crepue‑rint: nascitur in inguium locis: aut de solutione ligamēti in‑testinorum. Causa horū vniuersalis est: aut salire: aut cla‑mare: aut percussio: aut de humiditate mollificāte ⁊ dilatāte viam intra īguina ⁊ testiculos: quā facit descēdere ab ingui‑nibus ad eor̄ saccellos. Significatio vniuersalis vnde possit ītelligi tumor est in testiculis: vel si in saltu infirmꝰ vel ī qua‑libet alia re se exercuerit: tumor augmētatur: neq̧ si cum di‑gitis tetigeris reuertitur: ⁊ aliquādo egestio in hec loca va‑dit: ⁊ ibi clauditur: ⁊ aliquādo ex hoc dolore gurgulationem est nasci. Ex thetinatione tumor est ⁊ intestinorum descēsio non subito: sed paulatim. iste siphac stringit intestina ab ipso exeūtia: q̄ inter cutem et pelliculas nascitur tumor est carno‑sus: qui ex grossis nascitur hu. in hoc loco descendētibus: q̄ in venis nascitur: varices sunt quar̄ eadem causa que in cru‑ribus dicta. intelligitur: q: venas videmus plenas: atq̧ ro‑tundas. Mollicieм testiculor̄: aut in eūdo grauitatē pluri‑mum in testiculo patiūtur sinistro ꝓpter paruitatem sui ca‑loris. q̄ in cute nascitur exteriori sunt pustule: prurigines: vulnera: ⁊ alia similia: sicut cutis patitur humani corporis.

¶ De passionibus virge. Capi. xlj.

Passiones in virga: aut in sua sunt substātia: aut in via. In sua substātia est illa passio que vocatur mo‑riaphismos: idest sue erections multitudo: ⁊ titilla‑tionis passio apostemata vulnera. In via sua ꝯstipatio. Ere‑ctionis frequentatio ex ventositate est grossa: humida ⁊ vi‑scosa: ⁊ calore moderato: que intelligūtur ex nimia erectiōe virge sine titillatione. aliquando hoc facit abstinentia longo tempore ⁊ post manducat ca. ⁊ acuta: qd̄ contingit ex vētosi‑tate grossa ibi inclusa. Patiūtur huiusmodi humorem cali‑dum ⁊ erigere nimium. aliquādo quoq̧ molliciem vasorum spermatis: ⁊ aliquando spasmum. Qui spasmum incidūt: ⁊

cito moriũtur cum venter eorum intumescit: ⁊ sudor eorum
frigescit. Apostemata et vulnera que patitur virga sunt exte
riorum membrorũ passioni similia. Oppilatio intelligitur ex
ardore vrine ⁊ exeundi duricie: ⁊ ex grossis hu. sanie ⁊ san
guine: ⁊ squamis cum vrina exeũtibus.

De passionibus matricis. Cap. xlij.

Passiones in matrice sunt sanguis fluxus: ablatio menstruorũ: dissolutio: suffocatio: vẽtositas: apostema: tumores: passio que vocatur separatio: ⁊ conclusio: emoroys fissura: vulnera matricis: ablatio cõcipien di: sepissima abortio: duricies parturiẽdi mẽstruorum exitum: ⁊ eorum ablationem sm naturam oportet prius intelligi. Men strua ergo mulierum exeunt cum decimum annum expleant ⁊ plurimum extenduntur in. xl. auferuntur quibusdam circa xxxv. annos: quibusdaʒ vero circa. l. Hermofroditus non ha bet menstrua. Menstrua vero naturalia sunt continua per duorum dierum spacia. ad plurimum. vj. dierum. si vltra trãseunt non erũt naturalia. Grauãtur autem mulieres cuʒ tempus menstruorũ veniat: que mulier mẽstrua sua differt diu: molestum enim ⁊ durum est: quia purgamẽtum multe quãtitatis subito succedit: tempus interpolatum. xx. est die rum: ⁊ vsq; in duos vel plures ascẽdit menses: que autem post istud tempus veniũt naturalia non sunt: ⁊ vocatur hoc tempus menstruorũ cõstrictio. hoc aũt est vel ex pas. in vul ua: vel in toto corpore vel in vno mẽbro. De vulua aũt aut propter apostema: aut ꝓpter vulue torturam: aut aborsu ni mio: aut ex ꝑcussione matricis: aut ex oppilatione: aut ex fri gida complexione venarum ora claudẽte: aut ex humoribus grossis ⁊ viscosis viam implẽtibus: aut ex vulneribus in eis coagulatur sanguis ⁊ oppilatur. ¶ Item menstruorũ cõstri ctio nascitur ꝓpter emoroydas: aut sanguineʒ de naribus vel pectore exeũtem. De toto corpore aut ꝓpter feb. aut ꝓ pter complexionis corruptionem: sicut hydropisis scilicꝫ. de vno membro: sicut de passiõe pectoris: stomachi vel epatis. Aliquãdo ex grossitudine nimia corporis premente venas ⁊ stringente. Significatio vniuersalis cõstrictionis menstruo rum: grauitas est inferioris ventris ⁊ totius corporis: dolor dorsi ⁊ colli: cõstrictio vrine ⁊ egestionis. aliquãdo vrina ni gra est: ⁊ deficit virtus appetitiua. aliquãdo autem appetũt mala cibaria: ⁊ plurimum patiũtur pessima accidentia: sicut defectionem: abominationem: mentis corruptionem: rigo rem: apostemata in inguinibus. Sãguinis fluxus: aut ex de fectione est contentiue virtutis: aut de sang. subtilitate ⁊ sui acumine: aut de eiusdem multitudine: ⁊ venarũ plenitudi ne: aut de scissura venarum matricis ex hu. acutis. aliquan do ex nimia purgatione in parturitiõe: aut de egressione fe tus anteq̃ animetur: quãdo aũt augmẽtatur sanguinis flu xus ⁊ immoratur: mutationem coloris patiũtur ⁊ tumorem maxime in pedibus ⁊ corruptionem virtutis digestiue: qui si augmentetur pereũt. Mollicies est cũ humiditas de ore vulue exiens: que aut in vulua nascitur cum pascitiua defi cit virtus: aut cum hu. de vulua ad alium locum sm purga tioneʒ effluũt. Intelligitur molliciei qualitas ex colore ⁊ sub stantia. Si est rufa: sanguinem significat. si alba ⁊ viscosa: phlegma. si citrina choleraʒ. si nigra melãcholiam. aliquãdo multa effluit. aliquãdo viscosa ⁊ grossa. Aliquãdo possunt in telligi significationes. Si mulieri pannos mũdos lineos in tra se mittere cõmendes albos: ⁊ inspicias eos siccatos. si ru fi sunt sang. portendũt. si citrini cho. si albi phlegma. si nigri melãcholiam. ¶ Suffocatio matricis est ablatio anhelit⁹: que passio est pessima. contingit autem ex colligãtia cerebri ad ipsam: ⁊ cordis: ⁊ multe passiones inde veniunt: sicut ce phalea: apoplexia: epilepsia: defectio. Que autem hãc passio nem habent pereunt cũ suffocatio augmentatur. hec enim ⁊ augmentatur ⁊ mitigatur. aliq̃n interpolatur: sicut in epile psia. Hec pas. ex plenitudine est vulue: ⁊ spmatis cõstrictio ne: cũ femine elongãtur a complexione quã habuerũt in cõ suetudine. Augmẽtatur enim sperma in vasis: qđ cũ inculca tur naturalis calor extinguitur ⁊ cõplexio vulue refrigera tur: aut ex menstruorũ cõstrictione cum longo tardãtur tem pore: ⁊ facit idem qđ sperma. Plurimum nascitur hec passio feminis iuuenibus: et iunioribus propter nimium earum desiderium ad libidinem: aut si nimia menstrua habuerint que postea constricta sunt. Maritate hec non patiuntur: quia in matrice sperma non clauditur. conclusio enim sper matis maxime est causa huius rei. patiũtur inde iuuenes: ⁊ non cõcipientes propter passionem quã instrumenta sper matis sustinent ⁊ venarum ora. vnde menstrua effluũt. ma xime si mulieres non parturiũt propter potionem quam ꝓ hac re accipiũt. Significatio huiusmodi pas. quia in initio sui: ⁊ anteq̃ incipiat augmentari: debilitas est mentis pigri tia: defectio crurium: citrinitas faciei: humiditas oculorum: cum augmentatur: mens alienatur deficit sensus: ⁊ vox au fertur: spissatur pulsus ⁊ diuersatur ⁊ deficit: ⁊ in fine aufer tur infirma vt mortua esse putetur: sed cum licinio bombi cino tentetur apposito naribus: vt si flatus moueatur siue non. intelligatur. facies rubescit: ⁊ q̃si tumescat. matrix sur sum trahitur: ⁊ similiter lacerti in cruribus: cum autem inci pit alleuiari et quiescere emollitur vulua: ⁊ descendit ad in feriora: ⁊ ab ipsa parua fluit humiditas. In ventre inferius gurgulationem et ventositatem ad cũdum patiũtur. Ven tositas ⁊ inflatio quas patitur vulua: aut ex complexione est frigida cum calor naturalis deficiat: ⁊ qđ cibi sibi venit in vẽ tositatem mutat: aut ex abortione: aut ex sanguine os vul ue oppilante: aut de duricie parturiendi: aut de conclusione oris vulue. Aliquando hec ventositas: aut in fundo est vul ue: aut in eius tunicis. huiusmodi infirme patiũtur tumo rem in pectine vsq; in interiora ventris et dolorem cum ex tensione ⁊ vadit vsq; in inguina ⁊ stomachum atq; diaphra gma. Signa propria huiusmodi pas. sunt: quia cum super vmbilicum percutis sonus quasi tympani auditur. Aposte ma plurimum patiũtur cal. et durum. Calidum: aut de cau sa est exteriori: sicut ꝑcussione: aut de interiori: sicut de men struorum constrictione: vel sanguinis in parturitione: aut ex abortione: aut parturiendi duricie: qđ consequitur cum hoc membrum ex nimio motu patiatur: et ad illud hu. tra hantur. hoc apostema: aut in tota est vulua: ⁊ intelligitur ex feb. cõtinua: ⁊ dolore in collo ⁊ in capite ⁊ in craneo. maxime et oculorum grauitate: ⁊ extremitatum mollicie: ⁊ stomachi corruptione et siti: ⁊ constipatione egestionis ⁊ vrine: sicut Hippocra. in aphorismis: que inquit apostema habet in na tibus: aut in vulua: sequitur eam strãguria: quod ex aposte matis est compressione ad collum vesice: et os vulue pro pter apostema qđ est in parte vulue: ⁊ in parte non. Aposte ma autem in puppi eius quo dolor in dorso efficitur. ⁊ consti patio egestionis: aut in prora vnde dolor est penis. et stran guria: aut in superiori parte fit: ⁊ dolor est super vmbilicum ⁊ circa stomachum. Si in lateribus fit dolor in inguinib⁹ co xis atq; cruribus. Si in inferiori sub vmbilico doletur. si in ore eius circa anũ patitur. si vulua cũ digito tãgat dura in uenit. Cum apostema facit vuln⁹: omnia supradicta accidẽ tia augmentantur et diuersa feb. interpolando iungitur et rigor: sed cum crepari debeat: dolor ⁊ feb. augentur: ⁊ pun gunt. Si dolor in inferiori est vulua: ⁊ cum digito super pe nem tangas: sentitur sanies coadunata. hoc autem est cum maius est apostema. Similiter si in ore vulue durum aposte ma vocatum sciros supernascitur vicinum collo vesice: et vulue sine antecedente apostemate: vel alia passio vnde du ricies nasci deberet. nascitur autem ex cholera nigra. sequi tur auteʒ hoc apostema in illa parte vulue tortura: cui si nõ succurratur medicina cadit in hydropisim. Significatio hu ius apostematis est duricies penis et oris vulue: grauitas quoq; ⁊ conturbatio motuum membrorum: ⁊ maxime cru rum: ⁊ pigritia. Aliquando hoc apostema in cancrum muta tur: idest durũ apostema qđ ex cholera nascitur nigra. ⁊ plu rimum in ore vulue: aliquãdo faciens vulnera: ⁊ si non vul neretur: ex dolore nimio intelligitur in inguinibus ⁊ inferio ris ventris dolore: ⁊ oris vulue. color eius q̃si fex vini aut niger. Si fit vulneratum cum his accidentibus sunt pruri rigo ⁊ putredo: ⁊ pertinet colori albo: aut rubeo: aut viridi. aliquando humiditas inde effluit aquosa ⁊ fetida alba: aut nigra siue rubea. Alia quoq; accidẽtia apostemati pertinen

tia huic apostemati innascũtur: ⁊ incurabile efficitur. Sepa-
ratio est apostema nascens in ore vulue aut in ea tota: ⁊ fit
vulua dura et petrosa. Intelligitur hec passio ex macilentia
quã patitur infirma: ⁊ in pulchritudine coloris nõ habita et
defectione virtutis appetitiue et ablatione mẽstrui ⁊ mamil
larum tumore. sperat autem in initio ꝙ sit grauida. Cum au
tem moretur morbus ⁊ prolõgetur hydropica esse putatur.
Differt aũt ab hydropisi ex duricia: neq̧ tamen alia ꝙ̃ q̃ in
hydropisi sunt habẽt accidẽtia: sed si tamen ꝓlõgetur in hy
dropisim mutatur. Conclusio est constrictio cũ duricia oris
vulue: nasciturq̧ ex apostemate phlegmon vocato in exte-
riori parte vulue nascente: cum subtilis sanies dissoluitur ⁊
remanet qđ est grossius: ⁊ inueterascens ingrossatur. In-
telligitur ex apostemate anteriori: ⁊ ex duricie oris vulue in
tactu apparente: ⁊ eius constrictione. Emorroys ex grossis
est hu. et melancholicis. intelligitur in aperiendo ore vul-
ue cum argalia: vt visui appareat ⁊ tactui: in qua cum dolor
augmentatur: coloris rubei efficitur: cum autẽ quiescit ma
teria q̃si fex vini ab ea effluit humiditas. aliquando nigra
fissura ex compressione est in partu nimia. In initio autem
non sentitur propter dolorem partus: post vero sentitur si
cum digitis tangatur. maxime in coniunctione cum ab ea
sanguis effluat. apparet autem in visu cum vulua aperiatur.
Vulnera: aut de exteriori sunt causa: sicut percussione ⁊ simi
libus. aut de interiori: sicut duricie parturiendi et acuitate
expulsionis: aut de tactu secundine siue fetus mortui: aut
de cholericis humo. erumpentibus: et eam comedentibus:
aut de crepatura apostematis siue pustule. Aliquando pu-
tredo est in ore vulue: et intelligitur: quia apparet in ta-
ctu si cum argalia os vulue aperiatur: qualitasq̧ eius inten
ditur ex humiditate que egreditur. si enim sit multa ⁊ quasi
fex vini ⁊ cum dolore: scitur ex apostemate crepatura esse.
Si rubea: fractura est ⁊ constrictio ⁊ fissura. si vulnera sint
immunda exit cum dolore sicut carnis lauatura. si munda
exit sanies grossa: alba: pura: sine dolore. Descendere vul-
uam ⁊ foras exire: aut de causa interiori est vel exteriori. De
exteriori vt ex tactu secũdine potest partum, si durescat ad
exitum: aut non trahatur ſm ꝙ oportet. Similiter ex fetu
mortuo: aut ex casu femine de alto loco super anum: aut de
timore nimio. vnde deficiũt et mẽbra emolliũtur: ⁊ inde vul
ua lubricatur ⁊ foras egreditur: sicut videmꝰ in feminis que
latronum vel pugnantium incidũt manus: ⁊ sicut videtur
in eisdem nauigantibus: ⁊ quibus mortes filiorum nũcian-
tur. De interiori causa est: vt ex humiditate phlegmatica et
viscosa. vnde lubricatur vulua sicut patiuntur mulieres iu-
uentutem exeũtes: propter nimiam adunationem in corpo-
ribus earum ipsorum humorum. Tortura vulue propter chi
mos est grossos ⁊ viscosos in vno latere vulue coadunatos:
ex quibus grauatur ⁊ in aliud latus inuoluitur: ⁊ conceptio
trahitur propter torturam instrumenti spermatis. Ablatio
concipiendi ex mala est complexione matricis: aut ex morbo
officiali: aut de humoribus in concauitate vulue se coadunã
tibus. Ex mala complexione: sicut nimia ⁊ fortis sit subtili-
tas. si non: aufertur vis concipiendi. Si est calida incendi-
tur ⁊ corrumpitur sperma. si frigida constringitur ⁊ conclu-
ditur vulua et venarum suarum ora vnde transit sperma ⁊
menstrua: ad que cum veniat sperma infrigidatur et con-
gelatur in ea. Item in testiculis earum non multum nasci-
tur sperma propter frigitudinem. Si humida: non potest
continere sperma. si sicca sit grossum et durum ibi nascens
sperma: non extendens neq̧ sequens formatiuam virtutẽ.
Ex morbo officiali: aut ex constipatione viarum spermatis:
aut ex apostematibus sicut diximus: ⁊ similibus que intelli-
gũtur ex humoribꝰ in concauitate vulue coadunatis: phle-
gmaticis: cholericis: aut melancholicis: qui intelliguntur ex
humiditate existente exterius: plurime femine pereunt ex
grossitudine sua ⁊ nimia ⁊ vltima. Causa eius est: quia zir-
bum os vulue oppilat: vnde non potest sperma transire: ⁊ q:
stringitur menstruorum via. non ergo ad os vulue menstrua
effluunt: vel spma. que si currũt paruũ est ⁊ nõ valet. vnde
Hippocra. in aphorismis. Si inquit mulier sit in vltima crassi
tudine non cõcipit: quia zirbum os vulue comprimit: si non
macrescat. Ablatio concipiendi propter masculum ex mala
complexione est spermatis: aut morbo officiali. Ex mala cõ-
plexione: quia si sit calida: incendit. si frigida: congelat. si li-
quida: dissipat. qđ consequitur cum sperma femine et os vul
ue masculis assimilantur. si enim dissimilia sint fit genera-
tio multa. Si calida et frigida sicut mixta: aut siccum ⁊ humi
dum tẽperata: fit generatio multa. Ex morbo officiali in ma
sculis: tortura est virge virilis. vnde cum sperma exit non re
cta via tendit in vuluam: qđ potest intelligi si non recte min
git. Oportet ergo intelligi: quia si conceptio propter mascu-
lum vel feminam ablata sit: sedeat mulier super scãnum: ⁊
pannis eã cooperias: ⁊ suffumiga: ⁊ si suffumigatio ad os: ⁊
ad nares pforat: nõ est in culpa mulier: sed masculꝰ. Si em̃
os vulue clausum esset: ⁊ venarum ora: vnde sperma ad vul-
uam transit ⁊ menstrua: non pforaret fumigatio corpus mu
lieb:e. Similiter si ibidem esset humiditas extingueretur fu
mus: sicut calor spermatis extinguitur. si nimius calor fu-
mus dissolueretur. si siccitas vel frigiditas constringeretur:
⁊ dispergeretur. Alij antiqui dicunt: sperma masculi si supra
aquam posueris: ⁊ dilatetur: ⁊ natet super aquam intelligi-
tur esse frigidum: ⁊ subtile: neq̧ proficit si immergitur aque
⁊ coniũgitur valet. Item si vulua in positione sua sit lon-
ga ⁊ magna: breuis aũt virilis virga: non potest virga trahe
re sperma sibi ⁊ ita culpa fit masculi. Item potest hoc intelli-
gi ex significatione quã diximus male complexionis in ma-
sculis siue feminis: ⁊ in testiculis sicut macilitate: crassicie: ni
gredine: albedine: duricie: mollicie: spermatis multitudine
eiusdem paruitate: grossicie: ⁊ subtilitate. Si autem intelli-
gitur quia mulier concipit quousq̧ auferũtur menstrua: et
masculus vsq̧ ad annos. lx. ⁊ plurimum vsq̧ ad. lxx. ſm vir-
tutem caloris naturalis vniuscuiusq̧ hominis: ⁊ ſm calorem
in testiculis. Aliquãdo tamen iuuenes sunt nõ generantes:
sed generant cum in senectute ꝑueniant ⁊ econtrario. Cau
sa est: quia qui complexionem testiculorum habẽt frigidam
⁊ humidam ante perfectam iuuentutem parum generant.
postea vero idonei sunt geniture: quia calor eoꝝ naturalis
confortatur: ⁊ testiculi calidiores efficiũtur. aliquando idem
consequitur ex mutatione frigide ⁊ humide diete in calidam
⁊ siccam. Qui autem in adolescentia sua multũ generãt: sed
cum in etatem perueniant cessant: hi in adolescentia sua
complexionem testiculoꝝ habuerũt calidam ⁊ humidam: in
iuuentute ⁊ senectute calor augmentatur ⁊ desiccatur: neq̧
ad generãdum ꝓficit. Qui em̃ in adolescentia sua paꝝ gene-
rant: ⁊ complexio sua nimis est calida ⁊ sicca: ⁊ incensiua: cũ
aũt ad etatem veniatur calor minoretur et temperatur: aut
ex diete mutatione in temperamentum nimis frigide. vnde
quidam adolescentuli feminarũ sunt generatiui tm̃: sed in
etatem ꝑfectam generant masculos ⁊ ecõtra: causa est com-
plexio eoꝝ ⁊ testiculoꝝ q̃ in adolescentia frigida est ⁊ humi-
da: in iuuẽtute ⁊ senectute calefit. ⁊ parũ desiccatur: ideoq̧
masculi generãtur: aliquando est ex mutatione diete. Opor-
tet hoc in loco dicatur vnde dubitatur scʒ significatio an gra
uida sit: an non: mulier: masculus sentit dum coniũguntur
matricem virgam suam desugentem: sicut sanguisuga dum
sugit sang. neq̧ sperma matricem egreditur: ⁊ a muliere os
vulue clausum ⁊ coniũctum sentitur: sine apostemate ⁊ duri
cie vulue precedẽtibus: qđ ex concupiscentia est matricis re
cipiendi masculini spermatis. Aliquãdo femine paruũ rigo
rem patiũtur in coniũctione ⁊ dolorem in vmbilico inferio-
re ꝑtingentem vsq̧ ad matricem: ⁊ iterum menstrua nõ cur
runt ex consuetudine: neq̧ masculum videtur concupiscere
mulier. In mamillis color est viridis: ⁊ duriores sunt ma-
mille ꝙ̃ soleant esse: albedo in oculis eorum est liuida viridi-
tati cõtigua. facies similiter lentiginosa: abominationem: ⁊
virtutis appetitiue defectionem: ⁊ maloꝝ chimorũ deside-
rium habẽt. Certificatur mulier cõcepisse ex his que Hip.
in aphorismis dixit. Da inqt mulieri mellicratũ in hora som
ni. si circa vmbilicũ torturam patiatur cõcepisse cognoscitur.
si non: ecõuerso. Mellicratum hoc facit: q: ventositatẽ ⁊ in-
flationem gignit: ⁊ vuluam cum recto intestino comprimit:
vt ventositas nõ transeat: sed potius circueat: ⁊ torturam fa
ciat. mellicratũ de crudo melle esse oportet: vt ventositatem

generet. Si vis certificare fetum masculum esse: color mulieris pulcher est et motus levior: venter rotūdus: ⁊ color corporis rubicūdus. Si color est fedus: motus tardus: venter longus in facie lētigo habeatur: ⁊ aliquādo in cruribus pustule ⁊ vulnera fuerint: fetus femineus erit. Causa abortiēdi: aut de interioribus est: aut de exterioribus. De interioribus ꝓpter humiditatem viscosam in vulua: que fetum lubricat: aut ex mala complexione vulue qua virtus deficit cōtentiua: sicut ex vulue apostemate: aut fe. aut nimio cursu menstruorum in conceptione vnde fetui nutrimentum venit minus ⁊ moritur a naturaq̧ expellitur. De exterioribus: sicut saltu: nimio clamore: timore: ira: leticia: que si sint nimia et subita: ⁊ sternutatio continua: aut ex percussione siue casu in vētre siue dorso. aut ex cathartico: aut post mundificationem: aut de nimio cursu sanguinis de aliquo membro corporis. ¶ Duricies parturiēdi: aut ex matre: aut ex fetu: aut ex secundina contingit: aut ex aliqua re exteriori. Ex matre si nimis crassa: aut vulua eius est parua: aut virgo: aut timida: aut debilis: vt fetum expellere nō possit: aut si apostema in vulua habuit siue aliā passionem: aut in alio aliquo membro: aut si non in tempore suo partus exierit. Ex fetu: si nimis magnus vel crassus: aut parum levis: vt ad inferiora non descenderit: aut si magnum caput siue duo capita habuerit: aut mortuus fuerit: aut si plures sint. quidam enim dicunt se vidisse mulierem quinq̧ peperisse: tres aut quatuor multi videre: aut si fetus non ſm ꝙ oportet exierit. caput enim fetus debet exire prius. ⁊ manus eius iuxta coxas extense: aut pedes prius: sed non distorti. Si aliter non exit ſm ꝙ oportet. Ex secundina: aut si non incidatur ex grossitudine sua: aut si ante tempus se scindat: aut si nimis lubrilis sit. Ex causa exteriori: sicut ex frigido aere vuluā constringente: et coagulante: aut calido aere corpus rarificante et virtutem deficiēte: vt fetū nequeat expellere. In his oībus si mulier sternutationem patiatur adiuuat facilitatem partus: sicut Hippocra. in aphorismis. Que inquit pas. vulue patitur: ⁊ subita sternutatio venerit bonum signum est. Dicunt obstetrices: quia parturire feminas longum est: sed dolor debilis: parturire vero masculum dolor acut⁹: sed velox. Si de muliere ante partū exeat sanguis: durior erit partus, si moretur facilior.

¶ De passionibus mamillaꝝ. Capi. xliij.

Passio in vberibus aut vniuersalis est: q: in eis sicut in alijs nascitur membris exterioribus mala complexio: apostemata ⁊ similia: que intelligētur: sicut alias dixisse nos meminimus. Aut propria est: sicut calidū apostema qđ nascitur in ipsis ex coagulatione lactis: qđ ex tumore et dolore intelligitur: duricie quoq̧ ⁊ rubore. Si sanguis coagulatus sit: intelligitur ex duricie: paruo tumore: ⁊ sanguinis dum mulgetur ostensione. dixit Hippocra. hec maniam significare. Gale. enim eum verum dixisse fatetur: non tamen semper: sed raro cum fumus sang. cerebrum ascendit. Aliquando patiūtur mamille: vt vna vel ambe contrahātur in grauidatione: vñ significatur nocumentum fet⁹: vel aborsus. Si vna contrahitur et gemini fuerint: vnus abortiendus erit. si dextra: masculus. si sinistra: femina abortietur. Causa contrahēdi: quia sanguis minuitur in venis: ad mamillas tēdens a menstruis. Item sanguis ab omnibus mēbris ad vuluam descendit propter laborem nature ad expellendum fetum: ergo ⁊ a mamillis. Aliquando patiūtur vulnera in grauidatione: duriciem: dolorem significātem in genibus ⁊ coxis: oculis: sicut Hippocra. dixit. Causa doloris: quia sanguis augmentatus et multiplicatus in mamillis cum natura eum expulerit: aut in inferiora corporis: aut in supiora expellit. Si in inferiora: patiūtur coxe ⁊ genua. si in supiora: ophthalmiam: ⁊ passiones alias oculoꝝ patiūtur.

¶ De passionibus coxaꝝ ⁊ pedum. Capi. xliiij.

Passiones in coxis et pedibus: sunt sciatica: artetica: podagra. Scia dolor est in hācha. hec enim passio in cōcatenatione nascitur coxaꝝ. differt a passione artetica: quia dolor huiusmodi est in coxarum ossibus exterioribus descendens vsq̧ ad cōcatenationem genuum: et aliqñ in calcaneum: ⁊ in extremitatem pedū. ab extranea parte nascitur aut de humoribus grossis ⁊ sanguinolētis: aut grossis ⁊ phlegmaticis in cōcatenatione coxarum inclusis. aliquando in concatenatione sua separantur coxe propter materie viscositatem: qđ si diu moretur: pedes cōtrahūtur: ⁊ claudicatio cōsequitur. pedes enim non cibis reficiūtur: vt oportet. vnde cōtrahantur necesse est: ideo Hippocra. in aphorismis. Qui dolēt inquit in coxis si dolor se prolōgauerit: ⁊ coxa discōcatenetur: necesse pes contrahatur ⁊ fiet homo claudus. plurimum hoc fit in partib⁹ sinistris. Dolor artericus dolor est ⁊ tumor qui in cōcatenatione membroꝝ nascitur. aliquando in concatenatione pedis membrorum: sicut calcaneo: ⁊ maxime digitorum pollicibus: et podagra vocatur. Si in concatenatione manuum ⁊ cubitorum sola artetica vocatur. Nascitur autem aliquando in cōcatenatione maxillarum ⁊ musculorum colli epatis: fellis: splenis: vt causa eius intelligi non possit. Cui⁹ causa concatenatio est defecta ad quam explendam ⁊ extendendam descendit humorum materia: vt membra extendat et eorum ligamenta nimium dolorem ibi faciunt. Causa magnitudinis doloris est duplex. Vna: quia nerui ⁊ ligamenta sunt sensibilia: et materia cum in concatenationem membrorum descendit nō cito dissoluitur propter duriciem illoꝝ locoꝝ: et non habet vbi moueatur: ⁊ currat sicut molliora mēbra. Hui⁹ passiōis pars in dolore est peior podagre. causa: q: materia podagrica in parua descēdit mēbra. i. pollices quorum concatenatio parua est: vt materiam pre paruitate sui capere neqāt si multa sit: vnde nimiū extendūtur: ⁊ dolor augmētatur. Si descēdat hec materia in maiora mēbra: sicut coxas: diuidit in ipsas: vtpote in magna nō extendūtur: neq̧ ita dolor magnificatur. Defectio ɔcatenationis aut naturalis est: ex quo factus est homo: idest initium sumens a parentela: aut ex labore nimio cū fatigata est ɔcatenatio: sicut multo equitatu ⁊ assiduo quo pedum deficit concatenatio: maximeq̧ polliciū: aut etiam ex mutatione. s. ex tenuitate nimia eiusdem concatenationis: aut ex percussione locum incidente concatenationis in quā humo. descendūt: aut q: in pricipalib⁹ mēbris sunt q̄ ad ipsam expellūt: aut ꝓpter laborem nimium: sicut equitare multum ⁊ coitum: que causa huic morbo generando est pessima: maxime si post saturitatem cibi veniat. vnde Hippocra. in aphorismis inqt pueri ⁊ eunuchi non sunt podagrici: qđ consequitur: quia coitu non vtūtur. hec enim causa prout dixi huius morbi est maxima. dixit Ga. super hūc aphoris. etsi eunuchi non coeāt tamen nostro tempore podagrizant: quia taliter dietant vt corpora humoribus impleant: sicut nimi⁹ est potus ⁊ cibus: ebrietas: quies: ⁊ suauitas: mūdificandi corpis negligētia: que omnia sunt podagre causa: sed pueros nūquam vidi podagricos: nisi ꝙ dolorem artericum in manib⁹ siue genibus habent ex vicinitate pedum. Item Hippocra. in alio apho. passio podagre plurimum mouetur in autumno ⁊ vere. Gale. super hoc. in vere propter inordinatam dietam ⁊ grossam in hyeme acceptam. vnde hūores in eorum corporib⁹ adunati cum veris tempus venerit liquefiunt: ⁊ currentes membra pungunt: ⁊ in eis nociui sunt: deinde expellūtur ad debiliora membra huic morbo apparata. In autumno adunantur hu. multi in corpore propter fruct⁹ multos in estate comestos: cum autem autumnus venerit: ⁊ humores augmētati sunt: decurrunt in membra debilia prout dixi. Aliquando podagra est ex parētela. verbi gratia. Si sint quedam membra in corporibus patrum debilia: fiunt in filijs similia: q: membrorum fundamenta ex spermate sunt facta. sperma autem in corporibus huiusmodi mixtum est cum humoribus his: qui morbi huiusmodi sunt generatiui: ⁊ fili⁹ qui de hoc spermate generatur: vt in hunc morbum incidat est apparatus: quia enim pedes naturaliter sunt debiles: et similiter omne membrum debile morbo apparatum est: quia natura hos humores mandat ad ipsū: ideoq̧ cum mēbra corporis sepe videris infirma: ⁊ sepe hu. recipi: intellige debiliora esse oībus mēbris corpis: ⁊ oībus succurrunt alijs. Aliquādo dolor artericus ⁊ podagra nascūtur ex tristicia: angustia: vigilia: ⁊ alijs anime accidētibus: quia humores in interiora cor

pozis mouetur: ⁊ in hanc cõcatenationem debilem mittum
tur. Uniuersaliter autem dico: quia arteticus dolor ⁊ po-
dagra atqꝫ scia plurimum nascũtur cũ cibo ⁊ potu homines
implentur: ⁊ quiescunt: ⁊ coitum sepe operantur ⁊ nimium:
⁊ maxime post cibum. hec autem membra naturaliter: aut
accidentaliter sunt debilia. Materia vnde morbus est: aut
sanguinolẽta est: ⁊ exteriore rubore: ⁊ tumore: ⁊ dolore ĩtel-
ligẽda ⁊ pulsatione nimia iuuamẽtoqꝫ rei frigide actualiter
supposite: aut ecõuerso. cuius dieta fuit antea sanguinis ge
neratiua: aut est cholerica: ⁊ ex nimio dolore intelligitur: et
citrinitate coloris: ⁊ paruitate tumoris: dieta infirmi cho.
fuit generatiua ⁊ iuuat res frigida actualiter supposita: aut
melancholica: quã ex liuiditate coloris est intelligi: ⁊ duri-
cie: cuius iuuamẽtum est res calida ⁊ humida supposita. in-
firmi anterior dieta fuit cholere nigre generatiua: aut phle
gmatica ex albedine coloris: ⁊ paruitate tumoris: ⁊ doloris
intelligenda: sed tamen in concauitate concatenationis sen-
sa. iuuatur autem re actualiter calida superposita: dieta in-
firmi fuit aut phlegmatis generatiua que de viscoso phle-
gmate nascitur. si in concatenatione moretur: augmentat
grossitudinem ⁊ viscositatem eius: ⁊ inde lapis generatur:
sicut in vesica nascitur: qd cum ita sit incurabilis est. Aliquã
do nascitur ex materia quattuor humorum commixta que
diuersitate significationum intelligitur: sed huiusmodi pas-
sionis durus est intellectus. cuius causa multifaria est sicut
diximꝰ: vnde difficulter sanatur. Oportet te intelligere apo
stema nascens in concatenatione saniem colligere: quia hu-
miditas eius est viscosa: cum autem augmẽtatur: vt caro cir
cundans concatenationem infundatur: pustule generantur
sicut in corporibꝰ hyposarcam habẽtibus. Si vero apostema
⁊ tumor in podagra dies moret. xl. statimqꝫ quiescit: si inquã
materia sit grossa. Si enim subtilis sit: minus moratur. Hec
sunt significationes morboꝝ p̃sentium qui in quolibet mẽ-
broꝝ sunt interiorum.

Finitur pars nona theorice.

Incipit pars decima theorice de signis pro
nosticis infirmitatum ad salutem: siue ad mor-
tem attinentium.

Capitula libri decimi.

De vtilitate significationis
nunciatiue. Capi. j.

Intellectus significationum futura-
rum rerum non minus est iuuatiuus: q̃
scire significationem presentium morbo-
rum: magisqꝫ credendum est posse iuuare
cum dignius sit scire. Significatio ergo
nunciatiua quedam morbum denunciat:
⁊ hec in sanis est corporibus: quedã salu-
tem morbi: aut molestationem ⁊ pessimitatem: aut perditio
nem: que tria in infirmis corporibus sunt consideranda. Si
ergo medicus nascituri morbi sit prouidus: dietam ⁊ medi
cinam operatur: vnde morbus curetur: ⁊ sanum corpus s̃m
sui naturam custoditur. Si vero intelligat: q: infirmus mor-
bum euadat: sit in eo medicando fidus ⁊ securus ⁊ solici-
tus: sed preuidens q: infirmus moriturus sit: de nulla in eo
medicina se intromittat. vnde magnum est medico iuuamẽ
tum. Si enim medicus p̃uiderit mortẽ: ⁊ enũciauerit: ama
bitur ab omnibus de sua medicina confidentibus sibi: ⁊ bo-
nam hic famam pmerebitur: in futuro mercedẽ habiturꝰ.

De significatione plenitudinis et
dominatione hu. Capi. ij.

Significatio qua nunciatur morbus qualis sa-
nis corpibus sit venturus: quedam vniuersa-
lis: quedam particularis. Uniuersalis: cuĩ vna
significatione infirmitates nũciãtur multe. hec
autem humoꝝ corpis mõstrat plenitudinem: ⁊
eorundem corruptionem. Particularis: vno indicio: vnum
morbum ostendit. Nos autem in vniuersali incipiamus si-
gnificatione: que in humorum est plenitudine ⁊ eorum cor-
ruptione. Plenitudinis causa: multa est cibi ⁊ potus quãti
tas: exercitioꝝ vel balneoꝝ negligentia: multa quies ⁊ suaui
tas: ex quibus in corpe plures adunantur humores q̃ dissol
uantur: etsi hu. illi de cibo nati sunt laudabili: qd plurimum
inuenimus in hominibus poros corpis clausos habentibꝰ
pp̃ter paruitatem humoꝝ que ab ipsis dissoluitur. Gale. su
per secũdam pticulam epidi. qui sepe inquit: ⁊ multo tem-
pore multum laborauerit: ⁊ omni die in laborem inciderit:
⁊ multum biberit: labor autem suus nõ in suo tempore sit:
diuersi morbi in eius corpe sunt generãdi. Peior erit mor-
bus ⁊ deterior vbi cho. ⁊ viscosum phlegma coadunantur: ⁊
quoꝝ quãtitas ẽ multa. Corruptio aũt hũoꝝ ex multitudie
est illaudabiliũ ciboꝝ malos chimos generãtium. de qbꝰ in
corpibꝰ plus remanet q̃ dissoluat. Unde plenitudo ĩ corpe:
aut ẽ s̃z vasa. i. venas: q: vasa. i. concauitas haꝝ repleta ẽ: aut ẽ
s̃m operationẽ v̾tutis. Que s̃m vasa est multitudo ẽ chimoꝝ
inter venas ⁊ arterias implens eas plusq̃ capiãt ⁊ extendẽs
sicut videtur cum vtres humiditate impleãtur: qd plurimũ
est ex sanguine ⁊ spiritu. Significatio coꝝ: quia corpꝰ appa
ret plenũ: ⁊ vene similiter tumide ⁊ extense: color corpis ru-
beꝰ: tactꝰ calidus: neqꝫ fuit in balneo vel aere calido. hec enĩ
mouent sanguinem in corpus exterius ⁊ vene implẽtur vn-
de color sit rubeꝰ: ⁊ tactus calidus: pigritãtur ⁊ emolliũtur
extendũtur alaurd: sensus turbatur: aliquãtulum memoria
grauat. aliqñ etiã sanguis fluit de naribꝰ. solutio est vẽtris
dieta fuit ãtea vnde plenitudo est orta: somnꝰ multus: graui
tas ⁊ dolor in capite: quibꝰ plenitudo corpis significat. s. ea
que s̃m vasa est: ⁊ est significatio sanguinis: ⁊ si somniauerit
vnde aĩa letificet. ⁊ color fuit rubeꝰ plus plenitudo san. cer-
tificat. Plenitudo q̃ s̃m cõparationem est virtutis: virtꝰ enĩ
est defecta: neqꝫ valet ferre hu. corpis: etsi sint pauci sentit
in corpore grauitas sine apparitiõe plenitudinis aliqua sine
dolore ⁊ nocumẽto. materia enĩ illa nõ ex malis est hu. Hec
plenitudo aut ad cõparationem est virtutis aĩate qua mouet
corpꝰ. vñ grauat nimiũ ⁊ mẽbra durãtur ad motũ: aut ad cõ-
paratioñe v̾tutis naturalis vt a digestione deficiat cibi quẽ bõ
accipiat: ⁊ supfluitas in corpe remaneat que v̾tutẽ grauat:
⁊ si illa abũdantia adeo est multa: vt corpꝰ impleat. Intelli-
gitur aũt ex pigritia ⁊ grauitate ⁊ desiderij cibi defectione:
⁊ videt in somno quasi graue pondus habeat in collo. vrina
est indigesta: ⁊ somnꝰ ⁊ sudor est multꝰ: sed tñ sine rubore ⁊
tumore: ⁊ corpis extẽsione. pulsus vero magnus: q: chimꝰ hoc
faciens nõ est multꝰ: vt corpꝰ inde impleat. multus tñ est ad
virtutis deficiẽtis cõparationem: vt cõtinere nõ queat. Corru
ptio humoꝝ: si mali humores corpis s̃m sanguinem sunt: in
telligit ex significationibꝰ illis: quibꝰ plenitudo corpis que
s̃m vasa fuit: sed habet alia: vt in corpibus eoꝝ humiditas
appareat: aut citrinitas: vene plene. pulsus diuersus parum
habens magnitudinis: in ore dulcedo sentit. Sed tñ q: san-
guis est a cõmixtione alioꝝ hũoꝝ nõ liberat. vnde dulcor il-
le cũ amaritudie ⁊ salsitate cõmiscetur: ⁊ etiã acredine. corpꝰ
febricitat: ⁊ aliqñ pustule apparẽt: dieta hoĩs calida ⁊ humi-
da fuit: sicut carnes ⁊ res dulces. Si etas sit adolescentia re
gio ea: ⁊ hu. tp̃s vernum magis certificatur ex inanitiõe esse
sanguinis. Itẽ si in somno rem rubeã videat que odoris sit

fetidi: aut quasi dulcia comedit cum amaritudine: aut siccitate comixta fit certior res ista. Cũ he significatiões apparent significatur sinochus: phlegmones: variole: morbus pestilẽtialis: squinãtia: sanguinis sputa: ⁊ e naribꝰ sanguĩs fluxus: ophthalmia: emorroys: ⁊ similia: que ex multitudine sanguinis solent nasci. Significatio aliorũ humorũ talis est. Si corpori dominetur cho. ru. corpus in colorem citrinũ erit: aut rufum. defectio appetitiue virtutis: amaritudo in ore sentitur: punctura ⁊ ardor in stomacho: abominatio: angustia: vomitus cholericus: ⁊ egestio: sitis: lingue siccitas: oculorum cõcauitas: rigor: vrina ru. subtilis: pulsus velox: atq spissus: pustule apparẽt cholerice. dieta pr̃ia calida fuit ⁊ sicca sicut sunt allia: ⁊ nasturtiũ: cepe: sinapis: ⁊ simila. Si tempus estiuũ fuerit: regio ca. ⁊ sic. etas iuuẽtus: magis certificatur q cho. ru. dominetur. Si in somno viderit ignem: pirazeon: fulgur: ⁊ rem aliquã citrinam: fit medicus certior in his oĩbus cholericas pas. suspicamur: sicut tertianas causon: frenesim: cholericã pleuresim: ytericiam: apostemata: sicut herisipilas: formicas: epatis calorem: in vrina ardorem apostemata intestinorum: desiderij cibi ablationem: sitim nimiã. Significatio melãcholicorũ hu. dñantium: mutatio ẽ coloris in nigredinem siue liuiditatem. in ore saporem sentit acrem cum nimia siccitate: vigilia cũ nimia cogitatione animi suspitione tristi facie: cõstrictione in stomachi ore. In huiusmodi corpibꝰ morphea nigra videtur: pulsus tardus: subtilis ⁊ rarus. vrina alba ⁊ subtilis: fuit eis dieta cho. ni. generatiua sicut caro vaccina: camelina: caprina: melõgenia: caules: lentes: ⁊ similia. multus fuit labor. ⁊ p venenosa loca deambulatio: ãgustia: atq tristicia: in somno timor: somnia timida: que viderit ⁊ terribilia: sicut res nigra ⁊ tenebrosa in visu pessima. in odore fetida. ex quibus omnibus melãcholia certificatur. maxime si etas fuerit senectus: tempus autũnus: regio frigida ⁊ sicca: que significatiões cum appareant morbos melãcholicos nũciant: sicut lentigines: morpheam nigram: lepram: maniam: mentis pcussionem: dura apostemata: cãcrum: excoriationem cutis: varices: elephantiã: q̃rtanas: dolores splenis: ⁊ tumores. Phlegma corruptũ significat ex pigritia corpis: mẽtis duricia: mollicie: saliua de ore effluẽte: multis sputis: somno nimio: tumore faciei grauitate capitis: mutatione cutis in albedinẽ. defectiõe appetitiue virtutis ⁊ digestiue: sitis paruitate: nisi salsum sit phlegma: qđ intelligitur: q salsus sapor in ore sentitur: pulsus grossus mollis: ⁊ tardus: vrina turbida: infirmi dieta phlegmatis fuit generatiua: sicut sunt pisces recentes: fructus ⁊ similia. ⁊ mũdificandi corpis negligẽtia. maxie si etas fuerit senectus: ⁊ tempꝰ hyemale: regio frigida ⁊ humida: ⁊ in somno quasi aquam currentem desup viderit: aut natando vadit: aut pluuiam viderit siue niuem. certificamus phlegmatis dominationẽ. que signa si viderimus morbos phlegmaticos nũciamus: sicut epilepsiam: apoplexiam: et paralysim. febres quotidianas ⁊ similia. ⁊ mundificandi corporis negligentiã. Qui in somno viderit q̃si in loco putenti sit hu. putridorũ abũdantia in eius corpore cognoscitur. Si in extremitate corporũ sanorũ appareat prurigo: pustule: lẽtigo: significãtur mali hu. in corpore esse. he sunt significatiões malorũ hu. dominãtium ⁊ multorũ. Oportet aũt vt puideas ⁊ res hos morbos generãtes cõtrahas cũ causis cõtrarijs anteq̃ appareãt morbi: fm q sumus dicturi.

De significatione ppria morbi futuri ⁊ passione nunciatiua. Capitulum.iij.

Particularis figtio vniuscuiusq morbi futuri: aut de re itelligitur naturali: aut de re extra naturã. De re naturali si videamꝰ mutasse qualitates sani corpis a naturali cõsuetudine sui: certificatur: q morbꝰ sit vẽturus: aut neutrũ: sicut si augmẽtetur virtus appetitiua: vel minoretur nõ ex cõsuetudine sua: aut saporatur nõ prius saporata: aut horreãtur prius saporata: siue sit cibꝰ siue potꝰ: aut si desideret res calidas. silr si egestio sit minor quantitate cibi: aut ante tp̃s: aut post grossa sit vel subtilis nigra: vel citrina: vel putrida ⁊ similia. Item si vrina plus sit quãtitate potus vel minus: rubea vel alba: aut diuerse colorata: subtilis vel grossa: aut putrida: morãs seu retinnas. Silr vẽtositas extes si augmẽtetur vel diminuat: ⁊ sudor si maior vel minor sit diuersius in colore ⁊ odore: ⁊ mẽstrua si maiora vel minora sint vel diuersiora in colore q̃ esse soleãt: aut si nõ veniãt. similiter ex emorroyde: ⁊ somnus si plus sit vel minus aut consuetudinem suam egrediat. Similiter sternutatio ⁊ ructatio: emũctio: atq sputa: auricularũ q putredo: ⁊ itidem coitus si plusq̃ soleat cõcupiscatur: vel minuat. Similiter obliuio: ⁊ pigritia q̃ non fuerint cõsueta: ⁊ si sensus corporis deficiãt. si corpus augmẽtetur vel minoret: vel in aliũ colorem mutet: ruborem siue citrinitatem: aut liuiditatem: ⁊ similia. De re nõ naturali si suã naturã in quantitate siue qualitate mutauerit. Similiter somnia si sepe eiusdem spẽi sint visa: si cum videantur somniãs excitet: ⁊ iterum obdormienti eadem videãtur: homo in sua sanitate nõ significatur pmanere. he omnes significationes: aut morbũ: aut neutrũ sunt nũciantes. qui aũt hec oĩa accidẽtia pfecte cognoscere laborat: bene cape poterit de loco illo in quo de accidẽtibus disputaui. Opz aũt hec oĩa in corpibꝰ sanis perquiras: neq ĩterrogatiões negligas: qđ si feceris: vẽtura corpibꝰ nõ ignorabis. Significatiões de rebꝰ ex naturã pcipiẽde sũt he. Si q̃s sudorẽ patiat fetentem: futurã expectet fe. q fetor hũorũ putredinem ostẽdit. Silr vrina putida. fe. signif. cat ex putredine. Qui fe. hz cũ tussi sicca: ⁊ febras decessens: tussis vo pmãserit: nũciãtur vulnera in auriculis pmanẽtia. manere aũt tussim: materiã pmanẽtem ostẽdit: q̃ grossa ⁊ ĩdigestibilis ẽ. Terminꝰ vo eiꝰ materie cũ vulneribꝰ solet vẽire semp. Si q̃s raucitatem patiat vocis: ⁊ ruborem coloris cũ liuiditate mixtum: elephantia designat futura. Si in corpe carbũculi augmẽtantur: vulnera significant. si glãdes: tumor iterior. Si quis de morbo acuto sanabit: ⁊ pruriginem in aliquo loco corpis patiat: vulnera ibidẽ futura portẽdunt. maxie si morbus fuerit lõgus. Si dolor capitis senibꝰ immoret: cecitas ⁊ mania designant. Si eñ natura deficiat in digerẽda ⁊ expellẽda illa materia: aut ĩ oclos descẽdet: ⁊ cecitatẽ faciet: aut ĩ cerebri vẽtriculos: ⁊ faciet maniosos. si vo senibꝰ dolor capitis ⁊ hemicranea fuerit catharactas significabit. si q̃s ãte oclos cimices aut muscas viderit. catharactas portendit. Si titillatio illa ex phlegmaticis sit hu. cũ ventositate: hi quoq hu. in lacertis faciei cõcludũtur. et si malos in lacertos maxillarũ descẽderint. fiet paralysis. Qui nimiã dormitationem habet in corpe: epilepsiam videt significare. dormitatio eñ ex oppilatione est nerui: q̃ ne vtus sensibilis ⁊ motiua, put opz quo tpe ad mẽbra trãseant impedit. Si vo moretur hec oppilatio: mollicies mẽbrorũ fiet. i. epilepsia. Qui vo nõ hz stuporẽ ⁊ assiduã vertiginẽ: epilepsiã. i. caducũ morbũ est habiturꝰ q stupor est de phlegmaticis hu. ⁊ grossis dñantibꝰ corpi: ⁊ vertigo illa ex eiudẽ est hu. cũ cerebro dñentur: ⁊ vene eius inde ipleãtur. vñ hec vtraq accidẽtia future epilepsie sunt pnũciatiua. Si infantuli acutas fe. habuerint ⁊ cõstipatiõem vẽtris: vigiliasq ⁊ color eorũ erit ni. viridis vel liuidus: spasmus pnunciat. Habẽtes nimiã plenitudinẽ: ⁊ in capite grauitatem: in corpibꝰ turbiditatem: apoplexiã sunt habituri. hec oĩa accidẽtia nõ sunt nisi ex plenitudine cerebri de hũoribꝰ grossis: qui cũ augmẽtent veniẽtes ad cerebri vẽtriculos oppilãt eos ⁊ faciũt apoplexiã. quorũ cerebrum patit ex casu vel pcussione statim apoplexiã patiũtur. in cerebro eñ frãgitur neruus qui ab ipso ⁊ nucha egredit: vnde sensus aufertur ⁊ motꝰ: q̃bus ab initio dolor ẽ in capite ⁊ in pcordijs. cũ aũt augmentabit mẽtem erit pditurus. Qui hz grauitatẽ in capite cũ augmentet stuporẽ est passurus. Si titillationẽ hz in toto corpe: spasmũ significat: q plenitudinem neruorũ futurã demõstrat. Quibꝰ oculi sũt rubicũdi ⁊ grossi: ⁊ tumor ĩ facie cũ dolore nimio ĩ capite: frenesis portẽdit: q hec accidẽtia mõstrãt dñatiões sanguĩs in cerebro: qđ cũ ipo impleatur cal. apostemata gñant. Ubi tristicia ⁊ aĩa suspiciosa sine cã: melãcholiã pnũciat. tristicia eñ ⁊ timor de cho. ni. oriũt: sicq cũ dñet cerebro iste hu. pcreat pas. hec. Si q̃s hz catarrũ: ⁊ sepe atq multũ: aut asma nũciat: aut piplemoniã: aut vulnera in pectore ⁊ pulmõe: maxie si hõ macer sit: ⁊ strictũ pectꝰ habuerit: q catarrꝰ a cerebro descẽdit ad guttur pul-

monem quoq; ⁊ pectus: qui si sit grossus canales pulmonis oppilantur: ⁊ asma cōcitur. Si acutus eadem membra pū gūtur: ⁊ vulnera faciūt. Titillatio veniens sepe sub hypocū dria: apostema in diaphragmate futurum significat. Qui in pleuresi saniem vł san. screāt: ⁊ in dieb⁹. xl. nō mūdificāt ema pici fiunt: sanies eñ si in pectore moretur ad pulmonē cōfluit: ⁊ cito vulneratur ꝓpter raritatem sue sube. Screare rotūdū ī pleuresi phthysim portēdit: ⁊ si sit cū sigtiōe aliena tioni ptinēte certificat alienatio esse. Si qs hēat grauitatē in dextra pte sub diaphragmate pūcturāq; ⁊ extēsionem: ha bebit epatis pas. epar eñ in latere isto ⁊ ī illo loco positū est vbi si qs grauitatem sentiat ꝯstipationē pūcturam acutos hu. vł apostema ca. significat. Si egestio sit alba yctericiā ꝓ nunciat. cho. eñ ru. nō vadit ad corpis inferiora: sed cū san guine mixta totū corp⁹ pambulat: qđ ꝯtingit ex cōstipatiōe fellis. Quib⁹ facies est tumida: ⁊ silr oculoꝝ palpebre: hydro pisim sigt: q: ṽtus digestiua cū deficiat nec possit ad hec ire loca vt digerat: tumorē creat. Quib⁹ tortura ⁊ dolor est circa vmbilicū: nec mitigat̄ cū pharmacia vel epithimate vł cale factōe alio ve medicamine: tympaniā significat vēturā. Si quis fastidiū h; ⁊ abominatōē ⁊ in sinistra pte sub hypocū dria vētositatem: colicā caueat pas. q: egestio si nō exit clau dit colon: ⁊ in stomachū ascēdit: ⁊ fastidium: ⁊ aboīationē: ⁊ vomitū facit. colon eñ intestinum in sinistra pte est positū. cū ergo egestio nō exeat vētus necesse est vt in hoc loco clau dat. Si qs in femorib⁹ ⁊ in hanchis: grauitatē ⁊ extēsionem habuerit: in renibus habebit passionē. Si in exterioribus locis dolorē habuerit: expectāda sunt apostemata in exterio ribus locis. Si int⁹ silr habebūt intrinsec⁹. Qui mingūt vri nam sicut litargirum pistatum: lapidem in vesica habēt. Si ardor vrine diu moretur vulnera in vesica nūciātur ⁊ virga. Qui habēt egestionem cum tortura: ⁊ ardorem in natibus dissinteriam sunt habituri: q: hu. cū egestione exeūtes cho lerici sunt ⁊ acuti. Si augmentētur prurigo ⁊ ardor natium emorroydas pronūciant. Si pregnātes solutionem ventris patiantur: abortus significatur. Si sang. in mamilla coagu latur futuram maniam significat. menstruus enim sanguis cum ad mamillam venerit: ⁊ virtutem in lac mutādi non ha buerit: sicq; in mamillis permāserit: calefact⁹ ī pessimā mate riam melancholicam mutatur: ⁊ causa manie efficitur: q: fu m⁹ acut⁹ ⁊ pūgitiu⁹ ī cerebrū ascēdit. Si mulier macidissima est ⁊ ꝯcipit abortit̄ fetus anteꝗ ingrossescat: q: si mulier ma cidissima est ⁊ ꝯcipiat nō ingrossescit: vt fet⁹ in sua sanitate p maneat: grossicies est cū sanguis in nutrimētū corpis venit qđ cū nō fiat ⁊ fet⁹ sine cibo remaneat: necesse ē moriat̄: ⁊ eū mulier expellat. Si mulier in mamillis duriciē patiat̄ dolorē mamillaꝝ: ⁊ coxaꝝ: genuum atq; oculoꝝ: neq; īde abortien dus puer nunciatur: q: duricia mamillaꝝ de nimia est sang. abūdantia: que cū augmētatur: duricies cōficitur ⁊ extendit̄ ⁊ natura illā abūdātiam expellit in hec mēbra: ⁊ dolorem ge nerat. fetus nō abortitur: q: sanguis in nutrimētum sui sibi venit. Mulieris pregnātis menstrua si currāt nō ex cōsuetu dine sua: fet⁹ eius nō est sanus. ⁊ silr si lac de mamillis fluat qđ ꝯtingit q: nutrimētum fetus sanguis est menstruus: q̄ si ex ꝯsuetudīe sua currat defectōem significat fet⁹ cū non sibi trahere valeat. Si vero nō mūdificet̄ mulier post ptū mor bus gñatur. sanguis eñ non exiēs: ꝫ inclusus est malus. bo nus eñ puerum nutriuit: ⁊ secum traxit plurimū: hic si re maneat apostema in vulua vel epate generat: ⁊ aliqñ si san guis est pessimus in pditionem portat. Vulnera habētib⁹ ex quib⁹ tumor nascitur qui subito decidat retrosq; sunt vul nera: spasmus nascaturus mōstratur: aut thetanus. si antea significatur mania: periplemonia: sanguis vel saniei egestio vel pleuresis. Si eñ apostema est in ꝓpatulo certificatur in firmus de malis sibi futuris accidētibus. Si subito intus re deat: mouet materiam ad q̄dam membra principalia: ⁊ pessi mos morbos gñat. Si retro vel in dorso fit apostema: fiunt thetanus ⁊ spasmus: q: hec corpis loca plurimū sunt neruo sa. Si aūt materia sit in pectore ⁊ in ipm circūdātib⁹ facit pe riplemoniā: pleuresim: saniem: ⁊ sitia. Si materia in stoma chum descēderit ⁊ in intestina: facit sanguis egestionem. Si quis vulnera in capite patiatur: locus vbi vulnus est emol litur: ⁊ locus oppositus spasmatur. Quecūq; mēbra calesiāt vel frigescāt morbū eorūdem denūciant. Silr in quibuscūq; sudor appareat hu. calidū in eisdem mēbris significat.

De significatione temporum morbi. Cap. iiij.

Primi⁹ sigtiōes morbos sanis corpib⁹ nūciātes futuros. Op; ꝗ dicam⁹ eas sigtiōes: q̄ salutē si ue pditōē: infirmis corpib⁹ sūt portēdētes. Scia aūt harū significationū: aut vtilis est aut pericula ris. Vtilis in tria diuiditur: aut in morbi tpis scīē tiam: aut in acuti seu diuturni morbi differentiam: aut in diem creticā ⁊ eius significātiā. Nos ab vtī incipiētes signi ficatione de morbi ordiemur tpe: q: tēpoꝝ scia maxie est ne cessaria ꝓpter statū. Necessitas hec tpis est duob⁹ modis. vna eñ preuidet̄ futur⁹ morb⁹ ⁊ crisis: ⁊ altera ꝯm tēpamē tū est infirmi. futurū aūt morbū necesse est ꝓuidere: q: pluri mi ī statu moriūtur: cū hoc morbi tps molesti⁹ sit ⁊ piculosi⁹ aliqñ ī augmēto moriūtur: in decliatiōe nō: nisi passiōe alte ra supueniēte: aut de peccato regimēti incidēte. Causa pec cati aut ex parte est infirmi si inobediēs sit: aut medici si in regimētum peccauerit: aut ministri: sicut obiurgatione: cla more: infirmi pturbatione: ⁊ ex motus importunitate: ex q bus morb⁹ reuertit̄. ⁊ plurimū ex morbis salubrib⁹. Si ṽtus deficiat moriūtur. Si fortis sit pa. medicus ꝓuideat ⁊ nūciet q: morbus in tpe status secedet. si ṽtus defecta sit ⁊ vsq; ad statum nō sufficit: operet̄ medicus rem cōfortatiuā virtutis ꝯm dietā ⁊ medicinā. Si morbus sit mortalis: ꝓuideat mor tē āte statū ꝯm q̄litatē defectōis. Regimētū infirmi tale sit: si in statu fuerit: subtilietur dieta ne virtutem ex cibo impe diat: ⁊ morbo nō repugnet. Si morbus ad statū nōdū pue nerit: grossiorem cibū infirmo op; ministrare: ne ṽtus dissol uatur vsq; ad statū. Tēpora morbi sunt quattuor: initium: au gmētum: status: ⁊ declinatio. Initiū insensibile est: q: in tria diuidit̄: aut eñ in tps qđ nō habet latitudinē: ⁊ insensibile est: aut in tps cui⁹ diffinitio est in trib⁹ diebus: qđ esse verū in morbis constat oībus ꝗuis ratio nō recipiat: aut in tps cū mutationem sentiat infirm⁹: ⁊ nocumentū actionis: quoad morbus incipiat decoqui: vel digeri. hoc aūt tēpus certū est initiū. Augmentū ē cū natura icipiat digerere morbū: ⁊ mor bus augmentetur in fortitudine ⁊ ṽtutes deficiāt. Status est augmētum ⁊ cōplementū decoctionis: qđ est cū morbus figitur neq; augmentat̄: ⁊ morbus molestior ⁊ periculosior habetur. Declinatio post statū incipit cū accidētia se figūt: idest nō mouentur: ⁊ minui incipiūt ⁊ virtutes preualent in morbum: infirmiq; quiescunt finiēdo morbum. Hoc tēpus tribus modis intelligit̄. aut eñ ex natura morbi: aut ex acci dentibus cum cōcomitātibus: aut ex decoccione ⁊ eius abla tione. Ex natura morbi res perquirūtur: quib⁹ coadunatis morbus ꝯficit̄: sicut sunt familiaria accidētia. vbi grā pleure sis accidētia familiaria: sicut alibi dictū est: sunt feb. dolorq; pungitiuus: tussis: ⁊ anhelitus. Si ergo hec accidētia ab ini tio morbi nō minuant̄: neq; augmētentur: ⁊ corp⁹ grauetur morbus in augmento esse portenditur. Si virtus morbi in magnitudine augmentetur: ⁊ ibi tandem denigatur: mor bus ad statum ascendisse significatur. Si a quantitate pri us habita minoretur: ⁊ quiddam leuitatis ⁊ quietis sense rit infirmus: intendit̄ morbus esse declinatus. Ex accidenti bus morbū cōcomitātibus: q: in quibusdā fe. dolor capitis: in alijs alienatio mētis: in alijs vigilie. ⁊ alia hmōi: hec acci dentia cum augmētari videamus ⁊ morbus augmētatur si virtuose sigant̄: status morbi perpēdit̄. Si vero minuūtur in declinatione fore designat̄. Ex defectione: si nō appareat aliquid digestionis in vrina: nec in egestione: nec in sputis morbū in initio esse intelligimus: cū aūt aliqua significatio decoctiōis appareat: morb⁹ in augmēto esse est ītelligēdus cū decoctio cōpleat̄ morb⁹ est in statu: ⁊ ī decliatiōē vergit qđ ex q̄ete infirmi: ⁊ leuitate ītelligit̄. Si morb⁹ ex piodibus fe. est: pquirēda sunt accidētia que comitant̄ ī tpe accessiōis ⁊ eius augmētatiōis: minoratiōis ⁊ defectiōis. decoctōis: ⁊ eiusdē ablatiōis: ⁊ festinatiōis ⁊ more: longitudinis ⁊ bre uitatis: ⁊ laboris siue quietis: ⁊ equalitatis in festinatio ne ⁊ mora: longitudine et breuitate: quia si febris ante suū

tp̄s festinet augmentū significat: si morek post suū tp̄s: de-
clinatio portenditur: sed tamen oportet inquiri q: multe fe-
bres ante tempus in sua peryode festinantur: alie moranē.
Unde oportet intelligi q: si feb. festinant ante tempus quo
accipere solebāt: intelliguntē in augmēto esse: si econtra in
declinatiōe. Augmētatio est feb. in lōgitudine et breuitate.
Si eñ tēpus durātiōis vel augmentādi lōgius est q̄ soleat
esse: intelliges in augmento esse: si autem in declinatiōe: si
equale in statu. Si feb. naturalr festinat: ⁊ tātūdē morak ita
q̄ festinare ⁊ morari suum eq̄lia sunt potes intelligere esse
statū. Ex longitudine quietis infirmi taliter p̄pedes: si lon-
ge quiescat infirmus a feb. ⁊ corpus a calore mūdificek ⁊ al-
leuietur: in declinatiōe esse intelligik. Si tp̄s accessionis fe-
bris quieti est equale: ⁊ infirmus a feb. dimissus: neq̄ leuita
tem: neq̄ quietē sentit: in statu intendik esse feb. Op̄z autē
intelligi q: spaciū vniuscuiusq̄ horum quattuor temporū ex
lōgitudine ⁊ breuitate est morboꝝ: q: tēpus initij ⁊ augmē-
ti in acuta egritudine est paruū: ⁊ similiter status ⁊ declina
tionis. Materia eñ hunc morbū generās est subtilis: et ca-
lor fortis: vnde morbi decoctio festinak. In morbo vō diutur
no spaciū hoꝝ. iiij. tēpoꝝ lōgū est: materia eñ vñ exit grossa
est: ⁊ calor paruus: vnde fit vt digestio ⁊ decoctio morentur.
Ideoq̄ diuturnus morbus in estate breuior est cum estiu⁹
calor ad coquendā materiā adiuuet: ⁊ acut⁹ morbus in hye
me longior p̄pter frigiditudinē aeris hu. congelātis ⁊ deco-
ctionē tardātis. testātur hoc breuitas feb. quartane ⁊ quo-
tidiane in estate ⁊ tp̄e calido: ⁊ longitudo earū in hyeme et
autūno ⁊ frigido tēpore. Feb. autē synocho vel kauson: sudo
re superueniēte: neq̄ terminū cōplente: diuturnitatē signi-
ficat: q: multitudinē materie demonstrat.

De scientia acuti ⁊ diuturni morbi. Cap. v.

Scientia acuti vel diuturni morbi necessaria est
duab⁹ de causis: aut ex p̄uidentia vt discernak
vbi morb⁹ finiak: aut ex cibi infirmi ordīatōib⁹.
Ex p̄uidētia: q: passio acuta finik in die cretico:
diuturna cū egestiōe ⁊ solutiōe: medicus ī acu-
ta egritudine salutē infirmi vel perditionē nūciat in tp̄e cri
sis. In diuturna vō ſm decoctionē ⁊ dissolutionē: ⁊ cuz au-
fertur decoctio: ⁊ minorak ⁊ dissoluik virtus. Ex cibi ordina
tionib⁹ sic: q: eñ egritudo acuta velociter venit ad statū: ne
cesse est ḡ cū subtili dieta infirmū nutriat medic⁹ ne natura
infirmi īpediak ex digestōe ciboꝝ ad morbo repugnādū. In
diuturna īfirmitate grossos cibos necesse ē subministrare: ne
ex lōgitudine tp̄is morbi dissoluak virt⁹: cū tñ ad statū per-
ueniak: necesse est vt iam subtilis detur cib⁹: hac de cā mor-
bum acutū intelligere maior est necessitas. Acut⁹ etiā mor-
bus esse intelligik: cuius tēpus paruū est: ⁊ molestationē ha-
bet. vñ Hip. in apho. indiciū inq̄t de morte ⁊ vita nō p̄fectū
est ⁊ certū in egritudine acuta. Hoc aūt dixit propter mole
stationē ⁊ suorū accidētiū duriciē. Unde sicut de vita spera
mus: ita de morte timem⁹: ⁊ ecōuerso. Egritudo eñ acuta
ordinationē habet in suo acumine: est eñ acuta in vltimita
te: cuius termin⁹ est in tertia vel quarta die: vel. vij. vel. xiiij.
aut. xvij. vel. xx. est que vocak acuta mutatiua: cuius termin⁹
est a. xx. die vsq̄ ad. xl. ⁊ ita nullus morbus vocak acut⁹ post
xl. dies finiendus: erit ḡ diuturn⁹: cui⁹ termin⁹ nō est ſm cri
sim: sed ſm dissolutionē sensui apparētē ⁊ materie decoctio
nem. Perditio ex minoratiōe virtutis significak ⁊ ablatiōe
decoctiōis. Quo modo morbus acut⁹ ex crisi intelligak fi-
niendus: ⁊ cū dissolutiōe diuturnus: ex specie morbi ⁊ mo-
tu suo pulsu figura corporis qualitatib⁹: ⁊ ex reb⁹ coniun-
ctis siue disiunctis: attēdi debet ex dicēdis vel ex dictis. De
specie morbi sicut causon: ⁊ vera tertiana: sinocho: ⁊ alijs fe
brib⁹ q̄ apostemata sequunk in viscerib⁹: sicut frenesi: pleu-
resi: periplemonia: squinantia. Itē sunt feb. acute in die ter
tia finiende: q̄rtane vō autūnales: vł hyemales: marie quo
tidiane nō vere tertiane: hemitrite⁹ feb. lipparios: talij mor
bi phlegmatici vł melācholici: morbi sunt diuturni nō cū cri
si finiēdi. Immutatiōe morbi: q: si velox sit mot⁹ ⁊ calor for-
tis: nocumētū graue ⁊ magnū: ⁊ dolor fort(: tūc acut⁹ morb⁹
demōstrak: ꝯria ꝯtrarie sequunk. Ex pulsu: q: si sit magn⁹:
velox: vel spissus: acutus morbus denunciātur. Si paruus:
tardus vel rarus erit diuturnus. Ex figura ⁊ qualitatib⁹ cor-
poris: q: si in prima die apparet minoratio carnis: desiccatio
faciei: mutatio coloris: aut in ruborez: aut in citrinitatē: acu
tum intimat morbū: si econtra diuturnū. Ex rebus quidem
coniūctis siue disiunctis: intelligimus vt ex reb⁹ naturalib⁹
i. etate infirmi sua cōplexione ⁊ regione sua: que si iūgantur
cum supradictis: vt si infirmus sit iuuenis: cōplexio ei⁹ cali-
da: tempus estiuū: regio ⁊ aer calidus: magis est certifican-
dus morbus acutus. Si infirmus sit senior ⁊ regio frigida:
tēpus hyemale sit morbus diuturnus. Si significatiōes in-
ter hec fuerint mediocres: ⁊ mediocris morbus inter acutū
⁊ diuturnū fuerit: oportet vt studeas ⁊ inuestiges has signi
ficationes: ⁊ inter forte ⁊ debile cōpares. Si eñ hec feceris:
de acute egritudinis ⁊ diuturne scientia non falleris.

De intelligenda crisi ⁊ causa eius. Cap. vj.

Tempora morbi diximus acuti: sequik vt de crisi ⁊
ei⁹ causis dicam⁹. Dico aūt q: sal⁹ morbi vł egri:
⁊ mors sunt cōmutatio ⁊ reuolutio morbi: q̄ duo
aut in tp̄e paruo sunt subita: ⁊ ad salutē infirmuz
ducentia: aut ad mortem deferentia. que ducunt
ad sanitatē bone crises esse dicunk: que ad mortē male. hec
autem in acuta egritudine sunt ꝯsiderāda: aut mutatio pau
latim in longo tēpore protrahik ducens infirmū ad salutem
que cū augmētatiōe fit virtutis: ⁊ minoratiōe morbi: si pau
latim: aut hec eadē mutatio paulatim ad mortē ducit: qd̄ fit
cum virtus minoratur ⁊ morbus augmentak: hoc autem est
cum mēbra consumunk ⁊ substantialis humiditas corporis
congelatur: ⁊ calor naturalis extinguik. hec autem vtraq̄ in
diuturna egritudine: aut eñ sunt mutatio inter tardū ⁊ ve-
lox diuersak ⁊ ad salutē ducit: qd̄ fit cū morb⁹ subito ad bo-
nū reuertik: ⁊ post paulatim minorari incipit: ⁊ vir⁹ augmē-
tari quousq̄ morbus finiatur: aut mutatio inter tardum et
velox ducit ad mortē: quod fit cum subita morbi reuolutiōe:
infirmi virtus minoratur: ⁊ paulatim ad mortē dissoluitur.
Hec duo in mediocrib⁹ cōsideranda sunt passionibus: que
inter acutum ⁊ diuturnū morbū habenk. Ergo species cri-
sis sunt. vj. mutatio prima ad bonū subita: ⁊ dicitur bona cri
sis: scd̄a ad malum subita: ⁊ dicitur crisis mala. tertia muta
tio morbi paulatiz ad bonū: ⁊ d: dissolutio: quarta mutatio
morbi paulatim ad mortem: ⁊ d: ꝯsumptio atq̄ finitio: qn-
ta mutatio subita ad bonū que paulatim minoratur vsq̄ ad
sanitatem: sexta similiter ad malū cum virtus deficiat vsq̄
ad p̄dēdū. hec duo vltima cōposita crisis dicunk. Bona cri
sis in statu egritudīs acute fit cū hu. subtilianē: ⁊ natura ad
dissoluendū bonū a malo mouek: ⁊ in expellendū malū mo
uetur ⁊ confortatur vt a corpore eijciatur. Mala crisis simi-
liter est in statu cum nature preualeat morbus: est itaq̄ si-
cut dixit Galienus, crisis mutatio velox et subita super-
ueniens morbo propter duriciem accidentium: ⁊ infirmi ⁊ re
luctamentum ducens ad sanitatem vel ad mortem. Ueloci-
tatem dixit motus propter calorē: calor eñ naturalis natu-
raliter facit velocem mutationē. Duriciem accidentiū ⁊ in-
firmi dixit reluctamentū: q: morbus in vltimitate status: et
virtutis est posit⁹ ex furore humorū: vnde morbus existit: ⁊
ex nature dominatione in morbum vel ex repugnatione: vir
tus eñ repugnat morbo vt euz vincat: ⁊ quoquo modo pōt
se adiuuat vt materiā sc̄z a corpore expellat. Similiter mor-
bus contra virtutem pugnat: ⁊ laborat vt sibi preualeat. Cū
autem virtus morbum superat: fit crisis bona: et infirmum
ad sanitatem ducit: cum morbus virtutē vincit: fit mala cri-
sis: et infirmum interimit. Uocatur autem crisis iudicium: q:
hoc tempore apparet perfecto medico quo vtendum sit in-
firmo ex scientia quātitatis morbi ⁊ virtute infirmi: vñ opor
tet virtutē infirmi inuestigare: q: multū iuuak in p̄nosticis
futuris medicus: non autem ex ratione p̄nt intelligi: sz poti⁹
experimētis ⁊ visitatiōib⁹ infirmi assiduis. Intelligitur aūt
crisis tribus modis: aut ex scientia rerum cum quibus ve-
niat: aut ex sciētia in qua die esse debeat: aut ex sciētia suoꝝ
signorum: idest accidentium malorum.

De qua purgatione crisis veniat. Cap. vij.

Scientia rerū cum quibꝰ crisis sit ventura taliter est inq̄renda: cū em̄ virtus morbo p̄ualeat: aut materiā ciꝰ expellit oīno a corpe vt valeat illud purgare: aut in aliqđ membrū p̄ijcit ignobile atq̧ debile. Purgatio materie expulse ē: cum morbus fit acutꝰ: materia subtilis atq̧ leuis: hoc autē est cum sudore atq̧ vomitu seu egestione: aut sanguine de naribus effluente: mēstruis quoq̧ ⁊ emorroydis. quecūq̧ horum veniant erit crisis inde habēda. Hec q̧ purgatio in quibusdā est maior: in quibusdā minor: ſm quātitatē materie ⁊ locū infirmū. Scđm materiā: q: in cholerica vel pacuta passione crisis erit cū sudore: vomitu siue egestione. In sanguinolentis ergo morbis ⁊ feb. que sequūtur apostemata in viscēribꝰ: si calida sit materia: erit cū sanguine a naribus fluente menstruis vel emorroydis. Scđm locū infirmi: q: crisis in frenesi cum sanguine e naribus erit et nimio sudore in collo ⁊ in capite. In feb. que est ꝓpter apostema epatis: si sit in gibbo sui: erit cum sanguine e naribus dextris: aut cū sudore totius corporis: aut cū digesta vrina. Si sit in ꝯcauitate epatis: plurima crisis cū vētris solutiōe: vomitu: sudore: mēstruis vel emorroydis erit. In fe. ꝓpter apostema splenis: si in sinistra parte apostema erit. Ga. sup primā partē epyđ. vera causon que est ex pura cho. plurimā crisim faciet cū sanguine e naribꝰ effluēte. virtus em̄ caloris in hac feb. leuat sursum sanguinē: ⁊ dissoluit atq̧ ventositatem gignit: vnde vene aperiūtur: ⁊ crepant: atq̧ materia in quedā mandat membra: in quibus inde generant vel vulnera vel apostemata: vel nigrescūt aliqua mēbra: qđ contingit cum morbus non adeo est fortis: et materia est grossa: neq̧ virtus adeo est fortis: vrina aūt clara. plurimū autē hoc est in morbis quorū crisis post dies est. xx. q: quicunq̧ morbus post dies. xx. terminatur materie est grosse vel frigide: ⁊ ad digerendū dure: vnde vsq̧ ad. xx. dies morat vel plus: deinde cum natura confortat in materiā in aliquod membrū expellit eam: vnde generat vulnera nigredinē vel apostemata. Hec vulnera si in aliqua concatenatiōe sit virtꝰ defecta ⁊ infirmꝰ in manibꝰ vel pedibꝰ dolorē artericū habeat: apostemata gignit. Si in infirmitate infirmꝰ laboriosus fuerit vel si febricitauerit: plurimū erit apostema in articulis. Itē q quoddā mēbrorū fatigauerit anteq̄ infirmatꝰ fuerit: in illud membrū morbꝰ incidet. Apostema etiā in mēbris naturaliter debilibꝰ nascit: sicuti in articulis. Si passio fuerit in cerebro: aut nascit in molli carne q̄ est ī collo: si morbi sunt suffocabiles: aut molli carne ascellarū in passione pectoris ⁊ pulmonis ⁊ pleuresi: aut nascit in inguinibꝰ: sicut in fe. apostema splenis vł epatis sequētibꝰ: ⁊ etiā apostemata aliorū mēbrorū q̄ sub hypocūdria sunt. Apostemata itaq̧ pessima mēbra in quibꝰ nascunt denigrātia sunt in fe. q̄ ex viscerū nascūtur apostematibꝰ. cum his omnibꝰ acutus finitur morbus. Qui aūt morbus cū quolibet istorū nō finit: peior q̄ fuerit redibit. Si post auriculas exeat apostema neq̧ saniē facit: reuersionē morbi significat: aut articulorū apostema. Oportet autē intelligatur q: cū morbus finiat sine aliquo p̄cedentiū siue purgatiōe vel vulneribꝰ vel apostematibꝰ non debere te ꝯfidere quin reuertat. Unde opꝫ te fortiter studere in infirmi regimine sicut dicturi sumus in regimēto egritudinē exeūtis. Si em̄ hec feceris et morbus nō fuerit fortis nō reuertitur. Si vo morbus fortis fuerit: ⁊ tu ſm q̄ oportet infirmum bñ rexeris: reuertit: sꝫ nō fortis: ⁊ infirmus debilis sanādus erit. Ergo si negligas infirmi regimentū: reuertit morbꝰ duplus q̄ fuerit ⁊ nō curatur.

¶ De ymeracrisi. Cap. viij.

Ymeracriseos habēda est in die determinato. i. iiij. v. vij. ix. xj. xiij. xiiij. xv. xvij. xx. xxj. xxiiij. xxvij. xx. xxxiiij. xxxvij. xl. ⁊ post. xl. morbus cum crisi non finitur: sꝫ cū egestionibꝰ ⁊ dissolutionibꝰ. Hip. tamē dixit in prono. q: crisis in. xl. vł. lxx. ⁊. cxx. veniat. Item dixit q: infantiū morbus. vij. annis finiatur: aut cū ad etatē perueniat. Ga. nō dixit morbos creticos post. xl. dies p crisim finiēdos. horū em̄ motꝰ est tardus sicut crisis motus: q̄ est post. xx. nō est velox veluti ante dictū est. Uiginti g̃ cretici sunt dies vsq̧ ad. xl. venientes: ⁊ ibi se complentes: dies in medio pretermissi non sunt cretici cum crisis in eis non veniat: vel si eueniat rara est: estq̧ mortalis: aut morbꝰ reuertit peior q̄ fuerit. hi aūt dies cretici icipiūt ex quo infirmus mutationē suarū sentit actionum: ⁊ eorum nocumentū. Passiones mulierū que post partū eis veniūt a die parturiendi: sicut Hippo. dixit incipiunt. Dies cretici quattuor modis diuersant: ex spissitudine crisis in ipsis venientis ⁊ raritate. Scđs modus ex nūcio cretico indicatiuo: q̄ nūciat res post se futuras sic posse eē. Tertiꝰ ex bonitate ⁊ malignitate sua. Quartꝰ ex vt..te ⁊ debilitate. Spissitudo siue raritas: q: sunt quidā dies cretici in q̄bꝰ crisis sepe accidit: ⁊ sunt in quibus raro venit: et sunt in quibus fit et veni mediocris. Dies in quibus venit sepius diuersantur. iiij. spissandi gradibus. Primus gradus est. vij. vel. xiiij. Secundus. xj. vel. xvij. ⁊. xx. Tertius. xj. xvij. ⁊. xxj. Quartus. iij. et xviij. Dies in quibꝰ raro venit crisis in q̄tuor diuidunt. primus. vj. scđs. viij. tertius. xvj. quartus. xix. Mediocris crisis est. xiij. xv. xxiiij. xxvij. Diuersitas diei cretice ex nuncio sic forsan post se venture: vt cum dies indicatiuus quid in die cretica indicatiua post se ventura venire debeat nunciat: vtpote dies q̄rta nunciat q̄d boni ex crisi in. vij. veniat: ⁊ q̄d malignitatis in. vj. Uerbi grā. si in quarta appareāt bone significationes: sicut in vrina coctiones: digestiones: ⁊ corporis infusiōes ⁊ gutte sanguinis e naribus effluentes: ⁊ desiderij cibi excitatiōes: somni q̄es: ⁊ bonitas mētis fit cōplementū morbi in die. vij. Si vero male sint sicut animi debilitates: ⁊ extremitatum frigitudines: sudoris dispersiones: infirmi grauitates: mors infirmi erit in die. vij. dies. vij. nunciatiua est. xj. xj. xiiij. xiiij. xvij. xvij. xx. Diuersitas diei cretice in bono ⁊ in malo est: quia quedam crisis est bona ⁊ fiducialis ⁊ certa: vł bona crisis est cum qua morbus finitur anteq̄ significatio decoctiōis īminuta fuerit ⁊ malis accidētibꝰ caruerit que timenda sunt: sicut tremor cordis: dolor in precordijs ⁊ cum aliqua est purgatione: et ante se bonū nuncium habuerit. Hi dies inter se sunt priores ⁊ potētiores. priores his omnibus. vij. ⁊. xiiij. habentur: post hos in bonitate sunt iiij. ⁊. xx. minores his in bonitate. xj. ⁊ post hanc. xvij. xv. xxj. post hos. iij. est autem dies in qua cū crisis veniat est mala. Crisis mala est quam non precedunt decoctionis significationes: ⁊ accidentia sunt pessima: magna ⁊ molesta. v. vj. xij. post has. ix. post. xvj. ⁊. xix. Diuersitas crisis in virtute ⁊ debilitate est: q: est quedā dies cretica q̄ circulādo currit: quedam vo non circulādo currēs. Circulādo currēs q̄dā ſm. iiij. cōputat vt. iiij. vij. xj. xiiij. xvij. xxj. xxiiij. ⁊ hoc ordine vsq̧ ad xl. sicut dicit Hip. termini inquit q̄ post. xl. dies: circulādo. xx. sunt dies: vsq̧ ad. cxx. cū autē. xx. trāseat: deficit virtus quaternarij: virtusq̧ cretica trāsit in. vij. ⁊ crisis cum. iiij. ⁊. vij. circulantes ipse sunt fortiores et motu velociores. Dies autem cretica que nō circulando currit: est dies illa que inter quaternarios currit: ⁊ est. vij. quorū virtus currit vsq̧ ad xx. quos cum transeat non est virtus in eis. Si autem sit: est debilis. Causa autem diei cretice in. iiij. ⁊. vij. fortior ⁊ velocior cursus est lune: cū em̄ stelle motiue omniū cōstruētorū ⁊ destruendorū sunt in mūdo cause: ⁊ vnaqueq̧ harū habeat proprietatē p se destruendi rē sine altera: et luna habeat proprietatē significādi rem velociter se mouentem ⁊ cōuertibilem: ⁊ illa rōne velocitatē habeat cum omnibus alijs in cōuersione ⁊ motu rerum propter vicinitatē sui circuli in mundo inferiori: actionesq̧ sue in vnoquoq̧ appareant mense: ⁊ plurimū coniungunt cū sole: ⁊ cum inter se ⁊ solem gradus sint. xlv. ⁊ sua figura sit media q̄dratura: qđ in quarta die est sue apparitionis. Item cum actiones sue sint debiles: in illo tēpore cū inter se ⁊ solem gradus sint. xc. ⁊ tūc figura eiꝰ quadratura vocet: ⁊ quia inter se ⁊ solē quarta pars est circuli: qui in die. vij. est a coniūctiōe sui: ⁊ actiones eius in hoc tempore sint fortes: cū inter se ⁊ solem. cxxxv. sint gradus: ⁊ figura sui tres partes sint circuli: ⁊ hoc in. xj. fit die a sui cōiunctiōe: ⁊ actiōes eiꝰ debiliores sint prioribꝰ: cū inter se et solē. clxxx. sint gradꝰ: ⁊ eiꝰ figura oīno vocat opposita: qđ est in die q̄rtadecima: ⁊ figura eiꝰ est pfectꝰ circulus: actiōesq̧ eiꝰ fortes sint: ⁊ silr cū ab oppositiōe solis p. xlv. g̃dꝰ elōget vel. xc. aut. cxxv. mutat suas actiōes circa rerum mutatiōes

qd̄ in vnaquaq; die quarta est. Cum luna inquā in his ꝓsperatur tēporibus facit bonum ꝛ ꝓsperū in signatis reb⁹: ꝛ q̄ per caꝫ in hoc mūdo agunt. Si aūt nō ꝓsperet facit malū ꝛ molestationē cū acut⁹ sit morbus cui ꝓprius est velox ꝛ cōuertibilis mot⁹ ꝛ cā morbi sit nō ꝓsperitas lune in ortu infirmitatis. hoc aūt ɔtingit a loco nō ꝓspero elōget luna cū qd̄ fit in tꝑib⁹ morbi: cū ɔfortat morbi mot⁹: ꝛ hoc est i die. iiij. Cū aūt. xc. elōget gradib⁹: ꝛ figura ei⁹ est q̄dratura de loco nō ꝓspero: ꝛ hoc est in die. vij. cōfortat virtus infirmi: ꝛ similiter cursus est eius cum a loco nō ꝓspero elonget: sicut cum cursus eius elonget a sole: ꝛ itidē motus morbi cōfortat in vnaquaq; die. iiij. et significatio ei⁹ in media est quarta: ꝛ si cursus eius fit p. vij. significatio ei⁹ erit in quarta. Termin⁹ aūt ante. iiij. vel. vij. veniens qd̄ raro cōtingit: ideo cōsequit: q: aut natura instimulat ꝛ cogit vt ante quartā ꝛ. vij. fiat termin⁹: aut dū minuit euētu nature ad cōplēdū terminū qui iā incipit esse. Cā instimulās ꝛ cogēs materiā fortitudo est morbi: velocitas sui mot⁹: subtilitas materie: calor aeris: ꝛ aliqñ ɔtigit ex errore regimēti cibi vl' medicaminū calidorū: vl' ex ira festinat crisis: q̄ autē ꝓpter hanc causam venit hꝫ dura ꝛ molesta accidētia. Et si hec causa est in morbo cuius pertineat ad salutē significatio: crisis non ꝑfecte venit: et reuersionē morbi sigt̄. Cā minus cōpetens eueniēs nature vt non faciat crisim cum debuerit facere: aer est frigidus quo natura cōtrahit ne morbus digerat ꝛ expellat: aut peccatū regimenti: aut de inobedictia infirmi: aut de eius ministris garrientib⁹ ꝛ ad salutē sibi non obediētib⁹: aut infirmū mouentibus. vñ natura deficit ꝛ reuertit morbus. Hoc peccatum si fit magnū: ꝛ significatio morbi pertineat ad salutem: morbus reuertit ꝛ elongat. Si autē cum mala fit significatione: festinat ad mortē: sed si paruū peccet ꝛ significationes bone videantur: bonitas crisis deficit et minorat. Si peccatum fit magnū: signum vō bonuꝫ: elongat morbus: ꝙ si aliqñ nō fit fortis: sed peccatū sibi superuenit: infirmus perit. Oportet aūt intelligi crises ante tēpus festinātes: q: habent fortitudines: opꝫ item intelligi q: quartanarij ꝛ septenarij cōputari debēt duob⁹ modis: iuncti. s. ꝛ separati. Juncti: primus quartanarius cum scd̄o. Cum em̄ finitur quarte diei numerus: ꝛ ab ipso incipit: fiunt. iiij. iuncti cum. vij. ꝛ similiter. xj. cum. xiiij. qui ab. xj. sunt quarto loco: ꝛ. xx. cū. xvij. q: est quartus a. xvij. ꝛ. xxiiij. cum. xxvij. ꝛ. xxvij. cuꝫ. xl. q: est quartus ab ipso. Dies autē qui computātur iuncte sunt ter septem. ꝛ vnus ꝛ vigesim⁹ dies: quia est septim⁹ a. xiiij. Qui computantur separatim: est secundus septenarius: q: cum primus supputet: incipit ab. viij. ꝛ similiter. xxiiij. separatur a. xx. cum em̄ computet vsq; ad. xvij. incipit a. xviij. vsq; ad. xxj. Septenarius primus separat a scd̄o: cū enim veniat ad. vij. incipit ab. viij. vsq; ad. xiiij. ꝛ similiter duo septenarij qui sunt post. xx. computātur separatim a. xxvij. vsq; ad xxxiiij. ꝛ hoc modo cōputant. vij. ꝛ. iiij.

¶ De diuersitate diei cretice ſm naturam numeri ꝛ cursum lune. Capitu. ix.

Post ordinationē totius huius libri cum viderimus: hoc capitulū non plenuꝫ neq; planū esse introducēdis: placuit id subsequēs intromitti vt planior: daret introducēdis intellect⁹: vt cū illud superius qualiter antiqui ꝛ ꝙ acute sensei rint exposuerim: id ꝓsequatur quomodo ꝛ ꝙ plane sentiant moderni. ¶ Dies cretica duob⁹ est modis: aut em̄ laudabilis est ꝛ significatiua salutꝭ: aut pessima: ꝛ nō venit crisis in ea: ꝛ si crisis veniat malū significat. Des laudabilis. i. iiij. v. vij. ix. xj. xiiij. xvij. xx. xxj. Illaudabilis. ij. vj. viij. xij. xvj. xix. horum dierū crisis est mala: q: motus qui inter morbū ꝛ naturam in his diebus est nō ex natura est: sed ex virtute morbi naturam cogentis: ꝛ propter bonam significationeꝫ: morbi significat reuersionē: si malam significationē habeat: mortem appropinquare demonstrat. Dies. xiij. ꝛ. xv. sunt inter bonum ꝛ malū mediocres quos post in loco suo dicturi sumus. Dies bona quedā crisis est propria: quedam vō eius nūcia. q̄ vere crisis: sunt sunt. vij. ix. xx. xxj. nuncie eius. iiij. xj. post has. v. ix. xvij. post quas. iij. ꝛ. xviij. Aliquando tñ in die cretica venit nnucia: et cretica dies in nūcia: causa est grossitudo materie: duricies ꝛ leuitas: subtilitasq;. Si em̄ materia fit grauis: tardat mot⁹: et dies cretica preterijt: venitq; in die nuncia que eam sequitur. Dies illaudabilis peior: est ij. ꝛ post. vj. huic vicinatur. viij. causa vñ. ij. ceteris fit peior: q: materia est cruda: ꝛ non cocta: ꝛ nondū incepit eam digerere natura: neq; eam subtiliare potest ante quartam diem. Cum autem accidentia videris: ꝛ significationē ante materie decoctionē intelligas nature disturbationē: ꝛ hu. in ipsaꝫ coactioneꝫ: cum sua acuitate: ꝛ sua pessima qualitate: vnde non laudat Hippo. sanguinē in febrib⁹ die. ij. effluere de naribus. Dicit etiam ꝙ malum significat. vj. dies: defectioneꝫ nature: et morbi fortitudinē significat: q: vj. vij. est vicina. Cum autē natura virtutē non habeat: vt ad creticam perueniat: sui defectionē: ꝛ in ipsaꝫ significat dominationē. Causa diuersitatis ymeracriseos duobus est modis: aut em̄ ex diuersitate numeri in se: aut ex cursu lune: aut ex luminis acceptione a sole. Ex numeri diuersitate tribus modis. Prim⁹: q: causa numerandi est numerus. vnū vō elementale est causa numeri. Numerus em̄ nihil aliud est ꝙ collectio vnitatis. Vñ vnū est magis ꝓpriū imparitatis ꝙ paritatis: q: palā inuenim⁹ imparitatē in ipso. Par vō in duas equales diuidit vnitates: duo em̄ due eq̄les sunt vnitates. Imparitas separat similia: in vnitate ergo imparitatē inuenies que sibi est propria. vnde si vnum multiplicemus in se fit ipsum. Verbi gratia. Vnum multiplicatū semel in vnum idest vna vice cōputatum non se exit: sed in sui natura integrum existit. Palam ergo est ꝙ vnum lineare: ꝛ vnum naturale: ꝛ vnum superficiale: ꝛ vnum corporale: ꝛ vnum per se non diuersificatur neq; mutatur: si auteꝫ semper multiplicet in se nunq̄ se exit. Impossibile est ergo vt augmentetur: sicut par numerus. Imparitas ergo paritatis est propior. ¶ Secundus modus est q: vnitas cōpositionis est causa imparū ꝛ parū. Item impar causa est diuisionis parū ꝛ imparū: q: impar est diuisus in duas partes in parem ꝛ imparē scꝫ diuiditur: ꝛ par non similiter: q: si diuidat in duo similia diuiditur: siue paria siue imparia sint: ergo par numerus parium ꝛ imparium insimul diuidendo: ū nō esse causa probatur. Vnde palam est q: ab vnitate par remouetur. ¶ Tertius modus q: numerus aut in parem aut in imparē diuiditur. Si auteꝫ vnum seorsum ponamus: ꝛ vnūquemq; imparē numerum naturalē ponamus: ꝛ parem pari ſm ordinamentū iūgam⁹ numerus ex his adunatus inuenitur circulatus ꝛ quadrangulus: longitudine equalis vel latitudine. Verbi gratia. Si vnum accipiamus qui causa ꝛ principiuꝫ imparitatis est: et imparē sibi numerū vicinū iungam⁹. i. iij. fit. iiij. q̄ternari⁹ aūt est q̄drāgulus. duo em̄ i duo multiplicant: lōgitudo em̄ eius duo ꝛ latitudo similiter duo. Item si his quattuor iungamus impar illud qd̄ vicinatur naturaliter trib⁹. i. v. fit. ix. ꝛ hic numerus similiter circulatur. lōgitudo eius. iij. ꝛ latitudo quattuor: ꝛ itidem in imparibus iunctis ratio in infinitum procedit. Palam ergo est q: impar est causa omnis numeri circularis: ꝙ sibi par pari naturalē oppositū nō facit. Si em̄ vnum qd̄ est causa numeri tollamus: ꝛ sibi par naturale iungamus. i. ij. tria tamen redduntur qui neq; circulat: neq; quadrangulatur: sed potius est triangulus. Si aūt tribus scꝫ par naturale. i. iiij. iūgam⁹: fiunt. vij. q̄ numerus nō circulatur cum longitudine latitudo superetur: et similiter vno pretermisso si paria iungamus: sicuti duo et quattuor fiunt. vj. qui ab hac re est alienus: quia lōgitudo ꝛ latitudo eius diuersantur. longitudo. ij. ꝛ latitudo. iiij. Imparib⁹ ergo dignius vnitas cōnumerabitur: ꝛ eius paria numerabilis rei composite plurimuꝫ sunt causa: qd̄ cum fit: necesse est vt quecūq; dies cretica in imparibus comprehendit ad perfectionem securitatis nos deducat ex sua fortitudine quā diximus: q: paribus diuiditur: ꝛ imparibus: qd̄ paribus solū non attribuitur: aut enim in paria tm̄ diuiditur: aut in imparia. vnde paria per se non adeo sunt perfecta: crisis ergo pari attributa numero ex sui imperfectiōe nō ita reddit nos securos. Vnde dixit Hippocra. Quecūq; crisis in numero fit impari: securiores ꝙ in pari nos reddit. ¶ Diximus prout oportuit de fortitudine et debilitate diei cretice ſm

numerū: opꝫ ergo dicat̃ vnde eadē cretica ſm curſum lune diuerſet̃. Dico ergo ſcimuſqꝫ oēs phi ⁊ confirmāt: q: ſol ⁊ ceteri planete cauſa ſunt ↄſtructiōis ⁊ deſtructionis iſtius nr̄i mūdi inferioꝛis: ſꝫ tñ foꝛtioꝛ ⁊ ſtabilioꝛ ⁊ rectioꝛ: atqꝫ mutabilioꝛ in his eſt ſol. Scimꝰ em̄ ꝙ veris: eſtatis: autūni: et hyemis ipſe ſolus ⁊ non alius cauſa ſit: in actionibꝰ rerum que p ea fiunt. i. generare animalia que elementoꝝ ſunt pares: ⁊ cōplere fructus in ſuis actōibꝰ ⁊ ꝑfectionibꝰ: mouere etiā ipa aīalia idē facit ad coitū vt ꝑmaneat genꝰ ſuū: ⁊ alias res que vniuerſales faciunt actiōes. Iterū actiōes lune in hoꝝ ſubſtantijs quas diximus ſunt magne: ſed tñ minoꝛes ſolis actōe: etem̄ poſterioꝛ eſt in oꝛdinatiōe: q: oꝛdinatiōes mēſiū p ipam ſunt ⁊ actōes ſue ī piſcibꝰ maris ſunt apte. Quicqd em̄ facit a ſole accipit: q: lumē ſuū nō eſt nouū niſi a ſole ſeparet̃: neqꝫ illuminat̃ aliqua pars ipſius niſi q̄ a ſole conſpiatur: lumen vo totū ſuum perdit̃: cum inter ipſam ⁊ ſolē vmbꝛa terre opponit̃. Mis ergo actio ſua videt̃ eſſe ſm quātitatem que a ſole elongat̃: lumē eius tunc implet̃ cū opponitur ſibi: mediatur cum quadrat̃: debilius vo eſt tertianū ꝙ quartanū: debiliſſimū vo eſt ſextū nouel·ū cū poſt diſiunctionem appareat abſcōſuꝫ q: lumine ſolis eſt opertū. Magnitudo ergo in fructibus: ⁊ mouendis ad coitū aīalibus: ⁊ menſtruoꝛū curſibus ſm diffinita tēpoꝛa cōſiderat̃: ⁊ ſimiliter epilepſia circulat̃ ⁊ multa alia que ſm ꝙ a ſole incipiunt elongari ſunt habēda. Palā ergo fit intellectui: q: luna adiutoꝛio ſolis indigeat: ſol aūt nulliꝰ neceſſitatē habeat: neqꝫ lune: neqꝫ ceteroꝝ planetaꝝ: nullū em̄ hoꝝ ſibi pōt obuiare in eſtate facienda cū noſtris capitibꝰ ſit oppoſitꝰ: neqꝫ in frigoꝛe faciēdo cū currat declinādo a pꝛioꝛi oppoſito: nec in faciendis tēperatis tempoꝛibꝰ. ſ. vernali: ⁊ autūnali cū curſus ſuus tēperet̃. Unde phi ſolē imperatoꝛi aſſimilauerunt: lunā ſcđo ab impatoꝛe ceſari: ꝙ q: īter nos ⁊ ſolē oppoſita eſt poſſe ſuū in oībus his mundanis coꝛpoꝛibꝰ neceſſe eſt exerceat: neqꝫ tñ in hac dominatiōe ceteris planetis eſt dignioꝛ q: eſt foꝛtioꝛ: ſed q: nobis eſt viciniꝛ. Hec ergo cauſa eſt neceſſaria vt omnis res mūdana ex oꝛdinatiōe ⁊ regimēto fiat lune: ⁊ ſꝫ ſui ſimilitudinē ſe habeat. Que ergo res lunari ſimilitudini magis eſt appetēda vel aptāda ꝙ ipſa natura: ſicut em̄ luna a ſole accipit lucē ⁊ ſibi aſſilat̃: ſic ⁊ natura a luna ⁊ ſibi coaptat̃. Diuerſitas ꝗ diei cretice ſm lunā eſt dicēda. Hec autē diuerſitas eſt multiplex: q: luna a ſole figuras octo accipit q̄ magne ſunt ⁊ aperte: ſed q̄ttuoꝛ ceteris ſunt foꝛtioꝛes ⁊ apertioꝛes in ſuis actionibꝰ. Una cū bicoꝛnis appareat: ⁊ in die quarta. Scđa cū ſoli ſit oppoſita ⁊ lumē ſuū cōpleat: qđ fit cū inter ſe ⁊ ſolē. clxxx. ſint gradus in. xiiij. Secunda die tertia ⁊ quarta cū pꝛimo ⁊ ſcđo a ſole quadretur. Pꝛimū quadratū eſt cū medie lune cōpletur lumē: ⁊ oꝛientalis eſt. Hec autē eſt cum inter ſe ⁊ ſolē a parte oꝛientis. xc. ſunt gradus: ⁊ hoc in ſeptima die fit. Scđm quadratū eſt cū lumen cōpletur medie lune ⁊ eſt occidētalis: qđ fit cū inter ſe ⁊ ſolē a parte occidētꝭ. xc. ſunt gradus: hoc aūt eſt. xxj. die. Sed tñ cum oꝛiētalis eſt: foꝛtioꝛ ⁊ apertioꝛ eſt: q: ad ſui complementū tendit: ergo obſcurioꝛ ⁊ debilioꝛ erit cum occidentalis ſit q: ad defectionem ſui vadit: et ꝓpter hoc fit ſeptima dies foꝛtioꝛ in moꝛbo ꝙ. xxj. Sic ergo he ſunt q̄ttuoꝛ figure lune quas foꝛtioꝛes ⁊ apertioꝛes diximus eſſe: et ideo pꝛiuatioꝛes ſunt diei cretice ⁊ non nūciatiue. Alie vo q̄ttuoꝛ figure que pꝛioꝛibus ſunt debilioꝛes in virtute: Pꝛima eſt: cum media ſit inter ſolē ⁊ pꝛimū quadratū a parte oꝛientis. xlv. ſunt gradus ⁊ eſt in die tertia. Scđa eſt cum inter ſe ⁊ ſolem ⁊ pꝛimum quadratū a parte occidentis cum lumine impleatur quarta ſui: ⁊ ſunt inter ipſum ⁊ ſolem a parte occidentis. xlv. gradus: et hoc eſt. xxiij. die. Tertia eſt cum inter ſignum oppoſitiōis ſit ⁊ pꝛimū quadratū. i. lōge a ſigno oppoſitiōis ex parte meridiei. lxv. gradus: ⁊ a ſole ex parte meridiei. lxvij ſint gradus ⁊ mediū: ⁊ hoc eſt in die. xj. Quarta cum inter ſignum oppoſitiōis ⁊ ſcđm quadratum ſit. i. longe a ſigno oppoſitionis a parte ſeptētrionis. l. gradus: et a ſole ex eadē parte. lxvij. ⁊ mediū: ⁊ hoc eſt in. xvij. die cōpletis lune figurationibus. Reſtat vt dicamus que foꝛtioꝛ ſit: et q̄ debilioꝛ: ⁊ que mediocris. Cum ergo luna in pꝛimo quadrato ſit ſolis: aut inter ſolē ⁊ hoc idem quadratū aſcendēs in oꝛientem ſit foꝛtioꝛ in ſignificatione: ⁊ altioꝛ ⁊ tutioꝛ. Cū autem in ſecundo ſit: aut inter ſolem: ⁊ hoc idem quadratū deſcendēs in occidentē: ſit debilioꝛ ⁊ nō adeo certioꝛ. Cā: q: cuꝫ ſit oꝛientalis ad cōplementū ſui vadit. Cum autē occidētalis: ad defectionē ſui tendit. vnde. iiij. ⁊. vij. foꝛtioꝛes ſunt: ⁊ fidētioꝛes ꝙ. xxj. ⁊. xxiiij. teſtatur hoc exitus maris atqꝫ reditus: quia in. iiij. ⁊. vij. diebꝰ foꝛtioꝛes ſunt ꝙ in. xxj. ⁊. xxiiij. Similiter cum luna ſit inter ſignum oppoſitionis: ⁊ ſignuꝫ quadratuꝫ a parte meridiei ſit foꝛtioꝛ eius actioꝛ ⁊ apertioꝛ ꝙ cum ſit in hac eadem quantitate a parte ſeptētrionis: q: in meridie ad complementū aſcendit: in ſeptētrionē ecōtra: ad defectionē deſcēdit. Item luna figuras habet alias occultas ⁊ debiles in ſignificationibus. ideſt vna die ante coniunctionē ſolis ⁊ vna die poſt: ⁊ ante oppoſitionē vna die: ⁊ altera poſt: q: ante coniunctionem ⁊ poſt ſunt dies pares. i. xxviij. ⁊. xxx. criſis aūt in his nō eſt certa neqꝫ vera: ſm ꝙ paria diximus imperfecta et incompleta. ante oppoſitionem: ⁊ poſt eſt. xiij. ⁊. xv. hi ambo dies: etſi ſint impares nō numerantur: ⁊ ſi. xiij. appareat virtus ⁊ initiū actiōis in ipſam cōplemētum eſt tñ in. xiiij. ⁊ pꝛopter hoc. xiiij. foꝛtioꝛ eſt ⁊ certioꝛ duobus ſcꝫ modis: aut q: complementū actionis in ipa eſt: ⁊ in ipſa apparet: aut q: vis foꝛtioꝛ lune in. xiiij. eſt die: q: plena eſt lumine. xv. q: . xiiij. eſt vicina ⁊ ſcđa ⁊ cōplementuꝫ actionis in. xiiij. impoſſibile eſt quin alterū complementum ſit in ea cum nō a ſeinuicē tantū ſit ſpacij vt natura aliud cōplere poſſit. Actiones em̄ nature non ſunt ſubite: ſed paulatim ⁊ intermiſſe ſm diffinitionē ⁊ oꝛdinamentū. Alie vo que inter duo ſunt q̄drata ſilr nō ſunt certe: q: an̄. vij. ⁊ poſt. vij. vj. eſt ⁊. viij. ⁊ ante. xxj. eſt. xx. ⁊. xxij. hec omnia ſunt paria et ideo debilia. Nona vo nunciatiua eſt: q: natura cum in. xj. criſim facere incipiat in. ix. die nunciat qđ ipſa nona accidentaliter facit: q: ad virtutē ⁊ complementū aſcendit inter pꝛimū quadratū ⁊ oppoſitionē. Hec autem eſt diuerſitas diei cretice ſm naturā numeri ⁊ curſum lune. Sed ſunt homines ſicut ſophiſte hoc conturbātes ⁊ cōtrariantes dicentes: vos auctoꝛitatē feciſtis diei cretice extra naturā numeri ⁊ curſuꝫ lune: dicētes numerū imparem in die cretica eſſe foꝛtioꝛem ꝙ parem: quare ergo criſim in. xiiij. ⁊ nunciū confirmaſtis in iiij. cū hoꝝ dierum ſit paritas. Reſpōdemus his: ſi impares dies cretice dies ſint certioꝛes ⁊ dignioꝛes nataraliter: pares intermiſcētur accidētaliter: q: ſi criſis in. xiij. die incipiat: completur in. xiiij. xiiij. imputat̃: q: in ipa apparet quid natura operetur: et ſilr ſi in tertia die incipiat: cōpletur vo in. iiij. inde vocatur nūciatiua. qđ phi non negligētes cum viderent imparitati hoc cōtingere accidētaliter reuerſi ſunt in ſe actionem inueſtigātes nature: ⁊ naturā inuenerunt rerum altiſſimaꝝ motū ſequentem: qđ cum fiducialiter expleuiſſent ad lunam redierunt terre vicinioꝛē: ⁊ eam diuerſam in menſibus inuenerūt: q: zodiacum in quibuſdā menſibus xxviij. in quibuſdam. xxvij. peragratur manſionibꝰ. Si enim luna appareat veſpere ante. xxx. diem ſignificatur mēſis pꝛeteritus fuiſſe. xxx. dierū: in quo menſe luna zodiacū in. xxvij. diebus habuit expletum. Si em̄. xxvij. duos iungens dies apparet luna ſub ſplendoꝛe ſolis: et ita oēs dies fiūt. xxix. Si autem appareat poſt. xxx. ſignificatur menſis pꝛeteritus fuiſſe. xxx. dierum completus: ⁊ lunam ſuum circulū compleuiſſe in. xxviij. diebus. Si em̄. xxviij. dies iungeris duos apparet luna ſub ſplendoꝛe ſolis ⁊ ita numerus. xxx. dierū completur. Unde opoꝛtet intelligi: q: luna tardum ⁊ velocē habet motum. Uſus autē eſt nature vt moueatur ſm motum altiſſimarū rerum: cum em̄ ſit vna virtus ſuarū virtutuꝫ: fecit eam deus omnipotens ad conſtituendū: ⁊ deſtruendum aptioꝛem. Cum ergo phis hoc appareat certificauerunt q: cum natura feſtinat in ſuo motu ⁊ actione: aut pꝛopter ſanitatem virtutis naturalis: aut pꝛopter ſubtilitatē ⁊ leuitatē materie ſit motus ſuus ⁊ actio ſm lunā zodiacum in. xxvij. diebus cōplentē: ⁊ ſi natura tardetur: aut ex defectiōe ſua: aut ex groſſitudine ⁊ grauitate materie ſit motus: et actio ſm lunam zodiacū in. xxviij. diebus complentem. Bene ergo intelligimus q: diuerſitates motuum criſis ſm diuerſitatē motuū ſunt nature in velocitate ⁊ tarditate: ſicut mutatiōes figurarū lune in velocitate ⁊ tarditate ſunt ex mo

tuum suorū diuersitatibus: in velocitate et tarditate. Sufficit nobis de die cretica ⁊ eius diuersitate dixisse ſm naturā numeri ⁊ cursum lune.

¶ De significatione nunciante crisim. Cap̄. x.

Significatio qua significat̄ crisis: aut future nūciatiua est: aut p̄ntis. Futurā designans crisim: motus est morbi ⁊ furor sui: fortitudo caloris: ⁊ signū decoctionis in vrina ⁊ egestione atq̧ sputis: pulsus magnitudo et eius velocitas: si febris est periodis: festinatio sua ⁊ motus velocitas et molestatio: sicut si tertiana fuerit et iuuenis sit: etas infirmi tp̄s calidū: materia cho. virtus fortis: hec oīa significāt velocitatem crisis. Si aūt cōtrario: sicut si morbi motus fuerit quietus: et calor debilis et nulla coctio appuerit: pulsus paruꝰ: tardus: feb. periodis tardior et debilis eiꝰ actio: quotidiana sit vel quartana: infirmꝰ aūt senior: vel senex: tēpus frigidū significat̄ tarditas crisis. Si significatio mediocris fuerit q̄ inter has duas media sit: fit crisis inter velocez ⁊ tardum mediocris. Cū his significationibꝰ crisis ventura intelligit̄ anteq̄ veniat. Significatiōes presentē crisim ostēdētes magna sunt accidētia semper crisim comitātia: precedunt enim purgationes has ⁊ vulnera in crisim venientia cōturbatio ⁊ angustia ⁊ accidētia magna ⁊ timida. Qui aūt vsus nō fuerit intelligere crisim: nec fuerit assuetꝰ in visitatione infirmi timet ⁊ dubitat. Si in die fuerit crisis: fit molestatio ⁊ periclitatio in nocte: si in nocte futura sit: in die fit molestatio ⁊ periclitatio. Hec aūt molestatio est cōturbatio infirmi: ⁊ surrectio ⁊ iacētis mutatio: in capite dolor: mētis stupor: alienatio: grauitas sensus: splēdor ⁊ mala imaginatio: tenebrositas: lachryme sine fletu: rubor in oculis sine ophthalmia: rubor faciei: menti motus: angustia: anhelitus: tremor cordis: dolor colli: tractꝰ vētris inferioris ad superiora: inferiorū labiorū titillatio: pūctura in stomacho: dolor in dorso: rigor: tremor: angustia in vrina: cōstipatio egestionis: sitis nimia: ⁊ alia magna accidentia. vnde intelligimus q̧ crisis sit presens. Si significatiōes he aut tote aut partim apparuerint in nocte: significat̄ crisis ventura in die illius noctis: q̧ si in die fuerīt erit ī nocte futura. hec signa aut bonā aut malā crisim nūciāt. De bona ↄstat q: ī die crisi cōpetēti nos certificat ⁊ pulsus fortis ⁊ añ decoctiōes bone apparētes: qd̄ cū fit sequūtur bone purgatiōes quas dixi: ⁊ aut sanitas infirmi: aut melioratio fit. si purgatiōes sint de qualitatibꝰ morborū pertinētibus: ⁊ de loco infirmitati vicino fit sanitas certior: vl' melioratio. Species aūt purgatiōis huiusmodi de accidētibus vnāquāq̧ precedentibꝰ intelligimus. Si em̄ infirmi facies ⁊ nares rubuerint: ⁊ grauitates in temporibꝰ: ⁊ dolorē in collo habuerint: ⁊ apparuerint sibi añ oculos tenebrositas: aut splēdor: ⁊ sentiat ↄtentiositatē sub hypocūdria crisiꝫ cū sanguine e naribus venturā significat. Si cum his signis prurigo ⁊ rubor apparuerit in naribꝰ: ⁊ infirmꝰ cū naribus suis iocat̄: intelligit̄ statim futurus sanguis. et si adolescēs fuerit magis certificat̄ sanguis: sanguis em̄ ī adolescētibꝰ est plurimus: in iuuenibꝰ vero et senibꝰ raro sanguis effluit a naribus. Cū infirmus patit̄ in capite grauitatē: ⁊ dolorē in ore stomachi ⁊ titillationē in īferioribꝰ labris: ⁊ sub hypocūdria friguerit: certū signū est vomendi. Si alienationē mentis: stuporē ⁊ ↄstipationē habuerit vrine ⁊ egestionis: ruborem quoq̧ in exterioribus corporis: fumū calidū de capite ascendentē cum infusione: pulsum vero mollē ⁊ estuosum: significatur crisis ventura cū sudore. Si aūt nihil horum precesserit ⁊ infirmus grauitatē puncturā ⁊ gurgulationē sub vmbilico senserit: crisis cū egestiōe futura erit. Si vero patit̄ dolorē ⁊ ↄtentionē in dorso: ⁊ solutionē vētris ⁊ emorroydem in vsu habuerit: tunc crisis erit cuꝫ sanguine emorroydarum: ⁊ silr̄ si est mulier: intelliges de menstruis. Si crisis de hmōi purgatiōe in bona die cretica fuerit: ⁊ p̄cesserit coctio ⁊ fortis pulsus: ⁊ infirmus postea quietē ⁊ leuitatē senserit: ⁊ accidētia que cū crisi fuerāt ablata sint: ⁊ calor ↄuenerit: ⁊ color melioret̄: infirmi quoq̧ pulsus cōfortet̄: crisis bona ⁊ p̄fecta esse intelligit̄. Significationes crisis male bone sunt cōtrarie: accidentibꝰ em̄ que diximus apparētibꝰ: siue partim siue oībꝰ diebꝰ nō creticis: siue noctibꝰ: neq̧ de die bona crisi vel signo apparente decoctionis: pulsu debili et purgationibꝰ in qualitatibꝰ morbo nō attinentibꝰ: mala et periculosa crisis significabit̄. Si significationes fuerint mediocres: crisis non p̄fecta est ⁊ morbus morat̄: neq̧ liberat̄: sed in diē creticā postea futurā morabit̄. Verbi gratia: si in die fuerit. vij. morabit̄ morbus aliquātulū vsq̧ i. ix. vel. xj. si signa fuerint morbi finiēdi: reuertit̄ morbus: et si accidētia fuerint pessima: ⁊ virtus defecta sit periculū. Sed si virtus fortis fuerit salubre erit. Opꝫ autē medicū intelligere: q: periculosa accidētia festināt facere crisim in die q̄nta vel sexta salubria retardant ex acuitate sua.

¶ De significatione particulari vel mortē vel salutem portendenti. Cap̄. xj.

Quia diximus que oportuerāt de significatione vniuersali salutē vel mortē nunciāti: de temporibus q̧ ⁊ sciētia acuti vel diuturni morbi: ⁊ de scientia crisis: opꝫ incipi de significatiōe particulari salutē vel mortē nūcianti in oībus morbis: ⁊ hoc fiet ſm auctoritatē Hip. in prono. ⁊ in apho. ⁊ in alijs suis libris: ⁊ q̄ ex plurimis infirmis visitatis nobis apparuerunt. Incipiamus ergo a malis significationibꝰ p̄ditionem nunciantibꝰ: ⁊ post ab his quibꝰ salus perpendit̄: sed tamē opꝫ intelligi que he significatōes male in magnitudine: paruitate: bonitate ⁊ malignitate sunt diuerse: in quibusdā em̄ fortes: in quibusdā vero debiles: in quibusdā mediocres sunt: qd̄ gloriosus Hippo. mōstrauit in apho. ⁊ ī alijs suis libris: cum exitiosum mortale ⁊ morti vicinū dixit. quibꝰ diuersis mortē significari p̄culdubio intellexit: cum autem malū dixit possibile est infirmum sanari si bona signa apparuerint. Nos igit̄ a malis significatiōibꝰ incipiamꝰ. Significatiōes inquā que malū nunciāt: aut in acuta egritudine: vl' diuturna erunt cōsiderāde. In acuta intelligimꝰ ex accidētibus in qualitatibꝰ: in tactu: in corpus egrediētibus: ex morborum qualitatibꝰ. De corporis qualitatibꝰ: si em̄ facies mortali assimilet̄ malū signū ostendet̄ de virtute ⁊ defectiōe apparente in facie tota quantū remotior est a facie sana. Facies si effigurata fuerit: sicut Hip. dixit: nares acute: oculi concaui: tēpora solida ⁊ lenia: auricule frigide ⁊ cōtracte: cartilagines earū trāsuerse: cutis faciei extēsa: color liuidus vel viridis: super faciē occubās: periculū significāt hec oīa: si non ex solutiōe vētris vel ex vigilijs fuerint: vl' ex labore: vel nimio dolore: tūc em̄ minora sunt ī pessimitate: facies eī hmōi in diuturnis morbis ex nimio labore ⁊ digestionibus fit nimijs p̄pter morbū corpus confundentē: ⁊ humectationis carnosorū membrorū dissolutionē ⁊ eorū desiccationē: spiritꝰ ⁊ sanguinis minorationē. ex labore: dolore: ⁊ vigilijs p̄pter dissolutionē multā spiritꝰ ⁊ humiditatis siccitatē: atq̧ defectionē spiritꝰ ⁊ caloris naturalis: que in extrema corporis pertingere nō possunt: maxime in facie que parū habet sanguinis p̄pter remotionem a corde ⁊ epate que fundamēta sunt spiritus ⁊ sanguinis. Item q: pars plurima faciei sunt ossa. Si em̄ caro ⁊ humiditas dissoluātur: he pessimitates cito in facie ostendunt̄: que si in diuturno morbo fortia apparuerint p̄pter longitudinē morbi necesse est vt post paruum tempus: fortitudinē: molestationē: ⁊ magnitudinem significent morbi: vnde perditionē videntur ostēdere: sed si sint ex labore: vigilijs: digestione: siue dolore minus periculum erit. Si dies tres transierint: ⁊ accidentia permāserint ex morbo esse intellige ⁊ sunt mortalia. Si albedo oculorū est ru. ⁊ vene liuide vel nigre mortē significat certam: quia rubor oculorū si non sit ex ophthalmia: plenitudinem cerebri significat: ⁊ suarum pellicularū ex hu. sanguinolentis. liuiditas venarū oculorum ⁊ earum nigredo: frigitudinē mōstrat oculorū. Hec signa propria ad mortem sunt attinentia. Exire foras oculos in egritudine acuta malum signū si nō sit ex vomitu: vel ophthalmia. Si em̄ non sit ex his duobus pessima materia descēdisse in oculos denotat̄. Si oculi alicui rei sunt alligati neq̧ se mouerint pessimum signum: coagulationem ⁊ mortificationem sui significāt. Si albedo oculorum in somno apparuerit et palpebre sint semiclause: neq̧ hec ex purgatione neq̧ consuetudine: vel in sanitate: pessimum est et mortale: et defectionem cerebri significat. Si

labra vel palpebre: vel nares sint liuide: vel torte: vicinitatē
nunciāt mortis: q: spasmus in cerebro esse significat: liuidi-
tas igit frigiditatē ⁊ mortificationē significat. Frigiditas ex
tremitatū in acuta egritudine malū est: q: apostema calidū
sigt esse in interioribꝰ aut hu. frigi. ī extremitatibꝰ. Minime
pustule in lingua ī egritudine acuta mortis vicinitatē demō
strāt: in meri em̄ ⁊ stomacho pustlas ondūt eē mltas. Si di
giti ⁊ vngues liuidi sint ⁊ virides: ⁊ pulsus deficit: mortē nū-
ciat vicinitatē. Hec em̄ accidētia calorē naturalē extinctū si-
gnificant. Si nigri sunt minus est periculū. Si virtꝰ sit for-
tis: ⁊ infirmus periculi sit tolerabilis: dies aūt sit cretica: sa-
lutem significat: ⁊ infirmus euadit cū vulneribꝰ: ⁊ denigra-
ta mēbra cadunt: q: aliqn̄ hec accidētia materia facit a natu-
ra expulsa ſm crisim ad aliqua mēbra: qd̄ ex virtute infirmi
intelligit: ⁊ signo decoctiōis apparēte. Si in corpore infir
mi vulnera prius fuerint: et viridia vel nigra se fecerint: ma-
lum erit signū. Si infirmus ad mortē deueniat mēbra debi-
lia mouunt aut alia mēbra ꝑpter defectionē caloris natura
lis in ipis. Si in acuta egritudine pūctura qsi miliū appeat
in corpe malū ē: tarditatē em̄ significat materie adhuc ī mor
bo decoquēde: si sit grādiuscula: minꝰ periculū instat. yctē-
ricia ante septimū diē malū est: q: ſm crisim ante septimum
diē esse nō dz. Est aūt hec yctericia ꝑpter epatis ⁊ viarū fel
lis ad epar tendentiū apostema. Si hypocūdria sit subtilis
malū est: q: instrumētorū cibi significat desiccationes: si hec
loca sint cū dolore ⁊ tumida malū est: quia apostema signifi
cat. Qui habet feb. ⁊ frigidas corporis extremitates interio
raq3 incēdētia cū siti mortale est: q: apostema in interioribꝰ
corporis significat: calor em̄ secessit ad apostema: ⁊ silr san-
guis: vnde interiora corpis incēdunt. Si calor sit in corpo-
re febricitātis ⁊ in toto nō equalis: sz caput calidū: plāte ma
nuum ⁊ pedū sunt frigide: vēter ⁊ latera ca. nimis pessimū
est: apostema em̄ in cerebro significat vel epate vel stoma-
cho: si fe. sit pessima: pessimitas sua semp in die cretica cōfor
tatur. Si feb. cum dimittat peior esse q̄ fuerit incipiat: pessi-
ma est: ⁊ si infirmus patit tumorē in facie: ⁊ pedibus ante
xiiij. diē sine dubio in die. xiiij. moriet: corruptionē em̄ epatꝭ
significat. Qui acutas habēt fe. cū nimio calore: ⁊ earū calor
extinguit: atq3 mitigat tactꝰ corporis: ⁊ quiescit sine causa
⁊ sudore: neq3 sanguine a naribꝰ: neq3 vrina: neq3 egestiōe:
nec aliqua alia re cretica apparēte: significat q: cito moriet:
calor em̄ extraneꝰ in interiora perforās corpis ea incēdit cui
virtus naturalis renitit oībus suis viribꝰ: vt materia mor-
bi expellat: qd̄ cū nō possit: cadit ⁊ infirmꝰ morit. Feb. pacu
ta si in diebꝰ paribus augmētet malū est: q: in hmōi neces-
se est crisim. vj. die fieri: hmōi aūt crisis mala est. He sunt si-
gnificationes quas ex corporū qualitatibꝰ intelligimꝰ. Si-
gnificatiōes a materia dicēde sunt que pcipiunt ex eorum
actionibꝰ: si oculos remoueat: ne lumē videat: ⁊ preter velle
suum lachrymet malū est. Si motus oculorū sit nimius vel
qsi suffocati videant: ⁊ vnus sit minor altero: mortale est: q:
remotio oculorū a lumine: defectionē virtutis significat visi
bilis ꝑpter defectionē cerebri nō alterꝰ alicuꝰ mēbri. Ocu
lorum lachrymatio ex defectiōe est virtutis contētiue in ce-
rebro. Si aūt est cum pacutis feb. perditio significat. Si aūt
cum febribꝰ salubribꝰ sanguis effluit a naribꝰ. Suffocatio
oculorū significat vel in lacertis vel in cerebro esse spasmum.
Paruitas oculi ⁊ motus multꝰ: tremorē significat quē lacer
ti patiunt: ⁊ etiam alienatio significat: que ambo mortalia
sunt. Os apertū habere nec posse claudere: pditionē vide-
tur significare: significat em̄ spasmū aut defectionē virtutis
motiue. Si in lecto infirmus cōtra pedes reuoluat: mors si-
gnificatur: q: virtus mortua est q̄ corpus portare debet: et
si inueneris supinū ⁊ collū ⁊ pedes manusq3 extēsa sunt: ma
lum est: sed tn̄ puore minus. Si pedes inueneris discooper-
tos: etiā calidos: ⁊ manus ⁊ pedes nō bene disposita: sed di
sturbata: malū est. ⁊ defectionē virtutis significāt ⁊ in visceri
bus calorē angustiā facientē: ⁊ ideo pedes discooperit in de
lectatione frigidi aeris. Si supinū inueneris ⁊ pedes discoo
ptos ⁊ duplicatos malū est: nō est em̄ vsus sic se hr̄e sanos.
Si corpus graue ⁊ īmobile videris: ⁊ manus ⁊ pedes simi-
liter est malū: q: significat dolorē ventrē circūdantē. Si mor
bum puenisse ad statū videris: ⁊ ipse excitat ad leuandū: et
quicquid inuenerit: firmiter tenuerit: periculū ostēdit: quia
infirmū in statu opz esse quietū: q si nō sit pessimū est: ma-
xime in periplemonia: significat em̄ angustiā ⁊ alienationez
anhelitus: pectus em̄ ⁊ pulmo suffocata sunt: cū em̄ supina-
tur pars supra dorsum iacet: ⁊ pulmo stringit: neq3 aer in-
trare potest vt sufficiat: si sedeat anhelitꝰ melior erit. Stride
re dentes in feb. si nō sue cōsuetudinis fuerit: aut a pueritia
malū est: q: id aut est naturalr si lacerti maxillarū sint debiles
aut de spasmo ibi nascēte: vnde aut maniā: aut mortē signifi
cat venientē: si sensus postea destruet mors significat. Si
infirmus in periplemonia frenesi ⁊ cephalea: manus circa fa
ciem leuat: quasi rem aliquā accepturus: siue lignū: siue ali-
quid aliud de pariete vel de pānis: malū est: q: motus ma-
nuum in his colligēdis ex imaginatiōe est eorū q̄ infirmꝰ ante
se cernit: ⁊ significat plenitudinē cerebri ex hu. malis: quibꝰ
descendēnbꝰ in oculos fit illa imaginatio: ideo ex his mors
significatur. Si ante se viderit homies magnos ⁊ nigros: ⁊
personis pessimos malū est: significat em̄ in cerebro: hu. ma
los incēsos atq3 melancholicos: ⁊ cerebri substantiā esse in-
censam. Si videris infirmū plorare in acuta egritudine ma-
lum est. Plorare em̄ est aut de hu. melancholicis in cerebro:
aut de angustia anhelitus ⁊ pessimitate eius. Ira ⁊ veloci-
tas loquēdi in infirmo antea mansueto in acuta egritudine
malū est: q: multū a sua significatur exisse natura. Idē facit
quies in multū loquace. audacē multū loqui nō est malum.
Si infirmus neq3 audit neq3 viderit ⁊ defecerit: vicinus est
morti. Si in statu febriū viderint in somno niuē sup se cadē
tem malū est. humorū em̄ significat frigitudinē corpori domi
nantem. Anhelitus si sit spissus malū: q: significat dolorē ⁊
incēsionē. si sit magnus ⁊ rarus malū est: q: significat alie-
nationē. Si cum exeat os vel nares frigidū esse sentiat malū
est: q: vicinus est morti: frigitudinē em̄ caloris naturalis: et
eius defectionē significat. Si anhelitus in sua via disturbet
malū significat: q: lacertos pectoris spasmatos esse signifi-
cat. vnde aer disturbat in vijs suis. Fetor em̄ anhelitus ma-
lum significat: q: putredinē in vijs in instrumētis spiritꝰ esse
ostendit. Hunc em̄ anhelitū patiūtur pueri ꝑpter defectio-
nem anhelitꝰ sui. Mutare plorarū in acuta egritudine ma-
lum est: q si contingat iuuenibꝰ hu. melācholica: ⁊ percussio
in instrumētis spiritus significātur. Si infirmꝰ de die vigi-
let bonū: si de nocte vigilet ⁊ de die dormiat malū est: et si
a prima vsq3 ad terciā dormiat nō adeo malū est: q: cum ho-
mines dormire de die naturaliter cōsueuerint ⁊ nature con-
trariatur malū est: sed tn̄ si in sanitate consueuerint non est
tātū malū. Si neq3 de die neq3 de nocte dormiat: malū est:
q: aut nimiū dolorē: aut mētis significat alienationē ꝑpter
cerebri siccitatē. Si somnus dolorē facit mortem significat:
q: in somno naturalis calor in corpore est interiori ad digerē
dam materiā morbi: ⁊ meliorandā: qui si adeo sit debilis vt
hec nō possit facere augmētat morbū ⁊ dolorē facit. Si infir
mo oīa que oportuerit feceris: ⁊ tn̄ nihil eum iuuerit: mor-
bus pessimus est ⁊ durus. Significatiōes eorū que in morbū
exeunt. viij. sunt modis: aut in egestione: aut in vrina: aut
in sputis: aut in vomitu: ⁊ sanguine per nares ⁊ emorroyde:
menstruis ⁊ parturitiōe. Egestio si fuerit viridis: nigra: feti
da: vnctuosa in acuta egritudine malū est. Nigra enim in-
censionē significat. vnctuosa dissolutionē significat carnis ⁊
pinguedis ꝑpt nimiū calorē. viridis: cho. eruginosaz. fetida
putredinē nimiā ⁊ pessimā. aq̄sa: subtil ⁊ alba vl citrinissima
vl spumosa malū est. subtilitas ei significat digestiōis remo
tionē. alba significat q: cho. neq3 ad stomachū neq3 ad īresti
na vadit: sed cum sanguine per totū corpus dispergitur: ⁊
yctericia significatur. citrinissima cho. multā ad stomachum
⁊ intestina descēdisse demonstrat. spumosa mixturā ventosi
tatis ⁊ digestionis significat: sicut videmus fieri in tempe-
state maris: aut de nimio calore superfluo sicut videtur in
caldario bullienti. Si egestio sit parua: lenis: viscosa: alba:
aut citrina mala est. Egestio em̄ ista significat dissolutionez
corporis pinguedinis. Citrinitas aūt calorē fortem aut pin-
guedinem putrescentē. Si sit diuersorum colorum. idest ni-
gra: ⁊ citrina malū est: q: diuersitatē morbi significat. hi em̄

hu. in corpore se coadunantes diuersos in eo morbos signi-ficant: ⁊ materiã multo tẽpore ad repugnandũ ⁊ cõsolidãdũ necessariã: vñ morbi pessimitas significat diuturna: ⁊ si pas-sio sit cholerica cũ fastidio ⁊ hõ digestionez habeat longo tẽ-pore: ⁊ fastidiũ sibi venerit: malũ significat: ⁊ i intestinis apo-stema. Si i dissinteria q̃si carnis frustula exierit: mortẽ signi-ficant: q: vulnera comederũt ĩtestina: ⁊ venerũt vsq; in scdaз tunicã perforãtia: ⁊ excoriauerunt eã: si egestio paulatim ve-niat ⁊ spissa: malũ est: q: cogit infirmũ leuare ⁊ ita deficit vir-tus eius: maxime si sit pungitiua. Egestio pura post dissin-teriam malum est: q: intestina excoriata sunt ab acuta cho. Egestio nigra spõte veniẽs cũ fe. vł sine fe. pessimũ est si nõ minuit: ⁊ oĩa q̃ exeũt de corpe egestiões ⁊ vrine si mali sint coloris pessimũ est: si nõ mutenꝛ aut q̃escãt: q: nigredo ege-stiõis ⁊ vrine ĩcẽsionẽ significãt. Si mutẽt ⁊ paulatiз q̃escãt v̄tutẽ nature malos hu. finẽtẽ ĩ corpe signt. Qualiscũq; mor-bo in initio cho. ni. desursuз: aut deorsuз exeat mortẽ signifi-cat: q: aut materie mł̃titudinẽ: aut v̄tutis ꝯtẽtiue significat defectionẽ: quorũ qualecũq; sit pessimũ est ⁊ mortale. Qua-lis cũq; de acuta egritudĩe aut diuturna defecerit ⁊ aliq̃ alia re: ⁊ ni. cho. exierit: post illũ diẽ moriꝛ: sicꝫ abortiua mulier. virtus eñ in hmõi ecidit: vel hu. hos ipsa natura nõ expu-lit: sed ex sua abũdantia exierũt. Febres peracutas habẽn-tes: si sitptici sunt: malũ significat: calor eñ ascẽdit ad supio-ra. Digestiões sub hypocũdria subtiles nocent stomacho: ⁊ epati: ⁊ alijs instrumẽtis cibi. Si aũt augmenteꝛ dissolutio dubiũ fit de morte. Uẽrositatẽ exire cũ sonitu: cũ sue nõ fue-rit cõsuetudinis: aut inuerecũdus non sit malũ est in acuta egritudine. Si eñ sane mẽtꝭ fuerit: significat magnũ dolorẽ ventrẽ circũdantem. Si aũt extra voluntatẽ mẽtis significat alienationẽ que vtraq; est pessima. Significatiões in vrina sic sunt capiẽde: vrina ni. in masculo seu femina perditionẽ si-gnificat: cũq; sit paucior tãto peior: significat eñ cõsumptio-nem humectationis in corpore ⁊ mortificationẽ instrumenti vrine: vrina eñ ni. ex incẽsione ẽ humorꝫ ꝓpter calorẽ nimiũ: ⁊ inde perditio significaꝛ in oĩbus etatib⁹ nisi signis prece-dẽtib⁹ in die cretico talis ⁊ multa venerit. Puerorꝫ v̄o vrina subtilis ⁊ aquosa malum est: q: naturaliter debet esse grossa cũ hypostasi ꝓpter v̄tutẽ corꝫ corporibus mutabilẽ ⁊ coctionẽ humorꝫ sicut in sputis in pleuresi ⁊ emunctiõe ⁊ reumate: ⁊ sanie in vulnere: q̃ cũ sit grossior: intelligiꝛ decoctio. Si aũt vrina puerorꝫ subtilis est ⁊ aquosa in lõgo tẽpore maluз est: propter cõtrarietatẽ nature eorꝫ: q: si in vrina hypostasis sit nigra: in sũmitate aũt vasis aut nebula descẽderit ad ĩferio-ra ꝑditionẽ significat: quia nigra hypostasis demõstratiua est incẽsiõis: aut nimie frigiditatis: ⁊ si sit in fundo: aut de-scenderit ad inferiora: significat morbi victoriã ⁊ in virtu-tem sui dominationẽ: sicut alba hypostasis cũ lenis ⁊ in fun-do sit: significat sanitatẽ ⁊ decoctionis cõpletionẽ. Uñ nigra hypostasis ablationẽ sigt decoctõis. Urina aq̃sa ⁊ subtił ma-la: q: sigt decoctõis ablationẽ: ⁊ nature defectiõeз ad morbi materie repugnationẽ. Itẽ sigt ascẽsionẽ caloris ad supio-ra corporis: ⁊ futurã alienationẽ. Si aũt vrina sit talis: ⁊ ho-mo alienatus sit: perditionẽ ostendit: q: calor cerebro com-mixtus est. Si aũt salubres fuerit significatiões ⁊ mẽs salu-bris sit: significat apostema futurũ sub hypocũdria: q: mor-bus cum moreꝛ tãdiu grossa materia significaꝛ. frigida ma-teria ad decoctionẽ est dura cui si natura domineꝛ deponit ad corporis inferiora. Urina fetida ⁊ grossa malũ significat: q: fetor putredinẽ: ⁊ grossitudo parit duriciẽ. Urina turbi-da ⁊ nõ declarãda: ⁊ si declareꝛ parua tñ hypostasis efficiꝛ: mala est: cũ multitudinẽ caloris extranei demõstret: faciens quasi ebullitionẽ ⁊ caloris naturalis defectionẽ vt nõ possit digerere materiã. Hypostasis que est quasi farina grossa vł scintillosa: aut furfurea est mala: q: hypostasis ista consum-ptionẽ membrorꝫ significat. Assimilãs grossam vrinã: aut ex incẽsione est grossi sanguinis: aut ex dissolutiõe carnis: pro-pter nimietatẽ caloris. Scintillosa de excoriatiõe durorũ est mẽbrorꝫ vñ priori est peior: furfurea est de excoriatiõe venarꝫ ⁊ inde ẽ pessima. Opꝫ tñ itelligas de vesica ⁊ de renib⁹ aliq̃si exire hypostases hmõi ⁊ nõ significare malũ. Intelliguntur aũt de dolore quẽ sentit infirmus in horũ mẽbrorũ circũda-

tionibus. Paruitas vrine est malũ: significat eñ incẽsionẽ ⁊ humiditatis cõsumptionẽ aut virtutis defectionẽ nimiam vrinã a sanguine diuidẽtis: aut expulsiue debilitatẽ. Uomit⁹ si sit niger vel viridis: vel eruginosus est pessimus: si fetens mortalis: causa ei⁹ eadẽ est quã diximus de egestiõe ⁊ vrina: de nimia. s. inanitione ⁊ frigitudine. Si homo hmõi colores insimul vomat: fit certior ad mortem: q: malorꝫ hu. significat multitudinẽ. Sputa si in passiõe pectoris sint rubicuda: aut pure citrina neq; cũ saliua mixta: ⁊ cũ tussi egrediẽtia maluз significãt: q: purã dñationẽ humoris portendit per se exeũ-tis sicut cũ tussi ⁊ grossitudine sui ⁊ labore nature ad expellẽ-dũ: si viride sit vł etiã spumosuз: fit malũ sicut de egestiõe di-ximus: de hmõi intelligim⁹ colore liuidum ⁊ nigrũ similiter: immo oẽ sputũ ex quo nõ quiescit dolor malũ est: maxime si sit multũ: q: materiã multã ĩ pectore significat ⁊ pessimã. Sputũ v̄o vnde dolor mitigaꝛ bonũ est. Sputũ in phthysi-cis paulatim ⁊ cũ nimio labore mortale est: defectionem eñ virtutis digestiue ⁊ expulsiue ⁊ cruditatẽ materie significat. Si multũ sit ⁊ facile exierit minus pessimitatem ostendit: q: lõgo tẽpore cõsumiꝛ. Sudor si in oĩ die adsit neq; tñ cretic⁹ fuerit: neq; totũ corpus tenuerit: neq; fe. extiguit: neq; cor-pus alleuiaꝛ: sed potius peioraꝛ malus est: ⁊ si sit frigidus ⁊ in capite ⁊ in collo tm̃ sit peior. Si aũt cum acuta egritudi-ne sit mortale: si cũ leui diuersitatẽ morbi significat: q: frigi-dus sudor significat frigidos humores ⁊ caloris naturalis defectionẽ. Si sudor signũ decoctõis ꝓcesserit: multitudinẽ demõstrat humiditatis ⁊ defectionẽ virtutis contentiue: si rigorẽ ⁊ tremorẽ sequitur sudor morbi significaꝛ fortitudo. San. e narib⁹ si sit grossus paru⁹ ⁊ niger mortẽ demõstrat: maxime in fe. acutis: q: significat phlegmonẽ in cerebro esse sanguineũ corrũpentẽ: si fit ĩ diẽ cretica: aut cito moriꝛ: aut post longũ tẽpus liberaꝛ cum alijs crisibus. Si de naribus exeant hu. virides: aut citrini malum: quia in cerebro cho. malã significant dominantẽ: ⁊ ipm incidentẽ. he sunt signifi-catiões pessime quas perpẽdimus ab exeũtibus a corpore. Significatiões de qualitatib⁹ morborũ sic intelliguntꝛ: mor-bus si fuerit ex morbo anteriori ⁊ fortior sit: atqꝫ in nobili-bus mẽbris sit pessimus. Si dolorẽ infirmus patiaꝛ in capi-te fortissimũ: atqꝫ moreꝛ in feb. pacuta: et si male alie signi-ficatiões sint: sine dubio est mortale: q: significat calidũ apo-stema esse in cerebro: ⁊ ĩ sua tunica: si male significatões nõ apparuerit liberationẽ significat cũ sanguine e narib⁹: aut cũ aliquib⁹ apostematib⁹. Sãguis aũt e narib⁹ in hac passio-ne effluit iuuenibus: ⁊ ante. xx. dies: si post. xx. dies ⁊ lenes fuerint cũ apostematib⁹. Si dolor ĩ capite: ⁊ grauitas in col-lo moreꝛ: freneticis necesse est vt veniat spasm⁹: ⁊ cho. q̃si ve-nenũ euomat: ⁊ moriaꝛ: q: dolor ille est ex cholerũ acumine caput ascẽdẽte: ⁊ spasmatur epar cerebri ⁊ suorꝫ pãniculorꝫ siccitate. Uomit⁹ ex multitudine est pessimorũ cholerũ. Ue-locitas mort⁹ ꝓpter pessimitatẽ est morbi ⁊ loci nobilitatẽ. Si infirm⁹ sit defect⁹ in v̄tute sui cũ vomuerit moriꝛ: ꝙ si for-tis vsqꝫ in diẽ tertiũ permanebit. Si mẽs turbetur ex per-cussiõe capitꝭ malũ est: q: significat ꝙ cerebrũ ⁊ sui vẽtriculi patianꝛ. Si in cerebro nascantur vulnera: ⁊ ventriculi perfo-rentur: mors demõstraꝛ: q: in vẽtriculos cerebri spirit⁹ cur-rit animatus: qui si patiaꝛ vita finiꝛ. Si q̃s ex potatiõe vini alienaꝛ: ⁊ rigorẽ patiaꝛ malum est: ex fumo eñ vini ventri-culi cerebri implenꝛ: ⁊ ex calefactiõe sui rigor fit ex multitu-dine caloris vini calorẽ naturalẽ operientis ⁊ extinguentis. Apoplexia in ebriosis spasmũ ⁊ mortẽ gignit: nisi fe. supue-nerit ab ebrietate dissolutis. In apoplexia eñ hmõi vino implẽtur cerebri ventriculi: sed tñ vinum suam plenitudinẽ ex sui subtilitate dissoluit: ⁊ similiter dissoluũtur per ipsum grossi hu. qui causa sunt feb. que res ab humiditate dissolu-ta causa est salutis. Si aũt ecõuerso cõtigerit: solet spasma-ri ⁊ mori. Si alicui subito ĩ sanitate sua dolor capitis veniat ⁊ obmutescit atqꝫ stertit in die moritur: nisi febris superue-nerit sicut in apoplexia dixim⁹: ventriculi cerebri de grossis implenꝛ hu. Stertere in apoplexia: v̄tutẽ ⁊ magnitudinẽ ei⁹ sigt: ⁊ passionẽ lacertorꝫ pect⁹ mouẽtiũ: sicut dixit Hip. apo-plexia si sit fortis nõ sanaꝛ: nõ fortis dura ẽ sanari. apoplexia eñ in acuta egritudie. iiij. vł. vij. die finiꝛ: cũ ꝙ sit in mẽbro

nobili nõ vltra acutã egritudinꝫ põt pati: ſꝫ feb. ſupueniẽte
hu. diſſoluũtur ⁊ morbus curaꝛ. In pacutis fe. ſi ſit dolor in
auriculis interiorib' malũ eſt: dolor eñ in his mẽbris calidũ
apoſtema oſtẽdit eſſe in neruis audit' ex cui' vicinitate cere
brũ patiꝛ: ⁊ ideo hũc dolorẽ alienatio ſequiꝛ: vñ ſubito plu-
rimi ſicut ĩ apoplexia moriunꝛ. Iuuenes ĩ pma hebdomeda
feb. eñ in hac etate eſt peſſima: ⁊ fortiſſima: ꝑpter fortẽ ca-
lorẽꝫ ⁊ multitudinẽ cho. Senes poſt moriunt: q: feb. in ſeni
bus nõ nimis ẽ calida: ꝑpter paucitatẽ caloris: ⁊ cho. ĩ coꝝ
corpib'. aliqñ exeũt vulnera in eoꝝ auriculis et ſananꝛ. Sed
iuuenes ante apoſtemata orta moriunꝛ: ſanitas tñ ſperaꝛ ſi
ſanies ab auriculis exeat cũ bonis ſignificatiõib'. Si puſtu
le qſi cicer apperuerit in ligua: ⁊ corpis frigeſcat extremitas
mors eſt vicina: q: mery ⁊ ſtomachum ſilr habere puſtulas
ſignificat. In collo nigro apparẽte apoſtemate cũ veſicis cũ
mẽtis alienatõe: vł vigilijs malove ãhelitu: malũ ſignificat:
q: materia illa eſt peſſima. In collo vulnera cũ feb. continua
malũ ſignificãt: maxime ſi mala ſigna appareant: quia apo
ſtema ĩ hoc loco trãſglutire: ⁊ anhelare aufert: ſuffocaꝛ ergo
infirmus ⁊ moriꝛ. Subita ergo ſuffocatio in peracutis fe. ſi
nequit tranſglutire niſi cuꝫ difficultate mortale ẽ. Si febrici
tans trãſglutiendi duriciẽ patiaꝛ ⁊ torturaꝫ neqꝫ tñ in collo
apparuerit tumor: mortale ẽ: q: ſignificanꝛ apoſtemata ĩ me
ry: vel ei' lacertis nuchã ⁊ ſpõdiles trahentib': vñ collũ tor-
queꝛ. Habentes ſquinãtiã ſi tumor ⁊ rubor cũ dolore nimio
in collo nõ appareãt: ⁊ volẽtes anhelare ad ſedẽduꝫ excitẽꝛ:
⁊ iacere nequeũt: in. iiij. die vel antea moriunꝛ: apoſtema eñ
in gutture ſignificaꝛ: vñ vie ſpũs oppilanꝛ: et neceſſe eſt in-
firmus ſuffoceꝛ. In ſquinãtia rubore ⁊ tumore nõ apparẽti
bus in gula: mortale eſt ſed tamen tardius priore: q: apoſte
ma eſt in mery: ⁊ gutturis extremitate. Squinãtia in qua ru
bor colli vł pectoris apparuerit: tardior eſt ceteris ⁊ etiã ĩfir
m' ĩde liberaꝛ: ſi tñ ſubito rubor nõ euanuerit ſpes ẽ ſanã-
di. Si rubor extra appeat in pectore vł collo: ſignificat mate
rie ad exteriora expulſioneꝫ ⁊ gutturis liberationem. Si ru
bor in die cretica intus ſe abſcõdat: ⁊ ĩ exteriora corporis ap
pareant vulnera: infirmuſqꝫ ſaniẽ expuat liberationẽ morꝫ
ſignificat. Si autẽ rubor ſine aliq harum ſit ſignificationum
⁊ infirmus a dolore qeuerit mortẽ demõſtrat: aut vt ĩ morbũ
recidat. Quieſcere infirmũ a dolore ex apoſtematꝫ ẽ ad infir-
mũ pulmonẽ deſceſſione: ⁊ pulmo nõ ſentit: vñ nec dolor ſen
tiꝛ. Squinantic' ſi libereꝛ: ⁊ humor ad pulmonẽ digrediaꝛ.
vij. die moriꝛ. Suffocat' cũ fune: vel alia re: ⁊ ſpuma in eius
ore apparẽte: etſi nõdũ mortu' fuerit: nõ tñ liberaꝛ a morte:
ſuffocatio eñ gutꝛ ⁊ canalẽ pulmõis coarctauit: aerẽqꝫ ĩtra
re prohibuit: ⁊ fumoſam ſuperfluitatẽ exire prohibitã ſuper
cor ⁊ pulmonẽ augmẽtauit ad quã expellẽdã iuuit ſe pulmo
cũ labore tamen magno. expulit ergo parũ fumi cũ humidi-
tate: ⁊ hec eſt ſpuma in ore. ſpume eñ cauſa ventus eſt ⁊ hu
miditas: ſicut in maris videm' tẽpeſtate. ¶ Si hñs pleure
ſim non ſpuit: ⁊ orthomiam anhelitus habuerit: nec iacendo
anhelare poſſit: mortur' erit: ex magnitudie eñ ẽ apoſtema-
tis: ⁊ defectiõe virtutis in decoctiõe ⁊ expulſione: ⁊ pars pe-
ctoris ſup pulmoneꝫ cecidit oppilãs vias ſpũs: vñ orthomia
anhelitus ſubſequiꝛ. Qualiſcũqꝫ dolor ĩ pleureſi nõ mitigaꝛ
cum ſputis: nec cum phlebotomia vel pharmacia: nec calefa
ctione vel alio medicamine malũ ẽ: q: empima futurũ demõ
ſtrat. Apoſtema eñ calidũ qđ nõ alleuiaꝛ cũ medicamine ex
pugnãte aut diſſoluẽte: ĩ futuro ſignificat ſaniei collectiõeꝫ.
¶ Cũ aũt ſanies ĩ pleureſim veniat aut piplemoniã et cho.
ſiue ſanies in ſputo appareant: aut vtraqꝫ inſimul: malũ eſt
q: nature ſignificat defectionẽ in materie apoſtematis deco
ctione quam nõ põt mutare in ſaniẽ ꝑpter ſuã peſſimitatẽ.
Si aũt ſaniẽ ſpuerit ĩfirm' in die. vij. moriꝛ in xiiij. Si bone
ſigtiões apperuerit moraꝛ mors ĩ. xvij. q: xvij. dies eſt creti
ca ſicut alibi iã diximꝰ. Si ſigna fuerit mala ⁊ ĩfirmi creuerit
peſſimitas mortẽ ſigt. Si ĩ his dieb' ſanies finiaꝛ: bonũ nũ
ciatur: ⁊ fit mors ĩ. xiiij. q: hoc ſignũ eſt mortale in die illa. Si
bona ſigna fuerit: ꝑtẽdiꝛ mors ĩ. xvij. vł. xx. ſꝫ vtutes ſigno
rum apparentiũ: ſi mala ꝑ bonis: morieꝛ in. ix. vł. xj. ſm vtu
tem ſigni apparẽtis. In pleureſi ſi locus niger fuerit in la-
tere vicinatur morti: q: materia ex peſſimitate ſui ab ĩterio-
ribus vadit ad exteriora: q: materia nigra peſſimitatẽ ſigni
ficat. Ex pleureſi naſcẽs periplemonia malũ eſt: q: multitu-
dinẽ materie ſignificat: quaꝫ cũ pect' nõ capiat ad pulmonẽ
deſcẽdit: ⁊ inde peior morb' fit. Oportet aũt ĩtelligi q: pluri
mi cadẽtes in empima de pleureſi vł periplemonia: ſi ſint ſe
nes vel ſeniores moriunꝛ: alij eñ empici ſicut habẽtes apo-
ſtema ſub hypocundria: iuuenes moriunꝛ: q: in pleureſi et
piplemonia vt' ad q̃ ſcreãdũ adiuuet eſt neceſſaria: vtus ſe
niorũ eſt defecta: ⁊ non põt emittere ſputa: feb. ĩ ipſis nõ eſt
fortis: ⁊ ideo nõ periclitanꝛ ſicut iuuenes: iuuenes in pleu-
reſi ⁊ periplemonia habẽt virtutẽ facile ſcreãdi ſaniẽ q̃ adu-
natur in pectore vel pulmone q: calor coꝝ eſt fortis. ¶ Aliõ
apoſtema fe. facit vt diſſoluẽs humectationẽ fundamẽti mẽ
brorũ. Pleureticis ⁊ periplemonicis diſgeſtiõe ſupueniẽte
malũ eſt: maxime ante diẽ creticã. vij. q: digeſtio non mũdi-
ficat pectus: vel pulmonẽ: ſed virturẽ facit deficere vt morbi
materiã nõ poſſit expellere cuꝫ ſputis. Si digeſtio ante. vij.
diẽ apparuerit mortale eſt: cauſa eſt defectio virtutis contẽ-
tiue: ⁊ mẽbroꝝ pricipaliuꝫ defectio ⁊ diſſolutio. Si puſtule
vel vulnera pleureticis: vł piplemonicis apparcãt pedes cir
cundantia: ⁊ ſputũ qđ ſcreaꝛ durũ eſt ad expellendũ: paruuꝫ
qꝫ ⁊ crudũ: ⁊ in vrina nõ appareãt bõe hypoſtaſes: mẽbroꝝ
vbi ſunt apoſtemata debilitateꝫ ſignificat: q: materia rema-
net in peſſimitate ſua. Si vulnera intus ſe occultauerint et
feb. nõ ceſſauerit: ſputũ vero durũ atqꝫ crudũ permãſerit: in
firm' alienaꝛ: ⁊ moriꝛ: q: hec accidẽtia peſſimitatẽ materie ſi
gnificãt. In pleureſi vel periplemonia: ſi reuma ſuperueniat
malũ eſt: ſignificat eñ multitudinẽ materie ad pectus deſcẽ
dere. Habere empima in pectore ⁊ ſaniẽ qſi lutũ aut feces
inde exire: ſignificaꝛ mors cũ materiã nõ coxerit natura: ſed
remãſerit ĩ peſſimitate ſua. ¶ Phthyſicoꝝ ſcreat' ſi feteat
ſup carbones ꝓiectus: mortale eſt: q: putredineꝫ pulmonis
ſignificat: aut malos hu. ſignificat corporis. Si pulmo corrũ
patur hõ ilico moriꝛ. Si ſputum in phthyſicis conſtringiꝛ:
mors demõſtraꝛ: q: defectio vtutꝫ expulſiue oñdiꝛ. Sanies
ſi ſpuiꝛ pulmo corrodiꝛ: ⁊ cor inde circũdaꝛ. Digeſtio peſſi-
ma: viridis vł nigra: vł fetẽs ſi ſtringaꝛ: mors portendiꝛ: hec
eñ mala materia ſi nõ exeat corrunpit membra. Alienatio in
phthyſicis malũ eſt q: non eſt conſueta. Si capilli capitis ca
dãt phthyſicꝫ: ⁊ cũ digeſtio ſupuenerit mors ẽ vicina: q: cõtẽ
tiue ſignificat defectionẽ: ⁊ humectationis corporis cõſum-
ptionẽ. Dolor capitis ĩ phthyſicis malũ eſt: ſigt eñ peſſimã
ad cerebrũ aſcẽdere materiaꝫ. Sudor multus in phthyſicis
malus: q: ſignificat conſumptam humiditatẽ in mẽbris. Si
phthyſici paulatim et crudũ ſcreauerit cũ anguſtia cito mo-
riunꝛ: ſi cõtrarie contraria: q: multa ſputa ⁊ facilia ſignificãt
fortitudinẽ virtutis pulmonẽ circũdãtis: ⁊ mũdificãtis. Ha-
bentes ſincopim multã ſine cauſa aperta ſubito moriunꝛ: q:
peſſimos hu. ad cor ſignificat effluentes: ⁊ ex coꝝ ſpiſſitudi-
ne cor deficit: ⁊ aliquãdo deſcẽdẽs calorẽ naturalẽ extiguit.
Qui habet fortẽ tremorem cordis: ⁊ ſepe ſubito moriꝛ: hec
eñ accidẽtia: aut ſunt de mala cõplexione: aut de cõſuetudi
ne peſſima: ſi hec cordi ſuperſederint ſepe diſſoluiꝛ virtus ⁊
calor extinguiꝛ. Si vulnera in corpore naſcanꝛ: et vſqꝫ ad cor
perforauerint ſine dubio mortale eſt: q: cor ⁊ pectus funda-
menta ſunt vite. Vomẽtib' ſi ſingultus ⁊ rubor in oculis ſu
peruenerit: malũ ſignificat: q: ſingult' ſtomachi eſt ſpaſm'
qui ex plenitudine vel inanitione naſciꝛ. Si aũt poſt vomitũ
venerit ſignificat q: ex inanitione fit ⁊ eſt peſſimũ. Rubor
oculoꝝ cerebrũ ſignificat ſpaſmatum: ⁊ ſilr ſingultus q̃ poſt
purgationẽ aut aliã venerit ſolutiõeꝫ. Hydropiſis poſt acutã
egritudinẽ cũ dolore ⁊ feb. mortale eſt: q: de frigitudine eſt
epatis: ⁊ defectione virtutis generatiue ſanguinis: cui' cu-
ra calida eſt medicina: quã ſi faciam' materia fe. augmẽtaꝛ:
q: dolor ⁊ feb. ex apoſtematib' ſunt calidis: vel ex punctura
nimij caloris. Si frigida faciam' vt feb. mitigeꝛ: hydropiſis
augmẽtaꝛ: vnde fit vt pereat infirm'. Hydropiſi tuſſi ſupue
niente peſſimũ eſt: q̃ ex ſi humiditate eſt ad pulmonẽ deſcẽ-
dente ⁊ eũ patiente: malũ eſt. Si ſit ex alienatiõe: min' ma
lum eſt. Hydropicis cholericã ſuperuenire egeſtionẽ ma-
lum eſt: q: hydropiſis de materia eſt frigida. Si autem ca.
exeat materia augmẽtaꝛ frigus ⁊ moriꝛ infirmus. In apo-
ſtemate

stemate ca. sub hypocũdria ⁊ oculis multũ ⁊ spissuꝫ mouẽti-
bus. alienatio mẽtis ⁊ ꝑiculũ designat̃. q: signat pas. de apost-
mate esse in ore stomachi: vel in diaphragmate ꝓpter colli-
gantiã horũ ⁊ cerebrũ cũ neruis. manifestat aũt hoc oculorũ
motꝰ q̃ ad cerebrũ colligant̃. Si in cerebro vel in epate: vel
in splene ca. sit apostema: malũ est. q: sunt nobilia membra
corpis regitiua. Apostema in epate singultu supueniẽte ma
lum est. in magno eñ singultu patit̃ stomachus. q: humoribꝰ
ibi gñatis eum pũgentibꝰ fit singultꝰ. Si apostema fit sub
hypocũdria sup lacertos vẽtris nõ molestat nisi magnũ sit.
in magno eñ apostemate deficit natura cũ sibi repugnare
nõ valeat. Qualecũqꝫ apostema ẽ sub diaphragmate ĩ initio
est molestũ. ⁊ si. xx. dies trãseat ⁊ fe. tã diu ꝑmaneat ⁊ nõ dis-
soluit̃ apostema saniẽ facit. Qualecũqꝫ apostema saniẽ facit
neqꝫ caput acutũ in exteriora exierit: ꝫ latũ: molestũ est ma
xime si fuerit magnũ. acutũ eĩ caput subtilitatẽ materie signat
et eiꝰ calorẽ. vñ citius digerit̃ ⁊ sanies efficit̃. exitꝰ eiꝰ cõtra
cutẽ mẽbri nobilis signat salutẽ. Qualecũqꝫ q̃ magnũ ẽ ⁊ latũ
caput hꝫ mltitudinẽ materie ⁊ grossitudinem signat. ⁊ pigri-
ciẽ nature ad digerẽdũ: ⁊ ad exteriora expellẽdũ ostẽdit. Si
apostema intꝰ crepuerit subtilitatẽ nimiã facit defectionẽ ⁊
molestatio fit fortis. Si intꝰ ⁊ extra crepuerit: mortẽ õndit. q:
multitudo passionis ostẽditur materialis. Omne apostema
si magnũ sit ⁊ durũ ⁊ dolorẽ faciat ⁊ molestationẽ: mortem
signat ꝓpter magnitudinẽ ⁊ suã fortitudinẽ. ⁊ in materiã sui
victoriam. Qui hydropisim hꝫ in epate aqua illa ad pellicu
las syphac erũpente: morit̃ aq̃ impleto ventre: q: hydropi
sis ĩ epate vesice sunt in pelliculis eiꝰ ipm operiẽtibꝰ q̃ aq̃ i-
plent̃. cũ aũt he vesice crepuerit ⁊ h̃ eruginosa aq̃ ad syphac
vel zirbum descẽderit: corꝫ subas cõsumit. vñ consequit̃ vt
pereat ĩfirmꝰ. Qui incidit̃ aut decoquit̃ hydropicꝰ aut em-
picus ⁊ saniei vel aq̃ multitudo subita exierit morit̃: q: pur
gatio nimia ⁊ subita ṽtutẽ dissoluit. ita vt restaurari neq̃at
exit eñ cũ aqua multa spũuꝫ quãtitas. Qui hꝫ apostema in
stomacho sub hypocũdria. aut in mẽbro aliq̃ interiori et cre
puerit: ⁊ sanies q̃si fex vini aut olei exierit mortale ẽ: q: natu
rã demõstrat nõ posse digerere. ⁊ ĩde mltã saniẽ fecisse. In
ictericis epar durũ malũ est: durũ eñ apostema epatis af-
futurã plurimuꝫ ostẽdit hydropisim. Si sub hypocundria
diarricis macies ⁊ subtilitas fuerit malũ est. q: hũiditatẽ cõ
sumptam ⁊ exiccatã designat in spũs instrumẽtis. In yleos
vomitꝰ et singultꝰ malũ. ⁊ si spasmus supuenerit mortale ẽ.
in hac eñ subtile intestinũ cõcludit̃. ⁊ cũ natura digestioneꝫ
expellere nequeat ad inferiora: reddit eã stomacho vt exeat
cũ vomitu. vñ stomachꝰ patiẽs singultizat. Si vo cerebrum
patiatur ꝓpter stomachũ fit spasmꝰ ⁊ alienatio. hec aũt acci
dentia sunt periculosa. In yleos strãguria supueniẽte mori
tur infirmꝰ. vij. die si fe. nõ supueniat vel nimia ab ipso vrina
exeat qd. vj. apho. ꝑicula scribit hip. sed Ga. cũ hũc apho.
non intellexerit hip. eũ esse negauit. Qui hꝫ dolorẽ in femo-
ribꝰ cũ fe. ⁊ dolor vsqꝫ in diaphragma ascẽderit: ⁊ inferiora
loca quieuerit. maxime si alie male significatiões apparue-
rint: mortale est. dolor eñ in his locis cũ fe. calidũ apostema
ostẽdit. ꝙ si ad diaphragma ascenderit alienatio fiet ꝓpter
colligantiã cerebri ⁊ est mortale. Si laudabiles apparuerint
significatiões ṽtutẽ ad digerẽdũ morbũ ꝯfortãtes: futura erit sa-
nies. Apostema ĩ vesica si durũ sit ⁊ cũ ꝯtinua fe. mortale est
q: stringit intestinũ ad egestionẽ non expellendã. Si aũt ab
infirmo vrina exierit ⁊ non saniosa liberat̃. si aũt a fe. nõ ces-
sat occidit in ꝑiodi prima. Pregnãtes supueniẽte herisipila
in vulua moriũtur. In stomacho epate renibꝰ magna apo-
stemata sunt mortalia: si parua sunt possibile ẽ sanari. Ga.
vidi inq̃t vulnera in grosso intestino: et egestionẽ ab eis ex-
euntẽ: ⁊ tñ euasit infirmꝰ. Itẽ vidi vulnera a capite vsqꝫ in
subtiles pelliculas ꝑforãtia: ⁊ tñ sũt sanata. Itẽ q̃dã habue
rũt vulnera in circũdãtibꝰ epar. ⁊ epatis parte incisa: tñ li-
berati sunt. ꝫ si h̃ vulnera in cõcauũ inciderint: aut in partẽ
gibbi impossibile est sanari. Vesice cõcauitatem si vulnera
ꝑforẽt: impossibile est curari: q: suba eiꝰ neruosa nõ solidat̃.
Renes sunt carnosi. vñ si vulnera sint in ipsis: ⁊ nõ magna
sint solidant̃. si vero magna sint nõ solidant̃: neqꝫ sanantur
Rigor si sup debile corpus augmẽtet̃ eiꝰ destruit̃ virtꝰ. In
febribꝰ stomachi incensio: ⁊ cordis tremor malum est. q: tre
mor in ore stomachi est ex mltitudine cholerica in ipo. Si in
quibusdã mẽbris sint apostemata seu dolor ⁊ sitis supue-
niat vel angustia: mortẽ significat. q: calor reuertit̃ intra cor
pus. quo circũdante cor ⁊ stomachus incẽdunt̃. Feb. hñtibꝰ
acutas si ab initio cã que in crisim venire soleat sicut pur-
gatio supueniat ⁊ nõ iuuat: in die aũt tertia malis signis ap
parẽtibꝰ ꝓculdubio moriunt̃. si in. iiij. sicut ĩ tertio apparue
rit: mors in. vj. vel. vij. erit. In causon spasmus aut tetanꝰ
malũ est. q: inanitionẽ ⁊ exiccationẽ hũiditatis ostẽdit. Sin
gultus de multa inanitione sicut sanguine: vomitu: egestio
ne: malũ est. q: singultus stomachi est spasmꝰ de inanitione
nascẽs ⁊ repletiõe. si aũt sit ex inanitiõe malũ ẽ: terminꝰ infir
mi in. iiij. die erit: ṽtus eñ sua nõ põt sustinere diutius. Alie
natio ex inanitiõe sanguis. ⁊ spasmus malũ est. q: sanguis
multũ exinanitꝰ desiccat corpus. vnde patiente cerebro fit
alienatio. vtrũqꝫ aũt malũ ẽ: ⁊ ad mortẽ dubiũ. Si in corpe
magnus tumor apperuerit atqꝫ vulnera neqꝫ cũ ipis fuerit
apostema: malũ est. q: apostema intra corpꝰ est. In pueris
pustulis apparẽtibꝰ magnis moriunt̃. q: magnũ dolorẽ pa
ti nequeũt: neqꝫ fortẽ medicinã. Si ĩ febribꝰ tumores appa
ruerint in supioribꝰ palpebris morbꝰ reuertit̃. q: defectio ca
loris naturalis designat̃. vñ mẽbra morti ꝓpinquiora tume
scũt. sicut in corpibꝰ videmꝰ mortuorꝫ. His q̃ habuerint do-
lorẽ in femoribꝰ pustulis apparẽtibꝰ putridis malũ est. quia
mutatã materiã de ignobili mẽbro ad nobile significãt. Si
morbꝰ nõ fuerit ꝫm etatẽ vel naturã infirmi ⁊ ꝫm tpa anni.
malũ est ĩfirmo: q: molestationẽ affert. q: natura morbi ĩ cõ
plexiones istas ꝑualet. vñ molestat̃ natura cũ resistere mor
bo nequeat. Hec sunt q̃ dicẽda erant de molestationibꝰ ad
mortem pertinentibus.

De significationibus salutis. Cap. xij.

Dictis malis significationibꝰ: opꝫ dicamꝰ q̃bus in mor-
bis salutes nũciant̃. Hec certificabunt̃ ex q̃litati-
bus ⁊ corporũ ṽtutibꝰ: aut de eorꝫ actionibꝰ: aut
de egrediẽtibꝰ ab ipsis: aut de morborũ naturis.
De q̃litatibꝰ corpis si infirmi faciẽ sicut sani vide
ris: maxĩe salutẽ eius demõstrat morbi. mlti eñ naturaliter
maciẽ: siccitatẽ: nasi acumẽ: plũbinũ colorẽ: aut aliũ malũ in
sanitate sua habuerũt: q̃ si habeãt infirmi a suis q̃litatibus
nõ mutata eẽ intelligunt̃: neqꝫ hec sunt timenda: ꝫ potius
erũt salubria. Si aũt infirmo nõ diuersus erit color: ꝫ equa
lis in toto corpe: signatur salus de apostemate in visceribus.
ictericia supueniens in die. vij. vel post in die cretica: salu-
tẽ morbi demõstrat. q: cõfortata ẽ natura ad expellẽdos cho
lericos hu. in corpis exteriora. Si crassius a tumore sub hy-
pocũdria liberet̃: morbi demõstrat̃ salꝰ. q: ĩstrumẽta cibi sa-
na salua ⁊ virtuosa certificant̃. Significationes de accidẽtibꝰ aĩa-
tis: sunt sanitas mẽtis. claritas sensualis. leuitas motuũ in-
firmi. bonitas sui. iacere maxĩe ex sani cõsuetudine. q̃ oĩa
morbi salutẽ signat. q: salutẽ cerebri ⁊ sui ṽtutẽ demõstrant.
et facilitatẽ volũtarij motꝰ. ⁊ nature desideriũ ad cõsuetu-
dinẽ implendã. Si de nocte dormiat ⁊ de die excitet̃. ⁊ cum
expgiscat̃ etiã ĩ suis q̃litatibꝰ melioret̃ bonũ est. Silr̃ si alie
natꝰ a somno melioratꝰ excitet̃ laudabile signũ. q: natura in
tpe somni vicit materiã morbi. Sꝫ tñ opꝫ ĩtelligi nõ in oĩbꝰ
morbis laudabilẽ eẽ sanitatẽ mẽtis. q: in diarria et ptisi
moriunt̃ mẽte sani. sed tñ in his ꝑacutis ⁊ ptinẽtibꝰ capiti
Corruptio mẽtis in oĩ morbo ẽ illaudabilis. q: cerebrũ nobilis
simũ mẽbrũ mõstrat eẽ passuꝫ. Sternutatio in frenesi ẽ lau-
dabilis. q: cerebrũ ꝯfortatũ ad expellẽdas supfluitates ostẽ
dit. vñ Ga. ĩ libro accidẽtiũ. sternutatio si de reumate nõ fit
iuuatissima est capiti si fumo caruerit: sed tñ morbidis mala
pectoribꝰ: q: cũ pectora moueant̃ hu. in ipis colligunt̃. Ha
bẽtes dolorẽ in capite ꝓpter apostema sanguinolẽtũ. vl̃ col
lectionẽ crudorꝫ humorꝫ: si sanguis sanies vel aq̃ et corꝫ au
ribꝰ cucurrerit vel naribꝰ: q̃escit dolor ⁊ cessat morbꝰ. Signi
ficatiões de spũalibꝰ actionibꝰ. spũs est bonꝰ ꝑfectꝰ: nõ spis-
sus: neqꝫ rarus: neqꝫ intercidũus. q: demõstrat salubritatẽ.
Spũs vñ vita est ⁊ eiꝰ ṽtus sicut pessimitas pulsus mala est
in morbis oĩbus: q: defecta virtꝰ vitalis õndit̃. Significationes
de naturalibꝰ in comedẽdis cibis desideriũ: bonũ. signat eñ sa

lutē instrumētoꝝ cibaliū. ⁊ v̄tutis regitiue fundamentū. et
appetitū in restauratione a morbo dissolutorū. Signiones
ab exeuntibꝰ corpus bone. de mediocri digestiōe in subtili-
tate ⁊ grossitate: aureo colore nō multū citrino: q: egestiue
signt bonitatē. ⁊ stomachi v̄tutē ⁊ intestini. Si aūt cū digestio
ne in die cretica lūbrici exierint: laudabile ē: q: natura ad ex
pellēdā materiā nociuā cōfortaṫ. vñ lūbrici egrediunṫ. Silr
si digestio in die cretica exeat ⁊ leuitatē infirmꝰ sentiat ⁊ for-
titudinē: posteaq̄ fe. cessat: signū fit salutis ⁊ sepatio morbi
Hñti surditatē subitā post fe. acutā: si succedat egestio chole
rica: cessat surditas que est de ascensione cholerica in caput
hec cum descenderit in inferiora recedit surditas. ⁊ similiter
econtra supueniēte surditate. si quis solutionē cholericā ha
beat solutio cessat. Qui hꝫ maniā solutiōe ab emoroidis su
perueniēte est laudabile. q: materia melācholica de capite
descēdit in vētrē. silr splenetici inde sanātur. Hydropicis si
diarria phlegmatica ⁊ aquosa supuenerit humiditas: morbꝰ
cessat. diarria diuturna vomitu supueniēte cessat. Si q̄s hꝫ
ophthalmiā solutiōe supueniente: cessat. q: materia morbi
ad īferiora descēdit. Urina si boni sit coloris nō multū citri-
na: sꝫ sicut pomi citrini: ⁊ nebula alba ad inferiora vasis de-
scēderit salutē morbi signt. ⁊ melior est hypostasis ī fundo va
sis residēs. q̄ vtraq̄ signt naturā morbū decoxisse. ⁊ mēbro-
rū fundamētꝭ assimilasse. Sꝫ opꝫ intelligi pessimitatē vrine
nō in oī morbo eē illaudabilē: neq̄ bonitatē eiꝰ semp signre
salutē nisi in febribꝰ ⁊ viscerū apostematibꝰ: ⁊ epatis passio
nibꝰ. Passiōes q̄ cerebri. ⁊ cordis ꝑpṫ depulsionē nociuorū
humorꝝ ad inferiora corpis. ⁊ apparitionē coctiōis in vrina
ad salutē sunt potentes. Sputū in pleuresi ⁊ piplemonia si
in initio morbi subtile ⁊ clarū sit ⁊ al. ⁊ post paulatim inci-
piat inspissari ⁊ grossari: ⁊ facile sine duritie screatū fuerit
⁊ expulsio eiꝰ fortis: neq̄ malū colorē habuerit. sic nigrū: vi
ridē: citrinissimū: neq̄ abomīabilē habuerit odorē: signt mor
bi salutē: ⁊ sui tpis breuitatē. Si apostema in pleureticis ⁊
piplemonicis crepuerit: ⁊ saniē cū v̄tute infirmꝰ screauerit
al. ⁊ multam: ⁊ in illa die infirmꝰ cibū q̄sierit: certam salutē
ostēdit. he em̄ signiones v̄tuosam signionē demōstrant. Su
dor in acuta fe. ⁊ in die cretica in calore moderatus ⁊ corpis
cōis totius: ⁊ si tēpora moderata fuerint: ⁊ color eius al. et
odor nō abominabilis: signū est salutis. Sāguis a naribus
in die cretica. ⁊ in sanguinolētꝭ fe. q̄ ex cerebri ⁊ viscerū sunt
apostematibꝰ: signt morbi salutē. ⁊ infirmi v̄tutē. Signiones
de accidētibꝰ ⁊ morbo he sunt: Si morbꝰ post priorē veniēs
est leuior: ⁊ nō in nobili mēbro fit salubris. Dolorē nimiū in
capite hñti si de naribꝰ vel auribꝰ cucurrerit sanies vel aqua
saluabiṫ: q: apostema ī locis erat illis. Freneticis maniacis
emoroide supueniēte: signū est salutis. Squinanticis si in
pectore rubor ⁊ tumor apparuerit: ⁊ nō intꝰ redierit: bonū
signū est: q: signt naturā ab īterioribꝰ ad exteriora expulisse
materiā. Et silr si in lingua vel gula appareat apostema signt
salutē. Diuturnā hñs tussim supueniēte tumore ī testiculis
sanaṫ a tussi ꝑpṫ colligātiā mēbrorꝝ spūaliū ⁊ gn̄atiuorꝝ. Si
periplemonicis vulnera in pedibꝰ apparuerint: ⁊ qd̄ screaṫ
bn̄ sit excoctū ⁊ facile egrediṫ: ⁊ ī vrina lenis appareat hypo
stasis: ⁊ in fundo sedens vasis: salutē signt morbi: q: natura
cōfortaṫ in expellēda materia: ⁊ a nobili mēbro ad ignobile
eā mādat: vñ apostema cessans aliq̄n reuertiṫ. Si in periple
monicis apostema post auriculas fuerit: aut in exterioribus
pectoris: siue sub hypocūdria: salutē signt. et apostema fistu-
lā facit: quia periplemonia ⁊ sibi silia ꝑpṫ grossaꝫ materiā ⁊
viscosam semp durāt. Si aūt bona signa in hac apparuerint
causa: intelligiṫ natura expulisse materiā ad debilia mēbra
sꝫ ꝑpter malignitatē materie moraṫ: ⁊ fistula efficitur. Ri-
gor in acutis fe. supueniēs in die cretica: cessationē earꝝ signt:
q: causa de hu. est putridis intra venas ⁊ arterias. Cū autē
rigor fiat intelligiṫ de venis ⁊ arterijs exisse materiā ad sen
sibilia mēbra. Tertiane pustulis in naribꝰ aut in labijs sup-
uenientibꝰ: febrem cessare signt: ⁊ nocturnalis tertiana non
adeo tardaṫ. Allopicia varicibꝰ supueniētibꝰ: ad capillos ca
pitis reuertiṫ. Podagricis arteticis ⁊ nefreticis varicibus
supueniētibꝰ cessat morbus. Opiremia in lienteria diuturna
innata q̄ ante nō fuerat bonū signū. signt em̄ ꝙ v̄tus digesti-
ua cibū in stomacho mutare incipiat. Qui spasmū hꝫ de ple
nitudine: fe. supueniēte spasmū amittit. Qui dolorē hꝫ ī epa
te de frigiditudine fe. supueniēte dissoluit dolorē. Silr in sto-
macho ⁊ intestinis seu splene: si dolorē habuerint de frigitu
dine vel de vētositate: fe. supueniēs dissoluit dol. Qui in via
veretri pustulas habuerint nō doleṫ: quia acumē vrine cum
trāseat solidat ⁊ desiccat eas. In exeuntibꝰ ab egritudine:
aut nō mūdificatis corpe: prurigines pustule scabies impe-
tigines si supueniant: naturā signt eē virtuosam in expellen
dis malis hu. de mēbris nobilibus ad ignobile. i. cutē: sicq̄
salus corpi. Opꝫ aūt te ītelligere q: pueri plurimū de duris
passionibꝰ ꝑpṫ multitudinē caloris corꝝ sanaṫ. Seniores
vero ⁊ defecti v̄tute raro curātur de forti passione. Si vide-
ris infirmū nō facere ſm ꝙ opꝫ: morbꝰ aūt ꝑmāserit in sua
qualitate ⁊ quātitate: salubre est. ⁊ facile potest curari.

¶ De significatione qua salus vel mors infirmi
possit preuideri. Capitulū. xiij.

Jcms laudabilibꝰ significationibꝰ salutē et pessi-
mis mortē annūciantibꝰ quātū sufficiat. mortem
vel salutē predicere volētibꝰ restat dicamus. hec
scire volens assiduā inuestigationē habere debet
signionū: ⁊ earum numerū cōsiderare maiorem
ipsarumq̄ fortitudinē. sicut diximꝰ quasdā mortē signre: quas-
dā mortales esse: quasdam morti vicināteš: ⁊ quasdam ma
las tm̄: alias malas eē ꝓprie. Silr in salutē significātibꝰ:
quasdaꝫ laudabiles esse diximus: alias laudabiliores: alias
salutem significantes firmiter. opꝫ ergo eas fortiter trutina
re. et earum fortitudinē cognoscere. et infirmū ſm superan-
tes iudicare. Opꝫ item perpēdere quia fortes significatōes
in perditiōe nō coadunātur cum fortibꝰ in salute: quia sunt
quasi extrema cōtraria: q̄ sibi cōiungi sunt impossibilia. Si-
gnificatiōes he nō mutāt suas certitudines ī regionū diuer
sitate: nec in etatibꝰ: nec in anni temporibꝰ. bone em̄ vbiq̄
bone. male autem vbiq̄ male. Si em̄ infirmū leuitatē habe
re atq̄ quietē videris cū signionibꝰ malis. nō credes bonis:
neq̄ dubitabis. sed procuidubio mortē iudicabis. Si vero
videris bona habere signa. sicut pulsus fortitudinē. ⁊ anhe
litus bonitatē: vrine coctionē. ⁊ alia similia: supueniāt autē
periculosa accidētia sicut molestatio mentis alienatio: ima-
ginatio visus obscuritas: dolor in precordijs: nō erit timēdū
tibi. hec em̄ accidētia cito trāseunt infirmi sanitate succedēte
hipp. in apho. testāte. ne sis īquit tutus de leuitatibꝰ quas
preter rationē sentit infirmus: nec timidus de molestationi
bus rōni nō ꝯpetētibꝰ. q: hmōi plurima nō sunt stabilia. qd̄
ideo dixit. Hip. vt bona signa bonum. et mala malū porten
dere semp ostendat. Sed medicum est impossibile in his iu-
dicijs nō peccare. quia videmus perfectos medicos fuisse ⁊
tamē errasse. et maxime in acuta egritudine: ꝑpter motū ve
locē sui de re in rem. Diuturna egritudo nō fallit eos in iu-
dicio. vnde hip. iudiciū in acuta egritudine de morte ⁊ vita
nō adeo ꝑfectū est ⁊ certū ꝑpṫ materie leuitatē ⁊ morꝰ velo
citatē de re in rem. Sꝫ tamē libris semp studens. ⁊ infirmos
visitans. ⁊ bn̄ rem inuestigans: ⁊ ingenium habēs naturale
raro peccat. Opꝫ aūt ītelligas q: impossibile sit in initio oīs
morbi iudicare mortē vel salutē: nisi in eis qui in. iiij. die vel
vij. finiuntur. horꝝ em̄ morborꝝ in initio apparēt signa. Mor
bi qui in. xiiij. vel. xx. vel post finiūtur: nō possunt intelligi q̄
salubres sint: quive mortiferi in initio sui. et ꝑpter hoc opꝫ
inquiri signa vniuscuiusq̄ diei ⁊ videre vbi morbus mute-
tur: ⁊ qualis sit eius motus: ⁊ ad quid deueniat. finis em̄ ho
rum elongatur: atq̄ ipsorum motus ꝑpter materie grossi-
tudinem moratur: ⁊ eorum signa nō apparent in die prima
quia morantur ſm materie diuturnitatem. vnde acutū opꝫ
habere sensum ad intelligendum.

¶ Finitur theorica ysaac israelite in decem
partita libros particulares.

¶ Liber primus practice pātegni ysaac israelite.

¶ Prologus in hanc partem.

Quoniam in prima parte nostri libri pantegni: q̄ theorica nuncupat̄: rōnabiliter dixim⁹ quātū opꝫ medicū scire ac intelligere priusq̄ curare icipiat. Opꝫ nos autē in scd̄a parte quā practicam vocamus ꝯm q̄ necesse est ad finiendā nr̄am intētionē. i. custodire sanitatē ⁊ curare infirmos Incipiam⁹ ḡ a regimēto sanitatis: ⁊ dicamus ꝓut oportet hūana q̄qꝫ corpa ⁊ aīaliū sunt mutabilia ⁊ instabilia: naturaliterqꝫ subiecta cōstructiōi ⁊ destructiōi: quoꝝ mutatio duplex est: necessaria: ⁊ non necessaria. necessaria iterū est duplex. aut em̄ fit intrinsecus: aut extrinsecus. Intrinsec⁹ sicut ex naturali cōsumptiōe cū aīalibus ⁊ terrenascētib⁹ cōicante. videm⁹ em̄ terrenascētia p̄ eam desiccata atqꝫ cōsumpta nec nō ⁊ aīalia per eā ad senectutē accedere: deinde ad finē vite veniētia. Consumunt̄ etiā ꝓpter cal. naturalē coꝝ interiora desiccantē: ⁊ ꝓpter hūoꝝ copiam de cibis ⁊ potib⁹ ḡnatam. Extrinsecus vero veluti ex aere nr̄a corpa circundante. Nō necessarie quidē mutatiōis causa extrinsecus ad corpora nr̄a veniēs destruit ea: sicut est calefactio: infrigidatio: humectatio: desiccatio: lapidis ꝑcussio: gladij incisio: reptiliū morsus. ⁊ silia. Et quia impossibile est corpa liberari eadē mutatiōe naturali: fuit nobis necesse vt ea regam⁹: et accidētib⁹ mutantib⁹ repugnem⁹: vt in sua sanitate custodiant̄ corpa quūsqꝫ ad naturalē veniāt cōsumptionē. ipossibile em̄ est naturali repugnare ꝯsumptiōi: q: mot⁹ ei⁹ est eēntialis. ⁊ impossibile est res naturales ⁊ eēntiales mutari et eis resisti. Si medicus regat ⁊ custodiat corpa ab illꝭ accidētibus: ducunt̄ sana vsqꝫ ad verū tp̄s naturalis cōsumptionis: et est nr̄a intentio vt sanos in sanitate custodiamus: ⁊ egros ad sanitatem reducamus.

¶ Tituli capitulorū libri primi practice.

¶ De disputatione regendoꝝ sanorū. Cap. j.

Oportet vt incipiam⁹ a custodia sanitatis q: dignī⁹ est: q̄ vt dicam⁹ de curis egritudinū: q: intētio pricipalis medicoꝝ nō est nisi de custodia sanitatis: sicut Ga. in pricipio sui libri de diuersa medicoꝝ intētiōe. Medicoꝝ inq̄t intētio ⁊ volūtas nō est nisi de sanitate regēda. vbi monstrauit q̄ vtilitas medicine nihil aliud est q̄ sanitatis custodia. Alij antiq̄ dicunt q̄ meli⁹ sit custodire sanitatē: q̄ morbo repugnare: q: sanitas in sanis reperit̄: ab infirmis v̄o absens. ⁊ meli⁹ est rē inuentā custodire q̄ nō inuētā q̄rere. Sanitatis em̄ custodia prior est: q̄ infirmitatis curatio: q: hō naturaliter san⁹ est: ⁊ sanitas est tēperamētū corpis ⁊ ꝑfectū vt sue actiōis cursus sit ꝯm cursuꝫ nature. ⁊ lꝫ ꝑfectū dixim⁹: ne intelligas me dixisse illud ꝑfectū qd̄ est mediocre inter oēs extremitates: q: nō inuenit̄ ꝯm illā ꝑfectionē q̄ hūanis corpib⁹ pertinet: aut est ꝑfectū cui⁹ actio nō est impedita. Corpoꝝ ḡ ꝑfecta sanitas est vna: impfecta ē mltiplex atqꝫ diuersa. vnde via custodiēdi sanitatē est diuersa ⁊ mlta: sꝫ ḡnalr est triplex. aut em̄ custodim⁹ corpa sana vel sanitatē in corpib⁹ sanis: aut debilia corpa in sanitatē redigim⁹ q̄ necesse ē ꝯfortari: aut custodim⁹ corpa q̄ sunt neutra vētura a sanitate ad egritudinē: ⁊ repugnam⁹ ne veniāt. Custodire sana corpa est duplex. vnū est vlē: aliud ꝑticulare. Vlē est corpis regimētū cū reb⁹ sanis ⁊ infirmis cōib⁹. Particulare diuiditur in duo: vnū ē corporis regimētū in ꝯpōne ⁊ cōmixtiōe tēpamētū: aliud est in cōpositiōe ⁊ ꝯmixtiōe intēpamētū: sꝫ tn̄ actio ei⁹ nō est ipedita. Incipiam⁹ ḡ ab vlī custodia ⁊ cōi sanis ⁊ infirmis. s. a re nō naturali. i. aere: exercitio: balneo: cibo ⁊ potu: ⁊ somno ⁊ vigilijs: corpis mūdificatiōe accidētijs aīe et ꝯsuetudine. Dicēdum est in primis de aere et anni temporibus.

¶ De vniuersali regimēto sanitatis ⁊ incipiendū a tēporibus anni ⁊ primo a vere. Capitulū. ij.

Oportet de anni tp̄ib⁹ volētes sanitatē custodire: habere ꝑclarū aerē suauē ⁊ facilē incōmixtū corruptis fumis ambulare. aer em̄ res est fortis ad mutāda corpa ⁊ est necessari⁹ hūane vite. Sꝫ tn̄ cū tp̄a anni sint cā aerē mutādi: necesse ē nobis disputare de regimine sanitatis ꝯm vnūqdqꝫ tp̄s. Incipiam⁹ ḡ a vere opꝫ tēpata corpa regi ī vere cū tēperatis cibis ⁊ potib⁹ ⁊ exercitijs. ⁊ corpa itēperata ecōtrario custodiant̄ sicut dicturi sum⁹ de vlī sanitatis ⁊ ꝑticulari regimēto. Cū aūt est⁹ approꝑinquat⁹ fuerit necesse ē corpa tēpata refrigerari: ⁊ exercitia minui. frigidis hꝰ tp̄s ē cōueniēs. ca. v̄o corpa assuefaciāt refrigeratiōi ⁊ requiei. Rursuꝫ volētes sanitatē cū pharmacia ⁊ phlebotomia custodire debēt ea fieri in vere tp̄e tēperato. Ideoqꝫ non opꝫ tradi obliuioni: ne hu. p̄ hyemē coadunati ⁊ coagulati cal. estatis liq̄fiant ⁊ fluētes p̄ mēbra ḡnent aliquē morbū. vn̄ Ga. solitis quoꝝ sup̄flue coadunātur hu. necesse est in initio veris cū purgationib⁹ succurram⁹ ne ipsi tp̄e hyemis collecti ex cal. aeris ī estate dissoluti fluāt ad pricipalia mēbra. Itē dixit ver sanguinē qui fuerat coagulat⁹ eliquat ⁊ dilatat ⁊ bulliens neq̄t a venis ꝯtineri. vnde pre nimia quātitate sui ad q̄dam mēbra dirivat̄ ⁊ ḡnat ples morbos. Silr ceteri hu. in hyeme coagulati idē faciūt. porro ver oīb⁹ cōgruit corpib⁹ ⁊ etatib⁹ p̄cipue senib⁹. ⁊ frigidā ⁊ siccā ꝯplexionē hn̄tib⁹. Silr ḡ regēdi sunt in oīb⁹ tp̄ib⁹. ca. ⁊ hu. aerē hn̄tib⁹. ¶ In estate v̄o tēpata custodiant̄ corpa cū rebus extra tēpamētū exeūtib⁹ fri. ⁊ hu. ptinentib⁹ ꝯm q̄ cal. ⁊ siccitas estatis naturā veris excesserit. q̄re opꝫ eligi aerē in locis aquā vicinā hn̄tib⁹ ⁊ porte māsiōis septētrionali plage sint opposite ⁊ q̄tidie pauimēta aq̄s madefiant. ⁊ sup̄ eā frigidi flores ⁊ frōdes sternātur. sicut rose mirte ⁊ silia. pānis lineis subtilib⁹ ⁊ cocleatis. i. incisis īduant̄. ⁊ exercitia minuātur: in aq̄s frigi. lauent̄ ⁊ in eis natēt. atqꝫ q: in hꝰ tp̄e naturalis cal. egredit̄ ⁊ int⁹ minuit̄: necesse ē dare pauca cibaria subtilia ⁊ digestiōi facilia. Estate cibos grauissime ferūt sic dicit hip. ꝓinde ꝯuenit leue dari nutrimētū. sicut pisces laudabiles pullos gallinaceos. ꝑsica: pruna: mala: vuas. ⁊ silia. Caueāt q̄ ca. ⁊ acuta ⁊ vinū excepto al. ⁊ subtili. q̄ nō inuēto qd̄cūqꝫ fuerit cū mlta aq̄ misceat̄. Sꝫ dieta hꝰ maxīe ca. ⁊ siccis natura ꝯuenit. hꝰ em̄ tp̄s ꝯtrariū est eis mltū. opꝫ etiā minui coit⁹: q: ca. naturalꝭ in hꝰ tp̄e dissolut⁹ ab eo magis dissolueret̄. lōgis q̄dē somnis vtant̄. caueāt forte pharmaciā. Sꝫ si aliq̄ fuerit necessitas cū leui ⁊ subtili fiat quātū natura tolerare possit. sic cū mirab. viol. casiafi. māna ꝯtise. ⁊ silib⁹. vomitus v̄o bon⁹ ē in hꝰ tp̄e: hꝰ tn̄ tp̄s seniorib⁹ ⁊ phlegmaticis ⁊ q̄b⁹ frigiditas ⁊ hūiditas dn̄at̄ optimū est. Silr q̄ regēda sunt mō in oīb⁹ tp̄ib⁹ ca. ⁊ sic. aerē habētib⁹. In autūno cu-

stodiant cū ca. ⁊ hu. ⁊ aer vt ſilr ſit īgeniēmꝰ. coopiāt pānis ꝓpt̄ frigiditatē. ⁊ ī extremitate dici maxīe coopiat caput ne patiant̄ reuma. Caueāt etiā calorē meridianū q: hmōi tpis aer eſt mutabilis: exercitia tēꝑata ſint: balnea dulcis aq̄ nāt in cal. tēperata: cibi calidi ⁊ hu. dent̄ laudabilis ſanguīs gn̄atiui ſicut ſunt annuales agni ⁊ porci caſtrati parui capreoli. ⁊ oīa iuſcellata cū ſpagis: rapis: ⁊ ſilib̄ꝰ. aut aſſa. Caueant fructus. malū em̄ gn̄ant ſanguinē. de q̄bꝰ em̄ ſi aliq̄ fuerint neceſſarij: mādicēt: vuas: mala muza: ficꝰ ſiccas: vuas: paſſas: ⁊ fiſticos. vinū bibāt ru. clarū mediocre tp̄s hn̄s odoriferū ⁊ bn̄ mixtū aquā nō mltotiēs bibāt: ſ; tn̄ tp̄s h̄ cōgruit tēpatis corpibꝰ. maxīe ca. ⁊ hu. natura frigidis vō ⁊ ſiccis ⁊ ſenibꝰ eſt ɔ̄triū. Proinde op; eos vti plurimū ſupradicta dieta: cholericos vero ⁊ ſic. magis decet humectari. Caueāt coitū ⁊ exercitia aīe excepta leticia. in h̄ em̄ tpe cho. ni. dn̄at̄ Intelligēdū ē etiā ī h̄ tpe peſſimū eē aerē peſſimoꝝ morboꝝ gn̄atiuū. vn̄ hip. autūnales morbi multū ſunt acuti ⁊ mortiferi. aer em̄ in hoc tpe inſtabilis eſt: ⁊ in vno die mltis modis mutabit̄. ⁊ hūores ꝓpt̄ ca. eſtat; ſunt vſti. Autūno aūt veniēte claudunt̄ pori ꝓpt̄ aeris frigiditatē ⁊ ſic. vn̄ hu. intrīſecus cōuerſi malos gn̄ant morbos. maxīe hoc euenit dietā nō obſeruātibꝰ. q̄re illā teneāt dietā quſqꝫ pluuia venerit ⁊ aer humectet̄. Op; etiā eos aſſuefacere pharmaciā ſm̄ cōſuetudinē coꝝ ne veniēte hyeme pori claudant̄ ⁊ hu. intrinſecꝰ exiſtētes nō diſſoluant̄: hoc tp̄s tn̄ cōuenit adoleſcētibꝰ pueris ⁊ ca. ⁊ hu. natura. ¶ In hyeme tēperata hn̄tes corpa regantur cū dieta ca. ⁊ ſic. ptinēte ⁊ bn̄ coopiant̄ ne frigiditas aeris poros intrinſecꝰ ingredi valeat: coopimēta ſint bōbicina pelles vulpiū griſoꝝ catorū marturcoꝝ ⁊ ſilibꝰ. ⁊ calefaciāt ſe ad ignē hn̄tē ligna bonū odorē reddētia: māſiones eorū ſint ſemꝑ a ſplēdore ſolis v̄berate maxīe ſi mlta venerit pluuia. exercitijs ⁊ fricatiōibꝰ ⁊ labore maxīe in h̄ tpe vtantur pluſq̄ in alijs. ꝑcipue q̄bꝰ hūida dn̄at̄ natura: mltā cibi quātitatē accipiāt. cal. em̄ naturalis tūc eſt cōfortatꝰ q̄ cōuerſus ad interiora digeſtiuā corroborat v̄tutē ſicut ait. hip. ī apho. vētres hyeme ⁊ vere ca. ſunt natura. ⁊ ſomni lon. vn̄ ɔuenit multū cibū ī h̄ tpe dari ſic̄ ſunt oues. hircus: porcꝰ: vitulꝰ ⁊ omīa ſilueſtria: carnes etiā ſiccas mādicēt vt aſſatas vel iuſcellatas cū calidis cōmentarijs vel cōditurīs ⁊ moripſijs. i. acutis cibarijs: pullos comedāt colūbinos: paſſeres ⁊ ſilia. Caueāt cibaria phlegma generātia. ſicut ſunt agni: porcelli piſces recentes: lac: ⁊ ſilia. parū vini bibāt calidi ⁊ fortis ꝓpter duas cās. vnā: q: vinū corpa humectat: ⁊ ī talibꝰ tēporibꝰ humectari corpa nō licet. aliā: q: vinū parū nutrit ⁊ corporibꝰ neceſſe eſt tūc multū dari nutrimētū. calidū ſit vt frigiditati tp̄is repugnet. op; ḡ nullū vinū bibant niſi citrinū aut ru. aut aureū purū vel aliquātulū mixtū. op; hoc ſciri q̄ iuuenes ⁊ q̄bus ca. ⁊ ſic. dn̄atur: cōiter ſunt ſaniores in his tpibꝰ q̄ in alijs. ꝓinde his in his tpibꝰ nō eſt neceſſe dari ca. dietā cū ſumma audacia ſicut in alijs. Sed ſenioribus frigidis et hu. natura peſſimū eſt iſtud tp̄s. op; ḡ dietā dare calidiorē ⁊ ſicciorē. Eadē etiā dieta ī oībꝰ tpibꝰ frigidis ⁊ hu. ē tenēda.

¶ De exercitio et labore. Cap. iij.

Exercitia ſunt laudabilia ⁊ vtilia cuſtodiēde ſanitati ſi ante cibū fuerint. mēbra em̄ ɔfortāt ⁊ indurāt: ſupfluitatē hu. in mēbris de cibis exiſtētē diſſoluūt: calorē naturalē ɔfortāt. ⁊ ad digerēdū adiuuant. Vn̄ quāto fortiora exercitia ſunt tāto magis digeſtiua v̄tus eſt maioris v̄tutis: ꝓinde non op; exercitioꝝ aſſuetoꝝ obliuiſci. cauſa em̄ ſunt cuſtodiēde ſanitatis: ſicut videmus corpa laborātiū ⁊ exercitāntiū eſſe ſana dietā oīno negligētiū. Vn̄ Ga. in lib. dietaꝝ: quicūqꝫ ante cibū exercitātur nō eſt opus regulā in dieta obſeruare: ⁊ q̄ parū exercitātur ⁊ q̄ ſunt q̄eti debēt dietarū obſeruare ordinē cū mūdificatione corpis ⁊ pharmacia: phlebotomia: ⁊ ſilibꝰ. Item in libro de regimēto ſanitatis: cū exercitijs poſſumꝰ ſupfluos humores diſſoluere: ⁊ diſſolutos purgare. Meliora em̄ ſunt exercitia ſubtili dieta ⁊ pharmacia. q: laxatiua potio ſub̄alē corporis hūiditatē attenuat: carnēqꝫ minuit. exercitia vero ſupfluos hu. abſqꝫ mēbroꝝ nocumēto diſſoluūt. Amplꝰ Ga. in megategni: exercitia ſtomachū ⁊ epar ⁊ cetera mēbra cōfortant ⁊ adiuuāt ad digeſtionē optimā. Itē in lib. ſup exedia ton. i. de vētis: motꝰ inquit ⁊ exercitia malos minuūt hu. et corporis cōplexionē tēperant. S; tp̄s exercitādi eſt cū cibus heri ſumptꝰ optime in ſtomacho ⁊ venis digerat̄. ⁊ naturalis vis appetere incipiat: qd̄ ex colore vrine cognoſcit̄. Si em̄ ē albꝰ nōdum digeſtum in venis ſig̃t: ſ; citrinꝰ digeſtum. deinde vti decet exercitijs. Si aute; fuerit igneus mōſtrat diu digeſtū fuiſſe cibum ⁊ tunc nō exercitent̄. eſt cī tp̄s refectionis: ſed cū horā exercitij ɔpleri cognoſcimꝰ eoꝝ corpa de ciboꝝ fecibꝰ cū vrina ⁊ egeſtiōe mūdificent̄. vt veſica ⁊ inteſtina ſint alleuiata. deinde corpa manibus ⁊ pannis fricent̄ vt mēbra mollia ⁊ lenia fiant. ⁊ vngātur vnguētis coꝝ ɔplexiōibus ptinētibꝰ. poſtea vero exercitent̄ vt ſupfluitas mēbroꝝ expellat̄. ⁊ ca. naturalis cōfortet̄. S; op; fieri exercitia ſm̄ vniuſcuiuſqꝫ hoīs ɔſuetudines. Rurſus ſint magna vl̄ parua ſm̄ groſſitudinē: ſubtilitatē: qualitatē: ⁊ quantitatē cibi. Caueāt aūt exercitia poſt cibū. q̄ ſi aliqua fuerit neceſſitas cōuenit tp̄s expectare quſqꝫ cibꝰ digeſtꝰ de ſtomacho deſcēdat vt facile ab epate digerat̄: q: exercitia poſt cibū facta cibū indigeſtū a ſtomacho deponūt: venaꝝ meſeraicaꝝ infra epar ⁊ īteſtina exītiū oppilatiuū. cā ē: q: exercitia ſupfluos hu. mēbroꝝ diſſoluūt. q̄bus augmentatis ⁊ modū trāſeuntibus ſub̄alis hu. ɔſumit̄ ⁊ cibū appetūt vt in eis ſub̄alis humiditas reſtauret̄. a venis ḡ appetūt ⁊ inanitis venis attrahunt ab epate. ſilr epar a meſeraicis: meſeraice a globoſo inteſtino. i. ieiuno: ieiunū vō a duodeno: duodenū a ſtomacho cibū crudū ⁊ indigeſtū attrahit. vnde fit cā gn̄andi oppilationē in epate ⁊ in poris ⁊ in vaſis: morboſqꝫ gn̄at diuerſos ⁊ peſſimos: nō ḡ poſt cibū exercitent̄: neqꝫ cū fames abūdauerit: ſicut dicit hip. vbi fames nō op; laborare. corpibus em̄ famelicis neceſſarij ſunt cibi ⁊ nō exercitia: q: amplꝰ deſiccant ⁊ inaniūt. Rurſus exercitia corpibꝰ defectis ⁊ q̄bꝰ ſunt ſubtiles hu. nō ſunt ɔpetētia niſi modica. ſicut em̄ fortia fortioribꝰ cōueniūt: q̄bus groſſi hūores ſunt accumulati ita debilibꝰ tenues hūores hn̄tibꝰ debilia ⁊ pauca ɔueniūt ſ; dimittēda ſunt fatigatiōe inchoante. i. cū anhelāt ⁊ ſudāt ſicut ait hip. in omni motiōe corpis q̄n q̄s incepit laborare i. dolere ſtatim q̄eſcere remediū eſt. ¶ Eſt ⁊ aliud genꝰ exercitij in īſtrumētis ſp̄ūs fieri in hora trahēdi ⁊ hora ſpm̄ emittendi cū tēperata voce. exercitio aūt eiꝰ multa quātitas ſpiritꝰ ad pectꝰ ⁊ pulmonē trahit̄. ⁊ pectoris ⁊ pulmōis canales oēs: q: pori corpis dilatant̄. vn̄ hmōi exercitiū debet eē debile vel forte ſicut neceſſe eſt ſicut dicturi ſumꝰ cū diſputabimꝰ de particulari regimīe ſanoꝝ: ſed debilia mēbra hn̄tes caueāt ne in eiſdē laborēt. verbi grā. podagram ⁊ puſtulas in pedibꝰ hn̄tes q̄eſcāt. quies vō regēde ſanitati incōpetēs eſt nec ſumꝰ ſecuri q̄n morbū generet. q: ɔplexio corpis corrūpitur multiqꝫ corrupti hu. coadunantur. vn̄ naturalis calor deficit. Eſt etiā quies cā multorū hu. gn̄atiua ſicut ī alio dicemꝰ loco. Ga. multa inq̄t q̄es dubiū nō eſt q̄n calorē naturalē extiguat. ꝓinde ſanitatē cuſtodire volētes q̄etē caueant niſi q̄bꝰ corpa ſunt rara poriqꝫ largi ⁊ naturalr̄ multaꝫ ſolutionē hn̄tes. ſ; exercitia nō amātes ſubtilē dietā accipiant ⁊ modicā ⁊ aſſueſcant corpis mūdificatiōem omni tpe cū pharmacia ⁊ phlebotomia ⁊ vomitu ⁊ alijs ſilibꝰ. ¶ Cū aliq̄ de exercitijs ad fatigationē venerint: interrogent̄, an aliquē ſentiāt in mēbris dol. quaſi apoſtema: qd̄ ſig̃t hu. ſubtiles ⁊ acutos ꝓpter exercitiū eē creatos ꝓpter hu. groſſorū liq̄factionē vel tenere carnis cuiꝰ laboris vl̄ doloris genꝰ vulneroſu; nūcupat̄. vn̄ op; ſuccurrere eis cū requie leuiqꝫ fricatione ⁊ vngant̄ cū oleo viol. maxīe dorſu; ⁊ pedes. deinde ad balneū aq̄ tepide ducant̄. egrediētes autē a balneo mulſam oxizacca ℥. ij. ⁊ ſirupū viol. ⁊ ſilia accipiant: tn̄ ſm̄ ſuā ɔſuetudinē cibent̄: parū tn̄ minꝰ. ⁊ ſi aliquā ſentiāt extēſionē ⁊ thetanoſitatē ſig̃t neruos ⁊ lacertos extenſos laborē ⁊ laboris nimietate ⁊ ad eos fluxiſſe paucos hu. tn̄ nō multā hn̄tes quātitatē. Rurſus ſentiētes grauitatē ⁊ pigritiā ⁊ tactū hn̄tes calidiorē ſolito: nec nō in ſuis corpibus vllam carnis minutionē malū eſt. vn̄ hip. nil minuere corpꝰ aut cōtabeſcere magis q̄ ſm̄ rōnē malū. parū ⁊ ſuauiter fricent̄ ⁊ vngant̄ cū vnguēto viol. tep. deīde quieſcant ⁊ dormiāt. deinde cū aq̄ tepida balneent̄ ⁊ in fonte morent̄: poſtea pāno intꝰ ſericino in balneo induātur: ſi hyems fuerit. tūc cibent̄ cibis digeſtibilibꝰ digeſtiōi facilibꝰ ſic̄ ſunt pulli gall. et boni piſces. q̄ nō ad ſaturitatē ſumāt: ⁊ ī ūno p̄radijpma comedāt

qui nisi in vno die curent faciāt illō in alio: ⁊ in tertio quisq̄ ad sanitatē pducant. Si senserint mēbra pulsari ⁊ q̄si pphlegmonē: innuit lacertos eē calefactos ꝓpt nimiū motū ⁊ attraxisse ad se hūores sibi vicinos: quē laborē semꝑ seq̄tur dolor: cū ab aliq̄ tacti fuerint ⁊ apparēt mēbra tumidiora: cuius laboris nomē vocat phlegmonicus q̄ labor semꝑ ꝯuenit eis q̄ sunt vsitati aliq̄ exercitatōe. Curent aūt ex inunctiōe olei viol. maneāt in fonte aq̄ tepide. postea q̄escāt ⁊ bibāt q̄de ʒ mulsaʒ sirupi viol. dietā accipiāt subtilissimā sicut ptisanaʒ malagra. mora. transacta die accipiāt cucur. cucu. citru. mel. palesti. ⁊ silia. Cessata fatigatiōe nutriāt piscibꝰ. pull. gal. ⁊ silibꝰ. Et si nimiā senserit siccitatē mēbroꝝq̄ duritiē vt difficile moueant mēbra q̄escāt balneent ⁊ fricētur solitisq̄ cibis cibent. parū tñ humi. ptinētibꝰ: post illū diē modicum deambulent. ⁊ iterū vngantur oleo viol. et balneentur.

De balneo. Cap. iiij.

Balneū necessario fit post exercitiū: sed nō statī ⁊ multo spacio ibi maneāt: fricent ⁊ vngant vt qō remāsit in mēbris de hu. exercitio dissolutis inaniat ⁊ cutis mollificata tenerescat. ideoq̄ tunc inorent sm q ꝯuenit. sic diximꝰ ⁊ dicemꝰ ī pticulari regimine sanitatis. sʒ debilitati leniter p totū corpꝰ fricent: aut si necessitas fuerit mēbris fortitudinē dari ꝓpt alicuiꝰ laboris opationē ⁊ ꝓpt maliciā: fricatio p oia mēbra fit fortior. balneari post cibū nō opʒ aut exercitari nisi cibꝰ grossus fuerit. Si eñ balneent vl exercitēt post cibū capita replent fumis generātibꝰ morbos fortes ⁊ pessimos. sicut palysim. apoplīā epilep. ⁊ siles. Silr malū ē cibū sumere cū balneū exierit. cibus eñ natās ī ore stomachi caput fumo replet. q si h pctm īcurrerit vt capita fumo plena sint: purgēt cū cassiafi. ⁊ hiera pigra. qbꝰ nō sufficiētibꝰ misce polipodiū ⁊ turbit. precipiat vt suauiter deambulēt ⁊ crura eoꝝ ligent plāte pedū fricēt Et si ī epate ꝯstipati fuerit: sumāt orizaccarā ꝯpositā cū radicibꝰ ⁊ seminibꝰ. sirupum de absin. ⁊ silia. sicut dicemꝰ cuʒ disputabimꝰ de oppilatiōe epatis. Sʒ balneū post cibū bonū est macilētis si caret epatis oppilatiōe stomachi tumore. et balneari debēt q̄ꝝ pori largi nō sunt parꝰ exercitātes ⁊ q̄bꝰ ꝯsuetudo balneari fuerat. q: ipa sola balnea hūores dissoluunt absq̄ exercitijs: exercitia vō post balnea mala sunt: vtutē eñ dissoluūt. Balneū vō egrediētes aliquātulū morari opʒ. deinde accipiāt mulsaʒ orizaccarā aliq̄sq̄ sirupos sm ꝯplexionē eoꝝ fctōs postea cibis reficiāt. Oʒ tñ sex q̄litates ītelligi in cibis. pma q̄litas ē cibi. scda quātitas. tertia ordo q̄rta tps. q̄nta quātitas desiderij. sexta q̄ sunt mēbra īfirma. Qualitas cibi suiq̄ ꝯueniētia adhuc inuestigāda est ex q̄litate ⁊ suba. q̄litatē vō cibi decet ppēdi sm naturā corpoꝝ cibādoꝝ: si eñ calida sint frigidos cibos accipiāt. si frigida ca. si sic. hu. si hu. sic. Si aliq̄ñ cupiūt cibaria ꝯplexionibꝰ eoꝝ incōueniētia cū alijs misceant vt sue q̄litates tēpent: quēadmodū cū damꝰ lactucas cū apio ⁊ pisces cū melle ʒinʒin. ⁊ ʒucca. ꝯditos sic. pisces eñ cōdiēdi sunt cū sinapi: pipere: carui ⁊ silibꝰ. Subam cibi sic cogn̄scimꝰ: q: si sit grossa sicut caro vaccina: panis azimꝰ: est ꝯueniēs multū cal. in stomacho hñtibꝰ. silr ⁊ cholerico stomacho ⁊ eis q̄ nimiū añ cibū exercitant. ⁊ hyeme ꝓpt aeris frigiditatē somniq̄ longitudineʒ. hmōi eñ cibꝰ bñ in stomacho digerit ⁊ multū nutrit vtutē ꝯfortat illis autē q̄ modicū ca. natural hñt ī stomacho ⁊ modicū exercitātibꝰ breuiq̄ somno vtētibꝰ supradictꝰ oīo īcōueniēs est cibꝰ q: nō bñ ab eis digerit: sʒ grossos gñat chimos ⁊ viscerū oppilationē facit. Subtilis vō cibꝰ sicut pulli gall. starni: pdices: crisolocāna lactu. ⁊ silia sunt ꝯueniētia non exercitātibꝰ. q̄ꝝ ca. natural in stomacho defectꝰ est ⁊ quoꝝ viscera sunt ꝯstipata. Sʒ laborātibꝰ ⁊ ca. ⁊ fortes stomachos hñtibꝰ hmōi cibꝰ est incōueniēs: nō eñ digerit sʒ in coꝝ stomacho in fumositatē mutat. ꝓpt h q̄dā vaccinā carnē digerūt ⁊ starninā nō. stomacho eñ multū calido sibi mixta quātitas chol. mādat grossus ꝯuenit cibꝰ vt in eo ca. diu opet subtilis eñ cibꝰ cito īcēdit ⁊ fumū facit. vbi grā. Si igni magno subtilia ⁊ sicca supponant ligna: cito incēdunt ⁊ extinguit ignis: si autē grossa vt ilices ⁊ quercus calor suauiter opat ⁊ ꝯfortat. stomachꝰ vō in ca. tēperatꝰ cibū accipiat īter grossuʒ ⁊ subtilē mediocrē. Silr tēpate exercitātes ⁊ dormientes tēpatos accipiāt cibos ī tpibꝰ tēpatis. ⁊ hmōi tēpata dieta ꝯuenit. Quātitas cibi nō multū oʒ excedere modū ne grauet stomachꝰ ꝓpt repletionē ⁊ ꝓpt sui supabūdātiā: lʒ sit bonꝰ sit malꝰ: q̄uis aut laudabil aut illaudabil sit ⁊ assuete sumptꝰ malū gñat sanguinē ⁊ replet ventrē de mal. hu. maxie si cibus malꝰ sit. qm̄ si calidus vel cholericus pessimā feb. ⁊ acutos hu. generat quibꝰ ad quedā mēbra fluētibus pustule ⁊ apostemata herisipila et farsa generant. Si vero fuerit grossus: arteticū dolorē faciet: podagrā nefreticā pas. anhelitū splenis ⁊ epatis duriciē: ⁊ oppilationē maxie si grossus fuerit. Si aūt sit melācholicꝰ: maniā: q̄rtanā: nigrā ictericiā generat. Cibꝰ autem multus multisq̄ qualitatibus si fuerit cōmixtus: pessimas generat pustulas ⁊ erraticas fe. Oportet aūt cibi plenitudinē cauere nisi cū multis fortibꝰ exercitijs ⁊ quibꝰ cutis est rara alijs vero minime. q si h nō caueat: vomāt cū calida aqua aut oximelle: ⁊ hoc non tarde vt stomachus ex plenitudine inaniat: deide calicē vini puri ⁊ odoriferi bibāt ⁊ toto isto die nō māducent. Si aūt vomere nequeunt ꝓpter pectoris gule aut palati dol. dormiant diu surgētes aliquod exercitiū agāt sed post hoc parū comedāt Qui solutionē habēt vt crudus exeat cibꝰ cū cruda egestione parū exercitent ⁊ cibū modicū ⁊ subtilē accipiāt sic panē fermētatū ī puro ⁊ odorifero vino īfusuʒ cū iure starne ⁊ galline. somno vtant ⁊ requie: quā passionē hñtes si solida cutis fuerit fricēt: ⁊ oleo tepido vngāt: balneent ⁊ ī solio diu morent: ⁊ si in scdo die sentiūt ī stomacho cibū nōdū eē digestū: nō comedāt vsq̄ q̄ sentiāt stomachū cibis inanituʒ qō possumꝰ cū tactu perpēdere: apparet eñ quasi vacuꝰ: ⁊ eructās suauē eructuationē: ⁊ egestio ⁊ vrina colorari incipit: his nondū apparentibꝰ iubemꝰ fieri exercitia ⁊ balnea.

Ordo diete sic est: quidā eñ oportet dari in initio: q̄dā ī vltimo sicut cibaria digestibilia siue omni digestiōi facilia: priusq̄ dura solubilia priusq̄ stiptica vt soluat viā ꝑ q̄ paret p quā grossus cibus trāseat: sicut melones pruna crisolocāna ficus: cerasa: vuas ⁊ similia ante panem ⁊ carnē. Item lagana cum obsomogaro et oleo elixa priusq̄ pira ⁊ citonia duris eñ añ facilia datis ⁊ leuia digerunt et nō inueniētia vias vnde egrediant ꝓpter foramina obturātia necessario corrūpunt ⁊ in sui naturā alia cōuertunt. Siliter dura ante solubilia sumpta q: viā nō īueniētia corrūpunt: ⁊ corrupta alia faciūt corrūpi. vēter cōstipat. Cibꝰ vero stipticus ⁊ durus ad digerendū det ante subtilē ⁊ facilē: sicut caro porcina añ volatilia: vaccina añ porcinā: q: īferiora stomachi sūt calidiora supioribꝰ maiorē faciūt digestionē q: carnosa sunt. vñ grossa digerunt: q: si subtilia ante grossa donent grossa erūt indigesta ꝓpter frigiditatē oris stomachi superioris qō est neruosuʒ. Tempus cibādi sit post stomachi inanitionē: cū innatus calor fortis est: exercitijs tñ ⁊ balneis pcedentibꝰ ⁊ vrina colorata existēte: ⁊ appetitu ⁊ fame palā ostensis: tūc cibꝰ necessarius est absq̄ vlla mora. hac eñ neglectione stomachꝰ supfluos hu. ad se attrahit ⁊ appetitus deficit. ⁊ cibꝰ corrūpit ex hu. ad stomachū fluētibꝰ. q si h euenerit demus orizaccarā ⁊ succū maloꝝ gra. deide spacio vniꝰ hore q̄escāt ⁊ cibū accipiāt: opʒ etiā cibū multū in fri. tpibus dari: q: tūc cal. intrinsecꝰ ē coadunatꝰ: vñ meliꝰ adiuuat vtutē digestiuā. Silr ⁊ in ca. tpibꝰ: vel regionibꝰ minuēdꝰ ē cibꝰ. cal. eñ aeris naturalē trahit cal. extrīsecꝰ: vñ minutꝰ intrinsecꝰ nō bñ digerit cibū: maiorē eñ hēmꝰ ī hyeme calorē q̄ ī estate ⁊ digestionē: ideoq̄ ī estate debemꝰ sumere cibū in extremitate diei qm̄ tēperatꝰ ē: neq̄ mox relicto exercitio māducemꝰ nisi vniꝰ hore spacio q̄escāt. silr balneū exeūtes nō stati comedāt nisi prius vna hora q̄escāt. Dari aūt cibū desideratū bonū est: appetitꝰ eñ magnā significat virtutē ad digerendū: mōstrat etiā cibū illū humane nature esse cōueniētē ideo si duos videmus cibos in bonitate equales: ⁊ sit maiꝰ desideriū ī vno q̄ in alio: debemꝰ dare cū quē magno appetit desiderio. plꝰ eñ ꝯueniēs est citiusq̄ digerit etsi minoris sit bonitatis: g° ille quē appetit: cōcedat ei. stomachꝰ nāq̄ ⁊ cetera mēbra meliꝰ hūc q̄ illū digerit ꝓpter aīm illū desiderātem. Opʒ eñ īfirmis cōueniētia dari cibaria: ⁊ cauēda sunt illoꝝ infirmitatē augētia: etsi toti corpori necessaria sint. vbi grā. si quibusdā dolor capitis ē assuetꝰ neganda sunt cibaria fumū gñantia sicut nuces lac alliū cepe ⁊ silia. Qui defectū stomachū habēt abstinēdi sunt a molliciuis: sicut ē pīguedo

butyrū ſiſamū ⁊ ſilia. ⁊ qbꝰ eſt vſus natādi cibū in ore ſtoma
chi groſſa ꝯueniūt alimēta vt cū ſua grauitate deſcēdat ad ĩ
feriora: ⁊ iubemꝰ vt parū poſt cibū ambulēt. Qui aũt ĩ ſtoma
cho phlegma hñt: caueāt cibos ſilĩ. gñatiõis. o. mꝰ oximel.
Quiꝰ cho. ru. ĩ ſtomacho coadunaꝫ: negādi ſūt cibi cho. ru.
augmētātes ⁊ accipiāt q̃ cho. ru. extiguūt: ſicut malag. aceto
ſa ⁊ oxiſe. ⁊ ſilia. Quibꝰ in ſtomacho ⁊ inteſtinis moraꝫ cibꝰ
caueāt cibare cibos glutinoſos ⁊ groſſos ſicut lagana elixa
cū obſomogaro ⁊ oleo ⁊ māducēt ante cibū oēm olea dulcia
Eos vo de qꝝ ſtomacho cibꝰ deſcēdit indigeſtus ante cibū
oēm demꝰ ſtiptica ſicut citonia pira ſilocaracta ⁊ ſilia. ꝙ ſi
epar frigidū eſt ⁊ oppilatū cauēdus ē groſſus cibꝰ ⁊ p̄cipue
ſi fuerit oppilatiuꝰ. Si aũt fuerit calidꝰ cibos caueat calidos
Silr̃ faciamꝰ ſi aliter fuerit. ꝙ ſi in pctm̃ incurrat ſuccurren
dū eſt cū medicina: ne inueterata paſſione epar induretur.

De aqua ⁊ vino. Capitulū. v.

Quia ſtudioſe de cibis ſanitatē cuſtodiētibꝰ orõnē ꝯple
uimꝰ: neceſſe ē ordo ſequaꝫ de potibꝰ: ⁊ incipiēdū ab
aq̃. Opꝫ aquā bonā eligi ſicut in alio loco diximꝰ: q̃ cauēda
eſt ne cū cibo poteꝫ: ſꝫ poſtq̄ cibꝰ in ſtomacho q̄euerit. cū ci
bo em̃ bibita intrat ſubām ſtomachi: ⁊ cibū mouet eūqꝫ di
geri nõ ꝑmittit. neceſſe em̃ eſt cibū a ſtomacho tāgi vt cale
fiat ⁊ digeraꝫ. ꝙ ſi tāta fuerit neceſſitas: parū inde bibāt q̃ ſi
tim extingat. cibo vo in ſtomacho q̄eſcente nulla eſt ꝓhibitio
bibēdi aquā: ſꝫ tñ quātū opꝫ bibat. Jeiunis aũt in nocte in
ꝯueniēs eſt. ca. naturalē ſtomachi ⁊ epatis niſi calidiſſimi
ſint natura extiguit. Vitāda ē aq̃ ſup niuē frigerata ab eis
q̃ epar ⁊ ſtomachū hñt debilē. ⁊ q̃ hñt neruos ⁊ pectꝰ infir
ma. ea em̃ aſſueta patienꝫ ſan. fluxū: ſpaſmū catarrū artetī
cū dol. ⁊ ſi h ad pñs non appareāt: ĩ ſenectute tñ hec ⁊ mul
ta alia eueniēt: neqꝫ poſt coitum: neqꝫ poſt multa exercitia
opꝫ eā bibi niſi ſpacio vnꝰ orei q̄eſcāt. ꝙ ſi accipiāt mulſam
cū oxiſaccara aut vuibiū ſit meliꝰ. Jn alio tñ loco diximus
vinū vuarū eē magis ꝯueniēs in cuſtodia ſanitatis ſi oppor
tune accipiaꝫ: tale ei naturalē calorē ꝯfortat: ⁊ ꝑ totū corpꝰ
extēdit ca. ⁊ cholericos tēperat hu. eoſqꝫ cū ſudore ⁊ egeſtio
ne expellit. duriciē mēbroꝝ nimio p̄e labore exiccatoꝝ am
putat. cibos humectat ⁊ appetere ⁊ digerere facit. hūidita
tē aq̃ ꝑ totius corꝑis mēbra diriuat: inflationem ⁊ vētoſita
tē ſoluit. oppilationē aperit: melācholicos hu. tēꝑat: aīam
ꝯfortat ⁊ letificat. h oīa facit tēꝑatꝫ ⁊ aliquātulū frigiditati
ꝑtinētibꝰ ſi ꝯgrue ſumaꝫ. Silr̃ aq. ⁊ oibꝰ ſi ꝯueniēter poteꝫ
ꝓut eſt neceſſe q̃litati ⁊ quātitati ⁊ mõ ſm tēꝑerātiā aque
Nocet tñ calidiſſimis natura. ⁊ aſſuetꝫ ca. epatis. ⁊ dol. ĩ ca
pite patiētibꝰ ⁊ neruos debiles hñtibꝰ. ꝙ ſi tāta neceſſitate
bibēdi coganꝫ vinū albū ⁊ ſubtile roſeū multū mixtū eliga
tur. vitādū em̃ eſt calidū ⁊ vetus: ſed ſi fuerit magna neceſ
ſitas bibēdi añ ſex horas aq̃ vino miſceaꝫ ⁊ in vaſe mittatur
roſe maloꝝ coctanoꝝ fruſta ⁊ mala. Si aũt ſuā fortitudinē
minuere velis meliꝰ fermētū ⁊ purū panē cū eo miſce ⁊ ſpa
cio. vj. horaꝝ trāſacto colatū potui deꝫ: ſꝫ q̃bus dol. capitis
aſſuetus eſt bibito vino coctana māducent vt fumo vini ad
caput ſaliēti repugnēt. Cauēdū aũt eſt in eſtate vinū ⁊ ſalſa
⁊ acetoſa vel acuta māducātibꝰ: diſſinteriā em̃ gñat. Cauen
da ĝ eſt ebrietas q: mētis ꝑcuſſiua ē: ⁊ q̃ parati ſunt paraly
tico morbo caueāt ipꝫ: nā ꝓculdubio niſi caueāt ad eū deue
niēt. Alioꝝ em̃ morboꝝ cā eſt. vt artetice paſ. tremoris. apo
plexie ſuffocationis ⁊ ſubitanee mortis. q: ventriculos cere
bri ⁊ oēs venas replet. vñ nullus locꝰ vel ſpaciū reſtat ꝑ qd
naturalis calor dilateꝫ ſicut videmꝰ in lucerna q̃ fundiꝫ oleo
plena. lumē ſuffocat ⁊ extiguit. Opꝫ ĝ cauēda ſit ebrietas niſi
rariſſime ſemel in mēſe: vel in duobꝰ: poſtea aſſueſcāt vome
re ⁊ ſtomachū mūdificare. Sꝫ q̃ cupiuerit vinū bibere ⁊ tar
de iebriari: parum p̄ādeat: ⁊ in cena vtaꝫ cibis pinguibus
⁊ caulibꝰ: q: tales ebrietati repugnāt hūiditate em̃ vini de
ſiccat. vñ Ra. amigo. amare an vinu comeſte ebrietati repu
gnat. et ego dico ſucci ſodiū vit ſ vuas albas ꝑcreatꝫ. ʒ. iij. ace
ti. ʒ. j. ſpice. ʒ. ß. oīa mixta ⁊ paulatī bibita ebrietati repugnāt
Alr ſe. caulīū. ʒ. ij. cū ſapa bibāt. Sꝫ opꝫ nos ſcire q: ebrieta
te cerebrū ⁊ oēs ſenſus patiunꝫ ꝓpt̃ fumū vini ad caput ſa
liētē: ⁊ de calidis vaporibꝰ replētē: ſꝫ h ꝯtigit debili calidoqꝫ
cerebro: forte eī cerebrū iſti fumo repugnat: vñ nec ab iſto
recipiꝫ. Gal. ſm cerebri fortitudinē vel debilitatem ſit ebrie
tas: quā curare volētes ꝓuideāt an ſit debilis. deīde iubeanꝫ
leuia fieri exercitia. i. parū deambulēt: poſtea balneenꝫ de
inde cibo facili ad digerēdū cibenꝫ ⁊ dormiāt. ꝙ ſi fuerit for
tis ⁊ anguſtioſa cū nimio capitis dol. ⁊ ſpūs inordinatione
q̄eſcāt plāte pedū ⁊ crura ſuauiter fricenꝫ: ſomni ꝓuocēꝫ vt
ſupfluitas vini digeraꝫ ⁊ diſſoluaꝫ. Expgefcti a ſomno ⁊ ſi
ſoluti ſunt ⁊ anguſtiati ac liberati leuiter exercitenꝫ. poſtea
in tēꝑatis balneis balneenꝫ ⁊ in fontē deſcēdāt. Sꝫ ſi dolor
capitis augmētatꝰ fuerit: vngēdū eſt cū oleo ro. Si eſtas ſit
aq̃ fri. ĩfundanꝫ. deīde capite exiccato mulſaꝫ oxiſaccarā aut
ſirupū ro. accipiāt. poſtea vomētes mollia ſorbeant oua. ius
craſſe carnis cū caulibꝰ cocte pullos gal. ⁊ ſtarnas māducēt
nouiſſime comedāt coctana ⁊ ſilia. Si vo eſtas fuerit in frigi
do loco q̄eſcāt. ſi hyems intēꝑato. ſandalos ⁊ cāphorā odo
rēt ⁊ ſilia. demꝰ hūc ſirupū eis. ℞. pruna. xxx. oxiſe. ʒ. vj. oīa ĩ
q̃nqꝫ lib. aq̃ coquanꝫ q̃uſqꝫ ad vnā redeāt. deinde colenꝫ co
lature addanꝫ. ʒ. v. ſucci maloꝝ gra. ⁊ aceti pomi citri. ʒ. iiij.
fac ſirupum. Alr. ℞. boli berberis ſe. citruli. boragi. añ. ʒ. ij.
ſe. caulīū. ʒ. vij. cubebe kazabe ſe. portu. añ. ʒ. ij. cāph. ʒ. j. tē
pera cū ſucco ma. ĝ. da. ʒ. iij. cū fri. Syrupus de abſin. valet
ebrietati. ꝙ ſi dol. ĩ capite remāſerit neqꝫ grauitas diſſoluaꝫ
fomēteꝫ caput cū aq̃ vbi cocta fuerit camomilla ⁊ anetū. ⁊ ca
piti yreleõ ⁊ anetileõ applicemꝰ. Si aũt nõdū diſſolutꝰ fuerit
dol. demꝰ potui modicū vini albi ⁊ ſubtiꝫ. ⁊ ſternutatio cū ca
meleõ: ⁊ anetileõ ⁊ ſilibꝰ ꝓuoceꝫ. Sõnū oꝫ fieri poſt cibū
ſit tñ tēꝑatꝰ. hmõi eī ſomnꝰ magnū iuuamētū cibis digerē
dis accommodat. opꝫ ſi multꝰ fuerit ⁊ groſſus ſomnꝰ neceſ
ſario ſit multꝰ. ⁊ ſm groſſitudinē cibi ⁊ multitudinē opꝫ eſſe
ſomnū multū aut paucū: ſꝫ q̃ cibo multo ſunt repleti: nõ dor
miāt q̃uſqꝫ cibꝰ ſtomacho egrediaꝫ ne ca. naturalē ſuffocet
cibo vo leui ⁊ facili exñte ſomnꝰ ſit paruus: vigilijs vo non
aſſueſcat aliq̃s vt ſanū regimēto ſanitatꝫ ſe cuſtodiat. corpꝰ
em̃ calefaciūt ⁊ deſiccāt ⁊ digeſtiue vtuti repugnāt. Coi
tū nõ multū agere ꝯuenit niſi ab eis q̃ ſunt ſubſtantiaꝫ ca.
⁊ hu. nature. ⁊ eodē modo q̃ hñt teſticulos: caueāt ĝ cū fri
gidas ⁊ ſic. hñtes ꝯplexiões: neqꝫ poſt cibū ⁊ potū agāt illū
neqꝫ cū famelici ſūt: neqꝫ poſt laborē: neqꝫ poſt balneū: neqꝫ
poſt vllas inanitiões: neqꝫ cū corpꝰ caleſit aut infrigidaꝫ ex
aliq̃ accidēte: ſꝫ cū oibꝰ q̃litatibꝰ ſit tēꝑatū: neqꝫ tñ multū fiat
in autūno: neqꝫ cum epidimiales morbi ſint ac peſtilētiales
oīno tūc vtēdus nõ eſt. Sꝫ agaꝫ poſt digeſtionē cibi ĩ ſtoma
cho ⁊ añ ſomnū vt q̄eſcāt ⁊ dormiāt poſt eū. hmõi em̃ tps ꝯ
ueniens eſt ad filios ꝓcreādos mulieribꝰ poſtea q̄eſcētibꝰ
dormiētibꝰ ſꝑma ĩ matrice coadunaꝫ: ꝙ ſi ſupradicta ſuare
nõ poterunt vt ſit poſt cibi plenitudinē q̄ poſt inanitionē
meliꝰ eſt: qñ caleſit corpꝰ vel humeſit q̄ cū infrigidaꝫ. ſꝫ mul
totiens aſſueſcētes ledunꝫ. ca. em̃ corꝝ ⁊ hūiditas minuunꝫ
corpꝰ rarificaꝫ. Opꝫ ĝ vt balneenꝫ in frigida aq̃ vt poris clau
ſis ca. naturalis iterꝰ corroboreꝫ. cibenꝫ iure car. porcine vi
tuline vel pecorine cū cepis ciceribꝰ: zinzin. croco. cinamo.
gariofi. ⁊ ſilibꝰ. vinū citrinū vetꝰ ⁊ odoriferū parū mixtū bi
bant. fumigenꝫ ex ligno aloes ⁊ ambra muſcū olfaciāt vt aīa
ꝯforteꝫ. Opꝫ etiā q̃dam aīe accidētia nõ eē aſſuefacta. ſ.
triſticiā irā cogitationē ĩuidiā. h em̃ corꝑis ꝯplexiões mutāt
⁊ naturalē ca. debilitāt maxīe qbꝰ calida dñaꝫ natura: q: hec
accidētia peſſimas febres gñant ſicut eſt ethica ꝓthiſis et
ſiles. neceſſariū eſt ĝ ab his accidētibꝰ ꝓhiberi: ⁊ vtanꝫ leti
cia ⁊ gaudijs. hec em̃ aīaꝫ ꝯfortāt. ⁊ ca. naturalē ſuſcitant: et
ad exteriora corporis eū adducūt. Sꝫ nos diximꝰ de aīa in
particulari cū de vtute naturali diſputaremꝰ.

De mūdificatõe corporis ad cuſtodiā ſanitatis. C. vj.

Quedā hūoꝝ ſupfluitas ĩ corꝑibꝰ de cibo ⁊ potu coadu
natur nature nõ neceſſaria neqꝫ ꝯueniēs: tñ ad aliquā
partē vt ſupfluitas expellaꝫ nitiꝫ natura ⁊ ꝯfortaꝫ in aliq̃
vo minime põt. oꝫ aũt ſuccurrere vt iſta ſupfluitas q̃ remāſit
penitꝰ expellaꝫ: p̄cipue feſtinādū eſt eis q̃ nullatenꝰ dietam
obſeruāt. cibo em̃ a ſtomacho deſcēſo: ⁊ ad inteſtina manda
to colamētū eiꝰ epati mādaꝫ. fex vo q̃ remanet q: nõ eſt na
ture neceſſaria cū egeſtiõe egrediꝫ. ſuccus vo ab epate dige
ſtꝰ ⁊ ĩ ſanguinē ꝯuerſus a natura diuidiꝫ ⁊ ſupfluitas ſuis va
ſis mādaꝫ ⁊ qd eis nõ eſt neceſſariū ſolū a natura expelliꝫ ꝑ
meatꝰ ſic ē vrina. Sꝫ cū in eis accidēs accidat aliqd ꝯriū ꝓpt̃
qd iſta ſupfluitas in corꝑe remaneat morbꝰ gñaꝫ. Silr̃ ſan

guis p corpis mēbra diuisus q in eis necessari⁹ sit & ꝯueniēs recipit & ipi assimilat: incōueniēs vo extenuat & dissoluitur nā si nō dissoluit & in ꝯcauitate mēbroꝝ maneat putrenti: fe brē fm suā naturā diuersosq morbos gnat. Si vero ad alia mēbra defluit apostemata fm sui q̄litatē facit. Os g̃ supflui tatē corporis expelli frequēter vn̄ inq̄sitis naturalib⁹ corpis purgatiōib⁹. egestiōe videlz vrina sudore mēstruis emun ctiōe sputo screatu. nā si aliqd hoꝝ minuat aut nō est fm ci bi quātitatē aut ꝯsuetudinē vl fm suū tps: necesse ē vt puo cet & ad suā pprīā naturā reducat. huo:ib⁹ g̃ in corpe vel in q̄busdā ptib⁹ corpis coadunatꝫ sic pectore renib⁹ vesica sto macho subueniēdū ē cū ppa purgatiōe: nā egestiōe minuta & ad exeundū penit⁹ indurata: inuestigādū ē an sit de cibi & potus paucitate: tūc necessarium est cib⁹ augmētet. & si de sicco acciderit cibo dāda sunt hūida sicut blete. crisoloc. lupi ni cū obsomogaro & oleo elixa. Si vo ppt pōtica & stiptica cibaria dāda sunt pīguia carniū iura. Si aūt de iordinatiōe diete sit ꝯuertēdi sunt ad rectū ordinē & ꝯsuetudinē. Si p pter malā stomachi & itestinoꝝ ꝯplonē fuerit vez vt ca. & sic. dabim⁹ fri. & hu. ptisanū mānā pruna mora & silia. Si ppter fri. & sic. dabim⁹ ca. & hu. Si ppt grossos & viscosos hu. ius ve teris galli cū se. croci hortolani polipodio & silib⁹ cōdituꝫ acci piāt. his nō pficiētib⁹ q: hu. i ieferiorib⁹ sūt intestinis: fiat cly stere de succo blete obsomogaro mel. & silib⁹. Si vrina sit p uocāda: q̄rēdū est an sit de ca. & dem⁹ psiliū se. citru. melo. cucur. & silia. Si sit ex fri. apiū maratrū: ciminū: anisuꝫ dau cū. corꝫq apozi. cibent spagis cicerib⁹ nig. rap. & silib⁹. Os etiā eos q desideriū assellādi vl mīgēdi hūt nō diu retinere ne incurrāt inde dol yliij angustatiōez virginē & strāguriā. ve sicā etiā vlcerat. fluxus em̄ vrine valet ad artetica dol & dorsi corp⁹ extenuat. aliq̄n hydropicū curat morbū. aliosq hūo. morbos faciētes. sꝫ tn̄ si diu manauerit ꝯsumit corpus. vn̄ q dā ethicā phthysim icidūt. vesica vulnerat & diabeta gnatur Sudor ppt poros ex fri. clausos puocet cū fricatiōib⁹ exer citijs & balneo. & si phibeat ppt iol ca. & vētosuꝫ aerē puo cet cū aq̄ tepi. & vngat cū oleo viol. & fricetur suauiter. Sic facieudū est eis q̄ꝫ poꝛi balneatiōe aq̄ nitree vel sulphuree claudunt. Or si ꝯstrīgant ppt hu. gros. & visco. dietā subtilē & calefaciētem accipiāt. i. paucū cibū & māducent ius ciceris pullatā carnē & acutas herbas: fricatiōe & exercitio vtant & balneent in aq̄ vbi cocta sint anisuꝫ camomilla & sansuc⁹: sꝫ oꝫ illos hu. purgari cū turbith: agari. se. croci hortul. & silib⁹

¶ Si mēstrua ꝯstrīgāt puocēt cū apozimate fenugre. aut faseoli ni. cicerꝭ ni. ameos apij. s. decoctꝭ siru. absinth. accipiāt si cā fuerit frigida. Si a cā calida ꝯstringant. ptisanū suc. cu cu. citruli & silia. scalpēda q̄ sunt crura. Sputo ꝯstricto det gargarismus cū aq̄ ca. & melle. masticet thus. hoc em̄ cere brū de phlegmate & istrumēta audit⁹ visus & gulā mūdificat & grossos hu. Si emūctio fit cōstricta & in cerebro fit abūdā tia hūoꝝ sternutatio puocet nares teneāt sup fumū aq̄ bul liētis vbi cocta sint camo. mellilo. & silia. hec em̄ cerebrū mū dificant. & grossos hu. futurosq morbos destruūt. s. apople xiā palysim & silia. Si i sto. aggregent hu. vt patiāt fastidiū & abomiatiōnē iectigatiōnē iferioris labij angustiā amaritu dinē i ore salsitudinē vl acetositatē necesse ē vt vomāt: marie si est⁹ fuerit: penna oleo ifusa ori apponat aut vomitiuū acci piāt. Si i pectore hūidi coadunent hu. sumāt apozima fctm̄ de ficub⁹ siccis: vuas pas. liq̄ri capilł ve. & silia. cibent butyro & melle & ius cicerꝭ cū zuc. accipiāt. Si hūores i renib⁹ vel ve sica colligant diur. accipiāt sic apiū. mara. dau. se. cucu. citru. & melo. sedeāt i fonte aq̄ ca. in q̄ cocta sint camo. apiū mara. & silia. Sic q̄ in singulis collecta sunt mēbris debēt purga ri. Cūq in toto corpe fuerit abūdātia hu. si sanguis phlebo tomet de media vena dextri brachij. si tps etas & regio sint ꝯueniētia. sinaūt scalpem⁹ eos sub spatulis aut in cruribus Si cho. ru. augmētet purget cū mirab. oxi. fe. & silib⁹. Si me lācholia dem⁹ epith. polipo. mirab. indos. Si phlegma pur get cū turbith: sene: hierapi. & silib⁹. hierapigra autē cū mel le tēperata & p vnāquāq hebdomadā accepta purgat caput cerebrū sto. & intestina a phlegmate & grossis hu. i neruis in clusis extenuat. & cū egestiōe expellit. s. ʒ. iij. ex ea accipiant Quib⁹ diuersi hu. marie in neruis sint accipiāt pul. hierap. ʒ. ij. cū oximelle. hierap. em̄ mūdificat stomachū & itestina ce rebꝫ & neruos ab hu. vētositatē soluit. oppilatōes splenis & epatꝭ & renū apit. appetitiuā digestiuā ꝯfortat cutē clarificat caniciei repugnat. Re. anisi apij. an̄. ʒ. iij. marathri. ameos liq. absin. an̄. ʒ. ij. masti. spice cinamo. an̄. ʒ. ij. aloes. ʒ. iij. fac pul. dās phleg. ʒ. ij. cū suc. frōdiū pomoꝝ citri. Cholericꝭ cū oxi fe. melancholicis iungant. ʒ. v. epithi. dauci. & da. ʒ. iij. cū suc. ca lamēti. hntib⁹ suspectōez emorro. adde bdellij. ʒ. i. & da potui

Plenitudinē in toto corpe hntes vomitu vtant multū etiā ꝯuenit nefreticis. & oppilatiōes vesice & visceꝝ hntib⁹ ppt nimiū motū. purgat q hu. i vasis vel i iteriorib⁹ corpis extē tes sciaticā & podagrā & tises gnātes. In hisei passiōib⁹ ca tartico vomit⁹ est melior: sꝫ in pas. capitis ceruicis pectoris & costaꝝ ꝯueniēti⁹ est catarticū vomitu. Vomit⁹ em̄ has pas siones in initio augmētat sepe. Ga. in megategni testat vo mitū sedare sanguinē fluētē de venis & arterijs in emorroi dis renib⁹ vulua vesica. qd duob⁹ mōis ꝯtingit. Vno q: mi nuit abūdātiā. alio: q: ducit materiā ad loca opposita. nōne viderꝭ vomitū extīgui p clystere. q: materia a supiorib⁹ ad i feriora deducit: p vomitū vo ab inferiorib⁹ ad supiora trahi tur materia. Opꝫ & vomitū intelligi meliorē eē catartico ad sanitatē custodiēdā marie illis q̄ꝫ stomach⁹ coadunat⁹ ē mł to & viscoso phlegmate. his em̄ hu. i supiorib⁹ partib⁹ stoma chi semp coadunātur & sunt annexi villis stoma. ideoq vo mitu optime mūdificant. Sꝫ hu. in fundo stoma. aliqs hnti bus bonū est catarticū q: p secessuꝫ deponit eos. ¶ Est aūt estas vtilis ad vomitū puocādū. q: hu. tūc dissoluti natāt in ore stoma. Sꝫ crassa hntes corpa marie q̄b⁹ phlegma dn̄at ieiuni post exercitia & bal. vomitiuū accipiāt. vt hu. liq̄fiant & vie aperiant & vomit⁹ puocet cū radicib⁹ & oximelle cum mellicrato succo ve aneti infusis. Si ante cibū vomit⁹ nō fa cile puocat: saturent cibis subtiliantib⁹: sicut sunt pisces salsi. apozi. radi. aneti. & sinapis. radices etiā cū oximel. & ius accipiāt ordeaceū in q̄ coctū sit ameos: ysop⁹ & mel. neq bi bāt. sed neq sitim sustineāt. & post vomitū sto. mūdificet. & os cū vino & aq̄ ro. lauet: deinde bibāt sirupū de ligno aloes cū mus. aromatizatū. Si maciēti sint & hūores chol. in sto. habuerīt an̄ vomitū nō exercitent. sꝫ solūmō p⁹ balneent & cibis & potib⁹ refecti vomitiuū accipiāt: oxizaccarā videlꝫ cū aq̄ ca. dem⁹ eis melo. crisolocanā. pisces recentes vt ma la expellat hūoꝝ abūdātia. eoꝝ em̄ corpa parū hnt hūidi tatꝭ. post vomitū dem⁹ sirupū ro. & sirupū malogra. & silia Quib⁹ mediocria sunt corpa aut copia diuersoꝝ hu. post ci bū vomitiuū accipiāt & dem⁹ varios & cōmixtos cibos: q̄ꝫ q dā incidāt: alij subtiliēt: aliiq vomitū puocēt. & bibāt vina diuersa q̄ sunt vetera: & acuta: & dulcia: & recētia. que bibāt trāsacta hora vna comestiōis: & multū & sepe potent. deinde mox vomāt: ne vina descēdētia vias pforēt venaꝝ & secū cibū deportēt: sꝫ ilico vt potauerit: mittāt digitos vl pēnā i ore vt vomāt. deide facies & os lauet cū aq̄ & modico aceti ꝯmixta postea sirupū ro. & silia. accipiāt: nec māducēt nisi. vj. ho. trās actis & tūc cibos paucos & subtiles comedant. sicut pullos gal. pdi. & silia. bonū ē accipe vomitiuū semel aut bis i mēse marie in estate: stomachū em̄ & totū corpus mūdificat. Sed meli⁹ ē si duob⁹ dieb⁹ iūctis vomit⁹ det vt in scdo die exeat qd in pmo remāsit. vomit⁹ em̄ i pmo die a remotꝭ ad stoma. paulatim hu. attrahit vn̄ nequeunt fundit⁹ p vomitū educi. quia nō sunt illic coadunati. In scdo aūt die q: oēs fere sunt colleti necesse vt vomitu iterū excludant. hac em̄ rōe stoma. mūdificabit: neq p oē tps in vno termio fiat mot⁹ s; variet .s. in vno fiat antea in alio postea: q: si p oē tps eq̄li fiat ter mino: erit q̄si natural. Catarticū vo nō oꝫ dari nisi duob⁹ tē porib⁹. cū corpa fortia fuerit da medicinā quā dicturi sum⁹ cū de curꝭ egritudinū disputabim⁹. Rursus vomitiuū nō oꝫ dari maciētis q phthysi sunt parati: neq q patiunt i pecto re faucib⁹ aut oculis: neq dādū ē incōsuetis: neq angusto sis: & q duri sunt ad vomitū eis em̄ ꝯtr⁹ est. q aūt hnt acutos hu. in corpib⁹ cognoscunt ex acumine cutis coꝝ & ardore vrine & egestiōe: q̄b⁹ dandū est serū cū zuccara: quibus autē nō vt oportet subueniētibus: mirabo. cum eis miscemus.

¶ De custodia sani. & cura egri. cū ꝯsuetudine. Cap. vij.

Oportet aūt magnū ingeniū poni ad sanitatē custodiē dam cū ꝯsuetudine. magna em̄ pars est medicine custo dia sanitatis et curatio infirmitatis cum ꝯsuetudine. q: con

suetudo inueterata est q̃si res naturalis. Vñ hip. ꝯsuetudo
inq̇t scd̃a ē natura. Sȝ hũana cõsuetudo ĩ mlt̃ꝭ reb⁹ diuersa
est. sicut ĩ aeris ꝑcussione exercitijs balneis cib: ⁊ potib⁹ vi
gilijs coitu inanitiõe ⁊ ceteris. q̇cq̇d eñ hoꝝ diu fuerit assue
tactũ: erit q̃si naturale. ꝓinde difficile mutat̃. Aeris vͦo ꝑcus
siõe licȝ multi solite ꝑ calidissimũ aerē deambulãtes. ⁊ ĩ ca.
regiõe habitãtes nõ vberẽtur: tñ multũ dat eis nocumẽtũ.
Si aũt a fri. aere tacti fuerĩt: aut in fri. habitauerint regione
nullo mõ frigus sustinebũt: aut coacti sustinẽtes in aliquē
morbũ incidẽt: sicut austrini maris ripã incolẽtes ⁊ meridia
ne plage. Silr̃ q̇dã artifices cõsuescẽtes ignẽ: vt fabri. pistri
narij ca. nõ ledunt̃ aut fabri ferrarij: acutos facilius q̃ frigi
dos sustinẽt morbos. Sũt nõnulli fri. aere assuescẽtes. sicut
qui habitãt in septẽtrionali plaga frigidis vel locis. artificia
etiã q̃rũdã sunt frigi. sicut piscari: pãnos cãdidare: nauigare
his tñ nullã lesionẽ infert frigiditas. plusq̧ frigidos q̃ cali.
patiũtur morbos. Amplius sunt quidã moñtes ĩ siccis locis
sicut petrosis mõtanis ⁊ desertis: quoꝝ artificiũ est venari
⁊ fodere neq̧ ledunt̃ siccitate: siccas patiũtur infirmitates
poti⁹ q̃ hũidas. Silr̃ aũt diuersa officia oꝑari intendẽtes.
Sũt q̇dã fortia operãtes exercitia: nullãq̧ in eis lesionẽ aut
fatigationẽ hñt. qb⁹ aũt nõ vtẽtes debilitabunt̃ ⁊ infirma-
bunt̃ ꝓpter copiã hũorũ coadunatã interi⁹ ꝑ sudorẽ exire
nõ valẽtem. Sũt etiã alij quietẽ ⁊ suauitatẽ hñtes semꝑ: qui
dũ aliq̇d oꝑari sunt exercitiũ etsi sit modicũ infirmitatẽ in-
currũt. Sũt ⁊ alio mõ exercitia. sunt eñ q̇dã cũ pedib⁹ ope-
rata sicut pedites aut viatici. Sunt qui cũ manib⁹ sicut texe
re sagittare ⁊ silia. Hmõi exercitia sunt diuersa. q̇dã fortia
sunt sicut ars fabroꝝ ⁊ ferrariorũ. Quedã debilia. sicut officiũ
pictorũ sutoꝝ ⁊ scriptorũ. vnusq̇sq̧ horũ artificũ si ad incon-
suetũ officium trãsierit nequit illud pati. inde eñ infirmant̃
vnde hip. assueti assuetos ferre labores: facilius ferunt incõ
suetis. membra eñ assuefacta labori indurant̃ ⁊ corroborãn
tur. Eodẽ mõ intelligẽdũ est de balneo: sunt eñ quidã q̇ se-
pissime balneantur: q̇ si balneo careant infirmantur: q: hu.
copia per sudorem exire solens dissoluitur. Unde iubemus
his febꝛ patiẽtib⁹ ingredi balnea. ⁊ aquã qua soliti sunt bal-
neari abluant: q̃uis nondũ coctionis signum in vrina appa
reat. Sunt alij non assuetantes balneari aquã ca. qui si bal-
neati fuerint angustiã ⁊ defectionẽ patiunt̃. ꝓinde oportet
vt rorem⁹ faciẽ eorum cũ aqua frigida: ⁊ cũ fuerint egressi a
balneo eis demus oxizaccaram cum aqua frigida. et panē
in vino infusum. Sunt et alij post cibum balneo vtentes:
qui si ante cibum se balneauerint deficient. plurimum hoc
euenit largos poros habẽtib⁹ ꝓpter nimiã corporis dissolu
tionẽ ex balneo ca. factã. Opȝ ḡ modicũ cibũ accipiãt priusq̃
balnea ingrediant̃. ¶ Cibi potusq̧ ꝯsuetudo est diuersa in
q̃litate: quãtitate: tp̃e: nũero. In q̃litate sicut qb⁹ est ꝯsuetu-
do ca. diligere cibaria neq̧ ab eis ledunt̃. sed si frigida susce
perit mox ledũt̃. Sũt ⁊ alij frigidis semꝑ vtẽtes cibarijs ⁊ ĩ
eis delectãtes: qb⁹ si calida dent̃ ilico ledunt̃: ideoq̧ si ꝓpt ĩ
cõsuetos infirmant̃ cibos: ꝯuenit vt ad assuetos ꝯuertant̃.
Sũt ⁊ nõnulli grossis cibarijs assuescẽtes digestioni inobe-
diẽtes sicut est azimus panis caro vaccina caprina ⁊ similia
que facile digerunt: cibos subtiles non cõsuetos nequeunt
digerere. q: stomach⁹ eoꝝ neq̧ recipit eos: neq̧ digerit. hi
etiã neq̧ famẽ sentiũt. quã si patiãtur inuiti nocet eis. vnde
cum infirmant̃ non oportet eis ꝓhibere cibos sed dari s̄m
vires eorum. Si enim famẽ cogantur pati: deficient. Sunt
quoq̧ alij dieta subtili vtentes. sicut pull. gall. laganis: sed
grossus cibus nequit ab eis digeri. vnde sumẽtes eum gra-
uitatem ⁊ fastidiũ patiuntur. q̃re si hoc eis contigerit ꝓuo-
cent vomitũ. Si autẽ nequeunt diu dormiãt et cohibeãtur
a cibo. Sunt ⁊ alij mediocribus vtentes: sicut laudabili car-
ne et pane et fructibus. sicut sunt ficus vue ⁊ silia. Sȝ gros-
sus et subtilis nocet eis. grossum enim nequeunt digerere
et deficiunt subtili. Amplius sunt quidã vtentes cibis malũ
chimũ generantibus: ⁊ in eis delectantur: in bonis autem
minime: ꝓinde non oportet diu assuefacta mutari ⁊ qui bo
ni sunt saporis: quia stomachus ⁊ oĩa membra eoꝝ sunt mu
tata in naturaȝ illoꝝ ciborũ. q̃re suũ amant silr: ⁊ ꝯtrariũ odiũt
licet sit meli⁹. Causa: q: omnis res mutatur ad suum simile
facilius q̃ ad suum cõtrarium: sȝ tamẽ si cibus sit pessimus

mutetur. Multi eñ solito more vtunt̃ pessimis cibis: pes-
simum sanguinem generantibus: secure tamẽ eos digerũt:
nullam eis in primis lesionem inferentes: sed in longo tẽ-
pore in eorum corporibus malus chimus coadunatur pessi-
morum morborum generatiuus. Uerbi grã. qui assuescunt
cho. ru. gñantib⁹ sicut allijs cepis porris sinapi senationib⁹
pipere croco zinzin. ⁊ forti vino ⁊ silib⁹: calescunt corpa eoꝝ
⁊ sanguis extenuat̃ ⁊ desiccat̃: ⁊ ĩ cholerã ru. trãsducit̃: qb⁹
diu assuefactꝭ s̄m cho. ru. morbos patiunt̃ sicut fe. tertianã cali
ditatẽ epatis yctericiã ⁊ silia: qb⁹ nõ gñantib⁹ in longo tp̃e
sanguis adurit̃: ⁊ ĩ cho. nig. mutat̃. ⁊ alia corpis mẽbra de-
siccabuntur: ⁊ maxime si vtentes his calide nature fuerint.
Sunt ⁊ alij frigide nature cibis phlegmaticis vtentes sicut
fungis: piscib⁹ recẽtib⁹ lacte: cucu. citru. ⁊ silib⁹. vñ in lõgo
tp̃e fri. ⁊ hu. ⁊ crudi coadunant̃ in eis hu. qui non sentiun-
tur: sed sequunt̃ morbi ad dissoluendũ duri. sicut paralysis:
epilepsia ⁊ silia. Sunt ⁊ nõnulli melancholicis vtentes cibis
sicut carne vaccina: caprina: camelina: carne sicca ⁊ silib⁹: de
qb⁹ diuꝰsitatꝭ melãcholici gñant̃ morbi. sicut elephãtia: cãcer
mania ⁊ silia. necesse ē ḡ mutari ꝯsuetudinẽ illoꝝ ad meliora
cibaria. i. mediocria vt securi sint a morbis supradictis. Sũt
q̇dam tenui dieta assuescentes ad custodiendam sanitatem
vt semꝑ subtilib⁹ ⁊ paucis vtantur ⁊ cohibeant se a grossio-
rib⁹ suo repugnãtes appetitui cibũ boni saporis desideran-
ti. assuescant ⁊ pharmacia: ⁊ diuersis corporis purgationi-
bus. arbitrantur eñ a futuris morbis saluari et in sanitate
custodiri: q̇d est contrariũ eis. quia cum hac dieta deficit vir
tus sanorũ ⁊ ca. naturalis extinguitur ꝓpter paucitatẽ cibi.
corpus quoq̧ desiccatur ⁊ morbi proinde ꝓuocantur: nec
sumus securi vt corpus redeat pristine sanitati: quia virtus
corporis regitiua subtilitate diete deficiens causis nequit
morborum repugnare. vnde hip. in apho. In tenuibus die-
tis peccant egrotantes ⁊c. et quia tenuis dieta consumit cor-
poris substãtiã ⁊ minuit naturalẽ calorẽ: ꝓpt h̃ nõ oȝ aliquã
subtilem dietã assuetare: nisi qui grossos ⁊ viscosos habent
hu. ⁊ qui hũidi sunt naturaliter. ⁊ q̇ oppilatũ ⁊ durũ habẽt
splenẽ ⁊ epar: ⁊ q̇ sunt quieti nullum operantes exercitiũ.
¶ Quãtitas aũt diete multis modis est. Sũt eñ q̇dã con-
sueti multũ comedere. q̇ si parum comedãt deficiẽt. Sunt
⁊ alij parum comedẽtes. q̇ si multũ mãducẽt stomachũ cib⁹
aggrauat: magnãq̧ ei defectionẽ tribuit. ¶ Tp̃s diete mlt̃i
plex est. q̇dã eñ mane: q̇dã meridie: alij vespere comedũt. q̇
cũq̧ hoꝝ mutat suã ꝯsuetudinẽ: vt prius comedat vl̃ tardi⁹
sit ei ꝯtrariũ. Si eñ prius mãducauerit cib⁹ stoma. grauat ⁊ to
tũ corp⁹: si tñ vespe postea comedãt neq̧ sua ꝯsuetudo fue-
rit: incidũt ĩ angustiã inflationẽ rugitũ ⁊ oxiremiã. nõunq̃
in solutionẽ. Si vͦo tardauerit ⁊ ꝓpriũ tp̃s trãsierit patiun
tur defectionẽ: citrinã vrinã faciũt ⁊ egestionẽ ⁊ patiũtur in
visceribus quasi rem suspensam ꝓpter stomachi inanitionẽ
q̃ si plus tardauerint ad eã quã hip. in ꝓnosticis dixit veni-
ent mensuraȝ: oculos. s. concauos habentes tempora plana
extremitates frigidas. Si cenauerint neq̧ eis fuerit con-
suetum gñatur angustia ⁊ pigritiam patiuntur. ¶ Nume-
rus comedẽdi diuerso modo est. quidã eñ bis comedunt in
die: ⁊ semel pati nequeũt. alij ter ⁊ bis mãducare nõ sufferũt
alij semel et ledũtur si bis in die comederint. Opȝ itaq̧ inue
stigare q̃liter in nũero hoc peccantes curẽtur. Qui bis vel
ter comedere solent: ⁊ ad semel redierint vel tardauerint
ad comedẽdũ quiescant: neq̧ per calo. ambulent: ⁊ oxizacca
rã accipiant vt eos refrigeret ⁊ tẽperet cho. ad stomachũ ve
nientẽ. q̇ autẽ tardauerit prandiũ suũ non cenet nisi subtilẽ
cibũ. stomachi eñ eoꝝ defecti sunt ꝓpt cho. q̇ ad eos defluit
ideoq̧ paucũ ⁊ humidũ accipiãt cibũ sicut ius galline vel la
gana: alia quoq̧ iura ⁊ oua sorbilia. puri vini modicum po-
tent: vt stomachus cõfortetur. in alio die ꝓpter cenam quã
assumpserint parum prandeant. Qui semel in die comedere
solent: si cibos bis aliquãdo comederint dormiant vt calore
interius coadunato: humor vel cibus superfluus consuma-
tur: multum ⁊ suauiter ambulent. modicum vini aliquantu
lum mixti bibant. in alio die minus q̃ soliti sunt mandu-
cent: laudabilius tamen est si in vno bis: et alio semel com-
edant: vt stomachus pro bina digestione leuis sit et fortis
ad digerendum cibum permanentem, et alium illuc ventu-

rum. Item qui aliqđ operant̄ exercitium sicut diximus cum de exercitijs post cibū factis disputauim⁹: melior est cena q̄ prādiū: q: post cenā quiescunt ⁊ dormiūt cal. q̄ naturalis intrinsecus coadunatus cibū digerit: cena tamen vnū habet vitiū: q: prouocat reuma: vnde reumaticos p̄hibemus cenā nocturnam: fumus em̄ cibi debilibus nocet oculis ⁊ capiti. hec patiētes si soliti sunt cenare añ solis occasū cenēt.

De cōsuetudine potus. Cap. viij.

Consuetus potus multifariam diuidit̄. Quidā em̄ sunt assueti aqua fri. ⁊ ex potu alio ledunt̄: qui si acutā fe. habēt nō sunt ab aqua frigidissima p̄hibendi. Est em̄ cōtra feb. ⁊ si viscera habuerint infirma. Sunt ⁊ alij aquā frigi. nō multū assuescentes: s₃ calidā qb⁹ frigida vt nix nocet: stomachū em̄ ⁊ epar p̄cutit ⁊ defectat q̄ cū acutas patiunt̄ fe. nō eis aquā fri. damus: q̄uis viscera eorū sint sanissima: q: nō fuerāt eis consueta. Sunt ⁊ alij aquā bibentes pluuialē: ⁊ alij aliam sicut sulphureā ⁊ aluminosam ⁊ siles: oēs aūt hi si ad incōsuetā permutent̄ viscera eor̄ ledunt̄: q: cōplexio eor̄ mutat̄: precipue si ad insipidā cōuersi fuerint: vñ cū a regione in qua nati sunt mutent̄ ad aliā ducāt secū de solita aqua ⁊ misceat̄ cū aqua insolita quousq̄ assuescāt eā: aut terrā solite aque ⁊ misceant cū aqua incōsueta. Si calida sit cōsueta potēt incōsuetā cali. donec sit cōsueta. Sunt ⁊ alij puro vino vtētes alij vinis de multis rebus factis: alij amāt recēs. i. nouū: alij vetus: dulce quidā: acerbū nōnulli: alij purū: ⁊ vnusquisq̄ lesionē patit̄ si incōsuetum biberit. Sūt ⁊ alij nunq̄ vinum bibētes: q̄ si aliqñ biberint: magnū in capite patiunt̄ dolorē ⁊ ebrietatē aliasq̄ pas. ideoq̄ illos decet custodiri in sua ꝯsuetudine: s₃ si volūt eā dimittere fiat paulatī quousq̄ īcōsueta fuerint consueta.

De cōsuetudine somni. Cap. ix.

Somni diuerso modo sunt: quidā em̄ amant nimis dormire ⁊ vigilias pati nequeūt: q: si vigilauerint corpora eor̄ calefiēt ⁊ mēbra eor̄ desiccant̄: figura corporis corrūpet̄: digestiua debilitabit̄: vult⁹ citrinabit̄ ⁊ inflabit̄: oculi concauant̄. Sunt ⁊ alij vigilijs vtētes easq̄ bñ sustinēt: q̄ si multū dormiāt patiunt̄ defectionē volūtarij mot⁹ ⁊ turbiditatē mentis: neq̄ possunt digerere. op₃ tēperamētū seruari in custodia sanitatis: op₃ si malā dietā assuescant paulatim ad bonam mutent̄.

De consuetudine coitus. Cap. x.

Coitus multis modis est. Sunt em̄ multū coeuntes ⁊ nequeūt se cōtinere: ⁊ alij nō vtētes eo: vñ si volūt agere nequeūt: debet tñ nō multū frequentari: multus em̄ dissoluit ca. naturalē defectat. pectori pulmoni stomacho ⁊ epati nocet: totū corp⁹ infrigidat ⁊ desiccat melācholiā gñat: senectutē ⁊ seniū festinat: maxime quibus fri. ⁊ sic. cōplexio dominatur. Si cali. ⁊ hu. vti licet, raro tamē coeant ⁊ naturaliter.

De cōsuetudine purgatiōis. Cap. xi.

Consuetudo purgādi corpus diuersa est. Sunt em̄ quidā sepe multa quātitate purgatiōis vtētes cū phlebo. ⁊ scalpell. q̄ si tēpus solite purgatiōis trāsierint grauitatem corporis cito patiunt̄: ⁊ fe. q̄ si morbū sanguini attinētē patiuntur medicus d₃ minuere citissime p̄cul dubio s̄m posse nature. Similiter quibus solite sanguis de narib⁹ vel emoroidib⁹ fluxerit necessitas expetit vt sanguis minuat̄. Sunt ⁊ alij in vnoquoq̄ anno sanguinē minuētes: alij vō nūq̄: q̄ si p̄pter necessitatē aliquā minuti fuerint: cito debilitabunt̄ Ideoq̄ si infirment̄ necesse est sanguinē minui ⁊ modicum currere. si nāq̄ phleboto. incōsueta exercet̄ ꝯplexionē corrūpit epatis: ⁊ gñat morbū. s. hydropisim cardiacā stomachi defectionē epilepsiā ⁊ tisia. maxīe siccioribus ⁊ frigidā naturā habētibus. porro nō op₃ phlebo. solitis negligi consuetā q: pessimas gñat feb. sanguinolētas sic synochā ⁊ pleuresim phlegmones squināciā sanguinis fluxū: maxime iuuenib⁹ ⁊ ca. ⁊ hu. natura. Op₃ ḡ facere phleboto. vt alleuient̄ vene ⁊ arterie p̄cipue in vere: vt sint securi a morbis futuris. Similiter qb⁹ cōsuetudo est sang. fluendi p̄ emor. ⁊ stringit̄ malas gñat infirmitates. Eodē modo intelligēdū est de pharmacia. Sunt em̄ quidā vtētes ea quā cū negligāt infirmantur: q: hu. p̄ pharma. soliti exire cōstringunt̄ ⁊ in corporib⁹ coadunantur ⁊ diuersos faciūt morbos s̄m naturā eorum. Sunt quidam assuescētes phar. ⁊ est eis facilis de qua si ad alia mutent̄ eā nequeūt sustinere: q̄ dū ad aliquā deuenerit infirmitatē de plenitudine possunt curari sine dubio solutā sumētes phar. Similiter faciendū est eis q̄ aliquā assuetam habuerint purgationē. Similiter ⁊ alij nunq̄ pharma. accipientes quā sumētes nullo mō sustinēt eā. vñ his dare nō o₃ quātū vna vice suffecerit: sed paulatim multis vicibus detur. Volentes igit̄ custodire sanitatē: caueāt ne sepe bibāt pharma. p̄cipue si sint macilēti. ⁊ si corp⁹ siccū sit ⁊ subtilia hñt hypocūdria. Hip. qb⁹ hypocūđ. subtilia phar. est molesta. Rara hñtes corpa a pharma. se custodiāt: in duob⁹ tamen tēporibus assuetis det̄ videlicet in vere ⁊ autūno: ⁊ cū sentiūt in se aliquā plenitudinē videāt q̄ pharma. fit vt solū hu. sup̄fluitatē purget. Sic intelligēdū est de vomitu: multi enim vomitū assuescūt: ⁊ est eis facilis: sed tñ licet corpora mūdificent̄ est illaudabilis: q: visum stomachū pectus ⁊ pulmonē defectat: ⁊ aliqñ ex eo aliqua vena in pectore crepat n̄tq̄ in pectore cā. morbi emoptoici. Sunt ⁊ alij nunq̄ assuescētes vomitū: vñ cū vomere nequeūt nō tñ eis neget̄ q: multū iuuat eos: maxime si in eis phlegmatici leues vel cholerici coadunent̄ humores. Op₃ ergo eos assuescere semel in mense: vel in duobus mēsibus. Alia quoq̄ multa homines p̄petrāt q̄ nō sunt scripta in libro hoc: p̄inde oportet medicū inuestigare vnūquodq̄ singulariter: ⁊ si bonū ē mutari mutet̄. Si pessimū est sicut q̄ pessimis vtuntur dietis ⁊ malū chimū generantibus. Similiter ⁊ potib⁹ malos hu. facientibus ebrietate forti inanitiōe forti coitu labore cibi ⁊ potus abstinētia ⁊ similibus: vel in vltimitatibus: id est vltra temperamentū egrediunt̄: op₃ mutari nō tamē cito: his em̄ ita perfectis sanitas custodit̄. verbi grā. Si volumus alicui infirmo cibū ⁊ medicinā dare interrogamus an fuerit cōsuetus tūc dādū est securius. Si aūt nō fuerit neq̄ facilis sit appetit⁹ negāda est ⁊ cōcedēda q̄ cōsueta sunt ⁊ q̄ suo cōueniūt appetitui: licet nō tanti sint iuuamenti. Similiter est considerandū in phleboto. phar. dietis ⁊ similibus. ⁊ cū volum⁹ sanes vel egros de ꝯsuetis ad incōsueta mutare: nō fiat subito sed paulatim: q: melius est a p̄pria dimitti consuetudine licet sit mala q̄ in aliā subito mutari. Siſr est p̄spiciēdū in cibo. Si em̄ volum⁹ aliquē bis in die comedētem cōuertere ad semel: dabimus ei in prima die parū ⁊ tardius vna hora. in secūda die tardius duabus: in tertia. iij. ⁊ sic in ceteris adeo minuamus: vt ad semel redeat. Si aūt semel in die comedentē velim⁹ reducere ad bis: ascēdamus ad dietā p̄ut minuimus eā superi⁹. Rursus si velim⁹ mutare aliquē de prādio ad cenā: omī die prādiū vnius hore spacio tardemus quousq̄ ad horā cene tardet̄: vel sic ducat̄ prima die prādiū vni⁹ hore spacio tardemus: scđa duar̄: tertia trium. Siſr et de alijs intelligendū est. sic est oīs diete ordinatio.

De particulari regimēto sanitatis. Cap. xij.

Singulare regimentū sanitatis est s̄m vniuscuiusq̄ cōplexiōis p̄prietatē. Or si regimē ē sicut iam dixim⁹: aut tēperata corpora custodit: aut intēperata. Est aūt a tēperatis incipiēdū. Dicamus ergo sanitatē corporū tēperator̄ regi cum rebus sibi similārib⁹. i. cū reb⁹ tēpatis ad sanos egrosq̄ pertinētib⁹. i. aere exercitio balneo cibis ⁊ potibus somno vigilijs coitu corpis mūdificatōe aīe accidētib⁹. hec aūt quoq̄ qlitate ⁊ quātitate ⁊ tp̄e temperatis tēperent̄: vt non patiant̄ cali. vel fri. aerē sed mediocrē sicut vernalē clarū subtilē odoriferū: his sanitas custodit̄. hmōi em̄ aer artificiosus in oīb⁹ tp̄ib⁹ fiat. Exercitia vō fiāt sicut sup̄i⁹ dixim⁹. i. post digestionē ⁊ corpis mūdificationē cū egestiōib⁹ ⁊ vrina. Fiāt tñ temperate s̄m p̄priā cōsuetudinē. Balneū fiat post exercitiū ⁊ post tēpatā fricationē: ⁊ habeāt aquā ca. ⁊ dulcē: deīde egressi aliquātulū quiescāt: q̄ si habeāt sitim bibāt oxizac. aut melro. post cibos tēpatos comedāt sicut sunt agni ānuales hedi iuuēculi gall. starni ⁊ silia cū tēpatis ꝯdimētis ꝯdita sicut cū cinamo. garioſi. ⁊ silib⁹. māducēt lactucas scariolas cū modico mēte vl' apij ⁊ silia. de fructib⁹ comedāt ante cibū sic vuas pas. ⁊ ficus: post cibū autē mala pira coctana. de siccis vuas pas. fisticos amigdal. ficus siccas. decet ea dari que magno

appetūt desiderio: hi eñ semꝑ filia appetunt ⁊ ipsi tēpera-
ti: tēperata q̄ desiderant. Cū patiunt̄ famē cibent̄ nec mo-
rent̄: hoꝝ eñ desideriū tēperatū est ꝓpter suaꝝ cōplexionū
tēperamētū. vinū tēperatū bibāt: sicut palmeū vel ro. qḋ est
inter nouū ⁊ vet⁹ mediocre: caueāt ebrietatē. Sōn⁹ vō ꝓut
ꝯuenit eoꝝ naturis ⁊ desiderijs ꝓuocet̄. corpis inanitio si-
militer custodita ħ sit: qḋ necessariū est cū vrina ⁊ egestiōe vt
os. Sudor de tēperatꝭ exercitijs ⁊ bal. fact⁹ sufficiet. Oia
aīe accidētia sunt negligēda: ꝓter leticiā q: cal. naturalē exci
tat: cōuenit tñ vt aliqñ cū cogitatiōe ⁊ disputatiōe misceat̄:
vt cōfortet̄ mēs ⁊ interdū cū ira vt virtus cōfortet̄: coitū nō
ſ; multū vicissim operent̄: ⁊ post digestionē fiat: sicq̄ sana in
suis tēpamētꝭ custodiant̄ corpa. Caueāt q̄ ne peccet in cibo
vel potu: cibus eñ malū chimū gñat: tēperamētū cōplexio-
nis corrūpit: igit̄ sicut in lib. de regimine sanitatis dixit Ga
le. multi inquit tēperatā habētes cōplexionē ꝓpter gulā a
tēperamēto ad intēperamētū reducunt̄: malaq̄ pas. ⁊ ecō-
uerso: sicut malā ꝯplexionē habētes cū bonis cibarijs ab im
temperamēto ad tēperamentum reducuntur.

De corporib⁹ tēperamentū excedētibus. Cap. xiij.

Corpora temperamentū excedētia nōnūq̄ vt dixi
mus in suis actionib⁹ impedimentū habētia sunt
duplicia: aut eñ naturalr̄ aut innaturaliter sunt
corrupta. Ea q̄ naturaliter quoꝝ actio nō est im
pedita manifeste: illa vō nō naturaliter sicut cor-
pora incipientia infirmari: quoꝝ infirmitas si infirmari inci-
piāt nō apparet. Incipiamus igit̄ a corporibus tēperamen
tū naturaliter excedētib⁹ quorū actio est impedita. Exire a
tēperamēto ad intēperamētū duplex est: aut in cōplexione
aut in cōpositiōe. In cōplexiōe aut in toto corpe: aut in qui
busdā mēbris. Sed illud prius dicendū est qḋ in toto corpo
re fit: aut in quibusdā mēbris. hmōi quoq̄ est regimē corpo
ris in rebus sibi similib⁹ q̄ sanis ⁊ infirmis cōmunes sunt. re
gant̄ sic vt eoꝝ ꝯplexiōes nō sint vltra tēperamētū: vt ī sua
qualitate ꝑmaneāt: verbi grā. cali. corpora exercitijs aere fri
catione bal. cibo potu somno coitu ⁊ accidētibus aie regan
tur vt cali. fiāt eorū corpora in eadē mēsura: in qua calor eo
rū est: silr̄ fri. cū frigidis: hūida cū hūidis: sic. cū siccis regan
tur. q̄ vō sic fieri oporteat aperte intelligi pōt: ex hoc qḋ di
ximus cū de cōplexiōis mutatiōe disputauimus. Cōplexio
nes igit̄ inequales octo sunt: q̄ttuor simplices ⁊ quattuor
cōposite. Incipiam⁹ igit̄ a simplicibus que sunt ca. corpora
vō que sunt cal. in hūidi. ⁊ sicci. equalia sunt necessario ab
initio natiuitatis sue vsq̄ ad pueritiā tēperamēto vicina ꝑ
inde debēt tēperate ea corpora custodiri ⁊ sustentari rebus
silibus: sicut corpa tēperata cū ad iuuētutē venerint cal. q̄
eorū cōfortatus ⁊ augmētatus fuerit: necesse est eis vti re-
bus frigidis vt tēperamētū calorq̄ eoꝝ qui egressus est tē-
peret̄: forti quippe calori multū frigi. res cōueniūt: ⁊ debili
debiles. In alijs q̄ cōplexionibus idē ꝯsiderare debemus.
Calidos naturalr̄ sic regamus: debēt manere vbi aer est fri.
⁊ septētrionalis ⁊ clarus naturaliter vel artificialiter: clarus
sit in estate maxime. solē ⁊ vigilias ⁊ laborē debēt euitare:
requiē assuescāt: sicut Hip. in apho. ⁊ in li. de regēda sanita
te. ca. habētes naturas nō opꝫ laborare: ſ; tñ exercitent̄ mo
dicū si necesse fuerit. hmōi exercitiū calo. solet augmētare.
Gal. custodiui inquit sanitatē cuidā vnoquoq̄ anno solito
infirmari precipiens ei aliquid nō operari: iste vō cali. ⁊ sic.
erat. hmōi aūt hoīes balneent̄ in aqua tepi. in hyeme et in
frigi. in estate: iuuenes maxime ne deficiāt: opꝫ tñ vt parū ca
lefaciamus corpora cū fricationibus vt pori aperiant̄: dein-
de in aquā frigi. descendant: aut cū tepida balneent̄ raro tñ
postq̄ comederint nec ibi morent̄: eoꝝ corpora fricent̄: dein
de in fontē aque tepide descēdant in qua cocte sint ro. vio.
nenufar: exeūtesq̄ oleo ro. vio. nenufari. vngantur: deinde
hedulinā carnē ⁊ gall. cū lactu. portu. vel cucur. vel pisces cū
aceto coctos comedāt. de fructibus vuas pas. ꝑsica pruna ⁊
similia. Vinū albū ⁊ subtile bibāt roseūq̄ ⁊ citrinū fugiant:
vinūq̄ nullū est eis vtile nisi al. ⁊ subtile. Corpora frig. in hu
midi. ⁊ sicci. equalia: calefactiōibus ⁊ exercitijs ad tēperamē
tū reducant̄: eātq̄ ꝑ loca ca. in aq̄ in q̄ sansucus mellissa et
similia cocta sint: diu balneent̄: ⁊ postea yreleō ⁊ camomil.
vngant̄: carnēq̄ caprinā ⁊ pecorinā cum cimino aneto carui
pipere allijs ⁊ cepis ꝯditā accipiāt: coitū caueāt: quāto plus
possunt. de herbis erucā apiū mētā radices. merū vinū bibāt
rub. ⁊ citri. aquā quā bibent cū mastice coquāt. Humida cor
pora in locis cali. morētur: multis ⁊ fortibus exercitijs ieiu
nijs: aquaꝝ sallsarū aluminosarū ⁊ sulphurearū balneis vtā
tur: deinde castoreleō: aut anetileon vnguant̄ penulaq̄ ca.
cooperiant̄: carnes siluestres siccas precipue ⁊ salsas come
dāt aceto obsomoga. ⁊ silib⁹ vtētes: merū forte bibāt. Sicca
habētes corpa in aquosis locis habitent: ⁊ ab oñi labore ab
stineāt: cibis cibent̄ hūidis: ⁊ in aqua tepida balneent̄: ⁊ nō
diu manētes in balneo oleo vio. ⁊ amigda. vnguant̄: agnos
lactētes comedāt: ⁊ porcellos piscesq̄: ⁊ oēs fructus hūi. si
cut cucur. cucu. ⁊ silia. q̄ si hec cōplexio ad vltimū siccitatis
peruenerit eos sicut ethicos ⁊ cōsumptos medicari conue-
nit. Si aūt cōplexio ei⁹ fuerit ꝯposita: eius q̄ regimē cōposi
tum sit.

De figuris corpis ⁊ cutis q̄litate. Ca. xiiij.

Figure corpis sunt sex: pinguedo: macies: soliditas:
raritas: tēperies: ⁊ mediocritas exn̄s inter
pinguedinē ⁊ maciē tempata. Que ceteris sanio
ra ⁊ magꝭ sufferētia sunt laudabiliora eorūq̄ na
turalis cal. fortis est ⁊ digestio ꝑfecta. vñ mēbra fortiora sunt
ad expellenda nociua q: tēperata. Corpora aūt pinguia pre
cipue si naturaliter sint hūida sunt pessima: hec eñ corpora
sunt pessimis morbis apparata: q: calor naturalis eorū est
defectus ꝓpter angustiā venaꝝ. Cā angustiarū venarū est
duplex: aut eñ ex defectiōe calo. naturalis: vel q: reprimun
tur ⁊ coarctant̄ vene ex carniū multitudine ⁊ pinguedine. hi
autē parū viuunt: q: angustia venarū est clausa: q̄re minuūt
calo. naturalē. Rursus cā defect⁹ eoꝝ est spūs indigētia. ħ
eñ oīa sunt ex abundātia hu. in corpe coadunata q̄ est mate
ria morboꝝ pluroꝝ sicut anhelitus apoplexie paralysis et
sitiū. Itē pingues ꝓ eoꝝ grauitate exercitiū ferre nequeunt
si sufferrēt ad infirmitatē deuenirēt. hinc etiā Hip. in apho.
In exercitātib⁹ ad sūmū bone hītudines fallaces sunt si in
vltimo fuerint: nō ꝗ pñt manere in eodē neq̄ q̄escere. Exer
citiū aūt calo. naturalē cōfortat: calorq̄ naturalis cōfortat⁹
bonā facit digestionē: bona aūt digestio est cā crassiciei: ⁊ cū
crassicies augmētat̄ vene magis coarctant̄: aere itaq̄ nō in
ueniēte aditū quo ad totū ꝑueniat corp⁹ fit cā cal. natura-
lē suffocādi morsq̄ subitanea subsequit̄: ꝓinde hmōi habē-
tibus corpa succurram⁹: suorūq̄ hu. supfluitatē minuam⁹.
Macies vō molesta est ⁊ sicca cōplexio. Qui eñ hmōi sunt
nō sustinēt exercitia q̄ calefaciūt ⁊ desiccāt: vñ sunt cā augē
di maciē. hi etiā nequeūt pati calo. vel fri. q: ꝑforant̄ vsq̄ ad
interiora ꝓpter carniū paucitatē. si ceciderint sup corpa soli
da: vel ipsa sup illos: ilico magnā patiunt̄ molestiā: frāgunt̄
eoꝝ ossa nuda carne: q̄bus pharma. est incōueniēs: maxime
si macra habuerint hypocūdria: sunt eñ ad phthysim appa
ti ꝓpter siccitatē corpoꝝ eorū. vñ Gal. macra ⁊ sicca corpo
ra plus crassis sustinēt indigētiā: crassa vō plus siccis dissol
uuntur: sicut videm⁹ hūida corpa semꝑ dissolui ⁊ sicca sicut
lapides minime quoꝝ dissolutio si fuerit minima erit. Et q:
due he figure sunt tāte malitie: opꝫ vt macilētū incrassem⁹
⁊ crassum extenuemus. Macri enim sunt incrassandi cum
multa requie paruis exercitijs ⁊ fricationib⁹ vtant̄ quousq̄
calor naturalis excitet̄: deinde vngant̄ cū oleis humi. leticia
vtant̄ vestimēta eorū sicut lenia ⁊ mollia: hi sumāt cibos hu
midos sicut est caro porcina agni heduli galline anatis anse
ris lac risi pisces recētes. comedant bis vel ter in die ⁊ post
cibum bis vel ter in die balneentur: ⁊ oleo vio. vngantur:
q̄ si calidi sint naturaliter accipiant ptisanā ⁊ micam panis:
⁊ cucurbite ius cum lacte amigda. conditū. Ius valens ad
incrassandum. ℞. frumenti ordei risi omniū mundatorum
equali pondere coctū: ⁊ cū lacte amigd. potui dabis. Aliud
℞. faseolos ciceres lētes risi ordeū: omnia purgata cū la-
cte amigda. coquantur. Crassissima extenuanda sunt cum
multis exercitijs ⁊ laborib⁹ ante cibos prouocatis: ieiunijs
assuescant balnentur cum aqua sana sulphurea: sed priusq̄
balnea ingrediantur fricētur: et cum anetileon et costil. ⁊ ca
storel. vngantur: deinde lauentur: ⁊ in balneo morentur:

exeuntes a balneo comedāt pauca cibaria multāq; quali-tatē ⁊ quātitatē ⁊ modicū nutrimēti habētia: sicut panem furfureū lagana spinar.crisol.assuescāt cali.⁊ sic. stipticis ⁊ saliꝝ.⁊ piguedinē nō habētibꝰ: ⁊ exercitia sunt vtilia: q: de pinguescūt corpora parū nutriant vigilijs vtant: in asperis locis nudi dormiāt: asperis induant vestimentis: assuescant tristicie cogitatiōi: ⁊ sepe bibāt pharma.grossum phleg.pur gantē. Corpora q̄ sunt inter soliditatē ⁊ raritatē mediocria minus sunt ceteris egra qm̄ modicū ex eis dissoluit: nō sicut in corporibus raris: neq; in eis hu.sicut in solidis augmētā tur: colores eoꝝ sunt glauci pilosi sunt: istis tn̄ minus lauda bilia sunt corpora: quorū corpoꝝ sunt ista signa: pilos mul tos ⁊ grossos habent ⁊ venas. Rara aūt corpa solidis sunt meliora: q: grossiorē ⁊ maiorē cibū sustinēt ꝙ solida: tolerāt etiā laborē neq; cito fatigant: q: ꝓpter corporū suorū rarita tē supfluitas hu. dissoluit: q̄ cā sunt fatigatiōis cū laborauerint. Solidis corporibus hec sunt signa: piloꝝ paruitas: te-nuitas corpoꝝ lenitas: ⁊ carniū multitudo: subtilitas vena rū: copia vrine ⁊ egestionis parū in eis per sudorē dissol-uit. ideo hmōi corpora sunt peiora: q: multū cibi nō sustinēt ꝓpter paucitatē dissolutionis eoꝝ: q: neq; penetrat cibus grauant: q: mali hu. in ipsis clausi p sudorē nō dissoluūtur vn̄ in lacertis permanētes sunt causa fatigatiōis: idcirco se-pe infirmant ſm horū naturā hu. in ipsis coadunatoꝝ: q̄re necesse est eis dare pauca cibaria ⁊ hūida vt facilē habeant digestionē: neq; in eis humorū supfluitas coadunet: q̄ si im pinguari volunt cito incrassant ꝓpter paruitatē dissolutio nis eorū: solida habētes exteriora in interioribus semp in-firmant vt de retētione maloꝝ chimorum: q: pauca cibario rū superfluitate dissoluta mala egritudo generat: sed de ex terioribus sicut aeris frigi. solis calore: ⁊ ceteris nō cito in-firmant: illoꝝ em̄ accidentiū virtus ad exteriora nequit pe-netrare ꝓpter soliditatē corpis eorū. Rara aūt ꝯstipata sūt semper ⁊ macra ꝓpter nimiā solutionē eorū: q: cito accidē tia exteriora q: rara sunt perforāt: vn̄ Hip. rara corpora so-dis sunt meliora: minusq; infirmant de supfluis cibis: bene em̄ digerūt: plures tn̄ egritudines patiunt de exterioribus accidētibꝰ.

De malis ꝯplexiōibꝰ mēbrorū. Ca.xv.

Quia regimen sanorū corporum ꝯplexionē natu-ralem vltra tēperamētū in toto corpore habētiū diximꝰ: opꝫ dicere custodiā corporū ꝯplexiōes in eq̄liter ī q̄busdā mēbriꝭ habētiū.i.vt nō oꝫ exitiū Dicimꝰ ḡ pmū necesse esse dicere cōplexionē ī cō positione oīm mēbrorū vt si q̄dā inuenimus mēbra debilia alicui morbo disposita: decet puideri morbo vēturo. hoc em̄ neglecto morbū mēbra ꝓculdubio incidūt. verbi gratia. qui venas epatis habēt angustas: necessario de bono pane et bona carne ad oppilationē deueniūt: quātomagis de malo cibo: vn̄ succurrēdū est eis cū apitiuis ⁊ diureticis. Macilē-tis ꝙ phthysi appariꝭ cū hūidis est succurrēdū. Incipiamꝰ ḡ a capite ⁊ ordinatim descēdamus. Si cōpositio capitis natu raliter est mala: necessario in eo mali hu. coadunant eiꝰ com plexionē corrūpētes. vn̄ cū p toto cōplexionē capitis cogno scamus esse ca. cū rebus frigi. est subueniēdū cū cibis.s.⁊ me dicina. fomētemꝰ illos aq̄ tepi. in q̄ cocta sint ro.vio.ordeuꝫ cortex papaueris ⁊ silia. Si estas est vngant cū oleo vio.ro. cāpho.⁊ silibꝰ: abstineāt a cibis cali. ⁊ fumosis sicut nucibꝰ caseo veteri cepis porris eruca ⁊ silibꝰ: caueāt oē vinū.ꝙ si meliꝰ nō possunt bibāt alb.⁊ subtile. In hyeme vnguendi sunt v: eleō petroleō mixtis cū oleo vio. fomētet caput in aq̄ ca. in q̄ cocta sint sansucus mellissa cina.camo.abrotañ.vio. ro. comedāt cibos in q̄litate ⁊ q̄ntitate tempatos. Si aūt cō plexio capitꝭ sit fri. regēdi sunt cū ca. cibis ⁊ potibꝰ: ⁊ medica minibꝰ. coopiat caput maxie ī fri. tpibꝰ: ⁊ vngat caput oleo nardino costino ⁊ silibꝰ. In estate regēdi sunt cū rebꝰ tēpe ratis: sicut supius diximus. Si aūt arteriarū capita sint op-pilata ⁊ dolorē capitis patiant vene vtriusq; tēporis incidā tur. Si dolor est ex cho. ab ore stomachi ascēdēte cū neruus a capite ad stomachū sit mādatus acuti sensus: qđ explana bimus cū de stomacho loquemur. Sꝫ opꝫ puidere ne ex ca-pitis dolore oculi ⁊ auricule dolorē cōpatiantur oculiq; ma-gnū prestāt iuuamētū corpori cū acuti sunt sensus: q: cito patiunt: necesse est ḡ hu. capitis repugnare ne ad oculos ⁊ aures descēdāt: hoc aūt faciendū est cū capitis purgatiōe p nares ⁊ p palatū de naribꝰ cū sternutatiōe hellebo.cēcin ni gella ⁊ silibus: de palato cū gargarismatibus de oximel. et aqua ca. vbi cocta sint piretrū staphi.acorus ⁊ silia: sꝫ tn̄ priꝰ inuestigandū est si corpus totū mūdificet: sicut vene. Si au tē nō sit purgatū purget cū rebꝰ totū corpus mūdificanti-bus: ⁊ maxime caput: deinde regamꝰ ea. Oculi custodiant a nimio calore frigi. aere nimio puluere solis splēdore splen didis corporibus aut feruidis aut candidis sicut niue multū legere: aut inspectiōe subtilis littere vel picture vel vitri sic tu supine iacere malisq; cibis visui nocētibus: sicut sunt cau tes lēte o ⁊ silia: fabe caro sicca ⁊ dolorē capitis facietia sicut cepe porri allia: hec oīa capiti nocēt. Grossa enim cibaria q̄ digestioni sunt dura grossosq; humores generātia: ⁊ tarde cenare: hec oīa dolorē oculorū faciūt: vn̄ sunt vitāda. Sed si velimus hu. in oculis ⁊ auribus coadunatos dissoluere: su-per fumū aque ca. vbi coctū sit mellilotū oculos apertos te-neāt. Collyriū qđ. ℞. antimoniū tuthiā indicā cum succo co riandꝰ. vel mirabo.citri. cū suc. vuarū agrestiū ꝯditū: aut linū cū aq̄ pluuiali tempatū. Aliud visum cōfortās vel clarificās. ℞. tuthie indie cadimiā aureā antimoniū an̄. ꝯdita in aqua vbi cocta sint belli. sumac suc. vue agre. Aliud. ℞. tuthiam in die cū suc. mara. cōditā. valet etiā piguedo sepie. Aliq̄n oculi patiunt visus defectionē ex acuto morbo capitꝭ ex sanguine de naribꝰ fluēte: aut de vomitu: aut magnis vocibus ⁊ simi-libꝰ: ex his cōcauant oculi desiccant ⁊ deficiūt: ⁊ si qđ est so litū fluere de naribꝰ ꝯstringat ⁊ semp augmētetur cū ieiu-nāt aut laborāt vel fortē bibūt potionē: subueniendū est cū rebus cerebrū mūdificātibus ⁊ humectātibus. vngant cū oleo vio. ⁊ acuti hu. purgent: deinde demꝰ ptisa. cucur. lactu. ⁊ silia. comedāt de carnibꝰ hedulinā porca. oīa elixata. fomē-temus caput ⁊ oīa mēbra cū aqua ro. vbi cocta sint ordeum lactu. vio. ⁊ silia. lauent cū lacte mulieris puellā nutriētis. Si aūt oculi foras exierint ꝓpter aliquā cām vt vocis vel ali cuius rei cephalicā minuamꝰ venā. cathaplasma oculis ap ponamus. ℞. acatiā liciū ypoq̄st. tēpera cū succo mirte. su pini iaceāt donec cathaplasma sup oculos habuerint. absti neāt ab alta voce sternutatiōe ⁊ tussi. de cibo paucā accipiāt quātitatē. Si defectio visus fuerit ꝓpter caliditatē hu. faciē dū est collyriū de mal. gra. aut de mirabol. citri. Si hi oculi habeāt pruritū latētē lauētur cū aqua in qua infusum sit su mac. Si aūt defectio sit ꝓpter frigi. ⁊ hu. apponamꝰ eis col lyriū qđ. ℞. cinamo. cācros mari. cāpho. pilob. amigda. ama. piper. suc. cepaꝝ aquā vbi coctū sit ameos. Et si visus ꝓpter solis splēdorē deficit: vinū nō potēt ⁊ diu dormiant. Si post somnuꝫ oculi sunt graues ⁊ aperiri nō possunt balneū assue faciāt. Sꝫ aures ꝓhibeant a magnis ⁊ acutis vocibꝰ ⁊ sono sicut sunt tonitrua: ⁊ vitādū est ne vermes in eas cadāt aut lapides: aut res sicut sunt reptilia: semp mundificent: et si aliquā vētositatē in eis sentiāt ponāt aures sup fumū aq̄ ca li. in qua coctū sit calamentū anetū. mittamus in aures v: o-leō. vinū coquat ⁊ ex eo aures lauētur: sꝫ caueāt ne intrent in profundum.

De cōseruādis dentibus. Ca.xvj.

Dentes seruādi sunt cū fricatiōibus dicēdis. Si catarrū patiūt a capite descēdētē ad pectꝰ: diaco diō vtant. ꝙ si materia sit acuta sirupū papaue. alb. accipiāt ⁊ sumāt gargaris. de rodomaste. Si materia phleg. fuerit accipiant diacalamētū. eis vo q̄bꝰ cho. catarrꝰ a capite vl̄ pectore ad stoma. descēdit sto ma. existēte ca. subueniēdū ē cū rebꝰ illi materie repugnā-tibꝰ deinde demꝰ modicū cibū priusq̄ stuporē patiant vt ca. stomachi extiguat ⁊ catarro ad stoma. descendēti repugnet sic sunt mal. gra. acetosa pull. gall. in suc. vuaꝝ agre. vel ma cia. cocta. mūdādꝰ est stomachꝰ p vomitū ⁊ vētris solutionē cū rebꝰ cho. purgātibꝰ ⁊ expellētibꝰ sicut mirab. citri. oxise. capno sero ⁊ silibus. ꝙ si materia fuerit phleg. ⁊ stoma. fri. demꝰ diatriō pipeō zinzi. ꝯditū muscatū. mūdemꝰ stomachū cū hierap. nutriamꝰ eos cū desiccatiuis: sic carne ouina assa aut elixa vel frixa cōdita cū pipere carui zinzi. cinamo. ⁊ sili-bus. vinū citrinū bibant. vngendus est stomachꝰ cū oleo nar dino alijsq; ca. Si aūt qđ a capite descēdit ca. est ⁊ stomachꝰ frigi. fuerit tēperata sit medicina. Sꝫ sciēdū est ꝙ iste res di

uerse.f.stomachi ⁊ capitis magnā inferūt corpori molestiam p̄cipue si vētres coꝝ stiptici sint neqꝫ ipsi facile vomāt. Qui stomachū hn̄t ca. ⁊ caput frigi. necessario phleg. a capite descēdit ad stomachū. Sꝫ decꝫ eis curā absqꝫ calefactiōe adhibere: sicut cū oximelle. vomitꝰ de oximelle de aqua ca. valet etiā electuariū qd̄. ℞. anisi maratri in aceto infusi masti. an̄. ʒ.j. ligni aloes spodij sand. alb. mirte ro. an̄. ʒ. iij. ciperi carda. cubebe. an̄. ʒ.j. cāpho. ʒ. ß. fac puluerē ⁊ adde mel. q. suffi. Si aūt vere sit tēperatꝰ stomachꝰ ⁊ qd̄ a capite descēdat sit phlegma demus diacimi. Si vētrē hꝫ stipticū nitrū qd̄ recipit in diacimi. duplicemꝰ. si sint solutiōes nitri dimidiā quātitatē apponimꝰ. Opꝫ si stomachus sit debilis ⁊ patiat abominationē: ⁊ vētrē hn̄t cōstrictum: demus in initio prādij pultes ⁊ lachanū conditū aceto elixū in oleo ⁊ obsomoga. ⁊ carui. Postea demus q̄ stomachū cōfortāt ⁊ egestionē astringāt: sicut citonia pira mala ⁊ silia. qui aūt frequēter patiunt cardiacā phleboto. vtant ⁊ accipiāt sapā coctanoꝝ ⁊ mal. gra. pectꝰ de sand. ⁊ aqua ro. ⁊ cāpho. cathaplasment. ꝙ si cor habent defectū ⁊ stomachū assuescāt sirupū de malis moris coctanis alijsve fructibus cōditis cū musco ambra ligno aloes prohibēdi sunt ne multū subito accipiāt cibū vel aquā fri. et iterū vitandū est ne videāt terribilia. ꝓhibendi sunt ab angustia ⁊ molestia ⁊ tristitia: q: aliq̄n his accidentibus moriunt superueniētibꝰ. Qui epar habēt oppilatū accipiāt apozima de radicibꝰ pul. cumini origani dauci carui apij sumac anisi calamenti. diaciminū valet eis: parū comedāt: caueāt oīa dul. siue sint cibi siue potus ⁊ oīa cibaria grossa ⁊ viscosa. Qui hn̄t paruū epar naturaliter calidum nō māducēt semel sed bis vel ter in die vt paulatim descēdat cibꝰ ⁊ stomachus nō grauet: sed cibi sint tēperati digestioni faciles.

De lapidibus qui generant in renibꝰ. Ca. xvij.

Quibus in renibus subito generant lapides ꝓpter cōtinuū dolorē: hi sunt macilēti. dietā accipiāt subtilē ad digerēdū facilē: ⁊ mediocrē accipiāt dietā: sicut pisces recentes q̄ creant in flumine claro petroso fortiter currēte a ciuitate remoto etiā squamas habētes. gall. pdices ⁊ silia q̄ fuerint crassi subtiliter dietentur sicut de piscibus. de carnibꝰ starnis pull. gall. spinar. crisol. ⁊ filibus. vtant etiā se. cucu. cucur. cū oximel. Qui calidos hn̄t testiculos naturalr ita vt multū spmatis gn̄ent ⁊ amplíꝰ ꝙ opꝫ coitū assuescāt. etiā q̄ cū spma emiserint virtꝰ eis deficit ⁊ stomachi debilitationē patiunt ex nimia delectatiōe laborāt: maxie inde talia patiunt: caueāt coitū ⁊ cibaria sperma augmētātia. Utant spma desiccātibꝰ: sicut ieiunijs exercitijs: in qbꝰ magis inferiora ꝙ supiora laborāt mēbra: ⁊ assuescāt exercitijs: deinde cū aq̄ fri. balneent ⁊ vngant lūbi ⁊ renes coꝝ ⁊ femora opio cū suc. lactu. tēpato: vel suc. coriand. ⁊ spuiue cāpho. bibāt. ligetur sup femora coꝝ plūbū pforatū aspergat in lectis eoꝝ agnus castus ruta lactuca ⁊ silia. Et si sperma coagulatum noceat eis semel coeāt prius tn̄ comedāt cibos laudabiles sanguinis generatiuos.

De mulieribus paruas vuluas habētibus. Cap. xviij

Mulieres paruā vuluā habētes ꝓhibende sunt a coitu ne cōcepti fetus magnitudinē vulue capere nequeāt: aut ꝓpter venarū oppressionē aer subintrare nō valeat: vn̄ mulieres aut pereūt nimio labore: aut ꝓpt conatū infantis p angustū os exeūtꝫ pdicāt. q̄ hn̄t neruos debiles naturalr cū rebus calefacientibꝰ ⁊ desiccātibꝰ regant. ꝓhibende sunt a vino forti puro ⁊ multo coitu. abstineāt ab acetosis pomis malis a lacte a locis fri. q: h̄ oīa sunt eis ꝯria. Qui assuete arteticū dolorē patiunt sicut supius dirimꝰ: ⁊ cōtingit ꝓpter articuloꝝ dolorē ⁊ debilitatē ⁊ hu. plenitudinē a nimijs cibis abstineāt maxie si sint grossi ⁊ assuescant q̄eti: exercitia negligant: nō vtant coitu maxie post cibū: opꝫ h̄ oīa caueāt priꝰ ⁊ assuescāt tēperatis cibis bonū chimū generātibꝰ digestioni facilibus an̄ cibū balne. sic. ⁊ fricatiōibus vtant: et appropinquante doloris tpe hu. qui sunt materia doloris purgent cū phleboto. si sint sanguinei: cū sero caprino ⁊ mirabo. si sit cho. cū pill. de hermodactil ⁊ tapsia si sit phlegma. cū apozima. thimi vl epith. si sit melācho. Si enī hmōi opati fuerimꝰ securi erimꝰ q: nō augmētabit materia illoꝝ hu. qd̄ planiꝰ dicemꝰ cū de diuersitate egritudinū disputabimꝰ: tn̄ inde disputationē fecimꝰ cū disputauimꝰ de custodia sanitatis mēbrorū ꝓut opꝫ. igit cū cōpleuimus disputationē corporū regimina sanitatis exeuntiū ⁊ custodiā: necessario ordo ꝓsequat de regimine corporꝫ suā sanitatē ꝓpter aliquod impedimentū non custodientium.

De his quoꝝ corpora in suis cōplexionibus non possunt pmanere neqꝫ ad tēperamētū mutari. Ca. xx.

Multi nequeūt sanitatē ꝓpter impedimētū negociorꝫ vel negociationē aliquaꝝ reꝝ in hoc seculo opandarū custodire: qdā ꝓpter suā gulositatē nequeūt sumere cibaria moderare q̄cunqꝫ opꝫ: vt nec vnū diete ordinē teneāt. hoc enī si facerēt ⁊ aliqd̄ tps necessitatꝫ euenerit: neq̄rēt ad aliā dietā mutari: ꝙ si inuiti mutent diuersas hn̄t egritudines proinde eos opꝫ fri. aut ca. cauere dietas: qm̄ si has seruauerint: ⁊ ad ꝯriū aliqd̄ deuenerint: patiunt illud absqꝫ nocumēto ꝯuo. vn̄ Gal. de cōsuetudine. Uidi inq̄t quosdā assuescētes balneum aq̄ fri. q̄s etiā parētes coꝝ balneauerūt cuꝫ lac sugerent: ⁊ capita coꝝ discooperta dimittebant: vnūqꝫ indumētū seu vestimentū habebāt: nullā tn̄ molestiā passi sunt: q: hec cōsuetudo eis fuerat ab infantia: ⁊ per totā etate calorē solis nō pauebāt. Ideo nō oꝫ rē custodire cōsuetā: q̄ in ea nō possunt pmanere. Exercitia vo solita nō tradant obliuiōi: q: cā sunt calo. naturalē cōfortādi: ⁊ bonā digestionē faciēdi: ⁊ hu. supfluitatē expellēdi. Silr cōstitutū tps nō habeāt neqꝫ assuetā horā comedēdi: aut negociandi: aut excrcēdi q: sicut comedētes infirmarent hora insueta. balneis alijsqꝫ rebꝰ nō semp ad vnū tps vtant: parū comedāt ⁊ raro coꝝ enī corpa diuersis hu. sunt plena: q̄ si cōmoti coitu fuerint ad aliqd̄ mēbrū pncipale cōcurrūt: ⁊ ad diuersas egritudines: aut ad mortē eos deducūt. Opꝫ ḡ eos i q̄ttuor āni tēporibꝰ purgari cū phlebo. aut phar. aut vomitu. Rursus quicūqꝫ aliqua mēbra hn̄t debilia: cibos materiā augmētantes caueāt: qm̄ inde mēbra deficiūt: verbi grā. capitis dolorē habētes cibos capiti nocētes caueāt sic nuces porri cepe ⁊ silia.

De regimēto infantiū. Cap. xx.

Corpora infantiū: vel senū: vel egritudinē exeūtiū: necesse est ꝓpriū hr̄e regimē custodiēde sanitatis propter defectionē coꝝ. īfantes ⁊ seniores naturalr sunt defecti qm̄ coꝝ calor est defectꝰ: neqꝫ sunt securi q̄n in aliquā pas. incurrāt de modica occasiōe: opꝫ eos regi ⁊ custodiri. egritudinē exeūtes sunt debiles ꝓpter paucitatē sanguinis corū q̄ dꝫ corpora nutrire qui est cā defectionis cal. vn̄ debēt habere subsidiū ad excitandū ⁊ cōfortandū cal. naturalem.

De regimine pregnantiū. Cap. xxj.

Pregnātes ꝓpter fetus grauitatē sunt debiles. Inci piendū ergo a pregnātibꝰ: opꝫ igit cū videmꝰ mēstrua mulieribus cessare ⁊ cū incipiūt fastidire cibū ⁊ abominationē ⁊ vomitū ⁊ sputū ⁊ dolorē in ore stomachi habere: ⁊ malas res desiderāt sicut argillā cretā ⁊ silia: demꝰ eis sirupuꝫ maligra. ad cōfortandū appetitū cōditū cum nuce musca. ligno aloes ⁊ similibꝰ naribus odorifera applicent: manducēt pillu. gallinas cū aceto vel cū succo vuarū agres. neqꝫ comedant vsqꝫ ad saturationē: sed bis vel ter in die ⁊ modicū vt nulla grauitas stomacho inferat: potēt vinū subtile odoriferū paꝝ mixtū. ꝓhibēde sunt a rebꝰ amaris ⁊ diur. mēstrua ꝓuocātibꝰ sicut a ciceribꝰ ruta faseolis apio marat. ⁊ silibꝰ. Et si virtꝰ digestiua deficiat demꝰ hūc pul. stomachū enī cōfortat ⁊ vētositatē expellit desideriū malū āputat. ℞. cumini cinamo. carui apij. an̄. ʒ. iij. ameos thuris. an̄. ʒ. ij. ⁊ ß. mētc sisami zedoarij galāge acori. an̄. ʒ. ij. malig. ʒ. v. fac pul. da. ʒ. ij. Et si necessitas phlebo. vel phar. dandi sit: cauēdū ne fiat in. j. vel. ij. vel. iij. vel iiij. mēse: tūc enī fetꝰ est debilis: q: nutrimētū ē sibi necessariū ⁊ catharti. ⁊ phlebo. minuūt materiā i. sang. q̄ ē eiꝰ nutrimētū. si necessariū ē vt fiat phleb. vl pharmacia. in. v. vel. vj. vel. vij. dꝫ fieri. viij. vel. ix. minime: q: fetꝰ tūc est magnꝰ: vn̄ est necessariꝰ cibꝰ multus. phlebo. ⁊ pharma. nutrimētū minuūt: minuto nutrimēto fetus morit: Sꝫ si mulier multū infirmet: ⁊ neq̄at absqꝫ phleboto. vel pharma. euadere: meliꝰ est vt ipsa sanet ⁊ fetꝰ moriat: ꝙ vtriqꝫ pereāt ⁊ moriant: nōnūq̄ pedes eius tumēt: vn̄ necesse est vt alumē cū aceto tēperet qd̄ pedibꝰ inuolutis iuuat. Itē h̄ modo alumē cū aceto coq̄: ⁊ pānis in eo inuolutis pedes inuoluant: ⁊ chimolea cū aceto tēpata: ⁊ inūcta pedibꝰ valet cū tps pariēdi appropinquauerit cū sapa: vel cum aq̄ tepi

da balneent: et in fonte earũ sedeãt: vmbilici et latera et ibi cũ sisameleõ et eleõ anetileon vnguant: et latera manib⁹ fricent. accipiant pinguia iura et ius pinguiũ gall: aut de pecoribus: qꝫ si ad pariendũ indurent diptami.ʒ.j.cũ apozimate det ad bibendũ. Nidus irundinis lotus et colatus valet: bibit⁹ cũ aq̃ tepi.apozi.fenugre. cũ melle pdẽ.ʒ.ß.de diamargaritõ ꝯfectiõe h facit: valz serapinũ in apozima.cicer℥. ni. faseoli et croci.cõfortãda est virt⁹ hoc mõ: asset caro vituli et agni: deinde ĩ mortario trita cũ odorifero vino veteri et colata potui det. Sꝫ si secũdina post partũ remanserit sternutatio ꝓuocet cũ rad.hellebo.albi cõdisi et silib⁹. potet apozi. sauine faseoli fenugre.cũ.ʒ.j.et ß. galbani.suffumigationẽ faciãt cũ myrrha vel galbano et silib⁹. Si multa purgatiõe debilitant itringãt cũ reb⁹ sanguinis fluxũ stringẽtib⁹. ¶ Infantes de vulua exeũtes in ro.cũ sale tritis inuoluant vt eorũ mẽbra cõfortent: deinde os palatũ gingiue cũ digito de melle inuncto fricent: aures eoꝝ inungant et duobus dieb⁹ iunctis cũ zaccara et sisamel pistato nutriant. omi die balneẽtur: oẽs eoꝝ articuli cũ puluere mirte inuoluant. Sepe ex oleo ro.vel mirti.vngant: oĩa eoꝝ mẽbra fricẽt: masculi pl⁹ qꝫ femie fricẽt q: masculi duriora mẽbra hre dꝫ ꝓpter exercitiũ et labores: et sõmn⁹ in obscuro loco ꝓuocet: vt lumẽ oculoꝝ eoꝝ coadunet: lucidus eñ locus lumẽ dispgit. In fantib⁹ etiã solent euenire ꝓprie pas. sicut hip. dicit in aph. Infãtes oris vlceratio.vigil.vomit⁹ tusses auriũ hu. et tiores patiunt. cunqꝫ dẽtes ꝓducũt tumores et pruritus in auribus ophthalmias spasmos maxime cõstipati. Oportet vnde veniãt intelligere et repugnare his pas. ne veniant. qꝫ si venerit curent cũ medicina os vlceratũ de litar. cerusa oleo ro. et cera sufficienter vngatur: aut de sumac coriandro croco et cera: aut cũ cortice libani et galla cũ melle mixtis et tẽperat℥. Custodiẽda ẽ nutrix a mala dieta nutriat de carne porcu.lactu. cũ aceto. Si aũt vlceratiões alb. fuerint vngant cũ corticibus galle ro.sic.ʒ.ij.cere.ʒ.j.oleo ro. Si sunt nigre sunt mortifere sꝫ tñ sũt curãde cũ succo solatri coriãdri cũ oleo ro. vel vio. et cera. Vomitũ vo si habuerit pueri potẽt decoctiõeꝫ mẽte calamẽti corticũ fistici. cataplasmet stomachus de gall.sandalis ligno aloes acatia et aq̃ ro. Si vomitus sit phlegmaticus ℞. calamẽtũ cro. aristo.lon. cũ succo mẽte bibãt. ꝓhibẽda est a grossis cibis. Si vigilias patiuntur accipat nutrix de semi.papaue.lactu. panẽ asso. nutriatur et zuccara. Si tussiant accipiant electuarium hoc. ℞. dragagã.amid. et zuccara. aliud qꝫ si adhuc tussiãt vngat caput cũ melle. Si fuerint pauidi custodiẽda est nutrix cũ bona dieta: prohibẽda est a grossis et melãcho. cibis et a saturitate. Infantes etiam nõ multũ lactet. Qꝫ si lac grossũ habuerit subtiliari dꝫ cũ apio oximel. maratro et similib⁹: et subtilẽ dietã accipiãt. tumores vmbilici inunctiõibus curent. s. litar. ceruse litij memite coriãd. humidas aures curamus cũ alumine cocto cũ vino tẽperatis: et licinũ eis infusum aurib⁹ imittat. Singiuarũ tumor et prurit⁹ sic curãdus est: faciẽde sunt inunctiões cum adipe gall.butyro cerebello leporis. Cũ dentes ꝓducũt vnguẽde sunt maxille et collum cum oleo vio.calido sepe caput vnguat cum oleo viol.ca. et infundat aq̃ ca. in qua cocta sint camo. mellilotũ et silia. minuendũ est nutrimentũ. caueãt fri. et cali. Si habeãt fe. nutriat nutrix cũ refrigeratiuis. Infantib⁹ vo spodiũ se.po. et suc.maligra.detur. Si habeant solutionem vẽtris cataplasmet de sand.ro. galla acatia cũ succo mente tẽperatis. demus nutrici res stipticas. Si aũt pustulas habeãt lauent in aq̃ vbi cocta sint mẽta ro. et vnguant cũ litar. cerusa aceto. Opꝫ etiã vt et ceteris irrijs accidentib⁹ eis aduenientibus repugnetur. ¶ Bonũ et laudabile videtur vt infans de lacte sue matris nutriat: fet⁹ igit in matrice matris existẽs de mẽstruali sanguine nutrit: sꝫ eo nascẽte natura mãdat sanguinẽ decoctũ ad vbera: et in vberib⁹ in lac mutat ad nutriendũ infantẽ: vt de materia q̃ nutrit⁹ fuerat nutriat. ideoqꝫ lac matris laudabile est. qꝫ si ꝓpter necessitatẽ lac alteri⁹ mulieris accipiat tal eligat mulier q̃.xxx.vel.xxv. annorũ sit et optime cõpositionis et cõplexionis sanguinee et latũ pectus habeat moderatas mamillas neqꝫ multũ vicina neqꝫ multũ remota a ptu: tẽperatã habeat dietã exercitijs et balneis. tẽpat℥ vtat vt supius dixim⁹. q̃ si modicũ lac habeat nutriat cũ ciceribus fabis iurib⁹ frumẽti cũ lacte: lac capri nõ accipiat et bouinũ. ꝓhibẽda est nutrix ab acutis sicut cepis porris allijs et silibus: abstineat a coitu: q: magnũ nocumẽtũ infanti prestat. Trahit eñ menstrua et corrũpit ea: vñ ad vbera nõ possunt ascẽdere: q̃ si ꝯcipiat eo amplius deteri⁹ est: q: melior pars sanguinis vadit in nutrimentũ fetus: mala aũt ad vbera ascẽdit: et in lac cõuertit vñ malũ infanti nutrimẽtũ tribuit. Si aũt fiat grossuꝫ ad tẽperiẽ reducat et subtiliet. Sꝫ si subtile et grossuꝫ his signis ĩ cernit. Si vna gutta in vngue distillata coagulet neqꝫ fluat grossuꝫ est. Si aũt fluat neqꝫ in vngue pmaneat subtile est si sup vnguẽ nõ moueat neqꝫ fluat neqꝫ coagulat mediocre est. Itẽ lacte in vase vitreo misso et vna nocte dimisso: si aquosa pars sursum ascẽdẽs multa sit: terrestrisqꝫ modica subtile est: si vo terrestris sit multa et aquosa pauca mõstrabit esse grossuꝫ: qd extenuare volẽtes modicã et subtilẽ dietã accipiãt: et ecõtrario faciãt si illud ingrossare℥ voluerint. ¶ Pueri lac dimittentes regant cũ balneis: bonos cibos accipiant vtiles chimos gñantes: et q̃ sunt faciles digestiõi: neqꝫ multũ et subito: sed paulatim cibent: q: si multa diuersaqꝫ cibaria accipiãt ducũtur ad spasmũ de repletiõe: et grossam et viscosam dietã: q: est cã gñandi lapidẽ in vesica: pustulas scrophulas et silia. non multũ exercitent quousqꝫ ad quartũ annũ veniãt: post hũc bonũ est si exercitent. Sꝫ vini copiã vitent: coꝝ eñ corpora ca. et hu. natura: et vinũ eoꝝ caliditatẽ et humi. augmẽtat: et capita eoꝝ fumo implet: maxĩe si cali. et hu. fuerint nature. vinũ etiã eos cõmouet ad irã et ad malos mores: mẽtẽ deturbat: modicũ g̃ bibãt qd vrinã ꝓuocet et supfluos hu. expellat: aquã fri. post cibos maxĩe in cal. tpibus nõ caueãt Qꝫ si necessitas phlebotomãdi fuerit vẽtosent: trãsact℥.vij. annis fortioribus exercitijs vtant: et post fricent in aqua ca. balneentur. cũ.xij. annoꝝ fuerint multomagis exercitari debẽt et ministerio diligẽter adiungantur.

¶ De corporibus iuuenũ. Cap̃.xxij.

Omnia corpora iuuenũ in augmẽto sunt posita neqꝫ magis crescere possunt in statu pfecta: necessario in eoꝝ corporibus supfluitas hu. coadunat. vñ aliqñ in q̃sdã incidũt pas. plenitudini ptinẽtes natura eñ supfluitatẽ cibi nõ diuidit: et nõ mãdat eã ad augmẽtũ corpis: sicut in pueritia fecerat. Sꝫ si in corpe coadunent: virt⁹ tñ mẽbroꝝ morbos sustinet et eos excludere põt. Opꝫ aũt nos dare cõueniẽtẽ dietã detet eos vti assuetis exercitijs: neqꝫ balnea aqua cali. multum assuescant: neqꝫ diu in eis morent: sꝫ in hyeme in aq̃ tepida: in estate in fri. Caueant cibos cho.ru. generãtes: sicut allia porros cepas et silia. vnusquisqꝫ boꝝ eã diete quãtitatẽ accipiat quã digerere possit: et quãrũ appetitus desiderat et qd cõsuetũ fuerat: sꝫ bonũ est vt cibos accipiant fri. et hu. pertinẽtes sicut sunt pisces heduli fructus et silia. vinũ bibãt nõ vetus neqꝫ nimiũ cali.: sed bñ cõmixtũ assuescãt phlebotom. pharma. vnoqꝫ tpe quo ꝯueniat. ¶ Senes vo cali. et hu. assuescãt nec multũ vtant exercitijs v̄ illoꝝ debilitat et hu. eoꝝ desiccant: in aqua tepida balneent: et in fonte descẽdãt cibis q̃litates et quantitates tẽperatas habẽtib⁹ vtant. Caueãt fri. et sic. dietã melãcholiã generãtia: sicut carnẽ vaccinã lentes et silia et se oĩno a coitu caueãt. phleboto. et pharma. in tẽporib⁹ anni in q̃bus oꝫ vtant: nã si hac dieta nõ bñ custodiant ꝓ certo infirmant. vñ hip. senes min⁹ ceteris infirmant. vñ cõplexiões eoꝝ nõ cito sicut cetere ca. et hu. putrescunt.

¶ De corporibus senioꝝ. Cap̃.xxiij.

Omnia corpora senioꝝ in senectute et senio constituta sunt debiliora: necesse est vt de his disputatio sequat. Dicam⁹ g̃ naturã eoꝝ esse fri. et sic. tamẽ hu. accidẽtaliter ꝓpter defectionẽ digestiõis eoꝝ hu. qꝫ superfluitatẽ in eis generatã. vnde in initio vitãda est hu. dieta. sit mansio eoꝝ sicca et humi. orientali plage opposita: parum meridiei pertinens Cunqꝫ a somno surrexerint: totum corpus anetilero et nardil. et masticel. vngatur. deinde parum exercitijs exercitentur. Caueant fatigationẽ post exercitiũ quiescant: deinde in aqua ca. et sapida lauent: sꝫ tñ ne virtus eoꝝ deficiat et dissoluat semel in mẽse. Si aũt debiles fuerint semel: post balneũ quiescãt: deinde tẽperatos cibos digestiõi faciles comedãt et cali. et humi. ptineãt: sicut panẽ fermentatũ pisces squamosos alas gall. anseres hedulos agnos ãnuales oua sorbilia q̃cunqꝫ lac poterũt digerere nõ est eis negãdũ: maxĩe si oppi

lationē epatis nō habuerit.caueāt.carnē vaccinā capri.panē azimū ⁊ bestiales pisces quis eni assuetis hydropisim incurrant ⁊ in renibus ⁊ vesica lapidē generāt: vinū citri.⁊ aureū bibāt paruū mixtū ⁊ modicū qđ virtus digerere possit: coꝝ eni caput ⁊ nerui defecti sunt: vñ nequeunt vinū multū ferre: ꝙ si aliqñ grossā dietā acceperit in fine pradij accipiāt cali.electu.sicut diac.diatriōp.ziñ.⁊ silia. Caueāt acuta cibaria cho.ru.gñantia sicut fungos ⁊ cho.ni.gñantia sicut lētes caules ⁊ similia ⁊ cito cōuertibilia sicut sunt mora mel ⁊ similia. Sꝫ de fructib⁹ assuescāt vuas paſ.ficus sic.amigd.nuces: bis igit in die comedāt: sꝫ si fuerit defecti ter.natura eni eoꝝ defecta cibū semel acceptū neqt digerere: nōnunꝗ eis cū cibis m.fe.da sunt: solutiua coꝝ digestionē humectantia coitus ⁊ oīa accidētia aie preter gaudiū sunt negāda. Porro q: hi ꝑpter calo. defectionē cibuꝫ acceptū digerere non possunt: necesse est vt in eis supflui hu.generentur frigidita ti ptinētes vñ cōtingit vt ⁊ dietā cōuenietē q phlegma in eis generet donem⁹ nō tñ assuete ⁊ etiā diuretica sicut oximel vinū subtile comedāt apiū maratrū. Si venter ꝯstipet humectat cū blitis oosomogaro elitis: demus eis ficus sic. cū se.croci portulaci.qb⁹ nō solutis electu.solutiua ⁊ laxatiua.ij.vel.iij.sellas ꝓuocātia sicut oxise.i.diannicon.⁊ silia. multa eni solutiōe virtus naturalis debilitat tyriacā magnā accipiāt: sepe clysterizent cū brete oleo odiomoga. Caueāt acutū clystere: q: vētrē eoꝝ desiccat.vñ Gal.in l.b.de custo. sani. Clystere cū oleo laudabile ⁊ vtile senib⁹ est: q: duros humores ⁊ humectat ⁊ lubricat: mebra sicca humefacit. Caueāt fortes medicinas: sicut hierāp.⁊ silia.⁊ nō nūꝗ sumāt mirabo.bell.cōditos: neqꝫ opꝫ vti vino laxatiuo: natura eni assuete non obedit.

De exeūtibus ab egritudine. Cap.xxiiij.

Q Uia quantū oportuit de regimine oīm etatum disputauim⁹: maxime infantiū ⁊ senioꝝ: de qb⁹ intētio fuerat in hoc lib.necesse est vt dicam⁹ de egritudine exeūtib⁹ de illis.s.qui a feb.⁊ acutis morbis euaserunt. eoꝝ corpora sunt defecta et modicū sanitat̄ hñtia ꝑpter nimiā sui dissolutionē ex fe. facta.paucitas sanguinis est ꝑpter calo.multū exiccantē ⁊ cōsumentē ꝑpter modicū cibū: necesse ḡ naturalis calor paucus est ⁊ de frigidis: vñ debēt aliqđ subsidiū habere calo.naturalē ⁊ virtutē eoꝝ excitās ⁊ augmētās ⁊ fortificās: q autē sic custodiēdi sunt trib⁹ dieb⁹ īuctis cū cessauerit morb⁹ teneāt dietā qua in egritudine vtebant.s.lachana iura panes lotum ⁊ similia: qđ iō fieri oꝫ ne morbus recuperet: deinde ad grossiorē dietā ascēdamus paulatim fm ordinē videlicet ad colla pulloꝝ gallina.starnoꝝ ⁊ coxas alas: ⁊ postea ad pectora ⁊ pisces fluminū laudabilē chimū gñantes: tandē dent pedes aialiū agnoꝝ hedoꝝ ⁊ silia silr ⁊ coste: deinde sic de ta ascēdat vsqꝫ ad alias carnes ⁊ ordinatus ascēsus diete fiat prout virtus eoꝝ sustinebit donec ad cōsuetā dietā veniāt vinū in initio al.ac subtile ⁊ odoriferū bibāt ⁊ dñ cōmixtum deinde ad cōsuetū descendāt. caueant plenitudinem: calor eni neqt digerere nimiū cibū. Silr nō opꝫ eos nec famē nec sitim sustinere: q: calor naturalis debilitat extinguit appetitus: corpora eoꝝ calefiunt ⁊ desiccantur: ⁊ postea infrigidātur: abstineāt se a cali.cibis balneent in aqua tepida sapida tñ raro. caueāt fortia ⁊ multa exercitia solutionē vētris vigilias. hec eni calefaciūt ⁊ desiccāt virtutes eoꝝ nō coeant coitus bonos hu.corpis dissoluit: vñ debilitant. Oportet etiā ꝑquiri an optime a morbo curati sunt ⁊ mūdati ꝑ qđ hec signa cognoscimus. Si eni videant euasisse a morbo absqꝫ vl la crisi sine purgatione apostematibus ⁊ silibus: ⁊ sit crisis imperfecta: pulsum eoꝝ velocē ⁊ spissum sentiamus: aut vrinā tinctā: aut amaritudinē in ore suo dolorē in capite sitim fatigationē grauitatē ⁊ multū sudorē maxime in somno: oīa hec imūdos eos denunciāt. vñ necesse ē eoꝝ corpa mūdificare. Si aūt fatigationē in articulis aut dolorē in aliquib⁹ mēbris sentiūt: noscant apostema ibi esse futurū. ⁊ quodcūqꝫ signū ex eis viderint sciāt morbū esse recidiuū: tūc aūt debēt tenere pristinā dietā quā in morbo vel parum post seruauerunt: vtant ergo tenui dieta ⁊ purgatiōe: maxie si debilē habent appetitū: ⁊ ꝑuis habeāt ⁊ comedāt: virtus eoꝝ est imbecillis: sicut hip.in apho.exeūtes egritu.si nō comederint: aut comedēribus sani nō apparēt: significat ꝙ corpus inanitiōe indiget: hoc nisi fiat morbus recipiocat. vñ hip. nō pura corpa quāto plus nutries tāto magis ledes. Videndū ḡ an signū sanguinis appareat ⁊ minuam⁹ sanguinē quantuꝫ necesse est: nā in corporib⁹ eoꝝ necessarius est sanguis: sanguis quātū opꝫ minuat. Si chole.sanguinē videamus purgemus cho.cū cassiafi.oxise.⁊ silibus.dietā etiā ordinemus. Si aūt post mūdificationē nō alleuiet sciāt ꝙ cibū vltra modū accipiūt: sicut dicit hip.in apho.decrescat ḡ cib⁹ ⁊ accipiāt oxise.cū eni iam dieta seruauerint: ad sanitatē deueniēt.

De obseruādis corpib⁹ a pestilētiali morbo. Ca.xxv.

Q Uia custodiā debiliū corpoꝝ.i. fm aliquā partē sanitatis custodiēde descripsimus. Incipiēdū est a regimine corpoꝝ morbis ꝑparatorum ⁊ repugnationē cause morboꝝ futuroꝝ mōstremus. Dicimus eni occasionē venturorū morborum quā dicimus bifariā diuidi: aut eni fit extrinsecus vt pestilētia quam hip.epidimiā vocauit: aut intrinsecus q aut est de mala cōplexione: aut de malorū hu.copia. Incipiam⁹ ergo ab exteriori. Dixim⁹ in primo lib. q theorica nuncupat vbi de aere disputauim⁹: ꝙ cōmutata aeris cōplexione: et temporibus anni extra naturam exeūtibus fiunt morbi illi pertinētes mutationi. Ex mutatiōe substantie aeris ⁊ ex corruptione ⁊ putrefactiōe morbi generant pessimi: ⁊ mortiferi: sicut pestilentia inordinate feb. variole ⁊ similia. Dicimus etiā ꝙ morbi vniuersaliter de aeris mutatiōe nascētes nō accidūt hoib⁹: qm̄ de mutatiōe cōplexiōis aeris nō infirmant nisi qui similes illi sunt cōplexioni: ⁊ morbi q fiūt propter mutationē substantie aeris plurimū illis eueniūt: quorū hu.ad recipiendū aeris putrefactionē sibi similantē parati sunt: necesse est ḡ cū morbū sentiam⁹ de cōplexiōis aeris mutatiōe: repugnemus cū reb⁹ illi cōplexiōi ꝯrijs cū cibo ⁊ medicina: quā dicem⁹ cū de curis egritudinū disputabim⁹. Si fuerit ex corruptiōe substātie aeris: ⁊ corruptio sit multa ⁊ nascat ex cali.⁊ hu.aeri ptinētib⁹ eū facientibus pu triduꝫ: necesse est vt repugnem⁹ ei cū phlebotomia ⁊ pharmacia hu.cali.purgante: ⁊ frig.⁊ sic. vtant: caueāt aerē cali. ⁊ solē: ⁊ quiescāt in frigi.māsionibus circa quas aqua ⁊ porte septētrionali plage opposite sint: ⁊ domus eoꝝ sint alte in quarū pauimētis frondes ⁊ flores sternant: ⁊ sepe aqua roret: balneentur in aqua fri.⁊ sapida: caueāt plenitudinē cibi ⁊ potus famē ⁊ sitim ⁊ cibū malū chimū generantē. Et si aīalia similiter pestilentiā patiant abstineāt se ab eis: solū modo gallinas pdices oīa iuscellata: ⁊ cōdita cū aceto alijs frigi.⁊ sic.⁊ acetosis comedāt: manducent fructus sicut pira malagrana. coctana ꝑsica citrulos ⁊ similia. Si estas sit et patiant sitim trociscos cāphoratos accipiant cū oxizacca. Scire etiā oportet cali.⁊ hu. cōplexionē habētes magis in hmōi infirmari tpib⁹ ceteris: vñ necesse est cito succurram⁹ eis cū phleb.⁊ reb⁹.fri ⁊ sic.sic supi⁹ dixim⁹. nōnūꝗ autūn⁹ siccissim⁹ est nō pluuiosus: ⁊ estas calidis.⁊ tūc nascit pestilētia q dr causon tertiana.cū chole. vomitu cū angustia: ⁊ siti ideo pri⁹ subueniendū est eis cū fri. ⁊ hu. sicut ptisana siru. ro.cū ꝑsilio .dem⁹ melones palesti. cucur.⁊ silia. Debemus ḡ paſ.venturas ꝓuidere ⁊ ne ad eas pueniant resistere. vbi gra. nōnūꝗ in sqnātiam incidūt ⁊ pustulas i gulā: ⁊ suffocatiōes patiunt. vñ priusqꝫ h incurrāt: subueniēdū est cū phleboto. ventosis in cruribus positis clysterib⁹ hu. deinde cum garga.aq ro.sumac cū sapa de mor̄ de suc.co:iād. ⁊ siseleos ⁊ silib⁹. Itē in h tpe fri.⁊ phleg.morbi eueniunt: sic apople. epilep.⁊ silia: necesse ē iō vt succurram⁹ eis cū mūdificatiuis ⁊ dieta ca. viscosoꝝ hu. extenuatiua. Itē pestilētia qñqꝫ fit ꝑpter putridissimū fumū aeri ꝯmixtū sic de cadauerib⁹ vl herbis vel pomis putridis dissolutū: oꝫ ḡ ab illis locis ad sana mutari: qđ si nō possunt faciāt māsiones in eo loco in quo fumus a vēto nō possit duci: aut habitent in antris vbi nō possit multus aer intrare ⁊ ponant ibi frondes ⁊ flores: fumigent ex aromaticis. s.ligno aloes ambra ⁊ silib⁹. Opꝫ etiā intelligi ꝙ quidā morbi ab vno ad alium mutant sicut lepra scabies phthysis frenesis vari. ophthalmie ⁊ similia. vñ sani sunt prohibendi ne cū eis comedant ⁊ bibant: ne ex eoꝝ spiritu cōtaminati ad eosdē veniant.

De causa morborum. Cap.xxvj.

Causa morborū q̄ ab interiorib⁹ mouet̄: aut est vniuersalis aut ꝑticularꝭ. Ut est ab vniuersali a materia quidē cōplexiōe vniuscuiusq̄ȝ morbi incipiēdū: ⁊ in multis locis scripsim⁹ ꝙ cā ei⁹ est rebus illi cōplexioni ꝯrijs ⁊ oppositis siue sit medicina siue dieta. Plenitudo aūt chimorū si nō fuerit mala nō purgationibus curetur: sed cū rebus eā desiccantibus: si vero mala partim purget̄ ⁊ partim melioret̄. Purgatio aūt plenitudinis in mēbrorū sui cōcauitate ꝑmanētis fiat cū phlebotomia in paucitate: quia phlebotomia humectat ⁊ exiccat ⁊ extrahit ab oībus mēbris maxime sanguinolētos hūo. ꝙ si virtus eorū sit fortis cū phleboto. ⁊ pharmacia curent̄ ⁊ cibum modicū accipiāt. Porro cū mali chimi purgādi sunt: cū cōuenienti pharmacia cōgruisq̄ȝ dietis: ⁊ abstinētia fieri dȝ plenitudo aūt corporis cū phlebotomia pharmacia balneiq̄ȝ indulgētia. Sed si in corpore mala sit materia ⁊ vomitu ⁊ cathartico purget̄: bonaq̄ȝ materia in corpore restauret̄: ergo cū aliqđ signū apparuerit de plenitudine sanguinis sicut in lib. nr̄o theorice diximus: vbi de significationibus fuimus locuti: succurrēdū est aūt cū phlebotomia de vena media brachij: ⁊ minuantur quantū opȝ. Si aūt virtus fuerit: etas iuuenilis tēpus vernale regioq̄ȝ tēperata sanguis vsq̄ȝ ad defectionē extrahat̄: aut quoad rub. co. si nig. fuerit ꝯtinuet̄ ⁊ maxime si cōsuet⁹ fuerit phlebotomia: aut emorroide: aut materia habita cessauerit: sicut Gal. de quadā muliere narrauit: cuius menstrua multis defecerūt mēsib⁹: ⁊ ducta ē ad vltimā maciē ⁊ appetit⁹ defectionē: quā inq̄t cū viderem minui trib⁹ dieb⁹ iūctis sang. iiij. vel tres lib. qđ cū fecissem cōuersa est in paucis dieb⁹ in suā crassiciē. Hmōi aūt mulieris macies fuit ꝑpter mēbrū parui sang. abūdātiā ⁊ multitudinem sanguinis in venis ⁊ arterijs existētē. Et si vt⁹ vel tēp⁹ vel aliud impedierit: paulatiȝ sanguis minuat̄ cū pharma. vel phlebo. ꝙ si etas puerilis sit vētose apponant̄. Si autē medicus vt opȝ quātitatē hu. corpis inuestigare nō poterit ne tradat obliuiōi: sȝ studeat circa eā quātū hūana natura ꝑpēdere poterit. si plenitudinis signū appuerit nō oȝ tardari phlebo. q̄ neglecta diuersi morbi generant̄: vt pustule phlegmones purgatꝭ hu. det̄ corpi bona dieta: phibem⁹ aūt eos a nimio ⁊ grosso cibo: cibent̄ pul. gal. ⁊ siccibus fructib⁹ laganis ⁊ ceteris supradictis: assuescāt qeti: motus em̄ calefacit corp⁹ et eliq̄t hu. q̄ ad q̄dā mēbra fluētes pncipalia ⁊ multa diuersa faciūt pati. Similiter facit bal. deinde iterum videamus: ⁊ si aliquā plenitudinē cognoscamus: alia vice minuam⁹ quousq̄ȝ malā plenitudinis abūdātiā sentiam⁹. Et si nobis aliqua repugnet actio vt nequeam⁹ sanguinem minuere: sicut defectio stomachi curet̄ subtili dieta ⁊ pauca: vt virtutē eorū cognoscimus esse. hoc em̄ custodito natura materiā istā digerit: ⁊ ad bonū cōuertit: q: subtiliat: ⁊ paucitas diete ē ꝯueniēs materie plenitudini: dietā fri. ⁊ sic. accipiat ⁊ digestiōi facilē sicut maligra. suc. sirupū malorū acetosorū oxifeni. cibos iuscellatos fri. ⁊ sic. subtiles: ⁊ si vt⁹ h̄ pati non poterit māducet pullos gal. māsiōes sint fri. ⁊ septētrionales: aspergātur in pauimēto frōdes ⁊ flores fri. hec seruanda sunt quousq̄ȝ sanitatis abūdātiā videam⁹ minoratā ⁊ partim ꝑpter cibi puitatē digestam ⁊ corp⁹ cōuersum in sui naturā. Alij vo si abūdauerint hu. vel corrupti fuerint festinare debemus cū eorū purgatiōe. Si sit chol. rub. ⁊ estas sit precipue si abominationē ⁊ pūcturā patiant̄ in stomacho cum oximel. ⁊ aq̄ cal. alijsve rebus vomitū ꝓuocem⁹. Si nō sit estas catharticū de mirabol. citri. ⁊ similibus ꝑm virtutem tēpus etatē ⁊ regionē ⁊ cōsuetudinē. Ego ꝙ dico. ℞. ʒ. mirabol. citri. oxife. ʒ. x. sirupi ro. ʒ. ij. cho. rub. suauiter ⁊ bn̄ purgare: deinde est necesse bonā in corpe materiā restaurare cū dietis vt sunt gal. ⁊ similia. Si chol. ru. dn̄et̄ purget̄ cū vomitu in estate de se. rad. castanocole. an̄. ʒ. j. ⁊ ß. fac pul. da cum oximel. ⁊ aq̄ cali. Si vo estas nō fuerit purget̄ cū cathartico de agarico. Si aūt cathar. nequeat accipe dande sunt he pil. ℞. agari. epi. poli. sticados. an̄. ʒ. j. bellebo. ni. sal nitri. an̄. ʒ. ß. petre lazuli. ℈. j. fac pul. tēpera cū suc. ozimi da. ʒ. iij. cū ca. dietā hāc accipiāt. s. agnos ānuales iuscellatos: aut pisces assos de fructibus: aut vuas pas. ficus sic. ⁊ similia. de herbis mentā ozimum ⁊ silia. vinū odoriferū cum borragine gariofi. ozimo ⁊ similib⁹ cōditū bibant. Sumāt quotidie de electuario qđ dicit̄ leticia. ʒ. ij. Sirup⁹ valēs melācholicis. ℞. suc. maligra. odorife. lib. iij. coctanorū. lib. v. vini odoriferi dari ⁊ puri ⁊ mediocre tēpus habētis lib. ij. zuccare lib. j. gariofi. ʒ. j. ⁊ ß. ligni aloes. ʒ. ij. frondiū citri. ʒ. v. ozimi borrag. an̄. ʒ. iij. fac sirupū. Caueāt angustiā tristiciā ⁊ irā. ⁊ lȝ his diu obseruatis ad sanitatē nō perducant̄ ad alia tn̄ nō trāseāt. hi enim hu. duri sunt ⁊ inobediētes. vn̄ hip. oīa ꝑm rationē facienti ⁊c. Si sit signū phlegma. purget̄ in estate cū vomitu. Si aūt estas nō sit purget̄ cū pharma. ⁊ stomatico hierap. hierol. asa fetida ⁊ similibus: neq̄ȝ ī initio: sed cū digestū fuerit ⁊ subtiliatum qđ si non sit subtile pri⁹ extenuet̄ cū apozimate rad. deinde purget̄. dietā cal. phlegmatis attenuatiuā accipiāt vinū: citrinū vel aureū bibāt purū ⁊ dietā subtilē accipiāt: tenuis em̄ dieta naturā ꝯfortat ad digerendū phlegma. Phleg. nō est aliud nisi cibus medie coct⁹. vn̄ subtiliata dieta cal. naturalē cōfortat ⁊ digerit ⁊ mutat illud in sang. in cho. aūt rub. aut nig. nullo modo q: sunt sicce.

De regimine corporū suū cursuȝ trāseūtiū. Ca. xxvij.

Primus in theorica vbi de significationibus futurorū morborū disputauim⁹ ꝙ oēs res naturales si augmentent̄ vel minuant̄: aut extra cursum suū exeāt nūciāt morbū futurū aut neutrū: Sic si appareat res extra naturā inuit morbū aut neutrū futurum. Sed incipiendū est de regimine corporū: quorum res naturalis cursuȝ suū trāsierit. Dicamus ergo si quedaȝ res naturalis cursuȝ suū exierit festinādū est vt ad cursū suū naturalē reuocet̄ cū rebus cōtrarijs illis accidentibus ꝑ q̄ a cursu naturali exierit. verbigratia. Si augmētat⁹ fuerit appetitus plusq̄ȝ oporteat: intelligit̄ mala cōplexio fri. oris stomachi dn̄ari: vn̄ dam⁹ vinū cibosq̄ȝ cali. aut si acetosuȝ phlegma videam⁹ villis stomachi inuiscatū esse qb⁹ necessari⁹ est vomit⁹. ꝙ si appetitus minuat̄ os stomachi calefactū esse insinuat: quib⁹ fri. dam⁹: aut cho. hu. stomacho inuiscatos euacuam⁹. Ideoq̄ȝ vomitū cū aq̄ ⁊ oximel. ꝓuocabis. Si auteȝ appetit cali. acuta aut dulcia designat malā cōplexionē frig. oris stomachi dn̄ari: ⁊ dam⁹ frigida cal. extinguētia. Si aūt appetit frig. scim⁹ cali. cōplexionē ori stomachi dn̄ari ⁊ dam⁹ frigida calo. extinguētia. si sitim patiat̄ cali. ⁊ sic. cōplexio oris stomachi dominat̄: ⁊ dam⁹ fri. ⁊ hu. sicut sirupū zucca. ⁊ spodiū. fri. ⁊ hu. cibos naturaliter ⁊ artificialit̄ sumāt ꝑter lac ⁊ pisces q̄ caueāt. si appetitū nō habeāt bibēdi aquā fri. frigi. cōplexio oris stomachi dn̄at̄: aut em̄ phleḡ coadunatū est: vnde dam⁹ calefaciētia sicut mel vinū vet⁹ odorifeꝝ electuariū dyaciminū dyatriō pipeō socrigene vomitiuū ḋ oximel. cū aq̄ ca. aneto ⁊ rad. ⁊ silia accipiāt si phlegma fuerit acetosum. Si aūt egestio augmētata fuerit plusq̄ȝ opȝ ⁊ sit propter nimiū cibū minuat̄ cibus. Si aūt actio nature sit expellentis abūdātiā materie adiuuet̄ natura cum aliq̄ laxatiuo ⁊ nā si citrina sit cū mirabol. citri. Si nigra cū mirabol. inđ. polipo. epithi. ⁊ silib⁹. Si minuat̄ egestio: ⁊ sit ꝑpter paucitatē cibi necesse est plus cibent̄. Si sit ꝑpter stipticū cibū: accipiant vnctuosa iura ⁊ pinguia cū oleo elixa mixta cū obsomo garo ficubus sic. ⁊ silib⁹. Si aūt sit ꝑpter phlegma viscosuȝ ⁊ paucitatē cho. ad intestina descēdētis humectādus ē ventrū cū oxife. hierap. ⁊ silib⁹. Si aūt fuerit ꝑpter ca. ⁊ sic. in intestinis dn̄antē humectat corpus cū cassia fi. māna viol. ⁊ similibus. Si egestio moram fecerit: celeriter exierit: aut cā vnde fiat inuestigāda erit: deinde madefiat. Si vētositatem stomachus ⁊ intestina habuerint: ⁊ sit ꝑpter multitudinem hu. exercitijs vtant̄ tardeq̄ȝ cibent̄. Si aūt sit ꝑpter cibaria vētositatē ḡnantia accipiāt apiū origa. ameos diacalamētū diaspmatō. Urina vltra modū augmentata ꝑpter multam aquā minuenda est. Si ꝑpter actionē nature est ꝑm crisim nō cōstringat̄ nisi defecti fuerit. Tūc dāda est medicina in curis egritudinū dicta. Si aūt ꝑpter renū ⁊ vesice frigiditatē aut ꝑpter mollitiē triferā minorē dem⁹: aut thus cū zucca. Si vrina sit minor ꝙ opȝ: ⁊ sit ꝑpter aq̄ paucitatē aquā fri. bibāt. Si ꝑpter caliditatē ⁊ sic. dam⁹ melones citru. ⁊ eorū spermata. Si ꝑpter hu. gros. det̄ apiū anisum maratrū daucū ameos ⁊ similia. Si cū ardore sit: psilium cū zuccara se. cucume. cucur. ⁊ similibus.

De menstruoꝝ augmento. Cap. xxviij.

Menstrua si augmentent plusq̃ opoꝛtet: ⁊ sit de actione nature sm̃ crisim: aut pꝛopter sanguinis abundãtiã: nõ cõstringant nisi debilitas sibi pꝛopinquauerit. ꝙ si pꝛopter vim expulsiue ⁊ debilitatẽ virtutis retẽtiue fiat: vel largitatẽ poꝛoꝝ vel vie: aut oꝛganoꝝ dissolutionẽ: vtraq̃ bꝛachia ligent: et sumãt acetũ cũ succo poꝛtu. ⁊ bolũ ar. ⁊ sumac. nutriant cũ carne pullina cũ sumac. his non ꝓficientibus cũ medicina curent quam in suo loco scripsimus. Si minuant ⁊ cõstringant: in aqua calida: ⁊ vmbilicus ⁊ pectẽ fomẽtent: vuluam vngãt cũ oleo sambucino: coxe ⁊ crura coꝝ ligent: basilica vena minuat. ꝙ si hec nõ ꝓficiãt cũ medicinis in alijs locis dictis medicentur. Similiter debemꝰ facere ad emoꝛroides si fluãt vel si fuerint cõstipate. Si sudoꝛ sit superfluꝰ ex actione nature sm̃ crisim nõ cõstringat. Si sit ꝓpter nimiũ cibũ minuatur dieta. Si aũt ꝓpter abũdãtiã humoꝛum in coꝛpoꝛe coadunatã excludant cũ pharmacia: sed si fetet significat putridos humo. vñ inuestigãdũ est necessario cuiꝰ hu. sit putredo ista: ⁊ purget cũ rebꝰ cõgruis quã: cõstrigere volẽtes dẽt aquã cali. ad bibẽdũ in qua cocta sint sumac coꝛiãdri se. ⁊ silia: vnguatur coꝛpus cũ oleo vio. vel ro. vel mirti. Sudoꝛẽ aũt si volumꝰ ꝓuocare vnguat cũ camel. anetil. ⁊ similibꝰ: ⁊ oleo vio. ĩ q̃ cocta sint nitrũ ca siafi. i. casialig. cinamo. Sternutatione siue coꝛiza augmẽtata caput cũ aq̃ cal. fomentet in aqua decocta sint camomilla mellilo. ⁊ similia. Si emũctio sit vltra modũ naribus apponimus succũ betonice ⁊ ligni aloes. Si sit cõstricta fomẽtetur caput cũ aqua cali. in qua cocta sint cinamo. ⁊ mellilo. Si sputũ augmentet gargarizet aquã ro. vel aquã decoc. mirte galle coꝛiãdri. Si cõstringat gargarizent hierapi. piretrũ ⁊ silia. Si somnꝰ superfluus sit de hu. cõplexione cerebꝛo dominãte caput calefiat cũ sinapi ⁊ piretro staphisag. cãphoꝛa omnibus pulverizatis: ⁊ cũ melle tẽperatis: similiter de his fiat gargarismꝰ. Si aũt fiat de materia phlegmatica in cerebꝛo existente mũdificet caput cũ hierap. vl' pilulis aureis aut gargarismate pꝛescripto. Si somnus minuat vltra modũ siccitas cerebꝛo dominat. fomẽtet caput cum aqua tepida in qua cocta sint papauer lactu. coꝛtex cucu. vio. nenufar. mãducent papauer lactucas coꝛiandrũ. caput cũ oleo vio. vngat. Cõcupiscẽtia coitus augmentata cali. ⁊ hu. coꝛpoꝛi dominat. res q̃ frigi. calo. extinguẽtes sicut papauer coꝛiand. lactu. ⁊ similia accipiant. Si sit ꝓpter abũdãtiã sanguinis phlebotometur. Si coitus a pꝛopꝛia consuetudine minuat frigiditas ⁊ siccitas coꝛpoꝛi dñatur: vñ calefaciendi ⁊ humectandi sunt cũ carne poꝛcina pecoꝛina cũ cepis vel ciceribus: aut accipiãt ius tritici zinziber diasatiriõ ⁊ silia. Si mẽs turbatur aut grauat phlegmatica materia puppi cerebꝛi dñat: ideoq̃ purget cũ hierapi. hieral. ⁊ silibus. Similiter regenda sunt coꝛpoꝛa a suis qualitatibus in parte mutata: ⁊ obseruanda ne augmẽtata suarũ qualitatũ mutatione ad moꝛbũ deueniant.

De coꝛpoꝛibus extra naturã mutatis. Cap. xxix.

De coꝛpoꝛibꝰ extra naturã mutatis ⁊ ꝑparatis ad tolerãdos moꝛbos disputatio sequitur: igit si quis spõte patit laboꝛẽ moꝛbũ habebit: vñ inuestigãdũ est vnde laboꝛ ipse: ⁊ curetur sicut in laboꝛũ disputatiõe diximus. Si eñ fuerit ex plenitudine calida ⁊ hu. vena media incidat in bꝛachio ⁊ minuatur. Si doloꝛẽ ⁊ fatigationẽ sentit in capite ⁊ pectus ⁊ bꝛachiũ circũdãte mediana incidatur in bꝛachio. Si doloꝛ sit in scapula: ⁊ ad caput ascẽdit: cephalica minuat ⁊ tribꝰ diebꝰ iũctis paulatim minuẽdo quousq̃ sanguinẽ purgẽt: balneẽtur in tẽperatis ⁊ suauibus balneis: dietã subtilẽ ⁊ digestioni facilẽ accipiãt. Jubemꝰ eis vt quiescãt donec cã egritudinis ⁊ fatigatiõis cessauerit: quã cessantẽ ex foꝛtitudine pulsus ⁊ vꝛine cognoscimus digestione. Si fatigatio sit ex plenitudine frigidoꝝ hu. purgentur frigi. hu. Si sudoꝛ vel vꝛina vl' sputũ augmẽtat ⁊ putet copiã hu. ĩ coꝛpe putridoꝝ significat esse: qui rebꝰ supꝛadictis purgetur. Si moꝛphea in coꝛpoꝛe appareat salsum phlegma minuat: ⁊ cõgruã dietã accipiãt. Si vox est rauca ⁊ ruboꝛ in facie significat esse venturã lepꝛã. festinãdũ est cũ sang. detractiõe de vena q̃ in faucibꝰ est aut de cephalica ⁊ paulatĩ cũ apocoꝛesibꝰ multis san. minuatur: demus dietã bonũ chimũ generantẽ: sicut agni heduli gal. ⁊ purget eos cũ apozimate epithi. ⁊ agarici. ꝓhibeamꝰ eos a cibo cholerã nigrã generãte: sicut sunt lentes caul. caro capꝛina ⁊ similia. hãc eñ dietã nisi caueãt ad intolerabilẽ moꝛbũ deueniẽt. Si in coꝛpoꝛe carbũculi aut apostemata nascãtur vlcera nũciãt futura. Phlebotoment q̃ de basilica i. mediana ⁊ purgẽtur cũ cõueniẽti catharti. Si glãdule augmentate fuerint intelligẽdũ est esse de viscosis hu. ⁊ viscosi phlemat; abũdãtia: vñ purgent ab illa materia: ⁊ subtiliter dietent: grossaꝝ aũt dietã caueãt. Doloꝛ in capite in senibus assuetꝰ vl' cuiuscũq̃ etatis sint catharactã nũciat. Festinemꝰ q̃ subuenire cũ pill. õ hierap. hieral. pill. aur. ⁊ silibꝰ q̃bus non ꝓficientibus incidat vena in tẽpoꝛibꝰ ⁊ si õte: caueãt cibos doloꝛẽ capitis generãtes: sicut allia nuces cepas ⁊ lac ⁊ silia. Et si añ oculos q̃si musce vel culices appareant cataractas denũciant: mũdet ergo caput cũ hierap. hieral. ⁊ similibus. cibos chole. nig. generãtes caueant: neq̃ in nocte exerceãt: vel aliquẽ operentur laboꝛẽ qui pertineat laboꝛi oculoꝝ. Jectigatio faciei paralysim sigt: mũdetur ergo caput cũ cathartico: gargari. s. ⁊ supꝛadictis antidotis: similr fiat vbicũq̃ iectigatio est. Cohibeant a cibis viscosum phlegma generãtibus: cal. ⁊ sic. ⁊ fricationibꝰ vtant. Visus ⁊ sensus grauitas epilepsiã sigt: vñ si vene sint plene fomẽtent ⁊ dieta supꝛadicta vtant. Si tumoꝛ ⁊ ruboꝛ ĩ facie sint ⁊ oculoꝝ vene sint plene ⁊ quasi nigre ⁊ doloꝛẽ capitis habeãt frenesim nũciãt. succurrat ergo ad incidendũ cephalicã: ꝙ si virtus sit foꝛtis minuat vsq̃ ad defectionẽ: cibos fri. ⁊ hu. digestioni obiẽdites mãducẽt cathaplasmẽt capita de sandal. aqua ro. cãphoꝛa ⁊ similibus: demus catharticũ de casiafi. mãna ⁊ similibus. ꝙ si assidue tristitiã angustiã ⁊ suffocationẽ patiũt maniaci fiẽt: rationẽ amittẽt: accipiãt apozima epithi hierap. hierãruffini. ⁊ similia. Si vene coꝛum sint plene mediana vena bꝛachij incidatur. Si coloꝛ sanguinis niger sit vsq̃ ad defectionẽ fluere permitte: si vero rub. sit claudat. dieta sit cal. ⁊ hu. sicut ãnuales agni ⁊ heduli ⁊ similia: caueãt cho. ni. gñantia: accipiãt antidota leticiã ꝓuocãtia ⁊ animã cõfoꝛtãtia: mutemꝰ coꝝ animũ a tristicia ad leticiã diuersis musicoꝝ instrumẽtis: ꝙ si frequẽter catarrũ patiunt ⁊ coꝛpa habẽt macilẽta ⁊ pectoꝛa stricta ad piplemoniã ⁊ phthysim veniẽt: vñ oꝫ purgare cerebꝛũ cũ pilulis aureis ⁊ aloe pill. de hiera. interdũ cũ apozimate de aloe: sꝫ si hñt catarrũ demꝰ sirupũ de papauere al. ⁊ cooperiãt capita ꝓpter ca. ⁊ humi. maxime generatas in autumno: humectãda ⁊ impinguẽda sunt coꝛpoꝛa coꝝ grauitas dextri lateris aut hypocundrie nimia pũctio vel extẽsio epatis passionem demõstrat: vnde damꝰ eis oxifenciã cũ apozimate apij maratri rad. ⁊ similia sirupũ de absinthio dialacca ⁊ similia. Similiter faciamus si extẽsionẽ habeãt. Si pũcturã habuerint cali. apostema significat: ideo festinandũ est cũ detractione sãguis de basilica vena. damꝰ eis catharticũ de casiafi. succũ solatri ⁊ scario. cibent et subtili dieta: cathaplasment coꝛpoꝛa coꝝ de sand. aqua ro. ⁊ campho. Si egestio sit alb. ycteriam significat: q: per hoc significatur ꝙ oppiletur furculus fellis debẽs chole. poꝛtare ad stomachũ ad cõfoꝛtandã digestionẽ ⁊ eo oppilato redũdat ad epar: ⁊ admixta cum sanguine: ⁊ delata superius facit ycteriã ꝑinde medicandi sunt sicut in epate calido diximus. Si facies ⁊ inferioꝛes palpebꝛe tumescãt hydropisim scimus esse venturã ⁊ damus subtilẽ dietã ⁊ modicã: pꝛohibemus eos a duris cibarijs vel dietis: maxie dulcibus siue sint cibus siue potus. Jubemꝰ vt operentur ante cibũ exercitia: ⁊ post cibum quiescant: vẽter eoꝝ cũ hierap. ⁊ similibus soluat. Doloꝛ vmbilicũ circũdans cõtinue timpanitẽ significat: quibus tal. pul. det. R. cumini maratri apij oꝛigani ameos carui cala. añ. fac pul. da potui. ʒ. ij. cũ vino odoꝛifero modico. ⁊ similiter cibent: exercitẽtur ante cibũ: ꝙ si habẽt abominationẽ inflationẽ ⁊ ventositatẽ in latere sub hypocundrijs cũ fastidio colicam passionẽ denũciat: quare modice comedant: caueãt aquã frigi. exercitijs balneis ⁊ somno vtantur. laxatiuũ accipiant electuariũ. Cũ doloꝛ ⁊ extensio est in femoꝛibus apostema significat in renibus. Si vero est doloꝛ exterius apostema in exterioꝛibꝰ

lacertis

lacertis expectabis. Si interius: apostema nascatur in substātia renus. vñ basilica vena infirmi lateris incidatur: accipiāt se. cucu. citru. cucur. τ psilium. cuꝫ sirupo viola. cathaplasmentur de sandalis ro. cāphora. litio. bolo ar. cū suc. sca. τ coriādri temperatis: purget cum cathartico de casiafist. τ similibus. Si in fundo vrine arena fuerit: lapidē in renib⁹ demonstrat. subtiliter ꝗ cibētur: tēpate ante cibū exercitetur deinde materia purget. ꝓhibeātur a multo τ viscoso cibo. Silr si in vrina hypostasis sit sicut litargiriū vel argilla: denūciat vesicā lapideꝫ hr̄e: ꝓhibeātur a multo cibo grosso τ viscoso ma͡ie dem⁹ subtilē dietā modicam. τ diureti. vrine ꝓuo. sicut se. cucur. apij: τ similia. ardor vrine vulnera in vesica τ in vētre innuit: τ damus frigida τ hu. sicut ptisanum cum amigdalis. psilium. se. cucu. cucur. τ similia. Caueāt grossam τ dulcē dietam siue sit cibus siue potus. Pūctura τ dolor in intestinis vel stomacho cū solutiōe dissinteriā denūciat. vñ dam⁹ hanc dietam: que. ℞. psilij. boli. τc. qui pruritum habēt in pectine emorroydes sunt venture: ꝓhibem⁹ eos a melācolica dieta. vngam⁹ vētrem cū oleo lini vel cū oleo crisomiloꝝ.

¶ De corpis ornamēto. Capi. xxx.

Bonum est vt sana regam⁹ corpa τ eoꝝ ornamentum τ cōplexioneꝫ τ cōpositionem custodiam⁹: vnde incipiēdum est a capillis. opꝫ eñ regi capillos ne cadāt. cadūt eñ aliqñ ꝓpter impetigineꝫ aut nimiam sic. vñ caput lauari opꝫ cū suc. malue aut bliete: myrto aut iure ciceris vel lupini: cū apozimate coloquintide: aut cū felle taurino: aut aloe cū suc. myrte: sed tñ prius vngatur cum oleo viola. deinde cū sup̄adictis oī hebdomada semel aut bis in bal. masculi sepe caput radāt τ lauēt: cū supradictis. his factis securi erūt ab ipetigine τ capilloꝝ casu. Sed si velim⁹ eos confortare ne cadāt τ curare ne ad caniciem ducantur cum oleo myrtino cum oleo in quo cocti sint embli. mirab. indi. τ suc. myrte: aut cum oleo lapdanino: aut absin. aut papaueris rubei inungātur. Si aūt capilli cā acute pas. cadant tollendi sunt cum psilotro: τ vngatur caput cum superioribus. Si capilloꝝ radix desiccata fuerit: τ ipsi defluāt: vngātur oleo viol. amigd. lauētur cū muscilagine lini. Si pili barbe morētur ad exeūdū: aut supcilia sunt rara: vngātur cū muscilagine vel cū oleo pomi citri. caput etiam vngatur cū amigd. amaris vstis τ baccis lauri cū oleo tēpatis. ¶ Canicies si ante tp̄s venerit ꝓhibemus eos a cibis phlegmaticis: τ dam⁹ ea ꝗ sunt sicca naturaliter τ artificialiter: vt assa: frixa: vetus vinū puruꝫ bibāt. damus vnaquaqꝫ hebdomada tripheram magnā vel minorem: aut antidotuꝫ anacardinū: raro tamen. Et si canicies venerit in ꝓprio tp̄e: hec nō ꝓsunt. vñ necesse est cū hoc vnguēto vngātur. ℞. gallaꝝ ī oleo vstaꝝ. ʒ. x. leris vsti aluminis ana. ʒ. iiij. sal. gem. ʒ. j. fac pul. cum aqua ca. tēpera τ vngatur caput: ex eo in nocte τ desup flores blietaruꝫ τ sambucoꝝ ponātur. mane vo cum aq̄ tepida lauet postea oleo myrtino vngatur. Itē. ℞. aliud floris nucis puluerizati ferruginis plumbi vsti: añ. cocta in aceto ad spissitudinem: papauer ru. flores fabe: oīa trita in mortario plūbeo τ puluerizata cū oleo sisamino tēperētur: postea spacio. xj. dierū ad solem dimittātur oī quarta die agitentur. Aliud ℞. calcis viue. ʒ. j. litar. ʒ. j. τ ß. crete ru. ʒ. ij. cum ca. temperetur. Oleum lapdani tingit cōfortat eos. ℞. olei myrtini. lib. j. lapdani. ʒ. j. coquātur in duob⁹ vasis quousqꝫ species liquefiant. Oleū emblici mūdati myrte corticis: radicis pruni alspini ana: coquātur ad tertiā cum aqua. deinde coletur τ mittatur in eis eq̄le pōdus olei sisanimi τ coquantur in duplici vase quousqꝫ solū oleū remaneat. Oleū absin. silr valēs. ℞. baccarū lauri lapdani absin. pomoꝝ cipressi añ. fac pul. τ ligatum in pāno dimitte in oleo myrtino spacio vnius hebdomade. deinde ex eo vngātur. Crispos capillos facimus: sicut in viatico dixim⁹. planos aūt curamus cū rebus ꝗs dixim⁹ siccitati capilloꝝ ꝓfuisse. Et si volūt aliq̄ ne pili sub alis vel p̄ijs velociter nascātur: τ pulcherrimam habeant faciem: faciāt ꝗ in viatico scripsim⁹. τ fissuras manuū τ labioꝝ curemus cū oleo viol. adipe anseris τ cera.

¶ Explicit liber primus.

¶ Capitula secūde particule practice.

¶ De diuisione curationū egritudinum. Capi.j.

Quia disputationem custodiēde sanitatis: vt oportet cōpleuimus: ⁊ repugnationem futurorum morboꝝ: in precedenti particula rōnabiliter scripsim⁹: necesse est curas p̄sentiuꝫ morboꝝ dicam⁹: primo tñ diuidēda est cura egritudinuꝫ. Dicamus ergo ꝙ curatio egritudinuꝫ tripliciter fit: aut cum dieta: aut pharmacia: aut chirurgia. Sed incipiēdum est a dieta ⁊ medicina. Curatiōis itaqꝫ intētio tribus modis est. Unus est simplicis medicine disputatio: ⁊ vniuscuiusqꝫ medicine ostēsio: videlꝫ cuius virtutis ⁊ nature sit. Scd̄s est vniuscuiusqꝫ morbi disputatio: et que medicina simplex: ⁊ q̄ cōposita sit eoꝝ curatiua. Terti⁹ modus est mēbroꝝ disputatio a capite incipiēdum: ⁊ ordinate dicēdum est vsqꝫ ad pedes: vt qui morbi quibus mēbris eueniāt: ⁊ q̄ sit eoꝝ cura. his em̄ scriptis facillime inueniet quis vtilem medicinā egritudinum. Incipiēduꝫ est ḡ de vtili medicina q̄lis sit cōplexionis virtutis ⁊ iuuaminis.

¶ Qr̄ medic⁹ scire dꝫ vires simpliciū medicinaꝝ. Ca.ij.

Oportet aūt medicum egritudines curare volētem prius studere ad sciēduꝫ simplicē medicinā cui⁹ sit nature iuuaminis ⁊ virtutis. Uirt⁹ itaqꝫ simplicis medicine trib⁹ modis est: vna est complexio ⁊ natura. Scd̄a est actio a p̄ria ꝓcedēs. i. maturatiua: mollitiua: induratiua: dissolutiua: oris venaruꝫ aperitiua: carnium minutiua: attenuatiua: doloꝝ mitigatiua. Tertia est lapides frāgens: vrinā ⁊ menstrua ꝓuocās: pectus mūdificās: lac generās. ¶ Quicūqꝫ vult scire has virtutes: pri⁹ studeat qualiter possit eas ꝓbare. Cūqꝫ hoc scierit opꝫ priusq̄ de simplici medicina disputem⁹: ostēdamus quō ꝓbāda sit. Quaꝝ ostēdēdarum. vj. vie sunt. Prima vt ꝓbemus eam in corpibus infirmātibus. Scd̄a velocitas ⁊ tarditas sue mutationis. Tertia sue coagulatiōis tarditas vel velocitas. Quarta sapor. Quinta odor. Sexta color.

¶ De ꝓbatiōe medicine p experimētum. Capi.iij.

Certissima ⁊ veracissima medicine ꝓbatio ē in corporib⁹ ꝓbāda: sed tñ cum magna cautela: sicut antiqui dixerūt. ſm hoc placitum cōfirmauit Galie. ī simpli. libro medicinaꝝ. Medicina ergo octo modis ꝓbatur. Unus v̄o est: vt sit oībus accidētib⁹ mūda: vt actio sua nature pateſiat. Alius vt sit morb⁹ simplex: cui medicina sit ꝓbāda. Tertius vero modus est vt medicina ꝓbetur multis diuersisqꝫ modis. Quartus vt nec debilior: nec fortior sit morbo. Quintus vt actio eius inuestigetur vtrum citissima aut tardissima sit. Si enim tarde calefaciat corpus prius tñ illud infrigidans manifestum est actionē illius accidētaliter esse. silr̄ est intelligi in ceteris qualitatib⁹. Sextus vt perquiras vtrum actio eius sit in oībus corpibus eq̄lis: an nō. Si em̄ est equalis cōstat eam naturalē esse. nam si nō est eq̄lis accidētalis est. Septim⁹ vt ꝓbetur in corpibus q̄bus cōpatit̄. Nam nō est necessariū corpa passeꝝ infrigidari iusquiamo eo ꝙ hūana ex eo infrigidātur corpa. iusquiamū em̄ nō occidit passeres: sed eis iuuamētum est. cā quasi hec est: q: vene eoꝝ ad cor eūtes sunt āguste vñ neq̄t iusq̄amuꝫ ad cor penetrare: morās ergo mutat̄ in naturā eoꝝ: ⁊ bñ digerit̄. Itēꝫ nō est necesse hoīes ex helleboro nutriri sicut coturnices. his em̄ est iuuamētū. Octau⁹ v̄o modus vt ipa medicina differat a cibo. nā medicina calefacit ⁊ refrigerat q̄lita te: cib⁹ vero cū tota sui sub̄a ⁊ crescit ⁊ augmētat ꝓpter cōitatem quādam quā hꝫ cum eo: vñ cum his octo modis Ga. ꝓbare testat̄ optimū esse dicēs medicamentū in tēpatis corporib⁹ ꝓbari. virtus em̄ eius in ipsis ꝓbata cito manifestat̄ quocirca tēpata medicina q̄liter in nō tēpatis opet̄ cogscit̄.

¶ De ꝓbatione medicine p velocitatem ⁊ tarditatem sue alterationis. Capi.iiij.

Probatio medicine vtrū velociter tardeve mutet̄ p suū calorē nobis ōndit. ea medicina em̄ ad ignis calorē cito pmutata calida esse ptātiue mōstrat̄: sꝫ nō ꝯseq̄tur oēs res ī hūana corpa mutari. Ea em̄ q̄ sunt subtilis sub̄e obtuse ⁊ nō rare pñt teri ⁊ puluerizari tenuissime ⁊ hūana corpa calefacere. Sed si grosse sint sub̄a ⁊ rare necessario p ea corpa minime calefiunt: ad ignis tñ naturā pñt mutari. nam vrūtur ⁊ ꝯsumūtur. calor em̄ hūan⁹ nō itidem operat̄: ideoqꝫ hūana corpa nō calefaciūt. vbi grā. Si oleū ⁊ calam⁹ seu pili abigne tāgunt̄ mox ipsis inuitis vrunt̄. Sed si humanū corp⁹ de eo sit inunctū nō cito calefiet nec calor q̄ apparet generabit̄. Oleum em̄ grossum est ⁊ viscosum: vñ ⁊ corpi adeo iuiscat̄ cito ⁊ ab eo nō separat̄. Ideoqꝫ cā sue subtilitatis non pōt subtiliari ⁊ diuidi. cū aere mixtū ⁊ humanū corp⁹ ingrediēs calefacit: sed corpe aq̄ infuso: q: cito se diuidit ⁊ cū aere mixto corp⁹ ingreditur ⁊ infrigidat. Itē grossicies olei ⁊ subtilitas aq̄ aliter cognoscit̄. Aqua em̄ oleo mixta sup ignē apposita priusq̄ oleū ꝯsumit̄. Itē calam⁹ ⁊ pili lꝫ mox vt ab igne tāgant̄ ꝯsumātur. humanū tñ corpus non cito calefaciūt: qd̄ duob⁹ modis fit. vno ꝓpter essentiā caloris ignis: alio ꝓpter naturā materie. Essentia em̄ ignis calidissima ⁊ subtilissima ē. vñ velociter corpa penetrat: diuidit: dissoluit: ⁊ cōuertit in suā naturā: calor aūt hūan⁹ nō silr̄: q: quidā grossus est ⁊ debilis ⁊ fumosus: ꝓinde nō cito cōuertit corp⁹ in suā naturā. Nam oē qd̄ humanū corp⁹ calefacit prius a corpis calore calefit: deinde in suā naturā mutat̄ corp⁹ calefaciēs. Ex natura materie: q: calam⁹ ⁊ pili neq̄unt teri ⁊ in puluerē redigi: nisi calor hūan⁹ mutet ea ī suā naturā.

¶ De velocitate ⁊ tarditate coagulatiōis. Ca.v.

Uelocitas ⁊ tarditas coagulatōis medicine suā frigiditatē ostēdūt. nā si sint due medicine in grossicie ⁊ subtilitate eq̄les: ⁊ sup frigida ponātur: q̄ earum citi⁹ coagulat̄ frigidior est. Que si sint ineq̄les. vna tñ grossior sit velut altera frigidior ē: eq̄liter coagulabunt̄: grossa tñ ꝓpter sui grossitiē magnā coagulabitur: ꝙ si vna min⁹ sit grossa altera: q̄ altera frigida: neqꝫ eque coagulabit̄: que grossior est ⁊ frigidior citius q̄ minus frigida ⁊ grossa coagulabitur.

¶ De tentatione medicine per saporem. Ca.vj.

Tentatio medicine p saporē innuit nobis cōplexionē ⁊ virtutē suā aptius q̄ per odorē. vñ incipiēdum est ab eo. Sapores igit̄ principalr̄ dicimus esse octo. s. dulcis: vnctuosus: amar⁹: acutus: salsus: stiptic⁹: acetosus: pōtic⁹. insipidus v̄o īter sapores nō est noiand⁹: q: ipse stat p se. Omē em̄ qd̄ ad liguā venit: aut facit sensuꝫ pati aut nō. Nō faciēs pati dr̄ insipidū sicut aq̄ pura: aut terra pura. Inuenim⁹ em̄ inter medicinas q̄sdā terrestres ⁊ q̄sdā aquosas. terrestres: vt ē tuthia: cathimia: cerusa: amilū: ⁊ silia. Aquosas vt ē albugo oui oleū sal nō hñs: cū oleo tñ aerea ps cū aq̄sa dñat̄: ⁊ albugini oui terrestris ps ⁊ aq̄sa. que q̄deꝫ nullā dāt gustui passionē. Eoꝝ v̄o q̄bus gust⁹ patit̄: alia delectatōem alia nocumētū inferūt. Delectatōem inferētia hūane cōplexioni sunt ꝯueniētia ⁊ ꝯferētia: vtpote sibi silia. hoꝝ q̄dem cuicūqꝫ dñat̄ aquositas vnctuosum dr̄. Id v̄o qd̄ terrestreitati subhcit̄: dulce dr̄. Un̄ si aquosuꝫ ⁊ dulce cōmisceant̄ saporitum vl̄ saporiferꝫ nūcupat̄. Id ergo dulce dr̄ qd̄ cū ad liguā venerit suā iplet cōcauitatē ⁊ aspitateꝫ ei⁹ leniēs ⁊ acumen obtūdēs. id v̄o facit vnctuosuꝫ cui⁹ tñ sapor nō itidē vt dulcis recipit̄. Saporitū v̄o inter dulce ⁊ vnctuosum mediocre est. Nocumēta ligue inferētia pūgitiua sunt: quoꝝ alia sunt q̄si inūcturā separātia: alia v̄o sine acetositate ad dulcedinē mutāt̄ sicut dactili: dulcia mala ⁊ silia. Que q̄si inūcturā sunt separātia: eoꝝ em̄ alia q̄deꝫ oēs ptes lingue coadunāt: alia em̄ eas separāt. Hoꝝ v̄o q̄ sunt separātia: alia grossa terrestria: alia

subtilia τ ignea. Grossa terrestria q̄daꝫ linguā adeo separāt τ lauāt donec eam exasperēt τ amara vocatur. Alia separāt τ lauāt linguā: nō tñ in vltimo.i.summa asp̄itate τ denoiant̄ salsa. Ea vo q̄ sunt subtilia τ ignea minuūt τ pungūt linguā τ vocātur acuta. Itē grossoꝝ terrestriū linguā coadunātiuꝫ alia adeo cōstringūt donec asp̄itateꝫ ḡnent τ noiant̄ pōtica. Alia vo min⁹ coadunāt τ ꝯstringūt τ dicūtur acetosa. Igit̄ octo sunt sapores ḡnaliter.i.vnctuosus: dulcis: salsus: amar⁹ acutus: stiptic⁹: acetosus: pōtic⁹. insipidus vo nō est vt diximus noiandus. Omē dulce tēpate calidū est: vñ mollificat τ coq̄t absq3 calefactiōe. Omne vnctuosuꝫ ē aquosum τ aereū ideo mollificat τ calefacit sine nimia calefactiōe. Oē salsum est terreū calidū non tñ igneū: q: mūdificat τ colat sine calefactiōe. Omne amaꝝ terrestre modicū hñs caliditatis: ideirco mūdificat τ oppilationē aperit grossiciem extenuat absq3 multa calefactiōe. Omne acutū calidū τ igneū: quocirca attenuat mūdificat τ vrit. Omne stipticū τ ponticū sunt frigida terrestria: hac de re coadunāt oppilāt: τ īgrossant: τ infrigidāt: τ desiccāt. Oē acetosum ē aquosum τ subtile: ꝑpter h̄ attenuat: apit: incidit: mūdificat infri. τ desiccat. Sed tñ opꝫ scire ꝙ q̄cūq3 ca. τ sic. frigida τ hu. dicim⁹ nō sunt oīa eq̄lia: sꝫ diuersa: sed q: sunt de q̄ttuor elemētis vbi pl⁹: vbi min⁹ ex illis ꝯsistētia. Stipticū tñ τ acetosum sunt in frigiditate eq̄lia sed stipticū est grossum: terrestre. Acetosuꝫ: aq̄suꝫ: τ subtile: sensu: τ rōne intelligit̄. Sensu q: videm⁹ q̄sdaꝫ fruct⁹ ab initio pōticos esse τ siccos stipticos sue arbori siles: sicut sunt vue coctana mala: q̄ paulatim a stipticitate τ pōticitate sua ad hūiditateꝫ τ maturitatē veniūt. Quedā vo prius ad acetositatem veniūt τ ab acetositate tēdūt ad dulcedinē: vt vue τ silia. Quedā vo sine acetositate ad dulcedinē mutant̄: sicut dactili dulcia mala: τ silia. Et fruct⁹ nō coquūtur nisi cū naturali calore q̄ est interi⁹ aereo īmixto q̄ est exteri⁹. Stiptica vero τ pōtica: q: frigida sunt τ grossa: τ mutatio coꝝ nō est ad acetositatē nisi cū calore: mōstrat̄ em̄ p calorē ea subtilitate τ acetositate mutari. Rō est: q: pōtica τ stiptica sunt tarda τ dura ad penetrādum corp⁹ hūanuꝫ τ plurimū coꝝ actio exteri⁹ ē. q: coadunāt claudūt τ inspissant cutem: q: ligāt frigiditatē τ grossiciē. nam frigiditas ꝯstringit τ cōstipat τ inspissat cutē τ grossiciē hꝫ nō pforabilem: sed acetosa cito penetrare: τ in corpib⁹ interiora pforare videm⁹: ꝑinde subtilia dicim⁹. rursus acetosa dicim⁹ subtilia: q: de calore nō forti sunt: sicut videm⁹ cibū in stomacho mutari in acetositatē cū a stomacho nō bñ digerit̄. Stomach⁹ em̄ infrigidat⁹ nō valēs digerere cibū: ꝯuertit eū in acetositatē: sicut videm⁹ ī lieteria. Lac em̄ τ vinū si in frigidissimo stēt loco nō mutant̄ in acetositatē: sed si in aliq̄ acri calore tāgūtur: fiūt acetosa. Preterea nullū acetosum est frigidissimū. calor em̄ est cā acetositatis: neq3 repim⁹ aliq̄d esse frigidissimū acetosum. Stiptica igit̄ τ pōtica grossa sunt τ terrestria. Acetosa vo subtilia τ aquosa. dulcia vo τ amara ca. sed dulcia ca. sunt τ hu. tēperate. silr̄ vnctuosa. amara vo calidiora sunt τ sicciora: qd̄ sensu τ rōne intelligim⁹. sensu: q: si ad aliq̄d liq̄duꝫ interiori calore τ exteriori coquat̄ ad dulcedinē immutat̄. Calore em̄ augmētato ꝯuertit̄ in amaritudinē sicut fit ī melle. Mel em̄ induratū in amaritudineꝫ mutat̄: qd̄ si ad ignem coq̄tur fit amari saporis. rō est: dulcia em̄ τ amara videt̄ esse colatiua τ mūdificatiua. Mel em̄ tēpate colat cū suauitate q̄dā: neq3 saporat aut diuidit linguā. Amara vo fortiter colādo iuuāt mūdant τ saporāt linguā cū horribilitate: vñ videm⁹ terrestria esse grossa. Amara tñ ꝑpt̄ h̄ dicim⁹ esse sicca: q: nō putrefiūt. Acuta calidiora τ subtiliora amaris: q: sūt ignea: ideoq3 rodūt τ incēdūt τ eliquāt τ corpa faciūt tenera. amara vo q: min⁹ sunt calida sunt grossa ac terrestria: si exteri⁹ ponāt̄ τ lauabūt τ mūdificabūt. Interi⁹ aūt posita hūores grossos extenuabūt oppilatiōes venaꝝ aperiēt: grossam capitis ac pectoris hūiditatē mūdificāt: ideoq3 paralytic̄ subueniūt: cito em̄ penetrāt sicut acuta: nec morātur aut īdurātur sicut pōtica aut stiptica. Salsa ca. sunt τ terrea: minoris tñ sunt calidita. tis ꝙ amara.

¶ De scia vtutꝫ medicīe p odorē. Ca.vij.

Scietiā vtutꝫ medicine p odorē opꝫ scire. Olfact⁹ em̄ patit̄ p fumosa aīs p fumū sicut gust⁹ p saporem. nam videmus acutū vt allia τ cepe nō minus ꝙ gustum sapores: olfactū facere pati. Silr̄ multa q̄ īmūda sūt τ putrētia nō gustant̄ quoꝝ naturas odoratu cogitim⁹: cū em̄ gustātur ꝑpt̄ malū odorē ipsa mali saporis esse ōndūt̄: sed tñ q̄dā sunt q̄ naturas suas p odorē nō sūt demōstrantia. Causa ūt hec est: q: vel ex diuersis q̄litatib⁹ cōposita sūt: aut q: null⁹ sunt odoris. diuersaꝝ q̄litatū sunt odorifera: marīe rosa cui⁹ odor sue nature nō ꝯuenit. hoc ei⁹ sapor ꝑstat̄: est aūt cōposit⁹ de amaritudīe pōticitate τ aq̄sitate. Pars vo amara calida ē τ subtilis: ps vo pōtica frigida grossa τ aq̄sa insipida īter grossuꝫ τ subtile mediocris. Odor aūt nō ē nisi res fumosa aerea a corpe p caliditatē dissoluta: qd̄ em̄ aerē odorādo dissoluit: nihil ē pter fumosum aerē. qd̄ em̄ a rosa dissoluit̄ nō est a tota suba: sed ab ea pte q̄ subtilis ē. ꝑpt̄ hoc oīs res hñs odorē est calida: ei⁹ tñ odor nō totā ei⁹ subam ostēdit esse calidā marīe ī rosa. Que aūt null⁹ odoris sūt sicut salsa τ dulcia nō ostēdūt suā ꝯplexionē nisi p saporē. fum⁹ em̄ qui ab eis dissoluit̄: aut est pauc⁹: aut īter subtilitatē τ grossitudinē nō est tēpat⁹: ꝑinde nō ꝯuenit odoratui: q̄re acetosa τ acuta oāt odorē sapores suos ostēdētem: salsa vo τ pōtica minime ipsa em̄ sūt pōtica grossa τ frigida: τ de frigidis nō dissoluit̄ fumosum: q̄ aūt odorē habēt caliditatē τ subtilitatē in suis substātijs esse designāt: nō tñ caliditatis τ subtilitatis quātitatē: ideoq3 rerum ꝯplexiōes τ naturas p ordinē certissime nequiuimus cognoscere.

¶ De cognoscēda medicina p colorē. Ca.viij.

Color min⁹ ꝙ odor cōplexionē ōndit reꝝ. diuersas reꝝ cōplexiōes vni⁹ coloris īuenim⁹: qui tñ aliq̄n demonstrātur sicut videm⁹ in multis radicib⁹ τ seminib⁹. vbi gra vt cepaꝝ sq̄llaꝝ q̄cūq3 ē alba min⁹ ē calida: q̄ vo rubea calidior. Silr̄ cicera faseoli τ multa alia si nigra sunt calidiora esse dicam⁹: si alba minoris caliditat̄. Hec em̄ ē via p quā simplicē medicinā tētare possum⁹: tētatio tñ dꝫ fieri cū magna cautela in corpib⁹: nō em̄ sum⁹ securi q̄n res ꝑbāda mortifera fit. Opꝫ ḡ medicū si aliq̄d ꝑbatū īuenerit ad curādos egros sufficiēs non laborare in alijs ꝑbādis molestū em̄ est. Item oīs medicina qua nūc medici opant̄ nō pri⁹ in hūanis corpibus ab āt̄iqs ꝑbata fuit: sed multis diuersisq3 modis quedā fuerūt cū inuētiōe ꝑbata. Quedam spōte accipientes calefacit eos aut infri. aut humec. aut exic. q: medici postea in alijs corpib⁹ ꝑbauerūt. Alij vo multū laborauerūt in cogitādis τ disputādis rōnib⁹: sꝫ ipsi formidolosi nō ausi sunt ꝑbare: ꝙ cāe multe cognitiōis ei⁹ in somnijs venerūt q̄liter vigilādo eā inuestigauerūt: vñ cū sua audacia eam in corpib⁹ ꝑbauerūt: tādem īueniētes ea rei amāde esse vtilia scripserūt. Quidā in quibusdā irrōnabilibus animalib⁹ ꝑbauerūt q̄dā que hūanis corpibus data iam fuerūt illius magni iuuaminis cui⁹ in irrationabilib⁹ aīalib⁹ fuerāt: deinde indubitāter ea scripserūt. Hippocrates aūt a quadā aue marina clystere facere didicit: q̄ dū vltra modū pisces comederat τ egestio sua indurata esset: os suū fundās īplebat aqua cōuersoq3 capite mitteb̄at rostrū in anum deponebatq3 aquā in ore cōceptam in culū. vñ statim fiebat solubilis. vñ Hip. illud in hoībus cōstipatos vētres habētib⁹ ꝑbauit: τ cōstipationi vtilissimū inuenit. Ampli⁹ reptilia sicut tyri τ serpētes ī hyeme frigidisq3 tpibus intrāt interiora terre: τ supini iacēt vñ visus coꝝ obscurat̄ τ deficit: vere aūt veniēte foras egrediunt̄ visum defectū habētes: tūc eūtes īueniūt maratum: cui⁹ frōdib⁹ comestis vertūt oculos circa herbas visusq3 eis restaurantur: qd̄ olim medici explorātes succū illi⁹ herbe ī collyrijs oculoꝝ miscuerūt: τ īueniētes eum magne vtilitatis esse scripserūt. Dicūt iteꝝ q̄dam accipitrem dolorē vētris habētem: epar delphini comedere: moxq3 a dolore liberari. Sunt τ alia ꝙplura p q̄ āt̄iqui taliter medicinā in hoīb⁹ ꝑbauerūt ꝑinde hec ars nō in pauco tpe inuēta fuit: q: q̄dam a q̄busdā dimissa sunt ab alijs ꝑbata: τ ipsi illa τ multa alia cōperiētes alijs reliquerūt. Non em̄ multū tpis ē ꝙ in psia parui fuerūt scorpiones qui si aliquē mordebāt mors moriebat̄: qd̄ longi tēporis spacio fuerat: sed cū quadā die quēdam mordēt statim sufficiēter sanguinem minuit: τ vnū exagiū cāphore bibēs est liberatus. ꝑpter hoc nō oportet medicinā in humanis corporibus tētare: sed que ab antiquis ꝑbata sunt

nobis sufficiant: malu3 enim est. vnde Hippo. in apho. Uita breuis: ars vero lōga ꝛc. Hec autem dixit Hip. vt ostendat que necessitas est librum aphoris. habēdi: ꝛ demōstrat ꝙ nullus artē3 medicine in vita sua cōplere valet. vnde necessario experimēta antiquoꝝ teneātur: ꝛ alia ꝓbare incipiāt. sic ꝓlixitas artis medicine cōpleri poterit.

¶ De singulis virtutibus medicinarum a prima procedentibus. Capi. ix.

Compleuimus disputationē qualiter medicine ꝓbētur: vt cōplexio sua intelligaꝛ: ordo sequatur a secūdis virtutib⁹ a primis ꝓcedētibus. i. maturatiua oppilatiua ꝛc. Quas vtutes possum⁹ cognoscere intellectis eaꝝ cōplexionibus: q̄ sunt ca. fri. hu. ꝛ sic. q̄ in oībus corpib⁹ in q̄litate ꝛ quātitate nō sunt eq̄liter: sed necessario vna res nō est eiusdem virtutis cui⁹ alia: ideoq3 q̄da3 medicina est aperitiua: q̄dam mollitiua: ꝛ q̄da3 alteri⁹ virtutis. Quaꝝ vnaqueq3 cui⁹ virtutis est nō op3 dici: sed dicamus eā cōplexionem a qua virt⁹ medicine ꝓcedit vt querētes medicinā hmōi virtutē habētem ꝓpter suā cōplexione3 eā inueniam⁹. Quare cōuenit nobis noscere oēm rem in corpibus tripl'r mutari: aut eīm ex actione caloris naturalis ad bonā medicinā corporiq3 cōuenietem mutatur et vocatur digestio: aut mutatur ex calore qui est extra naturam ad malā medicinā ꝛ corpori incōuenientem ꝛ putrefactio nūcupatur: aut eius mutatio est inter hec duo. i. inter digestionem ꝛ putrefactionem: ꝛ d': coadunatio sicut aqua hydropicoꝝ ꝛ sanies in apostematib⁹ coadunatur. Causa q: natura volēs mutare materiā in naturalem qualitatē nō inuenit potestatē in qualitate ipsius materiei ꝓpter illius materie malignitatē. Aliud q: est extra venas ꝛ arterias mutat eā aut in saniem: aut in rem quāda3 nature mēbroꝝ vicinā. que mutatio cū nequeat fieri nisi cum temperātia caliditatis naturalis: necesse est vt medicina sanici collectionem eiusq3 digestionem adiuuās temperate sit cōplexionis aut vicina tēperamento paruo tamen calori pertinens. propterea vbi coadunare volumus saniem: facimus medicinam temperate caliditatis: sicut sunt humana copora: quemadmodum est fomētatio aque caliditatis tēperate aut tepide: vel farina frumēti cu3 aqua ꝛ oleo cocta: panis cum oleo ꝛ aqua coctus ꝛ similia. Aut facimus medicinā viscosam poros claudētem vel calore naturali intrinsecus coadunato ꝛ cōfortato vt apostematis materia digeraꝛ: sicut fit ex axungia porcina anserina: ꝛ silib⁹. Et si apostema est calidū ꝛ tempus estiuum: psilium cū aqua frigida ꝛ oleo rosato iuuat: q: facit calorem naturalē interius coadunari. Aut facim⁹ medicinā vtrāq3 virtutem habētem. i. tēperate caliditatis ꝛ viscosam sicut fit de lini semine vel cathaplasmate decoctiōis bletaꝝ aque ꝛ olei. Sed si corp⁹ vltra temperamētum in caliditate fuerit: decet medicinā in gradu esse frigidā quo calor corpis q̄ tēpamētū exiuit tēpereꝛ: s3 nō est necesse vt medicina apostematis aperitiua sit calida ꝛ sic. poros eīm aperit caliditatē naturalem dissoluit ꝛ apostematis materiam indurat: qđ planius dicemus cū de curis apostematum dicemus.

¶ De medicina mollitiua. Cap. x.

Medicinam mollitiuā oportet fieri ꝓut est causa mēbroꝝ indurata eīm mēbra multis modis indurātur: aut q: desiccātur: aut q: coagulātur ꝛ fit in eis nodositas ꝓpter frigiditatem: aut q: ea plenitudine extēdantur: aut q: hec tria cōmiscētur. Medicina aūt mollitiua mēbris ꝓpter siccitatem induratis ꝛ humectatiua cōueniūt. mēbris vero ꝓpter frigiditatē coagulatis calida sunt necessaria. Extēsis q̄dem ꝓpter plenitudinem subuenit: aut refrigeratiua: vt expellat inde materiam: aut calefactiua vt eam dissoluat: ꝛ per poros excludat aut desiccat ā viscoset: que duobus modis valet: q: humiditatem membroꝝ desiccat coriq3 materiam in siccitatem naturalem cōuertit. Medicina tamen qua siccitatem ꝛ extensionem membroꝝ curamus nondum mollitiua: sed attractiua: et maturatiua. Namq3 recte mollitiua dicitur que dura curat apostemata: sicut scirosim ꝛ duriciem extremitatum lacertoꝝ ꝛ chordaru3 ex grosso phlegmate ortam. Huic eīm medicina calida ꝛ sicca conuenit: non tamen calida multum ꝛ sicca: sed calida in secundo gradu: ꝛ sicca in primo. Nam si calidissima ꝛ sicca est: subtilem partem apostematis diuidit ꝛ dissoluit: de cetero vero desiccat ꝛ indurat. agitq3 in eo qđ ignis in argillā. nam qđ est humidu3 ꝛ subtile dissoluit. aliud petrificat ꝛ indurat: diciturq3 later. Dura ergo apostemata non oportet cum calidissima ꝛ sicca medicina curari: cu3 eius calor fit fm apostematis duriciem. Si enim modica est: ꝛ medicina sit parum calida ꝛ sicca: sicut adeps capraꝝ ꝛ gallinarum: si enim est multa mollior sit medicina sicut est anseris ꝛ hirci pinguedo camomilla ꝛ medulla vituli. Hec enim oīa moderate sunt calida ꝛ sicca: non tn̄ oportet esse salsa ꝛ vetera. quanto enim adeps est veterior tanto siccior estimatur: molliores vero sunt bdellium sigia galbanum amoniacum: oleum vetustissimum: ycleon: adeps porcinus nō salitus.

¶ De induratiua medicina. Capi. xi.

Induratiua medicina mollicie ꝯtraria est: ergo si illa calida ꝛ sicca est: decet istā esse frigidā et humidā sicut semperuiua psiliū portulaca lens aque: hec oīa sunt induratiua: q: cū sua frigiditate materiā coagulāt ꝛ ꝓhibēt ne dissoluatur frigida vero ꝛ sicca indurant: siccitas tamen eorum quandā partem dissoluit.

¶ De oppilatiua medicina. Capi. xii.

Oppilatiua frigida est ꝛ viscosa atq3 terrestris carēs acumine ꝛ pūctione. res enim pūgitiua velociter pforat ꝛ dissoluit ꝛ quandā partem substantie membroꝝ eliquat: vel q: copiā humorum ab interioribus membrorū excludit.

¶ De aperitiua medicina. Capi. xiii.

Aperitiua medicina est cōtraria oppilatiue q̄ est attenuās ꝛ incidēs ꝛ aliquātulū mordicans sicut amara ꝛ vitrea. hec eīm aperit ꝛ mūdificat vias interius ꝛ exteri⁹: que l3 aliqđ stipticitatis agat interius: illud tn̄ nō operaꝛ exteri⁹ ꝓpter angustiam poroꝝ cutis. Stipticitas eīm poros q: sunt angusti claudit: ꝛ mūdificatiuā medicinā vt interi⁹ iret ꝓhibet. sed itrinsec⁹ sua actione fortiter ambit. epar: splenem: renes: ꝛ oīa viscera aperit ꝛ cōfortat ꝛ adiuuat aperitiuā medicinā: vt possit penetrare: ꝓinde absinthiū interi⁹ multū valet. mūdificat eīm ꝛ aperit cū sua amaritudine ꝛ pōticitate. exteri⁹ vero hec nō operaꝛ. vn̄ medicina amaritudinē habēs ꝛ viscositatē absq3 pōticitate intrinsec⁹ ꝛ extrinsec⁹ aperit ꝛ mūdificat sicut lupinus amigdale amare vtice semen yreos abrotanū. hec eīm grossos ꝛ viscosos humores aperiūt ꝛ attenuāt maxime qui sunt in pectore ꝛ pulmōe. Saniē eīm mūdificāt epatis ꝛ splenis: oppilationē aperiūt si oppilatio fortis non fuerit. Forti enim splenis oppilationi fortior medicina cōueniēs est: sicut radix capparis scolopēdria squilla tamariscus radix. hec aūt singula epatis oppilationi ꝓficiūt. spleni vero iūcta ꝛ cum aceto cocta. pectori ꝛ pulmoni valent cum ptisana aut cum mellicrato vel cū oximelle cocta.

¶ De mūdificatiua medicina. Capi. xiiii.

Medicina q̄ est mūdificatiua est eiusdē actiōis: cui⁹ aperitiua: debilioris tn̄. Sūt ꝛ quedā que mūdificāt cutem extrinsec⁹ ab impetigine: serpigine: lētigine: ꝛ silibus. s. semen: melonis: lētis cortex: radices: calami vsti: conche marine vste: spuma marina. amigdale amare staphisagria helleborus alb⁹: ordeū ꝛ fabe: hec curāt cutem cū vi mūdificāte sicut aptitiua intrinsec⁹ in poris operātur. Mūdificatiua nullā habēt pōticitatem a qua virtute oppilationē aperiāt: grossos hūores attenuēt.

¶ De rarificatiua medicina. Capi. xv.

Rarificatiua cutis poros aperiēs calida est ꝛ sic. calor enim corpis substantiā dissoluit: non tn̄ op3 vt multū sit calida neq3 acuta hmōi enim existēs ꝛ cutem tangēs rigorē ꝛ tremorē facit: neq3 multū siccā: q: facit dolorem: neq3 multū sit grossa ꝛ terrestris: q: icidit. vera ergo rarificatiua est camomilla malua sambuci radices ꝛ coꝝ olera vetustissimū oleum abrotanū.

¶ De solidatiua medicina. Capi. xvi.

Solidatiua poros cutis solidās est rarificatiue opposita necessario ergo frigida est ꝛ hu. aquosa vero nō

fortiter oppilans est poros: sed mediocriter sicut est aqua frigida sempuiua portul. ⁊ spine que dicūtur tribuli: ⁊ psilium ⁊ omne qđ sine desiccatione infrigidat. Siłr apposita agūt folia mādragore papauer iusquiamū si moderate ponātur: sed multū apposita sensum auferūt.

¶ De largatiua medicina. Capi.xvij.

Largatiua oīs venaꝝ calida ⁊ sicca ⁊ grossa ⁊ ignea non tamen sit vstiua sicut allia: cepe: fel taurinum: oleuꝫ policarie: ⁊ similia. hec enim aperiūt ora venarum que sunt in ano: que sunt emoroydes.

¶ De cōstrictiua medicina. Capi.xviij.

Medicina constrictiua frigida est ⁊ grossa ⁊ stiptica nullam habēs pūctiones. hec eñ q: grosse sube est poros nō penetrat: ⁊ q: frigida est coadunat ⁊ cōstrigit sicut galla balaustia tulocaracta cortex glādiuꝫ ⁊ silia.

¶ De vstiua medicina. Capi.xix.

Ustiua calida est ⁊ sicca ⁊ grossa in substātia: q̄ cum corpora tāgit velociter perforat propter sui caliditatem ⁊ moratur ꝑpter suam grossiciem. vrit ergo corpus sicut ferrū candens vrit corpus.

¶ De putrefactiua medicina. Capi.xx.

Hec aliquātulum fit vstiua ⁊ est subtilis sube: non enim tante dr̄ esse vstionis vt carnem eliquet: aut cuꝫ dolore: aut sine dolore: q: ea nō cito mutat corpus sicut ictiua: neqꝫ pforat fortiter: sicut ea q̄ ē grosse sube aut nō facit magnū dol. aut nullū. vñ nō vrit sicut arsenicū .i. auripigmentū atrinū ruta: sed hec abusiue dr̄ putrefactiua: vera enim putrefactio nō fit nisi cū caliditate ⁊ humiditate: ⁊ necesse est vt mēbra sint fetētia q̄ sunt putrefactiua.

¶ De virtute medicine liquefaciētis carnes. Ca.xxj.

Uirtus hmōi medicine est q̄si putrefactiue: sed tñ debilior: que posita sup vulnera exteriora malā carnem habētia eam desiccat: ⁊ corpꝰ coequat. Intrinsecus tñ nullius actiōis est: opꝫ aūt hāc moderate poni. nā vltra modū posita sanā comedit carnem ⁊ eam cōcauat sicut es vstum: ⁊ cortex eris vsti operātur cōmixta ⁊ puluerizata vulneribus sicut flos eris vsti ⁊ cetera faciūt.

¶ De cicatricatiua medicina. Ca.xxij.

Cicatricatiua medicina carnē vulneribus equat: sanat cutē ⁊ indurat ⁊ cōuertit eam q̄si in naturā cutis: q̄ moderate stipticitatis est sicut balaustia: aluymen: aloe: galla: ⁊ silia. Siłr facit es vstum si solū fuerit. Itē queqꝫ medicina ꝓdicta: raro tñ ⁊ paulatim ponaꝛ. que vero nullā omnino pōticitatem habēt idē operātur: sicut litargyrum: cadimia vsta: orobus: ⁊ similia.

¶ De medicina carnis curatiua. Capi.xxiij.

Medicine que carnes curant temperate mūdificant nullā pūctionem vel dolorem faciūt sicut yreos aristol. rotūda orobus ⁊ similia.

¶ De attractiua medicina. Ca.xxiiij.

Attractiua calide cōplexionis est subtilisqꝫ sube: q: cum calore attrahit maxie si subtilis est. nā sua subtilitate plus pforat: quaꝫ naturā dixīmꝰ cū de eis disputauimꝰ vt serapinū: armoniacū: fermētuꝫ: stercus colūbinum: anserinū: porcinum: ⁊ similia.

¶ De medicina laxatiua.

Preterea medicina laxatiua cū maturatiua calore adiuuāte opatur: vnde quāto calidior est tāto fortius operatur vel agit.

¶ De expulsiua medicina. Capi.xxv.

Expulsiua vero medicina ab interioribus ad exteriora expellit: cuiꝰ complexio frigida est substātialiter grossa. res eñ frigida cū expulsiua: si vero sit grossa fortior erit.

¶ De medicia q̄ custodit corpꝰ a mortifera potiōe. Ca.xxvj.

Medicina q̄ sanat corpꝰ ⁊ custodit a mortifera potione: alia q̄litatiue veneni resistit: q: sibi ꝯtraria est: alia substātialiter: alia ꝑpter silitudinē. Quedā enim aut extra posita venenū expellit a mēbris: attrahēdo ad se cū caliditate ⁊ subtilitate sue sube: aut q: suba eius similis est sube veneni. Cum eñ oē venenosuꝫ ⁊ mortiferū humanis corpibus sit cōtrarium: nec possit excludi nisi cū medicina sibi sili illud ad se attrahēti: necessario ⁊ he medicine corpibus sunt ꝯtrarie: non tñ vt per eas perimātur. Est eñ mediocris inter naturā corpis ⁊ venenū: ⁊ quasi ab vtraqꝫ coꝝ extremitate complexa .i. inter viuificum ⁊ mortiferū. sanis eñ nocet: multum enim ex eis bibitū lesionē infert: igitur tantum ex eis sumaꝛ q̄ neqꝫ corpori noceat propter suam multitudinē: neqꝫ a veneno superetur causa sue paucitatis.

¶ De medicina mitigāte dolorem. Ca.xxvij.

Mitigatiua doloꝝ calida ⁊ subtiliatiua sūt: dissoluūt eñ purgāt: ⁊ attenuāt. leuiter digerūt qđ clausum est in mēbro infirmo: siue calidus sit siue viscosus chimus siue grossus: vel multꝰ: vel quodꝫ clausuꝫ in vijs angustis siue vētositas sit frigida grossa seu fumosa nō potēs egredi: ideoqꝫ he medicine nō possunt esse stiptice ꝟtutis lꝫ passioni cōueniāt: aliqñ quidē ⁊ si dolorē mitigēt passionem minime curāt. Nōnunqꝫ eñ mēbra q̄bus infrigidātur ⁊ stupescūt somnusqꝫ ꝓuocatur dicūtur mitigatiua doloris q̄ dolores nō soluūt: lꝫ dolor nō sentiꝛ ex somno ⁊ mēbroꝝ stupore. prior ḡ medicina melior est ista. Nam q̄ frigida ⁊ humida sunt sicut iusquiamꝰ: mādragora: excepto cortice sue radicis frōdes iusquiami ⁊ albū sp̄ma eiꝰ. Albū enim lꝫ meliꝰ sit nigro: illa ꝟo laudabilia sunt potiꝰ. nam nr̄is corpibꝰ substātialiter sunt ꝯtraria: ideoqꝫ cū salubribꝰ āndotis nō misceātur illa ⁊ hec alia. Lopiū myrrha: sigia: crocꝰ: ⁊ silia. Multū enim ex eis potatū maniam ⁊ mortē ꝓuocāt: sed moderate suscepta iuuāt. Siłr faciūt ea q̄ cerebro nocēt: iplēt eñ caput de pessimis fumis: grauitatem vertiginē ⁊ scotomiam ḡnantibꝰ. nocētqꝫ ori stomachi ꝑpter colligātiam cerebri ⁊ stomachi.

¶ De virtute tertia medicine lapidē frāgēte. Ca.xxviij.

Quemadmodū actionē scōe virtutis a pr̄ia diximꝰ ꝓcedere: ita tertiā a scōa oriri dicamꝰ: que q̄dem lapidem frangūt: vrinā ⁊ mēstrua ꝓuocāt: pectꝰ ⁊ pulmonē ad screādū adiuuāt: lac ⁊ sp̄ma augmētant: lapidē frāgūt: vrinā ꝓuocāt: ⁊ hoc cū medicina calida grossos humores incidēte: nō multū tñ calida: nimia eñ caliditate ⁊ siccitate lapides siccāꝛ: lꝫ q̄ renes mūdificat minꝰ iādit: ⁊ aliquātule huīditatis est: sicut est radix lupini ⁊ sparagi: ⁊ eoꝝ ſper ma: polīū nitrum vstum: acetū in quo cocta est squilla: peonie radix: cicer nigrū: amigdale amare ⁊ silia.

¶ De medicina vrinā ꝓuocāte. Capi.xxix.

Urina ꝓuocaꝛ cuꝫ rebꝰ calidis ⁊ acumen hn̄tibus vt extenuēt sanguinē ⁊ renes calefaciāt: vt possint colamētū sanguis ad se trahere: sicut faciūt sp̄ma apij petroseli. marathi: apij ameos acorus. hec oīa sanguinem mūdificant ⁊ subtiliant ⁊ diuidūt ab eo suam aquositatem sicut coagulum separat a lacte serum.

¶ De medicina mēstrua ꝓuocāte. Capi.xxx.

Menstrua ꝓuocātur cū medicinis potui datis ⁊ deforis positis. Que bibūꝛ sanguinē attenuāt viasqꝫ poroꝝ aperiūt q̄ sunt q̄si lactis ꝓuocātia: differūt tamen. he eñ calidiores sunt ⁊ plus incidētes: venā enim vulue plus opꝫ apiri q̄ eam q̄ est in mamillis vt facile fluat sanguis: ipsa eñ nō adiuuat ad expellendum a se sanguinē. Mamille ꝟo sanguinē sibi fluētem ad se trahūt: ideoqꝫ q̄ ad iuuāt sanguinē ad mamillas venire iuuāt mēstrua: cū pauca sint: lꝫ cū oīno cessata fuerit nihil ꝓsunt. Que ḡ in mēstruis cessantibꝰ ꝯueniūt sunt myrrha calamētū agreste ⁊ domesticū diptamꝰ assarū sauina casialignea acorus: cinamomū: costus: ⁊ silia. Que exteriꝰ posita aut cū solo calore ꝓficiūt: vt ora venaꝝ aperiāt ⁊ sanguinē liquefaciāt: aut cū sua similitudine vt sauina ⁊ alia multa.

¶ De medicina lac generāte. Capi.xxxj.

Lactis ḡnatio fit cū cibis ⁊ medicina. Cuꝫ medicina vero q̄ calefacit phlegma ⁊ digerit illud ⁊ ī sanguinē ꝯuertit. Cū cibis ꝟo q̄ substātie lactis siles sūt. sicut est q̄ laudabilē chimū ḡnat: quoꝝ huīditas est moderata: ⁊ calor est vt calor sanguis. Calor eñ sanguis est tēpatus atqꝫ lactꝭ sube silis. huīdis qꝫ corpibꝰ ē ꝯueniēs. Calor aūt cholere ru. est vltra tēpamētuꝫ. phlegma aūt frigidū est. Lac ergo īter sanguinē ⁊ phlegma mediocre. vicinꝰ tñ sanguini q̄ phlegmati. vñ cū lac minuiꝛ opꝫ sāguinē corpis iuestigari Qui si minoratꝰ fuerit necesse ē seruare dietā sāguis augmē

tatiuam.i.ca. z hu. q si cho.ru. gnatur purgetur: deinde cibos sanguinē generātes accipiat. Si aūt phlegma: accipiat medicīas ī scdo gradu calidas nullā faciētes siccitatē: sʒ meli⁹ est dare cibaria sic est eruca maratrū anetū z silia. Multū ca. z sic. dieta aut medicīa lac extinguit. Calor eī nimi⁹ naturā sanguis extingit z corrūpit. siccitas vo quātitatē, ei⁹ decresat: nos qꝫ diximꝰ in multꝭ locis materiā lactis nō aliud esse nisi sanguinē coctū: sanguīe ḡ minuto: necessario lac nō ḡnatur.

De medicina spma ḡnante vel augmētāte. Ca. xxxij.

Sperma ḡnatur aut ex cibis laudabilib⁹ z inflatiuis substātialiter corpi cōueniētib⁹: aut ex medicina cali da z inflāte. sperma eñ q: de bona z spūali ḡnatur materia: necessario oīa spma augmētātia sunt nutriētia z inflātia sicut cicer: faba cepe. De medicina sicut stinc⁹ z silia.

De medicina lac auferēte z desiccāte. Ca. xxxiij.

Lactis ablatiua calefaciūt z desiccāt aut infrigidāt Que calida sūt sanguīs naturā corrūpūt. Que īfrigidāt qlitatē sanguīs minuūt. Que vo spma minuūt ei⁹ subē naturā corrūpūt sicut infrigidātia z sic. faciētia hoꝝ eñ cōplexio ꝯplexioni spmatis ꝯrīa est z opposita. Desiccatiua aūt lʒ sint calida spma semp destruūt: sicut facit ruta agn⁹ cast⁹ z silia. Que spma ab interiorib⁹ deducūt ad exteriora sunt sicut inflatiua z calefaciētia sine siccitate. Que vero spermati vt nō ꝓuocetur repugnāt: sunt frigida. spma absqꝫ sua frigiditate vel corruptiōe coagulātia sunt lactuca: bitis: crisolocāna: cucurbita: citruli: cucumeres: z silia.

De medicina pect⁹ z pulmonē mūdificāte. Ca. xxxiiij.

Pectoris z pulmōis mūdificatiua sunt apitiua z incisiua nō multū calida: q̄ opꝫ dari cū hūidis sirupis z cū iurib⁹: q̄ sūt pinea maxīe si recēs sit: aut butyꝝ cum melle vel cū zuccara: aut fabe cū zuccara: castorei aūt fumus iuuat cōtra hūores frigidos z hu. a capite ad pect⁹ descēdētes: spica etiā eodē modo desiccat. Sufficiat de actione tertie ṽtutis. Hic aūt finitur nr̄a disputatio de vīi virtute simplicis medicine. Est aūt incipiēda simpliciū medicinaꝝ diuisio de naturis z disputatio deo adiuuāte.

De diuisione simplicis medicine. Ca. xxxv.

Simplex medicīa aut ē de existētib⁹ p se sic sunt lapides z metalla: aut de herbis aut mēbris aīaliū. Medicina q̄ fit de nascētib⁹ terre sūt herba: semina: grana: frōdes: flores: fructus: olea: succi: gūmi: ligna: radices: z silia. Medicina aūt q̄ fit de terra z venis q̄dam sunt petre. alie lutū: z alie sunt corpa mineralia: vt aurū: argētum: es: plūbuꝫ: ferrū: stagnū: metallū. Alie de mēbris aīaliuꝫ vt cornua testiculi. Alie de hūiditate coꝝ vt lac sanguis serū: butyrum: oua. Alie de supfluitatibus hoīm: vt sudor: sputū: z his silia. Alie de vrinis hoīm z bestiaꝝ. Alie de capillis: pilis: vngulis: medullis: ossib⁹: corijs: pīguedinib⁹. Alie de telis araneaꝝ. Alie de fructu z ope vermiuꝫ: vt sericū. Nos itaqꝫ deo ꝯcedēte vnāquāqꝫ sup adictaꝝ ṽtutē z iuuamē mōstrabim⁹

De naturꝭ simpliciū medicīaꝝ: z prīo de herbis. Ca. xxxvj

De absinthio.

Absinthioꝝ meli⁹ citrinū z nouellū. qd̄ est electius venit de nubia aut de tarso in natura sui ca. est in prīo gradu siccū in scdo. sapor ei⁹ amar⁹ est z acut⁹ est in eo z pōticitas: ideo valet frigido stomacho: q: cōfortat eum cū sua pōticitate z caliditate: z purgat cholericos hūores de stomacho cū sua amaritudine z subtilitate sua educit cholerā ru. Alterū gen⁹ absinthij est meli⁹ sup adicto qd̄ est boni odoris colore aliquātulū albo calidū in primo gradu sic. in tertio hꝫ in se subtilitatē z amaritudinē: cuꝫ ista ṽtute īcidit z dissoluit. Ascarides lūbricos z vermes necat in vētre hoīs bibitū. Cinis ei⁹ cū oleo amigdaꝭ. amara. idem simplex posit⁹ sup allopiciā valet. Oleū ex eo factū valet stomacho in appetitu ꝯfortādo z capiti patiēti ex frigiditate: febrib⁹ cū rigore si patiēs inungaꝭ ante accessionē rigor cessabit: inūcti barbe pili citius nascūtur: q: rarificat cutem z poros aperit cum subtilitate sua z pūctione.

De absinthio pōtico.

Arescaben: idest absinthiū ponticū meli⁹ qd̄ venit de romania sicē absinthio in oīb⁹ suis actiōib⁹: sed differt in pōticitate: q: pōticitas in eo ꝯnatur: ideo ꝯfortat magis stomahum z epar.

De epatica.

Azezalsaker. i. herba epatica q̄ in fontanis īueniꝭ frigida z hūida in scdo gradu: ei⁹ apozima caliditatē epatis extinguit. Si epithimetur idem facit. Caue tñ ne vltra tertiū oiē dederis ei⁹ apozima: q: epar multū infrigidat.

De ascia.

Sipas. i. ascia ca. z sic. in tertio gradu grossum phlegma attenuat: stomachi vētositatem dissoluit: lūbricos z oīa ḡna eoꝝ si cū succo mororū cāpestriū data fuerit a corpe hoīs excludit. Silr̄ facit semen ei⁹ maxīe puerꝭ valet z dolori vulue.

De scelerata.

Scelerata. i. apiū risus mlt̄ꝭ modis ē. vna q̄ īcēdit cutē sic ignis: si cathaplasmeꝭ optima ē scrophulis: q: eas comedit z incēdit. Est q̄dā spēs scelerate q̄ manet iuxta aq̄s: z ab ista aqua oīno cauendū est. nā qui eā biberit aut comederit excoriat stomachū z intestina: z hō velut maniac⁹ efficiꝭ z semp ridet: z ita ridēdo aīam ei⁹ exhalat.

De gramine.

Gramen ca. z sic. ꝑprietē hꝫ interficiēdi z expellēdi lumbricos ascarides z vermes oēs maxīe si succ⁹ eius cū puluere cornu cerui bibatur. Congruit eñ pueris: q: ipsi res amaras horrescūt.

De castragula.

Castragula est herba q̄dā inserta ad modū retis ca. z sic. in scdo gradu: q̄ si pistetur z in vino mittaꝭ z ponatur sub diuo a sero vsqꝫ ad mane deinde potui tribuatur omnes purgabūtur scroppule: ita q nec vna remanebit si dederis luna ignita.

De enula.

Arestengesiph quā dicūt enulā est duob⁹ modis. vna habēs florē citrinū: alia albū. Sed melior est cū flore citrino et frōdib⁹ maximis. Radix ei⁹ poniꝭ in medicina: ca. in scdo gradu sicca in prīo. Succ⁹ ei⁹ ī aqua coct⁹ valet dolori capitꝭ ex frigiditate si ex ea laueꝭ. valet qꝫ scotomie vertigini z fumo grosso q̄ est in capite: si cū vino cocta bibaꝭ mūdat lapides q̄ sunt in renib⁹: valet qꝫ frigiditati matricis. Cinis ex ea fact⁹ z in vulnere vulue aspsus mundificat z desiccat. idē cinis cū melle bibitus lūbricos excutit.

De polio.

Gaida. i. poliū meli⁹ qd̄ venit de tripoli calidū z sic. ī scdo gradu: hꝫ ī se acuitatē z tenuitatē: sapor is ē amar: ideo vrinā z mēstrua ꝓuocat. Ascarides z lūbricos atqꝫ vermes necat: pistatū recēs z sup vuln⁹ positum sanat z mūdat. valet cancrosis vulnerib⁹. silr̄ z morsib⁹ scorpionū vnum exagiū bibitum aut superpositū.

De boragine.

Lisenator. i. borago: melior recēs ca. z hu. in prīo gradu valet melācholicis tristib⁹ sine cā maxīe si bibaꝭ cuꝫ vino et zuccara. lingua arabica dr̄ hederā bona. i. letificās cor.

De siseleos.

Siseleos melior est q̄ a roma venit ca. z sic. in tertio gradu vrinā ꝓuocat. valet epilepticis bibita. Orthomiam z pectus de grosso phlegmate purgat.

De fumoterre

Seteri⁹. i. fum⁹ terre melior est cinerei coloris: folia meliora sūt ramis: ca. z hu. in fine pmi ḡdus. hꝫ amaritudinē z pōticitatē: stomachū cuꝫ sua pōticitate ꝯfortat: cū sua amaritudine cholerā ru. purgat de stomacho z de meseraycis venis mūdat p solutionem.

De memita.

Memita melior q̄ nasciꝭ in arena q in terra dulci viridis z folijs āplis fri. z sic. in scdo gradu: hꝫ in se pōticitatē: ideo valet calidis apostematib⁹ maxīe in oculis z in alijs mēbris.

De malua.

Cathemia. i. malua melior viridis fri. in prīo gradu hu. in scdo: est mollitiua dura apostemata ex caliditate dissoluit: hꝫ in se aliquid caliditatis vnde mundificat lentigines z curat vlcus faciei.

De thimo.

Hasce. i. thimū qd̄ venit ex tripoli meli⁹ ca. z sic. in scdo gradu iuscelinū ꝓuocat vrinā z mēstrua: epar z stomachū mūdat de phlegmate: vētositatē tollit maxīe si tritū cuꝫ melle z aqua calida bibaꝭ. silr̄ iuuat z purgat canales pectoris z pulmonem de grosso phlegmate.

De eupatorio.

Assifigast vel gafit. i. eupatoriū meli⁹ qd̄ venit ex mōte corbirotho nature tēpate ca. z sic. ī prīo gradu: amaritudinē hꝫ z tenuitatē z pōticitatē ꝯfortat stomachū cuꝫ sua pōticitate z cū sua tenuitate aperit epatis z splenis oppilatiōes. valet diuturne febri maxīe si bibaꝭ cum radice capparis z sirupo acetoso: z hꝫ in se virtutem incisiuam: vnde vrinam z menstrua prouocat:

De amomo.

Cumenechi. i. amomū facit veluti grana rubea: meli⁹ qd̄

venit a romania ca. et fic. in scdo gradu: hz in se põticitatem epitpimatũ somnũ inducat et dolorẽ placat: apostema dissoluit: et morsib⁹ scorpionũ et dolori matricis si subijciat valet. silr si cocta fuerit in aqua et bibitũ in dolore epatis et renum valet.

De affodillo.

Eocphia.i.affodillus hz in se virtutẽ dissoluẽtem et stringẽtem: et coctio ei⁹ aut succ⁹ adustioni ignis: aut calido apostemati.i.phlegmoni sine dubio pdest: si masticetur gingiuar et palati excoriationem sanat.

De capillis veneris.

Barsceguarsem meli⁹ tirsum nigrum habẽs cũ folijs viridib⁹ et folijs apij silibus: cui⁹ folia sunt tẽpata in caliditate et frigiditate in pmo gdu: hz subtilitatẽ et siccitatẽ in se et vtutem dissolutiuã. vñ scrophulas dissoluit: si epithimetur cum oleo et aceto valz alopitijs grossos hũores pectorũ et put. purgat lapidẽ in vesica frãgit: vrinã puocat: ex his.5.iij. ppinatz Cinis ei⁹ aspsus loco capillos facit renasci.

De camomilla.

Bebonigi.i.camomilla melior citrina et floris albi recens odorifera rosa sua marie ca. et fic. in pmo gradu tẽpata in caliditate et fic. et subtilitate dissolutiua aliquãtulũ mollitiua. Oleum ex ea factũ valet dolori ex labore: q: soluit et mitigat mẽbra 9cta. Silr valet amphimerinis febrib⁹ ex oppilatz poris: durũ apostema dissoluit: mitigat etiã apostema in diaphragmate: mẽstruis ipat. Si mulier sedeat i apozimate ei⁹ abortũ facit: ex sessione vrinã puocat: valet lapidib⁹ renũ si balneãtur in aqua ei⁹: vrinã puocat: epatis apostema curat si ex eo epithimetur.

De herba opoponacis.

Castifia vel herba iasiri: idest herba opoponacis melior est recẽs q̃ venit de romania calida et fic. in scdo gradu: hñs in se subtilitatẽ vñ multũ dissoluit. virt⁹ ei⁹ vtuti silis est camomille: aliquãtulũ tñ differt: q: calor ei⁹ est subtilior illa.

De mellilote.

Echilemelich.i.corona regia quã nos mellilotũ vocam⁹ melior recẽs semen ei⁹ sile fenugreco tẽpatus in caliditate et hu. pticipat magis calore nimiũq3 dissoluit: parz hz põticitatis.

De prassio.

Farison.i.prassiũ: meli⁹ coloris cineris et pticipãs aliquãtulũ ruboris: et qd venit a ptib⁹ rome: calidũ in scdo gradu: et siccũ in tertio: hz amaritudinẽ. vñ oppilatões splenis apit: purgat pect⁹ et pulmonẽ de humiditate: mẽstrua puocat cũ mulsa bibitũ: succ⁹ ei⁹ in sole pistat⁹ cũ melle acuit oculos et cõfortat. Sternutatio facta cũ succo ei⁹ curat ytericos.

De ribes.

Ribersũ.i.ribes tirsũ nascẽs in mõtib⁹ idie iter niues melius longũ et grossũz: frigidũ est et fic. calorẽ acutaz febriũ minuit: cho. ru. extiguit: et solutioni ex eadẽ cholera resistit: stomachũ et epar calidũ 9fortat. Succ⁹ cũ farina ordei mixt⁹ valet herisipile et stomacho calido.

De ypericon.

Infaricon.i.ypicon: meli⁹ qd venit ex mõtib⁹ tripoli calidũ et fic. subtile: purgat venas de hũorib⁹ putrefactis: oppilationẽ epatis aperit: matricẽ purgat: ideo vrinã et menstrua puocat: hũida vulnera desiccat.

De pipere nigro.

Fulfulume.i.radix piperis nigri est sicc⁹ et multũ calidus: succ⁹ ei⁹ ex eo fact⁹ lẽtigines curat faciei: duricies oẽs marie splenis dissoluit.

De buchormarien.

Buchormarien.i.suffumigatio quã gallici herbã thuris vocãt: ca. et fic. in tertio gradu: mũdificatiuũ: dissolutiuũ: incisiuũ attractiuũ est: succ⁹ tñ ei⁹ ora venarz q̃ in ano sunt apit et sanguinẽ ex eis fluere facit. Et si licinũ factũ ex eius succo vngat in ano infuso vẽtrez dissoluit: aut si vẽter in vmbilico vngatur: et si parz ex eo bibat vermes et ascarides necat: mẽstrua puocat et abortũ fac mortuũq3 fetũ expellit: valet yctericis si cũ sirupo acetoso bibat et alopitijs si fricet ex eo locus faciei: lẽtigines mũdat et scabiẽ toti⁹ corporis: duritiẽ splenis epithimatum curat.

De bedeoard.

Bedeoard.i.odor rose melior alba recens frigida in pmo gradu: hz acuitatem vñ dissoluit et mũdat defectũ stomachũ adiuuat valet defectui febris: dolori dẽtium morsuiq3 reptilium valet.

De seccha.

Seccha.i.samida melior recẽs et viridis silis in omni virtute bedeoard.

De camedreos.

Camedreos melior recẽs nascẽs in mõtib⁹: calidũ et fic. in tertio gradu: hz in se amaritudinẽ vñ hũores grossos incidit et mũdificat. valz splenis duriciei si bibatur: silr apozima eius mẽstrua et vrinã puocat.

De camepitheos.

Semesnos.i.camepitheos calidũ et fic. in scdo gradu: hz in se amaritudinẽ vñ incidit et purgat grossũz phlegma: oppilationẽ splenis et epatis aperit: mẽstrua et vrinã puocat: valet ytericis et sciaticis.

De ramno.

Haufigi vel aufegũ.i.ramnũ meli⁹ viride: põticitas est i eo: flos ei⁹ masticat⁹ vulnerib⁹ oris et palati valet.

De virga pastoris.

Asaragi.i.vga pastoris recẽs est melior et viridis: frigida et fic. in scdo gradu: hz põticitatẽ vñ lippitudini oculorz pistata supponat. Clystere factũ ex ea valet dissinterie et fluxui sanguinis resistit sternumẽta ex ea fiunt. Silr tenuẽ sanguinem mulieris strĩgit. calido apostemati et inflãmationi valet. in q̃cũq3 mẽbro calor fuerit valet. silr supposita epati de mala cõplexiõe iuuat. vulnera sanat recẽtia.

De sticados.

Sticados melior recẽs hñs colorẽ citrinũ. ca. in pmo gradu et fic. in scdo. sapor ei⁹ amar⁹ et põtic⁹: apit: dissoluit: mũdificat: et maturat: cõfortat oĩa mẽbra. valz nigre cholere q̃ est in cerebro et stomacho et hypocũdrijs.

De farifion.

Farasion calida et hu. pistata et supposita frigido apostemati dissoluit sup morsũz scorpiõis valet.

De cẽtaurea.

Cantoria.i.cẽtaurea melior minor et ãbab⁹ melior: odorifera: ãbe calide et fic. cũ põticitate et acuitate: hñt in se vtutẽ phlegma dissoluẽdi. Clystere factũ ex eis valet cholericis. D. dixit q̃ deducit cho. ru. mẽstrua puocat fet⁹ mortuos expellit: abortũ facit maior i supdict⁹ fort⁹ opat.

De pẽtafilõ.

Pẽtafilon.i.qnq3 folia alij femeq̃strũ dicũt: fri. et fic. multũ sang. strĩgit de q̃cũq3 loco fluxerit.

De tribulo marino.

Abesech.i.tribul⁹ melior recẽs et viridis ca. tẽpate i pmo gradu. phibet materiã supueĩre mẽbris. i potẽtia i renib⁹ lapides rũpit. valet colice passioni et stranguriosis dolorem q̃ renũ et dorsi clysterizatus valet.

De psilio.

Bestercãton.i.psiliũ frigidũ et hu. i tertio gdu meli⁹ recens hñs parũ põticitatis appositũ calido apostemati valet et succ⁹ eius potat⁹ fluxũ sanguis stringit et pectoris. virt⁹ ei⁹ silis est coriãdro paucũ acceptũ in tussi iuuat.

De solatro.

Hamebar.i.strignũ meli⁹ recens fri. et fic. in scdo gradu hz in se aliqd põticitatis: succ⁹ ei⁹ sup aliqd apostema ca. inũctus dissoluit. Silr cũ casiafi. bibitus valet cali. apostema in epate hñtib⁹: et de stomacho suauiter deducit cho. ru. valet hydropicis ca. apostema i epate hñtib⁹ cuz casiafi. sumpt⁹ si necesse fuerit cũ ad bibẽdũ dederis: coct⁹ disponet. si vo hoc modo nõ purificet angustiã facit.

De quodã genere cathapucie vel meli⁹ alkekingi.

Retã.i.gen⁹ cathapucie cui⁹ folia sunt silia folijs strigni meli⁹ citrinũ ca. et fic. et põticitam aliquantulũ. Succ⁹ ei⁹ cum casiafi. potat⁹ valet hydropicis et apostemati epatis.

De barba hircina.

Larathit vel keelcez.i.barba hircina vel ypoq̃stidos frigi. et fic. i tertio gdu hz põticitatẽ. valet fluxui sanguis ex iferiori pte et spuẽtib⁹ sanguinẽ. valet dissintericis potata cũ vino vel aq̃. silr lietericis. vulnera 9glutinat marie neruis incisis valet et 9fortat et corroborat testiculos tumẽtes: incocta si misceat emplastris epar 9fortat et stomachũ melior recens.

De ysopo.

Zuffo.i.ysopũ ca. et fic. in tertio gdu: valet diuturne tussi ex phlegmate et orthomie.

De sempiuiua.

Buthalmon vel zoothalmõ.i.sempiuiua melior hortiua et recẽs fri. i tertio gdu fic. i pmo valet ca. apostemati supposita marie phlegmõi herisipile ca. epati et ei⁹ apostemati. succ⁹ ei⁹ cũ cera et oleo mixt⁹ et inũct⁹ pectori phthysicis valet: cũ oleo rosa. et aceto mixt⁹ sedat dolorẽ capitz ex calore.

De idico.

Nil.i.indicus melior recẽs et pticipãs rubore fri. est tẽpate silr mediocre iter hu. et fic. calido valet apostemati supposit⁹ Succ⁹ ei⁹ cũ casiafi. bibit⁹ valet hydropicis.

De cipero.

Durenã.i.gurguma a' ij ciperũ vocãt: cũ viride ẽ si comedat puocat vrinã: radix ei⁹ ẽ mũdificatiua et desiccatiua atq3 subtiliatiua calefacit aliquãtulũ valz duriciei epatz et splenis superposita cũ ficub⁹ siccis et cũ aceto cocta silr valet scabiei excorianti.

De sansuco.

Dersemũ.i.sansuc⁹ melior hñs flores siles citrino colori et recẽs: est ei duob⁹ modis: sup adictor et alijs folijs rubei coloris: ãbo attenuãt satis et sũt ca. et fic. apposit⁹ factis vulneribus. lignũ siue spinã in eis fixã extrahit: succo ei⁹ vel apoziãte caput lauatũ iuuat paraliticos: hz vtutez desiccãdi siue mor

dicatione: cõglutinat vulnera. valet putrescẽtibus mẽbris.

De mentastro.

Antegebelli.i.mẽtastrũ mõtanũ meli⁹ est odorifer folijs paruis calidũ est & desiccatiuũ: attenuat grossaʒ materiã: pectus purgat de grosso phlegmate: pulmonẽ mũdat: & menstrua ꝓuocat. De pulegio.

Maseramaar.i.pulegiũ meli⁹ pticipãs citrino colore: vt⁹ eius filis nepite: sed tenuior: & ideo vrinã magis prouocat & abortum expellit. De mentastro.

Finisegis.i.mẽtastrũ de foueis ca.& sic. subtile. succ⁹ eius cũ melle bibit⁹ facit sudorẽ: & cali. cũ vino ꝓpinat⁹ rigori febriũ valet. sitr inũct⁹ sciaticos liberat si de eo epithimet̃ calefacit cũ locũ & materiã eijcit foras. mẽstrua ꝓuocat: bibit⁹ sitr vulnerib⁹ valʒ: lepros⁹ de succo ei⁹ i pectore vnct⁹ liberat̃ q: attenuat & mũdificat. Succ⁹ ei⁹ lũbricos & vermes necat valʒ orthoicis ycteticis ex oppilatõe epat. De sisimbrio.

Anemenũ.i.sisimbriũ meli⁹ viride boni odoris ca.& sic. in tertio gdu: subtile dissolutiuũ mẽstrua & vrinã ꝓuocat. valet singultui ex plẽitudie: lapidẽ frãgit apozimate bibito cũ aceto & oleo ro. mixto valet dolori capitis ex frigiditate: & maxime in principio. De menta.

Menua.i.mẽta melior recẽs domestica ca.& sic. i scdo gdu hʒ i se hũiditatẽ & vnctuositatẽ. vñ vʒ coitui si cũ aceto mãducet̃ vomitũ abstinet & stomachi ãgustiã tollit. De origano.

Athasar.i.origanũ ei⁹ duo sunt gña: vnũ ãplis folijs & est maioris ṽtutis ambo cali.& sic. in scdo gradu stomachũ cõfortant & calefaciũt: & dissoluũt grossam vẽtositatẽ: & de visceribus grossos hũores attenuãt: si cũ aceto coquãtur: & in ore teneatur valẽt dolori dẽtium. De aneto.

Scebet.i.anetũ meli⁹ cũ florescit & recẽs calidũ i scdo gradu. sic.i tertio: si cũ oleo coquat̃ fit oleũ dissolutiuũ valet labori doloriq: & dolorẽ capitis mitigat & somnũ ꝓuocat apostema durũ & crudũ dissoluit & maturat & maxie valʒ apostematib⁹: multũ em ẽ dissolutiuũ: assum & puluerizatũ valʒ ruptis apostematib⁹: & in exteriorib⁹ vulnerib⁹ & maxie q̃ sũt in pectine & mulieris vulua. apozima ei⁹ cum melle mũdat phlegma & cholerã rubeã. De portulaca.

Bachala bñdicta.i.portulaca: melior ramis ṽmiliosis aliquãtulũ: fri.& hu.i tertio gdu hʒ aliquãtulũ põticitatis: ideo valet dissintericis: q: ꝓhibet hũores discurrere maxie si sint cholerici. ifrigidat em si mãducet̃ vel bibat̃. succ⁹ inũct⁹ tẽpibus valet calori ibi ɔsistẽti: bibit⁹ fluxũ san. strigit de q̃cũq loco manantẽ: cũ polline ordei mixtus & impositus prodest dolori capitis ex sole. De atriplice.

Asamar.i.atriplex: melior recẽs tẽpata in frigiditate & hu. in scdo gdu: ideoq cũ tenera fuerit valet calido apostẽati in statu: & ẽ cib⁹ bon⁹ tussiẽtibus si misceat̃ amygdaleon. Semen ei⁹ hʒ i se salsuginẽ vñ vomitũ ꝓuocat. De porro.

Curtat.i.porrũ meli⁹ acre albis folijs ca.& sic. mũdificatiuũ & subtile vrinã ꝓuocat pect⁹ & pulmonẽ purgat de grosso phlegmate maxie si cũ oleo coqt̃. si ṽo cũ butyro pistet̃ & in ano ponat̃: valet emorroydib⁹: succ⁹ ei⁹ bibit⁹ emorroydaꝝ sang. strigit hʒ i se aliquãtulũ strigẽtis ṽtutis. De coriadro.

Asbor.i.coriãdrũ frigidũ & stipticũ atq subtile. succ⁹ ei⁹ valet phlegmõi & herisipile inũct⁹ apostema dissoluit molle. Dixit succ⁹ ei⁹ si potet̃ reddit hoiem insanũ. Si vero multum bibatur: mortem infert. De ruta.

Sedeb.i.ruta melior viridis & hñs hũiditatem acutã: siluestris est ca.& sic. in fine qrti gdus multũ desiccat: dõestica aũt minoris ẽ ca.& sic. hʒ i se subtilitatẽ & mordicatõeʒ aliquãtulũ hñs amaritudis: viscosos incidit hu. p vrinã vẽtositatẽ dissoluit: iõq coitũ ꝓhibet. succ⁹ ei⁹ bibit⁹ valʒ rigori febriũ strãgurie vulue clysterizat⁹ valet. Succ⁹ ei⁹ cũ aloe mixtus oculis hũidis. cũ oleo coct⁹ & sup pectinẽ posit⁹ valʒ: vrinã ꝓuocat: eius apozima bibitum valet colicis de grossa vẽtositate. De gũma rute.

Cesisie.i.gũma rute ca.& sic. in qrto gdu: calor eius acutus ẽ: dũ colligit̃ a latere vẽti veniẽtis stare opʒ: ne odor ei⁹ nares ingrediat̃: narib⁹ em ĩgressus inflat faciẽ & pustulas facit cũ sua acuitate: hʒ vim attrahẽdi foras abit⁹ & dissoluit lactificiũ ei⁹ i alopitia positũ valet. si cũ melle bibat̃ vomitũ & vẽtrẽ ducit: iuuat hydropicos: lẽtiginẽ grossaʒ faciei curat & mũdificat: vt inde sup eã nisi vna hora dimittat̃: sʒ pria auferatur: & cũ apozimate cãtabri lauet̃. De lactuca.

Chaas.i.lactuca melior hortiua tenera recẽs fri.& hu. in tertio gdu: somnũ ꝓuocat: sitim ɔpescit. succ⁹ ei⁹ sup apostema cali. posit⁹ iuuat libidinẽ tollit semẽ ei⁹ maxie opat̃: his tñ qui vtũtur in cibis hebetat visum. De mercuriali.

Libleba.i.mercurialis melior cũ magnis folijs: fri.& hu.ẽ hʒ in se viscositatẽ & põticitatẽ: cho. deducit ru. succ⁹ coct⁹ bibat̃ & melior sine coctiõe ẽ. si ṽo coqt̃ cũ oleo amigd.& i cibis dissintericis def vʒ. Si cũ vino vʒ tussiẽtib⁹ & apostẽatib⁹ sup posita cãcrosa vulnera sanat: & adustionẽ ignis. si coqt̃ cũ aceto & bibat̃ grossũ attenuat splenẽ maxie flos facit h. succ⁹ ei⁹ marb⁹ imissus purgat cerebrũ & ꝓhibet pus i aure descẽdẽs si lauet̃ ex eo sanat vulnera antiq auriũ. De caule.

Corob.i.caulis: & ẽ duob⁹ modis: maior & minor: melior q̃ est minut⁹ folijs diuersẽq ṽtutis fri.& sic. aliquãtulũ salsuminis hʒ & hu. vulnera sanat: maxie nitrosa & viscosa duritiẽ apostẽat⁹ dissoluit: oculoꝝ scabiẽ mũdat q̃ fit cũ excoriatiõe curat. ei⁹ apozima bibitũ vẽtrẽ ducit: purgat post ptũ sang. vʒ morsib⁹ reptiliũ. succ⁹ ei⁹ bibit⁹ vel apozima ebriosos iuuat Suba comesta vẽtrẽ strigit: nigrã cho. gñat. De rumice.

Achoma.i.rumex vel herba acetosa melior q̃ nascit̃ i aq̃s & saporis acetosi: & fri.& sic. aliquãtulũ dissolutiua: iõ calidis apostẽatib⁹ supposita ꝓhibet supuẽire. materiã ei dissoluit: si cruda vel cocta cõedat̃ valet dissintericis quãto remissa ab acetositate tãto debili⁹ opat̃. De malua.

Melochia alij cubebi.i.malua melior ortiua ca.i p'io gdu hu.i scdo: est mollitiua & dissolutiua cocta cũ oleo amigd. ꝓdest tussiẽtib⁹: & si clystere: ex eo cũ oleo amigd. fiat. valʒ dissintericis ventrẽq deducit. De apio.

Lagaras.i.apiũ ca.& sic. in scdo gdu vrinã & mẽstrua ꝓuocat: grossã dissoluit vẽtositatẽ ei⁹ apozima oppilatõeʒ epatis & splenis aperit: valet & qtidianarijs cũ rigore maxie si maratri succo misceat̃. De scariola.

Mãdeb.i.scariola melior ortiua fri.i p'io gdu: sic.i scdo. valet epat oppilatiõi ycteritie ac vulnerib⁹ calidis visceꝝ maxime si cũ casiafi. bibat̃: cũ sandalo ṽo rubeo pistata ca q̃ epati supposita dissoluit. De cuscuta.

Cusaite.i.podagra vl̃ graticula lini: qd i spinis nascit̃ meli⁹ ẽ. scdo ṽo loco vʒ qd in lino fit fri. in p'io gradu: sic. in scdo hʒ tñ aliquãtulũ caloris in se: vñ amaꝝ ẽ. ideo apit splenis et epatis oppilatõeʒ ycteriisq valet si cũ casiafi. bibat̃. sitr valet hydropicis ex calore. De nasturcio.

Cardamũ.i.nasturciũ meli⁹ albũ & ortiuũ ei⁹ succ⁹ bibit⁹ hypocũdrioꝝ dolori vʒ. hydropicos & strãguriosos iuuat vrinã & mẽstrua ꝓuocat: stomachũ ɔfortat: frigidũ calefacit & dissoluit vẽtositatẽ vʒ sincopi ex plenitudie vẽtrẽ strigit apozima ei⁹ sup morsum serpẽtis aspsum dolorẽ mitigat eiusq succus cũ melle mixt⁹ oculoꝝ acuit visum. De melissa.

Bedarãbia alij thugiẽ.i.melissa letificãs cor triste: herba est hñs odorẽ siliʒ citro calida tẽpate: sic. in p'io gdu vʒ melãcholic⁹ tristes letificat bonã digestionẽ facit sincopim defecto cordi ꝓhibet: cor ɔfortat tremulũ. De ozimo.

Fragemesuit alij rebat.i.ozimũ cali.& sic. subtile siccitas minor siccitate hederã: bona melãcholicis si odoretur vel cõedatur. De sansuco.

Marcemusum.i.sansuc⁹ calidus & sic.i tertio gdu: valʒ ad dolorẽ capitis ex frigiditate: si odoretur. Si in aq̃ coquat̃ & caput lauet̃ magis adiuuat. oleũ ex eo factũ: & in aurẽ missũ ei⁹ sonitui & dolori valet caput q̃ purgat & somnũ inducit.

De squinanto.

Adechaꝝ.i.squinãtũ meli⁹ recẽs liguãq mordẽs ca.& sic. in p'io gdu põticitas atq subtilitas ẽ in eo: vrinã & mẽstrua ꝓuocat: vʒ epat & stomachi apostematib⁹ eiusq flos fluxũ sanguis stringit. Si ṽo odorat̃ grauat caput & somnũ facit apozima ei⁹ bibitũ lapidẽ frãgit. De lẽtigine aque.

Zobar.i.lẽticula amnis.i.aque frigi.& hu. in tertio gradu valet calori epatis. De papyro.

Alburchei.i.papyr⁹ vñ ãtiq⁹ charte fiebãt: fri.& sic.i scdo gradu: vʒ fistulis i ano infusus i aceto & ligno ligat⁹ tẽtula ex eo facta & fistule imissa donec sicca sit dimittat̃ & desiccat ei⁹ hũiditatẽ. Eius cinis excoriatiõi palati & clystere ex eo factũ dissintericis oib⁹: pulmõis dolorib⁹ maxie si cũ cãcris flumineis coqt̃ aliquãtulũ nutrit: tñ babilonici desiccari faciũt vt quidam eoꝝ camomillam. De maratro.

Maienegi.i.maratrũ meli⁹ hortluũ recẽs teneꝝ ca.i scdo: sic.i p'io lac facit. succ⁹ ei⁹ vʒ cataract⁹ oculoꝝ: vrinã & mẽstrua ꝓuocat vẽtositatẽ dissoluit: bibit⁹ cũ melle malã ɔplexionẽ

nem epatis ⁊ hydropicos iuuat. De libanoinde.

¶ Abūgit est duoꝝ generū: vna folijs latis ⁊ asperis: odorifera aūt est melioꝛ: ca. in pmo gradu: sic. in scdo: attenuat ⁊ dissoluit tēperate: stomachū fri. ⁊ epar ꝯfoꝛtat: vomitū strin git: iuuat ī sincopi: auget digestionē: minoꝛ est calidioꝛ dissolutiua ⁊ attenuatiua. De rapa.

¶ Albada alchoꝛelena. i. rapa camebi folijs assimilat̄: fri. et sic. in scdo gradu: sapoꝛ eiꝰ acetosus cho. ni. extinguit: vētrē stringit: stomachū confoꝛtat: appetitiuā coꝛroboꝛat: ⁊ valet his qui ex caloꝛe patiuntur. De canapi.

¶ Assiadagin. i. canapis cali. ⁊ sic. grossum phlegā attenuat ⁊ in stomacho ventositatē dissoluit: lūbꝛicos ejicit: valet vulue doloꝛi. De basilicone.

¶ Albedaragun. i. basilicon ca. in scdo gradu hꝫ hūiditatis aliquantulū ⁊ dissolutionis magis. De vsnea.

¶ Ostiuc. i. vsnea: melioꝛ est alba: odoꝛifera: tēperata ī caloꝛe hꝫ aliquātulū pōticitatꝭ in se: valet dissintericꝭ: vꝛinā puocat: lapidē frāgit: maxime si colligat̄ que nascit̄ ppe pini arboꝛē aut quercus: aut nucis: vomitū abstinet: iuuat in sincopi cocta et supposita splenē iuuat: vinū vbi coquit̄ si bibat̄ valet matricis doloꝛi: ⁊ somnum facit: pistatū ⁊ sub ascellis positū sudoꝛeꝫ facere vetat. De spica.

¶ Sinubel. i. spica inter herbas ponimꝰ q: de gn̄e est herbarū. Et em̄ q̄ttuoꝛ modis: melioꝛ vō indica ⁊ boni odoꝛis: ca. ⁊ sic. valet frigido stomacho ⁊ epati: vꝛinā puocat: renes mūdat: ictericis valet ⁊ hydropicis: q: phibet hūiditatē in vētre venientē: eūqꝫ cōstipat. De scolopendria.

¶ Scolocōdrion. i. scolopēdria tēperate ca. ⁊ sic. valet splenis duriciei: lapidesqꝫ frangit: in vino cocta ⁊ bibita stomachum confoꝛtat. De alcanfangeth.

¶ Alcāfangeth ca. ⁊ sic. valet scabiosis cū aceto pistatum.

De alcanna.

¶ Alcāna ca. ⁊ sic. pdest oꝛi fluēti sanguinē ⁊ carbūculis superposita: tēperata cū cera: oꝛiqꝫ infantiū ⁊ doloꝛi capitis deforis inuncta. De brusco.

¶ Bruscus tēperati caloꝛis est. Hippo. ⁊ Ga. testant̄ q̄ succus folioꝝ eiꝰ ⁊ in oꝛe tētus oris vicia mundat: pdest stomacho ⁊ doloꝛi vētris a cho. ru. pcedēti: tēperatus cū lacte mulieris ⁊ oculis inūctus oculoꝝ vicia mūdat: potatꝰ cum zinziberē emoptoicos sanat ⁊ lapidē frangit: succus coctꝰ ⁊ bibitus cho. ni. expellit. Radix eius sup tegulā ad ignē siccata ⁊ in puluerē redacta vulnera bene sanat. De bethonica.

¶ Bethonica ca. ⁊ sic. in scdo valet emoptoycas cū melle cocta: hydropicos sanat cum vino ⁊ melle sumpta: catharacte in oculis ab ictu lesis valet: succus eiꝰ doloꝛē auriū sanat: folia eius cū sale trita ⁊ attracta valet recētibꝰ vulneribꝰ: ⁊ capitis fracturꝭ potata: oculoꝝ lachꝛymas strīgit: eparꝭ ⁊ splenis oppilationē aperit: lapidē frāgit: vꝛinā puocat cū melle sumpta tussim sedat: vētrē soluit vel mollit: puluis de folijs cum mulsa bibitꝰ pdest ruptis: cū vino tepido sumpta a veneno obuiat: ictericos tn̄ cū mulsa soluit.

¶ De seminibus herbarū. Capitu. xxvij.

¶ De semine apij.

Asarabatarab. i. semē apij ca. ⁊ sic. in scdo gradu: vꝛinā ⁊ mēstrua puocat: renū ⁊ epatis oppilationem aperit: valet singultui ex plenitudine.

De semine apij montani.

¶ Semē apij mōtani. i. petroselini ca. ⁊ sic. in tertio gradu desiccatiuū est: et si odoꝛet̄ interioꝛa mūdificat vt epar ⁊ vuluā ⁊ venas mūdificat atqꝫ renes: vꝛinā ⁊ mēstrua pꝛouocat: oppilationē pectoꝛis ⁊ pulmonis de grosso phlegmate aperit. De ameos.

¶ Enodrio. i. ameos: melioꝛ odoꝛifera: ca. ⁊ sic. ī tertio gra. solutiua ⁊ attenuatiua: vꝛinaꝫ ⁊ mēstrua puocat: interioꝛa mēbꝛa mūdificat: si odoꝛet̄ valet coꝛizis: pistata ⁊ comesta valet dissintericꝭ: oppilationē splenis ⁊ epatis aperit: vētositatē dissoluit: data cū melle valet quartanarijs in statu: silr ⁊ quotidianarijs: apozima eiꝰ scoꝛpionis moꝛsibꝰ superinfusum sanat. De dauco.

¶ Daucus ca. ⁊ sic. in scdo gra. vꝛinā ⁊ mēstrua puocat: mūdat pectꝰ de grosso phlegmate: valet tussiētibꝰ. De aniso.

¶ Anisum est sile se. apij: sꝫ maioꝛis vtutꝭ: ca. ⁊ sic. in tertio gra. vꝛinā ⁊ mēstrua puocat: si epithimet̄ sudoꝛē cū tēperie adducit: calefacit ⁊ desiccat: valet reptiliū moꝛsui: vētrē soluit: vꝛinā puocat: ⁊ venerē stringit. Si suffumiget̄ valet doloꝛi capitis ex frigiditate. De semine maratri.

¶ Biaragenich. i. semē maratri calefacit intrā ⁊ desiccat parūꝫ: ideo lac gn̄at: vꝛinā puo. ⁊ vētositatē dissoluit: ⁊ est sile aniso. ⁊ meliꝰ viride pōderosum. De psilio.

¶ Basarachanote. i. psiliū: meliꝰ nigrū ⁊ pōderosuꝫ: qō si in aqua ponat̄ petit fundū: fri. ⁊ hu. in tertio gra. caloꝛē extinguit: asperitatē lenit in oꝛe ⁊ viscera ⁊ vulnera: si asset̄ valet cholerice excoꝛiatōi: mussilago eiꝰ vꝫ siccitati oꝛis ⁊ ligue: ac febꝛis ⁊ stomachi incēdiū aufert: ⁊ suppositū calido apostemati refrigerat ⁊ aperit: doloꝛēqꝫ arteticū ex caloꝛe mitigat: ⁊ cōmixtū aq̄ rosa. ac oleo amigd. valet capitꝭ doloꝛi ex caloꝛe: vmbilico pueri exeunti appositū iuuat: magis vō valet si pistetur. De semine malue maioꝛis.

¶ Bisamalcheanū. i. semē malue maioꝛis: meliꝰ magnū ⁊ nigrū: fri. ⁊ hu. aliquantulū caliditatis hꝫ: dissoluit ⁊ maturat calida apostema: pectꝰ ⁊ pulmonē mūdat de hūiditate: faciei lentiginē curat: frāgitqꝫ lapides renū: pōticitatꝭ hꝫ aliquantulū: ideo screātibꝰ sanguinē valet: in pectoꝛe em̄ stringit sanguinē parum. De semine malue minoꝛis.

¶ Basalnilchoeti. idest malua minoꝛ similis supꝛadicte et paulo foꝛtioꝛ. De semine vꝛtice.

¶ Basamachiro. i. se. vꝛtice: meliꝰ ponderosum: ca. in scdo gra. siccū magis q̄ ca. subtiliat ⁊ dissoluit grossam subāꝫ: iō bibitū valet arteticis: appositum apostematibꝰ post aures nascētibꝰ subuenit hꝫ vētositatē in se: valet coitui si cū vino bibat̄: pistatū vō ⁊ superpositū cācrosa vulnera sanat.

De carui agresti.

¶ Basarachurchimini. i. carui siluestre: meliꝰ lōgū ⁊ pōderosum: ca. ⁊ sic. subtile hꝫ aliquātulū amaritudīs: iō vmes ⁊ lūbꝛicos necat: ⁊ in cute positū exterioꝛi vulnerat: cū aceto pistatū ⁊ inunctū scabiē capitꝭ curat: ⁊ scoꝛpiōis moꝛsibꝰ si bibat̄ repugnat: ideqꝫ cū oleo operat̄. De epithimo.

¶ Athemon. i. epithimū oꝛiozectian. i. rubeū boni odoꝛis: virtꝰ eiꝰ sīlis est thimo ⁊ foꝛtioꝛ: nigrā purgat cho. stomachi ventositatē dissoluit ⁊ intestinoꝝ. De se. trifolij.

¶ Basadruma. i. semē trifolij: melius citrinū ⁊ pōderosuꝫ: calidū ⁊ humidū: habet vētositatē: valet grauitati ventris: generat ⁊ lac. ¶ De semine poꝛri.

¶ Barsarachora. i. semē poꝛri: meliꝰ pōderosuꝫ ⁊ recēs ca. ⁊ hu. mundificatiuū valet petre ī renibꝰ: suffumigatū valet emoꝛroydis: assatū cum nasturcio ⁊ oleo valet phlegmatice dissinterie. De semine iusquiami albi.

¶ Basarazalbragi. i. semē iusquiami: albū meliꝰ: nigrū moꝛtiferū: qō est inter albū ⁊ nigrū nō tn̄ pessimū est: quodlibet fri. ⁊ sic. albū minꝰ fri. facit hoīem insensibilē mitigat doloꝛē ex caloꝛe: virtꝰ eius similis est opio. De semine linarie.

¶ Basarababi. i. se. linarie: meliꝰ grossuꝫ recēs ca. ⁊ hu. tēperate: apostēa maturat tumēs ⁊ rūpit. De se. lactuce.

¶ Basanch. i. semē lactuce: meliꝰ nigrū ⁊ pōderosuꝫ fri. mēbꝛa reddit insensibilia: valet doloꝛi capitꝭ ex cal. pistatū cum iusquiamo ventrē purgare phibet. De semīe cicute.

¶ Cidarniel. i. se. cicute: meliꝰ nigrū ⁊ pōderosum ca. ⁊ sic. in tertio gra. ⁊ tenue. i. grossos incidit hu. ⁊ viscosos multū dissoluit: vꝛinā ⁊ mēstrua puocat: pistatū ⁊ cū melle ꝯfectū: et cū felle galli. ⁊ cro. ⁊ cū suc. mara. vꝫ cataractꝭ. De se. trifolij.

¶ Asaphaguasagenetō. i. trifoliū: meliꝰ odoꝛiferū: ca. in pmo gra. sic. in scdo: valet duro splenis apostemati: si. ʒ. ij. ex coctū fitu. acetoso bibant̄. Coctū cū aceto ⁊ duro apostemati ⁊ duro spleni impositū facit silr. ʒ. ij. bibite venerē phibēt ⁊ sperma desiccant. De semine sinapis.

¶ Basarabades. i. se. sinapis grani grossi: meliꝰ est interiꝰ citrinū. aliud est albū: ambo ca. ⁊ sic. sꝫ citrinū in q̄rto ğ. phlegma incidit: grossos attenuat hu. pistatū ⁊ cū aq̄ mixtuꝫ expssuꝫ cū melle gargarizatū caput a phlegmate purgat: sternutatio ex eo facta valet epilepticꝭ ⁊ strāguriosis: obliuiosis et lethargicꝭ ⁊ sciaticis atqꝫ oībꝰ ex frigiditate infirmantibus: attrahit ab īterioꝛi ad exterioꝛa. De lingua auis.

¶ Basarcalcomat. i. lingua auis fri. ⁊ sic. in scdo gra. valet vt rumex. i. lapatiū acutum. De nasturcio.

¶ Basaraasariē. i. nasturciū: meliꝰ albū: ca. ⁊ sic. valet dissinterias de phlegmate si cū oleo ⁊ aq̄ tepida bibat̄: valet angustie stomachi suppositū: iuuat sciaticos. dysterizatū valet doloꝛi capitꝭ de frigiditate. ʒ. ij. bibite valet colice passioni.

¶ De nigella.

¶ Asimisum.i.nigella: melior pōderosa: cali. ꝛ sicca in scđo gradu: subtilem ventositatez dissoluit in stomacho et in visceribus: cum aceto bibita lumbricos expellit: valet scabiei verrucis atq; morphee: mēstrua ex grossa materia ꝓuocat assata et odorata valet corize: cum aceto pistata valet antiquo dolori capitis ex frigiditate.

¶ De papauere.

¶ Castasum.i.papauer.duo sunt gñā: albū ꝛ nigrū: album: fri. ꝛ hu. in tertio gradu: nigrū in quarto: albū valet tussiētibus ex calido reumate a capite ad pectus descēdēte: somnū facit. Cortex eius magis operat in somno: eius semen si coquatur in aqua ꝛ inde caput lauet: nigrū pessimā lethargiā inducit: dolorē suppositū mingat: aliquotiens hominez interficit.

¶ De aneto.

¶ Basascebeg.i.anetum calidū temperate ꝛ tēperate virtutis simile herbe sup̄prius.

¶ De semine cepule.

¶ Basamalfasal.i.semē cepule: ca. ꝛ hu. habet aliquantulū siccitatis: valet coitui: semen augmētat: valet frigide cōplexioni hominis.

¶ De sisamo.

¶ Basangige.i.sisamū: calidū in primo gradu: siccū in scđo eius apozima dura dissoluit apostemata: valet tinee capitis ꝛ pōgitiue materie in stomacho: valet ebriosis ꝛ acutis medicinis.

¶ De semine lini.

¶ Basaralchiten.i.semen lini: calidū in primo gradu: ꝛ humiditatē h₃ temperatā: apostema dissoluit: maxime cū melle ꝛ oleo viol. cōfectū: vrinā ꝛ mēstrua ꝓuocat: si in aqua coquat ꝛ mulier supsedeat in ea vulue apostemata dissoluit.

¶ De fenugreco.

¶ Basaracholle.i.fenugrecuz primū nature lini seminis fortius illo dissoluit: valet in omnib⁹ quibus semen lini: sed fortius operat mēstrua ꝓuocādo: et in mūdificatiōe sanguinis: post partū grossos hūores ꝛ viscera purgat: maxime si sint phlegmatici: valet dolori renū ꝛ tussiētib⁹ de phlegmate: purgat pect⁹ ꝛ pulmonē de grossis humorib⁹: si cū lacte coquat ad spissitudinē ꝛ detur in moduz electuarij. Super apostema durū cum semine lini positū soluit mirabiliter.

¶ De cimino.

¶ Carmū.i.ciminū: cui⁹ duo sunt gñā: vnū carmenū: et est nigrū: aliud viride: ambo filia carui in vtute: sed magis dissoluit ventositatez: viride vo maioris est virtutis. Si masticetur ꝛ in oculis ꝑcussis ponat: sanguinē de eis mundat.

¶ De carui.

¶ Carnia.i.carui ca. ꝛ sic. in tertio gradu dissoluit vētositatem grossam stomachi ꝛ viscerū.

¶ De silere montano.

¶ Fesin.i.siler mōtanū: melius qđ similat leuistico sile est oibus suis actionib⁹: sed subtili⁹ illo.

¶ De se. pastinace.

¶ Basamalgasaiabusten.idest pastinaca hortensis similis dauco in virtute ꝛ actione: sed paulominus operat: vrinā et mēstrua ꝓuocat: ꝛ in cancrosis vulnerib⁹ valet: in hydropicis ꝛ hypocūdrioꝝ dolore iuuat vrinā ꝓuocādo: morsui scorpionis ꝛ reptiliū valet.

¶ De semine portulace.

¶ Basaraalbata alchatica.i.semen portulace fri. ꝛ hu. valet calidis febrib⁹ ex cho. ru. si pistet cum zuccaro ꝛ aqua valet tussi de calore: sitiz extiguit: coitū ꝓhibet si multū comedat.

¶ De semine rute.

¶ Basara fedefalifaget.i.semen rute ca. ꝛ sic. in tertio gdu meli⁹ nigrū: valet singultui de plenitudine. ʒ. ij. si accipiant cū melle ꝛ vino stomachū calefacit: vētositatē soluit viscerū: ꝛ coitū prohibet.

¶ De semine sisimbrij.

¶ Basaraticū.i.semē sisimbrij meli⁹ nigrū ca. ꝛ sic. vrinaz ꝛ mēstrua ꝓuocat: partū accelerat: vētositatē dissoluit grossam visceꝝ: valet singultui ex plenitudine.

¶ De coriādro.

¶ Caibo.i.coriandrū meli⁹ odoriferū: quidā dicūt frigi. ꝛ sic. esse: Hippo. affirmat ca. ꝛ sic esse: h₃ aliquātulū pōticitatis: cū aqua rosa. coctū ꝛ gargarizatū valet squināntie: si pistetur cū rosis: valet oris vulnerib⁹: si. ʒ. iij. bibant ꝓhibet coitus cū psilio bibitū statim cōpescit: valet in medicina calido apostemati.

¶ De semine atriplicis.

¶ Basarascobatā.i.se. atriplicꝭ tēpatū in caliditate ꝛ hūiditate mundificatiuū. valet ytericis ex epatis oppilatiōe.

¶ De semine raphani.

¶ Basarafulge.i.se. raphani qđ alij radices dicunt: subnigrū meli⁹ rubeo: calidū in scđo gra. et sic. in tertio: dissoluit humiditatē in cute: lētigines mundificat ꝛ morpheā suppositum cū aceto positū tollit.

¶ De semine cheiri al's keiri.

¶ Basaracheri.i.se. cheiri meli⁹ citrinū: h₃ in se vtutē mundificatiuā: vn̄ vrinā ꝛ mēstrua ꝓuocat: secūdinā expellit: ꝛ fetum mortuū si pistatum cū melle bibat.

¶ De se. rosarū.

¶ Basaramendar.i.semē rosaꝝ fri. ꝛ sic. atq; ꝯstrictiuū: puluerizatū ꝛ i ore missum valet oris vulnerib⁹: si cū vno pōtico bibat valet colice ꝛ lienterie.

¶ De semi. basiliconis.

¶ Basaraalchabā al's seiubo₃.i.basilicō: meli⁹ nigrū odoriferū: pōderosū₃ ca. ꝛ sic. tēpate ex amaritudie aperit oppila. epatis in ytericis ex oppilatiōe: si assēt ventrē stringit: valet dissintericis ꝛ vulnerib⁹ viscerū.

¶ De semine scariole.

¶ Basaraarchimebede.i.semē scariole fri. ꝛ hu. tēperate habet aliquantulū caliditatis ꝛ siccitatis ex amaritudine: ideo apit oppilatōez: valet ytericꝭ ex oppilatōe.

¶ De se. eruce.

¶ Basarasceeren.i.se. eruce: ca. ꝛ sic. in tertio gra. dissoluit ꝛ mūdat impetiginē nigrā: si pistet ꝛ vnguat locus: coitum ꝛ sperma auget: bibitū cū siru. acetoso ꝛ aq̄ tepida phlegma vomere facit.

¶ De granis: et primo de frumento. Capi. xxxvij.

Tunc de granis dicēdū est: ꝛ primo de tritico. thanic alij bauie.i.frumentū tēperatū in sua complexione: magis tñ est ca. Si masticet ꝛ sup apostēa ponat maturat: positū in lamina candentis ferri succ⁹ qđ īde manat valet sacro igni.

¶ De cātabro.

¶ Muchala.i.cantabrū ca. ꝛ dissolutiuū est vētrisq; calefactiuum: valet colice passioni ꝛ dolori viscerū₃: cōmixtū aceto ꝛ carbonib⁹ impositū fumoq; narib⁹ accepto valet corize: succus ei⁹ expressus cū aqua ꝛ oleo amygdal. pulte facta: valet pectoris asperitati ꝛ meri et pulmoni tenueq; phlegma de pectore purgat.

¶ De amilo.

¶ Alnesi.i.amilū fri. ꝛ siccū: oēm superfluā humiditatē desiccat: cū sarcocolla mixtū: valet oculoꝝ lippitudini: sumptū facta pulte mitigat pulmonis asperitatē: pectusq; purgat.

¶ De ordeo.

¶ Saiar.i.ordeū fri. ꝛ sic. aliquātulū cū sua siccitate dissoluit excoriatū assatū sup neruoꝝ dolores iuuat de calefactiōe: et calidū positū sup apostema soluit. Si coquat vt diximus in precedēti libro nostro valet acute passiōi: somnū inducit: valet etiā ad vrinā ꝓuocandā: h₃ in se lubricitatē ꝛ viscositatē ꝛ stomachū purgat cū tēperamēto: qđ alia grana nō faciunt.

¶ De faba.

¶ Bacile.i.faba: melior grossa: alba: fri. ꝛ sic. h₃ in se humiditatis aliquātulū: mūdificat: lentiginē faciei tollit: pistata ꝛ cocta vt ptisanū cu₃ oleo amygdal. valet tussi ꝛ pleuresi: cū sua siccitate stringit aliquātulū. Cū aqua ꝛ aceto cocta stringit ventrē: valet dissinterie: vomitū aufert: cocta ꝛ mixta cū axungia porcina valet neruoꝝ dolori: testiculis q̄ tumētib⁹ ꝛ mamillis: maxie si ex coagulato lacte tumeāt.

¶ De lolio.

¶ Isteilon.i.loliū: melius nigrū ꝛ pōderosum: cali. in tertio gradu: siccū in scđo: multū dissoluit ꝛ est attractiuū: si pistet ꝛ supponat spinā: vel cānā: vel lignū mēbro infixū extrahit.

¶ De quodā albo quod reperit in semine lini.

¶ Danisel qđ inuenit in semine lini albū est: cui⁹ virt⁹ filis est lolij virtuti: vn̄ durū dissoluit apostema: valet alopitie: vētrē strigit: vbicūq; supponat infrigidat ꝛ desic.

¶ De milio

¶ Abgenars vl' auresum.i.miliū: meli⁹ citrinū ꝛ pōderosu₃: frigidū in pmo gdu: siccū in scđo: subtile ventrē stringit: assatu₃ in saccello suppositū dolori ꝛ tumori desiccat ꝛ dissoluit fine molestia.

¶ De cicere.

¶ Aleps.i.cicer cuius duo sunt gñā albū ꝛ nigrū: sed nigrū maioris est virtutis ca. ꝛ hu. lac ꝛ sperma gñat: vrinā prouocat ꝛ mēstrua: maxime nigrū. Aqua vbi coquit bibita lapidem frangit: virt⁹ ei⁹ incisiua ꝛ attractiua: vnde epar purgat ꝛ renes: apostema post aures dissoluit: valet scabiei et sacro igni ꝛ intestinoꝝ duriciei: pustulis valet cum melle cōfectum.

¶ De lupino.

¶ Tumea₃.i.lupinus melior grossus ꝛ magnus: calidus et siccus: saporis amari: ideo lūbricos necat: si cum melle conficiatur et comedatur. In aceto maceratus ꝛ bibitus: oppilationem epatis et splenis aperit: menstrua prouocat: si fiat ex eo cumulus cū myrrha ꝛ melle: valet fetui mortuo expellēdo: dissoluit ꝛ mūdat: scđo faciei lētigini valet ꝛ ipetiginib⁹

ex nigra cholera ⁊ morphee ⁊ pustulas ĩ capite sine pũctiõe desiccat: liuorẽ plagarũ clarificat: scrophulas dissoluit: pulverizatus et cũ aceto confectus sciaticos curat.

¶ De risi.

¶ Riza.i.risi habent aliquantulũ caloris ⁊ sunt cõstipativi: rubei sunt maioris virtutis: ventrẽ stringũt: maxime cũ cortice assati: sed de alijs facte pultes valẽt stomachi incẽdio ⁊ dissinterie. Clystere facto cũ restrictiuis alijs iuuat in visceribus.

¶ De fasceolis.

¶ Elubie.i.fasceolus ca.in primo gradu: sic.in scd̃o: incidũt: aperiunt et mundificãt: et si multũ sumaẽ ex eis sanguinem post partũ mundant: fetum mortuũ ⁊ secundinã expellunt.

¶ De orobo.

¶ Carsenna.i.orobus ca.in primo gradu: siccus in scd̃o: si multũ sumaẽ ex eo sanguinẽ facit mingere: inducit carnẽ in vulneribus.

¶ De quodã genere cucumeris.

¶ Aborega.i.genus cucumeris: melius albũ: põderosum: habet in se vires mundificãdi: aperit ⁊ mundat oppilationẽ in renibus ⁊ arenã eorũ ⁊ vesice: vrinam ꝓuocat mundans lentiginẽ faciei.

¶ De cucurbita.

¶ Alberzara.i.cucurbita fri.⁊ hu.in scd̃o gradu: valet tussi si nat ex caliditate ⁊ siccitate: si cũ zuccaro comedaẽ valet febribus acutis: aut si bibaẽ cum sirupo viol.vel de iuiubis.

¶ De melonibus.

¶ Disanucte.i.melones: meliores albi ⁊ ponderosi frigidi ⁊ humidi: mũdificatiui triti super ventrẽ faciũt cutem clarã reddunt ⁊ limpidã.

¶ De citrulis.

¶ Rear.i.citruli melonib⁹ similes in omnibus suis actionibus: similiter valent in renibus ⁊ vesica ⁊ vulneribus.

¶ De cataputijs.

¶ Catac.i.cataputie meliores magne frigide et temperate: vrinam ꝓuocãt: valẽt vulnerib⁹ in renibus et vesica.

¶ De sparago.

¶ Alyon.i.sparagus ca.⁊ humi.in scd̃o gradu: aperitiuus: ideoq; valet coitui: auget semen.

¶ De lingua auis.

¶ Risenalañch.i.lingua auis: melior saporis amari et boni odoris: calida ⁊ humida: auget semen ⁊ coitum.

¶ De viticella.

¶ Rachelmachel.i.viticella: melior ponderosa ca.⁊ sic.et habet aliquantulũ amaritudinis: dissoluit ⁊ mũdat: et ideo valet lentiginib⁹ faciei: lumbricos eijcit oppilationẽ epatis ⁊ splenis aperit: grossos hũores pectoris ⁊ pulmonis screare facit.

¶ De ben.

¶ Abbedet de quo fit oleũ muscellinũ: melius grande ⁊ põderosum calidũ: multã tñ habet amaritudinẽ cũ põticitate. Ideo incidit ⁊ mundat atq; iuuat: et valet neruis ⁊ poris: mundat faciei lentigines: valet nigre morphee: oppilationẽ splenis ⁊ epatis aperit: corñq; duricie; mollit: maxime si cũ oleo orobi misceatur.

¶ De nuce muscata.

¶ Elhebene.i.nux muscata ca.⁊ sic.valet oppilatiõi cerebri ⁊ aliorꝫ locorꝫ: sciaticos iuuat comesta.

¶ De cubebis.

¶ Cubebe melior odorifera et pungẽs linguã ca.⁊ sic.aperitiua: oppilationẽ aperit ⁊ mũdat de phlegmate: vrinã prouocat.ventrẽ stringit: vocẽ clarificat ⁊ exraucat.

¶ De cardamomo.

¶ Cacule.i.cardamomũ cui⁹ duo sunt genera: maius ⁊ minus ca.⁊ sic.in fine scd̃i gradus.valet dolori et frigiditate: si per tres dies cõtinuos.ʒ.j.cũ sirupo acetoso accipiaẽ in singulis: arenã renum mundat: et maxime bibitũ cum semine melonũ ⁊ citrulorũ.ʒ.ij.p singulos tres dies: valet epilepsie facta sternutatiõe ⁊ dolori capitis ex frigiditate.

¶ De ribes.

¶ Abrutes.i.grana de ribes ⁊ melius recens fri.⁊ sic.constringẽs: valet lienterie ⁊ dissinterie.

¶ De granis berberis.

¶ Albelerhetbebi.i.granũ berberis fri.⁊ sic.valet dissinterie: calorẽ extinguit: valet calori apostematis: ⁊ epatis male cõplexioni eius: vomitus incidit: cor confortat.

¶ De granis granatorum.

¶ Albelminion.i.granũ granatorꝫ: meli⁹ saporis acetosi: et põderosum: fri.⁊ sic.ↄstrictiuũ vẽtris ex ca.a vomitu quoq; abstinet: materiã que in vẽtre fluit ꝓhibet.

¶ De granis citoniorum.

¶ Ablasarsifarger.i.mala citonia fri.⁊ hu.in scd̃o gradu: valent tussi pistata cum zuccara vel penidijs sumpta: viscositate eorꝫ inflationẽ refrigerãt ⁊ humectãt: calorẽ extinguũt. valent siccitati in ore ⁊ stomacho: si cuꝫ zuccaro sumanẽ ⁊ oleo amygdalino.

¶ De myrto.

¶ Albeleset.i.myrtus cõstrictiua est: mũdificatiua: calida: et valet tussi ⁊ solutiõi insimul: valet expuentibus sanguinẽ de pectore et pulmone ⁊ vena rupta stomachi: valet vulnerib⁹ interiorũ membrorꝫ: interiora cõfortat. Succus eius cũ vino mixtus valet morsibus reptiliũ: et ardori vesice: aut siccat aut viridis: si coquaẽ cum vino valet vulnerib⁹ manuũ ⁊ pedum: viridis ṽo pistata cũ lacte valet tumorib⁹ oculorꝫ. Similiter vulnerib⁹ in ano ⁊ apostematibus: valet excoriatiõi palati si pisteẽ: ⁊ si vultui apponaẽ lentigines mundat.

¶ De granis indicis.

¶ Abelsami.i.grana indica: meli⁹ vnctuosuꝫ: ca.⁊ hu.valet volẽtib⁹ impinguari si pisteẽ cum farina frumẽti: ⁊ misceaẽ zuccaro ⁊ oleo sisami.valet frigidis ⁊ siccis: q: ĩpinguat eos.

¶ De granis vlmi.

¶ Abeldemen.i.grana vlmi: meliora alba: ca.⁊ sic.humiditatis habet aliqd: ideo valet coitui ⁊ lac facit.

¶ De pipere albo.

¶ Abelfabel.i.triangulũ qđ venit de mõte ierich ca.in p̃mo gradu temperatũ in humiditate ⁊ siccitate auget sperma ⁊ coitum adducit.

¶ De fraxino.

¶ Abeldudar.i.fraxinus: melior rubea ⁊ odorifera: fri.⁊ sic. attñ q: amara est videẽ habere aliquantulũ caloris: sꝫ oino stringit.ʒ.ij.cũ zuccaro bibite valẽt emorroydib⁹: si in aqua coquaẽ ⁊ supsedeat curat eas et stringit: necnõ eas q̃ in vulua sunt: pulverizata ⁊ cũ melle bibita lũbricos occidit.

¶ De granis lauri.

¶ Abelcandacar.i.grana lauri cali.et sic.in tertio gradu.ij. exagijs bibitis partũ accelerat: valet guttatim mingentib⁹: q: vrinã ꝓuocat: morsib⁹ ṽo reptiliũ valet.

¶ De pineis.

¶ Abelsenobor.i.nuclei pinei: meliores albi ⁊ grossi: cali.⁊ hu.si sunt virides aliquantulũ sunt amari. valẽt tussi pectoris ex grosso phlegmate: sanguinẽ mundãt: si sicci fuerint et mollificenẽ in aqua ⁊ mundificenẽ valẽt vocis asperitati ex siccitate.

¶ De pineis minoribus.

¶ Abelscanbasacir idest grana pinei minoris valent vt maiores: sed debilius operanẽ.

¶ De semine citri.

¶ Abelacrone.i.grana citri ca.in scd̃o gradu dissoluũt: oleũ ex eis factũ valet emorroydib⁹. Si medulla eorꝫ comedatur idem operaẽ: exagio bibito cum vino est cõtra oẽ venenũ: ⁊ pistata ⁊ sup morsum reptiliũ posita mitigant.

¶ De staphisagria.

¶ Abeldras.i.grana capitis.i.staphisagria: melior q̃ venit a hierosolymis ca.⁊ sic.in quarto gradu: masticata purgat caput: si abluaẽ ex ea caput ꝓhibet materiã ibi coadunari ⁊ capillos elongat.

¶ De folijs arborum ⁊ herbarũ. Cap.xxxix.

¶ De folijs persicorum.

Orachono.i.folia persici fascia in vmbilico posita lũbricos necãt et ascarides. Succus eorꝫ in auribus instillatus vermes necat ⁊ dolorẽ tollit.

¶ De folijs mespili.

¶ Orachadulbe.i.folia mespili: fri.⁊ sic.si supponantur calido apostemati qđ in genu fit ꝓdest: puluis ṽo q̃ colligiẽ in eis oppilat nares: nocet meri. Siltr visui ⁊ auditui nocet: scabiẽ interimit ex odore eius: adusta ⁊ pistata valet ⁊ pulverizata humidis plagis: et vstionibus ignis.

¶ De folijs salicis.

¶ Oracalgarbe.i.salicis folia: nigra pistata ⁊ supposita incisionib⁹ cultri vel gladij non permittũt putrefacere ⁊ sanãtur cito. Succus eorꝫ gargarizatus proijcit irudines: inunctus verrucis fugat eas multũ sine mordicatione. Succus eius cum oleo rosato in cortice maligrana.tẽperatus valet dolori auriũ ex calore: aqua vbi coquaẽ lotis arteticorũ membris valet.

¶ De folijs vitis.

¶ Orachacaritie.idest folia vitis ⁊ ligamina ei⁹ vel succus in capite positus: iuuant dolore; capitis de calore: cum vino veteri epithimata stringunt gingiuarũ sanguinẽ.

De thamarisco.

Gorachacharasa.i.thamariscus frigide et sicce: constrictiue et munditiue. Si coquatur in aceto et superponatur spleni: valet et eadem decoctione gingiue et dentes abluti confortat eos et mundat.

De folijs cypressi.

Goracasamal.i.folia cypressi: multum stringunt stomachi mordicationem: temperata sunt in caliditate et frigiditate: pistata et posita in recentibus vulneribus glutinant et sanant. Cinis eorum valet vstionibus ignis et hu. alijsque vulneribus: pistata in vmbilico eminenti vel rupto posita: valent similiter calido apostemati cum farina ordei.

De iunipero.

Abeel.i.iuniperum: melius viride ca. et acutum et desiccatiuum et constrictiuum: ideo vulnera putrida mundat et custodit: si cum melle bibatur vrinam et menstrua prouocat et mortuum fetum et secundinam: purgat sanguinem post partum et facit abortum.

De folijs nucum.

Bodoot.i.nux: melior viridis: ca. et sic. sapor eius amarus: succus eius vomitum facit: est contra venenum si bibatur cum melle aut cum sapa: pistata et capite abluto: et eius actio alopitias et alias capillorum passiones prohibet: elongatque illos et crescere facit.

De folijs quercus.

Gorababerit.i.grana (credo quod vult dicere folia) quercus: fri. et sic. constrictiua et nimis desiccatiua et supposita vulneribus sanant: puluerizata et putridis vulneribus posita purificant et sanant. Quorum coctio in aqua fri. si mulier supersedeat vulue humiditatem stringit: et fluxum sanguinis: et tenasmon et antiquam lienteriam sanat.

De folio.

Redoindi.i.folium odoriferum cum folijs strictis et longis similibus lauro: virtus eius per omnia similis est spice: vrinam prouocat: pistatum et suppositum panariciam digitorum minuit: puluerizatum subtiliter et aspersum valet fetentibus sudoribus.

De folijs myrti.

Gorachales.i.folia myrti fri. et sic. habent in se aliquantulum caliditatis et aliquantulum tenuitatis: et hoc testatur amaritudo eius. Succus eius apostematis putredinem mundat in aure instillatus. Os ablutum ex succo eius valet mollicie gingiuarum: fluxum sanguinis stringit et desiccat. Cocta in aqua et supersessio facta longaonem exeuntem et matricem pendentem confortant et reducunt: fluxumque sanguinis stringunt: valent pustulis capitis et volaticas: alopitie epithimata: humida confortant et solidant ossa fracta: et si in vino coquantur et inde vulnera abluantur et exiccata et sanant. Cum farina ordei cathaplasmata contusiones solidant et confortant: et calida apostemata prohibent. Aqua vbi coquuntur sudores stringit: valet sincopi: confortant cor: puluerizata et cum oleo rosato commixta tumentes iuuant testes.

De oleandro.

Celefer.i.oleandrum melius viride longis folijs calidum et siccum in tertio gradu: omne animal interimit. Folia eius in aqua cocta durum apostema soluunt. Ex eius succo si fiat vnguentum ex oleo et aceto valet scabiei: folia eius in aqua cocta dura dissoluunt apostemata: iuuant desiccata et puluerizata: et in vulnere posita siccant.

De serpentaria.

Gorotbalif.i.herba serpentina cuius folia valent plagis recentibus: quia sanant.

De folijs lauri.

Gorachalcalre.i.folia lauri calida et desiccatiua habent aliquantulum amaritudinis et parum ponticitatis. Ideo oppilationem epatis aperiunt et lapidem in renibus frangunt. Cum aceto cocta valent dentium dolori.

De ramistro.

Gorachaltimi.i.ramistrum tenues sunt: aliquantulum ponticitatis habent: desiccant et valent alopitijs collectiones ossium maturant et dissoluunt omnes.

De folijs zaror.

Gorachalnabal.i.zaror: fri. et sic. constrictiua: viridia cum aceto cocta valent excoriationi que videtur vt lepra: pistata et super vulnus posita recens solidant: sup fractum os puluerizata et superposita: valet similiter si de eius decoctione lauetur.

De mastice.

Gorachal.i.mastix alias sisimbrium temperatum in calore et humiditate desiccat fortiter. Succus eius bibitus valet dissinterie et expuentibus sanguinem: vel deorsum mittentibus: puluerizatum et super exeuntem anum positum vel exeuntem matricem retro firmat.

De kalendula.

Gorachachimia idest kalendula temperata in frigiditate: pistata et superposita apostemati valet et dolorem sedat. Cuius frondes masticate valent vulneribus oris: puluerizata valet vstioni ignis. ʒ.j. propinata valet spuentibus sanguinem.

De sene.

Sene melius est quod venit de mecha ca. et sic. in secundo gradu: choleram deducit rubeam et nigram et choleram adustam et penetrat ad longinqua loca: cor confortat: dosis eius ʒ.iij. sumpte in apozimate. ʒ.vj. vel. v. secundum virtutem.

De lilio.

Gorachusen.i.lilium temperatum in caliditate et frigiditate in primo gradu siccum: puluerizatum et sup vulnus positum siccat.

De thamarasco.

Gorachaldi.i.thamarasci frigidi et sicci habet amaritudinis aliquantulum et ponticitatis. Ideoque valet oppilationi epatis eiusque duriciei.

De nuce.

Gorachalchet.i.nux ca. in tertio gradu temperata in siccitate et humiditate.

De oliuis.

Gorachatenum idest oliue temperate in calore et frigiditate et sicce in secundo gradu. valent dolori dentium si cum aceto coquantur.

De spina babilonica.

Gorachocena.i.spina babilonie.i.casia: melior arbor odorifera cum ponticitate cali. et sic. in tertio gradu valet emorroydis.

De sisamo.

Gorachascichen idest sisamum frigidum et humidum ex huius succo si abluatur caput furfures purgat et capillos elongat.

De cappara amara.

Goracappar idest cappara amara constrictiua: succus eius in aure instillatus vermes necat: cum farina ordei epithimata dissoluit: et super morpheam et impetiginem posita valet.

De coloquintida.

Gorachaldel idest coloquintida ca. et sic. habet in se virtutem deducendi corpus: et purgat phlegma et cho. nigram. Oportet autem eligere folia prima que sunt iuxta terram: et in vmbra siccari: et dentur cum amido et gummi arabico et misceantur cum purgantibus phlegma et choleram nigram.

De folijs citri.

Gorachaltron idest folia citri ca. et sic. habent in se virtutem dissoluendi et desiccandi: succus eorum valet humiditati stomachi et frigiditati: masticata fetores oris purgant: odoremque allij et ceparum compescunt.

De folijs pruni.

Goracalcies idest folia pruni cocta cum vino et gargarizata reuma capitis et asperitatem gutturis et sanguinem dentium stringunt: maxime si sint siluestria.

De folijs celsi.

Gorachatatur.i.folia celsi pistata et cum oleo mixta valent vstioni ignis: cocta cum pampinis vuarum et aqua pluuiali capillos denigrant: in aqua cocta valent dentium dolori.

De assa.

Gorachaltandeu.i.assa melior minutis folijs ca. et sic. scrophulas dissoluit: pistata cum oleo et cera valet pannis mulierum in facie: et oleo lini et cera confecta valet sciaticis: et est contra venenum: digestionem adiuuat post cibum sumpta ventrem deducit.

De anabula.

Onichalmesiriam.i.anabula ca. Folia sunt similia myrte et parum minuta: melior ca. et sic. in tertio gra. acuta et pontica multum deducit ventrem repletum aqua citrina et humiditate et phlegmate. Caue ne sumatur in calidis regionibus: et in ethicis exire sanguinem facit. Cum dare illam volueris oportet poni in aceto die integra et nocte: et postea desiccari et puluerizari et postea dari cum oleo amygdalino.

De floribus plantarum. Capi. xl.

De rosa.

Gilnardi.i.rosa: melior rubea: est diuerse virtutis: sed magis attinet frigiditati et ponticitati: habet in se subtilitatem et est odorifera: vnde confortat principalia membra et interiora: penetratque ad loca longinqua et remota: et odorata calorem stomachi extinguit. Syrupus ex eius aqua sitim et acutam febrem extinguit. Siccata et puluerizata et imposita desiccat. Syrupus ex ea factus choleram ru. compescit. Cum lenticulis mixta et ani vulneribus imposita valet. Flos eius in ore tentus oris vulnera sanat: et maxime cum lenticulis et caphora mixtus.

¶ De rubo.
¶ Rusirit idest rubus cali. et sic. odoratus eius valet fri-
gido cerebro: cathaplasmatus confortat frigidū stomachū.
⁊ epar.
¶ De sambaco.
¶ Selitū. i. rosa vnde fit sambacū ca. ⁊ siccum in tertio gra
du: valet paralyticis: frigido ⁊ humido cerebro apte valet.
¶ De narciso.
¶ Narciscus tēperatus in caliditate ⁊ frigiditate ⁊ tenui-
tate: valet cholericis de frigiditate ⁊ multum dissoluit.
¶ De viola.
¶ Masac. i. viola: melior coloris azuri fri. ⁊ hu. in tertio gra
du: valet cerebro calido ⁊ sicco de nimia vstione. Pistata et
cum farina ordei cathaplasmata apostemati calido ⁊ stoma-
cho ⁊ epati valet. Cocta cum camomilla ⁊ caput ablutū va-
let capitis doloribus cū febre. Capite de floribus circūdato
somnū inducit. ℥. iij. cum zuccara accepte ⁊ aqua ventrē de-
ducit. cum zuccara cōfectis valet tussibꝰ de calore. Sirupus
vero ex ea factus dolorē extinguit ⁊ ventrem deducit.
¶ De nenufare.
¶ Nenufar melior rubeus et liuidus virtute similis viol.
sed frigidior: cathaplasma eiꝰ valet calido apostemati: odo-
ratus dolorē capitis curat: in aqua cocta et inde abluto capi
te valet dolori capitis ex calore.
¶ De lilio.
¶ Assusen. i. liliū et est multis modis: melius ireum calidū
in primo gradu: temperatū in siccitate ⁊ humiditate: habet
in se subtilitatē ⁊ ideo dissoluit.
¶ De floribꝰ amygdale.
¶ Lacur idest flos amygdale ¶ Rusa. i. mala.
¶ Assafrageus. i. mala citonia. ¶ Cumezere. i. pira.
¶ De floribus salicis.
¶ Alchilē. i. flos salicis. Oēs hi flores supradicti sunt frigidi
⁊ cerebrū cum odore confortant: meliores cūctis de salicibꝰ.
¶ De floribus enule.
¶ Clauelalerchi. i. rosa enule: melior citrina ca. ⁊ sic. in secun
do gradu: dissoluit ⁊ attenuat grossitudinem: odorata valet
frigido ⁊ humido cerebro: fumum ergo grossum de cerebro
dissoluit. Cocta ⁊ bibita mēstrua ꝓuocat ⁊ secūdinā expellit.
Super pectinē cathaplasmata apostema dissoluit matricis.
¶ De floribus spine.
¶ Omigalē. i. spina vnde fit gūma arabica: similis in virtu
te keiri.
¶ De floribus croci.
¶ Assur. i. crocus hortēsis calidus: aliquantulū stringit pi-
status cum aceto. valet grosse scabiei cum melle mixtus.
¶ De cardamomo.
¶ Laccichimia debūti. i. cardamomū ca. ⁊ sic. i scdo gradu.
temperate attenuat vt camomilla.
¶ De cotula fetida.
¶ Balchien. i. cotula fetida ca. ⁊ sic. in scdo gradu: dissoluit
⁊ attenuat: valet vt camomilla: sed fortius operatur: valet
anhelitui. Eius apozima valet tussiētibus ⁊ somnū inducit.
Similiter si odoretur apozima frondiū eius: valet lapidibꝰ
renū ⁊ duriciei vulue incēssioni valet: ⁊ in declinatiōe aposte
matis: albū eiꝰ dissoluit coagulatū sanguinē: sanguinē strin-
git in stomacho ⁊ in visceribus: si cum forti vino bibat. folia
eius mixta cum vino similiter operantur.
¶ De bulbo canino.
¶ Suldachair. i. bulbus caninus: melior citrinus cali. ⁊ sic.
dissoluit. Similis est cotule in virtute: sed fortius dissoluit:
valet duris apostematibꝰ: si cum butyro misceatur.
¶ De affodillo.
¶ Adrion. i. affodillus silis est bulbo: sed minoris virtutis.
¶ De floribus fabarum.
¶ Urad idest fabe rosa frigida ⁊ hu. mitigat calorē cerebri:
pistata in mortario ferri. Succus eius in eodē mortario ad
solē positꝰ capillos denigrat: ⁊ mitigat ⁊ tēperat siccitatē. ca
piti epithimatus somnum facit.
¶ De floribus papaueris.
¶ Cacharmitasci. i. flos papaueris fri. ⁊ hu. odoratus calidi
tatem cerebri mitigat.
¶ De flore rubei.
¶ Aluard. i. flos rubi: melior q̄ assimilat croco multū clarifi-
cat ⁊ mūdat cū sua v̄tute mūdificatiua.
¶ De flore maliḡ.
¶ Suilimar. i. flos maligranati fri. ⁊ sic. atq; ꝯstrictiuꝰ: vul
nera humida exiccat: valet excoriatiōi palati: vētrē stringit:
⁊ mēstrua: stomachūq; cōfortat.
¶ De capillis croci.
¶ Sistriantofotan. i. capillus croci: melior grossus et odori-
ferus ca. ⁊ siccus ⁊ tenuis exiccat: habet pōticitatē in se ⁊ vir
tutem maturādi: oībus valet apostematibꝰ in visceribꝰ bibi
tus aut cathaplasmatus: oppilationē epatis aperit venas ⁊
mēbra interiora cōfortat. Medicinam in qua ponit ad lon-
ginqua facit loca penetrare.
¶ De floribus squināti.
¶ Fachaalchachir. i. flos squināti ca. cum ponticitate atte-
nuatiua. Ideo vrinā ⁊ menstrua ꝓuocat: valet frigido apo-
stemati.
¶ De spina.
¶ Alloas. i. spina frigida ⁊ cōstrictiua: valet lienterie: stoma
cho defecto ⁊ sanguinē spuentibus.
¶ De polio.
¶ Saldalgiada. i. poliū ca. ⁊ subtile: multū dissoluit: valet
oppilationi epatis ⁊ splenis ⁊ eorum apostematibus.
¶ De flore papaueris siluestris.
¶ Stachic. i. flos papaueris siluestris siccus hꝫ in se virtutē
attrahēdi: mundificādi ⁊ aperiēdi. Succus eiꝰ excoriationi-
bus oculoꝝ valet: ⁊ vulnera putrida mūdat: valet scabiei et
mēstrua ꝓuocat supposita: sternutamenta facit: caput pur-
gat ⁊ nares.
¶ De flore enule.
¶ Canibel. i. enule flos calidus ⁊ siccus: exiccat vulnera: va
let tinee ⁊ scabiei epatis.
¶ De fructibus herbarum. Cap. xlj.
¶ De anacardo.
Elledariū. i. anacardus zamacara. i. fructꝰ me-
lior pōderosus niger intus habēs q̄si mel cali.
⁊ sic. in q̄rto gradu: valet phlegmaticis ⁊ mul-
tū humidis valet apoplecticis lethargicis: cau
te tñ sumi opꝫ: q: sepe maniā ⁊ melancholiam
inducit.
¶ De nuce indica.
¶ Albūdecherh. i. nux indica ca. ⁊ sic. confortat molles ner-
uos: valet paralysi ⁊ epilepsie.
¶ De fructu thamarisci.
¶ Alcumesit. i. fructꝰ thamarisci fri. ⁊ sic. atq; ꝯstrictiuꝰ: silis
galle in virtute: sꝫ galla est frigidior: valet gingiuarū ⁊ oris
vulneribus.
¶ De fructibus cypressi.
¶ Jencasamel. i. cupule cypressi fri. ⁊ sic. atq; constrictiue:
earū apozima supsessum valet casui matricis ⁊ mollitiei: si-
militer ano exeunti. Epithimate sup vmbilicum rupturas ⁊
intestinum infantiū stringit.
¶ De faufel.
¶ Fufel. i. faufel fri. ⁊ sic. silis in virtute sandal. valet gingi
uis mollibꝰ ⁊ oris ca. atq; in initio calidi apostemat: confor
tat etiā membra: ꝓhibet reuma superueniēs.
¶ De galla.
¶ Alaap. i. galla melior viridis: acerba. fri. ⁊ sic. ꝯstrictiua: iō
cōfortat mēbra: stringit etiā ⁊ ꝓhibet materiā descēdere: ea
adusta ⁊ cū aceto extincta valet fluxui sanguinis: pulueri-
zata valet plagis humidis.
¶ De glande.
¶ Ballec. i. glās fri. ⁊ sic. cōstrictiuꝰ: vētrē etiā stringit: silr ⁊
castanee: sꝫ debiliores sunt ⁊ dulciores.
¶ De myrobalanis.
¶ Elici. i. myrobalani: sunt etiā quinq; modis: citrini: kebuli:
bellerici: emblici: indi: oēs isti sunt pōtici. Citrini meliores ⁊
virides aliquātulū pōderosi: desiccāt ⁊ calefaciūt chole. ru.
deducūt puluerizati ⁊ cū zuccara bibiti.
¶ De kebulis.
¶ Kebuli meliores grossi ⁊ pōderosi: habēt aliquātulū calo
ris ꝓpter amaritudinē: cho. ru. deducūt: phlegma desiccāt:
aliquātulū q̄ȝ adusti cho. ru. deducūt: p̄ncipaliter vo nigrā.
¶ De nigris.
¶ Nigri siles sunt kebulis in oī suo sapore: sed debiliꝰ ope
rātur. albi meliores sunt nigris fri. ⁊ sicci ꝯstrictiui capillos
cōfortāt ⁊ radices illoꝝ firmāt ⁊ denigrāt: ꝓhibēt venire in
eos infirmitates si ex eis abluant: stomachū ꝯfortāt ⁊ ꝯser-
uāt interius anum reducūt: valēt emorroydis puluerizati
⁊ in lacte caprino missi.
¶ De emblicis.
¶ Stebrc. i. emblici minuti ex pōticitate: extinguūt sangui
nem ca. appetitū ꝯfortāt: vomitū ⁊ sanguinis fluxū arcent ⁊
incidunt.
¶ De bellyricis.
¶ Bellyrici siles sunt in virtute emblicis: sed parū debilio-
ris virtutis.
¶ De casiafistula.
¶ Bemtrambar. i. casiafistula melior q̄ venit de india recēs
tēperata est parū habens caloris: ventrē deducit: apost: ma
epatis ⁊ viscerꝫ dissoluit. Si cū succo apij gargarizata fuerit:
valet squinātie. valet sciaticis: humores stomachi deducit: ⁊
valet cholericis.
¶ De thamarindis.
¶ Thamarindi frigidi ⁊ attenuāt calorē de cho. ru. vomitū
prohibēt: ventrē deducūt.
¶ De castrangula.

¶ Heraizacane.i.castrangula: cali. et sic. mūdat stomachū de humiditate et phlegmate: valet apoplexie paralyticis: similis est helleboro albo in actione sua.

¶ De castaneola.

¶ Senemestū.i.castaneola plana ad vomitū facit: membra lethargica confortat: vomitū quoqꝫ et ventrem deducit cū sincopi: multum sumpta mortem infert.

¶ De cataputia.

¶ Alkafa.i.cataputie ca. et sic. vomitū faciunt fortiter phlegmatis: et stomacho valet et plenitudini viscerū et humorū.

¶ De nuce muscata.

¶ Jenbene.i.nux muscata: melior nigra et grossa atqꝫ ponderosa: calida et sicca: ventrē stringit: valet stomacho et epati infirmo ex frigiditate.

¶ De amygdala amara.

¶ Lanzamat.i.amygdala amara: melior grossa: ca. et sicca: meatū mūdificat et attenuat. Ideoqꝫ valet lentiginibus: et grossum phlegma de pectore et pulmone ex creare facit: oppilatiōes splenis: epatis et renū aperit: pistata cū aceto et capite inūcto valet tinee frigide.

¶ De amygdal. dulcib⁹.

¶ Strachele.i.amygdale dulces: sicut amaris in actiōe sua: sed debilius operant: valēt sicce tussi.

¶ De mora spine.

¶ Camaralouydi.i.mora spine matura habet in se aliquātulum caloris: acerba naturaliter fri. et sicca multū desiccāt: valent dissinterie: lienterie sanguinee et defectiōi stomachi ex calore: vulneribus oris et palati.

¶ De vua sicca.

¶ Arlumi.i.vua sicca: melior dulcis et grossa: virtus ei⁹ naturaliter calida et desiccatiua vel dissolutiua: ex vuis coctis cum oleo viol. et amygd. facto sirupo: valet tussibus siccis et asperitati pectoris ex stomacho.

¶ De fisticis.

¶ Fistici pistacee sunt ca. et tenues: habent aliquātulū amaritudinis: et ideo valent ad aperiendū epatis oppilationē et pulmonis: etiam valent tussi phlegmatice.

¶ De carnebo seu corno.

¶ Cabor.i.cibur: virtus eius est desiccatiua et constrictiua: mūdificatiua acerbū deducit ventrē: et coctū in aqua et sup sessum iuuat tenasmō: et vulue exeūti valet: fluxū sanguinis et emoroydarū stringit.

¶ De vua agresti.

¶ Misoat recēs et viride frigidū: et humidū phlegma gñat et qd siccū est quoqꝫ cōplexiōis est frigide et sicce: si frigatur et teratur cum ossulis suis solutioni medetur.

¶ De iuiuba.

¶ Aumeb.i.iuiube reperate in caliditate et frigiditate et humiditate valent asperitati gutturis: et iterū apozima ei⁹ valet lienterie de cho. ru. et est pontica: rubee em̄ minoris sunt virtutis.

¶ De sorba.

¶ Zoror.i.sorba acerba: frigida et sicca: ventrē stringit et stomachum et epar cōfortat.

¶ De malo mādragore.

¶ Alupha.i.mala mādragore fri. multū habēt in cortice: tū habēt aliquantulū caloris: qd pz in rubore. Ideoqꝫ sunt diuersa in cōplexione: sed fri. et hu. sunt. Si odorent somnū faciunt. Comesta lethargiā generāt: et cerebrū infrigidant.

¶ De mora celsa.

¶ Tulr.i.celsa: melior dulcis et magna et matura: vētrē stringit non matura. Matura vo soluit: siccata et puluerizata: sanguin m stringit.

¶ De satirione.

¶ Casaalchalab.i.satirion: melior albus et dulcis: calidus et hu. ventosus valet coitui.

¶ De cucumere asinino.

¶ Cethealchimior.i.cucumer asinoz vel agrestis: melior viridis et amarus: calidus et siccus in tertio gradu: ventrē soluit: purgat phlegma et ni. cho. valet arteticis: podagricis et paralyticis: sumpto vno scropulo cū amido aut gūma arabica. Si recēs est clysteri facto vel. ʒ.j. valet sciaticis: si coquatur cū oleo cōmuni vel oleo sisamino deficcat emorroydes.

¶ De citro.

¶ Alstrone.i.cortex citri vel citrus: cortex ei⁹ ori pstat odorem. Acetū decoctiōis eius valet in sincopi ex calore: cholerā em̄ extinguit.

¶ De ficu.

¶ Actbine tussi.i.ficus sicce calefaciūt tēperate: molliunt et dissoluūt. Cocte et cathaplasmate dura soluūt apostemata: gargarisinū ex eis factū iuuat squinanticā passionē.

¶ De coloquintida.

¶ Caudel.i.coloquintida: pulpa eius ca. et sicca habet in se vires laxandi et deducēdi ventrē. ʒ. ß. sumpta cū melle et alia medicina accepta valet cho. ni. melācholie: epilepsie: melior et velocior: citrina et collecta in autūno: clysterizata valet sciaticis et cholericis. Cū aceto cocta valet dolori dentiū: fumus ex ea factus valet emoroydis.

¶ De corna solis.

¶ Abetegendens.i.corna vel spōsa solis: melior: sicus fisticis inuenit trib⁹ modis. Una est sicus fisticorum: alia cathaputie: tertia maior q̄ cathaputia: et venit ex india: melior est cathaputia. omnia grossum phlegma purgāt et viscosum qd in iūcturis ossium inuenitur.

¶ De oliua matura.

¶ Jeran.i.oliua matura: calida et sicca in pmo gradu: acerba: frigida et sicca in primo. Oliue de quibus oleū tractū est in vase vitreo ad spissitudinē mellis: valet vt linū ad dolorē dentium: mixta cū sapa aut hydromelle sup apostema posita dissoluit et aperit: sup dētes posita siccādo calefacit.

¶ De oleis fructuū et radicū vel florū vel seminuꝫ vel medullarum ossium. Capitulū. xlj.

¶ De oleo rosato.

Dellandardi.i.oleum rosatū frigidū et subtile: valet dolori capitis ex calore si misceat cum aqua et aceto: maxime cū fri. valet scabiosis: vnctū humida vulnera desiccat.

¶ De oleo violato.

¶ Dūebūnesengi.i.oleū viol. fri. et hu. cerebrum humectat: valet dolori capitis calori et siccitati. Somnū inducit vigilātib⁹: maxime ex oleo factū cucurbitino vel amygdalis dulcibus.

¶ De oleo se. cucurbite.

¶ Dūabelta.i.oleū de seminib⁹ cucurbite frigidū et humidum valet calori cerebri et siccitati: sternutare facit: maxime melancholicos et maniacos si odoret et caput vngat cū pauco aceto.

¶ De oleo nenufarino.

¶ Dūenetufal.i.oleuꝫ de nenufare simile viol. sed fortius infrigidat: maxime valet dolori capitis ex calore.

¶ De oleo nucis persice.

¶ Dūezelnachoiro.i.oleum de nuce persica que dicunt armoniace frigide et temperate: multū hoc valet nefreticis et asperitati pectoris et pulmonis: valet vesice cum incessione si misceatur cū oleo amygd. dulci.

¶ De oleo sisamino.

¶ Dūafragias.i.oleū de sisamo calidū est. valet ptra venenum: valet tussis asperitati et frigiditati stomachi: nauseam stomachi.i. fastidiū gñat.

¶ Oleum de nucibus.

¶ Dūalgens.i. oleū de nucib⁹ multū calidū et dissolutiuū: valet paralyticis et thetano inuncto: sternutare facit: valet et oibus passionibus ex frigiditate et dolori neruorū et dolori capitis ex frigido humore.

¶ De oleo liliaceo.

¶ Dūafufelni.i.oleū liliaceuꝫ et calidum et tenue neruos mollificat: valet dolori neruorū et dolori auriū ex frigiditate et sonitui earū.

¶ De oleo laurino.

¶ Dūatarit.i.oleū laurinū calidū et siccū valet paralyticis et oibus passionibus ex frigiditate et dolori neruoꝫ et dolori capitis ex frigido humore.

¶ De oleo narcisco.

¶ Dūanaryis.i.narciscū oleū simile liliaceo sed debilius in calore.

¶ Oleum de radicibus.

¶ Dūafagel.i.oleū de radicib⁹ calidū et subtile dissolutiuū valet dolori auriū ex frigido.

¶ De oleo muscellino.

¶ Dūalbeū.i.oleū muscellinū calidū: neruos mollificat valet scissure cutis in hyemali tpe.

¶ De oleo sili myrtino.

¶ Dūedei.i.oleū simile myrtino: capillos confortat: valet paralyticis et humorū plage: incendiū mitigat: sudorē stringit: et vrinā puocat: valet fissuris laboꝫ et sicce scabiei et fissuris ani et emoroydibus.

¶ De oleo sambucino.

¶ Dūsabac.i.oleū de sambuco ca. et siccum: valet multum humidis et renum dolori ex frigiditate tethanis inunctū.

¶ De oleo sericinio.

¶ Dūheri.i.oleum de serica: subtile et dissolutiuū valet infirmo cerebro ex frigiditate.

¶ De balsamo.

¶ Dūabelbelsez.i. balsamū: melius recens et odoriferum: et non sit odor eius acetosus: et si aspergatur lacti coagulatur: cum in aqua proiectū fuerit album efficitur ad vltimuꝫ hoc modo cognoscit: si missum in aqua supnatat si cōcutiatur vas. Bonū ita cognoscit: si gutta supposita folijs vel lamine ferree ardet: calidū et siccū: subtile et dissolutiuꝫ: valet phlegmaticis passionib⁹ q̄ sunt diuturne et lōge ad sanādū

lapidem frangit: mulieres facit concipere nascali facto ex eo ⁊ subiecto si fuerint steriles: valet cõtra venenũ ⁊ mortiferos fungos et opiũ accipientes. ʒ.ß. sumpta aqua vbi coquatur amidum.

De oleo camomille.

Duheburi idest oleũ de camomilla: calidum et dissolutiuum: valet vulnerib⁹ musculorũ ⁊ neruorum positum super bõbacinum in plagis ⁊ musculis et neruis: vrinam et menstrua prouocat: idẽ facit inunctũ et suppositũ apostematib⁹ phlegmaticis vbicũq; fuerint: et vulue apostemati valet.

De oleo squinanti.

Duhalchaci idest oleũ de squinãto: valet omni generi scabiei in pectore inunctũ: valet labori ⁊ dolori inunctum.

De oleo citrino.

Duhalcros. i. oleũ citrinũ: calidũ ⁊ siccum: valet oĩb⁹ infirmitatibus ex frigiditate: et frigidis neruis et visceribus: valet dolori renum et vesice et dolori dentium ex frigiditate ⁊ capitis doloribus: inunctis locis non habẽtibus pilos cit⁹ facit nasci.

De oleo amygdal. amararũ.

Duhalauzamar idest oleũ de amygdal. amaris calidum ⁊ siccum ⁊ tenue: oppilationes aperit: valet phlegmaticis et grossis humoribus bibitum cum apozimate radicũ: dolorẽ capitis de frigiditate placat inunctum: valet odoratum.

De oleo nucleorum persicorum.

Duhalmasmaci idest oleum de nucleis persici simile in virtute amygdal. amaris: valet emorroydis ⁊ dissinterie ex frigiditate ⁊ humiditate.

De oleo alchanne.

Duhalchema idest oleũ de alchanna temperatũ est in frigiditate ⁊ siccitate: capillos denigrat: coxa iũcta valet sciaticis et dolori neruorum.

De oleo anetino.

Duhalunachet idest oleum aneti desiccatiuũ cum temperamento dissolutiuũ ⁊ duriciem mollit: valet inunctũ interclusis neruis.

De oleo seminis carthami.

Duhalocran idest de medullis seminũ croci hortẽsis: calidum ⁊ siccum ⁊ laxatiuum.

Diximus in alia particula de simplicibus oleis ⁊ virtutibus eorũdem quantum sufficit qualiter componant̃: in prima particula dicemus aliorum compositiones.

De succis ⁊ primo de aloe. Capitulũ. xliij.

De aloe.

Jnab idest aloe est tribus modis. Unus de scotra veniẽs: melior est colore rubeo: cum frangit̃ habet colorem epatis. cum fricatur inter duos digitos fit citrinũ. Aliud est arabicũ maioris virtutis qđ venit de cadrumedi. Tertiũ veniens de semã peius omnib⁹ et est nigrũ: difficile teritur et est durũ: eius virtus: calidũ in primo gradu siccũ in secũdo: habet aliquantulũ strictionis cum tẽperamento. Aliud laxatiuũ vnde caput: stomachũ ⁊ cetera membra purgat a phlegmate: epatis oppilationẽ aperit: visum confortat mixtũ collyrijs recens vulnus glutinat et sanat vulnera: stomachũ et pectinem et virgã mundificat: valet apostematib⁹ in eisdẽ locis natis: vulnerum humiditates exiccat.

De lilio.

Alcolai idest lilium temperatũ in calore et frigiditate: habet in se strictionẽ ⁊ amaritudinẽ. Ideo valet calido apostemati q: dissoluit ⁊ coadunat et phibet alia superuenire. In collyrijs oculorũ mixtũ humiditatẽ desiccat et oculos clarificat: valet liuorib⁹ ⁊ maculis: fistr oĩbus vulnerib⁹: valet apostematib⁹ in ano ⁊ herisipile: et putredinib⁹ aurium: purgat panaritios digitorũ cum aqua ro. mixtũ et superpositum.

De achatia.

Alchachia idest achatia melior odorifera et ru. acetosa si lauet̃ amittit acetositatẽ: sanguinis fluxui valet ex quocũq; loco: os ablutum ex ea valet vulnerib⁹ eius et gingiuis: valet dissinterie: ventrẽ epithimata stringit ⁊ confortat: ei⁹ apozima neruos inde ablutos mollificat ⁊ cõfortat si deficiãt ex frigido.

De viti hedere.

Alchanus. i. vitis hedere cocta qñ incidit̃ valet scabiei: frangit lapidẽ in renibus ⁊ vesica.

De ysopo hũida.

Fusa. i. ancuba succus ouiũ inter coxas idest ysopus humida: calida in tertio gradu: duricies membrorũ et apostemata dura dissoluit: maxime in renibus ⁊ vesica ⁊ epate.

De gallia muscata.

Armic. i. gallia: sitim. i. muscata calida ⁊ sicca constrictiua: stomachũ confortat: ventrẽ epithimata stringit: epar et interiora confortat.

De gallia sine musco.

Assuc. i. gallia sine musco ca. ⁊ sic. constrictiua valet vt armic: sed est maioris fortitudinis in confortãdo epar ⁊ stomachum.

De succo indici.

Anil. i. indicus muzus exiccat sine mordicatione: hʒ in se põticitatẽ ⁊ amaritudinẽ vñ sanat vulnera: maxie ea q̃ sunt in musculis: sanguinis fluxũ strigit: apostema molle dissoluit.

De lactinciis.

Ebena. i. lactituar vel lactificiũ fit multis modis vl' labule vel tintimalificus: et plurimi medici in medendo vtuntur cũ scamonea q̃ multo lactificio in ramis ⁊ frõdib⁹ abũdat: virtus ei⁹ ca. ⁊ vrens ventrẽ purgat de cho. ru. ⁊ phlegmate: ⁊ citrinã aquã ex hydropisi: sʒ lactificiũ aliorũ pessimũ est: q: mutat corpa ad malã cõplexiõẽ etiã forinsecus incendit cutẽ corpis si gutta sup eã ceciderit vlcerat.

De fece vini.

Bardiasarab. i. fex vini ca. ⁊ sic. apostematis dissolutiua.

De aceto.

Aleal. i. acetũ ex duab⁹ substãtijs diuersis cõpositũ. Una frigida: et alia ca. sed attinẽs frigiditati nimis desiccat cum forte est.

De aceto squillitico.

Capsceaosel. i. acetũ squilliticũ: valet sciatic; ⁊ orthomie. Si os abluat̃ dẽtes cõfortat: ad putredinẽ in aure missus valet: et ad grauedinẽ audit⁹: si ieiuno sumat̃ visum acuit.

De fece aceti.

Bardialchal idest fex aceti dissoluit calida apostemata superposita.

De fece olei.

Bardisefel. i. fex olei cali. sine mordicatione.

De fermento.

Alchamira. i. fermentũ hʒ in se virtutẽ calefactiuã ⁊ dissolutiuã. Ideo desiccat ⁊ attrahit sine molestia ⁊ mordicatione ⁊ dissoluit ⁊ hʒ in se diuersam virtutẽ: ⁊ hʒ frigiditatẽ et acetositatẽ ⁊ calorẽ ex putredine quã habet ex calore substãtiali qm̃ hʒ ex tritico: vñ maturat apostẽata.

De amilo.

Eiuesce. i. amilũ frigidum ⁊ siccum vulnera oculorũ exiccat: et lachrymas stringit: assatum ventrem stringit.

Gal. dicit q̃ omis gũma naturaliť ẽ cali. ⁊ sic. ʒ alia plus alia min⁹.

De virtutibus gũmarum. Capi. xliij.

De gumma arabica.

Asamacalarabi. i. gũma arabica melior q̃ in ore missa stringit dẽtes: calor ei⁹ paru⁹ desiccat tẽperate: hʒ in se viscositatẽ vñ ventrẽ stringit: valet asperitati guttur; ⁊ pulmonis: mitigat acuitatẽ medicaminũ.

De gũma amygdalarũ.

Guma calaus. i. gũma amygdalorũ trahit in frigiditatẽ melior alba: valet tussibus siccis veteribus febribus et impinguat.

De gũma prunorum.

Guma culanari. i. gũma pruni ca. ⁊ sicca. Ideo valet lapidi in renib⁹ ⁊ vesica: vulnus recẽs glutinat ⁊ sanat: mixta cũ aceto valet vulnerib⁹ calidis.

De gũma dragagãti.

Alchisia. i. dragagantũ meli⁹ albũ aliquãtulũ calidũ: vicinum gũme arabice in cõplexione: sed humidi⁹: valet tussib⁹ asperitati gutturis ⁊ vulnerib⁹ in vesica.

De resina pini.

Guma casatin. i. resina pini calida ⁊ sicca curat carnẽ valet pustulis ⁊ scabiei.

De gũma cypressi.

Guma casarnel. i. gũma cypressi silis gũme pini: ʒ forti⁹ stringit ⁊ maioris virtutis est.

De mastice.

Amastiche. i. mastix ca. ⁊ sic. in scdo gradu: melior alba grossa ⁊ odorifera hʒ inde vim stringẽdi ⁊ mollificãdi. Ideo valet apostemati epatis ⁊ stomachi ⁊ viscerum atq; tussi ex phlegmate: vẽtrẽ strigit cũ põticitate.

De gũma abiet⁹.

Assesab. i. picula. i. gũma abiet; melior citrina ca. ⁊ sic. i se cũdo gdu: silis in virtute mastici: ʒ differt: q: nõ strigit: sed pori⁹ dissoluit: valet scabiosis mixta cũ succo calamẽti ⁊ aceto: corpus mũdat: valet tussibus ex frigiditate: vrinam prouocat.

De terebẽtbina.

Alchalarabar. i. terebẽthina ca. ⁊ sic. valet scabiei ⁊ soluit vulnera: Jbit ab interiorib⁹ ad exteriora humiditatẽ: cãnas ⁊ silices ⁊ spinas fixas in corpib⁹: carnẽ creat in vulneribus mixta vnguentis.

De olibano.

¶ Cundar idest olibanū calidū ꝛ siccum constrictiuū: ꝛ ma sticatuꝫ phlegma ꝛ humores attrahit a capite: puluerizatū ꝛ aspersum super recentib⁹ vulneribus: sanat: sanguinem stringit bibitū cum amcos valet dissintericis: mixtū cū myrrha ꝛ croco ꝛ nasale factū valet ponderibus ꝛ dissintericis.

¶ De vernice.

¶ Audauos idest vernix calidū ꝛ siccum: prohibet materiā discurrere a capite ad anum: si fumigetur ex ea valet emoroydibus.

¶ De charabe.

¶ Charabe idest veronice qđ in mari inuenit̄ frigida ꝛ sicca: sanguinē stringit in omi loco: valet cardiacis si exagiū.j. bibatur cū frigida aqua: prohibet medicinā fluere ad interiores partes: melior lucida ꝛ citrina habēs colorē q̄si albū.

¶ De myrrha.

¶ Mura idest myrrha: melior clara ꝛ rubicūda: calida ꝛ sicca: stringit: phlegma desiccat: mundat interiora: oppilationem epatis aperit cum sua amaritudine: epithimata cum mumia super ruptis ossibus: sanat ꝛ stringit. ʒ.ß. bibita fluxus mulieris sistit: vermes ꝛ lumbricos in visceribus necat: aborsum facit: pectus ꝛ pulmonē purgat: valet dissinterie ex phlegmate.

¶ De serapino.

¶ Septabinia idest serapinū melius albū cum rubore acutum: calidū ꝛ siccum in tertio gradu: ventositatem dissoluit de stomacho ꝛ de visceribus: vrinā et mēstrua prouocat: citrinam aquā ex hydropicis purgat: lapidē renuꝫ ꝛ vesice rūpit: cholericis valet mixtū collyrijs oculorū vt catharactis: sternutatio facta valet epilepticis: sup morsum scorpiōis positum valet: lumbricos ꝛ ascarides necat: odoratū dolorem capitis sedat.

¶ De opoponaco.

¶ Sener idest opoponacū melius in albuꝫ colorē trahēs et qđ est amarū desiccat vulnera stomachi: ꝛ inordinationē: valet vulneribus oculorum.

¶ De asa fetida.

¶ Alchaniti idest asa melior clara ꝛ citrina: odorifera: calida ꝛ desiccatiua. Ideo dissoluit ventositatē stomachi et viscerum valet colice passioni: mundat stomachū: epar mūdat ꝛ splenē: et vrinam prouocat ꝛ menstrua: mortuū fetum et similia extrahit: valet antique tussi ꝛ viscosis humoribus.

¶ De amoniaco.

¶ Uasac idest amoniacū melius est album et odoriferū calidum et siccuꝫ: dissoluit duriciē splenis cathaplasmatū. ʒ.j. bibita cum syrupo acetoso dissoluit scrophulas ꝛ lumbricos ꝛ ascarides necat: vrinam ꝛ menstrua ꝑuocat: humiditatē corpis trahit ad exteriora. ʒ.j. bibita cū melle valet epilepsie. humiditati in pectore: grossiciē palpebrarum dissoluit. Et mixtum cum oleo valet omnibus durities dissoluēdis ꝛ glādulas in summitate capitis natas dissoluit.

¶ De bdellio.

¶ Muchal idest bdelliū calidum ꝛ siccum melius habens aliquantulū odoris mollitiuū ꝛ dissolutiuū valet apostematibus in collo ꝛ scrophulis. Si cōficiat̄ cum saliua ieiuni hominis ventositatē viscerū dissoluit. valet dolori diaphragmatis valet rupture musculoꝝ inunctum lapidē renum ꝛ vesice frāgit valet emoroydis bibitū. Similiter inde vnguēto facto cum oleo lini seminis valet emoroydis clysterizatū similiter valet.

¶ De euforbio.

¶ Euforbium melius est recens ꝛ clarum: citrinū: acutum habens odorē ꝛ saporem acutū ꝛ incensiuū: calidum ꝛ siccū in tertio gradu: multū est acutum ꝛ comestū ꝛ bibitum euacuat de vētre aquam hydropicorū: valet sciaticis si misceat̄ cum speciebus: morsibus reptiliū inunctum valet. Similiter morsibus scorpionis ꝛ canis rabidi.

¶ De storace.

¶ Storax est vno modo frigia calida et maturatiua tussibus ꝛ thoracis frigiditati ꝛ vocis raucitati si bibatur aut dysterizetur in vuluā valet strangurie vulue et eius duriciei. Ideoq; calefactiua ꝛ mollificatiua: ideo postulat vt prosit frigiditati grossicieiq; infirmitantibus.

¶ De storace liquida.

¶ Kalme asegilla idest storax liq̄da: mollit calefacit ꝛ maturat. Ideo valet tussientib⁹ corizis ꝛ raucitatibus pectoris ex humiditate bibitū valet. Masticatū mēstrua ꝑuocat.

¶ De galbano.

¶ Bessaulucbena idest galbanū melius clarum ꝛ mundū sine fustibus colorem habens albū ꝛ melius coagulatum ꝛ odoriferū. ꝛ est tribus modis: vnū qđ colligit̄ in prato: aliud iuxta littus maris: aliud in mōtibus: tamen omnia calida et sicca sunt mollificant ꝛ dissoluunt.

¶ De gumma iuniperi.

¶ Sathagān fit de gūma iuniperi melius odoriferū ꝛ amarum calíduꝫ ꝛ siccum in quarto gradu: attenuatiuū carnem mortuā consumit: ventrem hydropici vnctū ex aqua consumit ꝛ desiccat: ꝛ cadauera mortuorū prohibet marcescere tepido in aure instillato vermes necat. Nasali facto mēstrua prouocat: fetum mortuum expellit: virga hominis iuncta erigere prohibet: valet scabiei ꝛ morsibus serpentū. Inunctum cum pauco sale valet contra lentigines: et pediculos corpore inuncto necat.

¶ De gūma rute.

¶ Samacasideb idest gūma rute: melior clara ꝛ trahēs in rubedinē aliquando venit ex persida acuta nimis et acris: et subtilis: valet grosse ventositati in stomacho ꝛ in viscerib⁹ attenuat et dissoluit grossum phlegma: digestionē corroborat: similis est ase in suis actionibus differt in odore.

¶ De gumma ferule.

¶ Alchumear idest tapsia gūma ferule calida ꝛ humida insipida: bibita cum aqua tepida vel acetoso syrupo vomituꝫ prouocat: aut cū hydromelle si misceatur cum parum castaneole multum facit vomitum.

¶ De gumma malue.

¶ Samachalcherin idest gūma malue maioris frigida ꝛ sicca valet tussibus calidis: sitim compescit: ventreꝫ stringit ex cholera rubea.

¶ De gentiana.

¶ Gentiana melior citrina ꝛ dura cum pauco rubore calida ꝛ amara ꝛ subtilis. Ideo aperit oppilationē splenis et epatis: valet morsibus venenosis: superposita liberat.

¶ De tapsia.

¶ Sitaregū idest tapsia melior que venit ex india calida ꝛ sicca in quarto gradu: acuta valet morphee cum aceto sumpta bibita cum medicinis valet dolori neruorū.

¶ De polipodio.

¶ Besbaigum idest polipodiū melius grossum: cum frangitur inuenitur interius viride: calidum: ꝛ ponticum cho. ni. purgat sine molestia.

¶ De virga pastoris.

¶ Assaragi idest virga pastoris: frigida ꝛ humida ꝛ constrictiua valet fluxui sanguinis ex quocūq; loco: vētrē stringit.

¶ De piretro.

¶ Archetarcha alij archacides idest piretruꝫ melius albū ꝛ ponderosum calidū in quarto gradu: cum virtute attrahit humiditatē de interioribus mēbris: gargarizatum caput de phlegmate purgat: phlegma ab ore ꝛ gutture purgat puluerizatum ꝛ cum aceto mixtū super dentem positū dolorē tollit: oleum ex eo factū ꝛ corpus inunctum valet febrib⁹ cū rigore: sciaticis epithimatum valet.

¶ De reubarbaro.

¶ Reuedseni idest reubarbarū: melius citrinū mixtū aliquantulū nigredinis ꝛ soliditatis: nondū maradū: calidum ꝛ siccum: habet in se pōticitatē ꝛ acuitatē ꝛ amaritudinem. Ideo valet epati ꝛ eius oppilationi: valet cardiace ꝛ sanguinis fluxui: ꝛ morsibus reptilium.

¶ De casialignea.

¶ Sales idest casialignea melior cuius cortex est grossus ꝛ ru. calefactiuus ꝛ desiccatiuus: subtiliat ꝛ habet in se ponticitatem. Ideo incidit ꝛ dissoluit grossos humores ꝛ mēbra confortat: vrinam ꝛ menstrua prouocat: valet stomacho et epati defecto ꝛ morsibus reptilium.

¶ De virtutibus lignorū. Et primo de ligno aloes. Capitulum. dv.

¶ De ligno aloes.

Tlioguig idest lignum aloes calidum ꝛ siccum valet stomacho ꝛ epati frigido ꝛ confortat bibitum aut cathaplasmatū: est eīn tribus modis melius indicum.

¶ De assaro.

¶ Assaron idest assarum melior radix et fistiscelli boni

celli boni odoris: linguã rodens: calidũ ⁊ siccũ in secũdo gra
du: habet subtilitatẽ ⁊ acuitatẽ: vnde oppilationẽ epatis ⁊
splenis aperit ⁊ apostema frigidũ factũ in eis dissoluit: men
strua ꝓuocat ⁊ vulnera mũdificat. Diascori. dicit pulueri-
zatum. ʒ. ß. ⁊ cũ hydromel. sumptũ phlegma ⁊ cholerã nig.
purgat: ⁊ sciaticis. ʒ. ß. sumpta cum vino grossos humores
attenuat ⁊ vrinã prouocat. tria ex agia in. xij. libris musti po
sita per duos mẽses valet hydropicis ⁊ dolori epatis.

¶ De valeriana.

¶ Fu. i. valeriana: melior rubea ⁊ tenuis ⁊ que venit de ar
menia ⁊ est diuersa in sua cõplexione: sapor amarus ⁊ aliquã
tulum calid. ⁊ sic. habet in se: oppilationem epatis ⁊ splenis
aperit: vrinã ⁊ menstrua prouocat: pistata cũ aqua ⁊ melle
sciaticis cathaplasmata valet.

¶ De turbith.

¶ Turbith melius cauũ ⁊ solidũ aliquantulũ in capite gũ
mosum: calidũ ⁊ siccum in tertio gradu: phlegma purgat et
viscosos humores ⁊ grossos.

¶ De spica.

¶ Cardasiã. i. spica calida ⁊ sicca valet dolori neruorũ in vi-
no cocta ⁊ licinio intincto naribusq; immisso valet fetori na
rium: valet stranguirie ⁊ vesice dolori.

¶ De xilobalsamo.

¶ Laude albesalẽ. i. xilobalsamũ melius brunũ ⁊ boni odo
ris calidũ ⁊ siccũ in tertio gradu calefacit ⁊ attenuat: valet
frigiditati stomachi ⁊ epatis ⁊ viscerũ: mulieres steriles si
suffumigentur ex eo pariunt ⁊ cõcipiunt.

¶ De galanga.

¶ Gelengen. i. galanga calida ⁊ sicca dissoluit ventrẽ: cale-
facit frigidas cõplexiones vrinã stringit que fit ex frigidita-
te renum ⁊ vesice. valet coitui.

¶ De ligno ebeno.

¶ Ebe. i. lignum ebeni: melius nigrũ habens quasi venas
vt cornu intermixtas: super ignẽ positum nõ multũ exustũ
bonũ facit odorẽ calidũ ⁊ stricnũ cũ morsione multũ mor-
dicat: fricatũ cũ aqua super cutẽ: ⁊ oculis instillatũ valet ca
taractis: visum acuit: alba oculorũ mundat: diuturna vulne
ra sanat: vstionibus ignis puluerizatũ ⁊ superpositũ sanat.
Item cum aqua mente fricatũ: ⁊ in oculis instillatũ oculos
confortat: bibitum frangit lapidem in renibus ⁊ vesica.

¶ De pipere longo.

¶ Darfusel. i. piper lõgũ calidũ ⁊ siccũ in tertio gradu: me
lius grossum: puluerizatum ⁊ super epar hircinũ aspersũ
⁊ assatum ⁊ gutta ex eo fluente in oculis missa valet ei qui
ab occasu solis non videt: grossos humores ⁊ phlegmaticos
subtiliat: erigit virgam.

¶ De cinamomo.

¶ Darsen. i. cinamomũ alithinũ calidũ ⁊ siccũ calefactiuum
epar ⁊ stomachũ corroborat: cũ succo hedere valet scabiei
cũ aceto inunctum.

¶ De cinamomo gariofilato.

¶ Calfalalacharousal. i. cinamomũ gariofilatũ sile est in vir
tute alithino: sed maioris vtutis ⁊ magis stomachũ ⁊ epar
frigidum confortat.

¶ De sandalo albo.

¶ Sathalababiat. i. sandalũ albũ frigi. ⁊ sic. in tertio gradu
valet dolori capitis ex calore si epithimetur ex eo: epar et
stomachum confortat: calidũ ⁊ cataplasmatũ vel bibitũ aut
comestũ valet: epithimatũ calido apostemati valet in initio
q: ꝓhibet materiã abundare vel aliunde decurrẽtẽ maxime
epatis ⁊ stomachi.

¶ De sandalo rubeo.

¶ Sandalamar. i. sandalũ rubeũ frigidum ⁊ siccum valet
vbi album. ¶ De gariofilis.

¶ Garũfar. i. gariofilus calidus ⁊ siccus in scđo gradu: cõ
fortat stomachũ frigidũ: ⁊ cor ⁊ principalia mẽbra: valet me
lãcholicis: spiritũ hois cõfortat ⁊ facit alacrẽ. ¶ De costo.

¶ Costũ hꝫ amaritudinẽ ⁊ horribilitatẽ cali. ⁊ siccũ in ter-
tio gradu: coctũ in oleo cõmuni corpus inunctũ valet rigori
febriũ ante accessionẽ: grossos humores ab interioribus ad
exteriora extrahit mẽbra: calefacit vrinã ⁊ menstrua prouo-
cat: valet dolori musculorũ: lumbricos necat: habet in se ali
quantulum humiditatis inflatiue vnde valet coitui: vultus
inunctus ex eo cum melle lentiginẽ tollit: ventrem desiccat
morsibus reptilium membra principalia confortat.

¶ De centaurea.

¶ Cantoriuz. i. cẽtaurea cali. ⁊ sic. valet oppilatiõi epatis ⁊
splenis ⁊ sciaticis neruos mundat.

¶ De cortice thuris.

¶ Chansichal cunda. i. cortex thuris calidus ⁊ siccus inun
ctus multũ desiccatus puluerizatus ⁊ super vulnera non sa-
nientia aspersus cito sanat ⁊ recentia glutinat.

¶ De cortice thamarisci.

¶ Atãpha. i. tamariscus desiccat ⁊ stringit: infantes haben
tes variolas suffumigatos liberat.

¶ De virtutibus radicum arborũ vel herba-
rum. Capitu. xvj.

¶ De radicibus apij.

Cortex radicis apij calidus ⁊ siccus est in secundo
gradu: calefacit attenuat oppilationẽ aperit vri
nam prouocat.

¶ De cortice radicis feniculi.

¶ Costorarchala ⁊ asienigi. i. cortex radicis feniculi calidus
⁊ siccus in secũdo gradu: vicinat in virtute apio: sed apij vir
tus fortior est. ¶ De cortice radicis capparis.

¶ Castior althala alchaphir. i. cortex radicis capparis cali-
dus ⁊ siccus: hꝫ põticitatẽ ⁊ acuitatẽ: vñ incidit ⁊ mũdat soli
dat ⁊ stringit cũ põticitate: vñ aperit oppilationẽ epatis bi-
bitũ cũ sirupo acetoso: coctũ cũ vino dolorem mitigat epithi
mat⁹ sup pulmonẽ. ʒ. j. bibita cũ sirupo acetoso incidit gros-
sos humores: mũdat vẽtrẽ deducit: ⁊ mẽstrua ꝓuocat. Scia
ticis cataplasmatus remediũ: est gargarizat⁹ humores pala
lati: ⁊ caput purgat. puluerizatus ⁊ vulnerib⁹ impositus de
siccat: cũ aceto coctus ⁊ ore retentus dolorẽ dẽtiũ sedat.

¶ De cortice maligranati.

¶ Costior. i. althaulã. i. cortex radicis maligranati frigidus
⁊ siccus: vermes ⁊ ascarides necat.

¶ De cortice radis enule.

¶ Oscolasara. i. radix enule calida ⁊ sicca hꝫ aliquantulum
humiditatis vñ valet coitui: grossos attenuat humores de
pectore ⁊ de pulmone: pistatus ⁊ cũ oleo coctus valet sciati
cis ⁊ neruis dolentibus ex frigiditate: valet grosse vẽtosita-
ti in stomacho: ⁊ purificat eũ a phlegmate.

¶ De radice squinãti.

¶ Oscia anathir. i. radix sqnanti cali. ⁊ sic. dissolutiua valet
apostemati epatis ⁊ stomachi: ideo odorifera ⁊ subtilis est
bibita. ʒ. j. cũ tantũdẽ piperis nigri valet hydropicis vel sin
copi ex phlegmate: apozima ei⁹ valet apostemati vulue ses-
sione in ea facta. ¶ De radice meu.

¶ Elithij. i. radix meu calid. ⁊ sic. valet stranguirie vrine bibi
tum: aut sup pectinẽ cataplasmatũ. ¶ De radice yreos.

¶ Rise. i. radix yreos calid. ⁊ sic. in primo gradu: habet in
se virtutẽ multũ subtilẽ: purgat pectus ⁊ pulmonẽ de gros-
sis humoribus: vrinã ⁊ menstrua prouocat: apostemata vul
ue dissoluit valet dolori neruorũ ⁊ serpẽtũ morsibus epithi
mata: aut cũ hydromelle bibita.

¶ De radice lilij.

¶ Assala apsuie. i. radix lilij tẽperata in caliditate ⁊ frigidita
te hꝫ in se põticitatẽ ⁊ humiditatẽ: valet asperitati gutturis
⁊ pectoris ⁊ pulmonis: sitim aliquantulũ extinguit. Diasco
rides dixit: succus eius oculis missus valet vngulis ⁊ dolori
neruorũ ⁊ tumori oculorũ. ¶ De radice acori.

¶ Egodrasmi. i. radix acori: cali. ⁊ sic. in scđo gradu hꝫ in se
acuitatẽ ⁊ subtilitatẽ similis est assaro in vtute: oppilationẽ
epatis ⁊ splenis aperit: ventositatẽ ventris dissoluit ⁊ visce
rum: vrinã prouocat pistatus ⁊ succus ei⁹ expressus in oculis
missus vnde visum ex humiditate minutũ acuit multum.

¶ De diptamo.

¶ Asiasabeo alasar. i. est digiti citrini quos nos diptamum
vocam⁹: valet ꝯ venenũ ⁊ abortiuũ facit. ¶ De aristologia.

¶ Saronud. i. aristologia est duob⁹ modis: lõga ⁊ rotũda. ro
tũda magis odorifera ⁊ plus tenuis hꝫ amaritudinẽ: acuta
est ⁊ tenuis ⁊ magis lõga: sed ambe valẽt potioni mortifere
⁊ reptiliũ morsui: oppilationẽ aperiunt ⁊ dissoluunt ventosi

tatem spinam silices aut cānam infixā in corporibus extra-
hunt: putrida vulnera mundāt: valēt spasmo neruorum cū
aqua tepida. De longa aristologia.

¶ Longa magis calida ascarides ꝛ vermes occidit: vrinam
ꝛ mēstrua puocat: aborsuz facit: ꝛ fetū mortuū expellit: gros
sitiem vulue dissoluit: ꝛ cū oleo vncto corpore pediculos ne
cat: puluerizata ꝛ vulneribus a spersa diuturna vulnera sa
nat cum melle confecta. De curcuma.

¶ Curcuma est quasi celidonia calida ꝛ sicca in secūdo gra
du: vulnera exiccat: succus eius in oculis missus cōfortat: do
lorem dentium ex frigiditate superposita valet.

De radice celidonie.

¶ Emaymā.i. radix celidonie cali. ꝛ sic. in scdo gradu duo
bus modis est: vna q̄ venit de sene citrina ꝛ subtilis est: hͤ est
melior: alia q̄ venit ex corasen: ꝛ est liuidi coloris peior prio
re: ambe sunt calide ꝛ sicce: virtus earū magis valet in mun
dificandis oculis q̄ꝫ in purgandis venis: cū aceto mixta va
let lentiginibus. De squilla.

¶ Barsara alphar.i. squilla calida ꝛ sicca in secūdo gradu
habet in se subtilitatē ꝛ multū mūdificat nō sumit nisi cocta
vel assata: q: hꝫ in se mordicationē ꝛ acuitatē vnde purgat
os stomachi ꝛ molesta est: assata ꝛ cū melle mixta ꝛ bibita
valet auditui ꝛ tussi de grosso phlegmate. Antique tussi va
let humiditatē pectoris ꝛ pulmonis mūdat: epithimata va
let scissure pedū de frigido. valet hydropicis yctericis ꝛ do
lori renum. De aceto quillitico.

¶ Acetum squilliticū valet multis locis: visum acuit coctū
cū aceto valet morsui tyrie: de aceto factus syrupus purgat
viscosum phlegma mixtū in potione purgat phlegma: opor
tet cauere dissintericis: q: excoriat intestina.

De narcisso.

¶ Basasabamiges.i. narcissus habet in se vires attrahēdi
mollitiē in apostematibus ꝛ pus tollit. De cepa.

¶ Amisal.i. cepe calidū ꝛ siccū in fine tertij gradus habet
in se aliquid humiditatis: vnde auget coitū ꝛ sperma: pista
tum ꝛ cū melle positū sup lentigines mundat: ꝛ caput ablu
tum iuuat: ꝛ morsui serpētis valet: succus eius in oculis mis
sus lachrymas siccat. De radice porri.

¶ Assalacharasa.i. radix porri: cali. ꝛ sicca habet aliquid hu
miditatis vnde sperma auget ꝛ coitū: fumigiū factū ex ea mē
strua educit: pistata cū melle ꝛ duobus exagijs bibitis inci
dit phlegma de pectore ꝛ pulmone: pistata ꝛ cū aceto confe
cta ꝛ sup sciā posita valet. morsui scorpionū valet: ꝛ ad do
lorem neruorū valet: ꝛ dolorē tollit pistata ꝛ superposita.

De radice hellebori.

¶ Eleūdē.i. helleborus tirsim.i. radix eius cali. ꝛ sic. in quar
to gradu habet acuitatē: mūdificat lēntigines ꝛ impetigines
grossas: vrinā ꝛ mēstrua prouocat bibitū: parū vomitū pro
uocat: ꝛ est pestiferū nisi cū cautela ꝛ ratione sumatur.

De allio.

¶ Theamē.i. allium calidū ꝛ siccū in quarto gradu: mēstrua
prouocat: pistatū ꝛ cū aceto confectum valet locis: quibus
phlegma cogerit locū alopitie fricatū iuuat cū melle pistatū
in cauerna dentiū missum prodest dolorē sedat: siluatica for
tiora sunt in actionibus suis. De herba tauri.

¶ Alchimiata.i. herba tauri cali. ꝛ sic. in tertio gradu: pista
ta ꝛ parū bibita cum vino omni veneno valet ꝛ morsibus re
ptilium. Diasco. dicit nascale factū ꝛ in vulua missum abor
sum facit: nō cōcipientibus facit concipere.

De hermodactylis.

¶ Sanuge.i. hermodactylus: albus ꝛ niger: sꝫ melior est al
bus calidus ꝛ siccus: valet dolori neruorū ꝛ arteticis ꝛ scia
ticis bibita. ʒ.j. vel exagium. s. cū zucca. superpositus sup̄ adi
ctis locis valet: rubeus inutilis est ꝛ corpus dissoluit.

De agarico.

¶ Agaricū melius albū: ꝛ q: cito dissoluit: cōpositum est de
substātia terrea ꝛ subtili: ꝛ habet in se dulcorē ꝛ amaritudi
nē: ꝛ ideo mūdificat epar ꝛ splenem ꝛ viscera: ꝛ habet in se
virtutē laxatiuā: vnde purgat cholerā adustā ꝛ cholerā nig.
ꝛ phlegma. valet rigori febriū ꝛ epilepticis: morsib⁹ scorpio
nū. ʒ.j. si bibatur cū vino ꝛ cataplasmetur super toxicum vbi
cunq̄ fuerit siccat ꝛ interiora mūdificat: vrinā prouocat. Si
bibat̄ cū sirupo acetoso valet stranguirie. ʒ. exagium cū ruta
bibitum valet cōtra venenū. De helleboro nigro.

¶ Karabach.i. helleborus: est duob⁹ modis: niger ꝛ albus
niger purgat cholerā: albus phlegma ꝛ humiditatē: ambo
sunt calidi ꝛ sicci in tertio gradu: fortiter laxatiui pestiferi ꝛ
periculosi: sꝫ oportet sumi cū cautela: q: sepe faciūt spasmū
albus pistatus cū aceto positus super lentigines ꝛ impeti
gines vultus pruriginem ꝛ morpheā purgat: super cauer
nas dentium missus eos cadere facit. De pastinaca.

¶ Alges rabiri.i. pastinace de india: ambe calide ꝛ humide:
ideo valet coitui: ventositati stomachi ꝛ viscerū principalis
ter vulue. valet sincopi ex frigiditate ꝛ morsibus scorpionū.

De saturega.

¶ Cornubet.i. saturega cali. ꝛ sicca dissoluit grossam vēto
sitatē digestiuā corroborat. De radice canne.

¶ Assala alchasab.i. radix canne: habet in se vim attrahen
di pistata ꝛ superposita silices ꝛ truncos excutit: pistata cuꝫ
aceto valet dolori neruorū: pistata cū lupinis valet lentigini
faciei. De radice serpentarie.

¶ Assalauphur.i. radix serpētarie cali. ꝛ sic. in fine tertij gra
dus: mūdificat ꝛ incidit grossos humores pectoris ꝛ pulmo
nis stomachi ꝛ viscerum: est aūt alia clarior sꝫ maior pluris
acuminis ꝛ acuta: habet aliquantulū amaritudinis ꝛ ponti
citatis: ideo mūdat ꝛ aperit oppilationē viscerū: incidit hu
mores grossos ꝛ viscosos: valet cancrosis vulneribus ꝛ mor
phee si sit cū aceto posita. De radice affodillorū.

¶ Alacorse.i. radix affodilli cali. ꝛ sic. vsta magis desiccat ꝛ
calefacit similis serpētarie in omnibus actionibus: maxime
valet alopitie superposita: trita ꝛ cū aqua bibita tepida: vri
nā ꝛ menstrua prouocat: valet hypocundrijs tussibus: ꝛ in
guini crepato valet. De radice plātaginis.

¶ Assala souachame.i. radix plantaginis frigi. ꝛ sic. strin
git sanguinē: masticata ꝛ gargarizata valet squināncie ex calo
re: pistata ꝛ bibita cuꝫ sirupo acetoso aperit oppila. renū ꝛ
epatis. De radice spine albe.

¶ Assala abollacha.i. radix spine albe fridi. ꝛ sic. constrictiua
lienterie valet ꝛ dissinterie lapides frangit in vesica.

De radice peonie.

¶ Assala alphiema.i. radix peonie calida in primo gradu in
tertius desiccat ꝛ attenuat ꝛ mūdat: cū melle bibita mēstrua
prouocat: oppilationē epatis ꝛ splenis aperit et renū: cuꝫ vi
no decocta phibet humores fluere in stomacho ꝛ visceribus:
bibita vel collo suspensa valet epilepticis. De cipero.

¶ Assala leodō.i. radix ciperi cali. ꝛ sic. ꝛ desiccat sine mordi
catiōe: antiq̄ vulnera sanat: valet vulnerib⁹ oris ꝛ gingiuaꝝ:
q: constringit: bonū odorē facit: hꝫ in se vires incisiuas: vnͤ
lapidē frangit: ꝛ vrinā puocat. De cortice mori celsi.

¶ Castior: assalatuca.i. cortex radicis celsi est dissolutiua ꝛ
amara: ideo valet lumbricis: ꝛ ascaridibus. ʒ.j. bibita deco
ctionis eius fit contra venenum.

De radice amygdali amari.

¶ Assala alchusam.i. radix amygdali amari cū aceto cocta ꝛ
oleo trita ꝛ frontibus illinita valet dolori capitis ex frigidita
te. ¶ De mineris diuerse sumunt̄ medicine.

¶ Alie lutū: alie petra: alie sal: alie corpa. ex luto sunt diuer
so modo naturā enim vniuscuiusq̄ dicemus.

¶ De virtutibus terrarū ꝛ lutoꝝ. Cap. xlvij.

¶ De bolo armeno.

Tenariliū.i. bolus armenicus: melior rubeus si
milis coloris rose ꝛ purus sine arena vel aliq̄ in
fectiōe inter dētes missus tenet vt colla frigi. ꝛ
sic. ꝛ desicatiuus valet lienterie ꝛ dissinterie. valet
ꝛ sanguinē spuētibus ꝛ cancrosis vulneribus in
ore calidis apostematib⁹ valet superpositus: phibet desce
dere a capite humores ad stomachū vulnera pectoris ꝛ pul
monis siccat: bibitus cū aqua frigida valet in tpe pestilētie
cū catia mixtus valet ruptis ossibus cataplasmatus valet.

De bolo.

¶ Atta cobrosi.i. bolus: melior odoriferus positus ad lin
guā applicat: est frigidus ꝛ desiccatiuus ꝛ cōstrictiuus tem
perate: valet spuentibus sanguinē ꝛ fluxui sanguinis mulie
ris: valet dissinterie bibitus vel clysterizatus: sꝫ pri⁹ purget

tũ purgatiuis dysterib⁹.ʒ.ſ.bibita cũ vino vel aqua valet cõtra tuſſim: cum ſucco ſtringni aut portulace mixtus cancroſa vulnera ſanat.

De ſinopida.

¶ Magra.i. ſinopida frigi. ⁊ ſic. valet calidis apoſtematibus bibita lumbricos necat.

De emathite.

¶ Sedicina.i.emathites melior lẽtiginoſus fri. ⁊ ſic. cõſtrictiuus ⁊ deſiccatiuus. valet fluxui ſanguinis de quocũq3 loco: valet groſſitiei palpebrarũ: puluerizat⁹ lauatuſq3 in oculis miſſus apoſtematibus oculorum valet.

De gipſo.

¶ Gebs.i. gipſũ cõſtrictiuũ ⁊ cõſolidatiuũ: valet fluxui ſanguinis de arteria ſi miſceat̃ cũ albugine oui ⁊ pil. leporum: aduſtũ magis valet ⁊ plus deſiccat.

De ceruſa.

¶ Siſeclatulſi.i. ceruſa melior alba põderoſa frigi. ⁊ ſic. et deſiccatiua vulnerũ: apoſtema calidũ ex ea inunctũ dolorẽ ſedat.

De chimolea.

¶ Themalchimolta.i. chimolea terra eſt vbi aqua iacet: melior mollis ⁊ clara frigi. ⁊ ſic. deſiccat. valet calido apoſtemati mixta cum aceto.

De argilla.

¶ Tenaaſome.i. argilla frigi. ⁊ ſic. cõfecta cũ aceto ⁊ fronti illinita fluxũ ſanguinis ſtringit: oſſa rupta ſanat.

¶ De calce.

¶ Aurora.i. calx nõ extincta multũ vrit ⁊ cõſumit carnem: lota cũ aqua vulnera deſiccat: valet vſtionibus ignis.

¶ De ſpodio.

¶ Alithabaſir.i. ſpodiũ: licet nõ ſit terra: tñ inter illas ponim⁹ q2 cinis ſit: ⁊ omnẽ materiã dimiſit: melius albũ ⁊ frangibile leue frigidũ ⁊ ſiccũ. valet acutis febribus bibitũ cum zucca. ⁊ aqua frigida ſitim extinguit ⁊ vẽtrẽ ſtringit ex cholera maxime ſi bibat̃ cũ ſucco maligra. cũ roſis piſtatum valet vulneribus oris ⁊ gingiuarũ.

De ſapone.

¶ Sabo.i. ſapo: ideo in h̃ capitulo ponim⁹: q2 fit de calce ⁊ cinere vrens ⁊ vulnera mundificans.

¶ De virtutibus lapidũ. Cap̃. clviij.

De marchaſita.

Marchaſita.i. calcitheos ſimilis emathiti: h3 in ſe ſulphur: ideo magis eſt calefactiuũ ⁊ deſiccatiuũ valet ad fluxuʒ ſanguinis: ⁊ apoſtema diſſoluit. Silr̃ operat̃ huic petra molẽdini. i. achigeraatcha. collyrium ſi ex ea fit ſoluit groſſam lippitudinem oculorum.

¶ De petra lactea.

¶ Alchagemo: off alber.i. petra lactea: q2 cũ fricatur quaſi lac emanat̃: virtus eius eſt vt emathitis ſed debilior.

De petra ſerpẽtina

¶ Alchageral chapa.i. petra ſerpẽtina: ⁊ eſt tribus modis: vna quaſi nigra: alia quaſi viridis ⁊ colore cinericio: alia quaſi viridis immixta lineis albis. vſta valet lethargicis: ⁊ cum apozimate ſparagi bibita lapidẽ frãgit renũ ⁊ veſice. valet morbibus hydric ſuperpoſita.

De petra lazuli.

¶ Alchalellara anaro.i. petra lazuli chol. nigrã purgat: valet melancholicis.

De petra iudaica.

¶ Alchacer leuidi.i. petra iudaica: ⁊ eſt duob⁹ modis: vna rotunda: alia plana: ſed longa plana melior. valet ſtranguriẽ vrine. lapidẽ frãgit in veſica. ʒ. ß. bibita cũ vino tẽperata.

De lapide ſpongie.

¶ Alchacer fange.i. lapis ſpongie h3 vim frangendi lapidẽ renum ⁊ veſice.

De magnete.

¶ Magnes lapis eſt ſimilis emathiti: quidã dicũt ſi teneat̃ in manu mitigat dolorẽ arteticũ manuũ ⁊ pedũ: valet ſpaſmo.

De pumice.

¶ Alchate alchaſitior.i. pumex vñ charte fricant̃: habet ſiccitatẽ ⁊ ſubtilitatẽ vnde dẽtes mundat ⁊ albificat: ſup pilos radit vbicunq3 fuerit puluerizatus: ⁊ ſup vulnus aſperſus carnẽ rodit ⁊ ſuper chartas litteras tollit.

De agathe.

¶ Alchaterabal gethes.i. agathes eſt niger cũ odorat̃ redolet vt cera: virtus eius nimis ſicca: ideo vulnus pfundũ cũ fuerit recẽs ſolidat: ſuffumigum ex eo iuuat epilepticos. valet ſtrãgurie mulierum: fumigium ex eo factũ fugat reptilia domus: mixtaq3 emplaſtris valet arteticis.

De myrrha.

¶ Alchacer arabegidi.i. myrrha magne virtutis eſt mũdificatiua: ⁊ inde deſiccat dentes a putredine.

De lepore marino.

¶ Alamabo bochanit.i. lepus marinus: cortex eius de genere oſtrarũ: nimis deſiccat ⁊ mundificat dẽtes a putredine.

De antimonio.

¶ Althimech.i. antimoniũ meli⁹ cũ frãgit̃ lucet: ⁊ plũbei eſt coloris ⁊ cõſtrictiuũ. valet caliditati ⁊ hũiditati oculorũ: puluis eius immiſſus putridis vulneribus valet. bibitus valet fluxui mulierũ: naribus immiſſus ſanguinẽ de cerebro fluẽtem ſtringit: ⁊ in vulneribus miſſus ea ſanat: ⁊ ſuperfluam carnem minuit.

De cathimia.

¶ Glumia alfida: id eſt cathimia melior tenuis coloris litargiri temperata in caliditate ⁊ frigiditate ⁊ ſiccitate in natura ſui deſiccatiua cõſtrictiua mundificatiua: vſta viſuʒ mũdificat ⁊ deſiccat ſine morſura vulnera oculorũ: ⁊ alia vulnera ſanat.

De thutia.

¶ Thutia melior alba que venit de india: ſecũdo poſt hanc viridis.i. charamera frigi. ⁊ ſic. ſine morſiõe maxime lota in collyrijs mixta oculos ſiccat ⁊ clarificat: phibet acutã materiã in oculis fluere. Gal. dicit in lib. de ſimplici medicina magis eſt deſiccatiua q̃ omẽs medicine intrãtes ĩ collyrijs oculorum.

De cathimia.

¶ Glumazep.i. cathimia auri melior tenuis ⁊ coloris nitri eſt vt azuruʒ ſimilis eſt cathimie argenti in actionibus ſuis ſed magis deſiccat ⁊ clarificat. vſta ⁊ lota vulnera oculoruʒ ſanat ſine moleſtia.

De lithargiro.

¶ Mardeſagũ.i. lithagirũ melius frãgibile clarum tẽperatũ in frigiditate ⁊ caliditate ⁊ deſiccatiõe: valet vulnerib⁹ ſcabiei ⁊ calido apoſtemati: mundificat ⁊ aliquantulũ ſtringit: creat carnẽ nudã in vulneribus.

De ferrugine.

¶ Hadabalgadidit.i. ferrugo melior clara ⁊ tenuis multuʒ deſiccat: infuſa in aceto ⁊ bibita cũ vino ⁊ apozimate vue ſicce: aut cũ melle: valet ſtomacho ⁊ ſplenis dolori: pus auriuʒ deſiccat naſcali facto fluxũ ſanguinis arctat panaricijs impoſita valet.

De cancro marino.

¶ Canabaturi.i. cancer marinus melior brance furcate frigidus ⁊ ſic. deſiccat humores oculorũ ⁊ maculas mũdat: viſum acuit ⁊ clarificat: puluis ex eo factus dentes confortat.

De teſta terrea.

¶ Ceſater.i. teſta terrea eſt deſiccatiuũ mũdificatiuũ: maxime lateres que in ignẽ mittuntur: illa enim vulnera ſanant puluerizata ⁊ mixta cũ aceto: ⁊ corp⁹ inunctũ ſcabiẽ curant.

¶ De ſalibus: ⁊ eorũ virtutibus. Cap̃. clix.

¶ De amelech.

Amelech.i. ſal: omnis ſal calidus eſt ⁊ ſiccus ⁊ mũdificatiuus: diuiduntur actiones eorũ ſm ſuã materiam.

De ſale indico.

¶ Amelechindi: id eſt ſal indicus calidior ⁊ ſiccior ceteris.

De ſale naſtico.

¶ Melcamaſti.i. naſticũ: calorẽ habet fortẽ: eſt deſiccatiuuʒ ⁊ ſoluit choleram nigram.

¶ De ſale quod comeditur.

¶ Melechula.i. ſal quod mãducatur melius ⁊ melioris ſaporis ⁊ ventris ſolutiuũ.

De ſale armoniaco.

¶ Roſciatir.i. ſal armoniacus eſt ſubtilis calidus: valet ad caſum vulue inſufflatum: ⁊ ad cancrum eius.

De nitro.

¶ Nitrin.i. nitrũ incidit ⁊ ſubtiliat humores groſſos ⁊ viſcoſos.

De ſale cocto.

¶ Melletali.i. ſal factum qđ fit de vaſceolis marinis calidũ ⁊ mundificatiuũ habet vim vt ſal cõmune: ſed fortius in aceto mixtũ valet: corpus inũctũ a ſcabie mundat: pilos groſſos attenuat.

De ſale nitro armeniaco.

¶ Nitrũ armenie fortius in virtute alter o nauſeã ſtomachi compeſcit: piſtatũ cũ vino ⁊ bibitũ cũ melle ventrẽ ſoluit et ventoſitatẽ: valet febribus cũ rigore inũcto corpore ante acceſſionẽ maxime cum aceto: valet morphee: cum terebinthina mixtũ apoſtema maturat.

De ſpuma maris.

¶ Cebedelbata.i.spuma marina mūdificatiua vulnꝰ oculorum mūdat: vsta ⁊ puluerizata dentes mundat ⁊ albificat: cū aceto mixta alopitiā tollit: ⁊ capillos crescere facit.

De vitriolo.

¶ Jelig.i. vitriolum fit multis: modis melius babilonicū coloꝛ quasi viridis: ⁊ cū frangitur lucet vt aurū attenuat ⁊ vrit.

De terra francigena.

¶ Alchatar.i.quasi terra francigena asuri.i.de suria alchaza temperatior est alchatar: virtus eius est adustiua ⁊ attenuatiua plus vrens ⁊ attenuans ⁊ ardēs: calchatar multum stringit cū caloꝛe maxime carnē exiccat.

De alumine.

¶ Siceb.i. alumē melius albū frigidū ⁊ siccū cōstrictiuū ⁊ carnē mollē solidat: sanguinē stringit: gingiuas corroborat emittentes sanguinem: dentes confirmat ⁊ corroborat.

¶ De virtutibus metalloꝛū. Cap. l.

De ere vsto.

Nalabas nichome.i. es arsum de vena melius rubeū calidū cōstrictiuū: vulnera sanat in corporibus: lotum sanat in humidis corporibus.

De scoria eris.

¶ Thanebilanchas .i.scoria eris melioꝛ nigra ⁊ rubea aliquantulū tenuis: magis attenuat adusta: incidit ⁊ mundat: oculos sanat ⁊ clarificat: grossitiem palpebrarū dissoluit.

De solidatura auri.

¶ Assara asseem.i.solidatura auri: carnē supfluā comedit sine punctione: calida est ⁊ sicca ⁊ tenuis.

De limatura auri.

¶ Bniradaasceb.i.limatura auri ꝯfortat ⁊ spiritū alacrē facit: valet cardiacis mixta cum medicina.

De limatura argenti.

¶ Mozceda alfesa.i.limatura argenti bibita cū medicina valet emoꝛroidis.

De ere viridi.

¶ Smazaar.i.viride es calidū comedit supfluā carnē ⁊ incidit mixtū cum cera ⁊ oleo mundat putredinē vulnerū sine moꝛsione: ⁊ carnē adducit.

De stanno.

¶ Alchalia.i.stānū melius qꝺ stridet inter dētes: habet in se vim aque aliquantulū: limatum ⁊ fricatū super petrā cū vino ⁊ oleo valet apostematibus in pectine ⁊ ano.

De plumbo.

¶ Kalal.i.plūbū similiter fricatū super petrā: ⁊ cū aqua valet vitiosis vulneribus ⁊ maxime oculoꝛū: humoꝛes eorum desiccat: ⁊ carnem adducit.

De argento viuo.

¶ Mosaac.i.argentū viuū melius nouū nondū operatū calidū ⁊ humidū in quarto gradu: si extingatur cum aceto ⁊ oleo fit vnguentū ad scabiē ⁊ necat pediculos maxime mixtum cū aristolo.rotunda.

¶ De vitriolis ⁊ sulphure. Cap.lj.

Lngeg.i. vitrū tritum cū vino forti bibitum lapidem frangit in renibus ⁊ vesica.

De sulphure.

¶ Cebra.i.sulphur est duobus modis: citrinū ⁊ albū: melius citrinū calidū ⁊ subtile: valet scabiosis ⁊ excoꝛiate moꝛphee inunctū: valet puluerizatum moꝛsibus reptilium.

De corallo.

¶ Based.i.coꝛallus: melioꝛ rubeus ⁊ tenuis frigidus ⁊ siccus mūdificatiuus ⁊ constrictiuus replet vulnera ⁊ sanat: lachrymas siccat: pānū oculoꝛū rodit: valet sanguineo fluxui ex omni loco: puluerizatus ⁊ superpositus vrinā prouocat.

De perla.

¶ Lily.i. perla lucida melioꝛ alba ⁊ rotunda ⁊ tenuis est calida ⁊ sicca: humiditatē oculoꝛū desiccat ⁊ mundificat: valet cardiace ⁊ sincopi.

De aspalto.

¶ Sobit bacarses: id est aspaltum calidum ⁊ siccū carnem curat alꝰ creat ⁊ adducit vulneribus.

De mumia.

¶ Mumia valet rupturis vbicunqꝫ fuerint: concussis ossibus: ophthalmicū ex ea factum valet doloꝛi capitis ex frigiditate: valet fluxui sanguinis.

De petroleo.

¶ Mabsthiad.i.petroleū albū calidū ⁊ siccū: valet paralyticis ⁊ doloꝛi neruoꝛū ex phlegmate: apopleticis valet bibitū vel inunctum: nascali facto grossam ventositatē vulue dissoluit: fetū moꝛtuū ⁊ secūdinā educit si retinetur: vermes ⁊ lūbricos necat: valet oꝛthomie et tussi ex phlegmate cū aq̄ ca.

¶ De medicinis q̄ fiūt de aīalibus: ⁊ primo de sanguinibus. Capitu.lij.

Medicine que fiūt ex aīalibus sunt diuerse: alie ex supfluitatibꝰ: alie ex mēbris coꝝ. que sunt ex superfluitatibus alie ex humiditatibꝰ: alie ex humoꝛibus: alie de stercoꝛibus: alie de vrina. Eoꝛū que sunt de hūiditate sunt vt lac sanguis. Que sunt ex superfluitatibꝰ sunt vt oua sudoꝛ sputa. Que fit de humoꝛibꝰ est vt sanguis: incipiamꝰ igitur a sanguine.

Sanguis leporis.

¶ Sanguis leporis valet dissinterie lienterie si māducetur inunctus faciei lentiginē ⁊ impetiginē expellit. Sanguis leporis in patella frixus valet toxicis positis in sagittis: valet dissinterie longe: lienterie: bibitus cū vino valet cōtra omē venenū. Sanguis ceruinus idem facit.

De sanguine belue ⁊ mustele.

¶ Sanguis albumoꝛes.li. belue ⁊ mustele super scrophulas positus dissoluit.

¶ De sanguine columbino.

¶ Dematamen.i. sanguis columbinus valet maculis sanguinis oculoꝛū: ⁊ naribus instillatus fluxū sanguinis a naribus sistit.

¶ De sanguine vaccino.

¶ Dematritan.i. sanguis vaccinus positus super vulnus manans sanguinem stringit.

¶ De virtutibus lactis animalium. Ca. liij.

¶ De natura lactis.

Leben.i.lac melius albū ⁊ mundū substātia recta.i.equalis de sano animali nō proximo partui nec longe.

De lacte asine.

¶ Lera.i.lac asine valet cōtra venenū: valet dissinterie: similiter lusa.i.lac camelinum.

De lacte pecudum.

¶ Lac pecudum valet melancholice cōplexioni: sperma generat.

De lacte femineo.

¶ Almalac.i.lac femineū valet angustatiōibus ⁊ potiōi: valet ethicis ⁊ phthysicis: vulnera oculoꝛū lauat ⁊ mundat.

De butyro.

¶ Zubo.i.butyrū: melius recens: maturat ⁊ aperit apostemata in corpoꝛibꝰ hūanis: similiter in pectoꝛibus vulneribꝰ ⁊ interioꝛibus ⁊ parotidis: aures ⁊ gingiuas pueroꝝ humectat: ⁊ dētes crescere facit si fricent̄ ⁊ cito exire facit: cū melle mixtū pus spuere facit pectoꝛis ⁊ pulmonis: valet pleuresi: solū comestū magis sputū maturat: ⁊ minꝰ spuere facit: cū melle ⁊ amigdalis mixtū minus maturat ⁊ spuere facit.

¶ De coagulo aīalium. Cap.liiij.

Alfrat.i. coagulū meliꝰ siccū: a quo lac abijt calidū ⁊ siccū tenueꝛ: iō dissoluit cū sua virtute lac coagulatū i stomacho.

¶ De coagulo leporis

¶ Aufeateaneb.i.coagulū leporis bibitū valet epilepsie: lac ⁊ sanguinem coagulatū dissoluit.ʒ.j.bibita valet moꝛsibꝰ reptilium dissinterie ⁊ lienterie: ⁊ fluxui sanguinis mulierū ⁊ eū spuentibꝰ ex pectoꝛe: nascale factū ex eo post menstrua concipere facit.

De coagulo caballino.

¶ Amphealcar.i. coagulum caballinum valet dissinterie ⁊ lienterie.

De coagulo ceruino ⁊ hedulino ⁊c.

¶ Amphe agidi.i. coagulum ceruinum: ⁊ gerualdi.i.hedulinū capreoli vituli pulli bubali pulli cerui: oīa ista ꝓsunt hūiditati ⁊ asperitati gutturis ⁊ fauciū sumpta tepida: valēt et vstionibus.

¶ De diuersis virtutibus ouoꝝ. Cap.lv.

De vitello oui.

Vitellū oui cum oleo rosato mixtū percusso oculo superpositū valet: vel ferro inciso doloꝛem mitigat.

De pulis auium.

¶ Sabbit.i.oua assafar.i.auium sperma augent.

De cortice ouorum.

¶ Esira albia.i.cortex ouorū lotus ⁊ puluerizatus oculis immissus pānum rumpit ⁊ vulnera sanat: lentigines faciei cum semine melonis tollit.

¶ De sudore hominis ⁊ saliua eius. Cap.lvi.

Alaras.i.sudor cū nudus exercet omē apostema calidū dissoluit: ⁊ maturat.

De saliua hominis.

¶ Asac.i.saliua hominis valet igni sacro. Similiter cum frumento ieiuno masticato maturat apostema: maculas vulue cū saliua hominis inuncta iuuat: ideo animali saliua hominis ieiuni venenosa est: ⁊ in ore piecta mortifera est ei.

¶ De virtutibus fellis animaliū. Cap.lvii.

De felle porci.

Masara.i.fel causir.i.porci valet vulneribus putridis auriū: sanat ⁊ mundat.

De felle vaccino.

¶ Marchitabar.i.fel vaccinū valet sonitui auriū instillatū: mixtū cū oleo rosato ⁊ in aurem missuz dolorem sedat ex frigiditate aurium.

De felle hirci.

¶ Marateis.i.fel hirci: valet in cataractis oculorum.

De felle vulpis ⁊ aliorum.

¶ Massaras albel.i. fel vulpis ⁊ sabinti.i.castoris valet.

De felle aquile.

¶ Mucab.i. fel aqle valet in cataractis oculorū mixto feniculo cum melle: ⁊ similiter omne fel valet supradictus minutaruz auium fellicula que sunt tenuiora ⁊ maiora animaliū.

De felle gruis.

¶ Mamachu.i.fel gruis calidū ⁊ tenue sternutatoriū ex eo factū cū succo sambuci valet paralyticis.

De felle veruecis.

¶ Damchebs.i.fel veruecis valet dolori auriū ex frigiditate: ⁊ maculas ex vulnere mundat.

¶ De virtutibus vrinarum animaliū. Cap.lviii.

Generaliter oīs vrina animaliū bibita valet dolori neruorum.

De vrina cameli.

¶ Baul.i. vrina gemel.i. cameli calefacit ⁊ desiccat: habet in se pōticitatē: vnde valet hydropisi ⁊ dolori splenis: si caput lauetur valet tinee ex calore: in aurē instillata valet vulneribus aurium: valet ⁊ ventositatibus grossis in stomacho: in visceribus ⁊ vulua si cū vino bibatur: sternutatoriū ex ea factū iuuat nares non sentientibus odorem.

De vrina canis.

¶ Dul.i.vrina rubel.i.canis sup verrucas ⁊ porros posita valet.

De vrina hominis.

¶ Basonasen.i.vrina hoīs valet excoriatis ⁊ putridis vulneribus et tinee.

De vrina puerorum.

¶ Baubalsabul.i.vrina puerorū: ⁊ est maioris virtutis: valet morbis tyrie ⁊ scorpionis marini ⁊ rabiosi canis: si cū vino misceatur valet prurigini scabiei ⁊ morphee lepre: pus ex aure desiccat: si cum cortice mali granati misceatur valet omnibus morsibus reptilium.

De vrina capre.

¶ Baulasmavs.i. vrina capre valet hydropicis.

De vrina vaccarum.

¶ Baubalcara.i.vrina vaccarū valet dolori stomachi ex frigiditate ⁊ emorroydis.

De vrina bubali.

¶ Baul.i. vrina bubaloꝝ mixta cū oleo ⁊ myrrha: ⁊ in aure instillata dolorē sedat ex frigiditate.

De vrina porci.

¶ Baulcebulain.i. vrina porcorum lapidē frangit in vesica.

¶ De virtutibus stercorum animalium ⁊ auium. Capitulum.lix.

Zebel.i.stercus. stercora generaliter calida ⁊ sicca sunt: differunt tamen ſm naturā animalium ⁊ ſm cibos sumentium.

De stercore puerorum.

¶ Zebe ⁊ sabin.i. stercus puerorum lac sugentium ⁊ non cibum sumentium valet squinanticis.

De stercore canis.

¶ Zebel althideb.i.stercus canis calidū est ⁊ siccum mundificat ⁊ valet squinanticis de humiditate maxime canum ossa comedentium: puluerizatum stercus ⁊ per cānulam in faucib9 insufflatum deforis ⁊ deintus fricatū iuuat putredinem vulnerum in visceribus: mundat si cuz lacte bibatur cum aqua tepida bibitum valet dolori ylij.

De stercore lupi.

¶ Zebel.i.lupinū stercus albos habēs pilos admixtos qđ inuenit̄ super spinas: si bibat̄ valet colice passioni: si cum filo lane veruecis quē lupus necauit vel capre tegatur supradictum stercus iuuat: ⁊ in corio ceruino inuolutum ⁊ tractū magis valet

De stercore equino.

¶ Zebela.i. bardoni stercus rōcini bibitum secūdinā ⁊ fetū mortuū expellit.

De stercore asine.

¶ Zebelalchumat.i. stercus asine influentē sanguinem arteriarum narium superpositum stringit.

De stercore capre.

¶ Zebel.i.stercus capre calidum ⁊ siccum cum aceto positum siue mixtum ⁊ super splenem cataplasmatuz duriciem splenis dissoluit. Similiter alia dissoluit apostemata. si adiunctum cum aceto misceatur ⁊ caput vnguatur valet alopitijs. bibitum valet morsibus reptilium: cataplasmatum valet hydropicis ⁊ dolori neruorum.

De stercore soricino.

¶ Zebephera.i.stercus soricis pistatum cū aceto valet porris ⁊ verrucis. similiter minuit omnē carnem superfluā. si cū oleo misceatur ⁊ inungat̄ valet alopitie. pessarium factū et in anū pueri missum ventrē soluit: puluerizatum ⁊ in oculis missum valet alboribus oculorum.

De stercore vaccino.

¶ Zebelbachara.i.stercus vaccinū positū super dura apostemata dissoluit: adustū ⁊ cinis ex eo factus in naribus missus fluxū sanguinis sistit: cū nitro mixtū ⁊ cataplasmatū ventri hydropicorum appositum iuuat: super morsum serpentum cataplasmatum iuuat: cum aceto mixtū ⁊ tumori geniculoꝝ positū tollit tumorem ⁊ dolorem fugat.

De stercore stellionis.

¶ Zebelsac.i.stercus stellionis album melius calidū acutū mundat lentigines faciei: valet alboribus oculorum.

De stercore turdi.

¶ Zebelcorsa.i. stercus turdi q̄ risi comedit: si cū aceto misceatur valet nigre impetigini faciei: similiter mulierū pustulis q: mundat.

De stercore columbino.

¶ Zebelchame.i. stercus columbinū valet omni dolori ex frigiditate: valet hydropicis inunctū: ⁊ cū sirupo acetoso bibitum: cū semine lini ⁊ aceto mixtū ⁊ super scrophulas positū valet: cū semine nasturcij mixtuz diuturno dolori capitis valet.

De stercoribus auium.

¶ Zebel.i.stercora auium tollūt lētiginē faciei cū saliua hominis mixta: ⁊ super porros ⁊ verrucas posita valēt.

De stercore galline.

¶ Zebeltigazeseg.i.stercus galline vel galli si.ʒ.ij.cum sirupo acetoso detur facit reijcere phlegma: cū melle gargarizatum valet squinantie: similiter valet fungis pestiferis ⁊ colice passioni.

De stercore elephantis.

¶ Zebelfili.i.stercus elephantis si femina secum tulerit non generabit nec concipiet: suffumigatū valet febri diuturne.

¶ De tyrijs marinis: ⁊ qbusdā alijs aīalibus. Cap.lx.

Oportet hoīem cauere tyrias marinas: sed capte in locis tempore veris caro illa post incisionem premissis quattuor digitis a capite: ⁊ quattuor a pedibus: ⁊ illud qđ remanet est cōtra omne venenum: mūdificat interiora de putridis humorib9: ⁊ eijcit ad exteriora ⁊ dissoluit a cute cū sudore: ⁊ quodcūq3 sit plenū de malis humoribus eijcit illos: ⁊ qui comedit de carnib9 tyrie generat pediculos: ⁊ excoriat se vt serpēs: purgat corpus de grossis humoribus de quibus generat̄ impetigo morphea ⁊ lepra: valet morsibus reptilium ⁊ omni veneno.

De spolio serpentis.

¶ Salchacharia.i.spolium serpentis si siccũ ⁊ pulueriʒatũ fuerit ⁊ in oculis mittatur cũ vino clarificabit visum.

De hericio.

¶ Cosead.i.hericius: caro eius cocta ⁊ in aceto missa valet leprosis ⁊ spasmo ex plenitudine: valet doloribꝰ renum ⁊ hydropicis: q: dissoluit multum ⁊ desiccat nimis.

De belua.

¶ Cybumens.i.belua si cũ aceto squillitico misceatur valet epilepsie: interiora eius extracta ⁊ salita vel sine sale siccata ʒ.ij.vel exagia duo bibita valet caducis ⁊ morsibus reptiliũ: ⁊ est ꝯ oẽ venenũ: tota in vase eneo adusta valet dolori neruorũ. Sanguis eius sup scrophulas positꝰ valet. Quidam affirmant solũ sanguinẽ eius valere doloribus neruorũ: si corpus eiꝰ findatur ⁊ coriandro impleatur: valet morsibus reptilium: ⁊ cum aceto bibitũ valet epilepsie.

De stellione.

¶ Sabaa.i.stellio. si coquaꝛ cũ aqua ⁊ aneto valet dolori neruorum.

De talpa.

¶ Suten.i. talpa scissa ⁊ calida super morsum scorpionis posita valet.

De ranũculis ⁊ rana.

¶ Esida.i.ranũculus vel rana coctus ⁊ super morsus scorpionum ⁊ serpentum positus valet: siccatus ⁊ pulueriʒatꝰ ⁊ bibito exagio.j. valet morsibus omniuꝫ reptiliũ: cinis ex eo factus valet alopitijs si cũ oleo inungaꝛ: ⁊ sanguis ranũculi viridis: si cum eo gingiue fricentur dentes confirmat: cinis eius fluxũ sanguinis narium sistit.

De gallo ⁊ gallina.

¶ Adducasuser.i.gallus ⁊ gallina si findãꝛ: ⁊ calidis morsibus venenatis supponãtur valet: ius galli pinguis cũ aceto ⁊ cinamomo althinio ⁊ polipodio ventrẽ laxat.

De catto.

¶ Chianatus.i. cattus valet doloribꝰ neruorũ ⁊ emorroidarũ: comestus renes calefacit ⁊ valet doloribꝰ dorsi.

De stinco.

¶ Saganigur.i.stincus caro eius valet coitui: auget sperma: ⁊ desiderium adiuuat maxime vmbilicus eiꝰ: ⁊ pinguedo huiusmodi habet.

De lepore marino.

¶ Aruebatanẽ.i.lepus marinus si comedatur facit empicos: oleum in quo coquitur capillos inunctos cadere facit.

De summitate caude ceruí.

¶ Sũmitas caude ceruí mortifera est exagio.j.bibito.

De hirundine.

¶ Quatil.i.hirũdo cinis valet eius squinanticis cũ melle ʒ.j. bibita: in oculis missus acuit visum: siccata ⁊ pulueriʒata.ʒ.j.bibita valet squinanticis.

De scorpione.

¶ Acab.i.scorpio: pistatus ⁊ super morsum positus serpẽtis dolorem mitigat: pulueriʒatus ⁊ in oculis missus valet lapidem renum frangit.

De sanguisugis.

¶ Alac.i.sanguisuga: si ponaꝛ super putridũ sanguinem attrahit ad se putredinẽ vel super tineã: oportet vt fiat precedente purgatione phlebotomie ⁊ pharmacie ne eius attractione ex humorũ putredine supflui concurrant humores.

De cantaridibus.

¶ Asephara.i.cantarides calide ⁊ acute sunt: scabiei valẽt ⁊ morphee.pediculos necant: mixte cum aceto ⁊ morphee superposite valent: in prouocando vrinam multum valent ⁊ mortificant.

De musca.

¶ Diaben.i.musca valet dolori oculorũ vel ordeolis ⁊ fluxui oculorũ: cinis factus ⁊ cũ melle mixtus valet alopitie.

De grillo.

¶ Serad.i.grillus collo suspẽsus valet quartane febri.

De cancro.

¶ Sararan.i. cancer pistatus ⁊ vulneri superpositus ferrũ ⁊ silices extrahit. Similiter si ponatur cinis cũ aceto mixtꝰ morsui rabiosi canis: superpositꝰ valet morsibus scorpiõis ⁊ tyrie ⁊ serpẽtis ⁊ locis venenatis: similiter ventre scissio ⁊ loto cum anere ⁊ ptisano valet phthysicis.

De pisce.

¶ Sama.i.piscis quẽ alij dicunt trapedinẽ: si super frontẽ nimis ponatur dolorẽ stupefacit: q: reddit locũ insensibilẽ

De salamandra.

¶ Sar.i.salamandra pistata ⁊ posita super locum sagittarum attrahit illas maxime quod est mortis.

¶ De virtutibus pinguedinis aĩaliũ ⁊ auium ⁊ medullis eorum. Capi.lxj.

Quacan.i.pinguedo: oĩs pinguedo generaliter calida ⁊ humida est: diuersis tamen virtutibus ſm aĩalia vnde fit: ⁊ etatem ⁊ eorũ cibaria: ſm eorũ genus sicut masculi vel femine siue castrata vel non.

De pinguedine leonis.

¶ Pinguedo leonis calidior est ⁊ humidior omnibus animalibus ⁊ fortior in dissoluendo apostemata.

De pinguedine porcina.

¶ Pinguedo porcina est humidior omnibus animalibus ⁊ calida minus leonis: est maturatiua ⁊ humectatiua: valet dissinterie que fit in tenui intestino.

De pinguedine caprina.

¶ Pinguedo caprina minoris hũiditatis est ꝙ porcina. valet dolori in visceribꝰ. clystere factũ ex ea valet dissinterie.

De pinguedine vitellina.

¶ Vitellina minus est calida ⁊ sicca ꝙ vaccina: cũ oleo lauri no valet dolori auriũ ⁊ dentiũ.

De pinguedine vulpina.

¶ Vulpina dissolutiua est: cũ oleo yrino valet dolori auriũ cũ licinio immisso. valet etiam dolori dentium.

De pinguedine pisciũ.

¶ Zamei.i.pinguedo pisciũ dissolutiua est: cũ melle mixta ⁊ in oculis missa eos clarificat: visumqꝫ confortat. valet cataractis.

De medulla tibiarũ.

¶ Macho.i. medulla tibiarũ gñaliter est dissolutiua dissoluẽs oẽm duriciẽ: valet scissure manuũ ⁊ pedũ: melior oĩbus ceruina: post vitellina: post bouina: deinde hircina q̃ est siccior oĩbus.

¶ De virtutibus capitũ aĩaliũ. Cap.lxij.

¶ De capite ouis.

Caput ouis si coquaꝛ ⁊ fiat inde clystere iuuat in inferiori dissinteria: ⁊ in doloribus renũ: renesqꝫ impinguat: auget coitũ in his q̃ deficiũt ex tenuitate.

De capite soricis.

¶ Caput soricis siccatũ ⁊ adustũ ⁊ pulueriʒatũ cum melle mixtũ valet alopicie.

De medulla leporis.

¶ Medulla leporis gingiuas puerorũ vnctas ex ea dentes exire facit cito. Gal. dicit ꝙ nõ operaꝛ cũ sua ꝓprietate: sed cum sua virtute qua pinguedo ⁊ mel operantur: si comedatur iuuat in tremore membrorum.

¶ De virtutibus in cornibus aĩalium. Cap.lxiij.

Cornua generaliter sunt desiccatiua. Cornua capre ⁊ cerui adusta dẽtes mũdant: gingiuas molles stringunt: bene ⁊ subtiliter cribrata: ⁊ in oculis missa clarificant ipsos: prohibent materiã ad oculos fluere: maxime post vstionẽ: lota cũ vino mundãt dẽtes ⁊ cõfortãt. Cinis ex eis factus ⁊ lotus valet dissinterie bibitus. Cornua cocta in aceto ⁊ os ablutum valet dolori dentiũ.pistata ⁊ bibita valent morsibus reptiliuꝫ fumigũ ex eis factũ serpẽtes fugat: fluxũ sanguinis stringit ⁊ sputum maxime si cũ dragagãto sumatur. valet dolori vesice: si cũ sirupo acetoso bibatur valet yeteritie.

De cornibus vacce.

Cornua vacce: cinis ex eis factus ⁊ bibitus fluxum sanguinis ex oĩni loco sistit.

De cornibus cerui.

¶ Cornua cerui: cinis vnũ exagiũ bibitũ valet morsibus tyrie ⁊ fumigiũ ex eis factum fugat reptilia.

¶ De virtutibus mẽbroꝝ bestiarũ. Cap.lxiiij.

¶ De pulmone porci ⁊ arietis.

Pulmo porci ⁊ arietis adustus ⁊ cinis super bullas pedũ factas ex strictis sotularibus sanat.

De pulmone vulpis.

¶ Vulpinus coctꝰ cũ aceto squillitico mixtꝰ valet orthomie.

De pulmone asini siluestris.

¶ Asini siluestris pulmo siccatus.ʒ.ij.bibitꝰ valẽt orthomie ⁊ tussibus.

De epate rabidi canis.

¶ Epar rabiti.i.rabiosi canis: ⁊ quẽ momorderit mãducauerit sanabitur.

De epate caprino.

¶ Caprinũ si asseꝛ cũ pipere longo qđ stillat dũ assaꝛ oculis coctũ instilleꝛ prodest amittẽtibus visum ab occasu solis similiter coctum ⁊ fumus eius in oculis fumigatus: ⁊ come

stum idem facit: valet in quibusdã epilepticis.

De epate porcino.

Porcinũ cum aceto comestũ valet morsibus reptilium.

De epate perdicis.

Epar chalaar. i. epar perdicis pulverizatũ exagiũ vnũ bibitũ valet epilepticis. De epate pecorino.

Pecorinũ assatum sine sale dissinteriam stringit.

De epate lupino.

Epar chibi. i. lupinũ epar siccatũ & in antidotis ad dolorẽ epatis satis iuuat.

De testiculis & vnguibus corũ. Cap. lxv.

De testiculis cerui.

Osa. i. testiculus ceruinus siccatus & bibitus valet morsibus tyrie.

De testiculis vitulinis.

Vitellinus siccatus & bibitus coitũ auget.

De testiculis asini.

Asini siccatus & bibit⁹ valet serpẽtis morsibus: idem facit ceruinus. De testiculis castoris.

Geudelbabuster. i. castoris tenuis & dissolutiuus: valet dolori neruorũ de plenitudine grossorũ & viscosorũ humorũ bibitus vel inunctus fortiter calefacit: pdest grosse vẽtositati in stomacho visceribus & vulua: valet paralyticis lethargicis: si cũ mentastro bibat mẽstrua prouocat: fetũ & secundinã expellit: fumigiũ eius idẽ operat: valet tremori membrorũ & singultui ex plenitudine maxime si cũ sisimbrio bibat: cũ sambucelcon mixtus & venter inunctus valet grosse vẽtositati in stomacho: & in virga iniect⁹ strãguriã sedat.

De vngula caprina.

Adalaphy. i. vngula caprina: cũ aceto valet alopitie.

De vngula asini & equi.

Vngula asini siluestris si comburat & bibatur pdest epilepsie: cinis ei⁹ si misceat oleo oliue strophulas dissoluit: si vo cataplasmet cũ oleo oliue sup alopitiã pdest. Eqna idẽ facit. De ossibus aĩaliũ & corio serpẽtũ. Ca. lxvj.

Ossa adusta dissoluunt & desiccãt.

De calcaneo porci.

Calcaneum porci cõbustũ ex eo dentes fricati confortat. valet inflationi stomachi & angustie.

De calcaneo vacce.

Calcaneũ vacce similiter adustũ dẽtes pfirmat: si cũ acetoso sirupo bibatur splenẽ dissoluit: valet coitui & morphee.

De ossibus tibiarũ vacce.

Ossa tibiarũ vacce adusta valent dissinterie si bibantur siccata & trita valent alopitie. De corio serpentis.

Gedub. i. coriũ serpẽtis cũ aceto coctũ dẽtibus ablutis fugat dolorem eorũ. De corio capre.

Coriũ caprinũ & pecorinũ cũ recẽs fuerit suppositũ per cussionibus & vulneribus valet: & variolis: valet & morsib⁹ reptilium. De corio lupi.

Cybenemie. i. coriũ lupi suspensum collo valet hydrofobicis. De soleis.

Solee vste posite super ampullas q̃ fiũt ex angustijs calciamentorũ valent: pulverizate psunt adustioni ignis & fricatis & excoriatis cotis insimul: cola que conficit ex eis valet tinee: & si nux cypressina miscet valet crepatis inguinib⁹.

De squamis ostrearum.

Squama ostrearũ melior alba adusta: si dentes fricent emũdat & albificat: oẽ vulnus etiã desiccat: valet vulnerib⁹ oculorũ & vstionibus ignis. De lapar.

Cadar. i. lapar. similiter agit: sed debilius.

De cancro marino.

Saratan. i. cancer marinus: cinis eius super lentiginem positus pellit: valet bibitus morsui canis rabidi & albor ib⁹ oculorũ: similiter dentes mundat & albificat.

De capillis & lana & pilis bẽls. Ca. lxvij.

Lana adusta cal. & tenuis desiccatiua minuit malam carnem in vulnere: similiter capilli adusti in adustionibus positi valẽt: in tenasmone positi reuocant intus. Capilli hoĩs vsti & cũ aceto mixti valent morsibus canis.

Si quis lanã & capillos vrere facit: hoc modo fiat: in olla rudi cooperta in coopertorio foramine facto: & in igne vel in furno adurantur.

De diuisione dissolutiuarũ medicinarũ. Ca. lxviij.

Postq̃ diximus virtutẽ simplicis medicine & earum iuuamẽ: placet de dissolutiua tractare: & quomodo operari debeat: & q̃d virtus vniuscuiusq̃ in humanis corporibus operetur: & iuuamen vniuscuiusq̃: & quomodo impedimentum sedet: necessariã ergo suã regulã scire generaliter ostẽdã: vt ignorãtibus & scire volẽtibus qualiter operent pateat.

De dissolutiuis medicinis. Capi. lxix.

Dicimus medicinas solutiuas nõ vno modo: sed multis modis ventrem purgare. Alie cũ expressione vel myrobalani: alie cũ salsugine & acumine dissoluunt & mundificant: alie cũ salsugine & dulcedine dissoluunt: alie cum acumine vt euforbiũ: alie cũ viscositate vt mercurialis: alie cũ vtute attractiua purgant sua similia: vt scamonea cholerã rubeã vt magnes attrahit ferrum: alie purgant materiã similẽ sibi hac eadem ratione: sed in attractiõe virtutis medicine in humoribus dissonant.

De eisdẽ dissolutiuis medicinis. Cap. lxx.

Quidã dicũt cũ medicina dissolutiua trahit in stomacho & exiẽs de stomacho venit ad mẽbrũ habẽs plenitudinẽ humorũ similis medicine vbi attrahit sibi similes hũores: & attractos educit mẽbris sibi adunantibus cũ virtute expulsiua: sic q̃ in vnum redeunt & per viscera exeunt: sed hec ratio friuola est: quia quod attrahit non vadit ad illud quod trahitur: sicut ad ferrum magnentem non videmus ire. Alij affirmant cum medicina ad stomachum vadit: attrahit humores sibi similes de mẽbris a se ad stomachũ: vt magnes ferrum: & postea humores & medicina insimul egrediunt p inferiora: nec hoc multũ ratũ est: q: si ita esset q̃ hũores & medicina in stomacho cõuenirẽt: nõ de stomacho egrederẽtur: vt ferrum & magnetem insimul iuncta nõ mutare videm⁹. Alia similitudo. Alij dicunt postq̃ medicina ad stomachũ venit: trahit ad se similes humores de membro proximo vel lõginquo naturam habens similẽ sibi: q̃ per venas sanguinis veniũt ad illud quĩ veniũt ab epate ad illud mẽbrũ sicut diximus in anatomia: & ita per venas illas humores currunt vsq̃ ad illũ locũ qui dicit porta lactis: deinde discurrũt vsq̃ ad duodenum: & ieiunũ intestinum eijcit a se cũ solutione.

Causa q̃re intestina eijciãt a se est: q: grauitatẽ humorũ nequeũt ferre: iõ eijciunt eos: ideoq̃ leniter h' facit natura. Nã vt dixim⁹ attrahit hũores de lactea ad ieiunũ intestinũ: & de ieiuno ad duodenũ: deĩde ad stomachũ: & ibi aggregatos stomachus eos expellit a se cũ alijs hũorib⁹ q̃ñ res nociua: vt hũores acuti & cholerici: idcirco videm⁹ q̃ pharmaciã accipiũt pper acutos humores syncopim pati. Similiter videmus alia pati accidẽtia cũ acuti sint hũores in stomacho vt angustias spũs pati: & syncopim pper sensibilitatẽ stomachi & malos humores: hoc nõ potest fieri nisi malos hũores trahat ad vẽtriculos: aut in faucib⁹ hoĩm: aut in pulmone. Si hũores sint in his locis medicina trahit illos hũores a duodeno ad stomachum: & de stomacho eijcit ad viscera. Si humores sint in venis q̃ sunt in cerebro: op3 vt medicina attrahat illos p venas fauciũ organales: & postea p alias venas ad cõcauitatẽ epatis: l3 post p meseraicas venas ad duodenũ intestinũ vel ieiunũ: & sic ad maiora intestina postea eijcit. Diasco. oĩs em̃ medicine attractiua q̃ cũ virtute attractiua purgat: h3 substantiã velut toxicatã & nature cõtrariã. Oportet g̃ medicũ cũ operat scire medicinã dissolutiuã & cũ ratiõe oĩa facere & dare ſm naturã tẽpus sexũ & etatẽ: ne si superfluat sic pper purgãdos hũores alios attrahat & spasmũ vel mortẽ faciat. q̃ si dat ĩ multa quãtitate vl q̃litate aut extra tẽp⁹ cõgruũ interficit: aut nimiũ purgat: vñ hõ morit: aut multũ tñ infirmat. vñ Hip. dicit in epidimia. & in lib. de hũana natura. q: oĩs medicina cũ ad stomachũ venerit pri⁹ attrahit ad se de hũorib⁹ quos d3 ad se attrahere: si virt⁹ adhuc in medicina erit: post istos attrahit liquidos & tenues. verbi gratia: si cholere rub. purgatiuum dederis: prius pur

gabit cholerā rubeā: q̄ in quantitate vel virtute purgata: attrahit phlegma statim: q: magis tenuis iste humor: est ⁊ liquidus q̄ cholera nigra: post phlegma sequitur cholera nigra quam si adhuc virtuosa fuerit purgabit: ⁊ si virtuosa fuerit adhuc purgabit sanguinem. Quare post nigrā cholerā sanguinem ⁊ non prius: quia sanguis est amicus nature: ⁊ per eū regitur donec eū retinuerit. Sꝫ cū natura deficit ex qua cōtinebat̄ ex defectu ipsius erit: ⁊ est dubiū ⁊ molestū vtrū hō euadat. Si medicina fuerit nature chol. ni. purgās prius nigrā: postea cho. ru. deinde phleg. postea sanguinē. Cā q̄re vt superius: q: natura est defecta: ⁊ ora venarū sunt apta propter acumē medicine inde trāseūtis. Sed nō in oī tpe conuenit dari laxatiuū maxime qd cū attractiōe eius vtutis liberat: q: si ex hmōi medicina sanguis exit moritur hō: q: euacuat vnū ex hūoribus supradictis vel duos. nō semp hoc accidit nisi ex fortitudine vtutis: q: si hō est vtuosus poterit ferre euacuationē plurimorum hūorum. q̄ si medicina fuerit vt vnū purget: sepe deducit duos: tū h̄ accidit q: ppe sunt hūores stomacho 9̄ij ⁊ in hūoribus quos medicina purgare ꝺꝫ. Illā sepe in intestino: aut in meseraica vena: aut in ore stomachi sunt hūores 9̄ij hūoribus deponēdis ex medicina: tūc eñ cōtrarios ppinquos prius expellit q̄ qui longe remoti sunt a deponendis. a se nō accidit nisi natura grauet̄ ab hūoribus ⁊ medicina odio teneat̄ cū vtute expulsiua: ⁊ ita expellunt̄ nō viribus medicine sed viribus expulsiue. ¶ Post euacuatione hor hūorum attractione facta: medicina expellit ⁊ operat̄ hūores quos ꝺꝫ. Et q: ita est rationabiliter oꝫ medicinā dari cū rōne ⁊ cautela: ⁊ cōuenit medico scire quātitatem ⁊ qualitatē medicine vbi cōueniāt vel nō. ¶ Si ita rationabilē dat̄ hūo. medicina deponit quos debet ⁊ purgat corpus ⁊ sanat̄. Si det̄ absq̄ ratiōe ⁊ plusq̄ oporteat absq̄ dubio vnū duorū efficiet: aut mutat corpus de cōplexiōe ad deterius periculū. verbi gratia. Si scamonea detur absq̄ rōne vt plusq̄ oporteat: aut si scamonea fuerit de gn̄e malo: aut simplex detur sine admixtiōe alicuius speciei minuētis acumē aut si det̄ in estiuo tpe: magis purgat ⁊ fortiter: ⁊ nō pōt fieri quin minuat de naturali calore: ⁊ in sincopim deueniat et in angustiā oris stomachi maxime si det̄ cū phlegma dn̄at̄: aut in etate senili: in his eñ cholerā educit cū potius phlegma purgādū esset q̄ iuuat eos retinere magis q̄ expellere ⁊ inde infirmant̄ remanēte phlegmate faciēte ipsas infirmitates. Si eñ postq̄ purgauerit chol. rub. ⁊ virtus aliqua in ea remāsit purgat phlegma: ⁊ postea alios hūores: si virtuosa fuerit vt superius diximus. Si aūt det̄ cū moderatiōe put oportet: ⁊ scamonea fuerit bona: ⁊ misceat̄ cū fene ⁊ aniso ⁊ similibus q̄ acuitatē minuant: ⁊ detur in tpe veris ⁊ in iuuenili etate: ⁊ quibus dn̄atur cholera rub. purgat euꝫ: prodest eis si fiat in certis speciebus laxatiuis. Oportet regulā supradictā habere in omnibus purgationibus: vt cōuenienter purget cum datur sicut dicemus in capitulo post istud.

¶ De dissolutiuis medicinis: ⁊ primo de scamonea. Capitulum. lxxi.

Scamonea calida est ⁊ sicca: cholerā rub. purgat maxie de lōginquis locis: stomacho ⁊ epati nocet debilia naturaliter mēbra habētibus: melior que venit de antiochia cuius color ad albedinē trahit ⁊ cito frangit̄: ⁊ cū frangit̄ color eius est quasi nitri: peior nigra: ⁊ nō ita trāslucēs nec cito frāgibilis oportet vt nō ita cū medicina mittat̄ ne dissinteriā generet ⁊ angustiam: eligatur ergo melior. dosis eius scamonee. ʒ. ß. ad plus. ʒ. j. mixta cū cōueniente medicamine. Si quis plus vo dederit: aut mortē infert: aut dissinteriā generabit: aut nihil videbit̄ impedire cū epar ⁊ stomachū distēperet. Gal. cū ea anisum vel fene misceat̄: que simpliciter vel equaliter misceant̄. Si simplex detur ſm rationē ita vt qui accipit sit sine labore: vel si fuerit calide cōplexionis: necesse est vt asset̄ in euacuato malo citonio vel alia re: ⁊ trita interposita et pasta inuoluta in furno vel igne asset̄: deinde extrahat̄ ⁊ in vmbra siccetur: ⁊ prout cōuenit ſm supradictas mensuras detur.

¶ De coloquintida.

¶ Scandel. i. coloquintida calida ⁊ sicca purgat cū acumine ⁊ cū virtute attractiua: grossiꝫ phlegma ⁊ viscosum purgat de iūcturis ⁊ chol. nig. de cerebro. melior aliquantulū citrina ⁊ collecta in autūno: in vere collecta fit acerba: vñ angustiā ⁊ vomituꝫ ⁊ sincopim in stomacho generabit: superflue sumpta interficit. Cauēdū est ne det̄ sumpta de arbore vbi tantū vnū pomū fit ⁊ nō plus: q: aut superflue purgabit aut interficiet: nec det̄ in tēpore calido: vel misceat medicine q̄ per se est multū laxatiua: sed admixta dragagāto mitigabit̄ ⁊ minuetur eius malitia. Maxima dosis eius. ʒ. ß. et post tres mēses pulpa a pomo extrahit̄: vt virtutis eius malitia minuatur: quia quanto remotior est ab extractione tāto minoris est virtutis.

¶ De aloe.

¶ Sibar. i. aloe calid. ⁊ sic. cholerā rubeā ⁊ malos humores purgat: cerebrum de coagulato phlegmate prohibet fumū a stomacho ad cerebrū ascendere: purgat neruos. visibiles spūs ⁊ oculos clarificat: ⁊ est tribus modis. Unus est succotrinus q̄ melior est ⁊ ceteris laudabilior: vt gūma boni odoris ⁊ frangibilis epatis colorem habens: odor est vt musc. Est ⁊ citrinus minus valens ⁊ minoris virtutis ⁊ nō suauis odoris. Et alius est sabitrinus inutilis magis nocet q̄ prosit nigri coloris ⁊ mali odoris infrangibilis. Aloe nō det̄ in maximo calore vel frigore: in his partibus propinatū nocet emorroidibus ⁊ posterioribus. Mitigabit eius malitia ⁊ nocumentū si cū eo misceas masticē anisuꝫ ⁊ bdelliū: ⁊ detur dimidiū exagiū vsq̄ ad vnū: sꝫ melius si sit lotū q̄ non. Si lauetur cū aqua aromatica melius est: debilius operat̄ ⁊ minus durat.

¶ De turbith.

¶ Turbith calidū ⁊ sic. purgat phlegma sine molestia. melius cōcauū vt calamus ⁊ deforis equale temperatū mediū inter grossum ⁊ tenue in capite albū ⁊ gūmosum qd cito teritur ⁊ cū in ore mittit̄ mordet linguā. Nigrū inutile qd est ptusum habēs foramen qd factū est ab acu. oportet radi deforis donec veniat ad albedinē. tenuissime nō terat̄ cū in medicinis pill. ⁊ apozimatibus mittitur: ne adhereat stomacho vel epati fricet̄ cū oleo amigdalino. Dosis eius ab vno exagio vsq̄ ad duo. in apozimate a duobus vsq̄ ad tria.

¶ De agarico.

¶ Agaricū calidū ⁊ siccum chol. rubeā ⁊ adustam purgat ⁊ phlegma sine molestia: mixtū in medicinis de lōginqs partibus purgat humores: est cōtra venenū bibitū mensurate prodest venenatis. Melius albū qd cito terit̄: cōtrariuꝫ inutile. Dosis eius exagiū vnū cū medicinis mixtū a medio vsq̄ ad vnum.

¶ De polipodio.

¶ Bissibegi. i. polipodiū calidū ⁊ siccū: vtiliter purgat cholerā nig. melius recēs ⁊ grossum deforis intus est viride: cū zuccara tritū suauiter mouet ventrē: multi cū iure hec agūt. Dosis eius a. ʒ. ij. in medicinis: in apozimate vsq̄ ad q̄ttuor.

¶ De epithimo.

¶ Phayaysmō. i. epythimū calid. ⁊ siccū in scdo gradu cholerā nig. purgat. nō det̄ cholericis nimis ne sincopim patiātur: hūo. vstos habentibus ⁊ senibus cōuenit: melius recēs ⁊ parū rubeū odorē thimi habens. Dosis eius a duabus. ʒ. vsq̄ ad tres: in apozimate: a. v. vsq̄ ad. x. cū per se dat̄ coquatur in principio apozimatis cū alijs medicinis pulueriꝫatuꝫ in fine decoctionis colatum.

¶ De granis nil.

¶ Albenil. i. grana nil cal. ⁊ sic. in scdo gradu acutū phleg. purgāt: faciūt sincopim: nō dent̄ sola sed mixta cū myrabol. ⁊ scamonea: iūcta cū istis cito soluūt: exeūt facile ⁊ ita purgant cho. ru. ⁊ phegma: mixta cū turbith operantur fortius dosis eius a media. ʒ. vsq̄ ad vnā.

¶ De hermodactylis.

¶ Caurige. i. hermodactyli cal. in tertio gradu sic. in secundo: de iuncturis phlegma purgant: valēt sciaticis ⁊ arteticis ⁊ paralysi: meliores albi deforis intus ru. ⁊ nig. dosis eius ab. j. ʒ. vsq̄ ad exagium. j. cū zuccaro. mixti cum medicinis a ʒ. ß. vsq̄ ad vnā.

¶ De tithimallo.

¶ Sembrā. i. tithimallus cal. ⁊ sic. in secundo gradu: acute ⁊ fortiter adducit: habēs lacticiniū vt ceteri tithimalli iuuat hydropicos: purgat phlegma de iuncturis ⁊ cholerā nigrā valet colice passioni: lactisicium eius inutile: melior rubeus et lenis grossus: et liuidus durus ad pistandum. Ma-

lus facit angustiam in ore stomachi et sincopim. Cum datur opoztet in lacte morari vna nocte: et extracto de lacte excusso siccetur in vmbra postea misceatur cum aniso maratro cimino et myrob. hec minuunt eius maliciam: si detur colicis de grossa ventositate et grosso phlegmate: misceatur cum bdellio et serapino aut armoniaco: et fiant inde pillule. Si detur colicis misceatur cum stercore lupino. Si detur hydropicis postquam exuerit a lacte et siccatur: misceatur cum endiuia maratro: et corallo et misceatur cum eis parum turbith et salis gemme et aloes et myrobal. valet hydropicis indubitanter. Mesereon genus est titimalli.

De cucumere asinino.

Chelterima.i. cucumeres asinini vel siluestres similes citrolis iunioribus ca. in scdo gradu sic. in tertio: amari sunt et acuti minus tamen coloquintida: sed acutiores: grossum et viscosum phlegma purgant: et cho.ni. et citrinam aquam. valent dolori neruorum de phlegmate et paralyticis. in colica pas. non dentur simplices pro fortitudine sua. misceantur cum aloe: minori centaurea: aut cum hermodactylis vel camepiteos: tunc maturus mixtus cum vino et supradictis valet: melior si colligatur in tempore vindemie tunc maturus: et succus eius fortior: contritus ita et expressus manibus et non pila. Contusus in vase positus ad solem aqua supernatante proiecta: de eo quod remanet in fundo fiant trocisci et post sal super tabulam aspsus siccetur in vmbra et inueterati debilitantur. Dosis.ʒ.j. vel.ij. vt non noceant misceatur dimidia pars gummi arabici et quarta pars amidi.

De helleboro nigro.

Arbaccalmabe.i. helleborus nig. ca. et sic. in tertio gradu cho.nig. purgat et rubeam adustam: melior niger recens et non tenuis nec grossus. valet vt diximus impetiginibus et lentiginibus lepre: et omnibus passionibus ex cholera nigra. Dosis eius a media.ʒ. vsque ad dimidium exagium cum apozimate epithimi et agarici: aut sticados vt auferant malitiam ex eo: et vt non noceat misceatur cum tantundem origani aut nepite.

De centaurea.

Cantanori id est centaurea ca. et sic. melior minor: purgat choleram nigram et viscosum phlegma: valet sciaticis et dolori neruorum: bibita vel clysterizata valet colicis. Dosis eius exagia.ij. in apozimate.ʒ.v.

De euforbio.

Euforbium ca. et sic. in quarto gradu: acutum tenue et rotundum: melius recens et citrinum et lucidum odoriferum et acutum parum in sapore: citrinam aquam purgat et phlegmaticos humores de iuncturis et nodis. valet sciaticis paralyticis si misceatur cum alia medicina. Dosis eius cum medicina quinque vel nouem granorum ordei pensum grosse tritum: plus autem bibitum angustiam et sincopim facit: os stomachi stringit. sudorem frigidum facit. nocumentum tollitur si misceatur cum gumma arabica. valet phlegmaticis et grossas et viscosas infirmitates patientibus: complexioni calide et sanguineis et cholericis rubeis et naturaliter pinguibus inconueniens est et molestum.

De squama eris.

Thibalanachas.i. squama eris melior de cupro tenui et rubeo: phlegma purgat et aquam citrinam hydropicorum. Dosis eius exagium.j. vel.ij. compositum cum terebenthina vt dicemus in compositione medicine.

De alcanna.

Alcanna id est corona solis: alij grana ebuli vel sambuci ca. et hu. purgat phlegma: valet colice passioni. Dosis eius a.x. granis ordei vsque ad.xx.

De medulla croci hortensis.

Zube adortem id est medulla croci hortensis ca. et sic. purgat phlegma: prodest colice passioni: valet hydropisi hyposarce phlegmatice passioni. Dosis eius exagia.v. cum pauco origani et salis gemme.

De semine vrtice.

Hassa magumi id est semen vrtice calidum et siccum: in primo purgat aquam citrinam et phlegma excoriatum.ʒ.ß. cum aqua tepida melius est.

De bdellio.

Mulcal idest bdellium ca. et sic. Dosis eius cum simplex fuerit.ʒ.ij. cum hydromelle vel cum myrob. indis. aut bellericis exagium ß. valet principaliter emorroydibus.

De armoniaco.

Usaac id est armoniacum ca. et sic. phlegma purgat: valet hydropicis: spleneticis: paralyticis et similibus.

De myrobalanis.

Bellerici id est myrobalani: et sunt tribus modis: citrini nigri et indi. nigri ca. et sic. et amari aliquantulum: vnde pro amaritudine habent aliquid caloris: minorem tamen quam citrini: quia non sunt tantum amari: sed acetosi magis: cum eorum proprietate purgant choleram rubeam: et aliquantulum humiditatem stomachi siccant.

De indis.

Indi sunt proximi in virtute et opere kebulis: sed choleram nigram magis deponunt: multis modis dantur. alij simplices: alij cum zuccara: alij cum manna puluerizati et tepefacti aqua. Dosis minor.ʒ.iij. maior.ʒ.v. citrini kebuli indi a tribus vsque ad quinque: alij puluerizati et in aqua tepida mollire faciunt vna nocte: et colatis bibunt. Ista bibitio fit a.ij. vsque ad.ʒ.vij. Citrini kebuli et indi: ita preparati a.ʒ.vj. vsque ad.ix. Oportet scire quando ita sumuntur postquam deduxerunt faciunt sitim et desiccant: mixti cum alijs speciebus in apozimate de citrinis et de alijs.ʒ.vij. dentur secundum humorum virtutem et necessitatem.

De emblicis et bellericis.

Emblici et bellerici sunt similes in virtute et opere kebulis et indis: et ita dentur vt ipsi. Quicunque triferam maiorem ex supradictis generibus quinque conficiunt. valet infirmitatibus de phlegmate et cholera nigra naturali: facit bonum colorem confortat cor et prohibet canos. Emblici in lacte missi diminuuntur ex sua ponticitate et nominantur sor emblici.

De absinthio.

Absinthium ca. in initio primi gradus siccum in secundo ponticum et amarum: aperit oppilationem epatis: valet ytericis ex cho.ru. succus fortior frondibus. valet tertianis: humores de mery et stomacho et venis purgat de eisdem humoribus: cuius apozima si datur valet melancholicis. Et absinthium est multis modis: vnum melius de suria citrinum et quasi pilosum habens nodos vt origanum et odoriferum. Dosis in apozimate ab vna.ʒ. vsque ad.ʒ.ij. et de succo ab vno exagio vsque ad duo.

De eupatorio.

Eupatorium cho.nig. purgat: valet quartane febri et quotidiane et apostemati interiori: de succo cum oleo ro. bibito.ʒ.j. et.j. de yeralogodion... cum sirupo acetoso valet quartane. hec herba si.ʒ.v. vsque ad.vij. in apozimate bibantur valet quartane vt diximus.

De sene.

Sene ca. et sic. in primo gradu: cho.ru. purgat et aliquid nigre: perforat ex longinquis partibus: valet dolori neruorum sciaticis de cholera rubea et phlegmate. si coquantur.ʒ.vij. cum.xxx. et ß. siccarum vuarum et supermittatur parum olei amygdalini et tepidum bibatur purgat cho. ru. et phlegma si misceatur cum.ʒ.v. epithimi purgat nigram choleram.

De fumoterre.

Fumus terre generaliter fri. et sic. habet amaritudinem vnde aliquantulum est ca. de stomacho purgat cho.ru. et hu. vstos. valet scabiei si de succo eius dimidia libra cum zuccara bibatur.

De mercuriale.

Mercurialis frigida et hu. habet viscositatem: vnde si bibatur ʒ.vj. cum.ʒ.xx. de zuccara suauiter cho.ru. purgat maxime si zaccara fuerit ru. necesse est vt non coquatur: quia minuitur de virtute: in loco zaccare succus casiefistule positus tantundem magis purgat: valet tussi sine materia. colice passioni de acutis hu. et de cho. complexione: valet male complexioni epatis: ex ca. apostema in nodis dissoluit cum casiafistula.

De violis.

Viola fri. et hu. cho.ru. purgat. quidam dicunt hoc facere cum viscositate: sed non est ita: sed facit virtute attractiua quam habet in se. Et hoc videri potest: cum manducatur sentitur punctio aliqua que facit velut turbith: et alie medicine que purgant cum virtute attractiua. deducit cum aliqua fatigatione si.ʒ.iij. vel.iiij. misceatur cum zuccara cho.ru. purgant. Si addatur parum scamonee et turbith deducit phlegma et cho.ru. vt non noceat misceatur parum olei irini.

De casiafistula.

¶ Casiafistula ca. et hu. purgat cum viscositate: habet vim dissolutiuā vel mundificatiuā et attractiuā: suauiter purgat stomachum et viscera de cholera rubea. Stercus durum eijcit de ventre: sepe deducit malam humiditatem maxime si misceatur pauco turbith. Si misceātur tamarindi purgat choleram rubeā. valet febri si detur cum succo endiuie. dol. neruorum ycteritie apostemati epatis si misceatur cuscute. cū succo coriandri subuenit squinantie: melius seruatur in cānula vsqꝫ ad opus: cortex eius tenuis et non grossus.

¶ De malis granatis.

¶ Malagranata acerba pistata cum pulpa interiori. ℥. vj. cū ℥. ℥. de zuccara bibitis purgāt cho. ru. cū expressione. Oportet acetosa et dulcia simul misceri: magis purgant et magis extinguūt dolorē capitis et stomachi.

¶ De cotula.

¶ Cotula diascorides dicit: puluerizata et cū melle mixta purgat choleram nigram.

¶ De vomitiuis medicinis. Cap. lxxij.

Oportet scire vomitiuū attrahere hu. ad stomachū de longinqs locis vt laxatiua faciūt: excepto qꝫ vomitiuū sursum: laxatiua deorsum: et in hoc differūt: q: laxatiua attrahunt de natura ad stomachū cū virtute attractatiua et tarde attrahunt hu. et planius qꝫ vomitiuū: qm̄ vomitiuū attrahit de longinquis locis ad stomachū: et viscera cū v̄tute expulsiua eijciūt: et proijciūt a se necessario: et iure facit h̄ expulsiua: q: quodcūqꝫ nocumētū vel ꝯriū est sibi libenter expellit a se deorsū. Sꝫ vomitiuū diuerso operat̄ mō: q̄uis ꝯueniāt attractiōe: differunt tn̄ in pieciōe: nā ista deorsum et naturaliter: istud v̄o sursum et ita ꝯ naturā. in hoc cognoscit̄ qꝫ in vomitiuis fortior est virtus: cūqꝫ hoc faciat vt operet̄ contra naturā: in laxatiuo fit cū adiutorio nature: si ita est vt diximus: necesse est vt dicam⁹ v̄tutes vniuscuiusqꝫ vomitiui. ¶ Vomitiua q̄ purgāt grossos humores: de longinquis partib⁹ et cōcauis locis attrahūt violēter: et deducunt grossos hūores et viscosos vt facit helleborus albus: q: fortius hoc facit: post h̄ cōdisi: deīde narciscus: postea cataputie: postea grana titimalli: deinde castaneole rotunde. oīa predicta attrahūt grossos humores et viscosos. Oportet ḡ dari cū melle et aqua tepida vbi coquat̄ anetū et syrupus acetosus. ¶ Sunt et alia vomitū facientia sed debilius vt sal indi. nitrū semen radicis et sinapis cū acetoso siru. et silia. Que chole. ru. et tenues hu. purgāt suauius sunt hec: semen atriplicis et frōdes cocte in aqua: semen melonis aut carniū eius vel ei⁹ radix: aqua faseoli: aut radix yreos: aut malua cocta et data cū sirupo acetoso. Itē aqua ordei cocta cum petro. aut oximel. cū aneto aut radix narcisci cocta cum dicta aut pisces salsi: et similia. ¶ Sunt dicte medicine q̄ faciūt vomitū. et eijciūt hūores de stomacho et de vicinis locis ꝑ vomitū: et attrahūt phlegma acetosum et cholerā ru. et nig. que est in stomacho. Medicinas vero ꝯpositas laxatiuas et vomitiuas in consequenti in suis locis dicemus.

¶ Quomodo accipiētes vel accepturi vel qui iam acceperunt laxatiuum vel vomitiuum se habeant. Capitulum. lxxiij.

Qui laxatiuū forte vt scamoneā vel turbith et silia sunt accepturi cū cautela et studio fiat. Nō si pro regenda sanitate in tpe temperato vt vere fiat: neqꝫ in regionib⁹ multū calidis vel multū frigidis: neqꝫ in hoīb⁹ siccas ꝯplexiones habētibus: q: sepe hūiditate eoꝝ euacuata ad ethicam febrē deueniunt. Nullo tpe detur spasmū vel dissinteriā hñtib⁹: sꝫ qb⁹ superflui humores dñantur: et ne detur laxatiuū purgās hu. nisi sup̄fluū dñantē. vbi grā. sicut si cholera dñatur phlegmatis purgatiuū dederis: hūiditatē euacuabit: et cho. ru. multiplicabit: vnde vel acuta febris vel mors sequitur. qd̄ hippo. in aphorismis testatur. Si purgentur talia qualia oportet ꝛc. ¶ Item nō opꝫ dari laxatiuū homini equalē et tēperatā cōplexionē habētē et non sup̄fluū humorē: q: per nociuū iuuamentū expellit̄ et fit siccitas: et nulla erit euacuatio. Mēbra eñi bonos diligūt hūores et a se separare nō possunt: remanet ḡ in corpore et malam complexionem generat.

¶ De eisdē laxatiuis accipiendis ꝛc. Ca. lxxiiij.

Oportet volentē accipere laxatiuū vt temperet se ante bibitionem biduo cū subtili dieta tēperata: et tepida aq̄ balneari vt attenuet et eliquet humores vt facillime currāt: abstineat a labore et pipere et silibus: et cum acceperit ligentur eius vine: et circiat bolū armeni cum aceto cōfectū et succū mente atqꝫ sansuci: et ne dormiat postqꝫ euacuare inceperit. somnus eñ̄ prohibet euacuationem: sꝫ in initio absqꝫ lesione parum dormire idem poterit. Et si medicina nō deducit cito moueat corpus et bibat parū aque tepide mixte cum zuccara: et scalpere faciat soleas pedū vt humores currant ad inferiora. ¶ Et ne duo laxatiua detur: vnū sup aliud maxime de fortibus: ne ambo simul iuncta violenter deducant et natura pati nō valeat. ¶ Si sumpta medicina ad purgandum tardauerit et in stomacho molestiam senserit: tunc abundanter aqua tepida detur et penna ī oleo inuncta et ori immissa vomitū irritet vt stomachus de medicina mūdet̄: post potet iuleb. i. syrupū simplicē cū pharmacia. ¶ Et si medicina laxatiua ceperit laxare: nō resistat sꝫ dimittat: donec in ructatu saporē medicine senserit. ¶ Et si multa supuenerit sitis parū psilij et aquā frigidā cum sirupo potet. Si aer fuerit frigidus bibat ius galline et moretur parū et postea manducet. Et si medicina mltū laxauerit ī iure qd̄ bibit sit sumach vel syrupus vtriusqꝫ maligranati aut citonij cum aq̄ frigida vel succ⁹ eorū. Si parū: iteret ius galline cū blicula. Si mediocriter sit syrupus iuleb. Si laxatiuū phlegmat⁹ fuerit bibat vinū citrinū cum aqua mixtū: aut potet oximel. Qui autem biberit laxatiuū per tres dies se custodiat: et in his non multū comedat: ieiunus potet iuleb. ¶ Si fuerit phlegma purgatum sumat mel ro. ¶ Et si superflue laxauerit balneū ingrediatur et crura lauet: et manus aqua tepida. ¶ Et si propter hoc non sisteret: bolū armenicum cum succo mirte: aut citoniorū: aut succo rubi: aut cū alijs restrictiuis. Et si fuerit debilis detur lac vbi ferrū ignitū sit extinctū. ¶ Si patitur singultū: sumat psiliū cum siri. et oleo ro. brachia eius ligentur. Si in ore stomachi incendiū senserit oleū amygdalinum dulce cū succo psilij detur aut cū aqua vbi grana citonij sunt posita. ¶ Si aūt alia accidentia superuenerint: detur medicina sicut inuenies scriptum in accidentibus q̄ scribuntur. ¶ Nam si accidens superuenerit: vnde mors minetur: tunc detur lac cum aristrologia rotunda trita et butyrū q̄ confortent virtutē infirmi: et minuant maliciam medicine. ¶ Si accepte cataputie angustiā fecerint: detur succus psilij cum succo amygdalino et sirupo: iuleb et butyrum et lac dentur cum aqua frigida. ¶ Et si lac titimalli multū deduxerit: lac cum butyro detur: postea detur acetū cū aqua frigida. ¶ Si vero euforbiū sincopim infert: detur psilium cū sirupo ro. et succus mali granati: et aqua ordei cum gumma arabica. olfaciāt sandalos cū aqua ro. et camphora: que prosunt etiam in alijs laxatiuis calidis que superflue ducunt. ¶ Si autem in dissinteriam propter laxatiuum inciderint detur bolum armenicum cū oleo ro. et clysterizabis cū plātagine vt ī suo loco dicemus. ¶ Et si vomitiuū superflue purgauerit et angustiam et sincopim fecerit: et fuerit de fortioribus: dentur trocisci quos sumus dicturi cū de vomitu meditabimur: fiat clystere acutum cū coloquintida et nitro vt materia ad inferiora descēdat. Sꝫ si dato vomitiuo parū vomuerit vel nihil et angustiā fecerit: detur aqua tepida vbi coquatur anetum cum sale et melle et adiuuabit vomere. ¶ Si vero ex helleboro albo: aut alio vomitiuo spasmū fecerit bibat butyrum et oleum amygdalinū cum ordeata aqua et vngantur mēbra cum oleo violato et cera tepida in aqua tepida.

¶ De medicinis eligendis et qualiter seruentur. Capitulum. lxxv.

Postquam virtutes et proprietates simplicis medicine: et eius iuuamentū diximus: oportet vt in eligendis medicinis: et qualiter seruentur ne virtus eaꝝ deficiat et putrefiat: diligēter disserere. ¶ Multi enim medici suas negligunt me-

dicinas: et eas seruare ignorant: sic ꝙ debilitantur et eua-
nescunt et pereunt: vnde in errorem incidunt.
¶ Unaqueq; aūt medicina fortem odorē seu delectabilem
debet habere. Silr de saporib⁹: vt acetosum dulce vel ama
rū. Que fortis est in suo sapore: illa melior est. Itidem et de
colorib⁹: vnaq̄q; res suū naturalē habet colorē: vt viole: ro
se: crocus: absintpium: ysopum: camedreos: sicca. ⁊c̄.
¶ Herbas ergo opꝫ colligere cum sint mature nō multum
sicce: neq; multū virides. ¶ Semina cū fuerit matura ⁊ pō
derosa ⁊ non vana: si nō habeāt semina: colligant̄ in tp̄e cla
ro ⁊ in locis mōtuosis. q: maioris v̄tutis sunt ꝙ de pratis vel
paludib⁹ vel plano. ¶ Succus de recenti fiat herba. ¶ Ra
dices colligātur cū frondes incipiunt cadere: ablute ⁊ in vm
bra siccate non ponātur in humecto loco: hic ēm est modus
eligendi. ¶ Seruādi vero modus ita est: vt herbe ⁊ radices
sint sicce: ⁊ nihil hūiditatis habeant: ⁊ reponātur in arca de
cypresso vel fraxino. Semina in vasis suis recondant̄. ¶ Si
enucleata in chartis bōbicinis inuoluta vasis terreis seruē-
tur. Si vt oportet seruentur: virtus eoꝝ p̄manet in eis vsq;
ad. iij. vel. iiij. annos. ¶ Si fuerint de odoriferis in vasis ar
genteis vel terreis coopertis ⁊ sigillatis. Si medicine q̄ va
lent oculis ꝓ cataractis: seruētur in ereo vase. Si fuerit pin-
guedo vel axungia seruent̄ in vase terreo.
¶ Quia cōpleuimus doctrinā de electiōe et custodia simpli
cis medicine: necessariū est vt medicus in electiōe et custo-
dia simplicis medicine sit studiosus ⁊ nō negligens: vt vna
queq; sp̄es ꝓut oportet seruet̄ et custodiat̄. Nunc de gra-
dib⁹ sequit̄ et de proprietate singularum medicinarum.

¶ Tractatus cōstantini de gradibus medicinarum
s̄m ordinem alphabeti.

Quoniam simplicis medicine dispu-
tationē prout ratio postulauit expleuim⁹
restat vt ordo sequat̄ de vnaquaq; sp̄ē sin
gulariter. Dn̄ dicim⁹ ꝙ antiq̄ cōplexiones
medicine in partes q̄tuor diuiserūt q̄ vo
cant̄ gradus. Nā oēm medicinā dixerūt
esse aut in p̄mo gradu: aut in scd̄o: aut in
tertio: aut in q̄rto gradu. Quoꝝ etiā vnā
queq; partiti sunt trib⁹ modis. s. principio: medio: ⁊ fine. Et
licet inter oēs partes q̄dā extremitates ↄtineant̄: eas tamē
q: nullatenus diffinire potuerūt: in scriptis reliq̄rūt. Uerū-
tamē: q: quātitatē illoꝝ graduū indeterminatā reliquerunt
credūt̄ forte eā nesciuisse: aut sciētes scribere nolle: qd̄ falsū
est eam ignorasse. ¶ Sed gl'iosissim⁹ Ga. post eos veniens
liquido graduū quātitatē in libro de simplici medicina inti
tulato ostendit. Qua. aūt ꝙuis ei⁹ quātitatis difficultatē nō
enucleauerit: sua t̄n verba quātitatē graduū ostēdūt. ꝓinde
tanti viri sermones b̄ enarrare volum⁹: veruntā quedā a no
bis prius dicēda sunt p̄ que ei⁹ v̄ba intelligi valeāt. ¶ Pa-
lam itaq; est ꝙ oēs antiqui cum Ga. cōcordati sunt dicētes
ↄplexiones esse. ix. vnā equalē: ⁊. viij. inequales. Ineq̄liū
vero q̄tuor simplices. ⁊ q̄tuor ↄposite. Ideoq; necessario
oē corpus de q̄tuor elemētis cōstructū vna eaꝝ ↄplexionū
indiget. v̄bi gr̄a: aut est calidū vel fri. hu. vel sic. aut est cali.
et sic. frigidū ⁊ sic. vel calidū ⁊ hu. vel frigidū ⁊ hu. aut equa
le vt nulla qualitas alteri dn̄etur. Hūani autē corpis natu-
ra: aut est calida: aut fri. aut hu. aut sic. aut equalis in cōposi
to corpore. Sed ꝙuis sensualiter inueniri nō possit: intelle-
ctualiter t̄n cognoscenda est. vnde corpus qd̄ d̄r calidū aut
fri. non d̄r alijs indigere qualitatibus. Nomē ēm ab ea que
sibi dn̄atur accepit. ¶ At q̄m intentio medicoꝝ est hūana
corpora in sanitate custodire: ⁊ infirma curare: ⁊ hoc absq;
cibis ⁊ medicis nequeat fieri: ⁊ cibi ⁊ medicine sint corpa de
q̄tuor elemētis cōposita: oportet primū ciborū ⁊ medicina
rū cognoscere naturā: vt q̄dā corpa tēperamētū trāsgrediē-
tia cū medicinis curent̄ opposītis. ¶ Dicētes ḡ medicinaꝝ
alias esse calidas in primo gra. alias: in scd̄o. alias in tertio:
alias in q̄rto. intelligim⁹ h̄ dici ad cōparationē hūane com-
plexiōis. ¶ Cōparatio v̄o alia simplex: alia ↄposita. Cōposi
ta v̄o cū aliq̄d equali ↄplexioni ↄparat̄. Simplex v̄o cū in q̄-
litate cuiuslibet equali ↄplexioni ↄparat̄ qd̄libet. verbi gr̄a
qd̄ in p̄mo gradu ca. est equali ↄplexiōe calidius est: min⁹ t̄n
calidū est calore illi⁹ eq̄ ↄplexiōis: vn̄ nec calefacit eum: nec
augmētat. Nā licꝫ calor nō sit calidior iuncto sibi alio calore
cū videmus calorē calidissime aq̄ minui tepida aq̄ sibi mixta
eodē mō intelligim⁹ de ceteris ca. fri. hu. vel sic. in p̄mo gra.
Ideo antiq̄ maxie Ga. eq̄lē cōplexionē infra duas extremi
tates dixerūt manere. i. inter p̄mū ⁊ q̄rtū gradū. Nā cū oīs
superficies de duab⁹ lineis sit cōtēta: ⁊ ipse linee absq; medio
ↄiungi nō possint: necnon duo medioc̄ra hn̄t: qua de re ne-
cessario q̄tuor gradus fuerunt. Igit̄ calidū in p̄mo gra. mi-
nus est ca. naturali calore. In scd̄o calidū est quasi ille calor.
In tertio gradu maior illo calore. In q̄rto vltra eū est. Eo-
dē mō frigi. hu. ⁊ sic. Et si aliq̄d sensualiter tētare volum⁹
gustare opꝫ: cui si sensus dn̄etur in p̄mo gradu est. Si cū sen
su est equale: vt vnus alteri nō dn̄etur est in secūdo. Si aūt
sensus p̄ eū mutet̄ suā t̄n sustinēs tolerātiā: d̄r esse in tertio
Rursus si sensus p̄ eā mutetur: vt nullatenus ei⁹ acumen
pati valeat: cōstat eē in quarto gradu.

¶ De auro.

Aurū tēperatius est ceteris metallis: hꝫ ꝓprietatē
subueniēdi frigido stomacho: timorosos et cardia
cos confortat: ⁊ est contra melancholiam ⁊ alopi-
tiam atq; tyriam archeatis: ⁊ quibus chirurgia necessaria
est: si fiat cum auro nullam carnis facit putredinem: de quo
fuso visus est aristolus palliola. cuꝫ funditur remanet in loco
quo fusum est q̄si spuma: ⁊ d̄r catbimia auri q̄ valet ↄ oculo
rū dolorē ⁊ pānos hūnib⁹. hūorib⁹ ad oculos decurrētibus
repugnat: palpebras confortat: ⁊ neruos eorum incolumes
seruat.

¶ De argento.

Argentū fri. est ⁊ tēperatū in humiditate: est cōtra hu
midū ⁊ viscosum phlegma: catbimia eius idem opera
tur vt catbimia auri: catbimia tamen auri fortior est ⁊ vtilior
in medicinis.

¶ De agarico.

Agaricus duob⁹ modis est: mascul⁹ ⁊ femina: lau-
dabilior t̄n est femina: cui⁹ forma sic dignoscit̄: in-
tus in ea frustula inueniūtur vnū sup̄ aliud posi-
tum. Masculus vero rotundus intrinsecus lenis: qui vtriq;
calidi sunt in primo gradu: sic. in secundo: grossos et visco-
sos humores attenuant et phlegma dissoluunt et purgant
simul: et valent ↄtra venenū: de quib⁹ exagium vnū pota-
tum contra dolorem epatis et inflationem valet. Strangu-
riam et renum dolorem et ytericiam auferunt. Cutis liuo-
rem et matricis dolorem eiusq; suffocationem curant. Cum
sapa dati prosunt vulneribus pulmonis. Cum oxizacara
splenis tumoreꝫ dissoluunt. Ga. dixit esse mundificatiuum
et oppilationis aperitiuum: ideoq; contra ytericiam de
oppilatione valet. valet etiam epilepticis et febricitantibus
cum rigore. Sciaticis et arteticis occurrit: grossam vulue
ventositatem dissoluit: curat et omnem dolorem qui est in-
tra corpus.

¶ De absinthio.

Absinthium calidum est in primo gradu: sic. in
fine secundi: stomachum confortat: cholerā ru-
beam cum egestione purgat. vnde Gal. in epi-
stola quam glauconi misit: absinthium inquit
duas hꝫ v̄tutes ↄrias. scilicet laxatiuam ⁊ aliā
stipticam: propter hoc si datur cibo nōdum di-
gesto materiam vt fiat inobediens indurat vnde quasi bel-
lū facit. quia laxatiua virtus medicinā mouet: vt cum eges-
tione exeat: et virtus stiptica eam indurat et cohibet ne
moueatur quasi laborat natura. Quo dato cū materia mor
bi digesta est fit obediens et facilis ad exeundū duobus mo
dis. vno quia virtus laxatiua naturam adiuuat ad excluden
dam materiam morbi que est in concauitate membrorum.
Epar confortat: oppilationem aperit: appetitum irritat.
Nullam actionem facit phlegmaticam. Cum vino potatum
vrinam prouocat. Ebrietatiq; repugnat. Cum fisēleos aut
spica bibitum dolorem stomachi et intestinorum de grossa
ventositate factū mitigat. Cū aceto ꝓpinatū suffocationeꝫ
q̄ est ex fungoꝝ comestione liberat. Cum melle tēperatū tu
morē q̄ est sub lingua curat: et nigredinē q̄ est sub oculis ex-
pellit: visuꝫ clarificat. Succus ei⁹ auribus instillatus humi-

ditatē ab eis fluentē deficcat. Cū felle taurino tritū ꝛ auribus iniectū cōfortat ꝛ sonitū ab eis excludit: cū oleo ro. et cera stomacho inunctū ꝯfortat ꝛ dolorē expellit: cataplasmatū duriciē splenis mox dissoluit: tēperatū cum melle ꝛ in vuluā missum mēstrua ꝓuocat. Sirupus ex eo fact⁹ stomacho et epati subuenit: cū oleo coctū ꝛ stomacho inunctū iuuat. Dia. absinthiū si in arca ponaꝛ custodit frumentū ꝛ pannū a tineis. incaustum factū ex aqua vbi fuerit absinthiū seruat chartas incolumes cū eodē scriptas nec vermes nec mures eas rodere poterūt. Quidā precipiūt absinthio nō inuento poni pro eo sehem armenicū. Alij testanꝛ polium eiusdē virtutis esse cuius et absinthiū si pondus. ʒ. j. ꝛ ß. de polio habeatur. Bedagorus dixit si ponaꝛ assa fetida in eodē pōdere quo absinthiū ꝛ iungaꝛ ei dimidiū pondus mirob. indi. illius erit efficacie: cui⁹ est absinthiū.

¶ De acatia.

Acatia fri. est in primo gradu sic. i tertio. vnde dia. Acatia herisipilā hñtib⁹ cōuenit: ignē acrem ꝛ pustulas oēs purgat. Cū succo porrꝛ temperata et vmbilico supposita fluxū sanguinis stringit. valet ꝛ contra oculoꝝ crepaturas: anum ꝛ vuluā exeuntes ex eadē ratione intus cōuertit: q̄ potui data: aut ꝑ clystere iniecta vētrē constipat ꝛ sanguinis fluxū arcet. Bedagorus acatia multum est vtilis cholericis ꝛ ca. apostema hñtibus: ꝑ qua possunt poni lentes absq; suis corticib⁹ eq̄li pondere.

¶ De acole.

Acole valet sicut cuscuta ca. et sic. in primo gradu citrinā aquā hydropicoꝝ ꝛ hyposarcā curat. Epar cōfortat ꝛ odoriferū ructū gñat. Suc⁹ ei⁹ hydropicis calorē nō habentibus subuenit: stomacho tamē nocet quia aliquātulū mutatur.

¶ De borragine.

Borago ca. ꝛ hu. in p̄mo gradu: cho. ru. purgat. Cardiacis subuenit ex cho. nig. patiētib⁹: missa in vino ꝛ potui data leticiā generat. Apozima ei⁹ cū melle vel zuccara bibitum asperitati pectoris ꝛ pulmonis et gutturis valet.

¶ De bedegar.

Bedegar fri. in primo gradu: mediocris inter siccitatem ꝛ humiditatem: stomachū confortat: febrē diuturnā mitigat: eius puluis cū zuccara potatus stomachi phelgma ꝛ cholerā ru. ꝛ putrefactos humores expellit: potat⁹ rigorib⁹ ꝓdest: est contra spasmū qui est ex stomachi defectiōe: masticatus ꝛ sup reptiliū morsus posit⁹ dolorē mitigat. Radix eius valet cōtra fluxū sanguinis vētrisq; cataplasmata mēbra cōfortat ꝛ expellit humores in ea fluētes: apostema dissoluit hu. de cuius apozimate si os fuerit lotū dolorē dētiū placat. Huius arboris cortex ꝛ rami frigidi sunt ꝛ sic. in p̄o gradu: cui⁹ frōdib⁹ cū aceto cataplasmatꝫ scabies ꝛ pustule ꝛ plage curanꝛ: corticis ei⁹ exagio. j. cū aq̄ vel vino potui dato huōres stomachi purgabūtur. Cū aceto temperata cutem morphea habētē ex eo inunctā mūdificat Sup os fractum positū cito sanat.

¶ De bolo.

Bolum fri. ꝛ sic. in primo gradu: valet ꝯtra fluxū ventris ꝛ diarriā fluxū sang. ꝛ dissinteriā emoroydes tenasmon. ꝛ huōrib⁹ a capite ad pectus descendētib⁹ repugnat: ꝓdest emoptoycis: vulnera in pulmone ꝛ catarrū habētib⁹ ꝛ ossiū fracturā solidat vnde Sa. Bolū armenicū valet cōtra pestilentiā: eiq; repugnat. vidi em̄ q̄sdā bibere illud ꝛ ilico a morbo euasisse. Illi autē qui nō iuuanꝛ: ideo cōtingit: q: febris est acuta ꝛ bolū nō valet nisi cum vino. vinū aūt feb. ꝯriū est: ꝑinde opꝫ nos eligere vinū leuissimū et frigidum: raro em̄ inuenimus pestilentiā nisi cuꝫ acuta febre. Sꝫ quidā dicūt bolū armenicū eē chimoleam: qd̄ negat Dia. dicit em̄ chimoleā duobus modis eē: vnā albā: aliā porphiriticā vel purpureā q̄ habēt ambe ventositatē. Quecūq; harū cū aceto temperetur ꝛ super aures imponaꝛ apostema hñtes iuuat. Cataplasmata sup loca igne vsta mitigationē prestat: ꝛ duriciē testiculoꝝ emollit. Calida apostemata ꝛ herisipilā curat. vñ ga. Chimolea inquit est cōposita ex diuersis virtutib⁹: hꝫ em̄ ponticitatem constringentē ꝛ inde dissoluentem: sed lota caret his virtutibus: non lota vtrasq; habet.

¶ De terra sigillata.

Terra sigillata valet contra diuturna vulnera ꝛ putrefacta: siccat em̄ ea: ꝛ facit cōtra morsus serpentis ꝛ oīm reptiliū: mortifere quoq; potioni repugnat. nā si ante mortiferam potionē bibatur: venenū per vomitū foras emittit Cum oleo ꝛ aceto mixta semp calidum apostema iuuat. valet contra fluxum sanguinis vndecunq; fluat: sanat vulnera ꝛ diarriā et tenasmon. Cum aceto temperata ꝛ super morsuꝫ rabidi canis posita cum ad sanitatem perducit.

¶ De brusco.

Bruscum tēperatum est in ca. vt hippo. ꝛ ga. testātur. Succus folioꝝ eius expressus et in ore tentus oris vitia emēdat: prodest stomacho ꝛ dolori ventris a cho. ru. ꝓcedenti: tēperatum cū lacte mulieris ꝛ iniectū oculis vitia oculorum emēdat: potatū cū zuccara emoptoycos sanat: petrā frangit. Succus ei⁹ bibitus ꝛ coct⁹ cho. ru. expellit. Radix eius super tegulam ad ignem siccata ꝛ puluerizata vulnera sanat vel solidat.

¶ De cypresso.

Cypressus ca. est in primo gradu sic. in secundo: habet aliquātulū pōticitatis: nōnulli dicunt eā inter ca. ꝛ fri. esse mediocrē. Cuius frondes ꝛ poma in medicina mittūtur. Que cuꝫ sunt recentia nouā incisionem solidāt. valent crepature intestini ad testiculos descēdētis: si ex eis fiat emplaustrū sup testiculos: ꝓprie em̄ mollia mēbra desiccant: huīditatē nō naturalē attrahūt ꝛ virtutem et duriciam eis prestāt: frondes in puluerē redacte cū modico myrrhe ꝛ cuꝫ aceto siue vino bibite vesicam ne malos recipiat huōres confortāt et stranguriā curant. Sal. Uidi inq̄t q̄sdā herisipilā hñtes cū cypresso ꝛ farina ordei curatos. Cypressi poma recētia potui data cum vino fluxū sanguinis et vulnera intestinoꝝ curāt: huōrib⁹ ad ea descēdētib⁹ resistūt. orthomiā et tussim curant. apozima eius similiter operatur Que cum aceto cocta ꝛ lupinis cōmixta emendat vngues ꝛ eorū lenit asperitates. Frondes trite ꝛ cū aceto mixte capillos tingunt. Mixte cum cera ꝛ oleo et stomacho imposite cum cōfortant. vnde bedagorus ꝓprie cypressus vulnera desiccat: ꝛ intestinis ne ad testiculos descēdāt repugnat: quo non inuento mittitur sarcocolla equaliter ꝛ pondus semis malorum granatorum.

¶ De cuscuta.

Cuscuta diuersaꝝ virtutum est: hꝫ em̄ amaritudinē et ponticitatē: est ca. in primo gradu: sic. in secundo vnde cum sua amaritudine suiq; caloris paruitate humorū quattuor extenuatiua maxime cho. ru. oppilationē epatis ꝛ splenis ꝛ cistis fellis aperit: stomachū cū sua amaritudine ꝛ ponticitate confortat: venas ꝛ vasa de grossis et putridis huōrib⁹ purgat. Cū oxizaccara bibita est optima diu febricitātib⁹ maxime pueris ꝛ hemitriteo laborantibus et veteribus.

¶ De camomilla.

Camomilla ca. ꝛ sic. in p̄mo gradu: attenuat mollit ꝛ dissoluit: frondes ꝛ flores ꝛ radix ei⁹ equalis virtutis sunt: que potui data vrinā et menstrua ꝓuocāt maxime si super aquam decoctionis eius mulieres sedeant mitigat etiaꝫ mulieres difficile parturientes: menstrua prouocat: lapidem frangit: inflationem et ilij dolorē dissoluit: ictericiam curat: epatis dolores dissoluit. eius apozima maxime dandum est cum melle cocto periplemonicis ꝛ empicis: ad mundificandum totum corpus. Oleum eius valet contra febrē periodicā: si ex eo epithimetur. Si vero masticetur oris vlcera sanat.

¶ De cassiafistula.

Cassiafistula mediocris est inter ca. et frig. vnde Sa. medicina temperata equali ꝯplexioni similis neq; in ca. neq; in frigiditate hu. vel sic. potest iudicari proprie cho. ru. purgat: acutū acumen sanguinis extinguit et apostema ex eo generatum dissoluit: gargarizata apostemata gule vel fauciū curat precipue si misceatur cū succo strigni.

¶ De cardamomo.

Cardamomi duo sunt genera: est em̄ mai⁹ ꝛ minus: ꝛ vtraq; sunt calida ꝛ sicca in primo gradu: maius minoris est caliditatis et ponticitatis: sed magis odoriferum. Ideoq; stomachum confortat: et digestionem

adiuuat cū siru.ro.mixtū vomitū cholere arcet. Cū mastice et ligno aloes ꝛ succo mēte pistatū phlegmaticū vomitū ex tinguit maxie si cū suis corticibꝰ bibatur. Cortex eius stipti cior est et stomachi cōfortatior: minus vero plus valet ad stomachum confortandū et virtutē digestiuā adiuuādā: pectoris et gule stomachiq; hūiditatē desiccat.

¶ De celtica.

Celticā dixit Ga. esse eiusdē virtutis cuius est spica: ꝛ ipsius actiōis: hec tñ actio debilior: nisi ꝙ ad ꝓuocandū vrinā est fortior: que cum apozimate absinthij potata ventositatem stomachi ꝛ epatis et splenis destruit. yctericis valet. cum aceto bibita splenis apostema dissoluit: morsus reptilium ꝛ dolorē renum ac vesice curat. Sepe aūt bibita pectus et pulmonē vesicā ꝛ vulnera mūdificat quia vrinā ꝛ mēstrua ꝓuocat.

¶ De cubebis.

Cubebe inter caliditatē ꝛ fri. est tēperatū: ideo animū letificat: oris ꝛ stomacho bonū odorē prestat: solutionē stomachi constipat: oppilationē interiorū membrorū aperit: vrinā ꝓuocat lapidē renum frangit.

¶ De capillis veneris.

Capillus veneris testante Ga. mediocris est iter ca. ꝛ fri. vñ dia. Apozima capilli veneris valet in anhelosis yctericis ꝛ spleneticis strāguriosis: lapidem frangit: cū vino bibitꝰ veneno ꝛ hūoribꝰ a stomacho fluentibus resistit: menstrua prouocat dolorē pectoris ꝛ pulmonis mitigat. In lixiuio coctus furfures eijcit: ꝛ capillos fluētes firmat: mixtus cū viola et in balneo inunctus pruriginē sanat. nā mundat ꝛ trahit grossos hūores ab eis: vñ quidam dicūt capillū veneris cho.ru. de stomacho et intestinis deponere. cataplasmatꝰ valet alopitie ꝛ scrophulis. Coctus cum aqua et ea capite loto pustulas et putredines mundificat: quo nō inuento mittatur equo pondere viola: ꝛ bis tantuȝ liquiritie.

¶ De dactylis.

Dactyli ca. sunt ꝛ fic. in primo gradu: mixti cū pineis mundatis pectoris ꝛ pulmonis passiones curant et orthomiā ꝛ tussim: cū semiē ozimi cardiacis subueniunt: ossa eorū trita ꝛ in vmbilico infantis vel cuiusq; etatis sint posita solutionem stringunt.

¶ De eupatorio.

Eupatoriū ca. in primo gradu sicciū in secūdo: extenuat ꝛ mūdificat: vñ dolorē epatis mitigat: duritiē eius dissoluit oppilationē aperit. Euiꝰ frōdes pistate cuȝ axungia porcina vetustissima valēt cōtra vulnera ad sanandū difficilia. vñ Ga. eupatorium inquit curat diuturnā febrē maxime quartanaȝ. Dia. dixit ꝙ pro eupatorio ponēdū est assarū equali pondere aut absinthij semis: tñ pondus de absinthio addatur.

¶ De endiuia.

Endiuia de amaritudine ꝛ pōticitate est composita fri. ꝛ fic. in primo gradu: cōfortat stomachū oppilationē epatis aperit. Succus eius coctus cuȝ oxizaccara bibitus dispumatꝰ humores putridos expellit ꝛ diuturnam febrē curat. Qui mixtus cum succo marathri: ꝛ oxizaccara erit vtilis febricitantibꝰ: yctericis: spleneticis: epaticis ꝓpter oppilationē dolorē hñtibus: de quo cataplasma factuȝ caloreȝ epatis ꝛ stomachi mitigat eumq; optime confortat mixtus cum polline ordei ꝛ oleo rosato sanat apostema calidum maxie si in oculis fuerit: artetico do. de calore facto mitigationē prestat.

¶ De fumo terre.

Fumus terre ca. in primo gradu fic. in secūdo. vñ stomachum confortat: appetitū irritat: vrinaȝ ꝓuocat: oppilationē epatis aperit. Succus eiꝰ potui datus corpus a scabie ꝛ prurigine et pustulis mūdificat: cho.ru. vstam purgat sanguinē clarificat maxie si cū myrobal. mixtꝰ fuerit. Dia. fumꝰ terre huiꝰ ꝓprietatis est ꝙ corpus ab oī putredine humorū mūdificat.

¶ De fu.

Fu naturā hȝ sicut spica nardi: vesicā eīn ꝛ vuluā ꝛ pectꝰ mūdificat: vñ mēstrua prouocat precipue valet contra apostema qđ in latere est.

¶ De fraxino.

Fraxini cortex ꝛ rami fri. sunt ꝛ fic. in pmo gradu frōdibꝰ eiꝰ cum aceto cataplasmatis scabies ꝛ pustule ꝛ plage vrūtur. Cortex eiꝰ cū vino vel aq̄ bibitꝰ phlegmaticos hūores purgat. Cū aceto tēperatꝰ ꝛ cutem morphea habenteȝ ex eo inunctam omni modo desiccat: sup ossiū fracturā positus eam cito solidat.

¶ De hyacincto.

Hyacincti triplr sunt: rubei. s. ꝛ duri granati: citrini ꝛ veneti. granati sunt oībꝰ meliores: quorū hec ē ꝓprietas ꝙ si mittanꝭ in ignē: ꝛ ignis insufflet rubicūdiores efficiūtur. Si eīn aliqua nigredo depicta fuerit cū ignis destruet: eruntq; omnino clarissimi. Citrini raro ignē patiunꝭ: veneti nullatenꝰ ignē patiunꝭ. Quos oēs aristo. dixit ca. ꝛ fic. esse. Alij dicūt venetos esse frigidos ꝛ ru. ca. citrinos mediocres. Oēs sunt cōfortatiui tristicie suspitiōis ablatiui. vtiles sunt ꝯtra fluxū sanguis. vñ aristo. Qui granatos ī collo vel ī manu vel in aliquo portat mēbro: dicit si intrauerit aliquā pestiferā ꝓuinciā nullatenus ei nocebit.

¶ De karabe.

Karabe fri. ꝛ fic. in pmo gradu: de qua s. exagio bibito sanguinē fluentē de incisione venarū pectoris cōstrigit: sanguinē vndecūq; defluat cōstipat. cuȝ vino bibitū co.ru. purgat. cōuenit cardiacis ꝓpter colligantiā stomachi ꝛ cordis patiētibꝰ: hūiditates a capite ꝛ pectore ad stomachū fluētes arcet. Quidā etiaȝ medici testantur eum stranguriosis valere.

¶ De laudano.

Laudanū ca. ꝛ hu. in primo gradu: loca venarū aperit apostema maturat dolorē vulue mitigat: si suffumiget ex eo secūdinā ꝓuocat. Cuȝ myrrha mixtū ꝛ oleo mirtino atq; pōtico vino capillos cōfortat: atq; cuȝ oleo ro. mixtū auribꝰ instillatū dolorē olo tollit: cum veteri vino bibitum solutionē phlegmaticā arcet. Nōnunquā miscetur cū medicina doloris mitigatiua siue cum medicina tussis curatiua.

¶ De liquiritia.

Liquiritia tēperate ca. est ꝛ humectat moderate: hȝ eīn aliquātulū dulcedinis proinde valet tussiētibꝰ: pectꝰ guttur ꝛ canales pulmonis humectat siue mitigat. Eius apozima cū penidijs mixtū ꝛ in modum electuarij cōpositū pectora mūdat. Cocta in aqua cū recens est ꝛ succus abstractꝰ ꝛ desiccatꝰ succus liqritie vocatur: qui optimus est asperis canalibꝰ pulmonis et tussi et stomacho perusto. vlr pectori cōuenit ꝛ instrumētis spūs. Si auteȝ liquiritia non inueniatur tantūdē dragaganti ponatur ꝛ iungatur sibi s. pondus pinearum.

¶ De litio.

Litium ca. in primo gradu fic. in secūdo: lentiginē faciei mundat: pustulas oris et gingiuarū putrefactas curat oculos clarificat: valet cōtra sabiē ꝛ pruriginē oculorū: ꝛ hūiditatē ab auribꝰ extrahit: sistr humores a vulua fluētes cōsumit: potui datū aut suppositū diuturnā solutionē arcet: vulnera intestinorū sanat.

¶ De lingua auis.

Lingua auis ca. in primo gradu: fic. in secūdo ꝓprietatē habet confortare coitum: paralyticis etiam propinata prodest cum frigida.

¶ De lupulo.

Lupulū ca. et fic. in primo gradu aliquātulū habet pōticitatꝭ cho.ru. purgat: ꝓdest eis q̄ dolorē ī epate patiunꝭ: aut apostema: aut hydropisim: ꝛ cōstipatos ventres purgat. Succus eiꝰ crudus bibitus est magis laxatiuus minus tñ oppilationis apertiuus: coctus autē et dispumatus plus aperit. Mixtus cū succo solatri optimꝰ est cōtra phlegmones q̄ sunt in epate ꝛ splene: ictericiā curat: ventrē humectat ca. extinguit. Cataplasmatus sup splenem dolorē celeriter excludit: auribꝰ instillatus mūdat eas ab oī putredine: sistr operaꝭ in naribꝰ. Succus eius cuȝ oleo ro. tēperatꝰ loca pusta refrigerat.

¶ De myrobalanis.

Myrobalanorū quinq; sunt gña. citrini: indi: kebuli: emblici: bellirici. Citrini fri. sunt in primo gradu. fic. in secūdo cho.ru. purgāt: stomachum confortant. Costa luce filius dixit: myrobalani sunt gūmosi: ideoq; videntur esse laxatiui. Ideo si gummosi non sunt debilioris sunt virtutis. Nam si in aqua calida infundantur et aqua potetur: erunt fortius laxatiui. Si autem ad ignem coquantur erunt debilius laxatiui: ignis enim suam tollit gummositatem. Quidam dicunt ꝙ citrini et indi vnius sunt arboris sed citrini sunt immaturi: indi vero maturi: qui frigidi sunt et fic. in primo gradu: ꝛ vtriq; cholerā adustam purgāt ꝛ stomachum confortant.

¶ De kebulis.

KEbuli in quadā insula indie q̄ zebula nūcupanꝭ nascunꝭ: sunt aūt fri. ⁊ sic. in p̄mo gradu q̄ sunt ceterꝫ meliores cholerā nigrā purgāt aliosq̄ hūores: cōfortāt stomachū ꝯ emoroydas valent ⁊ superfluitates hūoꝝ desiccant. vñ visus obscuritatē ꝓpter fumū a stomacho venientē clarificāt. Sunt etiā vtiles melancholicis et emoroydas patientibus.

¶ De emblicis.

EMblici sunt poma prunis similia: q̄ cum in sua arbore vel in aliquo loco desiccātur tripliciter diuidūtur et ab ossibus separanꝭ. Quoꝝ sapor amarus ⁊ ponticus est. Natura coꝝ fri. ⁊ sic. in p̄mo gradu: stomachū cōfortant ⁊ animū: emoroydas habentibus subueniunt et capillos cōfortant.

¶ De bellericis.

BEllerici eiusdē nature et iuuamēti sunt cuius emblici ideoq̄ adinuicē satis mutari possunt et poni.

¶ De melliloto.

MEllilotum ca. est in primo gradu: est aliquātē ponticitatis: dura et calida mollit apostemata maxie oculoꝝ vulue ani aurium. Cū sapa cataplasmatuꝫ vel cū vitello oui vel polline fenugreci ⁊ semine lini ꝓdest: in aqua coctum fumos capitis curat: succus eius cuꝫ acero mixtus dolorē capitis placat. Dia. vero testaꝭ mellilotum inter ca. ⁊ fri. temperatū esse et propter grossos hūores eliquat. Quo nō inuento mittatur eq̄le pondus ⁊ ß. camomille ⁊ ß. frondiū ficus.

¶ De mirto.

MIrtus fri. in primo gradu sic. in secūdo cuius odor calido fumo ad caput salienti repugnat. Que puluerizata ca. desiccat apostemata. vsta ⁊ cū oleo tēperata vulnera sanat. Succus eius aurib⁹ instillatus humiditatē eoꝝ desiccat. Sapa ei⁹ diarricis ⁊ dissintericis valet q̄ etiā viridis trita et cum aceto mixta capitiq̄ imposita sanguinē de narib⁹ fluentē desiccat vel sedat. Semē ei⁹ habet q̄ddā dulcedinis ⁊ pōticitatis et amaritudinis: cū sua dulcedine iuuat eos q̄ a tussi ca. molestātur: neq̄ nocet pectori ⁊ pulmoni: cū sua ponticitate valet cōtra fluxū sanguinis et cholere solutionē. Stomachū etiā ꝯfortat ⁊ ītestina ⁊ vesicā ⁊ propter coadunationē dulcedinis ⁊ pōticitatis vrinā ꝓuocat dolorem ⁊ punctionē vesice mitigat de quo facto cataplasmate cū frondib⁹ arteticū placat dolorē ⁊ mēbrorū mollitiem indurat: aqua decoctionis mirte vulue foras exeunti valet mulierib⁹ in ea sedētib⁹: hūores de matrice fluentes desiccat. Capite q̄ꝫ cum oleo loto capilli cōfortanꝭ ⁊ augmētātur ⁊ caput a pustulis ⁊ furfurib⁹ mūdificabiꝭ. Dia. sapa mirte valet ad cholericā egestionē: dissinteriā ⁊ ad vulnera intestinoꝝ. Oleū eius capillos cōfortat ⁊ augmentat. Raro etiā corpa habētibus ⁊ nimiū sudātib⁹ maxime ab egritudine exeuntibus ⁊ def. ctionē pre nimietate sudoris patientibus cum oleo mirtino perunctis claudūtur pori et sudor ne exeat prohibetur.

¶ De manna.

MAnna inter ca. et fri. est temperata ventrē laxat. febris acumen extinguit pectora humectat cholericis ⁊ calidis natura cōuenit.

¶ De ozimo.

OZimi duo sunt gn̄a: gariofilatū ⁊ citrinum. Gariofilatum ca. est in primo gradu sic. in secundo. Quidā t̄n dicūt fri. et sic. esse in primo gradu ⁊ cōuenire calide nature. Ego t̄n dico naturā eius ca. esse sed si frigida infundatur ⁊ narib⁹ applicetur: frigiditas aque cū odore per nares deduceꝭ. ideoq̄ infrigidat proinde quidā medici autumāt illō idē esse fri. Sperma ei⁹ stipticū est de quo dimidio exagio potato egestio de calore facta stringiꝭ et mēbra ꝯfortantur. Aliud aūt genus ozimi qd̄ vulgus citrinum appellat: Ga. tristia corda letificans vocauit: cuius natura ca. est in p̄io gradu: de quo ieiunis esui dato fri. ⁊ hu. stomachū cōfortat: oppilationē cerebri aperit defectionem cordis amputat: vigilias ⁊ timorē et cordis tremorem et suspectionē q̄ fit propter cho. ni. ⁊ vrinam expellit eodem modo mandragora facit.

¶ De papauere rubeo.

PApauer ru. ca. ⁊ sic. in primo gradu. Succus eius cum oleo mirtino mixtus oculos mundificat. Radix eius masticata hūores de capite per nares purgat. Succus eius ꝓpinatus venas mundificat: morpheam curat menstrua et vrinā prouocat. Cum sapa coctum ⁊ oculis cataplasmatum apostema dissoluit: ⁊ pustulas in eis natas sanat: visum clarificat: somnū facit temperatum.

¶ De perla.

PErla inter ca. ⁊ fri. temperata: maior est melior: minori: lucida etiam obscura vtilior est: equalis ac rotunda: ꝓpter valet cardiacis: cordis tremori: timorosis suspitiosis de cho. nig. cordis em̄ proprie sanguinē clarificat: eiusq̄ grossiciē extenuat et hūorē in oculis coadunatum desiccat: coꝝq̄ neruos cōfortat. vnde aristoteles. Vidi q̄sdā hoīes aliquas portantes gēmas: cuius liquore corpora lota albe morphee plene liberati sunt. valet cōtra extensionē neruoꝝ oculoꝝ. Quidam tamen dicūt pro. ꝫ. vna gemmarū aliam suo loco posse mutari.

¶ De rosis.

ROsa fri. est in primo gradu sic. in fine secūdi subtileꝫ substātiā et stipticā hꝫ: valet stomacho epati eiusq̄ oppilatiōeꝫ aperit capitisq̄ dolorē ex fumo cholere vel sanguinis tollit: vstaq̄ naribus applicata fluxū sanguinis sistit.

¶ De aqua rosarum.

AQua ro. calorē epatis ⁊ stomachi mitigat ex qua capite sepl⁹loto festinatur caniaces.

¶ De syrupo rosato.

SIrupus ro. dolorē stomachi de ca. curat: ß t̄n acumē febris ⁊ dolorē intestinorū ⁊ colicā passioneꝫ placat Silr̄ facit rodozaccara cū aceto cocta: aut cum vino iuuat et caput ⁊ auriū ⁊ gingiuarū dolorē placat: si os ex eo lauetur aut gargarizetur. Cataplasmata facit cōtra calidas emoroydas: sp̄ma eius puluerizatū putridas gingiuas sanat. Cortex potatus sanguinem manantem stringit.

¶ De oleo rosato.

OLeum roꝭ. bibitum ventrē humectat ⁊ calorē stomachi refrigerat. Cū aceto mixtū et capiti appositum dolorē cuiusq̄ caloris exterioris ⁊ interioris amputat: calidū in aure stillatū calida sanat apostemata. cū aqua rosata bibitum dissintericis subuenit. vniuersaliter valet cōtra omnia vulnera calida siue sint extrinsecus siue intrinsecus.

¶ De rhamno.

RHamnus ca. in primo gradu sic. i secūdo: valet pustulis oris ventris dolorē stomachiq̄ defectionem curat. cataplasmat⁹ herisipilā destruit. Succus ei⁹ oculorū collyrio mixtus siue solus cōuenit omni dolori oculorū maxime pannorum albedinū: bibitus lapidē renū frangit: vnde quidā dicunt eum valere leprosis.

¶ De rubea.

RUbea calida ⁊ sic. in fine primi gradus: hꝫ quiddaꝫ amaritudinis et pōticitatis vñ epar et splenē mūdificat eiusq̄ oppilationem aperit: vrinam prouocat: menstrua augmentat. omnia corporis membra de putredine mundat. vnde dia. Radix rubee mulieribus supposita mēstrua prouocat: et mortuum fetum expellit: que puluerizata et cum aceto temperata morpheā mundificat. Alij dant ad bibendum propter dolorem ilij ⁊ scie cum melle et aqua calida.

¶ De sculcea.

SCulcea est herba super terrā duobus brachijs saliens cui⁹ frondes sunt subtiles ⁊ breues quasi frondes camomille spinam habens modicam et virideꝫ: rami eius multos nodos habent: q̄ calida est in primo gradu: sic. in secundo valet stomacho et epati defecto et est ꝯtra diuturnas febres apostema stomachi curat.

¶ De spica.

SPica calida est in primo gradu sic. in secundo epar ⁊ stomachū confortat eiusq̄ dolores. apozima eius bibitum renes et vesicā ab omni sorditie purgat: menstrua et vrinam ꝓuocat: ictericiā ⁊ oppilationē epatis ⁊ fellis curat: humoribus a capite ad pectus descēdentibus resistit: puncturam stomachi et ventositatem intestinorum amputat mulieribus supposita fluxum sanguinis stringit. Si autem diu moretur in aqua in qua cocta sit: tollit dolorem: et iuuat calidū apostema vulue. Si suffumigetur ex ea aperit oppila-

tionē vulue ⁊ mēstrua ꝓuocat. sup impetigines fricata eas oīno mūdificat. Cū aqua fri. potata abominationē tollit: libidinē augmentat. Cū vino ꝓpinata fit contra morsum scorpionis. Collyriū ex ea factū hūiditatē salsi phlegmatis desiccat pilosq; palpebrarū cōfortat. ¶ De sarcocolla.

Sarcocolla ca. est ⁊ sic. in primo gradu: cuius h' est ꝓprietas: plagas vbicūq; fuerint siue intus siue extra solidat: viscosum phlegma purgat: vñ iuuat sciaticos ⁊ arteticos: hūores ad oculos descēdētes cōstringit: valet cōtra ophthalmiā ⁊ pustulas oculoꝝ: oēm etiā maculam oculoꝝ purgat. Cū croco mixta si in modū vnguēti fiat scrophulas in collo natas curat. ¶ De sticados.

Sticados ca. ⁊ sic. in primo gradu aperit attenuat et oīa viscera mūdat ⁊ mēbra interiora ꝯfortat: pectus ⁊ pulmonē mūdificat: valet cho. nig. q̄ est in stomacho ⁊ in cerebro ⁊ hypocūdrijs. ¶ De storace.

Storax duob' modis est: liquida scilicet ⁊ dr̄ sigia: ⁊ est calamita: ⁊ vtraq; cōuenit medicine ca. in primo gradu sic. in secūdo mollitiua digestionis adiuuatiua: valet tussientib' et catarrū habētib' si ex eo fumigetur aut i potu accipiat. vñ dia. Storax calefacit ⁊ mollit: ⁊ valet cōtra tussim catarrū atq; raucitatē potui datū atq; suppositū vulue inclusa ⁊ dure mēstrua ꝓuocat: de q̄ modicū inglutinatū egestionem curat. Quidā sigiā cum oleo ros. mixtā ꝯ pustulas ⁊ scabiē dicūt valere. ¶ De sponsa solis.

Sponsa solis fri. ⁊ sic. in pmo gradu stomachū cōfortat valet contra morsum scorpionis ⁊ alioꝝ reptiliū. Que mixta cū melle mulierib; supposita mēstrua prouocat: ⁊ silimō etiā endiuia operatur. ¶ De viola.

Viola fri. est in fine primi gradus hu. in initio scdi cho. ru. de stomacho ⁊ de intestinis purgat calorē eoꝝ mitigat: potata iuuat pueros suffocationē habentes: pleureticos ⁊ pectoris aspentatē curat. Naribꝰ applicata dolorē capitis de calidis fumis mitigat. Cataplasmata cū polline ordei valet cōtra calida apostemata. ¶ De syrupo violaꝝ.

Sirupus viol. vētrē humectās tussim de ca. mitigat: calorē pectoris ⁊ pulmonis sedat: pleuresim curat. Silr facit viola mixta cū zuccaro. ¶ De oleo violato.

Oleū violatū totius corpis calorē atq; feruorem aufert: maxime dolorē atq; feruorē totiꝰ corporis mitigat: de quo nascali facto ꝓuocat somnꝰ. ¶ De nitro.

Nitrum duob' modis est. vnū affertur de armenia. alterū de arabia. Uniuersalr nitrū est laxatiuū colatiuū ⁊ mūdificatiuū. Lauat etiā mēbra corpis maxīe si cū aceto misceat. Nitrū vlr calidū est in primo gradu: sic. in scdo: in multis collyrijs mittit. valet contra impetigines ⁊ furfures capitis ⁊ capillos subtiliat: stomacho tamē nocet: qđ subtiliter puluerizatū ⁊ cū aceto mixtū ⁊ bibitū frangit lapidē vesice. Cū potiōe laxatiua mixtū festināter facit eā de stomacho descēdere. Aristoteles dixit ꝙ viscosum phlegma mūdificat si misceatur cū potiōe. s; q: torsionē gn̄at nō oīno laudabile est: vētrē soluit: rigorē febris ꝓhibet: sudorē ꝓuocat. mixtū cū aceto ⁊ gargarizatū sanguisugā gule excludit. Cū oleo mixtū ⁊ aurib' iniectū grauitatē sonitus et ventositatē aufert hūores etiā ad eas fluentes desiccat. Mixtum cū aceto facit contra mortiferos fungos: et iuuat etiam mulieres de quarū vuluis putridi fluunt humores.

Quia sufficienter medicinas simplices in primo gradu caliditatis fri. sic. ⁊ hu. existētes explanauimus: sequitur de his quarū virtutes in secundo gradu existunt. Et primo de aloe. ¶ De aloe.

Aloe trib' modis est. Unū est rubeū de qđā insula indie veniēs q̄ dr̄ scotra. Aliđ est nigrū de psia veniēs. Tertiū est citrinū: ⁊ fit in arabia. qbꝰ oībꝰ laudabiliꝰ est scotrense p̄cipue si fuerit vnctuosū; p̄lucidū: ⁊ rubeū q̄si color epatis cito frāgibile ⁊ odoriferū ⁊ amarissimū sed tn̄ oē aloe calidū est ⁊ sic. i scdo gra. stomachū mūdificat caput ⁊ articulos de phlegmate purgat: ⁊ egestionē ꝓuocat epatis oppilationē aperit. colorē ictericie extirpat: sed tn̄ si sepe ⁊ multū sumat stoma. ⁊ intestina excoriat opꝰ est igit vt preparetur ita vt cū eo mastix aut dragagantum aut bdelliū

ſm proprietatē vniuscuiusq; sumētis. Nonunq; etiā lauetur cū apozimatibꝰ ⁊ aromatibꝰ ⁊ subtilissime terat vt optime lauet ⁊ mundificet stomachū: ppꝛietatē habet solidādi vulnera recentia ⁊ desiccandi ⁊ mundificandi putredinē eoꝝ ⁊ maxime vulnera testiculoꝝ ⁊ preputij sanat. Cū aqua tēperatū valet ad apostemata narū labioꝝ ⁊ colloꝝ. Unde dia. aloe inquit cū melle temperatū aufert nigrorem qui est sub oculis. ꝙ si misceatur cū oleo ros. ⁊ vngatur ex eo frons et tempora mitigat dolorē capitis ⁊ pruriginem oculoꝝ extinguit. Cū vino tēperatū capillos cadētes cōfortat et retinet cū vino ⁊ melle apostemata lacertoꝝ lingue ⁊ gingiuarū et in toto ore existentia curat ¶ De arnoglossa.

Arnoglossa fri. ⁊ sic. in scdo gradu vulnera exiccat et putredinē eoꝝ mūdificat igni sacro repugnat ne ambiat corpus. valet emorroydis et omni calori qui est de ignis vstione: vtilis est emoptoycis dissintericis et quibꝰ mēstrua ⁊ emorroydes fluunt: vulnera pulmonis curat. Radix eiꝰ cocta in aq̄ dolorē dentiū mitigat ore ex ea loto. vñ gal. Succus quinqueruie valet contra oppilationē epatis et renū. Bedagorus. Succus inqt quinqueruie valet cōtra pustulas oris: qui mixtus cum chimolea aut cerusa fit optimus contra herisipilam. ¶ De acoro.

Acorus ca. ⁊ sic. in secundo gradu: splenis ventositatē expellit: stomachū mundificat: epar confortat et eius oppilationē aperit. Apozima eiꝰ valet contra dolorē lateris pectoris epatis ⁊ fracturā lacertoꝝ ⁊ duritiem splenis: vrinā ⁊ menstrua prouocat. Succus eiꝰ mundificat oculos ⁊ lumen oculoꝝ clarificat: mittatur pro eo pondus ꝫ. fustiū gariofiloꝝ aut ciminū equali pondere et pondus semis reubarbari. ¶ De aristologia.

Aristologia duplex est: longa ⁊ rotunda: vtraq; tn̄ calida est ⁊ sic. in scdo gradu: sed rotunda subtilior est ⁊ fortiorē hꝫ actionē. vnde Gal. parū humoris decet euꝫ lōga mūdificari: multū decet cū rotunda. magnaꝫ oppilationē epatis aperit: ⁊ grossaꝫ vētositatē dissoluit. putredinē vulnerū intrinsecus seu extrinsecus existentiū curat venas inter dentes mundificat gingiuas confortat. Dia. aristot. l. lōge. ꝫ. j. exagiū propinatuꝫ cū vino fit cōtra venenū. Cū vino pipere ⁊ myrrha mixta sorditiē parturiētiū mūdificat: et menstrua ꝓuocat. vnū exagiū cuꝫ vino bibitū ventris dolorē placat. Rotūda vero fortiꝰ et velocius idē operatur: valet etiā anhelosis ⁊ splenē durū hn̄tibꝰ febriū rigorē ⁊ lacertoꝝ cōtractionē ⁊ laterū dolorē amputat si cū aqua bibatur Pa. aristologia rotunda cū aqua bibita epilepticis podagricis ⁊ spasmū hn̄tibꝰ subuenit. ꝓ qua ponat equale pondus et ꝫ. aristologie longe. ¶ De ambra.

Ambra de ventre cuiusdā bestie maris egreditur: quidā tamē dicūt in fundo maris nasci: alij dicunt esse sperma ceti q̄ ingens piscis dicitur. Melior et laudabilior est que est varij coloris et vnctuosa ca. ⁊ sic. in secundo gradu: stomachū cōfortat sensum ⁊ oīa interiora corroborat: est et senioꝝ ⁊ frigidas naturas habentium iuuatiua: maxime si in hyemali tpe detur. Quidā tamē dicūt ꝓ ea posse poni cardamomū. i. siluestre carui. ¶ De abrotano.

Abrotanū ca. est in secundo gradu sic. in primo. in cuius apozimate mulieribꝰ sedētibꝰ menstrua ꝓuocat: secūdinā ⁊ mortuū fetū eijcit clausa vulnera aperit: apostema eius sanat lapidē frangit strāguriā soluit potatū lumbricos ⁊ ascarides occidit. Succus eius myrrhe mixtus ⁊ pessarizatus ⁊ sup pectinē cataplasmatꝰ menstrua ꝓuocat ⁊ putridos hūores vulue desiccat dolorē eiꝰ ⁊ phlegmatica apostemata in ea nascētia curat. puluerizatū ⁊ cum farina ordei mixtū dura soluit apostē. Cinis eiꝰ cū oleo vetusto mixtꝰ alopitiā sanat: locis pilos nō hn̄tibꝰ occurrit: abrotanū epithymatū vel inunctū rigorē febris aufert: nocet tamen stomacho. ¶ De aneto.

Anetū ca. ⁊ sic. in scdo gradu: viride tamē minoris ca. et sic. est: apozima eius aut sperma eius bibitū vrinā ꝓuocat: torsionē et inflationē mitigat: vomitū ex cibo natū e in stoma. ꝯpescit: singultū ex plenitudie amputat: coctū i oleo ⁊ epithymatū oppilatos poros apit. Sōnū ꝓuocat ⁊ mollia apost. maturat: tn̄ assuetū vētrē desiccat ⁊ spīna: dolorē vulue

mitigat mulieris i ei⁹ apozimate sedētis. Semē ei⁹ perustū ꝛ emoꝛroydib⁹ cataplasmatū eas oīno sanat: positū super vuluā: aut mollia apostemata in testiculis marie: aut in extremitate virge nascētia ea oīno sanat ꝛ desiccat: anctileon epithimatū rigoꝛē pꝛodicarū febꝛiū curat: laboꝛē articuloꝛū ꝛ doloꝛē amputat: pessarizatū doloꝛem vulue placat.

De amygdalis amaris.

Amygdale amare calide ꝛ sic. in secūdo gradu oppilationē splenis ꝛ epatis aperiunt: pect⁹ ꝛ pulmonē de grosso phlegmate ꝛ viscoso mūdificant renes purgāt: vrinā pꝛouocant: grossam ventositates colice inflationis dissoluūt: pessarizate mēstrua ꝓuocant: potate cum amido ꝛ menta fluxū sanguinis arcent. Oleū eaꝛ ca. ē ꝛ sic. i scdo gradu: oppilationē splenis aperit: pectus humectat doloꝛē auriū ꝛ capitis ventositatem curat: doloꝛē etiā vulue ꝛ ei⁹ suffocationē ꝛ toꝛsionem ꝛ apostemata in eo nata curat: sternutatio si fiat cū eo doloꝛem renū ꝛ strāguriā amputat: mixtū cū melle ꝛ oleo ros. duritiam splenis dissoluit. Oleum amygdalarum amararū valet turbiditati oculoꝛū ꝛ defectioni visus. Radix pulverizata ꝛ cū aceto tēperata fit bonū vnguētū contra lentiginē oēmq₃ foꝛditiē cutis marime moꝛpheā. Cū vino data tussim curat ꝛ lapidē frangit. Paul⁹ dixit absinthiū equaliter valere.

De affodillis.

Affodilli calidi sunt i secūdo gradu: aperitiui sunt vrinā ꝛ menstrua ꝓuocant: vomitū arcent. Sa. rami affodilloꝛ multū valent hydropicis: ꝛ frondes et floꝛes eoꝛ cū modico myrrhe ꝛ croci i dulci veteri vel vino cocti fit optimū collyriū contra humiditatem oculoꝛum et palpebꝛas se inuersantes curat. Cū vino bibiti moꝛsus scoꝛpionū curant: similiter cataplasmati faciūt ꝛ succus radicis eoꝛū: radices ꝙ vste alopitie imposite pilos renasci faciunt Valent etiā si moꝛphea ꝛ impetigo ad solem cū aspero pāno fricata de coꝛngantur.

De balsamo.

Balsamus est arboꝛ nascens in india saliēs super terrā vno bꝛachio aut parū plus. cui⁹ rami perfusi sunt rubeo viridiq₃ coloꝛe quasi rami titimalli. frondes eoꝛū sunt tenues viridē coloꝛē habētes faciūt in capite quasi gingīnas paruas ꝓducētes grana in modum piperis. Ex cuius ramoꝛ scissuris qdā liquoꝛ in canicularibus diebus egredit̄ quasi lac titimalli ereptus Unde dia. in vnoq₃ anno ex hoc liquoꝛe aut. l. aut. lx. libꝛe coadunātur: neq₃ in aliq̄ parte mūdi illa arboꝛ est: nisi in quodam loco egypti. Cuius rami ꝛ carpos ꝛ liquoꝛ cōuenientia sunt medicine: liquoꝛ tñ laudabiloꝛ est: carpos est laudabile. Rami vero minus ceteris laudandi sunt. Oēs tamē calidi sunt ꝛ sic. in secūdo gradu: sed oleum ceteris calidius est valet obscuritati oculoꝛ ꝛ vulue frigiditati: pessarium de eo factum cum oleo ꝛ cera secundinā et fetum moꝛtuū expellit vrinā pꝛouocat diuturnā tussim mitigat ꝛ anhelitus parago rizat: materiā digerit eamq₃ per canalem pectoꝛis ꝛ pulmonis expellit: p quo poni pōt aqua camphoꝛe equali pōdere Carpobalsamū bibitū valet pleuresi phlegmatice: tussientibus sciaticis epilepticis vertiginē et scotomiā ꝛ stranguriā patientib⁹ subuenit: moꝛsus reptiliū curat. pꝛo quo pōt poni pondus et ʒ. xilobalsami.

De bdellio.

Bdellium calidū est in secūdo gradu hu. in pꝛio dissinterie de acuta pharmacia valet curatq₃: apostema: interi⁹ vel exteri⁹ iunctum sanat: frāgit lapidē: tussim mitigat: moꝛsus reptiliū curat: tēperatū cum aceto crepaturā ex eo inunctam sanat: cū cerusa vel ysopo vel sapa apostema testiculoꝛum sanat.

De berberis.

Berberis fri. est ꝛ sic. in secūdo gradu. Sitim de ca. extinguit: epar ꝛ stomachū confoꝛtat: cataplasmatus calida apostemata refrigerat: sanguinis fluxū stringit. eodē mō valet equale pondus rose ꝛ pondus ʒ. sandaloꝛum.

De balaustia.

Balaustia fri. ꝛ sic. in secūdo gradu sanguīs fluxū arcet et vulnera intestinoꝛ curat ꝛ ventrē confoꝛtat hūoꝛibus egrediētib⁹ resistit: egestionē constipat humoꝛibus cū sanguine egredientib⁹ resistit: pulverizata ꝛ super vulnera aut loca excoꝛiata cutis posita ea celeriter curat: oꝛe ei⁹ apozimate loto humoꝛes de gingiuis fluētes desiccat: ꝛ dentes mobiles confoꝛtat. cataplasmata omnē crepaturam solidat.

De coꝛallo.

Coꝛallus fri. ꝛ sic. in secundo gradu: valet oculoꝛū doloꝛi ꝛ obscuritati ꝛ putrefactioni: ꝛ pānis oculoꝛ. hec oīa cū curat ꝛ mundificat: si mittat̄ in collyrio pulverizatus: ex eoq₃ dentes fricatos clarificat ꝛ gingiuas putridas sanat vnde Sa. Coꝛallus inquit vstus et gummi mixtus cū aqua frigida potatus fluxū sanguis arcet de quocūq₃ loco fluat. Item ga. pꝛobauit coꝛallū in collo suspensum oꝛi stomachi doloꝛem habenti valere.

De calamo aromatico.

Calamus aromaticus duobus modis est: subtilis ꝛ citrinū habēs coloꝛē: ꝛ est concau⁹ q̄ desiccatus ꝛ cū digitis fricatus facile frangitur habet odoꝛē suauē q̄ nascitur in india ꝛ persia. Laudabilioꝛ est calam⁹ indie ca. ꝛ sic. in secundo gradu. valet doloꝛi stomachi ꝛ epatis potui datus de quo cataplasma factū vulue curat apostemata: mēstrua pꝛouocat: valet ꝛ veteri tussi si fumigiū ex eo fiat.

De cipero.

Ciperus ca. est ꝛ sic. in secundo gradu odoꝛifer⁹ est ideo attenuat et incidit: humoꝛ superfluitates desiccat: vrinā pꝛouocat marime hydropicis lapidem frangit: stomachū confoꝛtat: pustulas solidat: pulverizatus vulnerib⁹ putridis applicatus ea cito desiccat: suppositus frigiditatē vulue sanat ꝛ oclusum eius os aperit. Decocti datus moꝛsus scoꝛpionis curat: sed tamen assuete bibitus sanguinē coꝛrumpit et desiccat.

De centaurea.

Centaurea duplex est: maioꝛ ꝛ minoꝛ. Quidā dicūt eam ca. ꝛ sic. in secundo gradu. Sa. radices maioris centauree diuersas dixit habere q̄litates fm sui sapoꝛē. vnde diuersas habet actiones: hec eñ habet in se acumen et pōticitatē cum dulcedine: vnde ꝛ cum acumine menstrua ꝓuocat ꝛ moꝛtuū fetū expellit: cum ponticitate vulnus solidat ꝛ fluxum sanguinis stringit. Cū oībus tamē suis qualitatibus anhelosis ꝛ diuturne tussientibus mēbꝛa cōfoꝛtat: cuius succus idem facit qđ radix. Dia. radix maioꝛis centauree cocta cum aliquantula carne incisa solidat eā. radix minoꝛis est minoꝛis vtilitatis et iuuamenti: q̄ tamē cataplasmata solidat vulnera: eius apozima clysterizatū doloꝛē ylij per phlegmaticos ꝛ grossos hu. dissoluit: sciaticis subuenit: succus ei⁹ cū melle oculoꝛ clarificat obscuritatē: pessarizatus menstrua ꝓuocat moꝛtuū fetum expellit. Fit etiam cōueniēs neruis doloꝛes habentib⁹ et oppilato epati: ꝛ indurato spleni si cataplasmet̄ ꝛ potui det̄. ʒ. i. exagium cū vino ꝓpinetur doloꝛem ventris eiusq₃ pūctiōi de grossis hu. grosseq₃ ventositati succurrit.

De coconidio.

Coconidium cal. est ꝛ sic. in fine secūdi gradus: nocet ventri aquā tamē citrinā purgat: phlegma etiā ꝛ choleram ru. cōuenit hydropicis. Cuius frondes cū melle cataplasmate putrida vulnera mūdificant: scabiem ꝛ impetiginē curāt.

De capparis.

Cappari ca. sunt ꝛ sic. in secundo gradu. Quoꝛ poma semen ꝛ frondes ꝛ radix mittuntur in medicinis: tamē frondes ꝛ poma magis cibo ꝛ radix medicine pertinet. Oīa tamē splenē ꝛ epar oppilatū aperiunt: sed radix foꝛtioꝛ est oībus vnde cōuenit contra duritiē splenis eiusq₃ dissoluit duritiem: marime si cum aceto bibatur aut oxizaccara grossos ꝛ viscosos humores eijcit ꝛ egestionē: ꝛ aliquando exit cum egestione quasi sanguis vstus: vnde quidā confidūt ꝙ duritiē splenis dissoluat. Cū melle ꝛ calida aqua potatus arteticum doloꝛem de grosso humoꝛe soluit: cataplasmata cū melle duritiē splenis curat. Pulverizata et cū melle ꝛ aceto temperata albā moꝛpheam mundat: sucus frondiū auribus instillatus vermes occidit. Cataplasmatus scrophas et dura apostemata soluit.

De cerusa.

Cerusa.

Cerusa fri. ⁊ sic. in secundo gradu. valet ad sanandum vulnera ⁊ bonā carnē creādam ⁊ superfluam rodit: cum oleo ro. mixta cōgruit pānis oculoꝝ et pustulis eoꝝ ⁊ scabiei: carnes eaꝝ mūdificat ⁊ sanat: mixta equaliter cum polio ⁊ pice liqda: vnguētum ex eis factum fit pfectum vulneribus vermes habentibus occidit em̄ ⁊ vulnera sanat.

De dragagāto.

Dragagātum fri. in secūdo gradu: hu. in primo mittitur in collyrio: valet ꝯtra tussim ⁊ aspitatem canalium pulmōis vocem clarificat ⁊ cōfortat: valet etiam cōtra pūctionē renū ⁊ vesice q̄ fit ꝑpter vulnera aut scabiem: asperitatē lingue lenit: repugnat ⁊ obstat acumini potus ne intestina vulnerentur. Mixtū cū albugine oui fit optimum ꝯtra ignis vstionē.

De emathite.

Emathitē dixit Ga. paꝝ esse calefactiuū ⁊ attenuatiuū ⁊ pustulas oculoꝝ mundificatiuū ⁊ aspitatem oculoꝝ ⁊ palpebraꝝ lenit: si cū melle tēperatus fuerit. Cum lacte mulieris tēpatus valet ꝯtra alopitiam ardorem ⁊ caloris aspitatē. D. emathistes quiddā habet pōticitatis ⁊ stipticitatis: vn̄ valet ꝯtra apostemata oculoꝝ: si cum oui albugine temperetur.

De folio.

Foliū ca. est ⁊ sic. in scdo gdu stomaticis ⁊ epaticis cōuenit: ꝯfortatiuū est inflationem dissoluit: vrinā prouocat: cataplasmatum apostema oculorū dissoluit eodem modo.

De gariofilis.

Gariofili sunt cali. ⁊ sic. in scdo gradu: stomachum ⁊ epar ⁊ interiora ꝯfortāt cum sua aromaticitate: vētrem cōstipant: cibum digerūt. de quibus. ʒ. j. potui data cum lacte libido augef.

De gariofilato.

Garifilatum ca. est ⁊ sic. in scdo gradu: frigidū stomachum adiuuat: grossum cibū digerit. valet epaticis cardiacā ꝑpter cholerā ni. aut phlegma patiētibꝰ naribus applicatū oppilationem cerebri ⁊ narium aperit.

De gummis.

Gummi similiter vt dragagāti sunt: gūmi tn̄ sunt stiptici ⁊ sicci: pinde stomachū ꝯfortāt ⁊ fluxum sanguinis arcent: mixti cum albugine oui fiunt optimi contra vstionem ignis. idem faciūt qd dragagātum.

De galla.

Galla frigida in scdo gradu: sic. in tertio: q̄ duobꝰ modis est: qdam q̄ nōdum matura q̄ pusilla est: ⁊ altera q̄ est matura ⁊ pforata ptinēs rubori ⁊ tumori: ideo maioris frigiditatis est ⁊ stipticitatis. vnde. D. aqua decoctionis galle vulue exeūti repugnat: hūores ex ea fluētes desiccat. Mulieribꝰ ex ea fomētatis cataplasma sup apostema factū curat. valet vsta sanguinolēte egestioni ⁊ sanguis fluxui de q̄cūq loco manauerit: puluerizata ⁊ naribꝰ isufflata sanguis fluxum stringit. de qua. iiij. ʒ. cū vino seu cū aqua potate vulneratis intestinis diuturneq solutioni valēt: et scissuris calcaneoꝝ ꝓdest: si puluerizata cū sepo caprino scissuras labioꝝ sanat si cū gūmi lentisci tēperetur. D. galla valet locis quibꝰ repugnatio desiccatio ⁊ constipatio optima sunt. huiꝰ arboris cortex ⁊ rami frig. sunt ⁊ sic. in pmo gradu. Sed cū frondibꝰ fraxini cū aceto cataplasmatis scabies pustule ⁊ plage curātur. corticis exagio. j. potato cū vino ⁊ aqua phlegmatici hu. purgātur. cū aceto tēpatus cutis morphea habēs ex ea inūcta oīno mūdificabitur. super ossium fracturā positus eā cito solidat.

De yerba specie abrotani.

Herba species est abrotani nascens in armenia q̄ ca. est in fine secūdi gradus: sic. in tertio: stomacho nocet. est tn̄ attenuatiua vrinā ⁊ mēstrua ꝓuocat oppilationē vulue aperiens: secūdinam ⁊ mortuū fetū expellit: si pregnās ex ea suffumigetur. lūbricos ⁊ ascarides mortuos expellit si bibatur: aut cataplasmetur cū vino cocta: ⁊ potui data fit ꝯtra venenum morsusq reptiliū: que cataplasmata idem opatur: vsta ⁊ cū oleo temperata curat capillos allopitiā habētes. ꝓ qua poni pōt calamētum agreste: aut absintbiū.

De ligno aloes.

Lignum aloes tribꝰ modis est: vnum em̄ fit in quadam regiōe indie q̄ vocatur cume ⁊ ceteris est laudabilius. aliud fit in insula maris indie q̄ vocatur cumar. tertiū fit in quadā regione indie q̄ vocatur sama. lignum tamen aloes vniuersaliter ca. est ⁊ sic. in secūdo gradu cerebrum ꝯfortat: ⁊ oīa mēbra interiora: superfluam corpis humiditatem expellit: maxime vētositatem de stomacho dissoluit: oppilationē aperit: vētrē ꝯstipat. fluxui vrine repugnat qui fit ꝑpter frigus ⁊ defectionem vrine.

De lithargiro.

Lithargirū quidā dicūt nec calefactiuū: nec refrigeratiuū esse: sed mediocre. D. refrigeratiuū stipticū solidatiuū ⁊ oīm cōcauoꝝ mēbroꝝ de bona carne repletiuū. testatur carnem superfluam comedit inūctum pruriginē coraꝝ scabiem sudore alaꝝ ⁊ oīa vulnera ⁊ pustulas curat. Nōnunq distēperatum ⁊ clysterizatū fit optimū vulneratis intestinis: cū oleo ro. mixtū pustulas nariū ⁊ labioꝝ extirpat: coctū cum oleo quousq in modum vnguēti fuerit scissurā cutis diuturnā ex eo inūctam celeriter sanat ⁊ solidat: capite ⁊ dorso inde perūcto necātur pediculi.

De lacca.

Lacca ca. est ⁊ sic. in secūdo gradu: oppilationē epatis aperit: ⁊ ipm ꝯfortat: yctericis ꝓdest: q̄ si lota fuerit melius q̄ non lota operatur.

De lapide lazuli.

Lapis lazuli frig. est ⁊ sic. in scdo gradu. valet oculis si mittatur in collyrijs: pilos etiā palpebraꝝ cōfortat ⁊ multiplicat. de quo. j. ʒ. potatꝰ cū siruppo ⁊ aqua calida fit optimū quartanarijs: ꝓpe em̄ melācolicos purgat humores: qui lotus ⁊ ꝑpinatus sine angustia vomitum prouocat.

De musco.

Muscus est pustula in vētre cuiusdā aīalis nascēs caprcolo siīi qd est idia: q̄ coagulati sanguinis plena ipso aīali quēdam palū vel arbore scalpēte necessario cadit: cuiꝰ natura ca. est ⁊ sic. in scdo gradu: ideoq ꝯgruit senioribꝰ in hyeme: mēbra siquidē defecta aromatizādo cōfortat timorem melācolicū amputat: ⁊ audaciā pstat: oculorum quoq ⁊ oīm mēbroꝝ ventositatē tollit sternuto ex eo facto cū modico croco ⁊ cāphora dolorē capitis de fri. ⁊ hu. curat hūore. Quidam tn̄ dicunt per se muscū cū oleo lambucino femoribꝰ inunctū vel ventri libidinē augmētare. Alij vero dicūt musco nō inuēto castoreum equo pōdere valere.

De mastice.

Mastix ca. ē ⁊ sic. in scdo gdu: pīde phlegma dissoluit stomachū calefacit appetitū excitat vētositates apostemata ⁊ stomachi tumores epatis ⁊ intestinoꝝ curat malas q̄ cogitatōes aufert: cū oleo ro. inuncta stomachum ꝯfortat: cuteq clarificat. vn̄. D. mastix valet emoptoicis ⁊ diu tussiētibꝰ. Johānes damascenꝰ mastix cū aq̄ fri. data stomachū corroborat: superfluā hūiditatē expellit: cū calida tn̄ data nihil valz. Itē. G. mastix tumētibꝰ gingiuis ⁊ scissuris earū atq putredini succurrit ex decoctōis eius aqua ore loto. Itē cleopatras inquit sqinā tū tantūdem valere. Item. D. mastix gūma est ⁊ gūmam lētisci pinee ⁊ cipssi dixit eque valere.

De mace.

Macis est cortex ramorū nucis muscate q̄ venit ex india: cuiꝰ natura ca. ⁊ sic. in scdo gradu. Epar et splenem ⁊ stomachum ꝯfortat: ⁊ eorū putredines mūdificat: sternutatione de eo facta cū oleo violaceo curat hemicraneam de phlegmate.

De myrrha.

Myrrha ca. est ⁊ sic. in secūdo gradu: valet ad lūbricos ⁊ ascarides excludēdos: secūdinā ⁊ mortuum fetū expellit. os vulue attenuat ⁊ aperit. Pessarium de ea cū succo absinthij: aut rute factum menstrua ꝓuocat. cum succo mirte temperata ⁊ superposita putridos humores vulue desiccat. in modū fabe potui data diuturnā tussim ⁊ dolores lateris ⁊ pectoris anhelitum nimiā solutionem ⁊ vulnerata intestina curat: sub lingua missa dum dissoluitur ⁊ inglutitur asperitatem canalium pulmonis lenit ⁊ vocem clarificat. Andromachus dixit vulnera ⁊ pectus ⁊ guttur: ⁊ oīa spūs vasa myrrham mūdificare in modum fabe ante horā accessionis rigorem febris paragorizat. Flodius testatur myrrham in vino temperatam in modū epithimatis capitiq inductā dolorē capitis placare ⁊ catarros in oculis cōstringere. Myr

rya cum collyrijs oculoꝝ mixta vulnera oculorum mũdificat
asperitatem palpebraꝝ lenit: visumq̃ clarificat: pro qua po⸗
test poni amygdala amara: aut calamus aromaticus: aut co
stum amarum.

¶ De menta.

Menta calida est ⁊ sic. in secũdo gradu: stomachũ
cõfortat ⁊ cum reddit odoriferum: digestionem
adiuuat: ⁊ abominationẽ ⁊ vomitũ ex phlegma⸗
te aufert: ructum gñat: sucꝰ eius bibitꝰ valet fri
gido singultui: ꝓpinatus cũ aceto ⁊ succo malo⸗
rumgranatoꝝ acetoloꝝ vel pomi citrini cholerico singultui
optimus erit. Sepe etiã comesta lũbricos occidit: ⁊ libidinẽ
auget. apozima eiꝰ sanat apostemata testiculoꝝ de eo lotoꝝ
⁊ eoꝝ dolorem: mẽta cataplasmata sup vbera lac in eis coa⸗
gulatũ dissoluit. succus eius cũ melle mixtꝰ, in auribusq̃ di⸗
stillatus dolorẽ de frigido ac ventositatẽ amputat: ⁊ dolorẽ
capitis amputat. Lingua cũ frondibꝰ eius fricata oẽm amit⸗
tit asperitatẽ. Cataplasmata cũ sale morsus rabidi canis sa⸗
nat. succus eius cũ sapa pregnãtibus potui datꝰ facilem par
tum facit.

¶ De maratro.

Maratri semen cali. est ⁊ sic. in secũdo gradu: sed herba
dum recẽs est ca. est in medio primi gradus: stomachũ
confortat: oppilationem renũ: ⁊ vesice aperit. Succus eius
coctus ⁊ dispumatus ⁊ cũ oximelle: aut oxizaccara fit opti⸗
mus diuturnas et periodicas febres habẽtibus: vrinã ꝓuo
cat. Succus eius purꝰ visum clarificat: ⁊ aquã in oculis co⸗
adunatã dispgit: si ex ea oculi lauẽtur. in multꝭ collyrijs etiã
congruit. Sperma eius oppilationẽ epatis ⁊ renũ: ⁊ vesice
aperit. inflationem ⁊ ventositatẽ remouet: lapides frãgit: ⁊
menstrua prouocat. valet ꝯtra diuturnas febres potui datũ
cum aqua fri. aboiationem ex hu. hũoribꝰ amputat: tempa⸗
tum cũ melle morsum rabidi canis curat.

¶ De malua.

Malua frig. in scđo gradu: hu. in prio: hꝫ quiddã cali⸗
ditatis accidẽtaliter. vñ si in vino cocta ⁊ cataplas⸗
mata fuerit scrophulas ⁊ apostemata: ⁊ tumẽtes
mamillas curat: pessarizata cũ adipe anserino aperit vulue
conclusionẽ ⁊ eiusdẽ apostema curat: parturiẽtes mũdificat
succus eius cũ vino potatus strãguriã dissoluit: lapidẽ renũ
frãgit: sciaticis subuenit: ⁊ vulnerata intestina sanat: cũ ace
to cocta dolorẽ dentium mitigat.

¶ De memita.

Memite est herba habẽs frondes lõgitudinis vniꝰ
brachij aliquãtulum latas duabꝰ. s. vncijs coloris
est plũbei ⁊ aspera: cuiꝰ rami lenes sunt ⁊ lõgitudo
vnius brachij: in cuiꝰ summitatibꝰ sunt flores citrini: qui q̃si
vaginas seminibꝰ plenas faciũt: quoꝝ color est niger q̃si si⸗
napis q̃ fri. est ⁊ sic. in scđo gradu. valet herisipile ⁊ oibꝰ cali
dis apostematibꝰ: succus ꝯuenit collyrijs ⁊ calide ophthal⸗
mie.

¶ De nuce muscata.

Nux muscata cali. est ⁊ sic. in scđo gradu: os fetidũ
curat: digestiuã virtutẽ adiuuat vẽtositatẽ expel⸗
lit: stomachũ ⁊ epar cõfortat ⁊ ventrem cõstipat.
vnde Ma. nux muscata cutem ab impetigine ⁊ lẽ⸗
tigine curat ⁊ scabiem mũdificat: splenis ⁊ epatis
oppilationem ⁊ dolorẽ dissoluit.

¶ De nucleis.

Nucleus cali. est in scđo gradu: sic. in tertio lapides
renum ⁊ vesice frãgit: vrinam prouocat: corpus de
putridis humoribus mundificat.

¶ De nenufare.

Nenufar fic. est ⁊ hu. in secũdo gradu: est subtile et
penetrabile dolorẽ capitis de calore naribꝰ applica
tum placat: cholericis ⁊ sanguinolẽtis ⁊ oibus ca⸗
lidis passionibꝰ cõgruit. sucꝰ eius tussim calidã ⁊ febres ca
lidas ⁊ sanguinolẽtas ⁊ sitim extinguit: somnũ parat eis: ⁊
oẽm dolorem capitis cataplasmatũ aufert: oleum eius dolo⸗
rem capitis tollit ex calido: vigilias aufert: oibꝰ acutꝭ passio
nibus cõgruit.

¶ De psilio.

Psilium frigidum est ⁊ hu. in secundo gradu. ca⸗
liditatem refrigerat ⁊ sitim extinguit: aspitatẽ
lenit: cum aqua lotum donec viscositatem habe
re incipiat bibitum egrotationem humectat. sic
ca intestina ꝓpter cho. ru. mollificat: maxime cũ
oleo viola. mixtum: assatum ventrem constipat: dolorẽ inte⸗
stinorum ꝓpter acumen materie: vel ꝓpter acutos humo⸗
res ad intestina fluentes mitigat: maxime si cum oleo rosa.
misceaẗ. Cum succo solatri aut cũ succo portulace mixtũ cali
dis podagrizãtibus apostematibꝰ valet: de cuiꝰ viscositate
capite loto asperitas capillorũ mollificatur: cũ aceto ⁊ oleo
ro. cataplasmatũ apostemata in auriculis ⁊ sub auriculis de
calido nascẽtia curat.

¶ De plumbo.

Plũbũ frigidũ est in scđo gradu: quiddã hꝫ hu
miditatis: est ꝑfectum in coagulatiõe: hꝫ quan
dã partẽ aeream. vñ Aristo. in lib. de lapidibus
intitulato: plumbũ inquit esset argẽtũ nisi me
tallum tria accidẽtia pateretur. i. putrorem sui
odoris: ⁊ mollitiẽ sue subẽ: ⁊ q: natura eiꝰ an⸗
te focũ stare non põt: q̃ accidẽtia in terra sicut fetus in vulua
patitur: Cuiꝰ hec est ꝓprietas. Si em̃ accipiaẗ ex eo pistellũ
⁊ mortariũ ⁊ in eo vinũ cũ oleo teraẗ: aut mirtino succo aut
semp uiue: aut endiuie: aut portulace: ⁊ mittaẗ ad solẽ vel ca
lidũ aerẽ et tribꝰ diebꝰ agiteẗ: optimũ vnguẽtũ est ꝯ calida
apostemata atq̃ vulnera iguinũ pectoris vberũ: ⁊ eoꝝ putri
dos humores desiccat. Paulus dixit esse optimum vnguẽ
tum ꝯtra cancrũ: ⁊ pessima apostemata: in quo mortario ter
ra sigillata cũ aceto: aut melle: aut sepo anserino trita fit bo⸗
na inũctio ad vitia piloꝝ cadẽtium sub cilijs. Si de plũbo ta⸗
bula quedã cõponatur: ⁊ sup scrophas imponaẗ destruit eas
⁊ sup femora ligata pollutionẽ aufert: porro si plũbum laue
tur sicut thutia fit iuuamẽtum.

¶ De polio.

Polium ca. est in scđo gradu: sic. in tertio: grossos hu
mores attenuat: hydropicas ⁊ ictericis ꝓpter op⸗
pilationẽ epatis fellis splenis patiẽtibꝰ ꝓdest: mẽ⸗
strua ⁊ vrinã ꝓuocat: vẽtrẽ soluit. cũ aceto bibitũ valet ꝯtra
duritiem splenis. Eius apozima propinatũ lumbricos cucur
bitinos ⁊ ascarides occidit. de quo domibꝰ suffumigatis re⸗
ptilia fugãtur. Capitis tñ dolorem gñat: ⁊ nocet stomacho.
vnde. D. pro polio põt poni equale põdus maligranati ⁊ se
mis casie.

¶ De peonia.

Peonia ca. est ⁊ sic. in scđo gradu. Quiddã hꝫ stiptici
tatis ⁊ quiddã dulcedinis: que masticata sentiẗ in
ore cũ modica amaritudine cũ aliquãtulo acumine
vnde mẽstrua ꝓuocat. Cum melle bibita oppilationẽ epatꝭ
⁊ splenis aperit: cum suo acumine ⁊ põticitate vẽtrem cõsti
pat: ideoq̃ cum vino bibita diarriã curat: in collo pueroꝝ su
spensa timorẽ eoꝝ aufert qđ suũ ꝓprium est. vñ. D. vidi in
quit puerũ. viij. annorũ: in cuiꝰ collo peonia suspẽsa ferebaẗ
⁊ ꝯtigit vt quadã die caderet: qua cadente mox puer in ter⸗
ram cecidit: sed peonia iterũ ligata ĩ collo eiꝰ celeriter a pas⸗
sione euasit. Itẽ a collo pueri sustuli ipse tandẽ cecidit: collo
igitur apposita incolumis releuatus est. Quapropter ꝯfisus
sum quippiã vt tenuissimꝰ fumus dissolutꝰ: ⁊ cũ aere mixtꝰ
cum flamine vo cerebrũ petat. Alij dicũt ⁊ maxie. D. q̃ peo⸗
nia oppilationẽ iuuat.

¶ De prassio.

Prassium ca. est in scđo gradu: sic. in tertio: oppila⸗
tionẽ splenis ⁊ epatis aperit: mẽstrua ꝓuocat putri
dos hũores in pectore ⁊ pulmone existẽtes purgat
puluerizatum ⁊ cũ melle mixtũ putrida vulnera mundificat
eius apozima visum clarificat: cũ felle vulturis mixtũ oculoꝝ
maculas. xxx. annorũ tollit: naribꝰ instillatum corũ pustulas
sanat: dolorẽ dentiũ ex eo lotorũ placat: cũ melle coctũ ⁊ q̃si
diacodion factũ ⁊ datũ ex eo vnũ coclearium valde bonũ est
phthysicis de frigido ⁊ putredinem habentibus: maxime si
cum pineis misceatur. Eius apozima potatum hydropicos
curat: sed tamen renibus ⁊ vesice est nocitiuum. Nonnunq̃
etiam facit mingere sanguinem. Quidã antiqui dixerunt no
cumentum eius restaurari cum seminibus maratri: ⁊ cum
aceto acceptis.

¶ De reu.

Reu aliud indie: aliud ponticũ: indie tñ laudabi
lius: calidũ ⁊ siccum in secũdo gradu: quiddam
stipticitatꝭ habet ⁊ acuminis. valet defecto sto⸗
macho. ventositatem epatis ⁊ dolorem splenis
⁊ duritiam ac hypocũdriacam extensioem cu⸗
rat: renuꝫ dolores ac vesice ⁊ matricis extirpat: sanguinẽ de
pectore manãtem coustringit: anhelitum singultum vulne⸗

racq intestinorum ac diuturnam solutionem et prolixam febrem amputat. Est contra morsus reptilium pulverizatus: et cum aceto temperatus: et faciem et cutem a lentiginibus et impetiginibus mundificat.

De sumac.

Sumac frigidum est in secũdo gradu: sic. in tertio stomachum cõfortat: appetitum excitat: dolores epatis mitigat: valet cõtra solutionem et choleri cum vomitu: fluxum sanguinis et cholere vomitum arcet. De cuius apozimate ore perloto gingiue cõfortantur. Pulverizatum et cũ melle temperatum pdest labijs: et scissuras habentibus. Galie. collyrium de sumac factum prurientibus oculis subuenit. Eius apozima vulnerata curat intestina. Quo non inuento radix herbe acetose ponatur.

De semine croci hortẽsis.

Semen croci hortẽsis cali. est et sic. in secundo gradu: phlegma purgat: colicam passionem curat: tritum et in iure pinguis galline missum potuiq datum phlegma purgat: stomacho tñ nocet.

De squilla.

Squilla ca. et sic. in secũdo gradu: humores incidit: proinde vomitum et egestionem puocat: pectus et pulmonem mundificat de grossis viscosisq humoribus: ideoq valet anhelosis hydropicis yctericis de epatis oppilatione pter grossos et viscosos humores patiẽtibus. Cataplasmata cum rhãno et oleo pedum scissuras curat: opz tñ cauere squillã que sola in campis nascitur nec in circuitu eius alia est: hec enĩ mortifera est ideo nulli medicine admiscẽda est.

De salicibus.

Salices frigide sunt in secũdo gradu: sicce in primo: valet dolori capitis de calore si narib⁹ mittatur: succus eius vulnera solidat. Cortex vstus: et cum aceto temperatus verrucas et poros aufert. Galie. lac inquit a salicibus florem habentibus ereptum visum clarificat oculos defectos cõfortat. Succus frõdium et ramoꝝ potatus mulierem cõcipere nõ pmittit: bibitus etiam sanguinem stringit.

De sisimbrio.

Sisimbrium calidũ est et sic. in secũdo gradu: oppilationem capitis de grosso humore generatam soluit si caput postq̃ fuerit lotum: de eo fricetur: Similiter eius apozima capiti iniectum narium oppilationem aperit. de quo ex agium. i. cum oximelle sumptum valet cõtra morsum vesparum. Siluestre sisimbrium dicitur calamentum esse qđ magis pertinet medicine. fortius enim est eo: qđ potui datum: aut cataplasmatum menstrua et vrinam prouocat: dolorem ventris et duriciem epatis curat: cum aceto coctum: et oleo rosato mixtum capitiq cataplasmatum dolorem mitigat: et fumo a stomacho salienti ad caput repugnat.

De sambaco.

Sambac est arbor: habẽs flores citrinos vel albos que calida est in secũdo gradu: sic. in primo: phlegmaticum humorẽ dissoluit dolorem capitis qui est pter phlegma: aut cho. ni. amputat. valet paralyticis et hemicranicis trita et impetiginibus inuncta oĩno curet easdem: oleũ eius similiter opatur.

De sambuco.

Sambuci cali. sunt in secundo: sic. in primo: sunt dissolutiui et neruoꝝ mollitiui: stomachum molliunt: et vomitum prouocant. Cataplasmati apostema mamillaꝝ sanant: vulnera si clausa sunt aperiunt: et ea ad suam naturam cõuertunt: dolorem aurium placant: bibiti lumbricos et ascarides excludunt: phlegmaticos et melancholicos purgant humores.

De siseleos.

Siseleos calidum est et siccum in secũdo gradu: digestionem adiuuat: vrinam prouocat: stranguriam ex frigiditate dissoluit: anhelituosis et diu tussientibus valet: menstrua prouocat: suffocationem matricis curat: potatus cum vino et pipere calefacit eos qui in itinere frigescũt pter hyemem.

De strigno.

Strignum frigidum est et siccum in secundo gradu: crudum aut coctũ esui datum: aut succus eius potatus calida apostemata in epate: aut in ceteris membris existentia curat: oppilationem epatis aperit. Cataplasmatũ calida apostemata habentibus in exterioribus corporis est optimũ: sanguinis fluxum in mulieribus stringit: succo eius potato aut pessarizato: cataplasmatum super stomachum calidum: mox eũ infrigidat: oibusq calidis apostematibus repugnat si solum aut cũ alijs rebus fuerit mixtũ.

De thure.

Thus calidũ est et siccum in secũdo gradu: cõstipat et calefacit: et visum clarificat. recentia vulnera sanat: fluxum sanguinis vndecũq fluat cõstrigit: pessima quoq vulnera in ano: vel ĩ alio loco nascentia dilatari non permittit: cum lacte temperatum super ea induratum grossum phlegma dissoluit: falsas cogitationes remouet: memoriam corroborat: masticatum cũ origano vel staphisagria phlegma attrahẽdo de capite dissoluit: grauitatem lingue alleuiat: cuz vmbilico maris mixtum et agarico: et aceto temperatum: et super vbera puelle nondũ magnificate cataplasmatum nõ sinit ea crescere vel augeri: cum sepo anatis temperatum fit optimum ad vulnera desiccanda facta propter vstionem ignis: et si dissoluatur cum sapa et auribus instillet mitigat dolorem. Cortex thuris siccio: est thure: ideoq magis valet ad fluxũ sanguinis stringendum: vtilior est vulue de qua feculenti humores fluunt: dolorem stomachi placat: diarriã et dissinteriam et vulnerata curat intestina: si extra cataplasmetur. Quo non inuento duplex pondus galbani ponatur.

De tamarisco.

Tamarisc⁹ ca. est et sic. in secũdo gradu. coctus cũ aceto: aut vino duritiã splenis et dolorẽ dẽtium curat. Ciphus de eis compositus potuq eo tributo duritiam splenis destruit. vnde Galie. vidi inquit capras tamariscum comedere: quibus occisis splenem in eis non inueni. Eius apozima. xl. diebus cum vino potatum omnem splenis duritiam amputat. Muliere lota in eius apozimate humiditates vulue desiccat: pessariuz ex eius cinere factum sanguinis fluxum cõstringit.

De yreos.

Yreos calidus est in secũdo gradu: sic. in tertio: valet cõtra neruorũ dolores de phlegmate et mitigat: tussim placat diuturnã et screatũ facilem reddit: et grossos humores pectoris attenuat: cum aceto potat⁹ morsus curat reptiliũ: splenetics subuenit: spasmum et rigorem febrium sedat: dolorem quoq vulue mitigat: et cũ vino bibitus menstrua puocat. pessarium de eo factũ secundinã: et mortuũ fetuz educit: stomacho tamen nocet. Cum aqua calida bibitus ventris dolorem placat: qui clistus et potatus: vulue dolores curat: si tepidus supponatur. Coctus et cũ oleo rosato mixtus vulnera et pustulas curat. puluis eius putrida vulnera mũdificat. bonam in eis carnem generat.

De oleo yrino.

Yreleon valet dolori neruorũ de phlegmate: et dolori vulue. pessariuz de eo factum valet vulue aperiẽs eam et calefaciẽs: apostema in ea natũ dissoluit: et dolorem aurium de frigido mitigat.

Quia sufficiẽter de medicinis in scdo gradu diximʼ: necesse est vt disputemʼ de his que in tertio gradu consistere videntur.

De magnete.

Aristoteles dixit magnetem esse lapidem in ripa maris indie inuentum: cuius natura calida est et sic. in tertio gradu. Dixit etiam in libro de lapidib⁹ q naute non audent ingredi in mare cum nauibus clauos ferreos habentibus: aut aliquod artificium ferri in eis ducere. Naues etiam illis montibus appropinquanetes omnis clauus et quicquid est ferreum a montanis trahitur. cum proprietate quã habet hic lapis potui datus pondere. ʒ. vnius: vel duarum cuz lacte mulieris prodest eis qui infirmãtur de ferrugine: aut de aliquo ferro venenato sunt sauciati in corpore suo optimũ est: qui mixtus cũ emplastris valet ad extrahendam sagittam de vulnere. Rufus

dicit magnetem confortare melancholicos et auferre ab eis omnem malam suspitionem. Similiter quartanarijs mirares est

De armoniaco.

Armoniacum calidum est in tertio gradu: siccum in secundo: mollitiue et dissolutiue virtutis est. valet sciaticis podagricis et ethicis de viscoso phlegmate. ʒ. j. ex eo cum oximelle potata splenenticos curat. Emplastrum ex eo cum aceto compositum et supra durum epar: aut splenem impositum mox duriciam curat: et lumbricos et ascarides occidit: vrinam et menstrua prouocat. dura apostemata in neruis nascentia curat: et scrophulas dissoluit: si cataplasmatum cum melle et nitro fuerit.

De asaro.

Asarum calidum est et siccum in tertio gradu: vrinam et menstrua prouocat. valet hydropicis: epaticis: et sciaticis: et vulnera mundificat: hydropicos per vrinam expurgat: pro quo pōt poni pondus et semis acori.

De ameos.

Ameos calidus est et siccus in tertio gradu: menstrua et vrinam de grosso phlegmate constipatam prouocat. Cum melle potatus lumbricos cucurbitinos curat: et ascarides occidit: grossam ventositatem dissoluit: lapidem frangit: stomachum calefacit: epar et mesaraicas venas et renes: et vulnera mundificat: quia vrinam et menstrua prouocat. Tritus et cum melle temperatus potuique datus cum calida febrem phlegmaticam curat: et morsus reptilium: assuefactus tamen: aut cataplasmatus cuti colorem citrinum accommodat.

De assa.

Assa calida est et sicca in tertio gradu: aperitiua et expulsiua ventositatis: febrem quartanam curat. Cum calida vel sapa potata putredinem quartane febris mundificat. Cum ouis assis inglutita phlegmaticam tussim curat: posita in naribus valet epilepticis ex phlegmate patientibus: epatis duriciem et eius oppilationem dissoluit. Data cum ficubus siccis prodest vetericis et hydropicis de viscoso phlegmate. mixta cum vino: aut aceto et allopitie imposita eam curat. Collyrium ex ea compositum cum melle acuit visum et cataractis repugnat. cum oximelle bibita lac in stomacho et mamillis coagulatum dissoluit. Bibita cum myrrha et pipere menstrua prouocat. Cum calida potata asperam vocem lenit: et in foramine dentium missa eius dolorem placat. valet contra morsus reptilium et rabidi canis: si emplastrum ex ea componatur: aut potui detur. Gargarizata cum aceto sanguisugam gutturi annexam a carne remouet impetiginem etiam curat. D. pro assa potest poni serapinum.

De amomo.

Amomum calidum et siccum in tertio gradu: mulieri in eius apozimate sedente dolorem vulue placat pessarizatum idem operatur: et menstrua prouocat: eius apozima potatum est optimum paralyticis: epilepticis: nefreticis: et podagricis.

De agno casto.

Agnus calidus est et siccus in tertio gradu: sperma et vrinam desiccat: voluptuosam libidinem mortificat: non solum potatus: sed etiam si quis super eum iacuerit: aut dormierit. Quidam tamen castitatis causa comedunt eum assum: crudus enim capitis dolorem generat. valet etiam diuturne oppilationi epatis et splenis: et est contra hydropisim: menstrua prouocat: cataplasmatus dolorem capitis de humiditate tollit.

De apio et eius speciebus.

Apium calidum est in initio tertij gradus: siccum in medio: oppilationem epatis aperit: vrinam et menstrua prouocat: maxime semen eius: ventrem constipat: habet proprietatem humores superfluos attrahendi ad stomachum: nocet capiti et mulieribus. vnde nocet epilepticis et fetui: quia cum malos trahat humores ad vuluam et misceantur cum nutrimento fetus: generat humores putridos in corpore et pestilentiales. vnde Galie. pregnantibus assuescentibus apio necessario in corpore infantis apostemata et putrida vulnera nascuntur: ideoque medici prohibent pregnantes: et pueros lactentes ab apio: ne puer fiat insipiens: aut epilepticus. Succus apij amphimerine febri valet si soluatur: aut cum succo maratri sit potatus. Semen apij plusquam frondes est diureticum vnde Hippo. Frondes apij vrinam plus prouocant quam ventrem constipant: et radix magis omnibus humefacit ventrem: sed tamen sperma fortioris actionis est quam frondes: et radix maioris quam sperma.

Est et aliud genus apij quod vulgus cerefolium vocat: quod calidum est in tertio gradu: siccum in secundo: cum mellicrato potui datum vrinam et menstrua prouocat: laterum dolorem renum ac vesice placat: ventris torsionem et grossam ventositatem mitigat: ventositatem stomachi et epatis: et viscerum dissoluit: et oppilationem aperit.

Aliud genus est apij quod petroselinum vocatur: et est calidum et sic. in fine tertij gradus. vnde Galie. petroselinum cataplasmatum pustule vel morphee: vel scabiei eas mire mundat: semen eius vrinam et menstrua prouocat. ventositatem et inflationem dissoluit: valet hydropicis et periodicis febribus: dolorem renum et vesice amputat: epar et vulnera mundificat: oppilationem aperit maxime si fuerit in renibus. ventositatem colice passionis dissoluit: vulue superpositum menstrua prouocat: secundinam et mortuum fetum expellit.

De aniso.

Anisum ca. et fri. in tertio gradu: grossos humores attenuat: ventositatem et inflationem dissoluit: oppilationem epatis et splenis aperit: lac mulieribus augmentat: libidinem excitat: vrinam et menstrua prouocat. et sudorem et ventositatem constipat: maxime si assum accipiatur: superfluis humoribus ad vulnera venientibus repugnat: quod si naribus suffumigetur dolorem capitis de grossa ventositate et reumate curat: tritum cum oleo ro. mixtum auribusque distillatum do. eam propter locum: aut casum amputat.

De betonica.

Betonica ca. est et sic. in tertio gradu: cum pusca data valet emoptoycis: cum vino sumpta et melle hydropicos curat: cataplasma de ea factum valet ad oculos ab ictu lesos: succus eius valet aurium dolori: eius folia cum sale trita et cataplasmata valent recentibus vulneribus et fracturis capitis: potata oculorum lachrymas stringit: epatis et splenis oppilationem aperit: lapidem frangit: vrinam prouocat: cum melle sumpta tussim sedat: et ventrem mollit. De radice eius puluis factus: et cum mulsa datus vomitum prouocat: puluis foliorum eius cum mulsa bibitus prodest rupturis: cum mulsa vel vino sumpta obstat veneno: cum tepido vino vetericos curat: et cum mulsa menstrua soluit.

De borace.

Borax calidum est et siccum in tertio gradu: putridos oculos curat: vermes necat: et dolorem mitigat: molestissimum tamen est et fortissimum.

De bitumine iudaico.

Bitumen iudaicum ca. est et sic. in tertio gradu: prodest phlegmaticis: et diuturna febre laborantibus: puluerizatum vulnerata loca solidat: fumus eius suffocationem matricis curat.

De camphora.

Camphora gummi est cuiusdam arboris in montanis indie nascentis: que fri. est et sic. in tertio gradu: calorem et cephaleam cholericam vel sanguine letam naribus applicata: aut cum sandalis vel aqua rosata temperata: aut sola per se mitigat. Huius autem confectio membra principalia et sensus propter calorem defecta confortat. Eius tamen odor assuefactus libidinem extinguit potata melius operatur: porro assueta caniciem festinat venire. aliquantulum camphore cum stiptica medicina mixta stringit cholericam solutionem: sternutatio ex ea cum succo floris poligonie facta sanguinem de naribus fluentem constipat.

De cinamomo.

Cynamomum diuersis modis est. grossum quod de arboribus abscinditur pro quo pōt poni piper album. Est et aliud, quod est cortex ramorum: est et gariofilatum: est et

aliud quasi calamus subtilis qd alithimum d. Omnia ta-
men calida sunt in tertio gradu: sicca in secūdo. Alithimum
tamen qd est quasi calamus: ceteris est laudabilius: q: sto-
machum cōfortat ⁊ aromatizat: ⁊ eius desiccat humiditatē
Oppilationem aperit: cibū bene digerit: phlegma dissoluit:
vrinam ⁊ mēstrua ꝓuocat: tussim etiā de grossa humiditate
⁊ catarrum curat: renūq; dolorem placat: morsus reptiliū
curat: hydropisim tympanitem curat: in collyrio mixtum su-
perfluam oculoꝝ humiditatem siccat. Tritum ⁊ cū aceto tē-
peratum impetiginem ⁊ lentigines extirpat. Grossum vero
cinamomum quasdā habet ꝓprietates: q: duabus.ʒ.ex eo
cum frigida ieiunis datis sanguinem emorroydaꝝ stringit:
vt autē Ga. ⁊ Cleopatras testātur: pro eo casia ponitur: ⁊
ab alijs galāga idē valere d. Cinamomū dictū est: q: cortex
eius in modum cāne fit rotūdus ⁊ gracile: gignitur aūt in
india ⁊ ethiopie finibus frutice breui: duoꝝ tn̄ cubitoꝝ co-
lore subnigro vel citrino vel cinereo: tenuissimaꝝ virgarum.
Illam qd in grossitudie extēditur despectui est. qd vero gra-
cilius: cum frāgitur visibile spiramētum emittit ad magnitu-
dinē nebule seu pulueris.

De casia lignea.

Casia lignea cali. est ⁊ sic. in tertio gradu: stoma-
chum epar vulnera ⁊ omnia membra principalia
confortat: oppilationem aperit: grossos humores
⁊ ventositatem dissoluit: vrinam ⁊ menstrua pro-
uocat: muliere in eius apozimate sedente: vulne-
ra mox cōfirmat: fumigata ex ea dolorē vulue placat: eius op-
pilationem aperit. Mixta cū medicina laxatiua adiuuat ei-
ciendo grossos humores: cum melle temperata super dura
⁊ humida apostemata ca. dissoluit ⁊ curat. Cleopatras cina-
momum alithimum pro casia: ⁊ casiam ꝓ cinamomo posuit
D. dicit duplex poni cinamomum pro casia.

De costo.

Costum duobus modis est. Unum: quod rubeum
est ⁊ graue amariq; saporis: est ⁊ aliud album: qd
inuenitur in arabia: cuius pondus est leue nullam
habens amaritudinem: vtrūq; tamen calidum ⁊ siccum in
tertio gradu est: tamen laudabilius ⁊ subtilius: ⁊ calidius
costum indie: Arabie vero temperatū est: vtrūq; tamen vri-
nam ⁊ menstrua prouocat: dolorem vulue placat: si pessariū
vel calefactio vl' cataplasmata ex eo fiāt. Mulieri ex eo fumi-
gate menstrua prouocat: valet epati ⁊ spleni: eorum aposte-
ma dissoluit: oppilationem aperit: dolorem spasmi laterisq;
curat: Cucurbitinos etiam cum sua amaritudine necat: im-
petiginem mūdificat: potatum cum vino: ⁊ melle libidinem
commouet. D. dicit costum cum vino coctum ⁊ potatum pe-
ctoris ⁊ lacertorum fracturam ⁊ inflationē curat: cum sam-
buceleon epithimatum ⁊ coctum: rigorem aufert. valet etiā
paralyticis ⁊ sciaticas: q: humores intus existentes extrahit
puluerizatum vulnera putrida curat.

De coloquintida.

Coloquintida calida est in tertio gradu: sicca in se-
cundo: phlegmaticos ⁊ viscosos purgat humo-
res. torsionem tamen ⁊ dolorem in stomacho: ⁊ in
intestinis generat: ⁊ ea excoriat: proinde non de-
cet subtiliter puluerizari: ne puluere applicato in
intestinis discoriet ea: Cum eis igitur admiscenda sunt dra-
gagantū gūmi mastix: ⁊ his similia. Multū enim nociua est
stomacho. ꝙ si pomū vnū de coloquintida accipiat: ⁊ de se-
minibus: ⁊ de carne euacuetur: ⁊ de sambuceleon impleat
⁊ cum pasta operiatur ⁊ super ignem ponatur ⁊ bullire tri-
bus vel quattuor vicibus dimittatur: fit optimum epithima
ad capillos denigrandos ⁊ custodiēdos. caniciem venientem
disturbat: ꝙ si de aceto plenū coquatur dolorem dētium pla-
cat: Clysterizatū conuenit sciaticis podagricis ⁊ colicis de
phlegmate: cataplasmatum sciaticos curat.

De carui.

Carui ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: viscositatem ⁊ infla-
tionem dissoluit: digestiuā virtutē cōfortat: vrinā
prouocat: stomachū corroborat: lūbricos occidit.

De carui siluestri.

Cardamone. i. carui siluestre ca. est ⁊ sic. in tertio gradu
valet epati diu tussiētibus phlegmaticis ⁊ strāguriosis
morsibus reptilium resistit: ventris torsionem ⁊ dolorem de
grossa ventositate et grosso phlegmate curat. Cum aceto
mixtum scabiem ⁊ impetiginem ⁊ alopitiam sanat: de quo
qui fumigatur sudor eius ꝓuocatur.

De camepitheos.

Camepitheos ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: est laxa-
tiuum ⁊ grossoꝝ humoꝝ attenuatiuum ⁊ mēbroꝝ
interioꝝ mundificatiuū: oppilationis epatis ⁊ ma-
tricis aperitiuū: vrine atq; mēstruoꝝ prouocatiuū: ytericiā
curat: de q̇ duo exagia cū ficuū siccarū apozimate nefresim
extirpat. j. exagiū cum vino coctū ⁊ potatū superiora mūdi-
ficat intestina. Eius apozima cū melle potatū dolorē femo-
ris ⁊ coxarum aufert: vulnera solidat: loca putrida siccat: du-
riciem mamillarū dissoluit: si cataplasmetur in vberibus.

De camedreos.

Camedreos ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: grossos hu-
mores ⁊ putridos attenuat: splenis dissoluit oppi-
lationem: ⁊ interioꝝ mēbroꝝ oppilationem aperit:
Cuius apozima bibitum vrinā prouocat: pessarizatum men-
strua educit.

De cimino.

Ciminum ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: vētositatem
⁊ inflationem stomachi dissoluit: vrinā prouocat:
valet cōtra frigiditatem epatis. qd in oleo coctū
⁊ clysterizatum torsionem ⁊ dolorē de grossa ven-
tositate dissoluit ⁊ inflaturā curat. Cataplasma-
tum cū polline ordei eadem operatur: in aceto missū ⁊ assum
ventris solutionem ꝓpter liquidos humores cōstringit. por-
ro ciminum cū aceto assum: ⁊ in aqua bullitum: valet contra
orthomiā ⁊ tussim ⁊ anhelitū de grosso phlegmate curat: hu-
mores putridos a vulua fluētes desiccat. Cum vino bibitū
morsus reptiliū curat. Pessarizatum cū oleo ventrem ⁊ flu-
xum sanguinis stringit: ⁊ fluxū de naribus: assuete tn̄ quis
ex eo lotus: vel illud sepe potatū citrinitatem in supficie cor-
poris plūbeo colore mixtam patitur.

De cicuta.

Cicuta cali. ⁊ sic. in tertio gradu: grossos ⁊ viscosos
humores attenuat: vrī ⁊ mēstrua ꝓuocat ⁊ augmē-
tat: lumbricos ⁊ ascarides occidit: sciaticos ⁊ arte-
ticos de viscoso phlegmate curat: si ex eius apozimate lauē-
tur aut potētur: grossam quoq; intestinoꝝ expellit vētosita-
tem: colicā passionem ⁊ ylij dolorē curat: pectus ⁊ pulmonē
de grosso viscosoq; phlegmate curat. Si vero. xxviij.ʒ. cicute
cum libris. viij. vini super suauem ignem coquātur quousq;
quarta ps vini cōsumatur: fit optimū apozima epilepticis.
Si vnaquaq; die.ʒ.x. ex eo accipiātur quousq; xl. dies cōplea-
tur: si ex apozimate hoc datū fuerit mulieribus nō concipien-
tibus vel semel pregnātibus eadē die ad vsum cōcipiēdi eas
cōuerteret: sed tn̄ signū quo pricipaliter cognosces impgna-
tas esse est vomitus illius apozimatis: ita ꝙ nullatenus reti-
nere valeāt.

De calamento.

Calamētum triplex est. aquosum: montanum: petro-
sum: oīa sunt ca. ⁊ sic. in tertio gradu. vnde Hippo.
aquosum libidinē extinguit: q: sperma liquefacit ⁊
inuolūtarie expellit. vrī spmate finito corpora deficiūt. Ter-
restre ventrem humectat. Petrosum morsus reptiliū curat:
cum vino bibitum ante potionem venenosam mortifero re-
pugnat: in domibus suspēsum oīa reptilia fugat: cataplas-
matum super morsus reptiliū venenum attrahit de interio-
ribus ad exteriora cū sui subtilitate. Qd puluerizatum ⁊ cū
melle temperatū ⁊ suppositum ventrem mollit: ytericis ⁊
febrem nō habentibus ⁊ melācholicis veteri-ātibus. ʒ. ij. die-
bus tribus cōtinuis potui dare eos mūdificat. vnde D. ca-
lamentū valet lepre: q: dissolutiuā ⁊ attenuatiuā habet vir-
tutem: qd sic testificatur. Uidimus em̄ superficiem corporis
ab oībus maculis mūdificari. Si viride in vino coquatur et
super maculas inducatur. Succus eius auribus distillatus
vermes occidit. Eodem modo vulnerū vermes occidit: men-
strua prouocat: stomachum ↄfortat: digestiuā virtutem adiu-
uat: oppilationem aperit: renū frigiditatem calefacit: vrinā
prouocat: grossos ⁊ viscosos humores pectoris ⁊ pulmōis
attenuat ⁊ mūdat: ideoq; spasmatis ⁊ anhelitUosis succurrit
vomitū cōstringit: valet singultui de frigiditate. fm quosdā

maniacis congruit: quia choleram nigram cum egestione et vrina purgat. Petrosum ceteris fortius: sed tamen in spermate desiccando fortius aquosum.

De ciclamine.

Cyclamen ca. ⁊ sic. in tertio gradu: potatum cum vino morsus reptilium curat: contra venenum facit visum: cum aceto temperatum ⁊ locis sciaticis appositum dolorem cito placat. super allopitiam positum eam optime curat: tussientibus valet.

De diagredio.

Diagredium ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: proprie choleram rubeã purgat: p cõtrarium phlegma. Nocet tñ stomacho: epati: ⁊ spleni: amputat appetitum: angustiam facit: et abhominationem: ideoq; antiqui iusserũt cum eo anisum ⁊ daucum: ⁊ apium misceri: aut mastix vel oleum ro. admisceatur vel amygdaleon. Quidam coquũt illud cum citonijs vel pomis: neq; debet teri subtilissime: ne villis stomachi annexum excoriet ⁊ lienteriam generet: in coctanis coctum: ⁊ cum aceto temperatum morpheam ⁊ scabiem acutam amputat. Malum tñ est si assidue fiat: ⁊ aborsum facit. sepe eñ euenit vt mulier inde moriatur: ⁊ ideo caue ne mulieri pgnãti detur.

De dauco.

Daucus ca. est in tertio gradu: sic. in secũdo: fit aũt actio fortior: vrinam ⁊ mẽstrua puocat: phlegmaticam hydropisim ⁊ morsus reptilium curat: oppilatões epatis ⁊ splenis aperit: vulnera aperit ⁊ mundificat: vrinã ⁊ menstrua pessarizatus similiter operatur. eius apozima potui datum mũdificat pectus cum screatibus: ⁊ grossos humores intestinorum dissoluit. vnde dolorẽ ventris ⁊ torsionem amputat. Mixtum cum semine apij fit eius actio fortior.

De doronicis.

Doronice sunt radices albe ⁊ subtiles in india nascẽtes: q̃ sunt ca. ⁊ sic. ĩ tertio gradu: dolorẽ de inflatura ⁊ grossa ventositate: maxime in vulua existente placãt: ⁊ morsum reptilium curant: ideo quidam miscẽt eas in magnis antidotis contra venena existentibus. Similiter galanga valet.

De dampnidijs.

Dampnidij cali. ⁊ sic. sunt in tertio gradu: dolorem epatis ⁊ splenis pper frigiditatẽ ⁊ hũiditatẽ ⁊ dolorem capitis pper phlegma ⁊ grossam ventositatem amputãt: frõdes eorum lapides frãgunt: stomachum nõ defecerãt: vomitum irritãt: frõdes eorum cataplasmate: morsus reptilium curãt. Mulieribus in eorum apozimate sedentibus vesicam ⁊ vuluã iuuãt. Semina calidiora sunt frõdibus. Electuarium ex his cum melle: aut cum sapa cõpositum putrefactionem pulmonis ⁊ anhelitum extirpat: mixtũ cum vino ⁊ oleo ro. ⁊ guttatim auribus instillatum: dolor earum et sonitus atq; putredo curatur: radix cum oximelle potata dolorem epatis placat: eiusq; oppilationem aperit: renũq; ⁊ vesice lapidem frangit. Dampneleon est calefactiuum et humoris venarum apertiuũ: liuorem aufert: ⁊ oẽm dolorem ⁊ oĩa que sunt de frigiditate extirpat: scabiem ⁊ pustulas impetiginem: vermes pediculos ⁊ furfures mundat: allopitiam curat. Caueant tamen ab eo cho. ru. habentes.

De draganto.

Dragãtum .i. vitreolum est quadruplex. est enim album vt sal: qđ fit in india: aliud venit de africa: cuius puluis citrinum habet colorem: ⁊ est aliud qđ fit in gallia: qđ terra francigena dicitur: quartum aliquantulum est viride: melius est ceteris: qđ fit in insula cypri: omne tamen dragantum ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: oculorum extremitates mundificat ⁊ palpebrarum: putrida corrodit vulnera: cum succo porri mixtum sanguinẽ de naribus: aut vulnere fluentem constringit: superfluam carnem corrodit: ⁊ fetida vulnera mundat: vstum minus est vritiuum: ⁊ plus desiccatiuum: sanguinem vndecũq; fluat stringit.

De diptamo.

Diptamum ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: vulnera de grossis ⁊ melancholicis humoribus purgat: bibitum: aut vulue suppositum menstrua prouocat: secundinam ⁊ mortuum fetum expellit: ferrum ⁊ lignum de vulnere extrahit.

De enula.

Enula calida est in medio tertij gradus: humida in primo: diuturnũ dolorem pper frigiditatem curat: pectus ⁊ pulmonẽ de grossis ⁊ viscosis humoribus mundat: Electuarium de ea cõpositum cum melle diuturnas tusses: ⁊ anhelitus ⁊ inflationem curat ventris: morsus reptilium ⁊ fracturas lacertorum curat: sciaticis ⁊ arteticis de phlegmate patiẽtibus subuenit: assuete tñ sumpta dolorem capitis generat.

De epithimo.

Epithimum cali. est ⁊ sic. in tertio gradu: choleram nigram purgat: ⁊ in ventre ⁊ in intestinis: tolle .ʒ.x. epithimi ⁊ liga in panno tenui ⁊ raro a prima hora noctis vsq; dum aurora apparuerit: deinde pãno expresso vinum calefactum cũ aliquantulo sirupo violato: ⁊ amygdaleon potetur: fit vtilissimũ melancholicis. purgat eñ choleram ni. absq; vlla defectione. Galie. oportet dare melancholicis .ʒ.ij. cum sero: maxime cui cãcer inest. Sed q: epithimũ angustiam generat: debet iungi cũ amygdaleon: neq; subtiliter pulueriʒetur.

De elleboro albo.

Elleborus albus cali. est ⁊ sic. in tertio gradu: stomachum cũ vomitu mũdat: grossos ⁊ diuersos humores expellit. Qui suppositus vomitũ prouocat: Malus tamen est: quia suffocationem ⁊ angustiam ⁊ sincopim facit: ⁊ extremitatum frigiditatem generat: precipue si os stomachi acutum sensum habeat: vnde ante elleborum modicum cibũ dari oportet: ne stomachus sit manitus: aut os eius vacuũ. Quidã tamen accipiunt illum cũ iuribus tritici vel ordei vt nullum nocumentũ inferat. pessarizatus menstrua prouocat: cõmouet etiam sternutationem: qui cum farina mixtus: ⁊ cum melle temperatus occidit mures: si ex eo comederint. Pulueriʒatus ⁊ cũ lacte ⁊ aceto mixtus: ⁊ in circuitu domus perfusus necat muscas. Mixtus cũ aceto alopitiã curat: miscetur aliqñ in collyrijs ad clarificandũ visum.

De elleboro nigro.

Elleborus niger calidus est et sic. in tertio gradu: morpheam scabiem ⁊ impetiginem curat: cholerã nigram ⁊ phlegma purgat: epilepticis paralyticis melancholicis maniacis ⁊ arteticis cõuenit: menstrua prouocat. Qui tribus diebus continuis foraminibus emorroydarum appositus aperit eas ⁊ mundificat. Similiter auribus grauiter audientibus succurrit. Coctus cũ aceto dolorẽ dentium ore ex eo loto mitigat: cum melle temperatus et super rosuram dentiũ appositus eos celeriter curat: alopitie inunctus valet: mixtus cũ lupinis facie ex eorũ aquis lota mũdat eam a lentiginibus ⁊ impetigine. mixtus cum polline ordei: ⁊ cum vino cataplasmatus aquam citrinam hydropicorum curat. Quidã dicunt multum esse laxatiuũ elleborum nigrũ iuxta aquã nascentem ⁊ humido loco ⁊ obscuro.

De elacteride.

Elacterides cali dus est ⁊ sic. in tertio gradu: de quo ʒ.j. potatus phlegma ⁊ cholerã nigrã purgat: valet cõtra hydropicos. radix similiter operatur: succus eius auribus distillatus dolorẽ aufert. Cataplasmatus cum farina ordei diuturna ⁊ phlegmatica apostemata soluit: ⁊ impositus cũ terebenthina apostema velociter vulnerat: Coctus cum aceto ⁊ frigide podagre cataplasmatus eam celeriter curat: ore ex eo loto ⁊ aceto dolorem dentiũ aufert: succus eius cum aceto mixtus scabiem morpheam ⁊ omnes maculas corporis mundificat. Mixtus in medicinis vomitum ⁊ egestionem: ⁊ menstrua prouocat. vnde fit multum ad hoc conueniens. Eius oleum frigida corpora calefacit: ⁊ valet cõtra impetiginem ⁊ totius faciei sordiciem. Sonitum aurium ⁊ grauitatem auditus amputat.

De ferro candenti ⁊ ferrugine.

Ferrum candens in aqua vel vino extinctum: vt D. dicit: optimum est diuturne solutioni ⁊ vulneribus intestinorum: apostemati splenis ⁊ stomachi mollicici. Galie. aqua in qua ferrum candens est extinctum data egrotanti iuuat. Sed ferrugo frigida est ⁊ sicca in tertio gradu: que in vino infusa

⁊ bibita stomachum confortat. Cum aliquo antidoto mixta valet molliciei stomachi: eiusqꝫ corruptioni: neruos enim cō fortat: emorroydas curat: plumbeum colorem aufert: qui est propter emorroydas. Sanguinis fluxum in mulieribus cō stringit: vt mulieres nō cōcipiāt prohibet. Cum aceto temperata ⁊ cocta humores ab auribus fluentes desiccat: sed tamen bibita grauitatem ⁊ dolorem stomachi generat ⁊ singultum. Que bibita cū ex agio semis magnetis lapidis temperati cum vino: si potui detur: mortem sine dubio generabit. Pessarium de ferrugine compositū fluxum sanguinis stringit: temperata cum aceto ⁊ super calidas pustulas imposita siue emorroydas iuuat. Cataplasmata calidam podagram refrigerat: vncta vel imposita super allopitiam capillos restaurat.

¶ De galanga.

Galanga cali. est ⁊ sic. in tertio gradu: stomachum phlegmaticum corroborat: inde digestiuam adiuuat: ventositatem dissoluit: colicam curat: renibus caliditatem ⁊ libidinem augmētat. Eo modo valet cinamomum.

¶ De galbano.

Galbanum calidum est in tertio gradu: siccū in secūdo. Si de eo pessarium aut fumigatio fiat menstrua prouocat: secūdinam ⁊ mortuum fetum expellit. Cataplasmatum cū nitro ⁊ aceto sordiciem pustularum mūdificat: tussim ⁊ anhelitum sedat: mixtum cum melle ⁊ figia equaliter ponderatis fit bonum electuariū humide tussi ⁊ raucitati que fit propter grossos humores ad pectus descendentes. mulieribus autem epilepticis ex eo fumigatis suffocatio matricis ⁊ humiditas epileptie sedatur. Eius autem suffumigium reptilia fugat. Epithimatum super corpora custodit ea a morsibus reptilium: super dentes dolentes impositum dolorem mitigat: cum vino forti pregnanti datum celeriter mortuum fetum excludit laboriosis et spasmatis cōuenit. Similiter oppoponacum et serapinum facit.

¶ De gentiana.

Gentiana calida est ⁊ sicca in tertio gradu: attenuat mūdificat ⁊ colorat: oppilationē epatis ⁊ splenis aperit. ʒ. ij. de ea temperatis cum melle ⁊ aqua calida potuiqꝫ datis aut cataplasmatis morsum serpentum curat: pessarizata menstrua prouocat: secūdinam ⁊ mortuum fetum expellit. Asarum equo pōdere idem operatur.

¶ De hermodactylis.

Hermodactyli cali. sunt ⁊ sic. in tertio gradu: dolorem arteticum ⁊ sciaticum ⁊ podagricum curant: cum sua enim proprietate grossorum et viscosorum humorum sunt dissolutiui: sed tamen molestissimi sunt: quia angustiam ⁊ dolorem stomachi generant.

¶ De indico.

Indicus frigidus est ⁊ siccus in tertio gradu: sanguinem stringit: vulnera mūdificat: apostema dissoluit calorem refrigerat.

¶ De leuistico.

Leuisticum calidum est ⁊ siccum in tertio gradu: cibum digerit: oppilationē epatis ex frigiditate humoris aperit: dolorem stomachi mitigat: vētositatem ⁊ inflationem rugitum ⁊ torsionem dissoluit: menstrua ⁊ vrinam prouocat.

¶ De mumia.

Mumia quidam dicunt esse aspaltum: quedam tamen species est que inuenitur in sepulcris mortuorum. Antiqui enim mortuos ex ea vngebant ne cito putrefierent: aut vermes producerent: cali. ⁊ sic. est in tertio gradu. valet contra fracturam ossium: frigiditatem neruorum: percussionem: fracturam etiam capitis ⁊ niteriorum membrorum: sanguinem de crepatura vel scissura: ⁊ in quocunqꝫ loco interiori fuerit: sedat si cum terra sigillata potetur: que si detur cum modico sambuceleon sternutatio prouocatur: capitis dolorem de frigido mitigat.

¶ De nigella.

Nigella calida est ⁊ sicca in tertio gradu: ventositatem ⁊ inflationem grossam stomachi ⁊ intestinorum dissoluit: superfluos hūores desiccat: cū mulsa temperata ⁊ potui data lapides renum ⁊ vesice frāgit: vrinam ⁊ menstrua prouocat: ⁊ est contra morpheam albam. Cataplasmata cum aceto fit contra scabiem ⁊ pustulas atqꝫ dura apostemata. Cocta in oleo valet reumaticis de grossis humoribus sternutatiōe prouocata ex ea: potata lumbricos ⁊ ascarides necat: febrem phlegmaticam aufert: trita ⁊ cum oleo lentiscino mixta ⁊ in auribus distillata frigidā ventositatem ⁊ oppilationem curat. Mixta cum sanguine tyri: aut hirūdinis imposita super impetiginem: scabiem: aut qualecūqꝫ apostema corporis optime curat. Sternutatio ex ea ꝓuocata valet epilepticis ⁊ paralyticis. Fumus etiā nigellarum reptilia fugat. Multa tamen quantitas ex eis potata mortem inducit.

¶ De oxifenitia.

Oxifenitia sunt dactyli indi: qui frigidi sunt et sicci in tertio gradu: purgant choleram rubeā ⁊ vitam: bullientem sanguinem ⁊ incēdentem refrigerant: acutas febres ⁊ cholericum vomitum arcent.

¶ De origano.

Origanum duplex est: domesticum et siluestre: vtrūqꝫ ca. est ⁊ sic. in tertio gradu: siluestre tamen calidius: vrinam ⁊ menstrua prouocat: ventositatem ⁊ rugitum stomachi ⁊ intestinorum expellit maxime si sint ex grossis humoribus vel cibis indigestis: lumbricos ⁊ ascarides occidit ⁊ expellit si eius apozima potetur. masticatum dolorem dentium mitigat: stomachum pectus ⁊ pulmonem de grossis humoribus mundat: cum ficubus siccis manducatum sudorem prouocat: corpore ex eius apozimate loto scabiem ⁊ ictericiam sanat. Rursus origanum visum propter phlegma obscuratū clarificat: succus eius cum lacte mulieris auribus instillatus dolorem mitigat.

¶ De oppoponaco.

Oppoponacum cali. est ⁊ sic. in tertio gradu: dolorē artericū sciaticū podagricū de grossa vētositate ⁊ viscoso phlegmate placat: cum vino potatum periodicas febres ⁊ diuturnas egritudines curat: fracturas lacertorum solidat: dolorem laterum torsionem tussim strāguriam ⁊ scabiem vesice extirpat: pessarizatum aut cum melle potatum eis qui ex aliqua cogitatione tremescūt subuenit: ⁊ in foramine dentis missum dolorem mitigat: menstrua prouocat: mortuum fetū expellit: ventositatem ⁊ duriciem vulue dissoluit. Collyrium ex eo factū visum acuit. Emplastrum ex eo ⁊ pice compositū morsum rabidi canis curat. Quo non inuento galbanum idem operatur.

¶ De pipere longo.

Piper longum calidum est in tertio gradu: humidum in secundo: ideoqꝫ sensum gustus cum velocitate non perforat sicut piper nigrum. sue enim humiditatis grossitudo prohibet suam caliditatem penetrare: ⁊ sic probatur esse humidum: si diuidatur cito corrodit seipsum. Similiter zinziber vt piper longum digestiuā inde confortat: ventositatem a stomacho ⁊ intestinis dissoluit: libidinem augmentat.

¶ De pice liquida.

Pix liquida calida est ⁊ sicca in tertio gradu: est contra venenum: de qua vnum codear cū melle acceptum valet vulneribus pectoris ⁊ pulmonis: tusses etiam diuturnas ⁊ anhelitus curat: Gargarizata apostemata vue et gutturis ⁊ suffocationem curat. Cum amygdaleon auribus distillata desiccat: humiditates ab eis fluentes cataplasmata cum salice super loca a reptilibus vulnerata cum cera equali pondere mixta sanat: impetiginem et vulnera et etiam ani duriciam soluit. Mixta cum melle putrida vulnera mundat ⁊ sanat: cum sulphure mixta valet contra farsum: ei enim resistit ne corpus perambulet. Pix sicca omnia supradicta operatur licet debilius: sepius tamen miscetur cum emplastris ⁊ vnguētis vulnerum.

¶ De polipodio.

P Olipodium calidum est in tertio gradu: siccum in secundo: choleram nigram et phlegma grossum purgat: cum crassa gallina coctum placat dolorem ylij qui est de plegmate viscoso: tribus. ʒ. de eo cum cassiafistula potatis prosunt leprosis et melancholicis.

¶ De policaria.

P Olicaria calida est in tertio gradu: sicca in secundo: aperitiua: attenuatiua: et stomachi confortatiua: appetitum excitat. Pulverizata et cum oxizaccara potata phlegma et cholerā nigrā purgat: mulieribus in eius apozimate sedentibus duriciem vulue: et calida apostemata dissoluit: cataplasmata interiores curat emoroydes: eius oleum calefacit et mollificat: et ora venarum aperit: vrinam et menstrua prouocat. Pessarizatum dura apostemata vulue dissoluit. Emoroydis ex eius oleo perunctis mox aperiuntur. Est etiam bonum neruis et lacertis vulneratis si lana superponatur.

¶ De sauina.

S Auina cali. est et sic. in tertio gradu: attenuat proinde vrinam et menstrua prouocat. D. Sauina assuefacta sanguinem mingere facit. Cataplasmata cutem ab omni sorditie mūdat. ʒ. x. sauine cum vj. butyri coctis ad conseruationem butyri missis: quia cū eis. ʒ. x. zuccare potui cū caliditate datis fit optima ꝑpter dolorē emoroydarū: pro qua possunt poni equaliter frondes cypressi: et alij dicunt casiam.

¶ De sandalis.

S Andali tribus modis sunt: albus: niger: citrinus: qui omnes frigidi sunt in tertio gradu: sicci in secūdo. Sa. calidis natura cōueniūt: defectū stomachum habentes et cardiacos iuuant: et ad omnes dolores qui nascuntur ex cholera rubea: et ad sanguinem qui est in stomacho. Temperati cum aqua rosarum modicoq̄ cāphore. et temporibus impositi dolorem capitis de calido mitigant. Cum albugine oui et aliquantulum scariole super tempora cataplasmati humoribus ad oculos fluentibus repugnant. Temperati cum succo solatri vel semperuiue: vel portulace calidam podagram refrigerant. Membra p̄terea defecta cōfortant: herisipilam curat.

¶ De spodio.

S Podium est q̄si cinis. quidam aūt dicūt esse cinerem radicis calami in india nascentis: alij autem manifestant esse cinerem ossis elephātis: qđ frigidum est et siccum in tertio gradu: vētrem et vomitum cholericum arcet: stomachum cōfortat: colorem epatis refrigerat: sincopim de choleris ad os stomachi fluentibus curat: putridas pustulas in ore pueri natas desiccat et sanat: si solū seu cum rodozaccara super eas ponatur. Cum calida potatum asperam vocem lenit: et foramini dentis immissum dolorem placat. D. pro spodio serapinum ponitur.

¶ De sansuco.

S Ansucus cali. est et sic. in tertio gradu: capitis dolorem et hemicraneam de phlegmate et cholera nigra curat: si caput ex eius apozimate lauetur: aut naribus applicetur: oppilationem et grossam ventositatem dissoluit: Eius apozima bibitum ꝓdest hydropicis: stranguriam ventrisq̄ dolorem habentibus. Cataplasmatum cum aceto morsus reptilium curat: et cum melle cataplasmatum nigredinem sub palpebris amputat. pessarizatum menstrua ꝓuocat: cum sambuceleon laborem aufert. Cōuenit epilepticis: auribus instillatus dolorem et sonitū placat.

¶ De staphisagria.

S Taphisagria calida est et sicca in tertio gradu: que cum mastice: aut olibano masticata multum phlegma de capite purgat: linguam ꝑpter phlegma grauatam attenuat vel alleuiat. Gargarizata caput de viscoso et grosso phlegmate mūdat. Cocta cum aceto dolorem dentium et gingiuarum putredinem curat. Sternutatio de ea et nigella cū aceto facta iuuat ictericos de oppilatione venarum: mixta cum auripigmento fit contra scabiem et pediculos: pro qua piretrum pot poni.

¶ De squinanto.

S Quinātum calidū est et sic. in tertio gradu: vrinam et menstrua prouocat: apostema in epate: aut in ore venarum existens dissoluit. Epar renes et vulnera mundificat: lapidem frāgit: sanguinis fluxum arcet: dolorem stomachi curat: apozima eius apostema vulue dissoluit: et hydropicis ꝓdest: radix eius stomachum confortat: appetitum auget.

¶ De semperuiua.

S Emperuiua fri. in tertio gradu: sic. in secundo: herisipilam refrigerat: et farsum: et pessimas pustulas exca. curat. Si cataplasmetur in collyrijs mixta calidā ophthalmiā et apostemata oculorum dissoluit: Cum oleo ro. mixta dolorem capitis de calore soluit: aut de cholerico fumo ad caput saliente curat: potui cum vino data: valet contra ascarides: pessarizata humores fluentes a vulua desiccat.

¶ De sanguine draconis.

S Anguis draconis est gūma de quibusdā arboribus in india et persia nascētibus: qui frigidus est et siccus in initio tertij gradus: loca gladijs et alijs incisa rebus solidat: et vulnera in interioribus existētia curat: et ventrem cōstipat. Halie. radices eius arboris viscera de grossis et viscosis hūoribus mūdant. Cum aceto tēperat⁹ morphea curat: et impetiginem superpositus: succus eius in collyrijs oculorū mixtus visum clarificat.

¶ De satirione.

S Atirion calidus est et sic. in tertio gradu: de quo duobus exagijs potatis libidinem auget: et coitus desideriū corroborat. Halie. et D. cōcordati sunt dicentes: satirionem esse paralyticis vtilissimū: et colla post tergū cōuersa habētibus: si cū vino bibatur vētositatem et gibbositatem curat.

¶ De thimo.

T Himum optimum est nature: et est calidum et siccum in tertio: cum sale tritum et cum aceto phlegma salsum purgat: eius apozima cū melle coctū anhelituosis de grosso phlegmate pectoris succurrit: mēstrua prouocat: secūdinam expellit: lumbricos occidit: oppilationem epatis aperit et interiorum membrorum.

¶ De turbith.

T Urbith est radix intus et extra equalis: que aliquando est albi et citrini coloris: et inuenitur in arabia et syria: arbor eius quasi ferula: que cali. est et sic. in tertio gradu: a quibusdā dicitur esse in secundo: phlegma atq̄ frigidos chimos et omnes viscosos humores purgat: proinde vtile est frigide podagre et dolori artetico: nocet tamen stomacho: et facit angustiam. oportet ergo vngi corpus cum oleo viola. aut amygdalino.

¶ De ysopo.

Y Sopum calidum est et siccū in tertio gradu: eius apozima cum ficubus siccis et melle et ruta coctum apostema pulmonis curat: et anhelitum ac diuturnam tussim et catarrum de capite ad gulam et pectus descendentem curat: lumbricos occidit. Eius apozima cū melle bibitum grossos humores purgat: cum ficubus siccis manducatum vētrem humectat: et cutem clarificat. Cum aceto coctū et ore loto dolorem dentium amputat. Auribus ex eo fumigatis dolorem mitigat: pro quo potest poni sansucus.

¶ De ypoquistidos.

y Poq̄stidos sunt rami in silua nascētes: quorum longitudo vnius palmi est: plures tamen sunt sub terra q̄ in superficie: qui in superficie terre sunt: longitudines trium vnciarum frondes habent paruas purpureum colorem habentes: quorum radix est rubea parumper nigredine perfusa: habet etiā asperitatem: que fri. est et sic. in tertio gradu: sanguinem de quocūq̄ loco fluat maxime mulierum constringit: valet diarrhis et dissintericis.

cataplasmati membra confortant: et putrida vulnera mundificant et desiccant. Succus eorum fortius operatur.

¶ De ypericon.

Ypericon calidum et frigidum in tertio gradu: vrinam et mēstrua prouocat. Epar venas et vesicā mundificat: femorum dolores curat: vulnera desiccat: venenum superat. Cataplasmatum vulneribus ea celeriter curat.

¶ De zinzibere.

Zinziber ca. est in tertio gradu: humi. in primo. Epar de frigido et humido oppilatum aperit: grossas stomachi et intestinorum ventositates dissoluit: ventrē humefacit. ʒ. duo ex eo cū calida accepte viscosos humores purgant.

¶ De zinzibere condito.

Zinziber conditum libidinē augmentat: stomachum calefacit: cibum digerit: superfluam stomachi humiditatem de piscibus et fructibus desiccat: pro quo piper album vel longum potest poni.

¶ De zedoaria.

Zedoaria calida est in tertio gradu: sicca in primo: est contra venenū et morsus reptiliū: inflatiuam et grossam ventositatē dissoluit: stomachū confortat: appetitū excitat: putredinem oris propter allia amputat: si post allia accipiat. Similiter etiā vini odorē ab ore aufert.

¶ De medicinis in quarto gradu repositis.

Oporteret nos priusq̄ de simplicibus medicinis: vel speciebus medicine disputare incipiamus: virtutē in quarto gradu existentē: disputare de antiquorum dictis qualiter ipsi de q̄rto gradu senserint: ne qđ in his predictis particulis diximus: artem medicine ingredientibus insufficiens videatur. Antiqui autem concordati sunt dicentes vnamquāq; rem calidam: frigidam: humidam vel siccam esse. Quorū quidē intentio ad comparationē tēperātie humane complexionis fuit. Humana eñ cōplexio ceteris animalibus tēperatior: est: et mediocritati propinquior. Intentio tñ medicorum est ad sanos custodiendos: ideoq; medicinā cōparauerūt hūanis corporib⁹. Quocirca cū inuenim⁹ aliqđ sensui gustus nullam faciēs passionē: sed si ex eo sensus delectetur vt in aqua tepida: intendimus intra quattuor qualitates esse: nulla eñ qualitas dominari cōspicitur: quare temperamentū id esse dicimus. Et si sensus ex eo pati conspiciatur absq; vllo nocumēto: cognoscimus illud a temperamento humane cōplexionis esse translatū in vna qualitate que ostenditur esse in mensura primi gradus. Si vō patitur gust⁹ ex illa re passionē ingerente: repugnatio appet: nocumentū tñ aut dolorē sensui nō attribuit: cognoscit a tēperamento humane complexionis duobus gradibus esse extra. Rursus si illius rei qualitas plus augmentetur: eāq; sensus pati nequiuerit: nisi cū magno dolore: aut nocumento: humane cōplexiōis temperiē tribus gradibus dignoscitur excessisse. Et si sensus super eam nullatenus preualuerit: sed etiam ab ea destruitur: aut cum magna separatione si fuerit ca. aut cum magna cōstrictione si fuerit frigida: credimus eam humane complexionis transiuisse temperantiā que cōsistit in quarto gradu. Et qm̄ sensualiter nequit comprehendi in quo res destructiua ascendere valeat: posuerūt antiqui in fine quartū gradum: q: post destructionē rei nullam formam inuenit ratio quā possint comprehēdere medici: tamē hos quattuor gradus in tribus partibus diuisere: principio: medio et fine.

¶ De argento viuo.

Argentū viuū calidissimū et humidissimū est in q̄rto gradu: ideoq; pediculos necat et omnia reptilia. Mixtum cum litargiro: aceto et oleo fit optimū vnguentū ad curandā scabiem et pustulas. Diascori. inquit: argentū viuum bibitum mortem infert: ad quodcūq; eñ membrū adierit: percutit et rodit illud: euadere tamen poterit qui hoc biberit lac bibendo caprinum plurimū et mouendo se. Et si in igne ponatur destruetur et fumum faciet qui pessimus est in omnib⁹ animalibus. In hominibus percutit sensus et motum voluntarium: vnde surditas paralysis et tremor: vel epilepsia aut mors sequitur. Cui fumo quisquis appropinquauerit mox mollificātur et deficiūt omnes nerui eius et lacerti. Omnia etiam membra que per motum voluntariū sunt composita: vnde pleriq; incidunt paralysim: tremorē: surditatē et animate actionis corruptionē: et habent pessimū colorem et putridum os: et cerebri siccitatem. In quo loco fumus argenti viui fuerit: reptilia aut fugiunt: aut moriuntur.

¶ De antimonio.

Antimoniū calidum est et siccum in quarto gradu: valet oculis si misceatur in collyrijs: q: neruos eorum confortat: et visum acuit: et superfluā carnem palpebrarū: et omne nocumentum ab eis aufert. Seniores eo vtentes habent incolumes oculos: q: omnem maculā curat: maxime si parū musci cum eo misceatur: vulnera oculorum sanat: sanguinis fluxum de naribus stringit.

¶ De alumine.

Alumen diuersis modis est: vniuersaliter tamen calidum est et siccum in quarto gradu: est stipticum: mundificatiuū: visum clarificat: superfluam carnem palpebrarū: aut alicui⁹ membri rodit: pessima vulnera sicut farsum desiccat: et inhibet ne totum corpus perambulet. Cum aceto et melle mixtū dentes infirmos confirmat: valet tumidis gingiuis: et sanguinem de ore fluentē stringit. Pustulas et scabiem sanat: si ex eo fricentur: aut ex aqua in qua infusum sit lauentur. Mixtum cum aceto et galla equali pondere valet ad cōstringendum farsum: ne sana loca perambulet.

¶ De anacardis.

Anacardi calidi sunt et sicci in quarto gradu: valēt lethargie et omnibus doloribus capitis de frigiditate et humiditate venientibus: memoriam custodiunt: molles neruos cōfortant. Soli autem accepti mortes vel lepram inferūt: oportet ergo vt cum alijs speciebus odoriferis eos demus.

¶ De allio.

Allium duplex est: domesticum et siluestre. Domesticū calidum est et siccum in medio quarti gradus: qđ nocet calidis natura: acutam eñ cholerā generat comburentē se: sed phlegmaticis prodest et eis qui parati sunt ad paralysim: sperma desiccat: oppilationē et grossam ventositatē dissoluit. vnde Hippo. allium solutionem facit et vrinam prouocat: visui tamen nocet: q: propter multam dissolutionem et desiccationē quā generat visus deficit: valet contra morsus reptilium: et omēs frigidos humores quasi tyriaca magna: vnde quidam dicunt illud tyriacam rusticorum. Diascorides: allium grossam soluit ventositatē: ventrem humectat: lumbricos et ascarides occidit: vrinam prouocat: morsum rabidi canis curat. Eis autem qui malam potauerunt aquam subuenit. Cataplasmatū lacertis grossos humores habentibus dissoluit eos: dolorem dentium de frigiditate mitigat: sitim propter phlegma in stomacho coadunatum amputat: scabiem morpheam impetiginem et pustulas in quocunq; loco sint curat: si ex eo fricentur. Cataplasmatū et menstrua et vrinam prouocat: et secundinā expellit: cum in eius apozimate sedet mulier. Siluestre allium virtutem habet sicut domesticum: calidius tamen est et siccius.

¶ De arsenico.

Arsenicum duobus modis est: citrinum siccū et rubeū: vtrumq; tamē calidū est et siccum in quarto gradu: rubeum tamen minoris est caliditatis: vnde Aristoteles in libro de lapidibus intitulato: q: oportet inquit arsenicū ad ignē vratur donec fiat albi coloris: et cum eo aliquantulum nitri misceatur: deinde si eri rubeo madefacto superponatur mutat es in albū colorē. Rursus inquit arsenicū cū serapino mixtū valet allopitie. Cum pice mixtum asperas vngulas lenit. Cum oleo mixtū pediculos necat. Cū oleo ro. mixtū pustulas et emorroydas ani sanat. Tritum et cum lacte mixtum mu-

scas occidit. Et si rubeū arsenicum teratur cum iusquiamo τ vnguantur ex eo ale vel pecten pilis euulsis nūquam pili renascentur in eis locis.

De celidonia.

Celidonia est radix intus et extra citrina τ perlucida: cuius sapor est amarus τ ponticus: que nascit in india. Quidam dicunt esse radicē calami indie: cuius natura calida est τ sicca in quarto gradu. Succus eius mūdat τ acuit visum: grossos hu. oculoꝝ desiccat. Cum vino bibita valet ycteritie de oppilatiōe epatis. Masticata dolorē dentium placat. Pro qua omnis celidonia poni potest.

De condisi.

Cōdisi ca. est τ sic. in quarto gradu: puluerizatū τ naribus insufflatū sternutationē prouocat: de quo etiam quantū opus potatum vomitū irritat: vrinā et mēstrua prouocat: grossum phlegma dissoluit τ purgat τ cho. ni. attenuat τ expellit. Cerebrum mūdificat: grossam capitis vētositatē dissoluit τ inde exiccat: fetū post quattuor meses mortuū eijcit si cū melle temperatū superponat vulue.

De calce.

Calx calida est τ sic. in quarto gradu: que mixta cū sepo τ oleo valet pustul. τ putridis apostematibus: vulnera τ omes incisiones solidat.

De euforbio.

Euforbiū ca. est et sic. in quarto gradu: attenuat et vrit. Ideoq; viscosum phlegma incidit et purgat in quocūq; loco corporis: tamē angustiā: siccitatē τ discoriationem generat. Ideo opus eius acumē mitigare cū bdellio: cinamo. spica: casia: assaro et similibus. Euforbiū cū melle collyrizatū valet cataractis oculorū: tēperatū cum oleo veteri aut amygdaleo: veterem allopitiā curat.

De ere vsto.

Es vstū ca. est et sic. in quarto gradu: vulnera mūdificat: tenebrositatē oculoꝝ clarificat: superfluā carnē vulneris destruit: pessimis vulneribus ne dilatent repugnat: sed lotū fit vtile humidis natura sicut eunuchis pueris τ mulieribus.

De flore eris.

Flos eris ca. et sic. in quarto gradu: carnē superfluā corrodit: visum clarificat: carnē natā in naribus: vel in ano incidit: sed cum vino mixtus τ tēperatus cū melle: et palato ex eo vncto putredinē palati excludit: sed loco eius ponit barba aaron: que de ere τ aceto cōponit: eiusdē eīm nature est cuius flos eris: plus tñ vrit et incēdit loca q̄ flos: pro ea tñ ponitur cum ex eo vnguentū propter vulnera c ponimus.

De iusquiamo.

Jusquiamū triplex est: nigrū: rubeū: albū. Albū conuenit medicine: a nigro cauendū est oīno: quia mortiferū est. albi. ʒ. ß. cum mellicrato bibita sanguinē vndecunq; fluit: stringit: somnū prestat: tussim sedat: dolorē dentiū impositū placat. Cataplasmatū calidū apostema τ tumores calidos refrigerat: et in collyrijs mixtū calidā ophthalmiā τ tumores τ calores oculorum sedat.

De nitro.

Nitrū duobus modis est. Vnū affertur de armenia. Alterū de arabia: nitrum tñ vniuersaliter est laxatiuū: colatiuum: τ mundificatiuū: calidū est τ siccū in q̄rto gradu: lauat etiā interiora corporis: maxime si cū aceto misceat: puluerizatum τ capillis aspersum eos subtiliat: stomacho tñ nocet: maxime neruositati: mixtū cum potione laxatiua eā adiuuat: et facit eam festinanter descendere de stomacho. Aristoteles dixit. illud phlegma mundificare viscosum si cum potiōe mixtum fuerit. Clysterizatū ventrē soluit. Cum quibusdā oleis temperatū corpus ante rigorē febris inunctū: febrē prohibet ne veniat: sudorē prouocat. Cū aceto gargarizatū sanguisugas a gula excludit. Cum oleo valet albedini oculoꝝ. Cum aceto auribus distillatū sonitū grauedinē et ventositatē aufert humores etiam ad eas currētes desiccat. Cum aceto potatum fit contra mortiferos fungos: et nocumentum ab eis factum curat: et mulieres de quarū vuluis putridi fluunt humores iuuat.

De nasturcio.

Nasturciū duplex est: album τ nigrū: vtrūq; calidum est τ siccum in quarto gradu: pectus τ pulmonē de viscoso phlegmate mūdat: de quo trite. ʒ. v. et cum calida potate ventrē soluit: et ventositatē intestinoꝝ: propter colicā passionē dissoluit. Assum τ propinatū ventrem et nimiā egestionē constipat: valet etiā in tenasmone: τ discoriatiōe intestinorū de frigiditate. Diasco. Nasturciū ascarides et lumbricos occidit: τ tumidū splenē dissoluit. Corizam et pustulas curat: de quo domibus fumigatis reptilia fugant: tritum et potui datum valet morphee: corpore quoq; ex eo lauato simili operat: temperatum cum aceto τ sic impositū mitigat dolorem.

De opio.

Opium frigidum est in quarto gradu: siccum in primo: de quo sumptū in modū vnius orobi stupefacit sensus ne possint sentire dolorē: prouocat somnū: valet etiā tussientibus et dissolutionē patientibus. Sumptū etiam prouocat somnū moderatū. Multa tamen ex eo quantitate accepta lumē naturalis caloris extinguitur: maxime quibus calor naturalis est defectus et accidentalis dominatur corporibus eorum: sicut ytericis: et insipientibus: his etenim mortiferū est. Sed si aliquantulū opij cum oleo rosato temperetur: et fronti et temporibus inūgatur: cholericos dolores capitis amputat. Mandragora eodem modo facit.

De piretro.

Piretrum calidū est τ siccum in quarto gradu: linguam vrit nimium: phlegma attrahit: ideoq; dētibus de frigiditate τ humiditate dolentibus valet: si calidū imponat dētibus: aut gargarizet mundificat etiā guttur: τ vuā de phlegmatica humiditate: τ linguā aggrauatā de phlegmatico humore alleuiat. Alexāder τ Stephanus testant piretrū tritū τ cū melle potatum epilepticis valere. Collo etiā suspēsum aut naribus applicatum subuenit infantibus epilepsiam habentibus Cum oleo mixtum τ dorso τ pectori inunctum ante rigoris accessionē eam venire prohibet: valet etiam paralyticis et neruorum mollicici totius corporis de frigido τ humido: toto corpore eo peruncto ei sudor prouocatur. Staphisagria pro eo potest poni.

De petroleo.

Petroleum est oleū cuiusdam lapidis cuius color est niger habēs fetorem τ horribilem odorem: calidū τ siccum in quarto gradu: proprietatem habet attrahendi ignem de lōginquis partibus: valet cataractis: τ pānis oculoꝝ: matricis suffocationē curat. Si naribus applicet aut ex eo fumiget aut vulue superponatur humores fluētes a vulua desiccat: habentes suspitionē epilepsie si ex eo fumigent mox eā patiuntur: potatū cū castoreo τ vino mēstrua prouocat: dolorē lateris placat. Cum aceto potatum sanguinem coagulatum vbiq; eliquat.

De pipere.

Piper est semen cuiusdā arboris in india nascentis que habet radices quasi costum: cuius fructus sunt quasi silique faseoli. τ dicitur piper longū quorū cōcauitas paruis granis sicut est miliū impletur: q̄ cum tēpus maturandi peruenerit fiunt eis quasi iuniperi: vel gingiue seminibus plene q̄ dicitur piper. Sed quotquot ex siliquis ante cōpletā maturationē ab arbore auferuntur fiunt albi coloris semina lenisq; superficiei τ vocatur piper album. Eorū aūt que maturant in arbore: fit color niger τ superficies aspera. vnde. D. piper nigrum calidius τ siccius est albo: τ propter hoc antiqui dederunt piper album ad confortandū τ parum calefaciendū: et nigrum ad incidendum et vrendum nimisq; calefaciendum: album enim calidum est in initio primi gradus siccum in fine quarti. Nigrū enim calidum est in medio quarti τ siccum in initio eiusdem: vtrumq; tamen in tussientibus epaticis stomatichis de frigiditate patientibus neruoꝝ dolorem placat: stomachum pulmonem τ pectus mundificat. Datum cum frondibus lauri torsionem ventris mitigat. Masticatū phlegma viscosum dissoluit: mixtū cū collyrijs valet obscuritati oculorum de phlegmate. Cū oleo tritum τ corporibus inunctum antefebriū rigorem eam proculdubio amputat.

De ruta.

Ruta duob9 modis est: sc3 domestica ⁊ siluestris. Siluestris calida est ⁊ sicca in quarto gradu. Domestica in tertio: vtraq3 grossum phlegma ⁊ ventositatē stomachi ⁊ intestinorum ⁊ inflationem ⁊ singultū dissoluit. Cu3 oximell. bibita sperma desiccat: ⁊ desideriū coitus mortificat. Est eñ cōueniens inferioribus intestinis: q: vētositatē ⁊ inflationē ab eis excludit. Cocta cū aceto eiusq3 apozimate sumpto oēm ventositatē ⁊ viscositatē phlegmaticā dissoluit. Cocta cum oleo ⁊ dysterizata melius operat eadē: q: si inuenerit lūbricos ⁊ ascarides occidit vel excludit. Cum vino cocta ⁊ pota valet hyposarce: mixta cū succo maratri ⁊ melle ⁊ collyrio ex ea cōposito valet obscuritati oculo⁊ et incipiētibus cataractis. Manducata vrinā ⁊ mēstrua ꝓuocat ⁊ morsus reptilium curat. Cataplasmata cum melle valet impetigini morphee ⁊ scabiei.

De sale.

Sal quattuor modis est: est eñ qđ fit in salina cōe: et est sal gēma: ⁊ est indicum: cuius color pertinet nigredini. est ⁊ aliud qđ dicit napticū. i. aqua coagulata fluxa de petroleo. Omne tñ sal ca. est ⁊ sic. in quarto gradu: sed non equaliter corpora custodit ⁊ putredinē ab eis mūdat. In auro etiā ruborem augmētat: ⁊ in argēto albedinē: grossos ⁊ duros humores eliquat ⁊ desiccat: cōdudit corpora: prohibet naturalem colorē ne dissoluat ⁊ corrūpatur: pessimis vulnerib9 impositu3 eis ne dilatent repugnat: mixtū cum oleo ⁊ mēbris pre labore fatigatis inunctū oēm dolorē ab eis aufert. Cataplasmatū cū ysopo ⁊ aceto ꝓhibet farsan ne sana loca perābulet: cum semine lini cataplasmatū morsus curat reptiliū. Sal gēma purgat phlegma suauiter: et est vtilius q̄ sal cōe. Indicum purgat phlegma ⁊ cho. ni. et diuersos putridosq3 hu. velociter facit a stomacho potionē descēdere. Napticum calidius et siccius est ceteris: mūdificat ⁊ dissoluit: corporis pruriginē amputat: superfluā carnē palpebraru3 corrodit.

De sulphure.

Sulphur calidū est ⁊ siccū in quarto gradu. Diasco. Sulphur calefacit et diuturnā tussim maturat et mitigat: saniē pectoris excludit. Cum aceto mixtū valet scabiei ⁊ impetigini et allopitie: arbore ex eo fumigata oīa poma ab ea decidunt. Et si rosa aut rubei pāni ex eo fumigent fiunt albi coloris. Mixtū cū melle ⁊ nitro scabiei valet ⁊ pustulis. Puluerizatum corporisq3 stratū sudorē egredi ꝓhibet: reuma et catarrū curat. Cum aqua ⁊ nitro mixtū calidā podagrā mitigat. Aristoteles dixit aquā sulphureā pustulis: scabiei: impetigini valere corporib9 inde lauatis. Morsus reptiliū ⁊ leonum ⁊ diuturnas febres melācholie atq3 dolorem vulue placat. Mulieres cōcipere nequeūtes ꝓpter humores accumulatos vulue excludit.

De semine papaueris.

Semē papaueris nigri frigidū est in initio q̄rti gradus: siccum in medio: bibitū constipationē gñat: naturalē calorē dissipat: eiusq3 lumē obscurat: ꝓinde nocet quib9 calor defectus est sicut ytericis insipientib9: quib9 humiditas cerebri desiccata est: naturalē eñ capit3 calorē desiccat: ⁊ sensus deffectat: atq3 aīalē interficit vtutē: vñ aliqñ ex eo modicā dam9 quātitatē cū vino sc3 eis q̄ solutionē patiunt: ⁊ mulierib9: de quarū vuluis multi manant humores: et illud nonnunq̄ in frontib9 cataplasmamus vigilias patiētib9.

De sinapi.

Sinapis ca. est ⁊ sic. in medio quarti gradus: humiditatē capitis ⁊ stomachi et grauitatē lingue et tumorem splenis dissoluit. Capiti cataplasmata lethargiā et alopitia3 curat: gargarizata ⁊ masticata phlegma capit3 ⁊ oīm instrumēto⁊ lingue excludit: narib9 applicata sternutationē ꝓuocat: epilepticos excitat et vētrē dissoluit: valet eñ dolori qui est de phlegmate ⁊ cho. ni. humores interi9 existētes extra ducit.

De tithimallis.

Tithimalli ca. sunt ⁊ sic. in quarto gradu: cho. ni. et phlegma grossum ⁊ viscosuum purgant et aquā citrinā hydropicorum: sunt tñ angustiosi: qm̄ multa quātitate accepta procuʼldubio mortē inferūt: debent ergo ꝯdiri cum rosis dragaganti mastice: cum melle potent.

De thutia.

Thutia fri. est et sic. in quarto gradu: superfluā carnē vulnerum desiccat et bonā carnē generat: humorib9 ad oculos fluentib9 repugnat. Mixta collyrijs curat vulnera: tumores ⁊ pustulas scissurā manuum constringit.

Hucusq3 compēdiosam disputationē simplicis medicine: et iuuamentum vniuscuiusq3 cuius nature sit: ostendimus: dehinc disputationē vniuscuiusq3 morbi: et que medicina simplex siue cōposita sit. Eorūq3 curationes deo annuente subscribemus.

Capitula libri tertij.

Incipit tertius liber.

De origine diete. Capitulum primum.

Omnis sapiētia: et oīs scientia: oīsq3 pietas ab ipso sunt: qui viuit in eternū: q creauit oīa simul: visibilia et inuisibilia: ⁊ qui formauit hoīem ad suā imaginē et similitudinē: ⁊ insprauit in faciē eius spiraculum vite: ipsum in paradiso constituit: cui salubrē dietā dedit: vt de oī ligno paradisi comederet: sed de ligno sciētie boni ⁊ mali nequaq̄ tētaret. Quā dietā si seruauisset ab aliq̄ egritudine nō lederet. Cui dictū est. In quacūq3 die comederis ex hoc morte morieris. At q: primus homo dietā omnipotētis salubrem suadente diabolo non seruauit: in mortifera egritudine per multa tempora iacendo permansit. Filiosq3 ipsius participes egritudinis genuit: quorum quidā in dei digito hominem de virgine nasciturum; dietamq3 omnipo-

tētis servare: vel servaturū dixerūt. Quidā in humano spū hāc egritudinē mortiferā nō aperte cognoscētes: a qua omnes corporis egritudines intrinsecas: ⁊ extrinsecas pcedentes: eas nōnullis medicaminibus curare tentātes naturas rerū: virtutes simpliciū: quantitatē graduū vtilitates spēɿū ignorantes: per tēpus ⁊ tēpora inutilia medicamina cōposuerūt. Quidā ecōtra suprascripta rationabiliter diuino auxilio cognoscētes: egritudines alias extrinsecas: alias intrinsecas: ⁊ extrinsecas ⁊ intrinsecas esse dixerunt. Egritudines igiṫ q̄dā sola dieta: quedā simplici: quedā cōposita: quedam diuino medicamine curanṫ. vñ Galienus. Hemitriteus inquit magis diuinis ꝙ̄ humanis medicaminibus curatur.

⁋ Cum omnis egritudo mēbro vni corporis accidat: ⁊ non omnibꝰ: febris aūt ecōtrario: qm̄ corpus p eam intꝰ ⁊ extra patiṫ: ⁊ nocet spiritibꝰ ⁊ virtutibꝰ ⁊ actionibꝰ naturalibus omnibꝰ: opereprecīū est vt de curis febriū disputemꝰ. Sed q: operatio medicine tribus modis cōstat: dieta: pharmacia ⁊ chirurgia: ⁊ dieta omniū medicinarum pars sit dignior: merito ab ipsa est incipiēdū. vñ Galenꝰ. Sanaui multos nefreticos paralyticos: fere etiā epilepticos nemō ⁊ diuersis morbis apparatos sola dieta. Dieta ergo duobꝰ modis est necessaria. Uno in sanitate custodiēda: cuiꝰ tēpꝰ ⁊ ordinem ⁊ qualitatē: ⁊ quātitatē: ⁊ numerū in suo loco diximꝰ: cū de custodia sanitatis disputauimꝰ. Secūdo in infirmitatibꝰ curandis ⁊ maxime febribus est necessaria: de qua in cōpetentibus locis disputaturi sumꝰ. Si quis questioneṫ qd differat inter cibū ⁊ medicinā: ita respondendū est: medicina per qualitatē calefacit ⁊ refrigerat corpus: cibus vero crescit ⁊ augmentat corpus propter cōmunitatē quā cum eo habet. Febres itaq̃ aliqñ dieta: aliqñ pharmacia: qñq̃ chirurgia curantur. Sed cum oīm rerū conditor ⁊ cognitor: in cuiꝰ iurisditione oīa sunt posita: omes dies seculi per septēnarium numerū distinguere voluisset: qui in septimo in hoīem adā spm̄ veritatꝭ diffudit: q̇ solē ⁊ lunā ⁊ stellas in ānoꝝ ⁊ mēsiū vtilitatē: vt ex elemētis subsistētia corpa h̾ magis ⁊ minus essent diuersa ꝯstituit. Quoꝝ varietate egritudines quedā in .vij. quedā in .xiiij. quedā in .xxj. terminanṫ: quorum ambiguitates aliquas in libris supioribꝰ enucleauimus: de qua in vltimo capitulo decime particule theorice disputauimꝰ.

⁋ Quod dictū est in creticorū numero: illud idē in dieta et in dādis medicinis ⁊ pharmacijs ⁊ medicinarū opationibꝰ obliuioni ne tradas. Numero itaq̃ cōputato vniuscuiusq̃ scʒ dantis ⁊ accipiētis: et lune ⁊ planetarū per septēnarium numerū creticorū sapientiā dietarū omniū egritudinū scientiam in arcana tui cordis deo annuente firmiter pualebunt.

⁋ De dietis omniū egritudinū. Cap. ij.

Egritudines itaq̃ quedā vniuersales: ⁊ quedam particulares dicunṫ. Uniuersaliū quedā ꝯtinue: ⁊ quedā interpolate. Particulariū quedā intrinsecus consistūt: quedā v̇o extrinsecus apparent: de quibus oībus satis in theorica disputauimꝰ. Similiter ⁊ dieta tribus modis fit: alia subtilis: alia grossa: quedā v̇o mediocris. Subtilis bonū ⁊ malū nutrimentum prestat corpori. Grossa cōuenit laborātibus ⁊ calidū stomachum habētibus. In infirmitate curāda nullo modo est necessaria: nisi infirmus vsus fuerit ea. Mediocris tēperate cōplexioni est vtilis. Gal. in lib. subtilis voluminis. Cum hmōi inquit ⁊ sana corpora conseruaui: ⁊ infirmitates multas et diuersas curaui: vt nō alie essent in corpore (als necessarie) medicine. Oīs itaq̃ cibꝰ ī corpe recepꝰ: aut mutat corpus: aut mutaṫ a corpore. Qui corpꝰ mutat aut actualiter aut potestatiue. Opʒ ergo medicū naturas ⁊ qualitates diuersas noscere ciborū et potuū. Decet etiā omniū egritudinū suarumq̃ causarū accidentiū habere noticiam. Congruit em̄ ei quibus medicaminibꝰ vel simplicibꝰ vel cōpositis oēs egritudines curenṫ. Sed de his oībus satis in theorica disputauimus: nunc de curis omniū egritudinū disputemus.

⁋ De simplicibus medicinis ⁊ compositis. Ca. iij.

Dicimus ergo ꝙ scientia simpliciū medicinarū nō solū ad infirmitates curādas: verūetiā ad cōponēdas medicinas est prelibāda. Harū quedā humores de ore extrahūt vt piretrū: lapatiū: staphisagria: capparus: ficus mature: laudanū: mel: papauer: absinthiū: origanū: raphanū: vua sine semine: sinapis: helleborum albuʒ: elacteriū: thimū: onfacios: anisum: cocognidiū: alphita: rubea: balsamū: amenone sicca: fex vsta.

⁋ De purgatiua per nares.

⁋ Quedā per nares humores educūt vt elacteriū: blete: succus ciclaminis: cortices de radicibus: mel: rapsia: cocognidium: amenone: elleborū albū: onfaciō: brassica: folia olerum molliū.

⁋ De purgatione per oculos.

⁋ Quedā v̇o de oculis producūt vt mel: ysopū: oleū vetus: axūgia galline: anatis: oleuʒ nardinū: nardus: casia: costū: opiū: serapinū: daucū: apiū: malagranata: psiliū: elleborū albū: anetū: ruta: castoreū: lithos: emathites: anserinus adeps fel: smirma: calcethos: sulphur: stipterea nisica: ossa sepie: cortex libani: thꝰ armoniacū: squilla.

⁋ De purgatōe p aures.

⁋ Sunt et alia que per aures educūt humores vt fel taurinum: piper: fel leonis: ciclamen: blete succus: capparis radices: cocognidiū: bdelliū: casia: galbanū: elleboꝝ albū: olfaction: argilla.

⁋ De purgatione per vrinam.

⁋ Que vrinā mouent multa sunt ⁊ diuersa: de quibus supra diximus in precedēti particula. Orobū em̄ amplius deducit sanguinē per vrinā. Capucion vel catapucia choleram per vrinā educit. Si quis eam coctā cum vino ⁊ oximelle et mulsa bibat: euacuat ⁊ bene purgat.

⁋ De purgatione splenis.

⁋ Similiter sunt quedā que per vrinā de splene educunt vt titimalli semen: careos: gerti: ciminū: thimū: agni radix: capparis radix: scolopendrie succus: dragūtea: aristol. lon. origani radix: ⁊ pulegij: coloq̇ntida agrestis: brionia: ciclamē: portulaca: scorpio marinus ⁊ suffocatus in vino: ipsumq̃ vinum potatū.

⁋ De purgatione epatis.

⁋ Que epar purgāt per vrinā sunt hec: agni sperma: folia dauci: maratri: balsa. capinō: anisum: dactyloꝝ ossa: lauri folia: absinthiū: smirma: anagall: menta: squinātū: apiū: siler: iringi radix: epithimi decoctio: assari.

⁋ De purgatione renum.

⁋ Sunt ⁊ q̄ renes purgāt vt apij semē: piper: pastinaca: piretrum: portus: daucū creticū: peonie radix: ossa sepie: cicer albū: semen melonis ⁊ cucumeris et alia multa.

⁋ De purgatione pectoris et pulmonis.

⁋ Sunt autē que de thorace humores educunt vt castoreū sup carbones fumigatū si trahaṫ intrīsecus: coctū iuuat pulmonem ⁊ cerebrū: existēte frigida ⁊ hu. distēperantia: spica nardi p electuario data desiccat reumata capitis ⁊ thoracꝭ silphiū: et quedā alia.

⁋ De rarificātibus corpus.

⁋ Sūt et q̄ rarificant corpus vt camomilla: muscus: costuʒ: libanū: cucumeris agrestis radix: nitrū: oleū vetꝰ: abrotanū vstum.

⁋ De codensantibus vsum.

⁋ Sunt ⁊ que condēsant cutē vt oīa frigida sicut tribuli: psilium: portulaca ⁊ similia.

⁋ De vlcerantibꝰ cutem.

⁋ Sunt ⁊ q̄ vulnerāt cutē vt cātarides: fex aceti vsti: armenone: q̄ habēt flores vt palma: alliū: cinis ficulnee vste. calcucemenon: stipterea: serici teste vste: capita sardinarū vstarū: auripigmentū: sinapis: calx viua non extincta.

⁋ De cicatrizantibus.

⁋ Que cicatrizant hec sunt: simphitū: spodiū: spletar vstuʒ: et his similia.

⁋ De egritudinibus exterioribus partibus corporis contingentibus ⁊ earum curis.

⁋ In exterioribus corpis partibꝰ quedā egritudines inueniunṫ que simplicibꝰ medicaminibꝰ curanṫ: quedā v̇o compositis. Simplici quoq̃ medicina lētigines curanṫ si ex leporino sanguine vnganṫ. Fistule ⁊ cācri cinere de capite canis superapposito mirabiliter curanṫ. Pānus quoq̃ oculorum succo papaueris nigri in oculis misso subtilis fit pannus: et perfectissime curaṫ. Ictus scorpionis stercore gallisupposito sanaṫ. Similiter ⁊ de interioribꝰ passionibꝰ membrorum dicimꝰ. vnde Ga. si peonia collo pueri suspēdaṫ ab epilepsia liberaṫ. Amplius corallū in collo mulieris ligaui ⁊ ori stomachi dolētis profuit. Cinabriū q̄ cum vino potatū mulierem a fluxu sanguinis liberat. Magnetes: radix silicis: terebenthina: radices cāne: diptamum: hec omnia ferrum: spinam: lignum: si in corpore fixa fuerint: sua virtute

attrahunt siue simplicia siue cōposita superponanẜ. At qm̄ curā oīm egritudinum ex simplici medicina impossibile est fieri: necesse est vt de cōpositis medicinis disputemus.

De compositis medicinis.

Cōpositarū quedā acutas febres extinguūt vt sirupus de ribes: electuariū psiliticū: sirup⁹ nenufarinus: rosaceus viol. ꝛ his similia. Quedā interpolatas febres extīguūt: vt muza: rubea: enea: adrianū ꝛ hmōi. Quedā venenatos liberant vt tyriaca: metridatū: ꝛ de simplicibus vt alliū: pimpinella. Queda vō paralyticos adiuuāt vt opopira: esdra: selithe: ꝛ de simplicib⁹: castoreū: costū: et alia multa. Quedā cephalangicos: epilepticos: apopleticos: scotomaticos adiuuāt vt selite: sorytra: sethenite: hieralogodiū arabicū: theodoricon: eupergisticon: ꝛ qdā alia. Quedā vō spiritualiū mēbrorum passiones auferūt vt diaprassiū: dialacca: leticia galieni: diacucurma: ellemiferās ꝛ his similia. Sūt ꝛ alie que passiōes cibatiuorū membroꝝ excludūt vt diafinileon: diarodon: omorusia: trifera saracenica: triasandali: diacostuꝫ: antidotum scorpionis: erithe ꝛ multa alia. Sunt ꝛ q̄ passiōes genitaliū extirpāt: vt sethenite: diamarte ꝛ similia. Que artheticos ꝛ sciaticos curāt: hec sunt vt bndicta: hieralogodiō: oleū petroleū: et de simplicib⁹ vt ciconie stercus: et si p.xxx. annos passio fuerit tapsus barbascus stricta folia habēs: et multa alia.

De simplicib⁹ medicinis oculoꝝ. Cap.iiij.

Culi em̄ q: in excellētiori atq̄ digniori parte nostri corporis sunt positi: necesse est vt de eorū curis simplicib⁹ ꝛ cōpositis disseramus: incipiendū a simplicib⁹. Assa calidior est ceteris gūmis: incēdit ꝛ dissoluit. Serapinū calidū ꝛ subtile mūdificat ꝛ extenuat maculas oculoꝝ: valet cataractis oculoꝝ ꝛ obscuritatibus q̄ fiunt ex turbiditate. Euforbiū subtile ꝛ incensiuum. Myrrha ca. ꝛ sic. est in secūdo gradu. Opiū fri. ꝛ sic. in quarto gradu. Gūma fri. ꝛ sic. oppilatiua. Dragagantum similr. Sarcocola desiccat ꝛ solidat sine nocumēto. Armoniacum apostema oculoꝝ mollificat ꝛ dissoluit. Galbanū valet vt serapinū. Thus ꝛ opoponacū similiter. Hec de gūmis sufficiant.

De succis.

Succ⁹ ypoqstidos cōfortat ꝛ refrigerat. Acatia similiter. Mādragora refrigerat ꝛ dolorē placat. Maratrū valet cataractis ꝛ maculas oculoꝝ mundificat. Frūgintū tumorem oculoꝝ dissoluit. Camomilla dissoluit. Altea vulnera solidat ꝛ maculas mūdificat. Amidū oppilat ꝛ refrigerat. Oculi litij calidi in scdo gradu tēperatius in humiditate qddā stipticitatis habēt: vñ mūdificāt ꝛ attenuāt grossitatē sup pupillā oculoꝝ nascētē. Hec de succis dicta sufficiāt.

De florib⁹

Rosa refrigerat ꝛ dissoluit. Memite similiter. Balaustia desiccat ꝛ cōfortat. Flos papaueris siluestris valet excoriationi oculoꝝ. Crocus tumorē oculoꝝ dissoluit ꝛ sanguinē aufert. Hec de floribus dicta sufficiant.

De folijs.

Foliū apostema oculoꝝ dissoluit. Assarū dissoluit ꝛ carnē minuit. Laurū in vino coctū dolorē ꝛ tumorē oculoꝝ dissoluit potenter. Betonica pcussos oculos curat. Hec oīa folia et frondes sunt.

De lignis.

Macis ꝛ spica attenuāt ꝛ dissoluunt. Cinamomū mūdificat. Lignū ebeni valet cataract oculoꝝ: ꝛ rubore (alibi arbore) oculoꝝ mūdificat. Sādali cū albugine oui ꝛ sarcocola tēperati in temporib⁹ positi humoribus ad oculos fluētib⁹ repugnāt. Ista de virtutibus lignoꝝ sufficiāt.

De seminibus.

Ozimi semē tritū ꝛ in oculis missum pānū aufert. Ciminum puluerizatū ꝛ mixtum cū albugine oui: ad pruritum et mordicationē oculoꝝ certa salus est. Sclaree semen pānum oculorum tollit. Semen lapule vel succus eiusdē q̄ nō potest euelli de pannis nisi cum pilis pannorum: et eius semen est quasi grossi pediculi. expressus et in oculis missus vngulas et pannos oculorum tollit. Galla repugnat humoribus ad oculos fluentibus. Piper longum prodest eis qui ab hora nona incipiunt nihil videre. Hec de seminibus sufficiant.

De metallis.

Emathites desiccat ꝛ valet asperitati palpebrarum: carnem superfluam mundificat. Arsenicū rodit ꝛ incendit. Es vstum vulnera solidat. Calcantum constringit ꝛ desiccat et calefacit. Eris erugo carnem minuit ꝛ attenuat. Jar⁹ multum rodit. Cerusa desiccat ꝛ infrigidat. Plūbum desiccat. Ferrugo desiccat ꝛ constringit valetq̄ contra pustulas spumosas. Cathimia cōstringit ꝛ desiccat ꝛ mundificat: q̄ incensa et lota agit vt superiora sine punctione: iuuat etiam oculorum vulnera quia ea desiccat maxime si sint humida. Antimonium stringit ꝛ desiccat. Scoria eris grossitiē palpebrarum dissoluit. De virtutibus metallorum hec dicta sufficiāt.

De naturis ꝛ speciebus salis.

Sal mūdificat ꝛ desiccat. Similr sal armoniacum. Nitrū colatiuū ꝛ mundificatiuū valet albedini oculorum. Spuma maris vulnera oculorum mundificat. Sal napticum calidi⁹ ꝛ siccius ceteris mundificat dissoluit ꝛ superfluam carnem palpebrarum corrodit. De natura salis hec sufficiant.

De petris ꝛ terris.

Tutia desiccat ꝛ infrigidat sine dolore: maxime si lota est valet etiam vulneribus ꝛ pustulis: ꝛ lachrymis oculorum. Petra molendini soluit grossam lippitudinem oculorum si in collyrio mittaẜ. Cācer marin⁹ hūiditatē oculoꝝ dissoluit vel desiccat. ꝛ coꝝ maculas mūdificat visuꝫ curat ꝛ clarificat. Dragantū. i. vitreolum extremitates oculoꝝ mundificat: et palpebrarum putrida corrodit vulnera. De naturis petraꝝ et terrarum hec dicta sufficiant

De medicinis sumptis ab animalibus et auibus.

Anguis colūbinus ꝛ turturis petiā sanguinis ꝛ ipsum sanguinem oculorum tollit. Stercus colūbarum omnē tumorē oculorum aufert. Fel perdicis maculas oculorum tollit. Omnes felliculi et maxime auium de rapina viuentium sunt calidi ꝛ sicci ꝛ attenuatiui: sed perdicis ꝛ vulturis vtiliores: quia maculas triginta ānorū extirpāt. Albugo oui cōfortat et oppilat. Lac mūdat ꝛ lauat. Castoreū ca. ꝛ siccū maturat ꝛ incidit. Stercus muris grossitudinem palpebraruꝫ potētissime tollit. Stercus lacertarum alborem oculorū potētissime soluit. Cornu cerui oculos clarificat ꝛ materiam ad eos fluere prohibet. Musca ordeolos curat. Vngula asini incēsa ꝛ in subtilissimum puluerē redacta oculorū maculas tollit. Herba que vocatur pes columbinus super frōtē cataplasmata lachrymas oculorum stringit. Vrina puerorū oculos clarificat. Sericum mundificatiuum ꝛ colatiuum est.

De medicinis compositis oculorum. Cap.v.

Ognitis virtutibus simplicium ad curas oculoꝝ pertinētium: de compositis medicinis sermo habeatur.

Ompositā medicina est multimoda: vt collyria emplastra fumigia vnguenta: de quibus omnib⁹ in suis locis dicemus. Sed quia in medicinis oculorum sunt sepe metallica: quia oculi acutissimū sensum habēt: cum eorū medicinis humida viscosa misceanẜ vt metallina confirment: ꝛ quātū conuenit immisceriq̄ debeat: leniscq̄ fiat ne aliquā asperitatē faciat. Qd facit fenugrecum: lac albugo oui: gūmi dragagantū ꝛ similia. Passiones aurium: narium aliorumq̄ membrorum magis compositis medicinis q̄ simplicibus curantur: de quibus in sequētibus practice particulis disputabim⁹. In hac particula .xxiiij. continens capitula: de febribus et apostematibus sequitur disputatio futura.

De his que dominātur medicine.

Vattuor sunt que dominantur medicine. i. materia: forma: artifex ꝛ perfectio. Materia medicine sunt humana corpa ei videlicet subiecta. Forma medicine: temperamētum est complexionis corporis sueq̄ compositionis perfectio Artifex est cibus ꝛ medicina cum eis operata. Perfectio em̄ est regimētū sanitatē custodiēs: ꝛ infirmitatē ad sanitatē pducēs. Oīs questio dꝫ esse rōnioni opposita: ꝛ sm̄ nūerū qōnis debet fieri nūerus responsionis: vnde Aristoteles Inuestigatio inquit rerum cum equali fit numero. Sed q: hec sophistica est disputatio: de his hec dicta sufficiant.

De cura febris ephimere q̄ fit propter calorem solis. Capitulum.vj.

Febris itaq; ephimera q̄ fit ꝑpter cal. solis differt ab illa q̄ fit ꝑpter calore estiui aeris: q: illa que est de calore solis maiorē capitis infert calorē q̄ toti corpori. Illa vō q̄ fit ꝑpter estiuum calorē aeris plus calefacit corp⁹ q̄ caput. vnde huius febris vtilior hec est cura: vt aerē q̄ subtilis est: ⁊ cibū infrigidem⁹ ⁊ humefaciamus ⁊ in pauimēto dom⁹ sternamus flores refrigerātes ⁊ frōdes calidosq; fumos extinguētes sicut violā rosam nenufar frōdes psilij semperuiuā: salicis frōdes: vel frondes basilicō. hec oīa semp sunt cū aqua frigida vel rosata infundēda. Et licet basilicō sit calidū in tertio gradu tñ proprietatē habet inducēdi frigiditatē aque p nares. Sed oportet nos patientū nares sepe humectare cum oleo viol. ⁊ nenufarino in aceto mixtis ⁊ similib⁹. Vngenda sunt tempora de sandalis cāphora ⁊ aqua ro. si nō habēt reuma. Et si habuerint reuma cauēdi sunt ab aceto ⁊ cāphora. Ad nares eorū apponam⁹ fumū aque calide vbi cocta sint viola ⁊ camomilla: caueāt ab omnib⁹ olei inunctionib⁹. Et si nō habuerint capita de humor fumositate plena. neq; reumate bonū est vt capita eoꝝ rorem⁹ post declinationē febris aqua in q̄ decocta sint viola ⁊ camomilla: q: si capita eoꝝ plenitudinē habuerint abstineāt se ab hac aq̄ ⁊ solūmodo fumū eius odorēt. Succū vtriusq; gñis malorū granatoꝝ accipiāt. Comedāt melones palestinos: vuas hyemales: medullam tritici ⁊ cucumeris: oīa cū niue refrigerata si niue fuerint assueti. Vinū bibāt mixtū cum siru. malo. ḡgra. ⁊ viol. Si egestio eoꝝ fuerit sicca humectāda erit cū sirupo viol. vel de prunis ⁊ oxifenicia facto ⁊ his similib⁹. Post febris declinationē bonū est si balneētur in tēperato balneo aerē ⁊ aquā habēte tēperata. Et adducēt in initio prādij medullas citruli et cucumeris cū zuccaro: ⁊ micā panis in aqua lotā. Mūdificato autē stomacho de humoꝝ copia ⁊ febris fumositate expulsa: demus pullos gallinaceos pdices coctas cū iure condito de succo maligra. et aceto vuarum agrestium ⁊ cum ramis portulace: et similibus.

De cura feb. ephimere ꝑpter aeris frigiditatē. Ca. vij.

Patiētes ephimerā ꝑpter aeris frigiditatē oportet eos ante oīa cauere a balneis priusq; morbi fiat digestio et violētia febris sit declinata. Cūq; morbū videris digestum esse ⁊ febrē declinatā: mittendi sunt pedes eoꝝ vsq; ad genua in aquā calidā in qua cocta sint camomilla: sansucus: ysopū: sisimbriū: abrotanū: ⁊ silia. Inclinent̄ sup fumū ei⁹: deīde balneū tēperatū ingrediant̄ ⁊ fricent̄ ibi: vt pori eoꝝ sint aperti: ⁊ calor q̄ ad corporis interiora coadunat⁹ fuerat dispertitus fit ⁊ dilatat⁹: quedā pars etiā eius fit ad exteriora corporis egressa: lauabim⁹ capita eoꝝ cū aqua calida in qua cocta sunt camomilla: anetū: ⁊ misceant̄ in aq̄ q̄dā olea virtutē dissolutiuā habētia: vt sūt camomileō: yreleō: anetileō: ⁊ cauēdi sunt ab epithimatib⁹: nisi cum omnis sudor fuerit egressus: ne cū epithimatū pori claudant̄ ⁊ materia quā necesse est cū sudore exire nō possit exire: sʒ pmanēs ī iterioꝛib⁹ corpis maximū generet nocumētū: ⁊ ducāt patientē ad magnā molestiā pditionis. Caueāt ne diu in solio morentur: q: aqua licet sit humectatiua magis ceteris reb⁹: ei⁹ tñ caliditas pforat corp⁹ vsq; ad interiora: vñ fumi cū sunt in corpe existētes calefiūt: repugnat eis grossities aque: ⁊ ideo melius est si ī aere morent̄ q̄ in solio: q: soliū īplet poros ⁊ claudit eos cū humiditate aque. Aer vō balnei poros aperit ⁊ fumositatē corporis dissoluit. Idcirco exercitia sunt istis cōuenientia: q: exercitia tēperata dissoluunt et rarificant corpus sunt ⁊ via q̄ fumi eoꝝ trāseūt. Oportet illos accipe subtiles cibos ⁊ laudabilē chimū generātes: ⁊ nullā eis frigidationē faciētes: sicut sunt hedulina caro ⁊ ānualis agnus ⁊ similia. Et q: ſm nostrā intentionē opꝫ eorū corpora nō humectari cū artificio īueniēti: ⁊ iura sint cōdita cū albumine oui paucis cepis et modico cimino carni cinamomo ⁊ similib⁹: abstineant se a grossis cibis ⁊ viscosis: potēt vinū cū aq̄ cali. multū: multis operiant̄ indumētis: ⁊ iuxta eoꝝ lat⁹ apponātur carbones ignis vt repugnēt aeris frigiditati. Narib⁹ odorifera applicent̄ q̄ tēperate sint calefacientia sicut sunt sansucus: yreos: sisimbriū: ⁊ de fructibus sicut sunt citruli ⁊ similia. Quicunq; eorum reuma habuerint: caueant sibi a balneo nisi morbo cessante.

De cura ephimere ꝑpter balneū. Cap. viij.

Si ephimera sit ꝑpter balneū aque stiptice sicut vitree sulphuree aluminose: etsi cutē habeāt siccioꝛē ⁊ magis oppilatā q̄ superiores: tñ eius feb. curatio similis est superiori. Oportet eñ sicut dixim⁹ ne balneent̄ nisi febre declināte: sʒ postq̄ declinata fuerit deponāt pedes eoꝝ vsq; ad genua in aq̄ quā dixim⁹: deinde in tēperato balneo balneent̄. Cauendi sunt ab omni olei inunctiōe: bonū est si aliquātulū exercitijs vtant̄. Cibos leues accipiāt q̄ sint faciles ad digerēdū ⁊ bonū generēt chimū: ⁊ aliquātulū frigiditati pertineant: vt valeant fumoꝝ ad interiora coadunatorū acumen extinguere. Vinū non bibant nisi corporis plenitudine careant: et cum omnis fumositas a corpore fuerit expulsa.

De cura fe. ephimere ꝑpter cibos ⁊ potus. Cap. ix.

Oportet patientes ephimerā ꝑpter cibos ⁊ potus calidū epar in sitio curari cū oxizaccara ⁊ succo maligra. cū aqua ro. ⁊ camphora ⁊ cibos accipiāt. s. portulacā atriplicē scariolam pullos gallinas cucurbitā ⁊ similia. Cataplasmemus epar: stomacho tñ cibis inanito: de sandalis: rosis: farina ordei: aqua ro. camphora ⁊ similib⁹. Comedāt melones palestinos malagranata: citrini pomi medullā coctana mespila vuas muzas ⁊ silia.

De cura ephimere propter ieiuniū Cap. x.

In statu ephimere q̄ fit propter ieiuniū nullum cibū opꝫ dari: sed succū accipiāt malo. ḡgra. ⁊ vuarū hyemaliū succū sorbeāt. Et si hec eis nō sufficiāt ⁊ fames eos pcutiat: dādus erit succ⁹ mice panis cū zuccara lote. Declināte itaq; febre si viderim⁹ succū esse digestū: dabim⁹ ptisanam calidam ⁊ expectabimus quousq; sit digesta: deinde mittem⁹ eos in balneū: ⁊ cū corpus calefieri incipiet ⁊ sudorem emittet omnino vngēdus erit oleo viol. vt claudēs poros repugnet humiditati corporis ne extrinsecus exeat: deinde dietentur leuibus cibis ⁊ subtilibus ⁊ ad digerendum facilibus atq; sanguinem tenuem generantibus.

De cura febris ephimere propter laborē. Cap. xj.

Si ephimera sit propter laborem sicut equitare laborare ambulare opꝫ ingeniari vt reqescant. Deinde oleo viol. vel nenufarino vnguant̄. Et si labor modicus extiterit fricent̄ corpora eorum multū: si autē multus fricāda sunt parꝫ: postea in tēperato balneo sepe lauētur: neq; vllā morā in eo faciant ne substātialis humiditas eorū cōsumat̄ ⁊ in ethicā incidant. In soliū descendāt vt corpora eoꝝ humefiāt: exeuntes aūt soliū cū oleo viol. vel nenufarino vnguant̄ vt clausis eorum poris humiditas accidētaliter acq̄sita intus in corpe eorum permaneat. Caueāt coitū ne corpora eoꝝ deficcent̄. accipiāt starnas: pdices: pullos: gallinas: hedulos annuales agnos pisces laudabiles digestioni obediētes. Potēt vinū subtile ⁊ multū mixtū quod mēbra eorū humectet. Vinū enim corporis penetratiuū est: quo eunte aqua cum eo dirigit̄ ⁊ mēbra humefacit. De fructibus comedāt malagranata: vuas: pruna: mala et similia.

De cura febris ephimere ꝑpter bubones. Cap. xij.

Ephimera que fit ꝑpter bubones oportet nos ante oīa studere ad curādas pustulas ⁊ apostemata: q̄ cū bubonib⁹ fuerīt. Deīde balneent̄: in aere balnei morent̄ vt humoꝝ copia paulatim dissoluat̄: nec aliq̄ oleo vngant̄: q̄ volētes in soliū descēdere nec in eo morent̄: dietā accipiāt subtilē ⁊ ad digerēdū facilē: ⁊ substam laudabilē habētē.

De cura febris ephimere ꝑpter vigilias. Cap. xiij.

In ephimera ꝑpter vigilias opꝫ magnū impēdi studium vt ꝑuocem⁹ somnū cū suaui fricatiōe pedū: h' eñ trahit humores in capite existētes: ⁊ repugnat fumo ad caput ascēdēti. Cibū accipiāt modicū q̄ sit facil' ad digerendū: q: natura ꝑpter defectionē nō multū suffert cibū: vinū bibāt tēpatū in quātitate ⁊ vtute: ⁊ a coitu oīno sibi caueant quousq; ad ꝓpriū eoꝝ statū ⁊ vsum cōuersi fuerint.

¶ De cura febris ephimere propter iram Cap.xiiij.

Quando ephimera fit ppter irã:necesse ẽ vt in eius initio ingeniemus quomõ cor eorũ confortetur τ calor extinguatur:qd fit cũ expulsione ire quã ipsi obtinent: deinde in tẽperatũ mittantur balneũ.s.prout eorum fuerat cõsuetudo:τ post sudorẽ vnguant oleo viol.τ camomil. τ postea descendant in solium ibi tamẽ diu nõ morent.Egredientes a balneo comedãt frigida τ humida:abstineãt a vino quousq calor eorũ declinet: sinautẽ multum mixtũ illud accipiãt.Caueant sibi a coitu ne putrefactis eorũ humoribꝰ in putridas incidãt febres: aut ne humores ab eorũ capite descẽdẽtes apostemata generent.

¶ De cura febris ephimere propter angustiã. Ca.xv.

Inter angustiã τ tristiciã est differentia: q: tristicia ad rationalem pertinet:virtutẽ in cerebro existentem: angustia vo ad spirituale virtutẽ in corde existẽtẽ:ideo angustia fit magis causa phthysis q̃ tristicia. Igitur:q: perfecta medicina est que causam egritudinis tollit: necesse est ab ea incipiamus τ ingeniemꝰ quomodo possimꝰ ab eis auferre cogitationẽ τ suspitionẽ cum diuersis generibꝰ musicorũ: et cum omni causa leticiã prouocãte vt obliuioni tradãt tristiciã:et quiescat aĩa eorum a labore:q: aĩa p̃e cogitationis nimietate debilitat atq infirmatur. Similiter et corpus infirmat ppter animã.sicut dicit Aristoteles:viciũ anime sequit complexionẽ corporis: τ corporis cõplexio animã comitat. Proinde oportet non negligere corpus:sed adiuuemus illud cũ rebꝰ humefaciẽtibus.Caueant sibi ab omnibus cibis desiccatiuis ne causa eorũ veniant ad phthysim:q: ethica magis pertinet ad istã q̃ ad ceteras ephimeras. Siccitas eñ istorũ corporibꝰ dominatur: τ corda eorũ sunt calidiora:vnde oportet illos humectari:scz cum balneo tẽperato τ descendant in soliũ: deinde vngant ex oleo viol.Dietã accipiant frigidã τ humidã q̃ fit facilis ad digerẽdũ sicut ptisana:heduli:cucurbita:atriplex: portulaca:blitis.Uinum bibãt qd non fit vetus τ multum mixtũ: De fructibus vo humectãtibus concedat sicut sunt vue:melones palestini:et similia.

¶ De phthysi τ ethica et eius cura. Capitu.xvj.

Ostensa vniuersali disputatiõe de omibus ephimeris:oĩmodo expedit vt de cura phthysis et ethice disputemus.Sed q: phthysis alia naturalis τ fit in senibus decrepita etate:alia nõ naturalis que duobꝰ modis fit:aut cum febre:aut sine febre. Sine febre aut calida aut frigida. Frigida phthysis consumit corpus:et fit vel ppter diuturna apostemata: vel ppt alios diuturnos morbos.Hi eñ morbi qui sunt diuturni nimiũ de substãtiali corporis hũiditate dissoluũt: vñ infrigidato corpore virtus digestiua debilitat. Ideoq cibaria cruda τ indigesta pmanẽt. Phthysis que est calida τ sine febre fit ppter calidos chimos cordi oppositos:quorũ fumus ad cor ascendẽs mutat eius cõplexionez eiq accidentalem parat calorẽ:vnde sanguis corrũpitur:τ mẽbra ab eo non nutrita consumunt.Oportet ergo vt in frigida phthysi primitus epar confortemus vt cibaria digerant:et hoc cum rebus digestiuã adiuuãtibꝰ virtutẽ sicut ligno aloes galanga τ zinzibere:pipere lõgo:cinamomo:spica:garioli.τ similibus.Dieta similiter virtutez digestiuã adiuuet sicut caro pullorũ:perdicũ τ hmõi.Uinũ bibãt roseũ vel dactylicũ vel palmeũ vel cũ supradictis rebꝰ factũ. Balneent aliqñ post cibũ q: digestiue cõuenit virtuti. Nõnunq exercitent ante cibum vt virtus fortior fit in digerendo.

¶ De signis τ causis ethice τ phthysis. Cap.xvij.

Cum in theorica de ethica τ phthysi suffiaẽter disputauimꝰ:placet hic de ea parũ disserere vt i eiꝰ cura non erremus. Phthysis itaq que est cum febre duobꝰ modis est:aut ipsa est per se morbꝰ: aut per aliud.Que vo per se est morbus fit a rebꝰ calefacientibꝰ τ desiccãtibus.Altera vo causa eius est ephimera:maxime si propter anime accidẽtia fuerit sicut ppter vigilias τ cogitatiões tristiciã aut angustiã legere τ inuestigare.Phthysis vo que cũ febre fit τ ppter alium morbuz quattuor fit modis.Aut de ephimera cum propriũ terminũ trãsit:aut ppter acutã febrẽ cum calefacit:τ vltra modum exiccat:aut ppter putridas febres:aut propter diuturnas egritudines sicut tussim dolorẽ pectoris diaphragmatis et his similia:q si plixe fuerint corpus calefaciunt τ desiccant.

¶ De diuisione ethice Cap.xviij.

Ethica tribus fit modis. Unꝰ est in vasis sanguineis τ in venis humorũ existens: τ dicit rorãceus. Secũdus est humiditas in mẽbrorũ concauitate in qbus nõdum natura pfecit tertiam digestionẽ τ dicit cãbiũ. Tertiꝰ est substãtialis humiditas qua regũtur τ custodiunt mẽbra q̃ in vasis sanguineis existit:τ dicit glutẽ siue humiditas spermatica.Est prima species leuior ethice:proinde hec species est ad curãdũ facilis si patiẽs in sapiẽtis manũ incidat.Medicus enim si incipiat calorẽ extinguere velociter cũ frigidis τ humidis:sicut cibis τ potibꝰ aere τ similibus: citissime sanabit infirmũ.Qᵭ si calor humiditatẽ membrorũ desiccet q̃ coagulationi est vicina:fit secũda spẽs ethice que dura est ad sanandũ.Qᵭ si calor membrorũ iã pfectorũ humiditatẽ exiccet:fit tertia spẽs ethice que incurabilis est:quod possumus ppẽdere ex calore solis τ ignis q̃ in lõgo tẽpore humiditatẽ lignorũ exiccat τ separat.Calor enim ignis humiditatẽ lampadis exiccat τ in calorẽ conuertit: hec sunt cause ethice propter aliũ morbũ.Causa ethice q̃ nõ est ppter aliũ morbum humiditas est in cõcauitate cordis venis τ arterijs inhabitans:q si calefiat τ in caliditatẽ τ siccitatẽ ppter anime exercitia mutetur:fiet prima τ simplex spẽs ethice que per se est morbus:hec itaq facile curat. Sed si calor augmẽtet vt humiditatẽ cordis arteriarũ atq venarum desiccet:fit secunda pars ethice q̃ nõ cito curatur.Qᵭ si calorẽ substãtialẽ cordis arteriarũ τ venarum humiditatẽ desiccet:fit tertia spẽs ethice eritq incurabilis.Oportet aũt intelligi quia si oĩa mẽbra fuerint desiccata τ infrigidata:nullã faciemus eis curã quia molestũ est.Sed si hec febris cõposita fuerit cũ febre de putredine difficilis est τ dura ad sanandũ:q: sunt ɔtrarie τ opposite:febri eñ putride necessaria est res lauatiua τ colatiua τ desiccatiua vt lauet corpꝰ τ desiccet humores qui sunt causã putredinis:τ ethice cõuenit res refrigerãs τ humefaciens vt infrigidet τ humectet calorẽ febris τ laudabilẽ corpori prestet humiditatẽ:vñ vtraq cura est inter se opposita. Bonũ est ergo vt cura ethice auferat p cõtrariũ sicut labor cũ quiete: vigilia cũ somno: tristicia cũ leticia:ira cuz patiẽtia. Dãda est sola aqua calida cũ accessio putride febris venerit videlicet cũ rigere incipit.Qᵭ si vomitꝰ spõte veniat bonum est:sed si nõ cũ leuissimo puocemꝰ. Acumine febris cessante τ angustia infirmi desciẽte τ appetitu cibi surgẽte damus ptisanã τ panẽ bis vel ter lotũ in aq frigida cũ zuccaro Damꝰ ordeũ cũ lẽtibꝰ coctũ: sed lẽtes sint mũdate τ elixate τ prima decoctiõis aqua auferat: deinde cũ ordeo misceant. Similiter ramos portulace:lactuce cũ modico coriãdri recẽtis aut veteris cũ aceto τ zuccaro τ modico croco. Si vo sit feb. de putredine phlegmatis ponẽdũ erit in vice portulace τ lactu.pax mẽte τ apij τ blitis:summo mane accipiãt rodo cacarã τ violã cũ zuccaro mixtã. Sed si ca.s.febris ethice nõdũ venerit ad humiditatẽ q̃ coagulatiõi est vicina: demꝰ succũ scariole lupuli τ apij:sz tñ raro ne assuescãt illos sepe maxime succo apij q: calorẽ habet τ siccitatẽ. Dãdi sunt trocisci de rosis τ de berberis:quãdoq mastix τ maratrũ cũ rodo zaccara raro tñ tribuant. Oportet ab aq frigida oĩno caueri Sed si necesse fuerit coquat cũ modico masticis:mixta cum aliquo sirupo det. Qᵭ si apostemata patiũtur in visceribus oĩno abstineant ab aq frigida τ phibeãt eã ne ad cor veniat qm̃ si ad cor veniret cũ sua frigidi.extingueret calorẽ naturalẽ. Oportet iterũ ne cibus in accessiõe putride febris tribuatur neq pax aũt:q: angustiã dabit infirmo τ fe.augmẽtabit. Sz si accessio fit mane ca.aquã damꝰ rigore incipiẽte:τ principiemꝰ infirmũ malũg.sugere i tpe accessiõis:accessiõe vo cessãte dabimꝰ ptisanã:digesta ptisana offeremꝰ cibũ. Sz si fe.i medietate diei incipit augmẽtari:mane dãda erit ptisana:sz rigore incipiẽte ca.dabimꝰ aquã vt vomitꝰ puocet. Recedẽte qdẽ fe.damꝰ ptisanã.cũq digesta fuerit cibũ donamꝰ pur opz:sed tñ minorẽ quantitatẽ cibi q̃ natura digerere valeat incipiẽte quidẽ rigore: vomitũ cũ aqua ca. puocabimus.

¶ De ethica simplici ⁊ eius cura. Cap. xix.

Si ethica sit simplex: bonū est vt curā illius cause incipiamus per cōtrariū: sicut tristicia cum leticia: ira cum patiētia: vigilia cum somno: labor cum quiete: et similia cum suis cōtrarijs. Deinde expellamus materiā putrefieri incipientem cū medicaminibus mūdificantibꝰ absqꝫ caliditate ⁊ siccitate sicut est succus lupuli cū rodozaccara viol. zuc. myrobal. manna. cassiafistu. et similibus mixtis. Materia vero purgata ordinemꝰ aerē: q: necesse est vt sit frigidus ⁊ humidus: ⁊ locus sit septētrionalis. ¶ Indumēta sint fri. ⁊ hu. sicut linea: et sint lota ⁊ aromatizata cū sandal. ⁊ aq̄ ro. Cibaria sumāt infrigidātia: et extraneū calorē extinguētia: ⁊ naturalē confortantia: ⁊ substantialē corporis humiditatē custodientia: sicut sunt ptisana: panis lotus bis aut ter in aqua frigida: aut panis albissimus infusus in vino albissimo ⁊ bñ mixto: et olera sint sicut lactuca: portulaca: cucurbita: bleta: atriplex: omnia condita cum amygdaleō. ¶ De fructibꝰ sicut sunt malag. vtriusqꝫ gn̄is: melones palestini: mala muza: pira: vue hyemales ⁊ similia. ¶ De sirupis: sirupū malorū gra. ⁊ iulep accipiāt: mittamus in aquam quam bibere volunt spodiū: sandalos albos: semē portulace et silia. ¶ De aromatibꝰ sicut sunt frōdes et flores cōfortatiui: refrigeratiui sicut sunt rose: salices: myrte: viole: nenufar ⁊ sandal. Caueant camphoram propter siccitatem quā habet: nisi sint herbe in suis capitibus substātiā humidā habētibꝰ que repugnēt siccitati cāphore. Non enī humiditas capitis siccitati valet repugnare cāphore nisi cū maioris quātitatis fuerit q̄ꝫ siccitas camphore. ¶ Cataplasmata vero que epati sunt apponenda concedamus vt habeant camphoram: q: naturalis humiditas epatis repugnat siccitati cāphore ⁊ conuertit eā ad temperamentū. Sed de hoc reprehendimur a sophistis: quare inquiūt humiditas cerebri siccitati cāphore nō repugnat: cum cerebrū naturaliter sit humidius ceteris mēbris corporis. Quibus ita respondemus. Cerebrū semp moueri propter imaginatiōes ⁊ ratiōes: q: est fundamentū sensuū ⁊ volūtarij motus: ⁊ fumi semp ascendūt ad illud: ⁊ calorē etiā aeris plus patitur q̄ꝫ epar: et ideo cerebrū accidētaliter est siccius q̄ꝫ epar: licet ceteris membris sit humidius naturaliter. Nūqꝫ damus trociscos de spodio ⁊ bolo cū sirupis quos diximus. damus ptisanū si egestio sit humida. Solutio enī vētris in hac passione pessima est: q: membra defecta humores nō possunt expellere per poros: qui in interioribꝰ corporis clausi reuoluunt̄ ad intestina: et in eis duas faciūt actiones vt lubricationē vt egestio nequeat retineri: aut excorient ea ⁊ nascitur dissinteria. ¶ Si aūt tēpus fuerit hyemale ⁊ frigidissimū pānis cooperiant̄: ne frigiditas aeris cutem desiccet ⁊ fumos claudat in interiora. Sed si tēpus sit estiuū domus infirmi sit spaciosa ⁊ septētrionalis: et porte sint septētrionales: ⁊ in pauimēto domus sternamus rosas viol. nenufar: salices: basilicon: semperuiuā: ramos vitiū: ⁊ carui: modicū aque super eas roremus. Et si corpus eorū induat materiā ad putredinē preparatā: vnguamꝰ corpora eorum de succis lactuce portulace: vuarū solat. cum oleo rosato mixtis. Hec tñ inunctio super eorū pectoribus non diu moret̄: q: instrumētorū spiritus est percussiua. Et si virtus eorum fuerit defecta et mēbra dissoluta ⁊ vene apparent albe ꝓpter sanguinis inanitionē: ossa quoqꝫ brachiorū subtilissima: eorūqꝫ concatenatio inanita ꝓxima portēdit̄ mors.

¶ De ethica que fit ꝓpter alios morbos. Cap. xx.

Sed si ethica fuerit ꝓpter alios morbos sicut frenesis: tussis: acuta febris: et hmōi: prohibemꝰ patientes ab aqua ⁊ frigidis: et ab inunctiōe succorum quos superius diximus: nisi cum apostema per qd̄ est febris futura sit calidissimū: q: calidū apostema trahit ad se humiditatē aque ⁊ ꝓhibet eam ne vadat ad cor et noceat calori naturali. vnde Gal. aqua inq̄t frigida in ethica que est ꝓpter alium morbū pessima est: precipue si morbus fuerit diuturnus. Palā est ergo q̄ꝫ nō debet dari aqua in ethica. Debiles caueant aquā: necesse est ergo vt festinemus ad restaurāda eorum corpora in virtute nutrimenti cum cibis ⁊ potibus qui sint faciles: et subito ⁊ multum nutribiles: sicut est vinum albū ⁊ grossum: aut rubeum grossum: sicut Hippo. in apho. facilius est repleri potu q̄ꝫ cibo. sed tñ non dandū est purum in ieiunis: q: mēbris ⁊ maxime stomacho p̄staret caliditatē ⁊ siccitatē: nec subito ⁊ multum dandū: q: sic velociter mēbra non nutrit: si sit multum ⁊ grossum faciendo morā in angustis locis oppilationē generat: vnde oportet nos illud negare in egritudīe existētibꝰ vel eā exeūtibꝰ: ⁊ maxime ethicis. Cibū accipiāt mediocrē: facile nutrieantē ⁊ quiddā grossiciei habentē vt ꝑmanens in mēbris nutriat ⁊ cōfortet. Intētio hip. nō fuit de potu absolute: vl' hūidis cibis absolute: sꝫ de rebꝰ nr̄a corpa facile ⁊ leuiter nutricātibꝰ sicut sunt vina q̄ddā grossitatis habētia ⁊ in mēbris ꝑmanētia: nutrimentū eis inferētia: inferūt ergo nutrimentū de cibis facile nutriētibus ⁊ nature obediētibꝰ sicut sunt lac: ptisana: panis lotus: et similia. Sed si cognouerimus corpori eorum nullā habere materiā seu humores qui sint ad putredinē parati: cauēdi erunt a lacte: ⁊ solūmodo ptisanū ⁊ panē lotū accipiāt. Uniuersaliter dicimꝰ q̄ꝫ lac ⁊ vinum ponticū: perdices ⁊ similia non sunt danda: nisi certissime sciamus febrē ab eis esse ablatā. Ethica vero extincta damus mane lac caprinū statim emulsum: misceat̄ tñ cum aqua calida: ad suauē ignē coquatur vsqꝫ ad aque consumptionem: deinde calidū prout ab vberibus emulsum fuerit accipiat̄: quo digesto demꝰ starnos: perdices: pullos gallinaceos oīa iuscellata: vinū album et ponticum mediocriter mixtum. Sed si nō potuerint lac bibere miscendū erit cū ordeo vel simila tritici. Deinde balneemꝰ eos in balneo aque sapide in temperato aere: et calor aque sit quasi calor lactis cum ab vberibus est emulsū. Et quoniam in istis pori sunt clausi ⁊ oppilati naturaliter: ⁊ nostra intentio est vt aperiantur: et cum nulla res possit inueniri q̄ poros deoppilet ⁊ dilatet et cutem mollificet sicut aqua calida: ideo de balnei vtilitate ⁊ quo tempore ⁊ qualitate ipsius ⁊ de solio balnei ⁊ quātum morari debeat est differendum.

¶ De balneo aque calide Cap. xxi.

Oportet autē diu in solio morari ⁊ aqua solij sit temperata ⁊ solium sit spaciosum: ⁊ ostium balnei vicinū: ⁊ aqua non sit multū calida: quia cū suo calore nimio cutem indurat: neqꝫ multū frigida quia in corporibus debilibus calorē extinguit naturalē ⁊ cutem oppilabit. Mora balnei: quia si videmus rubicūda ⁊ inflata corpora fieri et incipiant minui eos a balneo extrahemus: quia si dimittamus eos plusq̄ꝫ oportet: consumentur. Ideoqꝫ si volumus carnem in corpore augmentare dimittamus in balneo quousqꝫ fiant rubicūdi: ⁊ inflati. Si vero eam minuere volumus post inflationē dimittamus eos in balneo donec inflatio transeat: ⁊ ipsi ad suam naturā fuerint reuersi. Egredientibus itaqꝫ a balneo vngamus eorū corpora cum oleis frigidis ⁊ humidis vt custodiatur humiditas quā ab aqua susceperāt ne aer illam ꝯsumat. Rursus oportet vt in diuersis temporibus balneentur. primum balneum sit mane: priusq̄ꝫ lac aut ptisanum accipiant. Secundum vespere postq̄ꝫ lac ⁊ cibus sunt digesta: sed si amplius balneētur optimū est si virtus eorū sit fortis. Bonū est aūt si lac super infirmū fuerit emulsū priusq̄ꝫ in solio descēdat: ⁊ huiusmodi flores ⁊ frondes mittantur vt viola lactuca ⁊ similia. ¶ Si autem infirmus est ab humoribus mūdificatus ad putredinem se preparātibus: demus eis balneum exeuntibus lac asininum cum ab vberibus fuerit emulsum. Hoc enim lac huic passioni optimū est: quia ceteris est subtilius ⁊ tardius ad coagulationē. Asina sit iuuenis ⁊ sana: lac sit album mediocre inter liquidū ⁊ spissum. lacte digesto iterum ad balneum mittantur. Et si in eo delectent̄ eo q̄ꝫ eis assuetum fuerit: tertio ad balneū dirigant̄: sed spacium vnius ab alio septē sit horis. postea cenēt ꝑdices: pullos gallinaceos ⁊ alas gall. Sed si videmꝰ eorū corpa multa refectiōis quātitate carere: dabimus lac vaccinum: butyrum tamē ab eo prius sit extractum prima vice duas ℥. et sic ascendēdo vsqꝫ ad decem. Sed quia lac ceteris cibis facilius omnia corporis membra nutrit: erit oībꝰ laudabilius ad phthysim maxime mulieris puellam lactantis: post hoc asininum: tertio loco caprinum. Capra vero nutriatur cum ordeo: lactuca: endiuia

coriandro

coriandro frondib⁹ celsi ⁊ his silib⁹. ¶ Si solutionē patiant̄ extinguat̄ lapis ca. bis vel ter in lacte vt adsitas ei⁹ ꝯsumatur. Et si ṽtus eoꝝ cōfortata fuerit demꝰ cancros fluuiales coctos in ordeo vel simila vel try. ¶ Palā est ḡ ꝙ si ethica sit simplex ⁊ corpus sit absq̄ vlla putredinis materia: dam⁹ aquā frigidā ⁊ cetera infrigidātia ⁊ humectātia maxīe si vt⁹ imbecillis nō fuerit. ¶ Si ethica fit ꝓpter aliq̄d supradictorum: ꝓhibem⁹ aquā frigidam: ⁊ cetera infrigidātia. vinū tñ eis concedimus: quia naturalē confortat calorem: sit tamen mixtum et album et lene. Sed quia phthysis est cōsumptio totius corporis ⁊ maxime pulmonis: oportet vt de cura pulmonis parum disputemus.

¶ De cura pulmonis vlcerati. Cap. xxij.

Ulmo si vulneretur ex cholera ⁊ emittat saniē da farinā ordei cōditam cū lacte amygdale dulcis vel vuis purgatis passis. Aristoteles in libro secretoꝝ aureis lr̄is scripto: dicit ꝙ nō solū pulmonis defectionē et siccitatē: veruꝫ ⁊ tot⁹ corporis hūiditatē possum⁹ restaurare. ¶ Ordeū excoriatū ponam⁹ sup̄ tegulam siccā: donec rubere incipiat. deinde laua et pugillū plenū cum gallina. crassa pone in magna olla et tamdiu bulliat donec caro separetur ab ossib⁹: ⁊ aquā illi da bibere: ⁊ fac etiā sirupū de succo cucurbite in pasta inuolute ⁊ cocte cum zuccara.

¶ De phthysi sine febre. Cap. xxiij.

In phthysi que est sine febre dam⁹ sirupū factū de zucca. ⁊ iringi radices: pecorinā carnē nō mltū veterem: vinū non multum vetus. Sedeāt in aqua vbi cocta sint sansucus basilicon yreos frōdes citrulli. fumigentur de ligno aloes: caueāt a coitu: prouocetur eis somnus.

¶ De phthysi calida. Cap. xxiiij.

In phthysi calida si habuerint tussim ⁊ screant album ⁊ viscosum ⁊ grossum phlegma: damus apozima de ysopo: ⁊ electuariū. q̄d. ℞. sebestē .l. iuiubas. xxx. liqritie. ℥. j. vuarū passarū enucleaꝝ. ʒ. xxv. capilłr. ve. ℥. j. ficus. x. oīa in. x. lib. aq̄ coquātur: donec redeant ad duas: deinde da ℥. iiij. ad bibendū cuꝫ. ℥. j. rodozac. postea comedant ius frumenti ⁊ fenugreci. Accipiāt ex h̄ electuario. ℞. maratri radi. apij radi. añ. ℥. j. seminis maratri anisi añ. ʒ. ij. malue seminis ʒ. iij. lini seminis iuiube añ. ʒ. xx. ficus siccas septē: vuaꝝ passarū enudeataꝝ. ʒ. v. oīa in. vj. lib. aque coquātur: quousq̄ ad duas redierint: dabis omni die ad bibendū. ℥. iij. cū rodozaccara viol. zuccara añ. ℥. j. Et si calorē nō habeāt tempusq̄ fuerit hyemale cū melle. ʒ. v. accipiāt illud. Troscisci q̄ valēt ad phthysicos epaticos cardiacos. ℞. gūmi arab. berberis boli añ. ʒ. iiij. basilicō arnoglosse añ. ʒ. ij. coriandri sicci. ʒ. ij. ⁊ h̄. infusi in aceto ⁊ ad solem siccati: dragaganti amidi seminis citroli cucu. añ. ʒ. ij. seminis mirte. ʒ. iiij. seminis maloꝝ citonioꝝ seminis herbe acetose añ. ʒ. ij. liq. ʒ. iij. reub. ʒ. j. et h̄. karabe gēme nō perforate añ. ʒ. ij. Omia trita cum aqua ro. temperētur ⁊ trocisci ex eis fiant: dabis ex eis. ʒ. ij. Electuarium cōueniēs phthysicis tussim hn̄tib⁹ maxime quib⁹ in pulmone et pectore hūores descendūt gros. ⁊ viscosi. ℞. sebesten cētum. iuiubas. l. vuarū passaruꝫ enucleatarū. ʒ. xx. capilli veneris arnoglosse añ. ʒ. v. liquir. ʒ. ij. oīa in. vij. lib. aque coquātur tandiu donec redeant ad duas: deinde. ℥. iiij. sape adde ⁊ zuccari. iiij. et oīa coquātur ad spissitudinem mel. deinde adde puluerē istarū reꝝ. ℞. gūmi dragagāti seminis citonioꝝ. ʒ. viij. se. cucu. ʒ. j. amygd. dulcis. ʒ. viij. se. porł. ʒ. vj. amidi. ʒ. vij. se. papaueꝛ al. ʒ. v. fac puluerē tēpa cū aqua ro.

¶ De febre que dicitur causon. Cap. xxv.

Ixim⁹ in theorica: q: cho. ru. alia naturalis: alia in naturalis. Cho. ru. habitās in felle ⁊ virt⁹ eius in epate. Hec cū dn̄atur corpi gñat febrē q̄ dr̄ causon .i. incendiū. hui⁹ eīm materia est ignea acutissima in cōcauitatib⁹ coadunata videlicet arteriaꝝ venarū cordi viciatiū: ⁊ maxīe venaꝝ ori stoma. et in ꝯcauitate epatis et pulmonis Sed q: vt dicit hip. in apho. acutoꝝ morboꝝ non oīno certe sunt sanitatis ꝓnūciationes. de signis huius febris placet h̄ repetere vt in curis nō errem⁹. Rigor in initio morbi gutte sanguinis ꝑ nares maxīe in scd̄a die: singult⁹: dolor inviscerib⁹. hec oīa signa timorē in causon nunciāt. q: rigor in scd̄a die timorē in. vj. longinquitatē morbi significāt: subita sitis et ablatio: oīa ista signa timorē in causon nunciāt. Palam ergo est ꝙ vbi sanguis ꝑ nares exit nō est rigor: ⁊ vbi rigor nō est sanguinis fluxus ꝑ nares in acuta febre. Sed q: pulsus in hac febre aliq̄n est magnus ⁊ velox: sig̅t apostema in cerebro: aut in diaphragmate eē. Differūt inter vtraq̄: q: apostema cerebri seq̄tur alienatio mentis ⁊ rubor oculoꝝ. Apostema diaphragmatꝭ hꝫ angustiā sp̄us ⁊ pectoris strictură. Sudor fri. si in q̄rta die appareat: aut longitudinē morbi aut morte ī sexta die ꝓnūciabit. Medicus licet sit perit⁹: tn̄ sit studiosus ad cognoscēda q̄ttuor tp̄a morbi. s. principium augmētū statū ⁊ declinationē: ⁊ videat q̄uo possit dietare ⁊ curare morbos ſm̄ q̄ttuor tp̄a. Si eīn videm⁹ ꝙ crisis ī q̄rta die veniat: negeꝛ cibus in his q̄ttuor dieb⁹ nisi ꝯriū ei aliq̄d accidat sicut puericia ca. cōplexio īfirmi por rari ꝯsuetudo multū comedēdi. in his cōplexionib⁹ nō opꝫ mltos cibos ꝓhibere. vn̄ hip. In tenuib⁹ dietis peccāt egrotātes. Si ergo crisis sit in q̄rta die: damus mellicratū si ꝯplexio stomachi patientis sit frigida. Si aūt ca. sirupū rosatū ꝯcedamus eis aut viol. succū maloꝝ gra. ⁊ his silia. Que si eis nō suffecerit ad virtutē regendā: dari cōuenit ptisanū colatum: sed tamē nō multū: q: natura defecta nequit eū degerere: vn̄ dimittit eū: sitq̄ cā pereūdi infirmū. Nā si infirmus sit rari corporis vel puer: aut sit cōplexio calida: vel sit ꝯsuetus multū comedere: accipiat ptisanum colatū pmo ⁊ scd̄o die: in tertio et q̄rto ꝓhibeꝛ. Et si crisis sit in septima die: dam⁹ ptisanum colatū a pma die vsq̄ ad q̄ntā: in sexta et septima negamus ⁊ solos sirupos eis tribuimus. Sili mō facim⁹ in omni statu acuti morbi: licet sit lōgus aut breuis. Eodē mō in ꝑiodicis faciendū est. nec tribuam⁹ cibum in die accessionis: neq̄ concedam⁹ cibum nisi desceēte febre. ¶ Sꝫ q: vtriq̄ morbi molesti sunt ⁊ suspecti ſm̄ v̄ba hippocratis dicentis. Opꝫ inquit non solū seipm̄ prebere q̄ oportet facientē: oblinioni ne tradam⁹. Medic⁹ ḡ si in initio morbi viderit ꝙ necessaria sit pharmacia vel phebotomia: festināter eaꝫ agat priusq̄ morb⁹ cōfortat⁹ augmētetur: ⁊ natura debilitetur. Si vero fuerit necessitas purgādi iferius fiat purgatio cū oxisenitia pruniis iuiub. viol. casiafist. māna rodozac. ⁊ silibus. Si materia leuis ⁊ natatilis appareat: ⁊ dolorē in capite: ⁊ imaginationē ante oculos habeat: ꝓuocanda erit cū vomitu videlicet cū succo atriplicis ⁊ oxizaccara: ⁊ modico salis ⁊ ptisana cuꝫ oxizaccara. Et si febris leuis fuerit ⁊ virtus fortis accipiant hoc catarticū q̄d. ℞. ʒ. septē myrob. citrinorum mundatoꝝ hec enim nō fiant nisi in morbi initio. Et si impediant nos aliqua sicut virtutis debilitas: demus dietā ad digerēdum facilē et laudabilē chimū facientē et virtutē infirmi custodiētem sicut ptisana. ⁊ mica panis lota. hec tn̄ facienda sunt in extremitatibus diei ⁊ maxime in aurora propter aeris fri. cali. febris in illa hora repugnantē. Sed cū h̄ febris ab initio vsq̄ ad statum venerit: fueritq̄ acuta et dura: necesse est vt in oīb⁹ ei⁹ tp̄ibus subtilē dem⁹ dietā: sic eīn conuenit fieri in omni morbo q̄ velocē habet motionē ⁊ statū breuē. Grauior aūt et tardior si fuerit: ingrossem⁹ dietam in initio vt virtus custodiatur: appropinquāte quidē statu subtiliamus eā Bonū est etiā si ca. extinguam⁹ in illis tēporibus videlicet cum succo maligra: vua hyemali melone palestino ⁊ silibus Et si siptice fuerit nature: humefaciamus eū ante statū cū manna viol. zuccara solutis in aqua ca. aut in succo cucurbite assate. ꝙ si fortius volum⁹ humectare: dam⁹. ℥. ij. casiafist. mūdate. Si aūt hec nō sufficiant clystere faciam⁹ humidum q̄d. ℞. spine egyptiace malue ordei mundati añ. ℥. j. furfuris frumenti quātū in vtraq̄ manu pōt capi: sicle .i. blete frōdes duas cucurbite agrestis frondes. x. sebesten. xxx. iuiubas. xx. oīa coquantur in. iiij. lib. aque vsq̄ ad. ij. Deinde colatis in viij. eius vncijs mittantur. ℥. ij. olei violati: vel. ℥. j. oxizaccare obsomogari. ℥. j. sal. ʒ. ij. nitri. ʒ. j. ⁊ fac clystere. Damus etiaꝫ ad refrigerandum stomachi calorem psilium cum succo maligranati: aut cū succo melonis palestini. Si autem dolorem capitis patiantur humectamus nares cum viol. et nenufarino. Similiter crura et plante pedum fricentur cuꝫ plantis

manuũ puellarum vnctis de oleo nenufarino ꝛ viol. In tẽporibus ponimus cataplasma qđ. ℞. sandali albi ro. farine ordei assati. oĩa puluerizata cũ succo semperuiue temperẽtur aut cum aqua ro. aut oleo ro. cũ modico aceti mixto rorãdũ est fronti ꝛ tẽporib⁹. ¶ Cataplasma ponim⁹ super epar et stoma. qđ. ℞. sandali albi ꝛ ru. aã. ʒ.ij. ro. ʒ.ij. ꝛ ß. corticũ cucurbite. ʒ.iiij. frondiũ viridiũ violarũ. ʒ.iij. caphor. ʒ.j. tẽpa cuꝫ succo semperuiue. Simil͛r in pauimẽto frigide frondes ponantur vt salicis mirte rose ꝛ similes: ꝛ sepe rorem⁹ sup eas aquã. Ponimus ante infirmũ vasa magna argillosa et clarissima aqua plena: ꝛ mittimus aquã vnius in aliud. Cauendum est quoqꝫ ne vngatur aut cataplasmet͛ caput de oleo alijsve cataplasmatib⁹. Et si vigilias habuerint iũgimus in cataplasmate quod super frontem ponimus ꝛ tẽporib⁹ semen papaueris ꝛ lactuce. Si aũt dolor capitis nõ cessauerit neqꝫ infirmus reuma aut tussim habuerit: fomẽtem⁹ caput cum aqua calida in qua cocta sint viola camomilla ro. ordeũ mũdatũ. Et si adhuc dolor nõ quieuerit infundimus sup caput eorũ lac caprinũ aut asininũ: postea fomẽtem⁹ illud: cauendũ est tñ ne aliqua istarũ fomentationũ aut aliquã rem quã superius dixim⁹ in statu faciamus: neqꝫ cũ sentim⁹ caput humido fumo plenum. hec aũt si fecerimus augmentatur ꝛ gñatur dolor in capite. Possumus etiã scire vtrũ fum⁹ sit humidus aut siccus. Si humidus sentiũt dolorẽ ꝛ grauedinẽ. Si siccus sentiunt dolorẽ cum vacuitate capitis et leuitate ꝛ inde negamus fomentũ lac et vnctiones. Hec em̃ oĩa nõ desinũt in fumos humores dissolui ꝛ maxime oleũ: qꝛ poros cũ sua viscositate oppilat. Infundimus autẽ manus ꝛ pedes in aqua calida in qua cocta sint viola. camomilla. Fricamus plantas pedũ positas in hac aqua cũ oleo viol. fricamus etiã ꝛ crura: ꝛ ligamus ea a superiori vsqꝫ inferius: hoc em̃ sepe fiat quia deponit materiã ꝛ dissoluit. Benũ est etiã si dolor capitis nõ cessauerit: vt ligem⁹ fundamentũ testiculorũ. Descẽdente aũt materia ꝛ dolore capitis quiescente ponimus caput infirmi super fumũ aque superius dicte. Sed si dolor capitis fit cũ leuitate ꝛ acuitate: scimus illũ fumum esse acutum ꝛ siccum: vnde ponim⁹ in capite oleum ro. ꝛ acetum. Acetũ em̃ attenuat ꝛ aperit: oleũ aũt refrigerat. Et si dolor non cessauerit: frigidiora in capite apponamus: sicut succũ semperuiue: ꝛ ea que superius diximus. Cauẽda est tamẽ camphora in cataplasmationib⁹ frontis et tẽporũ: sꝫ in cataplasmationib⁹ stomachi ꝛ epatis est ponenda. Et si ardorem ꝛ calorẽ nimiũ senserint in stomacho ꝛ primitus pectus habuerint sanũ: ꝛ tussi careant: dam⁹ sirupũ malorum gra. aut de oxisenitia aut de prunis. Si pectus habuerint ĩfirmũ et tussim dam⁹ sirupũ viol. cum psilio. Sꝫ si patiãtur siccitatẽ ꝛ asperitatẽ in lingua: lauam⁹ eã cuꝫ psilio ꝛ succo cucurbite assate hoc mõ: inuoluatur in folijs eiusdem: ꝛ sub cinere coquatur calidissimo: deinde mundetur a cortice et exprimatur: cõpetit in oĩbus acutis febribus. Dam⁹ etiam si sitim habẽt magnã sirupũ squilliticũ cuꝫ succo factũ. Damus et electuariũ psiliticũ ꝛ hmõi. Si autem dietã necesse fuerit ingrossari dam⁹ ptisanũ nõ colatum ꝛ panẽ nõ lotum Caueant amygdalas: qꝛ vt Sa. dicit: cerebruꝫ petũt: dam⁹ quoqꝫ pruna ꝛ mora celsi: oĩa tamẽ sunt cõcedenda in aurora diei febre mitigante. Et si patiant͛ cordis tremorẽ tribuamus psilium cũ succo cucumeris ꝛ sirupo acetoso pomi citrini ꝛ de succo vuarũ agrestiũ. Si tussim habuerint dam⁹ eis hoc electuariũ. ℞. gũmi dragagãti seminis citoniorũ mũdati aã. ʒ.ij amidi. ʒ.j. ꝛ ß. seminis cucumeris. ʒ.ij. ꝛ ß. temperetur cũ sirupo viol. si constipatus fuerit. Si solubilis est cũ rosato. ꝛ fac pilulas in modũ fabe ꝛ vnam sub lingua teneat Vngimus pectus cuꝫ hoc vnguẽto. ℞. dragaganti. ʒ.j. succi malue ꝛ violarie quãtũ sufficit: ponãtur in mortario ꝛ agita quousqꝫ ad mellis spissitudineꝫ redierint: deinde cere albe ʒ.iiij. olei viol. ℥.j. liquefac super cinerẽ ꝛ misce oĩa ꝛ agita quousqꝫ ad modum vnguenti fiant. postꝙ vero stat⁹ trãsierit et febris declinauerit: damus cucurbitam carnes pullorum perdicum ꝛ hmõi. Si autẽ crisis non venerit vt oportet debet primã retinere dietã qua dietauerat ante statũ donec alia crisis veniat. ¶ Oportet aũt intelligi quia alienatio que fit propter apostema diaphragmatis non est continua: sed alienatio que fit propter apostema cerebri incipit in augmẽto sui tota modicum continuatim: neqꝫ febre cessante ꝛ mitigata quiescit ipa: quia passio est in cẽntra cerebri. Ideoqꝫ flatus eius insensibilis paruissimus: facies ꝛ caput eorũ nimium patiunt͛ dolorẽ ꝛ calorem. oculi lachrymantur. nares aquã distillant: ꝛ os eorũ emittit liquorem. Dicũt qdam ꝙ fumus de ebullitione sanguinis qui ascendit ad caput fit calidus ꝛ hũidus: qđ falsuꝫ: qꝛ fum⁹ ad caput ascendens si fuerit humidus eliquabit͛ in pectoris cõcauitatẽ descendens ꝛ de pectore in diaphragma ꝛ ibi apostema generabit qđ vera pleuresis nũcupatur: pars vero fumi q̃ in capite remansit dissoluta per poros cũ sudore ꝛ fumo egreditur. vnde dicimus ꝙ fumus qui fit ex ebullitiõe sanguinis est calidissim⁹ ꝛ siccissim⁹ de gñe cho. ru. vñ non põt eliquari inferi⁹ ad diaphragma: sed in cerebri pelliculis inuiscat͛ ꝛ generat ibi apostema qđ frenesis dicitur. Aliquãdo est ex incẽsione cho. ru. in ventricul͛ cerebri existentis qđ peius est ꝛ molestius. Palam itaqꝫ est ꝙ causa frenesis est de fumo igneo ꝛ sicco. Causa vero pleuresis est ca. fumus ꝛ sanguinolent⁹: idcirco antiqui febrẽ frenesis appellauerunt causon: et febrẽ pleuresis acutam. Quandoqꝫ fit frenesis propter colligantiã neruorũ quã habet cerebrum cũ diaphragmate. Aliquando propter passionẽ matricis. Quandoqꝫ fit propter putredinẽ que est de phlegmate. Nonnunꝙ fit propter adustionem cho. ru. et mutationẽ eius ad cho. ni. hoc genus frenesis pessimum est ꝛ difficile ad curandũ. Si autẽ frenesis fit ex incensiõe cho. ru. in ventriculis cerebri: seqt͛ur cordis tremor: stupor: defectio: mutatio faciei a naturali ad nõ naturalẽ colorẽ sicut ad citrinitatẽ. Et si fit ex ebullitione sanguinis cordis fit naturalis mutatio faciei ad ruborẽ. Medicus licet sit perfectus tamẽ dicta apud se nõ negligat: ꝛ maxime in hac egritudine siue em̃ in diaphragmate siue in cerebro valde sunt timẽda Sed si queratur quid intersit inter febrem causon ꝛ febrem sinocham q̃ inflatiua dicit͛: Rñdem⁹ vrina causon est lucentissima ꝛ rubicũdissima: sed vrina sinoche sine putridine est subtilis alba ꝛ ima. hanc febrem igitur curemus. s. causon sicut superi⁹ dixim⁹: frenesis vero curetur sicut in suo loco dicturi sumus. Sed si ex ignorantia medici et inordinatiõe diete siue ex materie malignitate. xiiij. dies vel. xxj. trãsierit: et scotomia: aut vertigo: aut lethargia sequitur: medicetur sicut infra dicturi sum⁹. Si sincopis ꝛ yctericia sequat͛: ita curent͛

¶ De sincopi et eius cura. Cap. xxvj.

Sincopis est cordis defectio et totius virtutis in se coadunatio et fumose emissionis ablatio Sincopis autẽ huic febri nõ accidit nisi ex plenitudine: vel sanitiõe. Si ex plenitudine: aut ĩ stoma. aut in itestinis: aut ĩ toto corpe. Si fuerit in stoma. hꝫ imaginationẽ añ oculos: dol. in stoma. ꝛ capite: vñ prouocam⁹ vomitũ cũ oximelle aq̃ calida ꝛ sale ꝛ succo crisolocanne: aut ptisano cũ orizaccara. Si in superiorib⁹ intestinis: sentimus dolorẽ ꝛ pũctionẽ ꝛ torsionẽ si cholerica fuerit materia. cuꝫ grauitate ꝛ inflatione: si fuerit melancholica. s. purgetur cum succo lupuli viol. zaccara casiafist. oxisenitia prunis ꝛ ficubus. Et si materia fuerit in inferiorib⁹ intestinis clystere faciamus humidũ qđ. ℞. viol. camomillã ordeũ maluã: sebesten: iuiubas: oleũ viol. zucca. nitrũ ꝛ sisa. Si autẽ sincopis fit ꝑpter inanitionem necesse est fieri aut ex nimio vomitu: aut nimio sudore: sanguinis fluxu per nares: vel nimia solutione. Si ex vomitu damus succum malorũ gra. aut eorũ sapam: sirupum de succo vuarũ agrestiũ: et damus summitatẽ vitiũ rosam spodiuꝫ lignum aloes masticem equo pondere puluerizata cum sirupis superioribus. cataplasmam⁹ stomachũ cum sandal. ru. laudano ligno aloes cãphora: omnib⁹ cum aqua ro. vel cum succo mirte temperatis. Et si fit propter nimiũ sudorẽ vngimus corpus cum oleo mirtino salicino ro. ꝛ similibus. Si autem fit ꝑpter sanguinem de naribus fluentem stringatur sicut in suo loco dicturi sumus: vel pannũ infusum in succo mirte portulace vuarũ agrestiũ malorũ gra. acetosorũ capiti imponimus: manus ꝛ pedes a genu vsqꝫ ad inferius ligam⁹. Et si fortis febris non fuerit: accipe gallas non pertusatas missas ad ignẽ ꝛ in aceto extinctas: deinde puluerizatas misce

ſibi modicum camphore ⁊ licinium lineum in encausto infu-ſum et illi pulueri inuolutum naribus iniice. Si vero ſit pro-pter ſolutionē cho. damus pſilium aſſatum ⁊ ſpodiū cū ſiru-po citoniorū ⁊ aqua frigida. Et ſi nō habuerint ventrē ſanū tribuimus ſirupū mirte: damus ⁊ ptiſanā cū oleo vel ordeo aſſato ⁊ amygdalas cū ſuis corticibus aſſatis. Panē lotum cum amygdalis aſſatis. Succum accipiāt meſpilorū pirorū citoniorū. Vtātur hoc electuario qđ. ℞. citoniorū purgatorū interius ⁊ exterius lib. ij. malorū ⁊ pirorū mūdatorū añ. lib. ß. coquātur cum aqua ro. lib. ſimplici lib. ij. omnia coquant̄ ad ſpiſſitudinē. deinde adde puluerē berberis. ℥. ij. da. ʒ. iiij. cum ſirupo vuarū agreſtiū. Et ſi egeſtio fuerit quaſi lotura carnis: ſignificat contētiuam virtutē in epate eſſe defectam. Da hunc puluerē. ℞. berberis ſpodij añ. ʒ. ij. coriandri infu-ſi in ſucco vuarū agreſtium: aut malorū gra. aſſatorum. ʒ. iiij. gūmi boli añ. ʒ. ij. ſeminis herbe acetoſe. ʒ. iiij. ſe. mirte. ʒ. ij. et ß. omnib⁹ puluerizatis da. ʒ. iij. cum ſirupo citoniorū ⁊ aqua frigida. Sed ſi ad diſſinteriam vel lienteriā vel diarriam de-uenerint: curentur ſicut in ſuis locis dicturi ſumus.

¶ De ycteritia ⁊ eius cura. Cap. xxvij.

Nomen yctericie ſumptū eſt a quadā aue aureū colorem habente in monumētis ⁊ locis deſertis habitāte: ⁊ in nullo tēpore apparēte: niſi in me-dia eſtate: q̄ tota die dormit ⁊ ſomnū terribilem facit. Omnis ycteritia cum febre peſſima eſt niſi cum in die cretica ſit. Illa vero que eſt ꝓpter paſſionē fellis aut epatis peſſima eſt: cui ſuccurrimus cū dieta ⁊ medicina cho. ru. mundificante ſicut cartatico de prunis oxifencia ſuc-co malorū gra. oxizaccara: ptiſana ⁊ ſimilib⁹. Cūq̄ febris de-clinauerit purgetur cum ſucco lupuli cuſcute ſolatri manna viola zuccara. Quod ſi vomitus ei acciderit damus ſuccū malo-rū gra. cum ſpodio et oxifencia cū modico lactis ⁊ aceto ma-ligranati. ſorbeat meſpila citonia ſorbas ⁊ hmōi. cataplaſma-ta ⁊ dieta ſint competentia ſicut in ſeptima practice particu-la dicturi ſumus.

¶ De febre inflatiua ⁊ ei⁹ cura ⁊ de freneſi. Ca. xxviij.

Superacuta febris de puro calidoq̄ naſcitur ſan-guine intra vaſa. i. intra venas ⁊ arterias abſq̄ vlla putrefactiōe: proinde facies patientis eſt mollis rubicūda ⁊ humida quaſi facies balne-am egredient̄. ꝓprium hmōi febris eſt ſemper generare inflationē: ideoq̄ faciunt ſpiritū an-guſtum anhelitum ⁊ orthomiam. Ideoq̄ hāc febrē antiqui vocant inflatiuam: quia cauſa inflationis ſpūs eſt calor pe-ctoris pulſuſq̄ defectio. hmōi febris materia cum aſcendit ad caput: et a capite in diaphragma deſcendit: generat apo-ſtema qđ dr̄ pleureſis: qñq̄ eadē materia a capite ad pulmo-nem deſcendit. quandoq̄ ad lacertos quib⁹ coſte ſunt indu-te quod abuſiue dicitur pleureſis. ¶ Vera pleureſis. i. dia-phragmatis habet duritiem febris anguſtiam ſpūs et pun-ctionē dolorem lateris continuū et tuſſim ⁊ orthomiā. pluri-mū eñ apoſtemata ſequūtur freneſis et alienatio ꝓpter col-ligantiā neruorū quā habet diaphragma cū cerebro. Sputū in initio huius morbi exiens in tertio aut quarto die eſt lau-dandū precipue ſi fuerit paucū lene iūctum: albū: et facile vt cum vna aut duabus tuſſibus exeat: q: ſignificat perfectam ſalutē in die ſeptima eſſe venturā. Sed oībus colorib⁹ lau-dabilior eſt rubeus: quia materia eius eſt ſanguis. Sputū igitur rubeū cum albedine mixtum melius eſt ꝙ citrinum. Si aūt citrinū in initio appareat ſputū: demonſtrat vel cri-ſim eſſe futurā in. xl. vel. lx. dieb⁹. Et ſi infirmus nil ſcreaue-rit ⁊ ſiccitatē oris habuerit duritiā ſpūs anhelitū orthomiā febrē incenſam inter mortuos cōputatur. Si aūt ſcreauerit ſaniem neq̄ prout opꝫ mundificetur añ. xl. vel. lx. ab illo die q̄ apertū fuerat apoſtema: futura eſt mors aut piplemonia. Non vera pleureſis habet grauitatem lateris abſq̄ tuſſi et ſputo. Et ſi apoſtema ſit in epate ⁊ ſit calidum cognoſcitur per citrinitatē vultus īfirmi ⁊ ſicce tuſſiunt: quia eſt funda-mentū ſanguinis. Et ſi apoſtema ſit in pulmone: labra ſunt plumbina: ſupini iacent: grauiter ſomno detinentur: os ha-bent apertū: de quorū ſignis ſatis in theorica diſputauim⁹. Hec itaq̄ febris curatur cum minutione ſanguinis de me-dia vena brachij priuſq̄ incenſio augmentetur: ſi ſanū pect⁹ habuerit. Sin autē infirmus de baſilica vena minuatur: vbi paſſio eſt. hoc enim facto febris extinguitur. proinde antiqui hanc febrem ephimerā vocauerunt: quia multotiens in vno die diſſoluitur. vnde Ga. dicit in megategni: ſe multos ho-mines ſanaſſe cum minutione ſanguinis vſq̄ ad defectionē et inueſtigata tamen virtute et etate et hmōi. Virtus enim ſi in initio imbecillis ſit: negetur phlebotomia: minus tamē eſt mala ꝙ ſi in ſtatu ſit. ꝙ ſi in initio ſiat ꝑditio infirmi lon-ga erit in. vij. die vel. xiiij. in ſtatu vero nunciat perditionem in illo die aut in tertio. Et ſi ex naribus emanabit ſanguis: et ſi virtus fuerit bona: quieſcit infirmus maxime ſi fuerit in die cretica. Et ſi virt⁹ ſit debilis morbus augmentatur et natura debilitatur: vnde periculum oſtēditur maxime ſi nō fuerit in die cretica. Et ſi propter hoc ſanguinem minuere non audemus: extinguam⁹ acumē ſanguinis cum ſucco ma-lorum gra. prunis oxifencia. ⁊ bona eſt aqua frigida ſi ieiu-no dabis: ſed tamen nō temere niſi cū ſcimus pectus et vi-ſcera ⁊ membra principalia eſſe ſana. Sed ſi apoſtemata tā-ti fuerint caloris vt frigiditati aque valeant repugnare: da-mus parum aque: prius tamen egeſtionem neceſſe eſt fieri liquidam cum rebus acumen ſanguinis extinguentib⁹. De-mus pſilium cum ſucco malorum gra. ſirupum viol. q̄ ſi nō ꝓfuerint: et ſanguis in ſua permanſerit vſtione: dem⁹ catar-ticum de oxifencia et prunis: ſi tamē pectus habuerit ſanū quia acetoſitas nocet pectori ⁊ neruis ſtomachi. Et ſi ſan-guis non fuerit multum vſtus aut calidus: negemus aquā frigidam et humefaciamus ventrem cum manna caſiar. ſtu-la añ. ℥. j. temperatis cum ſucco cucurbite aſſate. Si ſudorē capitis patiantur: medicemur cum oleo: et cataplaſmatib⁹ in temporibus ponendis in cauſon dictis: ligemus crura cū faſcia. Sed quia in hac febre ſepe euenit tarditas anhelitus capiti nullū cataplaſma aut fomentum faciamus. Si patiā-tur ſtuporem mentis et grauitatem oculorū: aut os nō poſ-ſint aperire nec loqui valeant: non eſt faciendū aliquod cata-plaſma vel inunctio capiti: neq̄ naribus aliquod fomentum appropinquatur: ſed manus et pedes in aqua mittantur: in qua cocta ſint camomilla ⁊ viola. fricentur quoq̄ manus et crura fortiter ⁊ plante pedum intus in aqua cum oleo ⁊ ſale fricentur: deinde panem lotum cum ſucco malorum gra. ſu-mant. Et ſi infirmus excitetur a ſtupore ſubito et vertat ſe ad ſiniſtrū vel dextrū: vēter etiā ſonet quaſi tonitruū: ⁊ poſt ventris ſolutionē illa inflatio non ſoluatur: mortem pronū-ciat. Sed ſi hec febris apoſtema fecerit in diaphragmate: ſit ſpiritus leuior et dolor eſt fortior. Si in pulmone erit dolor leuior ſpiritus autem anguſtior. Et ſi materia apoſtematis fuerit ſanguinolenta et dolor aſcendit vſq̄ ad furculas: ante omnia cum phlebotomia occurre. deinde cataplaſmatibus acumen ſanguinis extinguentibus ⁊ diſſolutiuam virtutem habentibus: ſicut eſt ſuccus maluauiſci. ſuccus violarum: or-deum mundatum omnia cocta et colata. deinde oleū viola. miſce et pannus infuſus loco patienti apponatur: ſi tēpus fuerit frigidū. ꝙ ſi calidum ⁊ febris non eſt fortis: addimus cataplaſmati camomillam. Item ſi virtus ſit fortis etas cō-plexio infirmi regio conſuetudoq̄ conueniant: ſiat phlebo-tomia poſtq̄ morbus incipiat augmentari. Si vero virt⁹ ſit debilis: moleſtiſſimū eſt. ꝙ ſi minuātur: caue ne ſit de baſili-ca vena de latere infirmo. Sed quia de hmōi paſſionis cu-ra ſexta practice particula diſputaturi ſumus: ideo ad aliam tranſeamus. ¶ Eſt et alia pleureſis que non eſt cum febre acuta. eſt eñ de materia phlegmatica vel melācholica: hec curetur cū cataplaſmatib⁹. ℞. ſeminis lini. ʒ. iiij. fenugreci. ʒ. v. radic̄ malue. ʒ. iij. ordei mūdati. ʒ. ij. Oīa coquantur et co-lētur. deinde miſceātur cum amygdaleon aut vreleon. Spō-gia infuſa in illo cataplaſmate loco patienti ſuperponatur. Et ſi. xl. dies tranſierint ⁊ apoſtema non mūdificetur: muta-tur in periplemoniam: vnde accipiatur hoc apozima mundi-ficatiuū. ℞. cancrorū fluminorū mundatorū. ℥. j. ſebeſten. xx. iuiubas. xx. liqritie. ʒ. v. ficus. v. radic̄ maratri apij gramis añ. ℥. ß. ſeminis malue. ʒ. ij. amygdale amare et dulcis añ. ʒ. v. yſopi. ʒ. ij. capill̄. veneris. ʒ. v. yreos. ʒ. iiij. ſeminis lini aſſi. ʒ. iij. folij pinearū añ. ʒ. ij. grana mali granati medulle ſeminis

bombacis.ʒ.iij.ꝛ ß. Oīa coque in.vj.lib.aque ad medietatē que colata cum .ʒ.vj.penidioꝝ potetur. Pilule. ℞.succi liqritie.ʒ.j.croci.ʒ.j.amidi seminis lini assi añ.ʒ.ij. et ß. medulle seminis bombacis.ʒ.ij.tēpera cum lacte asine:ꝛ fac pilulas in modū ciceris: quarū vnaȝ sub lingua teneāt:donec fuerit cliqta:deīde aliā accipiāt. Cataplasma valēs ɔtra pleuresim que est ex febꝛe acuta. ℞.malue polinis oꝛdei añ.ʒ.v. viol. sandali al.añ.ʒ.ij.seminis poꝛtulace.ʒ.x. omnibus puluerizatis accipe cere albe.ʒ.v.olei ro.ʒ.xv. q̄ liq̄facta pulueres misceantur. dieta sit succus oꝛize zuccara vel alice.

De putridis febꝛibus et earū curis. Cap̄.xxix.

Qua de curis acutaꝝ febꝛiuȝ ex pura cho.ꝛ ex puro sanguine nascentiū disputauimus: cōsequens est vt de curis febꝛiū ex putredine nascentiū tractatus habeatur:ꝛ pꝛius de causa putredinē generante vt in curis nō erremus. Unde dicim⁹ ꝙ maioꝛ causa putredinē generans est constipatio coꝛpoꝛis et oppilatio poꝛoꝝ:et in eis fumoꝛū cōclusio. Constipationis poꝛoꝛū causa est bifariā. Una de exterioꝛibus: sicut balneuȝ stiptice aque. vt sulphuree:nitree:aluminose. Scđa est de iterioꝛibus quoꝛū cā est quinaria. Pꝛima causa eo⁹ est coadunatio grossoꝛū humoꝛū et viscosoꝛum in interioꝛibus coꝛpis ex nimia requie:quia nimia requies coꝛpoꝛa refrigerat. Secunda est ablatio exercitij ante cibum. Tertia est exercitium post cibum. Quarta est assiduitas ciboꝛū grossoꝝ ꝛ viscosoꝛū ꝛ multe quantitatis:ꝛ non ꝑm oꝛdinē acceptoꝛum: necꝫ cū stomachus est inanitus. Quinta est balneuȝ post cibum antequā cibus digeratur. hec omnia poꝛos claudūt et cōstipant: vnde sanguis ꝛ alij humoꝛes in interioꝛibus coꝛpoꝛis clausi putrescūt. De his enī in theoꝛica in tractatu accidētiū et causarum sufficienter disputauimus.

De sinocho ex putredine sanguinis. Cap̄.xxx.

Sanguis cum putrescit in toto coꝛpoꝛe facit febꝛē sinochā:quā curare debem⁹ cum phlebotomia et h̄ ante statū:nisi aliq̄d nobis obuiauerit sicut debilitas v̄tutis ꝛ hmōi:quā doctrinā satis apertam ostendimus in tractatu de sinocho sine putredine. Or si debilitas virtutis nobis obuiauerit:aut aliq̄d aliud ad minuēdū sanguinē: extinguam⁹ acumē sanguinis cum succo mal.gra.oxifenicia ꝛ silibus. Demus ptisanum cū amygdaleon ꝛ zucca. Quia h̄ febꝛis licet sit acuta: putredo tamen sua oppilationem generat: vnde nisi attenuatiua dissolutiua ꝛ refrigeratiua dederimus:putredo augetur et moꝛbus necessario augmentatur ꝛ confoꝛtatur. Si autem materia sanguinis fuerit acutissima: demus refrigerantia sicut psilium succus mal.gra.oxifenicia sirupus de pꝛunis et viol.casiafist.manna ꝛ his similia. hec enim acutum sanguinem extinguūt. dandum est ptisanū colatū et panis lotus. Or si sanguis fuerit mediocris dāde sunt iuiube in vice oxifenicie:ꝛ ptisanū:ꝛ panis lotus. Si autem sanguis grossus et phlegmaticus fuerit: demus succum lupuli ꝛ succum endiuie cum manna casiafist. ꝛ similib⁹. Si doloꝛē capitis patiantur humectemus nares cum oleo viol.nenufarino. temporibus imponamus oleum ro.cuȝ aceto. pedes in aqua calida imponamus: in qua cocta sint camomilla ꝛ viol. Si vigilias patiantur fronti roꝛemus aquā vbi cocta sint coꝛtices papaueris semen lactuce viol.ꝛ similia. Si vero habuerint angustiā spūs infundendum est caput hac aqua. Or si senserint in ventre acumen aut pūctionē accipiant succū cucumeris ꝛ mal.gra. Damus etiam succū melonis palestini eiusꝙ carnē. Doloꝛe capitis non cessante fundam⁹ in eo lac mulieris cum oleo violato mixtum. Pedes eoꝛū ꝛ crura mittantur in aquā in qua cocta sint camomilla viole: ligentur eoꝛū crura:q: trahit materiā a superioꝛib⁹ ad iferioꝛa. Si habuerint stupoꝛē mētis necꝫ oculos aperire valuerint: calefiāt eorū capita cū aqua in qua cocta sint camomilla cētaurea mellilotū viole ꝛ sisia. Si virt⁹ fuerit defecta ꝛ caloꝛ foꝛtis cum viola ꝛ camomilla solūmō fiat calefactio. Fiāt iuxta infirmū sonitus delectabiles de musicoꝝ gn̄ibus vt anima delectet ꝛ cōfoꝛtetur. Or si patiens a stupoꝛe mentis surgens vertit se ad dextrā siue ad sinistrā:ꝛ h̄ cū magna angustia: pessimū est signum ꝛ moꝛtis nunciatiuū. Or si habuerint inflationē quasi tympanū habentē post ventris solutionē inflatio nō cessauerit:fit certius ꝛ velocius signū moꝛtis: maxime si in coꝛpoꝛe vesice videant liuide aut nigre ꝛ pꝛīcipalib⁹ mēbꝛis vicine. Si istis accidētibus careāt ꝛ patiātur fluxū sang. de naribus ꝛ virtus fuerit bona febꝛisꝙ mitigetur ꝛ moꝛb⁹ exiterit in declinatiōe cephalicā venā incidim⁹. Or si sanguis fluxus fuerit nimius: stringat sicut in causone diximus. Si autē patiātur coꝛdis tremoꝛē: ponam⁹ sup stomachū sandalos et farinā oꝛdei maluam cāphoꝛā cinerē foꝛnacis fabꝛoꝝ oīa tēpera cuȝ succo poꝛtulace sempuiue citruli arnoglosse et aceto. In eoꝝ mansione sternantur frondes ꝛ floꝛes frigidi:ꝛ vasa ponātur aqua plena: sicut in causon dixim⁹. Or si hec febꝛis fuerit ꝓpter apostemata vt herisipilas: accipiant succum solatri. vel cucumeris coctū et dispumatū cum casiafist.manna viol.zucca, ponant super apostemata sandali ro.malue memithe solatrū coꝛiādrū. Si caloꝛ nō fuerit foꝛtis aliq̄d de croco misceam⁹. Or si apostema fuerit de actione nature ꝑm crisim ponim⁹ dissolutiua: sicut memithe maluā camomillā crocum solatrū ꝛ sisia. Si autē hec febꝛis fuerit ꝓpter variolas ꝛ desudationes: qđ potest cognosci ex signis in theoꝛica dictis: rigētur oculi cū oleo oliue aut succo mali gra.acetosi: ꝛ mundificet eoꝝ putredo: deinde lauentur cū aqua ro. ꝛ sumac. ꝛ caridimo ꝛ camphoꝛa cū succo coriandri tēperata. Adiuuetur etiā natura ad expellādas variolas in exterioꝛib⁹ cū hoc apozimate. ℞.lacce.ʒ.iiij.lentis mūdate.ʒ.vij. draga.ʒ.iiij.oīa coque ī trib⁹ lib.aq̄ vsꝙ ad terciā ꝛ da potui guttatim. Et q: in hac febꝛe solutio venit sponte cauendū est ne artificialiter fiat. Or si tp̄s hyemale et frigidum fuerit: facim⁹ focum in hospitio infirmoꝝ de lignis vitium et thamarisci. Or si variole desiccentur necesse est infirmū balneari: lauetur cū farina oꝛdei rizi milij ꝛ similibus.

De tertiana febꝛe ꝛ eius cura. Cap̄.xxxj.

Febꝛis tertiana molestioꝛ est ceteris putridis ꝓpter acumē materie eius: et q: causon est vicina: vnde opȝ medicū in hac febꝛe sibi cauere ab initio vt non det infirmo rem calefacientem ne materia calefacta cuȝ sui acumine ad caput saliat ꝛ frenesim generet. Bonū est etiā si virtus infirmi sit foꝛtis ꝛ materia furiosa vt demus catarticū cho.ru.purgās eiusꝙ acumen extinguens: sicut est oxifeni. pꝛuna mirob. citrini casiafist.māna ꝛ similia. Si aūt necesse est egestioneȝ eoꝛū humefieri: aliquantulū diagredij opoꝛtet admisceri. Caue tn̄ in die accessionis ne catarticū detur: sed aut in secūda aut in q̄rta die. de cibo des: sufficat aūt in die accessionis psiliū cū succo maloꝝ gra. vel aliq̄s sirupus ɔueniens: sȝ hec nō sunt danda nisi cū caloꝛ fuerit nimius ꝛ foꝛtis: ꝛ sitis nimia: q: psiliū aliquādo coagulat ꝛ idurat materiā vn̄ sufficit solus sirupus. Si aūt accessio fuerit post pꝛandiū: sufficit sirupum dare in mane. Febꝛe aūt transacta ptisanū detur: et vespere panis lotus cum zucca. Or si accessio in medio die inceperit: nihil sumat nisi febꝛis cessauerit: pꝛetereunte q̄de febꝛe panē cū zucca.lotum accipiat. Si aūt febꝛis in vespere: aut in pꝛima hoꝛa noctis inceperit: mane sumat ptisanuȝ ꝛ cū febꝛis cessauerit panē lotū. Sȝ cauere opoꝛtet ne in hoꝛa accessionis aliq̄d ei tribuat: necꝫ trib⁹ hoꝛis añ accessionē q: si tunc aliq̄d acceperit stomach⁹ euomit illud. Stomach⁹ enī mouet in tp̄e accessiōis ad expellēdā putridā materiam in eo ɔtētā: vn̄ si tūc aliq̄d datū fuerit: caloꝛis febꝛis augmētatiuū erit ꝛ materiā ingrossabit. Est enī febꝛis q̄si oleū in lāpade ardēti. Si aūt doloꝛē capitꝭ patiant: aut siccitas capitis augmētet ꝛ infirm⁹ alienationē patiat fac vnctionē ꝛ cataplasma in tēpib⁹ cum oleo et lacte sicut dixim⁹ in alijs acutis. Opȝ nos etiā mitigare incensionē stomachi cum sirupo maloꝛum gra. aut succo eoꝛum et spodio.

De quotidiana febꝛe ꝛ eius cura. Cap̄.xxxij.

Amphimerina.i.q̄tidiana: q: nascit de phlegmatica materia ꝛ q: phlegma naturaliter fri.ē ꝛ hu. necesse est vt hec febꝛis curet cū reb⁹ hu.attenuātibus ꝛ dissoluētib⁹. Sȝ q: phlegma aliud naturale: aliud acetosum: aliud salsum: aliud vitreū: aliud dulce Acetosum frigidi⁹ ceteris. salsuȝ calidi⁹. Silr ꝛ attenuatiua sunt diuersa: q: q̄dā cū nimio caloꝛe ꝛ incēsiōe sunt attenua

tiua sicut radices origani calamenti zinzin. ⁊ similia. Sunt ⁊ q̄dam que extenuant absq; calore ⁊ fri. queadmodū maratrū apiū lupulus ⁊ silia. Sunt ⁊ q̄dā q̄ attenuant acumē ca. extinguentia sicut ptisanā orizacca. ⁊ his silia. Si igitur h̄ febris ex frigiditate ⁊ grosso phlegmate sit: medicetur cū re attenuatiua calefactiua ⁊ dissolutiua. Si phlegma fuerit calidi ⁊ tenui: curet̄ cū re extenuatiua ⁊ refrigeratiua. Febre mitigari icipiēte curet̄ cū re attenuatiua ⁊ nō calefactiua: aut aliquātulū caliditati attineat. Bonū est etiā vt medicina sit mediocris. i. attenuās sine calore ⁊ cū modico calore. ⁊ h̄ fiat ab initio vsquequo materia sit digesta. Cūq; signum coctionis in vrina aliqsve locis apparuerit: festinādū est ad expellēdam materiā. Si aūt phlegma fuerit salsum: damus catarticū de mirob. citrinis kebul. absint. bedegare succaba cuscuta cupatorio casiafist. māna: ⁊ cū pill. de hierapi. ⁊ silib⁹. Et si acetosum fuerit phlegma purgam⁹ cū pilulis stomatichis sed tamē nō oīno: sed paulopost purgetur materia. quia si omnino purget̄ cōuertit̄ potto ad substātialē corpis hūiditatē ⁊ natura iterū repugnat ei ex quo certamine perit infirm⁹. Eo modo est faciendū in omni passione de graui materia ⁊ dura ad dissoluēdū. Salsa materia cognoscit̄ ab acetosa his signis: quia si fuerit acetosa parua erit sitis: grauitas in ventre et stomacho: ventrē habēt cōstipatū. Si fuerit salsa fit sitis nimia: vēter solut⁹: pūctio in stomacho: ⁊ dolor hūt os siccū ⁊ salsum cū nimia siti: frigiditas fit minor: calor fortior ⁊ accessio breuior: ꝓpter leuitatē ⁊ acumen materie ecōtraria fiunt signa: si fuerit acetosa. Et si virt⁹ infirmi nequeat pharmaciā tolerare opz ingeniari vt extenuetur materia absq; vllo labore nature: vbi grā. Si materia fuerit in epate donetur medicina epatis mūdificatiua cū vrina: sicut trocisci de rosis. berberis ⁊ oximelle cū succo herbarū. si materia fuerit acetosa: quia si salsa sit donent̄ trocisci de spodio cuz orizacca. Sz si materia fuerit aggrauata erga stomachū mundificetur stomachus cum lupulo melle rosato: si fuerit acetosa. si salsa cum rodozaccara.

De particulari cura febris. Cap. xxxiij.

Dximus de vniuersali cura: nunc dicendū est de particulari: vnde dicim⁹ q̄ si materia fuerit salsa ab initio morbi: dem⁹ orizaccarā cū aqua calida veniēte quidē accessione ⁊ frigore incipiēte ponantur pedes patientis in aqua ca. in qua cocta sint camomilla viola anetum: fricent̄ plante pedum cū oleo viol. et sale. Et si vomitus sponte venerit bonū est signū: si aūt nō: cogatur i initio morbi: quia magnū infert stomacho nocumentū: proinde nō debem⁹ facere curā stomacho lesionem inferentē: sz dare cōuenit rodozaccarā cuz calida. Aqua em̄ calida i hac febre est ebullio ⁊ putrefactio materie: vnde cum fuerit extenuata ꝓpter aquā calidaz sitis extinguitur. Deinde dem⁹ ptisanā cū orizaccara. ¶ Si aūt febris septimā diē transierit ⁊ materia digeri inceperit: demus in initio accessionis orizaccarā cum apozimate aneti: ⁊ prouocabim⁹ vomitū sine angustia. Et si venter fuerit constipat⁹ clystere facies de viol. camomilla spinis egyptiacis añ. ℥. j. seminis croci hortēsis. ʒ. xx. furfuris blete cētaurce maioris sebesten oīa coque in. iiij. lib. aque donec ad vnā redeant. Quib⁹ colatis adde olei viol. zucca. obsomogari añ. ℥. j. salis cōis nitri añ. ʒ. ij. Si aūt febris. xiiij. diē transierit ⁊ patiēs sentit fumū calidū de corpore exeuntē: aut patit̄ abominationē nature aut ventris rugitū: sigt q̄ materia est cōmota: ⁊ vult exire ꝑ sudorem si fumositas sentitur. cum vomitu si abominationē hz. cū egestiōe si rugitū passus fuerit. Expellatur ḡ materia cū hoc catartico. ℞. mirob. keb. citrini añ. ℥. j. bedagar. ʒ. vij. sucaba absinth. cupatorij añ. ʒ. iij. vuaꝝ passaꝝ enucleataꝝ. ℥. j. iujubas. xx. pruna. xx. omnia in tribus lib. aq̄ coquantur ad mediū: deinde manne rodozacca. añ. ℥. j. adde et colatis oībus potui dabis. Et si materia fuerit acetosa in initio morbi dabis mellicratū: aut oximel cum calida: multū em̄ prodest. Caueāt aquā fri. quia materiā ingrossat ⁊ congelat accipiant ptisanā coctum cū radice maratri aneti calamenti et modico piperis. Cūq; frigus accesserit ponātur pedes in aqua calida in qua cocta sint camomilla anetū sansucus abrotanū ⁊ silia. Et si frigus sit quasi glacies epithima facim⁹ dorso et ventri cum oleo in quo cocta sint piretrum staphisagria nitrum ⁊ calamentū: damus etiā oximel cum calida. Si vomitus nō sponte venerit: ꝓuocemus cum oximelle de radicib⁹ anetō ⁊ apozimate faseleoꝝ sale cōmuni: q̄ omnia calida accipiantur. Damus has ꝯfectiones. ℞. ciperi: spic. mastic. añ. ʒ. ij. fac puluerē da. ʒ. j. ℞. gallie ligni aloes ani. añ. ʒ. ij. fac puluerē da. ʒ. j. cum odorifero vino. Si patiantur grauitatē capitis: inclinetur caput super fumū aque calide in qua cocta sint camomilla mellilotum ⁊ sansucus. Caueāt ab omī infusione lactis vel aliarū rerū vt olei in omni parte corporis. Dieta sint iura ciceris blete: parū comedant. Si febre accipiant ad mediam diē mane accipiāt ptisanā. Incipiēte vero frigore oximel cum calida sumāt. Si mane febris accesserit nihil accipiāt quousq; febris cessauerit. Vniuersalr dicim⁹ q̄ inter cibum ⁊ accessionē. vj. horarū sit spatiū. Et si virtus patiētis defecerit in accipienda pharmacia: da ei rem suauiter extenuatiuā ⁊ mūdificatiuā: vbi grā. Si materia fuerit epati vicina dabis rē epar mundificātē. Et si fuerit in stomacho dabis apozima de absinthio de aloe de hierapi. ⁊ silia. queadmodū videris materiā eē grossam aut subtilē. Bona autē sunt cataplasmata: aut epithimata calefactiua et dissolutiua in stomacho ⁊ epate: sed tamē post mundificationem cū certissime nouerimus materiā esse dissolutiuā ⁊ liqfactiuā: apparēte signo coctionis in vrina dabis inuicem oximel rodozacca. ⁊ medicinā cū sirupis miscem⁹. Et q: hui⁹ febris ꝓprietas est dolor stomachi: opz stomachū ꝯfortare cū cataplasmatib⁹ q̄ sint facta de mastice spica: absinthio: cinamo. ⁊ his silib⁹. Et si stomachus defecerit vt careat appetitu: cōfortabim⁹ euz cum oleo nardino ⁊ absinthino. Si duritiam splenis habuerit: curet̄ cū medicina spleniticorū. Si patiat̄ in stomacho frigiditatē ⁊ acetositatē: mundifica stomachuz cū his pilulis eum de corruptis hūorib⁹ manientib⁹. ℞. kebuloꝝ. ʒ. iij. hierapi. ʒ. ij. ⁊ ß. turbith. ʒ. iij. agarici. ʒ. j. ⁊ ß. succi eupatorij succi absinthij ante. ʒ. ij. fac puluerē ⁊ cū aqua calida tēpa ⁊ pilulas fac. Et si vis eas fortiores fieri adde modicuz scamonee. Et si nimius in hac febre rigor fuerit epithima super dorsuz frigore ascēdēte imponat̄ cū oleo vbi cocta sint piretrū staphisagria piper calamētū. illō silr. ℞. masculi thuris piretri equale pondus: fac puluerē tēpera cuz oleo ex quo vngas dorsum.

De hemitriteo et eius cura. Cap. xxxiiij.

Hemitriteus q: de materia cho. ⁊ phlegmatica est cōmixta: necesse est vt sit curamentū eius medicine iter rē calefactiuā ⁊ refrigeratiuā. Et q: oīs cōmixtio aut est in potentia: aut in actu: aut vna est fortior altera: opz vtrāq; huius hemitritei materiam aut esse equalē aut inequalē. Si autē equalis fit: fit ver⁹ hemitriteus: cuius curatio est cū reb⁹ attenuātibus ⁊ dissoluentib⁹ nullā caliditatē aut frigiditatē facientib⁹ sicut cum succo lupuli maratri apij manna viol. zucca. rodozaccara ptisana cū oximelle. Et si cho. fuerit maior: fit facilior et leuior quā curari decet cū rebus mūdificantib⁹ ⁊ modicū refrigerantibus sicut cū endiuia succo maratri rodozaccara violis zucca. māna prunis. Si aūt phlegma videat̄ dñari fit hemitriteus molestior: qui medicet̄ cū mundificatiuis ⁊ dissolutiuis ⁊ aliquātulū ex phlegmate pl⁹ calefactiuis queadmodū mellicrato cum aqua calida sirupo de absinthio ptisano in quo cocta sint radices apij ⁊ maratri: anetum: calamentum oximel accipiāt ⁊ trociscos de rosis de berberis oīa cū succo maratri ⁊ oximelle. Sumat mel ro. cū mastice maratro aniso et aqua ca. Si videris materiā attenuari ⁊ moueri ⁊ signuz coctiōis in vrina apparuerit: dabis pharmaciaz suauiter solutionē facientē. Etiā bonū est si post cibū vomitus ꝓuocetur ⁊ diuretica tribuant̄: sicut sunt trocisci de absinthio de lacca cū succo maratri apij ⁊ endiuie. Pilule valentes. ℞. hierapi. calamenti añ. ʒ. v. anisi: maratri: apij: succi absinthij succi eupatorij añ. ʒ. iiij. tempera cum succo fumiterre: et fac pilulas: dabis potui. ʒ. ij. cum aqua calida.

De febre quartana ⁊ eius cura. Cap. xxxv.

Quartana febris quia fit de materia grossa et dura opoztet medicuz preuidere quattuor res. Prima quarū est q̄ in initio non debet dare rem nimium

calefactiuā: ne calefacta materia due generētur febres: vna videlicet interpolata et diuturna: et alia acuta continua: quib9 virt9 patientis deficiat: et infirmus ad periculum deueniat. Natura enim non est tante virtutis vt possit morbi acumen eiusq prolixitatē tolerare. Secūda ne det refrigeratiua: ne congelet materiā: vnde induret et moret ad digerendum et dissoluendū fiatq causa prolixi morbi et eius pessimitatis. Tertia ne cōsumat et debile corpus faciat cū subtilitate diete et abstinētia q causa faciat mutari patiētem ad ethicam vel phthysim. Quarta ne confundat corp9 cū pharmacia maxime in initio morbi priusq materia morbi eliquat et sit obediēs actioni nature. Tribuat ergo medicus rem maturātem et digerentē et cito eijcientē: et ingeniet purgare materiā acutā modicum cum leni vomitu. studeat et in regimine: et in cōfortatione epatis et splenis ne deficiāt: quia epar generat sanguinem: splen mundificat eum. Et si defecerit eūq nō purgauerit: permanet cōmixtus cū alijs hūoribus putridis vñ putrescit ipē et incendit. Splen vero q trahit fecē sanguinis et turbiditatē si defecerit pmanet fex in sangume et corrūpit vnde idem sanguis corrūpit putrescit et incendit. hac de causa vtilissima huius febris est curatio vt donet oximel cū apozimate radicum et herbaꝝ et sirupus absinthij: trocisci de eupatorio de scolopendria: aut de reubarbaro. Opꝫ ne hmōi trocisci in initio dentur: ne deficcent et indurent materiā ad obediēdū nature. sed cōuenit dari postq materia fuerit maturata. Abstineant a pullis gallinis starnis pdicib9 per tres hebdomadas in initio febris. Unctuosū est febris quasi vt oleum in lucerna. Et si materia non fuerit maturata p illas tres hebdomadas abstineāt vsq ad .xl. dies. si virtus patientis hec pati valeat. ¶ Quod si hec febris fuerit de adustione sanguinis: da in initio rem dissoluentē et attenuantē: tū non calefacientē sicut ptisana cū oxizaccara rodozacca. viol. zucca. cum aqua ca. Uomitū prouocabis in initio accessionis cū frigiditas incipit. Infundant etiā pedes in aqua ca. vbi cocta sint camomilla et viola. Accipiant succū maloꝝ gra. et vuas hyemales. Et si materia icipit digeri festināter extrahe sanguinem de basilica vena sinistri brachij aut de mediana: et minue quousq clarū et purū sanguinē egredi videas virtute hoc patiēte. Prouoca egestionē si necesse ē cū hoc catartico ℞. mirobalanos citrinos kebulos iuiubas pruna vuas passas enucleatas semen fumiterre casiāfist. mānā rodozaccarā radices maratri apij et endiuie. Et si febris elongabit. vt .xx. transeat dies: ieiunet infirmus per oēm diem accessionis et in alio die nō multū comedat: q: sanguis ppter abstinentiā extenuatur. Utatur dieta subtili que facillime digeratur.

¶ Et si quartana de incēsiōe cholere fuerit: dabis in initio rem refrigerantē: q: materia ppter calorē ingrossata nō attenuatur nisi cū frigidis: proinde in initio dabis succū malorū gra. cum oxizaccara et ptisano. Et si constipata fuerit egestio humefiat cū māna rodozaccara prunis succo endiuie casiafist. Et si nōdū per hec fuerit humefacta: caue ne dones catarticum priusq materia digeratur: sed fac clystere. Et si materia incipit digeri et de loco in locū moueri: purgetur cū catartico de mirob. citrinis: kebul: oxifenicia: prunis: eupatorio: viola: casiafist. māna: rodozacca. absinthio: cuscute semine fumiterre: et radicib9 endiuie. Et si materia fuerit intravasa purgabit bis vel ter cum catartico. Bonū est etiam si phlebotometur de basilica vena sinistri brachij: cauendū tū est ne fiat anteq materia digeri incipiat. In fine autem morbi lauet in aqua calida i qua cocta sint mellilotū camomilla absinthiū. Et si dolorē capitis patiant humefiant nares eorum cum oleo viol. Si vigilias habuerint: lauētur pedes eorum et crura cum aqua in qua cocta sint papauer lactuce viol. et his similia. Et si incesiua fuerit materia phlegmatica: dabis in initio mel ro. et violatum cum calida. apparente coctionis signo de succo maratri et apij cū semine croci hortēsis et succo lupuli. Si egestionem vis humefacere fac clystere de ficubus siccis spinis egyptiacis camomilla semine croci hortēsis sisameleon obsomogaro zucca. nitro sale cōmuni coloqntida et his similibus. Nutriatur de iure ciceris et lactucis. Et si febris .xl. dies transierit accipiāt carnē: sed tamē caueant viscosam carnē et vnctuosam ac multum pinguedinis habentem. abstineant in die accessionis a cibo: in die tranquilla consuetū accipiant cibum: sed tamen nō multum. caueant igit a frigidis et humidis. Da etiā gallinā hoc modo preparatā. ℞. folioꝝ petroselini .ʒ. vij. oui crudi totam substantiam vnius excepto cortice: sanguinis porci masculi lib. ß. salis quātum sufficit. Oīa terantur et in corpore gallina vnū annū nō habentis mittantur et sumatur: deinde inuoluātur in pasta et optime sub testa coquantur. Competit eīn tertianarijs quotidianarijs et qrtanarijs vrinā prouocare febrē aufert: virtutē confortat. Similiter potest fieri de folijs basilici .i. ozimi: quia appetitū irritant: cor et stomachū cōfortant. Caue tamē ne totā vna vice comedant: sed paulatim et solū modo plenū et carnē: de pasta minime: expertū est. hec tamē accipienda sunt in die trāquilla. Potent subtile vinū in calore tēperatū. de quib9 comedant eas que teneras habent carnes et facile digeruntur. vomitus prouocetur. et post cibū sumant diaciminū diatrionpipereon. Statu morbi accedente et coctionis signo in vrina apparente subtilietur dieta: purgetur cū pharmacia clysterib9. dabis deinde diuretica: et vomitum omni die accessionis stomacho inanito prouocabis: et in die qua nō venerit accessio prouocetur vomitus postq comederint: abstineant a pullis et oībus volatilibus per tres hebdomadas et plus donec materia fuerit digesta. deinde si virtus permiserit: dabis annualē agnum. Et si febris nō fuerit fortis: neq virtus defecta da helleborū albū cum ptisana: et prouoca vomitū cum succo radicis aneti: et oximelle: assue faciāt tyriacā magnā diatrionpipereō. diasulphur et similia. Trocisci valētes contra dolorē epatis et splenis et febrem quartanā. ℞. lacce reub. maratri anisi añ .ʒ. iiij. eupato. absinthij succi amborū spodij añ .ʒ. iij. cuscute .ʒ. vj. scolopendrie .ʒ. vj. seminis portulace spice anisi apij seminis añ .ʒ. iij. tēpera cū succo maratri. ℞. maratri .ʒ. iij. croci piperꝭ albi mundi añ .ʒ. iiij. se. mali gra. capparis radicū añ .ʒ. iij. tēpera cū succo apij. Antidotū cōtra quartanā q fit de incensione phlegmatis. ℞. myrrhe .ʒ. vij. spice .ʒ. iij. amomi .ʒ. iiij. aristolo. rotun. reub. añ .ʒ. vj. opij .ʒ. iiij. anisi apij se. petroseli. añ .ʒ. j. castorei .ʒ. v. squināti piperis al. casieli. añ .ʒ. iiij. piperis nigri .ʒ. vij. ameos .ʒ. j. storacis .ʒ. vj. croci. ꝑ. mellilotī .ʒ. viij. siseleos .ʒ. iiij. ydiocri .ʒ. v. mellis qꝺ sufficit dabis .ʒ. j. et ß. cū calida. Trocisci ydiocri. ℞. florū herbe policarie albe et citrine myrrhe añ .ʒ. ij. dauci calami aromatici ciperi xilobalsā assari ligni aloes añ .ʒ. iiij. rubee costi spice croci masticis añ .ʒ. v. tēpera cum odorifero vino et fac trociscos. Pilule vtilissime. ℞. hierepi. epithi. añ .ʒ. v. agarici .ʒ. iiij. turbith .ʒ. vj. absinthij .ʒ. iij. sulphuris albi ameos añ .ʒ. iiij. polipodij .ʒ. iij. maratri anisi apij añ .ʒ. j. et ß. tempera cum succo mente et fac pilulas: quarū due donentur in die tranquilla.

¶ De epialos et eius cura. Cap. xxxvj.

Epialos quia de vitreo nascitur phlegmate: necesse est vt curetur sicut amphimerina: sed tamē phlegma qꝺ est in epialos quia est frigidū: opꝫ medianā fieri calidiorem ꝭm q materia est frigida. Sed decet ab initio incipi a medicinis que debiliter sunt calefacientes donec eas assuescat: deīde paulatim ad calidiores ascendi. Plurimū nr̄a intentio est in hac febre vt mundificet stomachus cū repugnatiua et colatiua. purgetur etiā materia per vomitū et vrinā cum oximelle et aqua calida in qua cocta sint spica anisū et similia. Et si materia inceperit se mouere: et signum coctionis in vrina apparuerit: purgetur materia cū apozimate de aloe: et apozimate de hierapi. et pill. de stomati. et pill. de fetida. Clystere fiat eis in quo intrabit semen croci hortēsis centaurea anetum abrotanū herba policaria ameos bdelliū serapinū coloqntida et his similia. post purgationē materie assuescant antidotum vbi assarum et castoreum ponantur: et pilule in quibus eupatorium mastix absinthium aristo. ro. et longa spica crocus et similia intrant. Dietam accipiant que sit lauatiua et diuretica sicut est ius ciceris cū obsomogaro cimino amigd. blitis radice sparagi porris omnibus conditis. Potent oximel squilliticum cum aqua calida. Accipiant post cibum diaciminum diatrionpiperon diacalamentum et similia.

¶ De liparios et eius cura. Cap. xxxvij.

LIparios autem quia materia eius cholera est cū phlegmate mixta: dari oportet min⁹ calida q̄ in epialos sicut mel ro. oxizaccara apozima de aloe de hierapigra oxizaccara cū succo maratri apij mastice ꝛ similibus.

De febre q̄ alios morbos sequitur. Cap. xxxviij.

ALiquando est febris propter epatis dolorē aut splenis cerebri lateris pulmonis renū aut similium: ꝛ cessante morbo qui est causa febris: cessat et ipsa: vnde hmōi febris vtilis curatio est vt certissime causam eius curemus. i. sanemus membrū cui⁹ occasione est febris generata: sed prius opꝫ intelligi quia hec febris que alios sequit̄ morbos: aliquādo est debilis: aliquando est fortis. Debilis sicut ea que fit propter splenē: aut renes: aut propter vesicā. Aut est fortis et molesta sicut ea q̄ fit ppter cerebrū epar ꝛ latus: et nōnunq̄ est debilis sicut ꝛ aliquādo fortis sicut ea q̄ fit ppter pulmonē: dolor eñ pulmonis si fuerit ppter sanguinē aut cho. fit eius febris molesta. Et si dolor fuerit ppter phlegma ꝛ cho. nig. febris erit lenis. Molestatio aūt febris q̄ fit ppter epar ē ppter materiam q̄ est sanguis: leuitas autē eius q̄ fit ppter splenem est propter cho. nig. q̄ est ei⁹ materia. Molestatio aūt febris que fit causa cerebri est ppter neruos ꝛ sensuū acumē. Lateris aūt molestatio fit propter sanguinem qui est eius materia propter vicinitatem cordis.

De dispositione interpolatarū febriū. Cap. xxxix.

OMnis cōplexio que est extra naturam ꝛ temperamentū est quadruplex. Prima calida ꝛ humida. Secūda calida ꝛ sic. Tertia frigida ꝛ humida. Quarta frigida ꝛ sic. Quarū nulla putredinē generare potest: nisi calida ꝛ humida. Hic q̄ritur quomodo cho. ru. et nig. suscipiūt putrefactionē cum eorum natura non sit parata ad putredinē suscipiendam. Solutio. Siccitas tribus modis fit: aut eñ est res sicca in natura et substantia eius liquida sicut mel vinū cho. nig. aqua salsa et similia. Quedā in natura humida et in substantia sicca: sicut piper longum crocus zinzib. ꝛ similia. Sunt et alia in natura et substantia sicca sicut ferrum lapis ꝛ similia. Quecunq̄ autē in substātia sunt sicca et in natura humida: recipiūt putrefactionē. Que aūt in natura ꝛ substātia sicca sunt: nūquā recipiūt putrefactionē. Palā itaq̄ ē q̄ cholera nigra ꝛ rub. nō recipiūt putredinē ppter earū cōplexionē ꝛ naturā: sed propter substantialē humiditatē illarū atq̄ liquorem. Sanguis eñ quia cum vtraq̄ qualitate conuenit putrefactioni: extraneo obedit calori vnde fit febris cōtinua. Cholera rubea quia cum vna qualitate cōuenit putredini. i. cū caliditate. ꝛ cum alia. i. siccitate nō obedit extraneo calori: vñ habet xij. horas in labore et in requie. xxxvj. Et si eius accessio. xij. horas trāsierit: ꝛ. vij. periodos q̄ sunt. xiiij. dies: dicit̄ notha. i. non vera. Febris quartana: quia cū duabus qualitatib⁹ non conuenit putredini: durat. xxiiij. horis ꝛ quiescit. xlviij. Quotidiana febris quia cū vna qualitate. i. humiditate conuenit putredini: habet. xviij. horas in labore ꝛ sex in quiete. Hic querit̄ quare terminus sit in quartana. xxiiij. horis ꝛ non plus aut minus. Respondemus q̄ omne qđ construitur sub lunari circulo fit propter repugnantiā. iiij. elemētoꝝ ad inuicē oppsitoꝝ. Destructio eñ nihil aliud est nisi ꝯuersio vnius rei ad aliam: verbi grā. Elementa mutantur in cibum cibus in membra. Corpus cū destruitur humores ad aquā spūs ad aerē: ossa ad terram cōuertuntur. Hec enim actio elemētoꝝ ad inuicē facta non est nisi propter motum solis ꝛ lune ꝛ oīm stellarū motum habentiū: ꝛ sol est causa ceteraꝝ et earū dñator: et cursus eius a loco pcedens quo oritur et rediens vsq̄ ad eundē: nō est nisi. xxiiij. horis: proinde fit vltimitas accessionis q̄rtane. xxiiij. horis. Rursus si fuerim⁹ interrogati quare calor extraneus in quartana. xviij. horis moretur ad vnam qualitatē. i. siccitatē ꝛ. xxiiij. pmaneat. Respondemus siccitas corporis duobus modis fit: aut cum calore: aut cū fri. Calor desiccat corpus: q: illud rarificat ꝛ humores desiccat. frigiditas aūt nō sic: q: materiam coadunat ꝛ congelat ad quā extraneo calore accedente materia congelata aperitur et fit perflua ꝛ obediēs putredini. Siccitas vero que fit ppter calorē: q: non in ea hu. sunt clausi vel coagulati: necessario calor extraneus tardatur in eo qđ liquefaciat. Interpolatio nil aliud est q̄ qualitas materiā impediēs cū sua duricia. Et si predicti humores intra vasa putrefiant: faciunt febres cōtinuas sine interpolatione: q: sunt cum sanguine in vasis: neq̄ patiunt̄ rigorem vt in tertiana: neq̄ frigdorem vt in quotidiana vel quartana. Rigor enim non est aliud nisi materia membra pungens sensibilia. Rigor differt a frigore: quia in rigore sentit patiens pūctionem quasi acus vel spine sint in eo fixe. q: causa ipsius sunt acuti fumi. Frigus sentiunt egri quasi niuis congelatio: quia causa ei⁹ sunt graues fumi ꝛ tardi ad mouendū. Itē si dixerit quare cholera ru. in lipario calefacit exteriora ꝛ interiora minime In tertiana vero simplici non simili mō agit cho. ru. Rñdemus cho. ru. in tertiana est simplex: in liparios est mixta cū phlegmate. Item q̄ritur quare vitreum phlegma et liparios nō gñant febrē sicut in epialos. Rñdem⁹ q: phlegma non est in toto corpore equale: sed in epialos est phlegma p totum corpus equale. Merito ergo ex premissis infertur q: q̄litates nō sunt nisi quattuor. i. cali. fri. sic. ꝛ hūi. Humana enim corpora non videmus mutari nisi ad eas: ꝛ non sanantur: neq̄ restaurantur: nisi per eas. Quia medicina nil aliud est nisi repugnatio vni⁹ cōtrarij ad aliud contrariū. Nos q̄ non inuenimus nr̄a corpora mutari ac cōuerti: nisi ad ca. fri. sic ꝛ hu. neq̄ videmus ea restaurari nisi cum ca. fri. hu. et sic. vnde aristoteles in quarta particula microscomi: per contrariū inquit curamur: p sile augmentamur. Quattuor igit̄ sunt q̄litates: neq̄ plēs: neq̄ pauciores: q̄rū due sunt actiue ca. et fri. et due passiue. s. hu. ꝛ sic. Quia ca. semper facit sic. fri. vero humiditatem: quā sententiā Iohēs damascen⁹ nō approbauit: aristoteles ecōtra. Palam intelligim⁹ quia caliditas fortior est actiua et sic. fortior passiua. Hac de causa tertiana febris habet. xij. horas in requie: quia siccitas repugnat calori vt non fiat febris continua: et tardat eam vsq̄ ad tertiā diē. Et quia in quotidiana est debilior ꝛ actiua. i. frigiditas ꝛ debilior passiua. i. humiditas est modica interpolatio. i. sex horis. Ac quia cho. ni. debilior est actiua. s. frigiditas et fortior est passiua. i. siccitas: necessario indurat̄ vñ requies est. xlviij. horis ad minus. Materia enim cholerica quia pauca est in quātitate: ꝛ quia fortiorem hꝫ actiuam. i. calorē naturalē vel actiualē facit febrem cōtinuā. i. sinochā. Materia eñ cholerica: quia pauca est in quantitate: et quia fortiorē habet actiuā. i. calorē et fortiorē passiuā. i. siccitatem facit febrem interpolatā. Materia eñ phlegmatica quia est multa et grossa et hūida: paruā facit interpolationem. Melancholica vero materia: q: est pauca in quantitate ꝛ habet vnam fortem actiuā. i. frigiditatē: et fortem passiuā. i. siccitatem habet longā interpolationē. Oīs eñ calor aut est naturalis aut non naturalis vel accidētalis. Calor naturalis cibū digerit subtiliat mundificat feces per propria loca: sed calor febris operatur cum sua natura in materiā que est putrefacta per vnāquāq̄ exacerbationem vt eius humiditatem per vnamquāq̄ accessionem consumat. Ideoq̄ cessante materia transit et febris.

De tertiana interpolata ꝛ ei⁹ cura. Cap. xl.

QRitur si tertiana febris non sit cōtinua: cū vomitu facile curat̄. ℞. se. amplicis. ℥. j. ꝛ ß. tritū ℥. in panno raro missum et in aqua ca. mollificatum fricetur in ciphо. Lac vero quod egredit̄ sumat̄ cum sirupo acetoso. vel semē infundat̄ in aqua in qua cocte sint radices cucumeris agrestis aut cū oximelle. Rubea ad tertianā probata. ℞. opij. ʒ. iiij. croci anisi cardamomi. storac. rubee iusquiami baccarū lauri añ. ℥. j. cōfice cū melle da duabus vel tribus horis ante accessionem. Si tertiana fuerit cōtinua medicetur sicut acuta febris.

De tertiana notha ꝛ eius cura. Cap. xlj.

SI tertiana notha fuerit: cū hoc vomitu medicetur: misce mel et acetū seminis amplicis. ʒ. iij. huic misce frica ꝛ cola ꝛ da patienti. Si tertiana fuerit duplex: dabis hydrocopion pāchristū cum balsamo et rubea ꝛ musa. Si solutionem patiat̄ dabis mel citoniatū ita cōfectū. ℞. succi mali citonij

partē vnam mellis vnā coq̄ lento igne ad spissitudinē mellis. Si aūt tertiana in autūno venerit: curabis eā cum diatessaron distēperato cū vino calido ⁊ cum rubea: aut musa. Cibi dādi sunt temperati: vt far granū bene coctū lactuca spinarchia cucurbita assata ⁊ similia.

¶ De cura quotidiane febris. Cap. xlij.

Quotidiana hec febris curet̄ cū vomitu. ℞. tapsie lib. j. elacterij lib. ß. cinamomi ʒ. iij. da cū oximelle ʒ. ij. vel s̄m virtutē patiētis. Si stomachus plen⁹ sit hūorib⁹ det̄ oximel vt vomāt. ℞. aceti phialas duas mellis vnā seminis radic̄. raphani seminis atriplicis an̄ ʒ. ß. et coquantur ad medium et bibant ante accessionē ⁊ ieiunēt vna hora postea. Si vero non vomuerint accipiant aquā ca. Si vero q̄tidiana sit acuta: ferant vsq̄ ad septimū diē: dieta sit ptisanum. Si quotidiana admisceat̄ tertiane: detur panchristū ⁊ rubea tro. ⁊ ydropion quasi potione vna vtantur. Si vero non profuerit detur tyriaca. Si quotidiana in epeveris fuerit: euacuabis pāchristo rubea ⁊ esdra. Cataplasmata vero. ℞. micas panis fel terre equo pondere cōfice cum ouo molli asso cum oleo cypressino aut laurino ⁊ pāno induto sup viscera pone. pbatū est.

¶ De cura quartane febris. Cap. xliij.

Si quartanam nullus morb⁹ precesserit: in principio tribus dieb⁹ vinctis dabim⁹ tyriacam magnam in modum auellane cum oximelle squillitico: postea dabis laxatiuū sicut pigram: theodoricon: aut hieralogodiō: aut vomitiuum superi⁹ scriptum. Corpore purgato mittatur in tinā aqua plenā in qua cocta sint nepita: pulegiū: laurus absinthiū: ibiq̄ bibat tyriacā magnā cum oximelle squillitico aut diatessaron aut adrianū: aut diatrionpipereon. aut vnū illorū qd̄ in antidotario sumus dicturi. In die accessionis nihil manducet: ⁊ in duabus horis ante accessionem intret tinam.

¶ De cura duplicis quartane. Cap. xliiij.

In duplici quartana detur panchristū ⁊ adrianū tēperatū cum succo ballamite. In hyeme curet̄ cum esdra mixta cum potione sancti pauli ⁊ musa enea. In estate cum potione mixta rubee cum tyriaca mūdissima ⁊ vino tēperata. ⁊ fumigium facimus. ℞. gipsi spolij serpētis pellis vituli marini hyeme cū mulsa adriano ⁊ cū trociscis ad q̄rtanā pbatis. Oleū petroleū dabis bibere: ⁊ vngatur dorsum cū calidis oleis ⁊ vnguentis.

¶ De curis apostematū ex sanguine. Cap. xlv.

Quia de apostematib⁹ intrinsecus nascētib⁹ maxime cū febrib⁹ existentib⁹ necnon ⁊ de eorū curis disputauim⁹: ordo expetit vt de curis apostematū extrinsecus apparentiū disputem⁹. incipiēdum ab apostematib⁹ ex sanguine nascētibus. Bonū est em̄ si sanguis cum phlebotomo de vena basilica brachij extrahatur ↄsiderata virtute etate ⁊ hmōi: postea vero sunt danda q̄ acumē sanguinis extinguūt sicut oxifenicia cassiafist. māna ⁊ silia. Corpe purgato ad medicādū apostema redeamus. s. cū sandalis viol. ro. bolo mixta apio ⁊ silib⁹. In statu vero apostematis dissolutiua misceant̄ sicut linū croc⁹ ⁊ silia. Dias. vitellū oui cū oleo ro. ⁊ pauco croco ⁊ myrrha apostē. de grosso sanguine dissoluit superpositum. Itē vitellum oui cum oleo viol. suppositum dolorem mitigat: et ad digerendum accelerat dissoluens nondum collecta.

¶ De triplici materia apostematū. Cap. xlvj.

In septimo capitulo secunde practice meminimus nos dixisse ꝙ materia apostematis trib⁹ modis fieri debet: aut tēperate ca. ⁊ hu. sicut fomētum aque ca. temperate ⁊ sapide: ⁊ farina frumenti cum oleo ⁊ aqua cocta ⁊ silia. Aut viscosam medicinā facim⁹ poros claudentē vt ca. intus coadunato apostematis materia digerat̄: sicut axungia porcina anserina ⁊ silia. Aut cōponim⁹ medicinam vtrāq̄ vim hūtem. i. temperate ca. ⁊ viscosam sicut fit de lini semine de apozimate bletarū aq̄ ⁊ olei. Qr̄ si calor apostematis modū excesserit: decet medicinā in eo gradu eē factā quo calor corpis a tēperamēto exierit. Sz necesse est si cholericū sit apostema vt primitus purgetur cho. ru. deinde solatrum coriandrum semperuiua portulaca psilium iusquiamus lactuca endiuia et similia apponantur.

¶ De cura apostematū ex phlegmate. Cap. xlvij.

In phlegmatico apostemate phlegma purget̄: postea spōgiam aque tepide infusam aut lanā aliquādo aquā et vinum oportet superponere.

¶ De cura melācholici apostematis. Cap. xlviij.

Apostema vero qd̄ sciros dr̄: si ad cancrū deuenerit incurabile est: vn̄ opz ꝙ cho. nig. purget̄. Sup apostema caules cū butyro bouino ponant̄. Sz si apostema sit cū somno mortiferū est: nisi cito succurratur. Dem⁹ igitur tyriacā ad potādū: q: sicut venenū hic morb⁹ sanguinē cordis ↄgelat: sz tyriaca eliquat sanguinē cordis: ⁊ defendit totū corpus: ⁊ de tyriaca locus apostematis vngat̄. Sz si tyriaca deest: allia accipiāt vel pimpinellā cū gētiana bibāt. Sup apostē saluia cū axūgia porcina pistata ponat̄. Aliud pbatū. ℞. sapōis calcis sal' cōis eq̄ pōdere cū sputo hōis ieiuni cōfice. hec oīa hoīem a morte liberāt. Sed si aliqd̄ apostē. melācholicū ad farsum vl' ad cācrū deuenerit: curet̄ sicut in sequēti pticula dicturi sum⁹. Folia oliue cū melle pistata cancrū ⁊ farsum potēter curant. Hip. ī apho. vbicūq̄ cācri fiūt nō curare meli⁹ curati vō citi⁹ pereūt ꝙ si medicina nō pfuerit: curet̄ sicut ī chirurgia dicturi sum⁹. Vnguēta dialtee ⁊ populeō valēt hūectatōi duri apostē. et aperiūt sine molestatiōe. Aliud valet apostē. sine capite. ℞. seminis lini fenugreci stercoris colūbini an̄ ʒ. viij. sisami ↄbusti ⁊ bn̄ puluerizati ʒ. x. x. oīa cū oleo sisamino tēpa. Dialtea Iohā. damas. ad mūdificādū ca. apostē. ℞. psilij ʒ. xxx. iusquiami ʒ. xv. mirte ʒ. xlv. fenugreci se. lini an̄ ʒ. xx. malue se. ʒ. x. oīa pone ī aq̄ ca. deinde accipe spumas eorū ⁊ tēpa cū oleo ⁊ litargiro. Aliud sclirosi splenis ⁊ tot⁹ corpis valet. ℞. armoniaci ʒ. iiij. aceti lib. j. dimitte p totā diē: deinde pistet̄ vt fiat q̄si medulla: deīde olei ro. ʒ. iiij. cere ʒ. j. coq̄ vt dissoluat̄.

¶ De cura scrophularū ⁊ verrucarum. Cap. xlix.

Scrophule si sunt de viscoso phlegmate curētur h̄ medicamīe expto. ℞. succi lilij agrestis euforbij an̄ ʒ. ij. puluerisa ⁊ tēpera isim̄l. ⁊ da patiēti. vij. pill. ex eo fetās ī mane p. xxx. dies dispgit em̄ scrophulas: nec vna remanet. Aliud. ℞. castrāgule radicē inserte in modū testiculi tere in mortario ⁊ mitte in vino: et pone sub diuo asero vsq̄ mane: ⁊ da patiēti bibere ⁊ oēs p vrinā purgabūtur si dederis luna ignita. Qr̄ si non pfuerit incidant̄: sicut in chirurgia dicturi sum⁹. Si aūt verruce et porri appareāt: medicent̄ sicut in sequenti particula dicturi sumus: sin autem chirurgia curentur.

¶ Finis libri tertij.

¶ Liber quartus de passionib⁹ in mēbris exterioribus euenientibus: et earum curis.

¶ Capitula quarti libri.

De curis passionū in exterioribus mēbris corpis. Cap. j.

In secunda practice particula curationis intentionē trifariam esse diximus ⁊ de duabus simplices ⁊ vniuersales curas continentibus cōpendiose disputauimus: restat vt de tertio modo: scʒ de curꝫ oīm passionū in exterioribꝰ membris nascentiū disputemus. Sed q: passiones in exterioribus membris nascētes: alie sunt in toto corpore apparētes vt variole lepra ⁊ oēs alie quas in theorica diximus: quedā vo particulares ⁊ nō in toto corpore apparētes: bonū est etiam vt a curis passionum totum corpus circundantiū dicamus. Et primo de lepra: q: de huiusmodi passiōis origine ⁊ significatione eiusdē in theorica nō ad plenitudinē disputauimus. In hac particula iterum de eius origine ⁊ cura ⁊ significatiōe: vt in curis nō erremꝰ: aliquantulū volumus differere. Cū em oīm passionū in toto corpore apparentiū hec sit deterior ⁊ ad curandū grauior: ⁊ merito vniuersitatis curā scribere nō dedignor. Passiōes in exterioribus mēbris nascentes quedā potionibus ⁊ vnguētis curant᷑: vt lepra morphea: quedā vo chirurgia curantur vt aporisma: quedā puncturā scorpionis curant vt sputū hominis ieiuni ⁊ galline viue anus: q̄dā morsus canis rabidi vt nuces ⁊ sulphur. Sunt ⁊ alia quedā que incendium ignis vel aque curant: vt pili leporis si incidantur.

De cura lepre ⁊ eius significatione. Cap. ij.

Oportet medicū bn̄ inuestigare chimorū putredines que ex quattuor nascūtur humoribus cū naturam suā siue simplices sint siue compositi egrediuntur. Putredinū autē causa aut ex corruptione est spermatis masculi siue femine siue vtriusqꝫ aut ex corruptione aeris siue cibi ⁊ potus. Ex his enim humoribus corruptis nascitur infirmitas que lepra solet vocari: cuius morbi inuestigatio difficilis ⁊ laboriosa est in sui initio. Postq̄ vo exit in ꝓpatulū dura est ad sanandum. Cū ergo hic morbus vt diximus ex quattuor humoribus nascit᷑: a sanguinis corruptione qui quasi dignior est incipiamus. Si igitur causa lepre ex sanguinis corruptiōe fit: designat᷑ ex rubore ⁊ calore vel calido apostemate ⁊ sanguis cū minuat᷑ putredine cognoscit᷑. Si ex rub. chole. est corruptiōe est siccitas ⁊ asperitas maciesqꝫ: ⁊ hec notant᷑ in pectore: pustule etiam sicce in corpore: scissure in manibus siue pedibus: cutis color citrinus. Si vo ex cholere nig. putredine similiter succedit siccitas: ⁊ manuū ⁊ pedū scissura: ⁊ venarū extensio: spasmꝰ ⁊ digitorū contractio: ⁊ totius corporis titillatio cutisqꝫ nigredo. Si de phlegmatis est vitio corpus glandulosum efficitur ⁊ nimia humiditas per totū corpus: caroqꝫ emollit᷑ cutis alba videtur. Si aūt hūores ad se inuicē componuntur: hmōi causa ex cōpositis oritur. Si cōmixtio sanguinis ⁊ cho. rub. fuerit: apostema calidū multū erit: pūctio nimia est ⁊ incēsio vnde cū scalpatur putredo subsequitur. Quorū duorum caloribus augmētatis vene inciduntur ⁊ nerui; caroqꝫ cōsumit᷑ ⁊ membrorꝫ iūcture separant᷑. Siccitate quoqꝫ crescente putredinis fluxus minuit᷑: si aūt nō cōtrariū comitat᷑. Sanguinis aūt ⁊ phlegmatꝫ cōmixtio glādes ⁊ apostemata facit in toto corpore. Sʒ si calor humiditatē supauerit: putredo exiēs albescit quasi cocta sit sanies. Si aūt frigiditas phlegmatis ardorē sanguinis superauerit: apostema inde nascens in longo tempore nō maturescit. Cū aūt maturauerit sanies albescat. Si vero cho. rub. cū chole. nig. mixta fuerit asperitas denotat pectoris ⁊ siccatio vocis ⁊ scissura pedū ⁊ spasmus digitorū. Et si calor chole. rub. frigiditatē excellit cho. nig. incēdiū maius fit ⁊ membra citius scissuras patiuntur ⁊ mēbrorꝫ cōcatenatio dissoluit᷑. Si aūt ecōtrario cōtrariū comitat᷑. Et si cho. nig. cōmiscet᷑ phlegmati: siccitas glādulosā: pustule sicce: ⁊ salse sunt: mutatiōes cutꝫ liuide sunt aut nigre aut albe aut virides. Et si hūiditas augmentat᷑ glādes etiā multiplicant᷑: si aūt nō eōtrario cōtingit. Morbus ḡ nascēs ex sanguine alopicia vocat᷑. Qui vo ex cho. ru. pereat᷑ leonina nuncupat᷑. Ex chole. nig. elephantia dr̄. De phlegmate tyria nūcupat᷑. Qui morbi cū in corpore emanauerint: necesse est maximuꝫ piculū faciāt. Quidam tn̄ corꝫ maxie in cerebro dn̄ant᷑: quidā vo in corpe solo: ⁊ q̄dā in vtroqꝫ. Sūt ⁊ alij in q̄busdā mēbris sicut in manibꝰ ⁊ pedibꝰ: quidā pilos deponūt: quidā vo nō: alij carnē cōsumūt: alij pruriginē ⁊ scabiē ꝓturiunt et fissurā: alij morpheas nigras siue rufas seu albas: alij impetiginē latā gignūt nigrā ⁊ pessimā. Quidā etiā cutē crepant ⁊ eā reddūt fluidā: alij non: quidam ⁊ vngulas deponunt: quidā corpꝰ desiccāt totū: alij pustulas emittūt fluētes qd̄ ex quātitate cōtingit putredinū. Peior aūt his oīoꝰ vbi sanguis augmentat᷑ ꝓpter velocitatē putredinis eiꝰ est qui de cho. ru. gignit᷑: q: hec ex nimia sui incēsione peiorat᷑ maxime si sanguini misceat᷑. Chole. aūt nig. atqꝫ phleg. paulatim putrefiūt sibi subiecta. Expletis hmōi significationibꝰ atqꝫ causis: opʒ vt subijciatur cura.

De origine lepre ⁊ eius cura. Cap. iij.

Conuenit ḡ chimū certificari vn̄ oriat᷑. Si em̄ ex sanguine est q̄ in supma pte corpis est: et hō si expetit tēpꝰ atqꝫ etas phlebotomandus est eger de cephalica: aut de vena q̄ est in fronte: aut in occipitio ponēda est vētosa ⁊ dādū est catarticū qd̄ iā dicturus suꝫ. Si ḡ sanguis in pectore dn̄et᷑ siue cubitꝰ siue manꝰ de basilica sinistre manꝰ est minuēdus aut de ea q̄ inter mediū ⁊ auricularē digitū cōtinet᷑: aut de ea q̄ inter radicē ⁊ mediū hʒ i dextra manu. vētosandus est q̄ꝫ subter scapulas manꝰ vtriusqꝫ. Si aūt de sanguine inferiorꝫ brachij phlebotomādus est sup calcaneū vtriusqꝫ pedis: ⁊ vētosa in vtroqꝫ crure eiꝰ est leuo palmo adhibēda. Si autem ex cho. ru. fuit cā morbi: incipiēdū erit a catartico aut phlebotomia. Sʒ si in toto corpore iā infirmitas aspgat᷑ añ catarticuꝫ de media vena est minuēdus. qd̄ silr̄ in cūctis obseruat᷑ hūoribus. Si aliqua post catarticū sanguinis corruptio remanebit: aliquātulū cū phlebotomia aut vētosa erit laborādum ⁊ postea adhibēdū erit hō catarticū. ℞. mirob. citri. ʒ. x. bellerici. cuscute. añ. ʒ. v. fumiter. ʒ. vij. orise. ʒ. xx. q̄ oīa in duabꝰ lib. aq̄ excocta vsqꝫ ad. viij. ℥. redigant᷑ ⁊ colent᷑ ⁊ media. ʒ. aloes minutissime puluerizati misceat᷑ ⁊ ad bibēdū egro det᷑: post vo diē. vij. cū supti: a dieta est nutriēdus sicut pdice faleano ⁊ silibꝰ: deide iste puluis erit dādus. ℞. mirobo. citri. ʒ. x. fumiter. eupatorij marathri se. lactuce. añ. ʒ. ij. zucca. quantū oēs spēs habebūt: ⁊ de his facto puluere cū aq̄ cal. ʒ. iij. da quotidie. Et silr̄ aliud catarticū adhibēdū est qd̄ calorē sanguinis extinguit. ℞. absinth. cuscu. añ. ʒ. iij. mirob. citri. ʒ. vij. marathri ʒ. j. ⁊ ß. oriseni. ʒ. xj. rose. ʒ. ij. aq̄ li. ij. coq̄ quousqꝫ ad. vij. ℥. redigant᷑ ⁊ hō colent᷑: ⁊ de maioribꝰ potionibꝰ addant᷑ q̄s dicturi sumꝰ. ʒ. j. ⁊ ß. det᷑ ad bibēdū. Sʒ si cho. ru. vel corruptio ppēdat dcta in pmis phleb. añ catarticū tribuat᷑ ⁊ phlebotomet᷑ sm̄ q̄ in sanguis corruptiōe diximꝰ. ℞. mirobo. citri. ʒ. xj. q̄ coquant᷑ ⁊ colent᷑ in li. j. prunorꝫ sirupi: ⁊ ibi p diē ⁊ noctē teneant᷑ integrā q̄bus. ʒ. vij. casiefi. adhibe ⁊ post colans adiunge. ʒ. ij. vio. ⁊ mediā aloe ⁊ da bibere de hō. v. diebꝰ: sʒ nutriat᷑ cū dieta hūida sicut carne agnina cucurbita crisolocāna gallina bliti portula. malua carne ericij: ⁊ ciꝰ piguedine hedulis aut hobꝰ lactētibꝰ ⁊ silibꝰ: postea phlebotomet᷑ sm̄ q̄ diximus. Que vo chole. ru. iuuāt: silr̄ cōtra corruptū sanguinē

adiuuant τ econuerso. ℞. cuscute absinthij. añ. ʒ. iij. maratri ca pill. veneris. añ. ʒ. ij. miroba. citrini. ʒ. x. casief. ʒ. v. τ lib. j. τ ß. aque adhibe que ad. viij. ℥. redigant τ colatis adiunge. ʒ. iij. radicis τ zinzibe. ʒ. viij. vio. τ. ʒ. ß. puluerizati aloe τ da bibere. Aliud catarticū similiter valet ꝯ chole. rub. incensionem ℞. absinthij cuscute. añ. ʒ. v. mirobala. citrini viola. añ. ʒ. x. casief. ʒ. viij. oxife. ʒ. xv. fumiter. maratri. añ. ʒ. j. τ ß. facto puluere da bibere. Aliud catarticū. ℞. folij. prassij cuscute capillor. veneris absinthij maratri. añ. ʒ. iij. vio. ʒ. v. casief. ʒ. viij. oxifeni. ʒ. xv. fumiterre maratri. añ. ʒ. j. τ ß. in tribus lib. aque coque quousqȝ ad. viij. ℥. redigantur: quibus colatis adhibe ʒ. ß. agarici: aloe. ʒ. ß. facto puluerē dabis bibere. Aliud catarticū. ℞. folij prassij cuscu. capillor. veneris apij absinthij maratri. añ. ʒ. iij. viole. ʒ. v. oxifeni. ʒ. xx. casiefistu. ʒ. vij. rose. ʒ. ij. lacce. ʒ. j. τ ß. fumiterre. ʒ. iij. miroba. citrini. ʒ. x. duas adhibe lib. aque quas ad. vij. ℥. redige colatis. ʒ. j. τ ß. de maiori adiunge potiōe. Puluis tantidē valēs. ℞. miroba. citrini. ʒ. xx. maratri. ʒ. v. masticis. ʒ. vij. psilij. ʒ. x. zucca. ʒ. xxx. de his oībus preter psilium puluis efficiatur τ bibere detur circiter ʒ. ij. aut. iij. Corpore aūt mundificato detˀ ei sternutatorio cum oleo vio. τ oui albugine: oculi lauentˀ cum aqua sumac mali gra. dulcis τ acidi. Si autē in corpore habeantur pustule alique: τ he sint fluide: cū stipticis sunt medicande sicut acatia rosa gūmi arabico carabe balaustia litargi. cerusa alumine myrrha bolo cipresso pill. gall. τ similibus. Unguentum hoc mundificat totū corpus a putredine. ℞. litargiri. ℥. iij. aluminis argenti viui. añ. ℥. iij. rosarū. ʒ. j. sauine figie cathimie. añ. ℥. j. τ ß. ciceris lētis τ calcanti. añ. ℥. j. hec omnia cū succo mirte fructus distemperentur. que coquantur vsqȝ ad consumptionē tertie partis: τ cū oleo ro. quantū sufficit. Deinde totum corpus vngatur in diebus septē: τ in octauo die cū oleo rosa: nono cum aceto vue agrestis: decimo balneo vtatur. Aliud. ℞. ceruse litargiri. añ. ℥. ij. argenti viui. ℥. j. figie fenugreci ypoquistidos sauine acatie. añ. ʒ. j. olei ro. ℥. iij. de his omnibꝰ vnguētū cōficiatur cum sapa mirte τ aceto. Si autē pustule sicce fuerint vt aspere τ cum prurigine ꝓpter chole. rub. fac vnguentū istud. ℞. litargiri. ℥. ij. ceruse. ℥. j. vio. capillor. veneris. añ. ℥. j. cere albe axūgie galline τ ericij figie. añ. ℥. j. τ ß. Aliud qđ ad digitorū cōtractionē valet. ℞. malue capillor. veneris sauine ro. viole aristo. lon. añ. ℥. j. colopho. cere albe. añ. ℥. ij. argenti viui. ℥. j. ceruse. ℥. j. τ ß. litargiri. ℥. iij. axungie galline τ vituli τ ericij axungie medulle vaccine olei sisami τ vio. añ. ℥. iij. calciteos. ℥. j. aluminis sarcocole. añ. ℥. iij. butyri ℥. ij. figie. ℥. ij. de his omnibꝰ vnguentū fiat. Aliud. ℞. butyri. li. j. cere albe. ℥. iiij. argenti viui dragaganti gūmi arabi. masticis colopho. sarcocole aluminis. añ. ℥. j. ceruse viol. añ. ℥. iij. olei sisami. ℥. ij. τ inde fac vnguētū. Aliud. ℞. butyri li. j. cere albe. ℥. iiij. argenti viui. ℥. ij. dragaganti. ʒ. iiij. capill. veneris ceruse. añ. ℥. j. olei sisami. ℥. ij. fac vnguentum. Sufficit dixisse de morbo hmōi a sanguine τ a chole. nascente.

¶ De cura lepre a cholera nigra τ phlegmate causate. Cap. iiij.

Incipiamus ab illa que a cholera nigra vel phlegmate nascitur: cōtra quā optimū est τ pfectissimum antidotum qđ nominatˀ hierapudisum vel pufida i theodoricū cuperiston hieralogodiō merificon τ aliud maius antidotū qđ dicturus sum cum hoc catartico qđ. ℞. miroba. kebu. nigri. añ. ʒ. vij. epithimi. ʒ. v. polipodij ameos. añ. ʒ. iij. polij. ʒ. ij. τ duas lib. aque vsqȝ ad. viij. ℥. redacte: hec colata bibenda da cū qualicūqȝ volueris sirupo τ hiera. ʒ. j. τ ß. Aliud. ℞. kebu. nig. camedreos añ. ʒ. v. ameos epithi. añ. ʒ. iij. polij. ʒ. ij. fac catarticum superiori simile: τ egro cum aliqua hiera da bibere. Aliud. ℞. kebuli. ʒ. xx. nigri. ʒ. x. fumiterre sene. añ. ʒ. x. epithi. ameos. añ. ʒ. iij. polipodij turbith. añ. ʒ. iij. vue passe mūdate. ʒ. xx. que excocta in. vij. lib. aque redacta vsqȝ ad vnam cola τ in duas partes diuide: τ in vna parte illarū pone puluerem hierepi. τ agarici ameos epithi. añ. ʒ. j. q̄ cōposita egro da bibere. Pilule stomatice ad hūc multū valēt morbū. ℞. hierepi. ʒ. x. epithi. ʒ. vij. turbith. ʒ. v. salis indici. ʒ. vij. anisi ameos apij semi. maratri. añ. ʒ. ij. polipodij. ʒ. vij. turbith. ʒ. v. salis indici. ʒ. vij. anisi ameos apij semi. maratri. añ. ʒ. ij. polipodij. ʒ. vij. scamonee assate. ʒ. v. hellebo. nigri bdellij. añ. ʒ. vij. factum inde puluerem distempera cū succo maratri: τ fac pilulas in modum piperis τ da inde bibere. ʒ. iij. vel. v. qđ tñ facies post catarticū de hiera fortiori: deinde da bibere de antidoto qđ dicturi sumus: τ bibat cum aqua quā dicturi sumus. ℞. epithi. ʒ. v. kebuli. ʒ. viij. polipodij. ʒ. iij. camepitheos. ʒ. iij. vue passe mundate. ʒ. x. aque. lib. iij. in vnam redactas: τ ista da bibere. Potio mire ad lepram valens τ oēm chimorū corruptionem τ cōplexionē corporis moderandam τ mundificandā. ℞. agarici coloquintide squille cocte turbith scamonee polipodij hellebo. nigri piperis al. atqȝ lōgi camedreos camepitheos cētaurce. añ. ʒ. xl. siseleos prassij ameos epithi. gentiane euforbij polij absinthij cicute semi. camomille seminis aristo. lō. τ rotūde. añ. ʒ. xx. cocognidij tithimalli cuscute yreos fumiterre petroselini armonia. oppopona. spice nardi casielignee assari cinamomi alithimi amomi calami aromatici mirte folij scordeon aperi yperici. añ. ʒ. x. piperis nigri croci spice celtice squinanti carpobalsami calamenti rute seminis radi. semi. apij castorei. añ. ʒ. x. serapini bdellij. añ. ʒ. xx. carnis tyrie. ʒ. xx. hirundinis cocte. ʒ. xl. pingu. dinis. ʒ. xl. altee. ʒ. xxx. facto puluere de his que possunt puluerizari reliqua sapa liquabis puluerē superiori admisce cū pinguedine: mel qđ sufficit appone τ in vase vitreo pone: cuius tertia pars vacua remaneat qđ postea in eodē mitte a principio kalen. iulij vsqȝ ad kalē. aprilis: deinde perfecta hac potatione dato inde bibere. ʒ. v. cum aqua hoc modo faciēda. ℞. mirobala. kebul. ʒ. vij. ameos epithi. polipodij absinthij polij yrei. añ. ʒ. iij. vue passe enucleate. ʒ. iij. aque. lib. ij. in. viij. ℥. redactas. Aliud antidotū valens ad cholerā nig. τ phlegmatis leprā. ℞. thuris. ʒ. v. mirte. ʒ. vij. opobalsami. ʒ. iij. musceleō. ʒ. vij. scamonee. ʒ. v. musci. ʒ. j. τ ß. omnia hec misceātur: τ. ʒ. j. detur. Aliud. ℞. ambre. ʒ. iij. musci balsami musceleō. añ. ʒ. xx. scamonee agarici fellis vacce nigre. añ. ʒ. vj. oīa mixta detur ad bibendum cū aqua cali. ʒ. v. τ ß. Unguentū hoc valet ad putredinem τ pustulas de cholera nig. τ phlegmate nascentes. ℞. medulle vaccine butyri. añ. lib. j. olei de nucibus τ de lauro. añ. ℥. iij. cere al. lib. ß. sulphuris auripigmenti nitri sanguinis draconis sarcocole floris eris mirte thurꝭ figie armoniaci oppopona. bdellij. añ. ℥. j. aristo. lō. litargiri. cathimie añ. ℥. colopho. li. j. fac vnguentū. Potio aūt laxatiua sumatˀ nō frequēter: sed danda est interuallo aliquātulo. Tyriaca cilie maior τ diapithimū. ℞. miroba. kebu. ʒ. xx. epithimi. ʒ. x. polipodij ameos. añ. ʒ. v. vue passe quantū oēs alie species. Alius puluis sili valēs. ℞. fumiterre. ʒ. xx. altee. ʒ. iij. zuccari quantū erunt omnes alie species. Aliud. ℞. kebuli. ʒ. xx. epithi. maratri fumiterre. zinzibe. añ. ʒ. x. zucca. quantū omnes alie species. Aliud. ℞. kebuli indi. ʒ. xx. epithi. ameos. añ. ʒ. xv. factū puluerem distempera cū. xx. ʒ. amigdaleon: deinde accipiātˀ. ʒ. xx. cuscute. cc. passe enucleate que pistentˀ τ sicut medulla fiāt: τ cū his distemperentˀ oēs alie species τ fac rotunda τ vnūquodqȝ habeat. ʒ. v. lib. vij. alij huic addūt. ʒ. xj. polipodij. Aliud. ℞. kebu. origani epithi. añ. ʒ. x. miroba. citrini. ʒ. vj. zucca. masticis. añ. ʒ. viij. factū puluerē distēpera cum vua passa. Aliꝰ puluis. ℞. kebu. indi emblici τ citrini corticū añ. ʒ. iij. turbith. ʒ. xij. zucca. quātū omnes alie species. Pilule valentes similiter. ℞. coloquintide. ʒ. xviij. aloes. ʒ. xij. scamonee fellis vacce nig. epithi. agarici. añ. ʒ. iij. turbit. kebul. añ. ʒ. vj. armoniaci serapi. oppopona. siseleos. añ. ʒ. v. euforbij castorei. añ. ʒ. j. piperis lō. τ ni. spice cinami. croci costi casie masticis reubar. assari squināti carpob. calami. aroma. añ. ʒ. j. τ ß. distēpera cū succo porri τ fac inde pill. in modū piperis τ da. ʒ. iij. Aliud. ℞. kebu. belliricí embli. sinapis al. sal. indi. sal gēme. acori costi enule pipe. ni. τ al. zinzi. ameos apij. se. siseleos nigelle cicute semi. tapsie sauine. añ. ʒ. iij. scamo. serapi. masti. añ. ʒ. iiij. oppopo. ʒ. xiiij. pinguedinis ericij quātū medietas oīꝫ specierū: q̄ oīa fricata cū felle vacce nig. exiccentˀ in vmbra: deinde tēpera cū succo porri τ fac pilu. in modū piperis τ da. ʒ. ij. Aliud. ℞. agarici epithi. polipodij zedoar derónici. añ. ʒ. v. aristo. lon. τ rotū. helle. nig. añ. ʒ. iij. coloqnti. altee. añ. ʒ. xv. turbith titimal. auellane purgate sal. indici ysopi kebu. gētiane cicute semi. añ. ʒ. x. fac puluerē τ distēpera cō succo solatri τ fac pilu. in modū ciceris τ da inde. ʒ. iij.

De medicaminibus lepre siue morphee. Cap. v.

Medicamen lepre taliter fit: tollimus gomellas .iiij. de farina spelte: deinde mittimus in aquã dieb⁹ nouẽ: et nõ mutamus ibidẽ aq̃ trib⁹ gomellis vel ℥.iiij. de germano .s. soluendo et agitando. Itẽ tollimus de terra q̃ francigena vocat. ℥.iiij. sulphuris ℥.vj. axungie lib. iij. et ponim⁹ cũ supradicto germano et defricamus illud in ficlo et colamus illud vicibus trib⁹ p pannum spissum: deinde tollimus sicut tollimus de supradicto farre et semel excimus: deinde ponimus illa ad ignẽ vsq; quo soluat axungia: sed anteq̃ vngat ipso vnguento facimus illud. Tollimus pugillũ vnũ de puluere stagni et gomellã vnã de tartaro: et ℥.ij. sal. hec oĩa terimus et mittim⁹ cũ .xij. phial. aque: et tamdiu bullire facimus vsq; dũ tingit ipsũ ligneolũ cũ manu minãdo cum ipso ligno super focũ. Et q passionẽ lepre habet pũgimus cũ acu putredinẽ eius donec sanguis exeat cũ illa putredine: et lauamus cũ ipsa aqua quã diximus per oẽs venas: deinde vngimus cũ supradicto vnguẽto. De inde potionem hanc illi damus que. ℞. mali terranei et mali storacis et cucurbite spice grece altee picule casie aloes .ãã. ʒ.j. cere. ʒ.j. succi radicis herbe serpentarie radicis sisami et coque cum oleo quod sufficit. Alia potio. ℞. atriplic s seminis rape se. aneti .ãã. ʒ. ij. myrrhe nigre croci orientalis .ãã. ʒ.ß. agarici albi epithimi camedreos folij cordumeni finoni yperici prasij pulegij cassioli. ãã. ʒ.j. mellis quod sufficit. Item pustulas que sunt super carnẽ cũ acu pũgimus et frequenter infundimus cũ supradicta aq̃: et iterũ oculorũ alia p pilis nascentibus pungimus et cũ melle vngimus et spargimus super ipsã puluerẽ. Item vngimus de ipso vnguento qd̃ est factum cũ sandalis. Iterũ pungimus et spargimus puluerẽ qui factus est ex iaro in omnibus curis lib. j. ante: sz noli terere: ponimusq; phialã mellis .j. deinde implem⁹ cacabum de optimo vino et facimus bullire malũ terraneum cũ ipso cucurbitino: et dimittim⁹ illũ donec finẽ habeat infirmitas ipsa. Vnguẽtũ ad leprã siue pruritũ: flores tithimalli cũ aceto coque fortiter et oleo modico et vnge vsq; dũ sanet. Vnguẽtũ ad hoc vtile nimis: apprehẽsis tribus serpentibus nigris et capitibus et caudis ad mensurã triũ digitorũ abiectis et incisa corũ in olla noua incẽde. Primo addat sapo albus et oleũ in mortario tãdiu agitet donec ad spissitudinẽ mellis veniat et vtere p tres dies. Expletis aũt trib⁹ diebus ad balneã ducat et lauet. Si aũt adhuc aliq̃d infirmitatis inest patiẽti: incide caput testudinis et sanguinẽ ei⁹ collige et loca dolẽtia ex eo vnge cũ pẽna: deinde fac foueã et cũ ligaturis cõtege et pãnis cooperi: intus accende ignẽ cum vitibus et ingrediat patiens ter in die et exiẽs cooperiat panno nouo: et hoc fiat biduo: et quotiẽs exierit de fouea inungat vnguẽto hoc qd̃. ℞. adipis capni, porci. vrsini .ãã. ℥. v. igne solut' addant sauine saluie saturete rute rosmarini absinthij .ãã. manipulũ .j. et pulueres harũ herbarum in frixorio ad ignẽ cũ supradictis adipib⁹ mixtos fortiter cola p linteolũ: post adhibe puluerẽ myrrhe thuris masticis aloes sanguinis draconis .ãã. ʒ.ij. vel. iij.

De morphea et eius cura. Cap. vj.

Galienus morpheã medicari precepit post mundificationẽ corporis: vngat ergo corpus cum lacte calce et anacardo et casia aloe litargiro acacia sulphure et hellebo. al. simplicibus seu cõpositis cum aceto temperatis. Itẽ Hal. apij siluatici succus valet cũ lacte ficuũ mixtus. et sulphur et dragagan. idẽ faciũt. sanguis leporis valet: capparisq; radix cũ aceto similiter. Bibant aũt de hoc antidoto. ℞. miroba. citri. kebu. et bell. et embli. ãã. ʒ. xv. pulueris hierepi. ʒ. xviij. siseleos. ʒ. xv. fumiter. ʒ. xxx. senc. ʒ. xx. agarici turbith .ãã. ʒ. xxx. tapsie. ʒ. x. acori. ʒ. viij. fac puluerẽ adde mel' quãtum sufficit. Alij adiungunt huic. ʒ. xv. hellebo. nigri. Aliud. ℞. kebuli. ʒ. xxx. belli. emblici .ãã. ʒ. xx. epithi. ʒ. xx. masticis. ʒ. iij. ameos calamenti .ãã. ʒ. x. hierepi. ʒ. xx. coloquinti. ʒ. x. nigelle sinapis .ãã. ʒ. v. tapsie. ʒ. viij. fac puluerẽ adde mel' quãtum sufficiat da. ʒ. iij. diebus tribus cõtinuis et tribus intermissis. Vnguẽtũ morphee valet omni cholere. ℞. casie cõdisi sinapis nigelle se. radicis piretri rubee .ãã. ʒ. iij. costi colоq̃n. hellebo. nig. cappa-ris radicum rute alumi. staphisagrie .ãã. ʒ. j. et ß. custorhij sex monee salis aromonia. sanguis draconis ameos .ãã. ʒ. ij. fac puluerem tempera cum aceto: et ex eo vnguantur. Aliud vnguentum: tpe maij aut iunij collige muscas maiores et pone in sextario cum oleo et multis collectis iaceant in oleo et marcescant et sic vnge leprosum inde et mundabitur vsq; ad ossa tamen: et caro mala et vngule mundabuntur.

De impetigine et eius cura. Cap. vij.

Impetigo si fit ex sanguine: medicabitur cũ phlebotomia et pharmacia humores incensos mundificantibus. Secunda species est medicina chole. rub. purgatiua .s. hiera rufi: et maxime sumpta cũ sirupo de fumo terre. balneũ assuefaciat aque dulcis lauet cũ furfure farine vel fabe. Vnguẽtũ oleo frumenti aceto pomi citrini cathimia pistata sulphur cũ aceto cineri. cum semineo lacte gũmi prunorũ farina ciceris cũ lacte ficuũ hellebori nig. cũ aceto acatie. ʒ. viij. gũmi arabi. ʒ. viij. cũ aceto: post lauetur cum aqua dulci et vngatur cum oleo ro. Sed si hec non pfuerint vnguatur de oleo ligni qd̃ vocatur cornus vel de oleo iuniperi: vel de hoc. ℞. ceruse litargiri nitri de butte sinapita cum aceto vnguat ad ignem. Aliud vnguentũ probatum ad impetiginẽ omnemq; serpiginem. ℞. olei lentisci. pill'. serapini auripigmenti misceantur. Aliud ad impetigines siluaticas. ℞. lapatij radicem nitri assi auripigmẽti spice allij terre cum aceto et fac vnguentum.

De scabie et prurigine. Cap. viij.

Si scabies et prurigo de sanguine et chole. rub. cõprehendantur esse: phlebotometur de vena media. Si autem aliq̃d nobis obuiet in minutione purgem⁹ cũ catartico de casiafi. et succo fumiterre et miroba. citri. et similib⁹. frequẽter fiãt balnea in quibus sudẽt: non tangantur epithimatibus: viscositate enim sua prohibent dissolutionem hũorũ et poros claudunt sed tamen parũ olei ro. est adhibendũ. Si scabies fit ex chimis phlegmaticis purgemus phlegma cũ catartico de epithimo siue agarico et similibus: assuefaciam⁹ balneũ in quo sudent: deinde vnguant apij succo vel calamẽti: purgatis aũt corporibus ad exteriora vnguẽta redeamus. vnde Hal. litargirũ cum oleo valet. cinis cauliũ cum petroleo similiter. Diasco. vrinã cũ aceto valere dixit. Sulphur cum lentibus et oleo multũ valet scabiei et impetigini vnguiũ et inguinũ masculis. sulphur cum aceto idẽ facit. Similiter nitrũ cũ melle et sulphure valet. Sal quoq; cũ oleo et aceto si nõ sudent accedant foco: mitigat dolorem et iuuat scabiem et impetiginẽ. Hal. aqua sulphurea vel marina cum sale cocta vel cum frondibus oliuarũ iuuat veteres pustulas scabiem et prurìginem et similia. frondes quoq; olee vel canne cum aqua et aceto. similiter et frondes canne valent scabiei de calore. Unguentum valens scabiei et prurigini de ca. ℞. litargiri. ʒ. x. ceruse cathimie argentee. ãã. ʒ. iij. celidonie sigie argenti viui. ãã. ʒ. iij. olei ro. et aceti quantum sufficit. Aliud desiccans pustulas et vulnera de ca. ℞. acatie gũmi ara. ãã. ʒ. ij. litargiri cathimie argentee .ãã. ʒ. j. et ß. tempera cum aqua rosa. Unguentum quod curat scabiosos leprosos de salso phlegmate et pingues attenuat. ℞. nitrũ salẽ myrrhã pumices assentur ad ignem et puluerisentur: quibus adde piretrum camelentam piper maioranã prassium peucedanum tartarum nigellam aristolo. rotundã hellebo rum album vreos fenugrecum orobum: hec omnia terantur cum oleo et cera vel axungia: vnde vngantur. Quidam addunt nitrum ciminum cardamomũ bolum gũmam hedere coloquintide corticem sinapim litargirum baccas lauri gallam et sagimen.

De pediculis. Capituli. ix.

Pediculi si sint in corpore calido: hoc vnguento vngito: argentũ viuũ cineres filicis cum aceto tempera et oleo: vel litargirũ et argentũ viuũ cũ aceto et oleo tẽpera et vnge. In frigido corpore hoc vnguẽto vtere. Staphisagriã nitrũ auripigmẽtũ cũ oleo et aceto tẽpera: et caput vngito. Item auripigmentum rub. capiti inunge cũ oleo. Similiter acetũ cũ aq̃ marina occidit pediculos; et si nõ habes aquã marinam: sal

⁊ aqua cū modico aceto idem facit. Et ſi poſt infirmitatem pediculi naſcantur: fac vnguentum de ſemine croci hortē ſis: vnge quotidie ⁊ laua cū aqua vbi cocte ſint roſe vel folia pini piſta: ⁊ iſto ſucco ſimiliter vnge.

¶ De puſtulis in capite naſcentibus. Cap. x.

PUſtulas capitis ſic curam⁹: primo hu. eijcim⁹ ⁊ capite raſo vnguentum adhibemus: frondes cipreſſi eiuſdē q̄ fructus: frōdes tamariſci bdellij. de quocūq̄ hoꝝ voluerīs fac puluerē tēpera cū aceto ⁊ oleo: ⁊ vnge. Aliud vnguētū. ℞. litargiri ceruſe. añ. ʒ. iiij. ʒucca. ʒ. iij. galle. ʒ. j. pulueriʒa ⁊ tēpera cum forti aceto: poſtea adiunge cerā albā oleum roſa. et fac vnguentū. Aliud. ℞. ceruſe. ʒ. vij. litargiri cere albe. añ. ʒ. iiij. furfuris nitri. añ. ʒ. vij. olei ro. quātū ſuf. Aliud qḋ crato affirmauit valere ſi naſcantur ex phlegmate. ℞. litargirum rutā ſiccā pulueriʒa ⁊ tempera cū oleo ⁊ vnge. Aliud. ℞. cortices maligra. acatiā: gallā pulueriʒa: ⁊ tempera cū aceto ⁊ vnge. Aliud tolle ramos ⁊ frondes ficus virides: ⁊ cū aqua piſta quouſq̄ efficiantur quaſi medulla ⁊ vnge. Si paſſio ſit diuturna vice aque acetū pone. Si noua: loco aceti aquam mitte. Si fuerint vulnera oleū ro. cum albugine oui pone. Aliud tolle amigdalas amaras munda cū aqua cali. ⁊ piſta vt vnguentum fiat raſumq̄ caput vngas.

¶ De puſtulis in facie naſcentibus. Ca. xj.

SI puſtule ſint in facie ⁊ rubee: pri⁹ phlebotomo purgetur de vena cephalica: deinde purgabis hoc ātidoto. ℞. mirabo. kebulo. mūdato. indoꝝ citri: ⁊ ſandali albi ⁊ viol. añ. ʒ. ij. reubar. gallie bellericoꝝ cuſcute ſquināti dragagāti maſticis ſene turbith agarici ligni aloes, ſpice caſielig. ſalis gēme lapid. laʒuli ſeminis maratri. añ. ʒ. j. cinami gari. añ. ʒ. j. mellis quātū ſufficit: da cū ſcamonea. prodeſt manie ⁊ melācholie ⁊ timidis ex chole. nig. ꝓdeſt fario cancro oris ⁊ pedis ⁊ foco qui naſcitur in aliquo membro. hoc finito fac vnguentū qḋ. ℞. ceruſe litargiri. añ. ʒ. iij. plumbi vſti. ʒ. ij. tempera cum oleo ro. ⁊ aliquātulo aceto. Si puſtule ſint hūidiores adde. ʒ. j. boli ⁊ miſce cū oleo ro. ⁊ ſucco ſolatri. Si autē ſint pruriginoſe adde. ʒ. ß. argēti viui: pone in occipitio vētoſas ſepe. Abſtineant a forti vino allijs acutis herbis ⁊ cepis vel cibis. Aliud ad veſicas que fiūt in facie ⁊ in alijs mēbris ⁊ crepaturis: maxime ſi ſint de cali. ℞. ſucci radi. blete ſucci radi. maratri ſucci morelle: ſucci ſolatri: ſucci herbeventi. añ. ℥. j. aloes. ʒ. v. vitella ouoꝝ trium: tempera vt liquida ſint pēna inunge ter in die vſq̄ in diem tertiū: poſtea laua cū ſpōgia ⁊ iterum inunge.

¶ De puſtulis que herpes milium dicuntur. Cap. xij.

PUſtule que dicuntur herpes miliū naſcētes ex deſudatione ſunt quattuor modis. Sunt em̄ quedā calidiſſime quas aqua frigida adiuuat cū de chole. naſcunt̄ ignea. Quedā ſunt de cholera: ſed tamen groſſa quas balneū iuuat in aq̄ca. Alie inter has duas mediocres. Quarta ſpecies de cho. nig. naſcit̄ que peſſima eſt: ⁊ ad ſanandū dura In curādis trib⁹ generib⁹ cholera purgetur. In quarta vō ſpecie chole. nig. balneū patiens aſſuefaciat. Vngamus cū ſucco ſolatri coriandro cōmixto vel ſandal. ⁊ croco: vel frōdes iuſquiami cū melle: medulla melonis cum ſucco apij in balneo poſt ſudorem iuuat. frondes oliue piſtati. cū aqua cocta valent. He deſudationes plurimū naſcuntur in eſtate cū calor ſit nimi⁹ q̄ fit ex negligētia balnei ⁊ mundificatiōe cutis ⁊ fatigatione corporis. Si aūt augmentent̄ ⁊ vetereſcāt ad ſcabiē deuenient: vnde feſtinandū eſt ad purgandū cholerā rub. Vngat̄ deforis cū medulla ⁊ corticibus melonis: cū ſucco ſolatri. vtat̄ aſſiduis balneis. Similiter ro. ⁊ mirta cocta ⁊ in balneo poſita valent.

¶ De porris ⁊ verrucis. Capi. xiij.

POrri ⁊ verruce ſic ſunt medicāda. ꝑmo chimos vnde fiūt purgemus: poſt deſiccatiuo medicamine extra poſito curent̄ vt eſt oleū mirtinum ro. cinis ramorum vitis cū aceto temperatus acatia cū oleo ro. nigella. ſtercus ouinū vel caprinū cū vino tēperatū valet. Diaſco. dixit lac ficuū cū pinguedine temperatū deſuper poſitū valet. Si iſta nō ꝓfuerint: inciſiua ponant̄. ℞. eruginis eris. ʒ. viij. coloquinti. ʒ. x. nitri. ʒ. ix. ſal. armoniaci. ʒ. vj. aluminis auripigmēti. añ. ʒ. xij. fellis taurini. ʒ. ix. calcis nō extincte. ʒ. xj. tēpera cū lixiuio ⁊ ſuppone. Aliḋ. ℞. ſandaracę auripigmēti ſpume marine equo pondere: tēpera cū ſucco lupini. Si hec non ꝓfuerint: curent̄ ſicut in chirurgia dicturi ſum⁹. Dia. dixit cicer ſanat verrucas ſi ſm̄ vnāquāq̄ verrucā granū accipias: quibus adunatis ⁊ in panno ligatis hoc in carbunculis melius infirmus retro ꝓijciat. Vt verrucas de facie tollas: ⁊ oēm nigredinē: radicē cucumeris agreſtis ſicca ⁊ pulueriʒa: ⁊ miſce cū aqua ⁊ faciē linies. Alia vō die faciē laua cū aqua frigida: hec ſi triduo feceris miraberis. Itē Ariſto. in lib. aureis litteris ſcripto. ℞. floris eris maſticis colophonie oleū roſ. oia decoq̄ ⁊ fac vnguētū: nō ſolū porrū: ſʒ etiā verrucā aufert.

¶ De vulneribus in ſanguine. Cap. xiiij.

SI vulnera ex ſanguine fuerīt phlebotomem⁹ vſq̄ ad defectionē nimiā ſanguinis: niſi aliq̄d obuiauerit. Mundificet̄ ergo corpus cū catartico ⁊ ſubtilibus dictis frigidis ⁊ hūidis: deinde ad vnguenta exteriora redeamus. Vnguentū valet vulneribus ca. ℞. ceruſe litargiri cathimie argētee. añ. ʒ. vj. cere albe olei ro. añ. lib. iij. fiat vnguentū. Aliud. ℞. celidonie litargiri ceruſe ſirici cathimie argētee. añ. ʒ. viij. olei. ʒ. xv. aceti albuginis oui. añ. ʒ. vij. viſci pſilij. añ. ʒ. xv. fac vnguētū. Aliḋ valet humidis vulneribus. ℞. litargiri. ʒ. x. argenti viui ſucci lapacij. añ. ʒ. iij. celidonie. ʒ. j. ⁊ ß. olei ⁊ aceti quantum ſufficit. Aliud deſiccans vulnera ⁊ puſtulas. ℞. boli. ʒ. ij. terre ſigillate. ʒ. j. camphore croci. añ. ʒ. ß. tempera cum aceto ⁊ aqua ro. Aliud valēs vulneribus cruriū. ℞. nigellā coctā in aqua: et poſtea deſiccatam: fiat puluis cum oleo ro. tempera ⁊ crura cum aceto laua ⁊ vnge. Idē valet litargirū cū oleo ro. ⁊ ſemen eruce temperatū cū melle idem facit. Similiter ſuccus apij ſi cū cera ⁊ oleo ro. cum aceto ⁊ aqua vnguētū fiat.

¶ De cura apoſtematis qḋ aporiſma dicit̄. Cap. xv.

APoſtema qḋ vocat̄ aporiſma vt dicit Gal. durum eſt ad ſanādū: q2 nec ſimplici nec cōpoſito medicamine curari pōt: nec pharmacia nec dieta: chirurgia tn̄ curat̄ citi⁹: cuius doctrina in. ix. practice particula euidēter apparebit.

¶ De ſudore. Cap. xvj.

SVdor itaq̄ ſi adeo augmentet̄ vt deficiat inde virt⁹: oportet reſtringat̄ ⁊ infirmi corpus oleo mirtino ſalicino citonino ro. vngat̄. Epithima valēs in reſtringendo ſudore nimio. ℞. ro. ʒ. xx. ſandal. balauſtie. añ. ʒ. x. galle. ʒ. iij. ſpodij frōdiū mirte. añ. ʒ. j. coquant̄ in. ij. lib. aque quouſq̄ ad tertiā redierint: deinde colent̄ ⁊ li. ß. de oleo ro. miſceat̄ ⁊ coquat̄ donec aqua deficiat ⁊ ſolū oleū remaneat: poſtea inde vngat̄. aliquādo ponant̄ infirmo vaſa frigida aqua plena: ⁊ in domo frōdes mirte ſalices ro. Sirup⁹ ro. cum aqua frigida detur prohibeamus nimium exercitium.

¶ De ſudore prouocando. Cap. xvij.

SI incitādus ſit ſudor ex neceſſitate: vngat̄ infirm⁹ cum cameleon muſceleon aneteleon yreleon. Si vngat̄ corpus ⁊ totū dorſū ſudor ꝓuocatur. Idē facit cinamomū alithimū calam⁹ aromaticus piretrū calamentū caſia coſtū reubar. carpob. ſanſucus. quodcunq̄ horū inueneris ſimplex vel cōpoſitū in oleo coctū corpore inuncto ſudor ꝓuocat̄. fumigatiōes etiā adiuuāt de caſtoreo carpob. vitice ſemine cali. oīb⁹ piſtatis ⁊ corpe fumigato eliciat̄ ſudor ſed tn̄ non temere ſunt agēda niſi quis febres habuerit diuturnas: ⁊ maxime ꝓuocatione ſudoris indigeat virtute infirmi ſalua.

¶ De ſacro igne. Cap. xviij.

SAcer ignis ſic curatur: ouo crudo linies corpus vbi feruor fuerit ⁊ ſup foliū blete impone: corpore tn̄ purgato pri⁹ ex acutiſſimis humorib⁹. miraberis ſanitatē. Capre cornu inflāma vſtum et corticem qui exurgit contere cū aceto ſquilliti co ⁊ illinies mirifice ſanat. Alfita cum oliua alba facit ad ſacrum ignem ſi papule lauate fuerint. Alfita aut fimus columbinus cū oleo ſolutus et linteolo imbut⁹ (al's inuolut⁹)

et superpositus: fortius medicamen ad ignem sacrum vel cõbusturas non inuenimus.

De variolis et earũ cura. Cap. xix.

Variole sunt medicãde cũ cali. et humi. rebus q̃ materiã expoliant et extrinsecus expellant. Caue aũt frigidã medicinã que pħoros claudat et cõgelet. Medicina vo cito ejiciens variolas et sine molestatione est succus apij marathri cum zuccara. Accipiat de hac cõfectione arabica probata. ℞. ficus sicce lẽtis mũdate. aã. ℥. x. lacce dragaganti. aã. ℥. v. marathri. ℥. iij. oĩa coquant in lib. j. et ß. aque vsq ad. iiij. ℥. deince cola et mitte ℈. j. de croco et da ad bibendũ ãn cibũ ieiuno et hora dormitatiõis donec tote apparuerint: et deinde cessent. Aliud. ℞. rose lẽtis mundate. aã. ℥. iij. lacce. ℥. ij. marathri seminis citoniorum dragaganti. aã. ℥. j. et ß. masticis. ℥. j. omnia coquãtur et colentur et dentur bibere. ℥. ij. cũ zuccara. Demus ptisanũ trisolocannã cucurbitã biirã. Epithimata omnia vitent ne forte intra reuertant et cadẽtes in cardiacã mortãtur. Studẽdũ est in initio ne in oculis pustule nascantur: sed lauet cũ iota oliue oculos mũdificantes his mũdificatiuis. imponẽda est aqua ro. cũ succo maligra. aut cũ sumac. Si circundãdo os exierit lauet cũ visco psilij et zuccara: post octo dies oportet custodiri de dieta vel medicinis solutiuis: q: hec passio prona est solutioni ventris superuenienti. Que si veniat oportet eã stringi cũ medicinis quas in diarria et in alijs locis dicturi sumus. pustulis effluentibus et incipientibus desiccari impleatur culcitra vbi infirmus iacere debet: de rizi farina vel milij cum croco.

De alopitia et eius cura. Cap. xx.

Dictis curis illarũ passionũ quibus oĩa mẽbra circundantur: dicendũ est de curis illarum passionũ que sunt in quibusdã membris: et incipiẽdum ab alopitia. Si ergo alopitia ex incensiõe sanguinis fuerit: venã cephalicã dextri brachij incidimus: et sanguinem extrahimus ẽm vires patientis vt puta tempore etate et hmõi inuestigatis. Signa sanguinei humoris q: loci sunt rubei coloris. post hec potiões refrigerantes et sanguinem euacuantes exhibeamus vt sunt oxisenitia pruna iuiube sebestẽ viole cassiefistu. mãna et similia. Si cutis est citrina calida et sicca: non dubitamus ex cholera rubea esse: et medicanda est cũ mirobol. citrinis violis scamonea absinth. et his similibus cholerã rub. purgantibus. Et si niger fuerit locus: et velut plumbeas squamas emiserit: ex cho. ni. est que purgãda est cũ epithimo stomaticho hierapigra hieralogod. hiera Gal. et similibus. Si aũt locus albus fuerit et mollis: et ex eo humor sicut oleũ exierit: ex infecto est phlegmate: purgetur ergo cũ agarico hiera forti Gal. theodoricon cũ nuce muscata facto et similibus. Gargarismos facim9 cũ oximel. puluerẽ pigre adiũgẽtes. Uomitũ etiã prouocem9 cũ oximelle admixta aqua cũ aneto salegẽma et similibus. his etiã Gal. pigrã prodesse experimẽtũ testat. humoribus purgatis ad expellẽdã pororũ putredinem inclusam laborem9. Unguẽta igitur lenia sunt adhibẽda: et cauendũ ne cutem corrumpãt: impmis vbi caput radim9 illud pãnis tergimus nimia asperitate vel mollicie carentibus. Gal. testatur si post fricationẽ cutis citius rubuerit celerius potest sanari. Si ex calid. fit hu. totum caput per loca scarificemus et ex testis auellanarum incensis puluerẽ leniter superaspergimus: vel ex puluere stercoris caprini: et vngularũ caprarum puluere cum aceto. Deinde caput cũ hmõi lauetur rebus: quibus furfura ex calore nascentia purgentur: vt in prima practice particula diximus. Si ex frigido hu. patiatur: similiter caput radimus et scarificatum simul cum sanguine et allio pistato inungimus. Quo abluto euforbiũ cũ oleo laurino vel simplici superponimus vel illinimus distẽperatum. Radix quoq canie vel nasturciũ in puluerẽ redactũ et oleo mixtum prodest: vel spuma marina: et quidã admiscẽt nitrum cũ amigdaleo amaro: ficus folia. fimũ colũbinũ. ellebori alb. vel nig. nitrũ: coloquintide pulpas. staphisagriã. fimũ soricinũ thus. quodlibet horũ puluerizatum et cũ aceto temperatum et illinitum valet. Castanearum teste incense et vino mixte prosunt infantibus vt capita emundentur atq capilli nascant in alopitia. Diascori. laudanũ cũ vino et oleo mirtino distemperatũ prodest supercilijs. Similiter condisi puluerizatum et cum aceto distemperatum supercilijs prodesse Diasco. testatur. Super oĩa hec consideremus q omnibus supradictis vnguẽtis ꝓpter austeritatem ceram vel sepum mitigandam vel aliquod vnctuosum humectatiuũ vel oleũ calidum anetinum siue laurinum adiũgendũ est: et oleũ pentadactili: aut oleum de cadina. Et vt barbe libere nascantur supradictis vnguẽtis similiter vtẽdum credimus. supercilijs similiter prodest omne fel. Unguẽtum ad has res pro batum. ℞. euforbij spume marine fimi colũbini. aã. ℥. iiij. ellebo. al. rute semi. corticũ auellane spice indice rapsie nasturcij. aã. ℥. j. ß. fac puluerem: et cum vino cocto vel oleo radicũ: vel aneti leon siue laurino distempera: et caput inunge: totaq nocte inunctum dimitte: sequenti vero die memineris esse lauandũ cum aqua vbi blete: vel fabe sint cocte: quod sepius est faciendum.

De casu capillorum et cura eius. Capitulum. xxj.

Si capilli cadunt ex paruitate cibi: mediocriter cibi donentur: et in balneis temperatis balneentur: ab omnibus salsis abstineant: vngant oleo laudanino vel vino. Si cadant propter poros clausos vnguimus oleo ex amigdal. amaris incensis: vel oleo ex semine radicũ: vel oleo laurino: vel camomileon. Si propter apertionem pororum cum constrictiuis oleis vngat: vt mirtino folijs oliuarum vstis et incensis. ex his omibus fac puluerem equaliter: et in panno leniter ligatis impone in oleo per dies septẽ: inde locũ semp vngito supradictum. Item ad caluos. ℞. laudani adipis vrsini adianti polítrici vsti olei lentiscini equo pondere: tere ad spissitudinem mellis. Aliud. ℞. laudani. ℥. j. arthemesie. ℥. ij. adianthos succi ferule rapsie adipis vrsini. aã. ℥. j. olei mirtini. ℥. xj. nouem italici: cõchas. iij. omnia tere cuz oleo mirtino. Si capilli sint asperi et in summitate deuastẽtur: cũ frigidis et hu. mundificent: psilium em̃ multũ valet huic passioni: similiter aqua ordei. Et si cani sunt curẽtur vt supra de ornamento corporis diximus. Uel fac hoc probatum: ouuz corui tãdiu moueatur in vase cuprino donec mutet colorem: capite raso ex eo vngatur donec ouũ cõsumatur. in ore suo oleum teneat donec oui vnctio desiccetur: dentes em̃ nigri fierẽt nisi sic ageretur: deinde caput liga cũ fascia: et post quartum diẽ soluatur: cani amplius non exibunt. Si capillos rubeos facere volueris lupinos et nitrũ puluerisa: maneatq in aqua calida per dies quinq: et laua exinde. Aliud. feces vini cocti incende et gũmi hedere. tẽpera cũ oleo squinanti. et vnge. Si molles facere volueris et subtiles laua ex puluere nitri et orobi cum aqua marina confecto. Si volueris non nasci pilos sub ascellis vel alijs locis: vnge sanguine testudinis: aut rane vel de ouis formicarum cũ oleo confectis in quo coct9 est ericius. Similiter vnguenda sunt cum opio iusquiamo et similibus. Si crispos facere volueris. ℞. calcis viue. ℥. j. litargiri embli. cl galle. aã. ℥. ij. et fac puluerẽ: et tempera cum succo mirte: deinde vnguãtur et ligentur cum filo: deinde plus vnguãtur et tribus diebus dimitte eos: deinde lauentur cũ aqua calida in qua cocta sit alcãna. Si furfures sint in capite: curẽtur sicut in penultimo capitulo custodie sanitatis diximus. Pustule capitis sic medicentur vti supra in tractatu pustularum diximus.

De fauo capitis et eius cura. Capitulum. xxij.

Fauus vo qui fit ex phlegmate salso: pmo purgemus humorem cuz hierapigra: hiera Gal. hiera rufi: theodoricon et hmõi. gargarismus fiat: qui phlegma depellat: post hoc fac hoc vnguẽtum. ℞. litargiri charte bombacis incense cum aceto tempera et vnge: vel libanum cum aceto pone. Aliud. ℞. cantari. ℥. j. incende: calcis viue. ℥. ij. et cum aceto tempera: subtrahe cibum qui phlegma generat. Aliud. ℞. cathimie litargiri: tempera cum aceto.

De tinea capitis puerorum et eius cura. Capitulum. xxiij.

ARistoteles in libro aureis litteris scripto facit ad tineam hoc vnguentũ. ℞. salis fuliginis olei oliue picis liq̃de equo pōdere: tere h᷑ oīa ⁊ fac vnguentũ ⁊ tinioso capiti de quo fuerint capilli extracti: quotidie pone ⁊ miraberis sanitatē ipsius ⁊ redūdantiā capillorũ. Item galle pertuse. ʒ. v. vrine tauri aceti. añ. phialā vnā fac coq̄ quousq̧ venerit ad spissitudinē fac vnguentũ ⁊ vnge. Aliud. ℞. litargiri ceruse. añ. ʒ. iij. pulueris sarmenti gūmi arabi. galle pondus equale: tempera puluerē cum oleo ro. ⁊ aceto ⁊ vnge. Aliud. ℞. galle nō pertusate. ʒ. x. amigdala. amara. cū corticibus. ʒ. v. tempera cum aceto ⁊ vnge. Aliud. ℞. litargiri ceruse boli. añ. ʒ. ij. acatie sulphuris argenti viui. añ. ʒ. ij. tempera cum oleo ro. ⁊ aceto. Sternutamēta facies tribus diebus infanti ex oleo amigdalino amaro binas guttas per vtrasq̧ auriculas infundens. Si aqua coadunetur in capitibus puerorũ: curetur sicut in chirurgia dicturi sumꝰ. Capitis magnitudo fortitudo ⁊ torsio cum medicinis ⁊ dietis ventositatem dissoluentibus ad tēperiē reducat᷑. Apostema qđ fit sub cute capitis si alia medicina ei nō profuerit chirurgia curet᷑. Farina ciceris aqua fenugre. succus foliorū sisami nitrum fel caprinū arietinū ⁊ taurinū: hec omnia mundificāt capitis furfures.

De lentiginibus in facie: ⁊ earū cura. Cap. xxiiij.

LEntigines faciei sic curamus. Primo cephalicā minuimus: ⁊ si in toto corpore sint de mediana vena phlebotomemꝰ. Et si aliud nobis obuiauerit primo. cū catartico ⁊ pharmacia dissoluamus. deinde ad vnguenta redeamus. Sanguis vespertilionis cū nitro ⁊ sapone mixtus eas mūdat statim. amigdale amare bene pistate semen eruce. Similiter farina orobi cū melle distēperata: vel cū succo citri: vel maligrana. acidi. farina lupinorū. lac ficuum. stercus soricis vetus. semen melonis cum cortice ipsorum: hec omnia lentigines mundant sanguis leporis similiter. Aliud Iohan. damasceni. ℞. farine lupi. ⁊ frumēti amigdale amare mūdate zuccari. añ. exagiū vnū. liquiritie gūmi arab. añ. ʒ. ij. myrrhe nitri costi. añ. exagium vnū: tempera cū lacte mulieris. Aliud. ℞. farine fabarū frumenti. añ. ʒ. iiij. costi. ʒ. ij. tempera cū aqua vbi coctū sit fenugre. Aliud pauli. ℞. risi lib. x. libani. ℥. ix. nitri. lib. j. masticis. ℥. iiij. albumina ouorū. xx. cū corticibus eorū: mell᷑. quantū sufficit. Aliud mundificās faciē. ℞. lupinos farinā fabe semen melonis equo pondere: lētis mundate medietatē oīm: fac puluerē ⁊ vnge cū lacte mulieris vel asine. Aliud ℞. farinā lupini fabarū vel lentiū amigda. ama. añ. ʒ. iij. seminis mel᷑. cucumeris risi dragagā. añ. exagiū. j. melliloti ꝯdisi croci costi. añ. exagia. x. fac puluerem: tempera cum albugine oui. vngatur in nocte ⁊ lauet in die.

De cura pustularū in facie. Cap. xxv.

SI in facie pustule nascant᷑ dure ⁊ sicce parue. ℞. aluminis gūmi arabici lētes puluerizent᷑: ⁊ inde facies lauet᷑. Similiter gūmi arabi. ⁊ nitrū cū aceto temperata faciē de omni re mūdificant. Aliud ℞. cathimie argētee exagiū. j. chimolee boli terre armenice. añ. ʒ. j. sandarace. ℈. ij. tēpera cū aqua ro. Si vincisio fit in mamillis vel aliqua incensio siue in manibus: cura sicut superiꝰ diximus cū de pustulis tractauimus. Si nō pfuerit: curet᷑ sicut in chirurgia dicturi sumus.

De apostemate calcanei quod elephantia dicitur. Capi. xxvj.

APostema quod elephantia dicit᷑: cū dieta ⁊ medicina cholerā nigrā purgātibus medicetur. Et si nō profuerit: chirurgia curet᷑. Caueat que melancholiam generant: ⁊ ab omnibus cibis viscosis.

De varicibus cruriū ⁊ earū cura. Cap. xxvij.

VAricas cruriū difficile curant᷑: nisi corpꝰ ab humore cholerico purgetur quo facto incidantur ⁊ extrahatur sanguis vsq̧ ad defectionem adiuuātibus etate virtute tempore ⁊ consuetudine.

De carbunculis ⁊ cura eorum. Capitulum. xxviij.

CArbunculi: q: de sanguine grosso nascūtur corrupto cū dissolutiuo medicamine curent᷑: corpus tm̄ interius mundificetur: desuper ponēdum est frumētū masticatū vt maturet᷑ siue dissoluat᷑. Gal. granum aque infusum nō valere dicit: masticatū autē pdest per infusionē saliue. Valēt ⁊ ficus non maturate pistate cum cera. nasturciū cum oleo pistatum ⁊ sale valet maturat em̄ ⁊ aperit. Rhānum cum oleo similiter valet. vue passe cum sale pistate similiter. Fermētum cū sale ⁊ oleo similiter valet. farina subtilis temperata cū oleo ⁊ melle ⁊ parū cimini similiter facit. Si aūt saniem habuerit farina ordei vel orobi cū butyro ⁊ sale ⁊ caulibꝰ oībus pistatis saniē eijcit. Nitrū cū terebēthina carbunculū aperit: saniē trahit.

De carbūculis ⁊ alijs vulneribus que farsum dicuntur. Capitu. xxix.

SI carbūculꝰ vel aliud quodlibet apostema pessimū vulnus faciat: ⁊ durū ad sanandū: tetrapharmacō qđ est basilicō solues cū oleo ro. ⁊ replebis vulnus. fortiꝰ medicamen ad vulnera replenda nō inuenimꝰ. vulnere repleto galla cera cum cortice maligrana. puluerizato cicatricē inducit: tolle ea q̄ ꝯ sacrum ignem diximꝰ si indigeas.

De fistulis ⁊ cura earum. Capi. xxx.

VUlnus si. xl. dies transeat appellatur fistula: fac hoc medicamē. ℞. thus aloē lardū equo pōdere: tere ⁊ cū melle confice: ⁊ in fistulā mitte. Cinis de capite canis in fistulā mittat᷑: q: eam cū ragadias fistulam ⁊ omnes spurcitias curat. Si fistula vel aliquod vulnus tumefiat: fac cataplasmata ex stercore capino cū melle tepefacto: q: nō solum tumorē dissoluit: verū etiā fistulā ⁊ cancrosa vulnera sanat: ⁊ etiam tumorē dissoluit: ⁊ saniem ⁊ putredinem attrahit ⁊ excludit ⁊ dolorē mitigat: ⁊ vitiatos neruos expurgat. Si os fistule clausum sit aperiatur cū hermodacti. vel hominis stercore. Si fistula multa ora habuerit ⁊ nō sint recta vt medicina intrare possit: nihil est melius ꝙ medicamen ex stercore caprino supradictum.

De vulneribus planis ⁊ cōcauis. Cap. xxxj.

VUlnera alia concaua: alia plana: alia q̄ nō sunt nisi scissura tantū. In scissura tantū nihil aliud cōuenit nisi puluis rose vel mirte: ⁊ fascia circundetur: videat tm̄ ne inter vulneris labia sit pilus vel aliq̄d aliđ. In ea q̄ sola cutis est āputata stiptica reducant᷑ vt galla cortices malorūgra. litargirū radix lilij cū oleo ro. Vulnera vō ꝯcaua ⁊ non eruginosa q̄ humida sunt ⁊ sordida desiccatiuis egēt ⁊ nō tēperatis vt sunt libanus farina ordei orobi yreos aristo. ro. litarg. ⁊ silia. Vnguentū ad hoc valēs. ℞. libani amidi aloes. añ. ʒ. j. mell᷑ quātū sufficit. Si aūt sicca sint hūectent᷑ cū oleo ⁊ cera. Puluis ad plagā desiccādā ⁊ malā carnē corrodēdā. ℞. myrrhe thuris masti. colophonie picis spice auripigmēti aloes boli gipsi aristo. ro. Alius minꝰ desiccās optimꝰ. ℞. thus vtrāq̧ spicā picē ceparū ⁊ cerā. Aliud pallidis vulneribus ⁊ calidis. ℞. litargi. ℥. j. ceruse. ℥. ß. cere alb. ʒ. vij. olei ro. ℥. ij. Vnguētū qđ pdest vulneribus ⁊ cācro ⁊ his de q̄bꝰ sanguis fluit: incēsioni ⁊ malis carbūculis q̄ pestilētiales dicunt᷑ ⁊ eis q̄ fiūt ex mala materia ℞. adipis vetustissimi lib. ij. olei veteris. lib. iij. calcāti. ℥. iiij. Adeps em̄ fundat᷑ ⁊ sup ignē mittat᷑. oleū aūt cū calcāto tm̄ dat᷑ ⁊ in mortario fiāt medulla diu ducta ꝙ ad ignē moueat᷑ quantum sufficit.

De cā separationis iūcture. Cap. xxxij.

SEparatio iūcture quocūq̧ modo fiat: ⁊ sanguis inde effluat: stringat᷑ supponēdo digitū ⁊ tenendo pāniculū donec sanguis coaguletur in vena vt exeat: deinde supponat᷑ medicina sanguinis restrictiua q̄ duobus fit modis: vel em̄ restringit sanguinem ⁊ carnem non reducit sicut farina frumenti gipsum ⁊ similia. Vel stringit et carnem facit sicut thus aloe albugo oui pili leporis. Gal. in megategni hanc confectionem dicit tribus modis esse debere. Vel em̄ equaliter aloe ⁊ thus ⁊ albugo sunt ponenda: q̄ duris corporibus est vtilis: stiptica em̄ his sunt necessaria. Vel thus duplum ꝙ aloe po

natur: ⁊ thus vnctuosum ⁊ gūmosum eligat: que confectio vtilis est mollibus corporibus que multis rebus indigēt cō fortatiuis. Tertius modus est vt thus plusq̄ de aloe ponatur: non tamen duplum: hoc conuenit corporibus mediocribus. Albugo vo oui apponit vt in similitudine mellis inuiscet: ⁊ pili leporis quantum oportet. Deinde curetur cum vnguētis et puluerib⁹ ⁊ emplastris in chirurgia scribēdis. Pul. Jo. dama. stringēs ⁊ desiccans sanguinē vulneris. ℞. aloe. ʒ. j. thuris corticum. ʒ. ij. sangui. draco. sarcocole. añ. ℈. xij. ramorū cruce rute. añ. ℈. iij. tempera cū albugine oui ⁊ pone pil. leporis. Separatio iūcture ossium cū ligaminib⁹ ossa circundātibus liget: s; tñ mediocriter q: fortia tumorē generāt in circuitu ⁊ pustulas: mollia nō bene iuncturā custodiūt: de quibus in chirurgia dicturi sumus. Dia. farina ordei ⁊ malue seminis cū oleo tēperata valet. Aliud. ℞. aloes acatie mirte betonice malue thuris. añ. ℈. iij. masticis. añ. ℈. j. ⁊ ß. pulueris molēdini quātū cetera tēpera cū ouo vnge neruos ⁊ venas circundantes fracturas cū vnguētis mollientibus de cera medullis bouinis pinguedine vulturis pinguedine renū pecudis oleo ro. ⁊ similibus.

¶ De incendio ignis vel aque. Cap. xxxiij.

Separatio iuncture si fit ex igne vel aqua bulliēti: oportet refrigerare cū rebus frigidis ne ad vesicā perueniat videlicet cum frondibus mirte incensis cū cera ⁊ oleo ro. vel gūmi arabico cū albugine oui: vel cinabrio cū aceto ⁊ aqua rosa. vel scariole succo: vel cū farina ordei oleo ro. ⁊ albugine oui vel oleo ro. cū acatia: stercore agnino cū oleo ro. malua cum oleo ro. Et si vesicauerit succus portulace siue carbones ferrariorū siue chimolea siue simplicia siue cōposita cū oleo ro. ⁊ cera valēt: alumē cū oleo ro. idem facit. Jota oliue salsa iuuat. Itē cerā ⁊ oleum nucū equo pondere liquefac ⁊ vnge mirum est. Item radices filicis combure: ⁊ in cinerē redige ⁊ cū oui albugine misce: mirifice sanat. Si separatio iuncture fiat ex aqua bullienti pilos leporis cū forcipibus minutatim scissos supasperge: ⁊ cū crustā fecerit in primo die tolle: ⁊ iterū pilos leporis vbi prius superasperge ⁊ sic facias vsq̄ ad pfectissimā sanitatē: sed prius accipe mercedem.

¶ De vulneribus crurīū vel pedū propter ocreas. Capitulum. xxxiiij.

Separatio iuncture in crure vel pede si sit ex strictura ocrearū vel calciamentorū: ⁊ sit cū tumore: pulmonē verucis vel ānualis agni siue vulpis superpone. Si aūt vulnera sint sine tumore galla incensa: balaustia cortices maligranati sumac acatia: quodlibet horū puluerizatū superponatur.

¶ De scissuris manuū ⁊ pedum. Cap. xxxv.

Si pedes scissurā patiant: prius purgādi sunt medicina hūorēs: ⁊ post vngat cū oleo vio. ⁊ cera: vel cera ⁊ medulla bouina cū oleo sisamino. vel oleū fenugreci cū cera mixtū valet scissuris pedū de frigiditate aeris. Cōfectio valēs scissuris manuū ⁊ pedum. ℞. medulle bouine pinguedinis galline. añ. ʒ. ß. draga. cere myrrhe. añ. ʒ. ß. olei sericini. ℈. j. vnguētū fiat. Aliud. ℞. bacce lauri aristo. lōge medulle bouine pōdus eq̄le. Aliud valentissimū scissuris. ℞. picule sisameleō pōdus eq̄le. Cancri fluminei cū sisameleō incensi valent. Cepe cocte pistate cū oleo ro. mixte ad idē valent. Cōcule marine incense cum oleo ro. multum valent.

¶ De albedine ⁊ grossitudine vnguiū. Cap. xxxvj.

Diascorides. alumen temperatū cū aqua valet albedini ⁊ grossitudini vnguiū: ⁊ vulneratis vnguib⁹. Feces aceti incēse cū taurino felle idem faciunt. Medulle ossium oliue cū pinguedine ⁊ farina admixte valent superflue carni in vnguibus ⁊ tumoribus siue apostematibus circūdantibus. Galla pistata ⁊ cum melle temperata valet. lētes cum aqua similiter. Stercus palumbinū coctū cū farina ordei valet. assa cū lacte similiter. Citrinitati vnguium semen betice temperatum cū taurino felle valet. Alumen cū pinguedine anatis iuuat. Feces vini incense malos vngues cadere faciunt.

¶ De morsu canis rabidi. ¶ Cap. xxxvij.

Diximus in theorica vbi de passionibus exterioribus disputauimus: q̄ passiões exteriores que dam de inanimatis corporibus: quedā de animatis sunt: ⁊ cum inaīatarū passionum sufficienter scripsimus: ordo expetit vt curas rabidi canis necnon ⁊ aliorum describamus. Oportet igitur vbi morsum rabidi canis ante aque timorem medicemur. Aperiātur vulnera cum igne vel ferro fortiter vt cum sanguine veniētē effluat: apponantur igitur sanguisuge que venenū eiiciant. Dentur ⁊ acuta medicamina que vulnera aperiant sicut allium sinapis sal acetū cepe calamētū. simplicia vel composita cum aceto temperata sunt superpouenda: vel fac hoc experimentum: accipe gallinā viuam ⁊ pone culum illius vbi morsure locus est: tenendo eam in manu: gallina attrahēdo venenum inflabitur ⁊ morietur ⁊ liberabitur homo sine dubio certum est: fac etiam hoc ad morsuram omnium animalium. Et si mala signa preoccupauerint: oportet dari medicamen cholere rubee purgatiuū: ⁊ nutriat cū dieta subtili: ⁊ ad digerendū facili. Demus tyriacum ⁊ medicinā in qua cancri ponant fluminei. Diasco. dixit cineris eorum accipiātur. ℈. iij. ⁊ gentiane. ℈. ij. ⁊ bibant cū vino. Gal. his adiunxit laudanum: hoc modo composuit. ℞. cancri incensi. ℈. x. gentiane. ℈. iij. terre sigillate. ℈. vj. laudani. ℈. iij. fac puluerem et da bibere. ℈. ij. cum aqua vbi cancri cocti sint. Altera quam Eracleus fecit. ℞. cancri incensi. ℈. xv. mirte. ℈. iij. croci. ℈. ij. gentiane. ℈. j. ⁊ ß. piperis albi. ℈. x. vini quantū sufficit: da. ℈. j. et ß. cū vino. Alia Gal. ℞. basiliconis aristolo. lōge. añ. ℈. vj. gentiane. ℈. viij. piperis oppoponaci. añ. ℈. j. ⁊ ß. cum aqua calida. dentur nuces ad comedendum. Nuces etiam cū sale pistate ⁊ vulneri superposite valent. Si aquam timeāt oportet machinari quo detur nesciēti. Faciat ergo cānulam qua gule apposita occulte aquam infundat. Quidā dicūt iecur canis assatum datum comedere iuuat cōtra timorem aque. Item iuuat aqua ferrarij vbi sua instrumēta extinguit insectis ablata. Item medicina morsui canis rabidi est hec: superposita liciū opopponacū cepe sal ruta nuces frumēti frondes ficus menta orobum sulphur: simplicia vel composita cum aceto vel melle superponatur.

¶ De morsu hominis simie vel mustele. Capi. xxxviij.

Morsui hominis vel simie vel mustele prosunt ossa vituli incensa ⁊ cum melle temperata ⁊ superposita. Item tarinum fel illinitum morsum simie ⁊ hominis curat: similiter facit folium.

¶ De morsu serpentis vel tyrie. Ca. xxxix.

Si serpēs vel tyria aliquē momorderit ita succurratur: ligetur locus morsure stricte ne venenum venas perforet ad principalia mēbra: primo ore sugatur: sugens sit satur: ⁊ os eius cū vino ⁊ oleo lauetur: locus tactus cum spongia cali. suffumigetur: vulnusq̄ scarificetur vt venenum egrediatur: vtilis autem est incisio illius loci si in loco sit qui incidi possit: sicut in digitis ⁊ similibus locis. Detur de tyriaca maiori vt sanguinem coagulari prohibeat: q: venenum sanguinem cordis coagulat sicut coagulum lac sed caliditate tyriace dissoluitur: ⁊ cor in expellendo cōfortat sicut ⁊ flamma scilicet cōfortatur ignis in expulsione fumi. Et si tyriacam non inueneris: demus hoc qd̄ sumus dicturi. Succū de frōdibus maligranati cū vino coctū mixtū: vel aqua vbi stercus caprinū vel agninū coctum sit: vel. ℈. j. ⁊ ß. de turbith cum lacte pecudis ⁊ succi de frondibus mirte ⁊ succi sansuci. añ. lib. ß. gētiane. ℈. v. costi. ℈. j. ⁊ ß. omnia coquātur ad medietatem: ⁊ dentur bibenda. Detur cerebrū galline cum vino ⁊ semen caulium: manducet cepas porros allia ⁊ similia. Item iuuat pullus galline scissus per medium ⁊ loco inde suffumigato. Similiter squilla in aceto cocta et frondes malorūgranatorū pistate ⁊ superposite. Itē ficus ⁊ allia pistata similiter valent. Gal. hanc confectionem iuuare cōfirmat. ℞. serapini pipis asse oppoponaci. añ. ℈. ij. galbani sulphuris. añ. ℈. j. ⁊ ß. tempera cum vino et superpone. Sepum caprinum cum pice sulphure et cera mixtum ⁊ morsui serpentis appositum perfecte medetur. Leonis adipe si totum corpus perunxeris serpentes non timebis.

¶ De punctura scorpionis: ⁊ eius cura. Cap. xl.

Scorpij puncturã medicabimur cum tyriaca maiore vel socrugenc. ex quibus vngendus est ille locus: dent ex aristo. longa ⁊ rotũda. ʒ. ij. cum vino baccarũ lauri: butyrũ bouinũ cũ melle: cãcri pistati cũ lacte asinino mittant in vno: agarici radix croci hortẽsis vel frõdes eius cum vino hec omnia prosunt. Quidam medici dicũt dum infirmus illam radicẽ tenuerit in manibus nullũ dolorẽ sentiet. Confectio quam diapancus fecit valet ad morsuz scorpionis ⁊ aranee. ℞. aristo. longe. ʒ. vj. pipe. ʒ. iij. opij. ʒ. j. ⁊. ß. piretri. ʒ. v. tempera cũ vino ⁊ fac pill. in modũ fabe ⁊ da. ʒ. ij. bibendas. Aliud. ℞. calamẽti agrestis ⁊ domestici piperis mirte rute seminis põdus equale: tẽpera cuz melle da. ʒ. j. bibere. Aliud. ℞. rute se. eruce piretri storacis sulphuris. an. ʒ. x. castorei. ʒ. iij. fac puluerẽ ⁊ tẽpera cum sanguine testudinis: ⁊ da bibere. Aliud mitigãs dolorẽ de morsu reptiliũ quã diapancus dicit se probasse. ℞. castorei piperis alb. mẽte opij pondus eq̃le: tẽpera cũ vino da in modũ fabe sicut dixit Gal. Diapãcus vo alio mõ. ℞. mandragore piperis albi castorei opij pondus equale: ⁊ tempera cũ vino sicut diximꝰ. Gal. oportet ꝙ dẽtur allia pistata cũ vino comedenda: bibant vinũ forte: in balneo assuescãt sudare: auellane cũ melle comeste iuuãt vel stomacho inde cataplasmato. Gal. dixit frõdes lauri coctas in vino valere: vel facto inde cataplasmate. Diasco. basilicõ silr valere dixit. Sulphur ⁊ rami malue silr semen lini: similiter valere dicit sansucũ cũ aceto ⁊ sale. oĩa valent si pistentur. Quidã medici dicũt si accipies castorẽũ ⁊ alliuz ⁊ pistes: ⁊ cum oleo temperes: ⁊ cataplas. facias valet. Ego autẽ dico si pimpinella cũ vino bibat: ⁊ cum puluere gentiane allij cinamomi centauree ab omni veneno corpois defendit. ¶ Itẽ dico si stercus galline vel cor ipsius ictui scorpionis apponat: fere super oĩa valet. Similiter si cũ sputo eiusdẽ hoĩs locus pũcture fricet cũ digitis nil meliꝰ. Itẽ si scorpio pistetur ⁊ cũ oleo coquat ⁊ superponatur in initio venenũ attrahit: ⁊ p certo liberat. mirũ est. ¶ Itẽ lac de ficu vel cortex eius cuz sale tritus ⁊ superpositus si estas est aranee morsum ⁊ ictum scorpij curat.

¶ De morsura vesparũ ⁊ apum. Cap. xlj.

Vespe ⁊ apes si quẽquã mormoderint alchãnam cũ ordei farina ⁊ aceto tẽperatã superponimus. Lac sicuũ nuces frondes basilicõ blitis frõdes malue. hec oĩa valẽt siue simplicia siue cõposita pistata ⁊ superposita ad oẽm puncturã vbi dolor est. Telam aranee cum cera alba tere ⁊ cum sale ⁊ cimino impone calidã. ¶ Itẽ ex succo malue si quis vngat nõ mordebitur a vespis vel apibus. ¶ Itẽ musca manibus fricata et morsure vel puncture superposita iuuat.

¶ De medicina custodiente corpus a mortifera potione. Cap. xlij.

Medicina vniuersalis hoibus venenatis iuuatiua hec est: suspitiosos hoĩes cauere: ⁊ inde ipsi suspecti iuuent ne famelici vel sitibundi accipiant ab eis aliquid qđ aperte sit qualitatis sicut dulcedo in dulcibꝰ: acetositas ĩ acetosis: salsuz in salsis: vitent abominabilia ⁊ fetẽtia. Diasco. dixit si q̃s aquam frigi. sufficiẽter ante cibũ biberit: bene has qualitates discernere poterit. Cũ autẽ tetigerit cibũ vel potũ arsura vel iectigatio siue spasmus seu tumor in digito siue in vngue fuerit mortale venenosuz est. Similiter si ori euenerit ⁊ saliua fluere ceperit: ⁊ labia formicauerint: in lingua fuerit ardor ⁊ durities in dentibus: venenosum esse intelligit. Or si cũ ad stomachũ peruenerit ⁊ angustiã generauerit atq3 sudauerit ac vomuerit vel inflauerit: colores mutauerit: riguerit: arsura affuerit: p̃cordia strinxerit: oculi obtinebrauerint: oz festinare vt medicent: alioq̃n morient. Gal. ⁊ Dia. p̃ceperũt quõ p̃uideat si res venenosa timeat. Accipiant q3 sicus siccas cũ nucibꝰ q̃bꝰ venenosa an̄ comesta cõsumũtur: post comestionẽ nõ minus subueniũt. Silr castanee cũ sicubus siccis ⁊ parũ rute faciũt. Idem faciunt auellane ante cibuz cũ pauco vino comeste. Nuces quoq3 virides cũ ruta faciũt similiter. Itẽ calamentũ cũ vino valet. Diasco. terram sigillatã multum valere dixit in venenorũ p̃hibitiõe. Or si antea vel postea quis biberit nihil oberit: q: euoment. Gal. hãc ꝯfectionẽ dicit ꝙ a mortalibus custodit cibis quã Nicodemũ regẽ dicit accipere solitũ cũ suspitionem habebat. ℞. baccarũ lauri terre sigillate. an̄. ʒ. iij. fac puluerẽ tẽpera cũ oleo: ⁊ da cũ tribus. ℥. mellicrati in modũ auellane: hanc si an̄ venenosa dederis permanens in stomacho venientia expellit cũ vomitu quã si quis negligat ⁊ periculũ hoc incidat: oportet in venenosis expellendis laborare anq̃ȝ in corpore dominentur. Expellantur vel cũ vomitu vel cũ egestiõibus: neq3 eñ solũmodo vomitus in his expellẽdis adiuuat: sed etiã cuius qualitatis fuerit denotat: liquore enim vel odore siue sapore cũ vomitu quale venenũ fuerit ostẽdit. Si eñ vnctuosus fuerit vel odoris abominabilis fuerit: intelligit q: rana marina vel lepus marinus fuerit. Si coagulatus sit ⁊ potionatꝰ: intelligit sanguis esse bouinꝰ. De odore intelligit si opium fuerit. De colore si cerusa vel gipsum. Or si ardor fuerit maximus: argẽtũ viuũ esse designat: cui nec tyriaca: nec aliqua simplex medicina p̃ficit preter lardum crudum. Nã quodcunq3 membrorũ interiorũ est perustũ: vt cor pulmo lingua epar cerebrum: lardum crudũ comestũ: omnia defendit ⁊ sanat. Or si venenũ ex mortiferis herbis radicibus seu seminibus cõfectum fuerit: cũ aurea vel menta iusquiamo nigro ⁊ succo cicute cõpositũ fuerit: allia comedant. Si venenũ sit ex aĩalibꝰ vt scorpij serpẽtes vel palagi: aut quorũlibet aliorum tyriaca det. Sed si ex fumo argenti viui quis tremorẽ patiatur mẽbroruz: grilos quotidie comedat: digestionem maxime iuuat in expellẽda materia nociua. vomitꝰ incitet cum oleo vel aqua calida melle ⁊ oleo. aqua de aneto idẽ facit. Si arsura in ventre fuerit demus oleũ ro. cũ aqua frigi. stomacho mundato ⁊ arsura ⁊ dolore cessatis: demus digestibilia: cum clysteri mundificentur intestina de rebus illis venenosis. deinde demꝰ lac post mundificationẽ certam et serũ. Nutriat cum rebus calidis ⁊ vnctuosis sicut sicubus siccis nucibus auellanis fisticis vuis passis sisamo. Nutriamus iuribus galline annualis agni heduli piscibus grossis. Si interiora ventris ardeant vel purgent vel dysterizent gallina grossa coquatur quousq3 in coctione deficiat: ius autẽ illud bibat. Balsamum cũ lacte mulieris multũ valet arsure vel dolori ventris ex rebus venenosis. Detur tyriaca maior: q: cãm cõficiẽdi tyriacã maiorẽ dixit andromacus nõ fuisse: nisi ob causam destruendi res venenosas. Qđ tribus modis facit: vel desiccatione veneni: vel mũdificatione vel expulsione de principalibus mẽbris. i. cerebro corde epate: vel q: membra principalia in venenis expellendis confortat. Qualiter tyriaca cõponatur: ⁊ in quibus temporibꝰ sit danda: quibusq3 deficiat: in. xx. particula totius libri liquido ostendemus. Or sicut andromacus rufus ⁊ Gal. iusserunt accipiat: nõ solũ post venenũ: sed etiã ante vt ab his cibis accipiendis corpus defendatur. Or si nõ inueniatur: tribuas confectionẽ pimpinelle cum vino in tractatu scorpij dictam: quia nullus valet eam appreciare si in mense septembris cõficiatur: quia non solum venenum extinguit: sed etiam demonium ab homine expellit: vt in codicibus quorũdam huius artis auctorum inueni.

¶ De dolore totius corporis. Cap. xliij.

Galienus super epidimia inquit: cui subito in sanitate dolor superueniat subitaneus ⁊ fortissimus vt ilico ad iacendum cogatur: oportet vt ipsa die prima festinetur phlebotomia: ne virtus deficiat ⁊ auferri non possit sanguis quantum sufficiat: vt in viatico diximus.

¶ Finitur liber quartus practice pantegni.

¶ Liber quintus practice de passionibus contingentibus membris interioribus: ⁊ earum curis.

¶ Capitula quinti libri.

¶ Quod in hoc libro de passionibus membrorum interiorum ⁊ earum curis tractabit. Capi.j.

In secunda practice particula curationis intentionem trifariam esse diximus: de duabus simplicibus.s.medicinis exteriorum passionum curationibus: febrium atqz apostematum vniuersalez ac cōpendiosam disputationē fecimus: restat vt de tertio de curis passionū interiorum mēbrorum: deo annuente disputemus: ⁊ incipiēdum est a cerebro: qđ est principale membrū capitis descēdendo vsqz ad pedes. ¶ Et sciendum qđ antidotorum collyriorum ⁊ ceterorum cōpositiōes in.xx.particula describētur. ibi enī qualitatem ⁊ quātitatez oīm in cōpositis ponendorum necnon cōburēdorum euidētissime monstrabimus. in ista vero.xv.totius libri particula: quedā medicinis simplicibus curātur egritudines: vt oculorum: quedā vero cum cōpositis ⁊ magnis antidotis. Quedā enī simplicium oibus nocēt neruis ⁊ cerebro: vt acetum ⁊ oxizaccara ⁊ hmōi. Quedā vero principalibus oibus ⁊ nō principalibus membris interioribus cōgruūt: vt carpobal. xilobal. Cōpositorum alia spūalibus mēbris cōgruūt: vt elenifara. et muscata maior: alia cerebro ⁊ procedētibus ab eo: vt oppopira ⁊ celite.: alia cibalibus cōueniūt: vt diareubar. diaabsin: ⁊ his similia: quedā vero genitalibus mēbris: vt diasene: myrrhe: diamirrhe: ⁊ his similia.

¶ De cephalea ⁊ eius cura. Capi.ij.

Cephalea itaqz si sit ex sanguine vel cholera rubea incidatur cephalica considerans etate: regione: virtute ⁊ cōsuetudine: sed si phlebotomia nō sufficit: scarificemus pleno palmo ab vtriusqz pedis calcaneo. Que prosunt sanguini: prosunt ⁊ cholere rubee. qđ prosunt phlegmati: prosunt ⁊ cholere nigre: Quod si dolor capitis sit ex cholera ru. purgetur cum cassiafistula iuiub. prunis viol. māna. mirobala. citri. ⁊ similibus. Quod si feb. nō affuerit catarticū de mirobala. citri. ē dādū cū hierapi. qđ ex aloe loto cōficit. Si vero sit cū feb. dādus est sirupus viola. vel acetosus: succus maligra. Corpe mūdificato: caput: manus: pedes aqua tepi. infundātur: in qua cocta sint camomilla viola. ordeū excorticatū ⁊ ro. Sed si vigilias patitur incipiēte infirmitate papauer adiungimus decoctioni: ⁊ oleū ro. cum aceto: vel oleū viola. cum suc. portulace vel cucur. super caput infirmi infundimus. vngimus prorā capitis cum sandalis ro. campho. ordeo temperatis cum succo psilij ⁊ aqua ro. P. dicit: si frontem ⁊ tempora cum oleo ro. vnxeris ⁊ opio simplicem dolorem ex calore refrigerabit: ⁊ dormire facit. Item dicit: si folia capreoli vitis tollas: ⁊ fortiter pistes: ⁊ caput vngas: valet humoribus depellendis. Sternutationes prouocemus cum suc. portu. cucur. oleo viol. cum lacte mulieris puellam nutrientis mixto. Si dolor capitis fuerit cum coriza et reumate: nullū cataplasma vel epithima: Galie. testāte in libro capitulari apponendum erit: neqz ro. vel salices: cucur. vel portu. neqz sternutationes vel illinitiones nisi prius humor decidatur. Cibi sint cucurbite blete atriplices portulace. Si sine febre: comedant pullos columbinos: perdices: ⁊ similia: custodiant se a lacte ⁊ acuminibus omnibus ⁊ ventositatem facientibus. vnde Hippocrates. lac dare ⁊c. malum maxime febricitantibus: quia conuertibile est. Si dolor capitis sit ex phlegmate demus hie rāpi. for. Ga. hieralo. theodo. pilulas stomaticas: pilu. de hierapigra sinapim piretrū distēperatas cū aqua vbi camo: nil. maratrū maiorana ⁊ similia sint cocta. Vngimus caput melancholicū amygda. amaris cucur. cucu. ⁊ similibus phlegmaticis conuenientibus Caput cuz oleo sambucino: nardino: camomel. vel muscellino vbi humores: idest fluxus hu. defecerit sternutamenta prouocemus cum suc. caulium: blete: vel camo. Si post sternutationem ardorem in naribus sentiāt: vngamus caput cum lacte mulieris puellam nutrientis. Si non sternutauerint iterum ponimus in naribus nigellam: fimum asininuz. Galie. dicit prodesse capiti si sepe balneetur. Cibus sint volatilia et huiusmodi. Emplastruz de grano arabico myrrha cuscor. croco hortensi capiti apponamus. hoc modo medicādi sunt qui dolorem capitis ex grossa ventositate incurrunt. Quod si dolor capitis ex pūctione vel percussione: vel reumate vel apostemate fit: incidamus cephalicā ⁊ sm vires patiētis bis vel ter subtrahe. Sed si aliquid nobis obuiauerit: damus potum oxise. pruna: mirobal. viola. vuas pas. iuiubas cassiāfistu. mānam: ⁊ similia. de quibus bibat.℥.ij. Aliquando cū succo solatri cocti ⁊ colati cassiefistule munde. an.℥.iiij. cum hierapigra vel aloe epatice.℥.ß. Cataplasma cū sandalis ro. solatro salice violis farina ordei temperatis cum succo psilij ⁊ aqua rosa. capiti apponimus. Sternutatio fiat cū succo solatri ⁊ lacte mulieris puellā nutrientis. Aliud de sandalis albis ⁊ rubeis bolo croco temperatis cum succo solatri. Potes psilium vel ptisanum cum succo maligranati; sirupum viola. vel iuleb:

cum aqua temperatum bibant. ¶ Si tumor siue plaga ex su pradictis euenerit: aqua calida in qua cocte sint lentes ro. mirta laua: ⁊ vnge cū oleo ro. ⁊ albumine oui. odorēt cāphoram ro. violā. mirtam. Cibos damus cucur. atriplices pullos gallinaceos vitella ouorum pisces aspaltices: ⁊ similia. Si dolor capitis ex stomacho fuerit: maxime ex cholericis humoribus in stomacho collectis: vomitu expellantur: veluti cum succo radicis elacterij: vel alijs vomitibus chole. ru. purgantibus in vltima particula scribendis. ieiuno vero sumatur stomachon maxime in estiuo tēpore. Si aliqd obuiauerit nobis vt frigiditas aeris vel niuis: vel tēpus hyemis: purgemus cum miroba. māna casiafistu. sirupo ro. vio. ⁊ huiusmodi. Caueant sibi ab omnibus acruminibus ⁊ ca. cibarijs: ⁊ lacte: ⁊ nucibus: quia conuertabile est. vñ Hippo. in apho. lac dare ⁊c. Si vō dolor capitis ex putrefacto in stomacho phlegmate fuerit: cū cōpetentibus vomitibus purgetur: videlꝫ cum aneto ellebor͛o al. ⁊ similibus: ꝙ si nō possumus demus pigrā ⁊ stomatichon vel scamoneā saracenicā ⁊ huiusmodi. Si dolor capitis ex multa nascitur comestione cibi: vomituꝫ ꝓuocabis: ⁊ sepe. ꝙ si careat appetitu cōforta cum oleo nardino absinth. ⁊ q: in hac pas. est stomachus defectus: cōfortetur cum aromatibus ⁊ similibus. Si dolor capitis sit ex nimia potatione vini: āte oīa cerebrū cōfortetur: q: in hac pas. deficit. accipiat diambrā: dialignū aloes: xilobal: ⁊ comedāt caules cum carne crassa: quia omnibus dolentibus ex ebrietate cōueniunt. Si autem dolor capitis ex calore solis fuerit: vngatur caput cum oleo rosa. aqua frigida mixta cum aqua rosacea. Si dolor capitis fuerit nimius: misceatur cum oleo rosa. suc. portulace vel cucur. vel semperuiue. potent sirupū viola. vel succuꝫ maligranati. ponātur pedes in aqua calida. Si dolor capitis ex siccitate sit aeris: aquā calidam per phialam vitream capiti infundamus: in qua cocta sint anetum rosmarinus mellilotum: vngimus etiam caput cum oleo nardino: sambucileon: dampnileon. Si dolor capitis ex nimijs vigilijs fuerit: fumigetur caput ex aqua in qua cocta sint iusquiamus papauer lupinus: camomil. acetum caueāt. Si dolor capitis sit ex somno multo: purgetur totuꝫ corpus cum hierapigra ⁊ silibus. Si sanguis sit in causa phlebotometur de mediana: et prouocentur sternutationes: fiant cuꝫ celite vel condisi ⁊ similibus. Hieralogodion datū in dolore capitis: qui ex cholera nigra nascitur: vel phlegmate stomachum mūdificat: epar confortat. ℞. carpobalsami: xilo. casie lignee: cinamomi alithimi: spice. masticꝫ: asari: iuiube macis cubebe nucis musca. squinanti. viola. gariofi. añ. ʒ. v. croci. ʒ. iij. aloes epatici. ʒ. x. fac puluerem tempera cū melle: da fortioribus. ʒ. v. et debilioribus. ʒ. iij. cum aqua calida. Cibi leues sint pulli: perdices: leue vinum. Antidotum eiusdem iohannis damasce. facit grosse ventositati ⁊ visus obscuritati ⁊ grauitati totius corporis propter ventositatem ex phlegmate ⁊ cho. nig. ℞. aloes. ʒ. x viij. epithimi costi. añ. ʒ. v. euforbij spice croci camedreos. añ. ʒ. vj. gariofi. ʒ. x. calami aromatici masticis. añ. ʒ. viij. diagredij cocti. ʒ. ij. mellis qd̄ sufficiat da pōdus trium solidorum cū aqua calida. Stomatichon iohannis damasceni purgans choleram nigram ⁊ rubeam ⁊ phlegma sine molestatione vlla. ℞. hierepigre miroba. citri. añ. ʒ. iiij. nitri agarici. añ. ʒ. ij. scamo. ʒ. j. turbit. salis gem. epithimi ameos. añ. ʒ. ij. tempera cuꝫ succo scario. ⁊ fac pilulas in modum piperis: da bibere cum aqua calida. Hierapigra Galieni de libro decolagogi stomachum mūdificat: ⁊ caput ⁊ totum corpus de cholera rubea ⁊ phlegmate. ℞. croci. viola. absin. spice squinanti xilocasie. et assari masticis carpobal. xilobal. cinamomi alithimi: pondus equale: aloes quantum cetera omnia temperata cum succo scario. fac pilulas in moduꝫ piperis. Phlegmaticis turbith coloquintide agarici anisi petro. feni. masticis ro. añ. ʒ. j. fac pilulas cum succo maratri vel apij.

¶ De dolore medij capitis. Capi. iij.

Dolor medij capitis si sit ex sanguine: phlebotometur de cephalica vena. Si sit ex cholera purget̄ cū vomitu competenti. Si autem nobis aliquid obuiauerit: purgetur cum casiafistula prunis mirobalanis citri. sicut in cephalica diximus: sternutationes sunt faciende cum oleo violaceo ⁊ lacte mulieris puellam nutrientis. apponatur de succo coriandri. Si de frigidis patiatur humoribus cum hieripigra forti Galieni. theodoricon: hieralagodion: ⁊ similibus purgetur: sternutatio fiat cum oleo nardino vel camomil. custodiat se a lacte ⁊ caseo: ⁊ ab omnibus acruminibus. Si hec non profuerint: ⁊ dolor sit cum interpolatione cum gargarismis caputpurgijs in vltima particula huius libri scriptis: quia caputpurgium Hippocra. in quo mittit castoreum euforbiū ⁊ huiusmodi: omnē hemicraneam et cephalicam supradictam discutit. Et si visus in hac passione deficit: ⁊ sit propter sanguinis manitionem a naribus constringatur: ⁊ epar confortetur cum aromatibus vt ligno aloes: nuce musca. vino camphora vel aqua rosacea vel sirupo aromatico. Accipiant hieram nostram interdum ad visum acuendum ⁊ clarificandum ⁊ confortandum probatam. fumigetur cum epate caprino: ⁊ idem comedat cum pipere albo. Si patiantur ex abundantia menstruorum: obstringantur cum medicinis in suis locis dicendis: ⁊ vt superius diximus fumigentur ⁊ confortentur. Similiter faciendum est si hemicraneus dolor vel cecitas sit ex multa effusione sanguinis parturientis. Si ex fluxu ventris: medicetur cum psilio assa ⁊ alijs medicinis competentibus. Si autem dolor capitis sit propter coitum: oportet in hac passione cerebrum confortari cum musco ambra camphora ligno aloes. Et si inueterata fuerit passio: ita ꝙ ad tristiciā deuenerit: accipiant quotidie de electuario quod leticia vocatur: aut de eleniferatis. ʒ. ij. medicus licet sit peritus: tamen sit studiosus semper ad causam huiusmodi cognoscendam: si cerebrum ⁊ epar sint defecta: q: perfecta medicina est q̄ causam egritudinis tollit: ⁊ quia in hac passione nonnulli medici decipiuntur: infirmum non dedignentur interrogare. Si dolor capitis est ex multitudine fumi caput ascendentis: purgetur cū apostematibus antidotis pilulis phlegma ⁊ cholerā nigrā purgantibus: scilꝫ theodoricon emperiston hieralogodion. Et si dolor capitis sit ex calido apostemate curetur sicut in septima particula dicturi sumus. Si in summitate capitis sit dolor et mulier sit pregnans: nec abortierit: dandum erit interdū. ʒ. j. ⁊ ß. de sechenete. Et si dolor capitis ita sit premimius: vt vox auferatur: curetur vt in squinantia dicturi sumus. hi mox phlebotomētur de cephalica vena: ⁊ multus sanguis extrahatur: deinde si virtus permiserit: parue vene incidantur secus nares vel sub lingua: vel vena que est secus pollicem pedis. Capiti imponatur vinum ⁊ oleum rosaceuꝫ capite raso: cataplasmatibus cū pane ⁊ farina in aqua ⁊ oleo coctis. de lini se. similiter cocto. Et sciendum est ꝙ in omni cephalea: et hemicranea: si epar ⁊ cerebrum defectionem patiantur: ⁊ venter minime soluatur: hoc facto homo moritur.

¶ De dolore cranei. Capi. iiij.

Dolor cranei si sit intolerabilis: vt nec vocem nec sonitum: nec splendorem ferre possit: et sit ex sanguinolentis ⁊ cholericis humoribus: vel ex grossa ventositate: ⁊ cerebrum sit debile: caute et sapienter medicetur. accipiant quotidie de electuario de leticia vt grossa ventositas dissoluatur: ⁊ cholera rubea purgetur cerebrumqꝫ confortet̄. misceatur cū eleniferatis: vt de electuario quod leticia vocatur. parum musci: vel muse: ⁊ cāphore sic leuis: spolia berne māda ⁊ pullis gallinarum. vinum album ⁊ aureum ⁊ abstineant se a coitu ⁊ aceto: ⁊ lacte. cerebro cōfortato purgentur superflui humores cum purgationibus competentibus: lauetur caput cum aqua vbi coctum sit psilium cortices papaueris viola. ordeum: frondes psilij: et similia. Si dolor sit ex ventositate demus theodoricon: hieram Galieni vel rufini: hieram archigenis. vnaquaqꝫ nocte. ʒ. ij. et ß. lauandum est caput cum aqua: vbi camomilla: sansucus: mellilotum sint cocta. sternutationes fiant de oleo muscellino: anetino: nardino: ⁊ camomillino: lauentur frequenter et balneentur. A cibis abstineant: scilꝫ cimino anisi ⁊ aromaticis. Et tanta sufficiāt industrie sapiētis.

¶ De dolore intercutaneo. Capi. v.

SI dolor sit intercutaneus et in summitate capitis: purgetur stomachus cum pigra et pilulis aureis frequenter. Si autem dolor capitis siue intercutaneus: siue extra cutem sit: et ex supradictis medicinis non mitigetur: scias ex retentione nimia vrine: vel menstruorum vel sanguinis emorroydarum esse vel emunctorio narium: quorum omnium fumus vrine est deterior: de qua passione satis diximus vbi de accidentibus disputauimus: curam quorum in libris antiquorum non inueni. Si enim sit ex retentione menstruorum: vel sanguinis emorroydarum: curetur sicut in locis suis dicturi sumus. Si ex emunctoriorum narium constipatione prouocetur sternutatio sicut diximus in custodia sanitatis. Si aut sit ex fumo vrine caput petente vel menstrui sangui. vel spermatis: vel costipatione pororum: vel venarum: curetur cum hoc medicamine experto remouente dolorem capitis. ℞. hellebori ni. cuscute epithimi polipodij. an. ℥. iij. absinth. castorei cetauree sticados. an. ℥. vij. anisi. maratri: petro. apij. an. ℥. ij. pistentur et coquantur in hyeme cum vino: in estate cum succo maratri apij fumiterre: vel lupuli et coquatur: et huic colature misceatur. ℥. ij. castorei: et tribuatur post cenam. deinde eant dormitum. competit enim viris et mulieribus: quod non solum cephaleam diuturnam vel hemicraneam destruit: sed etiam scotomiam et vertiginem et omnes passiones melancholicas destruit.

¶ De dolore qui accidit post somnum. Capi. vj.

SI dolor capitis post somnum acciderit: caueat sibi ab oleo oliuarum: a lacte: cepis: porris: alijs: eruca: nucibus: caseo: leguminibus et similibus. Accipiat pilulas aureas in somno post cibum. ix. vel. xj. vel. xiij. vel secundum virtutes. his itaque peractis si nullum predictum medicamen profuerit prouocetur sudor: in capite vel exercitio: vel stuphis vel balneis. Sed si ita inueterauerit vt ad perniciem ducat: soporetur sicut in chirurgia dicturi sumus. Incidatur cutis ab vna aure vsque ad aliam totumque corium a puppi vsque ad frontem separetur ferro: rasoque capite vsque ad ossa: ita quod nihil ibi remaneat vt generet spasmum: corio cum bono vino abluto bene: et oleo laurino perfucto operietur: vt prius fuerat in capite: et serico filo suatur: et vnguento solidatiuo vngatur: post tres horas fumigetur cum aceto: et euigilet. capite enim optime ligato: et cum pullis gallinatijs et alijs similibus dietetur per septem dies: hoc non est faciedum: nisi his in quorum capitibus fuerit passio ueterata: que nec dieta vel pharmacia vel phleboto. vel scarificatione: vel sudore: vel alio medicamine curari poterit. scarificationes namque in nulla parte corporis fiant nisi precedente purgatione. quantum et quando in dolore capitis coueniat in chirurgia dicemus. at quia a capite incipit mors et hec passio si inueterauerit ad cecitatem deducit: ideo hic et in theorica de dolore capitis et eius cura vniuersaliter disputauimus.

¶ De frenesi. Capi. vij.

SI frenesim calidam curare volueris: si virtus et etas et tempus et consuedo permiserint: cum phlebotomia curabis de vena cephalica. Si vigilie assint capite raso hoc apponamus. ℞. castor. mandrago. iusquia. se. lactu. singulorum. pondus. opij tertia pars omnium. tempera cum lacte mulieris: et tepefiat scarificentur crura. Si autem fuerit stipticus: clystere fiat cum aqua: in qua coquantur bleta cum oleo viola. optimum est in omni dolore capitis clystere: aut accipiat apozima prunorum tamarindorum. viola. casiefist. Oleum de hedera valet ad dolorem capitis et frenesim. Dandum est electuarium de casiafi. vt in curis spiritualium dicendum. vt electuarium psiliticum. Et quia frenesis fit cum feb. acu. de eius curis satis vniuersaliter diximus: cum de causone satis euidenter disputauimus: non est necesse vt eius curam recapitulemus. Sed quia alienationem patiuntur: ista adiungantur pulmo recens pecoris capiti alligatus valet. Si stipticus est cataplasma ex caput cum se. lini et farina ordei pone tuphas: idest ventosas quattuor circa loca capitis vel in cruribus et coxis. Sed labia et oculi et nares odoferis vnguetis vngantur sicut mirta: castoreo: opio: storace: iusquiamo: in musa decoctis: statim vt mireris quiescunt. vinum omnino caueant. amygda. non comedant: quia dicit Galienus cerebrum petunt. Dietetur vsque ad tertium diem: sicut in causon diximus. Unguentum ad hoc. ℞. pencedani: castorei: olei rosa. equale pondus. fac vnguentum et vnge totum caput: et statim dormit. Aliud. ℞. opij ʒ. ij. fermenti. ʒ. iiij. tritis commisce cum aceto: et vnge omnes pulsus: et quiescit. Item anacardum tritum cum vino bibat et dormit statim.

¶ De frigida frenesi. Capi. viij.

SI frigidam frenesim curare volueris: da potiones caput ex frigidis humoribus purgantes sicut theodoricon pilulas cochias stomaticon et similia. corpore et capite mundificatis: faciemus epithima calidum et dissolutiuum capiti: sicut nardileon: costileon: piretroleon: castoreleon: sisameleon: sambuceleon: dampnileon: et similia. Cataplasmentur cum sinapi et euforbio temperatis cum succo rute: vel de castoreo in cineribus capillorum humanorum cum aceto distemperatis. Cataplasma Johannis damasceni valet ad lethargiam mentem acuit. ℞. sinapis piretri affrodill. an. ℥. xv. castorei eufor. bij. an. ℥. xij. tempera cum succo sansuci puppim cerebri sepe inungito: sternutatio fiat cum celite vel condisi: vel castoreo: gargarismum cum sinapi: origano piretro: staphisagria galaga. propria huius medicina est anacardum. Alia potio anacardina vnaquaque die. ℥. j. ieiunus bibat si solum sit anacardinum mediam. ℥. babat. vtatur diatrionpipereon: diagalanga: diacostorum: trifera magna sine opio. Si inueterauerit infirmitas diacastoreon detur quotidie. ℥. j. cum aqua calida. accipiant oximel. et mellicratum aromaticum. Abstineant a scarificatione et in puppi capitis maxime et a fructibus: et omnibus cibis maxime frigidis et humidis: iaceant in loco luminoso: et ante eos ferantur omnia genera musicorum: nomen eius frequenter vocetur. Capre pili vsti lethargicos excitant: et cum aceto naribus apponantur. Fumus ferule incense: et in oleo extincte valet. Ruta vel sisimb. cum aceto tritum et naribus applicatum valet: aut illine frontem ex sanguine testudinis. pulmo pecoris calidus circa caput ligatus valet inire. Fumus galbani et cornu ceruini naribus applicatus super omnia valet.

¶ De stupore mentis Capi. ix.

SI stupor ex humiditate sit: ponantur pedes infirmi in aqua calida in qua cocta sint camomilla ro. viol. mellilotum et similia naribus apponantur: et ex illa aqua prora capitis lauetur. deinde cum oleo rosaceo et aceto vngatur. Si ex frigiditate sit sola: oportet proram capitis calefacias cum aqua calida: vbi camo. cetaurea mellilotum calamentum et similia sint cocta. deinde vngatur ex oleo muscellino: nardino: et similibus. Si ex frigidi. et humidi. fiat: infirmus excitetur: et sternutatio fiat cum castoreo condisi: pipere: nigella: quibus cerebrum calefaciat: et commoueatur. alia fiat cum celite rosaleon: musceleon: nardileon. odorent rutam castoreum: et fumigatio fiat cum lichinio bombacino prius accenso et exusto. detur mellicratum: aromaticum et oximel ad bibendum cum sirupo calamentino. Medicetur hec infirmitas sicut lethargia: sed in lethargia puppis: et in hoc morbo prora cerebri. Si ex dissolutione et defectione sit virtutis: vngatur cum oleo rosaceo viola. camomil. in aqua coctis. cum sandalis coque et aqua rosacea et oleo rosa. ante infirmum dulcis sonitus fiat de musicorum generibus: sicut cum viella: lyra: simphonia: psalterio: et huiusmodi. his autem aia delectatur: et ex delectatione virtus naturalis excitatur. Si

stupor fit ex nerui concussione: vel ex mala complexione cerebri: aut compressione: aut ex fractura ossium capitis: sapiēs medicus non intrinsecus sed extrinsecus ꝑ posse laborer.

De vigilijs. Capi. x.

Si vigilie fuerint ex cholera rubea: lauādū est caput vbi papauer se. lactu. ⁊ vio. sint cocta. sternutatio est facienda. Cataplasma. ℞. opium lactu. cum se. iusquiami ad libitum puluerizentur cum succo portulace ⁊ fronti apponamus. Mulgeamus super caput eius lac mulieris puellam nutriētis. Dia. dixit: si suppositorium facias ex oleo viola. ⁊ opio somnum facit. Dāda sunt catartica. chole. rub. extinguētia. Danda sunt se. lactu. papaueris iusquiami si sint necessaria. Si vigilie sint ex siccitate cholere rubee: iuuat aqua calida capiti infusa in qua cocta sint camo. mellilotum anetum cortices papaueris se. malue. post capite raso lac mulieris vel asine aspergatur. Sternutationes fiant cum lacte mulieris. Si vigilie sint ex phlegmate salso: sternutationes faciamus cū oleo croci anetileon. camomil. lauādum est caput cum aqua vbi camomil. anetum: sansucus sint cocta. Si vigilie sint ex calido cibo ⁊ calida potione: medicetur prout medico disponendum esse videbitur cum rebus somnum facientibus. ℞. castorei: opij: croci: iusquiami: hellebori nig. mādragore. se. papaueris equale pondus: fac puluerem cum mandragora ⁊ distempera cum succo mandragore. deinde olei sambucini adiunge quantum sufficit: misso autem in vase vitreo ad solem per viginti dies: sunt iterum soli reddenda post: partim de isto ⁊ partim de musceleon frontem ⁊ nares illinies. Aliud. ℞. opij. ℥. x. lactu. se. mundatum mādragore iusquiami. añ. ℥. v. que pistata. iij. lib. succi mandragore sunt ponēde: ⁊ ita imposite. ⁊ cum ipso vase aqua bullienti sunt mittēda ⁊ ibi coquenda. quibus. ℥. ß. olei sericini superadiunge ⁊ tādiu excoquenda sunt quoad solum oleum videatur remansisse ⁊ inde frontem ⁊ caput inunge. Aliud. ℞. opij iusquiami mandragore pondus equale. facto puluere aquā ad misce: ⁊ soli per. xv. dies expone: ⁊ inde caput ⁊ frontem vnge. Trocisci valētes similiter ad idē. ℞. iusquiami se. lactu. se. papaueris albi. añ. ℥. v. cucume. se. portulace. añ. ℥. ij. ⁊ ß. opij croci. añ. ℥. j. fac puluerem: ⁊ tempera cum succo lactu. ⁊ fac trociscos. ij. vnusquisqꝫ habeat. ℥. iiij. da bibere eunti dormitum. Similiter alterum cōfice ⁊ cum lacte se. distempera ⁊ inde caput vngi precipue precipimus.

De passione que chuma vocatur. Capi. xj.

Diximus in theorica ꝙ si cause vigilie ⁊ stuporis misceantur: fit quedā passio que chuma vocatur. medicus: licet sit perfectus: tñ studiosus sit ad differentias harum passionum cognoscendas: cum ad medicum inient: tñ chimiam cum vult medicari: videat an chimia sit an epilepsia: an scotomia: an apoplexia: an suffocatio matricis vt cōtingit mulieribus: quarum differentias in theorica euidētissime demōstrauimus. Et quia hec passio ex stupore et vigilijs est composita: videndum est si in compositione sint equalia: ⁊ tunc medicādum partim cū medicinis in stupore scriptis: videlꝫ cum celite ⁊ huiusmodi: partim cum medicaminibus in vigilia prescriptis. Si sint inequalia videlꝫ si preualeāt vigilie: curetur hec passio in vigilijs scriptis et econuerso. Si stupor mentis maior sit cū fumigijs et alijs medicinis in stupore scriptis medicentur.

De congelatione cerebri. Capi. xij.

Si autem scothocos: idest congelatio ex oppilatione ventriculorum cerebri puppis fit: purget cū theodoricon hieralog. ⁊ similibus: ⁊ cū apozimate in dolore capitis scripto. prouocentur sternutationes cum sinapi condisi. nigella ⁊ his similibus. Similiter est faciendum de humore frigido humi. ⁊ sic. Si autem hec passio fit ex nimia potatiōe aque fri. vel in ea balneatione: adhibēda sunt adiutoria calefacientia fumigia ⁊ dissolutiua. Similiter bonum est si pa. inter duos ignes ponatur ⁊ vngatur eius caput ex oleo laurino: ⁊ de eo in naribꝰ vel aure mittatur. Si ex frigi. humo. vel fructibus hec passio alicui cōtingat: purgetur cum caputpurgijs ⁊ sternutationibus ⁊ gargarismis in. xx. huius libri scribendis: ⁊ dandum de celite ⁊ alio antidoto: in quo mittatur stercus vulpinum: q: in oībus phlegmaticis ⁊ frigidis passionibus melancholie cōgruit. dandum est rothenere: quia multum huic passio prodest: quocūqꝫ modo fiat. Sirupus absin. multum prodest. muscata maior super omnia valet. similiter balnea. Sirupus de sticados miro modo valet. Sed quia hec passio capitis est grauior: sepe purgandum est caput cum hieralogo. archi. laxion vel arabi. vel theodoricon: emperiston: vel [illegible]. vel diapris. vel sarcinam confectam cum balsamo in. xx. practice particula inuenies. Post mundificationem puppis cerebri leuetur caput cum aqua vbi cocta sint camomil. ⁊ anetum ⁊ mellilotum sansucus viola rosa: ⁊ similia sint cocta. vngatur puppis cerebri cum vnguento de menta facto vel mirta croco rosa. sandal. cum albo oui. Vngatur cum dampnileon: castoreleon: nardileon: anetileon: ⁊ similibꝰ. sauinam cū thure sepe bibat. Et q: in hac passiōe oculi sunt aperti: ⁊ est mortuꝰ: nō timidus sit medicus: sed statim percutiat eum ⁊ verberet: ⁊ cum fortissimus fumigijs ⁊ sternutationibus eum expergescat: deinde vt diximus curare satagat.

De corruptione memorie. Capi. xiij.

Corruptio rationis et memorie si sit ex frigi. complexione cum calidis medicinis ⁊ dietis curetur: si enim patiatur grauitatem aut obliuionem: aut abominationē ⁊ pigritiam cū somno mūdificetur sicut in stupore. Qr si de frigiditate ⁊ sicci. fit hec passio: ⁊ infirmꝰ vigilias patiatur: fiant medicine in vigilijs scripte. Accipiant vomitiuū de hellebore albo in antidotario scriptum: quia albos ⁊ viscosos humores purgat. Similiter valet in congelatione. Accipiant antidota hec recipientia: quia thus falsas cogitationes remouet: memoriam corroboret. Muscata minor multū valet huic passioni: confortetur cerebrum cum rebus aromaticis. vt castoreo vel cinamomo ligno aloes: ambra ⁊ silibꝰ. hieralogo. arabi. blanca: ⁊ muscata: super omnia valent. capite purgato cū catarticis gargarismis sternutationibꝰ ⁊ vomitibus. detur quotidie de electuario quod vocatur leticia: vel de elenifantis. ℥. ij. cum apozimate decoctionis thuris.

De scotomia ⁊ vertigine. Capi. xiiij.

Scotomia ⁊ vertigo si tantūmodo sint ex cerebro: soli capiti studium oportet adhibere. Si enim sint cū feb. radat caput ⁊ capiti fissus catulus. vel gallina calida capiti apponatur. Si vigilias patiatur lac muliebre super caput est mulgendum. Si sunt sine feb. purgetur caput cū stomatichon: hiera fortissima Galieni: pilulis aureis: vel demus pigram: in qua due partes sint aloes: ⁊ vna aromaticorum. pedes infirmi in aqua calida sunt ponendi: a vino abstineant: caulibus lentibus lactu. lacte ⁊ similibus. Si ex stomacho fit scotomia catarticon de absinthio ⁊ agarico damus de hierapigra. iuuat ꝗ si incidatur vena cephalica ⁊ sanguis extrahatur: si virtus ⁊ etas permiserint. abstineant a cibis ventositatem generantibus: vomitum prouocemus. Si vero hec passio fit ex colligātia cerebri cum alijs membris: ambe vene incidantur que sunt post aures. Abstineant a lacte caprino: ⁊ ab his que generant humores grossos: ⁊ fiat vnguentum ad vertiginem probatum. ℞. fellis leporis: fellis pecoris: fellis mustele. añ. ℥. iij. castorei. ℥. j. myrrhe. ℥. ij. hec omnia in aceto optime terantur ⁊ detur. ℥. j. cum mulsa vel melle vel aceto. Si scotomia fit ex stomachi colligantia propter frigidam complexionem: vel phlegmaticam: vel passionem: ⁊ infirmus patiatur abominationem ⁊ cordis tremorem: medicetur sicut in sincopi diximus. Si scotomia fit ex

acutis et continuis febribus: curetur cuꝫ mirobalanis citrinis manna sirupo de absinthio ⁊ similibus, maxime si venter sit constipatus.

De ebrietate ⁊ eius cura. Capi.xv.

Si ebriosus calide nature sit: mittamꝰ sibi oleuꝫ rosaceum in capite: ⁊ viol. cum succo cucurbi. et portula. cum aqua viola. et detur ad bibendum succus maligranati cuꝫ sirupo ro. somnus prouocetur cuꝫ sirupo: vt vinū digeratur: post in balneum temperatum ingrediatur: ex aqua calida pedes fricentur cum sale ⁊ oleo viola. vt fumus petens caput infirmi inferius distrahatur: vomitus prouocetur. absinth. cum aqua frigida bibat vel mentam ⁊ absinth. cum oleo viola. vel rosato. Si autem dolorē precordiorum patiatur: vomitus prouocetur cum aqua rosa. psilium potet. coitum vitet ante ⁊ post potum: refocilletur cuꝫ perdicibus ⁊ pullis. portulacis cum aceto vatur maligranati: nutriatur cum piris ⁊ mespil. ⁊ coctanis ⁊ similibus: infundantur testiculi in aceto ⁊ multum valet. Si ebriosus frigi. nature fuerit: bibat oximel. ante balneum dormiat: pedes fricentur cum aqua calida ⁊ sale. absinth. enim cum vino: ⁊ caules cum carne crassa cocti dissoluūt ebrietatem: ⁊ fumum grossum ad cerebrum ascendere non permittunt: nutriātur cum frixis ⁊ assis rebus ⁊ cum omnibus medicinis in custodia sanitatis dictis.

De sternutatione. Capi.xvj.

Sternutatio si excedat modū: caput lauetur cum aqua vbi cocta sint camomil. ro. ordeum mundatum sisimbrium psiliuꝫ succus cor. ozimum naribus apponatur cuius proprietate sternutatio auferatur. Si caput sit cali. nature cū oleo rosaceo ⁊ viola. vngatur vel aqua ro. Si fri. nature: sicut ireleon camomileon ⁊ similia appone.

De epilepsia ⁊ eius cura. Capi.xvij.

Epilepsia cum catarticis humores capitis dissoluentibus ⁊ purgantibus medicetur: videlicet cum hiera Galieni. theodoricon. hieralog. stomaticon: in quo sit coloquintida et similia cum sternutationibus ⁊ gargarismis calidis et dissoluentibus lauetur caput: ⁊ cum eis que in lethargia diximus. capite purgato cum aqua salsa vel sulphurea balneentur. Interdum detur tyriaca maior vel diatesseron vel celite: vel metridatum imperatorꝫ: vel quoddā melius antidotum: in quo aurum ⁊ argentum stercus vulpinum intrāt: vel diatrionpipercon: aut diapharsa ⁊ similia. Sunt enim quedam simplicia si collo patientis suspendantur: valent vt peonia piretrum pili canis albi nullam nigredinem habentis: ⁊ de lapidibus vt cacabre: vel lapides parui rubei in ventriculis hirundinis inuenti. qui si collo pa. suspendantur in perpetuum liberāt. Apprehensis hirūdinibꝰ de nido fissis eorum ventriculis aufer lapides in medio die. vtiles enim sunt: quia epilepticos insanos ⁊ lunaticos sanāt si in collo suspendantur siue bibantur. gagantis fumus repentinos casus epilepticorum liberat. Sunt etiam quedam alia que quocūqꝫ modo accipiantur valēt vt coagulum leporis: cerebrū cerui: cor leporis ⁊ vulturis: fel vrsi: testiculi apri hec omnia multum valent si in mane accipiantur. Sunt et alia composita ⁊ simplicia que si inungātur valent: ⁊ omnia olea que in apoplexia sunt dicenda. Abstineant a lacte caseo caulibus: lentibus: ebrietate: opio: ⁊ similibus. Si a carnibus possunt abstineāt per annum bonum erit eis. Si ex stomacho sit hec passio: cū vomitiuo purgetur in hoc loco dicendo. vnde dubium vtruꝫ lunaticus siue epilepticus sit eger. Quidam dicunt ꝙ si cornu caprinum aduratur: ⁊ ex eo epilepticus fumigetur: mox cadet. similiter epar caprinum facit si comedatur. Alij dicunt si pelles induant caprinas statim cadent. Est ⁊ aliud experimentum ⁊ est ꝓbatum: dic hoc nomen in aure suspecti pa. Recede demon: quia dee fanolcri precipiunt. Si lunaticus vel demoniacus: ibi statim efficitur velut mortuus fere per vnam horam: eo surgente interroga eum de quacūqꝫ re volueris: ⁊ dicet tibi: ⁊ si vero ceciderit scias audito hoc nomine esse epilepticum. Quodcūqꝫ horꝫ supradictoruꝫ patiatur: hoc firmissimo medicamine medicetur. Si patrem habet aut matrem ducat eum ad ecclesiam in die quattuor tēporum: ⁊ audiat missam in sexta feria similiter in die sabbati faciat: die dominico veniente sacerdos vel vir religiosus scribat euāgelium vbi dicitur: Hoc genus nō eijcitur nisi in oratione ⁊ ieiunio: siue sit epilepticus siue lunaticus vel demoniacꝰ curabitur absqꝫ dubio. Et notandum ꝙ ex incestuosis coniugationibus natis nō valet. Quidam autem dicunt ꝙ si capre cerebrum per anulum aureum tractum: ⁊ infanti datum anteꝙ lac sugat tranglutiri datū nec caducus fieri nec phātasticus potest. Quādoqꝫ epilepsia fit a nucha de qua in suo loco dicturi sumus.

De apoplexia ⁊ eius cura. Capi.xviij.

Apoplexie due sunt species: de quibus Hippocra. in aphorismis dicit. Apoplexiam si sit fortis impossibile est curari: debilis non faciliter curatur. Antiqui preceperunt cum maioribus antidotis curari hanc: sicut theodoricon hieralogo. Galieni hierapi. pillulis tapsie fetidis euforbio: interdum tyriaca vel socrugene anacardino ⁊ similibus. Si sit in parte epithima ponatur in loco nō sentiēti de calidis rebus factum. Similiter cuꝫ gargarismis theodoricon ⁊ similibus ⁊ sternutationibus. Item capiti faciamus epithima de anetileon: castoreleon: euforbio. Lauādum est caput ⁊ spondilia si morbꝰ ibidem est: cū aqua vbi cocta sunt camomilla: anetū: mellilotū: sansucus: iuniperus. Cibi sint calidissimi: vinum forte atqꝫ vetus post. xxj. diem balneentur post balneum detur vinum. Si ex nostra vnitiua medicina infirmus febrem inciderit: feb. ipsa sit tibi perfecta medicina: que cum corpus calefacit: dissoluitur humores. Si virtus custodiatur ⁊ eius plenitudo appareat phlebotometur. Si virtus sit defecta caueant phlebotomiā: sufficit enim alteratiua medicina. Et si nō superuenerit fe. vngatur eius pulsus cum vnguento scorpionato feb. enim prouocat. Et si hec febris artificialem modum excedat: ita vt defecter infirmum mittantur brachia in aqua calida: vel infirmus balneum intret. Ita dico humoribꝰ coctis ⁊ digestis. Oleum Johānis damasceni valet paralyticis epilepticis apoplecticis si fiat inde vnguentum vel sternutatio. ℞. nigel. ʒ. ij. super laterem assate ⁊ pistate sicut medulla: deinde accipe aquam vbi infusum fuerit fenugre. per noctem ⁊ diem cola: postea calefac mittens nigellam fac bullire bis vel ter. deinde deponēs a foco dimitte quiescere quousqꝫ oleum natet super aquam post in vase repone. postea castoreum ⁊ galangam coque in aqua ⁊ colatis mitte. ʒ. v. prioris olei in aquam istam da bibere. Aliud valet appoplecticis ⁊ paralyticis ⁊ omnibus mēbris vel morbis frigi. ℞. omfacion. ʒ. j. euforbion. ʒ. v. castoreon. ʒ. xj. terantur ⁊ coquantur in omfacion fortiter postꝙ resederit da bibere cum aqua vbi anisum ⁊ mastix sint cocta. Aliud valēs frigidis passio. gibboso dolori arretico: epilepticis: ⁊ spleneticis ex frigiditate apostematibus duris ⁊ viscosis ⁊ grossis ⁊ frigidis. ℞. sambuceleon: sisameleon: dampnileon. añ. ʒ. iij. olei sisami sambuci. añ. ʒ. iij. cōmisce cum libr. ij. eque: celidonie costi masticis. añ. ʒ. iiij. piretri bdellij: thuris macis cu scute. se. añ. ʒ. ij. pista coque donec aqua pereat: ⁊ solū oleum remaneat ⁊ coque. Aliud. ℞. olei lentisci: olei sambuci. añ. ʒ. iiij. sigie galbani. añ. ʒ. ij. omnia cōmisce in libra vna succi calamenti: aneti: camomil. et coque quousqꝫ aqua ambiletur. Vnguentum valens similiter. ℞. piretri olei lauri. sansuci: staphisagrie. añ. ʒ. ij. nitri sinapis. añ. ʒ. ij. euforbij. ʒ. j. piperis. ʒ. ij. castorei. ʒ. iiij. olei ⁊ cere quātuꝫ sufficit. Sternutatio valēs apoplecticis paralyticis epilepticis: quia cerebruꝫ mūdificat de grossis humoribus. ℞. condisi castorei piperis nigel. pondus equale; fac puluerem tempera cuꝫ succo lilij fac pilulas

in modum lentis: dimitte siccari: ex quibus .ʒ.j. in oleo sansu ci distempera. et sternutatio fiat. Gargarismus. ℞. piretri: sinapis: piperis staphisagrie calamenti zinziberis. an. ʒ.j. et ß. fac puluerem tempera cum melle. fac gargarismum cum oximelle in modum auellane. Aliud similiter origani: sinapis: calamentri: piretri: hierapigre: ysopi: piperis lõgi: põdus equale. fac puluerem: tempera cum oximelle in modum auellane.

De dormitatione et eius cura. Capi. xix.

Dormitationem curabis cum celite mitridato romano cum antidoto in sene probato: et cum catarticis oleis sternutatiõibus et alijs medicinis in lethargia et epilepsia scriptis: et dandum est de sethenete et oppopira: necnon et esdra: et ea que in nucha sunt dicenda.

De melancholia et eius cura. Capi. xx.

Diximus in theorica q melancholie due sunt species. vna in ore stomachi que vocatur hypocõdriaca: altera vero in cerebri essentia que si cum feb. sit: medicanda erit cum cassia manna mirobala. citri. et omnibus medicaminibus in causon: et frenesi dictis. catulus fissus capiti supponatur vel gallina fissa: quia multum valet. Et si dormire nequiuerit: faciamus mulgere lac mulieris super caput eius: et adiutoria in vigilijs supra scripta. Similiter faciendum est si somnia timorosa viderint: que sine feb. in primis auferenda sunt: et false suspitiones cum rationabilib9 et notabilibus et gratis verbis: et vino odorifero: q: multum letificat corda. bibat apozima boraginis et epithimi: vt interdum resoluantur humo. Si hypocundriaci sunt: cum sirupo de sticados vel absinthio et sirupis hypocõdriacis pprijs: vt apozimatibus in nostro antidotario scribendis. Et si in essentia sit cerebri: soli cerebro studium est adhibendum: vt post rasum caput lac mulieris vel asine calidum super caput ponatur. sternutatio fiat cum lacte mulie. et oleo viola. et rosa. q si nõ iuuerit et somnia viderit timorosa: vngatur mollicies manuum et pedum: brachia cubit i pedes crura suauiter fricentur oleo viola. sed si hoc non minuerit: et somnia viderint timorosa: faciamus lac muliebre mulgere sup caput eius. sternutationes de eodem fiant. purgetur cum sirupis et apozimatibus in antidotario scribendis et expertis. et ad omnes melancholie species. Succus polij: maratri: sansuci sisimbrij camedreos et siselei: camepiteos: ameos: ypericon: mente absinthij lupuli: hi oẽs succi cocti et colati valẽt huic passioni cum amygda. vel sirupo vio. vel cassiafist. siue simplicia siue componantur.

De amore qui hereos dicitur. Capi. xxi.

Hanc passionem cum vino odorifero et gratis verbis et diuersis musicorum generibus curabis colloquijs cum dilectissimis: sonis: fructiferos videre hortos et odoriferos et lucidos: et aquã currẽtem videre et claram: spaciari cum pluribus mulieribus seu maribus. hec omnia tristiciam et timorem auferunt. Rufus inquit. vinum est fortis medicina tristibus timidis curiosis et hereosis: similiter balneum. vnde fit cum quidam balneum intrant ad cantandum excitantur vel animantur. sicut lupinorum amaritudo tollitur si in aqua infundãtur. Galie. colloqui cum sapientibus et amicis dilectissimis animus delectatur et gaudet: et de ira ad mãsuetudinem: de tristicia ad leticiam: de auaricia ad largitatem: et de timore ad audaciam excitantur. hec est ordinatio organorum musicorum: atq; vini circa anime sanitatem. expertissimum esse dignoscitur si boni socij aggregẽtur. Galie. colloqui inquit cũ amantibus laborem eijcit et gaudium elicit a membris interioribus. Similiter cibaria letificantia sicut borago: basilicon: crocus: vinum odoriferum: ambra: ligna aloes: ciperum sericum crudum: ustum: aurum: muscus: electuarium qd letificia vocatur: et antidoton helmiferatum vt muscata maior: hec omnia animam letificant.

De mania et alienatione mẽtis. Cap. xxij.

In mania et alienatione mentis curam impendere debemus: sicut in freneticis et acutis passio. in accessiõe lenis sit cura sicut in chronicis egritudinib9: in demersione fortiora adiutoria adhibem9. Sacellus ex farina vino cocta cum absinthio capiti apponatur et stomacho pectori et cordi: vt ex vapore diutius loti sudent. Aliud. ℞. farine se. lini et visci de agrifolio: coquatur cum aceto vel vino in olla rudi quousq; desiccetur. Item adde nitrum et fac bullire ad spissitudinem. Capiti infirmi vsq; ad cutem raso hoc emplastrum appone mirifice sanat. similiter valet ad inflationem ventris et cito sanat. si necesse clysterizentur si vires et etas permiserint et bene comedant: phlebotomentur vsq; ad lippotomiam: idest defectionem vel debilitatem: post triduum infundatur caput oleo rosa. et aceto et esdra: vel peucedanum vel poligonia in oleo rosacco coquatur: et inde caput infundatur anodinis: idest soporiferis inunctionibus: omnes potiões vel trociscos cum aqua calida demus potare. Item anodinis: idest soporiferis inunctionibus nares inungantur vt somnus prouocetur. vomitus interdum prouocetur cum raphano: vt phlegma vel melãcholia purgetur Cibum leuem dato in ipso interdicto quod est accessionis tempus: vt oua sorbilia: vel succum spelte: et dimissionis tempore fortiorem cibum accipiant: et caput cooperiatur lana tincta in oleo anetino: et silentium habeant. post xiiij. diem purgetur cum hierapi. rufi. statim caput radatur arterie capitis incidãtur: sinapismo vtantur: sternutamenta prouocẽtur. his non proficientibus vngatur caput ex hedera et cantaridibus: vt cutis rumpatur et humores egrediantur: et potum accipiãt lac caprinum cum hellebore nigro. ʒ.ij. si plus paueant vel insaniant: caput vngatur ex acopis et tinnatijs: idest calidis. hec omnia faciunt in canicularibus diebus. post curam apoco: vel miracopo. de sansuco caput et stomachus perungantur: vt omnis inquietudo valitudinis imppetuũ expellat. Si mẽtis isania vel alienatio fiat ex potiõe vel comestione pessima: vt est succ9 cicute vel corũ iusquiami mãdragore et cerebrum cate. testudo igniatur tota: et pulverizetur et detur potui. Omnem enim alienationẽ mẽtis et insaniam curat sine dubio. Et sciendũ est q si ex morsura canis rabidi hec passio alicui cõtingat: et spumam reiecerit per os sine dubio die. vij. morietur

De mollicie nuche. Cap. xxiij.

Dictis medicaminibus illarum passionũ que sunt in cerebro: dicendũ est de his que sunt nuche et neruorum et prio de mollitione. Si enim emollitio fit ex plenitudine: curabis cum fortibus medicinis laxatiuis: scz theodoricon pigra emagranicon: et cũ pilulis de hermodactylis vel serapino. ℞. serapini aristol. ro. dapnidij gariofil. piperis albi: camedreos diptami: storacis eqle pondus: castorei duplũ: mellis quãtũ sufficit: da in modum auellane cũ optimo vino: da pilulas de euforbio cũ assa fetida: omnia que epilepticis ꝓsunt: iuuãt istos. dietã paucam accipiãt et subtilem: vtãtur exercitijs balneis salsis et sulfureis et fricationibus aperitiuis.

De epilepsia spasmi. Cap. xxiiij.

Diximus in theorica si oppilatio neruorum fit in omnibus vijs neruorum: epilepsia de spasmo vocatur: quia sensum et voluntariũ motum aufert: hec passio medicetur sicut apoplexia. Constituatur inter duos ignes: et inungatur cũ oleis in apoplexia dictis et axungia veteri cũ medulla ceruina: adipe anserino gallinaceo. dyaptes imponende sunt ad solem vel in loco calido: quib9 vomica sunt dãda. ℞. olei partem: idest aque calide partes. ij. sal. coclearia duo: nitrum: vnũ da potui: in aqua calida et da bibere: et pen

nam in oleo tinctam in ore mitte: et vomitum prouoca. ocopa ces in omnibus passionibus frigidis et pigris vtiles sunt: quod si conficiantur ante vnum diem infundas in aqua tepida. altera die fortiter exprime: vt nullus humor ibi remaneat: tunc teras diligenter: sinapim cum aceto citri: et commisce caricas. Si autem prouocare volueris: due partes caricarum sinapis vna pars. cum volueris vt non vulneretur: linteum infusum in aqua calida et oleo rosaceo superpone.

De paralysi et eius cura. Capi. xxv.

Primus enim quod paralysis aliquando fit in toto corpore: de cuius cura sufficienter dictum est: aliquando in aliqua parte corporis: vt in capite lingua et alijs quampluribus membris: que si fit in maiori parte corporis: multum fricetur: et euaporationes fint ex acopis et vnguenta etiam mantica cum fricatione fortissima: euaporationes in sole calido: et vngantur, cum odoriferis: vt spica: resina pipere: euforbio. adarche adhibeantur: et illis locis cum fortissimis vngatur sicut cum squilla tapsia asa: piretro: sinapi: adarche. Si appetitum non habuerint oximel poterit. Si in aliqua parte fuerint contracta membra vel extensa cum mollibus fricentur: id est medullis ceruorum et vnguentis et adipibus compositis et cibis humidis. Sed si membra dormitationem vel stuporem vel contractionem patiantur: et sine dolore. et hoc ex sanguine fuerit: phlebotometur ex brachio alterius partis. Sed si paralysis in dextra parte fuerit: phlebotometur de dextro brachio. Si aliquid nobis obuiauerit cum doropace lauetur. cum vomitu ex helleboro curabis. Si paralysis caput tentauerit: omnes regiones eius subuertet: idest omnia labra oculos: cilia linguam nares: quod cognoscitur si caput formicet. Si etas permiserit phlebotometur et caput euaporetur ex sacello cum farina tritici cocta in vino. deinde vngatur cum anetileon et desuper lana carpinata loca cooperiantur: et postea ex acopis termachis vngantur: et potest accipi aut oximel cum castoreo. gargarismum ex sinapi: pipere: piretro: stappisagria: origano: agarico: ysopo: theodo. nitro: tusis cum oximelle ad solem. hic gargarismus fiat per triduum: vt omnis humorum grossicies per os eijciatur. Si paralysis fit in labijs piretrum masticent et castoreum: sub lingua teneant nucem muscatam integram: et carbones lentiscinos viuos suffient: vt labia vel cilia: vel oculi ad suam naturam redeant: si fit in naribus vt odoratum recipiant: sternutatio fiat ex nasturcio: piretro: euforbio: sinapi: equo pondere tritis. cum aceto vngatur nares. Et si memoriam vel sensum amiserint: vel sint alienati: stomachum curent: et inter spatulas scarificetur: et caput vngatur ex vnguentis acopis termaticis. purgetur cum helleboro et sambuceleon et fabulis exerceantur: vt sermones componant: et ad sensum pristinum veniant. Si lingua paralytizetur ita vt nullum sensum sentiat: vel sit impedita ad loquendum: vti debet diserigia: idest collutione oris: vel collauatione oris: pipere: sinapi: origano: ysopo. castoreum sub lingua teneant: et omnia acrumina comedant et larzate trito cum oximelle cum penna lingam inungiro et os apertum teneant: vt humores decurrant. Si manus vel pes neque calorem: neque frigus sentiant: vel motu careant: oportet fricari loca illa cum vnguento mordaci squilla: sinapi: pipere: piretro: calce: baccis lauri: et ex oleo et aceto. Et si stupor in illis locis permanerit: balneo sinapismo vtantur: aut ad solem doropace vngatur. vngamus ceruicem et spinam dorsi ex acopis vel miracopis: quia omnes vires et iuncture nostri corporis ibi sunt vnite. Et si paralysis ex plaga nostri corporis euenerit: ista vero phlebotometur: et supradictis adiutorijs vtatur. Et si paralysis tentauerit pedum gressum: vtendum est vnctione ex oleo rutaceleon ordeo cum adipe anserino et oleo laurino: prius tamen ex oleo rutaceo fiat: et sic fiat confectio diuersa ex bitumine auripigmento piretro acatia adarche castoreo: et similibus. vtatur dyaspermate: hydropace: dyaphodon: vel dyarodon: post potum accipiant castoreon aut radicem bradeos cum vino et alia adiutoria supradicta. Si paralysis in gutture et in ore stomachi fuerit: oximel detur cum pipere trito mane coclear vnum acruminibus omnibus vtatur. Stomachus sinapizetur in balneo: si paralysis stomachum tentauerit vt nullum saporem sentiat: nec appetitum habeat quam passionem relinquimus pro nunc. Si paralysis vesicam tentauerit: quod sentitur ex gomorrea vel veretri erectione: renes foueantur cum medulla ceruina tota spina dorsi vngatur: succum aloes accipiant: vel panem in mulsa: primo tamen stomachus curetur: et post phlebotometur: et sic alia adiutoria adhibeantur. Dormitio curetur: sicut emollitio: et cum antidotis in antidotario nostro scriptis.

De spasmo et thetano et eorum cura. Cap. xxvi.

Spasmus enim et thetanus si subito sano homini subuenerit: ex plenitudine intelligitur esse: quibus si febris quartana subuenerit perfecte medetur: si vero fuerit ex sanguine phlebotomia curetur. Si autem ex alijs humoribus curetur cum hierapigra: thedoricon: hieralogodion: stomatichon: et cum oleis: gargarismis: sternutationibus: clysteribus in apoplexia scriptis. Si fit ex manitione: lac asininum ouinum: lac mulieris puellam nutrientis super caput mulgeamus: caput lauandum est cum aqua vbi ordeum malua viola. rosa. stercus caprinum sint cocta: et si fit febricitans regatur in aqua tep. et dulci ponatur. Si pueri patiantur spasmum ex defectione neruorum: faciliter curantur.

De tremore et iectigatione. Cap. xxvij.

Tremor iectigatio et dormitio sunt passiones quarum omnium eadem est cura: donemus que calefaciant et dissoluant superfluitatem minuant sicut mitridatum imperatoris celite theodoricon: hieralogo. arabicum vel latinum: et similia. hec omnia fiant post balnea sulphurea et nitrea et fricationes: quotidie grillos comedant: quod paralyticis valet multum: accipiant esdram opopiram. Descriptio antidoti plesritimon quod miro modo valet paralyticis: arteticis: et matricis multiplicem infirmitatem emendat et epilepticos curat. Recipe castorei herbe paralysis. ana. ℥. iij. bombace: betonice: aurigie: corticis interioris grifacie: verbene venti minoris artetice lacce gummi hedere antimonij. ana. ℥. iiij. saluie. ℥. iiij. mellis quod sufficit da cum succo bombacis vel rominace vel verbene: vel salute calide. hoc autem Alexan. inuenit in libro litteris aureis scripto. et expertum est. Si quis questionetur quid differt inter sensum animalem rationalem et naturalem Solutio sensus alius animalis: alius naturalis: et alius rationalis. naturalis est in omnibus membris naturalibus: que sentiunt materiam que in eis est simul. vnde eam ad se trahunt: sicut folliculus qui sentit amaritudinem sanguinis et eam ad se trahit. similiter caro et cerebrum trahunt ad se nutrimentum similiter lacerti et caro quod calidius et humidius: cerebrum quod est frigidius et humidius. Animalis autem sensus sicut lingua que sentit sapores: oculi qui vident colorem. formam figuram. aures sonitum et similia. Rationalis autem sensus pertinet rationali anime vt apprehendat virtutem rerum.

De gibbositate. Cap. xxviij.

Gibbositas quocumque modo fiat: non curatur. Gal. tamen dicit quod satirion est vtilissimum paralyticis: et colla post terga habentibus: et gibbosis ex ventositate in nucha inclusa patientibus. affirmauit autem Galie. et Dia. quod ventositatem et gibbositatem curat si cum vino bibatur. Deinde de passionibus oculorum est differendum: et primo de opthalmia.

De ophthalmia. Cap. xxix.

Omnia de curis passionum cerebri et nuche: et ab his procedentibus vniuersalem ac compendiosam disputationem scripsimus: ordo expetit: vt de curis ocu

loꝝ differamus: ⁊ incipiamus de passionibus in coniunctiua
nascētibus: ⁊ primo de opthalmia: si sit a causa primitiua. s.
calore solis fumo puluere oleo calido: ⁊ similibus: precipia-
tur infirmo ne se moueat ⁊ alto capite dormiat: lumen ⁊ splē
dorem fugiat: vocem non emittat: cibus sit frig. facile dige
stiuus: potus sit aqua calida clara: neqꝫ fumo neqꝫ pulueri
vel foco neqꝫ soli appropinquet. vtatur balneis aque dulcis
temperatis. his obseruatis non oportet medicari aliter. Et
si contingat ex causa interiori: idest de humoribus a capite
descendentibus ⁊ humores sint sang. cephalicam venam in-
cidamus: vel medianam: vel venam capitis adiuuātibus vir
tute ⁊ etate: ⁊ similibus. Et si non scarificemus. si humores
sint cholerici demus catarticum de mirobala. citri. vio. oxisc.
absinth. casiafistu. māna ⁊ similibus chole. ru. purgātibus.
Aliud preciosius omnibus alijs. ℞. mirobala. citri. munda.
ʒ. iij. kebulorum munda. ʒ. ij. terantur ⁊ temperētur cum isto
sirupo. ℞. zuccari lib. ij. succi maratri. lib. j. aque rosa. lib. ß.
fac sirupum ⁊ tempera. Capite purgato mittatur in oculis
mane ⁊ sero lac mulieris ⁊ oui albu. Item succus rute cum
puluere cimini ⁊ albumine oui sanguinē ab oculis excludit.
Precipiēdum est vt quiescant: ⁊ in loco obscuro maneant:
pedes in aqua calida ponantur: caueāt coitum: paruo cibo
vtantur: in oculis albū collyrium cum aqua rosa. mittamus
roseum collyrium cum lacte asine vel femine est apponēdū
neqꝫ calidū: neqꝫ calefactiuum: neqꝫ dissolutiuū. nam si hoc
fecerimus plus hu. ad illum locum trahimus q̄ a loco dissol
uamus. Iterum debem⁹ scire q̄ humores ad oculum veniē
tes: quādoqꝫ de totius corporis partibus veniūt: aliquando
de solo capite. Si de toto corpe totū corp⁹ est purgādū: ⁊ de
bet confortari. ⁊ ad temperiem duci. Nonnunq̄ dolor oculo
rum fit propter sanguinem in oculo coagulatum cum venis
conclusum. vnde oculorum vene plene videntur ⁊ oculorum
essentia mollis: que passio meri potione: balneo tamen prece
dente curatur. vnde Hippocrates in aphorismis. Dolorem
oculorum meri potio sanat: aut lauacrum: aut phlebotomia
aut pharmacia soluit. Vn̄ dixit: q̄ phlebotomia sanguineis
⁊ cholericis valet: balneū melancholicis: vinum phlegmati
cis: pharmacia quibus abūdat vnus humor. Sed sciendum
q̄ in initio agendum est cum medicinis oculorum cōfortati-
uis: ⁊ humorum cōstrictiuis. in augmēto vel in statu cū me
diocriter confortatiuis ⁊ dissolutiuis: in declinatione cū soli
datiuis agatur. Infundendi sunt oculi cū aqua rosacea: vbi
coquatur camomil. fenugre. oportet inuestigari collyrium:
quod si fuerit stipticum humefiat cū albo oui: lacte mulie-
ris vel apozimate fenugre. qđ si fecerimus in vno die miti-
gabitur passio: aut declinabit. passione declinante balneum
succedat. deinde collyriū fortius pone: vt oculos cōstringat
⁊ cōfortet. Et si ophthalmia in initio cum nimio dolore fue
rit: ponamus collyrium: qđ dicitur dyarodon asperum: apo
stemate declināte diatrion citrinū ponamus: cataplasmetur
mellilото: coriandro: vitello oui pone in vino loto. Et si do-
lor sit nimius: misceam⁹ de apozimate opij: corticis papaue
ris cocti: vel scario. pistatam cum oleo rosaceo: vel farina or-
dei: vel portulace vitello oui vel croco. hec omnia cum oleo
rosaceo vel psilium aqua rosa. infusum oculis superpone. si-
militer ro. virides ⁊ lenticule aque super aquam natantis.
añ. ʒ. iij. tere ⁊ oculis appone. emplastrū fiat de memitha: cro
co: lirio: gūmi: aloe: ⁊ ponatur super frōtem. Si calidissimi
sint humores suc. portu. psilij: celidonie: stigni: ⁊ similia po-
nantur. Si calor nō fuerit multus puluis molēdini minutus
thus ⁊ albu. oui ponātur. hūorib⁹ existētibus frigi. sulphur:
pix: colophonia ⁊ similia ponantur. Si autem de cholera
nigra vel phlegmate patiantur: purgentur cum hierapigra
⁊ ponantur in oculis hec. ℞. aceti fortissimi: ⁊ mittatur in
vase feruenti cum aliquātulis frustis vel nucleis mirobala.
citri. et dimittatur donec fiat vas viride: eiecto aceto viri-
de accipiat: ⁊ in oculis mittatur quotidie. Tumorē in oculis
patiētibus fiat cataplasma ex vuis passis mellicrato ⁊ aceto.
Si his appositis non dissoluatur: misceatur radix trita: tu-
moreqꝫ non dissoluto stercus columbinū apponatur. Si tu
mor vel duricia sit ex apostemate: curetur cū purgatiōe cor
poris ⁊ dissolutione materiei ⁊ cum collyrijs ⁊ cataplasma-
tibus dissoluentibus tumorem ⁊ inanientibus. ponantur su
per oculos oua mixta cum oleo rosa. ⁊ sepum anatis.

De grauedine oculoꝝ. Capi. xxx.

Si oculi sint graues: ita q̄ aperiri non possint
post somnū: assuescant balneo: prudorem autē
amputat balneum ⁊ oleum rosa. temperate: sed
si prudor sit nimio fluxu hūoꝝ medicina cōstri-
ctiua curaṫ: etiā lacte mulieris calido: puluere
thuris oculis iniecto: vel cē sanguine turturis siue pulli co-
lumbini oculis īmisso curam⁹: aut cū aqua fenugreci: cū vi
tello oui in aqua vel vino cocto oculis apposito: aliquando
cum lana succida oleo rosaceo infusa: quādoqꝫ cum ysopo:
aqua rosa. cocto: ⁊ pāno lineo asperso: vel acetum ca. spōgia
infusum oculis est apponendū. Ad petiam sanguinis solus
sanguis colūbinus sufficit. apozima de blitis ⁊ ordeo: ⁊ yso-
po: ⁊ de thure misceatur ⁊ calidū supponatur multū valet.
Si lachryme ex venis cranei inferioribus sunt: vene tēpoꝝ
vel he q̄ post aures sunt incidātur: ⁊ sup frōtem cataplasma
desiccatiuum imponamus. Si a venis sint interioribus: qđ
intelligitur quando lachryme sunt cū sternutationibus: de
mus pilulas coch. de hierapigra: vel pilulas aureas vel theo
do. hieralog. ⁊ similia. cataplasma capiti apponamus: vt hu
mores desiccentur: ⁊ collyrijs in antidotario dictis medicen
tur. Vngule si dure ⁊ veteres sint excoriari oportet: vt di-
cturi sumus in chirurgia. Si autem sint subtiles applica es
vstum calcantum fel porcinum sal armo. fel caprinum. his nō
proficiētibus: medicina putrefactiua ⁊ roditiua apponatur
vt arsenicum: iarus: calamentum: ⁊ similia. hec sunt passio-
num medicamina in cōiunctiua nascentium.

De passionibus corнee. Cap. xxxj.

Passiones cornee sunt cācer: vulnera: ⁊ alia que
in theorica sunt dicta. Cancri difficile curantur
nisi incidantur: quod non est faciendum: sed de
bet corpus adduci ad tēperamentum cū phar-
macia dieta ⁊ phlebotomia. Vulnera q: nō sūt
vniformia multimoda debēt esse medicamina.
Si enim est fissura: nil aliud est necessarium, nisi vt vtraqꝫ
pars fissuretur ⁊ vngatur. Et si caro ex vulnere fuerit remo
ta: in initio medicamen carnem causans vel generans con-
gruit. Et si vulnus reddat carnem: caput ⁊ corpus purge
tur ab humoribus. Et si vulnus sit cū tumore ⁊ nimio dolo
re: collyria in quibus thus mittatur: et metalla vsta ⁊ lota
ponātur. ⁊ collyria desiccatiua malam punctionem facientia
sicut collyria que cerusam recipiūt: ⁊ ponemus eam cum la-
cte: aut apozimate fenugre. Pustulas em̄ curam⁹ si sint ma
gne ⁊ spumose cum maturatiuis ⁊ aperitiuis: ⁊ dissolutiuis
medicaminibus: sicut fenugre. assa: serapino: euforbio: amo
niaco: cinamo. acoro. casiafistu. folio: spica: ⁊ similibus. Si
sint parue cum medicaminibus modice mundificantibus: ⁊
colantibus sicut est cathimia: thus: cornu cerui: caprinū: es
vstum. Galienus dicit antimonium valere cum antidotis: ⁊
collyrijs dicendis. Pustulas cōcauas ⁊ putridas curamus
similiter. pustula in albedine oculi nascēs sicut ophthalmia
curatur. Pāni oculorum si ex vulneribus ⁊ pustulis fuerint
horum vterqꝫ minus est curabilis. Et si fuerint ex humori-
bus inter vueā ⁊ crystallinū se collocantibus ⁊ coagulātibus
⁊ subtiles fuerint: solus succ⁹ papaueris rub. sufficit. ⁊ apo-
zima maioris cētauree cū melle. Si grossior extiterit: necesse
est forti⁹ medicamen dari. s. picē liqdā: es vstū: myrrhā: ster
cus muris: armoniacum: ⁊ similia. Et si in ea aliquid remā-
serit appone galbanū: acatiā: calcantū: ⁊ similia. se. ozimi tri-
tum: ⁊ in oculis missum: valet sup oīa.

De cecitate ⁊ cura. Cap. xxxij.

Cecitas vō si fuerit a stomacho: dāde sunt. ʒ. ij. hiere
pigre. si ex defectiōe stomachi dem⁹ hierāpi. pilulas
aureas ⁊ cochias. Si aūt cataracta ⁊ visus defectio
sit a capite: videdū est si sit ex mollicie vł oppilatiōe nerui cō.

cavi visum deferẽtis: vñ prius medicandus est stomachus τ caput cũ hierapi. maiore: hieralo.. arab. vl' latino: aliisq3 anti dotis cerebrũ mundificãtibus. Deinde facienda sunt medi camina in capitis mollitie τ epilepsia dicta. Sed si visus de fectio fit ex apostemate neruum comprimẽte τ cum oppilã te: mundificet' sicut frenesis τ lethargia. Si fit ex contusio ne vel percussione vel capitis collisione: perspicax medicus non intromittat se de talibus nisi cum magna discretione: τ assidua in theorica nostra lectione. Si cataracta fit curabilis capite τ stomacho purgatis: cum collyriis τ succo maratri: serapinũ assaruz: thus carpob. vel opob. amoniac. τ similia recipientibus curetur: τ dieta sit tenuis: valet quoq3 si inci dantur vene cruriũ: et sanguisuge tẽporibus apponantur. Et si ex grosso humore interuueam τ crystallinũ hu. cecitas fiat: cephalica est incidẽda: τ ide sanguis auferẽdus est quã tum infirmi virtus expetit: oculis vo egredientibus purge tur cum pharmacia τ phlebotomia: deinde ventosa in collo apponatur: oculi ligentur τ cum aqua salsa fumigentur. Si autem cecitas vel visus minoratio fit ex solis splendore: vel acutis cibariis dolorẽ capiti inferẽtibus: aut ex nimio vomi tu: aut ex fluxu sanguinis e naribus: aut ex nimia solutione ventris: aut propter ieiuniũ vel laborem vel frigidũ hu. vel ca. et sic. mundificetur sicut in. xx. capi. de custodia sanitatis diximus. Et si visus deficiat ex neruis vel lacertis mouen tibus oculos: sicut in curis neruorũ diximus curet'. Quali ter cataracta τ vtrũ curabilis sit vl' nõ: cognoscit' in nona pra ctice pticula euidentissime ostẽdet'. Qualiter cataracta vel leporine passiões chirurgia curent': in. x. practice particula euidentissime apparebit.

De his qui non vident ab hora nona in antea. Capitulum. xxxiij.

SUnt quidã a vespere vel ab hora nona in an tea non vidẽtes: quibus cephalica vena est in cidenda de brachio: et danda est hierapigra vl' pilule de stomaticis: et leui cibo sunt nutrien di: τ caput cum gargarismis et sternutationi bus mundetur. vena curis incidat': oculis mel cum alumine τ sale armo. apponat'. Accipiant epar caprinũ in igne assatum cum pipere lon. imponant tamen humecta tionẽ fluentẽ in oculis τ carnẽ illã mãducẽt: similiter ĩ aqua coctum non minus iuuat si oculi ex decoctione illa fumigen tur: abstineant a cena de nocte.

De palpebris τ primo de amatu auratus. Cap. xxxiiij.

SCriptis curis passionum oculorũ: ad curas palpe brarum est transeundũ: et primo de amatu aura tus q̃ in interiori palpebra nascitur τ desuper: cu retur sicut ophthalmia. his non pficientibus cu retur sicut in chirurgia dicturi sumus. Scabiem vo cum stipticis medicinis curamus: τ collyriis in antidota rio' scriptis. Et si est cũ vulnere τ magno prurore conuertã tur palpebre τ cum cortice maligrañ. excorientur: hoc facto cum collyriis archistrati curentur. Grando τ petrositas non curantur nisi fm q in chirurgia dicturi sumus. Uiscositas cum hoc collyrio curatur. ℞. succi rad. affrodillorũ. ʒ. iiij. mir te: croci. añ. ʒ. j. coque in dulci τ veteri vino: fit collyrium opti mum ad palpebras se inuiscantes. Et si palpebra fit inuisca ta: cũ albumine oui medicet' sicut in chirurgia explanabim'. Turbiditas q̃ fit ex grossa vẽtositate cũ dissoluẽtib' medica minib' τ balneis purgatiõib' pcedẽtib' curet'. Si pili in pal pebra supflui fluunt auferendi sunt τ lauentur cũ aq̃ salsa τ aluminosa τ lauentur loca pilorũ τ palpebre cum alumine τ staphisagria τ farina τ stercore equino. Si autem pilis cadẽ tibus grossitudo palpebrarũ appareat: stercus muris cum melle temperatũ valet. Superfluis pilis cadẽtib' vl' ampu tatis aiũt quidã pilos nõ vltra renasci: si radice iã extracto rum cum sanguine testudinis vngas vel cum lendinibus ca luminis. Ordeolũ curat' cũ dissolutiuis vt armoniaco cũ ace to vel ordeo vel zedoario vel cum galbano: fricetur cuz capi tib' muscarũ: vel musce cũ cera alba cataplasmet'. Pediculi cum carone corpis cataplasmet' in balneis sepe factis cure tur: prosunt medicamina in predicta particula scripta: pter argentum viuũ: q: visum aufert. Porruz cum filo ligetur: τ auferatur phlebotomia precedente vel congrua purgatiõe: anus τ formica cum collyriis archistrati vel oribasii. Si pal pebre cadunt ora cum oleo muscellino curent' phlebotomia vel purgatione precedente. Pili in interiori palpebra nascẽ tes τ oclos pungentes: purgetur corpus de humoribus: τ caput similiter: deinde auferantur τ curentur: sicut prediri mus. Si casus aliorũ est ex acutis humoribus: purgetur cũ miroba citri. necnon τ aliis catarticis acutos humores pur gantibus. Si ex allopicia cum medicaminibus dictis in allo picia curentur. Si ex palpebrarum grossitudine cum sterco re muris cum melle temperato: deinde cum melle τ oleo mu scellino quotidie vngatur. Si glans nascitur in palpebra: curet' sicut in chirurgia dicturi sumus. τ sicut q̃ sunt in alia parte corporis. Passio nascẽs inter nares τ palpebrarũ ocu los vocatur grossuz: que nisi cito curetur fiet ex ea fistula pu trefaciẽs ossa: que fistula sic curatur. ℞. carice pinguis. liba ni lasari: pondus equale τ cum vino tempera fac pastillos. ex quo reple cupulã glãdis: τpone in die ac nocte. Aliud. ℞. aloes thuris lazari equale pondus τ suppone: nõ solum ocu lorum: sed etiã omnem fistulam curat.

De dolore aurium. Cap. xxxv.

EXpletis medicaminibus oculorum: de curis pas sionum in auribus nascentium differendum est τ primo de dolore aurium. Si ergo fit ex calore ol. ro. albumi. oui admisce. vel oleũ cũ albu. oui vel lacte mulieris cum succo cucur. vel aceto vel oleo vio. opii. vel myrrha: vel croco. cum oleo viola. vel ros. Si aures dolent ex frigore siue apostemate siue ventosita te: oleum laurinũ: anetinum camomilleon: oleũ de amigda. amaris: nardileon: rutaceleon. τ similia olea calida apponã tur: aliquãdo bouinam siue ouinam admisce vrinã. Itẽ. ℞. medulle ceruine cere ad ignem liquefacte. oleum de nucleis succi poligonie. añ. ʒ. vij. confice τ afforis vnge per girum au rium τ miraberis.

De sanie exeunte ab aure. Cap. xxxvj.

SI sanies de auribus exit: τ sit cum dolore nimio ante oĩa dolor extinguatur cum oleo ro. τ cũ opio τ cera. aut cum succo solatri cum oleo ros. τ albumine oui cocto τ licinio aurib' infuso. ex tincto: dolore earuz mitigato tale quid appona tur vnde sanies mundificetur: sicut est vinum: myrrha: mel. alumen atq3 mirta. cum alumine et cum aceto cocto: vel sal cum lacte mulieris: similiter ouinum τ bouinũ. Hec omnia cum licinio sunt apponẽda. Al'. ℞. thuris. ʒ. ij. myrrhe. alumi nis costi añ. ʒ. j. fac puluerez tempera cũ vino. Aliud. ℞. opii. memithe nitrũ cum melle temperatum. absin. succum bibat corticũ rad. succus cum oxifeniria coctus: τ in auriculis mis sus iuuat. Similiter rutaceus: opium mirta castoreũ equa liter puluerizata τ cum aceto mixta τ auribus cũ licinio im posita.

De sanguine exeunte ab aure. Cap. xxxvij.

SI san. exit subito τ sine dolore: natura eum ex pellit: oportet ergo vt aures eorum mundificẽ tur cũ succo porri mirta τ aceto aut galla in ace to cocta: vel cum corticibus malorũg. cum ace to coctis: vel cum succo rafani cum aceto τ gal la. Si sanguis ex percussione vel vulneribus et similibus exeat: renes boum in aqua τ sale cocti τ parum assati quorum humiditas in auriculis est imponẽda. Si do lor fit ex percussione exteriori: anisum pistatum cum oleo ro. coctũ int' valet his. itẽ thus cũ libano. i. thure minuto τ al bo vel libano. i. cortice libani. Si aũt ex pcussiõe interiori vul nerosa fit: fel bouinũ pistatum cum oleo nardino mixtum au ribus apponatur.

De aliqua re cadẽte in aurem. Cap. xxxviij.

SI in aurib' aliqd ceciderit: puluis seu lapis siue aq̃ siue sanguisuga vl' aliud in aurib' ceciderit: cimices pone super carbones: et ore a perto patiens fumum recipiat. Si alia reptilia ibi ceciderint: succus frondium

persicorum iniiciatur calidus: terebenthina cum lana apponatur: attrahit quicquid in auribus et in oculis ceciderit. Et si non profuerit: accipiat cannulam de canna ex una parte in aurem mitte: et ex altera in ore tene et suge fortiter: siue sit lapis siue granum leuiter extrahere poteris: sin autem incide sicut in chirurgia dicturi sumus. Si vermes sint in auribus: vinum in quo coctum sit absinthiu͂ vel oleum persicorum vel succus foliorum persici siue succus calame͂ti siue radicis in auribus mittatur. Si aqua in aure sit desiccetur: accipiatur aru͂do et auri imponatur: cuius caput extrinsecus oleo inunctu͂ foco accendatur vt aqua desiccetur: vel lana calida cum oleo calido infusa auribus apposita: vel quodlibet bobicinum rotundu͂ in terebenthina inuolutum auribus imponas: deinde sternutamenta sunt facienda.

De auditus diminutione. Cap. xxxix.

Si auditus minuatur non patiente aure: et co͂tingat ex apoplexia: vel febre acutissima: impossibile est curari. Si contingit aliter monstratur quod fit ex passione cerebri vel eius neruorum. Si ex plenitudine co͂tingat: purgetur caput cum hierapigra: stomaticho͂: pilulis cochijs: fumiganda sunt capita cum aqua vbi cocte sint herbe ca. et diuretice: sternutatoes et gargarismata ex calidis et diureticis sunt facie͂da. olea calida in auribus sunt pone͂da: sicut anetileon: camomilleon: oleu͂ de amigda. amaris. et similia. oua formicarum et oleum de nucleis persicorum: oleum laurinu͂ in cepa al. calefactu͂ valet: vel quod melius est muscelinu͂ cum pinguedine que fit de anguilla du͂ assatur. quodcu͂que istorum in auribus mittatur valet multum. Fumigetur auris cum fumo aque vbi cocte sint frondes lauri: menta: absinthium: mellilotu͂: fenugre. anisum. Aliud. Rx. succi semperuiue: olei oliuarum: succi teste porrorum: lactis mulieris puella͂ nutrientis. an. ℥. vij. o͂ia tribus diebus et noctibus suspende ad sole͂ serenum et vtere. Apu͂ lotium et auribus immissum surdos perfecte sanat: vel eis medetur. Aliud. Rx. hellebori albi: castorei. an. ℥. j. nitri. ℥. ß. coquantur in bono vino et mitte in aures: aures enim prohibeantur a magnis vocibus et asperis et velocissimis: vbicu͂que hec tria co͂ueniunt: necesse est vt auferant auditum: sicut et tonitru͂ Ha. testante.

De sonitu aurium. Capitulu͂. xl.

Si sonitus aurium fit ex grossis humoribus et ventositate: sic inde medicabitur vt surditas: sed tame͂ stomaticho͂: hierapigra: gargarismis et sternutationibus oleo cum aceto et castoreo ponatur eode͂ modo myrrha: nitrum cum oleo ro. distempera: in quo pe͂na infusa ter vel bis infundatur in auricula. fel capre infusum cum succo ro. aut cum succo porri tepefacto: in auribus instillato aures sanat: et dolorem tollit. Si aures intrinsecus sint: ruta͂ et fel capre et lac mulieris tempera cum melle et infunde et co͂misce et vtere. summa͂ medicinam inuenies. Succus porri cum lacte mulieris et succus radicis cum oleo ro. valet. castoreu͂ cum oleis calidis prodest. Si patiantur ex defectione nerui acetu͂ calidum cum succo absinthij prodest. oleu͂ ro. cum oleo rafani: fel ouinu͂ cum succo porri prodest: omnia etiam huiusmodi sunt ponenda calida. species no͂ pure sed sole: sed optime colate sint. Unguentu͂ Johan. damasceni vale͂s ad grauitate͂ auditus in sonitu et vocibus ex ventositate grossa vel frigiditate venie͂tibus. Rx. castorei: helebori albi: costi. an. ℥. j. rute: mirte: nitri: piperis. an. ʒ. ij. euforbij. ʒ. j. fac puluere͂ et mitte. ℥. iiij. succi: rafani: vel amigd. amara. anetileon: camomilleo͂: nardileo͂. an. ℥. iiij. quodlibet horum coquatur quoad solum oleum remaneat: coletur et in aurem mittatur. Et si verruca vel porrus vel caro supflua sit in auribus et potest fieri incidatur: sin autem corpus purgetur: et sicut de his et alijs membris nascentibus in precedenti particula diximus: medicetur.

De fetore narium. Capitulu͂. xlj.

Aliquando homines in naribus fetores patiuntur horrendos: qui multipliciter esse videntur: vel ex humoribus salsis et fetidis a capite descendentibus: siue ex alijs non salsis humoribus vel vulneribus vel pustulis siue apostematibus fetentibus. In naribus autem considera͂tes nihil horum videntes perpendimus quod a capite sunt egredie͂tes: caput ergo mu͂dificetur cum hierapigra: hiera. g. hiera. arab. theodorico͂ et similibus. Capite mundificato ad nares redeundu͂ est: in quibus si cali. fiunt humores designatur quod sunt ardentes et pungentes: erit ergo apponendu͂ vnde refrigerentur. sternutationes faciende sunt cum oleo ro. vel viola. in capite ponenda est aqua in qua ro. mirta viol. cortic. papaueris sint cocta. Si ex pustulis vel vulneribus fit: cephalica͂ venam incidimus nisi aliquid contrarium sentiamus: si phlebotomare nequimus scarificemus et a summitate narium minuamus. neque digitis vel manibus pustulas fricemus. Si pustule sint nimium hu. vel liquide: oleo mirtino vel ro. vel viola. sunt vngende. Hoc vnguentu͂ est adhibendu͂. Rx. litargiri ceruse cathimie argentee. an. ʒ. ij. acatie: gall. sano͂. rub. gu͂mi arab. an. ℥. ß. fiat vnguentum cum oleo et cera. si pustule sint sicce cum oleo viola. et alijs viscosis sicut semine citoniorum: psilio: dragaganto: cera. et similibus sunt humecta͂de. Unguentu͂ Johan. damasceni vulneribus narium et pustulis labioru͂ carnibus superfluis valet maxime siccis. Rx. cere al. ℥. iiij. medulle bouine. ℥. ij. gu͂mi arab. dragaga͂. an. ℥. ß. olei vio. sisami amigd. quantu͂ sufficit: sc. citonij aut psilij. vnguento hoc vngende sunt interius. Puluis calamenti naribus insufflatus succurrit pustulis fetentibus. fetentes pustulas similiter iuuat alume͂ cum melle distemperatum de quo vnum licinium est apponendum. Si naribus pustule: vel porri: vel caro superflua: siue polipus nascatur: perfectior medicina vt medicetur sicut in chirurgia dicturi sumus: deinde mirte myrrhe aluminis. an. ℥. j. cortic. coloquintido͂. ʒ. j. et ß. fac puluere͂ et licinio aceto infuso naribus apposito puluere͂ superaspergas. Et si naribus oppilatio quelibet innascatur: accipiantur nigelle: condisi: costi: an. ℥. ß. omnia in sansuci succo distemperentur et oleo viola. et sternutatio conficiatur.

De coriza. Capitu. xlij.

Si autem coriza fit ex calore: cum frigidis medicetur. caput inclinet super aquam vbi camo. ro. mirta sint cocta: similiter super lapide͂ aceto infusum fumigetur cu͂ charta bobicina caput cooperiatur vt fumus perforet cerebru͂: similiter cu͂ furfure ordeaceo est fumigandus: epithima in capite cu͂ oleo ro. et camomil. ponatur. ca͂phora cu͂ oleo ro. est odoranda: laua͂dum caput cum aqua vbi mirta balaustie ro. sint cocte: precipie͂du͂ est ne de naribus humores audeat trahere temere: time͂du͂ enim est ne in pulmonem et guttur descendat et causa maioris morbi fiat: neque supinus vel in lateribus iaceat: balneum in aqua seu in aere temperatu͂ habeat cibum leuem et facilem digestioni comedat. Si coriza fit ex fri. cura calida et subtilis est adhibenda sicut inclinari caput super aquam ca. vbi camo. anetum: mellilotu͂: sansucus sint cocta. fumigandi sunt cum thure: ligno aloes: caput studiose cooperiatur: neque nimio somno vtatur: somnus enim cataractas aperit. Ungatur caput cum anetileo͂: pigameleon: et mittat in naribus nigellam: et balneu͂ non intret: aqua capiti no͂ aspergatur. In coriza sternutatio fiat: nigellam assam et subtiliter in aures mitte: cibum ca. accipiat: plenitudine͂ caueant.

De fluxu sanguinis e naribus. Cap. xliij.

Sanguinis fluxus e naribus aliqu͂ est vtilis: aliqua͂do non est bonus. Utilis si in causone vel frenesi contingat: et menstruis et cataractis calidis ex motu nature. Et fluxus sanguinis no͂ bonus ex calore nimio in corpore exteriori: qui cum bulliat fumum ascendere facit ad capitis superiora et implens venas crepat eas et fit fluxus sanguinis. Si autem sanguis in fluxu seu cursu augmentetur: vena͂ cephalicam incidamus.

Si sanguis fluit ad dextram narem: a dextro brachio est minuendus. Si a sinistro: a sinistra phlebotomādus erit: ligetur extremitas corporis cum pannis lineis. ꝙ si his omnib⁹ sanguis non constringitur: cum rebus stipticis erit medicandus: cortices oui incēsos naribus insufflemus vel lichinum incausto infusum: gallam non pertusatā in aceto infusam. Item cataplasma cum galla puluis inde factus cum lichino narib⁹ imponatur. sternutatio fiat cum camphora et oleo rosa. cum succo hypoquistidos: camphore ⁊ oleo ro. imponatur fronti ⁊ cera cum aceto distemperata. Cataplasma faciamus de sandal. ro. ordei farina: mirta cum succo portul. aqua ro. et aceto temperata. Infirmus iaceat supinus et in faciē mittamus aquam frigidā cum aceto mixtam. Quidaꝫ dicunt ꝙ stercus asininum cum aceto infusum naribus odoratum sanguinem stringit: si v̉o non: stringamus manus: a summo vsqꝫ ad extremū ligemus: ex parte naris fluētis ventosetur sine scarificatione.

De fissuris labiorum. Capitulū. xliiij.

SI labra patiantur fissuras vel pustulas seu vulnera: medicentur cum oleo ro. vel viola. vel cū cera: et si pustule sint hu. ro. sicca cum gummi temperata vnge labra vel cū sandal. ru. Aliud ℞. gummi arab. ceruse equale pōdus: tempera cum aqua rosa. Aliud. ℞. gummi arab. ro. ceruse. añ. ʒ. x. cere. ʒ. iiij. litargiri: cathimie argentee: emathitis: añ. ʒ. ij. croci. ℈. ß. olei ro. qd̄ sufficit ⁊ vnge. Si cum multa sit cōcauitate axungia anseris: capre: vel medulla bouina labra inungantur.

De paralysi lingue. Cap. xlv.

SI lingua paralysim patiatur ita vt loquela ablata sit: si plenitudo corporis sit: cephalicā venam phlebotomo incidam⁹: ⁊ est faciendū ſm vires pa. q: hu. cum sanguine sunt mixti. Si morbus sit ex cerebro vel neruo per quem transit virtus: dandū est aliquid per qd̄ cerebruꝫ mundificetur sicut hiera for. Ga. hieralo. mephi. theodoricō: emperiston: hiera archigenis. Hiera. per interualla purget cum gargarismis: sternutationibus calidis ⁊ odoriferis: fumigetur caput vbi camo. mellilotū. anetum ⁊ similia sint cocta: post vngemus caput vnguētis calidis ⁊ dissolutiuis. Si sit in lingua mala cōplexio cali. phlebotomāde sunt ambe vene sub lingua: purgandum est caput cum miroba. citri. casiafist. in apostemate calido faciemus gargarisma cum succo portu. solatri. coriandri: maligrana. cum aceto. similiter gargarizent aquam vbi lentes ordeuꝫ liquiri. sint cocta. Si durum apostema sit gargarismus fiat cū lacte mulieris ⁊ sapa ⁊ aqua vbi ficus sicce ⁊ maratrū sint cocta. In fri. ⁊ hu. apostemate qd̄ albedo ⁊ mollicies portēdit: demus hieras quas superius diximus: ⁊ tyriacā maiorē. fricem⁹ linguā cum sacrugene filonio: balneandus est sepe in aere calido. gargarismus fiat cum sinapi et melle. Aliud gargarisma Iohan. damasceni qd̄ dissoluit phlegma lingue: ad capitis dolorē valet ⁊ ad paralysim. ℞. origani: piretri: zinziberis: piperis nigri et albi ⁊ longi cinnamomi: ysopi: nigelle: sansuci: costi: pondus equale: fac puluerem tempera cum sapa ⁊ fac gargarismū cum oximelle. Si pustule vel vulnera sint in lingua: precipiatur vt succus celsi sub lingua teneatur vel arnoglosse solatri: cum quibus sand. ru. misceantur: vel aqua vbi sumac siue balaustia sint cocta: lentes: mirta ro. qui medicādus est vtpote de bucca diximus. Si vulnera sint in lingua farina lētium cū oleo vel cum albumine oui iudicamus esse superponenda. Unguentum Io. damasceni predictū multū valet.

De mollicie lingue. Cap. xlvj.

SI lingua molliciem patiatur: cephalica minuatur: vel collum scarificemus consideratis virtute ⁊ etate ⁊ alijs: deinde lauetur bucca cum succo arnoglosse sumac: mirte: balaustiarum: rosarum: siue simplices: siue composite in aqua cocta sint: deinde vero est balneanda cum aqua rosacea et aceto. Si patiatur apostema calidum oportet scarificari ⁊ catarticuꝫ de casiafistu. dari benedicta cum succo solatri vel coriandri vel cum aceto vel arnoglosse succo vel lacte acido vł iusquiamo cū aceto cocto. Si apostema sit ex frigiditate et sic. ex plenitudine lauemus buccam cum aqua vbi cocta sint mastix: vł cum aceto in quo cocta sit squilla: vel vino in quo coctum sit sumac: vel aqua cum melle ca. vel oliuaruꝫ iota. Si gingiue patiantur pustulas et vulnera: cū aqua ro. vel aceto vbi rose sint cocte: ⁊ balaustie bucca lauetur: si sint cum siccitate aqua ro. cuꝫ psilio vel cum semine citoniorū videtur prodesse. Si ex diminutione carnis: detur medicina solidatiua ⁊ carnis repletiua sicut sanguis draconis: thus: farina orobi: mel: acetuꝫ squilliticū aristo. ro. et similia. Si v̉o super gingiuas caro crescit superflua: sal et costum cum pipere tritum super gingiuas pone vel asperge.

De dolore dentium. Cap. xlvij.

DEntes si dolorem patiuntur ex calidis ⁊ acutis humoribus a capite descendentibus: cephalica phlebotometur. Si aliquid sit contrariū minuantur ambe vene sub lingua. dandum est catarticum de hierapigra vel casiafistu. Si sint ex frigido et calido: pilule de stomaticon et auree sunt dande. catarticū de mirobal. citri. et oxifenicia ⁊ vomitus iniungatur. Dolores dentium ex grossis humoribus a capite descendētib⁹ cū theodoricō ⁊ similib⁹ purgari volūt: ⁊ similiter dolores a stomacho veniētes: gargarismos faciamus ⁊ sternutatiōes grossos hūores purgātes. Purgatis humorib⁹ capitis vel stomachi redeundū est ad medicandū dentes cum stipticis confortantibus dentes: et humori repugnantibus curent. In bucca succum solatri portet. scariolus est apponēdus vł mirta cū aceto cocta. Si dolor sit ex frigiditate dentes fricentur cum zinzibere ⁊ melle. Si ex frigiditate ⁊ humiditate cum piretro: staphisagria: ysopo puluerizatis: et cum melle ⁊ aceto temperatis fricentur. acetuꝫ et sal in bucca positum: helleborū nigrum cum piretro: ysopo staphisagria cum aceto ⁊ melle temperata et super dentes posita. Aliud valēs ad dolorem dētium propter frigidā ⁊ grossam vētositatē. ℞. piretri: ysopi: hellebori nigri: rad. calamenti: cucu. agrest. rad. ceparū. añ. ʒ. j. coque cum oleo ⁊ aceto tādiu quoad solum oleum remaneat. Inde dentes fomentato dolentes: partem tū tolles cū oleo ro. mixtā ex parte dentium dolentiū mitte in auriculam. Si dolor tamē non mitigetur: filoniū vel socrugene vel tyriacam magnaꝫ super dentes ponimus. Si v̉o dolor qescat res alia doloris mitigatiua ponat vt opiū: iusquiamus ⁊ similia. Si dolor ex phlegmate sit: rad. cucu. agrest. eufor. super dentes sunt apponēde. qd̄ in principio morbi: vel in statu est obseruādū. Aliud lac ficuum caricas pingues sinapis equo pondere ⁊ ponantur in cubito alterius partis. Aliud similiter physicū: alliuꝫ cum vite al. et sale tere: et pone in dorso brachij illius per totam diem donec vesica surgat. Aliud physicuꝫ. ℞. cornu cerui: de sil. linietis ʒ. iij. coque in forti aceto donec mollescat: ex quo aceto gargarismū sepe fac. Cortex de mora bullita cum vino ad medium gargarizetur. Itē auriculam incide in summa qua dolet in terram tingat in guttam sanguinis. Ut nunꝗ amplius dētes doleant: incide hederam et in crastino resinam que inde exierit tolle: ⁊ in dentes mitte: et de genesta viridi diuisionē fac: ⁊ dentes tunc cline.

De dentibus putridis. Capitu. xlv.

SI dentes putridi sunt vel perforati et humiditas superabundauerit: a dentib⁹ medicandis est incipiendum cum competentibus purgationib⁹. ꝙ si nō abundauerit: sed

si in radicibus dentium comestio vel perforatio videatur:
gallam non perforatã puluerizemus: et cum oleo lilij calido
post terebẽthinã distemperemus ⁊ dentibus superponamꝰ.
Similiter mel. ⁊ piretrũ cũ melle tantũ valet. nigella assata
⁊ cum aceto tẽperata valet. Similiter lac ficuum cum panno
lineo colatũ ⁊ piculam in dente ponamus. Si cum aceto mi
sceatur ⁊ inde bucca lauetur similiter videtur prodesse. Si
dẽtes sunt perforati ⁊ dolor nõ minuit vermes habere sunt
intelligendi. vnde myrrha ⁊ storace foramina sunt implen⸗
da. similiter pipere: piretro: filonio vel opio: rad. coloquin⸗
tide ⁊ semine eius infirmus fumigetur: os habeat apertũ:
vel cũ sinapi: iusquiamo vel dẽte canino: hec em̃ dolorẽ miti
gant et vermes expellunt. Aliud. ℞. iusquiami se. bõ. ⁊ ro.
porri tẽpera cum picula ⁊ dentiũ imple foramina. Aliud. ℞.
sandarace: arsenici. añ. exagiũ. j. aluminis: galle: añ. ʒ. ij. spu⸗
me marine: piretri: myrrhe: añ. ʒ. ß. oleĩ lilij: gũmi arab. ʒ. j. et
ß. tempera cum vino ⁊ mitte in eodẽ foramine. si non profue
rit ferro extrahant̃. Et si aliq̃d nobis obuiauerit incidãtur
radices dentium: ⁊ hec medicamẽ mittimus. ℞. farine fru⸗
menti. ʒ. j. tẽpera cum lacte tithimalli et impone denti. si nõ
frangatur: eradicetur. Similiter fecem olei cum oleo ⁊ vino
coctã in spissitudinẽ redactã impone. Idem facit cortex rad.
celsi et piretri equo pondere temperata cum aceto ⁊ sale su
per dentem infirmi pone. ne sanos tangat: fac cassulam vnã
de cera: et sapienter cum cassula pone. Idem rad. coloquin⸗
tide cum aceto temperata facit. hec non tangantur a sanis
dentibus. Item si stercus corui dẽti apponatur dẽtes rum
pit ⁊ dolorem tollit.

De motione dentium. Cap. xlix.

In dentium motione si acuti humores abũda⸗
uerint purgentur: postea cephalica minuatur:
aut scarificetur in ceruice: postea acatia denti⸗
bus superponatur: galla: cortices maligra. su⸗
mac: balaustia: que omnia dentes constringũt:
et cum aceto coquantur ⁊ gargarizẽtur. Aliud
℞. galle: alumi. catapuc. cortic. maligra. equale põdus: pul
uериza mitte interius ⁊ exterius. Et si motus dẽtiũ fit ex fri
giditate ⁊ humiditate: aluminis. ʒ. iiij. sal. ʒ. ij. pulueriza sup
dentes pone: et cum alumine dentes fumigemꝰ. Aliud. ℞.
aluminis incensi: cinerem tamarisci salis equo pondere: pul
uerizata sup dẽtes pone. in auriculas pijcẽda sunt olea ca.
Si dẽtes patiant̃ ex ciboꝝ acruminibꝰ: portu. vel succꝰ eius
vel radicule sunt masticande: siue cepe ⁊ amigdal.

De dolore dentium alterato. Cap. l.

Si dolor dentium sit alteratus: fricentur his
fricationibus. ℞. sulphuris cõbusti spume
marine. añ. ʒ. xv. sal gem. ʒ. xxx. facto puluere
frica dentes. Aliud dentes confortans ⁊ mũ⸗
dificans. ℞. farinam ordei ⁊ sal que posita in
charta bõbicina cũ melle distemperata ⁊ cũ
sapa postea ⁊ cum sale desiccatos frica. Aliud dentes mũdifi
cãs ⁊ albificans: sanguinẽ gingiuaꝝ stringit: bonũ odorẽ fa
cit. ℞. gallie mus. spume marine: cornu ceruini vsti. añ. ʒ. iiij.
aluminis nitri: cortic. maligrana. galle: balaustie: añ. ʒ. ij. spo
dij: spice: costi: ligni aloes: cardamomi. añ. ʒ. j. fac puluerem.
Aliud dentes mundificans: bonum odorem reddens: vuulã
cadentem leuat: dolorẽ gule: oris: dentiũ alleuiat. ℞. cornu
ceruini vsti. ʒ. iij. ciperi: piperis. añ. ʒ. iij. myrrhe exagium. j.
aluminis: salis armoniaci: añ. ʒ. j. fac puluerẽ ⁊ tẽpera cum
sapa: temperatũ pone super carbones: assa ⁊ iterum puluе⸗
riza. Aliud. ℞. farine ordei ⁊ salis cum melle tẽperata ⁊ incẽ
sa. añ. ʒ. xv. cõchule marine incense: spume marine. añ. ʒ. x. spo
dij: cineris marmoris al. lateris veteris ⁊ al. añ. ʒ. iij. sandal.
ru. gallie musca. se. ro. spice. añ. exagiũ. j. fac puluerẽ. Aliud
℞. vngule: caprine: ossium dactyl. cornu caprini: cochule ma
rine: ossium miroba. equale pondus. hec omnia prosunt in⸗
censa spuma marina: gallia mus. equo põdere puluerizata.

De fetore oris propter gingiuas. Cap. lj.

Si fetor oris ex putredine gingiuarũ vel dentiũ
nascatur: detur medicina hu. desiccans: carnẽ pu
tridam corrodens ⁊ carnem sanam cito produ⸗
cens: bucca lauetur cum aceto vbi mixta coqua⸗
tur balaustia: dentes studeat lauare ⁊ gingiuas: ne aliquid
cibi ibi remaneat: ⁊ fricationibꝰ vtatur superioribus: cibos
humidos caueat: maxime lac ⁊ ex lacte fem. vtat̃: qua buc⸗
ca prout diximus odorificetur. Si autem fetor oris non est
ex gingiuis: sed si sit ex phlegmate in stomacho putrefacto
cum vomitu sepe stomachus mundificet̃: ⁊ cum pil. de hie⸗
rapigra vl̃ cochijs vel aureis ⁊ stomaticho maiori. abstineat
ab omni genere piscium et grossis carnibus et herbis phle⸗
gma generãtibus: gingiuas ⁊ os mundet cum panno aspe⸗
ro: ⁊ cum vino odorifero lauet: masticet corticem citri. vtat̃
pillu. Io. damasce. odorando valentibus ori. ℞. gariofi. nu⸗
cis mus. cinami. añ. ʒ. ix. sandal. ro. añ. ʒ. x. cubebe. ʒ. vij. carda⸗
momi. ʒ. iiij. ligni aloes. ʒ. j. gallie mus. ʒ. v. fac puluerem tem
pera cum succo malorũgra. et aqua. ro. postea fac pilulas in
modũ ciceris ⁊ sub lĩgua vnã vel duas teneat. Aliud eiusdẽ
℞. ciperi: cinami. alithimi: cardamomi: nucis musc. gariofi.
añ. ʒ. ij. galle non pertusate: gũmi arab. gallie mus. spice ro.
mac. añ. ʒ. j. hierapi. ʒ. iij. fac puluerem et cum succo ciperi tẽ⸗
pera cum vino odorifero: fac pilulas: da cũ aqua ro. Aliud
℞. cinnami alithimi: gariofi. nucis musc. ligni aloes: squinã
ti: galle: cãphore. añ. ʒ. j. fac puluerẽ tẽpera cũ vino odorifero
fac pilulas et eas in bucca teneat: os etiam lauetur cũ aqua
vbi anisum vel mirte succus ⁊ vinũ odoriferũ misceatur.

De vulneribus nascentibus in ore. Cap. lij.

Si vulnera in ore nascantur: gargarismus fiat ex
oleo rosa. cum aqua calida: succus q̃z plantaginis
vel folia eiusdem in vino cocta in ore teneantur:
vel rad. eius si masticetur vulnera sanat: similiter
cancros: et stercus caprinum cum vino veteri ad
idẽ prodest. Si autem vulnera in labijs siue in lingua et ma
xime lactentibus fiãt venientia de lactis acumine quod sa⸗
lubre est eis: cum stiptica enim medicina curantur in paruo
tempore: ⁊ in perfecta etate si nascantur pessimũ est: si ma⸗
gna pars lingue auferatur inde homines periclitant̃. Opor
tet ergo prout videbitur humores dissoluant̃ cum medici⸗
na repugnatiua: in initio talis est danda: sapa ex moris con
fecta: sapa ex vino et aqua vbi cocta sint sumac: menta: ba⸗
laustia ⁊ solatrum: hu. minui incipientibꝰ: et non ex toto se
dissoluẽtibꝰ supradict. myrrha crocusq̃z admisceant̃. In oris
apostemate non ex corporis humore: in primis danda est
dissolutiua cura: neq̃z curandũ de repugnatiua est. Si in so⸗
lo ore sint vulnera vel pustule toto corpore plenitudine ca⸗
rente: lauetur bucca cum succo solatri: coriandri: sandal.
rubei: croci: et sm̃ q̃ dictum est in gingiuis medicentur.
Medicamẽ Iohã. damasceni valet pustulis oris et vulneri
bus ⁊ vlcerationibꝰ. ℞. lentium mundatarũ: boli: añ. ʒ. v. co
riandri: memithe: sandal. ru. añ. ʒ. iij. spodij: seminis portul.
se. ro. bor. añ. ʒ. iiij. citri. balaust. nitri: arnoglosse. añ. ʒ. j. facto
puluere superpone et cum aqua ro. laua ⁊ succo malorũgra
na. vel coriandri. Aliud valẽs calori pustularũ in gingiuis et
palato vuula ⁊ gula et maxime pueris et corpore delicatis.
℞. amidi. ʒ. vj. spodij: memithe. añ. ʒ. ij. se. ro. ʒ. iij. croci. ʒ. j.
zuccari. ʒ. iiij. cardamomi. ʒ. ß. camphore. ℈. j. fac sicut de prio⸗
ribus diximus. Aliud Iohã. damasceni. ℞. semi. ro. liquiri.
amidi: spice: ciperi: nucis musca. cinami alithimi. añ. exagiũ
j. camphore: aluminis: croci hortẽsis. añ. ℈. ij. folij. ℈. j. fac si⸗
cut de alijs. Aliud valẽs similiter. ℞. zuccari: amidi: seminis
portula. seminis ro. añ. exagium. j. galle non pertusate: bor.
seminis cucu. munde. seminis lentis munde. añ. ʒ. j. campho
re: croci: spodij. añ. ℈. j. fac puluerem cum aqua ro. et succo
maligrana. ablue sicut superius. Si vlcerationes lactẽtibus
euenerint: masticem: lentes ⁊ micas panis accipiant ⁊ super
vlcera ponãt. Item amidum cum aqua ro. temperatũ: croci

se.ro. dieta eorum sit stiptica: sicut mala: pira: citonia. Si os fractum vel calorē habeat diamoron prodest. ℞. succi mororum acerborū duas partes: mellis.j. coquantur vsq̄ ad consumptionē succi: et teneantur in ore. Aliud. ℞. succi mororū agrestiū acerborū. lib.iij. balaustie: liquiri. añ.ʒ.j. ⁊ ß. coquatur ad mediū: deinde colatis adde mel ⁊ calidū gargarizet. Diamorō. ℞. succi mori agrestis: lib.ij. mell. lib.j. passi sextariū lib. succi acerbi sextā coque in vase duplici. Q si vulnera oris ad cancrū vel ad farsuʒ deuenerint: medicentur sicut in octauo capitulo quarte particule practice dixim⁹. Si lingua tumescat primo cum phlebotomo occurras: deinde purgabis cum pil. cochijs adiunctis mirob. ſm mensurā ⁊ scamon. vel hierapigra et trifera magna ⁊ sufficiēti scamonea: deide gargarizet supradicta. Aliud ad pustulas oris. ℞. succi vue acerbe: vini cocti: suc. pirorum acerborū: succi mororū acerborū: succi coctanorū cum aliquāto liquir. ⁊ aliquāto aluminis: calidū teneat in ore ter in die, miruʒ est. Aliud ad vniuersa faucium vulnera: nigra vel alba. ℞. corticis maligra. balaustie equale pondus: aluminis: masticis quartā partē: fac puluerem desuper sparge. Aliud faucium vlceribus ⁊ squinantie ⁊ ori valēs. ℞. succi cortic. nucū: lib.iij. vini cocti: lib. j. et ß. myrrhe. ʒ.ij. aluminis: liq̄: cinami. añ.ʒ.ij. fac pulucreʒ qui ligatus in panno ponatur ⁊ coquatur ad spissitudinem ⁊ gargarizetur vel inungat. Si autem vulnera sint ex salso phlegmate: qḋ intelligitur q: dolor nō est acutus ⁊ facies tumescit: cum hierapi. purgetur: deinde superiora gargarizet vel vngat. si tumor sit in facie intus ⁊ extra. Renes vulpi cū melle cocti faucium dolorē ⁊ tumorē tollunt ita vt melle decocto perfricētur. Si sanguis sit in faucibus: fel anserinū cum melle optime tritum ⁊ genis illinitum: succurrit velociter. Hirūdo comesta: ⁊ lapis qui in ventriculis pullorum est inuentus in cinere ipsis adustis: faucium morbis medetur. Hirūdo cum melle ⁊ mulsa cocta optime lingue labiorum ⁊ palati vulnera sanat.

De apostemate vuule. Capitu.liij.

Uula enim si apostema patiatur vel inflationē ⁊ hoc ex plenitudine venaruʒ: de cephalica minuamus quantū virtus patiatur. Si ex cholera fit: qḋ ardor: ⁊ siccitas ⁊ sitis nimia certificat purgetur cum casiafistu. manna viol. oxise. ⁊ similib⁹. Si ex phlegmate: qḋ paucitas sitis calor ⁊ siccitas certificant: phlegma purget: deide detur medicina repugnatiua et dissolutiua sicut galla cum aceto. Ungatur vua cum digito interius siue pēna. Idem faciunt sumac cortic. malorū grana. balaustia: mirta ro. Si hec nō sufficiant: ⁊ vuula in fundamēto subtilis sit: ⁊ in extremitatibus grossa et tumida: ⁊ q saniem albā habeat: cū ferro siue acuta medicina equiualenti est incidenda. Si cū sit rubea ⁊ magna: molestissima. Unde Hippocra. in pronosti. Uuulam tumentem ⁊c. Unde nimium studenduʒ est quoad superiora subtilientur ⁊ extrema ingrossentur ⁊ liueant: ⁊ tunc incidatur. Utilius est tamē non incidi ante purgationē si tempus expetit: ⁊ suffocationē expectando non timeas: q̄uis gloriosissimus Hippocra. parum locut⁹ fuerit: auctoritatē tū magnam dedit. Oporter ergo vt non incidatur: et si dolor subsequatur nimius timentes ne apostema cali. succedat et fluxus nimius sequatur. Aliquando tamen cum rubea incidat causa squinantie moritur: sed vtendū est isto medicamine: videlicet cinere palme ⁊ cathimie: quo tēperato fortiter cum aqua postea cola: deinde accipiat alumen: gallam: sumac: et fac puluerem: quibus cum frigidiori aqua mixtis fiat gargarismus. Aliud valeens casui vuule. ℞. mirti. sal. armonia. piperis lō. ʒinʒiberis equale pondus: fac puluerem in gula suffla. Aliud preciosius valens casui vuule. ℞. succi corticū nucum: vini cocti equale pondus: mellis tertiā parteʒ: aceti sextā: coque ad spissitudinē et gargarizet. Si gule glandes coadunatas aliquas habuerit: fiat gargarism⁹ de aqua vbi ficus dactyl. fenugre. ⁊ similia sint cocta. deinde exterius cū dissolutiuis vngimus sicut intus cum sal. armoniaco: succo caulium: centauree cum melle: omnibus distēperatis.

Explicit quintus liber practice.

Liber sextus de passionibus in membris spiritualibus nascentibus ⁊ earū curis.

Capitula sexti libri.

Prologus in librum sextum.

Uoniam in quinta practice particula medicinas passionū in animat⁹ mēbris nascentium sufficienter ostendimus: necesse est vt eas que morbis spiritualium membrorū sunt resistētes: in ista sexta particula describam⁹. Primo tū de curis faucium dicamus.

De apostematibus que in faucibus nascuntur. Capitulū primum.

Si in faucib⁹ calida apostema nascant cephalicam necesse est phlebotomari: ⁊ materiā cū casiafistu. ⁊ māna ⁊ succo lupuli soluimus: et in guttur insufflemus hmōi puluerē. ℞. ro. balaust. carpobal. gall. sand. al. sumac: memithe: lentis frondiū: liquir. omniū equale pōdus: et insuffletur cum calamo. Gargarism⁹ fiat cū succo arnoglosse ro. solatri ⁊ coriādri: ⁊ omniū eorum succus misceatur sumac ⁊ gargarizet. Si autem ceciderit vuula et mollificetur mittatur in gulā medicina que dicit testiculi regales: q. ℞. succi memithe ro. ⁊ se. ei⁹ sumac ⁊ croci: sal. ar. ⁊ succi liquir. origani: piretri: piper. ni. ⁊ lon. staphisagrie florū granatorū: ⁊ rad. cathimie: miro. citri. myrrhe: galle: aluminis: liq̄: cardamomi: calami aro. auripigmēti ⁊ costi: stercoris canis al. nutriti triduo ex ossib⁹ cauernosis hirūdinis vste pōdus equale: id multum valet casui vuule ⁊ apostemati gule ex humiditate. Aliud. ℞. aluminis: balaustie: pondus equale: in gulam insuffletur: deinde cū subtilissimo cocleari de ordeo sup vuulam iniiciat. Iteʒ ro. decoctio in vino valet. His autem non proficientibus: vua in fundamēto eius grossa ⁊ rotunda apparēte incidatur sicut in chirurgia dicturi sumus.

De squinanchia. Capi.ij.

Primus als squinanchiā esse apostema oris aut in gula: aut in gutture: aut mery. Uerū in quocū q̄ locorū extiterit: succurrat ei cito: cum phlebotomia de vena cephalica extrahatur san. abundāter si virtus ⁊ etas ⁊ tēpus pmiserint: idq̄ die primo faciēdū est. Scdo die virtute pmittēte sanguinis tantū non subito sed paulatim extrahatur: quoniā in hac passione sanguine multo extracto virtus subito euanescat: materia q̄ mollificetur cum manna viol. casiafistu. prunis. iuiub. sebesten. Hec autem fiant si eger transglutire poterit. Si autem non vltimū est clystere vt materia a superiorib⁹ ad inferiora adducat. Uerū existēte fe. fiat clystere mollitiuū ex iuiub. sebestē: colet. vio. furfu. māna: fici: ⁊ ordeo cōtuso. Egro cum inglutire valuerit dabis ptisanā in quo coquant lētes: succ⁹

maligrana. τ madianorũ. Dabis quoq; pultes τ similia: zucari τ amidi. paruissime nutriãtur: prius tamen gargarismꝰ stipticus vt repugnet materie ad locũ dolentẽ fluenti: sicut ex succo arnoglosse ro. amidi: portula. spodij: zuccari: balaustie: pondere equali: fiat tamen infrictto: dabis deinde succũ coriãdri τ aquã in qua cocte sint lentes: sapa mororũ τ oleũ viol. fiat gargarismꝰ ex succo solatrii: in quo coquanẽ rose: lẽtes liqr. casiafistu. τ parum sapa mororũ: quibꝰ non valentibus: stercus canis predicti cuȝ galla in gula insuff. etur cum pẽna: et desuper mittatur: qz mirabilissimũ est iuuamentũ: valet quoq; vulneribus membrorum. similiter valet aposte mati qđ est in gula. Wis autẽ positis si apostema nõ cesset: τ infirmus dolorem patiatur: incide vtrasq; venas que sunt sub lingua: deinde cetera fiant que diximus. Item si apostema ex his que diximus non extiterit maturatũ: scias esse in saniem futurũ: oportet fieri gargarismũ maturatiuũ: sicut ex ficu cocta cum frumento: casiafistu. semine lini pistato et temperato cum lacte caprino τ fermento: aut cepe lilij pistata τ succus extrahatur: aut cum ... aut cuȝ lacte pecorino: τ fermẽto: hec enim medicina sua proprietate apostema maturat et rumpit. Qz si cognoueris apostema esse maturum: τ rũpi tardatur: fiat de stipticis insufflatio in gula sicut galla: balaustia: staphisagria: corticibus: pumice: vł pineis: alumine: omnia admisceantur: ego em̃ hec probaui in rebꝰ maturatiuis que non poterant rumpi et rupta sunt. Cum aũt ruptum extiterit: opus est vt fiat gargarismus cum lacte ac vino τ aqua calida. Deinde alius ex simila penidiaꝝ τ oleo amigda. Uerum si apostema fuerit phlegmaticum myrrha tunc gargarizetur: stercus quoq; canis cum myrrha vel lacte licio τ croco τ hirundinibus assis: τ paruȝ succi marathri: dabis quoq; ȝ. ß. de diarũdine: gargarismus fiat de piretro frenugre. similiter mellicrato et croco cum sansuco lentibꝰ: vngatur palatum interius et exterius cum stercore canino temperato cum melle. Item storac. ȝ. j. croci. ȝ. ß. ro. ȝ. j. omnibus puluerizatis. ȝ. j. soluatur in mellicrato τ succo marathri. Aliud stercoris canis: myrrhe: croci: zinziberi: sinapis: galle: balaustie pondus equale: tere τ gurgulioni insuffla. Si apostema exterius appareat: curetur sicut in p̃dictis apostematibus diximꝰ. Coclee trite collo apposite super omnia valent: maxime que in arboribus inueniuntur.

De his que gutturi inherent. Capitu. iij.

Uecellam magne quãtitatis sine masticatiõe transglutire iubebis: aquã gargarizent in qua coquantur ficus cum pauco fermẽto. Itẽ gargarismus fiat ex sapa: pars quedã carnis assa et cum filo ligata transglutiatur: τ transglutita extrahatur: τ dabis vomitum. Item spongiam cũ filo serico ligatam in melle inunge vsq; ad tertiam vicem in gulã mitte: extrahit em̃ arestam: τ ossa eijcit. Item stercus catte recens faucibus illinitũ statim difficultatẽ extrahit. Si autẽ qđ inheret in mery sanguisuga extiterit: dabis allia τ muscas q̃ in fabis inueniuntur: mitte in forte acetum: illudq; bibat acerrimũ: que si apparuerit cum forpicibus erit extrahenda. Qui autem in aqua necantur: subuerso corpore suspendanẽ: et in gulã mittatur acetum: in quo coquatur piper τ ius ciceris. Qui autẽ cũ fune prefocãtur si spuma ab ore eorũ exierit: nullam spem expectabis. Si autẽ nihil emittat: fiat gargarismus cum oleo viola. et aqua tepida τ iure similato. Abstineãt a vocis emissione: et nimia loquacitate τ cibis calidis et acutis.

De tussi que fit propter asperitatem gutturis. Capitulum. iiij.

Uibus tussis propter asperitatem canaliũ pulmonis contingit: dabis cibum et medicamen lenitiuũ: sicut oximel: zuccarã cum oleo amigđ. visco se. citoniorum τ penidiaruȝ. Iura quoq; fiant ex simila. ex amigda. cõdita cum penidijs zuccara τ oleo amigdal. oua mollia: butyrũ cũ zuccaro: sirupum viola. cum visco coctanorũ. amigda. munde bene trite: gummi arab. amigdala. añ. ȝ. iij. temperentur cum visco cocta. aut psilij pauco zuccaro aut penidijs additorsed diuersis temporibus vtere his diuersis electuarijs. similiter leniunt asperitatem cere al. ȝ. iij. olei viola. ȝ. iiij. liquefiant τ penidijs adiunctis fiat electuariũ. Si võ cũ febre tussis extiterit: in initio vena cephalica incidatur: τ dieta frigida et hu. vtaẽ in qua coquatur sebestẽ: iuiub. τ parũ olei viola. et zuccari cum oleo. Cibi sint humidi cucur. videlicet τ atriplices: malue cum oleo amigda. malagranata. canna mellis: amigda. recentes cum zuccaro: persica: cucu. citrulli horum tamen omniũ medullã: abstineant ab acetosis τ salsis τ magna voce τ assidua loquela et fumo: sepe transglutiat viscum psilij cum zuccara τ penidijs. accipiãt ex hoc electuario. R. cucur. citru. cucu. coctanorũ: psilij. añ. ȝ. v. amigđ. dragagan. gũmi amigda. añ. ȝ. iij. spodij. ȝ. ij. penidij. ȝ. xx. fiat electuariũ addito pauco oleo amigda. His autem non proficientibus: hoc infirmus manifestabit. Si autem tussis ex frigiditate τ siccita. fit sicut contingit in hyeme ex septẽtrionali vento: dabis ius similaceũ cum melle: τ gargarizent casiafistu. mannã coctam in aqua: τ semen marathri et sapam accipiant cum succo marathri et electuario. R. semi. lini fenugreci: pondus equale: gũmi prunorũ terantur: vel cum sapa temperẽtur. Pilule. R. fistici pineaꝝ medullam bomba. añ. ȝ. v. gũmi prunorum: dragagan. añ. ȝ. iij. adde zuccarum: fac electuariũ: dieta eorum sint pulli columbini cocti in cicere τ aneto τ cinamo. alithino: amigda. oleis: dabis mel coctũ cũ fistic. vinum nouum quod habeat dulcedinẽ: abstineãt a frigidis: et supradicta vtantur dieta.

De raucitate τ vocis amissione. Cap. v.

Aucitas ex grauitate: seu vocum emissione veniens ca. que diximus curatur solidatã operante. Qz si propter hu. sine asperitate τ calore: gargarismus fiat ex aqua in qua cocta sint anisum se. marathri et oleo amigda. pultes dentur cum melle τ oleo. gargarizent aquã in qua cocta sint yreos parũ prassij τ cẽtauree: zuccari conditi τ parum mellis cum nigella: gargarizent sinapim. Utantur etiam isto electuario. R. se. lini: fenugre. añ. ȝ. x. se. bombicini pinearũ añ. ȝ. xx. tempera cum melle. Raucitate võ morã faciente et asperitate nõ transeunte: humiditate quoq; gutturis existẽte: dabis apozima radicum apij: marathri. añ. ȝ. xx. anisi. ȝ. iiij. spice. ȝ. ß. assari folij. añ. ȝ. ij. centauree vtriusq; prassij. añ. ȝ. iij. liquir. ȝ. v. yreos. ȝ. iij. ficus al. x. vuarum passarum mundatarum. ȝ. xx. omnia coquantur in quattuor libris aque ad medietatem: deinde in quattuor. ȝ. mittatur exagium. j. de dialthea. dans illud illi potui. Manducet perdices cum pipere: anseres insicellatos: τ frequenter fistic. pistis cõdiantur amigđ. amare.

De tussi que fit propter calorem pectoris et pulmonis. Capitulũ. vj.

I tussis extiterit propter pectus τ pulmonem τ est ex calore: purgetur. basilicam venã incidamꝰ: sanguinẽ s̃m posse virtutis extrahẽtes: dabimus ptisanum in quo cocta sint sebesten: iuiub. τ similia. vngatur pectus cum oleo viola. nenufarino τ cera al. in oleo liquefacta: similiter ex ceroto frigido emplastriza: si autẽ fuerit ex frigore: vngatur ex oleo yrino: τ cetera pectori inducantur. Cum autẽ tussis claruerit esse ex materia ad pectus descendente: iudicatur infirmus tolerabilis expuere nihil sereans: dabis em̃ aliqua quibus materia pectori inherens purgetur sicut apozima ysopi: qđ. R. iuiub. sebestẽ. añ. pugillos. ij. passularũ. ȝ. xx. ficus al. x. capill. vene. liquiri. añ. ȝ. v. semi. malue. ȝ. v. viol. ȝ. iiij. coquantur in quattuor libris aque donec veniãt ad mediũ: cola dãs. ȝ. iij. cũ. ȝ. v. zuccari viol. τ in eis frica: τ pauco oleo amigđ. supinstillato olei viol. exagiũ. j. et tepida hec bibe. Dabis cibos istos: sidam spinarchiam: pultes similaceas: τ fabarũ: τ ptisanũ

in quo coctum est ptisanum et zuccara. Comedant pullos et ficus cum amigdal. et fisticos: butyrū cum zuccara: vel mel: si nullum calorem habeant. hec oīa mundant pectus et pulmonem cū screatu: materiā emūdāt et emittūt. Electuariū de cassiafi. quoqꝫ in aqua resolue et colata imponat ad tēpatum ignē: deinde parū draga. gūmi prunoꝝ superponatur: coque in modū electuarij: teneat in ore frequēter succum liquir. Bonū est vt has pilu. accipiant. ℞. se. cucurbi. melonis aā. ʒ. iij. polinis fabarū. ʒ. v. dragagan. gūmi prunoꝝ: aā. ʒ. ij. penidij ſm pōdus omniū: fac pilulas sub lingua teneat. Si vo ille fluxus fuerit subtilis et acute materiei: et sepe distillet deorsum: sanguis minuat ſm virtutē et etatē. Dabis ptisanum in quo sint cocta iuiub. et papauer. sirupuꝫ papaueris: pultes facte de papauere trito et fricato in aqua: colatoqꝫ cum amilo et zuccara. et electuariū diapapaueris: vtatur farina ciceris lentis. Hoc electuariū valet ad hoc. ℞. papa. cum corticibus: lib. j. iuiub. lib. j. sebestē lib. j. coquantur in. v. lib. vsqꝫ ad medium: cola et mitte penid. lib. j. ad modū electuarij: adde dragaganti: gūmi ara. aā. ʒ. iiij. amid. ʒ. iiij. Aliud valēs ad hoc. ℞. papaueris al. et ni. aā. ʒ. ix. amid. dragagā. gummi: aā. ʒ. iiij. semi. cucurbi. citonioꝝ: aā. ʒ. iij. tempera cum penidijs et aqua ro. Aliud valet subtili et acuto ad pect⁹ descēdenti. ℞. papaueris albi et nigri. aā. ʒ. xx. liquiri. ʒ. xxx. semi. citonioꝝ. ʒ. xv. coquant in. v. lib. aque vsqꝫ ad mediū: deinde adde dragagan. ʒ. iiij. gūmi. ʒ. v. semi. citonioꝝ. ʒ. v. zuccare. ʒ. ij. et ß. coque eas. Si autem calorē habeat fac electuariū cum sapa. His autem non valentib⁹ caput radatur et frons et tempora terra sigillata vnguantur: et armenica: et succo arnoglosse et oleo salicino: in quo coctum sit papauer cum corticibus et frondibus mirte: hec em̄ oīa cerebrū confortant et materiā illam ingrossant. Idem facit nasturciū cum stercore colūbino: istis tēperatis cum succo staphisagrie. Acetum naribus applicetur in quo farina fabarum et cantabrū cocta sint: aut odoretur fumus aceti: in quo lapis extinguat. Idē facit odor sand. et camphora: hec omnia materiā desiccant et ingrossant: somnus multus minuatur: et vt magis poterit puluinar in altum constituatur. Cibus sit amigd. amidū et similia. Si hoc sufficere non videtur: dabis electuariū diapapaue. qd fit cum medicina hac. ℞. corticum papaueris lib. j. coque ad tertiaꝫ partē: cola. mitte mellis lib. j. sape lib. ij. Si autem catarrus sit cum calore loco mellis penidie addatur: et mox ab igne deponatur: adde acatie: gall. sumac: balau. croci: ypoquist. aā. ʒ. j. coquant donec fiat electuarium. Alij addunt parum opij. qꝫ si non preualuerit fac fumigiū in reumate dicendū. Hec autē si nō adiuuauerit incide sicut in chirurgia dicemus. Item si tussis ex fri. grossa et viscosa sit materia: curetur cum dissolutiuis et incisiuis et mundificatiuis. Medicina et cibo: sicut est perdix: cū obsomogaro et aceto subfrixo et vino: origano: calamento citrino. Ius ciceris cum aneto: cinamomo: galanga: dabis mel et oximel: mulsam de oximelle: sirupuꝫ dabis: pisces salsos cum sinapi. bonum erit: radix porri: blete et similia bene conueniūt: fistici quoqꝫ et pinee: dabis vinum moderatū: temperatū: purū: parum cibentur: balneū post exercitia temperata: et ante cibum fiat: medicina vo sit apozima ysopi: centauree: dyairis cum pauco diacosti. Apozima quoqꝫ iuiub. sebesten. aā. xxx. ficus. xx. capill. vene. liquir. viol. malue. aā. ʒ. iiij. squinanti. ʒ. iij. aristo. ro. mastic. aā. ʒ. ij. squille asse: coquantur in. iij. lib. aque vsqꝫ ad vnam: quotidie dabis. ʒ. iiij. cum. ʒ. iij. dialtaka adde guttas olei amigda. dabis hoc triduo aut dieb⁹. v. Si materia mutari inceperit et subtiliari dabis laxatiuum deponens phlegma et grossos humores sicut id. ℞. turbit. ʒ. j. agari. ʒ. ij. sal. gem. ℈. j. opij. ℈. ij. coloquintid. ʒ. ß. fac pilulas: tempera et dabis omnes. Aliud. ℞. turbit: agarici: hierepig. aā. ʒ. j. succi coloquintid. ʒ. ß. sarcocol. ℈. ij. fac pilulas: da. ʒ. iij. cū aqua calida. vtatur oximelle si estas sit: assuescat vomituꝫ cum radicibus et oximelle et aqua calida: hec autē fiant semel in hebdomada ſm qꝫ est materia. Abstineant a vino et a frequenti potu aque frigide: bibant mellicratum: manducent electuariū de semine lini. qꝫ si parum piperis addatur melius erit. Si autem grossissima et frigidissima: accipiant ex hoc electuario. ℞. semi. lini quoddam pondus thuris. ß. carui quadrans. tempera cum melle et quacūqꝫ die coclear vnum accipiat: bonum enim est ad incidendum phlegma grossuꝫ in pectore. Aliud valēs humorib⁹ ad pectus descendentibus: febre non existēte. ℞. aloes loti. ʒ. iiij. turbit. ʒ. ij. succi liquiri. ʒ. j. fac pilulas. dabis. ʒ. ij. vel. iij. de hoc puluere. ℞. nasturcij. ʒ. x. nigel. ʒ. iiij. anisi: maratri. ʒ. ij. arist. lō. et ro. exagiū. j. calamēti. ʒ. iij. origan. ʒ. vij. dabis. ʒ. j. cū. ℥. j. oximellis. vngat pectus cū oleo nocte: et mane lauet cū aqua decoctionis calamenti: melliloti. calefiat caput cataplasmate milij: et panici et pannorū calidorum. infirmus applicet nares super fumum vini veteris in quo extinctus est lapis predict⁹ hac ratione vt materia descendēs ad nares superius trahatur: similiter faciendum est tussientibus ex grossis humoribus pectori et pulmoni adherentibus.

De asmate. Capitu. vij.

Ec passio: q: de viscoso et grosso phlegmate nascitur: videlicet canalibus pulmonis annexo: sicut diximus in libris nostris de causis morborum intitulatis: curetur re attenuatiua et desiccatiua cui virt⁹ incisionis est et mundificationis: sicut oximelle squillitico et hierapigra: aristo. ro. cum melle. Cētaurea minor: si coquatur in aqua et herba eius tincta cum oximelle aqua eius bibatur. Idē facit ysopus: yreos: nigella: puluerizate temperentur: et cum oximelle squillitico bibant. similiter farina orobi lupuli: amigdal. amare. puluerizate et temperate cum melle iuuant vel cum oximelle squillitico sumpta: aut cum sapa: si nimium calorem eger pati non valeat. Idem facit pinea cum melle et semi. lentisci galbani. aā. ʒ. j. infusa in aqua donec fiat album cum oleo amigdalarū amararꝫ dabis triduo. Item oportet omnia predicta fieri corpore prius mundificato pharmacia que corpus purget a phlegmatico humore sicut fit a turbit: agarico et sale petrolei. Si autem cuꝫ vomitu purget vtilius erit. Hoc electuariū valet ad hoc. ℞. prassij: squille: asse: pōdus. j. yreos semis: tempera cum melle. Apozima ysopi. ℞. iuiubas. xx. sebesten. xxx. ficus. x. passi. ʒ. xx. semi. malue. ʒ. iiij. liquiri. ʒ. v. centauree: radicis capparis: ameos: calamenti: abrotani. aā. ʒ. iiij. cortic. maratri: apij: aā. ʒ. v. ysopi. ʒ. iiij. yreos: prassij. aristol. ro. aā. ʒ. iij. mastic. folij. aā. ʒ. ij. coquantur in quinqꝫ libris aque vsqꝫ ad vnam libram et ß. colatis da. ʒ. iiij. cum dialtalabre. ʒ. j. Si vo fortius medicamen cōuenit: adde diatesserō. Hoc electuariū similiter valet. ℞. orobi capill. vene. succi liquir. aā. ʒ. vij. maratri: prassij: ysopi aā. ʒ. iij. sigie: gūmi lentisci. aā. ʒ. ij. agarici. ʒ. iij. passi mūdi. ʒ. xx. terenda terantur. passi aūt et gūmi lentisci in sapa infundātur: demum in mortario omnia mixta tundant: donec fiat quasi medulla: postea cum melle temperentur: detur exagium. j. Aliud similiter valet. ℞. pinee: fistici: amigda. mund. aā. ʒ. v. seminis vrtice: maratri: orobi: fenugreci: aā. ʒ. iiij. medulle bombac. ʒ. iiij. tēpera cum sapa: dabis exagium. j. Aliud. ℞. fenugre. partes. ij. pinee. j. coquātur: deinde terant vt fiant quasi medulla: deinde mitte lib. vnā mellis et aquā quantū operari possit: coque aquā ad spissitudinem mellis: deinde adde penidioꝝ lib. ß. Aliud electuariū Ma. ℞. squille nimiū trite: succuꝫ cum melle tantūdem admisce: coque donec fiat electuariū. Aliud. ℞. passoꝝ mundoꝝ fenugre. pōdus eq̄le mittantur in aqua pluuiali: coque eas: deinde in melle mittē: coque iterum. Sirupus ad idem. ℞. sape prassij. radicis apij: maratri: calamenti: rute: aā. ʒ. v. masticis folij: aā. ʒ. iij. ficuum al. ʒ. j. coque omnia in sex libris aque vsqꝫ ad duas: postea mitte sape libras tres: mellis lib. j. coque donec fiat temperamentum quoddam. Cataplasmetur ex hoc pectus. ℞. farine orobi: fenugrec. aā. ʒ. v. nigell. liquir. aā. ʒ. ij. piretri ʒ. j. et ß. pulueriza et cerā preleon liquefacta: aut oleum laurinum: vnguentuꝫ fiat pectori ad mitigandum. Et his medicinis hmōi passio curatur. Dieta sit similis complexiōi medicinarum quibus curatur. i. cali. et sic. vel subtilis et tenuis Oportet ergo dare perdices et sturnos coctos in apozimate ciceris: cimini: aneti: cinami: galāg. piperis aut saxifrage: cū oleo carui aut staphilagria: cū oleo carui: cinami cū obsomogara. et aceto et similib⁹. Si aūt magis desiccatū fuerit necesse cōplexioni: vt des lepores et vulpes: maxime pulmonē carū

Si preter sal desiccatus fuerit. puluerizent quoq; et dentur pondere.ʒ.ij.cum apozimate passarū. Itē pulmo hircinus bonus est. De herbis autē comedet apiū: rutam: nasturcium: bletā: sinapim. De fructib⁹ ficus siccas: passas: lēticulam: pineā cum melle conditā. Abstineat a cibis phlegmaticis sicut pinguib⁹ et piscib⁹ recentibus: lacte et omnibus granis: nā sunt inflatiua et passionē istā augmentāt. Vinū sit subtilissimum: vetus: forte: et non subito multū detur: ne implens stomachū et diaphragma anhelitū constringat: paulatim est dandū quatenus ad venas et ab eis ad mēbra pectoris paulatim penetrare valeat. Abstineat etiam a grossis cibis et dulcibus: non enī penetrant sed in stomacho remanēt: nisi cibo iam inferius descendēte. Itē nō diu dormiat: neq; post somnum se exercitet: q: oppilationē generat: sed cibo iam diu sumpto exercitiū eius sit temperatū: non videl3 forte neq; velox: q: hmōi phlegma augmētat: vel angustat: quiete aūt exercitio peracto: fricent cum panno aliquantulū aspero: sale quoq; et nitro: fomētet corpus cū aqua salsa: q: humores consumit: et poros aperit: deinde in duriciē que ex aspera fricatione orta est soluatur: cū oleo viol. vngatur.

¶ De periplemonia et eius cura: Cap. viij.

Periplemonia est cali. apostema in pulmone sicut in alio loco dixim⁹: quā passionē fe. comitatur: vnde oportet sicut apostema curari: cū dieta et regimēto et cibis: vnde q: hmōi apostema est in mēbro spiritū ministrāte: et ipsum mēbrum est tenerū et molle: necesse est in cibis et medicaminib⁹ dissolutiua et mollitiua applicari. Primo ergo vena basilica incidatur: et sanguis fm virtutē et etatē extrahat. materia cū casiafi. et māna et violis mollificet: vel succo lupuli leuistica: cū casiafi. fisticis et simulib⁹. Dieta sit ptisanū: in quo coquant iuiube: sebestē atq; liquiricia. hoc fiat in principio: trib⁹ itaq; horis trāsactis: dabis.ʒ.ß. sirupi viol. cū aqua ca. Cataplasmetur pectus cum his in initio morbi. ℞. sanō. al. farinā ordei: tēpera cū succo sempuiue: portu. solatri: et olei modico viol. In quarto vō die passiōis iā incipiente tumore tenuari: fiat hmōi catapla. ℞. sanō. al. farine ordei: malue viol. ficce: camo. melliloti equale pondus: fac puluerē. cera liquefacta in oleo viol. et puluere addito cataplasma fiat. vngat etiā pect⁹. Si autē tardauerit maturari adde farinā fabe: se. lini. fenugre. equale pondus. Dabis etiā hoc apozima. ℞. iuiub. xx. sebestē passu. aū.ʒ.x. fic⁹ al. v. capill. ve.ʒ.iiij. malue vio. aū.ʒ.iij. ordei mundi.ʒ.x. coquant cū.iij. libris aque donec advnā redeant: cola dans quotidie.ʒ.iiij. adde in eo viol. zucca. et parum olei amigd. vtatur sirupo viol. cum succo citoniorū: māducent pultes similaceas cū zuccara et oleo amigd. spinarchiā quoq; et solatrū cum oleo amigd. assuescat. Itē in oib⁹ feb. que sunt in tussi conuenientibus.

¶ De screatu sanguinis et eius cura. Cap. ix.

Significationes sanguinis excreatibus exeuntis ex quo membro emittatur: in libris alijs ostendam. Vñ si fuerit in gula vel in gutture: minuat vena cephalica: et fiat gargarism⁹ cū succo portu. sumac semperuiue: arnoglosse: parū boli ar. adde. Abstineāt a confabulatiōe et magna voce. Si autē a mery ac stomacho exierit: minuat media: dabis exagium.j. de terra arabica: vel de terra cipžina.ʒ.ß.cum.ʒ.ß. succi arnogl. in quo sit admixt⁹ sumac. aut succus ro. aut balau. aut terra cū aqua sumac: et rosata cum succo ramorū vitis. Trocisci sanguini de stomacho et mery influenti valētes. ℞. balaust. ro. sumac: sanda. al. aū.ʒ.iiij. thuris semi. herbe acetose: aū.ʒ.ij. mirte.ʒ.ij. aluminis: acatie: ypoquistidos: carab. aū.ʒ.ij. fac puluerē tēpera et da cum rosata pōdere exagij.j. fiāt trocisci cum aq̄ ro. manducēt portul. stomacho imponant sanō. ro. aū.ʒ.v. gall.ʒ.ij. acatie.ʒ.ij. tēpera cum aqua ro. et pauco aceto: et pone super stomachū: continue da succū vue agrestis berberis et similiū. Si autē sit ex pectore vel pulmone vena basilica incidatur: et taciturnitas et requies et silentiū adhibeatur: medicina quoq; stiptica tribuatur: cui virtus est solidatiua: ne cū stipticitate sua noceat spirituali instrumento ex eo q naturaliter est lene. Et si sanguis ex aliquo mēbro manauerit cā intrinsecus existente: sicut exiccatiuis et similibus: dabis trociscos de sanō. et terra cipžina: succum quoq; ypoquistiō. gūmi ara. dragagāti: amidū cū succo portu. et sumac et semperuiue: et viscū psilij sumendū. Locū percussum catalasmabis cum acatia: terra armeniaca: sanō. myrrha: aloe et similibus tēperatis cū succo mirte: phibeat a nimia fabulatione: garrulatiōe: et nimia anhelitus emissione. Itē si sanguis hmōi membri fuerit ex apertione vene: inquire vtrum sit ex plenitudine: quo existēte succurre ei cū phlebotomia ex basilica vena: hoc faciat autē si plenitudo san. fuerit. Si autē omniū humorū extiterit post polebotomiā det pharmacia: sicut catarticū poliarcū: cum casiafi. myroba. citri. et dabis de trociscis de carab.ʒ.j.cū.ʒ.ß. terre cipžine: cum succo arnoglos. vel portu. aut sumac. dabis de terra cipri.ʒ.j. carabe: reubar. cipri. sirupo iuiub. vel de papauere adiūcto. Trocisci valentes ad hoc. ℞. carabe: coralli: margaritarū: cornu ceruini: concule marine: emathitis oīm vstorū et lotorū. aū.ʒ.iij. ro. portu. coriandri assi sumac: amigd: gūmi: balau. spodij: acatie: succi: ypoquistiō. aū.ʒ.ij. puluerizent et cū aqua in qua infundant balaust. tēperent vel portu. Si autē tussis non fortis fuerit cū succo arnoglosse dentur. Puluis q̄ sanguini fluxui valet. ℞. gūmi terre cipri. aū.ʒ.x. coriādri assi dragaganti: cornu ceruit: amigd. psilij. aū.ʒ.vj. acatie: reub. se. herbe acetose: carab. spodij: aū.ʒ.iij. puluerizent et dentur.ʒ.ij. cū succo papaueris: vl̄ de iuiub. Cataplasmet pectus sanō. aqua ro. cerotū ex aqua ro. et cera al. factū. Cibus fe. non existente sit pullus: aut perdix cū sumac vel cū berberis: coriandri: panis similaceus et similia: dabis ius amidi cū zuccara. Abstineat ab acetosis salsis: balneo quoq; assuescat: requiescat in loco sano. Item si tussis acciderit: studendū est vt nō sit debilis: bibatur terra armenica: cū spodio asso. Et si sanguis exierit pter fri. aut partes pectoris pulmonisq; causa frigiditatis cui dantur nō est phlebotomādus: s3 fiat medicina in calore tēperata: sicut spica: thure: myrrha et silib⁹. Cōfectio valet. ℞. mastic: croci: spice: aū.ʒ.ij. cinamomi thuris: masticis: acatie: ypoqstiō. ros. aū. aū.ʒ.iij. costi: calamēti: abortani aū.ʒ.iiij. castorei.ʒ.j. balau. cornu ceruī. aū.ʒ.ij. fac puluerē et tēpera cum vino stiptico: vel succo porri faciēs trociscum pondere.j. exagij cum sirupo mirtino dentur. Cataplasmetur pectus: galla: aqua mirtina ro. aut ex oleo mirtino: in quo parum myrrhe et thuris misceant. Si autē fluxus fuerit pter arsurā in pectore vel pulmōe: materia acuta a capite descendēte: sinistre manus basilica incidatur: vt materia a pectore trahat: de manu quoq; dextra cephalica minuatur: quatinus a cerebro materiam elicere valeat. san. fm patientis virtutē minuat: cerebrū cum catartico ipsam materiā purgāte: sicut ex eo qd ꝯstat ex aloe et succo liquir. dabis quoq; catarticū de casiafi. et clysterizet cū mollitiuis: trociscos de carab. dones et de papauere: succū arnoglosse: semperuiue: portula. dabis ptisanū in quo coquant cancri fluuiales cū pauco terre cipžine: cū spodio: gūmi. assuescat portu. Confectio acatie valet ad hoc. ℞. acatie: carab. gemme coralli: succi ypoquistiō. aū.ʒ.iij. ro. coriādri: port. aū.ʒ.v. terre cipri. gūmi amidi: dragagāti. aū.ʒ.iij. emathitis: spodij aū.ʒ.iij: tēpa cū suc. arnogl. fac trociscos. Aliud. ℞. emathitis spodij. aū.ʒ.iiij. margaritarū: carabe: aluminis: cornu ceruī: papaueris ni. se. arnogl. aū.ʒ.iij. acatie: ypoquistiō. aū.ʒ.ij. cū visco psilij tēpera: fac trociscos et da potui. Dabis etiā hoc electuarium diapapaueris cū corticibus. ℞. gall. balau. trociscorū de acatia. aū.ʒ.ij. ro.ʒ.iiij. florum granati: gūmi dragaganti. aū.ʒ.ij. tempera cū aqua pluuiali. hoc detur potui in sanguinis fluxu. Cibus autē feb. non existente sit perdix cū sumac pull. cum portula. parum habens olei amigd. coctana: pira et similia: vua palmarū et dactyli acerbi. vbi feb. sit: tunc dandū est papauer cum zuccara: ab alijs fructibus abstineant: q: sunt pessimi et nociui. ¶ De phthysi. Cap. x.

Saniem ex vulnere pectoris exeuntē curare speramus. Si autem ex vulnere pulmonis exeat difficulter poterit curari. Incurabilē eē futurā quoq; phthysim credim⁹: maxime pueris et iuuenibus pter illorum instabilitatē humorū. vnde pulmonē materia rodit: velociter necesse est et febris cōcomitat. In senibus vō aliter fit: diu enim

viuūt nō cito ꝓpter hoc percutes: sicca em̄ sunt mēbꝛa. Si aūt sanies sit sine feb. dabis puluerē dicendū. ℞. cancroꝝ ab aqua extractū cruribus ⁊ dentibus abscissis vētre quoq; abscisso ⁊ loto: cum cinere ⁊ sale emundētur: deinde mittātur in vase: ⁊ os eius claudatur: ⁊ misso pauco sale assent in fornace fabri: et inde abstractis ⁊ mūdatis accipe. ʒ. x. gūmi arabi. terre cipri. añ. ʒ. v. dꝛagagan. ʒ. iij. papaueris albi et nigri. ʒ. añ. v. dabis. ʒ. ij. ad bibedū mane cū aqua ca. lactis asinin. ʒ. ix. aut sirupi iuiub. ℥. ij. in fine dici exagium. j. cū. ℥. ij. sirupi papaueris: sed ⁊ papaue. dabis trosiscoꝝ exagium. j. cancroꝝ adustoꝝ. ʒ. cū. ℥. iiij. vel. vj. lactis asine: si hoc nō inuenit dabis caprinū ex iuuecula. Et si excreāt quod emiserint est grossum cū angustia ⁊ laboꝛe electuariū qd. ℞. amigdala. mūda. medulle bōbicine. añ. ʒ. x. pta ssij oꝛobi. añ. ʒ. iij. fabe. ʒ. v. tempera cū penidijs detur mane ⁊ sero. Aliud. ℞. fenugre. ʒ. ß. se. lini. ʒ. j. ⁊ ß. oꝛobi. ʒ. ß. bōbacis granoꝝ. ʒ. ß. succi liquiri. ʒ. ij. ireos. ʒ. j. cum pinea mixta temperent cū melle. Aliud valet saniei grosse ⁊ viscose ad exeundū difficil. ℞. succi cauliū lib. iij. mellis lib. j. coquant ad spissitudinē mellis: deīde adde pinearū bōbacis. añ. ʒ. ij. se. lini fenugre. añ. ʒ. v. fistici mūdi. ʒ. xv. faba. mūda. ʒ. x. pista cū melle da mane ⁊ sero. ʒ. v. cū lacte capꝛino vel asinino. Si aūt materia augēt non deficiens dabis hoc qd. ℞. rosarū. ʒ. v. cancroꝝ vstoꝝ. se. poꝛtula. solatri. añ. ʒ. x. boli cipri. ʒ. iij. carab. coralli gūmi. añ. ʒ. v. dꝛagagā. gūmi spodij celite. i. lapid. añ. ʒ. iiij. succi liqui. cōchularū. ʒ. v. puluerizata temperent cū visco psilij: fac ꝙ trocifcos dans exagiū. j. cum sirupo de papauere. cibū acci piāt lac capꝛinū cū pane similaceo: oua mollia extremitates capꝛeoloꝝ paratas cum riso: ⁊ polentā da q̄ fit cum papauere ⁊ amilo cum zucca. ⁊ oleo amigdala. medullā lactuce poꝛtulace. His autē si nō extinguatur materia ipsa pꝛe sui magnitudine virtute non deficiente fac mansionē quam dicturi sumus: vt materia purgetur de pectoꝛe et desiccetur.

¶ Passio supꝛadicta cū euenerit difficulter curat: ⁊ in suspitiōe est infirm⁹: phthysis em̄ sicut aſs diximꝰ est vuln⁹ in pectoꝛe vel pulmone qd sequitur feb. cōsumens: verū si fit in pectoꝛe faciliter curatur ⁊ minoꝛis est suspitionis: qd aūt in pulmone difficulter curatur ⁊ male suspitiōis est: paucissimi em̄ ex eo saluant maxime iuuenes ⁊ qui sunt in augmento qm̄ in consumptionē deuenient. Causa vō quare vuln⁹ pectoꝛis citius sanat quadruplex est. Pꝛima q: pectus mēbꝛū est carnosū: sanguis quoq; eius est grossioꝛ ꝙ qui est in pulmone: vn̄ vulnera eius cito solidant. Alia cā est: q: medicina cōueniens desiccatiua est: locus aūt pulmonis ab oꝛe ⁊ stomacho remotus est: ideo necessario p mēbꝛa transiens anꝙ ad pulmonem pertingat: admiscetur itaq; cum eoꝝ humiditate ⁊ virtus eius minoꝛatur. Tertia vō causa est: q: pulmo semper est in motu: vulnus aūt eius cū tussi: materiam putredinis mederi opoꝛtet ⁊ mēbꝛa que vulnerantur quare nus solidentur necesse est adhiberi quietem. Quarta em̄ cā est: q: vene pectoꝛis sunt subtiles ⁊ cū aperiūtur cito solidātur: vene autem pulmonis sunt magne: ⁊ magne furcatiōis existētes: ⁊ ideo difficile solidant: maxime si eius causa sint humo. subtiles ⁊ acuti descendentes ⁊ eū rodentes: hec em̄ species est incurabilis: q: pulmo in hmōi ꝓpter materiā acutā putrefit. Que igit ex alijs rebus nascat: etsi in initio extiterit excreatus: ⁊ medicus vtiliter operatus fuerit cū cibis ⁊ medicinis possibil erit curari. Si aūt lōgo tpe trāsacto ad huiusmodi venerit scias eū minime posse curari: ne tamē ei augmentetur custodiri poterit: post etiā ꝙ viuat seruari poterit. Vtilioꝛ autē medicina huius passionis feb. nō existēte foꝛsitan nisi leui: lac erit asininū ⁊ muliebꝛe: quo nō inuento: aut fastidio egro id habente: dabis lac capꝛinum recens: vt ab vberibus exierit: pꝛius tamen spuma auferatur: de hoc tamen quotidie dabis lib. ß. cum trocifcis diapapaue. aut gūmi arabi. amidi dꝛagaganti pondere exagiū. j. aut. ʒ. ij. aut cū puluere in empiicis scripto quotidie cū. ℥. j. addat donec ascēdatur ad lib. j. Si vō fiat cibus cum simila ex lacte bonū erit dabis quoq; lac hoc modo: succū poꝛtu. ⁊ se. melonis palestini ⁊ citrul. añ. ʒ. v. lactis capꝛini quantū cetera: coquant donec consumpta aqua ⁊ lac remaneat: deturq; ad bibedū: vtilis em̄ erit phthysicis ⁊ emoptoycis. dabis trocifcos dꝛagagan. diapapa. sirupū: ptisanū quoq; in quo coquant iuiub. cancri ⁊ carnes eoꝛum super carbones assatas coctas in iure studeas quoq; in quiescenda tussi: q: tussis cā non solitandi vulneris. Dabis ⁊ hūc puluerem. ℞. papaue. ʒ. x. gūmi amidi dꝛagagā. añ. ʒ. iiij. poꝛtu. malue. añ. ʒ. v. se. cucu. citru. cucurbi. añ. ʒ. v. spodij succi liqui. añ. ʒ. iij. fac pulue. dans. ʒ. ij. cū sirupo iuiub. aut papaueris aut nenufar. dabis etiā gūmi assi cum oleo vio. tantūdē zucca. addito. Pilule ꝙ ꝓ tussi facte. ℞. se. citrul cucur. cucu. mel. citonio. añ. ʒ. v. se. papa. poꝛtu. añ. ʒ. vij. gūmi amidi dꝛaga. spodij. añ. ʒ. iij. ⁊ istis tritis penidioꝛū tantūdē. s. pondus addatur: ⁊ cum visco coctanoꝛum magne pilule infoꝛmētur ⁊ sub lingua teneant. dabis ius de papauere trito ⁊ amigd. accipe perdices starnos iuscellatos cum spinarchijs extremitates agnoꝝ hedulorū risi ⁊ cucur. sene solatri spinarchia trita cocta: vitella ouoꝝ in aqua coctoꝛum. Electuariū quoq; valet ad hoc. ℞. iuiub. xxx. sebest. xx. vua. passaꝝ mūda. ʒ. x. liquiri. ʒ. v. papaue. ʒ. xx. capilloꝝ veneris. ʒ. v. coquantur in. v. lib. aque vsq; ad mediū colata cōuertantur ad caldariam. ⁊. j. lib. penidioꝛū adiūcta ⁊ vna sape coquantur ad spissitudinē: deinde mitte se. citonioꝛū mūda. amidi dꝛagagan. gūmi papaue. albi amigda. dul. fac electuariū temperate accipiant ante cibū ⁊ post cibū. Inquire vtrū a capite qd ad pectus descendat: ⁊ vn̄ fit studendum fit vt amputetur: vide ergo virtutē qualiter extiterit: si virtus permittat cephalicā incide: sanguinē minue fm etatē ⁊ virtutē. ꝙ si virtus bona extiterit dabis cassiam iuiub. sebestē ⁊ timilia: aut diadamascena. vide ne dederis turbith vel agari. qd magis nocet ꝙ iuuat. Et si eger non velit accipere catarticum fac dystere sicut diximus. ꝙ si preuenerit regatur con seruatiuo sicut ethica feb. mittat in fontē aq tepi. dabis lac asininū: ⁊ post descendat in fontem: cumq; exierit de fonte vngat oleo vio. aut nenufa. quiescant in medio diei: aut dabis gallinas aut pullos iuscellatos cum crisolocāna ⁊ tritico pultes ⁊ medullas panis similacei: vitella ouoꝝ iuscellatoꝛū papauer cū aqua ro. ⁊ cū zucca. ius valet ⁊ ꝓpꝛiū est phthysicis. ℞. oꝛdei mundati. ʒ. xx. papa. al. ʒ. x. se. melonū cucume. citonioꝛū ⁊ coctanoꝛum. añ. ʒ. x. mitte triplū aque pōdus coquas ad mediā: demū parū dꝛaga. gūmi amigdaleō infunde. Aliud. ℞. papaueris oꝛdei munda. faba. añ. x. ʒ. melonis triticū mūda. ⁊ panē similaceū cū zuccara manducet. Si egestio incuratur dabis cassiā. aut oleū ipsius: aut electuariū pꝛunoꝝ: hūoꝛes tamen retenti sunt sicut ethici: nā si venerit solo stude vt constringatur: dabis igitur ⁊ que solutionē cōpescant ⁊ tussim mitigant sicut trocifcūcāphoꝛe. ℞. sand. al. rosa. añ. ʒ. iij. papaue. al. ⁊ nig. añ. ʒ. v. terre cipꝛine spodij. añ. ʒ. iij. se. cucur. cucu. citrul. fri. añ. ʒ. iij. gūmi. amili fri. añ. ʒ. iij. terant addita. ʒ. ß. cāpho. fac trocifcū exagiū. j. dabis vtiles em̄ sunt. Et si dederis trocifcos de spodio eis videlicet q̄ sunt stiptici cū sapa mirte bene erit eis. Dabis etiā hmōi puluerem qui. ℞. se. ozimi. poꝛtu. asari. añ. ʒ. x. se. berbe aceto. gūmi amidi boli ar. añ. ʒ. iiij. fac puluerē dandū mane ⁊ sero cū siru. mirtino ⁊ aqua fri. dieta sit perdix pulli assati vitella ouorum assata vel elixa in aceto condita risi ⁊ milium assata et cetera que in feb. ethica sunt dicta.

¶ De pleuresi ⁊ eius cura. Cap. xj.

Alias diximus esse pleuresim cali. apostema in pelliculis costarū ⁊ lacertis inter costas existentibus hanc passionē sequit feb. pungitiua: anhelit⁹ angustia: atq; tussis indeficiens: vn̄ necesse est curationem sicut superius diximus fieri vt in peripleumonia eo ꝙ quandā habent colligantiam. Opoꝛtet in initio si doloꝛ furculas salierit basilicā per antipasim phlebotomari vt materia ad opposita diuertatur. Si vō materia quiescat phlebotomari fm infirmū locum. Opoꝛtet multus sanguis extrahat: fiat semel ⁊ iterū fiat si vires permiserint patiētis. sanguis autem quousq; sui mutet coloꝛ minuatur. nam sanguis qui est in capite niger est: vnde si caloꝛ foꝛtis nō obstiterit rubicundissimus erit: extrahatur igit id totū qd est putrefactū. Si vō in initio extrahatur ⁊ niger apparuerit: minuatur quousq; clarificetur. Si vō nihil claritatis apparuerit extrahendus est vsq; ad defectionē. Item si interioꝛa circa hypocundria doloꝛ vexauerit; dabis catarticū sic cōfectū

ex lupulo casiã magnã: ⁊ post ptisanũ in quo coquantur iu-
iube sebe. ⁊ liquiri. vio. zucca. Caue tamẽ ne detur ptisanũ
ante purgationẽ ⁊ phlebotomiam ⁊ catarticum maxime si
natura sit stiptica: hoc enim si dederis nõ statim ad intestinũ
penetrabit: sed calefactũ a calore pectoris fumũ emittet: vñ
nocumentũ infirmo eueniet: purgato corpore existente da-
bis ptisanũ. Et si nihil screat⁹ emittit infirmus dabis añ pti
sanũ ʒ. ij. sirupi papaueris vio. amigda. vt humectẽt ⁊ adiu-
uent screare. Si autẽ dolor magn⁹ extiterit vngat̃ pectus ex
oleo vio. ⁊ cera: ⁊ locus calefiat cũ vtre aque pleno. Dolore
autẽ quiescente locum ex milio ⁊ furfure calefieri oportet.
Et si materia eius ⁊ grossa ⁊ viscosa fuerit locus orobo cum
sale trito calefiat vel aceto mixto. Si aũt mediocris sit dolor
cũ farina ordei ⁊ furfure ⁊ aceto coctis ⁊ lacte locũ cataplas
mabis. Cauẽdũ tñ est ne calefactiones añ purgationẽ fiant
hec nõ faciens egrũ in magnũ languorẽ adducet: dolor enim
augmentatur: vnde si calefactio fuerit dissolutiua ad locum
infirmũ ex toto corpore adducens materiã multiplicat dolo
rem: dolore tñ nõ quiescente corpus phlebotomia vel catar
tico purgetur. Cũq̃ cognoueris dolorẽ mitigari: calefactio
nes fiant cũ dissolutiuis ⁊ maturatiuis ⁊ mũdificatiuis: hec
autem fiant si screatus paruus ⁊ liquidus appareat. Cata-
plasma igitur maturãs ad pleuresim inducatur. ℞. sand. al.
farine ordei vio. furfu. melliloti pondus equale: pulueriza et
cum oleo vio. ⁊ cera in vnguentũ reducantur. Si aũt magis
maturatiuũ ⁊ dissolutiuũ esse cognoueris necesse: addatur
farina fabaꝝ fenugre. se. lini s̃m q̃ oportet. dabis ius cũ si
mila zucca. ⁊ amigda. Et si coctio tardauerit ⁊ screatus indu
rauerit: dabis ysopi apozi. qd̃ sic fit. ℞. iuiube sebesten. añ. ʒ.
xx. passu. ʒ. xx. ficus. xl. liqui. ʒ. iij. capilloꝝ veneris. ʒ. iiij. ordei
munda. ʒ. v. coquantur in. iiij. lib. aque vsq̃ ad. j. colentur. et
ʒ. iiij. cũ. ʒ. v. vio. zucca. ⁊ amidi exagiũ. j. denẽ. Hipo. in peri
tonexũ. Si screatus inquit est durus ⁊ sputum est viscosum
dabis oximel qd̃ materiã grossam incidat: ⁊ non permittat
sputum canalibus pulmonis adherere: ꝓpter hoc anhelit⁹
bonus sit. Itẽ ait idẽ q̃ si calidũ bibat̃: aut tẽperati caloris
est vtile ad id qd̃ incidi necesse est. Cũq̃ in latere egri appa
ruerit rubor exterius aut tumor: oportet eundẽ locũ scarifi-
cari aut cataplasmari ex succo sinapis quatenus vulneretur.
Cum corpus est mũdificatũ ⁊ morbũ cognoueris maturatũ
esse: ducatur ad balneũ temperatũ sedeatq̃ in solio tẽpera-
to cali. aque: hoc enim morbũ maturat screatum facilem red-
dit: anhelitũq̃ leuẽ dolorẽq̃ cõpescit: magnũ enim facit iuua-
mentũ precipue si eger eo assuetus fuerit. Cauendũ tamen
est ne aqua cali. capiti infundatur: quoniam humores eius calor li
quefacit impetu descensiuos. Omne enim medicamen fieri
necesse est in periplemonia ⁊ tussi scriptũ: frigida tamẽ non
assuete sunt danda: sed que calida sunt admiscenda: s̃m q̃
naturã febris cognoueris.

De cura furũculorum pectoris. Cap. xij.

Tos oportet curari sicut piplemonicos ⁊ pleureti
cos cum maturatiuis. s. cum cataplasmate fenu-
gre. se. lini malue. añ. ʒ. x. farine faba. ʒ. iiij. cũ cau
libus quoq̃ ⁊ ficubus coctis. Si aũt materia sit
grossa addantur terebẽthina ⁊ stercus colũbinũ ni
trũ ⁊ similia. Cataplasma maturans. ℞. farine fenugre. se.
lini. añ. ʒ. x. fari. faba. malue sambuci cõtusorũ. añ. ʒ. v. cepe li-
lioꝝ. ʒ. iiij. terebẽthine. ʒ. v. yreleõ olei vio. añ. ʒ. x. liq̃fiat tere
bẽthina cũ oleo ⁊ cũ ea species tẽperabunt̃ ⁊ super pectus
inducantur. Aliud fermenti cepe liliorũ equale pondus fenu
gre. se. lini mediũ põdus: oĩa pistentur ⁊ cũ apozimate ficuũ
temperentur. dabis potui ysopi apozima in quo iuiub. sebe.
sint cocte: ⁊ ficus capilloꝝ vene. se. lini fenugre. añ. ʒ. vij. se. vr
tice. ʒ. iij. mũdent̃: ⁊ cum apozimate ficuũ temperentur: ⁊ fi-
sticeleon. dabis etiã ptisanum in quo coquant̃ yreos peni-
die. cataplasmetur cum cataplasmatibus in periplemonia ⁊
pleuresi scriptis.

De cura frenesis. Cap. xiij.

Frenesis cũ sit calidũ apostema nascens in dia
phragmate sicut pleuresis erit curanda: siue sit
cũ tussi siue non. Si vero nõ habeat tussim curet̃
sicut dictum est in capitulo frenesis: ⁊ febre acu-
ta: sed non phlebotomari basilicam oportet.

De calida cõplexione cordis ⁊ eius cura. Ca. xiiij.

Si cõplexio cordis calida fuerit basilica sinistre ma
nus incidatur. Si enim alio impedimẽto fueris im-
peditus in scapulis vel spatulis scalpellabis. da
bis quoq̃ apozima diaporicon. ℞. casiam ma-
gnam. dandum est ptisanũ cum succo maligra.
lac quoq̃ limbulcũ cũ bono coriandro. añ. ʒ. ij. spodij carab.
añ. ʒ. ß. cãpho. ℈. j. hec triduo fiant. Dieta coꝝ si feb. habeant
sit cucur. cũ malisgra. Si v̓o nõ sit eis feb. pulli cũ malisgra.
aut aceto vuarũ: aut aceto pomi citri. Itẽ si tẽpus fuerit esti
uum mittatur in loco frigido in quo ponant̃ ro. salices fron
des coctanoꝝ malorũ mirtus quoq̃ nenufar aqua ro. sand.
⁊c. Aliud. ℞. ex succo portu. sempuiue frondiũ vitis arnogl.
cataplasma fiat cũ succo coctanoꝝ ⁊ sand. Caueant vigilias
iram laborẽ coitum tristiciã ⁊ angustiam. In hora dormien-
di dabis trociscos de campho. cum succo gra. ⁊ citruli. Cly-
stere fiat cũ apozimate in quo coquant̃ iuiube sebe. cũ succo
portula. calefaciant manus ⁊ pedes ⁊ vnguant̃ cũ oleo ro. ⁊
cera. Si autẽ cõplexio cordis in frigiditate mutat̃: dabis si-
rupũ malorũgra. cum musco aromaticõ ⁊ gallia. dabis ⁊ dia
porica. muscatũ muscatãq̃ dulcẽ cũ vino odorife. ⁊ aqua ro.
in qua coquantur lignũ aloes: ⁊ mastix ⁊ aqua corticum po-
mi citri. ⁊ dandus est sirupus de yreos: pãnus etiã ceroto ca-
lefactus pectori inducatur: abstineãt a potu aque fri. dabis
etiam diambram tyriacam. Et si mala cõplexio sicca cordi
contigerit: curet̃ cũ medicina ethicoꝝ: sicut lacte muliebri
asinino ptisano. pect⁹ cataplasmet̃ ceroto humectatiuo: da-
bis sirupũ nenufar. viol. ⁊ similia. Itẽ si tremor cordi accide-
rit: inquire vtrũ sit ex mala cõplexione aut humiditate san-
guinolenta: ⁊ tunc festinanter basilicã venã incide. Gal. in
megategni narrat hanc pas. cuidã homini extitisse in vnoq̃
anno: sed eo phlebotomato passio cessauit: hoc igit̃ ⁊ quia
pluribus vicibus fecit: ⁊ passio ꝓpter hanc solã causam ces-
sauit. hoc igitur Gal. precepit percipiẽs augmẽtũ passionis
fieri. dabis post phlebotomiã succũ maligra. cũ oxizeni. ⁊ c
diximus in mala cõplexione cordis. Puluis ad idẽ. ℞. se. cu-
cu. citru. cucur. portula. añ. ʒ. v. berberis viol. ro. añ. ʒ. iij. spo-
dij carabe. añ. ʒ. ß. cãpho. quadrantẽ: dabis potui. Rursus si
ex frigiditate fuerit passio curetur sicut passio de frigi. sicu
cut muscata diambra ⁊ similib⁹. Cõfectio valẽs ad hoc ex fri
gidi. ℞. se. basilico. ligni aloes garioffi. castorei. añ. ʒ. j. carabe
corticis citri terre cipri. añ. ʒ. iij. musci. ℈. j. mell. qd̃. s. dabis. ℈.
ij. vel. ʒ. ß. cũ succo ozimi. Et si acciderit ex fumis melãcho
dabis muscatã amarã ⁊ puluerẽ hmõi. ℞. miroba. nid. keb
embl. se. basiliconis bora. sticados boli ligni aloes ciperi co-
riandri sicci. añ. ʒ. iij. carabe corall. gẽme sericivsti crudi petro
añ. ʒ. ß. portu. se. cucur. añ. ʒ. iiij. fac pul. dabis. ʒ. j. cum sirupo
maloꝝ. ⁊ apozima se. iuuat ex simplicibus ligni aloes gallia
mastix carabe corti. geminici sericũ basilicõ embli. coriãdri

De sincopi ⁊ eius cura. Cap. xv.

Sincopis fit ex vno accidẽte. i. ex subita virtutum
spũaliũ dissolutiõe: ⁊ causa eius est multiformis.
Medicina enim nõ est aliud nisi illud quo ꝓhibet̃
Causa enim sincopis vt als diximus est triplex. Pri
ma inanitio. Scd̃a plenitudo. Tertia mala cõple
xio. Dolor aũt inanitioni supponit̃ eo q̃ spũs inanitur sicu
in causa accidentiũ diximus. Incipiendũ est aũt a sincopi
fit ex inanitione: oportet igitur si sit ex solutione vẽtris vt c
retur cum aqua frigi. infusa in superficie: vt spũs ⁊ calor na
turalis redeãt in interiora: spũs excitetur: quia in hac passion
deficit quasi dormientibus. oportet g̃ vt nares teneant̃ n
aer exeat q̃ cum anhelitu intrauit: natura nõ inueniens v
exeat reuertit̃ ad calorẽ naturalẽ eũq̃ excitat: lacertosq̃ i
trans stringit. spatule etiã fortiter ⁊ diu fricent̃: vt materi
detrahat̃ ad opposita loca. Uomitus etiã excitet̃ vt materi
ab inferioribus ad superiora trahatur. os stomachi fricetu
⁊ calefiat: vt calor naturalis confortetur: ⁊ cor calefiat: quia o
stomachi vicinũ est cordi. dabis vinũ cum aqua fri. mixtũ ti
panẽ in eo infusũ: vt a stomacho ad epar penetret: ⁊ ab e
ad cetera mẽbra mittat̃: quia cito penetrat: ⁊ v̓tutẽ custodia
narib⁹ basilicõ ro. nenufar ⁊ filia applicẽtur vt natura cõfo

retur. Res eñ odorifera animā ꝯfortat: ⁊ spiritū animalem nutrit: ⁊ qd̄ dissoluit ex inanitiōe ad interiora deducit: sicut cibus confortat. Similiter si euenerit ꝑpter emissionē alterius materiei: res odorifera erit appropinquanda sicut frondes frigide fumigatio ex sand. ⁊ cāpho. cib⁹ sit laudabilis chimi ⁊ facilis digestionis sicut pulli starni hedulí: nā sincopis q̄ extiterit: ⁊ q̄ sit ex inanitiōe sic curetur: ⁊ nō oportet hmōi dolorē ex colica aliove mēbro principali veniētē: aut ex apostemate locū dolous calefieri. aqua ro. vnguaſ: manus ⁊ pedes ligenſ ⁊ fortiter fricenſ. Itē si fit ex ieiunio sicis est predicte et cū predictis cureſ. Qꝫ si venerit ex labore fac quietē ⁊ infundanſ manus ⁊ pedes in aqua fri. ⁊ totū corpus oleis frigidis: odorifera naribus applicētur. Sincopis que fit ex ieiunio ⁊ abstinentia cū vino mixto pullis assis ⁊ hedulis facies apozimata: nō subito sed paulatim donec confortet stomachus ad digerēdū: odorifera appropinquētur. Rursus sincopis que fit ex gaudio sic curetur: spūs eñ inaniſ: vnde odorifera sunt apponenda vt aīa confortetur: stomachus teneatur vt spūs coadunetur ⁊ ne exeat ꝓhibeatur calor naturalis confortetur: nā intra ex leticia dissoluunſ spūs. In timore vō ex angustia q: naturalis calor petit interiora: quia exire nō potest: oportet dari medicinam sicut in ea que fit ex inanitiōe: que dū fit ex plenitudine sic cureſ: man⁹ ⁊ pedes ligētur, fricentur quoq: ⁊ calidi fiant vt materia ab interioribus ad exteriora trahaſ ⁊ a nobili mēbro ad ignobile. minuatur cibus ⁊ potus ne materia augmentetur. Si aūt ex eo fit feb. balneū caueat. Si autē nō: balneeſ: q: materiā minuit. Abstineat ab aqua in qua cocta sint ameos vel calamentuꝫ nā materiam subtiliari oportet: deinde purgari: dabis igitur oximel quia subtiliat materiam ⁊ penetrat. Qꝫ si sincopis fit ex humo. in stomacho coadunatis: ⁊ materia sit calida: facies aqua fri. rorefiat: spūsq; ne emittaſ aliquantulum cohibeatur ⁊ nares fricenſ: oximel queq; cum aqua ca. deſ ⁊ vomitū excitari precipiatur: deinde vinū subtile mixtū detur: malagra. ⁊ matiana fugat. Itē si materia p̄dicta fuerit purgata vomit⁹ cū oleo ⁊ aqua missa in ore pēna prouoceſ. Qꝫ si vomere nō poterit facias suppositoriū laxatiuū: ⁊ dabis aquā absinthij: sup stomachū pcedente purgatiōe sand. ro. cāpho. applicabis: ⁊ semperuiuā aut portulacā aut virgam pastoris. Si vō materia sit phlegmatica similiter aquā frigidā in faciē mittes linguā quoq; frica ⁊ vomitū excita cū oximelle ⁊ aqua ca. i qua sit anetū sal. rad. dabis dyatesserō diatrionpipereō muscatā diambrā. stomachus cataplasmeſ ex aloe absinthio spica mastice cera ⁊ sambuceſ. nardileon oleū vn̄ materia ꝑpter oppilationē clausam exeat. dandū est oximel in quo coctus sit succus maligra. cū origano ameos ⁊ calamento: ⁊ que vrinam prouocent: sicut anisum apium maratrum: dabis cibos subtiles subtiliantes phlegma: ⁊ ad digerendū faciles sicut in quibus mittatur sinapis origanum calamentū acetū obsomoga. rad. capparuꝫ ⁊ similia. Preterea sincopis q̄ ex matricis suffocatiōe fit: cureſ sicut passio de plenitudine. aqua facies aspergatur extremitates ligētur et fricentur. mel cū ysopo ⁊ calamento detur: et cum origano ⁊ ameos ⁊ ceteris subtiliantibus: ⁊ dabis etiam parum diambre vel socrugene ⁊ muscatam diamartam ⁊ similia: danduꝫ est quoq; vinum cum oleis cali. sicut sambuceleon costileon nardileon: vt dicturi sumus in cura illius passiōis. nō dabis oximel: q: vulue sunt neruose oximel autem nocet neruis ⁊ acetum. ventose quoq; apponantur. Qꝫ si vulua erga aliqd̄ latus torqaſ vētosa in costa altera applicetur. Si aūt sursum ascenderit res horribilis naribus applicetur sicut oppoponax. ⁊ galbanū ⁊ similia. vulue aūt odorifera: q: ad res odorifera s moueſ ⁊ fugaſ a fetentibus. Sincopis q̄ cōtingit in initio feb. interpola. q̄ ex humo. grossis q̄liter curari debeat: dictū est in tractatu accidētiū fe. ꝯcomitātiū. h̄ est cura sincopis ex plenitudine. In ea vō q̄ fit ex mala cōplexiōe inquirēdū cui mēbro mala cōplexio dn̄eſ: nā si cordi dn̄eſ cū medicina cureſ ⁊ cibis in eisdē scriptis. Si aūt epati cū medicinis q̄s dicturi sum⁹ cureſ. Si aūt stomacho dabis ꝯria sicut est ordei farina ꝯfortatiua hmōi. fiat operatio in his q̄ sincopim patiūtur repugnando cause vnde oritur.

Explicit sextus liber.

Liber. vij. de passionibus membrorū cibalīū: ⁊ earum curis.

Capitula eiusdem libri. vij.

De passiōib⁹ mery ⁊ ei⁹ cura. Cap. j.

Qvoniam in secta practice particula medicinas ⁊ curas membrorum spūaliuꝫ pro posse demonstrauimus: ordo expetit vt in ista subsequēti pticula de curis passionuꝫ cibalium mēbrorū disseramus: ⁊ incipiendū est a mery inq̄rere vtrū fit ex ma

la cōplexione: vel ex apostemate: aut ex iacture separatiōe. Si sit ex mala cōplexione calida: dabis sirupū iulab cū visco psilij mali gra. ꝛ paulatim trāsglutiatur: ꝛ dabis oxise. ꝛ hoc paulatim: qm̄ per mery decurrit: ideo cū via sit medicine in eo non potest manere. Cataplasma inter spatulas pones de sand. ꝛ aqua ro. cataplasma cum succo portula. ꝛ lactuce. Et si mala cōplexio frigida fuerit: dabis scindenticon cū aqua ꝛ pauco hierepi. ꝛ in aqua mastix coquatur ꝛ frica: maratrū anisum ꝛ anetum dabis. hec cū sapa. dāda sunt iura cali. ex pullis coctis cū aneto ꝛ cinamomo ꝛ cimino galanga ꝛ similibus. vngantur inter spatulas cum sambu. ꝛ costi. fiat cataplasma ex absinthio aloe spica ꝛ mastice. Itē si mery patiatur ex siccitate: dabis viscum psilij se. ex citoni. sirupū vio. nenu. ꝛ amigdal. dabis iura in quibus sit sepū galline ꝛ anatum cū malua ꝛ crisolocan. ꝛ similibus: aut coque in lacte asinino vel caprino. Vnguantur inter spatulas ex oleo ꝛ cera. Si autem passio fuerit ex humid. dabis oxizaccaram ꝛ vinum conditum cū pigmentis muscatisq ꝛ triferā paruam: ꝛ mirobalanos conditos: hec autem paulatim transglutiat.

¶ De apostemate mery. Cap. ij.

Uerius si causa passiōis sit calidū apostema: incide venam mediā sangui. quantū sufficit extrahens: dabis sirupū cū granatis. vnguantur inter spatulas de sand. endi. ꝛ suc. solatri. dabis ptisanā cū sirupo vio. cataplasmabis inter spatulas ex farina ordei malua vio. camo. ꝛ mellilo. Et si videris apostema colligere materiā si nō sit rigor: fe. dabis apozima sicuū cū sapa: ꝛ cataplasmabis inter spatulas ex farina fenug. se. lini fermēti cū sapa. dabis ius simulaceū ꝛ fabarū cū oleo vio. ꝛ zucca. Si apostema factum fuerit inter spatulas: vnguatur oleo lini ꝛ anetino: ꝛ transglutiat aquam in qua coquantur anetum mellilo. camo. fenugre. se. lini cum sapa: ꝛ iura cali. in quibus coquātur anetū caules ꝛ similia. Preterea si patiantur ex incisione vel fractura: vt sanguis emittatur curētur sicut emoptoici: sed paulatim detur eis medicina: q̄ dolori in ore stomachi conuenit propter colligātiam cerebri ꝛ cordis: de quibus dictum est in precedēti particula de his vtrisq mēbris intitulata. Passionē vō que appropriata est ori stomachi: ad p̄sens dicemus. Incipiēdum est autem a mala complexione calida ꝛ sicca.

¶ De mala complexione calida oris stomachi. Ca. iij.

Si ḡ mala cōplexio stomachi fuerit cal. dabis succū mali gra. dabis etiā hunc puluerem cū eis. ℞. ro. portu. se. cucu. citru. an̄. ʒ. iiij. spodij sand. alb. terre armenie. an̄. ʒ. iij. cucu. coriand. berbe. an̄. ʒ. ij. ꝛ ß. cāpho. ligni aloes. an̄. ʒ. j. dabis exagium. j. dabis ꝛ trociscos hos cū lacte caprino. ℞. spodij gūmi dragagan. se. citru cucu. portu. suc. liquiri. sand. al. an̄. ʒ. ij. cāpho. ʒ. j. quadrantē: tempera cum succo psilij ꝛ fac trociscū. ʒ. j. dabis exagium. j. cum lacte bubalino. dabis etiam trociscos de spodio laxatiuos: trociscū de campho. cū codē lacte: aut sirupum malorū gra. suc. citoniorū sapā vue acerbe sm̄ fortitudinem caloris dādo. pone super os stomachi portu. endi. sempui. corian. lactu. horū dico succū cum sanda. ꝛ campho. ponendū: cum pauco aceto dabis cibos pisces cū aceto. Si autē cōplexio ipsa fuerit cū materia cholerica p̄cipe infirmo vt vomat si facilis est ei vomitus: hoc em̄ fiat cū oximelle ꝛ aq̄ cali. Si autē materia fuerit in supiori parte stomachi dabis ß ter aut q̄ter in mane: ꝛ dabis post vomitū sirupū refrigeratiuū. Et si non leuis ad vomitū fuerit dabis apozi. de mi roba. fumiter. ro. passis oxise. ꝛ pauco oleo. Dabis hierapi. si feb. non habeat: ꝛ de pilu. istis. ℞. miroba. citri. ʒ. iij. fac pul. tempera cum. ʒ. j. hierepi. da cum sirupo vio. Item apozima ad hoc. ℞. ro. ʒ. vij. fumuli. ʒ. x. absin. ʒ. v. pun. passi. an̄. ʒ. xx. coque in. xx. lib. aque vsq ad. j. cola. ꝛ da. ʒ. iij. cū exagijs v. al. Cataplasmabis stomachū cū ro. sand. gallia campho. cum aqua ro. hec aūt curatio male cōplexiōis oris stomachi cum materia cho. Preterea hanc cōfectionē testatur Gal. iuuatiuā esse immundo stomacho ex humo. chole. in eo inuiscatis. ℞. absin. ʒ. v. ro. ʒ. xx. coquantur in. ij. lib. aque vsq ad j. dabis potui cum exagio. j. al. quo nō inuento dandū est cū zuccara. Si aūt cho. ad epar descenderit: aut ab alijs ad totū corpus incide basilicā: ꝛ potest purgari cū his pilulis. ℞. miroba. citri. ʒ. v. alo. ʒ. vij. absin. ʒ. iiij. ro. ʒ. v. scamo. cocte i coctano. ʒ. tempera cum oxizacca. ʒ. j. et. ß. aut. ʒ. j. In his vero in quibus est mala complexio frigi. studendum. Incipiendum est ita: dabis mel ro. cum troci. de ro. ꝛ post bibat aquam ro. in qua cocta sint lignū aloes mastix gariofi. anisum ꝛ se. apij non quiescente autē dolore dabis socrugene muscatam sindēticon metridatū aut tyriacā. hec dabis cū aqua cimini mastı. anisi spice. super os stomachi cataplasma ex mastice gallia ligno aloes absin. impone. tēperabis cū succo coctani si cōtusa cū masticatione: vel misceantur: aut cum costi. cera rubea ꝛ alba.

¶ De mala cōplexiōe frigida stomachi. Cap. iiij.

Item si mala cōplexio frigida fuerit in stomacho toto: dabis apozima radicū metridatū aut socrugene ꝛ similia stomacho valentia. cibus sit pullus columbinus perdix pullus passerū cum oleo ꝛ obsomoga. ꝛ forti vino: ꝛ iura quoq ciceris ꝛ vinum vetus ꝛ odoriferum. Preterea si mala cōplexio fuerit phlegmatica dabis pilulas de aloe myrrha: aut pilu. aromaticas: aut de hiera. aut cochias: aut apozi. de aloe. vomitum prouocabis cum purgatiuis cōuenientibus phlegmati sicut ex radice aneto oximelle: dabis post vomitū zinziber. cōditū bell. ꝛ embli. cumq cognoueris stomachū esse mundatum: dabis cōfortatiua vt nō vltra recipiat ad eum venientia: sicut troci. de ro. ꝛ pauco mastice. cataplasmabis stomachū ex aloe absin. singulorū. ʒ. v. masti. spice folij gariofi. an̄. ʒ. j. ꝛ ß. tēpera cū sambucel. ʒ. ix. cū. ʒ. iij. cere liquefacte: ꝛ spēs temperabis: imponantur sup os stomachi ꝛ in fundamento eius. Si vō stomachi nimia frigiditas extiterit phlegmatisq nimiū habuerit dabis apozi. radi. cū sambucel. camomil. tyriace. ʒ. j. cū vino mixtam metridatum cū cimino ꝛ succo mente cōfectū: danda est aqua in qua coquantur mastix spica gari. cinamo. lignū aloes. ℞. masticis troci. de rosa. an̄. ʒ. iij. carabe mente ligni aloes. an̄. ʒ. iij. fac puluerē da exagiū. j. cū aqua ro. de his aūt dabis sm̄ fortitudinem pa. nā si debilis fuerit sufficit mel ro. troci. de ro. cū masti. ꝛ aqua ro. i q̄ cocta sint lignū aloes. ꝛ gariofi. Si vō pas. sit fortis dabis superiora antidota ꝛ hieram fortē Gal. Hip. in epidi. cuidā inquit contigit dolor in stomacho: hoc ipsemet indicauit fore dandū equaliter vinū mixtū. vinū aūt neq nouū neq vetus sit: hmōi tēperate calefacit ꝛ digestionē adiuuat. Si vero cibus in acetositatē mutetur in stomacho: dabis cinamo. squinan. cordu. equale pōdus ꝛ piper: puluerizētur ꝛ. ʒ. j. cū vino tribuatur. Aliud. ℞. ro. ʒ. ij. cinamo. ʒ. j. ꝛ ß. aneti dabis exagiū. j. cum aqua ca. vel vino. Rursus vō si cōplexio q̄ ori stomachi vel fundamēto eius dñatur sit hūida tribuatur medicina i frigida cōplexiōe dicta ipsa em̄ calefacit ꝛ desiccat stomachū. calefiat stomachus cū aq̄ ꝛ sale ro. spica calamēto: ꝛ cū ß cataplasmetur. ℞. aloes boli armeni aluminis iameni. an̄. ʒ. iij. nitri boracis armenici spice cardamomi. an̄. ʒ. j. ß. tere omnia diligēter ꝛ fac puluerē et tempera cum aceto. Cibus sit ius ciceris cū cinamo. ali. aneto oleum lotū. perdices iuscellatas cum aceto dabis ꝛ apio ꝛ passeres. Item si mala complexio stomachi sit sicca humectabis quantum poteris: q: hic morbus multotiens protenditur qui vocatur senium: vnde si calor ei inhereat ducit in ethicam: oportet igitur dari lac asininum ꝛ femineum cū humectatiuo puluere in ethica dicto. Item cum lacte bubalino lauetur in aq̄ ca. vel tepida in qua coquātur nenufar: vio. cucu. lactu. ordeū mūda. ꝛ silia. Cibus sit ius ethicorū superius noiatū: pulli videlicet cocti cum cucur. lactu. spinar. ꝛ atriplice. Super stomachum cataplasma ex cera ꝛ oleo vio. est ponendum: ꝛ nenufar cum cera alba ꝛ succo sempuiue ꝛ portula. studendum tamen est ne cadat in ethicam. Hic pul. valet dolori stomachi ꝓpter frigiditatē. ℞. spice masti. carda. nucis mus. an̄. ʒ. ij. ciperi anisi apij. an̄. ʒ. iij. ro. ʒ. iiij. fac puluerē da exagiū. j. cum vino veteri. Aliud. ℞. masti. spice gariofi. folij nucis musca. an̄. ʒ. j. anisi apij. ameos cimi. calamēti. an̄. ʒ. ij. dabis. ʒ. j. cum vino odorifero. Troci. rosa. ℞. ro. ʒ. vij. spice succi liqui. an̄. ʒ. iij. masti. ligni alo. an̄. ʒ. ij. croci. ʒ. ß. tempera cū vino odorifero. fac troci. exagiū. j. dabis de melle ro. ʒ. vij. cū aqua ro. in qua cocta sint mastix ꝛ gariofili.

De apostemate cali. oris stomachi et eius cura. Ca. v.

Calidis in ore stomachi nascentibus apostematibus mediana incidatur: et sanguis si etas virtus tēpus et cetera permiserint. sufficienter extrahatur: dabis ptisanum cum succo maligra. et sirupū vio. et nenufar. stomachus in initio cataplasmetur ex sand. ro. bolo. memith. suc. endi. litio coriandro et coctanis. Cataplasmata in initio huiusmodi apostematis fiant. R. succū mirte aquā ro. coctana portu. semp ui. maligra. cū cera et oleo addito pauco campho. in his panni infundantur et stomacho inducantur. deinde applicentur farina ordei vio. sand. al. solatrū arnoglo. cortex cucur. Cibus sit spinar. atriplices: in his panis similaceus infundatur. Item eo maturari incipiente et dissolui cataplasma facies ex farina ordei malua camo. mellilo. sand. rub. vt virtus stomachi custodiatur cum succo solatri caul. temperetur: dabis ptisanū in potu cum sirupo vio. suc. solatri et endi. cocte: et de spuma dabis. ʒ. iij. in his mittantur casiefi. ʒ. v. et olei amigda. ʒ. ij. dabis de hoc per. xij. dies. vel p. vij. Si nō fit fe. addatur aliquantulū suci maratri et apij. ʒ. ß. et croci de ro. dabis cibū huiusmodi ra furfurea cum amigd. in suc. mica panis infusa dec. Si aūt nō dissoluatur et saniem colligere incipiat dandum erit hoc. R. se. lini malue pondus equale: dabis mane et meridie et sero. ʒ. iij. cum. ʒ. iiij. lactis asine vel capre. Aliud. R. fenugre. ʒ. iij. apozimatis ficus fermenti. ʒ. ij. feb. aūt non habentes sumant de apozimate ficus in quo apozimate fermentum lenias muscellini fenug. an. ʒ. x. croci. ʒ. ij. cumque rumpetur apostema et sanies exire incipiet: dentur lactis asini et capre. an. ʒ. iij. cum sirupo papaueris aut iuiub. cum bolo ar. gūmi arabi. an. ʒ. ij. Aliud. R. risi pōdus. j. ord. mūda. ß. et misce: gūmi dragagā. an. ʒ. xj. detur cal. Aliud. R. risi pondus. j. ord. mūdati ß. fac vt prius. Refrigeratiua sup stomachū imponantur pannus subtilis in concha infusus refrigeratus super niuē stomacho inducatur.

De apostemate frigido oris stomachi et eius cura. Capi. vj.

Huiusmodi apostema si fit in ore stomachi vel metri vel eius nascatur fundamento: inquire vtrum sit molle: quo sic existente: dabis apozima radi. cum diacucurma aut homorusia cum oleo sambucino. socruge. quoque aut diatessarō: tyriacam metridatum cum aqua squināti. Item sambuleon cū aqua maratri apij apozimate. calefaciat os stomachi cū aqua calida in qua coquatur cinamo. cimi. resina ruta squinantū cum pauco sale et pauco aceto. Cataplasma. R. aloes. ʒ. v. absin. carda. an. ʒ. iij. spice masti. an. ʒ. ij. fac pul. deinde sume sambuceleō nardil. an. ʒ. x. cere. ʒ. v. in oleo cera liquefiat: et fac cataplasma. dabis cibos calidos et siccos sicut ciceris apozi. olei cimi. aneti. cinamo. galang. perdices frixas cum aceto carui pipere. Si aūt apostema durum extiterit: dabis dialogodiō hierapi. archige. cū succo maratri et solatri. Item si estas fuerit et eger iuuenis sit dabis succū maratri apij aneti cum. ʒ. v. casiefi. apozi. quoque rad. quod. R. apij maratri. an. ʒ. x. anisi se. maratri. an. ʒ. iij. liq. mellilo. an. ʒ. vij. fenug. ʒ. vij. ficus alb. x. passi. ʒ. x. coque. in iiij. lib. aque vsque ad. j. cola. dans. ʒ. iij. cum casiafi. et sambucel. Et si duricia eius maxima fuerit detur hoc apozi. R. nitri squinan. an. ʒ. vij. mellilo. malue liquiri. tribulois. an. ʒ. x. camedre. camepi. se. lini fenugre. an. ʒ. v. malue. ʒ. vj. masti. ʒ. j. armo. oppopona. se. rape bdellij. an. ʒ. j. terebenthine. ʒ. iiij. passi. ʒ. xx. ficus. xxx. coquantur in. v. li. aq. vsque ad. j. cola. dans. ʒ. iiij. cū. ʒ. j. sambu. exagium. j. homoru. dabis hec triduo: vel per. v. dies. Aliud. R. absinthij spice casiefi. an. ʒ. iij. aloes figie. an. ʒ. iiij. fenugre. se. lini. an. ʒ. v. croci mirte. an. ʒ. j. pulueriszentur et cera in oleo costino vel sambu. soluta fac vnguentū stomacho inungendū. Aliud. R. camo. mellilo. absin. caul. aneti fenug. se. lini. se. croci hortensis. an. ʒ. v. masti. casiefi. carda. an. ʒ. ij. mirte croci. an. ʒ. iij. aloes thuris. an. ʒ. iiij. malue ro. vio. bdellij. an. ʒ. v. amo. serapi. an. ʒ. j. terenda terātur: gūmis aūt liquefactis cum succo caul. cum sepo galline et anatis: et medulla cruris bouini oīm cum ireleon. fiat vnguētum. Item ex dialtea vngatur: aut costil. aut nardileō mixtis cum casia croco spica et similibus odoriferis et confortatiuis per stomachum vngere valent.

De corruptione appetitus. Ca. vij.

Quibus appetitus corrumpitur: et desideriū corpus fit in luto et carbonibus: et fit ex materia phlegmatica: stomachus mundificetur cum vomitu cū subtiliantibus et incidentibus: vt cū mellicrato oximelle rad. cum aneto et sale dabis pisces salsos. et si fortioribus vti opus est da costil. sel in hebdomada tātū: vel de. x. in. x. diebus fiat. Dāde sunt pilule de aloe vel de aromatibus que. R. cinamo. ali. calami aroma. casie. pileballa. squinanti. cordu. an. ʒ. xx. grosse puluerizentur: et in caldario aque plu. missis cum eis coquantur: et acceptis. ʒ. x. aloes lauentur cum ipsa aqua: deinde ad solē per. xx. dies donec siccent et in augusto: tandem adde myrrhe masti. an. ʒ. ij. fac pilu. dans. ʒ. ij. vel. iij. tempera cum melle da. ʒ. iij. cum ca. Si autem corruptio propter materiam acutam vel salsam fuerit: da vomitiuū cum oximelle et cum aqua cali. tantū. Cū stomachus est mundificatus dabis hoc quod valet malum appetitum habentibus: et desiderantibus. R. cupule glandiū ʒ. ij. passorū munda. ʒ. vj. anisi miroba. rad. bdell. embli. an. ʒ. v. ferruginis cum aceto cocte et asse. ʒ. x. coquantur in lib. j. vini stiptici lib. ß. aque dulcis vsque ad mediū cola: da quotidie mane. ʒ. ij. Item si malus appetitus fit in muliere propter conceptionem: caueat vomitum: quia vomitus mouet fetum: et non fit securitas quin abortus fiat: dabis ergo hūc puluerem. R. carda. vtriusque macis pōdus equale: zucca. quantū omnia dabis exagiū. j. cum aqua cali. vel cum vino odorifero. Aliud. R. cimi. ameos. an. ʒ. iij. cardamo. masti. an. ʒ. j. da cum vino odorifero. Aliud ad conceptū expellit vētositatem et malum curat appetitum. R. cinamo. anisi apij. an. ʒ. v. cyperi mente calamenti. an. ʒ. iij. zedo. carda. gar. an. ʒ. j. sasami ʒ. vij. dabis. ʒ. ij. cum aqua frigi. Aliud. R. cuputarum glādiū anisi. an. ʒ. iij. kebu. embli. an. ʒ. v. ferruginis in aceto infuse et asse. ʒ. v. passi. mūda. ʒ. vij. coque cum. ʒ. viij. vini veteris vsque ad medium cola et da quotidie. ʒ. vj.

De bolismo et eius cura. Cap. viij.

Hanc passionem si sequatur sincopis: infundatur aq. frigida vel ro. naribus odorifera vel calefactiua vt muscus ambra applicentur: vinū odoriferū fundimus: ambra memitha lignū aloes stomacho inducātur gallia muscata et mirtus: manus et pedes fricentur. aliquando pili extrahātur: aures torqueātur. ita corpus purgetur: vt calor generetur. cum excitatus fuerit dabis panem infusū in vino: aut sirupo malorū gra. vt a stomacho et intestinis ad epar velociter trāseat: nutrit quoque et confortat: dabis cibos velociter digestibiles: et etiam brodium factū ex gallinarū pullis starnis perdicibus et similibus cū odoriferis condimentis: et vinum bibat vt membra confortentur.

De canino appetitu. Cap. ix.

Passio ista si ex acetosa fuerit materia: curabis cū mundificantibus stomachū ex phlegmate acetoso sicut pilu. de hiera. de aromatibus de aloe et similibus. dabis cibos vnctuosos vinū rubeū purum vetus. vinum enim in passionis huius cura forte est. vnde Hypocras in apho. testatus est quod potus indigentiā soluit: quia calefacit os stomachi phlegma subtiliat: caue tamē stipticum ponticū: hoc enim appetitum auget. Et si cibus descenderit de stomacho cū murmure gratulans: dabis cādarusium et grossas carnes et vnctuosas oua mollia et mel coctū cum butyro vel sisamo: caue acetosa vel stiptica: quia appetitum confortant. Si mollities ventris abūdauerit: dabis cibos citoniatos muscatos triferā ferruginatā coctana. Et si hec passio ex inanitione contigerit: dabis ea que multū nutriūt ter aut quater paulatim in die: vt stomachus digerat et confortetur. Stude ne aliquid a corpore dissoluatur. post igitur oppilētur cum lauacro in aquis frigidis vbi alumē sit positum: nec tamen in aquis aluminosis: iube vt sedeant in loco frigido: vngantur oleo mirtino ro. salicino et similibus. Si ergo cōtigerit oxiremia bonum signum est: ostendit enim quod in stomacho cibus permanet.

De ablatione appetitus. Cap. x.

Eiusmodi egritudine ex mala quidē cōplexione existente cali. da frigida stomachi cōfortatiua sicut sirupū vue acerbe ⁊ maligra. cibus sit lactu. endi. portu. ⁊ similia. comedat iura cū succo vue agrestis ⁊ granatorū. Si vo sit ex mala complexiōe frigi. dabis citoniatā muscatā diamilō diagal. oxizacca. ⁊ citoniten qd. ℞. succi coctani pōdus. j. mellis. j. coquātur ad spissitudinem. Pul. ℞. cimi. marathri apij origani ameos calamenti acori pondus equale: nucis muscate gar. añ. quadrans ponderis: tempera cum vino odorifero. Item si contigerit ex fluxu chole. rubee ad stomachum: prouocet vomitum cum mūdificātibus cho. extingue eam sicut dictum est in mala complexione calida. Si vero ꝓpter phlegma viscosum: vomitus mundans ei detur: dabis ⁊ pilulas aloes: et aromatica citonitē laxatiuā diatriōpipereō trife. mag. ferrugi. musca. ⁊ hāc cōfectionē. ℞. squinā. pondus. j. spice ligni aloes. añ. pondus ß. fac pul. da. ʒ. ij. cū aqua cal. cū pipere zinzibe. galang. obsomoga. ⁊ similibus stomachū confortātibꝰ.

De passione que precordia dicitur. Capitu. xj.

Passio hec precordia vocatur: qr materia eiꝰ est cholerica a capite ad os stomachi descendens subscriptis curari oportet. vomitum prouocabis cum oximelle ⁊ cū aqua calida: deinde dabis sirupū de malisgra. ⁊ similibꝰ. Hip. in epidi. mulierē quandā precordiorum dolore vexatam sola ordei farina cum aqua granatorum curatam extitisse testatur. ordeum mūdet: deinde infundatur ⁊ siccetur ⁊ puluerizetur: farina enim ordei hāc choleram in stomacho desiccat: aqua vero granatorum calorē extinguit ⁊ sitim procurat.

De siti. Capitulum. xij.

Habenti sitim ex mala complexione calida sine materia: dabis oxizacca. cū aqua frigida ⁊ aquā granatorum cum succo portu. vue passe agrestis vel malorum prunorum muzorū ⁊c. dabis cū succo cucur. asse. troci. istos quoq; cum sirupo vio. mane ⁊ meridie. ℞. se. curcur. cucu. citru. portu. añ. ʒ. iiij. gūmi dragagan. amidi spodij psilij sanō. albi. añ. ʒ. ij. campho. ʒ. j. da quadrantem cum aqua frigida ⁊ visco psilij: ⁊ de se. cito. dabis quoq; sepe prefatam confectionē vbi cum aqua confortet: cum aqua cucur. sup niuem refrigerata. Trocisci ro. cū aqua cadē. Teneat in ore has pilulas. ℞. se. cucur. melo. cucu. citru. portula. cocta. añ. ʒ. v. gummi amidi dragagan. añ. ʒ. iij. suc. liquiri. ʒ. j. fac puluerem: tempera cum suc. psilij fac pilulas magnas sub lingua infirmi tenēdas. nutriatur cū pullis coctis cum aceto ⁊ agresta: dabis aquam sumper niuem refrigeratam: super stomachū ponatur pannus infusus in ceroto refrigerato super niuem. Item si sit propter malam complexionē cordis vel pulmonis vel pectoris: sedeat eger in loco frigido vbi sit nix ⁊ aque fluxus: ⁊ septētrionales vēti: caput discooperiatur: aer cū naribus attrahatur. sup stomachum ⁊ pectus cerotum refrigeratiuum imponatur: cuius frigiditas sit actualis.

De mala digestione. Cap. xiij.

Habentibus malam digestionem cū fumosa eructatiōe quod palam est esse de cal. dabis trociscos de ro. qui fiunt cū spodio cū sirupo malorūgra. melius tamē cum oxizac. facta cum cocta. Troci. de spodi. ℞. sanda. alb. se. psilij se. cucur. cucu. citru. portu. añ. ʒ. j. ro. ʒ. vij. campho. ℈. j. berbe. ʒ. vj. boli. ʒ. iiij. tempera cum succo psilij dans ʒ. j. fac troci. ⁊ da cū sirupo cocta. aut cū sirupo de vua acerba. Aliud ℞. berbe. ro. añ. ʒ. iij. portu. cucu. citru. añ. ʒ. iij. boli. ʒ. iij. campho. ℈. j. tempera cum aqua da. ʒ. j. Puluis. ℞. ro. berbe. corian. añ. ʒ. vj. carui cimi. in aceto infusi portu. se. cucu. citru. añ. ʒ. iiij. spodij galan. añ. ʒ. ij. ligni aloes. ʒ. j. fac pul. dans. ʒ. ij. cū bolo ⁊ lacte bubalino calido da in meridie de hoc sirupo. ℞. suc. maligra. malorū coctanorū. añ. lib. v. aque ro. lib. iij. coquantur in caldario cum melle addito mente galle sanō. añ. ʒ. v. ponantur in panno ⁊ ligentur in medio eorum maneāt donec ad mediū coquantur: deinde tantūdē zuccare addatur coquantur fiat sirupus da potui. Electuarium valet. ℞. spodij. ʒ. iij. ligni aloes. ʒ. ij. ⁊ ß. fac electuariū cū melle. Aliud ℞. malorum coctanorū. lib. iij. cū aceto coque sufficienter: deinde terantur ⁊ addito duplici pondere. ʒ. ij. spodij ro. sanō. ligni aloes. añ. ʒ. v. masticis gallie carda. añ. ʒ. ij. cimi. in aceto infusi. ʒ. iij. Cibus sit pull. gallina. perdix suffusa in aceto et obsomog. carui ⁊ coriandro. Sugat citonia malagranata. ⁊ similia: caueat vinum ⁊ colūbas. cataplasma in mala cōplexione oris stomachi predictū stomacho inducatur. Qr si mala complexio ex frigidi. extiterit dabis diasenticō dialignum aloes. Qr si nō ꝓsunt dabis diambrā diatriōpi. Apozima de radi. cū pauco homorusie socrugene sindentō: trocisci. de ro. cū melle ro. Item si hec mala cōplexio fuerit fortis dabis tyriacam muscatam metriō, theod. ⁊ similia. Electuariū frigido stomacho cōueniens. ℞. cimi. anisi se. apij mente calamēti. añ. ʒ. vij. spice masticis gar. carō. macis. añ. ʒ. iiij. piperis nigri ⁊ lōgi. añ. ʒ. v. ligni aloes. ʒ. iiij. mellis qd sufficit. Electuariū diamilon valet defecto stomacho. ℞. malorū munda. ʒ. iiij. infundātur in vino odorifero die ⁊ nocte: deinde sufficiēter cocta pistent: ⁊ adde tātū mellis coquant quoad coagulentur: deinde ligni aloes mente agari. carice croci gar. añ. ʒ. j. zinzibe. ʒ. j. musci. ℈. j. Puluis valens oxiremie. ℞. spice masti. carō. añ. ʒ. ij. ligni aloes galange. añ. ʒ. iij. anisi apij ro. basilic. añ. ʒ. ij. da exagiū. j. Alius. ℞. masti. spice se. basilico. añ. ʒ. j. ciperi, mente cimi. anisi. añ. ʒ. ij. kebu. bell. añ. ʒ. iij. fac pul. Sirupus de ligno aloes. ℞. aque rosa. li. iiij. ligni aloes. ʒ. iij. puluerizētur grossa ⁊ in eodem mittantur spica mastix gar. carice. añ. in panno grosso ligentur ⁊ coquantur donec tres partes defecerint: ⁊ immitte zucca. lib. ij. extracto pāno fac sirupum ⁊ adde. ℈. j. musci. Alius valet digestioni male ex frigiditate. ℞. aque malorū cocta. lib. iij. aceti lib. j. vini odoriferi coquātur ad tertiam partem cola ⁊ adde zinzibe. masti. pipis. añ. ʒ. iij. croci. ʒ. j. musci. ʒ. ß. puluerizētur: ⁊ etiam in iure fricentur ⁊ seruentur. Cōfectio ista valet oxiremie. ℞. papaueris. ʒ. ij. ro. ʒ. j. se. aneti cimi. añ. ʒ. ß. fac pulue. da. ʒ. j. cū vino odorifero. Item iuuat oxiremiā diatriōpipereō. Dieta nō digerētibus ꝓpter frigiditatē ⁊ siccitatē sit facilis digestiōis sicut panis furfureus: caro auiū siluestriū: sicut sunt perdices starni pulli galli. cocti cum obsomogaro aceto carui pipere vino odorifero zucca. passis. vtantur electuario de zuccara: masticent lignū aloes cum mastice: caueāt grossa ⁊ dura: assuescant exercitia ante cibū: lauentur in aqua calida in qua coquantur sansucus calamentum abrotanum ⁊ similia.

De digestione cum dolore. Cap. xiiij.

Oportet materiā hmōi purgari cum medicina q̄ eam trahere valeat: nā si sit in fundo stomachi ꝑ loci vicinitatē erit purganda. Sed tamē si tēpus fuerit estiuum ac calidum vomitū prouocari oportet: tūc medicina est naturalis: ⁊ materia ad superiorem partem mobilis: necesse est igitur vt queras verū materia sit cholerica: ⁊ si sit dabis catarticū de mirob. citri. bdellio sene ro. vio. bedegar prunis passis oxise. ⁊ silibus cōfortet; cū scamo. Si aūt eger nō sit facilis: dabis sirupum ro. cū oxizac. vel miroba. citri. exagiū. j. dabis puluerizatū cū hiere pig. ʒ. j. ⁊ scamō. ʒ. j. fac pilu. dabis apozima de aloe qd mundet stomachum de materia cholerica. ℞. fenicu. ʒ. v. sene. ʒ. x. absin. ʒ. vij. miroba. citri. ʒ. x. scario. cuscu. añ. ʒ. iiij. in quodā vase ad solem ponantur: quotidie dabis. ʒ. iiij. cum exagio j. de aloe ⁊ amigda. ʒ. j. stomacho aūt mundificato de cho. ru. da sirupum granatorum ⁊ similia. Qr si materia phlegmatica in stomacho fuerit contenta: dabis ea que purgant sicut sunt pilu. de hierapi. cochie stomaticō hierapi. ⁊ similia. Qr si fuerit dura ⁊ viscosa, dabis apozima de radi. cum pauca pigra vt materia subtilietur: deinde danda est prefata farina: ⁊ post hierapi. maior: sicut hieralogo. hierapi. galie. cū aqua in cocta sint anisum apij se. ⁊ similia. Nouissime autem stomacho mūdificato dabis troci. de spoō. ʒ. j. masti. ligni aloes pistatorū. añ. ʒ. ij. rodozacca. tēperent. bibat aquā ro. in qua cocta sint anisum apiū ameos: da kebu. conditos cum melle

sura diceris cū cimino cinamo.alithimo galā.pdicc o starnos
⁊ sirup⁹ de rad. valet frigido stomacho cū materia est visco
sa. ℞. rad.apij maratri. añ.ʒ.vij.anisi.ameos cimi. añ.ʒ.iiij.
masti. spice carda.casie assari carpobo.añ.ʒ.iij.passi.ʒ.xx. co⸗
que in.iiij.lib.aque vsq̄ ad.j.da.ʒ.iiij.cum.ʒ.j.pigre. Si autē
phlegma adhereret villis stomachi da hierāpi. pill. de aloe
apozima horum. ℞.rad.apij. maratri.añ.ʒ.x.absin.ro. añ.ʒ.
v.spice masticis.añ.ʒ.ij.asari carpobal.xilobal.casie. añ.ʒ.iiij.
passi.ʒ.xxx.coquantur in.iiij.lib.aque vsq̄ ad mediū ponan⸗
tur ad solem:da.ʒ.iiij.cuꝫ exagio.j.aloes triduo aut.v.dieb⁹
post occasum solis da mellis rosa.ʒ.vij.troci. de ro.ʒ.j. si hec
sufficiāt: ⁊ stomachum noueris mundificatū esse: bonū esse.
Sin aūt dabis trocisc. de ligno aloes pondere exagiū.j.cum
sirupo vio.odorifer. Gal.dixit hos trocis cos in quiescendo
stomachi dolorē nimium valere videlicet ex humiditate. Si
patiantur extremiā torsionē ⁊ dolorē stomachi ac vertiginē.
si fuerit a stomacho procura. Pilule que mūdāt stomachū.
℞.hierepi.ʒ.j.⁊ ß.turbith.ʒ.j.agarici.ʒ.iij.kebu.citri.añ.ʒ.co⸗
loquinti.ʒ.salis naptici.ʒ.ß. tempera cum succo apij. da.ʒ.ß.
Aliud. ℞.agari.hierepi.turbith.añ.ʒ.ij.mirab.citri.kebu.sa
lis.añ.ʒ.j.coloquinti.ʒ.ß.scamo.ʒ.iij. bdellij.ʒ.ß. fac pul.tem⸗
pera cum aqua in qua coctuꝫ sit bdellium.Aliud. ℞.turbith
ʒ.j.⁊ ß.agari.kebu.citri.añ.ʒ.iij.aloes.ʒ.ß.lul.ʒ.ij.scamo.qua
drātem: tempera cum aqua cali.da.ʒ.ij.vel.iij.Aliud. ℞.mi
roba.citri. kebu. añ.ʒ.ij.apij anisi masticis croci. añ.ʒ. viij.se
rapi.cicute.añ.quadrantem:coloquinti.ʒ.ß. fac pilulas.Ele⸗
ctuariū cōfortatiuū mundans stomachum de phlegmate si⸗
cut sariata citoniten ⁊ similia.Electuariuꝫ satiacū mūdat sto
machum a phlegmatico humore: ⁊ ipsum cōfortat. ℞.cimi.
cinamo.caride.añ.ʒ.iij. ligni aloes garioft.masti.cube. croci
añ.exagium.ß. turbith exagia. xx.scamo.ʒ.v.zucca.ʒ. xv. fac
puluerem: liquefiat ambra in balsamo:deinde modicum fri
cetur ⁊ post temperetur cum melle:da.ʒ.iiij.vel.v.

De mala digestione propter choleram ni⸗ gram. Capitu. xv.

Si autem malā digestionē videris esse ex melan⸗
cholia:dabis apozima epithi.dialaccam muscatā
antidotum leticie sirupum absin.kebu.conditos
mētam calamentum:cibum laudabilem accipiāt
temperatum digestibilem: abstineāt a cibis cho
leram nigram generātibus sicut lentibus caulibus carne bu
balina siluestri. Pilule iste mundāt stomachum a cho.nig.
℞.kebu.pigre.añ.ʒ.ij.polipo. salis napti.sticados.añ.ʒ.ß.tē
pera cuꝫ suc.ozimi fac pilulas.Aliud. ℞.kebu.pigre.añ.ʒ.ij.
polipo.turbith epithimi.añ.ʒ.iij.sal. napti.stica.añ.ʒ.ß.gar.
ozimi.añ.ʒ.ß.tēpera cum succo calamēti. Aliud.℞.hierepi.
ʒ.j.agari.epi.añ.ʒ.ß.coloqn.scamo.añ.ʒ.j.quadrāte: anisi sa⸗
lis.añ.ʒ.ß.turbith.ʒ.ij.gar.calamenti.añ.ʒ.j.quadrantē: tem
pera cum succo basilico. Apozima de aloe mūdat stomachū
de cho.nig.℞.absin.ʒ.vj.ro.ʒ.vj.asari folij calamenti basilico
j.borag.añ.ʒ.iiij.kebu.indi.añ.ʒ.vj. stica. camed.camepi.poli
po.añ.ʒ.iij.gar.ʒ.ß.hellebori nig.ʒ.ß.passi.ʒ.xx.coque in.v.li.
aque vsq̄ ad tertiā partem ⁊ pone ad solē:da quotidie.ʒ.iij.
cū exagio.j.aloes ⁊ amigda.ʒ.j. Serū valet cū subscripto pul
ue.si detur. ℞.polipo.epi.añ.ʒ.iij.kebu. indi.añ.ʒ.v.salis la
pi. lazuli.añ.ʒ.j.fac pulue.da in primo die.ʒ.ij.cum lib.ß.seri
in secundo. ʒ.iiij.cū.ʒ.vj.seri.in tertio.ʒ.j. ⁊ ß.cum.ʒ.x.seri. in
quarto.ʒ. ij. cum lib.seri: hoc fac vsq̄ in diē. vij. Si autem
mala digestio sit propter apostema: curetur sicut dictū est in
apostematibus stomachi.Si aūt ex iuncture separatione sit
⁊ sanguinis fluxu: curabis sicut qui sanguinē emittunt.f. si
comedamus sicut in viatico diximus:que calor naturalis ne
queat digerere fastidiū generatur. Etem est magnū nocu⸗
mentum ad sanguinem corrumpendū ⁊ morbum generan⸗
dū:oportet ergo fastidiū habētes festinare ad vomitum an⸗
teq̄ cibus corrumpatur ⁊ mutetur in cibum corruptum:
quo mutato optimū est cuꝫ aqua cali. vt euomat. q̄ si nō po
terit detur potio: si autem sit ex mala cibi qualitate: sicut
lactis vel piscis vel grossitudine sue substantie: sicut carnis
bubaline ⁊ similiū: da vomitū si facilis fuerit ei: ⁊ electuaria
confortatiua. similiter faciendum si male cibādi ordo tenea
tur sicut si subtiles aū grossos cibos aliquis accipiat: aut sti
pticos aū solutiuos etiā huiusmodi cibis corrūpitur digestio. Vo
mitus ergo prouocetur vt stomachus eo q̄ corruptus est ci⸗
bo euacuetur ⁊ mundetur. sicut de cibo ita ⁊ de potu iudica
mus. Stomacho mundificato detur citonia pira mala vt cō⸗
fortēt. Et si susceptus fuerit stipticus cibus ⁊ ventrem con⸗
stipet: oportet dari electuariū laxatiuum cum amigda. Cra⸗
pulationem vo: id est corruptionem digestionis: sic cura⸗
bis: festinus igitur dabis aquam calidam cum melle vt vomi
tum prouocet: diaciminū dabis ⁊ famem adhibeas: si estas
est in frigida infundatur vt calor naturalis ad interiora re⸗
diens digerat id quod habetur in stomacho: si autē non sit
facilis ad vomēdum sumat electuarium laxatiuuꝫ sicut sati
riacō ⁊ stomaticō laxatiuū: aut ex turbith exagiū.j.hierepi.
ʒ.j.misceatur cum melle ⁊ bibatur: cibus eius sit paucus: po
tus eius sit vinū vetus odoriferū temperatum: ⁊ somn⁹ fiat
prolixus: deinde alia die exercitijs vtatur ante prandium ⁊
cibis temperatis ⁊ bal.os stomachi fricetur ⁊ calefiat de pā⸗
no cali. vel lana: vngatur cum calidis oleis.

De crapula ⁊ vomitu. Cap. xvj.

Crapulatiōe quidē alicui contingente caue ne
vomitus constringatur donec virtus sustinue
rit: sed imitanda in hoc natura. dabis aquam
calidam cum amigda. vnde si solutio abunda⸗
uerit: dabis sirupum granatū factum cum mēta
aqua coctanorū ⁊ pirorū: sirupuꝫ quoq̄ mirtinū
extremitates corticū fisti. maratri crudas ⁊ siccas pistatas cū
aqua frigida. Apozima helegi. ℞. maligra. se.lib. ß. men⸗
te calamenti se.apij.añ.ʒ.iij: coquant in. ij.lib.aque vsq̄ ad
j.cola ⁊ da paulatim transglutire: pone super ventrem pista
tam ⁊ coctana ⁊ parum aceti cum oleo ro. ⁊ bolo parib⁹ odo
rifero. propinabis sicut sand. ⁊ aqua ro. campho. ⁊ succo co
ctanā: ⁊ similiter iube dormire. Et si plus hec passio abun⸗
dauerit vt exteriora refrigerentur ⁊ sincopis oriatur: facies
aspergatur aqua rosa. liga lacertos brachij ⁊ crura ⁊ plan⸗
tas ⁊ volas manuum frica: vngatur ex samhucoleō et fistice
leō in quo salis sit parum ⁊ nitri castoris ⁊ piperis. eo autem
de sincopi surgente dabis parū diacitoniten: panē infusum
in vino aut succo maligra. cum passemacijs passemantia cū
iure galline vel starni starnos coctos cū malisgra. aut sumac
vel maligra. vel cocta. nō parū ne vini odoriferi cū aqua ro.
Et si eger in stomacho nimiū senserit dolorē: vel in lacertis
super stomachum ⁊ latus pone pānos infusos in aqua ro. ⁊
sand. cerotiq̄ refrigeratiuum troci. refrigeratiuos: ⁊ sirupū
dabis de malisgra. ⁊ suc. de ordeo ⁊ aquā refrigeratam su⸗
per niuem: fac cataplasma ex coctanis ⁊ farina ordei ⁊ flori⸗
bus vitis ⁊ acatia: sand. aqua ro. campho. ⁊ pauco croco:
si autem hoc quod cum vomitu emittitur vel egestione fit
phlegmaticū: dabis sirupum de malis odoriferis ⁊ troci. de
libano qui. ℞. thuris terre cipri.añ.ʒ.v.corticis fisti.ʒ.iij.lig.
aloes cubebe carda.añ.ʒ.j.camphore gari.gallie.ana.ʒ.ß. fac
troci. da cū sirupo maligra. Hic puluis valet vomitui phle⸗
gmatico ⁊ cholerico. ℞.maligra.ʒ.x.berbe.ro.añ.ʒ.iiij.cipe⸗
ri.ʒ.iij.masticis spodij spice mente corticis fistici. añ.ʒ.ij. Si
autem vomitus sit phlegmaticus: gallie ligni al. añ.ʒ.v. fac
puluerem dans.ʒ.ij.si autem vomitus per hoc non constrin
gatur: liga crura ⁊ brachia ⁊ frica plantas pedum vngēs cū
bolo cum aqua mirte ⁊ aceto mixto. Item si nondum strin⸗
gitur: pone super ventrem magnam ventosam. Stricto au⸗
tem vomitu ⁊ solutione: nihil dabis egro vsq̄ ad mane: da
bisq̄ parum ⁊ digestibile factum cum malisgra. ⁊ vuis acer
bis ⁊ similibus: deinde mutetur ad grossiorem dietā pau⸗
latim donec ad naturalem dietam patiēs reducatur.

De abominatione ⁊ eius cura. Cap. xvij.

Cum homo anteꝙ̄ cibuꝫ accipiat abominationē patiatur: mali chimi in stomacho esse intelligunt vt in viatico diximus: qui si sint in spaciositate stomachi facile cum vomitu pōt expelli, si inclusi sunt in suis pelliculis abominatio inde: neqꝫ vomitum facit: ꝙ si inuiscati sint ori stomachi ꝛ calidi generat sitim ꝛ fumosam ructuationem, si sint frigidi appetitus fit nimius si ne siti. Medicina humorum inclusorum in stomacho triplex est: vna est decoctio humorum: secunda temperamentum humorū eorū: tertia purgatio ipsorum. Decoctio propria est phlegmaticorum ꝛ crudorū: quā adiuuat quies: maturitas: somnus: abstinētia: res subtiliatiue ꝛ dissolutiue: humores cholerici vel melancholici quos natura in sanguinē nō potest mutare. Si subtiles sint nec multū in stomacho viscati: solo vomitu possunt emitti cū ptisano mellicrato ꝛ aq̄ calida. grossi etiā substātie stomachi nimiū inuiscati abominationem nimiam faciunt: vnde oportet eis rem subtiliantē ꝛ maturantē dari sicut radices oximel ꝛ similia. Postꝙ̄ purgabuntur a pelliculis extrahātur cum hierapi. que tertiam partē habeat ro. de mal' siue de citonijs siue de malisgrana. cum menta confectis ꝛ similibus.

De diarria. Cap. xviij.

Si hec passio euenerit s̄m causam cum natura materiam nociuam expellat ad stomachum et intestina: non oportet vt stringatur nisi augmentetur vltra modum ꝛ sincopim generet: tunc dandus est succus ordei vel ordeū sumat addimus citonia: dabis ꝛ sapam malorū granatorum: troci. de spodio constrictiuos sirupum nucleorū passorum cū pauco spodio: terra cipzina. sumat vuam acerbam lentes coctas cum aceto ꝛ aqua granatorum ꝛ cimino ꝛ coriandro: muscata: coctanorum vel malorum granatorū assarum. ʒ. xx. mirtillorum berbe. assorum sumat. an̄. ʒ. x. coriandri in aceto infusi xilocaracte. an̄. ʒ. v. herbe ace. ʒ. xvj. spodij. ʒ. iij. fac puluerem da. ʒ. ij. mane ꝛ meridie cum sirupis stipticis. Aliud. ℞. se. herbe aceto. berbe. nuclei passorum. an̄. ʒ. vj. sumac coriandri. an̄. ʒ. iij. xilocaracte castanee. an̄. ʒ. v. nucleorū granatorum assorum. ʒ. xx. mirtillorū. ʒ. x. da mane ꝛ meridie ʒ. iij. post dabis mirtinū ꝛ coctaninū sirupū vel sapas eorum. Aliter. ℞. corūc. gra. gallie. an̄. ʒ. iiij. mirtillo. sumac. an̄. ʒ. vij. dabis exagiū. j. semel aut. ʒ. ij. cū aqua calida. Fat cataplasma super stomachum de ro. sand. bolo floribus vitis acatia cuꝫ aqua mirtina vel coctanina. Aliter. ℞. acatie sumac suc. hypoquisti. ꝛ sanda. Aliter. ℞. galie viridis calami aromati. boli passomacij pondus equale: tempera cum succo coctanorum ꝛ frondiū vitis atqꝫ mirte: da cibū videlicet lētes mundatas tripliciter elixatas: deinde coctas in aceto ꝛ suc. coctano. ꝛ malorū granatorū acetoso. cum coriandri farina: dabis perdices ꝛ starnas coctas cum sumac ꝛ pedes hedulorū coctana ante cibum pira ꝛ mala ꝛ similia sand. ro. camphorā mirtā ꝛ stiptica naribus applicabis. Si calorem habent seu febrem: solutio si nō stringatur dabis lactis bubalini libram ß. in quo lapis calidus est extinctus cum passemachis paulatim vsqꝫ ad vnam descendens. Solutione autē existēte phlegmatica de midete ꝛ pubestium. ℞. mirtillo. ʒ. x. nuclei grana. mūda. ʒ. xvj. anisi apij. an̄. ʒ. viij. spice masti. card. an̄. ʒ. ij. nuclei pas. ʒ. x. xilocaracte. ʒ. vij. gallie ligni aloes. an̄. ʒ. iij. dragagan. ʒ. ij. da. ʒ. ij. cū mirtino vel malino. Aliter. ℞. ameos thuris balaustie. an̄. pondus. j. granoꝝ passi. pōdus ß. da potui. Aliud. ℞. malorūgranato. mirtillorūꝫ. an̄. ʒ. x. carui. ʒ. vij. masti. spice apij. an̄. ʒ. iij. granatorū passi. ʒ. vij. ligni aloes. ciperi thuris. an̄. ʒ. ß. ro. ʒ. iij. cāpho. ʒ. ß. da. ʒ. ß. Electuariū. ℞. apij calami aro. ameos casie masti. an̄. ʒ. viij. carda. gallie. an̄. ʒ. iiij. ro. ʒ. v. anisi. ʒ. iij. cimini. ʒ. iiij. croci. ʒ. v. campho. piperis xilobal. squinan. an̄. ʒ. ij. rubee. ʒ. iij. sanda. ʒ. v. cinamo. alithimi. an̄. ʒ. iij. mirtilli. ʒ. vj. mellis quod sufficit. Item si solutio paulatim eueniat diuersi coloris existens aut interpolatim: scias materiā invenis coadunatā: aut in q̄busdā mēbris quam non potest natura insimul emittere: igitur oportet egrum adiuuare: dabis ergo laxatiuum vt materia purget. Si igitur materia est cholerica da suc. gra. cum zucca. ꝛ sirupu. ro. ℥. iij. cum oxi. melle. ʒ. ij. melius est tamē si dederimus mirobo. citri. cum kebulis vel cum. ℥. ij. oxizacca. Si vero materia fuerit phlegmatica da ei kebulos cum zuccara: purgāt enim id quod est in intestinis quadā expulsione. vtatur exercitijs temperatis ꝛ cibo pauco ꝛ subtili. Item si hoc propter oppilationē existat da aperitiuā medicinā: similiter ꝛ cibos sicut apium maratrum ciminū ameos ꝛ troci. de berbena dabis cum zuccara coctana: vina grossa caueant: ꝛ grossos ꝛ viscosos cibos siue pultes ꝛ id qđ fit ex amilo: ꝛ similibus medicinā quoqꝫ stipticam ꝛ cibos caueāt stipticos: quia oppilationem augmentarent. Si nō adest feb. da apozima de radicibus quod. ℞. corticū rad. apij. maratri squille. an̄. ʒ. x. apij se. anisi cimini dauci. an̄. ʒ. v. spice masti. asari carda. an̄. ʒ. j. xiloal. casie. an̄. ʒ. iij. passe mūde. ʒ. xx. coque in. iiij. lib. aque vsqꝫ ad. j. cola da. ℥. iij. cū homorusie exagio. j. Et si solutio fuerit ex materia a capite ad stomachum ꝛ intestina fluente non erit studeudum in ea stringenda: sed est fluxui repugnandum. mundificetur quoqꝫ caput ꝛ desiccetur: inquire tamen prius vtrum illa materia ex cerebri calore descendat: nam si propter hoc extiterit fiat cataplasma factum de sand. ro. acatia cortice papaueris mirta litio chimolea succo memithe solatri lactu. portu. fac gargarismum cum succo coriādri ꝛ aqua rosa. ꝛ succo granatorum: hec autē fiant corpore iam phlebotomia purgato si sanguinis signum appareat. Et si materia fuerit cholerica: mūdetur cerebrum cum aloe mirobo. citri. absin. cibus sit sumac suc. vue acerbe berberis mala perdices pulli ꝛ starni: feb. autem cum materia existente negabis carnem. Item si materia sit acuta ꝛ pungitiua: dabis sirupum de papauere ꝛ electuariū diacodiō. factum de balaust. sumac: acatia. fac gargaris. cum lentibus ro. coriandro liquiri. cum succo arnoglo. ꝛ portula. cum ro. aceto. cataplasmetur caput ex frigidis: naribus sand. applicētur campho. aqua ro. mixtis: super fumum aceti caput inclinet: in quo lapis calidus est iniectus: hec omnia cerebrum confortant: et ad suā reducūt naturā: post hec dabis puluerē stipticū: hec omnia sedāt fluxum. Si autem materia fuerit phlegmatica cerebrum mundetur a phlegmate cum medicina in qua sint kebuli aloe masti. ro. pilule aro. fac sternutationē cum aloe litio costo. croco ꝛ myrrha: item cum condisi ꝛ casto. fiat gargarismus cum sirupo ꝛ melle in quo mittantur crocus spica gallia cube. caput fomentetur cum aqua calida in qua cocte sint camo. sansucus ꝛ similia: da pul. stringentem phlegmaticam materiam: caueant cibos frigidos ꝛ grossos.

De lienteria ꝛ eius cura. Cap. xix.

Lienteria si fuerit ex grossa humiditate ꝛ viscosa cibus: ꝛ medicina sint desiccatiua: sicut electuarium xilozaccaratarū diasumac diacodion pul. stipticus diaferrugo muscata apozima de ferrugine ꝛ filia. Iste puluis valet. ℞. balau. mirtilli sumac hypoquisti. bar. hir. an̄. ʒ. v. galle asse in aceto extincte se. herbe ace. xilocaracte cupule glād. an̄. ʒ. j. cimini in aceto infusi ꝛ assi. ʒ. iij. masti. spice ligni aloes. an̄. ʒ. j. ꝛ ß. da. ʒ. ij. triduo cum sirupo mirti. Aliter. ℞. se. granorū mirtillorū assorū arilloꝝ. an̄. ʒ. x. sumac xilocaracte cupule gland. bdellij grani passi. an̄. ʒ. xv. coriand. cimini spice. masti. galle cupressi lig. al. se. porri cimini api. an̄. ʒ. iij. da potui. Pul. ℞. balaust. galle. an̄. ʒ. iiij. thuris cupule gland. an̄. ʒ. j. ꝛ ß. fac puluerē coquatur in aceto donec cōglutinet: da. ʒ. j. Aliter ℞. corticis libani granatoruꝫ balaust. ro. se. herbe ace. cupule gland. xilocaracte carda. macis. an̄. ʒ. j. ferruginis quātum omnia tempera cum succo sumac: ꝛ fac pilu. Trocisci. ℞. balaust. rosa. semi. herbe aceto. cupule gland. xilocaracte carda. maci. an̄. ʒ. j. ferruginis quantū omnia: tempera cū succo sumac ꝛ fac pilu. Troci. ℞. balaus. ro. se. herbe ace. an̄. ʒ. iij. sumac galle hypoquisti. acatie. thuris. an̄. ʒ. ij. ꝛ ß. tempera cum

succo mirte: et fac trociscū da cū sirupo aroma. Cataplasme tur stomachus ex ro. balaust. sumac sand. alb. et rub. añ. ʒ. iiij. hypoquisti. cupularum glandiū añ. ʒ. ij. galle ligni aloes spice ana. ʒ. j. et ß. ciperi calami aromatici ana. ʒ. iij. corticum libani galle acatie ana. ʒ. duas. fac pulverem: et cera in oleo lique facta cū nardileon temperabis species ī stomacho ponant. Aliter. ℞. gallarum absinth. masti. casie ciperi squinanti. assari añ. ʒ. iij. nucis musca. stora. ligni aloes amomi costi mē te: macia. cubebe: calami aro. añ. ʒ. j. galle: lapdani: croci: ga riofi. ana. ʒ. j. et ß. acatie hypoquisti. cupula. gland. añ. ʒ. ij. gal le. ʒ. iij. tempera cum succo mente et pauco nardileon. ab⁹ sit starnus perdix cum succo acetose. Si autem lienteria sit pro pter pustulas vel vulnera in pelliculis interioribus nata: da bis cibum stipticum et stipticam medicinam et refrigerati vam sicut sunt trocisci de spodio balaustie et sapa mirtina si rupus de berberis sumac. da crocū cum succo mirte et cocta num gummi portu. psilium assum cum oleo rosaceo et sapa coctanina. Aliter. ℞. ro. ʒ. vj. ß. herbe ace. berber. arnoglos se carabe coralli añ. ʒ. j. gummi: terre sigillate: spodij amidi. añ. ʒ. iij. succi hypoquisti. acatie añ. ʒ. j. et ß. tempera cum suc. psilij: fac trocisc. Aliter. ℞. balau. ʒ. v. ro. terre cipri. gummi seminis herbe ace. añ. ʒ. iij. acatie: succi hypoquisti. añ. ʒ. j. et ß. tempera cū succo portu. fac trociscos. Aliter. ℞. ro. seminis herbe ace. añ. ʒ. v. amidi spodij. añ. ʒ. ij. tēpera cum succo psi lij: fac. Aliter. ℞. terre cipri. gummi añ. ʒ. v. sang. draco. ʒ. j. tē pera cum succo portu. fiat cataplasma prefatum ex sand. ro. balau. bolo. acatia: licio hypoquisti. cortice papaveris suc. frondium vitis semperuiua aqua rosa. cibus sit candarusius milium: lentes: portulaca: coctana: pira: mala: et castanee.

De vomitu. Capitulum. xx.

Vomitus si sit propter abominationem vel cibi multitudinem: aut si propter sui saporis horri bilitatem fastidiantur: dabis ut vomat oximel. igitur detur cum aqua calida. Si autē fuerit p pter phlegma da oximel. de rafano cum aqua calida: vel oximelle cum pauco sale. Item atri plex cum se. melonum rad. añ. manducent pisces recentes cum fabaria vel fasceolis et semine melonum: deinde oximel cum sale: deinde kebulos conditos: zinziber conditum diambram: muscascā. Item oportet ut post multos dies mundificetur cū apozimate aloes et triferia et similib⁹. caue ant sibi ab eis que phlegma generant: utātur exercitijs añ cibum cibisqꝫ subtiliantibus: comedant volatilia digestioni facilia: sumac cum acuto obsonio. carui mēta galanga apio et similib⁹. Si autem vomitus fuerit ßm crisim: non cōstrin gatur nisi ultra modum augeatur. si vero non sit in die cri sis et sit cholericus: da sirupum granatorum cum menta fa ctum succum granati oxifeniciā coctana: singulorum pon dus unum: coquantur cum menta cola et da potui. Si vir tus defuerit: da aquam carnium pecorum pullorū gallina rum cum passemacijs: aquam quoqꝫ coctanorum et malorum in qua sit spodium dabis. cataplasmetur stomachus cum co ctanis: malis: sandalis: cāphora aqua rosacea. Pulvis iste valet. ℞. granatorum berberis añ. ʒ. v. sumac. ʒ. iiij. corticum fistici rosarum spodij añ. ʒ. ij. reubarbari carabe ligni aloes masticis añ. ʒ. j. da. ʒ. ij. cum sirupo de ligno aloes. Aliter. ℞. corticum fistici pondus unum: masticis ligni aloes pondus ß. macis: mente añ. ʒ. iij. da potui cum aqua coctanina. Item si natura sit stiptica fac clystere aut suppositoria: p cibis dās volatilia facilis digestionis: sicut perdices: starni cum aceto ruta: apio: coriandro: menta: pipere: cinnamomo alithimo: galanga. Si autem propter hoc nō extinguatur et materia sit melancholica: incide basilicam sinistre manus: vel ponā tur ventose in crure et sub umbilico vel in costis. frica pedes nimium ut materia trahatur inferius. Si propter hoc non extinguitur: ventose in spatulis imponantur. he enim fiant sine scalpellatione. Hec cōfectio valet vomitui cholerico. ℞. ligni aloes gallie spodij sumac rosarū añ. ʒ. iij. malorum gra natorum. ʒ. x. berberis mirte añ. ʒ. v. confite. ʒ. iij. galange. ʒ. j. et ß. fac pulverem. da exagium unū cum oxifenicia. Sirup⁹ valēs cholerico vomitui. ℞. aque coctanorum malorum gra natorū añ. lib. j. aque rosacee oxifeni. ana lib. ß. mente phialā unā coq̄ donec tertia pars deficiat: deinde adde ligni aloes masti. gallie ana. ʒ. ij. posita in panno in caldario ponantur donec ad medium coquātur: post adde lib. j. zucca. coque ut fiat syrupus magistralis. Sirupus extinguēs vomitū. ℞. aque coctanorum malorum vini odoriferi añ. lib. j. mente gemellā unam: calamēti. j. coque ad medium mittens ligni aloes ma sti. spice gario. carda. añ. ʒ. j. zinziber. ʒ. iij. fac pulverem mitte in sirupo dū est calidus. Inquire si corpus sit plenū: nam si sic extiterit da proprium laxativū. Si autem materia in sto macho permāserit: fac clystere sine acumine. Si materia est cholerica: fiat temperamentum: corpore aūt purgato da con fortativa stomachi.

De singultu. Capitulum. xxj.

In singultu ex inanitione vel cal. da aquam ro saceam cum visco. psilij: vel rosarum vel violarū aquam cucumeris palestini: aquam citruli cu curbite portulace. dabis et hunc sirupum cum oleo violaceo et amigda. et similiter ptisanū cum amigdalis et zuccara. similiter cerotum stoma cho inducatur factum ex aqua cucur. et semperviue. et sternu tatio ex frigidis rebus provocetur. Si autem sit ex plenitu dine: da vomitivū cum aqua calida et oximelle cum aqua de radicibus aneto et silib⁹ mūdificativis. Aut dabis hunc pul verem. ℞. cimini. anisi: apij: ameos añ. pōdus unū castorei urine cameli añ. quadrās pondus: da exagiū. Et trocisci va lentes siliter. ℞. myrrhe aloes: assari: squinanti: calamēti mē te ro. apij thuris absin. añ. ʒ. ij. opij. ʒ. j. tempera cum vino: fac trociscū exagiū dans cum aqua mente. Item castorei. ʒ. j. cū aceto propinata valet. si non quieverit hac medicina: fac ster nutationē cum condisi: pipere: et similibus. teneant flatum quia propter hoc effunditur singultus. Itē detur ex trocisc. ligneis. ʒ. j. multū valet. Electuarium Io. damasce. valet cō tra singultum ex frigiditate stomachi. ℞. rute. ʒ. xxx. fenugre. ʒ. xv. aneti se. anisi. añ. ʒ. viij. olei lib. ß. omnia trita in vino et aq̄ lib. ß. calidissima die ac nocte permaneant: deinde cola. co quantur cum oleo donec sufficiat quod potui dabis cū suc. rute et aqua calida. Sternutatio provocetur cū pipere con disi synapi et similib⁹. ligentur digiti manuū vel pedum.

De ventositate stomachi. Cap. xxij.

Si ventositas et inflatio stomachi ex nimio cibo sint exorta: oportet cavere cibos gros sos et ventosos sicut fabas: cicera: fasceolos: ficus: uvas et similia. utantur balneis prece dente exercitio: et ante cibum stomachus fri cetur: calefiat quoqꝫ cum sale et cimino. da bisqꝫ ei seminum pulverem. ℞. ameos aneti maratri anisi añ. ʒ. v. seminis rute carda. zinziber. piperis: cinamo. alithimi cimini: absinthij: thuris: acori añ. ʒ. ij. ciperi calamenti nigel le añ. ʒ. j. cum vino veteri tempera. Item nastur. ameos anisi apij añ. ʒ. ij. zedoar. carpobalsami añ. ʒ. j. castorei. ʒ. ß. da. ʒ. ß. cum vino odorifero. Item idem facit terra sigillata. dabis fidenticon diaciminum cum calida. dissolvunt enim ventosi tatem et digestionem adiuvant. Hoc electuarium valet. ℞. cimini: ameos: apij añ. ʒ. iij. nigelle xilobalsami carpobalsa mi masticis añ. ʒ. ij. seminis rute. ʒ. j. et ß. castorei galbani. añ. ʒ. j. liquefiēda cum balsamo liq̄fiant. mellis qd̄ sufficit cū vino odorifero dabis. Itē democriti phi experimētum. ventosas maiores umbilico apponas: que subito multos liberant. Ca lusporcinus combustus et potui datus idem facit a multis

em̄ expertum. Aristologie. ℈. j. datus cum ca. fortius aliquid non inuenimus.

¶ De eructuatione. Cap. xxiij.

Causa eructuatiōis vētositas est inflatiua: quā p os expellit natura. ventositas hec est ex defectione stomachi: vel ex mala complexione ex humorum dn̄atiōe. Si hu. sint calidi: fumose eructuabitur: si frigidi sint acetose vt in viatico legitur. Si ructatus fit ex calida complexione: stomachus refrigerandus est cum frigidis sirupis ro. s. ꝛ viol. Si ex calidis chimis: purget cuꝫ apozimate absinth. vel aloes: vel oxiseni. cum orizacea. siue ptisano cum suc. maloꝝ gra. ꝛ silib⁹. Si ex frigida sit cōplexione sine materia: calefaciamus cum rebus calidis sicut cortice pomi citrini: pipere: gario. tyriaca maiore: diagalan. sotrugene ꝛ similib⁹. Si ex frigidis chimis: dem⁹ hierāpi. diazinziber diaspermaton diacori. Si infirm⁹ stomachus illa vētositate impleatur nec eructuatio fiat: detur vnde eructuatio fiat: sicut mastix ciminū: leuisticū: anisuꝫ: squinā. zinziber carui: caride: piper lon. ꝛ silia: sapam: diacitonitē. Oscitationem nimiā patientes similiter adiuuantur cum sirupis antidotis apozimate que in tractatu melancholie ꝛ nostro antidotario scripsimus.

¶ De lacte in stomacho coagulato. Cap. xxiiij.

Si lac in stomacho coaguletur: da coagulū leporis: aut assam fetidam: aut cum aceto: aut cū vino veteri. Ad sanguineꝫ coagulatū da nasturcij ʒ. iij. vel. iiij. cuꝫ aqua calida. Si dolor fuerit ī stomacho vt in libro litteris aureis scripto ex secretis secretorū aristoteles ꝛ alexander testantur: da triferam magnā cum aqua calida: ꝛ fac hoc vnguētum. ℞. colūbarie j. vbene costi. masti. an̄. oīa terant ꝛ in lib. j. olei viol. coquātur: ꝛ parū cere apponatur ꝛ ca. stomacho impone: qḋ nō solū dolorē aufert: sed etiā appetitū irritat.

¶ De dissinteria. Cap. xxv.

In vulnere intestinorū maxime superiorū dabis in initio pul. carabe: dabis sirupum mirtinum ꝛ trocisc. de balau. cum sirupo mirtino vel cuꝫ suc. quīqueneruie: siue trocisc. de corall. Cōfectio valet dissinterie. ℞. terre cipri gummi an̄. pondus vnū: san. draco. suc. ypoqsti. an̄. ʒ. j. fac pilulas dans. ʒ. ij. cū sirupo mirtino vel cum succo arnoglosse: dabis lac in quo lapis fluuialis sit extinctus vel ferrū. Si fuerit fe. non dabis lac sed trocisc. de spodio cum sapa mirtina vel coctanina ꝛ interuallo cum terra cipri. post scḋam autē horam dabis hunc puluerē. ℞. spodij terre ciprine armenice amili an̄. ʒ. iij. ro. carabe an̄. ʒ. ij assentur ꝛ puluerizentur: da. ʒ. iij. cum sapa coctanina ꝛ mirtina. da perdices: starnos ꝛ similia cocta cum succo malorū gra. extremitates hedoloꝝ cum portu. Si aūt fe. adest detur panis in aqua rosacea infusus: iura milij vitellū oui in aceto coctum miliū cum lacte. ꝙ si detur ius rizi cum sero caprino ius passemacij: amigdal. assatarum cum oleo rosaceo. ius rizi cum sumac sumatur. Item si sit fe. sit dieta cum aceto ꝛ sumat coctana pira: mala: mespila: castaneas ꝛ silia. in aqua bibenda spodiū mittatur ꝛ bolū atqꝫ gūmi. caueant acetosa salsa ꝛ omnia cibaria ventositatem habentia ꝛ leuitatem: sicut est bolum amilū: volatilia ergo ꝛ grana viscosa demus. Pul. iste celeriter dissintericis ꝛ vulneribus intestinorū medet. ℞. psilij assi. ʒ. vj. mirtilloꝝ berberis castanee portu. an̄. ʒ. iij. herbe ace. qnque. boli: gūmi: terre cipri. chimolee amidi an̄. ʒ. v. coralli: carabe: balau. spod. an̄. ʒ. iiij. cācri: cōchule marine: acatie: ypoquisti. an̄. ʒ. ij. coriandri ro. an̄. ʒ. iij. assata pistentur preter psiliū: da. ʒ. ij. cū sapa coctanina vel mirtina. Fe. aūt nō existente: da lac bubalinū in quo lapis vel ferrum candēs extinguatur cū pauco passemacij. Or si vulnera in intestinis accidant non fortiter stiptica dabis: sed pulue. istum ℞. se. malue. ʒ. v. boli gū. an̄. ʒ. x. fac pul. da. ʒ. iij. cū sapa. Si vero ꝓpter hoc solutio non accidat: addantur pruna ꝛ parum cassiefist. Si aūt vulnera sint in intestinis inferioribus ꝛ presens medicina nō valeat: fac clyste. nā valet ex īfirmi loci vicinitate neqꝫ deficiet. vnde oportet sang. vel dol. cuenientem ꝛ pūcturam clysteri curari quod. ℞. succi qnqueruie portu. aut virge pastoris singuloruꝫ lib. s. in his mittatur vitellum oui assum cum aceto boliqꝫ ꝛ gūmi an̄. ʒ. j. acatie ypoquisti. san. draco. an̄. ʒ. ij. fac pulue. ꝛ mitte oleū viol. ꝛ fac clystere. Si autē dolor sit ꝛ angustia: ponatur aqua cucur. ꝛ viscus psilij cum humiḋ. tempera. Item si san. emittitur cum dol. ꝛ punctione ꝛ intestinorum rasura: fiat clystere cum mitigātibus dolorem sicut. ℞. risi lentiū excor. ordei mundati assa. an̄. ʒ. v. mirtillorū balau. an̄. ʒ. iiij. coquantur in. iiij. lib. aque ꝛ accepta vna addat gūmi terre ciprine san. draco. acatie charte bombicine vste. an̄. ʒ. j. vitella ouorū in aceto elixa pinguedinis renū capre. fac pul. mittens cum vitellis ouorū ꝛ sepo deinde in aqua calida omnia tempera ꝛ fac clystere. hoc facies semel aut bis. aut fortius. ℞. rizi lentis mundate ꝛ assate an̄. ʒ. x. farine ordei assati ꝛ milij balau. florum gra. florum glanḋ. mirtillorum ypoquistiḋ. an̄. ʒ. v. coque in. iiij. lib. aque vsqꝫ ad vnā: cola ꝛ da ꝛ accepta lib. ß. adde terre cipri. chimolee: gūmi assati: ro. an̄. ʒ. ij. acatie san. draco. ypoquistiḋ. ceruse plumbi vsti carabe coralli charte asse an̄. ʒ. j. fac pul. ꝛ accepis. ʒ. iiij. ꝛ vitellis ouorū. iij. in aceto coctis olei ro. sepi caprini misceatur cū pauco aque ꝛ facies clystere biduo. Aliter. ℞. rizi farine ordei assati an̄. ʒ. xx. ro. balau. mirtillorū an̄. ʒ. v. coque in. iij. lib. aque cola ꝛ accepta lib. ß. addatur charte bombine vste san. draco. gūmi terre cipri. ceruse an̄. ʒ. j. vitellū oui. j. ro. ʒ. iij. fac pulue. admiscendū cum aqua: hoc facies tādiu donec passio ꝛ egri virtus permiserint. Item oportet cibum minui vt stercus minuatur: da lentes preparatas sicut in ethica diximus. Si autem passio prolongetur vt fiat quasi farsa nec possit ex hoc clysteri vulnus eius desiccari: et qḋ egreditur est sanies siue san. fac clystere de auripigmēto acutū ꝛ incidens ꝛ desiccans queādmodum fieri oportet in vulneribus exterioribus: quibus vnguentis nō proficientibus ignē apponi iudicamus: vnde cōueniunt huiusmodi incensiua sicut ignis. Prolōgante tamen passione trocisc. valēt de auripigmēto ru. ℞. charte asse. acatie san. draco. gūmi galle chimolee an̄. ʒ. iiij. tempera cum suc. mirte ꝛ fac trocisc. Aliter. ℞. auripig. ru. ꝛ citri. aluminis galle eris vsti sang. draco. an̄. ʒ. iij. opij gūmi ceruse an̄. ʒ. iij. fac pul. tempera cuꝫ succo mirte et fac trocisc. ex quibus cum necesse fuerit accipias. ʒ. ij. miscens cum. ℥. iij. aque in qua cocta sint lentes et rizi farina ordei: fac clystere. Si autem vulnera ipsa in recto intestino fuerint: fac suppositoriuꝫ qḋ possit attingere ad locum. Suppositorium. ℞. acatie succi ypoquistiḋ. balau. ceruse terre ciprine an̄. pondus vnum: fac suppositorium cum succo mirte. Aliter. ℞. auripig. vtriusqꝫ an̄. ʒ. ij. calcis viue. ʒ. iij. san. draco. acatie: litar. cathimie argētee suc. ypoquistiḋ. an̄. ʒ. ß. tempera cum aqua gūmi: fac suppositorium. Item si in superiori intestino vulnera fuerint: da potabilē medicinā. Si vero in superioribus et inferioribus que potu sumūtur et clysteri vtendū est. vnde hi postqꝫ sanantur caueant laxatiuum maxime scamoneā ꝛ coloquintiḋ. Si auteꝫ indigeant laxatiuo: dabis mirobal. sene. fumū terre ro. cassiāfistu. ꝛ lupulos et similia. Emplastrū: cinerem et acetū tādiu coque vt acetum deficiat: ꝛ de vino per. iij. vices superfundatur: et exinde stomachum cataplasma. mirum est.

¶ De dissinteria epatis. Cap. xxvj.

Hanc passionem difficile curare poteris: difficile em̄ sanatur propter epatis defectionē: causa quare defectio fit epatis difficulter cognoscitur: causaqꝫ qua debilitatur. Ait Gal. cognoui inquit hoīes hn̄tes hanc passionem ex epatis defectōe: ideoqꝫ p stulticiā medicoꝝ periere: nā h̄ passio fit aliqn̄ ex acuta materia descēdēte ab epate ad itestīa: tūc emittit rasura

quã stulti medici vulnera putant ee intestinorũ: ⁊ curãt sicut vulnera intestinorum neglecto epatis medicamine: et ideo perit infirmus. vnde oportet bene inuestigari cum signis epati pertinẽtibus: cũq; cognouerint studeãt primo ĩ epate cõfortãdo malãq; ꝯplexionẽ mutãdo: deĩde ꝯstrictiua sanguinis dando ⁊ ꝓhibẽdo passionẽ cũ puluere in q̃ ponũtur berberis lacca rubea terra sigillata spod. ⁊ similia. Trocisc. de spod. stiptici valẽt. Puluis iste valet. ℞. ro. ʒ. vj. berberis ʒ. iiij. lacce lote. ʒ. iij. spod. ʒ. j. ⁊ ß. sand. herbe acc. reubar. añ. ʒ. iij. amidi: croci: gummi añ. ʒ. ij. fac puluerem: da cum lacte exagiũ vnũ. Si de trocisc. de spod. dederis infirmo cũ sapa granatorum fit iuuatiuum. Cataplasmetur epar cum rebus confortatiuis ⁊ sanguinẽ stringẽtib⁹ sicut cum istis. ℞. sand. al. ⁊ rub. añ. ʒ. vj. sumac balau. añ. ʒ. iiij. terre api. suc. ypoquisti. añ. ʒ. ij. fac puluerem tempera cum suc. quinq;neruie vel virge pastoris ⁊ supponatur epati. sirupũ constrictiuũ similiter ex his facias rebus: vel ex sand. omnibus sumac ypoquisti. balau. poligonia ⁊ similibus.

De tenasmone. Cap. xxvij.

Hanc passionem ex pungitiua materia exortam curamus psilio ⁊ oleo violato vel nenufar. iuribus quoq; vnctuosis fomentationibus ventris cum aqua calida: inunctionibus ex oleo violato vel nenufar. si autem solutio sit cholerica dabis pulue. de terra sigillata. Item si sit ex humiditate viscosa ad intestina fluente: caueat sibi a frigidis: dabisq; miclete et parum de se. apij et porri cum aqua calida: da. ʒ. ij. nasturcij cũ aqua calida. similiter trocisci lignei valent: dabis suppositurã hãc ℞. mirre pondus vnũ: opij croci añ. pondus ß. tempera cũ aqua pluuiali. Aliter. ℞. myrrhe: storacis: thuris: opij: croci añ. pondus equale: fac suppositoriũ. Trocisc. valẽt similiter ℞. ameos apij añ. ʒ. iij. spice: assari: myrrhe cro. añ. ʒ. j. ⁊ ß. opij castorei iusquiami añ. ʒ. j. fac trocisc. ʒ. ß. Aliter. ℞. nucis asse. ʒ. iij. thuris: masti. spice: nucis mus. zinzi. sauine añ. ʒ. ß. ciperi ʒ. v. iusquiami. ʒ. ij. da. ʒ. iij. cum ca. Aliter. ℞. apij ciperi spice añ. ʒ. v. lig. al. caude gallie añ. ʒ. j. ⁊ ß. Si autem solutio sit phlegmatica dabis hunc pulue. ℞. nucis asse sauine balau. spice gari. ciperi: thuris: lapdani: cimini ru. añ. ʒ. ij. gallie masti. calami aro. macis carda. anisi: apij: galle. reubar. añ. ʒ. j. granorũ granatorũ. ʒ. vj. da cum aqua calida. Philoniũ p se valet: oportet tamen eum qui ex humiditate patitur sibi cauere a cibis frigidis: manducet ciceres vel cicera cum pullis columbi: dieta sit subtilis. Si autem tenasmõ fit ex aposte mate in intestinis ⁊ sit in extremitate recti intestini: fac suppositoriũ de malua ⁊ semine lini: tempera cum suc. fenugre. quod suppositoriũ si nõ possit ibi pertingere: fac clystere cũ aqua caul. fenugre. ⁊ malue furfuris seminis lini ficus ordei mundati sisamini olei. precipe egro vt ipse sustineat clystere fecem quoq; vini supponat. Istud quoq; cataplasma applicetur. ℞. caul. elixi: olei rosacei: vitelli oui: misceantur. et in loco extra ponantur infirmo. Si autẽ calor apostematis sit fortis adde solatrũ vitellum oui. clysteriza quoq; caulem et solatrum vitellum oui cum oleo rosaceo. Si autem fuerit propter stercus in intestinis clausum: dabis satirianã diasenicũ trociscos viol. ꝙ si calor illic extiterit da casiãfistu. cum pauco turbith. dyamascena vel dyamuscum cum pauco scamo. fac suppositoriũ ex malua ⁊ nitro ⁊ zucca. cibi sint iura auiũ bleta cũ pauco polip. seminis croci hortensis ⁊ similib⁹ ventrem soluentibus. Ra. vidi inquit tenasmonem patiẽtem lapidẽ emisisse ⁊ sanus factus est. Item Ra. a nullo medicorũ liberato fecit trociscos arsenicos: ⁊ exiuit mlta sanies: vnde intellexi vulnera esse mũdificata. festinaui aũt hũidis ⁊ liberatus est eodẽ die. Similiter liberaui aliam romanã videns egestionem esse multum saniosam: cui feci clystere cum obsomogaro ⁊ melle cum quo multa quantitas saniei egressa est: iussi autem alia vice fieri ⁊ exiuit cũ eo lapis ĩ forma oui galline. tunc iussi clystere fieri cũ. ʒ. iiij. trocisc. arsenic. ⁊ sanata est. caue ne hoc facias cum videris aliquid de substantia intestini egredi.

De colica passione. Cap. xxviij.

Colica si fit ex materia grossa phlegmatica: satiriata curabis aut diasenicon: aut cito. laxatiuis: cũ aqua calida: locus vbi dolet calefiat cum sale calefacto. in fontẽ bal. descendat in quo cocta sint camomil. caul. tribuli ⁊ silia. vngatur ex oleis tribuli ⁊ silibus. soluta materia ⁊ dolore quiescente da pilulas de serapino. ʒ. ij. vel. iij. vel pilulas fetidas cum aqua calida si hoc nõ sustinuerit ꝓpter etatis ⁊ regionis calores ⁊ tempus da casiefistu. ʒ. x. mell. ro. ʒ. xv. liquefiant in aq̃ decoctionis maratri ⁊ misceantur cũ. ʒ. j. turbith. vel hierepigre. aut pill. has dabis. ℞. hierepi. turbith añ. ʒ. j. coloquinti. ʒ. quadrantẽ: sal. indi. ℈. ij. scamo. ℈. j. bdel. ʒ. ß. tempera fac pilulas Aliter valet colice phlegmatice. ℞. oppopona. tithimal. añ. pondus vnũ: soluatur oppoponacũ in aqua calida ⁊ ponatur parum croci da ei exagiũ vnũ. ℞. tithimalli. ℈. ij. serapi. opobal. bdellij castorei añ. ʒ. ij. agar. ʒ. ij. cũ aq̃ vbi cocta sint maratrũ ⁊ anisũ da. Alr. ℞. turbith. ʒ. ij. aloes. ʒ. iij. tẽpera cum melle da exagiũ vnũ cũ aqua rad. sambucel. Valet aqua rad. ℞. corticũ. apij: maratri añ. ʒ. iiij. masti. spice añ. ʒ. ij. centau. mino. ʒ. v. capill. vene. seminis malue añ. ʒ. iiij. ficus. x. passas xx. coque in. iiij. lib. aque vsq; ad. j. vel. ij. da. ʒ. iiij. cũ exagijs duob⁹ hierepi. ⁊ exagio vno sambucel. Si aũt id vice sambu. ponatur bene erit. ℞. tithimalli. ʒ. xx. coconidij. ʒ. x. carpobo. ʒ. xx. turbith. ʒ. x. carpob. sambuci. ʒ. xx. contũdens coque ea in quinq; lib. aque vsq; ad medium: ⁊ mitte lib. j. olei syricini coque donec deficiat aqua: da exagia duo: aut vnũ cũ aqua rad. Item si detur cum aqua vbi cocta sint ficus fenugrecũ maratum semen lini, passi capilli vener. fiet bonum. Item clystere ex eis bonum fiat. Item si ex eis nullum iuuamen factum apparuerit nec dolor quiescat maxime si in inferioribus intestinis sit passio: tamẽ transierit clystere multum proficiet prius tamen mollificatiuum. Clystere mollitiuum valẽs colice pas. nõ forti. ℞. ficus. x. seb. iuiub. añ. ʒ. xxx. passi. ʒ. xv. tribuli camomille mellil. aneti añ. ʒ. x. blete caul. añ. ʒ. ij. viol. malue furfur. añ. ʒ. iiij. coque in. iij. lib. aq̃ vsq; ad med. cum sepo anatis obsomo. añ. ʒ. iij. rubee zuccare nitri añ. ʒ. j. clysterizetur calidũ. Aliud ad idẽ si fit propter phlegma. ℞. ficus. x. centaur. maioris ⁊ mino. añ. ʒ. v. capill. veneris. ʒ. iij. caul. blete añ. ʒ. x. mell. ʒ. vij. coloquinti. ʒ. iij. fenugre. se. lini añ. ʒ. v. apij: anisi: maratri: cimini. añ. ʒ. iij. fenugre. seminis lini añ. ʒ. v. apij: anisi: maratri cimini añ. ʒ. iij. coque in. ij. lib. aq̃ vsq; ad med. lib. ⁊ mitte. ℥. ß. olei syricini. ⁊ adipis colũbi. obsomogari añ. ʒ. j. nitri exagiũ vnũ. Si passio sit fortis et phlegmatica vice syricini mittatur sambuc. vice zucca. mel. oppopon. amo. añ. ʒ. ß. fell. tauri. hec addantur vel minuantur ẽm fortitudinem patientis ⁊ imbecillitatem. Aliquando sufficit hoc suppositorium. ℞. malue rute añ. pondus vnum: coloquinti. pondus ß. scamo. quadrans: tempera cum zuccaro. Aliter. ℞. coloquinti. fellis caprini: ⁊ tauri: malue añ. pondus vnum. Si autem his exhibitis passio nõ mitigetur: fiat medicamen in quo mittatur stercus lupi. hoc enim propter proprietatem eius. Ra. in libro compositarum medicinarũ inquit: qui partẽ vnam stercoris lupi acceperit ⁊ ad coxã infirmi ligatam suspenderit: aut pectinem eius perunxerit soluitur egestio. hoc idẽ sepius se probasse testat. Accipiat ex eodem stercore qđ super spinas inuenitur. ʒ. iiij. cimini anisi maratri zinzibe. piperis salis napt. añ. ʒ. j. aloes. ʒ. ij. fac puluerem tempera cũ melle qđ sufficit da. Confectio de stercore lupi valet. ℞. stercoris lupi turbith añ. ʒ. v. apij: maratri: añ. ʒ. iij. fac puluerem da. ʒ. iij. cum aqua calida cum clysteri facto vel suppositorio soluatur natura. Tamẽ si quedã pars remaneat dabis hoc apozima quod mundat intestina ab eo qđ remansit. ℞. corticũ apij: maratri añ. ʒ. v. ficus. x. passul. xx. coquãtur in. x. lib. aque vsq; ad vnã: accipe mediũ ⁊ mitte mellis. x. ʒ. casiefistule penidiarũ añ. ʒ. xx. turbith. ʒ. j. sambuceleõ exagium vnum: da calidum de die in diem. Si hec passio sit ex grossa ventositate dabis pilulas de fetida pondere. iij. ʒ. serapi. ʒ. j. dabis hanc confectionem. ℞. hierepigre: turbith añ. ʒ. j. seminis apij: anisi: ameos añ. ʒ. ß. castorei

euforbij añ. quadrantē exagij: fac pilulas tempera cum suc. apij: da exagiū vnū. Aliter. ℞. titimalli: coloquinti. añ. pondus vnū: oppoponacis pōdus vnū ꝛ ß. castorei zinziberis piperis bdel. añ. pondus. ß. da. ʒ. ij. Dabis etiam hanc radicū aquam. ℞. corticum rad. apij feniculi ana. ʒ. x. seminis apij: feniculi: anisi: ameos: fube fenugreci ana. ʒ. iij. seminis rute: ordei: ana. ʒ. ij. rafani: aneti: yreos: squinanti ana. ʒ. v. calamēti: organi: cumini añ. ʒ. iij. masti. casiefist. spice nard. assari añ. ʒ. ij. passorum. ʒ. xx. ficus. x. iuiube. xx. coquantur in v. lib. aque vsq ad vnam cola: ꝛ acceptis. ʒ. xj. cum exagio vno sambucel. ʒ. j. ꝛ ß. socrugene. ꝙ si dederis. ʒ. ß. tyriace in aqua in qua coctū sit cuminum: aut apium: valet. Ungatur venter ꝛ circunstantia oleo isto. ℞. aque succi rute apij ani. maratri añ. lib. ß. cimini ameos añ. ʒ. v. coque cum succo maratri: apij: ꝛ rute. donec deficiant tres partes: deinde adde oleum onfacion ꝛ syricō coque donec solum remaneat oleū vngatur. Bibatur exagium vnū cum penidijs seu cū melle. Clystere. ℞. tribuli aneti rute calamenti camomil. ameos abro. maiorane añ. gomellam vnā: se. apij ani. maratri añ. ʒ. v. ficus. x. bliti: iuiube: sebesten añ. ʒ. xxx. coque in quinq lib. aque: vsq ad vnam ꝛ ß. cola medietatem: ꝛ adde nitri bdellij serapini oppoponaci ana. ʒ. ß. castorei. ʒ. iij. mell. ʒ. x. dissoluātur ꝛ in colatura ponātur. ʒ. xx. obsomog. ꝛ costilcō fac clystere. Si autem clysteri fortiori necesse fuerit vti: fac iterum clystere donec mundetur. Aliter valet grosse ventositati. ℞. succi porri: blete: calamenti: rute añ. ʒ. xx. olei nucum nardil. costilcō añ. ʒ. xv. mellis. ʒ. x. casto. coloqnti. añ. ʒ. j. fac clystere. Aliter. ℞. aque rute lib. ß. seminis apij: ani. maratri: nigelle añ. ʒ. v. casto. ʒ. j. olei lib. ß. coque donec deficiat aqua et lib. ß. dabis sepi galline. ʒ. ij. fac clystere cum oleo ꝛ melle. Si autē dolor confortetur neq quiescat cum laxatiuo vel clysteri: da philonij exagiū vnū: sedeat in aqua decoctionis camo. abro. rute mellilori frondium lauri ꝛ similiū. stomacho inanito sedeat ī aqua. Colica si sit ex vētositate vł phlegmate cibi sint iura ciceris cum cimino: aneto: cinamo. ali. galā. pipere porris: perdicib9: pullis: gallinis: ꝛ columbis. iura quoq gall. in quo si mittatur parum polipo. iuuat. similiter si mittatur parum de semine croci hortensis ꝛ dampnil. parum manducent. abstineant se a carnibus ambulantium animalium: et aqua frigida temperata cum melle. Si autem sitim nō sustinuerint: da parum vini veter9 odoriferi. Si hūc ordinem tenuerint in ea colica que est ex ventositate et non valet: pone ventosam in inguine super ventrem ad locum infirmum: quia iuuat multum. Item si fuerit ex materia cholerica fūgitiua ad intestina descendente nihil horū dari oportet: q: calida sunt: da ergo lupili. ʒ. viij. cum. ʒ. xx. casiefistu. ʒ. v. turbith. ꝛ dei amigd. da q succi solatri malue añ. ʒ. iij. casiefist. ʒ. xx. iuiub. sebesten. capill. veneris se. malue añ. ʒ. iij. coque in. iij. lib. aque vsq ad vnam: accipe. ʒ. viij. ꝛ casiefistu. ʒ. v. ꝛ amigda. exagiū vnū: iura gallinarum assatarum solutis da calidū: potui da aquam calidam cum amigd. iura gallinarū assatarū cū mica panis ꝛ amigd. Item viscū psilij cū se. cocta nor. ʒ. iij. aut oleū de casiafistu. cū amigd. electuariū cucur. dulc. ʒ. iij. ꝛ ß. turbith. ʒ. j. scamonee. ʒ. ß. Clystere. ℞. sebestē iuiub. añ. ʒ. xx. ordei mundati. ʒ. xx. furfuris malue añ. gomellam vnam: coquantur in qnq lib. aque vsq ad vnā: mitte. ʒ. x. casiefistu. zucca. ʒ. v. olei viol. ʒ. ij. obsomij. ʒ. j. ꝛ ß. fac clystere cum apozimate ordei: in quo cocte sint iuiube. sebe. malua: oleum violarū nenufar. añ. ʒ. xx. fiat clystere. Cib9 sit ius galline vnctuosum cum oleo amigd. spinar. atriplex bliti lupili viol. nenufar. ꝛ similia. Sedeāt in aqua in qua viol. malue: ordeum: ꝛ similia sint cocta. Si colica ex calido sit aposte mate: nō dabis in initio laxatiuum: quia in futurū in yleos conuerteretur: sed ex basilica extrahe sanguinem paulatim prout oportet: multotiēs da prisanum ꝛ calefiat locus cum malue solatri viol. añ. ʒ. xx. pistentur ꝛ adde farinam ordei sand. malue mellil. camomil. añ. ʒ. iij. pistetur: ꝛ cum supradictis misceantur. adde oleum viol. pistetur sepū anatis ꝛ desuper applicabis. Si ꝑpter hoc dolor non quiescat da solat. lupuli añ. ʒ. xx. casiefistu. ʒ. x. amigda. ʒ. x. Et fac clystere hoc. ℞. amigd. ʒ. j. mellil. viol. nenufar. capill. veneris añ. ʒ. x. bliti lupuli malue añ. ʒ. iiij. iuiub. ʒ. xx. sebestē. xxx. coquāt in. iij. lib. aq vsq ad vnā. Dodo autē vsq ad statum accedente da apozima sicuti viol. ꝛ malue ꝛ dietam in colica acuta scriptā. Dis aliquādo difficultas vrine accidit: eo ꝙ apostema vesicam comprimit vnde valet vt incidatur vena sophena: ꝛ super pectinem et femur predicta olea calida oleum viola. camomil. ꝛ similia inungantur.

De yliaca passione. Cap. xxix.

Ileos difficile curatur: illud tamen qd ex calido fit apostemate: curari debet cum incisione vene basilice vel mediane: si tempus et etas ꝛ cetera permiserint. da sirupum in calido apostemate: dictum in colica: tamen nō est phlebotomandū nisi certissime cognoueris ex apostemate cē stiptico. scias enī ꝙ si habens huiusmodi apostema phlebotomatus fuerit in initio morietur. Si sit ex grossis hu. ꝛ phlegmaticis in subtilissimo intestino contentis: demus medicinam phlegmati conuenientem: sicut apozima de radicibus cum hierapi. ꝛ socrugene cum sambucel. trocisc. assuescant cum aque decoctione ani. apij maratri. Si dolor cōfortetur diafloniū cum acaristo ꝛ theod. multum valet cum hierapi. tyriaca ma. ꝛ similia. vnde debet sibi cauere a filonio nisi dolore non mitigato: quia illaudabilius erit in futurum generare defectionē caloris naturalis et mollitiem intestinorum Hippo. in secūda epidi. particula. Bonum est inquit in hac passione si de phlegmate fuerit: dari vinum vetus ꝛ purum et hoc paulatim vt somnum prouocet et si accidat dolor ex eo in pedibus. intentio eius est in calefaciēda et digerenda materia ꝛ intestinis cōfortandis ꝛ in ea expellēda. At si hec passio fuerit propter stercus in subtili īcestino clausum: necesse est dari laxatiuū electuariū ꝛ pilulas: siue prefata clysteria fieri. Si autem propter medicinam mortiferantē: da quod est contrarium illi veneno. vomitiuū quoq ꝛ metridatum et similia. Item si contigerit ex abstinentia dabis iura vnctuosa cū crassa carne micā panis in ea miscens: paulatim tamen donetur: viscera quoq cū oleo ro. infunde. Si aūt sit ex crepatura intestini: ad sua reducantur loca ꝛ ligentur et ligata constrictione curent. In hac etiā iliaca postq̄ sanantur non oportet ad consuetam dietam duci: sed cauendus est cibus grossus: vtātur penidijs zuccara quoq: in quodam tempore melle ro. in quo coctū erit anisum ꝛ se. apij: assuescāt vti exercitijs ꝛ ventris et intestinorum fricationibus cum oleo: in quo coctum sit ciminū: aut apium: aut anetum: deinde paulatim cibus augeatur curata passione. Si vero sit ex labore passio his augmentetur cibus: et manducent panem furfureum amigda. ꝛ zucca. iura cum pull. aut sepo galline crasse aut cum amigd. manducēt pruna in sirupo viol. infusa ante cibum. ij. vel. iij. horis: vno quoq die tertio sumant casiafist. Aut illud apozima. ℞. ficus. vij. passi. ʒ. xv. viol. ʒ. v. coq in. iij lib. aque ad. iij. quotidie da. ʒ. iij. cum amigd.

De torsione intestinorum. Cap. xxx.

Hec passio si sit ex ventositate grossa: cum pauco seminis apij: ani. curabis. ℞. maratri: ani. ameos equali pondere fac puluerem: da. ʒ. ij. cum veteri vino odorifero. Si autē ventositas non multum fuerit grossa: da calamētum cū aqua calida. Itē si solutio extiterit: da nasturcium aut midete. non autem existente solutione da nastur. ʒ. ij. seminis apij: ameos ana. ʒ. ß. da penid. ʒ. j. fac puluerem dans cum aqua calida: da socrugene. ʒ. ß. cū hierapigra: soluatur aūt turbith. ʒ. j. cum aqua calida in qua coctū sit anisum. Si autem torsio sit propter stercus clausum in intestino: da laxatiuum: sicut pilulas de hierapigra: pilulas de violis: vel diafenicon cum philonio vel diamascenon. Item si stercus sit in inferioribus intestinis: fac clystere. si autem sit ex mala complexione da plis ris. ʒ. ß. cū aqua ꝛ oleo rosaceo. Item si sit propter cholericā materiam in intestinis: da ei psiliū cū aq ro. et oleo rosato.

Item. ℞. psilij: portu. cucurbite cucumeris an. pondus vnu spodij. ʒ. ij. pistentur preter psilium: ⁊ cum oleo rosaceo tempera vel cum sirupo violaceo.

De probatis experimentis ad reptilia ejicienda a corpore. Capitulum. xxxj.

Herbam basilicam cum radice simul tere: ⁊ cum noua ceruisia cola ⁊ da bibere ieiuno: ⁊ si fastidiu facit: sal masticet. Sed si magnus serpens propter hec non expellitur: accipe succuz mori terrestris nigri coclearia. iij. da cu. xv. granis canabi: si autez des femine tolle cimas. iij. de canabo ⁊ da bibere cu supradicto succo. Item si idem crassantus ex supradictis no exierit: fac hoc sex carbones roborinos ardentes in vase petroso mitte: lac quoq caprinuz superasperge vaseq coopto vt fumus in ore egroti per fistula ingrediatur: ⁊ cu transglutiat si scaridius fortis est exit. si serpes sibilans egredit. Si rana vel crassantes vel tortuca vel lacerta sit morit et exit. h oia expellit basilicu: siue sint in precordijs: siue in stoma. siue in intestinis: si cum melle ⁊ ceruisia plenus ciphus sumatur: que in montibus ⁊ locis petrosis ⁊ arduis nascitur folia habet porro similia et satis viridia ⁊ crispa ⁊ fistulata melior. postq eiecta fuerit statim ipsa die anteq manducet accipiat vinum cal. aut ex oleo ⁊ vicell. Si rane et crassantes propter h no exierint: fac qd superius diximus de moris vel se. canabi: qd medicamen ad omnia genera lumbricoruz valet. Si mora desunt lac caprinum sume: quia cantaridem ⁊ lincitre et serpentem et salamandram expellit. Si basilica no valet ad lacertas ⁊ scaridios herba murco similis minoris eos expellit. Si colubri vel lumbrici oua fecerint in ventre vel in intestinis: herbam domacia accipe cuius radices habent testiculos ad modu nucis auellane. ex quibus si lapsus fuerit homo vsq ad. iij. grana in mero nouello p. viij. dies: die tame interpolata morietur. Sz si aliqd venenu nouellum mortiferu alicui datu sit cuiuscuq generis sit: da terre sigilla. ʒ. iij. cum vino mero per vomitu venenu foras emittitur. Mr si aliqua rubigo veneni in corpore remanserit vel intestinis ex quo aliter sit agnosceetur: deinde cutis incisa cum bifurcatis lignis aperta teneatur: ⁊ vinu calidum cu penna anseris super caput animalis illius aspergatur vt inebriet. caue tame si rubea fuerit maxime iuxta cor et pulmone ne caput eius tangas cum penna: nisi inebriatus fuerit: postea extrahe deinde ablue locum. Qualiter soporetur homo ad eius incisionem in chirurgia dicetur.

De lumbricis. Capitu. xxxij.

Hos curados esse dico cum rebus cotrarijs eos occideribus ⁊ cum egestione eos expellentibus hec aut faciunt ca. ⁊ sicca ⁊ acuta: nam hec pas. no fit nisi de materia frigida ⁊ hu. Amarissima quoq quibus virtus est laxatiua: hoc ide operatur. nam amaritudo horum cofusa est ⁊ vermica: occidit em ⁊ expellit eos. hec em medicina est absin. lupinus epithi: costus amarus ⁊ similia. siue simplicia: siue coposita sint data cuz melle ⁊ aqua ca. occidut em hec et expellunt aliquado viua ⁊ defecta: et etia mortivicina: his datis emittuntur da lupini. ʒ. iij. vel. ij. turbith cum melle. Aliter. ℞. absin. abro. lupini an. pondus vnu: tepera cu melle da. ʒ. iij. cu aceto ⁊ aqua. Aliter. ℞. squille absin. abro. an. tepera cu melle da. ʒ. iij. cuz aceto ⁊ aqua. Aliter. ℞. costi. ʒij. turbith. ʒ. iij. tempera cu melle da. ʒ. v. cum aqua calida. Aliter. ℞. sigie. abro. an. podus vnu lupuli. ʒ. ij. da cu melle temperatuz. Item vniuersaliter dico hec q medicina diceda si detur cu aceto occidit lumbricos ⁊ ascarides. ℞. lupuli: ysopi: abro. absinth. costi. amari: calamenti: sauine. hec debet dari stomacho inanito: triduo ante dato lacte caprino: deinde dabis hec stomacho vacuo existente.

De lumbricis ascaridibus et cucurbitinis. Capitulum. xxxiij.

Lumbricorum quidam dominantur in superioribus intestinis. s. in intestino subtili: ⁊ hi vocatur lumbrici: quia sunt longi: quidaz in grosso intestino sunt qd est sub vmbilico ⁊ ascarides ⁊ cucurbitini vocantur: sunt ⁊ alij nascentes i inferiori intestino qd est vicinu ano: hi sunt vermes minuti qui teneriores sunt alijs: oportet ergo vt occidantur ⁊ occisi expellantur. Ga. dicit q cortex maligra. si bibatur lumbricos ⁊ ascarides et vermes occidit. Item succus frondium persici idem facit. ascaridibus fortior est medicina sicut abro. absin. armoniac. lupini ⁊ huiusmodi. Alij dicut q os calcanei combustuz et pistatu cum melle datu lumbricos occidit. Pueri medicandi sunt cum succo abro. vel absinth. vel armoniaco cum pauco oleo. Cofectio valens lumbric. vermibus ⁊ ascaridibus vbicuq sint. ℞. absinth. ficle. amoniaci calamenti an. ʒ. iiij. polij: prassij: myrrhe an. ʒ. ij. se. apij: ani. mara. aloes an. ʒ. j. fac pulue. da. ʒ. iij. bibere cum. ʒ. iij. lactis vel aceti: vel cu apozimate sticados vel camepbito. Si huic medicine admisceatur fel taurinum et vnguatur croco vmbilicus occidetur lumbrici ⁊ ascari. ⁊ vermes vt in initio diximus. Democritus physicus dicit de miris experimentis ⁊ alij mocreda vocant: hoc per triduum bibatur: fortiusq adiutorium ad oia genera lumbricorum non inuenimus.

De emoroidis. Capitulum. xxxiiij.

Emoroide sanguinem emittentes subscriptis curari oportet: eger assuefaciat vomitum ⁊ desiccatiuam medicinam: sicut carabe corallus gumma: et viscosis ⁊ solidatiuis sicut terra cipsina. bolo. ⁊ somnifero sicut philonio per se tyriaca. trociscis de campho. ⁊ carabe. Medicamen vtile emoroydibus quibus sanguis desluit. ℞. trociscoz de carabe. ʒ. j. ß. mirobala. indi. bellir. embli. an. ʒ. v. succi porri. ʒ. iij. coralli. carabe: conchule asse. an. ʒ. j. ⁊ ß. bdellij. ʒ. x. fac puluerem solusq bdellium in succo porri temperetur medicina fac pilu. ʒ. iij. Aliter. ℞. mirobalano. indi. bellerico. embli. an. ʒ. iij. seminis mirte florum glandi. hypoquisti. balausti. an. ʒ. ij. masti. spice carda. gar. an. ʒ. j. seminis porri. ʒ. iij. bdellij. ʒ. x. bdellium liquefactum cum succo cypressi fac pilulas da. ʒ. iij. cum aqua calida. Emoroydes ex quibus sanguis non emittitur aperiantur vt sanguis exeat: in his enim malus est sanguis: cholera nigra existente dolor erit. vt igitur aperiantur cum acuta re vngantur sicut suc. allij: cepe. ⁊ similibus. apertis autem sumant mirobalanos indos. ⁊ kebulos conditos. pill. de bdellio et triferam minore. Pul. valens emoroyd. dolori ⁊ ventositati. ℞. mirobala. ind. embli. frixorum cum oleo. an. ʒ. x. se. porri. se. nastur. frixi ameos. an. ʒ. xv. cicute fenugre. an. ʒ. vij. sauine amygdalarum amararum ossium crisomilorum an. ʒ. v. masticis nucis muscate an. ʒ. ij. caro. ʒ. j. fac puluerem da ʒ. iij. cum aqua calida. Mr si dederis succum porri cum. ʒ. xj. olei nucum valet. Item si locus vngatur cum oleo veteri valet. Item mirobala. frixa in butyro bouino ⁊ se. maratri an. pondus vnu: nastur. duo: vnaquaq die tria da cum vino valet. Pilule mingantes dolorem ex ventrem soluut. ℞. mirobola. indi. kebuloz bellirico. bdellij an. ʒ. j. ⁊ ß. cinamo. sal. indi. origani. yreos: cicute: capparis: ameos: casiafist. masti. an. ʒ. j. ⁊ ß. penid. turbith: an. ʒ. ix. aloes. ʒ. xx. serap. ʒ. ij. fac puluerem ⁊ gumis in aqua porri solutis fac pilu. da. ʒ. iij. triduo Catapl. vales dol. ani. propter emoroyd. ℞. bdellij dissoluti in oleo lini: porri: aneti: malue an. gomella vna: coctis in butyro vaccino ⁊ pistatis: adde vitelli oui cataplasma ⁊ mitte in ano. Pul. valet. ℞. sauine tribuli amigda. amar. ameos an. podus vnu seminis porri: vtriusq aristologie piretri an. pondus ß. pistatis farina ordei addatur cum aqua coquantur in fumo: deinde pistentur: ⁊ cum oleo nucum temperetur da cu vino. Item si cum eis sit apostema ca. cataplasma fac. ℞. ceruse. ʒ. v. litar. ʒ. iij. masticis. ʒ. ij. tempera cum vitello oui in oleo violato. Aliud vales apostemati calido et emoroydis. ℞. camomile: malue: mellilotí ana. gomellam

vnā fenugre.se.lini añ.ʒ.iij. lentis.ʒ.x.coquantur et additis ij.vitell.ouorum fac cataplasma. Aliud desiccās emor.ani. ℞.pulue.nucis cipressine coloquintide cinerem:in ano ponas:sed prius lauetur anus cum vino stiptico mane et sero Aliud mitigans dolorē emoroyd.si non fit cū fe.allia mundata pistentur ꝛ in oleo lini in modum vnguēti tēperentur Aliud. ℞.corticum maligranati nucū cipressi. florū glanď. añ.gomellam vnā: pistentur et in vino stiptico coquantur: cola et eo lauetur anus mane et sero. Unguentum desiccās emoroyd.℞.myrrhe.ʒ.j.succi hypoquistidos.ʒ.ij.thuris.ʒ.iij.pistentur et cum vino tēperentur.fac vnguentum. Aliud ℞.celidonie litar.añ.ʒ.v. fac pulue.cum oleo rosaceo:misce donec fiat vnguentū additis cere.ʒ.ij.Aliud desiccans emoroyd.℞.picis.ʒ.x.olei nucū:opij thuris añ.ʒ.j.casie.pumicis argenti triturati cum argento viuo añ.ʒ.j.misceantur cum pice ꝛ oleo ꝛ licinio infuso loco īfirmo inducatur. Oleum valēs emoroyd.℞.suc.porri.lib.j.se.cicute corticum papaueris añ.ʒ.x.rute gomeliā vnā:coquantur ꝛ immissa lib.j.olei syricini coque donec remaneat oleum solū. Aliter. ℞.sygie libani corticū capparis:corticum papaueris cicute costi omnium añ pondus vnū:sulphuris ß.fac pulue.mitte olei sambuci triplex pondus coque sufficienter. At si bibatur vel inungatur valet. ℞.aque porri.lib.j.corti.capparum cicute añ.ʒ.x.aristi.lon.costi.añ.ʒ.v.sansuci.ʒ.iij.pistentur addito oleo crisomelorum lini añ.lib.ß.coque donec deficiat aqua et da ʒ.j.vel vnge. Suffumigatio. ℞.bdellij seminis porri.corticū capparis thuris bdellij añ.pondus vnū. Si autē emoroid. ita ingrossentur vt prefata nihil adiuuent: fac incisiua sicut calcem viuam aurip.i balneo,ardoremqꝫ sustineāt donec incidantur: deinde lauentur cum vino et suppone cortices coloquin. et lupinos assos equali pondere.hec enim maxime desiccant. Si autem non sufficiant pone desuper vitreolum es vstū mane ꝛ sero:et cū hec eleuabis laua cum vino: ꝛ desuper pone iterum. hec sufficiant donec nigrescant: tunc auferatur medicina et vnguentum de cerusa mittatur: donec refrigeretur: vitellū oui:farina ordei oleū rosaceū:postea applicabis ad refrigerandum. Si autem hec que sunt acuta minime sustinuerint: incidantur cum ferro: et ligentur. de quibus qualiter incidimus ostendemus. Ga.atrici inqt sunt quasi canales cāne opertorium intus et extra habētes sed non sanantur nisi chirurgico ferro.

De passionibus natium. Cap.xxxv.

Si in natibus alique incidant passiones: vt emoroyd.vel apostemata: vel aliquid aliud oportet quid ꝛ vnde sit intelligamus: vt ſm ꝙ oportet medicetur. Apostemati igitur calido in natibus siue emoroyd. exorto frondes malue ꝛ solat.superponant: viole quoqꝫ et lentes mundate in aqua cocte. deinde pone oleum rosatum ꝛ vitellum oui temperata. Aliter. ℞.ceruse.ʒ.v.olibani. ʒ.vj.cathimie argentee.ʒ.ij.fac pulue.misce cū oleo rosato ꝛ cera aqua scariole malue ꝛ desuper inducātur. Unguētū fissuris manuū ꝛ ani valēs. ℞.medull. cruris bouis ꝛ cerui adipis eorum añ.ʒ.x.mumie.ʒ.iij.cere.ʒ.ij.liquefiant in oleo rosaceo.deinde cetera misceantur ꝛ vnge basilicon desuper collocando. Aliud.℞.resine:picis añ.pondus aquale:liquefiat cum oleo viola.ꝛ adipe galline: vitello oui: ꝛ pauco opij et inungatur. si autem ca.fit cum ipsa fissura vngatur cum vnguēto de cerusa qð fit cū albugine oui ꝛ pauco campho. atqꝫ sola.malue ꝛ portu.cum oleo rosato ꝛ cera fiat vnguentum: deinde vngatur: sedeant in aqua calida: exeuntibus desuper aspergatur puluis subscriptus. ℞. nucū cipressi nitri. acatie suc.ypoquistidos galle añ.pondus vnū: fac puluerē et desuper ponatur. Aliud.℞.cathimie argē.succi ro.sumac añ.ʒ.iiij.mirte.ʒ.ij.fac pulue. ꝛ desuper asperge.prius tamē lauetur cum vino stiptico. Pul. ℞. litar.libani añ.pondus vnū: nucum cypressi pondus ß.rasure plumbi: cōchule asse. añ.ʒ.j.fac pulue. Si tumor extiterit anusqꝫ exierit: accipe lētiū:corticum granati:florum glandiū añ. pondus vnū: coquantur cum succo mirte: deinde miscens oleū rosaceum in mortario mittes ꝛ applicabis. Item si anus paralysim patiatur fac quod Gal. dicit in libro passionarij ꝛ est in fine.

De dolore epatis ex caliditate. Cap.xxxvj.

Cum dolor fit in epate ex complexione calida: primo basilicam dextre manus incide: ꝛ sang. quātum oportet extrahe: deinde succus porri cū mirob.citrinis detur: aut succus lupuli cū zuccara ꝛ casiafistu.postea oxizaccara cum scariola summo mane: tandē post vnā horam cū ptisana. cataplasmetur cum sanda.et ceroto facto ex succo endi.cum portu. et semperuiua cortice cucurb. cum oleo et cera. His non proficientibus da trociscos de spod.cum suc. endiuie serum cum succo cucurbite ꝛ oxizaccara factum cum hoc puluere. ℞.mirob.citrini.ʒ.x.lacce lote.ʒ.iij. spod.ʒ.iiij. maratri.ʒ.j.fac puluerem da.ʒ.iij.cum lib.ß.seri in primo die in scđo die cum.℥.viij.in tertio cum.℥.x.hoc fiat de cura continuis diebus. capra sit iuuenis non multū longe a parturitione nec multū viana: nutriatur ex coriandro bedegar: farina ordei lactucis ꝛ similib⁹. His non proficientibus da lac camelinum primo die tm̄.℥.iiij.deinde octo diebus minue vel adde cum hoc pulue. ℞. mirob.citrini.ʒ.x.ro.lacce spodij añ.ʒ.v.reubar.ʒ.iij.nitri.anisi añ.ʒ.ij.da cum lacte prefato.ʒ.iij.ꝛ cum zuccara. Si autem contrariam vis mollificare amplius in vnaquaqꝫ die addantur viole ꝛ nutriatur ex pullis iusellatis ꝛ malisgrana. Si autem calor fortis extitat: da lac bubalinum ꝛ trociscos de spodio ꝛ campho.ſm fortitudinē caloris.epar cataplasmet ex ro.sanď. endiuia semperuiua frond. vitis succo ro. addito pauco masti. ꝛ spice. et virtus epatis custodiatur. Cataplasma. ℞.sanď.al.et rub.añ.ʒ.vj. ro.ʒ.v.nenufar.viol.añ.ʒ.iij.sulphuris: terre aniene añ.ʒ.ij. casielignee.ʒ.j.masti.folij añ.ʒ.j.fac puluerem: ꝛ cera in oleo rosaceo vel nenufar.liquefacta puluis abbibeatur ꝛ fiat cataplasma. Aliud. ℞.sanď.al.et ru.farine ordei viol. nenufar malue añ.ʒ.iij.ro.ʒ.iiij.casielignee croci añ.ʒ. ß.fac puluerē tempera cum oleo et cera. Trocisci ad dolorem epatis. ℞. ro.se.scariole cuscute seminis citruli cucurbite ana.ʒ.iij. se. lactu.portu.añ.ʒ.iiij.sanď. al.spodij añ.ʒ.ij.reubar. maratri anisi añ.ʒ.j.tēpera cū succo scariole. da cū oxizaccara. Aliud ℞.ro.ʒ.iiij.berberis.ʒ.iij.se.scar. cuscute añ.ʒ.ij.ꝛ ß.spodij.ʒ.j.lacce reub.añ.ʒ.j.se.cucumerꝫ melo.añ.ʒ.ij.succi liquiri.ʒ.j. croci.ʒ.ß.tempera cum suc.scario. da cum oxizacca. ꝛ aqua calida. Si autem feb.fit et tussis addatur gūmi dragagandi amidi añ.ʒ.j.succi liquiricie.ʒ.ij.da cū sirupo viol. Cibus sit feb.non existente ius pullorum cum granatis: ꝛ vua acerba cum pauco cinamomo ali.spica.coriandro menta: pisces asprātiles cum zuccara ꝛ aceto iusellatos: caueant humorisiam si habent fe. diacurcuma cum oleo rosaceo ꝛ ptisano: si tussis existit da maluam. Item si fit materia solubilis da trociscum de spodio cum sirupo stiptico sicut mirtino vel cotanino.cataplasmetur venter ex frigidis ꝛ siccis: sicut rosa sanda. balau.bolo.equali pondere: soluantur cū succo qnqꝫ neruie.cibus sit stipticus.

De dolore epatis ex frigiditate. Cap.xxxvij.

Si patiatur epar dolorē ex frigida complexione dabis trociscos de reubar.euforb.de absinth. de lacca ꝛ silia.cū oximelle squillitico: ſm ꝙ supra.cataplasmet epar ex dialoe vel diastonicon. dabis apozima de rad.cū diacucur. vel dialacca cum amigd. athanasia cum epate lupino. Antiqui dicunt ꝙ parum epatis lupi datū cum reubar. prodest dolori epatis siue fit ex frigiditate: siue ex caliditate. calefiat epar ieiuno stomacho cū panno infuso in aqua squinā. spice assari suc.squinā. Trocisc.ad dolorē apatis ex frigiditate ℞.masti.spice assari lacce lote añ.ʒ.iij.ro.ʒ.iiij.anisi.ʒ.ij. suc. squinātí absinthij reubarbari añ.ʒ.ij.croci.ʒ.j.tempera cum suc.apij.fac.ʒ.j.ꝛ ß.da cū oximelle squillitico cū suc. endiuie

amare. Item suc.endi. valet contra dolorem epatis ex frigiditate vel calo.q: est penetrabilis ppt amaritudinē. Trocisci valentes ad dolorem ex frigiditate. ℞. berberis.ʒ.iij.masti. spice.suc.squinā.an̄.ʒ.iij.reub.croci.an̄.ʒ.ß.liquiri.lacce lote. an̄.ʒ.iiij.absinth.ʒ.ij.tempera cum suc.apij. aut maratri.fac trocisc. da cum oxifenicia: frigiditate forti existente da suc. xreos. Apozima valēs ad idem. ℞.radi. apij maratri an̄.ʒ.v.se.apij anisi.maratri an̄.ʒ.iiij.masti.spice ana.ʒ.ij. squinanti.cupato. absinth.ameos: folij: calami.aro.ana.ʒ.xv.lacce. reubar.costi.rubee an̄.ʒ.iij.passu.mūda.ʒ.xx.coque i q̄ttuor lib.aque vsq3 ad.j.cola.dans.ʒ.xl.cum paucissimo amygdal. et olei laurini: ꝛ cum athanasia.da puul. de aloe. Si stipticus sit cataplasmetur ex camo.mellik.aloe.absinth. an̄.ʒ.xv. masti. assari.costi.casie. carabe.xilob.an̄.ʒ.iiij.croci.ʒ.ij.fac. pul.tempera cum yreleon et nardile.addita cera. Aliter. ℞. masti.absinth.spice squinanti.aloes.an̄.ʒ.iiij.carpob. florū casie. an̄.ʒ.ij.ro.ʒ.vj.sanō.ʒ.iij.lini gal.ʒ.ij.lauda. ʒ.j.ꝛ ß.galange.ʒ.ij.fac pul.tempera cum yreleon. ꝛ cera. dieta sit starnus cū iure ciceris aneto cinnamo.galan.panis infusus in vino odorifero bono: da apium nastur.rutam maratrum.et similia. Si mala complexio fuerit humida: da medicamina hydropicorū. Item si sicca da medicamina ethicorum: addemus in ea parum stipticū ꝛ odoriferū vt confortetur.

De apostemate calido epatis. Capi.xxxviij.

Apostema epatis si sit calidum: oportet basilicam dextre manus curando incidi. Et si visus phlebotomie magis existat minuendo sang. iubendus erit. dabis ptisanum cum zuccara natura humectetur cum suc.lupuli ꝛ casiafistu. clysterizetur cum iuiub.seb.zucca.ꝛ oleo viol. Si apostema sit in gibbo epatis: stude in his que vrinam prouocant. da igit trociscos de berberis cum oxifenicia: ꝛ suc. endiuie cuscute solat. omnia coquantur ꝛ colentur. da.ʒ.xv. singulorum in hora dormiendi. Puluis. ℞. cucumeris cucur.citru.mel.an̄.ʒ.v.se.scar.cuscute.an̄.ʒ.iij.ro.berberis an̄. ʒ.iij.reubar.ʒ.ß.fac puluerē. ꝛ dabis. Trocisc. valēs ↄtra apostemata epatis calida existentia in gibbo. ℞.ro.ʒ.vj.berberis.ʒ.iiij.seminis scar.cuscute: seminis citruli cucumerū mel. an̄.ʒ.ij.suc.liquiri.spoō.an̄.ʒ.ij.reubar.lacce an̄.ʒ.j.ꝛ ß. se.croci.spice masti.an̄.ʒ.j.tempera cum succo solatri bibat.apozima raō.cum zuccara. Trocisc. valent ad idem. ℞.ro.ʒ.v.berberis.ʒ.iiij.spoō.ʒ.j.ꝛ ß.seminis citru.cucumeris lacce reub. an̄.ʒ.j.croci spice absinth.an̄.ʒ.ß.tempera cum succo endiuie Si vero calor fortissimus sit adde.ʒ.ij.campho. Item dabis serum cum zuccara ꝛ puluerē compositum ex se. cucur.apij: anisi maratri. dieta sit apium maratrum endiuia ꝛ similia. Et si apostema sit in concauitate epatis studium in solutione inducamus. etenī locus iste colligātiam habet cum intestinis: oportet igitur dari succum lupuli endiuie solatri cū casiafistu.iuiub.et de hoc puluere da.ʒ.ij.cū sufficienti sero. Oportet ventrem in istis mollificari: ꝛ fiat clystere mollificatiuum: vt materia inferius deducatur. Item dabis lac caprinum camelinum et hunc pul. ℞. mirob.citri.kebul. an̄.ʒ.v.belr.embli. an̄.ʒ.iij.se.scar.cuscu.maratri an̄.ʒ.ij.dabis.ʒ.ij.cum predicto lacte. Item die lune veniente minuatur sanguis de vena sinistri brachij.i.de epatica: ꝛ trahe multum summo mane accipiat ex trocisc.cum aqua in qua tamarindi sint liquefacti: ꝛ cum.ʒ.j.sirupi soluatur pridie in sero caprino postq̄ coctum est serū: serū autem coquatur donec non habeat spumam: post diem lune vsq3 ad dominicum diem omni die summo mane sumat vnū ex trocisc. cum sirupo et sero ꝛ tamarin.aut succo scar.succus despumetur. Si non habes tamarindos da trocisc.cum sero. si non habes serum da cum succis quos dixim⁹ et sirupo ad'meō. da cum aqua frigida post diem tertium.de tertio in tertium: vsq3 ad dies xv.da hunc pulue. cum sero caprino. ℞. mirob. citrini.ʒ.v. scar.cuscute berberis se.cucume.citru. spoō.an̄.ʒ.ij.reubar. lacce an̄.ʒ.ij.ꝛ ß.bene pistent.dū vadit dormitū pannum in succo herbe que stat super aquam infunde mixta in eo farina ordei ꝛ ro.pulue.succus prius coquatur ꝛ coletur: vespere nihil manducet nisi duas scar. et vnam coram galline et micam panis: et bibat semel: ad prandium manducet prius scar.postea folia lupuli: aut atriplices cum malua et bleta: deinde starnos: et coctionem porcinam non multum manducet: ꝛ manducet.viij.ʒ.panis et bibat. omni hebdomada accipiat laxatiua de mirob.et mirob.sint.ʒ.ij.et in tertia die post balneetur: in quarta die san.minuat de vena epatica. vna vice de vno brachio: altera die de alio.si aliquando habeat dolorem: da sibi de trocisc. odorife.per.xl. dies. donec finiat: excepto q̄ de terno ad ternū de puluere p̄scripto cū sero detur: puluis autem iste quem dixi esse accepturū: vsq3 ad.xx.dies: in prima die accipiatur cum lib.ß.seri caprini mūdi in scđa die cum.ʒ.viij.seri: in tertia cum.ʒ.x.seri de pul.detur.ʒ.iiij.postq̄ sumuntur trocis. fac istos trocisc. ℞. berberis.ʒ.vij.mirob.citri.ʒ.x.liquiri.ro.cucume. spoō. spice cup. masti. an̄.ʒ.v.reubar.croci dauci. lacce an̄.ʒ.ij. Si videris q̄ multum fecerit assellare ꝛ calor sit: da sibi de trocisc.odoriferis: ꝛ de quarto in quartum diem prefatum pulue. Trocisc. odorife. ℞.spodij.ro an̄.ʒ.vj.sanō.al.ru.dragagā. portu.suc. liquiri.an̄.ʒ.iiij.cucume. ligni aloes croci campho.an̄.ʒ.j.da cum succo scar.aut solatri aut lupuli.

De mala complexione epatis. Cap.xxxix.

Si mala complexio epatis sit ex calore: oportet basilicam phlebotomari si tempus: etas: virtus et consuetudo nos adiuuēt. Et si nō refrigeremus cum spoō. zuccaro: psilio: siru por.al.oxifenicia: demus serum cum oxizac. succū herbarum endiuie solatri bene coctū ꝛ colatum: demus trocisc.de spoō.trocisc.campho.trocisc.ligni aloes ꝛ huiusmodi: dem⁹ catartica suauia: ꝛ leuia: sicut illud quod. ℞.succi cucur.maligranati an̄.ʒ.ij.zuccare mane an̄.ʒ.vj.spoō.dragaganti se.cito.an̄.ʒ.iij.omia pistata ponantur in succo illo die ac nocte: postea frica ꝛ da bibere. cibi sint lentes: crisolo.lactu.portu.bliti.solatrū cucur. si nō habet feb.demus hec cocta cum pullis: perdicibus: fasianis: custodiat se a lacte ꝛ melle ꝛ factis ab eis ꝛ grossis carnib⁹ in aqua bibenda misceamus frigidos sirupos.cataplasma ponamus supra epar calorē extinguens: sicut lactu. portu. cucur. psiliū: lentigo aque: malue: viol.omnia pistentur cū oleo rosa. ꝛ aqua rosacea fiat cataplasma. Si epar vltra modum debilitetur: ꝛ color infirmi liuidus plumbeus vel pallidus sit: da confectionem incognitam in nostro antidotario scriptam: in qua intrant reubarbarum fenugrecū. ꝛ conficiantur cum aqua rosacea: ꝛ sirupo rosacco: ꝛ aqua endiuie. Et si defectio epatis et mala complexione frigida sit: dem⁹ īfirmo de reub. ꝛ trocisc.inde factos dialaccā cū suis trocisc. diacucur.ma. ꝛ mi.diacost.q̄lecūq3 hor̄ inueneris da.ʒ.j.ꝛ ß. cū succo apij: maratri: cocto ꝛ colato.sirupū absinth.et siru. raō. vel apozima calamenti cum apozimate de aniso: apio maratro: mastice: spica: folio ꝛ squinanto.demus diagalangā: diaciminum.demus similiter trociscos de aniso squinanto: absinthio ꝛ similibus. caueant sibi a cibarijs ad digerendum duris. nutriātur cum subtili dieta et leui cum calidis aromatibus apparata manducent vuas pas. habent enim seruare defectionē epatis.similiter pistici quia valēt frigido epati.caueāt sibi ab omni dulcedine: quia nocet epati ꝛ spleni: facit enim ibi oppilationē: amara bibant maxime si sint pōtica. Et si infirmus pallidi sit coloris accipiatur quotidie de antidoto quod dicitur elmiferans.ʒ.j.cum apozimate lupuli vel absinth.vel reubar. si frigiditas ꝛ humiditas epati dominetur: cum compositis antidotis in nostro antidotario scriptis medicetur.

De oppilatione epatis. Cap.xl.

Si epar oppiletur a sanguine grosso ab epate ad membra decurrente: auferamus sanguinē de basilica dextre manus: vel de vena que est inter indicē ꝛ pollicē si tps: etas: virt⁹. ꝛ ↄsuetudo nos adiuuēt. Si nō da leue catarticū sicꝫ qđ ℞.mirob. citri.viol.cuscute. absinth.fumiter.an̄.ʒ.xx. capillorū veneris

ro.sic. radi.apij maratri.anisi masti.spice.an.ʒ.iiij. prunorū iuiub.an.ʒ.xx.omnia in.viij.lib.aque vsq̃ ad tertiā coque ⁊ cola.deinde accipe māne.ʒ.xx.cassiefistu.ʒ.x.quas iterū cola ⁊ mitte lib.ij.zucca.⁊coque in suaui igne vsquequo fiat sirupus da.ʒ.iiij.cū.iij.amigd.⁊adde diagredij.℈.j.vel.ij.ſm v̄tutē infirmi. Si infirmꝰ sit debilis vt sirupū istū sumere nō valeat:nec alia tātū valētia:sicut apozima de absin.fumoterre de radi.⁊ silia catartica : precipiamꝰ vt accipiat suc.endiuie ⁊ maratri coctū ⁊ colatū.℥.j.cū oxise.om̄i die. Et si sit fortis bibat priorē sirupū sine intermissiōe. Itē si sit debilis demꝰ succū maloꝝ gra.cū oxise.succuȝ solat.quinq̃neruie cū zucca. demꝰ diarodon trocisc.de berberis. nutriat̄ cum cibis leuibus ⁊ subtilibꝰ:sicut pull.pdicibꝰ:fascanis ⁊ silibꝰ. ptisanū demꝰ vbi radi.apij: ⁊ maratri cocte sint cū oxise. Si oppilatio de grossis hūi.⁊visco.hu.sit:demus infirmo hierāpigrā, hieraiogodiō theod.stomaticō ⁊ silia grossos hu.purgātia maxime si sint in cōcauitate epatis ꝓpter illiꝰ loci vicinitatē ad ventrē. Si hu.sint in superiori parte epatis:demus infirmo diuretica vrinā ꝓuocantia ⁊ aperiētia superiorē epatis oppilationē.vene eñ epatis sicut diximꝰ in anato.sunt iuncte vijs vrinalibꝰ.diuretica sunt absinth.squinan.assar.cost. ameos ⁊ silia.horum simpliciū siue compositorū da infirmo ʒ.j.⁊ ß.cū oximel.succo maratri: apij: ysopi: absin . quecūq̃ inueneris hoꝝ simplex vel cōpositū da cū oximel. vel.amyg. si fuerit necesse plus calefieri vel aperiri:q: nimis est frigidū demꝰ sotrugene filoniū athanasiā.diareub.tyriacā.diacost. ⁊ silia.demꝰ apozima de calamēto de yreo de spermatibꝰ cū amygdal. vel sambucel. vel nardil.trocisc.demus de lacca ⁊ silia.nutriat̄ cū spagis sicla carnibus volatiliū. Si oppilatio epatis sit ex ablatis mēstruis:phlebotomemꝰ ambas venas de cruribꝰ:demꝰ ⁊ succos herbaꝝ coctos ⁊ colatos cū amygd. demꝰ ⁊ apozima de calamēto de radice cū diamarte ⁊ silibꝰ. Si oppilatio sit ex mutilatione aliquoꝝ mēbroꝝ p̄cipiamus phlebotomari ⁊ demꝰ diuretica iam dicta.

De apostemate epatis ex frigiditate. Cap. xlj.

Si apostema epatis sit ex frigiditate: demus apozima de radicibꝰ:de calamēto:ysopo cū amygd. samb.dialacca.diareub.diacurcu . quodcūq̃ hoꝝ inueneris.ʒ.j.⁊ ß.dabis cū succo apij vel maratri cocto ⁊ colato.vel apozima de radicibꝰ vel sirupū de squināto.de absin.cū oximelle. Si aūt videamꝰ in vrina eē hypostasim: intelligit̄ maturū esse apostema:deīde damus rem aperientē oppilationē ⁊ lauatiuā oris venarū. Si autē apostema sit in inferiori gibbo epatꝭ: demus diuretica sicut spicā:anisum:apium:absin.reub.squinant.ysopū.⁊ silia. Si aūt apostema in superiori parte sit epatis:purgemꝰ corpus cū apozimate de agar.hierapi.⁊ silibꝰ. Si hec minime ꝓfuerint:demus absinth. q: multū valet cum apozimatibꝰ supradictis. Si apostemata sint inueterata ⁊ indurata: ⁊timor sit magnꝰ de his Ga.in lib.ad glauconē.dura inq̄t apostemata si inueterascāt nunq̄ curare potui:nec alios facere vidi.oīs eñ hmōi patiēs futurꝰ est hydropicus: ⁊ plurimi:licet post longū tēpus inde moriunt̄. Vidi aūt multos in breui tēpore morientes:qui scȝ breuē ⁊ nimiā habuerūt solutionē. Sȝ tñ opȝ eorū dicere curationes:duritiē epatis veterē iuuat res aperiēs: sicut eupa.spica.rad.lauri:succus apij: maratri et silia.⁊ de cōpositis sicut dilacca.diacost.diafenicon ⁊ silia.in x.particula practice scripta.de simplicibꝰ dē qd est pōticū ⁊ amar. Epithimemꝰ de oleo nardil.yrel.costi.masti.⁊ silibꝰ. nutriamus cū leui cibo:custodiamꝰ a grauibus. Si aūt apostema sit ex ventositate grossa ⁊ fumosa epati inter clusa:demus suc.scar.apij maratri cū amygd.⁊ oxise.troc.de absin. sirupū de squinanto. apozima de rad . Si aūt apostema sit de percussione vel casu vel collisiōe curetur de pul.⁊ trocisc. in antidotario scriptis. Si infirmꝰ cū apostemate patiat̄ cal. in epate:demꝰ balau.bolū arme.cū suc.arnoglosse vel solatri.

De fluxu san. ex venaꝝ epatis apertione. Cap. xlij.

Si san. fluxu si sit ex apertione venarū demꝰ qd sanguinē stringat ⁊ epar ꝯfortet: sicut balau.ro. spod. acatia.bolū. terra sigillata. carabe. gūmi. hipoq.⁊ silia.quecunq̃ horū inuenimꝰ:demꝰ.ʒ.ij.⁊ ß.cū suc.arnogl.vel frondiū vitis.in aq̄ bibēda misceamus suc.malorū gra.sirupū mirte:sapam citon. Si fluxus san. ex defectione mutabilis virtutis in epate:et defectio sit ex corruptiōe cōplexiōis sue : qd intelligit̄ ex siti nimia ⁊ ablatione virtutis appetitiue ⁊ col.citrino ⁊ vrina ru. demus stiptica ⁊ frigida: vnde ca.extinguamꝰ:epar confortemus: ⁊ sint odorifera sicut ro.sand.al.⁊ rub.balau.spod.et silia. Similiter sapa de malis gra.⁊mirta cū trocisc.de spod. balau.suc.rodostomate ⁊ silia. Si egestio sit q̄si carnis lauatura sine tortura dolore ⁊ ardore: ⁊ color in albedinē mutet̄ vel liuiditatē:itelligēda est epati dn̄ari frigiditas: ⁊ q virtꝰ eius faciēs san.deficiat.vñ medicandū est cum confortatiuis hn̄tibꝰ parum stipticitatis:sicut gallia muscata.mace.spica. reub.gario.lig.al.carda. ⁊ silibꝰ.hec simplicia vel cōposita demus cū aqua vbi cortices fistici sint positi.⁊vbicūq̃ aliq̄ istarum specierȝ data fuerit valet huic speciei egestionis. Itē iuuāt anisi.ʒ.ij.⁊ ß.parū assati cū suc.apij. Epithima faciamus epati. ℞.masticel.vel nardil. Nutriamꝰ cū pdicibꝰ starnis: fascanis:pull.cum aromatibꝰ preparatis.custodiamus ab omni cibo duro ad digerendū:nocet eñ multum ei. Si egestio san.sit de crepatura apostematis vel de matricis vulnere exiēs,⁊ san. sit turbidus ⁊ saniosus p qd intelligimꝰ q apostema prius habuerat: opȝ dari q̄ a suis putredinibꝰ vulnera mūdificēt ⁊ confortēt epar:sicut ro.balau.san. dra. mastix.carabe.bolū.crocū.⁊ silia.hec siue simplicia siue composita sint da.ʒ.ij.cū suc.coctanorū vel arno.q: vulnera mūdicāt a putredine sua ⁊ solidant ea ⁊ cōfortāt epar. Nutriat̄ cū iure amidi rizi.⁊ cum vitello oui lentibus ⁊ arnogl.cocta.

De hydropisi. Capitu. xliij.

Diximus in theorica vbi de pas. locuti fuimus:q omnis hydropisis de defectione nascit̄ virtutis generatiue san . Et quia hec pas. aliquando ab epate:aliquando a vicinis mēbris incipit:ab ea que sit ex defectione v̄tutis dicere incipiamꝰ. Si eñ calor sit cā vnde digestiua deficiat:demus qd ca.refrigeret sicut trocisc.de campho,de spod. de berberis cū suc.sola. endi, maratri.cassiafist.purgemꝰ hūiditatē cum suc.cuscute: vel suc.fumiterre:vel cū suc.herbe menithe arbores circūdātis. Si frigoris cā vna ⁊ eadē deficiat virtus:qd ex liuiditate col.intelligit̄:⁊ sitis paruitate:demꝰ medicinā ca.sicut diareubar.dialac.diacur.diacost.tyriacā ma.vel mitrida.trocisc. de eup̄.de aniso.de absinth.athanasiā. sirupū de squināto. de absin.de yreos.de rad.⁊ silibꝰ. Si aq̄ ⁊ hūiditas hydropico dn̄etur ⁊ multiplicet̄: ita vt virtutē patiētis aggrauet non in v̄tute cōfortanda laboremꝰ : sed ad purgandā aquā festinemus q̄ purgatio q̄ttuor modis sit. Primo cum diureticis cum vrina expellentibus sicut spica.casia.assa.asaro.costo.reub.aristo.lon.ro.squinan.croco.aniso. maratro. apio. myrrha dauco.⁊ silibꝰ simplicibꝰ.de ꝯpositis demꝰ dialaccā. diacurcu. diacost.athanasiā homorusiā. trocisc.de aniso.de absin.⁊ silia.si hec non ꝓfuerint:demus parū de diamedijs cum suc.asari. Secunda medicina aquā citrinā purgās cum sudore ⁊ solutione eijcit q̄ cum bal.efficitur ⁊ suffumigatiōibus: velut si fumiget̄ cū aqua vbi cocta sint hec anet.camo. meilil.abro.sansucus ex qua ⁊ vēter subfumiget̄: vel supponatur vnctionibꝰ vt stercore bouino: caprino ⁊ huiusmodi. Tertia medicina q̄ hanc eādem purgat:est sicut lac cameli. vrina eius ⁊ serum. Que purgant cū virtute attractiua sunt vt tithimallus ⁊ lac eiꝰ ⁊ coconid.serapi.stercus colūbinū elacteriū rad.calchicheos:yreos:eufor.coloq̄nti.scamo. ⁊ silia. Quarta medicina est cum incisione vmbilici ⁊ perforatione forti:hoc aūt est cū venter impletur. Nō opȝ medicū temere de hac medicina se itromittere:nisi cū magna sit necessitas ⁊ in vno solo genere qd vocatur hydrops. taliter hec incisio fiat vt i chirurgia dicturi sumꝰ. Incisio nō valȝ nisi soli hyposarce.⁊ aliquādo hidropicis cuiꝰ doctrinā i chirurgia dicemꝰ Phlebotomia nulli gn̄i hydropisis cōuenit nisi mulieribus habentibus hanc pas.propter ablationem menstruoꝝ.habētes eam ꝓpter ablationē que ab earū corporibus solet egredi vel de emorroid.vel narīū emissiōe minuat̄ nō tñ semp nisi cum virtus non deficit. R.dicit vrina caprina vnaquaq̃ die ca.cū spica sumpta dissoluit hyposarcā cū vrina ⁊ egestione. Alij dicūt q vrina pecudis nig.vel ru.facit similiter cū spica.

si hec pas.

Si hec passio fit ex colligantia aliquo⁊ membro⁊: curetur cum aperitiuis diureticis sicut suc. ebuli: maratri. vrtice. ⁊ similius. Quidam dicūt si succi ebuli: maratri. ā̄n. ʒ. vij. tribuātur ad potandum hydropico siue patiatur ex stomacho: siue ex splene liberatur. Si autem ꝓpter apostema splenis: aut de frigida cōplexione stomachi: aut de humoribus grossis oppilationem faciētibus in via epatis patiatur: dem⁹ stercoris columbini. ʒ. j. pigre. ʒ. ij. cuȝ oximelle. tribuātur ⁊ ea q̄ stomachum cōfortent: sicut sirupū nardi ⁊ absinthij. Si aūt hydropisis fit ex defectiōe pulmonis seu renū: seu splenis: curetur cum hoc medicamine ꝓbato: ⁊ maxime illi qui habent aquā intercutaneam: qd̄. ℞. stercorum vulturis ac stercoris canis ana. ʒ. vij. macerentur in tribus sextarijs aque: quibus colatis dentur hydropico bibere. illis vero qui habent aquam intercutaneam aspersis in potione lilifagi. ʒ. iiij. capparis. ʒ. iiij. hoc magnum est. Iteȝ si fit aliqua species hydropisis ex defectione ieiuni ⁊ meseraice: demus. ij. ʒ. de kerasion cum succo cuscute: vel succo lupuli colato cuȝ reubarbaro temperato. Et nota ꝙ medicamen superius dictum scilicet stercoris columbi et pigami. valet multum omnibus hydropicis ⁊ maxie illis qui patiuntur ascliteȝ: calcucemenon: idest battitura eris decies vel pluries lota: et oblata cū qualibet medicina prodest mire hydropicis: et purgat eos suauiter. similiter si demus sansucum cum oximelle statim prodest. Et quandoq̄ fit vitio renum ⁊ vesice: sicut contingit in illis qui multo tempore habent lapidem vel arenam in vesica: ⁊ contingit ex grossis ⁊ viscosis humoribus: qui cum possint liberari non dimittantur: sed fiducialiter medicentur cum aperitiuis ⁊ diureticis: ⁊ lapidē frāgētibus: ⁊ omnes fere hydropicos liberātib⁹. fere dixi: q: si hydropisis ex acuta passiōe fit vel calida complexione epatis ⁊ virtutis solutione vel defectione non valētis sanguinem generare: non curatur: sicut in theorica diximus: cuȝ natura nec calida nec frigida accipe possit: cholericis augmētātib⁹ feb. frigidis hydropisim. dem⁹ igitur. ʒ. vij. antidoti scorpionatij cum diureticis apozimatibus que lapidem frangunt: ⁊ vrinam mouent in omnibus passionibus quibus conuenit: quia proprium est scorpioni vrinam prouocare ⁊ aperire vias vrine: et hoc agit in eis qd̄ scamonea in intestinis: si taliter cōburatur ⁊ detur: vt in vigesima particula dicetur. Demetrius dicit: si cataplasmemus stomachum hydropici ex farina ex spelta mixta cum sapa ⁊ tantundem ebuli suc. tepefacto cū ipsa farina per viginti dies q̄uis impossibile videatur: tamen liberatur. Ideȝ facit succus fumiter. Item simū agni siccuȝ tere ⁊ coque cum oximelle ⁊ sulphure: vinum autem cōmisce ⁊ illine totū ventrem: aut cunas captinas cum vrina infantis masculi: hydropisim creditur euacuare.

De passionibus splenis. Cap. xliiij.

Splenis vero medicine sunt multimode: in quibus nōnulli decipiuntur: cum enim splen sit sedimen ⁊ receptaculum cholere nigre eam attrahendo ab epate ⁊ sibi sit quasi cibus: qd̄ cum non habeat: nec attrahere possit ex defectione virtutis appetitiue. hoc autem cū remaneat in epate distemperatur epar ⁊ omnia ab eo sanguinē recipientia. Item nigra generatur ycter icia quā multi medici quādam putāt speciem hydropisis esse ꝓpter tumorem faciei: ⁊ vētris ⁊ peduȝ ⁊ mutationē coloris vrine in albedinem: de quibus liquide tractauimus in theorica: vbi de colore vrine ⁊ maxime nigre locuti sum⁹: quā passionē facile curam⁹ apozimate hoc. ℞. capillo⁊ vene reupon. adianti. boraginis: pimpinelle. ā̄n. ʒ. vij. sulphur: quātum cetera: coquantur ad tertiam: ⁊ bibat quotidie vsq̄ ad diem septimum. Si hec passio fit cum feb. curetur cum apozimatibus corticuȝ salicis in nostro antidotario scriptis: quia defectionem splenis ⁊ calorem epatis auferūt. Si hec passio inueterata sit ita ꝙ appetitus stomachi deficiat: cataplasmetur stomachus ⁊ splen cum absinthio: costo: amomo: spica: temperatis cum suc. verbenace. similiter ex illis fiat sirupus.

De oppilatione splenis. Cap. xlv.

Si splen oppiletur: curetur in initio cum diureticis ponticis amaris: nō cum cataplasmatibus: sed cum potionibus competentibus: facile erit in curatione ⁊ obediens in medicamine. que passio potest curari cum omnibus amaris: vt absin. centau. ⁊ similib⁹. cauendū est ante curā ⁊ post curam a melle: ⁊ ab oībus dulcib⁹ cibis ⁊ potibus: quā causam satis ostēdimus in secunda practice particula: cum de saporibus necnon aperitiuis disputauimus.

De apostemate sclirotico splenis. Cap. xlvj.

Quod si apostema indurauerit: ita ꝙ ad scliro sim deueniat: durū fit ad curandū: ⁊ longum ad sanādum: ⁊ cum habeat duriciem nō oportet curari cum cataplasmate vel epithimate: vel emplastro extrinsec⁹ apposito: sed in forti fortis detur medicina ad bibendum: quia splen medicinam epate recipit fortiorem. Et si apostema fit cum feb. phlebotometur basilica sinistre manus vel vena que est inter auricularem ⁊ medicum: si tamen cum tempore ⁊ etate adiuuemur. Scarificatio sub sinistra spatula multum valet duriciei splenis. similiter scarificatio sinistri cubiti dolorē splenis: ⁊ febrem quartanā aufert. dem⁹ etiā suc. solatri tamarisci. bn̄ coctos ⁊ colatos cū trocisc. de cup. vel de lacca cum orizac. Et si calor fit fortis ⁊ longi temporis curetur cuȝ apozimatib⁹ corticū salicis in nostro antidotario scriptis. Ualidissimus est splen canis coctus siue crudus tritus ⁊ splenetico nescienti datus: non solum sclirosim dissoluit: sed etiam splenem mirifice minuit. Et si apostema sit sine febre: q: plurima passio splenis de frigiditate fit ⁊ grossis humoribus: oportet fortiorem medicinam dari: ⁊ durā sicut epithimum agar. sticados: polium: prassium: centaureā: capparū: radices absinthij: silphiū: scolop. ⁊ similia. fac apozima ⁊ s̄m virtutem da. Et si hec passio inueterauerit dentur. ʒ. ij. de antido. scorpio. non quotidie: sed de septem in septem: et sine dubio liberabitur.

De ventositate splenis. Cap. xlvij.

Si ventositas fit in splene inclusa: curetur cuȝ diacosto: homorusia: diareubar. dialacca: ⁊ cum antidoto: quo. M. curauit patiētem herbarū iuuentorem: ⁊ cum trociscis confectis cū suc. tamarisci: in nostro antidotario scriptis: q: multum valent duriciei ⁊ tumori: ⁊ apostemati splenis ⁊ ventositatis. vtatur quotidie sirupo absinthij ⁊ oximelle squillitico: purgetur interdum cum hiera rufi latina theodoricon cōmiscemus. confectio enim hec ⁊ antidota in. xx. pantegni particula sunt scripta. Dicūt quidam si. ʒ. j. amoniaci detur cū oximelle: curat omnem duriciē splenis ⁊ epatis: ⁊ hoc verū est si hec passio sine febre fuerit: si cum febre minime valet. sanguisuge super splenem ponantur. Et nota ꝙ in nulla epatis ⁊ splenis passione est trahēdus sang. nisi prius humores purgētur: sed si passio epatis ⁊ splenis fit cum scabie cutis superueniente: purgetur corpus cum hoc antidoto vel apozimate nuper inuento. ℞. sticados hellebori ni. polip. centaur. camedreos: camepi. ā̄n. ʒ. xx. succi fumiter. ℥. ß. suc. lupuli suc. maratri: suc. scari. suc. pimpi. suc. psilij: suc. geneste. ana. ʒ. xvij. epi. cuscute. ana. ʒ. xlviij. coquantur omnia in. vij. lib. aque: parūper colentur: da splenetico ⁊ epatico ad bibendū. vij. parteȝ huius decoctiōis: ⁊ qd̄ in pāno remanet ꝓijciatur: ⁊ sic de. vij. in. vij. detur quousq̄ dies fuerīt expleti: ⁊ certissime liberabitur: siue fit cū feb. siue sine febre. Hec passio epatis ⁊ splenis: si fit. xl. anno⁊ eradicari potest: sed postq̄ liberatus est caueat sibi a dulcib⁹ cibis ⁊ potibus ⁊ ab omni medicina facta cū melle: ⁊ etiā ab amido ⁊ caseo: ⁊ ab oībus ventositatem faciētib⁹. Et si nō possit vel ꝓpter paupertatem vel qualibet aliā rem: misceatur in eius comestione pul. iste. ℞. se. maratri: se. geneste. ā̄n. ʒ. j. agarici: cinamo. ana. ʒ. ij. ⁊ in vino sic ponantur: vtatur etiā quotidie diure. ius ciceris in apozimate anisi maratri epi. brusci. spag. capil. vene. polit. reubarba. rubee agrestis. se. borag. ⁊ similiū. Et sciendū ꝙ in nulla pas. epatis siue splenis vtendum est cataplasmatibus: nisi prius diuretica ⁊ amara sepissime tribuantur: quorū nocumentū ⁊ quid amara prosint interius: ⁊ quid obsint exterius: in secū

da practice particula: cum de sapo:ibus aperitiuis tractauimus ostendimus. Epithima Johannis damasceni τ electuarium valēs ad splenis corruptionem τ sui duriciem τ humorum grossitudinem: τ oppilationez aperit. ℞. rad. ʒ. xxx. cordu. ʒ. xv. aque. ʒ. xx. tamar. ʒ. xv. sambucel. ʒ. lxx. coque ad suauem ignem donec solum remaneat oleum: τ cola: deinde armo. ʒ. vij. τ ß. die ac nocte in forti aceto infusi mitte in mortarium τ moue vsquequo fiat quasi medulla τ mixta cū supradicto oleo coque igne lēto donec cōmisceatur: τ sic cū opus fuerit vel bibatur: vel inungatur. Juuat similiter aqua vbi ferrū infunditur si bibatur per. vij. dies: vel sola cū vino vel apozimate aliquo supradicto. Si hec passio sit de emorroy. curabis eam cuz trifera magna ysaac: τ cum alijs triferis in vltima particula huius libri scriptis. Habeant secum splenetici ciphum vel parapsidem tamarisci: τ alia instrumenta ad bibendum τ comedendū vtilia. Dia. dicit: farina fenug. cuz nitro τ aceto cataplasmata valet ad duriciē splenis. Itē dicit: cinis ramorum vitis cum oleo τ aceto τ ruta valet ad calidum apostema splenis. Galie. dicit. emplastrum vini vel aceti cuz stercore caprino: valet ad omnem duriciem splenis. Item dicit alosantus in vesica inclusus similiter spleni suppositus fortius medicamen non inuenimus: quia nō solum mollescit: sed etiam desperatuz pre duricie ad sanitatem perducit. Alij dicunt armoniacū cum oximelle si tumori epatis τ splenis superponatur poten:er duriciem soluit. Puluis ad omnem infirmitatem splenis τ epatis cardiacis τ constipatis paralyticis τ cephalicis. ℞. costi. reupon. ana. ʒ. j. ß. se. maratri. ʒ. j. piperis fenugre. ana. ʒ. iij. aloe: centauree: gēciane: baccarum lauri: marrubij. ana. ʒ. iiij. fac puluerem da cum vino calido aut sero quantū tribus digitis cape poteris: omni tempore epar incolume seruabit. Emplastrū valēs ad splenem τ grossos humores τ emorroy. ventositatem viscerum frigdorem τ arteriarum vētositatem. ℞. zinzib. capparis: radicum casie. piretri: polipodij: piperis long. liquiri. aā. ʒ. vj. reubarbari: galange: assari: masticis. cinamo. acori: squinanti: costi: cimini. ana. ʒ. iiij. mellis qđ sufficit.

De ytericia. Cap. xlviij.

Ytericia si sit ex oppilatione splenis cum diureticis τ aperitiuis medicetur: vt absin. silphio: τ huiusmodi. Si sit ex defectiōe vtutis appetitiue: cuz sirupo de absinthio τ nardino medicetur. Si fit ppter actionem nature in die crisis optima eit: medicetur cum mitigātibus cholerā rubeā sicut apozimate de prunis: orizac. malisgr. cucur. τ similib9. Cum autem morbus incipit declinare τ acumen feb. extinguitur cholerā rubeā deponamus cum succo cuscute vel solatri: vel casiafi. et manna. demus ptisanum cum zuccara. nutriamus cum cum cucur. lētibus bletis: τ similib9. Cataplasma super epar de sanda. ro. campho. ordei farina cum succo solatri et portulace. feb. autem cessante: τ ytericia manente: demus infirmo suc. solatri: maratri: cuscute: cū orizacara. demus τ troc. de spodio. de sanda. de lacca. nutriamus cum pullis pdicibus fasianis. omnia coquantur cum aceto τ suc. coriandri vel aceto: vel lacte mulieris. Si autem feb. careat minuatur de basilica dextre man9 adiuuātibus etate: virtute: tempore: τ consuetudine: deinde purgemus cho. cum casiafistu. mirobala. citri. vio. cuscuta: absin. prunis iuiub. oxise. τ similib9: τ pilulis antedictis chole. rub. purgantibus. Si autem phlebotomie obuiauerit propter defectionem virtutis τ temporis frigiditatem τ etatem: demus succū solatri: cuscute: endiuie: maratri: bene coctū τ colatū cū orizaccara. Si calor sit nimius: demus de spodio: de compho. cum orizac. demus ptisanum: pisces recentes: pullos cum aceto τ zuccara: demus secum spod. radi. mirte: cum succo maratri cuscute solatri: τ modico aloe. crocus multū valet huic passioni. Trocisci valētes ad hanc passionem. ℞. ro. spod. ana. ʒ. ij. suc. eupo. se. portula. aā. ʒ. ij. τ ß. cucu. ʒ. j. τ ß. anisi: maratri: reubarra. ana. ʒ. j. puluerizata cum succo lupuli maratri τ oximelle temperentur: potenter stringunt. Et si non est ßm crisim veluti si ante septimum diem appareat: timorem innuit: quia natura non est assueta ante septimum diem ytericiam facere. Signa: cutis tingitur: vrina rubicunda vel rubea multa τ spumosa egestio citri. Ois ytericia cū febre pessima nisi propter actionē nature sit: vt in die cretica: ea autē que est propter passionem epatis pessima est: tamen curamus cum dieta τ medicina cholerā rubeā purgantibus τ extinguētibus. Et si vomitus acciderit constringamus cum τ sorbeat mespila: sorbas τ huiusmodi: ius ciceris nig. bibat. τ sirupum talem fac. ℞. iuris lactu. lib. ij. zuccari lib. j. Sed si ytericia sit propter calorem epatis vel calorem nimium venarū: curetur cū sirupo de fumoterre in nostro antidotario scripto: quia non soluz ytericos: sed etiam epaticos curat potenter. Et si ytericia sit de mutatione quorūdam humorū aut ex rebus calidis τ venenosis: curetur cum apozimate silphij lupuli τ maratri. Si vero sit ex potione calida venenosa: curetur cum electuario squillitico. Si autem sit ex cōplexione membri calidissima: cum puluere de cornu cerui curetur cum vino admixto. Si sit ex defectione appetitiue in felle: cum sirupo absinthij vel succo medicetur: aut cum sternutationibus quas dicturi sumus. Democritus dicit melā cū infunde ante septem dies in aceto τ in alio die tere τ naribus infunde: ytericū liberabit. Item piretrū staphisagria agrimonia: radix capparis: radix: masticate: reddūt alacrem vigorez. Si ytericia cesset de corpore: citrinitate in oculis remanente sternutationem faciamus cum succo blete: vel cum nigella: vel lacte mulieris vel aceto cum oleo rosaceo τ similib9. Trocisci valētes ad ytericiā oppilationez splenis τ epatis. ℞. hierepig. absin. suc. eup. ana. ʒ. ij. ro. spo. squinanti. asari folij. ana. ʒ. j. τ ß. lacce reubarba. ana. ʒ. j. croci scamo. ana. ʒ. ß. tempera cum succo endiuie. fac troci. pensum. ʒ. j. τ ß. da. ʒ. j. cū suc. endiuie τ orizaccara. Troci. valētes ytericie chole. nigre materiam purgant. ℞. ro. absin. spod. ana. ʒ. iiij. lacce reubar. suc. eupo. maratri: anisi: se. portula. squinanti. ana. ʒ. j. et ß. scamonee: dragaganti. ana. ℈. ij. croci. ℈. ß. manne. ℈. ij. tempera cum suc. solatri. fac trociscos. ʒ. j. τ ß. da cum suc. endi. et maratri bene cocto τ colato.

De arena vel lapide in renibus Cap. xlix.

Cum arena vel lapis sit in renibus: oportet perquiri an corpora abundent acutis humo. quod cū ita sit purgentur: τ postea balneari assidue omnī die faciamus bis vel ter: egredientibus apozima de apio vel aniso vel scario. dem9 τ de lapide qui intra spongiam inuenitur. Rufus τ Diascorides dicunt lapidem qui est intra spongiam puluerizari debere τ cum vino dari vel aqua calida: quia lapidem frangit. demus etiam ptisanum vel apozima de rhāno τ cordu. τ capparis radice quodcūqz horū inueneris vel in vino vel aqua calida detur: τ omnia diure. sicut acorus: spica: calamus aromaticus: radices apij: petro. casia. xilobal. carpobal. calamentum: ciperus: asarum: τ similia simplicia vel composita cum succo feniculi apij vel apozimate ciceris nigri. scorpionis combusti. ʒ. ß. cum vino prodest Antidotum Galieni valēs ad idem. ℞. dauci carpobal. spice. asari. petrosel. anisi: thimi casie fi. camomil. cinamo. ana pondus equale. fac puluerem: mellis qđ sufficit. Abstineant se a grossis cibis τ saturitate τ multa cōestione. assuefaciant post cenam vomere τ mundificare corpus sirupo de absinthio: omnia diureti. assuefaciant: vinum non bibant: nisi clarum τ subtile: tyr: facam ma. raro demus: assuescāt exercitia temperata: nec eā negligant. Si dolor permaneat nec cesset: calefaciamus locum cum aqua calida: vbi cocta sint camomilla ruta: pultes cū farina τ vino pone super hāchas dorsum τ pectinem clystere faciam9 de malua τ camo. furfur: fenugre. ordeo: oleo vio. camo. τ similib9. Sedeāt in aqua sulphurea.

De dolore renum. Cap. l

Si dolor renum vel defectio eorū sit ex mala complexione calida: detur lac asininum cum dragagāto vel caprinum. similiter τ serum: nutriatur cucur. portu. ordeo: psilio: violis: liquiri. quodcūqz horum inueneris: cum oleo vio. vel sisamino vel

amygda.tẽpera. Si dolor sit ex frigiditate: medicetur cuȝ ca ladis epithimatibus ⁊ dissolutiuis; cataplasmatibus: maxi me vo cuȝ oleis sicut daphnileon: camomilleon: anetileon: ⁊ similibus. cum butyro bouino: ⁊ herbarum succo: sicut apij maratri: camomille. Galie. supra epidimia: dolor renum vti lissime curatur cum exercitijs ⁊ abstinentia ciborum humi dorum ⁊ acceptione diureticorum quod vniuersale est dolori re num. Dolor renum cũ venit iuuenibus propter pharma ciam vel phlebotomiaam: exercitia iniũcta a Galieno suffi ciunt: purgãt enim humorum superfluitatem: ⁊ phlegmati cam digerũt humiditatem: membra confortant. Diuretica bibita phlegma viscosum de renibus mũdificant. vnde Hip pocrates in aphorismis: dolorẽ renum post. xl. annos patien tes nunq̃ curantur: q: diuturne passiones in renibus cõtin gentes permanere habẽt cum ipsis.

De apostemate in renibus. Capi. lj.

Apostema in renibus si sit ex calore: dem⁹ psi lilium lotũ cuȝ oleo ro. ⁊ zuccara iuiubas ⁊ se. cucume. demus mannam cuȝ succis solatri ma ratri coctis: suc. endiuie coctũ casiefi. ⁊ omnes. Si ventrem habuerit constipatum: fiat clyste re cum viol: ordeo: malua: oleo rosato ⁊ simili bus: nutriatur cuȝ hũida dieta; quã cito digerere valeat si cut ptisano: abstineant se a coitu: equitatione: labore: ⁊ cali dis cibis: sicut nigella: ⁊ simili⁹. Si vẽter infirmi sit solut⁹ vltra modum: demus psilij. se. papaueris. ana. ʒ. j. et ß. cum sirupo rosa. vel mirtino. Demus hos trociscos: q: valent in statu apostematis. ℞. papaueris: dragaganti: cucu. citruli: melo. cucur. portula. ana. ʒ. iij. amidi. se. malue. boli. ana. ʒ. j. ⁊ ß. croci. ʒ. j. tempera cum succo maratri fac trociscum. ʒ. j. da bibere cum aqua rosata. Cataplasma mollitiuum pone sup apostema. Et si de humoribus frigidis sit apostema: dem⁹ oleum amigda. cũ apozimate fenugre. ⁊ de ficubus siccis cũ medicina digerili ⁊ dissolubili. cathaplasma sit exterius de fenugreco: frondibus caulis: ⁊ simili⁹. Et si ipsum matura tum cognoueris: rũpi tamen tardetur: fiat cataplasma ex sti ptico: quod expertuȝ est. ℞. galle balau. staphisagrie cortu cis pinearum pondus equale: omnia misceantur. Stercus caninum optimum est in omnibus cataplasmatibus: quia phlegmaticũ vel melancholicũ apostema siue exterius siue interius sit eliquat. Et si cum lacte caprino bibatur omnes putredines viscerũ ⁊ vulnera mũdat. Si sanies inde fluxerit ⁊ apertũ sit: opȝ in solidatiõe vulneris festinare: dem⁹ ergo trociscos supradictos vulnerũ solidatiuos cũ lacte caprino vel asinino: deforis vel spõgia: vel cataplasmata ponãtur de ordeo ficubus ⁊ sapa facta: q: maturant apostemata ⁊ sa niem eijciunt. Si vulnus sit pessimum clysterizetur cuȝ oleo rosato ⁊ lacte ⁊ ordeo. sedeant in aqua vbi cocta sint ordeum ⁊ malua: quia ista medicina saniem subtiliat ⁊ currere facit. Si sanies sit grossa nimium: demus succum maratri apij et absinthij bene coctum: post lac asininum detur: vel iumen tinum: q: habent vt mũdificent. Si sanie lota ⁊ vulnere mũ dificato permanet arsura in vrina: demus lac vaccinum: q: multum valet siue sit interius siue sit exterius: nutriamus cum tritico: amido: gummi arabico: iure: rizi: ⁊ similibus. Si saniem ablatam videris ⁊ vulnus mũdificatum: quod in telligitur ex febrium mitigationibus: ⁊ dolorũ ablationibus vrine albedine et eius liuiditate et sui putoris ablatione: oportet infirmum nutriri ex cibis facilis digestionis sicut la cte ⁊ iure de lacte ⁊ farina facto: amido ac iuribus crassaruȝ gallinarum: et herbis vt malua: acida: portulaca: omnibus coctis: hec cibaria ardorem vrine mitigãt ⁊ plagas solidãt. Cum vero feb. est tota ablata nutriamus cuȝ carne arietina hedulina: pullina: piscibus petrosis ⁊ similibus: abstineãt se a labore: assuescant quiescere.

De vulnere in renibus. Capi. lij.

Ulnera si sint in renibus: non ad ea mundificanda differamus; quia si inueterata sint: non amplius possunt curari. renes enĩ tenere sunt substantie: in quibus si sanies immiscetur vel inuiscatur: medicina nõ recipitur: quã medicinã incipere debemus cum spõgia aqua calida ⁊ oleo rosato infusa. postea fiat cataplasma. ℞. rosas lẽtes mirtam puluerem molendini: oleum rosatum: ⁊ similia: demus suc. cucu. boluȝ arme. cũ lacte asinino. vniuersaliter omne lac hãc passionem iuuat: demus se. melo. cucume. cucurbi. citruli: ci toñ. malue: quodcũq; horum inueneris da coctũ cum iuiub. vel ptisano vel in lacte asinino vel caprino. Et de compositis etiam demus trociscos. ℞. semi. lini dragaganti. ana. ʒ. iij. amidi. ʒ. vj. boli. gummi arabici. ana. ʒ. j. ⁊ ß. fac trociscum. demus de trocis. ⁊ pul. in antidotario scriptis. nutriatur cum amygda. ptisano: oui vitello: rizo: ⁊ similibus.

De fluxu sanguinis renum. Cap. liij.

Si sanguis sine dolore exit: intelligimus q̃ de epate sit. vnde incidenda est vena basilica de xtre manus: ⁊ cum subtili dieta dietetur. preci piam⁹ ei laborare ⁊ a coitu cauere. medicina est danda in fluxu sanguinis ab epate dicta. Si sanguis exierit sine causa precedenti cum do lore: intelligitur quia vene in renibus sint aperte: quoquo modo mingatur sanguis: incidẽda est vena basilica ⁊ extra hendus est sanguis adiuuãtibus etate: tempore: virtute: et consuetudine. precipienda est quies ⁊ minuenda sunt exerci tia: motus: coitus: requirantur cibaria: dieta: ⁊ medicina: quas in fluxu sanguinis ab epate diximus: demus trociscos psiliticos ⁊ alios trociscos ad hanc passionem probatos in xx. particula huius libri scriptos. Galieni trocisci liquefa ciunt sanguinem coagulatum de incisione venarũ epatis ⁊ renum: qui fluit in vesicã patiẽtis ⁊ vrine exitũ prohibet: ⁊ a sanguine coagulatum intra stomachum: quod descendit de sanguinis fluxu narium. ℞. absin. radi. maratri se. apij. dauci nichee. se. melo. frondiũ rami. pondus equale: da bibere cuȝ lacte asinino: vel apozimate radicũ vel ciceris.

De eodem Capi. liiij.

Hanc passionem habẽtes si ad medicãdum non festinent: maceratur nimium corpus ⁊ consumi tur: venter constipatur ⁊ cito periclitatur: opor tet ergo dari frigidam ⁊ stipticam medicinam renes confortantem ⁊ calorẽ extinguẽtem sicut ptisanũ cũ sapa mirtina vel citonina cum psilio loto ⁊ aqua frigida vel oleo ro. vel oxizaccara. demus troci scos cum sirupo frigido ⁊ stiptico. Nutriamus cum frigida dieta sicut lactu. portu. mespil. piris: sorb. carne hedulina. ⁊ etiam stiptica omnia danda sunt: vt poligonie suc. dragagã tum: ⁊ simlia. aut sulphu. radi. cum vino ⁊ lacte coctas bibãt ⁊ stricticum crudum manducent: studeamus vt sudent ⁊ po namus cathaplasma super renes de solatro: frondes vitis: cũ oleo rosato: ⁊ similia.

De lapide in vesica. Cap. lv.

Si lapis sit in vesica sicut de renibus debet mũdifi cari: Dicunt quidam si de sanguine vulpis iliinia tur statim rumpitur lapis: quod probatur: quia si lapis in illo sanguine triduo dimittatur soluitur. Bacce hedere. vij. vel. ix. trite cuȝ aqua calida vel vino potui date calculos vesice frangũt ⁊ vrinam potenter ducunt. Leporis sang. ⁊ totam pelleȝ in latere crudo combu re: ⁊ in cinerem converte ⁊ da coclear vnũ in aqua calida ie iuno stomacho: rũpit lapidẽ ⁊ eijcit foras. hircũ maiorẽ ⁊ nõ castratum occide. primum sanguinem dimitte. secũdum colli ge: ⁊ sicca diligenter. parteȝ vnam in aqua calida solue: ⁊ da dolenti ⁊ sanatur. Sed vt dicit Hippocrates. experimen tum fallax. quis incredibilia videbantur: tamen ſm illud oĩa ſm rationem facienti non opȝ transire ad aliud. Et si su sceptis expertis medicaminibus non rumpatur: demus. ʒ. ij. de antidoto scorpionato; in nostro antidotario scripto.

Qr si adeo sit magnus vt exire non possit vrina: festinemus lapidem de suo loco mouere: non enim sanabimus: nisi chirurgica incisione: ⁊ lapidem efferre: sicut Halic. in megategni lapidem auferre de via vrine cum argalia satage siue aurea siue argētea facta vt subula: sed in capite plana que mittatur per virgam ad auferēdum de loco suo petram. qualiter extrahatur in chirurgia apparebit si in. ix. practice particula legeris. Qr si calculos chirurgia sublatos cū ciatho aceti ⁊ vini vno dederimus calculosis: calculos frāgit ⁊ vrinā potēter educit. Si sit in ore vesice: oportet infirmū iacere supinum ⁊ pedes sursum erigere: ⁊ huc ⁊ illuc mouere: vt lapis de ore vesice moueatur.

De vulneribus vesice. Capi. lvj.

Mittamus aquam ⁊ mel se. citruli cum albu. oui ⁊ visco se. atoñ. psilium iuuat similiter si per argaliam mittamus cum oleo viola. ⁊ lacte mulieris vel asine: vel albu. oui. Epithima faciam⁹ cum cera alba: oleo rosato vel viola. dragan. se. malue ⁊ axungia vulturis. Aliter. ℞. cere picis butyri ⁊ axūgie anseris: psidie: pōdus equale. Democritus physicus: dicit nasturcij se. ⁊ orobi farina: cuʒ melle data soluit apostema vesice. Anserinus adeps vel gallinaceus solutus. ysopi cerotum cuʒ oleo ⁊ lana intincta vulue mulieris ꝑ clystere traijcies vel cataplasma statim dolorem tollit: febreʒ mitigat: somnum prestat: si phlebotometur in initio ꝓdest.

De diabete. Capi. lvij.

Hec passio si fit ex acumine caliditatis: demus frigida: sicut oleum rosatum: psilium: aquam frigidam vel dragagātum se. cucu. cucur. ana. ℥. j. cum oleo rosato aquā frigidam: vel spodij. ℥. j. ⁊ ß. cuʒ aqua frigida ⁊ sirupo rosa. in virgam mittamus oleum rosatum: cum lacte mulieris. similiter argaliam faciamus cum oleo rosa. ⁊ albumine oui. Confectio valēs ad calorem vesice ⁊ ardorem vrine atqꝫ guttationeʒ. ℞. dragagāti: gūmi: portulace: se. cucu. melo. lactu. cucur. āñ. ℥. iij. fac puluerem frica cum oleo rosa. da. ℥. ij. vel. iij. cuʒ sirupo ro. nutriamus cum lactu. portula. cucur. ptisano: ⁊ similibus. Si vrine mutatio ex defectione sit vesice. vel complexionis humiditate: demus tyriacā magnā: mithridatum: athanasiam: triferā magnam: diarodon: ⁊ similia. In comestionibus eorum aromatice species misceantur: vinum bibant forte odoriferum. Antidotum valēs ad lubricam vrinam. ℞. galle ga. carabe. asari: masticis: thuris: galan. cinamo. casie. ciperi. ro. carda. ma. ⁊ mi. piperis long. ʒinʒib. spice. cordu. pigre. pōdus equale: tempera cum succo cito. da. ℥. ij. vel. iij. Aliud valēs similiter. ℞. miroba. indo. ℥. xx. kebu. emblico. papauerꝭ albi. ana. ℥. x. ciperi. sauine. roß. succi liquiri. suc. hypoquisti. opij: thuris masculi: bdel. ana. ℥. v. fac puluerem. deinde ferrum iudaicuʒ accipe ⁊ calefac: qd in aqua extingue: in qua fac coqui xilocaracta: quod est dulcissimum vsqꝫ ad consumptioneʒ. deinde cola coquens ad spissitudinem mellis: ⁊ cum illa aqua calida species tempera: da. ℥. v. cum aqua vbi extinctum sit ilico. Aliud. ℞. corticis interioris iecoris galline. x. ℥. thuris: ciperi cupularuʒ glandium balau. ana. ℥. v. nucis. ℥. iij. puluerisa: et cum oleo rosa. frica ⁊ da b. bere.

De stranguria. Capi. lviij.

Si strāguria fit ex defectione expulsiue in vesica infundatur aqua calida: ⁊ rectus sedeat: vt collum vesice ad inferiora tendat: precipiatur sibi vt supra pectinem manum fricet: postea cordu. acorus: masti. spica. casia. cinamo. ⁊ similia odorifera sibi donentur. de cōpositis tyriaca ma. athanasia dialac. ⁊ similia. balneum assuefaciat in quo cocta sint hec bruscus: sparagus: petro. macedo. penta. anet. absin. brāca vrsina: saxifraga: granū solis. ⁊ accipiat de iustino vel de electuario ducis: ⁊ vngat pectinem ⁊ dorsum cum oleo nardino camomil. muscel. calefiat de spica squinanto camomilla aneto: ⁊ similib⁹. Si stranguria sit ex sanguine coagulato vel sanguine vel pustulis: demus medicinam solidantem vulnera sicut supra scriptum est: sedeat in aqua calida: de solutiuis oleis se vngat. fiat clystere cuʒ lacte mulieris ⁊ oleo viola. Si ex apostemate: in initio basilica vena incidatur. suc. solatri ⁊ endi. detur: calefiat in aqua calida: vbi cocta sint camo. viol. malua. ⁊ similia: cataplasma fiat de solatro: ⁊ oleo rosa. farina ordei. Si passio in fortitudine sit: oportet venam vicinam calcaneo phlebotomari: calefaciamus cum spongia aqua calida infusa: vbi cocta sit camo. anet. ⁊ similia. clysterizetur virga cū lacte mulieris: aqua ordei: axungia anatis: ⁊ oleo rosato. epithima de cera: oleo nardino ⁊ rosa. ysopo: ⁊ malua. sedeat in aqua calida decoctionis nasturtij aquatici: vt mingat vesicam temperate comprimat. apostema cuʒ crepauerit: detur ad bibendum se. me. cucur. medicetur sicut vulnera renum ⁊ apostemata: nec negligat aquā calidam vel epithima. Si ex lapide sit: prout dixi: oportet medicari. Dicunt quidam si centum capita in aqua coquātur ⁊ oleum per se cum cimino ⁊ de illa aqua potet ⁊ centum capita māducet ⁊ oleum cum cimino: ⁊ de illa aqua in stupa positum ⁊ semper pectinem ligatum stranguriam sine dubio soluit. similiter saxifraga ⁊ milium siluestre in aqua coquatur ⁊ colatura bibatur lapideʒ frangit ⁊ vrinam educit: ⁊ maxime pueris.

De inuolūtarie mingētibus in lecto Ca. lix.

Mingentes in lecto preter suum velle: medicētur demus tyriacam ma. mentam ⁊ mirtam cum vino odorifero: ⁊ valent. ruta cocta cum vino bibita: iuuat. glanō. mirta: thus: equo pōdere coquātur in vino ⁊ bibantur: ⁊ cum oleo mirtino. vesica apri: aut ouis: aut tauri incensa detur bibere cum aceto ⁊ aqua cum dormitum vadit. de terra chimolea accipiat que cum felle tauri temperetur ⁊ virgam vngat: ⁊ assuefaciat electuaria calida ⁊ odorifera. Si hec nō profuerint: vesicam piscis fluuialis per octo dies luna crescente ⁊ decrescente trāsglutiat ⁊ liberabitur. Qr si seniores hoc patiuntur Hippo. teste non sanantur.

De exitu vmbilici ⁊ syphac. Cap. lx.

Si vmbilicus vel syphac exit: resina et alumen cum melle coquātur: ⁊ cū folijs hedere super vmbilicuʒ inducantur. Emplastrum ad eos quibus vmbilicus exit. ℞. cere: bituminis: sulphuris: vi. picis. ana. ℥. ij. confice ⁊ super vmbilicum pone. psiliuʒ facit similiter ⁊ maxime pueris si cū pice temperetur.

De fissura syphac. Cap. lxj.

Si syphac scidatur siue aliquod intestinorū: caput caprinum cuʒ pilis in aqua decoquatur: que decoctio si bibatur omnia interiora solidat. Si crepetur syphac iuxta pectinem in primis pili fortiter radantur: inde supinus iaceat in loco secreto leuatis cruribus per. ix. dies: et fiat ei cataplasma de vitellis ouorū caseo ⁊ vtraqꝫ consolida ⁊ detur ad manducandum: vnaquaqꝫ die fiat patiēti emplastrum de terrenis vermibus per septem dies: fiant pilule de pilis leporis cum melle vsqꝫ ad spissitudinem decoctionis: ⁊ fiat potio de vtraqꝫ consolida: bonora: buxo. ⁊ herba anaglodi: post octo vero dies super crepaturam galbanum apponatur vsqꝫ ad sanitatem. similiter poma cipressi multū valent. similiter stercus leporinum cum melle mixtum in magnitudine fabe frequēter acceptū mirabili sanatione sine dubio consolidat. Qr si fissura vel crepatura: vel raritas his medicaminibus non cōglutinetur: opʒ vt chirurgica coctura curentur: quorū doctrinā in. lxxx. capitulo chirurgie ostēdam.

Finitur liber septimus practice.

¶ Liber octauus practice de passionibus generatiuorum membrorum.

¶ Capitula libri octaui.

¶ De defectione coitus. Capi.j.

Quoniam in nona theorice particula passionem interiorum membrorum quadripartitam fecimus: idest animatorum spiritualium cibalium ⁊ genitalium: ⁊ curas simplices seu compositas: nobilium principalium tamen aliquod officium habentium: pro posse nostro ostendimus: optimum est vt de curis genitalium membrorum disputationem compendiosam describamus. Si testiculi patiantur ex complexione frigida ⁊ sicca: aut ex ablatiōe cibi: que causa paruitatem facit spermatis: adiuuentur cum cibis ⁊ medicinis calefacientibus ⁊ humectantibus ⁊ ventositatem generantibus. vbicunq; hec adunantur: idest calor: humiditas: ⁊ ventositas: siue in cibo: siue in medicina: sperma generant: coitum augmentāt. Qui autem has virtutes cognouerit bene ex duabus siue tribus componere poterit: vt coitus confortetur ⁊ sperma augmentetur: sicut est cicer: in quo hec tria adunantur: quia calidum est ⁊ humidum ⁊ ventositatis generatiuum ⁊ multum nutritiuum: cui non est necesse aliud ad hoc opus commisceri. Similiter frumētum coctum: ⁊ maxime cum medulla ossium. similiter ⁊ iura fabarum ventositatem faciunt ⁊ multum nutriunt: sed tamen frigiditati pertinet earum nutrimētum. Qui perfectus vult esse huic officio misceat cum ipsis calida frigiditatem earum temperātia. Causa que sperma generat cibus est sicut recens caro: cerebella: oui vitellum: ⁊ pinee: ⁊ similia. Medicina sperma generans est sicut satirion: zinziber: galanga: been albū ⁊ ru. crocus costus: nastur. ⁊ vrtice se. anisi lini. Est ⁊ quidam cibus ⁊ medicina: et omnibus ad hoc valens: sicut rapa: eruca: se. eius: baucia ⁊ similia. Ex his simplicibus medicina tantūdem valens componatur. ℞. baccarum lauri. se. eruce: ster coris colūbi: piperis: satirionis: croci: terebēthine. añ.ʒ.j. olei libras.ij. omnia cōmisce: lūbos ⁊ inguina perunge. Electuarium io.da. valet ad coitum confortandum. ℞. zinziberis: piperis longi. ana.ʒ.viij. se. ceparum: dauci: eruce: se. vrtice: se. anisi liguā occelle. añ.ʒ.vij. se. sparagi (vel salis) caude stinci ⁊ vmbilici eius satirionis. añ.ʒ.xv. pinearum.ʒ.xvj. fac pul. mellis quantū sufficit. demus ⁊ benedictam: satirion. Si coitus propter calorem ⁊ siccitatem prohibeatur: auferatur omnis medicina superius dicta. accipiāt igitur lac vaccinum: pisces recentes: butyrum: crisolo. cucurbi. ⁊ simila. Clystere faciamus cum frigidis ⁊ humidis oleis. siccitas curetur: humectetur: ⁊ caliditas refrigeretur.

¶ De ablatione generandi. Cap.ij.

Si ablatio generandi facta sit ex mala complexione testiculis dominante siue frigida siue sicca: temperetur cum calidis ⁊ humidis: videlicet cum ficubus recētibus maturis: carne recenti porcina: ciceribus: ⁊ his similibus. Abstineat a frigidis siccis ⁊ desiccatiuis vel frixis: ab aceto ⁊ allijs: quia sperma desiccant. vtatur cerebellis ouorum vitellis ⁊ his similibus: ⁊ coagulo leporis. Si acceperit de masculo: masculū .ij. femina vero de femineo lepore ⁊ coeat: cōcipit masculum: et post coitum abstineat ab omnibus acuminibus balneis fumigijs et inunctionibus. Item Placitus dixit. gruis cerebrum cum adipe anserino ⁊ leonis.ʒ.iij. mirte.ʒ.ij. cum folio ponantur in auro ⁊ in argēto: ⁊ inde vir naturam suam collinat ante coitum concipiet. Item pinguedo gruis cum adipe anserino remissas duricies locorum conceptionis discutit. Lapis qui in cerebro vel ventriculo illius inuenitur filatiū est quoddam non eius: sed animalis illius qui plumis indiget ⁊ vocatur osimus: vnde ⁊ nomen eius dices ei: si accipiatur in cibo vel potu: vel brachio dextro ligetur viri vel mulieris ante coitū concipere facit. lapis enim qui inuenitur in vulua vel ventriculis filaterīū est. pregnanti enim efficit quod partum ferat. Et si complexio testiculorum sit calida ita quod spermatis materia incendatur: cum frigidis et humidis temperentur. Si nimis sit frigida vt sperma cōgeletur: medicetur sicut in suffocatione matricis dicturi sumus de spermate coagulato. Si nimis sit humida ⁊ sicca: cum dictis et medicinis competentibus tēperetur.

¶ De generare nolentibus. Cap.iij.

Sunt generare nolentes: aut propter nocumentum filiorum lactātinum: quia concubitus valde nociuus est lactātibus vt in custodia sanitatis diximus: maxime si conceperit: aut propter timorem patris: aut matris: vt puelle: vel propter pessimas matricis passiones vt cancrū in matrice habentes: quia si talis conceperit periculum mortis inducit. de quibus nolumus librum nostrum denudare. Pueri dens annorum octo: auro vel argento inclusus ⁊ brachio suspensus efficit vt non concipiat mulier. muri viuenti cor exemptum ⁊ brachio mulieris suspensum efficit vt non concipiat. leene vulue particulā si in brachio suspensam habuerit mulier non concipiet. officula que inueniūtur in corde aut in vulua ceruc: eff. ciūt vt mulier non concipiat.

¶ De gomorrea. Cap.iiij.

Sperma si inuoluntarie exierit: cum frigidis cibis ⁊ medicinis constringatur: sicut lactu. portula. crisolocāna cucurbi. cucume. citru. melo. ⁊ omnibus frigidis ⁊ hūidis: vel frigidis ⁊ siccis vt cū sumac ⁊ aceto: ⁊ similibus. Et si epileptico hoc cōtingat: allia comedat: quia sper

ma deficcant. vngamus dorsum et virgam cum frigidis rebus sicut succo solatri: iusquiami: oleo rosaceo: portulaca: litarg. se. portulace: cum succo lactuce balau. portula. aneti rute. ar noglo. omnium horum se. valent siue cum viuo: siue cum frigida sumatur. ruta et iusquiamus cum sirupo de mirta prosunt et aceto. agni spermatis rute. ana. ʒ. ij. balau. ʒ. j. da cum aqua: supque infundatur aqua fri. a cibis calidis abstineat.

¶ De pollutione. Capi. v.

Pollutio non est aliud quam cum somnus elongatur: et corpora sordat. Pollutionem sepe habentes cum frigidis medicinis et cibis vel vnguentis: sicut dicturi sumus in propria passione: que manasissines dicitur: idest sepe exigentibus curentur.

¶ De apostemate testiculorum. Capi. vj.

Apostema testiculorum si sit ex cal. minuatur de vena sophena et in dorso scarificetur: et post humores ca. cum pharmacia purgemus: post hec ad apostemata redeamus cum epithimatibus et cataplasmatibus de rhamno cum oleo rosaceo apostemati supponatur ireleon cum succo solatri et croco: et farina ordei cocta cum melle et aqua. Cataplasma valens ad apostemata calida in testiculis. ℞. rosa. vio. sanda. alb. et rub. ana. ʒ. iij. radicis malue: et eius se. ana. ʒ. v. memite. ʒ. iij. tempera cum succo solatri. Si ex frigore sit apostema ponamus vuas passas ciminum fabas coctas: vel mellilo. cum sapa coctum. vitellum oui: farina tritici. Aliud cataplasma valens similiter. ℞. balau. farine fabe: et ciceris: camomil. ana. ʒ. vj. thuris: croci: myrrhe: cimini. ana. ʒ. j. axungie renum capreoli: cere sisameli. medulle bouine: vitelli oui: fac vnguentum. Si apostema sit durum multum accipe bdellium: et misceatur cerusa: et sapa. et impone bolum super duriciem testiculorum et mollit. Sed si ventrem habuerit inflatum et testes fac minutionem in vna venula sub mentula: et fabam fractam bene temperatam cali. superpone si testiculi cali. tempore sint inflati: sed si faba fracta cum succo radicis ebuli temperetur et calida supponatur: omnem inflationem testiculorum aufert.

¶ De crepatura testium. Capi. vij.

Si adunatio aquose humiditatis fit inter substantiam testiculorum et eorum pelliculas: super crepaturam ponamus plumbum concauum cum acatia et ligetur plumbum panno bombicino: subtus plumbum vngamus vnguento solidatiuo et ventositatis expulsiuo sicut aloe: myrrha: thure: litio: acatia: suc. hypoquisti. bdellio. et similibus. Si magnificetur crepatura et aliquid viscerum illuc descendat: erit molestissima: et ad medicandum dura: nec aliquid possunt perficere medici nisi cum solutione ventris et dissolutione sue ventositatis sicut pilulis fetidis: pilulis de serapino: bdellio: dyaroma: socrugene: trifera magna. vnguenta sint stiptica. abstineant se a grossis cibis et ventositatem generantibus: a coitu: a saturitate: a labore ab exercitijs quantum possunt. Cataplasma valens ad idem. ℞. masticis: thuris: nucis cipressi: frondium tithimalli: myrrhe: farcocole equali pondere tempera cum aceto. Aliter. ℞. balau. acatie: nucis: cipressi: pondus equale: masticis: thuris: myrrhe: croci: sarco. sangui. draco. ana tempera cum oleo rosaceo et aceto.

¶ De tumore testiculorum. Capi. viij.

Tumor carnosus inter spaticulas et cutem testiculorum ex grossis humoribus ortus: curetur cum dissolutiuis liquefacientibus sicut est armoniacum: nitrum: fermentum: stercus columbinum et caninum: purgentur grossi humores qui sunt causa huius passionis. horum enim perfecta est medicina que causam egritudinis tollit.

¶ De testiculis varicosis. Capi. ix.

Si testiculi varicosas venas habeant: purgentur melancholici humores qui sunt in stomacho: dietam accipiant bonum sang. generantem: caueant a melancholicis cibis et potibus: coitu vtantur.

¶ De vulneribus testiculorum. Capi. x.

Vulnera testiculorum et pruriginem et pustulas si sint ex calidis sic sunt medicanda: chimolea cum aqua ca. est supponenda: acatia: cerusa: cum oleo ro. litar. cathimia argentea cum oleo ro. Vnguentum ad pruriginem testiculorum ex cho. ru. et san. adusto. ℞. medulle bouine ʒ. ß. olei ro. ʒ. j. ceruse. ʒ. vj. sulphuris extincti. ʒ. ij. cere. ʒ. ij. acatie se. rosarum ana. ʒ. ij. opij. ʒ. j. fac vnguentum. Aliud valens similiter. ℞. ceruse. ʒ. v. sulphuris viui. ʒ. ij. opij. ʒ. j. temperenter cum aceto. Si testiculi ex sudore sint vulnerati: fac vnguentum de alumine et galla: et desuper iniice. Si fissuram habuerint: accipe thus minutum rhamnum cum oleo rosato et oui vitello: et fac vnguentum. Et si calorem et ruborem et inflamationem patiantur sine apostemate: curentur cum vnguento de albumine oui et oleo oliuarum: quia omnem inflamationem soluit et maxime refrigerat.

¶ De satiriasi. Cap. xj.

Galienus omnis inquit medicina vel dieta que coitum augmentat: huic passioni est nociua: danda sunt ergo mitigantia et refrigeratiua nullam ventositatem facientia: vngamus virgam dorsum anum et testiculos cum suc. solatri portula. lentigi. aque sempuiue: iusquiami: lactu. ro. ceruse: acatie: et similium. cingulum plumbeum renibus superponamus. se. rute. lactu. portula. cum suc. coriandri et parum campho. agni sperma facit similiter si superponatur. assuefaciat sedere et dormire super frigidam culcitram. Galie. dicit quod mulieres athenienses in festiuitatibus suis vbi sedent et dormiunt ponunt agnum herbam propter castitatem. Iaceat semper in latere et non supinus: dorsum enim cum calefit arterie et nerui necesse est calefiant: et ad virgam calor conueniat: et ex desiderio coitus eam moueat. Item opium iuuat: et campho. cum oleo rosato. temperata: et virga inde inuncta.

¶ De apostemate virge. Cap. xij.

Apostema in virga curatur sicut alia apostemata corporis. Si enim apostema sit cholericum vel sanguineum fermentum et vitellum oui misceantur et supponantur. Si phlegmaticum sit vel melancholicum: cum aloe oui vitellum crudum. aristol. equo pondere misceantur: et superponantur. ad omnem infirmitatem virge: et ad omne malum bonum est et probatum.

¶ De vulneribus virge. Cap. xiij.

Vulnera virge sic sunt curanda sicut vulnera testiculorum: scilicet cum aloe. semine aneti vsto. aristol. longa et rotunda et similibus. Et si virga sit contusa folia oliuarum terantur cum melle et superponantur. Si vulnera sine apostemate sint: medicentur cum ceruse litar. ana. ʒ. j. et ß. cum oleo rosaceo. Si sint humida mittamus cortices cipressi et emathiten. Similiter virga si pruriat mittamus crocum carpob. ex quo faciamus clystere in virga: et si apostema videmus: vnguento medicemus quod. ℞. thuris. ʒ. ceruse. ʒ. iiij. tempera cum aqua inde se vngat et postea lauetur cum aqua maratri. vlcera veretri et testiculorum pruriginem. aloe cum vino lotum et tritum mire vulnera sanat. myrrha cum aloe trita mire vlcera sanat. cera cum portula. et oleo rosa mixta ad idem probata est. Ad ventris dolorem et tumorem betonicam cum vino tritam ca. superpone lenticule quoque in aqua cocte cum oleo rosa. idem faciunt. si veretrum fomentetur cum aqua in qua saluia sit cocta pruriginem tollit: et tumorem. farina ordei in mulsa cocta: dolorem et tumorem intestinorum tollit. Si autem nimium rubeant: chimolea cum aqua ro. illiniantur et cum desiccata fuerit: cum aqua ca. testiculi abluantur. Vua passa cum cimino et melle et farina fabe trita: et in linteo induta testiculorum tumorem in pueris optime sanat.

¶ De oppilatione vel constrictione virge. Cap. xiiij.

Si oppilatio vel constipatio fit ex lapide vel sanie: vel sanguine: curetur cum medicinis et cibis in stranguria et passionibus renum et vesice dictis: scilicet cum diureticis et lapidem frangentibus et aperitiuis.

¶ De retentione menstruorum. Cap. xv.

Menstruis mulieribus deficientibus succurrendum est: prouocanda enim sunt cum phlebotomia sophene vel de venis sub crure existentibus. hec autem fiant ante tempus menstruorum. scarificatio pedum valet. similiter et coxarum. cum phlebotoma

mus vel scarificamus parum sanguinis extrahatur: et in alto die similiter fiat de alio pede. Galienus in epidimia: femina cui per quattuor menses ablata erant menstrua: et facta est iam multū macida et appetitum perdiderat quā cum vidi tribus diebus sanguinem minui: in prima die lib. j. et ß. in secunda. lib. j. in tertia. viij. ℥. quod cum fecerim paulo post figura rediit prout fuerat. Similiter valet menstruis calamentum agreste et domesticum cum aqua et melle coctum de q̄ aqua da bibere. assuefaciāt balneare et post accipiāt. ʒ. ij. diatesseron et castorei. ℈. j. cum aqua mellis: aliquādo potest dari hierapig. maxime que facta est cū cinamo. ali. demus etiā que vrinā prouocant: sicut maratrū: anisum: ciminum: apium: casiā: spicam: squinantū: et filia. Demus apozima de radicibus de absinth. et de faseol. ℥. iij. olei nardi. ʒ. j. galb. ʒ. ß. cū apozimate de sauina vel de aniso. Apozima valēs ad menstrua puocāda. ℞. calamēti: sticados: petro. sauine: prassij: camedreos: camepi. polij: ana. ʒ. iij. maratri: anisi: apij: ameos: dauci cretici: squinanti: cuscute. ana. ʒ. j. casie. aristolo. long. genciane: baccarum lauri: reupō. ana. ʒ. j. et ß. omnia in aqua coque: et da bibere. ʒ. iij. Pilule valētes similiter. ℞. hierepi. ʒ. iij. absinth. turbith. aā. ʒ. iiij. scamo. armo. oppopo. serapini bdellij castorei. ana. ʒ. j. et ß. tempera cū succo apij. fac pilulas da bibere. ʒ. iij. cum apozimate de calamento. Nastale faciamus de calamento: genciana: alumine: myrrha temperatis cum ireleon. similiter absinthiū: nitrum: ysopum. lac ficuum oui vitellum ireleon. Electuarium ad hoc valet. ℞. myrrhe nigelle: calamenti. ana. ʒ. ij. mellis quātū sufficit. Oportet vt mulier interiora vulue inungat cum oleo rosaceo vel ireleon: ne fortitudo medicīe apostema generet: vel vulnera. Calefactio vero non minus est iuuamentum de calamento: camomilla: sansuco: mellilo. casia. aneto. calamēto aromatico: mēta ireleon. et similibus siue simplicibus siue cōpositis: hec coquantur in aqua et spongia infusa calefiat cum ipsa. similiter his coctis in vase mulier supersedeat: vt totus fumus interiora vulue penetret. Si ista minime pfuerint: fac pessariū in nostro antidotario scriptū: qđ si nō profuerit: fac fumigiū ibidē scriptum.

De supfluo fluxu menstruorū. Capi. xvj.

Sanguinis fluxum si restringere volumus: phlebotomemus mulierē in supioribus: vt materia ad superiora trahatur. hec fiant si sanguis in causa fuerit: fiat scarificatio inter mamillas et cupphas illic ponamus: vt dicit Hippocrates. menstrua si velis retinere sitiam maiorem mamill. appone. vel scarificemus sub femoribus. Si cholera rubea sit in causa dāda sunt catartica et antidota que eam purgent. Si phlegma sit in causa vel cholera nigra: faciamus catartica: vel demus antidota sibi attinētia: deinde redeamus ad medicinā sang. strigentem: vt est acatia corallus gummi mirta. se. balau. portula. se. cornu cerui. bolum. cōchula marina et similia. Uniuersaliter itidem medicandum est: sicut in fluxu sanguinis de pectore et alijs membris. Cibos demus: perdices: fasianos: et similia. Mulier sedeat in aqua vbi cocta sint tamarisci: cortices granatorum: galle: mirta rosa. et similia. ventosam apponamus mamillis: et exugamus sanguinem sine scarificatione. nastale faciamus de galla alumine: thure: gallie: equo pōdere tempera cum aceto. Trocisc. valent similiter. ℞. balau. cōchule marine acatie. ana. ʒ. ij. galle. sanđ. sauine cupularum glanđ. boli: violarum: gummi: aluminis. ana. ʒ. j. et ß. fac cum succo virge pastoris: et da bibere. similiter fac nastale. Puluis valet similiter. ℞. cōchule marine: cornu cerui. ana. ʒ. vj. balau. carabe coral. spodij rof. ana. ʒ. iij. fac puluerē et da bibere. Silphiū tritū: et cū vino potui datū valet. Hec si nō pfuerit fac hoc experimētū sinapis. ʒ. j. tere et da potui cū vino.

De sordicie matricis. Capi. xvij.

Si de vulua pessimi humores fluant: cum cibis et medicinis curentur. Si humores sint rufi phlebotomētur et scarificentur. Si citrini cholera rubea purgetur. Si nigri vel liuidi melancholia. Si viscosi vel albi cum sotira purgentur: et cum alijs antidotis phlegma purgantibus. Ualet etiā hoc apozima. ℞. acatie lini se. balau. coralli: arnoglosse: mirte: et similiū. Aqua decoctionis galle humores grossos vulue desiccat. Similiter apozima tamarisci multum valet. Cortex thuris: diptamus: ciminum: nitrum: litium: tamariscus: squinantū: ciperus: anetū: aneticon: abrota. mirtus. hec oīa valent huic passioni: siue composita: siue simplicia donentur: siue cataplasmentur: siue fomentētur: sed diptamus et cortex thuris et tamariscus vtiliores sunt ad expellendos et desiccandos humores vulue feculentos.

De suffocatione matricis. Cap. xviij.

De hac passione Galienus inquit: vidi mulierem patientem suffocationem matricis: nec flatum nec pulsum habentem: quā cū vidissem quasi mortuam et parum differentem a mortuis: multiq; medicorum astantium mortuam esse putauerūt tamen aliquantulū motus in medio corporis erat: qđ certificare volentes lanam rarissimam carpinatam acceperunt: et eam naribus applicauerūt: de cuius motu eam viuere certificati sunt: quia flatum habebat: et animal flatum habens viuit. Prima medicina huic morbo est machināda: fricemus manus et pedes illius mulieris cū dāpnileon: naribus applicemus res abominabiles odores habentes: sicut castoreū galbanū. piculam: lanam combustam: lichniū accensum et extinctum: fumū pilorum: vel quod melius est: oleū petro. et huiusmodi inferius fumigētur cū odoriferis fumigationibus: sicut ligno aloes musco: costo: ole a odorifera ponamus in vulua: sicut ireleon: muscel. camomil. nardil. vt sperma trahatur ad inferiora: ventosas ponamus in pectine vel in inguine vngamus vuluam cum oleis odoriferis interius et exterius: demus de diacimino cum succo apij calamenti: sirupū hierāpigram cum succo absinthij demus. ʒ. ij. de agarico cū vino odorifero. lauemus vuluam de absinthio: squinan. camomil. sansuco: aneto: calamento. Sed quia hec passio grauissima est et dure sunt eius cause: videlicet retentio spermatis et ablatio menstruorum: quorum fumus ascendit ad diaphragma quod est coniunctū cum gula: et gula est instrumētum vocis. vnde hec passio fit cum sincopi: medicetur sicut in illa passione diximus. Si enī hec passio fit ex ablatione menstruorum: demus parum de diamarte: caueant ab oximelle: quia vulua neruosa est et oximel neruis nocet et acetū similiter. Et si vulua erga aliquod latus distorqueatur vel sursum vel inferius: medicetur sicut in tractatu de sincopi diximus. Et si hec passio sepissime cōtingat: demus de diaspermaton ʒ. ij. et ß. de diambra: de resechenete: quia multum valent his passionibus. Item confectio valēs ad suffocationem matricis. ℞. succi: iusquiami. ʒ. ij. et ß. castorei piperis alb. costi myrrhe opij. ana. ʒ. j. et ß. tēpera cū vino dul. et da bibere. Urtice se. vulue inflationem statim iuuat.

De ventositate vulue. Cap. xix.

Uentositas vulue et inflatio si fit ex complexione frigida: curetur cum cimino: aniso: betonica: myrrha: origano: cipero: et his similibus. demus quotidie triferā magnā cū vino vel succo betonice: vel decoctione galan. Puluis valēs ad hoc ℞. zedoara: deronici: betonice: se. apij. ana. ʒ. ij. castorei. ʒ. j. ameos. ʒ. iij. zuccari. ʒ. xx. fac puluerem. Resechenete omnem matricum ventositatem extirpat. Danda sunt omnia confortatiua: vt gallia: lignum aloes spica et similia. Et si hec passio fit ex abortu: succurratur hoc medicamine experto. ℞. succum diptami: siue puluerē: da febriēti cū aqua calida: non febrienti cum vino: fetum mortuum eijcit. Sed si volumus q mater cum puero liberetur anteq̄ puer sit penitus abortus: lac caninum cum vino demus: et melle equali mensura: liberabitur. Sed si hec passio fit ex sanguine orta vuluam oppilante: demus trocis. Galie. quos scripsimus in passione renum: qui experti sunt ad coagulatum sanguinē

vbicunq; sit. similiter oleum petro. operatur et certius. Item si sit propter parturiendi duriciem: medicetur sicut in prima practice particula diximus: cum de custodia sanitatis diximus. Si enim ventositas vulue et inflatio sit propter oris eius conclusionem: vngatur cum sambucel. daphnil. irelcon et his similib9. abrotanum: ciperis myrrha. hec omnia vuluam clausam aperiunt siue bibantur: siue suffumigentur: siue cataplasmentur.

De apostemate vulue. Capi. xx.

Si apostema sit in vulua: perquirendum est vnde sit: quia si sit ex calore basilica vel mediana est incidēda: et hoc sm virtutē pa. Galien9 mulieres in vulua habentes apostemata venā pedum oportet minuere: melius enim iuuat q̄ si in alio loco fiat. Item dicit: passionibus vulue nocet super manum minuere. menstrua enim cōstringit: tractus sanguinis ad superiora corporis fit. Si mulier est fortis auferatur bis in die sanguis: si debilis semel: post danda est medicina que in acuto apostemate valet sicut succus solatri cum casiafistu. manna: mel. rosa. et similia. Cataplasmetur in primis cum repugnantibus calori membri illius: et cum confortatiuis sicut portula. solatro semperuiua: psilio: arnoglo. endi. oleo rosaceo: et similib9. post dissolutiua ponamus: sicut endiuiam: caules: oleum violatum: se. lini: maluā: fenugre. axungiam anseris: galline: mellilo. albu. oui: et similia. de omnibus siue simplicibus: siue compositis fiat cataplasma vel nastale. Diascorides dicit. spica nardi cocta in aqua valet si in ea sedeat mulier. Nastale pauli valet ad calidam vuluam et duriciem suam et inflationem et inuersationem ac ventositatem. ℞. axungie porci. medulle vituli. ana. ʒ. vij. croci: axūgie galline. ana. ʒ. iij. masticis mellis. ana. ʒ. ij. ysopi. ʒ. ij. et ß. tempera cum lacte mulieris et oleo rosaceo. Si apostema sit frigidum: cum dissolutiuis est medicādum sicut fenugreco: melliloto: semine lini: menta: sansuco: et similib9. et epithima faciamus. et nastale de eisdem. similiter demus apozima de radicib9 ad bibendum: et de squinanto: q: squinantum apostema vulue destruit. pilulas de serapino et balnea assuescant: epithimata danda sunt. similiter cibaria leuia et grossos humores non generantia. interdum demus ʒ. j. sotyre: vel. ʒ. j. et ß. effatell. quia multum valet cum apozimate squinanti: et si certificemur in apostemate collectam esse saniem: primo danda sunt ipsa cataplasmata maturatiua et aperitiua sicut ex fenugreco: semine lini: farina tritici: ficub9 fimo palūbino coctis. Si crepuerit apostema et sanies in vesica effluat: lac detur asininum: caprinum: se. cucu. melo. clysterizemus in vulua cum ptisano et melle. Cōfectio vnguenti vel nastalis. ℞. axungiam anseris: galline: vituli: cere. ana. ʒ. x. vitelli oui assi. ʒ. v. bdellij: myrrhe. ana. ʒ. j. et ß. croci irel. ana. ʒ. j. nardil. quātum sufficit.

De cancro matricis. Capi. xxj.

Hec passio si non amittitur in principio cadit mulier in hydropisim: q: ex cholera nigra fit: succurrendum est igitur in primis vt causa morbi auferatur cum medicinis cholerā nigrā purgantibus in antidotario scriptis: et cū cataplasmatib9 in tertia particula scriptis: caueant ab omnibus choleram nigram generantibus et grossam ventositatem facientibus. in omnibus eorum medicaminibus: stercus caninum et columbinum ponantur: quia omnem duriciem dissoluūt.

De apostemate melācholico matricis. Capi. xxij.

Apostema melācholicū matricis: si in cācrū mutetur: difficile curat: q: nec dieta: nec pharmacia: nec chirurgia medicat. Sed q: ipse patientium hāc passionē est longū et desiderāt mori: et fugit mors ab eis: maxie sit ex melancholia de cholera nigra adusta: et vita eorum est misera: purgentur cum supradictis sirupis melancholiam purgantibus in antidotario scriptis: atq; q: dieta maior pars est medicine: cum dictis ergo bonum sanguinem generantibus dietentur: et cum vino albo. Squinantū multum valet omnibus vulue apostematibus. Fac vnguētum hoc. ℞. aluminis scissi. vitis siluatice nitri pōdus equale: et cataplasma impone: facit em̄ ad omnem passionem tam in matrice q̄ in toto corpore: post ea impone succū solatri cum adipe anserino equali pōdere. Item rafanū tempera cū melle et superpone. Si cancer melancholicus sit ex mēstruo sanguine est incurabilis: tamen sicut diximus curetur. a coitu sibi mulier caueat: q̄ si conceperit in secūdo vel tertio mense peribit nisi primitus liberetur: et postq̄ sanata est si conceperit parum comedat et bibat quoad tempus pariendi venerit: sed si maximus sit appetitus comedendi vel bibēdi: phlebotometur in quinto vel sexto mense.

De separatione matricis. Cap. xxiij.

In passione que vocatur separatio: dādū est de diamarte: resechenete: vel effacesellis vel sotyra. Sed si hec passio mutetur in hydropisim: curetur cū medicina hydropicorū: vtantur quoq; apozimate staphisagrie: piretri: balsamite: et his similibus. confortetur appetitus earū cum nardil. costil. et his similibus. tumor mamillarū curetur sicut in sequentibus dicemus.

De cōclusione matricis. Cap. xxiiij.

Conclusio matricis: vt phlegmon curetur cū aperientibus et dissoluentibus sicut est anetū: anetileon: oleū amygda. sambucū: ab: o. et similia. faciēda sunt epithimata iam dicta: cūq; ad maturitatem peruenerit: detur lac asininū vel caprinū: sed si post dissolutionem saniei os vulue ingrossetur cōcludatur et inueterascat: inunge cum oleo amygda. et cum axungijs supradictis.

De emorroydibus eiusdē. Cap. xxv.

Emorroydes i vulua curētur cū antidotis: oleis vnguentis alijsq; medicaminib9 in passioib9 natiū iam dictis: dandū est miclete: resechenete: effatesell. et quādoq; de sotyra: et similiter si vulua ex cōpressione post findatur: fumigetur cum apozimate hypoquisti. balau. et huiusmodi. vngatur cū oleo mirtino et rosa. abluatur vulua cū aqua vbi cocta sint mirta balau. lentes mūdate cortices malorū gra.

De vulnere matricis. Cap. xxvj.

Mulieres patiētes vulnera in vulua mūdificent: et calor extinguatur: dolorq; mitigetur sicut cū suc. solatri: arnoglo. oleo rosaceo cū albu. oui. lacte mulieris suc. portu. et similib9. sedeant in aqua vbi cocta sint mirta: fenugre. ro. balau. lentes: cortices malorūgranato. et similia. nutriamus cū cucu. portu. et simil. lib9. Si vene sint corrose: dem9 sangui. draco. myrrhā: thus bolū: crocū: aristol. long. de quibus omnibus clystere faciamus: vel nastale. similiter valet litiū: acatia: vnd nastale fiat. vnde Dia. dicit. fenugre. cū axūgia anseris valet ad prurigi nem matricis. valet et lac ficuū vel asininū cū oui vitello: si inde faciamus nastale.

De exitu vulue. Cap. xxvij.

Si vulua de loco suo exierit: medicāda est cū stipticis vt nuce cipressi: galla. hypoquisti. balau. litio. acatia. et his similibus: vel fumigent: vel in ea ponantur: sic

deant in aqua vbi cocta sint stiptica: epithima cum oleo ro. mirtino: comẽdetur obstetrici vt reponat in interiora: deinde faciamus puluerem de stipticis rebus et supponamus: sternutationem faciamus: quia aliquãdo reducit vuluam in interiora. Diascorides dicit: merda bouina valet ad vuluam egressam: si inde fumigetur mulier: prodest eadem medicina: que ano exeunti profuit. Tortura vulue medicaminibus in sincopi dictis curetur.

De sterilitate. Capitulum. xxviij.

Si sterilitas sit ex mala complexione ꝓpter malos humores purgetur: nihil ad hoc vtilius ꝙ theod. nostrum ⁊ hierapig. ⁊ margariton: hec autem dabis cum menstrua proxime ventura noueris. Si tamen non cõcipiat propter frigdorem matricis: qđ scitur quãdo menstrua sunt retenta: dieta fuerit frigida: pinguis: humida: matricis stupor: sm̃ lũbos et crura: et ablatio concupiscentie veneris: huic conueniunt labor ⁊ ca. fomenta ⁊ sint de aromatibus: nihil aũt vtilius ꝙ castorẽ si sibi detur: ⁊ redolentia semina sicut anisum: ciminum: pulegium: thimũ. Antidotũ ad hoc valet. ℞. epi. euforbij: piperis: petro. dauci: facto puluere da. ʒ. ij. hoc ventrẽ deducit: matricẽ calefacit: menstrua purgat. In sella sedeat perforata ⁊ fumum suscipiat aque in qua cocta sint athanasia: ruta: aperis: acorus: ⁊ se. redolentia: cataplasmetur pectini eius et vmbilico. Suppositoriũ ori vulue apponatur: scʒ illud quod fit de mirta: ruta: galbano ⁊ castoreo: prius tamen fomenta cum aqua maratri: ⁊ post fomentũ cum bombace appone medicamen. Si autem sterilitas sit ex calore nimio: qđ significat paruitas menstruorũ cum dolore exiens ⁊ vlcere pudendorũ ⁊ calore totius corporis: dabis q̃ mediocriter humectant ⁊ infrigidant vt lactuca: malua: bliti: portulace: atriplices. Si vero propter humores fuerit: qđ significatur: q: humectatur in coitu: menstrua sunt tenuia ⁊ multa ⁊ his sicca fiat dieta: superiora membra laborent ⁊ fricẽtur: sumant vomitiuũ: cibis siccis vtantur: os matricis cõfortetur sicut cũ ca. apozimate lentisci: mirte: ro. balau. cimarum: rhãni ⁊ galle: matrice existẽte sicciore ↄtraria fiant: sicut balnea: vnguenta: humidi cibi: vinum etiam temperatũ ⁊ paucum sit. Si autẽ ex humoribus non sit conceptio: purgetur cum theod. nostro ⁊ pigra: dabisq; superius antidotum contrariuʒ in quo mittitur euforbiũ: piper ⁊ similia. Si ablatio sit propter masculum ex mala cõplexione frigida spermatis temperetur cum calidis antidotis: cibis ⁊ medicaminibus. Si sit ex mala complexione calida: similiter ad temperiẽ reducatur cum frigidis ⁊ humidis ⁊ phlebotomia necnon dietis conuenientibus cõmisceantur cessante purgatione. Et si vẽtositas prohibeat conceptionẽ: his certificabitur: inflationeʒ habet circa matricẽ: his ergo cibus minuatur primo: dabis quoq; anisum: ciminũ: rutam: anetum: se. maratri: et similia: butyrum: oleum ⁊ mel: vel fortioribus vt athanasia: calamento: pulegio: camo. in vulua mittatur terebenthina: nitrum: ficus sic. castãistu. clacterium ⁊ picula. Si autẽ matricis os sit apertum: dieta sit stiptica: fomenta ⁊ medicamẽta sicut cortices: granati ⁊ lentisci: radix rubi: mirtus ⁊ galle. Si auteʒ torqueatur matrix curetur. ℞. kebul. ind. cuscute. ana. ʒ. j. cassie l. ʒ. ß. ro. mastic. pire. croci an̄. ʒ. iij. carice. ʒ. ij. cardamo. ʒ. ß. sambuci. ʒ. iij. fac puluerem: temperentur cum ℥. iiij. mellis: quarta pars pulueris misceatur cum. ℥. j. aluminis quadrãte: ex his accipe. ℥. ß. ⁊ de quarto in quartũ diem ad balneum fumigiũ faciat de sexta parte quadrantis: vel ℥. j. rediens ad modum auellane cum vino vel ca. ⁊ tunc suppone in vulua frustum lane in melle extinctum et pauco piretro cum muscellino vsq; ad horam coeundi: prodest quoq; trifera magna.

De his qui coire non possunt. Capitulum. xxix.

Sunt quidam qui maleficijs impediti cum vxoribus suis coire non possunt: de quorum suffragio librum nostrum nolumus denudare: ꝙ medicamẽ (nisi fallor) sanctissimũ est. Igitur si cui cõtigerit speret in deo: ⁊ ipse dabit benignitatem. Sed q: maleficia sunt multimoda: oportet vt de eis disputemus. Maleficiorũ quedam de animatis fiunt vt de testiculis gallorum: qui superpositi in lecto cum ipsius sanguine efficiunt ne coeãt lecto iacẽtes. Quedam de caracterib9 scriptis de sanguine vespertiliõis. Quedam vero de inanimatis sicut si nux vel glans separẽtur: quorum medietas ab vna parte vie ponatur: et alia ab alia: qua sponsus et sponsa pergere debent. Sũt et alia que de granis fabarum conficiũtur: que nec aqua calida mollificãtur: nec igne coquũtur: quod maleficiũ est pessimum: si aũt illarum vel in lecto: vel in via: vel supra ostium vel infra ponantur. Sunt ⁊ alia que sunt metallica sicuti sunt que fiunt ex ferro vel plumbo. Ex ferro sicut ex acu cum qua mortui vel mortue suuntur. Sed quia hec sunt diabolica et maxime fiunt mulieribus: aliquando diuinis: aliquãdo humanis auxilijs curantur. Item si sponsus et sponsa maleficijs supradictis conturbentur: satius est de his dicere ꝙ silere: quia si non succurrantur separantur ⁊ sic deijciuntur: et hoc maleficium exercentes nõ solum in proximos: sed etiam in creatorem peccare videntur. Si enim maleficiũ recte extirpare volumus: videndũ est si supradictuʒ maleficium sit super lectum ⁊ auferat. Sed si auctor illius maleficij in die auferat: ⁊ in nocte ponat: vel econuerso: aliam domum acquirãt sponsus ⁊ sponsa ibiq; iaceãt. Si caracterib9 hoc maleficiũ quod cognoscitur: quia sponsus et sponsa non diligunt se adinnicem: queratur si supra limen ostij vel infra sint: ⁊ si quid inueniatur deferatur ad sacerdotem: sed si que inferius ponuntur non faciant. Si nux vel glans sit causa huius maleficij: accipiat quilibet nucem vel glandem: separentq; eam: cumq; vna medietate spargat vir ex vna parte alicui9 vie vel illius per quam venerunt: ⁊ ibi ponat medietatem suam: mulier vero ex alia parte aliam ponat partem nucis: testa non extracta: et postea testa nux reintegretur: ⁊ sic seruetur per septẽ dies: hoc facto coeant. Si autem propter fabas: magis diuinis ꝙ humanis curari possunt. Si sit propter acus mortuorum: q̃rant maleficia in culatra vel puluinari: si nõ inueniũtur: alia domo et lecto cubẽt. Fel canis masculi nigri domui aspersuʒ domũ purgat ⁊ efficit ne vllũ maleficiũ domui inferatur. Canino sanguine dom9 parietes asperge: ab omĩ maleficio liberat. Fel alicuius piscis ⁊ maxime ʒangarini si spõsus et sponsa secum habuerint in parapside iuniperi ⁊ eant dormitũ ⁊ ponatur supra carbones viuos vt inde fumigentur: omnia supradicta maleficia euanescunt. Similiter si argentum viuũ accipiatur ⁊ in calamo cum cera cooperto nesciente sponso ⁊ sponsa lecto ponatur: nullum maleficiũ eis obest. Sed si peccatis imminentibus: predicta non profuerint: accedant ad sacerdotem vel episcopũ ⁊ confiteantur: ⁊ si nullum remediũ inuenitur facta confessione ab episcopo vel aliquo religioso sacerdote in die resurrectionis vel ascentionis domini vel pentecostes communicent: corpore et sanguine domini accepto sponsus ⁊ sponsa dent inter se oscula pacis: ⁊ accepta benedictione ab episcopo vel sacerdote: det sibi episcopus vel sacerdos huncversum propheticũ in charta scriptum: Vox domini super aquas ⁊c. deinde cum venerint domum a copulatione per tres dies ⁊ noctes abstineãt postea rem agant. idest coeant: et sic omnis diabolica actio destructur.

De regimine pregnantium. Capitulum. xxx.

Oportet ergo vt de dieta mulierũ pregnãtium disputemus: cauendũ est enim vt non ad memoriam reducant̄ cibari a rebus q̃ inueniri nõ possunt: ne forte desideranti et non inuenienti causa fiat abortiendi: et si desiderant id qđ inueniri potest: festinanter ei acquiratur ꝛ tribuatur. Regant̄ autẽ extrinsecus pregnantes cum rebus stomachũ confortantibꝰ sicut oleo nardili: masticcl. absin. ꝛ odoriferis cataplasmatibus maxime in principio cõceptus: et si habet appetitũ incõuenientium ciborũ: inũgatur exercitium moderatũ: odoriferum vinum bibat: dieta sit temperata: post cibum accipiat succum malorũgranatorum: citonia: pira siluestria: si lutum vel carbones quesierint: dentur cicera ꝛ fabe assate: epithimata ꝛ cataplasmata stomacho sunt apponenda. Si humores sint furiosi ꝛ pectus grauauerint: oportet pharmaciam dari postq̃ fetus quattuor mẽses cõpleuerit ꝛ vsq̃ ad septimum peruenerit: hoc enim est mediũ inter tempora cõcipiendi fetus iam formati ꝛ perfecte ligati in vulua: tũc medicus in medicina danda non sit temerarius: quam nisi ꝛ leuem ꝛ securam oportet dari. Si grauitatẽ de ventositate patiant̄ oportet festinanter expellere ventositatẽ: da puluerẽ supra scriptum in quo mittunt̄ deronici. ℞. zedoa. derõn. se. apij. añ. ʒ. ij. casto: ʒ. j. ameos. ʒ. iij. zuccare. ʒ. xx. fac puluerẽ: da. ʒ. j. Puluis pregnantibus conueniens: stomachũ proprie confortat: ventositatẽ expellit ꝛ malum desideriũ amputat. ℞. cimini: carui: apij: añ. ʒ. iij. ameos: thuris: mẽte: sisami: añ. ʒ. j. ꝛ ß. zedoar. acori. añ. ʒ. ij. granorũ malorũgra. ʒ. j. fac puluerem ꝛ da. ʒ. ij. Antidotũ valẽs ad dolorẽ matricis ꝛ ventositatem ꝛ stomachi grauitatẽ: aufert enim abortum. ℞. se. ni. apij maratri: ameos: zinziberis. añ. ʒ. iij. mastice: gario. cardamo. assari. añ. ʒ. j. ꝛ ß. casto. cinamo. zedoa. derõn. acori. añ. ʒ. ij. zuccari. ʒ. vj. puluerẽ mulieri da. ʒ. j. cum vino. Cum appropinquat partus nutriatur assidue: fac balneari et vnge mollibꝰ oleis: nutriatur nutrimẽtis mollibus. Si inflatio pedum superuenerit: vngantur oleo ro. oleo nardino ꝛ aceto: si rigentur crura cum aqua ꝛ aceto: ꝛ postea chimolea cũ aceto temperata est superponenda: pedes fumigent̄ cum apozimate de caulibus ꝛ abro. phlebotomia non fiat nisi quinto vel septimo mense sicut in custodia sanitatis diximus.

De abortiuis. Capitulũ. xxxj.

Si causa abortiendi sit extrinsecus: curabitur custoditis causis quibus efficitur. Si sit intrinsecus ꝛ sit propter humiditatẽ coadunatã in ore stomachi vulue: ꝛ ob hoc lubricat ꝛ exit foras: inq̃re an totum corpus plenũ sit humoribus: deinde euacuetur cum his que purgant phlegma vt cum hierapig. turbith: coloquintid. sale naptico. De cõpositis dentur pilule de hierapi. hieralo. hiera. S. prius tamen dabis apozima de radicibus cum sambucel. ꝛ amygd. Dabis etiam hoc. ℞. fenugre. tribuli: anisi: seminis apij: maratri: añ. ʒ. x. ameos. ʒ. v. coctis cum quattuor libris aque vsq̃ ad. iij. ꝛ dabis pilulas de serapino tribus vicibus. ʒ. j. ꝛ tyriaca ma. Clystere deficcans humiditatẽ prefatam valet ad ventositatẽ vulue: enim dat eam. ℞. coloquintid. pomũ. j. feces caua: ꝛ abiectis que in eo sunt impleatur idroleon. i. oleo liliorum: et obturetur foramen cum pasta ꝛ cum eadem quã abstulisti partem ꝛ in carbone positũ: bulliat bis vel ter: deinde coletur ꝛ dysterizetur. Et etiã fiat clystere cum sambucel. arot. ꝛ postea cum succo mirte et aqua in qua decocte sint galle: balaust. et gallia. Aliud. ℞. olei balsami. ʒ. ij. castor. tyriace. añ. ʒ. j. ꝛ ß. oppopona. ʒ. j. ꝛ ß. zedoar. betonice. añ. ʒ. ij. temperentur cum balsamo ꝛ tyriaca: da in modum auellane tenendum in vulua: ꝛ da ex eo. ʒ. ß. potui quinq̃ diebus continuis: hoc enim cõfortat fetum ꝛ abortum prohibet ꝛ adiuuat etiam ad concipiendum. Si vo sit abortus ex vẽtositate dabis hunc puluerem. ℞. anisi: apij: ameos: maratri: origani: calamenti: ciperi: mẽte: zedoar. cimini: fac puluerem da. ʒ. j. ꝛ ß. cum odorifero vino: dabisq̃ illi de diatesseron: ꝛ diasatiriõ. Puluis. ℞. apij: cimini. assi: pondus. j. zinziberis: galange: pondus. ß. casto. quadrantẽ: zuccari quantũ oĩa da. ʒ. iij. cum odorifero vino. Electuarium. ℞. zedoar. betonice: carda. caride: gar. ameos apij: zinziberis: galange. añ. ʒ. iij. ciml. ʒ. vj. casto: ʒ. j. mellis quantum sufficit. Ut si abortus sit ex debilitate retentiue in matrice dabis carabe: terram ciptinã: spicã ꝛ cyperũ equali pondere: da. ʒ. j. ꝛ ß. cum vino odorifero stiptico.

De laborantibus in partu. Cap. xxxij.

Oportet igitur si videris mulierẽ in partu laborantem vt precipiamus eã balneari in aqua vbi cocta sint fenugre. malue: se. lini: ordeum mũdatum. vngamus coxas: ꝛ ventris inferiora humidis ꝛ dissolutiuis epithimatibus: fricemꝰ latera ꝛ femora oleis dissolutiuis: demꝰ oxizaccarã ad bibendũ: accipiamus capillos ve. mentã: absinthiũ: de quibus puluere facto detur. ʒ. j. cum vino: sternutationẽ faciamus cũ thure: ambulet p loca decliuia suauiter: deinde. ʒ. j. deptami detur cum aqua fenugre. Nidus hirũdinis cum aqua coctus: colatus ꝛ bibitus: vel apozima fenugre. cum melle prodest diamargariton bibitũ: nitrum: serapinuz cum aqua ciceris vel fasceolis ꝛ muscelino prodest.

De retentione secundine. Cap. xxxiij.

Postq̃ iam peperit si secũdina nõ exierit: in ea expellenda oportet festinari cum sternutatiõe tenendo os ꝛ nares: cinerẽ q̃ infusum aqua ꝛ post colatum cum. ʒ. j. se. malue puluerizati demus ad bibẽdũ: ꝛ post vomere faciamus. similiter crocum puluerizatũ demus cum aqua calida ꝛ vomere cogatur. Item valent ad emittendũ sanguinẽ post partum remanentẽ ꝛ secundinã fumigationes oculorũ piscium salsorum: vel de vngulis equorum: vel de stercore canino siue cum cicuta vel sinapi. fiat sternutatio cum helleboro albo vel nigro. dandum est apozima ciceris nigri ꝛ sauine ꝛ fenugre. cum. ʒ. j. galba. fumigentur cũ myrrha ꝛ galbano. Antidotũ ad duriciem partus qđ Galie. ad morsum scorpionis et aranee valere dicit. ℞. piperis al. grana. xxx. myrrhe: casto. stor. añ. ʒ. j. ꝛ ß. fac puluerem: tempera cum vino da bibere. ʒ. j. cũ aqua decoctionis calamenti. Si sanguis post partũ nõ exierit: medicemus cũ medicina mẽstrua prouocãte. De parturientis ꝛ infantis custodia in prima parte practice sufficienter disputauimus.

De apostemate in mamillis ꝛ cura. Capitulum. xxxiiij.

Si apostema mamillarũ sit ex sanguine vel cholera: flos galle cũ oleo ro. pistatus desuper est ponendus: vel fabe cum albumine oui pistate: vel cum succo solatri: memithe: vel bolum cum succo coriandri vel oleo ro. ouum integrũ cum ole ro. non solum mamillas tumentes: sed etiã omnes duricies dissoluit. Si sit ex frigiditate: micã panis superponamus cum apij fronde: vel stercus bouis: vel fenugre. cum mellit. sisamel. vel crocũ cum lacte mulieris. Si durum sit apostema: feces aceti superponas ꝛ feces ferramentorum molendini. Si ex coagulatione sit lactis: se. lini et lentes farinatas ꝛ cum oleo ro. pistatas superponas: ꝛ crocum superponamꝰ. oua cum corticibus suis trita et superposita valent: ciminum temperatũ cum melle ꝛ radix caulium: mẽta: farina fabarum: hec omnia apostemata dissoluunt et lac constringunt. similiter sal facit ꝛ fabe. Item oportet in deficcando lacte siue extrahendo laborare.

De fetore ascellarum. Cap. xxxv.

Multi patiuntur fetorem ascellarum ex calore: vel motu: vnde humores significantur esse putridi:

cōuenit ergo corpus purgari: deinde litargiruz accipiamus temperatum cum sola aqua ꝛ apponamus. Item alumē siue myrrha: siue yreos. quodcūq3 horū cum aqua temperet: ꝛ locus ille inungatur adiuuat. Aliter. ℞. litargiri. ʒ. ij. aluminis. ʒ. j. ro. mirte. añ. exagium ß. fac puluerem: tēpera cum aqua ꝛ vnge. idem facit mirta sicca.

¶ De fistula in mamillis ꝛ cancro. Cap. xxxvj.

SI mamille fistulam vel cancrū patiantur: sic curantur: stercus caprinum cum melle temperatum interficit. canis de capite canis aspersus fistulam interficit ꝛ cancrū ꝛ omnē spurcitiā aufert: solū caput mamillarū cum balsamo vnctū dolorem aufert. Hippo. fel ꝛ butyrum misce ꝛ superpone: cancrū ꝛ fistulam mamillarū aufert. Item soranus dicit suc. herbe nepite impositus: vel ipsa herba trita et imposita cancrum mamillarū mirifice sanat. Item radix iarri sicca vel adusta valet ad omnē cancrum. Item ad farsum mamillarū vel alius membri vermes de nuce puluerizatos superpone. certū est. Folia oliuarū pistata cū3 melle farsum ꝛ cancrum ꝛ formicā vbicūq3 interficiunt superposita. hominis stercus combustū vlcera cancrosa et insanabilia spargit eo pro magno remedio vtere: qḋ melius est appellatur brionie. Si capita mamillarū ceciderint vel cancrosa sint: medicētur cum oleo fraxini vel iuniperi.

¶ De magnitudine mamillarum. Capitulum. xxxvij.

SI mamille alicuius viri crescant vltra modū vtatur coitu: vł medicent᷑ sicut in chirurgia dicturi sumus. Sed si puellaꝝ mamille excedāt modū: tibus cum vmbilico maris ꝛ acori: aceto temperatum ꝛ super vbera cataplasmatū non finit ea magnificari. Sed si lac ad nutriendū pueruz nō sufficit: prouocetur sicut in prima practice particula de custodia sanitatis diximus.

¶ De cura sciatice passionis. Capitulum. xxxviij.

SCiatica si ex calidis certificetur esse hu. vena minuatur de calcaneo q̄ sophena vocatur. Si passio sit in vtraq3 parte phlebotomentur vtreq3 vene. Galie. dicit: aliq̄n valet hec phlebotomia vt vna die infirmus euadat: aliquādo vo erit vena in medio brachio phlebotomanda in parte infirma. hoc maxime fiat in initio si nos adiuuent tēpus: virtus: etas: regio: ꝛ cōsuetudo: post dāda est pharmacia cho. rubeā purgās. similiter clystere faciamus: nutriamus cum dieta calorē extinguente. sepe balneetur in aqua dulci. demus pilulas de aloe mastice: vngamus cum frigidis epithimatibus: demus etiam dyamarte: vel purgem⁹ cum myroba. citri. apozimate ꝛ cū ij. ʒ. turbith: ꝛ. ʒ. j. hermod. qḋ ita fiat. ℞. corticū: myrobala. citri. ʒ. ij. absinthij. ʒ. j. viola. ʒ. ß. ponantur in aqua feruēte pondere lib. j. ꝛ ß. ꝛ maneat ibi die ac nocte vase cooperto mane calefac ꝛ cum manibus frica adde pul. turbith hoc modo et bibat ꝛ non comedat patiēs vsq3 ad vesperum. Dyamartis dolorem omniū membrorū remouens. ℞. hermoda. māne viola. añ. ʒ. x. diagridij. ʒ. v. myroba. citri. kebul. indorū3. embli. cuscute. añ. ʒ. iij. maratri: coriādri: gar. spice. añ. ʒ. ij. mellis vel sirupi qḋ. s. mel autē postq3 despumatū fuerit coquat᷑ cū tātūdē aque in qua cocta sint pruna vio. ꝛ similia: puluis tñ anteq3 temperetur fricetur cum olei ro. ℥. j. Si dolor sit cu3 inflatiōe fabe farina cocta cū aqua ꝛ adipe porci cataplasmetur. radix violarū cū aceto cocta ꝓdest. Si aūt dolor sit intolerabilis appone opij pōdus. j. croci duplū: tempera cum lacte vaccino vel caprino: vel mica panis cum oleo ro. et vnge desuper pone maluā ꝛ bletam vel lactucā vel apiū cū lacte tritum ꝛ admixto ceroto vel oleo. Aliud. ℞. farine fabe. ℥. iij. vitella ouorū. v. croci. ʒ. ij. olei ro. ℥. iiij. cera soluta in hoc oleo ad ignem misceatur in mortario: prodest ꝛ ad geniculorum dolorem ꝛ pedū inflationem ꝛ calorē si tepida cataplasmet᷑. Si sciatica sit de frigidis humoribus ꝛ viscosis: dem⁹ pharmaciam suauiter malos chimos purgantē sicut pilulas de hermod. de tapsia: de fetida: vel cum pilulis de stomaticō theod. ꝛ similia frigidos ꝛ viscosos humores purgantia. clysterizemus cū centaurea: se. lini: fenugre. ꝛ similib⁹. nutriamus cum cibis bonos chimos generantibus: caueant a plenitudine cibi ꝛ potus: maxime si grossi sint ad digerendum duri: cautissime vitent coitum: et maxime post cibum cum purgabit᷑ clysteri pharmacia balneo: ꝛ cū corp⁹ mundificatum de materia morbi interioris cognoueris: redeundū est ad epithimata vel cataplasmata q̄ alicui membro supponēda sunt: vnde membrū perpenditur esse calefaciendum vel grossa materia de ipso dissoluenda: oportet precessisse purgationē cum phlebotomia vel pharmacia totius corporis: certificato corpore mundificato ꝛ passione remanēte in vno solo membro ꝑpter humores in ipso clausos: si materia aliqua non fuerit que eos aliūde effluens augmentauerit: tūc tantū supponant᷑ epithimata ꝛ alia: sed si corpus plenū sit humoribus oportet hoc fortiter caueant: quia potius humores ad infirmum membrū trahuntur q̄ dissoluant᷑. Galie. hec passio si inueterauerit venas oportet incidi ꝛ post incendi ꝛ multum profuit. Item circa locu3 infirmū ponatur merda bouina ꝛ valet: dāda est infirmo medicina calida ꝛ dissolutiua vt tyriaca: philoniū: socrugene: diatrionpiperon et similia. fumigemus cum aqua calida vbi calamentū: origanum: camo. anetum: mellilotū: sansucus: frondes lauri et similia sint cocta. Epithima Johan. damasceni valet sciaticis podagricis de frigiditate. ℞. coloquintid. ʒ. lxxv. euforbij. ʒ. lxv. lactis tithimalli. ʒ. xxxv. omnia terantur: et in quinq3 libris aque ponantur per triduū: ꝛ in quarto die librā vnam olei veteris mitte ꝛ suauiter coque donec due partes aque remaneant: deinde cola ꝛ mitte ad focū coquens quousq3 solum remaneat oleum: postea pone. ℥. iiij. cere qua liquefacta mitte euforbium bene pistatū ꝛ lac tithimalli ꝛ fortiter tempera: deinde infirma loca vnge: sc3 calcaneū ꝛ pedum plantas. Si fortius operari volueris: da infirmo. ʒ. j. de serapino ꝛ mane vnge. Suppositoriū deponēs phlegma viscosum valet ad dolorem dorsi ꝛ colicā passionē de frigiditate. ℞. serapini. ʒ. ij. bdellij: sarcocole: coloquintid. scamo. nitri: lith: fellis tauri: myrrhe. añ. ʒ. ij. tempera cum melle cocto: fac pilulas in modū glādis: pone. j. ꝛ postq3 exierit aliam pone vsq3 ad. iij. fac similiter. Stomaticō valēs ad dolorē artetice membra frigida calefacit: similiter vesicam et renes: dura apostemata destruit. ℞. sisamel. cauliū. añ. ℥. j. storacis. ℥. ij. coque suauiter vt dissoluatur storachia ꝛ calidū epithima: vētositatem eṁ destruit in membris adunatā: hūores grossos digerit ꝛ dissoluit: membra frigida calefacit. fortissima sunt elacterium: damfnil. castorel. sambucel. cicutelēō: anetil. yrel. balsamū ꝛ similia. Si quis velit fortiora ad dissoluendū ventositatem ꝛ expellendū. coque piretrū in quocūq3 horū volueris casto. anacard. euforb. cicu. storachiā: costū: calamētum: serapinum ꝛ similia. quantitas horum ponendorum in hoc oleo. ʒ. j. ꝛꝭ. neq3 facienda sunt ea frequēter. cauēda sunt nisi post mundificatione3 interioris corporis: ne passio peioretur vel augmentetur. Sed si ex sola sit frigiditate vel inclusa ventositate in membris sine materia valent hec epithimata ibi imposita. Pilule valentes ad arteticū dolorē ex humoribus frigidis ꝛ grossis ꝛ ad sciaticos ꝛ podagricos dolores ꝛ ventositatem neruorū. ℞. armo. serapini: bdellij: oppopona. aloes: sarcocole: asse: cicute: anisi: apij: añ. ʒ. j. coloquintid. ʒ. ij. turbith. ʒ. iij. scamo. acorū. añ. ʒ. ij. tempera cū succo porri: factis pilulis: da. ʒ. j. ꝛ ß. vel. ij. vel. iij. ſm virtutem patientis. ꝓsunt blanca ꝛ dyacostū super omnia. Antidotū sciaticis proprium. ℞. branceos. ʒ. ij. trisagoges: herbas in vino cum ydrole: dabis. ʒ. j. sed prius recipe mercedē. probatum est. Si vero hec passio inueterauerit efficiuntur claudi: ideoq3 diligenter attende curas et medicinas circa coxas. vtaris infusiōib⁹ ca. ꝛ cataplasmatib⁹: dropace: cucur. fido. circa coxas. vtatur et clysteri acuto et acerrimo. ℞. mercur. surfu. pōd⁹ eq̄le coquant᷑ in aq̄ colat3 adde mel ꝛ oleū ꝛ sal

armo. ⁊ euforb. vel scamoneā: ⁊ facias clystere. Aliter vtilius ℞. silphij. ʒ. ij. hermo. malue mercurialis. sandarace coquantur in aqua marina: ⁊ colentur deinde addatur pul. iste. ℞. nitri. salis gēme. pirett. agar. polip. coloquint. ⁊ fac clystere. Et si hec pas. sit ꝓpter stranguriā sedeat in apozimate in precedenti particula scripto. Et si sit propter testiculorum tumorem: solet multum valere sacellus cum milio ca. ⁊ sale cocto: ⁊ vesica oleo calido plena: postea vngatur ex hoc acopo. ℞. terebenthine. ʒ. ij. olei fusionis. ℥. iiij. aloes tapsie. an̄. ℥. j. oppona. cere adarchis. an̄. ʒ. j. confice cū oleo ad solē vtere. vtantur benedicta vel iustino vel electuario ducis. Et si hec minime profuerint sinapismo aliquo circa loca vtantur assidue sicut isto. ℞. fenugre. altee: arteti. abrotani: eruce: nasturcij: papauerꝫ agrestis multū valet: deinde accipe stercus columbinū ⁊ cum oleo viola. fac emplastrū ⁊ superpone. Si hec minime profuerint mordicatiuis vtaris medicaminibus: ⁊ cauterijs sm̄ locū in modum trianguli: vbi vero circūflectit coxa ibi cauteriū fiat cum sinapi ⁊ aloe: yaro vel cantaridibus: ⁊ cū alijs desiccatiuis medicaminibus que in dynamidibus scripta sunt: sed si hec ad plenum non profuerint: vngatur cum vnguento ex cornu cerui qd̄ probatissimum est ⁊ vetustissimos sciaticos curare poteris. Sed si non profuerit scias ex peccato neruorū a nucha veniētiū esse: vnde sepissime cum oleo laurino: ⁊ cum alijs inunctionibus in passionibus nuche dictis vngatur. Alexā. dicit si accipiant obolū de sale naptino. i. de petrol. albu. in ouo. ʒ. vij. pannis cooperiātur vt sudor prouocetur: ⁊ deforis vngantur hoc vnguento ℞. olei: anisi: iuniperi: muscelini. an̄. ℥. j. ⁊ ß. fac vnguentū et euaporatio fiat cum stercore bouis calido.

De dolore genuum. Capitu. xxxix.

Si genua dolorē patiātur: curentur cum catarticis ⁊ pilulis in sciatica dictis: deinde cū apozimate seminis iuniperi fomentent maxime in vino cocta sint: vel fac hoc cataplasma. ℞. calcis viue cribrate: lib. ij. adipis porci. ℥. ij. picis liquide. ʒ. iij. in modū ceroti cōfice: vt effectū mireris appone. Aliud. ℞. fellis caprini: non manu sed pēna vnge: statim dolor cessat. Aliud. ℞. adipis leonis. j. lib. cere. ij. olei letisci. ℥. ij. liquefac in oleo ⁊ cōmisce: nō solū genuū dolorē vel tumorē: sed etiā omnem dolorē penitus excludit. Aliud. ℞. adipis vrsini et vnge genua inde: dorsum vero et neruos cū oleo laurino sic calefaciendo liberabitur. Aliud. ℞. adipis marnucelle ⁊ vnge: geniculorū sciaticorꝫ ⁊ podagricorū penitus extirpat dolor. Aliud. ℞. adipis piscīū ⁊ maxime cauedanorū ⁊ vnge valet multū. Si ex caliditate patiantur prodest dyamartis: et ꝯfectio ex faba fracta ⁊ vitello ouorū ⁊ alia q̄ in sciaticorꝫ curis dicta diximus ꝓdesse. Aliud. ℞. simphonace radicē tere cum canino stercore ⁊ modico sale: tanq̄ malaxata impone vel rutam viridē cum melle ⁊ sale tere statim dolorē tollit.

De cura podagre. Capitu. xl.

Podagra inquit Hippo. passio incipiens in vere vel estate curatur in. xl. diebus vel antea. Si in autūno vel hyeme durauerit durum est eā curare: ⁊ quando oportet eos curari phlebotomemus eos si multū sanguinem habuerint et maxime super manū: si tn̄ causa fuerit sanguinea abundantia: deinde hec sunt apponenda vt psilium: oleū ros. succus solatri: portula. farina ordei: lentigo aque: cucur. succus coriandri: succus lactuce: albugo oui: sandal. ro. carpobal. ⁊ similia. Stercus ciconie cum adipe porci mixtum curat podagricos: ⁊ si. xl. annis passi fuerint superponatur vel vngatur. Aliud. ℞. fecis aceti: phialas q̄ttuor: ouorꝫ vitella assata. iiij. nitri: ceruse: alum. an̄. ℥. j. mastic. ℥. ß. olei ro. qd̄ sufficit ꝯfice ⁊ superpone. Et si feruor fuerit grandis cum dolore ⁊ rubore ⁊ tumore: farina lenticule cocta in mulsa cum oleo ros. cataplasmetur. Ga. in speculo medicine: anis caulīū cū axungia noua tritus: ex quo podagricus vngatur in die sanatur. Unguentum dyagar. inunctū ita prodest q̄ vno die facit patientem de lecto surgere. oleum vulpinum siīr facit. siīr barbatus minuta ⁊ strictiora habens folia in vino coctus ⁊ cataplasmatus ipso die facit hominē ambulantē. Unguentum qd̄ pmo die vel tertio dolorē aufert vetustissimū. ℞. vrine muli quantū sufficit. ʒ. ij. litar. pulueriza cū vrina paulatim agitando ad spissitudinē confice et repone: dolori impone: probatum est. Et si sint humores phlegmatici fiat pharmacia phlegmatis purgatiua sicut pilul. de tapsia. vel hermod. vel serapi. Cū certificat q̄ materia sit expulsa reuertat ad pedes cum epithimate ⁊ suffumigatione ⁊ incipiendū a rebus repugnantibus: ⁊ illos humores a pedibus expellentibus: sicut suc. caulīū: cicute: origani. an̄. cataplasmata que adhuc sunt dicenda: calida demus antidota: sicut tyriacā socrugene: diaciminū: diarionpipereon: filoniū et similia. Nutriamus eos cum leui dieta ⁊ temperatis exercitijs: et de hac cōfectione demus quā iam experti sumus. pilulas da hoc modo q̄ valēt arteticis ⁊ podagris de frigiditate. ℞. aloes hermodactyl. mirobal. citri. coloquintid. turbith: bdellij: seminis rape. an̄. ʒ. iij. sarcoco. casto. euforbij: oppopo. cicute: apij se. an̄. ʒ. j. ⁊ ß. croci. ʒ. j. tempera cum succo maratri ⁊ fac pilulas. Aliud. ℞. hermodactyl. myrobala. citri. an̄. ʒ. iij. turbith. ʒ. j. ⁊ ß. aloes. ʒ. vj. tempera cum succo porri. Aliud. ℞. anisi: siseleos: piperis al. ⁊ longi: tapsie: zinziberis. an̄. ʒ. j. ⁊ ß. aga. ʒ. iiij. masticis. ʒ. vj. hermodactyl. ʒ. xx. tempera cum vino fac pilulas. Aliud. ℞. aloes: zuccari. an̄. ʒ. x. serapini: myrobal. citri. bdellij: hermodactyl. an̄. ʒ. v. piperis nigri ⁊ lōgi. an̄. ʒ. ij. sene. ʒ. iij. asse: oppopo. an̄. ʒ. j. senechi. ʒ. iij. tapsie. ʒ. ij. tēpera cū succo porri: fac pilulas. Aliud. ℞. myrobala. citri. bellirici. emblici: zinziberis. an̄. ʒ. vj. origani. ʒ. vj. tapsie. ʒ. iij. hermod. ʒ. xxxij. penidij. ʒ. xv. bdellij. ʒ. xxij. tempera cum succo solatri: ⁊ fac pilulas. Aliud. ℞. coloquintid. aloes: sarcocol. serapini bdellij: euforbij: scamo. turbith: mastic. basilico. frondium: anisi: an̄. ʒ. iij. tempera cum succo caulīū: da. ʒ. j. ⁊ ß. vel. ij. vel iij. sm̄ virtutē patiētis cū ca. Cataplasma valēs podagricis: de cal. vngamus manus ⁊ pedes atq̄ genua vbicūq̄ sit podagra. ℞. farine ordei. ʒ. x. sand. ru. ʒ. v. acatie. ʒ. iij. mirte: croci: opij. an̄. ʒ. j. tēpera cū suc. sola. Aliud valēs sanguinol. apostematibus ⁊ calide podagre. ℞. farine ordei: malue: psilij: omnia puluerizentur ⁊ cum succo portula. ⁊ oleo ro. temperentur. Aliud. ℞. citonia in aceto cocta cū farina ordei. Diascorides dicit opiū: crocum: papauer cum lacte temperatum mitigat dolorē podagrici. Aliud. ℞. sand. al. ru. memithe: farine ordei. an̄. ʒ. iij. opij: croci: acatie: farine: lentium. an̄. ʒ. j. tēpera cum suc. solatri vel coriandri. Podagricis de phlegmate valet scordion cum aceto temperatum. vue passe mundate ⁊ ruta insimul pistata ⁊ commixta valent. Axungia vulturis cum stercore pecudū valet. similiter cum caprino. radix elacterij in aceto cocta valet: ⁊ oīa vnguenta ⁊ epithimata ca. valent. farina lentium cum mulsa et oleo ro. cocta ⁊ cataplasmata ad tumorem ⁊ feruorē ⁊ ruborem podagre valet. Aliud. ℞. fimi bouis recentis bene expressi et olei. an̄. lib. j. cere: succi brassice ouorum crudorum. an̄. lib. iij. hec oīa cōmixta dolori applicabis. Folia apij in aqua cocta et adiūcta fece aceti ⁊ ouorum assorum vitellis ⁊ oleo ro. cataplasmata ad idem valent. Potio mirifice proficiens podagricis et artetic. ℞. hermodactyl. ʒ. iiij. cimini. ℈. ix. zinziberis. ℈. viij. anisi. ℈. ij. da. ʒ. j. vtantur oleo in quo cocta sit caro vulpina: benedicta quoq̄ potio nimis valet.

Finitur liber octauus.

Incipit liber nonus practice de chirurgia tractans.

Capitula eiusdem noni libri.

¶ De diuisione operationis medicine. Capitulū primū.

Quoniamquidem operatio medicine tribus modis ↄsistit: in dieta: pharmacia: et chirurgia. Dieta quidē et pharmacia quo infirmātes curant: sufficiēter docuim⁹: ↄsequēs ordo est vt qualr̄ p chirurgiam curatio egritudinū fiat: psequmur. Ops ē chirurgie pmatū obtinere volētes hmōi opatiōis peritos inspicere et opari assuescētes et pmanere audaces. Chirurgia ē aut fit in venis: aut in carne: aut in osse. In venis qdē nō pulsantib⁹ appellat̄ phlebotomia. In venis pulsantib⁹ sectio aut incisio nūcupat̄. In ossibus vo aut disiūctoꝝ ↄiūctio et fractoꝝ ↄsolidatio. Nūc itaqꝫ ad phlebotomiā q̄ ad sanādas infirmitatesmaloꝝ est: icipiam⁹.

¶ De phlebotomia in qb⁹ venis sit faciēda. C. ij.

Oportet ē neqꝫ paruulos neqꝫ decrepitos phlebotomari nisi passiōe sanguinea iminēte vt ē squināria: pleuresis et filia: hoc tñ cū ↄsensu parētū et amicoꝝ. Itē nec seruū nec ancillā nisi ex dñoꝝ licētia: qsqꝫ phlebotomare psumat: nec tenebroso loco illud faciēdū est. Itē chirurgi⁹ vtat̄ collyriis ↄpetētib⁹: bis i mēse aut semel i hebdomada: pilul̄ aur. hierap. et silib⁹ stom purgātib⁹: phlebotom⁹ qꝫ nō sit eruginosus nec asper: nec lōgus nec breuis: sꝫ mediocris nec rotūdus sed tenuis: phlebotomator tactu carnē: venā agnoscere et neruos visui nō apparētes conet̄ añ illud. ppt crassitudinē corpis: aut venaꝝ subtilitatē visui non appent: brachiū aūt spacio. iiij. digitoꝝ liget̄: ligamie nō mītus cōstrīcto nec fortit̄ si corp⁹ sit pigue, Si vo macilētū mediocriter: vt

vena appareat manu fricetur ⁊ grauia sustinere cogatur. Si
vena fuerit abscondita: pone digitū vbi venam esse arbitra-
ris ⁊ sanguinē extrahe: ⁊ si vena eminuerit punge suauiter:
sin autem minime. Item vena ligata si non appareat: solua-
tur ⁊ iterū liget: grauia ad sustinendū dabis: apparēs phle-
botomet. Basilicā vō q̄ in cubiti est fonte: nemo incidat nisi
pri⁹ vbi sit neru⁹ cognoscat: pulsus vō sub vena stat. Si aūt
vena ⁊ neruus iuncta sint cum basilicā phlebotomare volue-
ris. necesse est foramen longum pungendo fieri. Qui vō ce-
phalicam incidit: lacertum caueat: ⁊ brachiū nō multū strin-
gatur ne forte tumescat. Qui autem medianā pungit venā:
neruo parcat ⁊ brachium multū relaxet nec nimiū stringat.
Si em̄ multū stringatur: purior sanguis exit: ⁊ quādoq; cau-
sa tumoris erit ⁊ liuoris: solidatureq; erit tarde. Si brachiū
laxum fuerit: si sanguis in primo ictu non exeat: bis aut ter:
ferire licebit. Si vō subtilis est: phlebotometur in longitudi-
ne: si grossa in latitudine: si sub vena sit neruus lōga sit inci-
sio. Si em̄ neruus percutiatur securius in longitudine inci-
datur: eo nāq; per latitudinē inciso spasmus generat. Se-
cundinam vō brachij in longitudinē phlebotomari oportet:
venamq; pollicis q: sub ea neruus est similiter. Venā quoq;
frontis: temporū ⁊ que post auriculas sunt. Venā lingue ⁊
faucium cum quis voluerit phlebotomare: in infirmi gu-
la ne suffocetur: liga molli ligamine: locūq; vene vt ipsa ap-
pareat manu fricari oportet. Frōtis vena ⁊ brachij cū phle-
botomo incidantur: aut si venam non inueneris cum sagit-
ta: non tamen profunde ne os percutiat: sitq; causa cepha-
lee. Temporū vene similiter phlebotomande sunt ne lacer-
ti aut chorde vlcerētur: vnde hemicranea visusq; debilitatio
procreetur. Si lacert⁹ aut neruus quis incisus sit sub vena
lingue grauitas inde accidit. Si autem lacertus oculum mo-
uens in phlebotomatione vene que sub angulo est oculi fue-
rit lesus: strabonē facit. Fauciū neruus aut lacertus collum
mouens si phlebotomando ledat: spasmū vel torsionē colli
facit. Si vō eas que sunt sub genibus phlebotomare opor-
tuerit: crus forti ligamine ligetur et erecto pede infirmi qui
supinus collocandus: in longitudinē incidatur. Sophena
autē que sub calcaneo est: si phlebotomia necessaria sit: spa-
cio quattuor digitorum super cauillam ligetur fortiter: ⁊ in-
firmo ponente pedem super lapidē vel super firmum locum
vt vena appareat inde phlebotomet. Sciatica que sub talo
est exterior: cum phlebotomāda fuerit: totā coxam ⁊ tibiam
vsq; ad spacium quattuor digitorū a talo fortiter ligari con-
uenit: sicq; pede ligato et funestato: phlebotomo vena ape-
riatur: sanguis autem inde exiens: quia phlegmaticus fa-
ctus est: phlebotomatā itaq; omnem tibiam paulatim cū co-
xa vsq; ad summū oportet dissolui. Vene que sunt in pectine
pedum: similiter tibia stricta super cauillam in longitudinē
sicut cetere vene omnes tibiarū phlebotomo aperiant. Ner-
ui autem ⁊ chorde spasmū generāt si per latitudinē incidan-
tur. His autē venis incisis si sanguis non exit pre sua gros-
situdine: vulnus inūgatur oleo: deinde in aqua calida pona-
tur pes. Qui autem venarū inanitione indigent: intestina
purgēt anteq; phlebotoment: si em̄ plena intestina fuerint
mali chimi: qui sunt diuersor morbor causa: non extrahen-
tur. Cum ergo necesse fuerit prius suppositorio aut clysteri
purgentur. Febricitantes quoq; quorum febres sunt inter-
polate: in die accessionis nō conuenit phlebotomari. Quib⁹
autem febris inest cōtinua: hos summo mane cum calor est
quietus ⁊ virtus integra phlebotomari conuenit: sicut ⁊ ca-
lidas habentes naturas eadem hora in estiuo tempore: fri-
gidas naturas habētes cum hyems fuerit in meridie: infir-
mo quoq; phlebotomato sirupū aut electuarium confortati-
uum dandum est. Qui autem stomachū debilem habent et
epar defectū: ⁊ quibus frigiditas dominat: aut quibus cor-
pus porosum fuerit: vel quibus corpora sint candida vel liui-
da: phlebotoment minime: nisi fuerit morbus periculosus
vt squinantia: pleuresis: periplemonia ⁊ similia. conuenit ⁊
tunc cauere cū phlebotoment ne quantū sanguinis expedit
in vna phlebotomia: sed pluribus extrahat vicibus: infirmi
autem si fortis sit virtus: sanguis extrahatur donec mutet:
vel donec infirmus ad defectionē ducat. Qui assuete phle-
botomati deficiunt: prius cibo confortētur: ⁊ si sanguis ex-
trahatur: mutationē sanguinis quā diximus in his qui cali-
da habēt apostemata vt est pleuresis: pleripleumonia: ⁊ simi-
lia cōuenit expectare: si tempus: ver: estas: aut iuuent⁹: aut
virtus valida: aut si de rubore in nigredinē: aut econuerso:
aut de turbiditate vel claritate. Si vō virt⁹ defecta sit: etasq;
decrepita vel puerilis: tēpusq; calidissimū vel frigidissimum
ratione considerata: paulatim aūt sepe tm̄ minuatur. Ru-
fus: homo. lx. annorum pinguis ⁊ corpulentus macro iuue-
ne fortior inuenit: virtus ⁊ animositas in vtroq; cōsiderent.

De numero venarum phlebotomandarū. Cap. iij.

Vene phlebotomande maior cōstat inuestigatio
ac solertia. xxxiiij. nominant: sunt em̄ in brachio
xij. quarum. ij. cephalice: due mediane. ij. basilice
ij. titillares. ij. quoq; brachiorū funes nuncupan-
tur. In capite q; ⁊ collo. xxiiij. distinguunt: harū
bine in tēporibus: post aures bine collocantur: in oculorum
angulis bine: in faucibus bine. In craneo vna: in frōte vna:
in puppi capitis vna: sub mento vna: sub lingua. ij. In par-
tib⁹ gressui ptinentib⁹. viij. inueniunt: sub genibus. ij. sup
calcaneis. ij. que sophene vocant. In tractatibus vō. ij. notan-
tur: quarum omnium iuuamentū dicemus. Cephalice vero
iuuant egritudines sub faucibus existētes: ⁊ fluxum nariū.
Medie vō omnem dolorē ab auriculis vsq; ad hypocūdria
extirpant: basilice vō iuuāt egritudines gibbi epatis ⁊ sple-
nis: fluxumq; sanguinis stringunt: abstrahūt em̄ humores
ab inferioribus ad superiora. Titillares autē inferius sunt
⁊ iuuant esse probabiliores. nam dolor pectoris ⁊ pulmonis
⁊ diaphragmatis ⁊ anhelitū ⁊ orthomiā curāt. Frōtis vena
dolori capitis ⁊ maxime puppi subuenit. vnde Hippocra. in
aphorismis: puppis inquit capitis dolorē cephaleā: ophthal-
miam: diuturnamq; hemicraneā siue in vna parte sit siue in
vtraq; phlebotomia frontis soluit. Vena cranei ⁊ q̄ est post
auriculas valēt pustulis ⁊ scabiei capitis. Que autem in an-
gulis oculorum sunt: ophthalmiā diuturnā egritudinē: sca-
biem ⁊ lippitudinē sanāt. Sub mento autem phlebotomia
dolorem oculorū pruritū ⁊ pustulas in naribus: ⁊ impetigi-
nem in facie: incēsionē in maxillis extinguit. Vene lingue ex
vtraq; parte squinantie subueniunt. Similiter et que sunt
sub cruribus pedū: harū de. xiij. venarum nulla p antipasim
fiat phlebotomia. Sciendū aūt est q materia in interiorib⁹
existēte fit phlebotomia. Sciendū tamen q si phlebotomia
sit in medio sanguisuge apponant: sed in interioribus scari-
ficatio magis conuenit: phlebotomia em̄ fortior est sangui-
sugis: sanguisuge fortiores scarificatione. Pulsantiū phle-
botomia conuenit vbicunq; rubicūdus ⁊ subtilissimus san-
guis superabundauerit: vt dicit Hippocra. ea nisi cum ma-
gna cautela ⁊ necessitate incidere debemus.

De incisione arteriarum. Cap. iiij.

Aliquando chirurgici errant in basilice phleboto-
mia aperientes arteriā: qd̄ certificatur ex sangui-
ne purissimo ⁊ rubicūdissimo cum saltu incessan-
ter exeūte: q̄ oportet fissa cute corpis sic attrahi:
ex vtraq; parte arteria incisionis ligata: medium
abscidat ⁊ medicine solidatiue vt sarcocola: sandaraca: thus
⁊ similia superponant: sed tm̄ incensiuis prius adhibitis: et
sic poteris curare.

De incisione yporismatis. Cap. v.

Est quoddam apostema quod yporisma dicit: cu-
ius causas ⁊ significationes cum de passionibus
locuti fuimus: explanauimus: diximus em̄ q ypo-
risma aut de fluxu arterie: aut de crepatura: aut
de vulnere fit. Et si in vulua: aut in faucibus: alijs ve locis
vbicūq; magnus pulsus habet: ptingit: opz dimitti: ne sub-
ita sanguinis emissione pidit. Si vō paru⁹ ⁊ subtilis fue-
rit pulsus: cute p lōgū fissa ⁊ toto sanguine ablato ex vtraq;

parte arteria: vt supra diximus: cū fortissimo filo ligeť: me-dium arterie proijciatur: postea panno vno infuso prius im-misso ⁊ abluto solidatiua apponanť: ꝙ si de ruptura arte-rie contigerit: prius filo cum subtilissima acu ex vtraqꝫ parte apostemat ͥ arteria stringať fisso prius apostemate sanguis extrahatur: mediumqꝫ arterie proijciatur: ⁊ solidatiuis: vt supra diximus: restringatur pāno cū oleo ⁊ vino infuso vniꝰ hore spacio ibi dimisso deinde sublato.

De incisione arteriarū post aures. Cap. vj.

INcisione arteriarū post aures existentiū capi-tis scabiē: ophthalmiā diuturnā: hemicraneā quoqꝫ ⁊ stuporē dicimus curari: debemus eñ prius pilos incidere et radere: deinde arteria iuncta spacio trium digitorū signata ex vtra-qꝫ parte vsqꝫ ad os incide: medium autē fissa cute proijce: arteriaqꝫ capta pāniculis stringe: ⁊ quod ossi cō iungitur extrahať: ne forte si remanserit spasmū generet: postea solidatiua ponantur.

De incisione arteriarū in temporibus. Cap. vij.

OMnium arteriarū maxime in temporibus ma-nentium timenda est incisio: que tamē si aliqua medicina non subuenerit ingruente necessitate nō est refutāda: curat eñ ophthalmiā: hemicra-neam: calidūqꝫ catarrū acutum a capite descen dentem: apostemata in lacertis temporū nascentia: fiat aūt sic: temporibus visis tādiu cum aqua calida fomenteť locus manibusqꝫ fricetur: donec arteria appareat: tunc autem le-uatam cutem findasqꝫ ex vtraqꝫ parte: arteriā remanentē a carne separatā si subtilis sit trium digitorum mensura ab-scindas ⁊ solidatiua apponas. Si vō grossa fuerit: illam fin das ⁊ quantū sufficit sanguinis extrahas: ⁊ arteriam trium digitorum spacio ex vtraqꝫ parte incisionis ligata parte inci das ⁊ mediū proijcias: tunc pone ibi citrinū puluerē qui con ficitur ex arsenico ⁊ croco: vel medicinā ex sarcocola: aloe et sanguine draco. cōpositā: vel suppone emplastrū solidatiuū R. thuris. ℥. ij. aloes. ℥. ij. hoꝝ puluere distēperato cum albu mine oui: pilos leporis adiunge incisoqꝫ arterie impone et quousqꝫ sponte cadat dimitte.

De scarificatione. Cap. viij.

CHirurgia que fit in carne vt incensio ⁊ incisio ⁊ si milia: aut omnibus membris est cōmunis: aut ali quibus est propria. cōmunis autē vt scarificare: tela extrahere. propria: vt oculi vngulā radere: su perfluam carnem narium incidere: ⁊ alia que lon gum est narrare. Nūc igitur a scarificatiōe incipiamus. Sca rificatio alia fit cum incisione sola: alia fit cum incisione ⁊ ven tosa ⁊ igne: que vō fit sola incisione: pueris: aliquādo etiam conuenit hominibus sanguineā passionem habentibus.

De ventosa. Capitu. ix.

VEntosa quoqꝫ si passio sit in tēporibus capitis: aut in oculis: ⁊ similiter puppi capitis appona-tur cutisqꝫ incidatur. Si autem de profundita-te membrorū corporis malū sanguinem trahe-re oportuerit: cum igne fiant incisiones: sic aūt non solū san. imo mali humores extrahuntur. Qui vō san. multū effundere necesse habet, pfunde scarificetur; spissius quoqꝫ sanguis a quo trahendus est similiter incidať. Sca-rificatio siquidē q: per diuersa loca corporis fit vniuscuiusqꝫ iuuamentū dicere conueniet.

De locis scarificandis. Cap. x.

PRoram igitur capitis cum ventosa (eā impo-ne vniꝰ palmi mēsura lōge a naso) scarificare lepre valet nunciāti: ac totius corporis graue dini: imo calori capitis: sanguinolente vertigi ni: scotomie quoqꝫ ac renū dolori: ac testiculo-rum pustulis cutis: locus autem iste q: est magno pulsui vi-cinus caute scarificetur: pulsus eñ si incisus fuerit: aut san. incessanter effunditur: aut eo cessante mētis auditꝰ visusqꝫ nocumentū subsequiť. Que autē in summa capitis fit scari-ficatio: faciei hu. et sensuum turbiditatē clarificat: oculorum infirmitates: scabiem: pustulas ⁊ excoriationes sanat: stupo rem: auditus grauitatē: pruritus aurium: fetorem narium: orisqꝫ ⁊ dolorem capitis extirpat. Alia trium digitorū super spondiles in puppi capitis facta ophthalmiā puerorum: au riumqꝫ dolentiū pustulas palpebrarūqꝫ grauitatē et scabiē earum ⁊ impetiginem emēdat. Alia rursus in lateribus fit scarificatio dolori dentiū ⁊ lingue valens ac gingiuarum tu-mori ⁊ oculorū lippitudini. Si aūt assuete fiat gignit tremo rem. Qui autē sub mento scarificať a pustulis ⁊ vulneribus oris ⁊ vuule liberabitur apostemate. Sūmitas quoqꝫ spondi lium scarificata melancholie prodest ⁊ anxietati spiritꝰ ⁊ car diacis ⁊ dolorem patiētibus. Scarificatio que fit sub spatu lis: nasceac ab arabicis appellata: manu sub cubito posita brachio circa latus extenso vbi fieri debeat designať: locus eñ scarificationis summitatē manus attingit. Valet autem que sub sinistra fit spatula bibenti potionē mortiferā: tumo-riqꝫ ⁊ apostemati splenis. Alia q̄ fit sub dextra calori ⁊ apo-stemati epatis valet. Est ⁊ alia que fit sub femoribus emor royd. fluxui sanguinis tenasmon ac tumori ani: dolorique va-lens: ⁊ apostemati ⁊ fluxui sanguinis menstruoꝝ subueniēs ⁊ nariū emunctioni ⁊ sanguinis egestioni: calori renuꝫ: imo ⁊ ardori vrine ⁊ vulneribꝰ pruritus ⁊ scabiei que sunt inter anum ⁊ testiculos proficiēs ac testiculoꝝ apostemati: hec eñ scarificatio necessaria non nocet coitui: nō vō necessaria coi-tum aufert aut dorsum deficere facit: pinguedinē ac crassi-ciem renū consumit. Alia vō mensura vnius palmi super ca-uillam pedis: vel genibus quattuor digitorum spacio facta ⁊ in tibia melancholicis: false cogitationi: impetigini: prurī-tui: epilepticis vel sciaticis existit vtilis: sed oportet vt in-firmus balneetur ⁊ extenuetur sanguis: tibiasqꝫ calefaciat cum cautis rerum scarificationibus: oportet ventosas appo ni. Que autē in mamillis mulierū scarificatio fit ad sangui-nis fluxum valet tm̄: vnde Hippocra. menstrua si velis reti-nere ⁊c. Alia vō que in coxis fit coxarū ac testiculoꝝ prurituī ac menstruorū ablationi valet. Oporteteqꝫ multū locū istum scarificari pedibus iunctis sedētibus: quibus hec in summo coxe fit: alia quoqꝫ interiori parte geniculorū: eorumqꝫ ardo ri atqꝫ grauitati narium: articulorū doloris: alia in manuū cruribus fit ⁊ earum fissure valet ⁊ scabiei ⁊ pustulis ⁊ pru-ritui. Scarificatio super anum facta eius dolorem ⁊ ardorē extinguit: emorroyd. matricis ad intestina descendētes occi dit: apostema dissipat coxarum ⁊ nariū ⁊ fe. magnitudinem reprimit. menstrua pꝛouocat: dorso ⁊ femori subuenit dolen tibus. Que vō inter cauillam fit: effusioni pedū valet ⁊ fissu re calcanei ⁊ eius ardori ⁊ menstruis tardantibus. Scarifi-catio autem cubiti dolorē splenis mitigat ⁊ quartanā feb. ex abundantia cholere nigre minuit: lib. j. vel. ij. sanguinis cor-ruptio consideretur: q: sanguine minuto plusqꝫ oportet sto-machus et epar infirmantur et debilitātur. cutis corporis ci trina fit: cor deficit: hydropisis gn̄ať. paralysis et morphea alba accidūt: visusqꝫ inde cōtrahitur: puppi tm̄ capitis ma-ior ventosa q̄ que in faucibꝰ: ⁊ cruriū ventosa fit mediocris. scarificatio qꝫ sicut phlebotomia ⁊ cetere minutiones plus in vere ⁊ autūno debēt fieri q̄ in ceteris anni temporibus.

De vtilitate scarificationis. Cap. xj.

QVante vtilitatis fit: quibusqꝫ locis vacua ven-tosa apponi debeat: nō supersedemus noscere. licet enim fructuosa videatur: ea tamē ad medi cine motionē de loco ad locū: vt in lapide renū: vel in detractione ab interioribus ad exteriora: siue eñ ad sanguinis tractionē: vť ad infrigida ta loca vel membra ⁊ infectionibus motu voluntario caren-tia: sed tamen sensibilia: necnon ad ventositatis dissolutio-nem probauimus. Si ergo manus motu voluntario careat: ventosa primum in cubito per tres dies ponēda est: maxime manuum: ac in pedibus et in alijs mēbris voluntariū motū nō habētibus: semel in mēse faciamus. Et si fluxus narium alicui superuenerit: ventosam super splenē ponimus: si ex

sinistra nare fluxerit: si a dextera sup epar posita attrahen-do a superioribus ad inferiora: fluxum sanguinis sistit. In mulieribus quoq; fluxum sanguinis patientibus ventosa sub mamillis posita: idem facit. costam ⁊ interius plicatam: aurium fistulā sugendo attrahit: fistulas quoq; in cauerno-sis locis existētes: licet materia sit inclusa: ventosa tamen ⁊ clystere curat ⁊ purgat. Sciendū nullā ventose speciē ante mundificationem corporis valere: nam si corpore nondum mundificato ventosa vtamur: materiā ad debiliora loca at-trahendo: non modicū nocumentū ministrabimus.

De appositione ventosarum. Cap. xij.

Ultarū valitudinū vacuatiuā ventosam esse di-ximus: restat vt illarum que cum igne apponū-tur doctrinā ⁊ opportunitatē subiūgamus. M. si ventosa cum igne stupa accensa in aliquibus locis apponatur: materiā de profunditate mē-brorum attrahit: cauendū tamen ne materiam alijs locis coagulatā illuc attraham⁹: quare sciendū ꝙ ignis quātitate attractioni eq̄parat. Si eñ magn⁹ fuerit magna: si paruus parua fiet attractio. Si hec sup vmbilico ponatur ventris torsionē: colicāq; passionē ex grossa ventositate fa-ctam extirpat: fluxum sistit menstruorū: vulue vētositatem fugit: menstrui sanguinis grossiciē attenuat: defectionē ex fluxu sanguinis factā curat: vulue frigiditati subuenit: ⁊ ei⁹ putredinē mundificat: superposita stomacho eius grossam ventositatē de frigiditate factā: ac de viscosis humorib⁹ pur-gat. Oportet tamē fm membrorū diuersitates ⁊ eas appo-ni: sicut eñ diuerse habitudines membrorum: sic diuerse va-rieq; ventosarū forme sunt necessarie.

De curatione apostematis. Cap. xiij.

Apostemata in carnosis locis existētia vsq; ad plenam maturitatē: maturatiuis ⁊ mollitiuis curentur: postq̄ mollia sunt incidant̄: quecūq; eñ taliū ante maturitatē incidunt̄: ad curādū elongant̄ ⁊ ad sanandū morant̄: aliquādo in-duratur os ⁊ cōcauitas incisionis ⁊ in diuturnitatē tendit: in ꝯcatenatiōe vō membrorū aut in loco ligationis ꝓximo: vt sunt musculi: nerui: si superuenerint apostemata: non ex-pectes incisionē donec maturent̄: ne materia ibi manēs mu-sculos et neruos putrefaciat: sic g̃ faciens a sano loco vsq; ad saniē fundes: ⁊ quicq̄d inuenias putride carnis abijcies: concauitate carnis mundificata pāno subtili ⁊ veteri prima die: secūdo bōbicino oleo ter infuso: tertio bōbicino: butyro infuso implebis quousq; vuln⁹ mūdetur: magnorū vō apo-stematū materiā ne infirmus deficiat: totā simul extrahere caueas: in quibus omnibus virtutē necesse est custodias in articulis: aut in inguinibus apostemata fm latitudinem fin-dens. Si tamē lacertū aut neruū inueneris: nō ip̄ ex vtraq; parte incide: post supradicta pone: deinde emplastra et vn-guenta ad hanc curam inuenta.

De embrocis. Cap. xiiij.

Embroca contra omne vulnus ad stringendum sanguinem ⁊ dolorē mitigandū ⁊ inflationem auferendā. ℞. cepulas: ciminū: micā panis: ⁊ sa-lis posita simul ⁊ coque cū oleo vel axungia pau-ca ⁊ superpone plage superaddito panno vel stu-pa. Si autē sanguinē recentē emiserit: per tres dies nō mu-tetur: vngatur mane ⁊ sero cum vnguento fusco: si in capite fuerit qd. ℞. olei. lib. iiij. sepi hircini: sepi arietis. añ. lib. ij. ce-re: masti. oliba. colofo. añ. lib. j. picis liquide lib. ß. thimiama-tis. ℥. ij. omnia insimul coquant̄ vsq; dura cera ⁊ cepū lique-fiant ⁊ cum ceteris cū patella agitent̄. Si vō in ceteris mē-bris cum pulueribus. Si vō plaga fuerit in profundo prius imponatur lardum cum sale et embroca desuper: cito enim comedit ⁊ perfecte sanat ⁊ est constrictiuū ad fracturas. Ali-ter ad idem embroca: tolle pānum cōbure ⁊ cōmisce cū oleo ⁊ vino: et insimul omnia calefacta superpones. Si caro sup excrescat fac hoc medicamē probatū: quod. ℞. pentafilon ⁊ sal. tere simul ⁊ suppone: cito eñ comedit ⁊ perfecte sanat. Cōstrictiuū ad fracturas ossium brachiorum ⁊ femorū. ℞. mastic. olibani: aloes: añ. ʒ. j. colofo. ʒ. ij. boli. ʒ. v. oīa in pulue-rem redacta temperent̄ ad spissitudinē cum albumine oui. Ad idem caninū cerebrū tolle ⁊ fracturā line ⁊ superpone ⁊ lanam succidā circūliga ⁊ desuper infunde oleū ⁊ acetū: pro-batum est: vbicūq; posueris prius locū bene mūda cū aqua ca. postq̄ posueris fortiter cū ligno dimittes per nouē dies. Unguentū ad sanadas cābas ⁊ omnes plagas. ℞. ceruse. ʒ. iij. litar. flor. plūbi: oliba. masti. aceti ⁊ olei: qd sufficit adiūge si vis. ʒ. j. argenti viui: tempera in mortario ⁊ vtere qñ opus est. Contra emorroy. cōbure antiquas stupas nauiū ⁊ cine-rem impone capitibus illarū. Ad oēs plagas recētes preter plagā capitis. ℞. vinū ⁊ farinā tritici ⁊ mel ⁊ oleū ⁊ axūgiā porci ⁊ misceant̄: plus tamē vini ⁊ farine addatur. Si hyēs fuerit addatur arthemesia: saluia: ruta ⁊ absinthiū: pistētur ⁊ igne lento coquant̄ ⁊ calida superponant̄. Si vō estas fue-rit paritaria ⁊ violaria. Iste eedē pultes valent ad aposte-mata maturāda adiūctis lini se. brāca vr. maluauisco. et frō-dib⁹ viol. Ut apostemata maturent̄: viole coquant̄: frōdes brance vrsine: malue: iusquiami: lapach: olei viola. volubilis ⁊ libanū pistent̄ cum axungia in aqua: laua ⁊ factū reserua: De cancris ⁊ fistulis interficiēdis flos eris tritus cum radi-ce hermod. vel simplex superponat̄. De cocturis vt sanent̄ vitellū oui cum oleo tēperet̄ ⁊ superponat̄ cum subtili stu-pa: si in ꝓfundo fuerit cū lichinio: si ī summo cū plagella po-natur. Ad idē. Radix salicis cōbusta ⁊ cū oleo mixta refrige-rat. Itē ad cocturā que san. fundit: accipe albumē oui ⁊ mo-ue ⁊ cum stupa de lino pone desuper. De fracturis ossium qualiter fomentent̄: coquant̄ maluauiscus ⁊ absinthiū: ⁊ si potest brāca ⁊ cum tepida fiant fomenta: ⁊ hoc in estate: in hyeme ex arthemesia: saluia: ruta fiat fomētatio. Et cū inue-neris brachiū statī fractū: vel qdlibet os: vt caro rupta fue-rat coque mel ⁊ sal. et superpone fracture cū stupa. De vul-neribus qualiter lauent̄ ⁊ purgent̄: coque radicē apij ⁊ pe-trosilini cum vino ⁊ laua vulnera.

De nodis ⁊ glandulis. Capi. xv.

Ut noduli ⁊ glandule extrahant̄: cutis findatur: et non solū nodus: sꝫ etiā sacculus tot⁹ incidat̄ inte-ger extirpetur. Si autē aliquid remāserit durum tamen prius maturatum emollias: post extrahe ⁊ cura vt supra.

De scrophulis. Capitu. xvj.

Scrophule quibus aliquod medicamen non proficit chirurgia si sit necessaria: caro per lōgitudinē: vsq; ad scrophulas incidatur ⁊ cū omī materia sibi adhe-rente extrahat̄: caue tamē ne pulsus aut neruus ī hmōi chi-rurgia ledat̄: ꝙ si sic eis ex vtraq; parte vulneris ligatis: qd vulneratū est rumpat̄: cum autem scrophula extracta fuerit ne quid ex ea remaneat diligenter inquirat̄. Si quid autem remanserit renascet̄: loco aūt pfecte mūdificato cutis con-seruatur: et desuper citrinus puluis imponatur: deinde vt cetera vulnera curentur.

De cancro vulue. Cap. xvij.

Cancer fit aliquādo in omnibus mēbris: precipue tamen in vulua ⁊ in mamillis nascitur: qui in vul-ua fit per chirurgiā nō curatur: si vō in mamillis alijsve locis nascatur: arteriā vel neruos non ha-bentibus totū incide: et cū rasorio quicq̄d lesum est concaua. Si autē sanguis spissus ⁊ melācholicus effluat exprime venas: post hoc vnguentis ⁊ alijs silr stude sanare.

De verrucis ⁊ porris. Cap. xviij.

Verruce: porri: ⁊ formica: hec omnia radicitus euellantur: locū earum ferro calido fortiter coque: stringat̄ sine ferro: aliquādo cadūt si diu stricturā patiātur. porri: quibus alia me-dicina nō ꝓficit: similiter euellant̄. Formice parue sunt pustule in exteriori cute nascētes: que cum alia non prodest sibi medicina: vt cōprehēdi valeāt primum circūfodiamus: deinde vnguentis ⁊ alijs plagellis sanemus.

De vulneribus curandis. Cap. xix.

Vulnera que sanari differunt: locū eorū cum parte ⁊ sane carnis: vt cancrū: abscindas: rasoq; pilo et mundificato loco vsq; ad defectionem sanguinis: hoc tñ fiat si fortis sit infirmus: sin autē bono vino et forti et cibo:

cibo. vino dico odorifero confortetur: deinde vulnus vt cetera vulnera curetur.

¶ De extractione telorum. Cap. xx.

Telum in interiori parte corporis si lignū habeat per illud extrahatur: si nō forpicibus in vulnere inmissis ferrū educatur: ⁊ si vulnus sit strictū: dilatetur. Si aūt telū cohereat ossi cōmoueatur: et cōmotione facta laxatū euellatur. si aūt cōmoueri nequeat: caro vsqꝫ ad os incidat̄: ⁊ os circa illud vt euelli possit corrodat̄. Et si barbatū fuerit: cū summa cautela discoopertū extrahi cōuenit. Et si trifurcatū fuerit ⁊ in ꝓfunditate carnis adherens: vidimus aūt nos a sciētibus cyrurgiā nō posse extrahi: nos tñ incidi dicimus pennis anseris extremis musculis ⁊ tenaculis acceptis leniter extrahimus Item telū carens ligno si in ꝓfundo lateat ⁊ foramē per qđ intrauit nō pateat: sauciatur sicut erat: ⁊ digito exploretur ⁊ fissa carne trahatur. Si autem senserit illud opposita loca trāsire: ex illa parte trahatur foramine facto. tractū telum si non sit integrū necesse est vt inquiras illud qđ remansit. Si autē telū arterie vel neruo vel alicui nobili membro vicinū sit: caue ne cū extrahere volueris ea ledantur. Aliquādo ꝙppe melius est ꝙ remaneāt ꝙ extrahantur. Nā quidā gerens sagittā in corpore inter stomachū ⁊ gibbū penetrato siphac diu permāsit infirmus: tñ dolorē patiebat̄ cum stomachus implebat̄. Sagitta si nobili mēbro adhereat vt est cerebrū cor epar: ⁊ pulmo: stomachus: ⁊ renes: ⁊ filia. si mortale signum appareat: non ibi ponas manū. Si autē non: oportet moliri qualiter suauissime extrahi possit: multotiens contingit inde non mori hoīes. Homo quidā in intestinis sagittam habens eā cum egestione eiecit sicqꝫ euasit: alij frustū epatis: alij zirbū per vuln⁹ emiserūt nec mortui sunt. Si aūt velis inquirere locū interiorē sagitte quo latitat: significationes debes ꝑfecte cognoscere. Si aūt ferrū sit in dura matre cerebri: infirmo nimi⁹ dolor est capitis: rubent oculi ⁊ incendunt̄: alienatio instat ⁊ lingua nigrescit. Si vero sit ī pia matre virtutis adest defectio: ⁊ vocis ablatio subsequitur: fistule in facie crescūt: sanguis ⁊ sanies inde exibit. Si in corde niger sanguis exit: frigiditas extremitatū sequit̄ sudorqꝫ ⁊ sincopis que nunciatiua sunt future mortis. si autē in pulmone spumosus emittit̄ sanguis. si ī diaphragmate spissus ⁊ magnus anhelitus habetur: ⁊ subito infirmi moriuntur. Si aūt in stomacho cibus per plagā exit. Si in ītestinis stercus emittit̄. Si in vesica vrina ꝓfunditur. In his omnibus si mortalia signa nō appareāt artē exerce: nā si telū fuerit in capite: osse illud circūdāte perforato suauiter extrahe: si sit in pectore necesse est vt pars coste incidatur et sub ea aliqđ ponatur vt pellicula non rūpatur. In vulnere pulmonis et vesice ⁊ similib⁹: simile est exercendū ingeniū. Si in magna vena ⁊ arteria fixa fuerit sagitta: ex vtraqꝫ pte vulneris postqꝫ extrahitur vena ligetur: vide tñ ne venenosa sit qđ ex colore loci cognoscitur: q: vel niger: vel plumbeus: vel liuidus. Si enim vulnus toxico fedatum sit: mundetur suauiter ⁊ protinus vitalia curētur. Et si in vulnere infirm⁹ dolorē ⁊ tumorē patiat̄: sicut ignē sacrū phlebotomet̄. ⁊ ro. ⁊ sanđ. ⁊ suc. endiuie coriādri solatri semꝑuiue ⁊ filia: loco applicentur.

¶ De aqua in capitibus puerorum. Cap. xxj.

Plerūqꝫ infantiū capitibus incongrue strictis: aut si ī eis vena rupta sit san. putridus saniei generatiuus coadunatur: hmōi autem adunatio: aut fit inter cutē capitis ⁊ cranei pelliculā exteriorem: aut inter craneum: ⁊ pelliculā sibi ꝓpinquiorem: aut inter ossa cranei ⁊ duram matrē: materia vero inter cutem capitis ⁊ cranei pelliculam exteriorem coadunata: tumor tactui mollis cutis colliqꝫ simul ac dolor carnis ibi nascitur: quā si tangas tactus in patiente cito diuiditur. Humoribus aūt inter cranei pelliculam sibi ꝓpinquiorē collectis significationes predictis sunt similes: tumor tamen fact⁹ ibi citius tactum fugit quia mollior est. doloqꝫ in osse capitis magnus habetur: fronsqꝫ ⁊ oculi eminent: lachryme effunduntur: que morbi species non leuiter curatur. tertia vero incurabilis ruptura. Materia si inter cutem capitis et exteriorem cranei pelliculā coadunetur: in duobus: aut in tribus locis findatur cutis: eaqꝫ fissa panno lineo via loci impleatur: ac deinde quarta die soluto capite pann⁹ extrahat̄: post hoc vt alia vulnera curetur.

¶ De incisione frontis. Cap. xxij.

Descendēte ad oculos catarro sentiuntur quasi formice per frontem ⁊ tempora ambulantes: et assidue rubet facies in hac egritudine: rasis tēporibus frontis vt lacerti temporū appareant mouceātur gene euitatisqꝫ lacertis cutisqꝫ in tribus locis incidatur vsqꝫ ad ossa equaliter: ⁊ recte incisiones: aut duorū digitorū longitudinē hēant: ⁊ trib⁹ digitis inter se differant. hoc facto de incisione ad incisionem inter ossa ⁊ cutē ducat̄ ferrum: ferriqꝫ acumine ad cutē conuerso qcqđ arteriarum seu venarum ibi repertum fuerit incidatur: ac remanēte cute integra san. exire dimittatur: ⁊ vt inde nihil remaneat cutis exprimatur: locus autem mundificetur panno oleo et vino infuso impleatur: pannusqꝫ simul intinctus desuper ponatur: ⁊ alius super lacertos temporū sandal. rodostomate infusus īmittat̄: quib⁹ die tertia resolutis vt alia vulnera curetur.

¶ De eodem. Capitulū. xxiij.

Frons incisa per latitudinem bis valet: quibus per multas venas humores ad oculos effluunt: cuius egritudinis significatio hmōi est: oculi eorū macri: oculi corrosi: visus est defectio: ⁊ calor nimius cum nimijs lachrymis: pili palpebrarū cadunt: acutum dol. in profundo capitis sentiūt cōtinuo: his itaqꝫ visis caput infirmi radatur ⁊ lacerti temporū caueātur frons a dextro latere vsqꝫ ad sinistrum incidatur. Incisio autem ꝓfunda sit adeo vt caro appareat: deinde arteriarum ⁊ venarū extremitates diuidantur ⁊ pān⁹ lineus vino ⁊ oleo infusus imponatur desuꝑ. Secundo aūt die soluto capite si tumorē minoratū nō videris: quousqꝫ minoretur religabis et post hoc vnaquaqꝫ die ossa rades: ⁊ cū caro creari ceperit medicamen pone carnis creatiuū. caro autē crescens in his locis cōiungetur et dura fiet. sicqꝫ catarrū ad oculos venire solitum replet.

¶ De cura palpebrarum. Cap. xxiiij.

Necessarium est superiorē palpebrā pilorū supfluitate depressam reuelare: ⁊ qualiter leuari possit indicare: q cum facere volueris eā inuersā discipulo tenere cōmittatur: piliqꝫ qui super ipsa sunt inuiscati: mastice opꝫ de angulo ad angulū super pilos fundatur vt pilorū multitudo extrinsecus cōuertat̄: illorū vero fissurā vsqꝫ ad cutē cū ferro scindas ac deinde ī sua iunctura citrinū pul. aspergas ⁊ aquā in qua ciminū ⁊ sal infundant̄: ⁊ per tres dies ad instar vulnerū illudqꝫ custodies sicqꝫ curabis.

¶ De passione leporina. Cap. xxv.

Leporine pas. causas certas alias diximus: quā q patiūtur vt lep⁹ dormiūt: qđ quidē si in vulnere contigente acciderit: palpebrā per latitudinem incidamus: deinde in incisione ipsa lichinū cum medicamine carnis creatiuo imponatur. Si vo per inferiorem palpebre incisionē similiter acciderit: abscindas citri. pul. posito oculi in aqua in qua sal ⁊ ciminū infusa sint lauentur: ⁊ si tumor innascatur ophthalmie medicamine curetur.

¶ De pinguedine palpebre. Cap. xxvj.

Pinguedine sub palpebra supiori nascente opꝫ inuersari: et duob⁹ digitis sub vtroqꝫ oculo ibi vt ita pinguedo appareat exprimat̄: qua quidē apparente cutē per longū quasi ꝓphlebotomās scinde: extraheqꝫ eā: deinde pannum veterem aceto infusum superpone. Alij autem vt abradāt qđ de pinguedine remāsit: sal tenuissime tritū ⁊ pannū mitē superligant vnius diei spatio dimittendum: postea si tumor et calor ibi permaneant: refrigeratiua et stiptica sicut memithe et sanđ. al. bolū. litium cum coriandro et endiuie suc. temperata supponimus.

¶ De cura comee. Cap. xxvij.

Si cornee aut cōiunctiue tunice palpebre cō-iungātur: instrumēto ferreo inter palpebrā ⁊ oculū misso cum hamo apprehēsa eleuē-tur: et pānis oculi euitatis causa coniuntio-nis abscindatur. Hoc facto ciminū ⁊ sal ma-sticata in oculo expuamus: et inter palpe-brā pannū oui vitello imbutū superligemus: ⁊ die tertio re-soluentes al. collyriū procuremus.

¶ De cura glandularum. Cap. xxviij.

Glans fissa palpebrarū apparēs instrumēto fer-reo extrahatur: ⁊ grādis si fuerit fissura suatur ⁊ puluis citri. superponatur. Si vero parua fuerit puluere curetur.

¶ De verrucis oculorum. Cap. xxix.

Verruce et glandule oculorū vnco apprehēse cura-ri poterunt: forpice findantur ouiq; vitellū ⁊ oleū ro. superponatur. si vero calor innascatur: scdo die resoluentes de memithe collyriū imponam⁹. si calor defue-rit: dragagā. pul. ⁊ citri. imponamus.

¶ De cura vngule oculorum. Cap. xxx.

Si vngula oculoꝝ adeo grandis fuerit vt pupillā tangat: pēna colūbina inter illam et oculū missa leni acu ab oculo separetur ⁊ circūcisa extrahat̃ et sale ciminoq; impositis vitellū oui superpona-tur. et secūdo die si calor adsit albo collyrio sicut ophthalmia curetur.

¶ De vuea exeunte. Cap. xxxj.

Exeunte vuea non est spes vt visus restituatur: adiuuā-dum tamen est vt putredo auferat̃: vt ergo oculus ple-nus fiat ⁊ planus vuea rescindatur ⁊ sicut plaga curetur.

¶ De cura humoris. Cap. xxxij.

Refert Ra. ⁊ theodorus medicus multos homi-nes de hu. sub cornea creatis curasse: infirmo recepto huiusmodi ante te sedēte capite agita-to ex omni parte: materia quippe descendēs vi-debatur leuiter excusso capite. Alij autē corneā scindunt et illā findunt ⁊ plagā illā sicut vulnera oculoꝝ cu-rant.

¶ De cataractis oculoꝝ. Cap. xxxiij.

Cataractarū diuersitates causasq; ⁊ significatio-nes alibi diximus. Hic aūt curā per chirurgiam exponemus: in cataractis sibi curabilibus inuen-tis vt oculos claudat infirm⁹ precipe: deinde duo-bus pollicibus palpebras cōmoue: ⁊ si subito ap-tis oculis aqua super pupillā fusa fuerit a pupilla separata nondū curandū intellige: si vero quasi calx coagulatissima incurabilis est. Itē si quāritatē pupillarū non tantā inspexe-ris si altero oculo clauso alterius pupilla dilatetur curabilis est. īfirmo autē ante medicū ī lucidissimo loco sedēte si ocu-lum vnū q sanus sit cōcludat medicus ⁊ apponitur parū tñ altius sedēs vsq; ad minora sub pupilla impingat: ⁊ cū illud per mediū cornee viderit secus pupillā inferi⁹ premat aquā aūt ad locū non currentē: si infirmus rem sibi ministrat aut ꝓspexerit instrumētū paulatim extorquendo extrahat̃. si vo ad locū redeat bis aut ter: vt omnis aqua exeat ibidē repo-natur: quo facto sale ciminū masticata in oculū expuamus et bombacē in vitello infusum suppone. deinde infirmus in obscuro loco maneat oculos ligatos habens: a tussi ⁊ sternu-tatiōe caueat: subtiliter dietetur: sicut pull. gall. ⁊ similib⁹ neq; vsq; ad septimum diem: nisi causa doloris vel caloris soluatur.

¶ De cura mori in facie. Cap. xxxiiij.

Sepe in facie sub genis pustule quedam ad simi-litudinē celsi nominate sunt: quas excoriari op; cum succo vel alio instrumento idoneo quousq; ad multam sanguinis effusionem perueniat̃: et sanguine excusso pul. qui dicit̃ mechimeo sup-ponatur: deinde butyro bouino mundificata cū vnguēto de erugine eris curetur: benedicta potione vtat̃ nimis valet.

¶ De oppilatione aurium. Cap. xxxv.

Aurium oppilatio naturaliter vel accidentaliter si profunde contigerit vix curatur. Si vero fue-rit in exterioribus cum acuto ferro ꝑforet̃: pul-uisq; citrin⁹ mittatur intus: cal. vel tumore inna-scente aqua ro. suc. portu. ⁊ similibus refrigeretur.

¶ De cura alicuius rei infra aurem. Cap. xxxvj.

Si in aurē lapis vel frumentū vel aliquid aliud ceci-derit: retro incidatur ⁊ cum forpice extractū fuerit pul. citrinus mittatur.

¶ De cura polipi. Cap. xxxvij.

Polipus est caro superflua inter nares coagula-ta: q si sit mollis ⁊ carnosa: cū subtilissimo cul-tro incidatur: ⁊ cum nodoso filo per nares in-tromisso cum acu: et per os tracto tota naris de illa carne mūdificetur: deinde roditiua ⁊ de-siccatiua vt vnguētū viride: pri⁹ tñ lichinio facto aliquādiu dimisso curetur. si vero caro liuida fuerit vel nigra intelligi-tur ex melancholia nasci que vix aut nunq̄ curari potest.

¶ De carne superflua gingiuaꝝ. Ca. xxxviij.

Non solum in narib⁹: verūetiā in gingiuis caro supflua vel pustula vulnus faciens innascitur: que cū hamo ex-trahatur: ⁊ cū ferro incidatur: post mirtā subtilissime tritā pone vulnere ex aceto vel vino lauato.

¶ De extractione dentium. Cap. xxxix.

Dentium extractionem nullus nisi carne ab osse se-parata facere presumat. Dētem supra dentē nisi dolor accidat melius est limare q̄ extrahere.

¶ De nodis lingue incidentibus. Cap. xl.

Nodorum sub lingua ꝓpter ligamēti grossiciem naturaliter existētē post ligamenti incisionē cū phlebotomo vtilius est accidētiū ꝓhibitio. Mo-di sub lingua separatio sic fiat: infirmū ante te constituas: os apertū linguā sursum tenere fe-cias: nodum cum vnco cape arteria intacta per latitudinem incidas: ita lingua separes: post solidatiua apponas.

¶ De amigdalarū apostematis cura. Cap. xlj.

Faucibus intus tumescentibus ⁊ quasi duas ami-gdalas creātib⁹ cū difficili screato phlegmatis ⁊ anxia spiritus attractiōe: si gargarismata prius nō sufficiūt adhibita incisio succurrat. Infirmo ante te ꝯstituto aperto ore lingua inferius pres-sa cum vnco captas incide: pelliculas ante stantes caue: post aquam rosa. cum aceto fac gargarizare vel suc. amigda. aut oleū cum albugine oui si sang. fluxerit vel mellicrato si pin-guedinem screaret.

¶ De vuula incidenda. Cap. xlij.

Quamq̄ in omnibus mēbris cura chirurgie dif-ficilis: tumenti vuule si stiptica non prosunt cā suffocationis non negatur. Si ergo vuula cum tumore inclinata subtilis est ⁊ alba: cum ferro eam retinēs cauato apprehensam cum forpice partim abscindatur: sequit̃ dolor pectoris abla-tio vocis: deinde acetum gargarizent ⁊ aquam ro. ⁊ sumac Hippo. in pronosti. vuam rotundam ex omni parte grossam colore nigram incidere caue.

¶ De incisione gutturis. Cap. xliij.

Incisio gutturis in modū .c. littere facta canali-bus pulmonis existētibus liberat ab apostema-te calido innascente in ore gurgulationis et in summitate mery. i. oris stomachi oppilante: cu-tis ergo apprehensa cū vnco ad hoc facto scinda-tur vt cartilagines vene ⁊ arterie appareāt: deinde arterijs vitatis pellicule infra canales pulmonis existentes secen-tur: vulnus apertū quousq; a suffocatione gutturis securus sis dimittatur. post vnco vel acu puluis citri. supponatur.

¶ De digitorum superfluitate. Ca. xliiij.

Si digitoꝝ superfluitas in auriculari siue pollice na-ta: q̄uis infirmo nocumentum non tribuat: quia in-decens est: cum chirurgia curetur. Si enim caro so-la cum rasorio incidatur. si sit os et caro similiter carne pri⁹ incisa os cum serra secetur ⁊ vt vulnus curetur.

¶ De cura pinguedinis mamillaꝝ. Cap. xlv.

Aliquando accidit vt mamille turpiter crescant in maribus propter causam pinguedinis que est in-ter cutem ⁊ costas. Si quis autē auferre volue-rit in modum. c. littere findere oportet: et pingue-dines extrahat: ⁊ sicut alia vulnera curetur.

De cura hydropicorum. Cap. xlvj.

Nulli hydropici nisi que ab aquoso hu. creat: chirurgiam cōuenire diximus supius: nāq humor inter siphac & intestina colligit. Si quis aūt illū extrahere voluerit: vtute infirmi cōsiderata ventre cum manib9 vt materia inferius descendat: fortiter presso ab vmbilico inferius q̄ttuor digitis cū acuto ferro vsq ad inferius siphac incisionē facias. Si tū pas. epatis precesserit in dextra parte. si splenis in sinistra: eadē ab vmbilico inferi9 mensura scindat: deinde cutē excoriatā cū ferro penetret & fistulā aureā vel argētea vel eneā: postq aquam extraxerit in ea ponat: cauēdum tū est ne vna vice totam extrahat aquā: ne subita inanitiōe infirmus deficiat: spūs em cum aqua exiens egrū debilitat. canali ergo extracto plagā cum pāno oppilet: dietam cōfortatiuā sicut ius carnis & silia odorifera cōdimēta ei prebeat. scda autē die soluat plagā et canalē apponat & aquam extrahat: hoc ter aut quater faciat tamē aq partē dimittat: quā post alleuiationē infirmi cū catartico aque citri. purgatiuo purget: deinde desiccatiua dieta & arena ca. in sole calido vtatur. alquādo vice incisionis cōcoctura vtuntur cui9 doctrinā dicem9 in sequenti.

De incisione vmbilici. Cap. xlvij.

Umbilicū si prope zirbū et intestina exierit: sic incidere opz: tumore in circuitu cuz est tam cito desiccato & infirmo supino collocato designationis mediētata cum filo ligata: talis incisio fiat q̄ digitis capere queat: digitoq immisso zirbū & intestina inferius premat vel intus. si pars zirbi sursum remaneat incidaf: postea vuln9 suaf & vt ceteris vulneribus cura adhibeatur.

De incisione zirbi. Cap. xlviij.

Sepe accidit causa vulneris intra vētrem facti et zirbum et intestina exire: vix aut grauiter nisi cū medietate si vulnus iminuerit possunt intus reuocari. plagam ergo tumescentem cū vino nigro et pontico vel spōgia aqua ca. infusa lauemus: si hmōi vinū non inueneris cum aliis mitigatiuis: donec tumor decrescat calefacere debemus: siue etiā infirmū. si iterū post factum redeat p manus pendentē in balneo ca. ponere seu oleo ro. seu violaceo ca. cū cera vngaf: postremo autez si supradicta nō sufficiāt plagā finde: post zirbū & intestinū intromitte. zirbum cū nigrū vel liuidū factū est: qd vnius diei mora fieri solet: ligati venis & arteriis opz incidi & sanguinē tm dimitti: post filo serico nō multū grosso ne cutē rumpat: nec multū subtili ne rumpatur: plagā statim resuere acu. s. in exteriori cute: deinde lacertos post siphac punge & p cōtrariū ex vtraq parte iūcturasq distātes vno facere digito: postea citri. pul. suppone: ligatāq donec detumescat dimitte: post cōsolidationē filū extrahe. Si cal. patif cū frigidis vnguētis refrigerare opz: vel supinū statue: tenui dieta refice: q̄ntia vētositatem caue. et pannos oleo ro. infusos circa plagam & inguina & titillatos mitte. cū oleo em ca. vel vino ni. vel pontico clysterizare. Sz sciendū est q hmōi vulnus in grossis intestinis leuius q̄ in gracilibus curaf: intestinū vero ieiunum diuiditur ppter multitudinē venarū & arteriarū atq neruorū: nec ppter eox multitudinē & ipsius subtilitatē & epatis vicinitatē icurabile est: in inferiori vero stomacho: quia loca ibi sunt ampla & medicina petit inferiora dicif eē incurabile Si in ore stomachi ppter suā sensibilitatē pati nō potest penam: neq ibi moratur medicina. & si adhibeantur: nulla pficiunt apposita.

De cura viri qui non habet foramen in capite virge. Capitulum. xlix.

Primus in precedēte libro: quare mulieres sunt steriles et quot modis: cur etiā hoēs gignere nequeunt: nūc autē dicamus iterū quare fiat & adhibeātur medicamina eox. Uiri quoq in recto capite foramen virge nō habētes: aut si filū torqueat caput virge gignere nequeūt: quia semē inuolua recte pjicere non possunt: nec exit cum impetu sed paulatim: nec i. ma cōtingere potest ad locum cōceptionis. Ponaf igitur talis vir super tabulā extensus fortiter: & cuz sinistra manu virga eius super ventrem eius erecta: et diu sub ventre manum teneat firmam ne infra redeat: et tunc incide pelliculam vētris vsq ad carnem viuaz: & si bene incisa fuerit: mox cognosceť: q: recte minget: si vo nō: nō recte minget. Iterū incide caute tm ne chorda virge incidaf & torqueatur vt supra. Si mult9 sanguis exit de incisione: apponanť constrictiua: si ob hoc non stringatur: ferro ignito locus coquatur.

De homine cum cannula mingente. Cap. l.

Si vrina vesicam non egredif: aut ppter apostema moratur i collo vesice: aut ex sanguine coagulato: aut ex grosso phlegmate: aut ex lapide faciamus instrumentū qd cateterum dicitur. i. pons factus vt calamus argenteus fm hominis etatem: pueris paruus: iuuenib9 longus & grossus fm foramē virge: sedeatq infirmus sup scānū et fomētetur femur & virga cū aqua tepida: & vngatur oleo viol. tepido supra: deinde clystere in foramine virge mittaf recte donec perueniat ad fundū virge: deinde suspende veretrum cū clysteri: ideoq virge foramen est tortuosū: & cū senseris clystere ppinquū posteriori parti fine veretrū & clystere pēdere a foris donec illū transire senserit vsq ad vac. ū: ita vt clystere oppilatū in foramine cū lana expoppiletur vt ventus exiens trahat vrinam sicut pueri in cannis oppilatis trahūt aquā. Sepe sanguis egreditur cū vrina vt de vulnere fit aut de scarificatione: cū autem vrina egressa fuerit: opz albū collyrium per illud instrumentū imittere dissolutiuū cum lacte mulieris: et ingeniabis vt supra cum tenui fascia teneat.

De cura lapidis p chirurgiā. Cap. lj.

Primus petre occasionē & eius significationem & medicinā: si non supradictis euaserint cū chirurgia curentur & cū ferro incidantur et extrahatur citissime: sciasq in pueris esse facile: sz quādo pubescunt est difficile. in pueris ideo q: membra eorum sunt tenera & humida: et ab incisione sanantur leuius tamē sustinēt in incisione dolorē: & p consuetudine lapis inuenitur citius: quia p grauedine cadit foras. quanto lapis est grossior & maior: tāto incisio et extractio leuior est: in paruo lapide fit ecōtra. Dum petram extrahere volumus puex per assellas suspendamus rectuz in terra cū calcaneis: senex vero faciat saltū vt lapis ad vesice collum descendat: deinde se incuruans caput in terra teneat manus inter coxas vt vesice supra collum pendeat: & tunc super vesicam manū extēde vt ducas petram ad collū vesice & inquire a pudico vsq ad testiculos: & si inueneris lapidē ad vesice collū descēdisse tunc incide vt dicemus: suauiter prius illuc deducatur. Si vero inuenire non poteris: oportet si puer est index digitus in pudicū mittatur: & sagaciter interius lapis queratur: & inuentus digitis adducatur ad collū vesice. Si senex est medius digitus hoc faciet: & cuz perductus fuerit ad superficiē cutis vt sensu videatur: iube ministro vt foris cū dextra manu conculcet lapidē ad locum superiorē: & tunc ferro incide acuto inter testiculū et podicē tm vt digitus intus retineat petraz. vulnus autem fiat ab vna parte lapidis iuxta podicē in superficie amplum vt lapis exire possit: & in fundo angustetur vt cito sanari possit: si fefelleris in petre exitu ferro cauo extrahatur: si vero teneatur aliquo panniculo digitis intromissis ne rumpatur extrahatur: postea sanabitur cum pulue. citri. aut pul. olibani & aloes & sanguine draco. & filib9 pone super locum pannū duplicem et liga cum ligamine qd vocatur feriū. si vero sanguis non steterit: pannus infusus oleo & aqua rosacea et filibus in pectiis superponatur illi supino et superligetur: sicq ligatura in ore vulneris et vsq in diem tertiuz ligatura non soluatur: tamen per diem parum laxetur vt vrina non stringatur: in die tertia soluatur & impo

ne vnguentū nigrum vsq3 ad diem tertiū alium. Si loc⁹ cal. fiat vt apostema fiat: vnge cum prohibentibus apostema et mitte in vesicā butyru3 aut oleū camomil. ⁊ liga coxas simul vt medicamen nō exeat ⁊ vulnus solidetur: sed si ex accidēti cancer causet: curetur vt diximus in cācroso vulnere: at si lapis paruus fuerit ⁊ in virgā ceciderit: ligetur virga a parte inferiori liga ⁊ in medio incide ⁊ sic lapidē extrahe: cū vo ligaueris extendes pellem a superiori parte ligature vt cum absolueris descendat cutis ⁊ cooperiatur vulnus: ⁊ mūda virgam a sanguine ne remaneat coagulatus; ⁊ festina sanare cum cito sanatiuis.

De hernia aquosa. Cap. liij.

In primo nostro libro recordati sumus infirmitates; et earū occasiones. diximus de hernia ⁊ eius significatiōe ⁊ de ei⁹ medicina cū potib⁹ nunc dicamus qd medicina nequit facere qualiter chirurgia fiat. iaceat eger ī lata tabula pulinari sub natib⁹ habito: ⁊ sub testiculis lana carpinata: aut spongia: aut panno duplici: ⁊ medicus stet in sinistro latere: famuli in dextro: virga infirmi recline‍t sup pectinē: aut in vno latere. deinde accipe ferrū in modū phlebotomi latu3 in summo: ⁊ finde saccellum testiculorū rescindēs vsq3 ad mediū sacculi: ⁊ manū intromitte donec venias ad peniculū vbi sunt testiculi inuoluti. Si autem humiditas et aqua intus fuerit: accipe ficoria ⁊ intinge in labijs fissure ⁊ precipe ministris vbi teneāt: extrahant cum his ficorijs vulnus apertū intus rade cū phlebotomo vel penit⁹ incide carnem vel excoria donec venias ad panniculū vbi est aqua tunc saccellū scindes a parte caua testiculi: ⁊ extrahe totam humiditatem vel maiorem partem. Item ficoria in labijs siccas panniculis iunge et suspēdantur sursum: ⁊ ita lectul⁹ aque excoriat⁹ extrahatur. Antiqui medici suebant vulnus ⁊ dimittebant pulue. siccare: noui autē suere nolunt: sed ponunt medicinam sanātem et carnem inducentem.

De hernia carnea. Cap. liiij.

In alio loco nostri libri dixim⁹ q hernia quedā fit caro superflua nascens in testiculorum panniculis; caro autem est dura vt apostema: aut dura vt lapis: vnde patitur dolorem nimiū: 3 si ferro mederi volumus: faciamus vt supradiximus in aquosa. et scindens per mediū saccū testiculorum donec venias ad testiculi panniculos vbi sunt testiculi inuoluti. Si caro fuerit nata super testiculos: oportet incidere testiculorum panniculos et excoriari vt supradiximus: et ita aptabis cum ficorijs. Quidam medici prohibuerunt hanc medicari ferro: quia multi propter nimiā euacuationem sanguinis moriunt: sed sapientes medici hoc modo medicant vbi caro nata fuerit: incidūt solicite ne arteriam tangāt: ita leua sursum testiculum extrahe de panniculo vbi inuoluuntur: ⁊ caue ne incidas vbi adheret neruus vel vnde pendet arteria ⁊ ita superfluā carnē natam abscindes. Si autem caro in testiculis fit vt non possit separari penitus: extrahe testiculum cum tota carne: sed si caro inter venas ⁊ panniculū fit: paulatim expediatur et extrahatur caro cum sacculo vt dixim⁹. Si vero nata fuerit in panniculo qui est post testiculum: explicetur a panno et neruis et testiculi incidantur et extrahantur cū tota carne in eo nata. Nequit em testiculus sistere sine carne in eo nata. Si autem fuerit ibi durū apostema: ⁊ inde fuerit sclirosis aut in testiculo aut in panniculo. Differētia inter sclirosim et carnem est: quia sclirosis est durior: ⁊ alterius facture: sed medicina vtrorumq3 est vna.

De hernia q fit cum distensione. Cap. lv.

Infirm⁹ iacens supinus teneat coxas altas: et palpando totum inuenies testiculum vnde pendet ligatus: ⁊ duc eum in deorsum vel sursum: ⁊ hernia in sursum leniter cogatur: quia vena est subtilior: ⁊ durior ⁊ fortior circunstantibus venis: ⁊ cū stringitur homo inde dolet: teneatur ergo testiculus cū vena deorsum ministri suspendant cetera sursum et excoriata: scinde circum vsq3 ad pannū testiculi. si autem findas vt diximus in scissura arteriarū temporum: tolle aquam cū duplici filo ⁊ liga in loco sano vnde varix est nata: ⁊ quere alterum caput vnde perfundatur ⁊ liga similiter: ⁊ inter duas ligaturas finde p medium et extrahe cholericum sanguinem qui est in vena varice ⁊ appone sanatiuū medicamen: donec fila cadant cū panniculo: hoc est medicamē aptum varici in vena ⁊ arteria Si autem varix est nata in omnibus panniculis stantib⁹ circa testiculos: panniculi cum testiculo abijciantur. ⁊ si hernia fuerit cum vento erit de genere apostematis 3imie: eius aūt medicina talis fit: vt cū varice excepta q in ventosa diximus in quinta practice hmōi particula cum dixim⁹ de apostemate nomine apoxima.

De ruptura inguinum. Cap. lv.

Hanc infirmitatem ⁊ suam significationem dixim⁹ ⁊ suam occasionem vnde est de genere rupture siphac. Si autē fuerit de ruptura siphac post pueritiam fit incurabilis. Si autem fuerit cum extensione siphac: oportet vt ita curetur cū ferro. supino igitur iacente ministri pellem inguinis extēdant sursum ad ventrē et infinde eā per transuersum: vt alibi diximus. qdam in longum findunt ficorijs fixis vtrisq3 partibus fissure vt teneatur vulnus apertum. modus fissure vt vnus testiculus extrahi possit ficoria sint multa ⁊ bene aperiatur vulnus incisiōis: postea siphac excoriabis ⁊ separabis a cute vel corio inguinis: alia fissura interius fige vt adiuuēt exire impedientia. cū autem siphac fuerit explicata a corio: mitte indicem digitum sinistre manus inter panniculum testiculi et siphac vbi continetur siphac. ⁊ mitte indicē dextre ⁊ suspende testiculum cum siphac ⁊ palpando inuenies intestinum ⁊ reduc supra ventrem ⁊ tunc mitte acū cum filo vbi siphac fissum ⁊ mitte filum: ita vt quattuor capita habeat in modū crucis: ⁊ liga cum siphac cum his capitib⁹ ne sanguis exeat et apostema faciat; ⁊ facies aliam ligaturam longe ab alia spacio digitorum duorū: post scinde pellē testiculi in alio loco vt post sanguis non exeat: super vulnus pone pannū oleo rosaceo infusum ⁊ ligetur. Antiqui faciebant illos sedere in balneo post nouē dies bis ī die maxime puerū ne apostema calidum nasceretur ⁊ ligatura citius caderet.

De pelle testium nimis extensa. Cap. lvj.

Solum incide per transuersum mensura triū digitorum: ministri teneant siphac ⁊ zirbum cūq3 videris siphac apertū tentulā impone ⁊ intestinū intus ⁊ consue vtrāq3 partē siphac et tentule pars si fit intus; et consue vtrāq3 partē siphac ne exiliat donec sursu3 sit: ita vt tenacula vix extrahi possit. ⁊ caue in omni tali incisiōe: ne rescindas quicq3 de siphac: quo facto curetur vulnus donec sanus iaceat supinus ⁊ mitte cociam in superflua carne testiculi et accipe superfluam pellem testiculi ⁊ abscinde cū forpice ⁊ cū serico sue ⁊ pulue. citri. superpone.

De castratione. Cap. lvij.

Castratio est res preter naturam: quia qd naturale est facit esse contra naturam: sed quia potentibus placuit habere eunuchos: ideo debem⁹ hoc facere vt sufficiat liber. Castratio fit duobus modis: aut ventri et testiculorum: aut testiculorū tm̄ Per constrictionem fit in pueris: nā dum in balneo teneantur et cum pellis distenta fuerit: inter manus teruntur: donec deficiāt testiculi. Per incisionem sic: liga testiculos ne intus redeant ⁊ scinde pellem et extrahe ⁊ sue ⁊ pul. siccatiuū superpone. Item aliter ligentur super pectinem ⁊ abscindātur ⁊ suantur et puluis strictiuus san. ponatur. vt aloe thus

sarcocol. sanguis draco. et pãno liga donec sang. stet: postea vnguentis sanatiuis curentur.

¶ De hermophroditis. Cap. lviij.

Hoc licet tempore sit naturale: in viro tñ turpius in viro et muliere fit quattuor modis: trib⁹ in viro: vno in femina. viris fit in pectine ⁊ in testiculis velut vulua vna mulieris pilosa vt in feminis tertius modus est grauior: quia per virgã ⁊ vuluam mingũt. mulierib⁹ vulua fit in pectine: ⁊ sub vulua post veretrũ maximi testiculi. de his hermophroditis vnde mingunt nõ est opus mihi dicere: quia icurabilis est. Illi autem hermophroditi qui non mingunt: medicari possunt incisione ⁊ adustione: ⁊ cũ vnguentis sanatiuis curare: similiter in mulieribus.

¶ De verrucis ⁊ poris vulue. Cap. lix.

Aliquando innascuntur hec in vulua mulieris: sed cum hamũculis superflua extrahantur et foras extracta forpice incidantur ⁊ pul. sanatiu⁹ apponatur.

¶ De apertione vulue. Cap. lx.

Clauditur os vulue: aut naturaliter: aut pter naturã. Naturaliter cũ ita nascitur. extra naturã fit vel ex percussione: aut ex re aliqua ibi nascẽte: ⁊ fit sup pectinem ⁊ in medio: ⁊ hec prohibent coitum ⁊ conceptum et purgationem. Sit ergo obstetrix que sagaciter inquirat in vulua que sit vncta manu oleo tepido ⁊ vbi sit qđ obstat: ⁊ si digito nequit cũ tenacula querat: quo inuento hamo extrahatur et incidatur: ⁊ si panniculus fuerit quẽ nos siphac vocamus: similiter hamo extrahatur et stringentia sanguinem superponantur.

¶ De apostemate vulue. Cap. lxj.

Apostema si est in vulua incidatur ferro: vel si nõ putridũ fuerit maturatiua apponãtur: ⁊ obstetrix intus inspiciens videat vt cum phlebotomo pungat ⁊ premat ⁊ tentulã mitte ⁊ vulnus apostematis oleo rosa. tepido inunctum superpone ⁊ liga femori vsq in tertiũ diem: post tertiũ diem solue: ⁊ sedeat ĩ balneo et tentulam vnctã vnguẽto basilicon liquefacto cum butyro oleo ro. mitte foris: ĩ femore superpone emplastrũ de sanđ. ⁊ memit he ne superueniat ca. apostema. si vulnus per supradicta mũdatũ nõ fuerit: lauetur apostema apozimate ex eos aristologie rotun. et cum clysteri mitte: deinde cum vnguentis medicetur: si vero apostema fuerit intus tendens vsq ad collũ matricis non tangatur ferro nec aperiatur.

¶ De fetu mortuo extrahendo. Cap. lxij.

Si mulier tolerare potest vt non sit nimis debilis: neq sincopim patiatur: nec pulsus deficiat teneatur supina a mulieribus ⁊ sustentetur pectus ⁊ obstetrix aperiat vuluam: ⁊ vulue collum: manuq sinistra oleo violato vncta tres digitos extensos ponat in vuluam et perquirat vbi infans consistit: ⁊ si caput pendeat hamo fixo in oculis: aut in occipitio: vel sub mento: vel in collo: vel in spondilibus extrahatur. ⁊ si pre magnitudine alicuius sui membri extrahi nequeat incidatur et eijciatur vel humerus: vel quod nocet.

¶ De secũdina extrahenda. Cap. lxiij.

Manu vncta oleo sisamino vel violaceo: secundina extrahatur: si non potest extrahi: ne timeas: quia per se marcescet et exibit.

¶ De emoroydibus ani. Cap. lxiiij.

Sunt emoroyde multis modis: alie eñ tendũt ad vesicã: alie ad nodũ cordis: alie ad itestinũ grossum q̃ oẽs sunt incurabiles: similiter que sunt fistulate: aut que sunt quasi mẽbra vbi sunt multe vene ⁊ mẽbra iuxta ossa cõsistũt: cetera gñа emoroydarum facile ferro curantur sic: supin⁹ iaceat: genua erigantur supra pect⁹ ⁊ suspẽdantur tentula in emoroide posita mitte digitũ in posteriori ⁊ si tenacula digito iũgatur scias recte ab intestino pcedere: hanc findere aut scindere nec debes: quia hõ inde spasmũ pateretur: ⁊ preter velle sterc⁹ exiret. si aũt missa tentula: nec intus introire põt: cultro finde sup tentulã vsq ad radicẽ: ⁊ melior est incisio q̃ fit cultro facto in modũ falcis inquire tunc digito aut ferro: tere panniculos si potes que sunt in spongia et excoriabis ⁊ extrahes: caue tñ ne musculos incidas ⁊ peior infirmitas inde oriatur. nã preter velle exiet stercus: ⁊ facies genus fistularũ facta incisione de bombace veteri tentulam factã immitte per diẽ vnum: ⁊ altero die fac tentã vnguẽto basilicon intinctã ⁊ imitte. Si aũt apostema supuenerit: epithimabis supradictis vt mitescat: apostema te sedato ex vnguento basilicon curabis.

¶ De cura ⁊ eradicatione emoroydarum. Cap. lxv.

Si medicus nõ põt curare: iacẽte vt supra cape cũ burcellis vnã emoroidarum: et a radice seca vnã vel duas dimittẽs vt dicit hip. icisis superpone pul. bũc. R. bol. arme. cornu cerui: charte de b. strigni cutu. ligamen appone vt nõ soluatur. quidã non incidũt: sed cum burcellis extendũt ⁊ cũ filo serico torto ligãt a radice ⁊ sinunt donec cadãt: cũq incidunt pannũ infusum oleo tepido suppone ⁊ liga ⁊ homo non exercitetur nimis locum oleo ro. vnge ⁊ super oleũ medullã bouinam cũ pul. citrini pone: et tertio die lauetur cũ vino pontico rubeo.

¶ De glandulis ⁊ nodis in ano. Cap. lxvj.

Glandule ⁊ nodi in ano vt in vulua nascuntur et emoroid. ⁊ postea fit nodosa sicq mũdentur his vt dixim⁹ in vulua. i. cũ burcellis captis excidas radicẽ medicamen superponas decisis. Ragadie vero magne si non curentur medicamine fricentur ferro aspero: donec asperitas cadat fissure: tunc vnguentis curentur.

¶ De clauso ano infantis. Cap. lxvij.

Nato infante ano clauso: obstetrix cum vngula vel digito vel ferro aperiat ⁊ tentulã in vino calido intinctã sepe infigat ⁊ extrahat quotidie: donec consolidetur: vel plumbeã rastam vel cannã. Si vero contigerit pro vulnere neglecto apostema scindatur cũ cultro ⁊ spongia infusa in vino atro imponatur ⁊ ligetur: alia die vnguẽto sanatiuo vnge. ⁊ semper imbutus predict⁹ plũbeus sit intus vsq ad perfectam sanationem.

¶ De elephantia in calcaneo. Cap. lxviij.

Vlligatur cum tyriaca ⁊ hu. melancholicus purgetur: ⁊ si non profuerit incidatur sicut de cancro diximus.

¶ De vulnere dactylico. Cap. lxix.

Dactylica vulnera vt getam ad curandũ difficilia sanent vt supra de cancroso vulnere.

¶ De varicibus crurium. Cap. lxx.

Oportet varices ligari in cute natas: aut in carne ab vtraq parte in loco sano cũ filo serico et inter ligaturas scindere ⁊ emũdare putrida: deinde medicentur sicut diximus in medicina arteriarũ temporum.

¶ De vena mediana. Cap. lxxj.

Venã autẽ medianã in capite finde: ⁊ extrahe caput vene solicit⁹ et leniter vt ex ea parum appareat. si vero tenta foris exiret vt possit retorqueri cum plumbo retorqueatur: ⁊ liga cum filo vt non retro cadat tortura ad crus: ⁊ omni die torqueatur donec exiliat tota: ⁊ ita fit in brachio. Si vero in principio torqueri non possit cũ plũbo: cũ filo aut seta fiat ⁊ omi die torqueatur donec plumbum possit immitti ⁊ lauetur omni die aqua tepida donec sanetur.

¶ De incisione membrorum putridorum. Cap. lxxij.

Aliquãdo putrescunt extremitates corporum vt manus ⁊ pedes: prius caro: deinde ossa: ⁊ accidit ex acutis egritudinibus natura expellente ad superficiem corporis a nobilibus membris: ⁊ fit hoc: aut ex concussione: aut ex apostemate: aut ex niue que extinguũt calorẽ. rescindatur ergo putrida caro prius et ossa cum serra: ⁊ hoc totum paulatim et caute et particulatim: ne sanguis effluẽs incidere impediat ne vene aut arterie rumpantur et hõ inde moriatur: cum rescindis putrida vel secas ponatur in sectione linteolum aqua infusum ne sanguis superueniens serre impediat ⁊ ne serra incidat sanam carnem faciatq dolorem post sectionẽ arterie

et vene ligentur: vt sanguis stringatur: deinde vnguentis sanetur.

¶ De putrida vngula. Cap. lxxiij.

Vnguis putrida caro icidat ⁊ cancrosa: in carne vo que super vnguē replicatur superponatur puluis stringens ⁊ comedens: quia si multa est rescindatur ⁊ pul. galle ⁊ mirte ⁊ similia apponantur.

¶ De vngula cōtusa. Cap. lxxiiij.

Vrgetur ex corrupto san. et dolor sedetur: nā inciso vngue post duos dies iterum preme vt putredo exeat et superpone medicamē qđ dissoluat apostema ⁊ mitiget dol.

¶ De cocturis quibꝰ mēbris cōueniant. Cap. lxxv.

Dximus in manuali operatiōe que fit cum incisione: hoc conuenit locis illis in quibus putrida nimium dominatur humiditas: vel econuerso mala frigida que non potest purgari desiccatiuis: dicamꝰ etiā infirmitates in quibus cōmunicat ⁊ conueniat vstio ignis: ⁊ qualiter fiat in vnaquaq: ⁊ incipiamꝰ a capite ⁊ primū de incisione capitis eorum qui patiuntur corizam.

¶ De cocturis capitis. Cap. lxxvj.

Antiqui medici vtebantur vstione ignis in capite illorum qui humidos habēt oculos: ⁊ qui habēt orthomiā de humiditate descēdente a capite ad pectus: vnde pulmo vulneratur ⁊ pectus molestatur: cutis cum ferro ignito vsq ad ossa perforetur ī modū nuclei oliue: cūq caro ⁊ cutis pertusa fuerint ferro rotundo in capite secto vt luna ossa circūuoluēdo radantur. si humiditas fuerit multa necesse est vt ossa incidantur donec cadat escara ex osse vt humiditas capitis hmōi post loca dissoluta purgetur: incensio vero sit multis diebꝰ aperta: ⁊ cū humiditas desiccata fuerit sanabis cum vnguentis congruis vulneribus.

¶ De cocturis propter lepram. Cap. lxxvij.

Illos quos times ī leoninā cadere: in quinq partibus capitis incende. Vna in fronte vnde fit capillorū principiū. Secunda in medio capitis vbi ē mollicies puerorū. Tertia super cōcauū colli retro in occipitio. Quarta in dextra parte in iūctura super auriculam. Quinta in sinistra parte in iūctura super auriculā. Omnes supradicte incēsiones cum cauterio fiant rotundo ⁊ fiant vsq ad ossa vt leuetur inde escara vt putridi fumi eorum petentes cerebrū et faciem habeant locum exhalationis: quia si humiditas a cerebro in oculos descenderit p hec loca purgare certe valueris.

¶ De incensione arteriarū temporū. Cap. lxxviij.

Quidam malunt incendi arterias temporum q̄ extrahi ne fluxū incurrāt ⁊ cū cauterio tenui et amplo quantū fuerit arteria incendantur: tūc arteria constringatur vt san. non exeat: ⁊ incēsiones ille stent aperte donec ille ab oculorū pas. liberatus sit: deinde cū supradictis vnguentis medicetur.

¶ De incensione palpebrarum. Cap. lxxix.

Si pili nascant transuersi in palpebris euellātur cum burcellis: ⁊ circa loca vtantur cauterio aureo vel argenteo: vel eneo subtili. Quidā nō incendunt: sed speciebꝰ cōbustiuis vrunt ⁊ altero die vnguunt cum oleo locum ⁊ iterū illud ponūt sicq per tres dies: donec satis sit: deinde lauant cū tepida et sanant cum vnguento.

¶ De incēsione oculorum corrosorū. Cap. lxxx.

Dximꝰ in alio loco nostri libri q garap est apostema nascens in lachrymali oculorū destruēs ossa nasi vt fistula fiat: hoc apostemate nōdum in sanie conuerso in circuitu prescinde vt ad os nariū: ⁊ euulsa carne putrida īquire ossa si fuerint viridia vel nigra: et cum cauterio incēdantur iterum donec perforentur ossa naris penitus. si fuerint perforata sic pba: oppilabis nares ⁊ si fumus per foramen exit pforata sunt ossa. cū aūt ī pdicto loco incēderis linteolū aqua infusum super oculū pone vt nō obsit oculis: tunc tentulam inunctā de vnguento viridi desperato immitte vt circundet putredinē ⁊ ossa pura sint: intermissis diebus mitte tentulam et aliis pone bombicinum vetus donec sanetur.

¶ De incensione titillari. Cap. lxxxj.

Aliquotiens ossa hominū exiliunt: ⁊ accidit ex labore nimio: aut nimia humiditate faciēte lubricum os. Si autem tintillus intinctꝰ fuerit ⁊ sepe resiliat ⁊ disiungatur incendi oportet. iaceat ergo in latere altero et brachio superiori suspēso ⁊ pellē que sub assella est cape: in locis enim spatio interposito inquire per foramen cutis factū cū cauterio: aut cum plumbea testa. Si autem inuenis locum viciatum esse desine: si vix sentitur locū ossis v. c. Hip. in epidimia precipit huiusmodi fieri: coctura non sit pfunda propter musculos ⁊ neruos ne apostema oriatur. sufficit enim perforatio: deinde porros fritos suppone cum sale vt seruētur a putredine: caueat a labore diebꝰ multis donec sanꝰ sit.

¶ De incensione apostematis quod ex pleuresi accidit. Cap. lxxxij.

Hoc apostema non debet incendi: nam aut mors sequitur: aut in fistulam cōuertitur: vtraq est incurabilis. cū ergo iuenitur post pleuresim incendatur cum rad. aristol. lon. in oleo intincta ⁊ igne accensa: in catena gule incende vnam magnā incensionem vel duas paruas: ⁊ super mamillas computa costas priores a prima que est sub gula numerata descendens subtus ad mamillas: et inter quartam ⁊ tertiam vacuum coste incende super mamillas ambas ⁊ versus ventrem in dorso coquantur quinta ⁊ sexta costa: duo stigmata a latere apostematis ⁊ vna coctio in medio stomachi fiat nec funditus: quando autem sanare volueris cum vnguento albo sanabis.

¶ De incensione apostematis epatis. Cap. lxxxiij.

Si apostema fuerit in epate cum dolore ⁊ grauedine dextri lateris patet: quia super carnem epatis. si vero dolor fit nimius pus habetur in siphac epatis: si his medicine non prosunt dissolutiue incendantur cum cauterio ignito valde quattuor digitis super inguē et subtꝰ epar duobus digitis incende cum cauterio ignito predicto et cutē perforabis ⁊ siphac vt pus egrediatur: quo emisso superpone lenticulā pistatam cum melle deinde vtere sanatiuis.

¶ De incensione apostematis splenis. Cap. lxxxiiij.

Si vero in splene durities fuerit ⁊ nō curatur medicinis suis: incendatur cauterio. quidam incendūt cū cauterio rotūdo: qdā cū cauterio triangulato: qdam incendūt in sex locis: quidā cum simplici: quidam cum triplici vel sextuplo cauterio ⁊ dimittunt donec splen curetur.

¶ De incensione stomachi. Cap. lxxxv.

Si stomachꝰ pp̄ter lōgā īfirmitatē factā de phlegmatica hūiditate ⁊ putredine ⁊ medicinis siccantibꝰ ⁊ calefaciētibꝰ nō curetur: incendatur sub tenero osse pectoris cū ferro ignito nō multum tenui: sz si fuerit humiditas versa in multā putredinē ⁊ infirmus incipit iam tumescere: due incensiōes fiāt preter predictam. vna in vno latere: alia in altero: caueatq siphac nec tangatur cauterio cū incēditur ne spasmum patiatur. locus em̄ neruosus est et sufficit perforatio pellis ⁊ sint apta stigmata cū nodis ⁊ multo tpe perseuerent: quidā em̄ multi mode stomachū incendūt cū gumma de quercu egrediente cū qua incēsa superstillādo colamē ⁊ accenso p cauterio vtūtur. pfitentur em̄ hmōi desiccare humiditatem.

¶ De cocturis hydropicorum. Cap. lxxxvj.

Hydropicus si potionibus non curatur ⁊ incendi nō velit: vt extractio fiat per artificiū: fiat vt diximus vna in stomacho incensio: alia supra epar alia in splene: alia sup pectinē ⁊ subtus vmbilicū vna. si fuerit ferrum nimis patitur. fiat cū lignis ilicis accensis: sepe em̄ huiusmodi incisio valet.

¶ De cocturis testiculorum. Cap. lxxxvij.

Quosa hernia quãdoq curatur cũ incensione incendif: aut cuz ferro in modũ crucis facto: postea cũ cauterio sic facto incẽdif in medio testiculo rũ: τ postq̃ cũ cauterio incensum ignitum est extorqueatur vt siphac appareat: τ vtraq cauteria facta vt crux ignita in vno ponantur testiculo: et reliqua duo in alio et infigatur tamdiu donec ad humiditatem perueniat ↄclusaz: siquidẽ pãniculũ inuolutũ in testiculo, cũ hamo apprehẽdo suspende incende cũ cauterio facto in modũ cultri falcati.

De coctura ꝑpter crepaturam inguinum. Capitulũ.lxxxviij.

Separatio in inguine aut fit ex distẽsiõe siphac aut ei⁹ ruptura. incisionẽ sup̃adixim⁹: quidaz aũt malũt incisionẽ: fac infirmũ paulatim exercitari: τ tũc stet erect⁹ ante te: fortiterq̃ tussiat et extẽdat brachia sursuz: τ si videas in inguine velut apostema leuari: tũc locũ signa cũ icuasto vel cũ alia re et in trib⁹ locis incẽdatur: in supiori parte inguinis vbi apostema consistit pone duo cauteria: in inferiori parte apostematis hocmodo: inde iaceat supinus τ inferior pars incendatur cum cauterio fctõ vt bulla facta in capite. Iterũ cauterio facto vt crux pone vt teneat caput in medio ferri facti in modum lenticule τ nimiũ findaf. famuli qui adsint humiditatem semꝑ abstergentes in temperatis sic vsq ad siphac vt nõ veniãt ad tethanũ vel calida apostemata: in crassis vo ꝑfundius fiat: postea porri cũ sale triti supponãtur cũ opus fuerit sanandũ cũ lenticulis τ melle et similibus.

De cocturis ꝑpter emorroydas. Cap.lxxxix.

Emorroydis si alie medicine non ꝓsunt: inter anũ τ finem ossium spondiles incẽdanf cũ auro aut ligno mirtino.

De cocturis sciaticoꝝ τ podagricoꝝ. Ca.xc.

Sciaticas longi tp̃is tybie tumescunt τ claudicãt: q: humiditas adunata in nodis lubricũ facit eũ vt expellat iuncturã. anteq̃ igitur calescãt τ claudicent cauterizentur in vertebro cauterio quasi clauũ in capite habẽtẽ τ sic cutis perforetur vt hũiditas exudatur. qdaz eñ in tribus locis cauterizant sup anchã τ sup genu τ deforis: et similiter cauillã exteriorẽ q̃tuor digitis: qdam faciunt instrumentũ cum cataractis cauteriũ hmõi hñs interpositos musculos de eodẽ ferro: quidã faciũt.iiij. in circuitu τ iaceat infirmus super sanũ latus: cauterizato porrũ tritũ cũ sale supponatur donec pus siccetur sit apertum: post hoc sanabis sanatiuis remedijs.

De ↄtusiõe ossium. Cap.xcj.

Post chirurgiã que est in carne cũ inciditur findi tur suitur: q̃ fuerit in osse cum laxatur rũpitur et ↄtenditur dicamus. Prenoscere aũt opz iũcturas ossiũ τ loca eoꝝ τ figuras qualiter consistunt τ sunt facta: τ quomõ cum alijs coniunguntur mẽbris. τ noscere musculos ossa coopeiẽtes vt sciat quod illis cõuenit tãgendo vtrũ in locis suis sint aut rupta aut laxa: aut aliud patiunf. In sequenti vero dicemus singularem vniuscuiusq medicinã τ lesionẽ: nũc vero dabim⁹ vniuersalem regulã in his tractandis.

De vniuersali canone membroꝝ. Cap.xcij.

Sciendum est igitur in primo q̃ ruptura simplex est cum os tãtũ ruptũ fuerit: cõposita cum caro habuerit apostema sedãdũ duricies superuenientes rupture que nõ ꝑmittunt expedire ĩ pĩcipio necesse est minui sanguinẽ: dabis ad bibẽdũ boli arme. exagiũ vnũ cum sirupo viol. postea dabis laxatiuũ vt est manna tamarindi apozima prunoꝝ: aut cũ lebelabi. i. mercuriali: aut cũ apozimate viol. ꝰm virtutem infirmi: dictare necesse est dietis frigidis τ parum efficientibus caloris vt lact. portu. scari. fasianis: starnis. vt nõ supueniat mẽbro infirmo apostema. Si autem locus est percussus sine ruptura τ separatione alia: sup̃adicta non sunt necessaria: sufficit aut epithima de mumia bolo. arme. cũ aqua mirte. Si autẽ simplex fuerit ruptura carnis τ sine apostemate: opz locum extendi suauiter ab vtraq parte caute ne violenter facias: quia sepe inde accidit apostema: cum autem reducta fuerint ossa in locum suum linteoluz vnctum herbis sanatiuis in locis ruptis circunuolues τ super cauillas in modum crucis aptatas cum filo: deinde superligabis cum faciolis nec mollibus nimis: τ incipe ligare a medio τ stringere: ĩ capitibus vero latius liga: τ ita vt equalis sit non montuosa ligatura: τ ꝰm loca rupta fiant cannule in corꝑis late quoq τ fortes: in alijs locis tenuibus tenues τ debiles τ longiores sint rupturis quattuor digitis vel tribus: τ in corꝑe etiã plus sint remote abinuicẽ in medio digito vno: in gibbo rupture sit ligamen fortius: caue ne capita cannarum sint super nodos ossium: oportet cannas vel tabulas ligari duplici filo τ filũ subteruenit et aliud superueniẽs ambas illas. coerceat in modum crucis: cum locus ꝓrurit solue et aqua tepida laua et polipod. linteolis oleo infusum τ aqua rosa. superpone prima die scd̃a τ tertia leuius liga: donec cõglutinetur post hoc lenius donec sanus sit.

De ossibus fractis. Cap.xciij.

Rupture cũ apostemate aut epithima suppone de sand. ro. scar. aut suc. coriãdri semp uiue: et supliga cũ ligamine leni in crastino aliud τ recens epithima superpone. si fuerit in brachio apostema magnũ tãtũ soluas ad inquirendam rupturã donec dissoluatur apostema. Si autem sit caro contusa medicetur vt diximus in putredinibus. Si autem in ruptura ossium caro vulnerata fuerit super arterias aut venas multum san. fundens: stringatur san. cum aloe incenso sang. draco. Si ossa in vulnere nõ sint dolice operta sutione vrencũ erit τ ligatione que vulneris labra adunent: τ cũ cicatrizantibus curabis. Cũ aũt in vulnere parua sunt ossa q̃ pungunt locũ suere nõ expedit: sed tene apertũ vt ossa excutiant vt dicã ĩ loco suo: τ cũ vuln⁹ ab ossib⁹ fuerit mũdatũ cum linteolo mirrhã supliga τ super vuln⁹ dimitte vt superius τ leniter liga τ quotiẽs ligas τ solue τ bombiciũ vetus super vulnus pone τ cũ pspexeris pus multuz τ secur⁹ sit ne ea apostema supueniat vnguẽto sanat. no vtere. si apostema sit illõ prius cura: deinde dirige ossa. si os sup illud stat dirige cum ferro qd̃ dicitur luna longo palmo vno: τ sit planũ τ grossum ne duplicetur caput: τ acutũ τ eleuatũ parũ reuolutũ vt ossa que sunt impressa reuiẽnt: min⁹ declinẽtur vt dirigãtur: vt supradiximus: si non possunt equari ossa secetur τ abijciatur deinde dirige membrũ. Si autẽ vulnus magnũ fuerit cum tentula τ vngula curabitur hoc modo nõ sanatur: sed prius egreditur: vel si caro mollis fuerit τ non solida: scias propter ossa fracta latentia hoc esse tunc iterũ tentula plumbea inquire vbi sint τ inuenta cum burcellis extrahe: deinde medicaberis vt prius τ sparso puluere sanõ. vsq ad octo dies sup leniter ligabis linteolo ac de.iij. in.iij. diẽ mutabis vel de.v. in.viij. donec noueris esse solidatum. Si vero fractura ossis fuerit in frustulis tñ minutas oẽs micas ossium intus pꝛuri gentium extrahe: postea dirige τ liga sicut dixim⁹ in ossium fracturis cum vulneribus.

De impedientibus ossa cõglutinari. Cap.xciiij

Et si ossa fracta non ↄglutinẽtur τ tẽp⁹ pretereat conglutinandi: post vetustatẽ scias non posse sanari multis modis: aut multa humiditate locuz lubricum faciente: vel quia homo nimis mouet membrum: aut ligaturis opprimentibus membrum ne solidari possit: aut nimia ciborum abstinentia: aut quia membrũ tenue non possit sanari: aut laxatione nimia dissoluẽte. Videbis ergo qua occasione non sanantur τ stude reformare. Si fuerit ex cibis tenuib⁹ τ paucis post tertiũ diem rupture ciba infirmũ vel post quartum diem: excepto q̃ si habuerit apostema quia tũc abstinebit a cibis. q̃ si non habet: et iam incipit membrum consolidari grossis vtatur cibis vt est caro vituloꝝ et venter et frumentum coctum et caro veruecis veteris et piscium viscosorum: quod prodest ad conglutinandum ossa. Si vero negligentia deficiat τ attenuetur membruz lauetur aqua tepida: et ciba illum cibis viscosis τ vino albo grosso donec sanetur.

De signis sanationis ossium. Cap.xcv.

Si sanguinem super ligamen videas: sanari scias si sit sine vulnere: quia materiam bonam coadunauit natura vnde sanatio fit et ideo per poros egreditur. Si autem supra rupturam apparet materia velut nodus: efficit em̃ duobus modis, tempore em̃ est vt officium suum amittit: sed si supernatatio recens fuerit: vtatur medicinis stringentibus ꝛ stricto ligamine stringe: aut lamina plumbi. Si vero duricia non dissoluatur: ferro rodatur donec deficiat.

❡ De ossibus male sanatis. Cap. xcvj.

Ossa male sanata qualibet culpa medici: vel egri non quieti: quidam disiungũt male iuncta et incom posita: sed his multi periere. ideo debem⁹ ꝑ tp̃s longũ vngere adipe galline: aut anseris vel ossiu; medulla. multi dactylos cõstrictiuos volũt adhiberi ꝛ itermisso die lauet aq̃ dulci ca. ꝛ oleo viol. ꝛ iterũ suauiter manibus frica locum. si hoc nõ ꝓfuerit pone super contusionẽ bombacẽ veterẽ inuolutũ vnguẽto viridi nimis admixto butyro: cũ autẽ locus a carne mundatus fuerit: cõpone si potes ossa in suis locis deinde sanabis. Si vero caro fuerit dura: nec molliatur a medicinis predictis vel comeditur cultro acuto incidatur: vel os dirige in locũ suũ ꝛ suppone medicamẽ qđ restrigat ꝛ liga. His vniuersaliter de rupturis ꝛ de iũcturis ossiũ dictis: particulariter expediẽdũ est de singulis mẽbris et a capite incipiendum.

❡ De ossibus capitis ruptis. Cap. xcvij.

Ruptura ossis capitis: alia simplex: alia ꝯposita simplex fit in cutis fissura et ossis ruptura que nec superius: neq; inferius exit: ꝛ dicitur grece darea (al's ragamia) alia ruptura fit de qua os elongatur ꝛ eleuatur sursum: ꝛ dicitur angin (alias aberia) si autẽ os separatur penitus dicitur cutematos (al's apostatismos) Inuenitur ali⁹ modus rupture qui in multis cõminuitur partibus: ꝛ ita permanẽt contusa: etsi pãniculũ vsq; peruenerint: ꝛ grece vocatur antiaca (al's empiasma) fit et alius modus rupture ossis contusi interius ptingẽs vsq; ad siphac: ꝛ dicit a grecis gelsim (al's genissima) est alius modus infen⁹ tm̃ habẽs ossa rupta et dicitur a grecis moneris (al's marusis) q̃dã addiderunt alterũ modũ. s. tenuẽ fissurã cranei veluti pilus curuus ĩ modum lune: ꝛ vix discernitur plicatura vel ruptura ossis sine ruptura que fit duobus modis: aut curuatura in panniculo cerebri residẽs: aut curuatura non habẽs panniculi lesionẽ vel rupturam. hec sunt genera simplicium vulnerum capitis. Genera vulnerum compositorũ capitis sunt multis modis: quandoq; cũ octo supradictis iungitur fractura matris que dicitur tumida: aut apostema adsit de quib⁹ alibi dicemus. Cognitio autem vulnerum capitis aut ab ea re habetur qua vulneratur vt est lignum: lapis: ferrum ꝛ similia. aut ex duritie vel mollicie hominis percussi vel membri: aut ex percussione leni vel forti: aut ex accidentibus vulneratorum vt est vertigo vel epilepsia vel loquele amissio. hec em̃ sunt accidentia que superueniunt vulnerato cum vulnus vel os imprimit vel sedet super matrem tumidam vel piam: aut cũ ipsa mater aliquantulum vulneratur: aut compressa est ab osse vulneris capitis in osse interius cerebri non valens se mutare: sed stricta ꝛ immutabilis permanet. Aliter quoq; cognoscitur si ruptura illi⁹ loci sit pauca: plumbeato instrumento intus misso quere: aut intro aspice si ruptura ossis sit ibi aliqua. Si ergo ruptura fuerit que vt superius diximus: tenuis est vt pilus: mitte incaustum vel aliam tincturam in vulnus fricans ossa ex illa tinctura cum manu vel digitis. Si vero os ruptum fuerit: in sanguine testa infusa vel ruptatorio vnge illum digito et fortius frica. si mũdatur a tinctura penit⁹ perfora: et vide an lesa sit mater an iuncta sit ossibus an disiuncta. cognito aũt si fuerit lesa aut ex apostemate ca. aut ex vertigine: aut epilepsia: aut ex paruo apostemate. nam si fit ex paruo parum sentis: si maximo multu; cognoscitur ex humiditate exeunte. Si autem humiditas parua fuerit et cocta: scias siphac ab osse minime separari. si feb. fuerit et nimius erit dolor: et ossis color: mutatur in viridem: vel si pus egrediens tenue fuerit ꝛ non coctum: scias pro certo matrem tumidam ab osse separari: propterea medere anteq̃ vomitus superueniat infirmo: aut spasm⁹: alienatio aut sincopis: aut acuta fe. Si autem a quolibet istorũ supradictorum molestatur infirmus: dimitte: moritur. q; si a nullo molestatur medicetur. Si vero siphac non fuerit separata et os fissum: frica cum ferro ab vtraq; parte vt tota deleatur ab osse fissura. si vero non deleatur quia foratum est vel ruptum: os abstrahe foras cum instrumento trahendi. Si vero siphac ab osse separata est: et ab initio cum infirmo fueris: trahe ossa ante decimũquartũ diem: si estas fuerit ante septimum. Si vero hic terminus preterierit: sepe venient supradicta accidentia ꝛ inde moritur. cuius medicina sic fit: prius radatur caput: findatur cutis in modum crucis: excoriẽt ossa vt bene videas que sunt trahenda. si fluxus sanguinis impedit ad videndum: linteũ lini aqua infusum et aceto superpone aut linteolum siccum. Si autẽ dolor fuerit multus cum fluxu: linteolum vino nigro infusu; pontico et oleo superpone et liga et dimitte per vnam noctem in crastino solue. Si autem nil predictorum accidẽtiũ habuerit scilicet epilepsiam vertiginem et spasmũ: extrahe ossa rupta: et ne differas ne rugatio facta tangat piam matre;: infirmus ergo sedeat ꝛ teneatur ab hõibus: aures etiã oppilentur bombace ne ictum scalpelli audiat cũ os separatur ab osse: et tunc soluatur pellis capitis visa et circũligata vt in suis locis conuertatur: et erige locum: ministri teneant pellem capitis in quattuor partibus: ꝛ inquire in ruptura capitis: et si ossis ruptura parua fuerit suspende a capite cum ferro facto in modum falcis. si ossa rupta non sint penitus mota separari nõ possunt cu; scarpello: in circuitu ossis percute vt non possint transire penitus foramen ossis ne tãgatur pia mater: cum scarpello in circuitu ossis percute vt separetur ab osse: et similiter extrahe incipiendo ab ampliori loco. Si autem sint grossa vt in capite est vnũ atq; habeat nodum vt non possit plus introire nisi quantũ est ossis grossitudo: in circuitu ossis pertũde quantum tibi videtur vel de osse trahe: et sic cum scarpello post percussionem inter percussum et purum recinde os leniter et fragmina extrahe cum burcellis et munda vulnus: aspera quoq; radendo ꝛ iu perpone zebel lucidum quod. ℞. rasuram ne super cerebrum cadat: post hoc linteolum oleo infusum super vulnus pone et pellem capitis deduc in locum suum vndiq;: et superpone linteolũ infusum oleo rosaceo et aceto: deinde sandal. tritos cum aqua rosacea confectos vt aqua coriandri ꝛ semperuiue et scar. simul superpone ne apostemata ca. veniant: ꝛ bis fac in die epithima: infunde supradictos sanđ. cum oleo rosaceo: et post diem tertium dissolue et absterge vulnus: et tunc curabis vnguẽtis carnem creantibus: post super os desiccatiuum puluerẽ superpone: vt est aloe incensu;: sanguis draco. ꝛ circũpone que prohibent super apostema vt supradiximus: supradicta omnia bene considerans recte operaberis.

❡ De apostemate facto ex chirurgia. Capitulum. xcviij.

Aliquando apostema calidũ accidit siphac per incisionem capitis vt videas eleuari: et ossa capitis exasperantur: aliquando sequuntur predicta accidentia: et seq̃tur mors. hoc aũt apostema ex duob⁹ cãis fit: ex osse fisso ꝛ pũgitiuo. aut ligamĩe multũ stricto: aut ex multa comestiõe: aut mu

to frigore. Inspice ergo cerebrũ: et si est ibi fragmẽtuꝫ ossis extrahe: si vo ꝑ ligamine stricto solue. Si ex nimia comestiõe abstineat a cibis ⁊ vtatur tenuibus: si ex frigore linteũ aqua tepida infusum ⁊ aceto superpone: aut si apostema fuerit ni mis cali. sand. ro. succũ solatri superpone circum. rursus oleũ tepidũ cum malua melliloto lini se. fenugreci: post hoc epi thima de farina ordei aqua tepida oleum ro. adipe galline ⁊ linteolo in his infuso superpone ⁊ fascia caput ⁊ collũ circũ da ⁊ inijcies oleo ro. viol. ⁊ nenufa. in auribus vel vnũ isto rum. Si autem virtus adest minue sanguinẽ de vena cepha lica: postea da laxatiuũ de cassiafist. ⁊ da mercurial' apozima. Scias iterum si pãniculus cerebri fuerit liuidus inde morie tur.

De osse narium fracto. Cap. xcix.

Oportet vt scias in summitate narium fieri contu sionẽ q2 nõ est ex osse: sed est cartilago: sed in me dio nasi vel supra rũpitur os vel cõtundit': quod cum fit in nares digito immisso subleua ossa con tusa: vel imisso plũbeo vel ereo instrumento: dein de tentulã lineã bõbace inuolutã ⁊ aqua intinctã acatia vel mumiã quã notã agarẽ vocant: immitte nari ⁊ charta bõ bacina in eadẽ medicina de fascia: ⁊ hoc fac paucis dieb9: q2 citius hic locus sanatur ceteris cõtusis mẽbris. si flatus non recte exit: vel loq̃la: rũpatur ⁊ solidet: tẽtula fiat de calamo vel pẽna ꝑtusa vt inde expiret. Si torq̃at' nasus chartã ⁊ liga men cũ cola piscium suppone vt dirigatur deforis nasus. vn ge medicamine quod dixi in fracturis ossium: ⁊ cũ vis aufer re per cãnulam immitte aquam tepidã vt mollescat ⁊ auferri ⁊ extrahi possit.

De genis vel maxillis fractis. Cap. c.

SI ossa genarũ nõ penit9 sint rupta: si sint in si nistra parte indicem ⁊ mediũ dextre man9 im mitte: ⁊ ossa foras impinge cũ altera manu fo ris iuxta genas plane fit ne rũpatur: si sint in dextra ecõtrario facies. Si vo maxille subtilio res sint rupte tunc extrahe ossa rupta superius ministri sagaciter extendant inferius vt in eodẽ cõiungant' ⁊ tunc cum filo serico torto sue: ⁊ solidatiuo medicamine ex tenso in linteolo ligabis ⁊ curabis sagaciter a loco suo neq2 consistere tenta cauata ⁊ immisso linteolo in maxillis appo natur ⁊ ligetur. sanatiua appone eger quietus sit: non man ducet: nõ loquatur: dieta sit sorbilis vt ius cõditũ: ius frumẽ ti ⁊ amili: post septẽ dies solue: si nõ est bene rectum iterum dirige ⁊ vnge: ⁊ est solidatio maxillarũ. xx. dierum. Si autẽ apostema calidum acciderit vtere supradictis.

De ossibus spondilũ fractis. Cap. ci.

SI ossa furcularũ propinqua neruo sint rupta: ⁊ pendeant leuius curantur. Si vero non ex toto disiuncta fuerint: difficilius et molestius: q2 que non separantur nequeunt sic bene reformari: cũ herent cum osse fracto pendent partim: ministri extrahant ⁊ eleuent sursum: alius teneat collum infirmi: cum reliqua parte ossis: ⁊ tunc reiunge. Si ossa infirmãtur cum manibus reduc supra ⁊ ita positis liga. si vero sic non redu cantur extendatur adhuc humerus et supponatur asselle globus subleuando ⁊ sic dirigantur ossa. Si autem ossa int9 conuersa fuerint: iaceat supinus: puluinar paruum sub spa tula habeat: humerũ preme. Si vo fissum fuerit ⁊ non ru ptum pugẽs locum finge carnes desuper: ⁊ qd̃ pungit extra he ⁊ os remaneat: et vt diximus zebel lucidus. i. cortex testu dinis maxime velut vngis sub rasura ponatur colligenda: ne intus siphac vel in pulmone cadat: qua extracta sue locuꝫ fissum ⁊ superpone solidatiua ⁊ liga. Si vo apostema fuerit anteq̃ ligetur vnge oleo rosa. si vero non ligetur adsit sane globus sub assella ⁊ liga cum humero fascia super humerũ ⁊ per pectus ducta ⁊ reducta seruet dietam: supinus vel con uenienter iaceat: post tertium diem solue ⁊ solidatiua appo ne ⁊ euadent saltem in mense vno.

De spatulis fractis. Cap. cij.

SPatularum ruptura que fit in latitudine ossis ⁊ non spina que in medio spatularum aliquan do rumpitur aliquãdo finditur. Si intus rum pitur tactu noscitur ex membro sibi iacto: sen tit paralysim ⁊ dolorem in spatulis. Si fissum est ⁊ locus cum tangitur asper est ⁊ hoc super pone solidatur. Si vo rumpitur cũ manu noscitur a pũctu ris ossium in fissuris ⁊ asperitatibus: ⁊ tunc findatur cutis ⁊ fragmentis ossium extractis sanatiuis curetur. Si vo os nõ est lesum vel contusuꝫ: cum sanatiuis appositis curetur vel sanetur sine incisione ⁊ apertione.

De fissuris ossis pectoris. Cap. ciij.

IN fissuris ossium pectoris cum intus contrahi tur sentitur dolor: ⁊ manu supposita facit gurgu lationes: sed si tortura fit in costa pectoris: scitur ex magno anhelitu ⁊ ex orthomia vt ĩ pleuresi. Si aũt expuit sanguinẽ difficili9 curatur: ergo his medicinis quas diximus in fracturis ossium furcularuꝫ succurratur. Si autem ossa pectoris ex contusione vel ictu in terius cõuersa sint vt si vis in modũ lune sint: iaceat eger su pinus habens puluinar sub spatula contra ossa curuata: vel ita superiacendo ⁊ cutem lateraliter premendo: ⁊ ministris spatulam deorsum prementibus dirigatur superpone soli datiua ⁊ liga: si autem costa intus curuata fuerit: ligetur ꝑ os quasi in longum ab vtraq3 parte ex transuerso lana succi da cum his ligetur: ⁊ suspende inferius ⁊ descendat ⁊ dissol uatur lana que fit ex transuerso.

De ruptura ossis diaphragmatis. Cap. ciiij.

OSsa pectoris aliquando finduntur in omnibus suis partibus: ossa diaphragmatis non rumpũ tur nisi prope spinam: quia sunt cartilaginosa intus prope spinam vero sunt sicca vt ossa lata vnde facilius rumpuntur. Si ruptura est senti tur locus vel asper vel concauus. si penitus ruptũ fuerit sen titur gurgulatio: si autem foris eminet bene sentitur ⁊ vi detur intus conuersa. feb. habent dolorem ⁊ punctionem et spũs angustiam ⁊ sputũ vt in pleuresi: intus non conuersum vero dirigitur: si foris emineat leuiter curatur: nam diriges vt diximus ⁊ sanatiua superpones ⁊ ligabis vt supra: quidã iubẽt hũc grossis vti cibis ⁊ inflatiuis: sꝫ hoc est inutile: q2 stomachi inflatio non pertinet ad ossa pectoris: ⁊ nimia ple nitudo apostema generat vbicũq3 fit ad ossa pectoris intus conuersa. quidam iubent culfas superponere ne foris extra hendo disgregentur: qd̃ bonum esset si ⁊ ventosa alimenta traherẽt quod mẽbrum generaret ne foras rediret: melius est similiter succidam lanam paucam oleo vnctam superpo nere ⁊ cãnulas vel tabellas vt dirigi possit. Si autẽ punctu ra velut acus sentitur sup diaphragma finde cutẽ ⁊ submit te zebel lucidum vt eleuetur: ⁊ burcellis ossa fracta vel fissa extrahe ⁊ dirige locum vt alibi docuimus: ⁊ superpone me dicinam creantem ⁊ augmentantem carnem: ⁊ si apostema superuenerit linteolum oleo tepido infusum superpone et cura vt diximus in apostemate calido: ⁊ super latus iaceat.

De spondilibus fractis. Cap. cv.

SPondilia quoq3 rumpunt' raro: sepe contundũ tur ⁊ nuchã aggrauãt vnde fit insensibilitas infe rioris partis: ⁊ sepe inde moriuntur ⁊ maxime de spõdili colli: vñ si spasmũ habẽt: aut orthomiam aut paralysim: aut alienationem non sunt euasu ri: si vo nõ affuerint euadent: scinde locum extrahe os quod est cõtusum. Si apostema superuenerit vt diximus cura cũ oleo tepido ⁊ aqua tepida ⁊ apozimate supradicto: cum au tem os rectum in spondili lesum fuerit: tactu scitur. Simili ter scinde cutem ⁊ lesum os dirige vel extrahe vel locum sue ⁊ sanatiua vulneri superpone.

De fracto osse pectinis. Cap. cvj.

Rupto osse pectinis vel vicinorum locorum digito ꝑ posteriora imisso: inquire vtrũ retro vel ante ruptum sit illo prono stante: quo nõ inuẽto foras preme ⁊ dirige ⁊ sanatiuis vtere si vo prius sint rupta finde cutẽ os extrahe sue sanatiua appone: fissure ⁊ rupture ossium tactu agnoscuntur.

De ossibus lacertorum. Cap. cvij.

Si os lacerti rumpitur cito curatur: extẽde superiorem superius ⁊ inferiorẽ inferius quousq; intromissa sint ossa corrupta ⁊ cõiungi ⁊ dirigi possint. loco itaq; directo superpone pãnũ cũ solidatiuis ⁊ desuper pone cannulas vel tabulas aptatas in modum crucis ⁊ cum panno lato liga nõ in similibus omnibus agendi. liga non fortiter ne apostema ibi fiat: nec nimis laxe vt conglutinetur ibi liges que apponãtur: facias tabulas ⁊ sanatiua: ⁊ sitr sup apostema brachij rupti linteolum oleo vio. infusum: ⁊ suppone pul. sand. aut suc. scario. ⁊ coriãdri vt ꝓhibeãt materiã currere. cũ apostema dissolutũ fuerit secure liga tabulas ⁊ ligaturus egri digitos: ⁊ manꝰ appensa sit collo: post tres dies solue post vo septimũ diẽ nõ soluatur nisi per septem semel nisi contrarium aliquod accidat vt dolor: primitus ligature dissolutio erit aut solidatio fracture ossis lacertorũ: nisi negligas intra dies. xv. dissolue ⁊ cũ tepida balnea ⁊ laua. Si vo post hos dies apostema nõ fuerit cũ cibo grosso frigido ⁊ sic. nutriat vt materia fiat filis mẽbro ad quod descẽdit: ⁊ vt mẽbrũ cũ hac materia ad suã conuertatur cõplexionẽ: q; cõplexio eiꝰ frigida est ⁊ sicca.

De ossibus brachiorum. Cap. cviij.

Brachium est compositum ex duobus ossibus ex vno grosso ⁊ alio tenui. grossum est subiectũ tenue non. fractura eorum duobus modis fit: aut enim vnũ rũpitur aut ambo. Si ambo difficile curatur maius: tarde vo tenue. superiꝰ cito curatur q; inferius illud sustentat: igitur extendatur brachium infra ⁊ supra vt in locũ suũ redeat. Si vo contũditur: ⁊ gurgulatio siue bolismus sentitur. Si vo pruritatio sentitur finde cutẽ ⁊ laua: ⁊ ossa extrahe ⁊ sanatiuis vtere ⁊ cũ linteolo infuso solidatiuis per tres dies liga ⁊ nõ solue nisi accidãt supradicta: post septẽ dies de septimo in septimũ diẽ dieta vtatr grossa: vt est caro neruosa ⁊ capita ⁊ frumentum coctũ: super pollicẽ intus flectat si ossa fracta reiungantur: si foris sint rupta foris voluat: si intus intro. Si os grossum quod est inferiꝰ ruptũ est: fac vt de alio: excepto ꝙ digitos non mouebit: sed quietus erit ne ex motione materia aliunde currat.

De crate manuũ ⁊ digitorũ. Cap. cix.

Ossa in crate manuũ ⁊ digitorũ raro rumpunt: sꝫ contidunt duabus de causis: q; concaua sunt et tenera. Si aũt contusio rupturã habuerit manũ sup tabulã extensam palpa vt si os lesum sit scias deinde inter duas manus dirigens illã tenẽs tabulam appone ⁊ desuper solidatiua: si vero os digiti ruptũ fuerit dirige ⁊ liga cum propinquiori.

De ruptura coxe. Cap. cx.

Coxã ruptã medicabimur vt lacertũ sicut diximꝰ in disiũgẽdo ⁊ ligando: ⁊ hoc fit in medio. Si vo iuxta pectinẽ rumpit: pannũ appone in moduꝫ plumaceoli ⁊ liga a superiori parte vsq; ad genu prius tamẽ extende ⁊ dirige ⁊ fascia liga: si fissura est ⁊ pungit finde cutem ⁊ extrahe os deinde cura.

De patella geniculi. Cap. cxj.

Coplex vel patella geniculi sunt tenerissima ossa raro rumpãtur: cognoscitur cũ crepatiõe essiũ vel gurgulatione: igitur dirige extende ⁊ solidatiua appone: infirmus quiescat ne mouendo sa iat.

De ossibus tibiarũ ruptis. Ca. cxij.

Ruptura ossium tibiarum fit vt ruptura brachiorum et ita curatur: est enim ex duobus ossibus.

De calcaneo ⁊ crate pedum. Cap. cxiij.

Calcaneũ non ex toto rumpitur: quia multis est ligaminibus munitum. de crate ⁊ articulis digitorum pedum ita fac vt de manibus.

De disiunctione genarũ. Cap. cxiiij.

Disiunctio genarum est quando egreditur a iunctura vbi voluitur. quando non ex toto exit a loco: sed parum motio dicitur ex separatione transgrediatur. Nos vo penitus a disiunctiõe incipiamus licet raro accidat ⁊ nequeat leuiter dissipari duabus de causis: vel q; ossis iunctura illius loci os super os sedet ⁊ fit dupliciter: vel q; iterũ ligature desuper consistunt. fit autem ex humiditate multa locũ humectante vnde lubricus fit: ⁊ maxime pueris accidit: neq; opꝫ nimis laborare in dirigẽdo: q; per se mouendo reuertitur: cum autem penitus soluitur sic scitur: dentes inferiores non cocũt cũ superioribus ⁊ vacillant cum premũtur manibus intus vel foras: ⁊ in iunctura vbi os voluitur capita foris videntur: nec aperire possunt: aut stringere buccã. sedeat ergo añ te ⁊ aperiat quãtũ potest: ⁊ tu tene mentũ ⁊ agita donec in suum redeat locũ: ⁊ cum vno digito intus adequa: ⁊ postea claude illi os ⁊ absterge cum palma tua iuncturam illã tenens. si nequeat dirigi pannũ aqua tepida ⁊ oleo ro. vel vio. infusuꝫ superpone vt mollescãt nerui: deinde iniũge: cũq; noueris esse reductum in locum suũ: qđ scitur q; dẽtes inferiores superioribus conueniunt: pannum cum cera ⁊ oleo superpone ⁊ liga dulciter: ne differas genis dissolutis mederi: quia febris non accidit: capitrosa enim in suis locis egressa neruos extẽdunt ⁊ aliquotiẽs fit inde vomitꝰ ⁊ solutio ⁊ mors in. x. die.

De disiunctione furcularũ. Cap. cxv.

Disiunctio furcularꝫ nequit fieri in interiori parte quia continetur intus costa: ⁊ q; ligata est cũ vicinis locis: ⁊ ideo non videtur posse moueri intus vel foras huc ⁊ illuc: excepto ꝙ videmus fortiter percussum vel vulneratũ ꝙ iunctura capitis superioris iuncti humeri in eo disiũgitur: q; capita furcularꝫ sunt biccema ideoq; ꝓhibẽt disiungi: nec locus est magne motionis nisi cõtrahitur flatus mouetur pẽsatq; cũ retrahitur: facile enim fit in humero nõ in alijs mẽbris: si ergo desint sibi reiunge ⁊ alliga plumaceolũ cũ necessaria: ⁊ similiter medicaberis os quod subsidet humeris q; ligatura furcularũ cuꝫ humeris fit ⁊ osse.

De disiunctione humerorũ. Cap. cxvj.

Humeri caput separatũ est a concauitate humeri: sepe enĩ a loco suo egreditur: nõ tamen exit supra q; obstat os super cõsistẽs: nõ aũt exit quia nerui ⁊ ligature vetant: mouetur tamen ante et retro: sed motio parua est: cadit enim sepe deorsum: ⁊ in macris maxime hominibus: in quibus leuiter exit ⁊ redit: ad cognoscẽdum ergo si fit intus apostema: nudus fit eger vt inde vtrũq; humerũ quomodo differat a sano lesus habens. Si locuꝫ videris vacuũ exiuit os ⁊ ita disiunctũ est. Item humerus supra erit acutꝰ: sub ascella quasi colus: nõ leuabit manum ad aurem: nec plicabit sine dolore: in puero facile manibus restituitur in locum suum vt ait Hip. in epidimia: ⁊ Gal. ego etiam Constantinus sic sepe feci post primũ diẽ ⁊ post secũdũ. Si vero dissolutio est multorũ dierum balneetur homo ⁊ super humerum sepe aquã calidã ⁊ oleũ calidũ infunde: post hoc supinũ extende ⁊ pilam lane aut cornu mitte sub citello. pila nõ sit multũ dura vel mollis: sede a latere infirmi ꝯ faciem eius: iaceat a sinistro latere. si in ꝑmo humero est disiunctio pedem sinistrum pone super pilam et manu sinistra manum eius sinistra tenens trahe figendo pilam super pedem in citello positã: ministri ossa aptẽt in suũ locum premendo humerũ deorsum dum artifex inferius expellit: ⁊ manꝰ in furculis teneat vt iũgi valeat post hoc quiete viuat. Similiter homo illo maior supponat humerum suuꝫ sub citello illius: ⁊ subleuet a terra si ille sit leuis. suspẽdatur ei ad pedes aliquid oneris. Aliter etiam fit cum artificio dister: id est cum palo ligneo quod ⁊ cornatile habet pomerij in capite ⁊ est longior infirmo: fissusq; in terra supponatur egro ⁊ suspende eum paulatim. Aliter cum scale gradu superiori supponatur superposito plumaceolo. ꝙ si non

possit palo supradicto supposito panno molli vel lana: manus eius ab aliquo inferius trahatur fortiter: reiῗcto ergo humero globus lane cōsolidature apponatur ⁊ ligetur multipliciter ⁊ ad collum suspēdatur: post septem dies solue: dieta sit tenuis septem diebus ⁊ septima grossa. si apostema superuenerit aqua oleoq₃ tepido vt dixi lauabis. Pueris aūt p nimia teneritate ⁊ humiditate sic medetur: sed si infans nascitur ⁊ sepe dissoluitur: titellus qđ mucellin⁹ vocatur: ⁊ fit ex mala complexione similiter fit mancus ⁊ sic curatur: et tales tabescunt et moriuntur.

De disiunctione ossium cubitorum. Cap. xvij.

Ossa cubitorum sunt duo vacua intus sicut canna ⁊ cōmissure eorum sunt diuerse: vna em̄ est supra altera infra: ⁊ vna longior altera: ideoq₃ ad curādum difficilia: quia disiunctio est grauis ⁊ cōiunctio mollis: vno modo q: ossa sunt duo ⁊ nō sunt vno modo iuncta: alioq₃ q: panni ⁊ musculi sunt: ⁊ panniculi aliquando mouentur a loco suo ⁊ non exit nec disiungit̄ prorsus os: aliquotiens penitus ipsius loci motio fit multiformis: ⁊ maxime dissoluitur ante ⁊ retro: quod facile scitur vidēdo ⁊ tangendo: quia locus vnde exiuit os vacuus est et concauus ostensisq₃ brachijs vnde discordat: in disiūctione ergo cubiti cito restituas ne superueniat apostema: raro em̄ postea euadāt maxime si retro est dissolutio. vnus ergo ministrorum teneat brachium egri deorsum: alter humerū sursum ⁊ iterum percute cum planta man⁹ in coniunctione cubiti: ⁊ reuocabitur in locum suū. Hip. in disiunctiōe inferioris vel superioris ossis faciebat extēdere manū cum brachio ⁊ sic replicare ad humerū retro, non paruā extensionem iubet fieri: ⁊ hoc ideo quia extensio superioris ossis brachij cū disiungitur protelatur ante ⁊ retro ideo retro applicetur et sic non disiungitur. iubet Hip. super tabulā ligari brachiu₃ in duobus locis: ⁊ ibi habeāt plumaceos sub tabula in vtrāq₃ ligaturam: et trahe sursum ac deorsum donec directa sit.

De disiunctione manus. Cap. xviij.

Manum disiūctam a brachio extende ⁊ dirige ⁊ nodum cauilla stringe: ⁊ infirmo claudere manu₃ iube: deinde solidatiua alliga vt mos est.

De disiunctione spondilium. Cap. xix.

Disiunctio spōdilium cito mortem infert maxime spondilis colli: quia medulla que nucha vocatur veniens a cerebro stricta pondere de loco suo exit ⁊ a grecis dicitur ardosis. Si retro fit gibbus vocatur. Si v̄o dorsa curuant̄ aut vt p̄ni nāt ⁊ nō possint recto dorso: ire a grecis vocatur sclirosis. Quidam stulti asserunt hoc a suo loco non esse curcio: ⁊ moreretur: si autem spondile interius conuertatur incurabile fit: q: nullo ingenio resoluitur: vnde dirigatur: sed multi conati sunt mederi ligantes supra tabulā ⁊ pedes extendentes: dederuntq₃ ophthalmicū ⁊ tussim p̄uocantia: ⁊ cibos inflatiuos etiā superposuerunt cuffas ⁊ nō profuerunt. Gal. redarguit illos in libro de ingenio sanitatis. Aliquotiēs ossa erecta in medio spondili rumpuntur: vnde locus vacuus remanet: quidā stulti dicūt ossa mota ante ⁊ retro ideo cito posse curari quod falsum est q: incurabile est: mingere enim nequeunt neq₃ erigere se: infrigidātur extremitates ⁊ mors subsequitur: q: nerui ab eo exeūtes ad vesicam ad anū tendunt ⁊ cum eis ligantur: nerui vero fiunt insensibiles maxime si fuerint de proximior ib⁹ cerebro. Si autem fuerit gibbus ⁊ accidat casu: medet̄ sicut Gal. precipit: egrediens ergo a balneo tepido collocet̄ in tabulata ad modu₃ illius cubans super eam: ne spiritus sit anxius vel impeditus habeat sub pectore plumaceolum: deinde liga eum super tabulam: in dorso vero alia p̄ponatur lata tribus digitis cuius caput submittat ligature infirmi que circundet infirmum ligatum cum tabula: ministri suspendāt tabulam vbi iaceat capite eger. insimul cū eo ⁊ tu preme sua niter tabulam paruam ⁊ altera manu sub tabula ducta ossa dirige. Item super eandem tabulam in qua iacet: ligetur in genibus ⁊ coxis ⁊ capita ligature sint imposita ad tabulam que est supra dorsum. Si v̄o loca nō sint plana: ⁊ ossa nō sint ad sua loca regressa: si iuuenis fuerit sede super tabulam indubitanter: et ita premendo replicabitur: quidā medici laudant hoc fieri in curatione spondilis colli vel dorsi que superius dicitur ardosis. Alij vtūtur artificio ⁊ esu que est colūna quadrata lōga ad modū hominis in terra fixa vt firma sit cui alia tabula tantūdem longa vt possit replicari ad columnam ad modum granule maxille. infirmus de balneo exiēs inter vtramq₃ rectus locetur complectens rectam columnā ⁊ induc manum per dorsum ⁊ ossa dirige: ministri aūt tabulam in dorso premendo ligent: aut in ligno: aut in vtroq₃ fac vt Hippo. docet: vnde artificium ad curandum ⁊ maxime interius: cum autem spōdile erectum fuerit tabulam latam tribus digitis superligabis per dies nouem: sicq₃ stet: nisi accidet aliqđ incōueniens (qđ absit) p dies. ix. vtere solidatiuis de septē in septem tabula absit. cibis vtatur temperatis nō multū grossis: si autem de gibbo aliquid remanet vtere vnguētis dissolutiuis: tabulam nō auferas. quidā apponūt laminam plumbi et sufficit.

De disiunctione coxarum. Cap. xx.

Disiūctio coxarum fit citius q̄ alicubi: quia ossiū iunctura coxa₃ vnū est concauū: alterū rotundū: dissoluit̄ aūt modis quattuor: foris intus ante ⁊ retro. ante raro: retro sepe exit. Si aūt intus exit scit̄ sic: adiuncto pede cum sano ⁊ cruribus extēsis infirmū latus lōgius est sano: nec infirmus ad alteru₃ se recuuare valet: ⁊ inuenies supra pectinē cū tetigeris quasi apostema cu₃ apostema nō sit: sed os rotundum egressum a loco suo. Si v̄o foras exit in pectine est grauitas: in ancha mons: ⁊ genu vertitur: ex transuerso non potest crus replicare: si aūtē exit bene crus bene extēdit: sed non ex toto: retrahendo molestatur in inguine: vēter est rugosus: caro etiā diminuta: at si ex toto exierit genu non extenditur nec replicatur crus hui⁹. altera caro inguinis pendebit sup ventrē: circa ventrē caput ossis inuenies. S₃ passio hec in pueris si morat̄ est incurabilis: ⁊ in ceteris: cito ergo curētur. Uniuersalis medicina est sicut dicit Hip. vt homo iaceat supra tabulam ⁊ crus cū pede agitet huc ⁊ illuc vt redeat ad locu₃ suū. Si autem motio fit preme manum in inguine egri: ministri vero crus cum pede eleuent ventre verso vt egredi valeat. si sic non rigatur ministri teneant coxam cum genu: ⁊ alij teneant infirmū: ⁊ tu interius liga coxam cum ligamine vt eo pe non valeat nocere: ⁊ duo capita ligaminis teneāt infirmū sursum: et sic facile redit in locum suum. hec medicina est cōueniens modis quattuor dissolutiōis coxarum ⁊ tibiarum ⁊ ancharum: et est alius modus: si motio fit intus liga ante ⁊ retro ibi vbi coxa cū nate applicat̄: duo capita ligature sint ante ministri teneant eam sursum ad caput egri extensis ligaminibus: alius fortis manibus vtrisq₃ coxam teneat firmiter: et alij teneant ligamina sursum: et sic redeat ad locu₃ suum.

De dissolutione geniculi et eius cura. Capitulum. xxj.

Dissolutio geniculi fit trib⁹ modis. intus foras retro: ante v̄o nequit exire pro patella geniculi superposita que est quasi ligamentum: medicetur sicuti in ancha ⁊ coxa dixim⁹ in ligaturis et in omnibus solidatiuis. calcaneu₃ a loco suo motum facile reducitur: si ex toto exit multum supra et infra extendatur difficulter em̄ reiungitur. si nō reuertitur manuali extensione eger supinus iaceat: palum ligneum in terra fixum inter coxas vsq₃ ad anū teneat ne deorsum veniat cum extenditur a ministris. Sin autem artificiū quod iussit Galienus quod est palus: in tabula firmiter

fixus in qua iste supinus iaceat: palum vero inter coxas habeat iuxta ante ministri calcaneũ teneant: ⁊ tu bene crus superius ⁊ vtrasq; cauillas vt dirigas ⁊ illi agitent huc ⁊ illuc trahendo: ⁊ sic reducatur: post hoc solidatiuis vtere ⁊ liga fortiter ne inde ledãtur nerui; per dies nouem quiescant ne causa sit apostematis: si apostema cali. supuenerit medeat̃ vt diximus aqua cali. ⁊ oleo tepido ⁊ liga. ❡ Et si in digitis pedũ vel in corũ crate dissolutio venerit: fac vt de digitis manuũ in crate earum diximus.

❡ Finitur liber nonus practice.

❡ Liber decim⁹ practice qui antidotariũ dicitur: in duas diuisus partes.

❡ Tabula capitu. eiusdem.

❡ Finitur tabula capitulorum.

❡ Inchoatur tractatus principalis.

❡ De disputatione antiquorum medicorum experientium et rationabilium: ⁊ que scientia eorum sit vtilior. Cap. j.

Antiqui medici bifariam intendũt medicine cõpositionem: in experiẽtes ⁊ rationabiles. Experiẽtes ergo dicũt cõposita medicina in somnis est adinuẽta: quedam vero fortuna veluti si quis in vna eademq; infirmitate dederit studio nullo precedẽte: vnã duas tresve causas simplices seu compositas: hic vero videns hoc profuisse: memorie tradidit et ordinauit cõpositã. ❡ Horum vero alij cum diuersa probassent: ⁊ simplicia: et eadem certificassent in iuuamentis firma et stabilia: in compositione ea reddiderunt: et infirmis dantes qdlibet compositorũ casualiter profuturum opinati sunt: quorũ opinio falsa fuit ⁊ inanis. ❡ Rationabiles autem naturis corporum perspicaciter consideratis: ⁊ qualitatum diuersitatibus ⁊ accidentibus morbos sequentibus denotatis virtutibus ⁊ etiã compositione simplicis medicine vniuscuiusq; et quantitatibus suis cognitis: actionibus vero suis in quolibet corpore seu membris ⁊ vtilitatibus in singulis morbis comprehẽsis: et quomodo operari oporter in singulis etatibus: complexionibus: et anni temporibus ac regionibus: et consuetudinibus et actionibus: perpenderunt singularem medicinam non sufficere morbis sanandis omnibus tribus ex rebus. ❡ Vna ex morborum naturis: vnde ex necessitate coacti compositas reddiderũt ex simplicibus medicinas: vt in omnibus passionibus omnium corporum perfecte et vtiliter sanandis intentiones sue possent expleri. Actiones vero composite medicine ex morborum naturis quattuor considerant̃ fuisse ex causis. Prima ex diuersa quãtitate malarum cõplexionũ: secũda ex multitudine ipsor̃ morborum: tertia ex diuersitate qualitatum: quarta ex repugnantia ex diuersorum morborum. Ex diuersa quãtitate malarum cõplexionũ cõposita est medicina vna. Cogimur ꝙ cõpositio

ne in ea quantitate que quantitati complexionis male pos-
sit repugnare: verbi gratia: mala complexio si in secūdo gra
du est calida: in eodē gradu simplex medicina nō inueniatur
frigida opposita: accipiant due. vna in primo gradu cali. al-
tera in tertio gradu fri. & hec cōposita in scđo gradu fri. erūt
Nonne em̄ liquide claret q̄ si aqua tepida cali. admisceatur
q̄ ea quoquo modo refrigeret: vnde simplex primi simplex
q̄ medicina tertij videtur in secūdo gradu dirigi: cū magni
tudinis & fortitudinis morbi medicina cōficitur: quia cum
aliquando maximus & fortis innascitur morbus: neq̄ sim
plex vna videtur sufficere: oportet due vel tres seu plures
componantur: quibus commixtis & seinuicem iuuantibus
morbus cōpugnetur. Causa diuersarum qualitatum morbi
cōponit medicina: aliquādo enim corporibus morbus inna-
scitur cōpositus: cui contrariarū virtutum medicamine resi
stitur: sicut passio ira videt: cui insimul & refrigeratiua & dis-
solutiua medicina succurritur vt phlegmonibus. Aliqñ etiā
morbus quolibet medicamine mūdificante calefactorio indi
get: sicut in morbis pectoris & pulmonis. Inueniuntur & alij
morbi huic rationi congrui: in quibus medicine cōtrariarū
virtutum sunt inueniende: que cum nō inueniantur in sim
plicibus: ex necessitate ad coadunandū eas cogimur vt com
posite cōtrarijs fungātur actionibus. Propter repugnatio-
nem diuersorum morborum medicina conficitur: quia aliquā
do vno & eodē medicamine morbo resistitur diuerso natura
& qualitate repugnatur. Item veneno reptilium morifero
que causa maxima tyriace magne conficiende: hec enim ha-
bet in se magnam virtutem resistendi infirmitati magne et
diuerse & venenis multipliciter mortiferis. Secūda triū has
precedentiū quattuor: id est ex mēbris infirmis: medicami-
na coegit confici: vna ex mēbrorum locis: altera ex nobilitate
sui & sue actionis. Ex locis q: si membrū infirmum a stoma-
cho sit remotū: necesse est medicamē aliqđ habēs iuuamen
tum apponi: ne forte deficiēs ex vie longinquitate illuc vsq̄
non possit pertingere: & velociter pertingens valeat pene-
trare qđ crocus orientalis facere solet. Ex membris ꝓpter
nobilitatem sue actiōis: si stomachus vel epar patiatur apo
stema: necessaria est medicina dissolutiua: cui medicina alia
est apponenda odorifera & stiptica: vt virtus illius membri
custodiat ne ex dissolutiuo medicamine nimiū dissoluatur.
Tertia que est ex simplicis medicine naturis octo cōsideraui
mus causas. Vna vt aptetur potionis horribilitas: alte-
ra vt vis eius & grauitas mitigetur: tertia vt sua nocumen-
ta restaurētur: quarta vt sue virtutis confortetur debilitas:
quinta vt minuat sua vis: sexta vt in qualitate seruetur: sep-
ptima operandorum diuersitas: octaua est defectus simpli-
cis medicine oportune. Ex abolitio iuuamēti soli? medica
minis ex horribilitate medicine: q: cum necesse sit horribi-
lem medicinā & abominabilē dari: neq̄ infirmus: vel accipe-
re vel in stomacho retinere possit: oportet odoriferum & sa-
porosum ei admisceri: vnde abominatio sua mitiganda: sit si
cut Hip. fecit admiscens helleboro nigro daucū. & Gal. cum
scamonea anisum. Mitigatione grauitatis: quia cū medici-
na danda sit fortis sicut opium ad dolorem aliquando miti-
gandum: timens medicus de nimia auferenda sensibilitate
cogitur calefactorium aliquod sicut castoreū admiscere vt for
titudo mitigetur in dormitiōe. Restauratione sui nocumē-
ti: q: aliquando oportet mederi alicui: obuiatur aūt infirmi
tati: & inde nocumentum alicui mēbro illaturam sicut scamo
neam nocentem stomacho: vnde necesse est sez piper ni. ani-
sum admisceri. Confortatione medicaminis: cum enim medi
co sit necesse duratiua conficere: oportet virtutis augmenta
tiua: & ne deficiat custoditiua apponi: sicut in tyriaca yreos
est apposita acorus & agaricus. Virtuti sue infirmāde vel mi
norande imminoratione: quia quandoq̄ calidissime & acutis
sime medicine oportet admisceri mitigatiua & minorāria ca
lorē cū acumine: sicut gummi arabicū tyriace admixtum vt
erugo eris in collyrijs apponitur. Custodiēdo virtutem me
dicina ne deficiat lōgo tempore custodita: vnde oportet ap-
poni alia eam custodientia sicut opium in antidotis. Diuer
sitate operandorū: q: cū quandoq̄ solam medicinam obuiā
tem infirmitati medicus querat neq̄ eam inueniat nisi alie
medicine eā admisceat: qđ in emplastris expetit necessitas
oportuit cum oleo: aliquando cum cera: aliquando pice ex-
coqui vt membra cui apponēda sint possint immisceri: quod
nisi fiat neq̄ inuiscantur neq̄ morantur ibi: & ita nihil profi-
cui ex eis confertur. Ablatione iuuamenti simplicis medici-
ne solius: quia cum in simplici medicina sola nullū cuiusq̄ in
firmitatis iuuamentum inueniatur: oportet multe & diuer-
se inuestigentur: vt ex diuersis & cōtrarijs vnū quiddam iu
uans efficiatur: & tamen compositorum nullum simpliciter
ad quod nitebantur est iuuatiuū: sed in sola compositione
acquiritur iuuamentū sicut in vulneribus medicina solidās
& carnem generans sit necessaria: neq̄ id inueniatur nisi in
myrrha thure & orobo maxime: neq̄ hec aliquādo medici in
uenire valeant: medicabimur cum eris erugine cera & oleo
emplastrum facientes: hoc enim vulneribus recarnandis va
let: quorum tamen singulariter medicamina operata ne dicā
iuuatiua: sed maxime nocitiua: sicut cera sola cum oleo vul-
neri apponatur: putredo ibidem maxima adunatur & caro
corrodit: & si sola erugo ponitur: maxime rodens & mordēs
contrahit carnem crescentem recentem: vnde rationabilib?
medicis visum fuit ex simplicibus cōpositas fieri. Experien
tes vero non potuerūt hoc cognoscere vel comprehendere
cum semper fere vno & eodem medicamine multo & longo
experto tēpore & infirmorum multiplicitate. palam est intelli
gi ex simplicibus solum infirmitates multas non posse cura
ri: si enim hoc fieret nō componi necessitas expeteret. Dicūt
autem in experimētis solum positis: si potio accepta ad sto
machum primum veniat: & deinde ad subtile intestinum post
q̄ ad meseraycas venas: inde vero ad epar sicq̄ per cetera
corporis membra: quomodo dicimus quādā medicinā mul
tis ꝓdesse morbis & diuersis membris? Quibus ex inuesti-
gata virtute oportet respondere cum multi rationabiles in-
de quesierint: alij enim fatentur q̄ sola medicine virtus ad
infirma membra progreditur: sui vero substātia in stomacho
remaneat: alij vero virtutem dicūt medicine per se penetra
re: sed debilia membra ad se illam trahere: nos autem dici-
mus impossibile esse qualitatem cuiuslibet substantie pre-
sertim inherentis ab eis secedere: et relicta sola substantia
ad alia concurrere: videmus enim magnetem substantiā fer
ri non qualitatem solam ferri sibi trahentē: et carabē tritici
corticem non solum suam virtutem: triticum vero aquā nō
virtutem aque: fel vero cholerā rubeā: renes & vesica sangui
guinis colamentum: epar cibi succum & virtutes solas ipso-
rum. vnde si medicina ad membra trahatur singula non vir
tus sola: sed ipsa quoq̄ trahitur substantia: si vero membra
debiliora non sibi eam attrahunt: sed medicinam per se ip-
sam expetunt: necesse est substantias ipsas illuc ire: non tan-
tum virtutes earum: hoc autem dubitatur. ¶ Item cum
impossibile sit vt nobis obuietur: an virtus medicine per sin
gula membra deriuatur cum anima & spiritu: & sicut odores
aromatici per aera feruntur ad diuersos motus odorantium
quod liquido constat esse falsum: si hoc enim esset: ad mem-
bra debilia que propter multiplices diuisiones vix peruenit-
ret: & si membra debilia re extra naturam debilitata medici
na hoc faciente ad naturalem vsum reducantur: tunc & for-
tia & sana eadem hoc experiente vi extra naturam mutaren
tur. Hoc autem sic soluitur: sicut enim de cibo quodlibet mē
brum suam trahit similitudinem: sic & de medicina mem-
bra debilia singula & ea sola iuuamēta sibi expetunt. Et op-
ponitur iterum nobis a sophistis: cum membra sola inde si-
bi trahant similia: debilia quomodo medicinā appetūt que
est dissimilis & contraria? Respondemus quia membra in
cursu nature posita semper sibi querunt vnde nutriantur si
milia: cum autem exeunt contraria sibi appetunt & sibi tra-
hunt: sicut palam videtur qđ infrigidati calefacere: calefacti
refrigerare appetimus. ¶ Item et membra debilia medi-
cina suscepta vnde sanantur querunt et trahunt sibi contra
ria: adhuc quibusdā remanet dubium soluendū: q: membra
infirma sibi attrahunt potiones solutiuas cum non deside-
rent: sed potius horreāt illas. potiones inquā solutiue hanc

proprietatē habent sole vt virtutes eaꝝ a remotis secedant ⁊ ad loca hec lōge remota vbi hūores mali sunt coadunati et cōmotos et quasi fumosos factos intolerabiles mēbris vbi erāt eas reddit: vñ ꝑ easdē vias q̄bus eis cib⁹ venerat expellunt: sicq̄ ad stomachū ⁊ intestina reuertunt: vbi cū adunari nequeāt sustineri horrore quodā sui cogunt inde emitti. Palam ergo est necessarium fuisse rationabilibus medicinis cōpositas fieri vt perfecte per omnia curari posset quelibet infirmitas diuersa. Sufficit de his disputasse: nūc ꝙ incipiendū de cōpositiōe medicine in diuersis ⁊ compositis infirmitatibus probare: sed oportet premonstrare de canone quātitatis ponderis simplicis medicine in composita ponende.

De canone quantitatis ponderis simplicis medicine in composita ponende. Cap. ij.

Oportet medicum simpliciū in cōpositis maxime necessitatis studio considerare ponendarū pondus ⁊ quantitatē cū cā. Cū omnis simplex medicina in qualitatibus iuuamentis ⁊ virtutibus sit diuersa: necessitas expetit de quibusdam parum de alijs multum: de alijs vero mediocriter poni. Causa vero simplicis pōderis in composita duplex erit: alia eñ simplex alia cōposita. Simplex in septem diuiditur. Una est virtus seu debilitas: secunda multitudo iuuamenti siue paucitas: tertia nobilitas iuuamenti siue ignobilitas: quarta colligantia eius cum alio iuuamēto ⁊ singularitas: quinta locus infirmi membri: sexta nocumentū singularis medicine: septima vt composita medicina admixtū habeat vnū iuuamentū alterius virtutis que deficiat ꝛm virtutē ⁊ defectionē. talis erit si simplex in v̾tute fortissima fuerit sicut calidissima ꝛm hoc. s. vtpote euforbi. opiū portula. vinū ⁊ similia: oportet parū poni in medicina cōposita. ꝙ si fuerit debilis multū vt ex multa quātitate suppleat qd̄ v̾tuti deerat ꝙ ex multitudine sui iuuamenti seu paruitate talis est. Si multū habeat iuuamentū multū cōposite medicine erit apponendū vt cū multa quantitate compleatur quantū iuuamenti sui volumus. Si vero paruum fuerit iuuamentum parum erit apponēdū ne quātitas cōposite medicine ex non iuuatiuis rebus deficiat. ¶ Intētio mea est ex multis iuuamētis qd̄ ad multas adiuuat res sicut agari. prcos ⁊ similia. parum iuuantia: que sunt vnius iuuamenti tantū cōtentiua. Ex nobilitate iuuamenti multum oportet plus admisceri ꝙ si ignobile in iuuamento fuerit. nobile intēdo qd̄ principaliter membra cōfortat. Ex colligātia sui cum alia cum qualibet simplex proprietate: non nisi cum alia habeat cum qua multum est apponēdum vt cōfortet potionem per sui multū iuuamētū. Si autem in eadem potione aliquid fuerit qd̄ idem explere possit mediocriter ponēdū erit. Ex loco membri: q: si infirmū mēbrū a stomacho sit remotū: oportet multū apponi ne ex lōginquitate vie deficiat prius ꝙ ad infirmū mēbrum perueniat: disturbatur enim aliquibus in via offensuꝫ humorib⁹. Et si mēbrum infirmū stomacho sit vicinū: quantum sufficiat erit ei dandum: cum nō in via inueniat obstaculū. Ex nocumento medicine: q: si simplex medicina quedā mēbra adiuuet: quibusdā v̾o noceat: ⁊ iuuamētum alterius adiuuat parua huiꝰ ponenda erit quantitas. Si composita medicina admixtū habeat vnū iuuamentum alterius virtutis deficiat: oportet de iuuatiua multa detur quantitas: hec est causa simplex simplicis ponderis simplicis medicine in cōposita ponende. Si autem causas velimus vnde fuerit necesse simplicis medicine multam quantitatem ponere: erunt sex. vna: q: debilis est virtus: scd̄a vt multorū sit iuuatiua: tertia vt iuuamentū sit nobile: quarta q: membrum medicandum a stomacho sit remotū: quinta q: proprietatem adiuuat qd̄ nō facit quelibet alia sexta q: quodlibet admixtū habeat vnde virtus sua non deficiat. Cur autem simplicis medicine paucam quantitatem in composita oporteat ponere similiter sunt sex cause priorib⁹ opposite: virtus fortissima iuuamētum paucum: ignobile iuuamentū: locus mēbri infirmi vicinus: aliquid aliud admixtum itidem vt illud iuuamentum in medicina non habeatur: vnde sua virtus minuatur. Causa ordinande quātitatis simplicis medicine in composita multipliciter est dicēda. Una si fortis sit ⁊ multi iuuamenti de qua mediocriter debet poni non est augēda ꝓpter fortitudinem: sui neq̄ parū ponendū propter multum sui iuuamentum. Secunda cum sit fortis ⁊ pauci iuuamenti de qua parum est ponendum: non multum propter fortitudinē vel quia parū iuuat. Si aūt virtus est debilis ⁊ iuuamenti multi plurimū est apponendū: quia duo sunt vnde multum est apponendum: debilitas virtutis ⁊ multitudo iuuamenti. Quarta: q: virtus debilis parum habens iuuamenti vnde mediocriter debet poni cū nec virtus defecta sit multa erit ponēda quantitas vt ex multa faciat quātitate qd̄ fortis faceret cuꝫ paruitate. Quinta cum sit iuuamenti multitudine iuuamentum nobile vnde ⁊ hic multam quantitatē oportet apponere. Sexta cū paruum sed nobile iuuamentū vnde mediocriter est ponēdū. Septima cum multum iuuat et nobiliter: ⁊ locus infirmi mēbri sit remotus vnde ⁊ moderate erit apponendū. Octaua cum iuuamentū sit multuꝫ ⁊ nobile: sꝫ virtus erit debilis de qua multū debet poni. Nona si locus infirmi membri sit longe ⁊ iuuamentū eius nō sit in alia medicina simplici: oportet nimium apponi. Decima cū virtus eius sit fortis iuuamentum multum ⁊ nobile ⁊ sit locus mēbri vicinus: moderate debet poni. Undecima si omnia predicta adsint: sed iuuamentum eius in multis alijs ⁊ ibidē sit: oportet de quātitate moderate minui. ꝙ si propriū quid assumit cōuenit sibi iūgi. His autē modis oportet studere in mixtiōe simplicis medicine in cōposita. Si autem adiuuentur que de simplici medicina in composita. Si autem adiuuentur que de simplici medicina necesse sit tota ⁊ plurima apponi in cōposita medicina: oportet apponi in pōdere quātitatis. ꝙ si tota vel plurima de quibus pauca in quātitate composita admixtione adiuuentur conuenit minui. Sed si equaliter ex moderari. Tu aūt poteris intelligere virtutem et defectionem seu iuuamentum simplicis medicine de particula practice nostri libri in libro graduum.

De cōposita medicina ⁊ qualiter sit simplex in ea locanda. Cap. iij.

Priusq̄ de composita incipiam⁹ medicina: bonum est vt dicamus qualiter simplex in ea sit locanda: debet enim esse electa ab omni admixtione semota: neq̄ puluis: neq̄ terra vel alia macula sunt adiungenda: nec putrida: que autem sicce erunt ⁊ pistande molendino macerāde erunt: si autem de petra in mortario vel oleo mūdo et claro secernētur: aut bis vel ter cum subtilissimo cribello. quanto enim sunt subtiliora tanto iuuantiora ⁊ mutabiliora in stomacho et in epate. Galie. tamen precipit lapatiua non subtilissime puluerizari: subtilia enim dicit non iuuare: singula enim singulariter pistentur: deinde certo pondere admisceantur gummi. Si medicina vinū sapam vel succū recipiat: oportet hoc duob⁹ vel tribus diebus dissoluēdū ponatur: deinde admisceatur. Si autem potio cum melle distemperetur: oportet vt mundificetur ⁊ a cera depuretur: qd̄ quasi triplum dicitur speciebus: si tempus hyemale fuerit. ꝙ si estas duplex ⁊ medium. prius aūt mel apponendum est super quodlibet gūmi liquiduꝫ: deinde puluis paulatim apponatur ⁊ sic tarde distemperetur: post in vasis recondatur argenteis vel stanneis: neq̄ impleatur: remissis fere quattuor est ebullire potest ⁊ inflare: vt fumus exeat duobus siue tribus diebus discooperias. ¶ Si vero trocisci tibi sint faciēdi puluerizentur subtilissime: ⁊ cum succo perfecte distemperentur sibi competenti: deinde in vmbra sunt exiccādi vespere et mane remouēdi infusi enim repositi marcescūt perituri. ¶ Si autē lacca introierit debet prius sic lauari: mūdet a fustibus suis ⁊ pistetur subtilissime et secernatur: sicq̄ accipiatur aqua vbi reubarba. coquatur ⁊ radix squinanti et in mortario moueatur: deinde cum spissis pannis coletur: qd̄ supererit reddatur mortario itidem sicut prius faciendo: totumq̄ per pannos extrecogendo pulueꝛem: dū resederit

aquam proijcies & in umbra persiccabis: tandem inde accipies quantum necesse fuerit. ¶ Si autem pilule sint faciende siue laxatiue siue non: & gummi intrauerit cum succo, pilule iterum in aqua cali. debent dissolui & in umbra exiccari. ¶ Catartica debent decoqui cum multo temperamento: ne forte virtutem suam amittant. Si autem epithymum receperit non cum speciebus excoquatur alijs: sed cum completa fuerit decoctio: dimittatur aliquantulum: & sic coquatur. Si autem cassiam, vel mannam: receperint postquam colata fuerint imponas & secundo cola. ¶ Si serum dandum sit ad bibendum: & cum orizacea est apparandum: sic erit faciendum: lactis caprini lib. ij. accipe non longe nec prope a parturitione: deinde temperato igne excoque & oximel. ℥. ij. vel. iij. bullienti misce: & vacuitatem caldarij cum spongia infusa in aqua extingue antequam orizaccaram inijcias: tandem de foco depone & sacculo imposita quousque colentur suspende: & deinde effiuente aquam caldario repone cum exagio. j. salis gemme bene pistati: & bullienti spumam tolle sicque colatam da bibere. Et si cum medulla croci hortolani facere volueris: pistatam bullienti mitte & cum fuste sicuum vel palme resolue: sicque tandem fac sicut de priore. Si cum coagulo bullienti mediam. ℥. coaguli distemperatam supmisce: & inde sicut prius age. ¶ Si epithimata sint tibi facienda: vbi oleum & cera intrant: in hyeme vnicuique ℥. olei cere. ℥. j. in estate. iij. impone: species autem alias bene puluerizatas suppone & in mortario intermisce si casibus vel facturis cera & oleum in mortario ponantur: deinde paulatim succis impositis distemperentur & singulari. ℥. o. ci. ℥. & ß. imponatur. ¶ Si pulueres sint faciendi de spermatibus assatis super lapidem vel terream testam prius calefactam assanda sunt spermata: & vsquequo odor exeat resoluenda & ne comburantur cauenda. Si autem miroba. pul. illum intrauerint coquantur in succo coctanorum quousque consumatur & cum oleo & butyro assentur: ne tamen ardeant caueatur. ¶ Medicamina de lapidibus sicut antimo. tuthia magnisia litar. cathimia & similibus subtilissime pistetur & secernantur: deinde secundo pistentur & cum succo vel succis si forte intrauerint septem diebus maneant: deinde in vmbra siccentur & tertio pistentur vt quasi atomi conficiantur. ¶ Ita lauetur sedesab: et tuthia subtilissime trita cum aqua clara fontis donec clarificentur moueantur: deinde aqua colata quod residet in vmbra siccetur: sicque fiat de omni lapidea & metallina medicina. ¶ Viscum si intrauerit medicamina in aquam primus infu. sum decorietur: & in mortario contunde se. sambuci mundati mittatur: & cum melle mixtis medicamina cum eis distemperentur. ¶ Plumbum sic comburitur: mittatur in coclearío ferreo in olla cum aliquantulo sulphuris & in fornace ponatur donec comburatur. ¶ Scorpio si forte intrauerit in olla enea de pasta vndique coopta mittatur & in pistrino pluribus vicibus calefacto carbonibus extractis per vnam noctem dimittatur ore pistrini fabricato tandem extrahatur & quantum opus infrigidetur in vase vitreo recondatur. ¶ Vitrum sic comburitur: mittatur in fornace fabrorum donec vitrum sit liquefactum: deinde extrahatur & in puluerem redigatur. ¶ Cancros propter phthysicos & emoptoicos sic preparabis: incisis pedibus nasoque ventre lauentur & in olla terrea ex creta & luto illinita immissi mittatur in pistrino in quo panes cocti sunt & nocte vna maneant: caue tamen ne puluerizentur donec desiccentur: hoc fiat cum sol est in leone. ¶ Karabe & karabridam sic vtantur: missi in olla terrea de pasta coopta & in furno de quo panes sint egressi maneant per vnam noctem. ¶ Cancri fluminis sic preparentur: cruribus eorum abscissis findatur venter & lauetur cum cinere quercus sale & aqua: deinde cum aqua dulci donec nihil salsuginis habeant: postea cum rafano sufficienter coquatur. ¶ Cantarides in vase os strictum habente mittantur: & os panno lineo ligetur: deinde in os alterius vasis forte acetum habentis & bullientis mittantur vt moriantur. ¶ Olea autem sic fiant: contusis speciebus in eis mittendis addatur tantum aque quod possit cooperiri & plus parum: deinde oleum super addatur: & sic coquatur donec aqua consumatur. ¶ Hoc autem facit scorpio in vrina prouocanda & purgandis vasis vrine quod sereatur in stercore: et intestinis comburatur vt superius ligetur & puluerizetur: & puluis eius misceatur cum diureticis vt apio maratro petro, aniso & similibus.

¶ De antidotis conficiendis: & primo de tyriaca & qui fuerint inuentores. Cap. iiij.

Tyriaca est gloriosissimum antidotum: quos enim mortifera sauciant aialia procurant. Hmoi antidotum inuentor fuit Andosius medius inclytissimus medicus Ideoque denoiauit a tyris serpentibus tyriacam Andromachus eos pmius huic antidoto adiunxit vt veneno magis repugnaret: caro enim tyrorum: quia similis est veneno: illud adeundo desiccat. At Gal. singularum medicinarum rationem perpendens dicit hoc iuuamen esse non solum cum carne: sed cum speciebus principalia membra confortantibus: ideo sanitatem custodit & causam morbi pellit. ℞. trociscorum squille. ʒ. xlviij. Democritus vel demetrius gal. tempore xlvj. posuit troci. tyri. ʒ. xxxiiij. troci. ydiocri. ab auctore vel herba: pipis: op. an. ℥. xxxviij. cinam. ʒ. xij. & hoc ab antiquis: magnus autem in tempore Gal. princeps medicorum duplum pondus mitebat de eo. ʒ. xxiiij. ro. sic. rape siluestris. scor. dei yreos agarici succi liqui. olei balsami. an. ʒ. xij. myrrhe croci zinzibe. reubar. pentaphilon. quidam dicunt agni casti calamenti agreste prassij petrosi. sticados costi piperis al. & longi thuris diptami sauine gummi lentisci casie polij spice. an. ʒ. vj. stora. apij sisele. nastur. camepi. ameos camedre. suc. ypoquisti. celtice longe. i. scithe spice celsolij. an. ʒ. vj. meu gentiane maratri terre sigillate vitreoli parum vsti amomi acori carpobal. ypericon su carda. gummi arabici acatie. an. ʒ. iiij. dauci galbani galle bdellij secundum alios bitumen iuda. centaur. mi. aristolog. lon. secundum nos rotum. quia est fortior. an. ʒ. ij. zenocrates vero & democri. ponebant ex nigella. ℥. ij. mellis apum flores ibi. pascentium despu. lib. x. sape quod sussi. gummis solutis & terendis tritis & cum balsamo motis: deinde cum melle temperatis in vase optimo ponantur: non tamen omnino impleatur.

¶ De tyriaca andromachi. Cap. v.

Aliter andromachus quam Gal. operabatur. ℞. trosci. squille. ʒ. xlviij. troci. tyri. ʒ. xxxiij. rosa. ire. liqri. se. raphi. cinamo. scordio opij agari. an. ʒ. xij. carpobal. ʒ. x. piperis al. meu mirte croci casie diptami spice prassij squinanti calamenti thuris polij sticados petro. zinziberis radicis pentafilon. an. ʒ. vj. apij camepi. sisie amomi spice cel. terre sigillate folij camedre vitreoli vsti gentiane carpobalsa. anisi succi ypoquisti. acatie gummi maratri siseleos spici nastur. al. ameos sagapini. an. ʒ. iiij. casto. aristolo. lon. dauci bitumi. iudaici opobal. centaur. mi. galbani. an. ʒ. ij. puluerizanda puluerizan: gumme in sapa vel in vino seu in melle liquefiant & puluere fricato cum balsamo gumme addantur: deinde cum melle temperentur: detur post. v. vel. vij. annos: seruatur vero per xx. annos: curat autem venena siue morsum: & hoc quod accidit ex mortifera potione. Sed ad hoc post septem menses detur: & post annum vnum mensura vnius exagij: vel ad plus vsque ad. iiij. alij dant. j. vel. ij.

¶ Trocisci ydiocri.

Trocisci ydriocri supradicti. ℞. calami aroma. cyperi su. assari pilocasie masti. an. ʒ. vij. squinanti croci. an. ʒ. ij. policarie alb. ʒ. xx. puluerizentur: & cum vino vetustissimo vel sapa temperentur: & trociscus vnius exagij informetur: manus tamen vngatur balsamo: trocisci vero in vmbra siccentur.

¶ De trociscis ydiocri & squille & de modo conficiendi eos. Capi. vj.

Trocisci squille: parue squille non multum humide cum pasta fermentata cooperiantur: decoquatur: deinde cum tantumdem pulueris orobi satis pistentur: & cum vino troci. informentur vncta manu cum oleo ro. deinde non infra mittatur donec exiccentur. Andromachus autem duplum pondus orobi ponebat: magnus autem medicus econtra: democritus equaliter. Causa fortitudo est squille in multum forti modicum. Ideo considerauimus in tyrorum troci. panem ponentes. paruas squillas eligamus: quia minus sunt humide: et ideo minus acute: assentur vt magis deficiant: cooperiantur ne incendantur: & fermentata pasta: quia natura eius subtiliatiua & dissolutiua: cum orobo misceantur vt ab eo desiccentur

ur cũ orobus mundet intestina: ⁊ fit contra venenum.

¶ De electione tyrorũ serpentũ. Ca. vij.

Tyri vero sint iuuenes ⁊ femine, feminis sunt dentes .iiij. masculis .ij. iuuenes vero qui velociores sunt caput erectum portantes colo: in eis est rufus citrino rubori pertinẽs: oculi rubei: aspect⁹ terribilis: caput latũ: vẽter rufus ⁊ coniunctus hi accipiãtur qui sunt temperati inter fortitudinem ⁊ imbecillitatem neq̄ mortiferi sed cornuti: ⁊ ij qui in quercu inueniũtur: nec debiles sicut domestici: ⁊ iõ femine eligantur, q: defectiores sunt masculis ⁊ nõ tam male qualitatis, rubei: q: venenũ in nigris est pessimum: in albis est color debilis: in rubeis mediocris: velox motusq̄ sursum: hoc eñ significat eos sanos ⁊ calidos ⁊ paucos humores esse in eis. latitudo capitis significat cerebri fortitudinem. coniunctio ventris eiusq̄ duritia virtutem notant: ⁊ paucas in eis esse superfluitates: vere capiãtur cum sol est in fine arietis ⁊ in medio tauri initio. s. circa ripas maris vbi arbores existunt ⁊ aliqua nascẽtia: que enim in estate capiuntur venenũ habent acutũ ⁊ incensiuũ: horum qui sunt autumnales venenũ est paruũ propter estatem consumptã: hyemales autem, sunt debilissimi mouere se nequeunt adherẽtes terre: igitur in vere tẽperati mox vt capiuntur aptent̃: morantes nihil valebũt cũ eorum venenũ acutius est ⁊ corruptũ: qui tamen in cauernis capiũtur per aliquot dies exerceri permittãtur vt calor cõfortetur: humoresq̄ depellãtur: deinde caput ⁊ cauda digitorum quattuor mensura incidantur: q: ab eis mali humores fiũt: ⁊ in eis venenũ existit: in corpore vero parũ: ⁊ tantũdem cutis auferatur: ⁊ ventre fisso viscera eijciantur: cutis enim susceptrix est humorũ a mẽbris expulsorum. vẽter vero semper hũidi. cholericis ⁊ melãcholicis subditus: postea in dulci aqua lauentur nimis: ⁊ siccati in ollã lapideam vel stãneã mittantur ex aqua clarissima ⁊ dulcissima fontis orientalis leuissime fluentis: vnde cooperiant̃ adiunctis aliquantulis fustib⁹ tithimalli ⁊ sale ⁊ sic suauiter coquãtur donec caro a spina separetur: deinde spina eiecta caro in mortario lapideo cõtũdat̃ vt pul. panis bñ fermẽtat⁹ pistet̃ paulatĩ addendo de iure donec conficiatur massa quedã: post troci. facies exagij vni⁹: ⁊ vncta manu ex balsamo: ⁊ ad vmbrã siccẽtur qualibet die reuoluendo ex balsamo parũ iungendo. olla sit noua vel stãnea vt nihil putredinis habeat: calidissima vt nulla qualitate extranea sit infecta: sal ponitur vt venenũ in carne desiccet: fit̃ anetũ: q: dissolutiuũ ⁊ mundificatiuũ est: ignis sit suauis vt non incendat: panis mittitur vt carnis desiccet humidiatem ⁊ ne putrefiat custodiat: sola enim caro putrefit: ponitur balsamum vt ab aere non ledatur: caro in his mittit̃: vt humo. ab interiorib⁹ ad exteriora expellat. propter hoc antidotum istud superfluos humores interiores ⁊ exteriores inanit.

¶ De pessimis humoribus contra quos tyriaca datur. Cap. viij.

Quibus ergo pessimi superabũdãt humores: quibus etiam generãtur pediculi: ⁊ quibus cutis excoriatur: ⁊ qui grossos habent humores ⁊ melancholiã seu leprã ⁊ morpheã: curant̃ hac bibita iuuamẽtũ eius est multiplex quia ex diuersis simplicib⁹ ⁊ cõpositis est. Simpliciũ aũt alia desiccãt vt vitreolum: alia principalia mẽbra confortãt: vt sticados ypoquist. quedã mũdant vt diuretica ⁊ menstrua prouocãtia: epatis ⁊ splenis oppilationẽ aperiẽtia ⁊ apostematũ q̃ sunt in viscerib⁹ dissolutiua: nõnulla mũdãt instrumẽta spũs sic gũmi sigia prassiũ: ⁊ filia q̃dã purgãt sensuũ mẽbra. i. cerebrũ ⁊ neruos velut agaricũ galbanũ serapinũ. Cõpositorũ vero alia desiccant ⁊ mũdificant vt caro tyrorũ: alia desiccãt ⁊ confortant sicut spica: aliaq̄ mũdificãt sensuz stomachũ ⁊ spũs: vt aristol. lon. ⁊ alia mundant ⁊ inaniũt instrumenta cibi ⁊ sensus vt agaricũ: alia purificant cetera corporis mẽbra vt carpobalsamum qd stomachũ purgat p̄ vrinã ⁊ instrumẽta spiritus q: anhelitũ dissoluit: ⁊ q: iuuat cerebrum valet; epilepsie: principalia membra confortat: q: est aromaticuz: venenuz desiccat. Cũ ã p̄prietas tyriace est veneno resistere ideo composita ex multis simplicibus: aut ideo vt extraneas humiditates desiccet: vesicam confortet: membra ciborum et spũs mundet: humores a cerebro depellat: etenim oẽs morbos curat: cõtra venenũ valet q: desiccatiuũ est: quia corruptos humores sanat: ⁊ vulnera intestinorũ ⁊ egestiones et fluxum sanguinis arcet: emorroi. medetur: ⁊ quia viscera cõfortat p̄dest male digestioni: curat q̄ apostema ⁊ oppilationes apit: morbos membrorũ occultorũ sanat qm̃ stomachũ ⁊ epar confortat ⁊ humores mundificat. Itẽ cum speciebus mundificantibus mundat tussim anhelitũ costas pectus et pulmonẽ per ea que depellũt humo. ab instrumẽtis cibi: sanat inflationes stomachi ⁊ intestinorum torsiones ⁊ ylij dolorem. Cũ his aũt q̃ vrinam prouocant ⁊ menstrua procurãt ictericiã hydropẽ renum oppilationẽ ⁊ vesice ac viscerũ apostemata lũbricos ascarides ac cucurbitinos. Cũ his q̃ cerebrum mũdant: curat epilepsiã hemicra. ⁊ cephaleã. auditus duritiẽ ⁊ diminutionẽ visus ⁊ defectionẽ. Quid plura? oẽs morbos frigidos ⁊ hũi. ⁊ melãcholicos etiam diuturnos curat sicut lepram artericã podagrã ⁊ similia: morbis autẽ cholericis ⁊ sanguineis min⁹ p̄dest. In morsu tyri: vel mortiferoruz serpẽtũ cum. ʒ. iij. vini odoriferi. in morsu canis rabiosi ℈. j. cum. ʒ. j. cancrorũ fluuiorũ. ad scorpionis morsum. ʒ. ß. cũ vino ⁊ vngatur morsus cum oleo ratũ tẽperato. ad morsum vespe. ℈. j. cum aceto. ad toxicatũ: aut qui bibit mortiferam potionem sicut elacteriũ opiũ eufor. iusquia. cantarides ⁊ similia. ℈. j. ⁊ ß. cum vini odoriferi. ℥. j. ⁊ aliqñ exagia. ij. danda sunt. ad tussim ⁊ dolorẽ pectoris atq̄ costarum in modum lupini cũ melle. ad inflationẽ stomachi ⁊ intestinorũ. ʒ. j. ⁊ ß. cũ apozimate cimini. ad caninũ appetitũ in modũ auellane rigorẽ habẽti sine feb. ℈. j. cũ cali. ad secũdinã ⁊ fetũ mortuũ eijciendũ in modũ lupini cum sapa mixtũ. cũ apozimate rute diptami ⁊ sauine ⁊ lupini. ictericis cum apozimate asari si ictericia sit p̄pter splenem: hydropicis in modũ auellane cum aceto diebus cõtinuis sanguinis fluxui in modũ lupini cum aceto mixtũ vulneribus renũ cum sapa. vulneribus intestinorũ cum apozimate masti. nefreticis in modum auellane. cũ apozimate petro. apij anhelitui in modum lupini cuz ℥. j. oximellis squille. diebus cõtinuis epilepticis in modum fabe cum apozimate siseleos ⁊ cum oximelle: ⁊ da. ℈. j. cum apozimate squille. Crapulosam solutionem habenti. ℈. j. cuz sirupo malorũ si phlegmatica est. yliosis in moduz fabe vel auellane cũ apozimate maratri ⁊ cimini. lũbricos ascarides cucurbitinos cũ apozimate abrotani. cephalee i modũ lupini cum apozimate ozimi vel leuisti. epilepsie paralysi cum apozimate radicis ⁊ mellicrato.

¶ De probatione tyriace. Cap. ix.

Sic autẽ probatur: si sumatur post laxatiuũ ex scamonea factũ ⁊ coloquinti. et similia in modũ minime fabe ⁊ solutionẽ constringat: fortis est et bona: sin autẽ non. Item sic probatur: quia si gallus a tyro vel serpẽte alio morsus fuerit: data sibi tyriaca si nõ morit̃ bona est tyriaca. similiter si potio sumatur mortifera, ⁊ illi data tyriaca idem contigerit: bona est.

¶ Quibus temporibus tamen est danda: ⁊ per quot annos seruetur eius fortitudo. Cap. x.

Tyriaca non est danda nisi post. xij. annos: vel ad minus post. vij. seruatur aũt fortis vsq̄ ad. xxx. annos post deficit vsq̄ in. l. post hoc tẽpus deficit omnino. Cũ fortis est datur in morsum reptilium: canis rabidi ⁊ mortifere potioni. debilis ceteris pas. danda est.

¶ De tempore durationis trociscorũ squille ydiocri ⁊ plurium aliarum medicinarum cõpositarũ. Cap. xj.

Trocisci squillitici de tyro ⁊ ydiocri a mensibus duobus vsq̄ in annum possunt seruari: cumedre. eucaristi. philoniũ a tribus mensibus vsq̄ in quattuor annos. Diasulphur: reseth enethe a septem vsq̄ ad quattuor annos. diacucurma: dialacca: omorusia: diacasia: a duobus mensibus vsq̄ ad annũ et dimidiũ. socrugene muscata ⁊ vtraq̄ trifera a duobus mensib⁹ vsq̄ ad tres annos. hieralo. a sex mensibus vsq̄ in quattuor annos. Pilule vsq̄ ad duos annos. pul. aut trocisc. vsq̄ in sex mẽses. trocisc. durãt vsq̄ in annos

vsq; in annos duos. epithimata donec odorez amittant. opobal. atq; camphora quanto vetustiora: tanto meliora sunt: emplastra et vnguenta vsq; in septem. sirupi vsq; in annos quattuor. Galie. testatur q; succuz coctanoz vsq; ad septem annos seruasset incorruptum.

¶ De esdra maiore. Capi. xij.

Esdra maior. ℞. amomi: myrrhe: spice: lacce: folij: spodij: garioffiloz. memithe: reu. chimolee: costi: genciane: galbani: bdellij: añ. ℈. xij. squinãti: succi hypoquistidos. añ. ℈. viij. piretri cinamoni: sulphuris viui: aneti: splenis: ventris merguli equini: euforbij: opij: celtice: foliorum nucis: florum dusl os. lilij. ana. ʒ. vij. croci ex ag. xxxvj. petro. dauci: epithi: floris: celtice. ana. ℈. xiiij. dragaganti: pipis albi ⁊ lõgi ana. ℈. ij. seminis rute. ℈. ij. yreos. ℈. xv. thuris. ℈. xxij. iusquiami. ℈. xxviij. casie. trocisci ydioeri. ana. ℈. viij. seminis pomorum citrini mundati: sumac. ana. ℈. ij. opobalsa. ℈. xxiiij. ⁊ ß. succi abrotani: radicis enduiie. ana. ex ag. xx. frondiuz citrini. ℈. xxx. puluerizanda puluerizentur addenda reliqua: da in modum tyriace. quidam addunt armonici. ℈. ij. alij dicunt nocere stomacho. ¶ Trocisci. ydioeri. ℞. camomille albe ⁊ rubee sumac. assari: myrrhe: iusquiami albi. xilobal. equale põdus: fac trociscos ex ag. ij vnius.

¶ De pluribus descriptionibus mithridati. Capi. xiij.

Mithridatum a mithridate rege: ⁊ Ga. dicit in quibusdam venenum suscipientibus: eo q; digni erant morte tentatũ: tamen euaserunt huiusmodi antidoti gratia. Galie. cõsiderans species eius vidit q; quedã species eius vtilissime essent morsui aranee: ⁊ lupi suffocati qui lepus marinus dicitur: ⁊ nõnullis alioz venenosorum morsibus: ideoq; credidit cõtra omnium reptilium valere venena. Andromacus vero pondus in quibusdam minuens: in alijs augens mensuram ex eo tyriacam, composuit carne tyrorum post adiūcta. Tyriaca igitur valentior est mithridato cõtra solum venenum tyrorum. ℞. liquiricie. ℈. vj. et karabe. xij. opij. ℈. iiij. et karabe. ℈. vj. castorei. ℈. vj. ⁊ ker. vj. polij. ℈. vj. ⁊ ker. vj. costi. ℈. iiij. ⁊ ker. vj. piperis lon. ℈. vj. ⁊ ker. ij. celtice. ℈. vj. ker. viij. hypoquistid. ℈. vj. acori. scordeon. ana. ℈. ij. ⁊ ker. vj. casie. ℈. v. et ker. vij. thuris. ℈. vj. sisel. ℈. vj. folij. ℈. v. salis. ℈. vj. ⁊ ẽm quosdaz. v. ⁊ ker. vj. myrrhe. ℈. vj. croci. ℈. vij. ⁊ ker. vij. stor. ℈. vj. ⁊ ker. viij. cinami. ℈. vij. ⁊ ker. vj. dauci cretici. ℈. vj. ⁊ ker. viij. zinziberis. ℈. vj. ⁊ ker. vj. fu. ethiopie. ℈. ij. petro. maratri spice. ana. ℈. iiij. yperici. ℈. ij. acatie. ℈. ij. genci. ℈. iiij. anisi. ℈. iij. diptami. ℈. vj. ⁊ ker. xij. meu. ℈. iiij. ⁊ ẽm quosdam. ℈. ij. squinanti. ℈. ⁊ ker. vj. vini morielensis: mellis quod sufficit. Coquion mithridati predicti. ℞. passo enucleatorum. ʒ. iiij. terebẽtine. ʒ. xxiiij. myrrhe squinan. ana. ʒ. ij. cinamo. vngule. mar. aro. casie: celtice: mellilo. cipi. daphnidis. ana. ℈. iiij. calami. aroma. ʒ. viij. croci. ʒ. j. demus fissam: idest bitumĩs iudaici. ʒ. ij. ⁊ ß. vinum ⁊ mel. he sunt quindecim species. ¶ Mithridatuz romanum pdest oppilato epati: duro apostemati ventri pectori: sanguinis fluxibus ex interioribus corporis: putredini: egestioni: inflationi: dolori stomachi: coituz excitat: cuse clarificat: appetitũ irritat. lapides in vesica frangit: fetum custodit: ⁊ est contra venenum ⁊ propinquum tyriace ẽm iuuamen. pdest etiaz nimie frigiditati: ⁊ maxime senescentibus: ⁊ senescẽtibus senibus: anhelitui: asmati tussi: diuturne: saniei in pectore: ex corruptis humoribus: diarrie: appetitui: melancholiam curat ⁊ prohibet cephal. visum clarificat: venenum destruit ⁊ omne mortiferum: ideoq; dicitur athanatos. ℞. myrrhe croci agar. zinziberis cinamomi dragaganti. ana. ʒ. x. spice. thuris sinapis albi. xilobalsa. sticad. costi: sisel. camep. galbani terebẽthine diptami: piperis longi: succi hypoquisti. castorum: folij: stora. ana. ℈. viij. casie. piperis albi ⁊ nigri: hermod. scord. polij dauci: mellilo. genciane: balsam. i. carpobalsami: bdellij. ana ʒ. vj. rute. ʒ. viij. amomi: celtice: malt... : gummi: petro. cordu. maratri: apij: opij: rosarum. ana. ʒ. vj. anisi: acori: meu: asari: serapi. ana. ʒ. iij. fu. acatie: stinci: yperici. ana. ʒ. iiij. vinum ⁊ mel: ⁊ oleum laurinum. ¶ Coquion mithridati. ℞. prassij. ʒ. ij. thuris. ʒ. xiiij. myrrhe squinãti. ana. ʒ. xij. cinamo. bdellij: vngule: mara. celtice: melliio. cipri: dapphnidis. ana ʒ. iij. calami. aroma. ʒ. ix. croci. ʒ. bitumi. iudaici. ʒ. ij. ⁊ ß. vinum ⁊ mel. ¶ Mithridatum imperatorum. que potio est caput omnium potionum sicut macedonici testantur: prodest his qui venenum acceperunt si detur in modum fabe: cum vini puri vel mixti emina a serpente percussis: cum mulsa quibus iecur est durum vel torquetur: diuisionem ⁊ vrinam facit ad fabe magnitudinem tussientibus vel oculis laborantibus ⁊ ore dolentibus: ad ciceris magnitudinem ytiosis: prodest febrĩetibus ante horam accessionis ad auellane quãtitatem: tetanicis: epistotamicis: corruptisq; spasmo ad lupini mensuram: cum emina aque fit contra venenum mortiferuz contra morsum serpentum et aliorum venenosorum animalium: sicut balisci: aspidis: scorpionis: ⁊ vermidiani qui occidunt: prodest etiam ad omnem capitis dolorem. vagis mentibus ⁊ sensuz amittẽtibus: tremulis: ⁊ qui stare nõ possunt et quibus caligo descendit ad oculos: ⁊ quibus surdescunt aures: podagre: pedum dolori: neruoruz dolori: glandibus collo: renibus: epati: ytiosis: dolori costarum: omni tussi: sanguinem fundentibus ⁊ phlegmati: ⁊ plagaris: paralysi: ⁊ qui se corrumpunt manibus per omne tempus feb. ⁊ ad maculas corporis melancholici: ⁊ ad omne malum ledens in corpore: ⁊ ad vitium vulue cui sanguis secundine cum ad tempus non venit menstruale: his detur ad magnitudinem fabe egyptiace cum melle. ℞. squille: piperis longi: opij rosa. liquiricii. ana. ʒ. iiij. yreos ozimi. ana. ʒ. j. ⁊ ß. folij myrrhe casie. añ. ʒ. j. scordeon: assari: balsami: cinamomi alithimi: agar. costi: celti. croci: squinanti: libani: piperis albi ⁊ nigri. diptami: prassij: ruptorij: id est polij. petro. ẽm quosdam ciclaminis: cappa. floris agni: macedo. ẽm quosdam peonie. camedre. camep. ana. ʒ. ß. ẽm quosdam pridie: carpobalsami: gummi cedri: dragaganti: maratri: carda. sisel. acatie: serapi idest seminis sinapis. ypericon ameos lẽtisci raphani abro. opobalsami castorei leuistici: seminis rute: miconis ysopi: origani: eleni: pini: nitri: rami cedri: daphnidis: baccari. ana. ʒ. ß. dauci: aspalti: galbani: centri: sulphuris: mellis: laccis: serapi. ana. ʒ. j. peuced. aristo. longe. ana. ʒ. ß. zarnabij: idest roris marini: gencia. vringi: radix. ana. ʒ. ß. rape acori. añ. ʒ. ij. ẽm quosdam calami silphij damphnocoti croci. ana. ʒ. ß. amoglo. carda. malabac: idest scorce hedere. añ. ʒ. j. coloquinti. reupon. sticad. arthemisie. nepi. terebẽthi. zinziberis. pentafilonis. storacis. seminis vrtice. amomi. ana. ʒ. j. corticis granatorum: ciMarum mirte: spice: terre sigillate. armo. apij. epi. petro. ana. ʒ. ß. mel ⁊ vinum quãtum sufficit. terantur terenda ⁊ p quattuor dies cum spatula moueantur.

¶ De tyriaca cuiusdam indi ⁊ eius vtilitatibus. Capi. xiiij.

Tyriaca indi cuius virtus dum est recens non est fortis: sicut vetusta: caro enim serpentis dum recens est calida est ⁊ humida: ideoq; debilis: cuz autem inueterascit calida est ⁊ sicca: dum datur considera tempus etatem ⁊ regionem: ⁊ morbum. ad morsum serpentis ⁊ scorpionis: ⁊ contra malum medicamen da in modum auellane cum vino. ad capitis dolorem. ʒ. j. huiusmodi cũ. ʒ. j. et ß. passul. ⁊ olei. ʒ. iij. simul misceãtur ⁊ in cerebro fundatur. ad oris vicia arsuras ⁊ faucium tumorem vtere stipticis: vt succi cisti. ʒ. ij. mellis. ʒ. vj. cum. ʒ. j. et ß. vini. ad elephantiam cum succo squille. ʒ. vj. croci magnatis. ʒ. vj. vini. dabis autem hec mane ⁊ sero per multos dies in quãtitate predicta. ad epilepticos ⁊ stomaticos ⁊ paralysim: da in modum auellane cũ decoctione rute camomi. ad ictericos ad modum fabe egyptiace: cuz decoctione assari: mane ad hydropisim sola detur: ad raucedinem da. ʒ. ij.

R

cum dragaganti et cimini.ana.ʒ.ij. artetice teneatur in manu.ad apostemasim oculorum.ʒ.iiij.his cum dragaganti et cimi.ana.ʒ.ij. in modum collyrij pone in oculis ad modum fabe egyptiace cum mulsa ad dissinteriā.ad modum fabe tri duo et mane et sero.cum aqua roris sinaci:aque sextarium vnum et ß.coque ad ß.ad colicā sine febre in modum auellane cum vino.febricitantibus cum decoctione aneti:ad nefreticos cum camomil.ad calculos cū decoctione aneti:apij:sparagi:polītri.ad stranguriam cum succo feniculi:ad empicos cum butyri partibus.ij.et mellis.j.et cibapiri: eloquecar idest tyriace in modum fabe egyptiace in mane et sero: et deambulet: ad empicos cum oximelle.ad splenem cum apozimate capparis cocti cum aqua et aceto. ad vitia stomachi.ʒ.ij.cum vino sine febre: si febris sit cum aqua calida:ad stomachum et reumatismum cum acrimo.humorum.cum nō potest digerere:da cum decoctione thimi mane et sero:ad fastidium cum orizaccara:et maxime deambulet.ad anhelitum et disniam cum aceti squillitici codeario vno et mox curat.ad tussim humidam catharputia informetur et sumatur. ad epilepsiam cum sinapi et aceto gargarizemus et nocte in modum fabe egyptiace in qua mulsam dabis. ad quartanam cū apozimate epi.quattuor diebus.ad tertianā cum apozimate de radicibus apij: et absinthi.ad quotidianam cū oximelle.ad suffocationem matricis supponatur.ʒ.j.adipis tauri.℥.j.yreos.℥.ij. et ß.℞.troci.squille.ʒ.vj.tyri.ydiocri.ana.ʒ.iiij.opij.ʒ.iij.ro. bitimacos:idest pule.agrestis:spermatis.ana.ʒ.j.et ß. storace crete.ʒ.ij.et ß.yris:agarici:lactindes:carcanij. ana.ʒ.ij.mirte. ʒ.vj.croci:zinziberis:calami:risi:prassij:sticados:reupon.piperis albi et lon.pentaphilonis:costi:diptami: squinanti: libani:atronos: terebēthine:casie:strigni:naydastici. aā.ʒ.vj. et storacis:sisceleos:ameos:naspeos:camedreos:camepi. succi hypoquisti:malabati:nardi:genti.anisi:maratri:lepinafregi.idest auripi.cachite:amomi:acori:balsami:yperici furacatie:ameos:carda.ana.ʒ.iiij. prassij: libanostides.ana.ʒ.viij.liquiricie. castorei. ana.ʒ.xij. curmagmatis. ʒ.xxiiij. polij. ʒ.iiij. dauci:galbani:balsami:serapi.oppoponaci:aspalti:aristolo. vtriusque. ana.ʒ.ij.mellis attici: libras decem: vini salerni: ciathos.ij.terenda tere et cōmisce cū melle muscon:mitte in cacabo super carbones: et sic superadde per triginta dies ad solem cōmisceantur.deinde sume. ¶ Tyriaca probata cōtra venenum et morsum serpentis:scorpionis:reptilium: et contra omnia venena mortifera et stupefacientia:infrigidantia et desiccantia: et contra melācholiam et ventositatem:emoroydas et matricis dolores epatis et splenis:cutis liuori:cardiacis: epilep. et artericis: et nefreticis subuenit.℞.aristologie vtriusque:genciane: costi: daphnidis. ana.ʒ.x.myrrhe: camedre. camepi. ciperi: reupontici.ana.ʒ.v.carpobalsami: xilobalsami:zedoaris:betonice.ana.ʒ.iij.balsami.℥.j.fricetur cum eo postque temperetur: da.ʒ.j. vel exagium vnum.

¶ De diatessaron et alijs pluribus antidotis. Capi.xv.

Dytessaron prodest grosse ventositati intestinorum: dolori epatis et splenis:empicis:cardiacis: et est contra venenum. ℞. myrrhe:genciane:daphnidis:aristologie longe:ana pondus eqle: mellis qd sufficit. ¶ Sceltice vel selithe contra oēm phlegmaticam et melancholicam passionem: sicut epilepsiam: apoplexiam et paralysim. ℞. amomi:spice:euforbij:nasturcij: apij:rute: snisne:idest floris:sileris:stercoris bouis et hirci siluestris: sulphuris: camepi.hellebori albi:ciperi: stora. celide mi.sparagi seminis xilobalsami:gemme nō perforate.croci:folij:acatie:storacis: eruce seminis:ysopi:squinanti:radi.ana.ʒ.x.carui: auri: argenti: carpobalsami: dragaganti:masticis: vncule: stercoris vulpis: capparis: radicis: terre quadriuij. alij ponunt aquam de quattuor annis:serici vsti:zedoari:betonice:zinziberis:piperis albi.se.et radi.aneti:genciane:flor. squinan. salis indi:psilij: coralli:alcanne: origani. ana.ʒ.iiij.gariofi. spice:carda.costi:capillor. ve.xratis:yreos:ase.ana.ʒ.viij.piperis nigri et longi:opij:aristolo.rotū.et long.iusquiami.ana. ʒ.xx.auellane indice. ʒ.iiij.extremitatum salicis:radicis.endiuie:bituminis iudaici.ana.ʒ.iiij.mellilloti.ʒ.iiij.et ß. citruli.ʒ. iiij.serapi.cordumeni.ana.ʒ.j.terenda terantur: et soluenda soluantur in vino: et mellis quod sufficit: da post septem menses in modum ciceris cum opozimate radi. sternutatio quoque de eo fiat cum succo maiorane in modum fabe in canicularib⁹ dieb⁹. ¶ Antidotū ꝓbatissimum:epilepticis paralyticis:cardiacis:spasmo: suspectis:tremulis:timidis:podagre: lunatice:grosse ventositati:vertigini: pulmoni:articulis:vulue dolori: aborsui:fetum custodit. ℞.auri:argenti:carpobalsami:nigelle:stercoris vulpis.capparis:radicis.ana.ʒ. x.agari.costi:spice:seminis cuscute:carda.ana.ʒ.viij.croci:folij:casie:castorei: squinanti: seminis eruce:gemme. ana.ʒ.x. amomi:xilobalsami:euforbij:apij:seminis eruce:sulphuris: stercoris bouis et hirci:camepi.hellebori albi:ciperi:castorei: celidonie:sparagi:seminis endiuie siluestris: radicis.nucis musca.sinapis:seminis ana.ʒ.ij.mādragore:piperis albi:zinziberis:aneti:genciane:lingue auis:salis gemme:origani:sauine:piretri:auellane indice:seminis vrtice:sete:psilij:coralli.ana.ʒ.iiij.iusquiami:papaueris: opij: aristolo.longe.ana. ʒ.xx.reupon.ʒ.viij.maratri:ysopi.ana. ʒ. vij. mellilloti. ʒ.xij. et ß.masticis. ʒ.iij. macis.ʒ.j.mellis quod sufficit. ¶ Camedre articulorum dolorē: et podagram mitigat: et ne veniāt repugnat: valet dolori splenis:grosse ventositati:diuturne fe. colice:oppilationi:anhelitui: vulneratis intestinis:visus defectioni:squinantie: sanitatem custodit:plurimas infirmitates venire prohibet. ℞.seminis rute:prassij:scorde.camedre oppoponaci:sticad.genciane: cordu.sigie.ana.exagium vnū mirte:costi:piperis albi:squinanti: spice:euforbij: mandragore:amonia.calamen.maratri:dauci:ro. costi: carpobalsa. ana. exagia.iij. cinamo.exagia.viij. casie: exagia. vij. galbani:succi:eupa.leuisti.gemme: amygda.amarar.ana.exagia quattuor.opij:iusquiami. ana.exagium vnum:mellis quod sufficit. ¶ Acaristū valet ad phthysim:dolores ventris:erratice feb.colice: et dolori matricis. ℞.euforbij:casie:opij:amomi:acatie.costi: spice:myrrhe:gūmi: seminis vrtice:seminis sambuci: mundati sulphuris:stora.piperis albi. ana.exagia vj.ro.piretri:seminis rute: apij. ana. exagia.iiij.iusquiami: mandragore. ana.exagium vnum: seminis citri mundati ameos:seminis cicute. ana.exagia quattuor. se.croci hortēsis: zinziberis.ana.exagia.ij. mellis qd sufficit.

¶ De philonio probato et alijs pluribus opiatis. Capi.xvj.

Philonium valet dolori epatis: tussi: dolori dentium et eorum corrosioni:lienterie:yliosis: ℞.citri. ʒ.vij. papaueris: iusquiami. ana.ʒ.xx. opij.ʒ.x.petro.ʒ.iiij.apij.ʒ.iij.spice.ʒ.iiij. folij:casie:piretri:carpobalsami: euforbij. ana.ʒ.j.frica cum balsamo: da in modum ciceris. ¶ Al.imperiale:valet yliosis:sanguinis fluxui de vulua:aborsui: vuluam stringit:egestionem vomitum infamiam curat. et sanitatem custodit. ℞.iusquiami:papaueris albi.ana.ʒ.xx.terre sigillate.ʒ.x. croci.ʒ.v.spice: mirte: piretri:euforbij. ana.exagium vnum camphore.℈.j.mellis quod sufficit. Superius philonium si datur cum apozimate apij. et aneti prodest colicis.cum apozimate polij: cum apozimate radicis capparis spleneticis: cum apozimate apij et maratri renibus: et stranguriē: cum squilla anhelitui: cum ptisano vel apozimate ysopi: tussi. ¶ Athanasia maior que fit cum epate lupi:prodest dolori epatis et splenis: et stomachi ventositati:diarrie:dissint.diuturne tussi: sanguinis fluxui ex superiori et inferiori parte: valet vt philoniū. ℞.croci:myrrhe:opij:castorei: iusquiami: costi:cordij:seminis papaueris nigri:spice:succi eupat. epatis lupi: cornu cerui dextri:equale pōdus:mellis quod sufficit. et da post sex mēses.ʒ.j.et ß.vel in modum ciceris cum cōuenienti potu. Galienus in libro de decem particulis:possibile est inquit iuuamentum:quod fit ab epate lupi cum sua tota substantia fieri:non cum vna vel cum duabus suis qua

litatibus: ⁊ simpliciter ita dabitur: teratur ⁊ exagiuʒ vnū cuʒ vino dulci sumatur. vinum enim dulce suauiter tangit epar cibuʒ portar: ⁊ medium est inter calidum ⁊ frigidum. ⁊ quia cū tota subā iuuat: ideoq; iuuat oppilationē necessario. calidis eñ prodest ⁊ frigidis non nocet: nō tamen ꝓdest ethicis epaticis igitur prodest cum aqua datum: aut sapa: aut succo sicut endiuie: coctani: et similiū. Galienus in libro simplicis medicine testatur se multotiēs epar lupi in his medicinis q̄ fiunt de epate immiscuisse: que tamen ob hoc melius operarentur non agnouisse. ¶ Item athanasia minor ad idem. ℞. stora. costi: spice: apij: casie: ana. ʒ. iiij. succi eupa. ʒ. ix. liquiricie. ʒ. ij. mellis quod sufficit. ¶ Caritum vrinam prouocat: lapidem frangit et est imperiale. ℞. euforbij: opij: castorei: spice: cinami: zinziberis: piperis longi: croci: ana. ʒ. iiij. iusquiami. ʒ. ij. balsami. ʒ. xxx. ¶ Diasulphur prodest diuturne feb. veteri tussi cum humiditate: diuturno dolori morsui serpentis ⁊ scorpionis: vrinam prouocat: ⁊ lapidem frangit. ℞. papaueris albi. ʒ. vj. iusquiami: cordu. thuris: meu. ana. ʒ. xij. opij: croci. ana. ʒ. x. sulphuris: piperis longi: costi: myrrhe: aristo. lon. euforbij: mandragore. ana. ʒ. iij. mellis quod sufficit. detur de eo in modum auellane. ¶ Aliud diasulphur valet rigori feb. anhelitui: tussi suspiriose: ⁊ vitijs vesice. ℞. piperis longi: mandragore: euforbij. ana. ʒ. iiij. opij. ʒ. iiij. croci. ʒ. xij. sulphuris. ʒ. viij. mellis quod sufficit: da in modum auellane.

¶ De diasotira ⁊ alijs duobus antidotis. Capi. xvij.

Diasotira valet cephalee: vertigini: epilepsie: insanie: diuturne feb. oculorum dolori: sternutationi: vel collum fractis: dolori dentium: passioni pulmonis: ⁊ lateris: hypocundrie: epati: catarro: anhelitui: necnon grosse ventositati cum apozimate maratri: intestinorum dolori ⁊ epati: ⁊ male cogitationi ex melancholia: tremori, dolori splenis ventrem prouocat. renum ⁊ vesice abundantiam minuit bibita ⁊ inuncta mollicicm testiculorum confortat: coitum auget: exterius inuncta podagricis: empicis ex frigido: subuenit spasmo de plenitudine: raucedini: morsui reptilium dolori ventris ex frigido clysterizatuʒ cum apozimate fenugreci. ℞. casie: mirte: squinanti. ana. ʒ. j. et ß. petro. x. v. apij. ʒ. ij. siseleos: exagiū. j. croci: myrrhe: cinamo. curmagmatis: figie assari. ana. exagia. vj. anisi exagia. x. piperis albi exagia. xij. piperis longi. ʒ. iiij. opij. exagia. x. ¶ Cromagnia sotire. ℞. costi: myrrhe: calami aromatici: piperis albi: gario. ameos: ana. exagia. iij. spice: folij. ana. exagia. vij. cinamo. croci: meu: masticis: ana. exagia. vj. fu. exagiū. j. tempera cum vino. ¶ Diastoracbia valet egestioni: ⁊ tenasmon: ⁊ solutioni. ℞. castorei: opij: figie: iusquiami: croci: assari: mirte: apij: casie: anisi: spice: boli: balaustiaꝝ. ana. pondus equale: mellis quantum sufficit: da. ʒ. ß. cum apozimate sumac: vel sapa mirte.

¶ De socrugena et alijs pluribus antidotis. Capi. xviij.

Socrugena dolorem stomachi propter frigiditatem ⁊ indigestibilitatem dolores: cholericum soluit stranguriam: et omnem phlegmaticam passionem et grossam ventositatem: et multa alia curat. ℞. castorei: opij: cinami. ana. ʒ. j. ⁊ ß. myrrhe: leuscorpionis: ⁊ ni. galbani: costi: ana. ʒ. j. ⁊ ß. tempera cum melle. ¶ Antidotum contra solutionem ventris ⁊ dolores: ⁊ tussim diuturnam. ℞. castorei: stora. opij: iusquiami: assari: croci: equaliter: da in modum orobi. ¶ Scolidos ad vulnera renum ⁊ vesice: ⁊ sanguinis fluxum ⁊ mictum. ℞. iusquiami: apij: maratri. añ. ʒ. vij. citruli. ʒ. v. seminis herbe acetose: opij: pinee: croci: auellane asse: amygda. amara. ana. ʒ. iij. seminis scolidos: idest vmbilici ve. numero triginta: da gaganti. ʒ. iij. sape quod sufficit. da post septem menses. ¶ Arisacium valet melancholice ventositati: melācholie: cardiace: passioni puerorū ⁊ vulue. ℞. piperis albi: zinziberis: salis indi. ana. ʒ. vj. opij: euforbij: castorei: croci: garioff. masticis: piretri. ana. ʒ. v. costi. ʒ. vij. ciperi: zedoar. deronici: aristologie longe. ana. ʒ. ij. balsami: aque camphore. ana. ʒ. iij. mellis ⁊ vini quātum sufficit.

¶ De resecbenete ⁊ alijs pluribus antidotis. Capi. xix.

Resecbenete valet epilepsie paralysi et colice spasmo: menstruatis: pregnantibus ⁊ suffocationibus matricis: abortui: ⁊ mulieri ex ventositate murmuranti. ℞. casie: ysopi: mandragore: cicute: maratri: carpobalsami: aristolo. vtriusq;: musci: ambre. ana. ʒ. iiij. carda. ma. ⁊ mi. ana. ʒ. xiiij. opij: deronici: myrrhe. ana. ʒ. vj. ozimi curati: macis: ciperi: croci. añ. ʒ. x. magath. quedam species est terre. ʒ. xv. figie. ʒ. v. nucis cypressi: sauine: ana. ʒ. iiij. mellis quod sufficit. ¶ Cabrie. ℞. calami aroma. vngule mar. thuris. ana. ʒ. iiij. vince: cumini: croci. ana. ʒ. j. figie. ʒ. iiij. musci: ligni aloes. añ. ʒ. ß. fac trociscos cum vino vetustissimo. ¶ Antidotum datum contra rigorem feb. ℞. aristologie longe. ʒ. vij. piperis. ʒ. iij. opij. ʒ. ß. piretri. ʒ. vj. mellis quod sufficit. da in modum lupini. ¶ Antidotum de assa ad idem. ℞. asse: piperis: rute: equale pondus. ad scorpionem da cum vino: ad feb. cum oximelle ante horam accessionis vna hora. ¶ Aliter ad scorpionem. ℞. aristologie longe: ⁊ ro. zinziberis. ana. ʒ. ij. calamēti: rute siluestris. ana. ʒ. ß. tempera cum sanguine testudinis. da. ℈. ij. cum vino: ⁊ cataplasmetur locus cum folijs lauri coctis in vino. ¶ Aliter ad idem. ℞. calamenti domestici ⁊ siluestris: genciane. ana. ʒ. vj. piperis. ʒ. j. da. ʒ. j. cum vino. ¶ Aliter de chiomolea contra venenum et morsum reptilium. ℞. cyimolee: gumme: diaconides: que est quedam species cipressi. ana. ʒ. iij. coaguli leporis. ʒ. vj. genciane: daphnidis: aristolo. ro. rute siluestris. ana. exagiū. j. da in modum fabe. ¶ Experimentum probatissimum ad epilepsiam. ℞. piperis albi. ʒ. iij. peonie. ʒ. iij. scamonee: amonia. sebesten. añ. ʒ. j. croci. ʒ. j. casie. ʒ. viij. genciane: bacce lauri: barbe iouis: salis armonia. ana. ʒ. j. aristologie ro. squille asse. equale pondus: mellis attici quod sufficit. da. ʒ. j. quotidie mane ⁊ sero cum hydromelle. ¶ Antidotum de terra sigillata contra omnia venena. ℞. terre sigillate: daphnidis. ana. ʒ. ij. vesice leporis. ʒ. vj. genciane: aristologie ro. sinapi: myrrhe: foliorum lauri. ana. ʒ. j. mellis quod sufficit. da. ʒ. iij. cum frigida. ¶ Diaconiton prodest vetericie diuturnis feb. ℞. reu. succi absinthij: succi eupa. ana. ʒ. x. cinamomi: spice: squinanti: assa. amygdale amare casie. ana. ʒ. v. myrrhe: croci. ana. ʒ. iiij. mellis quod sufficit. ¶ Dictanache mirabile ad mēstrua ꝓuocāda. ℞. croci: storа. ana. ʒ. xviij. fenugreci. ʒ. xij. spice: zodoarij: costi: casie: beronice: aspalti: oppoponaci: castorei: opij: iusquiami: piperis lōgi ⁊ nigri. ana. ʒ. vij. gemme. ʒ. iij. mellis quod sufficit. ¶ Al. cum margaritis. ℞. zodoarij: costi: deronici: castorei. opij: piperis nigri ⁊ longi: casie: aspalti: iusquiami: spice: oppoponaci: figie: croci. ana. ʒ. ix. margaritaꝝ. ʒ. iij. galbani: myrrhe. ana. ʒ. xiiij. mellis quod sufficit. ¶ Alphatemi: phlegma purgat: ventrem curat. ⁊ ventositatem dissoluit. ℞. opij: castorei euforbij: casie: spice: croci: carculi: idest carda. hellebori albi: papaueris albi: iusquiami: cinami: reu. oppoponaci: opobalsami. ana. partes equales: mellis quod sufficit in vitreo vase missum: ⁊ in ordeo quadraginta diebus manēs melius operatur. da. ʒ. ij. ¶ Musa valet dolori renum ventositati ⁊ yliꝗ dolori. ℞. croci: opij. ana. ʒ. ij. myrrhe: genciane: aristologie: vtriusq;: piperis. ana. ʒ. ij. libani: ac euforbij. ana. ʒ. j. iusquiami. ʒ. j. da. ʒ. j. cum calida.

¶ De socrugene ⁊ alijs pluribus antidotis. Cap. xx.

Secrugene contra punctionem ⁊ durum iecur: et stomachi indigestionem tollit. ℞. castorei: opij. cinami.ana.ʒ.ij.piperis nigri ⁊ longi: costi.ana.ʒ.ij.croci.ʒ.iiij.sulphuris: dauci: asari.ana.ʒ.ij.mellis quod sufficit.in vitreo vase repositum sub ordeo sex mensibus maneat: da.ʒ.vnam et senis cum calida.
¶ Antidotum cesaris cōtra nimium pulsum cordis: epilepsiam febrientibus dolori ⁊ indigestioni stomachi: orthomie singultui.⁊ putredini sanguinis prodest. ℞.castorei: liquiricie: casie: piperis nigri ⁊ lōgi: stora. opij: croci: spice nardi: ana.ʒ.ij. serapi.ʒ.ß.zedoarij deronici: perle persorate.añ.ʒ.ß. mirte.ʒ.ij.mellis quod sufficit. da solidum vnum cum calida.
¶ Antidotum quod prodest nefreticis: apostemati renum sanguinem purum ⁊ guttatim mingentibus cum ardore ⁊ dolore. ℞.pinee.amygda.auellane: seminis lini asii: dragaganti: gummi: succi liquiricie: pentaphilonis. ana.ʒ.j.grana torum chenete: idest solatri: amygda.amara.seminis melonis citruli: cucu.maturi: cucur. ana.ʒ.v.granorum coctanorum: seminis altee minoris portulace minoris: seminis papaueris albi: ciceris nigri: gūmi: amygd.dulcium: seminis herbe acetose ⁊ altee maioris: boli: spodij: ro.seminis cētineruie ana.ʒ.vj.vnore: idest seminis bombacis: apij: anisi: petro. iusquiami: seminis lactuce: pastina. gete: idest eruce: croci: opij.ana.ʒ.iij.confice cum rubo.da.ʒ.iij. cum aqua vbi cocta sint liquiricia ⁊ arnoglossa. ¶ Dialacca maior prodest dolori epatis: hydropisi noue: frigido stomacho ⁊ oppilato: vrinam prouocat: ⁊ lapidem frangit. ℞. lacce.℥.viij.amygda. amara.folij: gariofi.cinamo.ana.℥.vj.camepi.meu: fu: myrrhe: ysopi.ana.℥.iij.spice libram vnam: genciane: aristologie longe.ana.℥.j.aloes.℥.iiij.dauci: apij: petro.cimini.añ.℥.viij. croci.℥.iij.asari.℥.vj.reubarba ʒ.xv. bdellij: carpobalsami: casie: thuris.ana.℥.iij.ß.piperis longi: aristolo.lon.ana.ʒ.vj.calami aromatici.℥.iiij. ⁊ ß.balsami.℥.iij.mellis quod sufficit.
¶ Dialacca minor. ℞.cinami.ʒ.j.⁊ ß. lacce: costi: myrrhe: squinanti: daphnidis: epatis lupi: fenugreci: piperis nigri: ana.ʒ.j.mellis quod sufficit. ¶ Diareu cōueniens epati: stomacho: renibus: durum splenem ex frigiditate patientibus aque citrine nouelle ex qua fit alchites: ventositati: debilitati: calori naturali: lapidi renum ⁊ vesice atq; inflationi. ℞. masticis.croci: aristo.lon.absinthij: costi dulcis ⁊ amare: celti. spice: vggi: idest calamenti: myrrhe: genciane: assari: galan. casie: carpobalsami: xilobalsami: maratri: anisi: apij: floris squinanti: lacce: piperis longi: gariofi. cubebe: caride: eupatorij: folij.ana.ʒ.j.⁊ ß.reu.quantum de ceteris: da.ʒ.j.ieiuno cum aqua masticis: maratri: anisi.ana.ʒ.j.cum calida: vel cum aqua in qua predicte species coquātur: ⁊ cum sirupo absin.
¶ Diacucurma valet dolori epatis et splenis: defectioni stomachi: diuturno morbo: aque citrine: ⁊ colorem ⁊ visum clarificat. ℞.spice croci: casie.añ.ʒ.ij.cinami: mirte: costi: squinanti.ana.ʒ.j.mellis. ¶ Diamorusia dolorē epatis ⁊ splenis ⁊ stomachi curat ex frigido: indigestionem: inflationem ⁊ corporis sanat defectionem. ℞.dauci: cimini: xilobalsami: casie: carda.squinanti: apij.ana.ʒ.j.piperis: costi: papaueris albi. ana.ʒ.ß.mirte. ʒ.iiij. daphnidis numero triginta: acori croci.ana.ʒ.ij.mellis quod sufficit. ¶ Diacoston: iecoris: ⁊ splenis ⁊ stomachi dolorem curat ex frigiditate: ventositatem sclirosim: splenis melancholiam: ⁊ frigiditatem: quartane frigus: constipationem venarum sanat: ⁊ malum colorem. ℞. costi: cinami: ameos. ana.ʒ.x. spice: casie. ana.ʒ.x.cinamomi: folij: calami aroma.absinthij: lacce: piperis longi.ana.ʒ.x.gariofi.calculi: idest cardamo.macis: vggi: corasceni: idest calamenti: reubarba.croci: cube.aloes.ana.ʒ.iij.da.ʒ.j.cum calida vel cum aqua vbi cocta sint seminis maratri: anisi: floris squinanti: masticis.ana.ʒ.j.quidam non ponunt cube.sed cumene. ¶ Aliter diacostum valet duro epati sueq; oppilationi. ℞.costi: cimini.ana.ʒ.ix.apij: anisi: squinanti.ana.ʒ. viij.et ß. asari: croci.ana.ʒ.iiij.aristologie lōge.ʒ.ij. tempera cum melle. ¶ Antidotum conueniens stomacho ⁊ debilitati epatis ventositati que fit ex indigestione: acri ructatui: colori subpallido: vlceribus manuum ⁊ pedum: hydropisi nouelle: constipationi epatis: ⁊ interioribus emoroydis. ℞. masticis: cina.squinanti: maratri: anisi: absinthij: asari. ana.ʒ.vj.reu. costi vtriusq;: lacce: apij: casie: spice: aristologie.ana.ʒ.iiij.croci: myrrhe: gariofi. vggi: coralli: calculi mi.ana.ʒ.j. da cum aqua in qua cocte sint predicte radi.et cum sirupo squinanti vel absinthij.

¶ De diaspermaton et alijs pluribus antidotis. Cap.xxj.

Diaspermaton faciens ad ventositatem phlegmaticam in stomacho ⁊ in visceribus: dolorem iecoris ⁊ splenis. ℞. casie: spice celti.apij: maratri: anisi: costi vtriusq;: libani: aneti: asari: carui siluestris.ana.ʒ.j.carcici maioris ⁊ minoris. gariofilo. zinziberis: piperis albi nigri ⁊ longi.ana.ʒ.ß.cina.ʒ.ij.da exagiū.j. ¶ De occultis ventositatem ⁊ puncturā iecoris ⁊ splenis discutit.prodest hydropicis in initio: ⁊ precordiorum dolori ex frigiditate. ℞. reu. spice: croci: squinanti. ana.ʒ.v.costi dul.aristolo.rotū.casie: folij: macis: cimini: maratri: anisi: endiuie: apij: genciane: carpobalsami: lacce.ana.ʒ.iiij.calculi vtriusq; masticis.ana.ʒ.iij.da.ʒ.j.cum herbarum succo. ¶ Antidotum prodest stomacho frigido: indigestioni epatis: ⁊ splenis: hydropisi. ℞. dauci: cinami: xilocasie: cordu.squinanti: apij: anisi: spice: mente: ameos.ana.ʒ.ij.piperis albi et longi: costi: myrrhe.ana.ʒ.j.⁊ ß.daphnidis numero decem: acori: croci.añ.ʒ.ij.da in modum auellane cum calida vel cum vino.
¶ Antidotum Galieni cum quo curauit pa. herbarum inuentorem. ℞.croci exagi.ij.asari: meu.fu: dauci: petro.ana. exagia.iiij.carpobalsami: exagia.iij. et ß.reu.ʒ.viij.et ß.succi liquiricie: scolopen.polij: eupat.balsami.añ.exagia.iij.ydice. exagia.vj.mellis quod sufficit.da in modum auellane. ¶ Antidotum ad prouocandam vrinam: dolorem epatis ⁊ oppilationem ex frigiditate indigestionem soluit: coitum excitat. ℞. squinanti: dauci: carpobalsami: anisi: assari: petro.reupon. spice: croci: casie: meu: fu: camepi.agrimo.añ.ʒ.iij.pinee.ʒ.xx. mente.ʒ.j.mellis quod sufficit. ¶ Al.ad idem: ⁊ ad dura renum ⁊ vesice apostemata. ℞.assari: fu: meu: petro.añ.ʒ.ij.acori: dauci: carpobalsami: anisi: apij: dragagāti. añ.ʒ.j.sape qd sufficit.da cum apozimate capillorum vene. ¶ Antidotum valēs hydropisi. ℞.apij: anisi: dauci: petro.spice: assari: squinanti: casie: mente: absinthij: costi: cimini: croci: cina. aristologie: genciane: polij: sileris: calami: masticis: succi liquirici: succi eup.amygda.amara: ysopi: folij: maratri: acori.ana.ʒ.j.serapi.bdellij: salis indi.ana.ʒ.ij.aloes.ʒ.xvij.da.ʒ.j.cum sero caprino. ¶ Antidotum valet in initio hydropisis: ⁊ calida apostemata epatis curat. ℞.reu.folij: aromatici: assari.añ.ʒ.j.lacce.ʒ.iiij.petro.fu: maratri: apij: acori.ana.ʒ.iij.litij.ʒ.v.tempera cum zuccaro.da.ʒ.ij.cum succo endiuie ⁊ solatri. ¶ Antidotum valēs oppilationi epatis ⁊ ventositati ⁊ angustie: curat anhelitum ex spiritualibus membris exeuntem. ℞.myrrhe: terebenthine.ana.ʒ.iiij.spice: croci: cinamomi: casie: ana. ʒ.iij.anisi: assari: apij: folij.ana.ʒ.j.aloes.ʒ.x.da.ʒ.ß.cum calida. ¶ Diamarte ad constipationem epatis ⁊ splenis: ⁊ ad frigiditatem matricis mēstrua prouocat: quartanam aufert: ⁊ tussim phlegmaticam: orthomie. prodest ytericie ⁊ dissolutioni membrorum. ℞.seminis cicute: thuris: masticis: carpobalsami: casie: roris marini: croci: piperis nigri: spice. ana.ʒ.x.zedoar.aristologie vtriusq;.ana.ʒ.xx.deronici.ʒ.iiij. epithimi: zinziberis: costi.ana.ʒ.xij. hellebori albi: cimini: rosarum. añ.ʒ.vj.ciperi.ʒ.xxx.aloes.ʒ.xv.da.ʒ.j.post sex mēses. ¶ Aliud ℞. seminis cicute libras quattuor: thuris. ʒ.x. aristologie vtriusq;.ana.ʒ.xx.anisi: zinziberis: costi: casie: myrrhe. ana. ʒ.xx.deroni.ʒ.iiij.croci: masticis: carpobalsami: mellilotti: spice. ana.ʒ.x.gariofi.ʒ.vj.hellebori albi: rosarum: nigelle.ana.ʒ.xxx. alij addunt roris marini: piperis nigri. añ.ʒ.x.epithimi.ʒ.xl. mellis quod sufficit. ¶ Diafenicon faciens epati duro: tussi: pleuresi: ab egyptijs prius inuentum. ℞.terebenthine.ʒ.iij.spice: croci: cinamomi: zinziberis: casie: ana.ʒ.j.squinanti: calami aroma.bdellij: ana.ʒ.ij.⁊ ß.passul.℥.j.passis in apozi

mate apij infusis tempera cum melle.

¶ De pluribus descriptionibus electuarij diarodon. Capi.xxij.

Diarodon reubarba. ad iecur debile: valet constipationi ⁊ ventositati precordiorum ⁊ debilitati digestiue. ℞. costi croci: cinami: spice. ana.ʒ.j. reu.ʒ.iiij. asari: myrrhe: squinanti: costi dul. casie: spodij: ana.ʒ.v. masticis.ʒ.xv. succi absinthij ⁊ eupat. ana.ʒ.v.⁊ ß. rosarum.ʒ.xj. da.ʒ.j.⁊ ß. ¶ Aliter Galie. ℞. croci: casie: masticis: portulace: sanda. citrini: asari: zuccari: costi: squinanti: spice: cinamomi: carpobalsami: xilobalsami. ana.ʒ.ij. rosarum libram ß. camphore. ℈.ij. sirupi albi: quod sufficit. da.ʒ.j.⁊ ß. ¶ Aliter Galie. ℞. rosarum.ʒ.xx. sandali rubei et citrini. ana.ʒ.xij. sandali albi: spodij. ana.ʒ. viij. cimini: gariofi. ligni aloes: reubarba. masticis: croci: portulace: lactuce: citruli: cucurbite: melonis: cucumeris. ana.ʒ. iij. maratri: croci: spice: boli: berberis: anisi: ozimi. ana.ʒ.iiij. galle: margaritarum: caride: asari: dragaganti: cardamomi. ameos. an̄.ʒ.ij. camphore.℈.iij. musci.ʒ.ij. sirupi albi: quod sufficit. ¶ Aliter. ℞. rosarum.ʒ.xl. sandali citrini ⁊ rubei: spodij: reubarba. croci: succi liquirici: masticis: dragaganti: ligni aloes: cimini: gariofi. spice: galan. squinanti: carda. xilobalsami: ozimi: maratri: citruli: melonis: cucurbite. ana.ʒ.ix. camphore.℈.iiij. ¶ Aliter ad dolorem epatis et splenis ex frigiditate. ℞. cimi. casie: masti. assari: squinanti: xilob. croci: spice. ana.ʒ.j. carpobalsami.ʒ. ß. rosarum.ʒ.x. ¶ Aliter ad dolorem stomachi febricitan. ex cholera rubea digestiuam virtutem confortat. ℞. spice: croci: asari: casie: costi: cimini: squinanti: spodij: masticis. ana.℥.iiij. rosarum.℥.x. alij ponunt tot rosa. quot species. ¶ Aliter. ℞. spodij: cimini: croci: carpobalsami xilobalsami: casie: masticis: asari: spice. ana.ʒ.iij. rosa.ʒ.v. candi.℥.vj. camphore.ʒ.ß. ¶ Cōfectio ad stomachi debilitatem ventositatem: inflationem: vomitū: valēs defectionibus incognitis stomacho ⁊ epati: ⁊ sonitui ventris pallido colori: ⁊ ceteris que sunt ex debilitate digestiue. ℞. reubarba. squinanti: masticis: spice: cimini: absinthij: costi dul. ana.ʒ.iiij. endiuie: fenugreci: anisi: calculi: cubebe: carpobalsami: xilobalsami: croci: asari. ana.ʒ.ij. spodij: sandali albi: berberis. ana.ʒ iiij. rosarum.ʒ.x. zuccare pondus duplex: confice cum hoc sirupo: aque rosarum libras duas: succi endiuie libras decem coque. da.ʒ.ij. vel.iij. ¶ Aliter iuuans feb. acutas in tempore mortalitatis ventrem strictum soluit: dabis inde post.xiiij. dies feb. ℞. māne: zuccare. an̄.ʒ.vj. rosa. viola. spodij: mellis: cucurbite: portulace: succi liquiricie. ana.ʒ.ij. camphore.℈.j. confice cum sirupo de prunis. da.ʒ.iij. cum frigida. ¶ Aliter ad stomachum ca. extremiam cum ardore ⁊ asmaticam. ℞. ro. zuccare. ana.ʒ.xv. spodij: sandali citrini: portulace. ana.ʒ.iiij. masticis: succi liquiricie: dragaganti: fenugreci. ana.ʒ.j.⁊ ß. croci: camphore. ana.ʒ.j. sirupi albi quantum sufficit. da.ʒ.ij cum succo pomi: vel maligra. vel cum sirupo.

¶ De diacamphorato imperiali ⁊ nōnullis alijs electuarijs. Cap̄.xxiij.

Diacāphoratum imperiale cōfortat stomachum ⁊ digestionem ⁊ inflationem ⁊ ventositatem a toto corpore fugat. ℞. celti: masticis: gariofi. cimini: rosa. ana.ʒ.iiij. sanda. citri. spodij. ana.ʒ.iij. zuccare.ʒ.x. anisi: maratri. ana.ʒ.ij. cartuli mino. cubebe: macis: caride: xilobalsami: aloes: asari: calami aromatici casie. ana.ʒ.iij. camphore.ʒ.ij. tempera cum melle cocto cum succo maligranati ⁊ coctano.ʒ.j. da cum frigida ante cibum et post. ¶ Confectio imperialis digestiue et appetitiue subuenit phlegma ⁊ ventositatem tollit in stomacho sensum acuit ⁊ colorem clarificat. ℞. cimini: masticis rosarum. ana.ʒ.x. sanda. citri. xiloaloes: calami aromatici: caride: squināti: xilob. carpob. costi: macis. an̄.ʒ.x. ema. spice: gariofi. ana.ʒ.x. gallie: ozimi: mirtillorum: mente. ana.ʒ.ij. ciperi ʒ.iiij. zuccari.ʒ.xxx. sirupi coctano. quod sufficit. ¶ Diarodon abbatis. ℞. lacce: viola. citruli: cucumeris: cucurbite: berberis: viola. spodij. ana.ʒ.ß. sanda. albi.ʒ.j.⁊ ß. reu.ʒ.vj. masticis gariofi. xiloaloes: croci: cinamomi: spice: gallie: asari: basilia: maratri. anisi: trocisci: portulace. ana.ʒ.ij. dragaganti.ʒ.j. gūme: camphore. ana.ʒ.j. zuccari cādi.ʒ.vj. rosarum.ʒ.viij. aque rosa. ⁊ sirupi quod sufficit. tollit calorem epatis ⁊ stomachi prodest cardiacis ex calore tristibus: debilibus: fumi cholere rubee ventositati stomachi ⁊ epatis ⁊ splenis ⁊ hypocundrie: lapidem frangit: vrinam prouocat: colorem clarificat: fetorem oris tollit: sitim amputat. ¶ Rosata cōfectio ad idem. ℞. rosarum zuccare. ana.ʒ.iiij. spodij sand. ru. ana.ʒ.iij. sanda. albi.ʒ.xij. portulace.ʒ.vj. masticis: suc. liquiricie: dragaganti: berberis gummi. ana.ʒ.ij. cube. carda. ligni aloes: gariofi. an̄. ʒ.j.⁊ ß. cucurbi. citruli. ana.ʒ.j. camphore.ʒ.j.⁊ ß. sirupi viola. quod sufficit.

¶ De pluribus descriptionibus electuarij triasandali. Cap̄.xxiiij.

Triasandalū cōtra dolorē stomachi et epatis: valēs phthysicis: yctericie calori atque dolori epatis ventositati stomachi ⁊ debilitati. ℞. sanda. triū generum: rosarum: berberis viola. zuccari. ana. solidos quattuor: reu. spod. suc. liquiricie: portulace. an̄. solidum vnum: camphore.ʒ.j. alij addunt rosa. quadrupliciter. ¶ Aliter triasanda. ℞. sanda. triū generum zuccare. ana.ʒ.iij. dragagāti: reu. camphore: citruli: melonis. an̄. ʒ.ß. rosarum quātum omnia: temperabis cum sirupo. ¶ Antidotum ad vitium splenis epatis ⁊ stomachi prob. ex frigido constipationem ex ventositate curat. ℞. croci: spice: cinamomi: asari. ana.ʒ.iij. costi: squinanti: myrrhe. ana.ʒ.i.⁊ ß. da.℈.ij. cum succo herbarum ⁊ sirupo acetoso. ¶ Eliniferās: idest lenificans pauorem ⁊ indigestionem aufert col. reddit: corpus augmentat: fetorem oris fugat ⁊ nimium pulsum cordis mitigat. ℞. croci.ʒ.vj. ciperi: gariofi. masticis: spice: asari. an̄.ʒ.j. coque libram.j. emblicorum cum. vj. lib. aque. vsque ad tertiā cola: ⁊ iterum coque cū tantūdem mellis: ⁊ tempera species da.ʒ.iij. ¶ Aliter ad dolorem stomachi ⁊ fumum sanguinis eructuationem ⁊ oris ardorem. ℞. ro. zuccare. an̄.ʒ.xv. spodij sanda. al. ⁊ citri. portula. an̄.ʒ.vj. masticis: suc. liquiri. dragaganti: ciperi: berberis. an̄.ʒ.iiij. cubebe: carda. ma. ligni aloes cuci. an̄.ʒ.ß. cāphore: croci. an̄.ʒ.j. tempera cum sirupo ro. da in modum auellane cū sirupo al.

¶ De pluribus confectionibus ⁊ primo stomachi. Cap̄.xxv.

Confectio vtilissima confortās ⁊ dolorem stomachi propter calorem tollens. ℞. succi vtriusque maligra. an̄. librā vnā. zuccare quātum sufficit. coquātur ad spissitudinem ex quo tēperabis hūc puluē. ℞. ro. spod. portu. sanda. al. an̄.ʒ.x. masticis: dragagāti: liquiri. an̄.ʒ.v. gallie: carabe: berberis: vsnee. an̄.ʒ.iij. cāphore: cubebe: caride: croci: spice: ligni aloes. an̄.ʒ.j. zuccari.℥.ij. da cum frigida. ¶ Diacitoniten in quibusdā iuuenibus probatū qui patiebātur in stomacho calorem ex cholera rub. ita quod stomachus eorū debilitabatur. Solutio ⁊ sitis ob hoc erāt eis ⁊ aliquādo abominatio ⁊ cardiaca ex indigestione cibique corruptela in stomacho ⁊ colorem mutatum in citrinitatem reparat. ℞. citoni. libras. iiij. zuccare. lib.j. succi gra. ace. lib.ß.⁊.ʒ.j. croci: coquantur ad spissitudinem: ⁊ adde pul. spod. berberis ro. sand. ana.ʒ.iiij. cube. masti. portu. gemmarum ozimi: cimini: gariofi. ana.ʒ.j.⁊ ß. cāphore.℈.ij. da.ʒ.iij. cum frigida. Idem fac de mal. ace. ⁊ dul. ¶ Diamilon cōtra cholerā rubeam. ℞. mal. dul. libras quattuor: coque in tāto aque: vt quattuor digitos superemineat cola ⁊ tere. Item coque. iiij. lib. zuccare vel mellis semper agitando cum spatula donec in modum masse adhereat: postea adde pul. san. al. spod. masticis.ʒ.j.⁊ ß.⁊ si vis adde croci.ʒ.j. ¶ Diacitoniten solutionem stringit: stomachum confortat. ℞. citonia munda: posita in aqua bullienti: donec mollificentur: ⁊ tunc addes huic tan-

tandem zuccare vel mellis: coque: post adde spodij: sandali albi: masticis. ana. ʒ. iij. da cum frigida. ¶ Diaporea ad stomachum debilem et cholerā rubeā. ℞. coctanorum malorum dul. coctorum cum aqua dulci. ana. lib. ā vnā: frigida recoque cum duabus libris succi maligra. acc. et cū duabus libris zuccare: amygda. ℥. ij. tere et mitte aque ro. ℥. iiij. his inspissatis adde. ʒ. j. croci cum pauco aque ro. et camphore. ℈. ß. et coque sufficienter. ¶ Propria diaporea fit cum quinque fructibus istis. s. malis piris citonijs mespilis sorbis et puluere egritudini cōueniente. ¶ Diaporea ad cholerā rubeā incensam et calorem epatis. ℞. poma dul. iam cocta cum tantūdem zuccare: et sit deinde coque cum nouem libris aque: et adde amigdi. ℥. iiij. distemperentur in aqua ro. et suc. vue acerbe: deinde supinfunde oleum de amygda. ¶ Diacitoniten ad solonem ex cholera rubea cū siti et debili appetitu. ℞. coct. nor. lib. ß. malorum pirorum immaturorum. aā. ℥. iiij. coque cum aceto vel apozimate sumac: tūc addita zuccara coque ad spissitudinem: et mala iterum coquātur sufficienter: post adde succi. ℥. ij. spodij herbe ace. ana. ʒ. j. da. ʒ. ij. ¶ Diamilon. ℞. malorum dul. zuccare. ana. libras quattuor: amygda. ℥. iij. liquefactarum in suc. maligra. croci. ʒ. ij. amygda. qd sufficit.

¶ De diaporea et pluribus alijs antidotis. Capi. xxvj.

Diaporea pro quodam iuuene qui patiebatur vomitum solutionem stomachi caloris defectionem. ℞. malorum coctanorum. aā. lib. j. zuccare: lib. ij. succi gra. ace. lib. j. rodostomatis librā ß. amigda. dul. ℥. iiij. camphore: sanda. spodij. aā. ℈. ij. amigda. qd sufficit. ¶ Diaporea imperialis pro quodā iuuene cui erat solutio calor sitis. ℞. zuccare maligra. vuarum agresti. ana. libram. j. amigda. assatarum et tritarum. ℥. iiij. cāphore. ℈. ß. sanda. spodij. ana. ʒ. ij. ¶ Diacitoniten cuiusdā senioris cui stomachus erat defectus ex phlegmate frigido et humido: vnde vomitus erat ei vētositas defectio appetitus solutio et obliuio stomachi defectio et cordis ex frigiditate. ℞. coctanorum libras quattuor: coquātur in vino odorifero sufficiēter: deinde trita et purgata coquātur cum quattuor libris mellis: et superaddes. ʒ. iij. croci: coctis adde masticis: zinziberis: cinamomi: galan. calami aromatici: mente: carda. ana. ʒ. iij. caride: ligni aloes: piperis: spice: assari: macis: cube. anisi: gallie: casie. aā. ʒ. j. et ß. musci. ʒ. ij. fac vt supra.

¶ De diaromate et pluribus alijs antidotis. Cap. xxvij.

Diaroma ad frigiditatem stomachi ex phlegmate: humiditatem cōpescit oxiremiam inflationem indigestionem debilitatem appetitiue: emorroy. et omnem morbum frigidum: et lethargiam curat. ℞. masticis: zinziberis cinamomi: spice: casie. ana. ʒ. v. gariofi. asari: galange: calami: anisi: mente: ana. ʒ. iiij. piperis nigri et lon. croci carculi: caride: folij: carui: ciperi: ameos: macis. ana. ʒ. iiij. carpobalsami: xilobalsami: seminis apij: ligni aloes: calami aromatici. costi dul. cube. cimini: maratri. aā. ʒ. j. gallie: musci ana. ℈. j. da. ʒ. iij. ieiuno cum calida. ¶ Diaroma imperiale stomachū phlegmaticū confortat: inflationem et indigestibilitatem tollit. ℞. spice: casie: masticis: gariofi. cinamomi: assari. aā. ʒ. j. calculi mi. croci: sanda. cube. costi dul. macis: gallie: zinziberis: maratri: anisi. ana. ℥. ß. caride: xiloaloes: calami aro. ana. ʒ. ij. et ß. confice cum sirupo de cito. et de prunis: aut granatis. ¶ Diatrionpipereon phlegma soluit: stomachi ventositatem et frigiditatem aufert: que sunt causa indigestionis: paralyticis senibus ex precordijs subuenit. ℞. piperis triū generum: zinziberis: spice: xilob. petro. ameos: maratri. aā. ʒ. j. casie: liquiricie: absinthij: gariofi. croci: cinamo. ciperi. aā. ʒ. v. anisi: siseleos: aristologie ro. asari: masticis. ana. ʒ. iiij. costi macis. ana. ʒ. j. da in modum auellane. ¶ Aliter prodest hu. multis et crudis in stomacho frigido. ℞. piperis trium generum. ana. exagium. j. mente: anisi: zinziberis: thimi. ana. exagium vnum: mellis quod sufficit. ¶ Aliud Galie. aptum frigido stomacho renibus grosse vētositati: indigestioni: viscoso phlegmati canicici repugnat: tussim phlegmaticā curat. ℞. piperis trium generum zinziberis galan. casie: maratri: anisi. ana. ʒ. iij. spice: ciperi: xilobalsami: carpobalsa. cardami. cubebe: caride: ligni aloes: macis: calami aro. costi: amo. yringi: squinanti: piretri: folij: stringni: radi. ana. lib. ā vnā et ß. zuccare: penith. ana. ʒ. ij. da in modum auellane ante cibum et post cum vino.

¶ De diaspermaton et alijs pluribus antidotis. Cap. xxviij.

Diaspermaton valet inflationi stomachi dissolutioni et indigestionem curat. ℞. carui: anisi: cinamo. carda. macis: apij: ameos. ana. ʒ. iij. gariofi. carda. mi. ana. ʒ. ij. zinziberis: piperis lon. ana. ʒ. iiij. zuccare exag. xx. ¶ Aliud Johan. damasce. ad idem: fastidium abominationem oxiremiam spasmū stomachi et caninū appetitum curat. ℞. cimini: piperis nigri et lon. gariofi. ligni aloes: croci: casie: spice: assari: squinanti gallic: calami aro. carpobal. xilobal. ameos zinziberis. ana. ʒ. iij. masticis. ʒ. j. aristologie rotunde macis: polij: liquiricie: amo. ana. ʒ. iij. et ß. mellis quod sufficit. ¶ Diaroma. basilica ad stomachum frigidum: dolorēque ex frigido et indigestionem aufert: colorem reddit et sensum acuit: renes calefacit: luxuriam mouet. oxiremiam et caninū appetitum curat. ℞. masticis: cimini. gariofi. croci: zinziberis: galange: liquiricie: casie: seminis feniculi: anisi. ana. ʒ. iij. spice: ciperi: piperis nigri et lon. asari: xilobal. carpobalsa. carui siluestris rosarum. ana. ʒ. j. et ß. ameos: apij: carda. cubebe: caride: xiloaloes: calami: costi: cumene idest amomi: mentastri: origani: piretri: squināti: folij: secacul. i. yringi: radi. aā. ʒ. j. et ß. zinziberis: penith: zuccari. ana. ʒ. xv. da. ʒ. j. cum calida vel vino. ¶ Dianisum frigiditatem ex ventositatem curat: luxuriam tussim phlegmaticam sedat. ℞. anisi. ʒ. xx. liquiricie: masticis. ana. ʒ. xx. zinziberis: galan. feniculi: carui. ana. ʒ. iij. alij ponunt ana. ʒ. v. gariofi. cubebe: carculi mi. spice: croci. ana. ʒ. j. et ß. penich. ʒ. xl. quidam addunt calami: casie: piretri: piperis nigri et lon. ana. ʒ. iij. da. ʒ. j. cum calida. ¶ Dianisum. ℞. anisi. ʒ. iij. zinziberis: cimini: croci. ana. ʒ. j. et ß. gariofi. masticis: piperis nigri. ana. ʒ. ij. carculi: spice: xiloaloes: carda. ma. galange: macis: gallie. ana. ʒ. ß. mellis vel sirupi. quantum sufficit. ¶ Diamacis stomacho frigido ventositati vētrisque: indigestioni valet. ℞. macis: gariofi. carda. ana. ʒ. j. piperis albi. ʒ. iij. zuccari. ℥. iij.

¶ De diacimino et pluribus alijs electuarijs. Cap. xxix.

Diaciminum Galieni prodest indigestioni: grossos frigidosque humores et ventositatem et inflationem ac singultum ex humoribus grossis soluit: oxiremiam et caninum appetitum curat. ℞. cimini in aceto infusi: et assi. ʒ. xl. piperis: zinziberis: rute: nitri. ana. ʒ. xx. mellis qd sufficit. ¶ Aliud Galie. cōueniens omni infirmitati ventris et stomachi indigestioni: constipationem venarum et epatis aperit: corpus calefacit dolorē splenis ex frigiditate et phlegmate soluit. ℞. cimini: masticis: macis: caride: calculi: feniculi: casie: ameos: apij: seminis rute: carpobalsa. folij. ana. ʒ. viij. da in modum auellane. ¶ Diacalamentum valēs stomacho et epati frigido rigori febris. ℞. calamenti domestici et siluestris: apij: thuris: zinziberis: leuisti. ana. ʒ. xvj. piperis. ʒ. xlvj. origani. ʒ. viij. mellis quod sufficit. ¶ Aliud ad ventositatem frigidi stomachi: precordiorum inflationi oxiremie prodest: digestionem confortat: constipationem venarum ex ventositate aperit: ventrem calefacit. ℞. cimini. maratri: anisi: carui. ana. ʒ. x. macis: petro. apij: ameos: scariole. aneti. ana. ʒ. v. piretri: zinziberis: galā. piperis ni. ana. ʒ. ij. tempera cum hoc sirupo. ℞. maratri: calamēti: origani. aā. ʒ. x. coque in quattuor libris aque ad mediū: et recoque cū. ʒ. ij. mellis.

¶ De diambra cum alijs quattuor electuarijs. Capi.xxx.

Dyambra valet frigiditati ⁊ senectuti doloris stomachi: tremori cordis ex frigiditate: indigestionem ⁊ passionem matricis curat. ℞. cina. carda. mac. ana. ʒ. iiij. piperis lõg. zinzi. ana. iiij. cimi. gar. croci. ana. ʒ. xx. carice. xxx. spice. masti. ana. ʒ. ij. musci. iusquiami. ana. ʒ. j. balsami. ʒ. iij. ¶ Diaspmaton ad idez. ℞. cimi. maratri: anisi: carui. añ. ʒ. x. petro. apij. ameos: scario. aneti. añ. ʒ. v. piretri: zinzi. galã. piperis nigri ⁊ lon. ana. ʒ. iiij. masti. croci: asari: amo. cina. spice: squinãti: ciperi. ana. ʒ. iij. carda. cube. gario. cariõ. thuris: folij añ. ʒ. ij. ¶ Aliter ad dolorẽ stomachi fri. ⁊ oĩa eius vitia: sicut opiremiam: bolismum: singultũ ex abũdãti phlegmate: ventositatem ⁊ inflationem. ℞. cimi. piperis lõg. zinzi. galange ana. ʒ. x. costi: asari: ameos: celti. carpo. gario. cube. folij. xilobal. añ. ʒ. iij. tempera cũ decoctione hac. ℞. maratri de iuxta fluuium: ⁊ mõtani: liquiri. ana. ʒ. x. siloz maiora. añ. ʒ. v. rute ʒ. iij. coque in quattuor lib. aque. ad modũ cola. ⁊ iterum coque cum. ʒ. j. mellis. ¶ Diapenidion iuuãs stomachũ frigi. ⁊ epar: ⁊ valet frigidis defectis vẽtositati ⁊ indigestioni. ℞. zinzi. anisi: apij: maratri: spice. ana. ʒ. vj. ameos. ʒ. iiij. mẽte. calamen. ana. ʒ. vj. casie: cimi. carpo. piretri. añ. ʒ. ij. folij. ʒ. j. mellis: qd sufficit. ¶ Dialignũ aloes calefacit ⁊ cõfortat stomachum. ℞. gario. ʒ. vj. card. vtriusq;. ana. ʒ. iiij. cimi. ligni alo. ana. ʒ. v. zinzi. ʒ. viij. piperis long. ʒ. vij. asari. cina. carpo. ana. ʒ. ij. succare. ʒ. vj.

¶ De cõfectionibus ꝓbatis in senibus Cap. xxxj.

Confectio probata in sene cui dñabatur phlegma ⁊ melãcholia: valẽs frigidis: ⁊ carni frigide obdormitationi: vẽtositati. paralysi: dolori articuloz: ⁊ defectioni stomachi: libidinẽ excitat. lethar. emoroy. ⁊ omne vicium ex phlegmate frigido curat. ℞. anisi: mentastri: masti. thuris: origani. añ. ʒ. x. galan. cina. feniculi: apij: ciperi: ameos: squinãti: casie: folij: asari. vggi. coral. ana. ʒ. v. spice: calculi mi. cube. piretri: piperis ni. lacce: costi. dul. deudoroba. cordu. castor. folij: celti. cimi. maratri: tapsie. da ieiuno. ʒ. ij. cũ calida. ¶ Aliter ad senem habẽtez suspitionem paral. dol. articulorum emor. inflationez: rugitũ opiremiam ⁊ hydropisim curat. ℞. masti. cimi. zinzi. calami: origa. maratri: anisi: carui: cina. ameos. ana. ʒ. x. ciperi: thuris: apij: piperis ni. ⁊ albi ⁊ lon. añ. ʒ. iij. piretri: costi: galan. xyngi: rad. ana. ʒ. iij. gario. carda. cube. caride. mac. asari. carpo. xilobal. casie calami aromatici arist. lon. squinan. folij: dauci: spice: reu. celti. ligni. añ. ʒ. ij. penidh. xl. ¶ Cõfectio. M. faciẽs ad frigidum stomachum ⁊ renes ventositatem: indigestionem: phlegma grossum ⁊ crudum de stomacho eijcit: tussim phlegmaticã ⁊ lethar. curat: caniculi repugnat. ℞. pipis. iij. generum: zinzib. galã. cina. casie. ciperi. gario. croci. anisi. ana. ʒ. j. penidh. masticis. ana. ʒ. ij. spice calculi mi. asari. xilobal. carpobal. myrrhe: seminis costi dul. ana. ʒ. ß. calami aroma. macis: caride. añ. ʒ. ij. ⁊ ß. da. ʒ. ij. ¶ Aliter curãs frigiditatem: debilitatem: ⁊ humiditatem stomachi. ℞. folij gario. casie: cina. ana. ʒ. ij. asari. piperis. añ. ʒ. iij. masti. spice. añ. ʒ. iij. da. ʒ. iij. cum calida. ¶ Aliter ad oẽm passionem stomachi ex superfluitate: indigestionem ex frigiditate: phlegma ⁊ vẽtositatez tollit. ℞. masti. zinzi. galan. cina. spice. gario. piperis. cipi. añ. ʒ. vj. apij: casie. assari. fileris. añ. ʒ. iij. piretri. maratri. calculi mi. cube. caride. mac. costi. origani. ana. ʒ. ij. ⁊ ß. da. ʒ. iij. cum calida. ¶ Aliter ad dolorẽ frig. stomachi. ⁊ oĩa eius vicia: sicut opiremiã: bolismum: hoc est in alia colũna proxima. ¶ Diabsinth. ad stomachuz frigidũ. ℞. absin. apij: anisi: asari: amygda. eqliter: mel qd sufficit. da. ʒ. iiij. cũ cali. ¶ Diacucurma ad idem. ℞. zuccare amygda. amara. ana. ʒ. x. se. croci hortẽsis. ʒ. iiij. croci. ʒ. ij. da. ʒ. iiij. cũ cali. ¶ Stomatichon cõueniẽs corrupte complexioni frigide ⁊ defectioni stomachi. ℞. amomi. spice: casie. masticis. ana. ʒ. xij. aristo. lon. piperis ni. aneti: anisi: ameos: cimi. dauci. petro. siseleos leuist. asari. absin. calami. mente. ana. ʒ. iiij. zuccari. lib. j. zuccara trita bulliat: cum aqua super ignem ad mellis spissitudinem: postea imponat specierum pul.

¶ De benedicta ⁊ alijs pluribus confectionibus. Capi. xxxij.

Benedicta iflatiõi ⁊ frigido stomacho valẽs. ℞. croci. leuistic. se. rute. zinzi. apij. cimi. pinee. añ. ʒ. vj. amygda. amara. thuris. ana. ʒ. ij. piperis. ʒ. viij. ¶ Electuarium Johã. dama. dissoluit vẽtositatem: acetosum phlegma incidit: in stomacho: ori prestato dorem ⁊ mentem acuit. ℞. zinzib. masti. cimi. ro. spice. gario. ana. ʒ. x. galan. piperis lon. asari. croci. casie. anisi. ana. ʒ. vj. sanđ. citri. ligni alo. carda. cube. macis. calami. aro. caride. squinan. carpobal. xilobal. costi. ana. ʒ. iij. ciperi. ʒ. iiij. zuccari. ʒ. xxx. tempera cum melle cocto ⁊ cum succo cotanorum dabis ante cibum ⁊ post in modum auellane. ¶ Cõfectio adiuuans omnes febres acutas ⁊ variolas ⁊ ventris solutionem. ℞. spođ. sanđ. citri. berberis. ana. ʒ. vij. se. herbe. ace. portula. asari. gummi. boli. dragaganti: chimolee: acatie: suc. liquiri. ana. ʒ. iiij. confice cum sirupo ro. vel cum granatis da cũ frigida. ¶ Aliter crapulatis. ℞. caulis. ʒ. vj. boli. carabe. ana. ʒ. iij. berberis cuscute: borag. añ. ʒ. vj. se. portulace. ʒ. iiij. cãphore. ʒ. vj. tempera. ¶ Aliter cardiacis ⁊ crapulatis. ℞. berberis: citruli: cucu. ana. ʒ. iiij. spođ. carabe. ana. ʒ. iij. ro. ʒ. ij. folij. ʒ. ij. ⁊ ß. cuscute. ligni aloes. ana. ʒ. v. seminis portulace. ʒ. iiij. et ß. coralli. gemme. ana. ʒ. ij. masticis. ʒ. ij. se. amo. ʒ. ij. ⁊ ß. camphore exag. viiii: tempera cum sapa cotanorum pomorum ⁊ melle. ¶ Aliter ad solutionez quibus sanguis egreditur. ℞. anisi: ameos. ana. ʒ. vij. bolan. boli. ana. ʒ. v. myrrhe. ʒ. ij. opij. ʒ. j. ⁊ ß. da cum frigida. ¶ Aliter ad solutionem propter frigiditatẽ stomachi ⁊ defectionez. ℞. fileris. ʒ. iij. cimi. maratri. anisi. añ. ʒ. x. apij: ameos carui. ana. ʒ. v. cimi. spice. piperis: gario. croci. masti. fisami. mente. ana. ʒ. x. seminis sparagi: eruce: dauci: ceparũ: radi. rapistri. vitice. ana. ʒ. v. piperis long. satirion. peniđ. pinearuz. ana. ʒ. iij. tempera cum melle. da. ʒ. iij. cum vino. ¶ Aliter qđ feci cuidam iuueni solutionem cholericam habenti ⁊ defectionem: multisq; medicinis bibitis: non est adiutus. ℞. simile farine. ʒ. vj. mespilorum: agrest. sumac: nucleorum maligranati. ana. ʒ. ij. berberis se. herbe ace. castanee. ana. ʒ. ß. tempera cum vua agresti: ⁊ factis passemacijs ex assatis cuz opus fuerit pul. eoruz iterum terendorum pondere. ʒ. j. cum aqua. ¶ Alia vomitum aufert ⁊ solutionem stomacpũq; cõfortat ⁊ omnem dolorem ⁊ solutionem aufert. ℞. nuclei granassi. sumac. ana. ʒ. j. spođ. masti. galan. cube. carda. cordu. asari. cimi. ciperi. ana. ʒ. j. portula. asse. ʒ. v. anisi. maratri. ana. ʒ. ij. ⁊ ß. tempera cum sapa cotanorum ⁊ sirupo rosa. ¶ Alia confortat stomachum: ventris ex defectione vel frigiditate solutionem stringit. ℞. zinzib. ʒ. vj. carda. vtriusq;: cimi. ana. ʒ. iiij. gario. ʒ. iij. vitice ciperi. cina. añ. ʒ. ij. ameos: apij: mirtillorum ana. ʒ. xxx. tempera cum sapa.

¶ De pluribus descriptionibus midete. Cap. xxxiij.

Ydeta ad dissinteriam: diarriam: stomachum confortat. ℞. kebulorum: anisi. ana. ʒ. v. bel. embli. ana. ʒ. iiij. fracti cum oleo rosato fricentur: deĩde assentur. nastur. ʒ. v. cimini: anisi: maratri: ameos carui. ana. ʒ. ij. infusa sint in aceto per horas vigintiquattuor: deinde assentur et puluerizentur: tũc addatur pulue. spođ. balaust. masti. boli. sumac. gummi. ana. ʒ. j. ⁊ ß. fricentur: cum rodol. post temperentur cum sapa cito. da. ʒ. iij. cum sirupo mirtino. ¶ Midete ad tenasmonẽ: torturam ⁊ rugitum. emoroy. ℞. nastur. assi. ʒ. xxx. cimi. in aceto infusi ⁊ assi. seminis lini. semi. porri. omnium assorum. ana. ʒ. xij. masti. ʒ. iij. mirobala. indi. prius

assi. et in butyro bouino infusi. ʒ. viij. mellis qd sufficit. ¶ Ali-
ter contra solutionem ex defectione stomachi factam et lien-
teriã. ℞. indorum kebulorum assorum: cum oleo rosato fricato
rum. ana. ʒ. x. mirtillorum sic. ʒ. iiij. xilocaracte: balaust. hypo-
quisti. añ. ʒ. x. mirtillo. sic. arnoglo. añ. ʒ. vj. nastur. ʒ. x. coriand.
in vino stiptico infusi et assi. ʒ. iiij. ligni al. squinan. ciperi gal
lic. sumac. ana. ʒ. ij. galle non perforate. ʒ. ij. da. ʒ. ij. cum fri-
gida. ¶ Confectio ad vomitum cholericũ et solutionem. ℞.
nucleorum grana. assorum sumac. ana. ʒ. x. rosa. spodij. sanda.
citrini. seminis portulace. añ. ʒ. v. gallie. masticis. ana. ʒ. ij. an-
tifolij: cubebe: cardamomi: ligni aloes. ana. ʒ. ij. tempera cum
succo coctanorum. da. ʒ. ij. alij addunt berberis. ʒ. v. seminis
herbe acetose. ʒ. ij. ¶ Alia Johannis damasceni ad solutio
nem ex frigiditate stomachi. ℞. nucleorum gra. assorum. ʒ.
xxx. sumac. ʒ. x. zinziberis: ameos: masticis: galle. ana. ʒ. v. tem
pera cum succo coctanorum. ¶ Aliter ad inflationem et debi
litatem appetitus et vomitum prohibet. ℞. kebulorum indo
rum. ana. ʒ. iij. belliricorum: emblicorum rosarum. ana. ʒ. v. fri
ca cum pauco rodel. deinde adde masti. carui. feniculi: spice:
folij: squinanti. ana. ʒ. iij. vggi. ligni aloes: reu. gariofilorum
calculi mi. cubebe: macis: caride: assari: croci: casie. ana. ʒ. ij.
tere et vnge puluere supradicto: deinde temperetur cum hoc
sirupo. ℞. zuccare lib. as. iiij. succi malorum granatorum endiuie.
ana. lib. ã ß. ¶ Diamirtũ valet ad solutionem vomitũ et
indigestionem. ℞. seminis rute. lib. as. ij. mirobala. embli. bel
leri. ana. ʒ. x. gariofi. cimi. calami aromati. carda. maio. carpo
balsa. ana. ʒ. xij. piperis nigri et longi: zinziberis. ana. ʒ. xx.
masticis: cordu. carui: anisi: cinamo. spice: casie: carda. mi. co-
sti. ana. ʒ. v. caride: apij: ameos. ana. ʒ. v. folij: amomi. ana. ʒ. j.
mellis quantum sufficit. semen rute prius ponatur in aqua
per diem: et postea coquatur et coletur: et colatura recoqua
tur ad spissitudinem cum aqua: post mel coquatur et tem-
peretur species. ¶ Diacosin frigido conueniens stomacho
inflationi rugitui fastidio egestioni crude: mollitiei stoma-
machi: ventositati: emoroy. defectoque coitui. ℞. zinziberis:
masticis: piperis nigri et longi: spice: asari: anisi: carpobalsa.
xilobal. cimini. ana. ʒ. x. gario. gallie: casie: costi vtriusque: gal
bani. ana. ʒ. v. ligni aloes: croci: carda. tapsie: cubebe: caride:
calami aromati. squinanti: mellil. ana. ʒ. iij. ameos: reu. ari-
sto. rotũ. vsnee: macis: apij: dauci: ozimi: citrini: et gariofi.
ana. ʒ. ij. rosa. ʒ. ij. bell. embli. ana. ʒ. viij. indorum. ʒ. xij. ciperi. ʒ.
xx. mirtill. ʒ. c. da cum calida. alij ponunt. ℥. j. de rosis nõ addẽ
tes squinantũ. mellil. ameos: aril. macis: dauci: apij: gariofi.
mirtill. nec rosa. ¶ Diacosin prodest crude solutioni et indi
gestioni ex frigiditate defecte. ℞. costi: cimini: et gario. spice:
carpobalsa. xilobal. casie. ana. ʒ. xij. caride: calami aromati. car
da. mellil. anisi: ceterac. basil. ana. ʒ. iiij. macis. ʒ. iij. aristo. ro.
reubarba. ana. ʒ. ij. ciperi. ʒ. xx. piperis longi. ʒ. xv. zinziberis. ʒ.
xx. mirobala. indi. ʒ. xx. belliri. ʒ. vj. mirtillo. libram vnam: mel
lis qd sufficit.

¶ De pluribus descriptionibus pulverum strin gẽtium vomitũ et solutionem. Cap. xxxiiij.

Saluis curans solutionem in senibus: pondus
et vulnera interiora ex calidi. et sanguinem cum
dolore exeuntem sedat. ℞. boli. ʒ. xvj. spodij. se-
minis herbe aceto. amidi assi. ana. ʒ. ij. maluc.
acatie. ana. ʒ. j. et ß. frica cum oleo rosaceo: psi-
lij assi et triti. ʒ. ij. et ß. si vis tempera cum siru-
po mirtino et coctanino: da cum aqua de bolo et gummi.
¶ Aliter ad vulnera iteriora ex salso phlegmate. ℞. seminis
porri assi. ʒ. v. boli. ʒ. vj. glandis sicce. ozimi assi: gummi: ami-
di. seminis feniculi: croci: sangui. draconis: balausti. ana. ʒ. ij.
da cum sirupo coctani. ¶ Aliter ad solutionem ventris et
pondus cum sanguine: et vulnera interiora stomachum dis-
solutum confortat: et vtilissimus valde est. ℞. kebul. indi. ana.
ʒ. vj. belliri. emblicorum. ana. ʒ. iiij. fricentur cum rodol. et assen
tur. cimini assi. ʒ. vj. anisi: maratri: carui: ameos in aceto in-
fusi et assi. ana. ʒ. v. fricentur cum oleo rosato vel amygda.
da. ʒ. iij. cum vino cocto: et sirupo coctanorum. ¶ Aliter ad so-
lutionem vomitum et stomachum confortat. ℞. seminis ozi-
mi. nucleorum passorum. sumac. añ. ʒ. x. glandi. sicce et asse. casta
nee: ceterac: balaust. añ. ʒ. vj. seminis coriandri. ʒ. iiij. seminis
herbe acetose: spodij. mirtilli assi. galle. ana. ʒ. ij. da cũ siru.
coctanorum. ¶ Aliter vomitui cholerico et phlegmatico. ℞. li-
gni aloes: spodij. ana. ʒ. iij. rosa. mirte: berberis. ana. ʒ. vj. su-
mac. ʒ. iiij. nucleorum gra. assorum. ʒ. x. ¶ Aliter febricitan-
ti cũ solutione et dolore epatis propter stomachum et dissinte
riam et cholericam solutionem soluit. ℞. lacce: spice. ana. ʒ. ij.
reu. ʒ. ij. squinanti: anisi: fecis vini: apij: masticis. ana. exa-
gium vnũ. kebu. assi. ʒ. iiij. ferruginis in aceto infuse et asse. ʒ.
vj. da cum sapa coctanorum. ¶ Aliter lienterie conueniẽs pro
pter stomachum. ℞. granorum aceto. ʒ. xx. cimini in aceto in-
fusi et assi: mirtilli: xilocaracte: coriandri assi: sumac. glan-
dis. ana. ʒ. x. balaust. ʒ. xix. masticis. ʒ. ij. ¶ Alius fluxibus diu
turnis. ℞. balausti. sumac. glandis: xilocaracte: mirtilli: ma
ligranati acetosi: iusquiami: spice: hypoqstidos: ligni aloes
coriãdri assi: nucleorum vuarũ passarum: corticis libani: apij
galle. ana. ʒ. vj. farine ciceris assi: dupliciter. ¶ Alius valẽs
dissinterie: q fuerit in intestinis. ℞. psilij. ʒ. ij. seminis aceto.
portulace: arnogl. ro. amigda. amidi. gũmi. ana. ℥. ij. terre si-
gillate. ℥. ij. assorum omnium. ¶ Alius stringens sanguinem
ex ano vel vulua fluentem. ℞. sumac coriandri. ana. ʒ. x. glan-
dis: et galle in aceto infuse. et gariofi. assorum: balausti. ana.
ʒ. j. castorei. ʒ. ij. et ß. cochlearum assarũ: carabe: coralli. ana. ʒ.
iij. ¶ Alius eijcientibus sanguinem cum singultu. ℞. arseni-
ci: lacce: aluminis. ana. ʒ. j. boli. ʒ. iij. da cum vino. ¶ Aliter
ad eos qui cadunt ex equo vel alijs locis. ℞. lacce: myrrhe.
ana. ʒ. ij. fenugreci: castorei: ana. ʒ. j. et ß. boli. ʒ. iij. da cũ vino.
¶ Aliter ad splenem et percussionem. ℞. boli. terre sigil-
late reu. ana. ʒ. iij. mirtillorum. ʒ. iiij. croci: calami aroma. costi:
ana. ʒ. ij. da cum succo solatri. ¶ Aliter ad eos quibus ex casu
patitur epar: aut stomachus. ℞. boli. balaustie: amygda.
amara. ana. ʒ. iij. sang. draconis: mirte. ana. ʒ. j. et ß. cum suc-
co arnoglo. ¶ Aliter ad grossam ventositatem et grossos
humores in stomacho. ℞. ameos: apij: anisi: ana. ʒ. v. masti-
cis: squinanti: costi: ana. ʒ. iij. thuris. ʒ. iij. nastur. alb. ʒ. xxx. da
ʒ. iij. cum calida. ¶ Aliter de ligno aloes frigido et humido
stomacho et grosse ventositati conueniens. ℞. masticis: ga-
riofi. cubebe. ana. ʒ. xv. ligni aloes. ʒ. xx. gallie. ʒ. iij. zuccare. ʒ.
xxx. ¶ Aliter ad dolorẽ stomachi ex calidi. ℞. carabe. rosa. añ.
ʒ. v. ligni aloes: masticis: spodij: galle. ana. ʒ. iij. berberis. ʒ. v.
spice: camphore. ana. ʒ. ij. croci: cimini. ana. ʒ. iij. da. ʒ. j. et ß.
¶ Aliter ad idem cum frigiditate stomachũ confortat. ℞.
masticis: trociscorum de rosa. ana. ʒ. iij. carabe: mente: ligni alo.
ana. ʒ. ij. ¶ Aliter ad frigiditatem stomachi: et perditum ap-
petitum. ℞. piperis albi et nigri: gariofilorum. ana. ʒ. iij. pe-
nidij: zuccare. ana. ʒ. xxx. ¶ Aliter digerit cibum et stomachum
confortat et appetitum. ℞. squinanti. ʒ. j. spice. ʒ. ß. da cum fri
gida. ¶ Aliter ad ylij dolorem qui fit ex phlegmate et vẽtosi-
tate aquam citrinã purgat. ℞. ligni aloes tithimalli. ana. ʒ. v.
da. ʒ. iiij. cum calida. ¶ Aliter ad idem. ℞. tithimalli turbith:
absinthij: oppoponaci: seminis apij: maratri: squinãti: vggi:
añ. ʒ. ij. da. ʒ. iij. cũ aqua oppoponaci. ¶ Aliter ad stomachũ
frigidum digestionem confortat: extremiam et inflationem
curat: constipationem epatis et splenis aperit: senibus est vti-
lissimus valde. ℞. zinziberis. ʒ. vj. origani: masticis. ana. li-
bram vnam. carui: cimi. piperis. ana. ʒ. iij. anisi: maratri: apij:
dauci: ana. ʒ. j. et ß. frica cum oleo sisami. tunc addes. ʒ. xxx. zuc
care: da. ʒ. iij. cũ aqua ciceris vel mulsa. ¶ Aliter ad constipa
tionẽ et debilitatem epatis et noue hydropisi valet. ℞. myrrhe
croci: spice: casie: assari: carpo. añ. ʒ. iij. maratri: apij: scar. aneti
ana. ʒ. ix. da. ʒ. ij. cũ ca. vel cũ sirupo acc. vt aqua citri. purget
que initium est hydropisis: adde. ʒ. j. oppopona. da. ʒ. ij. cum
ca. ¶ Al. ad stomachi defectionẽ et frigiditatẽ et corruptio-
nem. ℞. masti. gariofi. cimi. cube. zinziberis: carda. spice: anisi
añ. ʒ. ij. caride: se. vtriusque ozimi: asari: ana. ʒ. j. ligni aloes. ʒ.
iij. fricent cum oleo ro. et cum tantũdẽ zuccari misceantur.
¶ Al. ad hydropisim q dicit hydropisis ascites: et ad vlce-

ra interiora. ℞.reu. turbith: absinthij: añ.ʒ.vj. yreos: ligni aloes: titimalli: apij: aristo.ro. masticis: ro. squinã. añ.ʒ.iij. dragagãti: acori: vgi: coras: coralli: apij: anisi: fenicu. lacce: assari: folij: añ.ʒ.ij. et ß.da.ʒ.j. cum succo scar. fenicu. solatri cũ sirupo ace. vel cum aceto cocto cum speciebus his squinan. eupato. fenicu. anisi: ana.ʒ.ij. vel cum sirupo absin. de tertio in tertium: da si debilis de dragagãto diareub. cum succo ha rum herbarum et sirupo squinãti. cum cõfortatus fuerit sumat predictũ puluerẽ donec aqua purget. ¶ Al. purgat aquã ci trinã vulnera interiora curat et epar confortat. ℞. absin. tur bith: oppo. ana.ʒ.v. maratri: anisi: apij: macis: tapsie: ana.ʒ. ij. ligni: titimalli: masti. squinan. cinamo. añ.ʒ.ij. da cũ aqua in qua cocta fit radix squinã. feni. apij: anisi. ¶ Al. ad emor roydas et debilitatẽ stomachi ex phlegmate. ℞. masti. cube. gar. añ.ʒ.v. ligni aloes.ʒ.xx. gallie.ʒ.iij. zuccari.ʒ.xl. da.ʒ.iij. cum sirupo coctano: ũ. ¶ Al. ad idem epaticis habentibus stomachũ dissolutũ et palidum colorem. ℞. masti. gario. ca sie: assari: ro. ozimi. citri. et gariofi. añ.ʒ.iij. zuccare: lib. ß. cum oleo amigda. da.ʒ.ij. cũ ca. ¶ Al. torsioni siue egestioni exeũ ti. ℞. carpo.ʒ.j. apij.ʒ.iij. da.ʒ.j. cum ca. ad ytericos: dolores epatis et vomitum cholericum aufert.

¶ De pluribus descriptionibus puluerum ad cardiacam passionem. Cap.xxxv.

Puluis ad cardiacos siue calidos. ℞. flor. cõium ʒ.vij. carabe: coralli: gemme non perforate: sete crude. ana.ʒ.ij. boli: aluminis: coriãdri. ana.ʒ.v. basilici: ciperi: ozimi: gariofi. añ.ʒ.iij. ¶ Al. ad nimium pulsum cordis. ℞. lingue auis.ʒ.xl. alu minis scissi assi. ana.ʒ.iiij. ro. gallie. añ.ʒ.iij. ligni aloes.ʒ.viij. da.ʒ.iij. cum vino vel sirupo aceto. ¶ Al. cor confortans: sitim: cogitationẽ: pulsum cordis nimiũ et vicis sim melancholicũ tollit. ℞. ro. spod. portula. añ.ʒ.v. casie suc. ameos: boraginis: carui: coralli: zedoa. beto. lacce non lote: asse: masticis: añ.ʒ.iij. musci. ʒ.j. zuccare.ʒ.xl. da.ʒ.iij. cum fri gida. ¶ Al. ad idem. ℞. berberis ro. spodij: portula. boragi. ana.ʒ.iij. boli: ozimi citrini: masticis: ana.ʒ.ij. xiloal. gariofi. ca rabe: cucu. gẽme: camphore. ana.ʒ.ij. frica cum oleo ro. zucca re.ʒ.j. da.ʒ.iij. cum succo granatorũ. ¶ Puluis ad dolorẽ re nũ et vesice et mictũ q̃ fit cũ ardore. ℞. cucu. citrul. cucur. dra gaganti: succi liquiri. papaueris albi: portu. ana.ʒ.v. amigd. dulciũ.ʒ.vj. seminis malue: apij: ana.ʒ.ij. da.ʒ.iij. cum sirupo. ¶ Al. puluis ad vulnera renum et vesice diffur. et ardorem ex hu. ca. sedat. ℞. cucur. cucu. melo. citruli. ana.ʒ.v. portula. dragaganti: malue: succi liquiri. papaueris albi. añ.ʒ.iij. scar. maratri: macis: lactu. ana.ʒ.ij. semi. citonio. ro. spod. añ.ʒ.iij. pinee: amigda. ana.ʒ.x. penich.ʒ.xl. da.ʒ.iiij. cum sapa vel cũ sirupo viola. ¶ Al. ad idem. ℞. citrul. cucume. melonis: por tulace: dragaganti: seminis malue: papaueris al. añ.ʒ.v. ami gdala. lactuce: viol. spodij: boli: ana.ʒ.iij. psilij non triti.ʒ.x. zuccare.ʒ.xx. da.ʒ.v. cũ sirupo viola. ¶ Al. ad calorem renũ et vesice ardorem et pũctionẽ vrine tollit. ℞. pinee: melonis: penich. ana.ʒ.v. cucurbite: dragaganti: succi liquiri. papaue ris: portu. ana.ʒ.v. amigd. dulcium.ʒ.vj. seminis malue: apij: ana.ʒ.ij. da.ʒ.ij. cum sirupo ro. ¶ Al. ad diabetẽ. ℞. spod. ro. añ.ʒ.vj. sumac. lactu. dragagã. succi liquir. sand. al. gũmi por tula. lentiũ mund. coriãdri i aceto infusi: se. ro. añ.ʒ.j. et ß. zuc cari.ʒ.viij. da.ʒ.iij. cum sapa vel sirupo ro. ¶ Al. ad idem. ℞. spice: ciperi: sticados: thuris equale põdus. ¶ Al. ad diutur nam tussim. ℞. zucca.℥.j. maratri.ʒ.ij. da cum sirupo iulep. i. simplici. ¶ Puluis valẽs pregnãtib⁹. ℞. thuris.ʒ.vij. apij: cinano. casto: añ.ʒ.ij. et ß. zuccare. ¶ Al. ad podagrã. ℞. her mod.ʒ.vj. cimi. calami aro. añ.ʒ.ij. piperis albi.ʒ.j. zuccare.℥. iiij. ¶ Al. prodest colicis iuuat appetitũ. ℞. sal. gẽme qd cũ assatur sepe in aceto infundit: maligra. assi: sumac. añ.ʒ.iij. parũ coriandri assi: succi berberis cum tantũdẽ foliorum citri. ¶ Al. humide tussi. ℞. terebẽ.℥.j. penich.℥.ij. ¶ Al. frigidis a natura. ℞. salis gẽme sit assi: origa. nigelle asse: galang. añ. ¶ Al. paralyticis. ℞. salis cũ aceto squille assi: sina. asse nigelle: piperis: zinziberis equaliter. ¶ Al. ad dolorẽ epatis ℞. sol. assi: apij: maratri: sumac: piretri. añ.

¶ De plurib⁹ triferarũ descriptiõib⁹. Ca.xxxvj.

Trifera molliciei et humiditati conueniẽs et emor. cutem clarificat. ℞. kebulorũ: bellirici: emblici: piperis albi longi et nigri equale pondus: frica cum amigda. tempera cũ melle. ¶ Trifera maior valet mollicie ventositati: emor. cu tem clarificat: auget libidinẽ. ℞. keb. belli. embli. pipis. ni. et lõgi: añ.ʒ.iij. zinzib. ceterac. añ.ʒ.j. tapsie: iringi: mac. añ.ʒ.j. lin gue auis: sisami mũdati: zuccare: añ.ʒ.iiij. been albi et ru. añ. ʒ.ij. frica cũ butyro. ¶ Al. emor. et phlegma et stom calefacit ℞. kebul. belli. embli. anisi: masticis: ana.ʒ.x. ameos.ʒ.x. frica cum oleo de ossibus crisomillorũ: deinde adde belli.ʒ.xx. sol ue in succo porri et species tempera. ¶ Al. emoroid. frigi do stomacho et ventoso defecto. ℞. kebul. belli. embli. liqui. zinziberis: ligni aloes: nucis musca. gallie ro. spice: squinan. masticis: ana.ʒ.x. musci.ʒ.j. limature acus quantũ cetera: li matura do. vij. dieb⁹ in vino odorifero maneat: deinde asse tur et teratur: et cum amigd. fricetur et cum melle temperet. ¶ Al. de ferrugine ad idem. ℞. kebul.℥.iij. belli. embli. liqui ricie: ligni aloes: zinziberis: galagan. carda. ro. spice: squinã. masticis: ana.ʒ.x. musci.ʒ.j. limature acus: lib.j. amigd.℥.iiij. ¶ Al. ferruginis ad idẽ. ℞. ind. emblic. ceterac. amc: apij: origani: ana.ʒ.x. spice: amomi: cinamomi: muscel. piperis ni gri et albi: nasturcij. añ.ʒ.ij. acori.ʒ.iij. cubebe.ʒ.j. et ß. ferrugi. ʒ.xxxv. frica cum butyro tempera cum melle: da.ʒ.j. et ß. lima tura diu trita septẽ diebus in aceto missa mittat in ollã do nec fiat ignea: deinde mittatur in aceto extinguẽdo septies. ¶ Al. de ferrugine stomachũ calefacit: ventrem stringit: va let emoroid. ℞. ind. belliri. embli. ceterac: zinziberis. pipe ris longi: ciperi: spice. ana.ʒ.x. seminis aneti: et porri. ana.ʒ. iiij. ferruginis in aceto infuse. xiiij. diebus et post adde bu tyri et mellis quod sufficit. ¶ Trifera minor stomachum cõ fortat: emoroidas curat: naturam in sanitate conseruat. ℞. kebu. embli. belli. ind. ana.ʒ.ij. frica cum butyro bouino: sed vt multũ psit emoroid. et dolori stomachi: adde bdellij: gũ mi: mirtill. assi: ro. añ.ʒ.vj. masticis: anisi: gariofi. ana.ʒ.iij. vt pulsum cordis nimiũ auferat adde ligni al.ʒ.v. vt phlegma purget: adde turbith.ʒ.x. vt luxuriã suscitet et inflatiõẽ au ferat: misce zinziberis: galan. piperis longi: ceterac. cina. añ. ʒ.ij. croci.ʒ.ij. amigd.ʒ.iij. mellis quod sufficit. ¶ Al. mundifi cans stomachũ de cho. ru. et phlegmate. ℞. cimi. belli. embli. añ.ʒ.x. liqui. zinziberis. añ.ʒ.v. turbith.ʒ.vij. cina. carda. mac. ana.ʒ.ij. amigda. quod sufficit.

Trifera magna ysaac valet vt tyriaca magna in cõ seruando corpore: ventositatẽ et omnẽ stomachi do lorem aufert: digestionẽ adiuuat: colorẽ clarificat: elephantiã mũdat: sclirosim et epatis constipationẽ et vẽto sitatem dissoluit: libidinẽ stimulat: sanguinẽ purgat: mẽbra cõfortat: dissolutionẽ strigit: feterẽ stomachi tollit: ne simul multe passiones veniãt: repugnat. ℞. keb. belli. embli. ind. añ.ʒ.vj. zinzib. piperis nigri et lon. secacu. i. iringi. gallie: folij spice: casie: calculi vtriusq;: ceterac: gariofi. lingue auis: apij: ciperi: been al. et ru. añ.ʒ.ij. papaueris al. et sisaminis: musci et flor. sambu. añ.ʒ.iij. amigd. vtriusq;: mirtũ. añ.ʒ.x. xilob. reu. añ.ʒ.x. caride.ʒ.j. et ß. mara. anisi: masti. añ.ʒ.ij. ozimi. citri. fi simbrij: mẽte. añ.ʒ.j. et ß. turbith: zucca. añ.ʒ.iiij. frica cum ℥.j. amigd. dulcium. da.ʒ.iij. maioribus: iuuenibus do.ʒ.j. toto tẽpore cum diagredio. ¶ Trifera ad morphea. ℞. cimi.ʒ.x. ind. bell. emb. añ.ʒ.xv. liquiri. passi. añ.ʒ.xv. masti. cinamo. añ. ʒ.iij. butyri. et mellis quod sufficit. ¶ Alia imperialis stoma chum defectũ ex frigiditate: ventositatẽ: inflationẽ: dolores et omnem passionẽ intestinorum sanat: oxiremiã curat: dige stionem confortat: bonum colorẽ reddit. ℞. kebul.ʒ.xx. bell. embli. añ.ʒ.x. frica cum oleo rosa. cimi. zinziberis: spice: ma sticis: maratri: anisi: mẽtastri. mente: piperis lon. ceterac. añ. ʒ.v. gario. caride: xiloal. casie. calcu. mi. vgi: coras. galani: apij: cina. mac. añ.ʒ.iij. calami aro. cimi. assari: origani: thu ris: carui: buche. i. ameos. ana.ʒ.ij. casto. musci. añ.ʒ.j. da.ʒ.j. et ß. ¶ Alia ad frigiditatẽ et phlegma: vẽtositatẽ pcordiorum: oxiremiã: palliduũ colorẽ: emoroid. nimiam humiditatẽ et oẽ vitium ex frigido et humido ortum sanat. ℞. ind. kebul. bel. añ.ʒ.xv. frica cum amigd. dul. vel butyro: zinzib. mẽtastri. ma sti. maratri: anisi: ana.ʒ.xv. cimi. apij: ameos: assari: costi: squi nant. acori: tapsie: reu: aristotel. lõ. ligni aloes: spice: cande:

ciperi: gar. folij: carda. piperis: croci. an̄. ʒ. iij. da. ʒ. iij. ieiunis cum ca. ¶ Al. confortans stomachū: phlegma dissoluit: ⁊ vē tositatem: ventrē purgat ⁊ inflationē: sonitū ventris: stomachi dolorē ⁊ indigestionē: venas ex phlegmate purgat: resistit nocumento diuersarum regionuꝫ: ⁊ aquarum. ℞. ind. kebul. ana. ʒ. xv. belli. embli. turbith: reu. aristo. ana. ʒ. iiij. calami aro. tapsie: squinā. assari: piperis nigri ⁊ lon. costi dul. ameos: apij: croci: spice: casie: ciperi: xiloal. an̄. ʒ. iij. gariofi. calcul. mi. caride: cube. folij casto. ana. ʒ. j. ⁊ ß. da. ʒ. iij. cum ca.
¶ Al. ꝯfortans stomachū ex frigiditate ⁊ humiditate: oxiremiam: ventositatē cum inflatiōe: bonū colorē ⁊ memoriam facit: morsui canis resistit. ℞. ind. kebu. an̄. ʒ. x. belli. embli. ana. ʒ. v. absinth. mirtill. ro. ana. ʒ. iiij. mētastri: origani: folij: cubebe: an̄. ʒ. iiij. croci: acori: zingi: aristo. ro. sticad. ana. ʒ. ij. da. ʒ. iij. ¶ Al. Ma. ad idē: acetosos ructus amputat: ⁊ ventositatem: digestionē confortat ⁊ appetitū: colorem malū propter frigiditatem stomachi curat. ℞. miroba. citri. kebul. indi. bell. embli. ana. ʒ. x. zinziberis: masti. cimi. gario. ana. ʒ. vj. calami: apij: anisi: marat. ameos: spice: assari: croci: an̄. ʒ. iiij. piperis nigri ⁊ longi: tapsie: ana. ʒ. iij. caride: mac. carda. calami aro. ligni aloes: ana. ʒ. ij. penith. ℥. j. da in modū auellane.
¶ Al. ad stomachū debilē morphea habentē ⁊ hūores pessimos: ardorē stomachi ⁊ corpis aufert. ℞. citri. ʒ. x. keb. belli. embli. an̄. ʒ. v. frica cū oleo: sand. citri. mirtill. spod. ana. ʒ. iiij. croci: masti. berberi: vsnee: carabe: capricoli: spice. ana. ʒ. j. sirupi ro. iij. ß. da. ʒ. iij. cū succo vue acerbe: vel cum aqua ros.
¶ Al. quā feci cuidā habenti calorē ex chole. ru. cū incensione ⁊ cardiacā ꝓpter colligantiā stomachi ⁊ cordis. ℞. citri. ʒ. xx. keb. embli. an̄. ʒ. x. ro. boragi. spod. an̄. ʒ. xv. berb. sanda. masti. scar. ana. ʒ. iij. ligni aloes: cube. carda. spice: portu. ana ʒ. ij. tēpera cum sirupo de succo endi. ⁊ maligra. ¶ Al. ad sanguinem oculoꝝ. ℞. citri. ℥. vj. kebul. ℥. ij. ind. belli. embli. an̄. ℥. casief. ℥. viij. māne. ℥. ß. masti. ʒ. v. anisi: maratri: viol. an̄. ʒ. iij. ¶ Trifera dionysij abbatis. ℞. kebul. ℥. iij. citri. indi. ana. ʒ. iij. zuccare lib. iij. ro. ℥. j. belli. embli. ana. ʒ. iij. gariofi. cimi. croci: spice: carda. masti. ligni aloes: maratri: anisi: ana ʒ. j. mellis quod sufficit.

¶ De pluribus descriptionibus trociscorum camphoratorū. Capitu. xxxvij.

Trocisci camphorati facti cuidam iuueni in stomacho ⁊ epate calorē habenti: cardiacā: appetitus defectionē ⁊ nimiā sitim. ℞. ro. ʒ. x. zuccare: spodij: sand. ana. ʒ. v. liquir. dragagan. portula. ana. ʒ. iij. carda. masti. ligni aloes: croci: cinamo. cucu. ana. ʒ. j. camphore. ʒ. j. tempera cum succo psilij: fac trociscos. ¶ Trocisci cāphore ad nimiū calorem et maxime epatis. ℞. ro. ʒ. vj. spodij: dragaganti. ana. ʒ. iiij. cucu. viola. portula. liquiri. an̄. ʒ. viij. croci. ʒ. ij. amidi. ʒ. ij. campho. ʒ. ß. spume psilij. ʒ. ß. fac trociscos. ʒ. j. ß. da. ʒ. j. ¶ Trocisci cāphorati vtiliores. ℞. spodij. zuccare. ana. ʒ. vj. cucu. xiloal. croci: camphore: ana. ʒ. j. cum spuma psilij ⁊ rodostomate: tempera. da cū sirupo albo vel cum succo granatorū dul. vel aceto. ¶ Al. cāphorati ad idē: dolorē ex calore ⁊ sitim tollunt. ℞. spod. ro. ana. ʒ. vj. zuccare: māne: ana. ʒ. iij. succi liquir. dragagan. portula. sand. gūme. an̄. ʒ. ij. camphore: amidi: cucur. cucu. citrul. masti. ligni aloes: croci: carda. ana. ʒ. j. da cum siru. ro. ¶ Trocisci de spod. in quodā iuuene probati habente calorē in epate: siccam tussim ⁊ consumptionē curant. ℞. spod. suc. liqui. ana. ʒ. v. amidi: portula. end. an̄. ʒ. iiij. cucu. cucur. melon. sandal. ana. ʒ. j. cū succo psilij: da cum iulep. ¶ Al. de spod. ad vētris solutionē q̄ fit ex calore: stomacho debili ꝓsunt ⁊ ethice. ℞. ro. ʒ. x. spod. se. herbe aceto. viola. vuarum acer. nuclei: assi. ana. ʒ. vj. berberis gūmi assi: boli: amidi assi: semi. malue: mirtill. portula. seminis plan. dragagan. singulorū assoꝝ: ana. ʒ. iij. acatie: carabe: croci: an̄. ʒ. ij. cū rodostomate: fac trociscos da. ʒ. j. cum siro. ro. vel mirtino. ¶ Al. de spod. se. herbe ace. ro. ana. ʒ. x. gūmi assi: boli: seminis mirte: ana. ʒ. v. galle: balau. amidi: assi: sumac: ana. ʒ. iij. acatie: portula. herbe ace. ana. ʒ. j. tempera cum succo maligra. aut aqua ros. ¶ Al. de spod. valent febricitantibus. ℞. ro. ʒ. vj. manne. ʒ. iij. gummi: dragagāti: spod. croci: ana. ʒ. ij. ¶ Alij de spod. ℞. spodij berberis: seminis ace. masticis: galle: ana: exagium. j. gūmi: exagia. iij. ro. exagia. v. tempera cum aqua rosata. ¶ Alij de ro. refrigerant ⁊ confortant stomachum. ℞. ro. exagiū. vj. liquiri. exagia. iiij. spice: exagiū. j. ¶ Al. de ro. ad caloreꝫ stomachi ⁊ eius apostema. ℞. ro. ʒ. vj. spice: liquiri. ana. ʒ. iiij. melliloti: squinan. scam. ana. ʒ. masti. ʒ. ij. ¶ Alij de ro. laxatiui. ℞. ro. ʒ. x. spice: liquiri. ana. ʒ. v. scamo. ʒ. iij. tempera cum melle.
¶ Al. de ro. ad tertianarios cum siti dolorē capitis ꝯstipationem aufert. ℞. ro. citonidij: alphite: zuccare: mirob. citri. equaliter. ¶ Al. de māna stiptic. ⁊ calidis cōueniunt. ℞. portu. māne: endiuie: liquir. viol. ana. ʒ. vj. berberis: mastic. diagredij: rosa. an̄. ʒ. iiij. spod. citru. melo. an̄. ʒ. j. ß. cro. ʒ. j. cāpho. ℈. ß. fac trociscos. ʒ. j. cū aqua ro. da cū tamarind. ¶ Trocisc. de eupatorio diuturnis febribus: dolori epatis: ⁊ ictericias. ℞. ro. ʒ. v. spice. ʒ. v. succi eupatorij. ʒ. viij. tempera cum manna. ¶ Trocisc. de berberis prosunt apostemati epatis cum feb. ⁊ siti. ℞. berberis: masticis: cucur. spod. an̄. ʒ. ij. lacce: reubar. masti. ana. ʒ. j. ro. ʒ. xij. croci. ʒ. j. spice: liquiri. suc. eupato. māne. ana. ʒ. ij. ¶ Al. berberis ad diuturnas febres ⁊ dolorem epatis ⁊ splenis ⁊ stomachi ⁊ nimiam hydropisim ⁊ vētositatem. ℞. ʒ. x. berberis: cuscute: absinthij: reu. ana. ʒ. v. lacce: liquiri. masticis: squinan. spod. endi. maratri: anisi: an̄. ʒ. iij. spice: folij: celti. croci: assari: succi: eupatorij: apij: dragaganti: cucu. cucur. ana. ʒ. ij. gariofi. carda. ana. ʒ. j. tempera cū succo endiuie vel maratri: da cum succo herbarū. ¶ Al. de reub. valētes duro epati ⁊ spleni ⁊ eoꝝ apostemati. ℞. reub. ʒ. viij. rubee: lacce: ana. ʒ. ix. apij: succi: eupato. anisi: ana. ʒ. iiij. mellis qd sufficit. ¶ Al. de lacca oppilato epati ⁊ spleni cōgruūt ⁊ febri diuturne: vrinam prouocant. ℞. lacce: ru. apij: anisi: absinthij: assari: amigda. ama. costi: aristo. lon. suc. eupatorij: suc. liqr. succi berberis: equale pōdus. ¶ Al. de absinth. valētes oppilato epati. feb. diuturne: vrinā ꝓuocant. ℞. absinth. anisi: assari: amigd. amara. apij: spice: masti. folij: aneti. an̄. ʒ. j. eupat. ʒ. iij. aloes. ʒ. iiij. ¶ Al. de rubea duro spleni: dolori epatis ac diuturne febri. ℞. rubee. ʒ. xij. rad. capparis: armo. ana. ʒ. xxx. aristo. ʒ. vj. ¶ Al. de cappare spleni. ℞. radi. capparis: armo. ana. ʒ. xxx. aristo. lōge: piperis: squinan. ana. ʒ. iij. solue armo. cum aceto speciesq̈ʒ ex eo tempera bis. ¶ Al. de cappare. ℞. capparis: rubee: se. agni: aristolo. lon. assari: masticis: succi: absinthij ⁊ eupatorij: reubar. costi: epithimi: spodij: amigdal. amararū: origani: calamen. gentiane: anisi: solatri: apij: an̄. partes equales: tempera cū aceto. ¶ Al. capparis. ℞. spice: assari: masticis: ana. ʒ. j. succi eupatorij ⁊ absinth. an̄. ʒ. ij. rad. capparis: rubee: seminis agni. aristo. longe: ypoquisti. ana. ʒ. iij. oppoponac. ʒ. iij. ¶ Al. de cappare dolorem splenis qui fit de grosso humore et ventositate curat. ℞. seminis tamarisci: corticū capparis: scolopendrie: celti. carda. liquiri. ana. ʒ. ij. assari: apij: anisi: cētau. semi. cuscute: camepi. lacce: costi dul. ana. confice cum succo tamarisci. ¶ Al. de cappare valentes dolori epatis ⁊ spleni ⁊ sclirosi. ℞. cappari. absinth. assari: apij: aristo. vtriusq̈ʒ: lacce: reupon. calam. spice: costi: anisi: se. tamarisci: succi eupat. croci. squinan. scolop. prassij. masticis. ana. ʒ. j. et ß. tempera cum succo tamar. ¶ Al. de rhāno ad idem. ℞. rhāni. tamar. ana. ʒ. vj. piperis albi. spice. armo. ana. ʒ. iiij. tempera cum aceto squill. ¶ Al. ad idem. ℞. armo. rhāni. tamar. ana. ʒ. ij. radicis capparis. ʒ. vj. squille: piperis albi. ana. ʒ. iij. ¶ Trocisci lignei valent ad defectionem stomachi continue humo. suscipientis: oxiremiā: dolorēq̈ʒ capitis bibiti: ⁊ frōti cū aceto illiniti curant sanguinis fluxum dissinteriā: morsum reptilium cum succo rute accepti sanant: tussiꝫ diuturnā febrē periodicam corizam ⁊ dolorem auriū cum succo rute dentur. ℞. mirte casto. spice terre sigillate mādrago. an̄. ʒ. viij. croci apij costi. an̄. ʒ. v. papaueris. ʒ. vj. dauci anisi siselei iusquiami figie apij. an̄. ʒ. j. entale. ʒ. iiij. soluenda cum vino soluantur et puluis tēperet. fiantq̈ʒ trocisci. ʒ. j. ⁊ ß. ¶ Troci. galieni diaspermatō ad fluxum ventris propter viscerū defectionē: ad vulnerata q̈ʒ intestina torturā ventris aut indigestioneꝫ: tenasmonē ⁊ fluxum ventris ⁊ matricis. ℞. se. mirte anisi maratri: ameos: apij: iusquiami: dauci: an̄. ʒ. j. opij. ℈. iij. fac trociscos cum. ʒ. j. ⁊ ß. da post septem menses. ¶ Al. de balaust.

ad solutã naturã sanguineã egestionẽ ⁊ tenasmonem. ℞.ba
laust.sumac:glandiũ assorũ:nucleorũ vuarũ agrestiũ:se.mir
te.ana.ʒ.viij.galle asse:cimi.in aceto infusi ⁊ assi.añ.ʒ.iiij.

¶ De pluribus descriptionibus trociscorũ cõtra flu
xum facientiũ qui satiri dicuntur. Cap.xxxviij.

TRocisci satiri qui ponunt̃ in clysteri congruũt
tenasmoni:lienterie: dissinterie.℞.panis assi.
ʒ.iij.sanda.rubei:eris vsti:aluminis:galle:cal
cis viue.ana.ʒ.x.opij.ʒ.vj.acatie:glandiũ:gum
mi:san.dra.añ.ʒ.iiij.cũ sapa mirtina fiãt trocis.
ʒ.j.⁊ ß. ¶ Alij de corallo ad idem. ℞.coralli.
ʒ.xij.acatie:balaustie.añ.ʒ.iiij.gũmi.ʒ.j.tẽpera cum succo mir
te.¶ Alij d: sumac.℞.tamar.mirtil.sumac: gummi:balau.
ana.ʒ.j.acatie.℥.ß.opij.ʒ.ij.cum aqua ro.fiant trocisci.¶ Alij
ad idem.℞. vtriusq; sandarace.añ.lib.j.calcis viue.ʒ.ij.aca
tie: charte bomb.vste.añ.ʒ.viij.fac cum succo arnoglosse: da
in hac aqua.℞.vue passe:ro.risi.ana.ʒ.v.aque lib.ij.coque ⁊
adde. ¶ Alij de auripigmẽto ad prescripta.℞.vtriusq; au
ripigmẽ.añ.ʒ.j.⁊ ß.calcis vi.ʒ.iij.mãne:aca.añ.ʒ.j.vssamafor.
ʒ.ij.⁊ ß.fac trociscos cum suc.plantagi.põdere.ʒ.j.⁊ ß.fac cly
stere cui admisce vnũ cum.ʒ.j. risi triti ⁊ vitelli oui cocti:et.℥.
j.olei ro. fac clystere cũ his vel cum modico vini cocti si infir
mus non est debilis nec habet fastidiũ vel tussim.qui ex fri
gido humore patitur vtiles sunt. ¶ Alij. ℞.arsenici vtrius
q; fecis aceti vste:acatie: gũmi.ana.ʒ.iij.charte bõb.vste:cal
cis viue.ana.ʒ.iiij.aluminis.ʒ.ij.opij.ʒ.j. tempera cum vino.
¶ Alij de auripigmento ad gingiuas vlcerosas.℞.vtriusq;
auripigmẽti: vtriusq; aluminis scissi: charte.bõb.vste:galle.
ana.ʒ.j.⁊ ß.cum vino cocto:pone super gingiuas lauãs cum
aceto. vtiles sunt. ¶ Alij diamil.ad solutionẽ ventris. ℞.su
mac.ʒ.ij.mirtil.ʒ.vj.galle:cortic.vtriusq; granatorũ.añ.ʒ.iiij.
confice in vino odorifero:da.ʒ.j.cum sirupo mirtillorũ.¶ Alij
diaspermatõ.℞.cãcri fluuialis brãcis abscissis ⁊ vẽtre fisso
⁊ loto.ʒ.v.portula.lactu.papaueris.ana.ʒ.ij.spodij: cucu.ci
tru.melo.ana.ʒ.j.cucur.cocta.malue:carabe:boli.añ.ʒ.j.⁊ ß.
fac trocisc.ʒ.j.cũ spuma psilij:da cum sirupo de sandõ. ¶ Alij
ad idem. ℞.gẽme ro.carabe.añ.ʒ.iij.spod.amigd.terre sigil.
balsami.añ.ʒ.j.tempera cum succo psilij. ¶ Alij ad idem.℞.
dragaganti:gũmi:sand.piperis lon.ana.ʒ.vj.amidi: acatie:
terre sigillate:sotiron.ana.ʒ.j. ⁊ ß.fac trocisc.cum suc. arno
glosse. ¶ Alij diapapa. ad sangui. fluxum feb.⁊ tussim.℞.
ro.gummi.ana.ʒ.iij.amidi:dragagan.suc.liquiri.papaueris
albi.ana.ʒ.ij.spodij:croci.ana.ʒ.j.tempera cum aqua.¶ Alij
diapapa.ad ascẽsum caloris in renibus ⁊ vulnera.℞.se. pa
pauerís albi cucu.amidi: dragaganti.añ.ʒ.j.fac trocisc.ʒ.j.et
ß.tempera cum aqua: da.ʒ.j. ¶ Alius dissinterie fluxui san
guinis ⁊ pectori.℞.ãtimonij: emathist.sanguinis dra.añ.ʒ.
xiiij.gallie:lapdan.croci.ana.ʒ.iiij.balaustie:galle. ana.ʒ.xx.
tempera cũ succo arnoglosse ⁊ impone liti:cornu cerui vsti:
acatie.ana.ʒ.x. ¶ Al.ad menstrua.℞.balau.sumac.añ.ʒ.iiij.
acatie.ʒ.ij.tempera cum succo arnoglosse.¶ Alij ad sangui
nis mictũ ⁊ ad emoptoicos.℞.citru.cucu.cucur.mel.portu.
spodij:succi liquiri.ana.ʒ. vj.lactuce:malue:ro. gummi: ami
di:dragaganti:papaueris al.ana.ʒ.iiij.mirte:coctano.herbe
acetose.ana.ʒ.ij.boli:acatie.añ.ʒ.j.⁊ ß.croci.ʒ.j.cum succo psi
lij:fac trociscũ.ʒ.j.⁊ da.ʒ.j.cum suc.plan.vel sirupo coctano.
¶ Alius ad idẽ. ℞.cucu.draga.papaueris albi : thetrabit:
boli:carabe.ana.ʒ.v.confice cum aqua.¶ Alius ad idẽ.℞.
balsami:amigdala.ana.ʒ.ij.aluminis scissi.ʒ.j.dragaganti.ʒ.
iij.cõfice cum aqua ro.¶ Al.ad emoptoicos rupturã venarũ:
pectus:epar:renes ⁊ matricẽ: da cũ lacte ⁊ ptisano.℞.spo
dij.ʒ.iiij.citru.portu.cucur.boli:carabe:põdus equale cõfice
cũ poligonie suc.ʒ.j.⁊ ß.¶ Alius dissinterie inueterate.℞.au
ripigmẽti:citri.ʒ.j.calcis viue.ʒ.ij.panis assi:charte vste:opij
añ.ʒ.ß.acatie:ypoquistid.añ.ʒ.iij.tẽpera cũ suc.plan. ¶ Al.te
nasmoni lienterie vomitui.℞.sumac.ʒ.iiij.iusquia.ʒ.j.balau
stie:acatie.añ.ʒ.ij.opij.ʒ.ß.tẽpera cũ suc.plan.¶ Al.ad cusa
lidos ad vulnera renũ ⁊ vesice ⁊ sangui.mingẽti stringunt.
℞.iusquiami:apij:maratri.ana.ʒ.vj.croci:spice:semi.herbe
acetose:opij:carpo.resethenete.i.species solatri:se.citri.añ.
ʒ.xij.thuris.ʒ.j. ¶ Ad idem.℞.citru.cucu.port.coctani:lini:
maratri.ana.ʒ.j.dragagan.amidi gũmi.añ.ʒ.ij.pinee.ʒ.v.pa
pauerís nigri.ʒ.iij.mirte croci.ana.ʒ.ß.da cum sapa. ¶ Alius
apostemati in ano ⁊ vulneri renũ ⁊ vesice mictui sang.℞.
auella.munde amigd.citru.añ.ʒ.iiij.iusquiami:se.croci sola.
opij.añ.ʒ.vj.cum melle tempera.¶ Alius nimie incensioni:
in vesica ⁊ vulneribus eius ca. ℞.citruli:cucu.cucur.portu.
malue:papa. ni.añ.ʒ.iij.se.coctano.munda.ʒ.v.succi liquiri.
ʒ.vj.amidi.ʒ.iiij.melon.cucurbi.ana.ʒ.vj.kenete:silenis. ana
ʒ.x.tẽpera cum sapa. ¶ Alius mictui san.ex vesica ⁊ renib᷒.
℞.amidi: dragaganti: citruli:añ.ʒ.iij.balau.ʒ.ij.aluminis.ʒ.
ß.tempera cum sapa mirtina. ¶ Alius ad vulnera renum et
vesice ex calore.℞.cornu cerui vsti:dragagan.papaueris al
bi:citruli:cimi.cucumeris : melon.cucur.ana.ʒ.iij.amigdala
rum:malue:boli.ana.ʒ.j.⁊ ß.croci.ʒ.j.fac trociscum cum suc
co maratri.ʒ.j.et ß.da.ʒ.j.cum aqua sebesten. ¶ Alius proba
tus in quodam iuuene qui mingebat sanguinẽ propter ve
nã in renibus ruptam vnde exorta est ei excoriatio et incen
sio. ℞.boli:gemme :dragaganti:amidi.añ.ʒ.vj.malue: bal
sami:sanguinis draconis: portulace.añ.ʒ.iiij. thuris: galle:
melo.citru.cucu.apij.ana.ʒ.j.⁊ ß.tempera cũ suc.plã. ¶ Al.
prouocãs vrinam : lapidẽ frangit.℞.assari: petro.ana.ʒ.iiij.
meu.fu.acori.ana.ʒ.vj.dauci.ʒ.iij.apij:anisi:carpobal. draga
gan.añ.ʒ.iiij.citru.cucu.añ.ʒ.v.melo.ʒ.x.tẽpa cũ sapa. ¶ Al.
vetusto apostemati stomachi ⁊ epatis.℞.scamo.iusquiami
añ.ʒ.x.sanda.ru.ʒ.viij.sulphuris.ʒ.v.liquiri.ʒ.viij. pomorum.
ʒ.viij.yreos:spice:squinan.ana.ʒ.iij.⁊ ß.ro.ʒ.v.tempera cum
sapa. ¶ Alius andromachi.℞.corticis grana.ʒ.x.aluminis:
mirte.ana.ʒ.iiij. calamenti.ʒ.xu.thuris.ʒ.viij.aristo.ʒ.xij. tem
pera cum sapa. ¶ Al.trocisci.℞.cortic. grana.ʒ.x. myrrhe:
aloes.ana.ʒ.viij.aluminis.ʒ.ij.thuris.ʒ.iiij. calcanti.ʒ.iij.fel
lis tauri: tẽpera cum sapa.¶ Trocisci ad defectionẽ epatis
propter calorẽ: ⁊ renum dolorẽ propter lapidẽ vnde fit appe
titus defectio:mala digestio: virtutũ naturalium defectio ⁊
omniũ membrorũ cõsumptio.℞.berberis ro.cuscute.añ.ʒ.v.
spodij.succi liquiri.scario.portu.ana.ʒ.iij.reu.lacce: masticis
assari : spice.ana.ʒ.j.croci: cardamo.garioñ.folij: dragagan
ti:citruli cucume. melo.squinan.cucur.añ.ʒ.j.fac trocis.j. exa
gij cum succo endiuie:da.ʒ.j.cum sirupo isto : quem studio
se ſm auctoritates antiquorũ cõposui ⁊ eum optimũ inueni
in cõfortatione epatis aperiendo oppilationẽ ⁊ dolorẽ renũ
mitigando ⁊ feb.resistendo ⁊ ventositatẽ in intestinis clau
sam dissoluendo.℞.rad.maratri:endiuie:apij.añ.ʒ.xx. liqui.
bora.capillorũ ve. viola.cuscute absin.ro.anisi squinã.añ.ʒ.v.
petro.spice folij masticis dauci sparagi se.cucu.melo. cucur.
ana.ʒ.ij.coque ⁊ cola ⁊ admisce.iiij.lib.zuccare ⁊ recoquant̃
ad perfectionem: ⁊ sicut diximus accipe in omnibus predi
ctis.est enim expertũ.in frigidis aũt tẽporibus ⁊ emorroid.
preualuerunt: ⁊ si tumor fit in lateribus: dolor in femorib᷒:
rubeaq; fex ex renibus exierit sume hanc triferã que tempe
rate cõplexionis est: nimijq; adiutorij.℞.kebul.belli. emb.
ana.ʒ.x.spice cimi. squinã.apij petro. assari casie aristologie
lõ. cordu.se.vitice nucleorũ mũda.cucur.melo.ana.ʒ.j.fricet̃
cum oleo amigd.dulcium:tempera cum melle da.ʒ.iij.ieiu
nus bibat:comedat ius starnorum cum menta ⁊ cimino con
ditum vel ius ciceris:dorsum ⁊ renes ireleõ vnge. Et q: te
stantibus antiqs mala digestio ventositatẽ generat in visce
ribus ⁊ digestiuã nociuam ⁊ malorum humorũ generatiuã
maxime estate neglectis exercitijs ⁊ postposita pharmacia
maxime passio eorum elongatur ⁊ inclinatur medicina data
licz bona: verũetiam hec que sequit̃ confortat ⁊ adiuuat sto
machum ⁊ indigestionẽ ⁊ viscerum ventositatẽ curat renib᷒
⁊ epati congruit.℞.masticis squinan.spice croci spodij assa
ri cimi.sanda.maratri scario.anisi berberis.añ.ʒ.ij.costi dul.
carda.cubebe folij casie carpo.xilobal. añ.ʒ.j.ro.ʒ.x. zuccare:
triplum pondus spodij succi maratri ⁊ scariole: coque ad
medium ⁊ spissitudinem: puluerem q; temperabis:ante ci
bum ⁊ post cibum accipias quia optimũ est. ¶ Trocisci fa
cti cuidam iuueni habenti cholericam febrem:epar calefa
ctum et sitim nimiam.℞. rosarum.spodij:zuccare.ʒ.vj.succi

liquiri.berberis:cuscute:sanda.scar.portula.dragaganti.añ.ʒ.iiij.amidi:cucurbi.cucu.lactu.ana.ʒ.ij.campho.ʒ.ß.tempera cum succo lupulorum:da.ʒ.j.cum orizac. ¶ Alij cuidã iuueni cholericã febrẽ habenti in quo recedente febre remãsit calor in epate vnde rubea vrina exiit. ℞.ro.spod.zuccare viola.ana.ʒ.vj.berberis:sand.liquiri.añ.ʒ.iij.dragaganti:portula.endiuie:amidi:eupatorij:cucur.lactu.malue.ana.ʒ.j.tempera cum visco psilij. ¶ Alij probati in cholerico iuuene in estate habente calorem ꝛ constipationẽ. ℞.cuscute: boragi.añ.ʒ.vj.mãne:seminis fumiterre.ana.ʒ.v.ro.spodij:portu.añ.ʒ.iij.cucurbi.succi liqui.scar.ana.ʒ.j.ꝛ ß.tempera cum succo lupuli:da.ʒ.j.cum endiuia ꝛ maratro. ¶ Alij contra splenẽ ꝛ febrem diuturnã propter grossiciẽ ꝛ corruptionẽ humo. ℞.ro.cuscute.ana.ʒ.vj.maratri:endiuie:berberis:spodij:ana.ʒ.iij.liquiri.seminis fumiterre.ana.ʒ.iij.dragagãti: masticis:gũmi:cucumeris:cucurbi.portula.ana.ʒ.ij.spice:assari: anisi:apij:eupatorij:squinã.ana.ʒ.j.tempera cum strigno da cũ orizaccara. ¶ Alij probati in quodã iuuene soluto ex defectione ꝑpter hemitriteũ cui transacta tumor remansit in pedibus:crurib⁹ ꝛ testiculis: citrinitas in facie:rubor in vrina continuus propter defectionẽ epatis. ℞.ro.berbe. spod.sandal.albi ꝛ rubei:herbe acetose:seminis solatri:gũmi nucleorum assorũ.ana.ʒ.iij.spice:scariole:cimi.lacce: masticis:squinan.añ.ʒ.ij.calami.aro.carabe:ligni aloes:cardamo.garioffi.ana.ʒ.j.tempera cum aqua ro.dabis.ʒ.j.cum sirupo malorum maiorum. ¶ Alij cuidam iuueni cholerico patienti in stomacho ꝛ epate calorẽ: vnde cutis immutata ꝛ appetitus minutus. ℞.ro.ʒ.x.viola.absinthij: cuscute:zuccare.ana.ʒ.v.reubar.masticis:liquiri.scario.ana.ʒ.iij.spodij: portula. dragagan.squinan.ana.ʒ.j. tempera cum succo sileris vel endiuia cum sirupo de prunis. ¶ Alij probati in quodam iuuene patiente in epate calorẽ: stomachi defectionem: ꝛ hoc ob incensionẽ ꝛ cõstipationẽ. ℞.ro.ʒ.iij.spodij:absinthij: cuscute:reu.viola.ana.ʒ.ij.sanda.ru.scario.feniculi:masticis:squinan.liquiri.scamo.dragagan.portula.spice:croci:ana.ʒ.j.tempera cum succo psilij:da cum sirupo herbarum. ¶ Alij probati propter quendam iuuenẽ febrem patientẽ cum sudore ꝛ solutionẽ. ℞.spodij:dragagãti:amidi:ro.seminis malue: cineorum vstorũ.ana.ʒ.x.succi liquiri. portula.boli.amigd.dulcium ꝛ amararũ:gũmi.ana.ʒ.v.cucu.citru.seminis coctanorum:arnoglosse:carabe.ana.ʒ.iij.tempera cum visco psilij da cum iulep. ¶ Alij qui curauerũt quendã duriciẽ splenis habentem frigiditatem in latere dolorem:omnia propter febrem quartanã. ℞.reubar.aristo.lon.capparis: lacce: absinthij:costi:masticis:squinan.assari:folij:spice celti. reuponti.anisi:apij:casie: eupa.gen.añ.ʒ.ij.croci:gario.añ.ʒ.j.hierep.ʒ.x.fac trocisc.cũ succo herbe acetose. ¶ Alij ad dolorem stomachi ꝛ epatis febrientib⁹ feb.cholerica vel sanguinea sitim auferant: ventrẽ purgant. ℞.spod.mãne.añ.ʒ.xv. viola.cucume.boragi.añ.ʒ.iij.dragaganti:portula.scario. succi liqui.amidi:cucur.añ.ʒ.ij.confice trocisc.ʒ.j.cum spuma psilij: da ʒ.j.cum sirupo albo vel viola. ¶ Alij ad idem cum calore stomachi ꝛ epatis. ℞.liquiri.ʒ.v.liquiri.squinan.ʒ.vj. spice:maratri:spodij:draga.añ.ʒ.ij.fac trocisc.ʒ.j.cum suc.gra. ¶ Alij ad feb.acutas ex phlegmate ꝛ cho. ℞.ro.ʒ.xx.spice:liqui.añ.ʒ.x. confice cũ oleo ꝛ aqua ꝛ melle mixtis.añ.ʒ.j.ꝛ ß. ¶ Alij ad emor.fluxus. ℞.porrorum.ʒ.v.cornu cerui assi:draga.gũmi añ.ʒ.iij.iusquiami albi:scedeue.ana.ʒ.ij.fac trociscũ cũ aqua ro.ꝛ mirtina:da cum sirupo mirtino.

¶ De pluribus descriptionib⁹ trociscorũ contra sputũ sanguinis facientium. Cap.xxxix.

Trocisci probati in quodã iuuene screãte san.calorẽ in pectore habẽte. ℞.gũmi:boli port.se.mal.ꝛ coctano.añ.ʒ.vj.croci:incensi:cornu cerui ꝛ conchule omniũ vstorum:amidi:dragagã.añ.ʒ.iij.carabe:aca.se.arnoglosse: spod.cucur.añ.ʒ.ij. fac trocisc.cũ suc.arno.da.ʒ.j.cũ sirupo mirtino vel iulep:sed qm̃ timebat ne fluxus sanguinis reuerteretur: eoq; ex post erat strictus ꝛ calore assiduo molestabatur: feci ei hos trocis. ℞.draga.gũmi:suc.liqui.portu.amigd.dul.se.malue: cãcri.añ.ʒ.vj.cucu.cucur.melo.citru.spod.amidi:se. coctañ.lactu. papaueris al.añ.ʒ.iij.carabe se.arnogl.añ.ʒ.j.ꝛ ß. cõfice cũ visco psilij ꝛ da.ʒ.j.cũ iulep vel ptisano. ¶ Al. valẽs vulnerib⁹ pulmonis pectoris ꝛ vesice tussi screãti san. ꝛ phthysic. ℞.spo.gũmi boli.añ.ʒ.vj.cancrorum vstorũ.ʒ.x.draga.mirtil.amidi se.cuscute ꝛ malue assorum nucleorum vuarũ se.arnogl.añ.ʒ.iij.berberis kakabre se.herbe ace.portu.assorum.añ.ʒ.ij.cõficiant cũ suc.grana.dulciũ:da.ʒ.j.cũ sirupo mirtino. ¶ Alij ꝓbat⁹ in iuuene phthysico tussiẽte san.screante solutionẽ patiente ex corporis cõsumptione ꝛ fe. ℞.cancri assi succi liquiri.draga.gũmi.añ.ʒ.x.boli portu.se.arnoglosse spod.amidi se. malue.añ.ʒ.v.se.coctano.cucurbi.cucu.citru.melo.papaueris al.añ.ʒ.ij.kakabre ro.boragi.añ.ʒ.iiij.lacce malue amigd.ana.ʒ.j.tẽpera cum visco psilij:da cũ ptisano colato ꝛ zuccara. ¶ Al. san.spuẽtib⁹ ꝑpter passionẽ epatis. ℞.absin.croci: papaueris albi dauci masticis kakabre.ana.ʒ.xv.opij.ʒ.vj.da.j.post sex menses. ¶ Alius ꝓbat⁹ in quodã defectiõe renum habente tussim fluxum vrine ꝛ diabetẽ. ℞.ro.croci spod.añ.ʒ.x.portula.succi liquiri.boli.añ.ʒ.v.sand.lactu.berberis.añ.ʒ.iij.campho.ʒ.ß.cõfice cum aqua ro.da.ʒ.j.cum sirupo granat.vel sapa. ¶ Alius probat⁹ in quodã iuuene san.fluxum patiente: ꝛ ad eos qui suspectionẽ phthysis habent. ℞.gummi boli spodij se.malue portula.suc.liquiri.añ.ʒ.v.cancri incensi ʒ.x.coralli cõchule marine incense amborũ vstorum dragagan.se.mirte.añ.ʒ.iij.semi.arnoglosse amidi kakabre ro.suc.ypoquistid.acatie emast.ana.ʒ.ij.cucume.cucurbi.melonũ coctano.um se.ana.ʒ.j.tempera cum succo arnoglos. ¶ Alius ad pondus renum ꝛ calorẽ vesice. ℞.melo.citru.cucur. portu.amidi boli.añ.ʒ.iij.dragagã.gẽme spod.ro.admisce sem.citoniorum malue.ana.ʒ.ij.lactuce papaue. albi iusquiami psilij.ana.ʒ.iij.cõfice cũ aqua ro.ca.vel cum aqua de sorbis vel cum lacte caprino.

¶ De diapapauere ꝛ alijs pluribus electuarijs ad catarrum ꝛ asma facientibus. Cap.xl.

Diapapauer probatũ in catarro asmate ꝛ similibus. ℞.papaueris albi liqui.amigd. dulcium penidi.añ.ʒ.xx.suc.liquir.gũmi amidi anisi maratri.ana.ʒ.x.seminis portu.se.citoniorum.ana.ʒ.iiij.calidis in estate cum sapa temperetur: ꝛ in hyeme cum melle frigidis. ¶ Diapenidiõ ad tussim ꝛ raucedinem de siccitate. ℞.spodij.ʒ.vj.caride.ʒ.j.ꝛ ß.zuccare.ʒ.xxv.cõfice cũ mel.ꝛ buty.boui.da coclear.j. ¶ Diapinea ad idẽ. ℞.pinee liqui.gũmi dragagan.ana.ʒ.iij.se.lini assi dactylorũ.ʒ.j.ꝛ ß.zuccare.ʒ.xx.da.ʒ.iij. ¶ Diapinea ꝓdest anhelitui tussi nimio sputo. ℞.pinee draga.auell.ysis gũmi.ana lib.j.se.lini dactyl.ana.ʒ.vij.mel.ꝛ butyrũ. ¶ Aliud cõueniẽs diuturne tussi ãhelitui orthomic. ℞.pinee drag.citru.gũmi feniculi fenugre.amigd.dul.liquiri.amidi capillo.ve.ana.ʒ.v.amigd.ama.ʒ.ij.dactyl.ʒ.xx.ro.ʒ.xxx.mellis quod sufficit. ¶ Aliud mũdãs pectus. ℞.suc.liquir.draga.asse:amigda.ama.assari equaliter: mellis qd̃ sufficit. ¶ Aliud. ℞.suc.liquiricie gũmi draga. penidi.añ.ʒ.iiij. cocta.ʒ.j.mellis et butyri. ¶ Aliud ad calorẽ. ℞.se.citru.ʒ.v.amigd.ʒ.vj.se.malue.ʒ.vj.amidi gũmi dragagã.se.citoniorum.añ.ʒ.ij.suc.liquiri. penidi.añ.ʒ.iij.mellis ꝛ butyri. ¶ Aliud ꝓdest febrietibus phthysicis matericí repugnat pectus ꝛ pulmonẽ mundat. ℞.citrul.coctano.dragagã.gũmi amidi.añ.ʒ.vj.papaueris albi spod.seminis lini assi croci amigd.dulciũ.añ.ʒ.iij.medul.se.bomb.amigd.ama.fabe.ana.ʒ.ß.penidi.ʒ.lx. ¶ Al. linũ assum cum mel.despuma. ¶ Diamartõ ꝓdest sicce tussi ꝛ raucitati. ℞.vtriusq; sigie se.lini anisi drag.gũmi.añ.ʒ.iij. liq.ʒ.j.penidi.ʒ.v.tẽpera cũ suc.solatri. ¶ Aliud raucedini screatui saniosoꝓdest. ℞.lini assi passi mũda.añ.lib.j.pinee amigd. vtriusq; añ.ʒ.vj.auell.terebẽ.liqr.ozimi gũmi.añ.ʒ.ij.drag. fenugre.añ.ʒ.iij.piperis al.ꝛ fabe ciceris reu.ameos amomi nastur.sigie liqr.ana.ʒ.j.myrrhe thu. croci.añ.ʒ.ß.fac cum lacte asine post pul.tẽperet cũ melle despumato. ¶ Aliud ꝓbatum ꝑ quodã iuuene q̃ solidos ꝑ timore inglutiẽs passus est siccitatẽ in gutture ꝛ pectore cũ asperitate: ideoq; trãsglutienda cũ difficultate inglutiẽs: guttur vero ꝛ stomachus erãt excoriata ꝛ ob hoc tussis sicca. ℞.suc.liqri.draga.gũmi amigd.pinee papaue.añ.ʒ.x.se.mal.ꝛ cocta.ꝛ bõb.omniũ mũda.porc.añ.ʒ.v.cucu.citru.mel.gũmi amig.pruñ.amidi.añ.ʒ.iij.oia

trita cum hoc sirupo temperentur. ℞. sebestē.xv.viola.ca-pillorum ve.malue. ana.ʒ.x. hec omnia coque in trib⁹ libris aque ad mediū: quibus fricatis ⁊ colatis fac sirupū cum du-plo pondere zuccare et puluerē temperabis: da mane et se-ro sub lingua tenendū. ¶ Diapenidiō. ℞. penith.ʒ.ß. pinee: amigda.papaueris.ana.ʒ.x.cimi.gariofi. zinziberis: succi li-quiri.dragagan.gummi:amidi:citru.melo.cucurbi. ana.ʒ.x. campho.ɜ.ij.sirupi viola. quod sufficit. ¶ Aliud. ℞. zinzibe-ris:dragaganti:pinee:amidi:citru.melo.cucume.cucurbite: ana.ʒ.xij.spice:croci.ana.ʒ.vij. ¶ Diamicoriū. ℞. comidio-nis.ʒ.c.amidi: macis.lauc.flor. idest filisij.ana.ʒ.xv.gariofi. croci:boli.ana.ʒ.x.cimi.sanguinis draco.seminis arnoglosse ana.ʒ.vij.sirupi ro.ʒ.ij.emoptoicē cū vino in quo infusus sit puluis emathi.detur. yliacis cū rodostomate in quo tiride. idest galle fracte coquatur. ¶ Aliud. ℞. coconidionis.ʒ.lxxx. succi liquiri.citru.meloñ. croci.ana.ʒ.xx.camphore.ʒ.j.sirupi viola.quod sufficit. ¶ Aliud pro tussi sicca pectoris asperita-te pro cholera rubea vulneribus pulmonis ⁊ vesice. ℞. sebe-sten nūero.c.passi.ʒ.xx. liquir.ʒ.xx.coque in sex libris aque ad medium colatis:fac sirupum cum penidijs ⁊ zuccara singu-lorum.ana.ʒ.ij.deinde tempera sup̄adicta dragagāti:gum-mi portula.succi liquiri.papaueris.ana.ʒ.x.seminis coctano. amigda.amara.ana.ʒ.v.cucume.cucurbi.citru.seminis mal-ue.ana.ʒ.iij.lactuce:amigdala.fricentur ⁊ terant̄. ¶ Dias-quilla Ma. prodest orthomicis anhelitui. ℞. melonis: succi squille.ana.coque ad spissitudinē. ¶ Diapinea. ℞. pinee.ʒ. ij.cinamomi: gariofi.zinziberis: ana.ʒ.x.ligni aloes:croci: ze-doar.liquir.piperis.ana.ʒ.xv.macis:caride:alipte:xiloal.car-damo.ana.ʒ.x.musci.ʒ.j.mellis ro.quod sufficit. ¶ Diayso-pus adiuuans ytericos. ℞. ysopi:yris:cimi.ana.ʒ.xx.ficuū: dactylorū:passu:maratri:ana.ʒ.x. zinzibe.anisi: carui: leuist. ana.ʒ.v.mellis ⁊ sirupi.ana.ʒ.ij. ¶ Diaconion. ℞. dragagā-ti.ʒ.ß.seminis lini:fenugreci:succi liquiri. ana.ʒ.vij. gariofi. cimi.spice:zinziberis:piretri:carui.ana.ʒ.ij.thimi.ysopi: cala-menti:poligo.piperis longi:anisi:maratri. ana.ʒ.ij. ¶ Dia-chimilon valet ad tussim:dolori epatis:instrumentis spirit⁹ vocem clarificat: vrinam prouocat: splenis dolorem curat. ℞. passi.ʒ.xv.spice: casie:cimi.ciperi: aā.ʒ.j.calami.aro.squi-nant. terebenthi. bdellij.ana.ʒ.ij. ⁊ ß. mirte.ʒ.iij. mellis.ʒ.x. ¶ Aliud humide tussi ⁊ verositati. ℞. thuris.ʒ.x. opij.ʒ.iiij. leuistici.arseni.amomi.aristo.longe:aluminis:cicute : semi-nis mirte:liquir.casie:croci.ana.ʒ.j.crogmaginatis ro.vl̄ se-cius. ana.ʒ.ij.costi : cineris hirundinum vstarum. ana.ʒ.iij. spice:amidi.ana.ʒ.j.galle numero.xx.vel.x.in mellicrato vel ptisano vel oximelle ro. vel lentium ⁊ liquiricie liquefactis: ad medietatē bibatur vel gargarizetur: ⁊ deforis ter vl̄ qua-ter in die vngatur. ¶ Crogmaginatis. ℞. cinamo.croci.aā. ʒ.ij.ro.amomi.costi:mirte.ana.ʒ.iiij. yreos:folij.ana.ʒ.j. ⁊ ß. fac trociscum cū vino. Superiorē confectionē dicit Ma.esse de medijs cōpositis:compositā de dissolutiuis ⁊ constipati-uis:q̄uis dissolutiua sint plura. Nidus hirūdinis cōbust⁹ acutior est non combusto. ¶ Cicuta calida est in secūdo gra-du:ideoq̧ dissolutiua est:squinā.calefacit ⁊ cōstringit:q̄uis mediocriter. galla cōstringit sicut alumen. ro.parū: amið.li-quiri.leniunt ⁊ molliunt asperitatē. ¶ De nido hirundinis Ma. ⁊ origenes occulte disputauerūt: aliquando vo aperte: non tamen fuerūt vnius concordie. quidam em̄ dixerunt ni-dum hirūdinis debere incendi. Alij vo hirundines:nonnulli pullos earum vt bene laudo. Filimūdus dicit pullos hirudi-num vel hirundines cōburendos ⁊ non nidos: ⁊ hoc ita: pul-li cum pēnis cum sale mittantur in ollam bene coopertā su-per carbones non habētes fumū ponantur ⁊ incendant̄.

¶ De pluribus descriptionib⁹ diabutyri ⁊ aliorū antidotorum ad tussim facientiū. Capitulū.xlj.

Diabutyrū magnum faciens arteticis dissinteri-cis:stomatichis: phthysicis:pleureticis:iuuamē-tum:tussim siccā ⁊ apostemata interiora maturat ⁊ rumpit ⁊ purgat. ℞. butyri recētis nouiesablu-ti:dactyli nudei. ana.ʒ.viij.caricarum pinguium passorum:amigda.amararū ⁊ dulcium.ana.ʒ.iiij.succi liqui-ri.dragaganti;casie.ana.ʒ.iij. gariofi.spice: zinziberis.ana.ʒ. ij.galange.zedoar.thimia.ysopi.ana.ʒ.ij.cardamo.saturele: fenugreci.aā.ʒ.j. masticis: maratri:casto.petro.ana.ʒ.ij. Cō-ficitur sic:butyrum: amigdala.ficus passe.herbas singulas semotim contusas in aqua die infundes. alio vo die in stan-nato vase lento igne coque ad.iij.et cola per saccum: deinde casto.in eo fricabis ⁊ iterum colabis: post adde libras octo mellis ad sui spissitudinē coquens: tandē carnem dactyli in modum electuarij tritam cum specierum puluere tempera. ¶ Aliud nimis faciēs ad tussim ⁊ ad reuma pectoris eiusq̧ cōstipationē. ℞. butyri recentis sine sale nouies loti: liquir. dactyli : aneti.ana.ʒ.iiij.cinamomi: spice:pine.ana.ʒ.ij.cro-ci:anisi:feniculi:zinziberis.ana.ʒ.ij. gariofi.piretri: carui: le-uisti.se. lini.ana.ʒ.j.mel.da.ʒ.ij. ¶ Aufragatio ad idē. ℞. bu-tyri: cerebrorum passerū.ana.ʒ.xxxvj.dactyli.pinee: amigð. amararū.ana.ʒ.xx.succi liquiri. draga. ysopi.ana.ʒ.xv. yris: thuris:satureie.aā.ʒ.xij.casto.glitonij:pigami.ana.ʒ.x.cimi. zinziberis: piretri.aā.ʒ.xx.ligni aloes: caride:spice.ana.ʒ.j. ⁊ ß. mel ⁊ aqua: caricas passas ⁊ dactylos bene tritos tribus diebus infunde: post ad medium coque ⁊ cola: deinde cum eodem succo tepefacto solue ⁊ cum sex libris mellis iteruʒ coque ad spissitudinē: post amig.pineas tritas adhibe: dein de specierum pul. da mane et sero cum aqua. ¶ Aliud. ℞. butyri.ʒ.ij. galle:zedoar.zinziberis:liquiri.leuist.ana.ʒ.j.yso pi:anisi.ana.ʒ.j.gariofi.spice.ana.ʒ.iij.da.ʒ.ij. ¶ Diachiton salepiate ad tussim veterem ⁊ nouam solitā ⁊ siccā. ℞. myr-rhe:pigami:yreos:thimi.epithimi:ysopi:piperis.aā.ʒ.x.da in modū auella. ¶ Aliud ad idem arterias ex asperitate le-nit siccis ⁊ phthysicis medetur. ℞. amigð. amara.ʒ.j.draga ganti:succi liquiri.fabe:papaueris: seminis bomba. portul. cucume.melo.citru.ana.ʒ.ß.seminis lini.ʒ.ij.sirupi ro.quod sufficit. ¶ Aliud ad tussim pect⁹ et pulmonē:epaticis sple-neticis nefreticis ⁊ arteticis prodest. ℞. aristo.ro.ciperi:ori gani:pulegij:eupatorij:camedre.gētiane:piperis nigri: ani si:aneti:fenisi:similis:cimi.ana.ʒ.j.da in modum nucis cum ca. ¶ Diachiton ad tussim veterem. ℞. galbani:opij: terebē thi.ana.ʒ.vj. storax.yreos.ana.ʒ.iij.myrrhe.ʒ.ij. mellis quod sufficit.

¶ De muscata ⁊ aliorum plurium antidotorū descriptionibus. Capitulum.xlij.

Muscata conueniēs melancholie: memoriā perdi-tam reducit. ℞. zebul.boragi.ro.aā.ʒ.x. lazabre berberis: terre sigilla.spodij:ligni aloes: coralli. ana.ʒ.v.seminis ozimi: triū generū gēme: sete masticis: squinant.reubar.ana.ʒ.iij.cimi. gariofi. gala.cardamo. vtriusq̧.aā.ʒ.ij.campho.folij: zedoar. calami aro.deroñ.caride: assari: amomi: macis: petre lazuli. ana.ʒ.j. musci.ʒ.ij.tempera cum melle. ¶ Aliud catarticū anhelitui. ℞. zinziberis: zedoa.dero.ana.ʒ.ij.sete.ʒ.j. ⁊ ß. been albi ⁊ ru bei: spice: cardamo.gariofi.casto.folij.ana.ʒ.ij.piperis lon.ɜ. ij.tēpera cum melle crudo: in modum ciceris cum vino odo-rifero prodest melancholice defectioni cordis ⁊ stomachi vē tositati: pregnātiū colorem clarificat. ¶ Muscata amara va let ad choleram nigrā ex adustione factam. ℞. masticis: cro-ci.ana.ʒ.ß.squinan.absinthij: seminis basil. gariofi.epi.ana.ʒ. j.musci.ʒ.ß.zedoa.deroñ.ana.ʒ.ij.gemme perforate: lazabre sete.ana.ʒ.ij.aloes.ʒ.xiiij. ¶ Aliud ad cholerā nigram cū ti-more. ℞. coralli:laza. aluminis.aā.ʒ.j.galā.ro.aā.ʒ.ij.papa-ueris ni.ʒ.ij.myrob.indi.ʒ.x.boli.ʒ.ij. terre sigil.ʒ.x. tempera cū diacodion. ¶ Aliud ad idē. ℞. myrob.inð.ʒ.ij.epi.ʒ.ij. ma sti.ʒ.j.salis inð.passularū.aā.ʒ.vj.da.ʒ.iiij. ¶ Aliud ad cho.ni. propter adustionē cho.ru. ℞. turbith: gēme: lazabre: lic.uir. ana.ʒ.ij.borag.ʒ.viij.epi.ʒ.xiiij.zuccare.ʒ.lxxxiiij.tēpera cū zuc cara:da.ʒ.ij. ¶ Aliud ad cho.ni.cū timore ⁊ cardiaca. ℞. ma-sti.musci.aā.ʒ.ß.squinan.absin.se.ozimi: gariofi.epi.ana.ʒ.j.li gni aloes.ʒ.j. ⁊ ß.zedoa.deron.ana.ʒ.ij.gēme.lazabre: coral. sete.aā.ʒ.iij.aloes.ʒ.xiiij.da.ʒ.ij.cū ca. ¶ Aliud oppilationē aperit virtutē spiritualē cōfortat ⁊ chole.nigrā subtiliat. ℞. assari:squinant. anisi:spice: masticis.ana.ʒ.ij.cardamo. ga-riofilorum.ana.ʒ.ij.zedoar.deron.gemme non perforate: ca rabe: musci.ana.ʒ.j.camphore.ʒ.ß.da.ʒ.ij.cum calida. ¶ Mi-thridatum crison valet melancholicis et timidis ex cholera

nigra incensa. ℞. ki:ebul. citri. indi. sand. citri. viola. ana. ʒ. iij. reu. gallie: bell. embli. cuscute: squinant. dragaganti. masti. turbith: sene: agarici: epithimi: assari: absinthij: ameos: ro. ana. ʒ. ij. cimini: gariofi. ligni aloes: spice: castorei: salis gemme: lapidis lazuli: maratri: ana. ʒ. j. sirupi: qui sequitur. ℞. zuccare lib. iiij. aque lib. ij. se. ⁊ radi. apij ⁊ ozimi. ana. ʒ. v. capillo⁊ vene. seminis lactu. aā. ʒ. ij. ¶ Puluis seu antidotum ad senes: nimiū pulsum patiētes: pauorē ⁊ debilitatē ex cholera nigra. ℞. kebul. ind. se. epi. boragi. ana. ʒ. iiij. absinthij: mente: ozimi: citri. ⁊ gar. ciperi: xiloal. frondium citri. ana. ʒ. ij. zedoar. doro. spice: cina. gallie: masticis. ana. ʒ. ij. zuccari. ʒ. xl. musci. ʒ. ij. da. ʒ. iij. cum sirupo absinthij vel boragi. ¶ Antidotum ad vrinā prouocādā. ℞. dauci: reu. squinā. carpobalsa. anisi: spice: casie: croci: cimi. assari. aā. ʒ. ij. pinee. ʒ. iij. myrrhe. ʒ. iij. ¶ Al. ℞. reu. dauci: squinan. carpobal. spice: anisi: croci: apij fu. costi. assari: camepi. calami. gentia. liquiri. prassij: scordeō. camedreos: aristo. ro. ameos: enule: masticꝫ: yreos meu. casto. origani: carui: similis: mō. capparis rad. gario. cimi. squille viste sinapi. ana. ʒ. j. pinee. ʒ. xx. mellis quod sufficit. ¶ Al. quod probaui in quodā sene lapidē habēte: ⁊ frigdorē in mēbris: duriciē vrine sanat ⁊ coitus defectionē. ℞. zinziberis: anisi: dauci: spice: squinan. assari: petro. casie: aristo. lon. reu. myrrhe: acori: carpobal. se. apij: piperis lon. ana. ʒ. iij. da cum ca. ¶ Aliud nefreticꝫ vtile ex apostemate passionis dolori renum: ⁊ his qui guttatim mingunt et post cum ardore ⁊ dolore. ℞. pinee: amyda. auella. seminis lini: dragaganti: gūmi: succi liquiri. penith. ana. ʒ. x. granorū solatri: amygdal. ama. seminis cuscute: melo. citru. cucur. ana. ʒ. v. semi. cocta. altee mi. portu. papaueris albi: ciceris ni. gūmi. ana. ʒ. iij. muze: maratri: apij: anisi: petro. iusquiami: lactu. dauci: croci: eruce: opij: ana. ʒ. ij. vel. iij. confice cum sirupo viola. da. ʒ. iij. cum aqua vbi coquātur liquiri. ⁊ amo. ¶ Al. conueniēs senibus lapidem ⁊ frigus in renibus habentibus disiniā: constipationem ⁊ defectionē coitus. ℞. zinziberis: anisi: dauci: spice: squinan. assari: casie: petro. aristo. longe. ana. ʒ. vj. cimi. croci: myrrhe: vggi: carpobal. xilobal. apij: piperis lōgi: celti. aā. ʒ. iij. da. ʒ. iij. cū aq̄ vbi cocta sint se. apij: ameos: anisi. aā: ʒ. j. ¶ Al. ad lapidē. ℞. coloquintid. pom. tere ⁊ cooperi cum aqua in qua nocte vna dimittatur: deinde coquatur in aqua vbi butyrū coquitur: bibatur post butyrū bouinuꝫ: bibatur cum melle bis vel ter vel amplius. ¶ Aliud prouocās vrinam dolorē epatis soluit oppilationē: frigiditatē ⁊ indigestionē curat: coitum excitat. ℞. squille: dauci: xilobal. carpo. assari: anisi: petro. reu. spice: croci: casie: meu: fu. camepi. cina. aā. ʒ. iij. pinee. ʒ. iij. mente. ʒ. xx. mellis quod sufficit. coitū ⁊ perditam libidinē excitat. ¶ Aliud ad dura renum ⁊ vesice apostemata. ℞. assari. meu. fu. petro. ana. ʒ. ij. acori: dauci: carpobal. anisi: apij: dragagan. aā. ʒ. j. mellis quod sufficit: da ʒ. ij. da cū apozimate capillo⁊ ve. ¶ Al. scolidos renum ⁊ vesice vulneribus ⁊ sanguinē mingentibus. ℞. apij. iusquiami maratri. aā. ʒ. vij. citru. ʒ. v. semi. herbe ace. opij: croci: pinee: auella. asse. amigda. ama. aā. ʒ. iij. seminis scolidos: numero xxx. dragagā. ʒ. iiij. sape cū se. da post tres menses. ¶ Aliud ad fluxum propter renum ⁊ vesice dolorem: ⁊ propter frigiditatem: maxime cōgruit senibus ⁊ in hyeme. ℞. masticis: ciperi: zinziberis: galle: ameos: maratri: anisi: ana. ʒ. x. cinamomi: thuris: casie. aā. ʒ. v. carda. cube. piperis: assari: spice: ana. ʒ. iij. ligni aloes. ʒ. j. mellis quod sufficit: da. ʒ. ij. cum melle ro. vel vino odorifero. ¶ Aliud ad dolorem dorsi ⁊ renum ℞. squinant. nasturcij: apij. aā. x. ij. penith: zuccare. aā. ʒ. xx. da. ʒ. iiij. cum ca.

¶ De pluribus descriptionibus electuariorū ad defectionem coitus facientium. Capitulū. xliij.

Electuariū probatū in quodā iuuene qui defectionem coitus habebat propter frigiditatem cōplexionis renum ⁊ testiculorū ⁊ spermatis paucitatem. ℞. iringi radicis: piperis lōgi: cinamomi: pinee: anisi: ana. ʒ. x. seminis eruce: dauci: seminis sparagi: ⁊ cepe: pollinis ciceris. aā. ʒ. v. lingue canis: croci: costi: dul. been albi ⁊ rubei. aā. ʒ. iij. da in modum nucis cū hydromelle vel iure ciceris: manducent annuales agnos cum rapa: sparago: cicere ⁊ similibus: iubemus vt femur vngat ex oleo muscelli. vel sambucell. ana. ℥. j. casto. piperis: piretri: gallie: costi: ana. ʒ. j. puluerizanda puluerizentur: deinde cū predictis oleis temperentur: et tepefactis inungātur. ¶ Al. ad frigiditatem renum ⁊ venerē excitandā ad spermatis defectioneꝫ. ℞. penith: pine. auella. nucis pistate. seminis lini: sisami. satirionis. ana. ʒ. xv. gallie. secacul. iringi. caude stincorum. i. rad. sparagi: anisi: piperis albi: baucie: bulbi visualis: seminis vrtice: pinee. ana. ʒ. vj. ⁊ ß. been vtriusq̄: piperis: feniculi. aā. ʒ. iij. ⁊ ß. gariofi. caride: carda. fructꝰ nere. ana. ʒ. iij. ¶ Aliud. ℞. satirionis: enule: piperis: sinomi. ana. ʒ. ij. opopona. cinamo. zinziberis: euforbij: similis: maratri: eruce: ana. ℥. x. caude stinci: satirionis: sansuci. aā. ℥. j. seminis porri: coriadri: nasturcij: sinapis. ana. ℥. ß. ¶ Diasatiriō. ℞. satirionis testiculos: baucie: pinearū. aā. ʒ. c. zinzib. anisi: se. eruce. ana. ʒ. j. cinamo, caude stinci viridis: seminis bulbi: cepe marine. ana. ʒ. xx. musci testiculos ⁊ bauciam tritam cum melle: coque: cauda stinci ⁊ semine bulbi purgatis: cum melle modico bene tritis decoctioni adde: ⁊ ab igne deposito puluerem supermitte: ⁊ da mane ⁊ sero. ¶ Aliud cuiusdaꝫ senis a coitu defecti: valet phlegmaticis et sperma augmentat. ℞. baucie asse in calido cinere mundate: ⁊ vt medulle pistate: libras. iiij. mellis lib. iiij. amidi in iure baucie elixate liquefacti. lib. j. croci. ʒ. iij. nucis: amigdala. fistic. pinearū. ana. ʒ. iij. piperis nigri ⁊ longi: zinziberis: galan. masticis: gariofi. aā. ʒ. j. ⁊ ß. olei amigda. quod sufficit. ¶ Aliud cuiusdam murmurantis de coitus defectione: renum ⁊ testiculorū frigiditate et spermatis immutatione ex abundantia frigiditatis. ℞. iuris baucie colati. lib. iiij. mellis. lib. iiij. piperis: galan. cinamomi: piperis longi: cardamo. iringi: costi: spice: anisi: cala. ana. ℥. j. positis in panno fac vt superius dictum est. ¶ Al. cuiusdam senis cui phlegma dominabatur ventositas in renibus frigiditas ⁊ defectio coitus. ℞. mente: calamenti: origani. ana. ʒ. x. passorum munda. baucie munda. ciceris al. aā. ʒ. c. ficus. l. coquātur in decē libris aque vsq̄ ad. iij. ⁊ colentur ⁊ mittantur in quattuor libras mellis: vini cocti odoriferi libras. ij. tunc zinziberis: gario. cinamo. croci: assari: nucis muscate: masticis. aā. ʒ. j. puluerizatis fac supiori modo. ¶ Diascordeon ad ventositatē emoroid. renes calefacit. ℞. auell. libras. vij. alliorum mundatorū ⁊ aliquantulū in vmbra siccatorum lib. ij. mellis quod sufficit: ⁊ in eo cōposita et liquefacta ad solem inducātur quousq̄ liquefacta fuerint in modum vnius masse: da in moduꝫ nucis in hyeme: in estate minus. ¶ Electuariū confortans libidinē. ℞. cacab. spodij: tribulionis: lingue auis: been rubei: zuccari. ana. ʒ. j. iringi: radicis: masticis: portula. gariofi. coralli: ozimi: croci: ana. ʒ. j. boraginis: seminis rute: satirionis ⁊ gallie: ligni aloes: gariofi. marga. ana. ʒ. ij. croci. ʒ. ß. musci. ʒ. j. coquātur cum sirupo mirtino vel coctan. ¶ Antidotum contra frigiditatē libidinem excitat. ℞. pinearum: amigda. dulcium: fisticorū: sisami mundati: ligni assi: penith: ana. ʒ. xv. gariofi. sarcocole: iringi radicis: anisi. piperis albi: pastinace: se. cepe: se. grege. i. radicis: seminis fasele. idest trifolij. ana. ʒ. viij. cinamomi: piperis nigri: costi dulcis: ligni aloes: croci: costetunc: orūseal. liane: dequoue. i. nasturcij ⁊ rute: carui: origani: mentastri: mente: ana. ʒ. v. calculi malo. ʒ. iiij. seminis malabeth. idest mirte: gariofi. olibani: caride. ana. ʒ. iij. da. ʒ. iij. cum decoctione ciceris vel radicis: vel cum vino cocto.

¶ Qualiter laxatiuum euacuet humores. Cap. xliiij.

Si laxatiuum ad stomachū veniat: materiam attrahendam cum sua virtute attrahit: attracta enim materia medicinam sequitur sicut ferruꝫ magnetem. Item si medicina vsq̄ ad materiā penetraret: necessario in ea maneret: ⁊ nō purgaretur: sed in stomacho manet: ⁊ eā que sibi ꝓpria est attrahit materiā. Causa quare i stomacho moretur hec ē: q: nil inuenit a q̄ trahatur, nō eñ reperit lacertꝰ q̄ sibi coo

peretur: cum hec materia coaduneť in stomacho: cohibet
expulsiuā: ea que acuta est ⁊ multa: ⁊ ubi ab ea exoluať: vn-
de primū qđ proprium est in expellendo expellit: postea qđ
subtilissimū est: deinde sanguinē qui propinquior est ⁊ ami
cabilior nature. Verbi gratia. si detur qđ cholerā rubeā pur
gat: primum eam: deinde phlegma: postea cholerā nigrā: et
tandē sanguinē. Et si chole. ni. purgatiuum dederis: primū
ipsam: deinde rubeā: deinde phlegma: ⁊ tādem sanguinē: q̄
omnia ex suis foraminibus propria deponuntur: q: propter
punctionē medicine ⁊ eius horribilitatē deficiūt ora venarū:
qđ testatur dolor ⁊ angustia.

¶ De pluribus descriptionib9 pluriū hierarū. Cap. xlv.

Hierapigra est tripliciter constituta: quidam em̄
sunt secuti andromachū ponētes. c. et. vij. exagia
aloes. ʒ. vj. de vnaquaq₃ ceterarū specierū istarū:
cina. xilobal. casie: croci: assari: masticis: ⁊ hoc est
publica ratione. M. in tertio libro de regimine sa
nitatis ait posse poni carpob. p xilobal. andromachus ad-
didit squinan. aloen v̄o non ponebat nisi lotū melius esse in
solutione prouocāda: q̄uis stomachū cōfortet min9: ideoq₃
lotum minus purgat ⁊ plus cōfortat: securius ⁊ plus de eo
potest dari in se. q̄ de alio. nam si lauetur aloe materie con-
trariū est sc₃ ea. ⁊ sic. simpliciter. Bifarie cōponitur hec me
dicina: aliqñ em̄ ponitur pondus calidarū specierū minime:
⁊ aliqñ augem9: aliqñ in. lxxx. exagijs: aliqñ. xl. vniuscuiusq₃
aliorū mittiť: aliqñ v̄o pondus augeť ⁊ pōdus aliorum mi-
nuitur: aliquādo. xx exagia aloes ad. vj. de vnaquaq₃ mitti
mus: alij v̄o. vj. de alijs singulis mittētes. c. mittunt de aloe
que igitur. xl. exagia de aloe habet: parum est laxatiua: que
autē. c. multū. lxxx. habens mediocriter laxat. Itē aliqñ qui-
dem necessitate exagiū. j. de croco mittimus ad eos quorum
ventriculi cerebri croci virtutē non sustinēt: tunc igiť de cro
co in libris quattuor ponimus exagiū. j. si cinamo. non inue
nitur casia duplici pōdere ponať: casia em̄ debilior est cina-
momo. Item pro assaro mittatur cube. ¶ Pigra valet con
tra humores ad stomachū fluentes: est em̄ mundificatiua ⁊
maxime quibus est abominatio tortura ⁊ fastidiū: hu. tamē
non excludit nisi solū aloe: vnde si multū de ea sumatur vsq₃
ad epar descendet: q: aloe non omnē purgat humorē. Reli
quarū autē medicinarū illud est iuuamentū: mastix confor-
tat stomachū ⁊ acumen aloes obtūdit ⁊ est aromaticū. cina
momon: q: subtile est ⁊ aromaticū iuuat stomachū: aperit ⁊
mundat ⁊ subtiliat grossos humores ⁊ viscosos: non est em̄
multū laxatiuū: ideoq₃ bonū est in stomacho colicā passionē
habentib9: q: nōnunq̄ in vno die sanantur: ⁊ maxime q pa-
tiuntur in stomacho ex diuersis ⁊ malis humorib9. Itē cina
momum mutat malā et corruptā materiā: crocus digerit ⁊
confortat: q: stipticus est: assarū malos humores expellit cū
vrina: ceterarū v̄o specierū virtutes sunt cōmixte: nā aloe cō
fortat stomachū: ⁊ alie subtiliāt ⁊ mundificāt: omnia tamē
sunt minora in virtute cinamo. l₃ eiusdē sint actionis. ¶ Hie
rapigra publica deponit humores a capite ⁊ stomacho ⁊ do
lorē arteticū soluit: colicā: paralysim: grauitatē lingue ⁊ mē-
brorum molliciē curat. ℞. masti. cinamo. spice: carpobal. cro-
ci: assari. añ. ʒ. ij. xilob. casie. añ. ʒ. j. aloes duplū pondus: da. ʒ.
ij. cum mellicrato.

Hierapigra rufini coloquintid. congruit fistulā incē
sionem habentib9: cerebriq₃ grossos humores de
capite purgat: epilepsiā: maniā: lethargiā: stoma-
chū ⁊ indigestionē cōfortat: vētrē soluit. ℞. coloquin. ʒ. ij. ca-
medre. agarici. añ. ℈. ij. serap. oppopona. ℈. viij. sticad. ℈. viij.
mellis qđ sufficit. Hierafri. latina: epiľ. cepha. disniacis pleu
retic. phthysic. colic. dolori antiq̄ splenis aurignosis poda.
⁊ artetic. valet: nō tñ detur tenuissimū retētiuū habēti in vē
tre: aut mulieri non pregnāti. vtilis qui cruris penā timēt lū
bricis et elephantiosis impetigini ⁊ alphi. ℞. coloquintid.
minoris: piperis: camedre. masticis: aloes: ana. ʒ. iij. agaric.
casie: bellebori al. ⁊ nigri: salis armo. epi. polipo. ana. ℥. ij. cro
ci: myrrhe: salis: eufor. ana. ʒ. iiij. diagridij. ʒ. ij. mel
lis quod sufficit.

Hieralogodion mundat corpus a diuersis humori-
bus sine defectione: curat diuturnas passiones capitis: vt
hemicraneam: dolorem cranei: maniam: vertiginem: sur-
ditatem: epilepsiam: asma: dolorem venientem propter fri-
giditatem: sciaticum dolorem et artericum: podagricum.
tremorē: molliciē membrorū: leprā: morpheā: scabiē: impeti-
ginem: prurdorē: scrophas: cancrū: dolorē auriū ⁊ oculorum:
menstrua prouocat: diuturnā febrem: allopitiā: tyriā: vulne
ra capitis veterata: ⁊ oēm passionē de melācholia: phlegma
purgat. ℞. coloquintid. ʒ. x. squille: agari. scamo: bellebori ni
gri: scordeō. ana. ʒ. iiij. ⁊ ß. epi. camedreos: bdellij: aloes: añ.
ʒ. iij. amei: ypericon: folij: poli. casie: piperis nigri ⁊ longi et
albi: gūmi: croci: cinamo. spice: oppopona. petro. aristo. suc.
absinthij: euforbij: spice: zinzib. añ. ʒ. ij. gentia. strigi. añ. ʒ. ij.
mellis quod sufficit. ¶ Hieralogodiō latinū. ℞. agar. amo.
spice: thimiatis: folij: squille: asse: diagridij: ana. ʒ. j. aloes. ʒ.
ij. thimi. casiefi. camedre: yperic. bdellij: prassij: ana. ʒ. j. cina-
mo. oppopona. castor. aristo. longe: piperis lōgi ⁊ nigri ⁊ al.
croci: serap. petro. ana. ʒ. v. coloquintid. interioris. ʒ. j. ⁊ ß. eu-
forbij: polipo. coconidij. ana. ℥. ij. epi. ʒ. viij. bellebo. nigri ⁊ al.
añ. ʒ. j. cētau. ℥. j. mellis qđ sufficit: da. ʒ. j. vel. ij. pdest manie:
melācholie: epilepsie: scotomie: caducis: vtigini: ⁊ q linguā
sibi mordēt: cephaľ. ⁊ hemicraneis: ⁊ qui videnť habere de-
monium: ⁊ qui ex passione sua se coinquinant: paralytic:
tremuľ. stomatichis: menstrua ducit: nefreti. artetic. vene-
nose potiōi: lepre: zerne ⁊ morphee: cardia. indigestiōi epa
tis ⁊ splenis. ¶ Hieralogodiū arabicū valet cephalee ex me
lācholia ⁊ phlegmate insipiētie: epiľ. paraľ. tenebrositati: lin
gue grauitati: hemicranee: lethargi. morphee: ipetigini ⁊ si
militer podagricis ⁊ sciatic. ℞. agari. ʒ. xij. salis gēme: ela-
cterij: absinthij: ameos: folij: bellebori nigri: alij ponūt hel-
lebo. albū. añ. ʒ. j. myrrhe. ʒ. iiij. aloes: scamo. eufor. ana. ʒ. j. ⁊
ß. polij: camedre. casie: ypericon. centau. prassij: bdellij: ana
ʒ. x. oppopona. cinamo. serap. piperis longi: croci: piretri: pe
tro. ana. ʒ. viij. piperis al. ʒ. ix. stora. aristo. ro. papaueris: albi
ana. ʒ. vij. epi. ʒ. xvij. coloquint. viij. spice: polij. añ. xij. daphni.
ʒ. xvij. suc. centau. ʒ. xx. fene. cimi. salis armo. ana. ʒ. xvij. mel-
lis qđ sufficiat. ¶ Mithridatū latinū magnū epiľ. pdest in
modū fabe egyptiace sumptū: maniac₃ q₃ stomatichis: phā
tasmaticis. timidis cephali. ylij dolori: aurib9: dētibus: pala
to: tussibus: squinanticis: apo. tussiētib9: asmati. emoptoy-
ciac. dissinteric: tethano: spasmo: paraly. hypocōdric: renū
⁊ vesice: calculū ⁊ menstrua pǔocat: scie: podagre: venenū
bibentibus: stipticis: ⁊ erraticis fe. ℞. stora. ʒ. xxxvj. gar. nar-
di. lacce: xilob. dragagā. masticis: galbani: gūme cedri. aspal
ti: cast. ofer. i. gūme hedere: bdellij: terre figil. mellilo. lapda.
serap. ana. ℥. j. oppopona. amo. apij: liquiri. sulphuris: nitri:
ypoquistid. acatie ro. camedre. rami cedri. daphnid. aristoľ.
lon. eupato. peuceda. centau. rorismarini: yringi: balaustie:
mirte: alij cimas mirte: psidie: raphani: squille: carpobalsa.
anisi: gith: iusquiami: feniculi: card. sileris: sinapis: ameos:
sinoni. leuist. rute. se. amo. añ. ʒ. xvij. acori: lapa. ciclami: cap-
paris: tritorarie. i. flos agni casti: catanici. i. rasure cornu cer
ui. ana. ʒ. xviij. balsami: cimi. croci: squinan. costi: zinziberis:
folij: terebenthine: cabe: myrrhe: agari. celti. reupon. yreos
assari: diptam. prassij: coloquintid. interioris: sticad. artherie
calami. gen. scordei: silphij: camepiť. dauci: piperis vtriusq₃
ozimi: petro. seminis anagadami. i. sumac: malabasti: carda-
momi: pentafi. ana. ʒ. ix. dāpnicoti. ʒ. iij. apij. ʒ. iiij. ⁊ ß. vini ve-
tustissimi: lib. mellis quod sufficit: da in modum auellane fe-
brientibus cum vino. alij addunt alci. cornu. ana. ℥. ß. ciperi.
℥. j. hermod. ʒ. vij. polij. ʒ. vij. ¶ Hierasilage. m. ℞. coloquin
tid. agarici: ameos: bellebori nigri: ypericonis. ana. ℈. x. po-
lipo. epi. aloes: camedre. prassij: casie. añ. ℈. viij. pipe. vtrius-
q₃: cinamo. croci: serap. casto. petro. aristo. longe. ana. ℈. viij.
mellis quod sufficiat. ¶ Hiera s̄m paulum. ℞. coloquintid.
℈. xx. squille: agarici: ameos: bellebori nigri: scamo. ypericō:
ana. ℈. x. polip. epi. bdellij: aloes: camedre. prassij: casie. ana.
℈. viij. myrrhe: oppopona. serap. petro. piperis vtriusq₃: ci-
namo. croci: casto. aristo. ana. ʒ. viij. ¶ Hiera archigenis ad
omnem diuturnam passionem ex phlegmate et melancho-
lia: vertiginem: vitium cataractarum: raucedinem: suffo-
cationem: spasmum: colicam: hydropisim: vulnera: im-

petiginē.morsus canis rabidi: ꝛ vt non ad hec deueniant vt
timeant aquā sic mundeᷣ: cum puluere cancroꝝ vstoꝝ pon-
dere.ʒ.j.qui timent aquā sumant hec cum succo ypoquistiđ.
doloꝛē stomachi placat ꝛ vulnera cum apozimate rute: ꝛ do
loꝛi femoꝛum occurrit. ℞.coloquintiđ.ʒ.xxiiij.prassij:sticađ.
hellebori ni.came.scam̄.piperis al.ni.an̄.ʒ.ij.squille:yperici:
croci:aloes:gentiane:amo.armo.oppopona.ana.℥.ß.aristo.
ʒ.ß.mellis qđ sufficit. ¶ Al.archigenis ẜm paulū. ℞.prassij:
agaric.camedre.coloquintiđ.sticađ.an̄.℈.xx.oppo. serap̄.pe-
tro.aristo.ro.piperis albi:ana.ʒ.v.cina. spice: polij: myrrhe:
croci:an̄.ʒ.iiij. ¶ Hiera.G. vniuersaliter valet paraly. spas-
mo:mollicici:coꝛpus mūdat ex diuersis ꝛ malis humoꝛib⁹
ꝛ putridis ꝛ hoc sine angustia:et non tenentibus vrinā. ℞.
coloquinti.squille:amo.scamo.yperico: hellebo.ni. an̄.ʒ.iiij.
myrrhe:serap̄.aristo.lon.piperis vtriusqꝫ:cinamo.opob.ca-
stoꝛ.petro.ana.ʒ.iiij.mellis quod sufficit. ¶ Hiera ẜm pau
lum. ℞.came.piperis albi:agar̄.sticađ.hellebori ni.scam̄.spi-
ce:squille:epi.an̄.ʒ.vij. ¶ Hiera ẜm aroon:curat malos hu-
moꝛes: debiles emendat: egros sanat:sanitatē custodit. ℞.
coloquintiđ.ʒ.iiij.camedre.squille: agar̄.hellebori ni. sticađ.
amomi.ypericon.scam̄.ana.ʒ.iij. epi.bdellij: camepi: prassij:
aloes:casie:scolop̄.ana.ʒ.j.ꝛ ß.piperis vtriusqꝫ:myrrhe:cina
mo.croci:oppopo.casto.petro.aristo.ro.eufoꝛ. gentiane. an̄.
ʒ.j.mellis quod sufficit.

¶ De pluribus descriptionibus confectionis
theodoricon. Capitulū.xlvj.

Theodoricō de nuce musca. diuturnas passio-
nes capitis curat: valet visui obscuro: manie:
cephalee: vertiginī:lepre: scabiei: ꝛ om̄i passio
ni:melancholie:febri diuturne:doloꝛi epatis ꝛ
splenis ꝛ renū: colice:podagrice: femoꝛū dolo-
ri:scie:menstrua ꝓuocat ꝛ mundat suffocatio
nem matricis ꝛ est catarticū sine angustia. ℞.aloes.ʒ.xl.aga
ri.ʒ.xxiiij.croci.ʒ.vj.reu.ʒ.iiij.assari:yreos:scoꝛdin siluestris:
balsami:carpob.ana.ʒ.iiij.costi.ʒ.vij.acori:masticis: garioſi.
cina.an̄.ʒ.vj.casie:nucis musca.i.caride.ana.ʒ.xij.epi.ʒ.xviij.
spođ.ʒ.vij.camedre.ʒ.viij.myrrhe.ʒ.ij.piperis trium generꝫ:
eufoꝛ.ana.ʒ.iiij.squinan.ʒ.ij.gentiane.ʒ.iiij.ameos:scam̄.an̄.
xviij. ¶ Theodoricō emperiton.i.bene aperiens. ℞.aloes
ʒ.iiij.ꝛ.℈.ij.agari.℥.j. ꝛ ß.assari.ʒ.iij.costi.ʒ.iij.acori.ʒ. iiij. ci-
na.ʒ.iij.ꝛ.℈.j. viola.ʒ.j.spice.ʒ.j.ꝛ ß.casie.ʒ.iij.ꝛ.℈.ij.reupon.
ʒ.iij.squinan.ʒ.j.zinziberis.ʒ.j.coloquintiđ.ʒ.j.et ß.ameos.ʒ.
ij.diagredij.ʒ.gētia.ʒ.j.piretri.ʒ.j.absin.ʒ.ij.squille.ʒ.v.helle-
bori nigri:silphij:ypericon:ana.℈.j.serap̄.opob. casto.an̄.℈.
ij.epithi.ʒ.j.basilice.ʒ.j.ꝛ.℈.ij.polip.bdel.ana.ʒ.j.ꝛ.℈.j. masti
cis:sticados: turbith.ana.ʒ.ij. ¶ Theodoricō anacardinū va
let cū melle lethar. ℞.zuccare.ʒ.xx.leb. embli. bdellij: pipe-
ris nigri ꝛ longi.ana.ʒ.x.zinziberis:mellis:anacar.ana.ʒ.vij.
gar̄.stoꝛa.casto.apa.ʒ.v.cinamomi:ciperi:daphn̄.an̄.ʒ.iij. tri
ti anacardi ꝛ in aceto sufficienter septē diebus infusi:in vi-
no ad medium coquanᷣ ꝛ colenᷣ:fex siccetur ꝛ nō coquatur
anacardi mittanᷣ in aceto:mel sufficienter mittatur.

Theodoricō anacardinū. ℞.aloes.ʒ.ij. yreos:casie. an̄.
ʒ.vj.zinziberis: anacarđ. carpo. ana.ʒ.iij. psilij: spice:
myroba.lebu.masti.ana.ʒ.ij.mellis qđ sufficit. Item rađ.fe
ni.lib.viij.aceti:lib.v.coꝛtices in aceto per septem dies infu-
sos ad.iij.coque ꝛ cola ꝛ.iiij.ptes aque mellis adde: coque
sufficienter ꝛ species tempera ꝛ da.ʒ.iiij.cum ea. ¶ Theodo
ricon emperico prodest ad omnia vicia mulieruꝫ elephan.
hydropi.poda.arteti.paraly.reumaticis: ad guttā oculoꝛuꝫ
arteriam purgat: vocem clarificat: febꝛientibus vt miretur
patiens: in thoꝛace fastidiosis: doloꝛi stomachi egrotantis:
discoloꝛatis ꝛ coloꝛi pallido: menstrua prouocat: viciuꝫ sple
nis emendat: sitim tollit: famem compescit:da.ʒ.j.super ci-
bum potest accipi si feceris pilu.ʒ.v.vel.vij.vel.xj.vel.xiiij. vł
xl.in duros ventres habentibus. ℞.aloes.℥.iiij.cina. came-
dre.acori. ana.ʒ.xxv. casie: croci: reupō.ana.ʒ. xxxix. agar̄.ʒ.
xviij.costi:masticis:assari:silphij:squille:armo.bdellij: helle
bori nigri: nardi:ypericon:epi.polip̄.succi brassice: piperis
albi ꝛ longi:ana.ʒ.xviij.squinanᷣ.zinziberis: myrobal̄.citri.
coloquintiđ.serap̄.oppopo.castoꝛ.absin.aristo.lon.petro.gē
tiane.amo.ana.ʒ.ix.diagri.piperis.ana.ʒ.iij.mellis qđ suffi-

¶ Hiera frigiditatē stomachi et epatis ad aquā citri. ꝛ choꝛ
ni.purgat: colicam soluit. ℞.zinzibe.cinamo.alithimi.cimi.
gario.fu.ful.casie: spice:caride:carda. vtriusqꝫ:masticis:car-
pobal.croci: ana.ʒ.iiij.ꝛ ß.scam̄.ʒ.iij. turbith.ʒ.viij. catapu.ʒ.
viij.zuccare quantū cetera:alij ꝓ catapu.sene ponunt.

Tartan nimiū conueniēs frigdoꝛi epatis et stoma-
chi ꝛ hydropic. ℞.myroba.bell.embli.piperis lō.
zinziberis.ana.ʒ.iiij.cina.ʒ.j.carda. vtriusqꝫ: gario.
ʒ.j.ꝛ ß.caride.ʒ.j.ceterac: diptam̄.an̄.ʒ.iiij. turbith.ʒ.x.scam̄.
ʒ.iiij.croci.ʒ.j.mellis quod sufficit. ¶ Al.tartan. ℞.carda.
vtriusqꝫ:piperis lon. diptam.zinziberis:cinam̄.ali.gar̄.ana.
ʒ.iiij.scamo.exagium.j.turbith exagia.xx.mellis quod suffi-
cit. ¶ Lapatiū ad ylij doloꝛē. ℞.myrob.indi.ꝛ citri.ceterac:
zinziberis:piperis nigri ꝛ longi:cinamo.ali.garioſi.cardam̄.
vtriusqꝫ:cimi.dipta.seminis casie:masticis:ameos:apij:ma-
ratri:an̄.anisi:exagiū.vj.scam̄.exagia.xij.turbith exagia.xij.
mac.exagia.ij.spice:mēte: ana exagia.iij.penith. libras.iij.
mellis quod sufficit. ¶ Al.simile. ℞.scamoñ.exagia.xij.tur-
bith: exagia.v.macis: carda.zinziberis.an̄. exagij ß. frica cū
sambucel. ¶ Al.simile valet stomacho ꝛ indigestioni. ℞.
myrobala.indi.ʒ.vj.piperis nigri ꝛ lōgi: zinziberis: ana.ʒ.ij.
carda.gario.ana.ʒ.j.cum peniđ.tēperenᷣ. ¶ Al. ℞.turbith
exagiū.j.scamo.℈.j.ro.spođ.croci:ana.℈.j.ꝛ ß. zuccare quan-
tum cetera. ¶ Al. ℞.turbith.ʒ.ij.caride:garioſi.ligni aloes:
ana.ʒ.j.scamo.ʒ.ß.zuccari.ʒ.ij. ¶ Al. ℞.zuccare.ʒ. v.scam̄.ʒ.
iij.confice diligenter. ¶ Al. ℞.amigdal.munda.cina. ana.ʒ.
iij.turbith.ʒ.ij.scamo.℈.j.da cum zuccara. ¶ Al. ℞.turbith:
zuccare:zinziberis equale pondus:mellis qđ sufficit. ¶ Al.
℞.zinziberis.ʒ.xxiiij.yreos:anisi: masticis:maratri:an̄.ʒ.iiij.
vigitē.i.asse odoꝛifere.ʒ.xvij. ameos: apij: ana.ʒ.xix. ¶ Al.
℞.sisami:anisi:ana.ʒ.j.cina.salis:indi scamo.ana.ʒ.ß. zucca-
re.ʒ.iiij.da cū ea. ¶ Lapatiū de dactyl.prodest febꝛientib⁹
hyeme ꝛ estate. ℞.zinziberis:piperis albi: ana.ʒ.j.scamo.ʒ.
ij.ꝛ ß.medulle dactyl.intus ꝛ extra mundatoꝛū: cuscute:an̄.
ʒ.iiij.mellis quod sufficit. ¶ Electuariū purgans vrinā. ℞.
turbith:liquiri.aristo.lon.serap̄.oppopona:apij:equale pō-
dus:in vino missa ponantur ad solē ꝛ liquefactis tēperabis.
¶ Al.prodest ytericis. ℞.scamo.aloes:seminis atriplicis
equaliter:da.ʒ.j.cum melle. ¶ Al.ad idem. ℞.scamo.ʒ.iij.
myrobal.citri.ʒ.vj.eupatoꝛij ʒ.ij. da cum succo scar̄. ¶ Al.
℞.mali stoꝛa.ʒ.iij.zuccare lib.ij.coque ad tertiā. ¶ Al.ytere-
ricis:hydropicis insipiētibus detur cum se.ro.si caloꝛ est cū
suc.scario.solatri ꝛ lupuli. ℞.eupatoꝛij: croci:ana.ʒ.j.ꝛ ß.lac-
ce: cuscute: an̄.ʒ.ij.squinā.citru.poꝛtu. scamo.ana.ʒ.j.da.ʒ.j.
¶ Al.citonidij: epi.ana.ʒ.j.salis indi.myroba. citri.ana.ʒ.ß.
¶ Al. ℞.tithimalli.℥.j.myrob.citri.℥.ij.fac puluerē miscen-
dum cum succo maratri vel solatri ꝛ ad desiccandum:da.ʒ.j.
¶ Al.prodest cardiacis stomachū confoꝛtans cibos dige-
rit: ventrem soluit. ℞.lebul.ʒ.xv.masticis: zedoar.deroñ.ci
namo. ana.ʒ.iij.turbith.ʒ.xx.scamo.ʒ.iij. ¶ Al. ad strictū sto-
machum: prodest indigestiōi toꝛtioni ꝛ doloꝛi. ℞.myrobal.
indi.citrini:zuccare.an̄.℥.j.zinziberis.℥.ß.da.ʒ.ij. ¶ Al. ℞.suc
ci coctanoꝛū:lib.iij.mellis.ij.aceti.℥.j. scamo.ʒ.vj. fac pulue.
¶ Al. ℞.succum coctanoꝛū in pane fermentato coctoꝝ.ʒ.x.
zinziberis:piperis:ana.ʒ.ij.scamo.ʒ.j. mellis quod sufficit:
da.ʒ.ij. ¶ Al. ℞.prefatoꝝ lib.j.mellis.ij.zinziberis: piperis
lon.ana.ʒ.iiij.cimi.ʒ.ij.carda.ʒ.iij.masticis.ʒ.v.turbith.ʒ.xxx.
scamo.ʒ.x.ꝛ fac trociscos. ¶ Al.qđ feci cuidam coꝛruptū sto
machum habenti ꝛ constipationē ꝛ ventositatē ꝓpter coꝛru
ptionem digestionis. ℞.masticis:croci:spice:cinamo.carda.
garioſi.mac.anisi:assari:ro.salis gemme.ana.℈.j.ꝛ ß. viola.
zinziberis.ana.ʒ.iiij.turbith:zuccare:ana.ʒ.xv. scamo.ʒ.viij.
mellis quod sufficit da cum ea. ¶ Al. ℞. carda.tapsie: pipe-
ris nigri longi ꝛ albi:scamo.ana.ʒ.iiij.tapsie: zinziberis: an̄.
ʒ.vj.penith.ʒ.ß.cum amigđ.fricentur ꝛ cum melle temperē-
tur. ¶ Lapatiū purgat phlegma frigidū stomachū adiu-
uat:colicā propter phlegma viscosum ꝛ grossam ventosita-
tatem curat. ℞.passi lib.j.calami: maratri: squinan.liquiri.
apij rađ.ana.ʒ.xv. carpobal. xilobal.gallie: mente. ana.ʒ.vj.
cocta in decem libris aque vsqꝫ ad.iij. ꝛ colata ad spissitudi
nem coquatur.turbith:zuccare.an̄.ʒ.xv.zinziberis.ʒ.iij. cina.
spice:caride: cardamo.vtriusqꝫ: croci: cube.piperis ni.an̄.℥.
i.ꝛ ß.masticis:

ʒ.ʒ ß.masticis scamo.añ.ʒ.vj.mellis quod sufficit. ¶ Electuarium purgans cholerã rub.incẽsam phlegma quoq;. ℞.turbith viola.añ.ʒ.xx.manne.ʒ.x.ro.liquiri.scamo.añ.ʒ.iiij.croci sandali spodij masticis spice cimi.maratri anisi gariofi.asari cucu.cucur.melo.dragaganti.añ.ʒ.ij.fac puluerem: ⁊ accepta prunis iuiube sebe.añ.ʒ.ß.oxifeni.passi.añ.ʒ.j.coquant cum.iiij.lib.aque vsq; ad.j.colentur: ⁊ cum tantũdẽ zucca. misceantur ⁊ puluis temperetur. ¶ Electuarium vio.pdest ad choleram rubeam ⁊ incensam. ℞.miroba.citri.viola.absin.cuscute se.feniculi.añ.ʒ.xv.turbith.rosa.añ.ʒ.iiij.puluerizentur: deinde pruna iuiube sebesten.añ.ʒ.iij.coque cum tanta aqua vt cooperi possint vsq; ad.iiij.⁊ missa zuccara coque ad spissitudinem. ¶ Electuariũ valẽs stomatichis arteticis epaticis dolori pectoris ⁊ lateris. ℞.absin.viola.turbith eupa.añ.ʒ.x.reu.succi liquiri.squinan.spodij.añ.ʒ.v.spice masticis.añ.ʒ.iiij.mellis.℥.j.⁊.ß.tempera cum iulep.

¶ De diafenicon cum pluribus alijs descriptionib⁹ aliorum antidotorum laxatiuorum. Cap. xlvij.

Diafenicon. ℞.dactylorũ.ʒ.c.diagredij zinzibe. zucca.añ.ʒ.xxiiij.⁊.℈.ij.zedoa.gariofi.liquiri.añ.ʒ.ix.musci.℈.ij. ¶ Tordosen phlegma pigue diuidit: stomachũ releuat: appetitũ ⁊ digestionẽ confortat. ℞.casie croci masticis cimi.gario.galan.carui macis carculi.mi.piperis longi.añ.ʒ.ij.deroni.zedoarij eufor bij vggi coras serici indi asari squinã.costi.dul.ameos ciperi filodalsa.añ.ʒ.j.turbith cum amigda.inũcti.ʒ.xxiiij.zucca.ʒ.xiiij.da.ʒ.iiij.cum pauco diagredij ⁊ aqua calida. ¶ Antidotũ ad iuuenes cholericos ⁊ constipatos dolorẽ in capite habentes: appetitu carentes sitim ⁊ siccitatem frequenter pa.⁊ potionem bibere nõ valentes. ℞.vio.manne zucca.añ.ʒ.x.rosa.succi liquiritie cuscute cubebe.añ.ʒ.xv.masticis draga.diagre.añ.ʒ.iij.musci.ʒ.j.tempera cũ sirupo de prunis. ¶ Aliud ad cholerã rub.vstã ⁊ phlegma ⁊ fumũ nociuũ ad caput a stomacho salientem sedat. ℞.turbith.viol.añ.ʒ.xx.manne.ʒ.x.ro.liquiri.diagre.añ.ʒ.v.croci sand.citrini spodij masticis spice cina.maratri anisi gariofi.asari cucur.dragagã.añ.ʒ.iij.confice cum sirupo qui. ℞.pruna iuiubas añ.c.tamarin.vue.añ.℥.j.coque in.iiij.lib.aque ad med.ũ cola deinde cum.iiij.lib.zucca.coque. ¶ Aliud ad stomachum frigidũ phlegma purgat: vẽtositatẽ tollit ⁊ dolorẽ. ℞.cinamo.pipe.lon.spice masti.asari casie.añ ʒ.ij.caride carculi mi.ameos anisi macis costi.dul.cubebe squinan.añ.ʒ.ß.zinzibe.galã.añ.ʒ.iij.turbith.ʒ.xv.olei amig.dul.℈.j.zucca.ʒ.xx.mellis: da.ʒ.iij.cum cali. ¶ Aliud quod purgat phlegma ⁊ dolorẽ stomachi placat: vẽtositatem ⁊ inflationem extremam vomitum ⁊ singultum ex abundanti phlegmate curat colorem clarificat. ℞.turbith inuncti cum amigdali.dulci.ʒ.xxx.kebu.ro.vio.añ.ʒ.x.liquiri.absin.añ.ʒ.vij.zinzibe.cinamo.maratri anisi spice asari gariofi.masticis.añ.ʒ.iij.ciperi squinã.galan.sand.citri calculi mi.macis vggi coras caride camedre calami.añ.ʒ.j.zucca.ʒ.xl.da.ʒ.iij.cum cali.ante cibum in apto modo.ʒ.vj.diagre. ¶ Aliud vtile phlegma purgat. ℞.turbith scamo.añ.ʒ.iiij.ameos zinzib.nitri.añ.ʒ.j.⁊ ß.zucca.ʒ.xx. ¶ Aliud ꝓbatuʒ cõtra podagrã. ℞.hermodactil.ʒ.xx.diagredij.ʒ.ij.cinamo.ali.been al.añ.ʒ.ij.capparis.ʒ.iij.piperis ni.⁊ lon.zinzibe.cinamo.cimi.añ.ʒ.ij. ¶ Aliud. ℞.mirobalano.citrinorum.ʒ.v.piretri.ʒ.iiij.piperis albi.ʒ.j.hermodactil.ʒ.j.cimi.℈.j.da.ʒ.iij.in nocte. ¶ Aliud endogene ad idẽ. ℞.zinzibe.piretri spice piperis lõ.añ.ʒ.v.salis gemme ro.añ.ʒ.j.scamo.turbith.ana.ʒ.vij.masticis.ʒ.j.⁊ ß.zucca.ʒ.xl. ¶ Diarcub. choleram rubeã vstam purgat sanguinẽ ⁊ phlegma. ℞.keb.turbith.ana.ʒ.xij.indi.bell.embli.bdellij.ana.ʒ.x.sene cuscute boragi.ana.ʒ.v.absin.anisi maratri.ana.ʒ.iij.frica cũ oleo amigda.mellis quod sufficit: da.ʒ.iij. ¶ Diatriton. ℞.mirobal.citrino.ro.liquiri.diagre.ana.ʒ.vij.masticis spodij sand.citri.nardi croci cinamo.anisi maratri gariofilo.asari dragaganti altee cucu.cucurbi.melo.ana.ʒ.iij.tere ⁊ cerne.tamar.passi.manne.ana.ʒ.j.coque in.iiij.lib.succi gra.dul.⁊ acc.ad spissitudinem mellis ⁊ pul.tempera: da.ʒ.iij.de tertio in tertiuʒ diem. ¶ Aliud antidotũ de vua pas.ad chole.phlegma incensum ventrem purgat. ℞.kebu.ind.citrino.ana.ʒ.vj.cuscute turbith.ana.ʒ.iij.⁊ omnibus adde.ʒ.iiij.diagre.cum rodol.confice: da cum sirupo de cuscute.ʒ.iiij. ¶ Aliud ad choleram rubeam vstam iecur curat: ⁊ stomachũ phlegma quoq; deponit. ℞.kebu.indo.citrino.ana.ʒ.ß.viola.rosa.ameos cuscute boragi.belli.sene bdellij turbith polipo.absin.scuche vel cuscute liquiri.ana.ʒ.ij.epithimi agarici masticis sal alexandri.ana.ʒ.ij.⁊ ß.aloes reubar.maratri.ana.ʒ.j.frica cũ oleo amigda.dul.⁊ rosa.deinde triplex pondus vue passe.tere cum puluere et superadde.ʒ.v.diagre.cocti ⁊ misti cum pauco oleo viola.vel rosa.tempera cum sapa vue: da.ʒ.iiij: vel.vij.cum aqua in qua pruna mochite iuiube tamarin.polipo.passi vio.rosa.equaliter sint cocta: fumiterre pugillum j.coque in.iij.lib.aque ad.iij. ¶ Aliud ad choleram rubeã et nigrã vstam: ⁊ omnem morbũ ex incendio chole.ortum purgat. ℞.kebu.indo.epi.ana.ʒ.xxv.agari.polipo.absinth cuscute turbith.ana.ʒ.x.masticis salis armonia.maratri anisi.ana.ʒ.iij.frica cũ amigda.coque cũ tantũdem fumiterre: ⁊ pulue. tempera: da.ʒ.v. ¶ Aliud ad emorroi.morbũ phlegmaticũ stomachum ⁊ epar curat incendium cho.rub.cum phlegmate mitigat. ℞.kebul.bell.embli.añ.ʒ.iij.turbith.ʒ.xx.ro.ʒ.x.ligni aloes spice carda.ana.ʒ.iij.frica cum oleo amigda.dulci.iij.da in modum auella.cum ea de tertio in tertium diem. ¶ Aliud ad choleram nigrã ⁊ phlegma. ℞.miroba.citrino.habemullis epi.turbith.añ.ʒ.x.masticis salis armonia.maratri anisi.ana.ʒ.iiij.frica cum amigda.dul.tempera cum rubo.ʒ.ij.da cum.℈.j.diagre.sine diagre.ʒ.iiij. ¶ Aliud quod feci cuidam seni emorroi.antiquas habenti cum malo colore frigiditate interiorum membrorum sicut renum ⁊ vesice ⁊ testiculorum. ℞.kebu.indo.belli.embli.ana.ʒ.xx.origa.acori tapsie piperis nigri ⁊ longi cinamo.ameos.ana.ʒ.iiij.amomi spice croci gariofilo.folij carda.casie sinapis masticis nasturcij se.eruce se.sparagi.ana.ʒ.ij.puluerizatis ⁊ cũ amigdalis fricatis: mellis quod sufficit adde. ¶ Dyabilicon vtile mollificato stomacho ⁊ ei⁹ corruptioni propter diuturnas febres frigiditatẽ sincopim stranguriã morphee manifestationẽ sine cã manifesta aufert: hydropisi phthysi sine fe.frigiditati totius corporis emorroi.dolori splenis pregnantiũ paſ.matricis suffocationi articulorum ventositati inflationi femorum genuũ: ⁊ dorsi dolori valet. ℞.bell.embli.indo.piperis nig.⁊ lõ.salis indi ⁊ rusi petro.salis gẽme ⁊ cõis lingue auis fraxini florũ thimi.carda.maio.cinamo.brusci origani carpo.radicis cimi.folij apij coriandri.ana.ʒ.iiij.casie.ʒ.viij.turbith ⁊ passorũ.ana.℥.ij.embli.℥.j.penith.lib.vj.⁊ ß.olei siriani lib.iij.puluerizanda puluerizentur: vuas quoq; in.iiij.lib.aque coque ⁊ cola, ⁊ casiam in ea liquefac: postea tantũdẽ embli.coquens eos cum aqua predicta donec ad.vij.lib.redeant: tunc cola: deinde fricabis eos cum manu: ⁊ iterum cola mittensq; penith oleuʒ coques ad spissitudinem: ⁊ pulue. temperabis. ¶ Dianarcardĩ. ℞.embli.belli.indi.ana.ʒ.xxxvj.nigel.ʒ.xij.carda.ma.ʒ.vij.ciperi.ʒ.vj.⁊ pul.temperetur ⁊ in ordeo per septẽ menses maneat: dabis in temporibus: sed tamen ante diem.vij.pul.de tapsia sumat cum sambucel.deinde cum dianacardi.℥.j.in suis temporibus detur.ʒ.j.⁊.ß.sm bibẽtis virtutẽ. ¶ Aliud prodest vertigini propter phlegma ⁊ chole.nig.stomachum mundat. ℞.embli.ʒ.c.indi.kebu.sticados.ana.ʒ.iij.epi.ʒ.iiij.salis indi.ʒ.ij.hierep.ʒ.x.agari.ʒ.iiij.tempera cum oximel.da.ʒ.ij.cũ cali.mane. ¶ Aliud ad cho.nigrã cum sero dandũ. ℞.miroba.citri.⁊ indi.ana.ʒ.j.tẽpera cum zuccara. ¶ Aliud purgat cholerã ⁊ phlegma: ⁊ oẽs hũo.qui sunt in stomacho. ℞.triũ miroba.vio.cuscute ro.cucu.citru.melo.ana.ʒ.j.bell.embli.eupa.succi absin.agari.ana.ʒ.ß.spodij boragi.ana.ʒ.j.reubar.masti.ana.ʒ.j.tempera cum sirupo vio. ¶ Aliud vtile. ℞.kebu.citri.indi.ana.ʒ.j.turbith agari.anisi.ana.ʒ.j.nitri bdel.masti.ana.ʒ.j.diagre.ʒ.ß.confice cum sirupo vio.da.ʒ.v.

¶ De blanca experta ⁊ alijs antidotis laxatiuis. Cap. xlviij.

Blanca vtilis cephalargicis ⁊ oculorum dolori sangui: tumori ⁊ lippis optime facit: et contra omnia que turbãt phantasiam rationem ⁊ memoriam mentẽ: paralyticis spleneticis hydropi

cis singulariter medetur. ℞. oppopona. terebenthi. galbani asse. serapi. casto. armo. sulphuris bdellij antimo. sigie carnis leonis: scamo. eufo:bij agari. coloquintide bellebo:i nig. polipo. tapsie pireteri scamo. pentafil. asari cip eri peonie de:ro. came. amo. leuisti. se. rute sangui. d:aconis polij. ana. ʒ. j. cinamo. masticis carda. maratri macis balsami anisi. ana. ʒ. j. et ß. altee. ℈. ij. alij addunt caude po:ci sto:acis petro. añ. ʒ. j. scordij. ʒ. j. et ß. ❡ Puluis purgans cho. rub. et phlegma. ℞. citri. kebu. indi. ana. ʒ. iij. turbith belli. añ. ʒ. j. et ß. frica cũ amigda. da. ʒ. iij. cum tepida post die. ❡ Alius ad choleram nigrã incensam: et stomachum debilem ad totum co:pus vtiliter facit. ℞. kebu. indo. citri. se. feniculi cuscute scario. viol. po:tula. ana. ʒ. iij. sanda. citri. et al. spodij. ana. ʒ. j. et ß. maratri anisi croci masticis gariofilo. spice. ana. ʒ. j. cum amigda. frica et adde. ʒ. xxx. zucca. da. ʒ. iiij. die post diem cum aqua in qua sint p:una iuiube sesteben tama. ana. ʒ. j. polipo. ʒ. ij. viol. ʒ. viij. coque in. ij. lib. aque ad medium et cola: da p:edictũ puluerem cum succo vue acerbe vel maligrana. vel cum calida. ❡ Alius ad idem purgat phlegma. ℞. miroba. indo. ʒ. vij. vio. sene. cartami bo:agi. suche. ana. ʒ. iiij. liquiri. polipo. scario. po:tula. cuscute maluc. ana. ʒ. iij. sticados absin. epi. ana. ʒ. j. et ß. turbith. nitri gariofilo. spice cimi. masticis maratri anisi. añ. ʒ. j. bdellij. ʒ. j. et ß. frica cum oleo rosa. zinzibe. ʒ. xxx. da. ʒ. iij. die post diem. ❡ Alius ad phlegma vtra𝔮 chole. stomachum frigidum confo:tat. ℞. miroba. citrino:ꝝ indo. ana. ʒ. iij. kebulo. embli. cuscu. turbith. epi. sene. ana. ʒ. iij. fenicu. violarũ polipo. ana. ʒ. j. et ß. absin. folij. ana. ʒ. j. cimi. spice gariofilo. carda. mino. masticis d:aganti. ana. ʒ. j. cum amigdalis frica zucca. ʒ. j. da. ʒ. j. cum cali.

❡ De diuersis descriptionib⁹ pilularũ. Cap. xlix.

Pilule auree ad phlegma capitis et stomachi et ceteros humo:es. ℞. ro. ʒ. vj. ℈. iiij. celti. masticis. ana. ʒ. iiij. diagre. croci. ana. ʒ. j. et ß. bierepi. ʒ. x. fac pilu. cũ succo scario. vel maratri. da. ʒ. j. et ß. vel pilu. ix. vel. xj. ❡ Alie de hiera. Galie. caput et stomachum purgant ex chole. et phlegmate. ℞. croci spice ro. viola. absin. squinan. casie assari masticis carpo. xilobalsa. cinamo. ana. ʒ. j. aloes. ʒ. xij. confice cuꝫ succo scario. da. ʒ. ij. cũ melle temperentur da. ʒ. iiij. si plegmaticus est adde nitri coloq̃tide interio:is agarici turbith diagredij. ana. ʒ. iij. ❡ Alie in sene p:obate pa. dolo:ẽ in cap. et stomachi defectionẽ hydropisim vẽtositatẽ colicam: hec omnia venientia sunt p:opter cholerã rubeam incẽsam et in melancholiam mutatã. ℞. kebu. absin. epi. reu. ana. ʒ. ij. se. feniculi cuscute embli. embli. masticis ro. maratri anisi squinã. salis gemme. ana. ʒ. j. puluerizata cum tantũdem pul. hierepi. misceantur. et cum succo endiuie vel maratri temperetur: da. ʒ. iij. ❡ Alie stomacho vtiles chole. rub. purgant et nig. et phlegma sine impedimento. ℞. hierepi. ʒ. j. mirobala. citrino. ʒ. ß. indi agarici. ana. ℈. ß. turbith. ʒ. j. epi. ameos anisi. añ. ʒ. ß. diagredij ob. j. confice cum succo scario. da. ʒ. ij. cum cali. ❡ Alie diamastice caput et stomachum purgant. ℞. aloes masticis. ana. ʒ. vj. turbith. ʒ. x. ro. ʒ. iiij. confice cum succo feniculi in modum ciceris. ʒ. j. dabis. ❡ Alie diamasti. stomachum mundant: dolo:em capitis auferunt: dantur omni tẽpo:e. ℞. aloes. ʒ. iij. masticis. ʒ. j. confice cum succo solatri: da ʒ. ij. ❡ Alie caput et stomachum purgant dolo:ẽ articulo:um soluunt. ℞. aloes turbith mirobala. citrino. indo. absin. ana. ʒ. j. et ß. diagre. coloquintide interio:is bdellij anisi masticis. añ. ʒ. j. confice cum succo maratri in modum piperis: da. ʒ. iij. cuꝫ calida. ❡ Pilule valentes contra fumos a stomacho ad caput salientes: obscuro visui: et viscosis humo:ibus. ℞. miroba. citrino:um indo. ana. ʒ. iiij. succi liquiritie litij. ana. ʒ. ij. folij casie squinã. ro. masti. coloq̃n. agarici. ana. ʒ. j. aloes. xxx.

Alie caput et stomachum purgant omni conueniũt tempo:e estate et hyeme. ℞. piperis nigri et longi zinzibe. mirobalano. citrino. ana. ʒ. j. et ß. tempera cum succo scario. da. ʒ. ij. ❡ Alie diuturno dolori capitis. ℞. pigre. ʒ. j. apij masticis nasturcij. ana ℈. j. coloquintide. ʒ. ß. scamo. ℈. ij. salis gemme. ℈. j. absin. ℈. ij.

❡ Alie Gal. cochie. ℞. absin. colo quintide mastic is succi absin. scamo. equaliter tẽpera cum succo absin. ❡ Pilule post cibum mundant stomachum ex phlegmate: et confo:tant et purgant crudos humo:es et indigestos. ℞. miroba. indo:uꝫ masticis anisi et memithe apij. ana. ʒ. j. salis. ʒ. ß. aloes quantum cetera: tempera cũ succo coctani. ❡ Pilule de aloe aromatice. ℞. cimi. calami aroma. cinamo. casie xilo balsami squinan. gariofi. ana. ʒ. iij. coque in. xij. libris aque pluuialis ad mediũ: deinde lauabis. ʒ. j. aloes: et adde croci masticis myrrhe. ana. ʒ. ij. ❡ Alie co̅fo:tantes stomachũ. ℞. absin. ʒ. v. tro:cisco. de ro. masticis squinan. ana. ʒ. ij. salis. ʒ. j. aloes quantũ cetera: tempera cum succo coctano:ꝝ. ❡ Alie de miroba. aro. laua mirobala. cum aqua pluuiali p:efata aromata misceas cum aloe loto fac pilu. ❡ Alie ad dolo:em stomachi et singultum. ℞. aloes loti. ʒ. j. et ß. spice. ʒ. j. musci. ℈. ß. tempera cum vino puro odo:ifero. ❡ Alie humo:es stomacho inuiscatos vel a capite ad eum descendentes deponunt. ℞. zinziberis cimi. casto. assari spice folij squinan. reu. ana. ʒ. iij. apij anisi radicis capparis. aristologie rotũde succi absin. ana. ʒ. j. litij. ʒ. vj. aloes. ʒ. x. coloquinti. ʒ. iij. fac pilu. ❡ Alie apte stomacho et malo odo:i: cereb:um mundant: coitum augẽt. ℞. gariofilo. carda. caride macis ligni aloes folij costi. sanda. al. armene. i. quedam species carpo. cube. ana. exagia. ij. macis exagia. v. camphore exagium. j. tempera cuꝫ penith. ❡ Alie de pigra mundant stomachum et p:ohibent fumũ ad caput salire. ℞. hierepi. ʒ. v. turbith. ʒ. viij. salis. ʒ. j. et ß. kebulo:ũ. ʒ. vj. bdellij ʒ. v. scamo. ʒ. vij. aloes. ʒ. xx. fac pilu. tempera cum succo absin. ❡ Alie stomatice. ℞. turbith. ʒ. viij. sal. ʒ. xxx. epi. carpo. ana. ʒ. x. sarcoco. ʒ. viij. coloq̃nti. ʒ. vij. scamo. ʒ. vij. aloes. ʒ. xx. ❡ Alie de hierapi. ℞. hierepi. ʒ. x. mirobala. citri. epi. agarici polipo. salis indi. carpo. scamo. ana. ʒ. iij. turbith. aloes. ana. ʒ. ij. bdellij. ʒ. j. ❡ Alie de bdellio ꝓpter emo:roi. ℞. mirobalano. citrino. embli. indo. bdellij. ana. ʒ. ij. bdelliũ infrigdatur in succo po:ri. ❡ Alie de bdellio ad idẽ stringũt sangui. fluẽtem ex testiculis et matrice. ℞. kebu. indo. bel. embli. co̅chule incẽse cacab:e. ana. ʒ. v. ameos. ʒ. vj. bdellij. ʒ. iij. tempera cuꝫ succo po:ri. ❡ Alie de bdel. propter emo:roid. siccant saniem ad eas fluẽtem. ℞. kebu. cum oleo onfacino fricato:um. ʒ. v. embli. bel. carabe. ana. ʒ. iij. co̅chule incẽse. ʒ. ij. galle no̅ perfo:ate. ʒ. ij. bdel. ʒ. v. tempera cum succo po:ri. ❡ Alie in modum pessarij ponende in anoy. sanguinis fluxum sedent. valent et ad tenasmouẽ. ℞. acatie so:yre. ana. ʒ. iij. antimo. ʒ. v. myrrhe. ʒ. iiij. et ß. hypoquist. gummi thuris. ana. ʒ. iij. tempera cum oui vitello. ❡ Alie ad stomachum mundant et grossam pollutionẽ veterem et assiduam. ℞. aloes. ʒ. ij. et ß. anisi ameos apij bdel. masticis serapi. miroba. citri. ana. ʒ. ß. salis gemme. ℈. j. hierepi. ʒ. j. turbith. ʒ. iij. ❡ Alie mundant stomachum ex cho. et grossis humo:ibus et viscosis. ℞. miroba. citri. ceterac masticis zinzibe. miroba. indi. bel. embli. amomi serap. hiere. ana. ʒ. ij. bdellij. ʒ. v. coloquinti. agarici. ana. ʒ. j. turbith. ʒ. vij. ❡ Alie ad ventositatem interio:um. ℞. nigelle myrrhe. ana. ʒ. j. capparis ceterac. ana. ʒ. ß. fac similiter supponẽdo in ano. ❡ Alie ad hydropẽ et grossam vẽtositatem. ℞. apij anisi masticis. ana. ʒ. j. aristolo. rotunde aco:i gẽtiane. ana. ʒ. ij. salis sap. ana. ʒ. v. bdel. ʒ. j. tempera cum succo feniculi. ❡ Alie ad hydropisim. ℞. lactis tithimalli s:pe eq̃le pondus coque donec inspissetur et pilule info:ment in modum ciceris. ❡ Alie ad idem. ℞. coconidij in aceto infusi: et post desiccati turbith. ana. ʒ. j. apij. miroba. citrino. ana. ʒ. ij.

❡ Alie ad hydropem ylij dolo:em et ventositatem: et articulo:ũ dolo:ẽ ex frigiditate podagrã et sciã curat. ℞. oppoponaci aloes turbith. ana. ʒ. v. kebu. tithimalli polip. sticados. ana. ʒ. ij. se. cuscute casto. bdel. mentastri. serap. ana. ʒ. j. fac pilu. cuꝫ succo mentastri. vel perse. i. maio:ane. da. ʒ. j. cum cali. ❡ Pilule ad ylij dolo:ẽ do:si dãde cum sambuc. ℞. turbith ʒ. xxx. ameos kebu. ana. ʒ. x. anisi apij. ana. ʒ. ij. ❡ Alie mitigantes dolo:ẽ. ℞. opobal. casto. ana. ʒ. ij. suppone cum oui vitello: bibe. ʒ. ij. vel. ʒ. j. et ß. ❡ Alie ad dolo:em ylij. ℞. mirobalano. indo. bel. embli. ana. ʒ. ij. piperis ameos serapinũ bdel. amo. oppopo. ana. ʒ. j. et ß. salis. ʒ. ß. scamoñ. aloes. ana. ʒ. x. agarici. ʒ. iiij. et ß. cum vino albo temperabis. ❡ Alie de galla. ℞. spice folij galan. gariofilo. cinamo. ceterac. ana.

ʒ.j.z ß.scamo.croci.ana.ʒ.j.epi.ʒ.iij.aloes.ʒ.iiij. ¶ Alie ad ylij dolorem. ℞.tithimalli.ʒ.ij.serapi.rute.ana.ʒ.j. tempera cũ succo tithimalli: da.ʒ.ij. ¶ Alie ad idem. ℞.mirobala.citri. se.malue ro.ana.ʒ.x.lingue auis pinee se.eruce.zinzibe.yrin gi mirobala.indo.squille asse.ana.ʒ.iiij.cũ succo eruce tempe ra. ¶ Alie valẽtes viscosis hũorib⁹ inflationi stomachi z ventris emor.ylij dolori z artetice: vrinã: pvocãt: lapidẽ renũ frã gunt: sciaticis z podagricis prosunt. ℞.mirobala.indo.bel. embli.bdellij.ana.ʒ.iiij.apij anisi maratri carui ameos origa ni ro.ceterac se.cuscute hermodactilo.indo.masticis amomi ana.ʒ.j.zinziberis cinamo.carda.acori spice croci casie.ana.ʒ. ß.serapi.ʒ.iij.penith turbith.ana.ʒ.viij.aloes.ʒ.xij.tempera cum succo porri.

Alie fetide ad ylij dolorẽ. ℞.bdel.serapi.oppopo na.amomi.armo.nasturcij coloquinti.aloes epi. ana.ʒ.x.scamo.ʒ.vj.cimi.spice croci casto.añ.ʒ.ij. eufo:bij.ʒ.j.tempera cum succo porri vel maratri ¶ Alie ad idẽ. ℞. serapi.armo.oppopona. bdel lij.ana.ʒ.x.turbith.ʒ.xx.coloquintide.ʒ.ij.tempera cum succo porri. ¶ Alie fetide ad omne vicium quod fit ex phlegmate grosso z humido: frigiditatem z ventositatem articulorũ cu rant: membra dissoluta confortãt: sciaticis poda.vtiles. ℞. turbith coloquintide interio.aloes.ana.ʒ.iiij.serapi.oppo pona.galb.bdellij.ase.verginis sarcha.diagre.casto.eufo:bij ligni tithimalli se.apij z cicute sinapij nasturcij vggi.ana.ʒ. j.confice cũ succo porri vel brassice: da.ʒ.ij.cum aqua calida. ¶ Alie de serapi.ad hydropisim z colicam que fit propter grossam ventositatẽ artetic.podagri. z sciati. ex grossis hu moribus z vẽrositatẽ patiẽtibus prosunt. ℞. serapi.turbith aloes.ana.ʒ.v.lzebulo.fustiũ tithimalli polipo.sticados.ana ʒ.ij.se.cicute casto.bdellij amomi calamenti oppoponaci ani si apij maratri capsie croci scamo.ana.ʒ.j. tempera cum suc co calamenti. ¶ Alie ad dolorem epatis z ytericis pro sunt. ℞.aloes succi eupa.miroba.citrino.ana. tempera cum succo apij. ¶ Alie ad epatis z splenis oppilationem hydro pi. ℞.reu.ʒ.vj.serapi.bdellij.armo.ana.ʒ.x.oppopona.ʒ.iij.co conidij in aceto infusi z post desiccati ob.iiij.turbith.ʒ.x. spi ce polij aloes.ana.ʒ.v.masticis.ʒ.ij.mirobala.citrino.ʒ.x. em bli.ʒ.iiij.tempera cum vino. ¶ Alie aperiunt oppilationem splenis z epatis: prosunt hydropicis. ℞.spice.ʒ.iiij.agarici reu.armo.epi.maratri croci cameð.ana.ʒ.iij.myrrhe cinamo. gariofilo.squinan.ana.ʒ.ß.aloes.ʒ.vij.confice cum vino vete ri. ¶ Alie ventositati magne dolori epatis z stomachi cum febre. ℞.aloes.ʒ.v.succi eupa.ʒ.j.absin.ʒ.ß. masticis cimi.ca ride nenucha apij anisi.ana.ʒ.j.gariofilo.ʒ.j.tempera cum vi no. ¶ Alie oppilationẽ aperiũt grossos humores z viscosos expellunt. ℞.folij meu myrrhe squinan. absin.masticis cro ci.ana.ʒ.ß.apij anisi bdellij serap.ana.ʒ.j.aloes.ʒ.viij.turbith agarici.ana.ʒ.iiij.z ß.confice cum vino forti. ¶ Alie. ℞. mi robala.aloes turbith.ana.ʒ.x.ro. spice masticis. ana.ʒ.v. ro. masticis sal indi croci.ana.ʒ.ix.scamo.ʒ.ß.anisi.ʒ.ß. ¶ Alie ℞.scamo.bdel.ana.exagiũ.j.aloes exagia.ij. ¶ Alie. ℞.epi. turbith mirobala.citri.ana.ʒ.ij.salis indi.scamo.ana.ʒ.j.cro ci.ʒ.ß. ¶ Alie ad oppilationem epatis pectoris z pulmonis z asmati. ℞.aloes.ʒ.iiij.succi liquiritie.ʒ.iij.sarca.gũmi anisi apij.ana.ʒ.j.reu.aristolo.lõge.ana.ʒ.j.casto.ʒ.ß.scamo.pinee ana.ʒ.ij.agarici serapi.ana.ʒ.iij.piperis.ʒ.j.tempera cum vi sco psilij. ¶ Alie ad vocem clarificãdam. ℞.amigda.vtriusq; se.lini pinee penith.ana.ʒ.ij.dragagãti anisi gummi liqui ritie.ana.ʒ.j.tẽpera cũ succo porri. ¶ Alie ad tussim. ℞.dra gaganti gummi citur.ana.ʒ.ij.liquiritie.ʒ.iiij.tempera cum decoctione liquiritie.

Alie ad tussim sic ponẽde sub lingua. ℞.passi. suc. liquiritie pinee cucu.dactilo.ana.ʒ.iij.yreos prassij ana.ʒ.j.pigre.ʒ.iiij.coloquintide sarcoco.ana.ʒ.ij. tempera cum sapa. ¶ Alie ad idem. ℞.malue cucu.melo. citru.cucurbi.amigda.farine fabarum se.altee.ana.ʒ.iiij.gũ mi dragaganti. ana.ʒ.v. frica cum amigda.da cũ suc.psilij.si autem habent dolorem z angustiam addatur se.lactu.z pa pauerís albi.ana.ʒ.v. ¶ Alie ad epilepsiã. ℞.coloquinti. sti cados casto.ana.ʒ.j.hierepi.ʒ.iiij.da cum succo squille ad bi bendum.ʒ.ij. ¶ Alie ad idem. ℞. hierepi.ʒ.ij.scamo.coloqn tide.ana.ʒ.iij.mirobala.indo. ʒ.x.masticis.ʒ.ij.tempera cum succo epi. ¶ Alie. ℞.sisel.aristologie vtriusq; casto.salis in di.ana.ʒ.iij.peonie trocisci squille.añ.ʒ.vj.agarici.ʒ.xij.hiere pi.sticados epi.ana.ʒ.x.polipo.ʒ.vj.coloquintide.ʒ.xi.turbith ʒ.xv.mirobala.indorũ bel.ana.ʒ.iij.lapið lazuli.ʒ.xij.miroba lano.citrinorũ ellebori nigri. camedre camepi.ana.ʒ.vij.tẽ pera cum aceto da ßm vires pa. ¶ Alie ad morpheã epilep. choleram nigrã purgãt. ℞.hierepi.ʒ.vj.epi.ʒ.x.lazuli.ʒ.vij. scamo.coloquinti.bellebo.ni.spice.ana.ʒ.ij.tempera cũ mel le. ¶ Alie diatapsie.i.ceterac.i.herba similis polipodio ad paralysim z omnẽ torsionẽ z omnes infirmitates podag.ylij dolorẽ ventositates ex frigido curat. ℞.aloes.ʒ.x.mirobala no.citrino.ʒ.v.sciusci vggi.coral.coloquinti.interioris.ana. ʒ.iij.cõfice cum succo porri.da.ʒ.ij.cum calida. ¶ Alie diata psie valent mollitiei paraly.dolori genuũ z femorũ. ℞.miro bala.ʒ.x.aloes ceterac salis indi. coloquintide.ana.ʒ.ij.pe nith.ʒ.iiij. tempera cum succo porri. ¶ Alie valent morbo phlegmati.z dolori genuũ z dorsi z paralysi. ℞.zinzibe.pi peris nigri z longi coloquin. ceterac ameos mirobala. citri norũ bel.embli.turbith.scamo.croci casto.añ.ʒ.ij.armo.her moda.serapi. bdellij.ana.ʒ.x.aloes.ʒ.xx. tempera cum succo porri. ¶ Alie tremori. ℞.piretri castorei salis ceterac.ana.ʒ. iij.serapi.ʒ.iiij.suc.coloquinti.elacterij.yre.ana.ʒ.ij. ¶ Alie ad idem. ℞.hierepi.ʒ.x. centaur. coloquinti.casto.salis.ana. ʒ.iiij.nitri.ʒ.v. ¶ Alie mollitiei membrorũ. ℞.hierepi.ʒ.x.cẽ tauree.ʒ.iij.coloquinti.casto.ana.ʒ.ij. ¶ Alie ad idem. ℞.co loquinti.agari.eufo:bij serapi.bdellij.ana.ʒ.j.aloes.ʒ.ij.tem pera cum succo porri. ¶ Alie mollitiei dolori dorsi z poda. ℞.armo.oppopona.nasturcij.ana.ʒ.iij.coloquintide.ʒ.vj. ¶ Alie de eufo:bio valent epilepsie paralysi de materia fri gida z grossa. ℞.turbith coloquinti.mirobala.indo.ana.ʒ.iij. eufo:.ʒ.vj.hierepi.ʒ.viij.bdel.armo.oppopo.serapi.ase. sar cocole.ana.ʒ.j.tẽpera cũ succo porri. ¶ Alie de eufor. ad pa ralysim z dolorem articulorum qui fit ex humore frigido z grosso.mollitiem membrorũ dissoluit: z tremorem curat. ℞. turbith zinzibe.coloquinti. mirobala.indo.ana.ʒ.iij. eufor. ʒ.vj.yere.ʒ.ix.piperis nigri del.armo.galbani oppopona.sa lis gemme serapi.ase.sarca.masti.casto.diagre. apij ameos se.cute.sinapij vggi coras anisi.ana.ʒ.j.z ß.confice cum succo porri vel mente vel apij da.ʒ.ij.cum calida. ¶ Alie hermo dacti.articulorum dolorẽ ex humore grosso z viscoso curant podagricis z sciaticis dolo.dorsi ex phlegmate subueniũt. ℞. turbith lzebulo, siconche coloquintide eufo:bij agarici reu. ana.ʒ.ij.aloes.ʒ.iij.diagre.sarco.casto.serapi.oppopo.bdellij armo.galbani.ana.ʒ.j.croci squinan.masticis salis petro.se. apij se.cicute vggi.ana.ʒ.ß.cõfice cũ succo feniculi: da.ʒ.j.cũ calida. ¶ Alie hermodactilorũ psunt arteticis podagricis de materia frigida z grossa z ventosa pa. ℞. lzebulo. turbith hermo.agari.reu.ana.ʒ.j.aloes.ʒ.iij.scamo.eufo:bij sarco.ca sto.oppopona.serapi.bdel.armo.ana.ʒ.j.croci. squinan.ma sticis casie salis gemine apij anisi se.cicute acori. ana.ʒ.ß.tẽ pera cum succo feniculi. ¶ Alie podag. ℞. mirobalano.citri norum hermodactilorũ.ana.tempera cũ succo fenicu. ¶ Alie ℞.salis indi.origani.añ.ʒ.ij.mirobalanorũ citrinorum embli. belli.zinziberis.ana.ʒ.iij.bdellij.ʒ.vij.hermoda.ʒ.xxij.penith ʒ.xv.ceterac.ʒ.xxiiij.turbith.ʒ.xx.aloes.ʒ.x.tempera cum suc co porri. ¶ Alie dolori artetico. ℞.aloes.ʒ.xv. mastic. carpo. indi.ana.ʒ.v. mirobalano.ʒ.viij.dragagan.piperis albi. ana. ʒ.ij.piretri.ʒ.iij.turbith.ʒ.xx. ¶ Alie. ℞. aloes.ʒ.j.mirobala norum indo.gariofilorũ.ana.ʒ.iij.tempera cum succo caulium. ¶ Alie ad dolorẽ femorũ z matricũ mẽstrua pvocãt. ℞.apij ameos anisi nasturcij.ana.ʒ.ij.ceterac acori polipo.calamen ti cẽtauree costi.salis gemme.ana.ʒ.ß. ¶ Alie ad dolorẽ ge nuum. ℞.serapi.bdellij apij aristologie rotunde. myrrhe cro ci cimi.ana.ʒ.j.acori sinapij piperis longi zinziberis.ana.ʒ.ij. ceterac.ʒ.iiij.aloes.ʒ.xx.penith.ʒ.xj. ¶ Alie ad dolorem den tium dorsi ventris vulue vesice frigiditati intestinorum pro sunt z stomachi. ℞. aloes agari.ana.ʒ.j.z ß.nasturcij.ʒ.ij.co loquinti.ʒ.ij.z ß.turbith.ʒ.j.tempera cũ succo caulium. ¶ Alie prosunt arteticis podagricis dolori genuum z dorsi. ℞. ori

gani salis gemme nigelle.ana.exagiū.j.nasturcij.ʒ.iij.masti-
cis.ʒ.xv.tempera cum succo cauliū. ¶ Alie artericis poda
gricis. ℞.mirobalanorum citrinorū belli.embli.zinziberis.ʒ.
iij.ceterac.exagia.xiiij.origa. exagia.vj.hermodactilo.xij.pe
nith exagia.iij.gummi exagia.vij.bdellij.exagiū.j. tempera
cū succo porri. ¶ Alie ad dolorē renū femorū sciaticū. ℞.se
rapi.arm.o.bdellij euforbij oppopona.pipe.lōgi cinamo.zin
zibe.apij ameos anisi myrrhe croci.ana.ʒ.j.aloes epi.agarici
ana.ʒ.j.⁊ ß.aristologie longe cētauree casie.ana.ʒ.ij. miroba
lanorū citrinorū hermoda.ana.ʒ.ij.⁊ ß.ceterac coloquintide
acori salis gēme.ana.ʒ.j.tempera cuꝫ succo acori. ¶ Alie ad
idem. ℞.mirobalanorū.ʒ.x.aloes.ʒ.xx.ceterac saus coloqn
tide.ana.ʒ.ij.serapi.ʒ.iij.penith.ʒ.iiij.piperis nig.⁊ longi.aā.
ʒ.j.tempera cum succo porri. ¶ Alie ad poda. ℞. turbith.ʒ.
xxx.epi.ʒ.xij.carpo.indi. ʒ.x.sarco.ʒ.viij. coloquinti.ʒ. vj.sca-
mo.ʒ.vj.aloes.ʒ.xx. ¶ Alie. ℞. turbith.ʒ.xj.coloquintide.ʒ.
xx.diagre.ʒ.x.sarca.ʒ.v. ¶ Alie phlegma. ℞. aloes.ʒ.iiij.
mirobalanorū citrinorum indo.ana.ʒ.j.salis.ʒ.ß.agari.ʒ. iij.
cōfice cum succo scario.vel brassice. ¶ Alie ad cholerام ru
beā. ℞.mirobalanorum citrinorū hiere.ana.ʒ.ij.scamo.ʒ.ß.
scarponidij.ʒ.j. ¶ Alie ad idem. ℞.mirobalanorum citrinoꝝ
ʒ.vj.belli.embli.aā.ʒ.ij.ro.ʒ.iij.succi absin.ʒ.iij. apij salis. aā.
ʒ.ij.hiere cum aloe loto.ʒ.v.scamo.asse in coctano.ʒ.iij.agari
ci fumuli.ana.ʒ.iiij.tempera cum succo scario. ¶ Pilule pro
sunt cholere nigre. ℞.hiere.epi.ana.ʒ.iiij.agarici.ʒ.ij.helle-
bori nigri.ʒ.j.scamo.ʒ.ß. ¶ Alie ad cholerā nigrā durām ad
dissoluendū. ℞.hiere coloquintide scamo.agari.lapid lazuli
epi.bdellij turbith.ana.ʒ.vj. ¶ Alie ad idē. ℞.aloes epi. po
lipo.coloquintide agari.ana.ʒ.j.mirobalanorum indo.ʒ.xv.
cinamo.spice scamo.carpo.croci.ana.ʒ.ij. ¶ Alie. ℞.epi. ga-
riofilo.ana.ʒ.iiij. polipo.hierepi.ana.ʒ. viij.mirobalanorū in
dorū fumuli folij.aā.ʒ.v.petro.ʒ.ij.lapid lazu.loti.ʒ.iij. ¶ Al.
ad choleram nigrā. ℞.turbith.ʒ.iij.salis indi.ʒ.ß. scamo. ℈.j.
epi.ʒ.ß.tempera cum succo caulium. ¶ Alie. ℞.apij.ʒ.j. aga
ri.aloes.ana.ʒ.ß. coloquintide salis indi. ana. ℈.j.tempera
cum succo serapi. ¶ Alie de lazulo melācholi. ℞. piretri lazu
li loti.ana.ʒ. iij.gariofilo.anisi.ana.ʒ.ij.scamo.ʒ.ß.agari.ʒ.v.
epi.ʒ.iiij.hierepi.ʒ.viij. ¶ Alie ad scabiem ⁊ pruditē. ℞.epi.
agarici mirobalanorū citrinorum.ana.ʒ. v.aloes coloquinti
de fellis tauri.ana.ʒ.ij.scamo.alcāne.ana.ʒ.ij. ¶ Alie ad sca-
biem. ℞.oppopo.armo.serap̄.bdellij sarca.ana.ʒ.v.aloes.℥.
xv.agari.ʒ.vij.coloquintide.ʒ.iiij. ¶ Alie periodicis febrib⁹
prosunt dolori epatis. ℞.aloes succi eupato.absin.miroba-
lanorum citrinorū.ana.ʒ.iij.masticis.ʒ.j.croci.ʒ.j.reu.ʒ.ij.tē-
pera cum succo sar.da.ʒ.ij.in nocte. ¶ Alie diuturnis febri-
bus ex humoribus diuersis. ℞.masticis succi absin.eupato.
liquiricie.ana.ʒ.j.mirobalanorum citrinoꝝ.ʒ.j.⁊ ß.apij mara
tri anisi.ʒ.ß.croci rosa.ana.ʒ.ij.⁊ ß. hierepi.ʒ.x. tempera cum
succo maratri:da.ʒ.ij.cum calida in nocte. ¶ Alie diuturnis
febribus dolori epatis noxie hydropisi. ℞.succi absin. succi
eupatorij mirobalanorum citrinoꝝ aloes masticis croci reu-
bar.lacce lote anisi fumuli pigre equale pondus:tempera cū
succo solatri:da.ʒ.j.in nocte cum calida:si habeant tussim ad
datur liquiritie parum. ¶ Alie diuturnis febribus. ℞.de ro.
troci.lrebu.succi eupa.bedegar.ana.ʒ.iij. absin. sconche. aā.
ʒ.j.⁊ ß.mirobalanorum citrinorum cuscute.ana.ʒ.iiij.turbith
ʒ.x.agari.aloes.ana.ʒ.ix.salis indi.ʒ.ix.tempera cū succo ma-
ratri da.ʒ.j.⁊.ß. ¶ Alie febrientibus dolori epatis ⁊ splenis.
℞.trociscos de berberis succi eupato. succi absin. mirobala
norū citrinorū equale pondus;tempera cum succo solatri.
¶ Alie ad quartanā febrem. ℞. costi spice myrrhe came. ci
namo.croci assari squinan. carpo. amo.scordei folij aristolo-
gie rotunde masticis gariofilo.hellebo.nigri genci. ana.ʒ. ß.
agarici polipo.ana.ʒ.iij.⁊ ß. aloes loti.ʒ.vij.da.ʒ. ij. cum cali.
¶ Alie ad idem. ℞.mirobalanorum succi eupato.ana.ʒ.ij.na
sturcij.ʒ.ij.ase.ʒ.ß.da fm virtutem. ¶ Alie ad idem. ℞. epi.
mirobalanorum indo. anisi maratri hellebori succi eupato.
ana.ʒ.ij.salis.ʒ.ß.aloes.ʒ.vj.⁊ ß.da fm virtutem. ¶ Pilule
colicis prosunt ⁊ cōplexioni frigide ⁊ humide ⁊ quartane et
dolori splenis. ℞.aloes coloquintide.ana.ʒ.v.nasturcij nigel
le sinapis mirobalanorum indorum.ana.ʒ.ß.ase.ʒ.j.tempera
cum succo porri.

Hec omnibus febribus cholericis humorib⁹ stomacho
⁊ ablato appetitui ꝓsunt. ℞.rosa.ʒ.j.citru.reub.
ana.ʒ.j.⁊ ß.masticis.ʒ.ß.succi eupato.mirobalano
rum citrinorum.ana.ʒ.ij.hiere.ʒ.v. ¶ Alie ori pu
trido. ℞.carda.gariofilo.caride campho.cinamo.
ana.ʒ.j.musci.ʒ.ij.ligni aloes.ʒ.iij.tēpera cuꝫ odorifero vino.
¶ Alie purgant cholerā rubeā ⁊ nigrā ⁊ phlegma sine mo
lestia. ℞.sera.turbith hermodactil.vel ro.eupato. dragagā.
squinātí apij anisi mara. epithi.cuscute absin.ase.oppo.gal-
bani serapi. croci seu gariofilo.vggi coras.ana.ʒ.ß.miroba-
lanorū citrino.ʒ.j.belli.embli.liquiritie.polipo.ana.℈.j.confi
ce cum succo scario.da.ʒ.iij.cum calida. ¶ Alie ad solutionē
ventris stringendā. ℞.ameos.apij.myrrhe croci thuris.aā.
ʒ.ß.da.ʒ.j.vel.ij.cum ouo sorbili. ¶ Alie ad tussim ꝓbate. ℞.
myrrhe casto.galbani dragagan. opij stora.ana.℥.j.croci. ℈.
iiij. ¶ Alie purgant stomachum a cholera ⁊ phlegmate di-
gestionē cōfortāt. ℞.mirobalanorū citrinorū lrebu.ana.ʒ.vj.
belli.embli.ro.vio.sene cuscute epi.polipo.liquiri. se. fumu-
li absin.calculi mi.ana.ʒ.vj.calculi ma.croci mara. anisi squi-
nanti. vggi bdel.dragagan. nitri agarici sarco.ana.℈.ß.con-
fice cum succo scar.da.ʒ.iiij.cum diagre.ad libitū. ¶ Alie pro
fuerūt cuidam iuueni nullāqꝫ medicinā nisi has piiu. accipiē
ti:acutā febrem ex cholera habenti:⁊ incensionē fumuli laxa
tiuū enim abominabatur. ℞. vio.ro.cuscute fumuli boragi.
zucca.ana.ʒ.ij.dragagāti masticis spodij.ana.ʒ.j.spice gario-
filo.cina.ana.℈.j.confice in aqua in modum piperis:da exa-
gia.v.vel.ʒ.ij.cum calida. ¶ Antidotū. ℞.carabe berbe.bo
li.spod.ligni aloes coralli.ana.ʒ.v.lrebul.ro. boragi. aā.ʒ.iij.
ozimi purpuree gemme masticis squinan.ana.ʒ.iij.gariofi-
lo.cinamo.gallie calculi carda.vtriusqꝫ.ana.ʒ.ij.camphore fo
lij zedoar.doro.caride.asari amo.meu macꝫ petro. lazuli.aā.
ʒ.j.musci.ʒ.ß.formidolosam cogitationē delet: virtutem pre
stat: cardiace cordi precordijs stomacho ⁊ epati aptū est:ip
potomiā: ⁊ inflationem ventris soluit:singultū ⁊ abomina
tionem soluit: acetosum ructatum ventris: suffocationē ma
tricis que non impregnatur pre nimio hu. excitat:da.ʒ.ij.

Ante cibum ⁊ post apozima de aloe valuit cuidam
dolorē in capite patienti: ⁊ in stomacho corruptio-
nem propter humores cholericos ⁊ phlegmaticos
in eo coadunatos: ⁊ ventositatem propter defectionē dige-
stiue. ℞.mirobalanorū citrinorū lrebu.ana.ʒ.ij.absin.cuscu-
te se.fumuli belli.embli.ana.ʒ.ij.ro.masti.mara. anisi.aā.exa
giū.j.coquantur in.iij.lib. aque ad.iij. ⁊ colentur: ⁊ cum eis
ʒ.iij.aloes admisceātur atqꝫ mane nimis.℥.iij.potui dentur.
¶ Apozima vtile cuidā seni pa.epilep.paraly.ventositatē in
articulis scotomiā ⁊ vertiginem duritiem egestionis ꝓpter
melancholicos ⁊ phlegmaticos humores. ℞.lrebu.indo.sti
cados.ana.ʒ.x.zinziberis turbith reu.aristologie longe colo-
quinti.agari.sene piretri.ana.ʒ.ij.squinan.masticis folij acori
asari casie costi maratri anisi spice carda.cube.gariofilo.ana.
ʒ.j.coquantur in.vij.lib.aque ad.iij.⁊ colatis addantur.ʒ.iiij.
zucca.℥.iiij.potentur:sed his bibitis remansit in eius lingua
grauitas faciei tortura rubor in capite: vnde fuit necesse vt
has pilulas acciperet:optime enim sunt in mundificando ca
pite ⁊ in curandis ceteris passionibus phlegmati. ⁊ ventosi
tate oculoruꝫ. ℞.turbith.lrebu.agari. sticados epithi.ana.ʒ.
iij.reu.aristolo.lon.zinzibe.bdellij.ana.ʒ.j.⁊ ß.masticis acori
sinapis se.cicute apij anisi ameos piperis longi piretri salis
petro.ana.℈.j.pulueris hierepi.ʒ.vj.tempera cum succo ma-
ratri:da.ʒ.j.vel.ij. ¶ Apozima cuidā hydropisim patienti in
stomacho corruptionem duritiē egestionis. ℞.rute calamē-
ti absin.borag.liquiritie scuche.ana.ʒ.v.masticis maratri ani
si squinam.polij.ana.ʒ.ij.cum.vj.lib.aque ad.iij.coque: dein
de.ʒ.vj.pul.hierepi.da.ʒ.iiij.cuꝫ exagijs.iij.amigda. ¶ Apozi
ma de aloe mundat stomachū ⁊ caput ⁊ dolorē frontis et ca-
pitis fortem ⁊ continuā soluit hemicraneā: ⁊ febres diutur-
nas. ℞. mirobala.citrino.ʒ. ij.belli.embli.indi.lrebu.ana.ʒ.j.
masticis.ʒ.iiij.cuscute.ʒ.v.ceterac.ʒ.x.bedegar.ʒ. viij.absin.ʒ.
v.in.iiij.lib.aque coquantur ad mediū: ⁊ colature addātur.
ʒ.v.hierepi.⁊ ad solē in vase vitreo ponant;dabis.ʒ.v.de ter

tio in tertium diem: ad omnia sup:adicta mirabiliter pdest. ¶ Aliud de agari. τ epi. ℞. epi. miroba. citri. indo. ana. ʒ. x. coque in tribus lib. aque vsq; ad. j. τ cola. ¶ Al. dolori stomachi τ vomitui τ colice passioni epatis τ splenis dolori. et feb. phlegmati. ℞. anisi. ʒ. vj. masticis spice. ana. ʒ. j. ¶ Al. oppilato epati τ ycterice τ spleni. ℞. eupa. absin. spice asari masticis rub. capil. vene. reu. xilobal. ana. ¶ Al. spleneticis diureticis duritiei stomachi. ℞. casie spice costi. ana. ʒ. j. squinanti anisi apij. an̄. ʒ. iij. capil. vene. reu. xilobal. ana. ʒ. j. ¶ Al. oppila. epatis ycteris splenetic. ℞. eupa. absin. spice asari masticis rubee. ana. ʒ. j. ¶ Al. hydropi. ℞. camedre. camepi. petro. libani ysopi squinan. spice aristologie lõge gencia. epi. dauci. ana. ʒ. j. aloes. ʒ. ij. coque in. iij. lib. aque vsq; ad tertiã da. ʒ. iij. ¶ Apozima valẽs hydropi. sine. feb. ℞. yreos. ʒ. j. vrine capre. ʒ. ij. da cum apozimate aloes. ʒ. ij. ¶ Apozima de eupa. valet quartane τ quotidiane. ℞. indo. passorũ mundatorum fumuli bedegar eupa. scuche equaliter. ¶ Al. de ranis feb. cõtinue epati τ stomacho τ difficultati vrine. ℞. apij marathri rad. squinã. capillorũ vene. anisi masticis equaliter. ¶ Apozima de absin. diuturnis feb. vrinã: τ mẽstrua puocat. ℞. apij anisi asari absin. marathri squinan. masticis equale põdus. ¶ Apozima valet nimio rigori cum febre diuturna. ℞. ro. coriandri. ana. ʒ. ij. apij origani sebesten. ana. ʒ. iij. da. ʒ. iij. ¶ Al. nimio rigori cũ feb. ℞. ciperi salis gemme. an̄. ʒ. v. ¶ Al. rigori cum febre. ℞. ciperi calamenti equalr: dabis. ʒ. cum zucca. ¶ Apozima ysopi ad tussim dolori pectoris τ coste. ℞. liqri. ʒ. x. capillorũ vene. ʒ. xiiij. sebe. ʒ. iij. passorum. ʒ. xx. iuiuba. xxx. ficus. viij. ysopi. ℳ. j. coque in vino albo postea cola. ¶ Apozima ad tussim τ debilitatẽ iecoris. ℞. liquiritie. ʒ. j. nucleorum se. bombi. ana. ʒ. iij. amigdala. amarorũ fenugre. ana. ʒ. ß. reu. lacce fenicu. ana. ʒ. ij. in. ij. lib. aque ad medium coquãtur: da cum sirupo vel sol. bibat. ¶ Apozima ad reliquias hemitritei. ℞. liquiri. apij radicis marathri ana. ʒ. ij. scuche eupa. ana. ʒ. ij. origani masticis mentastri. ana. ʒ. iiij. manne. ʒ. xx. in. iij. lib. aque coquantur ad medium. τ. ʒ. ij. bibantur. ¶ Apozima de aloe valet al. morphee. ℞. ysopi ameos masticis epi. ana. ʒ. v. mirobala. indo. sene. ana. ʒ. v. belli. embli. turbith. ana. ʒ. vij. passi mũda. ʒ. xx. coquãtur in. iij. lib. aque ad medium τ cola: deinde. ʒ. v. bulliant bibãt cum hierapi. ¶ Apozima catarti. cholerã rubeam purgat et phlegma τ corpus calidũ. ℞. triũ mirobalano. ana. ʒ. v. viola. ro. ana. viij. boragi. spolij citri. liquiritie. ana. ʒ. iiij. se. feniculi scuche bedegar sand. alb. τ ru. berbe. portu. ana. ʒ. ij. se. cuscute sumuli epi. ana. ʒ. j. litij bdellij. ana. ʒ. j. coque cum. ij. lib. aq donec tota consumatur: inde succi solatri sinapis. ana. lib. ß. coque ad tertiã. ¶ Aliud ad idem. ℞. mirobala. indo. ana. ʒ. iij. ro. vio. dragagan. ana. ʒ. ij. polipo. epi. absin. turbith sene. ana. ʒ. j. se. fenicu. apij anisi. ana. ʒ. ß. prunorũ iuiuba. mochite ana. ʒ. xx. vue passe. ʒ. ix. tamarin. ʒ. x. coque in. iiij. lib. aque vsq; ad quartã partem: deinde cola τ mitte super reubar. dragagan. bdellij masticis. ana. ob. ß. draganti ßm placitũ zucca. ʒ. ¶ Aliud qd cholerã rubeam purgat. ℞. iuiub. mochite prunũ. ana. grana. xx. boragi. ʒ. v. liquiritie. ʒ. v. se. malue. ʒ. j. coque in. ij. lib. aque ad medium τ cola τ cũ calidũ fuerit supermitte mirobalano. citrinorum indo. ana. ʒ. v. se. cuscute sumuli vio. ana. ʒ. iiij. ro. ʒ. ij. absin. sand. albi por. scar. ana. ʒ. iij. casiesi. tama. an̄. ʒ. x. hec die ac nocte in aqua maneãt. inde coquantur colentur τ addatur. ʒ. j. de zuccara. ¶ Aliud ad ventositatem epatis τ cordis τ stomachi τ splenis valet τ calefacit. ℞. radi. feniculi. scario. apij. ana. ʒ. x. ligni aloes cuscute sumuli. ʒ. vj. scuche capillorũ vene. rosa. ʒ. ij. absin. ʒ. j. coque in iiij. lib. aque vsq; ad. ij. τ maneat die. j. postea adde miroba. indo. kebu. ana. ʒ. v. mãne. ʒ. x. zucca. ʒ. j. ¶ Al. ad melãcholicũ dol. ex frigiditate τ cholerã rub. aufert. ℞. passi. ʒ. xx. se. croci hortẽsis. ʒ. vj. coque cum. ʒ. viij. aque ad mediũ mittẽs desuper kebu. indo. ana. ʒ. vij. rosa. vio. sebest. ana. ʒ. iiij. boragi. iiij. capillorũ vene. emica. ℳ. j. se. fumiterre scariole. ana. ʒ. iiij. preme τ cola τ dissolue: dr manne casie. ana. ʒ. v. cola addens reub. bdel. ana. ob. j. zuccari. ʒ. j.

¶ De diuersorum siruporum descriptionibus τ aliorium plurium antidotorum. Capitu. xlix.

Sirupus quẽ cuidã iuueni feci habẽti cõtinuã febrẽ τ acutã de sanguinea materia febricitans q; incensionẽ τ acutã cõplexionẽ patiebatur: qui in omni calida τ acuta passione pbat⁹ magne vtilitatis inuẽtus est. ℞. pruno. iuiub. sebest. singulorum numero. c. oxifeni. ʒ. xl. vio. mãne. ana. ʒ. xxx. omnia in. x. lib. aque coquantur ad mediũ: τ in. iij. lib. zucca. cum calamẽto misceant: τ lib. j. succa maligra. ace. τ sufficienter recoquãtur: da. ʒ. j. cum aqua frigida: τ siticulosis etiã et in estate aquã cum eo temperatã dabis. ¶ Sirupus cõpositus siccitate in nostris partibus superueniente causa nõ existẽtis pluuie quẽ qdẽ vento septẽtrionali assuefeci ei q; plurimi orti sunt caludi: catarrus tussis τ acuta coriza pleuresis qui vero iuuatiuus eorũ extitit. ℞. iuiube sebest. ambor. c. vio. manne. ana. ʒ. xx. liquiri. boragi. ana. ʒ. x. se. malue se. citoniorum. ana. ʒ. v. oĩa in. vj. lib. cocta ad mediũ colent: τ in cola mento. ij. lib. de zucca. mittant: τ suc. maligra. aceto. lib. j. et sufficienter coquantur. da. ʒ. j. cum aqua frigida: τ aqua cum eo temperata sitim habentibus tribuatur et tussientib⁹ propter phthysim cõsumptis optim⁹ est. ¶ Electuariũ ad fluxũ vrine propter renum τ vesice frigiditatẽ maxime cõgruũ senibus τ hyemali tẽpore. ℞. masticis zinzibe. ciperi galã. marathri. an̄. ʒ. x. thuris casie oib⁹ puluerizatis mel. qd suf. da. ʒ. j. cum melle ro. vel vino odorifero. ¶ Puluis cõgruus in renibus τ vesica calorẽ habentibus: ardorẽ, etiã τ punctionem vrine amputat suspectionẽ quoq; stranguriẽ. ℞. melo. se. pinee penid. ana. ʒ. x. se. cucu. draga. liquiri. succi porri. ana. ʒ. j. amigda. ʒ. vij. malue se. apij. ana. ʒ. ij. omnibus puluerizatis. ʒ. j. cum sirupo ro. dabis. ¶ Puluis valẽs ad diabetẽ. ℞. spodij ro. ana. ʒ. vij. sumac lactu. se. dragagan. succi liquiri. sand. alb. gũmi se. porri lentiũ munda. coriandri in aceto infusi se. ro. ana. ʒ. j. τ ß. zucca. ʒ. v. omnibus puluerizatis. ʒ. iij. cum sapa vel sirupo dabis. ¶ Electuariũ expertum in quodam iuuene defectionẽ coitus habẽte pter cõplexionẽ frigidam τ defectionẽ: spermatis quoq; paucitatẽ pter testiculorum frigiditatem. ℞. iringi radi. zinzibe. piperis longi anemo. pinee. ana. ʒ. x. eruce se. sparagi se. cepe. se. pal. ciceris. ana. ʒ. v. lingue auis costi dul. croci been alb. τ ru. ana. ʒ. iiij. fac pulue. mel. qd suffi. da cũ hydromelle in modũ nucis: vel cũ iure ciceris: comedant annuales agnos cũ rapis sparagis ciceribus τ sika: iubeas quoq; vt femur τ testiculi cũ apozimate inungãtur. qd. ℞. sambucel. muscel. ana. ʒ. j. casto. pipis piretri galang. costi. ana. ʒ. j. puluerizanda puluerizentur: τ cum oleis his temperetur τ calefacto inungant. ¶ Pessariũ in quadã iuuene muliere pbatũ q nõ poterat cõcipere pter pinguedinem multã in vulua. ℞. aluminis castor. sigie myrrhe galbani galan. piperis oppo. ana. ʒ. j. musci ambre. ana. ʒ. ß. tempera cum vino veteri: τ in modum glandiũ formentur: τ vnũ a medio die vsq; ad vesperã positum maneat: assuescat diatrion pipereon.

Electuariũ quodã iuuenẽ adiuuans tussim pa. ex cal. τ siccita. τ asperitate corporis cõsumptionẽ ab sq; emissione screatus. ℞. iuiub. sebestẽ. an̄. c. liqri. ʒ. xx. coctis in. vij. lib. aq ad. iij. τ colat; adde penid. lib. j. τ coque ad mellis spissitudinẽ: deinde draga. succi liquiri. amigd. dul. ana. ʒ. x. se. portu. cucu. cucur. melo. amigda. amara. an̄. ʒ. iiij. se. lactu. ʒ. ij. puluerizata cũ supiori cõfectiõe tẽperabis: mane. ʒ. iij. dabis τ dormitũ eũti: de ex eo in modũ auellane sub lingua tenendũ. ¶ Puluis ad sanguinẽ stringendũ. ℞. simphiti sand. drag. reu. an̄. ʒ. j. ceratie coralli cornu cerui vsti. an̄. ʒ. ix. dabis. ʒ. ij. vel. iij. cũ suc. plãtagi. ¶ Emplastrũ ad idẽ: cera lapda. bolũ cũ scotula positum τ stipulas cũ simphito manducã τ sĩ nõ mundificãs τ ori graue odorẽ habentibus prestãs. ℞. acatie. ʒ. c. ro. squinã. sansu. ciperi sand. frond. pomorũ citri. lauri. an̄. ʒ. x. gallie musci. an̄. ʒ. iiij. puluerizata cũ aq ro. tẽperabis: qb⁹ exiccatis τ in pul. redact; lauent ex eis. ¶ Aliud valde bonũ. ℞. nucũ vl acatie ʒ. xxx. cortic; malorum. melo. τ malo. citoniorum pomorum oĩm sicca torũ sansuci stora. calami. an̄. ʒ. v. costi. nucleorum macis carda. cubebe. gariofilo. ligni aloes. an̄. ʒ. iij. campho. ʒ. j. τ ß. gallie. ʒ. j. musci. ℈. iij. fac pul. superiori mõ. ¶ Sirup⁹ valẽs defecto stomacho qd est causa vẽtositatis sicc; cõplexiõis corruptio

nis quib⁹ de causis sequitur dolor inflatio lateris ⁊ hypocū driaca pas. mutatio vrine in ruborē nec clarū: dolor vsq̄ ad diaphragma ascēdēs ⁊ vsq̄ ad renes descēdit assueti appeti tus corruptio digestionisq̄ defectio. ℞. radi. mara. endiuie apij. añ. ʒ. xx. liquiri. squi. cuscu. absin. ro. añ. ʒ. x. masti. reub. ana. ʒ. iij. spice asari folij. añ. ʒ. ij. oīa stricta coque. in. xx. lib. aq̄ ad. iij. colatis mitte lib. v. zucca. ⁊ fac sirupum dabis. ℥. j. cum ʒ. iiij. succi endi. cocti ⁊ colati cū succo maratri mixti cū vno horū troci. quos studiose feci ꝓpter epaticos stomatichos ex indigestibilitate ⁊ ventositate lateruꝫ pa. ⁊ viscerū oppilationē ne his permanentibus hydropisim incurrant: amputant quoq̄ ruborē vrine ⁊ liuorē ⁊ defectionē digestionis in epate existētis: signa p̄dicta curant: qui. ℞. ro. berbe. ana. ʒ. vj. spodij reub. absin. cuscu. ana. ʒ. iiij. lacce liqui. masti. squinanti. ana. ʒ. j. gariofi. croci asari apij se. costi. cucu. cucur. añ. ʒ. iij. tempera cum succo endi. fac troci. j. exagij. da. ʒ. j. cū succis ⁊ sirupis quos diximꝰ. ¶ Si aūt virtus infirmi custodita remanserit: neq̄ vllū ex pharmacia contrariū venerit: dabimus hoc catarticū: optimū est enim ⁊ probatū in egritudinibus dictis. ℞. rad. maratri apij endi. ana. ʒ. x. bor. absin. cuscute. añ. ʒ. v. fumiter. ʒ. vj. senichebra capillorū vene. ro. ana. ʒ. ij. omnia in. iij. lib. aque quousq̄ ad tertiā partē redierint coquant̄: colatis adde. iij. generū mirobala. ana. ʒ. v. manne. ʒ. x. hec vna nocte maneant: ⁊ colato. ʒ. x. zucca. iunge. ¶ Ad vomitū post cibum datū adiuuat digestionē ventositatē solum stomachū cōfortat. ℞. zucca. lib. ij. aque ro. pōdus sufficiens coque ad mellis spissitudinē: deinde masticis cina. spice gariofi. ana. ʒ. ij. ligni aloes carda. croci macis zinzibe. se. ozimi. ana. ʒ. j. puluerizata in cōfectione ista mittes sup marmor inijcies. ¶ Diamiconiū frigidis pal. ℞. comidionis. ʒ. c. macis anuli yantis florū. ana. ʒ. x. cina. sand. se. arnogl. añ. ʒ. viij. dabis. ʒ. iij. emoptoycꝭ cū vino infusiōis emathitis pulue. rodostomate in quo galle fracte coquant̄. ¶ Al. ℞. conidionis. ʒ. xl. suc. liquiri. se. citru. cucu. cucur. ana. ʒ. iij. camphore. ʒ. j. sirupi vio. qd̄ sufficit. ¶ Sirupus vtilissimꝰ cuidā iuueni acutā cholerā in epate ⁊ stomacho habenti appetitꝰ defectionem ⁊ nimiā siccitatē in ore: ⁊ ardorem stomachi cardiacā maxime cum forte vinū biberet. ℞. succi endi. colati lib. ʒ. j. manne. ʒ. iij. temperatis ⁊ colatis lib. j. accipe suc. mali grana. rodostomatis. ana. ʒ. vj. zucca. ʒ. iij. fac sirupū cū dimidio. ℈. camphore cōdiēdū: da. ʒ. j. cū frigida. Sed cuidā iuueni pa. cal. in stomacho ⁊ epate hunc sirupū cum his troci. tribui qui. ℞. ro. ʒ. v. spodij zucca. berbe. vio. cuscute. ana. ʒ. iij. sanda. scario. se. liquiri. portula. ana. ʒ. ij. dragagan. amidi masticis cucur. ana. ʒ. j. camphore croci spice gariofi. ana. ʒ. ß. tempera cum succo endi. fac troci. j. exagij dabis. j. cū sirupo superiori. ¶ Oxizaccara valet acute feb. cholerice sanguinolēte: ⁊ iuuenibus in estate: ⁊ q̄ cal. in epate ⁊ stomacho patiūtur. ℞. oxise. ʒ. c. prunorū. c. in. vj. lib. aque coque ⁊ colatis adde aque ro. suc. vuaruꝫ agrestium succi coctanorꝫ malorꝫ acc. suc. maligra. ana. lib. j. aceti lib. ij. zucca. lib. x. fac sirupum cuꝫ ʒ. j. campho. dabis. ℥. j. cum aqua cucurbi. vel melo. palesti. ¶ Sirupus mellinus valet senioribus frigidis stomachis ⁊ phlegmati. extremie ventositati emorroi. ℞. calamēti domestici ⁊ agrestis. ana. ʒ. x. masticis zinzibe. anisi. añ. ʒ. xv. pas. munda. ℈. c. oīa in. xx. lib. aque mediū coque ad ⁊ colatis adde tantūdē mellis ⁊ coque: ⁊ acceptis ligni aloes croci asari piperis nig. ⁊ longi carda. ana. ʒ. j. ⁊ ß. fac puluerē ⁊ in pāno ligetur ⁊ in caldario bullienti sepe deponatur ⁊ eleuetur et qualibet vice exprimatur.

Sirupus factus cuidā iuueni cholerico incēsionē pacienti sanguinis. ℞. prunorꝫ iuiuba. singulorꝫ numero. c. vio. ro. añ. ʒ. xx. in. viij. lib. aque cocta ad mediū colabis: ⁊ accepto succo maligrana. acc. ⁊ malorū vuarum agrestiū. ana. lib. j. zucca. lib. iiij. fac sirupuꝫ quē condies cum ℈. j. camphore. ¶ Sirupus valēs calidis naturis ⁊ omī acute pas. propter choleram rubeā existētem. ℞. oxifeni. ʒ. c. manne. ʒ. xl. vio. ʒ. xx. omnibus in. xij. lib. aque ad. iij. coctis ⁊ colatis mitte lib. ß. rodostomatis ⁊ zucca. ⁊ fac sirupuꝫ cuꝫ. ʒ. ß. camphore condiendū. ¶ Sirupus in quodā iuuene ꝓbatus cōtinuam febrem habente de sanguinea materia existente: qui in omni passione acuta fuit probatꝰ. ℞. fist. iuiub. sebest. oxifenicie singulorum. ʒ. x. viol. ʒ. xx. in. xl. lib. aque ad mediū coque frica ⁊ cola: ⁊ additis. iij. lib. zuccare. ⁊ lib. j. succi grana. acc. coquantur. da. ℥. j. cum aqua frigida siticulosis ⁊ in estate cum aqua temperatis dabis. ¶ Alius profuit febrientibus ⁊ sicce tussientibus asperitati pectoris constipationi vētris phthysicis ⁊ incēsioni cholere reub. ℞. iuiub. sebe. ana. ʒ. c. manne. ʒ. c. vio. se. cito. malue cucur. ana. ʒ. iiij. omnibus in iiij. lib. aque ad mediū coctis ⁊ colatis adde lib. j. succi canne mellis lib. ij. zucca. coque ad perfectionem. ¶ Alius congruens spleneticis tussiētibus acutis febribus cōstipatis siticulosis phthysicis. ℞. iuiub. sebe. ana. c. māne. ʒ. xl. se. lactuce ⁊ malue cito. dragagan. cucu. cucur. ana. ʒ. iij. omnia in. vj. lib. aque coque ad. iij. quibus colatis adde lib. ij. zucca. ⁊ fac sirupum: pota. lib. j. decoctionis cucur. ¶ Alius cōgruit cal. ⁊ sic. corporibus propter calorem ⁊ siccitatem cholere rubee vnde accidebant ei acute febres ⁊ tussis: constipatio egestionis. ℞. aque decoctionis cucur. lib. iiij. manne viol. zucca. ana. ʒ. xxx. cafiefistu. mūda. ʒ. x. omnibus fricatis ⁊ colatis adde rodostomatis. ℥. iiij. succi maligrana. dul. ana. ℥. vj. zucca. lib. ij. fac sirupum: da. ℥. ij. ¶ Sirupus ysopi valet anhelitui asperitati pectoris catarro screantuꝫ adiuuat: vrinā ꝓuocat. ℞. ysopi. ʒ. xxx. vio. papaueris ordei mundi se. malue. añ. ʒ. x. se. coctano. cucur. lactu. ana. ʒ. v. capil. vene. ʒ. xvij. passorꝫ j. ficus. xl. iuiub. sebest. ana. c. omnia cōfice in. x. lib. aque ⁊ colatis coque cuꝫ. iij. lib. zucca. vel mellis. ¶ Antidotū ad eos qui post acutas febres habent dolorē capitis: ⁊ sonitū auriū ex cal. veterias dolori ventris epatis ⁊ stomachi. ℞. viol. ʒ. j. mirobalano. citrinorū kebu. indo. añ. ʒ. xxx. cafiefi. diagre. costi. ʒ. vj. rad. troxune. politri. ana. M. ij. sirupi viola. qd̄ sufficit ¶ Antidotuꝫ crison melancholicis ⁊ timidis ex cholera incensa. ℞. mirobalanorꝫ citrinorꝫ kebu. indo. sanda. citri. vio. ana. ʒ. iij. reu. galle bdellij belli. embli. cuscute agarici epi. absin. asari ameos. ro. ana. ʒ. ij. cimi. gariofilo. ligni aloes spice. casie salis gēme petro lazuli se. maratri. ana. ʒ. j. sirupi qd̄ sufficit. ℞. zucca. lib. iiij. aque. ij. radicis apij ⁊ troxime. ana. ʒ. v. capillorū vene. se. lactuce. ana. ʒ. ij. ¶ Sirupus propter quendam iuuenē factus morbo laborantē cum nimio calore ⁊ cōstipatione. ℞. sebe. iuiub. ana. c. viol. ʒ. xx. zucca. se. malue coctanorꝫ cucur. ana. ʒ. v. omīa in. vij. lib. aque ad mediū coquātur: quibus colatis adde māne. ʒ. xx. zucca. lib. ij. fac sirupum dabis ℥. j. sed valentior erit si cū vno horū trocisco. potetur. ℞. spodij succi liquiri. viola. ana. ʒ. v. dragaganti gummi portu. se. papaueris. ana. ʒ. iij. halcabre amidi se. arnoglosse borragi. malue cucurbi. viola. ana. ʒ. j. cum visco psilij temperatis ⁊ troci. informatis vnus potui tribuat̄. ¶ Electuarium diamastix melancholicis phlegmaticis renes calefacit emorroi. inflationem tollit: lumē lucidat: canos retardat: mentes acuit ⁊ confortat. ℞. spice cinamomi gariofilo. cimi. carpobalsa. xilobalsa. zinziberis asari piperis albi ⁊ longi galan. casie. calami aromati. caride ciperi se. mirte macis masticis. ana. ℥. ij. ¶ Puluis expertus in cholerico patiēte arsuram nimiam in vrina punctionem in vesica propter cholericos humores ad eam fluentes: sed eo dato via vrine aperta est. ℞. cucu. melonum citru. cucurbite omniū mundatorum dragaganti portula. se. malue succi liquiritie piperis albi. ana. ʒ. iiij. se. endiuie maratri anisi nucleorū munda. se. lactu. ana. ʒ. ij. spodij ro. cocta. se. ana. ʒ. iij. pinee amigda. dul. omnium munda. añ. ʒ. xv. omnia in mortario commisceantur ⁊ in mortario in modum auellane tundantur: dabis. ʒ. vj. cum mulsa sape vel sirupo viola. ¶ Alius pul. ad quendam iuuenem ardorem nimiū patiētē quē sequebatur mictus sanguinis. ℞. gūmi dragaganti boli portula. se. malue spodij. ana. ʒ. iiij. ro. se. lactuce halcabre amidi coctanorꝫ se. succi liqritie. ana. ʒ. iij. se. cucumere citruli viola. cucurbite. ana. ℈. ij. apij iusq̄ami. ana. ʒ. j. amigdalarū mundatarū. ʒ. v. zucca. ʒ. ij. omnium puluerizatoruꝫ dabis. ʒ. v. cū sirupo rosaceo. ¶ Electuariū factum ad quēdam iuuenem habentē frigiditatem suspectionē paralysis dolorē quoq̄ artericū emorroi. inflationē rugitum extremiā tussim humidam hydropem. i. phlegmaticam. ℞. masticis cimi. zinzibe. calamē. origani maratri anisi carui ameos cinamo. ana. ʒ. x. thuris ciperi piperis albi lon ⁊ nigri apij. ana. ʒ. iiij. gariofilo. carda. nucis musca. macis asari carpobalsami

xilobal.casto.calami aromati. aristologie longe squinan. folij dauci spice cel. ligni aloes reubar. añ.ʒ.j.penitb.ʒ.xl.mellis qd sufficit. ¶ Syrupus valet epaticis ⁊ splenis oppilationem aperit vrinam prouocat ventositatem dissoluit frigiditatem stomachi curat menstrua prouocat renes mūdificat. ℞.absinthij squinā.eupa.añ.ʒ.x.maratri liqui.añ.ʒ.v.sebesten masticis reubar.spice.asari folij.añ.ʒ.iij.omnia tusa ⁊ cocta in.vj.lib.vini odoriferi veteris vsq; ad mediū: ⁊ colata super.iij.lib. zucca. fac sirupū quē condies cū.℈.j.croci: dabis potui cum apozimate herbarū. ¶ Sirupus valet cal. epati ytericie defectioni epatis oppilationem aperit: vrinam prouocat grossos hūores attenuat. ℞.cuscute ro.añ.ʒ.xx.liquiritie capillo⁊ vene. añ.ʒ.x. squinan. fumiter.añ.ʒ.v.reu.masticis anisi.añ.ʒ.ij.omnia tusa ⁊ cocta in.vij.lib. succi endiuie ⁊ maratri vsq; ad mediū: quibus colatis accipe lib.j.maligranati aceto. ⁊ zucca.iij.lib. ⁊ coque ad perfectionē condiens cum.℈.j.croci dabis potui cū frigida. ¶ Sirupus thimi valet frigiditati melancho.phlegma.hypocundrie ventositati male digestiōi maxime senio⁊ assuetacto⁊ū q in neruis dolorē propter frigiditatē patiunt̄: congruit frigidis tēporibus ⁊ regionibus. ℞.thimi.ʒ.xl.calamenti mente.añ.ʒ.x.maratri anisi apij dauci.añ.ʒ.x.passo⁊ū munda.ʒ.c.omnia coquantur in.v.lib.aque ad.iij. deinde colatis adde mellis. lib. iiij. acceptis quoq; masti.cinamo.piperis nig. lon.croci zinzibe. spice.añ.ʒ.j.⁊ ß.puluerizatis: ⁊ in panno raro ⁊ molli ligatis in coctione illa ab initio deponatur ⁊ ad perfectionē coquat̄ ⁊ quasi in nocte species in panno ligate: ⁊ in illa decoctione mittant̄ ⁊ sepe digit⁊ cōmisceant̄, sic faciēdū est de origano.

Syrupus de calamēto valet ventositati inflationi stomachi phlegma tollit appetitum excitat ytericiam propter splenem curat: vrinā ꝓuocat: suspectionē lepre tremorem ⁊ paralysim amputat. ℞.calamenti domestici ⁊ siluestris.añ.ʒ.xl.liquiri.ʒ.xx.squinan.radi. ⁊ floris maratri. añ.ʒ.x.spice: masti.polij.zinzibe.añ.ʒ.v.pas.munda.ʒ.c.omnibus coctis in.xx.lib.aque ad.iij. ⁊ colatis: adde mellis lib.v.quibus coctis accipe carda.gario.croci galan. asari piperis nig. ⁊ longi.añ.ʒ.j.fac pulue.in panno ligatu⁊: ⁊ fac superiori modo. ¶ Syrupus aroma.valet frigi.stomacho propter phlegma ⁊ defectionē digestionis inflationi ⁊ ventositati rigori catarro dolori pectoris ⁊ pulmonis lateris omni pas.renū ⁊ vesice que est propter frigiditatē. ℞.masti.spice casie asari folij squinā.añ.ʒ.vj. costi ciperi carpo.xilo.amomi añ.ʒ.iij.gariofi.carda.cube.nucis musca. croci macis calami aroma.zinzibe. añ.ʒ.j.⁊ ß.omnia tusa sufficienter infundantur in.x.lib.vini veteris odoriferi tribus diebus: deinde ad tres coquantur ⁊ fricata colentur: ⁊ dimissa in.iiij.lib.mellis perfecte coquantur: ⁊ cum.℈.j.musci condiantur: commiscebis ⁊ fecem cum.ij.ʒ.calamen. ⁊ ozimi.ij. ⁊ dimidia passo⁊ū munda.omnia coquantur in.x.lib. aque ad mediū: ⁊ colatis iiij.lib.mellis misceant̄: acceptisq; pulue.piperis ni. ⁊ long. zinzibe. galan. ad pensum.ʒ.j. fac pul. qui in panno ligatus decoctioni vt dictum est deponatur: ⁊ coque ad perfectionē. ¶ Syrupus de sticad. valēs frigiditati ⁊ phlegmatice pas. dolori neruo⁊ū ⁊ oppilationi siticulosis paraly. vētositati inflatiōi matricis ⁊ emor. ℞.sticados munda.ʒ.xl.thimi epi.calamēti origani.añ.ʒ.xx.maratri anisi piretri carui.añ.ʒ.x.pas. munda.ʒ.c.omnia in.x.lib.aque ad.iij. coquantur. lib.j. mellis accipe piperis nigri ⁊ long.zinzibe. calami aromati. spice croci.añ.ʒ.j.⁊ ß.puluerizata ligentur in panno in decoctione ab initio deponenda: ⁊ sufficienter decoquantur. ¶ Electuariū adiuuans libidinem inferio⁊ū membro⁊ū paucitatē spermatis auget. ℞. pinee amigd. fisti.nucis sisami indi.se. lini assi.añ.ʒ.xv.galā.yring.radi.anisi piperis al.se.radi.ceparū radi.sparagi triū foliū.añ.ʒ. viij.cinamo.piperis lon.⁊ ni. costi.dul.lingue auis piretri nastur.alb.carui origani calculi ma.⁊ mi.nuclei mundi gariofi. thuris alb. nucis musca. añ.ʒ.iij.mellis.q.s.da in modū auella. cū iure ciceris: aut cū vino. ¶ Sirupus liquiri.congruus veteribus tussibus omni frigide pas.pectoris catarro anhelitui vrinā prouocat: oppilationē aperit. ℞.liquiri.ʒ.xl.capillo⁊ vene. papaueris.añ.ʒ.xx.ysopi maratri malue anisi.añ.ʒ.x.iuiube. sebest.añ.c. omnia in.iiij.lib.aque coquantur ad.iij. ⁊ colatis superadde.iij. lib.sape ⁊ penith.sufficienter coquantur. ¶ Sirupus assari vtilis epaticis stomatichis de frigi.pas.oppilationē ⁊ suspectionē hydropisim ytericiā de frigiditate curat: vrinā ꝓuocat oppilationē ⁊ inflationē dissoluit. ℞.asari.ʒ.xx. maratri scario.anisi absin.añ.ʒ.xx.spice.cel.folij aristo. long. añ.ʒ.iiij. omnia tusa posita in aqua cali. die ⁊ nocte coque ad.iij.cola ⁊ accipe suc.endi. apij maratri coctos ⁊ colatos ad pensum lib.j.zucca.coque ad perfectionē. ¶ Sirupus fumiter. cuidā iuueni cōueniens qui patiebatur prurdorē ⁊ scabiem ꝓpter humo.incensos ⁊ salsum phlegma cū defectione stomachi ⁊ epatis ⁊ oppilatione. ℞. miroba.indo.añ.ʒ.xx.viol.cuscute absin.boragi. añ.ʒ. x.ro.liquiri.scuche.añ.ʒ.v. pruno⁊ iuiuba.añ.numero.c.omnia in.iiij.lib. aque ad.iij.coque ⁊ colatis adde lib.iiij.suc.fumiter.ʒ.v.lib.zucca. ⁊ coctis ad ꝑfectionem: dabis.ʒ.ij.vel.iij.ad bibēdū.si vis vt fiat laxatiuus adde scamo. sufficiēter. ¶ Sirup⁹ epi.cuidā pa. suspitionē lepꝛ ꝓpter chole.nig.i.elephantiā impetiginem ⁊ serpiginē asperitatem ⁊ duritiem vertiginē vngularū fissurā manuū ⁊ pedum. ℞.epi.ʒ.xl.thimi agarici polipo.sticados calamēti. añ.ʒ.x.passo⁊ū purgato⁊.añ.c.coques in.xx.lib.aque vsq; ad.iij. quibus colatis adde.iij.lib.zucca.ʒ.ij. coque sepe ad ꝑfectionē: dabis potui.ʒ.iiij.cū.cali.℈.ß.scamonee. ¶ Gario.ad emfrasim spūaliū poro⁊ū ad ptyhysicos q; ad cardiacos. ℞. gariofi.cinamo.zinzibe.liquiri.añ.ʒ.viij.ligni aloes galan.caride nardi zedoar̄.viol.añ.ʒ.ix. reu. macis croci alipte costi ciperi cardamo.ozimi leuistici.ebor̄. añ.ʒ.vij.⁊ ß.mellis quod sufficit: da in modū auella. ¶ Orizacca.cōueniēs cuidā pa. cali.in epate ⁊ stomacho defectionē appetitus abominationem ⁊ incensionē propter hūores incensos cholericos. ℞. endi.radi.maratri.añ.ʒ.xx.ro.squinan.añ.ʒ.xl. masticis spice añ.ʒ.ij.omnia ponātur in.vj.lib.aque ocimi aceti: vel.ij.ʒ.succi endiuie de die ⁊ nocte: tunc coctis ad.iij. ⁊ colatis accipe suc.cocta ni.mali ace.aceti pomi citri.maligra.ace.añ.li.j.zucca.lib.iiij.coquantur ad perfectionē: ⁊ cum.℈.j. senioris campho.cōdiantur. ¶ Sirupus mellin⁹ valēs cuidam seniori: cuius naturalis calor defectus erat appetitus amputatus: cui phlegma dñabatur stomachus ⁊ renes defecti: vnde patiebatur inflationē ventositatē maxime in hyeme. ℞.mellis optimi lib.x.musci optimi: aut vini cocti.lib.xj. cinamo. masti. galan.zinzibe.piperis nigri ⁊ long. croci carda.spice asari.costi.caride: casto.carpobal. añ.ʒ.j.fac pulue. quē in pāno ligabis ⁊ depones in decoctione ab initio: ⁊ decoctus ad perfectionem cōdiatur.℈.j.musci dabis omni hora. ¶ Sirupus adiuuās quendā iuuenē in epate calido pa. ytericiā in stomacho incēsionem appetitus defectionē. ℞.pruno⁊ iuiubarū sebestē singulo⁊. c. viola⁊ māne.añ.ʒ.ix.cuscute.ʒ.x.coct⁊ in.viij.lib.aque ad.iij.⁊ colatis: accipe maligra.ace. lib.j.rodostomatis.lib.ß.zucca.lib.iiij.coque ad perfectionē cōdiendo cum.℈.j.camphore. ¶ Sirupus adiuuans quendā iuuenem habentem in stomacho corruptionē ⁊ dolorē ⁊ constipationē hypocundrio⁊ cum ventositate. ℞.maratri endiuie. añ.ʒ.ix.rosa.cuscute asarij folij cardamo.añ.ʒ.ij. coque in. v. lib.aq̄ vsq; ad.iij.⁊ colatis fac sirupū cū.iiij.lib.zucca. ¶ Sirupus curans defectionē in stomacho ⁊ duriciem digestiōis vnde generatur hypocundrio⁊ cum ventositate inflatio liuor in cute. ℞.rad.maratri apij amidi absin.cuscute.añ.ʒ.xx. squinanti.rosa. boragi. liquiritie capillo⁊ vene.añ.ʒ.x. reu. eupato.se.scari.maratri.añ.ʒ.v.masticis spice gariofi. caride casie.añ.ʒ.ij. coque in.x.lib.aque ad.iij. colatis adde lib. v. zucca. ⁊ fac sirupum: da cum apozimate rad. ⁊ aliq̄ñ.cū diarodon. ¶ Puluis aptus cuidā pati. in vrina arsurā excoriationē in renibus vesica ⁊ virga. ℞.cucu. cucurb.citru.melo. portu.dragagā.gūmi malue papaueris.añ.ʒ.v. lactu. amidi vio.spod.boli.añ.ʒ.iij.fac pulue. cui cōmisce.ʒ.x.psilij non triti zucca.ʒ.xx.dabis.ʒ.v.cum aqua frigida vel iulep. ¶ Sirupus valens ad extinguendū calorē ⁊ ebullitionē sanguinis prohibet maxime quando aer est corruptus: venti quoq; calidi ⁊ austrini ⁊ pestilentia inflāmauit: sinochā quoq; curat q; si iuuenes vel pueri ei assuefecerit delitiosi: siue sint masculi siue femine prohibet desiccationē creandā ⁊ variolas. ℞.suc.maligra.ace.vua⁊ immatura⁊ ⁊ cito.rodostomatis ⁊ aceti.añ.li.j.suc.maligra.ace.lib.ß.zucca.li.iiij.coque ad per-

rectionē: τ condies cum. ʒ. ß. campho. ¶ Sirupus expertus in quodam iuuene sanguinolento τ ebrioso vnde patiebat calorē in epate: τ acutas febres maxime in cali. temporibus quare precepi vt precedente phlebotomia in vere hoc ordine curationis assuefaceret: qui suspectionem variol. τ desudationis habebat propter ebullitionē τ multitudinē sanguinis. ℞. orise. pruno. iuiuba. añ. c. ro. manne vio. añ. ʒ. xx. berberis. ʒ. xv. coquantur in. vj. lib. aque ad mediū: τ cola τ adde suc. mali grana. ace. vel aceti lib. j. aque rosa. lib. ß. suc. endi. lib. j. zucca. ʒ. iiij. coques sufficienter: dabis cum aqua frigi. cū his melior esset trocis. ℞. ro. zucca. spodij. añ. ʒ. x. sanda. berberis portula. añ. ʒ. j. dragaganti amidi. añ. ʒ. iij. se. lactu. endi. malue cucur. añ. ʒ. ij. camphore kakabre. añ. ʒ. ß. tempera cum aqua rosarum.

¶ De duabus descriptionibus orizaccare. Capitulum. l.

Orizaccara valet extinguende sanguinis ebullitioni acutisq; febrib⁹ siti incēsioni epatis: etiā est optima iuuenibus in estate τ pestilentiali tempore τ omnibus calidis naturis. ℞. aceti lib. v. succi endiuie maligra. ace. coctano. aque ro. vuarum immaturarū. añ. lib. j. rosa. ʒ. xxx. spod. sand. berb. añ. ʒ. v. orise. ʒ. xxx. terenda terantur: τ in succo illoꝝ die noctuq; dimittant: deinde modicū cocta τ colata cum. vj. lib. zuccari misceant: τ cum. ℈. j. camphore condiantur. ¶ Orizaccara valet abundantie phlegmatis τ hūiditatis in venis τ pectore existentis: oppilationē aperit τ stomachū mundat: appetitū excitat anhelitū fetidum curat in crassicie magna attenuat: senioribus valet maxime in hyeme: durā materiam febris digerit. ℞. radi. apij maratri endi. añ. ʒ. xx. calamenti origani mente squinan. añ. ʒ. x. zinzibe. apij. añ. ʒ. v. reu costi aristo. lō. ameos añ. ʒ. iij. spice cel. folij asari masti. carda. casie xilobal. cina. caride se. apij sileris. añ. ʒ. ij. coquantur in. xij. lib. aque ad. iij. τ colatis adde lib. vj. apozimatis squille: mellis. viij. τ coq; sufficienter: et condies cum. ℈. j. croci.

¶ De dētifricio cum pluribus descriptionib⁹ aliorum antidotorum. Capitu. lj.

Dentifriciū ad laxos dētes τ carnem mortuam restaurādam: τ nudas gingiuas carne replet: τ caua vulnera. ℞. libani ossium dactil. pista. añ. gra. iij. ossa oliue. iij. sal τ ordeū assa τ puluerizata caneri marini pul. τ deinceps vtat. ¶ Puluis ad oculos clarificādos τ pulchros reddēdos. ℞. tutie delipte ru. margari. siue smaragd. ossis sepie. petre deliphate nuce eq pōdere: pistata simul pulverizent: sola tutia pri⁹ nimis calefiat τ infrigidet in puluerē redacta in succo de vuis acerbis: τ sic deinde fortiter pistetur τ pul. sero in oculis iniiciat. ¶ Sirupus vtilis cuidā iuueni phthysi laborāti: τ stipticitate egestiōis siccitate: et tussi. ℞. iuiube. sebe. añ. c. viol. mānc. añ. ʒ. vj. casiesi. ʒ. ix. passoꝝ munda. ʒ. xx. se. coctano. τ malue cucur. melo. cucu. boragi. ana. ʒ. v. coquantur in. vij. lib. aque. ad. iij. τ colatis mitte lib. iij. zucca. fac sirupū. τ feci huic iuueni sirupū vtilē. ℞. succi liquiri. dragagāti gūmi penith amigda. dul. ana. ʒ. ix. se. melo. citru. cucu. portula. cocta. ana. ʒ. v. vio. ʒ. iij. puluerizentur τ temperentur cū priori sirupo: da vt sub lingua teneatur: τ post potum sirupi accipiāt: deinde dabis ptisanuz in quo cocta sunt iuiube τ similia. ¶ Electuarium congruū iuuenibus τ delicatis cholericis laxatiuū sumere nequeūtibus. ℞. zucca. manne viol. ana. ʒ. j. ro. scamo. masti. dragaganti. ana. ʒ. ß. tempera cum succo prunorū. ¶ Electuarium vtile cuidā iuueni pa. corruptionem in stomacho. ℞. croci cinamo. carda. gariofi. spice maratri anisi asari ro. salis gēme. ana. ʒ. j. τ ß. viol. ʒ. iij. zucca. turbith. ana. ʒ. xv. scamo. ʒ. viij. mellis qd sufficit: da. ʒ. iij. ieiunis cum ca. ¶ Electuariū cuidam iuueni sanato de febre acuta quā insecute sunt variole τ in declinatione morbi ei cōtigit solutio. ℞. ro. spodij. sand. citri. berbe. ana. ʒ. iiij. se. ace. portula. assoꝝ omnium: gūmi boli. chimolee acatie succi liquiri. ana. ʒ. iij. tempera cum succo granatorum vel malorū da. ʒ. iij. ¶ Sirupus propter calorē repr̄imēdū. ℞. orise. ni. lib. j. prunoꝝ lib. ß. iuiube. lib. ß. viol. spod. ana. ʒ. x. coquantur in. x. lib. aque ad. iij. τ colatis adde lib. v. zucca. coquant. ¶ Sirupus propter quēdam iuuenem cholericū pa. in stomacho corruptionem cū calore epatis τ incensionem sitim τ vomitū: τ appetitus defectionē. ℞. coctanoꝝ maloruz agrestium vuaruz rodostomatis. añ. lib. zucca. lib. iiij. sanda. citrini galle spodij masticis ligni aloes gariofi. ana. ℈. v. fiat puluis qui in panno ligatus in decoctiōe deponatur: τ cum. ℈. ß. camphore condiatur. tunc iuuenis ille sanus effectus laxatiuum nolebat sumere eo q solitus erat catarticum accipere: potionem tamē acceprā nullatenus valebat sustinere: vnde hunc sirupum studiose composui. ℞. orifeni. ʒ. xl. prunorum iuiuba. ana. c. viol. cuscu. manne. ana. ʒ. xxx. rosa. boragi. scabie. ana. ʒ. x. omib⁹ in. x. lib. aque coctis ad. iij. τ colatis accipe. lib. j. maligrana. dul. ace. dimid. ʒ. ij. zucca. τ coq; ad perfectionem: τ. ʒ. ij. pulue. scamo. cum eis mittēs dabis. ʒ. ij. ad potandum.

Antidotū ad frigidos lūbos τ ventrem τ defectionem spermatis. ℞. penid. pinearū auella. amigdala. nucū pistatarum sisami se. lini assi satiriōis ana. ʒ. xl. galā. zinzibe. sparagi anisi se. papaueris albi baucie bulbi viualis se. vrtice τ eruce. ana. ʒ. vij. τ ß. carde. kari. cardamo. fructus nere: arbor est in calabria nascēs: sileris polipo. ana. ʒ. iij. ¶ Hiera valet ad mūdificandū caput τ stomachū: τ oppilationem epatis aperit: vētositatem τ colicam dissoluit. ℞. masti. absin. reu. costi. squinan. sticados aristolo. longe calamē. ana. ʒ. iiij. zinzibe. asari cimi. croci spodij. bdel. spice apij casie maratri anisi calami aroma. ana. ʒ. ij. agari. polipo. thimi. epithi. ana. ʒ. vj. scamo. ʒ. iij. carpobal. xilobal. card. gario. piperis nigri τ longi. ana. ʒ. j. aloes. ʒ. xx. mellis qd sufficit: dabis. ʒ. vj. vel minus.

Pilule facte propter quēdam senem pa. in capite dolorē stomachi defectionem et hypocundriacam vētositatem τ colicam: hec omnia euenientia propter cholericam materiam incensam: et in melancholiā mutatam. ℞. miroba. kebul. absin. epi. reubar. ana. ʒ. ij. fumiterre se. cuscute bel. embli. masticis ro. maratri anisi squināti. salis gēme. ana. ʒ. j. pulverizata cum tātundē. pulue. hierepi. misceantur cū succo endi. vel maratri temperentur: da. ʒ. iij. ¶ Electuarium valēs stomacho frigido defectioni stomachi propter indigestibilitatem: τ acidā ructuationem: citrinitati cutis tumori manuum τ pedum: τ suspectionē hydropisis τ emoroi. curat. ℞. masticis cinamo. squināti. maratri anisi absin. asari. ana. ʒ. vij. reu. apij spice aristolo. longe. ana. ʒ. iiij. myrrhe croci calami aromati. gariofilo. ana. ʒ. iiij. mellis qd sufficiat: da. ʒ. j. cum apozimate radi. vel cum sirupo absin. ¶ Electuarium cuidam iuueni aptum: qui pa. in stomacho vomitū defectionem appetitus solutionem propter lenitatem stomachi τ intestinorum. ℞. rosa. nucleorum gariofilo. ana. ʒ. v. gallie masticis portulace ligni aloes gariofilo. cardamo. cube. thuris lactu. folij nucis musca. macis. ana. ʒ. j. hiere pigre. ʒ. x. tempera cum vino odorifero fac pilu. in modum ciceris: da. ʒ. iij. cunti dormitū. ¶ Pilule adiuuantes quēdā hydropicū. ℞. turbith. reu. absint. ana. ʒ. vj. fustiū titimalli vireos serapi. epi. ana. ʒ. ij. τ ß. croci masticis apij anisi salis gēme. ana. ʒ. ij. hierepi. ʒ. vj. tempera cum succo maratri. ¶ Pilule hermodactil. valent arteti. podagri. sciaticis de materia grossa τ frigida. ℞. turbith berbe. hermodactil. coloquin. gariofi. reu. aloes. ana. ʒ. ij. scamo. eufor. sarco. casto. oppopona. serapi. bdel. arno. ana. ʒ. j. croci squinan. masticis salis gēme apij anisi cicute acori. ana. ʒ. ß. tempera cum succo maratri. ¶ Pilule serapini valent hydropisi τ colice que fit propter grossam vētositatē arteticis podagricis sciaticis ex grossis humoribus τ ventositate pa. ℞. serapini turbith aloes. ana ʒ. v. kebu. bel. fusti. titimalli polipodij sticados. añ. ʒ. ij. se. cicute casto. bdellij amomi calamen. sarca. oppoponaci apij masticis anisi tapsie croci scamone. ana. ʒ. j. tempera cum succo calamē. ¶ Quidā iuuenis murmurauit se mihi de solutōe ꝑpter cho. rub. τ defectiōe stomachi multisq; medicinis bibitis ei nihil ꝓfuit: vn̄ huic medicinā ordinaui. ℞. similacee

farine meloñ.agre.añ.ʒ.j.berberis se.herbe acc.castañ.añ.ʒ.
ß.omnia pulueriȝata cum suc.vuarũ agre.temperentur ⁊ fa
cto puluere assentur. ¶ Item in puluerẽ redactis dabis.ʒ.j.
cũ frigida. ¶ Itẽ alter murmurauit de solutione ꝑpter fri
giditatẽ stomachi ⁊ defectionẽ: cui operat⁹ sum. ℞.panis si
milacei lib.iij.cimi.anisi: maratri: ana.ʒ.x.apij.ameos carui
añ.ʒ.v.cina.papa.masti.gari.croci sisami mẽte añ.ʒ.x.se.spa
ragi se.eruce dauci capparis raď.rapist.vrtice añ.ʒ.v.piperis
lon.⁊ ni.satirionis penidij pinearũ añ.ʒ.iij.pulueriȝatis ad
de.m.q.s.da.ʒ.iij.cum vino.

Electuarium pro quodã sene lapidẽ ⁊ frigdorẽ in
renibus habente durã egestionẽ et coitus defe
ctionem. ℞.ȝinȝi.anisi: dauci: spice: squinã.petro.
casie. arist. lon.mirte reu.acori carpo.apij: se.ro.
piperis lon.añ.ʒ.iij.m.q.s.da cum ca. ¶ Siru
pus valens in confortãdo stomachum ⁊ cardiacã que fit pro
pter cal. ℞.frondiũ pom.i citri.lib.j.tusa ponantur in. vj.lib.
vini odoriferi ⁊ dimittant.vj.diebus: deinde parũ coquant
⁊ colatis adde lib.j.suc.mali grana.acc.⁊ ß.rodostomatis.ʒ.
iiij.ȝucca.lib.j.tunc accipe masti.spice gar.ligni aloes carda.
cina.añ.ʒ.v.his ĩ pãno ligatis ⁊ in decoctiõe positis: fac siru
pũ. ¶ Electuariũ pro q̃dã iuuene pa.ca.in epate. ℞.ȝucca.
lib.ij.liquefiant cũ sufficiẽti aqua: deinde suaui igne coque
quousq; ad spissitudinẽ veniat cum.ʒ.j.amigď.mũda.⁊ tere
in modũ medulle: tunc accipe ro.spoď.sanď.añ.ʒ.j.⁊ ß.gallie
campho.cacabre añ.ʒ.j.fac pul.⁊ mitte desuper ⁊ fac marmo
reas. ¶ Sirupus ꝑ quodã cholerico calide nature existen
te qui bibito catartico patiebat̃ dol.tortionẽ defectionẽ vo
mitũ: neq; bibebat vinũ: vñ hũc sirupũ cũ aq̃ bibẽda nuscui
℞.ȝucca.mell.añ.lib.ij.suc.vuarũ ĩmaturaꝝ lib.iiij.suc.mali
gra.acc.lib.ß.rodostomatis.ʒ.iiij.deinde accipe masti.sanď.
ro.añ.ʒ.j.croci ligni aloes gar. spice añ.ʒ.ß.fac superiori modo
¶ Confectio dul.⁊ saporifera ⁊ cõueniens nobilibus ⁊ de
licatis ca.⁊ dulcia cibaria diligentibus. ℞. amidi lib.j.⁊ aq̃
lib.iiij.rodostomatis.lib.j.ȝucca.lib.iiij.coque ad ꝑfectionē
suauiter aliquãtulũ olei amigď.in caldario fundat̃ ⁊ ĩ modũ
citonioꝝ cocta marmori oleo amigď.distillato cõfectio depo
natur ⁊ subtiliter magis rotũde incidant̃. ¶ Al.similiter va
let in calidis tẽporibus ⁊ regionib⁹ atq; naturis. ℞.cucur.
elixate ⁊ in modũ medulle pistate lib.j.succi malorũ dul.et
acc.lib.j.amidi lib.j.eliquate ĩ.ij.lib.aque ȝucca.lib.iij.rodo
stomati.ʒ.iij.campho.℈.j.masti.ʒ.ij.spoď.ʒ.ij.⁊ ß.amigď.q.s.
¶ Al. ℞.malorum dul.mũdatorũ elixorum ⁊ tritorum.lib.
iiij.faciendo: similiter decoctionis ȝucca.lib.iiij.amidi.ʒ.iiij.liq̃
facti in succo maligra.croci.ʒ.ij.amigď.q.s. ¶ Al.ꝑ quodã
iuuene qui patiebatur tussim asperitatẽ ⁊ siccitatẽ in pecto
re. ℞.iuiub.sebe.añ.c.coquãtur ⁊ colata pistentur in modũ
medulle: peniď.lib.j.amidi liq̃facti in aq̃ cucur.ʒ.iiij.amigď.
mũdate.ʒ.j.cucu.cucur.melo.añ.ʒ.ij.amigď.q.s. ¶ Al.ꝑ q̃
dam iuuene pa.solutionẽ ⁊ vomitũ sitim cal.stomachiq; de
fectionẽ. ℞.maloꝝ coctanoꝝ elixorũ ⁊ in modũ auell.tritoꝝ
añ.lib.j.ȝuccari lib.ij.suc.maligrana.acc.lib.ij.rodostomatis
lib.ß.amigda.dul.ʒ.iij.campho.℈.ß.spoď.℈.ij.amigdal.q.s.
¶ Al.pro quodã iuuene pa.solutionẽ sitim cal.defectionē
stomachi. ℞.suc.malorũ acetosorũ ⁊ maloꝝ dul.vuarũ agre
ste ȝucca.añ.lib.j.amigď.munda.assatarũ tritarũ.ʒ.iiij.sanď.
℈.ß.spoď.℈.ij.amigď.q.s. ¶ Al.pro quodã seniore defecto ꝑ
coitu: valet quoq; phlegmati sperma augmentat. ℞.baucie
asse in calido cinere mũdate ⁊ in modũ paste pistate medul.
lib.iij.mell.lib.iiij.amidi in iure baucie liquefacti lib.j.croci
℈.j.nuc.amigď.fisti.pinearũ mundatarũ vt medulla tritarũ
añ.ʒ.iiij.piperis ni.⁊ lon.ȝinȝi.galan.masti.gario.añ.ʒ.j.et ß.
olei amigď.sambucceleon.q.s.

¶ De diuersis descriptionibus oximellis: ⁊ alio
rum antidotorum. Capitulum.liij.

Oximel pro quodã sene pa.fe.quartanã ĩ autum
no splenis duritiem frigiditatem in epate ⁊ sto
macho cibiq; indigestibilitatẽ. ℞.raď.maratri
apij ana.ʒ.xx.calamen.squinan. anisi epi.ana.ʒ.
xv.ȝinȝibe.origani liquiri.añ.ʒ.vj. spice cel.cap
paris raď.reupõ.costi dauci folij casie. assari arist. longi.añ.
ʒ.iij.omnibus tusis positisq; in.x.lib.aceti coctis ad mediũ
et colatis adde lib.x.mell.deinde accipe croci gario.carda.ci
na.piperis ni.⁊ lon.añ.ʒ.iij.ligatis in panno decoctioni ap
ponãtur. ¶ Similiter cuidam seni amphimerinã pa.tribus
de hoc oximelle cum his trocisc. ℞.cina.absinth.maratri ani
si squinan.masti.amigda.amar.añ.ʒ.vj.eup.spice assari apij
aristo.lon.costi lacce añ.ʒ.iij.calami.aro myrrhe croci gario.
dauci.carpo. xiloba.mac.añ.ʒ.ij.tempera cum suc. maratri.
¶ Quidam senex murmurabat se mihi de emorroidis cũ
mutatione cutis ⁊ frigiditate inferiorum membroꝝ sicut re
num vesice ⁊ testiculorũ vnde operat⁹ sum ei hanc triferam
optimã. ℞.miroba.indi.emb.kebu.bel.añ.ʒ.x.origani acori
piperis ni.⁊ lon.cina.ameos apij añ.ʒ.iij.amomi.spice gario.
croci folij carda.sinapi.nastur.semi.eruce se.sparagi añ.ʒ.ij.
pulueriȝatis ⁊ cum oleo amigda.fricatis mellis qď sufficit.

Quidam delicatus in epate calorẽ patiebatur et ap
petitus defectionem sitim et siccam tussim ꝑpter
vicinitatem epatis ad diaphragma: ⁊ cardiacam
q; fuerat assuetus eius calidorũ ciborum ⁊ potuũ: his ergo fa
ctis a me troc.⁊ sirupis curat⁹ est. ℞.spoď.ʒ.vj.berbe. viol.
manne. ana.ʒ.iij.dragaganti sanď.endi. portula. suc.liquiri.
amidi añ.ʒ.j.⁊ ß.spice cucurbite cucu.añ.℈.ij.tẽpera cũ suc.
psilij in aqua rosacea, infusi. ¶ Sirupus. ℞. suc.endiuie
cocti et colati lib.j.vuarum agresti.aceti pomi citrini suc.ma
ligranati añ.lib.ß.ȝucca.lib.iij.coque ad perfectionem quem
cõdies cum.℈.j.campho. ¶ Quidam patiebat̃ cal.de chole.
rubea cum incensione ⁊ cardiacam propter colligantiam sto
machi et cordis: feci ei ergo hanc triferam. ℞. miroba.citri
ni.ʒ.xx.kebul.bell.embli.ana.ʒ.x. pulueriȝata cum oleo ro
saceo fricentur: tunc accipiantur boragi. ro.spo.añ.ʒ.v.ber
be.sanď.masti.scar.seminis: añ.ʒ.iiij.ligni aloes cubebe car
da.spice portu.ana.ʒ.ij.ȝucca.cum succo endiuie: ⁊ maligra
nati atq; mali ad spissitudinem mellis coquantur temperen
tur vt superiora. ¶ Al.ad calorẽ stomachi et epatis atq; fe
bricitantibus. ℞. prunoꝝ iuiub.sebe.añ.c. oxifeni.ʒ.xl.viol.
ʒ.xx.omnia cocta in.ix.lib.aque ad.iij.colentur: deinde lib.j.
suc.scar.cocti et colati maligranati acc.rodostomatis aceti
pomi citrini ⁊ vuarum agrestiũ añ.lib.j.ȝinȝi.ʒ.iij. ¶ Electua
rium pro quodam sene murmurãte de coitus defectione re
numq; et testiculorum frigiditate spermatis diminutione ⁊
abundantia phlegmatis. ℞. iuris baucie colati lib.iiij.mel
lis lib.iiij.deinde accipe piperis ȝinȝi.galã.cimi. piperis lon.
carda.pyrungi costi spice anisi calamenti añ.ʒ.j.positis in pan
no: fac vt superius dictum est. ¶ Al.pro quodam sene cui
dominabatur phlegma ventositas in renibus defectio coi
tus. ℞. mente calamenti: origani: anisi ana.ʒ.x.passorum mũ
datorum baucie mundate ciceris albi añ.ʒ.c. omnia cocta in
xx.libris aque ad.iij.colentur et mitte ibi.iiij.lib. mell.vini
cocti odoriferi lib. v.tunc accipe ȝinȝibe. galã.cimi.croci nu
cismusca. assari masticis ana.ʒ.j. pulueriȝatis: fac superiori
modo.

Confectio nuncupata conchilos. ℞.carda.casie.pi
peris nigri et longi ȝinȝiberis turbith scamonee:
añ.ʒ.v.pulueriȝatis cum scamonea accipe penith
ʒ.xl.mellis.c.species temperabis pulueriȝatas. ¶ Al.dolo
rem de frigido placans. ℞.nucismuscate turbith piperis al
bi et longi scamonee añ.ʒ.vij.tapsie ȝinȝiberis añ.ʒ.vj.pulue
riȝatis et cum amigdal. fricatis. m.q.s. ¶ Diacordeon va
let ventositati emorroyď.renes calefac. ℞.mellis lib.iij.allio
rum mundatorum aliquãtulũ in vmbra siccatorum pondere
sufficienti: ponantur ad solem quousq; liquefacta fuerint in
modum.j.masse: dabis in hyeme in modum nucis auellane
et minus in estate. ¶ Medicamen valens tumori oris ⁊ gin
giue. ℞.sumac rosarum añ.ʒ.j.⁊ ß.costi.ʒ.ij.tempera cũ mel
le et gargariȝetur vel in ore teneatur. ¶ Al.valens scabiei
prudori excoriatõi ⁊ lachrymis. ℞.ramoꝝ mirti viridiũ corti.
maligra.equale põdus: aq̃ pluuialis quãtũ cooperire ea va
leat: in suauissimo igne coquantur quousq; liquefiant: tunc

colatis colamentū in caldario reuersum ad mellis spissitudo. ¶ Al. valens ppter dolorē auriū. ℞. galbanū mūdū in pecorino butyro liquefactū aurib9 instillef. ¶ Al. valet scab. emor. prudori τ siccitati i ano. ℞. fenugre. nigel. añ. ℈. j. co ctis in butyro bouino mitte. ¶ Al. butyrū bis vel ter colatis in butyro ... vngatur τ clysterizetur: deinde fumigef cū rad. capparis τ tamarind. cum melle tēperator. ¶ Al. valet ventositati frigiditati emor. lepre: morphee: dolori articulor. cutē clarificat τ colorē augmentat. ℞. kebul. bell. emb. añ. ʒ. xlv. cube. ciperi: añ. ʒ. iij. puluerizans penid. ʒ. x. liquefiant in aqua: τ coquanf: venientib9 ad spissitudinē mitte pul. suauiter et misceantur factis pilulis in modū auell. da. ʒ. j. mane. ¶ Experimentū ad mitigandū sitim q̄ est in pectore τ pulmone. ℞. bdel. arsenici: terebēthi. cordu. i. carui calam. sic. stercoris leporis τ pilor eius: picis liq̄de elacterij rad. cētau. mi. matricari: oīm horum sigillatim fumigator fit vtile medicamen ad vulnera pectoris τ pulmōis: τ tussi q̄ est ppf frigidos et grossos hu. ¶ Fumigatio valēs emor. ℞. nasturcij se. bōbac. sarco. equale pōdus: fac pul. tēpera cū medulla cruris bouis et exiccatis q3 vt auellane: fac pilulas τ vna suscepta fumigef τ sic liberabif. ¶ Medicamē valēs ad mollicie membri nō valētis se erigere. ℞. nitri. ame. cū melle tēperati τ inungaf: postea cū sambuc eleō mixto cū piretro. ¶ Al. valēs ad lapidē. ℞. coloquint. pomū vnū tritū τ coopertū in aqua τ dimissum in ea p. j. noctē coquaf: τ dabis de iure ad bibēdū τ postea butyrū bouinū cū melle bibaf: fac hoc bis vl ter donec necesse erit. ¶ Al. valet crepaturis pueri suppositum vmbilico ppf lacertos: vel ppter vētositatē. ℞. ameos puluerizati cū albu. oui tēperati τ in loco vulneris inuncti τ desup pul. subtilissim9 in panno molli aspergaf: deinde ligetur τ vsq3 ad tres dies nō soluaf. ¶ Al. ℞. lupini myrrhe thuris incensor τ puluerizator equale pōdus tēperata imponanf τ stupe lini invino infuse supponanf. ¶ Al. ℞. alumis. ʒ. v. galle. ʒ. iij. puluerizata tēperenf cū vino τ desup impositus pul. supaspergatur cū suc. quinqueneruie. ¶ Al. ad mictū san. de renib9 τ vesica. ℞. aluminis. ʒ. j. dragagāti gūmi añ. ʒ. ij. tēpera cū vino dabis. ʒ. j. cū suc. quinq̄neruie. ¶ Al. saniē τ san. mingentibus vtile. ℞. dragagāti. ʒ. v. se. coctani. ʒ. ij. cornu cerui vsti. ʒ. vij. puluerizat ad potum: da cū aqua tepi. ¶ Al. ad herpetē mēbra deambulātē. ℞. fuliginis furni. ℥. j. picis liquid. ℥. ß. vitelli oui crudi parū aceti tēpera facto vnguēto perungaf. si limatura ferri apponaf cū ciseri vtili9.

¶ Incipit liber secundus: vel secunda pars antidotarij. Capitulum. liij.

Ciēdū q antiqui medici quadā necessitate coacti studiū τ ingeniū in cōponendis medicinis posuerunt τ in coadunādis curā de simplicib9 solerti cū inuestigatōe attribuūtur: qd dico quinq3 modis fieri. Unus est q̄litas corporū extra tēperamētū existētiū. primū eñ op3 nos vt q̄dā corpa calefaciamus neq3 ex simplicib9 medicinis aliquā inuenire possum9 eā. s. caloris quātitatē hñtē q̄ sit illi frigiditati opposita: fuit g̃ necesse vt altera in perficiēda sua quātitate ponaf: sicut videm9 aliqd opus p se pficere nequeūtē: iungit g̃ sibi aliqd in adiutoriū suū alterū vt opus iceptū ab vtrisq3 cōpleaf. Secūdus vo est de diuersitate artificior τ cōpositiōe medicinar: pl'es eñ medicinas sigillati nō audem9 dare nisi cū alijs misceaf. sicut ponim9 oleū in vnctionib9 τ zucca. in pulueribus9. Tertius in expugnādis pas. diuersis τ oppositis: q: aliq̄n necesse est nobis medicina repugnatiua τ dissolutiua hu. τ ingrossatiua aliq̄n quoq3 hu. dissolutiua siue attenuatiua: τ hec fuit maior necessitas vt cōponeref ex simplicib9 medicinis. nā si vna simplici medicina nō possum9 pas. diuersis repugnare: op3 medicinā ad hoc cōgruā ex simplicib9 τ diuersis cōponere. Quart9 q: inuenta vna medicina cōposita ad multas valente pas. cōfidit medicus in ea veluti si quēdam habeat thesaurū: cum subito preoccupatur cogitatione multarū pas. τ diuersarum: sed cu3 non veniat de simplicib9 medicinis aliqd adiutorium festinanter oportet componere: sicut est tyriaca et multa similia. Quintus est: q: plures medicine sunt mali saporis τ odoris: fuit ergo necesse vt cum eis quedam misceantur saporifera τ odori eorum repugnantia sicut miscuerunt cum hellebore nigro dauc. apium anisu3: quia quoddā magnum studium fuit in arte medicine. ¶ Item dico intentionem medicorū in capienda forti medicina duob9 modis fuisse. vno vt facile ab infirmo recipiaf: alio vt in stomacho remaneri valeat: q: multis videmus medicinis a stomacho repugnari ppf abominationē sui vt iā medicina bibita rejiciatur. vnde Sa. velocior inquit medicina est τ ad repugnādū passionib9 proptior: q̄ absq3 fastidio τ abominatione sumatur. qd non possumus inuenire nisi in medicinis in quib9 antiqui studuerunt in mitigādis τ q̄escendis carū fortitudinibus: ipse eñ a nobis hoc in libro sunt cōposite: nā antiqui fecerunt eas eē pbas nobilib9 τ delicatis: q: delectatio saporis ear sensui gustus est ppinqua. G. eñ dicit omnis inquit medicina τ res nutritiua necesse ē vt tātū dulcedinis habeat quātū vtilitatis τ nutrimēti est partura. Palā ergo est medicinā vel huic mō propinquā: vel in eo existentē esse laudabiliorem. nōne vides q aqua calidissima vel frigidissima sensui tactus est repugnatiua: ex mixtis añt q̄dam ab eis ad sensum tēperantia cōtingit faciēs sensum in ea delectari. ¶ Itē Sa. nō saporata inq̄t cibaria τ delectationē pstātia: hoc fuit necesse medicinis: quas antiq̄ cōposuerunt. S3 ego testor h magis pertinere sirupis qui duobus modis fiunt: quidam eñ sunt saporifer valētes in refrigerādo cal. τ siti mitigādā τ stomachū confortandū: sicut rosatus iulep: violat9 nenuf. τ similes q̄ fiūt de suc. fructuū. Sunt τ alij in quibus intētionem habem9: vt sirupi laxatiui dandiq3 in vice catartici.

¶ Sirupus io. da. valet ad cho. ru. extinguēda3 corpus humectat cal. destruit. ℞. oxife. ʒ. xl. iuiub. c. pruno: u3 seb. añ. l. viol. ʒ. xx. mirobal. citri. spod. casie. turbith. añ. ʒ. j. fumiterre ʒ. iij. omnia in sex lib. aque coquanf ad. iij. colatis mitte suc. maligra. vuar agresti. zucca. añ. lib. ß. fac sirupū. ¶ Syrup9 laxatiuus suauiter laxat nimiū calorē extinguit: humores q3 mundificat. ℞. oxife. passorū munda. añ. ʒ. c. prunorū iuiub. seb. añ. c. mirobal. citri. absin. cuscute liquir. fumiterre: añ. ʒ. j. ro. malue. añ. ʒ. x. omnibus in. xxx. lib. aque ad. iij. coctis τ colatis accipe manne casie. añ. ℥. j. liquefiant τ colenf τ missis sex lib. zucca. fac sirupū. ¶ Sirupus io. da. cho. ru. extinguit τ corpus humectat. ℞. pruna. c. iuiub. l. oxife. ʒ. xxx. mali gra. dul. ʒ. l. viol. ʒ. xx. berberis spod. casie fi. añ. ʒ. vij. ro. fumiterre añ. ʒ. v. absin. ʒ. ij. citru. draga. manne. ana. ʒ. xlv. coctis in. xij. lib. aque ad. iij. colatis mittātur zucca. lib. ij. vsq3 recondē. ¶ Syrup9 otra cho. ru. ℞. pruna. l. oxif. ʒ. xx. iuiub. ʒ. xx. manne. ʒ. xx. berbe. spod. añ. ʒ. vj. lupuli lib. ß. zucca. lib. ij. ¶ Al. ad cho. ru. ℞. aque ro. lib. x. suc. vuarū agresti. lib. iij. coctanor malor gra. ace. lib. ij. aceti pomi citri. lib. j. zuc. lib. xxx. ¶ Al propter cal. reprimendū. ℞. oxife. lib. j. prunor lib. ij. iuiub. l. viol. ʒ. j. spod. ʒ. viij. coquanf in. x. lib. aque ad mediū et colat mitte zucca. lib. ij. τ coquanf. ¶ Al. ℞. prunor lib. j. oxifeni. lib. ij. iuiub. l. miroba. citri. ʒ. v. spod. casie fi. añ. ʒ. iij. omnia in xxj. lib. aque vsq3 ad. ij. coquantur: maligra. suc. lib. j. zuccari ʒ. c. ¶ Sirupus viol. conueniens calidis tussibus τ spleni. ℞. viol. ʒ. xx. coquātur in. vj. lib. aque ad. iij. τ colatis. iiij. lib. zucca. ¶ Sirupus cho. ru. extiguit fe. mitigat. ℞. pruna. c. iuiub. xx. miroba. citri. ʒ. x. fumi ter. melonū maratri. añ. ʒ. iij coquanf in. iiij. lib. aque ad. iij. mitte zucca. lib. ij. fac sirupu3. ¶ Sirupus nenuf. ℞. aque. lib. vj. in qua vna die maneant deinde colatis adde zucca. q. s. ¶ Sirupus prohibens cal. nimiū et pleuresim sitim τ phthysim. ℞. viol. se. coctanor se malue añ. ʒ. x. cucume. mel. gūmie portu. añ. ʒ. v. iuiub. sebe. añ. ʒ. xl. coctis in. v. lib. aque ad. iij. adde. lib. j. τ ß. suc. maligranati zucca. lib. j. τ ß. fac sirupum. ¶ Al. cal. mitigans ebullitionem sang. curat sitim in febre extinguit. ℞. suc. vuarum immaturarū lib. ß. τ maligranati lib. iiij. suc. solatri endi. añ. lib. j. zucca. lib. ij. ¶ Al. cal. extinguens oppilationem aperiens calidum stomachum refrigerat et confortat. ℞. suc. endiuie solatri: maratri: lupuli cocti τ colati: añ. lib. ij. miroba. citri. viol. añ. ʒ. x. cuscute absin: h. ana. ʒ. v. berbe. spod. sand. ana. ʒ. iij. omnia tusa: in aqua cocta τ missis. ij. lib. zucca. coquantur. ¶ Sirupus ro. ℞. zucca. aque ro. añ. lib. iiij. coquātur τ cum. ℈. j. camphore τ gallie muscate condiatur.

¶ De pluribus antidotis probatis. Cap. liiij.

S Ufficit qđ diximus de sirupis calidis cōue nientibus naturis. Antiqui ꝯcordati sunt di centes eos frigidos qui valent cho.ru. ⁊ san. valere ꝓpter concordiam eoꝝ in actiua qua litate .i. calore. non sunt eñ discordati: nisi in qualitate passiua .i. hu. et siccitate: sed sciendum est nullum porum siruporum et antidotoꝝ scriptum fuisse nisi postq̄ illud tentaui et illud probaui. ¶ Oxizaccara Jo.da. acutas fe. ⁊ sinochā in causone sitim extinguit. ℞. aceti suc. malig. ace. añ. lib. iiij. aceti pomi citri. lib. ij. zuc. lib. xij. fac sirupum ⁊ condiatur cū. ʒ. ij. sanda. ⁊ ß. campho. ¶ Al. valet sitr. ℞. suc. vue agrestis maligra. aque ro. aceti añ. lib. j. zuccare lib. v. condiat cum sand. ⁊ campho. ¶ Al. valet in fe. incensioni epatis ⁊ stomachi ⁊ ablationi appetit⁹. ℞. oxiseni. prunorum añ. ʒ. xl. rad. endiuie. ʒ. xx. ro. ʒ. vj. sand. ʒ. v. po sitas cum suc. vue agrest. lib. iij. coquantur ad. iij. ⁊ colatis immisso tantūdē de zucca. coquātur. ¶ Al. purgans hu. incensos eorumq̄ incensiones mitigat oppilationem sple nis et epatis aperit stomachum ⁊ epar de cholerib⁹ mūdat valetq̄ ycteritie. ℞. absinth. viol. turbith rad. apij ⁊ maratri squina. anisi se. fumiterre añ. ʒ. x. spice reu. añ. ʒ. iij. capparis ʒ. viij. coquantur in. xv. lib. aceti. ad. iij. missisq̄ zucca. tātūdē coquantur: croci. ʒ. ij. scamo. ʒ. j. in panno posita in decoctiōe deponatur. ¶ Al. io. da. valet in acutis fe. oppilationē aperit. ℞. aceti lib. v. apij maratri rad. añ. ℥. iij. assari. squinā. apij añ. ℥. j. spice ß. coquant in aceto ad. iij. tunc acceptis suc. mali gra. coctanoꝝ ⁊ pomi citri. añ. lib. ß. mixta cū tātūdē zuccari coquātur. ¶ Oximel valet phlegmaticis ⁊ appetitū excitat corp⁹ calefacit egestionē tēperat. ℞. maratri apij rad. petro calam. dauci ani. zinzi. ana. ℥. j. amoni. cup. absin. gar. carda. draga. spice leuisti. carui. añ. ℥. j. coquant in. x. lib. aque ad. iij. missoq̄ tanto melle coquātur. ¶ Oxizaccara oppilationes epatis ⁊ stomachi aperit vrinā ꝓuocat grossos hu. ⁊ putridos chimos attenuat et expellit. ℞. aceti lib. x. suc. endi. apij maratri strigni lupuli coctorū ⁊ colatoꝝ añ. lib. j. cum aceto misceantur ⁊ accipe squinā. maratri apij rad. añ. ℥. j. spice masti. dauci petro. absin. añ. ℥. ß. reu. carda. añ. ʒ. iij. oībus in suc. vel ad mediū coctis ⁊ colatis mitte tantūdē zucca. ⁊ fac oxizaccarā. Si vis vt laxatiuū sit scamo. impone ligatā in decoctione cum deponatur. ¶ Sirupus de epi. valet cōtra cho. ru. ⁊ nig. ⁊ omnē sui passio. sicut leprā: cancrū: scabiē: impetiginē: maniā ⁊ epil. ⁊ sitia. ℞. epi. ʒ. c. kebu. indi. añ. ʒ. xxv. coquantur in. x. lib. aque ad. iij. colatis mitte. vij. lib. sape: dabis ℥. v. ¶ Sirupus ꝓ quodam pa. cho. ru. incensam ⁊ in melācholiam mutatā: vnde patiebat pustulas ca. vulnera ⁊ quasi suspectionē et timorē cum timorosis ⁊ terribilib⁹ somnijs ℞. miroba. triū generū epi. añ. ʒ. x. fumiterre cuscute absin. añ. ʒ. xx. boragi. thimi calam. bell. embl. liquiri. polip. añ. ʒ. x. scube se. ro. maratri ani. añ. ʒ. v. oxise. ʒ. xl. passorum nucleatorū. ʒ. c. coquantur in. xx. lib. aque quousq̄ tertia pars deficiat ⁊ missis. iij. lib. zucca. ⁊ sape. ij. coquātur lente ⁊ diligēter colent ⁊ deponant deponēda in decoctione ⁊ decoquātur bñ. ¶ Sirupus mellinus valet frigido stomacho ⁊ multo phlegmati corpa seniorum calefacit maxime in hyeme oppilationē aperit ventositatē dissoluit. ℞. mellis lib. x. vini odoriferi xx. masti. cinam. gar. croci spice carda. nucismusca. zinzi. galā. anisi añ. ℥. j. puluerizata in pāno ligent ⁊ decoctioni apponātur. ¶ Al. valet sicut prior ⁊ tussim ⁊ fe. phlegmaticā sedat. ℞. apij mara. petro. añ. ʒ. x. ameos dauci carui añ. ʒ. v. tapsie mac. masti. carda. piperis ni. ana. ʒ. ij. passorum enucleatorū ℥. ij. coquant in. vj. lib. aq̄ ad mediū ⁊ colatis mitte tantūdē mellis: croci ligni aloes gariofiloꝝ añ. ʒ. j. ⁊ in pāno missa in decoctione ponantur.

S Irupus calamēti valet ad humiditatē epatis ⁊ splenis oppilationē ⁊ ventositatē dissoluit. ℞. calamēti domestici ⁊ siluestris sq̄nā. polip. dauci. añ. ʒ. x. passoꝝ enucleatoꝝ lib. j. coquātur in. x. lib. aque ad mediū ⁊ colatis mitte tantundē mellis masti. spice gar. carda. cina. croci zinzi. galan. casie. añ. ʒ. j. ligata in panno in decoctione pone. ¶ Sirupus absinth. maior valet passio. epatis ⁊ stomachi eorūq̄ defectioni oppilationi colice vētositati ycteritie splenis vrinā ꝓuocat. ℞. absin. ʒ. xx. maratri endi. liquir. rad. cuscute añ. ʒ. x. capilloꝝ ve. sq̄nā. ameos prassij ro. añ. ʒ. vij. mara. ani. añ. ʒ. iiij. cup. masti. maio. calam. añ. ʒ. iij. reu. costi. assari casie. añ. ʒ. ij. coctis in. xij. lib. aque ⁊ colatis mitte tantūdē zucca. ⁊ fac sirupū: tunc accipe cimi. ⁊ carda. añ. ʒ. ij. ⁊ ligata in panno in decoctione deponātur. ¶ Al. absin. valet oppilationi epatis ⁊ splenis ⁊ renū. mollitiei ⁊ frigiditati purgat putrid. chimos. ℞. vini odoriferi lib. xx. mell. iij. absin. ʒ. x. spice folij squinan. masti. costi. agari. prassij. ana. ʒ. v. aloes. ʒ. ij. croci. ʒ. ß. tusis speciebus et in panno positis ⁊ ad solē. x. diebus in extremitatibus dierum ⁊ noctis eleuatis. ¶ Al. de yreo valet pas. epatis que est ex frigiditate que est ex defectione stomachi. ℞. yreos. ʒ. xx. polij prassij liquiri. añ. ʒ. x. rad. capparis calamēti costi casie. aristolo. lon. dauci rute domesti. añ. ʒ. iiij. coquātur in. xx. lib. aq̄ ad mediū ⁊ colatis adde zuccari mellis. añ. lib. v. ⁊ accipe croci masti. gar. cimi. spice piperis assari añ. ʒ. j. missis in panno in decoctione deponātur. ¶ Sirupus valēs ventositati oppilationi viscerū grossos attenuat hu. duritiē epatis vuluę ⁊ splenis mēstrua ꝓuocat ⁊ renes mūdificat hyposarcā vētositatem expellit. ℞. masti. apij endi. radi. liquiri. sq̄nan. absin. cuscute ani. añ. ʒ. ix. capilloꝝ ve. ro. fuchie añ. ʒ. v. spice cup. folij apij. ameos masti. assari añ. ʒ. ij. coctis in. v. lib. aque ad mediū ⁊ tantūdē zuc. apposito coque diligēter ⁊ cū. ʒ. ß. croci. cōdiantur. ¶ Sirupus de squināto valet oppilationi epatis ⁊ ventositati stomachi hypocundrie ⁊ mutationi hydropi. ℞. squinā. absin. cuscu. añ. ʒ. xx. mara. anisi ro. cup. añ. ʒ. x. spice casie calami aro. carpobal. reu. masti. añ. ʒ. ij. coquant cū. x. lib. aq̄ ad mediū cola ⁊ coque vtrāq̄ fecem cū ʒ. v. lib. aque ad medium vt mittis vtrisq̄ aque mitte zuc. lib. aque ⁊ coq̄. ¶ Sirupus de ysopo valēs tussi catarro pectora humectat ⁊ asma. ⁊ anhelitū curat. ℞. liq̄ri. ʒ. xx. mara. apij capilloꝝ ve. ysopi ana. ʒ. x. citonioꝝ malue. cucu. cordu. ordei mūdi drag. se. citru. ana. ʒ. v. iuiuba. sebesten ana. ʒ. xl. passoꝝ mūdatoꝝ ʒ. xj. ficus al. ʒ. x. coquantur in. xx. libris aque ad medium et ij. lib. zuccare coquantur. ¶ Sirupus de prassio valet asmaticis et anhelosis propter phlegma. ℞. prassij. ʒ. xl. ysopi liquiri. capillorum vene. añ. ʒ. xx. apij mara. rad. añ. ʒ. x. amigd. pinearum munda. fenugre. maratri anisi añ. ʒ. v. masti. cimi. zinziberis ana. ʒ. ij. passi. ʒ. c. iuiube. sebesten ana. c. ficus. xx. cocta in. xx. lib. aque vsq̄ ad decem cola ⁊ mitte mellis sape penid. añ. lib. et condiantur cū vna zuccare. Sufficiant sirupi qui scripti sunt ad alia transeamus.

C Onfectio valēs cho. ru. incēse et suspectioni lepre omniq̄ pas. cho. nig. que ex cho. ru. fuerit. ℞. oxiseni. passorum iuiub. aña. ℥. vj. prunoꝝ lib. x. casie fistu. manne ana. ʒ. l. cocta in. xx. lib. aque vsq̄ ad x. colentur: et cum. ij. lib. zuccare coquātur ad spissitudinem. ¶ Al. ℞. prunoꝝ oxiseni. añ. ʒ. j. coquantur in. xx. lib. aque vsq̄ ad. iiij. colentur: et cum. ij. lib. zucca. coquantur ad spissitudinem et sicut citonia inscindantur. ¶ Al. valet incisioni cho. ru. ℞. iuiub. sebesten ana. c. oxiseni. passorū añ. c. casie. ℥. j. manne. ʒ. xx. coquantur in. x. lib. aque donec ad meditatem redeant et colentur ⁊ mitte zucca. lib. ij. misceantur et acceptis spod. dragagan. ana. ʒ. iiij. scamo. asse. ʒ. ij. puluerizatis: fac similiter. ¶ Al. ℞. oxiseni. lib. ß. iuiub. lib. ß. pruna. c. sebesten. l. mirobal. citri. ʒ. xx. absinth. cuscute ana. ʒ. xl. ro. ʒ. x. malue maratri anisi ana. ʒ. v. coquantur in. xij. lib. aque ad. iij. manna casiafistu. eliquatis in eis colentur zuccari lib. ij. viol. ʒ. x. scamo. dragagan. ana. ʒ. ij. puluerizentur et in eis mittantur. ¶ Al. purgans cho. ru. ℞. triū miroba. añ. c. casiefistu. ʒ. d. manne. ʒ. x. coquantur in. x. lib. ad. iij. coque ⁊ mitte. iiij. scamo. ʒ. j. ¶ Al. valet omni passio. de cho. nig. sicut elephantie morphee impetigini scabiei cancro ⁊ melancholie ⁊ obliuioni q̄ est propter fumū. ℞. kebu. indi. epi. añ. ʒ. j. fumiterre absin. añ. ʒ. xx. sticados. camepitheos bedegar.

añ.ʒ.v.prunorum iniube.sebesten.ana.ʒ.v.passorum lib.j.co-
quantur in.xx.lib. aque ad tres ꝛ cola: ꝛ mitte duas sape et
coctis adde.℥.j.scamo. ¶ Potio laxatiua purgans phle-
gma et stomachum adiuuat: colicam que est propter visco-
sum phlegma et grossam ventositatem curat. ℞.passorum
lib.j.calami maratri squinan.liquiri.apij rad.ana.ʒ.xv.carpo
balsa.xilobalsa.galan.mente ana.ʒ.v.cocta in duodecim lib.
aque vsqꝫ ad tres: ꝛ colata ad spissitudinē coquantur: ꝛ ac-
cipe turbith zucca.añ.ʒ.xv.zinziberis.ʒ.viij.cimi.spice nucis
muscate carda.vtriusqꝫ croci cubebe piperis nig. ꝛ lon.ana.
ʒ.iij.ꝛ ß. masticis.ʒ.iij.scamonee.ʒ.vj.puluerizata temperen-
tur. ¶ Al. valet tussibus siccis pectoris asperitati pro-
pter choleram rubeam suiqꝫ incēsionem: vulnera pulmonis
ꝛ vesice curat. ℞.iuiub.sebesten añ.c.passorum.ʒ.xxx.liquir.
ʒ.x.coquantur in sex lib.aque ad mediū: ꝛ colatis mitte pe-
nidy.zucca.añ.ʒ.ij.coquantur ad spissitudinem: deinde acci-
pe gummi dragaganti portu.suc.liquiri.seminis papaueris
al.añ.ʒ.iij.citonio.seminis lactu.añ.ʒ.ij.amidi ana.ʒ.v.cucur
bite cucumeris citruli añ.ʒ.iij.malue seminis lactu. ana.ʒ.ij.
fac pulue.fricandū cum amigda.temperentur. ¶ Al. valēs
paralysi epilepsie omni phlegmatice passioni. ℞. olei sirici
ni lib.ij.oleiqꝫ.v.castorei prassij.ana.ʒ.ij.cyperi squinan.zin-
ziberis casie ana.ʒ.j.piperis costi xilobal.carpobal.hellebo-
ri nigri amomi.serap.aristo.lon.et ro.añ.ʒ.j.pistata ponātur
in aqua et oleo et coquantur sufficienter. ¶ Oleum ad calo-
rē stomachi vomitum incensionem et abominationem. ℞.
succi endiuie solat.aque rosacee vue agrestis.añ.℥.vj.olei ro
sacei lib.j.sanda.citrini ꝛ ru.florum vitis spodij añ.ʒ.ij.ber-
beris masticis gallie rhāni embli.ana.ʒ.j.ꝛ ß. coquantur in
aqua et oleo donec aqua consumatur. ¶ Electuarium pur
gans acutam chole.incensam et phlegma. ℞.turbith viol.
ana.ʒ.xx.manne.ʒ.x.ro.liquiricie scamo.ana.ʒ.v.croci spod.
sanda.cimi.masti.maratri gario.assari cucur.citru.melo.dra
ga.añ.ʒ.ij.fac pulue.et acceptis prunis iuiub.sebesten.añ.c.
oxifenicie passorum ana.℥.j.coquantur in.iiij.lib.aque vt re
deant ad vnam ꝛ colata cum tantūdem zucca.misceant pul-
ueres specierū temperabis. ¶ Electuarium viol.valet cho
lere rubee incēse. ℞.viol.miroba.citrini cuscute seminis fu-
miterre añ.ʒ.xv.turbith ro.añ.ʒ.iiij.puluerizatis accipe pru
na sebesten añ.c.coquantur in tanto aque vt cooperiri pos-
sint ꝛ missa zuccara coque ad spissitudinem. ¶ Electuarium
valēs stomaticis epaticis pectori et lateri. ℞.absinth.viol.
turbith eupa.ana.ʒ.c.reu.squinan.suc.liquiri.spod.ana.ʒ.v.
lacce masti.spice assari ana.ʒ.iij.mellis.℥.j.ꝛ ß.tempera cum
iulep. ¶ Electuarium aufert vomitum et solutionem sto-
machum confortat: ꝛ omnem solutionem de cho.ru.existen
tem sedat. ℞.seminis maligranati assi.sumac añ.ʒ.x. masti-
cis spodij gallie gario.cubebe carda.cordu.assari cimi.ciperi
añ.ʒ.j.ꝛ se. fac puluerem tempera cū suc.coctanorum vel cum
sirupo rosaceo. ¶ Al. confortās libidinē ꝛ calorē naturalē.℞.
ro.cacabre spodij tribulionis lingue auis been zuccare.añ.
ʒ.ij.yring.rad.masti.portu.gario.coralli.seminis ozimi croci
ana.ʒ.j.boragi. seminis eruce satirionum gallie ligni aloes
margi.ana.ʒ.j.zinziberis.ʒ.j.mulci.ʒ.ij.coquantur cū sirupo
mellino vel citoniorum. ¶ Oleum sic. formice alas habentes
mittantur in vitreo vase in quo sit sambucel. ꝛ decem diebus
ad solem maneant: tunc accipe cimi.gario.zinziberis . pire
tri ana.ʒ.iij. galan.mente ciperi ana.ʒ.j.ꝛ ß. omnia cocta in
iiij.℥.succi maiorane et aque.℥.ix.et coctis ad medium mi-
sceantur calida et coquantur donec aqua cōsumatur: vnguā
tur renes postea ꝛ femur ꝛ silia māna in lacte cocta ꝛ colata
coquātur ad spissitudinē: tūc accipe cina.gar.spice tribulio-
nis añ.ʒ.ij.puluerizata sup lac mittant.piretrū tritū ꝛ coctū
valet si vnguat. ¶ Al. valet ad san.fluxū. ℞. cortic.malig.
suc.ypoq.puluerizata cū suc.mēte tēperent: fac pessarium.
Stercus capri.cū thure: valet sic.rad.herbe ace.ad idē valet
puluerizata.sic sumac puluerizatū valet. ¶ Diahermos va
let artetico dol. poda.dol.femorum sciat.duricici splenis et
epatis hydrop.curat yctericie vrigini ꝛ epilepsie cōuenit ꝛ pce
pue his ex frigiditate pa.sꝫ potius artetico subuenit dol. ex

grosso ꝛ viscoso phlegmate existenti. ℞.agar.assari calami
aro.cordu.se.rute eufor.fu.ysopi añ.℥.j.agar.amcos añ.℥.iij.
cētauree mi.℥.viij.casie corri aristolo.lō.añ.ʒ.iij. camedreos
camepi.scordeō añ.℥.viij.m.q.s.pbe paralysi cū decoctione
camedre.dabis.ʒ.ij. vel exagi.j.in vere.qꝛ si vis cognscere vtrū
podagricus curet: vide si eius pes sudauerit: qꝛ si sic sanabit
si nō: nō sanabit. ¶ Apozima ad cho.ru.incēsam. ℞.viol.se
ne añ.ʒ.v.ro.se.cuscu. scar.politrici feni.añ.pugillū.j. seb.iu
iub.prun. ana.ʒ.xx.tamar.ʒ.xx.coque cū.ix.lib.aque ad.iiij.
cola ꝛ mitte in ea spēs die ac nocte mirob.citri.ʒ.x. heb.indi
ana.ʒ.v.cola.ꝛ supmitte.℥.j.sirupi ro.dabis hōi temperato.
¶ Antidotū expertū lūbricis. ℞.diagredij colōqn.eup.arist.
lon.dapphnid.añ.ʒ.j.sal armo.genci.gith.carda.nigelle cap
paris pul.cornu cerui añ.ʒ.ij.mellis ꝛ lactis tithimalli quātū
sufficit: dabis.℥.ij.vel.iij.cū decoctōe foliorum pfici. ¶ Garga-
rismus. ℞. piret.piperis lon.zinzi.añ.ʒ.ij.sinap.ʒ. vj.mauig.
ace.enucle.ʒ.iiij.fac pul.tēpera cū melle. ¶ Al. ℞.acute san
suci aceti fortis.q.s. ¶ Al. ℞.masti.ʒ.v.stapbi.piret. sinap.
ana.ʒ.ß.tēpera cū oximelle ꝛ ca. ¶ Al.pal. ℞.nitri.yre.añ.ʒ.
ij.pire.stapbi.calam.ana.ʒ.iij.salis armo.ʒ.iij.ꝛ ß.pigre.ʒ.v.
tēpera cū oximelle. ¶ Al.ad idē. ℞.sinap.ouga.zinzi.pipis
al.ꝛ lon.piretri añ.ʒ.j.nitri.ʒ.iiij.se.ysop.yreos capparis rad.
stapbi.añ.ʒ.j.nucleorum granatorum aliorum añ.ʒ.v.tēpera cū mel.
¶ Vnguētū ad naturā vel brisiolā: accipe calcē viuā auripi-
gmentū ꝛ saponē ꝛ sputū habeas equalr tere ꝛ cōfice. ¶ Tu
thia ad oculos. ℞. tuthie petre suc.spine agrest. pista ꝛ mo-
ue in aceto supradicto septies ꝛ plus post mitte os sepie pi-
peris lon.fel piscis pmisce. ¶ Oleum nardi.frigidis morbis
pdest matrici febrieti dolori auriū colice ꝛ dolori vētris qui
fit ppter ventositatē in intestinis clausam: gutta eius veretro
iniecta prodest frigiditati vesice. ℞. calami aro.ciperi fron-
dium lauri.xilob.foliorū enule.sqnan.sauine myrrhe cordu.
sansu.añ.ʒ.ij.cōtusis vinū odoriferū ꝛ aqua supfundant: de-
inde olei sirici lib.vij.ꝛ ß.adde: coq̄ in vase duplici suauiter
per sex horas mouēdo cū cocleari: postea depositis colētur
oleū ab aqua: tūc accipe ro. casieñ.suc. mirte añ.℥.iij.cina.℥.
ij.contusa in vino ꝛ aqua infundant: ꝛ cū prescripto oleo re-
coquātur p tres horas: nouissime separato ab aqua oleo spi
ce ga.r.sigie añ.ʒ.iij.carda.℥.v.balsami.℥.vj.coque sic: sed ca
lefactis mitte oleū prefatū: deinde balsamū ꝛ post sigiam ꝛ
coq̄ donec aqua cōsumpta fuerit. ¶ Oleū mirtinū. ℞.olei si
ricini lib.iiij.frondiū mirte lib.j.contundant ꝛ in vino mittā
tur: ꝛ cū oleo coquātur vsqꝫ ad cōsumptionē aque. ¶ Oleū
de sigia valet artetico dol.calefacit lacertos frigida aposte-
ma.dissoluit vulnera frigida calefacit vesicaꝫ qꝫ ꝛ renes. ℞.
olei siricini lib.j.ꝛ ß.fenugre.florum camom.añ.℥.ij.mitte in va
se vitreo ad solē.xl.diebus. ¶ Oleū masti. ℞.olei siricini lib.ij
masti.℥.vj.tundat mastix ꝛ mittat in oleo duplici vase ꝛ co-
quantur: donec liquefiant.xl.diebus. Similiter fiat anetinū
et cetera olea de floribus.

Oleum costinū. ℞.costi.℥.x.casie.ʒ.v.cōtusa mitte in
vino die.j.deinde addito oleo siricino coq̄ sufficiē-
ter. ¶ Oleū pdest epilepsie ꝛ apoplexie ꝛ molli-
ciei. ℞.costi.ʒ.xxx.daphnid.℥.xv.sigie.℥.xx.pista.mitte i vinū
ꝛ oleū sirici.ꝛ coq̄. ¶ Oleū io.da.valet paraly.epil.ꝛ phleg.
pa. ℞.olei siricini lib.x.aq̄ lib.v.prassij casto.añ.ʒ.ij.ciperi zin
zibe.squinā.casie.añ.℥.j.pistata mitte in aquā ꝛ oleū ꝛ coque
sufficiēter. ¶ Oleū io.da.valet ad hierolo . ꝛ ad omnē dol.
cho.nig.ꝛ ad leprā ꝛ spasm.de cho.nig.tollit et est cōtra venenū
℞.coloq̄nt.ʒ.xx.aloes.ʒ.x.squille.ʒ.v.genci.prassij se.bomb.
carapu.añ.ʒ.v.amo.spice xilobalsa.gar.cimi. pipis lon.arist.
lon.ꝛ ro.casie.polij sqnā.epi.petro.ani.añ.ʒ.v.serap.liquiri.
iusquiami zinzi.añ.ʒ.iij.pone in duabus lib.aque: ꝛ olei lau
rini ꝛ siricini ana.lib.j.coque donec aqua consumatur.

Antidotum de scorpione valet lapidosis. renes ca-
lefacit vrinam mouet. ℞.cineris scorpionis vsti.ʒ.
vij.et ß.melonū citru.cucume.cucur.portula. ana.
ʒ.v.dincee.ʒ.x.opij.ʒ.ß.acori.piretri eufor.b.casto.cappa. rad.
iusquiami galan.tribulio. añ.ʒ.ij.cimi.zinzi.pipis. al.ꝛ lō.reu.

dauci costi mirte camedre.nepi.de flumine et montane gen tiane radi. lilij domesti. rubee:sileris monta.gario.maratri nitri vsti sinap.anisi carpobo. seminis eruce origani carda. se.rute nigelle daphnidis squinā. ana.ʒ.viij.frica puluerem cum balsamo tempera cum melle. ¶ Clystere lienterie et dissinterie. ℞.ro.se.mirte añ.ʒ.ix.coque cū.iiij.lib. aque vsq ad mediam: ⁊ cum lib.v.eiusdem addito vitello oui assi.℥.j. et olei ro.ij.⁊ clysterizetur. ¶ Al.℞.sang. draco.ceruse char te incense gummi ana.ʒ.j.vitella trium ouorum olei rosacei ʒ.xxx.ptisani cum sepo caprino:quod est de renibus ⁊ misce lib.ß. ¶ Al.dissinte. inferioris intestini ⁊ ventositati emor. ℞.succi malue cum apozimate ro.vitelli oui et olei qd suffi cit. ¶ Al.colice.℞. oppo.serap.castorei amo.coloquin.añ. ʒ.v.nurobala.ficus seminis lini camo.aneti rad.malue fenu gre.ana.ʒ.iij.coque cum.x.lib.aque ad.ij.et additis. ʒ.iij.ni tri et salis.℥.j.sambucel.clysterizabis. ¶ Al.frigide matrici. ℞.amo.bdel.serap.añ.ʒ.v.oppopona.castorei añ.ʒ.j.maratri anisi:apij:ana.ʒ.iiij.fenugre.camo.tribuli ana.ʒ.iiij.coque in iij.lib.aque vsq ad vnā cola.⁊ cum lib.j.eiusdem addas mel lis et olei siricini qd suffic.⁊ clysterizabis. ¶ Al.ad dolorem emor.renūq. ℞.suc.rute suc.porri olei nardi. butyri añ.℥.j. apozimatis fenugre.lib.j. ¶ Al.inferioribus emoroidib ℞.olei sambucini lib.iiij.succi porri succi rute ana.℥.ß.oxi mellis quantum cetera. ¶ Electuarium accipe.c.pruna ru bea vel nigra acetosa ⁊ immatura coquant̄ cū tanto aque q digitus supereminceat et coquātur donec soluantur: deinde colentur et mundentur ab ossibus et pelle ⁊ postea terātur deinde in aqua in qua cocta sunt recoquantur vsq ad ali quam spissitudinem: deinde accipe duplum pondus q sint ipsa pruna de zuccara:et fac sirupum cum aqua. vel facto si rupo mittatur caro prunorum et recoquatur vsq ad spissi tudinem:incipiente inspissari mittatur suc.vtriusq granati singulorum.viij. deinde fac bullire eos: inspissari incipiente mitte lib.j.aque rosacee in qua misse sint oxifenicie.ʒ.v.ca sienstule.℥.ij.post colentur ⁊ mittantur:cum ad spissitudinē venerit adde.℥.ß.spodij sandal.alb.et rub.ana.ʒ.iiij.ro.dra ga.añ.ʒ.vij.seminis portula.ʒ.iij.camphore.ʒ.ij. soluatur cū aqua rosacea et sic dimittatur ⁊ vsui reseruetur.prodest cau son tertiane sinoche pleuresi et puncture epatis: et si fuerit cōstipati cum scamo.si soluti sine ea: ⁊ alijs acutis siti ⁊ ethi ce. si tamen ethica sit cum trociscis addatur.℥.j.liquiri.⁊.℥. ß.succi eius:yctericis cum scamo.datū soluit egritudinem.

Cataplasma prodest hydropicis spleneticis et sto machis. ℞.amomi.spice piperis lon. casie thu ris costi mirte masti.piretri bdel.carpobal. ana. partes equales:soluantur cum balsamo. ¶ Al. simile. ℞.figie aristolo.ro.ciperi mellis cocti gar. yreos balsami ana.℥.j.croci.℥.ß.tereben.cere añ.ʒ.xxx.soluan tur cum balsamo. ¶ Al.prodest dolori stomachi ⁊ epatis et passioni matricis. ℞.croci.ʒ.ij.bdel.masti.amo. aloes fi gie ana.ʒ. viij.pinguedinis anatis.ʒ.xxx.olei nardini qd suf ficit. ¶ Al.apostemati calido epatis ⁊ stomachi. ℞.mellilot. fenugreci camomil.daphnidis ana.ʒ.iiij.absinthij.ʒ.ij.bdel. amo.ana.ʒ.iiij.ficus.xx.coquantur in aceto ⁊ fac cataplasma ¶ Al.lienterie propter defectionem stomachi. ℞. frondium rhāni.frondium citoniorū: frōdiū pirorum malorum ⁊ galle florum vitis mirte ro.sumac sandal.al.calami aro. lapdani ana partes equales. ¶ Al.stomachi defectioni. ℞. lapdani masti.absin. aloes cimi.in aceto infusi thuris balau.myrrhe bdellij equali pōdere. ¶ Al.ad idē ⁊ ad poda.si sit ex frigore ℞.oppo.castorei thuris añ.ʒ.ij.agni spina.piretri eufor.añ.ʒ. j.rhāni.ʒ.vj.olei vini ⁊ lau.añ.℥.j. ¶ Al.ad mulierē emittētē san. ℞.san.drac.boli coral.drag.añ.ʒ.iiij.libani simphiti gum mi arab.opij emasti.añ.ʒ.ij.fac pill.da.ʒ.j.⁊ ß.cū suc.plan.vel mirte.de hoc pul.da.℥.j.cū diacodiō.℥.iiij. ¶ Al.ad emor.bi be hoc. ℞.acori.carui anisi se.feni.equaliter:mirob. citri. iij. pars limature acus septies extincte in aceto.vj.pars da quo tidie ablue oculos mane:da.ʒ.ij.vel.j.⁊ ß.cum calida.

¶ De aqua radicū ad passiones oculorum.

Ad oculos: quotidie ablue eos cū aq̄ ca.in qua co cta sint rad.feni.absin.⁊ betonica.pone pul. istū in oculo qn̄ vadit dormitū: petra tuthie septies cale facta extiguat̄ in suc.rhāni.agrest.suc.gra.marie ace.⁊ pul. mirob.citri.in hoc suc.mittant̄ fracti die noctuq manēat si mul:deinde calefacti manibusq fricati colent̄: ⁊ in ipsa cola tura ⁊ i suc.rhāni agrest. eq̄liter mixti extiguat̄ petra tuthie deinde accipiant̄ piperis lon.⁊ al.gar.nucis musca.mirob.ci tri.añ.ʒ.ij.hermod.ʒ.j.salis gemme.ʒ.j.⁊ ß. antimonij.ʒ.j.fac pul.tēpera cū aqua ro.⁊ pone ad solē vt siccet̄ aqua: h̄ facto cōdiatur cū aliquātulo cāpho.mitte in oculos qn̄ vadit dor mitū siue sero siue post prādiū. ¶ Itē ad oculos. ℞.coloqu. aloes absin.masti.origani agar.hebu.equaliter cū vno dena rio scam.⁊ istorū: fac pilulas. ablue oculos cū aqua cocta cum rad.feni.absin.⁊ beto. ¶ Item ad oculos quotidie accipe mane mirob.citri.añ.lib.ß.hebu.℥.iij indi.℥.j.⁊ ß.bell. embli. añ.ʒ.v.anisi feni.carda. masti.ro.añ.℥.j.cinen.℥.ij.mane.℥.ß. tempera cū suc.⁊ melle ī modū nuc.cū ca.ad matutinū.aliqn̄ simplr aliqn̄ cū.iij.parte pigre. ¶ Ad oculos nō videntes lip pos ⁊ exiccatos: sang.pruritū tollit. ℞.opij litij añ. ʒ.j.croci origani añ.ʒ.j.cōfice cū aqua oculos intus ⁊ extra inunge. ¶ Al.caligini ⁊ omni dol.aquā de ruta cū vitello oui misce ⁊ sup eos pone sanguinē et lippitudinē de ocl'is tollit. ¶ Itē ruta trita cū vino ⁊ posita sup oculos iuuat q lippos hacēt omnes hu.stringit:oculos clarificat. ¶ Opiū tritū ⁊ distē peratū cū aqua ca. ⁊ inunctū pilos inuersos in oculis tollit. ¶ Al.ad idem: fel caprinū cū aqua de hedera ⁊ gūma ci cō fice ⁊ vtere. ¶ Itē vt pili in oculis nō renascātur san.rane su per oculos ponat̄. ¶ Item ferruginē cum saluia cōfice ⁊ su perpone nō renascent̄. Itē calcē viuā mūdā cum picula cō fice. ¶ Item ad idem cinerem hedere cum picula confice. ¶ Item ad idem vt capilli non cadāt rasurā de rhāno aqua tico atramentum vstum cum aqua porro ⁊ melle confice et vnge mane et sero. ¶ Item ad oculos qui foras infusuz ha bent quare cōstipati. ℞.cere albe rhāni pone ad solem vt sic cetur: tere cōfice cum albumine oui ⁊ aceto cum nigella quo tidie suppone. ¶ Ad nimiū pruritū ⁊ carnē malā propassinū de rhāno tere ⁊ sparge desup rodet mapas ⁊ caliginē tollet ¶ Al.tereben.fellis vacce mellis añ.ʒ. v.balsami.ʒ.ij.suppo ne. ¶ Ad oculos dolentes san.⁊ lachrymas ⁊ ardorem tol lit. ℞.auripigmenti.ʒ.ij.ozimi.ʒ.j.tere cum veteri vino pone ¶ Grana ad oculos dol.et sang.tollit. ℞. ro.viridiuz croci orientalis añ.ʒ.v.opij.ʒ.vij.mirte.ʒ.iiij.gummi.ʒ.xx. confice cum aqua rosacea ⁊ dissolue cum aqua pluuiali. ¶ Al.san. et dol.⁊ tumorem tollit et est probatissimum. ℞.alcāne colo quint.balsami salis litij croci añ.ʒ.ij.mellis ⁊ olei feniculi mit te in ampullas ad solem per decem dies mane ⁊ sero inunge ¶ Ad eos qui in nocte non vident ⁊ caliginem non h̄nt. ℞. fell. vrsi.ʒ.iiij.opofecis olei veteris balsami olei feni.añ.ʒ.iij. mellis.ʒ.j.omnia misce in ampulla per decem dies ad solem cum dracaria in oculos mitte. ¶ Ad eos qui longe non vi dent. ℞. piperis al.⁊ lon.añ.ʒ.ij.epar de capra: fac offellas et forentur in foraminibus mittantur ⁊ assentur non multū et manducentur: dū assantur qd fluit de eis collige: ⁊ in ocu lis mitte mirabile est. ¶ Al.lachrymis dol.⁊ ardori. ℞.salis cocti cum lacte asinino triti: ita vt labilis sit in vase sub vm bra diebus.viij.maneat peragitando: ita vt lachryme fundē do post dies.viij.dimitte vt siccentur: deinde teratur et pul uerizetur et vtere.probatum est. ¶ Al.probatum dolori la chrymis et tumori congruit. ℞.aloes opij croci suc.endiuie cucume.ro.viridiū añ.ʒ.v.confice cum aceto: sed ad dolorem cum vino vnge quia in scda vice sanat. ¶ Al.caldaicis et la chrymantibus. ℞.litargiri croci ceruse mitte in oculis tertia die sanat. ¶ Ad eos qui de vento dolent ⁊ casu. ℞.iusquia mi mirte añ.ʒ.iiij.vitella ouoruz assata amidi añ.ʒ.v. tere cū aqua ⁊ aceto confice: fac trociscos.sicca ⁊ cum aqua dissolue in gyro oculi vnge. ¶ Grana ad oēs oculorū īfirmitates seu arsuram pruritū ⁊ visuz restaurant. ℞. opij castorei ana.ʒ.iij. spice croci piperis al.añ.ʒ.ij. ¶ Ad maculas ⁊ mal.pal.habē tes: fel vacce vel bouis sicca et pulueriza et in oculis mitte.

¶ Ad eos qui longe non vident. ℞. croci fel. perdic. an. ʒ. iij.
aque fenugre. ʒ. j. mellis. ʒ. ij. aque gra. ʒ. iij. cum ampulla et
cooperta maneant ad solem dieb9. xv. in estate: in hyeme. xl.
¶ Ad eos qui in nocte non vident: nec in longe: caliginem
et pannum habentes. ℞. fellis corui: perdic. galli: vulturis:
gruis: capre: misce: mell. ʒ. iij. balsami. ʒ. j. in ampulla repone
per dies. x. ad solē cū orugario in oculis mitte. ¶ Collyriuʒ
ad albulam. ℞. litij. ʒ. iiij. saponis veteris. ℥. ij. tutie. ℥. j. tere
cū lacte mulieris ꝯfice in oculos mitte. ¶ Al. ad clarificādū
visum et tollendum vitiū de oculis. ℞. castorei cū melle mitte
¶ Grana ad maculas et lachrymas oculoꝝ. ℞. amo. ʒ. iij. gal
bani. ʒ. ij. spice. ʒ. ij. pipe. ʒ. ij. sal lucidi nitri. an. ʒ. j. eris vsti. ʒ. ij
draganti combusti. ʒ. ij. fellis vulturis aut capre: gūmi he-
dere. an. ʒ. j. ossis sepie. ʒ. ß. castorei. ʒ. ß. prassij. ʒ. iiij. tere et cer
ne pollinem: opij. ʒ. ß. balsami. ʒ. j. confice in vnuʒ cū aqua ba
silice fac gra. dissolue cū lacte mulier. et induc in oclis. ¶ Pul
uis nigelle lachrymas constringit et caliginem tollit. Eleph.
i. libani tere confice sub testa pone cum igne accenso fumū
collige in oculos mitte. ¶ Ad dolorem et nimiuʒ ardorē: oua
cum bombace vel stupa super oculos pone refrigerat. cardā
cum albu. oui pone. ¶ Al. aquā de caule cum vitello oui po-
ne. ¶ Al. ad oculos tumidos sanguinem et pruriginem tol
lit. ℞. myrrhe croci an. ʒ. j. ceruse. ʒ. iij. acatie. ʒ. ij. ro. dragagā.
lapda. an. ʒ. ij. gummi hedere. ʒ. iiij. sarca. ʒ. ij. tere et pollinem
cum aqua confice et sicca. Item cum vti volueris dissolue
cū aqua pul. intus in gyro mitte. ad oculos hemicranicos q
dolent cito: cum aqua rosacea confice in frontem pone et sup
stupam: hemicraneū dolorē tollit. ¶ Al. ad albulam veterē
rad. cāne sicca et pulueriza de melle aliō tere solue cū suc. he-
dere terranee et oliue super maculā pone. ¶ Ad oculos qui
dolent tument et rubent de cal. ℞. aloē cimi. arsuʒ tere cum
vitello oui tempera et aqua de caule confice cum pannis illi-
ne. ¶ Al. centauree pentafilon albenāstuco. i. apium viride
absinth. equaliter misce cum aloe et cum panno vnge. ¶ Ad
eos qui pruritū et sang. habent. ℞. arsure ranie. ℥. j. tere cū
oleo et aceto in oculis mitte. ¶ Qui caliginē habēt et ardoreʒ
et videre non possunt et lachrymantur vt cito sanentur. ℞.
opij croci litij equaliter: confice vt opus est: cum aqua dissol
ue et mitte. ¶ Al. ad cal. et melancholiā oculoruʒ hoc ꝓdest
visui ex longa senectute. ℞. opij aloes myrrhe litij ana. ʒ. iij.
croci. ʒ. ij. celido. ℥. j. confice cum aceto soluendum cum vino
albo. ¶ Al. ad mapas et maculas. ℞. ossis sepie. ℥. ß. piperis
al. salis lucidi ana. ʒ. v. nitri. ʒ. iiij. maratri. ʒ. iij. fenugre. ʒ. iij.
¶ Al. ad maculas et pannū et san. gummi lentisci pone su-
per carbones et fumiga oculos per dies quinq;. Item gūmi
hedere cum melle lachrymas dissoluit. Aqua granatorū vi-
sum clarificat. ¶ Ad maculas fel perdicis vulturis accipitris
vel scorpionis pone. ¶ Unguentū ꝓbatum ad albuginem
oculorum. ℞. aloes ro. distēpara cū vino albo. ¶ Al. deco-
ctio rad. beto. prodest si laues. ¶ Al. ℞. apium maratrum
rutam leuisti. succum horum mitte insimul cum lacte mulie-
ris vnge. ¶ Al. lachrymis maculis et pannis. ℞. thuris. ℈. j.
amo. fellis leporis vulturis carui maratri an. ℈. j. auripigmēti
ʒ. ij. nitri. musci. an. ℈. ij. camphore. ℈. j. tempera cuʒ lacte mu
lieris vel vino albo. ¶ Al. ad pannum cum vitello cocto po
ne lachrymas stringit. frondes hedere. ij. cum melle desuper
pone. ¶ Al. aquam restringens maculas et sanguinē tollit.
℞. citoniorum gra. ordei tritici an. ʒ. c. croci tere ponantur in
aqua die ac nocte cola et mitte in oculum. ¶ Musa valet ve-
tustis vulneribus palpebrarum. ℞. aluminis myrrhe an. ʒ.
iij. aloes. ʒ. viij. croci calcanti. i. floris eriscorij maligrana. an.
ʒ. vj. terenda terant et in vino commisceantur et seruentur
in vase ereo. prodest ad turbos et ad oculos quibus caro su-
peruenit: et ad fistulas que secus oculos fiunt: et vicijs eo-
rum; et si necesse fuerit misceatur mel. ¶ Al. valens ocu-
lorum caligini lachrymis et arsure. ℞. mirobala. corticis ma
ligranati zinziberis ceruse eris vsti ana. ʒ. v. fac pulue. ¶ Ca-
taplasma ad oculos inflatos qui dormire non possunt. ℞.
adipis anseris suc. strigni et myrrhe ana. infusa linteola ocu
lis superpone. ¶ Unguentum ad albulam et ad pannum.

℞. saponis vsti mel cum aqua auella. in oculum mitte tres
guttas. ¶ Al. caligini. ℞. aloē et mel et paucum vinum albū
in aquam mittantur die vna in matutinis in oculum cū pen
na mitte super hederam et centauream cooperiendum et
in vase eneo reseruetur. ¶ Al. ad pannum. ℞. tartari os se
pie. idem faciunt succus hedere terranee: succus sambuci et
litij. ¶ Al. ℞. litij draganti aloes ana. ʒ. j. plumbi vsti et
loti. ʒ. j. olei aceti ana. ℈. j. auripigmen. ʒ. j. facit ad oculos sca
biosos grossas palpebras suffocationem oculoruʒ et qui ver
mes habent. in vase vitreo ponatur et sero in oculum indu
catur. ¶ Al. piperis salis sinapis stercoris galline ana. ʒ. j.
succe herbe granarie guttas tres mel mitte quod sufficit
pulue. pone in vase vitreo cum penna misce et mitte in albu
lam vbi sang. adest. ¶ Ad oculorum dol. et caliginem: folia
ordei cum rore suo collige et tunc in mortario marmoreo po
ne: tere et exprime per linteolum mundum: et mellis quan-
tum sufficit misceatur et cum penna mitte. ¶ Al. ad leuco-
mata. i. albulam fel testudinis cum melle inunctum multuʒ
prodest. ¶ Ad caliginem. ℞. celido. suc. feni. an. ℥. ß. balsa-
mi. ʒ. ij. fellis vultur. coclear. j. rute agre. ro. coclearia. ij. mell
attici. ℥. j. tere. ¶ Ad duriciē palpebre et ad pilos ocul: fel ca
prinum cum melle mixtum mire prodest. ¶ Quidam cro-
cum et myrrham piper et mel admiscent superpositum igni
donec coquātur. His quib9 pili in palpebris contrarij sunt
euulsis et abiectis succo basilice illinito: donec marcescant.
¶ Ad caliginē oculorum. ℞. feni. rad. cētauree minoris. i aqua
cocta sepe oculos foue. probatum. ¶ Ad lachrymas robo-
rem ardorem sanguineū. ℞. albumina ouorū quattuor po-
ne in concha erea vel caldario: et de bono vino albo. iij. co-
ʒas: salis cōis totidē fac globum et claram: pone in loco mun
do vsq; ad dies nouem: cola et qđ exierit in vase vitreo vel
ereo: et cum penna mitte duas guttas in oculos iacentis su
pine. probatum est. ¶ Ad idem. ℞. gario. absin. turbith mi-
robalani citrini kebuli indi bellirici emblici. an. ʒ. iiij. carpob.
xilob. spice squinan. casie. masti. eup. polip. coloquin. ana. ʒ.
iiij. prodest visui. ¶ Diamartū prodest emoptoicis et omni
punctioni interiori fluxui sang. superioris phthysicis disnio
sis et dissint. ꝓdest. ℞. libani. ℥. ij. amidi. ℥. iiij. simphiti. ℥. ij.
ematithis. ℥. j. boli. ℥. vj. san. draco. ʒ. iij. ro. ʒ. iiij. opij. ʒ. ij. mell
qđ sufficit: et inde medicetur. ¶ Diagragūmi faciens ad tus
sim pectorum pectus strictū: et vocem clarificandam. ℞. dra-
ga. gūmi an. ʒ. xx. spodij amidi masti. an. ʒ. ij. confice cum siru
po al. calidis: et frigi. cū melle. ¶ Diaspmaton ad tussim stri
ctumq; pectus cum calidi. ℞. cucu. melo. citru. an. ʒ. xx. cocta
norū. ʒ. j. draga. gūmi. an. ʒ. x. confice cum sirupo. ℞. penid.
ʒ. iiij. amidi. ʒ. xx. zucca. lib. j. cum. ℥. vj. spume psilij: da. ʒ. iiij.
¶ Experimentum ad impregandum mulieres. ℞. spice. ℥. j.
casie. ℥. ß. kebu. ℥. j. cuscute. ʒ. j. ro. masti. an. ʒ. iiij. piretri croci
ana. ʒ. iiij. caride. ʒ. ij. carda. ℥. ß. sambuci. ℥. iij. huiusmodi pul-
ueris cū. ℥. iij. mellis: quarta pars hmōi puluis temperetur
cum. ℥. j. aluminis: et misceatur quarta pars de his accipe ℥.
ß. et de. iiij. in. iiij. diem ad bal. faciat. ¶ Electuarium herme-
tis curans quendam senem ex diuturnis tussibus nimijsq;
hu. a capite descendentibus frigidisq; ventis perflantibus
℞. passi munda. ʒ. lxxx. ficus sic. ʒ. xx. liquiri. ʒ. xx. calamē. capil
loꝝ ve. ysop. prassij amo. anisi an. ʒ. x. coque in. vj. lib. aque ad
iij. et cola. tantūdē mellis miscēs: iterū coque ad spissitudinē
deinde amigd. dulciū et amararū pinearū penid. se. lini assi
anisi singulorum. ʒ. x. croci masti. carda. an. ʒ. iij. fabarum pol
linis. ʒ. xv. puluerizentur: et cum superiori confectione tem-
perentur: da. ʒ. iij. ieiuno. ¶ Electuarium sanans defectio-
nem stomachi et epatis: indigestionem ex defectione dige-
stiue existentem: ventositatem inflationem malum ructatū
vomitum colorisq; corruptionem rugitum et similia. ℞. iu-
iubarū masticis spice cinamo. squinan. absinth. costi ana. ʒ.
iiij. endiuie maratri anisi cubebe ligni aloes carpobalsami
xilobalsami croci assari ana. ʒ. ij. sandal. berbe. an. ʒ. iij. ro. ʒ. x.
zucca. duplex pondus: aque rosacee. ℥. vj. succi endiuie. ℥. vj.
coque zuccarum ad spissitudinem mellis et puluereʒ tem-
pera.

Pilule ad tussim probate. ℞.mirte castorei galbani draga.opij stor.ana.℥.j.croci.℈.iij. ¶ Electuariū valens ad vētositatē inferiorem indigestibilitatem ⁊ vomitum stomachi. ℞.kebu.indi.añ.ʒ.x.bell.embli.añ.ʒ.vj.ro.ʒ.vj.pulverizata cū oleo rosaceo fricentur: deinde adde masti.ana.manne anisi spice squinan.añ.ʒ.iij.calami aro. ligni aloes reu. gario.carda.cube.macis caride assari casie. croci añ.ʒ.iij.fac pul. tunc accipe triplex pōdus zucca.coque cum suc.gra.endi. ⁊ marātri:singulorū.℥.vj.ad mell' spissitudinē tēperabis. ¶ Electuariū ꝯueniēs iuueni cholerico stiptico habēti dolorē in capite appetit⁹ defectionē sitim ⁊ siccitatē: nec catarticū sumere valebat. ℞.viol.manne zucca.añ.ʒ.x.ro.suc.liquiri.cuscute cucu.añ.ʒ.v.masti.scam.dragagan.añ.ʒ.ij.croci.ʒ.j. tempera cū sirupo prunorū: da.ʒ.iiij.cum aqua in qua cocta sunt pruna.

¶ Sirupus qui ꝓfuit cuidā iuueni qui patiebatur calorem de cholera ru.siccitatē ⁊ constipationē appetit⁹ defectionē ⁊ nimiā siti ꝓpter nimiā aquā quā emisit. ℞.oxise.ʒ.c.prunorū iuiub.añ.c.viol.cuscute añ.ʒ.xx.ro.doragi.scuthe añ.ʒ.x.oīa in.xx.lib.aque ad.iij.coque ⁊ colatis mitte suc.maligra. ace. endi.amborū lib.singulas zucca.lib.iiij.fac sirupum da.℥.j.cū ℥.iiij.aque. ¶ Sirupus expertus in quodā iuuene pa.cal.in epate ⁊ stomacho sitim acutam et incensionē vnde accidit ei nimius vomitus sitis et angustia. ℞.mirtillorū.ʒ.xx.sand.al. sumac balsami berberis spod.añ.ʒ.xl.mespil.ʒ.ß.omnib⁹ in xx.lib.aq̄ coctis ad.iij.⁊ colatis adde suc.maligra.⁊ malorum vuarū agrestiū.añ.lib.j.zuc.lib.v.fac sirupū. ¶ Sirup⁹ expertus in quodam iuuene qui habebat calorem ⁊ sitim de acumine cho. incēse stomachi ⁊ siccitatē oris. ℞. oxise.ʒ.xl.ro.ʒ.xx.pruna.c.se.citoñ.dragagan.spod.añ.ʒ.ij.omnibus in.vj.lib.aque ad mediū coctis ⁊ colatis mitte lib.j.suc. maligra. ace.zucca.lib.ij.coques ad perfectionem quē ꝯdies cum.℈.j.camphore da.ʒ.j.cum.℥.iiij.aque frigide. ¶ Al. valēs calidā naturam pa.ex adustione cholere et sanguis ebullitione profuitq̄ in pestilentiali tempore epati ⁊ varijs desudatiōib⁹ ne appareant repugnat: apparere incipiētia prohibet ne multiplicētur. ℞.pruna iuiub.sebest.añ.c.omnia in.iiij.lib.aque coque ad medium ⁊ colatis adde lib.ß.suc. maligranati ace.⁊.℥.iiij.rodostomatis ⁊.ij.lib.zucca.fac sirupū quē ꝯdies cum ℈.j.camphore da.℥.j.cum frigida. ¶ Al.probat⁹ in quodam iuuene pa.in stomacho phlegmaticam frigiditatem ventositatem circa omnia viscera se mouentem: emorroy.cum inflatione ⁊ rugitu: oxiremiam.i.vomitum acetosum et cholenicum ab oxi.qđ est acetum: ⁊ remos qđ est vomit⁹: liuorem cutis abundantiam crudorum hu. ℞.mirobala. indi. kebu. bell.añ.ʒ.xv.pulverizata cum oleo et butyro temperentur: deinde accipe zinzi.calam.masti.maratri gario.anisi.añ.cum sufficienti melle tēperabis da.ʒ.ij.ieiuno cum calida. ¶ Electuarium propter quēdam senē cui phlegma ⁊ cho.ni.dominabatur frigida ꝯtinua titillatio multitudo obliuiōis emor. qui reputabat min⁹ certorū curationē. ℞.zinzi.calam.masti. anisi thimi galā.cina.añ.ʒ.x.apij ciperi ameos squinā.casie. folij calami aro.añ.ʒ.v.spice carda.cube.piretri.piperis añ.ʒ.iiij.croci costi thuris cordu.casto.celti.casie.cimi. ana.ʒ.iij. mellis quantum sufficit; da.ʒ.ij.vel.iiij.ieiunis cum calida.

¶ Finitur decimus liber practice: ⁊ obinde totum volumen pantechni ysaac.

¶ Viaticū ysaac: in septem partitū libros: quod Constantinus aphricanus: montis cassianensis monachus latinum fecit (vt pleraq̄ alia ipsius opera) sibiq̄ id arrogare non erubuit.

¶ Prohemium Constantini.

Voniamquidem vt in rhetoricis ait Tullius: omne inquit expetēdū vel ꝓpter se vel aliud vel propter vtrūq̄ expetitur. Quidā vero medicinā ꝓpter sese expetendam autumant: vtpote qui principaliter expetūt theoricam. Quidam etiam ꝓpter aliud: vt qui artē nō ꝓpter artem: sed propter secularē dignitatē insectātur. A quibuscūq̄ studētib⁹ sibi ꝓpter vtrūq̄ in ea allaborat. Unde ego Constantin⁹ aphrican⁹ mōtis cassianēsis monachus: cōmuni vtilitati inseruiēs: studui vnicuiq̄ horū ad velle suū sat agere. ꝓpter se enim: ⁊ ꝓpter vtrūq̄ artem querētib⁹ litteratiorib⁹ ⁊ ꝓuectiorib⁹ liber pātechni a nobis est prepositus in quo primi theoricā: secūdi theoricā ⁊ practicā habeāt. verūetiā ꝓpter aliud ad ꝓficuū q̄stus festinātibus: q: in illius magnitudine forsan tediosi esse videnī: hmōi cōpatiēs quoquo modo me vix exinanitū formam serui accipiēs simplicitatis. Qui tñ si huic libro studiose acquieuerint: nō male succedet eorū exercitijs. Infirmitates enim hic primitus diffiniuntur: signa eorū postmodū adhibentur: curationes ilico subsequentur. Sapientiā igiī inter ꝑfectos loqui destinauimus: lac etiā sugētib⁹: fomēcula nō crustam subministram⁹. Quem nostrū laborē si qui dente canino corroserint: in nugis suis inueterati torpescere ⁊ dormitare sunt dimittendi. Nostrū aūt nomē huic opusculo apponi cēsui: q: quidā horū alieno emulātes labori: cū in eorū manus labor alienus venerit: sua furtim: ⁊ quasi ex latrocinio supponūt noīa. Viaticū intitulaui: ⁊ ꝑ prauitate sui neq̄ laboriosus: neq̄ tediosus est intuēti. Liber totus in.vij.libros diuidiī: quorū in principio posui capitula: vnicuiq̄ tñ postea libro ꝓponēda: vt cum quis querēs aliqua per sui singula allaboraturus esset volumina: modo in initio habeat in quoto ⁊ quo libro inueniaī.

¶ Liber primus de capitis ⁊ cerebri agens passionibus: et earūdem curis.xxvj.complectitur capitula.

¶ De allopicia. Capitulū.j.

Capillus ex grosso fumo et calido nascitur qui ex igneis et incensiuis est humoribus: quo crescente fumo: crescunt capilli: vtpote ab ipso nutriti: hunc fumum qui perdiderint ⁊ capillos perdunt pro qualitate ergo fumi erunt capilli: vtpote in herbis videmus ex terre humore vel siccitate arescētib⁹ et pereūtib⁹ vel augmētātib⁹. Qui fum⁹ si oīno nō fuerit pereūt oīno capilli ⁊ fiunt calui: quib⁹ q: nulle medicine ꝯueniūt: iā nō amplius come crescere pñt. ¶ Si aūt fumus non ex toto amittaī: sed solū ex aliquo humore inficiaī: infirmitas quedam nascitur q̄ allopicia nominaī. hic autem morbus: ideo allopicia dr: q: vulpes que grece allopide nuncupantur: hoc sepe patiunī. ¶ Ex colore cutis loci ipsius cognoscere poterimus ex quo humore hec passio oriaī. Si eñ cutis citrina et calida et sicca sit: nō dubitam⁹ ex cholera ortā esse rubea: Proinde huic humori medicabimur ex subscriptis.s. viol. mirobala.citri.scamon.absinthio coctis in aqua: et his similibus. ¶ Si rubei coloris: ex infectione sanguinis esse cognoscimus. Deinde si etas tēpus vel virtus patiētis permiserint: venā cephalicam dextri brachij minuimus et sanguinem extrahimus ſm vires patientis. post hoc potiones refrigeratiuas damus et sanguinē euacuātes vt sunt he: manna: oxifenicia: pruna: iuiube: viole: sebesten: casiafistu. et similia. ¶ At si niger locus fuerit et velut plūbeas squamas emiserit: ex cholera nigra ortam esse credimus. hūc hūorē expellim⁹ aq̄ cocta epithimo pill. stomatichō: hiera ruf. hiera. G. hieralo. ⁊ his silibus. hec oīa bibe cum aqua epithimi. ¶ Si vō locus erit alb⁹: ⁊ mollis: ⁊ ex eo humor velut oleū exierit: cognoscim⁹ ex phlegmate infecto nasci. cui medēdum est ex subscriptis. aqua cocta: agarico. stomatichō. hiera fortissima. G. theodoricō in q̄ nux muscata sit ⁊ ceteris silibus

¶ Gargarismos faciamus ex oximelle ⁊ aqua calida: puluerẽ hierepigre adiũgẽtes. Uomitũ ꝓuocemꝰ cũ oximelle: cui admisceamꝰ aquã cum aneto ⁊ sal gẽme: ⁊ similibꝰ. hiis cm̃. G. pigrã ꝓdesse se expertũ testatur: adiungẽs ibi medicamina ad deponẽdos malos humores: ex quibus oritur allopicia. ¶ Postq̃ humorẽ ablatũ cõperiemus: ad excludẽdã putredinẽ poris inclusam allaborẽ. . .ꝰ. vnguenta igitur lenia adhibeamus et radamus caput cũ nouacula vel psilotro: diligenter cauẽtes ne per hec cutis rumpat̃. In primis igitur nisi caput dolet radimus: postea illud pannis extergimꝰ nimia asperitate vel mollitie carentibus. G. testat̃ si post fricationem cutis mediocrez citius rubuerit celerius posse sanari. si vero non: tardius. ¶ Medicabimur autẽ sic. si ex calido sit humore totũ caput per loca scarificemꝰ ita q̃ sanguis exeat: et ex auellanarũ assatarum et castanearũ et amigdal̃. testis puluerẽ superaspergentes leniter inducamus: ex similibus loco prius illinito cum melle: sicut ex puluere caprini stercoris et vngularum caprinorum cum aceto: deinde caput cum hmõi rebus lauet̃ quous furfura ex calore nascentia purgentur. ¶ Si ex frigido humore patiat̃: similiter caput radimꝰ et scarificatur vsq̃ ad sanguinẽ simul cũ sanguine ⁊ allio pistato inungimus: quo adhibito euforbiũ cũ oleo laurino vel simplici distemperantes illinimus. Radix quoq̃ canne vel nasturtiũ in puluerẽ redacta et oleo mixta prosunt vel spuma marina: quibus q̃dam admiscent sal nitrum: et cum oleo amigdalino amaro: vel ficus folia puluerizata cum oleo et aceto mixta ꝑ vnguẽto adhibeamꝰ: vel fimum colũbinum simul distẽperatũ. Amigdalas quoq̃ amaras cũ corticibus suis incensas meliꝰ admiscemꝰ et caput inungimꝰ. Pigam̃. cum aceto vel eius sperma. helleborum albũ vel nigrum: vel nitrũ puluerizatũ et cum horũ pulueribus locũ illum aspergito: prius tamen panno aspero fricato: coloquintide pulpas: staphisagriã fimum soricũ: et thus: quodlibet horuz et cũ aceto forti mixtũ pro vnguento illiniendũ est. Alij admiscent helleborum album. Sinapis quoq̃ vel nasturtij semẽ añ. ʒ. j. cum aceto tẽperatis line ⁊ inunge. Diascorides dixit castanearũ teste incense: ⁊ cum vino mixte ꝓsunt infantibꝰ vt capita mundẽtur ⁊ capilli nascant̃: neq̃ allopitia oriatur. D. testatur supercilijs prodesse si laudano cum vino et oleo myrtino distemperato inungãtur. Similiter condisi puluerizatus et cũ aceto temperatus eisdẽ supercilijs prodesse videt̃. Omne fel prodesse isti passioni videtur. idẽ Diasco. testatur. ¶ Super oĩa hic cõsidera oĩbus supradictis vnguẽtis propter austeritatem mitigandam ceram vel cepum seu aliquod vnctuose humectatũ: vel oleum calidum anetinum siue laurinũ est inungendũ: ⁊ oleũ pentadacti. aut oleum de camomilla: et vt barbe libere nascãtur supradictis est vtendum. Unguẽtũ ad has res ꝓbatum. ℞. euforbij spume marine. fimi colũbini añ. ʒ. iij. hellebori al. seminis rute agrestis corticis auell̃. spice nar. tapsie: nasturcij añ. ʒ. j. et ß. fac puluerem et cum vino coque vel oleo rosaceo: vel anetino: vel cuz oleo laurino distempera ⁊ caput inunge tota nocte inunctũ dimitte. Sequenti vero die memineris cum aqua lauandũ vbi fabe vel blete sint cocte vel lauatura furfuris: quod sepius est faciendum.

¶ De capillis cadentibus. Cap. ij.

Capillorũ amissio non eadem passio est que et superior: est enim minor et nõ sic subita. Est autem multiplex: fit eñ aliquando propter abstinentiã cibi cum fumus ad sua loca transire non possit: ex quo fumo capilli dicti sunt vegetari. aliquando ꝓpter infectos humores: sicut solet euenire diu patientibꝰ infirmis siue leprosis: aliquando fit ex poris clausis ꝓpter soliditatem cutis: aliq̃ñ ex eisdẽ apertis. ¶ Quõ si ꝓpter abstinentiam cibi eueniat: ducendus est ad balnea temperata et cibi mediocriter dandi: ⁊ ab oĩbus salsis abstinendus: cui iniungẽdum est vt oĩbus vtatur his quibus humor tẽperatus radices attrahat pilorum. Sepius ergo vngamus oleo laudanino et yrino. Si fit propter poros ex soliditate cutis clausos: vngamus oleo ex amigdalis incẽsis amaris: vel ex oleo ex semine radicum oleo laurino vel camomillino. Si vero ceciderint incessanter: scimus quia ꝓpter apertionem pororũ est. vnde oleo quod stringat vngimꝰ. s. rosaceo: myrtino: folijs oliue puluerizatis: succoq̃ foliorũ eiusdẽ arboris cum oleo rosaceo vel myrtino tẽperatis. Item folia myrte incensa tẽpera cum oleo rosaceo ⁊ caput vnge. velociter crescunt capilli ⁊ stringit poros. Aliud. tolle folia de albacalcadra. i. canna incende ⁊ pista ⁊ tempera cum oleo myrtino et vnge caput: inde capilli nascunt̃ et crescunt. Itẽ succus myrte ꝓdest si caput ex eo lauet̃. Lini semen cũ radice sua incensum: ⁊ sisameleon admixtũ iuuat si caput vngat̃: silr nigelle vste ⁊ cũ aqua mixte ꝓficiũt. Item folia capparis pistentur et cum femineo lacte ꝓsunt. Item cinis radicis cãne combuste et cum oleo myrtino temperatus iuuat. Jo. damas. qđ dicturi sumus prodesse testatur. ℞. corticũ auellane incense ʒ. iiij. absinthij galle. ana. ʒ. ij. aluminis. su. foliorũ canne. sicorum. añ. ʒ. iij. seminis myrte. ʒ. v. fac puluerem ⁊ tolle ℥. ij. de oleo myrtino coque et vnge. Aliud tolle laudanũ. absinthiũ ossa dactylorum: et his omnibus incensis ex omnibꝰ equaliter fac puluerem: ⁊ in panno leniter colligẽs impone ĩ oleo per dies. viij. inde locum sepe inunge supradictũ. Aliud radicem celsi. ossa dactylorum incensa ⁊ puluerizata cum succo myrte tempera et locum vnge.

¶ De pressura ⁊ asperitate capillorũ. Cap. iij.

Nascitur et alia passio in capillis id est siccitas que iuuenibus calidi corporis propter calidum fumũ et siccum caput ascendentem euenit: aliq̃ñ etiam ex capillorũ negligentia: si non vngant̃ vel pectinentur. ¶ Unde medicamina frigida q̃ ascendentem fumũ reprimere possint adhibeantur vt sunt ß. aqua cocta de oxifenicia viole. mirobal̃. citrini. pruna: iuiube: vel aq̃ de casiafistu. et similibus. ¶ Si tempus vel etas permiserint venam cephalicã incidat: aut detur de sirupis frigidis vt extinguatur calor. frigidis et optimis cibis pasce. s. cucurbita: portula. atriplice: pullis galline: perdicibus vel similibus. Calore extincto locũ inunge psilio aque infuso ⁊ moto vt ad spissitudinem veniat. Inunge oleo viol̃. aut ros̃. aut nenufa. et suppone loco inducẽs ꝑ vnã noctẽ panno: postea laua cuz aqua cocta: silr facies ex citoniorũ seminibꝰ: vt psiliũ: si succo cucurbite infuderis frigidius erit. Silr ⁊ aqua in qua ordeũ per noctẽ missuz fuerit ꝓdest. Sepius quoq̃ oleo rosaceo vl violaceo vngatur et pectinet̃. Folia sisami viridia pistata et cocta cum aqua caput inde lauetur et pectinetur: aut cũ supradicto oleo misce: ⁊ caput inde laua. Capilli quoq̃ qui ex fumo cholere ru. scinduntur sic medicent̃. semen lini. ℥. iij. coctum in. iij. lib. aque quousq̃ ad. ij. lib. redigantur et optime colatum: caput inde lotum: deinde balneo purgatum ⁊ oleo violaceo perunctum prodest.

¶ De canis ⁊ ipsis pilis tingendis. Cap. iiij.

Cani ante tempus nascunt̃ ex phlegmate qđ ex stomacho exit vel capite. Inde physici monẽt. Si cauere velis ne nascãtur tibi pili cani: phlegma purgantibus vtaris: sicut hierapigra: hiera fortissima. G. theodoricon: pilulis cochijs: ⁊ pilulis his ℞. pulpe coloquintide turbith: sticados: absinthij: aloes: salis gemme: scamonee põdus equale: feniculi: se. anisi petrosilini: se. hellebori nig. zinzi. piperis nigri ana. ʒ. ß. vel. ʒ. j. pulueriza ⁊ tẽpera cũ succo absinthij: da q̃ pondus. j. solidi: vel theodoricõ vel pill̃. ex aloe: mastice: ⁊ similibꝰ cõfice. vomitũ prouoca: frequẽter ieiunes. frequẽter balnea. et silr gargarismata valent de sirupo acetoso ⁊ silibꝰ. ¶ Si iã nati fuerit subueniemꝰ vnguẽtis: si vero nigros facere volueris: de alcãna et cortice fabe atq̃ galla puluerẽ fac et cũ succo blete tẽpera. Aliud. tolle galle. ʒ. v. cum oleo ro. incense alcanne. ʒ. iij. eris vsti. ʒ. ij. salis armoniaci pensi. ʒ. j. fac puluerẽ tẽpera cuz aqua calida vnge et folia blete suppone. Aliud pone alcãnã recentẽ in aq̃ calida ⁊ postq̃ emollient moue: vnãq̃ phialã aceti ex vino nigro appone sup ipsaz alcãnã: ⁊ cũ aqua ro. coque ꝑ triduũ vnge. Aliud pile cypressi ⁊ cortices eiusdẽ arboris in vino seu in aceto coquant̃ ⁊ inde caput lauet̃. Si volueris facere rubeos: lupinos nitrum in puluerem redige et in aqua calida repone: ⁊ p. v. dies ibi dimitte: et laua caput inde. Aliud feces vini cocti incẽde ⁊ gũmi hedere fac puluerez tẽperans cũ oleo squinãtico ⁊ vnge. ¶ Si molles ⁊ subtiles

facere

facere volueris: ex puluere nitri ⁊ orobi ⁊ spume marine con
fice: ⁊ cū aqua calida laua: aut cū succo malue aut blete: aut
cum nitro: aut cū farina ciceris vel lupini: aut cū apozimate
coloquintide: aut cum felle taurino vel aloe: cū succo mirte
sed tñ prius lauet caput cū oleo violaceo. Cōfectio valēs
ad capillos subtiliādos. Accipe cucumeris agrestis vsti ⁊ tē
perati cū oleo: nigelle vste cū sepo lupino vel vrsino tēperate
capillis creduntur ꝓficere. ¶ Quod si volueris ne pili na
scātur in capite vel in alijs locis: vngātur sanguine testudi
nis aut rane: vel de ouis formicaꝝ cū oleo ɔfectis ī quo coct⁹
est citius vngendi sunt. silr vngēdus est cū iusquiamo opio
⁊ silibus. ¶ Aliud ad faciēduꝫ crispos. ℞. calcis. ʒ. j. litargi
ri: emblici: galle. añ. ʒ. ij. fac puluereꝫ ⁊ tēpera cū succo mirte
deīde vngātur ⁊ ligētur cū filo: deīde scda die vngātur: ⁊ tri
bus diebus dimitte eos: deinde lauentur cū aqua: vbi alcā
na et huiusmodi cocta sint.

¶ De furfurib⁹ in capite nascētibus. Cap. v.

Furfura capilloꝝ vilissima faciūt dāna: ita vt ex capi
te eos eruāt: sūt aūt albe squame grani furfurib⁹
simillime: q̄ ex duabus causis fiunt: vna ꝓprie ex
cerebro exit. altera ex fumo cuiuslibet humoris ca
put ascēdentis. ¶ Curentur aūt sic ex cōtrarijs.
Si ex calidis sint: dam⁹ frigida. Si ex frigidis calida. Dein
de ex his capita sunt lauāda. s. farina ciceris cū succo blete. ⁊
folia sisami pistata tēperata cū succo blete purgāt furfura ca
pitis. malue succus cū aceto idē facit. Itē mirta si coq̄tur cuꝫ
succo blete purgat furfura capitis. D. dixit succo folioꝝ sisa
mi si caput laueris furfura eijcis: mollescūt: ⁊ elōgātur capil
li. succus malue ⁊ blete idē faciūt. silr fenugrecū in aqua co
ctū iuuat si capillos ide laues. Aliud mirte. ij. lib. furfuris in
aq̄ cali. ꝑ diē ⁊ noctē integrā vt furfur tm̄ opiatur: ⁊ fortiter
cū manu motū in manu collige: cu⁹ succū exprimēs tātūdeꝫ
aceti iūges: deinde coque ⁊ laua. Al. ℞. mirobal. citri. corti
cis. ʒ. x. pulueriza. ⁊ cū succo solatri tēpera ⁊ inde laua. Si pa
tiens frigide nature fuerit: pulueres lupini ⁊ fenugreci acci
piātur: ⁊ hec oīa simul cū aceto pistētur: ⁊ caput inde lauet.
Item aquā lupini ⁊ fenugreci cū succo blete tēpera: ⁊ cum
oleo yrino vnge. Aliud nitrū fel caprinū ⁊ succus blete cōmi
xta iuuāt. Fel arietis vel bouis cū nitro. ⁊ fel caprinū cum ni
tro mūdificāt caput ex furfure: si ex frigida fuerit natura.

¶ De pustulis capitis. Cap. vj.

Pustule in capite nascūtur ex nimis calidis hūorib⁹
vel ex infecto phlegmate. Necesse est ḡ vt primum
humorē eijciamus: post raso capite vnguēta adhi
beamus. Frōdes cipsi ⁊ eiusdē arboris pillas: frōdes tama
risci: bellirici: emblici. de quocūq; hoꝝ volueris fac puluereꝫ
⁊ tēperās cū oleo ⁊ aceto vnge. Aliud. ℞. litargiri: ceruse: suc
ci hypoq̄stidos. añ. ʒ. iiij. zuccari. ʒ. iij. gallie muscate. ʒ. j. gūmi
arab. dragagāti. añ. ʒ. ij. puluerizata tēpa cū forti aceto: post
ea iūge cerā albā: oleū ro. ⁊ fac vnguētuꝫ. Aliud. ℞. ceruse. ʒ.
vj. litar. cere al. añ. ʒ. iiij. sulphuris viui ⁊ nitri. ana. ʒ. vij. oleū
ro. quātū sufficit. Aliud qd Ariton affirmauit valere si nascā
tur ex phlegmate. ℞. litargi. rutā siccā vel viridē pulueriza
⁊ tēpera cū oleo ⁊ vnge. Aliud. ℞. cortices maligra. acatia:
galla puluerizata tēperētur cū aceto ⁊ vngatur. Aliud. tolle
ramos ficus ⁊ frōdes virides: ⁊ cū aqua pista quousq; efficia
tur sicut medulla ⁊ vnge. Si passio fuerit diuturna vice aq̄
acetum pone. Si noua: aqua loco aceti vtere. Si fuerint vul
nera oleum ro. ⁊ albumen oui apponas. Aliud: tolle amigda
las amaras. mūdifica cum aqua calida ⁊ pista vt vnguētum
fiat: rasumq; caput inde inūgas.

¶ De fauis. Cap. vij.

Aliud genus scabiei sustinet cutis capitis forami
na habēs minuta: vñ lues egreditur quasi mel: ⁊
ideo iste morbus appellat fauus: q: sicut mel ex fa
uo: ita lues exprimitur. nascitur v̄o ex phlegmate salso. Opti
mum vero est primum humorem purgare cum hierapigra:
cū hiera fortissima galieni: hiera ruffi. stomaticō theodoricō
Gargarismū ex calidis facies quo phlegma depellat. Laue
tur caput cū aqua in qua cocte sint lentes: ro. mēta: als mir
ta: post hoc vnguēto subueniamus. ℞. litargi. vel chartā in
censam bombicinā cuꝫ aceto tēpera ⁊ vnge: vel olibanū cum
aceto pone. Aliud. ℞. tartari. i. fecis vini incēsi. ʒ. j. cū calcis vi
ue. ʒ. ij. ⁊ cū aceto tēpera. Subtrahe cibū qui phlegma faciat
crescere. Aliud litargiriū hypoquistidos tēpa cū aceto. Naꝫ
acetū forte phlegma necat. Caput radat ⁊ scarificetur ⁊ laue
tur cū aqua vbi cocta sint mēta: als mirta ro. ⁊ vngat supra
dictis vnguētis. Aliud. litargiriū: cathimiā auri tēpera cum
aceto. phlegma purgat. herba vitri cū aceto pistata: loca inū
gantur.

¶ De tinea. Cap. viij.

Semotim ī cute capitꝭ scabies vel carbūculi nascūtur
⁊ nata immiscētur: als nimis crescūt vel inuiscātur.
Nascūtur aūt ex cholerib⁹ incensis ⁊ ex putrido san
guine: fit autem pruritus nō modicus: de quo pruritu quasi
squame nō modice: sed maiores nascuntur siue delabūtur.
hoc sepe euenit infantibus ꝓpter supabūdāntiam sanguinis
⁊ molliciem cutis. His vero primum cibos noxios ⁊ calidos
subtrahimus: ⁊ humore nociuo sublato vnguēta adhibem⁹.
Si lactēs fuerit q̄ nō possit recipere medicinā: incidimus re
trorsum auriculis ambas venas: ⁊ ex sanguine subtracto fit
calido vngimus. nutrici v̄o malos auferim⁹ cibos: ⁊ succos
scariole ⁊ feniculi atq; zuccari potādos dam⁹: infanti quoq;
caput radētes tali vngimus vnguēto. ℞. litargiri ceruse. añ.
ʒ. iij. pulueris sarmēti trocisc. memithe: gummi arabi. galle
pōdus equale: pulueriza: ⁊ cū oleo ro. ⁊ aceto tēpera ⁊ vnge.
Itē tolle galle nō pforate. ʒ. x. amigdalaꝝ amaraꝝ cuꝫ corti
cibus. ʒ. v. tēpera cū aceto ⁊ vnge. Iteꝫ galle nō ꝑfusate. ʒ. v.
vrine tauri: aceti. añ. phialā. j. fac coquere vsq; quo spissentur
⁊ facias vnguētum ⁊ inde vnges illū. Aliud: medullam semi
nis bombacis pista: ⁊ cū aqua ro. tēpera aut cū aceto ⁊ mit
te ad solē: ⁊ vnge caput. Item litargiri: boli: ceruse. añ. ʒ. ij.
acatie. i. succus prunoꝝ immaturoꝝ: sulphuris argenti viui.
añ. ʒ. j. fac puluereꝫ ⁊ cū oleo ro. ⁊ aceto tēpera ⁊ vnge. postr
ea cū aqua calida laua. ¶ Sternutamēta infantibus tribus
diebus facies ex oleo amigdalino amaro binas guttas per
vtrasq; infundēs nariculas: ⁊ caput vngam⁹ cum litargiro
seu cū cinere argētali tēpera cuꝫ oleo ro. ⁊ vino: huncq; pulue
rem potādum dabis. ℞. spodij: zuccari rosati. añ. ʒ. ij. garioū.
cardamomi: iuiube. añ. ʒ. j. gallie muscate: croci orietalis ca
thmie argētalis: cāphore. añ. ʒ. ß. fac puluereꝫ: da infantibus
pōdus medij exagij: cū aqua frigida vel cū lacte nutricis.

¶ De pediculis ⁊ lendinibus. Cap. ix.

Sepe pediculi ⁊ lēdines nascūtur in capite vel in to
to corpe ex purgationibus: quas natura eijciēs cuꝫ
sudore facit inter cutem ⁊ carnē. ¶ Nō si fit in calido
corpe hoc vnguēto inūge: argentū viuū ⁊ cinerem filtri cuꝫ
aceto ⁊ oleo tēpera: vel litargiriū ⁊ argētum viuū cum aceto
⁊ oleo tēpera sicq; inūge. ¶ In frigido corpe hoc vnguento
vtere. Staphisagriā nitrū: auripigmētū ru. cū aceto ⁊ oleo
tēpera ⁊ caput inūge in balneo. Aliud. helleboꝝ album: sta
phisagriā nitrum cū aceto tēpa ⁊ caput inungito in balneo.
Iteꝫ auripigmēto ru. caput inūge cū oleo tēpato in balneo.
Silr acetum cum aqua marina occidit pediculos: ⁊ si deest
aqua marina: sal ⁊ aqua cū modico aceto mixta idē facit. Et
si post infirmitatē nascūtur pediculi fac vnguētuꝫ de gnico. i.
semine croci orietalis ⁊ quotidie inūge: ⁊ laua cū aqua mari
na vbi cocte sunt rose ⁊ mirte. Aliud: tolle folia pini ⁊ tere: et
succum exprime ⁊ vnge.

¶ De cephalea. Cap. x.

Dolor capitis duob⁹ modis ꝑuenit: vel ex se ꝓprie
vel ex alijs mēbris: sicut a stomacho. [illegible] mo
do ꝑsens: modo recedēs fit: aliūde ꝓculdubio ve
nit. vñ Ga. si dolor est in capite nulla certa causa
extrinsecus veniēte: hūores collecti pregrauāt sto
machum: ⁊ maxime acuti. dolor aūt est in summitate capitis
ex regione stomachi. Qui si sine intermissione fuerit: ꝓprie
a capite venit: ⁊ ex quolibet humoꝝ quattuor. Si sit ex san
guine: calorē patit: in capite grauitatē: in fronte: oculoꝝ ru
bescūt vene cū tota facie: ⁊ vene faciei sunt plene: vrina ru. ⁊
pinguis: ⁊ corpus molle: ⁊ pulsus mollis. Si ex cholera rub.
infra nares nimiū hꝫ calorem ⁊ in lingua siccitatem: vigilie ⁊
sitis nō desunt: ⁊ maior dolor est in dextra pte. Si ex cholera
nigra: in sinistra parte erit dolor cū frigore: vigilijs ⁊ graui
tate. Si de phlegmate: sustinet grauedinem ⁊ spūs grauem

retentionem cum querela: ⁊ dolorem in occipitio. Galie. in li
bro institutionum. Nosse oportet caput diuidi in quattuor
partes. Sanguis in fronte dn̄atur: cholera ru. in dextra par
te: phlegma in occipite: cholera ni. in sinistra. in quibus mo
dis cognoscēdis medicus operā dabit. ¶ Aliqñ tamen ex ca
lore solis vel aeris dolor est in capite. vñ. G. in lib. de acciden
ti ⁊ morbo. si caput ex aere friguerit: ꝑ quasdā venas quasi
cataractas intrat q̄ frigoris illius sunt causa: frigus ꝑ totum
ꝓpellitur corpꝰ. Si ex calore solis vel aeris patiatur cerebrū
humores ad se ex toto corpe: sicut vētosa attrahit: post qḋ in
vicina mēbra debilia ꝓijcit. ¶ Iste dolor euenit pluribus ex
nimio vini potu: vel capitis occasionibus: sicut vulnere apo
stemate: vel ꝑcussione vel casu. Oportet aūt intueri etatem
⁊ egrotātis cōsuetudinem: ⁊ vñ dolor natus sit. ¶ Si ꝓprie
fit ex capite: cōsiderādum est ex quo fit hūore. Si ex sangui
ne vel cholera ru. incidatur cephalica: nisi etatis cōtrarietas
vel tpis: cōsuedinis ⁊ virtutis occurrāt. Si ergo ad phlebo
tomādum nō sufficiat: scarificemus plena palma ab vtriusq̄
pedis calcaneo. Que v̇o ꝓsunt cholere ru. ꝓsunt ⁊ sangui
ni. Que v̇o phlegmati: ⁊ cholere nigre ꝓderūt. Singulis ta
men ꝑ se sua medicamēta meliꝰ adhibeātur. ¶ Cholerā ru.
medicabimur si plusq̄ sanguis dn̄etur: casia fi. iuiubis pru
nis: viola. māna: miroba. citrinis: ⁊ silibus. Si vero febris
non fuerit: catartica de miroba. citri. dāda sunt cū ʒ. j. de hie
rapigra: que ex aloe loto cōficitur. In febribus sirupuꝫ vio
laceum vel acetosum ⁊ maligranati demus succum: ⁊ postq̄
corpus interius mūdificatuꝫ esse certificabitur: caput: manꝰ
pedes aqua tepida infundamus: ⁊ aqua habeat violas: ca
momillaꝫ: ordeū decoriatū atq̄ rosas. Qḋ si vigilias patitur
papauer adiūgimus. Incipiēte vero infirmitate: oleum ro.
cum aceto damus: vel aquā ro. cum aceto: vel oleuꝫ viola. ⁊
portula. succū: vel cucurbite succū sup caput infundamus.
Vnges prorā capitis cū sandalis albis: rosa: cāphora: ordeo
que temperabis cum succo psilij: ⁊ aqua ro. D. dixit. Si cuꝫ
oleo ro. frōtem ⁊ tempora vnxeris ⁊ opio vel papauere: sim
plicem dolorem ex calore refrigerabis ⁊ dormire facies. Itē
dicit: si folia ⁊ capriolos vitis tollas: ⁊ fortiter pistes ⁊ caput
vngas. valet ad depellēdos hūores. Sternutamēta ꝓuoce
mus cum succo lactuce ⁊ portulace: cucur. oleo vio. cuꝫ lacte
mulieris mixto: qḋ sugat puella: vel cum succo zuccari. Si vi
gilias patitur: sternutamēta ꝓuocamus cum oleo vio. opio
vel papaueris oleo: vel violaceo: ⁊ similibus. ¶ Si dolor ca
pitis cum coriza fuerit: nullū cataplasma vel epithima appo
nendum erit: neq̄ aqua capiti infundatur nisi rosacea vel sa
licis: vel portulace: vel cucurbite: qḋ auctorizat Ga. in lib. ca
taplasmatum: nec sternutamēta: nec emplastra recipiat: nisi
humor prius decidat: cibi sint cucurbita: atriplices portula
ca bleta. Si nō habuerit febres: pullos comedat colūbaruꝫ:
perdices: ⁊ similia. ¶ Si ex frigido sit humore dolor: sciłꝫ ex
phlegmate vel melācholia: ꝓspicimus q̄ iam diximus signa
⁊ damus hierā fortissimā Ga. et logodion ⁊ theodoricon: pi
lulas Iohā. dama. vel stomatichon: pilulas de hierapigra:
vel faciamus vomitiuū de radicibus cū oximelle: ⁊ gargaris
mum cū hierapigra: sinapi: piretro: ⁊ cū oximelle: ⁊ distem
pera cum aqua vbi maiorana: camomilla: ⁊ similia sunt deco
cta. debet lauare caput cū aqua vbi coctū sit anetum: rosma
rinꝰ: vbi maiorana: camomilla: ⁊ similia sint cocta. Vngimꝰ
caput melācholicum cū oleo keiri: cum oximelle: amigdalis
amaris: cucurbita ama. phlegmaticū vngamus cū oleo sam
bucino vel nardino: camomillino vel muscellino: Emplastrū
imponimus ex gūmi arabico: euforbio: myrrha croco orien
tali. Vbi humores defecerint: sternutamēta ꝓuocemus cuꝫ
succo caulis: blete: camomille: oleo: ⁊ similibus. Si post ster
nutamēta in naribus ardoreꝫ sentiat: inūgimus lacte mulie
ris puerum lactātis. Si nō senserit: nitrum naribus imponi
mus: ⁊ nigellam ac fumum cōdisi Ga. cōfirmat ꝓdesse capi
ti. Idem facit mente succus si nares ⁊ tempora vngamus. se
pius ad balnea ire cogātur: cibi sint volatilia calida: cicer co
ctum ¶ Hoc modo medicādi sunt qui doloreꝫ capitis ex vē
tositate grossa incurrūt: a parte opposita si materia nōdum
fit collecta: si sit materia collecta a parte infirma. ¶ In dolo
re ex percussione vel ruina: vel apostemate: cephalicam inci
de: ⁊ s̄m vires bis vel ter subtrahes. si vires negauerint: po
tui damꝰ oxisaniciam: prunas: iuiubas: violas: vuas passas:
casiam fistulam: mānam: ⁊ similia. de his singulis bibat. ʒ. iiij.
singulis diebus. Aliud succi solatri cocti ⁊ colati: casie fistule
mundate. ana. ʒ. iiij. cum hierapigra: vel aloe epatico. ʒ. ß. Ta
le cataplasma capiti imponimus. de sanda. rub. succis solatri
salicis: viola. farina ordei: ⁊ similibꝰ. Sternutamēta damus
cum succo solatri ⁊ lacte mulieris puellam nutrientis. Aliud
de sandalis albis ⁊ rub. croco: bolo: temperatis cum succo so
latri. ad bibēdum detur ptisana cum succo maligranati: in
aqua salicis bibēda sirupū violatum vel iulep: idest sirupum
factum de sola aqua ⁊ zuccaro vel gileni iuiube immisceas.
Si tumor siue plaga ex supradictis euenerit: aqua cocta vte
re in qua decocte sint lentes: rosa: mirta. laua ⁊ vnge cū oleo
rosato ⁊ albumine oui: odoret cāphoram: rosam: violam: ⁊
mirtam: cibos damus cucurbitas atriplices: gallinaꝝ pul
los: vitella ouorum. ¶ Si dolor capitis ex stomacho sit ⁊
ex hūoribus ibi collectis: sic colligitur. Si nauseauerit ⁊ tor
turam in ventre vel p̄cordijs passus fuerit: vomitum ꝓuoca
bis. fieri autem nō potest quin cholera vel phlegma ꝓijcia
tur. Si vero vomitū pro tpe vel ꝓpter doloreꝫ ꝓuocare ne
quiueris: potiones de hierapigra: vel aloes ⁊ masticis insi
mul dabis vel stomatichon ⁊ silia. vnges stomachū ex oleo
ro. aqua ro. mirte succo. ¶ Si ex calore solis: vnguendum est
caput oleo ro. aqua frigida vel aceto. Si vēter vehementer
doluerit ⁊ ardor fuerit: vnguēdus est oleo ro. portulace succo
vel cucurbite: vel sempuiue. Potus erit illi sirupus vio. mali
granati succus: in aqua calida pedes imponātur. ¶ In dolo
re ex frigore aeris: capiti aqua calida in qua decocta sint ane
tum: rosmarinus: sansucus: mellilotum: ꝑ fistulam infunde
mus vrceoli: ⁊ caput oleo nardino inūgimus. Sapiētis indu
strie tanta sufficiāt. ¶ Deinde ordinemꝰ antidota ad hoc vti
lia. hiera. Iohan. dama. iuuat dolorē capitis qui vel ex phle
gmate vel cholera nascitur nigra: stomachū mūdificat: epar
confortat: da fortioribus. ʒ. v. imbecillioribus. ʒ. ij. cū aqua ca
lida: cibi postea sint pulli: ꝑdices: vinum leue. ¶ Antidotum
℞. carpobal. casie lignee: cinamomi alithimi: spice: assari: ma
sticis: iuiube: cubebe: macis: nucis muscate: squināti: gario
fili. ana. ʒ. v. croci. ʒ. iiij. aloes epatici lib. j. fac puluereꝫ tēpera
cum melle. ¶ Aliud antidotum Io. dama. facit vētositati
grosse. visus obscuritati: grauitati totius corporis ꝓpter vē
tositatem ex phlegmate ⁊ cholera nigra. ℞. aloe. ʒ. xv. epithi
mi: costi. ana. ʒ. v. euforbij: croci: spice: camedreos. ana. ʒ. vj. ga
rio. ʒ. x. acori: calami aromatici: masticis. an̄. ʒ. viij. casie lignee.
ʒ. viij. xilobal. ʒ. iiij. piperis albi ⁊ ni. gentiane: amomi. an̄. ʒ. iij
aloes epatici: diagridij cocti. an̄. ʒ. ij. mellis quod sufficit. da
pensum. iij. sol. cum aqua calida. ¶ Pilule Ga. ad phlegma
deponēdum ⁊ ad oēm grauem fumum caput ascendentem:
oculos purgat ⁊ stomachum. ℞. aloes: diagridij: coloquin
tide interioris: absinthij: masticis. an̄. ʒ. iij. tēpera cum succo
solatri vel scariole. fac pilulas in modū ciceris: dabis. vij. vel
ix. ante cibū vel post. ¶ Pilule Ioh. dama. valēt ad mūdifi
cationem capitis ⁊ stomachi: accipiātur omni tpe. ℞. aloes. ʒ.
vij. masticis. ʒ. iiij. turbith. ʒ. x. ros. ʒ. iiij. fac pilulas in modū ci
ceris. da. xj. vel. xiij. ante somnuꝫ cū aqua calida. ¶ Stoma
tichon mūdificās caput ⁊ stomachum: valet artetico dolori
ex grosso phlegmate. ℞. aloes: turbith: mirobalani citrini: ⁊
indi: ⁊ absinthij. an̄. ʒ. iij. scamonee: coloqntide: bdellij: anisi:
epithimi: masticis. an̄. ʒ. ij. tempera cū succo maratri: fac pilu
las in modum piperis. da. ʒ. iij. cum aqua calida: ⁊ s̄m tpa la
patiuum celebra. ¶ Aliud Ioh. dama. stomachum purgans
choleram ru. ⁊ ni. ⁊ phlegma sine aliqua molestatiōe. ℞. hie
repigre: miroba. citri. an̄. ʒ. iij. nitri: agarici: ana. ʒ. ij. turbith. ʒ.
vj. salis gēme: epithimi: ameos: anisi. an̄. ʒ. ij. scamonee. ʒ. j. tē
pera cum succo scariole: ⁊ fac pilulas. q. piperis grana: bibe
cum aqua calida. ¶ Hiera Ga. de libro decalogi. stomachuꝫ
mundat atq̄ caput: immo totū corpus etiā de cholera rubea
⁊ phlegmate. ℞. croci: spice vio. absinthij: squināti: xilocasie
assari: masticis: carpobal. xilobal. cinamomi alithimi: pōdus
equale: aloes quātum sunt cetere species: fac pilulas cum suc
co scariole. sicut piper. da vt lapatiuum: sicut stomatichon. si
phlegmatico addatur coloquintidas: turbith agaricum ap

pone equali pondere. ¶ Pilule auree valentes ad easdem infirmitates: sed tñ leuiores. ℞. aloes. ʒ. iij. scamonee. ʒ. iiij. coloquintide interioris: agarici: feniculi: petrosilini: masticis: rose. ana. ʒ. j. ꝛ. ß. fac pilulas in modum ciceris.

¶ De hemicranea. Cap. xj.

Cerebuz diuiditur in. iiij. ptes: in lõgitudinez ꝛ breuitatez: in dextrã ꝛ in sinistrã partem: habetq͂ lineã mediã: qua vẽtriculi medij differũt. Si in capite aliquoꝝ humoꝝ ascendat fumus: ꝛ a natura in dextra parte ꝓpellatur: dolor ibi gñatur. Si in sinistra: idem patitur: ꝛ hemicranea vocatur. Quã passionez sic curare disponimus. videñdum est vtrũ sit de calidis humoribus vel de frigidis: qḋ quidem intelligitur vt in capitulo de cephalea diximꝰ. Si de ca. sit humore: phlebotomãda est cephalica vena: ex ea pte in qua patitur: ꝛ cũ catartico purgabitur quo acuta chole. ru. deponitur. Sternutatiões sunt faciẽde cum oleo ro. vel viola. ꝛ lacte mulieris puellã nutriẽtis. sternutatio infirmo apponetur loco de coriandri succo: Uniuersaliter purgatio adhibẽda est eadem rõne qua dediꝰ mus de cephalea. Si de frigidis patiatur hũoribꝰ: cũ hiera fortissima Ga. hieralog. theodoricon: ꝛ similibꝰ purgabitur. Sternutatio fiet cum oleo nardino vel camo. ꝛ de hoc oleo in ipsã aure: vbi dolor est: parum iacta.

¶ De dolore cranei. Cap. xij.

Aliquando craneum cum molestatione magna dolorem patitur nimiũ vt quasi malleationem quãdam infirmus in capite sentiat: nec vocem nec sonitum aliquẽ pati possit: neq͂ lumen neq͂ splẽdorem. Et ex cholera ru. cõtingit: vel ex ventositate grossa. si caput debilitatuz inueniat. Si ex cho. rub. nimiã pcussionem sentit calidã. Si ex grossa ventositate grauitatẽ ꝛ tenebrositatez. ¶ Si ex chole. ru. esse certificabitur: opꝫ vt ea purgetur: ꝛ caput lauetur cum aqua vbi papaueris cortices viole ordeũ psilij frondes: ꝛ silia sint cocta. Sternutatio fiat cum oleo ro. ꝛ vio. Si ex nimijs vigilijs patiatur: cũ oleo vio. ꝛ succo papaueris ꝛ lact. sternutatio pficiatur. Epithima capiti est apponẽdum. Sãdali q͂ cuz aqua ro. ꝛ oleo ro. ꝛ silia. Nutriatur cum crisolocãna: portulaca: cucurbita: ꝛ similibꝰ. ¶ Si dolor sit ex grossa ventositate: damus theodoricon. hierã Ga. vel ruffini: hierã pusidos. dabis vnaquaq͂ nocte ʒ. j. ꝛ ß. de hierapigra vel Ga. pilu. vel archige. hiera. danda est. ʒ. j. ꝛ ß. damus sambuceleon cũ anetino catartico. demus ꝛ pilulas cochias. Caput lauãdum est cũ aqua: vbi camomilla: sansucus: mellilotũ sint cocta. damus ꝛ epithima de aloe: myrrha: croco: ꝛ similibus. Gargarisma de hierapi. cũ aqua ca. ꝛ melle fiat. Sternutationes de musceleon: anetileon: camomilleon: nardileon: balneuz fiat frequẽter: a cibis malis abstineat: cimino: aromatibus ꝛ aniso vtatur: in potibus vtatur vino odorifero ꝛ veteri.

¶ De vertigine ꝛ scothomia. Cap. xiij.

Vertigo vel scothomia visus est corruptela: ꝛ subito apparẽt patiẽtibus oĩa quasi volubilia nebulosa seu tenebrosa. ¶ Causa istoꝝ nimia est humorum abundãtia cũ ventositate mixta. Hũores isti cum ventositate mouentur: vel fumo in capite de quolibet membro sicut stomacho ascẽdente. ¶ Si hec passio in solo sit cerebro: sentit grauitatem in capite ascẽdentem: et sonitum in auditu: corruptionem in odoratu. Uertigo est durabilis neq͂ dimittit. Si est ex stomacho: sentit abominationem: ꝛ in ore stomachi dolorem: ad tẽpus scothomiã habẽt siue vertiginem ad tẽpus dimittẽtem. hec sit cũ fumus a stomacho ascendit: dimittit cum fumus a stomacho nõ ascẽdit. ¶ Uertigo ꝓprie certificata a cerebro: cephalicã innuit debere phlebotomari venã: ꝛ sanguinem minui quãtum sufficit. si nõ oberit defectio virtutis vel frigiditas aeris: consuetudo tempus ꝛ etas. Damus his in cura hierãpigram Ga. in qua due ptes aloes: ꝛ vna aromatica: sicut pilulas aureas vel que diximus cerebrum mũdificãtia: sicut hiera. G. ꝛ Iohan. dama. stomatichon: pedes infirmi in aqua calida sunt ponẽdi: a vino abstineãt: caulibus: lẽtibus: lactucis: ꝛ similibus. Si sit ex stomacho scothomia catarticum de agarico damus: vel pilulas de hiera. sirupum de absinthio: cum hierapigra: ꝛ vomitum ꝓuocamus: a cibis abstineant in stomacho inflationem facientibus.

¶ De lethargia. Cap. xiiij.

Perfectio memorie ꝛ facilitas recordationis aĩe substãtialez cerebri puppis stabilitatem ꝛ eius innuit pfectionem. Econtra hoĩem obliuiosuz ꝛ dure intelligẽtie necesse est faciat. Qḋ sit cum in puppi cerebri hũores nascũtur phlegmatici qui fere nihil hoꝝ pmittũt memorie. Si ex vicino sit tpe cuz multa oscitatione ꝛ oris apertione: neq͂ meminerint os claudere: ex multa phlegmatis frigiditate ꝛ humiditate cum in puppi cerebri superat: ꝛ aĩatum spm̃ suffocat. hec infirmitas vocatur lethargia. G. tamen vocat frigidã frenesim: que sepius cõtingit senibus in frigidis ꝛ humidis regionibus. ¶ Si hãc curare velimꝰ: potionem damus caput mundificãtem ex frigidis ꝛ grossis humoribus: sicut theodoricon. pilu. cochias: stomachon ꝛ silia. Hec q͂ pilule sunt similiter iuuatiue ꝛ valẽtes ad grossos ꝛ phlegmaticos humores dolorez capitis faciẽtes: ꝛ ad lethargiã. ℞. aloes. ʒ. x. agarici: sticados. ana. ʒ. iij. coloquintide: masticis: casie: spice: cinamomi: gariofili: squinanti: zinziberis: anisi. añ. ʒ. j. ꝛ ß. fac pilulas in modũ piperis. da. ʒ. iij. cũ aqua calida. Post hanc mũdificationem capitis epithima faciẽdum est in eadem puppi calidum ꝛ dissolutiuum: sicut nardileon: castoreleon: ꝛ pyretrileon: sisamileon: sambuceleon: laurinum: sambucinum: ꝛ silia. Similiter cataplasma de sinapi ꝛ euforbio tẽperatis cũ succo rute: vel de castoreo ꝛ cinere hũanoꝝ capilloꝝ cũ aceto distẽpatis. Cataplasma Iohã. da. valet lethargicis mentem acuit. ℞. sinapis piretri affodilli. ana. ʒ. xv. castorei: euforbij. añ. ʒ. vij. tẽpera cuz sansuci succo: puppim cerebri sepe vngito inde. Sternutatio cũ selithe fiat, vel cum cõdisi vel castoreo. Gargarismum cũ sinapi: origano: piretro: staphisagria: galãga. ꝛ similiter cũ hierapigra ꝛ oximelle squillit. co ꝛ aqua cali. Propria huiꝰ morbi medicina potio est anacardina: vnaquaq͂ die. ʒ. j. ꝛ ß. ieiunus bibat. si solũ sit anacardinũ. ʒ. ß. accipiat. vtatur diatrionpipereon: diagalãga: diacimino: trifera magna ꝛ similibꝰ. Si inueterata fuerit infirmitas: de castoreo detᷣ quotidie. ʒ. j. cũ aqua ca. Infũgatur puppis capitꝭ naribus q͂ idem castoreũ apponatur. Sternutatio similiter fiat cum castoreo cõdisi nigella pipere: ꝛ similibus. mastice thure cũ piretro vel origano: staphisagria: vel cortice radicis capparis. accipiat oximel: mellicratum aromaticum: abstineat a scarificatione: ꝛ in puppi capitis maxime: ꝛ a fructibꝰ ꝛ cibis humidis ꝛ frigidis omnibus.

¶ De expergefactione a somno. Cap. xv.

Si patiatᷣ puppis cerebri de phlegmate ꝛ de cholera ru. cõmixtis: redditur infirmꝰ quasi mortuus oculos tñ habet apertos: anima nullã molestationem tolerat. Quiescit cum phlegma infrigidetur ꝛ humectetur: expgiscitur ex siccitate ac acredine cholere rubee. Unde Ga. intẽtio nr̃a in hac infirmitate medicanda: est mũdificatio cerebri ex his duobus humoribus sibi substãtialiter oppositis. Dãda sunt catartica vel qḋlibet aliud ſm ea que magis dñari videbũtur: sed si sunt equales: eq̃liter fiat medicina. Post mũdificationem puppis cerebri: lauetur caput cũ aqua: vbi camomilla: anetũ ꝛ mellilotũ: sansucꝰ: ꝛ similia sint decocta: sicut viola rosa: ꝛ silia. Ungatur puppis capitꝭ vnguẽto de myrrha facto: aloe: croco: rosa ꝛ sandalis: memithe cũ albugine oui: ꝛ oleo ro. cum aceto temperatis. vngatur etiam cuz camomillino: nardino: anetino: costo: nigella. ꝛ similibus. misceãtur his alia genera olei frigida: sicut oleuz ro. vio. ꝛ nenufarinum.

¶ De stupore mentis. Cap. xvj.

Stupor mẽtis est quasi somnus oculis clausis: qḋ sit duobꝰ modis: vel eñi infirmus nimiũ est somniculosus: vel parum. Nimia somniculositas tribus modis constat: vel de sola humiditate: sicut ebriosi patiũtur: vel de sola frigiditate: sicut in niuem vel glaciem cadẽtes sustinẽt: vel de vtroq͂: sicut in apoplecticis videmus ꝛ lethargicis. Secũda: parua scilꝫ somniculositas nõ est somnus: sed q̃si pigritãtis dormitio: qḋ non cõtingit: nisi ex defectione ꝛ dissolutione virtutis. ¶ Hec infir

nitas vix aut nunq̃ curatur. vtrum autē ex frigiditate aut ex humiditate sit cerebri preuideatur. Si ex humiditate: pedes infirmi in aqua ca. imponātur: ⁊ cum sale fricētur: camomilla: mellilotũ: rosa: in aqua decota infirmo apponātur: vt per nares fum⁹ eorū ingrediatur. pra capitis: illa aqua lauetur: ⁊ deinde cũ oleo ro. ⁊ aceto vngatur. ¶ Si ex frigiditate sit sola: op₃ vt pra cerebri caleſiat cũ aqua: vbi camomilla: centaurea: mellilotũ: calamētum: ruta: ⁊ similia sint decocta. Deinceps vngatur ex muscelino: nardino oleo: ⁊ silibus. ¶ Si ex frigiditate ⁊ hũiditate: infirmo iniũgatur exercitiũ. sternutatio cũ castoreo fiat cum cōdiso: nigella: ⁊ pipere: quibus cerebrũ moueatur ⁊ caleſiat. Sternutatio alia cũ selithe ⁊ musceleo: ⁊ oleo nardino. odoretur castorcũ ⁊ ruta: fumigatio fiat cũ lichino bōbacino prius accēso ⁊ extincto. Mellicratum aromaticũ ⁊ oximel dētur ad bibēdum cũ sirupo calamētino. Medicatur hec infirmitas itidē vt lethargia. Sed tamen in lethargia puppis: ⁊ in hoc morbo pra cerebri curetur. ¶ Si ex defectiōe ⁊ dissolutiōe virtutis: cũ camomilla: rosa: viola: in aqua coctis vngatur. cũ sandalis q̃ ⁊ oleo rof. ⁊ aqua ro. ante infirmũ dulcis sonitus fiat de musicorū gñibus sicut cāpanula: rota: giga: ⁊ silibus. his em̄ oib⁹ aīa delectatur: ⁊ ex delectatione excitatur natura.

¶ De vigilijs. Cap. xvij.

Vigilare est duobus modis. vnũ naturale ⁊ vocatur expgefactio somni: vel extra naturā ⁊ vigilie vocātur. ¶ Vigilie sunt ex nimio motu cerebri: ⁊ ex siccitate cholere ru. seu ni. vel ex nō temperato calore: vel ex salsis humoribus: vel ex his oībus in cerebro nascētibus. ¶ Si ex siccitate sint vigilie: sequētur angustie ⁊ siccitas ⁊ mutatio coloris in cute: ⁊ inanitio. Si ex cholera ru. sic fit color citrinus: q: vigilie cholerā ru. mouentes in exteriora ppellũt corpis. Si ex cholera ni. fit color liuidus. Si cũ calore sit: succedũt angustie: solicitudo alienationes: cogitatiōes. Si ex salso hũore phlegmatico: sit quies: ⁊ mentis suspitiōes: vigilie: hec pprie agũt: vt substātialia desiccent mēbra corpis: ⁊ pfectione₃ corrũpant digestiue virtutis. Cu₃ aũt cibus in corpe nō bene coct⁹ pmaneat: totus vel plurime eius ptes malos chimos gñant. vñ ⁊ eorū palpebre vel facies tumescũt colores mutātur similesq₃ hũoribus cōcreātur. ¶ Op₃ ergo festināter medicari has infirmitates: q: magnarũ sunt cā passionũ. Conuenit tñ prius cognoscere si ex cho. ru. sint vigilie. in his em̄ caput lauādum est cũ aqua: vbi papauer lactu. semen viole sint decocte. Sternutatio faciēda est cũ oleo vio. vel lactuce succo ⁊ oleo iusquiami: cũ succo portul. in frōte eius opium: succarū: lactuce se. iusquiamus sunt ponēda: q̃ oīa debēt pistari: ⁊ cũ succo portulace tēpari ⁊ vngi. Mulgeamus sup caput eius lac mulieris puellā nutriētis. Dia. dixit. si suppositurā facias ex opio: vel oleo vio. somnũ generat. dāda etiā sunt catartica cho. ru. extinguētia: dāda sunt etiā semina lactu. papauer: iusquiami semen ⁊ his silia in aqua cocta si sint necessaria. ¶ Si vigilie ex siccitate sint cho. ru. aquā iuuat capiti infundi: vbi camomilla: mellilotum: anetum: cortices papaueris: semen maluc cocta sint: post rasum caput lac mulieris: vel pecorinũ aspgimus: sternutationem faciamus de lacte mulieris cũ oleo de cucurbite semine. ¶ Si vigilie sint de salso phlegmate: sternutationes de oleo ro. crocino: anetino: vel camomillino: sunt faciēde: lauandũ est caput cũ aqua: vbi camomilla: sansucus: anetum: sint cocta. ¶ Si vigilie ex calido sint cibo siue ca. potiōe: medicabitur put medico disponēdum esse videbitur cũ rebus somnũ faciētibus: quarū vna. ℞. opiũ: castoreum: crocũ: iusquiamũ: hellebor ni. mādragoram: papaueris semen: oculos bouis equali pondere: vñ facto puluere cũ succo mādragore debes distēperare: quib⁹ supponēdum est oleũ sambucinum put sufficiat ⁊ missum intra vas vitreũ in sole p dies decem dimittēdum: ⁊ cũ baculo quotidie mouēdu₃: post colatum opiũ: quātum sufficit: pistatũ cum supradicto oleo est apponēdum: ⁊ iterũ soli p alios. x. dies ponēdum: ⁊ cũ baculo reuoluēdum: fece colata: ⁊ ita liquori redacta: p dies. x. iterum soli sunt reddēda: postea partim de isto: partim de muscellino nares ⁊ frōtem illinies. ¶ Aliud. ℞. opij. ℥. x. se. lactuce tantũdem: iusquiami: mādragore. ana. ℥. v. que pistata in libra succi mādragore sunt apponēda: ⁊ ita simul imposita cum ipso vase cũ aqua bulliēti sunt ponēda: ⁊ ibi excoquēda est. quibus deinde. c. ℥. olei sisanini sunt adiũgēde ⁊ tādiu excoquēda: quo ad solũ oleum videatur venisse. Inde frōte₃ ⁊ caput vnge. ¶ Aliud. ℞. opij: iusquiami: mādragore pōdus equale: factũ puluerem aque admisce ⁊ soli dies. xv. impone ⁊ frōtem vnge. ¶ Trocisci silr ad idem valēt. ℞. iusquiami lactuce seminis. papaueris al. seminis. añ. ℥. v. cucurbite se. seminis portulace. añ. ℥. ij. ⁊ ß. opij: croci. añ. ℥. j. factũ inde puluerem cũ succo lactu. distēpera: fac trociscos: vnũquēq₃. ℥. j. patiēti dabis bibere vnũ cum ierit dormitũ. Similiter alterum cũ lacte femine distēpera inde caput vngi pcipe.

¶ De frenesi. Cap. xviij.

Frenesis vt absolute diffiniatur: calidũ est apostema: in quibusdā cerebri pelliculis: quā semp sequũtur vigilie: alienatiōes. aliqñ etia₃ apostema est in cerebri suba: qd pessimum est ⁊ molestissimum. ¶ Nascitur duob⁹ modis: vel ex incēsione cho. ru. cerebrũ ascendētis: vel de sanguis ebullitione in corde cui⁹ fumus cum ascēderit cerebrũ fit apostema: deinde vigilie ⁊ alienationes comitātur ⁊ dolores. Cum aũt morbus augmētatur: ⁊ ad statum ptingat passio: terribilia infirmus accidētia patitur: sicut sitim nimiā: oris siccitatē: nigredinē lingue: aspitatem: molestatione₃: angustiā: nimiā defectionem: ⁊ sincopim mutationē cutis natiue faciei in nō natiuā: siue ruborem: si sanguis cordis sit in causa: vel in citrinitate₃: si cho. ru. ¶ Ex maxima vo pte hec infirmitas solet cōtingere his q̃ magno ⁊ subito exercitātur labore: ⁊ qñ est cōplexio calida ⁊ sicca: ⁊ maxime tpe estiuo. ¶ Frenesis q̃ ex qualib₃ alia passiōe nascitur: vel est ex diaphragmatis apostemate: vel ex stomachi passione: siue ex matrice: ⁊ quorū colligantia per neruos cerebrũ patitur. Membris q₃ his in pristinũ statum redeũtibus: ⁊ cerebrũ sanatur: ⁊ alienatio illa q̃ ex stomachi contingit vitio: paulatim augmētatur: postq̃ quiescit dolor febris extinguitur: morb⁹ tñ non dimittitur: q: in cerebri substātia esse certificatur. vñ eorū flat⁹ debilis est ⁊ rar⁹. ¶ Alienatio aũt illa que in augmento febris acute est: ex fumo est caput ascēdente acuto ⁊ pũgente: febre quiescēte ⁊ alienatio quiescit. Si ecōtrario: certificat apostema esse ī cerebro: vel ipsius pelliculis. Ga. em̄ inquit. alienationem sequũtur acuti humores pũgitiui pter maniā vel melācholiā: que tribus modis est: vel in cerebri substātia: vel in stomacho: ⁊ sibi ptinētib⁹: sicut hypocũdria cũ inflātur. ex chole. em̄ ni. in phantasmatibus: ⁊ in alijs accidētibus est diuersa: si tñ in quodā comitatur: vt Hip. in apho. testatur. Si timor alicui immoretur sine cā: passio eius est melācholica. vñ oēs hāc passione₃ habētes: sine cā semp sunt tristes: qui interrogati cur tristātur nō habēt quid respōdeāt. Alij mortem timēt: vel quālibet aliā rem patiũtur irrōnabilem. Alij mortem amāt ⁊ nimium eādem desiderāt. G. in lib. passionũ. nō est inquit mirandu₃ si cholera nigra in fundamento rōnalis aīe oñetur: vt timorem ⁊ tristiciā: aut mortis suspitionē patiātur: cu₃ in corpibus exterioribus nihil obscuritate sit timidius: vñ si aliquid obscurum rōnalis aīe ptem cooperiat: necesse est vt patiēs timeat: q: secũ portat vñ timeat. Cũ ergo nos exterius ex obscuritate huiuscemodi aeris patimur: necesse est vt chole. ni. cũ ad cerebrum veniat melācholici patiātur: vel cum ascēdat eius fumus: sicut in hypocũdriatis videmus. ¶ Sufficit ergo nobis dixisse de frenesis cā ⁊ mentis alienatione: nũc ad medicinam trāseamus: op₃ ergo ante morbi dñium phlebotomari freneticos: vt sanguis extrahatur fm q̃ virtus patitur: si nō aliqua nobis eueniēt cōtraria. Post minutione₃ cũ catartico est subueniēdum. ℞. oxisenitiā: pruna: iuiubas: vio. casiãf. mannā: ⁊ similia. Quotidie digestio est augmētanda: incēsio cho. ru. extinguēda sicut hoc facit catarticum. ℞. māne violati mellis. casicfi. añ. ℥. v. que colata ieiuno damus in aqua cucurbitina: vespe cũ aqua maligra. dulcis ⁊ acidi: cũ sirupo vio. vel zuccaro. nutriēdus est cum ptisana zuccaro vel de pane lauato cũ amigda. ⁊ zuccaro: misceat aũt semp aquā cũ sirupo vio. vel de prunis vel orizacera. Mittamus oleũ ro. sup caput eius cũ aceto vel portu. succo vel semperuiue ⁊ cucurbite cũ oleo ro. vel vio. ponamus

sup caput eius frõdes salicis vel portu. caput vngamus cũ succo apij: si vociferet. Si habeãt vigilias vngamus frõtẽ ⁊ tempora cũ lactuce ⁊ papaueris succo ⁊ oleo vio. sternutatio fiat cũ lacte mulieris ⁊ oleo ro. vel vio. ¶ Si siccitas oris crescat ⁊ lingue aspitas: lauetur os cũ aqua psilij ⁊ oleo vio. ⁊ similiter lingua: in domo vbi iacet mittamus frõdes herbarũ virides: sicut salicis: mirte: rose. ¶ Si potionem bibere non possit quã sumus dicturi: clystere mãdamus fieri de malua vio. vel de ordeo mũdato: iuiu. furfure in aqua coctis. ℥. ij. apponãtur de nitro. ℥. ß. ⁊ vna de oleo vio. zucca. ℥. x. ⁊ fiat quoti die. ¶ Melãcholicorũ cerebrũ opꝫ de nigra chole. mũdificari sm suas qualitates cũ catartico de epithimo ⁊ agarico: ⁊ sicut hieralogodion: theodoricon: hiera. R. ⁊ simiub⁹. Si morbus sit molestus: virtutẽ leuiorib⁹ prius regam⁹: postea catarticum demus: ⁊ abstinẽtia ei iniũgatur de cibarijs choleram generãtibus. Galie. opꝫ inquit in omni morbo cõsiderare que medicina fortior siue debilior in initio debeat dari. Item dixit: si morbus nõ adeo sit molestus nec suspitio habeatur: a debilibus ad fortiora ascẽdatur: ⁊ econtrario ꝯtrarijs. Idem ⁊ Hippo. sentit.

¶ De ebrietate. Cap. xix.

Oportet vinũ bibẽtes quãtitatem vel qualitatẽ cauere que eos valeat inebriare: consideret ergo quilibet sui corporis qualitates ⁊ membra motum volũtarium habẽtia: memoriã ⁊ rõnem suã. Que si videat cito immutari ⁊ debilitari: caueat ⁊ puideat vt vino oñetur: ⁊ nõ vinũ sibi. ¶ Si ex grosso ebrietas nascitur fumo ⁊ indigesto: qui cũ cerebrũ ascendit ipm operit: sicut nebula operimẽtũ est solis: ⁊ interstitiũ mẽtis est ⁊ suẽ splẽdide intẽtionis. vñ oĩa membra debilitãtur ⁊ emolliũtur. Similiter nerui ac sensus ⁊ memoria turbãtur ⁊ intellectus. Incipiãtur igitur medicari: si ebriosus calide nature fuerit: mittatur sibi oleũ ro. in capite: ⁊ viola. cũ succo cucurbite ⁊ portu. cũ aqua vio. detur ad bibẽdum maligra. succus cum sirupo. Ingenietur medic⁹ in somno reducẽdo: vt vini fiat digestio: postea balneũ temperatũ paretur: ⁊ cũ aqua cali. pedes fricemus cũ sale ⁊ oleo vio. que fumũ a capite deponant ⁊ trahãt inferius: ebrioso vomitũ puocemus: deinde bibat absinthiũ cũ aqua frigida vel mecam ⁊ absinthiũ cũ sirupo ro. ¶ Si quis aũt causa ebrietatis dolorem patiatur circa pcordia: vomitum puocet: ⁊ psilium cũ aqua ro. potet. coitum euitet ⁊ ante saturitatem ⁊ potũ: ⁊ post refocillãdus est cũ perdicibus: pullis: ⁊ portula. ⁊ aceto maligra. vtatur malisgra. mespil. malis citonijs: ⁊ similibus. ¶ Si ebriosus frigide fuerit nature: oximel ei detur: ante balneũ ⁊ post dormiat: pedes fricet cũ sale ⁊ aq̃ ca. optimũ est absinthiũ ebriosis: si phlegmatici sint: proprietate em̃ sua dissoluitur ebrietas. vñ si ante vinũ vel cũ vino bibatur ꝯtra ebrietatẽ certificatur valere: nutriẽdi sunt cũ frixis ⁊ assatis reb⁹: caulib⁹ cũ carne crassa vl' carnib⁹ in aqua coctis cũ obsomogaro: ⁊ oleo est em̃ ppriũ caulib⁹ vt ebrietas p eos remoueat: q: fumũ vini grossum ascẽdere nõ permittũt ad cerebrum.

¶ De amore qui dr hereos. Cap. xx.

Amor qui dr hereos morb⁹ est cerebro cõtiguus. est aũt magnum desideriũ cũ magna ꝯcupiscẽtia ⁊ afflictiõe cogitationũ. vñ quidam phi dicũt hereos em̃ est nomen magne dilectionis. als delectationis designatiuum: sicut em̃ fidelitas est dilectionis vltimitas: ita ⁊ hereos dilectionis. als delectationis est quedã extremitas. Aliqñ huius amoris causa nimia nature est necessitas in multa humorũ superfluitate expellẽda. vnde ruffus coitus inquit valere videt quibus nig. cho. ⁊ melãcholia dñantur: eis sensus reddit ⁊ molestatio hereosis tollitur si cũ dilectis loquãtur. als locãtur. aliqñ etiã hereos causa pulchra est formositas cõsiderata. quã si in sibi forma cõsimili ꝯspiciat: quasi insanit aĩa eius in ea ad volũtatẽ explẽdã ⁊ adipiscẽdam. Cũ hec infirmitas fortiora aĩe subsequẽtia habeat. i. cogitatiões nimias fiunt eorũ oculi semp cõcaui cito mobiles pp̃ter aĩe cogitatiões: solicitudines ad inueniẽda ⁊ habẽda ea que desiderãt: palpebre eorũ graues: citrini sunt ipsorũ colores: hoc ex caloris fit motu qui ex vigilijs ꝯsequitur: pulsus indurat⁹: nec naturaliter dilatatur: nec sua percussio sm ꝙ opꝫ custoditur. Si in cogitationibus pfundatur: actio aĩe ⁊ corporis corrumpitur: q: corpus aĩam in sua actiõe ꝯsequitur: aĩa corp⁹ in sua passione cõmitat. Ga. aĩe inquit virt⁹ cõplexionẽ sequitur corporis. vñ si nõ hereosis succurratur: vt cogitatio eis auferat: ⁊ aĩa leuigetur: in passionem melãcholicam necesse est vt incidãt: ⁊ sicut ex nimio labore corporis in passionẽ laboriosam incidũt hoĩes: vt in ethicam: ita ex labore aĩe in melãcholicã. Quid melius hereosos adiuuat ne in cogitatiões pfundẽtur nimias: vinũ tẽperatum ⁊ odoriferũ dandũ est: ⁊ audire gña musicorũ: colloqui dilectis amicis: versuũ recitatio: luciferos videre hortos odoriferos ⁊ fructiferos: currẽtẽ habẽtes aquã ⁊ clarã: spaciari seu dedacere cũ femina seu marib⁹ pulchre psone. ¶ Ruffus vinũ inquit: est medicina fortis tristib⁹ ⁊ timidis ⁊ hereosis. ¶ Gal. quicũq primo vinũ est molit⁹ ducere de vitib⁹: inter sapientissimos est cõputãdus. Zenon dicit: sicut lupinorum amaritudo tollit si in aqua infundãtur: sic animi aspitas ebibito vino in dulcedinẽ est mutata. Itẽ ruffus nõ solũ modo vinum tẽpate bibitũ aufert tristiciã: sed ⁊ alia quidẽ sibi similia: sicut balneũ temperatũ. vñ fit vt cũ quidã balneũ ingrediãtur ad cãtandũ animãtur. Quidã vero phi dicũt sonitũ esse quasi spm: vinũ quasi corpus: quorũ alterũ ab altero adiuuatur. Dicũt alij: ꝙ Orpheus dixit: imperatores me inuitant ad cõuiuia: vt ex me se delectẽt: ⁊ ego quidem cõdelector ex ipsis: cũ quo velim aĩos eorũ flectere possim: sicut de ira ad mansuetudinem: de tristicia ad leticiam: de auaricia ad largitatem: de timore ad audaciã. hec est ordinatio organicorũ musicorũ atq vini circa sanitatem aĩe. Qđ pfectissimum sibi esse dinoscitur: si boni cõsortij aggregẽtur: qui ⁊ in pulchritudine valeãt sciẽtia ⁊ moribus: dicũt enim ꝙ hec est maxima delectatio. s. vt vinum bibatur: ⁊ colloqui cũ sapiẽtibus. R. colloqui inquit sapiẽtibus se amãtibus: laborem eijcit ex mẽbris interiorib⁹: qđ si fiat in hortis lucẽtib⁹ odoriferis seu fructiferis: optimũ ⁊ iocũdissimum fit: finaũt eorũ caminata vbi sessuri sunt mũda fit ⁊ lucida: apponãtur rosa ⁊ mirta: salices basilicum: ⁊ silia. ab ebrietate caueãt: ⁊ cũ oporteat dormiãt post somnũ vero in balneũ delectẽtur cum aqua ⁊ aere tẽperato ⁊ lucido: nec eis accedat quod anim⁹ abhorreat. Interrogatus aũt quidam e philosophis quare horribilis homo eis grauior esset ꝙ quodlibet põdus: taliter respondisse fertur: homo inquit horribilis põdus est solius animi. alia vero pondera corporis ⁊ anime sunt cõmunia. hec est via medicine circa hereosos exercenda.

¶ De sternutatione. Cap. xxi.

Sternutatio de diuersis nascitur hñoribus: aliqñ em̃ natura operatur cũ humores adunatos siue fumos expellere satagit a cerebro: qui iam vel sunt morbi vel causa futuri vitij: humanũ enim cerebrũ humidius est cerebris ceterorũ aĩantium vnde humores adunãtur: qui cooperãte natura expelluntur cum sternutationibus: aliqñ em̃ fit sternutatio vi morbi: non nature expulsione: sicut in coriza videtur ⁊ in peripleumonia: aliqñ quoq magis fit aliũde ꝙ ex qualibet infirmitate: canales em̃ narium humanarũ curte sunt. vñ cito extrinsecus nociitiua ad cerebrum veniũt: sicut puluis: frigiditas aeris: splẽdor solis ⁊ silia. q̃ cũ ad cerebrũ veniũt: a cerebro motu suo expellũtur cõtinuo: ⁊ inde fit sternutatio. ¶ Que si diu pmaneat postq̃ cerebri expulsa sit supfluitas: succurratur lauatione capitis cũ aqua: vbi camomilla rosa ordeũ mũdum siimbriũ: ⁊ silia cocta sint: apponat naribus basilici succ⁹ cuius pprietate sternutatio aufert. Si sternutãtis caput calide fuerit nature: cũ oleo ro. vio. ⁊ aqua ro. vngat. Si frigide oleũ yreos ⁊ nigelle: cameleon: ⁊ silia capiti appone.

¶ De epilepsia. Cap. xxij.

Passionẽ qua subito hoĩes cadũt: antiqui habuerũt ⁊ pessimũ morbũ vocauerũt. vulgus vo dicit acubatũ ⁊ iram dei esse. vñ opꝫ vt diffinitio subiũgatur ⁊ diuisio ⁊ medicina sui ex auctoritate. R. hec inqt passio q̃ epilepsia vocat: humor est frigidus hũidus: quo vẽtriculi cerebri non pfecte oppilãtur: pphibẽs aĩam ad declarãdam actionẽ quoad natura vias cerebri ex illo hũore exoppilauerit. ¶ Est

autem epilepsia apoplexie vicina. locus eñ est idem: ⁊ materia vñ nascuntur frigida est ⁊ grossa. Sed tñ apoplexia totius virtutis ꝑ membra discurrẽtis ablatiua est. Epilepsia vero cũ motu est disturbatio. vñ medici epilepsiã vocãt apoplexiã paruã. ¶ Que tribꝰ ex causis est: vel ex phlegmaticis humoribꝰ: vel ex melãcholicis nascẽtibꝰ in ꝑ{te} cerebri: vel ex vẽtositate frigida ⁊ grossa dñante cerebro: vel ex hũoribꝰ cuiliber alij mẽbro dñantibꝰ: sicut stomacho: cũ eñ humor aliquis nascat̃ in his mẽbris: fumꝰ eius ꝑ neruos ascẽdit ad cerebrũ: grossitudine cuiꝰ vie oppilãtur spũs aĩalis: vñ caducꝰ morbꝰ ꝯcreatur sine vllis accidẽtibꝰ antecedẽtibꝰ ⁊ ore spumãt. Epilepsiã ex hũoribꝰ in ꝑ{te} cerebri: timor ⁊ grauitas capitis ꝑcedũt: ⁊ pigritia atq₃ tenebrositas in ocl'is. Accidẽtia vltima sensus ablatiua ⁊ volũtarij motꝰ sunt hec. mens cito corrũpitur: ⁊ patiẽs spasmat̃: sed tñ cito sanat̃. Aliqñ ⁊ egestio ⁊ pollutio hãc passionẽ comitãtur: ⁊ vrina ꝑter volũtatem emittit̃. ¶ Hec passio semꝑ tꝑibꝰ venit determiatis. vñ Ga. epilepsia q̃ crescẽte luna venit: suã materiã significat hũidissimã. Omne eñ humidũ luna crescẽte h₃ incremẽtũ. Que vero venit deficiẽte luna: frigidissima q̃de₃ est: s₃ parũ hũida.

¶ Cu₃ g̃ magna huiꝰ morbi gñia: vel accidẽtia intelligãtur: op₃ vt taliter medicẽtur. Incipiẽdu₃ ṽo a calefactorijs dissoluentibꝰ ⁊ purgãtibꝰ hũores cerebri: cũ hiera Ga. theodoricon: hieralogodion: ⁊ siĺibꝰ. stomatichon ĩ q̃ sint coloq̃ntide: ⁊ q̃ cerebrũ a grossis hũoribꝰ purgant. Gargarismũ faciemꝰ cum calidis potionibꝰ vel hierapigra: sternutationẽ cu₃ calidis oleis: caput lauãdu₃ cũ eisde₃ q̃ in lethargia diximꝰ. Cu₃ purgatũ esse caput ꝑfectissime certificabit̃: cu₃ sulphurea vel salsa aqua balneet̃. nimia exercitatõ evtat̃. bibat vinũ. postq̃ exierit balneũ dormiat. post somnũ vero in balneũ delectetur cu₃ aqua tepida ⁊ aere lucido: neq₃ eis accedat: qd̃ animꝰ abhorreat. Si dysterizare oportuerit: faciẽdu₃ est cũ camomilla aneto: cẽtaurea: melliloto: coloq̃ntida: ⁊ siĺibus. Interuallatim ṽo det̃ tyriaca maior: diatesseron ⁊ calida antidota: sicut anacardũ diatrionpipereon: ⁊ siĺia. Diasco. dixit si epilepticus bibat coagulũ leporis iuuat. Siĺr asininũ epar si assetur ⁊ bibatur: ⁊ eius vngule incẽsc. da. ʒ. ij. ⁊ ß. quotidie. Caprinũ epar si detur epileptico: epilepsia apparet: ꝑut ide₃ dixit: piretrũ accipiat: ⁊ cu₃ melle tẽperet. qd̃ si naribus apponatur ⁊ collo suspẽdatur valde iuuat: cerebrum ceruinũ cu₃ oleo ro. accipiatur: ⁊ frõs epileptici vngatur: pili q₃ canis albi nullã nigredinem habẽtis collo si fuerint suspẽsi valẽt: fel vrsinum siĺr suspẽde. ¶ Epilepticus cũ calidis est nutriẽdus quibus grossi hũores dissoluãtur. bis vel ter in die mãducet vinum vetustissimũ bibat subtile atq₃ clarũ: abstineat a somno ꝓlixo ⁊ a nocturno. a lacte: caseo: lẽtibus: caulibus: apio: bletis: ⁊ similibꝰ. ¶ Si ex stomacho esse certificabit̃: vomitus ei detur cũ hierapigra: stomachꝰ mũdificetur: ⁊ cũ aqua calida vel melle aromatico: ⁊ cũ erit ab hũoribꝰ mũdificatus a debilioribꝰ ad maiora ꝯm ordine₃ ascẽdatur. ¶ Si puero hec ꝯtingat vel adolescẽtulo: q: his sepiꝰ ꝯtingit ꝑpter hũiditatem corpis: duobusq₃ fit modis: vel de frigida ⁊ hũida cõplexione dñante cerebro: vel ex mala ordinatiõe diete. Si inquã in vitio natiuitas fuerit: vel mala complexio dñans cerebro causa fuerit ⁊ ipsa frigida ⁊ hũida: vel vtrũq₃ fit: hmõi sanãtur in pueritia vel adolescẽtia mutatiõibꝰ: q: hoꝝ cõplexiones mutãtur in sicciores ⁊ calidiores. Si ṽo ab initio natiuitatis ĩcepit: vel a mala nutrimẽto incipit fieri: vel a q̃lib₃ alia extranea cã: hmõi op₃ medicari: sicut diximꝰ: ⁊ ꝯm q̃ eorum etas ⁊ virtꝰ patiũtur. vñ Ga. peonia si collo pueri suspẽdatur ab epilepsia iuuatur. testatur aũt se vidisse puerũ. viij. annoꝝ habẽte₃ hũc morbũ: ⁊ tñ peonia eius collo erat suspẽsa: q̃ cu₃ a collo caderet: ilico hac infirmitate vexatꝰ est: q̃ cu₃ esset apposita: liberatꝰ ẽ. G. scd̃o inq̃t a collo sustuli: ⁊ iride₃ vt prius cecidit. Deĩde reddita collo sanauit eũ tertio: vñ intellexit: q: ex hac medicina ꝑs hũoris minorat̃: ⁊ si minima pars ꝑ odoratũ intrat: loca sanat infirma. Iteꝝ pcepi: q: aere₃ in naturã sui mutat medicina: ⁊ intrãs ꝑ nares infirmos sanat.

¶ De apoplexia. Cap. xxiij.

Si oẽs vẽtriculi cerebri impleãtur humiditate solius sanguis siue phlegmatis: seu mixtoꝝ cum alijs humoribꝰ: ⁊ ex hac mateira oppilẽtur vẽtriculi cerebri totius corpis sensus atq₃ motus auferãtur: ⁊ est quasi non intelligẽs: non vidẽs neq₃ audiẽs: ⁊ quasi exaĩatus: oẽs eñ sensus aĩe corrũpuntur nisi solũ motus thoracis in anhelitu qui si auferat̃: efficitur infirmitas molestior ⁊ peior. hãc infirmitatem vocãt phi apoplexiã magnam: cuiꝰ magnitudo siue paruitas ex qualitate anhelitꝰ est intelligẽda. Si eñ apoplectici cũ maiori angustia: ⁊ quasi cu₃ ĩpossibilitate suspirãt: morbũ quidẽ esse grauissimum autumãt. Cum ṽo sine angustia: sed tñ sine ordinatiõe suspirãt: ⁊ aliqñ quiescũt morbus q̃de₃ fortis est: sed tñ nõ est priori siĺis. Si suspiria sunt ordinata ⁊ nõ angustiosa: parua est infirmitas. vñ in apho. Hippo. Apoplexia si sit fortis: impossibile est curari. In parua ṽo nõ facilis est cura. ¶ Si aũt hũores descẽdẽtes a capite veniãt in quãlibet ꝑtem dextrã seu sinistrã: apoplexiã minore₃ vocãt: ⁊ ꝯm locũ vbi est sicut in ore vel lingua: sibi nomen datur: ⁊ si cõstipatio illa in vnu₃ tm̃ descẽdat neruum: fit mollicies in illo mẽbro cui neruꝰ ille seruit. Si oppilatio in neruis spõdiliũ est in initio auferẽt sensus: ⁊ volũtarius motꝰ a cerebro veniẽtes: ⁊ oĩa spõdilia supposita sunt sensu ⁊ motu carentia: facies vero sana. Si faciei tortura vel mollicies in toto corpe: vel aliqua ꝑte fuerit: necesse est intelligi cerebrum oppilatu₃ esse. hec minor apoplexia: aliqñ est lenis: aliqñ est dura. Dura sermonem aufert ⁊ virtutem: ⁊ volũtarium motum totius illius lateris: ⁊ maxime si in dextro latere fit. Lenis quidem h₃ sermonem ꝯm ṽtutem paruã: sensus quibusdam membris: immo ⁊ toti lateri illi aufert: ⁊ lenis intelligitur: ⁊ maxime si sensus ⁊ motus in pedes descendant post dies. iij. vel. iiij. in manus post dies. xx. seu in loca vicina in eodem neruo. ¶ Cum hic morbꝰ ex humoribus grossis seu viscosis nascitur: ꝑceperũt antecessores nostri ante oĩa a purgationibus humoꝝ incipi cũ maioribus antidotis ⁊ catarticis: sicut theodoricon: hiera. G. hieralogo. hierapi. blãca: ⁊ similibꝰ. Item tapsie cũ pilu. de tapsia seu pilu. euforbij: pilu. fetidis cũ interuallo: cum nullũ antidotũ dabitur: tyriacã vel socrugenã dabimꝰ ⁊ antidotũ anacardinũ: ⁊ siĺia. Si oporteat dysterizari cũ rebus fiat calidis. Gargarismꝰ cũ sinapi vel melle cũ piretro: staphisagria: hierapigra: ⁊ oximelle nat In capite faciamꝰ epithima de anetileon: de oleo castorei: vel euforbij: ⁊ siĺibus lauãdum est caput collum ⁊ spõdilia: si morbꝰ in illis est: cum aqua vbi cocta sint camomilla: anetum: mellilotũ: sansucꝰ: semen iuniperi: epithima ponamꝰ in loca nõ sentiẽtia: ⁊ in locis calidis. Sternutationes dãde sunt siĺr vt cerebrũ moueatur. Cibi coꝝ sint calidissimi. vinũ forte ⁊ vetus: post. xxj. diem balneẽtur: ⁊ post baineũ vinum detur. Si ex nr̃a mediciña infirmꝰ febrem incidat: febris ipsa fit sibi ꝑfecta medicina: q̃ cu₃ corpꝰ calefacit: dissoluit humores. Si virtꝰ custodiatur ⁊ plenꝰ esse videatur: est phlebotomãdus. Si in etate magna: ⁊ ṽtute defecta: cauẽda est phlebotomia: sufficit eñ altera medicina. ¶ Pilu. fetide valentes apoplecticis: epilepticis: paralyticis: arteticis: podagricis grosse vẽtositati: ylij dolori: nefreticis: neruoꝝ dolori: ⁊ mollicie: mẽstrua ꝓuocãt. ℞. aloes: bdellij: coloquintide: serapini: armoniaci: oppoponacis: cicute seminis. ana. ʒ. j. ⁊ ß. fiant inde paruissime pilule cũ succo porri. detur. ʒ. ij. ⁊ ß. cũ aqua ca. q̃ si plus volueris calefacere ⁊ desiccare: iungẽdu₃ est euforbium ⁊ castoreũ. ¶ Tapsie pilu. siĺr valent. ℞. aloes. ʒ. x. mirobalani citrini. ʒ. v. tapsie: calami aromatici: zinzi. sinapis ana. ʒ. j. ⁊ ß. piperis ni. ⁊ lon. coloquinti. penid. añ. ʒ. ij. tẽpera cu₃ succo porri: ⁊ da vt supra. ¶ Alie pilu. Io. da. ℞. hierepig. ʒ. xv. zinzi. piretri: sinapis. añ. ʒ. j. ⁊ ß. salis gẽme. ʒ. j. ⁊ ß. piperis ni. ⁊ lon. ana. ʒ. ij. tapsie: calami aromatici. ana. ʒ. j. ⁊ ß. salis indici. ʒ. j. ⁊ ß. penidij. ʒ. iij. tẽpera cu₃ succo bdellij: ⁊ fac pilu. dãs. ʒ. ij. ¶ Alie pilu. euforbice. ℞. euforbij: coloquin. scamonee: bdellij. añ. ʒ. ij. armoniaci: serapini: oppoponacis: turbith. ana. ʒ. j. castorei: sarcocole: aloes: anisi: masticis: apij seminis: cicute seminis. añ. ʒ. ß. cũ succo apij vel porri tẽpa: dabis. ʒ. ij. ¶ Hiera. Io. da. valet ad mũdificãdũ caput de phlegmate: ⁊ apoplexie phlegmatice: gñate paralysi: mollicie: passionibꝰ oculoꝝ: cataractis. ℞. turbith. ʒ. x. camedreos: sticados: hellebori ni. ana. ʒ. iiij. aloes: coloquin. ana. ʒ. iij. ⁊ ß. piperis: piretri: mãdragore: squinãti: zinzi. añ. ʒ. iiij. ⁊ ß. cinamomi: spice. polij: petrosilini: croci: euforbij. ana. ʒ. ij. piperis albi

& ni. & lon. cardamomi: macis. ana. ʒ.iij. agarici: polipodij: epithimi. ana. ʒ.iij. & ß. absinthij. ʒ.xv. penidij. ʒ.vj. nigelle: castorei. ana. ʒ.iiij. aristologie lõge & rotūde. ana. ʒ.iij. fac puluerem adiungens mellis qd̄ sufficit. dande sunt. ʒ.ij. ieiuno cū aqua cali. ¶ Aliud. ℞. turbith. ʒ.vj. scamonee: tapsie: masticis: ʒinʒibe. galāge: spice: cinamomi: aristo. lon. ana. ʒ.iij. assari: carpobalsami: xilobal. costi: myrrhe: croci: squinanti: nucis musca. ana. ʒ.ij. mellis qd̄ sufficit: da vt supra. ¶ Puluis valens similiter. ℞. turbith: serapini: hermod. titimalli: coloquintide: seminis cicute: apij: anisi: sticados: acori: diagridij ʒinʒibe. ana. ʒ.j. & ß. fac puluerem: tēpera cū amigdaleon: da ʒ.ij. cū aqua ca. ¶ Oleum Jo. da. valet paralyticis: apoplecticis: epilepticis: si fiat inde vnguētū vel sternutatio. ℞. nigelle. ʒ.ij. sup laterem assate & pistate sicut medulle. deinde accipe aquā: vbi infusum fuerit fenugrecū p noctem & diem: atq3 cola: postea calefac mittens nigellā fac bullire. hoc aūt deinde deponens a foco pmitte quiescere quousq3 oleū sup aquā appareat: postea accipies vasculū: deinde repone castoreum: & galāgam in aqua. fac coquere & cola & mitte. ʒ.v. prioris olei in aquā istā: & da bibere. ¶ Aliud valet paralyticis: apopleticis: & oībus morbis frigidis. ℞. omfacileon. ʒ.xj. euforb. ʒ.vij. castorei. ʒ.xj. fac pistare & in oleo coque fortiter. postq3 resederit: da bibere aquā: in qua anisū & mastix cocta sint. ¶ Aliud oleū valēs frigidis passionib⁹ & gibbositati: arterico dolori: & epilepticis: & epaticis: splenetricis ex frigiditate: apostematib⁹ duris frigidis & grossis. ℞. sambuceleon: laurinum: sisameleon: ān. ʒ.iiij. olei sisamini. ʒ.iij. oīa cōmisce cū ʒ.ij. lib. aque: & post accipe celidonie: costi: masticis. ana. ʒ.iiij. piretri: bdellij: thuris masculi: cicute seminis. ān. ʒ.ij. pista oīa & cōmisce: coque quoad aqua pereat: & solū oleum remaneat. ¶ Aliud. ℞. olei lentiscini: sambucini. ana. ʒ.iiij. figie. galbani: storacis liquide. ana. ʒ.ij. oīa cōmisce in lib. j. succi calamēti: aneti: camomille: & coque quousq3 aqua annihiletur. ¶ Unguētum valēs similiter. ℞. piretri: olei laurini: sansuci: staphisagrie. ana. ℥.j. nitri: sinapis. ana. ʒ.ij. piperis. ℥.ij. euforbij. ℥.j. castorei. ℥.iij. olei & cere: quātū sufficit. ¶ Sternutatio fiat valēs apopleticis: epilepticis: eo q mūdat cerebrū a grossis hūoribus. ℞. cōdisi: castorei: piperis: nigelle: equali pōdere. fac puluerem cū succo oculi litij: tēpera & fac pilulas in modum lētis: & dimitte siccari vna die: in oleo sambucino distēpera: & sternutatio fiat. ¶ Aliud similiter. ℞. condisi. ʒ.vij. piperis al. & ni. castorei. ana. ʒ.j. rute: sinapis. ān. ʒ.ij. aloes nigelle. ana. ʒ.ij. & ß. fac puluerem & narib⁹ appone. ¶ Gargarisimum. ℞. piretri: sinapis: piperis: staphasagrie: galāge calamēti: ʒinʒib. ana. ℥.j. & ß. fac puluerem: & cū melle tēpera: facias inde gargarismum cū oximelle. ¶ Aliud valēs similiter. ℞. origani: sansuci: sinapis: piretri: calamēti: hierepigre piperis: ysopi: piperis lō. pōdus equale: fac pul. vt supra. distēpera cum oximelle in modū auellane.

¶ De spasmo & thetano. Cap. xxiiij.

Spasmus & thetanus sunt nō voluntarij mot⁹: quos mēbra voluntarium motū habētia: patiūtur pper repletionem neruorū vel inanitionē eorū. Est aūt triplex: velem spasmus est anterior: vel posterior: vel tm̄ thetanus: q: spasmus thetanus. S. thetan⁹ a spasmo specificatur sed tn̄ in mēbris nō apparet spasmus: q: antē & retro equaliter nerui ↄstringūtur: vn̄ hoc nomen ppriē sortitur. ¶ Opʒ autē vt intelligam⁹ q si sano hoi subito euenerit spasm⁹: ex plenitudine necesse est q efficiaf. Si post acutā febrē fiat: labor: & vigilie: & silia ātecedāt: ex inanitōe esse ītelligim⁹. Hāc spēm spasmi post acutissimā febrem nascētem scito esse incurabilem: q: nerui vbi post lōgū tp̄s nō curātur: neq3 acutus morbus tūc tp̄is etiā cum dimittit: q: v̄tus dissoluit. Sed si cum febrib⁹ vel in febriū sit initijs: spasm⁹ est curabilis. calore em̄ febrium dissoluūtur hūores: vn̄ spasm⁹ fieret: & p membra dispgit eos. Si spasm⁹ vel thetanus sit sine febribus maxime tn̄ si febres succedūt quoquo modo curātur. febrib⁹ em̄ oīs humor dissoluitur & a corpe expellitur. vn̄ Hip. in apho. thetanum vel spasmum si quis habuerit: & post febris venerit: quoquo modo morbus ille pōt dissolui: maxime ītelligamus spasmū post febrem esse incurabilem: cū febribus dubium est: sed sine febribus curaf. ¶ Cum ergo spasmū sine febribus viderimus: & hoīem sanguineū esse intellexerimus de media vena phlebotomādus erit: si nihil cōtrarietur. Si ex alijs sit frigidis hūorib⁹: tm̄ purgetur cū hierapi. theodoricon: hiera. S. stomaticon: & silibus. Clysterizari vngi et balneari opʒ & sternutationes fieri vel gargarismos sicut in apoplexia dixim⁹: nutriēdus est cibis subtilibus. ¶ Si ex inanitione fit spasm⁹: capiti infirmo lac asininū mulgeam⁹: qm̄ plurimū humectat: & ouinū & mulieris puellā nutriētis: lauādū est caput cū aqua vbi viole: malue: ordeū: sint cocte & stercus caprinū. post inūgamus oleo vio. infirmo medicina ac cibus detur vn̄ humectatio ↄficiatur: & sicut febricitās infirmus regaf. in aqua tepida & dulci ponaf. Aliquando pueri spasmū patiūtur ex neruorū cōtingētem defectione. vn̄ ex qualibet leui occasione patiētes facile curātur.

¶ De tremore & iectigatione. Cap. xxv.

Tremor & iectigatio sunt accidētia ex morbis & natura cōposita: qui duo morbi sic sunt sibi oppositi vt vnus sursum: & alius deorsum. Superiorem natura operatur: inferiorem morb⁹: sicq3 iectigatio & tremor ↄcreātur. Sed cā tremoris īcipiētis defectio ē v̄tutis lacertos mouēns: q̄ in semetipsa deficit cā male cōplexionis: vel ex accidentibus aīe: sicut timore: vel ex motus volūtarij grauitate vel ex grauitate pōderis virtutem vincētis.

¶ De stupore membrorū. Cap. xxvj.

Dormitatio membrorū cōposita est inter naturā & morbū: cuius cā est frigiditas subam neruorū coagulās infrigidās & cōstipans ne virtus sensibilis eam penetrare possit. Quorum oīm medicina est vna: demus q̄ calefaciāt dissoluāt & supfluitatem minuāt: sicut theodoricon: hieralogo. & similia. olea vel vnguēta superioribus fiant silia: & de dissolutiuis. hec oīa fiant post balnea sulphurea & nitrea: multe fiāt fricationes: cibos demus faciliores: & malas nō habētes qualitates.

¶ Finitur liber primus.

¶ Prohemium in librum secūdum: in quo de morbis faciei membris accidētibus agitur. & xxvij. continet capitula.

Superior particula capitis & cerebri cōtinuit infirmitates & curas: cōsequēs est morbos in mēbris faciei factos nō esse p̄termittēdos. ¶ Incipiamus ḡ ab oculis: q̄ dignior est pars faciei: deinde quoq3 morbos breuiter destinauimus tāgere frequentiores & sepius in oculis contingentes.

¶ De ophthalmia. Cap. j.

Ophthalmia est calidū apostema nascēs sup pelliculas albuginis oculorū: cui⁹ cā interior est vel exterior. Exterior est maior vel minor: cā em̄ eius est fumus: calor solis: siue puluis. Interior est ex humorib⁹ ad coniūctiuam tunicā confluētibus: vnde oculi patiūtur apostema: sicut & cetera corporis mēbra. ¶ Causa est defectio recipiētium mēbrorū. i. oculorū: & abūdantia humorū a capite manātium. Differētia horū duorū est ex causa exteriori: q: apostema exteri⁹ discedēte sua causa: remanet salus oculorū: alteri⁹ ecōtra. Exterior duas spēs habʒ maiorem. s. & minorem. minor differt a maiori: q: nullā similitudinem apostematis videtur hr̄e in tumore & duritia: sʒ altera dura est & tumet. Interior tumet & dolet. dura est & lachrymosa & plenitudinem hʒ venarū. ¶ Significatio humorum p venas ad ↄiūctiuam descēdētum talis est. Si sanguinolēta sit materia: oculorū nimia est grauitas: rubēt oculi & fiunt tumidi & calēt liquorū emissione: grauatur frōs: lachryme sunt nimie. Si sit ex cholera ru. sentiūt quasi acubus pūgerētur: rubēt & calēt aspitatem sentiūt. Si ex frigidis sit humorib⁹ vel grossis vel ex vētositatib⁹: thetinositas sentitur in oculis: nimiū sine multo labore vel rubore grauātur: in nocte inuiscātur. hūores nimij effluūt: ipsi sunt viscosi. ¶ Hāc ophthalmiā cūʒ curare disponimus: si ex cā sit qua discedēte sanitas remaneat videam⁹: tūc tādē infirmo p̄cipiamus vt

se non moueat: ⁊ vt alto capite dormiat. luminis splendorē fugiat: nec vocem emittat: cibꝰ detur frigidus ⁊ facile digestiuus: potꝰ sit aqua ca. neq̧ fumo: neq̧ pulueri appropinquet siue soli: sed vtatur balneis aereis ⁊ aqua dulci tēperatis. His obseruatis nō opʒ aliter medicari. Sed si ɔtigat ex humoribus a capite descēdētibus: si sanguis abūdet videamus: ⁊ cephalicā venam vel mediā phlebotomemus. Si tamen etas tps ⁊ ɔsuetudo ⁊ virtus patiātur. Si nō: scarificemus in occipitio vel sub mēto cum vētosa. ¶ Qd si hūores sint cholerici ⁊ rubei: detur infirmo catarticū de mirobala. citri. viol. oxifenitia: absinthio: casiafist. māna: ⁊ similibꝰ cholerā ru. purgātibus: pcipiatur quiescere nō mouere: ⁊ in obscuro loco morari: maxime pedes in aqua cali. ponātur: caueat a coitu: paruo cibo vtatur. Sepe post purgationē cum phlebotomia seu catarticis balneetur: in oculis albū collyrium cū aqua rosa. mittamus: roseum vō collyrium cū lacte asinino seu feminino apponēdū est in initio: postea alie res apponātur a quibꝰ humor dissoluatur ⁊ excoquatur. sed tamen prius purgetur corpꝰ: vnde Hippo. in apho. Dolores oculorū vinū purum potatum: phlebotomia: pharmacia: ⁊ balneū curāt. Intētio Hippo. talis fuit. vinū phlegmaticis: phlebotomia valet sanguinolētis ⁊ cholericis: balneū melācholicis: pharmacia his qui humoribus mixtis pleni sunt.

¶ Postea opʒ inquiri an infirmitas ppꝛie illius loci sit: an aliunde venerit. Si aliūde: medicādū est prius mēbrū mādans: ⁊ postea illud cui mādatur: ⁊ incipiēdum est a medicina oculorū cōfortatiua: ⁊ humorū cōstrictiua. In declinatiōe dissoluēdo. In augmēto siue statu mediocriter inter cōfortatiuam ⁊ dissolutiuam agatur. ¶ In dolore forti infundēdi sunt oculi cū aqua: vbi cocta sunt mellilotū: fenugre. Si dolor adeo sit magnꝰ: vt pati nequeat infirmꝰ: dolori repugnatiua dare cogimur: sicut fomētationem opij ⁊ corticis papaueris cocti: ⁊ similium. accipiamus scariolā pistatā: ⁊ oleo ro. mixtam: ⁊ oculis apponamꝰ hāc. Si dolor sit nimius: farina ordei cōmisceatur. silr portula. cū oleo ro. psilium quoq̧ in aqua ro. oculis suppone. vitellū oui: oleū ro. atq̧ crocū oculis imposita valēt. ¶ Ad ipsorū apostemata accipiatur rosa viridis ⁊ lenticula innatās aqua pōdere equali pistata oculis suppone. ¶ Si calor oculorū fuerit nimius: cū mūdo bōbacino: oleo ro. ⁊ albugine oui infuso oculis imposito refrigeremus: ⁊ cū dicēdis collyrijs medicētur. ¶ Collyriū albū valēs ophthalmie cal. Si sit cū dolore. ℞. gūmi arabici: dragagāti: amidi. aā. ʒ. iiij. ceruse. ʒ. vj. opij. ʒ. j. fac pulueres distēpera cū albugine oui faciēs collyrium in modū piperis al. ⁊ fiant pilule ⁊ resolue vnā in aqua pluuiali: vel rosata: ⁊ mitte in ocūs. ¶ Aliud. ℞. sarcocole tēperate ī lacte asinino. ʒ. viij. amidi. ʒ. vj. gummi arabici: dragagāti. ana. ʒ. vj. cathimie argētee. ʒ. iiij. ceruse. ʒ. vj. thuris opij. aā. ʒ. ij. tēpera cū albugine oui. ¶ Aliud valēs pustulis ⁊ vulneribus. ℞. sarcocole tēperate cū lacte asinino: dragagāti: opij. ana. ʒ. j. ceruse. ʒ. vij. gūmi arabici. ʒ. iiij. thuris. ʒ. j. ⁊ ß. tēpera cū aqua pluuiali. ¶ Aliud similiter valēs ad opus vnius diei: hec autē sanctus Paulus scripsit. ℞. dragagāti exagium. j. croci exagia ij. sarcocole exagia. iiij. memithe exagia. viij. tempera cum aqua. ¶ Aliud valēs in augmēto ophthalmie ad expellendum dolorē. ℞. ceruse. ʒ. ij. sarcocole. ʒ. ij. cathimie exagia. ij. tuthie: dragaganti: gūmi arabici: amidi. ana. ʒ. j. acatie: opij. ana. ʒ. ß. cū aqua plu. solue. ¶ Aliud roseum in augmēto dādū. ℞. cathimie: rose: gūmi: ana. exagia. iiij. ceruse: costi. aā. exagia. ij. opij exag. ß. tēpera cum aqua plu. ¶ Aliud roseū ℞. rose exagia. iiij. costi exagia. ij. acatie exag. j. opij exagiū semis tēpera cū aqua pluuiali. ¶ Puluis cali. ophthalmie valens. ℞. memithe. ʒ. j. sarcocole. ʒ. ij. fac puluerem ⁊ in oculos mitte refrigerās cum albugine oui. ¶ Aliud. ℞. sarcocole temperate cum lacte asinino. ʒ. v. amidi. ʒ. ij. spume marine: zuccari. ana. ʒ. ij. costi. ʒ. j. ⁊ ß. fac puluerem: ⁊ in oculos mitte. ¶ Aliud. ℞. sarcocole. ʒ. v. opij: costi. ana. ʒ. j. fac puluerē. ¶ Aliud valēs calide ophthalmie ⁊ vētositati. ℞. sarcocole. ʒ. vj. zuccari: ceruse: amidi. ana. ʒ. iiij. costi: opij. aā. ʒ. j. ¶ Aliud. ℞. sarcocole tēperate cum asinino lacte. ʒ. vj. amidi. ʒ. iij. zuccari. ʒ. ij. fac puluerem.

¶ De albugine siue de pānis in oculis. Cap. ij.

Panni in oculis ⁊ albugines fiunt ex vulneribus vel pustulis: quorū vterq̧ est curabilis. ¶ Fiunt autem ex humoribus inter vueam ⁊ crystallinū se locantibus ⁊ coagulantibus: qui si sint subtiles: succus papaueris rufi sufficit ad medicandum. Sed si grossus fortior: medicina est necessaria. Puluis valens. ℞. zuccari. ʒ. j. spume marine. ʒ. ij. fac puluerem. ¶ Aliud. ℞. zuccari. ʒ. j. amidi. ʒ. ij. ¶ Aliud: corticis oui spume marine pondus equale. ¶ Aliud valens obscuritati oculorum vngulis ⁊ pānis vngulas comitantibus. ℞. conchulam marinam incensam ⁊ siccatam. Similiter valet veteribus pannis et prurigini limatura eris temperata cum aceto: ⁊ post septem dies soli apposita postq̧ desiccata. ¶ Collyrium valens pannis oculorum. ℞. ceruse cathimie auree incense: ⁊ cum aqua pluuiali tribus diebus lote. ana. exag. ij. calcucemenon: piperis lon. spume marine aloes myrrhe: oculi lithij: opij. ana. ʒ. ß. tempera cum aqua rosarum: vbi costus fuerit incisus: fac pilulas in modum lentis: dissolue in lacte mulieris puellam nutrientis: ⁊ impone in oculis. ¶ Alius puluis. ℞. amidi. ʒ. iij. ceruse cathimie: antimonij. ana. ʒ. j. ¶ Aliud collyrium. ℞. ceruse. ʒ. iij. sarcocole temperate. ʒ. ij. draganti: gummi: zuccari: camphore. ana. ʒ. ß. spume marine. ʒ. j. gemme non perforate. ʒ. ß. tempera cum albumine oui. ¶ Dicunt etiam philosophi quidam sanguinem hirūdinum calidum tantum valere: ⁊ sanguinem vpupe ⁊ cerebrum eiusdem siccatum. ¶ Aliud. ℞. nitrum rubeum cum oleo laurino similiter valet.

¶ De sanguine in oculis. Cap. iij.

Grustula est sanguis qui ad coniūctiuam a suis descendit arterijs cum ipse crepuerint: fit autem duobus modis: scilicet ex oculi percussione ⁊ fissura coniunctiue: vel ex apostemate in coniuctiua ⁊ non ex sui fissura. ¶ Medicina est lac muliebre calidum cum puluere thuris iniectum oculis: vel sanguis turturis siue pulli columbini cum calidus sit. fac phlebotomari sub alis ⁊ istum calidū sanguinē pone oculis. ¶ Aliud aqua fenugreci valet silr. ¶ Aliud vitellum oui in aqua coctum: ⁊ cū vino temperatū oculis impositū valet: ⁊ lana succida oleo ro. infusa. ¶ Item ysopum in aqua coctum: ⁊ pāno lineo aspersum pdesse fertur: vel acetum calidū spongie infusum oculis impositum. ¶ Ad dolorem oculorū ⁊ sanguinem in eis coagulatum thus: mastix: subtilissime trita cum succo apij ⁊ albumine oui temperata iuuant si superponantur. ¶ Si sanguis in oculis fuerit ex percussura: ciminū pistatum cum cera sepius calefac ad ignem ⁊ pone super oculos donec sanguis fugiat. ¶ Aliud caseus mollis sine sale melle cōmixtus ad idem valet.

¶ De lachrymis. Cap. iiij.

Lachryme cām exteriorem nō habētes: ex humoribus a capite descēdētibus ad oculos esse intelligūtur: hi humores p venas cranei descēdentes subteriores siue supiores: qui cū sint sup craneū infirmus patitur thetinositatē in frōtis venis ⁊ temporū. Si ex venis sint subterioribus: fiunt lachryme cum sternutationibꝰ. ¶ Si vero videatur q̄ sint ex venis cranei supioribus: vene in tēporibꝰ: vel post auriculas incidātur: ⁊ sup frōtem desiccatiuū cataplasma apponamus. Si a venis sit subtilioribus: pilu. de hierapig. damꝰ vel pilu. cochias vel aureas: vel maiora antidota sicut theodoricon: ⁊ silia. In capite tale qd sit cōfortatiuum est ponēdum: vñ humectatiōes desiccētur. In oculis hoc collyrium imponamus. ℞. ceruse dragagāti folij rose pōdus equale. tēpera cū aqua pluuiali. ¶ Aliud desiccās lachrymas valēs obscuritati: prurigini: ardori. ℞. ematithis: calchiteos: als calchideas. ana. ʒ. ij. memithe: galāge: cathimie. aā. ʒ. j. costi opij aloes spice. ana. ʒ. ß. factum puluerem cū succo maratri distēpera. ¶ Aliud. ℞. gūmi: thuris: ceruse. aā. ʒ. ij. amidi: opij. aā. ʒ. ß. dragag. ʒ. ß. tēpera cū aqua plu. ¶ Aliud. ℞. aca. ʒ. x. opij. ʒ. j. ⁊ ß. emathitis. ʒ. ij. ⁊ ß. myrrhe: aloes. ana. exag. j. fac puluerem: cū succo maratri distempera. ¶ Aliud. ℞. conchulas incensas gemme non pertusate. ana. ʒ. ij. amidi antimo. aā. ʒ. j. tuthie indice. ʒ. iiij. camphore. ʒ. ß.

¶ De amittentibus visum ab occasu solis. Cap.v.

SUnt quidā a vespere in antea nō videtes: quib9 vena cephalica est incidēda: τ danda hierapi. vel pilul. stomaticō: τ levi cibo nutriēdi sunt: abstineant a cena in nocte: accipiāt epar capriñ igne assatum cui piper lon. apponat̄ τ gariofi. humectationē inde effluentē mittant in oculis: carnē illā manducent: similiter in aqua coctū iuvat si oculi suffumigent̄ in cocura illa.

¶ De defectione visus. Cap.vj.

VIsus defectio ex mala cōplexione est: vl' de fumo a stomacho ascendente. Si sit a stomacho: dande sunt. ʒ.ij. hierap. īfirmo. Si trāseat a stomacho ee intelligas. Si nō: ex mala cōplexiōe oculoꝝ ē. In defectiōe a stomacho veniēte dāda est hierap. pill. auree τ pill. cochie: vtat̄ assidue vomitu: levi cibo τ subtili. ¶ Solet etiā contingere ex grosso humore inter crystallinū hu. τ tunicā uveā se coadunāte: vnde cephalea vena est incidenda: tātū auferendū est sanguinis quantū virtus expetit patientis. Maiores etiā hiere sunt dāde cerebrū mundificātes: τ ex venis q̄ sunt in oculoꝝ angulis auferendus est sanguis. In tēporib9 sanguisuge sunt ponēde: deinde collyria de felliculis facta. oē aūt felliculū terreū sive aereū ad hoc est bonū: maxime autē carnes comedentiū τ ex rapina viventium: qualecūq3 hoꝝ invenias cum melle bene cocto τ colato misceas τ oculis imponas. ¶ Collyriū valēs obscuritati oculorū τ ad lachrymas: mundificat eīm putredinē τ clarificat visionē. ℞. antimo. tutie indice. aā. ʒ.iiij. salis gēme. ʒ.ij. succi memithe. ʒ.ij. myrrhe: costi: zinziberis. aā. ℈.j. caphore. ʒ.ß. tuthiam τ antimoniū: miro. citri. tēpera cum aqua: τ hoc tribus vicib9 fac. De alijs oībus pulvis fiat τ misceatur: et postea desiccet̄. ¶ Aliud valēs obscuritati: lachrymis: prurigini: siccitati palpebraꝝ ex cholerico fumo. ℞. sarcocole cū lacte mulieris tēperate. ʒ.ij. tuthie exagiū.j. ceruse: amidi. aā. ʒ.j. dragagā. calciteos: thuris: gēme nō pertusate. aā. ʒ.ß. spice: cathmie auree τ argentee: spume marine: acatie. aā. ʒ.iiij. pulvis fiat τ tēpera cum aqua ro. τ acumine succi maligra. τ cum aqua vbi calamus aromaticus fuerit posit9 τ cum succo maratri: postq3 per tres dies hec omnia fuerint tēperata mitte. ʒ.ß. camphore. ʒ.ß. zucca. ¶ Aliud. ℞. costi. ʒ.ij. piperis lon. ʒ.j. piperis al. exagiū.j. galle. ʒ.iij. salis armoniaci. ʒ.ß. De oībus his pulvis efficiat̄. ¶ Aliud. ℞. ceruse. ʒ.ij. calcitheos exagiū.j. ematithe: draga. gūmi arab. aā. ʒ.ß. cathimie auree: acatie. aā. ʒ.j. spice: opij. aā. ʒ.ß. caphore. ʒ.ß. fac pulverē τ tēpera cum aqua ro. fac pilulas in similitudinē lētis vnāquāq3 cū aqua ro. vel cū lacte feminino distēpera vel cū albugine oui τ ipone.

¶ De ablatiōe audit9. Ca. vij.

AUditū obsurdari ex maiori parte est mētē auferri: vn̄ quidā phi auditū portā mētis vocaverunt. Passio vo auditus triplex esse videt̄: vel eīm ex toto aufert̄ τ surditas vocat̄: vel etiā pars auferatur: τ audit9 fit gravitas: vel fit extra naturā sicut cum audit̄ molēdini sonus: sive cuiuslibet rei sibilus: qđ multis de causis ꝯtingit. ¶ Hec aūt passio aliqñ sentit̄: aliquando nō: vn̄ ex toto vel partim op3 patiētis auriculas soli apponi: τ in die lucido intro aspici. Vn̄ si videam9 apostema seu pustulas vl' verrucas: seu eas muscidas vl' res exteriores aliquas: sicut pulverē aquā lapidē seu vermē aliquē: intelligendū est esse causā passionū: τ sicut dicet̄ medicandū. Qđ si foramina videant̄ sana esse nec aliqđ hoꝝ habētia: intelligitur q: nerv9 audibilis patit̄: τ si fit ex grossis hūorib9 frigidis: viscosis: vl' ex vētositate grossa seu ꝑpter frigidū apostema patientiū verba ex audit9 gravitate nō sunt intelligibilia: aliqñ obliviōnē hñt. Op3 ḡ cu3 medicina subvenire caput mundificāte: sicut stomaticō τ hierap. fumigāda sunt capita cū aqua ca. vbi herbe calide τ diuretice fint cocte: sternutatiōes τ gargarismata ex calidis τ diureticis faciēda sunt olea calida sunt ponēda ī auriculas: sicut anetileō: camomilleon: amigđ. ama. τ siria. ¶ Al. accipiat̄ helle. al. τ casto. aā. ʒ.j. nitri. ʒ.j. τ ß. in bono vino fortiter coquant̄ τ in auriculas iniiciat̄: vel de radice hell. fiat subtilissim9 pulvis in aceto tēperat9 in auriculas cū lichinio infusio mittat̄: nec op3 medicinā diu morari intra auriculā cū sit nervosa: nec3 diu tolerare. Aliqñ auricula ex voce patit̄ aspera magna q3 seu velocissima. vn̄ Ga. vbicūq3 hec tria cōveniūt necesse cū vt auferant auditū sicut τ tonitruū.

¶ De tinnitu auriū. Cap. viij.

SI apostemate vel alijs supradictis careat auricule tñ sonitū videant̄ retinere: intelligēdū est ex grossa esse vētositate: vel ex viscosis humoribus: vel ex audit9 defectiōe: vel qualibet alia re intercidēte: aliqñ etia3 patiunt̄ ex acumine sui sensus. ¶ Si ex grossa fit vētositate ꝯtinuū erit: si ex grossis fit humorib9 vel viscosis: gravitas infirmo signit̄: nō tñ tam gravis sicut prior. ¶ Ex ventositate vel grossis hūorib9 idē vt surditas medicabit̄ cū stomaticō: hierapig. gargarismis τ sternutationib9. ponent̄ intra auriculas oleū ro. cum aceto: τ castoreū eodē modo myrrha τ nitrum cū oleo ro. distēperata q̄ cu3 pēna infusa bis vel ter infundātur ī auriculas. Succus radicis cū oleo ro. valet. Succus folioꝝ porri cū lacte mulieris τ oleo ro. valet. Castoreu3 valet cū oleis alijs calidis. Si ex defectiōe nervi accidit: acetum calidū cū succo absinthij ꝓficit. oleū rafani cū oleo ro. ꝓficit. Fel ovinū cum succo porri ꝓdest. oīa etia3 hmōi calida in auriculas ponēda sunt. Species nō pure vel sole sed optime sint colate. ¶ Unguentū valēs ad gravitatē audit9 cum sonitu τ vocib9 et vētositate grossa sine dolore vel frigiditate veniētibus. Est aūt Io. dam. ℞. hellebori al. castorei: costi. aā. ʒ.j. rute: myrrhe: nitri: piperis lon. aā. ʒ.ij. eufor: ʒ.j. fac pulverē τ mitte: succi rute modicū τ amigđ. vel anatileō nardi. camomil. ʒ.iiij. quelibet hoꝝ coquant̄ quoad solū oleum remaneat: colent̄ τ in auriculis ponantur.

¶ De dolore auriū ex cōplexionis mutatione. Cap. ix.

ALiqñ auricule ex cōplexionis patiunt̄ mutatiōe in frigiditatē: sive calorē: vel de reb9 interius nascentibus sicut humorib9: vel de exteriorib9: sicut aer3 frigiditate vel caliditate. Ex calore sentit ardorē nimiū: τ refrigeratur frigore aeris τ ecōtrario in frigido. Si ergo sit ex caliditate oleū ro. cū albugine oui misce: vel oleū ro. cū lacte mulieris sive cum succo cucurbite vel aceto vel oleo vio. Si dolor sit minus opium cum oleo ro. vel viol. imponatur: vel opiū cū myrrha: croco: amigdaleo. Si autē aures doluerint ex frigiditate seu apostemate vel vētositate: oleū laurinum: anetinū: cameleon: amigđ. ama. nardi. rutacel. aliqñ bovinā vrinā admisce. Si aures doluerint ex frigiditate seu apostemate: seu vētositate: oleū lauri. aneti. camel. amig. ama. nar. rutaceū τ similia ca. appone. aliqñ fel bovinū: vel ovinū vel bovinā seu ovinā vrinā admisce.

¶ De sanie auriū. Ca. x.

ALiqñ auricule patiunt̄ ex sanie: si autē doluerint nimis: a medicaminib9 incipiat̄ dolorē extinguentib9: qđ faciūt opiū: oleū ro. τ cera: solatri succus cū oleo ro. τ vio. τ oui albugine coctus q̄ cum lichinio auricule infundant̄. ¶ Extincto dolore tale quid apponat̄: vnde sanies mūdificetur sicut est nitrum: myrrha: mel τ alumē mixta τ ī aceto cocta: τ sal cū lacte mulieris: similiter fel ovinū vel bovinū. hec oīa simul cum lichinio imponenda sunt. ¶ Aliud. ℞. casto. ʒ.ij. thuris: myrrhe: aluminis: costi. aā. ʒ.ij. fac pulverē tēpera cū vino al. ¶ Al. ℞. opiū: memithe: nitrū cū melle tēperatū: absinthij succus ponat̄. Si fit calidus: corticis radicis succus cū omfaceleō coctus τ in auriculas immissus iuvat. similiter rutace9 succus: myrrha τ opiū τ castoreū equaliter pulverizata τ cum aceto mixta: auribusq3 cum lichinio imposita iuvat.

¶ De sanguine aurium. Capi. xj.

SI sanguis subito τ sine dolore ab aurib9 exeat: nec aliquid aliud extrīsecus sive intrinsecus antecedat: intelligit̄ causa esse in capite: quā natura laborat expellere. Op3 igit̄ auriculas mūdificare ne remanēte sanguine nō mūdificent̄: fiat autē ablutio cum succo porri τ aceto: galla similiter cū aceto cocta corticib9 maligranati cū aceto coctis: succi ravini cum aceto τ galla cocto. ¶ Si sanguis ex ꝑcussura vel vulnerib9 τ similibus exeat: renes bovini sunt apponēdi cū aqua τ sale cocti τ parū assati: quoꝝ humiditas est in auriculis apponenda. Si dolor ex ꝑcussura fit exterior: thus imponat cū lichinio bōbicino: anisum pistatū τ cū oleo ro. coctū. Si dolor

sit ex pcussione vulnerosa interiori: fel bouinū pistatū & cum oleo nardino mixtum auribus imponas.

¶ De omni re cadente in aure. Cap. xij.

Si dolor sit in auriculis ꝓpter aliquid qđ ibi ceciderit: siue lapis: siue puluis: oportet auriculā apponi soli vt videas quid intus habeat: si infirmus aliqđ sentiat: qđ a sursum descendat ad visum signatur: q2 ibi se aqua coadunat quā oportet desiccari ꝓut valeas. ¶ Si humor tātus sit vt nō possit desiccari: accipiat arūdo: et auricule imponat: cuius caput oleo vnctū extrinsecus foco accendat: vt sic saltē humor ille desiccet: vel cū lana oleo calido infusa & auricule īposita: vel quodlibet bōbicinū inuolutū qđ rotundū sit & subtilissimū: ita vt sit in summo posita terebenthina: paulatim auriculis imponas. Ille em̄ interior humor inuiscabit illi rotundo inuoluto. ꝙ si ꝓpter hoc non exeat sternutatio naribus oppilatis inijcienda est. ¶ Si reptile ceciderit in aurib9: frondium persicorū succus calidus inijciat. ¶ Si vo ex vermib9 ibidem nascentib9 dolor sit in auribus: cānula subtilis imponatur & sugatur: si neq3 sic exeant: vinum in quo absinthiū vel absinthij succus cocta sint: similiter oleū persici vel succus calamenti siue radices infundatur.

¶ De fetore narīū & pustulis & carne superflua. Cap. xiij.

Aliquādo homines fetores in naribus patiuntur horrēdos: qui multipliciter esse vident: vel em̄ ex humorib9 salsis & fetidis a capite descēdētibus: seu ex alijs non salsis humorib9: ex vulnerib9 pustulis: seu apostematib9 existētibus fetentib9 generant. ¶ In narib9 aūt considerātes nilq3 horrū ibi videntes: ꝑpendimus ꝙ a capite egrediat: caput ergo mūdificemus cū hierapi. hieralogo. theodoricō & similib9. Capite vo mūdificato ad nares est redeundū: in quib9 si calidi sint humores: designant q2 nares sentiunt ardētes & pūgētes: erit ergo ponendū aliqđ vnde nares refrigerent: sternutatiōes cū oleo ro. sunt faciende & cū violato. In capite ponēda est aqua in qua mirta: viola. ro. & cortices papaueris sint cocta. ¶ Si ex pustulis & vulnerib9 sint: cephalicā venam incidemus nisi quid contrariū sentiamus. Si phlebotomare nequeamus: scarificem9: & a summitate narīū minuam9: neq3 digitis: neq3 manib9 pustulā attractem9 seu fricem9. Si pustula sit nimium humida vel liquida: oleo mirtino vel ro. est perungēda. Hoc vnguentū est iungendū. ℞. litargir. cerusse: cathimie argentee. aā. ʒ. ij. acatie: galle: sandali: rose: gummi arab. aā. ʒ. ß. fac vnguentū cum oleo ro. & viol. & cera. Si pustule sint sicce: cū oleo viol. & alijs viscosis sicut semine citonij: psilio: draga. cera & similib9 humectāde sunt. ¶ Vnguentum Jo. dam. vulnerib9 narīū vel pustulis labiorū carnibus supfluis valet & maxime siccis. ℞. cere albe. ʒ. iiij. medulle bouine. ʒ. ij. dragagan. gūmi arabici. aā. ʒ. ß. olei viol. sisami: amigda. quantū sufficit: & semen cito. & psilij: vn̄ vngende sunt interius & exterius hoc vnguēto. ¶ Puluis calamenti naribus insufflat9 succurrit fetētibus pustulis si sint humide: vel ex phlegmate: similiter iuuat alumen cū melle distēperatū: vnde lichiniū vnctū est narib9 apponēdū. ¶ Si naribus: pustule: porri vl caro superflua nascant: perfectior medicina est vt incidātur. Deinde myrrhe: aluminis. aā. ʒ. j. mittamus: corticē coloquinti. ʒ. j. nitri. ʒ. ß. fac pulueres inde & lichiniū aceto infundēs narib9 imponito puluerē supsparge ns. ¶ Et si oppilatio quelibet in naribus innascat: oculi lucij: nigelle: cōdisi: costi. aā. ʒ. j. omnia in sansuci succo distemperentur & cū oleo viola. sternutatio conficiatur.

¶ De coriza. Capi. xiiij.

Coriza est humiditas preter naturā descendens a prora capitis ꝑ nares: que semper frigore vl calore augmētatur: sed multomagis ex frigore. Causa cuius est mutatio aeris assidua: q2 autē aer est in autūno mutabilior: & coriza est in hoc tempore frequentior: si hoc sit ex calidis humorib9 & acutis: infirmus calorē & asperitatē in narib9 sentit quasi fumū ignis. si ex frigiditate econtrario erit. ¶ Si ergo videamus stillā per nares exeuntē liquidā nimiū vel acutissimā: perpēdit in initio morbi humores esse indigestos: si spissari incipientes et ab acumine suo desistentes: morbū dant intelligi augmētari & incipientē digeri: cum augmētari desistat neq3 declinari incipiat: statū medicus perpendat: si humiditas dimittat: morbi declinatio est intelligenda: & tunc medicina est incipiēda: tamē intelligat vnde sit morbus. ¶ Si sit ex calore: medicabitur cū frigiditate: sicut sup aquā inclinari vbi camomilla: rosa: mirta sint cocta: similiter super lapidē calidū aceto infusū: suffumiget cum zucca. & charta bōbicina: caput cooperiatur vt cerebrū perforet fumus: silr cū furfure ordeacco aceto infuso est fumigādus. Epithima in capite cū oleo ros. camomilleon imponat: in naribus cāphora oleū ro. & aqua ro. sunt odorāda: lauandū est caput cum aqua vbi mirta: balaustie rose sint cocte: precipiendū ne temere humores a narib9 audeat extrahere: timēdū em̄ ne in pulmonē a gutture descendāt: & causa peioris morbi fiāt: neq3 supini sed in lateribus iaceāt: balneū in aere seu in aqua temperatū habeāt: cibum leuē & facile digestibilē comedant. ¶ Si coriza fit ex frigore: cura calida & subtilis est adhibēda sicut inclinari super aquā: vbi camomilla: mellilotū: anetū: sansucus sint cocta: fumigāda sunt cū thure: ligno aloes. caput studiosissime cooperiat: neq3 nimio somno vtatur: somn9 em̄ cataractas aperit: vngat caput cū anetileō: camomel. rutaceo: pigano: costileon: & mittat in naribus nigellā: balneū intret: aquā capiti non aspergat: si ex coriza sternutatio fiat: nigellā assam & subtilissimā cū oleo in aures mittat: cibum calidum comedat: plenitudinem caueat.

¶ De fluxu sanguinis a naribus. Cap. xv.

Sanguinis fluxus e narib9: aliquādo est vtilis: aliqn̄ non vtilis: vt in causone & frenesi contingit & ī mēstruis & catarris calidis. Ex motu nature & sanguinis: nō bonus est fluxus. Si ex nimio est calore in corpore interiori qui cum bulliat fumū ascēdere facit ad capitis supiora & implens venas crepat & eas currere facit: aliqn̄ in venis ꝑ se crepatis flux9 fit sanguinis. ¶ Si autē sanguis in cursu augmētet cephalicā venā minuam9. si sanguis ex dextris sit narib9 a dextris est minuēdus: si a sinistris inde est phlebotomādus: ligetur extremitas corporis cū pānis lineis. ꝙ si oībus his sanguis nō stringat: cōstipatiuis & stipticis reb9 est medicādus: cortices oui incēsas narib9 insufflemus: vel lichiniū incausto infusum: gallā non pertusatā & aceto infusam. Itē cāphora cū galla puluis inde fact9 cū lichinio narib9 imponat: sternutatio fiat cum cāphora: oleo ro. cū succo hypoquisti. In fronte ponamus cretā cū aceto distemperatā: cataplasma de sanđ. faciamus: rosa: ordei farina mixta cū succo porr. aqua ros. et aceto tēperata: infirmus iaceat supin9 & in facie3 mittamus aquā frigidā cum aceto mixtā. Quidā dicūt ꝙ stercus asininum aceto infusum: vel stercus porcinū & narib9 odoratum sanguinē stringit: si nō strīgat: man9 a summo vsq3 ad extrema ligem9: a ꝑte naris effluētis vētoset sine scarificatiōib9.

¶ De fissura labiorum. Cap. xvj.

Labia aliqn̄ fissuras: aliquādo pustulas patiunt seu vulnera: qđ ex acutis cōtingit humoribus. ¶ His autē sic est subueniendū cum oleo ros. vel viol. vel cū cera & oleo ro. si pistule sint humide rosa sicca cū gumma tēperata labia vnge cū sanda. rub. rosa: gūma arabica: cerusa temperata cū aqua ro. ¶ Aliud. ℞. rose: ceruse: aā. ʒ. x. cere. ʒ. iiij. litargi. cathimie argētee: emanithis. aā. ʒ. ij. croci. ʒ. ß. olei ro. quātum sufficit. Si multa sit cōcauitas axungia anseris: capre vel medulle bouine labia inungat.

¶ De grauedine lingue. Cap. xvij.

Lingua aliquādo motum perdit: vnde & sensum amittit sermonis. cuius causa est ex defectiōe virtutis motiue a cerebro veniētis. vel ex neruo per quē virtus ipsa transit cōstipato ex apostemate: vel qualibet alia re: vel ꝓprie vicia in ipsa lingue substātia sunt: sicut cōplexio mala ex calore: seu ex frigore: humiditate: siccitate: vel apostema: tumor & similia. ¶ Et si lingua nimiū videat rubea: nimiū calorē significat: alba frigiditate3. Si mollis humiditatē: si sicca & ꝯtracta siccitatē: si sint apostemata vl vulnera: pustule siue tumores: aperte

intelligimus:q: his sermo impeditur. ¶Si lingua sit sana nullas habens maculas:loquela tamē sit ablata: τ alia quedam corporis membra lapata:de cerebro erit infirmitas. Si sermo auferat nullis alijs mēbris patientib⁹: ex neruorū est cōstipationib⁹. Aliqñ perditio loquele est ex perdita mēte. ¶Que oīa cum disponamus curare:in corporis vniuersali plenitudine:mediā vel cephalicā venam debemus minuere nisi quid videamus contrariū obuiare: est aūt faciendū ſm virtutes patientium:q: humores sunt mixti cum sanguine: post tamē humoribus dominātibus:insurgendū est medicaminibus. Si morbus est ex cerebro vel neruo per quē trāsit virtus:dandū est vnde cerebrum mundificet: sicut hiera fortissima Ga.hieralogo.mēphiton:theodoricon: euperiston: hiera archigeñ.hierap.τ interuallis purget: cū gargarismis τ sternutationibus calidis τ odoriferis:fumiget caput cum aqua vbi camomilla:anetū:mellilotū τ similia sint cocta: vngamus post caput vnguētis calidis τ dissolutiuis. ¶Si sit in lingua cōplexio mala τ calida:phlebotomāde sunt ambe vene sub lingua:purgandū est corpus cum miroba.citri.τ cassiafistu. ¶In apostemate calido gargarismū faciam⁹ cum succo solatri:boragine:portula.corian.succo maligrana.cum aceto. Similiter gargarizanda est aqua vbi ro.liquiri.ordeū lentes sint cocta:si dura sint apostemata: gargarismus cum lacte fiat τ sapa et aqua vbi ficus sicca τ maratrum sint cocta. ¶In frigiditate τ humiditate apostematis quod mollicies portendit τ albedo:demus hierā quā dixim⁹ τ tyriacā maiorē: fricem⁹ linguā cū sacrugena:philonio: sepe balneādus est calido aere sine aqua:gargarismus fiat cum sinapi τ melle. ¶Alius gargarismus Johan.dama.qui dissoluens phlegma lingue valet ad dolorē capitis τ paralysim. ℞.origani:piretri.zinziberis:piperis nigri et al.τ longi:cinamo. ysopi:nigelle:sansuci:costi:pōdus equale:fac puluerē τ tempera cum sapa:facies gagarismū cum oximelle. ¶Si pustule vel vulnera sint in lingua:precipiat vt succus celsi sub lingua teneat: vel arnoglosse τ solatri cum quib⁹ sandali admisceantur rub.vel aqua vbi sumac:balaustia:lentes:mirta τ rosa sint decocta:quibus est medicandū vtpote de bucca dicendum est:si vulnera sint sub lingua:farina lentiū: oleum ro.crocus:oui albuginē iudicamus superponēda: hec conficientur: τ vnguētum Johan.dam.fiat.

¶De dolore dentium. Cap.xviij.

Dentiū magnum est iuuamentū: τ cum iuuamento magnū ornamentū ipsoꝝ qui non patiuntur: q: in patientibus actio corrumpit: quorū passio est diuersa:cuius diuersitatis pars palam est visui:sicut putredines fetores rupture perforationes motiones limositates: τ similia:est τ alia visui nō apparens:sicut cum dolorē nimiū sentiunt: τ tamen dentes sani apparent. Causa est nimij hu.a capite descendētes seu a stomacho ascendētes:vel humores acuti pungitiui mordificatiui in gingiuis:vt paruitas cibi ex acutis humorib⁹. Dolores nimij τ pulsus sentiunt ꝓpter acredinē humorū:ex paruitate cibi dentes sunt sicci:gingiue quales videmus in decrepita etate.s.rugose. ¶Significant dentes causa capitis dolere:q: grauitas est in capite:rubor: τ calor in facie: quib⁹ intelligantur esse cause sanguis τ cholera descendētes a capite ex stomacho: q: calor et fumus ascendentes ab eo: vel bucce amaritudo:portendūt morbū esse certuꝫ a stomacho. In dolore non adeo magno:facie inflata capite grauato:humores phlegmatici seu melācholici a capite designant egredi:dolor in stomacho τ acida ructatio certificant morbū esse ex frigidis humoribus in eo. ¶Ex calore solis vel frigore si dentes patiantur:nō tamē tantū dolent sicut ex humorib⁹. Aliquando dolēt ex cibo siue potu actualiter calidis siue frigidis. ¶Si ergo dolent ꝓpter humores:quales sint oportet inquirere:q: si a stomacho vel capite venientes:si humores calidi a capite τ etiam acuti descenderint:phlebotomanda cephalica erit: nisi aliquod obuiet contrariū sicut virt⁹ et etas. Que si contraria sint minuantur ambe vene sub lingua : dādū est catarticū:hierapi.casiaſi. Si sint ex stomacho τ calidi:pill.de stomatichon: τ auree sunt dāde: catarticum de mirob.τ oxizenitia τ vomitus iniungant. Dolores dētiū ex grossis humorib⁹ a capite descendētibus cū theodoricon: τ similib⁹ purgari volūt: τ similiter dolores ex stomacho venientes:gargarismos faciamus τ sternutatiōes grossos humores capitis purgātes. ¶Purgatis humoribus capitis siue stomachi: redeundū est ad dētes curandos: cū stipticis dentes confortātib⁹ τ humori repugnātibus curent. Calori in bucca existenti: succus solatri: portula.scariole est apponendus: vel mirta cū aceto cocta. In dolore ꝓueniente ex frigore dentes fricemus cū zinzibere: τ melle. In frigiditate τ humectatione piretrū:staphisagriā τ ysopū puluerizatū et aceto tēperatū:acetū τ sal in bucca ponito: cappari radices τ coloquint.cū aceto staphisagriā:piretrū:ysopū:hellehorū nigrū puluerizata: τ cū aceto sine melle tēperata super dentes ponito. ¶Aliud valens ad dentiū dolorē ꝓpter frigiditatem τ grossam ventositatē. ℞.piretri:ysopi: hellebori nigri:radices calamēti:cucu.siluestris:rad.cappari.añ.ʒ.j.coq̄ cum oleo τ aceto tādiu quoad solū oleū remaneat.vnde fomentato dentes dolētes: partē tū tollēs cum oleo ro.mittā ex parte dentiū dolentiū mitte in auriculā. Si inde dolor nō mitiget:philoniū sup dentes ponam⁹ vel socrugenā vel tyriacam maiorē. Si nec dolor sic quiescit:res aliqua ponatur mitigatiua:sicut opiū iusquiamū τ similia. Si dolor ex frigiditate sit:radix cucumeris siluestris:hellebo.euforbiū super dentes ponenda sunt. qđ in principio morbi vel in statu est obseruandum.

¶De ruptura dentum. Cap.xix.

Dentes aliqñ perforant: aliqñ rumpuntur: aliquando in colorē citrinū ex humorib⁹ vel in colorem viridē seu nigrū mutatur. Que oīa ex humiditate putredinis nascuntur pessima: que ex malis cibis intra stomachum generata per venas τ per neruos currit ad ligamenta dentiuꝫ. ¶Cū medicari volumus: corpus infirmi consideremus: vt abundātes humores purgemus: τ post cū re cōfortatiua τ mundificatiua ad dentes curādos redeamus. Si corpus hac abundātia careat: a dentiū incipiat medicina. In dentium radicibus si perforatio vel comestio esse videat : gallā non perforatā puluerizemus: τ cū oculo litij vel terebenthina distēperemus: τ dentib⁹ superimponamus. Similiter piretrum vel meu τ nitrum cum melle temperata valent: nigella assata et cum aceto temperata. Similiter lac ficuum cum panno lineo τ piculam videntes ponamus cum aceto misceamus τ buccam inde lauemus: similiter prodesse videtur. ¶Si dentes sint perforati τ dolores nimij: vermes habere sunt intelligendi: vnde myrrha storace impleātur foramina. Similiter pipere: piretro vel philonio: vel opio radicibus coloquintide τ semine eius infirmus suffumigetur: os habeat apertū: vel cum sinapi iusquiamo : vel cum dente canino vel caballino: hec em̄ dolorē mitigāt: vermes expellūt. ¶Aliud.℞.iusquiamū:sem.rose:se.porri: tempera cum picula τ dentiū imple foramina. ¶Aliud.℞.arse.sandarace. añ.exagium vnū: aluminis:galle.añ.ʒ.ß.spume marine: piretri:myrrhe.ana.ʒ.ß.oculi litij:gummi.añ.ʒ.ß.tempera cuꝫ vino τ mitte in eadē foramina. ¶Si p huiusmodi res dolorem non mitigas: oportet vt dentes extrahātur ferro: ques si ex aliquo cōtrario extrahere nequeamus: ferro incidam⁹ radices dentium et mittamus hoc medicamentū. ℞.farine de frumento.ʒ.j.tempera cum lacte tithimalli τ impone dolori dentiuꝫ: que si denti circumponant sine ferro eradicat: similiter fecem olei cum melle coctā τ vt in spissum mel redactam impone. τ idem facit radix coloquintide cum aceto tēperata. Idem faciunt radicis celsi cortices τ piretri equali pondere temperata cum aceto τ sale faciūt his similia: hec non tangantur a sanis dentibus.

¶De dentibus commotis. Cap.xx.

Dentes aliquādo mouent: τ causa motus sunt humores in dentiū radicibus descēdētes: qui si sint acuti: necesse est in dentibus foramina τ putredines effici. qđ si non fit : erit contrariuꝫ: ¶Si humoribus his infirmus sit plenus: purgandus est τ mundificādus: τ post cū re stiptica τ desiccatiua ad dentes curandos redeamus. In acutis vero humoribus cephalica vena minuatur : aut in ceruice scarificetur:

deinde acatia accipiatur et dentibus imponatur: gallam cum aceto coctam gargariza: cortices maligrana. ⁊ sumac: balaustia stringunt dentes cū aceto cocte: libra galle in aceto posita et exiccata atq̧ puluerizata super dentes est ponenda. ¶ Aliud. ℞. galle aluminis: cataputie: cortices mali grana. equale pondus: tempera puluerē mittens interius ⁊ exterius. ¶ Et si dentiū motꝰ sit ex phlegmaticis humoribus: aluminis ʒ. iiij. salis. ʒ. ij. puluerē factum super dētes ponamus: cum alumine dentes suffumigemus. Aliud alumen incensum cinerē tamarisci salem equali pondere puluerizabis: et super dentes pones: in auriculas pijcienda olea. ca. dentes sunt fricandi de his que sumus dicturi.

¶ De dentibus putridis. Capitu. xx.

DEntes patiuntur ex ciborū acruminibus: in quibꝰ pro medicina portulace succus: cepe vel nuces vel nuclea vel amigdale sunt masticande.

¶ De dentibus fricandis. Cap. xxij.

DEntiū colores aliqñ propter dentium mutant putredines ⁊ limositates. Quos oportet vt fricemus. ℞. sulfuris cōbusti: spume marine. ana. ʒ. xv. salis gēme. ʒ. xxx. facto puluere inde fricato dentes. ¶ Aliud dentes confortās ⁊ mundificans. ℞. ordei farinā ⁊ salē: que posita in charta bombicina cum melle prius distēperata ⁊ cū charta cōbusta distēpera cum sapa ⁊ cum sale exiccatis dentibus frica. ¶ Aliud dentes albificās: ⁊ sanguinē gingiuarū constringēs: bonū odorem faciēs. ℞. gallie muscate: spume marine: salis incēsi: cornu ceruini similiter incensi. ana. ʒ. iiij. aluminis: nitri: corticis maligrana. galle: balaustie. añ. ʒ. ij. spodij: spice: costi: cardamomi: ligni aloes. añ. ʒ. j. fac puluerē. ¶ Aliud mūdificās dētes et bonum odorē faciens: vuam cadentē leuat: dolorē gule oris ⁊ dentium alleuiat. ℞. cornu ceruini incensi. ʒ. xij. ciperi: piperis albi. añ. ʒ. iij. myrrhe exagium. j. aluminis. ʒ. j. salis armoniaci. ʒ. j. fac pulueres cū sapa tempera: super carbones assa: post iterum pulueriza. ¶ Aliud. ℞. ordei farine ⁊ salis cum melle tēperati ⁊ incensi. ana. ʒ. xj. coclee marine incense: spume marine. añ. ʒ. viij. spodij: nitri: cineris: boli: marmoris albi: lateris veteris ⁊ albi. añ. ʒ. iij. sandal. rub. gallie musca. se. ro. spice. añ. exagiū. j. fac puluerē. ¶ Aliud. ℞. vngule caprine: ossiū dactylorū: cornu caprini: coclee marine: ossiū mirobal. pondus equale. hec oīa prosunt incensa: spuma marina: gallia muscata equali pondere pulueriza ⁊ impone.

¶ De egritudinibus gingiuarū. Cap. xxiij.

GIngiua aliqñ patitur multiformiter ex putredine ⁊ mollicie: ex pustulis: ex vulneribꝰ: ex apostematibus. gingiua patiente ⁊ corpus pati necesse est: patiunt ex humoribus corruptis ⁊ putrescentibus ⁊ malū odorem facientibus. ¶ Mollicies sanguinis facit fluxū: apostema ex calidis humoribꝰ dolorē nimium ⁊ pulsum: ex frigidis neq̧ dolorē neq̧ pulsū facit: minorationē carnis ⁊ eius decisionē frustatim ex acutis humoribus dixit esse Gal. ¶ Sūt autē quattuor modi: vel enī ex toto cadit caro: vel interior vicina dentibꝰ: vel extremitas vel inter dentes conculcata. ¶ In mollicie curanda cephalica minuatur: hoc si contrariū non permittat fieri: collū scarificandum esse sciat: deinde bucca lauāda est cum re humiditatis constrictiua: sicut cū succo arnoglosse: sumac: mirte: balaustie simul vel separatim coctorū in aqua. Itē lauandū est os cum aqua ro. vel puro aceto. ¶ In apostemate calido oportet scarificari ⁊ catarticū de casiafistu. dari: buccā cū succo solatri lauari: vel coriandri: vel cū aceto vel arnoglosse succo mirta vel lacte acido vel iusq̄amo in aceto cocto. ¶ In apostemate frigido si sit ex plenitudine buccā lauemꝰ cum aqua vbi coquat mastix: vel cum aceto vbi cocta sit squilla vel vino in quo sumac: vel aqua calida cum melle vel oliuarū iure. ¶ In pustulis ⁊ vulneribꝰ aqua ro. bucca lauetur: vel cum aceto vbi rosa sit cocta vel balaustia. In vulneribus vel pustulis ex siccitate aqua ros. cum psilio vel semine citonij videtur prodesse. ¶ Si ex diminutione sit carnis: detur medicina solidatiua ⁊ carnis cōpletiua: sicut sanguis draconis: thus: farina orobi: myrrha: mel: acetum squilliticū aristo. ro. et similia.

¶ De fetore oris. Cap. xxiiij.

FEtor in ore ex putredine nascit gingiue ⁊ dentium. Si infirmꝰ admotis digitis ⁊ in his duobus nihil fetoris inuenerit: intelligi poterit q͛ ex putredine sit phlegmatis in stomacho. Si autem inuenerit esse de gingiuis: detur medicina humorē desiccans ⁊ carnē comedens putridā: carnē q̧ sanam reuocans: bucca lauetur cum aceto vbi mirta coquat ⁊ balaustia. Studeat dentes lauare ⁊ gingiuas ne quid cibi ibi remaneat: fricationibꝰ vtatur superioribus: cibum humidum caueat: maxime lac ⁊ ex lacte facta: medicina vtat qua bucca prout diximus odorificetur. ¶ Si nō de gingiuis: sed de putredinibus est phlegmatis: mūdificandus est inde stomachus: hoc sepe cum vomitu: ⁊ pilulis de hierapigra: ⁊ cochijs ⁊ aureis: ⁊ stomaticho maiori: abstineant ab omni genere piscium: grossis carnibus herbis phlegma generantibus: gingiuas ⁊ os mundet cū panno aspero: ⁊ cum vino lauet odorifero: masticet cortices citri. vtatur pilul. Iohan. damasce. odorando valentibus ori. ℞. gariofi. nuc. musca. cinamomi: macis. añ. ʒ. viij. sanda. rose. añ. ʒ. x. cubebe. ʒ. vij. cardamomi. ʒ. vj. ligni aloes. ʒ. j. gallie. ʒ. j. fac puluerē tēpera cū succo malorū ⁊ aqua ro. postea pilul. in modū ciceris: ⁊ sub lingua vnam vel duas teneas. ¶ Aliud eiusdē simile. ℞. ciperi: cinamomi: aluminis: cardamomi maioris: gariofil. añ. ʒ. ij. galle non pertusate: gūmi arabici: gallie musca. spice: nucis muscate: rose. añ. ʒ. j. hierepigre. ʒ. iij. fac puluerem ⁊ cum succo apij tempera faciēs pilulas da cum aqua ros. ¶ Aliud ℞. cinamomi alithimi: gariofil. nucis musca. masticis: ligni aloes: squinanti: rose. añ. exagium. j. sandali albi: spice: cubebe: cardamomi: galle: cāphore. ana. ʒ. j. fac puluerem tempera cum vino odorifero: ⁊ fac pilulas ⁊ eas in bucca teneas: os lauetur cum aqua vbi anisum: mel mirte succus ⁊ vinum odoriferum commisceantur.

¶ De passionibus oris. Cap. xxv.

OS aliquando infirmat nullis alijs mēbris sibi vicinis infirmantibus: patitur autem pustulas vulnera: ⁊ similia que sequunt ex corruptis humoribus aliunde ad buccam defluentibus. Si rubeat q̄ nigredinem fere attineat: caleat: doleat: et ardeat: sanguis erit in causa vel cho. rubea. Si autem parum doleat: caleat: ardeat: intelligitur esse phlegma. Si in multā nigredinem transducitur: tanto est molestius ⁊ timidius ne ad farsum deueniat. ¶ Aliquando vlcera in ore nascūtur: quibus oleum ro. cum aqua calida gargarizatū iuuat. Succus quoq̧ plantaginis eiusq̧ folia in vino cocta si in ore teneantur: ⁊ radix sua si masticetur: oris vlcera: ⁊ similiter cancrum iuuat: et etiam stercus caprinū cum vino veteri ad idē prodest. ¶ Sunt autem vulnera in labris siue in lingua intima maxime lactentibus euenientia de acumine lactis: qđ salubre est eis: cum stiptica autem medicina in paruo tempore sanant. In perfecta etate si nascātur pessimū est: quoniā de pessimis nascunt humoribꝰ: huiusmodi vulnera si lingue innascūtur pessima sunt. Si pars magna lingue auferat: inde enī omnes homines periclitant. ¶ Intellectis oris infirmitatibus medicina repugnans humoribus incipiatur. qđ in principijs maxime debet fieri in medio repugnatiua: et etiā desiccatiua: neq̧ dissolutiua iungamus: nisi ex ordine. Oportet ergo prout videbitur humores catartico vel phlebotomia dissolui. ¶ Medicina repugnatiua in initio talis est danda. Sapa ex moris confecta. Sapa ex vino et aqua vbi coctum sit sumac: mirta: balaustia: vel solatrū. Humoribus minui incipientibus: sed non ex toto se dissoluentibus supradictis: myrrha: ⁊ crocus admisceantur. ¶ In oris apostemate non ex corporis humore in primis danda est causa dissolutiua: neq̧ curandum est de repugnatiua. Si in solo ore sint vulnera vel pustule toto corpore plenitudinis carēte: lauetur bucca cum succo solatri: coriandri: sandali rubei: croci: ⁊ ſm quod dictum est in gingiuis: medicemur. Hoc medicamentum Iohannis Damasceni est dandum valens pustulis oris: vulneribus et vlcerationibus. ℞. lentium mundatarum boli. ana. ʒ. v. coriandri: memithe: sandali. añ. ʒ. iij. spodij: se. rose: semi. portula. boraginis. añ. ʒ. iiij. croci: ba

laustie: nitri: arnogiosse. an̄. ʒ. j. fac puluerē ⁊ superpone: ⁊ cū aqua ro. laua: vel cum succo maligrana. vl' cū succo coriādri. ¶ Aliud valens calori: pustulis in gingiuis ⁊ palato: vuule ⁊ gule: ⁊ maxime in pueris ⁊ corpib9 delicatis. ℞. amidi. ʒ. vj. spodij: memithe. an̄. ʒ. ij. se. rose. ʒ. iij. croci. ʒ. ij. zuccari. ʒ. iij. cardamomi. ʒ. ß. cāphore. ʒ. ß. fac sicut de prioribus Joh. dama. dirimus. ¶ Aliud eiusdē Jo. dam̄. valet similiter. ℞. se. rose: liquiri. amidi: spice: ciperi: nucis muscate: cinamomi alithimi. an̄. exagiū. j. caphore: alumi. croci hortulani. an̄. ʒ. ij. folij. ʒ. j. deinde fac puluerē: sicut de alijs. ¶ Aliud valēs similiter. ℞. zuccari: amidi: se. portula. se. rose. an̄. exagiū. j. galle non pertusate: se. boragi. se. cucumeris viridis: lentis mūde. an̄. ʒ. j. camphore: croci: spodij. an̄. ʒ. j. fac puluerē cū aqua ro. ⁊ succo maligra. ablue sicut superius. ¶ Si vlceratiōes lactentibus eueniant: mater eius lentes ⁊ micam panis accipiat ⁊ sup vlceratiōes ponat: amidū cum aqua ro. temperatum: crocus: se. rose: detur ad manducādū res tantū stipica sicut mala: pira: citonia.

¶ De lentiginibus in facie. Cap. xxvj.

Lentigines in facie nascunt̄ maxime: ⁊ tamen qñq3 apparent in toto corpore: sed tamen plus in facie: siue sana sit siue infirma. Aliqñ he lentigines propter solis eueniūt ardores. Aliquando puellis eueniunt cum mēstrua melancholica non per locum suum exeūt: sed cum egrediūtur per totū corpus se dispergūt: he solis vnguētis possunt sanari: sed que masculis subito eueniūt: vl' causa morbi difficiles sunt curari: cū em̄ ex cholera nigra oriunt̄ ea non putrescente qualitates cutis mutatur. ¶ Si autē in sola facie videantur: cephalica vena minuatur: sed si totū corpus aspergitur: de mediana phlebotomet̄. Et si minuere nequeam9: humores cum catarticis ⁊ pharmacia dissoluamus: deinde ad vnguenta redeamus. s. amigdalas amaras bñ pistatas: ⁊ eis imponamus semen eruce: similiter farinam orobi cum melle distēperatam: vel cum succo mali citrini acidi: farinam lupinorū in aqua coctā: lac ficuū: mirte fructū pistatū: soricū stercus vetus cū aqua distēperetur. Diasco. semen melonū cum carne ipsorū ad hoc laudat. ¶ Aliud Johan. dam̄. ℞. farinā lupini ⁊ frumenti amigda. ama. munda. zucca. an̄. exagium. j. liquiri. gūmi ara. an̄. ʒ. ij. myrrhe: nitri: costi. an̄. exagium. j. tēpera cum lacte ⁊ frica faciem. ¶ Aliud. ℞. farinam fabarū ⁊ frumēti. an̄. ʒ. ij. croci. ʒ. j. tēpera cum aqua vbi fenugrecum sit coctū. ¶ Aliud pauli. ℞. lib. ⁊. risi: libani. ʒ. ix. nitri lib. j. masti. ʒ. iij. albugines ouorū. xx. cum corticibus corcarnis melonū quantū sufficit. ¶ Aliud mūdificans faciem. ℞. lupinorū fabe: se. melonis equali pondere: lentiū medietatem: fac pulue. vnge cum lacte mulieris vel asine. ¶ Aliud ℞. farine lupini: fabarū: lentium: amidi: amigd. amara. an̄. ʒ. iij. seminis michonis al. melonis: cucu. risi: dragagā. an̄. exagium. j. mellilotí: condisi: croci: costi. an̄. exagia. x. fac puluerē temperans cum albugine: vngat autē in nocte: in die lauet.

¶ De pustulis in facie. Cap. xxvij.

Si in facie pustule nascunt̄ dure: sicce atq3 parue: alumen: gūmi: lentes puluerizent̄: ⁊ inde facies lauetur. Similiter gūmi arabicū ⁊ nitrum cum aceto tēpera: faciē de re omni mundificat. ¶ Aliud. ℞. cathimie argētee exagiū. j. chimolee: boli: terre armenice. ana. ʒ. j. sandarace. ʒ. ij. tempera cū aqua ro. ⁊ lini faciem.

¶ Liber tertius de morbis mēbrorū spiritualiū: ⁊ eorūdem curis: ⁊ complectitur. xvj. capitula.

¶ De squinantia. Capitu. primum:

In duobus libris pcedētibus tm̄mo do dictū est de infirmitatibus capiti ⁊ faciei accidentibus: modo dicant̄ morbi mēbrorum ministrantiū cordi: cor: em̄ lucerna est corporis: dicantur ergo morbi ⁊ eorum cause ⁊ significationes subiūgantur ⁊ medicine: ⁊ incipiendū est a molestioribus ⁊ suspectioribus: vt est squinantia. Unde Ga. qualiscūq3 inqt morbus in gula venerit: ⁊ inflatione sua spiritum tenuerit: squinantia idest suffocatio vocanda erit: sed tamen hic morbus a seinuicē diuersatur. ¶ Squināt: a em̄ passio aliquando est ex humoribus a capite ad guttur descendentibus: aliquando cadē die mortificās: vel secūda: vel tertia: q: em̄ est peracuta ⁊ mortifera: ideo hominē subito mortificat ⁊ suffocat. Inde squinantia est vocata: q: angustat flatum: vt infirmus neq3 cibū neq3 potū recipere possit: vel si recipiat paruissimum est: humores autē descendētes sanguinolēti sunt vl' cholerici: vl' phlegmatici: vel salsi: vel viscosi. Ex melācholia em̄ nunq̄ hoc apostema fit: q: hic morbus cito preualet cum sit peracutissimus: sed melancholia per longū tempus operatur: vnde impossibile est esse de nigra cholera. ¶ Flatus squinanticorū proprie est longus: causa sue longitudinis est strictura guttur. Et cū quātū sibi sufficiat aerē in impetu trahere sibi non valeat: longo spacio necesse est vt expleat: anhelitus ergo breuis laudabile signum est squinanticis: vnde sm Galienū in cōmento super pnostica Hippocratis: pessimū est genus squinantie qd infirmum ad orthomiam insequitur: neq3 nimiū dolorem vel angustiam fecisse videtur exterius. In gula siue in collo si tumor nō apparet neq3 rubor: minor in pessimitate est: al. si non anhelitum habet angustū: illa que non anhelitū habet angustum. Si cum tumore ⁊ rubore in gula ⁊ collo facit dolorem nimiū: minor est in gradu tertio: cuius non nimius dolor neq3 flatus angustiosus: hic ergo non in gutture: sed in collo: vel in gula vel in vtroq3 est. ¶ Oportet ergo vt signa huor dicantur: vnde sc3 hic morbus concreat̄. Si fit ex sanguine: infirmus apparet plenus corpore: rubet in facie: vene faciei sunt plene sanguine: plenus pulsus: tumor calidus ⁊ rubeus: monstrat eger quasi vinum in gula sapor et. Dieta sua multi sanguinis fuit generatiua. ¶ Ex cholera rubea est fortis dolor: angustia nimia: calor atq3 sitis maxima: fumositas in gula: pulsus vacuus et fortis. ¶ Ex viscoso phlegmate dolor non est nimius: neq3 predicta signa in eo videtur: tumet lingua ⁊ mollescit: dolet paruū. ¶ Ex salso phlegmate sapor at amarum: salem sentit in gula: vox eius sicut catulorum paruorum. In huiusmodi medicandis perquirendi sunt humores. In sanguine vena cephalica est minuenda. Hippocrates in epidimijs inquit: in squinantia vel orthomia oportet incidere venas. Galie. semper incidere precepit venam sm qd oporteat. idest quantū virtus pati valeat: dat autē intelligi duobus debere incidi: sm magnitudinē morbi vel quantitatem virtutis. Squinātia autem est de maioribus morbis. ¶ Si sanguis cum cholera rubea esse mixtus perpenditur ventrem humectare debemus cum catartico de casiafistul. oxifencia: iuiuba: viola: ⁊ semie malue: camomilleō: iuiubis prunis viol. ⁊ similibus. Extincto acumine cholere rubee: ⁊ egrediente cum cholerica egestione: cephalica phlebotometur vt exeat sanguis a cholera rubea incensus: post phlebotomiam ⁊ purgationē redeundem est ad membra vbi maxime morbus regnat. ¶ In principio morbi medicemur cum his que repugnant humoribus ad guttur descendentibus: ⁊ ipsum guttur confortantibus: sicut sapa de moris: cum succo solatri vel arnoglosse. Detur deinde gargarismus: furfur quoq3 ordei aceto infusum ⁊ colatum: ⁊ aqua vbi balaustia sumac: galla: rosa sint cocta: lentes: solatri succus siue psilij: omnia sunt stiptica et repugnātia. Que cum fecerimus et extenuauerimus: ad humores dissoluendos in infirmis mēbris clausos redeamus cum gargarismis de sapa mori: ⁊ sapa vini commixta et pauca myrrha: vel ptisana cum zucca ro vel lacte capri. siue asinino cū zuccaro et pauco croco: vel casiafistula et sapa in aqua calida vel cum succo pori. Quecunq3 horū inuenerimus: inde infirmo fiat gargarismus: q: ex his humores dissoluuntur. Cibum paruissimum demus qui sit solubilis: sicut iuscellū aliquod: vel succus detur mūdati seminis melonū atq3 cucumeris: vl' medulla pistata: amidum: dragagan. cum amigdaleo: de his o'bus ius conficiat̄ ieiuno detur: vel amid. cum lacte et penidij ⁊ amigdaleo: nutriendus est cum crisolocanna: blitis: portula. que cum amigdaleo parata sint. ¶ Si apostema sit phlegmaticū: quod ex predictis signis intelligendū est: cum catartico phlegma

tis depositiuo erit purgandũ. Similiter cũ clysteri ꝛ garga-rismis in morbi principio: fiet autẽ de sapa nucis cũ aceto: vel memithe: vel vbi cortices nucum sint: vel vbi mora vel succus solatri: vel oculo litij vel aloe. humoribus his dissolutis ad membra curãda redeamus vbi mali humores includuntur. Gargarismũ faciemus cũ sapa nucũ apposito pirethro: vel sola sapa: vel oximelle: vel sapa mirtina: vel aqua vbi ficus sicce sint cocte: vel cum caprino lacte: ꝛ stercus canis albi pista subtiliter: ꝛ cũ melle distẽpera: his cibus vngamus oris interiora cum pennis. Galie. dicit hec omnia esse vtilia. Accipiamus iterũ caninũ stercus ꝛ puluerizatũ in os proijciatur cum felle taurino: melle buccã vngamus. gargarismũ faciamus. ¶ Itẽ. G. fel inquit taurinũ suffocationi vue cadentis est adiutoriũ: similiter fel ouinũ: cineres radicis caulium: cum melle faciamus gargarismũ: similiter succus radicis iuuat cum oximelle. ¶ Alius gargarismus valẽs squinantico phlegmatico. ℞. liqui. ʒ. iij. pirethri: cassie. squinãti. cucute se. ana. ʒ. ij. fenugre. myrrhe. ana. exagiũ. j. croci: piperis: spice: sansuci. añ. ʒ. j. fac puluerẽ: distẽpera cũ melle ꝛ in modum auellane accipiat: ꝛ cũ aqua vbi cortex maligra. sit coctus: tẽpera cũ vino odorifero forti: vł cũ oximelle. ¶ Alius valẽs similiter. ℞. rose. ʒ. ij. stercoris canini: croci. añ. exagiũ vnũ: tẽpera cũ melle: inde os vnge ꝛ fac gargarizari. ¶ Aliꝰ ℞. rose liquiri. añ. exagiũ. j. cinamomi alithimi: piperis longi: croci. añ. ʒ. j. aluminis scissi: cardamomi: myrrhe: sinapis: zinziberis. costi. añ. ʒ. ij. fac puluerẽ: adde mel: quod scilꝫ accipiat in modũ auellane vel cũ sapa: vel aqua vbi cocta sit galla: vel cũ succo solatri: vel cũ oximelle ꝛ aqua calida.

¶ De apostemate in gula. Capitu. ij.

Cum apostema decoctũ esse intelligimus in gula ꝛ coadunatã saniẽ in ea: oportet vt cũ facilibꝰ aperire illud moliamur: non enĩ incipiendũ est a fortibus medicinis: fiat ergo gargarismus cũ lacte caprino vel asinino vel psilio: vel cum ycos: vel cũ fermento ꝛ oleo vio. vel butyro calido cum farina. Alia confectio. ℞. semen citoniorũ: viscũ malue ꝛ frumentũ: lac caprinum equali põdere: deinde liquir. accipe radicẽ: ꝛ radicẽ malue: vnde facto puluere cum alijs oĩbus confice et da bibere vt gargarizet. ¶ Alius Johan. damasce. valet ad apostema facile aperiendũ in gula. ℞. dragagan. ʒ. iiij. amigdalarũ dul. olei viol. quantũ sufficit: aqua vbi ordeũ coctũ sit: liquiritia: ꝛ malua: oĩa in aqua cocta: succusq; cucur. arnoglos. equali pondere: aqua vbi cassiafi. sit cocta: oĩa sint cõmixta et bene confecta: ꝛ infirmo detur gargarizanda colata ꝛ calida. ¶ Si infirmus sit fortis ꝛ cito velimus aperire: fiat gargarismus cũ aqua vbi ficus sint cocte ꝛ misceantur cuꝫ farina vel stercore canino: ꝛ cum lacte asinino. ¶ Fisso apostemate oportet ei dare vitellũ oui nõ coctũ cum amigda. ꝛ dragagã. ꝛ oleo viola. vel cum succo se. citoniorũ ꝛ arnoglosse: vel aqua vbi ordeum ꝛ liquiri. sint cocta: similiter ficus sicce cassiafi. oleuꝫ viola. sint apposita. ¶ Nutriẽdus est cũ iure facto de furfure ꝛ amigda. viol. penid. vel cum malua: crisolocãna: bliti: cucur. ¶ Vngamus gulã exterius cum cera: vel cum oleo vio. dragagan. ꝛ crudi oui vitello. ꝛ hoc vnguentũ valet ad aperiendum gule apostema facile. ¶ Aliud. ℞. cere albe: olei vio. añ. ʒ. xv. butyri. ʒ. viij. dragagan. ʒ. iij. se. lini. ʒ. vij. fac pistari in pul. subtilissime ꝛ cõmiscens fac vnguentum.

¶ De apostemate vuule. Capitu. iij.

Aliquando inflatio vel apostema nascitur in partibus gule: vt in vuula vel in partibus gule intra vel extra que fit ex humoribus capitis illuc descẽdentibus: vel a fumo a stomacho ascendente: vnde nimium dolorẽ patiuntur cum cibus transglutitur: aliquando nõ gluciunt saliuã nisi cum magno dolore. ¶ Oportet ergo vt perquiramus si adsit rubor: calor: venarum plenitudo pulsus nimius ꝛ plenus: vnde sanguis certificatur esse in causa. De cephalica minuamus quantum patientis virtus patiatur. ¶ Si ardor nimius sit ꝛ siccitas et nimia sitis: cho. ru. erit purganda cum cassiafist. manna viol. oxifenitia ꝛ sibus. In dolore vo molli sine ardore ꝛ siccitate atq; siti: intelligit morbus esse de phlegmate: deinde precipiamus vt phlegma purgetur: et medicina repugnatiua ꝛ dissolutiua est danda: sicut galla cum aceto: vngatur intus cum digito vel cum penna. Idem faciunt ꝛ cortex maligrana. balaust. rosa. mirta. ¶ Si hec ad salutẽ infirmi non sufficiunt: de vuula est videndũ. Vuula si sit subtilis in fundo: ꝛ in extremitatibus sit grossa ꝛ tumida: ꝛ quasi habens saniẽ albã: cum ferro siue acuto medicamine erit incidenda. Hippocra. in tertia pnosti. particula: vuula si sit rubea ꝛ magna ad incidendũ est molestissima: quam sequunt apostemata ꝛ fluxus sanguinis: vnde nimiũ est studendũ vt ad superius subtilizetur: ꝛ extrema ingrossent ꝛ liueant: ꝛ tunc tandem incidetur: vtilius tamen est non incidere ante purgationem vẽtris si tempus expectet: ꝛ si suffocatione nõ timetis. Hec autem ex auctoritate hippocratis recepta esse innuũt qualiter tumida vuula sit medicanda. Qui cum parũ locutus fuerit: auctoritatẽ tamen maximã inde dedit: oportet ergo vt incidatur: ꝛ si dolor nimius subsequatur: timetur ne apostema calidum succedat ꝛ fluxus nimius. Aliquando quoq; cũ est rubea inciditur: causa squinãtie inde oritur: sed precipiẽdum est infirmo vti medicamine isto. ℞. cinerem palme ꝛ cãne que tempera fortiter cum aqua postea cola: deinde accipe gallam: alumen: sumac ꝛ puluerẽ fac: quibus cum superiori aqua mixtis gargarismũ faciat. ¶ Aliud ad vuule casuꝫ valet. ℞. myrrhe armoniaci: salis: piperis nigri ꝛ longi equaliter inde pul. in gulã insuffletur. ¶ Si gule glandes aliqs habuerint: ꝛ coadunationes: gargarismus dandus est cum aqua vbi ficus: dactyli: fenugrecũ ꝛ similia sint cocta. Deinde vnguentis dissolutiuis exterius vngamus: sicut nitro: sale armo. succo caulino ꝛ centaurea: cum melle tẽpera oĩa.

¶ De raucedine ꝛ vocis amissione. Cap. iiij.

Raucitas est ex humiditate instrumentũ vocis infundente: hec autẽ humiditas: vel est phlegmatica vel sanguinea: que cum a capite descẽderit: ꝛ instrumentũ vocis infuderit: planitatẽ aufert loquẽdi: ꝛ aliquando voces omnino extinguit. ¶ Si ex sanguine appareat esse quod rubor ostendit ꝛ plenitudo in facie: cephalicã venam incide: quantum virtus patientis expetit minue: ꝛ purgetur cũ cassiafistula: manna: viol. oxifenicia ꝛ sibꝰ. Has pilulas ponamus sub lingua. ℞. gũmi arabi. dragaganti: liquiri. amidi: seminis cucumeris: cucurbite: portula. ana. ʒ. iij. croci. ʒ. j. penid. ʒ. ij. fac pilulas quas sub lingua teneat. Nutriatur cum iure ex farina facto cum amigdaleo: ouis mollibus ꝛ similibus. ¶ In humoribus phlegmaticis gargarismũ cum hierapigra ꝛ melle vel mulsa est dandũ. Electuariũ. ℞. succuꝫ cauliũ: mel bene coctum ꝛ sit bene spissum. ¶ Aliud valet similiter. ℞. liquiri. dragagan. piperis albi: xilocas. myrrhe: gummi: thuris. ana. ʒ. ij. spice exagium. j. penid. ꝛ sapa ꝛ mel quantum sufficit. ¶ Aliud valet similiter. ℞. seminis lini assati: amigda. munde dulcis ꝛ amare. añ. ʒ. x. penid. ʒ. x viij. croci: cinamomi: piperis. ana. exagium. j. fac puluerẽ adiũge mel quantũ sufficit: da cum aqua vbi liqui. sit cocta. ¶ Aliud itidem valet. ℞. ficus siccas: calamentũ parum dragaganti coquantur in spissitudinẽ mellis. ¶ Aliud electuarium. ℞. fenugreci: amigdalarũ dulcium ꝛ amara. ana. ʒ. iiij. seminis lini assi. ʒ. viij. amigdalarũ: dragagan. liquiritie: pinee. añ. ʒ. ij. tempera cum sapa.

¶ De asperitate vocis vel eius ablatione. Cap. v.

Si instrumentum vocis siccitatem patiatur: necesse est vt vox asperetur vel auferatur. Siccitas autem vel nascatur ex frigiditate: vel ex puluere: vel aeris siccitate: vel cibi ꝛ potus asperitate. ¶ Diffinitio huius siccitatis diuersa est in corpore leni. idest est inequalitas in corpore leni: medicandus est. in aqua calida ꝛ dulci sepe balneetur: sub lingua semina citonij: liquiri. citrolij: psilij: dragaganti sunt ponenda. Demus sirupum viola. cum amigda. aqua cucur. etiam iuiubinum accipiat semel iuscula de furfure cum amigda. et cum penid. ¶ Electuariũ Johan. damasce. valẽs gule asperitati ꝛ raucitati. ℞. dragaganti. ʒ. v. gũmi: amigdalarũ dul-

trum: amidi: se. cucu. ana ʒ. iiij. se. citonij: liquiri. se. citru. ana. ʒ. ij. penid. ʒ. xxx. mellis quod sufficit. Similiter electuaria in tussi dicenda danda sunt.

¶ De tussi. Capitulum. vj.

Tussis est motꝰ animate virtutis ⁊ naturalis functus s̄m cursum nature circa instrumēta spiritus operantis ad expellēdū sup̄flua sibi nocentia: virtus em̄ naturalis causa sui nocumēti instrumēta spiritus mouere incipit. Et cum per se expellere non possit: a virtute animata adiuuari expetit: q: cartilagines pulmonis ⁊ canales ⁊ lacerti pectoris inobediētes sunt virtuti naturali. Si a virtute aīata moti lacerti pulmonis cōstrictiui aerem expellēdo a pulmone cogunt̄ expellere q̄ naturali virtuti videbātur nocere ⁊ obuiare. ¶ Nascit̄ tussis ex omni passione pectoris: vl̄r tamē ex mala cōplexione calida ⁊ frigida que instrumētis spiritus dominatur: vel ex materia mala que intus est vel extra. Interiora a sursum descēdens: sicut a capite reuma in pectore: vel ab imo ascendens superius: sicut humorꝝ superfluitas a gibbo epatis ad superiora pectoris. Aliqñ hec materia ꝓprie per spiritus spargit̄ instrumenta: sicut in periplemonicis ⁊ pleureticis videmus. Item hec materia est calida ⁊ sanguinolenta: cholerica vel phlegmatica: vel si solū futurū sit apostema: exterior: q: aer quē accepimꝰ cū fumo vel puluere cōmiscetur: vel cū subito frigidus aer trahitur. Sequit̄ autē tussim dolor pectoris cuius causa est tussis. Aliqñ tamen dolor pectoris est sine tussi qđ fit duobus modis: vel ex vētositate grossa pectoris suspēsiua: vel constipatiōe pelliculaꝝ de posterioribus costis: que si oppilent̄ non necesse est vt tussis sequatur. Oportet autē intelligi q: a capite descendēs tussis: vel a vulneribus in spiritus instrumētis: vel ab apostematibꝰ: vl̄ a pectoris coadunationibus: peior est omnibꝰ alijs passionibꝰ tussis. nō molesta ex instrumentorū spiritus cōplexione mala vel gutturis ⁊ canalium pulmonis asperitate. Mala tussis nō est sine screatu. ¶ Tussis sicca que nihil screat est triplex: vel em̄ est ex asperitate gutturis: vel ex mala cōplexione in spiritus instrumentis: vel ex incōuenienti materia quā elaborat expellere natura: que aut grossa est aut viscosa vt a canalibus pulmonis seiungi nequeat: vel multa liquida vt anteq̄ coaguletur ⁊ coadunet̄ se dissoluat. ¶ Cum ergo tussim incipimus medicari: vnde fiat necesse est perq̄rere. Si ex calore fit: ⁊ signum eius similiter est cū asperitate pectoris dolore nimia siti: ⁊ infirmꝰ in frigido aere trahēdo delectet̄: basilica vena minuat̄ si nobis tp̄s: etas: ꝯsuetudo cōueniat. Qđ si nō: scarificemus loca vicina morbo: deinde danda sunt ysopus: iuiub. sirupus viola. post tres horas detur ptisana cū amigdaleo: ⁊ penidꝫ cum melle viola. Itē detur cucur. succus maratri cū melle viola. ⁊ zucca. vel maligra. succus vel sirupus: vel semē citonij: ⁊ succus malue cū zucca. penid. ⁊ dragagā. Iura etiam sunt dāda sicut ptisana de furfure: ⁊ de amido: cibi eius sint malua: bliti ⁊ crisolocāna: cucurbita. oīa dētur cum amigdaleon. Si comedāt pullos cū quibslibet supradictis herbis condiant̄: pectus afforis vnge cū cera alba ⁊ oleo viola. ⁊ ordei farina: suc. portula. ⁊ cucur. Aliqñ oua sorbilia sunt danda: si post hoc calor non minuat̄: cū catartico de cassiā. purgemus. Hec electuaria ad hoc sunt vtilia: diapapauer. ¶ Electuariū ad dolorē pectoris nimiū bonum. ℞. succi liquiri. dragagan. gūmi arab. añ. ʒ. x. se. papaueris albi: penid. añ. ʒ. xx. amigd. dul. ⁊ mun. ʒ. x. amidi: seminis citoniorū: se. portula. añ. ʒ. xv. se. cucu. melo. citru. cucur. lactuce: malue: añ. ʒ. vij. fac puluerē tēpera cū sirupo viola. vel cū sapa. Pillu. Iohan. damasceni valētes tussi. ℞. se. cito. cucur. amigd. dul. fabe se. malue. ana. ʒ. vj. tēpera cū succo psilij: fac pilulas in modū fabe. ¶ Si infirmus tussim ex vigilijs patitur: his pilulis. vtatur se. lactuce: papaueris iugamꝰ. añ. ʒ. v. ¶ Alie pilu. lingue supponēde. ℞. gūmi draga. se. portu. cito. añ. ʒ. v. se. cucu. munda. ʒ. v. amidi. ʒ. iiij. amigdalarū mūda. ʒ. vj. fabe munde dragagā. añ. ʒ. ij. tēpera cū succo malue: fac pilulas. ¶ Sirupus iuiubinus valet similiter. ℞. iuiub. ʒ. ß. liquiri. ʒ. xx. capil. ve. vio. se. malue. añ. ʒ. x. citoñ. se. melonis: papa. lactuc. dragagan. ordei mundi: amidi. ana. ʒ. vj. aque. lib. x. penid. vel zucca. vel sape. lib. iiij. fac sirupū. ¶ Sirupus de ysopo ad tussim: colicā: dolorē laterū ⁊ anhelitus. ℞. radi. maratri: apij: liquiri. añ. ʒ. x. ysopi: capil. vene. se. cito. se. malue: dragaganti. añ. ʒ. iij. ordei mund. ʒ. v. iuiub. ʒ. xxx. vue ⁊ passe albe ⁊ munde. ʒ. j. ficus. iij. coque in sex libris aque vsq̄ quo in duas redigantur: deinde libram. j. penid. pone ⁊ cōfice sirupum. ¶ Oleum Iohan. dam̄. ad calidā tussim. ℞. se. mal. viola. liquiri. vue passe. añ. ʒ. xv. succi maligrana. dul. ʒ. cl. fac pistari: ⁊ olei viola. appone. ʒ. lxxx. ⁊ fac oleū. ¶ Si qs tussit ex dolore pectoris ⁊ ex frigiditate ⁊ humiditate: cuiꝰ rei est signum paruitas sitis: et lenitas doloris: et infirmus manifestat rem calidā sibi ꝓdesse: mel ro. dādū est cū aqua prassij apij maratri bene cocta ⁊ colata. Iura dāda sunt ex frumento cum amigd. pineas: ficus. amigd. demus comedēda: mellicratum bibāt cū aromatibus: ius cicerū cū vua passa comedant: pectus vngamus cū cera sambuceleon: fenugreci coctum cum ficubus: dactyli cum melle valent. ¶ Diascori. dixit: ficus cocta cū ysopo mundat pul. ⁊ ad frigidā valet tussim. Item myrrhā in modū fabe frigide ventositati ⁊ veteri tussi dixit ꝓdesse. ¶ Ma. figia ieiuno data valet frigide tussi ⁊ corize: similiter se. lini coctū ⁊ pistatū cū melle: qđ salꝫ valet. ¶ Electuariū qđ valet frigide tussi: ventositati pectoris ⁊ anhelitui. ℞. liq. se. lini assi: amigd. dul. pinee. añ. ʒ. j. penid. ʒ. x. aneti: maratri: ysopi: capil. ve. prassij. ana. ʒ. vj. croci: zinziberis: calamēti. añ. ʒ. iiij. fac puluerē ⁊ adde mell' qđ sufficit: da. ʒ. ij. ¶ Aliud. ℞. spodij. ʒ. vij. boli exagiū. j. nucis musca. exagiū. j. piperis lon. ʒ. iij. zuccare. ʒ. xxx. mel. ⁊ butyri qđ sufficit: vnū coclear valet sicce tussi. ¶ Pilule valētes frigiditati: ventositati ⁊ anhelitui in phlegmaticis. ℞. liquiri. amig. dul. ⁊ amara. se. lini. añ. ʒ. iij. aneti: maratri: farine fabe: pinee añ. iij. myrrhe: olibani: croci: cinamo. alithi. añ. exagiū. j. tempera cum sapa: fac pilulas in modū fabe ponens sub lingua vnam. ¶ Sirupus de prassio valet frigide tussi de phlegmate ⁊ ventositate ⁊ fastidio: ⁊ omni passioni pectoris lenum. ℞. prassij. ʒ. xx. liquiri. ʒ. x. apij rad. ⁊ maratri: aneti: calamenti: ysopi: capillorū vene. añ. ʒ. vj. fenugre. se. lini. añ. ʒ. iij. vue passe ⁊ mūde. ʒ. c. ficus. ʒ. xx. penidꝫ. ʒ. vj. mell' quod sufficit: fac sirupū. ¶ Si tussis ex humoribus a capite vel alijs membris venientibus fit: oportet vt festinemꝰ q̄ humores digerantur: qđ si non fecerimus in orthomiā labōtur: deinde humorum collectiōes perquirant̄: qui si sint liquidi vel grossi: aquosi: vel viscosi cholerici seu phlegmatici. Si pectus infirmi calidū sit ⁊ quasi fumū senserit: ⁊ asperitatē nimiā senserit ⁊ sitim ⁊ parū screat: color eius liuidus sit vel citrinus: sapor salsus: calidā ⁊ subtilē intelligimus materiā esse: laborandum tunc est vt ingrosset̄: si prout manifestat nullū horū sentiat: sed frigidū nocere: calidū vo adiuuare fateatur: intelligimus frigidā ⁊ viscosam esse materiā: est ergo subtiliāda vt mediocris sit. Si sit multū liquida vel multū spissa in exitu est molesta atq̄ parua cum tussi multa: si sit calida ⁊ liquida: dandus est sirupus viola. iuiub. Et sirupus papaueris. ℞. papaueris albi. ʒ. xj. liqui. ʒ. xx. capillo. vene. malue se. cito. cucu. añ. ʒ. vj. iuiub. ʒ. xj. coquant̄ in aque lib. viij. quoad redigātur in tres: cola ⁊ postea penid. zaccare: sape pone qđ sufficit: vnaquaq̄ die: se. papaueris cum zuccara. ʒ. ij. tribue. Ius de amido detur cum penid. amigdaleō: similiter de furfure ⁊ penid. nutriēdus est infirmus cum amigdaleon: portula. blito. malua: atripli. ⁊ similibus. vnguatur exterius in pectore cum cera alba: oleo viola. ¶ Si ex phlegmate grosso ⁊ viscoso fit: subtilietur cum sirupo de prassio: sirupo de radice feniculi ⁊ similium: de aniso: electuario de spodio: tyriaca magna: trifera maiore: thus pistatū cum melle viola. pinea similiter. Succus maratri bene colatus ⁊ coctus cum amigdaleo: dentur fasiani: perdices cum cimino: pipere: ruta: porris: amigdaleo amaro. vngamus caput cum calidis ⁊ confortatiuis ⁊ hūoribus repugnatiuis. ¶ Hoc electuarium recipiat. ℞. seminis lini assi: amigda. dulciū: pinee. añ. ʒ. x. liquiri. ʒ. x. maratri: ysopi: zinziberis. ana. ʒ. iiij. piperis lōgi: calamenti: thuris: croci: cinamomi. ana. ʒ. iij. equaliter fac puluerem ⁊ mitte mellis quod sufficit. Aliquando suffumigandus est infirmus vt dissoluatur phlegma viscosum in pectore cum cala. aro. solo. vel terebenthina: vel auripigmento cum sepo renum caprinorum: vel butyro.

De phthysi et periplemonia. Cap. vij.

Phthysis est consumptio humectationis corporis et mutatio augmentationis in diminutionem. Nascitur enim multis modis: vel ex consumptione pulmonis: et hec est certa phthysis que fit tribus modis: vel ex humoribus cholericis a capite descendentibus siue phlegmaticis et nitrosis et salsis in substantia pulmonis existentibus vulnerantibus eum et putrefacientibus. Secundus est ex quibusdam passionibus in substantia pulmonis nascentibus: hoc genus antecedit sanguinis screatus ex venis aliquorum instrumentorum ruptis in pulmone: in qua fissura nascuntur vulnera empica et phthysis postea. Tertius modus est ex humoribus ad pulmonem aliunde quam a capite currentibus: quod duobus modis contingit: vel ex mutatione vicinorum locorum: sicut in pleuresi: squinantia: vel ex alijs locis non vicinis: sicut epate: corde et similibus. Humores hi si calidi et acuti sint: patitur infirmus ruborem in maxillis stricturam inflatiui sitim febres quiescit in trahendo aerem frigidiorem. Si apostema periplemonie sit de phlegmate salso: strictus et angustus est anhelitus cum grauitate: neque dolorem sentit: pulmo enim non habet neruum: vnde perfectum habeat sensum: sed tamen tussim cum paruitate anhelitus: screant in tussi cum apostema se ruperit: et tunc tandem apostema certificatur et febris adest: et etiam corpus minuitur vngues inclinantur maxille rubent. Que omnia pulmonis vulnera designant: vnde phthysis est. Ga. inquit: phthysis que ex vulneribus est pulmonis pessima est duobus modis. Unus modus est pessimus: quia ad perimendum est velocissimus. Alius tardior: quia leuior: primus cito mortificans: quia pessimus nullum signum curationis ostendit in screatibus: et si aliquis videatur paruus erit screatus cum angustia et duricia: si leuior sit: humores in pulmone morando ex quo quid et leuiter emittit.

Discordant medici in vulneribus pulmonis. Alij incurabilia fatentur. Gal. tamen sic testatur. Si quis periplemonicis vult succurrere: succurrat antequam apostema marcescat et putrescat: et sanabitur apostema. Si quis tam diu negligat quousque ad saniem putridam vulnera colligant sunt incurabilia: omne enim vulnus difficiliter curatur nisi mundetur: mundari non potest nisi per tussim: tussis inimica est solidando vulneri: dilatat enim et aperit: vnde magis putredines colligit: cum enim partim purgat et partim colligat: insanabile reddit apostema: dum ita circinat. Constat igitur si periplemonie succurratur antequam apostema marcescat: primum curabitur: si non econtrario. Medicina sic erit incipienda: perquirendum est vnde fiat. Si ex caliditate: phlebotomanda erit basilica vel vena que inter auricularem et medicum constat: sanguis minuatur prout virtus patietur: cum sanguis infirmi quantitas intelligitur: si parua sit nutriendus erit cibis bonis generantibus bonum sanguinem: post phlebotomandus et iterum nutriendus. Si tertia minuendi videatur vtilitas: et hoc maxime si sanguis turbidus et grossus sit: iterum minuere incipias. Si ab initio morbi multa inuenitur quantitas sanguinis: ab initio est minuendum et auferendum quantum videatur nobis: nutriendus est dieta que refrigerat et solidat: et cito sit digerenda: sicut ptisana perfecta que cum cancris fluminеis sit cocta: a quibus exteriora sint proiecta et interiora mundificata bis vel ter cum cinere et dulci aqua: deinde pistata et ptisana bene cocta. Que omnia dum colata fuerint circiter tertiam partem libre dentur sepe et quotidie. Si infirmus febricitet cum ʒ.j. succi maligra. dulcis dentur: et nutriatur cum cucurbita et bliti: citru. vel cum amigdaleo: et que ab eo bibitur aqua cum sirupo viola. vel psilij sirupo misceatur. In sero psilium misceatur: et gummi ar. detur etiam dragagan. bolum cum succo arnoglosse. bolum etiam valet phthysicis: humectationem enim desiccat vulnerum pulmonis et carnem reducit: dentur autem frigida caloris febrium desiccatiua. Si screare non possit: detur ysopus cum melle viola. coctus: vel electuarium istud. ℞. iuiube. ʒ.xl. vue passe munde. ʒ.xxx. seminis malue. ʒ.iiij. cancri fluminei. ʒ.xx. capil. ve. virge pastoris: arnoglosse. ana ʒ.v. liqui. ℥.j. omnia coquantur in tribus libris aque vsque ad .iij. partem redigantur: sape .iij. pars libre adiungatur: zuccare .ij. partes excoquantur vsque ad spissitudinem mellis. deinde gummi accipe dragagan. seminis citoniorum. ana ʒ.vij. amidi seminis portu. ana ʒ.vij. seminis papaueris ʒ.v. fac puluerem tempera cum supradictis: da tunc cum stomachus non sit plenus cibis.

Si patitur constipationem infirmus: natura eius: non tamen cum impetu: in mollicie mutetur cum sirupis et clysteribus mollientibus pectus cum oleo viola. et ro. vngatur quantum magis possumus: et ne venter soluatur multum studeamus: phthysici enim et empici si ad solutionem deueniunt cito moriuntur. Et si euenerit detur succus ordei et milij assatorum: deinde bene decoctorum: cui adiungatur gummi arab. et mica panis et amigdalorum et zucca. olibus assatis. in aqua quam bibunt ponamus gummi arabi. bolum spodium. Si perseueret solutio: puluerem istum da to. ℞. gummi arabi. boli: se. mirte omnium assatorum. ana ʒ.iij. amidi arsi. cancri incensi: se. portula. ana ʒ.ij. spodij: se. malue arse. ana. exagium .j. omnia hec puluerizentur et cum oleo ro. fricentur: dentur cum sirupo mirtino et aqua frigida quantum sufficit.

Si screatus fetorem horribilem habeat cum superponatur carbonibus: mortem denunciat. Si capilli cadunt: ad mortem appropinquant: ablationem enim portendunt nutrimenti. Aliquando etiam corruptionem humoris et apostema pulmonis ex humoribus phlegmaticis fieri intelligimus: vnde in initio morbi danda est maturatiua medicina: sicut liquiri. capilli vene. fenugre. se. lini vel cice. ficus: vue passe: omnia cocta. Dandum est etiam dianisum: diapinea: diafenugre. diapassium. Si apostema maturauerit aut crepuerit: ysopus coctus cum melle ro. dandus erit. Si infirmus screare non possit: quia apostema indurauerit: dentur calefactiua sanguinis et saniem mundificantia et tussim adducentia sicut orobi farina et aristolo. rotun. atque lon. piper lon. cinamomum alithimum: acorum: costum: cassialig. spica: et similia. Et si inueterauerit apostema vel pulmo induresceat: quod ex parte substantie pulmonis monstrabitur cum screatu prolecta: desiccatiua dentur atque subtiliantia que desiccent atque subtilient vulneris humectationem: sicut tyriaca: athanasia: omorusia: mithridatum et similia: odoriferos flores adhibeant naribus: et sepe cum aere et aqua temperatis balneentur: cibentur cibis chimos laudabiles generantibus: mellicratum bibant: omnem medicinam cum melle mixtam et mundificatiuam demus. Si securi fuerimus quod humectatio apostematis desiccetur et materia auferatur: deinde vulneris desiccatiua et mundificatiua demus: sicut ro. balau. acatiam: gummi dragagan. masti. karabe: bolum: sangui. draco. emathite: mirte se. arnoglossam et similia. G. inquit. Si periplemonici ad febres deueniant: vel ab initio eas habeant: eos impossibile est curari posse: sed tamen si superiorem sequantur institutionem aliquandiu viuere possunt: hec enim medicina desiccat et indurat vt diu permaneat. Trocisci Johan. damasce. ad hec sunt proficui si vene in pectore vel pulmone rupte fuerint solidantur. ℞. boli: amidi. ana ʒ.iij. carabe: se. mirte: coralli: spodij: ematitis. ana ʒ.v. gummi arab. liquir. succi. ana ʒ.vj. cancrorum incensorum: se. portula. ana ʒ.x. fac puluerem: tempera cum succo arnoglosse fiat trociscus exagij .j. detur vnus cum succo cucume. et portula. Aliud. ℞. croci ʒ.iiij. mirte: cinamomi: gummi: lentisci: spice. cassielig. dragagan. thuris: carabe. ana exagium .j. omnibus puluerizatis mel sufficienter adiungatur et in modum ossis dactili pill. fiant et sub lingua ponatur. Alij valentes pustulis pulmonis et vulneribus mundificantes et solidantes. ℞. balaustie ro. ana ʒ.ij. sangui. draco. amidi: thuris. ana ʒ.j. carabe: croci. ana ʒ.ß. tempera cum succo citoniorum: et fac trociscos: exagij .j. da bibere cum aqua frigida. Al. ℞. gummi: dragaganti: masticis. ana exagium .j. acatie: mirte: sangui. draco. ana ʒ.ß. fac puluerem: tempera cum succo mirte et fac trociscos.

De reiectione sanguinis. Cap. viij.

Sanguinis reiectio duobus modis efficitur. cum tussi: et cum rascatione. cum tussi a pectore exit et sibi adiacentibus membris: cum rascatione ex gutture et ex adiacentibus membris vuule. Screare sanguinem est vel ex vulneribus pectoris: siue pulmonis: siue diaphragmatis: vel ex apertione venarum pectoris siue membrorum sui. Sanguis ex venarum apertione fit tripliciter: vel ex sui consumptione venarum: et dicitur diabrosis: vel ex oris earum apertione et anastomasis dicitur: vel ex incisione et rixis appellatur. Consumptio est ex humoribus acutis et cholericis vel salsis vel phlegmaticis: in hoc genere parum exit

erit de sanguine. Apertio oris carū ex nimio est motu virtutis expulsiue: vel ex defectiōe virtutis cōtentiue in venarū ore: vel ex humorū nimia quātitate. Virtꝰ expulsiua nimiū mouetur ex acutis humoribꝰ ⁊ pungentibꝰ: vel ex salsis et putrescētibꝰ. Defectio cōtentiue in venarū ore ex nimia est humiditatis emollitione. humorū em̄ quantitas venarū insequit̄ ora: vt ea coacta aperiat: sicut videmus mustū facere feruidū: qḋ exit cū apertū vas inuenit: vel clausum vi aperit vt ebulliat. In hoc gn̄e nullus videt̄ esse dolor: ⁊ tamē multū videt̄ exire. Venarū incisio vel interior: fit vel exterior. Exterior: ex vulneribꝰ vel earū extēsionibꝰ. vulnera sunt ex percussione: vel ex casu succedēte: distēsio vel ex saltu vel ex nimijs clamoribꝰ. Interior: ex quātitate hūorū est sicut diximꝰ in quo gn̄e multo ceteris peior sanguis multꝰ exit sepissime ⁊ cū nimio dolore: multꝰ em̄ sanguis ex vena incisa egreditur. ❡ Medicādo sanguinē screāti opꝫ qetē iniūgi: neqꝫ mltū flatū emittat. Qḋ si sit vētuosus ⁊ tēparū sit tps etas cōueniēs: basilica erit incidēda ⁊ bis vel ter minuēdus sanguis quoad totā supfluitatē exisse cōpiamus: ⁊ in latere illo nisi erit dolor: de vena q̄ inter auricularē ⁊ medicū est minuatur ⁊ de eiusdē lateris basilica. Extractio aūt sanguinis fit quātum sufficiat. Si infirmꝰ caleat: sꝫ tn̄ fortiter valeat: digestio emolliat̄ cū casiafi. mān a iuiub. prunis: ⁊ sisibus: vt acumen sanguinis minuat̄ ⁊ subtilietur: deinde medicina detur conueniens infirmitati. hoc faciamꝰ si screatū ex venarū cōsumptione presenserimꝰ. medicinā viscosam demꝰ: sicut portul. mal. ptisanā cū cancris flumineis draga. pullos: perdices: fasianos: cū portu. ⁊ amigḋ. coctos: aqua quā bibit cū sirupo viol. ⁊ iuiub. mixta sit. ❡ Si sit ex apertione oris venarū: detur stiptica medicina: sicut balau. flores maligra. sumac: cortices maligra. hypoqsti. sanguis draco. flores celsi ⁊ similia. Cibus sit granū coctū cū extremitatibus aīaliū: tri vel oua ptisana de suc. ordei vel de ordeo asso cū amido: gūmi arab. ⁊ amigḋ. In aqua quā bibit sapa mirtina ponatur cū gūmi arab. ⁊ spodio. ❡ Si ex venarū sit incisiōe: detur medicina parū stiptica: ⁊ multū cōsolidatiua sicut bolū ar. amidū spodium cacabre: al. charabe: cōcula incēsa: se. citoniorū: et silia. Nutriat̄ cū tri: ⁊ cū aīaliū extremitatibꝰ ouorū vitellis assatis vel ī aqua coctis. in aqua mittamꝰ gūmi arab. draga. spodiū vt bibāt. ❡ Medicina det̄ ꝯfecta q̄ sibi valeat: sicut trocisci screantibus sanguinē valētes. ⁊ cōsolidātes: qs Ma. in antido. suo androma. fecisse testat̄. ℞. acatie. ʒ. iiij. rose balaust. ana. ʒ. ij. gūmi arab. ʒ. ij. draga. ʒ. j. tēpa cuꝫ aqua pluui. ❡ Aliḋ silr valēs. ℞. gūmi arab. draga. se. portu. an̄. ʒ. v. boli chimolee terre armenie an̄. ʒ. vj. hypo. acatie: cornu ceruini incēsi balaust. cupularū celsi corticū an̄. ʒ. iij. cacabre. al. charabe. se. rose mirte an̄. ʒ. iiij. ematithis loti. ʒ. iiij. papaue. se. ʒ. vj. cācri incēsi. ʒ. xv. coriādri assi. ʒ. vij. fac pul. ⁊ cū succo ro. vl̄ aq̄ ro. vel arnoglo. tēpa. da bibere cū succo arnoglo. vel cū aqua ro. ❡ Aliud pauli trocisci solidantes ⁊ mitigātes. ℞. hypoquisti. acatie: balaust. florum maligra. an̄. ʒ. xij. galle. ʒ. ij. opij croci an̄. ʒ. vj. tempera cū aqua pluuiali ⁊ da bibere cū aqua frigida. ❡ Alij ꝯfortatiui et desiccatiui. ℞. gummi arab. boli dragagā. se. portu. spodij cācrorū incēsorū an̄. ʒ. iij. cornu ceruini: concule marine coralli rub. hec oīa incensa cōfice. ❡ Aliḋ ℞. acatie balau. amidi assi. ematithis se. mirte an̄. ʒ. ij. se. acetosi: seminis citoniorū: seminis arnoglo. cucurbi. cucu. ana. exag. j. psilij assi. ʒ. v. tēpera cum succo arnoglo. fac trociscos. ❡ Alij similiter valētes. ℞. rose gūmi arab. ana. ʒ. iiij. amidi papaueris: seminis balaust. an̄. ʒ. ij. spodij croci an̄. ʒ. ß. succi liquir. succi arnoglo. an̄. ʒ. ij. tēpera cū aqua pluuiali. ❡ Aliud valens screatui sanguinis fissuris venarū pectoris et epatis. ℞. spodij. ʒ. iiij. se. citruli: portul. cucurb. boli. cacabre. al. charabe an̄. ʒ. ij. tempera cum aqua virge pastoris. ❡ Aliud ℞. gūmi draga. acatie: se. citoñ. an̄. ʒ. iiij. boli. ʒ. v. cancri incēsi ʒ. vj. amidi concule marine an̄. ʒ. iij. cornu cerui incensi spodij an̄. ʒ. ij. fac puluerem: da. ʒ. iiij. cū sirupo mirtino. ❡ Puluis ad idem. ℞. cōcule marine cornu cerui an̄. ʒ. x. cacabre. al. charabe. coralli: an̄. ʒ. x. boli. ʒ. xv. psilij assi. ʒ. xx. fac puluerem: et da. ʒ. iij. ❡ Idem faciunt floris vitis. ʒ. j. cum aqua frigida mane et meridie. Similiter succus ros. vel succus hypoquisti. Item se. arnoglo. ʒ. ij. Item aqua semperuiue ⁊ virge pastoris: vbi sandali rose apponant̄ an̄. ʒ. ij. camphore. ʒ. ß. omnia cōmisce et pāno lineo infuso pectori suppone. Silr aq̄ agrestium vuarū valet: deinde sup pectus pone corticē maligranata. ❡ Electuariū mundificās pectus de sanguine coagulato. ℞. amidi. ʒ. v. farine fabarū. ʒ. vij. se. melonū: malue an̄. ʒ. vj. ordei mundati. ʒ. x. gūmi draga. ana. ʒ. iij. boli. se. citoñ. boragi. ana. ʒ. v. fac pul. adde mellis quantum sufficit.

❡ De rascatione sanguinis. Cap. ix.

Sanguinem cum rascatione de vuula et gutture diximus exire: quod aliquādo contingit fieri ex sanguisugis in aqua transglutitis: que sanguinē remanēre in gutture faciūt expuere. aliquādo multū: aliqn̄ parū: vnde decipiunt̄ multotiens medici: qui cum de sanguisugis certificauerint esse opponāt infirmū soli: et os eius aperiatur. Si eas in palato vel in vicinis partibꝰ videant: trahant eas cum forficibus. Si non viderint dent hanc medicinā: gargarismum cuꝫ aceto ⁊ sale vinū alliū ⁊ acetū dētur ad manducandum: prohibeatur aquā bibere: mittamus vasa vitrea in sole aqua plena: moueamꝰ ante os infirmi. dragagan. pulue. insufflemus ori: carbones nigelle asse vel absinthiū: fiat ex sapa ⁊ aceto gargarismus: sulphur ⁊ ysopū puluerizatū mittamus gule: vel ysopū ⁊ sal cum vrina caprina misceamus. postq̄ exierint si sanguis superabūdauerit cū medicina quā diximus in reiectiōe sanguinis solidādus ⁊ restringendus erit ⁊ curādus.

❡ De screatu saniei. Cap. x.

Sanies screat̄ pluribus modis: vel ex apostemate in spūs instrumentis cum crepuerit sanies a pulmone effluit: vel ex humoribus in vacuitate pectoris ⁊ pulmōe collectis: vel post screatū sanguinis illa sanies subsequitur: sed tamen non omnem screatū sanguinis. Qḋ si subsequatur screatus precessit molestissimus: vnde hypo. si post sanguinē sequatur sanies pessimum est. ❡ Festinetur ergo vt sanies pectoris mundificetur ne coaguletur et spisset et vias spiritus oppilet et mors subsequatur. Iuuat electuariū Io. Dam. inveteri tussi ⁊ screatu saniei. ℞. piretri amigḋ. ana. lauri. radicis pondus equale fac puluerē: mellis quantū sufficit. da in modum auellane mane ⁊ sero. ❡ Aliud. ℞. fenugre. pinee ana. ℥. ij. se. lini assi amigḋ. dul. an̄. ℥. j. piperis. ℥. ß. fac pulue. adde mellis quantum sufficit. ❡ Aliud. ℞. prassij orobi. an̄. ʒ. iij. croci myrrhe zinziberis ysopi piperis lon. anisi an̄. exag. j. fac puluerem: adde mellis quantum sufficit. ❡ Aliud. ℞. liqri. ℥. j. pinee se. lini assi amigda. dul. ⁊ amararū se. bōbicis an̄. ʒ. vij. fac puluerem: vuas pas. mundas speciebus alijs duplas et sic medullas pistatas adiunge penidh. quantum oēs species alie: deinde sape quātum sufficit. ❡ Aliud. ℞. seminis lini assi amigda. dul. pinee dragagan. zinzibe. an̄. ʒ. x. piperis lon. liquiri. costi terebenthine reubar. zinzibe. ana. ʒ. iiij. mellis quod sufficit.

❡ De malicia anhelitus. Cap. xj.

Oportet intelligi cor nullatenus posse pati carentiam trahendi aeris. Si enim vno momento quiescat aerē trahere: extinguitur a calore: quia ebullitionem sui caloris necesse est extra veniēte aere refrigerari et expellere ardorem prioris aeris. vnde motus duos habuit contrarios scilicet dilatandi et constringendi: dilatando aerem frigidum trahit: constringēdo aerem calidum expellit. Sanis ergo spiritus instrumentis et temperata virtute sui anhelitus secundum cursum nature fit. patiente eorum quolibet patitur anhelitus: ⁊ cursum nature egreditur. quantitas passionis secundum quantitatem fit patientis instrumenti. i. extra naturalem cursum exit anhelitus. ❡ Impossibile est pati anhelitum sine dolore quorūlibet instrumentorū: dolor enim eorum vel est ex parte sui: vel ex coniunctis membris. Si doleat stomachus vel meri vel gibbus epatis: vel caput splenis: vel si sub diaphragmate apostema vel dolor fit: anhelitus paruus et spissus fit. Vniuersaliter est cum aliquod membrum patitur vitiū spiritus instrumentis: cuius motu ipsum instrumentū moueatur: vel si apostema instrumētū comprimat: his duobus erit anhelitus paruus et spissus: anhelitu alto cogitur infir

-mus spisse mouere totū pectus: qui motus orthomia voca- tur. Fit autem motus triplex: vel ex necessitate nimia anhe- landi sicut in sanis nimij exercitij: vel ex angusto spacio pe- ctoris: sicut in apostematibus ⁊ in pectore vulneratis: vel ex angustia in capite viarum spiritus: sicut patiuntur qui in la- certis gutturis apostemantur que ex vtraqꝫ sunt pessima. Hanc speciē hippo. orthomiam vocauit: quia homini in sani tate sua pectoris tantum mouētur inferiora: patienti alter- utrum horum trium: mouētur superiora et inferiora: ⁊ vsqꝫ ad spatulas. Potest aliter intelligi et orthomia vocari. qui enim eam patiuntur: erigi et stare coguntur: cum infirmus anhelosus totum pectus vsqꝫ ad spatulas: et a spatulis vsqꝫ ad cubitos moueat: et cubiti in motu laxentur trib⁹ ex cau- sis intelligitur: sicut testatur Ga. vel ex defectione virtutis lacertos pectoris mouentis: et in infirmitate sui: vel ex con stipatione instrumentorum spiritus: vel ex calore nimio cor- di et pulmoni dominante. Defectio virtutis lacertos pecto ris mouentis et mala complexione calida vel frigida solet fieri. Constipatio instrumētorū spiritus ex grossis et visco- sis humoribus est: vel ex grossa ventositate vias anhelitus oppilante: vel ex apostemate in diaphragmate: que aliquan do omnia in vno loco adunantur: aliquādo duo insimul. ra- ro euadunt: qui hec oīa coadunata incurrūt. ¶ Opꝫ anteqꝫ medicemur vt studiose discernamus si infirmus cum angu- stia ⁊ labore anhelauerit: et anhelitus debilis ⁊ rarus fuerit extermitates nariū graciles erunt: ⁊ quasi ad inferiora con- tracte sint: ex defectione virtutis est lacertos pectoris mo- uentis: si aer ex magno desiderio appetat̄ et spisse pectusqꝫ inflectur: constipatio instrumentoꝝ spiritus intelligitur. Si fit ex apostemate cum tussi et screatu erit: siue screauerit ti- mendū erit. Si constipatio ex humoribus fit: orthomia fit ⁊ inflatio pectoris: appetitus maior spm̄ emittendi qꝫ attrahē di. Si anhelitus velox et cum maiori inflatione fit et magis trahere qꝫ emittere velit: esse intelligimus cum magno ca- lore ⁊ cum incensione: maxime si eius tactus sit calidus: vel exiccatio et sitis lingue habeatur: et caput incendatur. Qui anhelitus velox et paruus calorē alienum significat: qui vir tutem suffocat et extinguit. anhelitus paruus et tardus ca- lorem cito extinguit: iste ex necessitate semꝑ est frigidus: vn certum signum mortis est. Sufficit nobis dixisse de signis anhelitus: nunc a medicina incipiamus. ¶ Si passio fit ex membris instrumentis spūs vicinis: mēbra incipiamus me- dicari: vnde infirmitas oritur: ⁊ post anhelitus curet̄. Si ex defectu fit virtutis lacertos pectoris mouentis: et ex humo rib⁹ fit calidis: refrigerem⁹. Si ex frigiditate: calefaciamus prout dicturi sumus. Si ex constipatione instrumētoꝝ spūs fit: et hoc ex grossis humoribus: medicina dissolutiua ⁊ sub tiliatiua detur sine desiccationibus: sicut oximel cum squil- la: vel solū oximel. vel ysopus cum melle coctus vel sirupus prassicus: semꝑ vinū subtile ⁊ clarū bibat̄. Electuariū semꝑ accipiat vbi sit ysopus yreos aristol. rot. orobus calamentū casia radix centauree mi. costus spica: et similia: pectus cum anetileon vngam⁹ camomilleon ⁊ silib⁹. ¶ Si fit ex aposte- matib⁹ vel vulnerib⁹ prout iā diximus medicent̄. ¶ Si ex cō plexiōe fit calida: ⁊ infirmo fit firmitas: atqꝫ tp̄s cōueniēs ba silicā minuat: ⁊ si tp̄s fuerit cōtrariū: scariole ⁊ maratri succus cū melle viol. coctus det̄: ⁊ cū aq̄ cucur. sirup⁹ viol. ⁊ cū ʒuc. maligra. succus. Cū hmōi reb⁹ nutriēdus est: sicut ptisano: pul. pdici. portu. bliti. vngam⁹ pect⁹ cū oleo vio. cucur. ⁊ por- tu. succo. In ṽe vel autūno purget̄ cū casia fi. viol. liq. se. mal ue: iuiub. manna et silibus. ¶ Si cōplō pectoris frigida sit ⁊ humida: dem⁹ socrugenā cū aqua calida: vel maiorē tyriacā: mellicratū cū aromatib⁹. aquā mara. ⁊ apij bn̄ coctā cū mel. simplici vel melle ro. silr mel ro. cū ysopo in aqua cocta. nu- triendus est cum cibis calidis: sicut iusculis calidis: et vnga tur pectus cū camomilleon ⁊ anetileō: dent̄ etiā sirupi anhe litui tussi et vulneribus in renibus vel vesica valentes. Sunt autē Jo. dam. ℞. ficus siccas lib. j. iuiube. c. aque lib. ix. coq̄ vsqꝫ ad tertiā: cola adde sape. lib. ß. ʒucca. lib. j. ¶ Aliud. ℞. ficuum lib. j. aque quantū sufficit: capil. ve. basilicō an̄. ʒ. viij. rute prassij liquiri. ana. ʒ. iij. sape quod sufficit: fac sirupum. ¶ Aliud valet tussi anhelitui: et mundat pectus ⁊ pulmo- nem de grossis humoribus. ℞. maratri rad. ⁊ apij an̄. ʒ. x. li- quiri. ʒ. vj. amigda. dul. ⁊ ama. an̄. ʒ. iiij. maratri ysopi anisi se minis malue an̄. ʒ. iij. iuiube. xxx. ficus. vj. coque in. vj. lib. aq̄: et ad tertiam redige: ⁊ da bibere. ¶ Aliud pauli. ℞. sauine ʒ. j. butyri. ʒ. iiij. mellis. ʒ. ij. da bibere. ¶ Aliud eiusdem. ℞. croci mirte apij an̄. ʒ. xiij. euforb. spice iusquiami an̄. ʒ. v. bolie casie. an̄. ʒ. iiij. carui. ʒ. xviij. sulphuris corticis mandrag. an̄. ʒ. iij. piperis. ʒ. v. fac pill. in modum orobi: da. iij. ¶ Aliud va let similiter. ℞. thuris dragagan. an̄. ʒ. ij. sarcocol. ʒ. j. pone in aqua vbi se dissoluant: cola et cum ʒucca. siue melle: da bibe re. ¶ Similiter iuuat puluis vulpinus: pulmo siccus pista- tus in pul. da crag. j. cum aqua. similiter cōchularū flumina riū interiora incensa cū melle ⁊ pipere valēt multum.

¶ De pleuresi. Cap. xij.

Sanguis augmentatus et cū interiori calore cor- poris feruidus capiti ascēdentē fumum mittit: qui cum inueniat clausurā capitis ⁊ poros oppi latos non permittitur exire: deinde calefit mo- rans in capite cum cerebri calore dissolutus re- dit ad inferiora corporis: sicut videm⁹ in humectatiōe fumi balnei: qui fumus cum tecta penetrare nequeat redit ad in- feriora. ¶ Si aqua a capite distillat ad diaphragma: calidū apostema gn̄at: ⁊ inde fit pleuresis v̄a. si in lacertos veniat vel carnes q̄ sunt inter costas: pleuresis nō vera dr̄. ¶ Pleu resis vera hꝫ ꝓpria signa: sicut febris duriciē: eiusdē cōtinua tionē: pūcturā in latere ꝓhibentē de latere in lat⁹ se mouere tussim cōtinuā ⁊ anhelit⁹ orthomiā quā facit pleureticus ꝓ pter nimiū dolorē lateris ⁊ morbi. cordis vicinitas duriciei fe bris cām factori: thomiā. i. lōgā respirationē facit pleuretic⁹ ꝓpter nimium dolorem lateris: pūcturā lateris: q: mēbrū neruosum subtilē hꝫ sensū ꝓpter colligātiā cerebri ad ner- uos: cōtinuitas tussis: q: materia apostematis est in trahēti bus spm̄ mēbris: cū aliq̄d oppilat vias spūs: adiuuat se natu ra vt cū tussi quod impedit expellat. Magnitudo anhelit⁹ ē sibi: q: instrumētū spūale dignius. i. diaphragma: morb⁹ oc- cupauit. ¶ Sepe pleuresis inuadit hoīes calide ⁊ hūide cō plexiōis: in vere naturaliter: in hyeme accidētaliter. ¶ Pleu resis nō vera hec hꝫ signa: grauitatē lateris sine tussi: nullū screatū emittit: q: morb⁹ extra spūs īstrumētū existit: locus exterior manu tact⁹ dolorē parit infirmo. aliqn̄ extra appa- ret tumor. ¶ Plurima pleuresis ex puritate nascit̄ sangui nis. aliqn̄ ex sanguine calido ⁊ cholerico. aliqn̄ grosso ⁊ me- lācholico. aliqn̄ hūido ⁊ phlegmatico. aliqn̄ ex oīb⁹. aliqn̄ ex q̄busdā hūorib⁹. ¶ Intelligit̄ ex colore screat⁹ ex quo hūore fit morb⁹. si fit rube⁹ signat̄ sanguis. si citrinus signat̄ cho. ru. q̄ sanguini dn̄atur. si niger sanguinis incēsiones vel cho. ru. sigt̄ cōcrematiōes: ⁊ in cho. nig. cōmutationes. si albus si gnat̄ esse phlegmaticus. Alijs adhuc modis hec possunt di scerni: si materia fit sol⁹ sanguis: corpus plenū erit: humide tussit: parū sitit. Si materia sit cholerica: corp⁹ erit macidū: tussis sicca sitis nimia. si melācholica corpus asperū: pulsus subtilis ⁊ tardus: vrina plumbea. si phlegmatica ē: tussis hu mida: parū sitit. Si cōposita erit: screatus erit coloratus fm compositiōes suas: ⁊ similiter infirmi qualitates erūt melā cholice: et laudabilior est color subrubeus. i. sanguineus in screatu. sanguis enim esse signatur: sanguis eīn dignior est oībus. et amabilior nature omnibus alijs humorib⁹: obediē tior enim est sue actioni: ⁊ ad digerendū facilior. aliquando screatus in initio morbi est sicut dic. iij. vel. iiij. vel. vij. et le- uitas materie signatur: facile morb⁹ dissoluit̄: maxīe si screa tus fit paruus ⁊ leuis ⁊ iunctus: cito exiens in vna tussi vel duab⁹. Aliquando screare morat̄ ex grossitudine materie: ⁊ sua durina inobediente nature: vnde morbus designat̄ gra uis: ⁊ eiusdē diuturnitas. Qd̄ si huiusmodi screat⁹ qualitas cū multa tussi exeat et angustia et fortiter infirmus tussierit defectio v̄tutis signat̄ ⁊ pigritia sui. Neqꝫ sumus incerti: q: morbū virt⁹ infirmi pati nō possit. Sufficiūt ergo signa pleu resis: opꝫ medicinā subsequi. ¶ Si ergo videam⁹ qꝫ aposte ma diaphragmatis fit sanguineū: si sequant̄ tp̄s: etas: cōsue tudo: ⁊ virtus infirmi: festinemus vt de basilica vena minua mus de latere vbi infirmus patit̄ anteqꝫ augmentet̄: maxi- me si dolor ascendat vsqꝫ ad furculas: qd̄ in periconoxeon

precipit hippo. cum loca superiora lateri doloroso sint colligata: basilica vena incidenda erit: si inferiora loca doloroso lateri in dolore sint colligata pharmacia est dāda: si īfirmus sit virtuosus nō est cura alia adhibēda q̄ q̄ in phlebotomia p̄cepim⁹ obseruāda. sʒ phlebotomādus est maxīe si sit sanguinea morbi species: vñ si v̄t⁹ defecerit non opʒ phlebotomari: sʒ quātomagis possum⁹ v̄tutē custodiri: phlebotomia eñ est molestissima cū defectiōe v̄tutis: opʒ ergo epithimata q̄ri ꝛ cataplasmata acumē sanguinis mitigantia ꝛ dissoluentia: sicut sunt malue: viole radic. ordeū munduʒ in aqua coctū ꝛ colatū cū oleo viol. mixtū. deinde pāni linei subtiles infundant̄ ꝛ loco doleīti superponātur frigidi: si tp̄s calidum sit: tepidi si tempus frigidū sit. Si febris non adeo sit fortis parū est admiscendū camomilleon. cū ptisana nutriēdus est et cum ʒucca. si febris sit fortis ꝛ dura egestio cū sirupo viol. si febris mollis sit ꝛ tussis fortis sit: dande sunt iuiube. liquiri. se. cito. cocti. In fine diei demus micas panis lotas ī aqua cum amigda. ꝛ ʒuc. Si infirmus in consuetudine habuerit multū comedere dum sanus fuerit: neq̄ hec dieta ei suffecerit: dentur sibi cucurbite malue. crisolocanna cū amigdaleo et si dies sit p̄nūciatiua oīa cibaria sunt retrahēda p̄ter ptisanā: ꝛ mica panis danda tm̄. Si tussis sit fortis detur sirup⁹ iuiubinus: ꝛ pill. quas in tussi ca. dixim⁹ sunt dāde. Si fit stipticus: eius natura est humectanda cū māna casiafi. ꝛ simili b⁹. Si materia sit acutissima ꝛ cholerica: cataplasmata frigida mollia parum dissolutiua sunt facienda: sicut de radice mal. viol. saudali al. ordei farina: corticibus cucur. oībus pistatis ꝛ cum succo semperuiue distēperatis. vel cū succo portula. ꝛ oleo viol. Si sit stipticus mollificāda natura est cum succo cucur. manna: melle viol. casifist. Multum cauenda est mollicies nature in hoc morbo: nisi cum multum sit necesse: hunc enim morbum solet sequi semper solutio ventris que vix potest constringi. ¶ Si tussis sit cum constipatione ventris: viola danda est ꝛ manna cum aqua vbi iuiube sint cocte: ꝛ sirupus viol. queʒ dicturi sum⁹. Si egestio temperata fuerit mane demus psiliū cum succo maligrana. dul. et sirupo viol. et parum olei viol. post duas horas ptisanā cū amigdaleo ꝛ ʒucca. In fine demus vuas ꝛ maligrana. sugenda. vnguatur locus cum oleo viol. ro. cera al. dragagan. similiter facienda sunt cataplasmata de psilio ꝛ portu. ꝛ oleo viol.

¶ Sirupus viol. valet pleureticis: et calori pectoris: tussibus siccis: ꝛ in initijs pthysicis. ℞. viol. draga. seminis citonij: ordei mundi se. mal. cucur. cucum. aā. ʒ. vj. iuiube. ʒ. xx. omnia in. iiij. lib. aque cucurbitine vsq̄ dum redigantur ad medium: cola pone ʒuccari lib. j. et fac sirupum. ¶ Si materia morbi sit ex sanguine humido ꝛ phlegmatico vel grosso ꝛ melācholico: opʒ superponi loco hec cataplasmata. ℞. se. lini. ʒ. iij. malue radi. ʒ. iij. fenugre. ordei mundi ana. ʒ. ij. fortiter coquantur atq̄ colentur: ꝛ post camomilleō appanat̄ et spongia ibi infusa doleti loco superponatur: ꝛ milium et sal assum superponat̄ in sacculo vl̄ camomilleon anetū: mellilotum se. lini fenugre. malua ordeum: oīa pista. cataplasma facito cum camomilleo sansuleo. ¶ Si tussis sit fortis detur ysopus cū melle ro. vel prassicus sirupus: deinde electuaria ꝛ medicina in frigida tussi data. ¶ Si morb⁹ in declinatiōe sit sapam dem⁹ ꝛ mellicratū: vnguat̄ cū camomilleo anetleo daphnileo. Nutriendus est cū ciceris iure ꝛ amigdaleo.

¶ De tremore cordis. Cap. xiij.

Tremor cordis ex humiditate est coadunata in circundantibus cor pelliculis. hic morbus sit sanis ꝛ infirmis subito cum hec humiditas influit cordi. ¶ Si humiditas sanguinea vel cholerica sit: sit cum tremore cordis: et calor et sitis et altus anhelitus inest. Si ex grosso sanguine ꝛ melancholico: sit timor et tristitia et pigritia sine siti. Aliqñ sit cardiacus morb⁹ cum necessaria cordi minuantur: sicut sanguis subtilis ꝛ clarus ab epate egrediens: quod intelligimus in epate: vel in locis vicinis infirmantibus sicut in stomacho. Aliquando humores coadunātur in stomacho acuti: pungētes fortiter vnde morbus cardiacus nascitur. ¶ Cordi ergo medicemur cum hoc membrum sit dignius: consideretur ex quib⁹ sit humoribus: si sit ex sanguine vel cho. basilica vena est incidenda: si tempus etas: consuetudo conueniāt. ꝛc. Si non scarificemus vicina loca: demus catarticum ex casiafistu. iuiub. prunis oxifenicia viol. et similibus: detur boraginis succus scariol. maligrana. In aquam bibendam sirupuʒ iulep ponamus sapā maligrana. oriʒaccaram. Nutriamus cum cibis bonarum qualitatū: sicut hedulorū pullorū cū maligra. ʒucca. aceto. aqua ro. cuʒ camphora ꝛ simib⁹. ¶ Si cardiaca sit ex malis humoribus melācholicis: electuaria purgantia demus: quib⁹ sanguis purificetur sicut hiera. M. fortissima stomaticon mai⁹ catarticū epidimiacū. Sepe deinde epithimata et antidota odorifera. scʒ selithe muscate. diamargariton: socrugene ꝛ silia. vinū odoriferū: mellicraton aromaticum: sepe temperato balneo vtantur. postea tyriaca maior detur vel muscata: vnguatur pectus cum calidis et odoriferis oleis vl̄ vnguentis: volatilia calida ꝛ ad digerendū facilia dentur cū aromatibus cocta. ¶ Si cardiaca ex diminutione sit nutrimenti ab epate cordi veniēts: ꝛ epar inueniatur infirmum: epati prius est medicandū: vt in priorem redigat sanitatē et virtutem. Sʒ si ex stomacho sit: purgādus est stomachus ex acutis humorib⁹ cum vomitu et catartico. scʒ de aloe. vel absinthio miroba. citrini: vel succi vuarum agrestiū cū mirob. vel succi maligra. cum miroba. A foris vnguamus cum sandalis: farina ordei: cinere ferrarij: corticibus cucurbi. aqua ro. ꝛ simib⁹. ¶ Puluis io. da. valet cardiacis ℞. floris ozni. i. lingue oselli. ʒ. xv. aluminis sciss. ʒ. v. cacab. s. al. carabe. coralli gemme petre armenie aā. ʒ. v. coriādri assi. ʒ. v. spodij ro. gallie aā. ʒ. iij. ligni aloes. ʒ. vij. fac puluerē: dās exagiū vnū cum odorifero vino: vel oriʒaccara. ¶ Aliud. ℞. boragi. seminis portu. aā. ʒ. vij. coralli cacabre. vel carabe. aā. ʒ. ij. gemme aluminis ciperi aā. exagi. j. se. basil. sandali al. et ru. gallie musca. terre armenice: serici puri et crudi. ana. ʒ. ij. ꝛ s. tantundem ʒuccari: quante sunt et alie species: fac puluerem ꝛ da. ʒ. ij. cum succo maligrana. vel odorifero vino: vel oriʒaccara. ¶ Aliud. ℞. rose spodij ana. ʒ. v. semi. portula. ʒ. x. ameos: succi bedegar: ʒodoarie: deronice: serici: masti. gēme cacabre: vel carabe: coralli aā. ʒ. iiij. musci. quadrantem. j. ʒuc ca. quantū oēs alie species: fac puluerem et da exagi. j. cuʒ aqua frigida: valet in initio melancholie et cor confortat. ¶ Aliud. ℞. berberis ro. spodij: semi. portu. boragi. aā. ʒ. iij. terre armenice: se. basilicō aā. ʒ. ij. ligni aloes: gar. aā. ʒ. j. olei ro. qd̄ suffi. ʒuc. quātū oēs alie species: fac pul. da. ʒ. iij. cuʒ suc. maligra. acidi. ¶ Sirupus valēs cardiacis cū caliditate ꝛ siccitate. ℞. succi prunorū maligrana. acidi: mali citonij acidi ana. lib. j. oxifeni. lib. s. fac sirup. ¶ Aliud valēs cardiacis timid. spleneticis propter stomachum et cor. ℞. spice: cinamomi althei: ʒedoar. et deronice aā. ʒ. ij. corti. pomi citri. ʒ. s. aneti semi. exagium vnū: fac pul. da. ʒ. j. cum vino. vbi dorągines fuerint posite: per mensem vnum bibat.

¶ De sincopi. Cap. xiiij.

Sincopis est absolute defectio cordis ꝛ coadunatio totius sue virtutis in se: atq̄ ablatio fumi sui expellendi. Impossibile enim est esse sincopim sine passione cordis. ¶ Fit ergo diuersis modis: scʒ ex plenitudine nimia: vel multa inanitione: vel subita caloris mutatione in frigidum: vel frigidi in nimia caloris mutatione. Plenitudo enim fit vel ex humoribus totius corporis: vel solius stomachi: vel intestinorū: vel matricis. Si sit ex toto corpore: monstratur ex fatigatione: grauitate per oīa membra corpis. Si de stomacho cum diuturna imaginatione est ante oculos: ructatio. vomitus dolor in prora capitis. Si de intestinis sit: grauitas ꝛ inflatio melancholicis: dolor et punctura cholericis: grauitas sine inflatione phlegmaticis. Inanitio est ex nimia ventris solutione: vel fluxu sanguinis e naribus: vel vomitu: vel sudore. Mulieribus aūt a menstruis: vel emorroydis. Quecūq̄ harum nimia est ꝛ fortis: corpus dissoluit: mēbra aggrauat: calor naturalis extinguit: splendor deficit: vñ necesse est vt cor patiatur. Mutatio subita caloris in frigiditateʒ poros oppilat. fumū in interiori corpore claudit: ꝛ calorem naturalē suffocat: vnde cor patitur et sincopis concreatur. Mutatio subita frigoris in calidum corpus rarificat: calorē naturalē dissoluit: vnde calor cordis minuitur et deficit. ¶ Aliqñ sinco

pis ex anime accidētibus est: sicut subito timore vel gaudio plurimū hoc patiūtur decrepiti vel defecti: multi em̄ horum cum subito timeant vel gaudeant in sincopim tendunt. Cor em̄ eorum cum timeat nimiū constringitur: et calor suus naturalis coadunatur ꝛ nō dilatatur: vnde patiuntur et deficiunt. In letitia dilatatur cor subito et aperitur: et calor naturalis suus in exteriora erit corporis: et ita deficit dum refrigeratur. ¶ Aliquādo dolor nimius sincopim sequitur: maxime si in membris sit sensibilibus: sicut in yleos videm⁹. Hec sunt sincopis cause ꝛ significatiōes sue: cui⁹ vnaqueq; spēs suas medicinas habere videtur: vniuersaliter sua medicina taliter erit facienda: sed vnde fiat morb⁹ in primis videatur quo viso intēdimus qd facere debeam⁹. ¶ Si sit ex plenitudine: mitigādo sincopim aquā mittim⁹ frigidā in facie infirmi. stomachus pfricet̄: nares teneam⁹: crura ligem⁹, pennā vel digitū in os mittam⁹: vt vomitus puocet̄. Cū defectio finierit hoc mō medēdū erit. Si plenitudo in corpe sit: cataticū dādū erit: ꝛ pill. ꝛ oē qd abundātiā illā sentiat̄ deponere. dabit̄ oximel ꝛ mellicratū. oximel laxatiuū tyriaca. telithe sorugene cū succo aneti ꝛ apij. Cibi dandi leuiores sicut iura ciceris cū aneto. vinū subtile ꝛ darū ꝛ purū. Si plenitudo sit in stomacho: dādus est vomit⁹ diatrionpiperon: et diacīminū. Si ex calidis sit hūorib⁹ refrigerem⁹ cū sirupo ꝛ succis refrigerantib⁹: si plenitudo sit in intestinis maxie in inferioribus clystere faciamus sepe. ¶ Si sincopis ex inanitione sit: aqua refrigeret̄ in facie: nares teneantur: stomachū perfricemus: manus et pedes ligemus. Si ex superioribus sit mēbris: sicut ex sanguine e narib⁹ et vomitu: inferiora membra plus erunt ligāda: sicut crura. si in inferiorib⁹ sicut menstrua et emoroydes: superiora mēbra ligētur: sicut manus deinde vinū subtile detur et darum cū aqua frigida mixtū. vnde. G. omnē inquit defectionē ex inanitiōe mitigat vinū aque frigide mixtū: maxime si ex acutis sit humoribus a stomacho et a sui pertinentia descendentibus. Si infirmus doleat caput: vel nimiā febrē habeat: vel calidū sit apostema in viscerib⁹: vel mens sua alienet̄: vinū nullaten⁹ hic detur multū em̄ nocet. Itē sincopim ex inanitione iuuat odorifera in naribus habere: sicut rox. mirta: mala citonia: vinum mixtū cū sanda. et aqua ro. Sincopi transeunte et infirmo in vigorem pristinum redeunte: cām sincopis laborem⁹ curare Medicabimur ergo medicaminib⁹ q̄ suo loco qbusdā iā dedim⁹: ꝛ qbusdā iā dabim⁹ suo loco. Precipiēdū est ex inanitione sanguinis nō balneari. similiter et in sudore. Intentio nr̄a est poros cōstipari et oppilari et non rarificari. ꝛ mollificari. Moliendum est in loco vbi iacent stipticum ꝛ frigidum aerem creare vel attrahere: vt in domo aspergantur salices mirte vitium extremitates: rose: ꝛ similia. vnguamus cū oleo mirtino ro. precipiatur quiescere in pace. Nihil horū iuuat hos oēs quibus in stomacho acuti currūt humores: augmētatur eorum dissolutio: quāto magis eorū claudimus poros In huiusmodi dispōne sincopi subueniēdū est ex inanitiōe. ¶ Sincopis si ex calore sit nimio: vel ex mora in balneo: vel ex aere interduso: aq̄ frigida ponēda est in facie. Sunt etiā iuiube dande in aqua frigida: vinū leue ꝛ subtile cū aqua eadem: facies euoluenda in parte illa vnde ventus fiat: ante faciem eius cum flabello faciamus ventū. frigida et odorifera odorētur: demus mala grana: ꝛ medullas cucumeris. Diasco. odores inquit cucumerū sincopi vtilissimi sunt. ¶ Si ex nimio sit frigore: opȝ calefacere quātum plus possumus: cū vino muscatam demus: tyriacā maiorem: demus ꝛ mellicratū aro. balnea odorifera ꝛ calida et aromatica adhibeamus ¶ Si sincopis ex accidētibus aīe sit: odorifera sibi faciamus odorare: causam morbi ingeniemur auferre et mentē et intentionē suam in balneis occupare atq; in vinis odoriferis: et musicis instrumentis et similibus.

¶ De apostematibus mamillarū. Cap. xv.

In mamillis aliquādo nascuntur apostemata siue tumor: que diuersis fiunt modis: vel ex corrupto ꝛ putrefacto sanguine: vel ex quolibet alio humore: vel ex lactis coagulatione et eius putredine. ¶ Ex colore sanie i vñ fit apostema pōt intelligi: si em̄ albū ē ꝛ liuidū: ex coagulatiōe lactis fit: cui opȝ subuenire cū medicina ne sanies se ibi colligat. ¶ Si ex sanguine sit: vel cholo cus rubet ꝛ calet: tūc fortiter gallia muscata al. tūc frōs galle vel quercus pistata cū oleo ro. desup est ponēda: vel fabe cū albugine oui diu pistate: vel cū succo solatri: vl̄ memithe: vel bolū ꝛ succū coriādri ꝛ oleū ro. ¶ Si ex frigiditate sit: mica panis supponat̄ cū apij frōde: vel stercore bouis: vl̄ fenugr. ꝛ mellilotū cū fisamilcō: vel crocus cū lacte mulieris. Si durū sit apostema: feces aceti suppone vel feces ferramētorū molēdini. ¶ Si ex coagulatiōe lactis: lentes ꝛ seminis lini farinā ꝛ oleū ro. ꝛ croci superponas atq; oua cū corticibus suis in oleo ro. insimul pistata: et ciminū cum melle pistatū ꝛ tēperatū: caulium radices: menta: fabarū farina. hec apostemata dissoluūt et lac constringunt: similiter facit sal et faba Item oportet in desiccando lacte siue extrahendo allaborare. Spōgia africana vel marina infusa in aqua ꝛ aceto cōtra omnia valet vitia. ¶ Aliud dolorē vel tumorē mamillarum sanat: enule folia suppligata prius parū cōtusa. ¶ Aliud: farina fabarū cribrata ꝛ oui vitello cōmixta oēs dolores ꝛ tumores oīm locorū superimposita mitigat. ¶ Aliud: album marrubiū cū axungia veteri tritū dolorē sedat supimpositū ¶ Aliud: stercus colūbinū cum melle ꝛ cera resolutū ꝛ tritum dolorē mamillarū ꝛ inflationē dissoluit: ꝛ ꝙ ille non crescant idē facit. ¶ Aliud maratrū tritū cū axungia veteri ꝛ cū linteo superpositū lactis coagulationē dissoluit.

¶ De fetore assellarum. Cap. xvi.

Multi patiuntur in calore vel coitu assellarū fetorem: vnde humores in corpe significant̄ putridi esse. Cōuenit ergo pri⁹ purgare corpus: deinde litargirū accipiam⁹ temperatū cum succo solatri: vel cū sola aqua: vel aqua ro. ꝛ inde vngam⁹. Silr facit ro. cū aqua. Iterū alumē siue myrrha: siue preos: qdēūq; horū cū aqua tēperet̄: ꝛ loc⁹ ille vnctus adiuuatur. ¶ Aliud. ℞. litargi. ℥. ij. aluminis. ℥. j. ro. mirte añ. exagi. j. myrrhe exagi. ß. fac pul. laua assellam cū vino ꝛ pul. hunc iniicito. idem facit mirta sicca ꝛ puluerizata.

¶ Finitur liber tertius.

¶ Liber quartus de passionib⁹ ꝛ curis mēbrorū nutritiuorum: ꝛ comprehendit. xx. capitula.

¶ De difficultate trāsglutiēdi in gutture. Cap. j.

Quoniā in tertio libro superiori mor bos ꝛ medicinas dixim⁹ membrorū seruiētium spiritui: cōsequens ordo expetit tractare de mēbris attinētibus cibarijs: ꝛ eorum medicinis. ¶ Incipiam⁹ ergo a meri: quod ab ore cibū ad stomachum ducit est autem totus liber iste. xx. capitulorum Istud meri magnū iuuamentū est corporis cum porter cibū ad stomachū et potum. hec autē patitur trib⁹ modis: vel ex mutatione cōplexionis: vel ex apostemate: vel vulnere: vnde ei⁹ actio mutat̄ ꝛ trāsglutiēdi vsus aufertur. ¶ Si ex mutatiōe cōtingat cōplexionis: paulatī ꝛ cū mora aliqua transglutit. ꝛ hoc cū labore: cum nec grauetur: nec clausum sit. Si ex calida complexione sit: sitim et asperitatem patitur cum fumositate. Si ex frigiditate: neq; sitit: neq; est aspa. Si apostema sit cā: apostematis loco dolor sentit̄ ꝛ angustia cū cibū transglutit. In apostemate cū dolore fit transglutio cibi: sed cū trāsierit dolor ꝛ angustia quiescit Si apostema sit calidū: cū dolore sitim ꝛ calorē sentit nimiū. Si frigidū: grauitatē ꝛ sine pulsatione ꝛ siti sentit dolorem. ¶ Si in gula sint vulnera: puncturā cum dolore sentit: ꝛ maxime si salsa ꝛ acida comederit: quapropter intellecta causa opȝ vt subsequat̄ cito medicina. ¶ Si ex mutatiōe cōplexionis sit cū solo dolore vel calore ꝛ siccitate: opȝ medicū intelligere: post solutio est pcurāda: ꝛ cū frigida causa: sicut cū sirupo viol. prunorū sirupo cucur. succo cum zuc. ꝛ amigd. Nutriatur cū portu. cucur. crisolocāna bliti lactuc. ꝛ silib⁹. Dande sunt pilule ad hec valētes dolorē siccitatē in meri ꝛ pectore mitigātes. ℞. gūmi arab. dragā. se. portu. ꝛ malue. se. citoniorū añ. ℥. ꝛ. liquiri. suc. exag. j. se. lactuce: gūmi cerasorū. ū. añ. ℥. ß. fac pul. ꝛ cum sirupo viol. tempera in modum fabe faciens pill. ꝛ sub lingua ponat: que cum dissoluuntur trāsglutiat. Trociscos camphoratos ꝛ trociscos valentes contra ca

lore3 stomachi in libro stomachi inuenies. ¶ Si impedimē tum transglutiendi fit ex frigore et frigiditate complexionis dentur succi scariole et apij bene cocti cū melle ro. detur etiā dianisum et pill. quas in frigida tussi diximus. Nutriatur cū calidis et mollescentibus siue carne siue alia re: dentur iura cicerum bene condita. ¶ Si apostema transglutiendi moras fecerit: an calidum sit videamus: et si sit calidū tunc cassiā fi. et mannam cum oleo viol. demus et succum solatri bene coctum et colatū. demus etiam pill. quas sub lingua diximus tenendas. Nutriamus eum cum iusculis et refrigerantibus sicut cum ptisano cucur. portula. crisolocāna cum amigda. ¶ Si ex frigido sit apostemate: demus ysopum coctū cum melle: prassicū sirupum: et pill. quas fecimus in frigida tussi Si crepuerint interius apostemata et infirm⁹ febriat: detur ptisana cum amigda. et zucca. Si cibū medicinalē querimus colamentum ptisane cum zuccaro demus et amigdaleo. si virtus deficiat: detur lac caprinum in quo petra iniiciatur calidissima. ¶ Si apostema sit exterius et calidū esse videat: cataplasma de psilio faciamus: et lini semine cū lacte caprino tēperato: et si nō sit ex calore: fenugrecū et se. bōbicinū dem⁹ ¶ Si sit ex vulneribus: demus quibus vulnera solidentur sicut succū arnoglo. cum dolo: et terebēthinā cū melle: et maxime si vulnera sint vetera. Nutriamus cū scariola et mica panis. si sit sine febribus mellicratū demus. si sit cum febribus ptisanā demus: et vulnera meri medicentur vt canaliū pulmonis atq; gutturis. Quecūq; in his membris nascitur infirmitas: non subito: sed paulatim dāda est medicina: non enī his damus vt maneat: sed vt trāseundo subueniat.

¶ De defectione appetitus. Cap. ij.

Desiderium cibi et potus esse intelligimus sensum stomachi exinaniti in venis recepta sugentibus. ¶ Corruptio desiderij fit tribus modis. Ex humoribus crudis: vel cholericis oris stomachi dominantibus: vel ex ablatione virtutis desiderabilis et sensibilis mortificatione sui: vel ex corruptiōe mentis appetitum nullius cibi necessariū intelligētis. ¶ Si ex crudis sit humoribus: acida ructuatio sequit: et stomachus sine siti inflatur et parū digerit. Si ex cholericis sit humorib⁹: fumositatē sentit ructuationis cum ardore stomachi et siti: et cum velocitate grossum cibū digerendi et difficultate subtilem cibū emittēdi al. immutādi. Si ex defectiōe desiderabilis virtutis sit et mortificatione sui: infirmus cibum prius appetitum et amatū abhorret saporandum: neq; vult accipere eum: et qđ peius est: nullū ciborū habet desideriū. ¶ Ablatio enī desiderij ciborū in omnibus morbis diuturnis pessima est: maxime in dissinterijs. ¶ Qđ si sit ex corruptione mentis: palā sit visui: cuius medicina mētis tantūmodo erit cura. ¶ Si ex humoribus sit crudis: op3 cum vomitu et solutione purgare. si nō humores mali in bonas qualitates mutandi sunt: dandus est cibus et potus quibus humores clausi purificentur. ¶ Trifera. M. stomachū confortans: digestionem et appetitum adiuuans ventositatē dissoluens colorem malū ꝓpter frigiditatē stomachi siue emorroydarū existentem emendās. ℞. mirob. ci. kebu. indo. embli. belli. ana. ʒ. x. fac pulue. cum amigdaleo fricandum: deinde mixtis pulueribus zinzib. masticis cinamomi ciperi gario. aā. ʒ. vj. galange apij: mara. anisi: ameos: assari: spice: croci aā. ʒ. vij. costi piperis ni. et lon. tapsie aā. ʒ. iij. nucis musca. macis penid. cardamomi tantūdem: addat mel quod sufficit. in modū auellane detur ieiunis cū aqua cali. ¶ Aliud valens ad idem. ℞. miroba. indo. belli. embli. aā. ℥. ß. hec trita cum amigda. fricabis: deinde puluerizatis anisi: cimini: cinamomi gariofi. galange carui masticis zinzi. aā. ʒ. iij. absinth. mirte: seminis ro. aā. ʒ. iiij. calamenti orig. folij amidi: ana. ʒ. iij. acori: istringni. i. morelle: yringorum radi. aristolo. ro. sticados croci. ana. ʒ. ij. mellis quātum sufficit: in modum auellane: vel castanee cū aqua calida ieiunis detur. ¶ Trifera magna detur his qui defectum patiuntur et incendium siue calorem in stomacho ℞. miroba. ci. ʒ. x. kebul. embli. ana. ʒ. v. hec puluerizata cū aqua rosacea temperētur: deinde puluerizatis ro. spodij aā. ʒ. iiij. sandali albi et rub. seminis mirte se. portul. galle liqui. aā. ʒ. ij. croci masti. cacabre al. carabe camphore aā. ʒ. j. priori confectioni admisce. ʒ. iij. cum sirupo ro. detur. ¶ Si ex defectione sit virtutis: diatrionpipe. valet ad dissoluendum humiditatem stomachi phlegma calefacit et desiccat: et omnes frigidas pas. viscerum curat. ℞. piperis al. nig. et lon. zinzib. cimini marathri apij croci garion. costi masti. aā. ʒ. iij. asari. ʒ. j. xilobalsami carpobal. casie: spice: amomi: ana. ʒ. ß. mellis quantum sufficiat. ¶ Valet etiam oleum lentiscinū ad punctionē et caliditatē stomachi: et incēsionē q̄ fit de cholera ru. ℞. rosarū sandali albi et rub. ana. ʒ. iiij. spodij: gallarum masti. aā. ʒ. j. omnia ista trita coq̄ in lib. j. succi solatri vsq; ad medietatē: quo colato mitte. ℥. iiij. olei ro. Item coquant⁹ quousq; solū oleū remaneat: deinde stomachū vnge. ℞. rode stomatis. i. aque ros. succi solatri vue agrestis: succi mirte ana. ℥. j. olei ro. violati aā. ℥. ij. sandali al. gal. aā. exagi. j. omnia coque donec solum remaneat oleū. ¶ Si ex cholericis sit hū oris⁹ res frigida et stiptica detur et acida postq̄ purgabitur: omne enim refrigerans cōfortat appetitū: calefaciēs econtra: q: frigiditas adunat et partes sanguinis dispersas ꝑ stomachum et venas coagulat et inanit loca antea plena: que dum natura implere querat appetitū generat: replentiū ciborū: calor enī facit econtra: cum enī calefaciat et dispergendo calefacta loca impleat exinanita: necesse est vt fastidium faciat. Item frigdor: pungit stomachū dum exiccat eū: sicut superius dictū est. ¶ Si sit ex defectione virtutis appetitiue: queram⁹ ex qua sit complexione membro appetitiuo et deficiente dominante: q; ex contrarijs medicari contingit: ois enim defectio virtutis naturalis ex mala est complexione membrum cuius virtus est dominante et superante ipsum.

¶ De bolismo. Cap. iij.

Frigiditatem stomachi maiorem habere appetitum q̄ calore3: intelligit quilibet rem discernens. sicut enim iam diximus: cum dispersa per stomachum in vnū ex frigiditate coadunātur: loca autē plena euacuantur: et ita appetitus efficitur: que frigiditas cum augmentata naturalē modū excedat: vltimitatem appetēdi necesse est vt faciat: vnde suo nomine appellata vocatur appetitio canina. Qđ tribus modis fit: vel ex frigida cōplexione oris stomachi dominātē: vel ex acidis humoribus ibidē coadunantib⁹: vel ex vltimitate exinaniendi quā patitur vis corporis ex frigida complexione. de aliquo acido humore nimiā sequi solutionē est videre: vnde corpus debilitatur: et plusq̄ digerat manducat: omnis enī digestio ex calore fit temperato vel nimio: cum ergo aliquis hac laborat infirmitate: quia caret calore: plusq̄ digerat potest mā ducare. Cum enim ex defectione contingit virtutis contentiue: quod manducat in stomacho non digeritur: sed fere sicut intrat crudū et indigestū indem emittit per secessum. ¶ Cum ergo certificatur vnde hec infirmitas oriatur: tunc tandē allaborandū est: vt medicetur. Si sit ex cōplexione frigida: vel ex acido humore stomachi: infirmo precipiendū est bibere vinū purū et forte et multis vicibus et multum: vnde Hip. vinū inq̄t ebibitū et multū famis est expulsiuū. oportet autē vinū eē rubicūdissimū: qđ in hac infirmitate magis est iuuatiuū: caueat ab acerbo. Si voluntas appetat comedere vnctuosa ꝓdesset eis dare. In hoc est elaborandū vt quicq̄d comederit sit vnctuosum. post cibū dandū est quod precipimus vinū: neq; in cibo vel potu acida vel pontica demus: medicamina calida sunt danda: sicut dianisum: diazinziber diagalanga: diatrionpipereon: maior trifera et similia calorem naturalem ad digerendū iuuatiua: et a malis humorib⁹ stomachum mūdificatiua. ¶ Si hec passio est ex defectione contentiue v̄tutis: vnctuosa videnť nocere: oportet ergo medicinā dare odoriferam sicut citoniatū: diamilon: diabasilicon: electuariū malorū gra. et alia pontica et confortatiua.

¶ De irrationabili appetitu. Cap. iiij.

Aliquando quidā homines appetunt manducare irrationabiliter: sicut cretā: lateres: carbones et similia corpus nō adiuuātia. hec sepius fiunt in mulieribus frigide nature: et pregnantibus: maximeq; fit ex malis et putridis humorib⁹ stomachum inuiscantibus: vel ex alijs membris ad ipsum confluentibus: sicut menstrua in mulieribus: que dū concipiūt

i psarū mēstrua ad stomachū veniunt. ¶ Diuersitas huius appetitus ſm qualitates humorū in stomacho se coadunātium consideratur. Qđ cum medicari velimus: anetum cum melle coctum demus: vt sine labore euomāt: pisces recētes sine sale dentur: et plures manducent radices coctas in oxi melle: ꝛ post cibum vinum bonum bibant. Nutriantur cum bono pane ꝛ volatiliū iuscell. ¶ Si cretam appetant: cicer demus et fabas et grana assata. Utiliter his medicabimur si humores nociuos expellere laboremus sine labore et angustia cum suaui vomitu hierapig. ꝛ pilulis aureis: ꝛ stomachum exterius epithimate confortemus cum mastice: spica ro. absinthio: oleo nardino. masticent anisum ꝛ masticem: ꝛ ameos ciminū mentā. Ante cibū et post cibum de hac confectione oportet eum accipere. ℞. cardamomū maius ꝛ min⁹ cubebas equali pōdere: zucca. quantū sunt oēs alie species fac puluerem: ꝛ da quantū pati possit.

¶ De defectu appetendi potum. Cap. v.

Aliquādo rursus bibendi aufertur appetitus: qđ similiter tribus modis efficit: vel ex nimijs et humidis hūorib⁹ stomacho dn̄antib⁹: vel ex defectione virtutis sensibilis: vel ex corruptione mentis. ¶ Cū velim⁹ medicari opꝫ ɔsiderare hūores. Si hūores sint nimij in ore stomachi: cum vomitu vel solutione sunt purgādi: ꝛ cū medicina cibi ꝛ potus dādi sunt q̄ malorū humorū sunt mūdificatiui: ꝛ malarū qualitatū in bonas mutatiui. Si ex frigiditate sint que dominetur ori stomachi: calefaciendus est stomachus cum calidis medicaminib⁹ et antidotis odoriferis et sillibus cibis. Si fit ex mortificatione sensibilis v̄tutis in stomacho: pessimū est ꝛ mortis designatiuum.

¶ De siti. Cap. vj.

Aliquando sitis augmentatur ex complexione calidorum humorū membrorū pectoris dominatiua vel epatis: siue ex apostematib⁹ calidis in eis ¶ Qui autem sitim habent ex membris pectoris: plus adiuuantur in attrahendo frigiditatem aeris q̄ si aquam biberint. ¶ Quod si ex epate sentiunt dolorem in dextro latere: post aquam ebibitam: maxime ambulent. ¶ Plurimum desideriū potus inter mēbra est a stomacho. Sitis stomachi duobus modis augmentatur: vel ſm qualitatē: si patiat̄ ebullitionem ꝛ ardorē sicut videm⁹ in febricitantibus et cibum et potum potestatiue calidū accipiētibus: vel ſm quantitatem vtpote si stomachus multos humores cholericos habuerit vel phlegma salsuꝫ. ¶ Si mutatio stomachi ex solo calore fit: bibendo aquam frigidaꝫ extinguitur sitis. Si ex choleribus interclusis: infirmus in bucca sentit amaritudinem aqua ebibita: et fumum gulā incendentem aqua ebibita cito calefit in stomacho. ¶ Si ex salso phlegmate: sentit salsedinē in sapore. si aqua calida bibatur: sitis extinguitur. ¶ Cum ergo aliquem videam⁹ sitiētem vltra quātitatem naturalē: oportet vt inquiratur. Si ex sola complexione calida sit: dabitur infirmo res refrigeratiua: sicut succus cucurbite cum zucca. ꝛ psiliū ꝛ sirupus viol. nutriamus cum ptisana et portula. cucur. lactu. bliti: detur paruus cibus: labor dimittat̄: quies ꝛ taciturnitas ore clauso obseruentur. frigiditas aeris trahatur. cataplasma deforis ponatur de cucurbita corticibus et portu. ꝛ sillibus. Sub lingua teneant trociscos huiusmodi valentes ad sitim et calori febris: et viatoribus in estate euntibus per loca vbi non inuenitur aqua. ℞. portu. semi. dragagan. an̄. ℥. iij. se. melon. cucur. lactu. an̄. ℥. ij. sandali gummi arab. an̄. ℥. ij. psilij. ℥. ij. cucume. ℥. iij. viol. ℥. ij. fac pulue. et tempera cuꝫ aqua ro. in modum fabe: et sub lingua pone. ¶ Si sitis fuerit ex chole. ru. stomacho inclusa: purgetur cū pharmacia vomitu ptisano ꝛ oriza. detur cū succo maligra. vel sirupo viol. Sirupus ad eādē sitim: et ad extinguendū calorē digestionē humectās ꝛ sitim extinguēs. ℞. viol. ℥. xx. prunorū iuiub. oxise. an̄. ℥. c. spodij. ℥. ij. omnia coquant̄ in. ix. lib. aque quousqꝫ deueniāt ad tertias: colent̄: deinde succi maligrana. dul. accipiatur lib. j. zucca. lib. ij. fac sirupū dans. ℥. j. cum aqua frigida. ¶ Apozima valens ad eadē. ℞. rose sicce. ℥. v. oxise. ℥. ij. casiefistu. ℥. iij. se. citonij: draga. an̄. ℥. ij. maratri. ℥. j. omnia ponant̄ in. ij. lib. aque calidissime vna die ꝛ nocte: postea cola: da ieiuno bibere lib. ß. ¶ Aliud. ℞. lactuce. ℥. ij. lentisci rose sic. an̄. ℥. iiij. ordeni. ℥. ij. omnia ponant̄ in. j. lib. aque ca. die ac nocte: cola et da bibere. ¶ In siti ex salso phlegmate in stomacho existente vomitus vel pharmacia erit purgatio: deinde succus maratri apij coctus et colatus: vel mellicratū cum aqua ca. vel oximel. vel apozima vbi maratrū ꝛ anisum coquantur. Sola aqua calida valet: sit̄r vinū albū ꝛ subtile. nutriatur cibis colatiuis et mundificatiuis.

¶ De eructuatione. Cap. vij.

Ructuatio si fit extra temperamentum nature nocet cibarijs intra stomachū cum phibeat ad digerēdū: cuius causā ventositas inflatiua est: quā per os expellit natura: ventositas hec ē ex stomachi defectiōe. hec stomachi defectio est ex mala cōplexione: vel quorūdam humorū dn̄atione. si humores sint calidi: fumose ructuabitur. si frigidi acide. ¶ Acida ructuatio. iiij. ex causis est. Ex frigiditate stomachi: vel ex adunatione cibi. et multitudine sui: vel ex natura frigidissima. Uniuersaliter causa ructuandi est ex defectione caloris in stomacho: ne cibo dominetur et digestioni. sicut videmus in paruo foco si multa ligna ꝛ viridia apponamus. ¶ Unde cum vltra modum ructuare videmus si sit ex calida complexione inquiramus: quia refrigerādus erit stomachus cum frigidis sirupis: sicut sirupo ro. vio. Si ex cacochimis sit: purgandus est cum apozimate absinthij: et aloe vel oxisem. sero caprino sirupo acetoso cum oxizacca: seu ptisana cuꝫ succo maligrana. ꝛ similib⁹. ¶ Si ex frigida sit cōplexione sine materia: calefaciam⁹ cū calidis reb⁹: sicut cum cortic̄ib⁹ pomi citrini pipere gariofi. mastice carui: cinamomo aliisꝫ. tyriaca magna: dianiso: diacimino: diatrionpipereon: diagal. socrugene: ꝛ similibus. Si ex frigidis sit humoribus: demus hierāpigrā. hieram L̄o. oximel. mellicratū diazinzib. diaga. diaspermaton: gariofi. diacal. diacarui. Si stomachus infirmi ista ventositate impleatur: neqꝫ eructuatio fiat: dētur vn̄ eructuatio fiat: sicut mastix ciminū leuisti. anisum squinan. zinzi. carui: piper longum ꝛ similia.

¶ De singultu. Cap. viij.

Singultus est malus motus virtutis desiderantis expellere rem nociuaꝫ: qui multis modis fit De repletione: de inanitione: de corruptione cibi infra stomachū et sui permutatione in pungitiuas qualitates: de frigiditate oris stomachi de ventositate inflatiua stomachi ex repletione: vel ex multis hūorib⁹ humidis: vel ex multitudine potus ꝛ cibi. ¶ In singultu de repletione grauitas sentitur in stomacho: corporis repletio: digestiue virtutis defectio: plurimum hec patiuntur seniores et quieti et humidis cibis nutriti. Qui singultus ex inanitione efficiuntur: vel ex nimio vomitu: vel ex indigestione: vel ex febre acuta: ꝛ hec plurimum patiuntur iuuenes et laborantes in acuta febre. ꝛ ex frigiditate sit oris stomachi: nihil horuꝫ sentitur que dixi. Ex ventositate inflatur stomachus et venter extenditur. singultus autem difficile ꝛ dure medetur: sicut qui ex inanitione concreatur: sed hic est rarus. ¶ Qui cuꝫ medicabitur: videat si ex plenitudine sit: et vnde plurimum venerit: purgetur repletio cū pharmacia vel vomitu si virtus ꝛ tempus conuenerint. sin autem demus rem dissoluentem atqꝫ calefacientem: sicqꝫ mundificantem os stomachi. castorei da. ℥. ß. cum succo mente vel castor. ꝛ masti. an̄. ℥. ß. cum aqua vbi cocta sint carui et ruta. ruta detur cum vino veteri: vel aqua vbi cocta sit ruta ꝛ pauco melle. Ex composita medicina om̄es dētur tyriace ꝛ odorifera antidota: sicut gariofi. diagal. diazinzib. diaciminum diacastoreum diapiretrum dianisum diatrionpereon: quodcunqꝫ horum inuenias: da cum aqua calida. Calefaciamus a foris stomachum cum aqua calida: vbi cocta sint abrotanum: origanum: sansucum: ꝛ similia. omnia hec in aqua pluuiali cocta calefaciunt Epithima imponamus cum oleo castorino laurino camomil. et similibus. In repletione ex sanguine detur aqua calida cū casiafistula: vel succo solatri: vel maligranati: vel malorum succo galliaqꝫ muscata. ¶ Si vero sit ex inanitione cum acumine et calore: timendum est et suspitiosum. danda est aqua frigida: rodostomachum cum

rodoleon: demus ptisanum cum oleo viol. cataplasma appo
natur frigidum stomacho: ⁊ similiter epithima. ¶ In solu
tione ventris nutriamus cum lentibus et aceto agrestium
uvarum et aliis his similibus. ¶ In singultu ex corruptio
ne cibi in stomacho et mutatione sui in malas qualitates:
utilior est medicina: scilicet vomitus; quo singultus aufer
tur. ¶ In frigiditate oris stomachi vel ventositate dentur
calefacientia: sicut vinũ ubi cocta sit ruta vel nitrũ cum mel
le vel se. apii: ciminum: anisum: calamentum: abrotanũ ma
stix: cinamomũ alith. reubarba. carui zinzib. conditum: vel
aliquod antidotorum in singultu ex repletione dictorum.
Menta in singultu ex frigiditate iuvat. Succus maligrana.
qui muscidus est: ⁊ acrumẽ mali citri. iuvat singultũ ex cho.
ru. epithima supponatur oleũ anisinũ anetinũ lauri. ⁊ mirti
nũ. ¶ In singultu ex cibis calidis ⁊ siccis incendentibus ⁊
nimiã siccitatẽ in stomacho facientibus: aquã frigidã demus
⁊ amigdaleon cum aqua frigida: oleo ro. cuꝫ aceto oxizacca.
cum aqua frigida sirupo viol. prunorũ. Extinguitur omne ge
nus singultuum: si infirmo timenda vel anxia nuncientur: na
tura enim ex cogitatione singultum impedit. sternutationes
fiant cum gariofi. rosa: pipere calamento condisi. sternutatio
enim movet stomachum ⁊ expellit ventositatem. Item iuva
tur singultus: manuum pedumque cubitorum ligationibus.
Iuvat tenere flatum ad singultum et oscitationem. anheli
tus enim si stringitur: et longo tempore pectori includatur
dissolvit: quia ex necessitate calefit: deinde perforans strictas
vias in quibus si inveniat ventositatem expellit ⁊ eijcit.

¶ De fastidio. Cap. ix.

Quicunque continuã vult custodire sanitatẽ: stoma
chũ custodiat: ne cũ sibi necessariũ sit cibum pro
hibeat: neque plus det quam digerere valeat. Quesitũ
enim fuit a Hal. quare parum manducaret. Re
spondit: intendo enim manducare ut vivam: alii
intendunt vivere ut manducent. dicit Porphirius. differẽ
tia inter me ⁊ vos est in vita huius mundi. Ego enim non cõ
edo nisi ut vivam: vos vivere mundo amatis ut comedatis.
Interrogavit iterũ Hal. quidã. que medicina est perfecta.
Respondit: abstinentia. Plato dixit. Abstinẽtia est duobus
modis: vel enim est universalis: vel particularis. Universa
lis ut nõ manducetur: nisi cũ vehemẽs et magnus fuerit appeti
tus. particularis: ut cõsideratis elementis tibi dñantibus uta
ris sibi oppositis cõvenientibus. Antiqui parũ comedere pce
perũt ut calor naturalis dñetur sue digestioni. Si enim come
damus hec que calor naturalis nequeat digerere: fastidiuꝫ
gñatur. Fastidiũ magnum est nocumẽtũ ad sanguinẽ corrũ
pendum ⁊ morbum generãdum. Quod si fit ex malis cibis
grossis generantibus chimos grossos: morbi duri ⁊ diutur
ni generãtur. ¶ Morbi nascẽtes ex fastidio. iiii. modis fiunt
vel ex magnitudine fastidiorũ: vel ex mutatiõe quã in corpe
faciũt: vel ex natura fastidientiũ: vel ex virtutibus singulorum mẽ
brorũ. Ex magnitudine fastidiorũ multa fient accidẽtia mo
lestationũ: si parva sunt ecõtrario. Diversantur in mutatiõe.
Si cibi unde fastidiũ fit in phlegma mutentur: oxiremiã faci
unt sive gignũt: si in cholerã: fumosa eructuatio efficitur. Ex
naturis fastidientiũ: quia qui nõ bene sensibilẽ habent stoma
chum: non puncturã: neque dolorẽ sentiunt: neque multã solu
tionẽ: vel cordis tremorẽ: neque capitis dolorẽ. Si stomachus
sit sensibilissimus: omnia predicta sentit: et patitur ex mem
brorum corporis virtutibus: quia debiliora mẽbra de fasti
dio sentiunt dolorem. verbi gratia. si caput est debile: sentit do
lorẽ: gravitatẽ: vigilias: alienationeꝫ mentis. Idẽ patiuntur
singula membra debilia. si totũ corpus debile sit: magnam
febriũ ⁊ rigoris passionẽ habebit. ¶ Unde oportet fastidio
sos: ⁊ qui sanitatem custodire volunt: ut caveant fastidiũ: et
cum sentiunt: festinẽt ad vomitũ antequam corrũpatur ⁊ mutetur
cibus. Si vomere nequeunt: studeamus facere solutionem
ventris. in cibo mutato ⁊ corrupto optima est aqua calida:
⁊ ut omnes cibos corruptos evomant. Et si nec cum aqua
calida evomuerit: detur potio vomica. Certificati stomachũ
corruptis esse cibariis mundatũ: demus citoniatum. diami
lon. Epithima superponatur stomacho cum oleo nardino:
vel masticeleo. Si vomitus non possit dari: fiat clystere. et si
militer de potu sicut et de cibo iudicamus.

¶ De abominatione. Cap. x.

Cum homo antequam cibum accipiat abominationeꝫ
patiatur: mali chimi in stomacho esse intelligun
tur: qui si sint in spaciositate stomachi facile cum
vomitu possunt expelli. Si conclusi in suis pelli
culis: abominatio fit inde: neque vomitum faciunt:
quia humores illi inclusi sunt ⁊ inviscati ori stomachi. si sint
calidi: generãt sitim ⁊ fumose faciunt ructuari. si sint frigidi
appetitus nimius fit sine siti. ¶ Medicina horum in stomacho
inclusorum triplex est: una coctio humorũ: secũda tẽperamẽtũ
eorũ: tertia purgatio eorũ. Coctio est phlegmaticorum proprie ⁊
crudorũ quã adiuvat taciturnitas: somnus: quies: abstinẽtia. ⁊
dari rẽ subtiliativã cõvenit ⁊ dissolutivã. humores cholerici
vel phlegmatici: vel melãcholici: quos natura nõ potest im
mutare in sanguinẽ: si subtiles sint neque multũ in stomacho
viscosi: solo vomitu possunt emitti. cũ ptisano: mellicrato: ali
quando cũ aqua ca. si sint grossi ⁊ substãtie stomachi nimiũ
inviscati: abominationẽ faciũt nimiã: unde oportet eis rem
incidentẽ ⁊ subtiliantem dari: sicut radic. ⁊ oximel ⁊ similia
postquam a pelliculis stomachi humores extrahentur cũ hierapigra
purgabuntur que tertiã partẽ aromatũ habeat. ⁊ duas aloes
pil. aur. valẽt. ¶ Si stomachus de malis humoribus fit ple
nus purgabitur: deinde suam complexionem renciamus et
confortemus cum mastice: menta corticibus fistici. gallia. ga
riofi. spica: cardamomo: ⁊ similibus aromaticis et conforta
tivis. demus similiter trociscos cõfortantes: sicut trociscos
rosa. camphoratos: de spodio. de sandalis: cum sirup. simili
ter confortativus: sicut sirupo ro. melle ro. sirupo de malis si
ve citoniis. de malisgrana. cum menta facto: ex omnibus que
in vomitu dicentur: abominatio iuvatur.

¶ De vomitu. Cap. xi.

Bonum est corpori si vomitus non necessarius si
bi fit: ⁊ si necesse habeat: ut secundum crisim fiat. ¶ Est
autem vomitus cum os stomachi moveatur in
expellendis cum gravantibus vel pungentibus
cibis; sive humoribus: aliquando fit vomitus ex stomachi
defectionibus: cum retinere cibos vel humores non valeat:
quos natura sursum elevat cum pars stomachi inferior ore
fit fortior: vel inferius natura deprimat cum os stomachi fit
fortius parte inferiori. In vomitu sine multorũ vel malorũ
ciborum acceptionibus: malos humores esse punctivos intel
ligimus in ore stomachi. quorum significationes perpenduntur
in his que evomuntur. si ex cho. sicut cũ calore invenitur in il
lius cibi digestione: si ex phlegmate ⁊ frigiditate inveniatur ci
bus non coctus ⁊ crudus. H. cholera inquit facit abomina
tionẽ et appetitive virtutis defectionẽ: sicut in phlegmate sal
so abominationẽ faciente ⁊ sitis defectionẽ. ¶ Si sangui
nem evomat: rupturã alicuius vene in ysofago vel in stoma
cho significat vel incisionẽ: vel sui putrefactionẽ: quod vel ex
causa primitiva: sit vel accidẽte. Si sanguis sine dolore et vo
mitu exeat: apertã venam in meri vel in stomacho significat.
Et si exit cũ dolore ⁊ colore rubeo vel claro: ostendit in me
ri incisionem vene vel in stomacho. Qui preterito iam dolore
egreditur et difficilis est in exitu: et color suus niger est: vul
nera significat venã corrodentia et putrefaciẽtia: aliquando san
guis evomitur: qui ab aliis membris ad stomachũ confluit:
⁊ est malum signũ: hic autẽ est mixtus cũ quibusdã humo
ribus stomachi. ¶ Si medicari velimus vomitũ: an ex causa
sit os stomachi gravãte ⁊ pungente perquiramus: unde nõ oportet
vomitũ constringi: neque prohiberi ipsum: nisi postquam stoma
chus de malis humoribus mũdificetur: qui cũ vomitu egrediũ
tur: sed si timeamus ut vomitus augmentetur ⁊ deficiat infirmus: oportet
ut digestionẽ inquiramus: quod si fit mollis: demus sapã citoniorũ
sirupũ mirtinũ: sirupũ malorũ gra. sirupũ pomorũ: piroruꝫ
cũ spodio. vel trociscos de balaustia. dentur etiã galla. spodiuꝫ
cũ sirupo stiptico: mespil. demus ius milii: ordei. cũ amigda.
omnia autem assentur: ponantur in aqua quã bibant: spodiũ cor
tices fistici: ponatur super stomachum cataplasma stipticuꝫ
et odoriferũ. si sint stiptici: demus cassiafistu. pruna: sirup. de
prunis. Clystere faciamus lene et suave. ¶ Si de cholera ru
bea fit vomitus et virtus custodiatur: cum opifeni. et absin

thio et viol. ⁊ similibus purgemus. si virtus: etas: cõsuetudo. tẽpus nos adiuuent: phlebotomem⁹ basilicã de dextra manu. ¶ Si de phlegmate hierãpig. demus ⁊ apozima calamenti. tyriace. ʒ.j. cũ succo mente: demus mentã lignũ aloes masticem galliam. ¶ Si vomit⁹ de cholera nigra fuerit: phlebotomemus basilicã. si virt⁹: etas: cõsuetudo: tempus nos adiuuent. si nõ possumus: vẽtosas in ambo latera ponamus: clystere faciamus de camomil. croci se. succo aneti: furfure: melle: obsomogaro: sisameleo: ⁊ similibus: demus oximel. ¶ Si vomitus fit ex sanguine: phlebotomemus basilicam: si nõ aliqd cõtrariũ impediat. si aliquid impedierit: vẽtosas in vtroq; ponamus crure: medicinã illã ponamus. vel faciamus que in sanguinis screatu dixim⁹: qui de pectore egreditur. M. cui inquit in stomacho cibus nõ remanet: sed semp vomit: accipiat sumac. ciminũ. que insimul pistata cum aqua ro. bibat: multũ eñ iuuat. ¶ Si vomitus ex defectione stomachi fit: neq; cibũ cõuenientẽ retinere possit: accipiat omne stipticum ⁊ odoriferũ medicamen seu cibum. Iuuat mẽta pistata cum oleo ros. tẽperata: vnde inungatur ⁊ os ⁊ nares

¶ De inflatione stomachi. Cap. xij.

Inflatio stomachi est aer non coctus frigidus et grossus nascẽs proprie in stomacho de inordinata dieta. Aliquando in capite fit ventositas: quia venti motio naturaliter petit superiora: nascitur et tunc in toto corpore: maxime in hydropicis. ¶ Est autem inflatio vel de humoribus crudis: vel melãcholicis: sed differunt adinuicem: quia de crudis humoribus mollis et humida: de melãcholicis sicca ⁊ dura. ¶ Hec inflatio cum veniat opz vt sibi succurratur cũ medicina vẽtositatis ventris dissolutiua: sicut cũ cimino in oleo cocto inunge os stomachi. similiter maratrũ apium dauc. petrosil. anisum valent. si stomachus fuerit infrigidatus cũ oleo vbi coctũ est ciminũ: qd facimus de se. rute: ⁊ baccis lauri. vngimus vel daphnileo: masticeleo: oleo nardino: oleo nigelle: cicuta pistata cũ melle temperata detur ad bibendum in modũ ciceris cũ succo apij castorei. ʒ. ß. similiter valet: demus etiã carui cũ aqua ca. vel cum vino cocto: demus antidotũ: diacim. diaspermaton dianisum socru zene dialaccã. Item polij montani calamenti añ. ʒ. v. fac coquere in. iij. lib. aque: vel cũ vino: ⁊ ad vnum redige: cola ⁊ da bibere tertiã partem lib. cum oleo nardino succus maratri cum cassiafistu. similiter valet succus mente ⁊ sisimbrium: calamen. camedreos simplex seu compositus coctus et colatus cũ amigdaleo valet inflationi hipocũdrice et ventositati melancholice: ventosam in medio ventris ponamus: circũdemus vmbilicũ sine scarificatione: multis videtur iuuare. Iuuat iterũ somnus et balneũ. ¶ Epithima valens ad inflationẽ stomachi: hypocũdrie et vẽtositati frigide. ℞. anisi: maratri: cimini: añ. ʒ. vj. aristol. lon. squinanti. carpobal. añ. ʒ. iiij. calamen. ameos: spice: polij. ana. ʒ. ij. croci masti. gariofi. añ. ʒ. j. oĩa pistentur: et in. iiij. lib. succi maratri ponantur et ad. j. lib. coquantur: deinde accipe amigda. lib. j. omnia coque quousq; ad oleum redigantur. da bibere. ʒ. iij. in succis herbarum supradictarum.

¶ De obuolutione intestinorum. Cap. xiij.

Torturam sepe patitur intestinũ: vel ex grossis chimis inuiscatis: vel cholericis quandã facientibus egritudinem: sicut patiũtur qui sepe poris vtuntur et similibus. Ex grossis chimis esse intelligimus ex magno dolore in intestinis sentiente: vel ibi permanente cũ grauitate. si ex humorib⁹ cholericis fit: dolor nimius sentit̃ cũ calore ⁊ siti. si ex ventositate grossa: mutat̃ dolor de loco ad locũ. gurgulatio est in inferioribus ventris: aliqñ tortura cũ digestione est: aliqñ non. ¶ Si ex grossis fit chimis: qd ex significationib⁹ intelligit̃ dictis: dãdũ est carpobal. ⁊ mẽte añ. exagi. j. pistentur et demus. ʒ. ij. cum aqua cali. sitr̃ socrugene. ℈. ij cum apozimate dauci ⁊ centauree añ. exag. j. cũ sapa: sitr̃ valent. ¶ Si ex cholera fit rubea: detur psilium lotũ cum se. portu. oleo ro. aq̃ frigida se. citruli ⁊ malue cũ sirupo al. ⁊ oleo rosa. ⁊ aqua frigida. ¶ Si ex ventositate fit grossa: dem⁹ se. nasturtij assatũ si solubilis fit: nõ assatũ. si stiptic⁹: sitr̃ apij se. anisi. cũ aq̃ cal. ¶ Medicina valens inflatiue vẽtositati intestinorũ ⁊ emorroid. ℞. anisi acori carui eq̃le pondus: fac puluerẽ. frica cum oleo amigdaleo: dans exagi. j. ieiuno. ¶ Trocisci valentes cholerice passioni torture ⁊ inflationi vomitui angustie siti. ℞. apij anisi añ. ʒ. iiij. absin. ʒ. vj. mirte. ʒ. iij. fac pul. tẽpera cũ aqua faciens trociscos: da bibere cũ vino. ¶ Apozima valẽs molliciei stomachi: ⁊ vẽtositati: torture dolori. ℞. rodiũ lauri. ʒ. j. piperis lon. ʒ. j. carpob. carui. añ. ʒ. j. reub. ʒ. ß. fac coqui in aq̃: ⁊ da bibere. ¶ Aliud similiter valens molliciei stomachi ventositati: dolori laterum torture: frigiditati renũ. ℞. carpobal. carui añ. exagi. j. zinzi. galãge ciperi añ. ʒ. j. oĩa pistẽtur: ⁊ coquant̃ in. j. lib. aque: coletur. ⁊ cũ trociscis bibere detur de absinthio vel aniso vel lac. ¶ Si tortura fit cũ passione cholerica: medicabit̃ sicut in passione cholerica dicet̃: et si cũ pondere ⁊ solutio: medicabit̃ sicut in dissinteria dicet̃.

¶ De lienteria. Capitulũ. xiiij.

Lienteria est exire comesta vel bibita in eadem qualitate qua sunt accepta. M. hanc passionem diffiniuit breuissime dicẽs. Liẽteria est digestionis ablatio cũ cibus in stomacho nullaten⁹ mutetur in liquorem: nec in colorem: nec in odorẽ. ¶ Hec passio nascit̃ ex defectiõe v̾tutis cõtẽtiue in stomacho vel ex vulnerib⁹ in sup̾ficie stomachi ⁊ intestinorũ. Defectio contẽtiue est ex mala cõplexiõe stomacho dñante: vel ĩtestinis. hec cõplexio sic est pfecta ⁊ firmata: vt exire nequeat: aliqñ inter stomachũ ⁊ intestina hũor pprius vnde nascit̃ est phlegma: patit̃ infirm⁹ semp oxiremiam. i. inseparabile accidens: exit cibus ilico cum ingreditur sine vlla digestione vel expressione v̾tutis: vulnera in sup̾ficie stomachi vel intestinorũ causam hñt humores acutos calidos pũgitiuos insequẽtes cõtentiuã virtutẽ velociter anteq; digerere incipiat: hoc mõ infirmus sentit pũcturam ⁊ ardorẽ: ⁊ nisi se stinem⁹ medicinã in dissinteriã mutatur: hec spẽs lienterie nõ hz oxiremiã in pricipio: que si qñq; appareat cibũ morari in stomacho tãdiu ibi esse significat: donec natura aliquãtulũ mutat: vñ naturã ĩtelligim⁹ in suã actionẽ reuersaz. ¶ Sz cũ videat̃ infirm⁹ nihil tenere intra stomachũ: vñ hoc fiat inquirendũ est: aut eñ est ex defectiõe virtutis cõtẽtiue in stomacho: vel ĩtestinis: vel ex vulnerib⁹. Si ex defectiõe v̾tutis contentiue: videndũ est vñ defectio fit: aut ex mala cõplexione sibi dominante: aut de materia ibi adunata. Si fit ex materia ibi coadunata: mundificandi sunt humores cum medicina que cũ expressione deponat. Si ex mala complexiõe fit sola: interrogem⁹ infirmũ vtrum ardorem sentiat intra stomachũ et sitim ⁊ fumosam eructuationem: ex his eñ intelligimus: q: ex incẽsione caloris fit: si nõ senserint ⁊ multũ cõederint et parum digesserint: perpendim⁹ q ex frigore fit: deinde medicanda sunt cõtraria cõtrarijs. ¶ Si ex calore fit: demus se. citoniorũ: ⁊ pirorũ: sirupum ro. mirtinũ: vel de mal. vel nespil. Quecũq; horũ volueris danda est. ʒ. j. cum spodio vel trociscis de sandal. vel de ro. diamileon diacitonitẽ. Cataplasmata ponamus frigida et odorifera: sicut sandal. ro. camphora et silia. Nutriamus cũ pull. perdic. fasianis: ouorum vitell. que omnia cõficiantur cum aceto vuarũ agrestiũ vel acidarum: cũ maligrana. acidi succo. vel aceto vel succo pomi citri. si hec omnia habueris coquantur vt sumac et fit iuuantior medicina. sedeat infirmus in aqua vbi cocta sint hypoquisti. celsi cortices: castanee flores maligrana. cortices et similia. ¶ Si ex frigiditate fit: detur infirmo succus maligrana. cum menta diacosim diamasti. cataplasma stomacho superponamus cum laudano: oleo nardino: oleo masticino cibaria demus stiptica et aromatica stomachi confortatiua. ¶ Si solutionẽ contentiue virtutis ex defectione ex vulneribus habuerit: opz dari infirmo mundificatiua putredinis comestiua male carnis de vulneribus: sicut tyriacam: mellicratum ⁊ similia. Cum vero certificetur: q: vulnera sunt mũdificata: et materia eorũ purgata: dentur deinde stiptica et subtiliatiua: sicut ro. amidũ: vel bolus armenicus dragagã. mastix: sanguis draconis: succus arnoglo. crocus spodium ⁊ similia. In sero demus psilium cum oleo ro. et aqua frigida Nutriamus eos cum perdicibus: sturnis: turturib⁹. Caueamus de cibis duris ad digerẽdũ. ¶ Cõpletis que voluim⁹ de curanda lienteria sm curam medicinalem: ⁊ artificialem

cognitionem: oportet hic medicinam dici compositam iuuā
tem omnimode genus solutionis: ⁊ intestinorū lenitatis: et
defectionis stomachi que recipit retinere nō valētis. Dice-
mus aūt aliā medicinā cōpositā valentē ad vomitū ⁊ abomi
natione: huic enim loco pertinet. ¶ Trocisci valentes ad om
nem solutionē vētris lienterie ⁊ lenitati intestinorū. ℞. rosa.
spodij. ana. ʒ. iiij. berberis se. herbe acide. aā. ʒ. vj. hypoquist.
gūmi thuris se. mirte coriādri infusi in aceto die ⁊ nocte: om
nia assa: ⁊ fac puluerē: tēpera cū succo citoniorū: fac inde tro
ciscos: da bibere cum sirupo citoniorum. Alij quos similiter
Paulus dixit valere. ℞. corti. maligra. gallie. ana. ʒ. viij. se.
mirte. ʒ. iij. sumac. ʒ. xxiij. fac inde puluerē: tempera cum vi-
no acido: fac trociscos pensantes. ʒ. ij. ⁊ da cuz aqua frigida.
¶ Alij valentes ad cholericā passionē ⁊ stomachi defectio-
nem: ⁊ ad vomitū continuū. ℞. ro. se. herbe acide. ana. ʒ. iij.
spodij balaustie. aā. ʒ. ij. se. portu. boli. amidi gūmi arabi. mir
te se. ana. ʒ. ij. spodij exagiū. j. omnia coquantur cū sumac cro
ci. ana. ʒ. ij. fac puluerem: tempera cū succo citoniorū: fac tro-
ciscos pensantes. ʒ. ß. ¶ Alij. ℞. gummi boli. coriandri assati
ana. ʒ. j. tempera cum succo mirte: fac trociscos. ʒ. j. da. j. cum
sirupo stiptico. ¶ Puluis Joh. damas. valet fluxui sangui-
nis ⁊ defectioni stomachi de frigiditate. ℞. masticis cube.
gariofi. ana. ʒ. v. ligni aloes puri. ʒ. xx. gallie. ʒ. iiij. zucca. ʒ. xl.
fiat puluis detur ad bibendum. ʒ. iij. cum odoriferis sirupis.
¶ Alius valēs ad solutionem nimiam ⁊ vomitū stomachuz
confortat. ℞. ossium staphide. ʒ. j. vue pas. assate sumac. ana.
ʒ. x. celsi castanee hypoquisti. aā. ʒ. vij. coriandri sicci cimini al
bi infusi in aceto ⁊ desiccati atq; cocti psilij cocti. ana. ʒ. iiij.
se. acide spodij se. mirte cocte gallie. ana. ʒ. iiij. maligra. acidi
cocti. ʒ. xv. fac puluerem ⁊ da bibere. ʒ. iij. cum aqua frigida:
vel cum quibusdā sirupis stipticis: vel succis. ¶ Alius siru-
pus valens ad defectionem stomachi: ⁊ debilitatem appeti
tiue virtutis: ad vomitū: ⁊ ad defectionē virtutis digestiue
que est cum fortitudine sensus stomachi: his etiā valet qui
patiuntur aliquid post pharmaciam: vel ebrietatem: vel in-
gluuiē. ℞. rose spodij masti. gallie. ana. ʒ. iij. se. portu. berbe-
ris sumac. ana. ʒ. ij. gariofi. masti. cubebe cardamomi. aā. ʒ. j.
⁊ ß. ligni aloes puri carabe se. acide coralli incensi boli. aā. ʒ.
j. spice cinamomi altihei asari. aā. ʒ. j. ⁊ ß. fac pulue. frica cum
oleo rosa. deinde pone zucca. ʒ. xx. da bibere. ʒ. iij. cuz aqua fri
gida: vel cū sirupis iā dictis: si quis velit temperare tempe
ret cū sirupo ro. ¶ Sirupus valēs ad stomachi defectionē
lienteriā: vomitū: ardorē. ℞. sumac corti. mali. se. mirte. ana.
ʒ. xx. omnia coquantur in. iij. lib. aque donec redigantur in. j.
colentur: deinde succus pirorū accipiatur: vel mespilorū cito
niorū: misceant cū ipsis equali pōdere: ⁊ zucca. lib. j. ⁊ ß. fac
sirupum da bibere. ℥. j. cum aqua frigida. ¶ Alius valēs ad
singultū ex frigidis humorib⁹ siue calidis ad vomitū de cho
lera rub. vel de phlegmate: vel de cholericis humoribus ⁊ vi
scosis in ore stomachi melācholicis vel phlegmaticis. ℞. suc
ci maligra. cū pulpa sua interiori lib. v. succi calamēti. lib. iiij.
vini odoriferi lib. iiij. oīa coquantur vsq; ad medietatē: dein
de colentur: mitte zucca. vel sape lib. ij. postea coque donec
fiat sirupus: deinde pone in vase vitreo ad solē per dies. viij.
ore vasis bene oppilato ne aer intus eat: postea da. ℥. j. vel ß.
¶ Epithima valens stomacho molli ⁊ defecto: ⁊ ad vomitū
de calore incensionis cum ardore stomachi exterius vnge in
de: vel da bibere. ʒ. iij. cum succo maligra. vel sirupo stiptico.
℞. sandal. alb. ⁊ ru. aā. ʒ. iiij. balaustie. ʒ. iij. terre sigillate spo
dij masti. ana. ʒ. j. gariofilo. cardamomi. ana. ʒ. j. omnia pisten
tur: ⁊ in oleo rosa. ponantur: succi solatri succi frondiū vitis.
ana lib. j. cum suaui igne coquantur: vt solū oleuz remaneat
pone in vase. ¶ Diascorides dixit: ⁊ de flore vitis accipias
⁊ muscidū duobus diebus facias ⁊ in oleum onfacinum po
nas ⁊ aliquantulum olei rosa. valet: ⁊ valet quantum oleuz
rosaceum.

¶ De dissinteria. Cap. xv.

Dissinteria est egestio sanguinis cuz excoriatione
vel vulneratione sui. ¶ Causa eius vel inte-
rior est: vl' exterior. Interior sicut digestio al' ege
stio cholerica acuta pungitiua quam patitur infir
mus cum per intestina cholera acuta transeat perforans et
excorians: vel ex suo acumine vulnerās: vel ex salsi phlegma
tis acumine et sua salsugine idem in intestino faciente: sicut
videmus in vitri actione vel in vitreo phlegmate vel aquosa
humiditate. Exterior: sicut de pharmacia que ex virtute sua
⁊ acumine facit simile. Cuz enim intestinū inueniat defectū
⁊ discoopertū excoriat velociter ipsum. ¶ Uniuersalis signi
ficatio dissinterie est tortura ⁊ angustia: ⁊ egestio sanguino
lenta mixta cum cholera rub. vel cum re alia coagulata alba
⁊ viscosa in interiori quasi vestimentum intestini. ¶ Par-
ticularis significatio dissinterie est cū hec apparēt in egestio
ne: si enim est cholerica: intelligimus esse ex cholera rub. Si
phlegmatica cognoscit' esse ex phlegmate salso. si exterior
sit causa ex inquisitione infirmi est intelligenda. ¶ Cū ergo
dissinteria sit in inferiori intestino medio vel in superiori: neces
se est vt intelligatur significatio vnde a seinuicem differant:
quod intelligimus ex loco doloroso: ⁊ ex qualitate rei cōmix
te egestioni: ⁊ multitudine cōmixtionis: id est si sentit infir-
mus dolorē in superiori stomacho: ibi morbū esse intelligim⁹
Egestio in huiusmodi infirmo mixta est cū subtili sanguine
cum quadā rasura abominabilis odoris. Si in medio sit in-
testino: sit dolor in superiori vmbilico: egestio mixta est cuz
illa re q̄ dissinterie est causa. Si in inferiori sit intestino: quasi
sanguis vel rasura exit in initio cū pondere ⁊ tortura ⁊ inci-
sura: dolor sentitur in inferiori vmbilico: ⁊ postea stercus san
guineū a rasura mundificatū egreditur. ¶ Oportet autem
festinem⁹ vt dissinterie medicemur: ne forte inueteret: ⁊ in
vulnera mutetur: saniesq; eijciatur: ⁊ intestinum findatur ⁊
mors sequatur. Cū autē medicari disposuimus: vnde et vbi
sit perquiram⁹. Si sit in intestino superiori: demus medici-
nam bibendam: fit enim ex propinquitate intestini ad stoma
chū ⁊ colligantia sui ad ipsuz. Si in inferiori sit intestino: me
dicandū est cū clysteri ꝑpter vicinitatē hui⁹ intestini ad anū
Si in medio intestino: medicabitur cū medicina ⁊ cum clyste
ri. Si in superiori perpēditur intestino: perquirendū est vn-
de fuerit: siue de cholericis humoribus: siue de phlegmati-
cis. ¶ Or si sit de cholericis acutis: demus omni mane in-
firmo. ʒ. iij. de gummi arabi. cum sirupo mirtino ⁊ aqua fri-
gida: vel. ʒ. ij. psilij assati. ⁊ ℥. ß. de oleo rosa. cuz aqua frigida
⁊ succo portula. ⁊ arnoglosse. cuz quolibet horū voluens da
bibere. ℥. j. succi citoniorū gūmi arabi. cum lacte caprino. ʒ. ß.
accipe lac caprinum ⁊ rizi equali pondere: ⁊ fac coqui ad me
dietatē lactis. In aqua quam sunt bibituri: pone gūmi ara
bi. assatum boluz ⁊ spodium: ⁊ da bibere cum sirupo de mir
ta vel ro. ⁊ similibus: demus micam panis assi: ⁊ parū gum
mi arabi. ⁊ amigd. assatas: demus iura de rizi: ⁊ amido asso
vel oua in aqua cocta: vel accipiam⁹ amidū ⁊ micā panis as-
satam: faciamus inde iura ad bibendum danda: si febres nō
habent pullos perdices starnos comedant fasianos ⁊ simi-
lia. ¶ Puluis valens ad excoriationē ⁊ vlcerationē intestino
rum ex cholera rub. ⁊ acuta ⁊ ad egestionē sanguinis ⁊ do-
lorem ⁊ pondus ⁊ torturam. ℞. boli. ʒ. vj. gūmi se. portu. se.
mirte. aā. ʒ. iiij. ⁊ ß. ⁊ omnia assata sint: spodij se. acide amidi
assi. aā. ʒ. iiij. se. malue assi acatie. aā. ʒ. j. ⁊ ß. fac pulue. fricans
cum oleo rosa. deinde mitte. ʒ. iiij. ⁊ ß. psilij assati: ⁊ da bibere
ʒ. ij. cum sirupo mirtino vel citoniorū: sicut cum aqua frigida.
¶ Si dissinteria sit de grossis humorib⁹ ⁊ phlegmaticis: de
mus. ʒ. ij. nasturcij assati cū aqua cali. vel castanearū. ʒ. iij. cū
aqua frigida masti. ʒ. j. ⁊ ß. cum aqua frigida vel acidorū sta-
phide assatorum. ʒ. iij. cum aqua cali. ¶ Puluis valens ad
dissinteriam de salso phlegmate. ℞. nasturcij assati. ʒ. vj. bo-
li. ʒ. v. celsi gūmi arabi. amidi se. basiliconis. aā. ʒ. iiij. oīa assa-
ta croci sanguinis draco. balaust. aā. ʒ. j. fac pulue. ⁊ da bibe-
re. ʒ. iij. cū sirupo mirtino vel citoniorū vespe ⁊ mane. ¶ Tro
cisci valentes similiter ad sanguinis fluxum a superiori: sicut
a pectore pulmone: ⁊ ad fluxum menstruorū. ℞. boli se. por-
tula. aā. ʒ. iiij. spodij se. acide rosarū. balau. mirte coriandri assi
amidi. ana. ʒ. iij. acatie hypoquist. coralli rubei assi. ana. ʒ. iij.
sumac. ʒ. iij. ⁊ ß. dragagan. carabe se. malue vtriusq; assi. aā.
ʒ. j. fac puluerē: tempera cum succo arnoglosse faciens troci-
scos. ʒ. j. ⁊ ß. da bibere vnum cum succo citoniorum: vel siru
po aliquo stipticorum. ¶ Aliud valet similiter. ℞. galle ba

laust. corti. maligrana. ana. ʒ. j. ⁊ ß. rose cubebe gallic. añ. ʒ. ij.
gũmi opij croci. ana. ʒ. ß. fac puluerẽ: tẽpera cũ succo mirte:
fac trociscos. ʒ. ß. da bibere vinũ cũ quibusdã sirupis. ¶ Medi-
cine valet ad dissinteriã diariã pondus tenasmon excoriatio
nem intestinorũ vulnera ⁊ confortationem stomachi. ℞. mi
robalano. kebu. indor. ana. ʒ. vj. belli. embli. ana. ʒ. iiij. fac oĩa
frangi: ⁊ cũ oleo ro. frica: deinde assa: postea accipe nastur-
tij assi. ʒ. j. cimini maratri anisi ameos carui. ana. ʒ. ij. omnia
infunde aceto. xxiiij. horis: deinde frica ⁊ assa: misceasq; cuz
prioribus: fac puluerem: deinde accipe spodij balausti. ma-
sti. boli sumac gũmi. ana. ʒ. j. ⁊. ß. fac puluerem: mitte omnia
priora et pista: et cum oleo rosaceo fricans tempera cum si-
rupo citonio: ũ dãs bibere. ʒ. iij. cũ sirupo mirte. ¶ Si vul
nera ⁊ excoriatio in inferiori intestino sint vidẽdũ erit vñ sint
si enim ex materia cholerica sint ⁊ acuta: clystere est ei opti-
ma medicina propter propinquitatem loci: hoc in initio cly
stere est eis faciendũ: apozima de rosis vitellis ouorũ oleo
ro. de his fac clystere ⁊ yxãnuz appone portula. ordeũ mũda
tum: omnia coque in. ij. lib. aque: deinde accipe lib. ß. ⁊ mit-
te oui vitell. olei ro. ℥. j. fac clystere. ¶ Aliud. ℞. succi por-
tula. succi acide: succi virge pastoris succi arnogiose. añ. lib.
j. olei ro. ʒ. v. vitell. vnius oui terre sigillate. ʒ. j. omnibus ap-
paratis fac clystere. ¶ Aliud. ℞. ordei mundi lentiũ. ana. ʒ.
vj. omnia assentur balaust. ro. corti. maligra. añ. ʒ. iiij. rizi laua
ti. ʒ. x. sepi de renibus caprinis. ʒ. vj. omnia coquantur in tri-
bus lib. aq̃ quousq; veniat ad vnã: cola ⁊ accipe bolũ gũmi
arabi. acatiam cerusam: omnia puluerizata: deinde sume vi-
tell. oui. ⁊. ℥. ß. olei rosa. ⁊ fac clystere. ¶ Aliud iuuans vulne
ra intestini. ℞. ordei rizi lauati. añ. ℥. j. balaust. se. ro. ana. ʒ.
v. cupularum glandium. ʒ. iij. arnog osse boli gũmi. ana. ʒ. ij.
omnia coquantur in tribus libris aque quousq; ad. j. veniãt
deinde mitte vitell. oui: olei ro. ℥. ß. coralli acatie. ana. ʒ. ß. om
nibus assatis clystere facto. ¶ Nutriantur pull. perdicibus
starnis: omnia coque cũ sumac: demus miliũ rizi et similia.
¶ Si excoriatio intestinorũ vel vulnera ex humoribus sint
phlegmaticis: precipiamus clystere fieri cum rizo loto bom-
bicino vsto alumine vitellis ouorum assatis oleo nardino vi
no ⁊ similibus. ¶ Si tenasmõ habeat: faciamus lauari anũ
cum re stiptica: sicut sunt trocisci maligrana. cupule glandiũ
rosa galla in aqua cocta: ⁊ anus inde lauetur: vngamus an-
te anum cum oleo ro. ponamus cataplasma de concula ma-
rina assata litargiro cerusa oleo ro. ⁊ similib⁹. ¶ Si exiẽs de
vulneribus intestini grossum ⁊ album sit: vel grossa sanies
cũ sanguine: oportet bene perquiri. Si enim infirmus neq;
febres habeat neq; sitim neq; defectionem virtutis neq; ap
petitus minoratur: faciamus clystere cum trociscis arsenici
quos dicturi sumus in fine huius capituli. Si virtus defece
rit ⁊ febris fortis fuerit ⁊ appetit⁹ aufertur: maxime si vsq;
in sui substantia intestinũ perforatum patiatur: ⁊ quod exit
est quasi corrigia subtilis siue pili: oportet maxie caueri tro-
ciscos arsenici. ¶ Clystere istud erit vtile. ℞. rizi lauati ba-
laust. rose mirte cupularum glan. ana. ℥. ß. omnia coquantur
in. iiij. lib. aque: ⁊ ad. j. redige colentur ⁊ aufer. ℥. v. deinde ac
cipe de trociscis arsenici. ʒ. j. ⁊ ß. vel. ij. sm q virtus infirmi pa
ti poterit: ⁊ sm albedinẽ exeuntis rei. si qđ exit sanguis fue-
rit: ⁊ necesse fuerit hoc clystere fieri: iungamus succi arno-
glosse. ℥. iij. si augmentetur putredo vulneri ⁊ sanies: opor-
tet. ʒ. iij. arsenici accipi: ⁊. ʒ. ij. rizi vitell. j. oui. ℥. j. olei ro. me-
dietatẽ de sapa: ⁊ faciamus clystere. Si medicina exient mũ
dificato vlcere de sanie festinemus subuenire cum altero su-
pradictorum clysteriũ. Si vo vulnus mundificatum nõ fue-
rit cum hmõi medicamine: oportet aliud clystere fieri cũ ob-
somogaro ⁊ melle statim sine mora. Mundificato autẽ vul-
nere: q̃citius possumus clystere molle faciam⁹: quod supra
iam diximus anteq̃ sanies illa in vulnere intestini aduner.
¶ Trocisci arsenici quos preposuim⁹. ℞. arsenici sandara-
ce. añ. ʒ. j. ⁊ ß. calcis viue. ʒ. iij. charte bombicine assate acatie.
ana. ʒ. j. fac pulue. tempera cuz succo arnoglosse faciens inde
trociscos. ¶ Aliud. ℞. arsenici sandarac. fecis aceti assate
acatie: gũmi. ana. ʒ. j. ⁊ fac pulue. calcis viue charte bombici-
ne incense. ana. ʒ. ij. aluminis opij. ana. ʒ. ij. ⁊ ß. fac pulue. tẽpe
ra cum vino rub. fac inde trociscos.

¶ De dolore yliaco. Cap. xvj.

Yleos est dolor intestinorũ prohibens stercus
exire ab inferiori parte: ⁊ aliquando cogẽs ma
nere: cuius causa est bifaria: vel de calido apo
stemate in subtili intestino nascente: vel de hu-
moribus frigidis grossis ⁊ crudis inuiscatis. ac
cidentia sua inseparabilia sunt vomitus spissus: omnia q̃ bi-
bit euomit: dolor est nimius: tortura in vẽtre supiori. yleos
de apostemate habet tumorẽ in ventre extẽsionẽ febrem et
sitim: qui de humoribus frigidis est: neq; tumorem: neq; ex
tensionem: neq; sitim habet: neq; febrem: sed accidẽtia post
succedentia sunt frigiditas extremitatũ corporis: angustia
vigilie: instabilitas: vniuersaliter hic morbus est pestiferus
⁊ mortalis: aliquando in secunda die interficiens: aliquãdo
in tertia: raro sanantur. ¶ Cum patientem curare velimus
an ex apostemate calido sit perquiramus ⁊ demus catarticũ
⁊ cassiãfistu. ⁊ mãnam cum. ʒ. j. ⁊ ß. de hierapi. facta cum aloe
loto: ⁊ oleo viola. ʒ. j. vel demus succuz solatri vel scariole be
ne coctum ⁊ colatum: cassiãfistu. mannã cum. ʒ. j. de hierapig.
Si alicuius sit virtutis: ⁊ tempus temperatuz fuerit: ⁊ etas
iuuenilis: phlebotometur de basilica vena quantum suffi-
cit: deinde demus apozima cum viol. cassiafistu. manna. Cly
sterizetur cum malua ordeo lini se. vio. ⁊ similib⁹. Aliud. ℞.
succũ cucur. cum amigdaleo ⁊ succo camomille: post vngam⁹
vẽtrẽ cũ oleis dissolutiuis. Si de humoribus crudis f. ⁊ fri-
gidis: demus potionem quã eulogomenon vocant: vel dia-
feniciã: vel da apozima de sagapino vel pill. de hierapi. disso
lutiuas. Gal. dicit cum solo vino medicasse. Clystere fiat de
aniso camomil. fenugre. sambucelino. ¶ Aliud clystere de si-
sameleo fenugreco camomil. calamento ⁊ similibus: demus
trociscos valentes ad yleon de frigido humore. ℞. absinthij
apij se. anisi cimini cassiefistu. añ. ʒ. iij. mirte casto. spice. añ. ʒ. j.
⁊ ß. piperis longi opij croci. ana. ʒ. j. fac pul. ⁊ temperans fac
trociscos: da. ʒ. j. ⁊ ß. ¶ Si hec passio contingat puero q po
tionem bibere nõ valet: fel tauri cũ vino distemperatum et
vmbilico appositũ hmõi egritudinem soluit. faciamus epi
thima ⁊ cataplasma clystere ⁊ similia.

¶ De colica passione. Cap. xvij.

Colicam passionem multi patiuntur: est autẽ pas-
sio nascens in quinto intestino quod vocatur co-
lon: ⁊ interpretatur concauum: locus eius in dex
tra parte est inferioris ventris: circuncingens si-
cut zona vsq; in partem sinistram: hoc intestinuz
est vnum de grossis. ¶ Causa huius passionis est septi-
formis. Prima est cum augmentatur calor igneus ⁊ chole-
ricus super stercus: vñ ⁊ hũiditas stercoris desiccatur ⁊ in-
duratur: ideoq; nõ egredit. Secunda cũ cibus in sua essentia
est siccus ⁊ stipticus egestionẽ exire prohibẽs. Tertia est cuz
phlegma viscosum intra illud augmentatur intestinũ: ⁊ inui
scatur: vt oppilet vias eius: ⁊ prohibeat exire stercus. Quar
ta cum grossa ventositas in hoc intestino inuiscatur: vel cau
sa frigide complexionis: vel ex defectione stomachi ad di-
gerendum vel epatis vel ex cibo in sua essentia ventoso ⁊ in
flatiuo. Ve si inueniat intestinũ defectũ: ⁊ ad hãc passionẽ
paratũ: gñat colicã passionẽ ppter cõstrictionẽ vẽtositatis
in egestiõe stercoris. Quinta cum nascit apostema in intesti
no prohibens exire stercus. Sexta cũ augmentant in vẽtre
lũbrici ⁊ ascarides: qui inuiscati ⁊ intorti stercora nõ pmittũt
exire: vnde in colicam incidunt passionẽ. Septima cum sen-
sus intestini deficit: neq; nocumentum stercoris sentit: vnde
stercus in intestino remanens nõ exit. ¶ Multi antiquorũ
dixerunt hanc passionem esse ex defectiõe in intestino expul-
siue virtutis: vel ex defectione sensus intestini: q: si expulsi-
ua ad expellendũ digestionẽ ab inferiori parte deficiat quali
bet ex causa: vel sensus intestinor lacertor innatus exire nõ
permittat: neq; et vtroq; latere intestinum opprimat: vt ad
inferiora deponat: necesse est vt prout diximus in yleon de-
ueniat. ¶ Hec passio ⁊ vniuersalia ⁊ particularia acciden-
tia habet. vniuersalia sunt vomitus: abominationes: ni-
mius dolor: tortura magnã partem ventris tenens: hic do-
lor aliquando augmentatur in vtroq; latere ⁊ in vtrisq; an-

cholis: et constipatio ventris fit vsq ad tertiũ diem passionis transeũtis adeo magna: vt neq sursum neq deorsum exeat penitus aliquid. Iterũ propria habet accidentia: vnde a me dicis sigillatim species diuiduntur vel discernunt. ¶ Si fit ex chole. rubea sitis erit continua: vomitus cholericus: acumen et magnitudo doloris: vt sentiat ventrem quasi acu pũgi: tempus morbi breue: sed molestissimũ erit: si infirm⁹ sit iuuenis et tempus estatis. ¶ Si ex duricie et stercoris siccitate: fit dolor in intestino inferiori: et grauat ac si grauis res comprimeret intestinũ: et ipsum finderet anũ. Manifestatio fit ex calido cibo quẽ comedit añq hec passio euenerit. ¶ Si sit ex phlegmate viscoso: sitis aufertur: pulsus tardus: morbus diuturnus: leuis dolor. Si tamen nimiam habet grauitatem: dolor et grauitas de loco vno non mouetur. Aliquando in egestione eorũ humores apparent phlegmatici vitrei. ¶ Que passio cũ ex grossa ventositate sit: intelligit de dolore de loco ad locum mutato cũ gurgulatiõe et vẽtris inflatione: et alijs signis pertinentibus phlegmati. ¶ Si fit ex apostemate: ex tactu est intelligere: et apparet extrinsecus in ventris inferioribus. Qd si in tactu est calidũ: et color rubeus et sitis adsit cũ febre: et asperitas in lingua cum magno dolore: apostema calidũ et incensiuũ cõstat esse. Si tactu frigidũ sit: neq sitim vel febrem vel magnũ dolorem habeat: ex frigiditate apostema intelligendũ est esse. ¶ Si ex lumbricis vel ascaridibus: infirmus dolorem vel torturam et abominationem sentit: et aliquando eos per os euomit. ¶ Si ex ablatione sensus intestini: oportet inquiri an vnq egestionem vltra tempus tenuerit: vel aliquid fecerit qd intestini pertineat defectioni. ¶ Errant aliquando medici in colica passione et renũ dolore ꝓpter suorũ accidentium cõmunionẽ putantes esse easdem: et medicantur renibus cũ medicina colice passioni attinenti: vnde peccatũ incurrũt. Gal. tñ inter colicã veracẽ et renũ dolorẽ differentiã facit: dicẽs dolor colicus in latera vẽtris mutat dextrorsũ sinistrorsum ante et retro. dolor renũ nunq mutat: sed eodẽ loco ꝑmanens et guttatim vrinam faciens: et vomitus dolorẽ mitigat. In colica vero passione vrine nulla passio est: neq vomitus videtur prodesse. hec sunt signa colicorum et cause quas a physicis canonibus et physicis monstrauimus auctoritatibus.

¶ Iam nũc incipiamus curas: necesse est enim omni volẽti curare aliquã passionem vt intendat auferre materiã morbi et expellere: si tamen accidentia morbi sint molesta et timorosa et suspitiosa: necesse est vt in antea a regimento illorum magnorum accidentiũ incipiat mitigando: refrigerando: et vt quiescant extinguẽdo: deinde reuertatur ad mundificandum corpus. ¶ Cũ aũt aliqua passio maxima habeat accidẽtia et nimiũ dolorẽ: sicq fiat timorosa: prius est medicãda vt cause doloris mitigent: dissoluant et destruant infusiõe aq dulcis et tepide: et balneis temperatis et calefactione cum camomill. aneto melliloto malua vio. furfur. ordeo et similibus. Si fit ex causa calida post epithimata vngamus dissolutorio et liquefactorio: sicut aneteleo yreleo et ydroleo camomilleo et daphnileo castoreleo et similib⁹: hec regimẽta faciam⁹ vsq tertiũ diẽ: q: hoc est min⁹ tẽp⁹ in acuta egritudine. Si his medicaminibus molestatio nõ mitigetur: et tertia die transeunte in quartam ingredit: oportet vñ passio sit inquiri. ¶ Si ex cho. rub. minuat in dextra parte de basilica: et maxime si nimis calidũ sit epar. vt ex basilice phlebotomia dolor auferat veniẽs ad intestina: demus hierãpi. factã cũ loto aloe: et catarticũ de casiafist. ℞. pruno. iuiub. ana. ʒ. iij. vue pas. mũde mãne. añ. ʒ. x. casiefi. vio. añ. ʒ. v. oĩa in. ij. lib. aque coque ad medietatẽ: cola et pone. ʒ. j. et ß. de hierapi. ¶ Si infirm⁹ virtutẽ habeat: iungamus. ʒ. j. scamonee assate: et si demus cum. ʒ. x. huius olei melius valebit. ℞. se. citonior. ũ se. cucurbi. croci hortul. añ. ʒ. x. vio. ʒ. x. psilij. ʒ. j. omnia ponãtur in. ij. lib. aque cali. die ac nocte: postea fricans et colans accipe. ʒ. viij. sisam eleon: et coque cũ suaui foco vsq quo deficiat aqua et oleum remaneat: deinde sicut diximus dona. ¶ Item demus scariole succũ cum. ʒ. x. casiefi. et cũ oleo. misceam⁹ aquã quã biberit cũ sirupo ro. vio. et similibus: demus serũ caprini lactis cũ aloe loto et scamonea assata: faciamus suppositoria de vio. sale cõmuni melle et scamonea: hoc ordine prodest ventrem solui. Si non: clystere faciamus. ℞. viola. maluo ordei mundi liquiri. pruno. iuiub. camomil. ficus sic. põdus equale: omnia coque in aqua: et cocta cola. tolle inde. ʒ. iiij. et mitte. ʒ. j. succi sicie. vio. añ. ʒ. ß. salis cõis. ℈. ij. Nutriatur cũ ptisana crisolocãna blito et malua cũ amigdaleo oĩa coque. sedeat infirmus in aqua vbi cocta sint vic. k. malua: ordei farina camomilla et similia. ¶ In passione colica frigida vel vẽtosa vel stercorosa: fortioris det medicina phlegmaticorũ humorum purgatiua et grosse ventositatis dissolutiua: sicut pill. de serap. pill. de asa fetida: pilule de spermatibus .i. se. diureticis. pill. de squinanto: pill. de masti. et aloe: de his da crag. j. vel. ij. ꝓm virtutem infirmi. tribus diebus demus de hierapig. ʒ. iij. cũ aqua ca. G. dicit se sanasse hanc passionẽ cũ sola hierapig. si necesse est hieralogodion detur: tamen raro. Si aliquid passiõis remãsisse in corpore dubitemus: sepe catarticũ detur de hierapi. detur cũ sirupo de absinthio. Et si non valeat: detur catarticũ cum theod. et sam. bucceleo cum apozimate rad. diuret. demus quoq de antidoto quod factum est de stercore lupino. Accipe stercus lupi da bibere cũ vino: hoc enim stercus maximã habet proprietatẽ circa hãc passionem siue bibitũ: siue fiat vnguẽtum in loco doloroso cum yreleo vel musceleo. infirmi venter vnguatur cum oleo nardino aniteleo camomilleo: his oleis vngamus cũ sederit in aqua vbi cocta sint camomilla anetum: frõdes lauri abrotañ. et similia: demus ad bibendum apozima de galanga: de spermatibus. demus tyriacam philonium eulogemeum: misceamus aquam bibendam cũ sirupo yreos siue mellicrati cum sirupo calamenti et aromatibus. Nutriamus cũ perdicibus in cicere coctis et aneto: pull. colũbinis gall. veteribus plenis aneto cimino ruta sale gemma menta sisameleo: demus iternm spumam sinapis tracte cum amigdaleo aceto squillitico. ponamus in cibarijs eorum medullam. se. croci hortul. bibant passiuũ septies vel obsomagar. si necesse sit post hec omnia clystere fac vel suppositoria stercus emittentia et dissoluẽtia faciamus. ¶ Hoc clystere valet ad colicam frigidam: et ex grossa ventositate: et ad omnem frigidã passionem que in concatenatione corporis est. ℞. camomille aneti. añ. ʒ. x. centauree liquiri. se. lini. fenugre. añ. ʒ. x. apij calamẽ. se. croci hortul. ameos. añ. ʒ. iij. et. vij. ficus siccas: omnia coquantur in. iiij. lib. aque vsq ad tertiam partem. cola et accipe de illa aqua lib. ij. mittens mel et obsomagarum oliue: añ. ʒ. v. sambuceleo lentisceleo. añ. ʒ. ß. nitri. ʒ. ß. omnia confiantur et clystere fiat. si vẽter a prima vice non moueat: fac secũda et tertia. ¶ Aliud valẽs ad stranguri. et frigidã colicã et vẽtosam. ℞. succi apij. ʒ. iij. apozimatis de semine croci hortul. ʒ. iij. mellis et zucca. sisamelei obsomagari. añ. ʒ. j. saga pini. ʒ. iij. nitri coloquĩti. salis gemme: litij. añ. ʒ. j. et. ß. fac inde clystere. Quod si proficiat et ventrẽ infirmi moueat et dolorẽ quiescere faciat et vẽtositatem dissoluat adiuuat: si autem et infirmus fortis fuerit: iungamus his clysterib⁹ sagapini. oppopona. amoniacũ litium: fel taurinum siseleon. si hec nõ sufficiant: iungamus coloquintidã elactarium scamoneã castor. de his iungatur vel minuat ꝓm q fortitudinem vel debilitatẽ viderit infirmorũ medicus. ¶ Fiant hec suppositoria. ℞. litij. ʒ. iij. nitri. ʒ. j. bdellij. ʒ. j. coloquinti. scamonee. ana. ʒ. ß. mellis quantum sufficit. ¶ Aliud. ℞. litij sagapini fellis taurini. ana. ʒ. j. et ß. bdellij nitri sarcocole. ana. ʒ. ij. coloquintide scamonee salis gemme. ana. ʒ. ß. mellis quantũ sufficit. ¶ Cataplasma valens ad colicam passionẽ frigidam et ventosam. ℞. elacterium scamoneam fel tauri equali pondere cere et olei quod sufficit. ¶ Aliud vnguentum vnde vngãtur nates: et moueatur venter. ℞. staphisagrie nitri fell. tauri equaliter: mellis quod sufficit. ¶ Si de apostemate calido colica fuerit passio sicut diximus: et si fit de cholera rubea phlebotometur de vena basilica: et de sanguine multotiẽs paulatim trahatur: sed tamẽ augẽdo quantitatem: demus ad bibendum solatri succum bene coctum et colatum: et cum casiafi. oleo viola. vel amigdaleo. faciamus clystere mollificatiuum sicut illud qd in colica calida diximus. Cataplasma refrigeratiuum et mollitiuum. Pullos demus ad manducãdũ cũ solatro: ptisanũ quoq demus: aquã quã bibũt misceam⁹ cũ sirupo vio. ¶ Qd si fit apostema frigidũ: dem⁹ apo

zima de radicibus cum sambucceleo: sirupo absinth. cū amigdaleo ⁊ mellicrate aromatico. Nutriamus cū pullis columbinis cū sicla coctis. Clystere faciamus calidū ⁊ dissolutiuū: tamen temperatū. ¶ De lūbricis si passio sit sicut diximus demus medicinā lumbricos occidentem ⁊ a ventre eiicientem quā dicturi sumus. ¶ Si aliqua accidentia euenerint de colica passione: sicut vomitus nimius: tortura: sitis: stranguria: tenasmon ⁊ similia: oportet medicari accidentia secundum medicinam suo loco illis datam: ablatis illis accidentibus ad colicam passionem redeamus.

¶ De ascaridibus ⁊ lumbricis. Cap. xviij.

Ascarides ⁊ lumbrici solēt nasci in intestinis: qui vniuersaliter ad rem extra naturā pertinent: vnde expelli oportet. ¶ Causa eorū est saturitas: multitudo: ⁊ indigestibiliū cibo͂ acceptio: de quibus in intestinis crudi adunantur chimi: quibus cum calor dominetur excoquuntur: ⁊ inde aīalia illa generantur. ¶ Sunt qui dominantur in subtili intestino superiori: hi vocantur lūbrici: quia longi sunt: ⁊ quidā nascuntur in grosso intestino quod est sub vmbilico: ⁊ ascarides vocantur ⁊ cucurbitini. Qui hanc habent speciem: multū comedunt: ⁊ si non comedant: sentiunt puncturā ⁊ incisionē sub vmbilico ⁊ in ventre. ¶ Sunt quidam nascentes in inferiori intestino quod vicinū est ano. hi sunt vermes minuti: q̄ si ibi remaneant vt crescant: patitur infirmus molestationē ceteris prioribus maiorē: sicut ablationē desiderij cibi: stuporem: mentis alienationē: febrem: ⁊ aliquando stridorem dentiū in somno: maxime si nō saturentur cibo: aliquando dormientes garriūt: ⁊ cū excitantur trementes surgunt: plurimi linguā emittunt ab ore: ⁊ quasi masticant cum nihil in ore habeant. ¶ Oportet ergo vt festinemus ad eos emittēdos: q: si in visceribus remaneant: corpus consumūt: mēbra emolliūt: neq; expellent nisi prius interficiant. Dū enī viui inuiscati sunt in intestinis nō exeūt: sed mortui cū egestione emittuntur: aliqñ tamen viui exeunt cū inebriantur: ⁊ quasi mortui efficiuntur: occidunt autē cum omni re amara: sicut absinthio ⁊ similib9. Ascaridibus fortior medicina est necessaria sicut abrotanū ⁊ absin. fichen armenicū menta lupinū amarum. Gal. dicit proprium est maligra. cortex qui cum vino coctus occidit lūbricos ⁊ ascarides. Alij dicunt q̄ Diascorides dixit. Os calcanei tauri cōbusti ⁊ pistati dati cū melle occidit lumbricos ⁊ ascarides. Alij dicunt ameos cum melle facere similiter. Gal. dixit succū frondiū persici similiter facere. Pueris medicandū de lumbricis ⁊ ascaridib9 cū succo abrotani: vel fichen armenico cū pauco zuccaro. centonica etiam valet precipue blita. ¶ Confectio valēs similiter lumbricis ⁊ ascaridibus vermibus vbicunq; sint. ℞. lupini amari turbith in alio. añ. ʒ. iij. fichen ar. añ. ʒ. j. salis nitri costi amari calamenti polij. añ. ʒ. j. fac pulue. ⁊ da. ʒ. iij. cum lacte. ¶ Aliud. ℞. turb. costi. añ. ʒ. iiij. abrotani lupini absinthij. ana. ʒ. ij. nigelle enule anisi. añ. ʒ. j. ⁊ ß. fac puluerē da bibere cum lacte. ¶ Aliud. ℞. absin. fichen armen. calamenti. ana. ʒ. iiij. polij prassij mēte. añ. ʒ. j. opij se. anisi maratri aloes. añ. ʒ. ij. fac puluerē da bibere. ʒ. ij. cum lactis. ℥. iiij. vel cum apozimate de sticados: vel camepitheos vel camedreos. hāc medicinā simplicem ⁊ compositā si operatus sis secundum q̄ oportet multū valet: ⁊ si aqua coquatur ⁊ detur bibere similiter facit. si de aqua illa clystere facias cū nitro ⁊ melle similiter valet. Huic medicine si misceas fel taurinū: ⁊ vngatur subtus vmbilicum: occiduntur lumbrici ⁊ ascarides ⁊ vermes.

¶ De emoroidibus. Cap. xix.

Emorois est apertio oris illius vene que est in ano vnde sanguis effluit: sicut videmus in multis sanis temporibus interpolatis. ¶ Causa hui9 humores sunt grossi ⁊ viscosi in intestinis: quos virtus expulsiua expellit: ⁊ a natibus eiicit: sicq; fit emorois apostema ⁊ vulnera. Aliquando emorois est propter acutos ⁊ pungitiuos humores de potione acuta ⁊ forti malos humores ad nates trahenti: ⁊ has passiones efficienti. ¶ Emoroides semper sequuntur ista accidētia: mutatio coloris in citrinitatem: ⁊ maxime si inueterascant: angustia in precordijs: dolor dorsi: grauitas in coxis ⁊ in cruribus: inflatio in lateribus. Que si sint ex grossis humoribus ⁊ viscosis nimiam gurgulationem ⁊ inflationē in ventre habent: si ex acutis humorib9: fit pruritus in naribus: ⁊ dolor, tenasm9 putat infirmus se debere egerere cum nihil habeat. Vniuersaliter ad medicandū hec infirmitas dura est: sed incipiam9 a purgatiōe materiei ⁊ corporis mundificatione. Si videamus infirmum fortem: purgemus cum medicina que cū expressione purgat: vt sunt mirobi. citrini. ⁊ indi. kebu. belli. embluci ⁊ similia. videamus ne acutam medicinā demus: sicut aloe scamo. coloquin. Demus triferam maiorem ⁊ minorem: antidotum cum ferrugine factū: vel apozima similiter: pilu. de nucemusca. diacosim diatapsiam diagalā. ⁊ similia. Si de humoribus acutis sit: oportet eorum acumen restringi cū phlebotomia de basilica: vel de vtroq; crure. Interiora medicātes ad exteriora vertamur cū medicina desiccatiua sicut rubigine ferri plūbo vsto: fac puluerē ⁊ suppone. si os eius dimittere velimus cū oleo yreos vngamus. Item si cōstringere velimus acatie. ʒ. iij. ceruse. ʒ. ij. draga. ʒ. j. fac pul. tempera cum aqua mirte in pānū ponens super nates. cortices quoq; maligra. acidi: fac pulue. tempera cū aceto similiter. Si emorois sit interior fac de his lichiniū int9 pone. assidue hac medicina cōposita vtat. Pilu. de bdellio valentes ad emoroidas. ℞. kebu. bellirici. embluci. ana. ʒ. ij. bdellij. ʒ. vj. tempera cum succo porri faciens pillu. in modū piperis: ⁊ da. ʒ. iij. quidā tamen iungunt. ʒ. j. de se. apij. alij. ʒ. j. ⁊ ß. de acoro dantes ei bibere cum aqua calida. ¶ Trifera valet ad emoroi. stomachū cōfortans. ℞. kebu. belli. embli. pondus equale: fac pul. frixa cū butyro bouino: adde mell' qd̄ sufficit: dās ʒ. iij. vel. v. si velis perfectā medicinā ad emoroi. iunge partē bdellij: ⁊ si velis vt valeat ad fluxū sanguinis: gūmi arabi. assum ⁊ se. mirte iunge. si velis vt stomachum debilem adiuuet: adde ro. masti. añ. partem. j. anisi gariofi. ana. partem ß. si propter cardiacam mitte partem ligni aloes: si propter melancholiā partem epithimi. ¶ Antidotum valēs ad emoroides interiores de re frigida. ℞. carui. ℥. j. ameos anisi. ana. ʒ. vj. costi. cinamomi galāge zinzibe. añ. ʒ. v. polipodij acori. añ. ʒ. iij. fac pul. adde mel. qd̄ sufficit: dās in modū auella. nucis. ¶ Aliud valet ad ventositatem inflatiuā intestinorum: et emoroid. ℞. acori carui. ana. ʒ. iiij. vel. vj. polij aristolo. longe et ro. añ. ʒ. iij. fac pulue. fricans cum amigdaleo ⁊ mellis qd̄ sufficit: da. ʒ. ij. vel. iij. cum aqua calida. Quidam medici iungūt galle zinzibe. croci. zucca. ana. ʒ. j. dāt bibere. alij iungūt bdelliū. ¶ Itē accipe sticados. ʒ. v. prassij. ʒ. iij. ficus. x. oīa coque in vino vel aqua vsq; ad medietatem. ¶ Aliud. ℞. sticados. ʒ. x. calamē. ʒ. v. tapsie. ʒ. iij. ysopi prassij. añ. ʒ. j. ⁊ ß. ficus x. ¶ Oportet vt clystere faciamus de succo porri de butyro bouis de daphnileos: post vicē tertiam fumigemus de bderonica al's betonica bdellio costo capparis radice. ¶ Si medicina prout diximus non proficit: sed facti sunt atrici, intelligendum est esse incurabiles: nisi cum chirurgia. si infirmus in tali loco fuerit vbi nō fuerit magister chirugicus: acutam medicinam et incensiuam quasi ferrum ponamus. Galienus atrici sunt quasi canne canales apertorū intus ⁊ extra habentes: neq; sanātur nisi chirurgico ferro. oportet ne hanc medicinam acutam extra locum patientem ponamus: quia si fecerimus cōburit ⁊ incendit: ⁊ maiorem morbū q̄ antea fuerit adducit: sed oportet accipere sarcocolā: ⁊ colofoniam: ⁊ puluerem facere: tempera cum aqua iungens circunquaq; emoroidibus. ¶ Sed si in natibus alia passio q̄ emorois nascitur: oportet quid ⁊ vnde sit intelligamus: si sit apostema ibi: mittamus hoc cataplasma. ℞. lentes. ro. tempera cum succo solatri oleo ro. ⁊ inde fiat cataplasma. ¶ Si apostema sit forte ⁊ incendens: vitellum oui assum cum sirupo rosarū: quia statim extinguitur dolor. ¶ Aliud. ℞. frondes iusquiami portula. micam panis vitellū oui: fac cataplasma ⁊ pone desuper. ¶ Si in natibus habeat fissuram et arsuram mitte viscum de semine citoniorum: dragagan. axungiam galline: anatis: oleū violatum: ceram albam: medullā vitulli: oleū rosarū: ⁊ albumen oui. Si dolor sit nimius detur ad bibēdum psilium cum sirupo rosa. et oleo rosaceo. ¶ Si vulnera sint sine apostemate in natibus: medicinam desiccatiuā faciam9 de charta bombicina assata: ⁊ alumine

τ coloquinti. Similiter si humiditas sit nimia: ponam⁹ aloē cū ematithe pistato: si cōcauitas affuerit ponamus libanū: si sit corrosura: ponamus lentes balaust. acatiam sandal. ro. ¶ Si in natibus sit dolor sine vulnere vel apostemate: vngamus cū hoc vnguento. ℞. cere al. ʒ.v. amigdaleos. ʒ.xx. medull. boui. ʒ.iij. olei ro. ʒ.x. ceruse. ʒ.ij. ¶ Aliud. ℞. litargi. ceruse. ana. ʒ.v. croci. ʒ.ß. olei ro. qđ sufficit. ¶ Aliud. ℞. cerusam plumbum incensum vitellum oui iuuat emorroi. vbicunqȝ habeant τ vulnera τ apostemata in natibus. ¶ Aliud. ℞. acatiam litargirū cerusam petiam. j. de cucurbi. veteribus τ viuarijs incensis: omnia pistata in mortario plumbino cuȝ oleo ro. vt fiat q̄si mel τ vngatur. ¶ Si sanguinis fluxus de emorroi. augmētatur: medicemur sicut in dissintericis τ fluxu sanguinis diximus.

¶ De exitu ani. Cap. xx.

PAssiones ani sicut emorrois apostema vulnera τ fissura nocent: τ dolorem faciunt: nates infirmum exprimere cogentes quasi ex quadā suauitate: vnde exit anus: aliquādo quoqȝ egreditur ex mollitie lacerti volūtarij. ideoqȝ stercus infirmi sine volūtate exit. ¶ Oportet ergo vt videatur vnde nascatur. Si ex depressione sunt: dolorem nimiū faciūt. Infirmus ergo sedeat in aqua vbi cocta sunt stiptica: gall. balaust. cortex maligra. sumac glādes hypoquist. τ similia: dem⁹ infirmo diacosim ematithē miclete diaxilocaracta diacitonitē triferā maiorem τ minorem: pill. de bdellio: accipe viscum malue τ oleū: vnge inde man⁹: redde anū intra: similiter cum vitello oui τ visco psilij: qui postq̄ intus erit: fomentemus cum re stiptica iam dicta. Deinde accipe galle cōcule marine incense. añ. ʒ.j. τ ß. nucū cipressi balaust. corticem maligra. acatie hypoquist. ʒ.j. fac pul. pone sup anū vna hora post aliā horā: fomentemus cum re stiptica iam dicta: accipe cortices arboris lētisci. ʒ.iij. nucis cypssi. añ. ʒ.ij. ceruse: fac puluerem super anum mittens: hi oēs pulueres quos diximus: τ oēs species post ani reuersionē: siue puluerizate sint: siue epithimate: siue fomētationes multū valēt.

¶ Finitur liber quartus.

¶ Liber quintus de passionibus epatis: τ earuȝ curis: et continet. xxij. capitula.

¶ De mala cōplexione epatis. Cap. j.

NAltris modis gloriosissimi medici digestibilem virtutem tria loca dixerūt corporis obtinere. Primū in stomacho: secūdum in epate: tertium in omnibus membris corporis. Nos in quarta particula diximus: quos morbos prima digestibilitas pateretur. In hac q̄nta dicere dispositi sum⁹: quos morbos in epate secūda patiatur: τ significationes τ curas s̄m antiquorum auctoritates. ¶ Incipiamus ergo a mala cōplexione epatis: τ dicamus epar duobus modis pati: sȝ ex sue essentie proprietate: vel ex aliorū membrorum vicinitate. Ex sui proprietate tribus morborum generibus: sicut τ omnia membra corporis patiuntur. Mutatiōe cōplexionis sicut si refrigescat: vel calefiat: humectetur: vel desiccetur: simpliciter seu composite. Secundū genus vō morbi officiales vocantur: sicut oppilationes vel apostemata. Tertium dissolutio in partibus idest separatio iūcture appellatur: sicut sunt vulnera: excoriationes: incisiones: τ similia: he aūt passiones generant hydropisim: hos vō morbos in suis locis dicturi sum⁹. In presenti aūt a mala cōplexiōe incipiam⁹. ¶ Si epati diuersarūȝ cōplexionū vna dominet̄: qua virtus sua naturalis superet̄ durities τ tumores in ipso conficiuntur: hec mala cōplexio vel est sine materia: vel cū materia. Si vō complexio mutet̄ in calorē: infirm⁹ nimiā sitim sentit: vel ardorē: chole. ru. vomit. Calor eius in citrinitatē mutat̄: siccitatē hȝ lingue: palati τ nariū: appetitus ei⁹ in cibis defect⁹: vrina citrina cholerica. Si in frigitudinē sit mutata: nihil hȝ hor̄ q̄ dixim⁹: sȝ famē nimiā patit̄ sine digestiōe: grauitatē in epate: color faciei corrūpit̄ τ mutat̄: labra τ lingua inalbescūt: sanguis minuit̄. Mutatiōe epatis in siccitatē: spasmus circūdans epar sentit̄: siccitas est in lingua: subtilis vrina: digestio parua τ sicca: corpus macilentū. si mutet̄ in humiditatē facies tumescit τ inflat̄: neqȝ sitit ꝓpter hūiditatē: vrina alba τ clara sine tinctura aliqua: τ quasi aqua intelligit̄. Itē mutatio complexiōis epatis intelligitur ex infirmi natura: etate: tēpore: τ dieta ante infirmitatē habita. Itē si he cōplexiones dn̄antur cōposite s̄m naturā cōpositiōis sue: opȝ festinare in medicanda cōplexiōis epatis mutatiōe vt ad suā naturalē proprietatē valeat redire anteq̄ induret̄ τ intumuerit. ¶ Galenū in lib. iuuamēti mēbror̄ dixit. Intētio dei in creādis p̄ncipaliū mēbris fuit tribus modis: quedā pars vt viuerent aīalia per ipsam: sicut cerebrū: cor: epar: altera vt bene viuerent ꝑ ipsam: sicut oculi: auricule: man⁹ τ pedes: τ similia: alia quibus gn̄antur aīalia vt testiculi. ¶ Cum ergo epar vnum sit de illis mēbris: quibus aīalia viuūt: cū corrumpit̄ cōplexio sua: vidēdū est vn̄ corruptio fiat. Si ex calore fit: oportet basilicā phlebotomari: si tēpus: etas: cōsuetudo: nos adiuuēt. Qđ si non: refrigeremus cū spodio zucca. psilio sirupo albo orizacca. Demus serū cū orizacca. succū herbarū endiuie. i. scariole solatri bene coctū τ colatū. Demus trociscos cōpositos epatis refrigeratiuos: quos in hac particula sumus dicturi cū frigidis sirupis. Demus suauia τ leuia catartica sicut istud qđ. ℞. succi cucur. maligra. ana. ʒ.ij. zucca. māne. añ. ʒ.vj. spodij diagagā. se. citoniorū. añ. ʒ.iij. oīa pistata ponant̄ in succo illo die ac nocte: postea frica τ cola dans ei bibere. Cibet̄ crisolocāna lactu. blitis portula. solatro cucurb. Si febrem nō habeat: demus hec cocta cū pullis ꝑdicibus fasianis: custodiat se de lacte: τ factis ab cormelle: τ de omibus grossis carnib⁹. In aqua bibēda misceat̄ sirupus frigidus. Cataplasma faciam⁹ ponendo supra epar calorē extinguēs sicut portu. cucurbi. solatrū psiliū lentigines lactucā maluā vio. oīa pistent̄ cum oleo ro. τ cataplasma fiat. ¶ Si epar in frigitudinē mutet̄: demus infirmo diareubar. τ trociscos inde factos. dialaccā cum suis trociscis: diacurcumā maiorem τ minorē: omorusiā athanasiā diacostum. quodcūqȝ horū inueniat medicus: detur. ʒ.j. τ ß. cum succo diureticarū herbarum: sicut apij maratri cocto τ colato cū oximelle: sirupo absinthij: sirupo radicis: vel apozima calamenti cū apozimate de aniso maratro apio mastice spica folio squinanto. Si medicus inuenerit simplex vel cōpositum: detur cum amigdaleo. Demus diagalā. diaciminū dianisum diaroma. De trociscis demus quos dicturi sumus: trociscos de aniso maratro apio mastice spica folio squinanto: vel de absinthio et similibus. Cataplasma superponamus epati quo calefiat. Similiter epithima sicut oleū nardinum anetileō τ similia. obseruet se de duris cibis ad digerendū. Nutriatur cū subtili τ leui dieta cum calidis aromatibus preparata. manducet vuas pas. habent enim proprium iuuare epatis defectionē vbicunqȝ sit. similiter sistic. bibitum quod valet frigido epati. Caueant sibi ab omni dulcedine qđ nocet epati τ spleni faciens oppilationem: amara bibāt maxime si sint cōposita τ pontica: vt est absinthiū tamariscus τ scolopendria. ¶ Si epati hūiditas τ frigiditas: vel caliditas τ hūiditas dn̄et̄: cū frigidis medicemur refrigerātibus vel calefaciētibus: nos in hac particula dicemus de medicinis quantū sufficiat.

¶ De oppilatione epatis. Cap. ij.

EPar oppilat̄ multis modis: vel ex grosso sanguine ab epate ad membra currente cum non debet currere: vn̄ cū non potest exire: remanet clausus in vijs epatis: τ eius venis oppilatis claudit eas ex grossitie sua. Vel ex humorib⁹ grossis τ viscosis in venarū extremitatibus inuiscatis que de maiori vena egrediuntur: τ ibi generat̄ oppilatio. Itē epar oppilat̄ de quorūdā membror̄ incisione: si enim manus vel pes incidat̄: permanet sanguis ille in epate solēs membrū illud nutrire: τ ita epar oppilat̄. Similiter oppilatio in muliere nascit̄ cū mēstrua sua añ tēpus auferantur: sanguis enim solens exire cū menstruis oppilatur in ei⁹ vijs τ venis: vnde epar constipationem patit̄: cū succus cibi s̄m q̄ oportet ab eo non recipiatur: vnde infirmus grauitatem nimiam sub hypocundrijs a parte dextra sentit. ¶ Si fumus in epate adunetur: neqȝ exire possit: non solum gra

ultas sentitur: sʒ extensio ꝛ obstinatio ꝛ dolor: sentitur inter furculas ꝛ epar: ꝛ cū ambulant vel saliāt: maxime post aquā ebibitam sentiūt puncturā: dolorem: grauitatē: furcule semper mouētur: neqʒ a pulsione quiescūt: vrina eorū subtilis ꝛ clara citrina vel glauca: si oppilatio sit ex calore incensa: vel nigra vel alba: si ex frigiditate: ꝛ si oppilatio sit ex mēstruis ablatis vel mēbris incisis palam fit visui. ¶ In oppilatiōe epatis ex calore basilicam in dextra manu minue: vel venā inter pollicem ꝛ indicē: ꝛ auferamus ſm virtutis possibilitatem: si inquā tempus: etas consuetudo: nos adiuuent: si nō leue demus catarticū: sicut est istud. ℞. mirobalano. citrinorū vio. cuscu. absinthij fumiterre. ana. ʒ. xx. capillo. vene. rose sicce succi rad. apij mara. endi. ana. ʒ. x. se. scario. mara. anisi spice masti. sicben. ana. ʒ. iiij. pruno. iuiuba. ana. ʒ. xx. omnia coque in. vij. lib. aque vsqʒ ad tertiam partē ꝛ cola: deinde accipe manne. ʒ. xx. casiesistu. ʒ. x. quas iterū cola ꝛ mitte lib. ij. zucca. coque foco suaui vsquequo fiat sirupus: da. ℥. iij. vel iiij. cū amigdalar. ℥. j. diagredij. ℈. ß. ſm vtutē infirmi. Si infirmus fuerit debilis: vt sirupum istum bibere non possit: nec alia tantūdem valentia: sicut apozima de absinthio vel de fumo terre vel de radice ꝛ similib⁹: precipiamus vt sibi faciat succū endiuie scariole ꝛ maratri coctū ꝛ colatū. ℥. vj. cum oxizacca. omni die. Qd si sit fortis bibat priorem sirupū cum intermissiōe. Item si debilis sit demus succū maligra. cum oxizacca. ꝛ succū solatri: ꝛ quinqʒneruie cum zuccara. Demus diarodon: trociscos de berberis. Nutriatur cum cibis leuibus ꝛ subtilibus: sicut pullis perdicibus fasianis ꝛ similibus scario. lactu. solatro blito ꝛ similibus. ptisanam demus vbi radices mara. ꝛ apij cocte sint cū oxizaccara. ¶ Si oppilatio sit de humoribus grossis ꝛ viscosis: detur infirmo hierapi. hieral. theod. stomaticō ꝛ similia grossos hūores purgantia: maxime si sint in concauitate ꝛ profunditate epatis propter illius loci vicinitatē ad ventrē. Si humores sint in superiori parte epatis: demus infirmo diuretica vrinam purgantia aperientia epatis superiorem oppilationem: vene enim superiores epatis iuncte sunt vijs vrine. Diuretica autem sunt absin. squinantū assarū spica costū ameos ꝛ similia: horum simplicium siue cōpositorum: da infirmo. ʒ. j. ꝛ ß. cum oximelle ꝛ succo maratri apij hysopi absinthij: qualecūqʒ horum vel simplex vel compositum: dabis cum oximelle vel cum amigdalis. si fuerit necesse plus aperiri ꝛ calefieri: quia nimis est frigidū: demus socrugene philoniū athanasiam omoxiā tyriacā diareubar. diacostum ꝛ similia. Apozimata demus: de calamento: de yreo: de spermatibus cum amigdalis: vel sambuceleo vel oleo nardino. trociscos dem⁹ de lacca ꝛ similia. Nutriamus cum sparagis sicla ꝛ carnib⁹ volatilium. ¶ Si oppilatio epatis sit ex ablatis menstruis phlebotomemus ambas venas in cruribus ꝛ balneemus: succos herbarum coctos ꝛ colatos cum amigdaleo demus ꝛ apozima de calamento ꝛ de radicibus: de diamarte ꝛ similibus. ¶ Si ex incisione aliquorū membrorū corporis sit: precipiemus phlebotomari: ꝛ demus diuretica iam dicta.

¶ De apostemate in epate. Cap. iij.

Apostemata in epate nascētia duobus modis sunt: vel de causa exteriori: sicut percussione vel collisione ꝛ similibus: quibus sanguis in loco suo clauditur: ꝛ apostema efficitur: vel de interiori: sicut si in epate quidā hūores induduntur: ꝛ de ipsis putrefactis generant̄ apostemata. Qui si fuerint sanguinolēti: generantur apostemata que phlegmones appellātur: si calidi sint ꝛ cholerici: generant herisipilas: si melācholici generant dura apostemata que in cācrū mutātur: si phlegmatici apostemata faciunt tumida ꝛ mollia. Aliquando etiam apostema in epate nascitur ex grossa ventositate que ibi clauditur: neqʒ inde exire potest: cuius cā est comestio nimia: ꝛ digestio parua. ¶ Apostema nascitur in epate duobus locis. s. in superiori parte: vel inferiori. Si sit in superiori: cū tactu sentit̄: maxime si sit magnū. Si in inferiori: intelligitur ex suis accidētibus. Accidentia quibus cōsiderātur in parte superiori epatis apostemata: talia sunt: infirm⁹ sentit grauitatē nimiā in dextro latere: ꝛ dolorē nimiū inter epar ꝛ furculas cum suspiret vel lugeat: vel cū cibum ꝛ potū recipiat: vel ex itineris festinantia ꝛ patitur in anhelitu angustias: epatis enim superiora cuʒ diaphragmate sunt iuncta: tussiūt sine screatu: quia materia extra spiritus est instrumenta. ¶ Si calidū sit apostema: cū his significationibus febris iungitur propter nimiā vicinitatem cordis ad superiora epatis: augmentatur sitis in initio passionis: lingua infirmi subrubicunda est: ꝛ post in nigredinem vertitur. In initio chole. rubea emittetur: q̄ post in viriditatem ꝛ eruginem mutat̄. ¶ Si sit apostema frigidū: nō sentit dolorem nimiū: neqʒ sitim: febris eorū est lenis. ¶ Si apostema sit in inferiori parte epatis: sentit grauitatē cibi ꝛ parum digerit: dolor quē sentit cum suspirauerit minor est q̄ hic quem sentit in parte superiori: egestio est sicca ꝛ dura abominatio est multa: ꝛ dolor eius abominabilis. Quod si apostema fuerit ex ventositate: grauitatē sub hypocōdrijs a dextra parte sentit: ꝛ constrictionē: cum epar sit fundamētum sanguinis: necesse est vt cum defecerit a mundificando sanguine ſm q̄ oportet propter apostema: vel propter oppilationes vel malas cōplexiones: sanguis perdat colorem: sʒ splendorē ꝛ suam pulchritudinem: vnde color faciei in citrinitatem mutatur: ꝛ liuiditatem. ¶ Si autem epatis apostemata disponamus medicāda: oportet vnde sint perquiram⁹ Si enim ex calidis humoribus: basilica est incidenda in manu dextra: ꝛ ſm plenitudinē corporis trahēdus est sanguis: quia omne apostema in quolibet mēbro nascens est ex collisione sanguinis solētis ad membrum illud defluere. ¶ Qd si sanguini minuendo aliquid obuiauerit: medicabimur ab initio apostematis vsqʒ ad statū sui cum causa repugnatiua ꝛ stiptica: siue bibenda siue extraponenda: vt epati prohibeat ne materiam illam accipiat: vnde sit apostema. Cū apostema ad statum peruenerit: oportet parum cōmisceri huic medicine rei dissolutiue ꝛ mitigatiue: ꝛ sic faciamus sepius vt rem refrigerantem ꝛ repugnantē minuamus: dissoluentem ꝛ mitigantem augeamus: ꝛ cū ad finē passionis peruenerimus: medicamina nostra ab illis que fuerint in initio desiderant. Sic enim precepit qui hāc artem nobis manifestauit: Gal. magister noster in libro illo. x. particulas cōtinente sʒ in megatech. hāc auctoritatē ꝛ fundamētū nobis ꝛ similitudinem in medicando omni apostemate dedit. Medicina refrigeratiua ꝛ repugnatiua in primis est danda: hec sʒ succus solatri endiuie arnoglosse virge pasto. coriandri ramorum vitis: quodcūqʒ horū inueneris: dabis bene coctū et colatum cum quo miscenda est res aliqua epatis confortatiua sicut spodium sandali rose oleum rosa. ꝛ similia: cum re dissolutiua erit incipienda misceamus stiptica ꝛ repugnatiua. In primis dāda sunt causam epatis dissoluentia: sicut casia fistu. manna mel vio. rodozacca. ꝛ similia: sicut fortitudo passionis videbitur: ꝛ qualitas infirmi: ꝛ similiter misceamus de composito medicamine calido apostemati valente: sicut sunt trocisci de berberis ꝛ de camphora: vel de vio. ꝛ de sanda. ꝛ similia. ¶ Si calor augmentetur succum maligranati acetosi demus cum zucca. oxisenicia manna: ꝛ succū cucur. sirupum vio. cū amigdaleo ꝛ coriādro: precipiat̄ infirmo vt obseruet se a melle ꝛ ex melle factis ꝛ carne: vino: ꝛ ab omi re cal. si ī initio cataplasmate indigem⁹: rē refrigerātē dem⁹ sicut portulace cortices cucurbi. lentigines aque: virgam pastoris: farinam ordei solatrū psiliū ꝛ similia: postea cataplasmata apponamus odorifera: confortatiua: ꝛ dissolutiua: sicut de sandal. ℞. rosa. ʒ. v. croci sandal. albi ꝛ rubei. añ. ʒ. iiij. camphore. ʒ. ß. Quidam medici sulphur ꝛ maluas iungunt cere albe. ʒ. iij. olei rosa. quantum sufficit. Epithima faciam⁹ quod. ℞. oleū mirtinum citonio. masti. et similia. Hec sunt vtilia ad curandū apostemata cali. epatis ſm canones artificiales. ¶ Si apostema sit ex frigore: demus apozima de radicibus calamenti hysopi cum amigdaleo sambuceleo: antidotum diagalan. dialacca: diareubarba. diaciminum. qualecūqʒ inueneris. ʒ. j. ꝛ ß. dabis cum succo solatri maratri vel apij cocto ꝛ colato: vel apozimate de radicibus: vel sirupo de squinato de absinth. vel oximelle. Si aūt videm⁹ in vrina hypostasim: intelligitur apostema esse maturatū: deinde demus rem oppilationum aperitiuam: et lauatiuam ous

venarum. ¶ Si apostema in superiori gibbo epatis sit: demus diuretica ⁊ vrine prouocatiua: sicut spicam apium anisum maratrum absin. reubar. squinantum ysopū ⁊ similia. ¶ Si apostema in inferiori parte epatis sit: purgemus corpus cū apozimate de agarico hierapi. ¶ Si inueterata sint apostemata ⁊ indurata ⁊ tumētia: de his Gal. in libro ad glauconē inquit: dura apostemata in epate si inueterascant ea nunq̄ potui curare: neq̧ alios facere vidi. Omnis eñ huiusmodi patiēs est futur⁹ hydropicus: ⁊ plurimi licet lōgū tempus post: tamen inde moriunt̄: vidi enim multos in breui tempore: qui sc̄ʒ breuē ⁊ nimiā habuerūt ventris solutionem. Sed tamē oportet dicere eorum curationes. Duritiē epatis veterē iuuat omne aperiens: sicut spica eupatoriuʒ lauri rad. succus apij maratri endiuie ⁊ similia. Spice. ʒ.ij. cū succo maratri iuuant: agarici. ʒ.j.ß. similiter epar lupi siccuʒ cū vino iuuat: similiter costuʒ: similiter dialacca: diacucumer diacostum philoniū tyriaca ⁊ similia. De simplici medicina omne qd̄ parū est ponticum iuuat cum amaritudine sua duritiem epatis stomachi splenis: siue cocta sit in aqua ⁊ bibita siue cum vino. Epithima faciamus cū oleo nardi. yrcleō castoreleon masticeleō ⁊ similib⁹. Cataplasma de absinthio spica camomilla ⁊ silib⁹. Nutriam⁹ cū leui cibo custodiamus a grauib⁹. ¶ Si apostema sit de vētositate grossa ⁊ fumosa epati inclusa: demus succum scariole maratri apij cū amigdaleo ⁊ oxizacca. trocisco de absinthio sirupo de squināto apozimate de rad. ¶ Si apostema sit de percussione vel casu vel collisione: dētur reubar. ʒ.ij. cum vino vel lacte vel herba rubea. ana. ʒ.j. ⁊ ß. cum vino vel aristolo. lon. ʒ.j. cum aqua cali. Si infirmus cū apostemate patit̄ in epate calorē: dem⁹ balausti. bolū armenū cum aqua arnoglo. vel solatri succo. Puluis valēs ad percussionē epatis vel casum. ℞. balaust. rosa. viola. boli amidi. ana. ʒ.iiij. sanguinis draconis reubar. lacce mirte. ana. ʒ.j. ⁊ ß. fac puluerē: da. ʒ.j. cuʒ apozimate de ro. masticis ⁊ arnoglosse.

¶ De fluxu sanguinis ab epate. Cap. iiij.

Sanguinis fluxus multis modis fit ab epate: sed sanguis exit diuersiformiter quātū ad causas: vel enim ex separatione iuncture: sicut cū substantia sua est vulnerata: vel ex venarum apertionibus: que duo inter se differūt: q: sanguis de venis aptis purus est ⁊ rubicundus: de vulneribus niger grossus putrefactus. exit vterq̧ in intestinis: neq̧ pūcturā: neq̧ torturā facit. Est ⁊ alia species: vnde sanguis purus emanat: verbi gratia: si de corpore manus vel pes incisa fuerint: sanguis vnde nutrita fuerāt: ad epar redit: quē epar deficiens emittit: similiter si nimia sint soliti habere exercitia: ⁊ post quietē lōgā fiat dissolutio longa sanguinē ex nimijs collectū exercitijs ad naturā epatis trāsmittit: quē collectū emittit: ⁊ cum egestione eijcit: hec species: sicut dixit Gal. interpolatim venit: sicut epilepsia ⁊ febris periodica. Est ⁊ alia species que a medicis dissinteria vocatur epatica in qua dissinteria cum egestione nimius exit sanguis: ⁊ quasi lauatura carnis recentis. Causa est defectio digestiue v̄tutis que mutare debet in epate succum cibi in sanguinem. Est ⁊ alia species exiēs ab epate cum egestione: in qua sanguis est niger ⁊ liuidus: hec aūt est cum epar in perfectum sanguinē cibū mutet: sed tamen contrariū habet vt cum ad membra reijciat sicut cū sibi obuiant oppilationes ⁊ constipatiōes. Sanguis eñ parmanens in epate longo tempore: neq̧ diuisus per membra: necesse est vt calore epatis incendatur ⁊ corrūpatur: quem postea virtus expulsiua epatis ad intestina expellit: ⁊ cum egestione emittit. ¶ Cum ergo intellexerim⁹ cuiusmodi fuerit fluxus sanguinis: s̄m suam opportunitatē erit medicandus. Si ex apertiōe sit venarum: demus qd̄ sanguinē stringat: epar cōfortet: sicut balaust. ro. spodiū acatiā bolū arme. terram sigillatam charabe gūmi hypoquisti. ⁊ similia: quodcūq̧ horum inueneris. ʒ.j. ⁊ ß. demus cum succo arnoglo. vel vitis frondium. medicemur prout in sanguinis fluxu de epate diximus. In bibenda aqua misceamus sirupum mirte sapā citon. maligra. sirupū. De composita medicina: demus hos trociscos. ℞. spodij ro. boli. ana. ʒ.v. sang. draco. balaust. sumac conche marine incense cupularū glandium. ana. ʒ.iiij. charabe gūmi coralli incensi acatie reubar. ana. ʒ.ij. croci spice camphore hypoqui. ana. ʒ.j. fac puluerē: tempera cū succo arnoglosse fac trociscos inde. ʒ.j. da bibere cū aqua frigida. ¶ Si fluxus sanguinis fit ex mutatione ⁊ defectione mutabilis virtutis in epate: ⁊ defectio ex corruptione sue cōplexiōis: videamus eū si infirmus nimiā sitim habeat: ⁊ ablationē virtutis appetitiue: ⁊ colorē citrinum ⁊ vrinam rubeā: de quibus intelligitur q̄ defectio fit ex calore oportet ergo causam refrigerandi dare ⁊ stiptica: vnde calor extinguatur ⁊ epar confortetur: ⁊ maxime si sint odorifera sicut est ro. sandal. al. ⁊ rub. balaust. spod. ⁊ similia: sir sapa de vio. ⁊ maligra. mixta cū trociscis de spodio. Cataplasma faciamus de sandal. rosa. balaust. mixta succo solatri rodostoma. ⁊ similib⁹. ¶ Si egestio erit quasi lauatura carnis sine tortura ⁊ dolore aliquo viscerum infirmi: ⁊ color eius in albedinem mutetur vel in liuiditatē: intelligenda est epati dominari frigiditas: ⁊ q̄ virtus eius sanguinē faciens deficiat vnde medicādus est cōfortatiuis ⁊ parū habentibus caloris sicut gallia mus. macis spice reubar. lacca gario. ligno aloes cardamomo ⁊ similibus: hec simplicia demus seu composita cum aqua: vbi cortices fistici sint positi: vel vbi aliqua harum specierum cocta fuerit: valet huic speciei digestionis. Item iuuant anisi. ʒ.ij. ⁊ ß. parū assati: ⁊ cum succo apij. Epithima faciamus epati. ℞. masticeleon nardileon. Nutriantur cum perdicibus starnis turdis fasianis pullis cum aromatibus paratis. Custodiātur ab omni cibo ad digerendū duro: nocet enim multuʒ si egestio sanguinis sit de crepatura apostematis: vbi de maturatiōe vulneris: ⁊ sanguis exiēs sit turbidus ⁊ saniosus: quod intelligere possum⁹ q̄ apostema habuerint. Oportet ergo dari que de suis putredinib⁹ mundificent vulnera ⁊ confortent epar: sicut ro. balaust. sanguis draconis mastix charabe bolū croc⁹ arnoglo. ⁊ similia. Hec si simplicia vel cōposita sint: da. ʒ.ij. cum succo citoniorū vel arnoglo. quia mundificant vulnera de putredine sua ⁊ solidant ea ⁊ confortant ea ⁊ epar. Nutriantur cum iure amidi rizi ⁊ vitellis oui lentibus arnoglossa cocta.

¶ De hydropisi. Capitu. v.

Hydropisis est errare virtutē in epate naturalem: virtus enim digestiua epatis cū mutare cibi succos in sanguinolentos humores deserit: cū quibus ⁊ tres humores alij sunt: cum inquā hec virtus pigrescat in cōplenda actione sua necesse est sanguinem corrūpat: qui indigestus corpus male nutrit: vnde fit vt totū corpus tumescat. Hydropisis ergo ex sola defectiōe virtutis est mutabilis: corruptio enim sanguinis ex infirmitate est huius virtutis. ¶ Nos aūt in principio huius libri diximus passiones epatis que ab ipso solo sunt: vel ex societate alterius mēbri: sicut stomachi splenis intestinorū renū vel matricis. Itē diximus q̄ passiones p̄prie epatis nō exeūt tria gn̄a morboꝝ: quos dicūt medici oīa mēbra pati corporis. i. malā cōplexionē: officiales morbos: iuncture separationē. Gal. dixit impossibile est hydropisim sine passione epatis esse. Nō eñ nascit̄ nisi ex debilitate v̄tutis digestiue ⁊ sanguinis gn̄atiue: qd̄ p̄priū est epatis. Sʒ tn̄ nō q̄ncū q̧ epar in sua p̄prietate deficit: vel in alioꝝ mēbroꝝ vicinitate: deficit hec vt⁹: ⁊ nō cessat a cōplemēto sue actiōis. Epar eñ aliq̄n patit̄: ⁊ tamē hec virt⁹ actionē suā naturalē nō pretergredit̄: augmentata tamen ipsius passione ⁊ maxime domināte: necesse est hāc deficere. Neq̧ succum cibi mutat: vt sanguinē inde faciat. Qui cū sit crudus ⁊ indigestus permanebit: hydropisim faciet. ¶ Si humor ille aliquas virtutes inuenerit in digestiua virtute aliquantulum mutatur: sed tamen non incorruptissimum fit: vnde quoddā genus hydropisis concreatur: qd̄ ⁊ hyposarca vocatur: cuius timor eque per totum corpus diffunditur: hec species facilis est ad curandū. Cā sue facilitatis est materiei benignitas: et diuisio sua p oīa corporis mēbra: vnde vnūq̄dq̧ mēbrū tantā vim hʒ quanta eidē sufficere possit. ¶ Sed si humor digestiuā v̄tutē inuenerit pigerrimā in mutādo sanguinē: gn̄at̄ humiditas citrina salsa atq̧ mala: que cū grauet epar vt diuidere eā nequeat neq̧ mūdificet: neq̧ mandet alijs mēbris: ne

cesse est: vt calor epatis tandē se dissoluat ꝛ fumū faciat: quē post ad ventris pelliculas eijciat: vel pelliculā circundantē vētrē ꝛ intestina quā vocāt siphac vbi collecta superfluitas in hūiditatē aquosam vertit. vñ spatia inter intestina ꝛ pelliculam que siphac dr̄ implent. ¶ Si hūiditas huius fumi maior ꝙ̄ ventositas sit: gñatur species q̄ hydropisis vocat. Infirmus cū mouetur ꝛ aqua illa vētris mouet: sicut aqua vtre inclusa: hec species frigidior est ceteris. Si hūiditas minor sit ventositate ꝛ fumo: gñat spēs illa q̄ vocat sicca propter siccitatē sue vētositatis: ꝛ dr̄ tympanites. Si eñ vētrē infirmi pcutias quasi tympanū sonat: possibile est eñ hanc spēm hydropisis de minori frigiditate nasci: q: humiditas grossa nō potest fieri aerea. Si multa sit frigiditas: hec spēs ad curandū dura est ꝛ lōga ad sanandū. Sꝫ tñ opꝫ vt duobus modis intēdamꝰ ad curādū hydropisim: sicut dixit G. Una est intētio nr̄a in v̄tute digestiua ꝯfortāda vt auferant sibi nocitura. Altera materie illiꝰ purgatio: ꝛ ab ipsa corporis mundificatio. Si calor sit cā vñ digestiua deficiat: intelligit ex siti infirmi febrisqꝫ velocitate pulsus: ꝛ citrinitate coloris corporis sui. pcipiēdū est vt bibat qd̄ calorem corporis refrigeret: sicut trocisci de camphora: de spodio: de berberi cū succo solatri endiuie ꝛ maratri ꝛ casieñ. purgemus humiditatem cuꝫ succo cucurbite vel succo fumiterre: vel succo herbe memithe arborem circūdātis. Si frigdor sit in causa: vñ virtus eadem deficiat: qd̄ ex liuiditate coloris infirmi certificatur: ꝛ sitis paruitate: ꝛ febrium ablatione: pulsus ablata velocitate: medicinā demus calidā: sicut diareub. diacurcumā dialaccā diacostum diarodō tyriacam maiorē: trociscos de eupatorio: trociscos de aniso: de absinthio: athanasiā sirupū de squinanto yreos ꝛ absinthio de rad. ꝛ similia. ¶ Si aqua ꝛ humiditas dominetur ꝛ multiplicetur: ꝛ apparens virtutem grauet: nō in virtute confortanda impediamur: sꝫ ad purgādū illā aquā festinemus. Purgatur hec aqua quattuor modis: vel diureticis eam per vrinam expellentibus: sicut spica castalig. assaro costo reub. aristol. lon. ꝛ ro. squinā. croco aniso mara. apio myrrha dauco ꝛ siliibus: de simplici medicina. de cōpositis demꝰ: dialaccā diacurcumā diacostū athanasiam omorusiā trocis. de aniso: absin. ꝛ similia. Scd̄a medicina citrinā aquā purgās cū sudore ꝛ dissolutiōe eijcit: qd̄ fit balneis ꝛ suffumigatiōibꝰ: sicut camomil. Accipiamꝰ anetū mellilotū abrotanū sansucum cocta in aqua cum quibus vētrem infirmi suffumigemus: aliquando sufficit aqua sulphurea vel marina. Tertia que hanc eandā aquā purgat est lac camelinū: vrina corū et serū: hec aquā istā que est hūida ex similitudine ꝛ societate sua expellūt: vt hec aqua que est extranea: que est humida ꝛ fluida: obuiet aque que similiter est fluida ꝛ humida: ꝛ cōpellat secū exire ex quadā sui similitudine que purgat cū virtute trahendi: similiter vt est tithimallꝰ cū lacte suo: ꝛ succus coconid. serapini stercus palumbini rad. elacterij: calchiteos yreos euforbij coloquintide scamonea ꝛ similia. Quarta medicina est cū incisione vmbilici ꝛ perforatione sui: hoc aūt est cū impletur: ꝛ aqua augmentatur: nec oportet temere de hac medicina se intromittere nisi cū maiore suspitiōe: ꝛ in illo genere solo q̄ vocatur hydrops. ¶ Incēsio non valet nisi soli hyposarce: ꝛ aliqñ hydropi: phlebotomia nulli generi hydropisis cōuenit nisi tantum mulieribus hoc habentibus: q: menstrua auferunt hanc habētibꝰ passionē ꝓpter sanguinis ablationē q̄ de eorum corporibꝰ solet egredi: vel cū emoroi. vel nariū emissiōe minuant: neqꝫ tñ semꝑ nisi cū virtꝰ nondū defecerit. Diasco. dixit: vrina caprina vnaq̄qꝫ die in aqua cali. cū spica dissoluit hyposarcā cū vrina ꝛ egestiōe. Alij dicūt vrina pecudis rufe vel nigre cū spica cocta ad spissitudinē: sit̄r facere.

¶ De antidotis epatis. Cap. vj.

Dictis passionibus quas epar patitur: ꝛ earū causis: ꝛ quomodo s̄m regulas artificiales curantur placuit vt medicinā cōpositā posteriꝰ epatis passiones iuuantem diceremus: ꝛ sibi cōuicinantiū sicut stomachi ꝛ viscerū: ꝛ curatiōes nō taceamꝰ. quorum passiones in hac particula: ꝛ in quarta diximus. Iterum ꝙ hec sunt maxime necessaria vulgo ꝛ maioribꝰ propter cōmunionem iuuamenti in vijs omnibus epatis ꝛ viscerum passionibus. Sunt autem in artificio diuersa: quedam enim sunt electuaria: quedam trocisci: quedam pilule: quedam pulueres: alia v̄o apozimata: vñ oportet nos vniuscuiusqꝫ artificium ꝓprio attribuere capitulo. ¶ Diareubarbarū valet defectioni epatis ꝛ sue oppilatiōi ꝛ vētositati viscerum ꝛ indigestibilitati. ℞. croci costi cinamo. spice. ana. ʒ. j. reub. ʒ. iiij. casie assari myrrhe squinan. aristolo. lon. ꝛ rotū. ana. ʒ. ß. fac puluerē: adde mellis qd̄ sufficit: dās. ʒ. ij. vel. iij. ꝛ ß. cum apozimate de aniso vel de radicibus. ¶ Diacurcuma valet ad epatis passionē cum frigitudine splenis ꝛ epatis stomachi adaperiens ꝛ mundificans ventositatē. ℞. croci spice cinamomi assari casie. ana. ʒ. iij. costi. squinan. myrrhe ana. ʒ. j. ꝛ ß. fac puluerē: adde mellis qd̄ sufficit: dans. ʒ. j. vel j. ꝛ ß. s̄m virtutem patiētis cum succo herbarum ꝛ oxizacca. ¶ Dialacca valet ad oppilationē epatis de frigitudine ꝛ duritie ꝛ apostemate in stomacho vel epate: ꝛ ad dolorē splenis: ꝛ oēm suspitionem hydropisis: ꝛ ad ventositatē hypocūdrie. ℞. lacce. ʒ. xv. costi spice carpobal. xilobal. casie assari cinamo. croci squinati reubar. masticis aristolo. rotūde ꝛ lōge. ana. ʒ. ix. myrrhe gentiane maratri anisi apij polij gariofilo. cimini eupato. absinthij nucis mus. cardamo. cube. ana. ʒ. iij. fac pulue. adde mellis quod sufficit: dans. ʒ. j. vel. j. ꝛ ß. cū succo herbarū vel apozimate de radi. ¶ Diarodon valet dolori epatis ꝛ stomachi puncture cholere rubee ꝛ febribus: corruptiōi digestibilis virtutis. ℞. spice croci assari casie costi squinanti cinamomi spodij masticis equale pondus: rose quantū alie species: fac pulue. confice cum sirupo: da ad modum auellane cum mellicrato. ¶ Antidotum valens dolori epatis de frigitudine cōplexionis ꝛ ventris inflationi in initio hydropisis: ꝛ contra venenum. ℞. myrrhe. ʒ. vij. cinamomi. ʒ. iiij. ꝛ ß. piperis albi. ʒ. ij. thuris costi. ana. ʒ. j. ꝛ ß. fac pul. tempera cum melle qd̄ sufficit: dans in modū auellane cum mellicrato. ¶ Aliud antidotū opomodosij ad dolorem epatis ꝓbatū. ℞. cimini costi casie squinā. zinziberis. ana. ʒ. ij. carpobal. croci. ana. ʒ. j. opij. ʒ. iij. mellis qd̄ sufficit: da cum aqua calida. ¶ Aliud valēs grosse ventositati in stomacho ꝛ in visceribus: dolori epatis ꝛ splenis: ꝛ est. ℞. casie amomi spice nardi apij maratri anisi assari castorei aristolo. lon. ꝛ rotun. thuris aneti se. carui cimini. ana. ʒ. j. cardamomi minoris et maioris cinamo. gariofilo. zinzibe. piperis alb. ꝛ nig. ꝛ longi ana. ʒ. j. mellis qd̄ sufficit: dans. ʒ. j. ꝛ ß. cū puro vino. ¶ Diachimenon Gal. in lib. complexionis valet ad omnē dolorē ventris qui ex frigiditate est: stomachū sanat: digerit cibuꝫ: oppilationē epatis aperit: totum corpus calefacit: iuuat ad dolorē splenis qui est de ventositate grossa ꝛ phlegmatica. ℞. cimini. ʒ. xxx. infusi in aceto die ac nocte: ꝛ post desiccati ꝛ assati: croci galange spice amomi assari zinzibe. gariofilo. piperis lō. cinamomi macis masti. nucis mus. cardamo. ameos casie maratri apij carui carpobal. folij. ana. ʒ. vij. ꝛ ß. fac puluerē: mellis qd̄ sufficit: da in moduꝫ auellane. ¶ Diafidet. Iohā. damasce. valet ad dolorē stomachi de phlegmate: ad ventositatem grossam: oppilationem epatis aperiens: da. ʒ. j. ꝛ ß. ℞. zinzibe. piperis albi ꝛ ni. ꝛ lon. spice casie carpobal. piretri folij cardamomi maio. gariofi. masti. ameos. ana. ʒ. ij. apij anisi mente. ana. ʒ. iij. mellis quod sufficit. ¶ Diacrisis valet oppilationi epatis splenis puncture epatis in initio hydropisis ꝛ vniuersaliter dolori viscerū de frigiditate. ℞. croci cinamo. spice assari squinan. ana. ʒ. vj. costi aristolo. ro. ꝛ lon. casie folij masticis cinamo. maratri se. apij scariole gentiane carpobal. lacce. ana. ʒ. iiij. calami aroma. ꝛ gariofi. cardamo. maioris ꝛ minoris macis. ana. ʒ. iij. fac puluerē: mellis qd̄ sufficit. ¶ Aliud similiter antidotū Gal. qd̄ vocat diatrionpipereon: valet ad vitreum phegma in stomacho dissoluendum vomitum phlegmaticū aufert: stomachum frigidū ꝛ non digerentē confortat: cōuenit epilepticis podagricis de phlegmate senibus ꝛ putredinem in corpore habentibꝰ collectam. ℞. piperis alb. ꝛ nig. ꝛ lon. zinzibe. spice xilobal. apij petrosi. anisi ameos maratri. ana. ℥. j. amomi liquiri. absinthij casie. ana. ʒ. vij. cardamo. gariofilo. cinamo. croci ciperi. ana. ʒ. v. anisi siseleos aristolo. longe ꝛ rotunde assari masticis. aū. ʒ. iij. costi. macis. ana. ʒ. ij. mell. qd̄ sufficit. ¶ Diaroma valet ad grossitudinem phlegmatis: stomachum indigestum

gestum cōfortat: inflationem aufert: clarificat colorē: mentem acuit: ventositatem laterum tollit: ante cibum et post cibum da. ℞. spice: casie: masti. gariofi. cinamomi: assari. ana. ʒ. j. cardamomi minoris et maioris: croci: sandalorum citri. cubebe: costi: macis: gallie musca. zinzi. maratri: anisi. ana. ʒ. ß. nucis musca. ligni aloes: calami aroma. añ. ʒ. iiij. fac puluerem accipiēs mel despumatum: mitte tantūdem citoniorum: vel malorum muzorum coque ad spissitudinē mellis: tempera cum his species alias.

¶ De trociscis. Cap. vij.

Trocisci de lacca valēt ad epatis et splenis passionem de calore et apostemate. ℞. lacce: spodij ros. absinthij succi. eupatorij succi. ana. ʒ. iij. reubar. ʒ. iiij. squinanti. ʒ. ij. tempera cū succo maratri vel endiuie: fac trociscos. ʒ. j. et ß. da bibere cum succo predictarum herbarum et oxizaccara. ¶ Trociscus de reubarba. valet ad constipationem epatis: splenis: stomachum confortat. ℞. ro. absinthij. reubarba. ana. ʒ. iij. spodij: spice: squinanti: lacce: eupatorij succi. ana. ʒ. j. sandali citrini: croci: casie: dragaganti: masticis. ana. ʒ. ij. tempera cum succo maratri: fac trociscos. ʒ. j. da cum succo herbarum predictarum et oxizaccara. ¶ Trocisci de aniso valent ad frigiditatē splenis: epatis: stomachi: et ventositati hypocūdrie. ℞. anisi ro. maratri. ana. ʒ. vij. liquiri. ʒ. vj. succi liquiri. squinanti: lacce: masti. spice. ana. ʒ. viij. eupatorij. ʒ. iij. costi: casie: assari: absinthij: spodij. ana. ʒ. ij. tempera cum succo apij: fac trociscos. ʒ. j. et ß. da cum succo herbarum. ¶ Trocisci de absinthio valent ad dolorem epatis: et stomachi oppilationem soluūt. iuuāt febrem phlegmaticā. ℞. absinthij maratri anisi ro. amigda. amara. ana. ʒ. iij. assari: spice: squināti apij se. ana. ʒ. ij. reubar. succi eupatorij. ana. ʒ. j. tempera cum succo endiuie: et fac trociscos. ʒ. j. et da cum succo herbarum. ¶ Trocisci de eupato. valent ad stomachum: epatis oppilationem aperiūt: rigorē phlegmatice febris mitigāt. ℞. absinthij: squināti: succi eupatorij. rose maratri: masticis: ana. ʒ. iiij. anisi: dragagāti: sandali citri. spodij. ana. ʒ. j. et ß. tempera cum succo endiuie. fac troisc. ʒ. j. et ß. da cum succo endiuie et oxizaccara. ¶ Trocisci de rosis cōfortant epar et stomachū. ℞. rosarum. ʒ. x. liquiri. ʒ. vj. squināti: spice: maratri: spodij: dragagāti. ana. ʒ. ij. tēpera cum succo endiuie trocisc. fac. ʒ. j. da bibere cum succo herbarum vel maligra. ¶ Trocisci de spodio valent febribus acutis de calore epatis: et ad continuam sitim. ℞. rose. ʒ. vj. spodij se. portu. succi liquiri. añ. ʒ. ij. dragagāti: amidi. ana. ʒ. j. zuccara. ʒ. iiij. tempera cum succo psilij. fac trociscos. ʒ. j. da bibere cum succo maligra. ¶ Alij trocisc. de spodio laxatiui. i. aperitiui valent ad veras tertianas: sitim: calorem epatis et stomachi: et sunt Jo. da. et sunt in libro quem intitulauit pperatū ℞. spodij: rose: croci. ana. ʒ. iij. amidi: dragagāti: gūmi arabi. scariole se. citruli cucurbi. cucumeris: melonis: oīum mūdatorum: se. portu. ana. ʒ. j. et ß. tempera cum succo citoniorum: et aqua rosa. fac trocisc. ʒ. j. et ß. ¶ Trocisci de camphora refrigerant incensionem epatis: calorē acutarum febrium. ℞. ro. ʒ. iij. gummi arabi. dragagāti: spodij. añ. ʒ. iiij. se. cucumeris citru. portula. et liquiri. ana. ʒ. viij. croci: ligni aloes: camphore. ana. ʒ. j. tempera cum succo psilij facto cum aqua ro. fac trocisc. ʒ. j. ¶ Trocisci de berberis valent ad cōstipationem splenis: epatis in initio hydropisis cum calore. ℞. berberis. ʒ. vij. rose et spodij: lacce: croci. ana. ʒ. v. sulphuris spice gariofi. squinanti. ana. ʒ. iij. reubarb. maratri sandalorum. añ. ʒ. iij. cuscute. ʒ. v. fac trocisc. ʒ. j. da bibere cum succo maratri et endiuie cum oxizaccara. ¶ Alij similiter valēt febribus acutis: siti. apostematibus epatis et stomachi. ℞. berberis. ʒ. iiij. ros. ʒ. xij. māne: liquiri. se. cucumeris: spodij: spice: masti. eupatorij succi. ana. ʒ. ij. reubar. lacce: croci. ana. ʒ. j. tēpera cum visco psilij. fac trociscos. ʒ. j. da bibere cū succo maratri. ¶ Trocisci de viol. mitigantes incensionem de cholera ru. vt neqꝫ epar: neqꝫ stomachum pūgat: soluūt calidissimam naturam: et qui abominati sunt medicinam. ℞. viole. ʒ. iiij. rose. zuccare. ana. ʒ. ij. spodij. succi liquiri. se. portula. sanda. citri. ana. ʒ. j. et ß. draga. se. cucumeris: masti. scamonee. ana. ʒ. ij. fac trocisc. da bibere cum sirupo prunorum: vel apozimate de māna casiefi. vel oxifenitia. ¶ Trocisci de sandalis valēt febribus et siti: nimio calori epatis et stomachi: lingue siccitati. ℞. rose spodij: zuccare. ana. ʒ. iij. sandalorum citri. al. et ru. se. portu. succi liquiri. se. cucumeris citruli: camphore: draga. ana. ʒ. j. et ß. tēpera cum visco psilij. fac trocisc. cum aqua ro. da bibere cū succo maligra. vel cucumeris: vel apozimate oxifenitie: vel casiefi. et māne. Qui sunt calidissimi et ventres eorum pter calorē stiptici: accipe medietatem huius cōfectionis et iunge scamonee assate. ʒ. ß. dans bibere cū succo prunorum vel vio. ¶ Alij trocisc. laxatiui valent ad dolorem epatis et yctericie: acumini cholere ru. incensioni nimie: apostemati sanguinolēto. ℞. rose: spodij: sandali citri. absinthij. ana. ʒ. v. reubar. squinanti: spice. ana. ʒ. ij. scamonee succi eupatorij: succi liquiri. ana. ʒ. ij. tempera cum succo maratri: fac trocisc. dans bibere. j. cum succo herbarum et oxizac. et hec de trociscis sufficiant.

¶ De pilulis. Capitulū. viij.

Pilule de aromatibus Jo. dama. valent ad dolorem stomachi de phlegmate: mundificāt stomachum de humoribus grossis putridis a cerebro ad ipsum descendētibus: da. ʒ. iij. ieiuno cū aqua ca. ℞. calami aromatici: cinami: cubebe. nucis musca. macis cinamomi spice carpob. squinanti masti. asari gariofi. añ. ʒ. j. croci. ʒ. iiij. et ß. fac coquere oēs illas spēs in. ij. libris aque vsqꝫ ad tertiā partē: cola supaddēs. xxviij. ʒ. aloes. et. vj. ʒ. myrrhe: oīa pulueriza et ad solē dimitte: sempercꝫ moue donec possint formari pilule. ¶ Alie eiusdem valentes ad dolorem epatis: et ad hydropisim. ℞. hierepi. succi eupatorij: mirobalano. citrino. ana. ʒ. iij. turbith. ʒ. iiij. lacce. ʒ. ij. reubarba. carpobalsa. spice. ana. ʒ. j. et ß. anisi: apij: squinanti. ana. ʒ. j. tempera cum succo solatri. da. ʒ. ij. cum aqua calida. ¶ Alie valent ytericis et eijciende putredini de stomacho et epate: constipationem splenis aperiūt: caput mundificant. ℞. hierepig. ʒ. vij. absinthij. ʒ. v. reubar. ʒ. iiij. squinanti. ʒ. iij. spice: scamonee. ana. ʒ. ij. cum succo apij tēpera dans. ʒ. ij. cum aqua ca. ieiuno. ¶ Alie de libro pfectionis Johā. da. valent diuturnis febribus de diuersis materijs: dolori epatis in initio hydropisis. ℞. succi absinthij: miroba. citri. succi eupatorij: aloes: croci: mast. reubarb. lacce: anisi: fumiterre: hierep. equale pōdus: tempera cum succo solatri. da. ʒ. j. de nocte. ¶ Alie de euforbio valent ad purgationem aque citrine: et omni materie hydropisis: et ad dolorē dorsi: et podagrā que de frigida fit materia. ℞. euforbij. ʒ. ij. fustis tithimalli. ʒ. j. armoniaci: serapini: oppoponacis: bdellij: apij: se. petrosili. meu: spice: casie: anisi: masti. ana. ʒ. j. fac puluerem: et frica cum amigdaleo: tempera cum succo solatri vel maratri. da cꝫ. ʒ. j. ¶ Pilule de serapino purgātes aquam citrinam: valēt ad dolorem stomachi: dorsi: ventositatem intestinorum: yliacꝫ dolorē de frigore. ℞. serapini: turbith: fustis tithimalli. añ. ʒ. ij. apij: bdellij: anisi: maratri: kebuli. ana. ʒ. in alio. ℈. ij. armo. opoponacis: asse. cinamomi. ana. ʒ. j. tempera cum succo calamenti faciens pilulas. da. ʒ. j. et ß. vel. iij.

¶ De pulueribus. Cap. ix.

Puluis purgās aquā citrinā: apostemata dissoluens: epar cōfortans. ℞. absinthij: turbith: serapini. ana. ʒ. v. apij: se. potrosili. maratri: anisi: yreos. ana. ʒ. ij. scamonee: tithimalli fustis: masti. squināti cinamo. ana. ʒ. j. fac puluerem: dans cum succo maratri. ¶ Alius valēs ad frigitudinem epatis: emoroydes: corruptionē stomachi: et ad mutationē coloris. ℞. masti. gariofi. casiefi. rose: asari. ana. ʒ. iij. cimini: maratri: anisi: absinthij. ana. ʒ. ij. cardamomi: cinamomi manne: squinanti: se. basiliconis. ana. ʒ. j. et ß. fac puluerem frica cum amigdaleo. et zucca. quātum omnes alie species. da. ʒ. ij. cum aqua ca. ieiuno. ¶ Alius purgās aquam citrinam: et valens humide nature passioni colice de viscoso phlegmate et ventositati. ℞. serapini: tithimalli fustis: apij se. equale pōdus: fac puluerem: et da. ʒ. ij. vel. iij. cum aqua calida. ¶ Alius valens ad frigitudinem stomachi: et indigestibilitatem fastidium: oxiremiam: inflationem ventris: oppilationem epatis et splenis aperit. ℞. zinzi. ʒ. ij. origani. masticis: thuris: carui: cimini. piperis. ana. ʒ. iij. maratri: apij: anisi: dauci: ameos. ana. ʒ. j. et ß. fac puluerem: frica cum sisameleo: et zucca. quantum alie species. da. ʒ. iiij. cum aqua calida vel mellicrate.

¶ Puluis confortans epar: oppilationem epatis aperiens valet in initio hydropisis. ℞. myrrhe: costi: casie: spice: asari: carpobal. equale pōdus: maratri apij scariole: se. aneti: dupl. de puluere. da. ʒ. j. ꝛ ß. cum aqua calida. Si velis propter ytericitiam iunge decem partes de hierapigra. da. ʒ. ij. cum aqua calida ꝛ orizaccara. Si velis propter aquam citrinam iunge quinq; partes serapini.

¶ De apozimate. Cap. x.

Apozima de radicibus cōfortādo valet epati: spleni: ꝛ renibus. splenis ꝛ epatis oppilationem soluit ꝛ renum humores grossos liquefacit. ℞. corti. radi. apij. ʒ. x. radicum endiuie ꝛ maratri. ana. ʒ. vj. cuscute. ʒ. v. viol. fichen: absinthij: liquiri. capilli. vene. ana. ʒ. iij. maratri: se. anisi: apij: spice: eupatorij. ana. ʒ. j. omnia pistata coque in. iij. lib. aque ad medietatem: cola: deinde mitte māne. ʒ. xx. casiefi. ʒ. xv. Item coque ad tertiam partem cū. ℥. iij. succi absinthij. deinde addito amigda. ʒ. iij. cola: ꝛ da. iij. diebus continuis. ¶ Alius de radicibus valet frigido epati: oppilationem ipsius aperit: et splenis humores grossos cum vrina eijcit: contra quartanas iuuat. ℞. apij radicis maratri. ana. ʒ. x. absinthij: squinanti. ana. ʒ. viij. reubar. ysopi: calamenti. ana. ʒ. iij. maratri: anisi: asari: casiefi. aā. ʒ. iij. coque in. iiij. lib. aque vsq; ad. ij. ꝛ ß. da. iij. ℥. ꝛ ß. cum quibusdam trocis. ꝛ amigdaleo.

¶ De sirupis. Cap. xj.

Sirupus de squināto valet oppilationi epatis: splenis: vētositati hypocūdrice in initio hydropisis. ℞. squināti: absinthij: cuscute. aā. ʒ. xx. maratri: anisi: apij. ana. ʒ. x. omnia coque in. vij. lib. aque vsq; ad. iij. deinde cola: ꝛ post fecem suam mitte in. vij. lib. aque: ꝛ vsq; ad tertiam coque: ꝛ postea cola: ꝛ aduna vtraq; colamēta: ꝛ pone tantūdem zuccare coquēs ad pfectionem sirupi. da. ʒ. ij. cū succo endiuie ꝛ maratri: bene cocto ꝛ colato. ¶ Alius de orizacca. valet ad calida corpora ꝛ febres sanguinolētas: atq; cholericas: pdest epaticis: spleneticis de calore. ℞. maratri radi. ꝛ endiuie. ana. ʒ. xx. ematitis ro. maratri se. anisi. aā. ʒ. x. spice: apij. ana. ʒ. v. coque oīa in. v. lib. aceti. ꝛ. iiij. aque: ad medietatem: post cola mittēs tantūdem zuccare: ꝛ coque ad pfectionem. da. ℥. j. cū aqua frigida. ¶ Oximel valet ad frigiditatem epatis: stomachi: diuturnas febres: tumorem splenis: ꝛ duritiem viscerū. grossos chimos incidit: putredinem antiquā mūdificat. ℞. radi. maratri: squinanti. ana. ʒ. ij. se. anisi: apij. ana. ʒ. j. spice: masti. asari: casie: calamenti agrestis ꝛ domestici petrosil. dauci. ana. ʒ. v. gariofi. cardamomi: zinzibe. ana. ʒ. iij. oīa in. ix. lib. aceti. ꝛ. x. aque coq̄ ad medietatem: cola ꝛ pone tantūdem mellis cocti ꝛ despumati: coque vsq; ad pfectionem sirupi. ¶ Sirupus de absinthio valet epaticis: stomatichis: grossitudini splenis: ytericie de calore: colice: similiter oppilationem aperit. ℞. absinthij. ʒ. xx. cuscute: vio. liquiri. aā. ʒ. x. capil. ve. squinanti: prassij: maratri: anisi. ana. ʒ. v. spice: eupatorij: casie: costi: apij se. folij: calamenti. ana. ʒ. iij. coque omnia in. vij. lib. aque vsq; ad quattuor: cola et mitte feces in. vij. lib. aque vsq; ad. iij. aduna ambo colamenta mittens in. iij. lib. zucca. ꝛ. iij. de sapa. deinde coque: accipe in initio coctionis: cardamomi: croci: masti. cinamomi: asari. fac puluerem de omnibus: ꝛ mitte in rarum pānum: pone intra vt coquātur vsq; ad pfectionem da bibere. ℥. j. cum aqua calida. Qui vult laxatiuum accipiat ʒ. iij. scamo. ꝛ ponat fm q oportet: da bibere laxatiuum.

¶ Sirupus de fumoterre valet incensioni cholere rub. scabiei: pustulis: oppilationi epatis aperiende: ytericos iuuat colorem clarificat. ℞. miroba. citri. vio. absinthij: cuscute. aā. ℥. ij. omnia coque in. viij. lib. aque vsq; ad. iij. deinde cola et accipe fumiterre bene colati: zuccari quātum colature aque fuerint: ꝛ iterum coque vsq; ad pfectionem dans. ʒ. ij. vel. iij. vt laxatiuum sit: si vis adde. ʒ. j. scamonee ab igne cum amigdaleo. ¶ Sirupus de prcos valet ad frigiditatem epatis: splenis: hydropisis: ꝛ ad apostema: ventositatem nimiam dissoluit. ℞. prcos. ʒ. xxx. squināti: liquiri. calamēti: prassij. aā. ʒ. xv. spodij: tamarisci: maratri: anisi: apij: petrosel. aā. ʒ. viij. dauci: ameos: eupatorij: asari: spice: ana. ʒ. iij. omnia coque in. xx. lib. aque vsq; ad mediam: ꝛ cola: ꝛ omnia colamenta aduna: deinde pone sape. lib. x. mellis. v. mitte in prima coctione: masti. piperis lon. cinamomi: gariofi. ana. ʒ. j. ꝛ ß. oīa puluerizata subtilissime in pāno raro pone: vsq; ad perfectionem coque dans post bibere. ʒ. j. cum aqua cali. ¶ Sirupus de calamēto valet spleneticis stomatichis: ꝛ vniuersaliter habētibus viscera frigida. ℞. calamēti agrestis ꝛ domestici: aā. ʒ. xx. maratri apij anisi petrosel. capparis radi. dauci: polij: prassij: squinānti. aā. ʒ. viij. oīa coque in. x. lib. aque vsq; ad medī. cola: ꝛ pone feces in. v. lib. aque: coque vsq; ad medium colamēta vtraq; coaduna ponēs tantūdem mellis: ꝛ in initio coquēdi mitte spice: casie: asari: gariofi. cinamomi: zinzi. masti. croci. ana. ʒ. j. oīa subtiliter puluerizata in pānum rarum pone: ꝛ vsq; ad pfectionem coque: da. ʒ. j. cum aqua ca. ¶ Sirupus acetosus pdest calidis corporibus ꝛ febriētibus de sanguine vel cholera: cōstipationem stomachi ꝛ epatis aperit. ℞. corticis radi. feniculi: apij: ꝛ scariole. ana. ʒ. xx. flor rose: ꝛ se. feniculi. ana. ʒ. x. spice: squināti: se. apij. ana. ʒ. v. oīa contusa in. vj. lib. aceti: ꝛ. iiij. aque dulcis biduo maneāt: deinde lento igne coquātur ad medium: ꝛ p saccum guttatim colentur iterum ad focum cū zuccaro eiusdem quātitatis reuertātur ꝛ sufficiēter coquātur: sed vt frigidius fiat vice aque mitte aquā cucurbitinam: aquā granator acetosor vel aquā melonis. q si. ʒ. ij. vel. iij. diagridij puluerizati in pāno ligaueris: ꝛ in sirupum bullientem deposueris: chole. ru. putridosq; ab epate ꝛ stomacho eijciet humores. ¶ Aliud mellicratum de aromatibus valēs ad frigidā ꝛ humidam cōplexionem: ꝛ quibus phlegma dominatur: ꝛ frigidis temporibus vel regionibus stomachum confortat: calorem naturalem excitat: ventositatem expellit: frigitudinem renū ꝛ viscerum calefacit. ℞. mellis perfecte cocti. lib. x. aque. xxx. coque cum suaui foco ꝛ despuma: mitte in initio coctionis: masti. croci: spice: cinamomi: zinzib. galāge: casie: gariofi. cardamomi: costi. asari: piperis lon. ana. ʒ. j. ꝛ ß. oībus simul pistatis: pone in subtili panno: ꝛ coquens ad perfectionem ad vltimum mittes. ℈. j. vel ij. de musco: de quo da bibere ℥. j. vel. ij. cum aqua. ¶ Apozima Iohā. da. valet epaticis. ℞. folij: cuscute: absinthij: squinanti: capillor vene. ana. ʒ. ij. prassij. ʒ. iij. camedreos: ameos ana. ʒ. j. ꝛ ß. oīa coque in aqua ꝛ colata da bibere. ¶ Aliud valet inflatiōi corporis: hydropicis: frigiditati epatis ꝛ ei9 dolori ℞. camedreos. ʒ. iij. prassij. ʒ. ß. succi tithimalli. ʒ. j. ꝛ ß. coconid. fisir fumiterre. ʒ. j. ꝛ ß. oīa coquant ꝛ colata bibere dent.

¶ De ictericia. Cap. xij.

Nomen ictericie a simili sumptum est a volucri sez aurei vel crocei coloris: q̄ media estate solet esse in sole deserta: sed distinctio ictericie proprijs constans differentijs a sui essentia sumptis: ꝛ a complementis sue actionis talis erit. ¶ Ictericia est commixtio cholere ꝛ sanguinis diffundēs se per omnia mēbra corporis cum sanguine ꝛ apparēs in corporis superficie. Est aūt duobus modis: aut de causa p̄senti ꝛ exteriori: aut de p̄terita ꝛ interiori. De presenti causa quādo corpus patitur exterius: sicut reptilium terre venenosor morsus: venenosa potio: consuetudo cibi ꝛ potus calidissimi sanguinem incendētis ꝛ cholericum faciētis. Intelligimus hec ex inquisitione infirmi ꝛ manifestatione sui. ¶ Preterea causa multipliciter diuiditur: quedā fit a natura qn̄ cōfortatur: ꝛ in subtilibus fecibus cholericas diffunditur: ꝛ in supficie corporis expellitur: vnde gn̄atur ictericia: in febribus acutis nūciatiua salutis: ꝛ liberatiōis morbi: nisi cum ante septem dies euenerit: tunc em̄ apparitio sui nō ex actione est naturalis virtutis sed potius de acumine morbi: ꝛ de p̄ualitudine eius nature quātum persecutus est morbus: vt res nūciatiua non in suo tpe ostēdatur. vnde Hippo. in apho. ictericia q̄ in febribus acutis ante. vij. dies apparuit timorem portēdit: q̄ post. vij. dies salutem. ¶ Itē ictericia ex alia est cā: scz de cōplexione epatis corrupta ppter quēlibet sui morbū in hac particula iam dictum. vn̄ eius virtutes deficiūt naturales in cōplēdis actionibus suis supradictis fm q opz. Ideo necesse est vt pars cholerica a sanguine diuisa: ꝛ ad fel non missa permaneat in epate clausa: ibiq; multiplicata tigit epar: vt cholericum faciat. hec species ictericie premittit aliquā causam sui nunciatiuam: siue corruptionem actionis naturalis epatis:

maciem corporis: dolorem ⁊ grauitatem lateris dextri. Est ⁊ alia species in qua patitur fellis suba ⁊ sua virtus deficiat solens ab epate chole.ru.trahere: nec in ipso cholera remaneat. vnde sanguis tingitur. ¶ Alia est de oppilatione propter apostema in vijs per quas cholera transit ad fel: vnde fit vt ad epar redeat: ⁊ inde per totum corpus cum sanguine se diffundat. Et si inferior via oppilata sit: ascendit ad superiorem viam: que ad stomachū tendit: vnde citrinitas faciei fit ⁊ amaritudo oris: saliue siccitas: in stomacho calor ⁊ sitis: vrine color albescit: ⁊ digestionis propter ablationē cholere eas tingentis. Si oppilatio in superiori via fit que ad stomachum tendit: augmētatur cursus ad intestina cholericus. vrina ⁊ egestio tingūtur: apparet in vrina lutum rufum: vel quasi cinnabrium: ⁊ spuma superius citrina: ⁊ egestio corrupta ⁊ plurima: yctericia ex passione fellis est subita: nec plus choleram corrumpit quāuis citrinus sit: nec epar ab actione sua contrahitur. ¶ Iterum quarta est ycteritia que ex complexione venarum est corrupta cum vltra quātitatē naturalem calefiant. Inde eius incenditur sanguis: qui ab epate ad ipsas tendit: ⁊ cholericus fit: ⁊ sic yctericiā gignit. ¶ Aliquando ycteritia in corpore apparet nigra: que causa defectionis splenis euenit in trahenda fece sanguinis ⁊ turbulentia sui. ¶ Vidēres ycteritiam ⁊ eius intelligēres causam: vidēdum est si habeat febres: quas si habuerit: ⁊ ycteritia ante septem dies apparuerit: ⁊ ante quā emineat signū decoctiōis ⁊ digestionis morbi: pessima est: ⁊ timorem mortis nunciat: nec intromittēdam est de curatione sua: ⁊ si in die cretica appareat sicut.vij.vel.ix.vel.xj.vel.xiiij.⁊ post apparitionem signum erit decoctionis: ⁊ leuitas morbi laudabilis est: ⁊ salutem nūciat. ¶ Hec ycteritia opꝫ vt medicetur cum mitigātibus choleram ⁊ refrigerātibus: sicut sunt apozimata de prunis: oxifeni. maligra. succo cucurbi. ⁊ similibꝰ. Cum morbus autē incipit declinare ⁊ acumen febris extinguitur: choleram rub. purgemus cum succo cuscute: vel solatri: vel casiafist. ⁊ māna. demus prisanum cum orizac. Nutriamus cum cucurbi. lentibus: bliti. ⁊ similibus. cataplasma ponamus super epar de sanda. ros. ordei farina. cataplasma temperamus cū succo solatri: portula. Febribus cessantibus ⁊ in corpe ycterícia permanente: demus infirmo succum solatri: maratri: cuscute cū orizac. Trociscos de camphora: de spodio: de sandalis: de ro. de lacca. Nutriamus perdicibus: fasianis: pullis: oīa cum aceto coquantur: ⁊ zucca. lauemus oculos cū aceto ⁊ succo coriādri: vel aceto ⁊ lacte mulieris. Si febribus careat: basilica minuat in dextra manu quārum sufficit: adiuuātibus etate ⁊ ɔsuetudine: deinde cholerā purgemus cum casiafi. miroba. citri. vio. cuscuta: absinthio: prunis: iuiub. oxifeni. ⁊ similibus. ⁊ cū sirupis: antidotis cholere purgatiuis. Si aliqd phlebotomie obuiauerit ꝓpter virtutis defectionē: vel frigiditatem vel etatē: demꝰ succū solatri: cuscute ⁊ endiuie: atq maratri bene cocti ⁊ colati cum orizacca. Itē demus succos herbarū cū trociscis de lacca: de absinthio: de eupatorio. Si calor sit nimius: demꝰ trociscos de spodio: de cāphora cū orizacca. Nutriamꝰ cū crisolocāna portula. bliti. cū amigdaleo: demus prisanum: pisces recentes: pullos cū aceto ⁊ zucca. ¶ Trocisci valētes ad yctericiā oppilationem epatis: splenis. ℞. hierepigre: absinthij: eupatorij succi. ana.ʒ.ij. rose: spodij: squinan. asari: folij. añ.ʒ.j.⁊ ß. lacce: reubar. ana.ʒ.j. croci: scamonee. ana.ʒ.ß. tēpera cū succo endiuie. fac trocisc.ʒ.j.⁊ ß. ⁊ da.j. cū succo endiuie ⁊ orizac. ¶ Alij trocisc. valēt yctericie: cholerā naturalem purgātes. ℞. rose: absin. spodij: anisi. añ.ʒ.iij. lacce: reubar. succi eupatorij: maratri. ani. portula. se. squinan. ana.ʒ.j.⁊ ß. scamonee. dragagan. ana.ʒ.ij. croci.ʒ.ß. māne.ʒ.ij. tempera cū succo solatri. fac trociscos.ʒ.j.⁊ ß. dans cum succo endiuie ⁊ orizacca. ⁊ succo maratri bene cocto ⁊ colato. ¶ Confectio Io. da. similiter valet. ℞. lacce: spodij. ana.ʒ.ij. croci.℈.j. reubar. quartam partem.j.ß. campho.ʒ.ß. omnia puluerisa dans bibere cū apozimate de prunis vel oxifeni. Si ycteritia cesset de corpore citrinitate in oculis remanēte: sternutationē faciamus cum succo fide: vel cum nigella: vel lacte mulieris: aceto. vel oleo ro. et similibus.

¶ De passionibus splenis. Cap.xiij.

PAssio splenis multum assimilatur passioni epatis: patitur aūt ex tribꝰ morborū gñibus: sicut diximus ⁊ alia membra corporis pati: idest ex mala cōplexiōe: morbo officiali: iūcture separatione plurima. ¶ Splenis passio durities est sui que in ꝓpatulo est sensui: quia facile potest tangi: vnde fit vt non alia significatio necessaria sit: ⁊ cum splen magis magnificatur: multo plus corpꝰ maceratur. Aliquādo splenetici vomūt sanguinem cholere ni. pertinētem: et aliqñ emittitur cū egestione: qñq corū appetitus ad comestionem augmētatur: ⁊ aliqñ pigritia totius corporis cū tristicia ⁊ risus paruitate cōtingit ex sanguinis corruptione et paruitate eius in eorū corporibꝰ. vñ fledius vel feledius alexandrinus. Splen inquit est instrumētū risus: cuiꝰ actio est turbulētiam sanguinis trahere sibi. Cum aūt virtus deficit in turbulētiā trahēdo sanguinis: remanet in sanguine clausa: ⁊ obscuritatem cū nigredine prestat. vnde p totum corpꝰ obscurus vadit: ⁊ melācholicus est: ⁊ ideo color naturalis immutatur ⁊ niger efficitur. Cum aūt splen trahat sanguinis turbulentiam: ⁊ feces clarificet sui subiecti: necesse est vt sit clarꝰ ⁊ tēperatus: ⁊ p totū corpus dispgatur sanguis: cū huius tēperamēti fit atq clarificationis aīam nō solicitam ⁊ gaudētem reddit: qđ fledius intellexit cū splenem esse instrumētū risus dixit. ¶ Si splenis passio certificetur antequā confortatior ⁊ durior sit: facilius fit in curatione ⁊ obediens in medicamine. Quod si neglexeris donec in oppilationē ⁊ apostema indurauerit: durus est ad curādū ⁊ lōgus ad sanādū. Et cum splen habet duriciem: medicari opꝫ cum cataplasmate: ⁊ epithimate: ⁊ emplastris nō solum exterius: sed fortis ad bibēdum detur medicina: q: splen medicinā accipit epate fortiorem ⁊ grossiorē. Oportet ergo cū curare inceperimꝰ: dolorē splenis perquiramꝰ. Si significatio caloris ibi videatur: tūc in sinistra manu venā basilicā phlebotomemꝰ: vel venam illā que inter medicū ⁊ auricularem continetur. si tamen etate ⁊ ce.ce. adiuuemur. demus succū solatri maratri tamarisci bene cocti ⁊ colati cum trocis. eupatorij vel de lacca cum orizac. Si nobis significatio frigide complexionis apparuerit: sicut Gal. dixit: quia plurima passio splenis fit de frigiditate ⁊ humoribꝰ grossis: oportet fortē medicinā dare et diureticā: sicut epithimū agaricum sticados camepitheos camedreos prassium poliū centaureā cappar. rad. absinth. et similiter apozima fac: ⁊ infirmo ẜm virtutē da. demus oximel cum succis herbarum mente tamarisci rad. mirte sal. apij: petroselini ⁊ similia. demus etiam sirupum de yreos calamento. antidota diarcub. dialaccam diapulca: diacostum diatrocusiam. ¶ Trocisci de cappr. valent ad duritiē splenis. ℞. cappar. rad. costi: lacce spice polij reupontici aristol. longe et ro. casie squinanti hierepig. añ.ʒ.iij. tempera cū succo apij vel aceto fac trocis.ʒ.j. et.ß. da.j. cum succo abrotani vel oximellis. ¶ Alij similiter. ℞. rubee polij capparis rad. spermatis rad. squinanti nastu. r. sinap. yreos equale pondus tempera cum succo tamarisci. ¶ Alij ad dolorem ⁊ duritiē splenis. ℞. cappar. rad. absinthij assari aristol. ro. polij reupontici calamenti spice costi anisi tamarisci succi eupatorij: croci scolopendrie lacce squinanti apij prassij casie mastic. añ.ʒ.j.⁊.ß. tempera cum succo tamarisci. ¶ Epithima Io. dama. et est oleum. valet ad splenis corruptionem ⁊ sui duritiem ⁊ humorum grossitudinem: aperit oppilationem siue bibitum siue inunctum. ℞. cappar. radic.ʒ.xx. cordumeni cinamomi. añ.ʒ.xv. carui tamarisci. añ.ʒ.x. aque.ʒ.xxx. sambuceleon.ʒ.lx. coque ad suauem focum donec remaneat oleum et cola: deinde accipe armoniaci.ʒ.ix. et.ß. et mitte in forti aceto die ac nocte. post mitte in mortario moue vsq quo fiat quasi medulla et misce cum supradicto oleo: ⁊ ibi mitte armoniacum coquens ad suauem focum donec admisceantur: bibat vel vnguentum fiat. ¶ Item valet ad dolorem splenis succus tamarisci cum aceto et oximelle: ⁊ si coquatur in aqua et misceatur cum vino valet similiter: vel accipe.ʒ.j.⁊.ß. de rad. et spermatibus cum aceto et da bibere. facit similiter aqua vbi ferrum calidum infundatur. da eam bibere siue solam: siue cum vino per.vij. dies. Quidam medici dicunt. splenetici si accipiant cyphum tamarisci seu scutellam ad bibēdū vel

ad comedendum per.lx. dies splenis durities soluitur. Item dicunt si lac caprinum per.lx. dies in huiusmodi vase biberint vel comederint nil habebunt splenis. Diasco. dixit. farina de fenugreco et nitro ⁊ aceto in cataplasmate valet ad splenis duritiem. Iterum dixit. cinis ramorum vitis cum oleo rosato ⁊ aceto ⁊ ruta valet ad calidum apostema splenis. ¶ Electuarium valens ad splenem: ⁊ ad grossos humores ventositatem ⁊ emoroyd. viscerum frigiditatem: arteriarum ventositatem. ℞. zinziberis: cappa. radi. tapsie polipodii: pipe. long. liquiri. anisi. ana. ʒ. vii. galange: assari: masticis: cinamomi: acori: squinanti: costi: cimini. ana. ʒ. iii. fac puluerem adde mellis quantum sufficit. ¶ Emplastrum valens ad duritiem splenis. ℞. bdellii armoniaci. ana. ʒ. x. pone in forti aceto: vt emolliatur: deinde accipe sisameleon. ℥. iii. cere colate. ℥. i. myrrhe croci. ana. ʒ. ii. omnia commisce ⁊ emplastrum fiat. Si acceperis de armoniaco bdellio thure myrrha. ana. ℥. i. ⁊ posueris in forti aceto: deinde miscueris cum fenugreco ⁊ sinapi farinam ordei ⁊ facies emplastrum valet similiter.

¶ De passionibus renum. Cap. xiiii.

Renes tripliciter patiuntur sicut ⁊ alia membra corporis: de mala complexione: morbo officiali ⁊ iuncture separatione: quecunque horum patiuntur: dolorem nimium sentit infirmus: sicut ylium propter societatem siphac circundantem ventrem. ¶ Differentia est inter ylium ⁊ renum dolorem. dolor renum stabilis est: neque ab vno loco se mouet: ylii vero dolor per ventrem vagatur. Iterum qui dolorem habent in renibus sentiunt dormitationem pedis suppositi dolenti reni propter societatem dolentis renis ⁊ pedis ex pulsibus ⁊ venis supra dorsum positis. ¶ Si dolor renum ⁊ defectio eorum ex mala complexione sit: videatur si sit de calore. inde enim incensio fit spermatis ⁊ subtilitas sui et consumptio in renibus crassitiei: vrina rubea vel citrina: vnde oportet infirmo dari lac asininum vel caprinum cum dragaganti: similiter detur ⁊ serum. Nutriatur cum cucurbita: portulaca: malua. Clystere faciamus cum succo cucurbite: portula. ordei: psilio viola. liquiri. vel cum qualicunque horum volueris: cum oleo viola. sisameleo: amigdaleo. ¶ Si corruptio sit ex frigiditate sequitur ablatio concupiscentie libidinis: defectio dorsi: femorum coxarum sicut in senioribus: vrina alba est. Cum calidis ergo cataplasmatibus: ⁊ epithimatibus medicemur ⁊ dissolutiuis ⁊ clysteribus: maxime cum oleis: sicut amigdaleo anetileo camomilleo: et similiter cum butyro bouino: et herbarum succis sicut calamenti maratri apii camomille. Galienus super epidimiam. dolor enim renum inquit facillime curatur exercitiis ⁊ abstinentia abundantium ciborum ⁊ acceptione diureticorum. quod vniuersale est dolori renum. Si contingat iuuenibus propria est phlebotomia de cruribus: et etiam fortis medicina. Qui morbus cum inueterascat non debemus vti phlebotomia: exercitia a Ga. iniuncta sufficiant. purgant enim humorum superfluitatem: ⁊ phlegmaticam digerunt humiditatem ⁊ membra confortant: diuretica bibita phlegma viscosum purgant de renibus. vnde Hippo. in apho. dolorem renum post. l. annos patientes nunquam curantur: quia diuturne passiones sensibus constringentes cum ipsis diu permanebunt.

¶ De apostemate renum. Cap. xv.

Apostemata in renibus fiunt ex humoribus ad ipsos descendentibus: vnde dolor in anchis sentitur ⁊ rigor cum febribus. Iaceat ergo infirmus super sinistrum latus si doleat in dextro: ⁊ econuerso. Si quis suspensos ⁊ graues sentit renes ex apostemate est. si nimium grauatur sanies ibi colligitur: ⁊ cito aperitur: sanies ⁊ sanguis cum vrina egrediuntur. ¶ Si apostema sit ex cholericis humoribus: nimia sitis ⁊ dolores maximi sequuntur: vrina rubea: febris acuta. Si ex frigidis humoribus: paruus dolor est in renibus: ⁊ febris leuis ⁊ vrina alba. ¶ Unde visis causis ⁊ significationibus in renibus apostematum ad medicandum festinemus: quia renes duri sunt ad sanandum: neque virtus medicine: nisi defecta ad ipsos venit propter longam viam. Videamus ergo si apostema sit ex calore: ⁊ tunc demus psilium cum oleo ro. ⁊ iuiub. ⁊ zucca. se. cucumeris mannam. demus etiam succum solatri: endiuie: maratri coctum ⁊ colatum cum cassiafi. ⁊ amigdaleo. Si ventrem constrictum habuerint: iuuat facere clystere cum vio. ordeo: malua: oleo ro. ⁊ similibus. Nutriamus cum dieta humida ⁊ que cito digeri habeat: sicut prisana: a coitu abstineant: ab equitatione ⁊ labore: a calidis cibis: sicut melle ⁊ similibus. Si venter infirmi solutus sit plusquam oportet: demus psillium se. papaueris. ʒ. i. ⁊ ß. cum syrupo ro. vel de mirta. Demus hos trociscos qui valent in statu apostematum. ℞. dragaganti papaueris: cucumeris: citruli: melonis: cucurbi. portula. se. ana. ʒ. iii. amidi malue. se. boli. ana. ʒ. i. ⁊ ß. croci. ʒ. i. tempera cum succo maratri. fac trocis. ʒ. i. da bibere cum aqua rosa. Cataplasmata mollitiua pone exterius super apostemata. ¶ Que si de humoribus frigidis fuerint: demus amigdaleon cum apozimate fenugre. vel de ficubus siccis cum medicina digestibili et dissolubili. Cataplasma exterius de fenugre. frondibus caulium: ⁊ similibus. ¶ Si apertum sit apostema ⁊ sanies inde fluxerit: oportet festinare in solidatione vulneris. demus ergo trocis. iam supradictos solidatiuos vulneris cum lacte asinino. Calefaciamus deforis cum spongia vel cataplasmate de ordeo ⁊ ficubus cum sapa: quia ista semper maturant apostemata ⁊ saniem eiiciunt. Si vulnus sit pessimum: clysterizetur cum ordeo lacte oleo rosa. Sedeat infirmus in aqua vbi cocta sint malua ⁊ ordeum: quia ista medicina saniem subtiliat ⁊ currere facit. Si sanies nimium sit grossa: demus succum absinthii: maratri: bene coctum ⁊ colatum. post detur lac asininum ⁊ iumentinum: quia habent in se vt mundificent. Sanie lota ⁊ vulnere mundificato permanente aursura in vrina: demus lac vaccinum: quia multum ad hoc valet: siue vulnus sit interius siue exterius. Nutriatur cum amido: gummi arabi. vel cum risi iure. Si saniem ablatam videris: ⁊ vulnus mundificatum: quod intelliges ex febrium mitigationibus et ablationibus: vrine albedine: ⁊ eius lenitate ⁊ sui putoris ablatione: oportet infirmum nutrire cum cibis facile digestibilibus: sicut lacte: ⁊ iure facto de lacte ⁊ farina ⁊ amido: atque iuribus grossarum gallinarum cum herbis maluis acida portula. blita cucurbi. cucume. citru. melo. lactu. omnibus coctis. hec cibaria ardorem vrine mitigant: plagas solidant. Cum febris tota ablata fuerit: nutriatur cum carne arietis: hedulorum pullorum piscibus fluuialibus ⁊ petrosis: abstineant a labore ⁊ assuetam quietem faciant.

¶ De vulneribus renum Cap. xvi.

Aliquando humores calidi ⁊ acuti descendunt ad renes ⁊ inuiscantur in eis facientes vulnera ex acuminibus suis. Idem faciunt humores ad vesicam descendentes. Medicina eorum est equalis et dieta similis: sed tamen discernenda sunt vulnera in renibus vel vesica nascentia: quia in renibus dolor sentitur in femoribus: vrina cum sanie grossa est commixta: aliquando cum ea exeunt minima frustula carnis ⁊ facile vrina exit. In vulneribus de vesica sentitur dolor in pectine ⁊ peritoneon: ⁊ angustia in vrina: post horam vrina residet in vase vrinario: ⁊ in vrina quasi squame ⁊ cortices sunt: ⁊ vrina est mali odoris. Sic intelligitur de vulneribus in viis vrine inter vesicam ⁊ penem: sicut de vulneribus illis que in renibus et vesica. ¶ Oportet festinanter medicemur vulnera in renibus. Quod si inueterauerint: non amplius poterunt curari. Renes enim sunt tenere substantie in quibus si sanies inuiscatur medicina non recipitur: quam medicinam incipere debemus de spongia aqua calida ⁊ oleo infuso: post fiat cataplasma. ℞. rosas lentes mirtam pul. molendini oleum ros. ⁊ similia. Demus se. cucume. bolum cum lacte asinino. vniuersaliter omne lac hanc passionem iuuat. demus se. melonis cucumeris citruli cucurbi. citonii malue. Quodcunque horum inueneris: dabis coctum cum iuiub. in prisano vel in lacte asinino. Detur et hec composita medicina. ℞. se. lini dragagan. ana. ʒ. iii. amidi. ʒ. vi. boli gummi arabi. ana. ʒ. i. ⁊ ß. fac trociscos. Alii trocisci de papauere valentes ad caloris incensionem ⁊ vulnera in renibus vel vesica. ℞. se. papaueris lini cucumeris dragagan. medulle tritici pondus equale: fac trociscos. Alii valent ad vulnera renum vel vesice. ℞. se. citruli cucumeris: cucurb. melonis portula. amidi boli. ana. ʒ. ii. lactu. se. papaueris iusquiami psilii. ana. ʒ. i. ⁊ ß. dragag. gummi arab. spodii mirte. se. citonii

malue. ana.ʒ.ij.lactu. se.papaueris iusquiami psilij. ana.ʒ.j. ℈ ß. Nutriatur cum amido amigdaleo ptisano tri:rizi: ⁊ similibus. ¶ Si in vesica sint vulnera: aquam mittamus: ⁊ lac ⁊ mel: ⁊ se.citruli cum albumine oui ⁊ visco. se.citonij. psiliu iuuat similiter si in argaliam mittamus cum oleo vio. ⁊ cum lacte mulieris vel asini vel albumine oui. epithima faciamus cum cera alba: ⁊ oleo ro. vel vio. dragagan. se.malue ⁊ axungia vulturis. ¶ Aliud. ℞. cere albe: picis: butyri: axungie anseris fiche: pondus equale.

¶ De mictu sanguinis. Cap.xvij.

Sanguinis egressio cum vrina quattuor modis fit vel de apertione vene epatis rupte: vel de apertione epatis solum: vel de incisione venarum in renibus: vel de incisione venarum inter renes ⁊ vesicam. ¶ Si sanguis sine dolore exit: intelliges q̄ de epate fit. si rubeus fuerit ⁊ cito exierit ⁊ sine causa precedente: intendas q̄ de renibus vesice sunt rupte: vel ex forti saltu vel casu vel percussione: vel ex sanguinis multitudine ⁊ suo acumine cum exit purus ⁊ rubeus: sicut diximus: sed venarum ora cum aperiantur non exit subito: maxime si parua sit earum apertio paruus ⁊ subtilis exit: ⁊ vrina apparet quasi cum sanguine mixta. Aliqn̄ sanguis egreditur lapidem in renibus habentibus: cum enim lapis trāseat per vias inter renes ⁊ vesicam excoriat eas: vnde sanguis emanat maxime si lapis sit asper: aliqn̄ de venis grossis exit vesice: sed tn̄ antecedit signū vulneris in vesica. dolet enim vesica ⁊ sanguis quiescit. Aliquando exeunt frusta de vesice substantia. Que cum medicari volueris: vidēdum est si ex epate sit. incidendum est de basilica in manu dextra: demus subtilem dietam: precipiamus eū a labore cauere ⁊ coitu. medicina danda est in sanguis fluxu ab epate iam dicta. Si sit de venis in renibus incisis: vel de vijs inter renes ⁊ vesicam: vel de apertione vene: similiter de basilica vena est minuēdus: adiuuantibus tempore consuetudine ⁊c. precipiēda est quies: prohibenda sunt exercitia motus ⁊ coitus. Negatur cibarijs et dieta quas diximus in sanguinis fluxu ab epate. Dādi sunt isti trocisci qui valent ad sanguinis micturam ⁊ saniei. ℞. se. citruli. se. melonis: cucumeris: portula. spodij: succi liquiri. ana.ʒ.vj. se. lactuce ⁊ malue gūmi arabi. ro. amidi: dragagan ti: se.papaueris. ana.ʒ.iij. fiche: als michee: vel endiuie: se.cotoniorum ⁊ acide. ana.ʒ.ij. boli: acatie. ana.ʒ.j. ⁊ ß. croci. ℈.ij. pulueriza tempera cum succo arnog. fac trociscos: da bibere. ¶ Alij valētes similiter. ℞. medulle tritici balaust. ana.ʒ.ij. aluminis.ʒ.j. dragagan. se. cucumeris. ana.ʒ.iij. fac pul. tempera cum aqua ro. ¶ Antidotum valēs ad sanguinis micturam ⁊ ad vulnera in renibus vel vesica. ℞. se. cucu. portu. cucurbi. ana.ʒ.x. papaue.ʒ.xv. dragagan. boli gummi se.malue. ana.ʒ.x. apij: croci. ana.ʒ.iij. pulueriza: ⁊ cum sirupo vio. tempera dās in modum nucis. ¶ Trocisci. H. liquefaciunt sanguinem coagulatum de incisione venarum epatis ⁊ renum qui fluit in vesice spacium ⁊ vrine prohibet exitum: ⁊ ad sanguinem intra stomachum coagulatum qui descēdit de fluxu sanguinis narium. ℞. absinthij radi. maratri: se. apij: dauci: michee: sparagi: melonis seminis: frondium rhāni pōdus equale: fac trociscos dans bibere cum lacte asini ⁊ apozimate de radicibus vel cicere.

¶ De lapide in renibus ⁊ in vesica. Cap.xviij.

Generatur lapis in renib⁹ vel vesica duobus modis: vt si coquātur humores grossi ⁊ viscosi ex calore igneo in renibus in calorem extra naturam exeūtibus: vel si in renibus nascantur vulnera: vnde sanies effici-tur: neq̄ purgetur: sed remanens in renib⁹ coaguletur: lapisq̄ efficiatur. ¶ Plurimum iuuenibus lapides nascūtur in renib⁹: pueris in vesica: cui⁹ collum in eis strictū est: phibēs materiā exire vnde lapis cōcreatur: ⁊ item vesica eorum calidior: est. Maior causa lapidū in pueris est grossities vrine naturaliter grosse ⁊ ex grossitie viscosa: q: calor eorum naturalis bn̄ digerit ⁊ excoquit. Res aūt viscosa coagulatur magis ⁊ aglutinatur. In mulierib⁹ vero raro nascitur: q: materia vn̄ lapis concreatur: nō adunatur multis ex causis in mulierib⁹: q: collū vesice earum curtū est ⁊ foramina sunt larga ⁊ nō multum tortuosa sunt: ⁊ minus bibunt aquam q̄ pueri: lapis em̄ maxime nascitur qn̄ aqua diuersa ⁊ turbida bibitur: ex qua humores grossi ⁊ viscosi ad cōcreādum lapidem coadunatur. ¶ Quem hec accidētia inseparabilia sequētur. s. febris ⁊ angustia vrine: dolor: cōtinuus. Si in renib⁹ ⁊ in ācibus quasi pūctura acus intolerabilis sentitur: cuius certa significatio in vrina ipsius lapidis visio. Si in vesica sit: sentitur dolor in pectine: prurigo in virga: ita vt puer eā scalpere cogatur ⁊ tenere in manib⁹: qđ facere dolor eum cogit: ⁊ semp virga erigitur. ¶ Si lapidem medicamur: aut in vesica: aut in renib⁹ sit perquiramus: ⁊ an corpa acutis abūdent humoribus: qui primū sunt purgādi: ⁊ postea infirmo balnea assidue faciēda omni die bis vel ter: egrediētibus a balneo apozima de aniso vel apio: vel scariola dem⁹ ⁊ de lapide qui intra spōgiam est. Ruffus etiā dicit lapidem qui intra spongiā inuenitur puluerizari debere: ⁊ cum vino dari vel cū aqua qui lapidem frāgit. Dem⁹ etiā prassium cū vino: vel de apozimate de rhāno: ⁊ calamētū cū capparis radi. quodcūq̄ horum inueniatur cum vino vel aqua detur: detur ⁊ oīa diuretica: sicut acorus: spica: calamus aro. apij se.petrosil. casiafi. xilobal. carpobal. calamētum: ciperum: asarum: ⁊ sīlia cōposita vel simplicia cū succo feniculi apij: vel apozimate ciceris nigri. scorpionis cōbusti.ʒ.j. ⁊ ß. cum vino pdest. ¶ Antidotum Balad idem valet. ℞. dauci: carpob. spice: asari: petrosil. anisi: croci: cinamo. casie: amomi: cimini: pōdus equale: fac pul. adde mel. quod sufficit: abstineat se a grossis cibarijs: saturitate ⁊ multa comestione: assuefaciat post cenā vomere ⁊ corp⁹ mūdificare: ⁊ cū sirupo de absinthio: oīa cōsuescat diuretica: vinū non bibat nisi subtile: sapo: atū ⁊ clarum tyriacā maiorem raro demus: consuescat tēperata exercitia: neq̄ ea negligat. ¶ Si dolor pmaneat neq̄ cesset: calefaciamus cū aq̄ ca. ⁊ vino vbi coquātur camomilla: ruta: pultes faciam⁹ cū farina ⁊ vino coctas: ⁊ ponātur sup ancbas ⁊ dorsum ⁊ pectinem: clystere faciamus de malua camomilla furfure fenugre. oleo vio. camomilleo: ⁊ similibus. Sedeant in aqua calī. sulphurea. ¶ Si in vesica sit lapis: sicut ⁊ de renibus debet medicari. q̄ si adeo sit magnus vt vrina exire phibeatur: festinem⁹ lapidem illū de loco illo remouere: nec sanabitur nisi chirurgica incisione: ⁊ lapidis eiectione: sicut Halie. in lib. megatechni ait. lapidem auferre de via cū enea argalia siue argētea satage: que mittatur p virgam ad auferēdum de loco suo petrā. Si in ore sit vesice: opꝫ infirmum supinum iacere: ⁊ pedes sursum erigere: ⁊ illos huc illucq̄ mouere: vnde lapis de ore vesice remoueatur.

¶ De passione diabetica. Cap.xix.

Passionem diabeticam habēt renes ex defectu cōtentiue virtutis. vn̄ semper sitiūt infirmi: neq̄ aqua possunt saturari: quā ⁊ quātum bibūt: similiter eam mingūt: sicut videmu⁹ in canino appetitu: quicqđ em̄ comeditur cū ferre neq̄at mouetur natura ⁊ eijcit foras. sic cum retētiua in renibus deficiat non pōt retineri: quā hꝫ aquosa humiditas: necesse est ergo ad vesicā effluat. Renes em̄ cum humiditate exinaniūtur ⁊ mouētur: ⁊ aquosa humiditas de venis sibi attrahitur: sanguis in venis desiccatur: hūditas ab epate cū appetitiua trahitur vtute: ⁊ epar sic sugit a stomacho sicq̄ pars a parte sibi sumit donec pueniatur ad os stomachi: vbi inde generatur sitis: cum aquam biberit: vene ereūtes epar a stomacho sibi eam appetunt: ⁊ sic vicina a vicinis quousq̄ peruenerit ad renes: qui ex calore sui cito trahūt sibi ⁊ ex defectione sue cōtentiue expellūt eam ad vesicam: et inde exit cum vrina. vn̄ fit vt aqua nequeat satiari: neq̄ cesset sitis. ¶ Sed si ad medicādum hāc passionem nō festinetur: infirmus nimiū maceratur ⁊ corpore cōsumitur: ⁊ venter constipatur: cito penditatur: opꝫ ergo dare rem frigidā ⁊ stipticam renes cōfortātem ⁊ calorē extinguētem: sicut ptisanū cum sapa mirtina: vel sapa citoniorum: ⁊ cū psilio loto in aqua frigida: ⁊ oleo ro. cū oxifenitia. demus trocis. refrigeratiuos de sanda. de spodio: de cāphora: de ro. cū sirupo frigido ⁊ stiptico. Nutriamus cū frigida dieta: sicut portula. ordeo: mespil. carne hedulina pins. studeam⁹ vt sudet: ponam⁹ cataplasma sup renes de solatro: frōde vitis: oleo ro. ⁊ similib⁹: vel laminā plumbeā minutissime perforatā superponamus.

¶ De distillatione vrine: siue guttatim emissione. Cap. xx.

Passio vesice in expellēda vrina anteq̄ multa coadunetur quātitas: appellat̄ guttata vrina: qd̄ duob⁹ fit modis: vel q: vesica qualitatē vrine nō potuit pati: q̄ acuta ꝛ pōgitiua: vel q: defecta sit vt grauetur āteq̄ vrina coadunet̄. Sed que ex acumine qualitatis cōtingit vrine: subseq̄tur ardor: nimi⁹: puctura vesice: qd̄ duob⁹ modis fit: vel de passione renum: vel ꝫm crisim in quā natura expellit materiā morbi vnde morbus fuerat: ꝛ trāsit p̄ renes ꝛ vesicam. ¶ Quem morbū medicaturi perquiram⁹ si ex acumine sit qualitatis: ꝛ demus frigida: sicut psilium cū oleo ro. ꝛ aqua frigida: vel dragag. ꝛ se. cucumeris. an̄. ʒ. j. cū oleo ro. ꝛ aqua frigida: vel spodij. ʒ. j. ꝛ ß. cū aqua frigida: ꝛ sirupo ro. In virgam mittamus oleū ro. cum lacte mulieris: similiter energaliam cū oleo ro. ꝛ albugine oui. Cōfectio valēs ad calorē vesice ꝛ ardorem vrine atq̄ guttationem. ℞. dragag. portula. se. cucumeris: melonis: lactuce: cucur. ana. ʒ. iij. fac pul. cum oleo ro. fricās: dās. ʒ. ij. vel. iij. cū sirupo ro. Nutriamus cum cucurbi. portula. lactu. ptisano: ꝛ similib⁹. ¶ Si vrine guttatio ex defectione sit vesice: vel ex cōplexionis humiditate: demus tyriacā maiorem: athanasiam: diaroma: ꝛ silia. Epithima supponamus pectini. ℞. oleū nardinū: castoreon: ꝛ similia. Misceamus cū prādijs suis aromaticas spēs: vinum bibāt forte ꝛ odoriferū. ¶ Antidotū valēs ad lubricam vrinam. ℞. gallie: gariofi. cubebe: assari: masti. thuris: galāge. ana. ʒ. ij. cinamomi: casie: ciperi: ro. cardamomi maioris ꝛ minoris: piperis lon. zinzi. spice: cordumeni: pigre: pōdus equale: tēpera cum succo citoniorū: ꝛ da. ʒ. ij. vel. iij. ¶ Aliud similiter. ℞. mirobala. indo. ʒ. xx. belliri. papaueris al. emblici. an̄. ʒ. x. ciperi: sauine ro. succi hypoquistid. opij: thuris masculi. bdellij: ana. ʒ. v. fac pul. accipe ferrū iudaicum ꝛ calefac: qd̄ in aqua extinguas in qua fac coquere pilocaracte vsq̄ ad consumptionem: deinde cola coquēs vsq̄ ad mell. spissitudinē: ꝛ cū ipso tempera species dās. ʒ. v. cum aqua vbi infusū fuerit illud ferrum. ¶ Aliud. ℞. interioris corti. iecoris galline thuris ciperi balaust. glādu. ana. ʒ. v. nucis. ʒ. iij. pulueriza. ꝛ cum oleo ro. frica ꝛ da bibere.

¶ De cōmingētibus in lecto. Cap. xxi.

Quidam ignoranter lectos cōmingunt non sentiētes: qd̄ pueri plurimum patiūtur ꝓpter grauitatem somni ꝛ multitudinē humiditatis: aliquando in maiori etate contingit cum cōplexio sit humida: maxime senioribus: q: vesice corū molles sunt ꝓpter humiditatē corporū. ¶ Qd̄ cum medicemur: tyriacā maiorem demus cū mēta ꝛ mirta in odorifero vino. Silr̄ ruta agrestis in vino cocta ꝛ bibita iuuat. Glandes: mirta: thus equali pōdere in vino coquātur: ꝛ vinū cū oleo mirtino detur. Vesica apri vel tauri incēsa detur bibere cū aceto ꝛ aqua cū ad dormiēdum venerit. de terra chimolea accipiat: quā cum felle taurino tēperet: ꝛ virgā inungat: assuefaciat electuaria calida ꝛ odorifera.

¶ De exitu vrine. Cap. xxij.

Vrina aliq̄n impeditur exire de vesica vel renib⁹ sed in iuuenib⁹ plurimū de renib⁹ ꝓpter calorem cōplexionis sue: pueris v̄o de vesica ex inordinata dieta. Q: si sit de vesica: vel ex toto aufertur: vel minoratur vrina. Totā auferri ex mortificatione est expulsiue v̄tutis in vesica. intelligitur: q: neq̄ dolor: neq̄ morb⁹ alius in vesica sentitur: vel ex ꝯstrictione vie vrine vnde exit: vel ex vtroq̄ sicut patiūtur ꝯstringētes vrinam aliq̄n diu de causa aliqua: ꝛ postea migere nō possunt. Strictio vie vn̄ vrina exit de vesica: ex oppilatiōe est lapidis sanguinisve coagulati: vel grossi hūoris vel saniei: vel cuiuslibet in renibus nascētis: sicut verruce: vel carnis supflue: vel propter ꝯstrictionē in vesica ex apostemate. Qd̄ si in collo sit vesice: grauatur ꝛ dolet infirm⁹ in illo loco habet febrem incendētem: vigilias nimias: vrine strāguriam: duritiem super vesicā cū maiori dolore ꝛ pulsatione. hoc cito mortificat nisi succurrerint medici. ¶ Si ex via sit oppilata: nihil horū est que sunt dicta: intelligitur ex preterito dolore in renibus vel vesica. Verbigratia. Si sanguinem vel saniem infirmus minxerit: vel scabiem in vesica habuerit: ꝛ postea vrina stricta fuerit: intelligimus sanguinem vel saniem coagulatā oppilasse loca illa. ablationis vrine minorate eadē causa quam ꝛ totius: sed tn̄ hec minoratur: illa ex toto aufertur: de que vidēdum est vnde nascatur. ¶ Si ex defectione expulsiue virtutis in vesica: infundat̄ in aqua ca. ꝛ recte sedeat vt collū vesice in inferiora tēdat: precipiatur sibi vt sup̄ pectinē manu fricet: postea detur sibi calida ꝛ odorifera: sicut spica: cassia: cinamomum: acorus: macis: ꝛ similia. De compositis tyriaca maior: athanasia: dialacca: ꝛ similia. balneum assuefaciat vbi sudet: pectinem vngat ꝛ dorsum cū oleo nardino: cameleo: musceleo: calefiat de spica: squināto: camomil. aneto: ꝛ similibus. ¶ Si stranguria ex sanguine coagulato fit: vel sanie: vel pustul. medicāda sunt renum vulnera: sicut dictum est: sedeat in aqua cali. dissolutiuis oleis se vngat: clysterizetur in virga cū lacte mulieris ꝛ oleo vio. Si ex apostemate sit: in initio basilica minuatur: succus solatri: endiuie: ꝛ casie detur: calefiat cum aqua ca. vbi cocta sint camomilla: malua. vio. ꝛ silia. cataplasma fiat de solatro: oleo ro. farina ordei. Intelligitur locus ex apostematis dolore grauitate influi quā ex tactu sentit. Si passio in fortitudine sit: opꝫ venā calcaneo vicinā phlebotomari: calefaciamus cū spōgia aqua infusa: vbi cocta sint camomilla: anetum: ꝛ similia: clystere faciamus in virga cū lacte mulieris: aqua ordei: axungia anatis: oleo ro. epithima faciamus de cera: ysopo: oleo nardino aut de malua: ꝛ oleo ro. ꝛ axūgia anseris et galline: sedeat in aqua calida vbi migat tēpate: vesicam cōprimat. apostema cum crepuerit detur ad bibēdum dragag. se. melonis: cucumeris: medicemur sicut vulnera renum ꝛ apostemata: nec negligat aquam calidā vel epithima. Si ex lapide sit: prout diximus: debet medicari.

¶ Finitur liber quintus.

¶ Liber sextus de passionibus membrorū generatiuorū: ꝛ earum curis: ꝛ continet. xix. capitula.

¶ De paucitate coitus. Cap. j.

Deus ad aīaliū gn̄a cristēda creauit mēbra vn̄ essent ꝓcreāda: qb⁹ ꝓprie virtutē indidit naturalē ex qua multū delectari possent: ꝛ opari in ipsis mēbris. Aīalibus etiā amabile fecit cū maxia ꝯcupiscētia et desiderijs: et in coitu admirabilem dedit delectationē ꝛ insepabilē: vt gen⁹ eorū repararet̄: ne forte abominatiōe coitus ab aīalib⁹ gn̄atio amitteret̄. Qd̄ cū fiat: necesse est duo coire aīalia: masculos. s. ꝛ femīas: quib⁹ deus hmōi aptauit mēbra: vt alterum sperma emitteret: alterū reciperet: taliter em̄ formata sunt vt ad opus suū: neq̄ meliora possent esse: neq̄ perfectiora. hec aliq̄n diuersa patiūtur vt eorū actiones immutent̄: vn̄ in hac particula passiōes eorū cause ꝛ significatiōes sunt dicende. ¶ Incipiamus ergo de coitu defecto: cui⁹ virt⁹ posita fuit in veretro naturalis ꝛ ꝓpria actio quā ꝛ alia hn̄t mēbra corporis ꝫm naturā sui. Cū ergo hō coire cogitet: vel imaginet̄ subito venit ad ventrē vētus ꝓpulsus q̄ sibi a corde iungit̄ ꝛ p̄ quendā neruū intrat cōcauū qui inflat ꝛ erigit vt actionem suā explere possit: q̄ erigere sibi venit a corde. cor enim mādat toti corpi ventū spūalē. veretrū recipit sperma a cerebro: desideriū ab epate. ¶ Inueniūtur etiā hoīes multū vētum hn̄tes: vn̄ fit vt sepe erigātur: neq̄ tn̄ sperma emittat̄. Inueniūtur ꝛ multā hūiditatē hn̄tes: siue inflatiuā ventositatē: a quib⁹ sperma effluit sine volūtate ꝛ erectiōe. Reperiunt̄ etiā nimiā hn̄tes ꝯcupiscentiā: qui nec erigunt̄: nec sperma ab eis emittit̄. ¶ Qm̄ aūt a cerebro ꝓgrediūtur virt⁹ sensibilis ꝛ mot⁹ volūtarius p̄ neruos: ꝛ a corde virtus pulsatiua ꝛ vitalis p̄ arterias. Silr̄ de testiculis ad totum corpus exit virtus q̄ in masculis est cā masculinitatis: ꝛ in feminis forminationis mouēs ab ipsis nimiū calorē toti corpi: ꝛ ꝓpter hoc castrati nō habēt barbā: neq̄ in multis locis pilos: ꝛ vene eorū sunt sicut vene femine: neq̄ ꝯcupiscētiam habēt ad coitum: q: testiculi nimium calorem ꝛ virtutem prestant cor-

pori: et sunt cause generationis permanentis: quos Gal. de princi- palibus dixit esse membris: quia sperma ibi adunatur: et mutatur: et inde ad virgã emittitur. virtus vero coitus nõ est tẽperata: nisi eius cõplexio eorum fit cal.da et hu. secundum tẽperamẽta: quia cũ ca lore augmẽtatur concupiscẽtia: et cũ humiditate sperma. Si cõ- plexio testiculorum mutetur maxime virtus coitus nõ fit perfe- cta. si calor et siccitas eis dominentur: paruum sperma et ma- gnam concupiscẽtiam habẽt. si frigiditas et siccitas preualuerint fiet paruũ sperma et defecta concupiscẽtia. si oñentur frigiditas et humiditas multũ habent sperma: sed parua est concupiscẽtia. Arist. dixit quod si multos habẽt pilos viri in corpe: vel multas pennas volucres: quecũque sint aĩalia huiusmodi multum habent coitũ: quia multitudo pilorum est ex nimio calore: et multa humidi- tate: ex quibus duobus necesse est vt exerceatur aliis excitet coitus.

Tertiũ est quod sua actio impleatur. s. inflatiuus ventus: vnde antiqui medici dixerũt: vbicũque hec tria adunãtur: siue in ci- bo: siue potu: siue in medicina: sperma generãt: et coitum au- gmentãt. s. calor: humiditas: et vẽtositas: quia si nõ oĩa: sed tñ duo adunẽtur: melius est quam si vnũ solum habeatur. Qui vero horum virtutes agnouerit: bene ex duabus siue tribus rebus cõ ponere poterit: quibus sperma augmẽtetur et coitus confor- tetur: sicut est cicer in quo hec tria adunãtur: quia calidũ est et hu midũ et vẽtositatis generatiuum: et multi nutrimẽti: cui non ne cesse est aliud ad hoc opus cõmisceri. similiter frumẽtum co- ctum maxime cũ medulla ossium: et similiter rape. fabe vẽtosi tatem faciunt: multum nutriũt: sed tñ frigiditati ptinet eorum nutrimẽtum. Qui pfectus vult esse hoc officio: mittat cũ ipsis calida frigiditatem eorum tẽperãtia. Causa quod sperma generat est ci bus: sicut recẽs caro: cerebella: ouorum vitella: nucis: pinee: et talia. Medicina sperma generans est satirion: stincus: zinzi- ber: galãga: been albũ et rufum: costum: crocũ: nasturtium vitice semen: anisum: lini semen. Est etiam quoddã et cibus et medicina ad hoc valens: sicut rapa: sparagi: eruce semen: pastinaca: baucia: et talia. ex his simplicibus medicina tantũ- dem valẽs cõponitur.

Vnguẽtum ad eos qui spermate in- digẽt. Rx. baccarum lauri: se. eruce: stercoris colũbi: piperis: sati rion: croci: terebẽtbine. an. ℥. j. olei lib. ij. oĩa cõmisce. lũbos et inguina punge.

Item piperis satirionis stinci. se. eruce ex equo trita et cũ vino potata valde iuuat ante cibũ.

Ele ctuarium Joh. da. ad fortem coitũ. Rx. zinzi. piperis lon. an. ℥. viij. se. separum: dauci: eruce se. vitice se. anisi: lingue auis: ocel li. ana. ℥. viij. salis stinci et vmbilici eius: satirionis. an. ℥. xv. pi- nee. ℥. xvj. fac pul. mellis addẽs quod sufficit.

Aliud valet sirr et ad frigiditatem renũ: et emorroydas. Rx. zinzi. galãge: yringi radi. cinamo. pipis lõ. se. lini. an. ℥. xv. penidh: amigd. dul. an. ℥. xx. eruce se. dauci: anisi. an. ℥. vj. cardamomi croci gariofi. pi peris piretri nucis musca. macis. an. ℥. iij. fac pul. adde mellis quod sufficit. da ante cibum et post cibum in modũ auellane.

Aliud valet sirr. Rx. cinamo. costi. spice: croci: maratri: zinzi. mẽte: origani: calamẽti: casie. ana. ℥. viij. poly: pipis lon. et ni. et alb. assari: vitice semen: carui: gariofi. galãge: et yringi: ra- di. piretri: cardamomi: spmatis radi. et rapularum. an. ℥. iij. sisa- mi: radi. nucis fistici. amigd. pinee mũdatorum penidh. an. ℥. xv. mellis quod sufficit.

Iuuat iterũ lac bouinũ et consuetudo bi bẽdi ipsum cum cinamo. gariofi. galãg. et similibus.

Aliud va- let sirr. Rx. se. lini: anisi: penidh: sisami: anisi: amigda. ana. ℥. j. yringi: galan. calamẽti. ana. ℥. ß. fac pul. adde mellis quãtum sufficit.

Sirupus valet sirr. Rx. maratri anisi eruce se. dau ci cretici mente calamẽti: origani. ana. ℥. xx. vue pas. c. ℥. oĩa co que in. xx. lib. aque vsque ad medietatem: deĩde cola mitte tan tũdem zuccari vel mellis: et fac sirr in initio coctionis: mitte croci. ℥. v. galange gariofi. piperis lon. cinamomi yringi car damomi costi macis. ana. ℥. j. et oĩa puluerizata in pãno ligen tur.

Si coitus propter calorem et siccitatem auferatur phi beatur medicina oĩs et dieta supradicta: et pcipiatur vt acci piat lac vaccinũ: pisces recẽtes blitim crisolocãnam cucurb. et talia: clystere cũ frigidis et hu. oleis succo cucurbi. vt hume ctetur siccitas: et calor refrigeretur.

De satyriasi. Cap. ij.

Si arterie et nerui virge impleãtur vẽtositate: necesse est virgã erigere et erectã diu permanere. quod si diu per- maneat: neque residcat: sine tñ volũtate et concupiscen- tia coitus: passio est que porgesimos vocatur: cuius causa est ventositas inflatiua et grossa humiditas viscosa et calor mo- deratus. Galie. omnis inquit medicina vel dieta que coitum augmẽtat huic passioni est nociua: cui medicãdum est dan do contraria ventositatem mitigãtia et refrigerãtia: vngamus dorsum et virgam et anum et testiculos succo solatri portula. lentiginis aque semperuiue iusquiamo lactuca oleo ro. cerusa acatia. et similibus. cingulũ plumbeũ renibus superponatur Accipe semen rute lactu. portula. cum succo coriãdri et paruum cãphore. agni casti sperma idem facit. Similiter assuefaciat sem per sedere et dormire super frigidam culturam. Galie. dixit: quod mulieres athenienses in festis suis ponũt vbi sedẽt et dor miunt agnum herbam propter castitatem: quia nomen illius herbe denoĩatum est a castitate. Iaceant in latere et non su- pini. dorsum enim cum calefiat: arterie et nerui necesse est cale- fiant: et calor ad virgam veniat: et ex desiderio coitus eam moueat. Item opium iuuat et camphora cum oleo ro. tem- perata et virga inde vncta.

De gomorrea. Cap. iij.

Sperma sine voluntate et concupiscentia vel dele ctatione exiens ex defectione fit virtutis contenti ue que in vasis est spermatis: et hoc sine erectione fit: vel ex passione vasorum spermatis: sicut spasmo quo virtus expulsiua mouetur: vt sperma foras enciatur: sicut in epilepticis videmus quod cum erectione effi- citur.

Iterum vel est ex spermatis quãtitate: vel ex eius qualitate. Ex quãtitate si multiplicatum vel augmẽtatum va sa impleat. Ex qualitate si i calore quãtitatiue mutetur: et in liquiditatem et aquositatem.

Huic medicãda huic passio- ne cum frigida nutriamus dieta: sicut lactuca portula. crisio- locãna bliti cucubi. citrulis cucumeribus melonibus: et cibus frigidis et hu. vel frigidis et sic. vt sumach: aceto et c. vngamus dorsum et virgã frigidis rebus: sicut succo solatri iusquiamo oleo ro. portula. litargiro cerusa: culcitra semper sit frigida: herbe frigide in domo ponẽde. Accipe farine glãdium cum acerbo vino omni die: similiter lactuce se. cũ succo portula. ac cipiat.

Aliud. Rx. se. balaustie se. portula. se. lactu. ana. ℥. iij. aneti se. rute: se. arnoglo. ana. ℥. j. et ß. fac pulue. da bibere ie- iuno cum aqua frigida. Ruta et iusquiamus cũ sirupo de mir ta et aceto et agni casti spmatis rute. ana. ℥. ij. balaustie. ℥ j. da bibere cũ aqua. aqua semper infundatur frigida. s. sup virgam et sup pudẽda: et a cibis et potibus calidis sibi caueat.

De effusione spmatis in somno. Cap. iiij.

Pueri nõ patiũtur pollutionem: quia vene eorum sunt stricte et humiditate plene: neque calor est pfe ctus: sed cum veniũt ad etatem generatur materia spermatis: quia perfectior et augmentatior est ca lor eorum: veneque largiores: vnde mouetur natu- ra: vt materiã augmẽtatam expellat: et eam cum pollutiõe in somno emittat: sed tñ hec pollutio que venit ex abundãtia spermatis non est similis ei que ex cõcupiscentia amoris procedit: in ea enim que ex cõcupiscẽtia: imaginatur ani ma psonam amatã quasi sit vicina: vnde ad coitũ mouetur natura vt pollutionem faciat. Aliquãdo vero homo videt mu lierem et concupiscit eam: quam cum dormiat imaginatur sibi quasi cum ea dormiat: et inde pollutio venit: quia imaginatio anime nõ est nisi ex cõpletione corporis: multa enim in som- nis vidẽt hoĩes cum in corporibus eorum multiplicẽtur humo res quasi in collo suo portẽt res graues. si humoribus sint ex- inaniti vidẽtur sibi volitare vel ambulare et c. pollutio vero non est aliud nisi quod cum somnus elongetur et corpora su- dent.

Pollutionem sepe habentes cum frigida medici- na siue cibarijs siue vnguentis: sicut diximus in sepe erigen tibus: curentur.

De apostemate virge. Cap. v.

Apostemata et vulnera virge seu pustule sunt ex humoribus a corpore descendentibus: quod pa lam est sensui: cum hoc membrum in propatulo sit intelligendum vnde nascatur: quia ex infirmo- rum cõplexionibus.

Si vulnera sint sine apo stemate: medicemur cum cerusa: litargi. ana. ℥. iij. cucurbi pul ueris memithe. ana. ℥. j. et ß. cum oleo ro. Si humida sint vul-

nera: mittamus cortices cipressi cōbustos ⁊ ematithem: sed si virga pruriat: mittamus crocū ⁊ camphoram et quo faciamus clystere in virga. ¶ Et si ibi apostema videamus: cum hoc vnguēto medicemur. ℞. cathimie argētee ceruse litargi. memithe. ana. ʒ. i. ⁊ ß. croci acatie balaust. ana. ʒ. ij. fac puluerem ⁊ cōfice cum oleo rosa. ⁊ cera. ¶ Aliud. ℞. cineris frondium vitis thuris. ana. ʒ. j. ceruse. ʒ. iij. tempera cum aqua et inde se vngat ⁊ postea lauet cum aqua mirtina vel marina. ¶ Aliud. ℞. albumen oui oleum ro. crocū mirtam: fac vnguentum. ¶ Aliud. ℞. nitrum cineres frondium vitis: tempera cum aqua: ⁊ inde vngatur.

¶ De apostemate testiculorum. Cap. vj.

Humores a corpe ad testiculos descēdētes apostema ibi facere solēt: qui si sint acuti vel calidi color rubeus vel citrinus inde erit cum ardore dolore ⁊ pulsatione. si materia sit frigida color apostematis fit talis: qualis est color corpis ⁊ sine dolore. Si vero ex pcussiōe vel scissura fuerit infirm⁹ bn̄ manifestabit. ¶ In medicādo apostema ex calore minuatur de vena basilica vel saphena: ⁊ in dorso scarificetur: ⁊ postea humores calidos cum pharmacia purgemus. deinde ad apostema redeamus cum epithimatibus ⁊ cataplasmatibus. puluerem de fronde rhāni fac cum oleo ro. apostemati imponatur: vel chimolea cum succo solatri ⁊ croco: vel farina ordei cocta cum melle ⁊ aqua: vel etiam fabe cum vino cocte. ¶ Cataplasma valēs ad apostema calidum in testiculis. ℞. rose viole sandali rubei ⁊ albi. ana. ʒ. iiij. malue radi. ⁊ eius seminis. ʒ. v. memithe. ʒ. iij. tempera cum succo solatri ⁊ oleo ro. ¶ Si ex frigore fit apostema: ponamus vuā passam mūdatam: ⁊ ciminum ⁊ fabas coctas: vel mellilotum cum sapa cocta: vitellum oui: farinā tritici. ¶ Cataplasma valēs similiter. ℞. baulastie fabe farinate ⁊ ciceris camomille. ana. ʒ. vj. thuris: croci myrrhe acatie cimini. ana. ʒ. j. ⁊ axūgie renum capreoli cere sisameleos medulle bouine vitellum oui: fac vnguētum. farinam ordeaceā in melle coctā superpone. ¶ Si autem rubeāt nimium testiculi: chimolea cū aqua ro. liniantur: qui cū desiccati fuerint abluātur cum aqua ca. ⁊ fiat emplastrum de absinthio ⁊ ficubus tritis insimul ⁊ in pāno superpositis. valet ad hoc vua passa: cum cimino ⁊ melle: ⁊ farina fabe trita ⁊ super linteum inducta testiculorū tumorem in pueris maxime sanat.

¶ De vulneribus testiculorum. Cap. vij.

Vulnera in testiculis deueniētia si sint calida sic sunt medicāda. Accipiatur chimolea cū aqua et acatia cerusa cū oleo ro. litargi. cathimia argentea oleū ro. ⁊ supponātur. ¶ Vnguētū valēs ad pruriginem in testiculis ex cholera ru. ⁊ sanguine adusto. ℞. medulle bouine. ʒ. ß. olei rosa. ʒ. j. ceruse. ʒ. vj. sulphuris extincti. ʒ. j. cere. ʒ. ij. acatie se. rosarum. an̄. ʒ. ij. fiat vnguētum. ¶ Aliud valēs similiter. ℞. ceruse. ʒ. vj. sulphuris viui. ʒ. ij. opij. ʒ. j. tempera cū aceto. ¶ Si testiculi ex sudore sint vulnerati: fac vnguētum de alumine ⁊ galla ⁊ desup inijce. ¶ Si fissuram habuerint: accipe thus minut. rhānum cum oleo ro. ⁊ oui vitello: ⁊ fac vnguētum.

¶ De ruptura siphac. Cap. viij.

Omnis crepatura in pelliculis vētris ⁊ testiculorum existens circundatorijs est ex motu forti: sicut si post saturitatem graue tollatur pōdus: vel fortiter tussiat: seu alte vociferetur: vel post saturitatem coeat seu luctetur vel ppter lubricā humiditatē: vnde ⁊ membrū lubricum fit: ⁊ sic locū suum dimittēs: ⁊ alium nō suū accipiēs: vnde ⁊ pellicula illius loci est fissa. s. ita q̄ si neruus crepuerit nō solidatur. ¶ Sed tn̄ quedā crepatura est leuior altera: q̄ cum incensione curatur ⁊ ad dilatationem retardatur ppter colligātiam extremi nerui seu pelliculę: qđ maxie ꝯtingit in pueris plusq̄ in alijs etatib⁹. Itez precipiēdum est ne saturēt se neq̄ coeāt vel laborēt seu se moueant: ⁊ sup illā crepaturā plumbū concauū cum acatia semper apponāt ⁊ ligēt cum plūbo bōbicino pleno: subtus plūbum vngamus vnguētis dissolutiuis ⁊ expulsiuis vētositatis sicut aloe myrrha thure litio acatia succo hypoquist. bdellio vel talibus. ¶ Si vero magnificetur crepatura: ⁊ aliqđ vitiū illuc descēdat: erit molestissima adeo vt infirmus a motu ⁊ grauitate retrahat: etiā si sit ad medicādum dura: ita q̄ aliquid nō possint pficere medici nisi cum solutione vētris ⁊ dissolutione sue vētositatis: sicut sunt pilule de serapino vel bdellio vel diaromate diacimino sucagene. trifera maiore: vnguēta fiant stiptica: abstineāt se a grossis cibarijs ⁊ vētositatem faciētibus. Cataplasma valēs ad idem. ℞. masticem thus nucem musca. cipressi frondem tithimal. mirtam sarcocolam equali pōdere tempera cū aceto. ¶ Aliud. ℞. acatie balaust. nucis musc. cipressi tithimalli equali pondere: masti. thuris myrrhe croci sarcocole dragagan. sang. draco. an̄. ʒ. ß. tempera cum oleo ro. ⁊ aceto.

¶ De retētione menstruorum. Cap. ix.

Menstrua mulieribus eueniūt cum etatem. xiiij. annorum subeūt: sed tamen si festinauerint menstrua in. xij. hoc faciet natura: que sic cōtingunt mulieribus: sicut pollutio masculis. Causa eorum est: q: corpa mulierum frigida ⁊ hūida sunt: vnde multos humores colligūt: qui cū ad inferiora descenderint cū menstruis exeūt sicut in arborib⁹ sepe videmus quarum humores cum gūmis egrediūtur. Cum exeūt menstrua fm q̄ opz in quātitate ⁊ tpe: purgātur humorum superfluitates: q̄ si fiat ꝯtra in quātitate siue tempore: vel si auferātur: diuersitates passionum generantur. ¶ Eorum ablatio aut est naturalis: aut non naturalis que mulieribus post. l. annos contingit: alijs in. xl. alijs in. xxxv. maxime multum pinguib⁹ ⁊ carnosis. Ablatio accidētalis est vel ex virtute: vel ex organis vel ex materia. Ex virtute: vt si mēbris dominentur alique cōplexiones male. s. naturaliter vel accidentaliter. Ex organis propter substantiam vulue vel venarum suarum. Ex substātia vulue: vt si sit spissa ⁊ viscosa naturaliter vel accidētaliter. Ex venarum substantia si sint stricte: sicut pinguibus euenit: quibus venarum ora sunt constricta naturaliter vel accidentaliter: sicut ex oppilatione que innascitur eis ex humoribus grossis ⁊ viscosis. De materia fm quātitatem vel qualitatem vel ex motu suo. De quātitate si sit parua: q̄ paruitas vel est ex subtili dieta vel ex magnis exercitijs. Rursus mulieres se exercentes ⁊ nimium mouentes non multum habēt mēstrua: sed que quiescūt ⁊ multum comedūt ⁊ suauiter viuūt: multa indigent purgatione menstruorum. Ex qualitate materie vel ex grossitudine et viscositate vel de frigiditate ⁊ siccitate: sanguis enim ingrossatus claudit vias: neq̄ faciliter exit: similiter infrigidatus vel exiccatus nō currit per venas facile. Ex motu materie in alia membra se mouentis: sicut et in anum et dicitur emorroys. vel in nares: ⁊ dr̄ fluxus sanguinis. Rursus si quedā mulieres multū fluxum sanguinis habuerint: ⁊ quedā ab emorroydibus vel de pectore vel de venis que crepuerint multum emiserint. he oēs ⁊ similes menstrua descendentia non habent. Item menstrua auferūtur ⁊ corrūpuntur ex continua tristicia motu gemitu timore ira: ⁊ alijs talib⁹ anime passionibus. ¶ Cum vero ablatio mēstruorum ab eis diu elongetur: passionem in stomacho patiūtur vtpote defectionem appetitiue virtutis ⁊ abominationem: malum appetitum sicut pulueris terre carbonū laterum ⁊ similiū. Alia adhuc passio sequitur maior: sicut colli dorsi capitis: ⁊ oculorum dolor. patiuntur etiam acutas febres: vrina earum pertinet nigredini vel rubori. aliqñ est sicut lauatura carnis recētis: vniuersaliter em̄ earum corpa morbis maximis sunt apparata: sicut phthysi hydropisi manie morphee ⁊ talibus: phlebotomemus in vena media donec causa menstruorum ablata erit maior. ¶ Rursus si medicus bene intelligat causam mēstruorum ablatorum: facilior erit curatio: opz ergo vt nos medicemur auferendo res illas: vnde ablatio venire solebat: ⁊ incipiendum est a curis: fiat ergo phlebotomia de vena saphena: hoc aūt in die tertia vel quarta anteq̄ veniāt menstrua: ⁊ scarificari calcaneum valet similiter: cū phlebotomemus vel scarificemus parum sanguinis auferatur: ⁊ in alio die fiat similiter de alio pede. Ga. in epidimia. Femina cui per. vij. menses ablata sunt menstrua facta multū macida: ⁊ appetitum

fam perdiderat: quã cum vidissem trib⁹ dieb⁹ sanguinẽ pur
gaui: in die prima abstraxi lib. j. & ß. in scda lib. j. in tertia. viij.
ʒ. qd cum fecerim paulopost figura rediit ꝑut fuerat. Simi
liter menstruis multũ valet calamentũ agreste & domesticũ
cum aqua mellis: de qua aqua da bibere post balneũ: assue-
faciant balneare: et postea accipiant. ʒ. ij. de diatesseron & de
castoreo. ʒ. j. cũ aqua mellis. Aliqñ dare ꝓdest hierã pi. maxi
me que confecta est cũ cinamomo alithimo. Demus etiã ea
que vrinam prouocent: sicut maratrũ anisum ciminũ apium
anetum casiam spicã squinantum et talia. Demus apozima
de absinthio: & de radicibus: vel apozimata de faseolo. ʒ. iij.
olei nardini. ʒ. j. galbani. ʒ. ß. vel demus diamarte. ʒ. j. cũ apo-
zimate de sauina: & de aniso. ¶ Apozima valẽs ad mẽstrua
prouocãda. ℞. calamenti: sticados: petrosilini: sauine: prassij
camedreos: camepitheos: polij. ana. ʒ. iij. maratri anisi apij
ameos dauci squinanti cuscute. añ. ʒ. ij. arthemisie ysopi ne-
pite tuthie. añ. ʒ. ij. casie aristo. lon. gentiane bacce lauri reu-
pontici. ana. ʒ. j. & ß. omnia coque in aqua et da bibere. ʒ. iiij.
¶ Aliud apozima valet similiter. ℞. rubee maioris. ʒ. vj. ma
ratri radicis apij. añ. ʒ. xv. anisi. ʒ. v. dauci. ʒ. viij. faseoli rubei.
ʒ. xv. mastic. ʒ. v. calamenti ameos. añ. ʒ. v. omnia coque in. v.
lib. aque vsq; ad vnã da bibere. ʒ. iiij. cum amigdaleo ama-
ro. ¶ Puluis valet similiter. ℞. sauine apij. añ. ʒ. x. cinamo-
mi alithimi. ʒ. v. casie spice absinthij. añ. ʒ. iij. squinã. maratri
anisi. añ. ʒ. j. & ß. turbith quantũ omnes alie species: fac pul-
uerem cum amigdaleo amaro: da bibere. ʒ. iij. & ß. cum apozi
mate de calamento. ¶ Pilule valent similiter. ℞. serapini
ʒ. iij. absinthij turbith. añ. ʒ. iij. scamonee armoniaci oppopo-
nacis seraphinos bdellij. añ. ʒ. j. & ß. casie sauine maratri anisi
apij calamenti squinanti. añ. ʒ. ß. distẽpera cum succo apij fa-
ciens pilulas da bibere. ʒ. iij. cum apozimate de calamento.
¶ Nascale faciamus de calamento centaurea gentiana et
talibus: alumẽ. myrrhã tempera cum yreleo. similiter valet
nitrum absinthiũ ysopus lac ficuum oui vitellum yreleon:
similiter facit elacteriũ. myrrha nigella calamentũ cum mel-
le similiter facit: oportet vt mulier vngat vulue interiora cũ
oleo ro. vel yreleo: ne fortitudo medicine generet apostema
vel vulnera. Calefactio võ non minus est iuuamentũ de ca-
momilla sansuco melliloto casia aneto calamo aromatico
yreos calamento ruta & similibus cõpositis siue simplicib⁹
fac coquere in aqua in qua spongia infusa sit: calefactio cum
ipsa similiter iuuat: si his coctis in vase mulieri totus medi
cine fumus introeat vulue interiora.

¶ De superfluo fluxu menstruorum. Cap. x.

Fluxus sanguinis exiens cũ mẽstruis pluriẽ opo-
tet: vel de organis erit: vel apertis venis vulue. s.
crepatis: et tunc sanguis subito et velociter exit
rubeus et clarus: vel ex materia cum augmentet
sua quãtitas ꝑpter multam suauitatẽ & nimiam
comestionẽ: vel ꝑpter qualitatẽ: vt si sit acuta cholerica vel
salsa phlegmatica: vel ex acumine sanguinis: quẽ vulua reti
nere non potest et festinat vt expellat. ¶ Si materia sit cho
lerica: color eius citrinus sit: si phlegmatica albus: si sangui
nea rubeus: hoc fit cum totius corporis corrũpitur sanguis
et descendẽs ad vuluã effluit: qd non possunt cõpati mẽbra
corporis propter corruptionẽ sui: et malignitatẽ sue qualita
tis. ¶ Si augmentet fluxus iste: neq; cesset: patiunt mulie
res colorũ mutationes: fastidia: macilentiã: hydropisim: q:
epar propter hoc necesse est refrigescat et actio sua deficiat:
vnde oportet vt si augmentet: et cum extinguere velimus:
mulieres in superioribus phlebotomemus vt materia ad su
periora trahat: hoc fit si sanguis causa fuerit. Si cholera ru
bea sit: dandũ est catarticũ & antidotũ qd eã purgare debeat
et similiter in phlegmate: vel in cholera nigra: faciamus ca-
tartica et antidota sibi cõuenientia. Deinde redeamus ad
medicinã stringentẽ sanguinẽ: sicut acatiã: corall. gũmi: mir
te se. balaust. semi. portula. bolum: cornu cerui. cõchulã mari
nam et similia: vniuersaliter est itidem medicandũ: sicut in
fluxu sanguinis de pectore: vel de alijs mẽbris: cibos dem⁹
sicut perdices fasianos et similia: mulier sedeat in aqua vbi
cocta sint tamariscus cortex maligrana. galla: mirta ro. et si-
milia: ventosam ponamus mamill. & sugamus cum scarifi-
catione. ¶ Nascale faciamus de galla: alumine: thure: gal-
la equali pondere: tempera cum aceto. ¶ Aliud. ℞. acatiã
hypoquistid. thus zinzib. acetum. ¶ Trocisci valẽt similiter.
℞. balaust. conchule marine acatie. añ. ʒ. iij. san. drac. sumac
cupularũ glandi. viol. boli gũmi aluminis. añ. ʒ. j. & ß. succi hy
poquistid. ʒ. j. camphore canabi. añ. ʒ. ß. fac trocisc. cum succo
virge pasto. da bibere: et similiter fac nascale. ¶ Puluis
valens similiter. ℞. conchule marine cornu cerui. ana. ʒ. vj.
balaust. carab. coralli spodij ros. ana. ʒ. iij. facias puluerem et
da bibere.

¶ De suffocatione matricis. Cap. xj.

Aliquando mulieres patiunt suffocationẽ matri-
cis: vnde earũ appetitus deficit & corpus refrige
scit: sepe mulieres inde deficiũt et subtiliant: pul
sus earum paruissimus et debilissimus. aliquãdo
ex toto aufertur: aliquando mulieres adeo coar-
ctantur vt earum capita genibus implicentur: vnde Ga. vi-
di mulierem huiusmodi patientẽ que et flatum perdiderat
fere & pulsũ: quasi mortua esset: neq; distulit a mortua: nisi
q: parum erat in medio corporis calida: multi medicorũ eã
mortuã esse putabãt. Qd certificare volẽtes lanam carpina
tam rarissime acceperũt & narib⁹ apposuerũt: de cuius mo-
tu eam viuere certificati: q: flatum habebat: & omne aĩal fla
tum habens viuit. ¶ Causa cuius passionis multitudo est
spermatis vel corruptio sui. hec cõtingũt q: diu remote fue-
runt a virorum coniunctione: vnde necesse est vt augmente
tur sperma et corrũpatur: & quasi venenũ efficiatur: hoc plu
rimum vidue patiũtur maxime prius maritate & parturien
tes sepissime. Similiter puelle patiunt cum ad etatem ve-
niunt: neq; cohabitent cum masculis: sperma eñ coadunat
in ipsis: qd expellere: sicut et masculis necesse est: hoc eñ na
ture actio expetit: cum mulier habere masculũ non valeat
adunatur in ea sperma: et ab ipso factus fumus ascendit ad
diaphragma: q: diaphragma et vulua coniũcta sunt: q: võ
diaphragma coniunctũ est cum gula et instrumentis vocis:
suffocatio hic inde contingit. ¶ Iterum hic morbus est ex
mẽstruorũ ablationibus: nam si mẽstrua auferant & sperma
augmentetur multoplus peioratur et maxime in autũno et
hyeme. ¶ Prima eñ medicina huic morbo est machinãda
vt manus et pedes mulieris fricemus: tamen moderatius
est cum daphnileo naribus apponamus abominabilẽ odorẽ
sicut castorei galbani picule lane cõbuste licinij extincti pilo
rum fumi et similiũ. Inferius fumigemus cum odoriferis
fumigationib⁹: sicut aloes ligno musco costo & silib⁹: odori
fera olea ponam⁹ in vulua: sicut yreleon musceleõ cameleõ
nardileon. vt sperma trahatur ad inferiora: vẽtosas in pecti
ne ponamus et in inguine: vngamus os vulue cũ oleis odo
riferis intrinsecus & extrinsecus: demus diaciminũ: cum apij
succo calamenti sirup. hierãpi. cum succo absinthij: demus
ʒ. j. de agarico cum vino odorifero: lauemus vuluam de ab-
sinthio camomilla sansuco aneto calamento. Item valẽt ad
suffocationẽ matricis. ʒ. ij. de succo iusquiami castorei pipe-
ris albi costi myrrhe opij. añ. ʒ. j. et ß. tempera cum vino dul
ci et da bibere.

¶ De apostemate matricis. Cap. xij.

Aliquando apostemata nascuntur in vulua multi
formia. Si ergo adsit cholera rubea: calidum ge
neratur apostema: quod tamen fit de ventositate
grossa: vel de percussione: vel de menstruorũ abla
tione. ¶ Si eñ apostema in vulue sit prora: sequi
tur dolor cum stranguria. si in ore vulue: vmbilici et natium
aderit dolor. si in eius puppa: sequitur dolor dorsi: cõstipa-
tio digestionis: dolorq; sub hypocundrijs. ¶ Si apostema
sit cholericũ vel sanguineũ: febres habet acutas: sitim et do
lorem. Si de humorib⁹ sit grossis: tumor et duricies et gra
uitas in anchis & coxis vñ opz succurri. ¶ Si apostema in
vulua sit: ꝑquirẽdũ est vnde sit: q: si ex calore: basilica vł me-
diana erit incidẽda & sanguinanda ẽm virtutẽ patientis nisi
aliquid sit contrarium. Gal. mulieri in vulua apostema ha-
benti venã pedũ cõuenit minuere: melius eñ iuuat hoc q̃ si
in alio loco fiat. Itẽ dixit: in vulue passione necesse est super

manū minuere. Mēstrua em̄ stringit sanguis detractus ad superiora corporis. Si mulier fortis sit: bis in die attrahatur sanguis. Si debilis semel: postea danda est medicina que in acuto apostemate valet: sicut succus solatri: casiafistu. manna: mel ro. ⁊ similia. Cataplasmenť in primis cum repugnātibus calori: ⁊ mēbra illius ꝯfortantib⁹: sicut portula. solatro: sempuiua: psilio: arnogl. endiuia: oleo roſ. ⁊ similib⁹: postea dissolutiua ponamus: sicut endiuiā: oleū violꝫ. caules: se. lini maluā: se. fenugre. axungiā anseris: galline: mellilotū: albumen oui et similia: de oībus nascarizemus siue simplicibus siue cōpositis. Diascori. dixit: spica nardi cocta in aqua valet si in ea sedeat mulier. ¶ Nascale pauli valet ad calidam vuluā et duritiē suam: ⁊ inuersationē suam ⁊ inflationē ⁊ vētositatem: accipe axungie anseris: medulle vituli: medulle ceruī. aā. ʒ. vj. anseris: galline: croci. aā. ʒ. iiij. masti. melľ. aā. ʒ. ij. ysopi. ʒ. ij. ⁊ ß. tēpera cū lacte mulieris ⁊ oleo ro. ¶ Si apostema sit frigidū et grossum: ꝙ dissoluať erit faciendū: sicut fenugre. mellilotū: se. lini: menta: sansucus: et filia sunt apponēda. epithima faciamus ⁊ nascale similiter: demus apozima de radicibus diureti. ad bibendū: de squinanť. et pilľ. de serapino: balnea assidue et epithimata leuia: danda sunt cibaria grossa humorē nō generātia. ¶ Si certificemur saniē ibi esse collectam: ponenda sunt cataplasmata maturatiua ⁊ aperitiua: sicut de fenugre. se. lini: farina tritici: farina ordei: ficubus cū fimo colūbino coctis. Si crepuerit apostema ⁊ sanies inde effluxerit: in eneā vesicā detur lac asine ⁊ capre: se. cucumeris ⁊ melonis. Clysterizemus cū ptisano et melle in vulua. Cōfectio vnguenti ⁊ nascalis. ℞. axungie anseris ⁊ galline: vituli: cere. aā. ʒ. x. vitelli oui assi. ʒ. v. bdellij: myrrhe aā. ʒ. j. croci. ʒ. ß. yxeleos ⁊ olei nardi. qd̄ sufficit.

¶ De vulnere matricis. Capitu. xiij.

Vlnera in vulua generanť de acutis apostematibus: et aliqñ de acutis medicaminibus: vel de aborsu: que certificanť ex sanie inde effluenti: et ex dolore ⁊ ex pulsatione in matrice. Si sit putrefacta: sanies fit ex cholera nigra cum putredine horribili ⁊ ardore nimio: vnde mulieri est precipiendū: vt in vuluā ponat illa quibus vulnera mundificenť: et calor extinguatur et dolor mitigeť sicut succus solatri: arnogloſ. oleū ro. cum albumine oui: lacte mulieris: succo portulľ. ⁊ similia. Demus mulieri ad bibendū catarticū de iuiub. se. papaueris: liquiri. ⁊ similia. Nutriamus cū cucurbi. portula. et similibus. Sedeat in aqua vbi cocta sint mirta: se. rose: fenugre. balaust. lentes: cortices maligra. ¶ Si vene sint corrose: demus san. draco. myrrhā: thus: bolum: crocū: aristolo. lon. de quibus oībus clystere faciamus vel nascale. Similiter valet litiū: acatia: vnde nascale fiat. valet ad pruriginē vulue: crocus: cāphor. litargi. bacca lauri. albumen oui: oleū ro. seu clystere seu nascale fiat. ¶ Johan. dam̄. dixit: farina fenugre. cum sanguine anseris valet ad dolorem matricis: valet etiā lac ficuum cum vitello oui si facias inde nascale.

¶ De mollicie matricis. Capitu. xiiij.

Vlua aliqñ patitur molliciē ꝓpter humiditatem nimiā: vľ in loco frigido multā sessionē: seu aque frigide infusionē: his em̄ emollitur et a suo loco egreditur: aliqñ egrediť ꝓpter nimiā expressionē in partu. Vñ ī medicādo ypoqsti. ⁊ balau. ī vulua sunt ponēda. Sedeat in aq̄ vbi cocta sint stiptica: epithima fiat cum oleo ro. et mirtino: cōmandetur obstetrici vt matricem reponat in interiora. Deinde faciamus puluerē de rebus stipticis: et desuper ponamus: sternutatiōes faciam⁹: q: aliqñ reddunt vuluā in interioribus. Diascori. merda bouina valet ad vuluā egressam si inde fumigeť mulier: eadē medicina prodest que ⁊ ano exeunti profuit.

¶ De dieta pregnantium. Cap̄. xv.

Sicut Gal. in multis suis libris profiteť: ligatio fetus in matrice est sicut ligatio fruct⁹ in arbore: fructus em̄ in arbore cū generať: primū debilis eē approbať: vnde facile labiť: si arbor quolibet vento moueatur: vľ quibuslibet alijs similibus: cum autē iam in arbore firmať: vt iam tēpus suū medietur: ligať firmiter: ⁊ a timore cadendi remoueť: cum autem iam ad maturitatē cōpleatur cadit sine vllo motu: et ab arbore separat. Similiter in vulua fetus cum sperma in vuluā incidit ligatio eiusdē debilis est: vnde si mulier patiť in saltu vel in lubricatione: vel pharmacia: vel phlebotomia vel venarū fluxu in emorroid. siue in collo: vel nimio corporis motu seu anime: ligatio fetus dissoluiť: et de vulua facile labitur: similiter cum perfecte iam cōpletur: tēpore horum medio fortior et solidior est eius ligatio: vnde que grauidať sine nocumēto fetus aliquo modo mouetur. Oportet ergo vt in principio ꝯceptus nullus femine ad memoriā reducat cibaria que in illo tēpore inueniri nequeant: ne forte desiderāti et non inuenienti causa fit abortiendi: si desideret inueniēda queuis ad eā ducenda festinemus. ¶ Regať autē stomachus grauide extrinsecus cū rebus cōfortatiuis: sicut oleo nardino: masticeleon: absintheleon et odoriferis cataplasmatibus maxime in principio cōceptus: cum aūt appropinquat partui assuefaciat balneari: et vngat se mollitiuis oleis et nutriatur cibis mollibus. ¶ Si inflatio pecťū supuenit: oleo nardino: masticeleo ro. vngatur ⁊ aceto: fumigetur crura cum aqua: postea chimolea cum aceto tēperata est superponenda: pedes fumigemus cū apozimate de caulib⁹: vel de abrotano. ¶ Si habeat appetitū incompetentē: iniūgatur moderatū exercitiū: odoriferū bibat vinum: tēperata sit dieta: post cibū accipiat malagra. citonia: pira. Si lutum vel carbonem quesierit: dentur cicer. fabe asse: epithimata ⁊ cataplasmata odorifera et aromatica sunt apponēda pectori vel stomacho. ¶ Si humores furiosi grauāt pect⁹: oportet pharmaciā dari postꝙ̄ fetus quattuor mēses expleuerit et vsꝗ ad. vij. peruenerit: hoc em̄ tempus est mediū inter tēpora concipiendi: fetus etiā cum fortiter ⁊ perfecte in vulua ligatur tunc medicus in pharmacia dāda non sit temerari⁹: quā si dederit: leuē ⁊ securā dari oportet. ¶ Si grauide vētositatem stomachi patianť siue vulue: oportet festinari ad solutionē ventositatis: ne causa sit abortiēdi. Erit autem ad hoc puluis iste vtilis: q: valet ad ventositatē matricis. ℞. zedoar. betonice: se. apij. aā. ʒ. ij. castor. ℥. j. ameos. ʒ. iiij. zucca. ʒ. xx. pulueriza et da. ℥. j. ¶ Antidotū valens ad dolore matricis et ventositatē sui ⁊ grauitatē stomachi: grauidarum em̄ aborsum aufert. ℞. se. apij: maratri: ameos. zinziberis. ana. ʒ. iiij. masti. gariofi. cardamomi: assari. aā. ʒ. j. ⁊ ß. cinamomi: nucis musc. casto. zedoar. betonice: acori. aā. ʒ. ij. zuc. ʒ. vj. pulueriza ⁊ adde mellis quod sufficit. da. ʒ. j. cū vino. ¶ Aliud valens ad duritiē partus: qd̄ Gal. ad morsum aranee: scorpionisꝗ que sunt venenosa: dixit valere. ℞. piperis al. grañ. xxx. myrrhe: castorei: stora. aā. ʒ. j. ⁊ ß. opij. ʒ. iij. galbani: se. m̄. apij: ameos: anisi: sisameleos. ana. ʒ. iiij. ⁊ ß. fac puluerem tempera cum vino: da bibere. ʒ. j. ß. cum. ic. ℥. vini.

¶ De difficultate partus. Cap̄. xvj.

Cum mulier tempus naturale pariendi expleuerit: moueť fetus motu fortiori: vnde vuluā necesse est dilatari et virtute sua expulsiua fetum de secundina emitti. ¶ Sed aliquando grauiter pariunt: neꝗ etiam parere possunt: quod multis fit causis: vel ex calore subito et extraneo ledēte mulieres: vel ex angustijs viarum vulue: vel ex nimia mulierū pinguedine: vel si sit fetus mortuus: neꝗ se ad exeundū iuuerit: aliquando si cōcipiat aliqua que adhuc sit paruula: et si in hyeme sit: aeris em̄ nimia frigiditas vulue vias constringit: si in estate contigerit: calor aeris ventrē dissoluit qui fetum solet adiuuare egredi. Oportet ergo si viderimus mulierē in partu laborantem: precipiamus eam balneari in aqua vbi fenugre. malľ. se. lini: ordeum mundū cocta sint: vngamus coxas et ventris inferiora cum oleo et dissolutiuo epithimate: fricemus latera et femora cum oleis dissolutiuis: dem⁹ oxizacaram ad bibendum ⁊ capilľ. vene. mentam et absinthiū: de quibus puluere facto detur cum vino. ʒ. j. sternutationes faciamus cum thure: ambulet per decliuia loca suauiter.

¶ De exitu secundine. Cap̄. xvij.

Postquā mulier peperit si secundina remanserit: in ea expellenda oportet festinare cum sternutatione tenēdo os ⁊ nares: cinerē quoꝗ aqua infusum:

et postea colatū cum.ʒ.j. puluerizati se.malue: demus ad bibendum cum aqua calida et post vomere faciamus: similiter crocum puluerizatū demus cum aqua calida et vomere cogatur. Item valent ad emittendū secundinā et sanguinē a partu remanentē fumigatiōes vulue cum oculis salsoꝛum piscium: vel vngulis equorum: vel stercoꝛe canino: siue cum cicuta: siue sinapi. ¶ Si sanguis post partū non exierit: medicetur cum medicina pꝛouocante menstrua.

¶ De sciatica passione. Cap.xviij.

Passio sciatica nascitur ex humoꝛibus in neruū illum grossum descendētibus qui scia vocat: hec inter lacertos est coxe. ¶ Fit autē plurimū ex humoꝛibus phlegmaticis et viscosis in concauitate coxe se adunātibus: aliquando ex humoꝛibus sanguineis cum cholera rubea mixtis ꝛ ibidē collectis: vnde patiunt doloꝛē in coxis: aliquādo descendit doloꝛ vsq3 ad crura et calcaneū: et vsq3 ad paruum pedis digitū: aliqñ est in vna parte: aliquando in vtraq3. si autem sit in sinistra peioꝛ ꝛ molestioꝛ est q̄ in dextra. ¶ Si ex humoꝛibus sanguinolentis et cholericis: sequitur nimietas doloris ꝛ cōtinuatio pulsationis et ardoꝛ et incensio: qđ maxime contingit iuuenibus. ¶ Si ex calidis certificet esse humoꝛib9: vena minuatur q̄ saphena vocat de calcaneo. Si passio sit in vtraq3 parte: phlebotomentur vtreq3 vene. Gal. dixit: tantū valet hec phlebotomia vt vna die infirmus euadat. Aliqñ etiā vena in medio brachij est phlebotomāda de parte infirma: et maxime in initio hoc fiat: si nos adiuuerint tēpus: etas: consuetudo et regio: postea danda est pharmacia que cholerā rubeā purgat: similiter clystere faciamus: nutriam9 cū dieta caloris extinctiua: sepe balneent in aqua dulci: demus pillulas de mastice ꝛ aloe: vngamus epithimatib9 frigidis. ¶ Si de humoꝛib9 frigidis sit ꝛ viscosis: demus pharmaciam chimos illos malos purgantē: sicut pilule de hermodactil. de tapsia vel fetidas: vel demus de stomatichon: pilul. de coloquintid. theodoꝛicon: ꝛ similia: frigidos et viscosos humores purgantia: clystere faciamus de centaurea: se.lini: fenugreco: coloquintid. ꝛ similibus. Nutriemus cum cibis bonorum chimoꝛū generatiuis: caueant a plenitudine cibi et potus: maxime si grossi sint cibi: et ad digerendū duri: cautissime coitum vitēt: maxime post cibū. cū purgabunt pharmacia: clysteri balneis: ꝛ cū coꝛp9 mūdificatū eē de materia moꝛbi interioꝛis certi fuerimus: redeundū est ad epithimata exterioꝛa ꝛ cataplasmata: vnde Costus filius luce dixit in lib. quē de iectigatione fecit: vbicunq3 inqt epithimata: emplastra seu cataplasmata alicui moꝛbo (aīs mēbro) supponenda sunt vñ mēbrū pcipit eē calefaciēdū: vel materia grossa de illo dissoluenda: op3 precessisse purgationē toti9 coꝛporis cum pharmacia ꝛ phlebotomia: certificato vo coꝛpoꝛe ꝛ mūdificato et passione remanēte in vno solo mēbro ꝑpter humoꝛes in ipso clausos: si materia alia non fuerit q̄ eos aliunde effluens augmētauerit: tunc tantū apponant epithimata ꝛ alia silia: sed si coꝛpus plenū sit humoꝛib9 op3 vt caueāt q: multomagis attrahit ad membrū infirmū q̄ dissoluerit. ¶ Ga. dixit: h̄ passio si inueterauerit op3 venas incidi: ꝛ post incendi. ¶ Diascoꝛi. dixit: vidi multotiēs incendi cū stercoꝛe pecudū et multū pꝛofuit. Iterū si calefaciamus locum infirmum cum merda bouina valet. medicina calida danda est infirmo ꝛ dissolutiua: sicut tyriaca: philoniū: focrugene: diatrionpipereō et similia: fumigemus cum aqua calida vbi calamentū: anetum: camomilla: oꝛiganū: mellilotū: sansucus: frondes lauri: ꝛ similia sint cocta. ¶ Pilule valētes ad arteticum doloꝛem ex frigidis humoꝛib9 grossis ꝛ viscosis: et ad sciaticos podagricos ꝛ ad ventositatē neruoꝛū. ℞. armoniaci: serapini: bdellij: oppoponacis: aloes: sarcocole: asse: fe. cicute: apij: anisi. añ.ʒ.j. coloquintid.ʒ.ij. turbith.ʒ.iij. scamonee: acoꝛi. añ.ʒ.ij. tēpera cum succo poꝛri: ꝛ factis pilulis: da ʒ.j. et ß. vel.ij. vel.iij. ſm vires patientis. ¶ Pilule de serapino valent similiter. ℞. serap. turbith. añ.ʒ.v. bdellij: apij: semi. acoꝛi. ana.ʒ.ij. sansuci: calamenti: cicute. ana.ʒ.j. scamonee: casto. spice: tapsie. añ.ʒ.ß. tempera cum succo apij: ꝛ da bibere. ¶ Pilule alie valent similiter. ℞. sene.ʒ.v. bdellij.ʒ.iij. serap. sarcocol. armo. añ.ʒ.ij. mastic. acoꝛi: coloquintid. scamonee. ana.ʒ.j. ꝛ ß. calamenti: apij: seminis anisi: marathri: cicute: spice: sticados: salis armoniaci. ana.ʒ.j. ꝛ ß. tēpera cum succo apij: ꝛ da.ʒ.iij. cum apozimate de nigro cicere. ¶ Epithima Io. dam. valet ad sciaticos podagricos de frigiditate vel phlegmate. ℞. coloquintid.ʒ.lxxv. eufoꝛb.ʒ.lxv. lactis tithimalli.ʒ.xxxv. omnia terātur ꝛ in tribus libꝛis aque ponātur ꝑ triduū et in quarto die olei veteris lib.j. mitte ꝛ suauiter coque donec due partes aque remaneant: deinde cola ꝛ mitte ad focum coquens quoad solū remaneat oleū: postea pone.ʒ.iiij. cere liquefacte et mitte eufoꝛbiū bene pistatū et lac tithimalli et tempera fortiter: deinde vnge infirma loca calcaneum sc3 ꝛ plantas pedū. Si foꝛtius operari volueris da infirmo sero.ʒ.j. de serap. in mane inunge. ¶ Suppositoria deponentia phlegma viscosum valent ad doloꝛem doꝛsi: et ad cholericam passionē de frigiditate. ℞. serap.ʒ.ij. bdellij sarcocole: coloquinti. scamonee: nitri: lithi: fellis taurini: myrrhe. ana.ʒ.j. tempera cum melle cocto: et fac in modum glandis suppone vnam: et postq̄ exierit pone alteram vsq3 ad tertiam. ¶ Stomatichon valēs ad doloꝛem artetice membꝛa frigida calefacit: similiter vesicam et renes et dura apostemata destruit. ℞. sisameleon caulium. ana.℥.j. stoꝛacis.℥.iiij. coque suauiter vt dissoluatur stoꝛax: deinde cola ꝛ vnge. ¶ Calida epithimata ventositatem dissoluunt in membꝛis adunatam: humoꝛes grossos digerūt et dissoluūt: membꝛa calida faciunt frigida: foꝛtius epithima est elacterion: post costileon: daphnileon: cicuteleon: sambuceleō: anetleō: yreleon: pyganeleon: oleum de balsamita: et similia. ¶ Si aliqua velis ad dissoluendū grossos humoꝛes et ventositatem foꝛtioꝛa: coque piretrum in quocūq3 volueris hoꝛū: anacardi. casto. eufoꝛbiū: cicutam: stoꝛacem: costum: calamentum ꝛ similia: quantitas hoꝛum ponendoꝛū in his oleis.ʒ.ij. vel.j. et ß. neq3 frequenter facienda sunt ista: cauēdū eñ post mūdificationem interioꝛis coꝛpoꝛis ne passio peioꝛetur et augmētetur. ¶ Sed si ex sola sit frigiditate vel membꝛis inclusa ventositate et sine materia: valent quandoq3 epithimata ibi imposita.

¶ De podagra. Cap.xix.

Podagra est doloꝛ calcanei: et plāte pedis cum distensione nerui et pulsatione sui nascens ex malis humoꝛibus ad calcaneū descendētibus. ¶ Qui si calidi sint ꝛ acuti: doloꝛ nimius erit ꝛ pulsatio continua incidens calcaneū: si sint frigidi et grossi: fit grauitas nimia et extēsio ꝛ sine doloꝛe acuto et pulsatione: non est tumoꝛ. ¶ Apostemata autem podagrice ꝛ artetice passionis non sunt tumentia: q: tumoꝛ in solis membꝛis carnosis nascitur: et multū sanguinis habentibus: hoꝛum membꝛoꝛū humiditas viscosa et frigida est nutrimentum. Iterum q: sunt carne nuda non sunt tumentia. ¶ Plurimū nascitur hec passio suauiter ꝛ quiete viuentib9 et exercitia negligentibus: vel purgationes ꝛ mundificationes coꝛpoꝛis nolentibus: maxime cum multū comedāt atq3 bibant: he eñ res in coꝛpoꝛe creant humoꝛes. ¶ Si autem materia aīs natura pedes inuenerit debiles: descendent ad eos humoꝛes: membꝛa vo cum sint debilia: nō possunt eos expellere ex defectione sua: vñ hec passio venit maxime pꝛincipibus et suauiter viuentibus et coꝛpoꝛa humida habentibus: maxime si multo coitu vtuntur: et cibis nimijs impleātur: concatenatio membꝛoꝛū calefit cum motus ad coitum fit ꝛ caloꝛ humoꝛes sibi attrahit. Item assuefactiōe coitus nerui laxantur et rumpuntur. Plante pedū et calcaneū mēbꝛa neruosa esse videntur: vnde fit vt q: nō coeunt eunuchi non patiuntur hunc moꝛbū: et si habuerint tamen raro: qđ fit eis ex multitudine humoꝛū pꝛopter inoꝛdinationem diete. Sicut etiam pueri nō fiunt podagrici nisi ex inoꝛdinatione diete et ciboꝛum multitudine. Mulieres vo non fiūt podagrice: q: non laboꝛant in coitu: sicut masculi: et omni mense purgantur menstruis. quicquid diximus de podagricis: illud intelligendum est de arteticis. Galie. podagra inquit est passio incipiens in vere vel in estate: et sanatur in quadraginta diebus vel antea. Si in autūno ꝛ vsq3 ad hyemē durauerit: durū est eam curare: ꝛ quādo opoꝛtet nos eā curare phlebotomem9 eos si multū sanguinē habuerint ꝛ maxime super manū si in eis sanguinis abundātia vł chole. fit causa: q̄ si hūoꝛes sint phlegmatici pharmacia phlegmatī purga

tiua sunt purgandi sicut pill. de tapsia vel hermodactil. vel de serap. Cū certificet q̄ materia sit expulsa: reuertamur ad pedes cū cataplasmate ⁊ epithimate cū suffumigatiōe: ⁊ incipiendū est cum rebus repugnatiuis et illos humores a pede expellentibꝰ. Si calidi sint humores; psiliū demus cum oleo ro. succū solatri: portula. farinā ordei: lentigines aque: cortices cucurbi. succū coriandri: albumē oui: sandal. ro. camphora ⁊ silia sunt superponēda. Si frigidi sint: succus caul. cicute: origani: ⁊ alia cataplasmata sunt superponenda. que adhuc sunt dicenda calida demus antidota: sicut sirupū sorcruge. diaciminū: diatrionpipereō: philoniū ⁊ silia. Nutriamus cū leui dieta: ⁊ tēperata iniūgamus exercitia: ⁊ de hac medicina demus quā experti sumus. ¶ Pilule de hermodactil. valentes ad artericā dolorē ⁊ podagricū de frigiditate. ℞. aloes: hermodactil. mirobal. citri. coloquinti. turbith: bdellij: serapini. añ. ʒ. iij. sarcocole: casto. eufor. b. oppopona. cicute: se. apij. añ. ʒ. j. ⁊ ß. croci. ʒ. j. tēpera cum succo maratri: fac pilulas. ¶ Alie. ℞. hermodactil. mirob. la. citri. añ. ʒ. iij. turbith. ʒ. j. ⁊ ß. aloes. ʒ. vj. tēpera cū succo porri. ¶ Alie. ℞. fisamcleos: anisi: piperis albi ⁊ lon. tapsie: zinziberis. añ. ʒ. j. ⁊ ß. agarici. ʒ. iiij. mastic. ʒ. vj. hermoda. ʒ. xx. tempera cū vino ⁊ fac pilulas. ¶ Alie. ℞. aloe: zuc. añ. ʒ. x. serapi. miroba. citri. bellirici: hermod. añ. ʒ. v. piperis nig. ⁊ lon. añ. ʒ. ij. ⁊ ß. asse: oppopona. añ. ʒ. j. senecij. ʒ. ij. tapsie. ʒ. ij. tēpera cū succo porri. ¶ Alie. ℞. mirobalani: citrini: bellirici ⁊ emblici: zinzibe. añ. ʒ. vj. origani. ʒ. xj. tapsie. ʒ. iij. hermodactil. ʒ. xxxiij. penith: ʒ. xx. bdellij. ʒ. xxj. tēpera cū succo solatri fac pilulas. ¶ Alie ℞. hermodactil. hierepig. miroba. citri. turbith equale pondus: tēpera cum succo solatri. ¶ Alie. ℞. coloquinti. aloes: sarcocole: serap. bdellij: eufor. b. scamonee: turbith: masticis: frond. basilicon: anisi. añ. ʒ. iij. tēpera cum succo caul. ⁊ fac pilulas de oībus his: da. ʒ. j. ⁊ ß. vel. ij. vel. iij. ſm virtutē patientis cum aqua ca. ¶ Cataplasma valens podagricis de calida causa: si vngant̄ manus ⁊ pedes atq̄ genua ⁊ vbicunq̄ fit podagra. ℞. farine ordei. ʒ. x. sandal. rub. ʒ. v. acatie. ʒ. iij. myrrhe: croci: apij. añ. ʒ. j. tēpera cum succo solatri. ¶ Aliud valens sanguinolentis apostematibꝰ et calide podagre. ℞. malue: farine ordei: psilij: omnia puluerizent̄ cū succo porr. ⁊ oleo ro. tēperētur. ¶ Aliud. ℞. citonia cum aceto cocta: farinam ordei. ¶ Diascori. dixit: opiū ⁊ crocū parū cū lacte tēpera; quia mitigāt dolorem calide podagre apostematum. ¶ Aliud. ℞. sand. al. ⁊ ru. memithe: farine ordei. añ. ʒ. iij. opij: acatie: croci: farine lentiū. añ. ʒ. j. tēpera cū suc. solatri vel coriandri. ¶ Frigidis podagricis valet scordeon cū aceto tēperatum: vue passe mūdate ⁊ ruta insimul pistata ⁊ cōmixta valēt: axungia vulturis cū stercore pecudū valet. similiter ⁊ axungia caprina: radix elacterij in aceto cocta valet: ⁊ omia epithimata ⁊ vnguēta calida valent similiter vt predicta.

¶ Finitur liber sextus.

¶ Prohemiū in librum septimū: in quo primo agitur de febribus: deinde de passionibus exterius apparentibus: ⁊ eorum curis. Et continet xxx. capitula.

Expletis in superiori particula membrorum interiorū passionibꝰ: ⁊ eorū expositis curationibꝰ ſm antiquorū nostrorū canones: ꝓut sufficiēs expetebat breuiarium: consequit̄ vt in hac septima particula: que finē nostro libello est impositura: dicamus qd exterius corpus patit̄: et qd appareat sensibꝰ. Itē q̄ cū sit exteriꝰ: acumen tñ nocet interioribꝰ: subsequent̄ curatiōes eoꝝ ſm auctoritatē Hippo. ⁊ Ga. qui fundatores extiterūt huiꝰ artis. Incipiendū est aūt a febribꝰ ephimeris. Ga. dixit: molestiores esse oībus alijs passionibꝰ: q: inde interiora ⁊ exteriora patiunt̄: ⁊ nocēt spiritibus ⁊ animatis virtutibꝰ ⁊ naturalibus actionibꝰ. Igit̄ incipiamus ab ephimeris febribꝰ que innascunt̄ spiritibꝰ: he eñ febres ex paruis nascunt̄ causis: et aliqñ aliarum sunt cause febrium: et nulle alie sunt cause ipsarum: vt dicemus.

¶ De ephimera. Cap. j.

Ephimera ergo febris ex calore nascit̄ simplici sine materia: ⁊ spiritꝰ sine materia vel putredine calefacit: vñ fit vt nō duret nisi vna die. Spiritus hi sunt. s. vitalis spiritus q̄ fundamentū est ⁊ materia caloris naturalis: aīalis q̄ fundamētum est sensus ⁊ volūtarij motꝰ: naturalis aūt spiritꝰ q̄ fundamētū est quattuor virtutū naturaliū: q̄ sunt appetitiua: retētiua: digestiua: expulsiua. ¶ Hec feb. duobꝰ modis diuidit̄: vel eñ ipa est morbus: vel accidēs morbi. s. tale q̄ ex alio morbo cōsequit̄. Si apostema est morbꝰ fit ex causis tribꝰ: vna est qua corpus patit̄ extrinsecus: sicut calorē solis estiui ⁊ venenum ⁊ frigus nimiū ⁊ balnea aquarū exteriora corpis viribꝰ suis desiccātiū ⁊ oppilantiū: sicut vitrea aqua ⁊ aluminosa vel sulphurea. Scda est motus nimius corporis: sicut labor et exercitia ⁊ ambulatio nimia ⁊ silia: vel motus animatus: sicut ira: cogitatiōes: tristitia: angustia: ⁊ silia. Tertia est consuetudo ciboꝝ et potuum calidoꝝ sanguinē calefacientum. Ephimera feb. que accidēs est morbi alterius est febris apostema sequēs inguinis ⁊ assellarū ⁊ colli ⁊ similiū. Sanguis collectꝰ in apostemate nisi cito dissoluat̄: necesse est vt calefiat. Deinde cor calescit ꝓpter ꝯiunctionē arteriarū et cordis: vñ generatur febris ephimera: he sunt cause ephimere. ¶ Opꝫ ergo vt vniuscuiusq̄ cām dicamꝰ et significatiōes et planissimas curatiōes. Intelligit̄ ergo feb. ephimera que est ex calore solis: q: capita corporibꝰ sunt calidiora ⁊ nimiū dolentia: et facies est rubicūdissima: aliqñ patiūtur nimium reuma calidū ⁊ incendēs. ¶ Febris ꝓpter venenū corporis magis q̄ capita calefacit: interiora desiccat et incēdit: q: calor veneni desiccat humectationē corporis ex nimia frigiditate: mutat colorē ⁊ aufert pulchritudinē: mutat̄ eñ in liuiditatem et obscuritatē: et sic corpus extrinsecus refrigerat ⁊ desiccat. in capitibꝰ grauitas cum frigiditate sentit̄. ¶ Febris ex balneis aque stiptice et desiccatiue cutē duriorem et sicciorē reddit: q̄ illa ephimera que ex frigiditate fit: q̄ cutis cū si manibꝰ tangat̄: apparet quasi infusa aliquādiu in galla cū maligranati corticibꝰ. Cum aūt manus in locis immoret̄ aliquibꝰ que ex impositiōe manus ipsius calefaciūt: sentit̄ fumus exiēs a corpore acutus. ¶ Febris ex cibis ⁊ potibꝰ calidis incendit sanguinē calore sui et spiritū naturalem qui in epate habitat: et ita calor cordis impedit̄: et a corde ꝑ totum corpus reliquū diuiditur: vnde rubicundior est vrina q̄ in alijs ephimeris: q: vrina est colamentū sanguinis et ceterorum humorū: et q: calor est in sanguine: statim sentiūt dolorem in epate. ¶ Febris ex labore corpis corpus fatigatū debile ⁊ siccū facit: in articulis nimiā debilitatē: cōtinuū dolorem. Sudor in statu minor est q̄ in ceteris ephimeris: hec eñ febris cum declinauerit dissoluit cū sudore humiditatē de supficie corporis: sicut in exeūtibus a balneis. Alij sudāt sudore laudabili: ⁊ si non sudauerint fumus de interiori parte corporis ascendit. ¶ Febris ex ira intelligit̄ ex facie rubicunda: et egressione oculoꝝ et velocitate motꝰ eoꝝ ac desiccatione palpebrarū et fortitudine ⁊ magnitudine pulsuum: aliqñ color citrinatur et tremorē patiunt̄: qd fit si ira est cōmixta timori. ¶ Febris ex tristitia et angustia oculos concauat ⁊ inquietat: colorē aufert: corpus debilitat: pulsus subtiliat: vrina fit acuta: he significationes angustiose et tristes sunt in oībus angustijs qualescūq̄ sint. ¶ Cū ergo medicus intellexerit: vnde febris ephimera sit: ad curandum erit facilis; et si ex calore sit vel ex venenis: balneādus erit in declinatione febris: neq̄ tñ balneo debet īmorari: et aqua tepida ⁊ dulcis sit: postq̄ balneū exierit lecto flores frigidi et fumoꝝ extinctiui sunt anteponendi: sicut viole: rose: salices: psiliū ⁊ mirta et similia: humectāde sunt nares eorum sepe cum oleo viol. tempora vnge cum oleo ro. ⁊ aceto: fumiganda sunt capita eorū post declinationē febris cū tepida aqua vbi viole et camomille sint cocte: si inquā reuma non habuerint neq̄ caput doleat. Si humores sint in capite nimiū caueant hec: et quādoq̄ nares fumo huiusmodi apponantur. Demus succū maligra. cū zuccaro ⁊ cucurbi. et sirup. al. ro. et viola. Nutriamus cum mica panis lota cum zucca. et cucurbi. portula. cucumere: lactuc. malisgra. post ablationē febris perdicibus: starnis: ⁊ similibꝰ. Si ex frigiditate fit: apponatur post declinationē febris aqua vbi camomill. san-

succus:anetū:basilicon sint cocta capite inclinato sup boꝛum
fumum:post balneetur in aqua tepida ⁊ dulci. Moꝛet᷑ plus
in aere balnei ꝙ in solio:quia caloꝛ huius aeris facit sudare:
humectationē dissoluit: poꝛos aperit. Si catarrū habuerit
caueant foꝛtiter balneari nisi postꝙ catarrus ad dissolutio-
nem venerit vel maturauerit:odoꝛet odoꝛifera: sicut sansu-
cum:sambucum:abꝛotanum ⁊ similia:calidis operiatur ve-
stimentis : vicinos habeat carbones: focum sine fumo vt
pꝛohibeat frigiditatem. vngamus coꝛpus vnguentis tem-
peratis:sicut cameleo:anetileo:yꝛeico ⁊ similibus. ¶ Si fe-
bris sit ex aquis stipticis ⁊ desiccatiuis coꝛpis: opoꝛtet bal-
neum pꝛohiberi nisi post declinationē febꝛis:crura impona
mus in aqua vbi cocta sit camomilla:anetū:sansucus ⁊ simi
lia:fumos boꝛū odoꝛet:post balnea faciamus vbi cum suaui
ter fricemus: ⁊ cū aqua dulci et tepida fumigemus: hoc em̄
cutē emollit et poꝛos aperit:caueāt vnguenta in balneis: qꝛ
poꝛos coꝛpoꝛis claudūt et fumū includūt in interioꝛa sui:tē-
perata hunc adiuuant exercitia coꝛpus dissoluētia et poꝛos
aperientia:vitet cutis refrigeratiua. Nutriatur cū dieta fa-
cile digestiua. ¶ Si ex calidis sit cibarijs et potib⁹:oxizacca-
ram demus cū succo maligra.sirupos alb. ⁊ ro.demus post
declinationē febꝛis:demus trocisc̄.de spodio vel cāphoꝛa cū
sirupo viol̄.vel ro.cataplasma supponas epati de poꝛtu.len
tigine aque psilio:coꝛtice cucurbi.farina oꝛdei: oleo ro.et si-
milibus. Nutriamus cū poꝛtul̄.endiuia:crisolocāna:miscea
tur aqua cum sitient cū sirupo de psilio vel malogra. ¶ Si
de laboꝛe sit coꝛpoꝛis:opoꝛtet vt studeamus eius quieti et
suauitati:fricemus cū suauiter cū oleo ro.et viol̄.balneetur
cum tēperato balneo: ⁊ cū exierit vngat᷑ cū oleo ros̄. ⁊ viola.
Nutriamus cū humidis cibarijs: sicut pull̄.hedul̄.piscicul̄.
¶ Si febꝛis sit ex animato motu contrarijs repugnetur: vt
anima mitiget᷑ ⁊ delectet᷑ cū sermonibus ⁊ actionibus ⁊ di-
uersoꝛum musicoꝛū generibus et vidēdis diuersis rebus et
odoꝛiferis ⁊ pulchꝛis foꝛmis. Studeamus in humectatione
coꝛpoꝛis cum tēperatis balneis: vngamus postꝙ balneum
exierit cum oleo ros̄.vel viola.neqꝫ moꝛetur in balneo:neqꝫ
appꝛopinquet coitui. Nutriatur cum ptisana:crisolocanna:
poꝛtula.cucurbi.bliti.febꝛe deficiente vel discedēte: demus
perdices:pullos:starnos:fasianos:vinum temperatū:odo-
rent sandal̄.camphoꝛo.ro.viol̄. vniuersaliter caueāt a desicca-
tiuis: ⁊ humectatiuis vtant᷑ ſm etatem ⁊ cōsuetudinem iul
anni et tempoꝛa et similia. ¶ Si febꝛis sit ex apostemate in-
guinis vel cuiuslibet alterius loci:studeamus in medicādis
apostematib⁹ que cause febꝛis esse videntur.

¶ De causone. Capitulum.ij.

Causon est febꝛis magnum coꝛpoꝛi pꝛestās incen-
dium:cuius signa sunt hec:sitis nimia et ꝯtinua:
doloꝛ incensiuus ⁊ molestissim⁹:nature repugna
tiuus:et ab initio coꝛruptiuus ꝓpter acumen ma
terie vñ gñat᷑:materia em̄ acuta est ⁊ ignea ⁊ cho
lerica in cōcauitate venarū que coꝛdi vicine sunt adunata:
maxime in venis oꝛis stomachi: ⁊ concauitate epatis et pul-
monis. Accidentia hanc febꝛē concomitantia sunt: caloꝛ ni-
mius:sitis continua. ¶ Causa foꝛtitudinis caloꝛis in hac fe
bꝛe est cholera rubea intra venas:durities febꝛis et cōtinui
tas ex plurima sunt cholera in venis coꝛdi vicinis collecta: ꝗ
hmōi gñatiua est febꝛis: cū sit venarū oꝛis stomachi et cōti-
nuitatis epatis ꝓpꝛia:necesse est sitis cōfoꝛtetur ⁊ cōtinuet᷑.
¶ Hec autē febꝛis duobus modis diuidit᷑: vnus est purus
⁊ molestissimus:alius nō purus ⁊ minus molestus. Purus
et molestissimus est de cholera rubea ⁊ incēsiua:pura ⁊ acu
ta.nascitur vt plurimū in iuuenibus:quoꝛum cōplexio natu
raliter calida ⁊ sicca est: ⁊ maxime in estiuo tēpoꝛe: estiuum
em̄ tēpus hanc cōfoꝛtat naturaliter ⁊ augmentat. Alius mo
dus nō purus:neqꝫ adeo molestus:ex cholera rubea citrina
cum humiditate phlegmatica mixta ⁊ fumo cholerico nasci
tur que moderata sunt vtraqꝫ. ¶ Cum hanc febꝛē molestissi
mam timoꝛ comitatur:opoꝛtet ab initio non negligat᷑. Sed
studeat medicus vt quattuoꝛ tēpoꝛa sua ꝑfecte intelligat: ⁊
in vnoquoqꝫ operetur ſm ꝙ opꝫ. Si viderit in initio moꝛbi
ꝙ natura indigeat vt purgetur ⁊ remoueat᷑ materia moꝛbi
purget᷑ moꝛbus cū oxifenicia:pꝛunis:iuiub. cassiafist.māna:
viola. ⁊ similibus. et si quid habet contrarij: sicut defectio-
nem virtutis et cruditatē ⁊ viscositatē materie: caueat quā-
to plus valeat ne in augmento moꝛbi faciat qd̄ disturbet na
turam et impediat a regimento moꝛbi. Sed opoꝛtet noticiā
moꝛbi ⁊ motus in initio non fugere eum: vt adiuuet naturā
in regimento sue virtutis cum dieta facili ad digerendū: et
in substātia laudabili:sicut ptisano cocto perfecte: panis mi
ca cum aqua frigida bis vel ter lota. ¶ Gal.in lib. pericri-
seos:innuit quomodo in acuta egritudine infirm⁹ debeat
nutriri. In nutriendo inquit infirmo intentio nostra triplex
est in acuta egritudine:vel em̄ cōsideranda est virtutis quā-
titas infirmi: vel tēpus infirmitatis: vel̄ etiā qualitas moꝛbi.
Quātitas virtutis necessaria est sciri vt bene custodiat: vir
tus em̄ repugnatiua est moꝛbi: vnde aliqñ plurimus detur
cibus cum defectio virtutis ambigitur:neqꝫ aliquando tem
pus moꝛbi considerat᷑. Tempus moꝛbi consideret᷑ vt ſm vi-
cinitatem status cibum oꝛdinemus. Verbi gratia: si sit vici-
nus:dieta subtilissima: ⁊ aliquādo nulla dabitur. si remot⁹
grossioꝛ cibus detur ⁊ paulatim ſm oꝛdinē vsqꝫ in statū sub
tiliabitur. Qualitas moꝛbi est scienda: qꝛ omnis febꝛicitans
liquida indiget dieta. ¶ Qui febꝛē habet coꝛpoꝛis cōsumpti-
uam: querit habere quātitatem plurimā ciboꝛum: ⁊ aliquā
do in tempoꝛe accessionis. Et si febꝛis nullā quietem habue
rit:et infirmū nutrire necesse sit:eligenda est hoꝛa in qua sa-
nus comedere solebat:et conueniens tempus diei est frigi-
dum vtpote auroꝛa in qua natura est excitata:aer subtilis ⁊
clarus: febꝛis mitigata. Quia frigida auroꝛa calide febꝛi re-
pugnat. Hi sunt sermōes Gal.in dieta infirmi oꝛdināda cū
acuta egritudo fuerit: ⁊ hic apponunt᷑ cause sue actionis: qꝛ
vero ab initio vsqꝫ ad finem est causon periculosa:opoꝛtet fa
mulari huic diete subtili ptisano: et mica panis in aqua lo-
ta bis vel ter detur: vel quater et cum zuccaro. ¶ Si febꝛiēs
sitiat: aqua detur cū zuccaro facta vel mulsa: sugat malagra
na.vuas hyemales: molliciem cucumeris vel̄ citruli: vel siru
pum ros̄. ⁊ viola.et similia. In vespere da.ʒ.ij.psilij cū aqua
frigida loti. ⁊.ʒ.j.sem̄.poꝛtula. Si autem cibum opoꝛtuerit
dare:mica panis loti danda erit in vespere cum malis grañ.
et hoc fiat cum mitiget᷑ febꝛis. ¶ Custodiatur autem quāto
plus potuerimus ne cibus detur cum febꝛis augmentatur
nisi cum magna necessitate cogamur. Si digestio sit stipti-
ca cū succo cucurb.molliat᷑: et cum manna viola.cassiafi.siru
po viola.et similibus. Qd̄ si non valeat: suppositoꝛiū fiat de
viola.nitro:scamonea:lino ⁊ similibus. ⁊ si hoc non valeat:
clystere faciamus de succo blitis:furfure: herba circūdante
arboꝛem: sicut hedera viol̄.malua et similib⁹. Et in augmē
to febꝛis studeamus ad inanitionē stomachi quantū poteri
mus nisi aliquid impediat: sicut suspirio defectus virtutis
in repugnatiōe moꝛbi: tūc em̄ aliquantulū recreādus erit cū
dieta subtili sicut ptisano: ⁊ mica panis lota: et demus parū
quantum sufficiat virtuti sustentande ⁊ non plus. ¶ Si do
loꝛ capitis superueniat: oleum ros̄.cum aceto dandum est: ⁊
succus poꝛtula. vngatur his frons ⁊ tempoꝛa: sternutatōes
faciamus cum oleo viola.calcaneū et crura infundant᷑ aqua
tepida ⁊ dulci: postꝙ vngantur plante pedū cum oleo viol̄.
ligentur crura cum mollibus pannis: cataplasmabunt᷑ frōs
⁊ tempoꝛa cum sandal̄.ro.oꝛdei farina: cum aqua ro.tempe
rata cum succo cucurbi.vel poꝛtula. ¶ Vigilijs infirmo in-
gruentibus iungendū est hoc cataplasma: se. lactu.papaue
ris: que temperāda sunt cum succo lactuce. ¶ Si siccitas sit
in oꝛe ⁊ asperitas in lingua: lauentur vtraqꝫ cum psilio ⁊ se.
citonij: oleo viola. ¶ Si autem coꝛ tremat: psilium demus
cum succo cucumeris et sirup.de iulep: vel de vuis agresti-
bus: vel de aceto: vel de pomo citrino: cataplasmentur de
sandalis: farina oꝛdei et succo cucur. vel aqua rosa.tempera
tis: quod superponendū est stomacho inanito. Nutriendus
est cum cucurbi.poꝛtula.lentibus mundatis. hec omnia co-
quantur cum aceto vuarum agrestium: amigdala. ⁊ similiū.
Apponantur sibi frondes mirte: salicis ⁊ similia. ¶ Hanc
febꝛem patiētes plurimum incidunt in frenesim: que medi
canda est: sicut in pꝛima particula diximus. ¶ Similiter et
tussim siccam patiuntur et sintesim: et yctericiam: que sunt
medicāda: sicut diximus per sua loca singula abundanter.

De tertiana febre. Capitulum.iij.

Tertiana febris quã greci triteon vocant: nasci
tur ex chimis cholericis imutatis ⁊ putrefactis
Si tamẽ putredo sit extra venas ⁊ arterias: ge
neratur tertiana interpolata cum rigore ⁊ tre
more. Qr si putredo sit intra venas et arterias
concreatur tertiana cõtinua: vel causon. Reprehẽdimur ta
men a quibusdã obijcientibus nobis. vnde inquiũt: tertiana
vel causon conueniũt vel differunt? quibus respõdebitur ꝙ
conueniunt in hoc ꝙ materia est vna scʒ cholerici humores:
⁊ intra venas ⁊ arterias concrescũt: differunt ſm locum vbi
humores nõ conueniũt. Incẽsiones autem causon proprie
in venis sunt vicinis cordi: maxime in venis oris stomachi:
epatis atq3 pulmonis specialiꝰ ꝙ̃ in alijs locis corporis. In
censiones autem tertiane continue in omibus venis totius
corporis equales sunt. ¶ Intelligunt autem tertiane conti
nue esse tribus modis: vel de re naturali: vel de nõ naturali:
vł de re extra naturã. De re nõ naturali. verbi grã: q: ꝙ̃ plu
rimũ in estate nascunt: maxime si aer calidior sit ⁊ siccior: ⁊
cõplexiones ⁊ regiones sint similes et exercitia infirmorum
dum sani sunt. in labore nimio: siue fatigatione. vel de re na
turali: q: plurimũ innascunt illis quibus complexiones cali
lidissime ⁊ siccissime dominant: maxime si in corpe sint ma
cilenti: pori rari: etate. xxv. annorũ: vsq3 ad. xxxvj. vł de re ex
tra naturã. idest de accidentibus infirmor ⁊ significationibꝰ
medico. ¶ Cum autem hec febris de humoribus nascatur
acutis ⁊ cholericis: necesse est semper vt sequatur rigor ni
mius: quasi pũctura spine siue acus: acuta eñi illa materia
sensibilibus mẽbris est vicina. Qr cum effluat ⁊ mẽbra pun
gat sensibilia: acumine sui puncturã ac tremorẽ gñat: cũ in
vsu nõ habeat sic effluere. qð fit si hec materia extra venas
⁊ arterias sit: proprius autem est huic febri vomitus chole
ricus: egestio tincta: maxime in tertia periodo: vel in quar
ta: vrina eorum rufa vel ignea subtilis. Sepe tamen feorem
acutam inde habent: et in epate puncturã propter cholerã
rubeam ⁊ sanguinis mixturã. Qr si sit vera: duodecim tenet
horis ⁊ dimittit. xxxvj. ⁊ in periodo finitur. vij. i. in die. xiiij.
Qr si. xij. excesserit horas: neq3 die. xiiij. finiatur: intelligitur
esse nõ vera: hec ergo cum non sit vera: ⁊ cum alia sit mixta
transit terminũ predictũ ⁊ diutius durat: aliquãdo in autũ
no incipiens ⁊ in vere finiens. Et in febre hac molestissimuʒ
est genus putredinis: vnde oportet cauere ne dentur res ca
lide: ne forte cholera rubea cum acumine suo cerebrũ ascen
dat ⁊ apostema ibi faciat: ⁊ inde infirmꝰ frenesim incurrat:
que febris timidior est ⁊ molestior: q: cholera rubea ex mo
bilitate ⁊ velocitate sua cum acumine suo non patitur pecca
re infirmũ nec errare medicũ: vnde oportet medicũ preuide
re morbi initiũ: vt si virtus infirmi sit idonea: humores fu
riosi ⁊ mobiles: detur pharmacia de prunis: oxisenitia viol.
mirabola. citri. casiafistu. manna ⁊ similia in die interpolatio
nis demus: ⁊ hoc ſm virtutem ⁊ etatem: ⁊ succus maligra.
⁊ quedaʒ catartica in libro nostro iam predicta: que cholere
rubee sunt purgatiua. Cauendũ autem est ne in die accessio
nis dentur: ne forte natura impediatur in morbi repugna
tionibus. Detur ergo in die accessiõis succus maligra. cum
sirupo viola. vel ro. vel psilio: vitetur ergo cibus in accessio
nis temporibꝰ: vtatur in die accessiõis cibis tẽperatis: neq3
etiam detur tribus horis precedẽtibus: sed sustẽtetur cum
sirupo ro. vel viola. vsq3 ad declinationẽ vel discessuʒ febris:
deinde detur ptisanũ in vespere: ⁊ panis cum zucca. lotus.
Si sint stiptici: neq3 catartica possint ab initio dari: sicut di
ximꝰ cũ quedã nos impediant: vtpote corruptio aeris: vel
defectio virtutum: demus in die interpolationis oxisenitiã:
mannam: casiãfistu. sirupum viola. Si autem digestio nõ hu
mectetur: suppositoria conficiant cum memithe viol. scamo
nea: nitro: lilio. similiter ⁊ clystere faciamꝰ de prunis: iuiub.
vio. furfure: ordeo mundato. ¶ Custodiamus dies. vj. prece
dentes diem afflictionis tanq̃ dies accessionis: vt inuenian
tur die. vij. corpora mundificata ⁊ preparata ad obediẽdum
nature in morbi repugnatione: neq3 impediatur cibo vel me
dicamine aliquo. Si autem infirmus in augmento febris
murmuret de siti: ⁊ de siccatione labiorum ⁊ palati: demus
psilium in aqua cucumeris cum sirupo viola. Similiter suc
cus de malis grana. misceatur: aqua bibẽda misceatur cum
sirupo ⁊ similibus. ¶ Cessante autẽ febris incensione: ⁊ fe
bris mitigato acumine: si murmuret de punctura stomachi
danda est mica panis ter lota cum zucca. Nutriendus est cri
solocanna: portula. malua: spinach. cucurbi. lactuca: que oĩa
coquantur cum amigdaleo. Ista tamen sunt faciẽda cum fe
bris cessare incipiat. ¶ Si caput doleat: supra frontẽ ⁊ tem
pora ponamus oleum ros. temperatũ cum aceto: nares hu
mectande sunt cum oleo ros. ¶ Si vo capite desiccato frene
sim inciderit: sternutatio fiat cum oleo ro. vel viola. cum la
cte mulieris puerũ nutrientis: capiti vo raso imponamꝰ lac
⁊ aquam tepidã: vbi papauer ⁊ lactuce sint cocte ⁊ viole. pe
des ⁊ crura impones in aqua tepida ⁊ dulci: deinde cũ oleo
viola. calcanei ⁊ plante pedum vngantur. ¶ Si vo. vij. die
vomitus mouetur: vel egestio superuenerit spote: vel ex actio
ne nature: non erit stringenda: sed dimittenda ꝙ̃diu virtus
infirmi id pati valeat: danda sunt mitigantia ⁊ calorem ⁊ si
tim extinguentia: sicut sirupus maligrana. vel ro. vel oxizac
ca. ponendum est in aqua bibenda spod. sandal. se. portula.
⁊ similia. ¶ Si vo egestio augmentet ⁊ defectionem virtu
tis dubitemus: ad stringendũ festinemus cum sapa vel cito
nia: trocis. de spodio: sicut diximus in diaria et dissinteria:
similiter si in ytericiã inciderit medicabimur: sicut in suo ca
pitulo diximus. Iũgat autẽ medicus siue minuat ſm ꝙ ex
necessitate cogetur.

¶ De sinocho ⁊ sinocha putrida. Ca. iiij.

Uia sanguis est omnibus humoribꝰ naturaliter
temperatior: ⁊ saporosior: atq3 vicinior: humane cõ
plexioni: inde ⁊ nature familiarior existit: quẽ fe
cit natura materiã nutrimẽti totius corporis: sed
tamen si augmẽtet quãtitatiue ⁊ qualitatiue mu
tetur: dimittitur a natura neq3 regitur negans sibi attinere
aliquid sicut pater sibi filiũ inobedientẽ: remanet ergo cru
dus ⁊ indigestus: exiensq3 temperamentũ: necesse est ergo
vt putrefiat ⁊ generet febris que sinochus vocatur: ⁊ est cõ
tinua: q: sanguis naturaliter intra venas ⁊ arterias est sem
per que sunt vie sibi ad omnia mẽbra corporis. ¶ Ga. in lib.
de febribus diuidit febrẽ putridam dupliciter: altera eñi est
putrida intra venas ⁊ arterias: altera vo extra. Dixit ergo
de priori ꝙ ex necessitate continua sit: q̃ extra venas: erit in
terpolata. ¶ Nascitur item febris continua de puro sangui
ne cum intra vasa: non tamen putrescens caleffiat: huic febri
propriũ est inflare: q: sicut diximus de puro sanguine nasci
tur: cuius in corde ⁊ pulmone plurima est virtus: vnde calor
inflatiuus ista febris ab antiquis vocatur: q: calor pectoris
siue pulmonis est causa sue inflationis. ¶ Differt autem na
scens de sanguinis putredine: ⁊ que nascitur de eiusdẽ ebul
litione: q: prioris febris fetet vrina: pulsus est diuersus: q:
constringi se vult magis ⁊ sepius ꝙ̃ dilatari propter festinã
tiam nature in expellendã superfluitatẽ vel fumosam putre
dinem. Altera nulla habet hmõi accidẽtia: q: signa ꝑueniũt
eam futurã prenunciatiua anteq̃ appareat. s. fatigatio: gra
uitas membrorũ: plenitudo corꝝ: rubor coloris: calor superfi
ciei corporis. hec autẽ signa sequunt eam: dolor capitis: in
censio: grauitas sui: tumor tẽporꝝ: egressio oculorꝝ: paruitas
sitis: ⁊ stupor assiduus: imaginatio rufa ante oculos: pulsus
velox ⁊ fortis: vrina rubicũda vel vermiliosa: plurimũ hanc
sequuntur variole. Que cum sint: opʒ ante statum morbi de
virtute infirmi perquiri: ⁊ etate atq3 cõplexione: tẽpore: ae
re: consuetudine: que si conueniãt ⁊ virtus maxime phlebo
tomandus est infirmus: de sanguine quantũ sufficiat aufera
tur. Si autem morbi initiũ propter nimiũ sit cibũ: quẽ come
derat infirmus ⁊ adhuc in vẽtre sit coadunatus: oportet vt
in die scða vł altera suspendat phlebotomia quatenus in di
gerẽdo cibo cõfortet natura ⁊ a vẽtre excludat: qð si nõ fiat
naturaliter faciamus artificialiter: si autẽ nulla horꝝ particu
larium conueniãt signa nisi virtus sola: scarificemus ⁊ non
phlebotomemꝰ: oĩbus vo alijs congruentibꝰ: sola tñ virtu
te dissonãte: neq3 phlebotomari: neq3 scarificari est necesse:
q: virtus sola semꝑ morbo repugnat: vñ semꝑ est inuestigã
da ⁊ obseruanda: confortanda quoq3: ⁊ coadiuuãda ꝑ posse

nostro. Si vo obuiat phlebotomie quibusdā ex causis quas debemꝰ dicere: caueat maxime in statu: vel in augmētatiōe etsi virtus videat cōgruere. In his eñ duobꝰ tēporibꝰ virtuti non confidimus adeo laborati in morbi repugnationibus: oportet ergo extinguere calorē ⁊ acumē sanguinis cū psilio: succo maligra. sirup. vio. sirup. de prunis. q̄ si egestio obuiet erit humectāda cū oxifenitia: cassiafi. viola. māna ⁊ similibus. ¶ Si in pectore habeant antiquā tussim: vel febre superueniente passionē nouellā: demus iuiubas: vio. se. portula. ⁊ similia. Nutriamus cibis leuibꝰ digestioni in substātia laudabilibus: sicut ptisano ⁊ panis mica. ¶ Si autē sanguis non sit cholericus vel nimis acutus: vēter ab initio humectetur: sicut ante iam diximus: si hoc non profit suppositorium fiat ⁊ clysterizemus. ¶ Capiti dolore superueniente: oleū ro. apponatur cū aceto: nares humectent cū oleo vio. pedes atq̄ crura in aqua ponant tepida: vbi camomil. viol. sint cocte: ⁊ similia. ligent etiā crura mollibus pannis. dolore capitis nō cessante: ⁊ catarro vel tussi carente pectore: lac mulieris vel asine capiti infundamus: lauenturq̄ cū aqua vbi viol. ordeū ⁊ camomil. sint cocta: sternutatio fiat cum oleo viola. ¶ Angustia vo vel incēsione superuenientibꝰ: psiliū demus ⁊ succū maligrana. ⁊ sirup. viol. ⁊ similia. ¶ Si mente stupeat ⁊ oculos aperire non valeat: cessandū est a supradicta capitis medicina: ⁊ pedes p̄dicta aqua infundere sufficiat. Nutriēdus est cum malis gra. ⁊ pane loto. Si autē cardiacam inciderit: cataplasma stomacho debet superponi de sandal. farina ordei ro. camphora ⁊ aqua ro. ¶ Sanguine de naribus effluente: superponant tēporibus ⁊ fronti cataplasmata in cardiaca dicta. Si autē necesse sit in fine huiꝰ febris extinguere qḋ remanet incēsionis: demus hoc electuarium quod probauimꝰ. ℞. spod. sanda. citri. semi. portu. succi liquiri. an̄. ʒ. iij. se. cucumeris: mel. cucurbi. munda. an̄. ʒ. ij. dragagan. gūmi arab. amomi: amidi. an̄. ʒ. j. cubebe: camphore. an̄. ʒ. ij. candi. ʒ. vj. fac puluerē tempera cum succo ros. dās ʒ. iij. multum valet.

¶ De quartana febre. Cap. v.

Febris quartana de putrida cholera nigra nascit: que si sit intra vasa: generatur sine rigore quartana que vocatur ↄtinua: si extra vasa: generat interpolata. ¶ Vera autē quartana. xxiiij. horis tenet ⁊ intermittit. xlviij. que ex signis tribus: sicut tertiana intelligit. i. re naturali: ⁊ nō naturali: atq̄ extra naturam. De re naturali: q: plurimū hāc patiunt qui complexionem habent frigidā: ⁊ siccam etate. i. senes maxime frigidi: sicci: macri: ⁊ subtiles habētes venas atq̄ vacuas: als cōcauas ex defectu carnositatis. De re non naturali sicut de tēporibus anni: si sit autūnus et aer frigidus et siccus tunc fuerit: ⁊ regiones similiter. De re extra naturā vt in initio accessionis cum materia incipit putrefieri: minus erit rigor laboriosus corpori ⁊ frangitiuus ossiū corporis: cholera eñ nigra que huius febris est materia: propter suam frigiditatem ⁊ grossiciē super sensibilia mēbra effluens: grauat: fatigat ⁊ frangit ea. Color febriētis liuidus est: cutis sicca: huic febri durities ⁊ dolor splenis ꝓpria sunt: vrina in principio feb. alba ⁊ aquosa: ⁊ in declinatione ⁊ in cessatiōe ⁊ materie digestione fit nigra. ¶ Quedam quartana de pura nascit cholera nigra q̄ frigida est et sicca: ⁊ iterū alia est de cholera nigra q̄ de incensionibus est aliorū humorū: sicut san. ⁊ cholere rubee ⁊ phlegmatis: opʒ vo suis ꝓprietatibꝰ vnāquāq̄ discerni: vt medicina sua singulis ordinetur. Diascori. dixit: si significationes dicte de pura cholera nigra dabūt intelligere: regatur infirmus digestibilibꝰ ⁊ cibis diureticis: sicut succo scariole: maratri: apij: que omnia coquant ⁊ colentur cum oximelle aromatico ⁊ melle ro. Apozima detur de rad. cum sirupo de absinthio: purgeturq̄ materia cum vomitu paulatim incitetur sudor: cum camomilleo: anetileo: calamētileo. non purgetur corpus in principio cum virtuosis: in declinatione febris ⁊ apparentibꝰ signis coctionis eius: choleram nigram oportet purgari cum pharmacia ⁊ clysteri proprijs huic humori conueniēter. Deinde demus trociscos de eupatorio: reubar. vel aniso: sicut in quinta particula dixi: cū sirupo de squinanto vel calamento vel cum apozimate de radicibus. Aliquādo autem in fine febris: demus tyriacā ma. diaciminū. Caueamus tamen hanc in estate ⁊ calida regione ⁊ iuuenili etate. In hyeme ergo danda est ⁊ regione frigida: etate vetula: complexione frigida: vitanda sunt refrigeratiua: quia materia crudificatur ⁊ prohibetur digerenda: vnde fit causa diuturni morbi. ¶ Quam quartanā si tertiana antecedit: ⁊ infirmus iuuenis existat macer ⁊ cholerice complexionis: cum vrina sit rufa vel ignea: sitis ⁊ nimie vigilie: tempore anni estate: natura aeris calida ⁊ sicca: intelligitur febris esse de incēsione cholere rubee: vnde in primis medicabitur cum refrigeratiuis: sicut succo maligrana. ⁊ oxizacca. si sit stipticus cum prunis māna viol. ⁊ similibꝰ humectetur venter: que si non sufficiant: clystere faciendum est: si autem materia digeri incipiat: demus catarticū cholere rubee incense purgatiuū: sicut pruna: oxifenitia ⁊ similia. Demus malagrana. vuas passas: portula. bli. crisolocā. balneet in aqua tepida cessante feb. ⁊ aqua vbi cocta sint camomil. viola. mellilotū ⁊ similia: toti corpori post balneū epithima faciamus cum vino ⁊ oleo viola. ¶ Si hanc febrē morbus sanguinolentus precesserit: ⁊ cōplexio infirmi similis sit: et vrina rufa ⁊ grossa: vene quoq̄ plene sint: sapor in ore dulcis sit: somnus multus: tempus vernale: intelligendū est febrem esse de incensione sanguinis: danda ergo sunt digestiua et materiā sine calefactione excoquentia: sicut oxizacca. ptisanū: rodozac. mel viol. succus scariole. Infirmi pedes et crura ponantur in aqua calida vbi camomil. viol. sint cocta vomitus moueatur in principio accessionis: cuʒ rigere ceperit demus malagrana. misceatur aqua bibenda cum oxizacca. materia digesta ⁊ excocta phlebotomemus de basilica vena vel mediana: vt sanguis grossus ⁊ incensus exeat: similiter ⁊ pharmacia est danda sanguinis subtiliatiua ⁊ sue incēsionis extinctiua. Si autem hec feb. viginti dies transit: abstinendum est infirmo de cibis omni die accessionis: in alio vero die parum comedat. ¶ Si hanc febrē phlegmatici morbi precesserint: ⁊ infirmus senior fuerit: cuius cōplexio frigida ⁊ humida sit: tēpus hyems: pulsus tardus: vrina cruda ⁊ grossa vel alba: sitis parua: intelligitur esse febris ex incensione phlegmatis: dandus est in initio succus scariole: marathri: apij: que oīa coquantur ⁊ colentur: detur autem lib. media cum. x. ʒ. mel. ro. vel viola. Si autem sint stiptici: moueantur cū pharmacia siue clysteribꝰ depositiuis phlegmatis. Incitetur sudor: cum calido epithimate et diuretico: abstineāt a cibis in die accessionis nisi cū virtus defecerit: neq̄ pati possit: deinde parum comedant: vinum subtile bibant album ⁊ clarum: ⁊ in colore temperatū: de volatilibꝰ comedant que carnes teneras ⁊ ad digerendū facillimas habeāt: manducent lotam ciceram cum bliti. Caueant autem oīa refrigeratiua: accipiant post cibum diaciminū: diatrionpipereon: diani. vtilis est vomitus cuʒ radicibus: frōdibus ⁊ aniso et oximelle ⁊ aqua calida: sepe accipiant tyriacam maiorē diacostum: diareub. diasulphur. et similia febre cessante iam per tres hebdomadas. nutriantur cum pullis: fasianis: perdicibus. post. lx. diem agnum comedant annualē: sumantq̄ semper medicinam diureticam ⁊ principalium membrorum confortatiuam.

¶ De febre amphimerina. Cap. vj.

Febris que quotidiana dicitur: de putredine humorum phlegmaticorū nascitur. Antiqui vero concordant omnem materiā phlegmaticā cholericam siue melancholicā putrescere ⁊ ebullire ⁊ inde febrem ⁊ calorem causari. Idem facit et phlegma: si eñ putrescat ⁊ fit intra vasa: continuam generat amphimerinā sine rigore: ⁊ si extra vasa fit: fit amphimerina interpolata. xviij. tenens horas: ⁊. vj. dimittens. ¶ Que tribus signis intelligit: sicut ⁊ cetere. De re naturali: ⁊ nō naturali: ⁊ de re q̄ est extra naturā. Ex re naturali: q: plurimum nascit complexionem frigidā: ⁊ humidā habentibus. ⁊ etate senioribus vel pueris de dominatiōe phlegmatis: senioribus naturaliter: pueris accidētaliter. De re nō naturali: quia plurimum in hyeme fit: ⁊ in regione et in aere naturaliter frigidis ⁊ humidis: maxime si in quiete ⁊ in sanitate sua quieuerit et suauiter vixerit. De re extra naturam: q: hanc febrē semꝑ nimius sequit rigor: vt totum corpus con-

geletur: maxime extremitates: putrescente autē phlegmate calor sentit paulatim ascendere & febrē lentam facere: sed tamen diuturnā. ¶ Hec febris semper familiat dolori stomachi: q: phlegma plurimū in stomacho regnat: maxime in ore stomachi: vnde & humores phlegmatici euomunt: & infirmus subtiliat: facies tumet: color plumbinus vel liuidus est: os humidū habet & non sitit. Unde oportet medicū inuestigare naturā phlegmatis: vnde fit ista febris. Quoddam enim phlegma veraciter frigidū est & humidū: que species naturaliter als naturalis est nascens de colamento sanguinis. Quoddā frigidius est & grossius: sed humidum minus: sicut acetosum: quod est nascens ex dominantia frigoris in colamento sanguinis. Alia species leuior & calidior: sicut salsum phlegma nascens ex dominātia caloris in colamēto sanguinis. Unde si quis videat egrotantē sitim patientē & siccum os habentē: de salso phlegmate intelligit esse. Danda est ergo oxizaccara cū aqua calida in hora accessionis; pedes eorū & crura ponant in aqua calida vbi camomill. viol. anetū sint cocta: fricemus plantas pedū cum sale & oleo viola. Si vomitus venerit spontaneus in initio morbi: leuitatē & subtilitatem materie portēdit. Et si non veniat: nō artificialiter fiat: q: morari in initio morbi vomitū: grossiciem materie significat & coagulationē & ad digerendū tarditatē. Dāda est oxizaccara cū aqua calida: q: valet multū in febre ista: q: dissoluit materiā & subtiliat: postea dandum est ptisanū cū oxizaccara vt digestibilis vēter fiat artificialiter: vl cū pharmacia: vel cum clysteri. Si de inflatione intestinorū & gurgulatiōe murmuret infirmus: & de stomachi abominationib⁹: materiam dissolutam & subtiliatā ad exeundū intelligimus: vnde natura cum leui catartico siue pilulis est adiuuanda in expellenda illa materia. In stomachi abominationibus vomitus cum leuib⁹ est incitādus: vt fit cū semine rape: atriplicis: radicis visualis: que decoquantur in aqua & colentur & succus inde expressus detur. Si autē infirmus p debili virtute catarticum non possit suscipere: laborandū est leuiter in subtilianda materia: & ista facienda sunt scdm materie naturam: et mēbri vbi illa materia regnat: vt si sit illa materia salsa phlegmatica & circa epar: detur medicina purgādo epati ppria: que cum vrina superfluitatē expellat: sicut trocisci de spod. de camphora: de sandal. cum oxizaccara. ¶ Si phlegma sit acetosum dentur trocisci de ro. berberis: de aniso: cū scariol. marathri & apij succo: & cum oximelle. sic medicandus est per vnā septimanā. Si autē febris diuturnior fiat: dādū est apozima de radicibus: sirupus de squinā. & sirupus de absinth. Si materia sit in stomacho de phlegmate acetoso: detur in morbi initio mellicratū: aromaticū vel oximel cum aqua calida. Nutriatur cum ptisano: cum corticibus marathri et apij coctis cum oximelle. In hora accessionis cū iā rigor inceperit incitet vomitus cum oximelle & aqua calida vbi anetū & radices sint cocte: pedes imponēdi sunt in aqua vbi cocta sint camomill. anetum: mellilotū: sansucum: abrotanū et similia: demus mel ro. cum aqua calida. Et materia iam digestioni vicinante: demus apozima de aloe & de hierapi. de absinth. siue de pilulis aureis. Et si virt⁹ infirmi pati neqat: dentur trocisci de eupatorio: de absinth. de reubarb. cum apozimate de radic. et oximel. Incitetur vomitus in initio accessionis: neq comedat nisi febris molesta quiescat: neq subtili⁹ dietetur: ne virtus infirmi molestet. Apparēte autem signo decoctionis in vrina: calefaciamus & vngamus stomachum cum reb⁹ calidis sicut oleo nardino masticeleo: anetileo: absinthileo & similibus. fumigemus cum aqua calida vbi cocta sit camomill. spica: mastix: absinthiū & similia. cataplasmata sunt super stomachum ponenda ca. moderata & odorifera: aquam bibendā misceamus cū odorifero vino & mellicrate aromatico. Demus stomachū confortātia siue cibū siue potum: hec enim febris propria est ori stomachi.

¶ De nimio sudore. Cap. vij.

Sudor: alius naturalis: alius innaturalis. Naturalis in crisi venit laudabili & in moderatis exercitijs in tēpore estatis: in quo sudore emittunt nociua & non valētia. Innaturalis est de consumptione carnis: q: nulla alia emittit nisi iuuātia. ¶ Sudor autem hic naturā suam exit in qualitate: vel in quantitate. In qualitate scdm naturā emanantis als emittende materie: vnde & mutatur in colore: sicut videmus cum sit rufus vel citrinus viridis & albus: iudicatur iuuamentū siue nocumentum ex materijs suorum humorum: vnde mutat in odore sicut fetentissimo vel econuerso. Itē in sapore dulci salso vel amaro siue acetoso. In quantitate multa siue pauca. multa autem ex multitudine humiditatis vel eius liquiditate: vel de pororum largitate siue de expulsiue virtutis fortitudine. paruitas sua: vel de humiditatis paucitate: vl de sua grossitudine: vel de pororū oppilatione siue contētiue virtutis fortitudine vel debilitate. Cum sudor autē adeo augmētatur: vt virtus inde deficiat: tunc oportet vt restringat: & infirmi corpus vngat oleo mirti. salici. citoni. ro. Epithima valēs in stringendo sudore: est qd. ℞. ro. ʒ. xx. balaust. sandal. añ. ʒ. x. frondium mirte. ℥. j. oia coquātur in duab⁹ libris aque quousq ad tertiā partē redigant: deinde colent & media lib. de oleo ro. admisceatur: & coquat donec aqua deficiat & solum oleum remaneat: post inde vngat. anteponantur infirmo vasa frigida aqua plena: & in domo sint frondes mirte ro. & salicis: sirupus ro. cum aqua frigida detur: exercitiū nimiū phibeatur. ¶ Si incitandus sit sudor ex necessitate: vngatur infirmus cum camomilleo & nitro & pipere. silr facit daphnileō: musceleon: anetaleon: yreleon: si vngatur dorsum & totū corpus sudor exit. Idē facit cinamomū alithi. calamus aromaticus: piretrū: calamentū: casialignea: costū: reubar. carpobalsa. sansucus. qualecūq horum inuenias simplex siue cōpositum in oleo coctū: & inde toto corpore vncto sudor prouocetur. fumigationes etiam adiuuant de casto. calamēto: carpobal. vrtica: se. carui: omnib⁹ pistatis: & corpore fumigato: eijcitur sudor: sed tamen non temere agenda sunt hmōi: nisi quis febres habuerit diuturnas: & maxime sudoris prouocatiuo indigeat virtute infirmi salua.

¶ De variolis. Capitulū. viij.

Variole de sanguinis putridi nascunt corruptione: & sunt de accidentib⁹ sinochū comitantibus. ¶ Quarū signa sunt febris fortitudo: cephalea: rubor oculorū: & faciei plenitudo: eorū grauitas: dolor in gula: & in pectore tussis: prurigo in naribus; sternutatio & punctura in superficie corporis: q: materia querens exitū pungit carnem & cutem separans iuncturas earum ad exeundū. qd cum videris: certa signa sunt huiusmodi passionis venture. ¶ Medicandus est ergo in initio cū calidis & hūidis: que intus naturā dissoluūt & extrinsecus expellunt. Caueatur frigida medicina que humores claudit & congelat. Medicina vo variolas cito eijciens: & sine molestatione: est succus marathri: apij cum oxizacca. ¶ Accipiant de hac confectione a nobis probata. ℞. v. ficus siccas: lentis munda. ʒ. x. lacce. ʒ. v. dragagan. totidem: marathri. ʒ. iiij. omnia coquant in vna libra aque & ß. vsq ad. ℥. iiij. deinde cola & mitte. ℈. j. croci & da bibere ante cibū ieiuno: & hora dormitionis donec tote appareant: & deinde cesset. ¶ Aliud. ℞. rose: lentis munda. añ. ʒ. iiij. lacce. ʒ. ij. marathri: se. citon. draga gan. añ. ʒ. j. & ß. masticis. ʒ. j. omnia coquant & colētur & bibere dentur. ʒ. iij. cum oxizaccara. Demus ptisanū blitim: crisolocannam: cucur. ¶ Epithimata vitētur oīmode ne forte vulnera reuertant intra & cadētes in cardiacā moriant. Studēdum est in initio ne in oculis pustule nascant: & lauent cum lotura oliue oculos mundificāte: his mūdificatis imponēda est aqua ro. cū succo maligrana. vel aqua ro. & sumac. ¶ Si os circundando exierint: lauentur cum visco psilij et zuccara. Post septē dies oportet custodiri de medicina vel dieta dissolutiua: quia hec passio propria est solutioni ventris superuenienti: q si adueniat oportet eam constringi cum medicina in diaria dicta: vel in alijs locis libri nostri. ¶ Pustulis effluentibus & desiccari incipientibus: impleatur culcitra vbi infirmus iacet de rizi farina: superponatur vulneribus farina rizi vel milij cum croco.

¶ De medicina contra venenum. Cap. ix.

Medicina autē vniuersaliter omnibus iuuatiua venenatis hec erit: opz suspitiosos decipiendi cauere omes homines: vnde suspitiosi timent vt neq

famelia:

famelici: vel sitibundi ab eis aliquid accipiat: quod compertum sit optime qualitatis: sicut dulcis in dulcib9: acetosi in acetosis: salsi in salsis: vitēt abominosa vel fetētia. dixit Diasco. Si quis aquā frigidam sufficiēter ante cibū biberit: bene has qualitates discernere poterit. ¶ Cū aūt cōtigerit in cibo vel potu arsura: vndecunq3 venerit: vel iectigatio siue spasmus: seu tumor in digito seu in vnge: mortale ꝛ venenosum est. Similiter si ori aduenerit ꝛ saliua fluere ceperit: ꝛ labiū formicauerit: ꝛ in lingua ardor fuerit ꝛ durities in dētibus: venenosum esse intelligitur. Nō si ad stomachum venerit ꝛ angustiā genuerit atq3 sudauerit: pcordia strinxerit: obtenebrauerit oculos: vomuerit: inflat9 fuerit: colores mutauerit: riguerit: arsura affuerit: oportet festinari vt medicetur: alioquin moritur. Gal. ꝛ Diasco. preceperūt quomodo preuideatur: si res venenosa timeatur. Accipiant ergo ficus siccas cum nucibus quibus venenosa ante comesta confundantur: post comestionē nō nimis subuenient. similiter castanee cum ficubus siccis ꝛ parum rute idem faciunt: auellane cum pauco vino comeste: nuces quoq3 virides cum ruta faciunt idē: calamentū cum vino idem facit. Diasco. terram sigillatā multū dixit valere in venenosa prohibitione: quam si antea vel postea quis biberit: tunc nil obsunt venenosa: q2 euomentur. Gal. cōfectionē dicit q̄ a mortalibus custodit cibis quā Nicomedem regem dicit accipere solitum cū suspitionē haberet. ℞. baccas lauri: terre sigillate. añ. ʒ. iij. fac puluerē temperans cum oleo: ꝛ da. ʒ. iij. cum. iij. ℥. melicrati in specie auellane. hanc enim ante venenū si dederis pmanēs in stomacho venientia venena expellit cū vomitu: quam si quis negligat: ꝛ periculū hoc incidat: oportet in venenosis expellendis laborare anteq3 dominent in corpore: expelluntur autem cum vomitu: vel egestionibus. Nec3 solum vomitus in his expellēdis adiuuat: sed etiā cui9 qualitatis fuerit denotat: liquore enim siue odore siue sapore in vomitu quale venenosum fuerit ostenditur: si enim vnctuosum fuerit et saporis abominabilis ꝛ odoris: intelligitur quia rana marina fuerit: siue lupus marinus. si coagulatus ꝛ petiatus fuerit: intelligitur esse sanguis bouinus. De odore intelligitur si opium fuerit. de colore si cerusa fuerit vel gipsum. Egestio maxime iuuat in expellenda a corpore nociua materia: vomitus aūt incitetur cū oleo in aqua calida: vel cum melle ꝛ oleo. aqua de aneto idem facit: si arsura in ventre fuerit demus oleu3 ro. cū aqua frigida. ¶ Certificato q2 stomachus sit mundificatus: ꝛ arsura atq3 dolor cessauerit: demus digestibilia cum dysteri vt mundificentur intestina de rebus illis venenosis: detur deinde lac post mundificationes certas vel serum. Nutriatur cū calidis rebus ꝛ vnctuosis: sicut ficubus siccis nucib9 auellanis fisti. vuis passis sisamo. Nutriatur iuribus galli. annualis agni hedulí piscibus crassis. Si inferiora ventris ardeant vel pungantur clysterizentur: gallina crassa coquatur quousq3 in decoctione deficiat: ius autem illud bibat. balsamum cū lacte mulieris multum valet arsure vel dolori vētris ꝛ rebus venenosis. Detur tyriaca maior: q2 causam cōficiēdi tyriacā maiorē. Andromachus dixit non fuisse nisi causam destruendi res venenosas: quod tribus modis fit: vel desiccatione veneni: vel mundificatione veneni expulsiua de principalibus membris: id est a corde: epate: pulmone: cerebro: vel q2 hec tyriaca membra principalia in venenosis expellendis confortat. Rursus: Androma. ꝛ Gal. concorditer dicunt q3 hec tyriaca magna ex carnibus tyri facta non contra morsus tyri solum: ꝛ serpentū iam factos adiuuat: vel contra venena ebibita: sed etiam pri9 accepta hec ab eis ꝛ ab alijs accipiendis defensat.

¶ De morsu tyri serpentis. Cap. x.

Uem tyrus momorderit: in initio in albedinē mutatur color: ꝛ tumescit locus morsure nimiū apparēs q̄si incēsio ignis: patiēs deficit: stupescit sudor: frigescit: strāguria tortura vētris: vomitus cholericus subsequit: ꝛ nisi succurrat veneno cor incenditur ꝛ periclitatur. ¶ Incipiendum est a medicina vt loca morsure stricte ligētur statim ne venenum vias perforet ad membra principalia: post ore sugatur: ꝛ cum sugens sit lotur: os eius cum oleo ꝛ vino laue tur: locus tactus cum spongia calida fumigetur: nimisq3 scarificetur vt venenū egrediatur: vtilis autem est incisio huius loci si in loco sit qui incidi possit: sicut in digitis: ꝛ in similib9 locis. Detur etiā tyriaca maior vt sanguinē dissoluat: ꝛ coagulari phibeat: q2 venenū sanguinē cordis coagulat: sicut lac coagulatur. S3 calore tyriace dissoluit: ꝛ cor inde expellendo confortatur: sicut flamma ignis in expulsione fumi. ¶ Or si tyriacam nusq3 inueneris: demus hoc quod sum9 dicturi: succus de frondibus maligrana. cum vino cocto mixtus: vel cum aqua vbi stercus agninum sit coctum: vel. ʒ. j. et ß. detur de turbith cum lacte pecudis ꝛ succi de frondibus mirte: ꝛ succi sansuci. ana. ʒ. ß. gentiane. ʒ. v. costi. ʒ. ß. omnia coquantur ad medium ꝛ dentur bibenda: vel detur cerebrū galline cu3 vino: ꝛ se. caulium. manducent cepas: porros: allia: et similia. Item iuuat pullus galline scissus per mediū: ꝛ loco inde suffumigato: similiter squilla in aceto cocta ꝛ frōdes maligrana. pistate et superposite. Item ficus et allia pistate iuuant. Confectionem hanc iuuare Galie. confirmat. ℞. serapini piperis asse. oppopo. añ. ʒ. ij. galbani sulphu. añ. ʒ. j. tempera cum vino ꝛ superpone vulneri.

¶ De morsu scorpionis. Cap. xj.

Uem scorpio momorderit: dolorē maximū patitur quasi puncturā acus: aliquando calet: aliquādo frigescit: aliquādo dolor augmentatur: aliquādo non. Rigorem patitur ex frigiditate in corporis extremitatibus: tument in illis locis: aliquando frigide sudant. ¶ Medicandū est cū tyriaca maiore vel socrugene quibus vngendus erit ille locus: detur aristo. rotun. ʒ. j. ꝛ ß. cum vino decoctiōis baccarū lauri. Similiter bouinū butyrū: ꝛ mel bibatur: cancros pistatos demus bibēdos cu3 lacte asinino: mirtam cum vino. idem facit agaricus radix croci hortu. vel frondes eius bibere cum vino dentur. Quidam medici dixerūt dum infirmus hanc radicem in manibus tenuerit: nullu3 dolorem sentit. ¶ Confectio quam diapantus fecit valet ad morsu3 scorpionis ꝛ aranee. ℞. aristolo. lon. ʒ. vj. piperis nig. ʒ. iij. opij. ʒ. j. ꝛ ß. piretri. ʒ. v. tempera cum vino ꝛ fac in modum fabe: da pill. ij. ¶ Aliud. ℞. calamenti agrestis ꝛ domestici piperis myrrhe rute pondus equale: tempera cum melle ꝛ da. ʒ. j. bibere. ¶ Aliud. ℞. rute se. eruce piretri sto. sulphuris. ana. ʒ. ix. castorei. ʒ. iij. fac puluerem ꝛ tempera cum sanguine testudinum ꝛ da bibere. ¶ Aliud mitigans dolorem de morsu reptilium quā diapātus dicit se probasse. ℞. madrago. castorei piperis albi myrrhe opij pondus equale: tempera sicut diximus. ¶ Oportet vt denf allia pistata cū vino comedēda. bibat vinū forte in balneo assuescant sudare: auellane iuuant comeste: vel facto inde cataplasmate. Diasco. dixit basilicū similiter valere. Galie. dixit frondes lauri coctas in vino ꝛ pistatas valere: facto inde cataplasmate. sulphur ruta pistata ꝛ superimposita valet: ꝛ malue se. ꝛ lini valet similiter. Maiorana pistata cum aceto ꝛ sale idem facit. Quidam medicorum dicunt: si accipias castoreum ꝛ allium ꝛ pistes: ꝛ cum oleo ros. temperes ꝛ cataplasma facias iuuat.

¶ De morsu vesparum ꝛ apum. Cap. xij.

Uos apes pupugerint: vel vespe: venenū habent: acutam enim patiuntur incēsionem ꝛ dolorem nimiu3: fiuntq3 ibi vesice nigre: vn̄ oportet superponi alcannā cum farina ordei ꝛ aceto temperatam: lac ficuum valet: vel nuces pistate cum aceto: ꝛ frondes basilicon: ꝛ blete pistate atq3 superposite. Quidam medici dicunt malue frondes pistatas ꝛ superpositas valere. Item si cū succo malue quis vngatur: nō mordebitur a vespis vel apibus. Itē musca manibus fricata ꝛ morsure superposita valet.

¶ De morsu canis rabidi. Cap. xiij.

Canis naturaliter frigidus est ꝛ sicc9: cui nigra dominatur cholera: vn̄ ex sui abundantia immutata ꝛ putrefacta: ꝛ toti corpori dominans ita corrupta necesse est rabidos canes faciat: maxime in autumno ꝛ vere. ¶ Signa cognoscēdi rabidū canem sunt: quia alij canes eum fugiunt: ꝛ semper profugus est ꝛ soliuagus: ꝛ nutat quasi ebrius: ore aperto: lingua de

pendente: saliua nimia de ore currit semp: sunt oculi inuersi τ rubicundi: aures retracte: cauda inter coxas: oculi aperti: τ tamen de lapide siue de quolibet alio obiecto offenditur: τ cuilibet rei visse repugnat: τ etiã vmbre sue latrat. quẽ cum canes vidẽt fugiũt cum timẽtes latrantes super ipsuz. Certuz autẽ hoc signũ est vt buccella panis tingatur in morsura sanguine exeunte τ proijciatur canibus: quã si refutauerint: intelligimus canẽ rabidum esse: si nõ est econtra. Accidẽtia patiunt: inde sunt terribilia somnia. In somni ex pergefactione sunt timorosi sine causa. Irascuntur stupidi τ cõtinue circunspicientes inspici ab alio non patientes. Qui cuz incidant in passionẽ timendi aquã quasi canes latrant τ raucescunt timentes cum aquam inspiciunt vt tremẽtes cadãt. Quibus nisi medicamẽto succurratur: moriũtur. ¶ Incipiamus ergo medicari ante horũ accidentium apparitionem: aperiantur vulnera vel cum ferro: val cum igne fortiter: vt cum sanguine venenũ effluat: apponantur etiã sanguisuge que venenũ eijciant. Detur τ acuta medicina que vulnera aperiat: sicut alliũ sinap. sal acetũ cepe calamentũ: simplicia vel cõposita cũ aceto vel melle temperata sunt superponenda. qd faciẽdũ est in preoccupando mala signa. Si aũt appareãt: dari oportet medicinam cholere nigre purgatiuã. Illu triãtur cum dieta subtili: τ ad digerendũ facili: demus tyriacam τ medicinã: in qua cancri ponant fluuiales. Diascori. dixit: cineris eorũ accipiantur. ʒ. iij. gẽtiane. ʒ. ij. τ bibant cuz vino. Gal. bis adiũxit terram sigillatã: olibanum: τ hoc modo cõposuit. ℞. cancri incensi. ʒ. v. gentiane. ʒ. iij. olibani terre sigillate. aij. ʒ. vj. fac puluer. da bibere cum aqua vbi cancri incẽsi sint cocti ʒ. ij. ¶ Aliud qd crathi⁹ fecit valet similiter. ℞. cancri incensi. ʒ. xv. τ ß. mirte. ʒ. iij. croci. ʒ. ij. gentiane. ʒ. j. τ ß. piperis alb. gra. x. vini quod sufficit: da. ʒ. j. τ ß. cũ vino. ¶ Aliud Gal. ℞. basilicon aristolo. lon. añ. ʒ. vij. gentiane. ʒ. ix. piperis oppopona. añ. ʒ. j. mellis quod sufficit: da. ʒ. j. τ ß. cum aqua calida. ¶ Dentur nuces ad manducandũ. nuces etiam pistate cũ sale τ vulneri supposite valẽt. Si aquã timeãt: oportet machinari quomodo detur nescienti: fiat ergo canalis: quo gule apposito aquã occulte infundat. Quidam medici dicunt ꝙ iecur canis assatum iuuat: detur comedere contra timorẽ aque. Item iuuat aqua vbi ferrarij extinguũt suum ferrum τ inscijs oblata. ¶ Medicina morsus canis rabidi siue aliorũ iuuatiua erit ista: litiũ oppopona. cepe sal ruta nuces frumẽtum frondes fici menta orobũ siue simplicia siue composita cum aceto: vel cum melle temperata τ superposita valent. ¶ Morsibus etiã humanis valent ossa vituli incensa τ cum melle temperata τ superposita.

¶ De labore τ dolore. Cap. xiiij.

Laborem τ dolorẽ patiũtur corpora ex nimio motu: vel ex humoribus intrinsecus se mouẽtibus. Fit aũt quattuor modis. Prim⁹ dicitur grauis alter calefactiuus: terti⁹ thetinosus. i. distẽsiuus: quartus dolorosus. ¶ Grauis est cuius corpus redundat humoribus grossis pertinẽtibus frigiditati τ humiditati qui ex nimio soluuntur motu: τ digestus τ subtilis efficitur sanguis: vel aquosus: deinde vasa implentur τ grauantur: qd fit cum virtus naturalis defecta sit: neqꝫ pati eũ possit. ¶ Thetinosus est quasi primus: sed tamen virtus naturalis est fortis quã humores illi ad mouendum insequuntur vnde thetinositas tandem sequit. ¶ Horum duorum medicina cum ex inanitione fiat: sicut pharmacia phlebotomia epithimate: vel oleis temperatis: sicut yreleon sansuceleon anetileon: τ hec fiant in balneis temperatis cum fricationibus. ¶ Alie due species: scꝫ dolorosus τ calefactiuus ex humoribus sunt acutis τ igneis in corpore adunatis: ex quorũ nimio motu efficiuntur fluidi: τ calor cum dolore inde generatur: τ aliquando febris ephimera efficitur. Si eñ materie putrescãt: calefactorius labor cõtrahit: τ inde febris oritur. Si aũt ebulliant nec putrescant: dolorosus gignit: vnde dolor in tota superficie corporis quasi dolor vulneris est: τ punctura quasi acu facta: vnde mederi oportet cũ epithimate τ oleo ro. in balneo aque dulcis temperate. Infundatur aqua tepida que duo facit proficua: vel enim acutas fumositates: τ pungentes cũ sudore expellit: vel corpori humectationem tribuit: quia qd a naturali calore dissoluit: corpori restauratur. ¶ Doloris autẽ causa est mutatio subita ex complexione calida vel frigida: vel ex iunctura separata: vnde sua causa est inuestiganda: si sit exterior: vel interior. Item perquiratur si plenũ sit corpus ex quiete: vel ex ciborum multitudine: vel purgationis negligentia iam consueta: quibus certificatis purgabitur cũ phlebotomia vel pharmacia post redeundũ est ad medicinã repugnatiuã cum securitate τ sine timore. Si autem nullũ eorũ appareat: calefactio τ fumigatio sunt facienda temperatiua τ repugnatiua τ dolorem mitigantia cũ rebus calidis τ humidis temperatis: sicut anetilleo camomileo τ similibus. Aliquando dolor fit ex extrinsecis: neqꝫ tamen sentit infirmus: sicut si male posita tenuerit membra dormiens dolentia: vel subito torserit ea: vel fuerint infrigidata: τ si calefactio profuerit teneatur: sin autẽ ad purgationẽ redeatur cum pharmacia aut phlebotomia: ne forte plenitudo sit causa nõ a vulgo intellecta: sicut si cibus in quantitate vel qualitate extra temperamentum accipiatur: neqꝫ tamen paulatim adunata a quolibet intelligatur: vel ne cõclusio pororũ sit causa ab eisdem: vel quedã membra sint incisa: quorũ cibus nutritiuus rediens ad corpus non sentitur. Cui subito in sanitate sua dolor subitus superuenerit: τ fortissim⁹ et ilico ad iacendum cogat: oportet vt ipso die primo festinetur ad phlebotomiã: ne virt⁹ deficiat: τ nõ possit auferri sanguinis quantũ sufficiat.

¶ De apostematibus. Cap. xv.

Omnia apostemata nascũtur de humorib⁹ ad mẽbra in quibus sunt effluentibus. Que de cã sunt exteriori vel interiori. Exteriori sicut percussiõe vel vulnere contritione fractura saltu submersione. quelecunqꝫ horum acciderit mouentur humores illius membri: quod cuz defectum τ debile inuenerint: adunantur ibi. Causa interior est de abundantia humorum τ corruptionibus eorũ τ preparatione membrorum recipientium. ¶ Materia autẽ apostemata faciẽs de alicuius quattuor humorũ essentia est: vel de ventositate aliqua. Nascẽs ex sanguine phlegmon vocatur: cuius significatio est rubor: calor: tumor: humectatio. Quod de chole. ru. nascit appellatur herisipila: τ color eius citrinus est τ rufus: medius est in tactu: durus pulsus nimius τ pungitiuus. De phlegmate nascẽs apostema ẽ zimia molle albũ sine dolore. De cholera nigra sciros dicit qd apostema est durũ nõ sensibile colore liuido: vel viride sine dolore τ pulsatione: sed cum magis moretur cancer efficitur. ¶ Volentes autẽ medicari apostema: vñ sit apostema videamus. Si de sanguine nascitur: tunc tandẽ phlebotomemus: τ de sanguine tollamus quantũ virtus infirmi patitur: post demus vnde calor sanguinis extinguatur: sicut oxifenitiã mannã casiãfi. pruna iuiuba. vio. τ similia. purgato toto corpore ad infirmũ mẽbruz redeamus cũ rebus morbo repugnãtibus: sicut sanda. rub. bolo. viola. memithe opio τ similib⁹. In statu apostematis cã dissolutiua admisceat his: sicut litiũ crocus endi. τ similia Diasco. vitellũ oui cũ pauco croco τ myrrha positũ sup apostema de grosso sanguine ipsum dissoluit. τ similiter vitellũ oui cũ oleo viola. super calidũ apostema positũ mitigat: τ ad digerẽdũ accelerat dissoluens nondũ collecta sanie. In apostemate de cholera rub. incipiendũ est ad purgãdum ipsam cholerã: τ ad membrũ infirmũ cũ repugnatiuis redeundum postea sicut psilotro coriandro sempuiua portula. psilio iusquiamo lactuca endiuia τ similibus. Nutriamus cũ cucurbi. lentibus bliti portu. τ similibus. ¶ In apostemate phlegmatico danda sunt phlegma purgantia: τ post membrum defectũ medicandũ ponamus spongiã aqua tepida infusam τ aceto: si spongia nequeat inueniri: lana est superponenda aliqñ cum aqua calida nitrũ oportet superponere. ¶ Apostemati de cholera nig. nondũ cancro effecto medicina est apponẽda: sed cãcer incurabile est malũ: medicina dico cholere nigre erit purgatiua. ¶ Et si apostema quodlibet saniẽ colligat cũ hoc cataplasmate aperiat. s. scariola pistata cũ oleo ro. cocta: q̃ super apostema erit ponẽda: τ fiet caulis cũ butyro bouino. ¶ Vnguẽtũ dialtee τ populeõ valet humectationi duri apostematis aperiẽs τ sine molestia. ℞. se. lini fe-

nugre.malue.añ.lib.ß.olei.lib.ß.ij.litargi.ʒ.vj.fac coquere lẽ to foco. ¶ Aliud valens apostemati sine capite. ℞. se.lini fenugre.stercoris palumbi.añ.ʒ.ix.sisami cõbusti.ʒ.xxx.fac si samũ pistari quasi medullã: deinde cũ ipso alias species tẽpera: si plus mũdificare volueris pone de oleo sisami. ¶ Aliud in apertione apostematis. ℞. ficus siccas in aqua coctas et parũ nitri ⁊ olei. ¶ Dialtea Johã. damasce. valet mundificando calido apostemati. ℞. psilij.ʒ.xx.iusquiami.ʒ.xv. myrrhe.ʒ.lxv.fenugre.se.lini.ana.ʒ.xxx.malue se.ʒ.x. omnia coquantur in aqua ca. deinde accipe spumas eorũ ⁊ tempera cum oleo ⁊ litargi. vt sufficiat. ¶ Aliud valens apostemati vbicunqꝫ in corpore sit: ⁊ maxime in splenis grossitudine vel epatis. ℞. armoniaci.ʒ.iiij.aceti lib.j.dimitte simul vno die: et post pista in mortario: vt efficiatur sicut medulla: deinde accipe croci.ʒ.iij.olei ro.ʒ.iiij.cere.ʒ.j.coque ad focũ suauẽ quo ad omnia dissoluantur: ⁊ in mortario tempera.

¶ De porris ⁊ verrucis. Cap. xvj.

Verruce sunt caro egressa spissa ⁊ dura per totũ corpus nata: sed tñ maxime in manibꝰ ⁊ pedibꝰ quas expellit natura in corporis exteriora. Sũt aũt de phlegma.de cho.ni. Que ergo mollis est ⁊ sine dolore: intelligitur esse de phlegma. dura ⁊ spissa ꝑpenditur esse de chole.nig. ¶ Oportet ergo cũ medicari voluerimus primo ad purgãdũ illos chimos vñ fuerint: incipiamꝰ: postea exterius ponamꝰ medicinã illorũ desiccatiuã: q̃ si nõ valet: apponẽda sunt calida vñ incidantur ⁊ corrũpantur. desiccatiua sunt oleũ ro.mirtinũ ramorũ vitis cinis cũ aceto tẽperatus: acatia cũ oleo ro. ⁊ aceto facit sic: ⁊ nigella: stercꝰ ouinũ vel caprinũ cũ vino tẽperata valet. Diasco. lac ficuũ cũ pinguedine porci tẽperatũ suppone. Incẽsiua vero sunt hec. ℞. eruginis eris.ʒ.viij. coloqn.ʒ.x.nitri.ʒ.ix.fellis tauri.ʒ.x. salis armo.ʒ.vj.aluminis.auripigmẽti spume marine.añ.ʒ.ij. calcis viue.ʒ.xv.tẽpera cũ lexiuia ⁊ desuper pone. ¶ Aliud. ℞. sandarace auripigmẽti spume maris.añ. tempera cũ succo lupini: si nõ sufficiãt incide cũ ferro. Diasco. dicit cicer sanat verrucas: si sm̃ vnãquãqꝫ verrucã granũ accipias ⁊ adunes in frustũ panni ligans: ⁊ hoc in kalen.mensis infirmus retro proijciat.

¶ De lepra. Capi. xvij.

Lepra est nascens passio de chole.ni. incẽsa ⁊ putrefacta apparẽs in corporis supꝼicie: ⁊ nascens de quattuor: humoribꝰ: sed tñ incẽsis ⁊ corruptis: ⁊ in chole.ni.mutatis. ¶ Est aũt quadrifaria: vel eñ est de corruptione sanguinis: ⁊ vocatur allopicia: altera de chole.rub. ⁊ dicitur leonina: alia de chole.ni. ⁊ dr̃ elephãtia: quarta de phlegmate: ⁊ dr̃ tyria. De corruptiõe sanguinis rubet cutis ⁊ putrida est nimis: tumet sanguis: et sanies inde fluit. De chole.rub.est pectus siccũ fissure manuũ ⁊ pedũ cõtractio ⁊ macilẽtia: huius calor: si augmentetur magis ꝙ siccitas articuli separantur ⁊ cadũt. Si de cho.nig.fit: color erit niger ⁊ putrefacit ⁊ grossescit: grauescunt: sensus findunt manus ⁊ pedes: ꝯhunt digiti. Si de phlegmate: hũc facit corpus: glandes nascuntur: color est albꝰ: oculorũ fluxus. ¶ Oportet aũt cũ medicari disposuerimꝰ: incipiamꝰ a purgandis humoribus illis corruptis. Gal. diuturnũ morbum medicaturi incipiãt a medicãda sua materia ⁊ a corpe expellenda. Et si de corruptione fit sanguinis: phlebotomemus de vena mediana. Quod faciẽdũ erit cũ materia intra vasa fit: si eñ fit extra vasa: phlebotomia erit cauẽda: cũ multũ huic noceat. Intelligitur extra venas esse de corruptione figure infirmi: ⁊ pustulis in facie ⁊ putredine in toto corpore: vñ dimittẽda est phlebotomia: ⁊ accipienda pharmacia. Nutriamus cũ dieta subtili nõ conuertibili neqꝫ corruptibili. Gal. in quadã suꝑparticula vbi de melãcholia loquitur. De melancholia inqt sm̃ ꝙ expertus sũ: si qs voluerit purgare hãc materiã ⁊ mũdificare corpꝰ inde: a fortissima medicina incipiat ⁊ ita forsan ne augmentetur materia ꝓhibetur: ⁊ si fuerit cãcer idẽ oportet nos facere: si medicina nostra corpori ꝓficiat: et color melioretur morbusqꝫ declinet: ⁊ infirmus cõfortetur medicinã hoc facientẽ assuefaciamꝰ: ⁊ cũ magnis medicaminibus adiuuemꝰ: sicut hieralo. ⁊ apozimate de epithimo: theodo.magñ. hiera hermetis: siru.de epithi. sero cum epithi. vtatur. In intermissiõe: ⁊ cũ nõ sit tp̃s dare catarticũ: demus tyriacã magnã factã cũ pinguedine ⁊ carne tyri. Gal. nunqꝫ inquit: vidi in vita mea hoiem hac infirmitate plenarie liberatum nisi q̃ biberit vinũ in quo tyrus ceciderit: ⁊ ibi corruerit: hunc enim vidi excoriari: ⁊ cute expoliari cũ vinũ illud ebiberit: vnde certificaui cũ testimonio visuali qđ dixerũt antiqui de carne tyri: vel de pinguedine ⁊ sui iuuamenti magnitudine in hac ⁊ in oĩ dura passiõe. ¶ Purgato aũt corpore supradicto medicamine: demꝰ selithe tyriacã ⁊ similia corpus custodientia: putredinẽ mundificantia: precipiatur vt balneetur: sed nõ tamen aquis dulcibus. Iterũ iuuat incensio ⁊ diete obseruatio: ⁊ cibi paruitas. Interrogatꝰ autem Gal. que medicina summa habeatur: inquit: abstinentia.

¶ De morphea. Cap. xviij.

Morphea est corruptio sanguinis: vñ nutritur corporis cutis sine macula intercutanea carnis: cuiꝰ causa est vniuersalis defectio virtutis digestiue: q̃ cũ defecerit sanguinẽ corrũpit: ⁊ ad cutẽ veniẽs eã nutrit: si aũt eius qualitas sit phlegmatica alba fit morphea: si de chol.nig. nig. erit morphea. ¶ Est aũt morphea triplex: vel eñ est liuidi coloris nascens de cholera ⁊ sanguine: vel nigra nascens de sanguine melãcholico: vel alba: ⁊ est de phlegmate salso: in quibus tribus generibus sanguis nõ est minuẽdus: sꝫ oportet vt forti purgentur medicamine: sicut theod. hierapi. hiralo. ⁊ similibꝰ: vomitꝰ detur semel in mense: abstineãt a cibis malos chimos generantibus ⁊ dure digestibilibus: sepe balneentur. Gal. morpheã medicari precepit post mũdificationẽ corporis. vngatur aũt corpus cum calce ⁊ anacardo ⁊ tapsia aloe litargiro acatia sulphure hellebo.al. simplicibꝰ seu cõpositis: ⁊ cũ aceto tẽperatis. Itẽ Gal. apij siluatici succus valet cũ lacte ficuũ mixtꝰ. sulphur ⁊ dragagan. idẽ faciũt. sanguis leporinus valet: capparis radix valet sic cũ aceto. Bibãt aũt de hoc antidoto. ℞. miroba. citri. kebu. belliri. embli. añ.ʒ.xv. pul. hierepi.ʒ.xviij. siseleos.ʒ.xv. fumiterre.ʒ.xxx. sene.ʒ.xx. agarici turbith.añ.ʒ.xxx. tapsie acori.añ.ʒ.viij. fac puluer. adde mel. qđ sufficiat dãs ʒ.ij. vel.iij. Alij iũgũt huic.ʒ.xv. hellebo.nig. ¶ Aliud. ℞. kebu.ʒ.xxx. belli. embli. epithi. añ.ʒ.x. masti.ʒ.xj. ameos.ʒ.x. calamẽ.ʒ.x. hierepi.ʒ.xx. coloquin.ʒ.x. nigelle fin apis.añ.ʒ.v. tapsie.ʒ.vij. fac puluer. adde mellis qđ sufficit. da.ʒ.iij. tribꝰ diebus cõtinuis ⁊ tribus intermissis. ¶ Vnguentũ morphee valẽs oĩs coloris. ℞. tapsie xdisi rubee sinapis nigelle se. radicis piretri. añ.ʒ.iij. coloquin. hellebo.nig. capparis rad. rute aluminis staphisagrie nitri añ.ʒ.j. ⁊ ß. eufor. scamo. salis armo. sandarace ameos.añ.ʒ.ij. fac pul. tẽpera cũ aceto vnge.

¶ De impetigine. Cap. xix.

Impetigo duobus modis fit: vel eñ est equlis in superficie corporis: ⁊ fit de chole. nig. ⁊ fece sanguinis: aliqñ cũ prurigine vel sufficienterꝰ cõbusta: cuiꝰ color est citrinꝰ: vel rubori cõtinuus: aũs contiguus: ⁊ est furfurea fissa ⁊ pruriginosa: nascens de materia melãcho. vel chole. nimis incẽsa. ¶ Prima spẽs medicabitur cũ phlebotomia ⁊ pharmacia humores incẽsos medicãtibus. Scda cũ medicina cholere ni. purgatiua. balneũ aque dulcis assuescat: lauetur cũ furfure farine fabe. vngatur oleo frumenti aceto pomi citri. carui pistata furfure cũ aceto cinere cũ feminino lacte gũmi prunorũ farina ciceris cũ lacte feminino hellebo.nig. cũ aceto ⁊ acatie.ʒ.vij. gũmi ara.ʒ.vj. cum aceto vnge post lauetur cũ aqua dulci: ⁊ vngatur cũ oleo ro. ⁊ lapatium acutũ mixtũ cum aceto oĩa extirpat.

¶ De scabie ⁊ pruritu. Cap. xx.

Sepe natura malos humores expellit ad superficiẽ corporis vt mũdificet interiora: q̃ si sint tenues ⁊ nimiũ liquidi dissoluuntur de cute cũ sudore et fumo. Si grossi sint ꝑmanent sub cute. Si mediocres: pruriginẽ gignũt. Grossi scabiẽ faciũt. Scabies sicca ⁊ nõ saniosa cũ prurigine ⁊ punctura ⁊ fissura de choleri. chimis esse videtur. Vulnerosa ⁊ grossa in supꝼicie corporis: neqꝫ prurigine forti: ⁊ cũ scalpitur cutis excoriatur sicut alba squama significat salsum ⁊ incensum phlegma: et plurimũ hoc innascitur senioribus propter collectionẽ salsi phlegmatis: ⁊ defectionẽ cutis. Scabies humida ⁊ saniosa ⁊ cũ delectatione pruriginosa: incẽsũ sanguinẽ cũ chole.rub.

esse demonstrat. Si sanies sit grossa: maiorẽ abũdãtiã significat sanguinis. Si subtilis aquosa ⁊ citrina: chole. abundãtem significat. ❡ Cũ vo scabies de sanguine ⁊ cho. rub. cõperiat esse: phlebotomãdũ est de mediana vena. Si aliquid obuiet nobis in minutione: purgemus cũ cartatico de casia fistu. ⁊ succo fumiter. ⁊ miroba. citrinis ⁊ similibus: frequẽtent balnea in quibus sudẽt: nõ tangant corpora epithimatibus: q: viscositate sua dissolutionẽ prohibẽt humorũ: ⁊ poros claudunt: sed tñ parũ olei ro. est adhibendũ. ❡ Si scabies sit ex chimis phlegmaticis: purgemus phlegma cũ cartartico de epithimo siue de agarico ⁊ silibꝰ. assuescat balneũ in quo sudet: deinde vngat cũ apij succo vel calamẽti. Purgatis aũt corporibꝰ ad exteriora: vnguẽta redeamꝰ: vñ Ga. litarg. cũ oleo valet: cinis caulĩũ cũ petroselco silr. Diasco. carui cũ aceto valere dixit. Sulphur ⁊ lẽtisci oleo multũ valet scabiei ⁊ impetigini vnguiũ ⁊ inguinũ masculis. sulphur cũ aceto silr valet. silr nitrũ cũ melle ⁊ sulphure iuuat: sal quoq3 cũ oleo ⁊ aceto si accedãt foco vt sudent: mitigat dolorẽ ⁊ scabiẽ iuuat ⁊ impetiginẽ. Gal. aqua sulphurea vel marina cũ sale cocta: vel cũ frondibus oliuaꝝ iuuat veteres pustulas scabiẽ ⁊ pruriginẽ ⁊ silia: frõdes q3 oliue cocte cũ aq̃ ⁊ aceto: silr ⁊ frõdes cãne. ❡ Unguẽtũ valet scabiei ⁊ prurigini de calore. ℞. litarg. ʒ. x. ceruse cadinie argẽtee. añ. ʒ. iij. celidonie sigie argẽti viui. añ. ʒ. ij. olei ro. ⁊ aceti qd̃ sufficit. ❡ Aliud desiccãs pustulas ⁊ vulnera de calore. ℞. acatie gũmi ara. añ. ʒ. ij. litargi. cadinie argentee. añ. ʒ. j. ⁊ ß. tẽpera cũ aqua rosa.

❡ De carbũculis. Cap. xxj.

Carbũculi de sanguine grosso nascunt ⁊ corrupto vnde deforis est ponẽda res dissolutiua: cũ tamẽ corpus interiꝰ mũdificet: desup ponẽdũ est frumentũ masticatũ vt maturent siue dissoluãtur. Gal. granũ in aqua infusum nõ valere dixit: masticatũ aũt ꝓdesse ꝓpter infusionẽ saliue. valẽt etiã ficus nõ mature pistate cũ cera. Diasco. nasturciũ cũ oleo ⁊ sale pistatũ valet: vue passe cũ sale pistate valẽt silr: frumẽtum cuʒ oleo ⁊ sale silr: maturat eñ ⁊ apit. rhãnũ cũ oleo valet silr: farina subtilis tẽꝑata cũ oleo ⁊ melle ⁊ paꝝ cimi. silr facit. Si aũt saniẽ habuerit: farina ordei cũ butyro ⁊ sale ⁊ caulibus oĩbus pistatis saniẽ eijcit. Nitrũ cũ terebenthina carbũculum aperit ⁊ saniem trahit.

❡ De vulneribus in corpore. Cap. xxij.

Vulnera in corpore ex sanguinis nascunt corruptiõe maxime rubicũda: ⁊ molestã febrẽ generãtia: quoꝝ color est rubicũdus ⁊ citrinus. si sanguis chole. rub. sit admixtus: vulnera sicca ⁊ pustulosa gñant: si cũ cho. ni. fuerit: vulnera erũt varicosa: si cũ phlegmate erũt hũida alba ⁊ spumosa. ❡ Si g̊ vulnera de sanguine sint: phlebotomemus: ⁊ vsq3 ad defectionẽ minuat sanguis nisi aliq̃d obuiauerit: mundificet etiã corpꝰ cũ catartico: dietet frigi. ⁊ hu. deinde ad vnguẽda exteriora redeat. ❡ Unguẽtũ valet vulneribus cali. ℞. ceruse litargi. cathimie argẽ. añ. ʒ. vij. cere al. olei ro. añ. li. iiij. fiat vnguẽtũ. ❡ Aliud. ℞. celidonie litarg. ceruse serici cathimie arg. añ. ʒ. v. acatie albu. oui. añ. ʒ. ix. visci psilij ʒ. xv. fac vnguẽtũ. ❡ Aliud valet hũidis vulneribꝰ. ℞. litargi. ʒ. x. argẽ. viui lap. fusci. añ. ʒ. iij. celidonie. ʒ. j. ⁊ ß. olei ⁊ aceti qd̃ sufficit. ❡ Aliud desiccans vulnera ⁊ pustulas. ℞. boli. ʒ. j. terre sigil. ʒ. j. cãpho. zucca. añ. ʒ. ß. tẽpera cũ aceto ⁊ aq̃ ro. ❡ Aliud valet hũidis vulneribus cruriũ. ℞. nigel. coctã in aqua ⁊ post desiccatã: fiat puluis quẽ cũ oleo ro. tẽpera ⁊ crura cũ aceto laua ⁊ vnge. Itẽ valet litargi. cũ oleo ro. ⁊ aceto: ⁊ se. eruce tẽperatũ cũ melle idẽ facit: silr succus apij ⁊ cera ⁊ oleũ ro. cum aceto ⁊ aqua fiat vnguentũ.

❡ De scrophulis. Cap. xxiij.

Scrophule sunt dura apostemata ĩ molli carne nascentia: q̃ sunt medicãda vnguẽtis emolliẽtibus sicut illud qd̃. xij. causis efficit: ⁊ emollitiua sunt superponenda putride carnis corrosiua: deinde alia medicamina desiccatiua ⁊ claudẽtia. Diasco. yreos cocta ⁊ cataplasmata valet: q: humectat: silr ficus nõ mature ⁊ cocte: yreos cũ aristo. ⁊ dialtea mixta ad mundificandas scrophulas valet: farina lupini cũ aqua tẽperata idẽ facit. elacterij radix pistata cũ rhãno valet. cappar3 radix cocta ⁊ pistata valet. Nitrũ ⁊ frumentũ emolliũt. ❡ Cõfectio valẽs apostemati in collo ⁊ scrophu. ℞. arist. ℥. j. cro. ʒ. j. ⁊ ß. tẽpera cũ aqua ⁊ desuper pone. ❡ Aliud. ℞. eruginis eris. ʒ. v amoniaci. ʒ. iij. sarcocol. ʒ. j. ⁊ ß. fac pul. temperãs cũ melle et cum licinio impone. ❡ Itẽ cineris vitis picis vsualis. añ. ʒ. x. olei quod sufficit: fac vnguentum.

❡ De pustulis ex de sudatione. Cap. xxiiij.

Pustule nascẽtes ex desudatione sunt quattuor modis. Sũt eñ q̃dã calidissime quas aqua frigida adiuuat: cũ de chole. rubea ignea nascuntur. Quedã sunt de chole. s3 tñ grossa: quas balneũ iuuat in aqua cali. Alie inter has duas mediocres. Quarta spẽs de chole. nascit nig. q̃ pessima est: ⁊ ad sanãdũ dura. ❡ In curãdis tribꝰ generibꝰ chole. rub. purget: ⁊ in quarto nig. balneũ assuescat patiẽs: vngat cũ succo solatri cũ coriandro mixto: vel sanda. ⁊ croco et frõde iusquiami cum melle: medulla meloñ. cũ succo apij in balneo post sudorẽ valet: frõdes oliue pistate in aqua cocte valent. ❡ Ide desudationes plurimũ nascuntur in estate et nascuntur cũ calor sit nimius. Causa coꝝ supfluitas exiens cũ sudore semper adunãs se sup cutẽ ⁊ coagulãs: qd̃ fit ex negligẽtia balnei ⁊ mũdificatiõe cutis. Si aũt augmẽtent ⁊ inueterascãt in scabiẽ deueniũt: vnde festinãdũ est ad purgationẽ chole. rub. de corpore: vngat deforis medullis ⁊ corticibus melonũ cum succo solatri ⁊ assiduis balneis: similiter rosa ⁊ mirta cocta in balneo posita valet.

❡ De separatione iuncture. Cap. xxv.

Si aliqua mẽbra separationẽ iuncture patiunt in ossibus: opꝫ medicũ festinare vt separatio solidet: ⁊ sanoꝝ iunctura in solidãdis ꝯsideret: ⁊ ne iterũ seiungant preuideat. Qd̃ fit cũ ligaminibus ossa circundãtibus: q̃ tñ sic bene sunt cõsiderãda: q: fortia vt cõstringant ne exeãt ossa custodiũt: sed tñ tumorẽ gñant: mollia neutrũ hoꝝ faciũt: sed nec bene iuncturã custodiũt: maxime in somnis ⁊ iũcture ⁊ mẽbrorũ motu: ligamina ergo sunt faciẽda mediocria: vt infirmꝰ vtrũq3 vitiũ supradictũ euadat. Soluant aũt post diẽ tertiũ: vel ante: vt locus ille quiescat: postq̃ ligent ne forte diu ligata cũ nõ mẽbrũ illud assueuerit: aut dissoluẽda per poros exire ꝓhibeãt: vñ prurigo oriat ⁊ infirmum scalpere seu mouere mẽbrũ illud cogat: solutũ mẽbrũ aq̃ ca. est balneãdũ: vt poros aperiat ⁊ supflua emittat. Cũ aũt dissolueris in die. vij. ⁊ in mẽbro: neq3 tumorẽ videris: neq3 pustulas: sed minꝰ q̃ in sanitate fuerit: ponẽda sunt solidãtia ⁊ carnẽ reducẽtia. Gal. in megatech. prius inquit: incipiendũ est ad medicandũ fracturã ⁊ separationẽ iũcture in ossibus minuẽdo superfluitates corpis cũ phleboto. ⁊ pharma. Dietemꝰ aũt infirmũ cũ subtilibꝰ ⁊ paucis cibarijs: dũ certificemur tumorem siue pustulas vel quelibet alia deturpãtia nõ supuẽtura propter loci debilitatẽ ⁊ materiã abũdantẽ: postea redeamꝰ ad rẽ solidatiuã ⁊ mẽbri augmẽtatiuã. i. multam quãtitatẽ cibi grossi: cibo aũt subtili non solẽt ossa solidari. ❡ Separatio aũt cõcatenatiõis lauet cũ aqua cali. ⁊ reponat sicut fuerat ligeturq3 sicut fractura: deinde superponendũ de hac confectiõe valẽti fracture ⁊ separatiõi iuncture. ℞. sumac se. mirte. añ. ʒ. x. myrrhe aloes. añ. ʒ. vj. enule. ʒ. x. tẽpera cũ aqua ⁊ vnge. ❡ Aliud. ℞. mirte. ʒ. vij. camo. ʒ. viij. sanda. ʒ. xv. boli terre sigil. añ. ʒ. xx. enule. ʒ. xij. yreos. ʒ. xv. thur3. ʒ. x. ❡ Dia. farina ordei cũ farina malue cũ oleo tẽperata valet. ❡ Aliud ℞. laudani. ʒ. xv. aloes. ʒ. vij. cro. ʒ. v. boli. ʒ. xv. galle. ʒ. iij. ro. nucis cipꝭ. añ. ʒ. v. tẽpera cũ oleo ⁊ vnge. ❡ Aliud. ℞. aloes myrrhe betonice acatie malue thuris. añ. ʒ. iij. masti. ʒ. j. ⁊ ß. pul. molendini quãtũ alie species fuerint: tẽpera cũ ouo ⁊ vnge neruos ⁊ venas circũdãtes fracturas cũ vnguẽtis emollientibus de cera: medulla bouis: pinguedine vulturis: pinguedine renum pecudis: ⁊ oleo ro. ⁊ similibus.

❡ De fluxu sanguinis ab incisiõe gladij. Ca. xxvj.

In fluxu sanguinis de incisiõe gladij siue cultelli sagitte vel similium. Primũ in stringẽdo sanguinẽ erit studẽdũ superponẽdo digitũ: ⁊ tenendo panniculũ donec sanguis cõgeletur in vena:

vnde exierat: deinde superponēda est medicina sanguinis restrictiua: que duobus modis fit: vel em̄ cōstringit τ carnē nō reducit: sicut farina frumēti terebenthina gipsum τ silia: vel constringit τ carnē facit: sicut thus aloe albu. oui: pili le poris. Gal. in megatech. hāc cōfectionē dicit debere esse tribus modis: vel em̄ vt equale sit pondus aloes: τ thuris et corticis: τ pul. τ etiā pulueres electi sunt ponēdi: qui duris corporib⁹ vtiles sunt: stiptica em̄ his sunt necessaria: vel vt thus q̄ aloe duplū ponat̄: τ thus vnctuosum τ gūmosū̄ eligat̄: q̄ cōfectio vtilis est mollib⁹ corporib⁹ q̄ reb⁹ mollib⁹ indigent τ confortatiuis. Tertius modus est vt de thure plus ponat̄ q̄ aloe: nō tamē duplū. hoc cōuenit corporib⁹ mediocribus. Albugo oui apponat̄: vt in similitudinē mellis inuiscet̄ τ mittat̄ de pilis leporis quātū op⁹: hec medicina essentie vene superponat̄: vñ sanguis effluit: τ postea multa quātitas medicine toti vulneri supponat̄: atq̄ ligādo cū pānis lineis ter vel quater inuolutis: τ fiat strictura circa vene intra: ligamenta oīa die tertio soluant̄. Si aūt medicina sup vulnus nimis fuerit viscosa: τ iō vulneris cōstrictiua: nō tñ auferas: q: forsitā vi ablata locū iā fere solidatū aperiet. Appone ergo multā quātitatē de eadē vt emolliat illā desiccatā: τ mollitā paulatim subtrahas. Sed vñ subtraxeris digitū vene effluēti suppone: ne exeat sanguis. Qd̄ si nec h̄ potuer̄ liganda erit vena: sic enim p̄cepit. Gal. in megatech. ¶ Puluis Iohā. da. stringens τ desiccans sanguinē vulneris. ℞. aloes thuris corticis. añ. ʒ. ij. sanguinis draco. sarco. añ. ʒ. iij. ramorū eruce. ʒ. viij. tēpera cū albumine ouorū: τ pone pilos leporis. ¶ Aliud stringens τ solidās vulnera de gladio vel cultello facta. ℞. sarcocol. ℥. ij. sangui. draco. balaust. corticis olibani. añ. ℥. ß. ¶ Aliud. ℞. sarcocol. aloes myrrhe armoniaci. añ. ℥. j. eruce. zucca. añ. ℥. iij. fac pulue. imple vulnera inde: τ deinde pannos desup ponēdos infunde saliua. ¶ Aliud. ℞. sarcoco. oliba. draga. sangui. draco. gūmi pōdus equale: fac pulue. τ inde imple vulnera. ¶ Si aūt vulnera crepuerit τ sanguis inde fluxerit. ℞. albumē oui: oleū ro. rosas τ maluā τ lētes: q̄ oīa pista. τ tēpera: τ infundēs bōbiciniū suppone.

¶ De grossitie vnguiū. Cap. xxvij.

Aliquando in vnguibus grossa albedo vel grossities innascūtur: τ inde caro digitorū quasi vulnerosa efficit̄. ¶ Medicādi sunt sic. s. lini cera τ mel in modū vnguēti vngulis supponat̄. Aliud sandaraca cū aceto idē facit. Diasi. alumē de pluma temperatū cum aqua valet albedini τ grossitudini τ vnguibus vulneratis. Item feces aceti incense cū rhāno idē faciunt. medulle ossiū oliue cū pinguedine τ farina mixta valēt similiter. Superflue carni in vnguibus τ tumori siue aposte mati circūdantibus galla pistata τ cū melle tēperata valet: lentes cū aqua idem faciunt: stercus colūbinū coctū cū farina ordei τ cataplasmate inde facto valet similiter. Aliud alumen cū piguedine anatis iuuat: assa. cū lacte tithimalli similiter. ¶ Extrinitati vnguiū s. eruce temperatū cū taurino felle valet. feces vini incense faciūt malos vngues cadere.

¶ De incendio ignis. Cap. xxviij.

Quocunq̄ modo focus corpori inciderit: oportet rebus frigidis refrigerari ne ad vesicas perueniat: cū frōde mirte incēse: cū cera τ oleo ro. vel gūmi arabi. cū albumine oui: vel tumabro cū aceto siue bolo cū aceto: vel aqua ro. vel succo scariole: farina ordei: oleo ro. τ albumine oui: vel oleo ro. cū acatia stercore agnino cū oleo ro. τ cera: hec em̄ valēt. malua pistata cū oleo ro. similiter facit. Qd̄ si ibi vesice erūt succo portulace vel frondes mirte seu carbones ferrariorū: chimolea: omnia composita siue simplicia cum oleo ro. τ cera mixta valēt. Alumē cū oleo ro. idē facit. loca oliue salsa idē facit.

¶ De vulnere p̄pter ocreas. Cap. xxix.

Aliquādo in pede vel in crure nascunt̄ vulnera de angustia ocrearū: que si sint cū tumore pulmonē veruecis superpone: vel agni annualis siue vulpis. Si aūt vulnera sint sine tumore: galla incensa balaust. cortices maligranat. sumac acatia: quelibet horū puluerizata superponantur.

¶ De fissura manuum τ pedum. Cap. xxx.

Aliquādo sanguis nutriēs corpus cū cholera grossa vel rubea acuta miscet̄. Sed tñ nigra ex grauitate sua τ grossitudine descendit ad inferiora: et findit pedes. Chole. vo rub. ex subtilitate τ leuitate findit manus. ¶ Vñ purgādi sunt hūores corporibus dominātes: τ postea redeūdū est ad loca vnguēda cū oleo vio. vel cera τ medulla bouina cum oleo sisamino: vel oleo fenugre. cū cera mixto: valet em̄ fissure pedū de frigiditate aeris. ¶ Fissure etiā manuū τ pedū cōfectio valēs. ℞. medulle bouine pinguedinis gal. añ. ʒ. ß. dragagan. cere myrrhe. añ. ʒ. ß. olei syriani. ℥. ß. vnguentū fiat. ¶ Aliud. ℞. bacce lauri aristo. lōg. medulle bouine pōdus eq̄le. ¶ Aliud valētissimū fissure. ℞. picule τ sisameleos pondus equale. ¶ Cancri fluminei cū sisameleo incēsi idē faciunt. Cepe cocte τ cum oleo ro. mixte: τ pistate ad idē faciunt. cōchule marine incense cum oleo rosa. multum valent.

¶ Finitur septimus: τ vltimus liber Viatici ysaac.

¶ Tabula p̄libati Viatici ysaac a Constantino (vt p̄re habitū est) traducti: quod in septē partitū est libros particales.

¶ Tabula capitulorum primi libri.

¶ Tabula capitulorū secundi libri.

Tabula capitulorum tertij libri.

Tabula capitulorum libri quarti.

Tabula capitulorū libri quinti.

Tabula capitulorum libri sexti.

Tabula capitulorum libri septimi.

Finitur tabula seu index viatici ysaac.

¶ Sequitur tabula seu index in librum (vt aiunt) Constantini de oculis.

¶ Liber constantini de oculis: prohemium eiusdem.

Dolentes oculorum infirmitates curare: decet sanorum naturam cognoscere: omne quippe membrum quod infirmatur: vt ad propriam sanitatis temperantiam necesse est conuertatur. Natura vero nullius compositi membri pot comprehendi: nisi totius membri partes colligantur comprehensis partibus diuersis: quare qui naturam oculorum scire desiderant: prius omnes partes quibus sunt constructi intelligant. Noscant etiam actionem quam vnaqueque eorum pars operatur: quam necessitas illius actionis fuerit: quomodo vnaqueque sit composita: vnde procedit: et quousque tendit: et in quo loco permanet: quare de his difficilioribus incipiamus narrare. ¶ Scimus itaque quod omne compositum membrum propriam habet actionem propter quam fuerat compositum: quare vna suarum partium operatur ceteri vero illi operanti parti ministrant: sic credimus oculos esse: sunt enim diuersis multisque partibus compositi: visus enim non fit nisi cum vna suarum partium. i. humore qui crystalloydos vocatur: ceteri vero humores et panniculi sunt propter adiumentum et iuuamen crystalloydes: quod explanabimus cum sigillatim de singulis disputabimus: ac prius de crystalloyde dicamus.

¶ De partibus oculos componentibus. Cap. j.
et primo de humoribus.

Est autem crystalloydos humor albus et lucidus non omnino rotundus quia aliquantulum planus: qui quoniam locatur in medio oculorum est albus et splendidus vt cito varios suscipiat colores. Album enim et splendidum corpus coloribus velociter opponitur: sicut enim videmus fieri in claro vitro. rotundus ne cito patiatur. Omnis enim forma non rotunda citius patitur propter suos angulos. parua et latitudo fuit vt lumen sumere possit: omnino enim rotundum lumen recipere non valet: quia enim in vno loco nisi esset morabilis: et in medio locatur vt cetere partes sibi ministrent. Quedam etiam eum defendunt et quedam adiuuant: vnde necessario in medio sibi ministrantium fuit statutus. in hoc quod est crystalloidos firuisus quod videmus esse in cataractis: aqua enim cum inter crystalloyden et spiritum steterit non potest spiritus ad crystalloyden perforare et lumen visus ab eo amputatur: sed aqua ab oculo ablata mox lumen reparatur: crystalloydos autem in medio duorum humorum locatur: quorum vnus quasi liquidum vitrum stans retro: et dicitur hyaloidos. i. vitrea alter quasi albumen oui stat ante vocatur que euagaidos: post vitream sunt tres panniculi: quorum primus eam circundat quasi rete vnde dicitur retina: post hunc est alius qui similatur secundine: et dicitur secundina iuxta quem est alius qui est ossibus iunctus durus et solidus: et dicitur sciros aut euagaidos: sunt tres panniculi quorum vnus cum eo iungitur: ipsumque circundat qui est quasi vua cuius color nigredini pertinet: vnde vocant eum ragaydos. i. vuea: ante hunc est alius humor similiter dictus keraydos: idest cornea: iuxta hunc est alius quo penitus non circundatur sicut alteri adinuicem recondetur si enim keraydos penitus ab eo operiretur non posset eum spiritus perforare. ¶ Sed incipienda est disputatio de iuuamine vniuscuiusque istorum. Est ergo prius dicendum de vitrea et tribus panniculis post eam existentibus. Omne corporis membrum necesse est vt habeat cibum propter calorem naturalem et accidentalem intus et extra illud minuentem. Cibus enim membro debet esse conueniens quod non potest esse nisi membrum cum assimilet: quare huic cristallydos humori cibus necessarius est: cumque crystalloydos sit humor clarissimus et albissimus: non potest sanguinem suscipere: sic enim in sua natura prouide necessario mediatricem. i. vitream habuit. Mediocris enim inter crystalloyden et naturam sanguinis: albior est enim sanguine et minus alba quam crystalloydos: non media pars crystalloydos in medio vitree collocatur. Hic autem vitreus humor est de sanguine in subtilibus venis et arterijs digestus: vnde est mutatus a suo colore in speciem vitri. Ipse enim vene et arterie sunt de panniculo qui dicitur areti procedentes a panniculis subtilibus cerebri neruum propter quem ducitur spiritus circundantibus: quia neruus concauus est: quod planius dicemus vt facilius intelligatur. Scimus igitur quia cerebrum est fons omnium sensuum et voluntarij motus: cum ab eo sensus et voluntarius motus per neruos ad omnia membra vt sentiant et moueantur procedunt: et oculi sunt membra sensum et motum habentia: ideo a cerebro duo nerui veniunt ad eos: quorum vnus durus est: vnde fit motus: quod explanabimus in disputatione lacertorum oculos mouentium: alter neruus est mollis et concauus: nec est in toto corpore neruus preter hunc concauus: quod fuit vt animatus spiritus visum faciens per eum duceretur. Cerebrum autem est coopertum duobus panniculis: vno subtili et molli: altero duro et grosso. subtilis autem similatur secundine: quia venas et arterias habet quod prodest cerebro quia nutrit et defendit illud cum suis venis et arterijs: grossus enim solummodo ipsum ab ossibus capitis et propinquis. Omnes etiam nerui a cerebro procedentes sunt illis duobus panniculis cooperti quousque ab ossibus capitis egrediuntur: similiter nerui ad oculos venientes illis duobus panniculis circundantur: vnde mollis panniculus concauos neruos circuntegit: et extendit se in modum tele cum suis venis. est enim rete vitreum humorem cooperiens. vitreus autem medium crystalloydos coopit et retina portat cum suis venis sensum et spiritum visibilem ad crystalloyden. Subtilis iterum panniculus qui secundina dicitur: quo neruus circuntegitur cum alio qui retina dicitur iungitur in loco. s. quo crystalloydos mutatus est qui secundina dicitur hoc est subsidium: parat et portat nutrimentum cum suis venis et arterijs et defendit ne rumpatur. Durus autem panniculus et grossus iungitur cum subtili. i. retina eumque cooperit: facitque oculis iuuamentum quia eos ab osse defendit in quo sunt locati ne ei cum sua duritie noceat: est enim quasi ligamentum oculorum.

¶ De diuisione panniculorum. Cap. ij.

Sufficiat quod diximus de tribus panniculis et humoribus post crystalloiden existentibus. humores autem et tres panniculi ante crystalloyden stantes taliter sunt. Diximus quod duo panniculi cerebrum operiunt et neruos ad oculos venientes circundant. Sed tamen in oculis existentes diuidunt et duos panniculos faciunt in oculis vterque tamen ad medium crystalloidos iungitur in loco qui dicitur prius. Super craneum vero est panniculus cerebrum cooperiens qui a panniculo procedit qui secundina dicitur quem diximus iungi cum retina. Panniculus qui cornea dicitur iungitur cum duro membro cum secundina. Panniculus autem

exterior .i. coniunctiua procedit a paniculo q est supra craneum. Cornea vo necessaria fuit vt defenderet crystallinā ne extrinsecus: quia mollis est: pateret: que subtilissima est & dura & alba. alba fuit & subtilis vt cito eā posset spūs penetrare. dura fuit ne propter subtilitatē cito frangeret. Uuea tribus modis fuit necessaria. vno vt corneā nutriret. Cornea enim est subtilis & dura: vn nō hȝ venas quibus nutriat: altero quia est media inter corneā & crystallinā: ne cornea cū sua duritie noceat crystalline: tertio vt adiuuaret lumen cū suo colore nigredini pertinente. Omne em lucidū dispergit lumē: & nigrum coadunat illud. Idcirco aliquantulū nigredini prinuit vt lumē non dispergeret: sed coadunaret. Uuea ergo multitudinem venarum & arteriarū habuit vt corneā nutriret. Mollis fuit ne nocumētū aliqd crystalline inferret: proinde hȝ villos in quibus aliquādo aqua coadunat ex cataracta. est etiā lenis exterius ne cornea sibi noceat. Color aūt eius est quasi sicut color celi vt coadunet lumē sicut diximus: in medio cuius est quoddā foramē p quod lumē egredit. Etiā intrinsecus est plena humore qui dicit egaidos: vt faciat crystallinā a cornea differre. Egaidos alteri⁹ iuuamētū est q humefacit crystallinā ne ab exteriori aere desiccet: & humectat vueā ne crystalline noceat. Et inter crystallinā & egaidos est subtilissimus pāniculus sicut tenuissimū cepe vel aranee tela: qui mediū crystalline cooperit vt eā ab vuea defendat. Hincq quidā medici dixerunt pāniculos oculorū esse septē: alij sex: qdā vo quinq: alij quattuor: & nōnulli tres: qdā duos: quorum discordia nō erat nisi in vno: q: qui septē dicebant computabant retinā secundinā: sclirós aranee telā vueā corneā & coniunctiuā. Qui sex crediderūt: dicebāt retinā nō esse pāniculū. Dicebant em panniculū rem esse defensoriā: & retina poti⁹ nutrit nō defendit. Qui dicebāt quinq: annumerabant aranee telā nō esse panniculū: sed partem crystalline. Qui dicebāt quattuor: credebāt cōiunctiuā nō esse panniculū sed ligamentū oculorū. Credentes tres esse: dicebāt vueā & secundinā esse vnū panniculū: q: vuea a secundina procedit. Qui duos affirmabant sclirós & corneam vnam esse dicebāt. intētio igit antiquorȝ vna fuit. Et qm̄ explanauim⁹ humores & pāniculos: sed de cōiunctiua tacuimus: q: nōdum tempus fuit de ea disputādi: de qua deinceps narrare incipiā. Unde oportet sciri q: lacerti sunt oculis necessarij quibus possint ferri: & rebus visibilibus opponi. ideoq nouē hȝ lacertos. Quorū vnus mouet oculos: nares alter mouet & tempora. tertius sursum: quartus deorsum: quintus firmat & corroborat neruum vnde visus procedit. Duo alij alligant coniunctiuā & tendunt vsq ad corneā & cooperiunt lacertos existētes in angulis oculorū: & coniungunt illi lacerti tres. Iterū lacerti superiores palpebras mouet. Quorū vn⁹ mouet eas superius & duo inferius. Inferiores vo palpebre nullum habent motum.

De natura cerebri & ei⁹ actiōe cū instrumēto. Cap. iij.

Decet cum qui naturā oculorȝ vult scire prius naturā cerebri cognoscat: visus em ab eo procedit & futurā eius actionē ad se cōuertit. Cerebrū aūt frigidius & humidi⁹ est ceteris membris quod prius explanabimus. Cerebrum est initium et fundamentum sensus & voluntarij motus regitiueq virtutis: nullū est aliud membrū preter cerebrū qd hac fungitur actione. Sed cerebrū suā actionē duobus modis facit: quedam em per se solum operat: quedam cū instrumento illud adiuuante. Actio autem instrumento adiuuante operata est sensum et voluntarium motū. Instrumenta aūt ipsius sunt nerui: qui duobus modis sunt: quidā enim duri: quidā em molles. Duri aūt duobus modis sunt: quidā em a cerebro procedunt: & quidam a nucha que tantū a cerebro est. Cerebrū ergo est initiū & fundamentū oīm neruorū: sed cum duris neruis volūtarius motus efficit dum nerui cum lacertis cōponunt. Lacerti enim sunt de neruis carne & ligamento compositi: & ligamenta a neruis procedunt. Molles nerui sunt quibus fit sensus: quibus subtilior & acutior est sensus visus: eiusq sensus est igneus igneā habens naturā .i. splēdorē ruborē & lumen. Testatur lumē esse ignee nature: q: dū coadunant in vitreo aliquosi i corpore sol fulserit inde ignis ex eo succendit. Post visum est auditus: per qd sentit est aereū & qd aeri ptinet est vox: vox em non est aliud nisi aer ictus vel ictus aeris. Post auditū est odoratus cui⁹ sensus est fumus: fumus enim est res inter aquā & aerē existens ac ri cōmixta. Post odoratū est gustus q est sensus rei aquose & aque ptinet. Sapor: qui sentit nihil est aliud nisi aqua alicuius rei siccitati cōmixta calore in ea operāte. Antiqui autē saporē vocauerunt chimū .i. liquorem. Ceteris aūt sensibus tactus est grossior: q: qd sentit est terreū: et qd terre pertinet .i. durū molle calidū frigidū siccū & que ex his procedūt. Omnes enim nerui sensum habent tactualem: sed nō voluntarium motum sicut diximus: q: solūmodo duri nerui volūtario motu funguntur: sed molles duris sensibiliores sunt q: a prora cerebri procedunt: & duri a puppi & nucha.

De optico neruo procedente a cerebro. Cap. iiij.

A Cerebro autē procedūt septē paria neruorū: quorum primū & secundū par ad oculos veniūt: vnus illorum est concau⁹ per quē sensus visus fit: & p cum animatus spūs ad oculos tendit: vnde fit visus: qd plenius dicā de animato spiritu tractaturus. Secūdum par neruorū oculorum lacertos & palpebras mouet. Tertiū venit ad linguā dans ei sensum gustabilē & saporabilem. Quartum ad palatum dans ei sensum gustabilem. Quintum ad aures sensum auditus facientem eis donans. Sextum descendit ad viscera: & diuiditur per ea: dat eis sensum per quem fit tactus. Septimum mouet lacertos lingue. Ceteri autem quibus mouētur manus pes pectus dorsum & caput de nucha procedunt. Istud est quod volumus dicere de sensu & motu quod facit cerebrum cum instrumento: id est neruis.

De virtute cerebri & eius actione per se sine instrumento. Capitu. v.

Sed regitiuam actionem per se solum agit: que tribus modis est: phātasia .s. ratio & memoria. Phātasia vero operatur in prora: ratio in medio et memoria in puppi. Cerebrum vo habet quattuor concauitates que dicuntur ventriculi. Duo sunt in prora & vnus in puppi: & vnus inter prorā & puppim: in quibus semper est aīatus spiritus cum quo fit actio quā diximus. Fit autē spiritus animat⁹ de vitali qui generatur in corde: quia a corde due vene ad cerebrum ascēdunt que subter cerebrū veniētes multis modis diuiduntur protelate faciūt quasi rete: vnde spiritus vitalis a corde per illas venas ad cerebrum ductus in illo reti moratur quousq mundificetur & subtilietur: deinde penetrat ad vtrosq vētriculos prore: moraturq in eis vt amplius attenuetur: & quicquid fecis cum eo mixtū fuerit excludatur per nares & palatū: deinde purificatius ad mediū cerebri ventriculum stantem venit quasi aliquantulū permanēs subtiliatur: postea ad ventriculum puppis vadit. Si via que est in medio a prora ad puppim non est aperta: habet enim portam in qua quoddā est obstaculum: cuius forma est in modum pinee qd anatomice uermum est nominatū qd semper clauditur: quoadusq natura spiritum animatum dirigit puppi. Sed spiritu veniente mox aperitur quo vt fuerit trāsactus: deinde claudit vnde cum spiritu qui est in puppi fiunt & motus & memoria et cum spiritu qui est in prora phantasia & sensus: & cum spiritu qui est in medio horum ratio & intellectus fit. Supra cerebrum autem sicut diximus: sunt duo panniculi: quorum vnus: id est durus craneo iunctus est: alter autem: id est mollis ligatur sub craneo cerebri. hic finit disputatio cerebri et sue actionis.

De natura cerebri. Capitu. vj.

Cui autem natura est frigida & humida: cuius frigiditas duobus modis fuit necessaria: vno propter multitudinē sui motus et motionis que ab eo dirigitur. Cum suo enim motu imaginatio et intellectus fit: cū eius enim motione q: mādat fit sensus

et voluntarius motus: ideoq3 necessario cerebrum nō fuit calidum ne causa sue motiōis calidissimū factū incenderetur & ꝯsumeretur. frigidū ergo fuit ne calefaceret illud motio amplius. Si em̄ cerebrū esset calidū: memoria instabilis fuisset Caliditas quidē naturaliter est mobilis: frigiditas ex cōtrario et memorie necnō requies et stabilitas cōueniunt. Hoc testificat̄ φ qui calidū habet cerebrū: mobiles sunt & instabiles. Humiditas autē cerebri duobus modis fuit necessaria. vno ne ex nimia sui motiōe desiccaret̄. Motꝰ em̄ facit calorē et calor desiccat humiditatē: alio vt velociter imaginatio formaret̄ & cito qđ a sensibus ei dirigit̄: suscipere posset & velociter ad res differendas moueretur. Rursus vt molles nerui ab eo ꝓcederent. Impossibile em̄ est a duro molle generari & a molli durū: ꝓinde prora mollior puppi: qa de prora molles nerui ꝓcedunt: & de puppi duri: quibus voluntarius motus fit. Sufficit de natura cerebri.

De cōuenientia et disconueniētia neruorum opticorum cum alijs neruis. Cap. vij.

Qui optime instrumētū visus scire desiderat: prius superiori capitulo cognito naturā vtriusq3 nerui visus inuestiget: vt bene noscat vbi cum ceteris neruis conuenit & vbi discrepat: deinde de spiritu visibili perquirat quatenus sciat in quo cum spiritu in ceteris neruis existente cōueniat: & in quo discōueniat. post de ipso visu qđ sit et quomodo fit inuestiget: qđ in hoc capitulo describam. Primū itaq3 par neruorū qđ diximus cum de natura cerebri disputauimus: ab vtroq3 cerebri panniculo descendere et secum visibilem spiritum trahere: vt intelligitur cum ceteris neruis sensum facientibus conuenit duobus modis. vno quia omnes a prora procedūt cerebri. alio quia molles sunt. S3 quodāmodo ab eis discrepat sex modis. vno q: maior ceteris a cerebro vel nucha procedentibus: magnus quia concauus: si em̄ concauus & paruus esset necessario subtilis fuisset vnde cito frāgibilis: cuius concauitas necessario fuit larga vt omnino nullam habeat oppilationem: ideoq3 magnus fuit: secundusq3 ipe solus est concauus: cuius concauitas sensui ostenditur: que concauitas tenditur vsq3 ad locū in quo panniculus oculorum que retina dicit̄: incipit se ꝓtelare qđ facile sensui patet si anatomia cernat̄: sed ipa concauitas inchoatur ab vtroq3 panniculo: qui est in prora cerebri in quo. s. loco illius paris nerui cōcauitas nō potest videri: q: subtilissima est et angusta: sed tū qui per foramē illud vult aspicere: querat in cerebro magno rū aīaliū in hora qua aīalia occiduntur. Caueat tamen ne in estate calido ve tempore fiat: deinde vtrosq3 pāniculos prorecaute scrutetur ne frangatur & in fundo eorū inueniet illud parē neruum ab vtroq3 panniculo ventriculi egrediēte & videbit qualiter cōcauitas ipsius ab ipsis vētriculis inchoat̄. Tertio q: hic vterq3 neruus intrinsecus est mollissimus vt facile sentire valeat & extra solidus aliquātulū vt sit ab aliqua passiōe illesus. Quarto q: per hunc parē neruū a cerebro ad oculos de substātia visibilis spūs multa venit quātitas. Et licet iste visibilis spūs per omnes neruos sensum & voluntariū motū facientes ducat̄: ipe tū nō similiter: s3 sola eius virtus per eos vehit̄. In illo aūt pari neruo quātitas sue essentie geritur. Oculi em̄ cum nobilissime sint actionis sempq3 vadit ad eos multū de substātia spūs vsq3 ad locū panniculorū qui dicitur vuea: hoc fuit necessariū ad causandū visū. Quito quia cū ceteri nerui quāto sint remoti a cerebro tanto sunt duri & a prora natura eorū mutatur. Sed istū parem neruū natura intrinsecus mollissimū fecit & extrinsecus solidum vt intranea mollicies exteriori teneatur duricia: ne aliquando desiccaret̄: cuius etiā mollicies si aliquātulū causa in neruis induraī ipso pari neruo ad oculos veniente in natura quā in neruo habuerat existens cōuertitur. Neruus em̄ ipe cū panniculo q retina dicit̄ fuerit: mollis efficit̄ & ī naturā cerebri cōuersus ꝓtelatur q̄si rete ideoq3 retina dicit̄. Ceteri nerui etiā cuius retine si coadunant̄ nullo a cerebro adeo fixes sibi sunt velut secernuntur. Sexto q: laudabilior eius ꝓprietas hec est: par em̄ neruus cū de fine laterum vtriusq3 vētriculi prore egreditur separatim nisi directo itinere sicut exierat dirigitur: sed vterq3 ad interiora ossa capitis retorquetur: ad os nariū perueniēs miscent̄ vtraq3 eorū foramina & fiunt vnū. Ab eo vero loco separantur et recto sicut egressi fuerāt itinere vadūt. Verbi grā: neruus q̄ de latere dextri ventriculi exierat ad dextrum oculū redit: & sinister ad sinistrū: de quorū quidē neruorū cōiunctiōe & separatiōe. plures antiquorū diuerse disputauerūt: quorū intentiones quinq3 noīabimus: quarū due nō affirmant̄. tertia est possibilis. quarta vera. quinta necessaria. Quidā em̄ dixerunt tortionē et cōiunctionē illorū neruorū ad hoc esse necessariā vt si quedā eis passio ꝯtingeret: alter ab altero subueniret̄ Alij dixerūt ideo eē coniunctos: q: oīs sensus ab vno fundamēto ꝓcedit. Quorum intentio non cōsequitur: natura em̄ tam optime & fortiter mēbra cōposuit vt nullā timeat passionis occasionem: & nō solū nerui visum ferentes ab vno loco exeunt: sed ab eodē loco egrediunt̄ oēs alij & tū postea non cōiungūtur. Nonnulli q3 credunt eos ideo cōiungi vt vnus ab alio ꝯfortetur. si em̄ separati essent ambo ꝓpter itineris lōgitudinē rūperent̄: quorū intentio possibilis esset: s3 tū nō est tanta longitudo vt in eo posset rumpi. Quarta vero intētio est vt vera sit. Spūs visibilis ad oculos a cerebro veniēs videt̄ φ vno oculo clauso vel ceco: idē ad aliū veniat: qđ non posset esse nisi nerui ꝯiūgerent̄ & postea separētur: qđ hmōi experimento testificatur. Si em̄ planta manus vel aliquod aliud corpus super nasum ponatur vt non possit vterq3 oculus ad intuendū incedere: fit visus vtriusq3 oculi debilior et obscurior: sed vno oculo clauso lumē vnius vsq3 ad alterum q̄ vtriusq3 fuerat reperitur. et quecūq3 vterq3 cernere nequerat ipe solus clarissime atq3 acutissime aspicit: hoc ergo testificatur quia spūs qui in vtroq3 oculo ferebat̄ ad vnū cōuertit̄: vno em̄ clauso alterius pupilla clarior efficit̄. Quinta autē antiquorū intentio sit ꝓlata: necessaria ē: nisi nerui ad oculos venientes in quodā loco cōiungerent̄ & in alio separent̄ vna res dupla visui appareret: quia cū res visibilis nō possit videri nec visu ab oculorū pupillis per rectas lineas egrediente & ante se eā recto tramite percutiēte: sicut videmus radiū solis ꝑ angustū foramē domus ingredi & linee anguste sint in exordio sui: deinde paulatim vsq3 quo finis eorum est dilatantur. Sic in vtroq3 oculo fit quedā forma sicut pinea vnde necesse est vt vterq3 visus lineatim directus & in loco vbi res videnda est cōiunctus eā equaliter percutiat rectoq3 itinere quo venerat: & ꝯuertat̄ ad pupillā. Necesse est em̄ vt exordia vtriusq3 visus a pupilla equaliter egrediātur: & ꝑ vnā superficiem ambo ambulent: quorū exordia sunt in loco vbi vterq3 neruus cōiungit̄: & fuit vnus indeq3 incipiens ab vtraq3 pupilla egrediēs videt rē videndā eāq3 sicut ē ꝯprehēdit. Et si vna pupilla a suo loco siue superius vel inferius mutetur res cū superiori pupilla eius superius videt̄: et cū altera inferius vnde dupla apparet. Idcirco tria ocīs sunt necessaria. s. pupille initiū fundamētū visus: & loca vbi vterq3 neruus vtriq3 cōiungit̄ ꝑ modū recte linee: & visus ꝑ eas recte transiens. Ideoq3 exordiū vtriusq3 neruos ad oculos ducens ab vno loco egreditur. Sed tamen a q̄busdam nobis obijcitur vera inquiūt intentio: sed si vera est vt nerui ab vno loco cerebri exeuntes postea coniungant̄: quare nō fuit vnus vt ab vno loco exiret. quibus si post. s. exeat maxime si magnus fuisset sicut vterq3 sunt. Quedā em̄ est concauitas vt foramina coniungant̄ per que cerebrū huiusmodi suā expellit superfluitatē. vtraq3 etiam via que ducitur & ad nares ibi constat. concauitas ergo & vtraq3 via nō esset ibi si neruus locaretur illic Nares etiā sunt in media facie. Eū nisi earū foramina essent in cerebro recte opposita olfactus nō eēt: ergo q: hec loco his rebus sunt cōprehēsa fuitq3 necesse vt nerui visum ferētes ab vno loco egrederent̄. Natura cōi loco cōiūxit foramē haberre faciēs: deīde vt separatim ad vtrūq3 oculū irent seiunxit.

De natura spūs visibilis. Cap. viij.

Visibilis spiritus de animali nascitur: is enim spiritus ē animatus a ventriculis prore cerebri procedens: quem in eis mūdificari & clarificari diximus alias cum de natura cerebri disputauimus in disputatione cerebri supra: qui spiritus spūaliter est sensibilis. Visus em̄ vnus ex sensibus est ceterꝭ dignior & nobilior. Porro ipemet habet hāc ꝓꝓetatē: ē em̄ magis darꝰ

et lucidus ꝙ̄ visus animatus spūs a cerebro ꝓcedens. Nam
spūs aīatus in ventriculis cerebri existens mandat oīb⁹ mē
bris sensum ꝛ voluntariū motū. Nā cū a ventriculis exierit
et eo loca inanita fuerint: oīa membra fiunt absq͂ sensu ꝛ vo
luntario motu: vnde mōstrat̄ q: oīa mēbra sensum ꝛ volun
tariū motū ab illis locis acquirant: sed aut virtus huī⁹ spūs
per oīa mēbra dirigit̄: et eius essentia stat in suo ꝓprio loco
sicut splendor solis p totū aerem diuidit̄: ꝛ tn̄ substātia ei⁹
in suo permanet loco: aut substātia eius p neruos dirigitur
et penetrat. Quod necesse est duob⁹ modis fieri. vel em̄ sub
stātialiter per neruos vsq͂ ad oīa membra qui sentiūt ꝛ mo
uētur dirigit̄: vel plurimā partē neruorū eos in sua natura
conuertēs: deinde ipsis mēbris oībus dat sensum ꝛ volun
tariū motū. hoc spūs in neruis operat̄. ¶ Sensus vero per
quē mēbra rem sentiendā sentiūt: nō ad cerebrū venit vt ab
eo sentiatur vel discernatur. hoc em̄ nullo modo passio vel
sensibilis rei motio ab eo sentiretur: sed sensu mēbrū caret.
Neru⁹ em̄ nō ē aliud nisi pars cerebri sicut rami arboris ab
cuius radice procedentes: nam mēbrum in naturā mutatur
sibi cōiuncti: vnde fit sensibile. Palā ergo est quia iterum
caro sentit ꝓpter vim sensus in ea existentis ꝗ̄ sibi a neruo
tributa est. Sed virtus visibilis spūs non sola ipsa a ventri
culis cerebri ad oculos dirigitur: sed ipsum spiritū essentia
liter ad oculos ire demōstrat ratio: ꝛ tanta eius quātitas il
luc ducitur quāta necessaria est: qđ vtriusq͂ cōcauitate testa
tur. Ex hoc em̄ certificat̄ q: vno oculo clauso alterius pupil
la dilatatur: quo apto dilatata pupilla ad qđ fuerat reuer
titur. Causa q: nerui cū sint in vno loco vniti: in quo vtrūq͂
eorum foramē iunctū est necessario vnius oculi pupilla clau
sa spirit⁹ qui ad eā ferebatur: ad locum quo vterq͂ neruus
iungitur veniens per ipsū foramen ad alterius oculi pupil
lam qui apertus est ducitur. vnde foramen panniculi qui di
citur vuea per multitudinē substātie spūs necessario dilata
tur. Aperto tamen oculo spiritus ad eum reuertitur: quare
foramen illius panniculi dilatatum ad modū in quo fuerat
redit. ¶ Huiusmodi significatione cataracta an possit sana
ri necne cognoscit̄: vno oculo clauso alterius pupilla effecta
latior: ī eo spm̄ visibilem esse significat. vnde aqua ab eo am
putata spūs visibilis ad eam redit ꝛ videre incipit: sicut cum
sanus fuerat videbatur: et innuit quasi cōtrariū apparuerit
Nam quibusdam hoc accidit: cum vnus clauditur alterius
pupilla nō dilatatur: cui⁹ causa hec est: neruus quidē p quē
spiritus ducitur est oppilatus: ideoq͂ hic vterq͂ neruus cō
cauus fuerat vt per eū substātialiter spūs posset transire: s3
ceteri nerui nullam habēt cōcauitatē: virtus em̄ animati spi
ritus absq͂ sui essentia per neruos vadit. ¶ Sophiste tamē
contraire conātur: si possibile est inquiūt animatū spm̄ per
neruos nō concauos ad oīa mēbra duci: quare vterq͂ neru⁹
cōcauus fuit: qb⁹ respōdem⁹ duplici necessitate hoc fuisse.
vna: quia per corpus nerui ducunt: ꝛ substātialiter in modū
pili a suo fundamēto remouētur: qui si cōcaui essent rumpe
rentur: neq͂ in paruissima eorū subtilitate posset esse conca
uitas: neq͂ tanta spūs quātitas sensui motuiq͂ necessaria ē
voluntario: quanta visui est necessaria. Omnis enim sensus
preter visuz nō rem sentiendā sentit: nisi vtrūq͂ cōiungatur
visus autē pupillā egrediens per remota loca vadit ꝛ rem
sentiendā sentit: proinde multa quātitas spūs visum facien
tis necessaria fuit. fuere ergo nerui vtiliter concaui vt spiri
tus multitudo per eos transiret.

¶ De visu quomodo fiat an extra mittendo an intus suscipiendo. Capitulum. ix.

Res aūt visibilis est necesse vt ex vna hax trium
rerū ꝯprehēdat̄: aut em̄ aliqđ ex ea visui dirigi
tur p qđ ipa qđ sit cognoscit̄: aut v̄tus visus ad
eā vadit ꝛ ꝯprehēdit queadmodū est: aut neq͂
ipa ad ipm̄ neq͂ virt⁹ visus ad eā mandat̄: sed
quoddā est mediū stās inter hūc ꝛ illā: p qđ ipa cognoscitur
vñ opz inuestigare qđ horū triū sit. Dicimus ergo oms̄ phi
cōcorditer dixerūt nō posse videri nisi p foramē pupille ad
qđ ex re sentienda venerit: videlicet vel v̄tus vel forma eius
vel q̄litas: sicut qdā dicut. Mēsura tn̄ quantitatis magne rei
nō pōt ibi diuidi: sicut quātitas mōtis vel arborū ꝛ similiuz
que ergo v̄tus in re magna pōt eē ꝗ̄ ducat quātitatē sui ad
oculos diuersoꝝ hoim̄ in vno momēto: quō etiā illi⁹ forme
magnitudo tā angustū foramē pupille pōt ingredi: qđ q: rō
ni patet eē impossibile: ad scđam intētionē redeam⁹ q̄ qdem
q: impossibile est vt spūs visibilis pupillā exiens solū ad rem
sentiendā vadat: sueq͂ quātitatis magnitudinē cōprehēdat
ꝛ circūdet. Ipse em̄ spūs nō est tāte quātitatis vt possit adeo
dilatari: donec totius rei quātitatē ambiat: q: in vno momē
to multa ꝛ diuersa indiuidua ꝛ magna cōprehendimus. Ad
tertiā ergo intentionē ꝯuertamur ꝛ redeam⁹. Aer nāq͂ cor
pora circūdans: si clar⁹ ꝛ lucidus fuerit: illud supplemētū vi
sui faciet qđ nerui faciūt corpi: q: v̄tutē illius spūs suscipit si
cut splēdorē solis. Sicut em̄ supiorē aeris extremitatē splen
dor solis pcutiens: deinde totū aerē penetrat: eūq͂ clarificat
sic ꝛ visibilis spūs mox vero vt pupillā ingredit̄: totū pfo
rat aerē: ꝛ exiēs p remota loca mutat eū in suā naturā: qđ fit
cū aer in toto lucidus est. hec etiā palā videm⁹ in sole fieri: q:
si aliqđ corp⁹ in aere ponim⁹ separat eū ꝛ solis splēdore illū
penetrare nequeūte: forma illius corpis obscura post se ap
paret: eaq͂ lumē nō suscipit: nisi vero cōiūct⁹ est: ꝛ mutatio
aeris de solis splēdore nō fit ab eo separata: qm̄ si actio splē
doris fortiter in aere operata fuisset: posset in eadē actione p
manere splendore solis absente. Sed vtriq͂ hac carēt ꝓprie
tate: q: nec splēdor suā actionē aeri ipo absente pōt dimitte
re: neq͂ idē aer illā actionē ab eo valet accipere. Sicut ergo
luminis v̄tute datiua ablata ipo momento lumē ab aere af
fert̄: eodē mō opz intelligi de neruis: q: si vnus fuerit incisus
ꝛ a cerebro diuisus: ilico mēbrū cui sensum dederat: fit insen
sibile: ꝓpterea h̄ dico debēt eē ꝯiūcta ꝛ ꝯtinuata. i. aer spūs
nerui ꝛ mēbrū ꝛ cerebrū. ꝛ ꝙuis aer in alterā mutet̄ actionē
sicut cū calefit vel īfrigidat̄: ꝛ ī ea q̄litate post sepationē rei
eū calefaciētis vel infrigidātis pmaneat: lumē tn̄ in aere ipo
absente ꝛ lumē ab aere amputat̄. Proinde necesse est vt aer
semp illuminet̄ ꝯtinuati. h̄ em̄ nō fcđ nullo mō fiet lucidus
Silr nerui a cerebro supplemētā necesse est hēant. Et licet
nerui de sua suba: videlicet cerebri sint: tn̄ sunt duriores ꝛ so
lidiores vt passioni inobediāt: ꝓinde aliquātulū sunt muta
ti a natura cerebri. Sed nerui duob⁹ mōis sunt. qdā em̄ sunt
motū faciētes: sunt ꝛ alteri sensuz faciētes. nerui aūt q̄ sen
suz faciūt sunt molles vt diximus: ꝛ motū operātes duri sunt
Causaq͂ sensus nō pōt fieri nisi nerui aliquātulū cū q̄dā rei
mutatiōe ad naturā rei sentiēde mutet̄. Mot⁹ aūt nō ē aliđ
nisi actio neruoꝝ facta absq͂ vlla sui immutatiōe. Necessario
ergo nerui sensuz faciētes sunt molles: ꝛ motuz operantes
sunt duri. ꝛ ꝙuis qdā ex duris neruis motū faciētes sensum
tactualē habeāt: molles aūt nerui nullā cū duris inueniū
tur societatē habere: sed ipi duri idcirco tactū faciūt ꝙ tact⁹
ceteris sensibus grossior est. Sensus aūt visibilis q: ceteris
subtior est ꝛ acutior: idcirco vterq͂ neruus visibilē spm̄ ser
uans ceteris neruis cerebro ꝓpinquior est. Natura em̄ cere
bri nulli sensuali instrumēto ꝓpinquior est ꝙ̄ oculis qui me
ruerāt habere. Nā sicut cerebrū ī neruis: ita necessario ocli
in aerē agūt: necessario ḡ de spū multā habuerāt quātitatē
vt aerē suā rē faciūt eē: sic nerui ꝓpe sunt res cerebri. Igit̄
primū qđ visus gn̄aliter sentit sunt colores: q̄ soli sibi sunt
ꝓprij absq͂ ceteris sensib⁹: deinde sentit corp⁹ in q̄ fundati
sunt: sicut gust⁹ pri⁹ sentit sapores postea corp⁹ in q̄ sunt. S3
tn̄ gust⁹ ceteriq͂ sensus preter visuz rē sentiēdā expectāt ad
se vēturā. Uisus aūt ab oculis elōgat̄ ꝛ extēdit̄ p aeris me
diocritatē q̄usq͂ ad illud corp⁹ coloratū venerit: hac de cā so
lus visus sentit formā corpis ꝛ quātitatē etiā ꝛ motū cū ei⁹
colore: motū rōnabilr̄ nō sensualr̄ sentit quē nullus ceteroꝝ
al's eoꝝ h3 nisi tact⁹ accidētalr̄: v̄bi grā. Si qs p tenebras
ambulauerit ꝛ fustē in manū duxerit: eo ampli⁹ nō posse se
penetrare sentiet: cogīcet em̄ solidū corp⁹ ei repugnare: qđ
nō posset scire: nisi in sua memoria heret̄: q: possibile ē ambu
lare eūq͂ penetrare. sed p solidū corpus hoc posse fieri īpossi
bile est. Uisus iterū alterā h3 ꝓprietatē: q: incidens supra le
ne solidū et lucidū corpus retro ad pupillam qua exierat cō
uertit̄: ꝓpter hoc cū in speculo alijs ve lucidis videm⁹: in eis
formā nr̄am: aut stātiuz nobis ad dextrā inspicimus: vel sini
strā vel retro: et si aliqs studiose in oculo alteri⁹ cernit: videt

in eo suam faciē. Et quia visus ad pupillā conuertit̄ ꝑpter panniculi splendorē qui dr̄ arance tela: ē em̄ sup crystallinā sicut adeps supra iura coagulat⁹: que minus rutilās ꝛ clara est. ¶ Uerūtamē ꝙuis solus visus preter ceteros ꝑ mediū aerem motū rei sentiēde sentit: non est tñ arbitrandū; sicut cecus eam cōfuse sentire: q: mox aer vt rem sentit eam visui ministrat: ꝙ proprietas soli visui est. i. aer in eius naturā mutari posse alterius ꝓprietatis ꝛ dignitatis est: quia nō solum recte sed ex trāsuerso cōspicit vnde necessario multus spūs de cerebro ad oculos dirigit̄. Rursus ipe spūs pupillā egrediens ꝛ aerem ꝑcutiens mutat eū in suā naturā. Recte ergo visus igneus dr̄: ꝛ audit⁹ aereus: gust⁹ aq̄sus: tact⁹ terreus odoratus fumosus. Elemēta em̄ q: quattuor sunt: et sensus quattuor: vt vnusq̄sq; hoꝝ vnūquodq; illoꝝ elemētoꝝ cōprehēdat: ꝛ vt ea in natura sua: ꝛ nō eū in aliud mutatur vel aliqua accidētia patiunt̄: discernat. Fuit etiā preter hos alu⁹ sensus vt sensualiter fumosa cōprehēderet: fumus in sua natura existens est mediocris inter aerē ꝛ aquā: proinde ꝙnq; sensus fuerūt: etsi elementa nō sint quinq;: sȝ visus quia ad hoc est vt colores cōprehēdat necessario fuit luminens: sola em̄ lucida corpa ꝑm colores cōuertūtur. Hoc testificat̄ q: si aer fuerit clarissim⁹ vel lucidus: facile et cito ꝑm colores mutat̄. Palā em̄ est q: cum aliquis candidis vestimētis indut⁹ sub arbore iacuerit: color suoꝝ vestimētoꝝ in colorē frondiū illius arboris mutat̄: vnde ostēditur aerē tunc eē mutatū ad illū colorē. Sepissime em̄ videm⁹ aerē in colorē pariet: si lucidus fit: mutari: eiusq; colorē ꝑ aerē ad aliud corp⁹ portari. maxime si paries viridis fuerit vel rubei citrini ve coloris: Et sicut splēdor solis aerē penetrās eū ad suam naturā conuertit: sic ꝛ in colorib⁹ passibilē qualitatē generātib⁹ cōuertitur: sic et lumen visibilis spūs q̄ ad oculos a cerebro dirigitur: mox eū aerem percussent euȝ mutabit. Sed tñ aer ex his trib⁹ vllo sine tpis spatio mutat̄: aut lumie solis: aut colorib⁹ et lumine visibilis spūs. Palā ḡ erit visuȝ nō fieri nisi eū aeris mediocritate: qđ sensus testificat̄. Antiq̄ etiā cōcordati sunt dicētes aerē velut ramos (al's radios) ꝯueniens instrumētū eē visui eū lucidus fuerit ex lumine solis vl̄ quorundā corpoꝝ rutilātiū: vt visui etiā queadmodū nerui cerebro ꝑ q̄s visibilis spūs ad oclos ducit̄ ꝛ ꝯgruit ꝛ seruit. Sicut em̄ cerebrū non sentit qđ ab ocul' ꝯprehēdit̄: nisi neruis mediātib⁹: sic ꝛ ocli nō sentiūt: nisi eū lucidi aeris mediocritate.

¶ De rebus naturalibus nō naturalib⁹ ꝛ preter naturam a medico considerabilibus. Cap. x.

Oportet medicū pre oībus ꝑmā ꝛ vniuersalē medicine intētionē studiose preuidere: ꝛ eā particulariter preuidēdo ad indiuiduū ducere. Pria autē medicine intētio est sanitas: q̄ bifarie diuiditur aut em̄ in sanis: ꝛ sib⁹ custodit̄: aut egris ꝛ contrarijs reddit̄. Quarū prime vnū est necessariū. i. rerū naturaliū sciā. rebus em̄ naturalib⁹ agnitis: ꝛ que sunt sanitati similia patefiunt: ꝛ similia cognoscūtur: ꝛ cōtraria nota fient similibus ergo opatis: ꝛ cōtrarijs ꝓhibitis sanitas custodit̄. Secunde aūt duo sunt necessaria: naturalis videlicet res et extra naturā: sanitas q̄dem infirmis cum quadā mutatione reducit̄. ꝛ qui vult aliq̄d mutare necesse vt sciat vnde vl̄ quo illud ꝯuertere debeat: nisi em̄ scierit a q̄ illud mutauerit: nō est securus q̄n vertat illud de hoc qđ nō cōuenit mutari: et nisi cognouerit ad qđ illud cōuertere debeat: nō est certus q̄n minus aut plus ꝙ ꝯuenit illud mutet. Sanitas ergo infirmis redditur eū mutatiōe rerū extra naturā ad naturales qđ si quis scire voluerit: necessario duo illa sciat. i. rē naturalē ad quā debet duci: ꝛ rem extra naturā que debet auferri. Res aūt naturalis duob⁹ mōis est: gn̄alr̄ videlicet ꝛ specialr̄ Gn̄aliter iterū duob⁹ modis: est em̄ cōplexio hūani corporis: ꝛ cōplexio vniuscuiusq; corporis membri suaq; ꝯpositio Causa em̄ cōplexionis quadruplex est. i. natura: etas: consuetudo: aer. Natura cum dr̄ ꝑm cōstitutionē: sicut est maris et femine differētia: aut ꝑm euentū: sicut est complexio spermatū ꝛ spirituū: de q̄bus ipi gn̄ati sunt. Consuetudo sex mōis Primo ex aere eiusq; mutatiōe: q̄ cōsuetudo vel est localis vel tp̄alis: aut em̄ aliq̄d in tempore ꝯtingit. Secundo ex motu. Tertio ex repletiōe ꝛ inanitiōe. Quarto ex somno ꝛ vigilijs Quinto ex coitu. Sexto ex accidentib⁹ anime. Specialr̄ vt est virtus que est trina. i. naturalis: vitalis: ꝛ aīalis. Naturalem aūt ꝛ aīalem diximus supra eū de cerebro disputauim⁹. Uitalis aūt est q̄ cor ꝛ arterias pulsare facit. Naturalis aūt triplex est. s. gn̄atiua: nutritiua: ꝛ pascitiua. Pascitiua autē est quadruplex. s. appetitiua: digestiua: cōtentiua: ꝛ expulsiua. Res aūt extra naturā: aut est nocumētū actiōis: aut qđ ex eo gn̄atur. Nocumentū actionis est duplex: aut em̄ ē sine mediatione ꝛ dicit̄ morbus: vel cum mediatione ꝛ vocatur causa: qđ aūt ex actiōis nocumēto generatur vel ꝯsequit̄ dicitur accidēs; qđ iterū est dupliciter: aut ex diuersis qualitatibus corporis: aut ex qualitatibus corpus egrediētibus Quarū corporis diuersitas qualitatū quinq; mōis est sicut quinq; qualitates que sentiūtur. ¶ Medicus igitur si sanitatē egris vult restituere: decē res debet inuestigare: quarū septē sunt naturales. i. elemētū: cōplexio: cōpositio: spūs: virtus: mēbrū qđ est infirmū: opatio. ꝛ tres ex̄ natura. i. morb⁹ ꝛ cā ei⁹: ꝛ accidētia morbū cōcomitantia. Morb⁹ aūt gn̄aliter triplex est: q: cōpositio corpis trina est. Pria em̄ eū simplicibus mēbris ab elemētis cōpositis: in q̄bus quedā spēs morbi gn̄atur q̄ mala cōplexio vocat̄. In cōpositis fit quattuor modis: aut ꝑm hoꝝ formam: ꝑm positionem: vel ꝑm magnitudinem vel ꝑm naturam. Scđm autē formā quinq; modis aut fit in figura: aut in foramine: vel in asperitate: vel lenitate. Scđm cōpositionē dupliciter: aut em̄ a suo loco mutat̄. aut ē in suo loco male cōposita. Scđm magnitudinē bifarie vel em̄ vltra modū sunt vel infra sunt. vltra modū: vel est naturaliter vel extra naturā. Tertia cōpositio est totius corporis de compositione ex cōpositis mēbris: q̄daȝ morbi spēs gn̄atur et dr̄ separatio. Hec sunt gn̄a et spēs morborum. Causa aūt morbi est gn̄aliter sicut genus. sed specialiter est multiplex. Causa em̄ simplicis morbi aut calidum morbum facit et est sextupla. ꝑma nimi⁹ mot⁹ anime vel corporis. secunda obuiatio calidi corporis: angustia poroꝝ: putredo: acceptio rerū acutarū: multit[illegible]do cibi. Aut facit frigidū morbum qđ est vj. mōis. ꝑma tact⁹ frigidarū rerū: scđa acceptio carū. tertia paucitas cibi. quarta oppilatio poroꝝ ꝛ eoꝝ raritas. quīta nimius motus. sexta quies. Aut facit siccuȝ morbū: ꝛ est quadrupl'r. ꝑma ꝑcussio sicce rei. scđa paucitas cibi. iij. vsus cibi sicci. iiij. nimius cib⁹. Aut facit humidū morbū ꝛ sunt contraria priori. Sed simplices quidā morbi eū materia existentes sic̄s sunt eis q̄s dixim⁹ eū ꝓpter iterātes al's alterātes cās corpis hi fiant cōmixim. i. ꝓpter vtutē mēbri expellētis ꝛ debilitatē recipientis: ꝛ multitudinem materie: defectionē pascitiue virtutis ꝛ largitatē poroꝝ. Cā autē cōpositi morbi vel est ꝑm figuram vel cōcauitatē siue ꝑm asperitatem vel lenitatē. Scđm figurā vel ꝑm formam vel ꝓpter qualitatē spermatis vel propter accidens qđ infans cum nascitur patitur vel cum lac sugit: vel alia ꝑm foramē: vel ꝓpter oppilationē aut ꝓpter cōiunctionē. Oppilatio aūt fit vel ꝓpter fortitudinem motus contentiue virtutis: aut defectionem expulsiue vel propter frigiditatē vel siccitatem vel propter stricturam ligamēti. Cōiunctio vel fit aliq̄ vel nascens in eo. In illud incidēs vel chimus est vel lapis. Qđ in eis nascit̄: aut est in spē carnis aut verruce. Largitas foraminis est ꝯria cōiunctioni. Asperitas est de gn̄e separationis iuncture eū non est in vlcimitate qđ post plani⁹ dicem⁹: lenitas est asperitati ꝯria. Corruptio loci vel fit eū mēbra a suis locis naturalib⁹ mutant̄ vt separatiōe: vel mollicie ꝯcatenatiōis mēbroꝝ: seu magnitudine mēbroꝝ in forma vel nūero. Quoꝝ cā multitudo est materie ꝛ fortitudo nature. Paruitas aūt mēbroꝝ est ecōtrario aut ꝓpter lesionē q̄ consistit vt magnitudo i nūero ꝛ forma aut est naturalr̄ ꝛ de bona materia aut ecōtrario. Sepatio aūt iūcture ē tripl'r: aut em̄ ex lesiōe facta exteri⁹: sicut ense gladio igne: aut interiori sicut acutȝ chimis: vl̄ de reb⁹ exteri⁹ tendētib⁹ sicut fune: vl̄ de iterorib⁹ sic grossa vētositate: aut fractura exteriori sic ē lapis. aut iteriori: sic ē grossus chim⁹ Accidētia aūt dixim⁹ eē tripl'r: est em̄ actiōis nocumētū ꝛ diuersitas eoꝝ q̄ a corpe egrediunt̄: ꝛ diuersitas q̄litatū corporū sensibiliū. Cā quoꝝ duoꝝ est nocumētū actōis. Nocumētū actiōis ē morb⁹. Morb⁹ em̄ est cā nō actiōis. Actiōes aūt sunt tripl'r: ē em̄ aīalis naturalis ꝛ vitalis. Hen⁹ aūt actiōis

nocumenti tripliciter est: in vnaquaqꝫ actione etiā tria nocumēta nascūtur: vel em̄ actio oīo aufertur: vel minuit: vel mutatur. verbi grā. Sēsus actualis aut amputat ꝛ dr̄ pellipes aut minuit ꝛ dr̄ titillatio: aut a sua natura mutat ꝛ dicit dolor: causa hoꝝ duoꝝ est frigiditas: sed tertie est separatio iūcture. Palam ergo est causam nocumēti actiōis esse morbū. Morbus em̄ nocet actioni sine mediatiōe. ꝓpter hoc nocumentū actiōis ꝛ significationē: nulla differētia est inter morbū ꝛ significationē: nisi in nr̄a intentiōe cū ea noīam⁹: q: nostra intentio est in nocumēto actionis ꝛ eo qḋ illud sequitur nocumentū vocamus morbū: ꝛ illud sequētia dicim⁹ accidētia. morbū etiā dicim⁹ causā accidētiū. vn̄ cognoscim⁹ morbos: ꝛ cū accidētia eos cōcomitātia sare volum⁹ dicim⁹ accidentia significatiōes. ¶ Sꝫ intentio hui⁹ libri hec vt patefaciam⁹ significatiōes morboꝝ oculoꝝ: pri⁹ tn̄ opꝫ sciri oculoꝝ accidētia vt vie q̄bus ad morbi materiā puemam⁹ note fiāt.

¶ De accidentibus oculorum. Cap. xi.

Accidentia oculoꝝ sunt triplr. est em̄ nocumētuꝫ actionis: ꝛ diuersitas sensualiū qualitatū: et diuersitas ab eis exeūtiū: causa quorū duoꝝ ē morbus oculorū. Nocumentū aūt actionis est oculorū ſm quantitatē actionis eorū. Quorum actio aut naturalis est vel aīalis. Naturalis vero actiōis nocumētū est illud qḋ quattuor ṽtutib⁹ accidit. Aīalis vero sensui ꝛ volūtario motui. Oculi tn̄ duas spēs sensus habent. Nocumētū aūt actiōis naturalis: nō opꝫ in hoc loco noīari. Nulla em̄ est differētia inter oculos ꝛ totum corpus in hoc morbo Siſr ꝛ nocumētū tactualis sensus: sicut mollicies titillatio et dolor: ita sunt oculis quēadmodū corpori. Accidētia vero que patiūtur oculi in sensu visibili ꝛ volūtario motu: necesse est noīari: hec em̄ ꝓpria sunt oculis: vnde incipiendū a visu. Scimus aūt ꝙ accidētia q̄ visui cōtingūt: aut sunt in ei⁹ instrumento: vel in sua ṽtute: vel in suis ministris. Instrumentū autē visus est crystalloidos humor: q̄ vel patit simplicem morbū. i. vnū ex octo: vł ꝯpositū: aut a suo loco naturali mutatur: aut separationē iuncture. Mutat a suo loco naturali vel sursuꝫ vel deorsuꝫ vel dextrorsuꝫ vel sinistrorsum. Si mutatur sursum vel deorsum in vtroqꝫ oculo videt rē duplaꝫ. ꝙ si mutat ad latera nō apparet res dupla. ¶ Virt⁹ aūt visus q: de cerebro cōcauus neruus procedit: proinde passio eius aut fit de infirmitate cerebri vel cōcaui nerui: quoꝝ infirmitas fit triplr: aut em̄ simplex: que est vna de octo: vel est officialis sicut apostema oppilatio aut separatio iuncture. Ministri visus sunt hūores ꝛ pāniculi ꝛ spūs qui in oculis habentur: sed tn̄ quoddā hoꝝ naturaliter visui nocet: hi videlicet qui ante crystallinā sunt: est em̄ foramen vuee. i. pupilla albumen oculi spūs q̄ est in pupilla: ꝛ quātitas pupille que cornea dr̄. In foramine vero q̄ttuor accidūt. Largitas: angustia: mutatio de loco suo: ꝛ tortuositas. Largitas vel est naturalis: vel est accidētalis vt extensione pāniculi q̄ inuoluit cuius extensio duob⁹ modis fit: aut de extēsiōe vuee vel multitudinis albuginis oculi. Extēsio vuee aut est simplex morbus sicut siccitas: aut ꝯponit sicut apostema. Angustia ī pupilla: aut est naturalr: vł accidētaliter sicut de mollicie vuee que fit duob⁹ modis: aut de nimia hūiditate sibi dn̄ante et eam lubricosaꝫ faciēte: vel de prauitate albuginis. ꝓpterea opꝫ intelligi largitatē pupille semꝑ esse malā: siue sit naturalis vel accidētalis. lumē em̄ visibilis spūs dispergit. Angustia eius si fuerit naturalis bona est: q: coadunat spm̄. sed si fit accidētalis: molesta: nō tn̄ ideo mala q: angusta: ſꝫ ꝓpter reꝫ de q̄ fuerat stricta. nā si fuit propter paruitatē albuginee hoc figit duo mala: vnū quia crystallina ē discoopta ad exterius lumē: aliud q: desiccatur ex albuginee paruitate. Mutatio pupille a suo loco vel est naturalis vel accidētalis. Accidētaliter cū pāniculi scindunt qui sunt iuxta pupillā ꝛ tumefiunt ꝛ vulnerati cōsolidātur: sed tn̄ mutatio pupille nō multum est mala. Separatio iuncture si fit in vuea ꝛ est imꝑforata nō multū nocet visui: sed penetrata currit albugineus humor ꝛ vuea tāgit crystallinā. vnde duo generātur accidentia: vnū q: vuea crystalline ꝓpinquat nec hꝫ q̄ cooperiatur: aliud q: visibilis spūs q̄ de cerebro ꝓcedit: nō coadunatur in pupilla: sed egredit ꝛ ab ea dispergit. Albuginea patitur vel in quantitate vel in qualitate. In quantitate sicut si augmentet vel minuat. si augmētatur visus obscurabit. si minuitur: neqꝫ oīno crystallinā operiet. In q̄litate aut ī liquore aut ī colore. In liquore si fuerit īgrossata: cui⁹ grossitudo aut fuerit mlta: aut fuerit parua. Si fuerit parua ꝓhibet visum longinqua videre ꝛ propinqua bene discernere. ꝙ si sit grossissima ꝛ ī toto visuꝫ amputat ꝛ cataracta vocat. Si aūt media vel in mltis locis dispertita fit: vel in vno loco: vł etiā in medio pupille vel circa eam. si est in medio videbit infirm⁹ omnia esse perforata: putat em̄ partē quā neq̄t cernere concauā esse. si autē fuerit circa pupillā ꝓhibet ne multa in vna hora videat ꝓpter quātitatē pinee visus. ꝙ si illa grossitudo dispertita et particulariter diuisa fuerit: q̄ videt putat eē velut amices: vn̄ patiēs cernit sicut muscas pilos ꝛ his similia qḋ plurimū pueri ꝛ febricitātes patiūtur. In colore vō aut est in toto corpe: ꝛ vidēda eē putat illi⁹ coloris: quia si fuerit plumbeus: oīa apparēt illius coloris: sicut fit eis qui ad cataractā parati sunt: eisqꝫ quoꝝ de stomacho fumus ad caput ascēdit: et patiētib⁹ sanguinis fluxū de narib⁹. Spūs visibilis vel in quātitate vel in q̄litate. In qualitate sicut si fuerit grossus. in quātitate si minuit. Nā si mult⁹ fuerit vsqꝫ ad remota loca penetrabit ꝛ lōginqua videt: ſꝫ si est panc⁹ de ꝓpe solūmō cernet. subtilis aūt bn̄ discernit ꝛ res opportune cōprehendit: grossus vero econtrario. ¶ Pars aūt cornee q̄ pupilla cooperit: si fuerit citrina oīa citrini coloris videntur quēadmodū fit eis qui yctericiā patiunt. Cornea visui nocet ꝛ eius nocumētū vel ſr ꝓpter se: vel ꝓpter aliud. ꝓpter se tria patitur: qm̄ morbū simplicē videlicet ꝛ cōpositū ꝛ separationē iūcture. Simplex hūiditas est vel siccitas. hūiditas aūt visui nocet in quātitate: si multa fuerit: q: oīa fumus et quasi nebula apparēt. In qualitate sicut ī colore: si em̄ sint rubei coloris: oīa apparent rubea: sicut ꝯtingit his q̄ passionē que petia dr̄ patiūtur. sed aliq̄n spasmat cornea propter diminutionē albuginee q̄ ex pupille angustia gn̄at. vn̄ visus deficit noceqꝫ multū: igit visus aliq̄n ex toto amputatur. ¶ Separatio quidē iūcture si fit pforata visui duob⁹ modis nocet: vno ꝓpter putredinē ī illo vulnere coadunatā: altero q: crystallina est exteriori lumini vicina. Passio aūt cornee q̄ fit ꝓpter aliud: vel est ꝓpter cōiunctiuā: vel est ꝓpter palpebraꝫ. propter cōiunctiuā si vngula nascat in ea: sitqꝫ in ea apostema corneā cooperiēs. ꝓpter palpebrā si in ea nascat apostema locū cornee cooperiēs: sed passio cōiunctiue ꝛ cornee ꝛ aliaꝝ partiū oculoꝝ non nocet visui nisi accidētaliter. Passio vero volūtarij mot⁹ est triplex. vel em̄ est amputat⁹ et dr̄ mollicies: vel minuit ꝛ dr̄ titillatio ꝛ tremor: aut mouetur nō vt opꝫ et dr̄ spasmus. quoꝝ triū vnūquodqꝫ est vel ꝓpter cerebrū: vel ꝓpter neruos oculos mouētes: aut ꝓpter lacertos: sed diuersitas mollicie ac spasmi lacertoꝝ oculos mouentiū est ſm diuersitatē motionis eoꝝ: qḋ post planius dicetur in fine. xvj. capituli libri huius.

¶ De morbis oculorū sensui apparētib⁹. Cap. xij.

Morbi oculis veniētes vel sensui apparent et facillime cognoscūtur: vł latent ꝛ eoꝝ noticia obscura ꝛ eoꝝ significationes intellectuali inuestigatione comprehēdunt. ¶ Incipiamus ergo a morbis sensui apparētib⁹ dimittētes morbos cōes membroꝝ alioꝝ fictione: disputātes solūmodo de his quoꝝ fictio ab alioꝝ fictione mēbroꝝ differt mōstrātes in q̄ loco oculoꝝ nascunt. Morbi igit q̄ sensui apparēt: vł in cōiunctiua sunt: aut sunt ī palpebris vł in angulis oculoꝝ aut in cornea seu in vuea aut ī equaido. i. īter vueā ꝛ crystallinā. In cōiunctiua vō septē passiōes sunt: q̄ sunt petia: vngula: ophthalmia: tumor: duricies: prudor: ꝛ sibilus. Petia est sanguis fluēs de aliq̄ vena: vel arteria incisa quā pͥmū patiunt ex aliquo ictu. Vngula ē supfluitas neruose carnis incipiēs a maiori angulo: tēdēs vsqꝫ ad pupillā cooperitqꝫ eā ꝛ visuꝫ ꝓhibet. Ophthalmia ē triplex. q̄dā turbat visum: cā ei⁹ exteri⁹ est sicut fum⁹: sol: oleū: puluis ꝛ silia. secūda molestior: ē: q̄dā fit de interiorib⁹ vel de exteriorib⁹. de exteriorib⁹: sic de vno supioꝝ: ſꝫ tn̄ fortior est de īteriorib⁹: sicut de hūorib⁹ ad coniūctiuā defluētib⁹ ꝛ apostema gn̄antib⁹. Cā hūores fluere faciēs defectio ē mēbri hūores recipiētis

id est oculi ꝛ multitudo materiei accepte ad oculos mãdata Sed p̃ria ophthalmia a scd̃a hoc differt: q: cã prime ablata morbus amputat̃: scd̃a vero postq̃ eius causa amputat̃: permanet morb⁹. ¶ Ophthalmia has h₃ significatiões: quas cetera mẽbra hñt cũ apostema patiunt̃: que sunt: tumor: inflatio: durities: rubor: lachryme: plenitudo venaꝝ oculoꝝ Tertia ceteris est acerbior: q: h₃ significationes cholere: et h₃ alias: q: acumẽ ꝛ palpebre inuersant̃ extrinsecus: cuiusq̃ motio fit grauis ꝛ albuginea ascẽdit supra nigredinẽ. ¶ Tumor fit q̃druplex: primus fit ex ventositate. scd̃s ex phlegmatico hũore nõ grosso. terti⁹ ex grosso phlegmate: ꝛ dr̃ ydimia quart⁹ ex melancholico ꝛ dr̃ scliros. Qui possunt hoc modo discerni: q: primus subito euenit: sicut videmus seniores in estate pati ꝑpter morsus muscaꝝ: aut cuius calor est sicut apostema. Scd̃s tñ est similis: sed tñ est fortis. Terti⁹ quasi a digito ꝑforat̃: in ea tñ ꝑforatione nõ adeo ꝑmanet dolor cuius color est sicut color totius corpis. Quart⁹ fit plurimũ in angulis oculoꝝ ꝛ dilatat̃ aliquando ꝛ ascendit vsq̃ ad supcilia: est etiã durus nullũ hñs dolorẽ: cui⁹ color est plũbeus: ꝙ multotiens sequit̃ variolas et diuturnas ophthalmias ꝓcipue mulierib⁹ ꝯtingit. ¶ Durities nascit̃ i oculo ꝛ palpebris: ꝛ motũ earũ facit eẽ grauẽ cum dolore ꝛ rubore: neq̃ põt patiens oculos aperire cum a somno surrexerit: et aliqñ nascit̃ apostema paruũ ꝛ durũ: cui⁹ h̃ sunt accidẽtia: lachryme. s. salse ꝛ vitree: ꝛ manet prurito: ꝛ rubor ĩ toto oculo ꝛ palpebris. Sebel est vena grossa sanguine plena: q̃ cum inflatur fit rubei coloris: ꝛ est perflua facit prudorẽ ꝛ tumorẽ ¶ Palpebre passiones q̃dã sunt cões membris totius corporis: sicut verruce scrophule: ꝛ his similes: q̃s nõ est necesse dicere in hoc lib. Intentio hui⁹ libri est de morbis oculoꝝ ꝓprijs. ¶ Passio iterũ palpebre vel nascit̃ intrĩsec⁹ vl̃ extrinsecus. Extrinsecus sicut grossities q̃ est q̃si quedã pinguedo viscosa. Tela est cũ neruis ꝛ pelliculis q̃ nascit̃ in superiori palpebra. Intrinsec⁹ fiũt scabies grãdo petrositas ꝛ viscositas Scabies q̃ttuor modis fit. p̃ria dr̃ clestos. scd̃a tristos. tertia serosis. quarta yos. prima lenior est scd̃a: q: scd̃a est magna aspera. scd̃a dolorẽ ꝛ grauitatẽ facit: vtraq̃ tñ oculis hũiditatẽ generãt. Tertia est durior ꝛ asperior: q: in interiorib⁹ palpebre q̃si fixura est. Quarta ceteris deterior est: q: ad sanandũ longior ꝛ duritiẽ h₃. ¶ Grãdo est hũor grossus in interiorib⁹ palpebre indurat⁹: fact⁹ quasi lapis. Inuiscatio q̃dã est viscositas palpebrã cũ pupilla cõiũgens: siue in ei⁹ albedine vel nigre. vel vtraq̃ palpebra: q̃ fit aut ꝑpter vulnera ocl̃is nascẽtia: aut ꝑpter curationẽ vngule. ¶ In angulis oculoꝝ fiũt tegmẽ rotura ꝛ vulnus. Tegmẽ triplex est: vnũ erigit superiorẽ palpebrã: ne albedo ocl̃i possit aperi qd̃ aut naturalr̃ vel cũ fixura palpebre fit: aliud breuitas est palpebre. tertiũ est inuersio palpebre in exteriorẽ partẽ: qd̃ fit propter aliqd̃ vulnus: vel ꝑpter supfluã carnẽ in palpebris natã. ¶ Rotura ꝛ vulnus nascunt̃ in eis queadmodũ in toto corpe. Nascũtur ꝛ in extremitate palpebre pili supflui ad interiora vl̃ ad exteriora ꝯuersi. ꝛ pili aliquo mõ de palpebris cadũt: ꝛ nascũtur ibi pediculi et ordeum. Supflui pili nascunt̃ in interioribus palpebris: q̃ pungũt ꝛ attrahũt ad ocl̃os hũores. ¶ Pili cadũt de palpebris: aut ꝑpter hũores ad eas fluẽtes: vel ꝑpter alopitiã: ꝛ aliqñ cadũt cum grossitie duritie ꝛ rubore palpebre. ¶ Pediculi fiũt de hũorib⁹ putrefactis ꝛ nascuntur ĩ palpebris: quos patiunt̃ illi q̃ multũ comedũt: ꝛ habẽt negligẽtiã balneãdi ꝛ exercitãdi. ¶ Ordeũ est apostema nascẽs ĩ extremitate palpebre: cui⁹ forma similat̃ ordeo. ¶ Nascit̃ etiam in angulis palpebre: corsum ꝛ grãdo ꝛ lachryme. Corsum est vuln⁹ ꝑmanẽs inter angulos ꝛ nares: qd̃ patiẽs si neglexerit fiet ex eo fistula putrefaciens ossa: ꝛ aliqñ fluit putredo ad nares ꝑ foramẽ oculi ꝛ nasi: ꝛ aliqñ currit ad palpebrã eiusq̃ cartilaginẽ putrefacit: ꝛ si palpebra fuerit digito tacta fluit ab ea putredo. ¶ Grãdo ꝛ lachryme sunt ꝓpria angulis palpebre: cui⁹ cã existit caro ĩ foramine inter ocl̃os ꝛ nares existens: q̃s habẽtes semp patiunt̃ vel ex curamine medicoꝝ acutas medicinas in vngulã ꝛ scabiem ponẽtium. ¶ Passio vero in cornea nascẽs vel est cõis passioni in toto corpe veniẽti: aut oculoꝝ ꝓpria. verbi grã: cũ morb⁹ mẽbris corpis nascit̃: in oculis tñ infirmus nimiũ patit̃ dolorẽ: in venis extensionem: in panniculis oculoꝝ pelliculisq̃ ruborẽ ꝛ pulsationem vsq̃ ad tempora ascendentẽ: maxime si ambulat vel mouet̃. Capitis eñ dolorem patiũtur: et ab oculis acuti subtiles fluunt humores atq̃ distillant: ꝛ nequeũt acuta pati cibaria: nec eis valent oculis imposita. ¶ Passio q̃ est cornee ꝓpria: aut vulnus est: vel macula: vel obscuritas sanies ꝛ alia vlcera: septẽ noĩbus nuncupata: quoꝝ tria sunt intrinsecus: ꝛ q̃ttuor superficieten⁹. Que sunt extrinsecus hec sunt. Primũ est vuln⁹: cui⁹ color est q̃si fimus: quãdã tñ partem nigredinis operit. Scd̃m est vulnus magnũ: ꝑmo concauũ forte: sed tñ albius et prauius. Tertiũ est vulnus partẽ albedinis ꝛ nigredinis operiens. pars tñ qua tegit̃ albedo est rubei coloris: que vero sup nigram stat est alba. Quartũ est quoddã vulnus ĩ modũ furcule putrefactũ. Passiões interiores he sunt. Pria est q̃ddã vuln⁹ cõcauũ et angustum Scd̃a est aliud quoddã vuln⁹ cõcauũ ꝛ largi⁹. Tertia ẽ aliud magis ceteris putrefactũ: quo obliuioni tradito panniculi oculi putrefient. Que oẽs cornee passiones: aliqñ sunt curabiles: aliqñ nõ. Quaꝝ cã duplr̃ est: aut eñ ꝑpter diuersitatẽ vulnerosoꝝ locoꝝ: aut ꝑpter diuersitatẽ materiei ĩ vulnere existẽt. Et q: cornea ꝯposita est de multis corticib⁹: vno sup aliũ locato: aliqñ in scd̃o nascit̃ cortice vel post tertiũ ꝑpter materias: q: aut est in multa quãtitãte: aut ĩ pauca quãtitate vel est diuersa ẜm colorẽ vel liquorẽ vel virtutẽ. In q̃ colore aliqñ est alba: aliqñ nigra. in liquore aũt grossa vel subtilis: In virtute aũt est calida vel acuta vel salsa vel vitrea vel dulcis. S₃ salubrius ceteris vulnerib⁹ est qd̃ post ꝑmũ nascitur corticẽ: molestius aũt qd̃ post tertiũ oꝛit̃: cui⁹ color ẽ alb⁹: q: vulnus visũ cooperit: ꝛ vsq̃ ad nigredinẽ oculi diuidit̃: qd̃ aũt post primũ corticẽ nascit̃ nigri coloris est: quo inter tertiũ ꝛ ꝑmũ exĩte fit color ĩter albũ ꝛ nigrũ. Materia aũt si fit multa subtilis ꝛ calida patiẽs nimiũ ꝛ molestissimũ habebit dolorẽ. Multitudo eñ materiei facit extẽsionẽ calorẽ ꝛ dolorẽ. Salubrius aũt ceteris fit in supficie cornee nõ in loco pupille: q: si scindat̃ vulnus non sumus securi q̃n vuea extrinsecus egrediat̃ ꝛ hũiditas oculoꝝ defluat. Et si vulnus sup pupillã fuerit sanato vulnere visus offenditur. verbi gratia. Egressio aũt cornee grossa est ꝛ dura: differt tñ a vulnerib⁹ q: vulnera faciũt roborẽ in oculoꝝ albugine: lachrymas prouocãt: cũq̃ cornea scindat̃ vuea extrinsecus egredit̃. Egressio aũt vuee q̃ttuor mõis fit: vno q: aliqñ parũ egredit̃ quã vidẽtes eẽ pustulã putãt: cui⁹ noticia sic cognoscit̃. Eximat̃ vuea sani oculi cui⁹ color is sit: ꝛ vuee alterius oculi cõparet̃ quartu₃ colores si sint similes: scias vueam exteri⁹ egressa₃ Si aũt sunt dissimiles post eã est morb⁹. Scd̃o quia aliquãdo exit post: ꝛ ꝓculdubio demõstrat vueã foris esse egressa₃ Tertio q: q̃dã dicũt ꝙ a medio ex egredit̃ vt palpebre nimis preualeat: q: pili palpebre pungũt maximũ dolorẽ patitur. Quartũ dr̃ pilmos qd̃ latine dr̃ clauus: q̃ sic dignoscit̃. nã egrediens pelliculas vuee supficietenus operit: vñ fit forma q̃si caput alicui⁹ claui. ¶ Passio aũt quã patit̃ vuea: aut est dilatatio: vel cõstrictio Dilatatio duob⁹ est mõis: prim⁹ exilire palã demõstrat̃: ali⁹ fit ꝑpter ꝑcussionẽ vel aliã passionẽ vel aliqd̃ apostema. ¶ Inter vueã ꝛ crystallinã erusiue. laq̃ nascit̃ coagulata spm̃ visibilẽ prohibẽs ex pupilla exeunte: q̃ passio ꝑfecta facillime cognoscit̃: sed initio sui nimis est obscura. Qui ad hanc passione₃ sunt venturi ante oculos eoru₃ forme quasi cimicum volantium apparent: et squame quasi volantes: ꝛ nõnullis quasi flãme: quibus hanc passionem incidentibus visus amputabitur: ꝛ color pupillarum mutatur. vnde visibilis spũs nequit penetrare: cui⁹ aq̃ color mutantis pupillã diuersus est: quidã eñ aeri similat̃: ꝛ quidam vitreo colori: ꝛ alter colorẽ albũ habẽs est: ꝛ ali⁹ quasi color celi: ꝛ alter viridis: ꝛ alius q̃si venetus: hincq̃ antiqui cataractas venetinos oculos vocauerũt. S₃ tñ omne venetũ qd̃ patit̃ est aqua: q: oculorũ venetũ est duob⁹ mõis: vn⁹ ꝑpter aquã si nimiũ fuerit coagulata: ali⁹ ꝑpt̃ siccitatẽ quã patit̃ crystalloidos: vnde nõ op₃ aquã oculorũ venetalẽ absolute nũcupari. Prima vtiq̃ spẽs aque que in colore aeri assimilat̃: facile põt curari: licet in preterito ei⁹ accidẽtia fuerãt ea q̃ supra diximus. Scd̃a spẽs vtiq̃ aliqñ est curabilis: cui si medicina fit ꝑ futura: hac significatiõe oñdit̃. Nã si vno clauso

alterius pupilla dilataꝛ: possibile est sanitati restitui. alioqn incurabilis est. Causa: q: neruus cōcauus quo visibilis spūs ducitur ad pupillaꝫ est oppilatus. Alioquin etiā huic cataracte accidētia ex passione stomachi vel cerebri eueniūt: que sic dignoscunꝛ. Si apparitio in oculo vno fuerit vel in vtroqꝫ diuerse tamē: cataractā vēturā intellige: sed si in vtroqꝫ oculo eq̄liter apparet: cognosce ex stomacho fieri. Itē si modo plus mō minꝰ apparuerit: ⁊ maxime cū stomacho indigestibilitas augmētauerit: ⁊ stomacho facile digerente minorauerit ⁊ patiens de stomachi morsura vel ardore murmurauerit: et ex pigra imaginatio illa decreuerit: cura ⁊ huiꝰ pigra: sed cataracte est ꝑspicua. Si vō fuerit ꝓpter cerebrū plurimū ex frenetica nascitur passione. Frenesis eñ q: calidū est apostema nascens in prora cerebri: fitqꝫ quasi fuligo calore febris humorē quo nascitꝛ desiccante ⁊ per venas ⁊ inter cerebrum ⁊ oculos existentes ad oculoꝝ substantiā penetrat: et talia eis apparere facit. ¶ Sufficit nobis dixisse de passionibus oculoꝝ visui apparētibus; oportet de illis dicere que difficillime intelliguntur: quia intrinsecus nascuntur.

¶ De morbis oculoꝝ q̄ intrinsecus latent. Cap. xiij.

Passiones in interioribꝰ oculorū nascentes: vel sunt in neruis visuꝫ ferētibꝰ: que duobꝰ modis sunt. Vna emollitio ⁊ dicitꝛ paralysis: altera est desiccatio ⁊ spasmꝰ noiatur. Paralysis est triplex aut eñ motū amputat: vel roborē: vel vtrūqꝫ. Sed visu absqꝫ causa manifesta amputato vel minuto: notaꝛ fieri vel ꝓpter nerui cōcaui passionē: vel ꝓpter paruitatem visibilis spūs a cerebro mādati. Neruo aūt cōcauo passionē patiente ex simplicibꝰ octo cōsistentē vel cōpositis: sicut constipationē cōstrictionē ⁊ iuncture separationē: necessario visus corrumpitur nec manifesta oculis apparēt. verbi grā. si videmus visum esse minutū vel ablatum absqꝫ causa manifesta: iterrogemꝰ infirmū an sentiat grauitatē ī puppi capitis erga collū que parti huic manifesta: scias crudos humores frigidos ⁊ viscosos ad cōcauū neruū fluere vel oppilantes vel apostema ibidē gn̄antes. Possumꝰ quoqꝫ aliter inuestigari vno. s. oculo clauso: si alterius pupilla nō dilatetur: neruus oppilatur. Item interrogetꝛ an patiens anteq̄ inciderit passionē si in capite fuerit percussus: aut ꝓpter aliquē casum caput vulneratū. Vñ pupilla egrediēte post modum magis solito cōuersauerit: scias neruū esse fractuꝫ. Si autē viderit propinqua ⁊ minime longinqua: magna quoqꝫ corpora aspexerit; parua vero ecōtrario: scias spm̄ esse defectū. qui nisi longinqua intuetur ⁊ propinqua nequaquā et in meridie ⁊ ī vesperi nō videat sicut patiūtur seniores: scias hoc fieri cā grossi spūs sueqꝫ ꝯmixtiōis cū turbidis hūoribꝰ hec sunt accidētia instātia oculoꝝ latitātia. Sed passiōes in motibus oculoꝝ nascētes: aut sunt ꝓpter cerebrū vel ꝓpter neruos vel ꝓpter lacertos. si sunt ꝓpter cerebrū necessario motus in vtroqꝫ corrūpitꝛ oculo: si ꝓpter neruū eadē pars oculoꝝ offenditꝛ: cuiqꝫ ab illis neruis passio dirigitꝛ: ꝙ si neruus nō in toto: sꝫ in parte patitꝛ: motꝰ lacerti q̄ eidē neruo ꝑtinet corrūpitꝛ: ⁊ nōnunq̄ passio nō in neruo sꝫ in essentia lacerti oritur. ¶ Et supius diximꝰ oculos. ix. habere: quoꝝ. vj oculi ipi mouētur: ⁊ tribꝰ fundamentū vtriusqꝫ nerui corroboraꝛ: ⁊ per eos oculi sursuꝫ eleuanꝛ: reliqui tres palpebras mouēt. Ostēdimus etiā ꝙ passio neruoꝝ ⁊ lacertoꝝ duplex est. nā mollicies. s. ⁊ spasmus. vnde. vj. lacerti motū oculis ferentes si molles fuerit ocli causa sue magne grauitatis prepōderati inferiꝰ descēdūt: ⁊ cū palpebris se infigunt. Si aūt spasmauerit: mouet oclos erga suos magnos angulos. Neruis q̄dē mollificātibꝰ ⁊ spasmū patiētibꝰ oculi in eadē parte in qua mollificanꝛ vꝉ spasmanꝛ torquētur. Tres vero lacerti fundamētū vtriusqꝫ nerui corroborātes: oculosqꝫ superius eleuātes si spasmanꝛ oculi nō patiūtur: q: inde ꝯfortantur. si aūt mollificētur oculis nocēt: absqꝫ vlla ꝑcussione visu permanēte cogites neruū eē mollificatū. ꝙ si fuerit ex ꝑcussione scias ex neruoꝝ fieri fractura. Reliquoꝝ triū lacertoꝝ palpebras mouētiū: vnus mouet eas supius ⁊ duo inferiꝰ. Si neruus mouēs palpebras supius mollis efficiꝛ: palpebras sursuꝫ nequit eleuare: si spasmaꝛ nō valet oculum claudere duo aūt lacerti inferius palpebras mouētes mollificati non claudūt oculos: spasmatis non eleuātur: palpebre in parte eas mollificāte: patiūtur palpebre in loco eidē lacertoꝝ parti ꝑ parti ꝑtinente. Humores vō ad oclos fluētes: aut ꝑ venas q̄ sub craneo sunt: aut per venas super craneū existētes defluunt. Si ex venis q̄ sup craneū sunt manauerit: hoc signo intelligenꝛ: nā vene frontis ⁊ temporū sunt grosse ⁊ extense vnde si incidātur multū valet: vel siccitas plasmetur vel implastretur desiccatiuis adiutorijs. Si aūt nullatenꝰ cessent humores: scias ꝑ venas q̄ subtus cerebrum sunt: manare.

¶ De noticia medicinarum habita per sensum et rationem. Capitulum. xiiij.

Quia sanitas est intentio medicorū: necesse est eis causam sanitatis noscere; que duobus modis est vna est subiecta sanitati. i. hūana corpora: altera est medicina. Qui ergo oculos voluerit curare: oportet eos scire oculoꝝ medicinam ⁊ cuius vtutis sit: quā virtutē per saporē ostendam: sapor eñ suā virtutem innuit. Igitꝛ noscāt ꝙ oīa que ad linguā veniūt: aut nil faciūt in ea ⁊ insipida vocanꝛ: q̄ aut simplicia sunt: sicut aqua ⁊ cetera elemēta: aut ꝯposita vel a qualitate in eis ꝑualēte si vero preualuerit ⁊ erit aliquātulū attinens frigiditati: sicut medicina q̄ dicitꝛ oppilatiua: q̄ duobꝰ modis ē: aut terrestris ⁊ sicca sicut ematithes tuthia ⁊ cerusa cathimia ⁊ his similia. vel viscosa humida cui aqua cū terra dn̄atur ⁊ aliquādo aer sicut insipidum oleuꝫ. albugini oui terra dn̄atur et insipido oleo aer: aut linguā pati faciūt: vel cum delectatione: vel cū nocumento. Que delectationē faciūt: necessario sunt similia eis quibꝰ delectationē faciunt. Idcirco que lingue delectationem ingerunt; sunt humane complexioni similes: humana eñ complexio moderate calida est ⁊ humida. Proinde q̄ delectationem faciūt calida et humida sunt temperate; et humana etiam corpora delectantur aqua tepida. His itaqꝫ delectationem lingue facientibus: si aqua dominetur: dulcedo eis est: si eñ aer vnctuosa erūt. Ideoqꝫ omnia nutrimēta: vel sunt vnctuosa: vel dulcia: vel ex vtroqꝫ composita. Quibus aūt alter sapor preter istos dn̄atur: non solūmodo non nutriunt: verūetiam propter medicinā accipiūtur. Que vero nocent lingue: pūctionē faciūt: ⁊ punctio est spēs separationis iuncture: que vel fit cum nimia incisione: aut multa constrictione. Que autē cum nimia faciunt incisione sunt calida: ⁊ q̄ cū constrictione idem operantur frigida sunt ⁊ sicca Inter ea quibꝰ lingua separatur: aut sunt grossa terrestria ⁊ multum lingue separatiua: ⁊ dicuntur amara: aut non adeo linguā separant ⁊ vocanꝛ salsa: que vero sunt subtilia ignea nominantur acuta: que autem stringunt vel sunt grossa terrestria aut subtilia aquosa. terrestria et grossa multum constringentia pontica dicuntur: q̄ autem minus constringūt vocantur stiptica: subtilia et aquosa acetosa vocantur. Octo ergo sunt sapores. s. dulcis: vnctuosus: amarus: salsus: acutus: ponticus: stipticus: acetosus. Ponticus coadunat et premit linguam non solum superficietenus: verū etiam intrinsecus. vñ oppilat et exasperat: stipticus similiter: sed tamen debilius. Salsus lauat ⁊ mundificat. Amarus autē magis salso mundificat: quia vltra modum mundificat exasperat et excoriat. Acutus vero incidit pungit ⁊ calefacit. Acetosus sine vlla calefactione pungit et purgat. Dulcis humectat et lenit asperitatem lingue et delectationem tribuit. Vnctuosus similiter operatur: sed tamen debiliꝰ. Sapidus autem de genere est habēs aquositatē sibi dn̄antē. Idcirco dulcedo tantilla in eis sentitur: proinde fructꝰ a terra sublimes sunt dulces: ⁊ propinqui sapidi: q: humiditas eoruꝫ est vicina aquositati terre. Ponticus ergo est terrestris ⁊ frigidus. Acetosus aquosus ⁊ frigidus. Amarꝰ calidus ⁊ igneus Salsus terrestris calidus: non tamen igneus. Dulcis calidus et temperatus. Vnctuosus aereus et aquosus. Ponticum quoqꝫ scimus pororum coadunatiuū et constrictiuū ingrossantium refrigerantium et desiccantiū. Acetosus incidit subtiliat asperat mūdificat ⁊ refrigerat. Acutꝰ attenuat mundificat attrahit dissoluit et incidit. Amarus mundificat lauat: attenuat: calefacit. Salsus coadunat oppilat ⁊ desiccat: nec multuꝫ calefacit. Dulcis mollificat: rem namqꝫ temperate calefacit. Vnctuosus hūectat emollit sine calefactiōe

¶ Sciendum est etiā ponticum et acetosum in frigiditate esse equales: sed pōticus terrestris: acetosus vero aquosus: qd̄ certificat̄ sensu et intellectu: q: videmus fructus in initio ponticos esse siccos et asperos sucoꝫ arbori siles sicut oliuaꝫ vuam citonia granata et similia. quoꝝ quidā quāto sunt longioris temporis: tanto humescūt cū sua humiditate et ponticitate acetositatem recipiūt: deinde sapor paulatim mutatur quousqꝫ fiunt dulces. Sunt etiā nōnulli ad dulcedinem veniētes nulla mediante acetositate. Sꝫ maturatio fructuū fit cū calore duobus modis: qdā em̄ fit naturaliter et in essentia fructuū: altera ex calore solis. Item sensualiter videmus ponticuꝫ linguam constringere et desiccare. Constrictio et desiccatio fiunt cā frigitudinis. Palaꝫ ergo intelligimus ponticum esse frigide complexionis. Item acetosum subtile et penetrabile est: causa eius est calor in eo bulliēs: patet ergo pōticū grossum eē et terrestre: acetosuꝫ subtile et aquosuꝫ. sic certificatū. Inuenim⁹ em̄ fructus initio pōticos eē frigidos et sue ponticitatis minoratio est ꝓpter calorē: aut ꝓpter humiditatē: vel ꝓpt̄ vtrūqꝫ. Qui ꝓpter calorē solū mutat̄ terrestres duri enucleant̄ sicut castanee. Si autē mutētur ꝓpter humiditatē grossam. s. et aquosam fiunt pōtici. Rursus hūiditate aquosa existēte q̄si substantia fruct⁹ acetosi erit. Qui autē causa caloris et hūiditatis mutātur: et hūiditas est aq̄sa fiūt dulces: ꝙ si hūiditas sit aerea erit vnctuosa. Itē dulcia omnia sunt calida: dulcia tm̄ sunt calore tēperata: sitr̄ vnctuosa: ꝑinde vtraqꝫ humane nature ꝯueniūt. Hūana em̄ natura in calore et hūiditate tēperata est. Amara aūt calidiora et frigidiora sunt dulcib⁹: qd̄ ratio testatur. Videmus em̄ hos liquores si naturali vel extraneo excoquunt̄ calore: ī initio dulcoramēto et calore in eis augmētato fiunt amari saporis sicut mel cū inuetaret̄: vel cū nimium sup̄ prunas excoq̄tur Idcirco dulcia etiā amara sunt mūdificatiua et lauatiua: sed dulcia tamē hoc faciūt cū quadam moderatione et delectatione: amara nō moderate: quia iuncturas separāt: vnde videtur terrestreitas et siccitas in eis dn̄ari. ¶ Acuta vero et salsa calida sunt et sicca. acuta vero sunt calidiora et subtiliora: quia ignea: ꝑinde incidūt et rodunt et elīquāt. Amara vero minus calida ꝙ̄ acuta: sunt etiā grossa et terrestria: ideoqꝫ posita exterius mūdificāt et superfluam carnem vulnerib⁹ natam rodunt: potui data tenues humores ingrossant: tn̄ mēstrua ꝓuocant: grossos humores de pectore et capite extrinsecus educunt: epilepsie repugnāt: nec velociter vt acuta penetrant: nec tanta est in eis grossitudo vt diu ingredi morentur sicut pontica. Salsa vero terrestria calida sunt: sed tamē non quātū amara. Sic aūt ratiōe īuestigant̄ sapores. ¶ Virtus medicine sic intelligit̄: est em̄ prima secunda et tertia a natura. Prīa quattuor modis est: quedā calida: quedam est frigida: alia humida: alia sicca. quarū vnaqueqꝫ quattuor hꝫ gradus: et vnicuiqꝫ gradui est initiū: finis: et medium. Que ergo est primi gradus: corpus a sui tēperamēto mutat: cuius tn̄ mutatio nō patet sensualiter. Que aūt in scdo est corpus a temperie mouet sensualiter: licet nō multū pateat. In tertio gradu consistens corpus mutat: sed tamē non corrūpit illud. Que vero in q̄rto gradu est: mutat et corrūpit corpus sed tamē calida cū incensiōe destruūt: frigida cum dormitione. Que vero in quarto gradu sunt calida aut sicca: iūcturas separāt necessario. hec priuilegia hꝫ virtutis. ¶ Scdam virtutem habētia vocant̄ maturatiua: mollitiua: induratiua: oppilatiua: aperitiua: colatiua: dissolutiua hūorū: vulnerū accēsiua: apitiua: putrefactiua: carnis depositiua carnis solidatiua: gn̄atiua: detractiua: doloris mitigatiua. Maturatiua et mollitiua calida sunt et hūida. ¶ Maturatiua tn̄ necesse est vt habeāt caloris quātū necessariū est membro curando: ne minuat̄ vel augmentetur in suā naturalem hūiditatē. ¶ Mollitiua opꝫ parum esse ea q̄ duriciem habent: causa cui⁹ duriciei est humor grossus frigidus et viscosus. Unde necessaria est ei calida medicina q̄ grossitiem et coagulationem illius chimi dissoluat: sed tamē non oportet vt calor ei⁹ sit nimius: ne finita illius chimi subtilitate qd̄ grossum est indurescat et petrefiat. Idcirco necesse est calorē esse in fine primi gradus sicut bdelliū: sigia: galbanū: armoniacū: ceruina medulla: vitulina; caprina; bouina; et similia. ¶ Maturatiua vero licet membro cui imponenda sunt cum caliditate et humiditate conueniunt: ea tamen quandam oppilationem habent: poris tamen oppilatis naturalis calor interius coadunatur et corroboratur. vnde digestiua virtus: et cetere actiones naturales vigent: sicut facit oleum cum aqua calida: pollen frumenti cum aqua: mica panis: seuum porcinum et camelinum: alias agninum: piperatinum. i. gumma cipressi cera cuꝫ oleo thus et similia. Oportet quoqꝫ mollitiua oppilationeꝫ habere tanta simastratiua ne dispositiuis causas sue oppilatiōis repugnet. Igitur si mollitiua hoc modo oportet esse: necesse est vt induratiua sint frigida et humida sicut portulaca psiliū lens aqua strigni et similia. ¶ Oppilatiua adeo constipāt poros vt non facile possint aperiri: que necesse est vel esse terrestria: aut viscosa nullam punctionem facientia. Si enim pungunt: membra nequeunt ea tolerare et materia attenuatur poriqꝫ aperiūtur; oportet ergo ea esse absqꝫ forti calore nimioqꝫ frigore. ¶ Aperitiua decet huic esse opposita vt grossam materiam attenuēt et vrāt quorum virtus in amaris et igneis inuenitur sicut yreos squilla amigdala amara orobo lupino abrotano. ¶ Aperitiuarum etiam medicinarum quecunqꝫ ponticitatē seu stipticitatem habēt extraposita: sed potui data cogunt̄ oppilationē viscerū aperire. ¶ Medicine desiccatiue necesse ē vt sint q̄si aperitiue: sed tamen debiliora vt lauent et mūdificent absqꝫ dissipatione: vt mel fabe ordeum amigdale dulces et similia. ¶ Medicina cutes corporis mundificans et dissoluens temperate calefacit et non desiccat: neqꝫ grossitiem habet: sicut camomilla: malua: sambacoleon: radicoleon: et similia. Medicina corrosiua quasi oppilatiua ora venarum larga faciens est grossa et acuta vt alleum et fel taurinū et similia. Constrictiua oris venarum est grossa frigida et stiptica punctione carens. Incensiua multū est grossa et calida. Putrefactiua calidissima et subtilissima. ¶ Minutiua est superflue carnis in vulnere nascentis quasi putrefactiua: sed tamen debilior. Cicatrizatiua est sicca et stiptica temperate: sed aliquando medicina incensiua carnem et cicatrizat modice si imponatur. Attractiua dupliciter est: aut enim cū qualitate attrahit: aut similitudine sicut facit pharmacia. Cuꝫ q̄litate sua attractio fit calore et subtilitate: qui calor aut est in ipsa medicina naturalr̄: aut fit ꝓpter putredinē qua ipa gn̄atur naturalr̄: sicut est in serapino asa. ꝓpter putredinē sicut fermentū et stercus colūbinū. Caloris mitigatiua necesse est vt habeat calorē similē calori corporis dolētis: vel in primo consistēs gradu. hec scdam virtutē hn̄t. Tertiaꝫ virtutē habētia sunt vt lapidē frāgens pectus et pulmonē ad screandū adiuuans lac generās mēstrua et vrinā ꝓuocans. Medicina attenuans et incidēs siue nimij caloris etiā lapidē frangit: sicut sparagi radix: calami radix: nitrū vstum: acetuꝫ squilliticum Si autem multū habeat calorem: lapidem potius indurat ꝙ̄ frangat. Et si nimiū caloris non habuerit: et cum aliquo humido accipiatur: ad screādum fit vtile. ꝙ si aliquātulum sit calidior iuxta tamē tēperamentū ꝑmaneat siccitatemqꝫ non habet: lac generat. Si aūt multo plus calidior fuerit: sꝫ non in vltimitate: sic cū mēstrua ꝓuocat: hec omnia ꝓuocāt vrinam: et si calidiora sint et sicciora: sicut apiū: daucū: ameos assarū: acorus: petroselinum: et siseleos et similia.

¶ De doctrina medicinarū ad oculos. Cap. xv.

Oportet illos qui medicinam oculorū volunt scire: vt prius cognoscant virtutem suarū medicinarū: et quid vnaqueqꝫ operat̄: qd̄ hoc modo ostenditur. Scio itaqꝫ ꝙ medicaminū oculorū: quedā sunt de nascentib⁹: et quedā de metallis: et q̄daꝫ de animalibus. De nascētibus autem sunt gūme: sicut asa serapinū: euforbiū: myrrha: et thus: opium: dragagātū: galbanum: sarcocola: liciū: armoniacū: aut rosatum: memithe: aloe: amidū: aut est fruct⁹: sicut galla: aut flos sicut balaustia: rosa: liliū: aut frondes foliū vel lignū vt casia cinamomū alithimū: vel cortex vel metallū sicut emathite sal armoniacū: eris erugo: arsenicum: nitrum: dragagantum: calcantum plumbum: antimoniū: es: cerusa: siricus: tuthia atqꝫ ferrugo. De aīalibus aliquando de humorib⁹ sicut felliculo lacte albugine oui; et nōnunꝙ̄ de mēbris eoꝝ sic̄ cornua ceruoꝝ:

quorũ naturas sigillatim ⁊ ordinatim ostendã addiscentib⁹. Asa calidior est ceteris gũmis: incidit. Serapinũ calidũ dissoluit subtilei ⁊ exiccans et extenuans eorum maculas. valet quoq; cataractis oculorum et obscuritati: q̃ fiunt ex turbiditate. Eufobiũ est subtile ⁊ icẽsiuũ. Myrrha calida est ⁊ sicca in scđo gradu: vnde pustulas oculorum absq; dolore mũdificat. Thus calidũ est in scđo gradu siccũ in primo: sed cortex eius siccus in secũdo. Opium frigidũ est ⁊ siccũ in quarto gradu. Coriandrũ frigidũ ⁊ siccũ oppilatiuũ. dragagãtũ similiter. Sarcocola desiccat ⁊ soluit solidat sine nocumento. Litium siccum est in secũdo gradu temperatum: q: in calore subtilitatis: vnde mũdificat ⁊ attenuat grossitudinẽ super pupillã nascentẽ oculorũ. Armoniacũ applanat ⁊ mollit ⁊ dissoluit. Fenugrecũ dura apostemata oculorũ dissoluit. Rosa infrigidat ⁊ dissoluit. memithe similiter. Succus ypoqisti cõfortat ⁊ infrigidat dormitationẽ ꝓuocat. Acatia refrigerat ⁊ ꝯfortat. Mãdragora refrigerat ⁊ dolorẽ placat. Maratrũ valet cataracte ⁊ maculas oculoꝝ mũdificat. Camomilla dissoluit. Aloe vulnera solidat maculasq; mũdificat. Amidũ oppilat ⁊ refrigerat. Sal mũdificat ⁊ dissoluit. Galla repugnat hũorib⁹ ad ocl'os fluẽtib⁹: ⁊ mẽbra confortat. Crocus maturat ⁊ dolorem placat. Mace ⁊ spica attenuãt ⁊ dissoluunt. Cinabriũ alithiũ similiter mũdificant. Amomũ calefacit maturat ⁊ desiccat: similiter armoniacũ salq; fortius. Arsenici rodunt et incendunt. Car dissoluit: ⁊ carnem minuit. Cathimia desiccat ⁊ stringit ⁊ mũdat: iuuat etiam vulnera oculorum: maxime si sint humida: quia ea desiccat. Plũbũ desiccat. Antimoniũ desiccat ⁊ ꝯstringit. Calcãtũ desiccat constringit ⁊ calefacit. Cerusa desiccat ⁊ infrigidat. Tuthia desiccat infrigidat sine dolore: maxime si lota est. valet etiã pustulis vulnerib⁹ lachrymis oculorũ. Ferrugo constringit. Ematithes desiccat: valet asperitati palpebris ⁊ superfluam carnem rodit ⁊ desiccat. valetq; ad saniosas pustulas. Eris erugo carnẽ minuit ⁊ attenuat. ¶ Oportet te scire ꝙ omnes feniculi sunt calidi ⁊ sicci attenuatiui qui in ꝯtradis marinis cõmisti visum acuũt. Lac mundificat ⁊ lauat. Castoreũ calidum est ⁊ siccũ incendit ⁊ maturat. ¶ Hec est diuersitas specierũ medicine oculorũ pertinentiũ. Scio tñ ꝙ virt⁹ earũ septiformiter ĩtelligit̃. Est eñ oppilatiua mũdificatiua aperitiua terrestris sicca humida ⁊ viscosa. Terrestris desiccat humores calidos ⁊ subtules ad oculos fluẽtes: maxĩe si sint ibi vulnera: sed tamen hoc oportet fieri mũdato capite ⁊ corpore ꝺm ꝙ opꝫ cursuq; humorum defluentiũ cessante: hec eñ medicina leniter ⁊ mediocriter desiccat ⁊ humores in oculorũ venis latitantes ꝓhibet ne oculorũ panniculos penetrare possint: trãsacto humoꝝ cursu et cã eorũ fluẽtium cõsumpta: hec medicina nõ debet amplius dari: ne medicina vltra modũ data dolor oculoꝝ augmẽtaretur: q: oculorum panniculi de nimia multitudine humoꝝ eos inculcãte extendũtur: vnde aliquãdo scinduntur. Huius tamẽ medicine proprietas nõ in breui declaratur tp̃e quã aliquando operamur: ꝺm ꝙ ratio expostulat vulnerib⁹ in oculis apparentibus: vel concussione in cornea existente: seu vuea apparente extra vel ingrediente: acutisq; humoribus ad eos fluentibus: nil eñ desiccatiuũ audemus illic ponere: nam stipticis ibi positis humores fluere prohibentur: quare dolor augmẽtat̃: sed si calida imponit̃ medicina augmẽtat acumen humoris ad oculos fluentis. Medicina ṽo mollitiua data seu dissolutiua vel maturatiua hũores illi inaugmẽtantur in vulneribus tamẽ caro nõ generatur: neq; vulnera sanantur. Acetosis vero frigidis illic applicatis vel interius ꝑcutura: morsura: tumor in oculis generatur. nulla igitur medicina huic ꝯuenit passioni: neq; inter calidũ ⁊ frigidũ temperata vel temperamento vicina. hec eñ non pungũt qđ facit tutia lota: amigdala: cathima vsta ⁊ lota. similiter plumbum cerusa lota alia mĩor. Medicina ꝙ̃ oppilatiua quã dixi valet in hoc loco duobus modis. vno: q: nõ pungit neq; dolorem mitigat vel generat. altero: q: lenit asperitatem generatam de fluxu humorũ: vulnera etiã lauat: vnde ea taliter agente dolor mitigatur: gross' acutiq; humores mũdificãtur. Sꝫ tñ medicina oculorũ sepissime metallina est: ⁊ quia oculi acutissimum sensum habent: cũ oculorũ medicina humida ⁊ viscosa miscentur vt metallina fermentet: ⁊ qđ cõuenit ĩuiscare valeat leuiter qđ fiat ne asperitatẽ faciat: qđ facit albugo oui fenugrecũ lac gũmi dragantũ ⁊ similia. ¶ Medicina q̃ dicitur aperitiua ⁊ dissolutiua: necesse est vt nat acuta: quã non oportet poni in pustulis cornee: nisi cũ res maturatiua ei propter suam duriciẽ non valuent. similiter cũ apostemata tunicarũ panniculorũ: maturatiuo nõ curantur adiutorio: acuta imponantur: sed tamen cũ maturatiua misceãtur vt asa serapinũ: eufobiũ: armoniacũ: cinamũ: amomũ: acoꝛ: casia folium spica. ¶ Mundificatiuarum ⁊ colatiuarũ medicinarum quedam modicum mundificant ⁊ colant: valent ꝯtra paruas pustulas et vulnera: sicut cathimia thus cornu ceruinũ ⁊ caprinũ vstum. Rosas dicimus simil'r valere. hec sunt temperata: nec colant neq; mũdificãt. Sunt ⁊ alie nimium mundificantes ⁊ colantes. valentq; contra vngulas et scabies pruritũ doloresq; palpebrarũ ⁊ grossas pustulas: sicut sunt erugo: dragagantum: salarmo. siricus: que omnia sunt pungitiua: eis tamẽ lotis punctio eorũ minuit̃. ¶ Putrefactiua valent grosse et vetuste scabiei ⁊ asperitati: curat̃ eñ vngula que vetusta est et pruriginẽ ab oculis tollit. s. longi temporis est vt arsenicũ calcantũ et silia. ¶ Contritiua vero medicina est actiõis temperate ⁊ humores opportune ꝓhibet fluẽtes vt ophthalmiã pustulas ⁊ vulnera vt rosa spica memithe thus. vel fortiter cõstringit qđ fluxum illorũ humorũ incongrue amputat magnũ quẽdã dolorem facientia constringit ⁊ coadunat oculos. est etiã apta cõtra asperitatẽ palpebraꝝ: sicut balaustia cortex thuris ferrugo calcantum succus ypoquisti. succus vue agrestis acatia: hec lauãt ⁊ mũdificant ⁊ asperitatẽ leniũ t. ¶ Maturatiua ꝯueniunt a proprietatib⁹ ⁊ dolorem oculoꝝ propter humores in interioribus cornee clausos expellũt: sicut castoreũ thus fenugrecũ litiũ sarcocola mellilotꝰ. ¶ Soporifera quidẽ magnũ dolorem patienti: tunc. s. cum sciscitabimur cãm magni doloris operire: sꝫ tamen fiat cautela: visum eñ defectat ⁊ nõnunq̃ amputat. Idcirco ne sepe cataplasmet̃ eaq; imposita cũ calefactionib⁹ sumas que sunt opiũ mandragora ⁊ similia.

¶ De ophthalmia ⁊ eius cura. Cap. xvj.

Magno studio necesse est passionũ curatiões ostẽdere: quas in septima scripsimus particula: ac prius de ophthalmia quã primam ceterarũ nominauim⁹ passionũ. Ophthalmia igit̃: q: est de genere apostematũ: magisq; facit dolorem: decet me de apostematibus disputare ⁊ dolorib⁹ deinde recto rationis tramite ad ea q̃ in oculis fiunt ꝑuenire: dicens autẽ ꝙ causa omniũ apostematum sunt humores ad quedam mẽbra defluentes. Causa humoꝝ fluẽtium est quidem dupliciter: vel intrinsecus vel extrinsecus. que est extrinsecus multitudineꝫ materiei demonstrat: q̃ vero extrinsecus est ex ꝑcussiõe fractura casu vulnere ⁊ simili⁹. Preter ea si fuerit locus ad hũores recipiẽdos preparatus. Preparatio membri quattuor modis est: aut eñ propter sui defectionẽ: vel ꝓpter raritatẽ viecq; largitatẽ in membrũ illud tẽdentis attractiue: aut ꝓpter sue virtutis fortitudinem: aut ꝓpter sui naturalẽ locũ. Defectio mẽbrorũ: aut est naturalis sibi sicuti natura pedũ: aut defectio et defectiõi preparatuꝫ vt si aliqua supfluitas ab interioribus ad suscipiendũ illud preparat precipue si a nobilibus mẽbris expellat̃: vel est accidentaliter vt est infirmitas raritas in mẽbris tenere videlicet carnisq; in collo sub ascellis ĩ inguine. ¶ Attractiua ṽo virtus est membris fortius ꝓpter nimiũ calorẽ: caloris aũt multitudo vel est naturalis sicut calor carnium: aut accidentalis ꝓpter nimiũ dolorem. Mẽbro autẽ naturaliter est defectio: si sit inferius locatũ semp quidẽ humores ad inferiora descendunt. Idcirco humoribus in corpore augmẽtatis pedes podagricũ morbũ subeunt aut dolorem. materia si q̃ defluit: aut est hũor vel ventositas. si hũor aut sanguineus aut phlegmatic⁹ aut choleric⁹ vel melãcholic⁹. Cholericus rubeus ꝓpter suam subtilitatem nõ generat tumorẽ. Sanguis si tẽperati caloris est herisipilam generat. Si autẽ calidissimus est ignẽ sacrum facit ⁊ variolas: et si aquosus apostema qđ tumor hydropisis dr̃: generat: phlegmatic⁹ si subtilis est: si autẽ grossus et putridus apostema generat qđ interius est

terius est quasi mel coctū quasi pulta: vel sicut pingue sepuȝ siue intrinsecus duritiem habeat fm diuersitatē putredinis materiei grossitudinis ⁊ subtilitatis. Ex melancholica materia cācer gñatur. Uentositas vō si fuerit tumor. hec est diuersitas apostematū. ¶ Cura ophthalmie ergo necessaria est diuersa ⁊ multimoda. Que apostemata fiūt ex sanguīe calidissimo: si causa eoꝝ extrinsec⁹ fuerit nullaqꝫ corpis plenitudo extiterit: bonūqꝫ est medicari vt dissolutio ⁊ repugnatio: ⁊ si scalpellatio vel īcisio fuerit opportuna fiat. Qꝫ si cā apostematum sit intranea: nō ab initio ponātur dissolutiua: etenī dissolutio priusqꝫ dissoluat a locis ab apostemate remotis attrahit: nec etiā repugnatiua ponere audem⁹ vt eis repugnātibus materia ad pricipalia mēbra ꝯuertaf. Initio ergo curationis corp⁹ pharmatia purgetur. Deinde ponātur repugnatiua ⁊ desiccatiua ⁊ teporem facientia. humoresqꝫ cū sua siccitate qñ ad tumoris locū veniāt ꝓhibētia: ⁊ ꝯfortēt locū que vincāt materia sibi dñante q̄ teperatur tēperata sui cōplexiōe. ¶ Sciēduȝ est ꝙ apostemata quattuor habēt tēpora videlȝ augmētum principiū statum ⁊ declinationē. Conuenit etiā initio repugnatiua poni solūmodo: in declinatiōe vō calore. s. repugnāte tenuiqꝫ materiei pte dissolutiua: grossaqꝫ remanēte tm̄ dissolutiua ponātur: in mediocribus vō tēporibus dissolutiuū mixtū fiat medicamen: hec tm̄ plus in augmēto: in statu min⁹ ponūtur: nunqꝫ in initio. de loco magis exeūte stipticam medicinam ⁊ restringitiuā ponimus. Unde initio coacti dolore soporiferā imposuimus medicinam sanguinolēti apostemat: qđ herisipila dr. Si causa fuerit intrinsecus ⁊ extrinsec⁹ extiterit: prius pharmatiā dam⁹ cho. rub. purgātes: ⁊ si opportunū fuerit phlebotometur: deinde medicina fiat que infrigidet ⁊ humectet: transacto vero calore dissolutiuū medicamen aptetur. apostemata vō cuȝ materia est grossus sanguis sicut ī vulnere putredīe pūctione q̄ fiūt initio phlegma subuenias: deinde vulnera cū medicina roditiua mūdificatiua ⁊ desiccatiua curetur. ¶ Opȝ tm̄ cōsiderari magnitudinem ⁊ calorē apostematis: q: si magnū fuerit medicamen repugnatiuū pone. Si aūt calidissimū est caue fortem medicinā. Aquosum aūt apostema vel cū incisione vel solutiōe curaf. ¶ Prima aūt apostematis spēs: q: est quasi mel coctū: cōcuretur medicamine. i. cōstrictiuo ⁊ dissolutiuo sicut aceto mixto: et nitro ⁊ lixiuia. Opȝ tm̄ a leuioribus incipi ⁊ sic ad fortiora ꝓgredi: qđ si inueteratur da incidītiuā et dissolutiuam solas: superius ligetur fortiter: inferiusqꝫ leniter. Scḋm aūt genus apostematis curatur tripliciter dissolutiuis. s. putrefactiuis ⁊ incisiuis. Tertiū genus dupliciter putrefacientibus ⁊ incidētibus: dissolutiuum medicamen nihil valet. Quartū genus nec dissolutiuo: nec putrefactiuo curatur medicamine: sed solo incisiuo. ¶ Duritia que de grossa siccaqꝫ fuerit materia non multum putrefactione ⁊ incisione soluetur. Melācholicuȝ apostema. i. cācer: curaf difficile nisi incidatur: que incisio tribus modis fit: vel incōueniēs: quia sincopis generatur si oculus multas venas habuerit: quia principalia membra compatiūtur: nec pōt membrum ligari si multas habeat venas nec sanguinē cōstringi: nisi cū cauterio: qđ cauteriuum nō audemus ibi ponere. In huius ergo passionis initio debet cor ad tēperamētum reduci ad bonuȝ contēplari: si pharmatia data fuerit: ⁊ sitib⁹ iuuari. Apostema qđ ex vētositate fit: dissolutiuo curaf medicamīe. Dolor vero duob⁹ modis est: vel est sub qualitatis mutatiōe: quā iuncture separationē nominamus: vel fit de calore vel frigore. vnde nos opȝ cām ei⁹ inuestigare. Separatio em̄ iuncture tribus modis fit: vel incisione vel fractura: vel crepatura. Incisio vero fit cum gladio vel qualitate humorum acuta. Fractura fit de exterioribus sicut grossis solidisqꝫ cōibus grossis pōderosis: aut vtrisqꝫ sicut lapidibus: aut de interioribus: sicut apostemate: lapis tm̄ locū quem incidit cōculcās ꝓpter vtrūqꝫ illius eoꝝ extendunt lapidem ad offendēdum locum deprimētem necessario locus eadem lapidis cōculcatione depssus extēditur: vnde extēsionis sue nimietate rūpitur iunctura separatur. de interioribus vero taliter fit augmētata ꝙ materia membroꝝ cōcauitates replet: dolorem generat: q: materia vel est humor: vel ventositas: vel qualitas in subiecto materiam illā recipiēte. Ideoqꝫ causa doloris particulariter septeȝ modis est: aut nimius chimus: aut ventositas non habēs aditū quo exeat: vel magnum apostema: vel etiā durum: aut acutus chimus: aut vltima siccitas vel vitia frigiditas vel calor. Si dolor ꝓpter nimiū chimū fuerit: in initio medicina eius est: ꝙ a membro quo materia illa procedit purgetur: si vero hoc fiat ⁊ data medicina dolor ille permāserit: materia in loco illo est clausa: vnde iterum oportet purgari. Qꝫ si ꝓpter grossam ventositatem fit subtilem potum cibūqꝫ donabis calefiat fomentetur ⁊ cataplasmetur. Si aūt apostema fuerit causa: curatio apostematis est doloris amputatio: quoꝝ curā supius diximus. Dolore aūt ꝓpter acutum chimū incidēte acutū chimum purgari necesse est: aut in bonū mutetur medicina doloris mitigatiua: qđ si sufficere nō videatur: soporiferam imponere debemus: vt dolor mitigetur. Qꝫ si de frigidis ⁊ viscosis grossisqꝫ hūoribus: soporiferam caueamus medicinā: non enim necessariū est: q: nō in vltimitate est dolor: qui de his nascitur humoribus nisi accidētaliter. si illi grossi hūores grossaȝ generāt vētositatem: aditū exeūdi non habet: opȝ etiam nō solū ꝓhiberi soporiferam: sed etiā calida euaporatoria. Res em̄ generat ventositatem aditum exeundi nō habēteȝ. Opȝ etiā non solū ꝓhiberi: vnde doloris cā augmētatur. decet ergo vti attenuatiua ⁊ dissolutiua nec multū calefactiua vt ventositatem dissoluat: hūoresqꝫ desiccet. Qꝫ si dolor cā hūiditatꝫ fuerit sicco curef medicamīe: siccitatis hūido: caloris frigido: frigiditatis calido. Nimiū vero calorē patiūtur oculi ex apostemate ꝓpter acutos hūores ad ipm fluētes ꝓpter suarum pelliculaꝝ extēsionem: ⁊ humorū plenitudinē factam: aut ꝯclusionem grossorum hūoruȝ: ⁊ viscosoꝝ grossitiem: aut vētositatē in illo loco. Si aūt fit ꝓpter acutos humores pharmatia purgetur: aut materia deorsum ducatur: lachrymas oculoꝝ cū oui albumine lauem⁹: purgatoqꝫ corpore: apostemate maturari incipiēte balneum diligēter aptetur. Qꝫ si dolor fuerit ꝓpter humores īterius clausos: iterum totū corpus purgetur maxime caput: materia ducatur inferius: deinde calefactionibus vtatur: cum decoctione fenugreci lauetur. Sed ante toti⁹ corporis purgationeȝ nihil in oculis ponatur nec dissolutiuū: nec mūdificatiuum. naȝ si hoc fecerim⁹ plus humoris ad illum locū trahimus ꝙ ab eo dissoluamus. ¶ Sciēdum quoqꝫ est hūores ad oculos aliqñ venire vel de toti⁹ corporis partib⁹: vel de solo capite. Si fuerit de solo capite: solū caput expedit purgari ⁊ cōfortetur et ad temperiem ducatur vt nō vltra malos generet humores qui humores vel sunt frigidi vel humidi: vel vtrūqꝫ: ⁊ aliqñ sunt calidi: ideoqꝫ opȝ vnāquāqꝫ cōplexionem eoꝝ p contrarium repurgari. Plerūqꝫ solum cerebrū generat illos humores: vnde decet illud confortare et temperare ne malos generet hūores: aliqñ vene ⁊ arterie illā malam cōplexioneȝ humoꝝ generat: eāqꝫ ad oculos secuti sunt dirigūtqꝫ. Arterie si sup craneum sunt ponātur ibi desiccatiuū emplastrum ⁊ cataplasma: his aūt nil ꝓficientibus incidātur. Nōnunqꝫ etiam dolor oculoꝝ fit ꝓpter sanguinem coagulatū in oculorum venis cōclusum: vnde vene oculorum videntur plene et oculorum essentia: maximeqꝫ passio curatur meri potione: balneo tamen precedēte. ¶ Superius diximus ꝙ ophthalmia est calidum apostema nascens in cōiūctiua. ostēdimus apostematis curationem: rerum quoqꝫ solis oculis pertinētiā. Cūqꝫ oculi acutissimum sensum habēt: ⁊ dolorē tolerare nequeūt: necessario ne temerarie eos cū forti curem⁹ medicamine: sed si necessariū fuerit cum dolorem mitigātibus temperetur: fiatqꝫ qđ apponēdum erit humidum ⁊ viscosuȝ vt loco quo cōgruit inuiscetur: ⁊ palpebra sua intereleuata medicina oculis inijciatur. Ab initio existēte dolore ponatur medicamen quippiam stipticitatis habens sicut collyriuȝ in q̄ est acatia: ponaf medicamē dissolutiuū ⁊ maturatiuū sicut crocus ⁊ litiū. sitr medicīa nō stiptica: sicut myrrha castoreū thus masculū. Oportet inuestigari collyriuȝ: qđ similiter fuerit stipticum humefacit cum albugine oui: lacte: apozimate: fenugreco: hoc si fecerimus in vno die mitigabitur passio ne declinabitur: passiōe declināte balneum succedat: deinde collyrium ponatur fortius priore sicut netrimon: ⁊ cōfortet oculos ⁊ constringat parum: tamen oculorum collyrium cum eo

misceamus: sed cõmixtio acutoꝝ a medico paulatim ascendat. Et si ophthalmia fuerit cũ nimio dolore: ab initio ponamus collyrium qḋ dicitur diarodon asperuȝ: apostemate vero discedente diarodon citrinũ ponam⁹: talia sitã sepissime si nimio pungũtur dolore. si aũt dolor nõ multus sit: sufficit semel aut bis: que calefactio necesse est de melliloto ⁊ fenugreco fiat: cataplasmetur croco mellito coriandro vitello oui pãno in vino loto. Et si dolor fuerit nimius; misceamus cataplasmatibus apozima papaueris. Vnguẽtuȝ de croco memithe litio gũmi ⁊ aloe ponatur supra frõtem. Si calidi sint hũores: cape succũ portulace celidonie psilij: ⁊ similia. Et si calor nõ sit multus: puluis molẽdini myrrha thus albumen oui ponantur humoribus frigidis existẽtibus sulphur piceȝ colophoniam ⁊ similia pone.

De petia in oculo ⁊ tumore. Cap. xvij.

Sanguis colũbinus vel turturis curat penaȝ. silr lac mulieris: ⁊ oĩa ista calida prosunt si modicum thuris misceatur. Apozima de emblicis: ⁊ calefactio decoctiõis ordei ⁊ ysopi prosunt. Oculis vero tumorem habentibus: fiat cataplasma ex vuis passis ⁊ mellicrate vel aceto: si his appositis non dissoluatur misceatur ei radix circa. tumore quidem nõdunm dissoluto: stercus columbinũ apponatur. ¶ Tumor si sit apostema curetur cum purgatione corpis ⁊ dissolutione materiei superflue in oculis clause: factis cum collyrijs ⁊ cum cataplasmatibus tumorem dissoluẽtibus ⁊ maniẽtibus: atq3 curetur cuȝ fomẽtis aque calide: ⁊ ponãtur supra oculos oua mixta cuȝ oleo ro. ac sepum anatis.

De prudore oculoꝝ. Cap. xviij.

Prudorem autem amputat balneum olei ro. ⁊ temperatuȝ. ⁊ plerũq3 in oculis ponimus medicinam calidã: vt lachrymis ꝓuocatis lauẽtur ⁊ mũdificentur: prudor aũt cum nimio fluxu humorum medicina ꝯstrictiua curatur.

De dactylis seu vngulis post vulnera remanentibus. Cap. xix.

Si dactyli ꝓpter vulnera fuerint: nõ curãtur nisi chirurgia: qḋ facit supfluitas carnis. Si subtiles sint: sanãtur medicamine sicut eris erugine sulphure: ⁊ similibus. ¶ Si aũt superfluitas maxe carnis in oculis excreuerit: nõ curabitur nisi cum chirurgia. ꝙ si locus tumidus fuerit: valet crocus memithe alumen gũmi ⁊ vinum.

De carbone nascente in oculis. Cap. xx.

Nascitur etiam in oculis qḋ dicitur carbo: qḋ curatur sicut apostema. cumq3 saniem habuerit sicut vulnus medicetur. quidam eñi media ponũt in ista passione memithe dragagantũ es crocum rutam succum maligra. lanã vstam ⁊ aloen.

De ordeolo. Cap. xxi.

De ordeolo. huic passioni valet armoniacum cuȝ aceto dissolutum: ⁊ aliqñ miscemus cũ eis de ordeo ⁊ bedeguare: hec frigẽtur cuȝ capitibus muscarum ⁊ cera alba cataplasmẽtur ⁊ lauẽtur oculi loca cum aquis salsis vel aluminosis.

De supfluitate piloꝝ palpebraꝝ. Cap. xxij.

Vngantur loca piloꝝ palpebrarum cuȝ alumine staphisagria farina ⁊ eqno stercore cate des coꝝ ossium. ʒ. iij. dathile: cathim. ʒ. ij. ℞. antimonij calcanti dragaganti equale pondus: hec omnia tempera cũ melle vtantur: deinde puluerizatis collyrium fac. Si aũt pilis cadentibus palpebre grossitudo appareat: stercus muris cũ melle temperatũ valet. ¶ Superflui pili a palpebris sunt amputãdi. Quidam dicũt pilos nõ vltra nasci si radices piloꝝ iam extractoꝝ inungantur cũ sanguine testudinis vel lendinibus calnmiuis.

De vulneribus in vniuersali. Cap. xxiij.

Oportet primum de vulneribus vniuersalibus disputare: deinde de his que in oculorum palpebris fiunt. Ergo omne vulnus vel est tantũ concauum: aut fissum. Si multuȝ fissum: tũc curatur hac intẽtione: iungamus vtrãq3 parteȝ fissam: ⁊ suauius eas studioseq3 curemus ne in eo aliquid incidat: sicut oleum pilus vel puluis. Et si vulnus magnũ fuerit: nõ possumus vtrãq3 partem cõiungere. Si eñi eas simul iũgere volumus in medio vtriusq3 partis concauũ permanebit cũ sanie coadunata ꝓpter desectionem ⁊ dolorẽ infirmi mẽbri. hec eñi duo sunt causa humorem ad membrũ attrahens. Unde necessarium est desiccatiuo medicamine vt materia saniei finita: vulnera carne repleantur. Si aũt vulnus concauũ fuerit: eius cõpositio: aut est etiam causa: aut morbus vel accidens. Causa enim si humores ad illud fluant: opȝ prius corpus purgari cũ pharmatia vel phlebotomia: dieta quoq3 tẽperetur: deĩde cũ desiccatiuo desiccetur medicamine. Et si fuerit morb⁹: vel simplex est vel cõpositus. si est simplex membrũ ad suam temperiem redeat: ꝙ si est cõpositus sicut si membrũ naturã suã egrediatur: ⁊ vulnus est concauũ multũ: duplex medicina est ei necessaria. vna qua membrũ ad suũ temperamentũ redeat: alia qua concauũ vulnus medicamine desiccatiuo ⁊ mũdificatiuo impleatur: humoꝝ in vulnere coadunatoꝝ destruentium naturã vulneris ⁊ carnem gñare ꝓhibẽtium mũdificatiuo adeo: vt vulnus a putredine mũdificet. ¶ Sciendũ est enim duo supflua per poros corporis egredi. vnũ subtile cõtinuo egrediẽs: qḋ sensum latet: qḋ aliqñ naturali calore deficiẽte sentimus: vel ex multitudine cibi aggrauante. est ⁊ aliud grossum vñ lutũ in corpe aliud efficitur atq3 adunatur hec duo superflua necessario plus in vulneribus ꝙ̃ alibi coadunantur: propter desectionem ⁊ dolorem illius loci: necessaria est ei mũdificatiua ⁊ desiccatiua medicina: vt tãta illius supfluitatis sordities desiccata finiatur: omne etiã vulnus sicut diximus: aut est fissura cui nihil aliud necessariũ est nisi vt vtraq3 pars fissure iũgatur. si vero medicina vlla sit ꝑ vnam vnciã vel mediã nimis nisi magnũ erit: vel si membrũ est nobile sicut oculi: aut locus vulneris aliquam sui parteȝ amiserit; que est aut solũmodo cutis vel caro vel vtrumq3. Si est cutis ponãtur stiptica medicamina vel desiccatiua vt locus induretur: ⁊ cuti assimiletur: nõnunq̃ desiccatiua hoc idem faciũt qḋ medicina calida facit accidẽtaliter cali. q̃dam medicina paulatim imposita locũ cuȝ sua caliditate indurat: multa tñ ex ea quãtitate apposita locuȝ in quo ponit̃ rodit carnẽq3 minuit. Et si caro vulneris amota fuerit in initio medicina carnẽ ꝑcreãs cõuenit. deinde q̃ carnẽ ⁊ cutem solidet. Et si vtrũq3 habuerit sicut in vulnerib⁹ veterib⁹ videtur: primũ ponim⁹ qḋ carnẽ creet: deinde qḋ locũ induret ⁊ cuti assimilet: sed oĩs medicina que vulneribus pertinet: necesse est sit sicca parũ: ne pre nimia sui siccitate multũ desiccet carnẽq3 generari prohibeat. Siccitas ergo in primo gradu dȝ esse vt supfluitatem vulneris desiccet carnẽq3 creari non ꝓhibeat. Oportet ergo eam esse mũdificatiuam vt putredinem vulneris mũdet. Medicina vulnera solidans debet esse desiccatio: ea que carnem generat: nec mũdificatiua nec colatiua: sed stiptica vt caro induretur: fiatq3 quasi cutis. Nũc de vniuersali medicina vulnerum.

De vulneribus palpebraꝝ. Cap. xxiiij.

De membris vero oculoꝝ medicina mũdans ⁊ calefaciens congruit: q̃ humores curet vndecũq3 fluũt ad oculos propter cursum sui. Et si vulnus fuerit cum tumore nimioq3 dolore: collyria in quibus thus intrat ⁊ similiter metalla vsta ⁊ lota ponantur: ⁊ cataplasmate nõ pungitiuo cataplasmetur: ⁊ nõnunq̃ si putredo est in vulnerib⁹ ponantur colatiua: sed paulatim. Oportet tamen nos intueri ante si vulnus corneam tetigerit: ⁊ optime inuestigem⁹ an humores ab aliquibus locis ad oculos manauerint: quo certissimum ꝓspecto purgandi corpus maxime caput necessitas te cogit: deinde appone collyria desiccãtia nullãq3 pũctioneȝ facientia sicut collyria cerusam recipientia: miscentes ea cuȝ lacte vel apozimate fenugreci. Si dolor nimius est: aliquãtulũ ex soporiferis medicinis adiũgam⁹. Fluxu hũoꝝ cessante stiptica ponãtur: post modũ est studẽdũ ne vuea extra egrediat̃: ⁊ egrediẽti vuee stipticũ ꝯuenit adiutoriũ. Pustule existẽtes ĩ cornea curẽtur cũ medicina maturatiua moderateq3 colatiua sicut collyrio recipienti thus myrrhã castorcum: et

apocima .i. fenugrecū. q̄ si tumuerit τ non dissoluatur: cero/tum calidum τ aperitiuum appone sicut serapinum euforbium asam τ similia.

¶ De pāno in oculo. Cap. xxv.

Pannus ortus in oculorum albedine: cum colatiuo τ desiccatiuo curatur: causa si fuerit subtilis sufficit succ⁹ rubei papaueris: apozima minoris centauree cū melle: sed si grossior: apparuerit: necesse est forti⁹ dari medicamen: sicut picem liquidam: es vstum: vitrum: stercus muris: myrrham: armoniacum: ranas: cancros marinos vstos: sal armoniacuꝫ: τ similia. Or si ex eo remāserit aliquid: pone gallam acatiam calcantum.

¶ De vngula τ scabie. Cap. xxvj.

Vngula et scabies si sunt dure: veteres inciderunt τ excoriarūt eas. Si aūt sunt subtiles impone es vstum: calcantum: fel porcinū vel caprinū: sal armonia. his nondū pficientibus medicamina pone putrefactiua τ roditiua. Scabies vo cum stipticis curanda est: que si est cum vulnere magnoq̄ pruriore: conuertant palpebre: et cum cortice granati excorietur.

¶ De his qui vespere non vident. Cap. xxvij.

Est et quedā passio oculorū qua homines vespere non vidēt. Hos oportet phlebotomari de cephalica brachij: τ vtatur pharmacia et clystere et gargarismate τ sternutatione: mūdificetur vena cruris: inijciant oculis mel τ cū albumine et sale armoniaco imponatur: τ cū epate caprino fumiget: hec oīa prosunt.

¶ De cataracta et visus defectione. Cap. xxviij.

Cataracta visusq̄ defectio sic curat: caput totūq̄ corpus sicut diximus purget: τ dieta fiat tenuis: deinde collyrijs vtatur feniculi: succū maratri mel serapinū assam thus opobalsamū armoniacum: τ similia recipientibus: valentq̄ si incidātur vene cruris: sanguisuge temporibus applicentur.

¶ De oculis egredientibus. Cap. xxix.

Oculis extra egredientibus corpus cum pharmatia purgetur τ phlebotometur: deinde ventosa in collo ponatur: oculiq̄ ligentur et aqua salsa fumigentur.

¶ De cura petie in oculis. Cap. xxx.

Petia curatur sanguine columbino oculis instillato deinde cum albumine oui oleoq̄ roseo lauentur: τ collyrium: qđ dicitur diarodon: in moduꝫ piperis valet in augmento doloris ophthalmie.

¶ Explicit liber Constantini de oculis.

¶ Incipit liber Constantini de stomacho.

¶ Reuerendissimo dño Salernitane ecclesie Archigresuli: Constātinus Aphricanus Cassianensis monachus: debitum subiectionis obsequium.

Vestre sanctitati τ solicitudini dilectissime pater cōfiteor: qm̄ tanta hucusq̄ pusillanimitatis inertia coactus fueram: ne tāto venerabili dño mihi sepissime de stomacho murmurāti: nullum medicine subsidiuꝫ: nulliusq̄ vtilitatis afferrem remediū. Qua de re huius culpe temeritatem magno animaduersionis respectu cōsiderās hūc libellum de elegātioribus multorꝫ dictis antiquorꝫ multo interstitio tpis coadunaui: nimiaq̄ studiositate τ rōne: causa vestre gratie illū vobis edidi. Omnium eñ antiquorꝫ volumina summa inquisitionis cura inquirēs plegi: librū tamen stomachi nullatenus pprium inuenire potui: sed in diuersis diuersas stomachi sparsim reperi disputatiōes. Cui⁹ rei intētionem vltra modū mirari nō negligo: qua intētione antiqui de charissimo ac pncipali mēbro .i. stomacho: ppriū librum nō composuerūt: cū toti vniuersali corpori eius actio necessaria sit τ cōueniēs: et per eum omnia membra robusta consistāt dum ipse in sanitate pmāserit: τ debilitateꝫ patiūtur eo aliquā infirmitatem vel egritudinem subeūte. Hac de causa igitur vestre sanctitatis dignitas: meeq̄ seruitutis debitum: adeo animū meum magno charitatis desiderio pculerūt: vt excellentissimo satisfactionis studio verba que in libris sparsa fuerant coadunarem: et multa rōnis inuestigatione librum curiose ordinatuꝫ vobis cōponerē. Qđ τ feci vt supioris culpe veniā vobis indulgētibus cōsequi valeā.

¶ Tituli capitum huius de stomacho.

¶ De stomachi cōplexione τ vtilitate. Cap. j.

Oportet intelligere: q: prima actio nature que fit in corpe .i. cibi digestio agitur in stomacho: cui vid. lꝫ actioni os est ministrans: in eo eñ cibi masticātur τ stomacho dirigūtur: quos stomachus digerit causa sue necessitatis: quibus nimirum digestis: τ in pristinam similitudinem cōuersis: qđ ex eis puenit sumit digerēs τ mutans illud in suam naturam: reliquum aūt expellit per aditū sui inferioris oris. Duo eñ sunt ora: vnum superius meri cōnexum: τ aliud inferius per qđ fex cibi ad intestina trāsit: que fex licet a stomacho expellatur: ceteris tñ mēbris fit i nutrimētū. Sed stomach⁹ nō ad ħ illud a se renuit: vt nutriat mēbra: sed q: sibi est supfluuꝫ: proinde qđaꝫ dicerē fore necessariam oībus mēbris sanitatē stomachi: suequ actionis pfectioneꝫ. vñ Ga. stomach⁹ cella est in medio corpis posita. Est etiā instrumentū ad digerēdos cibos addituꝫ: sed cōuenit scire nos: q: eius essentia est neruosa: cui⁹ natura frigida ē τ sicca. Caput vo stomachi neruosuꝫ est: reuera pter vtrūq̄ magnū neruū a cerebro sibi illatū: vt ei sensum pstet: vñ fit desideriū cibi τ pot⁹. Fūdus qđeꝫ stomachi carnosus ē in quo fit cibi digestio: propterea cū hec stomachi ps nō ħu cursum naturalē fuerit: erit cā male digestiōis. Stomachus aūt sub pectore τ corde locat⁹ est: stat eñ infra splenē τ epar nam epar est sibi iūctū in dextro latere: splen vo i sinistro: in

cuius fundo sunt vene nō multe: in ore suo tñ pauciores: cui ꝓpter sue neruositatis frigiditatem necesse est calor tribuatur sue essentie: vt cibo ad eum venienti calefactio donet. Huius ergo necessitatis cā epar circūcingit eū ⁊ amplectitur eū totis suis quinq̄ frustis vt eū calefaciat suo calore. Splen vero a sinistra pte calorē tribuit: vñ stomachꝰ digerit cibū cū vapore quem sumit ab epate: splene: corde: ⁊ folliculo: ipse em̄ essentialē nullū hꝫ calorem: q: est neruose substātie frigidā ⁊ siccā habēs naturā. Solus etiā iecoris vapor ei sufficeret: sꝫ iūcto ceteroꝝ mēbroꝝ calore meliorē opatur digestionē. Forma stomachi rotūda est inferiꝰ: ⁊ aliquātulum lōga. Rotūda vt sit impassibilis. longitudo ⁊ magnitudo ei sunt necessaria vt possit se extendere circa ciboꝝ ⁊ potuum copiā. Sic est forma stomachi: cuiꝰ actionem tūc decet intelligi: cum oīno sanꝰ fuerit: ⁊ in sua qualitate pmāserit: q: infirmato ⁊ a sua valitudine remoto: ⁊ in digerēdo cibum defecto: ⁊ alimētis crudis ab eo ⁊ indigestis descēdētibus: ⁊ cū phlegmate voluptatis puncturā ⁊ ardorē facētibus: lesio oībus membris corpis datur. Videmꝰ em̄ p stomachi dolorem: cephaleam hemicraneā: vertiginem: sonū in auriculis: oculoꝝ tenebrositatem: sincopim: cardiacā: ⁊ alia multa gñari. Proinde q̄ sanitatē obtinere desiderāt: ante oīa studiū ipēdāt in custodiēda sanitate stomachi. vñ qdam āntiq̄ dixerāt. Quicūq̄ volūt suā regere sanitatē: incolumitatem stomachi pre oībus gubernare nō paruipēdant: neq̄ a ciboꝝ refectōe se aliquo modo abstineant: cū stomachꝰ summa desideratiōis necessitate cibū appetierit: neq̄ tot alimētoꝝ copia se farciāt: ꝙ a natura nō potent tolerari. vñ Plato q̄ sanitatē custodire desiderāt: necesse est sciāt mēbra totius corpis particulariter. s. neruos: ossa: renes: lacertos: medullā: carnem ⁊c. Noscant quoq̄ eoꝝ cōpositionē nō esse eq̄lē: q: vnicuiq̄ mēbroꝝ ꝓpria cōpositio est. Mēbra etiā cōposita siſr diuersantur. s. cerebrū: cor: epar: pulmo: splen: in cōpositionibus sunt dissimilia. Que mēbra quis sapiēs ⁊ studiosus in sua natura ⁊ cōpositione regere pōt: cū sola stomachi sanitate: ipse em̄ est totiꝰ corpis fūdamētū. quo ī sanitatte existēte cetera dicūtur sana.

¶ De causa appetitiue virtutis stomachi. Cap. ij.

Appetitus est sensus stomachi suā inanitionē sentiēs ⁊ pulsationē suaꝝ venaꝝ. Palā est em̄ intelligi: ꝙ ex aere extrinsecus corpꝰ pcutiēte: mēbra q̄ cuti sunt vicina dissoluātur. s. caro ⁊ lacerti: q̄ dissoluta humores attrahūt a mēbris sibi ꝓpinquātibus: vene aūt inanite humiditatē sibi alliciūt a venis remotioribꝰ: his nimirū (aliis nimiū) extenuatis necesse ē vt humiditas eis ab epate veniat. Epar aūt inanitū liquorē a venis inter se ⁊ stomachū existētibus trahit: tādem his venis euacuatis: stomachꝰ sentit inanitionē ⁊ pulsationē eaꝝ qui sensus appetitꝰ nūcupatur: idcirco cibꝰ fit necessariꝰ ⁊ couueniēs: vt qḋ dissoluitur ex membris: eo subueniēte restauretur: ⁊ corpus in sua integritate integrū pmaneat. vñ Aristo. Nutrimētum nō est aliud nisi assimilatio nutriētis cibi in corpe accipiētis. Sed cā stabilitatis appetitus triplex est. Prima ꝓpter sensum stomachi in ore ipsius ꝯsistētem. Secūda ꝓpter virtutem desideratiuam q̄ est in mēbris: sibi cōuenibile nutrimētū desiderās: q̄ in epate maxīe ꝯstat ⁊ in venis. Tertia ꝓpter inanitionem factā ex dissolutiōe superiꝰ memorata. Sed Galie. dixit in quodā libro cām appetitꝰ quinq̄ modis esse: ⁊ vnā occasionem esse alteriꝰ. Prima dissolutio mēbroꝝ est humiditas p poros. Secūda naturale desideriū in mēbris ꝯsistēs: cogēs ea cibū appetere. Tertia stomachi ꝯculcatio passionē tolerātis: mesaraicis eū sugētibꝰ. Quarta sensus stomachi suā inanitionē ⁊ cibi pauperiē sentiēs. Quinta virtꝰ naturalis desideriū cibi generās: cuiꝰ cā est humor melācholicꝰ a splene ad os stomachi semp fluēs: quo humore neruū stomachi pungēte: appetitus ilico irritatur. Galie. iterum in libro de accidētibꝰ intitulato. Virtꝰ inquit appetitiua cōposita est de aīali actiōe. s. sensu: ⁊ duabꝰ naturalibꝰ. s. corpis inanitione: ⁊ humoris mēbroꝝ attractiōe: maxīe epatis et venaꝝ. Dixit etiā sup epidi. Hippo. Desideriū appetitus nequimꝰ absolute dicere: an sit de aīali: vel naturali actiōe: q: est cōposita de vtroq̄: q: sensus qui est cā famis: nō ptinet soli animate virtuti: sed etiam naturali nutrimētum corpori ministrāti.

¶ De sincopi ⁊ cardiaca ꝓpter colligātiam cordis ⁊ stomachi. Capi. iij.

Sincopis impossibile est gñetur corde nō patiēte. sincopis iteꝝ ⁊ cardiaca etsi fuerit ꝓpter os stomachi: tñ causari nō credunt nisi cor ⁊ arterie cōpatiātur ꝓpter colligātiā quā habēt cū stomacho. cor etem̄ patit stomacho patiēte: maxīe si in supiori pte patiat. vñ si videmꝰ eos q̄ de sincopi molestātur spōte vomere: aut ꝓpter aliquā medicinā: procul dubio ad pristinā redeūt sanitatē. Siſr ⁊ stomachus patit ꝓpter cordis passionē cā vicinitatis ⁊ colligātie eoꝝ: ⁊ ꝓpt caloris paruitatē cibos digerere adiuuātis. Sed tñ nō oīs passio q̄ fit ī ore stomachi: necessario gñat sincopim ⁊ cardiacā: q: sincopis de stomachi passiōe gñata q̄ttuor modis fit. Vno cū stomachꝰ nimiū habuerit caliditatis (aliis doloris). Alio cū eius acutus sensus fuerit. Tertio ꝓpter defectionem arteriaꝝ ī ore stomachi existētiū. vñ stomachꝰ facile patitur. Quarto ꝓpter defectionē cordis: q: cito cor egrotat. vñ Ga. sup epi. Humores inq̄t corrūpūtur ore stomachi calore extranco calefacto. Fit em̄ patiēs iracūdus cā egritudinis qua vexatur. s. calore ī ore stomachi augmētato. Hoc mēbrū ꝓprietatē hꝫ ꝯuertēdi vitia aīe in suā cōplexionem: vt eū qui frigide fuerit nature: faciat pigrum ⁊ tardū ad intelligēdū: ⁊ calidissimā cōplexionē habētibꝰ p̄stet audaciā ⁊ iracūdiā.

¶ De passiōe cerebri ꝓpter colligātiā cū stomacho. Ca. iiij.

Cerebrū (qḋ natura ē frigidū ⁊ humidū) colligātiā hꝫ cū ore stomachi ꝓpt neruos q̄s stomacho mādat. Epar em̄ ⁊ vene colligātiā habent cū stomacho: q: cibꝰ a stomacho ad epar p venas trāsfertur. vñ necessitas expetit vt cerebrū ⁊ epar ꝓpt stomachū patiant. siſr stomachꝰ ꝓpter cerebrū ⁊ epar coegrotat. Cerebrū aūt patit ꝓpt os stomachi: q: fumꝰ ab eo ad cerebrū ascēdit. stomachus q̄ infirmat ex eo qḋ a cerebro sibi ꝓfluit. vñ Hipp. in apho. Quibuscūq̄ cerebrū sursū ꝯuertit: necesse est febrē ⁊ felis vomitum superuenire. Galie. sup hoc. vomitū inq̄t patit stomachꝰ ꝓpter neruoꝝ colligātiā: maxīe os stomachi. nā ī os stomachi duo magni nerui descēdunt: cholera em̄ semp ascēdit ad os stomachi cū nimiū patit dolorem: aut tristitiā habuerit aut defectionē. Mēbra em̄ cū habuerint defectionē: fluent ad ea supfluitates humoꝝ ex mēbris sibi vicinātibꝰ: maxīe si fuerint cholerici: aquosi: ⁊ subtiles. Siſr epar ꝓpter stomachū patitur: cum cibꝰ nō put opꝫ digestꝰ epati venerit: nec nō etiā stomachꝰ ꝓpter epar patitur: cum defectꝰ fuerit in attrahēdis cibis: ꝑm ꝙ opꝫ cū infrigidat. vñ stomachꝰ digestionē hꝫ ꝙ opꝫ neq̄t opari: aut cū. s. epar ifrigidat. vñ stomachus vt ꝯuenit digestionē opari neq̄t. Passiōes aūt q̄ nascūtur in cerebro ꝓpter colligātiā oris stomachi: sunt he: alienatio: stupor: obliuio: melācholia: cephalea: epilepsia: ⁊ vertigo. Vniuersaliter etiā dico aīalem pati actionē ore stomachi patiēte. vñ Ga. mētis ait alienatio ꝓpt stomachi passionē facta q̄ttuor est modis: aut em̄ ꝓpter nimiū dolorē: aut ꝓpter acutū sensū: vel q: vteq̄ neruꝰ ille stomachi sensualis acutꝰ est defectꝰ ⁊ acutū hꝫ sensum: aut q: cerebrū naturaliter vel accidētaliter est defectum vñ velociter patit. Cetere vero egritudīes q̄s diximꝰ pati cerebrū ꝓpt os stomachi: nō fiūt nisi ꝓpter fumos ad eū a stomacho ascēdētes. vñ Ga. dolor inq̄t capitis assuefactꝰ absq̄ manifesta cā: ostēdit humores acutos in stomacho esse coadunatos. Dixit iteꝝ: nō miror si corpus multis affligit passionibꝰ ꝓpter stomachi dolorē. Mēbra em̄ pricipalia eo dolēte dolorē habēt: ⁊ alia passionē si habuerint cōpatiētur: sicut cerebrū: cor: epar: ⁊ matrix. iuuamētū ḡ stomachi sicut oībꝰ mēbris ꝓdest vl̄r: sic eius nocumētū oībꝰ nocet. Sufficit quātū disputauimꝰ de colligātia stomachi cū pricipalibꝰ mēbris: ⁊ passione quā ipsa p stomacho patiūtur.

¶ De q̄ttuor virtutibꝰ naturalibꝰ. Ca. v.

Quattuor sunt v̄tutes naturales. s. appetitiua: digestiua: ꝯtētiua: ⁊ expulsiua: q̄s oīa mēbra magna siue pua hr̄e credēdū ē. Has etiā oīa terrenascētia ī se ꝯtinēt: sꝫ tñ in stomacho ⁊ epate sunt fortiores: q: cetera mēbra has v̄tutes hn̄t ad nutrimētū sui: stomachꝰ vero ⁊ epar nō solū vt se nutriāt: sꝫ vt ceteris mēbris adiutoriū: sicut diximꝰ accōmodēt. Antiq̄ vero discordati sunt in disputatiōe haꝝ virtutū. Quidā em̄ dixerūt appetitiuā calidā esse ⁊ siccā: quā

igni assimilauerūt. Dixerūt etiā ignem ⁊ solē naturalr reꝝ hūiditatem attrahere ⁊ eā cū suo calore ⁊ siccitate desiccare virtutē vō ꝯtētiuā crediderūt frigide ⁊ sicce cōplexiōis esse. q: ꝯstrictio ⁊ expssio nō fiunt nisi frigido ⁊ sicco. Digestiuā virtutē affirmauerūt esse calidā ⁊ hūidam. Dixerūt etiam digestiue v̄tutis actionē esse liq̄factiuā ⁊ subtiliatiuā reꝝ digerendaꝝ dicētes huic v̄tuti nullā qualitatē fore ꝯgruā nisi calidā ⁊ hūidā: q: caliditas ceteris est fortior q̄litatib⁹ in rerū actiōe ⁊ mutatiōe. Hūiditas vō fit sibi necessaria: q: humefactiua est: ⁊ ꝯsolidatiua: citoqꝫ assimilādaꝝ rerū assimilatiua. i. cibi ī corpe accidētis (al's accipiētis) est ⁊ siliis cibis nutriēdis. oīs em̄ cib⁹ hūidus ē. Rursus q: oīa corpa diuisioni cito famulātia necesse est vt sint hūida. Fortior igit̄ ceteris qualitatib⁹ digestiua virt⁹ intelligit̄ in pfectiōe actiōis ⁊ reꝝ cōuersiōis. i. in ꝯuertēdis cibis eisqꝫ mebroꝝ naturis assimulādis: q: appetitiua nihil aliud facere videt̄ nisi cibaria cibādis attrahere. Contētiua vō ꝯtinet ea aliquo tpis spacio donec digestiua totā suā in eis expleuerit actionē. Expulsiua expellit fecē ⁊ supfluitatem ciboꝝ: q̄ digestiue supflue ⁊ nō necessarie videtur: cui⁹ cōplexio est frigida ⁊ hūida. Hūiditas em̄ q: est lubricatiua: ciboꝝ fecē lubricādo facile expellit. frigitudo em̄ mēbra exprimit: vt fex in eis ꝯtēta virtute sue expressionis foras pfiliat. Sed q̄daꝫ medici dicūt expulsiuam frigidā esse ⁊ siccā: quoꝝ intētio videt̄ palā esse falsissima. credūt expulsiuā ⁊ ꝯtētiuam esse vni⁹ nature quaꝝ actōes sunt diuerse: ⁊ vt ita dicā: ꝯrie. Ga. vō dixit appetitiuā: ꝯtētiuaꝫ atqꝫ expulsiuā esse calide ⁊ sicce cōplexiōis: qđ ꝯ phos videtur esse cā hui⁹ intētiōis. In digestiua tn̄ cū illis ꝯcordat eā dicēs calidā ⁊ hūidaꝫ cōplexionē hr̄e. Inq̄t em̄ illis virtutib⁹ calorē necessariū esse: q: cā caloris est mot⁹. Appetitiuā tn̄ dixit calidiorē esse: q: nō solū mot⁹ fuit ei necessari⁹: sꝫ etiā attractio. contētiua ⁊ expulsiua ideo min⁹ sunt calide q̄ appetitiua: q: calor nō fuit eis ꝯueniēs nisi vt fiāt mobiles: sꝫ siccitas fuit eis necessaria: mot⁹ em̄ eaꝝ cū sit localis necessitas expetit vt sit in loco stabilis: cui⁹ stabilitas nō pōt fieri absqꝫ siccitate: idcirco his trib⁹ virtutib⁹ fuit siccitas opportuna. Contētiue vō plus necessaria: q: tp̄s sue actōis est lōgi⁹: cui calor nō multus sed moderate ꝯuenit. Digestiue vō calor ⁊ hūiditas ꝯut diximus sunt necessaria. expulsiue calor ⁊ siccitas fuerūt necessaria: sꝫ tn̄ moderate: q: tp̄s sue actiōis breue est: sed frigiditatē necessariā esse nulli actioni naturali testat̄ Ga. q: somniferā ⁊ (vt ita dicā) mortiferā: neqꝫ cibū in naturā corpis cōuertit: sꝫ in ꝯriuꝫ. Preter hoc oīs virt⁹ naturalis in senib⁹ defecta est ppt̄ frigiditatē ⁊ siccitatē eoꝝ cōplexionib⁹ dn̄antēꝫ. sic fuerat intētio Ga. quā crediderūt et testant̄ sapiētes phi ⁊ physici. Unaqueqꝫ videlꝫ supioꝝ v̄tutum trib⁹ modis patit̄: dum actio ei⁹ erit ablata: vel defecta: vel in corruptionē mutata. Quia appetitiua aut mortificat̄: vt stomachus nihil desideret: ⁊ nuncupatur stomachi mollicies: aut est defecta vt non appetat nisi lōgo tpe ⁊ angustioso dolore: sicut videm⁹ in initio mollificati stomachi: naꝫ appetit nō s̄m q̄ opꝫ: sicut cū cibū attrahit cū spasmo titillatione ⁊ tremore: que passio aut de mala fit cōplexiōe: ⁊ magne erit q̄titatꝭ oīno desideriū appetēdi āputās: aut nō magne quātitatꝭ ⁊ actionē appetitiue facit minui: aut ppt̄ officialē morbū: sicut apostema seu supfluitas carnis viā p quā trāsit cib⁹ obturatiua: q̄ si oīno aditum illū obturāt: appetitū auferūt. si vō in pte: minuitur appetit⁹. Contētiuam sūr tripl'r dicim⁹ pati: aut em̄ actio amputat̄ vt stomach⁹ cibū retinere neq̄at: sicut videm⁹ in liēteria fieri: aut detrimentū patit̄: ⁊ est dupl'r: aut em̄ sub̄a stomachi cibū oīno nō circūdat: vt inter se ⁊ cibū aliqđ remaneat spaciū vacuitatis: ⁊ rugit⁹: ⁊ inflatio orit̄ inde vel vtrūqꝫ: vn̄ cū neq̄t tanto tpis īteruallo cōtinere quousqꝫ digestiua suā cōpleuerit actionē: q: tp̄s ꝯtinēdi cibū oꝫ esse sile tēpori digerēdi: qđ cū dissile fuerit: gn̄at̄ passio. i. īdigestibilitas. Un̄ necesse ē hāc passionē duo accidētia seq̄. i. citam expulsionē egestionū: ⁊ nō paruā nutrimenti penuriā: atqꝫ ꝯtinuā in egestiōe liq̄ditatēꝫ: aut corruptionē cibi sub stōacho. vn̄ fetor ī egestiōe gn̄at̄: ⁊ nōnūq̄ vētositas siue pūctio aut vtrūqꝫ: aut stōach⁹ circūdat cibū nō vt opꝫ: q: cū spasmo: aut titillatōe: aut tremore. vn̄ in lib. de accidētꝭ ⁊ morbo Galie. cū inq̄t disputabo de mutatōe ꝯtētiue v̄tutꝭ ostēdaꝫ qual'r hāc passionē certificare valeas. Nā cū cibū accipies: ⁊ nullā in stomacho senties inflationēꝫ: neqꝫ pūctionēꝫ aut rugitū: titillationē: siue singultū: sꝫ angustiā ⁊ laborē: q̄ tibi fuerāt incōsueta: grauitatē ⁊ fatigationē ⁊ desideriū ructuādi: aut ea q̄ circa stōachuꝫ habes: expellēdi: ⁊ aliq̄n pateris spūs angustiā vt cibū neq̄as tolerare: certissime noscas cibū a stōacho nō vt opꝫ circūdari: q: tenet eum cū tremore ⁊ spasmo. Digestiua trib⁹ modis patit̄: aut em̄ ei⁹ actio ē mortificata vt cibū penit⁹ mutare neq̄at: ⁊ fit ex dn̄antia frigiditatis. Aut minuit̄ ⁊ mutat ⁊ assimilat cibū corpi p lōguꝫ tn̄ tp̄s: ⁊ cū q̄dā duritia: ⁊ cognoiat̄ pigra digestio: q̄ passio fit ex frigiditate nō magna. Aut corrupta: ⁊ īmutat cibū non vt opꝫ: sicut ī acetositatē si cā est frigiditas: aut in fumositatē si cā fuerit calor: ⁊ vocat̄ mala digestio. Expulsiua vō actio est pmortua: ⁊ nil oīno expellere pōt: sicut fit habētib⁹ yleos ppter defectionē stōachi ⁊ intestinoꝝ: aut defecta ⁊ cib⁹ tarde egredit̄ (al's egerit̄) aut nō est vt ꝯsueuit (al's ꝯsueuerat) queādmodū si moueat̄ ad egerēdū āte solitū tp̄s. i. pusq̄ digestū fuerit. Hec sunt accidētia sigillatim vnicuiqꝫ pdictaꝝ virtutū eueniētia: q̄ planissime descripsim⁹ s̄m ītētionē Ga. Nā si due v̄tutes simul ꝯpatiātur cōmixtas significatōes habebūt: q̄ poterꝭ cogscere ex simplicib⁹ signis si ea ꝯmisceas.

¶ De custodia virtutū naturaliū ⁊ eaꝝ reuocatione ad suam cōplexionem. Cap. vj.

Opꝫ has v̄tutes custodiri vt ī suo tēpamēto pmaneāt cū cibarijs potib⁹ ⁊ medicīs sibi assimilātib⁹. Que si corruptōes īcidāt siue deficiāt: eaꝝ ꝯplexiōes cū reb⁹ ꝯrijs ad eoꝝ cōplexionē siue tēperātiā ducātur: sicut si appetit⁹ defect⁹ fuerit: ⁊ fit de calida: frigida dari opꝫ adiutoria ꝯfortationē faciētia: queādmodū sirupū rosatū: cū succo maloꝝ: aut maligranati sapā: vuā acerbā: aut sapā coctanoꝝ vl' mirtilloꝝ: donētur trocisci sandalich: aut de spodio cū sirupo albo: aut cū sirupo de fructib⁹: ⁊ his silib⁹ infrigidationē ⁊ ꝯfortationē faciētib⁹. Cataplasmet̄ stōach⁹ cū sandalis: rosis: succo coctanoꝝ maloꝝ ⁊ silib⁹. Nā si defectio fuerit ex puitate caloris: ⁊ dn̄antia frigiditatꝭ: accipiat calida iuuātia ⁊ ꝯfortātia: sicut sapā granatoꝝ cū mēta factā. Electuariū diacitoniten ⁊ diacosim. i. de papauere sirupū fructuū: ⁊ sirupū recipien̄. masticē spicā gariofilos macis mentā nucē muscatā. calamū aromaticū lignū aloes cardamomū: ⁊ silia. Cataplasmem⁹ stōachuꝫ de absinthio mastice ligno aloes calamo aromatico cū oleo nardi. dieta eoꝝ sint passeres ⁊ calide aues odorifera ⁊ ꝯfortātia cōmētaria (al's cōmēsurata) si ꝯtētiua deficit stiptica dari necesse est: vt rosaꝫ spodiū balau. sumach mespila ⁊ diacosin (al's diacostū) ⁊ silia. Diximus em̄ ꝯtētiuaꝫ necessario ceterꝭ esse sicciorē. Cataplasmet̄ stōach⁹ cū mirta rhamno: succo coctan̄. oleo nardino polline ordei: ⁊ silib⁹. Accipiam⁹ absinthiū ⁊ spicā: ⁊ in pōtico vino ea die ac nocte infūdam⁹: deīde pāni ī eo madefacti stōacho applicēt̄. Digestiue aūt v̄tutis defectio ī̄ueīgit̄ de frigiditate gn̄ari: q: de calore nō deficit. calor em̄ digestionē vigere facit. vn̄ necesse ē dare rem calefacientē ⁊ humefaciētē: sicut ꝫinꝫiber piper longū: pringi radi. ⁊ erucā. Nā si forti⁹ calorē ꝯfortare velim⁹: dabim⁹ cyperū cynamo. macis maratrū anisuꝫ apiū: et silia. Sed si huic v̄tuti nimia dn̄et̄ frigiditas: dem⁹ tyriacā magnā: omorusiā muscatā cū apozimate masti. gario. ⁊ sq̄nāti: accipiat̄ diaciminū diaromaton ⁊ silia. Nutrimēta eoꝝ sint pdix fasianus starni frixa aut assata. vinū bibāt odoriferū mixtū ligno aloes croco ⁊ mastice. Nā si deficit expulsiua ⁊ ei⁹ dn̄atio fuerit de caliditate ⁊ siccitate: frigida ⁊ hu. donem⁹ sicut cucurbita portulaca endi. ⁊ silia. Nā si ei⁹ defect⁹ ppter frigiditatē ⁊ hu. fuerit: reuocet̄ ad tēpamētuꝫ. i. ad moderamen sue caliditatis ⁊ sicci. cū reb⁹ tēpate calefaciētib⁹ ⁊ desiccātib⁹: sicut mastice spica mace ligno alo. mēta calamo aromatico casia maratro ⁊ aniso. comedāt pdices ⁊ fasianos frixos vel assatos. vinū vet⁹ sit ⁊ odoriferum.

¶ De signis cōplexionis stomachi. Cap. vij.

Stomach⁹ trib⁹ modis patit̄. Prio em̄ ppt̄ malā cōplexionē: sicut cū dn̄at̄ ei calor vel frigiditas hūiditas vel siccitas simpl'r aut cōposite. Scđo ppt̄ officialē morbū. i. apostema vel obturationē. Tertio ppt̄ īiecture sepationē: sicut vuln⁹ ⁊ discoriationē. vn̄ opꝫ nos īuestigādo ppēdere naturā stōachi dū in sanitate psistit: ⁊ ei⁹ varietates. vn̄ his nimirū agnitis; ei⁹ accidētia ac mutatōes poterit

agnoscem⁹. Dicim⁹ q̄ ꝙ cuiuscuq̄ stomach⁹ naturalr calide fuerit cōplexiōis: ei⁹ digestio ē robustissima ꝛ velocissima: ꝛ plus digerit ꝙ appetat: ꝑcipue si dura cōederit cibaria: q: in hmōi stōacho lenia ꝛ ɔuersioni facilia cito corrūpunt. Magna eīn solicitudie ꝛ anhelositate calidos cibos potusue acci- pit: neq̄ frigida ei nocumentū inferūt: si vt opʒ accipiātur. Porro stōach⁹ naturaliter frigidus plus appetit ꝙ digerat. frigida ꝛ dura cibaria eū aggrauat: digestioniq̄ ī obediūt: cito ɔuertūtur ī acetositateʒ: neq̄ nimiā patiūtur sitim. Stomach⁹ vo naturalr sicc⁹: velociter sitim patit: ꝛ paru⁹ cib⁹ ei sufficit: q: cib⁹ ei videt grauis. stōacho qdeʒ hūido nulla sitis gnatur: ꝫ nimia fit anhelositas ī appetēdis hūidis cibarijs. Possum⁹ etiā alio mō diuersitatē stōachi ꝑscrutari cū vbis Ieʒ Ga. auctorizātis. Possūt inqt pateter ꝑpēdi varietates nature vniuscuiusq̄ mēbri cū extrīsecis reb⁹ passionē ingrediti b⁹. Si eīn viderim⁹ aliq̄ mēbra cito calorē pati: agnoscim⁹ ꝙ calor eis dnāt. Qđ si velociter īfrigidātur: frigiditatē eis dnari agnoscim⁹. vñ cuʒ hmōi cōplexio stōacho q̄litatiue vel quātitatiue dnēt: ꝛ suū naturalē terminū corrūpit: ꝛ natura stōachi molestatiōeʒ patiēte: sua actio necesse ē vt corrūpat. Eodē mō ɔsiderare opʒ in siccitate ꝛ hūiditate: cui⁹ ꝑfecto dnantia nōnunꝙ fit ex vna q̄litate: ꝛ aliq̄n ex duab⁹: ꝫ tn̄ ex his trib⁹ q̄litatib⁹ vna pōt dnari: q: hūiditas absq̄ materia nunꝙ dnatur: idcirco Ga. ī megatechni ostēdit differētias male cōplexiōis q̄ naturalr est in stomacho: ꝛ ei⁹ q̄ accidētaliter: sic inquiēs. Mala inqt cōplexio stomachi accidētalr facta: facit infirmū sēp optare sua ɔria: ꝫ si naturalr fuerit: sui similia desiderat. vbi gra. Quoꝝ stōachis calor ꝛ siccitas accidētalr dnāt: aquā desiderāt: ꝛ aq̄ frigida est ꝛ hūida: sic intēdi opʒ de ceteris q̄litatib⁹: ꝫ cuiuscuq̄ stōacho mala ɔplexio dnāt naturalr: sēp suū sile desiderat. Et si dnantia fuerit ꝑpt calorē: sequūtur eā defectio appetit⁹: nimia sitis: fumosa ructuatio ꝛ amaritudo. Si aūt cōplexio stōachi sit ī frigiditate: necessario fortiter cibū desiderat: nimiā patiūtur famem: ꝛ pultasent digestiōis: sitis modica ꝛ acidus ruct⁹. Si aūt cōplexio mutata fuerit in siccitatē: passione q̄ d: cōsumptio: necesse ē periclitet. Si vo ad hūiditateʒ cōuersa fuerit: hydropisis necesse ē sequtur. Sed si he q̄litates fuerit cōposite: possum⁹ eas ꝑ signa simpliciū cognoscere. Nōnūꝙ tn̄ fit mutatio cōplexiōis ꝑpt abūdantiā hūoꝝ vel maloꝝ chimorum in stomacho coadunatoꝝ: qui aut ī eo creātur: aut aliūde fluūt ad eū. Et aliq̄n mutatio siue cōplexiōis fit absq̄ chimosa q̄litate: quā ꝑcipue his significationib⁹ cōprehēdere possum⁹ ex vomitu. s. quo patiēs sepe vexat. Talis eī passio si cū chimosa fuerit q̄litate: vomit⁹ cū illa malicia fiet cōmixt⁹. Silr ꝛ egestio cū ea obuoluta erit. Qđ si hec apparuerint cū vomitu ꝛ egestionib⁹: intelligim⁹ illā malā cōplexioneʒ ex sola stōachi fore essentia. Eger itaq̄ si abolitionē habeat: ꝛ vomere nullatenꝰ possit: reuera scim⁹ chimos ī villis stōachi. vñ G. i. i li. cōplexiōis. Cōplexio inqt vniuscuiusq̄ mēbri ex sua intelligit actione. verbi grā. Si stomach⁹ ꝑfecte digerit: scimus q: ꝑfectā ꝛ tēperatā hʒ cōplexionem. ɔriū ecōtrario. Qđ si cib⁹ in stōacho corrūpit: ꝛ in fumositatē vertit: neq̄ hoc ꝑpt naturā cibi fuerit: ptʒ q: causa fumositatis: aut est ex calore stōacho dnante: aut cholera ab epate ad eū fluēte. Cib⁹ aūt in acetositatē mutat⁹: cōplexionē stōachi inuit esse frigidā: aut phlegma a capite ad eū esse manās. Cibo itaq̄ in stōacho corrupto: ꝛ in corruptiōeʒ ɔuerso: ꝑ malā cōplexionem calidā stōacho naturaliter dnanteʒ: ostendūtur dura digeri ꝛ lenia corrūpi. Si vo cōplexio fit frigida: ɔriuʒ indicat. Galie. iteꝝ in eodē lib. Possum⁹ inqt ciboꝝ corruptelā ꝑpt malā ɔplexioneʒ calidā stomacho naturalr dnanteʒ: secernere sex modis: ab ea q̄ fit ꝑpter cholerā ab epate ad stōachuʒ fluēteʒ. Prio qdeʒ si videm⁹ aliquē cui phlegma dnāt cholerā vomere: intelligim⁹ cholerica ad stōachū ab epate fluētia. Si aūt cōplexio ei⁹ calida fuerit ꝛ sicca: scim⁹ ipsaʒ cholerā in stōacho gnari. Scdo q: si egestio fuerit cū cholera mixta: ptʒ qm̄ in stomacho causata est: ꝙ si fit alba: certum est ꝙ ab epate ad stomachū manauerat. Cholera eīn ab epate ad stomachū descēdēs nō trāsit ꝑ intestina. Tertio q: si color vomit⁹ est q̄si prassin⁹ significat in stōacho esse creatā. Si aūt fuerit rufus aut citrin⁹: ab epate fore fluxū certissime creditur. Quarto dū corpus nutritur: si boni chimi fuerit: noscas ab epate choleram venisse: ꝙ si malū chimum habuerit: in stomacho esse creatā intēdas. Quinto q: stomacho dura digerēte cibaria: cholericā esse ei⁹ cōplexioneʒ dicim⁹: ꝛ choleraʒ in eo gnari. Si aūt lenia digerit: ꝛ dura neq̄t: scim⁹ cholerā epatis fuisse. Sexto q: si cholera cum vomitu fuerit cōmixta: ꝛ egrediant post vnā horam vel duas horas cibi accepti: manifestat in stomacho creata fuisse. Si vo post quinq̄ vel sex horas vt certificem⁹ cibū esse in stomacho digestuʒ: epatiq̄ mandatū: rōne ostēditur cholerā in epate fuisse iam ortā. Opʒ etiā stomachū magna regi diligētia: cui calor dnatur naturalis: cū rebus videlʒ calidis ꝛ tēperatis. i. medicina cibis ꝛ potib⁹. Si aūt dnium naturale fuerit ex frigiditate: similiter cū calidis custodiat: ꝛ ɔfortetur aliq̄n cum reb⁹ aliquātuluʒ infrigidatiuis ꝛ tēperatiuis. Eadē intelligit intētione dniuʒ si de ceteris fuerit q̄litatibus: q: siccū cuʒ aliquātulum siccitatē habētibus ꝛ tēpatis aliquātuluʒ ɔfortare necesse est. ꝛ humidū cuʒ hūidis. Qđ si mutetur: ꝛ vna ex his qualitatib⁹ in eo augmētabit: aut detrimētuʒ habuerit: opʒ ad suū tēperamētuʒ ꝑ ɔrium reuocari. i. cū reb⁹ eis ɔrijs appositis: sicut cū infrigidata fuerit stomachi cōplexio: necesse est eā calefaciam⁹: ecōtrario calefactā refrigerādo curemus. humidā desiccem⁹: ꝛ siccam humefaciam⁹: sicut Hippo. In digētiam repletio soluit: ꝛ ex repletiōe q̄cūq̄ egretudines fiunt: inanitio sanat: ꝛ alioꝝ cōtrarietas.

¶ De varijs antidotis diuersis stomachi complexionibus cōuenientibus. Cap. viij.

Sufficit quantū disputauim⁹ de diuersitate cōplexionis stomachi: ꝛ de signis ei⁹ varietatis notitiā patefaciētibus. ɔuenit vt modo de oībus antidotis supra memoratis ɔuenētius disputem⁹. Trifera cōstātini ɔgrua est stomacho calido: defectionē ꝛ punctionē amputat. R̷. mirobalanoꝝ citrinoꝝ. ʒ. x. kebuloꝝ emblicoꝝ bellirícoꝝ. añ. ʒ. v. oīa in puluerē redacta cum oleo ro. tēperabis: deinde cōmisceas pul. rosarū spodij. ana. ʒ. iij. sandali ru. ꝛ alb. se. mirte portulace liquiri. ana. ʒ. ij. croci masti. berberis karabe caphore spice. añ. ʒ. j. ꝛ tēpabis cū sirupo ro. dabis. ¶ Electuarium valēs ad oēm calorē stomachi ꝛ fumosam ructuationē ꝛ ardorē eius: vel oris. R̷. rosarū ʒuccari. ana. ʒ. xv. spodij sandaloꝝ citrinoꝝ. se. portula. ana. ʒ. vj. masticis succi liquiri. dragag. berberis. ana. ʒ. iij. cubebe cardamomi maioris: ligni alo. se. cucume. ꝛ cucurb. citrī mūdatoꝝ. ana. ʒ. vj. croci caphore. ana. ʒ. j. fac pulue. tēpera cū sirupo rosato: da potui cū sirupo al. in modū auellane cū frigida. ¶ Aliud vtilissimū ɔtra calorē stomachi: eūq̄ ɔfortat ꝛ doloreʒ q̄ fit ꝑpter caliditatē refrigerat ꝛ mitigat. R̷. succi maligra. dulcis ꝛ acetosi spodij. se. portula. sandali al. ana. ʒ. x. ʒuccari lib. ij. coquātur ad mellis spissitudinē. deīde accipe rosa. masti. dragag. liquiri. ana. ʒ. v. gallie minoris kakabre berbe. ana. ʒ. iij. caphore cube. cardamo. maioris croci spice ligni alo. ana. ʒ. j. ʒuc. ʒ. ij. pul. hoꝝ tēpa cū illa decoctiōe. ¶ Triphera ɔgrua calido stōacho defectiōeʒ ꝛ incēdiū pūctioneʒ āputat. R̷. mirobal. citrinoꝝ. ʒ. x. kebu. bel. embli. ana. ʒ. v. oīa in pul. redacta cū oleo ro. tēpabis: deide accipe ro. spodij. añ. ʒ. iij. sand. al. ꝛ ru. se. rute portu. gal. liqr. añ. ʒ. ij. masti. cro. ber. i. flos v. mi vsnee kakab. spice capho. añ. ʒ. j. q̄ cōmisce cū priori ɔfectiōe: deinde oīa cuʒ siru. ro. tēpera: ꝛ in modū auella. cū eodē siru. dabis. ¶ Trocisci Joh. da. valēt ɔtra calorē stomachi. R̷. spodij sand. al. boli armenici. añ. ʒ. v. rosaꝝ. ʒ. vij. berberis. vj. croci casie caphore rhanos gale gariofi. gallie. añ. ʒ. j. ꝫ. se. portul. citroli cucurb. macis. psilij radicū squille mai⁹. añ. ʒ. iij. ligni aloes. ʒ. j. ɔfice cum aqua rosa. ꝛ trociscos informa dipodis. i. exagij: quoꝝ vnusq̄sq̄ potui det. ¶ Trocisci ɔfortatiui faciūt ɔ calorē stōachi ꝛ epatis incēsionē ꝛ doloreʒ qui fit ꝑpter calorē mitigāt sitim extinguūt: febricitātib⁹ ꝑsunt. R̷. spodij rosa. añ. ʒ. vj. ʒaccare mai⁹. añ. ʒ. iij. succi liqri. dragagā. se. portul. sand. citrini gūmi arab. ana. ʒ. iij. caphore amili se. cucume. cucur. ꝛ citroli masti. ligni alo. cro. carda. añ. ʒ. i. oīa in pul. redacta tēperētur cū muscilagine psilij aq̄ rosa. madefacti: deide trociscos informa: ꝛ da vnū cū siru. ro. vtile est calidū habētib⁹ stōachuʒ: sumātur sirupi refrigeratiui cū aqua frigida: sicut sirup⁹ vuaꝝ agrestiū: seu violaꝝ vel prunoꝝ et similiuʒ. Qđ si calor stōachi fuerit ꝑpt choleras in stōacho causatas (aꝉs creatas) siue ab epate sibi illatas: opʒ dari succuʒ

maloꝝ granatoꝝ. acetosoꝝ ⁊ dulciū cū succo carice vel cū sua carne tritorū amboꝝ lib.iij.ʒ.vj.zuccari.℥.j.aut accipiāt apozima absinthij: aut mirobalanoꝝ: aut oxisenicioꝝ. Quecūq3 hoꝝ vtiliora esse cogitam⁹: illa donem⁹ pōdere.℥.iiij.cū.ʒ.j. aloes loti: aut puluere hierepigre cū aqua ca. vel fri. si necesse fuerit addes calidā. ¶ Sirup⁹ valēs ad purgādū chole. ru. de stōacho ⁊ refrigerat epar atq3 viscera: ⁊ vētrem siccū humefacit suauiter: ⁊ calorē stōachi refrigerat q̄ erat ex cho. ru. ℞. mirobalanoꝝ citrinoꝝ absin. ana.ʒ.xj. podagre lini cuscute fumiterre viole rose. an̄.ʒ.x. oxisenicie.ʒ.xxxj. pruna. c. iuiube.lx. masti. spodij sanda. anisi. an̄.ʒ.iij. endiuie quantū in manu pōt amplecti. oīa ponātur in.x.lib. aq̄ ca. p vnā diem ⁊ noctē. deinde coctis et colatis. accipe māne cassiefistule. an̄. xv.ʒ. ⁊ mixtꝫ supiori aq̄ fricētur manib⁹ ⁊ colētur: postmodū sume lib.j. vtriusq3 maligra. zaccare. an̄.℥.iij. ⁊ fac sirupū. de quo dabis potui cū aqua fri.℥.ij. Si aūt laxatiuū facere volumus: damus cū aqua ca. illū sirupū cū scamo. diagag. an̄.℈.j. ⁊ modico oleo viol. ¶ Sirupus Jo. da. valēs ad extinguendā cho. ru. stōachi calorē reficit appetitū ꝯfortat. ℞. aceti pomoꝝ citri. lib.iij. succi granati acetosi lib.v. aceti li.iij. prunoꝝ damasce. vel iuiubaꝝ vel vio. māne. ana.ʒ.xxx. miroba. citri. ʒ.x. spodij sand. citri. ⁊ albi. ana.ʒ.x. oīa in lib.xv. aq̄ coquātur vsq3 ad pfectionē. deinde colētur: colatꝫ appone zuc. in eodē pōdere qd̄ est aq̄. cūq3 vix illū coxeris: pone tot scropłos diagredij i malis cotonijs assati: qt libre ibi fuerit: ⁊ dabis.℥.ij. vel.iij. ꝯm vtutē patiētis. ¶ Trocisci valētes ꝯ calorē stōachi. ℞. violaꝝ ro. zaccare. an̄.ʒ.iiij. spodij sand. citri. se. portu. succi liquiri. absin. ana.ʒ.ij. succi fumiterre diagag. masti. scamo. se. cucu. ⁊ cucur. an̄.ʒ.j. ligni alo. cro. cāphore. ana.℈.j. oīa puluerizata cū succo lupu. tēpera: ⁊ trociscū informabis: sed semp opꝫ vt assuefaciāt vomitū cū reb⁹ stomachū bene mūdificātib⁹ q̄s sumus dicturi: ⁊ vngat stomach⁹ cū oleo vio. vel rosa. deinde purget. ¶ Epithima valēs ad pūctionem stomachi ⁊ calorē ⁊ incēsionē q̄ fiunt ppter cholerā ⁊ vomitum arcet. ℞. rosarū sandali al. ⁊ ru. an̄.ʒ.iij. spodij gallie masti. an̄.ʒ.j. ⁊ ß. oīa trita coquātur in vna libra succi solatri vsq3 ad mediā: quo colato mitte.℥.iij. ol. ro. deinde iterū coquātur quousq3 remaneat solū oleū: tādē patiētis stōachū vnge. ¶ Aliud. ℞. rodostomatis succi solatri succi vue agrestis succi mirte. ana. exagiū.j. oīa coquātur vsq3 solū oleū remaneat. ¶ Epithimata vel cataplasmata valētia ꝯ calorē stōachi ⁊ epatis vstionē cholere ru. refrigerāt ⁊ sunt febricitātib⁹ vtilia. ℞. sandali al. ⁊ ru. pollinis ordei. ana.ʒ.iij. rose viole. an̄.ʒ.ij. memit. opij galle boli armeni cāphore. an̄.ʒ.j. fac pul. ⁊ tēpera cū mucilagine psilij aut succo solatri.

¶ De cibarijs q̄bus vti debēt cal. hūtes stōachū. Ca.ix.

Cibaria vo q̄bus ꝯuenit vti calidū habētib⁹ stomachū: hec sunt: pisces iuscellati ꝯditi cū rosis aceto iuiubis: ⁊ his silib⁹. Pulli etiā gallinacei pdices starne. oīa iuscellata ⁊ ꝯdita cū aceto pomi citri. siue vuaꝝ agrestiū damascenoꝝ: succo maligra. oxisenicijs amigdalis: ⁊ silibus. Silr ius lentiū cucurbita cū amigdalis ⁊ rodoleon. De fructibus mala pira cucume. pruna. abstineant a melle: ⁊ ab oib⁹ cū melle cōpositis: ⁊ calidis ⁊ vnctuosis cibarijs: ⁊ ab his q̄ facile digerūtur. Hec ⁊ hmōi in stomacho calido cito in choleram rubeā ꝯuertūtur.

¶ De custodia cal. ⁊ hu. stomachi. Cap.x.

Quod si ꝯplexio stōachi in calorē ⁊ hūiditatē ꝯuersa fuerit: dam⁹ ⁊ stiptica adiutoria: q2 stipticis hūida: ⁊ calida frigidis euacuātur (als curātur) sicut spodiū rosa sandali eq̄li pōdere: quoꝝ stipticoꝝ pōdus.iij.ʒ. donec cū sirupo agrestiū vuaꝝ dormitū eūtib⁹.ʒ.iij. olei ro. cū sirupo maligra. tribuātur. Accipiāt oxizaccarā cocta. ꝯdita sirupū de fructib⁹: ⁊ silia cum trocis. de rosis ⁊ spodio.

¶ De significatione cōplexionis stomachi: ⁊ regimine fri. stomachi. Cap.xj.

Quod si mutatio ꝯplexiōis stōachi fit ex frigiditate significatiōes superi⁹ ostēse pateūt. i. indigestio ⁊ paruitas naturalis caloris. vn̄ Ga. frigidū inquit stomachū hec accidētia sequūtur: dolor vētris: tortio: coloris liuor: acidus ruct⁹: labiorū liuiditas: ⁊ silia. vn̄ opꝫ hūc calefieri stomachū cū aromaticis medicinis sicuti spica cardamomo mastice mace gariofi. cassia: ⁊ silib⁹. Ga. testat mēbra interiora debere ꝯfortari de odoriferis medicinis. Antidota accipiat q̄ antiqui huic cōplexioni cōposuerūt frigiditatem stomachi calefaciētia: queadmodū tyriaca magna: socrugene: philoniū omorusia muscata dialacca magna: diacostū diaroleon. ⁊ electuaria alia calida: ⁊ his silia: sicut diatrionpipereon diaciminū diagalāga zinzi. conditū diaoriganū ꝯditū: ⁊ his silia. ¶ Electuariū Ga. qd̄ est valēs ꝯ frigiditatē stōachi ⁊ renū: grossam dissoluit vētositatē: digestionē ꝯfortat grossū phlegma attenuat qd̄ in stōacho morat: memoriam corroborat canicē venire retardat tussim ex phlegmate causatā curat. ℞. piperis al. ⁊ ni. ⁊ lō. zinzi. galāge cinamo. cassie ciperi gariofi. cro. anisi. an̄.℥.j. masti. penidioꝝ. ana.℥.ij. spice assari carpob. xilob. se. mirte carda. minoris costi dulcis. ana. ℥.ß. calami aro. ligni alo. nucis muscate. an̄.℥.iij. fac pul. pone mellis qd̄ sufficit. Dabis āte cibū in modū auel. ⁊ post cibū cū aq̄ ca. ¶ Electuariū stomachū calefaciēs inflationē tortionē ⁊ vētositatē dissoluēs: digestiuā ꝯfortat: mētem acuit colorē clarificās: rugitū in stōacho mitigās: renes calefacit: libidinē ꝯfortat: acidos curat ruct⁹. ℞. masticis cinamo. zinz. galan. liqui. cassie maratri anisi. an̄.ʒ.vj. spice ciperi pipis lon. ⁊ ni. assari carpobal. xiloaloes carui cina. cimini. an̄.ʒ.iiij. gariofi.ʒ.iij. rosarū.ʒ.iiij. ⁊ ß. ameos apij se. carda. minoris cubebe nucis musca. ligni alo. masti. calami aro. costi calamēti origani squināti piretri folij īnci radi. yringi. an̄.ʒ.j.ß. zaccare penidioꝝ. an̄.ʒ.xv. oīa in pul. redacta tēperētur: mellis qd̄ sufficit. dabis in modū auel. āte cibū cū aq̄ vel vino. ¶ Electuarium diatrionpipereon valet ad dissoluēdas grossas vētositates de stōacho: calefacit ⁊ desiccat phlegma ⁊ oēs frigidas passiōes i visceribus existētes curat. ℞. pipis al. ⁊ ni. ⁊ lō. cina. zinzi. maratri. an̄.ʒ.iij. masti. assari. an̄.℥.j. xilobal. carpobal. cassie spice amomi. an̄.ʒ.j.ß. carda. apij ameos croci gariofi. costi macis. an̄.℥.j. ⁊ ß. fac pul. mellis qd̄ sufficit. ¶ Electuariū Jo. da. ꝯtra frigiditatē stomachi vtilissimū. phlegmata viscosa incidit: fastidium tollit: abominationes acetositates ructuatiōes spasmū stomachi ⁊ caninū appetitū curat ⁊ ꝯfortat: os odoriferū reddit ⁊ putorē āputat. ℞. cimi. pipis lō. ni. ⁊ al. gario. ligni alo. cassie croci spice assari squināti cina. gariofilati galāge calami aro. carpobal. xilobalsa. ameos zinzi. an̄.ʒ.iij. zaccare.℥.iij. masti.ʒ.j.ß. aristolo. rotūde: macis polij liqri. amomi. an̄.ʒ.iij. ⁊ ß. oībus in pul. redactis: mellis qd̄ sufficiat. ¶ Electuariū diacosti maioris ꝯueniens oībus frigidū stomachū habētib⁹ inflationē fastidiū vomitū egestionē: defectionē stomachi: mollitiē ⁊ ventositatē tollit: ⁊ emorroydas curat: ⁊ coitū ꝯfortat. ℞. masticis zinz. pipis al. ⁊ ni. ⁊ lon. spice aro. carpobalsami xilob. cina. an̄.ʒ.x. gariofi. cassie gallie costi amari ⁊ dulcis galāge. ana.ʒ.v. ligni aloes croci carda. tapsie cubebe. nucis musca. calami aro. squinanti mellilotī. ana.ʒ.iij. ameos reubarb. aristolo. rotūde visnee macis apij dauci basilici gariofilati: ⁊ saracenici. an̄.ʒ.ij. rosaꝝ.ʒ.vj. bellirici emblici. ana.ʒ.viij. mirobala. nigroꝝ.ʒ.xij. ciperi. xx. se. mirte.ʒ.c. fac pul. mellis qd̄ sufficit. ⁊ dabis pōdere.ij.ʒ. cū aqua ca. ¶ Electuariū dianison vtile est ꝯ frigiditatē stōachi vētosam ⁊ inflationē dissoluit phlegma ⁊ tussim ꝯpescit. ℞. anisi.ʒ.xx. liquiricie masti. ana.ʒ.iij. zinzi. galāge cinamo. maratri carui. ana.ʒ.v. calamēti cassie piretri pipis lōgi ⁊ ni. ana.ʒ.iij. gariofi. cubebe cardamo. spice croci. ana.ʒ.ij.ß. mellis qd̄ sufficiat. ¶ Stomatichon Joh. da. ꝯtra frigiditatē stomachi humidā ⁊ deficiētem. ℞. gariofiloꝝ folij cassie cina. ana.ʒ.v. assari pipis lō. cimini. an̄.ʒ.iiij. masti. spice. ana.ʒ.iij. gariofi.ʒ.iij. piperis al. ⁊ ni. calami aro. an̄.ʒ.iij. zuc.ʒ.x. accipe zuccaꝝ ⁊ coq̄ ipm quēadmodū si velles coq̄re marmoratas ⁊ statuere stomatichon deīde tēpabis specierū puluerē: mellis qd̄ sufficit. ¶ Aliud stomachū calefaciēs ⁊ odoriferū faciēs stomachū. ℞. cinamomi.ʒ.j. zinzi. piperis cardamomi galāge vel nucis mus. ligni aloes cāphore. an̄.℈.ij. zuc.ʒ.xxx. croci.ʒ.j. ¶ Aliud stomatichon. ℞. zaccare lib.j. zinzi. cro. cina. an̄. exagiū.j. gariofi. masti. piperis lon. ana.ʒ.j. cardamo. spice ligni aloes nucis mus. gallie galāge in eodem pōdere. his tritis fac stomatichon.

¶ Electuariū valēs ad dissoluēdum vētositatem: vētosum phlegma in stomacho existēs: os reddit odoriferū ⁊ mētem acuit. ℞. zinzi. cinamo. masti. rosarum spice gariofi. ana.ʒ.x.

galāge piperis lōgi asari croci casie anisi.ana.vj.ʒ.sandali citrini ⁊ ru.ligni alo.cardamo.cube.macis cala.aro.nucis mus. squinanti carpobalsami xilobalsami costi.ana.ʒ.iij.gallie seminis basilico.gariofilo⁊ saracenice mēte.an̄.ʒ.iiij.ciperi.ʒ. iiij.oībus in pul.redactis: mellis despumati qđ sufficit.qđ coquatur cū succo coctanoꝝ quousq̧ ad spissitudinē veniat: deinde tēperabis species: dabis ante cibū ⁊ post in modum auellane. ❡ Trifera Ga.valēs ad ꝯfortādū stomachū: acidos ructꝰ amputat: vētositatē dissoluit: digestionē ⁊ appetitū ꝯfortat: calorē malū ꝓpter frigiditatē stomachi ⁊ emorroydum curat. ℞.mirobalanoꝝ citri.⁊ indoꝝ belliricoꝝ emblicoꝝ kebul. ana.ʒ.x.fac puluerē quem cū amigdaleo fricabis: deinde accipe.zinz.masticis cina.ciperi gariofi.ana.ʒ.v. galāge maratri anisi apij ameos spice asari croci.ana.ʒ.iij.costi piperis ni.⁊ lon.tapsie casie.an̄.ʒ.iij. nucis muscate macis calami aro.ligni alo. cardamo.ana.ʒ.ij.penidioꝝ.℥.j.oībus his cū supioribꝰ cōmixtis addatur mell.qđ sufficit.dabis ieiunis ī modū auella.cū aqua cali. ❡ Trifera valēs ad oīa supiora. ℞.kebuli īdi.an̄.℥.ij.belliricoꝝ emblicoꝝ.an̄.℥.j.oīa trita cum amigdaleon fricētur: deinde anisi cimi.cinamo.gariofi. carui masti.zinzib. ana.ʒ.v.absinthij se.mirte rosa.ana.ʒ.iiij. calamēti origani folij cinamo.ana.ʒ.ij.asari acori yringi rad. aristolo.rotū.sticados croci.ana.ʒ.ij.fac pulue.da in modū castanee: ieiunis cū aqua ca.mellis quātum suffici. ❡ Trocisci valētes ꝯtra frigiditatem stomachi ac defectionē: singultū amputāt oppilatiōes aperiūt. ℞.anisi maratri cimini masti. ana.ʒ.iij.apij carui absin.se.scariole aneti se. ameos dauci gariofi.spice casie.an̄.ʒ.j.ß.fac pulue.tēpera cū apozimate squinanti ⁊ mēte: deinde trociscos informabis: quoꝝ vnū accipiāt cū mellicrato. ❡ Pilule iuuātes stōachū ex frigiditate molestātem q̄s Iohā.dama.cōdidit. ℞.carui leuistici origani asie cimini.ana.℥.j.Ex his oībus fac apozima ⁊ cola: ⁊ acceptis casia gariofilis spica gētiana agarico.an̄.ʒ.iiij.ß.masti.ʒ. vj.rose anisi amomi.an̄.ʒ.iij.tēpera cum aqua ⁊ fac pilulas.

❡ Puluis ꝯtra frigiditatē defectionem corruptionē ⁊ stomachi vētositatem. ℞.masti.gariofi.cardamo. cubebe zinzi. cinamo.spice.an̄.ʒ.ij.nucis musca.se.vtriusq̧ basiliconis asari ana.ʒ.j.ligni aloes.ʒ.iij.hoꝝ puluerem fricabis cū oleo rosa. deinde misce eq̄li pōdere cū zaccara: de qua dabis pōdus.ʒ. iij.cum aqua ca. Hoc nimis valet ꝯtra inflationem rugitū et acidos ructus: atq̧ vētositatem in inferioribꝰ vētris vel intestinis existētem. ❡ Et si corruptio stomachi fuerit ꝓpter phlegma in eo natū: siue de alijs locis fluēs: mūdificari opꝫ inferius ⁊ superius: ⁊ accipiāt theodoricon: hierāpigrā. hierā galieni stomaticon: ⁊ his silia stomachum de grossis ⁊ viscosis humoribus mūdificantia. Damus item pilulas Galieni q̄ cochie dicūtur: ⁊ pilulas aureas. ❡ Antidotum laxatiuum valēs ꝯ passionē stomachi frigiditatē humores corruptos mūdificat: ⁊ oēs dolores inflatiōes vētositatem curat cholericas passiōes etiā singultū potēter extirpat. ℞.rosaꝝ gariofi.cinamo.spice casie hyacinthi ciperi. ana.xv.ʒ.sandali citri.℥.j.ligni.alo.ʒ.x.nucis mus.macis.an̄.ʒ.x.turb.ʒ.xxxvj.penidioꝝ.ʒ.xxx.diagredij asari masti.cardamomi minoris ⁊ maioris.galāge.ana.ʒ.vj.oīa trita in q̄ttuor.℥.amigda. fricabis deinde accipe succi coctanoꝝ.℥.iiij.succi granatoꝝ.lib.j.succi apij maratri.an̄.℥.j.q̄ oīa mixta cū melle quātū sufficit: coque donec ad spissitudinē mellis redeāt. ❡ Electuariū laxatiuū valet ad mūdificādum cholerā ru.in substātia stōachi ⁊ putredinē ab eo expellēdam: iuuat frigiditatē: renes vētositatem: ructū fastidiū amputat: ⁊ emorroydas ⁊ singultū: et cholericā passionē curat: colorem clarificat. ℞.turbith.℥.j.ex amigdaleon.ʒ.xxx.kebuli violarū rosa.an̄.ʒ.x.liqri.absin. an̄. ʒ.vj.zinz.anisi maratri cina.spice assari gariofi.masti.an̄.ʒ.iiij. squinānti ciperi galāge sanda. citri.spodij. ana.ʒ.iij.apij casie ameos pipe.lō.carpob.xilob.ligni alo.cro.costi. ana.ʒ.ij.cardamo.cube.acori macis nucis mus.folij amomi cala.aro.gariofi.ana.ʒ.j.zuc.ʒ.xl.mellis qđ sufficit.dabis.ʒ.ij.da cū calida ❡ Sirupꝰ valēs ꝯ frigiditatē stomachi: vētositatem dissoluit ⁊ mollitiē ꝓstrati phlegma oppilatiōes aperit appetitū ⁊ digestiuā virtutē ꝯfortat. ℞.maratri anisi squinā.calamēti ana.℥.j.sansuci mēte.ana.℥.j.spice assari folij.zinzib.costi.an̄. ℥.ij.⁊ ß.(alias.an̄.ʒ.ij.ß.) passoꝝ enucleatoꝝ.lib.ß.oīa mittāt in.x.lib.aque cali.⁊ nocte ac die ibi ꝑmaneāt: deinde coquātur ad medietatē: ⁊ colētur: de fece vero simili modo facias: postremo vtrūq̧ apozima cōmisce cū tantū de melle quātū vtrūq̧ fuerit apozima: qđ iterū coquas quousq̧ ad spissitudinē ꝑuenerit: tādem ꝯdies eā cū pulueribꝰ gallie muscate masti.cro.anisi.an̄.ʒ.j.de quo potui dabis.℥.j.cū aqua calida ❡ Sirupꝰ valēs ꝯ frigiditatē stōachi ⁊ ad mollitiem ꝓpter phlegma: appetitū ꝯfortat debilē: ⁊ oēm frigidā passionem in oībꝰ mēbris causatā curat. ℞.vini vetustissimi ⁊ odoriferi.lib.x.mellis lib.v.coque optime; deinde masti.spice croci gariofi.ana.ʒ.j.accipe puluerē in pāno ligatū: ⁊ pone in illa decoctiōe in initio: quibꝰ extractis desine: ⁊ sirupū coq̄ vsq̧ ad ꝑfectionē: ⁊ dabis potui. ❡ Oximel ad corruptiōē valēs stomachi ꝓpt̄ phlegma: defectiōem appetitꝰ ꝯfortat. ℞.radicū maratri apij.an̄.℥.ij.squināti anisi.an̄.℥.j.spice assari casie amomi zinzi.cala.an̄.℥.ß.mēte ysopi masti. gariofi. cimi. dauci folij.an̄.ʒ.iij.oīa coquātur in.x.lib.aceti ⁊.x.aq̄ ad mediū: deinde tātū de melle cū eo ꝯmisce: ⁊ sic iterū ad ꝑfectionem mellis coq̄: tādem ꝯdiātur cū.℈.j.musci. ❡ Sirupꝰ stomachū calefacit: ⁊ phlegma viscosū: digestiuā virtutē ⁊ calorē naturalē ꝯfortās os odoriferū reddit. ℞.rosaꝝ frōdiū pomorū citonioꝝ mēte sansuci. ana.ʒ.x.casie sand.citri.ana. ʒ.iij.nucis mus. spice assari squinā. an̄.ʒ.iiij.⁊ ß.masti.gario. cina.maratri anisi casie cube. carda.folij.ana.ʒ.j.⁊ ß.ciperi.ʒ. vj.costi.ʒ.j.oīa tusa ⁊ in.x.lib.aq̄ cali.posita die ac nocte vna ad mediū coque ⁊ colata: tandem miscebis ⁊ ad ꝑfectionem coquātur ⁊ ꝯdiātur cū.℈.j.musci ⁊ ligno alo.qđ sufficit. Huc vsq̧ de antidotis ⁊ electuarijs frigido stōacho ꝯueniētibus ⁊ sufficiēter tractauimꝰ: necesse est vt de oleis dicamus.

❡ De oleis calidis ⁊ quibusdā alijs antidotis eiusdem intētionis. Cap.xij.

Olea ad frigidū stomachū vtilia sunt hec: oleū nardinū: yrcleon: cameleon: amig.laudaleon: daphnoleon: ydoleon: castoleon: absintholeon: masticeleō antileon: anetileon. hec em̄ olea simplr calida: seu cōposite ꝯtra frigiditatē stōachi sunt valētia. ❡ Epithima valēs ꝯ frigiditatē stōachi ⁊ epatis: ⁊ ꝯ dolores matricis: mamille. ℞. camomille aneti sansuci.an̄.ʒ.vj.zinzi.pipe.ciperi. an̄.ʒ.iiij.piretri masti.cina.amomi carpo.an̄.ʒ.ij.oīa tusa ponātur ī vna libra veteris vini ⁊ odoriferi ⁊ in.j.lib.aq̄ ⁊ libra amigdaleō amari sansu. libra.j.coquātur donec oleū solum remaneat. ❡ Epithima valēs ꝯ frigiditatē stōachi ⁊ epatis ac oim viscerū. ℞.costi spice squinā.cala.sansuci absin.an̄.ʒ.ij.assari casie nucis mus. gariofi.folij castorei.an̄.ʒ.j.oīa tusa ponantur in duabꝰ libris aq̄ cali.die vna ⁊ nocte ꝑmaneāt: deīde cōmisceat̄ vna lib.olei citonij sisami. ⁊ coquātur suauiter: quousq̧ solū oleū remaneat. ❡ Epithima Ioh.da. ℞.olei veteris lib.ij.rute.℥.j.castorei.℥.j.ß.casie.℥.ß.oīa trita in oleo coquāt̄ ⁊ colata cataplasmētur. ❡ Cataplasma calefaciēs stōachū ⁊ ꝯfortās. ℞.gario.cro.xilob.costi.masti.camo.mellil.an̄.ʒ.ij. cala.aro.absin.ligni alo.casto.sand.ru.mirte thuris.an̄.℥.j.oībus in pulue.redactis tēꝑabis cū sambuco ⁊ cera.qđ sufficit cataplasmet̄. ❡ Cataplasma. ℞.gariofi.casie ciperi piperis absin.ligni alo.spice costi cala.aro.carda.ana.ʒ.x.fac pul. ⁊ tēpera cum vino vetustissimo ⁊ odorifero ⁊ oleo sambucino. ❡ Aliud cataplasma. ℞.croci rosaꝝ masti.ana.ʒ.v.frondiū mirtaꝝ. sansuci.an̄.ʒ.iij.cucu.carda.gariofi. masti.spice cala. aro.macis ciperi.an̄.ʒ.j.⁊ ß. fac pul.⁊ tēpera cū muscelino et vetustissimo vino. ❡ Cibaria vo q̄bus opꝫ vti frigidū habētes stomachū decet esse calida ⁊ subtilia sicut iura perdicū ⁊ fasianoꝝ starnoꝝ passerū ꝯdita cū aromatibꝰ calidis: pulli gallinacei cocti cū vino vetustissimo ⁊ odorifero ⁊ ꝯditi cum aromatibꝰ.i.cū pipe gariofilis cina.gariofilata. Et si frigiditas fuerit cū hūiditate mixta assata cū obsomogaro māducētur: vinū vetustissimū bibāt: aut mellicratū cum aromatibꝰ. Si aūt mutatio ꝯplexiōis in solā siccitatē fuerit: vt nulla q̄litas sibi sit cōmixta: ⁊ ꝑ significatiōes ꝑdictas pateat nobis opꝫ vt studiū īpēdamꝰ cū rebꝰ humefaciētibꝰ ⁊ ꝓhibētibꝰ patiētes a cibis stipticitatē habētibꝰ: ne deficcēt de mēbris: qđ de substātiali hūiditate remāsit. Galie.in.v.particula megatechni: si aliq̄s eger cuiꝰ stōacho hūiditas ꝯficitur: ī manꝰ stultoꝝ medicoꝝ inciderit: medicinā nullatenꝰ nisi stipticā īpendētium: stōacho esse ꝓculdubio ꝯfortatiuā arbitrātium: opꝫ citissima velocitatis festinatione eorum errori occurrere

⁊ qđ in aditu membroꝝ medicina clauserat aperire: ⁊ suauiter ⁊ diligēter ꝑ ꝯgruas partes attrahere ad sua loca qđ ab eis alēs fluxerat: ⁊ vnūquodq̧ sic̄ membꝛū cum humidis repleatur cibarijs bonā ⁊ acceptabilē humiditatē habētibus. Itē in eadē particula. Si caloꝛ siue frigiditas stomacho dominet̄: huiꝰ passio facile curat̄. Qꝫ si cōplexio stomachi mutetur in humiditatē vel siccitatē: molesta erit ad curandū: q2 euacuatio fit cū debili ⁊ passiua qualitate: maxime si voluerimus siccā humefacere: mēbra humefacta si ꝑ longū tēpus desiccent̄: quāto per lōgissimū ⁊ difficillimo studio desiccata humectant̄: q2 vene stomacho siccitatē habēte ꝯstringunt̄ ⁊ claudūtur ꝓpter penuriā suoꝛū humoꝝ: vnde cibus neq̄t venas penetrare vt in eis humiditatē restauret. Sic fuit intentio glorioſissimi Ga. circa molestiā huiꝰ passionis. Sed nos monstrabimꝰ qualiter in septima particula megatechni dictam huiꝰ passionis ostēdit sic dicēs. Imprimis incipiamꝰ studium impēdere de lecto infirmi vt sit ꝓpinquꝰ balneo: cūq̧ in balneū introducere voluerimꝰ: in pāno videlꝫ mollissimo suauiter ferat̄: ne motio siccitatē augmētet: ⁊ defectionē generet: deponat̄ i fontē in quo magꝭ ꝙ in balneo moꝛet̄. Opꝫ etiā nos intueri ne fumꝰ sit in balneo vł calidus aer: fons q̧ sit vicinioꝛ ianue balnei: q2 aer balnei eiꝰ hūiditatē desiccat. Aqua fontis dulcissima ⁊ adeo tēperatissima vt ī ea eger delectari possit: quāto em̄ delectabilioꝛ sibi fuerit: tāto meliꝰ. Natura circa extremitates mēbꝛoꝝ excitet̄: ⁊ quāto natura fugit ītrīsecus q̧ occultat̄ rebꝰ nociuibꝰ moꝛdētibꝰ eā trāsit: tāto fit ꝓpinqua extremitati mēbꝛoꝝ rebꝰ ei delectationē facientibꝰ: vn̄ in fonte moꝛet̄ quousq̧ delectauerit: deinde accipiat lac: sꝫ laudabiliꝰ muliebꝛe. Qꝫ si infirmꝰ ꝓpter abominationē fuerit inobediēs: dabis ei asininū lac: sed cauendū ne ab aere tangat̄. Sed vas q̧ vbi lac mulgendū est sit patiēti vicinū: vt mulgēdo ⁊ potui dando vno momēto fiāt: aere em̄ ꝑusso in stō caseat̄. Qꝫ si vis liberari a casiationis suspitione: misce cū eo vnū coclear mellis. Cūq̧ certissime lac noueris esse digestū: ⁊ hmōi videris signū. i. nō de lacte ructari: neq̧ in stō inflationē: mittēdus est in balneū scđo. Qꝫ si ipse balneū assuetū habuerit: ⁊ eū amauerit: tertio eū in balneum introducas: sin autē diuiso die duabꝰ vicibꝰ distinctis eū in balneū ducito: ⁊ vnaquaq̧ vice balneū exiēs vngatur oleo tepido: scꝫ violaceo vel ro. ⁊ silibꝰ his. Qꝫ si lac in sanitate amauerat: dabis ei lac bis in die: sin autē accipiat ptisanam: deinde tertio in balneū ducat̄ si opꝫ: aut ei cenam appone. Cibos hos bis in die comedat: panē optime fermētatum: pisces pelagineos de ꝓfūdo mari: petrosos: alas pullorꝫ frumēto nutritoꝝ. Opꝫ etiā ꝓpēdi ne cibaria sint de facili digestiua ⁊ mltū nutriētia: neq̧ decet studiū impēdi in dādis cibis quantū necessariū fuerit: sꝫ qđ pōt bene digeri: q2 cibus quāto faciliꝰ digestibilis: tāto minus nutribiliꝰ: ⁊ quāto dure ⁊ tarde digerit̄: tanto abundātius nutrit. Proinde attētius debet vtrūq̧ ꝯsiderari. Egro aūt quāto ad melius ire ꝓspexeris: tāto dieta ingrossari debet: quatinꝰ ad ꝓstinā sanitatē ꝯsuetudinē q̧ reuocet̄. Decet etiā dari ibi cibū aliquantulū plus: ⁊ duriusculū ad cenā ꝙ mane ꝓpter ꝯfoꝛtationē digestiue in somno. Opꝫ iterū ꝑ multas vices dari cibum: multū em̄ cibū per vnā vicē sumptū nequit digerere. Poꝛro Ga. suā dictionē hucusq̧ ꝓlongās: in eodē loco ait. Nullū mihi videt̄ huic patiēti vinū esse bonū: nisi qđ Hip. in peritonoxeōnosmatō timoꝛosum vocauit: qđ nullā aq̄ tolerat admixtionē: nisi valde paruissimā: cui aq̄ modicū admisceas sic aīaduertendū est: ne illi vinū sit inacceptabile: ⁊ nō bonꝰ odoꝛ. Aqua em̄ idcirco fugiēda ē: q2 moꝛat̄ sub diaphꝛagmate: atq̧ vētositatē ⁊ doloꝛē in vētre gn̄at: ⁊ coꝛrūpendo stom̄ virtus eius deficit: cibū q̧ venas ꝓhibet penetrare: hec oīa operat̄ cum sua frigiditate cui vinū est oppositū ⁊ ꝯtrariū: q2 si ventositatē ⁊ doloꝛē sub diaphꝛagmate inuenit: eā oīno dissoluit ⁊ placat: ventrē extenuat ꝑ temperamentū sui caloꝛis vias aperit per quas cibus penetraturus est: etiā mandādo per mēbꝛa adiuuat eum. Qꝫ si malos in stomacho inuenerit chimos: tēperat ⁊ in bonos eos ꝯuertit: putridos et malos humoꝛes in stomacho seu in quocūq̧ loco fuerint pꝛoculdubio expellit ⁊ dissoluit: idcirco vꝛine est pꝛouocatiuū maxime non acerbū neq̧ ponticū. Rursus in eo libꝛo: non opꝫ dari egritudinē exeuntibꝰ: vel defectū stomachi habentibꝰ vinū cum manducāt: sed finita cibi digestione: q2 tūc vino sumpto idest dum comedūt vel in pꝛincipio cibus in oꝛe stomachi natans a stomacho non circundatur neq̧ digerit̄. Qꝫ si habuerit sitim: modicū vini accipiat vt mitiget̄ sitis: cibo em̄ oīno digesto: vinū quantū sufficit potet. Hec sunt dicta Gal. verbū de verbo in megatechni dicta vel scripta. Ego insuꝑ dico hūc patientē debere cauere a coitu: laboꝛe: āgustia: tristicia ⁊ ira. His oībꝰ em̄ siccitas augmentat̄: ⁊ hūiditas minuit̄. Cataplasmet̄ stomachus cū polline oꝛdei: succo poꝛtul. cucurbite: malue: cucumeris: virge pastoꝛis: violarie: olei viola. ⁊ silibus. Si autē cū siccitate aliquantulū stomacho dominet̄ frigiditas: necesse est dari humida cibaria aliquantulū calidū habētia: multū em̄ calida siccitatē vehemētius generāt: ⁊ intētio nostra nūc est in subueniēdo stomachi siccitati. Gal. igitur cū superioꝛibꝰ alimētis quedā aliquantulū caloꝛis habētia. i. sm̄ mensurā frigiditatis stomacho domināntis. i. misceamus cū lacte mel: ⁊ vinū parum sit. Cibaria non solū in virtute sint calida: sed etiā in actu. Epithima applicet̄ stomacho de oleo nardi. ⁊ masticeleon: sepissima balneoꝛū frequentatione vtatur dulcissimā ⁊ tepidam aquā habentiū. Iuxta latꝰ patiētis ponat̄ infans nitidissimā ⁊ mundā carnē habens. Caloꝛ em̄ infantis calefacit ⁊ humectat stom̄. Damꝰ etiā cibaria substātia ⁊ actiōe moderate calida.

De complexione stomachi custodienda ⁊ ad temperamentum reuocanda. Cap. xiij.

Oportet eos qui sanitatē stomachi custodire voluerint ne in moꝛbū incidant: et eius actio deficiat aut coꝛrūpatur: vt eoꝝ intentio in dādis cibis ⁊ potibꝰ sit eadē: que perpēdit̄ in sumēda medicina. Intentio em̄ medicine: non in multa quātitate ꝯsiderat̄: neq̧ vt sit delectabilis sapoꝛis: sed solūmodo vt adiutoꝛiū patienti inferat. Eodem modo non debemus in cibis quantitatem attendere: nisi solū qui in stomacho pōt digeri: q2 si dederimus cibū plusq̧ a stomacho digerat̄: dilatatur: extendit̄: subtiliatur: refrigerat̄ ⁊ stomacho defectionē generat: vn̄ stomachus defectionē patitur. Proinde hāc medicinā stomachi pꝛe omnibꝰ esse conuenientē testamur. i. vt a cibis ⁊ potibꝰ n̄ q̄sq̧ non abstineat: cum in eis desideriū appetēdi habuerit. Diogenes interrogatus a quodā qualis esset modus vel hoꝛa comedendi: ait. Quibꝰ adsunt cibaria: cū desideriū habuerint comedant: non habētes alimēta: cum habuerint ea manducēt. Ego autē dico ex desiderio adiuuari: vn̄ Hippo. in apho. parū deterioꝛ cibus: et potus detestabilioꝛ: melioꝛibus quidem ⁊ delectabilis ante magis est appetēdus. Cuius auctoꝛitatē opoꝛtet nos sequi: q2 si duo viderimus cibaria: vnū parū deterius altero: sitq̧ desideriū ⁊ appetitus in deterioꝛi: est scꝫ deterius laudabilius eoꝛū paruꝫ melioꝛe ꝓpter desideriū qđ in eo est. Sed tn̄ debemus eius metiri malignitatē cū foꝛtitudine stomachi: vtrū illam malignitatē possit ꝯsumere ꝓpter magnū appetitꝰ desideriū. Palam ergo est magnū iuuamentū desideriū facere digestioni: et idcirco dicimus: Opoꝛtet stomacho ⁊ qui sanitatem custodire desiderāt vt a cibo se abstineāt cum in eo adhuc desideriū non fuerit. None tu vides ꝙ multi aliquē cibum nimis desiderantes: ex summa desiderij cupiditate adeo stomachū ex eo farciant vt eū nullatenꝰ digerere valeāt: quo nimirū indigesto ipse cibus quē desiderauerāt: in fastidiū conuertit̄: ⁊ nimiū iam amabilis in hoꝛribilitatē postea permutat̄. Proinde Hippo. in apho. Non repletio neq̧ indigētia: neq̧ aliquid natura magis: magis factū sit. Nos etiā superius multa repletionis vomitū ostendimus. Inanitio atq̧ fames: q2 cum mouetur stomachus in appetendis cibis: ⁊ tamē nihil accipit causa sue debilitatis: quidā humoꝛes in mēbꝛis latitātes ad eum pꝛofluunt: qui ⁊ desideriū appetendi cōsumunt: et cibaria ad eum venientia coꝛrūpūt. vnd Galie. super epidimiā. Sanitas inquit bifarie diuidit̄. Saturitatis videlꝫ abstinētia: ⁊ solicita laboꝛis ⁊ exercitij ꝑpetratiōe. Itē quī cibū sumpserūt trāsacta exercitationū perfectiōe: ⁊ foꝛte habuerint appetēdi cibum desideriū: cibus naturalē caloꝛē stomachi q̄si ignē inueniet succensum. Qui vō cibū acceperit nulla exercitij actiōe ꝓcedēte: ⁊ absq̧ desiderio: caloꝛē stomachi inueniet occultū ⁊ quasi extinctum. Post cibū vō qui exercitauerit: necessario cibus egreditur ⁊ venas crudus penetrās: stomacho pectoꝛi ac toti coꝛpi gn̄at passionē. Et Ga. Sicut exercitia añ cibū iuuātia: sic post

cibū nocibilitatē sunt faciētia in custodiēda sanitate. Rursus
opꝫ cū q̄ forte habuerit stom̄ in digerēdo: vt nullatenꝰ p̄sumat calidissima accipe cibaria: ne incēsionē vł stomachi ardorē
generēt. Et cohibēdus est ab aq̄: ne frigiditate aq̄ substantiā
stomachi pcutiente funditꝰ deficiat: q: neruosus est: nō valēs
frigiditate aq̄ tolerare: neq̄ cibū frigidissimū ⁊ durū sumat ad
digerendū ne sit occasio defectiōis stomachi. Qꝛ si cibū accepe
rit calidissimū: post cū frigidissimā ⁊ humidā sumat medicinā:
vt sit ꝯfusio caloris illiꝰ cibi. Frigido vo cibo iā comesto: calidū
donec medicamē: vt sit nocumēti restitutio. Decet iterū ab ali
mentis caueri digestiōi inobediētibꝰ: lꝫ ea in sanitate digeran
tur: q: in diuturno tpe corrūpūt stom̄: eiq̄ defectionē accōmo
dāt. Silr ⁊ phibēdi sunt a medicinis stō nocētibꝰ: sicut colog̃n
tida: spodio: turbith: diagridio ⁊ silibꝰ. Et quātomagis absti
nentiā ferre potuerit: tāto salubriꝰ coꝝ sanitas custodit. Sed
quidā inquiūt: medici abstinentiā potꝰ ⁊ cibi nocumentū infe
rentiū medicine caput esse. Fuit Ga. interrogatꝰ: quali modo
minorasset quotidie cibū: ait: meam intentionē in cibarijs acci
piendis hmōi esse manifestū est: vt vitam tm̄ possim sustinere.
Porphirius: differētia est inter me ⁊ vos in vita huiꝰ seculi:
q: ego solūmodo hac de causa vesco: vt viuā: sꝫ vos vitā queri
tis vt cibis reficiamini. Plato iterū ait. Abstinētia duplr est:
vlr ⁊ particulariter. Uniuersalr vt nullatenꝰ cibꝰ accipiat nisi
cū desiderio. Particulariter vt inq̄sitis elemētis nobis dn̄an
tibꝰ: q̄ eis ꝯ̄ria fuerint accipiamꝰ. vn̄ Ga. Opꝫ inq̄t custodiam
hr̄e sanitatꝫ volētes: vt cibos hūidos: viscosos egressiōe facilli
mos: ante oīa cibaria accipiāt. Hoc em̄ ꝯseruato cibi hmōi ve
lociter descēdūt de stō: ⁊ viā faciūt reliq̄s vt possint descēdere:
ꝙ si in fine fuerit accepti corrūpunt: quoꝝ corruptiōe ⁊ alia ci
baria ꝯuertunt. Opꝫ iterū intelligi ꝙ bis ī die comedēdi vsuꝫ
habētes: molestū est si ad semel redierit. Silr ⁊ q̄ semel ad bis
ꝯuerti malū est. Et si a ꝯstituto comedēdi se pmutauerit: pes
simū est. Qꝛ si fuerit magna necessitas: paulatim pmutare ne
cesse est. Decet etiā obseruari ne cibū inordinate sumāt si sanū
stom̄ hr̄e desiderāt: vt q̄ priꝰ deberet accipi: posteriꝰ: ⁊ q̄ poste
rius: priꝰ sumat: tali em̄ comestiōis ordine passio plurimū ge
nerat. Antiq̄ ante Ga. existētes os stomachi p̄cordia vocaue
runt: ⁊ nullū corpis mēbrū dixerūt velociꝰ sentire dolorē ꝙ os
stomachi. vn̄ ī lib. de accidē. Bonū inq̄t esset si os stomachi cū
quinq̄ sensibꝰ noiaremꝰ. Sensibilissimū est: q: si aliqd̄ sentit
nocumentū: cito patit vnū de tribꝰ accidētibꝰ supiꝰ noiatis. s.
desiderij ablatiōe ac sui mutatiōe: vł corruptiōe. Corruptio vo
est vel in q̄litate: vel in quātitate. In quātitate: si appetitꝰ fue
rit plusꝙ opꝫ. In qualitate: si appetat lutū: cretā: carbones: ci
neres ⁊ silia. Qd̄ plenius narrabimꝰ in lib. quē sumꝰ dicturi.

De apostematibꝰ ī ore stomachi nascētibꝰ ⁊ eoꝝ cura. C. xiiij.

Oportet intelligi q: os stomachi aliq̄n patit apostemata ex humoribꝰ oībꝰ nascētia: queadmodū fiūt in
ceteris mēbris: quoꝝ significatiōes p̄ēdunt sensu
tactuq̄. Quia si apostema fit de calidis hu. ad os stomachi de
fluentibꝰ: patiēs nimiū sentiet dolorē: febrē: sitim: ardorē ⁊ in
censionē habebit in quo loco manu apposita calorē ibi adesse
sētiet: ⁊ aliq̄n singultū patiet. Qꝛ si apostema fuerit de frigida
materia: grauitas ⁊ nō multꝰ dolor erūt infirmo absq̄ etiā ar
dore. Spūs etiā fit spissus ⁊ paruꝰ ꝑpter diaphragmata stō vi
cināntia. vn̄ Ga. Si dolor inq̄t vł apostema in aliq̄ fuerit mēbro
spūali instrumēto vicināte: vt mēbro cā doloris cōmoto: ⁊ spi
rituale instr̄m moueat: necesse est spūs fiat spissus ⁊ rarus. Et
aliq̄n infirmꝰ patit angustiā: abominationē: pectoris: spatula
rum ⁊ cubitoꝝ frigiditatē: strictionē cū apostemate diu ꝓlōga
to ⁊ ipso infirmo saniē spuere incipiēte sanitatē posse restaura
ri aut īpossibile est aut raro. Opꝫ infirmū ꝓhiberi in īitio ⁊ sta
tu passionis a vomitu: vētrisq̄ solutiōe: ⁊ pquirendū est de si
gnificatiōibꝰ q̄s supra diximꝰ. Qꝛ si certissima rōnis veritas no
uerit apostema fuisse de calidis hu. dāde sunt succi solatri cocti
℥. vj. cum casiefistu. mūdate ⁊ māne. an̄. ʒ. vj. Accipiāt. ℥. iiij. suc
ci endiuie cocti ⁊ colati cū violis zucca. ⁊ rodozaccare. an̄. ℥. vj.
aut portu. vel endi. siue sola. cū oleo ro. Qꝛ si īfirmꝰ patit sitim
accipiat sirupū vio. ⁊ ro. cū aqua frigida. Si pūctionē senserit:
sumat electuarij rosati. ʒ. iij. cū. ℥. ß. zucca. Apostemate in statū
trāsiliente: donent succi arnogl. ℥. iiij. succi cameleō. ℥. ij. cū ca
siafistu. mūdate. ʒ. v. olei viol. aut amigd. exagiū. j. damꝰ ptisa
nā in qua cocte fuīt rad. endiuie. Dietamꝰ eos cū cucurbitis:
blitis: crisolocānis: lactucis: malua cū oleo amigd. ⁊ corian
dris. Qꝛ si infirmꝰ febrē nō habuerit: accipiat pullos gallina
ceos cū cucurbitis ⁊ amigda. cōditos. Damꝰ etiā de his ꝯfe
ctionibꝰ: q̄s ad p̄ns dicemꝰ. Trocisci Jo. da. valētes ꝯ ca
lida apostemata in ore stomachi nascētia. ℞. casieſi. mūd. ros.
karabe: masticis. an̄. ʒ. iij. mellilotí: se. malue: psilij: sand. al.
⁊ ru. spice. an̄. ʒ. iij. endiuie. ʒ. j. ß. liquiri. apij. an̄. ʒ. j. tēpera cuꝫ
suc. solatri ⁊ fac trocis. ⁊ da cū frigida vnū. Aliud ad idē
℞. rose. ʒ. vj. spice: liq̄ri. apij: mellilo. an̄. ʒ. iiij. croci. ʒ. ij. masti
cis: karabe. an̄. ʒ. iij. spodij: māne. an̄. ʒ. iij. tēpera cū vino et
da cū suc. solatri. Aliud optimū ꝯ apostemata dolores et
fluxū cholerici hūoris. ℞. rose: liquiri. an̄. ʒ. iij. berbe. mellilo
ti. an̄. ʒ. j. ß. se. cucu. spice: masticis: karab. drag. an̄. ʒ. j. sand. ci
trini et ru. an̄. ʒ. iij. spodij: māne. an̄. ʒ. ij. croci. ʒ. ß. fac trocis. da
bis cū suc. endiuie vel sola. Cataplasmādus est stomachꝰ
frigidis ⁊ stipticis. Perq̄ramꝰ si patiēs nimiū hꝫ calorē vel
sitim: cui tūc refrigerātia ponamꝰ adiutoria: sicut cortices cu
curbite cū polline ordei et oleo ro. aut portu. aut endiuie: si
ue solatri cū oleo viola. aut cortices maligra. lētes: rosa: cipe
ris ⁊ silia in aqua coquant: et exinde stomachꝰ fomentetur.
Cataplasma valēs ꝯ apostemata ca. stomachi et viscerū
est ⁊ ꝯgruū pustioni epatis et stomachi ꝓpter cholericos
humores ad eos fluētes ⁊ dissoluētes. ℞. pollinis ordei. ʒ. x.
sand. ru. ʒ. v. violarū: radicū malue. an̄. ʒ. iij. memithe: rosarū
an̄. ʒ. j. ⁊ ß. cāphore: acatie. ana. ʒ. ß. tēpera cū suc. sola. Ca
taplasma optimuꝫ apostemati epatis et pustioni stomachi.
℞. rosarū. ʒ. vij. croci: sand. ru. ana. ʒ. ij. sand. al. ʒ. iiij. cāpho. ʒ.
ß. tēpera puluerē cū oleo ro. ⁊ cera al. Cataplasma profi
ciens ꝯ dura ac grossa apostemata phlegmatica: splenis ac
epatis duritiē dissoluit. ℞. armoniaci. ʒ. xx. bdellij. ʒ. x. aceti
acetosi. ʒ. vj. ⁊ ß. que soluēda sunt ad suauē ignē: deide mitte
cere. ʒ. x. sisameleō coclearīū. j. ⁊ ß. Qꝛ si hec medicamina co
gnoueris nullatenꝰ p̄ualētia: intelligēdū est apostema in vul
nus esse conuersum: vnde opꝫ dari catarticū putredinē vul
neris mūdificās sicut est hierap̄. q̄ cū melle tēperat: lac capri
num: ptisana: in q̄ cocta fuerit liq̄ritia: donec bolus ar. cum
suc. coctanoꝝ. Qꝛ si in venis stomachi alia fuerit oppilatio:
accipiēda sunt aperitiua: sicut hierapi. sirupus absin. squin.
⁊ siru. radi. Si apostēa stomachi aliq̄bꝰ accidētijs increrauerit: neq̄ cū medicinis superiꝰ noiatis destrui vel minui pos
sit: reuera cognoscas q: in saniē pmutabit: q̄ sanies inferio
ra stomachi suasq̄ ꝯcauitates petēs: villos eiꝰ putrefaciēs
in eis pustulas gn̄abit. Un̄ ab infirmo desideriū appetitus
aufert: et eiꝰ stomachus deficit vt nulla cibaria ꝯtinere va
leat: ex cuius etiā putredine fumꝰ ad os patiētis ascendēs:
gn̄at in eo siccitatē ⁊ corruptū odorē: vnde eructat putridū
⁊ brumosum: sicut odor pisciū crudoꝝ: ⁊ sicut est fetor fumi
ossiū in igne ꝑustoꝝ: cuiꝰ putoris cā vulneris putredinē ostē
dit. Aliq̄n tamē vulnus in stō nascit ex cholerībꝰ villos eius
⁊ substantiā vrētibꝰ: et pustulas sicut vlcera oris puerorum
generātibꝰ. Quā sequit passionē ī ore stomachi sitis magna
pūctio: siccitas in ore: fumosa ructuatio ⁊ silia. Cui ꝓfecto
vulneri nisi velociter succurrat: pculdubio patiēs lienteriā (si
cut diximꝰ) īcidet. De curis vulneꝝ ī stō nascētiū. C. xv.

Oportet vt incipiamꝰ de curis vulneꝝ in stō nascen
tium. Decet itaq̄ dari catartica putredinis ⁊ eru
ginis stomachi mūdificatiua: sicut est hierapi. cum
melle tēperata: mel em̄ ē nimiū mūdificatiue actiōis. Raro
damꝰ tyriacā magnā: omorusiā cū diacosi: diaroma. ⁊ diasp.
Hec em̄ hūiditatē vulnerꝫ desiccāt: ⁊ oēm ab eo saniē ⁊ pu
tredinē mūdificāt: ⁊ stom̄ ꝯfortāt. Balneent ⁊ cibis ꝯueniē
tibꝰ reficiant: sicut vitellis ouoꝝ: fasianis: pullis gallinaceis
starnis: arnogl. elixa ⁊ ꝯdita cū amigd. iure rizi. ⁊ amidi. pti
sana cū liq̄ri. cocta ⁊ silibꝰ. Potꝰ eoꝝ sit hydrozaccara vel
mellic̄. Cūq̄ certissime nouerimꝰ putre. purgatā dent ꝯsoli
dātia. Trocis. valētes vulneri stomachi. ℞. ro. boli ar. gra.
an̄. ʒ. iij. se. mirte: draga. spod. balau. acatie. ana. ʒ. j. ⁊ ß. karabe: croci: masti. succi hypoq̄stid. amidi: se. por. se. cucu. coralli
vsti: ematithis. sanguinis dra. oīa pluerizata cū suc. arnogl.
tēperent: ⁊ trociscis cōpositis da vnū cū frigida. Troci
sci ad idē. ℞. boli: spo. an̄. ʒ. iiij. drag. gūmi: ro. an̄. ʒ. iij. se. mal.
coralli vsti: succi arnogl. se. cucu. ⁊ portu. ⁊ capitis glādiū: se.
herbe ace. succi liq̄ri. lentiū mūda. ⁊ assarū: acatie: gallic. an̄.

ʒ.v.puluis oīm in aq̄ ro.tēperet. Dam⁹ q̄ bolū cū suc.cocta. aut dulciū granato.vel arnogl.succū cū oleo ro. Sumāt(als sugāt)coctana:mala:poma granata ⁊ silia. ¶ Cataplasmē tur ex rosis mixta ⁊ sandalis: acatia:galla, temperatis cū aq̄ ro.vel succo cocta. Aquā quā potauerint sit mixta cū sirupo ro.mirtino ⁊ silib⁹ stipticis sirupis. Uulnere non de acutis humorib⁹ nascēte si eorū materia fuerit cessata:infirm⁹ eua dere poterit cū superiori dieta. Qz si causa adhuc pmāserit: significat in dissinteriaꝫ pmutari:quā itaq̧ materiā si de stō mūdificare velim⁹:demus mirobalanōs tria gn̄a:casiāfi.mānā:sc. malue ⁊ silia exprimēdo. Cauendū ab acutis excoriātib⁹ et stomacho defectionē faciētib⁹ sicut scamonea ⁊ silib⁹ calidi tatem habētib⁹. Qz si ab imperito medico data fuerit: sub ueniendū est eoꝝ calefactiōi cū stipticis solidatiuis:scꝫ bolo arme.arnogl.herba acc.siru.ro.rodozacca.spodio:se.portu. sandal. ⁊ masti. Si vō patiēs nō habuerit sitim: ⁊ stomach⁹ fuerit frigidus:dādi sunt citonioꝝ sirupi:deinde mel ros.cū mastice:gario.spica:carda.mēta ⁊ silib⁹. Nō opꝫ vomitū sepissime puocare:bonū ⁊ cōgruū est si nō vomuerit:qz incō gruum est:idcirco nō decet puocare nisi eis q̄ magna vini vł ciboꝝ quātitate repleti fuerit eis incōsueta:aut illis qb⁹ hec accidētia eueniant.i.corpis grauitas:somnus: inertia: abominatio:venaꝝ extēsio:abūdātia phlegmatis ī stō:rigor cum caliditate ⁊ silia. Hec oīa plenitudinē pculdubio signi ficant:sicut Hippo.testat. Opꝫ hec accidētia ab Hippo.du cta cōsiderari.q̄ ostendūt medico quale corpus purgari de beat cū vomitu:qz hec accidētia sunt vniuersalr oīm hūoꝝ abundantiā demōstrantia.vñ Gal. Uñ inquit ab antiq̄s vi sum est vomitū puocare in vnoquoq̧ mēse post cibū qbus dam semel:et qbusdā bis:quoꝝ intētio ꝯcordata fuit: dicē tium fieri vomitū cum cibarijs acutos sapores ⁊ lauatiuā ⁊ mundificatiuā qualitatē habētib⁹:ita vt mūdificando stom corpori cū suo acumine nullū nocumentū inferant. Hec em̄ alimēta acute cholere sunt gn̄atiua:et mali nutrimenti acti ua. Sed t̄n qz sunt lauatiue q̄litatis:nō diu in corpe perma nent.vñ Rufus in lib. de publica dieta intitulato. Opꝫ inq̄t vomere volētes:vt nō sint cibarijs repleti:vētre em̄ multis cibarijs farcito:difficile vomit⁹ puocat:sicut vesica fundit⁹ repleta vrina neq̄t egredi. Qui quidē si nullaten⁹ vomere possint:⁊ cibaria penit⁹ digesserint:significat eis in futuro molesti⁹ euenire. Proinde decet mediocriter cibū accipere. Silr ⁊ cupiētib⁹ stom de phlegmate mūdare:in cena dētur radices:pisces salsi:porri:modicū cepe: ⁊ aliquātulū ameos ⁊ sinapis aut pisces salsi aut panis:cūq̧ māducauerint phi bendi sunt ab aqua:quousq̧ cibū in fundo stomachi qeices re pnotauerint:tūc eis bona quātitas aque tepide tribuat: sicut aq̄ in qua cocta fuerit radix aneti: ⁊ postremo sumatur oximel. Deīde cū cognoueris hec eis sufficere:lauabis eoꝝ faciē ⁊ os cū aqua ⁊ aceto mixta. Hec em̄ lotio pdest oculis ⁊ capiti:et phibet dētib⁹ corruptionē fieri:quā nōnunq̄ vo mentes patiunt. Qz si ad vomitū fuerint difficiles:caueāt a frequēti vomit⁹ puocatōe:nisi cū nimiū eis fuerit necessaria ⁊ cōueniēs.vñ Ga.sup apho.macilentos ⁊ graciles et facile vomētes: decet frigidis superi⁹ purgari in estate cū vomitu autūno:et vere: in hyeme vō nullo mō:qz maciētes vt multū sunt cholerici:hi vō quidē ⁊ difficile vomunt. Et sunt etiam carnosi iferi⁹ purgādi. Qz si necessitas supi⁹ erit cū vomitu fiat hm̄oi purgatio solūmodo in estate:in alijs vō tpib⁹ ab sit. Decet em̄ corpa p cōgrua loca purgari:per q̄ facilis fiat purgatio:et p ea mēbra q̄ posita sunt ad purgandū. Si aūt velim⁹ puocare vomitū:dem⁹ apozima anetinū cū yreleō: vnguam⁹ pectora eoꝝ yreleō:mittam⁹pēnā in ore eoꝝ infu sam in sisameleō:aut dem⁹ radices cū se.melon. ⁊ melle:aut dem⁹ radicē cucu.cū melle ca.mixtā. Cū yreleō vngat in pa lato ⁊ in pfundo lingue:vñ Hip.in epi. Qui facile vult vo mere: accipiat cepas lilij duas vel tres:cū cibis q̄s comedit. Ga.inq̄t. Intētio Hippo.ad eos fuit:quib⁹ ꝯuenit post ci bum vomit⁹:vt his cepis datis vomāt absq̧ vlla molesta tionis grauedine. Hec em̄ cepe pprie vomitū sunt puocan tes sine vlla impet⁹ malignitate. Nitrū etiā in aq̄ cali.lique factū: ⁊ cū eo modicū olei mixtū:facile ⁊ suauiter vomitū p uocabit. Dabim⁹ etiā succi apij.ʒ.iij.mellis.ʒ.j.post cibū vel ante. ¶ Aliud. ℞.sinapis.ʒ.ij.nitri.ʒ.j.codion.℈.j.da potui cū mell icrato:stom mūdificat de hūorib⁹ ī villis ei⁹ inuiscatis. Assuescāt apozima aneti cū oleo qd̄ purgat stom. Qz si hi q̄ sunt purgādi sunt cholerici ieiuni accipiāt medicamina cho. rub.purgātia:sicut succos radicū melonū:cucum.añ.ʒ.ij.et pēna ori imissa vomāt. Qz si vomit⁹ p hec aut p alia accidē tia nō cessauerit:succurram⁹ cū reb⁹ stom ꝯfortantib⁹,aut siru po granatoꝝ:aut rodozaccara aut his silib⁹ q̄ in ꝯstrictiōe vomitus supra scripsimus.

¶ De custodia sanitatis ⁊ cibi digestione. Cap.xvj.

Quia superi⁹ ostēdimus in initio hui⁹ libri: stoma chum eē vtilissimū mēbrū:eo q̧ ei⁹ sanitas ceteris pnimiū est necessaria.et disputauim⁹ de oīe stoma chi in quo fit appetit⁹: ⁊ passiōes in eo nascētes noīauim⁹.i. caninū appetitū:corruptionē ⁊ ablationē appetit⁹:sitim:sin gultū:vomitū:ructuationē ⁊ ceteras:q̄s vt opꝫ dixim⁹. Opꝫ igit nos incipere sm̄ intētionē antiquoꝝ curas. Dicim⁹ q̧ actio.i.stomacho ptinēs est digestio cibi:proinde q̄ voluerit sanitatē custodire:necesse est vt regant stomachi sanitatē:qz cū eius sanitate oē corpus erit incolume:eoq̧ infirmāte:ne cesse est totū corpus infirmari. Sanitas autē stomachi custo ditur studēdo ne cib⁹ corrūpat:cui⁹ corruptiōis cā triplex ē. Una pp̄ter passionē digestiue. Alia pp̄ter supfluitatē hu. in stō coadunatā. Tertia pp̄ter naturā ciboꝝ:quarū vnaq̧q̧ in multas ac diuersas diuidit species. Uñ necesse est de vna quaq̧ disputare sigillatim. Quapropter dicim⁹ q̧ si digestio fuerit corrupta:decet nos pquirere vtrū cibi sint reperati: ⁊ oēs ordines eoꝝ vt opꝫ. Quib⁹ autē talib⁹ exīstētib⁹:intelli gendū est q̄ occasiōe est indigestio:cui⁹ passio aut fit pp̄ter sue mutationē cōplexiōis:aut pp̄ter alia accidētia sicut pro pter duriciē vel apostemata in eo nata:cui⁹ cōplexionis mu tatio si fuerit in calorē:infirm⁹ habebit sitim:febrē: ⁊ corrū pitur cib⁹ in fumositatē ⁊ odoris grauitatē vł fetorē. Si aūt mutet in frigiditatē:patiēs neq̧ sitim neq̧ feb.sentiet:lꝫ t̄n si h frigiditas digestiuā mortificauerit vt nullaten⁹ digerere possit:cib⁹ nō corrūpit:lꝫ qualr intrauerit egredit sicut fit ī lienteria. Qz si adeo dn̄et vt nec aliquātulum possit digerere. sitq̧ cib⁹ in sua natura frigidus:fit ei corruptio in acetosita tem. Qz si calori ptineat:inflationē ⁊ grossam faciet vētositā tem.hec est pas.in essentia digestiue. Sed si mutatio sue cō plexionis pp̄ter officialē fuerit morbū:fit ei cā duplicis pas sionis. Una qz mutat sua eēntialis cōplexio:qz sua actio offi ciali morbo ipedit.i.apostemate ⁊ duritia. Scd̄a digestiōis corruptio fit pp̄ter adunationē male materie in stō: cui⁹ cā supfluitates sunt ciboꝝ ⁊ inordinate diete:aut pp̄ter ei⁹ de cursionē a capite siue quolibet mēbro alio: ⁊ ac stom ceacu natur cā ei⁹ supfluitatis. Nos etiā in q̄busdā locis dixim⁹:q̧ si cib⁹ in fumositatē mutat ⁊ nō sit culpa ei⁹:ostēdit stom eē calide cōplonis. Si vō in acetositatē cū nulla re offendente: ostēdit stom frigidū esse. Sed cū his significatiōib⁹ solūmō nequimus scire vtrū fit ex sola cōplonis stomachi mutatōe: aut ex alia re ad eū veniēte:vñ opꝫ imitari nos auctoritateꝫ Ga.in septima particula megatechni:ostēdētis debere dari cibaria illi ꝯtria corruptiōi. Uerbi grā. Ut si cibi in fumosita tem vertant:det in aq̄ orizaccara aut ius ordei infusum. Si vō in acetositatē permutent:dem⁹ panē ⁊ mel: ⁊ iubeamus vt vomāt:quib⁹ vomētib⁹ vomit⁹ inspiciat:qz si in eorū stō cholerica fuerit materia:citi⁹ vomēt cholericos ⁊ calidos chi mos:et in quoꝝ stō phlegma fuerit inuiscatū:vomitus erit chimosus ⁊ phlegmatic⁹: ⁊ cibaria egrediunt vncta ⁊ colora ta ex chimis in stō existētib⁹. Qz si corruptio fit pp̄ter malā cōplonē sine materia:videbim⁹ illū panē vel ius ordei paruꝫ digestū egredi.si illa cōplo fuerit ca.si illa fuerit frigida ⁊ do minet ori stōmachi absq̧ materia:exiet cib⁹ vt intrauit:nul la manēte in eo mutatōe:qd̄ liq̄do in eoꝝ vomitu pcipit: q̄ facile vomūt:si difficile vomāt ⁊ eis ꝯsuetudo vomēdi nō fue rat:opꝫ eoꝝ digestiones videri:qd̄ poterim⁹ cognoscere cū in stomachi ꝯcauitate eadē fuerit materia: sed si occulta in eius villis fuerit:vomere nullatenus possunt:abominatiōe sepissime absq̧ vomitu perturbātur. Quis itaq̧ cuius natu re sit itelligere poterit:qz si calide fuerit:generat sitim:si vō frigide magnū facit appetitū. Tertia vō corruptiōis cā sic de mōstrabit:qz ante videm⁹ digestionē deficere absq̧ stoma chi vlla passiōe.i.defectiōe. Sꝫ causa corruptiōis est eēntia

cibi. Cibaria eñ digestiua ṽtute q̃ttuoꝛ modis corrũpunꝶ.
Aut ꝑpter quãtitatẽ: aut q̃litatẽ: aut tẽpus: aut coꝝ inoꝛdi
natione. Propt̃ quantitatẽ: si dcꝶ mm⁹ ꝙ opꝫ calidã haberi
cibus cõplexione stomachi: in cholericã materiã necessario
permutanꝶ. Et etiã si vltra modũ accipianꝶ: in eandẽ quali-
tatem ꝯuertunꝶ. Sed si dura ⁊ diff. cilia ad corruptionẽ fue
rint: virt⁹ q̃ꝫ foꝛtis: et somn⁹ lõgissimus: tarditas digestiõis
fiet. Uꝫ si cibus facile corrũpiꝶ: et tñ virtus foꝛtis in stoma-
cho in corruptionẽ ꝑmutaꝶ. Si ṽo corruptiõi fit inobediẽs:
virtus aũt debilis: ⁊ somnus paruus: cibus induraꝶ ⁊ nõ di
gerũtur. Propter qualitatẽ: q: si cibi sint calidi: ⁊ stomach⁹
sit calidus: queadmodũ cholerici cũ mel comedũt: cibi in fu
mositatẽ ꝯuertunꝶ. Si ṽo frigidi et stomach⁹ frigidus sicut
lac: vł frigidi fruct⁹ frigidas habẽtib⁹ naturas donenꝶ: ne-
cesse est vt in acetositatẽ permutenꝶ. Propter tẽpus: q: si ci
bus nondũ ꝑuenerit digestioni: vterq̃ꝫ corrũpiꝶ necessario:
sicut si cib⁹ sumaꝶ q̃ cũ in digestiõe mediauerit: alter suma-
tur: priore ṽo digesto exire parato: s. crũdus exit indigest⁹ et
crudus. Propter ĩoꝛdinationẽ: queadmodũ aliq̃s comedẽs
cotana: mala: pira ⁊ silia stipticã naturã habẽtia: et deinde
comedat lagana elixa cũ oleo ⁊ oblomogaro et cetera laxati
uã vim habẽtia: vñ necessario generenꝶ in stomacho inflatio
⁊ doloꝛ: q: laxatiua festinãt vt egredianꝶ: stiptica ṽo ea exire
prohibẽt: qua de cã nasciꝶ ṽẽtositas corrũpẽs digestionẽ et
debilitãs. Sed nõnũꝙ corruptio digestiõis fit ꝑpter paruũ
somnũ: q: virtus aĩata in somno q̃escit: sed naturalis virtus
suã operari dimittit actionẽ. His modis digestiua corrũpiꝶ:
sed opꝫ intelligi corruptionẽ digestiue diuersa gñare accidẽ
tia: et ꝺm coꝝ quãtitatẽ ad curandũ dura vel leuia: q: si mul
ta fuerint difficile: si pauca facile curanꝶ: et ꝺm materiam in
quã cibi ꝯuertunꝶ. Si eñ cibi ꝑmutanꝶ in phlegma aceto-
sum ructuationẽ generãt: si ṽo in cholerã faciũt fumũ ⁊ pun
ctionẽ et nõnunꝙ ṽẽtositatẽ ⁊ inflationẽ. Rursus ꝺm natu
ram infirmi: q: si stomach⁹ nõ hꝫ acutũ sensum: nõ gñaꝶ ni-
mia pũctio neq̃ꝫ debilitas. neq̃ꝫ cardiaca: neq̃ꝫ capitis doloꝛ.
Uꝫ si acuti fuerint sensus: velociter supꝛadicta patienꝶ acci-
dentia. Itẽ ꝺm virtutẽ ⁊ debilitatẽ vniuscuiusq̃ꝫ mẽbꝛi sunt
accidẽtia. Uerbi grã. Quib⁹ caput naturalr̃ fuerit debile: ili
co corrũpẽte stomachũ digestiua: patiunꝶ capitis doloꝛẽ: vi
gilias: epilepsiã: maniã: stupoꝛẽ: melãcholiã ⁊ silia. Si autẽ
intestina sint debilia: doloꝛem habẽt. Si renes aut splen vel
epar vel pect⁹ vel articuli sint debiles: doloꝛẽ habebunt. Si
aũt totũ coꝛpus fuerit languidũ: sentiet eger rigoꝛẽ: tumo-
rem: febꝛes. sicut dicit Ga. in lib. de accidẽtib⁹ ⁊ moꝛbo.

De corruptione digestiue virtutis. Cap. xvij.

Corruptio digestiõis de multis ac diuersis oꝛitur.
Huius ob hoc passionis curã opꝫ hoc mõ incipi:
vt ꝑquiram⁹ corruptionẽ de qua occasione sit oꝛ
ta: q: si fuerit ꝑpter q̃litates ciboꝝ vel coꝝ multi
tudinem: seu coꝝ inoꝛdinationẽ: ꝓuoceꝶ vomit⁹
cum aq̃ ca. q: pꝛopꝛiũ est ei mũdificare omnẽ malã stomachi
corruptionẽ. Uꝫ si patiẽs nõ facile vomuerit: dem⁹ medicinã
vomit⁹ ꝓuocatiuã. Cũq̃ꝫ certissime nouerim⁹ oẽm ciboꝛum
corruptionẽ a stomacho esse mũdificatã: vngẽdus est stoma
chus cũ nardileõ: costaleõ: masticeleõ: ⁊ silib⁹. Et cataplas-
matib⁹ odoꝛiferis cataplasmem⁹ stom̃ ⁊ ꝯfoꝛtãtib⁹: demus
cibaria stoamchi ꝯfoꝛtatiua: ⁊ facile digestibilia: laudabilis
chimi gñatiua. Cohibẽdi sunt ab oĩb⁹ cibis cõuertibilib⁹ et
indigestibilib⁹. Iubeam⁹ eis vti tẽperat̃ exercitijs: silr̃ ⁊ bal
neo: vinũ accipiãt purũ ⁊ odoꝛiferũ: aut parũ mixtũ: vñ pau
lus in libꝛo custodiẽde sanitatis. Si aliq̃s cibũ eructuat: quẽ
trãsacto vno die sumpserat: ⁊ sentit doloꝛẽ sub diaphꝛagma
te: mõstraꝶ cibus nõ esse digest⁹: vñ opꝫ vt lõgo tẽpoꝛe doꝛ
miat ⁊ euigilat⁹ exercitet: deinde vinũ accipiat parũ mixtũ.
Dietam accipiãt minoꝛis quãtitatis ꝙ ea sit: quã soliti sunt
accipere: q: palã est ꝙ stomach⁹ debilis neq̃t multa cibaria
digerere. Quidã aũt medici dicunt mollificato stõ ⁊ defecto
fastidiũ sepissime gñaꝶ absq̃ꝫ manifesta cã: ꝑinde cõfoꝛtari
opꝫ cũ reb⁹ odoꝛiferis ꝯfoꝛtatiuis. Cibos ṽo q̃s semel sunt
accepturi: bis aut ter aut q̃ter comedãt. Abstineãt a cibis iñ
calidis hoꝛis: q: caloꝛ aeris naturalẽ caloꝛẽ extrahit exteri⁹.
vñ decoctiõis locus frigidus ꝑmanẽs deficit. Idcirco antiq̃
plus laudauerũt cenã ꝙ pꝛãdiũ: q: naturalꝶ caloꝛ iteri⁹ coadu

natur ꝑpter somnũ. vñ Ga. Uidi medicos cũ quib⁹ diu fue
ram ĩ estate balneũ aq̃ frigide ꝑcipiẽtes. s. eis q̃ sese de ingẽ-
ti ciboꝝ quãtitate quã sumpserãt: murmurabãt: vt eã nulla-
tenus digerere possent: q: caloꝛe naturali ex tactu aq̃ e fri-
gide intus coadunato digestio ꝯfirmaꝶ: quoꝛum intentionẽ
non certificarẽ nisi in me pꝛius actualiter cõpꝛobarẽ: q: re-
uera ꝯfessi sunt liq̃do ꝑcipiẽs tenui illud magnũ adiutoꝛiũ
esse in estiuo tꝑe ad ꝯfoꝛtandũ digestiuã virtutẽ: ⁊ ciboꝝ sa
turitatẽ digerendã: nec vnq̃ vidi aquã frigidã melioꝛẽ boni
nitatẽ facere ꝙ istã. Si aũt corruptio digestiõis nõ fit ꝑpter
cibaria: opꝫ nos ꝑscrutari de q̃li fit occasiõe. Si eñ fuerit ꝓ-
pter malã stomachi cõplexionẽ: curari opꝫ ⁊ cõplexionẽ ad
tẽperamentũ reuocare. Si aũt ꝑpter apostema vel vulnus
cureꝶ cũ medicina apostematis vel vulneris: q̃ superi⁹ scri-
psimus. Uꝫ si fuerit ꝑpter humoꝝ corruptione in stõ coacu
natoꝝ: certificaꝶ ꝑ significatiões superi⁹ memoꝛatas: pur-
genꝶ illi humoꝛes cũ reb⁹ illis ꝯ:ijs. Sed si aliq̃s medicinã
dandã impecierit: vt eger in vomitu ⁊ egestione fatigeꝶ: et
corruptio illoꝝ hu. egredaꝶ: decet naturã dimittere opꝛari
quousq̃ꝫ videbim⁹ virtutẽ nõ esse defectã: neq̃ꝫ materiã mul
tam. Uꝫ si infirm⁹ sentit doloꝛẽ: ardoꝛẽ ⁊ pũctionẽ: dem⁹ si-
rupum ro. vt mitigeꝶ arsura: dam⁹ etiã aquã cali. in modico
amigdaleo. Si ṽo vomit⁹ ⁊ egestio modũ exierit: vt timeam⁹
ne virt⁹ dissolwaꝶ: ligẽtur cubita coꝝ: ⁊ crura: deide denꝶ cõ
strictiua vomit⁹ ⁊ egestionis adiutoꝛia ꝺm illius materiei q̃li
tatem. Uꝫ si est cholerica ⁊ infirm⁹ ructat fumosum: damus
rodoꝫaccarã ⁊ siru. granatoꝝ. Dietam⁹ eos de starnis: ꝑdi-
cibus fasianis ꝯditis cũ sumach. Si aũt acetosa sit ructuatio
et materia phlegmatica: diacomin: diacito. triferã: siru. p̃. gra.
cũ mẽta factũ. et cataplasmem⁹ ⁊ epith. mem⁹ sicut sup⁹ di
xim⁹. Electuariũ valẽs ad ꝯfoꝛtandũ stom̃ fastidiũ tollit.
corruptionẽ digestiue restaurat: inflationẽ ⁊ acidos ructus
emẽdat: coloꝛẽ clarificat: ⁊ stomachi ꝯstringit molliciem: os
odoꝛiferꝝ facit. Rx. specꝛ: masti. garꝭ. cina. ro. añ. ℥. iiij. ſand. citri.
spodij. añ. ℥. iij. zucca. ℥. x. maratri: anisi. añ. ℥. ij. croci: carda. mi
noꝛis: cubc. macis. anisi. nucis mus. ligni al. asari: casie: ca-
lami aromatici. añ. ℥. j. ape. se. rute: cimi. añ. ℥. ß. fac puluerem
cũ. ℈. ij. cãpho. ⁊ dimidiũ musci adde ⁊ vnũ galie ⁊ cõfice cũ
succo ⁊ sirupo granatoꝝ ⁊ cotanoꝝ. Ga. diffinit hãc passio
nẽ vniuersaliter vocãs eã indigestionẽ: q: nihil in cibũ stoma
chus operaꝶ. Hanc patiẽs egritudinẽ: neq̃ꝫ in coloꝛe: odoꝛe
aut alia q̃litate cibi imutatio fit. Cã hui⁹ egritudinis est de-
fectio ꝯtẽtiue ṽtutis: aut digestiue: vel vlcera in interioꝛi su
perficie stomachi nascẽtia. Defectio aũt ꝯtẽtiue aut fit ꝑpt̃
malã stomachi cõplõnẽ: aut ꝑpter materiã malã in eo coa-
dunatã: cui⁹ defectiõis significatiões habes: q: cibus lauda
bilis chimi gñatiuus ad stom̃ veniẽs: ꝙ citi⁹ cũ rugitu ⁊ in-
flatione egrediꝶ pꝛiusq̃ octo hoꝛe transeãt. Uꝫ si defectio cõ
tẽtiue fuerit ꝑpter nimiũ caloꝛẽ: patiẽs in stõ habebit calo
rem ⁊ arsurã: sitim: et fumose ructuat: et cibus egrediꝶ ali-
quanta ꝑfusus citrinitate. Si ṽo defectio fit ꝑpter frigidita
tem in ꝑncipio moꝛbi hoc accidẽs innasceꝶ: acetosa. s. ructua
tio: sed passiõe diu ꝑlõgata: oĩno ructuatio auferꝶ. Silr̃ de-
fectio digestiue aut est ꝑpter malã complexionẽ stõ dñantẽ
aut ꝑpter malã materiã in eo coadunatã: cui⁹ defectionem
duplr̃ cognoscim⁹. Uꝫ si cib⁹ absq̃ꝫ vlla sua cõmutatiõe egre
ditur: demõstrat frigiditatẽ. Si aũt fuerit ꝑustus: nimiũ ꝑ
fecto demõstrat caloꝛẽ. Sed opꝫ nos cognoscere differentiã
defectiõis ꝯtẽtiue ⁊ defectõis digestiue. qđ sic discerni opti-
me poterit: q: si cib⁹ ilico vt intrauit exit: sigꝶ cõtentiuã de-
fectã esse. Si ṽo diu ꝑmanẽs crudus ⁊ nõ ꝑmutat⁹ egrediꝶ:
ostẽdiꝶ digestiuã hr̃e defectionẽ. Causa vlcerũ sunt hũoꝛes
ca. ⁊ ꝑũgitiui: q̃ si in toto stõ fuerint oꝛta: necesse est cib⁹ ve
lociter egrediaꝶ: q: si cibo ꝑ illa loca egrediẽte nequeũt eũ
tenere ꝑpter nimiũ doloꝛẽ: quã passionẽ sequiꝶ nimia pun-
ctio. Uꝫ si vlcera nõ circa totũ: sed in parte stomachi fuerit:
cibus aliquãto tꝑis spacio ꝯtineꝶ: neq̃ꝫ tantã gñat pũctio-
nem: que vulnera curenꝶ cum medicinis vulnerũ superius
memoꝛatis. Opꝫ nos incipere curã deficiẽtis stomachi cibũ
vel potũ continere nequẽtis. Prius eñ perquiram⁹ de q̃li
occasione sit oꝛta defectio: q: si pꝛopter defectionẽ ꝯtentiue
sit: perscrutemur vtrum sit ex nimio caloꝛe: deinde cũ extin-
guam⁹ cũ frigidis ⁊ stipticis adiutoꝛijs: sicut sapa mirtilloꝝ

aut granatoꝝ. aut coctanoꝝ aut uuaꝝ agre. dam⁹ sirup. de fructib⁹: aut rosarū: q̄dcūq̄ hoꝝ utili⁹ cognouerīs donec pondere. ℥.j. cū trociscis de spodio uel balau. uel hypoquistidō. donemus ⁊ puluerē granatoꝝ ⁊ electuariū diacito. diasumac: rodozaccarā: mespila: pira: cocta. ⁊ sicca. Cataplasmem⁹ stomachū de frigidis ⁊ stipticis: sicut mirta: rosis: galia: sand. ⁊ cāphora. Dictent̄ ex starnis ⁊ uitellis ouoꝝ cū aceto. Lētes etiā mūdate cū aceto cocte ꝓsunt. Quod si defectio fuerit ꝓpter frigiditatē: dam⁹ diacosim: diacito. Epithimam⁹ stomachū de oleo nar. masti. et simīb⁹ ꝯfortationē stomachi facientibus. Dietā eis impēdim⁹ stipticā ⁊ odoriferā. ¶ Puluis maloꝝ granatoꝝ lientericis stomachū ꝯfortat: cholericā egestionem arcet: sitim mitigat. ℞. granatoꝝ in aceto agrestis uue infusorum una die ac nocte: deinde exiccatorū ⁊ assatoꝝ. ʒ. xxx. sumach: bdellij: se. mirte. ana. ʒ. xv. nucleoꝝ uue passe assatorū: glādule in aceto infuse ⁊ assate ⁊ cimini. aā. ʒ. viij. seminū herbe acetose assate: spodij. aā. ʒ. v. rosarū: balau. gallie: galle nō pertusate: gūmi: se. portu. horū. vij. assatoꝝ. aā. ʒ. j. ⁊ ß. fac pulueres quē potui dabis pōdere. ʒ. iij. cū sapa coctanoꝝ. ¶ Trocisci de spod. cū se. herbe acetose ualētes lientericis ⁊ uomitū propter cholerā habētib⁹. ℞. spodij: se. herbe ace. rosarū. aā. ʒ. x. boli ar. gūmi assati: se. mirtilloꝝ. aā. ʒ. v. galle: balau. amidi: asse: sumach. aā. ʒ. iij. acatie: se. port. assi: herbe. aā. ʒ. j. tēpera cū suc. maloꝝ aut aq̄ ro. ¶ Trocisci simr ualētes. ℞. nucleorum granatoꝝ assorū: boli: spod. rosarū: se. herbe acet. aā. ʒ. vj. herbe. coriā. in aceto infusi: se. mirte: gūmi. aā. ʒ. v. sumach balau. gallie: gallarū nō perso. aā. ʒ. ij. tēpera cū suc. maloꝝ. ¶ Electuariū lienteriā ꝯstringēs: stomachū ꝯfortās: ⁊ diarrhis ualēs ꝓpter cholerā patiētib⁹ ⁊ uomitū cōpescit. ℞. nucleorum granatoꝝ assorū: sumach: rosarū: spodij: sand. al. ⁊ ru. ana. ʒ. x. gallie: se. portu. assi: se. acetose: se. mirte: nucleoꝝ: uuarū. ana. ʒ. vj. herbe. ʒ. iij. galle: gūmi: boli. aā. ʒ. ij. castanearum assarum: xilocaractarū. aā. ʒ. vj. masti. gariofi. spice. aā. ʒ. j. tēpera cum suc. cocta. et dabis potui cū sirupo stiptico.

¶ De ablatione desiderabilis uirtutis. Ca. xviij.

Amputatio desiderij cibi fit ꝓpter passionē sui instrumenti. i. oris stomachi: quā passionē habētes nullaten⁹ desiderāt cibū: sed si modicū habēt desideriū uocat̄ defectio appetit⁹. Cui⁹ ablationis causa est triplex: aut q: os stomachi nō sentit suā inanitionē ⁊ uenarū pulsationē. Aut q: uenis meseraicis a stomacho nihil trahētib⁹ stomachus nō inanitur: q̄d desiderium Ga. diffiniuit hoc modo. Desideriū inq̄t est stomachi sensus suā exinanitionē ⁊ uenarū pulsationē sentiēs. Aut q: corpus nō euacuat̄ p dissolutionē: neq̄ inanitur p pororum oppilationē. Os stomachi nō sentit suā exinanitionē tribus modis. uel ꝓpt cerebrū: sicut uidem⁹ pati freneticos: hi em̄ cibū nō desiderāt: aut ꝓpter passionē neruoꝝ in ore stomachi de sexto ⁊ tertio pari descendentiū: de ligamēto uidelꝫ: siue ex ferri incisione patientiū: aut ꝓpter egritudinē stomachi de mala cōplexione: uel de uitreo phlegmate naturalem calorē stomachi extinguēte ut nihil digerere possit: aut de acutis chimis acetositatē: p quā fit appetitus reprimēs: sicut in urentib⁹ febrib⁹ uidemus. Si u̇o stomachi mala complexio sit ꝓpter uitreū phlegma: necesse est ut eā sequat̄ defectio digestionis: ⁊ acetosa ructuatio sine causa manifesta: inflatio: sitis ablatio. Quod si fuerit ꝓpter calidos chimos: erit sitis incensio: pūctio atq̄ fumosa ructuatio: ⁊ motus quasi tremor stomachi ꝓpter cho. ru. in ꝯcauitate stomachi bullientem: ꝓinde deficit appetit⁹ cibi ⁊ sitis cōfortat̄ et semp sentitur incēsio in ore stomachi. Oppilatio poroꝝ cutis ꝓhibet humores dissolui: quib⁹ nō dissolutis: humoris attractio nō fit necessaria: unde fames nullatenus generat̄: q: cibus ad hoc fuit necessari⁹ ut dissoluta a corpe restauraret. Palam ergo est q̄ defectio appetit⁹ nō est nisi ex mala cōplexiōe stomachi. Antiq̄ etiā sunt ꝯcordati ut uniuscuiusq̄ u̇tutis defectio nō fit nisi ex distēperātia mēbroꝝ in q̄b⁹ resīdet illa uirtus. Sed mortificatio appetit⁹ uirtutis coꝝ ꝯcordationē nobis affirmat. Uidem⁹ em̄ infirmū querere cibū: quē solitus erat amare ⁊ appetere: quē itaq̄ mox ut gustauerit: uidet̄ esse mali et abominabilis saporis: un̄ respuit et odio tenet eū. Sed deteriores sunt hi q̄ nullū desiderāt nutrimentum. Unde Hip. in apho. Ablatio cibi ex toto in lienteria diuturna molesta: cū febre u̇o mala ⁊ pessima: simr ⁊ in oīb⁹ morbis diuturnis mala. Opꝫ ut intēte perpendamus cām ablationis desiderij. Quod si fuerit propter frigidos et grossos hu. mundificet̄ cum medicaminib⁹ mūdificatiuis: sicut uomitū prouocātib⁹ ⁊ pharmacia: que superius notauim⁹. Quos si purgare nequim⁹ ꝓpter aliq̄d impedimentū: eoꝝ q̄litates tēperem⁹: aut ad tēperiē perducant̄ cum sirupis uidelꝫ aut electuarijs ⁊ simīb⁹ adiutorijs: sicut diacito. diaci. diatriōp. tyriaca: oximelle ⁊ simīb⁹ phlegma de stomacho mūdificātibus. ¶ Electuariū ualēs cōtra oēm passionē stomachi frigidā: de fastidio et frigiditate rugitū et inflationē ⁊ acidam ructuationē amputat. et phlegma ⁊ oēm putredinē de stomacho mūdificat. ℞. masti. ʒ. zinzibe. galāge: cinamo. spice: gariofi. piperis ni. ⁊ lō. apeti. aā. ʒ. vj. casie: anisi: assari: cimini: carpobalsami: xilobal. carui: ameoe: mara. aā. ʒ. iij. piretri: calamenti: cardamo. cube. nucis musca. macis: calami aroma. amomi: folij: thimi: origa. aā. ʒ. j. ⁊ ß. mellis q̄d sufficit. Quod si causa ablationis desiderij fit ꝓpter cholericos hu. opꝫ eos purgari cū uomitu et pharmacia cholerā purgāte: sicut apozimate absinthij: sero cū oximelle ⁊ oxizaccara: ⁊ ceteris medicinis: cuscutam: uiolas: fumūterre: oxifeniciā recipiētib⁹: siue sint apozimata siue electuaria. Simr ⁊ sirupi sunt optimi qui calorē extīguūt ⁊ sitim: cholerāq̄ rub. purgāt. ¶ Sirupus Jo. dam. ualēs cōtra stomachi calorē: et desiderij ablationē ꝓpter nimiū calorē: uomitū cholericū stringit. ℞. prunorū acetosoꝝ lib. j. uel pruna. c. succi uue agrestis: succi pomorū agre. aceti pomi citri. aā. lib. ß. se. cucu. melon. citru. aā. ℥. j. aceti lib. v. coquant̄ sufficiēter et colatis pone zucca. ⁊ fac sirupū qui cōdiat̄ cū modico cāphore. ¶ Sirupus de oxifenicia ꝯ calorē stomachi ꝓpt cho. ru. ci⁹ appetitu deficere facientē: sitim extinguit: uomitū cholericum arcet ⁊ egestionē humefacit: ualet etiā ꝯ febrē. ℞. oxife. lib. j. iuiub. lib. ß. rosa. ʒ. xx. sandaloꝝ: uiol. spodij. aā. ʒ. x. oīa in. x. lib. aque ad medietatem cocta colent̄: deinde cōmisce succi granatoꝝ lib. j. succi malorū ace. ⁊ uuarū agrestiū. aā. lib. ß. zucca. lib. iiij. ¶ Trocisci appetitū ꝯfortātes ⁊ calorē extinguētes. ℞. spod. rosaꝝ aā. ʒ. ij. zucca. ʒ. v. succi liq̄ri. se. port. sand. al. ⁊ citrino. herbe. oraga. se. citru. cucur. melo. lactu. aā. ʒ. j. iusquiami albi ⁊ camphore. aā. ʒ. ß. tēpera cū aq̄ ros. Quod si hec passio fuerit ꝓpter oppilationē cutis: ⁊ pateat nobis p p̄teritā dietā: damus adiutoria poros cutis aperiētia: sicut ca. epithima. ⁊ balnea hāc uirtutē facientia: stom ꝯfortāt: et poros aperiūt. Damus etiā medicinā diureticā et aperitiuā sicut sirupū de absin. et de squinā. Dam⁹ q̄ apozima radicū ⁊ oxizac. Uigilijs utat̄ tēperatis et mediocriter: q: in uigilijs naturalis calor ab interiorib⁹ ad exteriora ꝓgredit̄: un̄ q: cutis eorū ex uiscosis hu. fuerit solida: calor naturalis egredi uolēs illos dissoluit hūores: ⁊ poros aperit. Itē q: in uigilia semp fit mot⁹: mot⁹ u̇o est causa caloris: q: calore hūores in poris existētes dissoluunt̄. Sūt etiā antiq̄ ꝯcordati: q: frigiditas oris stomachi dominās eius naturalē extinguit calorē: un̄ cibi desideriū amputatur. Fitq̄ cā defectiōis toti⁹ corpis uirtutis: q: mēbrorum ꝯcauitates sunt de cibis inanite: ⁊ q̄d ab eis dissolutū est ciboꝝ supplemēto nō restaurat̄: qua de causa corp⁹ de cibo remanet inanitū. Idcirco accidit ei sincopis ⁊ defectio: ⁊ postremo patiunt̄ bolismū. Proinde opꝫ eis succurrere cū corpis calefactiōe ⁊ humectatiōe ⁊ restaurare defectionē uirtutis coꝝ cū cibarijs ꝯfortatiuis. Et epithimata ⁊ cataplasta super stom. coꝝ inducant̄ calefactionē ⁊ ꝯfortationē facietia.

¶ De irrationabili appetitu. Cap. xix.

Nonnunq̄ accidit ut stomach⁹ nō naturalē habeat appetitū: sicut cū acuta desiderat cibaria: aut pōtica: aut acetosa: lutū uel carbones: terrā ⁊ sicca: quā passionē uocauerūt antiq̄ malū desideriū: cuius cā hūores sūt corrupti ⁊ putrefacti i pelliculis ⁊ uillis stomachi inclusi. In q̄ uero passiōe diuersitas desiderij est ſꝫ humorū materiā coadunatoꝝ: q̄ aut i eo sūt creati: uł de alio loco ad eū fluxerāt. Sꝫ hāc pas. mulieres incidūt: maxie frigidas naturas habētes: ⁊ p̄gnātes hāc pas. patiunt̄ in p̄mo uł secūdo uel tertio mense. Causa q: fetus est paruus ⁊ materia que ad eū nutriendū in uulua ꝓfluit: non oīno in suo nutrimento ꝯsumit̄. Eāq̄ mēstrua coadunātur: in uulua cōcipientium abundāt ⁊ ascendentia ad stomachū coadunant̄:

vñ fit causa coadunādi in eo corruptos hũores. hunc videlȝ
malũ humorē generātes: sed tñ in septimo mēse cessant. fe-
tus eñ tunc magnificat⁹ attrahit sibi illā materiā ad nutri-
mentũ. Masculis võ hec passio nõ accidit: nisi p lõgũ tēpus
malā sumpserint dietā: vñ mali ⁊ putridi in stomacho chimi
generant ⁊ coadunant ⁊ malũ generāt appetitũ. Sed opȝ
nos mũdificare stom̃ eoꝝ de illa hũoꝝ putredie: vt ꝯuertat
ad naturalitatē: sed vtilior est oib⁹ medicinis vomit⁹ puoca
tio cũ pharmacia nullā laboris molestiā stomacho inferēte:
sicut hierap. pilu. au. siru. de absin. stomaticõ ⁊ silib⁹. ¶ Cõ
fectio mũdificās stomachũ de corruptis hu. ⁊ malũ appeti-
tum amputās. ℞. hierep. ʒ. j. mirob. citri. indoꝝ: kebu. embl.
añ. ℈. ij. zinzib. ʒ. j. gariofi. salis gēme: squinā. añ. ʒ. ß. fac pulue
rem quē tēperabis cũ apozimate ciperi ⁊ mēte: ⁊ fac pilul.
de quib⁹. ʒ. j. ß. cũ aqua tepida det. ¶ Cõfectio valēs ad eji-
ciendam putredinē humoꝝ de stomacho: ⁊ ad restaurandũ
appetitũ: acidā ructuationē amputat. ℞. hierepi. ʒ. x. kebu.
agari. añ. ʒ. iiij. masticis: scamonee. mara. rosa. anisi. añ. ʒ. ij. tē
perabis cũ apozimate masti. cipe. cina. gario. ¶ Cõfectio vti
lis ꝯ fetorē ⁊ fumosam ructuationē atqȝ malũ appetitũ. ℞.
aloes. ʒ. iij. mirob. citrinoꝝ: kebu. añ. ʒ. j. ⁊ ß. rosaru: masti. añ.
ʒ. j. cardamo. ligni aloes: sandal. citrinoꝝ: cube. gariofi. squi-
nan. nuc. musca. añ. ʒ. ß. tēpera cũ vino odorifero ⁊ fac pilul.
in modũ ciceris de quib⁹ omi die. vij. dabis. ¶ Puluis va-
lens ꝯtra desideriũ luti ⁊ carbonis stomachũ corroborat ma
los hũores desiccat. ℞. carda. cimi. cube. mara. anisi: rosarũ:
assari: spice: masti. antofili: cinamo. ligni aloes: squinant. frõ-
dium pomi citri. sansuci: zinziberis. añ. ʒ. j. ⁊ ß. zuccari quan-
tum oium specierũ. oib⁹ puluerizatis donent. ʒ. iij. potui cũ
aqua tepida. Sed opȝ hos īfirmos tēperata exercitia assue-
scere: maxime mulieres. bibāt apozima aneti cũ melle. Po-
tent etiā oximel vt grossos hũores attenuēt. Utile ꝙ est vi-
num vetus rubeũ ⁊ odoriferũ: panē accipiant bene fermen
tatum: ⁊ aues tuscellatas cum odoriferis cõditis: annuales
agnos: endiuiā ⁊ lactucā. In fine cibi coctana: granata: pira
⁊ silia. Cataplasmet stomachus cũ odoriferis ⁊ epithimet
cũ oleo nardi. ¶ Pil. valētes ꝯ putorē de corruptiõe phle
gmatis ⁊ bonũ odorē prestāt. ℞. piretri. squinant. ciperi: ci
namo. añ. ʒ. j. ⁊ ß. masticis. ʒ. j. tēpera cũ aq̃ ros. ⁊ fac pilul. in
modũ ciceris de quib⁹. ʒ. j. ⁊ ß. dabis. ¶ Pil. silr valētes ad
idē. ℞. masti. gariofi. carda. nucis musca. rosaꝝ: sand. añ. ʒ. ij.
squinā. macis: gallie musca. cube. ligni aloes: cipe. cina. añ. ʒ.
j. ⁊ ß. cāpho. spice: croci: stora. cala. thuris. añ. ʒ. j. Oia pulue
riza ⁊ cũ suc. pomi citri. tēperabis. ¶ Electuariũ ꝯ frigidita
tem stomachi grossos ⁊ phlegmaticos hu. ⁊ corruptos pur-
gat: bonũ odorē prestat ⁊ malũ appetitũ curat. ℞. cinamo.
pipe. lon. spice: gariofi. masti. assari: casie. añ. ʒ. ij. croci: nucis
musca. carda. ameos: anisi: macis: costi: cube. squinā. añ. ʒ. j.
zinzibe. galange. añ. ʒ. iij. turbith. ʒ. v. fac puluerē quem frica
bis cum. ℥. j. olei amigdalarum.

¶ De mala appetitus quantitate: idest canino ap-
petitu et eius cura. Capitu. xx.

Diximus in hoc libro ꝙ stomach⁹ cui frigiditas do
minat fortiorē hȝ appetitũ ꝙ si fuerit calefact⁹. di
ximus etiā ꝙ vigilia augmētat appetitũ: q: causa
vigilie corpus dissoluit: vñ opȝ intelligi adhuc ꝙ
acetosi hũores si ori stomachi dñabunt crescit ap
petitus trib⁹ modis. Uno q: cũ sua acetositate pungũt ⁊ cõ
mouent stom̃: queādmodũ mouet venis eũ sugētib⁹. Proin
de mouet titillat⁹ in appetēdis cibis sicut in venis sanis su-
gentib⁹ totum stomachũ. Alio cũ sua frigiditate coadunāt
⁊ ꝯstringũt ita cibũ vt in paruo stomachi loco cõgelat⁹ exi-
stat: vñ reliq̃s partib⁹ vacuis existētib⁹: querit natura cibũ
appetere quo impleat. Ideo oēs antiq̃ ⁊ maxime Ga. ꝯcor
dati dicũt oē acetosum esse appetit⁹ augmentatiuũ. ⁊ omne
vnctuosum calidũ dulce esse velociter saturatiuũ: q: calore
dissoluto mēbroꝝ ꝯcauitates fugiũt. Tertio q: sua frigidita
te substantiā stomachi rugādo coadunāt vñ fit cā appetit⁹.
His itaqȝ causis coadunatis ⁊ multiplicatis mouet stoma-
chus in appetēdo plusꝙ opȝ ⁊ d: caninus appetit⁹. Cui⁹ cā
tripliciter dicit. Aut frigida cõplexio q̃ ori stomachi dñatur.
Aut q: acetosi hũores in stomacho coadunati. Aut q: corp⁹
nimiā patit inanitionē: q̃ inanitio aut ppter calorem fit: aut
propter defectionē contentiue.

¶ De appetitu extra naturam: ⁊ eius cura. Cap. xxj.

Porro canin⁹ appetit⁹ fit ppter frigiditatem ori
stomachi dominantē: vel ppter acetosos hu. in
stomacho coadunatos: sequit eñ nimia vētris
solutio ⁊ corpis defectio. Hāc eñ frigiditatē ha
bentes: causa frigiditatis multũ comedũt ⁊ pa
rum digerũt ex caloris paruitate. Qui cũ nimiũ
comederit: plusꝙ calor eoꝝ digerere valeat: citissime necesse
est indigestus egrediat: quo scȝ stomachũ exeũte: stomach⁹
cā sue inanitiõis appetit cibũ vt sue paupertatis inanitionem
restauret: vñ stomacho semp appetitũ habēte ⁊ cibo magna
velocitat̃ festinatiõe egrediēte: neqȝ fames cessat: neqȝ defe
ctio diminuit: corpus ꝗ̃ fit minuit ⁊ nõ nutrit. Et si cā hui⁹
passionis dissolutio corpis ppter calorē fuerit: non minima
vētris solutio cā sequit: q: quantũ appetit: tantũ p corpus
diuidit. Calor corpi dñans poros aperit: ⁊ hũorib⁹ dissolu-
tis: necesse corpus desiccet adeo quousqȝ desiccatio ad os
stomachi pueniēs appetitũ generet. Et si fuerit ppter defe
ctionē ꝯtentiue: cibi quos accipiũt in ore stomachi coadunā
tur: sȝ citissimo velocitatis cursu egrediunt: vñ fit causa alte
rum appetendi. ¶ Decet nos cām intēte puidere hui⁹ cani
ne passiõis: q̃ si fuerit ppter frigiditatē ori stomachi domi-
nantē: siue ppter frigidos ⁊ acetosos hu. in eo existētes: da
bimus purũ vinũ forte: sicut dicit Hip. in apho. Gal. supra.
Non inq̃t fuit intētio Hip. in hoc loco de fame. i. cibi inani-
tione: neqȝ de illa q̃ fit naturali appetitu: sȝ de nõ naturali vi
delicet vehemētissimo quē antiq̃ appellauerũt caninũ. Ga.
iterũ multis inq̃t vicib⁹ donaui his q̃ caninũ appetitũ pa-
tiebātur vinũ forte ⁊ calefactoriũ: vino põtico fames nõ am-
putat: q: nõ calefac: sȝ decet dari rubicũdissimũ ⁊ calefacti-
uũ: q: cũ hec pas. fit ppt frigiditatē ori stoma. dñantē: vl p-
pter frigidos ⁊ acetosos hu. ī stomacho existētes: necesse vt
hmõi vinũ existēs curet hāc passionē ex vtroqȝ nascentē: hoc
etem̃ vinũ cito ꝯuertit in sanguinē: ⁊ ipletis ex eo venis cor
pus cito nutrit. Sed opȝ vt cibaria eoꝝ sint vnctuosa ⁊ olea
gina sicut butyriũ: lac: crassam carnē: ⁊ quecũqȝ alia cibaria
comedāt sint vnctuosa: caueāt a põticis: vinũ q̃d dixim⁹ po
tent. Accipiāt ca. electuaria ⁊ odorifera: sicut diatriõpi. diaro
mata: diacosin ⁊ silia. Studeam⁹ nimiũ vt oēs cibi eoꝝ sint
vnctuosi: sicut Hippo. Ois inq̃t cib⁹ vnctuosus vel dulcis ci
to saturatiu⁹ est: q: venas inflat ⁊ iplet: vñ fit cā quiescēdi ap
petitũ: acuti võ cibi ⁊ amari põtici vl stiptici excitāt appeti-
tum: q: acumine eoꝝ ⁊ amaritudīe vene aperiunt: cibaria at
tenuant ⁊ exiccant: stiptica võ ⁊ põtica coadunāt cibũ ī par
uo loco: vñ hec oia sunt cā excitādi appetitũ. ¶ Electuariũ
valēs ꝯ dolorē stomachi de frigiditate: acetosam eructuatio
nem emēdat: caninũ appetitũ amputat: singultũ inflationē
⁊ vētositatē curat: colorē clarificat. ℞. cina. pipe. lõ. zinzibe.
galāge. añ. ʒ. x. masti. casie: croci: mara. anisi. añ. ʒ. v. costi assa-
ri: amomi: spce: apij: carpo. xilobal. gar. carda. cube. folij. añ.
ʒ. iij. fac puluerē: deide accipe cala. dome. ʒ. j. ⁊ ß. agrestis liq
ricie. añ. ʒ. x. mēte: cimi. sansu. añ. ʒ. v. ⁊ ß. rute. ʒ. ß. passul. enu-
cleatarũ. ℥. j. Coquant oia in. iij. lib. aq̃ ad spissitudinē: sȝ me
lius si vsqȝ ad medietatē: qb⁹ oib⁹ colatis duplũ mellis adde
⁊ coquant donec ad spissitudinē redierint: ⁊ colatis ex eo tē
pera superiorē puluerē. Et si passio hec ppter calorē corpis
dissoluentē fit: vngat patiēs cũ oleo vio. ro. Si no aer corꝫ
sit frigidus: donent ⁊ medicamina silr mēbra ꝯfortātia. Iu
bemus q̃etē infirmũ habere ⁊ dormire: sicut dixit hippo. in
apho. vbi indigētia nõ opȝ laborare. Et si fuerit hec pas. pro
pter defectũ ꝯtentiue: dam⁹ electuariũ ꝯfortatiuũ sicut dia
citoni. diacosim: triferā q̃ superi⁹ diximus ⁊ silia. Aliqñ deside
rium aque oino amputat: causa est nimia frigiditas vel hu-
miditas multa ori stomachi dominās: aut est culpa sensus
stomachi. Uñ Ga. sup epidi. Ablatio potus inq̃t fit trib⁹ mo
dis: aut ppt nitritudinē in stomacho hũiditat̃ accumulatā:
aut ppt ablationē sēsibilis vtut⁹ in stõ existēt̃: aut ppt distē
perātiā mentis. Que võ passio nascit ppter defectionē sen-
sus molesta est: peior võ si nõ desiderauerit: q: signũ sensibilē
virtutem esse premortuā que consistit in stomacho. Et sicut
videmus arbores desiccari cũ nõ habuerint humiditatē: ita
corpus desiccatur cum potuȝ non desiderauerit. quibus ve-

lociter succurrendū. Nimiā inuestigationis curam opꝫ nos habere circa huius passiōis noticiā: q: si fuerit ꝑpter nimiā humiditatē or̄i stomachi dominātē: purgāda est materia cū vomitu et pharmacia: stomachū de humidis humoribꝰ sicut diximus mūdificātibꝰ. Qꝫ si aliqd̄ impedimentū nobis obstiterit: demus rē suauiter purgantē: ꝛ eius qualitatē mūdificātē: sicut oximel: apozima radicū: sirupū aromaticū ꝛ silia. Qꝫ si hec passio fuerit ꝑpter frigiditatē or̄i stomachi dn̄antē donamꝰ adiutoria calefactiua: sicut diatriōpipereō dianisuꝫ diaciminū: ꝛ silia. Si desideriū aq̄ frigide appetēdeꝫ naturā excriterit: cognoscamus q: sit cā eius passio interiorū mēbrorum: sed plus ceteris manet or̄i stomachi: post mery: demum pulmoni: post hec epati: postremo ieiuno intestino.

¶ Augmētatio sitis ꝑpter stomachū duobꝰ modis fit: aut cū in eo multi fuerint hūores cholerici: salsi siue phlegmatici: aut cū multū habēt calorē ꝛ ebullitionē: sicut fit febricitātibus calida ꝛ salsa cibaria assuefacientibꝰ. Si aūt sitis est propter cho. ru. in or̄e stomachi: vel in suis pelliculis inuiscatā: sentiet patiens cū aquā potauerit in ore amaritudinē: ꝛ fumum vsq̄ ad gulā ascendentē: cito etiā que sumēt in eorꝫ stomacho calefiunt. Qꝫ si fuerit propter salsa phlegmata: ī ore bibentiū sentiſ salsedo q̄ quiescit bibita aqua calida. Si aūt sitis fuerit ꝑpter instrumentū pectoris: causa eiꝰ est calida cōplexio dominās illi mēbro: vel calida apostemata in eo nascentia: quā passionē habentes: cū aquā bibūt sentiunt dolorem in dextro latere maxime si exercitauerint vel ambulauerint. nōnunq̄ ꝯstringit eorū spiritꝰ. Plerūq̄ etiā fit sitis nimia: cuius causa nō est de illis de quibꝰ diximus: sed ꝑpter siccitatē et calorem meatus per quem humiditas humoris vsq̄ ad stomachū fluit. Et aliq̄n fit sitis ex renibus patientibus ꝛ defectionē habētibꝰ: quā passionē habētes nōnunq̄ curanſ ab aqua: neq̄ sitis deficit que nuncupaſ diabetes. Oportet nimiam minui sitim que fit ex passione interiorum membrorꝫ. Jubeamus ergo patiēti requiē habendo silere iniungamus vt aer sit frigidus maxime in estate: potus eorꝫ sit frigidus: caloris extinctiuus: sicut aq̄ cucur. cimi. cū ȝuc. aut palestinos melones accipiāt cū sirupo ro. Cibus eorꝫ sit portulaca: lactuca: blitis: cucurbita: ꝛ similia. Qꝫ si sitis fuerit ꝑpter cholerā in villis stomachi inuiscatā: purgeſ cū vomitu: et catarticis suauiter purgātibus ꝛ calorē infrigidātibus. ¶ Sirupus valēs ad refrigerādū calorē stomachi ꝛ ardorem mitigās. ℞. vio. ro. aā. ȝ. x. sandalorū alborū et ru. aā. ȝ. v. prunorū: iuiuba. aā. ȝ. xxx. Oīa in tribus libris aque ad medietatē coquanſ: quibus colatis adde lib. j. succi granatorum ꝛ duas libras ȝuccari. ¶ Sirupus siſr valēs. ℞. pruna xl. oxifenicie: māne. aā. ℥. ij. se. cucumeris: melo. ꝛ cucurbi. aā. ȝ. iij. spodij. ȝ. iij. Oīa in tribus lib. aque ad medietatē coquas ꝛ cola. cui adde lib. j. succi granatorꝫ ꝛ dimidiam rodostomatis ꝛ ȝuccari lib. iij. fac sirupū. ¶ Sirupus sitim extinguēs: punctionē amputās. ℞. aque cucurbi. lib. j. manne. ℥. j. succi granatorū lib. j. rodostomatis lib. ß. ȝuccari lib. ij. fac sirupuꝫ.

¶ Apozima Jo. dam. valet similiter. ℞. rosarū. ȝ. v. oxifeni. ȝ. x. casie fi. ȝ. iij. semi. coctanorꝫ: dragaganti. aā. ȝ. ij. maratri. ȝ. j. Oīa in tribus lib. aque calide vna die ac nocte permaneāt: deinde colatis da potui. ℥. vj. ¶ Apozima valet siſr. ℞. oxife. ȝ. v. casie fistu. ȝ. iij. lentiū mundata. ȝ. iij. rosarū: lactuce. ana. ȝ. ij. Oīa in tribus libris aque calidissime die ac nocte iaceant: quibus colatis da potui. ¶ Trocisci siſr vtiles. ℞. spodij: rosarū. aā. ȝ. v. draga. gūmi se. portula. succi liquiri. amidi: se. melonis: citruli: cucurb. aā. ȝ. j. fac puluerē: quē cū aqua ro. tēperabis. ¶ Pil. ℞. cucu. ȝ. xij. drag. ȝ. v. dragagātū liq̄fac in succo ordei: deinde puluerē superiorē tēperabis et fac pilulas. Dāda sunt infirmo orizacea. ptisana: succus granatorum. Unde Paulus in regimēto sanitatis: qui inq̄t nimiam habuerit sitim non nimiū comedat: et abstineat se a labore. Qꝫ si sitis fuerit ꝑpter salsa phlegmata ī stomacho existētia eiicienda sunt vomitu: ꝛ pharmacijs mundificātibꝰ: deinde demus adiutoria phlegmata leuiter expelletia: sicut de succo endiuie: maratri: apij: colato ꝛ cocto. aā. ℥. ij. cū oximelle: aut. ℥. j. rodomellis. ¶ Trocisci de rosis valent contra dolorem stomachi defectionē: febrē diuturnā ꝛ sitim q̄ fit propter salsa phlegmata. ℞. rosarū. ȝ. x. liq̄ritie. ȝ. v. spice: marathri: cardamomi: croci: cubebe: ligni aloes: squinanti. aā. ȝ. iij. spodij: sandalorū: dragaganti. aā. ȝ. j. ß. tempera cum suc. endiuie et fac trociscos de quibus vnus potui detur cū orizacea. Qui vo sitiunt propter siccitatē aditus saliue somnus eis indicaſ: sed si propter calorē illius loci sitis fuerit: dāda sunt que superius diximus.

¶ De singultu innaturali et eius cura. Cap. xxij.

Singultus est naturalis motus stomachi ꝑpter desideriū virtutis nocitiua expellentis. vn̄ Ga. in lib. de accidēti ꝛ morbo. Singultꝰ est importunus motus prius ab expulsiua: deinde a contentiua peractus: actio tn̄ contētiue in singultū est quasi volūtaria. Sꝫ differētia est inter vomitū ꝛ singultū q: vomitu expellūtur ea que sunt clausa in ꝯcauitate stomachi et expulsa sensui apparēt: singultu vo nō expellitur nisi qd̄ est in essentia stomachi ꝛ sensui occultaſ. Causa quidem singultus res est nocumentū virtuti inferēs: aut cū sua frigiditate: sicut videmꝰ fieri in rigore: aut cū suo calore: sicut videmus fieri piper accipientibꝰ: maxime si subtiliter pulueriꝫetur: facile ad os stomachi penetrat. Porro singultus est multiplex ꝛ causa eius diuersa: que aliq̄n fit ex plenitudine: aliq̄n ex inanitione or̄i stomachi dominātē: ꝛ nōnunq̄ de ciborum repletiōe ꝛ vētositate stomachū inflante ꝛ spiritum claudente ꝛ extinguente: vnde fit singultus. Plerūq̄ etiam fit de apostemate nascente in ore stomachi: ꝛ nōnunq̄ de ciborum corruptiōe: ꝛ eorum cōuersione in malam pungitiuā qualitatē: quorꝫ vniuscuiusq̄ significatōes supra vt oportet ostēdimus. Cū singultus generaſ de plenitudine: sentit patiens grauitatē in stomacho ꝛ plenitudinē ꝛ digestionis defectionē: qd̄ plurimū patiunſ senes: ꝛ illi qui delectationibꝰ in requie vtunſ: ꝛ humidā assuefaciūt dietā: qd̄ testatur: q: plurime pueros hac passione molestari cōspicimus maxime cum ciborū multitudine refecti frigus aere infrigidato patiuntur: aeris eīn frigiditas dissolutioni materiei repugnat. Qꝫ si fuerit singultus de inanitiōe: sicut nimio vomitu: ventris solutiōe vel ingenti ꝛ acuta febre: patieſ infirmus in stomacho siccitatē extensionē ꝛ nimiū calorē: quē plurimi iuuenes ꝛ nimiū laborantes patiunſ sed raro tn̄. Unde Hippo. in apho. Spasmus aut singultus ex inanitione malū. Ostēdit iterum Hippo. in alio loco ꝙ spasmus ex inanitione malum. ergo in hoc loco Hippo. nobis insinuat ꝙ singultus post inanitionē factus fit spasmus in ore stomachi et mery existens. Dixit etiā alibi: innatus sanguinis fluxus: spasmꝰ vel singultus malū. Singultꝰ si fuerit ꝑpter frigiditatē ori stomachi dominātē: nihil superiorꝫ patieſ: sed augmentaſ cū patiēs stat in aere discoopertꝰ: aut cū frigidā potauerit aquā: qd̄ manifestaſ ex frigiditate quā patiſ. Singultu vo ex ventositate stomachi nascēte: sentit eger in vētre ventositatē inflationem aut extensionem. Qꝫ si fit propter apostema in ore stomachi generatum: patitur grauedinem in ore stomachi ꝛ dolorē infra spatulas: ꝛ contactu percipitur esse apostema. Quē singultū sequiſ spissitudo spiritus: q: apostema prohibet spiritū in suo naturali loco trāsire ꝛ aerē: vn̄ coadunatus in stomacho suffocaſ ꝛ cū singultu egrediſ: idcirco huius singultus fit plurus fm̄ materie grossiciē: ꝛ apostematꝭ magnitudinē: qd̄ non videſ trāsire nisi apostema transierit: ꝛ apostema non transit nisi in lōgo tpe. Propter hoc ergo iste singultus molestꝰ est ꝛ malū sigꝫ sicut ait Hip. in apho. Singultus ꝛ oculorū rubor post vomitū malū. vn̄ Ga. Singultus inq̄t nisi cū vomitu cessauerit: duobꝰ modis significat: aut enim fundamentū neruorum patitur: idest cerebrū apostema vel stomachus. Rubor oculorꝫ ad vtrūq̄ est signum: sed tamē magis ad cerebrum. Qꝫ si fuerit singultus de cibis corruptis ꝛ in acutā qualitatē cōuersis: vel ꝑpter calida alimēta: sentit infirmꝰ nimiū ardorē in ore stomachi ꝛ nimiā sitim. Opꝫ nos ꝑpēdere primū cām vn̄ fit singultꝰ: q: si fuerit ꝑpter plenitudinē optima sunt ei medicamina que purgāt materiā: siue inferius cum pharmacia. vel superꝰ cū vomitu: sed tn̄ si etas: virtus vel tēpus ꝑmiserint. Qꝫ si sint cōtraria: demus medicamina illā materiā incidētia: dissoluētia ꝛ colantia: quēadmodū castorei. ȝ. j. cū aromatibus ꝑpinamꝰ: aut cū suc. sisimb. vngaſ stomachꝰ exteriꝰ cū oleo vetustissimo ꝛ castoreo: valet etiā si moueſ stomachꝰ cū sternutatiōibꝰ. vn̄ hip. ī apho. sternutatiōe mitigaſ singultꝰ. vn̄ Ga.

singultus de inanitiõe ⁊ plenitudine est sicut spasmus: sepe tamē fit de plenitudine: idcirco iuuat nimiū motus vt dissol uat ⁊ diuidat illam materiā qđ facit sternutatio. Singultus vo ex inanitione raro cōtingit: neq3 cū sternutatiōe trāsiet. Singultui etiā qui fit de repletione valet petrosilini cimini. añ. ʒ. iij. puluerizata cū succo sisimbrij propinent. Ualet etiā contra singultū qui fit de plenitudine grossorū viscolorū et frigidorū humorū tyriaca: socrugene: philoniū: dianisum: dia ciminū: diacalamētū: diatrionpipereō: dialacca maior: dia curcuma et similia: propinata pōdere. ʒ. j. cū aqua calida. Ca lefiat stomachus cū aqua calida in qua cocta sunt sansucus: menta: origanū: laurus: calamentū: abrotanū: anetū: melli lotum simpliciter vel cōposite cocte in aqua panno madefa cto vel spongia stomacho applicent. Deinde apponim⁹ epi thima stomacho de oleo nardino: daphnileo et similibus.

¶ Trocisci valentes cōtra singultū de plenitudine grossam ventositatē ⁊ stomachi frigiditatē curāt. ℞. anisi: cimini: ca rui: masticis: cinamomi assari. añ. ʒ. iij. calamenti: mēte: rute: añ. ʒ. ij. apij: ameos: cro. spice: casie: squinā. costi: ligni aloes gariofi. basilici: eupatorij folij. añ. ʒ. j. tempera cū vino odori fero et fac trociscos de quibus vnum cum mellicrato dabis.

¶ Epithima valens contra singultū de plenitudine stoma chi ventositatē ⁊ oppilationē aperit. ℞. calamenti: rute: mē te. añ. ʒ. vj. carui: ameos: abrotani: absinthij. ana. ʒ. iij. dauci: reubar. anisi. ana. ʒ. j. ⁊ ß. omĩa cōtusa in lib. j. aque calide no cte et die permaneant: deinde adde dimidiā librā amigdal. ⁊ daphnileon. ʒ. ij. Et totum suauiter coquat quousq3 me dietas aque consumat: quib⁹ infrigidatis coaduna suφcie ten⁹. Oleū Io. da. valet cōtra singultū de frigiditate stoma chi ⁊ grossaʒ vētositatē. ℞. rute. ʒ. xxx. fenug. ʒ. xv. aneti se. ʒ. xv. anisi. ʒ. viij. omnia cōtusa in lib. j. ⁊ ß. calidissime aque po nantur. adde olei lib. ß. Omnia coquātur quoadvsq3 solum oleū remaneat: qđ potui dabis cum succo rute ⁊ calida. Da bis etiā sambuceleon: daphneleō: castoleō et similia cum ca lida aqua potentur: sternutatio prouocet cum pipere: sina pi: condisi ⁊ similib⁹. Damus quoq3 castoleō: anetileō et si milia cum calida. Si autē singultus fuerit ꝑpter inanitionē ⁊ patiens acumē habuerit ⁊ calorē: oportet eum cauere a su pradicta dieta: ⁊ vtatur ptisana et aqua ordei: sirupo rosato violis et similibus: succis etiā granatorum: acetum pomorū citri. cibos humidos assuefaciat: sicut portulacā: cucumeres blites cum amigdalis vel oleo viola. Et si patiēs habuerit solutionē: oportet frigida et stiptica dari: sicut sirupū mirti num aut malorū vel pirorū. reficiant cibis stipticis. ¶ Oleū cōtra singultū de inanitione ⁊ calore factum. ℞. semi. portu lace: dragaganti: se. citruli: melon. zuccari. añ. ʒ. vj. amigdal. purgatarū. ʒ. v. omnia puluerizata cum oleo vel sirupo viol. tēperabis et fricabis: deinde cum sirupo viola. propinabis. Singultus autē si fuerit ꝑpter acuta cibaria: sicut piper: sinapis: allia ⁊ similia: donamus sirupum acetosum cū aqua frigida violata. Et si fuerit ꝑpter cibaria in stomacho corru pta: purgetur illa materia. Si autē fuerit ex frigiditate sto machiq3 ventositate: accipiant calida antidota que diximus in singultis de plenitudine. Damus zinziber: origanū ⁊ mē tam et omnia similia condita. Ungatur quoq3 deforis cum oleo rutaceo vel costino: nardino et similibus. Ligent digi ti manuū et pedum: et prouocet sternutatio cum rebus cali dis. Ualet etiam aliquando si constringatur flatus. vñ Ga lienus. Anhelitus inquit conclusus magna medicina singul tibus de pura ventositate ⁊ frigiditate: spiritu eius conclu sore et egredi nequeunte: eoq3 in pectoris concauitate coadu nato calor suscitatur ⁊ calefacit illa loca atq3 attenuat: dissol uit et digerit videlicet illam materiā: que singultus est gene ratiua. Et si fuerit ꝑpter apostema ī ore stomachi nascens: nullo modo curari poterit: nisi apostema transilierit: idcir co huiusmodi singultus difficile curat. Singultus augmen tatus ⁊ modū temperamēti excedens prohibet in stomacho cibaria digeri: vnde ventus in ore stomachi augmentat⁹ per os stomachi expellitur: causa cuius ventositatis est defectio stomachi: aut est propter malam complexionē cum materia: aut sine materia sicut diximus: cuius medicinā supra osten dimus. Sed tunc Galienus defectionē naturalis caloris di cit esse causam vniuersalis ructuationis: q: naturali calore deficiente cibus non vt oportet digeritur: sicut videm⁹ fieri in paruo igne cui grossa et viridia superponunt ligna: sed di uersitas huius ructatus est ꝑpter varietatē rerum natura lem calorem deficere facientiū. Fumose quidē ructuatiōis causa triplex est: aut enī fortitudo caloris stomachi: aut cho lerici humoris in eo coadunati: aut natura cibariorū iā sum ptorum calidissima: sicut mellis allei ⁊ similium. Acetosa ru ctuatio similiter est triplex: aut propter frigiditatem stoma chi: aut ꝑpter phlegmata in eo coadunata: aut ꝑpter frigi da cibaria sicut fructus et similia. Oportet nos intente per scrutari causam vnde ructatus augmentat ⁊ modū excedit: q: si fuerit propter calorē stomachi dominantem: decet dare frigida ⁊ stomachū confortantia: sicut sirupum rosatū ⁊ ma lorum macianorū: ⁊ sirupum iulep: aquā rosatam: ⁊ cibaria frigida stomachū confortantia: sicut superius diximus. Et si fuerit ꝑpter cholerā rubeā in stomacho coadunatā: purge tur cum hierapigra: apozimate absinthij: aloe: sero et simili b⁹. Et si fuerit ꝑpter frigiditatē stomachi dominātē: dam⁹ adiutoria stomachū confortantia: sicut tyriacā: socrugenam diaciminū: diazinzib. diagalāgā ⁊ similia. Si autē fuerit pro pter phlegmaticā materiā in eo accumulatā: purget cū hie ra galieni: hierapigra: hieralogodion ⁊ silibus. ¶ Antidotū valens contra nimiam ructuationē que fit propter stomachi defectionē: acetosam etiam ructuationē et grossam ventosi tatem curat. ℞. masticis: anisi: casie: assari: costi: spice. ana. ʒ. iiij. zinziberis: cinamomi: piperis longi et nigri: gariofi. añ. ʒ. iij. dauci: apij: cardamomi: nucis muscate: galange: ameos: macis: maratri: carui. añ. ʒ. j. ⁊ ß. folij: acori: ligni aloes: leuisti ci: castorei: squinanti. añ. ʒ. ß. penidiarū ℥. j. mellis quod suffi cit: dabis cum calida.

¶ De inflatione stomachi ⁊ eius cura. Cap. xxiij.

D[i]ssio que dicitur inflatio stomachi: fit propter grossam ventositatē ⁊ indigestā semper in sto macho propter inordinatā dietā: et aliquando fit a capite: et nōnunq̄ a ceteris membris cor poris maxime hydropisim patientib⁹. Si aūt natura corporis fuerit frigida: non generat inflationē: sicut videmus in aere septētrionali nebulā non generari: que si fuerit calida et cibi non fuerint naturaliter inflatiui: non fa ciunt inflationem sicut videmus estiuū aera nebulam non generare: calor estiuus aeris attenuat et dissoluit: si autē ci baria sunt facientia inflationē: generant inflationē: sed par uam que ructatibus dissoluitur. Et si stomachus neq3 mul tum sit calidus neq3 frigidus: cibi siue humores q̄ in eo sunt ex paucitate caloris dissoluti et indigesti ingrossantur: et in fumum conuertunt: vnde grossa ⁊ ventosa generatur infla tio: sed aliquando ructando purgatur: aliqñ inferius cū vē tositate: que nisi superius vel inferius aliquādo egrediatur: inflationē et ructuationē in vno tempore generāt: que infla tio aut fit propter humores melancholicos: vel phlegmati cos: que inter se differūt: q̄ autē phlegmate fit est humida: et q̄ de melancholia generatur est sicca. Porro melācholica ventositas molesta est et pessima magis generās nocumen mentū anime ⁊ corporis. Anime enī tristiciā: timorē: suspi tionem mortis: ⁊ cogitationē rerum non existentiū propter melancholiā in cerebro existentē: quia cerebrum totius cor poris est celum: suscipit fumositatē: ⁊ eā maxime que ab ore procedit stomachi ꝑpter colligantiā quam habent inter se vt diximus. Unde Gal. in lib. de accidenti et morbo. Si qua pars rationalis anime tenebroso fumo operitur: necesse est vt homo sit suspitiosus et timorosus: q: semper est secū illa res: qua timor ⁊ suspitio generant: nōne vides q: cum am bulamus per loca tenebrosa atq3 obscura: timorē patimur atq3 suspitionem: eodē modo patiunt timorem maniosi et melācholici: multo videlicet fumo ad caput saliente: sicut vi demus fieri in illa melancholie specie q̄ hypocūdriaca dicit. Corpori ideo generat nocumentū: q: prohibet digestiuam suam actionē complere vnde corrūpitur cibus: et in malam mutatur qualitatē: que in inflationē in stomacho mutata et augmentata: ventositas in stomacho et inflatio augmentā tur et ingrossantur ⁊ indurātur: quoniā generatur tenebro

sitas et extensio

sitas ⁊ extensio ⁊ dolor sub diaphragmate: ⁊ aliquãdo hec ventositas eleuat cibũ a fundo stomachi: q̃ est locus coctionis ad superiora: vñ fit indigestio. Rursus si deficiat stomachus per hmõi occasionẽ: fit causa recipiendi hũores totius corporis: vnde mẽbris nutrimẽto pauperatis: fit nocumẽtũ multipliciter. Cũ hanc passionẽ que inflatio dr: videm⁹ esse ortam: op; nos magna velocitate ei succurrere: neq; vllam corporis pigritiã habeamus: cuius vtilissima est curatio: vt studiũ impẽdamus ad cõfortandã digestiuã virtutẽ: ⁊ ingeniemus ꝑut melius scimus: ne cibi in stomacho cõuertant̃ in malã qualitatẽ. Intente etiã curã imponam⁹ circa eorum dietã vt sit humida actu ⁊ potẽtia: sed aliqũ misceamus eis quedã aliquãtulũ acuminis habẽtia: vt vẽtositas possit expelli: sicut calamẽtũ mentã ⁊ hmõi: ⁊ tñ diu nõ assuefaciant: ne sanguinis substãtia corrũpat̃. Et queadmodũ humida cibaria citius q̃ sicca digerũtur: ita ⁊ calida citius frigidis digeri possunt. Porro medicina vẽtositatis expulsiua ea est: q̃ attenuat ⁊ dissoluit: sicut cimi. apiũ: ⁊ anisum: leuisticum: daucus ⁊ silia cocta in q̃busdã oleis: deinde sup stomachu; ⁊ diaphragma inunctis aut clysterizatis. Et si cõsideras calidiora eẽ necessaria: pone rutã baccas lauri daphnileon anetileon absinthileon ⁊ silia. simili mõ operatur aristologia lõga: valent calida ⁊ odorifera antidota: sicut diaspermaton diaciminũ dianisu; diatrionpiperecõ tyriaca. ¶ Pilule ioh. dam. cõtra inflationẽ ⁊ vẽtositatẽ stomachi. ℞. spice gario. piperis longi costi ligni aloes spodij ana. ʒ.j. ⁊ ß. galan. croci myrrhe aloes añ. ʒ.j. tempera cũ vino odorifero ⁊ vetusto: ⁊ factis pilulis dabis. ʒ.j. ¶ Trocisci ioh. dam. valent ꝯtra inflationẽ ⁊ dolorẽ stomachi ⁊ vẽtositatẽ acetosa; etiã ructuationẽ curãt: ⁊ sunt cõtra venenũ: sanguis etiã ꝯstringit̃: si ꝑpter defectionẽ ⁊ molliciẽ venarũ fuerit: ventris solutionem ꝑpter frigiditatẽ ⁊ hũiditatẽ ⁊ grossam ventositatẽ curant menstrua ꝑuocãt q̃ ꝑpt̃ grossos hũores retinẽtur. ℞. castorei spice celtice gentiane boli terre sigillate casie cinamomi mandragore añ. ʒ. vij. croci opij costi añ. ʒ. viij. papa. al. ⁊ ni. añ. ʒ. viij. dauci anisi siseleos apij mara. iusq̃a. gũmi granati medulle sc. citri. diptami prassij añ. ʒ. x. cimini ameos leuistici calamẽti basilici añ. ʒ. viij. omnib⁹ tritis gũmã in vino liq̃fac ⁊ cũ ea puluerẽ specierũ tẽperabis: ⁊ trociscos informa põderis. ʒ.j. ⁊ ß. cũ sicci fuerint pẽsent. ʒ.j. in mẽsa potui dentur ¶ Apozima valẽs ad dissoluendã ventositatẽ ⁊ inflationem atq; dolorẽ stomachi. ℞. galãge zinzi. gar. masticis añ. ʒ.j. et ß. cõtrita ponant̃ in lib. aque calidissime: deinde cocta sufficiẽter colent̃ ⁊ potui dentur. ¶ Apozima de radicib⁹ cum amigdalis amaris ⁊ dulcib⁹ bibat̃: valet em̃ cõtra vẽtositatem hypocũdriorũ: oppilationẽ epatis stomachi ⁊ oĩm viscerũ aperit. ℞. radicũ apij maratri añ. ʒ. x. endiuie sq̃nãti absin. añ. ʒ. iij. masti. eupa. asa. añ. ʒ. ij. folij ysopi añ. ʒ. ij. Omia in libra vna aque nocte ⁊ die iaceant: deinde cocta ad tertiã colẽtur. Postremo accipe mãne casieñ. añ. ʒ. x. ⁊ liquefiant in superiori aqua: deinde colatis da potui. iij. ʒ. cũ olei amigdalatũ dulciũ ⁊ ama. ana. ʒ. ij. ¶ Sirupus calamẽti competit frigido stomacho ⁊ epati ⁊ deficiẽti digestiue grossam ⁊ phlegmaticã ventositatẽ siue melãcholicã digerit oppilationem aperit. valet etiã senibus hypocũdriorũ causa vẽtositatẽ patientib⁹: tortionẽ que fit in ventre propter stomachi ventositatẽ curat splenetiicis subuenit. ℞. calamẽti domestici ⁊ siluestris ana. ʒ. xxx. folij squinãti liquiritie radicũ maratri ⁊ apij añ. ʒ. x. apij petrosilij maratri anisi dauci ameos prassij sansuci añ. ʒ. v. thimi epi. mente cẽtauree minoris añ. ʒ. iij. Omnia cõtusa in. x. libris aq̃ coquantur ad medietatem: colans fortiter cum. vj. libris aque ad medietatem coque: deinde cola et cõmisce vtrunq; apozima cum tantũdem mellis. Iterũ coq̃ illa: s; in initio coctionis accipe spice cinamomi gariofilloru; masticis croci zinzi. galange assari casie piperis longi. añ. ʒ. ß. que nõ subtiliter teras: sed in quodã panno ligentur: ⁊ in decoctione ponãtur: deinde dimitte eum super prunas q̃usq; sirupus perfectus fuerit. Item similiter ventosa vmbilicu; vndiq; circũdans valet contra ventositatẽ si imposita fuerit absq; scalpellatione. Similiter balneũ aque in qua fuerint absinthiũ camomilla sansucus anetũ ⁊ similia. epithimata etiam cum calidis. ¶ Electuariũ diaspermaton valet contra grossam vẽtositatem in stomacho existentẽ: inflationem stomachi que fit de vẽtositate ⁊ frigiditate curat. ℞. cimini maratri anisi carui añ. ʒ. x. petrosilij ameos se. scariole aneti añ. ʒ. v. piretri zinzi. galange piperis longi ⁊ nigri: ana. ʒ. iiij. masticis croci assari cinamomi amomi spice squinanti ciperi costi añ. ʒ. iij. cardamomi cubebe gariofi. nucis muscate thimi folij añ. ʒ. ij. fac puluerẽ. mellis quantũ sufficit.

¶ De vomitu ⁊ eius cura. Cap. xxiiij.

Oportet intelligi q: stomachus cũ in suo naturali cursu fuerit: appetit cibum ⁊ eũ in suo fundo deponit vt digeratur: qui suũ cursum egrediens diuersas ⁊ multas patitur passiones: quarũ vna est vomitus. Vomitus non est aliud nisi motio oris stomachi rem expellere volẽtis eũ aggrauantẽ ꝑpter multitudinẽ cibi eũ aggrauãtis: que motio nascit̃ ꝑpter mala cibaria: aut propter malã qualitatẽ: vt si fuerit acuta pungitiua: aut acetosa: sicut videmus fieri cũ stomachi complexio mutatur in acetositatẽ vel fumositatẽ: aut propter humores phlegmaticos vel aquosos in stomacho coadunatos: aut ꝑpter cholericos: sed plurimũ sequũtur stomachi defectionẽ. Medio em̃ deficiente currunt ad eũ humores reliquorũ maxime phlegmatici ⁊ cholerici: sicut videmus in stomacho famẽ habẽte fluere humores: maxime q̃bus naturaliter cholera rubea dominat̃: hoc certificat̃ per eorũ vomitũ: q: cholerici coloris est. Unde cũ vomitũ ⁊ abominationẽ habuerit aliquis: neq; vllũ sumpserit cibu; hoc faciente: intelligam⁹ hũores acutos esse in eius stomacho coadunatos substãtiã stomachi pungẽtes. q̃ si fuerint cholerici per vomitũ cholericũ perpẽdet̃. q̃ si fuerint phlegmatici: vomit⁹ erit crudus nullã ostendẽs digestionẽ. Sanguis aũt egrediens cum vomitu fit ꝑpter crepaturã: aut propter rasuram: aut incisionem vene: aut nerui in stomacho aut meri existentis. Et si sanguis absq; dolore fuerit: insinuat venã de qua egreditur apertam esse. Et si fuerit rubicũdissimus aut clarus demõstrat vene incisionẽ. Si vero tardus exierit dolore eũ precedente: ⁊ color eius fuerit niger: ostendit in stomacho vulnera cõforata. S; aliquando fit egressio sanguinis ꝑpter incisione; alicui⁹ vene in epate: qd̃ potest cognosci de qua parte veniat per dolorem quem sentit: ⁊ per eiusde; sanguinis colorem. Porro aliquãdo stomachus a sua natura exiens ⁊ deficit ⁊ suscipit qd̃ ad eũ ex inferiori parte venerit nõ eo illud attrahente: sed virt⁹ expulsiua interior per partem superiorẽ volens expellere cũ ex inferiori nequiuerit sibi mittit: vt videmus in yliacis. Similiter aliquis desideriũ egerendi h;: sed causa pudoris magni verã egestionis horã tolerat vnde superius ascendẽs ⁊ sese in stomacho propinquans: ⁊ fetor atq; ventositas inferius nequiens egredi ad stomachũ saliens generat vomitũ ⁊ abominationẽ. ¶ Aliquãdo aũt quidam patiunt̃ sine vomitu abominationem. Causa: q: est materia modica: ⁊ villis stomachi inuiscata: aut in ei⁹ substantia clausa: queadmodũ aqua in spongia latitãs: vnde fit difficilis ad purgandũ maxime si viscosa fuerit. Et si fit cholerica sitim generat. si vero frigida: appetitũ augmentat et confortat. Si cibaria exierint cũ vomitu indigesta: ⁊ nõ mutata: ostendũt digestiuam in stomacho esse defectam: vnde dari op; stiptica ⁊ odorifera stomachum cõfortantia: sicut superius scripsim⁹. Et si vomit⁹ fuerit propter materiam stomachũ pungentẽ ⁊ supaggrauantẽ ꝑpter humores corruptos: aut propter cibaria in malã qualitatẽ conuersa: nõ decet vomitũ constringi: maxime in initio nisi dubitaremus infirmũ in defectionẽ venire. Et si eger fuerit fortis: necesse est dare medicamina illam materiã destruẽtia: si videtur in stomacho gñata esse materia: q̃ si illa materia fuerit cholerica clystere faciam⁹ de viol̃ iuiubis ordeo purgato camomilleõ succo lupuli ⁊ silib⁹ materiã inferi⁹ ducẽtib⁹. Et si phlebotomia necessaria sit: vena basilica incidat̃ q̃ stat in dextro brachio. Si aũt vomitus fit cũ inferioris vẽtris ꝯstipatiõe: donam⁹ catarticũ de prunis oxifenteq; succo malorũ granatorũ ⁊ amigdaleon: ⁊ silib⁹. dietam⁹ eos cũ pullis galline iuscellatis ⁊ conditis cũ prunis ⁊ amigdaleõ ¶ Sirupus valens ad restringẽdũ stomachũ sitim mitigat febrem amputat vomitũ cholericũ extinguit. ℞. succi granatorũ acetosorũ lib. j.

dulciũ ß.succi prunoꝝ acetosoꝝ lib.j.aceti pomi citrini succi orife.añ.lib.j. oĩa coquant̃ in modũ sape de quo dabis.ʒ.j. Qꝫ si sit vomitus cũ egestione: accipiāt sapā mirtinā maloꝝ granatoꝝ:sirupũ rosatũ citonia pondere.ʒ.j.cũ spodij galle vł gallie.ʒ.j. Dietā accipiāt pullos galline iuscellatos cũ succo maloꝝ acetosoꝝ coriandri vel succo granatoꝝ ⁊ pomorũ citrinoꝝ. Cataplasmet̃ stomachus de rosis sandalis:polline ordei:cāpho.gallia:aqua ro. ⁊ silib⁹. ¶ Electuariũ ꝯ cholericũ vomitũ ⁊ egestionē: stomachũ cōfortat. ℞.granatorũ assorũ maloꝝ sumach añ.ʒ.x.rosarũ spodij sandalorũ al.⁊ citrinorũ se.portulace añ.ʒ.v.gallie musca.ʒ.iij.antofili cubebe cardamomi ligni aloes añ.ʒ.j.tēpera cũ sirupo coctanorũ ⁊ dabis.ʒ.iij. ¶ Trociscus similiter valēs. ℞.rosarũ.ʒ.x.sandalorũ citrinorũ balaustie mirtillorũ spice mēte masticis añ.ʒ.j.⁊ ß.pollinis grana.ʒ.v.cũ aqua ro. fac trociscos. Vñ hip. in epi.quedā inquit mulier dolens in precordijs ⁊ nimiā habens angustiā sanata est cũ polline ordei ⁊ succo granatorũ. ¶ Sirupus ꝯueniēs defectioni stomachi habētib⁹ cholericũ vomitũ: ⁊ egestionē cōpescit. ℞.rosarũ.ʒ.x.sanđ.citri.spo. mirtilloꝝ añ.ʒ.v.berbe.masti.sumach añ.ʒ.iij.oĩa coquātur in lib.j.aque ad medietatē ⁊ colatis adde succi granatorum aceti lib.j.succi maloꝝ pirorũ lib.ß.zuccari lib.ij.fac sirupum. ¶ Qꝫ si vomit⁹ propter phlegma fuerit:purget̃ stomach⁹ cũ hierapig.dam⁹ ⁊ has pilulas: q̃ ℞.hierepigre.ʒ.iij.kebuli indi.ʒ.ij.masticis rosarũ mēte ligni aloes ani. añ.ʒ.j.salis gēme bdellij:añ.ʒ.j.tēpera cũ succo mirte ⁊ īforma pilulas in modũ ciceris. ¶ Sapa granatoꝝ facta cũ succo mēte. ℞. succi vtriusqꝫ grañ.añ.lib.ij.succi mēte lib.j.mell' despumati lib.ij.coquāt̃ vsqꝫ ad spissitudinē:deinde adde ligni al. gal. masti.añ.ʒ.j. ¶ Sirupus ꝯfortans stomachũ vomitũ phlegmaticũ abominationē ⁊ singultũ cōpescit:digestiuā corroborat. ℞.calamēti mente añ.ʒ.x.masticis spice añ.ʒ.iiij.cortiũ fisticoꝝ.ʒ.iij.oĩa coq̃ in lib.iij.vini odoriferi ad medietatē ⁊ colatis adde succi grana.lib.j.suc.coctanoꝝ.ij.zuc.iij.deīde condiantur cum gallia:nucis musca.gario.cinamo. cardam. añ.ʒ.x. ¶ Qꝫ si vomitus fuerit ꝓpter cho.dam⁹ serũ al's sirupũ factũ cũ oximel.mirob.indis ⁊ kebu. Clystere etiā facim⁹ eis cholerā nigrā purgās.mũdificet̃ stomachus cũ hierapi. Si aũt virtus egri fortis extiterit:basilica sinistri brachij incidatur. Qꝫ si vomitus fuerit sanguinolētus: basilica dextri brachij incidat̃:et confortet̃ stomachus cũ trociscis cāphor. rodozac.⁊ silib⁹. Scalpellent̃ crura si virt⁹ fuerit fortis:⁊ curent̃ ꝺm modũ sanguinis de pectore fluētis: ⁊ cũ medicina vulnerato stomacho subuenięti. ¶ Cataplasma valēs vulneratũ stomachũ habētib⁹:incẽsionē vomitũ ⁊ defectionem curat. ℞.sanđ.al.⁊ ru.añ.ʒ.v.galle mirte añ.ʒ.iij.boli balau. masti.berbe.spođ.añ.ʒ.j.cāpho.gał.croci añ.ʒ.ß.tempera cũ oleo ro.⁊ aqua ro. ¶ Qꝫ si abominatio fuerit absqꝫ vomitu: intelligēdũ est hũores eē inuiscatos in villis stomachi: cui⁹ curationē intēdi opꝫ tripłr.primo vt materia illa digeratur scđo vt tēperet̃.tertio vt expellat̃. Si aũt materia sit liquida cũ vomitu eijciat̃:aut inferius cũ apozimate absinthij:hierapi.stomati.⁊ silib⁹. Qꝫ si fuerit grossa ⁊ viscosa ⁊ difficilis ad egrediendũ:dam⁹ oximel cũ aq̃ ca.⁊ radi.deinde dam⁹ hierapi. Ga.dicit diatrionpipereon ad h' esse vtilissimũ. ¶ Cũqꝫ certificauerim⁹ materiā eē purgatā:ꝯfortem⁹ stom. Electuariũ iob.dam.valēs ꝯ solutionē factā de frigiditate stomachi ℞.grana.asso.ʒ.xxx.zinzi.ameos masti.gał.añ.ʒ.v.tēpera cũ suc.cocta. ¶ Electuariũ stomachũ ꝯfortās solutionē vētris atqꝫ vomitũ calorē stomachi cōpescit ⁊ febrē declinat. ℞.coctanoꝝ enucle.ʒ.c.mala ⁊ pira.c.oĩbus coctis in aq̃ ro.accipe zuc.⁊ crocũ: coquant̃ cũ tantūdē suc.gra.vsqꝫ ad spissitudinē:deinde oĩb⁹ cōmixtis in modũ diacitonitē coquat̃ ⁊ condiat̃ cũ spodij sanđ. berbe.añ.ʒ.vj.gał.masti.añ.ʒ.ij. se.por. ʒ.iij.croci ligni al'.spice añ.ʒ.j. ¶ Micleta ꝯ validissimā solutionē factā ꝓpter debilitatē stoma.⁊ lięteriā. ℞.kebul.indoꝝ asso.cũ oleo ro.añ.ʒ.x.cimini ī aceto suc.mēte die ac nocte madefacti ⁊ assi.ʒ.x.se.apij ani.assa.ana.ʒ.iiij. pilocaracte balau.hypoq.añ.ʒ.v.se.mirte se.arnog.assa.añ.ʒ.v.nasturcij assati.ʒ.x.coriandri die ac nocte in stiptico vino infusi ⁊ assi.ʒ.iiij.ligni aloes masticis ciperi sauine gallie sumach añ.ʒ.iij. gallarũ perforataꝝ.ʒ.ij.fac puluerē dabis.ʒ.ij.cum aqua fri.

¶ Cataplasma cōueniens ꝯ solutionē factā ꝓpter defectionē stomachi. ℞.aloes absin.acatie balau.ana.ʒ.v.masti.thuris laudani añ.ʒ.ij.croci.ʒ.j.ß.tēpera cũ suc.mente. ¶ Aliud valet ꝯtra solutionē ⁊ vomitũ. ℞.absin.masti. añ.ʒ.j.aloes ʒ.iij.tēpera cum suc.cocta. Ius solutionē mire cōstringens ⁊c. ℞.mirte milij mũdati et assati añ.ʒ.l.pistentur ⁊ cũ apozimate sumach pistent̃ fricabis illud; deinde coquātur; ⁊ cũ malis coctanis ⁊ modico coriandro condiantur.

¶ De dietis seu cibarijs diuersis: stomacho conuenientibus vel non. Cap.xxv.

Cibaria stomacho cōuenientia sunt stiptica: sicut coctana oliue dulcorate in aqua sola maxime que sunt in aceto ꝯdite:passi: ponticũ:dactili īmaturi:vinũ odori.ponticũ:mirtilli:acetosa mala. maxime stomachũ habentib⁹ calidũ. Pontica vero conueniunt stomacho defecto ꝓpter caloris debilitatē. Dulcia sunt optima frigido stomacho. vnde Dias. viride inquit fenugrecũ cum aceto sumptũ prodest defecto stomacho:aut si vulnera habuerit. Lactuce etiā morsurā stomachi mitigāt Fumusterre cũ aceto stomachũ ꝯfortat. Ga. cibaria in virtute equalia in sanitate reddenda vel custodienda: que sapori sunt magis ꝯueniētia: ⁊ facile digerunt̃ meliora. dixit iterũ Gal. Oĩs cibus acumē habēs si sit odoriferus ⁊ sapidus: digestionē ꝯfortat. Rursus duo cibaria si fuerint in oĩb⁹ equalia excepto sapore:saporosissimũ magis ꝯueniens ⁊ habili⁹ Omne etiā alimentũ siue sapidũ:siue insipidũ nisi accipientib⁹ prestet vt in eo delectauerint:neqꝫ a stomacho vndiqꝫ circundat̃:sed facit abominationē.⁊ aliquādo coadunat̃ in stomacho viscosum phlegma: ⁊ facit eũ insipidũ vel lubricum: vnde in eo appetitus deficit.proinde bonũ est hmõi stomacho qđ cedit: qđ attenuet: qđ incidat phlegma et stomachũ omni immũditia purget: sicut facit sinapis radix senationis vinũ forte misceatur cũ sicub⁹ ⁊ silia. Qꝫ si cibus priusq̃ digeratur stomachũ exierit: opꝫ etiā dari causam stipticā ⁊ siccam:sicut pira:mespila:lentes mũdatas; glādes:castaneas vinũ ponticũ:pollines ordei assi. cām etiam acetosam sicut malagra.⁊ silia.si inuenerint in stomacho grossum chimum mũdant eũ: ⁊ ventrē humectant. Qꝫ si eũ purũ inuenerint: cōstringũt eum. In quoꝝ quidē stomacho cibaria cito corrũpuntur: grossum ⁊ bonũ accipiant cibũ:durũ ad digerendũ vt panē similaceũ:aut azymũ vaccinā carnem ⁊ silia.q: quosdā inuenimus cibos duros digerentes ⁊ grossos: sicut bouinam carnē:panē similaceũ: ⁊ silia: melius q̃ pullos gallinaceos ⁊ pisces:hec etiā si comederint: generant in eoꝝ stomacho fumosam ructuationē:aut morsuram:aut vtrũqꝫ.vñ arist. Causa est inquit: q: acuti ⁊ cholerici humores in stomacho fluentes coadunātur ⁊ accumulant̃ ibi: aut malā ⁊ calidā habent ꝯplexionem:aut ꝓpter coꝝ formā; verbi grā.via fellis que debet ire ad stomachũ vadit ad intestina: ⁊ via intestinorũ tendit ad stomachũ:aut ꝯplexio totius corpis est calida:sicut in febricitantib⁹:demus ius pulloꝝ gallinaceorũ simplex ad tēperandũ malos humores stomachi: ⁊ ad tēperandũ calorē. ¶ Cibaria vero in stomacho facilia ad corruptionē sunt hec.mora melones coctana ⁊ similia. Opꝫ in initio refectionis mũdificato iā stomacho māducare.s.vt velociter eijciant̃: ⁊ viam faciāt sequēti cibario:q: si in fine māducētur se ⁊ reliqua corrũpunt alimenta. Sicla pessima est stomacho:q: viscositate pũgit eũ. Iura cito digerũtur:si tñ parũ morantia corrũpunt̃: ⁊ in malũ chimũ ꝯuertuntur. Sisamus ꝓpter suam viscositatē malus est stomacho:dure digeritur:abominationē generat:malũ facit odorē. Semē lini pessimũ est stomacho: quia difficile est ad digerēdũ: ⁊ inflatiuũ. Cucumeres citruli faciles ad ꝯuertēdum in corruptionē incidunt ⁊ putresiunt. Pinee dure sunt digeri. Senationes mali ⁊ nociui stomacho:frondes tñ peiores semine. Similiter frondes sinapis.s.maiores. Nuces si inueniũt stomachum temperatũ aut frigidũ: cito digerũtur ⁊ nutriũt.q: si sit calid⁹:cito ī fumositatē ꝯuertunt̃ ⁊ gñant cholerā. Auellane vero sunt moleste. Iuiube dure digeri ⁊ male stomacho. Pruna dulcia stomacho nociua. Rape nisi pfecte coquātur indigestibiles sunt ⁊ vētositatē gñant. Radices vētositatē ⁊ inflationē faciũt in capite stomachi ⁊ natāt ⁊ digestioni

inobediũt. Caules estiui nocẽt stomacho. Radices oĩm her
barũ vniuersal'r nocẽt stomacho: ⁊ digestioni parũ obediũt.
Lac in calido stomacho cito ꝯuertit' in corruptionẽ. Mel cõ
estum puncturam in stomacho ⁊ abominationẽ facit. Case⁹
grossus est durus stomacho ad digerendũ. Butyrũ stoma-
chũ mollificat ⁊ humectat. Cerebella stomacho iimica: abla
tionẽ appetit⁹ faciũt: sil'r medulla. Ocli mali sunt stomacho
Vinũ nõ vetus ⁊ grossuȝ stomacho incõgruũ: cito eñ in ace
tositatẽ ꝯuertit'. Pisces cito corruptioni obediũt: sil'r melo
nes: tri: lupini: cepe: xilocaracta: oĩa indigestibilia.

¶ De electuarijs sirupis ⁊ emplastris diuersis
stomacho conuenientibus. Cap. xxvj.

Electuariũ valens ꝯtra calorẽ in stomacho ⁊ fu-
mosam ructuationẽ ⁊ ardorẽ stomachi. ℞. rosarũ
zuc. añ. ʒ. xv. spodij sand. citri. se. por. añ. ʒ. vj. masti
cis suc. liqui. draga. berbe. ana. ʒ. iiij. cubebaꝝ car-
damomi ligni al'. se. cucume. cucur. oĩm munda-
torũ. ʒ. ß. croci gariofi. cinamo. añ. ʒ. j. fac puluerẽ tẽpera cũ si
rupo ro. da potui cũ sirupo albo. ¶ Aliud vtilissimũ cõtra
calorem stomachi ⁊ dolorẽ ex calore refrigerat ⁊ mitigat sto
machũq; ꝯfortat. ℞. succi mali gra. dulcis ⁊ acetosi añ. lib. ij.
coquant' ad spissitudinẽ. deinde accipe rosarũ spodij se. por.
sand. al. añ. ʒ. x. masti. draga. liq. añ. ʒ. v. gallie kal. abre berbe.
añ. ʒ. iiij. campho. cube. cardamomi croci spice ligni al'. añ. ʒ. j.
zuc. ℥. iij. fac pulue. ⁊ tẽpera cũ illa coctione cũ aqua fri. ꝓpi-
netur. ¶ Trifera magna stomachi calorẽ habẽti: defectionẽ
punctionẽ ⁊ incẽdiuȝ mitigat. ℞. miroba. citri. ʒ. x. bebu. bel
lericoꝝ emblicorũ añ. ʒ. v. oĩa in puluerẽ redacta cũ oleo ro.
tẽperabis: deinde accipe rosaꝝ spodij añ. ʒ. iiij. sand. ru. al. se.
mirte se. portulace gallaruȝ liquir'. añ. ʒ. ij. croci masti. ambre
cãpho. spice añ. ʒ. j. fac puluerẽ: quẽ misce cũ priori ꝯfectione
deinde oĩa cum succo ro. tẽpera: ⁊ in modũ auellane cũ siru-
po rosa. dabis. ¶ Trocisci iob. dam. ꝯtra calorẽ stomachi. ℞.
spodij sanda. albi boli armeni añ. ʒ. v. rosaꝝ. ʒ. vij. berberis. ʒ.
vj. croci cãpho. casie carui gallie galle añ. ʒ. j. ⁊ ß. se. por. cucu-
me. cucur. radicũ psilij manne añ. ʒ. iij. ligni al. ʒ. j. fac puluerẽ
tẽperabis cum aqua ro. ⁊ trocisci informent' põdere vnius
exagij. quoꝝ vnus cum aqua fri. tribuatur. ¶ Trocisci cam
pho. cõtra calorẽ stomachi ⁊ epatis incensionẽ: dolorem qui
fit ꝓpt' cal'. mitigãt: ⁊ sitim extinguũt. ℞. spodij rosarũ añ.
ʒ. vj. zuc. manne añ. ʒ. iiij. succi liquir'. draga. se. portu. sandal'.
citri. gũmi añ. ʒ. ij. campho. amidi se. cucur. citruloꝝ masticis
croci cardamo. añ. ʒ. j. Oĩa puluerisata tẽperent' cũ muscila-
gine psilij in aqua rosata madefacti: deinde trociscos infor-
mabis ⁊ dabis in modo priori cũ sirupo rosa. Utile est etiaȝ
calidũ stomachũ habẽtib⁹. sepe vtant' sirupis factis cũ aqua
frigida: sicut sirupo vuarũ agrestiũ. ¶ Sirupus valens ad
purgandã cho. ru. de stomacho ⁊ refrigerat epar atq; visce-
ra ventrẽ humectat calorẽ stomachi q̃ est propter cho. ru. re
frigerat. ℞. miroba. citri. absin. ana. ʒ. xij. cuscute fumiterre
violarũ rosaꝝ añ. ʒ. viij. oxifc. ʒ. xxx. pruna. iuiube añ. ʒ. xl. ma-
sticis spodij sanda. anisi añ. ʒ. iij. endiuie quãtũ in manu stri-
gitur. Oĩa ponãtur in. x. libris aque calidissime ꝑ diẽ ⁊ noctẽ
deinde coctis ad tertiã ⁊ colatis: accipe manne casiefist. mũ-
date añ. ʒ. x. ⁊ in superiori aqua manib⁹ ꝯfricẽtur ⁊ colentur
postea sume lib. ij. vtriusq; maligra. zuc. iij. et fac sirupũ ⁊ da
bis potui. ℥. iij. cum frigida. Si añt laxatiuũ facere volueris
da cum aqua tepida illũ sirupũ cũ scamonea draga. ℥. j. ⁊ mo
dico olei violarũ. ¶ Sirupus iob. dam. valẽs ad extinguen-
dam cho. stomachi calorem refrigerat: appetitũ ꝯfortat. ℞.
aceti pomoꝝ citri. lib. iij. prunorũ damas'. iuiube violaꝝ ana.
ʒ. xxx. mãne. ʒ. xx. spodij. ʒ. x. sanda. citri. ⁊ albi añ. ʒ. iij. mirob.
citrinoꝝ. ʒ. x. oĩa in. v. lib. aque coquantur ad spissitudinẽ: de
inde colentur appone zuc. in codẽ pondere quo aqua. Cũq;
coquere inceperit: pone. ℈. tot scilicet diagredij in coctanis
assati: quot libre fuerint aq̃. ⁊ dabis. ℥. ij. vel. iij. ẜm virtutem
accipientis. ¶ Trocisci valẽtes ꝯtra calorem stomachi. ℞. ro
sa. viol'. zuc. ana. ʒ. iiij. spodij sand. citri. se. portu. succi liquir'.
absin. añ. ʒ. ij. succi fumiterre draga. masti. scamo. se. cucume
ris cucur. ana. ʒ. j. ligni al'. croci cãpho. anisi añ. ʒ. j. oĩa pulue-
risata cum suc. lupini tẽperent': ⁊ trociscos informabis. Sed
semꝑ oportet vt assuefaciãt vomitũ cum rebus stomachum

mundificãtib⁹: quas sumus dicturi: ⁊ vngatur stomachus
cum oleo ro. vel viol'. ¶ Epithima valẽs ad punctionẽ calo-
ris stomachi: ⁊ incensionẽ que fit ꝓpter cho. ru. ℞. rosaruȝ
sanda. al. ⁊ ru. añ. ʒ. iij. spodij gallie masti. añ. ʒ. j. ⁊ ß. omia tri
ta coquant' in vna lib. succi solatri vsq; ad medietatẽ: quo co
lato mitte olei ro. ß. ℥. iiij. deinde iterũ coquatur quousq; re-
manserit solũ oleũ: vngat' tandem stomachus ex eo. ¶ Aliud
℞. succi solatri succi vue agrestis succi mirte añ. ℥. j. olei rosa.
⁊ viol'. añ. ℥. ij. sanda. al. ⁊ citri. gallie añ. exagiũ vnũ. omia co-
quãtur quousq; solũ oleũ remaneat. ¶ Cataplasma valẽs
ꝯtra calorẽ stomachi ⁊ epatis vstionẽ cholere ru. refrigerat
et est febricitãtib⁹ vtile. ℞. sanda. al. et ru. pollinis ordei añ.
ʒ. iiij. rosarũ. vio. añ. ʒ. ij. memithe apij galle boli armeni cam
pho. añ. ʒ. j. fac pulue. tẽpera cũ muscilagine psilij: aut succo
solatri: aut cucurbite. ¶ Electuariũ galieni valẽs ꝯtra fri-
giditatẽ stomachi ⁊ renũ: grossam dissoluit vẽtositatẽ: dige
stionẽ ꝯfortat: grossum phlegma attenuat qđ in stomacho
morat': memoriã corroborat: caniciẽ retardat: tussim ex phle
gmate factã curat. ℞. piperis albi nigri ⁊ longi zinzi. galan.
cynamo. casie ciperi gario. croci anisi añ. ℥. j. masticis penidia
rũ añ. ℥. ij. spice cardamomi mi. assari carpobal. se. mirte costi
dulcis añ. ℥. ß. calami aromati. ligni al'. nucis muscate macis
añ. ℥. iiij. fac pulue. mellis quantũ sufficit. dabis ante cibum
et post cibũ in modũ auellane. ¶ Electuariũ stomachũ con
fortans ⁊ calefaciẽs: inflationẽ tortionẽ ⁊ ventositatẽ dissol-
uens: digestionẽ ꝯfortans: mentẽ acuit: colorẽ prestat: visuȝ
clarificat: rugitũ in stomacho mitigat: renes calefacit libidi
nem excitat ⁊ ꝯfortat: acidos ruct⁹ curat. ℞. cynamo. galã.
zinzi. gario. liquir'. casie maratri anisi añ. ʒ. vj. piperis albi et
longi: assari carpobal. xilobal. carui cimini gariofi. añ. ʒ. iij. ro
sarũ. ʒ. iij. ⁊ ß. ameos apij se. cardamo. mi. cubebe nucis mus'.
ligni al. calami aromatici costi amomi calamẽti origani sq̃nã.
piretri folij yringorũ radicis añ. ℥. ß. zuc. penidiaꝝ añ. ʒ. xv. fac
pulue. tempera cũ melle. dabis in modũ auellane ante cibũ
cũ tepida ⁊ vino. ¶ Diatriõpipereon ad dissoluẽdũ grossaȝ
ventositatẽ de stomacho: calefacit ⁊ desiccat phlegma ⁊ oẽs
frigidas passiones in viscerib⁹ existentes curat. ℞. piperis
nigri albi ⁊ longi cynamomi zinzi. maratri anisi masti. assari
añ. ℥. j. xilobalsami carpo. casie spice amomi añ. ℥. ß. cardamo.
apij ameos croci gariofi. costi macis añ. ʒ. iij. ⁊. ℈. j. fac pulue.
mellis quantũ sufficit. ¶ Electuariũ iob. da. ꝯtra frigidita-
tem stomachi viscosum phlegma incidit: fastidiũ: acetosam
ructuationem spasmũ stomachi ⁊ caninũ appetitũ ꝯfortat.
os odoriferum reddit ⁊ fetorem amputat. ℞. cynamo. pipe
ris nigri ⁊ longi gariofi. ligni al. casie croci spice assari sq̃nãti
cynamo. gariofi. galange calami aromatici carpobal. ameos
zinzi. añ. ℥. iiij. masti. aristol'. longe macis polij liquiritie amomi
añ. ℥. iiij. ⁊ ß. oĩa puluerizata tẽperẽtur cuȝ melle quãtũ suffi
cit. ¶ Electuariũ diacosis maius ꝯueniẽs frigido stomacho
inflationẽ: fastidiũ: vomitũ: egestionẽ: stomachi molliciẽ tol
lit: emorroidas curat: ⁊ coitũ cõfortat. ℞. masticis zinzi. pi-
peris ni. ⁊ lon. spice anisi carpo. xilobal. cynamomi añ. ʒ. x. ga
riofi. gallie casie costi amari ⁊ dulcis galã. añ ʒ. v. ligni aloes
croci cardamomi cubebe nucis mus'. calami aromatici sq̃nã.
melliloti añ. ʒ. iij. ameos reubarb. aristol'. rotũde macis apij
dauci basilici gariofi. ⁊ saracenici ana. ʒ. iiij. mirob. ℈. xx. semi.
mirte. ℈. c. fac pulue. mellis quantuȝ sufficit. da pensum. ʒ. ij.
cum calida. Trifera galieni valet ad idem. ¶ Sirupus va-
lens contra frigiditatem stomachi et molliciem ꝓpter phle-
gmata. appetitum debilem confortat ⁊ frigidam passionem
in omnibus membris curat. ℞. vini odoriferi ⁊ vetustissi-
mi lib. x. mellis lib. v. coquantur optime. deinde masticis cro
ci gariofilorum ana. ʒ. j. puluerizata et in panno ligata depo
nantur in illa decoctione in initio. quibus extractis fine de-
coqui sirupum quousq; ad perfectionem ducatur: ⁊ dabis
potui. ¶ Oximel valens ad corruptum stomachum pro-
pter phlegmata defectionem appetitiue confortat. ℞. radi-
cis maratri apij ana. ℥. ij. spice assari casie amomi zinzi. cala-
menti ana. ℥. ß. mente ysopi masticis gariofilorũ cimini dau
ci folij ana. ʒ. iij. omnia coquãtur in decem libris aceti ad me-
dietatem: deinde tantũdem mellis in eo misce: vsq; ad per-
fectionem coquatur: tandem condiatur cum. ℈. j. musci.

¶ Epithima valēs ad stomachū distēperatū in frigiditate ℞. olei veteris lib. j. rute. ℥. j. castorei. ℥. ß. oīa trita in oleo coquant: ⁊ colata cataplasment. ¶ Apozima ꝯ frigida apostemata stomachi. ℞. mell. radicū apij mar. ani. masti. spice sansuci basilici cimini apij cardamo. an. ʒ. j. ⁊. ß. passarū enucleatarū. ʒ. x. sqnā. radicū malue liqui. an. ʒ. v. reubar. ʒ. j. oīa in tribus lib. aq̄ ad tertiā coquant colatꝗ; da. ℥. j. cū amigd. ¶ Troci. ci ꝯtra fluxum ventris. ℞. boli arme. spod. an. ʒ. iiij. draga. gūmi ro. an. ʒ. ij. se. malue corallivsti succi arnog. se. cucume. ⁊ por. capita glandiū se. herbe acetose succi liq. lentiū mūdatarū ⁊ assatarū: acatie galle an. ʒ. j. oīa in puluerē redacta cum aq̄ ro. tēperabis. ¶ Antidotū ad oīa q̄ ledūt stomachū. ℞. gentiane. ℥. v. p̄coss. ℥. ij. zinzi. ʒ. vj. piperis. ʒ. ij. mellis quātū sufficit. ¶ Pro dolore accipiāt dimā in balneo ⁊ post dormiant. succū feniculi ⁊ radices decoctas in vino sepius bibāt ¶ Ad vētositatē stomachi coq̄ in vino puluerē cimini anisi coiti parū zedoarie zinzi. ¶ Fit debilitas post mictū in stomacho ex defectione vesice: q̄ neruosa est: frigida ⁊ humida nō sufferēs euacuationē vrine: qua sustentat dū replet: debilitatur cū euacuat ex inanitione ⁊ ꝯcatenatione cui ꝯdebilitat stomachus. ¶ Debilitatur etiā stomachus post solutionē vel secessum: q: stomachus sustentatiuis carens humoribꝰ: ⁊ cibariorū emittens sustētationē incurrit debilitatē. ¶ Debilitatur etiā stomachus post ciborū repletionem q: carens calore proprio purā non hꝫ digestionē: curabis sic Accipiat calidas et saporiferas herbas ⁊ electuaria. ¶ Debilitas etiā mane fit in stomacho: propter abundātiā crudi humoris vel phlegmatis viscosi vel eius penuria: vnde naturalis virtus nō habēs qd̄ cōsumat: consumit humores et inde fit febris iuenis. Curabis sic: accipiat electuaria ꝯfortatiua nō refrigeratiua. hierapi. ⁊ modico vino ⁊ bono vtatur Somnus potest ledere si corpꝰ sit plectoricū ⁊ virtꝰ debilis: et in initio quidē acute egritudinis malū est: nō tñ mortale. In augmēto vero ⁊ statu signū mortiferū est: maxime in declinatione: presertim in cetera pestifera sint. Somnus vltra modū plenitudinē significat humorū: ⁊ virtutis debilitatē: ⁊ auget ipsam materie plenitudinē: nō ꝑmittēs fieri diaforesim: que in vigilando fit. Vigilie vero siccitatem significant ex diaforesi.

¶ Explicit liber constantini de stomacho.

¶ Liber constantini de virtutibus simplicium medicinarum.

Cogitanti mihi de simplicium medicinarū virtutibꝰ: earū que idē operantur noīa in vnū colligere visum est vtile: quatinꝰ medicinas medico variare volēti p̄ diuersitate etatū tēporꝫ anni regionū ⁊ similiū cito ꝓfutura occurrerēt. Atqꝫ qd̄ vna p̄ tēpore vel vario climate mūdi deficientis demeret eq̄pollēs suppleret. Legēsitaqꝫ in dianamidijs gal. pene ita hūc inueni scriptorū errore ⁊ vitio depravatū: vt potius auctorē q̄ correctorē exigeret. Accessit ad hoc sociorum laudāda impulsio exigentiū id me in opus reducere: quibꝰ satisfaciens: nō steriles ⁊ fragiles secutus subtilitates: sed fecundas ⁊ robustas sequēs sententias: diuino inuocato auxilio cōpilare aggredior. ¶ Virtus medicine ē potētia naturalis: qua ip̄a medicina suscepta intrinsecus: vel apposita extrinsecus: corpꝰ immutat hūanū. hec triplex est. p̄ma nomē cōplexionis. scd̄a v̄tutis vocabulum specialiter. tertia vero operationis suscipit vicem. Sunt autē cōplexiōes. ix. vna equalis. octo inequales. s. calida: frigida: sicca: humida. calida ⁊ sicca: calida ⁊ humida: frigida ⁊ sicca: frigida ⁊ humida. Virtutes vero sunt he. attractiua laxatiua ⁊ similes. Operationes sunt iste: prouocare somnū clarificare visum ⁊ silia. Primo itaqꝫ colligēda sunt noīa simpliciū medicinarū: q̄ in eadem cōplexione ꝯueniūt: prepositis tñ capitulis: quatinus id de quo dubitat: facilius manibus legentium occurrat.

¶ De perfecte temperatis. Cap. j.

Perfecte temperata dicitur q̄ nullius qualitatis habent excessum. In quibus. s. caliditatis: frigiditatis: siccitatis: humiditatis: non inuenit' dn̄iū vt aurū: parna: cathimia aurea: capillus veneris: radix lilij: casia fistula: manna.

¶ De calidis in primo gradu. Cap. ij.

Calida sunt in qbus dn̄at' caliditas: sed in quibusdam adeo parū excedit caliditas q̄si ei res eq̄ cōplexiōis dn̄atur: et dicūtur calida in primo gradu. Quorūdā vero imutatio sensui adequat': q̄ sunt in scd̄o gradu. Quorūdā immutatio sensum ledit: sz nō destruit: ipsa sunt in tertio gradu. Quedam sensuz destruunt: et sunt in quarto gradu.

¶ Calida i pri̇o gradu hec sunt. de herbis. absinthiū: borago: fumusterre: altea: eupatoriū: camomilla: sticados: tribulus: coriādrū: cuscuta: ozimū: spica nardi: celtica. ¶ De seminibus: semē altee: trifolij: sisami: lini: coriādri: atriplicis: ozimi cuscute. De floribus. flos narcissi: lilij: croci: camomille: enule. De radicibus. radix ireos: aristol. vtriusq̄ et agarici. De lignis: fu. De frondibus. folia lauri. et garioft. De fructibus amigdale dulces. mora matura: iuiube. oliue mature: ficus castanee: musa: cānamellis: auellane: cappari: lētisci: cortex mali granati. De granis triticū: cicer albū: risi: orobi: ligua auis: cucube: cardamomū. De gūmis et succis: litiū: sarcocole: laudani: mustū: storax: sigia. De venis: nitrū. De carnibus caro porcina: eq̄na: camelina: pullina: caro iritij. passerū iuuenū: colūbarū: anatuz: anserū: fasianorū: pisciū salsatorū.

¶ De calidis in secundo gradu. Cap. iij.

De herbis poliū: amomū: affodillus: ponax: prassum: cētaurea: cathaputia: ciper: sisimbriū: mēta: anetū: feniculum allia. De seminibus: semen apij: dauci: maratri: vitice aneti: fenugreci: pastinace: sisimbrij: rafani: croci hortēsis. De floribus: flos croci hortēsis: bulbi canini: cotule affodilli. De radicibus: radix apij: feniculi: pastinace: capparis: acori siue gladioli: asari: squille: affodilli: peonie: cipi. De lignis reub. lignū al. xilobalsamū: ebenū: gario. cortex thuris tamari. De frōdibus folia citri tamar. sene. De fructibus nux musca. macis amig. amare: vue mature: vue passe fistici ficus passe dactili pinee nuces. De granis: cantabrū cicer nigrū lupini faseoli aspagi: grana citri. De gūmis et succis: aloe balsamū melvinū mastix thus myrrha bdelliū lacca. De venis sal. De superfluitatibus animaliū: stercus vrina muscus ambra.

¶ De calidis in tertio gradu. Cap. iiij.

De calidis in tertio gra. De herbis flāmula siseleos thimū ypericon camedreos camepitheos ysopus sansucum mentastrū calamentū pulegiū origanū porrū ruta domestica apiū squinātū. De seminibus: se. petrosilini: sumach anisi: cordume. carui: epithi. porri: nigelle: cimini: sileris: rute domestice: eruce. De floribus: flos sambuci: squināti. De radicibus: radix enule squināti meu diptami ceparum porri ellebori vtriusq̄ hermodactili serpētarie zedoarie deronici zinzi. centauree. De lignis gentiana polipodemus casia lignea asarus turbith galāga piper longū cinamū costū. De frondibus folia oleandri nucis coloquinti. labulle. De fructibus: nux indica cataputie cucumeres agrestes coloq̄nti. De granis piper longum loliū staphisagira. De gūmis et succis ysopū cerotū scamonea pix liquida pix naualis pix greca serapini oppopanax assa amonia. euforbiū galba. gūmi iunipi De venis: magnes sal gēma nitrū aspaltū. De mēbris aīalium: castoreum.

¶ De calidis in quarto. Cap. v.

De calidis in quarto gradu. Herbe calide i quarto gradu he sunt: ruta siluestris nasturtiū. Semina: semē sinapis nasturtij ceparū rute agrestis. Ligna: tapsia piretri. Fructus anacardi. Grana piper nigrū bacce lauri. Uene argētum viuum sulphur calx sapo. sal armoniacū vitreolum es vstum flos eris petroleum.

¶ De frigidis in primo gradu. Cap. vj.

Frigide herbe i primo gradu sunt iste. rhānus atriplex mercurial' caulis herba acetosa malua scariola. Semina semen malue plātaginis rose scariole citruli melonis cucurbite. Flores: flos rose amigdale malorū citoniorū pirorū salicis. Folia mirt. Fructus: glandes oēs mirobal'. tamarindi caro pomi citrini oliua acerba pruna coctana pira cerasa. Grana: ordeum fabe virides et sicce miliū panic. mirtilli amidū. Succus acatia acetū. Uene bolū cimolea argilla latēs argentū cathimia argētea. Carnes caro porcina capana bouina ceruina leporina asinina mulina apana: caro quoq̄ coturnicū et piscium recentium.

¶ De frigidis in secūdo gradu. Cap. vij.

Iste sunt herbe frigide in scd̄o gradu. memithe pentafilon stringnus lactuca domestica papauer. Semina: semē lactuce. Flores flos viole nenufar'. fabe balaustia. Radices radix mali gra. arnoglo. Frondes folia salicis. Fructus galla immatura mora sorba mespila acetū pomi citrini crisomila persica cucumeres cucur. melones citruli. Grana: berberis sumach: grana citoniorū. Gūmi draga. et gūmi arabic. Uene emathites cerusa lapis lazuli litargirū alumē plūbū corallus.

¶ De frigidis in tertio gradu. Cap. viij.

Herbe: virga pastoris hypoq̄sti. semperuiua portulaca. De seminibus: semen psilij papaueris albi portulace. De lignis: vga pastoris oēs sandali. De fructibus: pomū mādragore. De floribus flos papaueris albi. De gūmis et succis camphora sang. draga. ypoquisti. De venis gipsum spodium ferrugo.

¶ De frigidis in quarto gradu. Cap. ix.

Semina sunt hec: semen iusquiami papaueris nigri. Succi opium vtrūq̄. Uene antimonium turbia.

¶ De siccis in primo gradu. Cap. x.

Herbe sunt sic. in pmo gra. camomilla sticados semperuiua caulis feniculus. Semina: semē iusquiami fenugreci. Flores flos narcissi croci camomille enule. Radices: radix ireos porrorū zedoarie. Frōdes folia lilij. Fructus nux indica mirobalani kebuli bellirici emblici indi tamaridi vue passe ficus sicce: oliue mature et acerbe auellane grana ordeū fabe sicce cicer nig. cubebe cardamomuz. Grana citri cantabrū amidū. Gūmi et succi mustū sarcocole opiū. Uene bolū cimolea argilla. Carnes: caro capria bouina ceruina leporina eq̄na asinina camelina vrsina mulina leonina caro sicti passerum turturū perdicū pauonū iuuenū colūbarum.

¶ De siccis in secūdo gradu. Cap. xj.

De herbis absinthiū fumusterre memithe eupatorium amomū affodillus ponax rhānus vga pastoris cētaurea pentafilon stringnus capparus ciperus mētastrū sisimbriū mēta anetum porrū coriādrum herba acetosa scariola cuscute ozimū papirus allia et vtraq̄ spica. De seminibus: semen apij dauci maratri porri trifolij plantaginis aneti sisimbrij coriādri rose ozimi scariole cuscute citruli melonis cucurbite croci hortēsis. De floribus flos rose croci hortēsis cotule bulbi canini affodilli balaustia. De radicibus: radix apij feniculi. capparis maligr. meu. acori assari aristol. vtriusq̄ squille affodilli arnogl'. peonie cipi cētauree et agaric. ¶ Calidū quadrifariā diuiditur ad quodcūq̄ ꝯtingēs: vt rosa calida dicit' respectu canine rose. i. maiorē calorem habens: ad cōtrariuz superabundās in cōmixtione: vt piper ad perfecte considératū homogenees vel homoidenees vbi et pure et simpliciter calid. per se: similiter frigidū et humidū et siccum quadrifariā dicatur. De lignis polipode reub. lignū aloes fu. xilobalsamū ebenū cinamo. oēs sand. gario. cortex thuris tamarisc. De frondibus foliū salicis mirtū folia oleādri serpentarie lauri sene tamariscū: oliue coloq̄ntidarū citri. De fructibus glandes mirobal. citrini cataputie: nux muscata macis amigdal'. amare mora immatura fistici sorba mespila cortex et acetum pomi citrini coloquintida coctana pira castanee pinee. De granis loliū milium: panicū lupini: risi: orobi berberi: mirtilli. De gūmis et succis: aloes balsamū mel. De venis emathites gipsum cerusa lapis lazuli litargirū latens nitrum corallus. De carnibus et superfluitatibus animaliū caro piscium salsorum muscus ambra.

¶ De siccis in tertio gradu. Cap. xij.

Herbe sunt: poliū siseleos thymū prassium ypericō camedreos camepitheos hypoquistidos ysopus sansucus calamentum pulegiū origanū ruta domestica apiū squinantum. Semina: semen petroselini ameos anisi vrtice cordumeni carui epithi. nigelle cimini sileris rute domestice rafani eruce. Flores flos sambuci squinanti. Radices radix

squinanti diptami ceparũ ellebori vtriusq; hermod. serpentarie deronici. Ligna: gentiana tapsia virga pastoris casia lignea asar turbith galanga piper lõgũ costũ. Frõdes folia labule. Fructus: galla cucumeres agreste cappari lentisci. Grana bacce lauri staphisagria sumach. Gũmi ꝛ suc. acatia scamonea acetũ ꝛ oĩs pix: serapinũ opoponax euforb. asa gũmi iuniperi cãphora hypoquistidos. Vene: magnes ferrugo spodium sapo sal gema nitrum aspaltũ antimonium. Membrum castoreum.

De siccis in quarto gradu. Cap. xiij.

Iste herbe sunt: ruta siluestris nasturtium. Semina: semen sinapis nasturcij papaueris nigri. Lignũ piretrũ. Fruct⁹ anacardi. Grana: piper nigrũ. Vene: antimonium tuthia calx sal armoniacũ nitrũ es vstũ: flos eris: sulphur petroleũ.

De humidis in primo gradu. Cap. xiiij.

Sunt herbe enula borago mercurial. Semia: semẽ altee pastinace atriplex. Flores fabe. Radices zinzi. pastinaca. Lignũ aloe. Fruct⁹ amig. dulces mora matura vue mature iuiube caro pomi citri. pruna musa cãna mellis. Grana fabe virides cicer albũ lingua auis pip lõgũ. Gũmi: laud. gũmi arab. draga. dactyliũ. Vene: plũbũ argẽtũ cathimia argẽtea. Carnes caro porcina pecorina pullina anatũ colũbarũ strutionũ anserũ fasianum coturnicũ piscium recentium.

De humidis in scdo gradu. Cap. xv.

De herbis: altea psiliũ portulaca atriplex lactuca domestica malua. De seminibus: semen malue lactuce sisami portulace. De floribus nenufar. De fruc. crisomila persica dactili cerasa nuces cucumeres cucurb. melões citruli. De granis fasceoli sparagi grana. citoniorum.

De humidis in tertio gradu. Cap. xvj.

Semina: semen psilij papaueris albi ceparum. Flores: flos viole papaueris albi.

De humidis in quarto gradu. Cap. xvij.

Istud argentum viuum. De potibus: nix.

De attractiuis. Cap. xviij.

Attractiua necesse est esse calida ꝛ leptomera: vt partiũ subtilitate facil⁹ penetrent: ꝛ calore suo attrahant: siue ferrum: siue lignũ intra infixum: siue humores: hec operantur exterius posita. vt magnes serapinum asa fetida maiorana apium piretrũ petroleum sulphur armoniacũ lolium aristol. radix cãne diptam. tapsia ciclamẽ. cum putrefactiõe attrahunt: vt cicer pistatũ omne stercus vstum fermẽtum sanguisuge etiam attrahunt.

De laxatiuis. Cap. xix.

Laxatiua dicuntur que ventrem soluunt: siue vomitũ prouocant. Earũ vero quedã purgãt dissoluendo ꝛ attrahẽdo: vt scamonea que recepta in stomacho fumositatẽ subtilem facile penetratiuam a se emittit: ꝛ humores sibi simili dissoluens abominabiles reddit nature. Attrahitq; eos iuuante expulsiua virtute membrorum ad stomachum ꝛ ad intestina: atq; stomachus ꝛ intestina impedimentum ferre nequẽtia: humores a se eijciunt. Quedã purgat cum viscositate vt mercurialis. quedã cum acumie vt euforbiũ. quedam cũ expressione vt mirob. q̃dam cum salsugine vt semen atriplicis: quedã cũ dulcedine vt casiafist. sed eorũ: q̃dã purgant hũc humorẽ: q̃dam hũc. Sanguinẽ purgant casiafistu. manna succus aratilli mercurialis malua agrestis viola. Coleram purgãt aloe epati. aloe scrotense mirob. citrini absin. capillus veneris reubarb. mercurialis viole pruna serũ lactis casiafistu. tamarindi. Phlegma traducũt sarcocola sambucus anacardi crocus hortensis. cocogniđiũ turbith coloquintida thim. staphisagria hermodactili piretrũ tapsia sal gẽma Melancholiam expellũt mirob. indi. kebuli lapis lazuli: lapis armenicus epithi. sticados sene camepitheos cuscute squinãtũ. ꝛ aq̃sos humores eijciũt cacolle euforb. cocogniđ radix cucumeris agrestis succ⁹ ebuli. Colerã ꝛ phlegma purgant coloquintide scamonea agaric⁹. Phlegma ꝛ melanliam polipodiũ elleborus vterq; policaria cataputia elacterium cõdisũ tithimallus cẽtaurea minor agaricus. Colerã nig. ꝛ rub. purgant mirob. indi succus caul. fumiterre esula sene elleborus niger.

De constrictiuis. Cap. xx.

Constrictiua sunt frigida ꝛ in sub*a grossa. Nam frigiditate coadunant et partium suarum grossitudine penetrare prohibentur vt galla: quedã constringunt: q: grossos gignunt humores non lubricos: ꝛ quia multum prestãt nutrimentum retentiuã confortant virtutem vt simila. Sed stipticorũ: quedã sunt precipua ad constringendum sanguinem: q̃dã ad constringendum ventrem. Hec sunt q̃ constringũt sanguinẽ: corall. bol. terra sigillata carabe poma cipressi mirt⁹ acatia hiacith⁹ galla sumach emathites plãtago iuc⁹ salicis draga. gummi arab. cinis tamarisci balaustia mumia hypoquistidos ferrugo virga pastoris alumẽ. tuthia pentafilon portulaca sanguis columbe: sanguis vacce: stercus asini cinis cornu vaccini: pili leporis vitu: filtrũ vstum gipsum argilla: antimoniũ: atramentũ vitrũ. Quedã constringũt sanguinem cõsolidãdo ꝛ carnẽ reparãdo vt thus. Ventrẽ constringunt citonia corna sorba: mora celsi: ꝛ spine immature martilli: caulis pira immatura mala põtica cãcri locuste marine teste coclearum coagulum leporis: lac coctum: lac asine caseus amidũ simila: tri: rizi: miliũ: glans: faba: se. papaueris argilla menta cum aceto rosa. folia cipressi. bolum terra sigillata mastix corallus sumach berbe. sanguis dra. hypoquistidos acatia balaustia spodium fraxinus. plantago alumen litargirum draga. gũmi arab. Quedã stringunt stipticitate sua ꝛ confortando vt cubebe gariofili.

De induratiuis. Cap. xxj.

Induratiua sunt q̃ vel carnẽ coagulant ꝛ frigida nimis ꝛ humida vel mẽbra indurant: ꝛ sunt frigida et sicca. Sũt ergo h̃ induratiua psilium semperuiua portulaca: aqua lentis solatrum iusquiamum.

De mollificatiuis. Cap. xxij.

Mollificatiua sunt que nec fortiter calefaciunt: nec fortiter siccãt: si eñ multũ calefaciãt vel exiccẽt pori⁹ exhauriendo liquidiores partes indurant q̃ mollificent: decet tamen ea esse calida. hec vero sunt que mollificant camomilla absinth. eupatoriũ mellilotũ storax liquida mastix amoniacum bdeliũ galbanũ opoponacũ carice radix altee oleum vetus adeps caprinus pullinus anserinus hircin⁹ medulla ceruina et vitulina.

De maturatiuis. Cap. xxiij.

Maturant ꝛ ad saniẽ ducunt: que vel tẽperata sunt vel vicina temperamento caloris naturalis. Aut sunt viscosa claudẽtia poros: quapropter calor naturalis cõfortat⁹ intus apostematis materiã digerit: sanies etẽi nõ prorsus fit a calore accidẽtali vt reliqua putrefactio: sz a calore naturali et accidentali. Ideoq; sanies in corpore membris assimilat et hec sunt: laudanũ storax liq̃da anetũ branca vrsina sticados altee radix. ꝛ semẽ lini fenugreci: fermẽtũ cũ sale ꝛ oleo frumẽtũ vua passa butyrum: sudor hoĩs nude se exercentis saliua hominis ieiuni cum frumento: pinguedo porci: farina tritici cum oleo ꝛ aqua cocta panis opirus cum aqua ꝛ oleo coctus: aqua tepida superfusa prolcon tepidum adeps asininus vitulinus storax calamita.

De oppilatiuis. Cap. xxiiij.

Oppilãt que terrestria sunt ꝛ viscosa et precipue q̃ grossos et spissos gignũt humores vt panis azim⁹ tri cupule granũ fractũ simila dactili musa caseus glandes puluis collectus in folijs mespili sisamum.

De aperitiuis. Cap. xxv.

Que aperiunt attenuatiuã ꝛ incisiuã ꝛ mundificatiuam virtutem decet habere: aperiunt etẽi meatus oppilatos attenuando incidendo humores viscosos ꝛ spissos ꝛ mũdificando eorum superfluitates atq; expurgando vulnerum sorditiem: sed eorũ quedam aperiũt intus ꝛ extra: vt ea que intra amaritudinem siue põticitatem habent: vt amigdale amare. quedam tñ intus operãtur ꝑ largitate interiorũ viarum et exterius operari non possint ꝑ viarũ angustia. sicut ea que ponticitatẽ habent admixtã vt absinth. Sciendũ q̃ quedam esse vehementer aperitiua: que precipue valent ad fortem oppilationem splenis: vt scolopendria. Quedam debiliora sunt in suis actionibus que ad debiliorem valent oppilationem: vt semen vitice. Aperitiua hec sunt cappari affodilli costũ gentiana zinzi. cinamomũ xilobal. casia. asarũ

daucū bacce lauri ysopus camedreos camepitheos anisū pollicaria calamētū iperico apium cerfoliū petrosiliū leuisticū celidonia sticados tapsia iolatrum scariola absinth. cuscuta acatia eupatoriū spica ozimū cubebe fumusterre rubea xilo aloe suc. acor⁹ aristo. rotū. polipod. peonia sisimbriū myrrha sambucus prassiū lacca ciperus maratrū mēta stror. porruꝫ cepe fermentū cum sale ꝛ oleo: orobi fistici cucumeres asparagus croc⁹ bulbi squilla lupinus semen vrtice yreos abrotanum scolopendria amigdale amare.

¶ De mundificatiuis. Cap. xxvj.

Mundificant medicine vel dissoluendo vt calamentū: vel mollificando vt casiafi. malua: vel terrestreitate siue viscositate partiū: dū em̄ fricat̄ cuꝫ hmōi corpus mūdificatur eius superfluitas ꝑ adherentia partiū rei cum q̄ fricatur vt in arena videm⁹: hec aūt q̄ mūdificant nullam habēt ponticitatē: vt ellebor. al. amigdale farina ordei ꝛ fabe agaricum alumē vitreolū es vstum: sal armoniacum: sal nitri. eupatorium sticados fu fumusterre rubea aloe epaticū aloe scrotēse semē atriplicis porrū orobū macis pinee rafan⁹ myrrha frumentum prassiū cucumeres anetum cocognidiū sapo tamariscus pruna marisca gentiana calamētū lac femine pix liquida petrosiliū diptamū tapsia staphisagria fel porci stercus canis semē melonis liquir. casiafi. mel ꝛ vinū dulce.

¶ De generātib⁹ bonā carnē in vulnere. Cap. xxvij.

De generātib⁹ bonā carnem in vulnere. q̄ sine mordicatione vulnera tēperate mundificāt: carnem in vulneribus reparāt: vt thus aristol. yreos orobū litargirū cerusa plūbū aspaltuꝫ myrrha semen atriplicis cinis tamarisci simphitū mel et aloe.

¶ De corrosiuis. Cap. xxviij.

Corrosiua vlcerantia superficiē ꝛ vritiua in hoc differūt ꝙ corrosiua siue sint calida siue non: decet ea esse sicca et substātiā habere subtilē ꝛ ponūtur supra malā carnē: vlcerantia supficiem aliquātulū vehemētiora necesse est esse. hec nāq̄ cutim vlcerant que carne est durior et sicut supradicta carnem corrodūt. Vritiua vero sunt valde calida: vt cito perforent et grossa in suba: vt diutius immorādo carnē eliquēt in quo ostendit̄ ignē qui est elementū: vritiuā nō habere virtutē cū sit subtilissime substātie: de hoc aūt elemento ignem dicim⁹: qui vritiuā nō habet virtutē nisi esset grossities sube in quā agit ꝛ que est eius fomētū ꝛ q̄ sua violētia ignem tenet infer⁹. Inde ē ꝙ ignis ille supior vritiuā nō hꝫ vtutē: tā etsi fortassis idiotis nō videat̄: nō em̄ arbitror oēs capere vbū istud. Sunt auteꝫ hec corrosiua es vstū sal gēma cerusa flos eris alumē vitreolū tuthia antimoniū arsenicum.

¶ De vlcerantibus superficiē. Cap. xxix.

Ulcerantia supficiem ponunt̄ ad rūpendum cutem vt expellat̄ humor supfluus: ꝛ sunt hec: sapo cantarides alliū adarcis radix affodilli os sepie oīa salsa acria et amara.

¶ De vritiuis. Cap. xxx.

Urunt allia piretrū euforbium adarcis piper nigrum calx viua sinapis argētum viuum sapo cinis foliorum ficus flamula.

¶ De cicatrizantibus. Cap. xxxj.

Cicatrizantia stiptica sunt: ꝛ sine mordicatione desiccant: que si cū mordicatione pauca exiccent sufficiūt cicatricem inducere. inde raro sunt apponenda: sunt autē hec es vstū lotū galla alumē balaustia spodiū pumex vstus aloe litargirum cum orobo plūbum vstum cerusa.

¶ De conglutinantibus. Cap. xxxij.

Conglutināt medicine vel sua viscositate vel mundificādo vulnera ꝛ reparando carnem vel constringendo distantia labia solutorum adinuicem: vt gipsum folia cupressi sarcocola boluꝫ aloe. cortex thuris myrrha. bdelliū litargirū balaustia mumia. sanguis dra. aspaltum amidū grana quercus serpentaria tegula vsta testa oui simphitum filtrum vstū pili leporis vsti.

¶ De attenuantibus Cap. xxxiij.

Attenuant medicine ꝛ dissoluūt calore suo. separant naturā ꝛ partes rei in quas agunt suo calore: vt videmus ignem mel aut allium dissoluere. Fumus enim dissolut⁹ in temperie sua partē a parte separat: hec vero sunt que precipue operātur hec in humano corpore: affodilli cuscuta abrotanum aristol. ameos armoniacū asa fetida agaricū amomū alliū balsamum cepe ciperus camedreos camepitheos cicuta camomilla cappari cancer cinam. coriand. calamētū bulb⁹ caninus eupatoriū eruca ꝛ eius semē erutius euforbiū fenugrecum: fex vini fex aceti galbanum grana citrini gentiana yreos ysopus furfur mastix mētastr. vitreolū nitrū se. vrtice xilobalsa. poliū pinee peonia sauina policaria petroleū tapsia ruta nitrū sambuc⁹ zinzi. serapi. terebēthina oppopona. narcis. pix liquida. pix naual. sticados scolopendria sisam. selini vua passa sanguis mustele: stercus soric. stercus vacce pinguedo leonis castoreum.

¶ De incisiuis. Cap. xxxiiij.

Incidunt medicine ꝛ diuidunt subtilitate sue substātie tamē calore cooperante: partiū em̄ minimaruꝫ interpositione cōgestio humor. diuiditur: hoc faciūt omnia acetosa ꝛ precipue acetū qđ ex fortivino est factū: hoc etem̄ ꝑ nimia sui subtilitate in vicinis ꝛ in remotis operatur locis. Ceteri liquores acetosi simili carent subtilitate: vnde in vicinis maxime operantur locis: hec sunt ergo icisiua: eupatoriū squilla ciperus camedreos petroleū camepitheos piper nigrum nitrū ruta mel cepula ius cicens orobū sal acetū.

¶ De rarificatiuis. Cap. xxxv.

Queciūq̄ rarificant calida decet esse: tū non multū: nec grossaꝫ: aut terrestrē debēt habere substātiā: vt absin. cepe camomilla radix sambuci radix cucume. agrestis altea abrotanū vetus oleum costum rosmarinus.

¶ De diaforeticis. Cap. xxxvj.

Diaforetica necesse est eē calida vtute: vt ꝑ poros apertos in fumū extenuatū euaporare faciant superflua vt farina ordei anisum asa ruta piretrū pix nitrū galbanum. ficus sicce sal maiorana prassium adiantū sem. vrtice sauina brionia vetus oleum mentastrū mel cepe rafan⁹ baucia stincus petrosiliū abrotanum agaricū aristol. radix affodilli radix cucumeris agrestis.

¶ De repercussiuis. Cap. xxxvij.

Repercussiua ꝛ ea que humores a parte patiente repellunt: frigide sunt nature vt constringendo mēbra retinende spiritum virtutē membri expulsiuam cōfortent. Sūt aūt hec: chimolea galla glandes iusquiamū papauer rhamnus mercurialis plumbum sola. memithe sempuiua hypoquistidos acatia capreoli vitis.

¶ De obdormitantibus. Cap. xxxviij.

Obdormitant que nimia frigiditate sua constringendo neruos obturando aditus aīalis spiritus stuporē parti inducūt: vt papauer nigrū opium mādragora iusquiamū superpositus piscis viuus qui dicitur tripedo: salamandra pistata aqua frigida lenticula aquatica semperuiua portulaca psilium.

¶ De mordicantibus. Cap. xxxix.

Mordicant que salsuginem habent multū siue acumen vt oliue cū sale ꝛ aque cōdite porrū arsenicum cātarides elleborum succus radicum cucumeris agrestis.

¶ De confortantibus. Cap. xl.

Que confortant humores in cerebro vel in corde abundantes ꝓprie purgant: vt sene sticados cuscute sarcocola oēs miroba. fumusterre. Confortant etiā que sanguinē cordis clarificant: vt aurum argentum parna. Confortāt q̄ꝫ q̄ ponticitatē aliquā habēt: q: pōticitate sua ꝛ grossitudine sue substantie partes membrorum coadunant ꝛ spiritum retinent cui⁹ adminiculo vtutes operantur: vt absinth. ꝛ q̄ virtutem stomachi digestiuā confortant vt cinamomū. Ceterū preter supradicta: hec sunt confortantia ambra camphora croci sumach berberis mēta folium ciperus xilocasiafi. sandali galanga carui zedoaria ozimū spica cubebe storax calamita scariola sponsa solis mastix muscus xiloaloes nux muscata macis gariofi. calamus aromaticus.

¶ De repugnantibus veneno. Cap. xlj.

Quedam repugnant veneno attrahendo ipsum ab interioribus calore ꝛ subtilitate sue substantie vt gallus vel gallina scissa superposita. Quedam repugnant similitudine sue substātie cum substātia veneni: ideoq̄ sua similitudine

venenū attrahunt: vt caro tiri. Preterea hec repugnant ve-
neno calamentum succus caul. ozob9 grana citri fistici pix liq-
da ypericō ciclamē eufozbium nasturtiū ruta sal porrum ari
stolo. nuces comeste cū ruta: radix asparagi et semen eius ace
tū balsamū: sanguis leporis: lac asine vrina puerorū enula
testiculi ceruini et asinini siccati et bibiti alliū et diptamum.

¶ De mitigantibus dolorē ex calore. Cap. xlij.

Mitigant dolorē ex calore que frigida sunt et repercussi-
ua: quia et discrasias alterāt et materiā calidā a parte pa
tiente repellūt: vt rosa viola rhānus salices cerusa nenufar
solatrū memithe sandali semperuiua vga pastoris folia vitis
portulaca lactuca vmbilicus veneris. herba acetosa folia
mespili oleum roseū oleū violatū aqua rosea succus rosarū
agrestiū albumē et vitellū oui. Verū quedā sunt que nimia
frigiditate stupefaciunt partes: inde est ꝙ tam dolorē ex ca-
lore ꝙ dolorē ex frigiditate videntur auferre: tamen passiones
nō curant: vt opiū iusqamū papauer nigrū madragora: hec
ergo nō sunt apponēda: nisi cū dolor est intolerabilis mor-
tisqȝ periculū timeatur: et reliqua auxilia minime valent.

¶ De mitigātibus dolorē ex frigiditate. Cap. xliij.

Hec calida sunt et subtilia: dissoluunt enim et attenuant
humores viscosos et spissos vt centaurea: aut dissol-
uunt grossam ventositatem vt cimīnū: aut purgant grossos
humores in aliqbus mēbris clausos: vt hermodactili agari
cus: horū exempla plura subiaceant. absinthiū ruta nigella
xilobal. carpob. et opobalsamū: thus calamentū sambucus
prassiū cerefoliū petroselinū leuisticū enula bacce lauri ma
iorana herba camphorata allia carui piretrū eufozbiū piper
sulphur sinapis nasturtiū castoreū stercus colūbinū asa fe-
tida galbanum serapinum oppoponacū petroleum oleū de
nucibus oleū laurinum pulegiū musceleon et similia.

¶ De aperientibus ora venarum. Cap. xliiij.

Ista calida sunt et ignea: non tñ multū vritiua: et prouo
cant emoroidas si supponātur: vt oleū policarie cepe
allia fel taurinū fel critij.

¶ De lenientibus Cap. xlv.

Leniunt q̄ viscositatem habent aliquā vt viola psilium
māna liquir. borago pinee draga. gūmi arab. amidum
semina coctanorū et iuiube.

¶ De prouocantibus somnum. Cap. xlvj.

Somnus prouocatur cū his q̄ nimia frigiditate sua cere
brū obstupefaciunt vt opiū mandragora iusquiamū: et
cum his q̄ frigiditatem et humiditatē cerebro prestant: vt ē
viola nenufar semen papaueris lactuca sempuiua: quedā
prouocant somnum: quia auferunt laborē et dolorē q̄ est cau-
sa vigiliarum vt anetum et amomum.

¶ De clarificantibus visum. Cap. xlvij.

Clarificant visum que pannos oculorū auferūt: et alia q̄
in oculis nascuntur: et que caput et stomachū a corruptis
purgant humoribus: et que oculos a caprinosis fumis defen-
dunt. sunt aūt hec absinthium aloe ruta mirob. kebuli pa-
pauer rubeum alumen tutbia litiū lignū ebeni succus acori
antimoniū thus eathimia aurea et argētea lac corticis salicis
celidonia succus centauree succus prassij succus fenuculi na
sturtiū cancer marinus spoliū serpentis cinis hirundinis oē
fel et precipue fel aquile flos eris ea visum.

¶ De necātibus lūbricos vermes vel pediculos. Ca. xlviij.

Amara salsa et acutas habētia qualitates hec faciūt vt
absinthiū farina lupinorū polium aristolo. lon. ruta al-
lium nasturtiū menta sambucus mētastr. myrrha cētaurea
abrotanū sichē armenicū petroleū fraxin9 folia psici thimus
ameos origanū nigella carui armoniacū cortex radicū mali
granati cortex radicis celsi. Ad pediculos specialiter argētū
viuum arsenicū pix liquida et staphisagria.

¶ De mundificantibus pect9. Cap. xlix.

Hec aperitiua et incisiua non tamē multū calentia vt pi-
nee recentes butyrū ysopus fu prassium squilla siseleos
amigdale amare et dulces enula daucus ysopus origanum
calamentum nasturtiū porrum. castoreum quoqȝ qz confor-
tatiuum est neruorū et calidum est et siccum valet ad reuma
frigidum et humidum descendens in pulmonē et sulphur ad
thoracē nimis infrigidatum.

¶ De generantibus lac. Cap. l.

Lac nihil aliud est ꝙ sanguis secundo coctus: ideoqȝ ta-
lia quedā sunt que laudabiles chimos gñant et calorem
naturalē confortant vt semen aneti maratri anisi eruca vlmi
hec tamen non sint valde calida aut valde sicca. Si abundat
cholera purganda est: et detur lactuca nouella. Si phlegma
purgetur phlegma. valet etiā ea q̄ multū nutriūt. vt faba cicer

¶ De confortantib9 coitum. Cap. lj.

Confortāt coitum cibi multū nutritiui et inflatiui et ea q̄
calorem naturalem cōfortant: hec sunt itaqȝ cicer cepu
la alba et semen eius eruca cocta baucia rizi castanee dactilī
lingua auis costum dulce zinzi. conditū piper longum galā-
ga anisum satirion porrū lactuce nouelle semē vrtice aspagi
testiculi vituli cerebella oua auiū grana vlmi nux idica tric9.

¶ De auferentibus libidinē et sperma. Cap. lij.

Ad hoc operantur que calefaciunt nimis et exiccant di-
minuunt et materiā lactis et spermatis vt agnuscastus
calamentū anetū ruta alliū: et ea que infrigidant multum et
coagulant sperma vt citruli cucume. cucurbita atriplex la-
ctuca vetus et semen eius et camphora.

¶ De diureticis. Cap. liij.

Ista attenuatiua sunt et acumen aliqd habēt: sanguinē
nāqȝ extenuant et renes calefaciunt vt vrinā ad se trahāt
sicut asparagus bruscus asarū ameos daucus iuniper9 squi
nantū carui nigella anisū policaria calamētū ypericō apiū
cerefoliū petroselinū leuisticū allium nasturtiū porrū cepe
cicer baucia meu. eupatoriū spica vtraqȝ fu cucurbe capillus
veneris fumusterre rubea acori aristol. lon. polium calamen
tum folium ciperus amigdale amare affodili sichē armeni-
cum costū sauina thimū xilocasia. senationes cretani anetū
maratrum siseleos. Quedā sunt que siccitate sua et subtilita
te substantie humores spissos diuidūt et oppilatas vias ape
riunt vt semen citruli melonis cucumeris et cucurbite.

¶ De frangentibus lapidem. Cap. liiij.

Frangunt lapides medicine calide grossos humores i-
cidentes: tamen non debent esse multum calide: lapi-
des potius crearent ꝙ frangerent. Sunt aūt hec sisimbriū
bdelliū ciperus abrotanū maratrū ameos bacce lauri squi-
nātū nigella tribulus scolopēdria ius ciceris fistici balsamū
lignū ebeni asparagus puluis nitri vsti acetum squilliticū
radix lupuli.

¶ De prouocātib9 menstrua. Cap. lv.

Prouocantur menstrua aut abextra positis: aut a bi-
bitis. Que exterius ponuntur: aut sua similitudine
menstrua attrahunt: aut ora venarum aperiunt: aut san-
guinem extenuant et dissoluunt. Ea vero que bibita men-
strua prauocāt: habent extenuatiuam et aperitiuam virtutē
vt sanguinem extenuent et vias aperiant: tñ plus valent ea
que exterius apponuntur igitur: hec sunt q̄ menstrua prouocant
laudanum storax calamita absinthiū agaricus eupatorium
camomilla vtraqȝ spica fu se. lini rubea farina lupinorum
sponsa solis acorus fenugrecū aristo. lon. calamus aromati-
cus polium nigella peonia ysopus amomū. calamentum men-
tastrum myrrha armoniacū cepe prassium centaurea seseoli
abrotanū maratrū siseleos amigdale amare affodilli sichē
armoniacum costum sauina gentiana cinamomum thimū
xilocasia asarum ameos daucus maiorana ellebor9 vterqȝ
origanum galbanū oppoponacū serapinum asa fetida ca-
medreos camepitheos anisum cicuta policaria. agnusca-
stus iuniperus castoreum apium cerefolium petroselinum
leuisticū diptamū petroleū cōdisi alliū nasturtium squinātū
ruta baucia cicer ypericō xilobal. carpobal. et opobalsamum

¶ De cibis qui cito digeruntur. Cap. lvj.

Hi cibi tenerā habent substantiam et facilem ad dissoluē
dū vt vua ficus amigdale dulces excoriate lactuca apiū
scariola nouella ordeum coctum caro pecorina pullina per-
dices athagines oua volatilium pisces qui degunt in petro
sis locis oculi labra lingua et auricule pulmo pedes.

¶ De cibis qui tarde digeruntur. Cap. lvij.

Isti durā seu viscosā habent substātiā: et ad dissoluēdū
difficilē: vt panis azim9: tri: amidū: faba: lēticula: cicer: fa
seoli: lupini dulcorati: pruna alba: citonia: virides silique:

glandes: castanee: oliue: auellane: iuiube: poma citrina: cucumeres: feniculi: caules: rapa: radix: baucia: coriandrum: melongiana: fungi: caro hircina: bouina: bubulina: ceruina: vrsina: leonina: anates: anseres: strutius: pulli colūbini: grues: pauones: nares: guttur: cor: epar: splē: renes: stomach9: intestina: venter volatiliū: caseus vetus: miliū: et panicum.

¶ De generantibus bonos humores. Cap. lviij.

Bonos humores generant cibi bene temperati: et non tantum habent substantiā tenerā: vt facillime in stomacho corrumpantur. Cibi quoq; illi bonos generant humores: qui mediocriter sunt temperati et substantiam habent parum durā non repugnantem nimiū digestioni: vt panis bene fermentatus et bene coctus: granū fractū: simila: ptisana: rizi: robelle mundate: ficus: vua: et malagranata: mel in frigidis corporibus: fisticī: pinee: lactuca: et scariole nouelle: borago: blitis: caro porcina annualis: ouina: arietina: hedulina: vitulina: epar pulli: perdices: fasiani: ale pullorum: oua sorbilia: pisces pelagi: et qui nascuntur in petrosis locis: lac caprinum mox mulsum: vinum odoriferū.

¶ De generantibus malos humores. Cap. lix.

Malos humores gignunt cibi valde distēperati in caliditate et siccitate: vt allia: vel in frigiditate et humiditate: vt cucumeres et fungi: vel in frigiditate et siccitate: vt poma immatura. In cibis qui viscosam habēt nimium substātiā: vt caro porcellina: vel valde durā: vt bouina: aut facile cōuertibilem: vt crisolomina. Preter supradictos aūt cibos malū gignunt humorem: panis non fermētatus: nec bene coctus: cepule: fabe: lenticula: miliū: lolium: faseoli: lupini dulcorati pira immatura: recentes silique: nuces: auellane: iuiube: caro pomi citrini: mel in calidis corporibus: persica: citonia: mespila: dactili: musa: citroli: cucurbita: rapa: baucia: blitis: caules: radix melongiana: capparis: cepe: sinapis: omnis caro siluestris: pter capreolinā: caro caprina: angellina: ceruina: leporina: asinina: eqna: mulina: camelina: vrsina: caro pinguis: cerebrum: medulla spine: et reliquorū ossiū: pinguedo pullina: splen: stomachus: et intestina: renes: caseus: et pisces lacuum: vel aquarum turbidarū: et aquarum que sunt in quiete: anates: anseres: turtures: grues: pauones: passeres: pulli columbini paruuli.

¶ De cibis qui facile corrumpuntur in corpore. Capi. lx.

Facile corrumpuntur in stomacho cibi nimium humidi et qui conuertibilis sunt substantie: si contingat eos nō velociter egredi: vt vua: ficus immatura: mora celsi matura: cerasa: coccina: persica: melones: caro piguis: lac cerebrū medulla spine: et reliquorum ossium pinguedo.

¶ De his qui difficile corrumpuntur. Cap. lxj.

Cibi qui substantiā habent siccam et durā: vt cācer parue coclee: ostrea coderiuata: caro vaccina: et similia.

¶ De cito exeuntibus. Cap. lxij.

Cito exeūt cibi propter lenitatē et raritatem sue substātie: emolliūt enim villos stomachi: et lubricant indigesti. Interdū cito exeunt pro sui acumine: mordent em̄ stomachū et intestina. sunt antem hi vua atriplex mora celsi: oliue spinachia: caro pecorina: caro pinguis: pinguedo: pulmo.

¶ De tarde exeuntibus. Cap. lxiij.

Tarde exeunt pira immatura: silique: glādes: dactili: cucumeres: fabe: caro bouina: cor: et splen.

¶ De customatichis. Cap. lxiiij.

Hec stomachū reddūt bonū atq; robustū: vt lactuca scariola nouella: mēta: asparagus: carui: piper: zinziber: cinamomū: crocus: mastix: acetū: mala citonia: oliue cum sale et aceto condite: capparis salita: cortex citri.

¶ De cacostomatichis. Cap. lxv.

Ista malū et fastidiosum stomachum reddūt: et sepe subuertunt ipsum: vt cerusa: pruna alba: blete: musa: nuces auellane: cucumeres: citroli: porrum: radix capparis: melones: sisamū: fenugrecū: anates: anseres: strutiones cerebella: et omēs medulle: pira quoq; immatura: et virides silique stomachum ledunt.

¶ De inflatiuis. Cap. lxvj.

Inflāt cibi dulces: et grana indigestibilia: et cibi qui magis dissoluūt q̄ cōsumant si inuenerint phlegma cōgestum in stomacho: sunt ergo hi cāna mellis: castanee: vue comeste in cortice: vinū dulce: mustū: mel: baucia: rapa: radix cepe: porruz: eruca: fabe: lenticula: faseoli.

¶ De auferentibus ventositatē. Cap. lxvij.

Hi sunt valde extenuatiui vt apiū: cerefoliuz: petroselinū: ruta: ciminum: nigella: anetuz: carui: piper: mel despumatum.

¶ De parum nutrientibus. Cap. lxviij.

Parum nutriūt cibi qui facile ex membris dissoluuntur et ex quibus subtiles nimiū et liquidi generant hūores et qui acutas nimium et violentas habent qualitates: et q̄ duram valde: aut plurimū raram habēt substantiam: vt mora celsi matura: pruna: malagranata: et iuiube: oliue: mespila: et ordeum: miliū: panicū: triticū albū et non ponderosum: panis azimus: panis furfureus: capparis: radix: cucurbita: atriplex: spinachia: blitis: allia: pinguedo: nares: aures: guttur: pulmo: vēter: intestina: ale pullorū: lac camelinum: caseus vetus.

¶ De multū nutrientibus. Cap. lxix.

Multum nutriunt cibi bene temperati: q: diuti9 in mēbris immorant: et difficili mō ab eis dissoluunt vt triticum durū et ponderosum grossum: sed non album. Cibi quoq; aliquantulum distemperati: et duram habentes substantiam si bene digeruntur multū nutriunt: vt caro bouina: nutrit itaq; multum granū fractū et simila: maxime si cuz lacte coquant: rizi: lupini dulcorati: glandes: castanee: auellane: asparag9: rapa: caro porcina: cerebrū: spinalis medulla: et reliquoruz ossium: cor: epar: testiculi: lac caprinū: caseus recēs oua volatiliū: locuste marine: cancri: sipie: vligines: et cibi dulces omnes: precipue qui spissos gignūt humores: vt musa dactili dulces: vue dulces et pingues: vinum dulce rubeuz et spissum: et similia.

¶ De impinguantibus. Cap. lxx.

Impinguāt que sanguinē bonū et laudabilem generāt: aut moderate grossum et multum nutriūt. verū ad hoc precipuus est panis triticeus bene confectus: lac caprinū coctū: simila: rizi: tri: carnes vicine ossib9: caro porcine: et iuscellum eius: caro agnina: cerebella: oua sorbilia. Et de potibus vinum dulce et spissum. Ceterū ficus mature recentes: et vue dulces recentes: q: inflationem habent in sui substantia cōcedentium corpora inflant. Ideoq; pinguis et clare cutis reddunt homines.

¶ Peroratio.

Hoc itaq; opusculū librū virtutū intitulaui: q: in eo medicinarū simplicium virtutes s̄m dicta antiquorum ad calcem sum executus: et advnguē explicaui. Hoc tantū recolo: q: medicine actio s̄m proprietatem subiecti freq̄uēter immutatur. Verūenimuero prouectis et introductis hunc librū expono: neophitos et introducendos ab eius separās cōmunione. Sciendū quoq; est hunc librum virtutum nō solū breuiario nostro quē pauloante perscripsimus: verū in viatico et passionario: et pluribus alijs libris nō modicam parere vtilitatem.

¶ Explicit liber virtutum. Deo gratias.

¶ Terapētica: megatechni: seu de ingenio sanitatis libri (idē em̄ hec sibi volunt) Galeni: a Cōstantino aphricano: montis cassianensis monacho studiose abbreuiati: et ad epitomatis formam accuratissime reducti: et eamobrē Compendium megatechni a q̄plurimis peonie artis non parue extimationis professoribus presens opusculum in decem sectum particulas dictum est.

¶ Prologus eiusdem Constantini in sequens opusculum.

Distichon.

Si cupis in modico docti bona dicta galeni:
Quam nitidam cernis: hec tibi charta dabit.

Quamuis fili iohannes charissime ingenium in litteris acutissimum habeas: in naturis etiam rerum indagandis: vt expertus sum: mirabiliter valeas: quorundam tamen presertim tue etatis existē tium torporem patefaciam. Antiquorum enim volumina non solum: quia multa et particularia manent: odiunt: verū etiam que non sunt addenda addunt: et que sunt tenenda despiciunt. Mos etenim antiquorum maxime gloriosissimi Galieni fuit: ab vniuersalibus ad indiuiduum multipliciter diuidendo descendere: et diuisa vt memorie introducendo: vt firmiter solidarentur: sepius sepiusq; repetere. Quocirca te dilectissime fili sincero paternitatis affectu monui et moneo: vt verba librorum Galieni p̄cipue megatechni: etsi magne sint vtilitatis: nullatenus habeas odio: ne vnde ea in fastidio habere cogitas: inde in erroris deuiū in fine improuisus decidas. Quāto em̄ velocioris et inuestigabilioris es intellect9: eo ampli9 in libris philosophicis sepissime legis: et intellecta clarius vides: et nondū attētata ppendere incipies. Sed tn̄ quia megatechni pre nimia sui quantitate non oportet vbiq; portari: eo vt facillime quouis feratur: eum tibi competenter abbreuiabo. In cuius verbis si frequenter studio se desudaueris: et que legis in fundamento memorie firmissime fundata seruaueris: proculdubio et noticiam et curas egritudinum aptissima ratione scies.

¶ Prologi finis.

Quoniam intentio gloriosissimi Galieni in hoc libro fuit ad redarguēdā quandam sectam medicorum: id est suorum quorumdam magistrorum: quorum quidam Thesilus nuncupabatur: oportet nos de eorum discordia: quemadmodum huic nostro libro conuenit: disputare propter magnitudinem erroris ignorantium medicorum falsitati illius secte credentium: etsi non nisi rari in his nostris temporibus: eorum annuētes intentioni reperiantur. Non enim certe rationis falsitas longa post tempora ostensa sumpta est. vnde eorū libri ad legendum et ad scribendū viles effecti: necessario sunt destructi. Eorum autem intentio tempore Galieni nouitia et desiderabilis fuit: promittē tium quippe et spondentium artē medicine spacio sex mensium competenter compleri: et paruipendentium et deridentium dicta gloriosissimi Hippocratis: eo q̄ tam prolixe qd̄ non debebat: et quod arti medicine nō necessariū erat: scripserat. Cognito tandem sue repromissionis experimento: mox totus inopinate falsitatis error apparuit: et pura logicorum veritas abscōdi vltra non valuit. Quanto em̄ lati9 horum auctoritatem animaduerterunt: eo amplius et certiorem: et vtiliorem eam inuenerunt: vnde et post se venturis scriptis denotatam reliquerunt. Huius ratiōis causa et eorum libri delecti sunt: et Galieni et gloriosissimi Hippocratis retenti ac dilecti sunt.

¶ Particula prima.

Secta autem medicorū triplex est. Una logica dicitur: alia methodoica: tertia emperica. Logicorum vero intentio hec est. Studēt em̄ in cognoscenda infirmorum et medicine natura: et quomodo curare debeant: et cum quibus medicine viribus sanitatem impendant: studiose inuestigant: et quantum humana natura rationabiliter comprehendere potest: in cōsiderandis que optima sunt non deficiunt. Quotquot autem ex his sunt studiosiores inuestigabiliores magisq; diuisibiles et medullitus penetrabiles: sapientiores et doctiores reuera dicuntur. Emperici vero sunt huius studij: que ex egris plerumq; probata fuerint: memorie commendata seruant: et qui horum plura probauerit: et probatorum recordatus fuit: doctior cunctis habetur. Methodoici vero in medicina que sunt vniuersalia comtemplantur: particularia autem negligunt: et qui multa particularia ad vnum colligere poterit: sapientior inter eos habetur. Uides ne quantum ars apud logicos est ampla et longa: ad inuestigandum omnia que particulariter huic arti congruunt: id est ad diuisiones vniuersales contemplandas: et quātū est breuis et stricta apud empericos. Sufficit enim eis vt irrationabiliter pbata memorie cōmēdent. Et vides qualiter methodoici in errorem incidunt. Uniuersalia enim colligunt: et particularia negligunt. verbi gratia. Cum enim rationabiliter intellexerint in corpore locū esse vulneratum: et sciunt duas superfluitates ibi natas ex fece tertie digestionis: sicut sepe contingit in corporib9 sanis: maxime in loco qui defectus est: pro certo credidit sanam et optimam carnem in vulneribus nō posse curari: nisi curatis eorum superfluitatibus: vna videlicet cum desiccatiuis: et alia cum mundificatiuis. His enim festinanter non expulsis: proculdubio sanies augmē tabitur: vnde et carnem in eo restitui difficile est. Galienus ergo vt logicorum intentionem firmam esse ostenderet: testatus est non posse carnem vulneribus creari: nisi sanies mundificetur: et sudor desiccetur: que duo sunt superfluitates quas diximus. Ideoq; Galienus in hoc medicinā mūdificatiuam quādam desiccationem habentem quesiuit his demum inuestigatis: rationabiliter naturam morbi: et medicine preuidit: non solum ad hec: verum etiam et ad altiora ratiōe trāscendens: nouit eris eruginē non mundificare: sed cum quadam arsura carnem rodere et comedere: ceram vero et oleum: non solum vulnus non mundificare: sed in eo putredinem generare. Considerauit ergo q̄ his commixtis: cera et oleum acumen eris rubiginis obtundūt: vn̄ fit vt oportet mūdificatiuū: quorum nullum simpliciter carnem generare experimento conspicimus. Que commixta et probata actualiter veluti rationis opinione animaduersus fuerat: inuēta sunt. Uides ne igitur quomodo ars est longa et lata quantum ad logicos: et stricta et breuis quā tum ad empericos? Emperici enim nō vltra sensum et inuestigationem ascendunt: et scientia sensuum modica est. Rationalis vō scientia est infinita. verbi gratia. Emperici probauerunt et a magistris didicerunt: thus: aloē: sarcocolam: sanguinem draconis: cortices arboris oppoponacis: pollinem ordei: yringi radicem: aristologiam: carnem vulneribus creare: sed cur et qua ratiōe hoc faciūt paruipēdunt. Ego aūt dico hec fieri ideo: quia mūdificatiua et desiccatiua sunt. Quocirca sapientior et doctior est q̄ vuln9 rōnabiliter et medicinā ꝯspicit q̄ q̄ solū irrōnabiliter experimētata et a magistris audita ppēdit: hi em̄ et semp errāt: et quasi in insipiē tie pfundū decidūt: q: mūdificatō et desiccatio i ill' medicinis

quantitatiue diuersa est. Complexiones iterum corporum curandorum diuerse sunt: propter hoc ille qui medicinam cōposuit: queratinus appellatur: que bona est ad curandā carnem in vulneribus. Cū actualiter inuenit quodcꝫ supradictorum in vulneribus carnem creare: et aliquando rodere et concauare: dixit. Si hec omnia cōmisceantur: forsitan aliqd horū cōplexioni vulnerati corporis cōueniet. Cuius intētio debilissima et incerte rationis fuit. Galienus vero inuestigata et contemplata complexione corporum: certissime nouit carnem vulneribus nō generari: nisi cum medicina que illi complexioni vicina est: vnde sicce complexioni siccam: et humide humidā elegit. Quare sua intentiōe non deceptus est: ad superiora etiam penetrans de multis medicinam carnis quam in se non habent: generantibus composuit. Non ne conspicis ꝙ magna est differentia inter hos duos artifices: id est inter studiositatem et scientiam logicorum et odiositatem et inscitiam empericorum. Methodoici vero quia apostema globatum esse morbū intellexerunt: et omni globositati et duritiei dissolutionem fore necessariam: in nō minimū deciderunt errorem infirmis magnum nocumentum inferentem. Quia apostema in inguine ex glādibus existēs: facile cum dissolutiuis et mollitiuis sine alijs commixtis curamus. In epate vero: vel in ore stomachi nascentia: cū mollitiuis et dissolutiuis sine commixtione aliorum stipticorum confortatiuorum molestum est curari. Solis enim mollitiuis operantis virtus epatis et stomachi deficiunt: quibus defectis: et animalis virtus necessario perit: vis enim eorum magnum adiutorium est in conseruanda humana vita. Nā sicut Gal. in eodē libro narrat de quadam thesili intentione qui cum diogenem de duro apostemate epatis non solum mollitiuis et dissolutiuis curaret: monitusqꝫ a Galieno: vt cum eis aliquantulum stiptica et confortatiua misceret: increpando his dictis: eū a se eiecit: huiusmodi medicina quam dicis: facerat hac nōdū inuenta: quia certa medicina nō est. Cui Galienus: videtur inquit mihi infirmus si paruum et viscosum emiserit sudorem: subito quidem morietur: desine hāc intētionem: quē despiciens medicus tumido animo abijt. Tandem ad egrum rediens eum sicut Gal. nunciauit mortuum inuenit. Porro huiusmodi homines non deuertunt se a sua insania: quia in eorum corde fundata est. Credunt quoqꝫ mollitiem et duritiem esse contrariam: et omnem duritiem extra naturam existentem: debere mollem fieri. Similiter et mollitiem que est extra naturā indurari: et quodcunqꝫ peccatum de particularibus contingit: non auertunt se ab hac intētiōe. Credūt em̄ illud aliunde venire: ideoqꝫ eorū errore nocumentum et peccatum semper abundant. Iste est primus sermo Galieni: quem in hac particula dixit. Sequitur cū nostre sit intentionis adiutoria ad omnes morbos curantia inuestigare: tunc nobis necesse est prius omnes morbos cognoscere: et cum impossibile sit differentias: vel cuiusdam generis species: absqꝫ generis noticia intelligi: per quas et in quas diuiditur: necesse est vt primum de diffinitione morbi denotemus: vt eū per specificas vt oportet in species diuidere possimus. Ea enim diffinitio bona: et non fallax: que demonstrat generalissimum quid sit: quod postea tamen per specificas differentias in species diuidere debemus. Morbus vō nomen est absolute omnes morbos significās, quā nos certa veraqꝫ diffinitiōe diffinientes: post eum diuidentes per specificas differentias ostēdimus oēs morbos illa diffinitione contineri. Ego quoqꝫ dico: etsi hac diffinitione et diuisione sit molestum: hoc tamē certam et veram nobis viam necessario declarat. Gal. vero absolute diffiniens morbum dixit: Morbus est res faciens nocumentū actioni membrorum. plura autem dixit et repugnauit morbū diffinitione diffinientibus. Dico etiam ego hanc esse vtiliorem et meliorem ceteris diffinitionibus morbi: minus tamē continens est. Bonū est enim vt dicamus morbum esse rem quorūdam: vel omnium membrorum actioni in toto vel in parte nocentem: dictam ad comparationem naturalis complexionis vniuscuiusqꝫ illud nocumentum nondum habentis cum dolore. Quia cum dicimus nocumentum actionis: facimus differentiam inter sanos et egros: et cum dicimus quibusdam vel omnibus membris: ostendimus ne credatur infirmus esse cui omnia membra infirma tantū sunt: et cum dicitur in toto: vel in parte: declaratur esse membrum nō solum cū actio membri in toto aufertur: et cum dicitur ad operationē vniuscuiusqꝫ nature prīusqꝫ morbum habet: denotatur vt non credantur esse infirmi: quibus est mala complexio vel intemperata compositio: et cum dolore: vel sine dolore ostenditur: ne putent eos esse infirmos: quibus sunt pustule in naribus: vel in auribus cum dolore et auditus et olfactus non minuunt. Et propter tempus ne cogitent senes propter membrorum debilitatem esse infirmos. Sed ne arbitret̄ nos aliquis diffinitioni gloriosissimi Gal. addidisse sꝫ qd̄ ipse difficillime: id est absconse dixerat: lucide explanauimus. i. quicquid diximus vel dicemus eius auctoritatem sequemur. Sed hec prima nihil particula nisi hec duo continet: id est diuersam intentionem medicorum: et morbi diffinitionem.

Particula secunda.

In hac secūda particula Gal. lucide nos edocet dicens ꝙ clarius et pulchrius sit rem nocumentū actioni naturali facientem morbum nominari. q: cū medicina ei obuiamus: quatinus eā funditus eneruem⁹. Ipsa em̄ penit⁹ extirpata: nocumentum ab actione nihilominus amputatur. Nocumentum vero actionis dicatur accidens. Illam enim rem: id est morbum videmus consequi illud: et cum ea inuenitur: ipsa quoqꝫ ablata: istud nō remanere manifestum est: et qd̄ illam rem generauit: bonum est vt occasio nuncupetur. verbi gracia. Quidā forte super costā cecidit: cuius cōcatenatio separata: et vulnerata est. Sꝫ casum esse diximus vel causam vel occasionem. Concatenationis vero separationem morbum appellamus: vulnus etiam accidens. Similiter de mala cōplexione intelligatur. Si enim quispiam multum zinziber vel piper comedens nimioqꝫ calore epar calefiat: cui⁹ causa in ictericiā incidat: zinzibe. comestionē occasionē fuisse dicim⁹ mutationis complexionis epatis in nimium calorem vt nō bonum: sed cholericū generet sanguinem: morbum nūcupam⁹ ictericiam vero accidēs. Iterum dixit Gal. quia morbi sunt multi: et ab hominibus diuersis nominibus nominantur. Quidam enim a membris in quibus nascuntur: nomen sibi sumunt sicut pleuresis: alij vero similibus forma vt cause: nonnulli vero ab accidentibus suis sicut scotomia et vertigo. Omnia etiā huiusmodi trāsilientes: quosdā morbos quibusdam nominibus nuncupauerunt ab eorum natura omnino distantibus sicut desudationē filiam noctis appellauerunt: eo ꝙ sepius in nocte accidit et augmētatur: propter hoc qui veritatem perpendere voluerit: ne eas ex suis nominibus sꝫ ex ipsarum essentijs ipsas inuestigare conet. Quocirca opꝫ morbos cōprehendere volentem: non per sua noīa: sed per naturas suarum essentiarum eos comprehendat. Studeat enim inuestigare et scire quantitatem actioni naturali in corpore existenti: sicut in libro de accidentibus et morbo titulato perhibetur. Sed nos quādam in quodam membro similitudinem ostendamus: vt per hanc non possit aliquis in mēbris alijs decipi. verbi gratia. Oculus vnū ex mēbris est corporis: actio cuius est videre videnda: ad quē multa aliquando veniūt eū a sua actione prohibentia: vel in toto vt non videat. vel in parte et actio eius minuit̄: que multis nominib⁹ nuncupat̄: sicut si dicam⁹ cataractā: ophthalmiā: dilatiōnē: albedinē: pilos: scabiē: et multa alia: q oīa colligere non possumus: nisi naturā et essentiā et cōpositionē oculorum: et cuius actiōis iuuamēta sint inuestigemus. verbi gratia. Si noscis vueā esse perforatā: et foramē ei⁹ ad hoc esse vt species visibiles ad crystallinū per illud transire possint: intelligere poteris q: foramē illud si vltra modū vel dilatatū: vel districtū siue oīno clausum fuerit: visibilē spiritū proculdubio ꝑm ꝙ a sue cōpositionis modo egressus est. Si em̄ aptius ꝙ opꝫ dilatatio d̄r. Si aūt cū aqua claudat̄: cataracta vocat̄. Si vō cōstringat̄: nomine caret. Et si cognoueris de quot rebus constrictio vel dilatatio: siue oppilatio oriatur: diceris ille qui com

prehendit omnes morbos oculoꝝ de foramine hui⁹ solius panniculi: id est uuee contingētes: que etsi nunꝗ nominent tibi non nocebunt. Iterum si scire poteris de vnoquoqꝫ oculoꝝ instrumento: quam de illo scientiam cōprehendisti: optime omnes passiones oculorum colligere valebis. Hec est recta via ⁊ artificialis ostensio ad cognoscendum reꝝ essentiā naturā ⁊ adiuuamentum. de quo Gal. gloriosissimus in libro de accidentibus ⁊ morbo titulato: diligenter locutus est: vnde super ceteros sublimiter exaltatus est. Dixit iterū in megatechni prolixius ⁊ iracundius circa empericos. Omnis res nocumētum actioni naturali faciens: duobus est modis. aut enim mutat illud membrum in quo nocibilitas est ſm complexionem: vel ſm formam ⁊ cōpositionem. Cōplexionem eius vt fure permanente: quē verū dixisse testamur. Quia oīa indiuidua siue aīalia sint: siue arbores: nequeūt permanere: nisi eorum complexiones ⁊ cōpositiones veluti vnicuiqꝫ eorum pertinent: permanserint. verbi gratia. arbores minuta earum humiditate: non fructum ferunt. Similiter si frangantur vel incidantur. Homo vō si calefiat vel infrigidetur vltra modum: corrūpitur eius actio. Similiter si incidatur vel frangatur. Hec sunt prima genera morborum sub quibus cetera morborum genera ⁊ sunt ⁊ ab eis diuiduntur.

Tertia particula.

IN hac particula gloriosissimus Galie. nos sic alloquitur. Natura inquit morborum quia suā ostēdit curationem: nō oportet vt curramus aliūde: sed ex natura morboꝝ vt melius inuestigare poteris perquirere studeas. Significatio enī a naturis ⁊ essencia rerum inuestigata: certior ⁊ melior est: sed quia vbiqꝫ eā cum experimento inuenire inuestigamus: eam perpendere nequimus. Sicut enī experimentū sine rōne est debile: sic ⁊ ratio non iuncta experimento fallax est. Significationes vero que a natura morbi sunt sumpte: sicut lapis: lumbrici: verruce ⁊ similia: que ostendunt corpus nullam de se necessitatem habere: oportet a corpore auferri. Membrū aūt cui⁹ cōcatenatio est separata: quia corpori est necessaria: non necesse est auferri: sed ad suū locū reddi. Hec tamen significatio nō est chara: vulgis autem patet. Charū autē ⁊ optimū est: vt sciamus qualiter eam faciamus. Qđ cum ratione: ⁊ experimento possumus intelligere. Experimento aūt necessariū est longum tempus cum tentatione rei. Scientia vero morbi de natura sue essentie sic sumitur. preuidenda est natura ⁊ essentia: forma: cōpositio: ⁊ actio iuuamenti: ceteraqꝫ vniuscuiusqꝫ membro illius pertinētia morbi. His enim bene ⁊ perfecte cognitis: sciet quis ex morbis sit curabilis et quis incurabilis. Nam qui bene scit naturam membrorum: ⁊ qui bene intelligit ꝙ est impossibile incisionem intestinorū vel diaphragmatis: vel ossis fracturam solidari: sed sup eos quoddam quasi porus nascitur vtrāqꝫ partem coniungens. vulnera quoqꝫ de quibus hoc ceciderit necessario ſm ossis illius quantitatem sciet concaua remanere: fracturam etiam capitis ossium cognoscet vel alia solidare non posse propter molestationem accidentium priusqꝫ solidentur ea comitantiū vt alienatio ⁊ spasmus: que fiunt ꝓpter saniem in fractura coadunatam: ⁊ ad durā matrem fluentem. Quare oportet vt incidatur ⁊ expellant: vt hec accidentia non oriantur. Incipiendū est igitur a simplici incisionis similitudine. qđ fit in carne vulnus: nisi autem fuerit cōcauum: prima eius essentia: vel significatio nobis nō aliud nisi illud solidare insinuat. Si vero concauum est debere impleri manifestū est. Sꝫ aliquādo nequimus agere quod significatio nobis ostēdit: sicut vulnus a quo os ceciderit: carne sicut diximus repleri. manifestum est impossibile esse: sed concauum ſm modum ossis: qui ceciderit permanere. Hec est prima significatio que nobis ab vniuscuiusqꝫ membri essentia insinuatur. Secunda vero significatio: id est quomodo vulnus impleatur: vel solidetur: non potest comprehendi: nisi aut cum experimento: aut cum ratione. Methodoici vero nihil horum duum aspiciunt: neqꝫ aliquod aliud quod perpendant inueniunt. Quocirca eos interrogemus qualiter ipsi vulnera concaua in carne curent. Qui dicunt huic vulneri necessaria est medicina carnis creatiua. Quibus respondemus: hec est prima intentio nullum iuuamen inferens: ⁊ vulgis patet. Dicamus ergo que est medicina que carnem generat. Si dixerint thus: ⁊ eos: interrogem⁹ eos: vnde sciuistis hec: vt hoc generarent: hoc fuit nobis notificatum cum experimento. Non estis ergo methodoici sicut nunc audimus: eo ꝙ hec cum ratione inuestigare non valeatis. Tūc conuertimur ad empericos. dicentes solum experimentū sibi sufficere. Dicite quomodo inuestigatis que composita de ⁊ eos: aristolo. orobo: thure: corticibus oppoponacis ⁊ cathinia lota. Tunc diu cogitantes dicent forsitan: ꝑ somnum vel fortunā inuenta sunt: ⁊ nihil aliud habeāt quid respondeāt quo rō est aliud a forma: aliquid tamen ꝙuis imperfectū dixerunt. Quedam enim ex his probans vnāquāqꝫ speciem ipsius cōpositiōis medicine: videtur in quibusdam carnem generāt: ⁊ in quibusdam minime: qꝛ in quibus thus non generat carnem: aristologia eam facit: ⁊ in quibus aristologia nequit: thus eam generat: que probatio tandem coegit eū ad rationem aliquantulum se conuertere dicens. Sic miscebo oīa forsan in vnoquoqꝫ corpore ex eis que cōuenientēr carnē operabūtur. Qr si naturā vniuscuiusqꝫ corporis ⁊ medicinarum optime cognouisset: nō dubia sed certissima ratione que corpori conuenirēt: opportune apponeret. Iterum si medicinā de diuersas habentibus virtutes propter iuuamentū vni⁹ componeret: forsan cetera cui vnum proderit: nocebūt: erit ꝙ maioris nocumenti ꝙ iuuaminis. Palam enim videmus oleum vulneribus concauis putredinem augmentare precipue in calidis temporibus ⁊ calidis ⁊ siccis vel humidis cōplexionibus. similiter cera inuenitur. Eris etiam eruginem non videmus putrefacere: sed vrere vulnera ⁊ carnem comedere: ⁊ calorem nimium ⁊ dolorem generare: vnde eger ad spasmum ducitur. Qui ergo in solis experimentis vacant: hec non miscent: quia nullum horum vident alicui esse proficuum. Logicus vero non solū hec: sed multa alia ⁊ diuersa cōmiscet. Naturas enim ⁊ virtutes variarum rerum cognoscit. vnde scit quedam quibusdam apponere. Rursus illi de vna medicina non proficiente: ad aliam vt oportet nesciunt mutari. Solo enim fortuitu erit maioris nocumenti ꝙ iuuaminis. Palam enim videmus oleo vulneribus concauis putredinem augmentari. putant non proficiēte ablata: aliā bonam apponere. nonnunꝗ etiam qđ iuuamentum est incōgruo tempore operatur. huiusmodi enim scientiam nullus nisi cū ratione perpēdere potest. Quare Gal. dixit se in quibusdam temporibus oculorum dolorem cū balneo curasse: ⁊ in quibusdam cum vino: ⁊ calefactionibus: ⁊ in alijs cum phlebotomia ⁊ pharmacia. propter vtilem scientiam diuerse curationis. Dixit iterum medicos oculorum nihil aliud scire: nisi collyria in quibus opium est ⁊ mandragora ⁊ iusquiamum. quorum autem nocumentum non minimū videmus quia nisi multam horum somniferorum quantitatem habeant: dolor non mitigabitur: ex pluribus quorum visus deficit: et aliquando in cataractas incidunt propter assuefactionem horum collyriorum. Quibusdam enim pupille foramen propter huiusmodi collyria aquā oculorum desiccātia: constringitur. Sufficit ergo quod de imbecillitate methodoicoꝝ et inscitia empericoꝝ diximus. Conuertamus autem ad curanda vulnera concaua artificialem canonem sicut diximus. vnde dicimus concaua vulnera: necesse est ſm nostram intentionem carne impleri. Sed preuidendum est non posse carnem creari: nisi ex sanguine per omnia mēbra corpus ad nutrimentum sui diffuso: generatiuum vero huius sanguinis vel carnis: non est aliud nisi natura. Qđ aūt est de calido frigido ⁊ humido: vel sicco: vel per has cōplexiones regitur: vnde oportet pre omnibus cōplexionem mēbri vulnerati in qua caro creanda est custodiri: est enī quasi operatiua. Oportet autē custodiri in instrumento quo sanguis generat: quia sanguis est materia. decet similiter in toto corpe custodiri: mēbra enī ꝓpter colligātiā vnius ad alterū compatiunt: sicut cōplexio epatis stomacho patiēte

corrumpit: vnde nō bonū sanguinem generat. Chimus enim a stomacho corrupto ad epar veniens: corruptus est. Iterum ne renes vrinam vt oporteat attrahant: aut fel ⁊ splen: vt non decet cholerā sibi alliciant: ⁊ sanguis per membra diuisus sit: vel cholericus: vel aquosus: quare caro non generatur. Multa etiam alia decet inuestigare. Et si ea que diximus vt oportet inueneris: intentio tua vna erit: id est carnē creare. Morbus enim vnus est. Nāq3 illa si non vt oportet: vel in toto: vel in parte fuerit: tunc necessario nec vnus est morbus: vnde neq3 nostra intentio vna erit. Sed tamen in hoc loco volumus dicere medicinam vulnerū siccorū nō habentium alium morbū nisi carnis indigentiam: quam necesse est eis generari. verbi gratia. vulnera in quibusdam sana corpora habentibus inuenimus: quibus non aliud nisi vt carne repleantur necessarium. Quocirca considerari oportet carnē in membro vulnerato non posse generari: nisi ex sanguine sibi mandato: ⁊ ad sui naturam cōuerso: ⁊ assimilato. Sciri etiam oportet membrum illud omnino sanguinem illum nō posse sibi assimilare propter vtrāq3 fecem: grossam sc3 ⁊ subtilem in eo existentem: sicut in superiori particula diximus. Sed causa qua manet duplex est. Vna quia natura non in eis: sicut ignis in oleo preualet. Alia quia ipse non sunt talis materiei vt facile conuertantur in sanguinem. Hoc enim naturale ⁊ necessarium est omni sano corpori. Porro alia etiā etsi consueta sint: dicimus. Quidam enim aliquando vltra modum cibantur vel exercitantur: vnde natura in eis expellendis deficiente: necessario he due superfluitates in vulnere oriuntur ⁊ augmētantur. Medicina ergo mundificatiua ⁊ desiccatiua vulneri imponatur: cuius virtutis scientia in libro simplicis medicine descripta est. Nolumus enim intellectum nostrum ad chariora intendētem de eorum disputatione impediri: in eo enim libro illa sicut amas inuenies.

Oportet tamen vt earum siccitas vel non primum gradum excedat: aut sit vicina complexioni membri vulnerati. Ipsa enim in siccitate preualens: modum excedens non solum superfluitatem: sed etiam materiam carnis generatiuam desiccat ⁊ consumit: neq3 in mundificatione preualet. Que omnia etsi carnem generent: diuerse tamen virtutis sunt: quia que multum desiccant: siccis cōplexionibus cōueniunt: que autem paru3: humidis necessaria sunt. Caro enim quam generare volumus: carni totius corporis necesse est similari. Humida ergo corpora cum humidis: sicca cum siccis curari oportet. Sed tamen si vulnera essentialiter humidiora fuerint: siccior medicina fiat. Cōtrarijs cōtraria aptentur. Res enim naturales cum cōsimilibus custodiri debent: ⁊ q̄ sunt extra naturam: cum contrarijs expelli. Et si duo inuenimus vulnera in sanie equalia: ⁊ vnū in sicco corpore ⁊ aliud in humido: qd̄ est in humido cū parū desiccatiuis oportet curari: ⁊ qd̄ est in sicco cū magis desiccatiuis. ꝑpter hoc thus ⁊ eius similia humidis corporibus conueniunt. eius enim siccitas non est multa. Aristologia vero yreos ⁊ similia: quia multe siccitatis sunt: siccis corporibus sunt opportuna. Poteris autem qualitatem ⁊ quantitatem complexionis intelligere lecto libro complexionum. Sed qualitas apponendorum litteris nullatenus denotari potest: sufficit tamen vt sibi apponatur s̄m q̄ sibi ꝓpinquius est. Mirabilius enim natura ex rebus sibi appropinquioribus adiuuata: qd̄ minus habet supplet: ⁊ quod superfluū est expellit: nisi nimis modum excesserint. Modum enim nimis excedentibus necessario deficit. S3 assuefactio artis rerumq3 frequentatio que propinquiora sunt ostendūt. Quarum quantitatum modu3 licet lingua explicare nequeamus: dicimus tamen que viciniora sunt. verbi gratia. Medicinaru3 quedam parum desiccatiua: alia desiccatior: ⁊ alia desiccatissima. Similiter putredinum: alia parum humida: alia humidior: alia humidissima. ad quarum vniuscuiusq3 quantitatem aliquod pondus intellectuali inuestigatione appone: que cum eis vt melius considerare poteris operare. his enim perspectis: non eris deceptus. Et si aliq̄d ad creandū carnem inueneris probatum: ⁊ vulnus aliquod cui cōuenerit: cum eo curaueris neq3 caro vt considerasti generetur: scias illud: aut vulnus vltra modum desiccare: aut multum minime siccitatis esse.

Oportet ergo te illud intueri: quia si multum saniei habent ⁊ putribilissima ⁊ humidissima fuerint: scias apposita debilem siccitatem habere. Et si vulnus purum ⁊ siccum apparuerit: patet nimis esse desiccatiuū. Si autem plus est concauum ⁊ circa illud rubor: scias apposita vltra modum illud calefacere ⁊ desiccare. Et si viridis color vel liuor circa illud fuerit: ostendunt vltra modum illud esse infrigidatu3. Tunc applicāda est alia medicina: queadmodū tibi significatio declarabit. Illi vero q̄ nesciunt hos canones: qualiter de vno ad aliud se vertant ignorant. Debes etiam scire carnem nō posse generari vulneribus quibus mala materia a quodam membro vel ab omnibus fluit: vel quibus mala complexio est. huiusmodi enim morbus non est simplex: sed multipliciter compositus: vnde oportet nos acutissimam inuestigare significationem omniū significantium: ⁊ curam velut ipse viā curādi ostēdūt impēdere. Iterū si hoc cōcauū vulnus nullam ex illis significationem habeat: nisi quia concauum est: insinuat nobis non simplicem: sed duplicem morbum. Non enim solam carnē: verū etiam cutim spacium sui amisit. Duplex ergo curandi nostra intentio est: idest vt carne impleatur: ⁊ vt superficietenus cutis operiatur: cutem tamen velut carnem restaurari impossibile est: quia materia carnis sanguis est: cuius quantitas in corpore est multa. Materia vero cutis sperma est: quod paruissime quantitatis est. Quid ergo de cute facere debemus? Oportet omnino autē superficietenus carnem induremus: vt fiat in tegmine quasi cutis: etsi cuti durior fiat: sicut in vulneribus cum sanantur fieri videmus. Locus enim ille durissimus permanet: vnde pilus ibi non nascitur. Sed in carnem indurari non potest fieri: nisi cum medicina desiccatissima carnis creatiua et soliditiua in desiccatione. Solidatiua enim desiccatior esse debet q̄ carnis creatiua. Ista vero: id est induratiua vtrisq3 siccioem esse necessarium est. He autem sunt tres species. Vna est stiptica sicut galla: cortex malorum granatorū: balaustia: xilocaracta: ⁊ similia. Est ⁊ alia species preter illam morsionē desiccans: sicut cathimia lota: bolū ⁊ similia. Est ⁊ tertia species morsuram ⁊ rosuram faciēs: sicut es vstum: vitreolū: alumē ⁊ similia. Simplicius autem ceteris vulneribus est illud qd̄ cum acuta re iictum est: de quo neq3 caro: neq3 cutis amputata est: ad quod curandū: nō est alia intentio: nisi vt solidetur: q2 neq3 carnem creari: neq3 cutē restaurari necesse. Unde dicimus q2 si huiusmodi vulnus paruissimū est: per se solidatur: si modico tpe quin separetur aliquo modo teneatur. Si aūt magnū fuerit: de3 ligari: vt vtraq3 pars eius cōiungatur ⁊ solidetur. Qd̄ si maius fuerit: postq3 ligetur: debet sui: ne cā sue magnitudinis partes diuise maneāt: ligamē aūt qd̄ ei cōgruit: fiat hmōi. Mediū lintei subtus vulnus: ⁊ trāsuerso ponatur: cuiusq3 extremitas vtraq3: vna videl3 descēdat: ⁊ alia in modū crucis ascendat: quousq3 ipsis cōstrictis: ⁊ vtraq3 vulneris pars cōiungatur. Et aliqn̄ necessariū est vt plumaceola imponamus ibi: q̄ sic sunt applicāda: prius vno apposito ⁊ linteo super eo strictim euoluto: aliud cū alia parte lintei similiter euolutū appone: vt melius vtreq3 partes cutis coniungantur. Si aūt nimis magne fuerit seiunctiōis: prius suatur: qd̄ ne ignorāter suas videndū est: sicut quidā faciūt q̄ totū vulnus cum vno filo suūt. Nā cū in hmōi sutura filū in aliqua parte rumpitur: mox in toto ipso mollificato: vulnus dissuitur. S3 tu hoc modo facies: prius vtrasq3 suas extremitates nodum in eis faciēs: postea ex vtraq3 parte dimisso vnius digiti spacio sue: ⁊ nodos fac: deinde in medio: vt superiori vel inferiori extremitate enodata et dissuta: alie partes nō sute vel cōsumpte permaneant. Sutura etiā nec multum sit fortis: nec multum sit debilis: si adeo enim sit stricta vt dolorem generet: calidum faciet apostema: ⁊ tumores. Si autem multum fuerit debilis: partes vulneris nō bene cōiungi possunt: mēsura tamē ligandi talis sit: vt aliquantulū doloris sentiat patiens. Oportet te cauere ne puluis vel pilus: vel aliquis humor ibi cadat: q2 hmōi in eo cadentibus: sue partes nō cōiungunt. Uidemus enim quosdā phlebotomatores suū instrumentū oleo vngere: vt suauius ⁊ sine dolore vulnerēt: vnde vulnus tarde solidatur. Et si vulnus aliquātulum cōcauum sit: non solū ligatura: ⁊ sutura sufficiet: quia non vt oportet partes

coniungit: sub vulnere enim quedam manet concauitas in
qua sanies necessario coadunatur: quam de superfluitate di
ximus esse tertie digestiōis. Quare huic vulneri res aliquā
tulū carnē generans necessaria est: vt partes separate bene
iungantur. Sufficit ergo huic vulneri caro que in duobus
vel tribus diebus creatur. Medicina est ei necessaria saniei
desiccatiua: vt ⁊ saniē desiccet: ⁊ locum confortando: saniei
ne illuc descendat: repugnet. Ideoq̃ȝ inuestigemꝰ illam me
dicinam: quam diximus carnem creare: vtrū nobis sufficiat
nec ne. Sed prima intentio huius morbi ostendit nobis eaȝ
nō sufficere: quia medicina que carnem generat: si materiā
ad membrū pro nutrimento venientē penitus cōsummaue
rit: nihil ex materia remanet vnde caro generetur. vnde nō
oportet esse multum desiccatiuā. Huic etiā vulneri que non
est ei multum carnis generatiua: sed qua solidetur est neces
saria. neq̃ȝ decet esse eam mundificatiuam: quia non habet
saniem vt mundari debeat: sed intentio nostra est vt partes
vulneris iungantur ⁊ solidentur: quod in medicina que dici
tur stiptica inuenit. Huius enim actio est separata constrin-
gere ⁊ cōiungere: propterea hanc medicinā cauere debemꝰ
in vulneribꝰ in quibus sanies est: ne sanies cum vulnere so
lidetur. At quoniā in locū quorūdam vulnerum medicinam
ponere non valeamus: oportet vt medicinas preparemus
vnicuiq̃ȝ vulneri ſm q̄ mea intētio differere poterit. i. qbus-
dam subtilem: quibusdaȝ alijs grossam: alijs liquidā: ⁊ alijs
viscosam faciamus. quorum artificiorum ingenium in libro
catagenos inuenitur. Porro quia in quibusdam vulneribꝰ
aliquando superflua nascitur caro: ⁊ aliquando pinguedo:
dicimus q: prima significatio horum ostendit ea debere au
ferri: q̄ extra naturas sunt: ⁊ quomodo faciamꝰ ad presens
dicemus. Scimus autem quia actio nature nihil in his ope
ratur. Actio enim eius est creare carnē. Nature est ergo hec
artificialiter amputare vt palam est carnem nō posse euelli:
nisi cum medicinis: que multum mundificatiue: ⁊ etiā mo-
mortiue sunt. Est autem actio harū: quia dissoluenda dissoi
uit ⁊ liquefacit ⁊ destruit: sed ex his que sunt debiliores: hu
midis corporibus conueniunt: sicut pueris ⁊ mulieribus et
eunuchis: humidis etiā vniuersaliter cōplexionibus. Cōtra
ria autem cōtrarijs: q: vitreolū in humidis corporibꝰ carnē
minuit: in siccis vero non minuit: sed scindit. Eris erugo in sic
cissimis carnem minuit: ⁊ non solidat: sed comedit ⁊ rodit.
fortior autem in hac actione est sandarica: id est auripigmē-
tū. Pili vero ⁊ calx non extincta sana corpora ⁊ rodūt ⁊ vul-
nerant: ꝓpter hoc pustulas emorroydarū: superfluā carnē
apposita euellūt. Sȝ plerūq̃ȝ ignorātes medici vidētes vul
nera multum saniei habere: in errorem incidūt: quia ponūt
medicinam non mundificantem saniem: que plus mundifi-
cat q̄ ei conuenit: vnde necessario caro liquefit ⁊ sanies au
gmentatur. Tunc miser medicus aspiciens multitudinē sa-
niei: putat suam medicinam debilem esse. Aptat ergo mun-
dificatiorem medicinam: cuius occasione vulnus ad peius
dilabitur. Differentia vero que est inter saniem propter for
tem medicinam: ⁊ eiꝰ que est propter debilem: hec est. Cū
enim videris vulnus magis solito cōcauuȝ esse: ⁊ circa illud
ruborem: duritiem ⁊ calorē: scias medicinā vltra modū mū
dificatiuā esse. Si vero saniosum fuerit: preter has significa
tiōes medicinā debilē esse cognoscas. Per saniei etiā essen
tiam poteris illud perpendere. Si enim grossa ⁊ viscosa est:
nō est ex forti medicamine. Si vero subtilis ⁊ rubori pertineat
mōstratur esse ex liquefactiōe tenere carnis propter acumē
medicine: maxime si patiens dolorē: ⁊ arsurā pati se manife
stauerit. Tunc cōuertendus es ad aliud agendū ſm q̄ tibi
he significationes monstrauerint. Rursus si carnem vulne
ris in quodā tempore calidiorem esse perpenderis: de supe-
rioribus medicinis que frigidiores sunt elige ⁊ appone: et
contra si cōtrarium apparuerit applica. qd̄ poteris cogno-
scere supradictis significationibus inuestigatis. i. calore ta-
ctus: ⁊ rubore coloris: ⁊ grossitie extremitatuȝ. Color est de
significatiōibus: vel viriditate: vel nigredine: vel liuore: vel
albedine: ⁊ frigiditate tactus frigiditatem insinuantibus.
Oportet etiam scire non posse carnē generari ⁊ solidari in lo
co vulneris extra naturam existentis. Illa enim ex actione
fiunt nature: que per cōplexiones sicut diximus sunt: vel ip
se sunt primum instrumentum eius. Impossibile enim est vt
actio eius sit temperata: ⁊ ipsa imtemperata. Vulnerū em̄
mundificatio vel carnis minutio non sunt ex actione natu-
re: vnde possunt fieri in complexione nō temperata. Quare
oportet te studere cum carnem vis creare vel solidare: vt car
nem vulnus circundantem: totius etiā corporis temperes.
neq̃ȝ aliquid horum facias: cum calidū apostema: seu aliqua
alia accidentia sicut diximus prius visa fuerint: quoniam im
possibile est tuam intētionē in eo perfici: nisi ad temperamē
tum conuersum fuerit. Eligenda est ergo in illis vulneribus
calori pertinentibus frigidior medicina: sicut cerusa bolum.
contraria cū cōtrarijs. Oportet iterū cū carnem vis creare ⁊
solidare vt caueas medicinā: cuius actio in vltimitate calo-
ris vel frigoris est: sicut iusquiamū madragora: ⁊ opiuȝ: pix
liquida: racinū: etsi horū actio sit vt tu desideras: nisi cū mē-
brū vulneratuȝ vltime extra naturam seu in calore: seu in fri
gore fuerit: tunc autem misce de his in medicina quā opera
tus es: cum inuestigabili ingenio. Stude etiā tēperare aerē
in loco vbi infirmus est. Rursus elige sicut diximus in esta
te frigidiorem medicinā: in hyeme calidiorē. Quin etiam cō
plexionem membrorum inuestiga: quia cura vulnerum ſm
membrorū diuersitatem diuersa est: vnde sicut oportet cura
re debes: humida cum siccis ⁊ sicca cum humidis: calida cuȝ
frigidis: ⁊ frigida cuȝ calidis. tua em̄ intentio non est in alio
sita: nisi vt cōuertas membruȝ ad suā naturalem complexio
nem. Sicca autē membra sunt: quibus parum carnis ⁊ pin-
guedinis est sicut digiti: cōcatenationes: nares: aures oculi.
Nihil autem mēbra carnis habentia sunt pellicule: ligamē-
ta: ⁊ nerui. Et si vulnera sint in siccis membris humidoruȝ
corporum: ⁊ sint ex humiditate corporuȝ: humida medicina
necessaria est. Sicca vero si propter siccitatem mēbrorum ea-
dem vulnera fuerint: oportet te ergo scienter medicinas ha
rum differere: ⁊ quāto magis nature ꝓpinquiora facere po-
teris laborare. Stude etiam in curādis vulnerū accidētijs:
quibus cura magis necessaria. verbi gratia. si inueneris vul
nera cum calidis apostematibus ⁊ multa sanie: ⁊ multa con
cauitate: necesse est priꝰ calida apostemata curari: q: impos
sibile est vt proficuum vulneri facias: nō ablato apostemate
deinde saniem mundifica. Impossibile est enim carnem nō
mundificata sanie creari: tandē que carnem creent appone.
Nullatenus em̄ vulnus solidetur nisi qd̄ carne vacuum est
impleatur. Nouissime solidari oportet. Similiter fac si timo
rosa ⁊ molestiora accidentia inueneris: verbi gratia. si vul-
nera sint in capite: lacerti ducunt patientem ad spasmum.
Oportet vt dimittamus curam vulneris: aliquando em̄ in-
cidere debes lacertum vt sit a spasmo securus ⁊ euasus. Et
si infirmo in futuro malū cōtingat: melius enim est vt sic se
habeat q̄ moriatur. Similiter aliquādo extrahimus venas
⁊ arterias propter timorem fluxus sanguinis futuri. Porro
cum inuenimus separationem cōcatenationis cū apostema
te ⁊ vulneribus: prius hec curamus: q̄ illam cōiungamus.
Et si mēbrū extēdimꝰ vt cōcatenatio solidet̄: timemꝰ ne cā
extēsiōis spasmꝰ ꝓuocet̄. Silr̄ si neruorū locus pūgat̄: non
est necesse: vt mox solidet̄: sȝ aliqn̄ debemꝰ illū vel cū ferro:
vel cū medicina ampliꝰ q̄ apertū sit apire: ⁊ apertū dimitte
re vt sit securus ⁊ euasus ab apostemate futuro ⁊ tumore.
Nōnūq̄ aūt in vulneribus sanies augmentat̄: cui desiccati
ua medicina nō sufficit: vn̄ opȝ fieri foramē de quo fluat: qd̄
aliqn̄ inferius facere possumus: aliqn̄ minime. Cū aūt infe-
riꝰ fieri nō pōt: tota vulneris cōcauitas findat̄. Et si in me-
dio vulneris fuerit vena: vel neruus nos illud findere pro-
hibētia: inferius foramē faciamus: ⁊ custodiamꝰ ne aliquo
modo claudatur. Illud enim cum bombicino oleo infuso
oppilamus: ⁊ vnoquoq̃ȝ die extraneo bombicino eiꝰ latera
premimus: vt sanies exdudatur. Que autem vulnera in lati
tudinem corporis fuerint: in illis videlicet locis in quibus
extremitates multum separātur: sui ⁊ ligari necesse est. Cu-
ius ligamen forte fieri debet ſm magnitudinem concauita-
tis eius. magnis etiā vulneribus siccior medicina congruit
q̄ paruis: ⁊ ſm horū accidentiū diuersitatē est varianda me
dicina: si vis actionem tuam vt oportet congruam fieri.

¶ Quarta particula.

In hac particula testatur Gal. vulnera ad curandum morari: vel propter cõplexionem carnis eorum: vel propter sanguinem ad illud ꝑ nutrimento venientē: in qualitate: etiā quātitate corruptū In qualitate vo sicut si fuerit acutus: vel grossus: vel subtilis. Quia acutus sanguis sanas vulnerat carnes: quāto magis infirmas? Similiter si sit grossus: vel subtilis vltra ꝙ oportet. In quantitate vo sicut si sit plus vel minus ꝙ oportet. Si enim plus fuerit: saniem in vulneribus augmentat: si autem minus ꝙ oporteat: natura materiā vnde carnem creet: non inuenit: ⁊ corruptio carnis in qua vulnus est si sit ex calore: sequuntur eā calor ⁊ rubor ⁊ crassities extremitatum: ⁊ nimia sanies ⁊ subtilis: contraria autē contrarijs. Si autem de siccitate: hec apparent: durities scʒ ⁊ asperitas. Si autem ex humiditate: mollities ⁊ grossa ⁊ multa sanies. vnde oportet te studere ad cataplasmāda ea que vulnus circundant. Si enim calida sunt: frigida appone. Si vo frigida ꝯtraria. Si sunt humida: desiccatiua: sicut argillam mixtam cum aceto ⁊ similia que dicturi sumus. Si vero sicca: fomentamus ea cum aqua dulci in calore temperata quousqꝫ videbimus membrum rubescere ⁊ inflare. tunc autem fomentuꝫ auferendum est. Nō cessato autē fomento: membrum plus attenuari necesse est. Hoc etiā valet vulneribus que ad curandum propter sanguinis paupertatē difficilia sunt. Huiusmodi enim artificio sanguis ad illud membrum attrahitur. omnia enim vnguenta ⁊ emplastra illud curantia: humidiora debēt esse. Similiter si caro vulnerata est humida ⁊ vnguenta sicca fiant: ⁊ caueant fomentum aque calide. Et si oportebit te vulnus lauare: cum vino si calore indigeat: quodam tempore lauetur. Si autem calorem habeat cum aceto ⁊ aqua. vel cum apozimate corticum malorū granatorū mirte ⁊ similium. Si vo putridissimū est: siue cum calore vel frigiditate: manifestabit eger se pati vel incensionem: vel frigiditatem: ⁊ delectatur in contrarijs. Calor: similiter certum signum est. Necesse est enim vt calida vulnera rubore vel nigredinem habeant: frigida vo albedinē vel liuorem. aliquando autem caro vulnerū maxime sue extremitatis induratur: vnde medicina ei non preualet causa magne indurationis: quare oportet te eam incidere omnino quousqꝫ incidendo ad bonam ⁊ sanam carnem veneris: vel rode eam cum aspera re donec sanam carnem reperias. Et si sanguis ad illud membrum fluens inconueniens fuerit: ⁊ vis ei resistere: pone sup illud frigida ⁊ stiptica: aquā etiam frigidā: incipe ponere ligamen ab ipso: ⁊ nimium constringe. Cūqꝫ ab eo ligamen ꝓlongatum fuerit: laxū remaneat. Quibus non sufficientibus: phlebotomia vel pharmacia prout tibi melius videbitur: subuenies. Si autem nō ex abūdantia: sed ex membri defectiōis cā fuerit: inuestigata membri complexione illius sanitatē restaura: sed plurimuꝫ calida ⁊ humida membra defectionem recipiunt. Item aliquando mali humores fluunt ad vulnera de locis sibi vicinis: vñ debes loca illa de qͥbus fluūt temperare. Si variole in mēbro sup mēbrū vulneratū existente fuerint: stude eas purgare ⁊ expellere. similiter si alie male vene sup illud fuerint: deinde conforta membrum in quo fuerint: ne malā materiam vulneri mandet. Si splen vel epar infirma fuerint: curentur: quia impossibile est vulnꝰ curari: nisi sanitas eis restauretur. Oportet te etiam intelligere causam actiuam: vt si est: eam auferas. Et si ipsa non existēte eius actio ꝑmaneat: amputetur. verbi gratia. Si sanguis fluat de putridis membris: stude putredinē abijcere. Si aūt fuerit de cissura vel de incisione: solidentur. Causa enim primitiua sepissime in multis locis tibi curationē ostendit: que aliquādo necessaria est: sicut morsus canis rabidi. Curatio em̄ ab eo nobis declaratur: quia si cognoscimus eum esse rabiosum: festinemus ad dilatandum vulnus: vt ab eo venenum excludamꝰ. Si autem nō fuerit rabiosus: nō ad dilatandū sʒ solidandū vulnus intendimus. Si autē morsus ex scorpione fuerit: succurrimus illi loco cū calefactionibus: neqꝫ inuestigamus: si calidus locus: siue frigidus fuerit. Similiter si videmus pustulas cito vulnerari: ⁊ circundat eas rubor: vel citrinitas: ⁊ serpunt: ⁊ carnē corrodunt: cito festinamus cū phlebotomia si corpus plenū esse videbimus. qđ si plenum esse nō cōspicitur: subuenimus ad purgandū vtrāqꝫ cholerā cum pharmacia. Negligentia enim in loco posita: ad corruptionē ducitur membrū. Si autem vulnera fuerint cū contusione: festinemus cōtusionem curare cū cataplasmate medicinarum maturatiuarū: precedente tamē phlebotomia ⁊ pharmacia. His enim peractis: non tumescit vulnus sanie ad illud fluēte. ⁊ si tumor inde sibi accidat: paruus erit. Inutile enim est vt vulneris saniem ⁊ cōtusionē negligamus: quia omnis cōtusio carnis necessario putrescit: cuius putredo ad vulnus fluit: ⁊ repugnat ne cito in ea generetur neqꝫ solidetur. Medicinā vo maturatiuā poteris scire in suis locis descriptam q̄ coadunat ⁊ custodit naturalē calorē in corpore: sicut est mica panis: farina tritici: massa cera oleū ⁊ similia. ¶ Uniuersaliter quoqꝫ dico omnibus vulneribus medicinam desiccatiuam ab initio vsqꝫ ad finē esse necessariā: exceptis quibus cōtusio carnis est: q: propter sui cōtusionē necesse est humefieri ⁊ saniē in eo generari: deinde mūdificari: postea vo vulnus desiccari. Et si ꝓpter calidū apostema sui circūdātia fuerint: vel viridia: vel nigra: opʒ vt ꝓfundissime scarificent: et sanguinē ne in scarificatiōe coaguletur: frequēter exicca: deinde pone q̄ putrefactiōi repugnēt: sicut bolū rodostoma: acetū ⁊ silia. Et si locus ille ad putredinē ⁊ fetorē se festinauerit: abscindat oino cū ferro aut putrefactiua sup eū ponatur: vt penitꝰ tota putrida caro vsqꝫ ad sanā amputet: deinde cū creātibus carnē curet. Multū aūt valēt pharmacia et vomitus ad mala ⁊ pessima ac putrida vulnera. Corpore em̄ de malis hūoribus purgato: materia vulnerū de loco tū in locū mouet. Sed tū qͥbus vulnus est inferiꝰ: dabis vomitū ⁊ qͥbus est superiꝰ: dabis catarticū maxie cū mouent de loco in locū: vel diuturnū erit: qͥbus sepe prouocatis si totam materiā purgatā esse cognouens: ad vulnꝰ cū medicinis prouocātibus saniē couertere: vt eo maturato: mali hūores eiꝰ valeāt penitꝰ fluere. Deinde eo lauato: medicinā q̄ carnem generet ac solidet appone. Opʒ aūt intelligere qñ vulnꝰ cōcauitates vētris penetrauit: siue cōcauitatē instrumētoruꝫ spūs: vel cibi instrumēta: ducit infirmꝰ ad molestissimam desperationē. Similiter ⁊ vulnꝰ qđ est in cōcatenatione: pessimū. Salubꝰ aūt qđ fit in carnosis locis: paucos neruos: venas: peliculas: ac ligamēta habētibus: ⁊ qđ est remotum a magna cōcauitate: cōtraria aūt cōtrarijs. Pessima vo sunt que in venosis locis fiūt: vel neruorū vicinis: vel q̄ magne cōcauitatis sunt. Hec em̄ fluxus sanguinis semꝑ sequunt: spasmus ⁊ alienatiōes. Uulnera quoqꝫ de quibus in initio multum sanguinis fluit: secura sunt a tumore: citoqꝫ in eis caro generatur ⁊ solidatur: exceptis que in ventre sunt. Et si parum ex eis: vel nihil fluxerit: ne tardes phlebotomiam. Rursus nonnunqꝫ de putridis humoribus vel corporibus: oportet radendo ⁊ scalpellando sanguinem extrahi: de illis scilicet que tument ⁊ rubent: sed tamen hec fiant post phlebotomiam: maxime si multum sanguinis in eis coadunatuꝫ esse videris. Nascentia vo in locis sensibilibus: ex his oportet vt ea curentur cum medicinis dolorem ⁊ morsurā nō facientibus: etsi medicine debiles sunt. que vero in parte sensibili oriuntur: cum fortioribus curentur. Iterū si membruꝫ cui vulnus est: actionē habet toti corpori magnum adiutorium impendentem: oportet custodiri ne vis deficiat: vt dicturi sumus. Sed membra quorū actio corpori nō est multum necessaria: cum fortibus medicinis curāda sunt. aliquādo tamē qualitate ⁊ oppositione locorū membrorū curatio nobis ostenditur. verbi gratia. Uulneribus in inferioribus intestinis existētibus: clysteria fiant. Sed si in superioribus id est in subtilibus intestinis oriuntur: potiones dāde sunt. Que autem in medioeribus fiunt: ex vtraqꝫ parte ea curentur. Si enim sunt in stomacho: cū potionibus: si in meri: medicinam multis vicibus damus paulatim. Non em̄ sibi proficua est nisi cum transierit. vnde ingeniemus vt aliquantule sit grossitiei ⁊ viscositatis: vt possit in eo inuiscari. Illud enim est via ⁊ transitorium: cum cibis abundantis ablutiōis curentur: aut cū medicinis nullū nocumentū eis facientibus. Que vero in inferioribus intestinis: possumus ea cu

rare cū medicinis metallinis: vt est cerusa ⁊ eris erugo. si ad stomachum veniāt: mortem inferunt: que multotiens ad intestina dirigimꝰ: ⁊ prosunt. quā multis ⁊ diuersis modis in libro complexionis inuenies. Et si oportet te vulnera ventris mūdificare: cū hydrozaccara aut mellicrato ⁊ similibus ea mundifica. Si autē vis sanare ⁊ soldare: cū stipticis fructibꝰ: ⁊ sirupis sicut cū sirupo coctanoꝝ hypoquistidos corticibus maloꝝ granatoꝝ: terra sigillata rosis acatia ⁊ similibus. Hec omnia sunt securiter iuuatiua vulnerū que sunt in ventre. Uinum iterum valet in vulneribus ventris curandis: cum febris abest. Uulnera autem que sunt in canalibus pulmonis: vel in ore: ex rebus morsuram ⁊ tussim mitigantibus iuuantur: sicut gummi arabi. dragagantis et similibꝰ. que ori apposita sorbeant paulatim. Jaceāt supini: ⁊ lacertos collatos desinant: q: medicina liquefit: ⁊ aliquāta ex ea quātitas in pulmonis canales descendit. Si autem vulnera sint in inferioribus oris: ea gargarismate curentur. Si autē sint in stomacho: nō est necesse ea cuꝫ medicinis misceri: quibus ad stomachum dirigantur: q: ipsas per se ad stomachum ire manifestuꝫ est. Sed si in pulmone sunt: quedam viam facientia medicine miscenda sunt. Similiter fiat si sunt in renibus vel in vesica: sicut scriptum inuenies in libro de compositis medicinis titulato. Cōtusioni iterū medicina putrefactiua est necessaria: vt subtiliet ⁊ liquefaciat sanguinem: qui in ea coagulatꝰ est: post eam dissolutiuam medicinam appone. Et si contusio magis inferius sit: fortiora ⁊ lōgius tempus ei necessaria sunt. ⁊ aliquando ventose ⁊ sanguisuge: vt oīno sanguis eius dissoluatur: deinde cuꝫ stipticis curetur. Quia si hoc neglexeris: vnū ex his duobus infirmus patietur: aut enim tumefiet ⁊ corrūpetur vulneratū membrum: aut sanguis iteruꝫ ex ea contusiōe fluet: propter aliquā paruam motionē: vel plenitudinē: aut incōculcationē: ⁊ similia in futuro ad corruptionē veniēt. Quia ꝙ secūdo mananerint: acuta sanies necessaria est. vnde nunꝙ̄ illud membrum sanatur: etsi visui sanum appareat.

Quinta particula.

Licet vulnerū curationes s̄m rectum ordinē ostēdimus: bonū est tamen vt de his iterū cōmuniter disputemus: vt faciliꝰ intelligatur. Dicimus ergo quidē omnibꝰ vulneribus desiccatiua sunt necessaria: cōcauis tamen minus ꝙ̄ conueniunt desiccatiua: ⁊ que etiā sunt mundificatiua. Uulneribus vero in quibus sunt large ⁊ bone incisiones: non est aliud conueniens: nisi qđ ea solidet: ⁊ eorum extremitates iūgat: que scꝫ vulnera medici vocant recentia ⁊ sanguinolenta: quoruꝫ medicina nō est mundificationis: sed parum stipticitatis habeat. Ea vͦo que sanari ⁊ solidari necesse est: multum desiccatiua ⁊ stiptica decēt. Quibus autem carnem minuere necesse est: danda sunt corrosiua ⁊ acuta que necessario sunt calida ⁊ sicca. Ea vͦo que cum alijs accidentijs sunt: ad presens dicemus. Igitur ea que saniem habent: decet cum saniem mundificātibus curare: que scꝫ multum sint mundificatiua: plus ea ꝙ̄ que carnem generant. Que vͦo sunt humidissima multum desiccatiuis debent curari: non tamen modū exeuntibus: ⁊ desiccatiuis ⁊ stipticis. Carnis autem creatiua sunt ⁊ desiccatiua ⁊ mundificatiua: sed si vulnera cum mala complexione fuerint: oportet eam prius curari. sicca cum humidis: calida cum frigidis: cōtraria cum contrarijs. Hec sunt facienda vel in toto corpore: vel in membro vulnerato. Et si membrum siccum est naturaliter: magis oportet desiccari minus vͦo si humidū est. Similiter intelligimus de alijs qualitatibꝰ. Oportet etiam significatiōes curandi ex mēbris nobilibus ⁊ ignobilibus multum sensibilibus perpendi. Sufficit quod de huiusmodi disputauimꝰ. Oportet nos incipere de vulneribus venarum: arteriarum: neruorum: ⁊ similium. Dicimus autem si scissura est in vena: vel arteria necessario sequuntur sanguinis fluxus ⁊ indigestiones. Cuius vtilior medicina est vt sanguis non fluat. Cohibeas autem foramen vulneris cum digito: aut plumaceolo seu ligamine: aut medicina tenere: aut materiam eius cum phlebotomia diuertere: ⁊ cum ligaturis impositis locis: aut cuꝫ refrigerantibus totum corpus: sicut aqua frigida. aliquādo sub

ita aque bibitio sanguinis fluxum restringit: ⁊ aliquando erigēdum est membrū vt vulnus sit superius: aut extrahenda est vena: vel arteria in qua vulnus est: aut oppilandū est os eius cum medicinis de cola factis: aut incensiuis: aut in ore vulneris corticem faciunt. Quorum curas particulariter dicere nunc monstrauimꝰ. Si sanguinis fluxus propter punctionem vel phlebotomiam fuerit: primum leniter ponēdus est digitus super illud foramen: et paulatim ⁊ suauiter cum digito illud premimus. Hoc em̄ dupliciter iuuat. vno quia sanguinem fluere prohibet: et sanguinis fluxu prohibito: sanies non coadunatur: neqꝫ virtus infirmi deficit: ⁊ forsitan contingit vt aliqua gutta super foramen eius coaguletur: que sanguinem egredi prohibeat. Multotiens em̄ hoc euenit precipue cum foramen vene angustum est: ⁊ non est in arteria. Illis autem non sufficientibus: superiora vulneris cum fortibus ligaminibus liga: ⁊ sit preparata medicina de thure. nulla em̄ vtilior est: q̄ recipit thus masculū. i. pinguorum ad pondus vnum: aloes ʒ. fac puluerem: ⁊ tempera cum albugine oui ad mellis spissitudinem. deinde accipe pilos leporinos: vel aranee telam: aut molle bombicinū sed pili leporini sunt vtiliores: in quibus inuoluenda est medicina: et foramini vulneris ⁊ circa illud applicanda: et liga eam cum ligamine: quod incipiat superius: ⁊ inferius protēdit vsqꝫ super locum foraminis illud ducens: ⁊ cum hoc feceris: tene digitum super foramen ne fluat sanguis: ⁊ ligamē quod prius ligasti: solue: tenens manuꝫ leniter super vulnꝰ quousqꝫ poteris: nulluꝫ sibi dolorem faciens. Cumqꝫ manū eleues ⁊ sanguinem fluere non vides: aut paruissimus: vīi nullus timor sit: manatus fuerit: dimittatur. Si non contrarium videris: solue ligamen quod ligasti: ⁊ superius liga sicut fecisti prius: sed tamen membrum infirmum ne spasmet aliquantuluꝫ quiescere dimitte. Et si nullū accidens adesse videas: ligamen super medicamen appositum: vsqꝫ ad certū diē ne soluas: quo soluto: si medicamē vulneri applicatū est ne vi illud abtrahere velis: sed desuper pone eiusdē generis medicamen: aliquantulum tamē humidius: ⁊ modo priori eam religa. Ipsum enim membrū taliter pone: vt nullum dolorē patiatur. Nulla enim res est nociuilior: ⁊ sanguinis fluxus prouocātior: ꝙ̄ dolor: ⁊ inclinato membro. hoc etiam plurimum calida apostemata generat. stude quoqꝫ in siccis corporibus aloes plus mittere: ⁊ in humidis minus. Thus vero necesse est vt sit viscosum albissimum. Dicit etiam hic Gal. nullā medicinam hac vtiliorē esse: propter hoc operare illam in sanguine de pelliculis cerebri fluente: ⁊ de vulnere colli fluēte faucium ⁊ arteriarum. Apposita enim illa in faucibus ⁊ arterijs: absqꝫ ligamine sanguinem prohibuit: neqꝫ laudo eam: quia omnino viscosa ⁊ solidatiua est: q: sꝫ festinanter carnem generat. Medicina vͦo que incensiua est: possibile est vt citius sanguinem stringat: quia in eo quasi corticem nebulosum facit: sed tamen non est idonea: quia non sumus securi: quin eleuato cortice sanguinis fluxus reuertat̄ quia veniens priore peior est: vnde non oportet tunc huic medicine famulari: nisi cum sanguis fluxerit ex aliqua rosura: vel putrefactione in illo membro existētibus. hec em̄ putrefactioni congrua est: sicut incensio siue cum igne: siue cuꝫ medicina. Plurimum etiam hanc medicinam operamur in passionibus ani ⁊ testiculorum virecti propter putredinem in his membris festinantem: quia huiusmodi membrū naturaliter calidum est. Iterum est via fecum in corpore expellendarum: sed tamen cum operatus fueris: medicamen apponendum est ne pure incensio insit: sicut calx viua: sandaraca: erugo eris: ylis: sulphur: ⁊ similia: sed misce cum ea stiptica: sicut galla ⁊ elige alia que hoc opus naturaliter faciāt vt vitreolū. calcanthū. Si autē vis medicinā ad auferendam rosuram solūmodo calidā appone: hec enim putrefactionē rodit. Que autem mixta est cum stiptica: cortex quem generat ad cadendum moratur: quod magnum facit adiutoriuꝫ. quia cortex priusꝙ̄ cadat: caro generatur: ⁊ vulnus solidatur: quam scriptam inuenies in libris de simplicibus medicinis. neqꝫ tollas eam si sanguinē fluere perpēderis. Et si intentio tua in mūdificanda sanie fuerit: cito ablato cortice eā vsqꝫ ad sanum locum amputa. Si autem hoc non suffecerit

tibi: incide venam: maxime si magna vel arteria est: et hoc fac si latum nõ est vuln⁹: cũ ferro dilata: et extrahe venã: vel arteriã cũ vncino: et totã carnem sup eam existẽtẽ excoria: deinde bis vel ter cũ manu tua eam torque. Et si hec ad stringẽdũ sanguinem sufficere videris: pone medicinam: et desup eam liga. Si vero hoc opus nõ sufficiat: liga vtrãq extremitatẽ cum tenuissimo filo serici: maxime extremitatẽ cordi vel epati ptinẽtem. aliqñ em̃ sufficit vt illa pars ligetur: postea vero pone de medicina quã diximus: aut si illa non proficuum faciũt: liga vtrãq extremitatẽ et ignem superpone: sz tñ cum supiora tibi nõ sufficiãt: hec operare. venã etiã extrahere: et ligare securius est: q̃ ignem ponere: quia vena incisa vtraq eius extremitas corrugatur: et in medio quia vacuum est: restat: caro generatur. vnde sanguis phibetur absq vlla molestatione. Cum vero sanguinis fluxum cum igne constringas: nascitur caro super venam nõdum solidatam: quia humidus tumor quasi nux ibi generatur: q: complens sanguinem: propter hoc infirmus semp est suspicax: quia ex parua occasione tumor rũpitur: et sanguis sicut fluxerat ante fluit. Quidam mihi dixit q seruus suus propter minutionẽ basilice vene ad hec deuenerat vel acciderat: de cuius tumore rugitum et sonum audiebat. Sed quidam vulgus amicus illius serui precepit: vt sepe super vuln⁹ niuem apponeret. vnde sanus factus est. Halic. iterum multi medici putauerunt impossibile esse arterie substantiam solidari ppter duritiem suarum pellicularũ. Sed ego dico multas arterias me solidari vidisse: maxime in humidis corporibus: et non in humidis multum. Puer quidam medicus ad quẽdam vulgum minuendum accersitus abijt: qui cum eius brachium ligaret: maxime arteria inflata est: tunc ipse cogitãs eam esse venam percussit. Ad qd ego deueniẽs: et sanguinẽ fluere cum constrictione et dilatatione pulsus aspiciens: mox puerũ expuli: et plagam vt oportet constrinxi: atq medicinam quam diximus apposui: qua etiã ligata: precepi vsq ad quartum diem ne dissolueretur: sz eam refrigeraret: ac infunderet: quã in quarto die dissoluens: solidatam vt oportet reperi: deinde eam religaui et religatam spacio multorum dierum dimisi: quo facto sanus factus est: neq tumorem quẽ medicus matrẽ sanguinis vocat passus est. Ceteri vero in arteria phlebotomati huiusmodi tumorem non euasi sunt. Sufficit quod de his diximus.

Incipiendum est autem de ceteris sanguinis fluxibus. Dicimus ergo q fluxus sanguinis: aut est ex incisione vene: vel apertione sue extremitatis: vel propter largitatem pororum. Curam autem incisionis diximus. Apertionis vero sue extremitatis ad presens dicemus: aut q est propter defectionem venarum: aut ppter nimiam sanguinis plenitudinem subito suas extremitates implẽtem: aut propter aliqua corrosiua: vel incensiua extrinsecus venientia. aliquãdo etiã vena quasi cum sudore sanguinem emittit: qd fit cum eius pellicule deficiunt et rarificãtur: et sanguis est tenuissimus: nõnunq̃ et pellicule rumpũtur: maxime que sunt in pulmone ex magnis vocibus et in ceteris membris: ex palestra: vel oneroso pondere: vel lõga flatus constrictione: aut saltu vel casu: aut multitudine sanguinis ppter calorem bullientis: sicut in vtre: vel in olla musto plena fieri videmus. Musto em̃ bullire incipiẽte: neq aditum quo exeat inueniẽte: necessario vter rumpitur. Quocirca curas eius cuiuscũq modi fit: sic incipias. Causam em̃ eius si existat amputa. Si vero abest: couertere ad fluxum: cuius materiam alibi ducito: deinde foramen diligẽter solida: et conforta: atq constringe ora venarum: vbicũq fuerint: materiam autem alibi dirige vicinius, si aliud facere nequiueris. Verbigratia. Si sanguis ex supioribus partibus oris manatus fuerit: sanguinem ex naribus fluere facias. Quod si ad longa loca poteris eum ducere bonum est: sicut sanguinem fluentem ex naribus ad emoroydas vel menstrua ducas. faciẽdum est cum phlebotomia vel vẽtosis in huiusmodi locis applicatis: siue cũ scalpellis: vel absq scalpellis: nec nõ et cũ ligaminibus. Quia sanguinem ex naribus fluẽtẽ magna stringit ventosa in dextro latere super hypocũdriam apposita in dextra. Si de sinistra nare in sinistra. in vtraq: si de vtraq nare fluxus fuerit. Similiter phlebotomia per antipasim facta: valet: tamen cũ virtus custodita est: oportet etiã sanguis multus apoforesibus paulatim abstrahi. Valent etiã ligamina sup armum apposita in dextro vel sinistro: si dextra vel sinistra parte fluxerit. Similiter si in coxa ligetur. Scriptum em̃ ligamen multum valet ad extrahẽdam materiã sibi: et refrigerẽtur mẽbra: de quibus sanguis fluit. Vidi em̃ in quodã minuto sanguinem sub lingua fluere: cui pcepi vt niuẽ ibi apponeret: et liberat⁹ est. Multos etiam aspexi sudorem in toto corpe pati: quorũ corpus sanguineũ sudorem emittebat: eosq defectio et angustia sequebãtur: neq cũ vllo alio curati sunt: nisi cũ potu aque frigide et sessione in ea. Dico iterũ: q: cuicũq sanguinis fluxus nõ de supficie corpis manatus fuerit: vtilitas sue curationis est vt ad alia loca sanguis dirigatur: et tibi et potus sint refrigeratiui collyriatiui et stiptici sm q tibi videtur aut sm membrorũ necessitatem: morbiq quãtitatem. Neq opz negligi membrorũ cõpositionem et ppinquitatem sicut diximus. Necesse est iterũ diuersa argalia et instrumẽta inueniri sm diuersitatem membrorũ: sicut vulue vesice et silium. Quedã mulier passa est fluxũ sanguinis p vuluam: cui nulla medicina pfuit: nisi succus arnoglosse: q: iste succus multũ valet ad sanguinis fluxũ ppter rosurã existẽtem. Nam in se et stipticitatẽ et collyriositatem habet. Mea tñ cõsuetudo est cum eo fortiorem medicinã miscere sm q intelligo naturã morbi. verbigrã. Si sanguinis fluxus de vesica vel intestinis multus et forti impetu fluat: intelligitur q fluat de maiori vena. vñ opz curari cũ medicamine multum et fortiter stiptico sicut balaustia: hypoquistidos: sumach: acatia: gallis viridibus: corticib⁹ malogranatorũ. et similib⁹. Si aũt parũ fluat ex parua vena egredi manifestum est. Quare sufficiũt nobis thus: ratinam: terra sigillata: ematithe: vinũ nigrũ et ponticum: succus arnoglosse: strigni: extremitates põticarũ arborũ oĩa cocta in aqua. similiter mirtus et mespila. Si aũt fluxus paulatim manabitur: et color et odor eius non veluti sani fit: certũ est nõ ex incisione: sz ex ruptura et vulnere esse. Quocirca opz tũc dari trocisc. andronei et polin mirtos cũ pdictis succis. Porro aliqñ ppter frigiditatẽ exteriorũ corpi quorũdam extrinsecus appositorũ vene implentur: quare opz te bene hãc rõnem pscrutari: q: cũ fluxum sanguinis frigidis appositis augmẽtare videris: auferenda sunt frigida. Vidi enim plerũq sanguinis fluxum de pulmone manãtem infrigidato pectore augmẽtari: et quibusdã sanguinẽ multũ fluere vidi: q: frigida stomacho applicabãt: et alijs p nares capiti eorum frigidis applicatis. Oportet ergo de quibus sanguis fluit nequaq refrigerari: nisi priusq ad alias ptes duct⁹ fuerit. verbigrã. Non decet caput si sanguis ex naribus fluat refrigerari: nisi pcedẽte phlebotomia: et fricatione manuum et pedũ et membri ligamine atq ventosa in ventre vel ceruice apposita. his em̃ prius factis: caput et frõs refrigerẽtur. Sanguinis aũt desudatio curet cũ refrigeratiuis: et stipticis et cibus siue cibus fit vel medicina sanguinem ingrossantibus. que videlz stiptica et viscosa sunt.

¶ Finita ergo disputatiõe curationis vulnerũ exteriorũ: incipiamus de vulnerib⁹ interioribus dicere. Igitur dicim⁹ vulnera pulmonis molestiora et dãnosa ad curãdũ ceteris et difficiliora esse: sicut experimẽto: et rõne manifestatur. pulmo em̃ mẽbrũ est semp motũ habẽs: et vulnerata mẽbra necesse est vt quiescãt: sin autem vulnera nullatenus solidãtur: q: in motu partes vulneris separãtur et extẽdũtur. vnde neq cõiungi nec solidari possunt. Ideoq multi medici despati sunt vulnera pulmonis sanare de quo nõ debent despare: maxime si vulnera sunt recentia. plures enim vidim⁹ quibus sanguinis fluxus erat: cum tussi ppter nimias voces: vel casuz: vel pcussionem: qui tussiẽdo screãdoq libram vel plus vel minus parum screauerint. quidam sine dolore pectoris: alij cũ pauco dolore. Sed qui dolorem passi sunt: minus screauerũt: et minorem habuerũt calorem: vnde significabatur de longinquo screatũ venisse. Que autem sine dolore fuerit multa quantitas: et subita est et rubicũdior: et calidior est: qui significabatur de propinquo venisse. Sed cũ sanguinẽ screari videris ppter voces nimias: vel casum: aut percussionem in pectore: et nimiam tussim: et

multus τ calidus est: preter vllum dolorem: intellige eum de pulmone esse. Et si neq; multus: neq; calidus est: neq; rubicūdus fuerit: τ paulatim cum tussi exierit: scias eum de pectore egredi: sʒ qualiter de pulmone ad pect⁹ sanguis salit: in libro de interiorib⁹ mēbris intitulato ostēditur. Quibus signis apparētibus: ne de possibilitate sue curationis te desperes. nos em̄ curauim⁹ neq; decepti sumus. hmōi ergo faciēda sunt. Egro ne aliqd agat: quo spūs laboret: preci pias: τ ptinuo basilicā minue: τ sanguinē trib⁹ vel quattuor detractionibus deme: huiusmodi enim actione sanguis de pulmone excluditur. liga etiam supiora brachij: τ frica manus τ pedes: easq; cū ligamine liga sanguinem fluere phibente. i. ligatione in superiorib⁹ brachij τ in coxa ligato. hoc enim facto da potui acetū cum multo aque mixtum: τ paulatim cū multis interuallis bibitionib⁹ illud sorbeat. hoc em̄ faciēdum est: vt si sanguis in pulmone coagulatur: liquefiat τ excludatur: deinde ad causam collyriatiuā τ oppilatiuam aliquid stipticitatis habentem: que potāda sunt cum aceto multum cū aqua mixto: aut cum sola aqua in qua cocta sunt coctana semen mirti: τ alij fructus siīr stiptici: τ phibēdus est in illa die τ nocte: si inde habuit: a cibo. Si aūt defect⁹ est parum liquidi iuris accipiat τ stiptici. Et si scda die sanguinē minuas: si virt⁹ sustineat: bonū est: minue etiā cibū eius vsq; ad quartū diem: τ vnge pect⁹. Si estas est cū oleo cocta nox. Si hyems cū nardino τ filibus. Iterum cataplasmata cum sua stipticitate penetrātia iuuāt: que in alijs scripta habemus. Elige semp que sunt molliora vt in humidis corporibus maxime prauis apponātur: τ q̄ sunt duriora in siccis: multi hoim cum hmōi curatiōe a me euasi sunt: τ pre oībus iubeo: quibus vena rumpitur in pulmōe: vt priusq; tumefiat τ saniem colligat: eā solidare studeas. Nam si negligētiam inde habueris: τ putredinē colligere incipiat: scias eam aut nunq̄ posse sanari: aut cū magna difficultate. Sanies enim non mūdificaſ nisi cū tussi: τ tussis vulnus dilatat. phibet ne solidari valeat. est etiā causa alteri⁹ vulneris. Que aūt in pectore ē̄ facilioris curatiōis est: q: vene pectoris venis pulmonis paruiores sunt. Rursus q: sanies in vulnere pectoris p spaciositatem fluit. Iterū q: pect⁹ carnosum est ad pulmonis cōparationē. pulmo em̄ plenus est vndiq; canalib⁹: qui qm̄ cartilaginosi sunt: carne nudi τ siccissimi sunt. Sunt et alie spēs sanguinis de pulmone fluētis: qui ē prau⁹ nō calidus nec rubicūdus. cui⁹ causa cōtusio neruoꝝ est. Quē fuxū stulti quidā: q: parue quātitatis est: ad curādū faciliorē esse cogitāt. Sed ego dico eū ceteris esse molestiorē τ peiorem. Contusio em̄ difficilis fixura solidatur. Qd vuln⁹ est in diaphragmate: i suauidelʒ carnositate: sanatur τ solidatur. Sed qd est in neruosa parte impossibile est solidari. Sed in vulneribus ac diaphragmatis vel in interiorib⁹ siphac opʒ studeri vt quātomagis fieri pōt desiccētur: siue cū emplastris extra positis: vel cū potionib⁹: sed oībus vtilior est diaspmaton τ diacasia: quā sepius in vulnerib⁹ pectoris operamur: τ mūdificāda sunt si saniem habeāt: cū mellicrate: aut mel detur ad lingēdū. Non em̄ queūt mūdificari cū adiutorijs vulnera exteriora mūdificātibus: q: si aliquis arbitratus fuisset: dari putrida vulnera in pulmone habētibus: vnguētum de eris erugine: patiēs moreretur: τ de medicina hmōi ridiculū esset. Ideoq; opʒ te studiose pcedere: ea q̄ sunt opportuna τ ad dādum possibilia: ea videlʒ q̄ sunt quasi cib⁹ τ potus. Cauendū etiam est vt in oībus mēbris τ locis: q̄ sibi conueniūt facias fm q tibi mēbroꝝ natura actio τ cōpositio: sicut multotiēs dixi: ostendūt. Neq; vnū τ equale in oībus membris inditium differas: ne in errorem incidas: sicut ignari methodoyci. Quocirca errorē cuiusdā methodoyci narrabo. Fuit quidā vir habēs vulnus putridū in aure: quē quidā de secta thesili cepit curare cū diacathimia. hmōi em̄ medicamē optime vulnera exteriora sanat. maxime carnosa: sicut que sunt in coxa τ brachijs: de quo quotidie in aurē distillabat: sʒ quātomagis in aurem de eo inducebat: eo amplius vulnus τ saniem τ putorē colligebat. vulnera aūt aurium cū hac medicina nequeūt curari: neq; fuit tps ponēdi hāc medicinam durius enim τ siccius cōuenit adiutoriū fm siccitatem auriū siccitati coxe cōparatam. Apponēda etiam sunt que saniem

prius lauent τ mūdificent. Qd cum spacio multoꝝ dierum fecisset: τ auris quotidie ad detrimētum semper deuenisset: in interioribus auris apostema ortū est. Quare insipiēs ille tetrapharmacon cepit apponere: qd est cōpositū de oleo τ pice τ sevo τ cera: qd scilicet est apostematū hume factiuum τ maturatiuū. Considerauit em̄ huic morbo esse cōstrictionem: τ constrictioni esse necessariam dissolutionem. Cuius inuestigatio τ intentio infirmo fuit opposita. Infirmus em̄ putridū vulnus in aure vel os habebat: cui siccissima medicina cōueniens erat: corrosiua τ destrictiua. vnde cum hmōi mollitiuū vnguētū apponeret: vulneri non spacio vni⁹ diei fuit qn sanies τ putor abūdāter sunt vulneri augmentata. Tandem famule infirmi dn̄i ad peius illū ire cernētes: medicum irato corde increpuerūt: τ ne vltra veniret preceperūt. Sed ipse magis τ magis orabat: vt saltē dimitterēt illud vnguētum apponere aurib⁹. Quib⁹ Ga. pcepit vt p vnū diem se īteresse cū medico finerēt vt eius aurē funditus ex illo medicamine esse putrefacturā rationabiliter ostēderet. Cuius verbis obediētes fuerūt: Deinde Ga. cōuersus cōtra medicum cepit sibi suū errorem ostēdere dicens ei. Certificasti in istius aure esse apostema. Qui rn̄dit vtiq;: ideoq; vnguētū mollitiuū ibi apposui. Cui Ga. qd tibi videtur si diamerithe τ acetū ibi apponim⁹? Qui rn̄dit hec em̄ sunt pstrictiua. sic τ apostema cōstrictū est. Cui iterum Ga. quidnā tibi visum erit si hec etiā constrictiora sicut trociscos andronici apponamus? rn̄dit pessimū. hoc em̄ mēbrū: q: cerebro ppinquū est necessario eger pre nimia constrictione spasmabitur. Tunc Ga. nisi cōsuetudinem aspicerem: τ scirem q hoc membrū cum tua medicina mollificatū esset: mox trociscos andronici absq; vllo timore apponerem: sʒ q: multo tēpore hoc membrum mollificasti desiccatiua paulatim ad desiccatiora ascēdendo apponam. vn̄ hodie apponam memithe τ acetū: cras trociscos andronici: cras aūt desiccatiora: deorsū aūt cū siccissimis cataplasmabo: sed sola memitha τ aceto apposita eger sanus factus est nō indigēs alio adiutorio. quare oportet te hmōi vulnera cōsiderare: quibus si eo amplius sicciora sunt necessaria: nō timidus ea cōponas. Gal. em̄ multos de diuturnis auriū vulnerib⁹ vnū τ duos annos trāseūtib⁹ cum hac medicina desiccitiua curauit: sed vtilior his oībus illa que fit de ferrugine ferri. auri enim que est siccissima: necessario medicina q̄ est siccissima fieri debet: ferruginem subtilissime tere: deinde cū aceto lotā cum tanta quātitate aceti coques fm q complexionem patientis securam esse cognoueris: postea spissitudinem mellis quinetiā ab igne eleua. Nos etiam vulnera aurium si sensibilia sunt: cum ferrugine curauimus: vulnera autem oculoꝝ cum thure. hec enim humidior est quātum ad cōparationem medicine ferruginis: τ curamus vulnera auriū cum medicinis oculoꝝ medicina siccioribus: τ auriū minus siccitatem habētibus. Vulnera vero q̄ sunt in ore: si sunt humidissima: multūq; saniei habuerint: necesse est desiccatissima habeant adiutoria sicut lithos eris marchasidie vsta: aut cū melle: aut cum vino dulcissimo mixtis puluere etiā pigre. Valet iterum in his locis succus vuarum agrestiū: τ sumach: τ similium. Si aūt minoris sint humiditatis: minus his humida: tibi sufficiant: sicut sapa mororum τ corticū thuris. Sed vtilior in hoc loco: si medicina que fit de sapa τ nuce cipressi apponatur: que vero putrefactissima sunt: maxime si vicina sunt ossibus: timemus ne ossa pter humiditatem eoꝝ corrumpāt: necesse desiccatissimum medicamen apponi: sicut trociscos andronici cū aceto. Quibus nōdum sufficiētibus: incensiua τ roditiua applicētur. Ecce que vnicuiq; membro cōueniunt: diximus. Operare ergo ea fm q vtilius agere poteris: considerando diuersitates membrorū eorūq; compositionem formā τ locū: τ qd instrumentum medicine cōueniat: τ quō dentur siue puluerizata: siue temperata: siue liquida: τ qualiter cito ad locum infirmum veniāt. Que etsi superius ostensa sunt: bonum tn̄ est vt eadem repetam⁹. verbigratia. Si in stomacho sint vulnera: τ velimus eorum saniem mūdificare: sicut mundificamus stomachum de viscoso phlegmate cum radicibus suis τ oximelle: fiet hec medicina molesta: sed bonum est illam saniem mūdificari cum rebus eam inferius deponentibus: si-

cut cum moderatis laxatiuis. vomitu enim prouocato: vulnus necessario saniem vndiqꝫ sibi coadunat ⁊ dilatatur. Moderatiuum vero laxatiuū nō similiter. Non enī vt cōmotio vomitus stomachum cōmouet: sꝫ suauiter inferius saniem deponit: vnde securus est neruꝰ vt nō patiatur: quia oīs acutus est: ⁊ neruis sensibilibꝰ. Uulnera vero que sunt in canalibus pulmonis: bonū est exterius cū desiccatiuis cataplasmari: ⁊ egrum quātomagis poterit cohibere se a tussi. ꝓpiceri superius (ats supinus) iaceat: atqꝫ desiccātia ponantur: ⁊ laxet lacertos colli vt medicamē paulatim descēdat. Lac vō in canalibꝰ pulmonis magne actionis est: sꝫ laudabilius qd̄ de aīalibus alta loca incolētibus siccū aerem ⁊ herbas laudabiles: sicut tēperatas ⁊ stipticas habētia: que sunt ad septentrionalem plagā discooꝑta ⁊ a meridie apta: a mari ⁊ lacubus remota. Lac vero vaccinum grossum est; asininum vero subtile; caprinum vero mediocre. Antiqui aūt medici iubebāt sugere phthysicū vbera mulierū: qui ideo bn̄ fecerūt: q: ceterꝭ ꝓuenientꝰ: ⁊ in pulmone phthysicoꝝ: anteqꝫ infrigidetur penetrabile: q: viue est. Lac caprinū anteqꝫ infrigidet quidꝰ necessariū est: dari cū modico melle: ne forte ī sto. coaguletur. Sed si vis vt citius descēdat: al. quātuluꝫ salis in commisce. Sed Ga. testatur quēdam in gutture vulnera ꝓpter catarrum habuisse: qui tussiu. ⁊ nō multuꝫ sanguinis rubei: sed cum quadā parte pelliculatū screatus est: eiusqꝫ vox corrupta est. vn̄ arbitratꝰ est illā ꝑtem pelliculaꝝ esse gutturis quem cū suꝑioribꝰ medicinis curauit ⁊ euasus est. Sed quicūqꝫ hāc passionem passus est ꝓpter pestilētiam facilius factus est: quia pestilentia corpus desiccat: ⁊ desiccatio vtilis est in hac passione. i. in vulneribus pulmonis: quibus licet non cito ad solidādā vulnera succurramus: sed hec que diximus faciamꝰ: multo enī tēporis spatio viuent. Hec sunt dicta gloriosissimi Ga. de cura vulnerum pulmonis: que sunt de voce casu palestris: ⁊ similibus. Que vero fiunt propter acutum catarrum: opꝫ sicut diximꝰ cū medicina succurramꝰ priusqꝫ sanies colligatur: vel apostema gn̄etur. Nam si hec non fecerimus: sanies ⁊ apostema generabūtur: ⁊ tunc nil aliud nisi vitam custodire facere poterimus. Quoꝝ curā sic oportet incipi. primū sicut diximus phlebotomemus: sed si multis diebꝰ nō manducauit: hic defecꝰ est: quousqꝫ cor cōfortetur: phlebotomiā dimitte: deinde manus ⁊ pedes fricētur: ⁊ vt sanies a pulmone remoueatur: sicut diximꝰ ligētur postea caput radēduꝫ est: ⁊ cū vulnerātibus cataplasmāduꝫ sicut stercore colūbino ⁊ sinapi ⁊ similibus. ⁊ hoc cauendum ne oleum capiti ponatur: ⁊ balneum ingrediātur. Cauēduꝫ etiā ne capita vltra modum vel calefiant: vel infrigidētur: iuribus humidis ⁊ viscosis cibētur sicut diximus: ⁊ quibusdā stipticis. Tyriacam magnā demus: ⁊ q̄ recens est eligatur. Recēs enim virtutem habet opij: ⁊ opiū somnum ꝓuocat: ⁊ humores a capite descēdere ꝓhibet: reuma enī desiccat: ⁊ sanguinem ingrossat. cetere etiam species sunt desiccatiue. hmōi faciēda sunt quousqꝫ reuma transiat. Medicinā vero vulneratiuā apponimus: vt ⁊ cutim aperiat: ⁊ reuma a pulmone cū suo calore sibi alliciat. Reumate vero cessante: ⁊ cū tussi ragadia existente: scias pulmonem debere mūdificari: quē purga si ipm̄ āgustiosuꝫ ⁊ molestū videris esse. sꝫ nō apparēte: bonū est primū preceptū teneas. i. silere quiescere: extremitates fricare: paꝝ mādicare: ⁊ da tyriacā in modū fabe. Qd̄ si nihil aliud nisi mūdificare facere poteris ꝓpter angustiam spiritus ⁊ multitudinem ragadiarū: purgari oportet cuꝫ mellicrate: ⁊ nutriri cū ptisano ⁊ modico panis. Sed in quodam tp̄e mūdificetur: ⁊ in quodā reuma ꝓhibeatur: ⁊ in alio vulnus desiccetur: quousqꝫ patiens ad sanitateꝫ redierit. Porro aliqn̄ ex nimia frigiditate vena in pulmone rūpitur: sꝫ tn̄ phlebotomo succurrimus ⁊ mouemꝰ sanguinem de pulmone. Extremitates fricamus ⁊ ligamus ⁊ vngimus cum calefactiuis ⁊ vulneratiuis ⁊ desiccatiuis adiutoria damus: sicut tyriacam: ⁊ diaspermaton: diacanū ⁊ similia. damus etiā que solident sicut trocisc. de carabe: corallis: bolo: thure ⁊ silibꝰ. Cibi sint faciles digestiui sicut iura: ptisanuꝫ: parui pisces: pedes paruoꝝ aīaliuꝫ bonis ꝓpter suā viscositateꝫ. Ga. dixit se nullū ex emoptoicis cū hmōi in p̄mo vel secūdo die. hoc nōdum apostemate existēte curauisse: quin sanitati omnino redditus fuisset. Sed quidam hoc tempus transeuntes nō fuerunt euasi: q: in pulmone eoꝝ apostema collectum est ⁊ febris generata est. Alij vero sanati sunt: eo qꝫ ad febrem nō deuenerūt. Sed qui nō sanātur cum cōsilio Ga. vulnera eoꝝ nō dilatātur: sꝫ indurata diu ꝑmanēt. vnde longo tp̄e viuūt: ⁊ sic Ga. dixit: plurimi de vulneribus pulmonis moriūtur morsurā ꝓpter malos humores patiētibꝰ. Et infirmi manifestant saporem illoꝝ humoꝝ in saliua existētem: ideoqꝫ multū valet tyriaca: illos humores tēperat: ⁊ ingrossat corpus: vulnera mūdificat ⁊ lauet a sanie. vtilꝰ etiā est in oībus emoptoicis: vt non tussiant fortiter: ⁊ nihil a capite descēdat: que faciēda sunt cū forti catartico: ⁊ medicinis catarrum ꝓhibētibus sicut diaspmaton: ⁊ somniferis, sicut opiatis: ⁊ viscosis cibis sicut amico polline fabarum ⁊ similibꝰ. Caput fricetur ⁊ cū calefactiuis vngatur. Catarticū vero dandū qd̄ diuersos humores purget sicut ē aloe: bdellium: myrrha: scamonea: coloqntida: agericꝰ: epithimū: ⁊ similia. Iterum opꝫ te intelligere: q: plus est necessarium lac emoptoicis: quibus catarrus a capite cū malis ⁊ acutis humoribus ad corpus descēdit. vn̄ festināter dandū est. Sed tn̄ cauēdum est ne febrem habeāt: seu malā cōplexionem: lac in eis in malā qualitatem cōuertētur. vn̄ prius frigidis curāda est febris: ⁊ mali humores tēperādi: deinde lac dandū. Silr si sunt defecti: nō phlebotomētur: nisi prius nutrimēto reficiātur ⁊ confortētur. Sed prius necessaria est phlebotomia: quibus ē sanguis niger ⁊ turbidꝰ ⁊ qui frigide sunt nature. Nam Ga. testatur se oīa que dixit experimēto cōprobasse. Oportet etiā te in oībus passionibus pulmonis maxime in maioribus: ⁊ his similibꝰ cauere inertiam: ⁊ ne a debilioribꝰ medicinis incipias: sed a fortioribꝰ sicut Hippo. in aphoris. hmōi enī passionibus nisi cū fortioribꝰ subuenias: ⁊ patiēs ad hoc venerit: nō euadet. Diximus quidē fundamētum curationis sanguinis. de pulmone fluētis firmatio eius: ab eo custodiat ne multū flaminis emittatur: quātomagꝭ etiā ne tussiant. Quocirca opꝫ te studere in quiescēda tussi. q̄ si fuerit ꝓpter catarruꝫ capitis: stringatur. Si aūt ꝓpter malam cōplexionem in instrumētis spūs existēteꝫ: tēpera eam ⁊ redde ad id qd̄ fuerat: q: quies pulmonis vt moueātur ad tussiēdum est prima curatio. Diximus iterū q: medicina vulnerū diuersa est ꝓpter diuersitates nature membroꝝ: q: aliqn̄ in quibusdam locis ⁊ membris siccior q̄ in alijs ponitur. verbigratia. Uulneribus in veretro ⁊ vulua siccior cōpetit. vn̄ multotiēs ea cū cinere bombicinarū chartarū curamꝰ ⁊ cinere cucurbite: aneti ⁊ similibꝰ. ⁊ silr etiā cum cinere cōcharū marinarū vstarum: q: aliqn̄ sunt vulnera in veretro ⁊ totaliquādo in ꝑpuno cui siccior cōueniūt: que vō vulnerū hoꝝ nō sunt vetusta: neqꝫ multū humida: aloe vtilis est si puluerizetur ⁊ desuꝑ mittatur. vulnera vō que sunt in ano ⁊ naribꝰ cum cathimia lota mixta cū vino: vel litargiro vel tuthia curantur: hec enim non generāt dolorem: qꝫ si hec vulnera sint humidiora: cū corticibus pini ⁊ ematithe: cum tab. Si auteꝫ aliquid cōcauitatis habeāt: misce cū istis tātū thuris: quantum ad creādum carnem necessarium fuerit.

Sexta particula.

Monstraui inquit Ga. quātum erroris arti medicine accidit de insania methodoicoꝝ ꝓpter eoꝝ fiduciam in vniuersalibꝰ: ⁊ negligētiam in particularibus: vn̄ nūc similitudinem ostēdere volo. v̄bi gr̄a. Si aliquis cū facili pūctione pūgatur solā cutim ꝑforante: vt fit aut cū acu: aut stilo ⁊ similibus: ⁊ ad sanādum carnem facilem habeat: sicut illi videlꝫ quibꝰ vulnus cito solidatur: huic medicine nihil est necessariū. Ceteris vō equa se habētibus si cōtingat: neqꝫ vt opꝫ curentur: necessario primū dolorem generat: deinde tumorē ⁊ punctionem. Methodoici vō hmōi egrum de sua qualitate interrogant: eūqꝫ sicut illis ostēditur: conātur ꝫm suā cōplexionem ⁊ ꝫm sua experimēta incipiūt curare. Logici vō nō solū sufficit infirmos interrogare: sꝫ rōnabiliter ⁊ qualitates ⁊ cōplexiones infirmi inuestigāt. hmōi enī si plenus est: vel malos habet humores: vel membra sensibilissima: necessariū in illa pūctura ⁊ tumoreꝫ ⁊ dolorem est gn̄ari. vn̄ nō oportet festināter solidari: sed prius mitigari dolorem ⁊ materiā ab illo mu

tari: quia nihil vtilius est parue puncture q̄ vt in tumorem non deueniat. his enim studiose obseruatis: solidatiua sicut magno vulneri sunt necessaria. Methodoici vero nihil aliud nisi hoc solūmodo intelligūt sicut Thesilus eorū magister τ auctorizauit τ dixit: vulnera inquit recētia solidari opꝫ: neqꝫ vllam inter magna τ parua differētiam posuit: neqꝫ inter ea q̄ sunt in neruo que sunt molestissima: τ ea q̄ sunt in carne: sed in ponēdis solidatiuis festinant. Quibus factis si vulnus in carne fuerit: necessario tumorē τ apostema generat. Si v̄o in neruo: plurimi in spasmum cadūt. Quidam pūctionem passus est: que neruū intus in vola manus existētē ꝑforauit. Quem cū quidam de secta thesili vidisset: citissime vnguētum magnis vulnerib⁹ vtilissimū apposuit. Cūqꝫ locū illum tumefieri cerneret: cataplasmauit cū polline frumēti: vnde man⁹ tota tumefacta: in spasmū incidēs ante septimū diem mortuus est. Plurimi em̄ hoꝝ hāc passionem habentium: τ ab huius secte medicis se curari volētium: in spasmum inciderūt τ mortui sunt: τ quidā in putrefactionē. Qui vt sui magistri seruetur auctoritas: hui⁹ erroris intētionem non desinūt. vulnera em̄ recētia solidari oportere testantur. Sed nullus pūctionem: vel vuln⁹ habēs: vel passus in neruis: τ medicinā quam Ga. ꝑcepit apponēs: spasmum vel tumorem habuit magnū. Eam em̄ cuꝫ optima rōne insinuauit dicēs. Neru⁹ q: sensibilissim⁹: si pūgatur necesse est ceteris mēbris maiores habeat dolores. vn̄ ꝯsequūtur tumor τ apostema: nisi ad mitigādū dolorē succurras: ideoqꝫ nō opꝫ eā solidari: sed vt sanies in ea coadunata exdudatur: aperiri: τ sanguinē τ ab ea alibi mutari potēter opꝫ: τ corpus totū de malis humorib⁹ mūdari: τ vt dolor in vulnere non gn̄etur: studiū impēdi. que sunt faciēda cum vnguētis τ cataplasmatibus sanguinē funditus mūdificātib⁹. Bonū est etiā si vbi est vulnus: cutim aperiam⁹. Aqua v̄o calida: q̄uis oīs doloris sit mitigatiua: apostematū vulneribus tn̄ neruoꝝ est nocibilissima. Ner⁹ em̄ est ex materia hūida cū frigitudine coagulata. vn̄ qđ hm̄oi nature est: ex calido τ hu. putrefit. Quocirca opꝫ te cauere aquā calidā ne huic mēbro appropinquetur. Et si egrū te balneare opꝫ: stude ne membrū illud aqua calida tāgatur: pannis ergo ceratis: vel aliqua re optime inuoluatur: dolorē quoqꝫ cū infusione calidi olei mitigamus: Frigidum em̄ poros oppilat: τ calidū aperit. Oppilare vero poros illi⁹ mēbri malū: aperire aūt bonuꝫ est: q: sup̄fluitas dissoluitur. Sed eligenda sunt olea que stipticitatem non habeant: et que sunt subtilis substātie. Sed vetustiora sunt dissolubiliora: recētia v̄o doloris mitigātiora: mediocria aūt vtiliora. Porro decet medicinā qua curādum est hm̄oi vulnus esse tēperati caloris: vt mitiget dolorem: τ esse subtilissimam vt ab scꝫ dolore penetret: q: si hec ꝑspexerimus: hoc medicamen in attrahēdo saniem ab interioribus corꝑis: siue dolorē nobis sufficiet. vn̄ Ga. qđ primū huic passioni feci: sola terebēthina fuit: sed ī paruis mulierib⁹ (al's vulnerib⁹) τ hūidas naturas habētib⁹ τ aliqn̄ cū modico euforbio ī durꝭ siccisqꝫ corꝑibus. fex etiā cere aliqn̄ sola: τ aliqn̄ cuꝫ modico euforbio serapino: in durissimis τ siccis corꝑib⁹ cū oleo: vel cum terebēthina oppoponacoqꝫ. Dicit p̄terea Ga. asam bonam esse si emplastrū de ea fiat. Illud tn̄ non sicut cetera q̄ diximus ꝓhibuit. Neqꝫ debet aliquis in sola rōne cōfidere: nisi ab experimēto firmata sit. Sulphur v̄o ab igne infectuꝫ q: subtilissimū est: desiccatissimū est. vn̄ bonum est ad vulnera neruoꝝ si cū modico olei in modū vnguenti fiat. Calx lota mixta cuꝫ oleo: maxīe si cū aqua marina vel salsa lauetur in calidissimo tp̄e bis vel ter: bona est. q̄ medicamina in suis locis descripta multiplr̄ inuenies. Cōuertamur ergo ad hoc qđ volumus dicere. Dicimus aūt q̄ puncturā vel fissuram neruoꝝ: vel mēbroꝝ neruosoꝝ opꝫ curari cū medicinis modice calefaciētibus τ multū desiccatiuis: subām calidā τ subtilissimā habētibus: τ calefaciēde vel infrigidāde sunt: s̄m q̄ natura membri infirmi tibi ostēderit. v̄bi gr̄a. Cum pones medicamen sup̄ illud membrū: neqꝫ patiēs tepiduꝫ sentit calorem: scias illum minoris q̄ opꝫ caloris esse. Si nimiū calorem: vltimi caloris est: vnde timēdum est ne tumorem τ dolorem generet. Et aliqn̄ subā medicine in qualitate defecta est ꝓpter vetustateꝫ aliasve occasiones: quare opꝫ quātitatiue s̄m q̄ necesse ē: multiplicari: ideoqꝫ nihil hoꝝ debes negligere: quoꝝ mēsurā ꝑ superiorē rōnem perpēdere poteris. Stude iteruꝫ in dietis infirmi: vt sint bone τ tenues. Qđ si videris neruū esse incisuꝫ: opꝫ te cōsiderare si incisio est in latitudine: τ quātuꝫ cutis ē tegēs neruū aperte ꝑuideas. v̄b. gr̄a. Si incisio cutis tāte sit largitatis vt nō incisio appareat: τ si est in lōgitudīe: dico q̄ huic vulneri medicamen euforbij τ similiū nō debeat apponi: q: nō pōt ip̄m ferre: sicut ipsa que cutim habēt mediatricem. vn̄ his locis dico debere poni calcem lotā cū multa olei mixtura: vel tuthiā mixtam cū oleo rosato. cauēdum tn̄ ne oleū sit alicui⁹ salsuminis: q: intētio nostra est vt sine morsura eā desiccem⁹. Morsura em̄ tumorē τ apostema gn̄at. Sed calx mult̄ vicib⁹ cū aq̄ dulci lota vtilior est. Qđcūqꝫ etiā his locis medicamen appones: necesse est: vt sit lotū: etiā τ oleū dulce τ gūmi lota. Porro morsurā caueas: maxīe in humidis corꝑibus: in siccis vero non tantū. Ga. em̄ dicit se sup̄ neruos incoptos trociscos polidos cū sapa tepide apposuisse. Opꝫ etiam ante oīa cauere ne neruis nisi tepida apponātur: frigida em̄ spasmum ꝓuocant. Qđ si vulnera ī manib⁹ sunt: infūde sepe ceruicē τ aīā cuꝫ oleo cal. In inguine v̄o si vulnera sunt: in calcaneo: vel in pede. his em̄ actis securus esto q̄ nō gn̄atur spasmus: neqꝫ infundas largū vuln⁹ vero vinū cū oleo putrefacit illud: puncturā vero cum oleo infunde. Et si vulnus illud lauare volueris: terge prius saniem siue cum bōbicino: siue cum vellere: τ infunde bombicinū in sapa: aut mellicratū: vel in vino dulci: aut pontico. Cauēdum quoqꝫ ne aqua huic vulneri apponatur: vel medicamen mollitiuū vel maturatiuū. hec em̄ membrā putrefaciunt: sed stude semꝑ desiccatiua applicare in estate cū oleo ro. in hyeme cū oleo. Si incisio nerui sit in latitudine: molestius est τ ꝓpinquius ad spasmū: q: apostema est iunctum parti inoīe. vn̄ ꝑ nō incisam passio ad cerebrū ducitur τ spasmū in eo gn̄at. Ideoqꝫ medicina hoꝝ molesta est: sed tn̄ opꝫ vt sanguineꝫ p̄ter vllā materiā minuam⁹: τ tenuissimā dietā demus. Requiem etiā silentiū τ planū thoꝝ τ sepe collū alam τ inguinem quidē calido oleo infundamus. Si nerui collisio cū cutis incisione fuerit: opꝫ medicamentū vulneris desiccatiuū esse: vt cōstringat sicut stipticū cum modice calefactiuo mixtū. Si neruus collisionē habeat sine cutis incisione: infundatur cū oleo calido stipticitateꝫ nō habēte: τ studiū impēdam⁹ materiā alibi mouere τ dietā subtiliare. hoc si fecerim⁹ facile curat̄. Fracturā v̄o nerui sine cutꝭ incisione: methodoici cōfidūt se curare cū cataplasmate pollinis fabaꝝ τ mellis: qđ vtile esse dico. Si v̄o cū nimio fuerit dolore: misce modicā picem: τ coque donec viscosum fuerit: calidūqꝫ appone. Qđ si vis desiccatius sit: misce farinā ordei vel yreos. Si neru⁹ incisione sepat̄: cura eā s̄m cetera humida vulnera sine timore spasmi. Motus tn̄ τ sensus ab eo auferuntur. Ligamēta v̄o si sint de specie chordaꝝ: forte medicamē sustinēt: q: neqꝫ iūcta cerebro neqꝫ sensibilissima sunt. Chorde v̄o q: de ligamēto τ neruo sunt cōposite: aliqn̄ spasmum generāt: ꝓpter hoc opꝫ te scire anatomiā vt scias ligamentum differre a neruo: ne putes rotundum ligamen esse neruum ei⁹ latā pelliculā. vnde tn̄ curando errorem incidas. Vulnera vero in ligamētis nulla molestia sequitur. maxime si ab vno osse exierit: τ ab alio liget̄: q̄ sicut cetera curare poteris sine vllo timore: q̄ si cū neruo iunctum fuerit: fit timor s̄m q̄ coniūctum est. Incipiēdum est aūt de incisionibus vētris. Dicim⁹ ergo si intestina: aut zirbum exierit: oportet te scire an possis ea intus cōuertere: τ an de zirbo oporteat incidi: necne: τ quō debeat sui τ ligari: ꝓpter hoc necesse est: vt per anatomiam scias hec loca vt possis secernere quot diuersitates ibi habeāt. Sed facilior locus τ minus molestus ad cōuertēda intestina si egressa fuerint: si in inferiorib⁹ hypocūdrie sit; q: in hoc loco nulle neruose extremitates lacertorum habētur. In medio autem vētris intestina multum egrediūtur: q: nō est ibi fortis lacertus que cōstringātur: ꝓpter hoc difficillime intus cōuertuntur. Qđ si vulnus paruū est: multo difficilius intus mittentur: nisi ad ea mittenda festinaueris; q: inflantur τ ingrossantur: τ ventositatem propter frigitudinem habēt: proinde vulnus aliquādo oportet dilatari: si vllam ventositatem nō possumus dissoluere. Et

quia inflatio intestinorum non fit nisi propter frigiditatem fit eius curatio cu calidis. vnde fomentadi sunt cu aqua calida in qua spogia: vel vellus infundedu est: et ibi apponendum est. vinu etiam calidu et ponticum vtilissimu est: q: calorem facit et cofortat. Quibus no sufficietibus vulnus dilatetur. Galie. autem nulla medicinam pter istam ostedit. Sed quidam medici cu lacte calido et oleo calido et milio et sale: et similibus in balneo calefaciut. Item dixit Gal. ventositate dissoluta suspede infirmu p quattuor ei extremitates vt gibbato dorso venter cocauetur: deinde intestina et zirbus intus mittatur. Tandem vuln9 cum digitis teneas: et suere sicut diximus incipias. postea eger supinus iaceat: et ingenia lectu5 sibi facere per qd extremitates sint suspense: et venter subiaceat: s5 vtilior medicina est solidatiua. Ligamina etia in hoc loco vtilia sunt: et clystere fieri bonu est: vt fex que remansit in intestinis excludatur: et in inguine cum oleo calido ad dolore5 mitigadum infundatur. Qd si ex vulnere aliquod intestinum putrefactum est: no facimus acutum clystere: sed de vino nigro et potico et calido. Te quoq scire op5 subtilia intestina grossis esse difficiliora. Maiora em sunt incurabilia. ppter multas res. Vna: q: multas venas habet: que vie sunt cibis trasseutibus: et suba cor subtilis: et in natura neruosa et semp ad ea ab epate cholera currit. Si aut zirbu5 egredies infrigidetur: qd nigri et viridis coloris fuerit abscindatur: q: desperati de sua curatione sumus. Qr si taliter intus mittatur: necessario in toto putrefiet. Sed cum illud incideris: liga vtraq eius extremitatem cum filo. desine extremitates fili extra vulnus pendere. Magnas em multasq venas habet. vnde non sumus securi si no ligentur: qn sanguis fluat veterq putrefiat. ¶ Nunc aut ab ossib9 incipiedu5 est. Dicimus ergo si fractura ossis est in latitudine: pars a parte separetur. Prima sicut diximus intetio est vt ea solidemus. Sed tn q: impossibile est solidari ossa ppter cor siccitatem maxime in senioribus: in ceteris etiam nisi rarissime: in adolescetibus: oportet has vtrasq partes aliquo modo inuiscari qd no pot fieri nisi cu viscosis cibarijs: q tn ab initio priusq vnam parte aliqua appropinquauimus: dare no audemus: qd facedum est eis extrahedo et directas faciendo: aliquado fortiter: aliquado debiliter: et nonunq mediocriter: fm magnitudinem et paruitatem ossium. Sed plurime fortis extensio necessaria est: cu in fractura sunt quasi detes: tuc necesse est nimium extedi: et vnam partem alteri apponi: et vt detes eorum interserantur ingeniari: et op5 te studium habere: ne causa multe extensionis dens frangatur aliquis: et ibi remaneat. Illo enim illic remanente: caro nimiam sentit puncturam: quadecausa et tumor et apostema generatur: et aliquando spasmus. Sed molestior est ceteris fracturis que detes non habet: veluti que cu serra facta est. huiusmodi postq sanabitur: no est firma. nam ex parua occasioe sicut prius disiungitur. vnde oportet nos vtraq parte5 quatomagis poterimus extendamus: siue cum tenalibus: vel cu instrumento: qd iussit Hippo. et paulatim vnam partem alteri coniungamus: et desuper fricem9 manibus vt si aliquid sanguinis ibi sit reprimatur: deinde ligetur et egrum quiescere precipe sed multu in ligamie studeri oportet ne fractura moueatur cohibere poterit. dormies autem cum ad egerendum se subleuauerit: minime. Molle quide ligamen custodiende non sufficit fracture: strictum vero tumorem et dolorem generat. vnde debet esse vt oportet. Qd si hoc modo fiat vt aliquid doloris eger patiatur: et quiddam tumoris apparet: no sufficit membro. In vltimitate strictu5 malu est: qd nisi fuisset ppter membrorum diuersitatem: compositionem et formam atq quatitatem: bonum esset ligamen cum lato linteolo ligare vt multu spacium comprehedat. Sed tamen in quoda loco sicut pectore et latere potest poni: et in qbusda5 sicut manibus digitis furculis minime valet. oportet te studium habere: vt in locis omnibus quato latius poteris componas: et cauendum ne in ligamine aliquid duplicatum remaneat: sed penitus sit extesum. Strictas vero ligaminis ex trasuerso vtrasq extremitates inuolue multipliciter: vnam. s. inferius et aliam superius multum inuoluedo pone: vt modo lati ligaminis valeat: et ne stricto ligamine sanguis a loco nimis stricto ad latu5 impellatur. Oportet vbi fractura est: stricte ligari: etiam circa eius extremitates debiliter: hoc nisi fecerimus: sanguis ad loca fracture veniet et saniem et apostema generaturus. vnde timendum ne membrum putrefiat. Dico etiam vt semper intendas in mitigando dolorem. hoc em obseruato mebru5 ab apostemate et tumore securu erit. Qd faciendum est cum mutatione mantici ad alium locum: et infusionibus ac cataplasmatibus dolorem mitigantibus sicut est cera et oleum: et cum locum refrigerantibus ligatu5 sicut aqua frigida. Cum etiam membru5 positione quiescat que non generet dolorem. Qr si patiens aliquid angustie ex ligamine vel prudore eu cogete patiatur: soluatur: et opportune coaptetur. Si autem multum est strictum: laxa illud. si prudorem habeat fomentis aque in calore temperatis illud fumiga. Si autem prudore hoc faciente permaneat post quartum vel septimum diem similiter facias. vtile est enim ligamen quousq sanetur dimitti. Si vero nihil accidentiu5 patiatur: bonum est vt ligametum quousq sanetur desinas quia Hippocra. iussit solidatiua vsq ad septimum diem no debere poni: quousq etiam securus foret q non generetur apostema et tumor: s5 in hoc tempore ab initio solidatiua ponamus. Sed cum hec membra festinanter tumescere ceperint: et nimium pati dolorem et ruborem et calorem: bonum est vt nihil ei faciamus: nisi materia inuitare: et quatomagis possumus refrigerare. Qr si calidus non est: et dolor fit propter nimiam extensionem: cum oleo et cera et alijs cataplasmatib9 mollitiuis mitigetur. At quonia postq securi sum9 de apostemate q non veniat: intentio nostra est in ligamine vt no solu5 sanguinem cu fractura expellat: verum etiam vt eam custodiat: neq phibeat causam illa qua fractura solidetur. necesse est super fracturam no tantu5 fortiter sicut ante ligetur: et stude ne ossa moueantur: et materia fractura solidatam expellat: neq ligata permaneat: ligamine enim diu permanete: materia illa desiccatur. Cum tamen ea5 videris desiccatam: fac fomentum cum aqua calida quousq membrum tumefieri inceperit. Similiter si multum tumidum et humidum fuerit: fometetur cu5 aqua calida quousq tumor et humiditas cessauerit. si tamen necesse est vt aqua sit calidior et vnge siccis. Qr si intentio tota est in ligameto vt sanguine in mebro vulnerato cotentu expellat: extremitates ligameti laxas dimitte. Si aut vis vt in fractura sanguis attrahatur extremitates ligamenti strictius liga. Cumq securus es q no veniet apostema: egrum cu cibis grossum et viscosum sanguinem generantibus nutrias: que dada sunt quousq scieris ossa esse solidata. Qr si tempus solidandi transierit: et solidatiua plusq oporteat superdata: qd poteris cognoscere cum tactu manus duriciem quasi glandinis sentientis: oportet fomentum aque calide fieri et medicinam dissolutiuam. Que em vnguentorum sunt viscosa solidatiuam generant materiam. Que vero sunt dissolutiua eam minuut. Fractura vero in qua spacium remaneat: seruanda est ne tangatur oleo maxime in estate: sed quato magis poteris eam desiccabis. Fissura vero que est in ossibus capitis: a curis aliorum ossium est dissimilis: quia impossibile est eam solidari: neq vllum ligamen poterit ibi ligari quod non generet apostema et tumorem. vnde oportet qd in eo fractum est amputari nimis grossam pelliculam cauendo: et festinanda sunt que ibidem carnem creent: que siccatiua medicina sunt: et prohibenda sunt que mollificant et putrefaciunt sicut oleum: cera et similia. hoc nisi fecerimus: non sumus securi quin molestissima et mortifera oriantur accidentia. Ossa vero que sunt expellenda cum magno timore et cautela extrahatur: etsi nequimus dicere qualiter extrahi debeat: si tamen fieri posset dicere incipiamus. Vnde diximus fractura cranei: quia aliquando est separata et facile potest expelli. Caueas tamen pelliculas ne tangas eas cum forcipibus. Si vero non est separata: necesse vt eam radas cum instrumeto aliquo: suauiter tamen ne tagas pelliculas et cerebru5. Si vero fissura est molestissimum erit: necesse est enim vt totum os incidatur: aliquando tamen no totum. Tunc em videremus saniem ex

terius ex interius posse expelli. hoc enim si ꝑsperexerimus: necesse est vt totū os illius fissure abscindatur: qđ est molestissimum: q: necesse est vt cerebrum moueatur. vnde cum terebello cautius pertūdi debet: ⁊ foraminibus factis cū instrumentis ossa fracta amputare. hoc tamen adeo suauiter est faciendum: vt pellicule nullatenus tangātur: neq; cerebrum moueant: ⁊ aliqñ aliquam tabulam argēti sub cranco ponimus. Porro intētio tua semper sit in desiccanda sanie ne ad pelliculas fluat: ⁊ quietum esse infirmum ꝑcipe. Cumq; securus es de apostemate: pone medicinam carnis creatiuā. Quidam errauerūt totam fissuram putātes debere auferri. Sed Ga. quēdā curans de ossibus expulit quātum saniei expellende pertinuit: aliud vero solidauit: ⁊ sup ossium expulsorum locis natura carnem creauit: ꝙ si possumus saniem desiccare: ⁊ expellere absq; ossium expeliendoꝝ expulsione: melius est: minus enim nocumētum cerebro infertur. Quidam enim medicus cū hec ossa radebat: assuetus erat stipticā sup durā matrē medicinā ponere: ⁊ multos hoc modo sanauit. Galie. vero hmōi facere timuit: ne ob hanc rem infirmus in spasmū caderet. Sed vt medicine auriū recordat⁹ ē: ꝙ siccissima ⁊ stipticissima sit: ⁊ sciuit neruū in auribus existentem cerebro de quo procedit esse ꝓpinquissimum: nec vllam cerebro ex medicina auriū molestationē fieri: credidit illius medicamini ſm rōnem nihil malignare: firmauit etiā illud optimū esse apostemate absente. Istaꝝ em̄ pelliculaꝝ substātia siccissima est. vnde medicamen nimiū desiccatiuum ei cōgruit: qđ eam cōfortet ⁊ saniē generari ꝓhibeat: atq; qđ ꝑcreatum est: desiccando cōsumat.

Septima particula.

Ethodoicoꝝ inquit Gal. est verba multiplicare. Dicūt enim defectionem membri ⁊ cetera. Et si interrogati sunt: fiūt eoꝝ verbis mox impediti nesciunt quid respōdeant. verbigrā. Dicūt em̄ defectionē epatis stomachi ⁊ alioꝝ membrorum quoꝝ forma ⁊ cōpositio nō mutatur: sed sicut prius fuerat absq; apostemate ⁊ vulnere ꝑmaneat quia defectio ex mutatione complexionis est ex calido vel frigido: humido vel sicco. vñ oportet nos huic: quecūq; fuerit vt ad suam redeat qualitatem siue sit cōposita vel non composita: repugnare. Calide cū frigido ⁊ humide cū sicco. cōposite cū frigido ⁊ humido: si calida est ⁊ sicca. Contrarie vō et contrarijs. Methodoici vō intendūt in curādo stomacho stipticum dare cibū. ⁊ vina parum amaritudinis hñtia. Medicinā etiā absinthij vel coctanoꝝ epithimāt sup stomachū cū stiptico epithimate sicut oleo omfacion: absinthileon: masticileon: nardileon: coctanileon. Quib⁹ nō sufficiētibus: ascendunt ad cataplasmata ponēda de spica amomo calamo aromatico yreos folio storace opobalsamo carpobalsamo: his etiam non sufficiētibus p rūt emplastra ruborem faciētia facta cum pice sinapi: ⁊ similibus. ⁊ ducūt eum ad febrem. Conuiuis vero murmurātibus se non posse cibū digerere: vel defectam habere digestionē iubebat exercitijs assuetare si insueti erāt: assuetis quoq; multomagis exercitare ꝑcipiebat: ⁊ cibū leuiorem ⁊ digestioni faciliorem ⁊ pauciorem accipere. Quo sibi nō sufficiēte ad curam methodoicoꝝ quā diximus se cōuertebat: Ait Ga. medicinā eoꝝ ⁊ istius sibi sufficere aspiciēs nihil ei addidit. Sed tñ priusꝙ inuestigauit rōnabiliter stomachum hāc pati defectionē ꝓpter mutationē sue cōplexionis: cuius cōplexiones sunt octo modis. Quattuor: scʒ simplices: ⁊ quattuor cōposite. i. calidū frigidum humidum ⁊ siccū. aut calidū ⁊ humidū: calidū ⁊ siccum: frigidū ⁊ hūiduʒ: frigidū ⁊ siccū. ⁊ multos defectionē stōachi hñtes cum aqua frigida in vna hora sanauit. dedit quoq; eis frigidos fructus sup niuem infrigidatos ⁊ lac acetosum ptisanuʒ ⁊ similia. Illorum em̄ stomachi defectio ex calido ⁊ sicco fuit vnde humectatio ⁊ infrigidatio eis necessaria fuerūt: ⁊ prohibuit eos ab absinthio ⁊ omnibus stipticis. Alios vero cū veteri vino curauit. Intentio eius fuit in calefaciēdo eorum stomacho. Quibusdā desiccare stomachū intēdens dedit eis cibaria stiptica ⁊ multū assa: ⁊ paucum potum. Cibaria etiā stiptica tribuit: que sola methodoici in defectione stomachi dant. Porro quendam curauit: quē quidam medicoꝝ cū stipticoꝝ exhibitione cōsummauerunt. Ipsius em̄ stomachus sicce cōplexionis erat. vnde parum infrigidātia ⁊ humectantia ei sufficiebant. Qui qm̄ suam passionem nō intenderunt eum cum sua vniuersali medicina curauerūt. i. stiptica ⁊ desiccatiua amaritudinem ⁊ pōticitateʒ habēte. dederūt enim absinthium coctana sumach: ⁊ stomachum cum quibus diximus cataplasmauerunt. i. cum stomachū desiccātibus. vnde duxerūt eum ad phthysim. Quem cū Ga. curare incepisset suiq; stomachi intētionem inuestigasset: oībus modis quib⁹ potuit euʒ humectauit. Ideoq; opʒ te intelligere stomachū non solū ex frigiditate ⁊ humiditate deficere etsi potius de eis patiatur: ꝓpter hoc semꝑ omnia electuaria stomacho cōuenientia inuenimus: nō solum de calido ⁊ stiptico esse cōposita: sed etiā de calido ⁊ sicco. Debes iterum scire: q: calefacere stomachū si infrigidatur: vel infrigidare si calerit: facilius ⁊ breuiori tempore fiunt: ꝙ humectare si desiccatus sit: vel desiccare si humefiat. Calefactio em̄ ⁊ infrigidatio fiunt cū actiua qualitate. i. cum caliditate ⁊ frigiditate: humectatio vero ⁊ desiccatio cum passiuis. i. siccitate ⁊ humectatione. maxime siccum humectare difficilius est: ⁊ aliqñ incurabile.

Tēpus vō qđ necesse est in calefaciēdo frigido stomacho breuius est ꝙ in refrigerando calidum: vnum tñ hoꝝ molestius est: q: si volumus stomachū refrigerare: ⁊ membra sibi vicina nō sunt fortia: nō sum⁹ securi qn magnū in eis gñetur nocumētum. At qm̄ particulares significationes in auctoritate magni iuuaminis sunt: narrabim⁹ medicinā. G. quā illi infirmo fecit Eum vt ipse testatur balneo ꝓpinquit: ⁊ iussit balneū ingredi: neq; dimisit eū ambulare: vt virtus eius nō deficeret: q: balneum virtutem eius necessario defecerat: vnde in eius infirmo seruauit: vt prius si in balneo ⁊ in aqua calida morari: q: cum corpe humefaciendo nō est necessarius calor balnei: sed humiditas aque: propter hoc opʒ egros in fonte balnei morari: ⁊ necesse est vt fons non sit in calido. ⁊ ducatur: q: necesse est ibi aqua sit temperata. Si em̄ calidior est virtus deficit ⁊ in futuro desiccabitur ⁊ infrigidabitur corpus ꝓpter nimiā sui dissolutionem. Si aūt frigidum est poros claudit: ⁊ humiditatem corpis interiorem penetrare ꝓhibet. Tēperata vero aperit poros ⁊ dilatat: nō solum cum calore: sʒ cum temperamēto. Temperata em̄ aqua nature similis est. de qua cum corpus tangitur natura circa exteriora itura mouetur ꝓpter ꝑsentiam rei sibi similātis: sicut fugit seseq; abscondit de calidissima vnde pori claudūtur: vigorq; generatur de balneo egredienti. Lac asininuʒ tribuit potui sed asinam sibi ꝓpinquissimā esse ꝑcepit. dixit etiaʒ melius si patiens eius vbera suxerit. Lac em̄ cito sicut sperma conuertitur: q: sperma extra sua vasa nō opʒ vno momento maneat: sʒ de vasis in vuluā expelli: si necessitas sit ꝯcipiēdi. Dixit iterum nullam rem vtilem ad reficiēdum inueniri: sicut lac si hoc mō bibat. de phthysi etiā curabit. ꝙ si lac mulieris fastidio nō haberet: vtilius ceteris esset: ⁊ lac asininū ceteris melius excepto feminco: si iuuencula ⁊ nature temperate est facile em̄ penetrat ⁊ nutrit: ⁊ minus coagulatur: q̄ duo maxime bonitatis sunt. q: si in stōacho coagulabitur magnū nocumētum faciet. facilitas sue penetrationis magnuʒ facit iuuamentum: nihil est vtilius cōsumptis: ꝙ qđ facile penetrat ⁊ nutrit: hoꝝ enim membra defectissima sunt: ⁊ vie clause ⁊ constricte. dandum vero est cum modico melle. detur temperatum liquore ⁊ grossitie mediocre albissimum et iunctum. vnde studēdum est in accipiēda asina: vt sit iuuenis: bonisq; nutriatur pascuis q̄ bene digerat. Cuius digestionem perpendere poteris de putore sui stercoris: ⁊ de temperamento sue humiditatis ⁊ siccitatis: fetor ⁊ liquor superflua hre pascua ostendūt. contraria vō contrarium: bonas nāq; herbas ⁊ ordeum debet pascere: tñ quātum opʒ. Et si quadam die humectare videris stercus: in altero die pascua sibi minue. Si aūt desiccatū est: auge ei aquas: ⁊ herbas ⁊ ordeū debet pascere. Et si vides eam hre vētositatem ⁊ inflationem fac eam amplius exercitare. Postꝙ vō hmōi lac tribuit egro spatio quattuor horaꝝ iussit vt requiesceret: ⁊ stratus iaceret. Deinde vt balneū intraret ꝑcepit: sʒ tñ post eius ructuatū

inuestigauit: neqꝫ lactis odorem olfecit: vnde certificauit lac
bene digestū esse. Et si eger in balneo delectatur: fac illud
secūdo ingrediatur: q: iuuatiuū est. Opꝫ vt vnguatur corpꝰ
eius cū epithimatibus: vt hūiditas ab aqua acquisita custo
diatur: ⁊ stude vt scias quātum in aqua morari debeat: q: si
modū ⁊ horam transieris: plus hūiditatis dissoluetur ꝙ̄ ac-
quisiuit. Eius terminꝰ sic dignoscitur. Nam dū corpus infla
re incepit: mox amplius corpꝰ manere nō presumat: hoc em̄
termino trāseūte multū de suo corpe dissoluetur: ⁊ tua opa-
tio ꝯtraria fiet. ꝓpter hoc igitur vt tua opatio fiat vtilissima
caue ne hūc terminū transeas. Silr corpus eius fricāduꝫ est
donec calor surrexerit: nō adeo sicut corpa eoꝝ: de quibꝰ hu-
mores dissoluere volumus: ⁊ bonū est vt hec corpa cum epi
thimatibus vnguātur: vt qđ dissolui incipit custodiat. Et si
aliquā negligētiam in balneo habuisti: succurre eam emēda
re. Si vo lacte delectetur: da ei secūdo postꝙ̄ balneū egres-
sus fuerit. Si vo nō: ptisanā ⁊ paneꝫ bn̄ factum cū paruis pi
scibus ⁊ carnem volātium sapoȝiferoꝝ: sicut pdices: starne:
fasini ⁊ filiuꝫ: q̄ sunt ad digerēduꝫ facilia. Sed qm̄ hos infir
mos q: cōsumpti sunt: necesse est repleri velociter: tūc ciba-
ria multū nutribilia optima sunt: que sunt grossa ⁊ viscosa:
agnina vitulina. Sed tm̄ ꝓpter vtutis defectiōeꝫ nō possunt
hec digeri. vn̄ nō ꝯgruūt. Confortata tm̄ carne ⁊ sanguine in
eis reuersis ⁊ calore naturali augmētato: possumꝰ fm ꝙ vi-
derimus grossiora ⁊ nutribiliora dare. Sciēdum est etiā nul
lum potū sit esse cōgruū quibꝰ refectio est necessaria sicut vi
num: febre tm̄ absente. Sed vinū qđ est amarū ⁊ subtile: pene
trabilius ⁊ digestibiliꝰ ⁊ vētositatis dissolutiuiꝰ: minoris tm̄
nutrimēti est. Qđ vo grossius durū est ad penetrādum: sed
tm̄ nutribilius: qđ vero aq̄ nō sustētatiuū est ⁊ aquosum mi
nus est calefactiuū: minusqꝫ capiti nocet. Quare cū hmōi in
firmos vis infrigidare: vel humectare: elige hoc vinū qđ est
aquosum ⁊ ponticū. hoc em̄ vinū: neqꝫ multū calorem facit
neqꝫ multū nocet vt aqua ad grauādum cibū. Quātitas vo
ciboꝝ sit q̄ nō aggrauet stomachū. i. q̄ neqꝫ inflatōeꝫ: neqꝫ ex
tensioneꝫ gnēt: ⁊ pquire horā cum descēdit: vtrū eger vomi
tum vel abominationem habeat: ꝙ si vna die hec habeat: in se-
cūda die quātitatem minue. Si vo hec nō patiatur: adde in
scđo: sꝫ vel taliter addas: vel minuas: vt opportunā mensurā
non trāseas. Cūqꝫ vim cōfortari ⁊ digestiuā corroborari vi-
deas: cresce cibū fm qualitatem ⁊ quātitateꝫ: vbi maioris sit
nutrimēti: vel exercitari siue cū equo: vel cum pedibus pci-
pias. Silr cuꝫ hac dieta egritudine exeūtes regātur: deinde
a lacte ⁊ ptisano auferēdi sunt: ⁊ dāda volatilia heduli: extre
mitates porcoꝝ ⁊ agnoꝝ bene pparate: ꝙ si cibus semel da-
tus eū aggrauauerit: eū in duabꝰ vicibus dabis. Studeas
etiā grossiorem dare: cū quies ⁊ somnꝰ lōgus ē. Caueas ꝙ̄
te cibꝰ in eoꝝ stomacho ꝓpter potū aque natet. Sed si mul
tum sitiuerint: da sibi modicū cum vino mixtū: quo nō oīno
sitis extinguatur. Cūqꝫ stomachꝰ alleuiari cepit: ⁊ cibꝰ infe-
rius descēdere: quātuꝫ eis ad sitim extinguēduꝫ sufficiat: da
hmōi em̄ dieta ⁊ cibū descēdere: ⁊ digestiuā opari adiuuat:
appetitū excitat. mane ad latrinā eūtes: fac vt deambula-
tum eāt. ⁊ equitēt ⁊ fricētur vt tibi videbitur. ⁊ stude de coꝝ
mansione: vt nō sit calidior ꝙ̄ opꝫ: ⁊ frigiditati tm̄ ⁊ hūidita
ꝯtineat. Imitētur qꝫ suam ꝯsuetudinem: quā in sanitate
hbuerūt: non multū ꝯtrarietatis inde cōtingat. i. solitū tps
manducādi: equitādi ⁊ exercitādi ⁊ cetera: neqꝫ cogas eū ali
quem ex cibis accipe ex quo: vel abominationem: vel fastidium
vl acetositateꝫ: vel mala accidētia vidisti gn̄ata: ⁊ si quoquo
modo iuuatiuū sit. Opꝫ etiā te intelligere siccitatem ad vlti
matem ascēsuram. i. ad phthysim incurabilē esse: maxime
si corde sit eoꝝ qui vsqꝫ ad phthysim pducti sunt: incura
bis sunt. Sed qui subito consumpti ⁊ defecti sunt: sicut ex
subitaneo sanguinis fluxu: lienteria: ceterisqꝫ impetuosis pur
gonibꝰ possunt in tribꝰ vel in duobꝰ diebꝰ restaurari. vir
tutem membroꝝ suoꝝ custodita est: ⁊ nō est ab eis aliud di
minutum nisi hūores: vn̄ possumꝰ eos in pauco tpe cū abun
dāti cibo restaurare. Quibus autem siccitas nō ex sensuali
accidat purgatione: sed ex virtutum defectione nō multū
ditū ferunt cibū: sed paulatim cū confortatione virtutuꝫ
Qui vero ad tātam siccitatis quātitatem sunt ducti vt calor
eoꝝ naturalis extinctioni vicinetur: corpora eorum quasi se-
niorum: medicinam nō suscipiūt. Sufficit qđ de sola siccita-
te disputauimꝰ. Ponamꝰ ḡ ac si frigiditas cū ea misceatur
vnde opꝫ ⁊ calida supiora misceri diete fm frigiditatis quāti
tatem existētia. i. plus mellis in lacte miscēdum: ⁊ cibaria: ce
teraqꝫ calefactiua: ⁊ vinū forte ⁊ calefactiuum: ⁊ calidū facia
mus ⁊ cataplasmemus stomachū cum oleo nardino: mastici
no: opobalsamo: si necesse est: qđcūqꝫ horum vis cū cera mi
sces: si opꝫ morari in stomacho: ⁊ cataplasmetur cū spica ⁊
mastice. Caueas etiā dare medicinā calefactiuā in dissolutio-
nem habētem: sed da que stipticitatem habeat: dissolutiua
em̄ ⁊ poros aperit: ⁊ corpus desiccat. multū etiam stipticum
incōueniēs est. Scire ꝙ te opꝫ hāc malam cōplexionem. i. fri
gidam ⁊ siccā ceteris ad curādum deteriorem esse. frigidita
te vero augmētante ⁊ calefactio augeatur. Mel vo frigidaꝫ
in stomacho cōplexionem habentibus ꝯueniēs est cibus: ca
lidis vero multū nociuus. Si necesse est stomachus cum ca
lefactionibus sicut pice ⁊ similibꝰ cataplasmetur: q̄ bis in die
stomacho apponātur: ⁊ priusꝙ̄ sint infrigidata leuētur: q: si
morata fuerint vel multis apponātur vicibꝰ: plus de loco il
lo dissoluūt ꝙ̄ ab eo sibi attrahant. Qđ nostro intētioni con
trarium. Nam ⁊ opꝫ nos qualitatem sui caloris custodire: ⁊
quātitatiue eū augmētare: faciēdum tamen est vt calor natu
ralis ⁊ nō extraneus calor augmētetur: qđ fiat cū cibis ⁊ po-
tibus ppue cuꝫ vino: qđ in hoc loco vtilissimū est: ⁊ cū aliis
temperatis calefactiuis iuxta stomachū ⁊ ventrem: sicut est
puer moderate carnis calorisqꝫ tēpati. Multi vero in sua sa-
nitate caniculas stomacho applicant: intētio quoꝝ est in con
fortanda sui digestione ꝓpter augmētandū calorem natura
leꝫ. Sed studiū habeas ne puer sudet. Si em̄ sudauerit plus
refrigerat ꝙ̄ calefaciat. Calefactiones vero in hoc loco non
sunt vtiles. siccum em̄ desiccat: ⁊ humidum dissoluit: ⁊ poros
aperit. Silr ponamus quod sit cum hac siccitate non multi
caloris: cui primū hec facienda sunt: mel tamen auferamꝰ: ⁊
studeamus cū vino vt sit aquosum: ⁊ cibaria in hyeme tem-
pera ⁊ in estate īfrigida. vētreꝫ stipticis oleis cataplasmemꝰ
vel epithimemus: sicut cū faceleon: coctaleon: calorem q̄deꝫ
augmētantes vinū misceant ⁊ frigidum dent: nō tamen cum
nimia frigiditate. Narramus de quodā malam cōplexioneꝫ
stomachi patiente: qui fortuitu cum vtili medicamine cura-
tus est. ⁊ de alio quē Ga. curauit. bonū enim est vt in hoc lo
co ad dandā auctoritatem dicatur. quem Gal. testatur qua-
draginta annoꝝ esse: ⁊ corporis in carne mediocris magnaꝫ
habebat sitim: ⁊ aquam frigidā desiderabat: ⁊ omnia calida
odio habebat: ⁊ vt pusillum aque frigide haberet sitibunde
rogitabat medicos: queꝫ eo amplius quo rogabat: prohibe
bāt: ⁊ cibꝰ quē suscipiebat nō nisi tribus vel quattuor horis
in stomacho manebat. Nam vinum susceptū surgens inui-
tus euomebat: vnde cōsumptus ac desiccatus est. ⁊ quanto
cum stiptico medicauerūt medicamine nihil pficui fecerunt.
Tandem sitim amplius ferre nō valēs sumpsit aquā frigidā
ad suum bibēs arbitrium: magis tamen ꝙ̄ semel bibere de
beret. vnde statim sitis extincta est ⁊ magis vomuit ꝙ̄ cōede
rat: ⁊ cōturbato eius aīo cepit rigorem frigitudinū habere:
quare se cooperuit: sꝫ operimētum prius ferre nequiuerat: ⁊
in illa nocte perturbato ventre: fecit egestionem moderati li
quoris: ⁊ sitis eius mitigata: ⁊ penitus ablata est. Mane ve
ro melioris caloris ⁊ vtilioris habitudinis. Medici auteꝫ vt
balneū ingrederetur pceperūt: quo postea comedēte solito
melius cibus digestus est. Conquestus est inde eo ꝙ diffici-
le inglutiebat. vnde medici putauerūt meri lesum ex vomi-
tu sibi inassueto: dicētes eū ꝓpter accidēs cito dissoluēduꝫ
Cūqꝫ viderent illud morari: intellexerunt stomachū ex aqua
frigida esse infrigidatum. vnde sanus fuit de illa mala cōple-
xione: ⁊ inde mala meri olfacta sunt. Alter vero malā in sto-
macho cōplexionem sicut iste videbat: non tm̄ adeo fuit desic
catus ⁊ ꝯsumptus. vn̄ aīaduersus sum stomachū nō festinā
ter debere refrigerari: ne in passionē alterius caderet. primū
ergo cū cataplasmatibꝰ frigidis stomachū cataplasmaui vt
tentarē quantū frigitudinis ferre valeret: ⁊ an absqꝫ nocu-
mēto potū aque frigide sustinere posset. Ille aūt alter in vi-
ta sua cū defectione meri permāsit: cūqꝫ cataplasmaui. Arsu

ra quam in stomacho habebat mitigata est: spiritus tamen eius disturbatus est: vñ ꝯsideraui pelliculas pectoris ⁊ diaphragma ex cataplasmate ĩfrigidari. distuli ĝ ⁊ cũ calidis epithimatibus eum vnxi. vñ reuersus est spũs eius ad suũ modum: deinde diu cepi stomachũ eius paulatim refrigerare: ne diaphragma infirmaretur: ⁊ studiũ habui q̃n cataplasma sup̱ diaphragma caderet: neq̧ multũ refrigeraui cibũ ⁊ potum. quare sanus factus est sine nocumneto alicuꝰ membri. Iterũ opꝫ vt intelligas qđcũq̧ membrũ a suo tẽperamẽto exierit in calore scꝫ multũ ⁊ humiditate parũ: dico hmõi stomachũ aquã frigidã posse pati: vtile est etiã ei: q2 mẽbra stomachũ circũdãtia ꝓpter hãc malam cõplexionẽ nõ deficiũt qm̃ nõ est sicca: sed ex sicco necessario deficiũt: vñ nõ ĩ securiter damus aquã frigidam: q2 cũ hac cõplexione stomachus non deficit. Ideoq̧ aquã frigidã nõ timemꝰ dare. Corporibus vero frigidis ⁊ ꝯsumptis ꝓhiberi opꝫ. Ut si cõplexio corporis tãti caloris sit: vt cor calefaciat: necessario febrẽ generat. vnde cũ eius medicina medicamina febriũ misceamꝰ calidã stomachi cõplexionẽ aqua frigida curamꝰ: sꝫ nõ tñ est vtilis veluti cũ calido ⁊ hũido ꝓpter illud qđ diximus. Sed humida cõplexio faciliori ꝗ̃ cetere curationis est: siue sit simplex vel cõposita cũ calore vel frigiditate: q2 medicamina eius sunt q̃ desiccãt: vel refrigerãt sine calefactione: sed tñ si cum calore vel frigiditate aliquod misceant: taliter prepara ei medicamen vt ei sit oppositum. At qm̃ ꝓpter hanc cõplexionem. i. humidã potius patitur stomachꝰ: necesse est vt cũ medicamine desiccatiuo q̃ curant acuta et põtica misceãtur potus aque sit paucꝰ ⁊ cõmixtus cũ vino fortissimo. ¶ Nũc aũtem volumus dicere malam cõplexionẽ cũ materia existẽtem: vñ dicimus ꝙ aliq̃n in stomacho est materia cum calefaciens vel infrigidans: humefaciẽs vel desiccans: aut calefaciens ⁊ desiccans: vel calefaciẽs ⁊ humectans: vel infrigidãs ⁊ desiccans: vel infrigidãs ⁊ humectãs: ⁊ cum substãtia in suo temperamẽto est: ⁊ cõplexio que materia est ꝓflua: ⁊ circa stomachi cõcauitatẽ mobilis: aut est in eius essentie substantia inuiscata ⁊ exuccata. Si aũt est ꝓflua ⁊ circa stomachi cõcauitatem mobilis: sufficit in ea curãda vomitus. cito enim ⁊ facillime eã excludit. Uomitu autẽ dato si passio reuertatur: perquire de quo loco fluat: ⁊ prohibe ne vltro manet: sed tñ si de nobilibus veniat membris sicut cerebro vel corde: bonum est vt dimittas eam currere: ꝙ in cerebro dimittatur. Confortetur stomachus ne eam suscipiat: atq̧ fluxũ illũ cũ purgatione totius corporis prohibeas: vel cum expulsione illius humoris. Confortatio stomachi fit cũ cataplasmatibus ⁊ similibus cõfortationem faciẽtibus. Totius etiã corporis habitudine inuestigata: ne tẽpus purgationũ consuetarum trãseat: vel p̃termittatur: si cum phlebotomia pharmacia emoroydes sanguis fluxus e naribus ⁊ similia: longo tp̃is spacio non fuerunt: q2 multi hoc modo purgantur. Quidam repleti sunt propter requiem ⁊ suauitatem ⁊ ꝓpter dimissionem ⁊ negligẽtiam exercitioꝝ ⁊ laboꝝ assuefactoꝝ maxime si cibis repletionem generãtibus assuescant vnde hec oĩa opꝫ te ĩuestigare: ⁊ cura ẽm hoc quod tibi magis aptũ videbitur. Sed aliq̃n catarrus ⁊ coriza causa huius male cõplexionis est cum de capite ad stomachũ descendunt: vnde si videris aliquem de catarro quem habuit sanum esse: ⁊ stomachi passiones habere: scias eum inde pati. Similiter si aliq̃n morbum videas esse cessatum: sicut arteri cum dolorẽ: cephaleam: ⁊ postea stomachus patitur: hoc intendas: vnde facies sicut diximus: prohibe ne illa materia fluat ad stomachum: neq̧ eam p̃sumas a nobilibus ad ignobilia mouere. Qđ si aliquid facere nequeas vtrãq̧ curabis. qđ in libris nostris huic pertinẽtibus inuenies. Et nõnunꝙ̃ diu fluentes humores mutant ⁊ substãtiam in malam complexionem: vnde illis ꝓhibitis studẽdum est in stomacho vt ad suum temperamẽtum ducatur. Sirupus aũt absinthij ⁊ succus eius siue cataplasma stomachũ confortat. Ut si materia stomacho sit inuiscata ⁊ exuccata nõ sufficit ei vomitus: sed necesse est suaue dari catarticum: sicut de mirobalanis aloe absinthio ⁊ silibus. Hiera ꝙ̊ in hac passione optima est Similiter q̃ facta est cum luto aloe: q̃ minoris caloris est: sed tamen aloe nõ hoꝝ magis ꝯfortat stomachos. Adiuuat hos infirmos vomitus post balneum cuꝫ rebus mundificatiuis ⁊ lotiuis sicut cũ ptisano: ⁊ sepe hoc accipiãt: vnaq̧q̧ enim vice minuit de illis hũoribus. valet itaq̧ iterũ aqua calida ⁊ mellicrate: ⁊ iuuabit si calor adest. Hierapigra si nõ est cum melle tẽperata magis cõfortat stomachum: ꝙ si hũores illi sunt viscosi damus ante pigrã multis diebꝰ que incidãt. Si autem vomitus facilis sit infirmo: faciẽdum est oximel cũ radicibus. Si ṽo nec grossi nec viscosi sunt: sufficit aqua calida cũ ptisano. Excludẽdi sunt iterũ hi hũores cũ sirupo absinthij cũ melle facto. ⁊ aliq̃n he tres passiões sunt in stõacho. i. mala cõplexio in sui subã: ⁊ hũores fluidi in eius cõcauitate se mouẽtes ⁊ attrahẽdi sugentur a sui subã. vñ opꝫ festines ad curãdum qđ magis necessariũ est: ⁊ qđ est via alteriꝰ. vbi grã. Si he tres passiones sunt in stõacho: ⁊ hũores illi sunt acuti ⁊ mordeãt os stomachi ⁊ sincopim gñant: dico aũt vt sincopim curemus qm̃ malũ est. deinde hũores in eiꝰ cõcauitates currẽtes purgẽtur: ꝙuis nõ possumꝰ ꝑuenire ad illud qđ est in sui subbã si nõ prius qđ est in cõcauitate expellamꝰ ⁊ aliq̃n ꝓpter multitudinem ⁊ molestationẽ morbi nociua damus egris. Si sincopis fuerit cũ febre: necesse est infirmo vinũ ⁊ ius carniũ dare. Propter hec oportet vt semp̱ ad qđ magis necessariũ est festines. Eodẽ mõ ⁊ in ceteris morbis facias perpẽdere significatiões ex suis locis viã curandi tibi ostensuras. i. cõplexiones membri: actiões formã cõpositionem ⁊ colligãtiam eius ad aliud ⁊ sensum: q2 membrũ qđ est calidius etiã sua cõplexione si infirmetur diu: necessariꝰ est ei calor in qualitate fortis. Qui ṽo naturaliter frigidi sunt: ⁊ calorem patiũtur: necesse ẽ lõgo tp̃is spatio multũ frigida dari Silr de alijs qualitatibꝰ intelligimus. Cõtrarijs ṽo cõtrarium. Si membrũ naturaliter calidũ est: ⁊ patiatur calorem: parũ frigiditatis ⁊ in pauco tp̃e fieri opꝫ. Silr si frigiduꝫ sit naturaliter fieri opꝫ: hac etiam similitudine ceteras qualitates intẽdimus: ꝓinde morbus infirmi nature cõueniẽs minoris molestie est. De actiõe vero membroꝝ significatio sic perpẽditur. Nam si actio alicuiꝰ membri toti corpori necessaria minuatur: ⁊ que facere volumꝰ: vt oporteat faciamus ne semp̱ dissoluatur virtutem custodiẽdo: qđ membrũ q2 diuersum est in sua actione ⁊ dignitate in cõseruãda vita aĩalis: necessario ⁊ ẽm sue actionis dignitatem opꝫ cauẽda caueri: et in studendis studiũ impendi. Cor aũt ceteris in hac intentione nobilius est: excepto cerebro: q2 infirmi nõ habent necessitatem in actione cerebri: nisi solum ad mouẽdum pectoris lacertos ꝓpter spm̃: ⁊ pauca virtus cerebri eis sufficeret. Cor vero eis multum necessariũ est vt ⁊ pulsus ⁊ calor naturalis in suo temperamẽto maneant. his in suo tẽperamẽto nõ manentibus: ⁊ quedam accidentia orientur: ⁊ medicina quã facturi sumus nullius erit proficui: ⁊ ideo morbus curari non potest: post hec debemus curare epar ⁊ stomachum: ⁊ post ista renes vesicam folliculum coriũq̧ vias: q2 hec actionem habent corporis totius vniuersalem: quã poteris scire: si ꝑquiras in libris quibus denotata est. Cumq̧ eam perquires: scias quin quãta necessitas est in custodienda coꝝ ṽtute. Sunt ⁊ alia membra actionẽ habentia vite humane manendi: nõ necessariam: sed eis sunt sicut vie: ⁊ foramina: que sunt canales pulmonis ⁊ intestina. Nam quando volumus materiam contentam purgare videmus: de forma vero ostendunt nobis quomodo curare debeamus. Uerbi gratia. Stomachum presumimus curare per vomitum et egestionem. inferiora intestina solum cum egestione. concauitatem epatis cum egestione. gibbositatem epatis renum ⁊ vesice: si multa non sit materia cum diureticis: si vero est multa egestione ⁊ diureticis. cerebrũ vero mũdificãdum est p̱ palatiũ ⁊ nares. pulmonem vero per suas canales purgamꝰ. De cõpositione vero hec intelligimus. Nam si est in exterioribus corporis vel eis vicina: ponimus tantam medicine quantitatem: quanta necessaria est. Si vero longe est ab epate ⁊ stomacho: studemus scire longinquitatem vie: ⁊ addimus de medicina: qđ in longinquitate vie non deficiat: nec in qualitate: nec in quantitate. De colligantia ⁊ societate oportet nos scire: q2 cerebrum ꝓpter os stomachi: multis modis patitur. ⁊ vbera ꝓpter passionẽ matricis: ⁊ similia. Sed nobilissimorũ mẽbrorũ sensum opꝫ intelligi: q2 mẽbrũ qđ paruꝫ

sensibile est: possumus curare cum forti medicina: morditiua ⁊ acuta. Sensibilissimũ vo minime. cũ forti medicina curatũ: virtus eius dissoluitur ⁊ actio deficit.

¶ Octaua particula.

In hac particula curandarũ febriũ artificiũ dicere volumus Ga. dicẽtis. febris ex numero male cõplexionis est: q̃ morbus calorẽ naturali actioni nocitiuũ augmentans. Caloris em̃ naturalis augmẽtatio non dicit̃ febris: nisi adeo augmentet̃: vt actiõi naturali noceat. Et qm̃ oĩs mutatio triplex est: aut parua ⁊ non pfecta ⁊ separabilis: aut multa perfecta ⁊ non separabilis: aut mediocris: fit necesse vt genus febriũ tripliciter fit. Verbi grã. Febris ethica mutationi multe pfecte ⁊ nõ separabili pertinet. Ephimera vo parue nõ perfecte ⁊ separabili: putrida vo mediocri. Sed q: pma nostra intẽtio est in febribus: necesse est vt nõ sint morbi auferam⁹: ⁊ vñ sint morbi de mala cõplexione vt illam emẽdemus: sed emendatio male cõplexionis necessario fit per contrariũ: vt si mala cõplexio fit ex calore: necessario cũ frigidis curat̃. Sz causa febris adhuc pmanente sicut in putrida febre: necesse est primo putredinẽ excludi: deinde malã cõplexionẽ curari. Cũqꝫ causa eius trãsacta sicut in ephimera q̃ fit ꝓpter laborẽ ⁊ similia: opz vt reuertamur ad malã cõplexionẽ: vt qd̃ calefactum est opportune refrigeremus: ꝓpter hoc necesse est te scire causas ⁊ corpora: ⁊ opus qd̃ es operaturus rationabiliter opereris. Verbi grã. Oppilatio poroꝝ aliqñ febrẽ generat: aliquãdo minime: q: corpora de quib⁹ caprinosus fum⁹ dissoluitur: si ex aliq̃ claudant̃ occasiõe febres generant̃. Corpora vo de quibus calidus ⁊ humidissimus vtpote aereus dissoluitur: cum oppilant̃ febris nisi rarissime orit̃: sed tunc cũ fumus multiplicat̃: et oppilatio firmissima est: vnde opz nos de quib⁹ caprinosus dissoluit̃ fumus vt febrẽ nõ generet balneari cum aqua tepida ⁊ suauiter fricari. Multa enim ⁊ fortis fricatio corpus indurat: mollis vo corpus humefacit: similiter faciũt exercitia: q: fortia eodẽ modo faciũt: ⁊ cibaria humida ⁊ vnctuosa boni chymi gñatiua: ⁊ caueas acuta ⁊ calidissima: oĩa etiã q̃ corporis poros claudunt: sicut balneũ aquarũ frigidarũ: vl̃ stipticas qualitates habentiũ sicut aluminosarum: vitreolosarũ: vigilie: ire: labores: et multaꝫ in sole quies ⁊ similia. Et si hmõi in manus ignorantiũ medicorum ceciderint: ⁊ ex poroꝝ oppilatõe febres habuerint: ⁊ precipiant eis ꝓpter accessionem febris tertiane: ꝙ vsqꝫ ad certũ diẽ non comedãt: in acutissimã ⁊ molestissimã febrem necessario cadũt: q: abstinẽtia in eis ⁊ corruptionem ⁊ acumen humoꝝ augmentat: ⁊ pori q: clausi sunt: febris augmẽtatur: sz qd̃ his vtilissime ꝯuenit balneũ est: vt fiat febris ꝑ agorizante. Et si in poris aperiẽdis semel nõ sufficit: fiat donec aperiant̃: sed tñ si eger eo consuetus est. Quidã balneauit se in aluminosa aqua vñ pori ei⁹ clausi sunt: etiã totũ corpus cõstipatũ: ad quẽ duo defamati medici venere: de illoꝝ scz secta qui iubẽt abstinentiã in febrib⁹ seruari: ⁊ cõcordãter abstinentiã ei imponẽtes abierũt. Quib⁹ egrediẽtib⁹ Gal. intrauit: citoqꝫ corpus eius tepido vnxit epithimate: eũqꝫ facili fricuit fricatõe: deinde misit in balneũ ⁊ iussit vt in fonte moraret̃: de fonte vo egrediẽte cũ aq̃ frigida nõ tñ frigidissima infudit: deĩde donec virt⁹ ei⁹ repararet̃ iussit qescere. Tandẽ eadẽ facere dixit: ⁊ exiccauit eũ cum pãnis ⁊ parũ aque potui tribuit: ⁊ transacto pauco tẽporis spacio sibi ptisanuz tribuit: qui postꝙ certissime sciuit esse digestũ: pisces recẽtissimos ⁊ teneros ei ⁊ iura obtulit: sed tẽpus cũ hoc fuerat estas erat: ⁊ patiẽs macer in sua sanitate calidũ habuit tactum ⁊ semꝑ pungitiuũ sensit calorẽ: vrinã in sanitate rubeam habuit: ⁊ cõsuetudo erat vrinam rubeã ⁊ acutã facere si aliquãto tẽporis spacio ieiuniũ ferret: semꝑ erat stipticus studiosus: iracũdus ⁊ solicitus. Postꝙ vo hec sibi Ga. fecit: dormiuit ĩ illa nocte: diluculo aũt illi medici venerũt: iterũqꝫ abstinẽtiã habere p̃ceperũt. Eger aũt hoc audiẽs in risuz cõuersus est. Sed Ga. in illa. i. scd̃a die misit euz in balneũ tribus vicibus. Ipse em̃ in aluminosa aqua q: aliã nõ inuenit: ibi lotus est eũdo ⁊ redeũdo: fortia sole vberatus est: quoꝝ omniũ occasione pori clausi sunt. In eadẽ quoqꝫ die vinum sibi mixtũ tribuit: vespere autem ad eum medici venere: sed ipse quasi febricitans in lecto se ꝓstrauit. Quẽ aspiciẽtes dixerunt ad quam horã accessionẽ febris habuisti: fuerit ne cũ rigore aut cum frigore. Quẽ tangẽtes humefactũ inuenere propter balneũ ⁊ operimẽta: ⁊ collaudãtes euz dixerũt. Rigor inquiũt citissime transit: et sudor accessit ꝓpter abstinẽtiã quã passus es: ⁊ ceperũt sudorẽ ne infrigidaret̃ tergere: ⁊ promiserũt ei: vt summo mane venirẽt: neqꝫ licentiã manducãdi nisi cessante sibi dederũt sudore: eo ꝙ ꝯfidebãt se in noctis breuitate. Tunc em̃ estas erat. Mane em̃ veniẽtes eũ nõ inuenere: ierat ad quoddã pficiendũ seruitiũ: vnde mirãtes dicere hmõi ceperũt: que sibi equitandi fuerat necessitas. Nõne duo dies sunt ꝙ nõ comedit. Etsi nõ aliud ex indoctis medicis generaret̃ nisi vt triuz dierũ spacio egros sanitati redditos abstinẽtia constringerẽt malũ esset: min⁹ tñ quibusdã deteriorib⁹ que faciunt: humores em̃ eorum acuunt ⁊ ducunt ad eum febrem: que difficilis est ad curandũ: proinde sunt cause non minimi: sed multi mali: q: hec corpora abstinentiã cibi non sustinẽt: sicut faciunt humida corpora: neqꝫ balnei diuturnã prohibitionẽ sicut tolerant corpora de quibus horridus fumus dissoluit̃: sed propter abstinentiam cibi ⁊ balnei acutissimã ⁊ siccissimã febrem patiunt̃: de qua citissime ad ethicã deducunt̃ ⁊ inde ab ethica ad phthysim. Et si os stomachi defectũ habẽt: cito in sincopim deueniunt: q: hoꝝ cõplexiões in sanitate sui febricitabãt: quãto magis cum febrẽ habuerint. Sed tñ hoc eis ꝯtingit quib⁹ calor ⁊ siccitas vltra temperamentũ fuit sicut forma illi⁹ quẽ superius nominaui: his em̃ corporibus non semel sed bis in die cibus sufficiet: ⁊ multũ valent eis frigida et humida: sed tñ si non sunt viscosa neqꝫ multuz nutricantia: hec em̃ viscosa ⁊ grossa non possunt optime digerere: q: digestio non fit nisi in corporibus calidis ⁊ humidis et carnosis. Que tamen etsi digerũt necessario oppilatiões generãtur: propter hoc vtile est eis ptisanũ: et que sunt digestioni facilia ⁊ nõ sunt stiptica neqꝫ vrinã ꝓuocantia: neqꝫ oppilatiua: ideoqꝫ ptisanum est vtile. Nam nec ventrẽ constipat: nec vrinam prohibet. Non em̃ est stipticum: sed huic rei fit contrariũ: q: colatiuum ⁊ laxatiuũ. Mellicrate quoqꝫ iuuat ad purgãdos humores ⁊ ad dilatandas ⁊ aperiendas vias: nocet tamen eis propter calorem: sed dico hydrozaccarũ bonũ esse: quia non est minoris mundificationis nec tanti caloris: maxime si parum rodostomatis cum eo misceatur. Non em̃ multũ constipat Gal. testante: qui dicit mellicratum hos calefacere: sitim generare ⁊ in cholerã esse conuertibilẽ. Studendũ ergo est vt potus eorum sit frigitudini pertinẽs: propter hoc ptisanuz magis eos iuuat. Iura quoqꝫ tẽperata sicut frumẽti: ordei: panis optimi: pisces teneri ⁊ hũidi ⁊ odorẽ horribilẽ non habẽtes. In his em̃ corporibus vt diximus febris cito generatur propter oppilationẽ pororum ⁊ negligentiam balnei. Nam si lutum in eorum corporibus manserit: pori oppilãtur: neqꝫ aliq̃d ponticũ vel viscosum: vel puluerẽ: vel stipticuz superficiei corporis oportet appropinquari: neqꝫ in sole morari. Qui dum aliquid nocumenti senserint ex his: festinanter balneum aque dulcis et tepide ingrediantur et moderate fricentur. Quo semel facto si molestatio non transierit fiat bis. Cum hac enim ratione possunt custodiri quin ad febrem non deueniant. Caueant etiam iram: quia humores perturbantur et acuũtur: vigilias quoqꝫ quoniã eos deficcant. vnde hinc res peiores efficiũtur. Similiter et solem: quia ex humoribus qd̃ est subtile et liquiduz dissoluit: grossum vero et quod durius est permanet. Item vitent laborem et frigitudinem q: constipant corpora: hi enim de his omnibus que diximus citissime veniũt ad febrem: sed febre declinante oportet eos curari sicut diximus: cum balneo scz ⁊ ceteris. Qui vo de stipticitate febricitauerit: pl⁹ fricare necesse est. Qui vo ꝓpter irã vel angustiam vel vigilias nõ multum cum tepido vngantur epithimate: stipticitatem non habente: ⁊ parũ fricent̃ ⁊ balneentur. Qui autem ꝓpter solis incensionẽ parũ cum aqua frigida infundantur: eam quoqꝫ potẽt ⁊ frigidos fruct⁹ comedãt: deĩde in tepida balneent̃ ⁊ nõ multũ epithiment̃ vel fricent̃: sed capiti oleũ ro. frigidũ

aut balneū fundatur: febre queq cessante balneū ingrediatur. Qui vo ex frigiditate febricitant balneent: τ in calidiori loco balnei ponant. Si reuma τ corizā habeāt: balneum nisi humores incipiāt digeri non est bonū: τ ante balneū τ post capita eoꝝ infundi debent cum calefactiuis oleis sicut yreleon. Nec balneū nisi febre mitigāte ingrediant. τ studeamus miscere epithimatib⁹ capiti apponendis res frigidas: si de solis calore patiant. Si vo ꝓpter frigiditatē: fiant calida actualiter τ parū potestatiue: q: ꝓpter febrē parue calefactionis opꝫ esse: τ q̄ potestatiue sunt calida sunt permanētia. Sed vniuersaliter in borꝫ febricitantiū cibarijs vt sint digestibilia: boniq sanguinis gn̄atiua: oportet nos particulariter studere: vt refrigeremus τ humectem⁹: qui ꝓpter calorem solis vel iram febricitāt. Qui vo ꝓpter frigitudinē cū tēperate calefacientibus curent. Qui vo ꝓpter vigilias τ angustiā magis humefiāt τ somn⁹ eis inducat. Qui labore τ fatigatiōe mēbra sue cōcatenatiōis epithimatib⁹ humectent τ cibos nutribiliores accipiāt. Qui vo ex frigiditate minorē cibū sumāt. Quib⁹ aūt huiusmodi aliter vinū dari opꝫ: qd debile est τ aquosum eligat. Meli⁹ est em̄ q̄ aqua ad adiuuādū digestionē τ vrinā vel sudorē prouocandū: febris tn̄ si calidissima est: aquā frigidissimā damus. Nam melior est cū corpus eius multū vltra tēperamentū exiuit in calore: τ corporib⁹ q̄ diri febrē habētibus aqua frigida ɔgrua est: maxime si in sanitate eā cōsuetā habuerint: sed tn̄ nō multa nec frigidissima detur sicut datur eis: quos cū aqua frigida curam⁹: pauca igitur q̄ sitim extinguat det donec q̄ certificāda sunt certa fiant: τ inuestigāda inuestigent. Tunc curādi sunt cū potu aque frigide. Juuamē aūt aque frigide in febrib⁹ scire poteris si eos q̄ patiunt feruorē in estate ꝓpter solis calorē inuestigaueris qualiter oīno estus τ angustia ab eis aq̄ bibita cessant: stomachusq ɔfortat atq vēter liquefit cum cholerica egestione q̄ creata fuerat ꝓpter estū. Cibaria quoq melius digerunt: τ appetit⁹ desideriumq confortant. Et si in his corporib⁹ parua fuerit oppilatio: τ hmōi dietā seruauerint: cito febris illa cessabit. Si vo multa: nō cito eneruabit. Si vo plurima: non ꝑmanebit species ephimere: sed ad putridam τ continuā acutā egritudinē in hīs corporib⁹. Cōplexiones vo τ corpora bonos humores habētia de quib⁹ fum⁹ aereus dissoluit: si multam habēt oppilationē τ fortē: ducetur ad febrē continuam sanguinolentā: q̄ sinocha dr: q: mali τ acuti humores cū calefiant ad putredinē festinanter incidunt: boni vo τ temperati nō cito sed tarde nisi festinata sit purgatio: ꝓpter hoc i sinochā incidētes opꝫ festinanter phlebotomari: nisi puer vel senex sit: et significatiōes plenitudinis nō appareant: τ illis q̄ malos habēt humores: festinanter succurras cū purgatiōe: deinde eoꝝ oppilationē aperire incipias. Nā si ceperis oppilationē aperire: nōdū facta purgatione: timendū est ne humoꝝ multitudo exterius fluens cōculcata maiorē illā gn̄et oppilationē τ augmentet. Jtē q: purgatio quantitatē illoꝝ minuit humorū: necesse est vt minuto calore febres decrescāt: τ molestatio non festinet. Et si prima feb. declinatio sine sudore vel purgatiōe fuerit: neq bn̄ tūc corpus mūdificet: neq feb. aliq manifesta alā accidētia habuerit: sicut vigilias τ sitia: intellige q: cā eius oppilatio est: τ possibile est vel ex oppilatiōe: vel ex aliquo alio manifesto oriat. Et si causa ei⁹ est primitiua: necessario febre declināte purgatio appeat: ꝓpter hoc si purgatio nō ondat: nō pigeam⁹ phlebotomare eos: q̄ sic necesse sunt apparati: τ catarticū dare eis: q: in acutā febrē sunt vēturi. Cū em̄ hoc ordine possum⁹ ephimerā ꝓhibere: quin ad has duas species veniat. τ ꝑm quantitatē febris duritiē oppilatiōis intelligere. post purgationē da ex cibis τ medicina q̄ mundificatiua sunt: τ elige ea q̄ calefactiua nō sunt sicut ptisanū τ orizaccara: deinde perpēde febrē quantum minuta est: τ ꝑm diminutionis quantitatē actio curatiōis sit. Si videris multū descēdisse: neq in pulsu vel vrina signū putredinis appareat: securiter eū in balneū declināte febre introducas: τ debes metiri ab hora qua de balneo egredit: vsq dū accessio febris veniet sit spacio quattuor horarū: τ fricet τ tergatur in balneo cū reb⁹ mundificantib⁹: sicut farina ordei τ fabe. Si vo non multū habet caloris: cū nitro τ melle: nutriat si estas nō est τ febris nō cito sit vētura per duas vel tres horas τ vsq ad quintā cū ptisano. Si vo estas est post vnā vel duas horas da orizaccarā cū apozimate aph τ expecta accessionē: que si non venerit: scdo mittas iterū in balneū: deinde securiter nō veniēte ea nutriat. Et si venerit metiat eam cū prima accessione: vnde si multū minor est: postq̄ cessauerit mitte egrū in balneū sine illo timore. Et si accidētia ei⁹ sint magna τ fortia: scias de gn̄e ephimere febris esse egressurā: sicut diximus τ siue in acutā vel sinochā conuersurā. Rursus opꝫ te intelligere q: hāc cōplexionē cholericā τ siccam habētes in febrē ex inordinatiōe cibi τ potus incidūt: maxime si in fumositatem conuertant: q: in acetositatē mutant: q̄ si ɔuertant nō est molestū: q: cū ab hac plenitudine febricitauerit τ eoꝝ digestio mouet: fit febris facilior. Cōtrarijs vo cōtrariū. Eoꝝ em̄ corpa si hmōi cibis repleātur: τ vēter eoꝝ nō cōmouet ad egestionē: scias euꝫ acutissime febricitare: maxime si laborat τ exercet se. Aliqn̄ etiā febricitāt ex frequēti egestione ꝓpter sepissimā assellandi motionē. Si vo morsurā in stomacho vel intestinis habuerint: sit causa augmētādi calorē: vn̄ si vides hanc febrē esse cū solutione τ qd exit nō aliud q̄ cibus corruptus: balneādus est eger declinante febre: atq nutriat τ cōfortetur stomachus: τ morsurā illam mitiga cū reb⁹ nō multum calefacientibus sicut rodozaccara: orizacca. cocta. Epithimata vo sint coctaneleō τ sitta. q̄ si solutio alteros humores habuerit: τ times q̄ nō nutrit⁹ deficiat: nutri eū τ nō balnectur: τ studiuꝫ habe in stomacho vt ponas finita solutione vellus infusum in oleo in quo coctū est absinthiū: sꝫ vas in quo coquit ne sumatur: in alio vase aqua pleno mittat et sup ignē ponat: vel in oleo nardino sicut tibi videtur. Si vo calor nimius est cum rodoleō: τ hec oīa calidissima ponant: q: stomachus ex oīb⁹ tepidis mollificat: vnde calefaciendi sunt in vase aquatico: sicut diximus: q: si alio modo feceris: nihil ꝓderit. Si autē sentiūt in ore stomachi ardorem: cataplasmētur cum stipticis τ refrigeratiuis sicut coctanis: flore vitium: succo hypoquistidos: dactilis acerbis: balaustia τ similibus. Nutriant pane cuius pasta aceto tēperata sit: τ cū piris: coctanis: malis τ horum sirupis. Si vo egestio cesset damus volatilia τ pisces cōgruos cum stipticis fructib⁹ preparatos: q̄ si appetitus defectus est da electuaria cōposita de succo coctanoꝝ τ sumach τ similib⁹. Qui vo stipticū sentiunt dolorē τ inflationē in hypocūdrijs: perquire an cibus de stomacho ad intestina sit descensus τ fac clystere. Si aūt multū inflatiōis habēt: epithimet venter cū oleo in quo cocta est ruta aut spermata ventositatē ejicientia. Egressa aūt egestione nutriat: sed caue ne dura cibaria vel indigestibilia vel stiptica: τ sex horis transactis mitte eos in balneum. Et si molestatio alleuiata fuerit: τ suauiter dormire ceperit scias eos sanos esse. Si autem in secunda die aliquid febris sentiūt: ne timeas sed balnea τ nutri eos sicut prius fecisti: plenitudo vero que conuertitur in acetositatem rarissime his corporibus contingit: etsi eueniat non sequitur eam febris: que si venerit: intellige causam febris esse cum oppilatione τ putrefactione. Jn ephimera vo que fit propter apostema inguinis alarum τ similiū: non est ponendū studium nisi tm̄ vnde apostema cum epithimate τ cataplasmate dissoluatur: τ balneētur febre declinante atq nutriant: et ad suam cōsuetudinē ɔuertantur. Similiter faciemus in ephimera que fit propter causam primitiuā τ manifestatiuā sicut laborem et similia. Quidam fuit in cōuiuio qui multū comedit et bibit: vnde vomuit: et in illa nocte calefactus est τ febrem passus est. Mane vero in prima hora balneauit se: exiens aūt balneum: moderatum cibum comedit: τ idem fecit in scdo die: cepitq deridere eos qui preceperāt ne vsq ad tertium diem comederet. Jn tertio aūt equitauit τ iuit quo sibi necesse fuerat: qui si auscultasset quousq ad tertiū diem ieiunasset fame cruciatus esset. Oportet etiā intelligere calidas τ humidas cōplexiones habētes: nō minus q̄ superiores malorū esse humorū: sicut putrefactiōi sunt preparatiores: q: in sua sanitate putrefactiōi sunt preparata. Testatur hoc sudoris putor eorū τ vrine et egestionis: vnde huiusmodi corpora nō sunt secura a febrib⁹ si oppilata fuerint τ cibis impleātur vel calefiāt ex oleo τ similibus. De tamen

due cõplexiones sunt ꝓpinquiores ad patiēdas febres propter accidētia que diximus: ⁊ mutatio eorū in acutā ⁊ putrefactam: sed tamē hec corpora q̃ calida sunt ⁊ humida tolerabiliora sunt cholericis in patiēda fame ⁊ siti: propter hoc cū visum erit triduanū sustinere ieiuniū: nō nocet eis sicut cholericis: sed tamē oppilatio eis festinātius oritur ꝓpter multitudinem fumi eorū ⁊ viscositates eius: vnde magis opus habēt balneo ad aperiēdos poros: ꝙ vt humefiant. Porro quicquid diximus aut dicturi sumus de naturali cõplexione idem intelligendū est de accidētali. Verbi gratia. Hō quidā venit in calidā regionē in estiuo tpe et comedit ⁊ bibit calida: vigilat: laborat: solo coituq̃ assuescit. Hunc dico etsi nō est cõplexionis calide ⁊ sicce acquirit eam: qui si febrē inciderit oportet curari: dietari ⁊ caueri veluti si naturaliter calide siccecq̃ cõplexionis fuisset. Similiter de alijs cõplexionibus oportet nos intelligere: q: cuius complexio neq̃ calida neq̃ humida est: et dietatur calefactiuis ⁊ hũectatiuis atq̃ in calida ⁊ humida regione est: fit paratus putredini morborum. Cõplexiones sicut diximus sunt octo: sed festinantiꝰ in febrem cadūt qui sunt calidi et sicci: qui si non dietā seruant quā diximus: deueniūt in acutā febrē: post hos calidi ⁊ humidi sunt preparati ad febrē: sed tamē hi magis in putredinem cadunt: et famē et sitim plus sustinēt. Post hos etiam qui soli calidi ⁊ sicci sunt: hi enī mutanẽ ad febrē que multarum dierū est: hec tamē naturaliꝰ illis duabus molesta est: post istos qui sicce complexionis sunt: nouissime post hos: quibus equalis cõplexio est. Qui aũt frigidi sunt ⁊ humidi: vel frigidi ⁊ sicci: non ex illis occasionibꝰ quas diximus superius febres festināt: neq̃ si ephimerā habēt: et a cibis se abstinent in febrē multarū dierū mutanẽ. Quidā tamē ex istis si abstinentiā habent iuuanẽ: sed si sunt qui plenitudinē habent humorū non corruptorū: quantitatiue enī abundātes: vtilior enī istis abstinētia est frigidis videlicet et humidis ꝙ ceteris: post hos humidis: post hos frigidis et siccis. Qui vō solūmodo frigidi ⁊ febrem ephimerā habēt ⁊ abstinent se a cibis ⁊ balneo: nō cadunt in alteram febrem. Sed si cū frigiditate fuerit siccitas: nocet eis abstinētia: ⁊ necessariū est lõgum tempus vt ad suam naturā conuertanẽ: in febrē tamē multarū dierū nō cadūt nisi forte in eorū corporibꝰ malus chimus accidentaliter sit acquisitus: quocirca necessario in febrem multorū dierū cadunt. Sicca vō corpora citius ꝙ frigida ⁊ sicca ꝓpter abstinentiā consumunẽ. nutrita tamē velociter conuertenẽ. Rursus oportet intelligere vnicuiq̃ harū complexionū necessariū esse illud qd̕ est oppositū rei quā patiuntur: necnon etiam qd̕ est similis sue cõplexioni naturali: vnde oportet te taliter preparare ordinē quē in arte medicine diximus. Hec est recta ⁊ vniuersalis canonū regula. i. cū contrarijs expellēda expellere: ⁊ cum similibus seruāda seruare. Corporibus vō equalē complexionē habētibꝰ: non est aliud necessariū cū in febre consistūt: nisi illud solūmodo qd̕ febrē oppugnet. Eorū enī cõplexionē nec oportet minui nec augmētari: sed febri solūmodo repugnari: ⁊ quibꝰ mala complexio est: nō est necessariū cū infirmanẽ eorū cõplexionē mutari: sed cū in sanitate sunt. Idcirco perpēde significatiões ex ɔsuetudine ⁊ etate ſm similitudinē ⁊ non ſm contrariū: etsi nō naturales sunt: ⁊ cõpara vnā significationē alteri in virtute scilꝫ ⁊ in multitudine vt opus tuum valeat. ſmq̃ ex significationibꝰ tibi videbiẽ admisce eas mūdare: aut in quodam tēpore vnam: ⁊ in quodā aliā perpende. Ordo vō curationis compositorū vel simpliciū membrorū que oportet curari: que cum eis que naturali vel accidētali cõplexioni ⁊ etati ⁊ regioni ɔtraria sunt: que etsi vniuersaliter sit dictum: bonum est vt eis particulares significatiões repetamꝰ: vt facilius menti introducendorum appropinquaẽ. Verbi gratia. Duo homines in febrē ceciderūt qui ⁊ nati ⁊ nutriti sunt in tēperata regione. vnus vō in eo tēpore in regione calida et sicca: alter vō in regione calida ⁊ humida: qui diuersi fuerūt etate: in natura ⁊ cõplexione ⁊ cõsuetudine. i. vnus caloris erat ⁊ siccitatis: ⁊ alter frigiditatis ⁊ humiditatis. Sed dico significationē a febribus inuestigatā his ambobus esse vniuersalē: q: vtriq̃ necessariū erat refrigeratiuū ⁊ humectatiuum: dietarū vō significationū nec vnam habebāt cõmunē: q: illi primo ꝓpter suam naturā: etatē ⁊ consuetudinē: quia oia sunt calida ⁊ sicca: necessaria erant frigida ⁊ humida: et propter etatē ⁊ regionē contraria erāt illi vtilia. Ideoq̃ cū cõponi oportet ordinē ex his duabꝰ significationibꝰ: contēdendum est: etsi alie plus in numero fuerūt. Verbi gratia. infrigatio febris nobis ostēsa est infrigidare ⁊ hũectare. Ille autem que sunt ex etate ⁊ cõsuetudine ⁊ regione cõprehense multe sunt. Sed tamē illa sola magis necessaria est: maxime si febris multū a natura fuerit remota. i. multum fortissima est: magis enim studeri oportet in sciēda illa ꝙ in ceteris. Contrarijs vō contraria. Nā si febris pauce quantitatis est poteris perpēdere per ceteras significatões. ⁊ miscēdus est ordo diete ſm ꝙ tibi videbiẽ: aut equaliter: aut quoddā plus minusve alio. Significatiões etiā diuturne febris opꝫ scire. i. quātitatis virtutis egri: in ephimera vō minime. Similiter inuestigatiões causarū febris generatiuarū: eo ꝙ aliquando sunt transacte: sed tamen qd̕ ab eis actū est permanet sicut in ethica. vnde oportet nos vt qd̕ permanet auferamus. Causa enī eius ablata est: nam ⁊ qd̕ actuꝫ ex ea est: diutali permanet constantia: qd̕ difficulter amputatur.

Nona particula.

In alia particula diximꝰ ꝙ ephimera febris si de accidēte re fuerit: si cum vigilijs: ira: labore: apostēate i inguine ⁊ silibꝰ nō tertiū diē trāsierit: nisi cū error in ordine curatiõis fuerit. Sed si fit ꝓpter angustiā pororū ex frigiditudine vel lauatione in stipticis aquis vel frigidis: aut puluere: calore solis forti fricatiõe ⁊ similibus: ⁊ curata ſm rationē fuerit: tertium diem non trāsiet. Or si ꝓpter oppilationē in interioribus carnibus fit ex grossis: scilꝫ fumis: possibile est vt tertium diem transeat: ⁊ multis interuallis veniat. Sed cū hec oppilatio est fortis: egrediẽ etiā de genere ephimere: fietq̃ inter putridā ⁊ ephimerā: que nisi rationabiliter curetur: in putridā conuerteẽ. Si autē oppilatio parua fuerit: nō trāsit tertium diem: et curatio eius est sicut diximus in ephimera. Sed qm̄ genus febriū triplex est. i. ephimera putrida ⁊ ethica: necesse est vt ephimera muteẽ vel in putridā: vel in ethicam: sed plurimū in calidis siccisq̃ corporibus mutaẽ. Si errant medici cū abstinētia ⁊ negligentia humide diete in acutam ⁊ post in ethicā mutatur. In calidis vō ⁊ humidis quia sunt putrefactioni ꝑparata in sinochū mutatur: etsi diu permaneat ⁊ nō curetur vt oportet: in ethicā necessariū est conuerti. Febris iterum que ꝓpter fortē oppilationē fit: est inter ephimerā ⁊ putrefactam. Cui si opportune succurratur priusq̃ꝫ humores putrefiāt amputeẽ. Or si errat in eis q̃ opportuna sunt: in putridā necessario mutaẽ. Rursus opꝫ te intelligere qm̄ inter hec q̃ diximꝰ. i. ɔclusionē ⁊ oppilationē magna est differētia. Cū enī conclusionē dicimꝰ solūmodo exteriorē cutim ɔclusam esse intelligimꝰ. Cū vō oppilationem: intelligimꝰ vas ⁊ foramina de quibꝰ fumus dissoluitur esse oppilata. Neq̃ arbitreris ea adeo eē oppilata: vt ideo fumus ab his egrediaẽ maxie subtilissimꝰ: hoc enī impossibile est fieri in ossibꝰ: quātomagꝭ in carne: sꝫ q: fumꝰ in ea cõculcatus nō pōt egredi quantū opꝫ: vñ necesse est vt calefiat ⁊ febrē gñet: ⁊ q: fumꝰ ille augmētaẽ in corpe: cū sui conculcatione calefit: neq̃ venit ad eū frigiditas aeris propter sui oppilationē: necesse est vt sanguis ⁊ hũores magis calefiāt ⁊ fumꝰ augmēteẽ: febrisq̃ augeaẽ: ⁊ nō pōt oīno curari nisi cū apertiõe pororū ⁊ dissolutiõe illiꝰ fumi: vt qd̕ solutū est ex illis poris egrediatur: ideoq̃ febris in istis augmentatur, et continuatur: donec oppilatio pororum: fumiq̃ conculcatio pmanēt: vñ eius augmētatio ⁊ ɔtinuatio vsq̃ dū declinata fuerit fit tribus modis. Aut enī ab initio sui vsq̃ ad declinationem augmentabitur: aut ab initio vsq̃ ad declinationem minuetur: aut erit equale. Cum aũt ab initio: aut vsq̃ in finem augmentatur: significat minus esse quod de fumo dissoluitur ꝙ quod creatur. Si vō ab initio vsq̃ ad finem minuitur: innuit plus de fumo dissolui ꝙ creari. Si vō equalis ostendit tantū dissolui quantū creatur. Hec est vna species vnius continue ⁊ est de specie ephimere: quousq̃ nec in pul

su: nec in urina significatio putredinis apparuerit. Et si multis diebus uno modo permaneat: non est propter aliud nisi propter quantitatē fumorū ex febrib⁹ humores incendentibus creatorū: et ppter eos qui creati sunt per poros dissolutos. Est et alia species continue: que fit cum omes humores equaliter putrescūt: in venis scʒ que magne cocauitatis sunt: necꝫ aliqua harum cōtinuarū fit in frigidis corporibus: vel macilentis: sed plurime in grossis sanguinolētis et carnosis: q2 in hmōi corporibus fumus augmentat et putredo generatur: raro etiam in raris corporibus oritur. Raritas enim causa est dissolutionis illius fumi: et dissolutio fumi est causa qua putredo amputat: nec est propter aliud nisi propter exclusionem illius fumi: vnde pulsus eorum est maximus: fortis: equalis in duricie et mollicie: stabilis fm magnitudinem et paruitatē febris. Porro he significatōes sunt vniuersales his duabus febribus: sed tn̄ vna significationū putredinis in urina calore et pulsu discernit. In urina vero q2 colore: liquore: hypostasi et odore: a sana mutat urina. In pulsu autē q2 in ordinatione et stabilitate egreditur. In calore q2 pungitiui tactus est. Ga. vo fecit similitudinē harum duarū febriū ad duos iuuenes. Unus quidē habuit febrem cōtinuā cum putredine: et alter sine putredine. Unde bonū est vt dicam⁹ qualiter Gal. vnamquāqꝫ harū curauit. Unus inquit horū erat assuet⁹ exercitijs liber: alter seruus q̄ exercitijs ppter necessitatē vsus est. Sed qui exercitijs ad regendā sanitatē vtebatur: febrem acutā sine putredine passus est: alter vero cum putredine. Cepit autē febris que sine putredine erat: in tertia hora noctis: quem Ga. in tertia hora diei illius noctis aspiciens: inuenit eum febrem habentē calidissimā: pulsum vo equalē: velocem: magnū: spissum et fortem et calorem in tactu non morditiuū: vrinā vo in colore et liquore sane vicinam: et sciuit per suos q2 assuetū exercitiū spacio. xxx. dierū dimisisset: et in die febris precedente fortiter exercitasset: sed non tantū in eo moratus est: et comederat omia que solitus erat comedere eaqꝫ digessit: sed tamen cum duricia: q2 vespere illius diei cepit febris: qui rursus erat plenus venarū grossicꝫ corporis. dixitqꝫ in illa se pati extensionē et plenitudinem. Unde quidam medici qui cum eo erāt: vt minueret preceperūt: quibus annuit Ga. voluit tamen phlebotomiā suspendere: donec febris cuius generis esset notificaretur. Iterūqꝫ cibus nondū bene digestus erat. Cūqꝫ febris eius vsqꝫ ad vesperā permāsisset: certissime notum est ei sinochā esse de oppilatione ppter multitudinē sanguinis ortam: et prohibitionē dissolutionis ppter grossiciem corporis et multitudinem carnis. At postqꝫ febris sic fuerat in illa nocte permansit. Cōuenerūt vna medici ad phlebotomandū eum: sed discordati sunt ad quam horam debeant eum phlebotomare: vnde permansit non phlebotomatus vsqꝫ ad alium diem et duricies febris augmētata est. Ad tertiā aūt noctē passus est intolerabilē incensionē et extensionē: et in toto corpore dolorē in capite: vigilias et angustiā: vnde ex angustia coactus eger: voluebat se de vno latere ī aliud: et de forma in formam mutabatur. In octaua noctis hora venit ad eum Ga. pulsumqꝫ et cetera sicut diximus putredinē non ostēdere reperit: nam equalis erat pulsus vrina sane vicina. calor multus et fumus: et non pungitiuus et aīaduersus est cum confestim et nō tarde debere phlebotomari. Timuit tardare phlebotomiam ne putrefactis humorib⁹ febris in putridā cōuerteretur: vnde phlebotomauit eum et dimisit sanguinē fluere vsqꝫ ad defectionem: deinde curā circa eum habuit: q2 fm rationem et experimentū notificatū est ei sanguinē vsqꝫ ad defectionem in his auferre vtilissimū esse: si virtus tolerabilis erit: q2 non solum purgat: sed etiam propter defectionē corpus refrigerat. vn̄ febris aut cessat aut refrigerat: quocirca vel vomitus vel egestio cholerica eos sequitur: totumqꝫ corpus sudore infundit. Taliter autē huic egro contigit: vnde quidam ex famulis dixerūt Gal. inclite vir multū subito febrem domini nostri abstulisti. Transactis vo duabus horis dedit ei parum cibi: iussitqꝫ vt quiesceret et dormiret. In quinta quidē hora reuersus inuenit illū grauissimo somno teneri: exiccare em̄ cepit eius sudorē: et ipse non sentiebat: q̄ famulis vt sudorem tergerent precipiens abijt: sensit em̄ Ga. febrem cessatā esse. Sed in decima hora reuersus inuenit eū dormientē: abijt ergo. in prima hora noctis veniens reppererit eum dormientē et excitās eū dedit ei ptisanū: deinde per totam noctē eum dimisit. Mane vo missus in balneū sanus factus est. ¶ Alter vo iuuenis qui febrē continuā habuit cū putredine: causa fuerat fortis labor per totū diem: is em̄ postea lauit se cum aqua frigida parūqꝫ comedit: atqꝫ febre in illa nocte vexatus est: sed febris in nocte ac die confortata fuit: quem in alia die Ga. videns perpendit omēs qualitates eius esse similes prioribus: nisi tamē q2 putredinem denotabant: ex incensione febris et morsione: pulsusqꝫ inordinatione et vrine multa in innaturalē mutatione: quē mox phlebotomauit sanguinē vsqꝫ ad defectionē dimittens: aliquāto autē spacio trāsacto: dedit ei mellicratū et post vnā horam ptisanū. Sed bonū est dari si est febris acuta hydrozaccarā cum aqua rosata: maxime in calida regiōe. quē inquit postqꝫ asperi arbitratus sum sinochā esse cū putredine: que fuit ira: postea vo in tertia hora noctis magnitudinem eius aspiciens nullam suarū qualitatū habentis minutā non vltra dubitaui: sed tamen volui eam inuestigare: an in tempore accessionis tertiane cōfortaret: et tempus accessionis tertiane in septima hora noctis ad quam horā rediens inueni sicut arbitratus fuerā: quia tantū non augmentatā: sed parum minoratā: vnde certissimā sciui eam esse quandam speciem sinoche: que dicitur epaumastica. Nutriui ergo illū in illa hora sicut prius feci. In quarta autē nocte inueni eam valde declinatā. Cibaui eum cepitqꝫ declinatio et digestio in vrina apparere: quare certissime preuidi febrem in septima die terminandā: qđ sicut cōsideraui euenit. Porro optē intelligere: q2 sunt quedā febres quarū putredo in pma die apparet: et quedā quarū apparet in tertia etiā et in quarta: nisi eger phlebotomatus fuerit. et nullus febricitans et oppilationem sine putredine et phlebotomatus conuersus est in putredinē: propter hoc dico in hac febre nihil vtilius esse phlebotomia et extractione sanguinis: et si etas vtriusqꝫ sustinuerit vsqꝫ ad defectionē fit. Si autem minuamus sanguinem duabus apoforesibus quantū in vna minuere debemus: quibus nisi ministrando phlebotomiā succurratur: venient in magnā molestiā et timorem: nisi vis nature eis fortunata fuerit cum nimio sanguinis fluxu: per nares vel per nimium sudorē. Sufficeret autem stultis medicis vt ex hoc qđ in hoc morbo aspiciūt fieri actione nature curarent: necꝫ phlebotomiā facerēt et fugerent: in quo experimentū nec rationem aspiciunt. ¶ Rursus oportet te intelligere putredinem: nam si fuerit in totis maiorib⁹ venis: fit febris continua. Si vo in quibusdā mēbris fit continua periodica. Oportet etiam nō dimittere quin phlebotomes eos: qui patiunt febrē ex fumis propter negligentiam exercitiorū ceterorūqꝫ iam dictorū non dissolutis: et minue fm posse virtutis: et fm q2 vides raborē coloris et plenitudinē venarū et extensionē membrorū. Tunc em̄ nisi hec feceris: subito morient: aut in nimiam molestiā et timorē venient: nisi fortuna ex vi nature eis faueat: sicut diximus cum fluxu sanguinis ex narib⁹ vel sudore nimio: necesse est etiā vt in his plenitudinē in venis habentib⁹ sanguis putrefiat: nisi purgati fuerint: quia pori eorū non sufficiūt in excludēdo ex eis tantā sanguinis abundantiam et fumi: quāta excludi cōuenit: vnde oportet ex eo quandā minui quantitatē vt fumus minuat. et vene et natura permaneāt custoditiue sue cōplexionis dissolutiōe: ex inflāmatione et refrigeratiōe ex sanguinis detractiōe acquisitis. Tunc em̄ confortat in superando malos humores et ad custodiendū sanguinē in sua naturali qualitate. Nam illa in his defecta necessario sanguis putrefit: et calor febris infert ei passionem mutans eam et in malam complexionē venas. Ideoqꝫ si tūc phlebotomiā suspēdimus: oīs ordo medicine penit⁹ destruit. Is morbus nō est aliud nisi plenitudo cū calore: plenitudinē autem oportet minui et calorem refrigerari. Et si stultus medicus cogitat hanc minuere cum laxatiuo et diuretico necessario calorē augmentat: hec enim medicina calida est. Iterū quia impossibile est plenitudinē in

venis existentē laxatiuo purgari. Nam hoc non attrahūtur nisi ea que sunt extra venas. Rursus si arbitrat̄ calorē debere refrigerari: cū rebꝰ frigidis oppilatio augmentat̄: vñ fit causa plenitudinē augmentādi ꝓpter oppssionē sumptorum se adinuicē in interioribus corporis conculcantiū: propter hoc consiliū horum insipientiū ne auscultes: neqꝫ credas diebꝰ trāsactis: sed phlebotomia succurre: etsi post decimum vel septimū diē ad eū veneris: sed tñ cū signa febris ⁊ virtutem nature permanere cōprehēderis: deinde incipe que agēda sunt opportune agere. Et si in quodā tempore coactus nequeas curare cum phlebotomia: cū aqua frigida cura eum: eius tamen viscera ne sibi noceat: studiose ꝑquire ⁊ metire quantū fiat inde nocumentū. Si autem non noceat ⁊ eger assuetus ea in sanitate fuerat: audacter eam tribue: nocumētū etiā etsi paruum faciat: liberare eñ a morte contēpto nocumento non inutile est. Et si nocumentū multum ⁊ insuccurribile ex ea gñatur: sicut si perdat̄ epatis virtus: vel stomachi: dimittat̄ ⁊ ꝯuertere ad aperiēdos poros ⁊ purgāda sunt abūdātia: si studeas dare ea q̄ frigidiora sunt. Nocumentū autem aque frigide quo non expedit membrū debile est: q: prohibet humores dissolui ⁊ subtiliari ⁊ apostema maturari ⁊ dissolui: propter hoc si febres sint ꝓpter malos humores vel apostemata: non solūmodo sicut sunt permanebunt sed diu morant̄ ad se subtiliandos: maturandos: purgandos. Aqua eñ non purgat eos: sed cruditatē augmētat: ꝗuis cum bibatur: quiddā quietis et refrigerij eger patiatur. Nāqꝫ causa febris ⁊ apostematis non solum permanet: sed etiam augmētata a digestione remota est. Necessarium est iterum vt aqua illa incendat̄ ⁊ calefiat: cum frigiditas eius non stet ante fortitudinē: vnde necessario febris cōfortatur ⁊ induratur magis ꝙ si fit ꝓpter oppilationē quā in poris et vijs fecit et conclusionem rerum dissoluendarū: quocirca fit diuturna febris. Hoc est vnum ex nocumētis frigidorum. Aliquando etiam virtutem quorūdam membroꝝ magnam in corpore actionē habentiū defectat: si ea debilia inuenerit siue ex generatiōe: seu in illo tēpore vnde penitus actionē ab illis amputat. Vidi autem in quibusdā aquā frigidam adeo nocere intantū vt non possent glutienda gluttire: nisi cum magna angustia ⁊ duricia. Alijs vº in stomacho vnde non valuerūt digerere: nōnullis in ore stomachi ⁊ quibusdam in epate: alijs in colon: atqꝫ alijs in diaphragmate: alijs in pulmone: alijs etiā in renibus ⁊ vesica: ceterisqꝫ mēbris vnde priuata eorum actio defecta est. Quibusdā citissime anhelitū generauit ⁊ spasmū ⁊ tremorē in neruis. Quare dico: q: qui hoc audiūt formidant aquam frigidā febricitantibus dare: sed qui viderunt me sepissime eam febricitātibꝰ dare: eosqꝫ a timore ⁊ suspectione mortis liberare: nequaꝙ eam expauescunt: et qui scit qualiter dari debeat non timet eam. Illis ergo non oportet dari qui quedam mēbra habēt debilia: et in quibusdā nobiliū membrorū apostemata: siue calida siue mollia siue dura: ⁊ qui oppilationē habēt aut humores crudos ⁊ putrefactos. Sed tamē si digestionis significatio appareat apostemate absente da aquam frigidā: maxime si quedā membra non habeāt frigida vnde suspicētur actionē eorum defectionē esse passurā. Neqꝫ nocet herisipilato apostemati si purū sine alterius cōmixtione sit: sed etiā curatio eius est: q: hoc apostema nō est necesse maturari sꝫ refrigerari. Et si cum herisipila aliud apostema calidū est ne des aquam frigidā: nisi post eius maturitatē. Cum febris est sine putredine: da eam sine timore inquisitis superioribus. Si autem cum putredine ne des eam: nisi priusꝙ coctionis signuꝫ apparuerit: etiam etsi parum ostensum fuerit intrepidus eam da: q: tunc fundamenta membrorū confortātur: ⁊ humores qui subtiliores sunt expellūt̄ ex vijs ⁊ poris. Cōsidera etiam eis nociturā non esse qui in sanitate ea assueuerant: neqꝫ eis nocuerat. Si eñ eam biberint: neqꝫ multū caloris habuerint: ⁊ mēbra eoruꝫ tunc refrigerata nō fuerint: quanto magis ea cum febre incensa est non refrigerabit: q: iste calor frigiditati aque repugnat ⁊ ꝓhibet quin ad substātiam fundamentorū membroꝝ penetret: sicut cum sani fuerant: penetrauerat. ꝓpterea aqua frigida in corporibus carnosis ⁊ sanguinolētis bona est: q: fumus ⁊ calor in illis corporibus abundāter sunt. In corporibus q̄ paupera sunt de carne ⁊ sanguine: frigitudo aque vsqꝫ in fundamenta membroruꝫ cito penetrat: neqꝫ priusꝙ illuc veniat est aliquid qđ eā penetraturā prohibeat. ꝓpter hoc ethicis ⁊ phthysicis nō dāda est aqua frigidissima sicut acute febriētibꝰ: neqꝫ in quātitate: neqꝫ in qualitate: q: corpora eorum macilēta ⁊ paupera sanguine sunt. Acute autem .i. sinoche febri vtilior curatio duplex est .i. phlebotomia ⁊ aqua frigida: sed tamen phlebotomia in omni tempore iuuatiua est si virtus tolerabilis est. Aqua vº frigida ex rebus quas diximus inuestigetur. Quia nō debemus eam dare in putredine nisi priusꝙ signuꝫ decoctiōis apparet, eodē modo in apostematibꝰ. Caueamꝰ etiā defectionē mēbrorū: neqꝫ detur cum febris in vltimitate .i. summitate caloris est: phlebotomia iterū in saturitate suspēdenda est donec cibi digerant̄. Et si eger aliquā habeat purgationē sicut menstrua vel emorroydas expectāda est: donec videamus vtrum sufficiat nostre intētioni: quibus sufficiētibus naturā suam cōplere actionē dimittamus. Si autē nō sufficiant cum artificio medicine suppleamus qđ minus est. Rursus oportet ante phlebotomiā inuestigari aerē corpora ⁊ etatem: q: calidū tempus ⁊ humidis ⁊ raris corporibꝰ ⁊ senioribꝰ ⁊ quibus sepe in ore stomachi cholera generat̄: ⁊ qui cito fastidiūt ⁊ vomūt ac deficiunt velociter cōtraria est phlebotomia. contrarijs vº cōueniēs. Dicimus eñ adhuc de nocumēto frigide aque: aliquādo dare frigidā aquam in acutis febribus vnde febris statim extinguit̄: iuuat. Sed tñ non opꝫ vt ab infirmo amputet̄. Nam ꝑmanet indurata et pigra effecta vsqꝫ ad .xl. dies ⁊ vltra morat̄. ꝓhibet aquā etiā fluxus sanguinis per nares ⁊ sudor: que natura vt egrederentur ꝑpetrauit. Ideoqꝫ cū hec natura cooperāte ad exeūdum preparata videris: nequaꝙ frigidā aquam des: ne propter humoꝝ occasionē crisis impedita remoueat̄: ⁊ sanitas nequaꝙ nisi cum occulta dissolutiōe in longo tēpore veniat. Et si nulla ex his significatōibꝰ apparet bonū est dari aquā frigidā: q: nihil peccati inde eueniet: nisi q: febris pigra efficitur: longisqꝫ diebus morat̄: magnū etiā peccatū facimus si eam non dederimus: q: non sumus certi vt natura bonam crisim faciat. Nāqꝫ vltra vel nonū vel .xj. in multis: hoc modo febricitantibꝰ aquā dedi frigidam: vnde febris eoꝝ extincta est quodāmodo: sed tñ pigra effecta: non oīno cessata est durans vsqꝫ ad .xl. dies. Vidi eñ hoc eis esse vtilius ꝙ dimittere eos in illa molestia ⁊ timore. Significatio eñ eius cōmixta ⁊ dubia erat. ¶ Litigatio vº que est inter medicos de virtute ꝙ significatiōes curandi non ostēdit: sophisticis ꝑtinet. veritas tamen hec est. Nam aliqñ non est necessariū vt virtutem infirmi perpendamus: sicut in ephimeris fieri nō est necesse: ⁊ aliquādo necessarium vt inuestigetur: q: sine ea nihil proficui facimus: sicut cum incipimus multuꝫ euacuare: vel complexionē mutare: q: curatio qua morbi expelluntur: non est vite animalis regitiua vel custoditiua substātialiter sꝫ accidētaliter: qm̄ euacuatio etsi morbos excludat: tñ si in vltimitate fuerit: virtus deficiet: et animal aut peribit aut in magnā pessimitatē deueniet. Similiter ⁊ medicina que cōplexiōis est mutatiua: vnde in hoc loco magnuꝫ necessitatis est adiutoriū vt inuestigetur virtus. Iterū aliquando nimia euacuatio neqꝫ nocet: neqꝫ virtutē defectat: etsi infirmo defectio sicut in hac febre diximus contingit. Est interdū defectio que fit ex phlebotomia: siue in talibus locis fit incessabilis permanet: et aliquando ex nimia sanguinis detractiōe frigiditas toti accidit corpi filō: hydropisis mollicia. Et vniuersaliter dico euacuationē: etsi multū sit necessaria: nō debere fieri vbi virtus deficiet: vt verbi gratia: si accidit febris putrida cum virtute defecta: dico necessariū esse vt curetur febris cum purgatione illorum humorū putrefactoruꝫ. Sed tñ non audemus fortem pharmaciā dare: vel phlebotomo succurrere: si virtus defecta est. Oportet ḡ taliter fieri vt tolerabilis sit. ⁊ magna sit intentio tua in mutāda complexione. Et aliquando oportet nos confortare virtutē cum rebꝰ morbo nocentibus: et ꝯfortata virtute siue ad purgandos illos humores putridos cōuertamur: vel ad mutādā cōplexionē vñ opꝫ medicū esse studiosum vigilantē ⁊ ꝯstantē: cū viderit significatiōes ꝯtrarias ⁊ oppositas: porro minutio sanguis mag

ceteris minutionibꝰ virtuti defectionẽ impẽdit. vñ non opꝫ minui: nisi cũ multus est in quãtitate: ⁊ malus in qualitate. Multũ in quãtitate: si oportune minuamus: nõ gñat molestiam. malum in qualitate paulatim minui oportet: ⁊ in loco eiꝰ gñari bonũ. Et aliqñ in sanguinis detractiõe necesse est vt a suo loco aliói mutet̃: ꝓide opꝫ quãtitatẽ morbi ⁊ virtutem inuestigari: q: si est necessitas vt multũ extrahatur ⁊ virtus defecta sit: non semel sed paulatim in multis detractionibus minuetur. Si autẽ fortis: semel ⁊ multus extrahẽdus est. Ita oportet in curando perpendi significationes ex cõsuetudine: etate: cõplexiõe: tẽpore. Uerbi gratia. Quia in sua sanitate solitus erat aquam bibere frigidã: neqꝫ ei nocebat: securi sumus ꝙ ei nõ noceat cũ febrẽ habuerit. Et pueri q: humidi corporis sunt: ⁊ res humide in parte sunt dissolutiue: non debes eos velut alias etates habẽtes purgare: similiter humide cõplexionis existẽtes intelligimꝰ. Aer iterum cum calidus est de corporibus multã dissoluit quantitatem non oportet vt tunc euacuemus. Eodẽ modo intelligendum est de regione.

¶ Decima particula.

Quando causa ethice ⁊ ephimere ipsis existentibus abest: necesse solũ morbũ curemus. In putridis vo q: ipsis permanẽtibus occasio eorum permanet: oportet occasionẽ. i. putredinẽ expelli ⁊ cõplexionẽ mutari. Et si rem aliquã inuenimus qua cõplexio mutetur: ⁊ febris extinguat̃ ⁊ putredo minuatur: festinãter eam operemur. Si autẽ aliud est qd̃ febrem extiguat ⁊ putredinẽ augmẽtet: aut qd̃ putredinẽ minuat ⁊ calorẽ febris augeat: oportet nos constãter inuestigare: ⁊ qd̃ vtilius est operari operemur: q: si ea que febrem extinguũt dederimus: ⁊ materiã minuere: que causa sue incensionis est: neglexerimꝰ: febris tunc extinguet̃: sed postea cũ incẽsiõe reuertit̃: ⁊ aliqñ maior ꝙ fuerat. etiã hmõi. ordo est causa sue longinquitatis ⁊ suspectionis perituri infirmi. Et si in putredine minuẽda studiũ impenderimus: ⁊ extinguenda febri minime: nõ omni febri expediet. Et si aliqñ febris adeo fortis est vt infirmus pereat nisi citissime ⁊ fortissime febri extinguẽde occurramus: quantomagis ergo confortamus eam ⁊ augmẽtamus eam cum rebus calefactiuis? Quocirca hmõi ordo nõ expedit: nisi illi febri que est nõ tante violentie vt pereat infirmus in illo tempore cum putredinem minuere satagimus. Ideo oportet nos studiose curare qd̃ magis necessariũ est ex vtrisqꝫ: neqꝫ iõ aliud curare negligamus: q: plurime inuenimꝰ causam incensionis febris fortiorem: vnde magis necessariũ est vt tollatur: ⁊ raro febrem reperimus in seipsam tantã habere violentiã vt timeamus egrum esse periturũ: nisi fortissime ⁊ velocissime ei vt extinguatur occurramus. Sed cũ hoc fuerit necessitas nos compulit vt eam mitigemus: deinde putredinẽ decrescamus: propterea opꝫ te intelligere significatiões magnitudinis febris ⁊ quãtitatis putredinis ⁊ v̾tutis: et his expertis virtutem custodi: deinde illa vtraqꝫ curare satage: ⁊ cõpara virtutis quantitatẽ ad magnitudinẽ febris: ⁊ ad tempus putredinis: que si cõueniũt festinãter: qd̃ faciendũ est vtiliter fac. Si autem in his aliquid cõtrarij esse videris: succurre ad faciendum qd̃ magis necessariũ est. Alia tñ ne p̃termittas: q: plurimum has sicut diximus significationes inuenimus nobis cãm incẽsionis febris expellendã ostẽdẽtes: ⁊ cãm virtutis custoditiuã ⁊ confortatiuã magis eẽ necessariã. Uñ debes hec rationabiliter perpẽdere: quia si virtutẽ ꝑmanere videris cum putredo minuta est natura eijciet eã. Et si defecta non sustineat euacuationẽ humorũ vel abstinẽtiã cibi: seu alia similia putredinẽ expellentia: primũ confortet̃: deinde ad putredinẽ expellendã cõuertere. Ergo si febris tante magnitunis est vt secum multa ⁊ pessima habeat accidẽtia: prius ad eam mitigandã studeamus: deinde ad id qd̃ necessariũ est. Porro ephimerarum febriũ quedã sunt: in quibꝰ qd̃ solitũ est dissolui inseparabiliter latitat: ⁊ quedã cum quibus constãt plurime: et nonnulle e quibus raro sunt. Ille vero quibus dissoluenda inseparabiliter sunt: fiunt ex lauacro aluminoso ⁊ ceteris stipticis aquis vel frigidissimis aut conclusione pororum. He vero cum quibus plurime consistunt: fiunt ex assiduitate solis. Cetere vo cũ quibus dissoluenda raro existunt: fiunt ex ira: tristicia: vigilia: saturitate ⁊ in inguine apostemate. Sed omnibus his febribꝰ dissolutio ⁊ pororũ apertio conuenit. He etiam omnes nõ nisi in spacio. xxiiij. horarum permanẽt: neqꝫ hoc tempus transierint: nisi cum error in dieta est: aut cum tempus frigidissimũ: aut cum cataplasmata vel epithimata in exterioribus corporis applicantur. Cessatio quoqꝫ earum vel ñt cum sudore: vel cum alia aliqua dissolutione: et sentit eger suam cessationẽ. Delicati etiam ⁊ nobiles transacta hac febre: balneũ ingrediunt̃ ⁊ vngunt̃: deinde comedũt ⁊ dietam seruant. Uulgi vo absqꝫ balneatione ⁊ vnctiõe comedũt. Palam ergo intelligimus ephimeram febrem cessare: cuius causa. i. calor solis cessata est. Est ⁊ alia cuius occasio cum ea permanet: sicut viarũ conclusio q̃ duobꝰ modis ẽ: aut ꝓpter oppilationẽ: aut ꝓpter ꝯclusionẽ. Cõclusio vo aliqñ est ꝓpter siccitatẽ: sicut aq̃ vel aeris frigidissimi: aliquãdo ꝓpter stipticitatẽ sicut aluminosarũ aquarum: et aliquãdo propter multitudinẽ humorum vel eorum viscositatẽ. Que autem propter humorũ multitudinẽ est vtilis ⁊ laudabilis: eius curatio phlebotomia erit. Que vo propter humorũ viscositatẽ: cura incidítiua: attenuatiua ⁊ mundatiua curetur. Inuestigare etiam virtutẽ in ephimera febre non multũ necesse est: in ea que multorũ dierum est virtutem perpendere necessariũ est: maxime si prolixa est: vnde si virtus permaneat ne dimittas quin purges in febribꝰ que paucorum dierũ. Si autem cõtraria. idest defecta fuerit: cõuertere ad purgationẽ ſm eius defectionẽ: raro etiam virtutem in prima vel secunda die defectam inuenimus. Et si sic fuerit: non est propter aliud: nisi propter malam cõplexionẽ infirmi vel etatem sicut seniũ ⁊ pueritiã. Aliquando accidit infirmo nimius labor ꝓpter deambulationẽ per solem: angustiam: vigilias: ieiuniũ. Cui si omia coadunata fuerint: et vespere illius diei priusqꝫ eger comedat febricitauerit: et in ea nocte vigilauerit: neqꝫ propter febrẽ comederit: virtꝰ eius necessario dissoluet̃: maxime si calidissima est: et eger in sanitate macer erat: vnde hanc similitudinẽ que Gal. contingit tibi ostendam. Quidam iuuenis. xxv. annorũ macilentus: lacertosus calidissime ⁊ siccissime nature existens: quoddã castellũ egressus est: ⁊ quadã coactus legatione ad ciuitatem quandã abijt. vnde per totũ diẽ laborando fessus est: postea balneatꝰ cenauit. In nocte vo ꝓpter legatiõis cogitationẽ que sibi data fuerat: vigilauit: et mane facto velociter per siccum iter ⁊ calidum solem ambulauit. Ingrediens autẽ vrbem quandam vidit ⁊ inde animus eius quieuit. Tunc ire volẽs ad balneũ per locum palestre transiuit: ⁊ quendã magnum laborẽ ludere cepit: postea autem transeũdo quosdã certantes separauit. Quare venit in alium laborẽ ⁊ exercitiũ ⁊ propter garrulitatis et ire motionẽ nimis fessus est. Rediens autem ad mansionẽ nimiũ eius corpus desiccatũ ⁊ fatigatum est ⁊ angustia captus: vnde bibit aquam: aqua ebibita: augmentata est angustia: donec vomendo eam reddidit. Qui cum se taliter sentiret propter timorem ⁊ suspectionem febris ne ei veniret manducare noluit. In lecto ergo se prostrauit in illius diei vespere: febrem habens per totam noctem vigilauit propter febrem. Mane autem cepit dormire vsqꝫ ad mediuꝫ diem: vt vigilias quas in nocte passus est restauraret: neqꝫ expergefactus est. Tunc quidã ex illis medicis ad eum venere qui dicunt non debere febricitantibus victum dare: nisi post tertium diem. Cui dixerunt: in hac hora non est bonum tibi ad comedendũ: nos autem vespere videbimus. Uespere autem redeuntes febrem declinare viderunt: neqꝫ horam cibãdi opportunam aspexerũt. Sed quidã ex illis volens ei victum dare ab illis increpatus est: dicebãt enĩ si febris esset omnino ablata: bonum esset vt comederet: sed febre adhuc existente comedere molestum: quem dimitẽtes altero die. idest tertio summo mane venerũt: neqꝫ ei licentiam comedendi dederunt: expectabãt enĩ horam tertiane: quia erat in fine diei. At in illa hora Ga. ad eum veniẽs: sicut Hippo. in pronosti. dicit: illuꝫ repperit habentẽ nares acutas: oculos concauos: tẽpora plana ⁊ cetera. Uñ certissime notũ est ei ꝙ i ethicã ⁊ post i phthysim vẽturꝰ eẽt: nisi ꝯfestiꝫ cibũ acciperet: festinanter ꝗ sibi viscosum ius tritici tribuit.

Accessione autem incipiente manus et pedes infrigidari cō
cepit: adeo diu morabatur ad calefaciendū: pulsum etiam
paruū defectū: vñ arbitratus est eū esse periturū: nisi ab eo
cibaref. In quarto quidē die mane ꝛ sero illū cibauit: ꝛ co-
gnouit virtutē eius paulatim excitari et corpus humefieri:
q: figura eius prius erat siccissima quasi siccum coriū. Cūq
in quinta die febris: sicut prius fuerat cōspexisset: misit in il
lo iure grana malorūgrana. Iste em̄ cibus his infirmis bo-
nus: q: stomacho eoꝝ multa cholera dominaf: ꝛ malagranā
eum cōfortant ꝛ cholerā extinguūt: ꝛ prohibent ne cibus in
stomacho ꝯuertaf in fumositatē vel in acetositatē: ꝛ vt nō
natet in ore stomachi. Mala em̄ gra. in his oībus valēt. Cō
tinent etiā ꝛ in stomacho illud quoad paulatim digestū erit.
Ptisanū quoq cum malisgrana. mixtū his bonū est. Acces-
sio iterum in quīta die eodē modo venit: ꝛ cibauit illū in. vj.
ꝛ vij. sitr ꝛ accessio in. vij. sitr venit. Tunc ḡ noluit errorē me-
dicorum vulgi notificare egro quin mādūcaret ꝓhibentiū.
Quintā febrē molestā accipiētes sacebāt egrum ad illū diem
esse venturū: nisi in tertio die Ga. illum cibaret. Illi simili-
ter dicebāt Ga. nō bene fecisse: eo ꝙ febre nondū mitigata
eum cibasset. Nam ga. noluit eū tradere sed liberare ꝛ medi
cos illos vituperare. Cūq ante accessionē eum vnaquaq die
cibasset: ꝛ ex pulsu aliquid fortitudinis etsi debilis erat: sen
sisset: nequiuit garrulitatē eoꝝ ampli⁹ ferre. Dixit ergo fa
milie infirmi. Scito certissime ꝙ iste hodie non viueret nisi ꝑ
dietā meam: quā ꝛ hi garruli vituperant. Tūc in illo die nō
dedit victum ꝛ expectās quousq accessio trāsiret. Incipien
te autem accessione cessauit pulsus ꝛ eger deficiēs: nō loque
batur neq sentiebat eū quo tangebaf. Tunc Gal. clamauit
familiā ꝛ medicos illos: famuli illi pre dolore tumultuose su
per illos irati sunt. Sed gal. cōfisus ꝙ ex eo qđ fecerat eger
non moreref: nihil timoris habuit. Illi autē cognito suo er-
rore fugere volebāt: quos gal. vi tenebat: ꝛ clamando dice
re cepit. Modo apparet ille qui huius vitā vsq modo custo
diuit: ꝛ liberabo eum a morte: securus em̄ erat gal. ꝙ ipse ex
ista accessione ꝛ abstinētia non moreref: eo ꝙ hacten⁹ eū nu
trierat. Itē q: senserat per pulsum aliquātulā virtutē: neq
cibum ꝓpter aliud: sed ad eoꝝ vituperiū prohibuerat: etsi
eger aliquā passus est molestationē: dixit quoq ad eos: mo
do vos intelligere oportet non solū ante accessionē febricitā
tibus cibū dari: sed etiā in accessiōe. Deinde igiť egri os ape
ruit: mittens in illud ptisanū: post mediā autē horam vinum
subtilissimū album aque mixtū. vnde eger suos aperuit ocu
los ꝛ cepit videre: audire: ꝛ loqui: ꝛ scire eos qui vndiq sta
bant: ante em̄ velut mortuus fuerat: postea vō dedit ei panē
infusum in vino: vnde tota vis cōuersa est. Tunc ergo cōuer
sus ad suā primā dietam: cibans eum ante accessionē. Qua-
re decima tertia die facili⁹ eger accessionē sustinuit. In. xiiij.
die autē dedit ei cibū prima hora diei: ꝛ in octaua balneauit
eum: dedit ei grossius nutrimentū. Initium em̄ accessionis
in fine diei venturū erat ꝛ tribuit ei vinū ꝛ seruauit hāc die
tam vsq in. xiij. diem. Cūq alleuiari feb. cepisset eum velut
ab egritudine conualescentē dieta custodiuit: vnde per eum
multi castigati sunt: ꝛ didicerūt debere dari febricitantib⁹:
non solum ante accessionē: sed etiā in accessione. Quinetiam
notū sit q: his quorū cōplexio calida ꝛ sicca est: nihil magis
est vtilius ꝙ ante accessionē eos cibari. Qđ experimēto ꝛ ra
tione testificaf. Experimēto: q: palā est hmōi corpora febre
corrūpi si duob⁹ diebus abstinentiā habuerint. Ratiōe: q:
aer nos circūdans: ꝛ interior calor quotidie qđ subtilius est
dissoluit. propter hoc refectio nobis necessaria magis fuit:
ergo q: hec dissolutio semper est cōtinua: si quantum dissol
uitur refectione non restauraf: non sanguinis neq ceteroꝝ
humorū massa in sua manebit qualitate: sed mutatur ꝛ com
buritur: sicut in rebus coquinādis aspicimus. Nam si in co
ctione morantur: ꝛ aque adiutorio indigent: generaf ab eis
caprinosus fumus ꝛ pūgitiuus. Unde hi humores et fumi
pungitiui si circa exteriora ad lacertos veniunt: rigores fa-
ciunt: ꝛ ꝓpter rigorē pori corrugati claudūtur: quare dissol-
uenda dissolui prohibet: ꝛ in exterioribus ea conculcat: que
q: calida ꝛ acuta sunt: febrē generant. Quibus ergo si labor
ꝛ angustia ꝛ similia coniunganf febris augmētatur. Quib⁹
iterum si abstinentia cibi eis adiuncta fuerit: deterior fit. Ex
quid dicā: etiā sola abstinentia in calidis ꝛ siccis cholerā ge-
nerari. Qui dum aliquid cōmoti fuerint exercendū necessa-
rio: et illi humores cholerici ꝛ acuti fumosi circa exteriora cō
moueantur. Unde si motus est grandis: necessario tremor
generatur. si autem non: rigorē facit: ꝛ sm̄ horum humorū
multitudinē sueq qualitatis malignitatis: ac eorum motio
nem circa exteriora et acumen sensuum corporis ꝛ virtutis
qualitatē ꝛ acumen sensuum causam esse maximi tremoris.
Uerbi gratia. Si quis calide ꝛ sicce cōplexionis sensum ha-
bens acutum in corpore: acumē em̄ sensus magis ceteris est
causa maximi tremoris: ꝛ macer in cuius stomacho cōsueta
cholera generaf: a cibo se abstineat: ꝛ vigiliā ꝛ angustiā pa-
tiatur ꝛ longū iter ambulat. Dico ergo corpus istius pertur
bari ꝛ rigorē ꝛ febrem generari: nisi ad cibuȝ sumendū festi
natus fuerit presertim si diuturnā egritudinē passus est et
egressus. Ideoq multos huic similes inueni: qui dum rigo
rem pati ceperunt: suaq accidentia mihi narrauerunt: eos
festinanter cibaui cum pane in vino mixto: vnde statim per-
turbatione ꝛ rigore quietis non febrem inciderūt: neq eas
ad suam māsionē ire permisi: sed in hospitio quo sibi obuia
ui: eos introduxi. Quibusdā etiam rigorem ꝛ tremorē habē
tibus victum tribui: ꝛ febrem ab eis pepuli: ꝛ quāto citius
eos cibaui: tantominus ad febrē ducti sunt. In quibus ob-
seruandis si medici negligentiā habuerint: cessante rigore ꝛ
tremore quendā patientur calorem: qui non est dignus vt fe
bris nominetur. Et si postꝙ rigor inceperit. ij. hore fuerint
cibum eis in illa hora affer: scias eos ad febrem non mole-
stam esse venturos: citoq cum aliquanta corporis infusione
amputabitur. Et cum videris eum mox balnea ꝛ balneato
secundo da ei cibum. Qđ si non veneris ad eum nisi rigore
cessante: ꝛ febre incipiente: nō oportet eos in illa hora ciba
re: sed cum febris declinare ceperit: neq expectes quousq
febris transeat: quia ab his corporibus non auferetur nisi
prius vel cum cibis vel cum balneis humecta fuerint. Nihil
iterum calidis ꝛ siccis cōplexionibus est nocibilius ꝙ absti-
nentia: siue ipse cōplexiones substantialiter vel accidentali-
ter fiat propter aeris scȝ calorem: laborem ꝛ similia: proinde
qui huius suspectionis sunt: festinanter cibum sumāt: et q:
plurimi de hac febre in ethicam cum putrida mixtā incidūt:
in adiutoriū bonum est vt eis aquam frigidā demus: mode
rate tamen: hi em̄ non multā aque frigide quātitatem susti-
nent sicut qui peracutam patiunf: sed moderate ante cibuȝ
ꝛ post cibum: q: membra eorum cōsumpta ꝛ desiccata sunt:
vnde nequaꝙ sicut ꝛ illi frigidā sustinēt. Taliter sunt etiam
illi vt nihil aliud sit eis vtile: nisi aqua frigida. Quidam iuue
nis calidam ꝛ siccam habens complexionē in febre peracuta
in summa estate ꝓpter iram vexatus est: ꝛ in accessiōe aquā
frigidam pondere. xviij. vnciarū bibit: ꝛ ebibita statim cho-
leram rubeam vomuit: postea vō egestionē similem habuit:
deinde comedit: ꝛ aquam frigidā potauit: ꝛ sanus fact⁹ est.
Sed tunc aque frigide potus vtilissimus est cum febris natu
ra penitus certissime nota est: qđ multi medicorū ignorant.
Dant em̄ infirmis aquam frigidam: qui ducti sunt in ethicā
phthysim ignorati qui vnde iuuare putāt inde nocēt nimiū.
His em̄ non oportet sicut eis aquam frigidā dari: sed sicut
diximus et sicut cibus est maxime iuuatiuus in toleranda
vel tollenda febri ab his corporibus sicut est nocumentum
eis qui febrem de plenitudine oppilatiōe: apostemate ꝛ hu
morum putredine. Si em̄ quibusdam horum non debemus
cibum dare febre declinante: quantomagis ergo ea incipiē-
te non audemus eum dare. Illos vero in omni cibare hora
bonum est: maxime febre declinante. Sed quosdam de ple-
nitudine: oppilatione et similibus febricitantes: comedere
prohibui: quorum quibusdā non victum reddidi nisi post se
ptimum diē ptisanū: sed hoc feci q: arbitratus fui in illa die
crisim esse venturā ꝛ morbū declinaturū. vnde oportet te stu
dium habere in dando ꝛ prohibendo cibū sm̄ spaciū status
morbi ꝛ virtutē infirmi. Si em̄ scies virtutē vsq ad statum
sufficere: ne nutrias infirmum. Et si vides aliquod subsi-
dium in regenda virtute vsq ad statum fore necessarium:
sufficit mellicratū vel hydrozaccara. Et si maius adiutoriū

necessariū sit: da ptisanā. Si virtus vō intolerabilis fuerit: ⁊ arbitratus es eā ante statū deficere: ciba eū cum febris de¬clinata est: nisi calide ⁊ sicce cōplexionis fuerit quā diximus. His em̄ debemus ante accessionem ⁊ in accessione cibum da¬re: quia virtus eoꝝ defecta est. Impossibile est em̄ illis fe¬bricitantibꝰ ipsoꝝ virtutē fortē permanere: porro hoꝝ febri¬citantiū quicūꝗ apostema in nobilibꝰ mēbris habuerit neces¬sario morient. Multotiēs em̄ hoc habētibꝰ mortē nūciaui: neꝗ deceptꝰ sum: maxime qbꝰ apostema in pulmone: vł dia¬phragmate: vel pelliculis costaꝝ: aut in stomacho vel epate. Nam si in his mēbris fuerint: fortes et sani peribūt: quāto magis imbecilles ⁊ infirmi: neꝗ vllā spem: nisi cum virtutū fortitudine habere potuerint. Et virtus hoꝝ calidā ⁊ siccā cōplexionē habentiū in peracuta feb. necessario defecta est: vnde ꝓpter febrē necesse est nutriri: ⁊ ꝓpter apostema ne¬quaꝙ. Quocirca necesse est vel cibū demus ꝓpter feb. quin virtus deficiat: aut ꝓpter apostema eū ꝓhibeamꝰ. Ideoꝗ necesse est vel virtutē deficere dimittamus ⁊ cibū nō demꝰ: aut apostema augmētemus cū cibis ne virtꝰ deficiat. Con¬uertamur ergo ad disputandū de his complexionē calidā ⁊ siccā habētibus: ⁊ in hac febre quibꝰ apostema in visceribus est: ⁊ qualiter ꝓpter iperitos medicos pereūt ⁊ in phthysim cadunt. Dico autē quibꝰ est virtꝰ defecta: ⁊ sunt huiꝰ cōple¬xionis: ⁊ ꝙ illoꝝ medicoꝝ p̄ceptū secuti tribꝰ diebꝰ a victu se abstinēt: pereūt. Sed si virtus est adeo tolerabilis vt pos¬sit diebus tribꝰ abstinentiā ferre: in ethicā incidēt: q: primꝰ cibus quē ei offerūt est in. iiij. ⁊ post in. vj. ⁊ vnaquaꝗ tertia. Cataplasmāt quoꝗ stomachū ⁊ viscera eoꝝ si apostemata habēt cū cataplasmate panis ⁊ mellis: vnde vētre eoꝝ de¬siccato ⁊ ꝯsumpto ad ethicā necessario ducunt. Quoꝝ curā postea ostendā. Nunc autē dico cū febres in hac cōplexione quā diximus cū nimia siccitate acciderit: ⁊ causa febris fue¬rit labor: aut vigilia: aut fames: vel solis aliusve aeris calor: ⁊ figura eoꝝ marcescit ⁊ desiccat ⁊ facies fit acuta et febris calidissima ⁊ ignea est: egrū scias ad ethicā fore apparatū: maxime in estate ⁊ calida ⁊ sicca regione: vñ oportet te festi¬nanter eum nutrire cū ptisano scꝫ iuribus ⁊ pane ⁊ potibus aque frigide: hec em̄ salutifera sunt ei: sed tm̄ si nec aposte¬ma nec putredinē habuerint. Si vō apostema vel putredinē habuerint: oportet te silere: quiescere ⁊ nimiū studiū habe¬re. Quibusdā autē apostematicoꝝ aquam frigidā dedi: cum arbitratus sum melius esse vt apostema augmentarē ꝙ in ethicā eos ducere. Qr si putas nocumentū aque frigide ma¬ximum esse: in illo scꝫ apostemate ꝓpter loci nobilitatē: aut illa putredine ꝓpter suam molestiā ⁊ quantitatē: caue ne eā dare presumas. Sufficit em̄ qđ super eoꝝ ventrē ponimus: in illo videlicet in quo maiorē calorē ponimus: siue sit in sto¬macho siue in epate vł in pectore. Balneū autē ⁊ scintille fe¬bribus sine apostemate existentibꝰ sit: non tamen istis vtile est: q: febris ex apostemate necessario putrida ē. Dico ergo breuissime causam febriū in his cōplexionibus sine putredi¬ne existentiū. Uniuersaliter refrigerandū est ⁊ humefacien¬dum corpus interius ⁊ exterius: potus sit aqua frigida: cibi refrigeratiui. aer ⁊ cataplasmata frigida ⁊ hūefactiua fiāt: balneū in tepida aqua. In pauco quoꝗ tēpore corpus refri¬gerare possumus: cum rebus fortem actionē cū actiua quali¬tate facientibus: cum fortes fuerint molestū inde est: hume¬ctatio vō etsi in longo tēpore: sit nimis molesta. Aer autem si tēperatus est necesse eum amplius tēperari. Si vō calidus est frigidus locus ⁊ spaciosus ⁊ septētrioni oppositus eliga¬tur: et caueamus ne ibi ventus ingrediat: sed cum flabello magno aer moueatur: ⁊ studeamus vt sint fontes vel aque. Sin autē sepe aqua frigidissima illic fundatur: ⁊ in pauimē¬to frigide frondes sternant: sicut rose: salices: extremitates vitis ⁊ similia. Si autē aer ibi frigidus est vtilis est olfactu: q: nimium cordis refrigerat calorē: sed non oportet infirmū ab eo tangi: ne constipet eū et incensiuos fumos egredi ꝓhi¬beat. Itē q: ex poris non venit frigiditas ad cor sicut ex pul¬mone. vnde oportet egrū vt cooperias: ⁊ a frigido aere de¬fendas: ⁊ solūmodo eum cum olfactu frigidū aerem attrahe¬re dimittas. Huiꝰmōi em̄ ordo ethicā febrē habentibus vtilis est: maxie ei cui febris causa cordis fuerat. frigiditas vō q̄ est propter flatum cito ad cor ducitur: sicut vtilius citiusꝗ refri¬geratur stomachus si in initiū ethice ab eo extitit: cum cata¬plasmatibus ⁊ cibis ⁊ potibus: quia hec cito sicut sunt ad sto¬machum veniūt. ad cor vō tarde et postꝙ cōuersa sunt. Aer similiter sicut est cum flamine velociter ad cor attrahit. Epa¬ti vō non valet olfactio aeris ⁊ iuuamē ei ex frigido ⁊ potu minus ꝙ stomacho ꝯtingit: sed tm̄ non multū minimū. Cata¬plasmata vō vtrosꝗ equaliter iuuant: porro si ethica pluri¬me fit ꝓpter passionē horum membroꝝ. i. cordis: stomachi ⁊ oris eiꝰ: ⁊ aliqñ ex mala cōplexione calida ⁊ sicca in pulmo¬ne: sed tamē hoc membrū q: est humidū ⁊ tenerū: non sunt parati vt fortiter febricitēt. Nōnunꝙ etiā ethica ⁊ phthysis sequitur de mala cōplexione pectoris: meseraice: intestini ie¬iuni: colō: matricū: de diaphragmate vō nūꝙ phthysim vidi fieri. Ethicā autem cōse qui passionē diaphragmatis multo¬tiens aspexi: et cōpleta ⁊ perfecta fuit: vidi etiā ea multotiēs perire quosdā priusꝙ perficeret. Quia si nimiū calorem dia¬phragma patit: sequitur anhelitus et alienatio: vnde perit eger priusꝙ ethica sit perfecta. Sciētia vō huius febris si de diaphragmate fuerit: facilior est q: significatio est apta. Nā pulsus durissimus: furcula circa superiora multuꝫ mouetur anhelitꝰ inordinate induraf: nūc paruissimꝰ nūc spississimus nunc magnus ⁊ rarus: nunc tardus ⁊ orthomosus: et aliqñ hec aerē vna attractiōe attrahunt: ⁊ aliqñ hec aerē emittūt: aliqñ totū pectus vna cum spatulis ⁊ diaphragmate seorsuꝫ eleuatur: et interdū flatus eoꝝ est paruissimus ⁊ aliqñ ma¬ximus: qđ fit cum alienationē patiunt sicut dictū est in libro de anhelitu titulato. Sꝫ plurime aer valet phthysim ꝓpter cor patientibus: oībus etiā phthysicis febribꝰ. Impossibile est iterum phthysim corde non febricitante gñari: vñ aeris frigiditas ad cor: q: velociter penetrat: magnū ei prestat iu¬uamen. Qr si hec passio fuerit ꝓpter pulmonē: frigidus aer magis cūctis mēbris iuuatiuus. Cataplasmatū vō oportet te intelligere quedā que sine stipticitate multa refrigerent. Si em̄ multū fuerint stiptica: non solū corpus desiccant: sed frigiditas eorum vsꝗ ad corpis interiora penetrat. Nā pe¬netrat ⁊ coadunat superficiē cutis ⁊ carnem. Meliora vō eli¬gantur: que ⁊ frigida sine stipticitate sint: ⁊ subtilē substan¬tiam: frigidissima tm̄ cū subtili substātia iuenire nō possumꝰ. Nāꝗ etsi subtilius sit oībus etiā frigidissimis rebus quas ego scio: nō est vere frigidū. Nā quiddā caloris cū eo mixtū est ⁊ corpus desiccat: etsi visualiter humidū appareat ꝓinde non oportet in hūc locū soluꝫ apponi in quo frigidū ⁊ humi¬dum necessariū. Sed cum eo frigide aque tm̄ decet misceri: quā vna vice bibi poterit. At qm̄ frigidissimas res ⁊ subtilis¬simas inuenire non possumus: de hoꝝ gñe que meliora sunt eligimus q̄ in libro simplicis medicine iuenies scripta. Nos etiam his pauca nominabimꝰ: hec est medicina que refrige¬rat ⁊ humefacit: cera scꝫ pumica ⁊ oleū rosatū: ⁊ liquefacta in vase in aq̄ ca. ponat. Olei vō pōdera tria pumice. iiij. cere. j. q̄ in mortario nimiū moueant ⁊ quanto agitata fuerint: tāto ex aqua frigidissima rorent: et si parum aceti subtilissimi et clarissimi cum eis misceas bonū est: que corpori apposita cū tepefieri ceperit: eleuent ⁊ alia frigidissima apponant: que sepe sepiusꝗ frigidissima inducātur ne calefiant. Aut accipe subtilissimū ordei pollinē: que cū succo herbe acetose: aut cū succo oxinos aut porphire aut solatri miscebis: deinde in li¬neo panno spisso ⁊ duplicato posita corpori inducat. Simili¬ter faciendū est cum succo sempuiue: aut cū succo vue agre¬stis: aut lentis aque aut tribulorū: aut virge pastoris: vel la¬ctuce: vel endiuie. Hec omnia cum farina ordei aut ipsa so¬la apponant: neꝗ super totum ventrem sed vbi incensio est applicentur. Loca em̄ refrigeratiōe non indigentia nō opor¬tet refrigerari: neꝗ ea quousꝗ necessaria esse videris: qđ nequaꝙ facere poteris: nisi cum in loco quo necessaria sunt ea posueris. Timendū em̄ est ne ipsa in loco quo expediunt applicata: alia generēt accidentia. Uidi em̄ quosdam frigi¬da sub diaphragmate ponere vnde cito in anhelitum ducti sunt ⁊ aliꝗ in tussim: sed causa ablata liberati: et ad suam na¬turam ꝯuersi sunt. At quoniā balneum vna de phthysicoꝝ curatio est: opꝫ nos de eo disputare: sm̄ ꝙ ipsis et ceteris febricitantibus pertinet. Balneū autem iuuat febricitātes

accidentalite

accidētaliter: q: poros corporis aperit: ⁊ capnosos fumos dissoluit ⁊ excludit: corpusq; propter infusionē aque calide frigide precedētis humefacit. Et aliquādo quoq; rigor quibusdam accidit: si nō fuerit in tēpore opportuno: illis videlicet in quibus multi ⁊ acuti humores sunt: ⁊ cutis et caro cōstipata. Nam hi si balneant: aut ex sole calefiunt: aut veloci motione mouent: aut fricant: rigorem patiunt. Qui calor motionis eorū hūores liquefacit: eosq; circa exteriora sicut diximus cōmouet: q: oino propter sui abundantiā dissolui nō possunt: vnde necessario rigor generat. Eis vō quibus pauci ex his humoribus sunt: ⁊ cutis ⁊ exteriora corporis cito infundunt rigorē: nō habebūt. Sed tñ balneū eos iuuat ⁊ quidā vituperāt: q: nō optime sicut expedit: studiū habēt circa balneū infirmorū. Gal. q: balneū que diximus operat id est humores liquefacit eosq; circa exteriora cōmouet: nō oportet febricitātē febre inchoāte vel augmētāte: vel añ statū existēte in balneū introduci: q: cutis in his tēporib⁹ subcutanea etiā caro clausa est. Quorū tunc humores liquefacti ⁊ nō purgati pessimā molestationē faciunt: post declinationem vero balneum febricitātes sicut diximus iuuat. Aptior etiā significatio qua tibi ostendat: an febris putrida sit: hec est: Cum eos. s. balneū ingredientes rigorē vel frigdorē pati videris. Qui cum illi humores liquefiūt: ⁊ circa exteriora veniūt: ⁊ lacerti ibi existentes sunt sensibilissimi: pūctiouem ⁊ rigorē generant: si humores multe quantitatis sunt. Nā si pauci sunt cū balneo finiunt: vnde eorū actio certis febribus validissima est. Similiter raritas corporis ⁊ dilatatio pororū: liquefactio vō humorꝫ ⁊ olfactio calidi aeris: omnibus febricitātibus nocitiua sunt q: febri est refrigeratio necessaria. Iterū si apostema in corpore fuerit: currūt ad illud humores vnde sua extensio augmentabitur. Rursus si plenitudo sit in corpore nocitiuū est: q: calefactiōe balnei illi humores liq̄fiūt ⁊ subtiliant. Quocirca spaciosior locus eis fit necessarius. vnde extensio augmentatur ⁊ suspiciosi fiūt ne vena crepetur. Gal. quia corpora que diximus calida ⁊ sicca sꝫ balneū iuuat: q: purgat illos hūores: neq; curat de eorꝫ liquefactione: si apostema nō habent: calefactio eius nō nocet: sed prodest: q: illi humores purgātur: ⁊ q̄uis qd calidū est fit nocitiuū: nō tamen tantā caloris quantitatē habet vt eis noceat: q: accidentalis ⁊ nō stabilis est: penitus aufert illis balneū egredientib⁹: ⁊ cū aqua frigida madefactis. vnde hec est prima pars actionis balnei in qua modus morādi in ea obseruandus est. Scd̄a vō. i. in fontē mergere: vel cū aq̄ calida rorefacere. his corporibus prodest ꝓpter hūiditatē quā eis p̄stat. Sed quibusdā ꝓpter calefactionē nocet. etiā in quo licet magis q̄ in aereo calore morādū sit. Calor tñ accidentalis est ⁊ nō stabilis: sicut calor cibariorū ⁊ medicinarū. Tertia pars. i. in aquā frigi. descendere: vel erea infundere istos iuuat: q: oia eorꝫ mēbra que balneo calefacta sunt refrigerat: virtutē cōfortat: mēbra propter balneū mollificata: ⁊ tenerificata indurat: ⁊ ad suā naturā cōuertit. Testificatur hoc ex eo qd in his videmus fieri in balneo si fm q̄ opꝫ fiat. Sudāt em̄ eorū corpora postq̄ aquā frigidā egrediunt: ⁊ illi humores acuti ⁊ capnosi purgant: cutisq; ⁊ caro in suā naturalē cōuertunt teneritatē: ⁊ asperitas ⁊ siccitas cessant neq; solūmodo calorem ex balneo ortū: verū etiā calorē prius acquisitū refrigerat. Possum⁹ quecūq; de balneo diximus: q̄ sint vera certificare. verbi gratia. Quidā per estiuū solem ⁊ calidissimū ambulauit: quousq; lingua ⁊ gula ei adeo fuerint desiccata: vt loqui nō valeret. Is vō si balneabit: ⁊ postea aqua frigida infundat: cito ad suā naturalē qualitatē cōuertet: ⁊ calor sitis ⁊ angustia que passus fuerat: cessabunt. Qd nisi fecerit: aut cōfestim febricitabit: aut in illa angustia ⁊ molestatiōe ꝑmanebit: nisi cū multo frigidissime aque potu extincta fuerint. Multi etiā iuuenū hmōi patiētes: et in aquā frigidā ingredientes euasi sunt: marie fortes carnosi ⁊ assueti lauacro aq̄ frigide. Vulgi etiā ⁊ castellani q̄ nō habēt balnea: plurime postea in fluminib⁹ lauant. Natura em̄ eorū talia desiderāte in his lauari cogunt. Nos q̄ si naturā febriū scire certissime potuissem⁹: febricitātes in aquam frigidā: neq; de balneo curātes mitterem⁹: neq; dubito q̄ lauacrū aq̄ frigi. q̄busdā febricitātib⁹ fit cōueniēs. Sꝫ tñ ne marimus aliqñ cōtigeret inde error: ea marie i phthysi ⁊ i ethica cauem⁹: hi em̄ parū carnis hñt piguedinis aūt nihil. Quib⁹ aquā frigidā ingredientib⁹ si mēbrorꝫ fundamēta filia. s. vñ nobilis actio fit: penetrauerit: nō securi sumus quin ea refrigeret: ⁊ actio eorū vel pereat vel minuat. ¶ Sꝫ tñ dico si iuuenis carnosus in estiuo tpe febricitauerit: ⁊ febre augmentante aquā frigidā intrauerit ⁊ natauerit: scio q: egrediente eo ⁊ corpus sudare ⁊ febris detrimentū sui habere incipiet presertim si in sui sanitate lauacro aq̄ frigide assuet⁹ fuerit verūtamē si eius viscera apostemate libera sint: hi q̄ppe securiter in ea lauari possunt. Illi vō q̄ sunt ethici ex mala cōplexione calida ⁊ sicca: marie q̄ ad phthysim sunt venturi: lauacrum aq̄ frigide nō precedēte calido molestum est: ꝓpter hoc q̄ longe ⁊ in estiuo tpe adeo ambulant vt virt⁹ deficiat corpusq; eorꝫ desiccetur: quib⁹ natura calida est nō frigida macilēti nō opꝫ in aquā frigidā: nisi calida precesserit mittātur. quia calor balnei ⁊ mēbra calefacit: ⁊ ea vt aquā frigidā sustineāt optime ꝑparat. Exercitia fiūt q̄dē i stomacho etiā fortiter operant. Calorē em̄ suscitant naturalē ⁊ circa exteriora eū cōmouent vt aqua frigida: ne interius penetrās pncipalib⁹ mēbris vel quibusdā viscerib⁹ noceat resistit. Utile est em̄ vt non subito: sed frigiditate sua mutata: ad hoc paulatim ingrediat. Rursus opꝫ te scire q̄ balneum nihil proficit ethicis: sed nocumētū p̄stat: nisi priusq̄ i frigidā mittātur: his em̄ nihil aliud nisi refrigerare ⁊ humefacere corpora eorꝫ necessariū est. Quib⁹ vero necesse est vt humores vel fumi de suis corporibus dissoluant: ex calore balnei iuuantur quapropter valet ephimerā habētib⁹: q: de corporibus eorū cām ephimere ericit. Quorū febris quidem de putredine est: min⁹ valet. Nō em̄ humores eorꝫ omnino cū balneo purgantur. Ethicos vero quia nō opꝫ purgari nec calefieri: calor balnei nocet eis. Nam augmētat in eis calorem ⁊ siccitatem: nisi post balneū aqua frigida infundat: ⁊ q̄uis nō sumus securi quin aqua cū sua frigiditate eorum actioni noceat: opꝫ tamē hanc medicinam si opportune operata fuerit nequaquā ꝓhibere. Et si absq; aqua frigida eos refrigerare possumus ⁊ humefacere: agēdum est sicq; vtilissime. Sed tñ quia oia refrigeratiua ꝓpter carniū suarū paruitatē mēbrorūq; nuditatē eis noceret: nō possum⁹ aliud facere quin cū aqua frigida: etiā si molestū est: eos curem⁹. Quod em̄ ad suam salutē non nisi vnā viā habuit: velit nolit etsi mala est per eā transiet. porro precedēs balnei calefactio non multū nimiū frigiditatis aque parū minuit. Possum⁹ etiā nocumētū ab aqua frigida illatū restaurare cū calefactionib⁹ totius corporis: vel quorūdā membrorꝫ: quib⁹ frigiditas oblata est aq̄ frigide: ⁊ cū hmōi quin ad phthysim deueniāt eos regere valemus. Nec suspectio molestie aque frigide: vel suspectio molestie phthysis timēda ē: h̄ ē em̄ curabilis. nāq; sicut etas senilis. Nāq; si possibile eēt phthysim curari: possibile esset vtiq; humores custodiri vt ad senium deuenirent. Opꝫ nos q̄festināter ethicos refrigerare ⁊ hūefacere priusq̄ ad phthysim veniāt. q: postq̄ phthysim īciderint nequaq̄ eos curamus. Nā etsi possum⁹ eos refrigerare siccitas tñ consumit eos: sicut videmus senes seniū consumere: neq; aliquid aliud phthysicis impēdere valeam⁹: nisi cū hūefactiuis vitā eorū elongare. Que quoq; passio ꝓlongata ⁊ augmentata veniūt ad talem molestiā vt eis humectatio amplius nō ꝓficiat. Quocirca opꝫ nos ingeniare vt vitā eorū vel mensem vel dies aliquot augere valeam⁹. Dietem⁹. s. eos velut cōualescētes. Nāq; quidā iuuenis in ethicā incidit: quē velut cōualescentes dieta custodiui virtutē. s. confortaui: ⁊ corpus eius humectaui: ⁊ spatio plurimorꝫ annorꝫ extitit. Que medicina est descripta in septia particula de frigidis ⁊ siccis cōplexionibus. i. parua in calefactione: ⁊ multa in humectatione. Seniores iterū eodē modo regēdi sunt. hmōi fiat balnei operatio in ethica passione. In putrida vō febre balnea operare cū magno studio ⁊ cautela in cōueniēti tēpore ⁊ qualitate: sicut diximus ⁊ dicturi sum⁹. i. si putride febricitantes post balneum in aquā frigidā mittantur: nequaq̄ eis nocet. Sed tamen potius eis importuna est de quorum corporib⁹ multos humores dissolui cōuenit: hos etiam in balnei aere diutius morari decet: ⁊ postea ex aqua tepida corpora eorꝫ

morari: deinde cũ minus tepida. Ethicos vo necesse est post balneũ cum aqua frigida madefieri subito. Non em ex balneo aliud eis iuuamẽ: nisi ꝓpter aquam frigidã in ethicis eueniũ: hmõi est: q̃ videlicet rigorẽ ⁊ molestationem ꝓpter aquã frigidã patiunt. Cauent etiã curam: q: corpora eorum nõ quantũ oportet calefacta fuerint. Iterũ aliquando cum ethica putrida est mixta febri: aut apostema est in visceribꝰ vnde nocet eis balneũ. Quidam ergo qm̃ videt his esse noci bile timent alijs quibus opportunum est preparare. Sz melius si rationabiliter inuestiganda inuestigarẽt: ⁊ indagatis omnibus que apostemata essent: facerent. Tũc autẽ ethicũ existẽtẽ: vel ad phthysim venire incipiẽtẽ in balneũ introduc sine timore: postq̃ certissime denotaueris febrem putridam non esse ei mixtam: vel in visceribus apostema habere: ⁊ caue ne in itinere balnei fatiget. hoc em̃ si fuerit nocibilissimũ erit. destructio etiã iuuaminis a balneo generat. Oportet ĝ portari cũ lecto vsq ad primã mãsiunculã balnei: in qua si calorẽ sufficientẽ esse videris expolietur: sin autẽ in scdã. secũda balnei mansio sit temperata vt quanto calidior est prima tanto minus calida sit tertia. Qui cum spoliatus in secunda fuerit infundatur: cũ tepido oleo: ⁊ in tertia mansione fons aque calide preparetur. Qui dũ in tertia vel scdã morat' fuerit: in fontem descendat. Necesse est quandoq balneũ nec vltra nec minus q̃ oportet esse calidũ: ⁊ assidue in pauimento aqua calida fumũ calidũ ⁊ humidum generatura fundat. Porro a scdã ad tertiam in linteo ferat. similiter in fonte deponat: neq super eũ aquã fundere velis sz cũ linteo in fontẽ vsq ad collũ deponatur: neq super caput eius aquã distilles: sed similiter cũ linteo bis vel ter in fontẽ mergat: deinde similiter in aqua frigida moretur: sed statim ponatur ⁊ lauetur. Postea tergas eũ cũ vetustissimo pãno ⁊ mollissimo ⁊ cũ linteo ad lectũ ducat. Rursus exiccetur: atq cum oleo nõ actualiter frigido vngat: deinde induat: ⁊ cum lecto ad suã mansionẽ portet. Sed opz mansionẽ balneo esse ꝓpinquissimã: sz in quo decet eos balneare. Nutrimenta vero eorũ necesse est esse frigida ⁊ hũida: aut tẽperata sicut ptisanũ humida iura mũdum panẽ cũ aqua infusum. Hec etiam non oportet esse actualiter frigidissima: neq frigida cito in stomacho: ⁊ calefiunt ⁊ transeunt. Cibus vo q: in stomacho moratur: nõ sumus securi quin vltra modũ si frigidissimus est: refrigeret. Et si hec febris fuerit diuturnior: da lac asininũ: ⁊ caue ne in stomacho coaguletur: offer illud em̃ paulatim: ⁊ quibusdã interuallis horarũ: ⁊ misce cũ eis parũ mellis ⁊ salis vt nõ coaguleĩ. Et si in vicẽ mellis hydrozuccarũ despumatũ miscuer: melius erit. In hac febre oportet ⁊ mel ⁊ omnia dulcia ꝓhiberi: q: cito in cholericos humores conuertunt. vnde febris eorũ necessario in calore siccitate ⁊ acumine augmentetur: ⁊ da in prima die lactis cãnas. i. lac asininũ: id est nũc: ⁊ asina adeo sit ei propinquissima: vt mingẽdi ⁊ bibendi spaciũ sit paruissimũ: datoq lacte pulsum perq re ⁊ metire eũ an velut antea fuerat. Et si maiorẽ ⁊ fortiorẽ videris eũ esse: scias lac in stomacho nõ esse corruptũ. vnde si vides q̃ iterũ lac dari oporteat: da mediam prioris addẽs quantitatẽ: deinde modũ adeo augmẽta velut virtus sustinere poterit: qd adaugendum est donec pulsus post lac fortior apparuerit. ostendit em̃ lac bene: digestũ. Sed si pulsus velut angustiã in stomacho habentiũ fuerit: intellige corruptũ esse. Quorũ etiã dieta in. vij. particula non modice noiaui. Cura etiã ethicorũ similis est cure siccã in stomacho complexionẽ habentiũ. Sed tñ ethicis frigidiora sunt necessaria ꝓpter multitudinẽ caloris viscez: ⁊ necesse est magis inuestigari eorũ dietã ꝓpter defectionẽ virtutis: eorz cũ fortioribus ergo decet eos curari: nec etiã securi sumus vt vis eorz permaneat. Rursus ethici vt diximus qui ad phthysim labi incipiunt: hoc modo curandi sunt. Qui vero ad phthysim non oportet eos in linteo ad balneũ duci: possunt em̃ pedibus ire. Sustinẽt etiã morari in aqua calida ⁊ in infusiõe aq̃ frigide. Neq enim necesse est multũ esse frigidã: sed mediocriter: q: virtꝰ eorz nõdũ defecta est. Qui vo ad phthysim venire incipiũt: nullũ errorẽ vel negligentiã ferre possunt: q: passio eorz molestissima est: ⁊ siccitas ⁊ consumptio carnem transeunt: ⁊ ducta est ad fundamenta mẽbrorz: etiã vsq ad pelliculas ⁊ chordas ⁊ ligamenta ⁊ neruos ⁊ ossa. Si enim in sola carne fuisset: possibile esset vt restauraret. In his vo existẽs minime restaurat: vnde necessario cito moriunt: aut illã cõsummationẽ q̃ d: senij incidũt. Oẽs enim febricitãtes i. ethicos ⁊ phthysicos: ⁊ eos q̃ cõsummati appellatur: cõsumptio corporis sequit. Sz tñ ethicũ ⁊ phthysicũ cũ occulta porositas. dissolutiõe dissoluunt. Qd vo in cõsumptiua febre dissoluit cũ egestione exit: vnde oportet cum videris in acutis febribus hanc purgationẽ esse: aut sicut oleũ: vel sicut eruginẽ: scias q̃ caro ⁊ pinguedo liquefiũt. Quare nisi mors ꝓpter virtutis defectionẽ: aut medicorz errorẽ festinauerit: necessario ad phthysim veniũt: q: donec pinguedo et caro in corpore eorz abũdauerint: acumine febris liquefiũt. Quibus consumptis febris ad siccióra liquefacienda cõuertet: sicut lacertosam carnẽ: vnde nõ multũ de hac fluit quantitas: sicut videmus de salita carne ⁊ ceteris carnibus macilentis ⁊ siccis: nõ tantũ pinguedinis fluere: vt de recentibꝰ ⁊ nõ salitis. Oportet ĝ festinãter his febricitantibus aquã frigidã dare: ⁊ omia refrigeratiua: frigida em̃ magis q̃ hũida necessaria sunt: q: partẽ hũiditatis sue adhuc aliquãtam habent. Caue etiã ne his mellicrate dare presumas.

Undecima particula.

Volo lucide in hac particula curationẽ febrium ex putredine existentiũ dicere: quarũ quidẽ febriũ: quia putredo humorũ est occasio: necesse est vt putredinẽ excludamꝰ: quatenus occasio febris auferat: deinde eiusdẽ occasionis reliquias: vt eger sue reddat sanitati: auferamus opz: putredo aũt cum illorũ humorũ putridorum expulsiõe expellit: aut cũ eorũ coaptatione: aut cũ vtroq. Reliquas vero mutãdo suas complexiones curamus: quantitate mutationis cõplexionũ infirmi cõplexione preuisa. Illã ex ea quãtitas oppositionis sicut diximus accipienda est. Necesse est enim corpa naturaliter calida ⁊ sicca in hoz cõuersiõe esse. Ideoq ex ea significationes curatiõis perpẽdimus: etiam ex subsequẽtibus eã: sicut aere: etate: virtute: cõsuetudine: ⁊ ceteris in alio loco nominatis. At quoniã virtutẽ oportet nos ⁊ custodire ⁊ augmẽtare: q: cõueniens ⁊ necessariũ est: queadmodũ decet nos morbũ minuere ⁊ destruere: q: incõueniens et cõtrarius est: cã cuius virtutis spũs est ex fumis calidis ⁊ hũidis ⁊ acceptabilibus ꝓcedẽs ꝑsertim ex fumo tẽperati sanguinis ⁊ substãtia etiã fundamentorz. Virtutis enim constãtia ex his duobus fiut. Spiritus vero visua permanet qualitate cũ anhelitu ⁊ pororũ aspiratiõe. Illã si hec aspiratio minuat spũs mutat: ⁊ calidior efficitur. Et si vltra q̃ oportet dissoluat corpꝰ deficit: vñ ĝ opz fm suã naturalẽ qualitatẽ cũ opportuna aspiratione ⁊ dissolutiõe custodiri: fundamenta vo membrorz in sua naturali qualitate custodiuntur: si cũ cõgruis cibarijs nutriũtur. verbi gratia. Caro enim cibarijs inter mollitiẽ ⁊ duritẽ mediocribus: pellicule vero ⁊ chorde cum durioribus. Similiter diuersorz membrorum fundamenta custodiri debere intelligimus vt nutrimẽta solis sint mẽbris nutriẽdis ⁊ cõfirmãdis similia: ⁊ si complexio eorũ sit temperata: vel nõ temperati corporis: nõ em̃ oportet cõplexionẽ eorz ad morbũ: sed ad sanitatẽ mutari. Intẽtio etiã nostra in infirmis: nõ est aliđ nisi vt ꝯuertamꝰ eos ad qd antea fuerãt. Sanos vero si ad melius possumus ducere bonum est. Sed hoc non est morbũ malũ expellere: sed mutare sanitatẽ ad meliorẽ: vñ cũ significatiões tue conueniẽtes fuerint: maneant. Cũ vo diuerse: vtiliores inuestiga. Porro putredo: aut ẽ in toto corpe sicut putredo sanguinis q̃ est in oĩbus venis corporis: aut in magnis ⁊ nobilibus sicut inguinũ ⁊ alarũ: aut in vno mẽbro cũ calidũ apostema est in eo: aut cũ mala cõplexio ⁊ calida in eo in calore: sicut fons caloris. Sed incipiendũ est de putredine in toto corpore existẽte: q: vtilius. Dico ĝ febrẽ putredinis esse cõtinuã: ⁊ donec putredo est permansurã. putredo quidẽ semp est in hũidis rebus maxime calidis cũ dissolutiõe caruerint: sicut videmus fieri in sorditie: cũ pars partẽ cõculcauerit: aut cuz minuit ab eaz natura ⁊ ꝓpria cõplexione solens sibi attrahere ⁊ 𝔷ria expellere. Cuiꝰ cõplexiõis mutatio: aut fit ꝓpter aspiratiõis detrimẽtũ: vel aeris mutationẽ: vel ꝓpter cibũ:

vel motũ: vel ꝓpter alia similia: vñ decet te curã putredinis inuestigare: an sit ꝓpter poroꝝ angustiã ex frigiditate ⁊ siccitate angustiatoꝝ: ⁊ dilata eos cũ mollitie ⁊ calefactiõe. Si aũt ꝓpter oppilationẽ: aperiant̃. Si vͦ propter humorum multitudinẽ: minuas eos. Si vͦ ꝓpter grossitiẽ ⁊ viscositatẽ attenuent̃. Et si cã cõposita est: medicinam ſm cõpositionẽ cause cõpone. simili modo si sanguis fuerit: ⁊ viscositas humoꝝ angustia ⁊ oppilatio corporis: primũ phlebotomo succurrimus: deinde hũores attenuamus: ⁊ postea poros aperimus ⁊ dilatamus ſm ordinem medicine. Sʒ ante oĩa virtus inqrẽda est. Que si sit fortis: ⁊ expedit purgari: intrepidus purga. Si aũt defecta fuerit: aut nequaꝙ̃ purges: aut modicũ: quod virtus ferre valeat: aut prius virtus confortetur: deinde purganda purgent̃. Dietã similiter ex virtute perpendimus. Nã si virtus fortis fuerit: ⁊ statꝰ morbi propinquissimꝰ est: aut penitus auferemus cibũ: aut tenuẽ ſm ꝙ videmus offerimus. Si aũt virtus defecta fuerit: quantitatiue velut videbimus dietã augmentabimus. Qualitatẽ etiã cibi ex specie morbi intelligimus. Necesse est enĩ morbo esse oppositũ. frigidissimũ si febris calidissima est: et subtiliatiuũ si ꝓpter oppilationẽ est. Tẽpꝰ aũt cibãdi: q: h̃ febris cõtinua est: oʒ eligi ſm ꝙ infirmo cõsuetũ in sanitate fuerat: aut cũ febrẽ mitigari aliquãtulũ videmꝰ: aquã frigidã nõ oportet quidẽ dari in illa quantitate que febris calorẽ extinguere valeat: nisi signo decoctiõis apparente: priꝰ vͦ dãda est veluti diete sufficiat. Et sicut carne: ⁊ pĩguedine intrĩsecus putrefactis qꝺ putridum est incidũt: reliquũ vͦ ne putresiat ad frigidũ aerẽ suspẽdũt: Similiter oportet nos intrinsecus facere: vt purgemus cõuenienter qꝺ putrefactũ est siue cum egestione: vel vomitu: vel sudore: vel vrina: ⁊ similibus. Qꝺ aũt purgare nõ possumus: coaptemus illud cũ refrigeratione quã impendere valemus: cũ cibis videlicet ⁊ potibus et temperato flamine. Sʒ ex purgãtibus eligenda sunt que febrẽ nõ augmentãt: ⁊ expellẽda expellant ꝑ illa loca: de quibus citius fluũt. Si fluũt ad stomachũ: ꝑ vomitũ expellant̃ Si aũt ad stomachũ nõ veniãt: vomitum nequaꝙ̃ ꝓuoces. Que febrẽ nõ augmẽtãt: sed extinguũt ptisanũ ⁊ oxizaccara sunt. Que aũt nõ multũ calefaciũt: est succus apij mellicratũ albũ. s. ⁊ subtile ⁊ nõ de cocto melle factũ. hec enĩ vẽtrẽ soluũt ⁊ vrinã ꝓuocant. Et si nõ soluitur vẽter clystere coaptamus cũ mellicrate ⁊ oleo. Si aũt calor febris sit fortis ponimꝰ in vice mellicrati hydrozaccarã. Opʒ etiã nõ apiri poros aũ purgationẽ: neqꝫ cũ rebus calidis aperiant̃: sed cũ tepidis sicut cameleon. Ego quoqꝫ dico: si in hac hora vinum aquosum egro donet̃: nõ multũ ei nocet in febre: sed mouet materiã: vt cũ vrina ⁊ sudore ⁊ egestiõe egrediat̃. Eodẽ modo intelligimus de temperata aqua. Nã nõ multũ auget calorẽ: sʒ occultã dissolutionẽ dissolui adiuuat. Et si febris ẽ acutissima vinũ: balneũ: epithimata derelinquant̃: ⁊ ad aquã frigidam conuertant̃: q: magnũ adiutoriũ ad acumẽ febris extinguẽdũ prestat: sed tñ nõ valet ad purgandũ putredinem cũ vrina: sudore: egestione: vñ opʒ nos qꝺ magis necessariũ est eligi. Porro inuestigatio ⁊ oppositionũ significationes curatiõis ꝑpendimꝰ q̃ subtilissima est: q: opʒ nos inuestigare magnitudinẽ febris: quantitatẽ putredinis: ⁊ curã eius: ⁊ quantitatẽ virtutis: maxime q: curatio febricitãtiũ potius iuuat accidentaliter: vnde oportet vt nos inuestiganda subtiliter inuestigemus: ⁊ cauenda caueamus. Rursus decet te scire putredinẽ in viuo corꝑe nõ esse velut in mortuo. In viuo enĩ corpore natura existit putredinẽ ad melius cõmouẽs. Quare nõ est necesse totã putredinẽ auferri: vt in exteriori carne facimus: virtus enĩ indigestionis actione cõfortata quicqd de putredine remãsit optime coaptat: ꝓpter hec febricitantes ⁊ nõ oportet balneari: nec eos purgare: nec vrinã prouocare: nec epithimare nisi priusꝙ̃ signũ decoctiõis apparuerit.

Idcirco decet virtutẽ digestiuã esse fortẽ: quia in hoc loco confortatio cerebri ⁊ cordis nõ est adeo velut epatis necessaria: ⁊ sic decet oĩa fortia esse Quocirca si oĩa fortia sunt: ⁊ initium decoctiõis appareat: febrisqꝫ sit acutissima: da aquã frigidã sine dubio si senior vel decrepitꝰ nõ fuerit. Impossibile ẽ enĩ decrepitũ fortẽ inuenire. Et si cũ forti virtute carnosum corpus inuenimus ⁊ calor ⁊ siccitas sint in aere in aquã frigidã eger mittat̃. Vidi enĩ sicut dixi quosdã in aqua frigida h̃ mõ se ꝓijcere: quorũ egredientiũ quidã sudabant: alij vomebãt alij cholerice assellabãt. Et si hec nõ fuerint acuta: neqꝫ virtus fortis: ⁊ signũ coctiõis appareat: balneũ ⁊ vinũ ⁊ epithima vtilia sunt: maxime si aer frigidus est. hos etiã nõ oportet in aquã frigidã descẽdere: sufficit enĩ ꝙ ab aere desiccantur. Si aũt febris maxima est: ⁊ aer frigidissimꝰ: neqꝫ aeris frigiditas egro refrigerando fuerit: sed nimia estuatione incendit̃: esto desperatus: maxime virtute defecta ⁊ signo coctionis nõdũ apparẽte. Multi enĩ stultoꝝ in his nõ cõuenientibꝰ temporibꝰ fecerũt: q̃ vidẽtes nihil ꝓficui facere sibimet incredibiles apparent. Qui dũ nullũ posse ꝓficuũ impendere vident̃: oĩno eoꝝ medicina non recipit̃. Sʒ tñ iterũ dico aquã frigidã: sicut Hippo. dixit cõtrarijs cõtraria curationẽ febriũ esse: nisi eis q̃ diximus ꝓhibeatur: humorũ. s. putredine: vel eorum viscositate: virtutis defectione: ⁊ similibus. Sin aũt ordina medicinã ſm ꝙ vtiliꝰ tibi videt̃: ⁊ elige ex purgatiuis ⁊ rarificatiuis ea q̃ minus calefaciunt: balneũ quoqꝫ est vnũ ex illis q̃ nõ multũ calefaciũt: ⁊ calefactio eius nõ est stabilis. Moneo iterũ vt studeas cõfortando virtutẽ quatenus materiã superet ⁊ digerat: vniuersaliter quoqꝫ iubeo refrigerare: q̃ calefacta sunt: ⁊ q̃ vẽtura sunt ne veniãt vt diximus ꝓhibe. Et si in medio hoꝝ quedã accidentia apparuerint: festinãter ſm eoꝝ magnitudinem eis occurre. verbi gratia. Si ex hac febre q̃dã passio in ore stomachi euenerit: hanc etiã passionẽ fortis sequat̃ defectio: ⁊ inde coacti cibemus egrũ atqꝫ demus ei vinũ cum aqua frigida nõ in tẽpore diete. Dico quidem his datis putredo augmentat̃: ⁊ oppilatio angustior efficit̃: atqꝫ calor febris auget̃. Sʒ tñ ob molestiã ⁊ angustiã ⁊ fallaciã defectionis coacti nequimꝰ illud facere qꝺ circa hoc oportet fieri: ⁊ post hec ad rectum ⁊ opportunũ ordinẽ curatiõis redeamus. Similiter si fluxus sanguinis ex naribꝰ: aut vigilie: aut nimiꝰ dolor acciderint: hec oĩa cogũt nos prius eis occurrere: deinde his trãseũtibꝰ ad cõgruũ ordinẽ cure redire: etsi ob eorũ curationis effectũ febris augmentaret̃. Sed aliqñ febris fortitudine ⁊ imbecillitate ordo curationis nobis ostendit̃. Si enĩ fortis febris nõ fuerit: mellicrate vtile erit. Nã grossos hũores attenuat: ⁊ viscositatẽ mũdificat: humores cũ vnica egestione excludit. vñ cõgruũ est in cõtinuarũ. i. sinoche febriũ curatione q̃ sunt ꝓpter oppilationẽ ⁊ humorũ putredinẽ. Sed tñ quia calorem febris augmentat: opʒ nos illud cauere: demus ģ ptisanum ⁊ oxizaccarã. Iterũ oxizaccara sepius data excoriationẽ in intestinis ⁊ tussim generat: ⁊ neruosis mẽbris nocumẽtũ prestat. At q: nõ inuenimus hic medicinã q̃ quodãmodo non noceat: oportet q̃ melior est eligamus. Eodẽ mõ si virtus fuerit fortis in febre cõtinua ꝓpter humoꝝ putredinem existentẽ statim phlebotomo nisi saturitas te cohibeat: succurras. Oportet enĩ phlebotomiã quousqꝫ cibus digerat̃ suspendi. Sʒ plurimũ virtutẽ fortẽ inuenimus in initio febris huius. Nã carnosa corpora hãc febrẽ patiunt̃. Et si eger nõdum fuerit. xiiij. annoꝝ nequaꝙ̃ phlebotometur: puerilia enĩ corpa: ⁊ multũ ⁊ cito vnaquaqꝫ die dissoluũt̃. Ideoqꝫ sufficit qꝺ ex his corporibꝰ a natura dissoluitur. Si aũt hãc etatem transcenderit: perpẽde figurã eius an sit dura macilẽti pilosiqꝫ corporis cũ ceteris signis sicco corpori pertinentibꝰ phlebotomandus est. Si autẽ lenis ⁊ tener minꝰ purgetur. Corpus quoqꝫ optime inuestiga etiã si. xxx. annoꝝ sit: an sit tener ⁊ grossus albus ⁊ subtiles venas habeat. Itẽ oportet te cauere phlebotomiã in estate ⁊ in calida regiõe: ⁊ cũ aer quietus ⁊ spissus est. Cõtrarijs vͦ contrariũ. Nã si eger nil aliud nisi solã plenitudinẽ pateretur: qꝺ diximus nõ contrariũ phlebotomie fuisset: abũdantia etenĩ sanguinis extracta conuertet̃ cito eger ad pristinã naturã. Sed tamen eo ꝙ putridos etiam humores ⁊ oppilationẽ viarũ poroꝝ habeat: necesse est aliqua pars sanguinis qua regat̃ infirmꝰ: dimittat̃ quousqꝫ hũoꝝ putredo ⁊ viaꝝ oppilatio exclusa fuerit. Nã si hoc ꝑtermiserimꝰ necessario virtꝰ egri deficiet. Cuiꝰ occasiõe coacti cibũ ⁊ vinũ cõgruo dabimus tẽpore.

Porro quidã medicoꝝ in febribus assuescũt cataplasmatibus ⁊ calefactionibus ventri apponẽdis: ⁊ credunt ⁊

affirmant hec ex certis canonibus medicine quedā vniuersalia esse: q̄ q̄dē maximi nocumenti sunt: nisi cū in illis corporib⁹ ponant materiā de loco ad locū mutabilē nō habētib⁹. Quibus aūt superflua fuerit materia: incōgrua sunt. Nam si plenitudinē in totis venis equaliter: vel quodā in loco habuerit fluit: ⁊ coadunat̄ ī loco quo cataplasma appositū est. Aliquādo q̄dā medicorū vnguūt ventrē cū oleo: ⁊ cataplasmant eū cum pane ⁊ melle: vnde illis apostema nō habentibus: apostema in visceribus generat̄. Qui aūt in prima die phlebotomant̄ febricitantes: plurime crisis in q̄nta die fit: ⁊ aliquādo vsqꝫ ad. vij. diē morat̄: ⁊ vltra nō elōgabit̄. Qui vero non phlebotomati fuerint: ⁊ cataplasmant̄: si necessariā plenitudinē habuerint: vel stomacho vel epate tumefactis in. vij. vł post moriunt̄. Quidā cū stomachus ex oleo vngeretur: spūs angustiā ob hoc passus mortuus est. Nam plenitudo quā patiebatur ad diaphragma concurrit. Multi quoqꝫ ꝓpter huiusmodi curationem defuncti sunt: q: cataplasmata plenitudinē: sicut ventosa sibi attraxerant.

Ideo quoqꝫ phlebotomiam apostematicis esse vtilissimam ⁊ non fallacem: ⁊ non solum in continuis: verū etiā in periodicis febribus conueniēs est: maxime si ex putredine humorū sint: ⁊ tēpus ⁊ virtus ꝯueniāt. Natura eñ partim expulsa sanguinis qua grauabatur putredine: ad suam ꝓpriā actionē leuigata ⁊ confortata cōuertit̄ ad excoquendū: que nec coqui nec digeri necessaria sunt. Materia enim qua grauabat̄ ⁊ a sua actione cohibebatur: exclusa est.

Propter hoc ī hmōi febrib⁹ cataplasmata nocibilissima: viscera enim horū febricitantiū incēsiua estuatione incensa sunt: vnde cataplasmatibus appositis magis incendunt̄. Nā contraria apponi oportet. i. infrigidantia ⁊ hūefacīētia: aut solūmō refrigerātia. Cataplasmare vero ⁊ epithimare cū mollitiuis apostemate in stomacho vel epate existēte: nō est necesse cū indurat̄ febrisqꝫ declinat̄. In initio aūt ⁊ dum humores ad illud fluūt inutilissimū est: vñ tūc medicina frigida ⁊ stiptica ei cōuenit: que mēbra illa confortet ⁊ prohibeat materiā fluere ad apostema: ⁊ exprimat ⁊ excludat q̄d in eo coadunatū est. Apostemate vero ablato: neqꝫ aliqua in ei⁹ loco remanente duritie: oportet cataplasmata apponi mollitiua. Sed stulti apostemate nō existente ea cataplasmāt: vñ apostemata curant̄. Ea etiā etsi apostema ortum est: nō incōgruo ponūt tempore. Durities eñ permanēs in his mēbris inopportunū est: vt febre existēte dissoluat̄: nisi prius febris cessauerit. Nullū eñ dissolutiuū q̄d nō sit calefactiuū: vñ necessario febris eo apposito augmētabit̄. Porro si eadem fuerit durities in aliquo mēbro nobilē actionē habenti vite. s. hūane custodiēde necessariā: testor vtile esse tūc curā eius pretermitti. At q: totius corporis temperantia fit cum actione stomachi: ⁊ epatis duritie permanēte: eorūqꝫ actiōe ſm eorū duritiei quātitatē impedita: necessario eandē duritiē dissoluere cohibēt̄. Dissolutiua etiā etsi apponēda sunt nō tamen oportet ea stipticorū cōmixtione carere: vt cū eorū vtrorūqꝫ cōmixtiōe virtus in horū mēbris custodiat̄: actiōe enim horū deficiēte ꝑmanet corpus absqꝫ nutrimento: ꝓpterea aliquādo stomacho pre sui defectione corruptela ciborū accidit: vñ cogitur vt vomitu eos expellat. Qui cū ꝑ vomitū exiiciuntur: secū quidā chimus digestus excluditur. Consequitur ergo vt corpus nō solū q̄d habiturū est nutrimēto careat verū etiā retenta ⁊ habita amittat. quocirca citissime corpori defectio accidit. Itē existente corruptiōe in stomacho: necesse est digestio in epate corrumpat̄: vñ fit cā augmentādi ⁊ acuendi febrē. Sanguis eñ corrupta epatis digestiōe corrumpit̄. Oportet ergo in omī febre studiū in digerēdū cibū poni: q̄d nō pōt fieri nisi suū instrumētū corrūpat̄: ꝓpterea aliquando in dextra parte sub hypocūdriis tumor accidit in lacerto. s. supra ventrē existente. Quoquidem viso stulti medici putāt apostema in epate esse: vñ festināter occurrūt epati: cui nō necessaria sūt cataplasmata apponere: futureqꝫ occasiōes diuersorū malorū. Ideoqꝫ opꝫ ⁊ has duas species cū tactu secerni: sicut in libro de interioribus diximus. Item secernātur cū vrina pulsu ⁊ v̄tute digestiue. Impossibile eñ est epate calidū apostema patiente: vt vrina pulsus digestiua: ſm naturalē cursuꝫ ꝑmaneāt. Itē tact⁹ hmōi tumoris nō est veluti tumoris epatis. Nā tumoris circa corpis superficiem existit: ⁊ color cutis vētris mutat̄. Tumor aūt epatis interiori concauitati pertinet: ⁊ color cutis exterioris nō mutatur. Porro si arbitratus fueris stomachū vel epar esse defectū: epithimamus cū oleo in quo coctū est absinthiū pōticū. Stipticius eñ est ceteris: q̄d hoc signo cognoscit̄: frondes eius sunt latiores: ⁊ flos citrinior: est etiā odorifer: ⁊ amaritudo eius minor est ceterorū amaritudine. Quo nō inuento elige ex ceteris q̄d albius est: ⁊ minus amarū. Itē si hoc inuenire nō poteris: misce cū his q̄ habere potes spicā: gallā. Preterea si medicinā aliquā habeas: cui sit amaritudo ⁊ pōticitas ⁊ coquas cū oleo nō erit illaudabile. Nos quoqꝫ in libro simplicis medicine dixim⁹: q: amara vsqꝫ ad interiora penetrare stiptica faciant: vñ si vis vt stiptica interiora corpis penetrent: elige quib⁹ aliquātula est amaritudo: ⁊ de oleis que sunt stiptica: sicut istud q̄d d̄r omfacios. Et si stipticū absinthiū nō inueneris in curationis initio: coctanoleon aut masticeleon apponas. Si aūt febris nō fuerit nardinū: si vero mediocris fuerit: cū oleo nardino rodoleō miscebis. Mutaleon vero incōgruū est. Nō eñ corpis interiora pre sui grossitie penetrare valet. Porro vniuersaliter dico medicinā stomachi ⁊ epatis debere cōpositā esse de stipticis ⁊ amaris ⁊ mollitiuis. Intētio etiam repugnandi est humoribus ad eos fluentibus: vel cū substantiā eorū cōfortare velimus: dāda sunt stipticiora. Cūqꝫ grossam volum⁹ attenuare materiā: aut oppilationē aperire magis dāda sunt de amaris. Iterū cuꝫ aliq̄d dissolui opꝫ: de mollitiuis subtilissima dare cōuenit. Que tū febris declinata vel remota accessione facienda sunt. Quibus veniētibus in aliqua simplicium medicinarū nō inuētis de simplicibus has in se cōuenientibus medicina cōponat̄: sicut de Gal. legimus q̄ quadā coactus necessitate ad quemdā infirmū medicū scꝫ vespere iuit. Apostema quidē in epate patiebat̄: sꝫ febris declinauerat: eiusqꝫ accessionē eadem in nocte expectabat. Tūc Gal. de pontico absinthio nullam curā habens: q̄d domi eius inuenit absinthiū cū oleo coxit: deinde coctanis in aq̄ coctis: ⁊ yreos puluerizato sumpsitqꝫ mel: oleū: ⁊ cerā: ⁊ cataplasma de his oībus cōstruxit. Coctana etiā cū stiptico vino coxit: ⁊ carnē eorū cuꝫ hoc cataplasmate miscuit. Preterea cuꝫ volumus repugnare humorib⁹ ad ea fluentibus multū de stipticis decet misceri: maxime si membra defecta sunt: ⁊ corpus humoribus nō mundificat̄. Corpore aūt humoribus purgato: ⁊ mēbris fortiter existentibus: ⁊ humoribus paruissime fluentibus modicū de stipticis: ⁊ nimis de mollitiuis ponat̄. Sic quoqꝫ de acutis ⁊ amaris intendimus. Et si febris nō fuerit fortis: ⁊ apostema calidissimū non fuerit. ⁊ eger in abstinētia ⁊ ieiunio satis suffecerit: augēda sunt mollitiua: ⁊ minuimus stiptica. Nō enim multū sunt necessaria: q: fluxus vt mihi videt̄ cessauit. Tūc ergo mollitiua ⁊ attenuatiua erunt necessaria: vt quedā materia in eis coagulata: ⁊ mollificet̄ ⁊ attenuet̄ ⁊ expellatur. Nō est tamē aliquid stipticitatis negandū: sed ſm virtutis eorum custodiā addendū ꝓpter nobilitatē actionis eorum. Nōne vides ꝙ stiptica medicina nō est necessaria intestinis: lacertis ventris: vesice matrici: si apostema habuerint ⁊ fluxus ad eos cessauerit? Sꝫ dissolutiua ⁊ mollitiua fuerit eis cōpetentior. Dignā enim actionē nō habent. In renib⁹ vero ⁊ pectore apostema habentibus de stipticis mediocriter necessitatem habeatur inter stomachū scꝫ ⁊ epar ⁊ intestina et cetera q̄ diximus: stomachi eñ ⁊ epatis defectio egrū ad perditionē ducit: defectio vero pectoris ⁊ renū non tante perditionis est. Ceterorū q̄ diximus membrorū defectio min⁹ molesta est: sed pectus tamē ⁊ pulmo cum purgandi fuerint de aliquo humore fortes oportet esse. Splenē vero cū sua v̄tute custodire debemus: in eis scꝫ in quorū corporibus multitudo melancholicorum humorū coadunat̄ vt confortet̄ in attrahendis ⁊ expellendis illis humoribus: sua virtute materiā si coagulatā habuerit a se excludat. Et si fuerit in eis in quibus melancholica non generatur materia: nō necesse stiptica sup eū poni: aut paruissimuꝫ ex eis ponat̄. Preterea vniuersaliter dico nō solū in splenē studiū impendi: verum

etiam in cetera mēbra q̄ ⁊ putrefiunt: ⁊ in duritiem ⁊ apostema cōuerti possunt. Debes ergo eoꝝ accidentia inuestigare: ⁊ que sunt fortiora: que ve debiliora cognoscere: deinde medicinam cōpositam prout tibi videtur cōpone. verbi gratia. Si membrū nimiū habuerit calorē: ⁊ materiā in eo existentem vis dissoluere: elige de dissolutiuis que minꝰ calida sunt: sicut semē lini: camemilon: farinā ordei: ⁊ fabarū. Si autē multominus calidū est: miscebis calidius sicut fenugrecū ⁊ similia. Et si durities ⁊ tumor grossiora fuerit: misce cum eis attenuatiua: ⁊ elige de his si calorē habeat: que nō sunt calida sicut acetū ⁊ similia: maxime si duritia in splene fuerit. Splē em̄ ex duritie patit̄. Officiū em̄ eiꝰ est semꝑ humores ad se trahere ab epate. vtilior ergo curatio eiꝰ fit cū cataplasmate facto de aceto melle ⁊ absinthio: capparis ⁊ similibus. Cataplasmata vero ⁊ epithimata sic oportet te determinare ⁊ preparare. Stulti aūt medici temerarie ⁊ instudiose ea operantur. Cataplasmant em̄ ⁊ balneant febricitātes non in competenti tempore.

Sed nos quoqꝫ nequaq̄ balneare dimittimus febrē habētes putridā: nec eis cataplasmata inducimꝰ mollitiua: nisi priꝰ purgationē totiꝰ corporis facta. Cūqꝫ purgatū fuerit corpus: balnea fieri iubemꝰ: ⁊ cataplasmari mēbra: que cataplasmāda sunt cū mollitiuis: excepto epate ⁊ stomacho. Item cataplasma nō oportet tunc aliquāto stipticitatis carere. In pectore vō de stipticis minus q̄ in epate ⁊ stomacho ponendū est. Nā si stiptica pectori apponimus: timemus ne in parte appositarū expressione apostema ad cor vel pulmonē expellatur: de his ergo paruissimū apponi oportet. Et si virtutē horū custodire volumꝰ: faciendū est cū cibis. Necesse est em̄ vt stomachus ⁊ epar cibū digerant ⁊ preparent eū esse materiā totius corporis nutriendā. Si vero apostema habeāt nō possunt cibū digerere: velut cū in sanitate fuerāt. pectori nō venit ex cibo nisi qđ sufficiat ei pro sui nutrimento. Itē qđ dirigit̄ ei coctū ⁊ preparatū est. Oportet etiā caueamus miscere stiptica cū cataplasmatibus apostematico pulmoni apponēdis: sed cū mollitiuis calidissima misceant̄ que materiā ab exterioribus ad interiora attrahere valeāt. Vētosa applicetur etiā si fortiorē attractionē velimus extra educere id est vētosa ⁊ calidissima medicina. Sed tn̄ hoc post corporis purgationē fieri necesse est. Nā si fecerimus ante purgationem: plures ad eum ex toto corpore humores ducent̄: q̄ quos ex eo mūdificare oporteat. Sꝫ oportet nos intelligere ventosam vel attractiuā medicinā nō debere poni in apostemate cerebri: vel in suis pelliculis nisi precedente forti purgatione. In initio aūt decet stiptica poni. Stiptica tn̄ cum necesse sit ossa capitis vsqꝫ ad pelliculas cerebri penetrare decet cū eis subtiliatiua ⁊ penetratiua misceri. Acetū quoq̄ vtile est ⁊ cū sua subtilitate ⁊ penetratiōe expellenda expellit: ⁊ repugnādis repugnat ⁊ refrigerat. Idcirco medici ab initio huiꝰ passiōis h̄ operant̄ cū oleo rosaceo. Sꝫ postq̄ quosdā dies trāsierint: misceāt cū oleo scolopendrion: ⁊ sansucū: ⁊ similia moderate calefaciētia. postea addūt castoreuꝫ ⁊ alia similia multū calefaciētia: q̄ licet nō sint calidis apostematibus vtilia: in hoc tn̄ loco cōgrua sunt: virtus em̄ horum cataplasmatū: impossibile est vt cerebrū vel eius pelliculas transeat: nisi ossa cranei penetret: vnde ipsa virtus necessario minuitur. Ideoqꝫ oportet hec maioris esse virtutis q̄ ea q̄ supfficietenus mēbris applicantur. Itē ex illis que fortiter calefaciūt: debemus grossam substantiam habentia cauere. Nō em̄ cito penetrāt maxime ꝑ ossiū loca. Sūtq̄ eligēda quibus subtilissima substātia est sicut castoreū. Preterea oportet studiū habere in purgādis humoribus: decet enim vias corporis maxime membrorū: quibus hūores transeundi sunt aperiri: vt hūores excludi facillime valeāt. Sicut ad ꝓuocādū sudorē pori aperiunt̄: ad assellationē intestina larga facimꝰ. Gibbū etiā epatis purgare volētes preparamꝰ venam ab eo incipientem. Renes quoqꝫ vesicā ⁊ vritides poros: Cūqꝫ pectus ⁊ pulmonem purgare volumꝰ: canales eius preparandi sunt. Cerebro vero ⁊ pelliculis purgatione indigentibus palatū ⁊ nares coaptētur. Sed in acutis apostematibus studēdū est suauia dari catartica: nullū aut paulū calorē habētia. Catartico em̄ existente calido apostematis essentia augmentatur. Ideoqꝫ nō oportet dari mellicrate si calidū apostema in stomacho fuerit: aut in splene vel epate. Datā enim cito in cholerā rubeā cōuertit̄: fitqꝫ causa augmētandi viscerū apostema: ꝓinde ex diureticis ⁊ vrinā prouocantibus que minoris caloris sunt elige. Similiter ex tussim generātibus: vel sternutationē generātibus: ⁊ ꝑ palatū extrahētibus faciendū est. Porro ꝺm apostematis fortitudinē vel defectionē faciendū est: ꝓpterea oportet te intelligere q̄ nocumentū ex febre tantū ⁊ cataplasmatibꝰ ortum ante purgationē ventri appositis: ⁊ si apostema in viscceribꝰ est magnū nō habēt: ⁊ si curā curādi in visceribꝰ apostema nō habeāt magnū est: balneo etiā nocibiliꝰ est ⁊ si inutiliter operatū fuerit. Sed stulti quos noīauimꝰ medici: laudant hec cataplasmata ⁊ balneū vituperant: dixi quoqꝫ balneū quomodo fieri debeat. Itē nunc de eo illud repetam. Quibusdā enim quos diximus nō nocet balneū ⁊ nōnullis parū: aliquibus vero ⁊ sinoche minus tamē cataplasmate nocumentum prestat. Quia ex mollitiuis cataplasmatibus illud in loco quo ponunt̄: accidit qđ ex balneo toti corpori oritur: proinde si post febris declinationē balneentur totū corpus rarificatur: ⁊ rarificato corpore fit maximū iuuamentū q: capninosos grossosqꝫ fumos necessario expellit. Cataplamata vero paruū in corpore locū rarificant: qđ in expellēdis illis fumus non sufficit. vnde intrinsecus in corpore ꝑmanētes ex vi cataplasmatis ad locū apostematis attrahunt̄ ibiqꝫ cōculcatū apostema peius priore fiet: maxime si corpus humoribus plenū est. balneū q: totū corpus rarificat illorū actionibus oppositū. Ideoqꝫ hi febricitantes debēt balneari: nisi nobiliū viscerū quedā defecta sint: ⁊ nisi multa materia in corpe sit. maxime in meseraica: ⁊ nisi rigor. Rigor em̄ est cura augmentandi febris si est: ⁊ generandi cā si non est. Itē balneū hūores subtiliat: eosqꝫ ad locū defectū diriuat: ⁊ ipse q: defectus est suscipit eos. Et si grossi humores sint in corpore subtiliat eos: ⁊ per totū corpus fluūt. Sed cuꝫ in corpore nullū nobile membrū defectū est: neqꝫ multū grossi humores: fit balneū magni iuuaminis: q: hūores q̄ sunt materia febris expellit: ⁊ calorē febris minuit ⁊ dissoluit. Eger etiaꝫ etsi quedā ignobiliū mēbroꝝ defecta habuerit assueta suscipere: humores ad ea fluētes in sua sanitate sicut fit podagricis artericis ⁊ similibus: fit balneū iuuatiuū in hoc tēpore: eos enim ab illa passiōe liberat. Nā hūores tūc tēporis in locū fluētes dissoluit ⁊ excludit. Quare si defectū fuerit epar: aut stomachus: aut pulmo: aut pectus: fit balneuꝫ nociuū: multos hūores minus tn̄ nocumētū prestat: q̄ cataplasma si super hec defecta mēbra ponant̄: q: balneū subtiles expellit humores: ⁊ grossos attenuat. Mollitiua vero cataplasmata: vel fomentū eis simile nō purgāt corpus: sed ad illū locū hūores attrahūt: ⁊ coadunāt. Cuiꝰ defectio aut fit naturaliter: aut accidentaliter. Accidētaliter sicut si fiat de antecedentibus preteritis rebus.

Unde sua cōplexio corrupta est: q: mēbra calidū apostema habētia sunt febri velut quidam fons: corpori vero quasi fornax: qua de re totuꝫ corpus calefit. Ex sui ergo superfluitate caloris humores ex toto corpore sibi alliciunt: vñ si cuꝫ his q̄ dixi caliditas exteriꝰ ex calidis supueniat cataplasmatibus: aut intrinsecus ex calido medicamine eius nocumētū ꝓculdubio augmentabitur. Entqꝫ maioris attractiōis: maxime si corpus nō bene purgatū est. Eo ergo purgato febriqꝫ nō forti existēte: ⁊ apostemate: vł putredine digesta: mollia cataplasmata vtilia sūt: balneūqꝫ nō nocibile erit. Preterea quorū corpora multitudinē crudoꝝ habēt humoꝝ digeri difficillimoꝝ seu putridorum: opꝫ abstineri a balneo: neqꝫ morent̄ in eo: si balneari desiderāt: neqꝫ in aqua frigida morandi sunt: neqꝫ aqua in qua balneandi sunt multū frigida fiat. Qui em̄ putredinē habent necesse est de eorū corporibꝰ fumos capninosos dissolui. Crudi etiā hūores quibꝰ fuerint opꝫ coquant̄ ⁊ digerant̄. Sed aqua frigida poros claudit ⁊ fumū egredientiū exire ꝓhibet: crudos humores digestioni indurat. Et si in quodā membro putredo fuerit: cauendum est ab eo: aqua frigida qua si tangatur videat ne multum fit

frigida. Jta dico cū necesse est post balneū aqua frigida infundi: in qua cū mittendū est nō in ea moreſ. Si ante multos dies transierint: pars illius putredinis purgeſ: ⁊ cetera q̄ cruda erant sunt digesta: bonū est vt in aereo balneo moretur: ⁊ mollitiua cataplasmata super apostema inducātur. nec vllā eis appositis suspectionē habeas. Preterea vtilꝰ tempus balneandi fabricitantes in periodicis: dico esse cū declināt: ⁊ calor eorū mitigatur: balneū em̄ in illa hora corpus ad cibū sumendū preparat. Jn acutis vero ⁊ cōtinuis bonū est cū cessant. Cibus aūt in periodicis debet distare ab initio secūde periodi: ⁊ a declinatione prime: vt sit inter horum extremitates quasi mediꝰ. Qd̄ possumus: si inter duas periodes aliquantulū fuerit spaciū. Si aūt strictū est: cohibet nos cibū offerre corpore adhuc calido existente: aut cuꝫ est propinqua scd̄a periode: propter hoc oportet in studiositate cibi febricitantibus dandi studiosissimū vel sapientissimū esse: vt a primordio febris cōstitutione: ⁊ si .vij. diē nō est transitura: cibū ꝓhibeamus si virtus fuerit sufficiēs. Sin autē subtilissimā damꝰ dietā. Et si vsq̄ in .ix. vel in .xiiij. prolongabitur nō audemus cibū ꝓhibere. Cōuenientꝰ tamē ⁊ vtilius eligendū est ſm magnitudinē febris mēbriq̄ in quo apostema est nobilitatē si febris de apostemate fuerit. Pporro oportet te intelligere: q: febricitantibꝰ apostemate in stomacho vel epate existente cibū esse periculosissimū ante accessionē: vtpote eorū destructiuū. Et si defecta absq̄ apostemate fuerint: cibꝰ ante accessionē eis vtilissimꝰ est. Quibꝰ autem epar nō ex apostemate infirmaſ: necesse est eis solutionem fieri in initio accessiōis: quibus v̄o stomachus est infirmus: necessario in exordio accessiōis sincopim passuri sunt. Jta perpēde in statu febris an corpus siccissimū appareat: neq̄ febris sit incensiua: neq̄ fortis: festināter egrū cibã cū frigidis ⁊ humidis cibarijs. Et si corpus nō siccissimū sit: et febris incensiua sit: expecta quousq̄ plurima illius febris incensio minuaſ. Preterea perquire initiū accessionis periodarum. si sit fortissima totū corpus infrigidans ⁊ rigorē faciens ⁊ viscera sint absq̄ apostemate: neq̄ in corpore multa materia: bonū est cibū dari ꝓpinquāte accessione. Si autē apostema sit in visceribus: corpusq̄ humoribus plenū: cibꝰ vicinante accessiōe negandus est: periculosissimū enim est. Si aūt initium accessionis leuius est ⁊ facilius: nihil cohibet dari cibum ante accessionem.

Duodecima particula.

Testatur Gal. aliquando in quibusdā febribus quedā nasci accidentia adeo maxima vt eis aduenientibus febriū curationē pretermittamus: ⁊ cohibeamus totā intentionē habere in curandis accidentibus ⁊ morbum derelinquere: sicut fit in sincopi defectione forti lienteria cholerica ⁊ similibus. Nōnunq̄ etiā febris adeo in seipsa fortissima est in calore: vt prohibeamur eā medicamine curare suā causam auferente. Cohibet em̄ nos suū solūmodo calorem extinguere: etsi ipsa medicina suam causam augmētet ⁊ generet: ꝓpter hoc opꝫ accidentia ⁊ morbū metiri: ⁊ ad fortiora quibus virtus deficit: intendi. Et si inueneris quedā medicamenta quibus et accidentia destruanſ ⁊ morbus deficiat: aut nō noceat: ne ea dimittas. Si autē nocere videanſ: tende ad magis necessaria: neq̄ illud aliud negligas. verbi gratia. phlebotomia et pharmacia in pleuresi pulsationis magne existente non solum sunt iuuatiua in mitigando dolorē: verūetiā ⁊ expellenda materia. Silr̄ apostema quod nimis pulsauerit ⁊ therenositatē habuerit: ⁊ multa sanies in eo collecta fuerit: incidatur. Clystere autē quibus vulnera in intestinis sunt putrida nimiū dolorē facientia cū seuo hirci cera ⁊ oleo factū nō ſm causam morbi: q: augmentū sui fit: q: tunc intētio nostra nō est nisi in mitigādo dolorē ne forte virtus deficiat: sed si preuideamꝰ ꝑmanere virtutē cū cām morbi auferre volumꝰ: ne cū hoc medicamine: ⁊ hoc clystere medicemur: q: putredinē in vulneribꝰ augmētant: sed curāda sunt cū medicinis putredinē auferentibus: etsi mordicatiue ⁊ pungitiue sunt

Jnfirmi autem ⁊ medici in hac intentiōe discordanſ. Quidā em̄ infirmi nimiū dolorē gratāter sustinēt si confisi fuerint cito morbū auferri. Nōnulli v̄o ꝓpter sui pusillanimitatē q̄ dolorē mitigēt eligūt: etsi morbus ex eis augmētetur. Jtē quidā medicorū debilē ⁊ molliorē eligūt medicinā si securiter ꝓuiderint morbū lōgo tp̄e curari. Alij v̄o volūtatem eorū infirmorū sequunſ: sueq̄ obediūt pusillanimitati. Nā qdā medicꝰ vulnera intestinorū cū fortissimo curabat medicamine: quorū multi illius medicamine in vno die curati sunt. Alij v̄o incidētes spasmū sui corpis: ⁊ īfuso eorū corꝑe perire. Cuiꝰ cura h̄ erat: dabat egro panē cū cepis q̄ dicunt cocta ꝑ vnū diē: quorū .s. sapor acutissimus erat: deinde in matutino eū clysterizabat cū aq̄ ⁊ sale calefactissima. Jtē trāsacta vna hora clysterizabat eū multis incēsiuis ⁊ morditiuis. Nec q̄ opꝫ peritū ⁊ sagacē medicū in hac hmōi medicina presumat ponere manū. Nec etiā oportet vt incōpetēter placeat infirmo: ⁊ sue pusillanimitati obediat: vt ꝑsumat tēpꝰ curationis cū dolorē mitigātibꝰ ꝓlōgare: sꝫ decet vt causaꝫ morbi auferat dū arbitratꝰ fuerit virtutē infirmi ei sufficere: et dolorē etiā mitigat cū timuerit ne virtꝰ ei deficiat. Eā q̄ si imbecillus est cū cibis cōfortare studeat: deinde ad causam morbi auferendā cōuertaſ. Cauendū tn̄ vtreq̄ virimitates ⁊ timorose fortissime. s. medicine exhibitio infirmo ⁊ negligētie mitigantiū ⁊ somnū ꝓuocātiū: nisi cū magna necessitas ex eis est. Preterea illā caueāt medicinā in qua ē opiū iusquiamū: mādragora: storacia: ⁊ silia: q̄ doloris mitigatiua sunt vel vocanſ: nisi cū viderit infirmū ꝓpter nimiū dolorē vel vigilias defectiōi ꝓpinquare. tūc quidē testor esse cautilia: etsi certissime sciam corpis esse nocitiua: hec em̄ ꝑiculo imminente eligimus: maxime cū certi sumus nocumentū ab eis generatū restaurare: licet in lōgo tempore. Gal. em̄ etsi magis ceteris medicis hāc medicinā cautus est: eā tamē in nimio dolore colice passiōis ⁊ oculorū dedit cū timuit ne eger sincopim incideret. Eā quoq̄ nimis vigilantibꝰ ⁊ nimis fortiter absq̄ curatiōe tussientibꝰ ꝓpter acutū catarrū a capite ad pectus manātē: ⁊ horū similibꝰ nō negauit. Nā nocumentum ab eo generatū hoc loco facile restauraſ: ⁊ iuuamentū eius mitigandū his accidētibus magnū est. Quibus autem multa horū somniferorū sunt fortiora sunt. Recētia v̄o citiꝰ dolorē mitigāt: multā tn̄ corpi p̄stāt frigiditatē dissolui difficillimā. Que aūt pauca de somniferis de aromatibꝰ habet: ⁊ vetusta tarde dolorē placat: frigitudo quā corpi tribuit modica est: maxime si medicinis subtilē substātiā habentibꝰ ⁊ calefactiuis misceanſ. Sꝫ de his medicinis que vniꝰ anni sunt dāda erūt. filoniū v̄o laudabile est in hoc loco. Similiter diaspermaton ⁊ trocisci q̄ tritei vocanſ: his em̄ calefactiua cuꝫ somniferis sunt mixta: ꝓpterea tarde dolorem mitigant: nocumentū tn̄ paruum est. Oportet ergo vetustissima negare: quia sunt iuuatiua citius que iuuanda sunt. Similiter ⁊ pura ⁊ recētia: nisi cū coactus nimio dolore succurrere festinaueris: et laudabilius est vt ex his eligantur ea que cuꝫ calefactiuis sunt mixta: ⁊ que mediocris temporis sunt. Jtem oportet te cauere in morbis ea quorum causa frigiditas est. Tunc enim nocumentum eorum maximum est ⁊ difficillime restauratur. Preterea oportet in febribus supradicta accidentia habentibus inuestigari ⁊ studium haberi: ne forte in tua actione errorem incidas dum animaduertēs expellenda cum solutione expellere: ea cum oblatione cibi expellas: sicut si calida et sicca corpora febrem quam diximꝰ habent: et defectio eis superueniat: a cibis prohibeamus: huic enim defectioni cū cibis oportet succurri. Jtem aliquādo in febribus defectio propter frigidam materiā accidit et crudam: Cuius curatio fit cum purgatione illius materie: ⁊ cum abstinentia cibi sicut dicturi sumus. Dico ergo q̄ quidam febricitent: et in corpore eorum crudissimi sint humores: ⁊ os stomachi debilissimum: aut naturaliter aut accidētaliter propter nimiam et solutā crapule gulositatem: quorū venter ⁊ corpora omnino tumefactoria necessario fiunt: et cutis eorum mutatur quibusdam in albedinem: ⁊ nōnullis in nigredinem ⁊ alijs in viriditatem vel plumbositatē: pulsus fit paruus: debilis: diuersus: Cuius diuersitas in plerisq̄ pulsationibus instabilis est: sꝫ in vna stabilis. his ergo

necessaria est purgatio: sed tamen non oportet phlebotomari. Illos vero quos phlebotomaueris in magnū periculum magis veniūt: q2 plenitudo de crudis hūoribus est τ nō de bono sanguine. ꝙ si phlebotomati fuerint: cito manus eoꝝ īfrigidabūt: neq3 natura eos digerere valebit. omnisq3 digestio in eis corrūpitur: nec etiā solutionē vētris sustinēt. hi em̄ absq3 solutione vētris τ phlebotomia deficiūt: quāto magis ergo his opatis citius debilitabūtur. ꝓpter hoc Ga. nullā medicinā his vtilē esse inuenit: nisi fricationes si incipiātur a crure τ coxa: a supiori vsq3 inferius. i. a genibus descēdat vsq3 ad calcaneū: τ ab inguine vsq3 ad crura. Curādū3 ꝙ vt ab inferiori vsq3 ad supiora inter asperitatē τ lenitatē mediocris sit. Necesse ē em̄ vt eger calefiat: cutisq3 rarificet. Uirtutem ꝙ habētibus fricatio cū aspa mappa fiat: τ adeo faciendum quousq3 eger calefiat. Similiter a cubitis vsq3 ad plantas manuū. Cumq3 eger fatigari cepit: quiescat τ epithima cum cū oleo: nec frigiditatem: nec stipticitatē habēte: sicut si sameleon anetileon. Tūc anetileon inuncto diligēter corpus exicca. In corpe em̄ remāso angustia gn̄atur. Silr faciedū3 est in dorso. τ nisi ꝓpter fatigationem: vel ꝓpter somnū per totū diem hoc agere ne dimittas: q2 hmōi fricatiōe prouocatur somnus. ꝓpter hoc nō solūmodo in excludēda materia verū etiā in somno ꝓuocādo valet. Māsionem vo eoꝝ op3 in sicco aere τ lucido fieri: τ sit inter calidū τ frigidu3 mediocris. Temꝑatus etiā somnus eis fit vtilis: q2 hūores illos digerit: mult⁹ tn̄ nociu⁹ ē: ꝓhibet em̄ dissolui dissoluēda: viscera aggrauat: ideoq3 decet tēꝑatu3 τ vigilias habere vt digerenda digerātur: τ opportuna dissoluantur: τ ꝓhibēdus est cibus vsq3 ad primū diatritū dato solum mellicrate. Si aūt pulsus eoꝝ paruissimus τ debilissimus τ inordinatissim⁹ fit pessimū est: neq3 aliā medicinam pter fricationem habem⁹ ea etiā molestima est. Qꝫ si pulsus aliquātē fuerit τ virtutis τ magnitudinis τ nō angustiosus: neq3 diuersus neq3 spōtanea venerit solutio: qua tumor ille cresci nō valeat: clystere fiat cū mellicrate. ꝙ si solutio modū excreuerit: mel ampli⁹ coque donec spissetur. mel em̄ si spissatur fit minus solubile magisq3 nutribile. Cōtraria vero ꝯtrium. si augmētetur egestione: cohibeatur quousq3 virt⁹ sufficiēs fuerit. Sed tamen mellicrate dimitte τ ptisanū dabis. Qꝫ si virtus ꝓpter solutionem deficere ceperit dabis ius frumēti. Si aūt vis cū comalagranata vel sumach miscere: fac ꝙ put videtur tibi: pulsu3 tn̄ solutiōe existēte perquiras: q2 plurimū subito in defectionē in paruitatem τ raritatem mutatur: vn̄ tunc op3 te festināter dare infirmo panem in vino mixtū infusum. Cauendum tn̄ ne stomachus vel epar apostema habeat: q2 si in his membris hi quos diximus apostema habuerint: quoꝝ. s. corpora hūoribus crudis sunt plena: τ pulsus sicut dixim⁹ mutatus fuerit: desperatus ex eis ꝑditionem nuncia. Si autem cum apostema in his locis nō habēt: τ virtus eorum nō multum defecta fuerit: et ab initio febris eos curare cepisti: magnus erit pudor: si in defectione ante nō ꝓhabitam: neq3 nunciatā: vel etiā si ei aduenienti ꝓparanda nō preparasti. Preterea mollitiua cauēda sunt cataplasmata τ fomētationes: nisi prius plurimā partem illoꝝ humoꝝ purgaueris cū dissolutiuis. deinde tm̄ ꝯfortatiuis τ mollitiuis mixtis cataplasmabis sicut cū absinthio τ omfatio oleo vel masticeleo. qd faciēdu3 cū febris nō fuerit fortis. Qꝫ si tribus diebus huic medicine assuefeceris: neq3 vlla molestia egro euenerit sicut sincopis τ silia: cōtinuo curatio tenēda est vsq3 ad septimu3 diem: neq3 des nisi solū mellicratum: in quo parū thimi. vel ysopi coctū est. hi em̄ cibi diu abstinētiam sustinēt: q2 corpa eoꝝ illis crudis hūoribus nutriūtur. Si aūt hūores illi non crudi: sed corrupti fuerint: vt nō possint digeri: neq3 ad sanguinem mutari nō euadūt. Qꝫ si ante septimū diem videris egrum: ꝓpter mellicrate vel solutionem: fastidiū hñe: ablato mellicrate dabis ptisanū. Itē si ꝓpter ptisanū fastidiuerit: τ grossiore cibo delectetur: da ius frumēti. Porro si humores grossi fuerit oxizaccarā tribue: τ mitte etiā in iure illo aliqn̄tulu3 aceti: si illo delectatur. Acetum em̄ huic passioni nō nocet s3 iuuat: q2 grossoꝝ hūoꝝ attenuatiuū ē. Preterea dico īfirmū mutari debere: ab vno hoꝝ ad aliud ꝟm ꝙ tibi ex eius passione τ fastidiositate τ delectatione videtur: τ ꝟm ꝙ tibi videtur ex hūoꝝ cruditate τ viscositate: quoꝝ cruditas τ frigiditas ex paruitate pulsus denotātur τ raritate atq3 tarditate: τ mutatiōe cutis: in plūbeum τ album colore3. Stulti aūt medici arbitrātur īpossibile esse hmōi pulsu3 τ calorem euenire ī febrib⁹. Nos ꝙ dicim⁹ his febrib⁹ hec nō solū fieri veru3 etiā piodicas accidūt in initio accessionis. Sed in pdictis febrib⁹ ꝯtinuo in tpe sūt eaꝝ. Si aūt estas fuerit τ eger in sua sanitate potui aq̄ frigide assuefecerit: da oxizaccarā cū aqua frigida. Si aūt hyēs: cū aqua ca. τ si ipe aqua frigida vsus fuerit. ꝙ si estas calidissima est: dabis aquā frigidā τ si eam assuet⁹ fuerit. vitādu3 tn̄ ne viscera sint ad apostema suspitiosa. porro balneū his nocitiuū. silr calidissimus τ frigidissimus aer. vn̄ op3 eoꝝ māsionem tēperari: q2 balneū et calidus aer hūores eoꝝ crudos eliquat τ fluere facit. vn̄ non sum⁹ securi qn̄ ad nobilia membra fluāt. Melius etiā vt non fluāt nec eliquētur: s3 semp invenis epat ꝑmaneāt vt eo subueniēte digerātur. frigidus vo aer eos vbi nō digerātur idurat. Qꝫ si parua in eoꝝ corpe oppilatio fuerit fit cā augmētādi illos hūores τ gn̄andi si nondū generati sunt ꝓpter eorū grossiciē τ occultationem. Hec est medicina eoꝝ si a primordio tibi diligēter fuerit cepta: ꝙ si postq̄ ī defectionē ceciderint ad eos veneris: ꝑquire an stomachus τ epar ceteraq3 viscera sint apostemate libera: τ dabis panē in vino subtili mixto infusu3. deinde fricationem quā dixim⁹ facere incipies. Cōmixtio vo vini in estate fiat cū aqua frigi. in hyeme cū calida. Qꝫ si scdo vel tertio τ deinde aliqd̄ comixtum dare volueris: cū aqua ca. misceatur. Calidū em̄ in hac curatiōe melius est ꝙ frigidū. Non em̄ impedit digestionē sed adiuuat. neq3 ad frigida ꝯuertamur: nisi defectione cohibeamur: vel defectio trāsacta adhuc vicina sit: vel ꝓpter cholericos humores circa os stomachi fluētes. Op3 etiā vinū ꝓpter defectionē quocūq3 modo fit dandū: subtile esse forte atq3 penetrabile: q2 nr̄a intētio nō est: vt op3 cibū citissime: neq3 eū in stomacho qeścere dimittat: sed hoc vinū d3 esse citrinum amarū subtile vetus odoriferū. Sed cū vinū pro nutrimēto dare volueris: vel ꝓpter defectione3 q̄ fit ex hūoribus cholericis circa os stomachi fluētibus: caue amarissimū vinū: q2 oris stomachi est ꝑcussiuū: neq3 illo delectatur: neq3 ex eo boni gn̄antur hūores: sicut ex vino veteri clarissimo nō amarissimo: hoc enim suaue digestionem τ cibum τ membra penetrat: adiuuat τ fecem expellit: corruptos humores temperat: crudos coquit: stomachum ꝯfortat totū corpus calefacit. Cui ꝙ aliquāta latet pōticitas: que q2 ab initio eam habuit est τ vetustū τ nō sentitur. Si aūt defectio de frigiditate multis crudisq3 hūoribus fuerit: vinū igneu3 amarissimum nullā pōticitatē habēs vtilissimū est. Albū vero aquosu3 subtile τ in defectiōe negādu3 est: q2 aggrauat naturā τ calore3 naturalē refrigerat. Cūq3 vtile vinū nō iueneris: qd̄ eis vtile τ vicini⁹ est vt videtur tibi elige: τ qd̄ remotius est negabis virtute3 aūt scire potens lecto libro dietaꝝ simplicis medicine. Quoꝝ febricitātiu3 corpa q2 plena ex crudis τ grossis humoribus sunt: neq3 ex eis nisi digerātur nutriri pn̄t: necesse est dari cibū: qui hanc nō possunt abstinētiam ferre quousq3 digesti fuerint. hos ḡ paulatim τ ꝯtinue ciba: cū cibis calefactiuis τ attenuatiuis: aut nō refrigeratiuis: nec igrossatiuis. Silr dāda est medicina calefactiua τ attenuatiua ꝟm ꝙ tibi videtur esse opposita. Uinū etiā aquosum bonū excepto in defectiōe. Calidius em̄ ꝙ aqua est: digestionem adiuuat: nisi cum febris eoꝝ fortis fuerit: qd̄ raro inuenitur: marie si febricitātes seniores sint. vn̄ op3 in hmōi vinū post cibū dari: maxime si initiū febris latū est. Na3 si hec febris assueta est incipere vel vespe vel noctu: inchoādum ḡ de eis qui huic rei opposite sunt: quoꝝ. s. hūores sunt subtilissimi τ tenuissimi τ ad soluēdu3 facillimi. vn̄ defectio oritur nisi cū cibo succurratur sicut dixim⁹ de illo iuuene macilēto. s. cōpletionē calidā τ siccā habēte. passio tn̄ illi⁹ nō diuturna fuit: neq3 ab eo dissoluitur: nisi spūs τ hūores: quare possum⁹ citissime τ subito eos nutrire. his vo q2 virtus fundamētoꝝ mēbroꝝ defecta est nō subito nutrimētū ferre pn̄t. Ideoq3 dico curatōe3 hoꝝ debere eē oppositā curationi eoꝝ q̄ crudos habēt hūores. Eos em̄ q̄ crudos τ grossos hūores hn̄t: op3 oēs in defectōe eoꝝ paulatim ꝯtinua purgatiōe purgari: q2 subitaneā purgationem

sustinere nequeūt. Ubi vero cōtinuo τ paulatim opʒ nutriātur Idcirco in initio si ad eos venerim⁹: τ fortē adhuc eorū virtutem invenerimus: non opʒ paulatim nutriantur. Multum em̄ cibū semel sumere valebūt. Opʒ ergo vt tantum nutriamus eos quātū v̄tus digerere valebit. Si aūt deficiēte v̄tute ad eos venerim⁹: decet eos multotiēs τ paulatim nutriri. Sed si stomach⁹ vel epar eorū apostematū fuerit: icurabiles sunt sicut de illis: q: ꝓpter virtutē defectionem necesse cōtinuo dari cibū: qḋ non pōt fieri ꝓpter apostema. Nec etiā cibum dare audemus nisi febre declināte. Et si tp̄s abstinētie elōgetur fiet figura eorū talis velut Hippo. in ꝓnosticis nominat: maxīe si aliqḋ egestionis seu vigilie eis euenerit. Et si aliquid istorū hui⁹ figure fuerit ꝓpter vigilias: aut tristiciā aut solutionē: aut vomitū: minus eis ꝙ qui sine manifesta causa fuerit piculosū erit: q: maximū periculū in corpe esse ostēdit τ signū mortis: maxīe si ab initio morbi fuerit. Qui si hoc mō extiterit: ipossibile est donec curādo restauretur sufficiāt vt natura eorū ꝯfortetur τ morbo repugnet. Dico etiā ꝙ macerrimi fiunt ꝓpter subtilitatē humorū τ raritatē pororū Dico etiā ꝙ macilētatis cā est subtilitas hūorū τ raritas pororū τ defectio ꝯtētiue. Item intētio nr̄a fit in repugnāda ea causa cū oppositis .i. cū grosso cibo τ sufficiem inspissantib⁹ τ ꝯfortātibus sicut fuit supra memoratorū intētio: quorū passio opposita est huic in attenuādis hūoribus poriſꝙ aperiēdis. vn̄ opʒ in his aereʒ frigidū cuʒ infrigidātib⁹ facere. i. māsio aqua frigida infundatur: τ in pauimēto arborū stipticarū curiones inijciātur sicut salicis vitis rose mirti: τ siliuʒ. Superficies vngatur oleo rosa. mirtino: neq̄ dietā ptisani vel mellicratis τ silium teneāt. sʒ panis similacei: turisq̄ viscosi frumēti τ stipticorū fructuū difficillimorum cōuersioni: vitellorum ouorū. albumen em̄ eius nec digestibile: nec penetrabile est. Crassos pullos comedāt τ agnina cerebella pfecte assa: q: cerebellum nisi pfecte vel assetur: vel coquatur: magnū nocumentū facit. Uniuersaliter ḡ dico debere grossitudis cutim inspissantib⁹ dietari τ dissolutiua caueri. necesse est vinū dari ab initio τ aquosum eligi τ post cibū bibi. Item opʒ te intelligere hos infirmos defectiōe suspitiosos sicut iuuenem illū: de quo supius dixim⁹: quare ne ad defectionem veniāt ab initio vinū opʒ dari. febris em̄ illorū nō velut illius fortis est. vn̄ possunt ab initio vinū assuescere. Et si alia veniāt accidentia nos impediētia: dabim⁹ in quarto die leuē carnem digestioni facilē. Preterea sciēduʒ q: si hmōi morbi eger vexetur sepissime defectione: fiet vtilius si nr̄a intētio in ea auferenda fuerit ꝙ in curando morbo. Silr̄ in oībus accidētib⁹ τ timorosis virtutē sepe defectātibus sicut spasmo τ silibus. Unde si hec accidētia nōdum fuerint: studēduʒ est vt venire ꝓhibeātur cū ablatione cause morbi: q: nisi esset ꝓpter horū accidētiū impedimētuʒ cām morbi cito excluderem⁹. plenos em̄ subito purgarem⁹: hūorib⁹ em̄ pleni sunt. si v̄tutis defectio nō veniret: citissime euacuarētur. Quoruʒ aūt corpa cito dissoluta sunt ꝓpter suspitionem ne virtus deficiat cibū vicināte accessione dare cogimur: etsi cognoscim⁹ ꝙ causa lōgi morbi fiat: sicut dixim⁹ de illo iuuene quē ꝓpter medicos vituperādos vna die cū cibarem: accessio in eadē die cū sincopi cepit. Que sincopis cū magna τ molesta τ timorosa accessio fit: opʒ de ea disputari adhuc plenissime. Un̄ dicim⁹ curari sincopim duob⁹ modis: vno vt corp⁹ quin ei supueniat custodiatur: cū custodia spirituū sicut dixim⁹ tuef. Corpus custoditur vt nō veniat custoditis spiritib⁹ cū suis qualitatib⁹ et quātitatib⁹ τ fundamētis mēbris cū suis cōplexionib⁹ seruatis. At q: nr̄a corpa de dissolutiuis substantijs cōposita sunt fit ipossibile ea i sua silitudine manere: nisi cū materieb⁹ eis subueniaf. Sed tn̄ dissolutio τ cōplexionis mutatio q̄ hanc defectionē sequūtur: parue sunt τ paulatim longo tpe sunt: vnde ex hmōi dissolutiōe subito sincopis nō nascatur: sed fames τ sitis. Subueniēdum est aūt his accidētijs q̄ fiunt ex dissolutiōe τ cōplexionis mutatiōe in spiritib⁹ τ fundamētis mēbrorū regimēto sanitati ptinēte. Sed ex dissolutiōe τ cōplexionis mutatione: q̄ subito τ in breui fuerit tpe: necesse est sincopis oriaf. vnde qḋ ei occurrit curatiōi morbo ptinet id est ingeniū sanitatis. Palā quoq̄ est regimētuʒ corpis cū his trib⁹ virtutibus esse; videlʒ spū aīali vitali naturali. Porro aperte. Ga. ſm sua verba intellexit fundamentum τ originem spūs aīalis i cerebro esse: τ nutritur τ augmētatur odoratu τ materia q̄ ad eū venit de rete sub cerebro existēte ex arterijs telata. Uitaleʒ aūt spm̄ Ga. testatur in corde: τ arterijs fundari. Cui⁹ nutrimētum plurimū fit ex interiori aere per poros ad eū ingrediēte τ ex fumo sanguinis. Naturalis vero est in corpe in epate τ venis. Qui ḡ bene τ plane hanc inuestigationē vult intelligere: legat lib. Gal. de virtutib⁹ τ in multis etiā locis inueniē scriptū. vn̄ opʒ has virtutes vt in quātitate τ q̄litate semp manere valeāt tueri. In fūdamētis aūt mēbrorū v̄tutem cū cibis custodiri opʒ: ꝙ τ ſm quātitateʒ ꝯueniāt. Preterea defectio q̄ fit ꝓpter dissolutiōeʒ substātie fundamētorū mēbrorū mutaf in febribus corp⁹ cōsumētibus τ in acutissimis τ in breui tpe mutatur. Item cōplexio eorū mutatur cū calefit vel infrigidatur: aut desiccaf τ humectatur siue simplr̄ siue cōposite: si tn̄ in vltimitate fuerint.

Sincopis aūt q̄ fit in spū: aut est ꝓpter mutationeʒ sue qualitatis: aut ꝓpter sui dissolutionē sueq̄ quātitatis detrimētuʒ: aut ꝓpter sui tremorē. Mutatio auteʒ spūalis: vel fit ꝓpter hūoris corruptelā spm̄ corrūpentem: aut ꝓpter aeris corruptionem: vel ꝓpter venenū. Sed tamen nr̄a intētio in hoc loco nō est in ea q̄ de veneno fit: q: hmōi sincopis in ꝓpatulo est: necesse est τ in ea q̄ inuestigāda est intentionem haberi. Dicimus ḡ ꝙ spūs dissolutio fiat ex corporis dissolutione caloꝛe aeris hoc faciēte: vel forti vel lōgo motu humorū subtilitate τ pororū largitate: vel ingenti gaudio. Tremor v̄o spūs sui q̄ exturbatio fiunt ꝓpter nimiā angustiā: nimiūq̄ timoreʒ: τ ex magna frigitudine qualitas eius mutatur τ ex forti pūctione dissoluif: τ ex nimio dolore excubatur τ dissoluif: τ exvigilijs: cibiq̄ abstinētia dissoluif. Que oīa si in vltimitate fuerit: sincopim ḡnabūt: oīs magn⁹ timor vel leticia seu delectatio: si vltimitate modū excesserit aut sincopim et mortē inferūt: aut defectāt τ extinguūt virtutem: aut sunt cū sincopi incurabiles. Silr̄ āgustia tristicia ira vigilie virtutem dissoluūt τ cōsumūt. Sic τ fortis τ laboriosa exercitatio: dolor v̄o fortius citiusq̄ generat sincopim τ mutat τ dissoluit spm̄: τ aliqn̄ spūi euenit vt dissoluaf τ mutetur. vn̄ vt spūs nō dissoluatur: opʒ vt repugnem⁹ incrassando hūores τ corp⁹ inspissando. Silr̄ si sui cōplexio mutatur decet restaurari cū custodia humorū τ aiatorum exercitioruʒ ſm sui quātitatem naturalem existētem: τ cum cibi qualitate τ quātitate cōueniente: τ cū regimine aeris qui pessimuʒ putoreʒ habeat vel in caloꝛe: vel in frigitudine vltime modū transeat. Studēdum quoq̄ est vt cōplexio vitalis pncipalium mēbroruʒ etiā cum his colligātiam habētium ex quorū cōpassione cito cōpatiuntur: sicut videm⁹ cerebrum pati ex stomachi passione: q: ꝓpter fortitudinem sensus oris stomachi passione mala accidētia cerebroq̄ ḡnatur.

Sincopis vero q̄ fit ꝓpter multitudinē τ cruditatem humorū: cura illius: q: illis humorib⁹ corpus nō nutritur. vnde ꝯstat absq̄ nutrimēto. Calor ꝙ naturalis ab eis suffocatur: τ cōplexionem corpis mutant τ corrūpunt. Impossibile em̄ est vt corp⁹ crudis hūoribus nō digestis nutriatur: quare virtutem cū sua multitudine aggrauāt τ vias dissolutionis oppilant: vnde spūs angustiatur: τ aliquādo extinguitur: cum cooperitur vel aggrauatur: multo illorum pōdere. Quibus ḡ humoribus augmētatis necesse sincopis vel defectio virtutis oriatur: pinde opʒ prius cām sincopis certissime perpēdi: deinde cuʒ cōtrarijs ei repugnari. verbi grā. Dolori cū mitigatiuis repugnandū est: τ corporis raritati cū inspissantibus. Et si poteris inuenire que et dolorē mitigēt τ doloris cām auferāt: sicut diximus in pleureticis ex phlebotomia fieri: τ i extensis apostematib⁹ cuʒ incision: ex re oīb⁹ eligēda sunt. Sin aūt qḋ vtilius est fac: illud ergo nullaten⁹ negligas. Causa etiam doloris ex loco in quo scripta est inuestigetur: vt scias qualiter repugnare possis. Item causa doloris si de exterioribus fit: aut fit de supfluo caloꝛe sine materia nocumētum inferēte: sicut videmus ex caloꝛe solis vel ignis: aut fit de frigitudīe sicut exterius videmus fieri ex glacie: ex frigidissimo aere: aut de siccitate: sicut fit exterius de extēsiua re τ de strictura. siccitas enim corpus in diuersas partes diuidit; aut fit de rebus extensiuis τ pon

derosis nocentibus sicut exterius videmus ex concussione: aut ex acutis pungētibus. Unde opoꝛtet te hāc curam ꝓseru tari: an sit simplex vel cōposita: ꝛ ꝓuidebis oppoꝛtune ei re pugnabis. Ga. aūt in lib. de interioꝛibus membris curā de notauit doloꝛis: de qua bonū est vt aliquātulū disputem⁹. Dixit ergo doloꝛē esse inuestigādum: an fit ꝓpter phlegmo nem: aut ꝓpter herisipilā: aut vulnera: aut apostema nōdū maturatū: aut ꝓpter malas ꝛ diuersas cōplexiões de octo cōplexionib⁹ existētes: aut ꝓpter inflatiuā ventositatē mē brū in quo est clausa extēdētē: vel etiam penetrare volētē aut ꝓpē calidissimos hūoꝛes: aut frigidissimos ꝛ viscosos: i quodā loco clausos: vel cū penetrare volētes: aut ꝓpē durū aut ꝓpter aspex vel acutū coꝛp⁹ insensibilē locū penetrās: si cut fit ꝓpter lapidem ꝑ vias vrine trāseūtem. Ga. aūt osten dit curā doloꝛis debere inuestigari in tribus infirmis: quos ipse curauit: quoꝝ vnus. xl. annoꝝ erat: ꝛ arbitrabatur se co licum pati doloꝛem: nihilq ꝓficiebat neq fomētū: neq ca lefactio: neq cataplasma: neq clystere: nec cetera quib⁹ me dici in hac passione assuescūt: sed hec apposita semꝑ erāt cau sa augmētādi doloꝛē: q: cū clysterizaretur cū piganoleon ꝛ oleo doloꝛe augmētato: peioꝛat⁹ est. silr clystere in quo casto reū miscetur: apposito multo deterioꝛ effect⁹ est. Cūq mul sum etiā coctū in quo miscetur piper biberet doloꝛ augmēta tus ē multo plus. Silr succo fenugre. cū melle potui dato ar bitrat⁹ est pūgitiuos ꝛ acutos hūoꝛes itrinsec⁹ in itestinis la tere. vñ cibi supius ꝛ clystere inferi⁹ ingredietib⁹ ad eos mu tatis doloꝛ augmētabatur: dedit ḡ ei cibū ꝯuerti difficillimū Cūq doloꝛē ex eo mitigari vidisset: qd arbitratus est certiū cauit: quare cepit materiam illam mundificare ꝛ expellere: quia pꝛe omnibus medicinis huic loco conuenietibus pigrā elegit: cū ea doloꝛem illū curauit: non tñ q: semel eā dedit. Eger enim erat defectus propter doloꝛem et cibi abstinen tiam. nam ex duobus mensibus cibū sibi minuerat. vñ cum hac medicina materia sibi paulatim vsq in. xv. diem mūdifi cata sanitati restitut⁹ est. Dico quidē ꝙ dicta Gal. in hoc lo co doloꝛē illius ex acutis fuisse hūoꝛib⁹ ostendūt. Sed tñ si in essentia lateāt: vel in cōcauitate moueātur: nō possunt ꝑ su perioꝛa signa denotari: vñ decet inuestigari an aliqd de illis humoꝛibus: vel cū egestione: vel cū vomitu egrediatur: eoq egrediēte an doloꝛ mitigetur: necne. Si aūt doloꝛ mitigetur innuit eos esse in cōcauitate itestini. Si vo nequaꝙ quiescat sciendum est ꝙ in essentia intestinoꝝ lateant. Item ventris constipatio testatur eos in intestinoꝝ essentia esse. Mate ria eñ q̄ in cōcauitate intestinoꝝ est: si nocitiua sit ab intesti nis expellitur. Inuestigato aūt an hec materia ad ea venien tia coꝛrūpat: maxime clystere nescimus. vñ ab eo cōpꝛehēsa est. Medici eñ in hmōi passione adeo acutissima operātur clysteria ꝙ possibile est vt materia poti⁹ in hoꝝ q̄litate mu tetur: ꝙ hec in illa. Nec dicit se dedisse cibos doloꝛis au gmētatiuos. Non eñ arbitrat⁹ materiam illoꝝ hūoꝝ ex eis augeri: neq dixit se cibos doloꝛis augmētatiuos dedisse: sed cibaria ꝛ clysteria solidatiua ꝛ doloꝛis mitigatiua sapida ꝛ vnctuosa ꝛ doloꝛē mitigare solētia ꝛ augmētatus est doloꝛ. Certa ḡ inuestigatio qua certificetur ꝙ acuta materia sit vel in cōcauitate intestinoꝝ: aut in eoꝛū essentia lateat: est ve lut supius dixim⁹. Que quoq ex eo auctoꝛizata ē. s. vt prius vomitu ꝛ egestione ꝑquisitis: ꝛ multotiēs aqua calida potui data: an patiēs doloꝛ mitigetur: deinde iterū veniat. Qd autē dixim⁹ de materia ꝙ in ea mutatur quicqd de cibis ꝛ clyste re ad eā venerit: opꝫ dare illi cibaria ꝛ clysteria q̄ doloꝛis esse dixim⁹ mitigatiua: quib⁹ datis: si videris doloꝛē augmētari post illud tps qd in cōuertēdis illis sufficiat certissima est. Al ter vo eger colicā patiebatur assuete: bibitaq scamonea in ege stione aliquātulū eo motus est. Tunc balneū ingressus est: deinde ptisanū ꝛ pisces accepit. In nocte vero oīa vomuit: in scdo aūt die iterū balneatus est: iura galline sumpsit ꝛ vi scosum ius frumēti cū pontico vino cocti. In tertia die silr. Tunc acutam et pungitiuam habuit solutionem maioꝛisq quantitatis ꝙ cibus fuerat exiuit. In quarto die maioꝛem multum doloꝛem in intestinis passus. vnde cuꝫ piganoleon clysterizauit: doloꝛq augmētatus est: multū tñ habuit ege stionis vt putaretur impossibile esse tantā materiei quātita tem in intestinis ꝑ haberi: sed sine dubio toto coꝛpoꝛe manarꝫ tamen cū quadam interpolatione. Cūq Gal. certificasset ꝙ in intestinis ei⁹ scamonea nocuisset. defecta eñ pꝛius fuerāt ꝓpter passionem colicam: vnde ipsis suscipiētibus quoq su perflua cito ad ea fluxerāt: fuit causa doloꝛis ꝛ solutiōis qua dam cū interpolatione: pcepit ergo vt illā curam dimitteret. deditq eis ius viscosi frumenti cum malisgranatis: tūc in il lo die nihil doloꝛis sensit. Iterū in crastino dedit ei sumach: vt curaret ꝛ solidaret intestina si vulnera haberēt: ꝛ materiā eis collocatis: vel confoꝛtatis fluere ꝓhiberet. Similiter ea in cena tribuit: postq similaceum panem in vino pontico et veteri infusum ei apposuit: ꝛ precepit vt comederet de po mis q̄ stiptice nature sunt: sicut cocta. mala pira: ꝛ malagra nata acetosa. In quarto die tyriaca accepta sanus factus est Preterea dico ꝙ hec ostēsio inuestigata est nō bene: que li cet dixerit ꝙ scamonea in intestinis eis noceret: non tñ nocu mentū nobis ostēditur: nec etiā qualiter hūoꝛes e totis mē bris ad intestina fluebāt. Coꝛpus quoq minime plenū erat hyeme eñ solutionē ꝛ purgationē habuerat. Poꝛro si hoc esset crederemus ꝙ hūoꝛes ad intestina venirēt: neq ꝓpter eoꝝ defectionem possunt expelli: mirū est quō illic attraherē tur. Bonū est igitur dicamus ꝙ scamonea in hoc loco magis ꝙ opꝫ tardāte necessario materia illa confoꝛtata: ꝛ in acumi ne augmētata est. vnde cū suo acumine adeo interius pene trauit vt nequaꝙ a carne separi valeret. Carnē etiā ad quā penetrauit: in suā naturā mutauit. ideoq fuit causa attrahē di ad se materiā e toto coꝛpe. Cūq ius illud solū colligatiuū ꝛ stipticū illuc ꝑuenirct ꝛ extinxit acumen ꝛ mitigauit. Silr ꝛ malagranata. Tandem sumach adueniēte defectio illius lo ci cōfoꝛtata est. Et dixit de bibitiōe tyriace nō testatur Ga. se eam dedisse: foꝛsitan enim infirmus ꝑ se eam accepit: dixit quoq ꝙ solutionem strinxisset: ꝛ tyriaca nō est dāda: nisi ma nente solutione. Item tyriaca huic solutioni non valet nisi cuꝫ somniferis ꝛ diureticis que in ea sunt. possibile ꝙ esset si relicta tyriaca semen apij cū opio ꝛ iusquiamo dare tur: pꝛo pter nocumētum ab ea venturū. Item Ga. testatur quēdaꝫ hāc passionē cholericā. s. in estate habuisse: eiq aquā frigidā bibere pcepit: neq dixit ꝙ postea sanus fuisset: necne. possi bile est vt hec accidētia intestinoꝛum cū aqua frigidissima: si nō magna fuerint sanētur: sꝫ foꝛtia ꝛ magna: minime. Aqua eñ nullā colligatiositatē habēs cito calesit: neq in hoc loco ꝑ manet vt eum ꝛ cōfoꝛtet ꝛ faciat pōticam: nisi cū diu paula tim dabitur maxime si passio in ieiuno intestino fuerit. Pre terea dixit Ga. ꝙ opꝫ medicū subtiliter inuestigationē hr̄e: vel perpēdere: neq in vnaquaq passione significatiōes pa lam querat inuenire: sicut liquido in pleuresi ꝛ dissinteria reperiūtur. Nam nō in omni passione silr possunt inueniri. Opoꝛtet aūt nos subtiliter inuestigare: neq solū que palam sunt expectare: sed etiā eas que cū arbitrio ꝛ ingenio ꝓpen dende sunt. Nos etiā librū ad sciēdum hos moꝛbos fecimus Cōuertamur ergo ad disputādum qualiter cura moꝛbi aufe ratur. Cum causa doloꝛis ꝛ extēsionis multitudo sanguinis in membꝛo conclusa: sicut accidit in calidis apostematibus: opꝫ infirmo statim phlebotomo subueniri si foꝛtis fuerit. Si vero phlebotomiā timeat: vel defectus sit: ligatio ꝛ fricatio ꝛ motio fiant in opposito mēbꝛo. ꝙ si non ꝓficiūt: scias illaꝫ materiā esse in illo cōglutinatam et connexam: vñ cura fiat cum dissolutiuis. Et si ꝓpter inflatiuam vētositatem fuerit cibarijs assuescāt ꝛ potibus fomētis clystere cataplasmate ca lefactionibus attenuatiuis ꝛ subtiliatiuis. Si aūt causa do loꝛis acuta materia sit: cū solutiuis purga. deinde reuertere ad temperādam illi⁹ mēbri cōplexionē cū mitigatiuis ꝛ laxa tiuis. Doloꝛe aūt quiescēte: nōduꝫ dabis somnifera: q: som nifera minus ceteris doloꝛib⁹ huic nocitiua sunt. hec mate ria subtilis est: ꝛ medicina in qua opiū ꝛ iusquiamū sunt: re frigerat desiccat ꝛ ingrossat: ꝓpter hoc nō solum doloꝛē mi tigat: verū etiā causaꝫ aufert. Si aūt doloꝛ ꝓpter grossam ꝛ viscosam ꝛ frigidā materiā fuerit: somnifera medicina huic pessima est. hec eñ non maxime doloꝛem facit: q: nō pūgit. q̄ etsi doloꝛem faciat: fit ꝓpter ventositatis aditum quo exeat non inueniētem. vnde membꝛū extēditur. Sed plurimū hic doloꝛ accidit: q: assuescunt in sua sanitate cibarijs frigidis ꝛ

grossis. Et causa fortitudinis huius doloris est ventositas infra tunicas intestinoꝝ clausa. Nam hec materia si in eorũ concauitate fuerit: ex ea huiusmodi generatur ventositas q̃ non remanet: sed foras egreditur. Si aũt clausa infra tunicas est: difficiliter erit vt egrediatur: ⁊ q2 ab ea cõprimũtur ⁊ excoriantur ⁊ separantur. Si aũt multa fuerit: locus necessario extenditur. Item, ex illa materia intestina fortiter refrigerantur. vnde hoc vtrũq3 causa doloris est: tũc ergo somnifera detur: dolorẽ cito mitigabũt: q2 ex his datis cõgelata fumũ ex se emittere cohibetur. Sed tñ postea natura eam calefaciente: maior fumus creabitur ⁊ dissolui ꝓhibetur. Pori enĩ tunice propter frigiditatem medicine clauduntur. Itẽ materia induratur et ingrossatur. vñ dolor augmẽtatur ⁊ morbus diuturnus efficitur: ⁊ cohibemur forte medicinã impendere. Ideo ergo somniferis diu assuetis passio nisi prius moriantur: incurabilis efficitur. Vtilis ergo curatio frigidorũ humoꝝ in tunica intestinorum clausorum: fit cum calefactione cataplasmatum et epithimatum nõdum in caliditate excedente. Hec enim calefactio nimia scilicet nõ consumit: sed eliquat illam materiã vnde ventositas creatur: extensio augmentatur. Sed oportet vt studium habeamus in attenuãda ⁊ digerenda illa materia. Quod faciendum est cum medicamine attenuatiuo: maxime si non multi caloris est: ⁊ habet virtutem materiei desiccatiuam ⁊ ventositatis attenuatiuam: ꝓpterea plures colicam patientes inuenimus dicentes: dolorem minui cum non calefiunt: nec epithimãtur cum oleo calido: nec cum calefactiuis clysterizantur.

Sed quicũq3 ex his non sunt pusillanimi et sustinent: et fortes aĩos habent: nulla res eis adeo proderit: velut si abstinentiam cibi ⁊ aque longo spatio habent. Hi enim melius securiusq3 sanantur: q̃ illi qui cum cataplasmatibus et medicina calefiunt. Quippe cauendum est in hac passione ea que subito calefaciũt. Illa enim materiã eliquãt: sed non consumunt. vnde extensiuam ventositatem generant: ⁊ dolorem augmentant. Quidam vulgus arator: assuete colicam passionẽ patiẽs hoc egit. Nam cũ preuidebat doloris aduẽtũ festinãter modicũ panis cũ multis allijs comedebat: ⁊ fortiter femore suo cincto vel vncto exercitium per totuȝ diem operabatur nihilq3 bibebat. vespere autem purum bibens vinum per totam noctem dormiebat. mane consurgens nihil doloris sentiebat.

Dico quoq3 allium magis ceteris cibis ventositatis dissolutiuum esse. Est et alterius maxime bonitatis: q2 sitim non generat: qđ est maximum adiutorium in hac passione: quia sitis ex alijs cibis generata: cogit infirmum potum aque sepius assuescere: et aqua illam grossam et frigidam materiã augmentat: ⁊ extensiuũ fumũ creat. Multi quoq3 putant allium maiorem sitim cepis generare: vnde peccant: quia non solum sitim minorem q̃ cepe generant: sed etiam comesta nihil sitis impendũt: ⁊ ventositatem magis q̃ ceteri cibi dissoluũt: proinde a quibusdam tyriaca rusticorum vocãtur. Et si in frigida regione habitantibus prohibeantur: magnum nocumentum infertur.

Proinde quibus cum hoc dolore febris nõ fuerit: dabis ad comedendum allia ⁊ potandum tyriacam. Si vero inflatiua colica cũ febre extiterit: facies calefactiones cũ milio. Et si dolor nõ extinguatur: ex cimino carui ⁊ ameos cũ tenui oleo epithima fiat: ⁊ de adipe galline fiat. cauendum tñ est ne antiquum sit: sed recẽs opȝ esse. his nõdum proficiẽtibus misce eis de diacastoreo ⁊ opio ĩ modũ lupini ⁊ olei .ix. ℥. in quo lana infundatur: ⁊ ligata cũ filo ano supponatur. ⁊ studeas vt intrinsecꝰ mittatur. vtilissimũ est in mitigãdo dolorẽ. ꝓpterea calefactio ad dolorẽ auriũ ⁊ oculoꝝ ex fumo ⁊ vẽtositate patientiũ: in febribꝰ est vtilis. Sed q̃ fit cuȝ milio vtilior est: leue enĩ ẽ ⁊ siccissimũ ⁊ fumꝰ quẽ gñat: nõ est pũgitiuus ꝓinde cõgruit in oculis ⁊ auribꝰ. In ventre vero sal meliꝰ est. grauiꝰ est enĩ ⁊ dissolutiꝰ. valet etiã auribꝰ cũ nimio dolore vexãtur collyriũ in quo castoreũ ⁊ opiũ mittũtur cũ sapa: et cataplasma si necesse fuerit: fiat de papauere cũ suis corticibus pistatis ⁊ cocto in aq̃ cuȝ farina ordei fenugreci ⁊ se. lini. Illud etiã collyriũ mitigat dolorẽ oculoꝝ ⁊ dẽtiũ: si in auribus illiꝰ lateris mittatur. Ceteri q̃ hoĩes credũt opiatũ collyriũ dolorẽ mitigare: sȝ tñ dico nõ debere poni: nisi cũ magna fuerit necessitas: ne defectio in oculis ĩ ꝑpetuũ maneat. Multi enĩ ꝑ hãc medicinã in cecitatẽ ⁊ surditatẽ incidũt. Vñ opȝ si necessariũ fuerit ꝑperãdi collyriũ: vt mitigato dolore subuenias cũ calefactiõibꝰ: ⁊ infundas in auribus castoreũ: ⁊ in oculis collyriũ recipiẽs cinamomũ piper lõg. ⁊ silia. Aliq̃n curamꝰ dolorẽ existẽtẽ ꝓpter fumosam vẽtositatẽ ⁊ extẽsiuã cũ vẽtosa ignea. Nã si in h̃ loco vẽtosa illa ponatur: mirũ quiddã apparebit: et si illic non aliud nisi vẽtositas extiterit: foras egredietur neq3 vltra ibidẽ redibit. Et si materie fuerit aliquãtulũ requiescat infirmꝰ quousq3 alia ex illa materia gñet vẽtositas maxĩe si mẽbrũ illud ab egro male ordinetur: sicut assueuerũt calefactiõibꝰ. Hec enĩ attrahũt ⁊ coadunant ibi aliũ fumuȝ. Nã ex hac cã dolor tibi ostẽditur esse de materia: vñ calefactiones ꝑtermittẽde sunt: ⁊ incipias opari cũ cõsumptiua ⁊ attenuatiua. Si aũt h̃ vẽtositas fuerit invẽtre: calida clysteria fiũt ei vtilia: priꝰ tñ dolor cũ vẽtosa mitigetur: vt qđ ex illa coadunatũ est vẽtositate dissoluatur. Tũc incipe curare materiã cũ sui purgatiõe ⁊ digestiõe ⁊ attenuatiõe. Nos vero assueuimus coq̃re piganũ cũ oleo põticitatẽ habẽte: ⁊ infirmuȝ ex eo clysterizare. Et si ceciderit in intestinis magnũ dolorẽ habẽtibꝰ vel nõ habẽtibꝰ educet vitreũ phlegma citoq3 sanabitur: illud enĩ phlegma materia erat illiꝰ vẽtositatis. Dolores vero q̃ fiũt ꝓpter calidissimos ⁊ siccissimos humores: sepiꝰ in ore stomachi spasmũ faciũt: sicut cuidã viridẽ cholerã vomenti ꝯtigit: q̃ quasi erugo eris erat. Is aũt infirmus mox vt vomuit spasmo arreptꝰ est: ⁊ cũ frigida infusio quã syncopim noĩant secuta est: pulsus aũt paruissimꝰ factꝰ est: vñ arbitratus sum de illa materia adhuc in ore stomachi remanere: dedi ei calidã aquã festinãter ⁊ statim vomuit q̃n aquam eris erugine mixtã: vñ opȝ si in stomacho aliq̃d de illa materia remãserit: debere cũ vomitu excludi. Et si in intestinis arbitratus est esse: cũ clystere vel egestiõe excludatur cũ cã. s. huius materiei laudatiua: ⁊ cauendũ ne aliq̃d pũctiõis habeat ne forte dolorẽ augmẽtet. Sȝ tñ de oĩbꝰ ptisanũ elige. Opȝ dari infirmo cibaria bonũ chimũ gñantia: ⁊ q̃ incõuertibilia sunt: de quibus superius plura diximus.

De spasmo.

Bonũ aũt est vt nũc de spasmo qui fit de siccitate disputemus. Diciãꝰ ergo difficilẽ esse ad curandum: ⁊ incurabileȝ in febribus: sequitur quoq3 fe. de calidis apostematibꝰ generatis sicut in pelliculis in cerebro existentibus. Nam hec febris pessima ⁊ mortifera est. Quippe testamur nos nõ vidisse aliquẽ ꝓpter febrẽ huiusmodi spasmũ euasisse. Plurimũ enĩ spasmus nascitur cũ neruosa mẽbra plena efficiũtur: sicut cõtingit eis qui cibis abundãt: maxime grossis ⁊ viscosis: aut ꝓpter extensionẽ sicut fit ex magno ⁊ forti apostemate in neruosis mẽbris: aut iuxta ea orto: aut propter materiã subtilissimã ⁊ acutã neruosa mẽbra mordentẽ aut propter nimiã frigiditudinẽ in neruosis mẽbris: velut cõgelationẽ faciẽtẽ. Que q̃dẽ species plurimũ incurabilis est. Qui vero ꝓpter siccitatẽ neruosoꝝ mẽbroꝝ fit: incurabilẽ esse dico. Similr qui fit propter vltimã inanitionẽ: siue sit vomitus siue egestio: siue sanguinis fluxus: securior tamẽ neq3 molestus est adeo velut qui fit de apostemate in cerebro nascẽte.

Decimatertia particula.

Tin hac tertiadecima particula de apostematibꝰ disputandũ est: ⁊ incipiẽdũ est a phlegmonibꝰ. Vtilius enim est propter suorũ accidentiũ molestiã vt de eis dicatur. Quia cũ hoc apostemate fiunt febres ⁊ terribilia accidentia. Hoc etiam apostema cum calore facit extensionẽ in mẽbro in quo est: ⁊ tactui repugnat: tumet ⁊ dolorẽ sm suã quantitatem generat. Si aũt magnũ fuerit: pulsare videtur: maxime si in saniẽ cõuerti debeat rubei etiã coloris. Cuius apostematis causa sanguis est fluens ad membrũ illud e toto corpe: aut de quodã membro: ⁊ aliquando membrũ in quo est: sanguineȝ aliũde ad se attrahit: etsi ei ab aliquo alio membro non mãdetur. Quod fit cũ calorem eius augmentatũ habuerit: vel dolorem propter aliqua passus fuerit. Nonnunq̃ sanguis

ad illud veniens membrum: naturaliter calidus est: vnde in eodē mēbro magis calidus efficit. Caret em̄ refrigeratione propter multitudinē quātitatis illi⁹ in hoc mēbro existētis. Item pori illius mēbri nō sufficiūt in excludendo quicquid fumorū in eo coadunat: ꝓpter sue quātitatis multitudinē: neqꝫ aerem sibi exterius pōt extrahere ꝓpter pressurā fumorum in eo se cōculcantiū. Propter hoc intētio nostra in curādo hmōi apostemate fit in mouēdo sanguinē ab illo loco in alium: τ in purgādo qḋ in eo coadunatū est. Ideoqꝫ opꝫ te perquirere cū calida in aliquo mēbro fuerit apostemata: an calefiat illud mēbrū ex reb⁹ exteriorib⁹ sicut cōcussione: vulnere: aut dolore: aut ex his alicui mēbro sibi vicino vel cū eo colligantiā habēte accidentib⁹: aut ex ipis mēbris sanguinē illum mandātibus illi mēbro: τ an plenitudo sit corpori: q: fortia membra semꝑ sui superfluitatē debilib⁹ mittūt: vnde molles carnes semꝑ τ cito humores suscipiūt. Uena em̄ arteria: nerui: lacerti sunt fortia naturaliter. Caro vo maxime que mollior est: debilis est. Dico etiā eam nō habere virtutē: q: plurimum creata fuit vt non impleret τ regeret venas τ neruos vt a suis locis nō mouerent: ꝑinde non fuit necesse vt esset dura τ spissa: neqꝫ multū hui⁹ carnis quandā in corpore habet actionē quo nō congruit esse obtusā τ durā sicut videmus fieri in hac q̄ est in mamillis: que lac generant: similiter τ illa que est in ore q̄ saliuā creat. Hac de causa videmus apostemata nasci in inguine τ sub alis propter vulnera digitoꝝ manuū τ pedum. Silr in collo τ maxilla propter vulnera q̄ fiunt in capite. Curatio autē calidoꝝ apostematū si abūdātia nō fuerit in corpore: neqꝫ mali hūores: facilis est: q: non conueniūt mēbro illi: nisi q̄ calefaciāt τ humefaciant cū medicina mollitiua τ dissolutiua: vt infirmus dolorem nō patiat. Et si vulnera sunt cū apostemate: vnguētū basilicū cū oleo roseo mollificatū superius applicet. Membrum quoqꝫ oīno tepidū oleo infundat. Similiter bonum est si vnguētū calidū apponat. deinde suppone de cataplasmatibus que diximus: que fiūt de polline ordei vel frumenti vel panis τ similiū mollitiuoꝝ. Sic etiā si apostema in molli carne fuerit: τ corpus non plenū ab initio pone vellus in calido oleo infusum. Cauēdum tm̄ ne ponas ibi salem: sicut stulti faciūt. Sal em̄ non opꝫ nisi pustulis poni: cū vene τ arterie pulsare quieuerit: τ dolor in vulnere vel neruo illi⁹ mēbri existēs placat⁹ fuerit. Si aūt i eo vuln⁹ fuerit: carnēqꝫ cito i eo creare velis i tetrapharmaco partē thurꝭ eqlit misce. Hec est cura calidorū apostematū: siue propter vulnera: vel non ꝓpter illa existentiū: si corpus non sit plenū nec malos habeat humores. Si autē ecōtra se habuerint: nō opꝫ in initio cū dissolutiuis τ mollitiuis curari: sed succurri cum phlebotomo τ scalpellis i oppositis locꝭ factis: q̄ sūt vel in lōgitudine vel in latitudine. In lōgitudie vo sic: si i dextra minuatur apostemate in dextro existēte. In latitudine vo velut si de sinistra phlebotomet cū apostema in dextro latere fuerit. Dico ergo si hec in initio sicut opꝫ fuerit: apostema prius ꝙ sanies fiat dissoluet. Si autē pretermissio τ negligētia fit in eo plurimā saniē colligit: τ putrefit atqꝫ corrūpit τ indurat τ diuturnū efficitur: τ sicut corporib⁹ sanguine plenis phlebotomia cōuenit: sic malis humorib⁹ pharmacia. Sed aliqn̄ calidū apostema cohibet nos sanguinē minuere: etsi corpus nō sit plenū ꝓpter magnitudinē morbi τ fortitudinē pulsus apostematis: postea etiā idē membrū scalpellamus: si suspitiosi sumus ꝙ ad corruptionē ꝓpter multitudinē τ spissitatem materiei illius apostematis diuertat. Calor em̄ apostematis: etsi corpus plenū non sit: sanguinē sibi attrahit. vnde opꝫ nos studiū habere: vt illud apostema sanguinē sibi attrahat difficillime vel nequaꝙ allicere valeat: qḋ faciēdū est sm̄ conuenientiā etatis: tēporis: cōsuetudinis: regionis et virtutis. Semꝑ em̄ opꝫ quin ista negligas: licet a nobis aliquando non numerent. Si autē acumen furiositatis τ apostematis mitiget: cataplasmata dolorē mitigātia dimittam⁹ cataplasmata dissolutiua τ mollitiua ponam⁹. Incipiēdum tm̄ a debilior ib⁹: sed decet vt aliquantulū mellis cū illis cataplasmatib⁹ mitigatiuis misceas: τ postea linq̄ cataplasmata de polline frumenti: τ appone cataplasma de farina ordei misce tm̄ plus de melle: deinde descēde ad dissolutiora: τ stude vt sit molle lene: τ i tactu suaue: sicut cerotū τ silia: aspera vo τ dura cataplasmata vitent in hoc loco: ne qḋ remāsit in apostemate: his appositis reuertat. Hec dicta Ga. ostendunt nō oportere vulnera calida ab initio cū cofortatiuis et frigidis τ siccis cataplasmari. Sed incipiendū esse ab initio p̄cedēte purgatiōe cām doloris mitigatiuā apponere: deinde mollitiuā τ dissolutiuā. Hec qdē curatio vtilis est non tm̄ secura est: maxie si apostema fuerit mgnū: vl sit in nobili mēbro. In alijs aūt locis vtilior est ꝙ maxime stiptica si corpus sit purgatū. In h em̄ loco velut dixi fieri opꝫ. Illā attractiua medicina in h loco vtilior est: q: stiptica necessario cū sua stipticitate dolorē augmētat: τ dissoluēda dissolui ꝓhibet: vn̄ necessario extēsiōe augmētata dolor crescit. Itē Gal. in sanē in q̄ calida diuersant apostēata: ne festines cū incisiōe occurrere: sꝫ opꝫ vt dissoluant cū medicamie hui⁹ actōis existēte. Nos aūt dicim⁹ ꝙ miramur dicta Ga. maxie q: ea absolute dixit. Sanies em̄ si in h loco remāserit: vulneris quātitatē augmētat: τ sanā carnē rodit: τ loca circūdantia propter illi⁹ rosurā tumefiūt τ putrida efficiunt. Et si festinabimus in ea excludēda sit supiori cute scīū. Quātitas em̄ vulneris erit prauior: τ oē qḋ in eo vl circa illḋ coadunatū est ad incisionis locū fluit: vn̄ cito detumescit τ sanat. Itē medicina saniei dissolutiua necesse est sit calida: nihil em̄ dissolutiuum inuenit qḋ nō sit calidū: qnimmo q: illa materia nec in paucis dissoluit: vn̄ necessario calor in apostemate augmentatur. Preterea dico me nunꝙ vidisse dissolui nisi bis vl ter. quare audacter dico ꝙ nō opꝫ incisionē negligi vel tardari apostemate saniē habēte: sed festināter fieri: maxie si in mēbris nobilib⁹: aut alicui cōcauitati fuerit vicinū. Illā magn⁹ error inde ꝓtigit: si negligētia huic rei dabit. Nōnunꝙ etiā apostema nōdum sanie parata cohibemur incidere. Quod agendū est cum timemus ne sanies in concauitate vel nobile membrū cui vicinū est fluat. Tardare vo vel negligere incisionē vitare cū dissolutiuis: etsi apostema in exteriorib⁹ corporis est: τ remotū a cōcauitate nobiliqꝫ mēbro. a neruis etiā ossib⁹ arterijs τ sīib⁹: nō tm̄ est securū. Porro medicinā saniei dissolutiuā aliq̄ pars apostēatis remanēre opꝫ nos cauere. hec em̄ si fecerimus apostema augmētabitur τ furiosum efficiatur magis ꝙ de eo dissoluatur. Si autem apostema indure: τ calor ei⁹ sit extinct⁹ q̄ fortiter dissolutiua sunt absqꝫ timore applicare audebim⁹. Itē dixit. G. opꝫ te perqrere mane τ vespe τ cū balneū infirm⁹ ingredit: q: si mēbrū infirmū tumefieri τ rubescere cepit: vel dolorē senserit: mitiget cum mollibus calefactiōibus sicut aliqn̄ cū aq̄ calida τ dulci: τ aliquādo cū aq̄ salis mixta: etiā si apostema durissimum fuerit. Si aūt quātitas saniei multa fuerit: τ medicinā dissolutiuā vides nō sufficere: incidat in supiori loco. ibi em̄ cutis necessario subtilior: τ stude vt sanies oīno ex inferioribus fluat. Ideoqꝫ opꝫ incisionē duobus cōsiderare: vt sit superius vbi cutis subtilior est: τ sanies fluat p inferiorē partē. postꝙ incisum est medicamē nullā morsurā generās apponatur. Et si quedā pars mēbrorū putrefacta fuerit: necesse est abscidat. Stude tm̄ vt cōposito mēbri nō destituat: ne forte ipo sano existēte virtus sue actōis impediat. Itē opꝫ te cū postꝙ incisus est de libano īpleri: puluis em̄ corticū thurꝭ stipticior est thure: ꝑinde in hoc loco sit vtilior: libano em̄ cortices sui cōmixti sunt. ideoqꝫ stipticū. Thus vo nō est stipticū: maxie qḋ est albū: q: vnctuosum est: virtusqꝫ eius apitiua. cortices vo cōstipāt τ desiccāt. ꝓpter hoc postꝙ incidit valet in sedando sanguinē de venis τ arterijs fluētē. Porro opꝫ dolorē loci incisi mitigare sm̄ ꝙ tibi videbit cū infusione calidi olei. Postea cum epitimatibus τ cataplasmatibus in loco inciso apponēdis. In foramine vo puluis libani apponatur: τ desuper medicina sanatiua applicetur: τ oportet festinanter operari ea que cutim similem faciant: priusqꝫ caro superficiei corpis equalis fuerit. Hoc em̄ si neglexeris: caro illa super cutim ascēdēs accumulabit. Igit est in h loco vtil⁹: vt in vulnere de hoc medicamine sicco. s. mittat. τ desup ponat linteū cū ēplastro silr faciēte: τ faciēdū bis vl ter: deide ablato emplro solū illḋ siccū medicamē apponat: sꝫm par: τ de

super vetere bõbicino siue sicco siue in pontico vino infuso
aperiat. Nunc autẽ cõuertendũ est ad priorẽ disputationẽ.
Igitur dicim⁹ apostema si pfectũ fuerit medicamine prius
dicto esse curandũ. Si aũt venturũ est: phibem⁹ quin veniat
cũ motione sue materiei ad aliũ locũ corporis. tantũ qualita
tes pquirẽde sunt. Nã si humores in toto corpe equaliter
abundauerint: medici vocãt plenitudinẽ. Si aũt cholera ru.
vel nigra vel phlegma: vel aquosi humores creuerint: non
plenitudo sed mali hũores nuncupant. Plenitudinẽ vero cũ
phlebotomia ꝛ assuefactiõe balneorũ fricatiõis exercitiorũ
ꝛ dissolutiuaꝝ medicinarũ ꝛ paruoꝝ ciboꝝ ꝛ abstinẽtie cura
mus. Malos em̃ hũores cũ assuefactiõe pharmacie illi ma-
teriei ptinẽte. Qd faciẽdũ est inuestigans oĩbus sicut opꝫ.
ꝛ qd vtilius est magisq̃ necessariũ eligat: q: nõ omĩ tpe idẽ
cursus medicine fieri põt. Nã aliqñ aliqd cõtrarij ocit. ver-
bi gratia. Si plenitudinẽ habẽs febricitauerit: nõ possumus
illã plenitudinẽ purgare neq̃ cũ exercitijs: neq̃ cum calido
epithimate: neq̃ cũ forti et multa fricatiõe: neq̃ cũ balneo:
neq̃ possum⁹ eã minuere nisi cũ phlebotomia vel paruitate
cibi: aut aliq̃ pharmacia. Silr opꝫ vt inuestiges loca mẽbro
rum. Nã si calida apostemata in pedib⁹ fuerint: negãda licẽ
tia stãdi sup pedes: quãtomagis deambulatũ ire negandũ
est. Si autẽ pedes fricari opꝫ: ipso sedente fricent. Si velint
laborare: cũ manib⁹ laborẽt. qꝫ si i superiorib⁹ mẽbris fuerit:
fac ire deambulatũ. Similiter ꝛ fricatio fiat in mẽbris infe-
rioribus. Hi em̃ canones sic obseruati ostẽdũt materiã a lo-
co in quo est ad aliam partem attrahi.

PRopter hoc non opꝫ solui ventrẽ si apostema fuerit
ano vicinũ: neq̃ vrina pducet: si est in virga: vesica vel
renib⁹. neq̃ mẽstrua educant: si in matrice vel in vulua sit:
sed opꝫ materiã ad loca duci opposita: qd faciendũ est opti-
me ꝛ vtiliter. Uerbi gratia: si multa abundantia in corpore
fuerit: neq̃mus eã purgare cũ purgationib⁹: balneis ꝛ frica
tionibus: q: timemus ne vene rumpant: vel calor naturalis
suffocet. Illi em̃ humores ex fricatiõe ꝛ exercitio liquefacti
ꝛ non inueniẽtes locũ quo capiant: necesse est vt vene rum-
pantur: vel calor naturalis suffocet: neq̃ multã abundan-
tiam in modico tẽporis exercitio ꝛ fricatiõe purgare possu-
mus. Cõuenit ergo huic phlebotomia vel pharmacia. Par
ua autẽ plenitudo possibile est cũ balneis ꝛ fricationib⁹ pur
getur: sed si subtilius magisq̃ hãc rationẽ inuestigare volue
ris: quere libros in quib⁹ dicta est. i. regimẽtũ sanitatis: ꝛ li
brum phlebotomie: ꝛ librum plenitudinis: ꝛ librum de laxa-
tiuis medicinis.

UNiuersaliter ergo causaꝫ si nõ sit ablata: debere aufer
ri: deinde cũ predictis medicaminib⁹ ad apostema con
uerti. qꝫ si aliquã medicinam inueneris: q̃ ꝛ causam auferat
ꝛ morbũ curet: eã operare. Uerbi grã: apostema de dolore
alicuius mẽbri ortum p vẽtosam fumositatẽ in eo cõclusam
ꝛ poroꝝ constipationẽ patientis: si cataplasmate mollitiuo
cataplasmet ꝛ cãm aufert: ꝛ morbũ curabit: q: poros aperit
ꝛ ventositatẽ subtiliat ꝛ excludit: vñ apostema nõ tumefit:
sed dissoluit. Silr si quedã mẽbra de nimia frigiditate dolo-
rẽ patiunt: ꝛ hec accidẽtia sint eã calidoꝝ apostematũ: ꝛ ea
calefaciem⁹ ꝛ causa ꝛ morbus necessario auferunt: sed etiã
si calida apostemata fuerint pter calefactionẽ mẽbrorũ in
quib⁹ existũt ꝛ causa ꝛ morbus refrigeratiuis auferunt: q:
calide cõplexiõi frigiditas sit necessaria. Mẽbris aũt plenis
euacuatio cõgruit: neq̃ solũ cum dissolutiuis hoc faciẽdum
est: sed etiã aliqñ cũ refrigeratiuis ꝛ cõstipatiuis: q: refrige-
ratio illius mẽbri calore mẽbroq̃ cõfortato exprimit materiã
a se excludendã: maxime si apostema in initio fuerit. Tunc ẽ
curandũ est cũ stipticis ꝛ frigidis ꝛ nõ dissolutiuis: maxime
si fluentia nõ sint grossa. Hec verba Gal. dubia ꝛ opposita
vbis prius q̃ dixerat esse vident. Dixerat em̃ opꝫ in initio
apostemati calido cum mollitiuis subueniri: sed tñ subtilissi
me considerata non apparẽt opposita: sed indefinita: diffini
re volentes ita dicamus.

SI calida apostemata nõ nimij fuerint caloris: ꝛ fluxus
nõ nimius: neq̃ mẽbra nobilia: mollitiua in initio sunt
vtilia. Si aũt fortiter sunt calida ꝛ q̃ fluunt sunt subtilia: re-
frigeratiua ꝛ stiptica bona sunt in initio: q: apostema ingui-
nis ꝛ assellarũ audemus ab initio curare cũ mollitiuis. Ocu
lorũ vero ꝛ auriũ apostemata minime: sed opꝫ curent cũ repu
gnatiuis. Itẽ in hoc loco non diffiniuit Ga. qd dixit dices:
sed fluentia nõ sunt grossa: vnde dico qꝫ si huiõi materia fue
rit subtilis ꝛ refrigeratiua ꝛ stiptica ponunt: sumus securi
qꝫ apostema in duriciẽ non conuertet: q: materia nõ est pre
parata ad grossiciẽ. Si aũt que fluunt grossa sunt: medicine
ingrossatiue vitãde sunt quousq̃ poterim⁹: q: si per se gros-
sa est: nõ sumus securi qn in duriciẽ diuertat: quam rationẽ
ab ipso Ga. etsi eã hic tacuerit didicimus. Itẽ dixit si in mẽ
bro quo apostema est materia coaguletur ꝛ cõglutinet: ne-
cesse est dissolutiua ponantur.

QUod si cũ calidi apostematis ꝛ doloris fuerit mor
sus reptiliũ: sit pria intẽtio nostra venenũ illud ex
pellere: vel ex toto vel quãtũ possum⁹: postea vero
scda intentione reliqas eius in bonũ mutare: purgatur aũt
cuꝫ medicina fortiter attractiua ꝛ incẽsiua ꝛ incisiua ꝛ cum
sugere ꝛ scalpellere ꝛ vẽtosas ponere. Mutat autẽ vel cum
medicina sibi qualitatiue opposita: sicut veneno scorpionis:
allia ꝛ assaf. apponunt: aut cũ alia q̃ cũ pprietate ei opposi
ta est. Ipse em̃ in libro simplicis medicine ostendit quedam
alij esse opposita siue cũ vna qualitate siue cũ duab⁹: ꝛ que-
dam quibusdã cum tota sui substãtia opponunt: qd a physi
cis pprietas dicatur. Que vero cum sui qualitate opposita est:
viam habet rationabilẽ a medico cõprehẽdi possibilẽ. Que
aũt cum sui pprietate opponit: non habet rationabilẽ viã
vnde non põt nisi cum experimẽto comprehendi: sed iste li-
ber ex arte medicine logice pertinet. Que aũt experimento
ptinere vident: in suis locis querant. i. liber simplicis medi
cine: ꝛ alter de cõposita medicina: ꝛ quidã vt facillime medi
cina inueniat. Nam ipse ostendit illic que medicinarũ cum
experimẽto ꝛ ratiõe fuerint cõprehẽse. Cũq̃ in mẽbris mor
sis infirmus nimiũ senserit calorem vel frigiditatẽ: palam
intelligit qꝫ oportet illi quantitati debere opponi siue cũ ca
lore: siue cũ frigiditate. Cum aũt nihil horũ senserit ꝛ habi
tudo eius: intelligimus venenuꝫ illud humane complexioni
cũ tota sui substãtia esse oppositũ: ꝛ tunc inueniẽdũ erit ad-
iutorium qd sit cũ tota substãtia ei oppositũ. Nunc autẽ cõ-
uertamur ad vniuersalẽ calidorũ apostematũ disputationẽ.
Seminata em̃ disputatio iuuat: q: firmius memorie cõmen
datur. Dico ẽ calida apostemata faciunt mẽbra naturã suã
bifariã egredi. Uno q: implẽt ea de sanguine. Alio q: calefa
ciũt ea magis q̃ fuerãt. Uñ necesse est vt illius mẽbri cura-
tio cũ sanguineũ apostema habuit: fiat cũ infrigidatione et
purgatiõe: sed tamẽ multũ refrigerari non oportet sicut fa-
cimus illis apostematibus: que herisipile dicunt: nã illa cali
diora sunt: q: de cholera rubea: q̃re oportet magnã refrige-
rationẽ hre. Que autẽ de sanguine fiũt: debẽt adeo ex eo re
frigerari: qꝫ in repugnãdo sanguinis fluxui sufficiat. Refri
gerare autẽ calida apostemata duob⁹ modis valet. Uno q:
prohibet illa mẽbra sanguinis fluxum recipere. Alio q: calo
rem illum refrigerat qui causa doloris est ꝛ attrahendi san-
guinem ad membrũ. huius iuuaminis sunt refrigeratiua et
repugnatiua. Iuuat etiã calida apostemata res moderate
calefactiua: q: dolorẽ mitigat: ꝛ qd in mẽbro apostematico
coagulatũ est dissoluit. Igitur curatiões calidoꝝ apostema
tum he sunt: phibere vero fluentia et coadunata dissoluere:
prohibere autẽ fit cum oĩno ex corpore extrahunt: sicut fit
cum phlebotomia ꝛ scalpellatione opposite factis: aut cum
materia eorũ ducitur ad alias: sicut fit cum ligamẽto mem-
brorũ motione ꝛ fricatiõe factis in oppositis mẽbris: aut ha
bentibus cũ eis colligantiã: proinde oportet te scire de ana-
tomia membrorum qualitate: compositionẽ ꝛ colligantiam:
actionem: iuuamentũ: sensusq̃ quantitatẽ: vt cognitione et
scientia horum bene intellectis curationis scientia tibi pa-
tefiat. Uerbi gratia. Calidum apostema oritur in epate:
dico ergo prius perquiras habitudinem corporis an sit ple-
num. Quo sic existente: perpende an virtus: etas et tem-
pus sibi conueniant. Que si huiusmodi fuerint: patet quia
ex anatomie scientia tibi ostenditur: venam basilicam dex-
tre manus incidendam. Nam hec vena est iuncta conca-
ue vene a gibbo epatis recto tramite ascendenti: qua non

simēta medicina incidatur. Hec etiā si nō inuenit cephalicā aut saphenam: aut vicinā sub genibus minues. Item opor-tet intelligere purgatonē omniū mēbrorum non esse equa-lem. Scio eñ plurimos homines quorū oculi ceperint apo-stematici fieri: sed sani in vna die cum pharmacia fuerunt.

Quod si pharmacia inchoāte epatis apostemate: fieret inde apostematis augmētū sicut ex prouocatiōe vrine cō tingit quib⁹ in renib⁹ ꝛ vesica oriri incipit. Sil'r ex mēstruis apostemate incipiēte in vulua: sic opꝫ materiā moueri ad re mota loca ad mēbrū in quo sint fluere incipiēte: ꝛ nō a remo tis locis eā ad illud attrahi. Sil'r non decet pharmaciā dari in initio apostematis stomachi vel intestini: q: egestio a su-perior ib⁹ mēbris ad stomachū materiā attrahit. vomit⁹ vō ab inferiorib⁹: sic a gargarismo cauēdū est in tumore palati ꝛ lingue: nisi pharmacia ꝛ phlebotomia cephalice ꝛ media ne pcesserit: ꝛ sicut cephalice in his mēbris incisio ꝯgruit: sic ꝛ basilice in minutiōe in passionib⁹ pectoris ꝛ pulmonis et cordis. In squinātia vō opꝫ prius cephalicā incidi: deide ve-nā sub lingua. Sil'r si apostematū collū est: pri⁹ incide cepha licam: et postea q̄ in fronte est. Si aūt in renib⁹ vel in vulua incisa basilica: q̄ sub genu est vena incidaſ: qua ibi nō inuen ta saphena minuaſ. Et sicut in passiōe epatis venam dextre partis opꝫ minui: sic in spleneticis sinistre partꝫ incidaſ vena Porro dixim⁹ curationē q̄ ſꝫ morboꝝ diuersitatē diuersā ē. Calidis etiā apostematib⁹ in manib⁹ vel pedib⁹ existētib⁹: sola sufficit eis refrigeratio cū pānis in aqua ꝛ aceto infusis ꝛ sup ea applicatis. In epate vō refrigerādo hoc nō sufficit: neq3 opꝫ sup ipm frigida cataplasmata apponi: sed decet co qui coctana in vino: aut in qbusdā oleis stipticis sicut in mir tino coctanino: masticino: aut absinthiū in onfaceleō coctū: ꝛ cū coctanis in vino coctis mixtū cataplasmetur: sed tepidū apponaſ: ſꝫ hec cataplasmata nō sunt ori vtilia neq3 oculis: acetū aūt ꝛ oleū ro. guttatim in aurib⁹ incipiēte apostemate distillam⁹: ſꝫ in oculis eo oriri incipiēte id distillare nō aude mus: neq3 succū mororū qui vtilis est calidis apostematib⁹ gule: oculis distillare opꝫ: q: nocumentū est. In glandibus vō molliq3 in carne inchoāte apostemate bonū est. Curā in-cipiamus cū infusione calidi olei ꝛ abstinētia cibi hoc subtili ter dandū. In epate vō vel in stomacho nō sufficit pauca de bilisq3 medicina sicut in istis locis. Sed opꝫ studiose pquiri ꝛ inuestigari ꝙ hoꝝ mēbroꝝ actio vl'r tot⁹ corpis sit iuua-tiua: sed manib⁹ ꝛ pedibus sanguis veniēs non est amplius ꝙ p nutrimēto sui sufficiat: neq3 qd ex eo ad alia mēbra diri gunt. Itē ipse ad eū veniēs pparat⁹ est ad eoꝝ nutrimentū etsi diuersis cibarijs fuerit. Verbi grā. Quidā eñ cū iure vi scoso frumēti: aut cū ptisano nutriſ: sanguis tñ ad manus ꝛ pedes nutriēdos veniēs nullā in nutrimēto differentiā ha-bet. In epate vō magnā habet diuersitatē. Vnus hoꝝ esse co latiuus: ꝛ mūdificatiu⁹: alter oppilatiu⁹ ꝛ ꝯstipatiu⁹. Quoꝝ vnū pculdubio scimus nocitiuū esse calidis apostematib⁹ epatis: ꝛ alterū iuuatiuū. Nam epate calida apostemata ha bente: necessariū est dari mūdificatiua: quib⁹ quicqd calidū in eo coadunatū est mundificeſ: ꝛ desudatio ex apostemate colata eijciatur: vñ tunc necesse est dari colatiua ꝛ aperitiua vias infra epar ꝛ ieiunā intestinū existētes aperiētia: actio vō iuris ꝛ viscosi frumēti huic rōni apposita est. Oppilat eñ ꝛ conglutinat vias q̄s dixim⁹ ptisanū: aut mūdificat ꝛ aper-rit. Itē epati necesse est tūc medicina aperitiua ꝛ mūdificati ua. Itē dico oē mundificatiuū nō habere viscositatē ꝛ sub stātie subtilis esse ꝛ poti⁹ calorē ꝛ morsionē hrē. Qd ergo ta liter est in hoc tēpore nō est opus eo: q: apostema augmen tat ꝛ mordet: et in eo cū sui morsura dolorē augmētat. Mel licratū etiā etsi colatiuū ꝛ mundificatiuū fit sine morsione: cū sui tñ dulcedine apostema augmētat. Oē eñ dulce fit cā apostematis in epate ꝛ splene. Nullū ergo cibū vtilē eis esse inuenim⁹ nisi ptisanū: q: mūdificat ꝛ refrigerat sine morsio ne. De medicinis vō oxizacca. mixtū eligendū est: q: sirupi stiptici sicut malorū grā. etsi in hoc loco. i. epate ꝛ stomacho ꝯueniunt: q: refrigerāt ꝛ ꝯfortāt: nocēt tñ q: ꝯstrigūt eoꝝ vias: quib⁹ cholera ad intestina expellūt. Cūq3 hec cholera ꝛ desudatio illa purgari phibenſ: necessario augmētaſ apo stema maxime si in ꝯcauitate fuerit epatis: q: ꝯstrictio ꝛ op pilatio ex stipticis cibis gn̄ata: cū stipticitate et constrictiōe epatis cōmisceſ: vñ nocumētū geminaſ. Itē morditiua in h̄ loco. i. ꝯcauitati epatis nociblora sunt: q: ad eū nō vt opꝫ conuersa veniūt: vnde si stipticiora fuerint nō adeo vt prius fuerāt ꝯstipatiua erunt. Sil'r morditiua ꝛ viscosa in hoc lo-co nō sunt tāte virtutis quāte prius fuerint ppter sui cōuer sionē digestiua in stomacho hoc faciēte: suiq3 commixtione cum sanguine in ꝯcauitate epatis existente. Itē in hoc loco digeriſ. Si aūt apostema in cōcauitate epatis fuerit: neces-sario meseraica tumeſt: q: hec ex vena q̄ porta epatis vocaſ pcedūt: ꝛ cibaria q̄ ad ipꝫ veniūt: parū velut i stomacho fue rint mutata sunt. ppter hec ꝛ alia multa diuersitas curatio-nis ppter membroꝝ diuersitatē nō est parua: sed multa: vñ vniuersales significatiōes nō sufficiūt optimo medico sicut methodoicis. Nā quanto pticularia poterit inuestigare me dicus opꝫ ppter diuersitatē superius dictā. Sed tñ curā cu iusdam medici q̄ Tallius vocabaſ: q̄ de secta methodoicorū existēs tibi ostendā. Curās quendā rhetorē de apostemate epatis: vnaquaq3 die cataplasmabat eum cū pane ꝛ melle: q̄ stult⁹ ignorabat ꝙ oportebat medicaminis aliquantulū sti-ptici cū eis misceri: vt cōfortaret ꝛ custodiret hoc membrū qd fundamentū est oīm membroꝝ ad nutriendā virtutē ꝛ ab eo oēs vene procedūt. Sed insipiēs ille cepit curā que molli carni si apostema haberet congrueret: sicut carni q̄ est in in-guine ꝛ sub alis ꝛ similibus. Cūq3 vnaquaq3 die hoc fecisset ꝛ cū pure mollitiuis eū cataplasmasset: mēbrūq3 calido oleo infudisset ꝛ cū viscositate iure frumenti eū cibasset: dixit ad eum. Assuefactio experimēti diuturna medicina: ꝛ recordaſ vt cataplasmet epar cū mollitiuis ꝛ dissolutiuis: cū stipticis ꝛ aromaticis mixtis: de quib⁹ libros medicoꝝ plenos inue-nies: bonū quidē est vt misceas absinthiū in oleo quo hic pa tiens vngaſ. Similiter ꝛ in cataplasmate celticā: ciperum: yreos ꝛ similia: et aliqñ tēperes cataplasma cū vino: in quo coctana coquanſ: ꝛ vnge cū stipticis oleis: sicut mirtino: ma lino: masticino. Qui hoc audiēs priusq3 verba finirē in ea di xit. Nisi te amarē ꝛ honorarē nequaq3 te loquentē vsq3 nūc expectarē: ꝛ precipis mihi vt faciā ea quibus antiqui medici suffocabant ꝛ perturbanſ quosq3 certa medicina inuēta est ꝛ singulatim hec velut nesciēti mihi narras. Expecta per. iij. vel. iiij. dies curationē diogenis sicut scio cūq3 tibi ostēdam sanam. Tūc dixi ei. Si subito infirmus iste viscoso frigide q3 sudore apparēte morieſ: quid tibi erit: aut postea de hac in tentione diuertes. Tunc in risum ꝯuersus abijt: neq3 passus meā castigationē audire vt ab duricia eum remouerē: ꝛ post paulū darē infirmo diuretica: q: apostema in gibbo erat. Si cut eñ concauū epatis cum temperatis catarticis purgari opꝫ: sic gibbo epatis que tēperate vrinā prouocēt cōueniūt: sicut apij semen: aliquāto autē tēporis trāseūte ꝛ apostema te maturo sunt dāda fortiora diuretica sicut assarum: spica: petrosilinū: myrrha. Similiter in purgādo cōcauo epatis cū cibis misceri que tēperate laxatiua sunt: aut cuꝫ clysterib⁹: sed cauendū est in initio ne fortiora mittamus in clystere sal sꝫ ꝛ nitrū mixtū cum melle. In cibis vō cardo hortēsis: cro ci ꝛ vrtice semen: deinde ascēdere debem⁹ ad fortiora. s. poli podium ꝛ elleborū nigrū cum ptisano cocta. Clystere vero fortius debem⁹ facere declināte apostemate: maxime si du ricia ibi permaneat addendū dancum: calamentuꝫ: coloqn-tidas: cētaureā minorē. Quippe hec mēbra sunt preparata ad duriciē faciendā vel festinandā. i. epar et splen. Quorum curatione neglecta cum attenuatiuis datisq3 viscosis cibis: sicut illi medici fecerunt: necessario duricies augmētaſ: que aliqñ incurabilis efficitur. Hec verba Ga. dubia esse viden-tur: q: in multis locis phibet in initio apostematis catartica dari: ꝛ in hoc loco iubet in initio ea offerri.

Dico tamē nec dubia nec cōtraria esse: sed indefinita: q: eius intētio est vt in initio non demus fortē medicinā ne ea data cum sui fortitudine materiā ad locum apostema-tis attrahat. Que vero sic mouet vt nequaq3 attrahat: vti-lis est. Lauat eñ ꝛ mūdificat: qd ex cholera coadunaſ: ꝛ qd de apostemate colaſ: h̄ testaſ vbis q̄ dixit diuretica. s. ꝛ vrine prouocatiua. Qd aūt de semie croci hortēsis: vrtice: epithimi ꝛ silib⁹ cū cibis cōmiscēdis: inutile videſ mihi duob⁹ modis.

Uno q: cibū corrumpūt ⁊ perturbant ⁊ mouēt eos eȝ. edi
postq̄ cibis corpus nutriat: vñ necesse est corpore sine cibo
existēte: virtꝰ deficiat. Alio q: sunt calida apostemata: calida
nō opȝ dari: bonū igit̄ est demus pruna: serū: violā: oxizacc.
cū modico diagridij: ⁊ hoc faciendū parū ante cibū. Cūq̄ ar
bitramur hec loca apostematis esse remota ⁊ mouent̄ cū eis
illa cholera ⁊ desudatio ab apostemate colata: tūc nutriat̄
eger. hoc mihi videt̄ vtiliꝰ: sed oīa tñ q̄ diximꝰ ⁊ dicturi sumꝰ
huic rōni ptinētia: ab eo ⁊ a virtuosis eius vbis in multis lo
cis alijs nūcupatis suscepimꝰ. Tūc Ga. ostendā inqt tibi qd
accidit illi rhetori de stulto Tallio. Cū ipē ꝯfisus q̄ ab alijs
rebus citius sanaret̄: festināter cepit multotiens calefacere
epar eius cū calido oleo ⁊ cataplasmate sicut diximꝰ. ⁊ inter
rogatus dicebat egrū ad meliꝰ ire: tandē morte quā nuncia
ueram tallio mortuꝰ est rhetor. Tallius vō amicis eius cōuo
catis venit ad explorādū eū ⁊ ostendendū q̄ melioratꝰ erat.
Tunc domū eius ingrediēs mortuū eū repperit. Igit̄ stul
ticiam eius dimittamus: redeamus aūt ad id qd nobis atti
net. Dico qdē duriciē faciliꝰ recipi ab epate q̄ a ceteris mē
bris: q: suba eiꝰ obtusa est. Splenis vō rara: facile tñ duri
ciem suscipit. Suū em̄ nutrimetū nō est aliud nisi fex sangui
nis: q: vicine ꝯuerti pōt in melancholiā. In renibꝰ vō duo
cōmiscent̄: viscositas ⁊ obtusio substātie: ⁊ malignitas nutri
menti. i. colamentū sanguinis: ꝑinde si duriciē passi fuerit:
incurabile erit. Quare opȝ studiū impendi: ne hec mēbra in
duriciē incidāt: neq̄ post calida apostemata ad eādē veniāt:
q: plurime post calida apostemata duricies his mēbris acci
dit: maxime si viscosa cibaria sumant̄: silr lapis in vesica his
cibis assuetus orit̄. Sed curā huiꝰ passionis vlr dico esse cū
medicinis que incisiue dicunt̄: que de gn̄e mūdificatiue exi
stūt: est tñ fortior quā in suis locꝭ scriptā inuenies. Preterea
vniuersalit̄ dico qliter epar cataplasmari debeat. Cataplas
ma aūt opȝ nō indigere stipticis ⁊ ꝯfortatiuis: sed tñ in initio
plura ⁊ etiā pura ponant̄. Tūc em̄ epar ꝯfortari decet ⁊ hūo
res ꝓhiberi: nā materia nōdū in vno loco adunata ē si adhuc
fluit: vñ dissolutiua nondū sunt necessaria: ⁊ apostema nōdū
est magnificatū: neq̄ materia ingrossata. Cuius rei occasio
ne timeamꝰ duriciē cōuerti: postq̄ apostema qd quidē factū
est nō opȝ poni de stipticis: nisi quantū virtuti custodiende
mēbri sufficiat: ⁊ ponant̄ dissolutiua incēsiua ⁊ attenuatiua
quibꝰ materia subtiliet̄: ⁊ dissoluēda dissoluant̄. Tūc em̄ ma
teria in mēbris existēs ingrossata ⁊ inuiscata est. Itē stiptica
in hoc loco adiuuāt ⁊ cōfortant mēbrū vt exprimat et expellat
a se materiā. Sic ḡ misceri decet: plꝰ minusve dissolutiuis:
vel incēsiuis: vel attenuatiuis: vel ꝯfortatiuis sm̄ q̄ vtilius
videt̄: sed de ꝯfortatiuis nō debēt indigere vt virtꝰ eoꝝ cu
stodiat̄: q: actio eius vlr toti corpori ptinet. Splen vō nō so
lum mollificari ⁊ ꝯfortari debet: si calida apostemata vel du
riciem habeat: q: actio eiꝰ toti corpori iuuatiua est. i. melan
cholicam materiā attrahere sanguinē. Si aūt cū solis molli
tiuis curet̄: ⁊ virtꝰ eiꝰ deficiat: ⁊ ꝑmanēs materia in sangui
ne ꝑ totū corpus fluit: fitq̄ cā multoꝝ pessimoꝝ morborū: s
tñ q: nutrimetū eiꝰ de tali grosso sanguine ē: necessaria sunt
ei q̄ fortiter incidāt ⁊ aperiāt sm̄ quantitatē grossiciei illius
materie ad sanguinē cōparatā: queadmodū si epari demus
absinthiū: ⁊ spleni capparis radices ⁊ centā scolopēdriā: ⁊ epa
ti squinantū. Silr intelligimus cibaria dari. Nam si cappa
res demus spleneticis fiet fortꝰ aceto: sic etiā si oxizacca da
bimus. Splen iterū diuersus in purgatōe ab epate: q: epar
cū egestione ⁊ cū vrinā ꝓuocantibꝰ purgamus. Splenē vō
nullo modo nisi cū egestione purgari poterimꝰ: non em̄ viā
habet ad renes. Porro opȝ apostemata viscerū inuestigari:
an sint in superioribꝰ vel inferioribꝰ. si sunt in superioribus
cū egestiōe ꝓuocent̄. si in inferioribꝰ cū clysteribꝰ: q: q̄ ꝑ os
intrant virtꝰ eoꝝ ꝓusq̄ sub vmbilico veniūt minuit̄. Clyste
ria vō vsq̄ ad ieiunū intestinū non veniūt. Si aūt eger pe
des seorsum suspēderit ⁊ fortiter iniecerit clystere forsitā ad
subtilia itestina ꝑueniet. Preterea de mēbroꝝ cōpositōe intel
ligimꝰ: sicut si meri sit infirmatū cui cataplasma necesse est
retro in dorsum poni: hoc em̄ mēbrū ibi positū est. Si autē
os infirmet̄ ante cataplasma ponendū est: vñ qui hāc signifi
cationē negligūt: velut methodici i particularibꝰ significa
tionibꝰ de errore incidūt in errorē. Itē est alia significatio q̄
ex mēbroꝝ cōpositiōe intelligit̄: mēbra quidē apostematica
nisi spissam ⁊ obtusiam habeāt cutim: necesse est quoddā co
lamētū ꝑ sudorē extra mittere. Palā em̄ hoc videmꝰ aposte
mate in ore vel naribꝰ gula ⁊ sinibꝰ existēte. Silr si interiora
mēbra apostema habuerint: quidā sudor velut colamētū ab
eis excludit̄. Quedā aliqñ palā habēt viā vel ꝯcauitatē qbꝰ
ab eis egredit̄: sicut stomachus ⁊ cōcauū epatis et splenis.
Nā colamentū hoꝝ mēbroꝝ fluit ad intestina. Gibbus epa
tis mādat colamētū suū ad renes: ⁊ a renibꝰ ad vesicā ⁊ pur
gat cū vrina. Pectus aūt nō habet viā qua suū colamentū
fluat: ꝓpter hō cū intrinsecus in eo apostema existēs habuerit
⁊ sudauerit: in pectoris spacio sudor ille coadiuuabit̄: ⁊ vsq̄
ad pulmonē veniēs sua subtilitate vsq̄ ad pulmonis iteriora
penetrat: ⁊ cū screatibꝰ excludit̄. Idēq̄ opȝ mūdificari cū po
tibꝰ icisiuis: qbꝰ coadunata in pectore ⁊ pulmone cū tussi ex
pellāt̄. Eligēdi tñ fortiores cū grossa ⁊ viscosa materia expel
lenda est: sicut facimꝰ apostēate in pectoris ꝯcauitate crea
to ⁊ multa sanie ibidē collecta. Ut si apostema calidū ibidē
creatū fuerit: neq̄ calor eius ex toto refrigeratꝰ: dabis huic
molliores potꝰ sicut ptisanā ⁊ mellicratū. Ablato quidē apo
stematis calore si necesse est erit virtuose mūdificari. Dāda
sunt fortia adiutoria sicut vrtice semē cū melle: deīde sic tibi
videt̄: ad multo fortiora ascēde sicut ad ysopū: calamētum:
yreos. Porro dico yreos puluerē cū melle datū optimā inci
siuam esse medicinā: silr diaprassiū: squilliticū oximel ⁊ sper
maticū. Hec oīa mūdificāt pectꝰ ⁊ pulmonē: ⁊ grossam si in
eo fuerit vētositatē incidūt: q̄ ex his plurima ī suis libris scri
pta īuenies. Preterea ex alia sigatiōe ostēdit nobis quā ca
lidis apostematibꝰ in exterioribꝰ corpis existētibꝰ medicinā
absq̄ vllo medio ponere possumus: ꝑinde opȝ qualitatē ⁊
quantitatē illius medicine sufficiēter coaptari. Si aūt in in
ferioribꝰ mēbris corporis sunt ad q̄ medicina cito venire nō
possit: nisi priusq̄ ꝑ multa loca trāsierit: necesse est suā quāti
tatem augmētemꝰ: ⁊ acutiora ⁊ subtiliora cū eis misceamꝰ:
vt horū cōmixtione fiat penetrabilis. At q: virtus eius ꝓusq̄
ad locū apostematis veniat deficit: opȝ eiꝰ quātitatē augmē
tari sm̄ q̄ sui detrimentū in transeundo fore cognoscimus.
Itē si necesse est aliqd de iterioribꝰ ad exteriora attrahi: pri
mum decet perpēdi qlitates corpis. Verbi grā. bñ scimꝰ q̄
vētosa fortius ceteris attractiuis q̄ interiꝰ sunt extra ducit:
durū etiā apostēa aufert: sed tñ in initio apostematꝭ nō opȝ
poni: neq̄ sup locū apostematis: maxie si corpus plenū sit: s
precedēte purgatiōe: tunc em̄ ea in initio corpe nondū pur
gato apposita in eius loco multa magis q̄ habet attrahit̄.
Opȝ ergo tūc tēporis habita ab eo attrahi. Si in oppositis
partibꝰ vētosa ponat̄: et in locis cū infirmo mēbro colligan
tiam habētibꝰ: sic si in sanguinis fluxu de vulua in mām̄illa
ventosa applicet̄: ⁊ de naribꝰ eo fluente sub hypocūdria po
natur: postea vō sup idē mēbrū: plenitudo em̄ ⁊ fluxus tunc
ablata sūt: opȝ ḡ qd in illo mēbro remāsit excludi. Itē aliqñ
cū ea quod extrahēdū est extrahimꝰ: sicut in pectine ⁊ super
pectinē ⁊ ī inguine apposita sanguinē ꝑ mēstrua extrahimꝰ
de corpore. Silr in occipitio eā applicamus cum materiā ad
oculos fluentē extrahere velimus: q̄ maxima curatio est: po
nenda tñ est p̄cedēte totiꝰ corpis purgatiōe. Si em̄ ponatur
nō p̄cedēte purgatiōe necessario totū corpus implet̄. Pre
terea est alia significatio nobis insinuās passionē quandam
in diuersis mēbris existentē nō debere vno curari adiutorio
Verbi grā. Calcantum stipticissimū est: silr ⁊ vitreolū et es
vstum: ⁊ erugo eris: ⁊ tñ mēbra interiora sicut stomachū et
intestina cōstipare volentes: nequaq̄ hec potui damus: nec
etiam hos cū eis curabimus: nisi cū nimia cautela: ne forte
hec cum saliua secus fluēte inglutiant̄. Aloe q̄ etsi ꝯfortati
uum ⁊ cōstipatiuū est: nō valemꝰ apostema stomachi in ini
tio curare cū eo ꝓpter vim laxatiuā q̄ in eo est: declināte aūt
apostemate nō est nociuū. Horū ergo ventrē infirmoꝝ cū
succo lupuli: se. croci hortēsis: ⁊ se. vrtice mouere debemus.
Hec significatio rectā curatiōis viā tibi ostēdit: sed tñ lōgo
tp̄e opȝ ea assuefieri si bñ sapiēs fueris: ⁊ diuturnā vitam in
hac sciētia adipiscēda pfeceris: his em̄ dimissis solisq̄ vniuer
salibus significatiōibꝰ ꝓpensis: nō dico in sex mēsibꝰ: sed in

vj. diebꝰ artē medicine cōprehēdi. Itē de mēbroꝝ actiōe sua
intelligiẗ passio. Nō solū logice: sꝫ ⁊ cetere secte medicoꝝ: ⁊
q̄ credūt v̄tutē regitiuā eē in cerebro ⁊ febricitātē vellꝰ suoꝝ
indumētoꝝ: aut festucā muroꝝ carpere vidētes cito festināt
oleū ro. ⁊ acetū capiti eoꝝ apponere. ⁊ ex h̃ daẗ intelligi ordi
natiuā v̄tutē in cerebro eē. ⁊ repugnāt eis qui credūt eam in
corde esse fundatā. Oleū roseū ⁊ acetū est iuuamētuꝫ: vel iu
uatiuū huiꝰ passionis. i. frenesis in initio. si in cerebro de cali
do apostemate: vel suis pelliculis fuerit. ideoq̄ h̃ operantur
alij etiā vt iuuatiua sint: capillos capitis radunt q̄bꝰ ī initio
p̄ualētibꝰ miscēt poliū sansucū. q̄ si passio ꝓlōgeẗ castoreuꝫ
addūt: hec tū apostemate declināte caloreq̄ cessante faciūt
deinde vētosas apponūt. Siłr curamꝰ lethargiā q̄ huic pas
sioni opposita ē. Cā em̄ huiꝰ est frigiditas ⁊ hūiditas cerebro
dn̄ans: sꝫ cā frenesis est calor ⁊ siccitas inherēs; ꝓinde lethar
gia in initio minui opꝫ cephalicā ⁊ f̄ꝫ v̄tutē ⁊ etatē ⁊ t̄pa extra
hi ⁊ f̄m multitudinē sang. ⁊ phlegmatis. Nā in multo sang.
multā decet quātitatē minui. In phlegmate v̄o aut parum
aut nihil extrahēdū est. Sꝫ vtraq̄ passionē opꝫ curari ī initio
cū oleo ro. ⁊ aceto: q: materiā a cerebro excludi necesse ē: siue
sit fri. siue ca. cetere curatiōes iter se sūt opposite. Nā cū vigi
lie acadūt refrigereẗ ⁊ hūectat ⁊ ꝓuoceẗ somnꝰ. q̄ aūt frene-
sis nō cū vigilijs sꝫ cū stupefaciētibꝰ motibꝰ calefactōe motiōe
excitatōe indiget; ꝓinde posito oleo ro. apozima p̄parauerī
⁊ frōtē ⁊ nariū extremitatē cū somniferis vngimꝰ: his em̄ ne-
cesse est refrigerari cerebrū ⁊ somnū ꝓuocari. in alijs v̄o de-
cet vt excitemꝰ cerebrū cū desiccatiuis ⁊ incisiuis grosse ma-
teriei ⁊ calefactiuis maxīe si fuerit sine fe. nimiaq̄ stipticitate
his em̄ significaẗ grossa materia absq̄ putrefactiōe. Si autē
cū febre: ondit illā materiā eē putrefactā ⁊ dr̄ vera lethargia
⁊ videẗ ifirmꝰ q̄si dormiēs ꝓpt̄ h̃ applicēt ei apozima ameos
thimi calamēti cū aceto vł coctano ꝝ: fumꝰ em̄ hoꝝ īcidit illā
grossam materiā. palatū inungimꝰ cū acuta ⁊ ca. medicina et
gradatī ascēdimꝰ ad acutissimū cactio   sinapis ⁊ casto-
rei. ⁊ vētosa ponaẗ. he vtreq̄ passiōes ī initio ⁊ declinatione
ꝯueniūt in statu vero nō. hanc em̄ dietā decet refrigerari: ace
tū em̄ necessariū est ꝓpt̄ craneū capitis ꝓhibens oleū ro. ad
cerebrū penetrare. proinde vt penetrabile fiat aceto misceẗ:
q̄ si thimꝰ capitis nō eēt cataplasma ad cerebrū nō posset pe
netrare. Ideoq̄ studēdū ē in hoc loco cranei: q: ossa eiꝰ subti
liora sunt: ibi etiā fichen q̄d corone assimilaẗ existit: ex q̄ loco
plima v̄tus ⁊ sub̃a medicine ad cerebrū deriuaẗ si subtilissi-
ma est: sꝫ iste locus in oībꝰ diuersus est: q̄busdā em̄ subtilis ⁊
rarus ē: q̄busdā solidus est ⁊ crassus: q̄ aūt raso capite ossa ali
cuiꝰ si cū māducauerit moueẗ: scias illa ossa subtiliora ⁊ rara
eē. siłr si ca. vł fri. cataplasmata cito senserit. his ḡ ⁊ mitiores
calefactiōes ⁊ cataplasmata ꝯueniūt. q̄ vero difficiliter ca. vel
fri. sentiūt: neq̄ ossa illa ip̄is māducātibꝰ fortibus medicinis
egēt ⁊ caput radant. cūq̄ fomētū faciūt manibꝰ cum aq̄ alte
eleuatis fortiter capiti eā fluere desināt: hoc em̄ iuuatiuum
est sicut fit oculis nocitiuū q: ocłi ex exeūtes neq̄ discoopti
nisi q̄dā subtilissimo panniculo: vñ illi nihil iuuaẗ ex fortissi
mo aq̄ casu pre nimio sensus acumine ip̄is foras eminentibꝰ
hoc nō suffertur. q̄re opꝫ in ocłis ponēda palpebris suauiter
eleuatis guttatim ⁊ leniter fundaẗ priꝰ tū necesse ē liq̄fieri
⁊ subtiliari cōmixtis cū eis quibusdā liq̄ribꝰ morsurā nō fa-
ciētibꝰ: sicut albumē oui. Nā albumē oui ꝯuenientissimū est
q: morsurā nō facit: ⁊ est viscosuꝫ. vñ doł. q̄ ante est ꝓpt̄ acutā
materiā mitigat: q: h̃ liquor aspitate lenit ⁊ cū sui viscositate
acumē doł. mitigat q: ex sui viscositate ī eo moraẗ: ꝓpt̄ hoc ē
laudabiliꝰ ceteris liquoribꝰ cito lauātibꝰ ⁊ fluētibꝰ: testaẗ h̃ q:
pūgitiuā ⁊ mordituā ꝯhibit egestionē. Nā res viscosa si motio
nē nō hꝫ ⁊ tēperati caloris ē: vtilissima est ⁊ mitigādo dolorē
nōne vides q̄ occasio mitigaẗ clystere ex seuo coaptato: mo-
rari ḡ liquorē in loco īfirmo bonū est: q̄d nō pōt fieri nisi as-
suefactōe: aut nisi viscosuꝫ ē: assuefactiōe v̄o siue clystere siue
collyriū nocituū ē. viscositas ḡ in h̃ loco vtilissima ē. Itē sine
dubio ītelligimꝰ q̄ medicina cū albumine oui oculis ponen-
da ē. Si grossa fuerit necessario opꝫ subtilissime teraẗ. colli-
gant q̄ absq̄ morsiōe sunt. Scire aūt opꝫ doł. in oculus velut
in ceteris mēbris fieri aut ex nimio frigore vel calore vel sicci
citate vel apostemate aut ex morsiua materia aut nimio fu-
mo pelliculas oculorū extendente aut plenitudine humoruꝫ
pelliculas extēdētiū: q̄n eā ꝑpendas: deide ei repugnadis vt
materia de qua dolor est moueaẗ cū egestione vel phleboto
mia: deinde dolor mitigeẗ: sꝫ in oculis albuginē ouorū disti-
lemus ⁊ vt dolor mitigeẗ ⁊ q̄d materiei remāserit laueẗ: atq̄
putredo apostematis mundificetur. Qz si apostema sit vel
ophthalmia corpꝰ plenū: balneū tūc vtilissimū est: statim em̄
dolorē mitigat ⁊ fluxui ad oculos veniēti resistit cū purgatio
ne materiei ꝑ exteriora corpis: ⁊ tēpera ea cū balneo. q̄ si ex
tensio sit de hūoribꝰ ⁊ nō de vētositate fumosa fit ⁊ phlebo-
tomia fuerit vtilior: proinde nō opꝫ balneari nec minui nec
cataplasmari nisi illa p̄cesserint. siłr īferiora mēbra antea opꝫ
fricari: sꝫ si in q̄busdā t̄pibꝰ plꝰ opꝫ materiā maturari ⁊ manꝰ
⁊ pedes strigaẗ: deinde reuersi ad ocłos fomētemꝰ eos cū
aqua tepida: neq̄ fit vtilis in oculoꝝ doł. q̄d fit ꝓpter extēsi-
uam vētositatē: grossosq̄ ⁊ frigidos hu. repugnatiuū ⁊ miti-
gatiuū adiutoriū: sicut faciāmꝰ in calidis apostematibꝰ cū aq̄
ca. post inanitionē totius corpis cū egestiōe ⁊ abstinētia: de
inde gutteẗ in oculis apozima fenugreci bn̄ lotū colatū. hoc
em̄ ceterī medicaminibꝰ vtiliꝰ ē atq̄ necessariū vt nō medice
mur cū dissolutiuis: nisi mūdificato toto corpe ne magis im
pleamꝰ mēbrū illud q̄ dissoluamꝰ maxīe si plenū ē: ⁊ aliq̄n in
uenimꝰ mēbra plima in q̄litate ⁊ quātitate tēperata nullam
plenitudinē vel corruptionē hn̄ita ⁊ vnū aut duo ꝯtra vñ ex
ip̄is ad alia mēbra cā apostēatica dirigiẗ. vbi grā: nōnunq̄ ē
ī capite plenitudo ⁊ mādaẗ ocłis vel alijs ptibꝰ plenitudine
carētibꝰ: q̄d cū fuerit opꝫ caput medicemur ⁊ cā plenitudinis
auferaẗ: ⁊ magis ceterī mēbris purgeẗ ⁊ omissa oculoꝝ cura
tiōe mēbrū q̄ materia fluit curemꝰ. Qz si in capite non fuerit
plenitudo ⁊ in oculis hūidis sepissime fluāt: scias ꝯplexionē
corpis malā esse ⁊ nō abūdantia hūorū in eo existit: sꝫ plꝰ me
hec ꝯplexio aut est fri. vel hu. vel vtrūq̄: raro etiā ca. q̄ si non
fuerit nō opꝫ caput calefieri cataplasmate sinapis vel silium
sicut faciāmꝰ in fri. ⁊ hu. materia: sꝫ si opposita fiant tēperemꝰ
illā ꝯplexionē cū oleo ro. aqua tepida. ⁊ aliq̄n cerebrū mādat
oculis: vnde nō opꝫ eiꝰ ꝯplexionē tēperari. Interdum ḡ cā
sunt arterie ⁊ vene ꝓpter infirmitatē quādā defecte: vñ susci
piūt q̄d ad eas de ceteris venis fluit ⁊ ab ip̄is ad oculos ideꝫ
mādāt: q̄d cū fuerit incidi ⁊ extrahi ea opꝫ: q̄d faciēdū est cuꝫ
fuerit in venis ⁊ arterijs q̄ sunt exteriꝰ. Si aūt fuerit interiꝰ
in craneo materia fluit ad ocłos ab eiꝰ fundamēto vñ conca
uus neruꝰ ꝓcedit: q̄ materia dura est ⁊ incurabilis. Si v̄o de
exterioribꝰ fuerit cito cū incisione curabiẗ: ⁊ aliq̄n sanaẗ cū
epithimate ⁊ cataplasmate stipticis si super oculos ponaẗ:
aut in locis q̄bꝰ nos scimus materiā fluere. Ga. v̄o non fecit
differētiā an illa materia de cerebroꝝ arterijs ⁊ venis flueret
aut si est de exterioribꝰ vel īterioribꝰ arterijs. Sꝫ ego dicā: q:
si fit de cerebro necessario catarrꝰ sequiẗ vigilie dolor capitis
calor in toto capite ⁊ silia caliditatē cerebri significātia: aut vi
gilie stupor ⁊ grauitas in capite turbatio visus ⁊ hūiditas in
naribꝰ palato ⁊ alia frigidū cerebrū ondētia. si aūt hec nō fue
rint ītelligimꝰ ꝓpt̄ venas ⁊ arterias fieri: q̄d si fuerit de exte
rioribꝰ apparet in fronte ⁊ tēpibꝰ et extēsio cū catarrꝰ ē: si aūt
hec nō apparuerint sꝫ senserint pruritus in īterioribꝰ oculo-
rū ⁊ palato: sciēdū est de interioribꝰ eē: q̄ oīa ab eiꝰ sciētia ha
bemꝰ. Itē Ga. aliq̄n inq̄t cā catarri ad ocłos calidus est san-
guis saliēs ꝑ arterias in neruis a corde ascēdētes: vñ vtilior
est īcisio arteriaꝝ retro post auricula sepistēriū: frōtī etiā et ī
tēpibꝰ: īuestigeẗ tū q̄ harꝫ sīt calidiores ⁊ maiores neq̄ exci
dāẗ ⁊ extrahanẗ: bonū ḡ si discooperimꝰ eas ⁊ quas videmus
magnas ⁊ fortiter pulsantes ligēẗ in spaciosis locis ⁊ īcidanẗ
bonū etiā ē in arterijs ligamētū post īcisionē vt cureẗ caro cū
spatio illo post mlta accidētia ꝑticulariter ocłis accidūt q̄ scri
bi opꝫ: sꝫ tū q̄ bn̄ q̄ scripsimꝰ īuestigauerit: curāda curare po-
terit.

Decimaquarta particula.

Quia diximus quot sunt apostemata eorum ⁊ cu-
ratiōes in particula de grossitudine extra naturā
titulata ⁊ de calidis apostematibꝰ ⁊ sanguineis: re
stat dicere de alia apostēatica spē q̄ de rubea cō.
sunt: h̃ em̄ a phlegmonibꝰ differt: q: phlegmones
magꝭ īteriora tenēt ⁊ exteriꝰ maiorē loci quātitatē ⁊ altitudinē
possidēt ⁊ rubicūdiores magis q: pulsāt. cholerica aūt minꝰ

sunt rubea: neqꝫ īterius tm̄ spacij amplectunt̄: sꝫ exteri⁹ sunt
cui⁹ cm̄ via subtilis est. vn̄ cito de carne ad cutē penetrat: q:
cutꝭ spissior ē carne: ea ꝓhibeat ī eo loco coadunat̄ ⁊ facit apo
stema: ⁊ aliqñ cū pulsatōe: q: nō multū īterioꝝ parauit tenet
phlegmones vō nūquā sine pulsatiōe cū maxīe si magni fue
rint q̄ apostemata de mltitudine cho. ru. nascunt̄: aut de sua
grossitudine. Nā si ſm naturalē quātitatē multiplicata fue-
rit: naturali exitu ꝑ poros ⁊ vias a corpe egredit̄. Si aūt au-
gmētat̄ ⁊ ingrossat̄: nō pōt ꝑ poros penetrare: necessario ḡ ī
cute ⁊ sub cute cho. gn̄at icēsionē ruborē ⁊ tumorē. cūqꝫ h̄ ma
teria est acutior ⁊ grossior cutē rodit ⁊ vulnerat. ideoqꝫ hoc
apostema parui tumoris est: aut cū vulnere aut sine vulnere
⁊ aliqñ hoc apostema est mixtū de sang. ⁊ cho. sine equalitate
tm̄: qd̄ cū fuerit opꝫ medicamē ſm morbi ꝯpositionē imponi
sꝫ intētio nr̄a est auferre materiā cū purgatiōe ⁊ dissolutione
q̄ sunt in eo: sꝫ tm̄ q: hec materia nō solū sui nocet quātitate
sicut faciūt sanguinea apostemata. hec eīm nō nocent nisi cuꝫ
sui multitudine ⁊ extēsione etsi tēperat⁹ sit: vbi grā: cum sui
q̄litate q̄ calidior est sanguine. vn̄ ꝓhibemur in alia intētionē
diuerti: si vt magis illis refrigeret: ⁊ sic phlegmones nō opꝫ
curari cū repugnatiuis aut phlebotomia ne materia ad nobi
lia mēbra ꝯuertat̄. Silr̄ in his nec repugnatiua nec refrige-
ratiua nisi p̄cedēte purgatōe poni opꝫ: ea aūt p̄cedēte locus
patiēs refrigeret̄: sꝫ finis determinādꝫ refrigerat. ōis erit: cū
calor ī liuorē mutet̄: neqꝫ hūc terminū trāseas. Nā si refrige
ratiua diu ponunt̄ vt ī nigredinē ꝯuertant̄: īdurant̄ ⁊ solida
efficiūt̄. Silr̄ etiā ī phlegmōib⁹: nā oꝫ refrigerari quūsqꝫ color
mutabit̄ aut ī nigredinē vl̄ in viriditatē vel nimiū liuorē. Cau
se aūt refrigeratiue mlte sunt: q̄rū est strign⁹ ⁊ sempuiua vir
ga pastoris psilium iusq̄. semē lactuce portu. ⁊ oleū cū aqua
fri. que fiant donec incēsio mitiget̄. deinde p̄riusq̄ viridia ef-
ficiāt̄: farina ordei cataplasmet̄. ꝙ si viriditas vel liuor appa
ruerit pri⁹ scalpellam⁹: deīde cataplasmamus: ⁊ aliqñ cū aq̄
ca. fomētam⁹. Si aūt materia coagulet̄ cū aq̄ ⁊ sale fomētet̄
deinde cū suauib⁹ dissolutiuis cataplasma: sicut farina ordei
sꝫ ꝓbatū ⁊ laudabile est farina cū succo coriādri: neqꝫ cauēda
sunt in initio ⁊ p̄riusq̄ incēsio mitiget̄: valet etiā cera cū oleo
ro. mixta cū calce nō lota. Preterea aliqñ cōmiscēt̄ apostema
ta velut herisipila cū phlegmone aut vndimia cū sclirosi. vn̄
sup eoꝝ cōpositōe medicina fiat. apostemata eīm phlegmati
ca in tactu mollia sunt parū dolent color eoꝝ velut toti⁹ cor-
poris sicut in extremitatib⁹ corporū phthysicoꝝ ⁊ hydropico
rū: qd̄ cū fuerit nō morb⁹ sꝫ accidēs nuncupat̄: cui sufficiat fri
catio suaꝝ extremitatū cū oleo ro. ⁊ aceto. Si autē h̄ apostē-
ma in aliq̄ fuerit mēbro ꝓpt̄ fluxū phlegmatis ad illud fluēs
nō ꝓpter accidētia morbū sicut dixim⁹ sequētia ⁊ sit paruum
sufficit spōgia cum aceto ⁊ aq̄ infusa: tanta tm̄ aq̄ cōmixtio q̄
bibi possit. lana succida supponat̄. Nā Ga. laudat spongiā ⁊
chimo qd̄ ducit̄ de tharsis idē spongia: sꝫ nūc in nr̄is tpib⁹ in
uenim⁹ pānū veterē ⁊ vellus eadē facere maxīe si in aq̄ salsa
vel aluminosa īfusa sepe fuerit ⁊ ad solē desiccata: tm̄ ad locū
īfirmū ligent̄ ⁊ inferius ligatū strigēdo ducas: ita vt superi⁹
mollis sit. Itē memithe cū aceto mixtū valet melius q̄ illud
cataplasma in q̄ mittit̄ memithe: qd̄ est in libro ꝯposite medi
cine. h̄ etiā valet oīb⁹ calidis apostematib⁹ herisipilis ⁊ phle-
gmonib⁹ in initio cū calidissima sunt: apostemata vō q̄ dure
⁊ petrose materiei aut sunt viscosa aut grossa aut vtrūqꝫ. vn̄
dissolutiua ponant̄ ⁊ fortiora: ordīde mollitiua pri⁹ tm̄ attenua-
tiua ⁊ icēsiua cū ca. ⁊ hūido medicamine ponat̄: qd̄ eīm nisi fe
ceris petrosuꝫ apostema īcurabile manebit: vn̄ opꝫ pri⁹ molli
am⁹: deinde dissoluam⁹. ideoqꝫ mollitiua cū dissolutiuis mi
sceant̄. Eligat̄ ḡ medicina vtrūqꝫ faciēs: sicut medulla ceru
ina: serū caprinū: leoninū. amoniacū aūt ⁊ bdelliū maxīe liq-
didissimū ⁊ vtilissimū ē. scaracia maxīe sigiarat q: subā mēbroꝝ
est diuersa: opꝫ in apostematib⁹ diuerse opemur. vgi grā: si
grossuꝫ apostema sit ī chordis vel ligamētꝭ ponam⁹ cū molli-
tiuis incēsiua: acetum vō q: mltū īcidit vtilissimū ē. Ego aūt
in duro apostemate chordaꝝ ⁊ ligamētoꝝ hec facio: calefacio
lapides in arēscide ⁊ ex aceto īfundo: deīde sup fumū mēbrū
infirmū stare facio: postea p̄cedēte epithimate cū oleo cal. ca
taplasmo. caueāt aquā ne mēbro appropīquet̄: ⁊ ne oleū sit
stipticū: aliqñ radix hibisci ī oleo cocta: ⁊ radix elacterij iuuat

et aliqñ sufficit oleū in quo hec decoquūt̄ ⁊ cataplasm⁹: neqꝫ
acetū ponim⁹ nisi inueterato apostemate. Itē opꝫ aliqñ ace
tum poni ⁊ post mollitiua. solo eīm aceto posito subtile apo-
stematꝭ dissoluet̄ grossūqꝫ manebit induratū: neqꝫ sepi⁹ po-
nat̄: q: nociuū est vtpote ꝑcussiuum neruoꝝ chordarū ⁊ liga
mētorū: sꝫ moderate initio diu iā trāsacto. Qꝫ si durū aposte
ma sit in splene vl̄ carne vl̄ in lacertis acetū p̄ter suspectiōem
cōcede. Armoniacū in aceto liq̄factū ⁊ duro spleni appositū
vtilissimū ē. ī chordis vō ⁊ ligamētꝭ nō nisi rarissime: semꝑ eīm
mollitiuū opꝫ apponi. his tn̄ nō ꝓficiētib⁹ apponat̄ vno vel
duob⁹ dieb⁹: deīde ad mollitiua cōuertamur ꝓpt̄ petrositatꝭ
suspectionē. De mollitiuis aūt vtilia sūt radix hibisci cū seuo
anatis. ideoqꝫ fiat cū apostema times fore petrosum: quo nō
inuento anatis seuū apponat̄ galline vel agni: vacinū tn̄ vti-
lius est. frōdes malue siluestrꝭ cataplasmate iuuāt q̄ cū supra
dictis sepis sūt vtiliores. Itē variāda ē medicina sup mēbro
rū diuersitatē: q: mollia apostemata si fuerint in yleo nō po-
nim⁹ ibi spōgiā in aceto infusam: neqꝫ in genu tumido oleuꝫ
in quo absinthiū coquat̄: q: tumidum genu ab initio molli-
tiua sustinet: ⁊ yleo ꝯfortatiua opꝫ apponi. silr̄ nō fomētam⁹
oculos nec inferiora oris cū oleo absinthiato sꝫ epatis ⁊ sple
nis iuuatiuū ē. Preterea si dura apostemata dol̄ nō habeāt
eē incurabilia ⁊ sup doloris sensum sit: vel tarditas vel velo-
citas curatiōis. silr̄ si sunt in sensibilib⁹. ꝙ sic ca. apostemata
nō faciūt dol̄. īcurabilia sunt. Sꝫ opꝫ nos mōstrare differētiā
īter phlegmatica ⁊ inflatiua: eoꝝ eīm cura diuersa ē. Nā mol
lia apostēata de phlegmate sunt vt vndimia q̄ tactui cedūt: ī
flatiua vō ex fumosa grossaqꝫ fiunt vētositate qñ velut vdi-
nita sub digito mouētur: q: phlegmatica cū tāgunt̄ apparēt
quasi vesica grossis humorib⁹ plena. Nā quasi fossa in eis effi
cit̄: ⁊ post ad suū locū redire moratur. Inflatiua vero sunt ex
tensiua tactui q: repugnāt: q̄bus pulsatis q̄si tympani son⁹
redditur: q̄ inflatio aliqñ est sub cute: aliqñ sub pelliculis ossa
⁊ lacertos cooperiētib⁹: ⁊ aliqñ in stō ⁊ intestinis ⁊ inter inte
stina ⁊ pelliculas lacertos ventris operiētes: quoꝝ curatio-
nis ītētio vna q̄dē ē eijcere illā fumosaꝫ vētositatē cū medici
na subtili in suba ca. in natura. Qꝫ si hec inflatio fuerit in sto
macho vel intestinis: multū valet clystere ex oleo in quo pi-
ganū coquat̄ ⁊ ciminū anetū ⁊ petrosilinū: ventosa etiā ibi
applicet̄ bis vel ter: p̄cipue magna totū vmbilicū cōprehē-
dēs. Si aūt hec inflatio sit in manib⁹ vel pedib⁹ aut in lacer
tis sub cute: aut in pelliculis ossa coopiētib⁹ ⁊ sine dol̄. aq̄ ci-
nerina dissoluat̄ pānis ibi infusis ⁊ ligatꝭ cinere querc⁹ ⁊ vitꝭ
in aq̄ quousqꝫ pūgit linguā: mane coletur: ⁊ panni in eo infu
si locis tumētib⁹ apponantur. si vero sit cū dolore ex oleo nō
pungitiuo ⁊ mollitiuis cataplasmatib⁹ vngat̄: h̄ nō fit nisi ex
ꝑcussione q̄sdā lacertos frangēte: aut pelliculas. vn̄ si fuerit
in pelliculis lacertos coopiētib⁹ cōueniūt mitigatiua ⁊ molli
tiua sicut dixim⁹. si aūt in pelliculis ossa coopiētib⁹ sine dolo
re est: q̄re ab initio cinerinā aquā apponim⁹. si vō ē in lacer-
to in initio mitigatiua apponas: postea cinerinā aquā appli-
cabis: ⁊ aliqñ dolore nō forti existēte hec miscebis. valēt iteꝝ
in initio sapa vinū ⁊ acetū oleū mixta: si velis in his calidis in
fusis loco applicetur vel huic cataplasmati adeps misceatur
vel cera vel oleū: q: opꝫ inflationē cum dolore existente virtu
tē cataplasmatis eē cōpositā de moderate mitigātib⁹ dolorē
dissoluētib⁹ ⁊ corp⁹ purgātib⁹ moderate. si eīm cū eis nō sint
stiptica apostema augmētatur maxīe si corp⁹ plenū ē. vn̄ co-
gnosce accidētia q̄ veniūt ad h̄ ad inflationē in lacertꝭ ex per-
cussiōe existētē: deīde stude vt dolorē mitiges ⁊ īflationē dis-
soluas mēbra ꝯfortes stude q̄ magis ī eis accidētib⁹ q̄ maio
ris valitudinis sunt: ḡ si dolor magn⁹ fuerit mitiga eū: eo q̄dē
nō existēte fortiter dissolue: si dolor fortis nō fuerit. silr̄ ⁊ dis
solues ⁊ mitiges: sꝫ vtiliora ex dissolutiuis in hac īflatiōe fue
rint h̄ oīa: aq̄ ⁊ acetū ⁊ vinū valet. etiā cū sua dissolutiōe hu.
fluētib⁹ ad eūdē locū repugnet. vn̄ si suspicarꝭ ibi materiam
fluere vinū p̄cipue nigrū ⁊ pōticū apponas. si vō solū dissol-
uere velim⁹ aquā cinerinā ⁊ acetū apponam⁹: q̄b⁹ nō inuen
tis nitrū ⁊ spumā calcis facies ⁊ oīa q̄ ex nitro citius in aqua
dissoluūtur. hec ordinatim oīa facienda sunt ⁊ a minorib⁹
incipiamus. Itē ex cataplasmatibus que sunt vtiliora facia-
mus. si calx extincta tēperetur ex aq̄ in qua coctū est stercus

colūbinū. Jtē lana sucida cū aq̄ decocta ꝛ colata. calr tepef
fiat cū fermēto cataplasmef: q: valet. Preterea ē q̄dā passio
hui⁹ inflatiōis q̄ vētri euenit. vñ semp extēsus ē ꝛ grossus
cū eius plenitudo sui nerui de fumosa vētositate: cui⁹ vētosi
tatis cā sunt grossi hu. calefacti: in q̄b⁹ dissoluēdis calor na
turalis nō sufficit: quā vētositatē ne exeat ꝯclusio poroꝝ ad
iuuat. Vñ intētio nr̄a in hac passiōe est vt cām auferam⁹ cū
purgatiōe illoꝝ hūoꝝ ſm vtilitatē fctām: siue cū egestiōe sui
vel vomitu fricatiōe exercitio balneo ꝛ abstinētia cibi: tūc re
uertimur ad excludēdū qd̄ in ea coadunatū est. s; tñ q: h̄ in
flatio preter mltitudinē sanguinis fit: opʒ nos inuestigare
tactu vētris an caliditas sit in corpe: quo sic existēte curet cū
phlebotomia: ꝛ desup frigida ſm caliditatis quātitatē ponā
tur. eo vō calorē nō hñte nō opʒ refrigeratiua applicari: sed
attenuatiua ꝛ dissolutiua: ꝛ circa mēbꝛū q̄ vētositatē dissol
uūnt ꝛ desiccāt ꝛ suppone: s; plurime hec passio iuuenes in
uadit. ideoq; vtilis ē phlebotomia. Quēdam ex hac passiōe
curaui minui cū. deinde mēbꝛū ꝛ ei⁹ circūdantia epithimaui
cū ceroto fctō ex oleo ro. ꝛ cera mixta cū frigidissima aq̄. est⁹
em̄ erat: ꝛ hoc epithimate assueui i mēbꝛo femore corūq; cir
cundātib⁹. Quidā aūt alter hoc patiēs phlebotomat⁹ epithi
mat⁹ est hmōi cataplasmate qd̄ fit de camomillcō. solit⁹ q;
sum in hac passiōe dare rad. nenufar ꝛ post agni spma qua
elongāte multā pigali quātitatē offerre. vtile est em̄ in omi
passione ppt̄ coadunationē hūoꝝ fctām maloꝝ dare in fine
calefactiua ꝛ desiccatiua. Hec em̄ dissoluūt ꝛ mūdificant qd̄
remāsit in illis locis. Cuidā ligua adeo īflata est q̄ i oris spa
cio nō poterat capi: neq; obediēs erat phlebotomie eo q̄ eā
minime ꝯsueuerat: cui⁹ q̄dē etas sexaginta fuit annoꝝ: dedi
ḡ ei pil. coch. ꝛ p̄cepi sub lingua frigida apponere. nā spaui
vt pdessent: corp⁹ em̄ purgatū fuit ꝛ materia ī opposita loca
cōmota: tunc ille vidit p somnū q̄ vtili bono: q: tramite me
dicine ordinat⁹ est. Erat tñ cōpetēs tenere in ore succū lactu
ce quo facto san⁹ fact⁹ est. Jtē debes ītelligere: q: si vga fue
rit tumida vomit⁹ vtilior: cū egestione. si autē lingua egestio
cōpetētior: ē q̄ vomit⁹ erit: h̄ em̄ apposita attractio fit. Pre
terea dico q̄ oīa mēbꝛa si apostema hēant necessario ad eos
hu. fluere: s; q̄ sit illa materia calore tactu ōndif. Nā sangui
nea apostemata rubeū colorē habēt: ꝛ tactū calidū ꝛ pulsuʒ
tactui repugnātē ꝛ i pꝛofunditatē vsq; magnā ptē amplectif
cholerica vero sunt citrina aut min⁹ sanguineis rubea ea. nō
multū i pfunditate existētia: neq; pulsare videnf. phlegma
tica vō sunt alba mollia: parū caloris habēt neq; fumāt. que
aūt sunt ex fece sanguis q̄ melācholica nuncupanf: cōposita
sunt ī calore et nigredine ꝛ viriditate q̄ colores a medicis ma
ʒiʒam dicunf: tactui repugnat. i. non cedit. q̄ si magne vene
fuerint vicine eas implent ꝛ varices faciūt: q̄ materia si mul
tum calefiat: vel ppter calidā fe. in nigram cho. ꝛ acetosam
mutaf q̄ in terra fusa bullit: atq; musce ab ea fugiūt. aposte
ma vō qd̄ ex ea. i. nigro grossoq; sanguine ḡnaf cācer inde ē
aut i ei⁹ natura si calidi⁹ efficief mutabif: si vō nō fuerit ma
ʒani caloris: s; solūmō durū nō est cācerinū: s; sciros dr̄: qd̄
apostema duob⁹ mōis ē: aut sensibile aut īsensibil: vñ opʒ
te scire noticiā simplicis apostemat; vt possis ꝯposita cogsce
re ꝛ q̄ ex eis pualeāt. Jtē īuestiga pua apostemata. Nā ma
gna cito ōndūt suā naturā: parua subtili indagatiōe ppēde:
scias cui⁹ ḡnis sunt. vtili⁹ q; in initio cācrina apostemata p
scrutari: q: si magna fuerit ꝛ vene ea circūdātes plene ꝛ ex
tēsē: ꝛ musiʒanū habēt colorē ꝛ tactū durū ꝛ cal. ꝛ pfundissi
ma ꝯprehēdit: sine dubio scias cācerina esse: in q̄rū initio ra
rissime ea nisi cū magno studio ꝯphēdere poteris. multū q;
est vtile scire ī initio. q: hoc puiso poterim⁹ ea vl curare vel
q̄n maiora fiāt custodire cū purgatiōe soli⁹ melācholice ma
terie ꝛ phlebotomia: q̄ magnificata ꝛ diuturna effecta īcura
bilia sunt: pīnde opʒ ī initio hoꝝ apostematū studiū īpendi
in purgāda materia melācholica ꝛ ne retro: queaf ī corpe: qd̄
nisi poterim⁹ sepe purgēf ꝛ mēbꝛū q̄n illā materiā suscipiat
ꝯfortem⁹: s; vtile ē in purgāda hac materia epitbi. ʒ. vj. dare
cū sero vel mellicrate antidotū. xxxij. spēs recipiēs qd̄ in nr̄o
antidotario repif. certificati vō q̄ materia illoꝝ vñ sit exclusa
p̄ter vllā suspectionē dissolutiua qd̄ remāserit dissoluētia po
nam⁹. si aūt apostema paruū ē ꝯponam⁹ cataplasma ex pur
gatiuis ꝛ dissolutiuis. Porro opʒ te ītelligere q̄ repugnatiua
ꝛ dissolutiua nō opanf in grossa materia velut ī subtili: q̄ si
debilia sint paruā faciet accessionē: fortiter vō repugnāt: ꝛ dis
soluūt ex illis apostematib⁹ q̄ fiūt ex grosso ꝛ melācholico san
guine ꝛ subtiliorē ptē neq; totū illū sang. vñ pmanēs īduraf
ad exciēdū. opʒ q̄ curari s; apostema cū medioci medicina
ne sanguinē cū sue dissolutiōis fortitudine ingrosset ꝛ ne fit
mordica. q: cācerīa apostemata. vl cācer ppt̄ pessimitatē sue
materie fugiūt a mordicatiua medicina. ideoq; opʒ desiccatiuā
morsionē nō hñtia apponi: q̄ īuenies ī metallinis si lota fint
Cācer q̄ si ei succurram⁹ curabif ē: tūc videlʒ cū pu⁹ ē ꝛ vene
circūdātes nō plene si assuescāt purgationē melācholice ma
terie: ꝛ phlebeam⁹ ne ī venis ꝛ medicia quā dixim⁹ supponaf
q̄b⁹ magnificatiōis ītētio nr̄a custodire ne maiora efficianf: vel
vulnerenf phibere: aut materia q̄n curef fit cū refrigatiōe
epatis ꝛ cibi: siue cataplamatib⁹ ꝛ abstinētia gssoꝝ ciboꝝ mf
tūq; difficilū sic bouine carnis ꝛ filiū ꝛ ab eis abstineāt q̄ melā
cholicū ḡnant sang. sic lēte caulib⁹ piscib⁹ ꝛ carnes salite cali
de morispie. q: h̄ oīa nig. san. ḡnant. Vl̄r dico q̄ debere hos
infirmos dietare cū subtilib⁹ ꝛ hūidis cibis nō calefaciētib⁹
Et si vis cācrū cū chirurgia curare pri⁹ decet melācholicā
purgari materiā. deīde incidere vsq; ad finē sui: vt nihil ex ea
pmaneat: ꝛ dimitte sang. fluere: neq; festines cū stringere ꝛ
exprime venas cū circūdātes vt tot⁹ sanguis melācholicus
excludaf: tādē videlʒ vuln⁹ curab. p̄terea aliq̄n ex grosso san
guīe si calefiat maxīe si ferueat ḡnaf passio q̄ abusiue herisi
pila dr̄: q̄ est apostema nō pfunde existēs ꝛ aliq̄n adeo parui
tumoris ē vt nō apostemat: qd̄ si apostema rubeū hʒ colorē
nigredini pximū ꝛ in initio cū vulneraf velut si fieret ex īcē
siōe ignis: ꝛ aliq̄n circūdāt illō pue pustule: ꝛ aliq̄n minime
ꝛ accidit ex eis mag fe. maior ea q̄ fit ex phlegmonib⁹ ꝛ vera
herisipila. vñ opʒ vt phlebotomef vsq; ad defectionē nisi ali
quo cohibeamur: ꝛ sup locū medicinā pue repugnātē ꝛ me
diocriter dissoluim⁹: q: si refrigeram⁹ mēbꝛū sicut opʒ gros
sicies sanguis augmētaf ꝛ dissolutio indurabif: si vō repu
gnatiua ꝯfortem⁹ dol. augmētāt ꝛ apostema nō cedet: pīde
medicina sic dixim⁹ necessaria. i. cataplasma de arnoglossa et
qd̄ fit de lētib⁹ coctis mixtis cū medulla opū: panisq; ponaf
sup vuln⁹: nec fortia desiccatiua applicef sic trocisci androni
ci ꝛ pelion ꝛ polidos: tū pati cū dulci vino ꝛ pōtico aut sapa. ꝛ
caueam⁹ maturatiua ꝛ sanatiua: hoc em̄ vuln⁹ vicinū est pu
trefactioni ꝛ rosure: q̄ si cū his curenf festinabūt ad putrefa
ctiōes: q̄ si pcesserit phlebotomia circūdāria scalpellam⁹ va
let: s; opʒ pfundissime fieri: sanguis em̄ grossus est. extracta
incisiōe ꝛ carnē generare ꝛ vuln⁹ sanare incipiamus.

Scrophe quidē de ḡne apostematū sunt: q̄ sunt aposte
mata in glandib⁹ collo ꝛ alarū inguinū: ꝛ filib⁹ nascen
tia. Cūq; nascunf ī hac carne q̄ nō mltū iuuatiua est sine du
bio cū dissolutiōe curētur. Si vō ī glādib⁹ q̄ sunt iuuatiue: si
cut in ea q̄ lac ḡnant: spma ꝛ saliuā: velut si esset vicina testi
culis ꝛ sub ligua: necesse ē in initio repugnem⁹. deīde grada
tim ad dissolutiua descēdam⁹: si aūt ī glādib⁹ q̄ nō sunt iuua
tiue: sic ī illis sunt q̄ si venaꝝ arteriaꝝ ve frāgif: opʒ cū putre
factiuis putrefieri: ꝛ cū chirurgia īcidi. caueas tñ venas arte
rias ꝛ neruos: ne ex īcisiōe patiaf vomitū q̄ ex ḡne apostema
tū ē qd̄ duob⁹ mōis ē: aut ppt̄ sanie magnoꝝ ꝛ calidoꝝ apo
stematū coadunatā velut in vasib⁹ eēt: aut ppt̄ coadunatio
nē hūiditatis nō putrefieri ppt̄ pigriciē sue materiei ad mutā
dū ī saniē: vñ coadunaf ꝛ cū ꝯueniēs sibi locū a carne sepaf
q̄ hūiditas etsi ab initio nō hēat dol. post aliquantulū tamē
necessario ꝛ putrefit ꝛ calefit. Cūq; incidif īuenief ī ea diuer
sa materia: ī quadā q̄si pulchra ꝛ in q̄dā q̄si viscosa in alia q̄si
pili vngule rasura ossoꝝ lat. luf. fex vini amurca: ꝛ q̄si in q̄dā
putori passibilis: ꝛ aliq̄n q̄si pinguedo: q̄ oīa curam⁹ aut cū
incisione: aut cum dissolutiōe: aut cum putrefactione. et ali
quando tria adunam⁹: quib⁹ vero materia est subtilis que
medullina dr̄: q̄ est quasi villus: sufficiunt ei pharmaca dis
solutiua: quadam quasi pulchra non soluʒ dissolutiua suffi
ciunt: vnde necessaria est nō soluʒ incisio: aut putrefactio cor
rosiuis et putrefactiuis medicinis. que autem est quasi
pīguedo nō valet purgari nisi cū chirurgia: putrefactiua em̄
medicamini inobediēs est. Gal. bonū inq̄t est ꝛ vtile videtur

quod dixi: in nostris quidē tempoꝛibꝰ optimos chirurgicos hec chirurgia curare videmꝰ: qđ ⁊ mihi vtilius eē videt̄: quia putrefactiua ⁊ dissolutiua: etsi eis materia obediēs fuerit: in longo tm̄ tēpoꝛe operant̄: q: ⁊ mēbris infirmus est molestum et infirmis cruciatū affert. bonū genꝰ superficietenus incidi: ⁊ materiā cū sacculo in quo stant extrahi: ⁊ totū sacculū opꝫ excludi. ꝙ si aliquid de sacculo remāserit: ponantur ibi dissolutiua ⁊ putrefactiua: vt toto mundificato loco: carnis creatiua ⁊ vulneris sanatiua poni possint. Itē Ga. bociū qđ fit in iteriorībꝰ coꝛpis maxīe viscerībꝰ medicamīe tm̄ iuuat̄ actio em̄ eius est dissoluere: ⁊ eliquare coagulatā materiam cuiꝰ virtutis medicinas in libꝛis cōposite medicine inuenit̄: sed vtilioꝛ est oībus tyꝛiaca: in qua tyꝛoꝛū trocisci mittūtur et post hanc omoꝛusia: ⁊ diacaticis. Poꝛro vniuersaliter dico ꝙ oīa que extra naturā coꝛpoꝛi accidūt: opꝫ extrahi. sicut bociū grana verruce poꝛri lapides ī renibꝰ ⁊ vesica: aqua inutilis: sperana que vulgo arpa dr̄. i. frustrū carnis a muliere gn̄atū ⁊ qđ infoꝛmatum est. hec oīa a coꝛpe opꝫ expelli. Et si passio in naturali fiat mēbꝛo: studiū in curāda ea ponamꝰ q: nō possumus ea incidere ⁊ ejcere nisi molestia passionis maioꝛ nobilitate fieret mēbꝛi: sicut facimꝰ cancro ⁊ oībus incurabilibꝰ vulneribꝰ. Aqua v̄o oculoꝛū. i. cataracta: impossibile est cū incisione vel sui expulsione curari. fit nāqꝫ intētio vnde mittamus eā alio ne visum ꝓhibeat. Itē aqua q̄ kili est inclusa et in ventre hydropicoꝝ opꝫ a coꝛpe ejci. ⁊ expellitur vel cū medicina dissolutiua vel chirurgia: ⁊ aliquādo in kili partē pellicularū incidimꝰ. silr̄ varices ⁊ sup̄fluā in angulis oculoꝝ nascentē carnē ⁊ in naribꝰ natā: ⁊ putridos dētes: ⁊ oīa quibus sumꝰ desperati ꝙ nō possunt in sui naturali foꝛma cōuerti. Sꝫ vuā nō opꝫ festināter incidi: pꝛius decet naturalr̄ medicari: qbus nō valētibꝰ ⁊ fundamēto eiꝰ subtili existente capiteqꝫ grosso īcidant̄. silr̄ qđcūqꝫ os putrefactū fuerit vl̄ caro in vulneribꝰ sup̄abūdauerit maxīe ī emoꝛroidā vngulā ocłoꝝ: oīa h̄ dico curāda eē sicut incisiōe: vel cū alia curatiōe ea auferente. preterea opꝫ inuestigare q̄d hoꝝ sit vtiliꝰ vel putrefactio vel incisio: ⁊ vtiliꝰ ꝑfecte teneat̄. similr̄ oīa q̄ ī coꝛpe sup̄flua ⁊ incōueniētia sunt īcidēda sunt: sic. vj digitꝰ: aut si maioꝛ q̄ opꝫ fuerit. Itē qđ minꝰ est ꝯpleri opꝫ sicut macra ⁊ macilenta coꝛpa: magnitudo em̄ ⁊ detrimētm̄ istoꝛū moꝛbꝰ est: opꝫ g̊ a coꝛpe ejci. Itē si caro in coꝛpe adeo augmētata fuerit vt neqꝫ deābulatū ire: vel suā actionē agere possint: minui decet sic macilētos incrassari opꝫ: grossitiē v̄o extenuemꝰ cū nimijs exercitijs: ex paruitate cibi ⁊ medicina attenuatiua siue vigilijs tristicia ⁊ sitibꝰ coꝛpꝰ calidū faciētibꝰ ⁊ siccū. Medicina attenuatiua est illa. s. q̄ artetico doloꝛi valet. hec em̄ attenuatiue v̄tutis est: sic medicina ī qua mittunt̄ pigami spmata maxīe etiā pulueris ⁊ extremitatis sue aristo. ro. cētaurea maioꝛ. hec oīa cū diureticis ⁊ vꝛinā ꝓuocātibꝰ sicut semē petrosilini ameos sauina. nā hec oīa coꝛpus foꝛtissime purgāt cū attenuatiōe hūoꝝ: ⁊ expulsiōe cū vꝛina ⁊ occulta dissolutiōe. sal tyꝛiēse incēsū attenuatiuū est dico qꝫ multos ⁊ mediocres ī carne ꝑijsse cā huiꝰ medicine ꝓpter arteticū doloꝛē accepte: q: sanguinē ꝯbussit. hoc tm̄ facerāt eo ꝙ multos de artetico dol̄. cum hac medicina euasos viderūt: ignoꝛabāt em̄ ꝙ illi frigidi ⁊ crassi fuerāt. Nam hec medicina secura ē hmōi coꝛpibus. Curaui em̄ quēdā et sanaui vitiū cuiꝰ coꝛpis crassicies vltime magnitudinis erat cū hac medicina et tyꝛiaca: ⁊ sale tyꝛiensi: tenuibꝰ dietis ⁊ in petrosis exercitijs: ⁊ fricatiōe cū asperis pānis: epithimate oleoꝝ cū qbus dissolutiua sunt decocta. deinde assuefeci in petrosis exercitijs: et pꝛimo cū epithimate hoꝝ oleoꝛū. sed opꝫ olea nihil stipticitatis habere ⁊ coq̄ in eis rađ. elacterij ꝑuiricianā aristo. rađ. oppopo. polium cētaureā: si hyems fuerit post balneū vngatur: post exercitia balneū. ⁊ post balneū cibi ꝓhibeant̄: nisi post somnū vel cuiusdā tp̄is spaciū: deinde balneent̄: neqꝫ ī scđo balneo cibent̄: aqua balnei sit dissolutiua ⁊ attenuatiua. ꝙ si caldane fuerit īime ibi balneēt̄ vl̄ lauent̄: sꝫ caueāt aluminosas: opꝫ em̄ eē salsas: qbꝰ nō iuētis mittat̄ sal in aquā ⁊ dimittat̄ donec ad solē purefiant sic quoqꝫ balneent̄. Itē aqua marina: q: he aq̄ valēt oībꝰ aquosas materiā ī coꝛpe habētibꝰ: sicut hydropicis ⁊ crassis maxime si īpetuose ⁊ foꝛtiter in ea natauerit: neqꝫ comedāt quousqꝫ de ea exierit. Dico qꝫ ex assuefactiōe huiꝰ diete ad petrefactionē vēturos. vn̄ eas renūciabis q̄ fere nō sunt ꝯm nr̄aꝫ naturā īde necessario eis nociue. opꝫ tm̄ dietā tēꝑari: neqꝫ licentiā dabis grossū vinū bibēdi: sed subtile ⁊ aquosum vel subtile ⁊ igneū ꝯm ꝙ vtilius videbit̄. q̄ vero volūt crassi fieri dulcia ⁊ grossa vina opꝫ accipere: ⁊ cibos grossū sanguinē gn̄antes suauia exercitia ⁊ rarissima. vl̄ dico ad dietā hoꝝ eē oppositionē oppositiōi diete illoꝝ: valet etiā his emplastrū picis omni tertia die vel q̄rta semel impositū: qđ emplastrū cōuenit mēbꝛo qđ extenuatū est vel macrū est: q: multū sanguinē attrahit ad nutrimētum mēbꝛoꝝ. vn̄ non opꝫ vt sepe fiat: sufficit em̄ in hyeme bis in die fieri: ⁊ etiam in estate semel. Nā hoc emplastrū valet macilētis siue sint in toto coꝛpe vel in quodā membꝛo extenuati: sed opꝫ ante cū leni fuste suauiter percutiatur.

¶ Finis megatechni Gal. a Constantino abbꝛeuiati ⁊ in cōpendium redacti.

¶ Liber de obliuione a Cōstantino africano editus.

Peruenit ad nos epistola tua manifestans quid tibi acciderit de nimia obliuiōe: ⁊ minutata ratiōe cū nimia assiduitate legēdi. Et rogasti nos vt diceremꝰ tibi in bꝛeuibꝰ verbis ⁊ intelligibilibꝰ: q̄d dicāt maxīe antiqui de memoꝛia: et de adiuuante eā medicina: ⁊ lethargia ⁊ auferēte eā medicina. Obediui ergo ꝯm verba tua cū dei auxilio.

¶ De operatione mentis.

Dico itaqꝫ ego Cōstantinꝰ: qm̄ maxime antiqui cōsenserūt qm̄ operatio mētis triplex est. pꝛima phātasia: scđa rōnalis intellectꝰ: tertia memoꝛia. Et cerebꝛi due partes sunt. Una pꝛoꝛa: altera puppis. Et ꝓra diuidit̄ in duas partes: ⁊ vnaqueqꝫ illarū duarū maioꝛ est tota puppi. Et qm̄ pꝛoꝛa cerebꝛi fuerat diuisa a puppi: ⁊ necessariū erat iūctas eē: factū est vt ambo vētriculi pꝛoꝛe ꝯuenirēt ī vnū locū. ⁊ spaciositas cōis vtrisqꝫ. Et aliq̄ ex anatomicis noīarūt istū locū ventriculū q̄rtū. Et duo vētriculi pꝛoꝛe mutāt aerē: ex q̊ q̄ter ⁊ dant inde cerebꝛo spm̄ aīalē: vt faciat sensus vidēdi: audiēdi: odoꝛādi gustādi ⁊ iterū phātasiā: deinde trāsit ad eū locū q̊ ē in medio cerebꝛi q̊ cōis ē: ⁊ trāsit spiritꝰ aīalis iā subtilis ⁊ mūdificatꝰ ⁊ clarus plus q̄ spūs qui fuit in pꝛoꝛa cerebꝛi: vt faciat rōnē ⁊ intellectū. ⁊ habet̄ in capite medij vētriculi q̊ est inter pꝛoꝛā ⁊ puppim. pars subē cerebꝛi: simul nerui: ⁊ vocāt eā anatomici ascēdens ⁊ descendens: ⁊ ascēsu eiꝰ aperit̄ foꝛamē: ⁊ descēsu eiꝰ claudit̄: ⁊ cū aperitur trāsit spūs aīalis a pꝛoꝛa cerebꝛi ad puppim: ⁊ hoc nō fit nisi qn̄ necessariū est obliuioni tradita aut tenere q̄ nolūt obliuisci. ꝓcliuus aūt vētriculꝰ puppis p̄stātioꝛ est oībus vētriculis cerebꝛi: qm̄ nō venit spūs aīalis nisi subtilis clarꝰ ⁊ mūdificatꝰ: q: opus est recoꝛdatiōi ⁊ retētioni claritate et subtilitate: vt recolligat res p̄teritas e ex lōgo tp̄e. Et nisi aperiat̄ illa via vt trāseat spūs ad puppim cerebꝛi: nō reminiscit̄ hō rei: ⁊ nō r̄ndet interrogatis. Et qm̄ fuit illa foꝛma pinea facta in capite q̄ fert spm̄ aīalē a medio vētriculi cerebꝛi ad vētriculū puppis: inde est sicut custos ⁊ diuisoꝛ quātitatis qua trāsit ꝑ illā viā spūs. Et apertio istiꝰ vie variat̄ in oībꝰ ex festinātia ⁊ pigricia. Nā sunt q̊ habēt eā velocē: q̊ sunt prudētes: ⁊ velociter r̄ndent. ⁊ sunt q̊ habēt pigrā: q̊ tardi sunt ad r̄ndendū: ⁊ nimiū cogitāt. Ga. aūt dixit mentē ⁊ ītellectū et discretionē nō facit nisi ꝯtēperātia spūs aīalis q̊ est ī puppi cerebꝛi. Et si patit̄ iste spūs q̊ est in puppi cerebꝛi lesionē: ꝑdit memoꝛiā: aut minuit̄. Si ꝑdit: vocat obliuionē perfectā. Si minuit̄: vocat obliuionē ad tp̄s. Et memoꝛia q̄dē patit̄ lesionē semꝑ ex frigiditate. ⁊ hec frigiditas aliqn̄ est simplex aliqn̄ cū hūiditate. Et si ē cū hūiditate: patit̄ nimiū somnū Et est aliqn̄ cū siccitate: q: qn̄ venit egritudo cū siccitate: est cum vigilijs. Paulus dixit: lethargia nō nascit̄ nisi ex causa pꝛiuata: que est phlegma frigidum ⁊ humidū. Ga. si prompta inquit mens est ⁊ intellectus: significat substātiam cerebꝛi mūdam et subtilē. Non prompta v̄o mens ⁊ intellectus immūdā siḡt cerebꝛi subāꝫ: aut grossaꝫ. Et velociter discere

significat quia substantia cerebri impigra recipit formationẽ rei vise. Et bene retinere: significat quia substãtia cerebri habet moderatã solicitudinem. Et tarde discere significat q: substantia cerebri dura est ad recipiendã formationẽ rei vise Lethargia igitur significat substantiã cerebri liquidã habẽtem stabilitatẽ. Et quidã voluerũt facere tibi de operatione potiões q̃ adiuuant retentionẽ: et adiuuãt lethargiã. Difficile est his qui ad tuam peruenerunt etatem: q: appellant senectutẽ matrem lethargie. Aristoteles autem dixit: pueri et senes magis obliuiscũtur: quia anime eorũ sunt in mutatione et mutabilitate ex hoc in hoc. Pueri ad adolescentiam et augmentationẽ. Senes vero mutantur ad declinationem et diminutionẽ. Nam festinãtia mobilitatis non stat in eodem vt formationẽ recipiat. Nonne vides qm̃ aqua currens cum nimio cursu: et velociter mouẽs. et rursus aqua glaciata: nõ stat in illis formatio imaginis. Tertium genus qui sunt iuuenes: et plus iuuenibus: illi vero tenent et reminiscuntur propter serenitatẽ vel puritatem capitis: et propter temperantiam humiditatis in illo. Tantum opus est nobis ꝓpter benignitatẽ tuã super nos: vt non desperationem tibi inferamus desiderij tui propter prouectam etatem et dominationem phlegmatis sub cõplexiõe corporis et cerebri tui. Sz cõmemorabimus tibi confectiones medicine q̃ te ducant in desideriũ tuũ et beneplacitũ tuũ: si dei nõ desit beneficium. Dico autem lethargia qm̃ est minutatio recordatiõis et minutatio nascitur: aut ex sola frigiditate: aut cum humiditate: oportet vt curatio eius: et medicina inueniatur ĩ his que calefaciunt cerebrũ: et mundificant phlegma in illo sicut est hiera. et melius est in illis et magis iuuatiuum theodoricon maius: qđ fit cum nucibus muscatis: et hieralogodion: et hiera hippocratis: hiera gal. hiera eraclij: hiera archigenis: et similia. bibatur de his ßm tempus virtutis. Nam mundificatur cerebrum ex illo chimo qui est fundamentũ lethargie Similiter faciũt genera pilularũ laxatiuarum ad istam complexionem frigidã vt stomatichon et cochia. Et potus similiter qui habet potestatẽ mundificãdi cerebrum. Et illa que extrahunt phlegma de cerebro cũ gargarismo: aut cum masticatione: aut cũ sternutatione: aut cum calido clysteri. Oĩa que diximus iuuant lethargicos. Nam purgant abundãtiã sanguinis vel phlegmatis que est in puppi cerebri. Et alie calide confectiones que non sunt laxatiue: vt tyriaca: trifera maior: selithe: ematirhes: diamonpipereon: diaromata: diagalanga: pentaticum: omorusia: socrugene: et similia. Hec iuuant lethargicos phlegma dissoluẽdo: et mutant naturam cerebri in naturalẽ calorẽ. Anacardus et confectiones recipiẽtes anacardũ iuuant lethargi. Medicina tamen anacardi iuuat cum sua proprietate. Gal. dicit se sanasse lethargicũ cum castoreo et pipere al. et melle: aut cum oleo sinapino si puppis vngatur. Idem et piretrũ facit. Abstinendum est ab omni frigido et humido. Vtendum est medone aromatico: aut sapo calamentis. Moueatur cerebrum cũ sternutamentis ex calidis vt est sinapis: castoreum: anisum: condisum aut piper. Dandũ est oximel cum squilla: vt vomitus prouocetur satis bibatur cũ zaccara. Masticetur origanũ cum staphisagria: aut radices capparis. Cuffe sine scarificatione in ceruice et occipitio ponatur. Abstinendũ est a phlebotomia colli. Vngatur caput ex oleo temperato cal. aut irino et muscellino: camomĩ. costo l. Ribandes affirmat si lingua vpupe epopis super obliuiosum ponatur: memoriã recuperari. Similiter si ex felle gruis cũ oleo sambucino sternutamentum prouocetur: sanari lethargi. quidam dicũt. Nos aũt cum antidotum tibi ex nostro conficiamus arbitrio: quod et mentẽ confirmet et stomachum: lethargiam auferat: et omnia mẽbra a frigiditate et debilitate restauret: qđ. ℞. ʒiii.ʒi. galan. masti. cinamo. anisi spice iringi anacardi calamenti origani añ. ℈. vj. thuris masculi gariofi. cardamomi piretri casto. piperis lon. et nigri casie costi ciperi añ. ℈. iij. nucis musca. casie lig. cala. aroma. asari folij ligni al. croci tyriace apij ameos: añ. ʒ. ij. mente. ʒ. iij. fac pul. misce cũ amigdaleon adde penid. ℈. xx. et mel quod sufficit. Item antidotũ cum melle anacardi reuocat mentẽ: lethargiam tollit: iuuat melancholicos et phlegmaticos emoroidas et atricos. ℞. kebuli bellirici emblici piperis ni. et lon. añ. ʒ. xj. ʒinʒi. mellis anacardi añ. ʒ. vij. castorei storacis gariofi. ana. ʒ. v. camomille baccarum lauri ciperi añ. ʒ. iij. zacca. ʒ. x. mel quod sufficit. Dicũt antiq anacardum non esse mittendum in medicina nisi preparetur. fit tritum anacardum in aceto missum per dies. vij. ibi dimittatur: postea coquantur lento igne vt tertia pars aceti cõsumpta sit: deinde coletur: et fex eius in medicina mittatur. acetum autem quod restiterit: cum tantũ de melle vsq ad spissitudinem coquatur: et hoc est mel anacardiacum.

¶ Finitur libellus Constantini de obliuione.

¶ Habes in hoc volumine artis apollinee studiosissime indagator: ysaac israelite Salomonis regis arabie filij adoptiui: haud mediocribus cũ sumptibus: tum exactis laboribus coaceruata opera: que antehac varijs in locis et apud diuersos in tenebris nimia vetustate et carie ferme consumpta delituisse indubitatũ est: accuratissime artis impressorie sedulo labore innouata: in lucem: ad omniũ huic facultati operã impendere cupientum (non enĩ solum nobis nati sumus) edita. Curauit ea imprimi honest⁹ vir Bartholomeus trot bibliopola Lugdunen. Extrema man⁹ apposita fuit Anno dñi. xv. supra. M. mense decembri: in lugdunen. emporio in officina probi viri Johannis de platea chalcographi.

¶ Impressorũ tumultuarium hexastichon.

Innumeros casus: varia et discrimina passa
  Optatum portum nostra carina tenet
Sudores nobis peperit pars magna diei
  Atq labor magnus nocte silente fuit
Vnde immense pater seruit cui spiritus omnis
  Mcyus: en grates mens tibi soluit ouans.

¶ Registrum huius partis.
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X y. Z AA BB CC.
Omnes sunt quaterniones preter CC. qui est quinternio.

Repertoriorum seu indicum omnium operum

Ysaac in hoc volumine contentorum coadunatio: quam: quoniã volumen ipsum in duas diuisum est partes: in totidem secare haud incommodum esse arbitrati sumus.

¶ Quarum prior libri definitionum: libri elementorum: libri dietarum vniuersalium: libri dietarum particularium: libri de vrinis: et libri de febribus: cum vberrimis cõmentarijs doctissimi viri Petri hispani super libros dietarum vniuersalium: dietarum particularium: necnon vrinarum: complectitur indices.

¶ Altera vero viginti librorum pantechni: quorum primi decem theoricam: alij autem decem practicam cõcernunt. Item tractatus Constãtini de gradibus medicinarum secundum ordinem alphabeticum: secũdo libro practice pãtechni anneri. Item viatici in septem libros partiales distincti. Item libri de oculis. Item libri de stomacho. Item libri de virtutibus simplicium medicinarum. Item compendij megatechni Constantini in quattuordecim partiti particulas. Item libelli eiusdem (vt ferunt) Constantini: de obliuione: representat indices.

¶ In cõmendationem operum Ysaac carmen.

Aspicis ysaci physeos monimenta magistri:
 Mitis in humanum qui genus esse solet.
Auxilium medicina dabit: natura labori
 Cedit: et amisso robore victa iacet.
Phillyride vires hic sunt: et phasidos herbe:
 Quicquid habet coi prouida cura senis.
Ergo presentem nummis conquire libellum:
 Quo physicus fias doctior ipse magis.

¶ Quintiani stoe poete laureati ad lectorem iambicum archilochium.

O qui salubrem gestias machaona:
Apollinarem siue habere filium:
Sub hoc labores iugiter volumine.
Operta pandit: nubilosa luminat:
Aegrota sanat: vlcerum vim corrigit.
Opus hoc venustum tamen plenum flosculis:
Hucusque latuit inuolutum nubibus:
Utpote vigilijs se inuidens mortalium.
At ne salutis abderetur amplius
Hoc tale donum: prouidens antonius
Noster toledus mittit ecce in publicum.
Letare lector: non magis volumini
Debes: dolorum mitigat que tormina:
Quam qui et operto reddidit notissimum.
Accede tandem volue fidas paginas:
Si vis salubrem protinus machaona:
Apollinarem siue habere filium.

¶ Petri pomarij valentini ad lectorem hexasticon.

Huc cupidi medicam iuuenes qui queritis artem:
Corpore eat: celeri comporate gradu.
Rimari causas: seu scindere semina morbi
Voltis: non delos his meliora dabit.
Debes toledo nimium studiosa iuuentus:
Nam nisi curasset delituisset opus.

Tabula cap. lib. dietarum vniuersaliū et particulariū.

Repertorium cap̄. libri febrium ysaac.

Secunde partis capitula.

Tertie partis capitula.

Quarte partis capitula

Quinte partis capitula.

Dubia docte ventilata a Petro hispano super libro dietarum vniuersalium.

Tabula

Tabula

¶ Finitur tabula questionum ꝛ dubiorum agitatorum a doctissimo viro Petro hispano super lib. dietarũ vniuersaliũ ysaac israelite.

¶ Dubia subtiliter pertractata a Petro hispano super libro dietarum particularium.

Tabula

Dubioꝝ dietarū particulariū.

Tabula dubi. li. vrinarũ.

¶ Finis dubiorum libri dietarũ particularium.

¶ Dubia ꝙ dissertissime pertractata a Petro hispano super libro vrinarum ysaac.

Tabula dubio℞ li. v:inarū.

Tabula

Dubiorū lib. vrinarū.

¶ Finis dubiorum in commentarijs de vrinis motorum.

¶ Secunda pars repertoriorum seu tabularum totius operis.

¶ Repertoriū librorum et capitum Pantechni.

¶ Liber primus theorice continet capita.xxv.

¶ Liber secundus continet.xvij.capita.

¶ Liber tertius continet.xxxvij.capita.

¶ Liber quartus continet capita.xx.

¶ Liber quintus capita habet.xxiiij.

a

Tabula

Liber sextus continet.xxxvij.capita.

Liber septimus continet capita.xviij.

Liber octauus continet capita.xxx.

Liber nonus.xliiij.continet capita.

Liber decimus.xiij.continet capita.

Sequitur index primi practices.

Tabula

¶ Liber primus practices continet.xxx.capita.

¶ Liber secũdus practices cõtinet capita.lxxv. Cui additur tractatus de gradibus medicinarũ sm ordinem alphabeti.

¶ Liber tertius practices cõtinet capita.xlix.

Liber decimus practices continet capita.lv.

Finitur repertorium super libros pantechni.

Repertoriū Viatici in septem partiti libros partiales.

Liber primus.xxvj.continet capita.

Liber secūdus viatici.xxvij.cōplectitur cap̄.

Liber tertius viatici.xvj.continet capita.

¶ Liber quartus viatici.xx.cōprehendit capita.

¶ Liber quintus viatici.xxij.habet capita.

¶ Liber sextus viatici.xix.continet cap.

¶ Liber septimus.xxx.comprehendit capita.

¶ Finitur index librorum viatici.

¶ Repertoriū libri de oculis: cuius.xxx.sunt cap.

¶ Finis repertorij libri de oculis.

Tabula lib. de stomacho et simpli. medicinis.

Index cap̄. libri de stomacho: cui⁹. xxvj. sunt cap̄.

Finis indicis capitulorū libri de stomacho.

Repertoriū cap̄. libelli de virtutibus simplicium medicinarum: cuius. lxx. sunt capita.

Finis indicis cap̄. libelli de virtutibus simplicium medicinarum.

Megatechni Gal. Compendiū megatechni Constantini vulgo intitulatū in. xiiij. diuiditur particulas.

Finis indicis particularū cōpendij megatechni.

In calce voluminis ponitur tractatus quidam de obliuione a Constantino (vt perhibent) cōpositus: qui ob eius paruitatē indiuisus remanet.

Tandem finem optatū sortiuntur repertoria seu indices omniū operum Ysaac in hoc volumine contentorum.